6
18 O
5

Digitized by Google

Digitized by Google

G.18.0.5

JACOBI USSERII ANNALES.

30

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE



J. G. Seiller Sculps.

ANNALES
VETERIS ET NOVI TESTAMENTI,

A PRIMA MUNDI ORIGINE DEDUCTI.

UNA CUM

RERUM ASIATICARUM ET ÆGYPTIACARUM

CHRONICO,

A TEMPORIS HISTORICI PRINCIPIO

USQUE AD EXTREMUM TEMPLI ET REIPUBLICÆ JUDAICÆ EXCIDIUM

PRODUCTO.

JACOBO USSERIO,

ARCHIEP. ARMACHANO ET HIBERNIÆ PRIMATE;

Digeſtore.

Accedunt TRIA *Ejuſdem* OPUSCULA,

I. DE CHRONOLOGIA VETERIS TESTAMENTI.
II. DE MACEDONUM ET ASIANORUM ANNO SOLARI.
III. DE SYMBOLIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quibus omnibus præfixa eſt

JACOBI USSERII Vita, à TH. SMITHO S.T.D. conſcripta.

EDITIO NOVA, in qua ANNALES nunc primùm manu Auctoris emendatiores & auctiores prodeunt: unà cum INDICIBUS RERUM & LOCORUM; quibus addita eſt ANNORUM MUNDI cum Annis OLYMPIADUM & URBIS CONDITÆ Collatio.



GENEVÆ,

Apud GABRIELEM DE TOURNES ET FILIOS.

M. DCC. XXII.

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

PRÆSULI
GULIELMO,

DIVINA PROVIDENTIA,

ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI,

TOTIUS ANGLIÆ PRIMATI
ET METROPOLITÆ,

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO

MAGNÆ BRITANNIÆ
REGI

A SANCTIORIBUS CONSILIIS.

ILLUSTRISSIME PRÆSUL,

CUM *in manus noſtras perveniſſet Exemplar* Annalium Veteris & Novi Teſtamenti, *egregii fœtûs Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi*

HIBERNIÆ *Primatis & Archiepiſcopi Armachani,* JACOBI USSERII, *ſecundis ejus curis emendatum & auctum; de ejus editione quàm primùm curanda conſilium cepimus. Jam pridem enim deerant Editiones* Londinenſis & Pariſienſis, *nec manibus hominum eruditorum alia ferè verſabatur, niſi* Bremenſis, *omnium mendoſiſſima; ita ut neceſſe jam eſſet meliorem curari, ut majore cum fructu à litterarum ſtudioſis lectitaretur. Commodùm autem contigit à Viro Nobili* Jacobo Tyrrello *Magni Uſſerii è Filia Nepote, in Hollandiam ad Virum harum litterarum peritum mitti exemplar emendatius atque auctius, ut Typographus ei quæreretur. Qua de re ab eo moniti, operam noſtram ei libenter addiximus, quô factum eſt ut tandem utiliſſimum Opus in lucem prodiret, eâ formâ, quâ nunc Tibi,* REVERENDISSIME PRÆSUL, *offerimus.*

Nec poterat ei dignior Patronus quæri. Quis enim erat, cui potiùs offerri deberet eximium Primatis Hiberniæ Opus, quàm totius M. BRITANNIÆ *Primati & Metropolitæ? Vir fuit ſuæ ætatis Doctiſſimus, idémque Humaniſsimus & Modeſtiſsimus; quas dotes non tantùm Populares Tui, qui Te propiùs nôrunt atque intuentur, ſed & Exteri omnes, quà patet* PROTESTANTIUM *nomen, mirantur. Idem in Proteſtantium diſſidiis, quamvis Veteri Diſciplinæ addictiſſimus, erga aliter ſentientes æquiſsimum ſeſe*

præ-

præbuit; quod non minùs in Te Proteſtantes omnes exoſculamur.

Divina Providentia, quæ Te ad tantum culmen evexit, ſimul his dotibus inſtruxit, quibus tam grave Onus ita ſuſtines, ut omnes Prudentiam Tuam & Manſuetudinem ad cœlum laudibus certatim tollant, non tantùm intra Inſulam veſtram; ſed & per totam Europam. Dum operam das ne quid ECCLESIA ANGLICANA *detrimenti capiat, ad doctrinam æquè ac auctoritatem, veteribus inſtitutis & legibus ei conceſſam, quod attinet; quod iis, quibus vivimus, temporibus nequaquam facile eſſe omnes nôrunt; ad remotiores etiam Proteſtantium Eccleſias cura ac ſollicitudo Tua porrigitur. Gratiâ eas atque auctoritate, quam, apud Sereniſſimum ac Potentiſſimum Magnæ Britanniæ Regem* GEORGIUM, *obtines, commendas ac tueris. Quæ magnanimitas, ſummâ cum pietate conjuncta, nunquam ſatis laudabitur, atque ultimæ Poſteritati Illuſtrem Te, juxtà ac amabilem præſtabit.*

Noſtrum non eſt peritiam Tuam Eccleſiaſticarum Antiquitatum, quæ in antiquiſſimorum Eccleſiæ Chriſtianæ Patrum Epiſtolis convertendis atque illuſtrandis emicat, laudare, reliquiſque laboribus Tuis pretium, quod maximum eſſe à Doctiſſimis quibuſque audimus, ſtatuere. Hoc unum ſupereſt, ut Deum Optimum Maximum precibus adeamus, atque exoremus,

ut

ut Te diu incolumem, Eccleſiámque Anglicanam, cui præes, florentem præſtare velit; ut etiam nos exteri Proteſtantes, ſub veſtra veluti umbra & patrocinio conquieſcamus, nóſque communi ſoſpitatore Jeſu-Chriſto non omnino indignos oſtendamus. Vota hæc ſunt, Tibi, ILLUSTRISSIME PRÆSUL, eâ, quâ par eſt, reverentiâ addictorum,

Dabamus Genevæ, die 28ª. Januarii M. DCC. XXII.

GABRIELIS DE TOURNES
& FILIORUM.

JOANNES CLERICUS
LECTORI
HISTORIARUM STUDIOSO
S. P. D.

SI adgrediar hìc ſummum Virum, JACOBUM USSERIUM, meritis laudibus efferre, ſupervacaneum laborem ſuſcipere videar, cùm nemo non eum laudârit, nec quiſquam vituperare queat, niſi ludibrium Eruditis omnibus debere velit. Non poſſum tamen non laudare, in hac Præfatiuncula, eruditionem ejus, diligentiam & acumen in rebus Chronologicis, quibus tantam lucem adfudit, ut, poſt *Joſ. Scaligerum* & *Dionyſ. Petavium*, maximos in Doctrina Temporum Viros, omne punctum tulerit. Is neque acerbè à *Scaligero* diſſenſit, quod fecit *Petavius*; neque *Petavium* ipſum proſcidit, qui *Scaligero* nequaquam pepercerat. Veritatem ſolam ſequutus, operam dedit ut eam inveniret, inventámque ita propoſuit, ut nemini eorum qui ab ea aberraverant conviciatus ſit. Primus omnium oſtendit regna illa Aſiæ, quibus *Cteſias* portentoſam antiquitatem tribuerat, ad eam nequaquam adſurgere; quâ ratione eorum regnorum tempora ita digeſſit, ut ea cum S. Scripturæ Chronologiâ feliciſſimè in concordiam redegerit. Scio Viros Doctos ab eo interdùm diverſos iviſſe, ſed in paucis, nec magni momenti rebus. Itaque plerique omnes in ejus ſententiam conceſſere, ſi obſcura quædam, in quibus diſſentire jus & fas eſt, excipias. Quicunque *Annales* hoſce diligenter legerunt, ſibi & poſteris gratulati ſunt quòd fidum ducem in antiquiſſimorum temporum Chronologicis, ut ita loquar, labyrinthis inveniſſent. Qui præſertim res Aſiaticas & Ægyptiacas cum Hiſtoriâ Scripturæ conferre adgreſſi ſunt, gratiam ei ad unum fermè habuerunt.

Erat cur doleremus eò quòd exemplaria ejus *Annalium* Anglicana cùm deeſſent, utendum eſſet vitioſis Editionibus, quæ alibi negligentiâ ſummâ in lucem protruſæ fuerant. Itaque lætus audivi exemplar ejus emendatum & auctum, ipsâ Auctoris manu, extare, apud virum Nobilem *Jacobum Tyrellum*, ejus ex Filia Nepotem, haud ita pridem fato functum; à quo poſteà acceptum ad *Tornaſios*,

honeſtiſſimos Bibliopolas Genevenſes miſi; qui libenter eam Editionem ſuſceperunt, ac tandem ad umbilicum perduxerunt. Non vidimus quidem ipſum Exemplar Uſſerianum, ſed *Tyrrellus*, quem dixi, manu ſuâ emendationes atque additiones omnes exſcripſerat, quas in alio exemplari marginibus adleverat, vel in Charta, locis adnotatis, ſeorſim exſcriptas miſerat; addito hoc teſtimonio: *Hæc Addenda & Corrigenda concordant cum ipſo Auctoris* ἀυτογράφῳ. *Ita teſtor*, J. Tyrrell. Ex quo intelligere licet rem ſummâ fide confectam, quam religiosè ſequuti ſunt Typographi Genevenſes. Itaque hic habes, Lector, Editionem emendatiorem, vel ob hoc ſolum, & auctiorem, quàm antecedentes fuerant.

Primùm ergo, hîc habes exemplaria aliis omnibus meliora; & additiones quidem dignoſcere facilè poteris hoc ſigno, quòd duobus Aſteriſcis, quibus clauduntur, ſint utrimque munitæ. Ne quid etiam minùs emendatum relinqueretur ideò quòd minuta Typographorum σφάλματα omnia non notâſſet Vir ſummus; ab eo, qui Emendationi hujus Editionis præfuit, ſi quid occurreret quod negotium faceſſeret, inſpectæ ſunt aliæ Editiones, quæ hîc illic interdùm emendatiores erant. Quin imò, variantibus editionibus, in locorum ab *Uſſerio* adlatorum lectione, ipſi Scriptores, è quibus deſumpta erant, ſunt conſulti, ut ſi quid peccatum erat, emendaretur.

Secundò, Index Hiſtoricus eſt omnibus iis locis quæ ab *Uſſerio* addita ſunt, nec non aliis plurimis, auctus. Quin & *Lubini* Geographicus Index ſæpe correctus eſt, ubi cum numeris Uſſerianis non conſentiebat. Poterat quidem Index ille abeſſe, ſed quia erat in Editione Pariſienſi, relinquendum cenſuimus.

Tertiò, in Chronologia Sacra quæ ad *Annalium* calcem eſt, & in qua Vir ſummus rationem reddiderat ordinis Temporum, quem ſequutus erat, Partem poſteriorem quæ reverà prior eſſe debuerat, ex admonitione Ornatiſſimi Viri *Jacobi Tyrrelli* priore loco collocari curavimus. Hinc quoque innumeræ mendæ Typographicæ, ſive in verbis, ſive in interpunctione, ſunt ſublatæ, quæ orationem obſcurabant.

Quartò, Libellus *de Symbolis*, quem idem *Tyrrellus* addi hîc poſſe cenſuit, ne tandem parvitate ſuâ intercideret, emendatior prodit.

Quintò, cogitaveramus quidem addendam hîc eſſe Vitam *Uſſerii*, à Ricardo Parro S. Th. D. qui à ſacris Domeſticis ei erat, conſcriptam. Sed monuit *Tyrrellus* ſatius eſſe vitam à Thoma *Smitho* ſcriptam hîc legi; cui obſequuti, ut par erat, fuimus, quamvis aſperiora quædam in Proteſtantium nonnullos, à quibus diſſentit, protulerit. Cæterùm hîc, ut & alibi, non pauca ſphalmata fuerunt ſublata.

Sextò, cùm ſæpe *Uſſerius* Olympiadas & Annos ab Urbe Condi-

tâ

tâ commemoraret; ut Lector nullo negotio ſciret, ad quem annum Mundi res ſint referendæ, *Tabulæ* additæ ſunt (*à Viro Erudito*) eorum annorum inter ſe collatorum, unde res ſine labore colligitur. Eæ verò *Tabulæ* Annalibus præfixæ ſunt.

Hæc erant, Lector, quæ te ſcire, noſtrâ intererat, ut hanc *Uſſerianorum Annalium* Editionem cæteris omnibus meliorem eſſe intelligas, nec longiore oratione te morabimur. Nihil hîc à nobis temerè dictum ex ipſa lectione Operis per te facilè intelliges. VALE.

Dabam Amſtelodami, Idibus Januariis
Anni à Chriſto nato
M. DCC. XXII.

LECTORI.

CENSORINUS *in libello quem ad Q. Cerellium ſcripſit de natali die, intervalla temporum expoſiturus; hanc ſibi Præfatiunculam præmittendam putavit.* [a] Si origo Mundi in hominum notitiam veniſſet, inde exordium ſumeremus. *Et paulò pòſt, de hoc tempore verba faciens:* [b] ſive habuit initium, *inquit*, ſive ſemper fuit, certè quot annorum ſit, non poteſt comprehendi. *Itaque hanc Mundi epocham, ut ab hominum notitiâ quàm maximè alienam, ab Aſtronomicis ſuis ſupputationibus ita ablegat Ptolemæus.* [c] Τὰς περὶ ὅλου τοῦ αἰῶνος ἢ καὶ τοῦ μακρῷ τινι πολλαπλασίου τοῦ κατὰ τὰς τηρήσεις χρόνου, διαβεβαιώσεις, ἀλλοτρίας φιλομαθείας τε καὶ φιλαληθείας ἡγούμεθα. Totius mundi, aut alîus multiplicis temporis obſervationes conſiderare, putamus alienum eſſe ab iis qui diſcendi & veri cognoſcendi ſtudio ducuntur. *Et à genethliacâ ſuâ Matheſi, genituram illam Mundi ab Æſculapio & Anubio acceptam*, Julius Firmicus Maternus. [d] Non fuit iſta genitura Mundi, *inquit.* Nec enim Mundus certum diem habuit ortûs ſui; nec aliquid interfuit eo tempore, quo Mundus divinæ mentis ac providi numinis ratione formatus eſt: nec eóuſque ſe intentio potuit humanæ fragilitatis extendere, ut originem Mundi facili poſſet ratione concipere, aut explicare.

Neque verò mirandum, homines ethnicos, ſacrarum literarum inſcios, de Mundi primordiis aſſequendis ita deſperaſſe: quum inter ipſos Chriſtianos, Chronographus ille celebratiſſimus Dionyſius Petavius, ſuam de conditu Mundi & annorum inde ad nos numero, ſententiam explicaturus, [e] hanc primùm diſceptationi ſummam *fecerit.* Annorum ab orbe condito ad hæc tempora numerum, neque certâ ratione compertum eſſe, neque citra divinam ſignificationem poſſe comperiri. *A cujus ſententiâ longiſſimè profectò abfuit Philaſtrius Brixienſis;* [f] hæreſem *eſſe notans*, quæ dicit incertum numerum eſſe annorum à Mundi origine, & ignorare homines curricula temporum: *& Lactantius Firmianus; cujus, in divinis Inſtitutionibus, paulò audaciùs effatum eſt iſtud.* [g] Nos, quos divinæ literæ ad ſcientiam veritatis erudiunt, principium Mundi, finémque cognovimus. *Quicquid enim fiat de præteritis; futurorum temporum notitiam* [h] *Patrem in ſuâ ipſius poteſtate conſtituiſſe, edocti ſumus: neque ullum omnium exiſtere mortalium, cui totius ſeculi tempora ſint comperta. Quò & illud Siracidæ* [i] *ſpectare putatur.* Ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; Arenam maris, & guttas pluviæ, & dies ſeculi, quis enumeret? *quod Lyranus de præteritis temporibus dictum fuiſſe exiſtimans, (quum de* diebus æternitatis, *hìc & in cap. XVIII.* 11. *id interpretentur alii) haud ita rectè concluſit annos à principio Mundi non fuiſſe à quoquam numeratos* certitudinaliter (*ut ille loquitur*) & præcisè.

[a] Cenſorin. cap. 20.
[b] Ibid. cap. 21.
[c] Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib. 3.
[d] Jul. Firmic. Matheſ. lib. 3. cap. 1.
[e] Petav. de doctrinâ tempor. lib. 9. cap. 2.
[f] Philaſtr. de hæreſib. c. 63.
[g] Lactant. lib. 7. cap. 14.
[h] Act. 1. 7. Matth. 24. 36.
[i] Eccleſiaſtic. 1. 2. & ibi Nicol. Lyranus.

Qui

LECTORI.

Qui inter Chriſtianos (quorum ad nos pervenerunt ſcripta) primus, ex ſacris literis ætatem Mundi eruere aggreſſus eſt, Theophilus epiſcopus Antiochenus, de totâ hâc ratione generatim quidem ita pronuntiat: [a] Ὁ πᾶς χρόνος καὶ τὰ ἔτη δείκνυται τοῖς βουλομένοις πείθεσθαι τῇ ἀληθείᾳ. Univerſum tempus & anni indicantur volentibus obtemperare veritati: *de exquiſitâ tamen calculi* ἀκριβείᾳ *poſteà ſubjicit.* Ἡμεῖς τὸ ἀκριβὲς ἴσως ἀγνοοῦμεν ἁπάντων τῶν ἐτῶν τὸν ἀριθμὸν, διὰ τὸ μὴ ἀναγεγράφθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοὺς ἐπιτρέχοντας μῆνας καὶ ἡμέρας. Nec nos forſitan exactè omnium annorum numerum tenemus; propterea quòd in ſacris libris non annotati ſunt excurrentes menſes atque dies.

[a] Theophil. ad Autolyc. lib. 3.

Nempe quum integros annos Scriptura commemorare ſoleat, omiſſis diebus & menſibus, qui vel explendo anno deſunt, vel ſuperſunt expleto: dubitatio oriri poſſet de accuratâ ſummâ, quæ ex ejuſmodi annis inter ſe additis elicitur. Verùm, hoc conceſſo quod rationi maximè eſt conſentaneum, Scriptores ſacros annorum numeros tantâ diligentiâ ſuis in locis conſignantes, id ſibi habuiſſe propoſitum, ut annorum Mundi ſeriem, quæ aliunde diſci non poterat, nobis patefacerent: hoc (inquam) conceſſo, dubitationi propoſitæ Spiritum Sanctum quantum neceſſe fuit providiſſe dicimus, quum ad ſingularum Periodorum, à quibus ſeries annorum ſeculi dependet, ſingulos nexus atque terminos, tùm menſis, tùm diei, notam appoſuit. Vt quum Iſraëlitæ, verbi gratiâ, [b] *menſis 1°. die 15°. ex Ægypto dicantur exiiſſe, &* [c] *anno poſt exitum 480.* [d] *menſis 2°. die 2°. Salomon Templum extruere cœpiſſe: menſes & dies, quibus uterque Periodi illius terminus eſt circumſeptus, ex integro illo annorum numero menſes 11. & dies 14. demendos eſſe oſtendunt; & non integros 480, ſed annos tantùm 479. cum diebus 16. pro dictæ Periodi ſpatio eſſe aſſumendos.*

[b] Num. 33. 3.
[c] 3. Reg. 6. 1.
[d] 2. Chron. 3. 2.

Tempus Aſtronomicum à primo Creationis puncto ad principium æræ Chriſtianæ exactum, qui ſe dare nobis poſſe promittunt, favore mihi digni videntur magis quàm laude; quia majus quid ingenio humano moliuntur: *ait, qui inter noſtrorum noviſſimos tempus ab Orbe condito uſque ad Chriſtum ex Scripturis ſacris numerare aggreſſus eſt, David Paræus. Itaque relicto tempore Aſtronomico, ad politicum Hebræorum, Ægyptiorum & Perſarum tempus, velut ad* δεύτερον πλοῦν, *hîc recepiſſe ſe dicit. Verùm ſi quid ego hîc video, ad rei ſummam nihil omninò intereſt, quâ menſurâ in Seculi curriculo dimetiendo quis utatur; modò nota ea ſit, & certo dierum numero terminata. Et ſi* per æquabilem aliquam annorum menſuram, *diſtantiam inter Mundi primordia & Chriſti tempora interpoſitam, cum D. Paræo definire quis poterit: abſque ullarum Aſtronomicarum tabularum adminiculo, quot numero æquinoctia in eo intervallo contigerint, eidem facillimum quoque fuerit ſtatuere. Temporis autem ab æquinoctio ad idem æquinoctium in anno quocunque politico notata revolutio, quid aliud eſt quàm annus naturalis & verè Aſtronomicus?*

Quòd ſi quis ad iſta ſtudia, non modò ſacræ & exoticæ Hiſtoriæ cognitione, ſed etiam aliquantâ Aſtronomici calculi & Veteris Kalendarii Hebraici notitiâ inſtructus acceſſerit: ut is non annorum tantùm, ſed etiam dierum numerum ab Orbe condito jam tranſactum poſſit aſſequi, ego quidem inter χαλεπὰ, *ſed non inter* ἀδύνατα *ponendum cenſeo. Per retrogradam certè ſupputationem ad ipſum primum Mundi diem poſſe perveniri, ita nos magnus docuit Baſilius.* [e] Ἀφ᾽ οὗ χρόνου ἤρξατο ἡ τοῦ κόσμου τούτου σύστασις δυνατόν σοι μαθεῖν. ἐάν γε ἐκ τοῦ παρόντος εἰς τὸ κατόπιν ἀναποδίζων

[e] Baſil. in Hexaemer. homil. 1.

LECTORI.

φιλονεικήσεις εὑρεῖν τὴν πρώτην ἡμέραν τ͂ τοῦ κόσμου γενέσεως, εὑρήσεις γὰρ οὕτως πόθεν τῷ χρόνῳ ἡ πρώτη κίνησις. Diſcere utique poſſis quo primùm tempore conſtiterit Mundi origo: ſi ex hodierno die ad ſuperiores retrogreſſus ætates, primum Mundi conditi diem invenire ſtudioſè contenderis. Hoc enim pacto invenies, unde prima motio acceſſerit tempori.

Cùm autem variis Seculis, & apud varias Gentes, variæ extiterint Temporum Epochæ atque variæ Annorum formæ: communis aliqua & nota menſura neceſſariò hîc eſt aſſumenda, ad quam reliquarum omnium illa diverſitas commodiſſimè reduci poſſit. Nobis verò nulla menſura notior, neque ad communem temporum collationem accommodatior eſt, quàm Annorum & Menſium Julianorum formula, à mediâ nocte, Kalendas Januarias anni primi vulgaris æræ Chriſtianæ inchoante, deducta: cum tribus illis cyclis, quibus conjunctis Annus unuſquiſque ab aliis quicumque fuerunt omnibus diſtinguitur; Romanâ nimirùm Indictione annorum 15, Cyclo Lunari ſive Aureo numero annorum 19, & Cyclo Solari (diei Solis ſive Dominicæ indice) annorum 28. periodum complectente. Neque enim aut certius quicquam nobis eſt, aut notius, quàm numerari hodie annum (non dico, veri Natalis Chriſti, qui inter doctos controverſus eſt, ſed) vulgaris æræ Chriſtianæ MDCL, Romanæ Indictionis 3, Lunaris Cycli 17, & Cycli Solaris 7, characteribus inſignitum.

Quandoquidem verò Chriſtiana hæc noſtra Epocha primordio Mundi multis ſeculis eſt poſterior, & retrograda Annorum ante eam numeratio tum moleſtior eſt, tum errori etiam (niſi major attentio adhibeatur) admodùm obnoxia: receptiſſimæ illi hypotheſi, quæ annos Julianos cum tribus ſuis cyclis προλήψει *quâdam Mathematicâ ad ipſa Mundi initia decurriſſe ponit, artificialem quoque Epocham, ex tribus iſtis Cyclis in ſe multiplicatis conflatam, recentioribus noſtris Chronographis placuit adjicere. Solari enim Cyclo in Lunarem ducto, ſive numero 28. per 19. multiplicato, magnus Cyclus Paſchalis prodit annorum 532. eóque rursùs per 15. Indictionis numerum multiplicato, emergit annorum 7980. Periodus; à Roberto Lotharingo Herefordenſi in Britannia noſtra Epiſcopo primùm (ni fallor) notata, & poſt 500. annos à Joſepho Scaligero Chronologicis uſibus adaptata, &* Periodi Julianæ *nomine, quòd totidem* Julianorum *annorum Cyclum contineret, nuncupata. Quòd ſi retrorsùm à præſenti anno trium minorum Cyclorum ſeries in tempora anteriora extendatur; 4713. ante initium Æræ noſtræ Chriſtianæ annus, ille eſſe deprehendetur, in quem & Indictionis 1, & Cycli Lunaris 1, & Cycli Solaris 1, concurſus recidet. In Kalendis igitur Januariis proleptici illius anni capite hujus Periodi conſtituto; annus vulgaris Æræ Chriſtianæ primus, Periodi Iulianæ 4714. erit numerandus: qui per 15. 19. & 28. diviſus, Indictionem Romanam 4, Cyclum Lunarem 2, & Solarem 10, notiſſimos illius anni characteres exhibet.*

Primorum Patrum, veterúmque Ægyptiorum & Hebræorum annus, ejuſdem cum Juliano quantitatis fuiſſe reperitur, ſed ex Menſibus 12 æqualibus Dierum 30 conſtans (Hebræos enim ante Babylonicam captivitatem Lunaribus menſibus fuiſſe uſos, probari non poteſt) dierum ἐπαγομένων *5, & quarto quoque anno 6, ad 12. menſis finem adjectâ appendiculâ. Ex hujuſmodi annorum continuâ ſerie in Sacris Literis traditâ, in annum Mundi 3442, ex Chaldaicæ verò Hiſtoriæ & Aſtronomici Canonis collatione, in annum Nabonaſari 186, & cum eo cohærentem nexu certiſſimo annum ante Æram Chriſtianam 562, Iulianæ Periodi 4152, magni Nebuchadneſaris exitum & regni Evilmerodachi filii ejus initium incurriſſe, animadverti: indéque ſub finem anni Periodi Iulianæ 710. Mundum conditum*

triſſe collegi; poſito nimirum in Autumno Creationis rerum exordio. Quandoquidem verò cum veſperâ primi diei ſeptimanæ primus ſeculi dies eſt inchoatus: feriam primam, quæ in anno illo 710. ad Autumnale æquinoctium acceſſit proximè, ex Aſtronomicis Tabulis ([a] non obſtante Solis vel ſtatione in diebus Joſuæ, vel retroceſſione in diebus Ezechiæ) in 23. Octobris Juliani diem incurriſſe, obſervavi; indéque à veſperâ illum Juliani anni diem antecedente, & πρωτοκτίστην ἡμέραν, & primum temporis motum deducendum fuiſſe, concluſi.

Baſilianâ igitur illâ φιλονεικίᾳ perplexis Chronologorum difficultatibus tandem ſuperatis, in hanc conceſſi ſententiam: à veſperâ primum Mundi diem aperiente ad mediam noctem primum Chriſtianæ æræ diem inchoantem, annos fluxiſſe 4003. dies 70. & horas temporarias 6. verúmque Chriſti Domini natalem, quadriennio toto (quod mortis Herodis tempus demonſtrat) vulgaris æræ Chriſtianæ principio anteriorem extitiſſe. Juxta rationes enim noſtras, & Salomonici Templi ſtructura 3000. Mundi anno eſt abſoluta; & 4000. Mundi anno, [b] impletis diebus quibus Virgo Θεοτόκος erat paritura, Chriſtus in perfectâ carne, cujus Templum fuerat [c] typus, hominibus primùm apparuit & manifeſtatus eſt. Unde ad annos æræ Chriſtianæ 4. additis, & ab annis ante eandem totidem detractis; pro communi & vulgatâ, vera & germana obtinebitur Nativitatis Chriſti epocha.

Iſta, ad quæ nunc digitum intendo tantùm, pleniùs deinceps, volente Deo, confirmabuntur in Sacrâ Chronologiâ; quam, ſimul cum tractatu de Anno primitivo & veterum Hebræorum Kalendario, edere mihi in animo eſt. Interim Veteris Teſtamenti Annales, fundamentis ibi poſitis ſuperſtructos, in lucem edere viſum fuit; cum rerum exterarum in Aſiâ & Ægypto ab Olympiadum initio geſtarum Chronico; ad ſpecialem Græcorum & Romanorum hiſtoriam eis potiſſimùm ſepoſitis, quæ in Græciâ (ad quam & Rhodum & inſulas inter Europam & Aſiam poſitas refero) atque Occidentis partibus actæ memorantur.

In ſacris Hiſtoriis repræſentandis, Tremellii & Junii Latinam verſionem (cum ſuis quoque Hebraiſmis) & capitum Summaria, ſum ſecutus: in exteris exprimendis, ipſorum Authorum veterum vel optimorum eorundem ex Græco interpretum verbis ſum uſus; & nominatim Jacobi Dalechampij in Athenæo, licèt in capitulorum notatione ad Natalis Comitis editionem hîc reſpexerim. Ex hiſce verò hiſtorias aut contraxi ipſe, aut à Codomano, Cappello, Emmio, Pezelio, Ebero, Saliano, vel alio quocunque qui ad manum aderat Chronographo, contractas deſumpſi: ſic tamen, ut ipſi primorum authorum fontes (quorum à me loca ſtudioſè ſunt annotata) ſemper mihi obverſarentur ante oculos. Temporum enim rectæ diſpoſitioni unicè intentus, de verbis aliorum mutandis (quod præſtare fuiſſet facillimum, ſi tanti res eſſe videretur) parùm fui ſollicitus.

Cúmque ex magnâ Hiſtoricorum turbâ qui Julii Cæſaris ætatem anteceſſerunt, quatuor tantùm ævi injuria reliquos nobis fecerit, Herodotum, Thucydidem, Xenophontem, Polybium (eúmque maximâ ſui parte mutilum;) horum, ut antiquiſſimorum, potiſſimam rationem habui; eorúmque authoritate fretus, crebros Diodori Siculi anachroniſmos emendavi: in rebus verò Alexandri Magni [quas illi non attigerunt] non Diodoro ſolùm ſed Curtio etiam & Arriano novam aliunde temporum lucem mutuari conatus ſum. Primæ quatuor Alphabeti literæ, ad annos Mundi appoſitæ, annorum ineuntium, currentium, & deſinentium ſunt indices: autumnali ſeu primo anni quadrante per a, brumali per b, verno per c, æſtivo per d deſignato. Reliqua prudens Lector ipſe per ſe intelliget: quem hiſce frui cupio, & valere.

Lond. 13. Kal. Julias, Julianas: anno vulgaris æræ Chriſtianæ 1650. à vero Domini Natali, 1654.

[a] Vide Annales noſtros; anno Mundi 2553. d. & 3291. c.

[b] Luc. 2. 6.

[c] Johan. 2. 21.

DE

DE

PHILIPPO

PRINCIPE PALATINO AD RHENUM,

PHILIPPI MELANCHTHONIS

Narratio, Annalium uſum declarans.

SÆPE audivi narrare *Capnionem*, cùm apud PHILIPPUM, Principem Palatinum Electorem, eſſent *Dalburgius* Epiſcopus Vangionum, *Rudolphus Agricola* & ipſe, & non ſolùm in familiaribus colloquiis, ſed etiam in deliberationibus de republicâ, ſæpe narrarent inſignia exempla vel Perſica, vel Græca, vel Romana; mirificè accenſum eſſe Principem ſtudiô cognoſcendæ Hiſtoriæ, ſed dixiſſe, ſe animadvertere, diſtinctione Temporum, Gentium & Imperiorum opus eſſe: eámque ob cauſam petiviſſe, ut ſibi ex totâ Antiquitate, quantùm nota eſſet, ex Hebræis fontibus, & ex Græcis ac Latinis ſcriptoribus, ordine contexerent Monarchias; ut mente complecti Tempora Mundi, & ſeriem maximarum mutationum poſſet. *Circa annum Chriſti 1480.* Nulli tunc extabant ſcripti linguâ Germanicâ libri de veteribus Imperiis. Nec Latinâ, præter *Juſtini* confuſaneam epitomen, quæ tamen diſtinctione temporum caret, habebantur. Erat otium tunc illis doctis Viris, & hôc labore delectabantur. Ordine igitur, ex Hebræis, Græcis & Latinis monumentis, Monarchias recenſent, & maximè digna memoriâ ſuo loco, adhibitâ Temporum & Gentium diſtinctione, inſerunt. Legit avidiſſimè id ſcriptum Princeps ingenioſus, ſéque lætari dicebat, divinitùs conſervatam eſſe Temporum ſeriem, & Rerum præcipuarum memoriam. Oſtenderant enim ei continuatam eſſe Mundi hiſtoriam, ita, ut *Herodotus* inchoet ſuas narrationes paulò ante finem Propheticæ Hiſtoriæ. Nam & ante Regnum Perſicum, de quo narrationes luculentæ extant in Daniele, Eſdrâ & Nehemiâ, Regum Aſſyriorum & Ægyptiorum aliquot nomina ſunt eadem in Prophetis & Herodoto. *Apryi* prædicit exitium Jeremias, quod deſcribit Herodotus. Poſtquam Jeremiam interfecit Apryes, poſteà *Amaſis* captum Regem ſuperbum ſtrangulat. Agnoſcere etiam ſe Princeps Palatinus dicebat teſtimonia præſentiæ Dei in conſtitutione Monarchiarum, quia ſolis humanis viribus conſtitui & retineri non potuerint, & eò divinitùs conſtitutæ ſint, ut eſſent cuſtodes humanæ ſocietatis, conjungerent multas gentes, reſtituerent leges, judicia, pacem, ut docere homines de Deo poſſent. *Dan. 2. 21.* Sæpe igitur repetebat Danielis verba: *Deus imperia transfert & ſtabilit.* Mutationibus etiam & Tyrannorum pœnis dicebat conſpici Judicium Dei, & moneri totum Genus Humanum illuſtribus exemplis, ut agnoſcat Deum, ſciat ordinaſſe eum & velle juſta, & verè iraſci violantibus ipſius ordinem. Tales erant ejus Principis ſermones, conſiderantis ordine Imperiorum incrementa & ruinas.

VITA

VITA
JACOBI USSERII
ARCHIEPISCOPI ARMACHANI,
& totius Hiberniæ Primatis:

Scriptore

THOMA SMITHO, S. THEOLOGIÆ
Doctore & Eccleſiæ Anglicanæ Presbytero.

JACOBI USSERII, viri omnium ſeculorum memoriâ digniſſimi, vitam literis mandare aggredior, tum ſummâ erga illum, quem in roſtris perorantem olim adoleſcente ætate ſæpe audivi, reverentiâ, tum honeſto de Republica literaria, & de Eccleſiis *Anglicana* & *Hibernica*, quarum omnium ingens erat lumen & ornamentum, aliquantillùm, ſaltem pro virili, benè merendi ſtudio & deſiderio incenſus. Animum diu reluctantem planè abſterrebat difficultas operis propoſiti, in quo de rebus maximi momenti, tam ad civile regimen, quàm ad Religionem ſpectantibus, ſubinde pro neceſſitate temporum intermiſcendis, erit agendum. Verebar etiam, ne meritiſſimas illius laudes, ſummâque excelſæ mentis dotes inelegant ſtilo, frigidis narrationibus, & tenuitate ingenii dētererem. Sed tandem vicit pietas, vicêre importunæ & crebrò repetitæ Amicorum preces, qui memoriis elogiiſque, de *Uſſerio* Anglicè pridem editis, parum acquieſcentes, ut quicquid alii ſcripſerint, quicquid è ſchedis manuſcriptis, aut aliunde propriâ induſtriâ collectum apud me habuerim, ea omnia in publicos uſus depromere, & ſeræ poſteritati, & Latinè quidem, præcipuè in Exterorum gratiam, commendare vellem, impensè expetierunt. Quod utinam ſatis pro dignitate argumenti exequi, ſinque effectum dare poſſem! Hoc enim in anteceſſum quaſi præfiſcini dicendum arbitror, non ad captandam Lectoris benevolentiam, neque nimio affectu abreptus, ſed re ſeriò perpensâ, juſtiſque notitiis inſtructus, *Hiberniam* in quâ *Uſſerio* naſci contigerat, ex quo prædicationibus, indefeſſâ vigilantiâ, ſanctiſſimiſque & ſapientiſſimis curis & conſiliis *S. Patricii*, jure merito *Hibernorum Apoſtoli* nuncupati, quinto æræ Chriſtianæ ſeculo, fide & doctrinâ Evangelii imbuta fuerit, licèt innumeros ferè Præſules, alioſque, tum ſanctitate vitæ, tum literarum cultu & ſtudiis, ab iſthoc tempore, nondum agreſti morum feritate introductâ, & deinceps, tanquam ex fertili gremio produxerit, inque ſuo ſinu refocillaverit, de nemine aut magis aut meliùs gloriari poſſe, quàm de hoc noviſſimo Alumno ſuo, in poſtremis hiſce ad finem vergentis mundi temporibus, feliciſſimè in lucem edito, quem, utpote ſacrum ac cœleſte depoſitum, in commodum univerſæ Gentis *Hibernorum*, ſi icti monitique ſapere ſuiſque bonis uti didiciſſent, terris faventiſſimo Numine commodatum, ſummis quibuſcunque ex Anteceſſoribus illa ſine invidia, vel præſens objicere poteſt. In cujus geſtis enarrandis, omni adulatione & partium ſtudio ſepoſitis, procùlque habitis, ſolo diæ Veritatis, quam ſacram ſemper habui, & habebo, amore ductus, probi Biographi munere & partibus fungi conabor: nec quicquam ſive laudis, ſive cenſuræ, quod ad res, ſive in *Anglia*, ſive in *Hibernia*, ipſius vitæ intervallo peractas, attinet, intertexam aut admiſcebo, niſi quod ipſa fides, aut tabulis publicis, aut unanimi teſtium, omni exceptione majorum, conſenſu firmata, exegerit.

JACOBUS USSERIUS primos vitales ſpiritus hauſit in parochia *S. Nicolai*, *Dublinii*, *Eblanæ* veterum, *Hiberniæ* Metropoleos, Januarii quarto die A. MDLXXX. Verbi incarnati, juxta computum Eccleſiæ *Anglicanæ*, parentibus ex antiqua & nobili ſtirpe prognatis ortus. Quod ut ut fortuitum videatur, inter præclara divinæ Providentiæ beneficia referri meretur. Licèt enim viri magni è caſis tuguriiſque obſcuris & humilibus prodire poſſint, & frequentes quidem prodierint, quod illorum bonæ indoli, ſublimi inge- *Uſſerii natales.*

nio, induſtriæque indefeſſæ, omnia obſtacula, quæ res anguſtæ ſolent objicere, viam ad perfectam virtutem contendentibus quaſi præcluſura, perrumpenti, maximè, ſecundùm Deum, debetur: tamen exploratiſſimum eſt apud omnes, benè & auſpicatò natis feliciora ab ingenuâ & accuratâ educatione petita adipiſcendæ eruditionis ſubſidia, frequentioráque otii literarii intervalla faciliùs quidem ſuccedere, omni tædio, impedimentis, moleſtiiſque amotis, quibuſcum adoleſcentibus tenuioris ac plebeiæ ſortis, ineluctabili quâdam neceſſitate ſæpenumerò conflictandum eſt.

Genus paternum.

Paterni generis origo deducitur à temporibus R. *Henrici II. debellatoris Hiberniæ*, qui in *Angliam* redux, quò ſecuriùs meliúſque Regulos ac populum ferocientem, in fide, quam ſolenni jurejurando unanimes ſpoponderant, retineret, legibúſque æquiſſimis, eum rigore ſubinde temperandis, quoſdam refractarios; priſtinis incultis moribus, agreſtique vitæ ferino ritu mordicùs adhæreſcentes, ab omni ſeditione, tumultu, mutuíſque cædibus coerceret, filium ſuum natu juniorem, *Joannem*, Comitem *Moritoniæ*, ſummâ omnia diſponendi & pro re nata moderandi poteſtate auctoratum, jure regnandi in illum ſub certis conditionibus tranſcripto, totius Inſulæ *Dominum* A. MCLXXXV. conſtituit. Quâ ſimplici appellatione Reges *Angliæ*, longâ ſerie ſuccedentes, contenti erant uſque dum R. *Henricus* VIII. auguſtiori & ſonantiori *Regis* titulo, in Comitiis Parlamentariis *Dublinii*, A. MDXLI. qui erat Regni triceſimus tertius, habitis, commutaverit. *Joannem* ad novam hanc & planè exſortem dignitatem capeſſendam, in *Hiberniam* properantem, inter alios viros nobiles comitatus eſt eximius quidam vir, ex illuſtri gente *Nevillorum*, in ipſius clientelam pridem admiſſus, & mox in Aula admiſſionalis, (*Huiſſier*, ſive pauxillâ mutatione, Anglicè *Usher*) ex favore Principis conſtituendus, cujus muneris nomen, prout uſu antiquo venerat, abjecto altero, in cognomentum familiæ, quam illic relicto natali ſolo, inſtauraturus erat, poſteà tranſibat. Supervacanei foret laboris, & à re noſtra alienum, in iſtius familiæ per varias *Hiberniæ* Provincias ſparſis propaginibus indagandis, éque Heraldorum archivis eruendis, ſolicitè immorari, aut genealogicam ſtirpem, ſive rectâ lineâ, ſive ex matrimoniis initis deſcendentem, curioſiùs ſcrutari. Ad Parentes igitur *Jacobi* noſtri rectà & properanter venio.

Pater Arnoldus Uſſerius.

Patrem habuit *Arnoldum Uſſerium*, virum clariſſimum qui opes ſatis amplas jure hæreditario nactus, in artibus, quibus imbui ſolent pueri generoſioris proſapiæ, in ſcholis probè educatus, ſe totum, poſtquàm pubertatem exceſſerat, Legum municipalium *Anglicanarum*, quæ illic quoque ex Statutorum Parlamentariorum vi ubivis obtinent, ſtudio addicebat, in quarum cognitione tantos fecerat progreſſus, ut illarum profunda penetranti oculo rimatus, maturâ ætate, unus è ſex Clericis Cancellariæ conſtitueretur.

Mater Margarita Stanihurſta, filia Jacobi Stanihurſti.

Mater ipſi erat *Margarita*, filia *Jacobi Stanihurſti*: ille verò inſignis Juriſconſultus, in claſſe *Magiſtrorum Cancellariæ* recenſitus, & Civitati *Dublinienſi* à *memoriis & actis publicis* conſtitutus, tantâ ſapientiæ famâ & exiſtimatione inclaruit, ut in Comitiis Parlamentariis, regnantibus R R. *Mariâ* & *Eliſabethâ*, ab Adſeſſoribus inferioris Cameræ communi ſuffragatione *Orator* ter eligeretur. Mutatâ, pro variâ rerum conditione, Religionis publicâ profeſſione, *Hiberni*, ne à ſuis muneribus abdicarentur, minúſque dominantium *Anglorum* ſuſpicionibus ac cenſuris fierent obnoxii, ſacris cœtibus, ſine ſcrupulo & offenſa Conſcientiæ, ſive rituum Eccleſiaſticorum varietatem nuper introductam, pro nihilo habentes, ſive ex profunda diſſimulatione, ſecularis commodi causâ, intereſſe ſoliti, non aliud præ ſe ferebant, quàm parem cum cæteris concivibus, ſincero pióque animo, Reformatæ Religionis dogmata & cultum amplectentibus, communionem, opinandíque rationem; licèt antiquæ, & quantùm per leges fieri potuit, exterminatæ ſuperſtitionis amorem intus in pectore retinerent. In quorum numero, *Stanihurſtum* collocandum eſſe ex literis *Edmundi Campiani* (a), poſteà famoſi Jeſuitæ, tunc ex *Anglia* profugi, quem domi ſuæ aluit, & dein illum, ne à ſatellitibus deprehenderetur, ob violatas regni leges, & præpoſterum præcipitémque incautos ſubditos à fidelitate Reginæ debitâ ſub ſpecioſo Religionis *Catholicæ*, hoc eſt, *Romanæ*, prætextu, abalienandi zelum, in jus vocandus, rure Amico, ubi tutus deliteſceret, commendavit, A. Chr. MDLXX. ad eundem ſcriptis, manifeſtè liquet. (b) Interim ille pro verſipelle, quo pollebat, ingenio muneris demandati partes probè impleviſſe viſus eſt: neque Proregi neque Senatoribus ullatenùs ſuſpectus. Quo tempore cùm inter tot tumultus ac rebelliones, quas quidem Magnates, numeroſis clientelis *Hiſpanorúmque* ſubſidiariis copiis nimiùm quantùm freti, ſubinde prout frequens occaſio ſeſe obtulerit, ciebant, de bonis literis propagandis conſulere neutiquam vacaret; cúmque ſcholæ publicæ hactenùs deficerent, in quibus, ſive in amœnioribus, ſive ſeverioribus diſciplinis, juvenes pro dignitate natalium inſtitui poſſent, in exteras Regiones, & poriſſimùm in *Angliam* ad capiendum ingenii cultum non ſine ingenti rei domeſticæ jactura & diſpendio, itum erat: quò meliùs huic incommodo iretur obviam, de reſtituendâ quam olim, h. e. A. Chr. MCCCXX.

(a) Epiſt. III. in Opuſculis ejus ſelectis à *Sylveſtro Petra Sancta* S. J. *Antuerpiæ* editis: A. MDCXXXI.

(b) Illius laudes meritò, tum ob egregiam humanitatem & hoſpitalitatem, tum ob eruditionem & *Hibernicarum* Antiquitatum cognitionem celebrat idem *Campianus* in Præfatione ad hiſtoriam *Hiberniæ*, quam ex Bibliotheca D. *Jacobi Uſſerii* quem ibi *reverendiſſimum noſtrum & exquiſitiſſimè eruditum Primatem* appellat, imprimendam curavit D. *Jacobus VVaræus Dublinii* MDCXXXIII. ubi & ex eadem Bibliotheca, *Conſpectum ſtatûs Hiberniæ* ab *Edmundo Spenſero* A. 1596. per modum Dialogi deſcriptum & etiam viri doctiſſimi, D. *Meredithi Hanmeri* Chronicon: quod Auctor peſte correptus imperfectum reliquit. *ibid.*

Alexander Bicknorus, Archiepiſcopus *Dublinienſis*, fundandam curavit, veteri Academiâ penitùs everſâ in Urbe principe, in generalibus Comitiis circa A. Chr. MDLXIX. habitis, initis conſiliis, ſeriâque deliberatione diſceptaretur, *Staniburſtus* ille, ſive ad captandam Reginæ gratiam, ſive verò erga Patriam amore exardeſcens, primus propoſuit, ut libellis ſupplicibus hac de re ſereniſſimæ Reginæ exhibitis, illius opem & benevolentiam ad ſanctum hoc propoſitum conſummandum, commendantibus Concilii ſanctioris Aſſeſſoribus, implorare vellent, quo nihil aut Reginæ benigniſſimæ, bonarum literarum pariter ac Religionis, à ſordibus errorum defæcatæ, fautrici & patronæ, gratius, aut univerſæ *Hibernorum* Genti utilius contingere potuit. Hujus autem monitis ſuaſibúsque, quos omnes boni impendiò & certatim approbârunt, útque in effectum darentur, favente Numine, & auſpice Reginâ, ſummis ingenii & induſtriæ, quiſque pro facultate ſua, nervis contenderunt, ut tanti beneficii & felicitatis, in ultimos Inſulæ receſſus quaquaverſùm omnibus futuris ſeculis diffundendæ, fierent compotes, inſtaurationem ſuam debet præſens Academia *Dublinienſis*: tandem poſt aliquot annos, omnibus obſtaculis amotis, ex munificentia Reginæ, reditibus, (quos poſteà auxit ſereniſſimus Rex *Jacobus I.* quibus Præpoſitus, Lectores Theologiæ, & Philoſophiæ, Socii, adoleſcentéſque Candidati eſſent in perpetuum alendi) dotata, privilegiiſque ſub Regii diplomatis auctoramento A. MDXCI. ſtabilita. Nobiliſſimum ſanè illud eſt Eccleſiæ *Hibernicæ* ſeminarium, è quo tot venerandi Præſules, aliíque, egregiis animi dotibus cumulati, & omnigenæ eruditionis & ſanctitatis vitæ ſtudiis maximè inſignes, ab iſthoc tempore prodierunt &, uti fas eſt augurari, in æternum prodibunt.

Academiæ Dublinienſis reſtauratio.

A Patre neutiquam ſejungendus videtur *Richardus Staniburſtus*, *Jacobi* noſtri Avunculus, vir quidem inſigniter doctus, & in patriis Antiquitatibus, quæ tanto eguerunt illuſtratore, eruendis maximè induſtrius & felix. Hic verò, ut paucis de illo agam, florente juventâ, in Collegio Univerſitatis apud *Oxonienſes* ſtuduit: & non multò pòſt, pro genio illius ævi, quod *Ariſtotelicam* doctrinam, inutilibus perplexiſque difficultatibus miſè oblitam, ex ignoratione melioris ſanioriſque Philoſophiæ, non ex otioſorum hominum, quidlibet pro laſciviâ ingenii fingentium cerebellis, ſed ex natura rerum eruendæ, depetibat, *Commentarios* ſive *Catenam Dialecticam* in *Porphyrianas* Conſtitutiones *Londini* MDLXX. edidit. Sed matureſcente cum annis judicio, ex veterno quaſi expergefactus, excuſſis Scholaſticorum nugis, poeticíſque, quibus ſe indulſerat, præſtigiis, relictóque etiam, cui à Patre deſtinabatur, Legum municipalium ſtudio, veterum ſeculorum hiſtoriis, (ut hic omittam *Deſcriptionem*, quam adornavit, *Hiberniæ*, inſcriptam D. *Henrico Sidneio* Proregi, & in Hiſtoricis & Chronicis *Raphaelis Hollenshedi* Collectaneis *Londini* editis A. MDLXXXVI. inſertam) majorum geſta ſtilo inornato & planè barbaro referentibus, legendis, quæ carie, ſitu & tineis exeſæ, in tenebroſis Bibliothecarum receſſibus hactenùs delituerant, intentâ oculorum & mentis acie invigilavit, quatuórque libros, in eodem volumine congeſtos, *de rebus in Hibernia geſtis*, *cum Hibernicarum rerum appendice*, ex *Sylveſtro Giraldo Cambrenſi* collectâ, cum adnotationibus ad finem ſingulorum capitum additis, Typis *Plantinianis Antuerpiæ* juris publici fecit A. MDLXXXIV. Nam ante paucos annos, larvâ, quam induerat, detractâ, in *Hiberniam* reverſus eſt; deinde in *Belgium* ſe ſubduxerat, & poſt mortem uxoris ſacris ordinibus initiatus, tandem ſereniſſimis Principibus, *Alberto* Archiduci & *Claræ Iſabellæ Eugeniæ*, factus eſt à ſacris, quorum munificâ liberalitate nobile otium nactus, vitam jucundè ſuſtentavit; obiítque *Bruxellis* A. MDCXVIII. (a) Interim iſtud ſententiarum de dogmatibus religionis divortium non obſtabat, quominùs cum Avunculo de rebus ad Hiſtorias & Antiquitates *Hibernicas* ſpectantibus literarium exercere commercium ſibi licere, pro æquitate & prudentiâ ſuâ *Uſſerius* noſter judicaverit, uti poſteà videbimus.

Richardus Staniburſtus Avunculus.

Non diſſimulandum arbitror, matrem *Jacobi* noſtri, dum ille aberat in *Anglia*, quorundam Emiſſariorum verſutiis captioſiſque technis, quibus retundendis planè impar erat muliebre ingenium, miſerè deluſam ac circumventam, cujus conſcientiam diris votis, ne meliùs docta reſipiſceret, illigaverant, ad Romanæ Eccleſiæ communionem tranſiiſſe: quod nati pientiſſimi animo non mediocrem luctum dolorémque incuſſit; eò quidem acriorem redditum, cùm pòſt reperiſſet illam, utpote feminam pervicacem & obſtinatam, nullis ſuaſionibus, argumentis nullis ad ſanam mentem revocari potuiſſe. Hi quidem zelotæ de victoriâ, fraudulentis maliſque artibus reportatâ, triumphos egêre, & *Uſſerio* hanc matris obſtinationem, quam conſtantiam inflexilémque mentis firmitatem interpretati ſunt, editis libellis exprobrarunt: ſed quàm iniquè, quàm abſurdè, judicent omnes æqui bonique amantes & ſtudioſi. Non parum ipſi doluit, quòd ſacris Eccleſiæ negotiis in Urbe detentus, matri dilectiſſimæ in agone mortis *Droghedæ* ex improviſo fatiſcenti non adeſſet, quo abiturientem animam, priùs ſpiritualibus conſiliis adjutam, precibus ſuis Deo commendaret: hoc tamen commodi ex malo domeſtico Eccleſiæ accrevit, quòd ille novo quaſi zelo animatus contra Pontificiorum inſidias, ne alii, ſive ſanguinis, ſive amicitiæ, ſive communi Chriſtianæ charitatis nexu conjuncti, quorum ſaluti maximè conſuluit, ab integra fide abducti, iſtâ labe contabeſcerent, ſolicitiore animo ſatageret.

Uſſerii mater deluſa religionem Romanam amplectitur.

Unicum habuit *Jacobus* fratrem, nomine *Ambroſium*, qui aliquanto tempore ſtudiorum causâ apud *Cantabrigienſes* commoratus eſt. Vir ſanè Linguæ Hebraïcæ & Arabicæ quoque, admodùm peritus, quod teſtatur, qui, ex intima conſuetudine optimè & noverat, & judicare potuit, *Gulielmus Eyrius*, Collegii *Emmanuelis* in iſta Academia ſocius,

Ambroſius Uſſerius frater.

(a) De reliquis illius ſcriptis vide D. *Jacobum Waræum* de Scriptoribus *Hiberniæ* pag. 86. & *Uſſerii Armachani* ad *Staniburſtum* Epiſtolam primam in *Sylloge Londini* editâ M. DC. LXXXVI.

in literis (a) ad *Jacobum* circa annum MDCVIII. ſcriptis; teſtatiſſimum verò faciunt magna V. Inſtrumenti pars ex Hebraïco codice in Linguam Anglicanam verſa, Surata *Caverna* ex Alcorano Latinè reddita, Collectanea Arabica & Hebraïca, & Lexicon Arabicum (ut hîc quoſdam tractatus & diſputationes de variis capitibus Theologicis omittam) quæ in Archivis Bibliothecæ Collegii S. Trinitatis *Dublin.* hodie ſuperſunt: à quo, ex editis hiſce reconditæ eruditionis ſpeciminibus, uti ex bonis primitiis lætam amplámque ſegetem, ſumma quæque, & excelſo, quo præditus erat, ingenio perquàm digna, exſpectarunt amici, niſi illum annis juvenilibus mors peracerba præripuiſſet.

Henricus Uſſerius Patruus Archiepiſcopus Armachanus. Quod ad propinquos *Jacobi* noſtri ex paterno genere ortos ſpectat, patruum habuit *Henricum Uſſerium*, Theologicis diſciplinis *Cantabrigiæ* innutritum, & aliquanto tempore ſtudiorum cauſâ *Pariſiis* morantem, Deo & Eccleſiæ ex ordinatione ſacra devotum, qui tandem cùm multos annos Archidiaconatum Eccleſiæ *Dublinienſis* adminiſtraſſet, ut quod rarum & inſolitum erat, Reginæ *Eliſabethæ* auſpiciis & indulgentiâ, ob ſapientiam, ſanctitatem morum, eruditionem, reliquáſque dotes, tam excelſæ dignitati pares congruáſque, ad primatialem ſedem *Armachanam*, menſe Auguſto A. C. MDXCV. promovebatur; obiit verò Aprilis II. MDCXIII. Crimen piaculare non immeritò videbitur, ſi hîc penitùs tacerem, quantùm de univerſa Gente & Eccleſia *Hibernica* meruerit vir ille reverendiſſimus.

Henrici Uſſerii Laudes. Non defuere quidem in *Hibernia*, qui in ſummis dignitatibus conſtituti, ad fortunas ſive augendas, ſive reparandas, latifundiis patrimoniiſque ſacris avidiſſimâ mente inhiaverint. De Eccleſia Cathedrali S. *Patricii* penè actum fuerat, cujus reditus, ſub plauſibili & ſpecioſo eoſdem fiſco regio addicendi prætextu ſibi in proprios uſus *Perottus Deputatus*, uti appellatur, convertere ſtudebat; niſi interceſſiſſet Reginæ pietas, & *Henrici Uſſerii*, tunc temporis Archidiaconi *Dublinienſis*, prudentia & ſedulitas, qui miſſus à Decano aliiſque, quorum maximè intererat, in *Angliam*, iſtius Eccleſiæ jura adeò dilucidè & tantâ argumentorum vi tutatus eſt, ut dirum illud omen, malis, in pleraſque omnes redundaturis, gravidum, penitùs averteretur. Sed non multò pòſt ſanctior cura, (ſi quidem ſanctior dari potuit) longéque majoris momenti, illum occupavit. In condenda enim Academia *Dublinienſi* lentè admodùm per plures annos proceſſum erat, etiamſi optima Regina id in documentis duobus Proregibus, alteri poſt alterum, in *Hiberniam* ituris, dediſſet; ex difficultatibus, quæ ſubindè intervenerunt, haud facilè ſuperandis, longæ nectebantur moræ; quarum tandem pertæſum eſt omnes, quibus hoc ſanctum propoſitum, è quo *Hiberniæ* felicitas pendebat, curæ & cordi erat, & qui aſſiduis poſtulationibus rem iſtam urſêre. Ideò Conſiliariis *Hibernis*, quicquid hac de re, crebris ſeriiſque conſultationibus habitis, hactenùs inter ipſos conveniſſet, Reginæ cum debita commendatione, ut dixi, referre viſum eſt, ut ipſâ conſentiente ratúmque habiturâ, hiſce optimis conatibus, quibus omnes boni benè cupiebant, ingratâ cunctatione hucuſque productis, felix imponeretur coronis, nec quenquam alium, qui cauſam iſtam coram Reginâ, Conſiliariiſque *Anglis* ageret, *Henrico Uſſerio* tunc temporis, cujus fides & ſapientia ipſis erant exploratiſſimæ, aut digniorem, aut magis idoneum reperiri poſſe, hi Summates cenſuerunt. Ille verò itinere in *Angliam* maxima animi cum lætitia, A. MDXC. ſuſcepto, nullis parcens ſumptibus, nullóſque labores ſubterfugiens, ita ſtrenuè & præclarè iſthoc munere functus eſt, ut (*b*) chartam fundationis tricelimo die Martii A. MDXCII. datam, & Regio ſigillo munitam, tandem auſpicatiſſimè impetraverit, cujus certiſſimâ ſpe fretus, in patriam redux, immortali hoc beneficio jam donandam, ſummis omnium gratulationibus excipitur. *Robertus Uſſerius, Epiſcopus Kildarienſis, Jacobi conſobrinus.* Reliquit *Henricus* filium *Robertum*, paternæ eruditionis & pietatis ex aſſe hæredem, qui in iſthoc Collegio educatus, ínque ſociorum numerum adſcriptus, poſteà ex commendatione Conſobrini ſui, *Jacobi* noſtri, & inſigni elogio illius virtuti debito, & quod ipſa veritas, nullo reſpectu ad cognationem habito, exegerat, quod dederat (*c*) in literis ad D. *Laudum*, qui multum in rebus ad Eccleſiam Academiarúmque diſciplinam apud Sereniſſimum Regem, *Carolum I.* potuit, & unanimi ſociorum conſenſu, præfecturâ iſtius, A. MDCXXIX. donatus eſt. Hic verò, quinquennio elapſo, ad Epiſcopatum *Kildarienſem* merito ſuo evectus, ſe ſacrâ infulâ fideli paſtoralis curæ adminiſtratione omninò dignum præſtitit. Tandem ex crudeliſſima & quàm maximè execranda *Hibernorum* Pontificiorum rebellione & laniena eluctatus, in *Angliam*, inſanis motibus tunc agitari incipientem, aufugit, ubi ſummis ob patriam, horrendum in modum deſolatam, mœroribus confectus, vergente ad finem anno MDCXLII. *Pontabirsleiæ* in provincia *Salopienſi* diem ſuum obiit.

Materteræ. Non hîc prætereundum eſt ſilentio, quod *Jacobus* noſter familiari apud amicos ſermone, tanquam ſingulare & rari exempli, commemorare ſolebat, nempe ſibi duas Materteras, an vitio naturæ, an morbo, incertum, ab ipſis cunabulis omni oculorum lumine, & uſu carentes, obtigiſſe, quarum inſtitutione & curâ, dum puer erat,

(a) Exſtant in *Sylloge* epiſt. III. *Interea verò loci, agnoſco me valdè obæratum eſſe, & tibi, & doctiſſimo fratri tuo,* Ambroſio, *qui peritiſſimâ manu ſuâ quædam in meum uſum ex Alcorano Arabicè exſcripſit.* pag. 3.

(b) Vide epiſtolam CXLV. *Jacobi* Uſſerii *Armachani* ad D. *Gulielmum Laudum*, tunc temporis Epiſcopum *Londinenſem*, in *Sylloge.*

(c) *Ibid.*

legere

legere edoceretur. Quod quidem intellectu haud facile videtur, niſi dixerimus, illum, nominibus figuríſque literarum, non prorsùs incognitis, quomodo in ſyllabas & verba connecti debeant, ab iiſdem, aut vocem moderantibus, aut malam lapſantis linguæ pronunciationem corrigentibus, didiciſſe. Illæ verò, quod aliis quoque cæcis frequenti uſu venit, adeò felici tenacique pollebant memoriâ; ut aliquammulta integra ſacrarum Scripturarum capita abſque aliquo errore & cæſpitatione, rogatæ experiundi causâ, repetere valerent. Hiſce præloquiis defunctus, ad preſſiorem vitæ *Uſſerii* noſtri hiſtoriam venio.

Educatio in ſtudiis pietatis,

Prima fuit cura parentibus, quibus exploratum erat, ſemina pietatis ac reverentiæ erga ſanctiſſimum Numen exhibendæ, in ipſis primæ pueritiæ temporibus; jacta, in bonam frugem maturioribus annis adoleſcere, characteréſque in animo; vanis falſisque præjudiciis & opinationibus vacuo, tanquam in raſa tabula, impreſſos ſignatóſque, vix, aut ægrè quidem, obduci & obliterari, aut poſſe, aut ſolere, ut illius mens ſenſu religionis, ab omni ſuperſtitionis labe purgatæ, quantum tenella ætas ferret, imbueretur: proxima verò, ut doctrinæ, quæ puerilibus annis convenit, rudimentis erudiretur. Cujus exquiſitæ educationis fructus poſtea per univerſam vitam maximè erat conſpicuus. Nemo enim ſacræ religionis inſtituta ſanctiori zelo excoluit: nemo bonarum literarum ſtudia impenſiori diligentiâ proſecutus eſt.

Et literarum.

Octo annorum puer ad Scholam Grammaticalem, ſub cura & inſtitutione *Fullertoni* & *Hamiltoni*.

Octennis, quaſi jam domeſticis inſtitutionibus ſuperior, ad ſcholam Grammaticalem, quæ tùm in Urbe natali, ſub cura & diſciplina duorum nobilium *Scotorum*, *Jacobi Fullertoni* & *Jacobi Hamiltoni*, inclareſcere cœperat, miſſus eſt, linguâ Latinâ erudiendus.

Commodum enim accidebat; ut quo tempore Urbs iſta ingenti Ludimagiſtrorum inopiâ laboraret, hi Advenæ humaniori literaturâ perpoliti, quô rem illam maximi momenti, cujus causâ ex patria huc migraſſent, meliùs celarent, laborioſum iſtud docendi pueros & adoleſcentes munus in ſe ſuſceperunt; hoc modo, tum induſtriâ ſuâ laudabili, tum ſuaviſſimis moribus, blandiſque artibus, in gratiam *Anglorum* & *Hibernorum*, cujuscunque ſortis & conditionis, ſeſe inſinuaturi. Vera enim itineris ſuſcepti ratio hæc fuit. Sereniſſimus *Scotorum* Rex, *Jacobus*, iſtius nominis ſextus, de ſucceſſione ad *Angliæ* & *Hiberniæ* regna ineunda, quæ poſt obitum R. *Eliſabethæ*, omni jure, tam divino, quàm humano, illi competebat, impendiò ſolicitus, veritúſque, ne aut maleſanis technis aut apertâ vi & armis Pontificiorum, aliorumve, qui novis rebus ſtuderent, moræ & difficultates, haud facilè ſuperandæ interponerentur, ſecundùm gratiam benevolúmque affectum Reginæ, à nominando ſucceſſore, ut illum magis redderet obnoxium, præfractè quidem abhorrentis, (neque enim, ut ſæpe ſolebat, ſuo more, h. e. perquàm eleganti dicere, *ſepulchrale linteamen ſibi coram oculis perpetuò objici* ſuſtinuerit) non ſolùm *Anglorum*, præſertim Aulicorum, animos quoquo modo conciliare, ſed *Hibernos* tum veteris tum novæ proſapiæ, à quibus non leve ob diverſos mores & ſimultates inter *Scotos* & *Hibernos* olim à longo tempore ortas, & uſque productas, & ob duriſſimam in patriis ritibus retinendis obſtinationem, impendebat periculum, in ſuas partes trahere omni niſu contendebat. Sub hac larva, *Fullertonus* & *Hamiltonus* in *Dublinium* tanquam tutelares genii, qui liberis probè & feliciter educandis præſſent, recepti, clàm Regis ſui cauſam egêre & tutati ſunt, initâ cum nobiliſſimis viris, ſive Romanæ, ſive Reformatæ Communionis, qui aut propè & in vicinis Regionibus ampla poſſederant latifundia, aut negotiorum forenſium causâ, illuc ſubinde convenerant, amicitiâ. Non parum ſapientiſſimis R. *Jacobi* conſiliis in iſta Inſula promovendis conducebat; illorum explorata fides, ſolers prudentia, & ſagax ingenium: quod benè noverat; & expertus eſt Rex ipſe, illos, prout meruere, longè ſplendidioribus dignitatibus, quibus ſuſtinendis erant pares, admoturus. D. *Fullertonus* mox à Rege *Jacobo*, jam primò *Magnæ Britanniæ* Monarchâ, dignitate Equeſtri ornatus: deinde primus è cubiculariis ſecundi Ordinis ſereniſſimi *Caroli*, tum Principis *VValliæ*, tum Regis conſtitutus: inter *Aulicæ* vitæ pompas & delicias conſummatæ virtutis exemplum ubivis dedit, famæ ſatur, licèt non annorum; (non enim ſenilem ætatem attingebat) magnum ſui deſiderium reliquit, in ſacello *Paulino* in Abbatiali Eccleſia *VVeſtmonaſteriensi* honorificè ſepultus, cujus penè invidendas laudes in eleganti Marmore ad borealem murum affixo incidi curarunt ſuperſtites Amici. Alter verò D. *Hamiltonus*, primò ad parem Equeſtrem dignitatem, deinde verò ad titulum, gradum, & honorem Vice-Comitis de *Clandebois* in *Hibernia* evehebatur.

Fullertonus & *Hamiltonus* à Rege *Jacobo*; de quo bene meruerant, ad dignitates promoti.

Uſſerii in bonis literis felix progreſſus.

Sub hiſce Magiſtris Diſcipulus, tam bonæ indolis tantæque induſtriæ, in bonis literis non potuit non proficere quotidiè: nec opus erat ſtimulis, quibus ad penſum illud diurnum, quod imperatum fuerit, abſolvendum incitaretur. Illorum præceptionibus avidâ aure & mente aliquatenus capaci imbibitis, poſt comprehenſas digeſtáſque Artis Grammaticæ & Rhetoricæ regulas, expeditúmque Linguæ Latinæ uſum, claſſicis Auctoribus, Poetis, Oratoribus, & Hiſtoricis aſſueſieri jam incipiens, hiſce fundamentis jactis, planam facilémque fore ad eruditionem viam ſentiebat: ſempérque hanc felicitatem ſibi gratulatus, illud inter benignioris Providentiæ munera recenſere ſolitus erat; quòd in tales Præceptores feliciſſimo auſpicio incidiſſet, quos, dum vixerint, omni cum debito honore proſecutus eſt, quorumque memoriam charam habuit, meritiſſimiſque elogiis ex grati animi tenerrimíque affectus ſenſu exornavit.

Cùm verò integrum quinquennium, in ſchola, ſub ſapientiſſimorum Præceptorum diſciplina, acquiſita præcocis ingenii laude, expleviſſet *Uſſerius*, inde ad novùm, illúdque nobilius, altioris doctrinæ ſeminarium ex conſilio eorundem transplantatur.

Collegii *Dublinienſis* Status.

Anno MDXCIII. Fabrica Collegii *Dublinienſis*, de quo ſuprà egi, ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis honori & gloriæ dicati, abſoluta, cujus præfecturâ pro tempore primo fungi dignatus eſt reverendiſſimus Vir, *Adamus Loftus*, Archiepiſcopus *Dublinienſis*. Primus autem Cancellarius *Gulielmus Cecilius*, Baro *Burghleius*, *Angliæ* Theſaurarius, ob ſummam in rebus maximi momenti adminiſtrandis prudentiam, optimè de Reginâ *Eliſabethâ* & patriâ meritus, æternis elogiis memorandus. De ſociis alumníſque, qui in juſtam ſocietatem, juxta chartam fundationis, coaleſcerent, eligendis admittendíſque erat deliberatum. Non amplum ſtudioſorum numerum primò illic recipi paſſus eſt novellus iſte & incompoſitus Collegii ſtatus, qui ſubinde auctis reditibus, erat augendus. Non plures enim ſocii, quàm quatuor in ipſis initiis admittebantur, qui Philoſophiam, aliáſque liberales Scientias docerent; viz. clariſſimi & doctiſſimi viri, *Lucas Challonerus*, *Gulielmus Daniel*, *Jacobus Fullertonus*, & *Jacobus Hamiltonus*, quorum duo poſteriores nuper, ut paulò antè memini, ſcholæ fuerant meritiſſimi Rectores. Cùm verò ad Alumnus ſubſtituendos deventum fuerit, Commiſſarii, penes quos erat harum rerum cura & arbitrium, *Uſſerium* noſtrum admittendum eſſe, illiúſque nomen in matricula, certa & fideli rerum geſtarum cuſtode ad ſeram poſteritatem continuanda (a) inter primos inſcribendum maxima cum animorum conſpiratione ſtatuere: quod quidem ab iiſdem conſultò factum fuit, tum ut ſe erga Avi materni, qui hoc Collegium extrui oportere olim in Comitiis Parlamentariis propoſuit, memoriam, tum erga Patruum, ex cujus indefeſſa diligentia ad auſpicatiſſimam hujus ſancti propoſiti conſummationem non leve acceſſerat momentum, gratos præſtarent, tum ut naſcenti Academiæ novus exſurgeret ſplendor ex tali Alumno, ingenii dotibus longè ſupra ætatem cumulatiſſimo, de quo lætam, eámque firmam ſpem optimæ frugis inde proventuræ ex ejuſmodi primitiis primordiíſque concepiſſent, quod Deo Opt. Max. vitam prorogante, non ſolius *Hiberniæ*, ſed totius etiam *Europæ*, lumen & ornamentum eſſet evaſurus.

Inter primos alumnos admiſſus *Uſſerius*.

Uſſerius jam ex anguſtis ludi literarii parietibus ad liberiora Collegii ſpatia ſubductus, dum Logices & Philoſophiæ *Ariſtotelicæ* inſtitutionibus, prout ratio diſciplinæ exigebat, ſub regimine D. *Hamiltoni*, cujus fidei & curæ à Parentibus peculiarem in modum erat concreditus, ſedulam navaverit operam, lectioni hiſtoriarum, ad quam potenti naturæ genio, mirè propendebat, horas ſubceſivas impendit. Interim celari neutiquam debet, huic pertinaci ſtudio tum poeſeos, tum chartarum luſuriarum amorem, ſive ex æmulatione ſive ex ſodalium lenociniis ſenſim irrepentem, frigidam ſuffudiſſe: ſed mox recollectis animi viribus, præſtigiatricem iſtam artem, omnémque luſum, quibus utriſque ab utiliſſimis maximíque momenti rebus ſeriò proſequendis mens planè avertitur, adjutrice divinâ gratiâ, penitùs excuſſit, nunquam ad ejuſmodi ſtudiorum oblectamenta, vel potiùs impedimenta, poſteà reverſurus. Dum verò preclariſſimam iſtam *Ciceronis* ſententiam, *Neſcire, quid antequam natus ſis, acciderit, id eſt ſemper eſſe puerum*, animo ſæpè ſæpiùs volviſſet, illiúſque veritate perceptâ, aureum illum *Sleidani*, *de quatuor ſummis imperiis*, libellum ingenti cum delectatione legiſſet, ab iſthoc tempore, vitæ ſecuturæ, ſi Deus dederit, curſu, reliquis ſtudiis non inſuper habitis, omnium ſeculorum hiſtorias, tandem aliquando complecti apud ſe conſtituit. Prodigio ſimile videbitur, adoleſcentem præter propter quatuordecim annorum res maximè memorabiles juxta ſeriem temporum ex libris hiſtorici argumenti, quos nanciſci licuit, in facilem ſynopſin contrahere potuiſſe; quæ, licèt vix quicquam accurati & penſi continere rigidis cenſoribus habeatur, & cujus fortaſſè ipſum poſtea puduit, ipſius tamen ſolers & acre ingenium, induſtriam igneúmque mentis vigorem, luculento iſthoc documento, quod in iſta ætate neutiquam erat expectandum, oſtendit.

In primis literarum tyrociniis lectioni hiſtoriarum addictus.

Creſcentibus annis, vitæ piè juxta S. Scripturarum, quas ſummâ reverentiâ erga iſtum *Librum Librorum*, uti appellare ſolebat, impulſus, aſſiduâ manu verſavit, normam agendæ, ſtudium quoque pariter crevit: quod ex piorum librorum, & præſertim *Meditationum S. Auguſtini*, frequenti lectione aluit; inde occaſione de rebus divinis ſacriſque Religionis Chriſtianæ officiis, quod præcipuum erat, recolendi captatâ, ut dum cæteri, aut luſibus, aut deambulando ſimul ſe ſe recreaverint, ille ſolus, ſive in avia, ſive juxta ripam fluminis non rarò ſeceſſit, cœleſtium rerum contemplationi intentus, præcipuè verò, pro more ſolenni, nec intermittendo, pridie, antequàm ad ſacram ſynaxin accedens, ſacroſancta Euchariſtiæ ſymbola eſſet percepturus.

Summâ reverentiâ erga S. Scripturas accenſus.

Anno ætatis decimo ſeptimo gradum Baccalaureatûs in Artibus juxta formam ſtatutorum capeſſivit: circa quod tempus & deinceps, haud modicâ linguarum Græcæ & Hebraicæ cognitione, priùs acquiſitâ, de ſententiarum & opinionum, quibus variæ Chriſtianorum ſectæ, in ſacris inter ſe commiſſæ erant, divortiis & diſſidiis mœſtus & ſolicitus, quô meliùs quale quale judicium, quatenùs Veritatis amantem & ſtudioſum in iſta juvenili ætate decuit, libratis rerum momentis, informaret, controverſiarum, quæ tum acerrima cum mentis contentione alterutrinque agitarentur, præcipuæ notæ libros ſtudioſè pervolutavit. Vix quippiam laudis in ſe continere videbatur, communionis Reformatæ, quam amplexus eſt, profeſſionem ſolis natalibus, caſui, primæ educationi, aut præceptis & exemplo aliorum, ſine aliqua exploratione, deberi. Veritas quippe, quô ſeverius examen ſubit, eô magis diligitur, mordicúſque retinebitur, cùm nihil tam certum ſit, quod omnes experiundo fatentur, quàm quod ex dubio certum & teſtatiſſimum eſt. Quod quidem *Uſſerio* opportunè & feliciter admo-

Artium Baccalaureus XVII. ætatis anno in controverſias de dogmatibus Theologicis agitatas inquirere cœperat.

(a) V. Epiſtolam D. *Uſſerii* ad *J. Hevelium Londini* Kalend. Novembr. 1650. datam: Epiſt. CCXL. Hoc autem ordine tres alumni primùm ſoli admiſſi erant, ut D. *Waræus* in Annalibus ſuis refert, viz. *Abel Walsh*, *Jacobus Uſher*, & *Jacobus Lee*.

dum

dùm ceſſit. Ne verò partium ſtudio admiſsiſque præjudiciis ſibi illuſiſſe, aut nimiùm facilè credere, quicquid animo allubuerit, videretur, Romanarum partium maximi nominis Theologos, & præcipuè *Stapletonum* noſtratem, (cujus librum Anglicè editum, inſcriptúmque, *Fortalitium fidei inter Anglos primum plantata*, plusquàm ſemel legebat) conſulere non recuſavit, imò potiùs prompto animo geſtiebat. Non diu animi dubius hærebat, ſed indies confirmatior factus, veritatis Evangelicæ dogmata contra eorundem ſtrophas certâ ſcientiâ doctóque zelo ex ſacris ſcripturis ſeriáque meditatione inſtructus, pro re nata tueri non ſegniter detrectavit. Cùm verò *Stapletonus* iſte veteris Eccleſiæ Chriſtianæ cum hodiernæ Eccleſiæ Romanæ placitis concordiam & conſenſum in Patrum ſcriptis ubivis comparere venditaſſet, intentato noſtris graviſſimo novaturiendi in rebus fidei & doctrinæ reatu, ille ex cauta & ſapienti ſuſpicione veritus, ne jactabundus iſte Patrum, quos ubivis crepat, teſtimonia, aut falſa pro veris ſupponendo, malè citaret, aut in alienum ſenſum detorquendo pejùs interpretaretur, omnium *Patrum*, quotquot exſtabant, ſcripta, tandem aliquando accuratè perlegere obfirmato animo ſtatuebat, tam in Doctrinæ Chriſtianæ puritate per continuam ab Apoſtolorum temporibus ſucceſſionem ad Concilium *Tridentinum*, cùm nondum typhus ſecularis & ſuperſtitio in Eccleſiam Occidentalem fraudibus & tyrannide *Romanorum* Pontificum irrepſiſſent, exploranda, quàm in Hiſtoriis ſacris & profanis, Antiquitatibúſque *Britannicis* inveſtigandis, futuræ vitæ labores & ſtudia per Dei gratiam impenſurus: quod illum optimè feciſſe, ex libris in lucem editis, univerſo orbe Chriſtiano conſentiente, abundè liquet. Sed nolo argumentum hoc intempeſtivè præoccupare, quod commodiori loco tractabitur.

Ad theſes quaſdam Philoſophicas, coram Prorege defendendas ſelectus.

A. MDXCVII. illuſtriſſimus vir, *Robertus*, Comes *Eſſexiæ*, à Regina *Eliſabetha* ad regendam *Hiberniam* ſummâ cum poteſtate miſſus, *Dublinium* appulit. Non multò pòſt, à primoribus novellæ Academiæ, cujus erat Cancellarius, ſolennibus Comitiis, honoris causâ, indictis, invitatus, facilis annuebat, orationibus utpote gratulatoriis, diſputationibus, reliquiſque exercitiis Scholaſticis, prout par erat, excipiendus. Inter cæteros *Uſſerio* provincia quaſdam theſes ex interiori Philoſophia petitas defendendi erat demandata, quam multa cum Proregis & illuſtrium Auditorum coronæ laude & applauſu ſuſtinuit & ornavit, inde ob volubilitatem linguæ, ob diſputandi ſubtilitatem, & denique ob ingenii in profunda ſenſuum penetrantis acumen, in majore exiſtimatione habitus.

Studio legum municipalium à Parente deſtinatus.

In hoc laudatiſſimo ſtadio haud intermiſſis greſſibus procurrentem ſtitit ex improviſo caſus, qui illum à compoſito mentis ſtatu penè dejecit, pectúſque graviſſimâ ægritudine opplevit. Cùm enim ille clam & ſecretò, non voto quidem ſolenni, ſed firmâ deſtinatione, quantùm ipſi, nondum à Parentis tutelâ & poteſtate emancipato licuit, ſe Deo & Eccleſiæ addixiſſet, Pater ingenii & induſtriæ illius famâ excitus, déque futuris bonis fortunis augendis non parum ſolicitus, de illo in *Angliam* mittendo cogitat, ut ibi legum municipalium, quarum accuratior ſeveriórque cultura opes, honores, & adpromittere & largiri ſolet, ſtudiis, praxíque Curiarum incumbens, earúmque profunda myſteria ſubtiliſſimóſque apices ſeptennali morâ edoctus, in Patriam redux, Patroni & Advocati in Cauſis forenſibus agendis partes majori tum commodo tum famâ ſuſtineret. In hoc conflictu, quid agi oportuerit, non adeò proclive erat ſtatuere. Propoſitum ſanè iſtud reluctante animo & averſiſſimâ aure primò excepit *Uſſerius*: ſed pietas juſſit, ut paternis conſiliis monitiſque, quibus neutiquam erat obſiſtendum, obſequeretur. Ideò ſe itineri *Anglicano*, prout commodum videbitur, accinctum promptúmque fore ſpondet, divinâ bonitate confiſus, aut Patrem mutaturum eſſe iſtud conſilium, aut res novas, quæ deſtinatum *iſtud iter* præcludere poſſent, inde emerſuras. Interim Pater hoc anno viz. MDXCVIII. ultimum diem ſuum obiit, non ſine magno piiſſimi filii luctu, qui jam invitus licèt, ex hoc peracerbo fato, ſui juris factus, poſt funus elatum, de inſtituto & profeſſione vitæ non longâ aut perplexâ deliberatione opus habuit. Jam enim omnibus remotis obſtaculis, in numerum ſociorum Collegii adſcitus eſt: quâ quidem in eruditam iſtam ſocietatem admiſſione, in perpetuum, ſub æquis conditionibus, duraturâ, nihil ſibi gratius accidere potuit; eò quòd jam inde Theologiæ operam navandi, & ſacerdotale miniſterium præfinito tempore ſuſcipiendum obeundi, quod diu animo infixum habuerat, deſiderabilis quædam neceſſitas illi, ni jure ſuo ceſſurus eſſet, fuerit impoſita. Obtigerat paulò antè ipſi jure primogenituræ lauta hæreditas: in qua erciscenda & adminiſtranda, cùm ſenſiſſet graviſſimam iſtam negotiorum civilium, quibus erat penè obruendus, molem, cum vitæ contemplativæ otio & tranquillitate conſiſtere neutiquam potuiſſe, liteſque de quapiam parte peculii intricatas, & in foro decidendas, à quibus, ſi quis unquam, maximè abhorrebat, ſubinde naſcituras, re ſeriò perpensâ & cum Amicis communicatâ, jus ſuum tranſcribit in Patruum reliquóſque fideicommiſſarios, ut juxta ultimas Teſtatoris tabellas matri, fratri, ſeptémque ſororibus meliùs commodiúſque provideretur. Ne verò quiſpiam hac ex parte temerè, imprudenter, & inconſultò feciſſe, rigidis cenſoribus, quaſi omnem ſui ipſius curam abjeciſſet, videretur, certam annui reditus in proprios uſus, tum ad emendos libros, tum ad alia vitæ commoda, proportionem reſervavit.

Sed Patre mortuo, aliud vitæ inſtitutum eligit. In ſocium Collegii electus & admiſſus.

Hæreditatem relictam inter matrem, fratrem & ſorores divisit.

Hactenùs magnam de ſe inter amicos & familiares excitavit exſpectationem *Uſſerius*: quæ mox apud omnes cives *Dublinienſes* magis magiſque crevit, & latè propagata eſt, ex ſuperveniente hoc, qui ſequitur, caſu.

Diſputationem cum quodam Jeſuita init.

A. MDIC. *Henricus Fitz-Simon*, Jeſuita *Hibernus* ob ſpretas violatáſque regni leges in pervertendis ſubditorum mentibus à religione publicâ auctoritate ſtabilitâ, occupatiſſimus, in

arce regia tunc temporis detinebatur. Ille verò utpote vir profuſæ loquentiæ & projectæ audaciæ, atroci & immani Eccleſiæ Romanæ placita propugnandi zelo agitatus, inconditis clamoribus & perfrictâ jactantiâ quoſcunque Reformatæ Communionis Myſtas ad diſputandum provocavit: ſe ipſe *Urſo* aſſimilans, qui *palo depactus, à canibus exagitari geſtiebat.* Iſtorum temporum hiſtoriam retexere aut narrationem iſtam de hiſce velitationibus, in Epiſtola dedicatoria ad *Claudium Aquavivam*, aut in præfatione ante Librum, qui, *Britannomachia Miniſtrorum in plerisque & fidei fundamentis & fidei articulis diſſidentium*, poſt quatuordecim annos * editus inſcribitur, ab ipſo conſcriptam, ineptulis cavillationibus, calidis mendaciis, putidiſque convitiis in viros clariſſimos, quos Antagoniſtas habuit, effuſis, in examen revocare, utpote omninò præter hujuſce commentationis, quam aggreſſus ſum, inſtitutum, neque liber, neque convenit. Ea ſola, quæ de *Uſſerio* noſtro, nomine licèt celato, promit, hîc integra, appoſitis quidem breviculis ſtricturis cenſuriſque exhibebo.

* *Duaci* in 4° 1614.

Prodiit quidem ſemel in ſummâ vocis vultûſque trepidatione, octo-denarius præcocis ſapientiæ (non tamen malæ, ut videbatur, indolis) juvenis, neſcio, an auræ popularis cupidior, ſaltem de abſtruſiſſimis rebus Theologicis, cùm adhuc Philoſophica ſtudia non eſſet emenſus, nec ephebis egreſſus, diſputandi avidus. Hunc autem juſſi ſuorum calculos adferre, quibus pugil ſeu agoniſta idoneus renunciaretur, & vel cum ipſo diſputationem me initurum. Sed ſicut ipſi eum minimè tanto honore dignati ſunt, ita me viciſſim ſuâ deinceps præſentiâ dignatus ipſe non fuit. Ita ille, qui in multis corrigendus eſt. Sic enim res iſta ſe habet.

Cùm duo treſve è noſtris Theologi, & ætate & dignitatibus Eccleſiaſticis venerabiles, quos ille pro modeſtia ſua *Pſeudo-decanos* nuncupat, experti primo congreſſu, ex iſtiuſmodi tumultuariis altercationibus cum loquaciſſimo Sophiſta habitis aut habendis, non quaſi illi certamen hoc inire, quod ille perabſurdè fingit, præ metu detrectaſſent, vix quicquam commodi fructuſve percipi potuiſſe, illius inſaniam caſtigare, calumniáſque refellere apologiis publici juris factis, maluiſſent, in arenam deſcendit *Uſſerius*, juvenis novemdecim annorum, non ſibi fidens placenſve, non δόκησι σοφίας aut vanæ apud Populares ſuos captandæ gloriæ cupidus, ſed ſolo Veritatis amore, quo totus ardebat, exſtimulatus, cum iſthoc *Thraſone* manum conſerturus. Quo conſpecto, faſtu excandeſcens, præ indignatione infrenduit *Simonides*, exprobratáque illi recenti juventâ, contemptim *Puerum* appellavit: licèt illo non pluribus quàm undecim aut duodecim annis natu prior fuerit. Sic eadem impotenti irâ contumelioſiſque dicteriis puſillum *Davidem*, fortaſſis non majoris ætatis, laceſſivit *Philiſthæorum*, qui, *Iſraelis* agminibus exprobravit, pugil. Sed hunc *Puerum* in hac pugna non terga vertentem, non ſegnem, aut meticuloſum invenit Adverſarius, ſed acrem, ictibúſque repetitis inſiſtentem, ſed intrepidum bellatorem, cauſam religionis, pari tamen modeſtiâ & vocis moderatione ac lenitate, propugnantem, quam ille *ſummam vocis vultûſque trepidationem, inverecundè & perverſiſſimè* interpretatus eſt. Illius autem arbitrio reliquit, de quibuſcunque controverſis Theologiæ articulis, prout à *Bellarmino* erant diſpoſiti, vel qualicunque methodo, ad omnem confuſionem, quæ aliter eſſet oritura, amoliendam, diſputationes futuras inſtituere, ut de veritate illorum, in quam partem ſe inclinaverit, Auditoribus, qui intererant, aut intereſſe diſcuperent, meliùs & dilucidiùs conſtaret. Inter utroſque primò concordatum fuerat, ut concertationes iſtæ à dogmate de *Antichriſto* inchoarentur, ſemel ſingulis ſeptimanis ex pacto repetendæ. Sed finitâ primâ, Jeſuita, qui exindè triumphos ſibi ab Agonothetis decerni animo priùs concepiſſet, metuens, uti conjecturam facere videtur, de illo potiùs triumphandum eſſe, longas moras nectit. Ideò *Uſſerius* literis, (utpote quarum apographum apud ſe reſervaverat) quæ miram proſúſque ingenuam pietatem totæ ſpirant, ad illum ſcriptis, improperium de ipſius *pueritia* impactum diluit, ſe nullam juſtam inde occaſionem, cur hac de cauſa tantopere faſtidiretur, dediſſe, exemplo *Davidis* cum *Goliatho* pugnaturi, non ſuis viribus fretum, *veniſſe in nomine Domini, qui ex ore infantium & lactentium propter inimicos ipſius perficere laudem interdum ſolet*: cùm nullas ab illo, prout diſcedenti ſpoponderat, literas hactenùs accepiſſet, jam cupere certiorem fieri, an collationem promiſſam ſuſceptámque renovare vellet: ſin minùs, quicquid hucuſque alterutrinque geſtum fuerit, publici juris fieri oportere. *Simonides* verò jam conſcius, quod audaciſſimis, iiſque crebrò repetitis, provocationibus, ſibi nodos haud facilè explicabiles innexuiſſet, à reſpondendo prorſus abſtinuit, & quaſi ſaucius à vulnere, nuper inflicto, ab omni futuro certamine ſe ſubducens, non ampliùs in ſcenam prodire voluit: ne verò à cauſa cadere, aut propriæ exiſtimationi apud ſuos defuiſſe videretur, *ſe*, propoſitâ, quam ſuprà retuli, conditione, *& cum illo*, h. e. puero, *diſputationem initurum*, & quidem falsò, obtendit. Quod planè merum erat ὑψηφύγετον, non enim opus erat alienis calculis, quod ſubdolè poſtulavit, ut cum minori infamia ex naſſa, in quam temerariis ſuis auſibus, incidiſſet, elaberetur, quibus *Agoniſta idoneus renunciaretur.* Ipſe enim vires illius expertus fuerat, & ſi huic congreſſui omninò impar eſſet faciliorem de *Puero* reportaſſet victoriam. Sententiam de *Uſſerio* hactenùs in pectore ſuppreſſam diſſimulatámque, ſequentibus annis, vi Veritatis victus, clarè protulit, & *Acatholicorum doctiſſimum* falſus eſt. Hinc de iſtius elogii ipſi à *Philippo Alegambe*, nimis hac ex parte credulo, *in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jeſu* adſcripti falſitate cuivis candido Lectori judicari licebit, *quòd ad certamen provocatus à quopiam inter ipſos doctiſſimo, cùm condixiſſet diem, obtinere non potuit, ut tandem prodiret, ad pugnam glorioſus provocator.*

A. MDC. Lauream Magiſtri in Artibus adipiſcitur, & poſt aliquot annos, benè aucto ſtudioſorum, ex omnibus regni provinciis *Dublinium* ad capiendos ingenii fructus confluentium, numero, fit, juxta diſciplinam regiménque in *Anglia* inſtitutum, primus Academiæ Procurator. Cujus muneris adminiſtrati, (a) ipſe ad ſupremum dignitatis Eccleſiaſticæ in *Hibernia* culmen evectus, non ſine ingenti lætitiæ & voluptatis ſenſu meminiſſe viſus eſt.

Laureâ magiſtrali inſignitus. Primus iſtius Academiæ Procurator.

Ineunte novo ſeculo, priuſquàm viceſimum ætatis annum exceſſiſſet, à Primoribus Collegii, è quorum arbitrio totius diſciplinæ & regiminis diſpoſitio & ratio pendebat, *Uſſerio* catechiſandi ſive juniores Academicos in doctrina & fide Chriſtiana inſtituendi munus, quod aliter præ humili de ſe opinione recuſaviſſet, erat impoſitum: quo, ut majori cum Auditorum utilitate defungi poſſet, præcipuos ſacræ Theologiæ articulos, juxta communes locos, pro more iſtorum temporum, ſingulis ſeptimanis in ſacello explicavit. Ita olim (b) *Origenes* ob exquiſitam in ſacris ſcripturis peritiam mirabilémque judicii in ipſa viridi juventa ſagacitatem, utpotè planè octodenarius in ſcholâ *Alexandrinâ*, eidem ſacro Catechumenos inſtruendi officio ex mandato *Demetrii*, iſtius ſedis Epiſcopi, admovebatur. Ex hiſce Theologicis prælectionibus, uti ex privatis colloquiis, liquidò conſtabat, *Uſſerio*, præter ſolidam rerum ſacrarum divinarúmque intelligentiam & ſenſum, tantam copiam ordinatámque verborum ſtructuram, & facilem expeditúmque dicendi uſum ſuppetiiſſe, ut aliqui ex amicis judicaverint, illum valdè idoneum eſſe, qui conſcenſis roſtris, in ſacris cœtibus verba haberet: quorum tamen ſuaſibus neutiquam cedens, in publicum pertrahi nolebat. Sed novis argumentis, quibus erat expugnandus, propoſitis, ſuperiorum voluntati & juſſibus non ampliùs obſiſtere auſus eſt. Illis enim quantum utilitatis in univerſam Eccleſiam *Hibernicam*, imò in rem Chriſtianam, in omne ævum, ex novæ Academiæ fundatione redundaturum eſſet, hoc tempeſtivo, ne dicam, præmaturo ſpecimine, quaſi in anteceſſum demonſtrare, è re ſua fore viſum eſt. Tres igitur Juvenes, magiſtrali laureâ inſigniti, iique pietatis, ingenii, & doctrinæ famâ inſignes, ſelecti erant, qui coram Prorege, aut, illo abſente coram Juſtitiariis Conſiliariiſque Regiis, (quos Anglicè vocant *the ſtate*) ſubinde concionarentur, viz. *Uſſerius* noſter, *Abel VValſhius*, (*Valeſius*) & *Joannes Richardſonus*: quorum ſingulis diſtinctæ partes fuerant demandatæ. *Richardſoni* erat die Mercurii, quaſdam pericopas Prophetiæ *Iſaiæ*, juxta ſeriem capitum, quoad literalem ſpiritualémque ſenſum, interpretari, & corollaria inde deducta ad vitæ praxin applicare: de quo pauca hæc referre oportet; quòd inter inſigniſſimos ſacræ Theologiæ Academiæ *Dublinienſis* Doctores non mediocrem obtinuerit locum, & tandem ſanctitatis, eruditionis, & ſapientiæ merito ad Epiſcopatum *Ardachenſem* fuerit promotus. Flagrante impiâ & cruentâ *Hibernorum* rebellione, perfugium in *Anglia* quæſivit, & invenit, ibique A. MDCLIV. ſenio confectus, naturæ conceſſit. Vir ſanè longè doctiſſimus, & in abditis ſcripturarum ſenſibus eruendis, inque ſacra (c) Chronologia verſatiſſimus: quod præclariſſimæ illius ſelectæ obſervationes & explanationes in V. Teſtamentum, & præſertim in librum *Geneſeos* Annotationes, paulò poſt ipſius mortem, *Londini*, MDCLV. *Folio*, inſcriptæ D. *Uſſerio*: cujus literas ad edendum iſtud opus hortatorias, quaſi in auctoramentum præmiſerat vir modeſtiſſimus, faciunt teſtatiſſimum. *Valeſius*, qui poſteà doctoratu in facultate Theologica auctus erat, ſumma quæque Theologiæ capita, è ſcripturis ſacris & ex divinæ illius ſcientiæ fontibus diebus Dominicis tempore antemeridiano expoſuit & explicavit. *Uſſerius* verò, poſt confirmatam dogmatum religionis in articulis doctrinæ & fidei Eccleſiæ *Anglicanæ*, legibus ſtabilitæ, veritatem, & errores ſuperſtitionéſque *Romanenſium*, ſequioribus ſeculis introductas, redarguebat, ſalutaribus veréque Chriſtianis monitis, quibus omnes, quotquot intereſſent, non ſolùm in ſancta fide magis magíſque inſtructi, ſed meliores, & vitâ & moribus ſanctiores redderentur, in coronide additis. Sed non multò pòſt, mentem valdè dubiam perplexámque habuit, an ipſe hanc neceſſariam ſacri Miniſterii partem diuriùs obire ſalvâ conſcientiâ potuerit nec ne: utpote cùm nondum ob defectum legitimæ ætatis ex rigore canonum fuiſſet ſacris ordinibus initiatus. Parum conducebat dixiſſe illud per modum *probationis & exercitationis*, ſive experiendi tum mentis tum corporis vires causâ, factu licitum reddi. Ut ergo ſcrupulus iſte, quo diſtinebatur, animo penitùs eximeretur, diſpenſatione, quam iidem canones caſibus extraordinariis, quando nimirùm defectus iſte reliquis omnibus dotibus requiſitis abundè ſuppletur, indulgere ſolent, facilè in ipſius gratiam impetratâ, à Patruo, reverendiſſimo *Henrico* Archiepiſcopo *Armachano*, eodem tempore & ad Diaconatum & Presbyteratum, Dominicâ ante feſtam Natalis *Chriſti* *, tunc ſolenni juxta inſtitutum Eccleſiæ ordinatione factâ promovetur.

Anno MDCI. catechiſandi munus in Collegio obit ſuſtinetque.

Ille duóque alii, ut publico munere concionatorio fungerentur ſelecti. Hi autem erant VValſhius & Richardſonus.

Uſſerius Diaconus & Preſbyter ordinatus.

** Anno MDCI.*

Hoc Apoſtolico auctoramento munitus, & quaſi cœleſti vigore animatus, ad ſacrum iſtud opus, pauló intermiſſum, ſe alacriùs fortiúſque accingit, lucrandis *Chriſto* animabus, & Veritati Evangelicæ inter gentiles ſuos, avitæ ſuperſtitionis præjudiciis miſerè de-

Ab iſthoc tempore frequens & diligentiſſimus Concionator.

(a) Vide. Epiſtolam ad Archiep. *Laudum* in *Sylloge*. pag. 459.

(b) Ἔτος δ' ἦγεν ὀκτωκαιδέκατον παρ' ὃ τοῦ τῆς κατηχήσεως προέστη διδασκαλείου, *Euſeb.* Hiſt. Eccleſ. lib. VI. cap. 3.

(c) D. *Uſſerius* in altera *Annalium* parte, editionis *Pariſienſis* 1673 pag. 620. *Publici Chriſti miniſterii Acta per quatuor Paſchata diſtincta ex quatuor Evangeliorum harmonia hic exhibemus, à Viro eruditiſſimo & in Sacrarum literarum ſtudiis longè exercitatiſſimo*, Joanne Richardſono, *S. Theologiæ Doctore*, & Ardachadenſis *in provincia noſtra* Armachana, *Eccleſiæ Epiſcopo digniſſimo concinnata.*

luſos

luſos & occæcatos, propagandæ, ſi quis unquam, impendiò intentus. Ab hoc tempore, & deinceps, per univerſum vitæ curriculum, ut illud, licèt loco & tempore non ſuo, aſſumptâ prolepſi, referam, quamlibet concionandi occaſionem, ſæpe non rogatus, captavit: quo frequenti & aſſiduo uſu poſthac ingentem argumentorum vim, quæ, tum ad ſuadendum morigeris, tum ad revincendos refractarios ab Oratoribus adhiberi ſolent, prout inſtituendorum intellectus lumine, ut vitæ Chriſtianæ officia clarè percipiat, aut conſcientia ſtimulis, ut ea præſter, indigere videatur, venuſtatémque & facilitatem pronunciandi, vehementi ardore commixtam, ſibi comparavit. Hac autem facultate prædicandi, ſive *Chariſmate*, ut quibuſdam placet, ſi tamen hoc ævo ita appellandum ſit, quod, divinâ gratiâ adjuvante, induſtriâ, ſtudio, ſolertiâ mentis, arte, methodo, tenacique memoriâ acquiritur, utendi, illúdque in commune bonum impendendi mox juſtiſſima dabatur opportunitas.

Quorundam Procerum *Hibernorum*, opitulantibus *Hiſpanis* rebellio.

Vergente ad finem hoc anno, exardeſcebat in *Hibernia* fœda rebellio, quam quidam Dynaſtæ Romanæ Religionis, clientelis & opibus prærpotentes, arctiſſimo fœdere coeuntes; numeroſo milite conſcripto, conciverant, qui, militaribus copiis ex *Hiſpania* ſubmiſſis, *Kinſaliam*, aliáque finitima munimenta, ope & proditione civium, occupantibus elati, *Hiberniam* ex *Anglorum* imperio eripiendi altas ſpes in pectoribus aluêre, & de univerſâ ſuorum defectione, rebus tunc in præcipiti ſtantibus, mox ſecuturâ, mirificè ſibi complacuêre, & blanditi ſunt. Sed aliquanto pòſt tempore, prudentiâ & fortitudine D. *Caroli Bluntii*, Baronis *de Montjoy*, Proregis, rebellium vires erant proſtratæ, ac *Hiſpani* profligati, qui ad deditionem adacti, non minori militum cæde ac ignominiâ, pactis conditionibus, *Anglicis* navibus revecti ex inſula diſceſſerunt. Fortaſſe memoratu non indignum videbitur, eo ipſo die, viz. XXIV. Decembris, quo prælium iſtud commiſſum erat, *Uſſerium*, quintiduo, poſtquàm ritè ordinatus fuiſſet Presbyter, coram illuſtriſſimis Conſiliariis tunc ad ſupplicandum Deo pro felici iſtius expeditionis exitu ſolennem in modum congregatis, in prima verba Epiſtolæ ad Angelum Eccleſiæ *Sardenſis Apocal. III.* 1. directæ: *Scio opera tua, quia nomen habes, quòd vivas, & mortuus es*, peroraſſe.

Ex hâc inſigni victoriâ opportunè reportatâ, poſt pauculas concuſſiones, quæ citò evanuêre, tranquillitas *Hiberniæ*, utpotè Ductoribus & Anteſignanis rebellium, aut ſolum vertentibus, aut ſe ad ſylvas, paludes, aliáque latibula præcipiti fugâ recipientibus, aut depoſitis armis, agnito ſcelere, miſericordiam implorantibus, tota pendere videbatur: ſed ne exitiale hoc malum ex inſano Romanæ ſuperſtitionis, quam gens obſtinatiſſima, & hâc de cauſâ, ad ſeditiones & tumultus nimiùm proclivis, ſuis licèt juribus & poſſeſſionibus ſub æquiſſimarum legum moderatione & patrocinio ſecurè gaudens, & ab omni injuria & exactione, pariter ac *Angli*, ſive indigenæ, ſive advenæ libera & communis, mordicùs amplexa eſt, terimúrque, ortum, demùm recandeſceret, maximè erat providendum. Cui penitùs exſcindendo non aliam aut aptiorem aut commodiorem methodum, excogitari potuiſſe, ſeriò rem perpendenti facilè liquebat, quàm ut *Hiberni*, ſacrarum Scripturarum penitùs rudes, in doctrinæ Chriſtianæ capitibus articuliſque, quatenùs in Eccleſia Reformata *Anglicana* & *Hibernica*, à quâ ex ſola ignoratione tantoperè aufugiſſent, exhibetur aſſeritúrque, accuratiùs quidem erudirentur. Proinde ſtatutum, quo ſinguli ſuas parochiales Eccleſias adire, & publicis precibus & concionibus, diebus Dominicis feſtiſque intereſſe, ſub pœna pecuniaria, quotieſcunque abfuerint, exigendâ, tenentur, quod in deſuetudinem abiiſſet, in uſum revocatur: Deputantur Eccleſiis, per varias Urbis regiones ſparſis, idonei viri, quiſque in propriâ ſtatione defixus, qui hiſce ſacris muniis obeundis incumberent, rémque iſtam peculiarem in modum urgerent. Eccleſia S. *Catharinæ* dicata *Uſſerio* quaſi ſortitò obtigebat, qui methodum priùs inchoatam, quam ſuprà memoravi, repetiit, quam cæteri ſymmyſtæ pro virili proſequi deberent. Præcipua uniuſcujuſque concionis capita & argumenta mox brevi verborum ſummâ, ut memoriæ tenaciùs infigerentur, in quæſtiones & reſponſiones digeſſit, in quorum exploranda fide & veritate quoſdam adultioris ætatis ſe ſiſti ſequente Dominicâ examinandos, non ſine maximo adſtantium fructu, neutiquam pudebat.

Conſiliarii Regii de erudiendis *Hibernis* in articulis religionis ſoliciti, jubent, ut precibus publicis & concionibus interſint.

Methodus qua in hoc ſacro concionandi ad populum munere obeundo uſus eſt *Uſſerius*.

Ab hiſce autem rudimentis origo prolixi, ínque magnam molem excreſcentis, Catechiſmi uſibus familiæ ſuæ primò deſtinati, qui poſteà alienis, ne dicam heterodoxis, additamentis ſuffertus, ſub illius nomine, ipſo prorſùs invito & reclamante, comparuit, arceſſenda videtur; de quo deinceps erit opportunior dicendi locus. *Hiberni* plerique omnes, ſive ſincerâ, ſive ſubdolâ mente conciones iſtas frequentabant, quorum aliqui, argumentis convicti, relictâ *Romanâ*, in communionem Eccleſiæ *Anglicanæ* tandem tranſibant, & ab hiſce operariis larga bonæ frugis meſſis foret exſpectanda, niſi zizania inimicus homo clàm ſuperſeminaſſet. Nulla certè gens in Chriſtiano Orbe magis, quàm *Hiberna*, pendet ab ore & arbitrio Sacerdotum, qui in illorum conſcientias planè deſpoticum exercent dominium. Horum enim technis & Optimatum, qui politicis rationibus inducti, in legibus exequendis, ſegnes & remiſſi erant, lenitati meritò adſcribendum eſt, quòd poſt hanc illuminationem, mentibus illorum ex aſſiduis prædicationibus documentiſque inditam, in priſtinam pertinaciam & ſuperſtitionem prolapſi ſint: unde audaciores facti, cùm id ſibi impunè licere viderint, A. MDCII. conniventibus magiſtratibus, & mulctæ ſubeundæ metu, ex poteſtate *Curiæ excelſæ Commiſſionis*, ſi non ſopitâ, ſaltem pro tempore ſuſpenſâ, ademptò, à ſacris cœtibus publicis prorsùs abſtinuêre. Hoc maximè doluit diſplicuítque viris Eccle-

Hiberni ad priſtinam ſuperſtitionem relabuntur technis Sacerdotum tetractâ. & ex nimia magiſtratuum indulgentia.
In quam acerrimè invehitur *Uſſerius*.

ſiaſtici

ſiaſtici ordinis, & præſertim *Uſſerio*, qui in illuſtriſſimo regni Auditorio de hac indulgentia coram publicè queri auſus eſt: ſi quippiam ex juvenili impetu, ut ut ſanctiſſimo prolatum propoſito, ipſi temerè excidiſſet, non illud haberem excuſatum. Sanè non iſti ætati conveniebat, (quod poſtea infulâ ſacrâ ornatus auctoratúſque, ſimili in caſu, ſuo aliorúmque Præſulum nomine meliore jure fecit) ea mala, quæ inde oritura eſſe metuerat, coram iis, penes quos erat ſumma rerum adminiſtratio, & de quorum fide & diligentia Religionem ab omni ſive labe ſive periculo integram conſervandi vel leviuſculè ſuſpicari nefas foret, exagitare, aut verba, quæ in viſione *Ezechielis* de *Hieroſolymorum* Gentiſque *Judæorum* excidio occurrunt, viz. cap. IV. 6. *Et cùm compleveris hæc, dormies ſuper latus tuum dextrum ſecundò, & aſſumes iniquitatem domus Juda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi*, ad iſtorum temporum ſtatum referre: addito hoc epiphonemate: *Ab hoc anno peccatum* Hiberniæ *numerando deducam: ita ut ii, quos jam amplectimini, in vos perniciem illaturi ſint; Vos hanc iniquitatem portabitis*: quaſi, quod quibuſdam credulæ parúmque attentæ mentis olim viſum fuit, horrendam iſtam ſtragem, quæ univerſam *Hiberniam* inundaverat, poſt quadraginta annorum ab iſta epocha numerandorum terminum expletum, obventuram eſſe, ſpiritu Prophetico impulſus, prædixiſſet. Ita aliqui, quorum temerariam ineptámque credulitatem hîc jam non exagitabo, ſenſiſſe videntur. Non hîc ſenſum verborum divini Vatis, aut literalem aut myſticum, rimari, multò minùs temporum minutias excutere ínque examen revocare libet. Judicent alii prout libet. Ipſe autem *Uſſerium* ex hiſce calculis, ſive rectè, ſive perperàm collectis, *Prophetam* non cenſebo: nec credo unquam illi in mentem veniſſe, ſe, quaſi divino ſpiritu afflatus hæc Dei nomine prænuntiaſſet, hoc ſacro titulo futuris temporibus dignandum eſſe. Non poſſum, quin hîc addam, ſapientes, regnante R. *Carolo* I. ex irrequietis populorum tum *Angliæ* tum *Scotiæ* mentibus, quas fraudum Architecti ſubdolis maligníſque artibus agitârunt, ſparſis ubique in optimum Principem piiſſimóſque Epiſcopos, tanquam legum religioníſque everſores, calumniis, de *Scoticana* & *Anglicana* rebellionibus, longè antequàm erupiſſent, quæ cladem iſtam *Hibernicam* paulò antè præceſſerant, penè certò ominari potuiſſe: neque tamen quiſpiam prudens ejuſmodi ominationes & conjecturas in cenſum *Prophetiarum* referri debere audacter præſtabit. Neſcio, annon paucis annis elapſis, vafri & ſeditioſi homines, qui rebus novis tunc maximè ſtuderent, credulæ plebi fucum faciendi anſam hinc arripuerint, ſuppoſito altero *Uſſerii*, cùm ex hac vita eſſet emigraturus, de noſtrorum temporum calamitatibus vaticinio: quod per univerſam *Angliam*, ſchedâ typis expreſſâ, ſpargi iidem curabant, ut mentes hominum, impendentium malorum metu diſtractas, ſibi fortiùs addicere poſſent: ſed ulcus hoc tangere jam non licet.

Pacificus *Hiberniæ* ſtatus ineunte ſuperiori ſeculo.

Hibernia pacata à funeſti belli, quo diu exercita fuiſſet, cladibus feliciter admodùm emerſis, & novo cum ſeculo novus ordo naturæ renaſci, nováque rerum facies ſplendeſcere cœperat. Jus enim per provincias erat æquiſſimè adminiſtratum; Vice-comites publicæ paci conſervandæ ubilibet admoti: latrocinia repreſſa, concordia inter *Anglos*, novos veteréſque, & *Hibernos* mitioris ingenii (ſylveſtres enim in ſaltibus paludibúſque, tanquam in lanbulis vix inveſtigabilibus abditi, ferino ritu victitantes, ab omni humanitatis cultu adhucdum abhorruerant) inſtaurata, &, ſi per ingratiſſimorum hominum perfidiam licuiſſet, æternùm duratura; ingens rerum venalium ad neceſſarios vitæ uſus & delectationem copia aliunde advecta; artes mechanicæ in uſu & pretio habitæ; agricolationéſque in locis neglectis, alitérque incolarum ignaviâ ad perpetuam ſterilitatem damnatis, novis, iiſque induſtriis colonis introductis, adauctæ. Rebus ita auſpicatò geſtis ſtabilitiſque, Ductores exercitus *Anglicani*, quorum fide & vigilantiâ atrox iſtud bellum ſopitum fuerit, prædiis penſionibúſque, gregarios etiam milites ſtipendiis ſolutis ac donativis ſapientiſſima Regina, & optima meritorum remuneratrix, cumulavit. Illi verò, tum ut ſe divinæ benignitatis, ſub cujus tutela, per tot incertos periculoſóſque bellorum caſus, tandem victores evaſerint, memores oſtenderent, tum ut perennem amoris ſui erga bonas literas, fœdæ ſuperſtitionis, quæ ex ignorantia & barbarie oriri ſolet, expugnatrices, apud omnem poſteritatem memoriam relinquerent, incertum, quorum conſilio inducti, ex pecuniis ſibi debitis partem quiſque nimirùm pro rata proportione deducendam eſſe unanimi conſenſu certatim voluêre, ſummámque, ad mille octingentas libras ſterlingicas excreſcentem, Academiæ *Dublinienſi* dono dederunt, ut in augenda Bibliotheca publica, vix ſatis tunc temporis iſthoc nomine dignâ, ínque libris omne genus in perpetuum Studioſorum uſum coëmendis impenderentur. Ad haſce verò pretioſas merces comparandas, V. Cl. *Lucas Challonerus* S. T. D. & *Uſſerius* A. M. DCIII. in *Angliam* literarum ſtudiis, & magnorum Theologorum copiâ tunc maximè florentem, mittuntur. Hic verò negotium iſtud, à Superioribus injunctum commiſſúmque, tanquam ſacrum, læto & prompto animo ſuſcepit: quod juſtis de cauſis crediderit, tam ſibi ex familiari cum viris doctis converſatione, inſpectíſque MSS. codicibus, tum in Bibliothecis publicis, tum apud quoſdam Nobiles ejuſmodi cimeliorum poſſeſſores, quàm patriæ, invectis melioris notæ & perpetui uſus omnium facultatum omniúmque linguarum libris, fore utiliſſimum. Quo tempore *Londinum* appulêre, D. *Thomas Bodleius*, Eques Auratus, in coëmendis quoque libris, quotquot ab ipſis typographiæ incunabulis aut domi, aut in exteris Regionibus ab inſtauratâ, poſt depulſam Scholaſticorum barbariem, humaniori literaturâ, typis exſcriberentur, erat occupatiſſimus. Ille enim Vir optimus & omni, qualicunque aut quantocunque elogio ſuperior majórque, magna animo molitus, & quæ vires hominis privatæ ſortis ac conditionis longè ſuper-

Prima Bibliothecæ in Academia *Dublinienſi* occaſio. *Uſſerii* primum in *Angliam* iter.

Bodleius Bibliothecæ publicæ *Oxonienſis* fundator.

gredi

gredi viderentur, Bibliothecam publicam *Oxonienſem* miſerè collapſam reficere, vel potiùs denuò condere dudùm apud ſe conſtituerat longâ maximéque ſeriâ deliberatione edoctus, opes, quibus clementiſſimus Deus illum cumulaſſet, ſive jure hæreditario à majoribus derivatas, ſive ex muneribus publicis legationibúſque acquiſitas, in commune totius Gentis commodum, non meliùs, quàm in bonis literis in omne ævum propagandis impendi potuiſſe. Hoc verò erat multorum annorum opus & indefeſſam exigebat induſtriam, pariter ac munificentiam, quæ pari paſſu ſimul incedentes, nunquam ſe deſtituêre. Nullis enim laboribus, ſumptibus nullis parcens, ſupellectilem librariam undique per omnes cultioris *Europæ* plagas ſapienti delectu conquiſivit, ut in ſuo gazophylacio reponeretur, fundis quoque relictis, quibus, præter penſiones annuas, Cuſtodi illiúſque Aſſiſtentibus aſſignatas, novorum librorum acceſſione augeretur in perpetuum. Huic Heroi (ſic enim jure merito appellandus eſt *Bodleius*) innotuiſſe non parùm cedebat *Uſſerio*, tùm viginti trium annorum juveni, cujus monitis conſiliiſque res iſta, ut credi par eſt, pro qua conſummanda huc veniſſet, ad feliciorem, maturiorémque promoveretur exitum.

Rediit in *Hiberniam Uſſerius*, multiplici, eáque accuratâ, librorum cognitione inſtructus, quibus legendis perpendendíſque ita invigilavit, ut ne horas quidem ſubſecivas inerti otio evaneſcere & elabi paſſus fuerit. Deinde, quod priùs, ut ſuprà dixi, propoſuerat, ad lectionem ſanctorum Patrum juxta ſeculorum, quibus floruere, ſeriem, h. e. ab primis naſcentis Eccleſiæ initiis ad uſque mediæ ætatis, imò & ſequioris, ſi quicquam bonæ frugis in ſe haberent, Scriptores, putà *Petrum Lombardum*, *Thomam Aquinatem*, alióſque iſtius rixoſæ Theologiæ Anteſignanos, qui in *Sententias Summáſque* Commentarios & diſputationes edidêre, piâ ſeriáque mente ſe accinxit: interpoſitis tamen, quaſi laxamenti remiſſioníſque animi vice, Hiſtoriæ & Antiquitatis omnigenæ ſtudiis: quod penſum, laborioſum quidem & planè *Herculeum*, tandem octodecim annorum curriculo abſolvit.

Uſſerii alterum in *Angliam* iter: ubi arctam cum *Cottono*, *Camdeno* & *Alleno* init amicitiam.

Triennio propemodùm elapſo, (ut conjecturâ verò perquàm ſimili inducor, ut credam) *Angliam* repetiit *Uſſerius*, ſtudiorum causâ, & ardentiſſimo *Britannicæ* Hiſtoriæ, tam Civilis quàm Eccleſiaſticæ, è manu exaratis codicibus membraníſque, illic ſolummodò reperiendis, eruendæ amore incitatus. Hic verò cum celeberrimis Antiquariis, D. *Roberto Cottono*, *Gulielmo Camdeno*, & *Thoma Alleno Oxonienſi*, arctam, quam ſola mors diſſolvere poterat, inibat amicitiam, cui theſauros ſuos literarios apertos voluere: Bibliothecam item Academiæ *Oxonienſis* & *Cantabrigienſis* forulos tantâ ſedulitate, quantam breviculæ moræ intervalla ſore paterentur, excuſſit, ut nihil penè illius induſtriæ ac ſagacitati impervium, illiúſve oculis penetrantibus & curioſis quaſi inexploratum haberetur. Diſceſſurus autem in patriam apud iſtos tres viros præſtantiſſimos, alióſque acerrimos Judices magnum ſuî deſiderium bonámque exiſtimationem reliquit: utpote de quo certiſſimam maximorum in *Britannicis* Antiquitatibus indagandis progreſſuum ſpem conceperint. *Camdenus* ſanè illo tempore de nova *Britanniæ* ſuæ editione adornandâ admodùm ſolicitus, illum de *Ninio*, veteri Scriptore *Britannico*, edendo, de *S. Patricio*, & *Congallo*, aliíſque rebus ad veterem *Hiberniæ* ſtatum & civitatem *Dublinienſem* ſpectantibus conſuluit, cui literas eruditiſſimas non minori judicio, quàm accuratione, compoſitas, quas ipſe (a) olim in *Epiſtolarum Camdeniarum Sylloge* publici juris feci, Octobris die tricesimo reſcripſit. Hæ verò iſti ſummo viro ita mirè placuerunt, ut earundem non modicam partem (b) in ſuum immortale opus, in deſcriptione *Dublinii* transferri curaverit: præclaro hoc magnificóque elogio inſuper adjecto: *Hæc de* Dublinio, *quorum plurima diligentiæ & doctrinæ* Jacobi Usheri, *Cancellarii Eccleſiæ* S. Patricii, *qui annos variâ doctrinâ & judicio longè ſuperat, me debere agnoſco.*

Uſſerius S. Theologiæ Baccalaureus.

Cùm gradus Academici, qui ſtudioſorum mentibus honeſtam æmulationem ſolent infundere, in ſtimulos induſtriæ præmiúmque doctrinæ à ſapientiſſimis Fundatoribus inſtituantur, ne ſtatutis Collegii, ne ſibi, famæque ſuæ, deeſſe videretur *Uſſerius* A. C. MDCVII. primam in Theologia lauream ambibat, quam, præſtitis pro more ſuo perquàm laudabili exercitiis, facilè adeptus eſt. *Uſſerius* ſorte ſuâ privatâ abundè contentus, otióque non ignobili, quô fruebatur in Collegio felix, ab omni ambitione opúmque cupiditate vacuus, in Muſeo totus quaſi delitigebatur; non opima ſacerdotia prenſavit, neque Magnatum atria frequenti itatione trivit, illorum gratiam & favorem aucupaturus, ut in alta ſede collocaretur. Hoc ſolùm egit; hoc illi maximè curæ fuit, ut, ſi quando aliquâ dignitate Eccleſiaſticâ dignandus eſſet, ſe iſti ſuſtinendæ & ornandæ non imparem, aut inidoneum reipſâ oſtenderet redderétque. Sed inſignem iſtam eruditionem, tanta cum pietate & modeſtia conditam, non diutiùs inhonoratam fore, aut à publico conſpectu celatum iri ſinens reverendiſſimus Vir, D. *Adamus Loftuſius*, Archiepiſcopus *Dublinienſis*, ſub cujus auſpiciis oculiſque *Uſſerii* fama magis magiſque jam ferè per quatuordecim annos ſurrexerat, illum Cathedralis Eccleſiæ S. *Patricii* in ſua civitate metropolitica Cancellariatu hoc anno donavit.

Et Eccleſiæ S. *Patricii* Cancellarius.

Hæc verò dignitas, cui opulenti reditus annectuntur, ita *Uſſerio* complacuit, ut, quaſi ſummis votis reſpondiſſet, nihil haberet ulrà aut optandum aut expetendum: cujúſque erat per plures annos, uſquedum ad Epiſcopatum *Midenſem* promoveretur, retinentiſſimus, non alio excelſiori, ſive Archidiaconi, ſive Decani titulo affectato aut captato. Veruntamen cùm maxima pars iſtorum redituum ex prædiis decimiſque *Finglaſſiæ*, quod

(a) *Londini*, A. 1691. *Epiſt.* LXI. pag. 76.
(b) *Camdeni Britannia*, Londini 1607. *folio.* pag. 752.

oppidum

oppidum eſt à *Dublinio* unico milliari diſſitum, accreverit, ſe vicariâ operâ, legibus indultâ, quam poſteà annuâ penſione in omne ævum continuandâ honeſtavit auxítque, utendum, vix à debito munere coram Deo facilè abſolvi poſſe, ex ſcrupuloſæ conſcientiæ dictaminibus credens, ſingulis diebus Dominicis, ſæpiúsve, quoties per valetudinem majoriſque momenti Eccleſiæ negotia liceret, ſe illuc contulit, ut omnia ſacerdotalis functionis officia coràm ipſe exequeretur. Interim amicos lautè & ſplendidè, egenos verò congruâ & decorâ hoſpitalitate ſolebat excipere: parùm ſolicitus, an quippiam pecuniæ è reditibus provenientis, demptâ aliquâ parte libris emendis deſtinatâ, in loculis relinqueretur necne.

Profeſſor Theologiæ in Collegio conſtitutus.

Hoc anno Profeſſorium Theologiæ munus in Collegio illi demandatum erat: quô per tredecim quatuordecimve annos ſummâ diligentiâ functus eſt. Habitâ enim maturâ deliberatione, operam non poſſe meliùs aut fructuoſiùs, quàm in dogmatibus Theologicis inter Reformatos & Pontificios controverſis diſcutiendis impendi, primò bis, deinde, ut durus iſte labor, cui ferendo vix ſuffecerint vires, aliquatenùs minueretur, ſemel ſingulis per totum annum ſeptimanis, ſolennes contra *Bellarminum* alióſque inſignes Romanæ Eccleſiæ ſcriptores, prælectiones habuit, duobus voluminibus propriâ manu deſcriptis comprehenſas: quæ in Academiæ *Dublinenſis* archivis exſtant, & quæ fortaſſè in publicam lucem produci merentur.

Canonas veteris Eccleſiæ digeſſit.

Denique hoc quoque anno Canonas, prout in prima veteri Collectione olim exſtabant, ordine debito diſponere & ad Canonas primi generalis Concilii *Niceni*, & quinque Provincialium *Ancyræ*, *Neocæſareæ*, *Gangræ*, *Antiochiæ*, & *Laodiceæ* habitorum, è quibus illi deſumpti erant, reducere uſque ad primum *Conſtantinopolitanum*, (prout ex *Dionyſii Exigui* epiſtolâ, ante ſuam Græcorum iſtorum Canonum Latinam verſionem, ad *Stephanum* Epiſcopum *Salonitanum* præmiſſâ, conſtat) hujus cæterorúmque generalium, quæ ſecuta ſunt, Conciliorum, canonibus poſteà additis, inſtituit. Collectio hæc *Codex Canonum Eccleſiæ univerſæ* meritò nuncupatur. Sed D. *Leſchaſſerii* induſtria laudabile hoc propoſitum, illo neutiquàm conſcio, edito mox opuſculo, priùs occupaverat. *Uſſerius* verò, licèt eandem eoſdem digerendi cui alter inſtabat, ex proprio ingenio ſecutus fuerit, longè fortiori fundamento innixus, calculum & ordinem ſtabilivit. Sed obſervationes ſuas, ſive argumentum iſtud in Bibliotheca Theologica fusè tractaturus, ſive neſcio quâ aliâ ratione inductus, in publicam lucem producere prorsùs tunc temporis deſiſtebat, eas doctiſſimo viro, *Samueli VVardo Cantabrigienſi*, in eodem ſtadio decurrenti, in epiſtola eruditiſſima, in qua de variis Canonum collectionibus, earúmque Auctoribus, uti & de codice Romano, præclarè admodùm diſſeruit, communicare contentus. *Uſſerii* Epiſtola & *VVardi* reſponſoria exſtant in *Sylloge* Epiſt. X. & XI. utraque ſanè, quæ ab omnibus Eccleſiaſticarum Antiquitatum ſtudioſis legantur, perquàm dignæ. Sed hoc ulteriùs proſequi, à noſtro inſtituto, qui non longas commentationes, ſed compendiariam vitæ & ſtudiorum *Uſſerii* hiſtoriam ſcribimus, omninò alienum eſt.

Diſſertatio de Corbis, Herenachis, & Termonlands ab Uſſerio compoſita.

A. MDCIX. lites forenſes agitari cœperant de quibusdam prædiis olim vel ad Chorepiſcopos, vel ad Eccleſias illarúmque Rectores, pertinentibus, vulgò vocatis *Termon-lands*: ſive quia, ut aliqui volunt, eſſent *terræ Monachorum* (*terre-moine*) ſive potiùs à *Termino* Latinè, quaſi *terræ limitibus diſtinctæ & ſeparatæ à terris Laicorum*: quas tamen temporis decurſu, homines merè Laici, *Corbæ* ſive *Corbani* & *Herenachi* nuncupati, ex indulgentia Epiſcoporum poſſidebant, conceſſâ ipſis illas quaſi hæreditarias, filiis & nepotibus (uxorati enim erant) tranſmittendi poteſtate: quorum illi videntur primò fuiſſe *Chorepiſcopi*, ex quo nomen iſtud contrahitur, aut Eccleſiarum Rectores, aut earundem Patroni & Defenſores, & ex iiſdem prognati, qui poſteà longâ Uſucapione in eas ſibi familiiſque ſuis vendicârunt. Hi verò miniſtri Laici ſeu Oeconomi Epiſcoporum, cenſúſque illis debiti Collectores, quorum munus quoque erat, ut agri à colonis benè colerentur, proſpicere; deinde ex conventione ſacrilegâ cum Epiſcopis ictâ, earundem poſſeſſio & jus ſimul tranſibant, ínque eos transferebantur. Terræ hæ ab omni taxatione fiſci & juriſdictione ſeculari erant liberæ: interim tamen ſervitiis & penſionibus, quas ſibi & ſucceſſoribus ſolvendas reſervaverint Epiſcopi, obnoxiæ; quibus non præſtitis, inſtar temporalium feudatoriorum, ab iſto jure, ſive acquiſito, ſive uſurpato, ceſſere. Iſtorum autem ſervitiorum ingens ubique varietas continuam litigandi materiam ſuppeditavit. Hinc *Uſſerius* juſtâ occaſione arreptâ oſtendendi, quàm feliciter admodùm & accuratè vetuſtas chartas in Eccleſiarum Cathedralium archivis latentes, & ſitu & mærore perituras, exploraſſet: de hiſce obſcuriſſimis rebus & nomenclationibus eruditiſſimum conſcripſit tractatulum à reverendiſſimo viro D. *Richardo Bancrofto* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, tanto in honore & pretio habitum, ut planè honorarium munus, quod ſereniſſimo Regi *Jacobo I.* exhiberetur, omninò dignum, pro ſapientia ſua judicaverit. Cujus præcipua capita nobiliſſimus Antiquarius, D. *Henricus Spelmannus*, Eques Auratus, in *Gloſſario* ſuo legenda ſelegit, honorificâ D. *Uſſerii* factâ mentione ad calcem diſſertatiunculæ *de Corbis* &c. *Hæc fuſiùs, ut obſcuritati lucem adferam, quod accendit mihi literarum inſignis Pharus*, D. Jacobus Medicenſis *Epiſcopus*. Tantùm addo, quæ vir præclariſſimus D. *Jacobus VVaræus*, Eques quoque Auratus, de eodem argumento diſſerens, habet in *Antiquitatum Hibernicarum* libro cap. XVII. (a) *De hiſce plurium cupidus conſulat V. C.* Henricum Spelmannum *Equitem Auratum*

(a) *Londini.* 1655. in 8°. pag. 80. & in annotationibus ad *Egberti* dialogum de Eccleſiaſtica Inſtitutione p. 134. *Dublinii* 1664.

in Archæologo *ſuo*, *ubi multa ſcitu digna*, *beneficio inſignis hujus ſeculi ornamenti*, D. Jacobi Uſſerii Armachani, *communicantur.*

Tertium in *Angliam* iter.

Hoc anno *Uſſerius* tertiùm acceſſit in *Angliam*: non voluptatis, non otii, non animi relaxandi, ſed ſtudiorum gratiâ: non ut tempus ineptis blandiſque, nihilque ad veros vitæ uſus pertinentibus colloquiis, aut otio indulgeret, aut deliciis, ut ut honeſtis licitiſque, mentem paſceret. Longè diverſa erat & ſanctior itineris ſæpè repetiti, & poſt exactum triennium quadrienniúmve repetendi, ratio. Non aliter illa Scientiarum divinarum & humanarum, quæ exardeſcebat, ſitis & cupido erat ſedanda, niſi ad ipſos accedendo fontes: Bibliothecas nimirùm noſtras libris omne genus Hiſtoricis, & potiſſimùm codicibus MSS. de re Antiquaria, maximè abundantes. Hiſce ſubſidiis literariis, quæ univerſæ ſtudiorum, quam propoſuit, rationi & methodo ſatis feliciter reſponderent, ad votum uſque, gaudentem, nulla inceſſit exteras regiones inviſendi cupido: omni cogitatione extrà peregrinandi amotâ; nec opus habuit, cùm Antiquitates *Britannicæ* non niſi intra fines *Britanniæ* eſſent inveſtigandæ. Interim licèt in Bibliothecis totus abditus videretur, ab Amicis rogatus ſubinde concionandi munus non detrectavit, ſemélque in ſacello Regio coram *Familiâ*, ſive domeſticis Aulicis ſummo mane, quo tempore ſacris intereſſe illis ſolùm vacat, iiſdem gratum facturus, perorare voluit: neque enim coram Regiâ Majeſtate, conſcenſis ſacris roſtris, comparuit: ſive deſuit opportunitas, ſive potiùs à propria modeſtia inhibitus retractúſque. Quicquid verò habuit ſubceſivi temporis, totum illud virorum, eruditione & literis maximè inſignium, commercio dedit impendítque: quorum amicitiam, ut ſtudioſè quæſivit, ita meruit, & amantiſſimè amplexus eſt ſempérque percoluit. Inter hoſce novos Amicos recenſeo *Henricum Bourchierum*, poſteà Comitem *Bathoniæ*, *D. Henricum Savilium*, τὸν πάνυ, *Henricum Briggium*, tunc temporis Geometriæ in Collegio *Greshamenſi*, poſteà in Academia *Oxonienſi* Prælectorem *Savilianum*, *Joannem Seldenum* ex interiori Templo J. C. tunc quoque rei Antiquariæ peritiam, inclareſcere incipientem; inſignes Theologos, *Joannem Davenantium*, poſteà Epiſcopum *Sarisberienſem*, & *Samuelem VVardum*, poſteà Collegii *Sidneiani* apud *Cantabrigienſes*, Præfectum, & denique *Thomam Lydiatum*, ſcriptis variis, & præſertim Chronologicis, contrà *Joſephum Scaligerum* editis, clarum, ſiniſtrâ, ne dicam, iniquiſſimâ ſorte colluctantem oppreſſúmque, quem ſecum duxit in *Hiberniam Uſſerius*, ut lautis, ſaltem honeſtis, conditionibus, quæ illius meritis aliquatenùs convenirent, procuratis, illic, donec auſpicatior in *Anglia* affulſerit hora, commodè moraretur.

Novas amicitias contrahit.

Oblatam Collegii præfecturam reſpuit.

A. MDCX. ineunte, aut paulò antè: vacante Collegii præfecturâ, cùm ſociis, maturis inter ſe habitis conſultationibus, de eligendo *Uſſerio* conveniſſet, ille oblatam dignitatem obfirmato animo planè averſatus eſt, utpotè nullis ſuaſibus precibúſque, ut ut blandiſſimis, argumentis nullis, licèt fortiſſimis, inducendus, ut in unanimem omnium conſenſum & ſuffragationem concederet. Facilè enim gnarus prævidénſque, occupationes iſtas, quas hæc nova dignitas poſt ſe tractura eſſet, forè moleſtiſſimas, ínque graviſſimum ſtudiorum, quibus totus incubuit, damnum ceſſuras; ſe proſequendis litibus, quæ tunc imminerent, de prædiis juribúſque Collegio integris ſervandis; ſi non minùs habilem, ſaltem minimè pronum; illîc perpetuò pro ratione muneris adminiſtrandi manendum eſſe, nec in *Angliam* excurſiones ſubindè facere, ibíque per ſex menſes aut plures, prout codicum manuſcriptorum in Bibliothecis ubi ubi exſtantium inquiſitiones exegerint, morari licere; denique univerſas vitæ ſecuturæ rationes, quas ſibi propoſuit, indè maximè turbari, hiſce importunis poſtulationibus ſurdas aures præbere pergebat. Ut verò quiſpiam idoneus, qui omnes boni vigilantiſſimíque *Præpoſiti* partes impleret, ſubſtitueretur, nemo ardentiori affectu, quàm ille, optabat, nemo fideliorem operam impendebat: cujus commendationi conſiliiſque maximè acceptum referri debet, quod V. CL. *Gulielmus Tempel*, in Collegio Regali *Cantabrigiæ* olim educatus, ſapientiæ & doctrinæ laude inſignis, poſteáque Equeſtri dignitate ornatus, Collegio, quod per ſeptemdecim annos providâ induſtriâque curâ rexit, præficeretur.

Prælectiones pro doctoratu in Theologia quem adeptus eſt habitæ.

Anno MDCXII. *Uſſerius* ſupremum in Theologia gradum conſecuturus, duas pro more ſolennes Prælectiones, quarum ſchedæ levi celeríque manu primò delineatæ, adhuc ſuperſunt; unam de *Septuaginta hebdomadibus Danielis*; *de Millennio Apocalyptico* alteram habuit: quarum illam in magno opere Hiſtorico & Chronologico, hanc verò in libro, quem anno ſequente edidit, & de quo mox dicam, abſorberi puto veriſimillimum. Inſignia Doctoratûs doctiſſimo huic Candidato reverendiſſimus vir, D. *Hamptonus*, Archiepiſcopus *Armachanus*, tunc temporis Academiæ *Dublinienſis* Vice-Cancellarius, conferre dignatus eſt.

Quartum in *Angliam* iter.

Edit librum *de Chriſtianarum Eccleſiarum in Occidente continua ſucceſſione.*

Nondùm quicquam ſcripti præ modeſtia in lucem emiſerat *Uſſerius*, utpotè munus, quod ſuſcepiſſet, profeſſorium perquàm diligenter & induſtriè impleviſſe ſibi animo placens. At jam tandem, ſive propriâ ſponte, ardentíque contra Evangelicæ Veritatis hoſtes zelo, ſive Amicorum hortatibus conſiliíſque exſtimulatus, ne ſibi, ne famæ ſuæ, aut aliorum exſpectationi, aut Religionis cauſæ, quod maximè in votis erat, vindicandæ deeſſe videretur, in publicum prodire apud ſe conſtituens ut quantum ex pertinaci, omne genus librorum lectione profeciſſet, luculento documento demonſtraret, ineunte anno MDCXIII. in *Angliam* navigavit: *Hiberniâ* tunc temporis idoneis typis ad abſolvendum juſtum largúmque, quod molitus eſt, opus, quo decuit nitore, deſtitutâ, ibíque Regio Typographo in conſilium operámque adſcito, librum magni nixûs fœtum, partibus ſuis decorè & affabrè compoſitum & elaboratum, evulgavit ſub hoc titulô:

Graviſſima

Graviſſimæ Quæſtionis de Chriſtianarum Eccleſiarum, in Occidentis præſertim partibus, ab Apoſtolicis temporibus ad noſtram uſque ætatem, continuâ ſucceſſione & ſtatu, Hiſtorica Explicatio:

Auctore Jacobo Uſſerio, *S. Theologiæ in* Dublinienſi *Academia*, *apud* Hibernos, *Profeſſore.*

Liber iſte ſereniſſimo Regi *Jacobo I.* Regum doctiſſimo, cui inſcribitur, longè erat acceptiſſimus, tum ob argumenti, in quo illum non parùm ſolicitè verſatum fuiſſe ex ſcriptis editis, ſublimi Regiæ Majeſtatis faſtigio perquàm dignis, cuivis intelligenti ſatis liquet, gravitatem: tum ob methodum diſſerendi ex fide rerum ſententiarúmque authenticis Hiſtoricorum teſtimoniis comprobatâ. Hîc enim luculenter & eruditè agit *de Millennio Apocalyptico, & de ligatione Satanæ*, à quo tempore inceperit, & quando celebris iſta Epocha eſſet deſituta; & de iis rerum momentis & mutationibus, quæ in iſthoc intervallo occurrerent, aut indè conſequerentur: oſtendítque poſt ſex ſeculorum decurſum in hiſce Occiduis Mundi plagis Religionem Chriſtianam à ſua primæva puritate & integritate, illic, ex *Romanorum* Pontificum ambitione, typho, & inſatiabili ſecularis Pompæ amore, ſenſim declinaſſe: corruptelas ſuperſtitioſóſque ritus fraudibus Sacerdotum credulæ & ignatæ plebi ſtrophis plauſibiliſque ornandæ Religionis prætextu illudentium introductos, paſſim invaluiſſe, & malè ſana dogmata, quæ neque cum ſacris Scripturis, neque cum veterum Chriſtianorum fide ullatenùs convenirent, pro articulis fidei, ad ſalutem creditu neceſſariis, pro arbitrio obtruſa fuiſſe; donec ſub temporibus *Sylveſtri II. Benedicti IX.* & *Gregorii VII.* ſive famoſiſſimi *Hildebrandi*, *myſterium illud iniquitatis*, in immenſum accreſcens, ad ἀκμὴν pervenerit, & *Romana* ſedes, conculcatis ſacris Canonibus, juribúſque Epiſcoporum abolitis, tyrannidem & imperium verè *Antichriſtianum* in omnes totius Orbis Eccleſias uſurpaſſet, & actu in Occidente exercuiſſet. Hanc rem eſſe facti, teſtibus, omni exceptione majoribus, productis demonſtrat: quovis tamen ſeculo bonos viros, veritatis Evangelicæ amantes ac zelo armatos ſurrexiſſe, qui contra hoſce intolerandos abuſus invecti, novorum dogmatum portenta, quibus nova Religionis forma priſtinæ ſuperinduceretur, acerrimè rejecerint, cultúque idololatrico animas pollui noluerint: in hiſce verò *Waldenſes*, *Albigenſes*, pluréſque alios, qui in mediis flammis & lanienis imperterriti, hiſce innovationibus ſtrenuè ſeſe oppoſuerint, recenſens, iſtorum temporum, in quibus major rerum obſcuritas & perplexitas, ex defectu aut malâ fide Auctorum inerat, Hiſtoriam: item quorundam Paparum ambitum, faſtum, ſecularis pompæ affectationem, ſimoniam, luxum, ſcelera, prodigioſámque impietatem graphicè depingit; eo fine, ut Adverſantium, præſertim ex noſtratibus, obturarentur ora, qui effronti audaciâ calumniati fuerint, Reformatores, quos infandi ſchiſmatis & peſſimæ hæreſeos pro modeſtia ſua poſtulant, novam planéque ſeculis antiquioribus inauditam introduxiſſe doctrinam: illorum verò dogmata à Concilio *Tridentino* ſub diro anathematis fulmine ſancita, à prima & remotiſſima antiquitate derivari, eadémque & invariata per omne ævum manſiſſe, ſibíque omnes per univerſum Orbem, ubi viguit nomen Chriſtianum, eccleſias in omnibus conſenſiſſe, nihílque in rebus & articulis fidei unquam fuiſſe immutatum. Non ſibi propoſuit, neque ſuarum eſſe partium duxit *Uſſerius*, de veteris Eccleſiæ, in ſex prioribus annorum centuriis, iſtâ labe vacuæ, aut Chriſtianorum in Eccleſiis *Græcâ*, *Hieroſolymitanâ*, *Antiochenâ*, *Alexandrinâ*, *Habeſſinicâ*, *Carthaginienſi*, aut alibi locorum, ad extremos *Indos* uſque, continuâ ſucceſſione & ſtatu diſſerere: ſed, ſi non unicum, ſaltem præcipuum ſuæ diſquiſitionis ſcopum intra Occidentis limites conſtrictum fore volebat: quod quidem animoſiùs præſtitit, ut veteratores iſti, qui nobis falsò exprobrant novitatem, meliùs ſaniúſque ſapere, ſeſéque modeſtiùs gerere edocerentur.

Horum verò temporum ſeriem laborioſè & accuratè quidem pertexuit *Uſſerius* uſque ad initium Pontificatûs *Gregorii* XI. h. e. ad annum MCCCLXX. indè eandem ad *Leonem X.* quando Evangelicæ veritatis lux, è ſpiſſis horrendæ ſuperſtitionis tenebris eluctata, emicare inceperat, deinceps deducturus. Sed an tertiam hanc partem, quam propoſuit edendam, & cujus præcipuorum capitum ſumma in elencho habetur, ſive ex inamœni operis tædio, ſive nobilioris argumenti ſtudiis impeditus, unquam abſolviſſet, non poſſum quicquam certi ſtatuere; ſaltem, ſi (a) quando ab ipſo conſcripta extitiſſet, omninò periiſſe videtur. Quod hîc adnotandum cenſeo ad detegendam Bibliopolæ fraudem, qui in nupera editione *Londinenſi* A. MDCLXXVII. quò fucum emptoribus faceret, in fronte librum ſpecioſo *operis integri ab Auctore aucti & recogniti* titulo adornat. Fortaſsè hîc Lectores moroſi me parùm è dignitate illius feciſſe cenſebunt, ſi meminero, viros clariſſimos & doctiſſimos, D. D. *Iſaacum Caſaubonum*, & *Abrahamum Scultetum*, quibuſcum tunc *Londini* agentibus familiarem inibat amicitiam, quanti Auctorem ejúſque elaboratum opus æſtimaverint, verſibus encomiaſticis præfixis, teſtari voluiſſe. Ille verò tertius Laudator, *Antonius Martinus*, tunc temporis Collegii ſanctæ & individuæ Trinitatis apud *Dublinienſes* ſocius, poſteà D. *Uſſerio* in ſede *Midenſi* datus erat in ſucceſſorem.

(a) Vide *Uſſer.* Epiſt. *Syllogen*, Ep. XXXVIII. pag. 59.

Contra *Uſſerium* inſurgit R. *Staniburſtus*, illius avunculus.

Hac clarigatione bellum ἄσπονδον indixit *Uſſerius* Pontificiis, ex quibus tamen nemo ad pugnam deſcendit, cum hoc pugile æquis legibus & conditionibus decertaturus. Neque enim dicteria apud ſapientes arbitros pro argumentis habentur: neque leviculæ cavillationes juſtæ reſponſionis vicem ſupplere aut poſſunt, aut debent. Prodiit equidem *Duaci* A. MDCXV. *Richardi Staniburſti*, illius Avunculi, libellus, ſive Epiſtola ipſi *Uſſerio* inſcripta, duabus tribúſve ſchedis comprehenſa, ſub hoc titulo:

Richardi Stanihurſti, Hiberni Dublinienſis, *brevis Præmonitio pro futura concertatione cum* Jacobo Uſſerio, Hiberno Dublinienſi:

Qui in ſuâ Hiſtoricâ explicatione conatur probare Pontificem Romanum (legitimum in terris Chriſti Vicarium) verum & germanum eſſe Antichriſtum.

Verumtamen *Staniburſtus* in hoc epiſtolari ſcripto, quô *Uſſerium* nepotem (uti parùm Latinè appellat, pro more tamen vulgatiſſimo) frigidâ laudatione fatetur eſſe *Hiſtoriarum helluonem, & plurimorum Scriptorum ætates & tempora haud quaquàm ſanè indiligenter fuiſſe perſecutum*, non Hiſtoricum, non Dialecticum, non probum Advocatum in teſtimoniis adverſæ partis explorandis, inque juſtum examen revocandis, occupatum, ſed Declamatorem, ſed Vitilitigatorem, ſed Sophiſtam agit. Cùm enim quoſdam Romanos Pontifices longâ ſerie ſequioribus ſeculis invicem ſuccedentes ſceleratiſſimis moribus fuiſſe conſpurcatos, ex certiſſima Hiſtoriarum fide conſtaret, nec id quidem à quoquam abſque aut ſtuporis aut læſæ modeſtiæ notâ negari potuerit, ulcus hoc vel levi manu tangere penè metuit, criminando, Scriptores, ut maledicos, ut mendaces, ut Principibus, odium capitale aut ſanguinolentas cum *Romanâ* ſede lites exercentibus obſequioſos, horúmque gratiam turpi aſſentatione captantes, impacta crimina indebitis exaggerationibus in immenſum auxiſſe: quaſi illis corruptelas doctrinæ pariter ac morum non exprobraſſet *Uſſerius*. Sed ad ſtigma Antichriſti hiſce præclariſſimis Chriſti Vicariis inuſtum, quaſi ſpectro territus, maximè excanduit tetricus ſenex, nec S. *Petri* ſucceſſores in iſta ſancta ſede, licèt depravatâ veterum Chriſtianorum fide, novam doctrinam horrendáſque ſuperſtitiones, carceribus, exilio, ferro, igni, immanibus lanienis & cædibus, & crudeliſſimâ Inquiſitione tueri & propagare perrexerint, hoc infami titulo dehoneſtari æquo animo patitur. Sed iſtiuſmodi reliquis rhetoricationibus & cavillis, nihil ſolidi tinnientibus, nec quiquam vel mentis paulò attentioris perſuaſuris ſibi reſpondendum non eſſe duxit *Uſſerius*, multò minùs atrociſſimæ iſti calumniæ, quâ illum in altera libelli parte inſectatus eſt *Staniburſtus*, ac ſi in Epiſtola dedicatoria ſereniſſimum Regem *Jacobum* in ſubditos *Hibernos*, in Religionis rebus diſſidentes, ſævire, Religionémque Pontificiorum apertâ vi ac ſeveriſſimis edictis legibúſque exterminare incitaſſet. Sed quàm prorsùs leve, prorsùs debile, imò prorsùs nullum, cui hæc dica ſuperſtruitur, fundamentum! Solùm in fine Epiſtolæ dixerat *Uſſerius*: *Unum adhuc ſupereſt, quod votis omnibus à Majeſtate tuâ repetunt omnes boni, ut populo noſtro pereunti, properè ſuccurrere, & peſte Pontificiâ miſerè laboranti facere velis medicinam.*

Quis verò aut mentis candidæ, aut paulò attentæ, non hîc potiùs perinſigne optimi veréque Chriſtiani erga patriam gentiléſque ſuos affectus indicium & demonſtrationem eluxiſſe penè præceps crederet? Horum enim infeliciſſimam ſortem miſeratus, flagrantiſſimis votis hoc unum, idque maximum, à clementiſſimo Rege petebat *Uſſerius*, ut de methodis congruis ſuavibúſque modis, quibus gens iſta, ſi qua unquam, obſtinatiſſima, teterrimâ ignorantiæ & ſuperſtitionis caligine oppreſſa & occæcata, infuſâ novâ luce, ad ſobriam mentem agnitionémque veritatis revocaretur, præ ſapientia ſua vellet ſtatuere. Sed fortaſſe quibuſdam me huic controverſiæ nimiùm & omninò præter rem immiſcuiſſe videbor: ideò ad hiſtoricam de *Uſſerio* narrationem redeo.

Sollicitudo ejus de Collegii ſtatutis ſtabiliendis.

Dum verò *Londini* manſerit *Uſſerius*, curis typographicis intentus, frequens adibat ædes *Lambethanas*, cum reverendiſſimo viro, D. *Georgio Abbotto*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, & Academiæ *Dublinienſis* Cancellario, de ſtatutis aut novis condendis, aut veteribus pridem conditis corrigendis, inque meliùs reformandis, conſultationem, quantùm licuit, initurus. Ab ipſis enim primæ fundationis initiis, Præpoſitus Sociíque Collegii, cui multa adhuc deerant ad perfectam inſtaurationem, pro ſapientia ſua quempiam ſummæ dignitatis, ſive in Eccleſia, ſive in Aula, virum, & apud Regem gratiâ pollentem, hoc magnifico titulo dignandum continuâ ſucceſſione elegerunt, quò ipſis & conſilio & munificentiâ & favore patrocinaretur. Hiſce verò rebus in *Anglia* feliciter peractis, *Uſſerius Hiberniam* patrióſque lares reviſit,

Uſſerius nuptias init.

ibíque non multò pòſt fit maritus, ductâ in uxorem lectiſſimâ Virgine, cui dos opima obtigerat, utpotè unicâ filiâ & hærede reverendi viri, D. *D. Challoneri*, ſuprà laudati, de novella Academia optimè meriti, qui (a) ultimis tabellis præcaverat, illam non alii, præterquàm *Uſſerio*, quem ille illius bonæ indolis, candoris, doctrinæ, & pietatis amore & admiratione raptus, à multis annis paterno & ſummo

(a) Obiit *Dublinii* 27. Aprilis. Anno 1612.

protecutus

proſecutus fuerat affectu, nubere oportere, modò ſe matrimonii nexu illigare voluerit. Quo admiſſo, *Uſſerius* non quicquam otio & deſidiæ indulgens, nactúſque curarum domeſticarum ſociam & participem, ad priſtina ſtudia alacriori induſtriâ quoque reverſus eſt.

Convocatio Cleri Hiberni A. 1615. Dublinii habita.

Ordinibus regni *Hiberniæ* in Parlamento *Dublinii* A. MDCXV. habito coactis, pro more indicta erat nationalis Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, reliquíque Cleri *Hiberniæ* Synodus, ut de rebus ad Religionem ſpectantibus junctis operis conſiliiſque deliberatio fieret ſolennior. Liquet autem, Eccleſiam *Hibernicam* à primis Reformationis ſub Rege *Edvvardo* VI. temporibus, & potiſſimùm regnante Reginâ *Eliſabethâ*, ab Eccleſia *Anglicana*, ſi non totam, ſaltem aliqua ex parte pependiſſe, & eidem in omnibus conſenſiſſe. Epiſcopi plerique omnes aut puri puti *Angli*, & ex *Anglia* miſſi, aut *Anglis* parentibus ibi nati: eadem Liturgia, eædem ordinationum formulæ, iidémque ſacrorum ritus. Univerſus Clerus articulis & conſtitutionibus Eccleſiæ *Anglicanæ* ſe conformem ex vi legum ex integro reddidit, à quibus, quantùm diverſæ utriusque regni conſuetudines paterentur, neutiquàm variare licuit. At jam hanc ſive dependentiam ſive reverentiam excuſſuri, altiores ſpiritus alere, articulóſque religionis ſuo nomine & auctoritate, quibus tanquam proprio ac peculiari charactere ab illa diſtinguerentur, condendi jus & facultatem ſecundùm vindicias libertatis ſibi ſucceſſoribúſque ſuis aſſerere cœperant. Cujus incepti hæc videtur fuiſſe vera origo & cauſa. Cùm aliqui zelotæ hìc apud nos, ad finem vergente ſeculo decimo ſexto, immodico zelo abrepti, articulos Religionis, ſynodali auctoritate *Londini* A. MDLXII. ſtabilitos, in quibus conſtituendis moderatam *P. Melanchthonis* aliorúmque Reformatorum ſententiam ſecuti ſunt Adſeſſores, relictâ in quamplurimis abſtruſioris Theologiæ capitibus opinandi libertate, aut malè interpretando perverterint, aut dogmata nova, è *Calvini* ſcriptis hauſta, iiſdem addenda, aut ſub explicationis ſpecie & prætextu, aut ſupplementi vice, tanquam veram Eccleſiæ *Anglicanæ* doctrinam obtrudere attentaverint, in varias partes & factiones itum eſt, propugnantibus his, oppugnantibus aliis. Diſſidium verò iſtud apud *Cantabrigienſes* inter D. *VVhitakerum*, Regium Theologiæ Profeſſorem & D. *Petrum Baronem*, Dominæ *Margaritæ* alterum Profeſſorem, maximè incaluit: nec lites iſtæ erant de facili ſopiendæ. Ideò *VVhitakerus Londinum* properat, non ratione ſed auctoritate Adverſarium debellaturus, ſeptem theſes, crudas quidem, & ad proprias opiniones maximè accomodatas, quibus controverſias iſtas, quarum accerrimus erat fautor, præcisè determinari & decidi voluit, reverendiſſimo viro, D. *Joanni VVhitgifto*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, exhibuit. Hic verò ab illo perſuaſus, ad hoc incendium, quo flagravit iſta Academia, extinguendum, & ne pax Eccleſiæ in ſummum adduceretur diſcrimen, ad ſe quoſdam Præſules & Theologos, de iſtis Theſibus cum iiſdem conſultaturus.

Articuli Lambethani.

Poſt crebras diſceptationes, emollitis quibuſdam in Theſibus *VVhitakerianis* duriuſculis phraſibus, à pleriſque (aliqui enim pacatioris ingenii ſaniorísque judicii viri ſeſe ab iſto conceſſu ſubduxerant) in novem Articulos conſenſum eſt, indè nuncupatos *Lambethanos*, utpotè in Palatio Archiepiſcopali Novembri MDXCV. formatos digeſtóſque, ut controverſiis iſtis inauſpicatis feliciùs faciliúſque, uti putabant, obviam iretur. Cùm verò Regina rei nuperrimè geſtæ hiſtoriam ex ore ſapientiſſimi & fideliſſimi Conſiliarii, *Gulielmi Cecilii*, Baronis *Burghleii*, Academiæ *Cantabrigienſis* Cancellarii, didiciſſet, ſatis gnara, quantùm vulnus Eccleſiæ, tranquillitati publicæ, & Regiæ poteſtati, ex iſtis deciſionibus infligeretur, graviter commota, cum Archiepiſcopo, in Aulam comparere juſſo de hoc auſu temerario, illâ planè inſciâ & inconſultâ, expoſtulavit, in memoriam illius revocans, illum, cui ex hac parte nulla legitima poteſtas competebat, contra leges deliquiſſe, & pœnis ex ſeveriſſima lege, quæ à noſtratibus *Præmunire* appellatur, infligendis eſſe obnoxium. Quâ objurgatione quaſi è veterno expergefactus Archi-Præſul, vir in reliquis omnibus muneris ſui partibus inculpati & laudatiſſimi exempli, veniam humillimè deprecatus, factum, ex piâ tumultus Academicorum, quorum mentes diverſarum ſententiarum æſtu agitarentur, componendi & compeſcendi intentione ortum, excuſavit, interpoſitâ cautione, ſe de iis articulis, ne in lucem exirent, ſupprimendis diligenter curaturum. Sed res iſta, ſchedâ, in *VVhitakeri*, paulò pòſt è vivis excedentis, muſeo, iſtos articulos complectente, repertâ, diu celari non potuit: indéque *Calviniani* Magiſtri ſui κυρίας δόξας eſſatíſque quoddam præſidium & firmamentum quæſivêre, eóque audaciæ proceſſere, ut in collatione coram ſereniſſimo Rege, *Jacobo* primo, in *Hamptonienſi* Curia inter ſelectos quoſdam venerabiles Epiſcopos & *Puritanæ* factionis Anteſignanos, A. MDCIII. initâ, illorum nomine poſtulaverit D. *Joannes Rainoldus*, ut hi novi Articuli, corpori Articulorum Eccleſiæ Anglicanæ inſerti, pro orthodoxis haberentur: cui Rex, aliter ingenio miti, nec ad iram proclivi, animo & linguâ indignante, illius propoſitione tanquam injuſtâ & abſurdâ, nec illius loci aut temporis, penitùs rejectâ, reſpondit (a) *in Academiis, ſubtilitates ejuſmodi ſcholaſticas alterutrinque agitari poſſe, quibus religionis articuli neutiquam ſuffarciri debent.* Quis autem crederet dogmata illa *de abſoluto prædeſtinationis & reprobationis decreto, & de gratiâ ſufficienti ad ſalutem univerſis hominibus non conceſſâ*, cum appendicibus heterodoxis *de inamiſſibilitate gratiæ, & de certitudine ſalutis*, quæ tum divinis perfectionibus, tum naturæ humanæ repugnant, in iſtis articulis comprehenſa, tot fautores reperire potuiſſe, aut tantoperè valuiſſe *Calvini* auctoritatem, ut quicquid ille dictaverit, pro infallibili haberetur, veritatíſque Theologicæ norma

(a) Vide ſummam iſtius Collationis à D. *Barlovio* editam p. 41.

ex illius *Inſtitutionibus* eſſet petenda? Sed meliùs rectiúſque ſapuere doctiſſimi viri, DD. *Overallus*, *Andreas*, aliique magni Theologi, qui licèt numero pauciores, præſertim poſt iſtiuſmodi concertationes in *Belgio* acerrimè agitatas, diligenter excuſſas, & mente æquâ & à præjudiciis liberâ, tanquam bilance juſtâ, perpenſas, ſeſe ſtrenuè tum concionibus, tum ſcriptis, oppoſuerunt. Identidem in *Hibernia* Præſules reliquúſque Clerus, *Calvini* effatis addictiores, quàm extra ſe eorundem ruendorum zelo quaſi abriperentur, tunc inaudito & in omne ævum obſtupeſcendo, in hac Synodo, cujus non minima pars erat *Uſſerius*, congregati, palàm oſtenderunt. Jubetur inter alios *Uſſerius*, articulorum, de quibus in Synodo iſta deliberandum erat, ſeriem contexere, in quibus novem famoſi Articuli *Lambethani*, omnes penè ad verbum inſeruntur. Quod hic brevi & in genere referre omninò neceſſarium duxi, ut inde qua de cauſâ *Uſſerius*, qui in iſtius Eccleſiæ articulis condendis & ſtabiliendis præcipuum impenderat ſtudium ac laborem, apud famæ illius æmulos, adverſarúmque partium ſequaces, *Calvinianus* & *Puritanus* audiret, aliquo modo conſtatet.

Uſſerius Puritaniſmi ſuſ-
ectus.

Hinc graviſſimæ cenſuræ impactæ, malæque de *Uſſerio* indè conceptæ ſuſpiciones magis magiſque gliſcebant, quaſi ex iſthoc immodico horumce Theologicorum dogmatum ſtudio & amore in aliis longè majoris momenti rebus Puritanorum partibus faviſſet. Nec defuere, qui privatis delationibus id parùm candidè, imò prorsùs iniquè ſereniſſimo Regi, qui tetricum iſtud irrequietúmque genus hominum, à quo multa paſſus eſt, utpotè Regiæ Poteſtati pariter ac Ordini Epiſcoporum ritibúſque Eccleſiaſticis adverſum, maximè averſatus eſt, perſuaſum vellent. Sed opprobria hæc, magno, ut videtur, animo tulit deſpexítque. Veruntamen cùm A. MDCXIX. versùs finem, in *Angliam* tranſiturus eſſet, ad amoliendam iſtius calumniæ invidiam, ne præjudiciis gravatus ſuccumberet, literas à Regiis Conſiliariis, qui in iſthoc regno præfuerunt, ad *Anglos* Conſiliarios in illius favorem & vindicias perſcribi procurârunt Amici, in quibus, periniſigni illius innocentiæ atteſtatione adhibitâ, illum, utpotè virum omninò dignum, qui Regio favore cuiquam in Eccleſiâ dignitati præficiatur, magnificis elogiis exornant. Deindè *Weſtmonaſterii* mox ad colloquium cum Rege admiſſus, ſeipſum à fictis criminationibus purgavit, & ut omnem ex Regis animo ſcrupulum penitùs auferret, ſententiam ſuam de doctrina & diſciplina Eccleſiæ *Anglicanæ* declaravit, quibus & Regi & aliis abundè ſatisfactum eſt.

Ab hac labe purgatur.

Ad Epiſcopalem ſedem Midenſem evehitur.

Exeunte A. MDCXX. ſereniſſimus Rex, ſive quantùm Conſiliariorum *Dublinienſium* commendationi detulerit, oſtenſurus, ſive ex proprio motu & certâ ſcientiâ ſapientiæ, pietatis, & exquiſitæ eruditionis *Uſſerii*, ad ſedem *Midenſem*, tunc vacantem, fruſtrà interponentibus quibuſdam malevolis, evexit, quem *ſuum Epiſcopum* appellare poſteà ſolitus erat.

Coram Senatoribus Parlamenti ante actam Synaxim celebrandam concionatur.

Hoc anno, indicto *Weſtmonaſterii* Parlamento, cùm rumores à Puritanis ad perterreſaciendum populum (ab illo enim tempore factio iſta caput exeruit, ſubdoliſque Demagogorum artibus, ſequentibus annis acquiſitam, in Comitiis vim planè indomitam, juribus Majeſtatis Regiæ prorsùs inimicam circumtulit) ſpargerentur, quoſdam in Adſeſſores inferioris Cameræ, qui Religionis Romanæ profeſſionem clàm & intùs in pectore retinuiſſent, adſcitos fuiſſe, communi conſultatione & decreto ordinatum erat, ut, quò meliùs quiſque ab hiſce ſuſpicionibus ſe purgaret, omnes ſimul conſtituto die in templo *S. Margaritæ* prope ſenaculum ſacræ ſynaxi intereſſe tenerentur: hoc enim criterio cenſuere, neminem Romanis ſuperſtitionibus addictum hæc tremenda myſteria impiâ mente ſacrilegáque manu attingere auſurum. Interim *Uſſerius*, nominatione illius factâ ex ſuffragatione prævia, rogatur ut in iſthoc ſacro ſolenníque Conventu concionari vellet. Quod non honoris indè reportandi causâ, ſed exacerbatas multorum mentes honeſtis piiſque ſuaſibus & documentis leniendi anſam capturus, tandem non ſine invidia aliorum, neſcio an non planè invitus, admiſit. Præbendarii enim Eccleſiæ Abbatialis S. *Petri*, ex quâ Parochialis iſta vicina, utpotè ab omni juriſdictione Epiſcopali libera, tota pendet, muneris iſtius ſacerdotalis ibi adminiſtrandi facultatem, tanquam ſibi propriam & peculiarem, vendicabant. Nolebant Senatores à propoſito abſiſtere, aliter in Eccleſia *Templi* (ita pro more noſtro appellatur celeberrimum Juriſperitorum Collegium, olim Templariorum ſedes) conventuri. Rex, cui hâc de re, licèt penè frivolâ & nullius momenti, ſupplicatum erat, electionem *Uſſerii* iteratò factam confirmavit. At ille hujuſcemodi ordinationis novitate commotus & offenſus, veritúſque, ne quid mali in ſe ſuóſque indè derivaretur, quaſi ille, tunc temporis de nuptiis unici filii, *Caroli* Principis, cum *Hiſpanâ* contrahendis non parùm ſolicitus, Pontificiorum partibus faviſſet, (ut cæteras criminationes, à quibus erat alieniſſimus, malo animo impactas, omittam) *Uſſerium* XIII. Februarii accerſendum, ut videtur, curavit: cui inter alia dixit, illum nimirùm proximè ſequente Dominicâ, *gregis immorigeri*, & vix facilè in ordinem cogendi, *curam acturum*: ſe benè intelligere non poſſe, quomodo tot centeni ex ſubita iſta denuntiatione, cui omninò parendum erat, ante paucos dies latâ, cum debita mentis præparatione ſacris illis myſteriis participandis aliquo modo digni reddi potuerint, præcipuè poſt iſtas graviſſimas lites nuper agitatas: ſe quidem ab omnibus domeſticis ſuis, ut ſacroſanctis hiſce Chriſtiani cultûs ritibus frequentes intereſſent, non tamen ſimul, niſi ſolenni Paſchatis feſto, exigere: hoc Concionatori ex officio incumbere, ut Auditores ad pacem & concordiam inter ſeſe ineundam & redintegrandam, ad Dei, deinde Regis & Patriæ, amorem hortaretur, corámque oculis deplorandum rerum publicarum domi & orbis Chriſtiani foris ſtatum proponeret. Hiſce regiis conſiliis monitíſque præmunitus *Uſſerius*, primâ Quadrageſimæ Dominicâ XVIII. Februarii, in hæc verba S. *Pauli* in prima Epiſtola ad *Corinthios* cap.

X. v. 17.

X. v. 17. *Quoniam unus panis, & unum corpus, multi ſumus*; *nam omnes de iſto uno pane participamus*, perorans, ſacrum iſtud argumenrum, pari pietate & eruditione, utrâque verò ſummâ, in iſto magnifico nobilium virorum conſeſſu explicavit. Dum verò in primo articulo de communione Sanctorum, & de myſtico Eccleſiæ corpore, *Chriſto* capiti unito, agit, ad pacem, tum civilem, tum Eccleſiaſticam, tam domi ſervandam & redintegrandam, quàm ad concordiam inter noſmet exteróſque, eodem fidei & communionis nexu copulatos, fovendam nervosè ſuadet, & præſertim, ut alienæ calamitatis ſenſu affecti, illis opes ſuppetiáſque ferrent, hortatur: dum verò in altero articulo de communicatione corporis & ſanguinis *Chriſti* copioſiùs diſſerit, Eccleſiæ *Anglicanæ* doctrinam de vera & reali præſentia *Chriſti* in Sacramento Euchariſtiæ ſolidè explanat, *Romanenſium* tum dogmate de ſubſtantiali elementorum mutatione, tum idololatrico cultu everſis & damnatis. In utriſque ſanè omnes piiſſimi & ſapientiſſimi Concionatoris partes impleviſſe mihi videtur. Sacra hæc oratio auditoribus, judicio pollentibus, mirè placuit, illorúmque gratulationes, & aliorum, poſtquàm illis jubentibus in lucem edita fuerat, maximo jure merita eſt, & ſanè in perpetuum merebitur.

Conſecratur Drogheda.

A. MDCXXI. in *Hiberniam* redux D. *Uſſerius* Eccleſiæ & diœceſeos *Midenſis*, cui regendæ illum Rex *Jacobus* anno ſuperiori, ut dixi, deſtinaſſet, Epiſcopus, *Pontana*, quæ vulgò *Drogheda* appellatur, ſolenni conſecratione à reverendiſſimo viro, D. *Hamptono Armachano*, duobus ejuſdem Provinciæ juxta antiquorum Canonum normam aſſiſtentibus, ordinatur. Verùm in illâ ſublimi Eccleſiaſticæ dignitatis faſtigio poſitus, tantùm aberat ab otio & remiſſiore vitæ genere, ut potiùs diligentiæ in gregem ipſi commiſſum impenſæ ardentiùs, ſacras Scripturas publicè interpretandi & Evangelium *Jeſu-Chriſti* prædicandi novas quidem & majores curas ſuperaddere ſui officii eſſe duxerit: cujus ut memoriam ſemper in mente & oculis haberet, tremendam iſtam S. *Pauli* ſententiam, *væ mihi*, *ſi non evangelizavero*, in Epiſcopali ſigillo, quam retinuit, ad ſummos in Eccleſia *Hibernica* honores evectus, incidi voluit. Adeò autem erat in concionibus frequens, ne dicam ſingulis diebus Dominicis, ſolennioribúſque anni feſtis, aſſiduas, quando nimirùm aut valetudo, aut opportunitas vel quæſita, vel majora Eccleſiæ negotia permiſerint, ut inter celeberrimos maximique nominis *concionantes Epiſcopos* jure numerari mereatur. Dum verò triſtis viderat, pleroſque omnes ex *Hibernis Romanæ* communionis in diœceſi ſua, uti & in reliquis Provinciis per univerſam inſulam, horrendæ ſuperſtitionis tenebris oppreſſos, vitis ſanctorum, abſurdiſſimis fabulis portentoſiſque inſomniis ſcatentibus, legendis addictos, interim tamen omni verâ ſacrarum Scripturarum intelligentiâ vacuos, fatale illud, quo laborant, præjudicium, contra omnem vim argumentorum objicere conſueviſſe, ſe nimirùm Patrum ſuorum Religionem & inſtituta ſequi, & ab iiſdem iſta de cauſa neutiquàm diſceſſuros; ut errorem hunc ex illorum animis evelleret, librum *de veterum Hibernorum & Britannorum religione* Linguâ Anglicanâ ſcripſit A. MDCXXII. in quo corruptelas in ſacro cultu & nova dogmata, jam pro articulis fidei agnita, ex fraude & ſuperſtitione ſequioribus ſeculis ſenſim irrepſiſſe, (putà officium *Romanæ* Liturgiæ paulò ante quingentos annos à *Gilleberto*, *Malachia*, & *Chriſtiano*, *Romanæ* ſedis apud *Hibernos* Legatis, in uſum inductum; uti & baptizandi juxta morem *Romanæ* Eccleſiæ poſt tempora *Auguſtini* Monachi; ſacramentúmque Euchariſtiæ olim ſub utraque ſpecie adminiſtratum fuiſſe: longè aliter veteres de Chriſmare ſacramentali, de confeſſione, de nuptiis Sacerdotum, de tempore celebrandi Paſchatis ſenſiſſe; Regéſque habere jus nominandi Epiſcopos, nec Papam ſpiritualem jurisdictionem ibi antiquitùs, multò minùs temporale dominium exercuiſſe, (ut alia levioris momenti omittam) ac proindè Nepotes à priſtina majorum fide mirùm quantùm hac ex parte deſciviſſe, prolatis ex antiquorum Gentis ſuæ Scriptorum auctoritate & teſtimonio, luculentis documentis oſtendit. Liber ſanè eruditiſſimus, in quo Patriæ ſuæ antiquitates è codicibus MSS. ſumma cum induſtria & fide illuſtrat, erroribus *Campiani* Jeſuitæ & *O. Sullevani* ſubindè caſtigatis, clariſſimo viro, D. *Chriſtophoro Sibthorpo* Equiti, & uni ex Juſtitiariis communium placitorum in *Hibernia*, amico ſingulari, inſcriptus, & ad calcem libri à D. *Sibthorpo* de eodem argumento conſcripti *Dublinii* MDCXXII. in 4°. editus & poſteà A. MDCXXXI. denuò *Londini* impreſſus.

Liber de veterum Hibernorum & Britannorum religione ab illo editus.

Fit Regius Conſiliarius.

Mox inter Regios Conſiliarios adſcitus *Uſſerius*, quantâ ſapientiâ & quàm ſolido judicio polleret, in re magni momenti, præclaro exemplo demonſtravit. Cùm quidam *Hiberni*, *Romanæ* communionis muneribus publicis admoti, *Suprematûs*, uti appellatur, *juramentum*, in quo, agnitâ Regis ſummâ in quoſvis ſubditos, & in omnibus cauſis, tam Eccleſiaſticis, quàm Civilibus, auctoritate, dilucidè & circa omnem verborum aut ſenſûs amphiboliam, *nullum exterum*, *ſive Principem*, *ſive Prælatum*, *aut quemcunque alium*, *habere*, *aut jure ſibi poſſe vendicare qualemcunque ſpiritualem & Eccleſiaſticam in regnis & ditionibus Regiæ Majeſtatis jurisdictionem* aſſeritur, ſuſcipere recuſaſſent, tum ut legum ſacroſancta auctoritas conſtaret integra, tum ut publicæ tranquillitati proſpectum foret, illuſtriſſimus vir D. Vice-comes *Falcolandiæ*, à Rege ipſius *Deputatus* tunc temporis conſtitutus, aliíque è ſanctiori Concilio Magnates in hoſce pertinaces Magiſtratus animadverti oportere, maturis deliberationibus habitis, ſtatuerunt. Quibus in arce Regiâ, indicto die, viz. XXII. Novembris MDCXXII. comparere juſſis, poſtquàm Judices iſtius juramenti naturam, rationem, & æquitatem, itémque pœnas renuentibus ex vi legum irrogandas, expoſuiſſent, D. *Uſſerius* oratione gravi, tam ad errores ex intellectu malè inſtructo & informato, quàm ad ſcrupulos è mentibus infirmis eximendos, com-

Judices, uti etiam *Uſſerius* de juramento ſupremacûs in Concilio ſanctiori diſſerunt.

poſitâ, de Rege, utpotè unico & ſupremo in regnis ſuis gubernatore, de poteſtate clavium, & poteſtate gladii, quæ neutiquàm cum priori pugnat, & ex ordinatione Dei ad res ſacras, ſpirituales & Eccleſiaſticas moderandas pertinet, denique de juriſdictione *Romani* Pontificis, falsò & injuſtè in univerſam Eccleſiam arrogatâ, fundamento, cui innititur, penitùs everſo, ſummatim egit. Aliqui ex reis præſentibus, vi argumentorum perſuaſi convictique, ſe ſe lubenti animo ſubmiſerunt. Reliquis verò Auditoribus nervoſa iſta oratio maximè placuit, & præſertim poſteà Sereniſſimo Regi, ad quem brevì, ut videtur, exemplar tranſmiſſum erat, qui literis undecimo die ſequentis Januarii in Palatio *VVeſtmonaſterienſi* exaratis, gratias D. *Uſſerio*, tanto cum judicio & doctrina pariter ac zelo, legitimum jus Regium ſtrenuè vindicanti, agere dignatus eſt. Haſce verò literas, tum honoris tum præſidii causâ, ad calcem Orationis in publicam lucem prodeuntis apponere *Uſſerio* viſum eſt.

A. Rege jubetur, ut in eruendis Antiquitatibus *Britannicis*, pergere velit. Hac de cauſa *Angliam* repetit.

Sereniſſimus Rex *Jacobus* tum ex auditu & ex conſentiente omnium famâ, tum ex ſpeciminibus à ſe viſis, D. *Uſſerium* in eruendis Eccleſiarum *Britannicarum* Antiquitatibus gnavam operam impendiſſe conſcius, ut in iis proſequendis continenter, quantùm illius munus Epiſcopale, ſtudiáque Theologiæ, quibus ex peculiari vitæ inſtituto ſolenníque voto addiceretur, eſſent permiſſura, pergeret, impenſè voluit juſsítque. Cùm verò deſideratiſſimum iſtud opus, inconſultis inexploratíſque Manuſcriptis, qui in Bibliothecis *Angliæ* ſparſim latuere, codicibus, perfici nequiverit, optimo Regi literas ad Conſiliarios *Hibernos* tranſmittere placuit, ut D. *Uſſerio* hâc de causâ abfuturo in *Angliam* divertendi ibique aliquanto tempore moram faciendi, commeatus ſub formulâ juris concederetur. Ille rebus omnibus in Diœceſi, ne quid mali detrimentíve ex illius abſentiâ inde oriretur, providè ordinatis, exeunte anno MDCXXIII. *Angliam* remeavit, *Londinum* appellens, ad Aulam properavit, humillima & maximè debita auguſtiſſimo Patrono, optimè merito, obſequia delaturus. Cùm verò Rex more ſolito, tum ad Urbis moleſtias immodicóſque calores vitandos, tum ad ſerenioris cœli amœnitatibus & deliciis fruendum, *VVanſtedia* (oppidum illud, in Agro *Eſſexienſi* ſitum, *Londino* ſex circiter milliaribus diſſitum eſt) cervorum venationi intentus ſubſtiterit, D. *Uſſerius*, illò accerſitus, coram illo Aulicíſque, qui Regem pro ratione officii in iſtis æſtivis ruſticationibus comitari ſoliti erant, concionem in hæc verba S. *Pauli* ad *Epheſ.* IV. 13. *Donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*: 24°. Junii habuit, in quâ ſolidè, eruditè, & ſapienter quidem de *univerſalitate Eccleſiæ Chriſtianæ & unitate fidei Catholicæ*, ab omnibus veris Chriſtianis ſolenni profeſſione agnitâ, prout magnum decebat Theologum, diſſeruit. Regis juſſu edita erat, ut quam ille optimo cum fructu & voluptate animi, audiverit, in publicam omnium utilitatem per univerſas *Britannias* typis exſcripta ſpargeretur.

Coram Rege concionem habet.

Reſponſio ad provocationem cujuſdam Jeſuitæ...

Hoc anno D. *Uſſerius Londini* edidit librum hoc titulo inſignitum, viz.

Reſponſio ad provocationem, à quodam Jeſuita in Hibernia *intentatam, in quâ antiqua Eccleſiæ judicium in dogmatibus controverſis verè traditum habetur, & præſentis Romanæ doctrina innovationes clarè & manifeſtè deteguntur.*

Hujus elaborati Operis, non alium Patronum quærere & adſciſcere aut potuit aut debuit, quàm ſereniſſimum Regem, *Jacobum*, cui hanc *pro fide Sanctis ſemel traditâ*, cujus erat & re & titulo ſtrenuus defenſor, concertationem longè acceptiſſimam fore habuerat compertum. Origo autem hujus controverſiæ paulò altiùs arceſſenda eſt. Ante ſex annos cùm *Gulielmus Malonius*, *Hibernus* Jeſuita, ſchedam, in quâ, propoſitis quæſtionibus de invariatâ Religionis Chriſtianæ à primis ſeculis ad hodiernos *Romanenſes* derivatæ ratione, & de quibuſdam fidei & doctrinæ articulis, à Reformatis, ut blaterat, penitùs rejectis oppugnatíſque, pertinaciſſimè urget, ut iis ſatisfieret, ubique ſparſiſſet, ad deprimendum hujuſce Provocatoris faſtum & gloriationem, in arenam deſcendens *Uſſerius*, mox breve & generale reſponſum, doctum herculè, & refellendis criminationibus impactis, ſi quod unquam, maximè proprium, quod in primo capite hujus novæ editionis continetur, in lucem extruſit: neque enim illius erat de iſtiusmodi articulis in charta provocatoria, quaſi per ſaturam, nudè abſque aliqua probatione, ſive ex S. Scripturis, aut antiquorum Patrum (quorum unanimem cum ipſis conſenſum crepuit) ſcriptis allatâ, recenſitis in ſpecie & particulatim agere: cùm ſolius Reſpondentis partes ſuſcepiſſet, cum Adverſario, quandocunque ad novam pugnam proritaretur, preſſiori pede congreſſurus. Obmutuit verò Provocator, nec quicquam ultrà hac ex parte per aliquot annos actum fuerat: & fortaſſe hujus litis memoria penitùs intercidiſſet, niſi quidam Magnates utriusque regni preces & poſtulationes ſuas apud *Uſſerium* interpoſuiſſent, ut Eccleſiæ primitivæ de hiſce articulis illic memoratis judicium, teſtimoniis prolatis, ínque longum productis, exhibere vellet, ut inde cuivis Lectori cordato, an *univerſi Doctores, Paſtores; & Patres Eccleſiæ primitivæ*, quod ſuave erat arrogantiſſimi Jeſuitæ inſomnium, hodiernis *Romanenſium* placitis conſenſiſſent, certiùs meliúſque conſtaret.

Hunc Commentarium quiſpiam cum Auctore jure appellaverit Dogmaticam Hiſtoriam, ſive Diſſertationem, de hiſce ſequentibus articulis: viz. *de traditionibus*, *de reali præſentia*, *de confeſſione*, *de Sacerdotali poteſtate remittendi peccata*, *de purgatorio*, *de oratio-*

nibus

nibus pro mortuis, de limbo Patrum, & de deſcenſu Chriſti ad inferos, de orationibus ad Sanctos, de imaginibus, de libero arbitrio, & de meritis. In hiſce explicandis D. *Vſſerius* ſe, licèt aliorum opiniones & ſententias pro re nata recitaverit, ſolam doctrinam in Eccleſia *Anglicana* publicè agnitam & ſtabilitam, ínque libro Articulorum, de quibus in Synodo *Londini* MDCXII. habitâ convenerat, comprehenſam, tueri profitetur. Quòd verò aliqui è noſtratibus, æſtu diſputationum nimiùm quàm abrepti, illum in paucis à vero Eccleſiæ ſenſu aliquatenùs aberraſſe contenderint, cùm res iſtiusmodi mihi quidem parvi admodùm momenti eſſe videantur, ab iis recenſendis penitùs abſtinebo. Interim verò omnes uno ore conſentiunt, D. *Vſſerium* in lectione Patrum, tam *Græcorum* quàm *Latinorum*, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, item & Scholaſticorum poſt *Lombardum*, & Theologorum adverſæ partis, qui controverſias tractârunt, optimè verſatum eſſe, neque cuiquam in hac peculiari Scientia (non enim ex ſubtilibus ratiociniis Dialecticiſque ſtrophis, ſed conſentientibus Antiquorum teſtimoniis agendum erat) aut ingenii aut judicii ſolertiâ ceſſiſſe. Ad calcem libri Auctorum à ſe ſuprà citatorum Catalogum juxta ſeriem temporum, quibus ſinguli vixerint, addendum curavit, quorum tamen omnium ætates accuratiori examine explorare, ac quid de illorum libris, eorundémque argumentis, déque ſcribendi ratione, cenſendum ſit, & quomodo genuini à dubiis & ſuppoſititiis diſtingui debeant, & denique quicquid ad illorum hiſtoriam illuſtrandam quoquo modo neceſſarium videretur, omni,

Bibliotheca Theologica.

quâ potuit, diligentiâ excutere, in grandi opere, quod ſub *Bibliotheca Theologia* titulo in uſum illorum, qui præclaro hoc doctrinam & ritus veteris Eccleſiæ cognoſcendi ſtudio tenerentur, dudùm molitus eſt, ſi Deus vitam otiúmque dederit, edendo, apud ſe conſtituit. Sed quominùs id operis, quod impenſiſſimè voluit, omnibus partibus numeriſque integrum abſolvere potuerit, tum ſtudiis diverſi generis, tum turbatiſſimis temporibus, & miſerandâ rerum in *Hibernia* & *Anglia* cataſtrophe, impeditus, vaſtam Collectaneorum molem viro doctiſſimo, & Amico fideliſſimo, D. *Gerardo Langbaino*, Eccleſiæ *Reginenſis Oxon.* Præpoſito, paulò ante mortem commendavit, ut ea omnia limato illius judicio perpolita, ínque debitum ordinem digeſta, tandem aliquando in publicam lucem ederentur.

Dum verò ille ſchedarum *Vſſerianarum*, quas mures arroſerant, lacunis ſupplendis, operíque utiliſſimo, ſingulis partibus ad examen revocatis, additamentiſque ad ſua loca adductis, laborioſiſſimam impenderet operam, morbo correptus, quem ex intenſo frigore contraxerat, curandæ valetudinis, quàm hiemalis rigor permiſerit, negligentior, ineunte Februario A. MDCLVII. juxta Eccleſiæ *Anglicanæ* computum, piam efflavit animam. Autographum poſteà ab hæredibus *Vſſerii* magno pretio redemit vir eruditiſſimus D. *Edvvardus Stillingfleetus*, Decanus Eccleſiæ Cathedralis *S. Pauli Londini*, Exemplar duobus craſſis voluminibus, *in folio*, ut loquuntur, conſtans: quod quidem D. *Langbainus*, à me non ſine debito honore & obſervantia commemorandus, utpote benignus ſtudiorum meorum, quando ad Academiam primùm acceſſi, fautor, eleganti & accuratâ manu deſcribendum curavit, in Bibliothecæ *Bodleianæ* Archivis reponitur. (a) Utinam verò quiſpiam inter *Oxonienſes*, huic negotio idoneus, deſideratiſſimam illius editionem denuò aggrederetur! Sed fortaſſe aliqui, poſt reverendi & eruditiſſimi Viri, D. *Gulielmi Cavei*, Regiæ Capellæ *VVindſorienſis* Canonici, *Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoriam Literariam*, hanc minùs neceſſariam fore cenſebunt.

Replicatio Malonii ad Vſſerii Reſponſionem.

A. MDCXXVIII. librum adversùs D. *Vſſerium* Anglicano idiomate *Duaci* edidit *Malonius* Jeſuita, hoc titulo prænotatum, viz. *Replica contra Reſponſionem* Usherii *pro antiquitate dogmatum fidei Romanæ.* Sed cùm famoſus iſte liber non minùs vernilibus dicacibúſque dicteriis & ſpurcis mendacibúſque calumniis, quæ & Chriſtianum & Religioſum planè dedecebant, quàm ſophiſticis cavillationibus maléque conſutis detortiſque Patrum ſententiis ubivis ſcateret, *Vſſerius* Amicorum, hunc *Therſitem*, qui cum *Achille* congrederetur, protsùs indignum eſſe judicantium, monitis & conſiliis obſecutus, nolebat bonas horas in hoc impudentiſſimo *Rabulâ* refellendo diſperdere: & eò quidem minùs ægrè, cùm tres Theologi *Dublinienſes*, *Hoylaus*, *Singus*, & *Puttæus*, illi in rebus longè majoris momenti occupatiſſimo vicarias operas addixerint; quod poſtea ſinguli ſeorſim cumulatim præſtitêre.

Vſſerius conſtituitur Archiepiſcopus Armachanus.

Dum in *Anglia* ſubſtiterit *Vſſerius*, reverendiſſimus D. *Chr'ſtophorus Hamptonus*, Archiepiſcopus *Armachanus*, & totius *Hiberniæ* Primas ultimum diem ſuum obiit, nempe Januarii tertio, ſtylo Anglicano, MDCXXIV. De ſubſtitueodo Succeſſore in aula Regia multùm ſerióque deliberatum erat. Rex verò ſereniſſimus, poſt remoras amotas, D. *Midenſem*, cùm vix quenquam è Naucleris, qui iſtius Eccleſiæ clavum aut fortiori manu aut intenſiori oculo regeret, reperiri poſſe ſenſiſſet, ad iſtam eminentiſſimam dignitatem paulò ante mortem ipſius promovit, XXI. Martii, eodem ſtylo ejuſdem anni. Centeſimus autem erat *Vſſerius* à S. *Patricio*, ſi calculus ritè ineatur, iſtius ſupremæ ſedis Antiſtes. Nun-

(a) *Jacobi Vſſerii Collectanea & judicium de SS. Patrum ſcriptis genuinis & ſuppoſititiis.* 2. vol. Vide Catalogum Codicum MSS. *Angliæ* & *Hiberniæ Oxon.* MDCXCVII. pag. 176. Horum *Collectaneorum* præclarum ſpecimen, viz. de antiquis S. *Chryſoſtomi* Interpretibus, de editionibus variis operum S. *Chryſoſtomi*, & de Scriptoribus vitæ ejuſdem, uti & eruditiſſimam præſtantiſſimi viri, D. *Henrici Savilii* de Scriptoribus rerum *Chryſoſtomi* Admonitionem V. Cl. D. *Caveus* in *Hiſtoria Literaria* edidit.

cium

cium hoc, quod velox fama citò in *Hiberniam* pertulit, ibi ſumma cum lætitia accipiebatur; inde crebræ gratulatoriæ epiſtolæ, ſummâ reverentiâ & cordatiſſimo affectu refertæ, ad D. *Uſſerium* miſſæ, quem Eccleſiæ iſtius bono natum fuiſſe gratulantur, ipſius celerem in patriam reditum ardentiſſimis precibus exoptantes. Sed illis tam citò eſſe felicibus non licebat; quippe mox febri quartanâ per novem menſes in *Anglia* moram facere invito planè animo *Uſſerius* cogebatur.

Diſputatio Uſſerii cum quodam Jeſuita in Anglia. Anno hoc ad finem vergente D. *Uſſerius* ſolennem cum quodam Jeſuita diſputationem, (cui, licèt ſe non ingeſſerit, illam tamen lubenti ſuſcepit animo,) de quibusdam controverſis Religionis capitibus habuit, cujus occaſio hæc fuit.

Cùm vir nobiliſſimus, *Joannes* Baro *Mordantius* Communionis *Romanæ*, poſteà tertio R. *Caroli* primi anno, ad titulum, honorem, & dignitatem Comitis *Petroburgenſis* evectus, lectiſſimam feminam, *Eliſabetham Hovvardam*, uxorem ſuam, natalibus, quoque nobiliſſimam, utpotè *Gulielmi Hovvardi*, Baronis *de Effinghamia*, filiam & hæredem, & ex illuſtriſſima *Hovvardorum*, Ducum *Norfolciæ*, gente oriundam, ad eandem amplectendam diu multúmque allicere pertentaſſet, illa quò ab iſtiusmodi crebris moleſtiſque interpellationibus decentiùs liberaretur, profeſſa, ſe de multis Romanæ fidei articulis dubitare, nec Eccleſiam *Anglicanam*, in qua nata & educata fuerat, relinquere aut poſſe aut velle, niſi convictam, in illa ſibi non manendum eſſe, niſi cum periculo ſalutis, petiit, ut amicæ inter eruditos utriuſque partis viros collationes in illius præſentia haberentur, quò victrix Veritas inclinaret, quantâ potuit animi ſolertiâ, dijudicatura. Cujus æquiſſimis poſtulationibus cùm facilè fuiſſet aſſenſum, Baroniſſa, conſentiente marito, re D. *Uſſerio* communicatâ, literis blandis illum, ut in Veritatis, pariter ac ſui ſubſidium venire dignaretur, invitavit. D. *Uſſerius* verò opem ejus aut fruſtrà implorari, aut diu deſiderari, neutiquàm paſſus, menſe Novembre, valetudine vix redintegratâ, ad *Drayтonam* in agro *Northamptonienſi* properavit, ibi omni reverentiâ ac cultu, quem ejus ſumma dignitas merita eſt, ab utriſque nobiliſſimis hoſpitibus exceptus. Illic reperit quendam Societatis Jeſuiticæ, *Bellomontium* nuncupatum, potiùs *Rookvvoodum* nuncupandum (nomen iſtud in Hiſtoria Proditionis Pulverariæ ſatis notum eſt) Baroni à confeſſionibus, cum quo certamen hoc religioſum, procul omni faſtu, & quaſi depoſitâ dignitate, inibat. Triduo diſceptationes iſtæ de *tranſubſtantiatione*, de *invocatione Sanctorum*, *de imaginibus*, & *de viſibili Eccleſia*, & *in genere*, *an religio*, *ex auctoritate publicâ tum civili tum Eccleſiaſticâ in Eccleſia Anglicana ſtabilita*, *eadem eſſet cum Primitiva*, *an verò Romana*, *nec ne:* in quibus articulis excutiendis *D. Uſſerius* partes Opponentis ſuſtinuit, libris antiquorum Patrum ex inſtructiſſima Baronis Bibliotheca priùs in medium productis, ſi qua foret illorum ſententias & teſtimonia explorandi occaſio. Quarto die cùm vice verſâ articulos Religionis *Anglicanæ* impugnare Jeſuitæ ex condicto incubuiſſet, ille nolebat ampliùs in arenam prodire, hâc excuſatione ſubmiſſâ, *argumenta, quibus inter opponendum uſurus erat, juſto Dei judicio è memoria penitùs excidiſſe, eò quòd cum viro tam profundæ & conſummatæ eruditionis, licèt in tuendâ Catholicæ Veritatis cauſâ, injuſſu Superiorum, congredi auſus fuiſſet.* Quod quidem turpe effugium illi apud ſuos Symmyſtas, & potiſſimùm *ſeculares*, uti vocant, *Sacerdotes*, maximè in opprobrium & infamiam cedebat. Sed en hujuſce diſputationis, cujus fama ubilibet percrebuerat, fructum eventúmque! D. *Mordantia* in Eccleſiæ *Anglicanæ* communione magis magíſque firmatur: Maritus verò vacillare primò cœperat, dijectíſque ſenſim, quibus intellectus offuſcaretur, præjudiciis, admiſſóque S. Scripturarum lumine, & liberiori Rationis hactenùs oppreſſæ uſu, relictâ Eccleſiâ Romanâ, in *Anglicanam*, ubi purior viget Chriſtianiſmus, illuminatâ mente tranſibat. Illuſtriſſima Heroïna immortalem hujus beneficii memoriam apud ſe grato animo retinuit, iſtud quantùm quantùm omni tempore, ſi daretur occaſio, reipsâ repenſura. Cujus bonæ voluntatis in effectum dandæ non deerat opportunitas: cùm in calamitoſiſſimis temporibus, flagrante tum in *Anglia* tum in *Hibernia*, impiiſſimâ rebellione, D. *Uſſerium*, omnibus fortunis ſuis penè exutum, per novem decemve annos ad mortem uſque illa in ſuis ædibus, tum *Londinenſibus*, tum *Surregienſibus*, ſummo cum honore & benignitate exceperit.

Uſſerius redit in Hiberniam. Tandem negotiis in *Anglia* confectis, integrâque valetudine gaviſus *Uſſerius*, ex porta *Leverpolienſi* apud *Lancaſtrienſes* Auguſto menſe MDCXXVI. ſolvens in *Hiberniam* proſperè navigavit: cujus longam abſentiam quò ægriori animo tulerint, præſens jam & redditus patriæ effuſiori gaudio lætioribúſque auguriis à Magnatibus, Epiſcopis, & univerſo Clero, ſub illius ſapientiſſimo regimine certius Eccleſiæ præſidium majúſque apud indigenas *Hibernos*, quantùm illorum obſtinatio pateretur, religionis incrementum, ſibi ſpondentibus, excipiebatur.

Benignè in *Uſſerii* gratiam providebat ante mortem ſereniſſimus Rex *Jacobus I.* literis in *Hiberniam* miſſis, ne quicquam de temporalibus ſive reditibus iſtius Sedis, prout uſu, contra omne jus faſque venire ſolet, ab iis, qui eorundem *cuſtodiam*, ut verbo municipali utar, & adminiſtrationem procurant, in privatum commodum nimiùm quàm intenti, licèt abfuerit, minuendum: rationem accepti & dati ipſi ex debito reddendam, pecuniáſque omnes, prout ille ordinaverit, ſolvendas & diſponendas eſſe, ac ſi ibi præſens conſtitiſſet. Rex verò *Carolus I.* quô nemo Regum Eccleſiæ *Anglicanæ* unquam amantior, meliórve Patronus, pro cujus fide juribúſque tuendis martyrium fortiſſimè ſubibat, paterni & verè auguſti exempli æmulus, memórque, quanti ille D. *Uſſerium* ob reconditiſſimam

eruditio-

eruditionem & fidem in rebus magni momenti præſtitam æſtimaverit, benignitatem munificentiâ auxit, & in verè regii affectûs & bonæ voluntatis arrham, quadringentas libras ſterlingicas illi ſtatim poſt reditum ex fiſco iſtius regni numerari juſſit.

Summa *Uſſerii* in iſthoc munere Eccleſiaſtico adminiſtrando cura.

In hac ſublimi ſpecula poſitus D. *Uſſerius*, dum oculos circum circà per totam Inſulam flectit, ante omnia & primum ſibi ex officio incumbere duxit, ut propriam Diœceſin, utpotè peculiari ſubditam jurisdictioni, luſtraret, ſi qui defectus & errores, & quicquid perperàm factum fuerit, id omne emendaturus, ut illa nimirùm eſſet reliquarum, ſaltem in iſta Provincia, concurrentibus ad idem ſanctum opus promovendum Suffraganeis, regula & menſura. Indictâ igitur ſolemni *Viſitatione*, convocatiſque per partes ad ordinatas ſtationes Presbyteris, in illorum mores & doctrinam ſedulus inquirit, inſtanter monet, obteſtatur, jubétque, ut quiſque omnibus inſtituti ſacerdotalis partibus prudenter & ſtrenuè fungatur, & potiſſimùm, ut in Scripturis ſacris & Liturgiâ juxta canones publicè legendis, ſint aſſidui, & ut vita profeſſioni reſpondeat: denique cùm pleroſque ex infima plebe ſive in cultioribus oppidis confertos, ſive agricolationi, & pecudibus alendis addictos, ſeorſim per campeſtria, aut prope lacus & ſylvas ſparſos, ſpiſsâ rerum ſacrarum divinarúmque ignoratione laborare, olim & adhuc-dum triſtis comperiſſet, urget quàm accerrimè, ut diligenti S. Scripturarum lectioni, frequentíque prædicationi, Auditorum tenuioris tum fortunæ tum intellectûs captui accommodandæ, & mentem & operam intendant. Iſtis enim fundamentis jactis, de illorum profectu in vitæ & civilis & Chriſtianæ officiis meliùs eſſet ſperandum, neque aptior efficaciórque methodus iniri potuerit, quâ mentes plebis intactæ & ab omni vel Pontificiæ ſuperſtitionis vel læſæ pietatis labe immunes ſervarentur.

Abuſus in Curiis Eccleſiaſticis graſſantes reformare & tollere nititur.

Cùm verò nimiùm clarè conſtaret, graves corruptelas in Curiis Eccleſiaſticis, quas vetuſtas malæque conſuetudines ſenſim introductæ firmaverant, irrepſiſſe, ſententiáſque Aſſeſſorum interdum ex poteſtate, perperàm arrogatâ, præter jus & æquum, licèt ſub ſpecie & umbra juris, latas, vi penè deſpoticâ executioni mandatas fuiſſe, illos omnes, qui qualicunque nomine & gradu inde pendere, utpotè illius adminiſtros, ac ſolâ poteſtate delegatâ, non arbitrario jure præditos, coram ſe citari & advocari juſſit, regulas, quibus exterius illud regimen, probè & honeſtè, & abſque querela & gravamine adminiſtrari poſſet, præſcripturus. Multa quidem reformavit, inque meliorem redegit ordinem: Sed cùm ex longo annorum decurſu, & praxi roboratæ altas radices egiſſent, vix quidem evellendas, lucroſæ quædam jurisdictiones, quas poſſidentes nolebant relinquere, & objectæ difficultates, ac ſi longus communiſque uſus feciſſet jus, planè inſuperabiles viderentur in præſens, licèt omninò invitus, ceſſit, malis iſtis remedium opportuniori tempore adhibiturus.

Diſceptationes in *Hibernia* de copiis militaribus.

Dum verò in rebus tum Diœceſeos, tum provinciæ ritè ordinandis, inque veteri diſciplinâ revocandâ, lento pede proceſſerit D. *Uſſerius*, negotia difficillima, & maximi quidem momenti, quæ illius & reliquorum *Hiberniæ* Epiſcoporum cogitationes mentéſque occupaverint, in quibus cauſa religionis, quæ in magnum adduci diſcrimen inde viſa eſt, agebatur, ex inopinato interceſſère. *Anglia* hoc anno, bello cum *Hiſpanis Galliſque*, ad quos malè affecti erga Patriam, tanquam Patronos & Protectores, transfugere pridem conſueverant, ſimul ac eodem tempore implicita, copias militares, quæ in arcibus & propugnaculis juxta oras maritimas *Hiberniæ*, aut alibi locorum ſitis, diſpoſitæ erant augere: tum ad arcendos hoſtium inſultus impetúſque, tum ad reprimendas domeſticas tumultuantium & ſeditioſorum machinationes, ſereniſſimo Regi *Carolo* primo & utriuſque regni Conſiliariis opportunum, imò & neceſſarium, videbatur: tantilli autem numeri (non enim peditatus ultra quinquies mille præſidiarios aſſurgebat, equitatus verò ſub decupla proportione minor) ſtipendiis exſolvendis, demptis nimirùm oneribus penſionibúſque, quas civile regimen exegerat, annui iſtius Inſulæ reditus, ſive ob vectigalium defectum, ſive ob incolarum, ferax ac pingue ſolum nequicquàm aut ſaltem non debitâ induſtriâ aut labore colentium, aut ignaviam aut paucitatem neutiquàm ſuffecère. Summa ratio & æquitas poſtulaverunt, ut ſinguli pro facultate ſua, publicæ pacis, in qua omnium felicitas continetur, ſecuritati firmandæ conducerent. Sed ſuſpiciones malæ de aucto exercitu, & de novo cenſu, quô alendus erat, ne perpetuus foret, *Hibernos*, præſertim *Romanæ* communionis, qui maximam Gentis partem conſtituebant, à dandis ſubſidiis averſos ac alienos reddidère. Ad quorum obſtinationem expugnandam D. *Deputatus* & Conſiliarii, ut omnis juſta querelæ occaſio adimeretur, quaſdam pœnales leges quibus obnoxii erant, pro tempore relaxandas propoſuere: majora, ſi meruerint, indulturi. Illi verò ſuperſtitionis ſuæ *tolerationem* pecuniis mercari, ſpe & animo elati, voluère. Quòd D. *Armachano* aliiſque Epiſcopis maximè diſplicuit, qui, quàm peſſimi exempli eſſet infame iſtud pactum, & quantùm malorum inde traheretur, ſatis providi, frequentibus hâc de re, in qua Eccleſiæ ſalus vertebatur, conſultationibus apud (a) *Pontanam* in ædibus D. *Uſſerii*, qui illos illuc invitaverat, initis, huic indulgentiæ, ſi quâ proponeretur, publicè reclamare unanimo conſenſu apud ſe conſtituerunt, formulámque *Proteſtationis*, opportuno tempore proferendam, XXVI. die Novembris nominibus ſubſcriptis ſignârunt: Solenni Comitum, Baronum, aliorúmque nobilium utriuſque communionis conventu, ut de hoc negotio diſceptaretur in magna aula arcis *Dublinienſis* XXIII. Aprilis A. MDCXXVII. indicto, coram D. *Deputato*, aliiſque primariis viris, in Eccleſia *Chriſti* pro more congregatis. D. *Georgius Downamus*,

Uſſerius reliquique Epiſcopi ſe tolerationi in favore Pontificiorum concedendæ ſtrenuè opponunt.

(a) Vide Epiſtolam CXVI. D. *Uſſerii* ad D. *Georgium Abbottum* Archiepiſ. *Cantuar.* in *Sylloge.* pag. 376.

Epiſ-

Epiſcopus *Derenſis*, concionem habuit, in qua occaſione captatâ de malè ſubjicienda artibus politicis ſecularibúſque commodis Religione & conſcientiâ, & de gravi ſcandalo ex hac animarum, ob pecuniæ inde colligendæ aucupium, licitatione, orituro diſſerendi, dicens *hanc non ſolam ſui ipſius ſententiam & judicium, ſed omnium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum iſtius regni eſſe*, chartam ſuprà memoratam protulit, & clarâ voce publicavit; quæ ſic ſe habuit:

Judicium quorundam Archiepiſcoporum & Epiſcoporum Hiberniæ *de toleratione religionis.*

Religio Papiſtarum eſt ſuperſtitioſa & idololatrica: illorum fides & doctrina erronea & hæretica: illorum Eccleſia reſpectu utriuſque Apoſtatica. Ideò ejuſmodi tolerationem indulgere & conſentiri, ut facultas iſtam Religionem exercendi, fidémque iſtam profitendi, illis daretur, grave peccatum eſſe hoc duplici nomine liquet:

I. *Hoc modo nos ipſos acceſſarios præſtamus* (h. e. facinoroſè ſi non conſilio, ſaltem ſilentio ſubvenire videbimur) *non ſolùm illorum ſuperſtitionibus, idololatriis, & hæreſibus, & in ſumma, omnibus Papiſmi abominationibus, ſed etiam, quod inde ſequitur, animarum ſeductarum, quæ in Catholica apoſtaſiæ alluvione peribunt, perditioni.*

II. *Hanc tolerationem concedere ob pecunias dandas, contributionéſque ab illis colligendas, idem eſt, ac religionem, & unà cum illa, animas populi, quas Chriſtus Salvator noſter pretioſiſſimo ſuo ſanguine redemit, venum exponere. Ut verò hoc ingens flagitium eſt, ita multa mala inde conſecutura eſſe non minus periculum. Hæc ſapientibus & judicio pollentibus perpendenda commendamus: obſecrantes Deum Veritatis, ut omnes, qui publicis muneribus admoventur, ſanctiſſimi Numinis gloriæ & augmenti veræ Religionis ſtudioſiſſimos reddat: item pariter zelantes, firmos, & fortes adverſus omnem Papiſmum, ſuperſtitionem, & idololatriam: Amen.*

Ceſſante Auditorum Amen concinentium acclamatione, extemplò ſubdidit Concionator, *hoc ab ipſis non malo animo aut in Reipublicæ detrimentum & incommodum dictum aut factum fuiſſe, ſed ex amore Patriæ & Religionis, quarum utramque in omne ævum ſalvam fore impendiò cuperent, ſe quidem velle, ut numeroſior exercitus ſtabiliretur: interim tamen multiplicis iſtius* GRATIÆ, *Pontificiis nuper ea de cauſa oblatæ, cujus plurimam partem non ſine divini nominis, etiam & regii, contumeliâ & Eccleſiæ* Hibernicæ *incommodo indulgeri poſſe pro certo credebant, diſtributionem ſoli Regi, reſervandam eſſe, atque hoc publicæ neceſſitatis tempore unumquemque, ſi bonis civis & Chriſtiani famam integram ſervare velit, laboranti patriæ ſuccurrere oportere.*

Sequente Dominicâ coram iiſdem Magnatibus idem argumentum pari zelo pertractavit D. *Uſſerius*, in illos, ſi qui fuerint, *qui ex ſecularis commodi intuitu, inſtar proditoris Judæ Chriſtum pro triginta denariis argenteis vendere* in animo habuerint, potiſſimum invectus. Verùm tam flagranti zelo efferbuere Præſules, ut nobilibus Reformatæ communionis in eandem ſententiam facilè pertractis, conditionibus in gratiam Pontificiorum propoſitis nullatenùs aſſenſum fuerit: hi verò, niſi iiſdem conceſſis ſancitiſque, onus illud ſubſidiorum ſibi impoſitum iri obſtinatò recuſarunt.

Uſſerius de pecuniis pro defenſione regni ſuppeditandis in camera arcis Regiæ perorat.

Dum autem haſce lites acerrimâ animorum & vocis contentione alterutrinque agitatas, pro ſapientia ſua D. Deputatus & Conſiliarii ſuavibus modis, h. e. ſuaſibus & argumentorum è rationibus politicis petitorum vi componere ſtuderent, D. *Uſſerius* ab utriſque partibus contendentibus magno honore habitus, illorum juſſu in Camera arcis Regiæ, uti appellatur, triceſimo die Aprilis A. MDCXXVII. gravem habuit orationem, in qua debilem regni ſtatum, quàm repellendis hoſtibus publicæque paci conſervandæ omninò impares eſſent, ſtragéſque belli, omnes abſque aliquo diſcrimine inexplicabilibus malis obruturi, quod exercitus ſub ſeveris diſciplinæ militaris regulis aut prævertere aut ſopire ſolus potuit, ſub oculos ponens, oſtendit neceſſitatem quaſi inevitabilem urgere, ſi ſuæ, ſi ſuorum ſaluti conſulerent vellent, ut citra omnem moram, ſubſidia in commune bonum patriæ expetita promptiſſimè abſque omni prævia ſtipulatione darentur: nubes atras ingruere & cogi incipientes, ni diſſiparentur, in fulmina & tonitrua erupturas eſſe: de exterorum hoſtium inſultibus, uti etiam de domeſtica rebellione metuendum eſſe: intertextis tamen Pontificiorum fidei qui ex ſtirpe *Anglica* prognati, aut prædia à Rege, ſupremo Domino, ſub certis annexis ſervitiis ſibi & hæredibus derivata poſſident, laudibus: (cujus inſigne ſpecimen in nupera rebellione Comitis *Tironiæ*, regnante Reginâ *Eliſabethâ*, dederant, utpotè nullis Regis *Hiſpaniæ* blanditiis & promiſſionibus allecti, nullis Papalibus Brevibus & Bullis, nulliſque Academiarum *Salmanticenſis* & *Valliſoletanæ* declarationibus territi aut convicti) ſimul de communi ſalute providendum eſſe: exceptiones ex mutuo ſibi contradicendi ſtudio arreptas, nequiquàm valere: nullámque juſtam metuendi cauſam, quaſi illorum aut poſterorum libertas inde læderetur, aut voluntarium iſtud ſubſidium in jus coronæ deinceps tranſiret: tandem obnixiſſimè monet, ex principiis religionis & conſcientiæ, quibus omnes boni ſubditi tenentur, ut præſtare, quod fas & æquum exegerint hoc in articulo præſtandum; nullâque conditionum mentione factâ, totum illud, de quo controverſum fuerat, sereniſſimi Regis ſapientiæ & prudentiæ relinquere vellent. Sed mentes altercantium, qui ſuis freti

opinionibus,

opinionibus, ad varios fines collimârunt, nullâ eloquentiâ, rationibus nullis, ſive ex Theologiæ, ſive ex ſanioris Politicæ adytis ab *Uſſerio* depromptis conciliari potuere.

Sereniſſimus Rex orationem hanc, in qua pii admodùm Epiſcopi & fideliſſimi Conſiliarii officio & munere pari laude, & præclariſſimè quidem, functus eſt D. *Uſſerius*, ſibi in *Angliam* à Conſiliariis *Hibernis* tranſmiſſam gratioſo affectu excepit & approbavit.

Libros MSS. ex Oriente magno impendio procurat advehi.

Inter iſtas multiplices curas, quibus diſtinebatur *Uſſerius*, ex quò ſacrum Epiſcopale munus iſti concreditum fuerit, ſtudium literarum, quô ab ipſa juventute incaluerat, novo fomite ſuperaddito redaccenſum, latiùs ſe diffudit. Non enim libros omne genus, ubi ubi typis exſcriptos, in Bibliothecam congeſſiſſe contentus, abditos *Syriæ*, *Palæſtinæ*, & *Meſopotamiæ* receſſus, nullis parcens ſumptibus, inveſtigari curavit, ut codices manuſcripti melioris notæ, & quantivis pretii, inde eruerentur, in Chriſtianum orbem invehendi: ubi linguarum Orientalium cultura florere, ínque non mediocri honore haberi, nuper incepiſſet. Hac de cauſa ope & diligentiâ reverendi viri, *Thomæ Daviſii*, qui tùm Mercatoribus *Anglis*, *Halebi* degentibus, erat à ſacris, per quadriennium uſus eſt, & quidem feliciſſimè. Non hîc omnium librorum manu exaratorum, procurante induſtrio iſto proxenetâ, indicem, ſi daretur, proferre libet; cùm ii, quoad maximam partem in Bibliothecis *Oxonienſi* & *Dublinienſi* dudùm repoſiti, ex magno opere Catalogorum *Oxonii* A. MDCXCVII. publicato peti poſſint. Horum de præcipuis pauciſſimos, qui vetuſtiſſimas S. Scripturarum verſiones complectuntur, pauculis adnotationibus inſertis, memorabo:

Pentateuchus Samaritanus.

Imprimis verò recenſendus venit Pentateuchus Samaritanus, quem licèt Hebraïcæ veritati millies poſtponendum cenſuerit, tamen tum ob ſingularem raritatem, cùm (a) vix aliud exemplar, ſi fortè illud, quod *Petrus a Valle*, Patricius *Romanus*, ex Oriente attulerat, excipiamus, in *Europa* anteà comparuiſſet, tum ob uberrimum fructum ſacróſque uſus, in explicando Hebraïco textu & Græca verſione, inde depromendos, ingentis theſauri loco habuit. Ille verò primus omnium, Hebraïco & Samaritano textibus ſimul accuratè collatis, variantes lectiones collegit, quas Reip. literariæ communicaſſet, ſi quiſpiam ex noſtratibus Typographis, certiori lucro inhiantibus, id operis, cujus beneficium & momentum pauci aut intellexerint, aut ritè & ſatis pro dignitate æſtimaverint, edendum ſuſcepiſſet. Quâ opportunitate neglectâ, V. Cl. *Joannes Morinus*, è Congregatione Oratorii Presbyter, poſt paucos annos, primæ editionis gloriam ſibi ſoli aſſeruit. Sed vir ampliſſimus & doctiſſimus, *Joannes Seldenus* noſter, de apparatu Chronologico ad Epochas veterum Græcorum, in vetuſtiſſimo marmore, nuper maximis illuſtriſſimi Viri, *Thomæ* Comitis *Arundelliæ*, ſumptibus, unà cum multis aliis ex *Græcia* in *Angliam* invecto, in quo, ut hoc obiter addam, Hiſtoriæ mille trecentorum annorum per intervalla, h. e. à *Cecrope*, primo *Athenienſium* Rege, ad tempora paulò ante *Alexandrum* magnum, compendium continetur, repræſentatas; item de Chronologia ſacra, & præſertim de iſta, quæ in *Samaritanorum* Pentateucho hodiè exſtat, maximè ſolicitus, D. *Uſſerium* literis rogavit, ut integrum quintum caput *Geneſeos*, & partem undecimi, quanta nimirùm ad Patriarcharum Poſt-diluvianorum annos refertur, exſcribi curaret; quod ille integerrimi Amici precibus facilè obſecutus, typis ſumma cum accuratione deſcriptis delineatiſque abundè præſtitit: mantiſſæ loco (b) Epiſtolâ additâ, in qua *Samaritanorum* computum, à *Joſepho Scaligero* publici juris factum, & quicquid de eodem apud *Julium Africanum*, *Euſebium Cæſarienſem*, & *Georgium Syncellum* occurrit, ad examen revocat, ſummóque cum judicio expendit. Periochas iſtas de Patriarcharum annis ex hoc codice, beneficio reverendiſſimi noſtri Antiſtitis tranſumptas fuiſſe *Seldenus* in Prolegomenis ad Marmorum Arundellianorum Inſcriptiones *Londini* MDCXXVIII. editas gratus, adjectiſque magnificis elogiis, agnovit. Hoc ipſum verò Exemplar nobiliſſimi viri, & arctâ amicitiâ conjunctiſſimi, D. *Roberti Cottoni*, Bibliothecæ, inſcriptione propriâ manu exaratâ, dedicavit, quam hîc paulò correctiorem Lector curioſus, cui iſtius incomparabilis Bibliothecæ catalogus, à me *Oxonii* ante octennium editus, ad manum non eſt, iterùm, & fortaſſe cum nova voluptate perlegere non dedignabitur.

A. MDCXXVII.

Pentateuchum Samaritanum *à decem tribuum reliquiis, poſt regni Iſraelitici excidium, primò acceptum*, à Doſitheo, Samaritarum *Pſeudo-prophetâ, temporibus Apoſtolorum, poſteà interpolatum, ab Eccleſiaſticis Scriptoribus* (Euſebio, Diodoro, Hieronymo, Cyrillo, Procopio, Aneſpero, Georgio Chronographo) *identidem citatum, atque à* Cuthæis *hodiernis demùm redemptum, Bibliothecæ* Cottonianæ (*quæ amiciſſimi Domini ſummâ humanitate ſemper mihi patuit.*)

L. M. D.

JACOBUS USSERIUS
Armachanus, Hiberniæ Primas.

(a) V. Epiſtolam *D. Uſſerii* ad *Ludovicum Cappellum* in calce ad *Syntagma de Græca LXX. Interpretum verſione.* Londini 1655. 4°. pag. 215. & in *Sylloge* epiſt. CCLXVII. pag. 576.
(b) Edita eſt in *Sylloge* Epiſt. CXXII. pag. 383.

Infrà : (a) *Ex Librarii notatione ad calcem* Geneſeos *colligimus , exemplar hoc ſexcentis ſiclis argenteis (h. e. libris* Anglicanis 75.) *emptum fuiſſe menſe Rabie anni* 792. *regni* Iſmaelis , *circà Martium viz. menſem anni æræ Chriſtianæ* 1390.

JACOBUS ARMACHANUS.

Hoc monimento ſacro non parùm , ut videtur , delectatus *Uſſerius* plura alia exemplaria ſibi è *Sichemo* comparavit , quorum alterum Viro maximo (b) D. *Gulielmo Laudo* , Archiepiſcopo *Cantuarienſi* , in archivis , illius nomini ſacratis , in Bibliotheca *Bodleiana* repoſitum , alterum verò viro clariſſimo (c) *Ludovico de Dieu* , dono dedit. Hic verò ampliſſimum iſtud munus , *quo beatus erat* , verba ipſius ſunt , longè acceptiſſimum fuiſſe , in epiſtolâ dedicatoriâ ad D. *Uſſerium* animadverſionibus in *Acta Apoſtolorum* , *Lugduni Batavorum* MDCXXXIV. editis , præmiſsâ , ſubmiſſiſſimo affectu & obſequio teſtatur.

Pentateuchus *Syriacus*, & alii codices.

Accedit (ut à memorandis *S. Ephremi* Opuſculis , (d) & quibuſdam fragmentis Samaritanis prorsùs ſuperſedeam) Pentateuchus *Syriacus* ex Ebraico textu verſus , liber venerandæ antiquitatis , majoris æſtimandus , eò quòd vix in Chriſtiano orbe anteà aut viſus aut cognitus fuerit , qui olim reverendiſſimi viri , *Jeſu Jabi* , Patriarchæ *Jacobitarum* , tunc temporis *Amidæ* , urbis , magnæ in *Meſopotamia* celebritatis : ad *Tigrim* ſitæ , reſidentis , erat peculium. Eccleſia enim Chriſtiana *Syrorum* duplici *SS.* Scripturarum verſione olim uſa eſt, hâc *ſimplici* , ut appellant , *Thaddæi* Apoſtoli , ut volunt , vel , ut alii fingunt & mentiuntur apud (e) *Gregorium Abulpharagium* , *Solomonis* & *Hirami* temporibus factam ; & alterâ juxta Græcam τῶν LXX. verſionem , cujus exemplar habuit , uti & Arabicum : Codex item N. Inſtrumenti , qui alia , quæ in editionibus viri præſtantiſſimi , *Alberti VVidmanſtadii* , Cancellarii *Auſtriæ* & *Guidonis Fabricii Boderiani* deerant , viz. ſecundam epiſtolam *S. Petri* , & ſecundam & tertiam Epiſtolas *S. Joannis* , Epiſtolam *S. Judæ* , & *Apocalypſin* , hanc pridem à *Ludovico de Dieu* è MS. exemplari *Joſephi Scaligeri* , *Lugduni Batavorum* A. MDCXXVII. illas verò à Cl. V. *Edvvardo Pocockio* , è codice Bibliothecæ *Bodleianæ* MDCXXX. ibidem editas , uti etiam hiſtoriam mulieris in adulterio deprehenſæ : quæ ſanè in antiquiſſimis codicibus deſideratæ , aliûs , & quidem longè recentioris Interpretis fuiſſe videntur , continebat : item Pſalterium *Syriacum* , à *Gabriele Sionita* , doctiſſimo *Maronitâ* , *Romæ* priùs quoque editum , uti & *Arabicum*. (f) Vetus Teſtamentum *Syriacum* ipſe edere decreverat : qua de cauſa quendam in *Hollandiam* ad coemendos typos deditâ operâ miſit ; ſed neſcio , an difficultate , an magnis ſumptibus , in magno iſto opere impendendis , à propoſito penitùs ceſſavit. Hos verò omnes ſacros libros , quàm primùm ſanctum iſtud edendi Biblia Polyglotta propoſitum ipſi innotuiſſet , celeberrimo viro , D. *Briano VValtono* , utendos dedit D. *Uſſerius* (g) è quibus non parùm utilitatis & momenti in-

(a) *Franciſcus Taylerus* in Epiſt. ad D. *Uſſerium*. In *Sylloge* CLXXXIII. pag. 475. Peculiarem inſuper Dominationi veſtræ gratiam debet hoc opus , cujus ſumptibus & curâ Exemplar Samaritanum nobis in *Anglia* primò communicatum fuit , & in Bibliotheca *Cottoniana* , in doctorum ſeculis etiam venturis commodum reconditum.

(b) *Pentateuchum hoc* Samaritanum , *in principio & fine mutilatum* , *antiquiſſimis* Phœnicum *literis deſcriptum* , *ab Eccleſiaſticis Scriptoribus* , Euſebio , Diodoro Tarſenſi , Hieronymo , Cyrillo , Procopio , Gazæo , Georgio Syncello , *& aliis ſæpiùs eſt citatum* , à Cuthæis *verò hodiernis* , *unà cum aliis aliquot eorum monumentis* , *redemit*.

JACOBUS USSERIUS *Armachanus*,
Hiberniæ Primas.

Paulò infrà propriâ manu ſubſcripſit D. *Laudus* ;

Qui librum hunc mihi dono dedit,

VV. CANT.

In fine additur : Folia poſtrema hæc ſex , juſſu reverendiſſimi Præſulis , *Gulielmi Laud* , Archiepiſcopi *Cantuarienſis* , deſcripta ſunt ex vetuſto , eóque integro , Bibliothecæ *Cottonianæ* exemplari : quod anno *Iſmaelitarum* , ſive Hegiræ *Mahommedanæ* DCLXIV. id eſt , ſalutis reparatæ. A. MCCCLXII. junctis operis in Oriente exararunt *Ithamar ben Aharon* atque *Abraham ben Abi Nitzaion* , nomine ſeu auſpiciis *Semoki Tobi Iſaak* , *ben Semoki Selon*[illegible] , *ben Jacob* , ex familia *Isburiana* , ſummo in agro *Damaſceno* principatu inſigni : Sic *Abraham* ille ad *Numerorum* calcem in memorato exemplari ſubnotavit. Hæc, & alia non pauca , juxta indiculi , quem ſubinde & pro re nata *Oxonium* tranſmiſeram , directionem & normam , elogia & teſtimonia , ex libris impreſſis , olim à me in Bibliotheca *Bodleiana* conſultis inſpectiſque , fruſtrà autem in hac Urbe quæſitis , non minùs promptè , quàm benevolè , accuratâ & eleganti manu , nec rogatu exſcripſit vir pereruditus , *Thomas Hearnus* , Artium Magiſter, ex Aula *S. Edmundi* : cujus egregiæ humanitati me multùm debere agnoſco.

(c) V. Epiſtol. CXLVI. D. *Uſſerii* ad *Ludovicum de Dieu* : in *Sylloge* pag. 413.

(d) De hiſce aliiſque libris ex Oriente , ipſius curâ & ſumptibus procuratis , vide D. *Uſſerii* Epiſtolam ad *Ludovicum de Dieu* A. 1632. ſcriptam in *Sylloge* Epiſt. CLXXIV. pag. 462. & Epiſt. CLXXV. pag. 464.

(e) In *Hiſtoria Dynaſtiarum*. pag. 100.

(f) V. illius Epiſtolam ad *Ludovicum de Dieu* in *Sylloge* pag. 488.

(g) Ex his ſex poſt mortem utriusque hæredibus reſtitutos pecuniis numeratis redemerunt Bibliothecæ *Bodleianæ* Curatores. Vide Catalogum codicum MSS. *Angliæ & Hiberniæ*. A. MDCXCVII. p.156.b.

comparabili

comparabili iſti in difficillimis temporibus ſub tyrannide *Cromvvelliana* procuratæ, editioni accreviſſe, omnes in hiſce libris tractandis paulò verſati nôrunt, & qui optimè nôvit, doctiſſimus (a) Editor, tum in præfatione, tum in Prolegomenis, & in Apparatu, ſummâ cum *Uſſeriani* nominis reverentiâ & debitiſſimo grati animi ſenſu profitetur. Nemo ſanè theſaurum cujusvis generis literarium aut ardentiori ſtudio & cupiditate inveſtigavit & acquiſivit; nemo liberaliori manu & benigniori animo viris doctis, tam in *Anglia*, quàm extra *Angliam*, in commune Religionis & bonarum literarum bonum, communicavit.

Uſſerius, arctam cum D. *Laudo* amicitiam contrahit in magnum Eccleſiæ *Hibernicæ* commodum.

Circa A. MDCXXVIII. D. *Uſſerius*, literarium commercium cum reverendiſſimo viro D. *Gulielmo Laudo*, tunc temporis, Episcopo *Londinenſi*, ſummâ gratiâ apud Sereniſſimum Regem *Carolum I.* qui illius conſiliis prudentiſſimis in rebus ad Eccleſias *Britannicas* quoquo modo ſpectantibus moderandis uſus eſt, pollente, inſtituere cœperat, quod duravit per duodecennium uſque ad Rebellionem *Scoticanam*, quo tempore in *Angliam* Eccleſiæ & ſtudiorum causâ remeavit. Nec illum deſtituit D. *Laudi* induſtria, maximéque benevolus erga tum Academiam *Dublinienſem* in ſtatutis ad meliorem diſciplinæ adminiſtrationem, fructuoſiúſque Collegii, de cujus perpetua felicitate & commodo omni tempore fuit maximè ſolicitus *Uſſerius*, incrementum, tum Eccleſiam *Hibernicam* affectus, ſi quid enim incommodi, ſub quo ingemuit Clerus, præſertim, ut cum honore dicam, *Ruſticanus*, eſſet amovendum, ſi qui abuſus in externo Regimine Eccleſiæ per Commiſſarios, Regiſtrarios, alióſque Spiritualium Curiarum Officiales admiſſi irrepſiſſent; ſi quæ ſacrilegæ prædiorum Eccleſiaſticorum invaſiones (hoc enim infami titulo *impropriationes* iſtæ, uti appellantur, notari debent) ſub magnatum nobiliúmque, ea, aut vi aut fraude ſimoniacâ maliſve artibus occupantium, præſidio invaluiſſent; ſi glebæ & decimæ, ſuſtentandis Parochis Presbyteris à piis Benefactoribus deſtinatæ, in Laïcorum tranſiiſſent poſſeſſionem, de hiſce & hujuſmodi rebus maximi momenti conſultus D. *Laudus*, auſpiciis Regis, remedia malis iſtis, aut inveteratis, aut ingruentibus, curandis idonea adhibere anniſus eſt. Et adhibuit quidem quantùm in ſe erat. Nec enim duorum triúmve annorum opus erat, utpotè longè majoris molis, ut expilationibus iſtis, quæ longiſſimo temporis tractu corroboratæ, iſtam Eccleſiam penè peſſumdediſſent, ſublatis, priſtinus rerum ſtatus, quantùm intricatiſſimæ vices ſinerent, in integrum reſtitueretur. Hanc inſignem gloriam, hoc maximum decus poſt paucos annos ſibi meritiſſimo jure vendicavit illuſtriſſimus Heros, *Thomas VVentvvorthus*, Comes *Straffordiæ*, qui à Rege *Carolo* ſupremus iſtius Inſulæ Gubernator & Prorex conſtitutus, de Coronâ ſive Monarchiâ *Angliæ*, cui hactenùs fuerat damnoſa *Hibernia*, jam non mediocre ex auctis vectigalibus, proventibúſque annuis, è mercatura & induſtria Advenarum incrementum percepturæ, & de univerſa Eccleſia *Hibernica* præclariſſimè meruit. Ille enim Vir excellentiſſimus, ſacro ingeniíque zelo percitus, primo in *Hiberniam* acceſſu hoc aggreſſus eſt, quem D. *Uſſerius* in epiſtola (b) A. MDCXXXV. ad D. *Laudum*, tùm factum Archiepiſcopum *Cantuarienſem* ſcriptâ, appellat *novum* Zerobabelem *à Deo ad ruinas iſtius collapſæ Eccleſiæ reparandas ſuſcitatum*, forti animo publicè profeſſus, ſe *iis vel maximi nominis, qui ſancta devorantes, diſſipatum Eccleſiæ patrimonium in hæreditates filiis & filiabus tranſmittendas*, *converterunt*, *adverſari*. Inter *Laudum* & *Straffordium*, arctiſſima interceſſit neceſſitudo & amicitia: ambo autem, ut hoc, licèt extra locum, interſeram, jurium, tum Regiæ Majeſtatis, tum Eccleſiæ *Anglicanæ* contra Schiſmaticos miniſtellos, factioſóſque Proceres, & cives, quorum illi famoſis libellis, concionibus, calumniiſque quaquaverſùm ſparſis, hi verò ſubdolis artibus & machinationibus, falſiſſimóque publicæ pacis & tranquillitatis tuendæ prætextu, quaſi Religio reformata & libertates populi ſtetiſſent in præcipiti, plebem, miſerrimum in modum deluſam, primò ad obmurmurationes & querelas, deinde ad ſeditioſos tumultus, tandem ad arma incitârunt, ſtudioſiſſimi: ambo cruentâ morte, contra omne jus divinum & humanum, à rebelli Senatu Parlamentario, hic duodecimo Maii A. MDCXLI. ille verò decimo die Januarii A. MDCXLIV. ſtylo *Anglicano*, in colle juxta Turrim *Londinenſem* perempti.

D. *VVentvvorthus* de Eccleſia *Hibernica* optimè meritus.

D. *Laudus* Academiæ *Dublinienſis* Cancellarius.

Mortuo D. *Georgio Abbotto*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, menſe Auguſto A. MDCXXXIII. ad primatialem iſtam dignitatem illicò promovetur D. *Laudus*, quem mox ex commendatione & hortatu D. *Uſſerii* in Cancellarium Univerſitatis *Dublinienſis* elegerunt Præpoſitus, & Socii Collegii S. Trinitatis, penès quos jus & arbitrium eligendi erat; de quorum, uti & Succeſſorum, in ſeculis venturis, feliciſſimo & proſperrimo ſtatu, ut nemo anteà ſolicitior, ita ut Religio ab omni tum ſuperſtitionis Papiſticæ, tum Puritaniſmi labe & fermento intacta, ſolidæ doctrinæ & diſciplinæ ſeveriores ſtudia ibi perennarent, introductis,

(a) In *Prolegomenis* XI. p. 81. de *Samaritanis* & eorum Pentateucho ejúſque verſionibus.
Secunda verſio eſt Arabica, *literis* Samaritanis *exarata*, *quam ſimul cum textu* Ebraico Samaritano, *inter alia* MSS. *exemplaria*, *nobis communicavit reverendiſſimus* Armachanus.
Prolegom. XIII. De lingua Syriaca & Scripturæ verſionibus *Syriacis*. pag. 29.
Exemplaria MSS. *quibus uſi ſumus*, *duo nobis ſuppeditavit reverendiſſimus* Uſſerius, *quorum unum ſolum Pentateuchum complectitur. Liber venerandæ antiquitatis*, & accuratè ſcriptus. Aliud totum continebat V. T. exceptis Pſalmis: (quos anteà evulgaverat *Sionita*) quod magnis ſumptibus ex codice Patriarchæ *Alexandrini* tranſcribi curavit.

(b) In Epiſt. CLXXIII. pag. 460. in *Sylloge*.

cum illorum conſenſione ſtatutis, ſapientiſſimiſque conſiliis pro occaſione ſubinde repetitis, indefeſſo labore omni Cancellariatûs ſui tempore animum advertit: nec minorem ſedulitatem apud Regem & Proregem adhibuit, ut viri pietate, eruditione, & prudentiâ inſignes, ſive illic, ſive in *Anglia* educati, quantùm humana ſagacitas in profunda & ſecreta hominum penetrare poſſet, ad Epiſcopales reliquáſque præcipuas Eccleſiaſticas dignitates promoverentur. Hâc verò in rebus D. *Laudus* ſemper habuit D. *Uſſerium* fidelem Amicum & Conſultorem. Sed è diverticulo ad viam redeo.

D. Vice-comes *Falcolandiæ*, in *Angliam* reverſus, vindicatur.

A. MDCXXIX. Vir nobiliſſimus, D. *Henricus Cary*, Vice-comes *Falcolandiæ*, qui *Hiberniam* ſummâ cum fide & prudentiâ per ſeptem annos rexerat, à quibusdam Adverſariis Pontificiæ Religionis, quaſi in multis contra pacem publicam & Regis honorem & commodum iniquè & perperàm egiſſet, poſtulatus, abrogatâ poteſtate, jubetur in *Angliam* reverti. Criminationes verò iſtæ hinc originem habuere, quòd ſacrificulis nimiùm quantùm inſoleſcentibus, conceſſæque indulgentiæ limites audaci proterviâ ſupergreſſis, tum hi, tum *Hiberni* populares, ex ſua levitate ad ſeditionem proclives, ſed longè illorum impulſu procliviores facti, ſeveris edictis, juxta tamen legum normam, editis, in ordinem cogerentur. D. Deputatum ad littus marinum honoris teſtandi causâ comitari Conſiliariis placuit: quos dum egregiâ comitate, jam jam navem conſcenſurus, promiſcuè complexus fuerit, oratione ad D. *Uſſerium* conversâ, illius benedictionem flexis genibus rogavit, & quidem tenerrimo cum affectu, utpotè illi longâ amicitiâ, mutuis benevoli affectûs officiis alterutrinque cultâ, conjunctiſſimus. Pauca, cum venia Lectoris ad viri nobiliſſimi famam & honorem tutandum mihi addere liceat. Hâc lite coram Rege in ſanctiori Concilio agitatâ ſui ipſius innocentiam à fictis calumniis & criminationibus illæſam præſtat, productíſque literis ex *Hibernia* tranſmiſſis, ſolidis documentis demonſtrat, vix quenquam ex Anteceſſoribus aut benigniori animo aut clementiori æquitate, ſalvis Regiâ auctoritate & legum reverentiâ, cum *Hibernis* egiſſe: neminem pro arbitrio oppreſſum, aut bonis aut libertate mulctatum: juſtitiam omnibus pari jure, prout quiſque vendicaverit, adminiſtratam: nihilque ex auctoritate ſua, quod minùs æquum videretur, niſi quod publica regni ſalus exegerit, ordinatum fuiſſe: tandémque univerſis calculis abſolvitur.

R. Caroli de abuſibus in Eccleſiæ *Hibernicæ* regimine tollendis cura.

Sereniſſimus Rex *Carolus* à Dominis Commiſſariis ſanctioris Concilii, quibus cura rerum *Hibernicarum* in *Anglia* concredita erat, graves & mali exempli abuſus in iſtam Eccleſiam, non ſolùm apud inferiorem Clerum, in muniis ſacris obeundis non ſatis diligentem, ſed etiam apud quoſvis Præſules, utpotè ſibi ínque privatos ſuos uſus dignitates Eccleſiaſticas & ſacerdotia, quorum collationis arbitrium, quando vacaverint, jure ſedium ipſis competebat, minùs rectè & præter decorum arripientes, irrepſiſſe, ſatis edoctus, literas ad D. *Uſſerium*, uti & ad cæteros Archiepiſcopos, ſub eodem verborum tenore & formula conſcriptas XII. die Aprilis MDCXXX. ſexto regni anno tranſmitti curavit, in quibus, quò majus auctoritati legibus ſtabilitæ momentum & pondus indè accederet, juſſit, ut, ſublatis iſtis corruptelis, ſinguli, quod ſui muneris eſſet, illis urgentibus inſpicientibúſque, gnaviter præſtarent. Quod ſanè conſilium à piiſſimo Rege duplici nomine inſtitutum erat, tum ut *Romanæ* ſuperſtitionis, quam ſacerdotes, inſano zelo acti, indulgentiâ conceſſâ, majori proterviâ an inſipientiâ, incertum, abutentes, ubique inter *Hibernos* diſſeminârunt, incremento iretur obviàm, tum ut in mediis Puritanorum in *Angliâ* ſemina ſeditionis clàm in plebis animis jacientium factionibus, hîc & in *Hibernia* publicæ tranquillitati ſecuriùs provideretur. Auctoramento hoc Regio munitus, acerrimiſque monitis incitatus D. *Uſſerius*, (quod de reliquis pariter dicendum eſt) novis viribus conſcientiæ & paſtoralis curæ obligationi inde ſuperadditis, ad ſanctum opus ſeſe alacriùs accingens, quod in Provincia & Diœceſi ſua, perperàm & præter canonas Eccleſiaſticos actum fuerit, iterùm reformare, ínque integrum reſtituere ſolicitè ſtuduit: deinde viros nobiles alióſque, *Romanæ* communionis, quibuscum amicè & familiariter converſatus eſt, leniſſimis colloquiis & argumentis è Scripturis ſacris, Patribus, principiíſque revelatæ Religionis & ſanæ Rationis petitis, à fœda iſta ſuperſtitione & erroribus, quibus ab incunabulis fuiſſent innutriti, in viam Evangelicæ Veritatis reducere aggreſſus eſt. Nec huic methodo (quam Suffraganeis reliquóque Clero ſequendam propoſuit) utpotè in Chriſtianæ charitatis & ſapientiæ regulis fundatæ, felix defuit ſucceſſus. Denique cùm numeroſis è *Scotia* in *Ultoniam* coloniis introductis, quamplurimi diſciplinæ Presbyteranæ eſſent addictiſſimi, quibus non pauci ex advenis *Anglis*, eodem ſchiſmate infames, relictíſque Eccleſiis in conventiculis coeuntes, mordicùs adhæſêre, hos immorigeros & pertinaces Sectarios, ut oves in deviis errantes ad caulam communem bonus benignúſque Paſtor, redigere, tum crebris collationibus cum illorum Miniſtris habitis, illorum ſcrupulis & objectiunculis reſpondendo, tum blandiſſimis ſermonibus & paterno amore illos omnes ad unitatem Eccleſiæ ſervandam invitando, omni occaſione captatâ, maxima cum induſtria continenter laboravit. Sed pervicaciſſimi iſti homines, pauciſſimis exceptis, omnibus argumentis ſuaſibúſque impervii, licèt obmuteſcentes & planè animo convicti, in ſinum Eccleſiæ atque ad publicos ſacros cœtus nolebant reverti.

Princeps *Walliæ* naſcitur.

Eodem anno cùm Sereniſſimus Princeps *Walliæ*, magna *Britanniarum* ſpes in palatio *S. Jacobi* XXIX. die Maii naſceretur, Rex optimus & pientiſſimus ex ſenſu divinæ bonitatis erga ſe ſubditóſque ſuos, hoc clariſſimo indicio palàm omnibus oſtenſæ, ut Deo ſolennes gratiæ ob hoc auſpicatiſſimum futuræ felicitatis in Regia ſobole ſtabiliendæ omen ſtato die, ex præſcriptis precum formulis, ubique per univerſam *Angliam* agerentur, juſſit. Nec

famæ veloci ; ultra mare citò tranſituræ , nudiſque literis fidendum erat , niſi majoris tum benevolentiæ tum honoris causâ , miniſtri , ejuſmodi muneribus obeundis deputati , hoc ipſo nomine , huc illuc , prout expedire viſum erat , ex auctoritate publica leguntur. Quidem igitur è Fecialium Collegio, *Preſtonus* nomine, titulo verò *Porteullis*, h. e. *à Cataracta ſive à porta dimiſſoria* , nuncupatus (ſinguli enim titulis diſtinctis gaudent) literis Regiis munitus , mittitur *Dublinium* , Juſtitiarios & Conſiliarios Regios hoc lætiſſimo nuncio de Principe recèns nato imperiturus. Hi maximo gaudio perfuſi , literis Regiis mox è prelo publici juris factis , rem univerſæ Genti communicant , ſpeciatim verò D. *Uſſerio* , qui rure aberat , nondùm integro robori à periculoſa , quâ decubuerat , ægritudine reſtitutus ; ſimul petentes , ut indicto die feſto , quem ubique per univerſam Inſulam magna cum ſolennitate celebrandum juſſerant , *Dublinii* non ſolùm adeſſe , ſed & concionari vellet , ſi per valetudinem liceret. Ita ſuæ , ita D. *Uſſerii* bonæ exiſtimationi conſultum ivêre Magnates iſti. Ille verò onus iſtud perquàm honorificum , cui ſuſtinendo imminutæ quaſſatæque vires vix pares viderentur , maxima cum animi lubentia & alacritate in ſe ſuſcepit & in iſta auguſta panegyri comparens , in illa verba Pſalmographi Regii *Pſalm.* XLV. 16. *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii : conſtitues eos Principes ſuper omnem terram*, in Eccleſia Chriſti *Dublinii* præclariſſimè peroravit.

Eà de causà indicto die feſto *Uſſerius* ſolennem concionem habet.

Cùm vexatiſſimæ iſtæ *de prædeſtinatione , præſcientia , gratia , libero arbitrio* , reliquiſque connexis articulis , quibus Eccleſia Catholica olim graviſſimè affligebatur , quæſtiones diu ſopitæ , à quibuſdam rixoſis Theologis , qui dogmatibus , ſubtilitatibùſque ſcholaſticis, longè extra eſſentiam fidei poſitis , ex intemperanti zelo , mordaci proterviâ , & nimio diſputandi pruritu , indulgere , quàm ad ſobrietatem ſapere maluiſſent , ante ſeculum , potiſſimùm in *Batavia* , reſuſcitatæ & acerrimâ animorum contentione ab utriſque partibus , quaſi pro ſumma Chriſtianæ Theologiæ pugnantibus agitatæ fuerint , *Uſſerius* , in hiſce mediis digladiationibus non otioſus ſpectator ſtabat , ſed harum eventum communi Religionis cauſæ funeſtum fore , triſti animo præſagiens , de iis placidè componendis non parùm erat ſolicitus. Ideò ſeverâ in harum controverſiarum originem & progreſſum inquiſitione factâ , (a) poſt editos *Joannis Laeti de Pelagianis & Semi-Pelagianis* commentarios , ab anno DCXL. *Joanne* IV. Pontificatum *Romanum* ineunte , quô ille deſiit , eandem telam pertexere aggreſſus , ingentem obſervationum molem in Adverſariis ſuis coacervavit , ut , ſingulis methodo perſpicuâ diſpoſitis , juxtàque temporum ſeriem accuratè digeſtis , quid Majores his in rebus ſenſerint ſtatuerintque , ad oculum quaſi pateret , & repræſentaretur. Sed mox viri doctiſſimi , *Joannis Gerardi Voſſii* , in lucem prodeunte (b) *Hiſtoriâ Pelagianâ* , licèt multa ab iſto diligentiſſimo Auctore occupata fuiſſe , reperiſſet , non tamen ſibi à propoſito ſuperſedendum eſſe duxit ; cùm non modica aut contemnenda controverſiæ Prædeſtinatianæ pars , aut omninò intacta , aut non ſatis diligenter diſcuſſa , relinqueretur , in quâ illuſtrandâ penè infinitæ lectionis , indefeſſæ induſtriæ , ſolidique judicii vires explicaret. Quâ de cauſâ librum (& primum quidem , ut ille alibi retulit , preli *Hibernici* partum Latinum) *Gotteſchalci & Prædeſtinatianæ controverſiæ Hiſtoriam* continentem , eidem *Voſſio* inſcriptum , *Dublini* A. MDCXXXI. edidit : in quo , omnes , licèt in hiſce controverſis articulis maximè diverſi , conſentiunt , multa lectu digniſſima è codicibus MSS. & aliundè eruta , & quæ vel oculatiſſimos hactenùs latuiſſent , reperiri , novámque inſerri lucem diſputationibus , ubique per *Galliam* & *Germaniam* , pro vario partium ſtudio , à viris ſummæ dignitatis , & maximæ ob reconditiſſimam , ut illa ferebant tempora , eruditionem famæ : (quales certè fuere , *Hincmarus Remenſis* , *Remigius Lugdunenſis* , *Rabanus Maurus Moguntinus* Archiepiſcopi ; *Prudentius Trecenſis* Epiſcopus , *Joannes Erigena Scotus* , *Ratramnus*, Monachus *Corbeienſis* , *Florus* , *Lugdunenſis* Diaconus ;) & in multis ſynodis , putà *Moguntinâ* , *Carſiacâ* , *Valentinâ* , *Lingonenſi* , aliiſque , tempeſtatis iſtius ſedandæ causâ habitis , flagrantiſſimo zelo agitatis, quibus originem dederat *Gotteſchalcus* iſte , *Orbacenſis* Monaſterii Monachus , circa A. DCCCXL. utpotè qui ſibi totam vel intricatiſſimam de hiſce dogmatibus (c) S. *Auguſtini* doctrinam imbibiſſe viſus eſt. In calce ejuſdem *Gotteſchalci duas Confeſſiones* , nunquam anteà in lucem editas, adjici curavit D. *Uſſerius* , ipſi ab eruditiſſimo viro, *Jacobo Sirmondo*, S. J. communicatas : breviorem quidem ex MS. codice Abbatiæ *Corbeienſis*, nunc in Bibliotheca Monaſterii S. *Germani* apud *Pariſinos* reperiendam , alteram verò prolixiorem , ex quodam pervetuſto codice exſcriptam , quod in grati animi erga D. *Sirmondum* teſtimonium , publicè quoque , (ſicut in privatis literis ad Amicos beneficium illud D. *Sirmondi* benevolentiæ deberi agnovit) agnoviſſet Editor , niſi à modeſtiſſimo viro , ne in illius damnum & præjudicium apud zelotas *Romanenſes* cederet, ut veriſimillimum eſt, omninò fuiſſet inhibitus. Unde cuivis candido Lectori perpendendum relinquo, an cenſura iſta à D. *Gilberto Mauguino* in * *Vindiciis ſuis Prædeſtinationis & Gratiæ*, rectè & probè D. *Uſſerio* impacta ſit necne , quaſi deluſiſſet *Sirmondum* , quem fingit illarum copiam illi , ut ſolâ privatâ lectione gauderet , feciſſe. Quod planè nugatorium eſt, & vix à quoquam , aut ingenioſo, aut prudente , admittendum.

Gotteſchalci & controverſiæ Prædeſtinatianæ Hiſtoria ab Uſſerio edita.

* pag. 90.

(a) *Hardevvici.* A. 1617.
(b) *Lugduni Batav.* 1618. 4°.
(c) V. Epiſtolam CXC. *Uſſerii* ad G. J. *Voſſium* , in *Sylloge* p. 481.

Veteres Epiſtolæ *Hibernicæ* ab *Uſſerio* editæ.

A. MDCXXXII. Antiquitatum Patriarum, & præſertim Eccleſiaſticarum, amore & ſtudio incenſus D. *Uſſerius*, *veterum Epiſtolarum Hibernicarum Syllogen*, *qua partim ab Hibernis*, *partim ad Hibernos*, *partim de Hibernis vel rebus Hibernicis ſunt conſcriptæ*, nimirùm à tempore *Gregorii* I. Pontificis *Romani*, ad finem duodecimi ſeculi, *Dublinii* edidit: quarum quidem aliæ in libris variis ſparſæ, ad fidem codicum MSS. recognitæ, & inde emendatiores redditæ, occurrunt: aliæ verò hactenùs ineditæ, quæ rerum curioſarum veteris ævi notitiam complectuntur, è Bibliotheca *Cottoniana*, & aliundè, erutæ; in quibus multa de *controverſia Paſchali*, quæ *Britonibus* & *Hibernis*, hac de cauſa communionis Eccleſiaſticæ violatæ & Quartadecimanorum hæreſeos poſtularis, de tempore, quô ſolenne iſtud Paſchale feſtum eſſet celebrandum, cum *Romana* Eccleſia intercesſerat, habentur: ad cujus conſuetudines ritúſque obſervandos non niſi poſt laborioſiſſimas diſceptationes in longum protractas, ægrè tandem perſuadebantur. Quibus autem ſopiendis non modicum pondus & momentum attuliſſe videtur erudita illa *Cummiani Hiberni ad Segienum*, *Huenſem Abbatem*, (a) *Epiſtola* circa A. C. DCL. ſcripta, è membranis *Cottonianis* exſcripta, & quæ hodiè ibi ſub hoc titulo, *Epiſtola Cummiani directa Segieno Abbati de diſputatione Lunæ*, unà cum aliis venerandæ antiquitatis libellis, in eodem volumine comprehenſis, ſub Vitellio A. XII. exſtant Epiſtolæ ſanè hæ, quæ, ab omnibus veterem ſtatum, regimen, juriſdictionémque iſtius Eccleſiæ penitiùs noſſe cupientibus, legantur perquàm dignæ ſunt: in quarum recenſione doctiſſimus Editor judicium acre & ſolidum cum varia & multiplici lectione conjungit.

Lites inter Archiepiſcopos *Armachanum*, & *Dublinienſem* de præcedentia ortæ.

A. MDCXXXIV. non ita pridem renovabatur per duas treſve annotum centurias propemodùm exſtincta, conteſtatio de *præcedentia inter Archiepiſcopos Armachanum & Dublinienſem.* Dum enim hic honorem primæ ſedis Metropoli regni deberi contendebat, *Uſſerius*, non niſi averſiſſimâ mente in arenam, & quidem juſſu Proregis, protractus erat, ne Primitialis dignitatis jura quæ tempore Anteceſſoris, amore Veritatis & juſtitiæ incenſus, olim vindicaverit, jam deſerere, & ſibi ſucceſſoribúſque deeſſe videretur. Quò Antagoniſtæ ambitioſam & vendicationem meliùs iret everſum, re iſtâ ab antiquitate remotiſſima & ab ipſis Eccleſiæ *Hibernicæ* ſub S. *Patricio*, iſtius Gentis Apoſtolo, ſtabilitæ initiis, ex archivis Eccleſiæ *Armachanæ* & regni Tabulariis, Hiſtoricè deductâ, quicquid documentorum controverſiæ elucidandæ haberetur neceſſarium, in compendium redegit; quod licèt in publicam lucem exire præ modeſtia noluerit, in Magnatum Præſulúmque manibus verſabatur, ut, quod judices integerrimi & ſolent & debent, ex allegatis & probatis ſententiam juxta æqui & juſti regulas pronuntiarent. Sed ne quicquam incommodi in Parlamento & Convocatione mox indicendis ex hac inficeta lite, licèt omni cum decore alterutrinque agitatâ, Eccleſia caperet, Sereniſſimus Rex, illius indulgentiſſimus Patronus Nutritiúſque, intercedens, firmato ſedis *Armachanæ*, quod per tot ſecula obtinuiſſet, jure, controverſiæ, nullo prætextu ſeculis venturis rursùm ſuſcitandæ, literis in *Hiberniam* miſſis, finem impoſuit, ac novo & majori honoris gradu ſuperaddito, ex Regio juſſu, ut Cancellarium Regni publicis congreſſionibus, in futurum antecederet Antiſtes *Armachanus*, ut hac ex parte Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, iſthoc jure in *Anglia* fruenti, par quoque redderetur.

Altera Epiſcoporum & Cleri *Hiberni* Convocatio *Dublinii* indicta.

Hoc anno ad finem vergente, illuſtriſſimo viro, *Thomâ* Vice-comite *Wentworthio*, ſummis fidei, ſapientiæ, & fortitudinis elogiis *Hiberniam* gubernante, indicto Parlamento, ſimul pro more indicebatur generalis Epiſcoporum & Cleri Synodus, in Eccleſia Cathedrali S. *Patricii Dublinii* celebrata, in qua Articuli Eccleſiæ *Anglicanæ* A. MDLXII. *Londini* conditi, facili, placidâ & penè unanimi (pauciſſimi enim in alterutra domo diſſidebant) ſuffragatione recepti erant: non quidem diſertim conceptâque verborum formulâ, abrogatis aut ſepoſitis rejectíſque, de quibus in anno MDCXV. convenerat, articulis, ſed tamen ex conſequenti, cùm deinceps nullius eſſent auctoritatis & uſûs. Hoc autem ab Adſeſſoribus eô nomine factum erat, ut ſuam concordiam & ὁμόνοιαν cum Eccleſia *Anglicana*, quam ſi non, uti matrem & Magiſtram, ſaltem ut ſororem natu ſeniorem & nutricem, revereri oportuit, omnibus facerent manifeſtum. Ita ſe habet primus Canon, (quem D. *Uſſerius* totidem verbis compoſuit.)

I.

De concordia Eccleſiæ Anglicanæ *&* Hibernicæ *in profeſſione ejuſdem Chriſtianæ religionis.*

Ob manifeſtationem noſtræ concordiæ cum Eccleſia Anglicana *in confeſſione ejuſdem Chriſtianæ fidei, & in doctrina Sacramentorum, nos recipimus & approbamus librum Articulorum Religionis, de quibus convenit inter Archiepiſcopos & Epiſcopos & Clerum univerſum in Synodo,* Londini A. MDLXII. *ad tollendam opinionum diſſenſionem & conſenſum in vera Religione firmandum. Si quis igitur poſthac affirmaverit, ullum ex iſtis articulis in aliqua parte eſſe ſuperſtitioſum aut erroneum, aut ejuſmodi, ut illi bona cum conſcientia ſubſcribere non poſſit, excommunicetur ille, neque abſolvatur, antequàm ſuum errorem publicè revocaverit.*

Ab iſthoc tempore Articuli *Anglicani* priſtinum ſuum robur, quod olim in Eccleſia *Hi-*

(a) Epiſt. XI. pag. 24.

bernica

bernica obtinuerant, repetiêre. Neque enim dubitandum videtur, quin omnes, quotquot ſacris ordinationibus initiandi, & ad qualescunque dignitates Eccleſiaſticas, aut curam animarum eſſent promovendi, iiſdem, poſt quartum Reginæ *Eliſabethæ* annum, cùm *Hibernia*, tam in ſacris, quàm in civilibus, ſub moderamine Regiæ majeſtatis, ab *Angliâ* tota dependeret, quaſi ex debito officio ſubſcripſerint. D. *Uſſerium* ſubſcripſiſſe, ipſe dilucidè teſtatur in * concione habita coram Senatoribus Parlamentariis ſuprà memoratâ, in qua omnes ad unitatem & pacem Eccleſiaſticam acertimè urget; ex hac juſta hypotheſi, iſtos nimirùm articulos communionis noſtræ menſuram, regulam, & baſin haberi debere & eſſe. Quibus articulis jam ſubinductis, & cum alteris *Hibernicis* ſimul receptis, horum, ſi qui ſint contrarii, diſcordes, planè novi, duriores, & neutiquàm cum illorum ſenſu conciliandi, vim cadere, alii dixerint. Non enim hanc controverſiam meam facio. Satis tamen conſtat, reverendos viros, dum res hæc ageretur, qui articulos iſtos in antecedente Convocatione ſtabilire ex nimio quorundam *Calvinianorum* dogmatum amore & ſtudio curârunt, hâc ex parte parùm ſibi caviſſe, ſive id ex ſubreptione, & minimè perpensâ conſequentiarum vi, ſive ex Theologorum diverſæ partis ſagaci induſtriâ & ingenio, qui unicam fidei Confeſſionem in utriſque Eccleſiis ſub eodem Monarcha florentibus, admitti debere, longè conſultiſſimum eſſe duxerunt, accidiſſet.

* pag. 6.

Quò famæ & exiſtimationi apud ſuos læſæ aliquo modo conſultum eſſet, D. *Uſſerius*, aliique ejusdem ſententiæ fautores, à ſacri Miniſterii Candidatis, ut utriuſque Eccleſiæ articulis ſubſcriberent, primò exegerunt: ſed mox ceſſatum eſt: cùm id perridiculum, ne dicam, ſcandaloſum, videretur, duas Confeſſiones, in variis dogmatibus Theologicis diſcordantes, in eadem Eccleſia haberi, aut fidem & doctrinam Eccleſiæ *Anglicanæ* magna cum ſolennitate nuperrimè receptam & probatam, iſtis prioribus dogmatibus admiſſis, denuò rejiciendam & improbandam eſſe. Cùm ergo vix quicquam præſidii in hoc effugio reperiendum eſſet, D. Proregem ſupplici oratione rogârunt, ut illius auſpiciis, ope, & curâ, articuli *Hibernici*, ante novendecim annos conditi, lege & ſanctione Parlamentariâ rati haberentur: ille autem huic propoſitioni inconcinnæ aurem aut facilem, aut patientem, præbere nolebat, imò, cùm illam paci publicæ maximè nocituram eſſe pro ſagacitate ſua præſenſiſſet, ſumma cum indignatione averſatus eſt, & denique ſi fides *Scotis* Commiſſariis in acerbiſſimæ criminationis, Parlamento *Anglicano* A. MDCXLI. adversùs *D. Straffordium* exhibitæ, articulis, ſit adhibenda (a) D. *Uſſerio* aliiſque, ſe, ni ab iſthoc propoſito abſiſterent, ut articuli iſti infami publici Carniſicis manu flammis traderentur mandaturum, comminatus eſt.

Certiſſimè conſtat, quod ab illius Eccleſiæ Epiſcopis & Presbyteris ſæpè ſæpiùs accepi, à tempore reſtauratæ Monarchiæ & Eccleſiæ ſub R. *Carolo* II. A. MDCLX. ſolos Eccleſiæ *Anglicanæ* articulos jam apud ipſos agnitos & in uſu eſſe: *Hibernicos* verò dudùm obſoleviſſe, & ab omnium memoria penè excidiſſe, & incognitos latere, ac ſi nunquam extitiſſent.

In eadem Synodo, ſive ſuggerente ſive proponente Viro doctiſſimo & præſtantiſſimo, D. *Joanne Bramhallo*, nuper D. Proregi à ſacris domeſticis, Epiſcopo *Derenſi* & poſteà Archiepiſcopo *Armachano*, & de Eccleſia *Hibernica*, ſi quis unquam, uti etiam de *Anglicana*, optimè merito, de integro Canonum & Conſtitutionum in Synodo, *Londini* A. MDCIII. & primo R. *Jacobi* I. anno celebratâ, concluſarum corpore in uſum iſtius Eccleſiæ admittendo, diſceptatum erat: ſed ſtrenuè admodùm interceſsêre D. *Uſſerius* aliique: tandem verò, litibus iſtis ceſſantibus, pacis causâ, omnes in unam hanc ſententiam acceſsêre, multos ex prælaudato libro Canonas ſeligi oportere; reliquis qui politeiæ Eccleſiæ *Hibernicæ*, & Gentis iſtius genio, indoli, moribúſque magis convenirent, communi conſultatione adjectis; è quibus ſimul commiſſis, novus ille *Conſtitutionum & Canonum Eccleſiaſticorum* conflatus liber *Dublinii* prodibat A. MDCXXXV. à Regia Majeſtate approbatus, & ejuſdem auctoritate ſub magno *Hiberniæ* ſigillo munitus & promulgatus, uti ex præfixo Inſtrumento liquet.

Non negandum eſt, D. *Laudum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, virum ſanè pacis & unitatis Eccleſiaſticæ, inter univerſos Regiæ Majeſtatis ſubditos ineundæ, amantiſſimum & ſtudioſiſſimum, in iſta Synodo cauſam Religionis, conſiliis, ſtudiis, literíſque maximè juviſſe, qui omnia à D. *Uſſerio* edoctus, in literis reſponſoriis decimo die Maii A. MDCXXXV. (b) ſcriptis, ipſi & Eccleſiæ, tùm de meliori Cleri proviſione auctóque reditu, tùm de rerum in Synodo canonicâ & pacificâ determinatione, ſinceriſſimo cum affectu gratulatur: bonâ ſpe inde conceptâ, *Eccleſiam* Hibernicam, *novis hiſce ſubſidiis & intùs & extrà roboratam tandem iterum florere incepturam.* Nolebat interim opinionem ſuam in pectore celare, ſibi longè melius & conſultiùs fuiſſe videri, ſi integros canonas, paucis emendationibus additis, cooptaſſent. Sed cùm illis aliter viſum fuiſſet, in illorum placitis acquieſcens, ſanctiſſimum Numen exorat, ut cœleſtem ſuam benedictionem iis impertiri dignaretur.

A. MDCXXXVIII. D. *Uſſerius* libellum ex concionibus, priùs de eodem argumento habitis, digeſtum, mole quidem exiguum, ſed uſu magnum, de *Myſterio incarnationis* Filii Dei, ſermone vernaculo *Dublinii* edidit. In quo ſacro-ſanctum illud Myſterium, neglectis Scholaſticorum argutiis, & abſque omni abſtruſæ ſubtilitatis affectatione, ex putis putis divinarum ſcripturarum fontibus hauſtum dilucidè explicatur, ut pii Lectores, vel mediocris

Opuſculum *Uſſerii* de Myſterio incarnationis Filii Dei.

(a) apud *Rushvvorthum* in hiſtoria judicii & ſententiæ feralis in D. *Straffordium* latæ, pag. 775.
(b) V. in *Sylloge* Epiſt. CLXXXIV. pag. 476.

††† 4 captûs,

captûs , in doctrina & vita Chriſtiana facili ſapientique documentorum , quæ paſſim ſuggerit, applicatione, ad praxin uberiùs erudiantur.

Egregius liber de Eccleſiarum Britannicarum primordiis ab Uſſerio editus.

Anno MDCXXXIX. poſt longas moras , partim ex ignavia , partim ex defectu typothetharum ortas , deſideratum opus, cui per multos annos , pertinacem operam impenderat *D. Uſſerius* , feliciſſimè *Dublinii* in lucem prodiit: viz. de *Britannicarum Eccleſiarum primordiis.* In originibus Chriſtianarum Eccleſiarum , in hiſce occiduis mundi à *Palæſtina* & *Syria* tantâ intercapedine diſſitis regionibus , ab ultima antiquitate repetendis difficilis admodùm ponitur labor , tum ob veterum hiſtoriarum defectum (exſtincto , enim illo lumine, omnia ſpiſſis tenebris ſepulta jacent) tum ob ſubleſtam traditionis fidem , quæ fabuloſa veris miſcet, (ne quicquam de mentiendi & ab omni vero alieniſſimâ fingendi libidine , à ſcriptoribus Monachiſque ſequioris ævi arreptâ , dicam) ut nihil certi, quod mentem priſcorum ſeculorum geſta cognoſcendi deſiderio anxiam ſublevare poſſit , relinquatur. Quicquid verò Antiqui Scriptores , quicquid Recentiores de fide Chriſtiana in haſce *Britannicas* inſulas primò introductâ enarraverint , ſuperſtitioſis putidiſque fabulis rejectis , utpote otioſorum hominum commentis , quod ſpecioſiorem ſimilitudinem veri præ ſe ferat, Lectori dijudicandum relinquit. Sed poſtquàm difficultates haſce eluctatus , perruptiſque dumetis in liberiorem patentiorémque campum tranſiiſſet , ubi undique proſpicere licet, h. e. ubi fides rerum ex hiſtoriis conſtare poterit, reliquias Antiquitatum ex omni librorum , ſive typis exſcriptorum, ſive in membranis latentium, genere , ubicunque & qualitercunque ſparſas indefeſſâ induſtriâ & defæcato judicio in unum corpus collegit ; adeò ut opus iſtud univerſæ Eccleſiaſticæ Antiquitatis *Britannicæ* gazophylacium meritiſſimo jure appellari mereatur. Ne illud aliquâ defloratione deturpare videar, meminiſſe tantùm oportebit, integram *Pelagii Britanni* hæreſeos , ab ipſo introductæ , ſequaciúmque ſuorum, Hiſtoriam illic optimâ fide inſertam fuiſſe: item de *Pictorum* ex *Scythia* & *Scotorum* ex *Hibernia* in *Britanniam* deductis Coloniis, de illorum ad fidem Chriſtianam converſione, déque illorum Doctoribus: tum denique de S. *Patricio*, aliiſque *Hiberniæ* ſanctis, quamplurima , hactenùs aut parùm , aut perperàm cognita occurrere , quæ ex tenebris eruta novâ luce illuſtravit. Quò verò hæc Collectanea, in *Saxonicis*, *Anglicis* , & *Scoticis* ad A. DCCCCXXXVII. in *Hibernicis* ad A. DCLXXVIII. paſſim producta , Legentibus utiliora fierent , ad calcem Indicem Chronologicum appoſuit diligentiſſimus Auctor , cujus beneficio, quid quovis ſeculo geſtum fuerit , vel leviusculè inſpicienti patet. Dum verò ea ſequentibus annis ſub incudem revocaverit , quod in recenſione miſcellaneorum frequenti uſu venit , multa emendavit , multa quoque ex noviter repertis *propriâ manu* addidit, quæ in editione *Londinenſi* A. MDCLXXVII. reperiuntur. Hoc immortale opus Sereniſſimo Regi *Carolo* I. illius auguſtiſſimi Parentis *Jacobi* I. juſſu & auſpiciis ſuſceptum, inſcribit D. *Uſſerius*, quod in omnem ſeculorum memoriam illius celeberrimum erga Patriam amoris & obſervantiæ monimentum perdurabit.

Ultimum Uſſerii in Angliam iter.

Impia & cruenta Hibernorum rebellio.

In Scotia & Anglia ſeditiones.

A. MDCXL. (a) D. *Uſſerius* cum familia venit in *Angliam* , ſed cum animo revertendi, utpotè *Hiberniâ* , uti ille putavit , *pacatiſſimo ſtatu*, relictâ: quem non multò pòſt facilitatis ſuæ ſeriò , & quidem dolentiſſimè, pœnituit , ibi nimirùm erumpente fœdiſſimâ rebellione XXIII. die Octobris A. MDCXLI. quâ centena millia hominum reformatæ Religionis, planè inermium & promiſcuè cum vicinis Pontificiis ſecurè & tranquillè degentium, crudeliſſimè & immaniſſimè interiêre. Sed in *Anglia* , quò appulerat , partim *Londini*, partim *Oxonii* , partim *Cantabrigiæ* , ſtudiorum causâ , commorantes , Puritani ſeditioſi res novas moliendi opportunitatem diu expetitam tandem læti arripuerunt , confœderatis *Scotis* , quibuscum clàm inierunt conſilia , *Angliam* numeroſo exercitu invaſuris. Hiſce difficultatibus preſſus Sereniſſimus Rex ordines regni iterùm hoc anno *VVeſtmonaſterii* Novembris tertio convenire juſſit , conceptâ ſpe , illorum ope & ſubſidio *Scoticanam* rebellionem exſtingui , tumultúſque domeſticos & exacerbationes populi , à Miniſtellis Presbyteranis, horrendum in modum deluſi, ſedari potuiſſe; ſed per horum & per Demagogorum in Senatu nefandas artes, pacificis optimi Principis conſiliis in ludibrium verſis , omnia in pejus abiêre, & ingruentia mala remediis nullis, aut ſiſti aut ſanari poterant.

Puritanorum de reformanda Eccleſiæ conſilia.

Puritanâ factione in inferiori Camera Parlamenti , dominante , de reformanda Eccleſia ſæpè deliberatum erat. Aliqui integrum Epiſcopalem ordinem, tanquam diſciplinæ veteri Apoſtolicæ adverſum , imò Papiſticum & Antichriſtianum , penitùs eradicandum & evertendum eſſe, fanaticâ rabie perciti contendebant : alii verò, de Puritanis loquor, (nam multi aderant , licèt numero inferiores, qui fidem erga Regem & Eccleſiam intemeratam ſervavêre) ſed longè moderatioris mitioriſque ingenii , juriſdictionem & poteſtatem Epiſcoporum , quam gravamen onúſque intolerabile cauſſati ſunt , minuendam , & intra arctiores terminos cogendam eſſe voluerunt. Et forraſſe hac ex parte boni quidem viri & ſtrenui Ordinis Epiſcopalis aſſertores , ad malum iſtud fatale , quod neutiquàm aliter evitari poterat , averruncandum , quippiam concedi poſſe cenſuêre : in quorum numero *Uſſerius* recenſendus eſt.

Uſſerii de Liturgia & regimine Epiſcopali ſententia.

Cùm verò hac de re , ſive à Sereniſſimo Rege , aut à Senatoribus conſultus rogatúſque , ſive propriâ ſponte ſententiam dixiſſet , malè feriati quidam homines , Presbyteranæ *ἰσοτιμίας* & paritatis introducendæ ſtudioſi , non modicum robur & auctoritatem in ſe ſuámque cauſam derivaturi , libellum ex apographo ſurreptitio fœdè exſcriptum & interpolatum ſub illius nomine publicârunt: viz. *Archiepiſcopi Armachani Conſilia* (*Directions*) *Parlamento*

(a) V. Epiſt. ad *L. de Dieu* CCIII. pag. 499.

exhibita

exhibita de Liturgia & regimine Epiſcopali. Archiepiſcopus verò de hac violatione juris & læsâ famâ apud Adſeſſores inferioris Cameræ acerrimè queſtus eſt, qui de exemplaribus jam exſtantibus, aut exſtituris, ne divulgarentur, ſupprimendis brevi conſulto providerunt, *illos, qui ſecùs feeerint, cenſuræ ejusdem Cameræ obnoxios fore* ſtatuentes. Sed hac ex parte D. *Uſſerium*, ex vehementi ineundæ pacis & concordiæ ſtudio, ſchismaticis nimiùm indulſiſſe, ex genuino exemplari, quod in gratiam Presbyteranorum ex autographo A. MDCLVIII. edidit D. *Bernardus* hoc titulo: *Reductio Epiſcopatûs ad Synodici regiminis in veteri Eccleſia recepti formam A. MDCXLI. à reverendiſſimo & doctiſſimo hujus Eccleſiæ Patre*, D. Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *& totius* Hiberniæ *Primate*, ſatis liquet: in quo, quatuor propoſitiones regimini & diſciplinæ Presbyterali, à *Knoxio* reliquiſque furioſis iſtius Eccleſiæ Reformatoribus introductæ, maximè conformes, niſi quòd ſuffraganeos ſive Chorepiſcopos, Decanatibus ruralibus numero pares, juxta ſtatutum XXVI, annô R. *Henrici* VIII. ſancitum, & poſteà primô R. *Eliſabethæ* renovatum, reſtituendos vellet conciliator, utrumque regimen Eccleſiaſticum in unum conjuncturus, continentur. Sed annon, poteſtate, ſive ordinis, ſive juriſdictionis, ipſis peculiari, exuti Epiſcopi, merum & inane nomen & umbra fiunt? utpotè ſolô ſive Epiſcoporum ſive *ſuperintendentium* (ſic enim illos promiſcuè nuncupare ad libitum licebat) ſive *Præſidum* ſive in Synodis Eccleſiaſticis *Moderatorum* titulô relictô. Ita indebitâ hâc συγκαταβάσει *Uſſerius* ſe in iſtis turbulentiſſimis temporibus Epiſcopalis Ordinis, quæ imminebat, & mox ſecuta eſt, ſubverſioni obviam iturum ſperabat, quem, hoc pio propoſito candidè admiſſo, omnes æqui rerum æſtimatores excuſabunt. Hæc verò tum ſereniſſimi Regis tum illius pacifica conſilia, tunc temporis, uti & poſteà in Collatione in *Vecti* Inſula, cui Regio juſſu, ille cum aliis reverendiſſimis Epiſcopis & Theologis itidem illuc accerſitis, interfuerat, A. MDCXLVIII. ad finem vergente inter Regem & Commiſſarios Parlamentarios habitâ, ſprevit rebellium ſchismaticorum furor, qui everſâ, quantùm in illis erat, Eccleſiâ *Anglicanâ*, triumphatiſque Epiſcopis, ſoli regnare, imò nefariam tyrannidem exercere cupiebant: quod, Deo permittente, triſtiſſimus rerum eventus mox demonſtrabat. Hæ autem, quibus Epiſcoporum dignitas imminuebatur, conceſſiones ex neceſſitate temporum ortæ, *Uſſerio* rigidè imputari non debent. Quàm enim erecto animo, quantâ eruditione, & quàm ſinceriſſimâ mente hoc ipſo tempore Apoſtolicam Epiſcoporum originem & inſtitutionem ille propugnaverit, ex libris editis, mox videbimus.

Indicto ſolenni jejunio, die Decembris viceſimo ſecundo A. MDCXLI. coram Dominis ſuperioris Cameræ Parlamenti concionem habuit *Uſſerius*, in qua, quin ille officio ſuo probè functus fuerit, vix dubitandum videtur: quam cùm Bibliopola quidam *Londinenſis*, notis compendiariis ab ipſius ore exceptam lucri causâ publicaverit hoc titulo: *Vox Hiberniæ*: ſed craſsè, imperfectè, & ſine debita aut verborum aut ſensûs connexione; ille de turpi hac injuria, ipſius famæ inflictâ, querelas, libellis ſupplicibus comprehenſas, apud Magnates, qui interfuerant, interponere, ſua intereſſe duxit; qui brevi ſcito edito, Præfectis ſocietatis Bibliopolarum *Londinenſium* injunxêre, ut ſuppoſititius iſte libellus ſupprimeretur. Hæc duo ſcita in ſui vindicias *Uſſerius* ad calcem *Diſquiſitionis de Lydiana Aſia* A. MDCXLIII. *Oxonii* impreſſæ publici juris fieri curavit.

Uſſerius coram Dominis ſuperioris Cameræ Parlamenti concionatur.

In cauſa verò *Straffordiana* D. *Uſſerium* humanis affectibus nimiùm quantùm, contra quàm virum bonum decuerat, indulſiſſe, dum unus & alter ſcriptis editis malâ fide contenderent, paulò enucleatiùs, & paucis quidem (neque enim rerum geſtarum in *Anglia* commentarios ſcribo) unde hæc calumnia originem duxerit, in gratiam exteri Lectoris hîc referam.

Quomodo ſe geſſerit *Uſſerius* in cauſâ *Straffordiana* oſtenditur.

Cùm fatale interneeinúmque odium ſibi apud Puritanos factioſóſque *Anglos, & Scotos*, illuſtriſſimus D. Comes *Straffordiæ Hiberniæ* Prorex, Vir excelſi animi, & conſtantiſſimæ & inconcuſſæ erga Regem & Eccleſiam fidei, forti, ne dicam, rigidâ rerum *Hibernicarum* adminiſtratione, conſciviſſet, partium adverſarum, in Camera inferiori Coryphæi Monarchiæ jura minui, aut Eccleſiæ ſacros ritus, cultum, & diſciplinam peſſundari non facilè poſſe, niſi poſt exſtinctos perditóſque D. *Straffordium* & D. *Laudum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, pro comperto habentes, ambos horrendis criminationibus oneratos oppreſsóſque, quaſi inductis arbitrariâ poteſtate & *Romanâ* ſuperſtitione, fundamentales regni conſtitutiones & jura eſſent everſuri, in Comitiis Parlamentariis tertio Novembris A. MDCXL. indictis, læſæ majeſtatis reos peregêre. Comes verò numeroſis articulis coram *Paribus* ſuis, ad quorum tribunal in foro *VVeſtmonaſterienſi*, maximo cum apparatu, Rege & Reginâ præſentibus, per multos dies ſiſtebatur, promptis animo & linguâ, prudentiſſimè reſpondens, ſeſe criminibus, ab inferioris Cameræ Commiſſariis objectis intentatiſque, purgat, & ſi quid peccatum fuiſſet, quod vix humana ſapientia præcaveri poterat, dum *Hiberniam* ſummâ poteſtate regeret, totum illud in cenſum læſæ majeſtatis venire neutiquàm per leges aut poſſe aut debere oſtendit. Rejectâ igitur hâc methodo, aliam, ſi non omninò novam; ſaltem per centum annos deſuetam & pernicioſiorem, Actores iſti iniêre, viz. per *billam attincturæ*, ut phraſi noſtrâ municipali utar, ex vi legislationis: quam tandem, poſt acerrimas concertationes, malis artibus, majori ſuffragiorum numero obtinuêre. Hâc quoque ad alteram Dominorum Cameram delatâ, plures ibi, aut odio & invidiâ perciti, aut blanditiis irretiti, aut minis conſternati, ceſsêre. Sed utriuſque Cameræ ſcita abſque Regio aſſenſu, in quo ſumma, propria, imò & unica poteſtatis legislativæ ratio conſiſtit,

nihil

nihil valent : cui procurando interceſſêre difficultates non adeò facilè ſuperandæ. Rex enim fideliſſimum ipſius Adminiſtrum, iſtius criminis, quod nos vernaculâ linguâ nuncupamus *High Treaſon*, non ritè, imò & perperàm inſimulatum fuiſſe, animo & conſcientiâ convictus, *Billæ* calculum ſuum adjicere nolebat. Quomodo verò ad id, à quo tantoperè abhorruit, adigi potuerit, explorare Demagogorum erat labor & opus. Primò igitur cives, aliíque ex infima fæce populi incitati, inconditis clamoribus *Straffordium* ad cædem adpoſtulârunt, quaſi eſſet hominum ſceleſtiſſimus, & univerſæ Gentis *Britannicæ* piaculum, libellis editis, illo ſuperſtite, publicam pacem periclitari, omnia ad interitum ruere, & de Republica protenùs actum iri, congeſtíſque in piiſſimum & clementiſſimum Regem ſpurcis convitiis, vociferantes, de ipſius, déque Regiæ familiæ ſalute non aliter eſſe proſpiciendum. Quid autem in hac difficillima rerum perplexitate agendum erat? Non enim illius conſcientia verbis minacibus, atroci violentiâ, inſanientíſque plebis ad portas Aulæ & ubique in plateis comminationibus, ſed graviſſimis rectæ Rationis & Theologiæ ſanæ, & ab omni ſeculari politica integræ, principiis ſedari potuit. A *Paribus* igitur ad Regem mittuntur quatuor Epiſcopi, *Uſſerius* Armachanus, *Mortonus Dunelmenſis*, *Guilielmides Lincolnienſis*, & *Potterus Carleolenſis*, qui ex ipſius animo ſcrupulos eximerent; abludit enim ab omni veriſimilitudine, Regem unum & alterum ex his, præſertim *Guilielmidem*, quem maximè infeſto erga *Straffordium* animo eſſe, auráque populari poſt nuperam ex diuturno carcere liberationem tùm temporis afflatum noverat, inter Conſultores nominari voluiſſe. Nono die Maii, qui Dominicus erat, tres Epiſcopi convenerant, quibus Rex *Juxonum Londinenſem* adjungi juſſit, abſente *Uſſerio*, quem quidam ex domeſticis Regiis ad accerſendum miſſus, in Eccleſia S. *Pauli Convent-Garden* in media concione perorantem (ibi enim diebus Dominicis ſacro iſto munere fungi conſuevit) reperit: ſed redit incomitatus: *Uſſerio* reſpondente, ſe *jam Dei negotiis occupatum, iis confectis, ad Aulam properaturum.* Potuit ſanè *Uſſerius*, ut ego facilè inducor, ut credam, ſine offenſa Dei & bonorum hominum ſcandalo, imò debuit, relictis roſtris, ſtitiſſe curſum orationis, in re maximi momenti, qualis erat anxiæ mentis pientiſſimi Principis tranquillitas, procuranda. Cùm in argumentis propoſitis, tanquam inanibus ἀρισοφυλάτοις, Rex minimè ſibi acquieſcendum eſſe pro pietate ſua duxerit, res iſta ad diſceptationem alteram veſpere habendam prorogatur. *Uſſerius* tunc aderat, unà cum reliquis, qui, inter ſe conſultationibus priùs habitis, Regi poriſmata hæc, de quibus conveniſſet, D. *Juxono* ſuam ſententiam non interponente, ut *rem facti & legis eſſe diſtinguendam & ſecernendam: quod ad rem facti ſpectat, de illo Regem poſſe judicare, ſi ipſi conſtet; iſtorum criminum Comitem non eſſe reum, ſententiæ ferali nullo modo conſentiri jure poſſe: quod verò ad rem legis ſpectat*, h. e. de natura & ratione criminis læſæ majeſtatis, *an hoc aut illud factum in iſto reatu involveretur, illum in ſententiis Judicum*, quorum eſt interpretari legem, & qui jurejurando adſtringuntur, ut juſtos & æquos arbitros erga omnes, nullo diſcrimine habito, ſeſe gerant, *acquieſcere oportere.* Hinc poſteà in infamiam *Uſſeriani* nominis ſpargebatur calumnia iſthæc, quaſi ille ex ſimultate in mente olim contra *Straffordium* ob rejectos ex conſequenti per articulorum Eccleſiæ *Anglicanæ* admiſſionem articulos *Hibernicos*, olim conceptâ, Regi ad conſentiendum cædi *Straffordianæ* perſuaſiſſet. Quod ille præfractiſſimè negavit omni tempore, & præſertim inſtante periculo mortis, dum in *Wallia* circa A. MDCXLV. moratus ſit, à D. *Parro*, ipſi à ſacris domeſticis, an res ita ſe haberet, interrogatus, appellavítque ad Regem, qui illum, ut dixit, ab hoc crimine impacto vindicare potuerit, ſi vellet. Et ſanè voluit Rex, quod *Uſſerius* exſpectavit. Cùm enim de morte *Armachani* rumor *Oxonii* brevì percrebuiſſet, dixit Rex, hoc nuncio audito, non ſine debitis pietatis & meritorum illius elogiis admiſtis, ſe dolere: cui cùm quidam ex præſentibus Aulicis reſpondiſſet, ſe quoque doliturum, ſi Majeſtatem veſtram ad *ſignandam* contra D. *Straffordium billam* ſuaſionibus ſuis non induxiſſet, Rex non parùm commotus, *id eſſe falſum* replicavit; addens, Archiepiſcopum, illum mox adeuntem, lachrymis obortis interrogaſſe: *Ah Domine, quid feciſti! vereor, ne ſcitum hoc ingentem conſcientiæ veſtræ moleſtiam deinceps ſit illaturum: Deúmque veneror, ne ex hoc conſenſu* (extorto planè) *quippiam mali, inde orituri, Majeſtati veſtræ contingat.*

Hæc ex parte vindicatur *Uſſerius.*

Non conveniebat ingenuis, placidis, ſanctiſque D. *Uſſerii*, quô nemo erat ab omni diſſimulatione alienior, moribus inimicitiam in imis præcordiis repoſuiſſe, & per tot annos tempus vindictæ opportunum præſtolari: in quo convitio planè ficto & perperàm ſuppoſito, poſt invictum iſtud D. Regis teſtimonium, quod nemo ſanus in quæſtionem vocare poterit, refellendo, non eſt, quòd multis laborem. Ab iſthoc tempore, dum ambo in *Hibernia* manſerint, ſincera inter Proregem & Archiepiſcopum interceſſit amicitia, ſine vel minimâ læſæ bonæ voluntatis ſuſpicione alterutrinque ortâ. Poſteà autem, cùm in ipſis motuum civilium, in cruentam rebellionem citò erumpentium, initiis illuſtriſſimus Comes ſub prætextu auctoritatis Parlamentariæ, & libertatis populi vindicandæ in Turrim *Londinenſem* conjiceretur, illum ibi ſæpè tum ad teſtandum affectum, tum honoris & veteris amicitiæ causâ, piis ſalutaribúſque conſiliis illum ad cruentam mortem Chriſtianè & fortiter oppetendam adjuvans, & in animæ ſolatium cœleſti viatico & ſacerdotali abſolutione muniens, inviſere ſolebat, & cùm fatalis hora inſtaret, ad ferale iſtud pegma, illum comitatus eſt, illius mentem adversùs mortis metum, in iſto extremo agone, ſi opus fuiſſet, ſed non opus erat: (nemo enim è veteribus *Romanis* heroibus, nemo è Chriſtianis, aut majori conſtantiâ & fortitudine, aut meliori pietatis ſenſu triſtiſſimæ iſti ac immeritæ neci ſuccubuit) Chriſtianis documentis firmaturus.

Libri in defenſionem ordinis Epiſcopalis à multis editi.

A. MDCXLI. Cùm famoſi libelli, inſulſi, indocti, & ſpurciſſimis mendaciſſimiſque conviciis ſufferti, contra ſacrum Epiſcopalem ordinem, quem Schiſmatici Miniſtelli radicitùs evellendum eſſe, tanquam Antichriſtianum, fanaticâ rabie efferati, cupiebant, per univerſam *Angliam* volitarent, venerandi Præſules, omnéſque benè morati Eccleſiæ *Anglicanæ* filii, libris editis, concionibus, colloquiis, ſuaſibúſque cum omni manſuetudine adhibitis, populum, ad inſaniam uſque miſerè deluſum, ad pacem & unitatem Eccleſiaſticam ſervandam allicere pro virili ſtuduerunt. Sed fruſtrà: peſtis enim immaniſſimè ſæviens nullis remediis erat expugnanda. Inter quam plures alios didacticos, ſuaſorios, & apologeticos libros pro Epiſcopatu editos, quorundam Opuſculorum à viris, tam pietatis & orthodoxæ fidei, quàm eruditionis famâ inſigniſſimis, putà *Richardo Hookero*, *Lancelotto Andreâ*, Epiſcopo *VVintonienſi*, & *Edvvardo Breervvoodo*, conſcriptorum Sylloge prodiit *Oxonii*; in qua etiam comparent duo D. *Uſſerii* tractatus, quorum unus inſcribitur: *De Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*, præmiſſis quibusdam breviculis ex *Martino Bucero* & *Joanne Rainoldo* de eodem argumento excerptis. Ille enim à reverendiſſimo viro D. *Joſepho Hall*, tunc *Oxonienſi*, mox *Norvvicenſi* Epiſcopo, qui non minùs nervosè & ſtrenuè, quàm argutè & ſcitè ſacram Epiſcoporum cauſam contra tumultuantes ſchismaticos tutatus fuerat, rogatus, in priori ſeriem & ſucceſſionem Epiſcoporum à temporibus Apoſtolorum deducendam eſſe, ex veterum Patrum, ſecundi nimirùm & tertii ſeculi, ſcriptis clarè oſtendit: item Angelos ſeptem Eccleſiarum *Aſiæ* fuiſſe viros ſingulares, qui iſtis Eccleſiis præſidebant, & Epiſcopos propriè & diſtinctim à Presbyteris ſecundi ordinis dictos: haſce denique ſeptem urbes, ubi primævi iſti Epiſcopi ſuas ſedes habuere, fuiſſe metropoles, quibus vicinæ urbeculæ & oppida ſubjacebant, aliáſque ſedes metropoliticas per *Romanum* Imperium ſparſas, juxta formam & diſtributionem civilis juris legibus imperatoriis ſtabiliti, olim obtinuiſſe memorat, ut nulla juſta de hac ſupereminenti Archiepiſcoporum dignitate & poteſtate, ad canonas Eccleſiaſticos exigenda, in animo oriri poſſit dubitatio. Alter verò, huic connexus, hoc titulo inſignitur, *Geographica & Hiſtorica Diſquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia, & de ſeptem Metropoliticis Urbibus in illa comprehenſis*: & poſteà novis *curis* recognitus & amplior redditus, *Oxonii* MDCXLIII. cujus compendium olim à me Anglicè ſcriptum, & in vita ipſius grandi Epiſtolarum collectioni præfixa αὐτολεξεὶ inſertum, hic Latinè interpretabor.

Etiam & ab Uſſerio, vir. de Epiſcoporum & Metropolitanorum origine.

Diſquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia.

Poſtquàm reverendiſſimus Auctor, admirandam planè in Geographia veteri & Legibus imperialibus peritiam, ut meliùs iſtorum temporum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ & civiles intelligerentur, utpotè ex quibus varias minoris *Aſiæ* provincias, putà *Myſiam*, *Cariam*, & *Lydiam*, (ſub quarum poſtremâ vicinæ *Ioniæ* & *Æolidis* regiones erant comprehenſæ) definivit & determinavit, in initio hujus Opuſculi oſtendiſſet, ille ſtatim demonſtrat:

1. *Aſiam* in Novo Inſtrumento memoratam intra limites *Lydiæ* contineri, unamquamque ex his ſeptem Urbibus fuiſſe Metropolim; & ideò juxta hanc civilis regiminis partitionem, in ſedes eminentiſſimarum *Aſiæ* Eccleſiarum fuiſſe adaptatas.

2. *Romanas* provincias non ſemper fuiſſe eaſdem, ſed prout ratio politices exigebat, & ut faciliùs & ſecuriùs adminiſtrarentur, ſæpe variaſſe, & varias ſubinde mutationes admiſiſſe: certum eſt enim partitionem imperii ſub *Auguſto* longè aliam eſſe ab illa, quæ ſub *Conſtantino* obtingebat: quo tempore *Aſia* Proconſularis ſoli *Lydianæ Aſiæ* aſtringebatur: grandi iſtâ juriſdictione, quam olim obtinuerat, jam valdè contractâ, & diſcrimine inter Proconſularem *Aſiam* juriſdictioni Proconſulis ſubditam, & *Aſiæ* Diœceſin, à Vicario ſeu Comite *Aſiæ*, ſive *Aſianæ* Diœceſeos adminiſtratam, invecto: in temporibus etiam ſequentium Imperatorum novas quoque mutationes contigiſſe, in illa verò diſpoſitione ſub *Conſtantino* ordinatum fuiſſe, non niſi unam metropolim in ſingulis diſtinctis provinciis admitti debere: cùm earundem numerus anteà fuiſſet multiplex. Dicendum eſt tamen, legem hanc ſub illius ſucceſſoribus non ſemper invariatam manſiſſe: hi enim interdum, ne quorundam Epiſcoporum, acriter de titulo iſthoc ob opulentiam & amplitudinem civitatum, quibus præſidebant, contendentium, ambitioni ſatisfieret, duos Metropolitanos in una provincia nuncupari & eſſe permiſêre.

3. Reſpectu ad hanc *Conſtantini* conſtitutionem, *Epheſum* (ubi Deputati iſtarum provinciarum, *Aſiæ* τὸ κοινὸν ſive *Commune Concilium* conſtituentes, ſolennes conventus habuere, & quæ olim præcipua Urbs habita fuiſſet) hujus novæ Proconſularis *Aſiæ* factam fuiſſe ſolam metropolim: cujus Proconſul ab auctoritate & juriſdictione Præfecti Prætorio erat immunis. Ac proinde in Eccleſiaſtica rerum adminiſtratione, ad conciliandum majorem huic inclytæ ſedi ſplendorem, Epiſcopum *Epheſi* non ſolius Proconſularis *Aſiæ*, ſed etiam omnium Provinciarum in totius *Aſianæ* Diœceſeos (de qua amplum in modum diſſerit) ambitu comprehenſarum Primatem ſive Exarchum habitum fuiſſe, illúmque quandam juriſdictionem Patriarchalem, ipſi ex conſequenti collatam, interdùm exercuiſſe.

Denique non modicam inter civilem & Eccleſiaſticam juriſdictionem harmoniam fuiſſe, & proinde ex juſta illatione cujuſque Provinciæ Epiſcopos Metropolitano, i. e. Archiepiſcopo, ſubditos & ſubordinatos fuiſſe, ſicut reliquarum inferiorum civitatum Magiſtratus Præſidi, ſive ſummo iſtius Provinciæ Rectori, ſubjacebant.

MDCXLI. Rebellio Hibernorum.

Exeunte hoc anno, frequentes ex *Hibernia* advolârunt nuncii de fœdiſſima illa *Hibernorum* Pontificiorum rebellione nuperrimè exortâ, de lanienis & cædibus Proteſtantium, de rapinis, de incendiis, déque horrendis ſtragibus ubique perpetratis, adeò ut de iſta Inſula, excuſſo *Anglorum* imperio, omninò actum videretur. In iſtis Patriæ ruinis graviſſima mala perpeſſus

eſt D.

eſt D. *Uſſerius.* In *Ultonia*, ubi teterrima iſta peſtis maximè graſſata eſt, prædia ædéſque illius ferro & igni vaſtatæ, frumentum prætetitæ meſſis in horreis repoſitum, boúmque & ovium ingens copia perduellibus in prædam ceſſêre: reditus, quos ad ſumptus in *Anglia* faciendos à Colonis Tenentibúſque ipſius ſolvendos exſpectaverat, intermiſſi, imò, & perditi, nec deinceps percipiendi: nihilque jam in *Hibernia*, quod ſui juris eſſet, relictum, præter Bibliothecam, de qua poſteà dicendum erit, non niſi ſingulari divinæ bonitatis indicio, integram ſervatam: nec in *Anglia* quicquam ad alendam familiam in peculio habuit, præter ſupellectilem argenteam gemmáſve, quas aut vendere, aut ſaltem oppignerare cogebatur. Omnia hæc incommoda forti & verè Chriſtiano animo ſuſtinuit *Uſſerius.* Sed cùm D. *Potterus* Januario ſequente è vivis exceſſiſſet, sereniſſimus Rex, ad damnum illud aliquo modo ſublevandum, Epiſcopatum *Carleolenſem* jam vacantem à D. *Uſſerio* in *Commenda*, uti Juriſperiti loquuntur, *tenendum* conceſſit. Sed *Scotis* militibus, poſt nuperam in *Angliam* irruptionem, provincias iſtas ſeptentrionales inſidentibus, quorum continuis deprædationibus erant obnoxiæ, nec longè aberat exercitus Regius, vix quicquam certi aut magni emolumenti percipere potuit. Pòſt, ordine Epiſcopali penitùs everſo Patrimonióque ſacro à ſacrilegis ſchiſmaticis occupato, & ſuis ſequacibus viliſſimis conditionibus & longè infra valorem, diſtracto & vendito, D. *Uſſerio*, quem ob ſuam pietatem, eruditionem & moderationem, revereri præ ſe tulerint, quadringintas libras ſterlingicas ex fiſco in annuam penſionem aſſignari curârunt: Sed non diu duravit hæc quaſi extorta liberalitas.

Quomodo *Uſſerio* ad incitas redacto ſuccurritur.

Scribit *Bernardus*, circa hoc tempus D. *Uſſerium*, in tanta rerum perplexitate poſitum, à Cardinale *Richelio*, qui res iſtius regni ſummâ, ne dicam, arbitrariâ, poteſtate, & penè ſolus moderaretur, in *Galliam* invitatum fuiſſe, ut *Anglia* jam motibus inteſtinis agitata, illic ab omni periculo & moleſtiâ liber, nullâ vi conſcientiæ in ſacris illatâ, Regiâ munificentiâ ſuffultus, animum ſtudiis intenderet. Sed neſcio quâ fide hoc ille aſſeruerit. Non vanus autem ſuſpicor, errorem inde profluxiſſe, quòd idem ampliſſimus Cardinalis poſt acceptum D. *Uſſerii* de *Eccleſiarum Britannicarum primordiis* librum, ante duos annos editum, honoris & obſervantiæ causâ, illum numiſmate aureo, cui inciſum erat ipſius caput, donaverit. *Uſſerius* verò gratum hoc & inſigne munus canibus Leporariis, quales *Hibernia* parit, utpotè ubivis gentium famigeratos, rependendum, fortaſſe id rogatus, curavit. Conſtat ſanè (a) sereniſſimam Reginam *Annam Auſtriacam*, illum ad regnum iſtud florentiſſimum poſt decennium vocaſſe: ſed quibus conditionibus, id mihi planè inexploratum eſt. Penès eundem Auctorem fides eſto, an eodem quoque tempore Curatores Academiæ *Lugduno-Batavæ Uſſerio* Profeſſoris honorarii munus obtulerint, nec ne: quod licèt ſummi viri, *Joſephus Scaliger* & *Claudius Salmaſius* ſuſcipere & amplecti non dedignati fuerint, ille ſupereminentem iſtam, quam nactus eſt in Eccleſia, dignitatem inani iſthoc titulo dedecorare nolebat. Quævis gens de tanto hoſpite excipiendo meritò contenderet: in iſtis tamen turbulentiſſimis temporibus apud interioris admiſſionis amicos domi latere & conſeneſcere, quàm prodire foras, & quaſi in Theatro comparens, exterorum plauſibus excipi, longè potius & expetibilius duxit.

Uſſerius flagrante bello *Oxonii* moratur.

MDCXLII. Rege ab Urbe, in qua per ſeditioſos ferocientéſque cives, citra periculum diutiùs morari non licebat, diſcedente, nullâque ſpe diſſidia, inter Regem & Senatum *Weſtmonaſterienſem* ortâ, aut pacandi aut tollendi jam relictâ, *Uſſerius*, impetratâ veniâ, *Oxonium* properavit, ut ibi mentem publicis malis ſauciam repetitis literarum ſtudiis leniret & ſolaretur.

Vergente versùs finem anno, poſt prælium in campis *Keintonianis* prope *Edgehill* in provincia *Warvvicenſi* inter Regios & Parlamentarios commiſſum, Rex, comitante exercitu, rectà *Oxonium* petiit, ibi caſtra ſtativa habiturus. Sequente Dominicâ coram Regia Majeſtate concionatus eſt D. *Uſſerius*, qui argumentum ſacræ orationis ad res in turbatiſſimis iſtis temporibus ſubinde enatas attemperare nôrat: nec ſemel tantùm, ſed frequenter, Rege jubente, iſto ſacro munere iſthic defungi conſuevit.

R. *Carolus* propenſionis ad Papiſmum introducendum falſiſſimè Poſtulatus.

MDCXLIII. Iiſdem artibus ac ſtrophis, quibus populum, contra ejuſmodi inſidias præſtigiáſque non ſatis cautum, ad arma contra Regem ſumenda primò induxerunt rebellionis Architecti, uſque & uſque uti perrexêre: Regem nimirùm de religione, legibus, & juribus Parlamentorum totiúſque populi *Anglicani* evertendis arcana conſilia in pectore ſuo olim habuiſſe, adhúcque alere: quo convitio, ut ut mendaciſſimo, & ab omni ſpecie veri alieniſſimo, nulla potentior machina ad quaſſandam ſubditorum fidem excogitari potuit. Licèt autem innocentiam ſuam publicis edictis ſæpè ſæpiùs, invocato Dei nomine, teſtatus fuerit optimus Rex, eandem tamen dicam toties conſoſſam falsíque convictam, majori impudentiâ, ad denigrandam illius famam impegêre impii, perjuri, & ſacrilegi calumniatores. Cui ut magis magíſque obviàm iretur, novam innocentiæ ſuæ aſſerendæ methodum inire pientiſſimo Principi placuit.

R. *Caroli* proteſtatio.

Rex ſacroſancta corporis & ſanguinis Chriſti in ſacello ædis Chriſti *Oxon.* flexis genibus percepturus, dum D. *Uſſerius*, ea exhibiturus, acceſſerit, indicto facto, ut brevem moram faceret, ſurrexit ex pulvinari, & erecto corpore ſtans, illum clarâ voce ita affatus eſt.

(a) V. D. *Uſſerii* Epiſtol. CCCVI. ad *Arnoldum Bootium*, *Londini* 29. Novembris 1651. ſcriptam, in *Sylloge* pag. 622.

MYLORD

MYLORD,

I eſpy here many reſolved Proteſtants, who may declare to the world, the reſolution I do now make. I have to the ut moſt of my power prepared myſoul to become a worthy Receiver: and may I ſo receive comfort by the bleſſed Sacrament; as I do intend the eſtabliſhment of the true Proteſtant religion, as it ſtood in its beauty in the happy dayes of Queen Eliſabeth, *without any connivence of Popery. I bleſs God, that in the midſt of the publick diſtractions, I have ſtill liberty to communicate; and may this Sacrament be my damnation, if my heart donot joyn with my lips in this Proteſtation:*

hoc eſt;

MYLORD,

Video hic multos bene firmatos Proteſtantes, qui propoſitum illud, quod jam profero univerſis declarare poſſint. Ipſe, pro viribus meis, quantum poſſem, animam meam præparavi, ut dignè communicem: & ex hoc benedicto Sacramento ſolamen catenùs percipiam, prout apud me ſtatuo veram Proteſtanticam religionem ſicuti in felicibus Reginæ Eliſabethæ *temporibus in pulchritudine ſua floruit, ſtabilire, ſine aliqua Papiſmi connivencia. Benedico Deo, quòd in mediis hiſce publicis rerum confuſionibus, adhuc fruar libertate communicandi: & in damnationem meam cedat hoc Sacramentum, ſi cor meum labiis meis in hac profeſſione non conveniat.*

Proteſtatio hæc ſolennis D. *Armachani* coram aliquammultis Proceribus, aliiſque celebrioris notæ viris tunc præſentibus, facta, mox typis exſcripta erat: quam in hoc Commentariolo inſerendam duxi, ne memoria ejus unquam intercidat: & eò quidem lubentiùs, quòd ne milleſimus quidem illorum, qui hodiè vivunt, de illa vel fando audiverit. Et facilè quidem & juſtis de cauſis crediderim, neminem præter rebelles ſchiſmaticos, & impios flagitioſiſſimorum Regicidarum nepotes, R. *Carolo* I. quo nemo fuit ſanctiſſimi Numinis reverentior, ita ſub diris obteſtanti diffidere, reclamare, & refragari poſſe.

Synodus Weſtmonaſterienſis.

Hoc anno ſuppreſſâ publico edicto, ſive *ordinatione*, ut appellant, contra omne jus faſque, Liturgiâ, abolitiſque ſacris ritibus in Eccleſia *Anglicana*, ab ipſis Reformationis initiis ſapientiſſimè inſtitutis, ne omnem religionis curam abjeciſſe viderentur Parlamentarii *Weſtmonaſterienſes*, Conventum Anglicè, an *Aſſembly*, Theologorum ibi celebrandum indixerunt, quorum arbitrio, ipſis tamen approbaturis, commiſſum erat, ut novam fidei & doctrinæ confeſſionem, novámque ſacri cultûs formulam. Quales verò fuerint iſtius novæ & hactenùs in *Anglia* inauditæ Synodi, ex Clericis Laïciſque conflatæ, Aſſeſſores, non parùm intereſſe puto, ut poſteri nôrint. Plerique claſſicum ad bellum contra Regem gerendum ejuratâ fide, in pulpitis cecinerant, & in Hierarchiam, ab omni tempore in Eccleſia Catholica ſtabilitam, impudentiſſimis ſpurciſſimiſque libellis, apud vulgus quaquaversùm ſparſis, & procaciſſimis conciunculis furore fanatico perciti, fuerant debacchati. Præclari quidem Myſtæ iſtis egregiis muniis obeundis maximè idonei! Non negandum eſt, verſutos homines ad quandam ſive gratiam ſive auctoritatem ſibi conciliandam, quoſdam ex Epiſcopis, Presbyteriſque, qui nondùm ab illorum bona exiſtimatione excidiſſent, intermiſceri voluiſſe. In quibus, ut alios taceam, D. *Uſſerius* venit nominandus. At ille, quod de cæteris venerandis Præſulibus dicendum eſt, ſatis gnarus, intolerandum ſchiſma inde enaſciturum, multáſque prodigioſas in detrimentum, imò & perniciem, veræ Religionis & Eccleſiæ mutationes ex neceſſitate ſuborituras eſſe, illos ne præſentiâ ſuâ vel ſemel dignari voluit, & ab iſto *malignantium cœtu* prorsùs abſtinuit. Detractâ enim ſánctimoniæ, quâ ſcelerata conſilia priùs obtexerant larvâ, *Uſſerius Oxonii* ſub caſtrorum Regiorum præſidio tutus, rebellionem jam apertâ facie ubique graſſantem ex animo execratus eſt multóſque concionibus aſſiduis, colloquiis, hortatibus, ſolutionibus dubiorum & caſuum conſcientiæ, ſcriptiſque ad abſentes tranſmiſſis, nutantes in fide erga Regem præſtandâ confirmavit, lapſóſque reſtituit. Nec id diu factioſos rebelléſque *Weſtmonaſteriénſes* latere potuit, qui ex communi ſuffragatione latâ illius nomen ex albo Aſſeſſorum expungendum juſsêre: quod honori & beneficii loco *Uſſerius* duxit. Sed non hîc ſubſtiterunt Presbyteranorum furor & indignatio; mox enim luebat pœnas, licèt maximè immeritas, conſtantiæ ac probitatis ſuæ. Commiſſarii *Delinquentium* (ita enim quotquot ex ſenſu religionis & conſcientiæ Regias partes in iſtis fatalibus diſſidiis ſecuti fuerint, pro modeſtia ſua nuncupârunt) prædiis boniſque mobilibus, ubicunque tyrannis iſta ſub dominante exercitu, illorum juſſu conſcripto, extendi potuerit, diripiendis, inque ſuum uſum convertendis, deputati, ingentem, & quidem ſelectam, librorum copiam, aut ſecum ex *Hibernia*, cum reliqua ſupellectile ad domeſticos uſus neceſſariâ, comportatam, aut pecuniis, rebus adhuc proſperis, nuper redemptam, in Collegio *Chelſeiano*, prope Urbem ſito, tanquam in Sanctuario ab omni militum violentia immuni, uti ſacrum depoſitum, relictam, armatâ vi occupârunt: quam publicâ auctione eſſent venundaturi, niſi D. *Featleyus*, vir perdoctus, orthodoxúſque Theologus, nondùm ex iſta Synodo, ob fidem, quam erga Regem & Eccleſiam clàm retinuit, exauctoratus, & D. *Seldenus*, tunc temporis magni nominis Aſſeſſor, ſive precibus, ſive pecuniis numeratis, interceſſiſſent: quorum utriuſque junctis operis & curâ, theſaurus ille literarius, licèt non integer, (exſpoliatus enim erat & codicibus quibuſdam impreſſis & ſchedis manuſcriptis mutilatus) conſervabatur, D. *Uſſerio* aliquanto pòſt tempore reſtituendus.

Epiſtolæ *S. Ignatii Antiocheni ab Uſſerio* editæ.

Ante multos annos *Uſſerius* Epiſtolas S. *Ignatii* , Epiſcopi *Antiocheni* , edere apud ſe conſtituit , quas miſerè corruptas , mirîſque interpolationibus, quæ ſanctiſſimi Martyris genio, pietati , moribúſque itidem & veterum Chriſtianorum fidei & doctrinæ, & temporum rationi & calculo repugnant , & novitatem planè ſapiunt fœdatas vidit , triſtiſque agnovit , in quibus defendendis , Scriptorum primæ claſſis *Romanæ* communionis , qui eas , prout in vulgaris codicibus exſtant , pro integris & ab omni alienæ manûs admixtione & adulteratione liberis haberent , judicium deſideramus. De hiſce autem genuinis Epiſtolis , quas à S. *Polycarpo* collectas, & ab *Irenæo* , & *Origene* , & deinde ab *Athanaſio*, *Theodoreto* , aliiſque veteris Eccleſiæ Patribus frequenter citatas , *Euſebius Cæſarienſis* in ſpecie & nominatim memoravit , priſtinæ ſimplicitati reddendis , licèt operæ eſſet difficillimæ , & vix à quoquam , ſolis nudis inanibúſque conjecturis freto , cum aliqua juſta boni ſucceſſûs ſpe tentandum videretur , (neque enim illo tempore Exemplar Græcum ab iſtiuſmodi aſſumentis integrum & purgatum comparuit) non deſperavit *Uſſerius* , qui ſublimi ingenio & admirandâ ſagacitate illud primus aggreſſus eſt. Cùm ergo harum Epiſtolarum veterem Latinámque verſionem , à tribus *Anglis* Theologis olim citatam , in Archivis Bibliothecæ *Caio-Gonvillani* Collegii apud *Cantabrigienſes* latere è catalogo codicum MSS. in utraque Academia repoſitorum *Jameſiano* A. MDC. typis *Londini* edito , didiciſſet , maximè ſolicitus erat , ut in illius uſum integra omni cum accuratione exſcriberetur : illique etiam geminam in Bibliotheca reverendiſſimi & doctiſſimi viri , D. *Richardi Montacuti* , Epiſcopi *Norvvicenſis* , repertam poſteà feliciſſimè nactus eſt. Quâ perlectâ & diligentiſſimè collatâ , quantum inter hanc & vulgatos Græcos codices ineſſet diſcriminis , plenè edoctus , ſententias iſtas , contra quarum veritatem & *αὐθεντίαν* , exceptiones legitimæ , & quidem inſuperabiles , à Reformatæ Communionis Theologis fuiſſent factæ , penitùs abeſſe , & loca à Patribus inde excerpta, & præſertim teſtimonium illud à *Theodoreto* ex epiſtola ad *Smyrnæos* , quod in omnibus codicibus vulgatis deſideratur , reperiri , lætis oculis vidit animadvertitque. Ut ergo antiquiſſimum iſtud Chriſtianæ pietatis & doctrinæ monimentum à laciniis corruptorum fraude & malâ mente inſertis, quantùm fieri potuit, emendatum & integrum in lucem produceretur, ſummis ingenii & induſtriæ viribus collectis contendit : quod illo quidem tempore fecit eò libentiùs , quo Presbyterani ſub rebellis Parlamenti auſpiciis elati , contra ſacrum Epiſcoporum ordinem , in illis Epiſtolis , quatenùs à Presbyteratu diſtinguitur , aſſertum , luculentiſſimiſque argumentis demonſtratum , non ſolùm calamo & petulanti linguâ , ſed & gladio tormentiſque bellicis pugnârunt. Tandem poſt longas moras deſideratiſſimum & auro contra non charum opus prodiit *Oxonii* A. MDCXLIV. cum hoc titulo :

Polycarpi & Ignatii *Epiſtolæ : unà cum vetere interpretatione Latinâ , ex trium manuſcriptorum codicum collatione integritati ſuæ reſtitutâ : Accedit &* Ignatianarum *Epiſtolarum verſio antiqua alia , ex duobus manuſcriptis in* Anglia *repertis nunc primùm in lucem edita.*

Quibus præfixa eſt , non de Ignatii *ſolùm &* Polycarpi *ſcriptis ſed etiam de Apoſtolicis Conſtitutionibus & Canonibus* Clementi Romano *tributis* , Jacobi Uſſerii *Archiepiſcopi* Armachani *Diſſertatio.*

Poſt hanc verò Diſſertationem *Uſſerius* adjicit Veterum teſtimonia de *S. Ignatio* & ejus Epiſtolis , & etiam de *Polycarpo*. Ad calcem apponuntur ejuſdem *Uſſerii* in *Polycarpianarum Epiſtolarum Ignatianarum Syllogen* , diffuſiſſimæ eruditionis , *Annotationes : in quibus Græcorum* Ignatii *exemplarium , & inter ſe , & cum utrâque veteri Latinâ interpretatione , comparatiô continetur.*

Hanc *Polycarpianarum Epiſtolarum Syllogen* ſequuntur *Epiſtolæ* , in generali titulo quidem omiſſæ , *B. Ignatio adſcriptæ , à mediæ ætatis Græcis ſex* (in quibus illa ad S. *Polycarpum, Smyrnæ* Epiſcopum, perperàm recenſetur) *ſimul cum veteri vulgata Latinâ Verſione : item à recentioribus Latinis additæ aliæ tres , quibus præmiſſa eſt* Mariæ Caſſobolitæ , *poſterioribus ſubjuncta* S. Mariæ *Deiparæ nomine ad* Ignatium *edita Epiſtola ; unà cum* Ignatii *elogio , ipſius in ſede* Antiochena *ſucceſſoris* , Heronis *titulum præferente.*

In qua editione laciniæ ab Interpolatore Græco textui inſertæ , quas vetus hic Interpres non agnovit , utpotè longè meliori & ſinceriori uſus exemplari , diſtinctionis causâ minio ſignantur.

Quàm præclariſſimè autem de *S. Ignatio* , de Rep. literaria , de Eccleſia *Anglicana* , imò & de univerſa Chriſtiana , hinc meritus fuerit D. *Uſſerius* , eruditiſſimi illius ævi ſcriptores cumulatiſſimis elogiis certatim teſtati ſunt , & grata poſteritas cum immortali *Uſſeriani* nominis celebratione mirabitur.

Penè nefas hîc reticere puto , eodem anno , quod non ſine ſingulari Dei providentiâ factum videtur , S. *Ignatii* Martyris Epiſtolas genuinas Græcè , ex codice Bibliothecæ *Mediceæ Laurentianæ* , unà cum Epiſtola S. *Barnabæ* , curâ ſummi viri , D. *Iſaaci Voſſii* , *Amſtelodami* prodiiſſe , qui veterem verſionem Latinam *Uſerianam* , Græco textui conſonam reſpondentémque , ex adverſo curavit apponendam.

De Appendice verò *Ignatianâ* , ab *Uſerio Londini* A. MDCXLVII. editâ , in qua , inter cætera Antiquitatis maximi pretii monimenta , genuinæ iſtæ Epiſtolæ Græcè quoque continentur , poſteà ſuo loco dicendum erit.

Syriacum Epiſtolarum *Ignatianarum* Exemplar quantovis pretio redemptum voluit *Uſſerius*, qua de cauſa literas ad *Chriſtianum Ravium* (a) tunc *Conſtantinopoli* agentem, cui annuam viginti quatuor librarum Anglicarum penſionem, dum in Oriente moram fecerit perquàm benevolè aſſignavit, Septembre menſe A. MDCXXXIX. datis, ex *Hibernia* tranſmiſit, ut inter alios rariſſimæ notæ codices ibi notatos, exemplar iſtud, ſi reperiri poſſet, à *Maronitis* compararet. Sed conatus iſte perquàm laudabilis planè in irritum cecidit; nec minùs infeliciter poſt quadraginta annos ſuccubuit V. Cl. D. *Roberti Huntingtoni* induſtria, qui eaſdem Epiſtolas Syriacè verſas à Patriarcha *Antiocheno*, aliiſque, tum per *Syriam*, tum per *Palæſtinam*, *Meſopotamiam*, & *Ægyptum* ſparſis, diligentiſſimè quæſivit, & inveſtigavit. Sed omninò fruſtrà; ut in illius vita fusè oſtendi. Nec tamen hìc ſubſtitit in iis perquirendis anxia *Uſſerii* cura; quin volupe fuiſſet, eaſdem quovis idiomate, ſive *Arabico*, ſive *Perſico*, ſive *Armeno*, conſcriptas, acquiſiviſſe: ex quibus non parùm emolumenti ad perficiendam, quam adornaturus eſſet, Græcam editionem ſe conſecuturum ſperabat. Ita intimis medullis fixus inhæſerat *Ignatii* ſui amor.

Dum hoc Opus ſub prelo adhuc ſudaret, mox tamen in dias luminis auras ex iſtis tenebris anguſtiiſque exiturum, de quo præclariſſimè & optimè ſentiebant Primores Academiæ *Oxonienſis*, utpotè quibus *Uſſerii* pietas, ſumma eruditio & candidiſſimi mores, à multis annis, & jam longo apud illos incolatu, familiari converſatione, & convictu coràm erant perſpectiſſimi, in ſolenni Doctorum & Magiſtrorum convocatione, decimo Martii A. MDCXLIV. juxta computum *Anglicanum* celebratâ, decretum erat, ut publico Academiæ *Oxonienſis* ſumptu & nomine, *Uſſerii effigies* Ignatianis Epiſtolis, ab illo illuſtratis, præfigenda, unà cum elogio, *illius*, *quàm fieri poteſt*, *meritis pari*, *nec non hâc Academiâ digno* incideretur. Sed ii quorum intererat, ut liber ille, ab operis Typographicis conſummatus, citra omnem diuturniorem moram, quàm citiſſimè publicaretur, de iſta effigie parùm ſoliciti erant, perito chalcographo deſtituti: quam poſteà ſeorſim excudendam curârunt. Elogium verò illud, quo inter quoſdam inſignes viros, huic rei procurandæ deputatos, convenerat, ita ſe habet: *Elogium Academiæ Oxonienſis de Uſſerio publicè exhibitum.*

Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *totius* Hiberniæ *Primas*, *Antiquitatis primævæ peritiſſimus*, *orthodoxæ Religionis vindex* ἀναντίῤῥητος, *errorum malleus*, *in concionando frequens*, *facundus*, *præpotens*, *vitæ inculpatæ exemplar ſpectabile.*

ROB. PINK, *Vice-Cancell.*

Ita nimirùm illuſtre hoc reverentiæ, honoris, & obſervantiæ ſuæ erga *Uſſerium* monimentum ad poſteros tranſmittere, inque omne ævum propagare Academici *Oxonienſes* voluere.

Hoc anno etiam primùm prodiiſſet S. *Barnabæ* Epiſtola, quam prelo paratam *S. Ignatii* Epiſtolis annexuiſſe deſtinaverat *Uſſerius*, niſi caſus maximè deplorandus interveniſſet. Exemplari enim manuſcripto, cum reliquo apparatu, apud Typographum depoſito, ferali incendio in civitate *Oxonienſi* de ſubito & rapidiſſimè erumpente, ipſius ædes & officina, cum omni ſupellectile libraria, flammis abſumptæ erant: nec quicquam ereptum ſervatúmque relinquebatur, præter pauculas ſchedas, typis nuperrimè excluſas, in quarum primâ *Uſſerii Præmonitio* de iſtius Epiſtolæ ratione, argumento, contexturâ, antiquitate, auctoritate, & vero Auctore continetur. Hanc in præfatione editionis ejuſdem Epiſtolæ *Oxonii* è *Theatro Sheldoniano* MDCLXXXV. vir præſtantiſſimus, D. *Joannes Fellus*, Epiſcopus *Oxonienſis*, de Rep. literaria, & de illa Academia optimè meritus, inſerendam curavit: ſed in fine mutilatam. Quem defectum cùm ex iiſdem ſchedis in oculum manúmque fortè incurrentibus ſuppleviſſem, deſideratam iſtam clauſulam illi mox communicavi, ut in nova editione *Præmonitio* iſta integra legeretur. Cùm verò ſupplementum illud è paucis lineis conſtet, ne penitùs intercidat, cum venia eruditi & curioſi Lectoris, hìc apponendum duxi. *S. Barnabæ Epiſtola.*

Poſt Δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται καὶ ὀπίσω, *adde* αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει. *Quod & ipſum non leve eſt antiquitatis argumentum.*

Quare quod de duobus locis, altero (b) *ex Evangelio juxta Hebræos de Servatore à* Joanne *baptizando, de nequitia Apoſtolorum altero* (c) *ex ipſo* Barnaba (*licèt* Ignatii, *ut dictum eſt, ſubſtituto nomine*) *à ſe producto uſurpavit olim* Hieronymus, *quibus teſtimoniis, ſi non uteris ad auctoritatem, utere ſaltem ad antiquitatem, id in univerſam hanc epiſtolam accommodandum cenſemus: ejus antiquitatem ita ſuſpicientes, ut auctoritatem tamen* (d) *ſententiæ illi Apoſtolicæ ſubjiciendam eſſe non abnuamus: omnia probate, quod bonum eſt, retinete.*

(a) V. Epiſt. CCCV. in *Sylloge*, pag. 623.
(b) V. *Cl. Salmaſium* de fœnore trapezitico p. 327.
(c) *Hieron.* l. 3. adv. *Pelag.* cap. 1.
(d) 1. *Theſſ.* V. 21.

Relicto Oxonio *Uſſerius* *VValliam* petit.

A. MDCXLV. Appetente vere, cùm Sereniſſimus Rex, ipſius rebus jam inclinatis, inque pejus quotidiè labentibus, Principem *VValliæ*, primogenitum ſuum, ſapientiſſimis Conſiliariis & numeroſo equitatu ſtipatum, verſùs occidentales *Angliæ* plagas, tum illius ſaluti, ne in manus Rebellium, qui de obſidendo *Oxonio* conſilia iniêre, incideret, conſultaturus, tum nobiles viros in iſtis Provinciis fide integros, præſentiâ illius copiiſque ſubſidiariis roboraturus, dimittere ſtatuiſſet, *Uſſerius*, quem in caſtris *Oxonienſibus* commorantem, perpetuis ferocientium Militum clamoribus intereſſe magis magíſque tædebat, felici hac opportunitate arreptâ, relicto *Oxonio*, eheu! muſis depulſis, in ſedem *Bellonæ* converſo, ſereniſſimum Principem *Briſtoliam* uſque comitatus eſt. Inde in *VValliam* poſteà ſe recepit, aſylum apud Amicos, ubi Deo & ſibi vacaret, in mediis montibus quæſiturus.

Superato freto *Sabriniano*, appulit *Cardiffam*, oppidum in Comitatu *Glamorganienſi*, in Auſtrali *VValliâ* prope mare, tum ſitu, tum propugnaculis, contra quosvis ſubitaneos hoſtium impetus, munitum ſatis: quò confugerant etiam multi Nobiles ex propinquis vicis, qui Regiis partibus adhæſerant, Parlamentariorum deprædationibus inſultibúſque expoſiti & obnoxii: cujus erat Præfectus, vir antiquæ fidei & excelſi animi, D. *Timotheus Tyrrillus* Eques auratus, qui illius unicam filiam, virginem lectiſſimam, D. *Eliſabetham Uſſeriam*, in uxorem duxerat: Hîc incredibili cum lætitia à digniſſimo genero & filiâ exceptus, ad deſueta ſtudia (ciſtulas enim librorum, pro more, quócunque iverit, attulerat) lætus rediit, condendis *Annalibus* maximè intentus. Dum in hoc ſeceſſu per dimidium anni ſecurus delituerit, Sereniſſimus Rex, poſt prælium *Naſebeienſe* inauſpicatiſſimè initum, ex iſta clade tandem ad arcem *Raglandianam*, antiquam illuſtriſſimi viri, Marchionis *VVigorniæ*, ſedem ſalvus evaſit: deinde rebus ſuis, quoquo modo compoſitis, *Cardiffam* venit, ædibus Gubernatoris excipiendus. *Uſerius* verò eodem, quo anteà, benigniſſimo vultu & ſermone à Rege excipitur, ad frequens colloquium, jam ſub eodem tecto hoſpes, admiſſus: & concionem coram illo, iſtorum temporum circumſtantiis, ut credi oportet, maximè accommodatam, die Dominico habuit. Poſt paucos dies diſcedens Rex, annonâ, armis, pulvere pyrio, reliquíſque bellicis proviſionibus exinde ſublatis, milites præſidiarios ſecum duxit, ut oppidum illud, jam planè incuſtoditum, non ampliùs defendi potuiſſet. Poſtquàm autem Regi valedixiſſet *Uſſerius*, redux triſtiſſimum Eccleſiæ *Anglicanæ* fatum, & periculoſiſſimam, ad quam pientiſſimus Princeps impiâ rebellium ſubditorum rabie, hactenùs fuiſſet redactus, & deinceps videretur redigendus, conditionem non ſine horrore & ſumma animi triſtitia deploravit.

Dubius animi, quò ſe verteret, planè neſcivit. Omnis enim ſpes redeundi *Oxonium*, adhuc, invictâ præſidiariorum virtute ſervatum, quò Rex per ambages tandem incolumis perveniſſet, præcludebatur. Facilis equidem erat ex iſthoc portu in *Galliam* aut *Hollandiam* navigatio: ſed credo multa interveniſſe, quæ cogitationem iſtam, ſi in animo ſuborta fuiſſet, omninò averterent. In hac verò rerum, quâ diſtinebatur, perplexitate, ſenſu reverentiæ erga D. *Uſſerium* tacta, illuſtris fœmina, Domina *Stradlinga*, dotaria, illum cum filiâ, paucíſque famulis, ad ædes ſuas, *Caſtrum S. Donati* nuncupatas, humaniſſimis literis invitavit. Sed ad proficiſcendum promptis paratíſque nova remora injecta eſt. Certiſſima enim fama percrebuit, ruſticos ad multa millia, correptis, uti præ ſe ferebant, pro Rege armis, ubique per globos coeuntes, viis publicis inſediſſe, ita ut iter iſtud ingredi temerarium videretur. Utcunque ductores, qui per vias invias à nemine calcatas, aut ſaltem minùs frequentatas, in lateribus montium illos abſque periculo pertranſire poſſe, fide datâ, ſpopondiſſent, ab inſtituto itinere, Amicorum conſiliis ad id perſuaſi, abſiſtere noluerunt: quos citò temeritatis ſuæ pœnituit. Nam quidam palabundi illac fortè tranſeuntes, illos, immanium latronum ritu, equis, pecuniis, & pretioſâ ſupellectile abreptis, ſpoliare nequaquàm contenti, ciſtis effractis, libros omne genus, mox per multorum manus diſtractos, prout quiſque in prædam incidiſſet, abſtulêre. Opportunè quidem intervenerunt duo tréſve, qui militibus hiſce, potiùs confusè, licèt ingenti numero congregatis, quàm in juſtum exercitum, ſub diſciplinæ militaris regulis aptè conſcriptis, præfuêre, quorum juſſu & auctoritate, equis & ſupellectile reſtitutis, ab omni alia barbarie ceſſatum eſt. In ædibus cujuſdam viri nobilis, non procul diſſitis, quò ſe receperat *Uſſerius* pernoctaturus, diriſſimo mœrore penè confectus, de miſeranda iſta ſorte, permittente Deo, cujus divinæ voluntati ſe morem gerere æquo animo debere agnovit, maximè dolebat, eò quòd ingens iſta Collectaneorum, viginti annorum labore & induſtriâ congeſtorum, moles, quæ tandem aliquando in publicum Eccleſiæ & literarum commodum eſſet producturus, jam coram oculis pauculis momentis periiſſet. Nec videtur bonorum jactura, quam à rebellibus *Hibernis* ante paucos annos paſſus fuerit, ipſius animum acriùs pupugiſſe. Sequenti die, vicini Nobiles & Parochi illum adeuntes, ſe de hoc damno, quantùm in illis erat, reparando, ſolicitè curaturos, interpoſitâ fide polliciti ſunt, quod & abundè præſtiterunt, publicis enim denuntiationibus, tum in vicis oppidíſque, tum in eccleſiis paſſim factis, ita cum colonis, ſibi jure clientelari, aut qualitercumque obnoxiis egêre, ut ſpolium illud literarium non integrum quidem (ſolebat enim dolens inter deperditos, duos codices manuſcriptos de *VValdenſibus*, catalogum Regum *Perſiæ*, Perſicè, ipſi ab *Elichmanno* communicatum, & denique (a) volumen de variis novi Teſtamenti lectionibus, recenſere) poſt duos tréſve menſes reſtituendum curarent.

(a) Epiſt. CCXLVI. D. *Uſſerii* ad D. *Hammondum* in *Sylloge* p. 543.

Mox

Mox ventum eſt ad *caſtrum S. Donati*, in quo, tanquam in centro quietis, ab omni militum injuria immunis & illæſus, ſuaviſſimiſque vitæ delinimentis benigniſſimæ Hoſpitæ munificentiâ perfuſus, hanc novam & inſperatam felicitatem ſibi gratulatus eſt, quòd ingentis copiæ librorum optimæ notæ uſus jam ſuppeteret. Olim enim Viri ſplendore natalium & titulis illuſtres, D. *Edvvardus Stradlingus*, regnante *Eliſabethâ*, Eques auratus, & filius D. *Joannes*, poſteà ſub Rege *Jacobo* I. ex ordine Baronettorum, ſed omnigenæ antiquitatis, præſertim *Britannicæ*, ſtudio longè illuſtriores, quorum utriuſque V. Cl. *Gulielmus Camdenus* in *Britannia* ſua, in deſcriptione *Glamorganiæ*, non ſine debitis meminit elogiis, Bibliothecam inſtructiſſimam ad ſeros nepotes transmittendam magnis ſumptibus illic condidêre. In iſtud ſacrarium illicò admiſſus *Uſſerius*, membranas chartáſque antiquas, Hiſtorias, Annales, & quicquid veteris ævi monimentorum ibi exſtabat, frequenti & diligenti manu verſavit; ex quibus non mediocre acceſſit auctarium, illuſtrandis Eccleſiarum *Britannicarum* Antiquitatibus non ita pridem editis deſtinatum. Sed poſt menſem, ſive id ex immodicis laboribus, ſive ex inveteratis ſupervenientis ſenectæ malis, eveniſſet, acutiſſimis tum ſtranguriæ, tum iſchuriæ doloribus correptus jacuit, quos poſteà ſanguinis ex naribus fluxus, neutiquàm per multas horas ſiſtendus, excepit, ut jam de illo, viribus exhauſtis, in extremis mortis agonibus laborante, ipſis medicis quoque deſpondentibus, penè conclamatum fuerit. Undique percrebeſcebat rumor, illum morti ſuccubuiſſe, quem Regis adhuc *Oxonii* moram facientis aures attigiſſe ſuprà retuli: & quaſi extra omne dubium poſitum fuiſſet, Vir doctiſſimus & *Uſſerio* perquàm charus, *Joannes Gravius*, Aſtronomiæ apud *Oxonienſes* Profeſſor *Savilianus*, ad teſtandum tum luctum, tum reverentiam & amorem ſuum erga reverendiſſimum Antiſtitem, Inſcriptionem ſepulchrali marmori incidendam, quam inter illius ſchedas manu exaratas, reperi, paravit. Sed Deo Opt. Max. miſericorditer ordinante, poſt diuturnos languores, & lentè admodùm, non ſine gaudio omnium bonorum, tandem convaluit, quod reliquum erat vitæ, Deo, Eccleſiæ, Patriæ, & Relp. literariæ conſecraturus.

A periculoſo morbo, quo correptus liberatur.

Londinum repetit, à Comitiſſa *Petroburgenſi* invitatus.

Seſquianno propemodùm in *VVallia* expleto, incertus adhuc, ubi pedem & lares figeret, an in *Anglia*, an aut alibi terrarum, tandem viatico, pecuniiſque, quas vicini Nobiles benevolè ſuppeditârunt, inſtructus, & ſalvo conductu à Parlamentariis, qui devicto Regio exercitu, rerum potiti ſunt, ægrè impetrato, *Londinum* contendit, in ampliſſimis ædibus illuſtriſſimæ Dominæ, Comitiſſæ *Petroburgenſis*, de qua olim optimè meruerat, recipiendus. Illa enim ſpondebat & fidejubebat, ex gratia cum quibusdam Magnatibus adverſarum partium jam dominantibus, quos cognatione attigit, initâ, ut nihil mali ille, futurus domeſticus, ex Presbyteranorum aliorúmque Sectariorum malevolentiâ, odio, & invidiâ pateretur.

Utcunque, conſultum, imò neceſſarium videbatur, id Commiſſariis, ad explorandum omnes, qui Regias partes ſecuti, urbem acceſſerint, Deputatis protenùs repræſentare. Coram hiſce Inquiſitoribus comparere juſſus *Uſſerius*, tortuoſis quæſtionibus pro ſapientia ſua ingenuè reſpondit, fide adhibitâ, ſe, præſentibus tunc *Oxonii* Agentibus, à Confœderatis Rebellibus de toleratione Pontificiæ religionis in iſta Inſula poſt inducias procurandâ miſſis, Regiam Majeſtatem humillimè interpellaſſe, ut nihil in rebus ad Religionem ſpectantibus, illo inſcio, ageretur: quod & Rex benigniſſimè pollicitus eſt: nec apud Regem aliud conſilium ſe interpoſuiſſe, neque eidem tolerationi propoſitæ Regem ipſum vel minimùm faviſſe; ſed è contrario, eandem, cùm res iſta in Concilio ſanctiori diſceptaretur, ſtrenuè impugnaſſe. Poſtquàm verò Præſidem *juramentum*, uti appellabant, *negativum* obtrudentem, ut de re tanti momenti apud ſe paucis diebus interpoſitis, deliberaret, rogaſſet, abiit impunis, nec, utpotè D. *Seldeno* aliiſque ex inferioris Cameræ Adſeſſoribus, quos habuit amicos, ſeſe in illius gratiam interponentibus, iterùm comparebat, ab ejuſmodi impiis poſtulationibus, quas execratus eſt, omninò liberatus.

Ab iſthoc tempore, rariſſimè, niſi juſtis de cauſis, ab illuſtriſſima femina reliquo vitæ tempore avellebatur, ad mortem uſque; ædibus illius, ſive in urbe, ſive rure, in Provincia *Surreienſi* affixus, & incredibili iſtius comitate, quaſi vi placidiſſimâ detentus, tanquam in propriis & ſui juris ædibus, ibi manſit.

In Sacello Hoſpitii *Lincolnienſis* ordinarius Concionator.

Ineunte Á. MDCXLVII. veniâ à Parlamentariis ægrè admodùm impetratâ, in ſacello Juriſperitorum Collegii, quod *Hoſpitium Lincolnienſe* nuncupatur, in ſuburbiis *VVeſtmonaſterienſibus*, juxta illorum deſiderium munere concionatorio fungi cœperat, quaſi id, ſi non unicum, ſaltem præcipuum vitæ Eccleſiaſticæ habendum eſſet propoſitum & finis: in quo quidem longo uſu exercitatiſſimus, ingenio & memoriâ expeditè per omnes poſitivæ ac practicæ Theologiæ articulos communéſque locos percurrentibus, quicquid in mente abſque aliquo laborioſo cerebri nixu concepiſſet, id facili oratione, nec tamen incomptâ, parturivit: nec penſum iſtud hebdomadarium, durantibus terminis h. e. quando nimirùm lites cauſæque forenſes aguntur, ferè per octo annos continuatum, obſtabat, quominùs libris, quos dudùm compoſuit aut compoſiturus erat, edendis ſtrenuam navaret operam. Quò autem commodiùs apud ipſos, quotieſcunque ad lubitum fuerit, diverſaretur *Uſſerius*, hujus ſocietatis Primores, (inter quos vir inſigniſſimus & juriſconſultiſſimus, D. *Matthæus Haleſius*, poſt inſtauratam Monarchiam, primarius *Angliæ* Juſtitiarius à R. *Carolo* II. conſtitutus, maximè memorari debet) amplas cameras, omni cum decora & utili ſupellectile inſtructas, illi aſſignârunt, eò ſanè expetibiliores, quòd jam commodiſſimum penu, quo reponerentur libri, non niſi propitio Numine ſervati, quibus uti frui pridem negatum fuit, ibi eſſet reperturus.

ibliotheca ...i reſtituta.

Bibliothecam enim ſelectiſſimam & omne genus libris refertiſſimam in ædibus ſuis *Drogheda* reliquit, ex *Hibernia* egreſſus. Hanc verò Urbeculam Rebelles arctiſſimâ cinxerunt obſidione, tumidâ ſpe elati, imò ſecuri, opimam iſtam prædam ab illorum manibus eripi non potuiſſe. Sacrificuli de Bibliotheca iſta ditiſſima inter ſe propriâ & peculiari ſorte partiendâ, vel ſaltem igni devovendâ, frequentes ſermones conſerere. Sed impia illorum conſilia cruentáſque machinationes evertit juſtiſſimus ſcelerum vindex, Deus. Immiſſi enim milites, civéſque, quò majoribus cladibus preſſi, eò obſtinatiores redditi, licèt fame penè enecti, nullis blanditiis pelliciendi, nullis minis vel crudeliſſimæ mortis ad deditionem perterrefaciendi, hoſtes cum ingenti ſtrage & dedecore ſeſe turpi fugâ ſubducere coegerunt.

Mox *Nicolaus Bernardus*, S. Theologiæ Doctor, & Eccleſiæ *Ardachenſis* Decanus, Bibliothecam iſtam, cui concredita fuerat, primò *Ceſtriam* in *Angliâ* avehendam, & inde, deſæviente bello, viiſque publicis à militum rapinis & concuſſionibus liberatis, randem *Londinum* vero poſſeſſori, qui de hoc pretioſo peculio triumphos egit, reddendam curavit.

In hoc ſacro munere obeundo alacri, prompto, inconcuſſóque animo perrexit, uſque dum affecta ætas permiſerit. Caligantibus enim oculis & voce præ defectu dentium ita deficiente, ut illa vix in tanto Auditorum conſeſſu percipi potuerit, non longè ante mortem, admodùm triſtis & invitus cedere cogebatur.

Appendix ...natiana ... Uſſerio ...ita.

A. MDCXLVII. *Londini* edita eſt ab *Uſſerio Appendix Ignatiana*, in qua continentur.

I. Ignatii *Epiſtola genuina*, *à poſterioris Interpolatoris aſſumentis libera*, *ex Græco Mediceo exemplari expreſſa*, *& novâ verſione Latinâ explicata.*

II. Ignatii *Martyrium*, *à* Philone, Agathopode, *& aliis*, *qui paſſioni illius interfuerant*, *deſcriptum*, *ex duabus antiquis Latinis ejuſdem verſionibus*, *nunc primùm in lucem editum.*

III. Tiberiani, Plinii Secundi *&* Trajani *Imperatoris*, *de conſtantia Martyrum illius temporis Epiſtola.*

IV. Smyrnenſis *Eccleſia de* Polycarpi *Martyrio Epiſtola*, *cum antiqua Latina ejuſdem Metaphraſi*, *integrè nunc primùm edita.*

V. *In* Ignatii *&* Polycarpi *Acta*, *atque in Epiſtolas*, *etiam* Ignatio *perperàm adſcripta*, *Annotationes.*

Acta Martyriorum *S. Ignatii* & *S. Polycarpi*, præclara Antiquitatis maximi pretii monumenta, (unà cum *Actis* Barnabæ, *conſobrino ipſius*, Joanni Marco *ineptè affixis*) ante tres annos in publicam lucem *Oxonii* protuliſſe deſtinârat *Uſſerius*, ut ex ſynopſi totius operis, ſuperſtitibus Epiſtolæ *S. Barnabæ* ſchedis præmiſſâ, liquet, niſi grave illud incendium ſuprà memoratum fataliter obſtitiſſet. Licèt verò aut illius in *Wallia* abſentiâ, aut publica mala longiorem moram, quàm ſperaverit, indulſiſſent, tamen bonas inceptum illud abſolvendi in animo ſpes alebat, quod jam tandem factum fuiſſe orbis literatus gratulatur. Intereà temporis, omni malâ *Voſſiana* induſtriæ & fidei ſuſpicione poſthabitâ, ex ſummâ ſereniſſimi Principis *Ferdinandi*, Magni Ducis *Hetruriæ*, benevolentiâ & gratiâ, V. Cl. D. *Americo Salveto*, ipſius apud Regem *Carolum I.* Ablegato, operam & commendationem interponente, exemplar iſtud *Mediceum*, quod ad Epiſtolas genuinas ſpectat, exſcribi, & denuò hic etiam imprimi curavit: criticis tum ipſius, tum D. D. *Patricii Junii* & *Iſaaci Voſſii* conjecturis & emendationibus margini appoſitis, doctiſſimâque præfatione, in qua *Claudii Salmaſii* & *Davidis Blondelli* exceptiones *de verbo ex ſige producto* ſumptæ, quaſi poſt *Valentini* hæretici tempora à quodam impoſtore ſub *S. Ignatii* nomine excogitatæ fuiſſent, contra illarum αὐθεντίαν intentatæ, refelluntur, præfixâ.

...e Symbolo ...poſtolico, ...iiſque fidei ...rmulis ...iatriba.

Prodiit etiam hoc anno *Uſſerii* de *Romanæ Eccleſiæ Symbolo Apoſtolico vetere*, *aliiſque fidei formulis*, *tum ab Occidentalibus*, *tum ab Orientalibus*, *in prima catecheſi*, *& baptiſmo proponi ſolitis*, Diatriba.

Acceſſerunt.

I. Athanaſii *Symbolum*, *à Græcis interpolatum.*

II. *Symbolum aliud*, *eidem etiam à quibusdam tributum.*

III. *Hymnus Matutinus & Veſpertinus veteris Eccleſiæ.*

IV. Hildeberti Cenomanenſis *de confeſſione Trinitatis Hymnus*, *& Oratio ad Dominum.*

Hoc opuſculum inſcribit *Uſſerius* clariſſimo & doctiſſimo viro, *Gerardo Joanni Voſſio*, qui, uti olim in Hiſtoriæ Pelagianæ elucidatione, ita nuper, Diſſertatione de tribus Symbolis editâ, in hoc argumento illuſtrando, abſque communicatis ſibi invicem conſiliis, illum antevertiſſet. Multa verò hîc occurrunt à *Voſſio* aliiſque ſynchronis Scriptoribus, intacta, aut ſaltem leviter tacta, & multa nova ex obſcuriſſimis Bibliothecarum adytis in lucem eruta, doctiſque ſcholiis & obſervationibus illuſtrata. Novum verò illud, amplas nimirùm de Spiritu Sancto explicationes, cum ſequentibus articulis, quas communis opinio à Patribus Concilii *Conſtantinopolitani* contra *Eunomii* & *Macedonii* τῶν πνευματομάχων hæreſin ad-

ditas

ditas aſſerit, à primariis quibusdam Synodi *Nicænæ* Adſeſſoribus, poſt ſolutum Concilium eidem Symbolo adjunctas fuiſſe, vix admittendum aut probandum videtur. Rationes autem, quibus hanc ſententiam ſuam tuetur, hîc in examen non revocabo: diſpiciant alii.

Cùm omnis hiſtoria planè manca ſit, & confuſâ obſcuritate laboret, abſque explicita & accurata temporum deſignatione, *Uſſerius* ideò quò faciliori operâ res omnium ſeculorum aptiori ordine connecterentur, ab intima antiquitate replicandæ, Chronologiæ ſtudium ſibi gnaviter eſſe excolendum pro prudentia ſua duxit: quali autem ſucceſſu, breviculum quidem, ſed tamen perinſigne ſpecimen (inter alia poſthac memoranda) anno MDCXLVIII. *Londini* editum, in omne ævum teſtabitur, ſub hoc titulo: Jacobi Uſſerii Armachani *de* Macedonum & Aſianorum *anno Solari Diſſertatio*: *cum* Græcorum *Aſtronomorum Parapegmate*, *ad* Macedonici & Juliani, *anni rationes accommodato.* De Macedonum & Aſianorum anno Solari Diſſertatio.

In hoc libello eruditiſſimus Auctor de menſibus Solaribus à *Macedonibus* in communem *Græcorum*, qui Lunaribus hactenùs aſſueverint, uſum, utrorumque collatione cum *Julianis*, uti & aliarum Gentium menſibus, factâ, & de tempore, quo Martyrium ſubiit S. *Polycarpus*, diſſerit: & deinde poſtquàm de integra *Macedonici* & *Aſiani* anni diſpoſitione & methodo egiſſet, canonas certos fixóſque ad inveniendum Cyclos Solis & Lunæ, tempúſque celebrandi Paſchalis modo didactico ſubſtituit; curioſis quibusdam adnotationibus de cœleſtibus motibus juxta veterum *Græcorum* Aſtronomorum, putà, *Metonis*, *Calippi*, *Eudoxi*, & aliorum obſervata, ſubindè intermiſſis. Ad calcem apponitur pulcherrima & utiliſſima *Ephemeris* totius anni, in qua, utpotè ex diverſis eorundem Aſtronomorum Parapegmatibus ſummo cum labore collecta, ſtellarum ortus & occaſus, & tempeſtatum præſagia, quæ in iſtis climatibus accidere ſolebant, κατὰ πλάτος indicantur. In iſta perplexa parùmque tunc temporis exploratâ Chronologiæ parte, ut *Uſſerii* conjecturæ ſcopum ſemper attingerent, id quidem humani ingenii vires ſupergredi videtur. Atque hanc laudem apud omnes ingenuos ſaltem meretur, quòd viris doctiſſimis & præſtantiſſimis, in eodem ſtadio poſteà ſecundiori pede decurrentibus, tanquam dux & monſtrator viæ, vel invidiâ teſte, prævivit.

In ſolenni iſta collatione inter Regem captivum & Parlamentarios Deputatos de revocanda pace, ſopiendiſque illis cruentis, ſub quibus *Anglia* magis magiſque fatiſcebat, propemodùm expiratura, diſſidiis in Inſula *Vecti* menſe Septembre hujus anni haberi cœptâ, inter alias iniquiſſimas conditiones, poſtularunt Presbyterani, ut Epiſcopatus ex Eccleſia *Anglicana*, ipſo conſentiente, & ſcitum illud, priùs ab illis latum, ratum habituro, exterminaretur in perpetuum. Hoc pientiſſimi Regis animum acerrimè urebat, qui ordinem illum ſacrum, ab ipſis Apoſtolis in primis naſcentis Eccleſiæ Chriſtianæ initiis fundatum, armis licèt infelicibus, adhuc tamen invicto calamo & linguâ, propugnavit. Si in moderando Epiſcoporum, ſalvo ordine, poteſtate, adhibitis in graviſſimis cauſis Eccleſiaſticis Presbyterorum conſiliis & ſuffragiis, Schiſmaticorum furor ſeſe ſtitiſſet, haud invitus conſenſiſſet. Sed omnes indebitas *conceſſiones* omniáque pacifica conſilia cum riſu & contumelia rejecerunt hi Demagogi & Miniſtelli, qui in Eccleſia dominari cupiebant, nullius juriſdictioni & juſſibus obnoxii. Inter Theologos magni nominis, quos bonis, dignitatibus, reditibúſque exutos, Regiis partibus fideliſſimè adhærentes, Rex accerſiverat, ibi præſentes, aderat quoque *Uſſerius*, qui ad Presbyteranorum contumaciam expugnandam, ſciagraphiam novi regiminis Eccleſiaſtici, maximè in juris Epiſcopalis diminutionem ceſſuri, exhibuiſſe fertur, ejuſdem planè cum illâ ſuprà memoratâ, ad diſciplinam Eccleſiæ *Scoticanæ*, primò à *Knoxio* & *Melvino* introductam & ante paucos annos ſub *Carolo* I. rebellibus Confœderatorum armis ſtabilitam, nimiùm quàm adaptatâ, formæ: hoc ſolo nomine excuſandus, ut hoc iterùm repetam, quòd illorum exacerbatas mentes non aliud malorum impendentium remedium admiſſuras eſſe crediſiſſet. Sed omnis ſpes ineundæ concordiæ citò evanuit, ceſſantibus poſt duos menſes, fraudibus & perfidiâ *Cromvvelli*, *Iretoni*, aliorúmque è factione & ſecta Independentium, qui in Senatu pariter, ac in exercitu, ſuperiores partes tulerint, colloquiis. Inde, expulſis Presbyteranis, tragica optimi Principis cædes mox ſecuta eſt, quod nôrunt omnes: neque iſtorum temporum Annales replico. Collationi inter Regem & Parlamentarios Deputatos in inſula Vecti inſtitutæ interfuit *Uſſerius*.

Cùm inauſpicatiſſimus iſte dies, triceſimus Januarii, inſtaret, quando innocentiſſimæ vitæ & afflictiſſimæ virtutis Princeps, *Carolus* primus, quô nemo aut ſancti Numinis reverentior, aut legum obſervantior, aut populi illius curæ commiſſi amantior fuerat, nefando & poſt homines natos inaudito impiiſſimorum Perduellium ſcelere morti adjudicatus, cruentum pro Eccleſia & pro legibus martyrium ſubibat, ædium Comitiſſæ *Petroburgenſis*, in quibus hoſpitabatur *Uſſerius*, tectum, unde facilis versùs fatale pegma in ſpatioſa area juxta Palatium Regale, quod *Whitehall* nuncupatur, erectum, pateret proſpectus, invitus & reluctante animo, aliorúmque repetitis poſtulationibus potiùs, quàm ſibi indulgens, tandem aſcendit, ut longum vale clementiſſimo Domino ſuo diceret, illo ipſo tempore, quô Rex ad circumſtantes orationem habuit: interim precibus intùs conceptis, quas lachrymæ ab oculis uberrim manentes, ſuſpiria & gemitus excepere, apud Deum fuſis, ut illius animum Spiritûs S. gratia in iſtis ultimis agonibus firmaret, & ſolaretur. At cùm finitâ oratione vidiſſet Regem ſibi exuiſſe diploidem, ut ſecuri cervicem commodiùs ſubmitteret, totus contremuit, ingentíque oppletus horrore, deliquium pati cœperat: inde citra vel minimam moram à famulo in cubiculum ductus, lecto decubuit, ibi aut extremùm exſpiraturus, aut ſaltem applicitis corroborantibus remediis refocillandus. Nemo ſanè immaniſſimum illud & maximè execrandum flagitium aut acriori doloris ſenſu luxit, aut parricidas majori odio inſectatus eſt, aut pientiſſimi Martyris memoriam grandioribus elogiis celebravit, cujus natali Summus *Uſſerii* dolor ob immaniſſimum. R. *Caroli* parricidium à Perduellibus perpetratum.

die, quô victima cecidit, recurrente, per reliquos vitæ annos, ſe precibus, ſacris meditationibus, jejuniis, & mœrori totum devovere, irámque provocati Numinis, ne in univerſam Gentem communi clade inardeſceret, importunis intercesſionibus deprecari ſolitus eſt.

Annales Mundi ab Uſſerio editi.

Cùm *Uſſerius* diligentiſſimam Hiſtoriæ univerſali omnium ſeculorum ab Orbe condito ad ultimum *Hieroſolymorum* excidium, quantum ex ſacris Scripturis, librîſque Ebræis, Græcis, & Latinis, quotquot hodie exſtant, aut in bibliothecis manu exarati repetiuntur, exhauriri potuit, ſive longè ante, ſive poſt religionem Chriſtianam in univerſum orbem terrarum prædicatione Evangelii introductam, juxta veros calculos juſtâ & concinnâ ſerie conſcribendæ operam diu adhibuiſſet, de edendis iſtis Annalibus, incredibili induſtriâ, ſudore, vigiliîſque elaboratis, præcipua illi jam ſeptuagenario cura fuit: & meritò quidem: quicquid ille ſenſerit, non tam ipſius, quàm poſterorum plurimùm intereſſe, ut hi accuratiſſimi omnigenæ Antiquitatis Commentarii, manu propriâ elimati, & abſque alienis admixtionibus integri, ipſo adhuc vivente, legerentur. Feliciſſimè ergo *Londini* A. MDCL. prodiit *Annalium pars prior, à temporis Hiſtorici principio, uſque ad* Maccabaicorum *initia producta: una cum rerum* Aſiaticarum *&* Ægypriacarum *Chronico*: quam poſteà A. MDCLIV. ſecuta eſt *Pars poſterior, in qua, præter* Maccabaicam *& Novi Teſtamenti hiſtoriam, Imperii* Romanorum *Cæſarum ſub* C. Julio *&* Octaviano *ortus, rerûmque in* Aſia *&* Ægypto *geſtarum continetur Chronicon, ab* Antiochi Epiphanis *regni exordio, uſque ad Imperii* Veſpaſiani *initia atque extremum Templi & Reip. Judaicæ excidium deductum.* Hiſce verò Annalibus poſterioribus addendum primò inſtituit, *Eccleſiaſtici Chronici Breviarium, uſque ad quarti poſt Chriſtum natum ſeculi exordium.* Quod utinam abſolviſſet! Poſteà Annales hi Veteris & Novi Teſtamenti ſimul editi erant *Pariſiis* A. MDCLXXIII.

Quantis plauſibus exceptum fuerit hoc deſideratiſſimum opus & maximi in omni hiſtoria usûs, cùm id omnibus in harumce literarum ſtudiis paulò verſantibus ſit compertiſſimum, non opus eſt, ut hîc multis oſtendam. Quidni tamen dixero, Chronologiam, tam ſacram, quàm civilem, quæ hactenùs ſpiſsâ obſcuritate & incertitudine laboraverit, jam ad certam facilémque methodum redactam; Epochas celebriores tum *Judæorum*, putà Orbis conditi, Diluvii, Exitûs *Iſraëlitarum* ex *Ægypto*, eorumdémque ex captivitate *Babylonica* reditûs, tum aliarum Gentium, uti Olympiadum, *Nabonaſſari*, *Romæ* conditæ, quatum anni jam ordine imperturbato decurrunt: (ex harum enim originibus evolutis monſtratîſque pendet luculenta rerum ubique geſtarum cognitio, ut nullo negotio in communi periodi *Julianæ* menſurâ ſimul conjungi, comparari, & conciliari poſſint, fixas & determinatas, denique temporum rationes, ſucceſſionéſque Regum Judæorum, *Ægyptiorum*, *Aſſyriorum*, & *Perſicorum* ritè compoſitas: item *Romanorum* peragrationes, itinera, victorias, triumphos, reliquáque in *Aſiâ*, *Syriâ*, *Palæſtinâ*, *Ægypto*, & alibi, ſive foris, ſive domi præclarè acta, cum N. Teſtamenti hiſtoria ſuis locis & tempore inſerta eſſe? Inter præcipua & celebratiſſima ſtupendæ eruditionis monimenta, quæ ſuperior ætas produxerit, *Annales* hoſce jure meritiſſimo recenſeri oportere, non vanus augutor, omnes probâ mente & judicio præditi promptè fatebuntur.

Uſſerii ad Cappellum Epiſtola de variis Ebraici textûs lectionibus.

Cùm acerrimæ lites, verboſâ protervitare gravidæ, inter *Ludovicum Cappellum*, doctiſſimum *Criticæ ſacræ* Auctorem, & *Arnoldum Bootium*, Ebraicè peritiſſimum, de variantibus Ebraici textûs lectionibus, an nimirùm ex Græca τῶν LXX. verſione, aut aliunde, colligi aut poſſint, aut debeant, agitarentur, ambo ſuarum opinionum invicem repugnantium vi nimiùm confiſi, Epiſtolis ad *Uſſerium*, tanquam ad æquum idoneúmque Arbitrum ſcriptis editîſque publicè appellârunt. Ille verò ſilentio ſibi indicto, ejuſmodi concertationibus, à quibus mentem habuit averſiſſimam, intermiſceri diu nolens, tandem *Cappelli* repetitis, iisdémque importunis, epiſtolis provocatus, ſententiam, non præcipitem quidem & temerariam, aut ex ſtudio partium dictatam, ſed gravem, modeſtam, & ex ſano judicio, libratis rerum momentis, prout ſibi videbatur, derivatam, epiſtolâ ad eundem A. MDCLII. editâ, dixit. Veruntamen an ille omnibus *Cappelli* argumentis probè & ad plenum ſatisfecerit, & an conjecturæ illius ſcopum ſemper attigerint, ego, non inquiro: alii judicent: qui facilè interim dabunt, multa tum ad Græcam verſionem, tum ad *Samaritanum* Pentateuchum, quem à *Doſitheo*, ortu & genere *Samaritano*, & ſupparis cum *Simone* Mago ætatis, interpolatum, correptum, & depravatum fuiſſe ex decreto Synodico *Eulogii Alexandrini* apud *Photium* ſtatuit, pertinentia, curioſâ indagine eruta, & lectu digniſſima, illic reperiri.

Uſſerium ad ſe vocat Cromvvellus, cum illo conſilia vaſtè initurus.

Uſſerii famâ per univerſam *Angliam*, & potiſſimùm in Urbe, tum ob concionum in ſacello *Lincolnienſis Hoſpitii* habitatum frequentiam, tum ob libros recèns editos, magis magîſque inclareſcente, ſceleſtiſſimus Latro, *Oliverus Cromvvellus*, qui infamibus rebellis Parlamenti reliquiis (quæ vulgatiſſimo ſcommate *Uropygium*, Anglicè *The Rump-Parlament*, erant nuncupata) menſe Aprili expulſis, ſummam rerum poteſtatem, imperio planè deſpotico ſibi arripuiſſet, ut majorem populi plauſum captaret, *Uſſerium* accerſitum obviâ comitate excepit, & inter alia colloquii argumenta, ſub falſa fictáque pietatis ſpecie *de augendo & ſtabiliendo tum in* Anglia, *tum alibi terrarum, communi Proteſtantium commodo*, (ſic ad fallendam incautam plebem ſceleribus ſuis meliùs ſecuriúſque obtegendis *religionis Proteſtanticæ* cauſam prætexere ſolent Invaſores) diſſeruit: ſed quicquid ſani conſilii dictaverit prudentiſſimus & piiſſimus Archi-Præſul, enthuſiaſticus iſte, quo exagitatus erat, furor, id planè irritum reddebat. Utcunque benignè dimiſſus erat *Uſſerius*, quem, licèt fanatico œſtro percitus, Ordinem Epiſcopalem, Liturgiam, ſacróſque Eccleſiæ *Anglicanæ* ritus, Clerúmque Orthodoxum, fortunis & dignitatibus ſuis ob fidem in Regem Martyrio coronatum,

Filiúmque

Filiúmque exulantem præſtitam, exutum capitaliter odiſſet, nondùm retectâ hypocriſeos larvâ, revereri & diligere præ ſe tulit: & ut id luculentiori documento conſtaret, ſuggerente, quod vero non abſimile videtur, *Bernardo*, olim *Uſſerio* à ſacris, jam verò *Cromvvello* ab eleemoſynis . . . . libras ex pecuniis à *Deo dandis*, h. e. ex animalibus aliiſve rebus divenditis, quæ aliquo modo ad mortem cujuspiam inferendam conduxerint, creſcentibus, utpotè ex veteri lege Regio Eleemoſynario ceſſuris, pióſque in uſus erogandis, illi numerandas permiſit. Nemo ſanè *Uſſerio* puſillanimitatem exprobrare debet, quòd penſionem iſtam non optanti, nec teruncium quidem exſpectanti oblatam, ne dicam, obtruſam invito animo acceperit: cùm præcipitis conſilii damnoſæquæ imprudentiæ fuiſſet redarguendus, ſi ſecùs feciſſet. Hâc autem prudentiâ faciliorem ſibi parabat viam intercedendi apud Tyrannum aliàs infeſtum, pro fratribus oppreſſis afflictiſque, ſi quando nova perſecutio oriretur, quæ mox ſecuta eſt, ut ſtatim videbimus.

Uſſerius ſolennem in funere *Seldeni* concionem habet.

D. *Joanne Seldeno*, viro ſummo, cujus fama, ob excelſiſſimas animi dotes conſummatámque eruditionem, nunquam interibit, neque ex hominum memoria delebitur, quamdiu literis conſtabit honos, triceſimo Novembris A. MDCLIV. è vivis excedente, clariſſimi viri, D. D. *Matthæus Haleſius* & *Joannes Vaughanus*, hic poſteà regnante *Carolo* II. ſummus Communium placitorum, ille ſummus totius *Angliæ* Juſtitiarius, aliique, ultimarum tabellarum Executores, impensè rogârunt *Uſſerium*, ut amico jam fatis functo concione funebri parentaretur; utpotè ſatis gnari, neminem, qui laudaret, quàm *Uſſerium*, digniorem habitum iri. Ut ſuum erga Virum arctiſſimâ per quadraginta annos & ultrà neceſſitudine ipſi conjunctiſſimum teſtatum faceret affectum & amorem, facilè adſenſus eſt, & die decimo quarto Decembris, quô corpus in Societatis, cujus *Seldenus* erat ingens lumen & decus, Juriſpetitorum Templariorum ædes occupantium, Eccleſiâ terræ mandabatur, conſcenſis ſacris roſtris, perorans, non ſibi, non ampliſſimo illuſtrium virorum, qui ſplendidiſſimis maximéque ſolennibus interfuere exequiis, cœtui, non *Seldeno* defuit. Inter elogia, quibus dilectiſſimum ſuum *Seldenum* cumulavit, hoc maximum meritò videbitur, quòd *ſe vix dignum, qui*, phraſi apud nos uſitatiſſimâ, *illius libros portaret*. h. e. nullo in pretio, ſi cum illo conferatur, habendum eſſe putaverit. Ita præ modeſtia propriæ dignitatis oblitus ci viſus eſt *Uſſerius*, dum ſummam *Seldeni* doctrinam, quaſi in altiſſimo humanæ induſtriæ faſtigio collocatam, præconiis penè fidem exſuperantibus, extollere ſtuduerit.

Uſſerii de Græca LXX. Interpretum verſione Syntagma.

Quò, ſenectâ jam indies ingraveſcente, & propemodùm confectâ, ſe propiùs ad ultimam vitæ metam accedere ſenſit *Uſſerius*, eò impenſiori ſtudio, quod prelo habuit paratum, in publicam lucem protrudere cupiebat. Sui ipſius ergo juſſu & curâ prodiit *Londini* MDCLV. *De Græca Septuaginta Interpretum verſione Syntagma: cum libri Eſthera editione Origenicâ, & vetere Græcâ alterâ, ex Arundelliana Bibliotheca, nunc primùm in lucem productâ.* Fatendum eſt, *Uſſerium* quasdam κυρίας δόξας & ſibi peculiares, de quibus meritò dubitari poteſt, in hoc Syntagmate protuliſſe, quas tamen mirâ ingenii ſubtilitate adſtruere conatus eſt, Prætermiſſo enim, quòd ſolos quinque libros *Moſis* ab illis Interpretibus Græcè, & quidem accuratiſſimè, converſos fuiſſe dixerit, quæ erat *Ariſteæ*, *Joſephi*, *Hieronymi*, totiúſque Scholæ *Judæorum* ſententia, ſtatuit, veterem iſtam interpretationem, in Bibliotheca *Ptolomæi Alexandriæ* repoſitam, incendio periiſſe: illam verò, quæ non multò pòſt loco illius ſubſtituta, omnium tum Græciſſantium *Judæorum*, deinde ab hiſce Helleniſtis ad Apoſtolos & primitivæ Eccleſiæ Doctores derivata, quam Chriſtianorum in manus & ſub oculis veniebat, reliquos veteris Teſtamenti libros complectentem, ab aliquo *Judæo* poſt quartum *Ptolemæi Philometoris* annum factam fuiſſe: hunc obſcurum homuncionem textum ſacrum, aut addendo, aut detrahendo, aut mutando, aut pro laſcivia ingenii & deditâ operâ perperàm interpretando, adulteraſſe, illiúſque fraudibus & perfidiæ miram iſtam, quæ inter Ebraicos & Græcos codices intercedit, diſcrepantiam adſcribendum eſſe. *Judæos* Sacerdotes & Levitas, tunc in *Ægypto* commorantes, qui, deſertis *Hieroſolymis*, in novo *Oniæ* templo, in agro *Heliopolitano* condito, ſacris operari conſueverint, ex oſcitantia, turpíque ignaviâ hanc novam verſionem corruptam fœdatámque, temerario auſu, abſque aliqua exploratione admiſſam, in publicos uſus adhibuiſſe, aliáque gratis dicta, à quibus recenſendis abſtineo: quæ ad rigidum examen vir doctiſſimus, *Henricus Valeſius*, in Epiſtola *Lutetiæ Pariſiorum* idibus Novembris anno MDCLXV. ſcriptâ, & in calce illius adnotationum in *Euſebium* editâ revocavit. Longè tamen plura, miræ curioſitatis, quæ ſacrum textum, iſtius Græcæ verſionis varias editiones, illorúmque temporum hiſtoriam illuſtravit, illic reperiri, omnes, qui de hiſce literis rectè judicare nôrunt, facilè concedunt, & inter illos ipſe animadverſor *Valeſius*; qui in limine Epiſtolæ memoratæ ita *Uſſerium* alloquitur. *Volo hic Tibi laudes tuas ingerere. Neque enim id modeſtia tua, nec amicitia noſtra patitur: Dicam tamen ingenuè, quod cenſeo, in plerìſque quidem, quæ illic à te ſcripta ſunt, aſſentior tibi: tuámque eximiam eruditionem & acumen ingenii magnoperè demiror. Sunt tamen nonnulla, in quibus abs te diſſentire cogor invitus.*

De Cainane ſecundo Diſſertatio.

Huic Syntagmati *acceſſerunt ob argumenti cognationem*, *de* Cainaane, *in vulgata LXX. editione ſuperaddito, ex illius Chronologia ſacra nondùm edita, Diſſertatio: una cum ejuſdem edita ad* Ludovicum Cappellum *de variantibus textûs Hebraici lectionibus, anno* 1652. *& altera à* Gulielmo Eyrio *ad ipſum A.* 1607. *data Epiſtola.*

Sed de hac Chronologia ſacra, aliiſque libris, quos *Uſſerius* reliquit ineditos, quorum tamen aliqui poſt mortem prodiere, uti & de ingenti ſchediorum illius & Collectaneorum mole, poſteà opportuniùs dicam.

Cromvvellus in Presbyteros Epiſcopales furioſè graſſatur, quem, pro illis interceſſurus adit Vſſerius.

Cromvvellus malâ & tetricâ conſcientiâ, quæ illum ſuſpicioſum & irrequietum reddiderat, exagitatus, & de ſummâ poteſtate, quam cædibus peſſimiſque artibus uſurpaverat, retinendâ valdè anxius, jam retectâ ſimulatæ miſericordiæ larvâ, in nobiles alióſque, qui Regias partes flagrante rebellione & funeſtiſſimo bello ſecuti ſunt, præſertim verò in Eccleſiæ *Anglicanæ* Presbyteros (nam Præſules deſpectui habuiſſe videtur propter paucitatem) qui omnium bonorum jacturam jurisjurandi reverentiæ & conſcientiæ tranquillitati firmiſſimâ mente poſtpoſuerint, ferocire, imò & ſævire cœperat. Horum plerique omnes ex utriuſque Academiæ Collegiis, & Eccleſiis Parochialibus, quas ſacrilegè invaſerant Miniſtelli Presbyteriani & Independentes, crudeliter ejecti, aut in ædibus conductis, aut in Nobilium familiis, aut in privatis ſacellis ſacrum juxta Eccleſiæ Anglicanæ conſtitutionem Miniſterium obibant, aut pueros & adoleſcentes in rudimentis doctrinæ, & erga legitimum Principem fidei, inque ſanæ Theologiæ articulis inſtituendi munus ſuſcipiebant: alii aliter, prout quisque animo propendebat, in mediis hiſce anguſtiis amicorum benevolentiâ & liberalitate adjuti, vitam tolerârunt. *Londinum* autem erat reliquorum Confeſſorum aſylum, ubi in tanta civium multitudine tutiùs ſecuriúſque delituerunt, & majori libertate gaviſi ſunt. Hoc limis, imò indignabundis furentibúſque, oculis videns *Cromvvellus*, & animo ferens iniquiſſimo, *Declarationem*, uti appellant, (nam conculcatis legibus, omnia pro arbitrio adminiſtrari voluit) primo die Januarii A. MDCLV. juxta ſtylum & computationem noſtram, publicavit, in qua ſub ſeveris pœnis jubetur, ne quiſquam ex illis in privatis ſcholis pueros doceret, aut in ædibus Nobilium exceptus, aut in Oratoriis, in quibus ſacri conventus haberi ſolebant, aliquam ſacræ functionis partem adminiſtraret, rapiendis in carcerem, qui contrà fecerint. Ut ab hiſce moleſtiis periculíſque meliùs & honeſtiùs ſeſe eriperent Epiſcopales Theologi, multi ex his celebrioris notæ *Londini* commorantes, dira hactenùs paſſi, diriora jam paſſuri, ut par eſt credere, (licèt ſibi ſoli gratiam hanc deberi aſſeruerit *Bernardus*, quem juſtâ laude hac ex parte, ſi rem ita ſe habuiſſe certò mihi conſtaret, neutiquàm fraudandum cenſerem) ab *Vſſerio*, tunc rure agente, literis petière, ut *Cromvvello* pro gratia & bona exiſtimatione, quâ apud illum valere ferebatur, interpoſitâ ſuâ operâ, iret ſupplicatum, ut libertas conſcientiæ, omnibus ſectis tum effusè conceſſa, ipſis quoque concederetur: & cùm in publicis Eccleſiis, è quibus detruſi fuiſſent, ſacri cultûs causâ convenire non liceret, id ſaltem illis impunè conveniendi in Oratoriis privatíſque ædibus daretur facultas. Ut afflictiſſimis viris, ejusdem ſacræ communionis Myſtis, in ſummo periculo conſtitutis, quoquomodo, quantùm in illo erat, opitularetur *Vſſerius*, relictâ *Rigatâ* in provincia *Surreienſi*, ab urbe quindecim circiter milliaribus diſſitâ, animo penè deſpondente, de itineris ſucceſſu malè ominatus, *Londinum* reperit, bonâque causâ fretus, ſacrâque hâc quaſi fungens legatione, ad *Cromvvelli* præſentiam admiſſus, rem propoſitam piè & tenerrimo cum affectu urſit, rámque juſtis ac ſolidis rationibus & argumentis corroboravit, ut victor evaſerit, *Cromvvelli* pertinaciâ, licèt ægrè quidem expugnatâ, qui pollicitus eſt, nullam iis moleſtiam faceſſendam eſſe, *modò rebus civilibus & ad præſentem πολιτείαν ſpectantibus ſeſe non ingeſſerint.* Sed nudis verbis abſque aliquo fortiori auctoramento licèt mille teſtes adfuiſſent, neutiquàm fidendum erat. Ideò *Vſſerius* alterâ vice illum adibat, petiturus, ut priori *Declaratione*, ſi non penitùs revocatâ, ſaltem pro tempore ſuppreſſâ, promiſſum iſtud ſcripto publico firmaretur. Facilè in cubiculum introductus, & ſedem capeſſere juſſus, ibi Chirurgum ulceroſo tuberculo in *Cromvvelli* pectore exceſceſcenti emplaſtrum apponentem reperit. Aliquantillo pòſt tempore, ad novum colloquium ventum eſt. *Cromvvellus* autem auditis, quæ proponerentur, replicavit, *ſe de re iſta meliùs & exploratiùs cum Conſiliariis ſuis deliberaſſe, qui illius quàm maximè intereſſe judicârunt, neutiquàm ejuſmodi hominibus, novis motibus quotidie intentis, qui erant ipſius, præſentiſque rerum adminiſtrationis infeſtiſſimi hoſtes, libertatem petitam concedi oportere.* Quo brevi colloquio finito, urbanè quidem dimiſſus eſt *Vſſerius*. Triſtis admodùm rediit domum, & clàm apud ſuos de *Cromvvelli*, qui promiſſis non ſteterit, perfidiâ graviſſimè queſtus, ultrà addidit inter alia, quòd *Cromvvelli* potentiam vix ſtabilem fore, aut permanſuram, aut ſaltem illius vitam ad multos annos prolongari non poſſe, illud nimirùm ex turbatiſſimo rerum ſtatu, hoc verò ex ægritudinibus perpetuâque illius mentis agitatione, quæ eſt miſerrima ſors Tyrannorum, ut puto, pro ſagacitate ſua præſenſiſſet, *extorrem Regem tandem in* Angliam, *reverſurum eſſe.*

Vſſerium Chronologiam ſacram edere geſtientem primò ægritudo, deinde mors intercepêre.

Circa medium Februarii, Urbe relictâ, rus repetens, licèt acerrimus dolor menti, ob perſecutionem, quam interceſſione ſuâ apud flagitioſiſſimum Tyrannum avertere non poterat, jam adversùs Epiſcopalem Clerum paſſim graſſantem, altùm inſederit, quantillum erat vitæ, quod ſupererat, pro more quaſi in naturam verſo, dum ſolus eſſet, nulliſque innexus negotiis inter ſtudia doctrinæ ac pietatis officia partitus eſt. Relectis inque novum adductis examen ſchedis, quas de *Chronologia ſacra* priùs apparaverat, quicquid ad opus iſtud abſolvendum defuiſſe videretur, addidit & ſupplevit: quod non modicum erat mentis ſolamen. Præſagire enim viſus, ſive ex viribus in iſtâ confectâ ætate penè abſumptis, ſive aliundè, ultimum vitæ ſuæ terminum non procul diſtare, nec longè prorogandum: ad diem natalem in Ephemeride iſtius anni adnotans, quotum ætatis ſuæ annum tunc attigiſſet, ſubjunxit, *dies meos completos eſſe*, & deinde literis majuſculis ſcripſit, RESIGNATIO. Properabat quidem ultima hora, illo quidem exſpectante, Amicis non item. Viceſimo enim die Martii, ad veſperam, fataliter ægrotare cœperat, iſchiade primò laborans, quam proximo mane ſecuta eſt pleuritis. Inde dolor magis magiſque augebatur, remediis nullis à Medico, qui,

ſive

ſive ex ignorantia, ſive errore, non benè, ut ex diſſecto corpore liquebat, partes ſuas impleverit, præſcriptis expugnandus. Interim per quatuordecim plus minùs horas, ingenti, licèt non æquali, intentione & violentiâ, cruciatu diſtineretur, cui ferendo, vires imminutas vix aliquandiu ſuppetere poſſe, facilè ſentiens, Deo ſe totum effuſis precibus commendavit, aſſiſtente Comitiſſæ Sacellano. Circa lectum adſtantibus pia ſuggeſſit conſilia de præparatione ad benè ſanctèque moriendum, etiam dum robur, dum valetudo adeſſet: illuſtriſſimæ verò Comitiſſæ, ob inſignem illius benignitatem, quam per multos annos ſumma cum animi lætitia & voluptate expertus eſt, ſolennes egit gratias. Tunc paulò ante mortem petens, ut jam ſibi privatiſque ſuis orationibus & meditationibus vacaret, in hoc unicè intentus, Deum, ut propter *Jeſu-Chriſti* paſſionem & mortem illius miſereri pro infinita ſua miſericordia dignaretur: *Condona mihi*, inquiebat, *ô Domine, peccata mea omiſſionis.* Hæc erant illius ultima verba, nec quicquam aliud poſteà ab illo prolatum fuiſſe, qui aderant, audivere. * Mox enim piam efflavit animam *Uſſerius*, Vir ſummus, & propter pietatem, eruditionem, & dignitatem eminentiſſimus: poſtquàm ſeptuaginta quinque annos, tréſque, demptâ unâ ſeptimanâ, menſes vixiſſet.

* XXI. Martii MDCLV.

Convenerat inter V. C. D. *Timotheum Tyrrillum*, *Uſſerii* generum, & illuſtriſſimam Comitiſſam *Petroburgenſem*, de illo ſepeliendo, cum omni debito decore, ſed ſine ſumptuoſa pompa & ſtrepitu, in Eccleſiæ Parochialis cryptâ, ad familiam iſtius propaginis *Hovvardorum*, è qua erat oriunda, pertinente. Sed quod veriſimillimum eſt, procurante *Bernardo*, qui ſe ſe in gratiam & favorem *Cromvvelli*, utpotè cui vitam debuit in iſta horrenda ſtrage, poſt expugnatam ferro igníque *Droghedam*, in qua, paucis admodùm, ne mulieribus quidem exceptis, parcitum fuerit, inſinuaverat, *Cromvvellus* artis diſſimulandi peritiſſimus, literis tranſmiſſis interceſſit, non ex amore pietatis aut reverentiâ canitiei ſacrarúmque inſularum venerandi Archipræſulis, ſed vafris artibus politicíſque rationibus inductus, voluit, ut ſacræ iſtæ exuviæ in Abbatiali Eccleſia *VVeſtmonaſterienſi* publicè illius ſumptibus conderentur. Ille enim ſatis gnarus, quantùm decoris, quámque inſignem gloriam, non tantùm domi, ſed per univerſum orbem Chriſtianum, & potiſſimùm apud Eccleſias Reformatas in *Gallia*, *Belgio*, *Germania*, & alibi gentium, ſibi peperiſſet *Uſſerius*, id pro verſipelli ſuo ingenio deditâ operâ & ſedulò egit, non modicam laudis partem in ſe ex hoc magnifico funere derivaturus. Cui igitur apparando ducentas libras Anglicanas è fortuitis *Deo dandorum* pecuniis eximendas ſolvi juſſit. Non enim majori pretio egregiam iſtam, quam ab Exteris captaturus eſſet, laudem, cenſuit redimendam Parricida ſceleratiſſimus, & in omne ævum execrandus. Exequiis ex improviſo dilatis, corpus condiri oportuit: quod tandem indicto die, viz. XVII. Aprilis A. MDCLVI. currui, pullatis pannis lugubrem in modum, cum reliquis appendicibus, ornato, impoſitum, magno Nobilium numero comitante, prout in Magnatum funeribus fieri ſolet, *Londinum* defertur. Cùm ventum eſſet ad ædes *Sommerſettanas*, ſereniſſimæ Reginæ *Henrici Mariæ*, auguſtiſſimi Regis *Caroli* I. viduæ, palatium, *ſequeſtrati* (ut verbo forenſi utar) Presbyteri Eccleſiæ *Anglicanæ*, qui teſtandæ reverentiæ & obſequii erga *Uſſerium* causâ, illic ex pacto convenerant, ſeſe immiſcentibus, ni malè, poſt quadraginta octo annos, memini, paucis ex Miniſtris Presbyteranis *Londinenſibus*, inde egreſſi, bini longo rectóque ordine *VVeſtmonaſterium* proceſſerunt, ut de confertiſſima aliorum, qui aderant, multitudine ſileam. Depoſitâ aliquanto tempore in Eccleſiæ choro ſandapilâ, *Bernardus* conſcenſis roſtris concionem, cui interfui, habuit in hæc verba 1. Sam. XXV. 1. *Mortuus eſt autem Samuel, & congregatus eſt univerſus Iſrael, & planxerunt eum nimis, & ſepelierunt eum in domo ſua in Ramatha*; quâ ad finem perductâ, proceditur ad ſepulchrum, in S. *Eraſmi* ſacello à latere magnificæ Capellæ R. *Henrici* VII. effoſſum, in quo, *Bernardo* officium iſtud in Liturgia præſcripturo, juxta ritus Eccleſiæ *Anglicanæ* iſthic peragente, recondebatur, uſquedùm reſurrectionis aurora illuxerit, cuſtodiendum.

Sepultus in Eccleſia Abbatiali *VVeſtmonaſterienſi*

Hâc compendiariâ vitæ *Uſſerii* hiſtoriâ defunctus, ea, prout in contexendis deſcribendíſque magnorum virorum vitis uſu venit, quæ ad formam habitúmque corporis, *ἰδιοσυγκρασίαν*, mores, ingentéſque animi dotes, aliáque mixti generis propiùs ſpectant, paucis ex induſtria (neque enim Panegyriſten in celebrandis illius laudibus fuſiori ſtylo ſuperfluè excurrentem ago) referre, & quaſi coarctatâ tabellâ repræſentare, & demùm Scripta, quæ reliquit, ſive perfecta, poſt mortem in lucem edita, ſive affecta tantùm, à quibus abſolvendis, aliis ſtudiis impeditus, manum abſtinuit, recenſere jam, ut Lectorum curioſitati pariter ac profectui & commodo hac ex parte ſimul proſpiciam, aggredior.

Staturâ erat aliquantulùm procerâ, & corpore benè compoſito, cæſarie, præſertim in juvenilibus annis, ſubnigrâ, temperie paulò ad ſanguinem inclinante, vultu gravi & ſerio, bonæ indolis ſedatæque mentis indice, inceſſu, etiam in ſenecta, erectus, robuſtâ valetudine, licèt ſemel febre quartanâ, iterúmque ſtranguriâ immodicóque ſanguinis effluxu quaſſatâ: raró admodùm capitis dolori obnoxius, nunquam verò aut calculo, aut podagrâ vexatus: parcus vini, in cibo abſque condimentis reliquíſque gulæ irritamentis cocto paratóque moderatus, ita ut, ſive id ipſius temperantiæ ſive facili bonæque concoctioni adſcribendum ſit, nihil inde mali ſentiente aut ſtomacho aut cerebro, è menſa repente, quamprimùm per hoſpites licuit, in muſeum ſtudiorum gratiâ valuerit reverti.

Forma habitúſque corporis.

Dein genio ſublimi, omniúmque ſcientiarum, tam divinarum, quàm humanarum capaci, & de indefeſſâ, quæ illum, exporrecto totius vitæ ſpatio, nunquam deſtituit, induſtriâ, non eſt, quòd hìc quicquam denuò repetam, quod apud omnes notiſſimum eſt, quibus

Mores dotéſque animi.

Uſſerii

Uſſerii nomen non ignotum, & quod etiam libri, in omne ævum victuri, luculentiſſimis documentis teſtabuntur.

Pietas ſincera & abſque omni fuco & oſtentatione, quam ab ineunte adoleſcentia à corde, amore Dei cœlitùs accenſo, fluentem, à turpitudine & opprobrio per gratiam *Chriſti* integram ſervavit, in omnibus vitæ actionibus officiiſque religionis, ſive clàm, ſive publicè peractis, illuxit. Non pecuniarum avidus, non opum corraſor, effuſæ in pauperes, præſertim in juvenes Academicos anguſtioris fortunæ, aſſignatis annuis penſionibus, ut ſtudiis animum alacriùs intenderent, liberalitatis: orphanorum aliorúmque, quos impenſis ſuis in ſcholis educandos curavit, fautor & patronus. Sed inter Chriſtianas, quas exercuit, virtutes, mira humilitas potiſſimùm eminuit, quæ illum ſupra omnes titulos reddidit maximè venerabilem: non ſui amans, non aliorum contemptor. In tam alto dignitatis & famæ faſtigio poſitus, cunctos, etiam mediocris fortunæ & ingenii, obviâ comitate excepit, amicos verò perquàm benignè & familiariter, ſemper tamen ſub juſto veræ prudentiæ moderamine: ſibi minimè placens, relictâ cuiquam opinandi libertate; non rigidus alieni operis cenſor: in Adverſarios, licèt laceſſitus, non contumelioſus: in congreſſu facilis, & ab omni moroſitate vacuus, à quo neminem aut elato ſupercilio aut faſtuoſo ſermone repellebat, ne Presbyteranos quidem Miniſtros, qui, licèt implacabili in ſacrum Epiſcoporum ordinem, illorum technis furoribúſque hìc everſum, odio adhuc ferrentur, illum tamen revereri, & non mediocri obſervantiâ & obſeqnio proſequi præ ſe tulerunt.

Cenſurâ à quibusdam ob nimiam Presbyteranis præſtitam gratiam notatus.

Sed celari non oportet, illum inde ſibi apud ſuos non parùm invidiæ conflaviſſe, quaſi illorum ſchiſmati pariter ac ſententiis in quibusdam dogmatibus Theologicis controverſis nimiùm quantùm indulſiſſet, ne dicam, in præjudicium Epiſcopalis Eccleſiæ, oppreſſæ licet & oppugnatæ, nondùm tamen per horum fidem, conſtantiam in duriſſimis rebus patientiam & zelum ab hoſtibus triumphatæ, faviſſet. Multi enim *Uſſerium* lenitatis & benignitatis erga iſtiusmodi homunciones, qui indicto contra Regem & Eccleſiam *Anglicanam* bello, res ſacras civiléſque perjuriis, rebellione & cædibus ſub larva *reformationis* commiſcuiſſent, oſtenſæ, exceſſu peccaſſe cenſuerunt.

Strenuus olim Calvinianorum dogmatum aſſertor.

Quisquis in memoriam revocat, ut Catechiſmum, conciones (quandoque enim cùm de *Arminianorum* dogmatibus coram Rege aut ad populum peroravit, non abſtinuit ab acribus cenſuris) Epiſtolas editas, & *Gotteſchalci* Hiſtoriam omittam, quàm magnam in condendis Eccleſiæ *Hibernicæ* articulis partem olim ſuſtinuerit *Uſſerius*; illum quibusdam *Calvini* placitis addictiſſimum fuiſſe facilè ſibi perſuadebit; de quo, cùm diſputationes ejusmodi iterùm paulò poſt mortem ipſius incaleſcerent, Presbyterani, quibus nimirùm diſciplina *Genevenſis*, pariter ac doctrina, cordi erat & in deliciis, ſpondentes, non parùm præſidii ex tanti nominis auctoramento in cauſam *Calvinianam* derivandum eſſe, tanquam de magno earundem opinionum Patrono & Fautore, ſeriò gloriati ſunt. Eſto. Quid ergo? Num cuipiam vitio verti debet, ſi in iſtis perplexis dogmatibus (†) Theologicis, neutiquàm ad doctrinam fidei ſpectantibus, quæ meræ ſunt argutiæ, & de quibus, pro varia laſcivientium ingeniorum inclinatione & indole, rixæ liteſque nunquam ceſſaturæ movebuntur, aut amplectendis aut rejiciendis, judicium ſuum, unitate Eccleſiæ ſalvâ & integrâ manente, ſecuturus fuerit? Abſit: Nemo enim aut pius, aut prudens, aut modeſtus id dixerit. De qua re utique prorsùs ſiluiſſem, ſi in eadem ſententia, quam pridem amplexus fuerat *Uſſerius*, tuendâ perſeveraſſet.

Sed mutavit ſententiam ante mortem.

Illum verò ante mortem, quod ad hoſce articulos *de Electione & Reprobatione*, *de Gratia*, *de libero arbitrio*, *de Redemptione humani generis per mortem Chriſti Salvatoris*, reliquóſque omnes ſpectat, aliam a priori, mutatâ mente, ſuſcepiſſe, & in gratiam cum Episcopo *Overallo*, conſummatiſſimo Theologo, rediiſſe, ex trium magnorum Virorum, omnique fide digniſſimorum, D. D. D. *Briani Waltoni*, *Petri Gunningi*, & *Herberti Thorndikii* teſtimoniis, propriâ ſingulorum manu ſignatis, adversùs quorum veritatem nulla legitima exceptio admitti poteſt, luculentiſſimè, quicquid contra dixerit *Bernardus*, liquet. Hæc verò, quod ex intuitu noſtratium, qui haſce ſchedas legerint, addo, in præclara de hoc argumento appendice, ad librum, cui titulus, Ἑαυτοτιμωρούμενος, ab eruditiſſimo Viro, & invicto Eccleſiæ *Anglicanæ* contra iſtius temporis ſchiſmaticos vindice, D. *Thomâ Piercio*, poſteà digniſſimo & integerrimo Collegii B. *Mariæ Magdalenæ Oxonii* Præſide, & Eccleſiæ Cathedralis *Sarisburienſis* Decano, contra quendam famoſum Presbyteranum Miniſtrum *Londini* A. MDCLVIII. Anglicè editum, exſtant.

In Uſſerium inſurgit Heylinus.

Hæc multis fortaſſe levia quidem videntur, ac ne hili æſtimanda. Sed longè ſeveriori dicâ intentata, *Uſſerium* aculeato ſcripto perſtringit D. *Petrus Heylinus*, jurium, doctrinæ, diſciplinæ, rituúmque ſacrorum in peſſimis & difficillimis temporibus, Eccleſiæ *Anglicanæ*, ringentibus indignantibúſque Puritanis, ſtrenuus admodùm Adſertor, quaſi ille in multis religionis capitibus explicandis à vero Articulorum, quibus omnes ſacris ordinibus initiandi ſubſcribere tenentur, ſenſu, & ab Eccleſiæ mente abiiſſet, imò & contraria dogmata invexiſſet.

A nepote defenditur.

Adversùs has exceptiones breves Avi ſui, longo pòſt tempore Actoris convitiis, ut putabat, irritatus V. Cl. D. *Jacobus Tyrrillus*, ex filia nepos, vindicias edidit. Sed nolo hiſce controverſiis dudùm ſopitis me ingerere, nec ſingillatim iis recenſendis immorari: (utpotè quod ſcopo & inſtituto Hiſtoricæ narrationis, quam ſuſcepi illuſtrandam,

(†) De hiſce articulis, jam dudùm in Eccleſia Genevenſi nihil quicquam diſputatur.

neutiquàm

neutiquàm convenit) unum aut alterum ex articulis objectis, qui præ cæteris cenſuræ obnoxii ſunt, quaſi in tranſitu memorare contentus.

Uſſerius Epiſcopos & Preſbyteros ſolo gradu, non ordine differre vult.

Ab ingenti iſto, ne dicam, immodico, quô ferebatur erga Eccleſias Reformatas, ſive in *Gallia*, *Belgio*, aut alibi gentium in tranſmarinis Regionibus, quæ Epiſcopis carent, affectu, ne ordinationes, à quibus Sacramentorum totiusque muneris Eccleſiaſtici adminiſtratio unicè pendet, apud illos factæ, irritæ & nullæ haberentur, *Uſſerius* juxta quorundam Scholaſticorum, qui otio & ingenio ad deprimendam legitimam Epiſcoporum auctoritatem, hac in re à primis æræ Chriſtianæ ſeculis derivatam, & optimo jure vindicatam, abuſi ſunt, effatum, heterodoxæ novitatis arguendum, rotundo ore & expreſſiſſimis quidem verbis aſſeruit, *Epiſcopum & Preſbyterum gradu tantùm, non ordine differre*: in qua ſententia (uti in multis aliis dogmatibus Theologicis controverſis) habuit ſibi conſentientem & ὁμόψηφον (a) D. *Davenantium* Epiſcopum *Sariſburienſem*, cujus de Prædeſtinatione & reprobatione Prælectiones Academicas edendas procuravit. Hâc decretoriâ ſententiâ, nequaquàm admittendâ, acerbiſſimas Pontificiorum cenſuras & opprobria, quaſi nulli eſſent Sacrorum Miniſtri in illis Eccleſiis ritè conſtituti, retundi & elidi poſſe putabant. Alii autem viri doctiſſimi, ex Præſulibus & Sacerdotibus, eſſentiali inter Epiſcopos, quibus ſolis ordinandi jus ab ipſis Apoſtolis, quorum ſunt ſucceſſores, per omne ævum ad illos tranſmiſſum & demandatum competit, & Preſbyteros, quoad diſtinctos ordines, diſcrimine ſtudioſè retento, de iſthoc gravi defectu, quô laborant Eccleſiæ Proteſtanticæ extra *Angliam*, mitiùs & benigniùs ſentientes illas, præſertim *Gallicam*, ubi *Romana* Religio ſub civilis poteſtatis præſidio dominata eſt, adhúcque dominatur, (nam diverſa Belgicæ, introductâ poſt abdicatum R. *Philippum* II. liberâ Republicâ, videtur eſſe ratio, quæ inde, *Uſſerio* cenſente, *minùs excuſabilis*, quàm altera redditur) ex *neceſſitate ſola*, quam induxit temporum, quibus illorum Majores ab Eccleſia *Romana* ſeceſſionem fecerint, iniquitas, ſi non defendi, ſaltem excuſari, & inter membra myſtici corporis *Chriſti*, recenſeri poſſe longè meliùs ſtatuunt. Quâ egregiâ animi moderatione jura Catholicæ Eccleſiæ integra & intemerata, & Chriſtianam charitatem & benevolentiam illæſam, ſimul ſervant: licèt cum illis in ſanctiori Euchariſtiæ myſterio participando vix communicaverint: quod tamen *Uſſerium*, ſi in *Gallia*, ac etiam in *Belgio* ſedem fixam habere contigerit, ſe facturum, omni diſſimulatione & metu ſepoſitis, profeſſus eſt. Ne verò de hâc *Uſſerii* indulgentiâ & candore triumphos agant Preſbyterani, ſive *Angli*, ſive *Scoti*, meminiſſe oportet, *Uſſerium* illorum aut ordinationes calculo ſuo nunquam approbaſſe, aut ſacris interfuiſſe, utporè qui perjurii & rebellionis adversùs Epiſcopos, quibus fidem canonicámque obedientiam ſolenni juramento addixerant, ſuſcitatæ manifeſti, nullâ neceſſitate, ſive reali & inſuperabili, ſive fictâ prætenſâque, adacti, flagirioſo ſchiſmate conſpurcati, quod alieni eſſet juris, longéque ſuperioris auctoritatis, ſacrilegè invaſerunt. Ne verò quiſpiam ſuſpiciones aleret, quaſi *Uſſerius*, ſententiâ *de Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*, quam olim ſcriptis eruditiſſimis tutatus eſt, mutatâ, jura ſui ordinis violare aut imminuere in poſterioribus vitæ annis hâc συγκαταβάσει propoſuiſſet, ſciendum eſt, illum ſimul eodémque tempore aſſeruiſſe, *eminentem iſtum ſpiritualis poteſtatis, quâ Epiſcopi antiſtant Preſbyteris*, gradum, neutiquàm, ex Principum & Synodorum arbitrio pendere, aut à conſuetudine Eccleſiaſtica ex communi conſenſu introductâ derivari, ſed ab ipſis Apoſtolis, à primis naſcentis Chriſtianiſmi initiis fuiſſe inſtitutam & ſtabilitam, *Preſbyteros ſubeſſe Epiſcopis*, & Preſbyteranorum, qui ab Epiſcopis *Anglicanæ* Eccleſiæ ſe ſeparantes, illud novum regimen, novámque diſciplinam impiâ vi rebellibúsque armis introduxiſſent, ordinationes *à ſchiſmatis reatu excuſari non poſſe*: ita molliter loqui amavit vir placidiſſimi ingenii: quas tamen prorsùs irritas, inanes, invalidas, & nullas eſſe ex ipſius principiis, dicendum foret: nec quidem ipſo invito & repugnante: cùm in iſtiusmodi ſacrilegis ordinationibus, formulâ, in Ordinali *Anglicano* penitùs omiſſâ, nulla poteſtas munus iſtud ſacrum adminiſtrandi ordinatis in ipſo impoſitionis manuum actu conceditur: quod ille idem eſſe *ac ſi quiſpiam chartæ nudæ & raſæ ſigillum appoſuerit*, dicere conſuevit. Ille autem à prælaudato Ordinali, quod tanquam omnibus numeris abſolutum maximi æſtimavit, ſe nunquam abduci paſſus eſt.

Quid de Liturgia Eccleſiæ Anglicanæ ſenſerit Uſſerius oſtenditur.

Cùm ſparſi rumores per ora multorum volitarent, quaſi ille, declinatâ ætate, ſi non malè, ſaltem minùs honorificè de Liturgia ſenſiſſet, atrocem iſtam criminationem indignabundâ mente & ore repulit *Uſſerius*, & epiſtolâ ad quendam nobiliſſimum virum tranſmiſſâ, de iſthoc convitio ſeſe purgavit; nec id feciſſe contentus, ad famam apud poſteros hac ex parte vindicandam, duobus circiter ante obitum menſibus, in pugillaribus, in quibus memorabilia, præſertim ad ſe ſpectantia, adnotare ſolitus erat, ſignatis J. A. literis ſcriptum reliquit, *ſe Liturgiam magno in pretio & honore ſemper habuiſſe*, ínque convitium iſtud, ac ſi illam *Idolum* aliquando appellaſſet, tanquam impudentiſſimum ac mendaciſſimum, ab inſita lenitate penè abreptus, ſeverè animadvertit: quod praxi ſuâ, poſtquàm illius publicus uſus in Eccleſiis Parlamentario decreto interdictus fuiſſet, abundè refutavit, utporè in ædibus Dominæ *Petroburgenſis*, uti & alibi, ſacris religionis officiis à Capellano quotidie perlectis, ſemper præſens.

Uſſerii Opera poſthuma.

Sed hiſce omiſſis, proximo in loco de poſthumis *Uſſerii* libris breviſſimè ediſſerendum eſt, quos ſequens indiculus exhibebit.

(a) Determinat. Q. 42.

Chronologia Sacra.

Chronologia ſacra, ſeu annorum & παιδοποιΐας Patriarcharum, παροικίας Iſraëlitarum in Ægypto, annorum etiam Judicum, Regum Juda & Iſraelis ἀπόδειξις Chronologica, *Oxonii* 1660. Edidit V. CL. D. *Thomas Barlovius*, Collegii *Reginenſis* in illa Academia Præpoſitus, & poſteà Epiſcopus *Lincolnienſis*. Liber ſanè quantivis pretii, & maximi ad intelligendam penitiúſque perſcrutandam V. I. hiſtoriam uſûs, quem tanquam baſin & firmamentum Annalium ſuorum, tum ut certior firmatiórque ſacræ Hiſtoriæ in rebus geſtis enarrandis, illic continuâ annorum ſerie diſpoſitis collectiſque, conſtet fides, tum ut quando inceperint celebriores ſacræ Epochæ, è quibus ſubſequentium temporum cognitio pendet, ritè, ſubſtratis demonſtrationibus, ſingularúmque ratione redditâ, calculis accuratè ſubductis, ſtatuatur, ſe editurum, ſi vitam Deus & vires dediſſet, in præfatione ad ſecundam Annalium partem, pollicitus fuerat. Huic ſacro operi maximè intentum ex inopinato mors occupavit, quod maximè dolendum eſt, antequàm ad finem perduxiſſet: ſed illius tamen maximam partem (ab initio enim liber ille mutilus eſt) in quâ perplexas difficultates, dubiáque Problemata, quæ vel in hiſce ſtudiis verſatiſſimorum ingenia hactenùs torſerint, admirandâ ſagacitate ſolvit & explicavit, tanquam pretioſiſſimas reliquias ex incendio aut naufragio ereptas, ſupereſſe & ſervari literatus orbis ſibi gratulatur. Huic operi annectendum propoſuit tractatum *de anno primitivo & veterum Hebræorum Kalendario*, ni mors interceſſiſſet.

Hiſtoria dogmatica de Scripturis & ſacris vernaculis.

Hiſtoria Dogmatica Controverſiæ inter Orthodoxos & Pontificios, de Scripturis & ſacris vernaculis. Acceſſere Ejuſdem Diſſertationes duæ, de Pſeudo-Dionyſii ſcriptis, & de Epiſtola ad Laodicenos. Londini MDCXC.

In iſta Hiſtoria doctiſſimus Auctor, tam veterum *Ebræorum* ante Chriſtum incarnatum, quàm Patrum *Græcorum* & *Latinorum*, aliorúmque Scriptorum cujusque ſeculi, uſque ad A. MDXX. quo tempore lumen veritatis Evangelicæ ſpiſſis ignorantiæ ſuperſtitioniſque tenebris in Eccleſiis Occidentalibus per multa ſecula obvolutæ, emergens, orbi Chriſtiano illuceſcere & emicare inceperit, uti & Conciliorum teſtimonia, ſententiis prolatis, aliáſque probationes ex jure Civili & Canonico ductas, item Imperatorum, Regum, *Romanorúmque* Pontificum decreta fusè recenſet: deinde de Scripturis in varias linguas in uſum populi Chriſtiani, tum ad ingenerandam fovendámque pietatem, tum ad illorum mentes clariori rerum divinarum, prout ſummè miſericors Numen per Prophetas, Evangeliſtas, & Apoſtolos Spiritu Sancto afflatos eas revelaverit, intelligentiâ illuminandum, converſis, multis variæ eruditionis argumentis ſubminiſtratis, agit: inſertis ſubinde perſecutionibus, præſertim in *Anglia*, in quibus ſequioribus ſeculis, iſtiuſmodi verſionibus, ne in vulgus ſpargerentur, obviàm ire, illáſque penitùs ſupprimere, omnibus viribus, imò ingenti cum furore & ſævitia, peſſimis rationibus inducti, maleſani homines annixi ſunt: item, de origine erroris Pontificii, amplâ narratione, ut de aliis cognati argumenti capitibus in præſens ſileam.

Quòd verò doctiſſimæ tres iſtæ Diſſertationes luce publicâ donarentur, id pietati & curæ viri reverendiſſimi D. *Gulielmi Sandcrofti*, Archiepiſcopi *Cantuarienſis*, maximè debetur. Ille enim Autographum, inter innumeras ferè illuſtrium & eruditorum virorum ſchedas, quas maximâ induſtriâ collectas, in Bibliotheca ſua inſtructiſſima reponendas curavit, ab *Uſſerii* hæredibus, procurante reverendo viro D. *Parro*, nactus, ſapienti ac pio benè de Eccleſia *Anglicana*, cui ſumma cum laude præfuit, & de religione Chriſtiana merendi zelo incenſus, & maximè ſolicitus, ut iſtud in communem utilitatem ederetur, penſum verè ſacrum & honorificum eruditiſſimo Viro D. *Henrico Whartono*, Sacellano ſuo, quô harum rerum nemo erat intelligentior, ut varia illius ſcripta teſtantur, ſed non niſi ſumma cum lenitate, blandiſſimíſque verbis impoſuit. *Whartonus*, ſive juſſibus, ſive precibus benigniſſimi Patroni promptiſſimo animo obſecutus, laborioſum iſtud Opus maxima cum laude tandem abſolvit; ſchedas *Uſſerianas*, propriâ manu exſcriptas, ſcrupuloſo examine expendit, defectus & lacunas ſupplevit, loca luxata, nondúmque probè digeſta, reſtituit & redintegravit, & ſi quid minùs elaboratum & accuratum inibi reperiendum eſſet (neque enim librum hunc poſthumum repetitis curis eliminaſſet *Uſſerius*, in Annalibus digerendis, ínque Chronologiâ ſacrâ, cui immortuus eſt, elucidandâ, per multos annos totus occupatus) ad incudem revocavit; & præclariſſimo locupletavit Auctario. Suis partibus optimè defunctus, alium non potuit nec debuit quærere aut adſciſcere Patronum, cujus nomini lucubrationes iſtæ, tot egregiis acceſſionibus adornatæ, inſcriberentur, quàm τὸν πάνυ & μακαρίτην *Sandcroftum*.

Opuſcula quædam Theologica Anglicè edita.

A. MDCLVIII. *Bernardus* librum edidit ſub hoc titulo: *Judicium Archiepiſcopi Armachani, nuper defuncti: in quo continentur ſequentes tractatuli*:

I. *De vera intentione ſeu propoſito, & de extenſione mortis Chriſti & ſatisfactionis in cruce facta.*

Scripſit autem hunc, rogatu cujuſdam Amici, ut ipſe notavit, menſe Martio A. MDCXVII. h. e. paulò ante Synodum *Dordrechti* habitam.

II. *Reſponſio ad quaſdam exceptiones contra hunc tractatulum factas.* Quidam enim ex iſtiuſmodi Adſeſſoribus, ex *Anglia* miſſis, exemplar, quod ſecum, illo planè inſcio, tulerat, aliis ibi communicavit, quorum aliqui, quibus moderata *Uſſerii*, mediâ viâ, ne alterutrinque devius, in præceps feratur, incedentis, ſententia, ac ſi Pontificiorum, Remonſtrantium, & cujuſdam Heterodoxi *Culverwelli*, errores ſtabilitum iviſſet, non parùm diſplicuit, in illam acriter animadverterunt. Hinc, juſtâ ſententiam propoſitam latiùs

& clariùs

& clariùs explicandi occaſione ſumptâ, illorum criminationes refellere innocentiámque ſuam tueri neceſſe habuit.

III. *Epiſtola ad D. Gulielmum Twiſſum de Sabbato, & diei Dominici obſervatione ſive cultu: ſcripta circa* A. MDCXL.

IV. *Fragmentum Epiſtolæ ad D. Legum de Sabbato.*

V. *Fragmentum aliud Epiſtolæ ad quendam nobilem Virum, non longè poſt Hiſtoriam Sabbati à D. Heylino editam, ſcripta*, in qua etiam eiuſdem errores de Articulis Eccleſiæ *Hibernicæ*: A. MDCXV. ſtabilitis admiſſos acerrimè vellicat impugnátque *Uſſerius*. Sed cùm in hiſce Epiſtolis multa exſtent, quæ Puritanis Sabbatizantibus nimiùm favere D. *Heylino*, expreſſo nomine reprehenſo, & jam palàm in partes vocato viderentur, ille irâ excandeſcens, & hâc lite de Sabbato per multos annos ſopitâ, jam reviviſcente, hâc novâ provocatione irritatus, in ſui defenſionem, *Uſſerii* epiſtolam ad *Twiſſum*, variâ eruditione refertam, amplo commentario refutare aggreſſus eſt.

VI. *Epiſtola ad D. Bernardum de Miniſtrorum in Reformatis Galliæ & Hollandiæ Eccleſiis ordinatione.*

VII. *Epiſcopatûs ad Synodici regiminis formam in veteri Eccleſia receptam Reductio.* A. MDCXLI. *propoſita.*

Longè meliùs D. *Uſſerii* famæ conſuluiſſet *Bernardus*, ſi ab hac *Sylloge*, uti & à ſequente, edendâ prorsùs abſtinuiſſet. Nemo ſanè illius ſacros cineres nuperrimè conditos tunc temporis temeraſſet: nemo illi acerbam de aberrationibus iſtis intentaſſet litem. Sed cùm *Bernardus*, adjectis quoque Apologiis & ſententiæ *Uſſerianæ* de dogmatibus controverſis, de diſciplina Eccleſiaſtica, aliiſque argumentis, ex proprio ingenio explicationibus, multa in favorem Presbyteranorum, quos nimis officiosè, ne dicam, turpiter palpare ſolebat, immiſcuerit, ipſius imprudenti zelo imputandum eſt, quòd D. *Uſſerius* Epiſcopalium Theologorum cenſuris & cavillis objiceretur.

A. MDCLIX. idem *Bernardus* alium ſub eodem titulo librum edidit, continentem D. *Uſſerii judicium de Babylone* Apoc. XVIII. quam de hodierna Romana Eccleſia interpretatur, uti & D. *Bedellus*, Epiſcopus *Kilmorenſis*, in concione annexa, in Eccleſia Chriſti *Dublinienſi* coram D. Deputato & Parlamento *Hiberniæ* A. MDCXXXIV. habitâ, & de *beſtia Apocalyptica*: Capp. XVII. & XVIII. Hæc brevia fragmenta parùm digeſta videntur, nec digna, quæ ſub illius nomine in publicam exirent lucem, quod verſutiâ Bibliopolæ factum videtur, ut liber magnifico titulo, tanquam τηλαυγεῖ προσώπῳ munitus ornatúſque plures alliceret emptores.

Quæ ſequuntur, viz. de *impoſitione manuum*, de *forma verborum in Presbyterorum ordinatione ſenſu & uſu*, & *de præſtituta precum formula uſu*, *Bernardum* habent Auctorem; in quibus ſe *Uſſerii* judicium & ſententiam fuſiùs explicare & firmare neſcio quam verè affirmat. Sed viderint alii. Non autem tam imbelli in hiſce Articulis, qualis erat, *Bernardus*, defenſore egebat Eccleſia *Anglicana*.

A. MDCLXI. prodiit D. *Uſſerii* de *poteſtate Regum, & obedientia ſubditorum* liber, auguſtiſſimo Regi, *Carolo* II. à Nepote dedicatus, & doctiſſimâ plurimùm reverendi & ob penitiſſimam & exploratiſſimam Caſuiſticæ Theologiæ cognitionem, & ob merita laboréſque Eccleſiæ *Anglicanæ* contra ſchiſmaticorum inſultationes tuendæ per univerſam vitam impenſos, nunquam ſatis laudandi viri, D. *Roberti Sanderſoni*, Epiſcopi *Lincolnienſis*, præfatione, in qua, poſtquàm illius, utpotè ex originalis autographo deſcripti, αὐθεντίας oſtendiſſet, Democraticorum, qui omnigenæ poteſtatis originem à populo pendere inſulsè contendunt, principia, ſolidiſſimis, quibus nihil ritè opponi poſſit, argumentis convellit, munitus. De poteſtate Regum & obedientia ſubditorum liber.

Partus ſanè *Uſſeriano* ingenio, pietate, & ſolertiâ perquàm dignus, & qui parentem probè refert. Anſam ſcribendi dedêre *Scotorum*, qui impio fœdere ſociati ſub reformandæ Eccleſiæ & libertatis vindicandæ ſpecie & prætextu adversùs Regem *Carolum* I. arma ſumpſiſſent, motus: de quibus *Uſſerius*, ut ſententiam judiciúmque ſuum è ſacris roſtris proferre vellet, ab illuſtriſſimo Comite *Straffordiæ*, Prorege, ſi quis unquam, meritiſſimo, rogatus, duas conciones apud auguſtum Proregis Regiorúmque Conſiliariorum conſeſſum in Eccleſia Chriſti *Dublinienſi* in verba hæc *Eccleſiaſtis* cap. VIII. 2. *Præſtitutum meum, præſtitutum Regis obſerva; ſed pro ratione juramenti Dei*, non ſine ſumma Auditorum approbatione & applauſu habuit. Porrò iterùm rogatus ut aut conciones iſtas in publicam lucem edere, aut ſaltem librum de eodem argumento, h. e. *à quo auctoritatem ſuam derivent legitimi Reges, & quomodo Regibus ſubditos obedire oporteat*, majori apparatu & ampliori rerum enarratione è ſacris Scripturis, è veteris ævi Chriſtianorum exemplis & praxi, è Patrum teſtimoniis, è ſanioris Philoſophiæ, juxta rectæ Rationis dictamina, placitis, & ex Ethnicorum Scriptorum conſenſu, quàm temporum anguſtiæ paterentur, inſtructum evulgare vellet, poſterius, re benè penſitatâ, malebat. Hiſce conſiliis facilè inductus, ad præſens opus ſcribendum ſe accinxit, tandémque abſolvit, rem hoc pacto, tum ſereniſſimo Regi gratam, tum ſuis civibus, ne illotum animi Demagogorum, rebus novis ſtudentium technis irretiti, à fide erga Regem præſtandâ abalienarentur, maximè utilem facturus. Poſtquàm autem in *Angliam* veniſſet, librum iſtum, eleganter & accuratè exſcriptum, Epiſtolâ dedicatoriâ præfixâ, Regi, qui illius uſu & lectione delectabatur, curavit exhibendum. Exemplar verò *Londinum*, ab *Uſſerio*, ut typis ibi mandaretur, prout Rex juſſerat, tranſmiſſum,

ſive ex negligentia, ſive ex perfidia illius, cui ſacrum iſtud depoſitum fuerit concreditum, non ampliùs comparuit, ex oculis omnium ſublatum. Archetypum verò, ad jacturam iſtam reſarciendam inter ſarcinas ingentémque librariæ ſuppellectilis ſtruem inveſtigavit: ſed omninò fruſtrà, veritus, iſtud quoque in crebris iſtis migrationibus, quas obibat, deperditum fuiſſe. Doluit verò & ingemuit, tot tantóſque labores & vigilias in iſto elaborando impenſos periiſſe. Sed dum, poſt animam ejus in cœlos receptam, ciſtas, ſchedas, codices manuſcriptos, faſciculóſque literarum diligenti admodùm & curioſo examine explorant hæredes, ut quicque ad D. *Uſſerium* pertinebat, in inventarium, ſi ita loqui liceat, referretur, archetypum iſtud ex tenebris poſt tot annos ſepultum, emicabat: de quo, tanquam de theſauro, ex crypta effoſſo, omnes, qui illius pretium uſúmque noverint, ſibi invicem gratulati ſunt.

Duo denique ſchediola, quæ ſanè abſque piaculo prætermitti non poſſunt neque debent, utpotè planè aurea & magni uſûs, à D. *Parro* edita, quorum alterum pias eruditáſque admonitiones & conſilia ad juvenes Theologos ſacris Ordinibus initiatos, alterum reſponſiones ad varia quæſita, an quovis prætextu arma contra Regem ſumere liceat, & ejuſmodi, tempore flagrantis rebellionis Parlamentariæ ſcriptas, complectitur.

Conciones. Poſt mortem, *Londini* ſemel, iterúmque editæ erant viginti Conciones, quas *Uſſerius Oxonii*, dum illic ſtudiorum causâ degeret, A. MDCXL. habuit, à quodam Academico ab ore notis tachygraphicis exceptæ: inelaboratæ quidem, & omni quæſito orationis fuco & artificiali compoſitione nudæ & vacuæ: in quibus tamen perſpicuitas cum pietate certat. Non enim elegantiam ſermonis, non Rhetoricæ colores, non minimam quidem eruditionis ſpeciem in concionibus ad populum habitis affectavit oſtentavítque; neutiquam ſibi indulgens placénſve; in ſubtilibus perplexíſque Theologiæ ſpeculativæ articulis excutiendis, aut in ſententiis S. S. Patrum aliorúmque minorum gentium citandis, orationis curſu abſque omni linguarum Græcæ & Latinæ admixtione, ne Auditorum mentes, obſtaculis hiſce impeditæ, labaſcerent, continuato. Si quod Sacrum argumentum tractandum eſſet, ſelecto *Textu*, uti appellamus, congruo, de quo erat dicendum, ſola futuræ concionis præcipua capita, quaſi compendiariam illius ſummam, perquàm ſeriâ meditatione præmiſſa, chartæ illevit, explicationibus, quas tenax memoria, ſagax judicium, facilitáſque & copia fandi, ex ſacris ſcripturis communibúſque Theologiæ locis, utriſque ipſi maximè familiaribus, pro re natâ ſuppeditaverint, inter ſcribendum omiſſis. Cujus methodi ope & ſubſidio, aſſiduum iſtud munus concionatorium, parùm intermiſſis reconditioris literaturæ ſtudiis, facilè quidem & abſque tædio & anxietate ſuſtinuit: ad quod obeundum nunquàm ſi aliquot horarum daretur interſtitium, acceſſit imparatus. Si quod ſpiritualis commodi, quod aliquomodo animarum ſaluti conducere poſſet, Auditor perceperit, ſi qui inter præſentes illius documentis monitíſque, concitato affectu raptim effuſis, meliores ſanctioréſque redderentur, hoc ſanè magno ſolatio fuit; nec quicquam mentem, dum in vitæ mortiſque confiniis ſteterit, ad cœlites avolaturam, cumulatiori voluptate perfudit. Sed cùm ab ejuſmodi concionibus edendis ſemper animum habuerit *Uſſerius* averſiſſimum, ab avaris iſtis mangonibus, qui lucro intenti, ex malâ Notariorum, multa pro libitu aut interpolantium, aut omittentium fide pendentes, illas contra mentem Auctoris in publicam lucem protruſerint, magnam injuriam *Uſſeriano* nomini & famæ illatam fuiſſe declaramus, & cum juſta indignatione querimur.

Corpus Theologiæ. Quod pari jure cenſendum eſt de libro, qui *Corpus Theologiæ, ſive ſumma & ſubſtantia Chriſtianæ Religionis*, inſcribitur, quem pro ſuo, quo tempore *R. V. D. Barlovio*, à quo ante triginta annos id accepi, exemplar dono dederit, non agnovit. Sed non opus eſt, ut alios teſtes ad fidem faciendam huc advocem: ipſum *Uſſerium* in Epiſtola ad D. *Joannem Downamum* editorem, Maio menſe A. MDCXLV. ſcriptâ, id aſſerentem habemus, quædam nimirùm, quæ, adhuc juvenis nondúmque ſtudiis Theologicis imbutus, in *Adverſariis* congeſſiſſet, illic *reperiri*, *eandémque methodum*, *quam olim inibat*, *ſervari*, *multa autem alia ex* Cartvvrigthi *&* Crokii *Catechiſmis*, *aliorúmque noſtratium Theologorum inſtitutionibus*, *ad verbum deſumpta*; *multa quoque ipſius menti & judicio prorsùs contraria & diſſona*, & quæ ſanam doctrinam haud ſapiunt, quaſi per ſaturam *inſerta fuiſſe*, de cujus editione, illo in *VVallia* tùm commorante, procuratâ, cùm primùm audiviſſet, non parùm angebatur.

Brevis Catechiſmus. Cùm verò non multò pòſt *brevis Catechiſmus de principiis Chriſtianæ religionis*, majoris operis tumultuariò congeſti ſumma & epitome, in ſuorum, aliorúmque neophytorum, gratiam & uſum, in ſtudiorum Theologicorum tyrociniis conſcriptus, & mox in *Hibernicam* linguam verſus, ex ſurreptitio apographo, multíſque in locis deformato, ſub ipſius nomine editus fuerit, ſua intereſſe duxit, ut interpolationibus expunctis deletíſque, in commune bonum priſtinæ integritati reſtitueretur, cui, in iterata editione, diſtinctionis causâ, ne incautis emptoribus deinceps fraudi fieret, præfationem, ſubſcripto nomine, A. MDCLIV. præfigendam curavit.

Alii libri ab Uſſerio elaborati ſed inediti. Deliteſcunt adhuc in privatorum manibus ſequentes libri, quos à D. *Uſſerio* florentibus annis compoſitos fuiſſe mihi certò conſtat.

I. *De Corbis*, *Herenachis*, *&* *Termon-lands*, de quo vide, quæ ſuprà memoravi, qui non ita pridem erat penès reverendiſſimum D. *Gulielmum Sandcroftum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, quô nemo iſtiusmodi cimeliis juſtum pretium ſtatuere meliùs nôrat. Collectanea autem in Adverſariis raptim & feſtinante calamo ingeſta, ex quibus tanquam

ex rudi

ex rudi indigeſtâque materiâ, pulchrum hoc ſurrexit opuſculum, artifici manu concinnatum, in Bibliothecæ *Dublinienſis* archivis hodiè proſtant.

2. *De primis fidei Chriſtianæ in Hibernia propagatoribus*, h. e. de S. *Palladio*, S. *Patricio*, ejúſque in Sede *Armachana* ſucceſſoribus, quem, ut ipſe in epiſtola ad V. Cl. (a) *Gulielmum Camdenum*, A. MDCXVIII. datâ, refert, rogatu D. *Hamptoni*, Archiepiſcopi *Armachani*, ſcripſit. Sed de hoc opuſculo non adeò ſolicitè laborandum videbitur; cùm quicquid inibi exſtat, procul omni dubio in ampliſſimo de *Eccleſiarum Britannicarum primordiis* opere longè majori apparatu & accuratiori examine reperiendum ſit.

3. *De jure primitialis dignitatis, ſedi Armachanæ à S. Patricii temporibus annexa*, quem ex lite de præcedentia inter illum & Archiepiſcopum *Dublinienſem* ortâ, animo prorsùs invito A. MDCXXXV. compoſuit. Variæ ſchedæ de hoc argumento, ex Eccleſiarum regiſtris regnique tabulariis propriâ ipſius manu conſcriptæ, è quibus multa de Eccleſiaſticis *Hiberniæ* antiquitatibus, in iſto libello omiſſa, & prorsùs à quoquam intacta, erui poſſint, in iiſdem archivis *Dublinienſibus* etiamnum ſuperſunt.

Memini me ejusdem *brevem Joannis Harriſoni*, ultimum Mundi excidium A. MDCXXX. fore, ſcripto, prout fanatici Enthuſiaſtæ ſolent, mirâ quâdam audaciâ aſſerentis, *Elenchum* olim vidiſſe: in quo non ſolùm hujus deliri calculatoris ineptiæ, ridiculis abſurdíſque hypotheſibus fundatæ, éque perversâ annorum ab Orbe condito è Scripturis ſacris diſpoſitione, & peſſimâ & inſulſiſſimâ interpretatione loci *Apocalyptici* cap. XIV. 20. *de mille ſexcentis ſtadiis*, (juxta illum pro periodo durationis mundi habendis, quæ pro totidem annis, à baptiſmo S. *Joannis*, cùm Chriſtus quaſi triginta annorum eſſe incepiſſet, inchoandis, & ſuperioris ſeculi triceſimo anno terminandis ſumit) exſculptæ; ſed etiam craſſi *Matthæi Beroaldi*, in *Chronico*, *quod S. Scripturæ auctoritate ſe conſtituiſſe* ſomniavit, errores ſolidis demonſtrationibus refelluntur.

Multa alia, & magna quidem, animo agitabat D. *Uſſerius*, vir omni literarum genere excultiſſimus, & ſublimi ingenio, ad omnia apto & compoſito, pollens: cujus igneo vigori, vires corporis, ſi non profligatæ, ſaltem aſſiduis laboribus imminutæ, haud reſponderunt, & apud ſe ſeriò conſtituebat, præter (b) *Inſtitutionum Chronologicarum* libros tres, in publicam lucem edere. **Elenchus aliorum operum, quæ aggreſſus eſt Uſſerius.**

1. Canonem regnorum *Ptolemæi*, ab ipſo è codice MS. in Muſeo *Saviliano Oxonii* exſcriptum, variis notis Hiſtoricis & Chronologicis illuſtrandum, nudè quidem à V. Cl. *Joanne Bainbridgio*, Saviliano in iſta Academia Aſtronomiæ Profeſſore, ad calcem *Procli de Sphæra*, & *de hypotheſibus Planetarum* Londini MDCXX. editum.

2. Commentariolum *de annis magnis Romanorum, in quo de luſtris, agonibus Capitolinis, indictionibus, ſeculis, & ludis eorum ſecularibus diſſeritur.*

3. *Obſervationes in faſtos Magiſtratuum & triumphorum Romanorum, ab Urbe condita uſque ad exceſſum Cæſaris Auguſti, ex fragmentis marmoreis è foro Romano effoſſis, & à doctiſſimis noſtri temporis Chronographis ſuppletis.*

4. *Mariani Scoti Chronicon*: Exemplar autem ſuum ex codice *Cottoniano* tranſumptum, & illius deflorationem ſeu Epitomen *Roberti Lotharingi*, Epiſcopi *Herefordenſis*, cum alio apparatu ad (c) V. Cl. *Gerardum Joannem Voſſium*, ejuſdem Chronici editionem eodem tempore molientem, literis interpellatus, admodùm generoſo & benevolo affectu tranſmiſit.

5. Novum Teſtamentum Græcè (d) cum Scholiis variiſque lectionibus, è multis MSS. codicibus, & præſertim codice Alexandrino in Bibliotheca Regia, accuratè collectis, quas poſteà (e) viro præſtantiſſimo & eruditiſſimo, D *Henrico Hammondo*, tùm Paraphraſin & amplos in N. T. commentarios, adornanti, uti etiam poſteà (f) D. *Briano Waltono* benignè communicavit.

(g) 6. Libri *Jobi* Latinam verſionem S. *Hieronymi*, ex Græca *Origenis* editione factam, obeliſcis & aſteriſcis diſtinctam.

7. Veteres Epiſtolas Paſchales, ut ex ſequenti titulo, olim è ſchedis autographis à me exſcripto, liquebit:

Paſchaſii Lilybetani, Proterii Alexandrini, Dionyſii Exigui, & Bonifacii, primicerii Notariorum, Paſchales Epiſtolæ, quibus computi Eccleſiaſtici, ex præſcripto Concilii Nicani, à Patriarchis Alexandrinis promulgati, & in univerſo orbe Chriſtiano ante Gregorianam reformationem fontes aperiuntur, ex vetuſtiſſimis MSS. codicibus in lucem edita, & notis illuſtrata à J. U. D.

(a) *Camd.* Epiſt. CLXXXVIII. p. 233. & in Epiſt. *Uſſer.* Sylloge Ep. XXXIII. p. 64.
(b) Vide Epiſt. *Uſſ.* ad S. *Wardum* anno 1630. ſcriptam, Ep. CLIX. p. 435.
(c) Ibid. p. 435. & epiſt. 193. ad *Voſſium* A. 1632. ſcriptam, p. 483. vide etiam de *Mariano Scoto* D. *Langbainii* Epiſt. ad *Uſſer.* 225. p. 523.
(d) V. Epiſt. 255. p. 535.
(e) V. Epiſt. 246. p. 543.
(f) In præfatione ad Biblia Polyglotta. *Quod ad textum Græcum N. Teſtamenti attinet collegerat etiam reverendiſſimus* Uſſerius *ex aliis libris XVI MSS. antiquiſſimis, ex Academiis utriſque & alibi conquiſitis, loca variantia, quæ nobis benignè communicavit.*
(g) V. D. *Uſſer.* Epiſt. ad *Cappell.* p. 206.

Hiſce Epiſtolis *quinque cyclos Dionyſianos*, *cum quinque aliis ſequentibus A. DCXVII. à Continuatore quodam Dionyſii adjectis*, *& argumenta titulorum Paſchalium*, *Ægyptiorum inveſtigata ſolertia*, addere propoſuit. Epiſtolam iſtam *Dionyſii Exigui* cum duobus aliis MSS. codicibus; quorum alter in Bibliotheca *Bodleiana*, alter olim ad Monaſterium *Whitbeienſe* pertinens, in muſeo doctiſſimi viri D. *Thomæ Alleni*, exſtat, variis lectionibus margini appoſitis, ſummâ accuratione contulit: quod de cæteris quoque dicendum eſt.

8. Epiſtolas *Alcuini*, ſive *Albini*, *Magiſtri*, uti appellatur, *Caroli magni Imperatoris*, hactenùs ineditas, quas ex variis codicibus MSS. in Bibliotheca *Cottoniana* repoſitis, exſcribi curavit.

9. Epiſtolas *Lanfranci*, Archiepiſcopi *Cantuarienſis*, ad diverſos miſſas, quas etiam è codicibus Cottonianis accuratè collegit.

10. *Anaſtaſii* Bibliothecarii librum de vitis Romanorum Pontificum, olim, viz. MDCII. *Moguntiæ* excuſum, cum additionibus & emendationibus.

Collectanea. Præter hæc ingentem quoque, imò & planè obſtupeſcendam Collectaneorum, partim propriâ ipſius manu, partim Amanuenſium, quos in ædibus ſuis aut alibi lauto ſtipendio aluit retinuítque diligentiâ exſcriptorum, ex quibus duo grandia volumina, præſertim de rebus Chronologicis, jam in Archivis Bibliothecæ Juriſperitorum Hoſpitii *Lincolnienſis* ſervata exſcribi curavit D. *Matthæus Haleſius* ſuprà memoratus, molem reliquit *Uſſerius*, quorum pars magna, quam olim celeri manu verſavi, penès hæredes manet, reliquæ in Bibliothecarum tum *Oxonienſis* tum *Dublinienſis* archivis reponuntur.

Amici familiares. Jam per ſuperioris ſeculi dimidium, ex quo nomen ipſius inclareſcere cœpiſſet, arctam cum plurimis viris, dignitate & eruditione inſigniſſimis, amicitiam habuit, ſanctéque, præſtitis omnibus officiis, coluit: quales erant, præter illos, quos in hoc commentariolo vitæ & ſtudiorum ejus paſſim pro re nata memoravi, *Thomas Mortonus*, Epiſcopus *Dunelmenſis*, *Joannes Prideauxius*, Epiſcopus *Wigornienſis*, D. *Henricus Spelmannus*, cujus præclarum de *Conciliis Britannicis* opus, antequàm ederetur Auctoris rogatu ad accuratum examen revocaverat, multíſque paralipomenis ſuppleverat, *Joannes Bainbridgius*; ad quem inter alia, exemplar Synodi à S. *Patricio* olim indictæ & poſteà à D. *Jacobo Waræo* publicatam miſit: *Joannes Bainbridgius*, Aſtronomiæ in Academia *Oxonienſi* Profeſſor *Savilianus*, *Joannes Gravius*, ejuſdem in cathedra Aſtronomica Succeſſor, *Thomas Jameſius*, *Gulielmus Gilbertus*, *Abrahamus Whelocus* & *Arnoldus Bootius* inter noſtrates: inter verò exteros *Gerardus Joannes Voſſius*, hîc iterùm nominandus, quem juxta ſecum in *Hibernia* habere voluit, & Eccleſiæ *Armachanæ* decanatu donandum, licèt irrito conatu, maximè cupiebat: *Chriſtophorus Juſtellus*, *Iſaacus Voſſius*, τῦ πατρὸς το παιδίον, *Claudius Sarravius*, *David Blondellus*, *Fredericus Spanhemius*, *Jacobus Goarus*, aliíque, quibuſcum commercium verè literarium & eruditum inſtituit, ut abundè ex ingenti Epiſtolarum Sylloge, *Londini* MDCLXXXVI. publici juris factâ, conſtat.

Epiſtolarum Sylloge. Diffiteri non oportet, multas ex iis deperditas, multas ab Editore pro prudentia ſua ſubductas & ſuppreſſas fuiſſe: nihilo ſeciùs theſaurum doctrinæ multi generis, magni æſtimandum, jure appellaverim: in quo variæ rerum curioſarum in Theologia, Hiſtoria, & Chronologia notitiæ & documenta occurrunt. Ex his Lector *Uſſerii* tam in ſuis quæſitis, quàm in reſponſis, ingenium, ſolertiam, judicium, ſapientiam, & promptiſſimam aliorum, quos hîc nominare omninò ſuperfluum videbitur, ſtudia adjuvandi & promovendi, conſilio, commendatione apud Magnates & Præſules, liberalibus largitionibus, codicibúſque MSS. commodatis, voluntatem magis magíſque mirabitur. Sed in hiſce communibus elogiis, quæ tamen magno in pretio haberi debent, referendis longiorem moram facere tædio foret.

Uſſerii Bibliotheca inſtructiſſima. Pauca de Bibliotheca illius, non ſine magna induſtria ſumptibúſque magnis per quinquaginta annos & ultra collecta, reſtant dicenda, quæ uti à ſuſcepti operis ratione neutiquàm aliena & diſſona, ita ingenuo, & candido Lectori non ingrata, uti ſpero, cenſebuntur.

Olim, dum florente Eccleſiâ, res domeſticæ integræ ſtarent, *Uſſerius* ſelectiſſimam hanc Bibliothecam, è decem millibus libris, tam impreſſis, quàm (a) manu exaratis, conflatam, Collegio *Dublinienſi*, in quo educatus fuerat, in perpetuum obſervantiæ & grati animi teſtimonium & monimentum, poſt mortem dono dare apud ſe conſtituerat: ſed mutatis temporibus, novâque rerum facie ubique per univerſas *Britannias* inductâ, de filiâ, cujus virtus, pulcherrima forma, ingenium, modeſtia, reliquáque muliebris ſexûs decora, quando nupſerat, ampliſſimæ dotis vicem ſupplebant, ejúſque numeroſâ prole, aliquo modo providendum eſſe juſſit potentior paternæ curæ & pietatis ratio. Dum enim poſt exortam *Hibernorum* execrandam rebellionem & lanienam, omnibus reditibus, fundis, fortuníſque exſpoliatus, anguſtiis rei familiaris opprimeretur, vix aliud quicquam, quô erat donanda, illi ſuppetebat. Omnes verò, quibus harum rerum erant aliquis uſus, cura amórque, ne in multorum manibus diſtraheretur, in publicos literarum, & literatorum uſus alicubi integram ſervari cupiebant: quam ex certa fide conſtat, tum ſereniſſimum Regem *Daniæ*, tum Cardinalem *Mazarinum*, ſingulos nimirùm in ſuum peculium, redimere voluiſſe. Sed interceſſit

(a) *Vide Catalogum librorum MSS. apud* Dublinium *qui præter alia*, *Viri optimi & famæ ſempiternæ*, Jacobi Uſſerii, *totius* Hiberniæ *illuſtriſſimi Primatis*, *Bibliothecam ſelectam explicat*: in magno opere Catalogorum Oxon. 1697. in voluminis ſecundi parte altera pag. 16.

Cromwellus.

Cromwellus. Quis autem crederet hominem, enthuſiaſmi furoribus ſubindè correptum, & humanioris literaturæ oſorem, caviſſe, ne theſaurus iſte extra *Angliam*, non ſine ſumma injuria genti inurendâ, exportaretur? Interim commodum accidebat, ut Ductores copiarum, quæ duce *Cromwello Hiberniam* expugnaverant, perquàm laudabili æmulatione incitati, pecuniis ad bis mille & ducentas libras ſterlingicas exſcreſcentibus, tum ex ſuis, tum ex gregariorum in exercitu militum ſtipendiis ſimul collectis, ut in Bibliotheca *Dublinienſi* primùm condendâ factum fuerat, de libris *Uſſerianis*, ut nobilis eidem Bibliothecæ fieret acceſſio, redimendis convenerunt. Sed poſtquàm in *Hiberniam* advecti fuiſſent, rejecto iſthoc propoſito, ne tali admixtione quippiam exinde gloriæ, quam captabant, decederet, de novis conclavibus alibi exſtruendis, in quibus ad majorem munificentiæ oſtentationem ſeorſim reconderentur, deliberârunt. Nondùm conſtitutâ iſtâ re, in quaſdam arcis *Dublinienſis* cameras, quibus propemodùm incuſtoditis, nimiùm facilis patebat aditus, detruduntur; malorum hominum, qui multos, uti fertur, tam excuſos, quàm manuſcriptos optimæ notæ, codices clàm ſurripuerant, fraudibus obnoxii. Poſt inſtauratam Monarchiam, viz. anno MDCLXI. quo tempore excellentiſſimus & illuſtriſſimus Princeps, *Jacobus*, Dux *Ormondiæ*, ſummâ prudentiâ & fortitudine *Hiberniam* gubernabat, ſerenìſſimus Rex *Carolus* II. ad quem omne illud jus devolutum erat, Prorege & Ordinibus regni petentibus, communi Bibliothecæ, quotquot ſupererant, inferri pro benignitate ſua juſſit.

In Baſilica *Weſtmonaſterienſi*, quod mortale erat D. *Uſſerii*, reconditum jacere ſupradixi, ſed ibi inter tot Regum Magnatúmque Mauſolea, tumulum illius, utporè nullis notis inſignitum, quiſpiam curioſus fruſtrà quæret, quem hæredes, ſive quia ille vetuit, ſive potiùs ad declinandam invidiam, in iſtis calamitoſis temporibus condidiſſe neglexèrunt. Sed iſthoc adſcititio, licèt maximè debito, honore non eget ille, qui monimentum, omnibus ſepulchralibus titulis glorioſius, & quovis marmore & ære perennius, ſcriptis immortalibus ſibi vivus poſuerat, quorum perpetuâ utilitate & beneficio fama per omnium ſeculorum memoriam uſque ad ultimam perituri mundi ætatem propagabitur. Quantis verò elogiis præconiiſque condecorari meruerit, vir præſtantiſſimus, *Joannes Gravius*, quicum illi magnus amicitiæ uſus & neceſſitudo interceſſerat, pro ſummo erga illum affectu, ingenti reverentiâ, & juſtiſſimâ illius virtutum & conſummariſſimæ eruditionis admiratione (a) olim hâc ſequenti epigraphe, dignâ, quæ tabellæ deauratæ, ad murum Sacelli, juxta quem ſitus eſt, appendendæ, inſcribatur, poſteris teſtatum voluit.

(a) A. MDCLV.

M. S.

JACOBUS USSERIUS,

Archiepiſcopus Armachanus,

Hîc ſitus eſt.

Ob
Rerum eruditionem,
Ingenii acumen,
Dicendi & ſcribendi facilitatem;
Morum gravitatem ſuavitate conditam,
Vitæ candorem & integritatem,
Æquabilem in utraque fortuna animi conſtantiam,
Orbi Chriſtiano & piis omnibus charus;
Omniúmque judicio, præterquàm ſuo,
Præſul verè magnus:
Qui Eccleſiam veterem inſtitutis,
Clerum ſuo exemplo,
Populum concionibus,
Aſſiduè inſtruxit:
Qui ſcripturas Veteris ac Novi Fœderis
Commentariis ex ultima
Et recondita antiquitate illuſtravit,
Chronologiam ſacram priſtino nitori reſtituit,
Bonarum artium Profeſſores, inopiâ afflictos,
Munificentiâ ſublevavit.
Denique qui hæreſes repullulantes calamo erudito contudit.
His ingenii dotibus, his animi virtutibus ornatus,
Antiſtes optimus, piiſſimus, meritiſſimus,
Inter bella civilia, & patriæ ſuæ & Eccleſiæ funeſta,
Sibíque luctuoſa,
Cùm nec Patriæ nec Eccleſiæ diutiùs prodeſſe poterat,
In Chriſto pacis auctore placidè obdormivit.
Anno Chriſti . . . XXI. Martii MDCLV.
Ætatis ſuæ . . . LXXVI.

ELOGIA
ET
TESTIMONIA
Illuſtrium et Doctiſſimorum Virorum,
DE
D. JACOBO USSERIO,
ARCHIEPISCOPO ARMACHANO.

JOANNES BRAMHALLUS, Archiepiſcopus *Armachanus* in fine Diſſertationis de Sabbato & die Dominico, illum appellat *eruditum ſuúmque reverendiſſimum Metropolitanum, ſub cujus pio & moderato regimine per aliquot annos Epiſcopus in provincia* Ultoniæ *vixit*: pag. 934. & denique in extrema concluſione, addit *that he was an honour to his native country, an ornament to the Reformed Church, a conſcionable Preacher, and an exemplary pattern of piety.* pag. 938. in editione operum illius, *Dublinii.* MDCLXXVII.

BRIANUS VVALTONUS, Epiſcopus *Ceſtrienſis*, in præfatione ad Biblia Polyglotta, *Londini. Inter quos primas meritò tenet Primas ille reverendiſſimus* Hiberniæ, Jacobus Uſſerius Armachanus, *ὁ μακαρίτης cui inter alias virtutes, hæc propria laus erat, nil proprium habere, ſed ex effuſa bonitate omnia in Reip. literariæ bonum communicare, qui ex inſtructiſſima ſua Bibliotheca libros plurimos MSS. & impreſſos variorum idiomatum nobis libenter commodavit, conſiliúmque ſuum, quando ipſum convenirem, impertivit: quò in multis me adjutum profiteor: haud iniquè tamen tulit, quo erat animi candore, ſi in quibuſdam diſſenſum liberè profiterer.*

JOANNES PEARSONUS, Epiſcopus *Ceſtrienſis*, in epiſtola dedicatoria ad *Gilbertum* Archiepiſcopum *Cantuarienſem Vindiciis Ignatianis* præfixâ, *Cantabrigiæ* 1672.

Quid feliciſſimos eruditiſſimi Primatis Armachani *conatus, quid conſpirantem originalis Græci codicis à doctiſſimo* Voſſio *peropportunè procuratam editionem, quid* Hammondi *viri optimi conſummatiſſimique Theologi, lucubrationes commemorem?*

In proœmio:

Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus Hiberniæ *Primas, Vir mira in his rebus perſpicaciæ fideique.*

JOHANNES DAVENANTIUS, Epiſcopus *Sariſburienſis*, in adhortatione ad fraternam communionem inter Evangelicas Eccleſias reſtaurandam, *Cantabrigiæ* 1640. pag. 84.

Rectè obſervavit reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus, *Vir ſingularis pietatis & omnigenæ eruditionis laude cumulatus. Quod ſi quis &c. in concione coram Rege pag.* 28.

JOHANNES PRIDEAUXIUS, Epiſcopus *Wigornienſis*, in Lectione XIII. quæ eſt *de mille annis Apocalypticis*, pag. 209. Oxonii 1648.

Infinita hic congeri poſſent ad hoc firmandum teſtimonium, ſed iſta non capit mei inſtituti compendium: peti poſſunt à locupletiſſimo ſolidæ eruditionis & totius Antiquitatis gazophylacio, Archiepiſcopo Armachano, *de Chriſtianarum Eccleſiarum ſucceſſione & ſtatu*: cap. 3. 4. 5. 6.

JOSEPHUS HALLUS, Epiſcopus *Norwicenſis*, in epiſt. ad D. *Uſſerium*, Maio 1647. in *Sylloge*, pag. 516.

Gratulor vero ex animo, te, Antiſtitum decus, S. Ignatio *tuo: gratulor tibi, imò univerſo orbi Chriſtiano,* Ignatium, *meritiſſimò tuum, ſed quidem & tuo beneficio noſtrum. Gratiorem profectò operam navare Dei Eccleſiæ nullus unquam potuiſſet, quàm tantum, tam antiquum pietatis exemplar ab injuria temporis vindicando.*

In epiſtola ad eundem, Julio 1650. p. 554.

Accepi à te pridem, honorandiſſime Præſul, munus egregium, téque uno dignum, Annales ſacros veteris Teſtamenti accuratiſſimè digeſtos.

D. JOANNES FELLUS, Epiſcopus *Oxonienſis*, in præfatione ad Epiſtolam S. *Barnabæ*: Oxonii 1685.

Hæc poſtquàm per plurima ſecula in Bibliothecarum pluteis delituiſſet, reverendiſſimi Uſſerii Armachani *Primatis ſtudio & auſpiciis prelo hoc in loco ſubjiciebatur anno* 1643.

Deinde ------ *quæ de opere ipſo dicenda ſuperſunt, ut viri magni memoriæ lucem, verba illuſtriſſimi Primatis prædicti, quæ flammas evaſerant, exhibebo.* ------ *Quid autem eruditiſſimus*

Hiberniæ,

Hiberniæ, *juxta & melioris literaturæ Primas de Epiſtola hujus auctore ſenſerit, quanquàm non ex dictis liquidò appareat; indicia tamen ſunt ſatis clara, quæ fidem faciant, propendiſſe eum in hanc ſententiam, ut crederet, opus hoc Scriptori ignoto deberi.*

HENRICUS HAMMONDUS in epiſtola ante Diſſertationes quatuor de juribus Epiſcopatûs *Londini* 1651. editas.

Alii interim, nec pauci nec contemnendi Theologi ad tutandam Epiſcoporum προςασίαν *operas & Symbolas ſuas contulerunt, ſinguli ſingulis & juſtis voluminibus rem integram exorſi: quibus ut fas erat, reverendiſſimus Archiepiſcopus* Armachanus, Hiberniæ *Primas, ſuis de origine Epiſcoporum & Metropolitarum, &* de Aſia *Proconſulari eruditiſſimis Diatribis, facem prætulit.*

In Diſſertatione ſecunda de *S. Ignatio* cap. 2. pag. 57.

Taceo lubens, quid in hac re reverendiſſimus Primas Armachanus *præſtiterit, & quàm feliciter ille (nec ſine peculiari Dei providentia ſic diſponente) Latinam, licèt barbaram, verſionem,* Voſſiano *Græco exemplari per omnia reſpondentem, eodem ferè tempore (ipsóque ſanguinarii ſeculi, Epiſcopis adeò infenſi, articulo) ex vetuſtiſſimis* Angliæ *codicibus erutam* Oxoniæ *lucem videre juſſerit.*

ABRAHAMUS VVHELOCUS in epiſt. dedicatoria, *Bedæ* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis *Anglorum* præfixâ, *Cantabrigiæ* 1644.

Ea (hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Britanno-Saxonum* profeſſio) *mihi deſtinata a viro nobili, nunc non ſine detrimento literarum hâc in terris vitâ defuncto, antiquiſſimæ, dùm vixerat, literaturæ & fidei,* D. Henrico Spelmanno, *& (quod me aliàs huic oneri planè imparem plurimum confirmavit) ſub auſpiciis reverendiſſimi* Armachani, *totius* Hiberniæ *Primatis, qui* Londino *huc ad majora Comitia* Cantabrigiam 1640. *veniens, voluntatem pii & inclyti Senis—— explicuit, mihique ipſe Præſul ampliſſimus* Saxonica *Evangelia Auditoribus, ex idiomate* Saxonum *antiquo aperienda tunc quidem propoſuit.*

In epiſt. ad Lectorem.

Hiſtoricum opus commentationes hiſtoricas deſiderat has, ſi reverendiſſimi Armachani Britannicarum *Eccleſiarum primordia, (quibus quid addere conari, eſſet* Iliadas, *poſt* Homerum *ſcribere) ad manus habeas, ex illis pete.*

Idem in præfat. in Evangelia *Perſica* cap. VI. *S. Matthæi* verſ. 13. *Londini* 1652. qui operi immortuus ſola priora XVIII. capita excuderat.

Quin & cùm patriam Gothicam Perſæ *ex parte pro ſua agnoſcant, clauſulam hanc è* Gothicis *à Cl.* Grutero, *ut vir ſummus in Eccleſia, reverendiſſimus* Armachanus, Jacobus Uſſerius, *mihi indicavit, erutam, à grege Chriſti ſub* Ulphila *Epiſcopo circa annum Chriſti plus minus CCC. recitari ſolitam, hîc deſcribere non ſupervacaneum duxi.*

GULIELMUS CAVEUS in Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoria literaria: in *S. Chryſoſtomo.* Lond. 1688. pag. 269. *Præter ea, quæ ad ſcripta* Chryſoſtomi *enucleanda hactenus obſervavimus, cùm plurima incredibili planè diligentiâ undique collegerit notaveritque* ἐ πάνυ Uſſerius *in Bibliotheca Theologica MS. placet in Lectoris gratiam pauca inde ſeligere, & in certa capita diſtribuere.*

HENRICUS VVHARTONUS in præfat. ad *Jacobi Uſſerii* Hiſtoriam dogmaticam controverſiæ inter Orthodoxos & Pontificios de ſcripturis & ſacris vernaculis *Londini* 1690. *Nôrunt quotquot literas meliores colunt; nôrunt & ſemidocti, quanta fuerit* Uſſerii, *& quàm diffuſa eruditio, quàm infinita lectio, quanta judicii gravitas. Inter tot certè literaturæ inſtauratores & orthodoxæ religionis pugiles, quot ſeculo poſtremo tulit orbis* Britannicus, *illum præ aliis habemus, quem nobiſmet ipſis gratulemur, & in re literaria ducem ſtatuamus.*

DRAXUS apud *Eyrium* in epiſt. ad *Uſſerium* in Sylloge, Epiſt. XXVIII. pag. 59.

Lumen illud Irlandiæ *& in Academia* Dublinienſi *Profeſſor Regius, Theologus tam* πανοπλωμενὸς, *ut ſive ſcripta ſive diſputationem requiras idoneus eſt, qui cum tota Papiſtarum natione concertet.*

D. JOANNES MARSHAMUS in προπυλαίῳ ad Monaſticon Anglicanum. *Londini.* Anno 1655. & recuſum Anno 1682.

Sed quid ego ſpicilegium poſt uberrimam meſſem? De Britannicarum *Eccleſiarum primordiis uſque ad* Auguſtini *miſſionem, non ita pridem, ſumma cum laude, ſcripſit* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ob eruditionis immenſitatem, morúmque ſanctitatem toti orbi venerandiſſimus, ob benevolentiam mihi colendiſſimus.*

JOANNES SELDENUS in Prolegomenis ad Marmorum Arundellianorum Inſcriptiones. *Londini* 1628.

Codicem, qui hæc nobis ſuppeditavit, Samaritanum, *magnis impenſis ante quadriennium aut circiter ex Oriente ſibi comparavit reverendiſſimus Antiſtes,* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ſummâ pietate, judicio ſingulari, uſque ad miraculum doctus, & literis ſeverioribus promovendis natus. Mecum exemplar, quod vetuſtius eſt, & charactere* Samaritano, *ſcilicet vetuſtiſſimo, &* Ebræis *in uſu ante* Eſdræ *tempora, deſcriptum, pro humanitate ſua, cui plurimum me debere ſemper agnoſco, in* Anglia *circa id tempus communicavit. In* Hiberniam *ſecum poſtmodùm tranſvexit, priuſquàm iis, quæ volui inde exſcribere, adverſaria mea ditaſſem. Literis igitur nuper rogatus, eas capitum V. & X.* Geneſeos *partes, quæ Patriarcharum tempora deſignant, ex eodem ad me ex* Hibernia *tranſmiſit exſcriptas, ſeu potiùs accuratiſſimè depictas.*

JOANNES

JOANNES GRAVIUS, Aſtronomiæ in Academia *Oxonienſi* Profeſſor *Savilianus* Londini MDCL. 4°. *reverendiſſimo Præſuli*, Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *pietate, doctrinâ, cæteriſque animi virtutibus maximè conſpicuo, binas* Abulfedæ *tabulas, unam* Choraſmi, *alteram* Mawaralnahræ, *ſummâ obſervantiâ D. D.*

In Epiſtola ad D. *Georgium Entum* ante D. *Joannis Bainbridgii* Canicularia, ab illo edita. *Oxoniæ* 1648. 8°.

Eruditos hos, vir doctiſſime, de anno Caniculari commentarios ſcripſit non ita pridem Joannes Bainbridgius, *ſuaſu ac impulſu reverendiſſimi Archiepiſcopi* Armachani.—— *Ne autem viri eruditi fœtus unà cum Parente exſpiraret, idem reverendiſſimus Antiſtes me convenit, rogans efflagitánſque, ut id negotii ſuſciperem, Parui non invitus, tum, Præſulis undiquaque doctiſſimi auctoritate commotus, tum ſtudio memoriam Viri mihi, dum vixit, amiciſſimi, conſervandi adductus.*

D. HENRICUS SPELMANNUS in præf. ad Concilia Britannica. *Londini*. 1639.

Claros multos Epiſcopos (fautores hujus operis) *intelligo me dicere: reverendiſſimos in primis tres Metropolitas, (liceat eos omni cum honore & humilitate nominaſſe) D. D.* Georgium & Gulielmum Cantuarienſes, *atque D.* Jacobum Armachanum.

In notis ad Synodum aliam S. *Patricii*, pag. 59.

Secundam hanc S. Patricii *Synodum ex* Andegavenſi *Bibliotheca tranſcriptam, ad reverendiſſimum Patrem, D.* Jacobum Armachanum *Archiepiſcopum, Primatem* Hiberniæ, *miſit aliquando* Jacobus Sirmondus: *& eandem mihi Præſul idem, eruditione & pietate ſpectatiſſimus*, 1. Aprilis 1628.

D. ROGERUS TWISDEN in præf. ad Hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptores antiquos: *Londini* 1652. de *Ailredi* Scriptis —— *quod & digniſſimo* Armachano *debemus, in quo cum incredibili doctrina & rara purioris antiquitatis cognitione, quam*

norunt

Et Tagus & Ganges, forſan & Antipodes,

morum eximius candor, & in inſtruendo imperitiores mira ſuavitas, ſeriâ quâdam & Epiſcopali mixta gravitate; certare dignoſcuntur: à quo non parùm me in hoc opere provehendo adjutum profiteor, utpotè qui tuto hærentem ſæpiùs extraxit, & deviantem in viam reduxit.

GULIELMUS SOMNERUS in præfatione ad Dictionarium Saxonicum *Oxonii* 1659. ſect. *6*.

Hujus autem generis liber ille Medicus in Bibliotheca quondàm Regia, Paraphraſis etiam Saxonica, *cujus uſum reverendiſſimo totius* Hiberniæ *Primati*, Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *viro quidem incomparabili & ſeculorum omnium memoriâ digniſſimo, me debere gratus fateor.*

D. JACOBUS VVARÆUS, Eques Auratus in Antiquitatibus *Hibernicis: Londini* 1654. cap. XV. pag. 67.

De hac re (i. e. de Academiis ſive ſcholis inſignioribus Hiberniæ) *qui plura ſcire avet, conſulat profunda eruditionis virum, D.* Jacobum Uſſerium Armachanum *in opere ſuo eximio, de* Britannicarum *Eccleſiarum primordiis.*

In præfatione ad S. *Patricii* opuſcula, *Londini* 1656.

Librum ejus (i. e. de tribus Habitaculis) *hactenùs ineditum mihi communicavit D.* Jacobus Uſſerius, *nuper Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ob eruditionem cum moribus ſuaviſſimis conjunctam celeberrimus. Ejus ſuaſu, & ex illius bibliotheca inſtructiſſima, nec non è nobili codicum MSS. theſauro* Cottoniano, *& aliis, in annotationibus noſtris paſſim citatis, Bibliothecis, conquiſitis ſubſidiis, hoc penſum aggreſſus ſum, eo fine, ut bono publico inſerviat, cui quidem noſtram in ea parte induſtriam prodeſſe is olim exiſtimabat.*

In annotationibus p. 137.

Atque hæc hactenùs —— *quorum plurima è* Brittannicarum *Eccleſiarum Antiquitatibus à D.* Jacobo Uſſerio, *nuper Archiepiſcopo* Armachano *editis Anno* 1639. *me hauſiſſe libens agnoſco.*

In notis ad Synodum S. *Patricii*, pag. 116.

Canones hujuſmodi debemus apographo ex antiquo codice MS. Andegavenſi *deſcripto, quod jam olim ad D.* Jacobum Uſſerium, *nuper* Armachanum *Archiepiſcopum*, è Gallia *miſit doctiſſimus* Jacobus Sirmondus.

In notis ad alios novem canones S. *Patricio* adſcriptos. pag. 121.

Quintum & ſextum edidit jam pridem doctiſſimus Jacobus Uſſerius, *nuper Archiepiſcopus* Armachanus.

In præfat. ad librum de Scriptoribus *Hiberniæ. Dublinii*. 1639.

Ex his, ut de MSS. muſei mei taceam, plurimos ſuppeditavit mihi illuſtriſſimus Præſul, Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus.

Idem in libro de Præſulibus Hiberniæ, pag. 29.

Jacobus Uſſerius &c. *vir propter exquiſitam eruditionem, facundiam, vitæ ſanctimoniam, moréſque humaniſſimos, meritò celeberrimus.*

ARTHURUS DUCKIUS, LL. D. de uſu & auctoritate juris civilis *Romanorum*, *Londini* 1679. lib. 2. cap. 8.

Conſtantinum *magnum fuiſſe in* Britannia *ex* Helena *matre* Britannâ *natum, conſtanter aſſerunt, non ſoli Hiſtoriæ noſtræ Scriptores, ſed & exteri; idémque contra* Julium Firmicum *&* Juſtum Lipſium *ſtrenuè defendit reverendiſſimus* Jacobus Uſſerius Armachanus, *qui*

ſuo

ſuo merito ob inſignem literarum omnium ſcientiam inter Britanniæ *noſtra ornamenta annumerandus.*

FRANCISCUS TAYLERUS in Epiſtola dedicatoria ad D. *Uſſerium* ante Capitula Patrum, Hebraicè & Latinè edita, *Londini.* 1651. 4°. *Libellum hunc ut claritatis tuæ patrocinio committerem, multa perſuaſerunt. Inſignis tua eruditio per totum orbem Chriſtianum divulgata, pietas egregia, ubique terrarum celebrata, benevolentia in me eximia, per plurimos annos continuata. In libro hoc transferendo, ſi opera mea tibi placeat, aliis proſit, mercedem me ſatis amplam recepiſſe libens lubinſque profitebor. Interim Deus optimus maximus te, literaturæ ornamentum peculiare, in Eccleſiæ emolumentum ſingulare diutiſſimè ſervet incolumem.*

ARNOLDUS BOOTIUS in calce Epiſtolæ ad D. *Uſſerium Armachanum*, *Pariſiis* editæ 1650.

Ut ſcias, Amice Lector, quàm vera ſint, quæ paragrapho hujus Epiſtolæ duodecimo memoravi, de D. Armachani *mente ſuper veritate Hebraica, & ut ibi conſtet, quàm diverſa ille ſentiat à* Cappello *in ea controverſia, quam hic contra ejus Criticam agitavi, ac quantoperè illi diſpliceat improbus iſtius viri conatus, varias Hebraici textûs lectiones ex LXX. Interpretum diſcrepantiis atque ex codice Samaritano procudentis: viſum eſt hic attexere litteras, quibus venerabilis ille Præſul, non magis eximiâ pietate morúmque ſanctitate & Epiſcopalis muneris ſedulâ executione, verbique Divini annuntiatione indefeſſâ, quàm omnigena ac recondita eruditionis laude, linguarúmque Orientalium peritiâ planè ſingulari inclytus, ad iſtam meam contra* Cappellum *epiſtolam reſpondit, ac quibus eam publico donandi auctor mihi ac impulſor fuit.*

In appendice ad *Buxtorfium.* ib. p. 97.

Et quomodo in me ſibi temperaſſet, quum in ipſum Præſulem Armachanum, *illud venerabile toti* Europæ *caput, & tot támque eximiis dotibus ac virtutibus conſpicuum, haud obſcurè incurrat.*

p. 98. *Quum* Cappellum, *medullitus ureret, profanam ipſius innovationem damnari à tanto talique viro, uti omni virtutum genere, ac verâ ſapientiâ præfulgenti, ita in cunctis tum Theologiæ, tum reconditioris literaturæ partibus, inque linguis Orientalibus conſummatiſſimo.*

HUGO GROTIUS in prolegomenis p. 60. ad Hiſtoriam *Gothorum* &c. *Amſtelod.* 1655.

——— *Archiepiſcopus* Hiberniæ, Uſſcherius, *magnæ diligentiæ judiciique vir.*

HENRICUS NORISIUS Cardinalis, in *Cenotaph. Piſan.* Diſſert. 11. cap. 5. p. 131. *Venetiis* 1681.

Uſſerius *in rebus Chronologicis ſummâ cum laude verſatus.*

——— De *Epochis Syro-Macedonum.* Diſſertatione primâ cap. 2. editionis *Lipſienſis* 1696. p. 21.

Proponendum eſt diagramma anni Macedonum Aſianorum, *quod omnium primus*, Jacobus Uſſerius, *præformavit, à quo* Langius Ricciolius, *aliique idem exſcripſerunt.*

HENRICUS VALESIUS in Epiſtola ad D. *Uſſerium* Decembre 1654. *Pariſiis* datâ in *Sylloge* epiſt. 294. pag. 613.

——— *Ac primùm ago gratias, quantas poſſum maximas, ob illud literarium munus* (Annales Veteris Teſtamenti) *quo me honorandum eſſe cenſuiſti. Sunt quidem omnes libri tui eruditiſſimi & accuratiſſimi: Sed hic præ cæteris abundè teſtatur, quantus ſis in omni genere doctrinæ. Atque ut ejus lectione multùm me profeciſſe ingenuè fateor, ita etiam ex ſecunda parte ejuſdem operis, quam à te editam eſſe nuper accepi, ſpero non mediocrem fructum me eſſe capturum.*

In præfatione ad *Euſebii* Hiſtoriam Eccleſiaſticam. *Paris.* 1659.

Tertius codex fuit Henrici Savilii, *viri doctiſſimi, ad me miſſus ex* Anglia, *à* Jacobo Uſſerio Armachano. *Nam cùm in* Uſſerii *notis ad martyrium B.* Polycarpi *manuſcriptum* Euſebianæ *Hiſtoriæ codicem ex Bibliotheca* Saviliana *laudari animadvertiſſem, eúmque codicem optimæ notæ eſſe, ex aliquot locis, ab* Uſſerio *prolatis, deprehendiſſem, poſtulavi ab eo per literas, ut varias ejus codicis lectiones (integrum enim ab eo collatum eſſe exiſtimabam) ad me transmitteret. Ille verò codicem quidem ipſum, in charta ſcriptum bombycinâ, Bibliothecæ* Oxonienſi, *à* Savilio *donatum fuiſſe mihi reſcripſit. Cæterùm editionem* Roberti Stephani *ſtatim ad me miſit, in cujus margine* Savilius *emendationes ex ſuo illo manuſcripto codice depromptas adnotaverat. Quantùm tamen conjicere potui, non omnes ſcripti codicis lectiones ad latus editionis illius appoſuit* Savilius, *ſed eas tantùm, quas bonas certáque eſſe exiſtimabat. Quædam enim lectiones ab* Uſſerio *è ſcripto illo codice proferuntur, quas à* Savilio *prætermiſſas eſſe poſteà deprehendi. Præterea idem* Savilius *ad oram illius editionis multas adſcripſit emendationes ex codice* Joannis Chriſtophorſoni, *quem ſcilicèt* Chriſtophorſonus *cum aliquot manuſcriptis exemplaribus contulerat.*

GERARDUS JOANNES VOSSIUS, de Scientiis Mathematicis cap. 66. ſect. 16. p. 391. 392.

A. 1648. Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *& totius* Hiberniæ *Primas*, *de* Macedonum *&* Aſianorum *anno Solari diſſertationem edebat, cum* Græcorum *Aſtronomorum parapegmate, ad* Macedonici *&* Juliani *anni rationes accommodato. Quo de viro rerum*

divina-

divinarum humanarúmque peritiſſimo , nihil poſsim dicere tam ſublime , quin ejus id virtus ſuperet.

P. 446. in addendis.

Priuſquam verò abeam à Ptolemæo , *aliquid addam de tot parapegmatis , quæ tribuunt* Ptolemæo. *Faciam verò id verbis* Jacobi Uſſerii , *Archiepiſcopi* Armachani , *&* Hiberniæ *Primatis , viri vaſtæ eruditionis , nec ſine laude nominandi.*

Idem in libro *de vitiis Sermonis* lib. VI. cap. 10. pag. 44. loquens de *Thoma Dempſtero*, qui pro *Scythici* apud *Martialem*, legit *Scotici*, antepenultimâ ſyllabâ productâ :

Atque hoc etiam obſervatum reverendiſſimo Jacobo Uſſerio , Armachano *Archiepiſcopo , & univerſæ* Hiberniæ *Primati , in laudatiſsimo opere* Antiquitatum Britannicarum , *cujus ego in re majori meminiſſe malim , quàm iis , quæ ad pulverem pertinent Grammaticalem : ſed enim & iſthoc occaſione meliori non eo minus fiet : ſumma enim ſummi Viri , & undecunque doctiſſimi , merita de Eccleſia & tota Rep. literaria , nunquam ſinent , ut non æternum ab omnibus literarum amantibus memoriâ grata celebretur.*

In epiſtola ad D. *Uſſerium* p. 529.

Accepi Diſſertationem tuam de vetere Romanæ Eccleſiæ Symbolo , ſanè eruditam : quam cum iis , quæ ſummo bono publico adtexuiſti , vocare poſſumus ἀγαθῶν ἀγαθίδας. Quòd verò illa nomini meo inſcripſeris , nimiùm quantùm obſtrinxiſti : Nam quantillus egò ſum , qui tanto à viro eximium hoc beneficium accipio ? Equidem gaudeo , gratiáſque ago immortales.

ISAACUS VOSSIUS ; in epiſtola ad D. *Uſſerium* , *Holmiæ* ſcriptâ Octobre 1650. in Sylloge pag. 556.

Si non planè ignores eruditionem & magnitudinem Chriſtinæ, *dubitare non poſſis , vir reverendiſſime , opus tuum Chronologicum longè ei fuiſſe gratiſſimum. Bidui tantùm effluxit ſpatium ; quòd ad manus ejus pervenerit : plurimum verò temporis effluxit ſpatium , ut exiſtimo, ex quo nullum ei tam charum contigit munus. Placuit ei ſupra modum , cùm ipſius operis ordo & œconomia , tùm etiam illud , quòd res* Ægyptiacas *&* Aſiaticas , *à nemine hactenus in unum redactas , diligenter adeò & copiosè tradideris. ——— Legit illa non ſine maxima voluptate Acta illa de* Polycarpo, *quæ* Ignatianis *tuis adfixiſti. Nunc verò , quòd alia ejus generis plura à te exſpectet , facit Bibliotheca tua recepta , quam flammis eſſe abſumptam conſtans jam olim ad nos detulerat rumor. Multùm itaque & tibi & literis gratulatur , quòd tam inſignis theſaurus ſalvus ad te ſit reverſus.*

——— In notis ad *Barnabæ* Apoſtoli Epiſtolam Catholicam *Londini* 1680. p. 307.

Dum Angliam *luſtro , alia ſeſe obtulit occaſio , quâ ſcriptum illud , quod jam diu lucem merebatur , tandem aliquando divulgaretur. Parabat tum novam* Ignatii *editionem reverendiſſimus* Hiberniæ *Primas ,* Uſſerius Armachanus. *Illi itaque poſtulanti , & offerenti , ut unà cum* Ignatianis *hæc quoque* Barnabæ *excuderetur Epiſtola , non tantùm libenter id conceſſi , ſed etiam maximoperè gaviſus ſum , in illas manus incidere antiquiſſimum iſtud monumentum , à quibus immenſum quantum ſplendoris mutuare ſibi poſſet. Et niſi ingens iſthoc incendium , quod non exiguam partem Urbis* Oxonienſis *vaſtavit , omnia quoque exemplaria abſumpſiſſet, pulcherrimam ejus Auctoris editionem jam diu habuiſſemus.*

FRANCISCUS JUNIUS in obſervationibus ad *Willerami* Abbatis Francicam paraphraſin *Cantici Canticorum* Amſtelod. 1655. pag. 248.

——— *Initium , item origo , h. e. illud ex quo aliæ res ortum trahunt. Priore modo accipitur in illa* Geneſeos *ac præcipuarum V. Teſtamenti hiſtoriarum paraphraſi poeticâ , cujus mihi copiam benignè prorſus fecit vir maximus ,* Jacobus Uſſerius , *Archiepiſcopus* Armachanus , *& totius* Hiberniæ *Primas.*

Idem in Gothico, Runico, Anglo-Saxonico, aliiſque Alphabetis, quæ Gothico Gloſſario præmiſit. pag. 14.

Injectâ interim Commentarioli hujus (i. e. de literis & lingua *Getarum* ſive *Gothorum*, quem edidit *Bonaventura Vulcanius* Lugduni Batavorum 1597.) *mentione , opportunè quoque venit in mentem ejus epiſtolæ , quam ſuper Auctore præfati opuſculi , pluribúſque aliis rebus huc ſpectantibus , olim ad me dedit magnus ille ac multæ lectionis Antiſtes ,* Jacobus Uſſerius , *Archiepiſcopus* Armachanus , *totiúſque* Hiberniæ *Primas.*

Idem in præfatione ad paraphraſin *Geneſeos* Saxonicè *Amſtel.* 1655.

Supervacaneum eſſet , Lector benevole , pluribus verbis hoc in loco repetere , quæ non ita pridem de Paraphraſeos hujus Auctore aſſigi pag. 248. obſervationum noſtrarum in VVilleramum ; *ubiquoque præclarum hunc reconditæ antiquitatis theſaurum acceptum fero ſummo Præſuli, & nunquam non infra merita ſua laudato,* Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *& totius* Hiberniæ *Primati.*

CLAUDIUS SARRAVIUS in epiſtola ad D. *Uſſerium* Octobre 1647. pag. 521.

Dudum tibi obſtrictum pro honorifica in Ignatio *nominis mei mentione , novo rursùs beneficio devincire voluiſti. Dono enim tuo accepi eximiam tuam Diatribam de Symbolis veteris Eccleſiæ. Pro tuis iſtis erga me meritis debitam rependo gratiarum actionem. Magna cum voluptate , nec ſine fructu legi , poſtrema hæc tua opuſcula , in quibus igneum ingenii vigorem*

& erudi-

& eruditionem reconditam, abſtruſiſſima quæque rimantem, & bono publico eruentem, ex animi ſententia dico, ſum admiratus.

FRIDERICUS SPANHEMIUS in epiſtola ad 3. partem *Dubiorum Evangelicorum* Genevæ 1639.

——— *Ingentes tuæ virtutes, ſumme* Uſſeri, *non veſtro tantùm orbi notæ ſunt, ſed & noſtro, & ubicunque pietati ſuum decus, eruditioni ſuum pretium conſtat. Sacrum ſanè munus illud, ad quod divina bonitas te evexit, per ſe magnum eſt & ſplendidum, ſed cui major à te dignitas, accedit. Nec cum ſede* Armachana *unquam felicius actum, quàm ex quo tu illam omnium applauſu occupas, & Eccleſiaſticæ rei in ampliſſimo regno præes. Non* Hibernorum *hoc tantum &* Britannorum *veſtrorum judicium eſt, ſed bonorum omnium, qui eximias illas virtutes tuas in te ſuſpiciunt. Victura eruditionis tuæ monumenta haud quaquam intra* Hiberniæ *veſtræ littora coercentur, ſed magnâ cum nominis tui gloriâ, ubique terrarum teruntur. Quàm eruditè & ſolidè Orthodoxæ veritatis antiquitatem, &* Romæ *ſequioris novitatem contra perſonatum quendam Emiſſarium aſſerueris, ne illa quidem Societas non ſentit, quæ te, omnia alia cogitantem., in eriſticam illam arenam temerè pertraxit. Theſaurum antiquitatis & penum uberem eruditionis priſcæ vident, qui opus tuum vident. Nec ignorare voluiſti orbem Chriſtianum, quàm parùm priſci* Hiberni & Britones *veſtri ſe abjecerint coram* Vaticana *ſede, immò quàm alieni fuerint à novitia illa Theologia, quam pro veteri obtrudunt ſervorum* Gibeoniticorum *inſtitores & propolæ. Quod tam apertis documentis à te probatum conſtabilitúmque, immò iis etiam teſtibus, quibus ne* Romæ *quidem fides derogari poteſt, ut contra niti, non niſi illorum ſit, qui prorsùs depuduere. Quantam inſuper magno tuo merito laudem conſequutus ſis in juramenti fidelitatis æquitate* Hibernis *perſuadendâ, ne ſereniſſimus quidem Rex* Jacobus, *cujus regii ſpiritus & erudita ſapientia orbi nota, ignorari voluit, quem ipſum fidei & prudentiæ tuæ præconem habuiſti.*

Et quamvis publicæ illæ curæ, quæ ampliſſimo muneri tuo annexæ ſunt, totum ſibi hominem vindicent, & vaſtiſſimum etiam pectus implere poſſint; ingens ille tamen & ſublimis animus tuus ſibi inter negotia ipſa otium facit, ſed otium eruditum, & cujus fructus ultra Oceanum veſtrum porrigitur. Teſtes hujus rei fœtus illi tui eximii, Goteſchalci & *Prædeſtinatianæ controverſiæ Hiſtoria, ut & veterum Epiſtolarum* Hibernicarum *Sylloge, & alia id genus ſcripta tua, quæ ſummâ cum curâ ex antiquitate eruta, multa etiam* [illegible] *prius, à blattarum & tinearum, quo pulverabantur, imperio, orbi Chriſtiano per te vindicata paſſim leguntur, nec eruditionis tantùm tuæ monumenta ſunt, ſed & judicii & pietatis. Et ſanè eo ipſo laudi tuæ non exigua fit acceſſio, quòd illa demùm tibi eruditio probetur, quæ cum pietate conjuncta eſt, & cujus fructus ad illius gloriam pertinet, cui omnis noſtra debetur, Bibliothecam tuam Theologicam, & veterum Scriptorum Eccleſiaſticorum Criticum, omnes antiquitatis genuinæ ſtudioſi à ſubactiſſimo judicio tuo, ſummo cum deſiderio exſpectant.*

Quâ verò tu integritate ſublime illud munus tuum ſuſtineas, quo zelo, quâ vigilantiâ, in ampliſſimi gregis tuæ fidei commiſſi ſalutem incumbas, quâ aſſiduitate omnes fidi Epiſcopi partes exequaris, non Armachana *tantùm Diœceſis novit, & reliqua tuis curis obnoxia, ſed & tota* Britannia *veſtra, immò & illi, qui toto Oceano à vobis disjunguntur. Ea certè pietatis tuæ, ea eruditionis apud nos eſt exiſtimatio, ut* Uſſerii *nomen pietatis nobis & virtutis nomen ſit, quibus fama conſtans frequenter ingerit tot ingentes illas dotes, quibus te Deus ad tantum munus inſtruxit. Et quamvis ſummâ cum laude, voce doceas & calamo, plus tamen exemplo doces inter illos, qui in vitam tuam & integerrimos illos mores tuos quotidie intuentur. Vident illi in te non anxiam, non affectatam pietatem, ſed gravem & ſeriam, & quæ in illum ſolum fertur, cui ſoli debetur. Vident raram humilitatem, per quam è faſtigio tuo deſcendis, nec quicquam infra dignitatem tuam eſſe exiſtimas, quod ad promovendum Dei regnum facit. Vident charitatem & ſummam in egenos & extorres liberalitatem, quâ in ſacros uſus confers, quæ ſacris uſibus jam olim deſtinata fuere. Ædes tuæ eruditorum collegium ſunt, vita ſancta, mores inculpati, oculi vigiles, cura publica, animus cœleſtis, & qui unum Deum ſpirat, unum Deum loquitur. Bibliotheca tua non tam tua, quàm orbis literati Bibliotheca eſt, quæ à te ingenti ære inſtructa, omnibus in publica commoda patet, & eruditorum hominum uſibus proſtat, à quorum candore tuus candor publicam commendationem jam pridem impetravit. Spirans iſta veri Epiſcopi imago te meritò* Hibernis *tuis pretioſum,* Britannis *venerabilem, cæteris omnibus admirabilem facit.*

Non mirum itaque foret, vel has cauſas ſolas ſatis mihi fiduciæ addere, ut ad te accedam, & publicè profitear, quanta Genevæ *noſtræ nominis tui ſit claritudo, quantus apud noſtrates honor, quanta apud me privatim veneratio. Sed novum mihi argumentum tui compellandi humaniſſimæ tuæ literæ fecere, quibus ex ima* Hibernia *mihi teſtari voluiſti,* Dubiorum Evangelicorum *partem primam, non viſam tibi duntaxat, ſed & accuratiſſimo judicio tuo probatam, cœptique operis continuationem à te avidè exſpectari. Laudationes, quas in primum iſtum conatum pro tua comitate congeſſiſti, tuæ bonitati in ſolidum debentur. Quàm impensè verò honorifico tuo ſuffragio, quàm ſingulari candore, quàm affectu*

delectatus fuerim, quàm excitatus in inſtituto meo perſequendo, publico documento conſtare volui.

LUDOVICUS DE DIEU in præfatione ad Commentarium in IV. Evangelia *Lugd. Bat.* 1631. loquens de edendo in IV. Evangelia, præſertim Syriacè verſa Commentario:

Quo in inſtituto paucis poſt ſeptimanis factus fui confirmatior, quum earundem illarum, quas dixi, Epiſtolarum, *ſimul &* Apocalypſeos *exemplar aliud MS. elegantiſſimo charactere Syro exaratum, addito etiam divino Beati* Ephremi *tractatu de amore ſapientiæ, ab ornatiſſimo, doctiſſimo, & æternâ memoriâ digno Præſule,* Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *qui & ante biennium me* Pentateucho Samaritano *beaverat, ex* Hibernia *allatum fuit.*

—— Ad S. *Matthæi* cap. XIX. v. 5.

Neque hic tantùm, ſed & in aliis plurimis Pentateuchi *locis τῶν LXX. interpretationem ad* Samaritanum *magis, quàm* Hebræum, *exemplar accedere, aliàs fortaſſe, ſi vitam Deus otiúmque conceſſerit, beneficio reverendiſſimi, ampliſſimi, ingenio, virtute, eruditione cultiſſimi Præſulis,* Jacobi Uſſerii, *Archiepiſcopi* Armachani, *à cujus liberalitate exemplar* Samaritanum *penès me habeo, oſtendere dabitur.*

BERTIUS in Geographicis Tabulis, *Amſtelodami 1616.*

—— *Quam quum iſta ſcriberemus, ornabat* Jacobus Uſſerius, *Theologus, eruditione & pietate & ſcriptis in primis clarus: ei patria* Dublinum.

MORANEZIUS, in Anti-Janſenio ſuo:

Non ipſe primus excogitavit, ſed à Calviniſtis *accepit, præcipuéque à* Jacobo Uſſerio, *inſigni* Calviniſtâ, Hiberno, *qui anno 1631. librum edidit, inſcriptum,* Gotteſchalci *&c. neque ſenſum duntaxat, ſed verba etiam ferè ipſa tranſcripſit* Janſenius; *neque tamen, ut æquum erat, ullam ejus mentionem facere dignatus eſt. Diſp. XI. §. 1.*

ALEXANDER MORUS, dedicat D. *Uſſerio* Orationem ſuam, cui titulus *Calvinus, Genevæ* habitam 1648. Epiſtolam in Lectoris *Uſſeriani* nominis ſtudioſiſſimi gratiam hìc exſcribo.

Diu *quæſitum inveni tandem Patronum* Calvino *dignum, Reverendiſſime Vir Dei, nec diu quæſitum inveni tamen* ἈΝΤΊΔΩΡΟΝ *te non indignum, ſi materiam ſpectas, non induſtriam. Nec tam inveni, quàm reperi. Quod enim abſque divina quadam virgula contigiſſe non equidem putaverim, quo die preditura erat in lucem publicam hæc mea, quâ* Calvini *laudes ac vindicias complexus ſum, Oratio, illo ipſo die tuis me literis beâſti ſummâ humanitate conditis, &* Ignatiana *à te edita, niſi libri moles obſtitiſſet, eodem tempore miſſurum te fuiſſe ſignificaſti, ac leviculam, quæ tua eſt modeſtia, æſtimatione meâ prorſus auream, de veteris Eccleſiæ Symbolis, ne prorſus* ἈΣΎΜΒΟΛΟΣ, *ut tu ſcitè loqueris, ad nos ſcilicet accederes, Diatribam literis tuis, Diatribæ Iconem tuam comitem adjunxiſti. Nempe nos* Epitocæ, *qui nec faciem tuam nec te loquentem (nam ſic quoque meliùs te videndum præbes) vidimus unquam, ne deſideremus expreſſiſſimam effigiem animi tui, calamus tuus effecit, ne digniſſimam ideam oris tui & inſtar, effecit cælum. Ego certè, qui te ſeculi noſtri* Athanaſium *vocare ſoleo,* ΠΕΖῸΝ ΤΟΙ͂Σ ΤΑΠΕΙΝΟΤΈΡΟΙΣ, ὙΨΗΛΌΤΕΡΟΝ ΤΟΙ͂Σ ΜΕΤΕΩΡΟΤΈΡΟΙΣ, ΦΙΛΌΞΕΝΟΝ, ἹΚΈΣΙΟΝ, ἈΠΟΤΡΌΠΑΙΟΝ, *ſic de illo veteres, nos de te loquimur, qui juxta cum illo duorum admirabilium lapidum naturam imitaris, & percutientibus Adamas, diſſidentibus Magnes occurris:* ΤΟΙ͂Σ ΠΑΊΟΥΣΙΝ ἈΔΆΜΑΣ, ΤΟΙ͂Σ ΔῈ ΣΤΑΣΙΆΖΟΥΣΙ ΜΑΓΝΗ͂ΤΙΣ; *faciam id ipſum paulò libentiùs, poſteaquàm te novi* ὙΨΗΛΟΝ ΜῈΝ ΤΟΙ͂Σ ἜΡΓΟΙΣ, ΤΑΠΕΙΝΟΝ ΔῈ Τῼ͂ ΦΡΟΝΉΜΑΤΙ, ΚΑῚ ΤῊΝ ΜῈΝ ἈΡΕΤῊΝ ἈΠΡΌΣΙΤΟΝ, ΤῊΝ ἘΝΤΥΧΊΑΝ ΔῈ ΚΑῚ ΛΊΑΝ ΕὐΠΡΌΣΙΤΟΝ: *ac denique (liceat hoc enim cum cæteris encomium, quod* Nazianzenus *tribuit* Athanaſio, *tibi reddere,* ἈΓΓΕΛΙΚῸΝ ΤῸ ΕἾΔΟΣ, ἈΓΓΕΛΙΚΏΤΕΡΟΝ ΤῊΝ ΔΙΆΝΟΙΑΝ. *Sed quid rependam? Etſi nec tua ſors deſiderat redhoſtiendi vicem, nec mea ſuppeditat remunerandi facultatem. Accipe tamen obſervantiæ in te meæ Symbolum, ſed benigno & qualem tua præfert vultu à me delineatam imaginem* Calvini, *quæ, niſi fallor, identidem oſtendet tibi te. Quas enim laudes ille meruit, cùm apicibus veſtris propè major libenter carendo extitit, pariter ii merentur, qui quò celſiori honoris faſtigio ſupra cæteros mortales eminent, eò majori virtutum beneficio Eccleſiæ commodant, & Solis inſtar, lucent ut proſint. Neque verò ſummis dignitatibus ad privatas utilitates aut ſeculi typhum abutuntur, nec dominationem in Chriſti gregem uſurpant, quod* Petrus *interdixit,* Petrus *ille, cujus intereà Succeſſores profitentur, qui doctrinam reſpuunt.* Uſſerius *profectò adeò nihil tale molitur, ut aurea Eccleſiæ tempora nobis referat, nec infra ſe quicquam putet, quod ad ædificationem fidelium, quibus Angeli miniſtrant & Archangeli, pertineat. Sic eſt, Vir maxime: Quâcunque viâ nobis occurris ingens, nunquam tamen ingentior, quàm cùm ex illa, in qua te Deus collocavit, ſublimi ſpeculâ deſcendis ad Paſtoritiæ curæ laborioſa munia, ut propiùs afflictis opem feras, & commodiùs innaſcentem agro Domini horrendam filicem ac infelix lolium avellas. Non te majorem unquam ipſa ſedes* Armachana *vidit rebus florentibus, quàm nunc* Londinum *in mediis ærumnis, quas inſularum loco habes. Tanti penè fuit ſua Præſulibus decora & opes adimi, ut nobis hoc æquabilis in utraque ſorte animi ſpecimen proderes. Multò minùs debes*

dignitatis

dignitatis tuæ culmini, quàm tua dignitas virtutum tuarum cœleſtium ſplendori. Sed inter omnes virtutes tuas iſta præcipuè micat animi moderatio, dicam, an magnitudo, quâ dùm te nimio plus demittis, longè altius aſſurgis, quàm faſtu & pompâ tot alii toto paſſim orbe.

Quos tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru.

Multùm profectò Eccleſiæ dederas, quamvis nihil ei dediſſes præter exemplum. Quamvis nec viro Apoſtolico dignarum concionum frequentiâ, nec ſcriptorum non æſtimandâ utilitate cis & ultra Oceanum nobis & Poſteris profuiſſes; quamvis nec errorum novitatem, ac veritatis antiquitatem fortiter aſſeruiſſes, nec tot veteris Eccleſiæ theſauros feliciſſimâ eruiſſes induſtriâ; quamvis nec opus illud idiomate patrio dediſſes, nuper à nobis avidè luſtratum, quô Theologiæ Summam, ſed quàm illuſtri brevitate, quàm nervosâ ſimplicitate! complexus es; quamvis nec tuum pectus foret Bibliotheca ſpirans, nec Bibliotheca tua Muſeum obambulans, ut vetus dictum detorqueam: quidni enim obambulat, cujus pretioſa ſupellex tam ſæpè mare tranat, & Eruditis totius orbis Europæi veteris ævi memorias, & Orientis opes tam effusè dilargitur, ut œcumenica ſuo quodam jure dici mereatur? Mirari tamen oporteret, ut nihil eſſet in te aliud, extremam in ſupremo dignitatis & eruditionis faſtigio modeſtiam. Nam cùm hæ duæ res, licèt ſingulæ, licèt modicæ, ſui plenos & veſanos homines reddere ſoleant, dignitas & eruditio, meritò ſtupemus in te felici nexu copulatas atque ad ſummum perductas nihil ex illa divina tua virtute delibare: humilitatem dico, quæ, tametſi repugnante apud Latinos vocabulo, virtutum omnium apud Chriſtianos altiſſima eſt; ſed cùm hæc ipſa virtus plura dicere nos vetat: laudes enim ſpernit, quibus non eſt ullum aliis acroama jucundius: tum epiſtolæ modus tuas non capit. Voto finienda præfatio eſt. Deus immortalis Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti Eccleſiæ ſuæ laboranti velut è cœli machina opportuno tempore ſuccurrat. Inſulis veſtris Fortunatarum elogium & Alcyonia reddat, adeòque te perdiù rebus afflictis grande ſolatium intereſſe patiatur. Sera ſit, & noſtris demùm nota nepotibus, dies, quæ cœlo tradat, quô mundus non eſt dignus, Uſſerium. Hic ſemper ſit Britanniæ, quod Auguſtinus Hipponi, nec illa unquam, ſicut hæc olim, Præſulem ademptum ſentiat. Vale, maximum Britanniæ Decus, & à nobis oblatum non illibenter ſuſcipe Genevæ Decus maximum. E muſeo meo. III. Non. Jul. An. vulgaris Æræ Chriſtianæ MDCXLVIII.

Auctor Vindiciarum *Hiberniæ* adverſùs *Dempſterum Scotum*:

Quòd ſi adverſæ religionis homines inſerere voluiſſem, verè affirmare poſſem, quòd Uſſerium *alterum nunquam viderit* Scotia: *cujus utinam ſublime ingenium atque humaniſſimos mores infauſta inter Sectarios educatio novercata non fuiſſet.*

TABULA

In quâ, ANNI MUNDI cum ANNIS OLYMPICIS, & ANNIS ab URBE CONDITA componuntur, juxta computum USSERIANUM.

UT ſequentis Tabulæ ratio pateat, quædam hìc monere non erit inutile.

1°. Cùm Uſſerius non ab eodem Anni Solaris puncto ordiatur Annos Mundi, Olympiadum, & Urbis Conditæ, fieri non potuit ut illi, hâc in Tabulâ, integri ſecum invicem componerentur. Quicquid peragi poterat præſtitum eſt, ut ſcilicet varii illi Anni, maximâ ſui parte, quantùm fieri licuit, ſibi invicem reſponderent.

2°. Uſſerius, quæ erat ejus ἀκρίβεια, initium Annorum Mundi ſemper ſumit ab Autumno, die nempe 22ª. Octobris. Annos verò Olympicos orditur à Solſtitio Æſtivo circa finem Junii. Urbis Conditæ annos quod attinet, Uſſerius rariùs quidem, aliúdque agens, ad eos digitum intendit, Conſulum nomina referens; Verùm nulli dubitamus, quin juxta ejus Methodum, initium annorum ab Urbe Condita ſumi debeat ab XI. Calendas Maii, ſeu die Aprilis 21ª. quâ inter omnes convenit jacta fuiſſe Romæ fundamenta.

3°. Cùm Annus primus Olympicus inceperit Anno Mundi 3228. ad finem vergente, cúmque Roma fundata fuerit deſinente anno Olympico 28°. neceſſe fuit, ut anni ab Urbe Condita cum reliquis componi poſſent, annum primum Olympicum detrahere ad Annum Mundi 3229. cum quo reverà magnâ ex parte decurrit, à menſe ſcilicet Octobri deſinente, uſque ad finem Junii ſequentis. Hæcque fuit cauſa, cur Annos Mundi 3228. & 3229. unco jungeremus, ad quorum utrumque pertinet.

4°. Exemplum clariùs docebit quouſque ſibi invicem reſpondeant Anni in hâc Tabulâ diſpoſiti. Annus ſecundus Olympiadis X. qui conjungitur cum Anno Mundi 3266, & anno V. C. undecimo, quaſi tres illi ſimul decurrerint, reſpondet quatuor ultimis menſibus, vel circiter, Anni Mundi anteacti 3265. Julio ſcilicet, Auguſto, Septembri & Octobri; reſpondet etiam octo primis menſibus anni 3266. è cujus regione ponitur, Novembri nempe, Decembri, Januario &c. Idem ille annus Olympicus concurrit cum duobus, vel circiter, primis menſibus, Maio & Junio, anni undecimi ab Urbe Condita, & cum decem ultimis anni ſequentis duodecimi.

Annus verò V. C. undecimus reſpondet ſex ultimis menſibus Anni Mundi 3266. ab Aprili deſinente uſque ad 22ᵘᵐ. diem Octobris, & deinde ſex primis menſibus anni ſequentis 3267. a 22ª. Octobris uſque ad 21ᵘᵐ. Aprilis. Eadem eſt reliquorum omnium ratio.

5°. Cæterùm ſi quis Annos Urbis Conditæ Varronianos componere velit cum Annis Mundi & Olympicis, id facillimè ope hujus Tabulæ exequetur, modò meminerit, Uſſerium initium Romæ ponere quinque annis tardiùs quàm fecerat Varro. Qui enim ſumet annum V. C. quintum ſuperiorem ab Uſſeriano, habebit annum Varronianum. Sic, verbi gratiâ, annus qui Conſules habuit P. Cornelium Scipionem & T. Semptonium Longum, Uſſerio eſt Annus V. C. 531. Mundi 3786. At Varroni idem ille Annus numeratur V. C. 536. Mundi 3791. & ſic de cæteris.

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V.C.
3228 / 3229	Ol. I. incipit circa Solſt. æſtivum A. 3228.	1	
3230		2	
3231		3	
3232		4	
3233	Ol. II.	1	
3234		2	
3235		3	
3236		4	
3237	Ol. III.	1	
3238		2	
3239		3	
3240		4	
3241	Ol. IV.	1	
3242		2	
3243		3	
3244		4	
3245	Ol. V.	1	
3246		2	
3247		3	
3248		4	
3249	Ol. VI.	1	
3250		2	
3251		3	*
3252		4	
3253	Ol. VII.	1	
3254		2	
3255		3	
3256		4	1
3257	Ol. VIII.	1	2
3258		2	3
3259		3	4
3260		4	5
3261	Ol. IX.	1	6
3262		2	7
3263		3	8
3264		4	9
3265	Ol. X.	1	10
3266		2	11
3267		3	12
3268		4	13
3269	Ol. XI.	1	14
3270		2	15
3271		3	16
3272		4	17
3273	Ol. XII.	1	18
3274		2	19
3275		3	20
3276		4	21
3277	Ol. XIII.	1	22
3278		2	23
3279		3	24
3280		4	25
3281	Ol. XIV.	1	26
3282		2	27
3283		3	28
3284		4	29
3285	Ol. XV.	1	30
3286		2	31
3287		3	32
3288		4	33
3289	Ol. XVI.	1	34
3290		2	35
3291		3	36
3292		4	37
3293	Ol. XVII.	1	38

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V.C.
3294		2	39
3295		3	40
3296		4	41
3297	Ol. XVIII.	1	42
3298		2	43
3299		3	44
3300		4	45
3301	Ol. XIX.	1	46
3302		2	47
3303		3	48
3304		4	49
3305	Ol. XX.	1	50
3306		2	51
3307		3	52
3308		4	53
3309	Ol. XXI.	1	54
3310		2	55
3311		3	56
3312		4	57
3313	Ol. XXII.	1	58
3314		2	59
3315		3	60
3316		4	61
3317	Ol. XXIII.	1	62
3318		2	63
3319		3	64
3320		4	65
3321	Ol. XXIV.	1	66
3322		2	67
3323		3	68
3324		4	69
3325	Ol. XXV.	1	70
3326		2	71
3327		3	72
3328		4	73
3329	Ol. XXVI.	1	74
3330		2	75
3331		3	76
3332		4	77
3333	Ol. XXVII.	1	78
3334		2	79
3335		3	80
3336		4	81
3337	Ol. XXVIII.	1	82
3338		2	83
3339		3	84
3340		4	85
3341	Ol. XXIX.	1	86
3342		2	87
3343		3	88
3344		4	89
3345	Ol. XXX.	1	90
3346		2	91
3347		3	92
3348		4	93
3349	Ol. XXXI.	1	94
3350		2	95
3351		3	96
3352		4	97
3353	Ol. XXXII.	1	98
3354		2	99
3355		3	100
3356		4	101
3357	Ol. XXXIII.	1	102
3358		2	103
3359		3	104

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V.C.
3360		4	105
3361	Ol. XXXIV.	1	106
3362		2	107
3363		3	108
3364		4	109
3365	Ol. XXXV.	1	110
3366		2	111
3367		3	112
3368		4	113
3369	Ol. XXXVI.	1	114
3370		2	115
3371		3	116
3372		4	117
3373	Ol. XXXVII.	1	118
3374		2	119
3375		3	120
3376		4	121
3377	Ol. XXXVIII.	1	122
3378		2	123
3379		3	124
3380		4	125
3381	Ol. XXXIX.	1	126
3382		2	127
3383		3	128
3384		4	129
3385	Ol. XL.	1	130
3386		2	131
3387		3	132
3388		4	133
3389	Ol. XLI.	1	134
3390		2	135
3391		3	136
3392		4	137
3393	Ol. XLII.	1	138
3394		2	139
3395		3	140
3396		4	141
3397	Ol. XLIII.	1	142
3398		2	143
3399		3	144
3400		4	145
3401	Ol. XLIV.	1	146
3402		2	147
3403		3	148
3404		4	149
3405	Ol. XLV.	1	150
3406		2	151
3407		3	152
3408		4	153
3409	Ol. XLVI.	1	154
3410		2	155
3411		3	156
3412		4	157
3413	Ol. XLVII.	1	158
3414		2	159
3415		3	160
3416		4	161
3417	Ol. XLVIII.	1	162
3418		2	163
3419		3	164
3420		4	165
3421	Ol. XLIX.	1	166
3422		2	167
3423		3	168
3424		4	169
3425	Ol. L.	1	170

Romæ fundatæ juxta *Varronem anno 3°. Olymp. VI. at juxta Uſſerium, ex Fabio Pictore, anno 4°. deſinente Olymp. VII.

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.	Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.	Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3426		2	171	3495		3	240	3564		4	309
3427		3	172	3496		4	241	3565	Ol. LXXXV.	1	310
3428		4	173	3497	Ol. LXVIII.	1	242	3566		2	311
3429	Ol. LI.	1	174	3498		2	243	3567		3	312
3430		2	175	3499		3	244	3568		4	313
3431		3	176	3500		4	245	3569	Ol. LXXXVI.	1	314
3432		4	177	3501	Ol. LXIX.	1	246	3570		2	315
3433	Ol. LII.	1	178	3502		2	247	3571		3	316
3434		1	179	3503		3	248	3572		4	317
3435		3	180	3504		4	249	3573	Ol. LXXXVII.	1	318
3436		4	181	3505	Ol. LXX.	1	250	3574		2	319
3437	Ol. LIII.	1	182	3506		2	251	3575		3	320
3438		2	183	3507		2	252	3576		4	321
3439		3	184	3508		4	253	3577	Ol. LXXXVIII.	1	322
3440		4	185	3509	Ol. LXXI.	1	254	3578		2	323
3441	Ol. LIV.	1	186	3510		2	255	3579		3	324
3442		2	187	3511		3	256	3580		4	325
3443		3	188	3512		4	257	3581	Ol. LXXXIX.	1	326
3444		4	189	3513	Ol. LXXII.	1	258	3582		2	327
3445	Ol. LV.	1	190	3514		2	259	3583		3	328
3446		2	191	3515		3	260	3584		4	329
3447		3	192	3516		4	261	3585	Ol. XC.	1	330
3448		4	193	3517	Ol. LXXIII.	1	262	3586		2	331
3449	Ol. LVI.	1	194	3518		2	263	3587		3	332
3450		2	195	3519		3	264	3588		4	333
3451		3	196	3520		4	265	3589	Ol. XCI.	1	334
3452		4	197	3521	Ol. LXXIV.	1	266	3590		2	335
3453	Ol. LVII.	1	198	3522		2	267	3591		3	336
3454		2	199	3523		3	268	3592		4	337
3455		3	200	3524		4	269	3593	Ol. XCII.	1	338
3456		4	201	3525	Ol. LXXV.	1	270	3594		2	339
3457	Ol. LVIII.	1	202	3526		2	271	3595		3	340
3458		2	203	3527		3	272	3596		4	341
3459		3	204	3528		4	273	3597	Ol. XCIII.	1	342
3460		4	205	3529	Ol. LXXVI.	1	274	3598		2	343
3461	Ol. LIX.	1	206	3530		2	275	3599		3	344
3462		2	207	3531		3	276	3600		4	345
3463		3	208	3532		4	277	3601	Ol. XCIV.	1	346
3464		4	209	3533	Ol. LXXVII.	1	278	3602		2	347
3465	Ol. LX.	1	210	3534		2	279	3603		3	348
3466		2	211	3535		3	280	3604		4	349
3467		3	212	3536		4	281	3605	Ol. XCV.	1	350
3468		4	213	3537	Ol. LXXVIII.	1	282	3606		2	351
3469	Ol. LXI.	1	214	3538		2	283	3607		3	352
3470		2	215	3539		3	284	3608		4	353
3471		3	216	3540		4	285	3609	Ol. XCVI.	1	354
3472		4	217	3541	Ol. LXXIX.	1	286	3610		2	355
3473	Ol. LXII.	1	218	3542		2	287	3611		3	356
3474		2	219	3543		3	288	3612		4	357
3475		3	220	3544		4	289	3613	Ol. XCVII.	1	358
3476		4	221	3545	Ol. LXXX.	1	290	3614		2	359
3477	Ol. LXIII.	1	222	3546		2	291	3615		3	360
3478		2	223	3547		3	292	3616		4	361
3479		3	224	3548		4	293	3617	Ol. XCVIII.	1	362
3480		4	225	3549	Ol. LXXXI.	1	294	3618		2	363
3481	Ol. LXIV.	1	226	3550		2	295	3619		3	364
3482		2	227	3551		3	296	3620		4	365
3483		3	228	3552		4	297	3621	Ol. XCIX.	1	366
3484		4	229	3553	Ol. LXXXII.	1	298	3622		2	367
3485	Ol. LXV.	1	230	3554		2	299	3623		3	368
3486		2	231	3555		3	300	3624		4	369
3487		3	232	3556		4	301	3625	Ol. C.	1	370
3488		4	233	3557	Ol. LXXXIII.	1	302	3626		2	371
3489	Ol. LXVI.	1	234	3558		2	303	3627		3	372
3490		2	235	3559		3	304	3628		4	373
3491		3	236	3560		4	305	3629	Ol. CI.	1	374
3492		4	237	3561	Ol. LXXXIV.	1	306	3630		2	375
3493	Ol. LXVII.	1	238	3562		2	307	3631		3	376
3494		2	239	3563		3	308	3632		4	377

3633

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.	Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.	Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3633	Ol. CII.	1	378	3702		2	447	3771		3	516
3634		2	379	3703		3	448	3772		4	517
3635		3	380	3704		4	449	3773	Ol. CXXXVII.	1	518
3636		4	381	3705	Ol. CXX.	1	450	3774		2	519
3637	Ol. CIII.	1	382	3706		2	451	3775		3	520
3638		2	383	3707		3	452	3776		4	521
3639		3	384	3708		4	453	3777	Ol. CXXXVIII.	1	522
3640		4	385	3709	Ol. CXXI.	1	454	3778		2	523
3641	Ol. CIV.	1	386	3710		2	455	3779		3	524
3642		2	387	3711		3	456	3780		4	525
3643		3	388	3712		4	457	3781	Ol. CXXXIX.	1	526
3644		4	389	3713	Ol. CXXII.	1	458	3782		2	527
3645	Ol. CV.	1	390	3714		2	459	3783		3	528
3646		2	391	3715		3	460	3784		4	529
3647		3	392	3716		4	461	3785	Ol. CXL.	1	530
3648		4	393	3717	Ol. CXXIII.	1	462	3786		2	531
3649	Ol. CVI.	1	394	3718		2	463	3787		3	532
3650		2	395	3719		3	464	3788		4	533
3651		3	396	3720		4	465	3789	Ol. CXLI.	1	534
3652		4	397	3721	Ol. CXXIV.	1	466	3790		2	535
3653	Ol. CVII.	1	398	3722		2	467	3791		3	536
3654		2	399	3723		3	468	3792		4	537
3655		3	400	3724		4	469	3793	Ol. CXLII.	1	538
3656		4	401	3725	Ol. CXXV.	1	470	3794		2	539
3657	Ol. CVIII.	1	402	3726		2	471	3795		3	540
3658		2	403	3727		3	472	3796		4	541
3659		3	404	3728		4	473	3797	Ol. CXLIII.	1	542
3660		4	405	3729	Ol. CXXVI.	1	474	3798		2	543
3661	Ol. CIX.	1	406	3730		2	475	3799		3	544
3662		2	407	3731		3	476	3800		4	545
3663		3	408	3732		4	477	3801	Ol. CXLIV.	1	546
3664		4	409	3733	Ol. CXXVII.	1	478	3802		2	547
3665	Ol. CX.	1	410	3734		2	479	3803		3	548
3666		2	411	3735		3	480	3804		4	549
3667		3	412	3736		4	481	3805	Ol. CXLV.	1	550
3668		4	413	3737	Ol. CXXVIII.	1	482	3806		2	551
3669	Ol. CXI.	1	414	3738		2	483	3807		3	552
3670		2	415	3739		3	484	3808		4	553
3671		3	416	3740		4	485	3809	Ol. CXLVI.	1	554
3672		4	417	3741	Ol. CXXIX.	1	486	3810		2	555
3673	Ol. CXII.	1	418	3742		2	487	3811		3	556
3674		2	419	3743		3	488	3812		4	557
3675		3	420	3744		4	489	3813	Ol. CXLVII.	1	558
3676		4	421	3745	Ol. CXXX.	1	490	3814		2	559
3677	Ol. CXIII.	1	422	3746		2	491	3815		3	560
3678		2	423	3747		3	492	3816		4	561
3679		3	424	3748		4	493	3817	Ol. CXLVIII.	1	562
3680		4	425	3749	Ol. CXXXI.	1	494	3818		2	563
3681	Ol. CXIV.	1	426	3750		2	495	3819		3	564
3682		2	427	3751		3	496	3820		4	565
3683		3	428	3752		4	497	3821	Ol. CXLIX.	1	566
3684		4	429	3753	Ol. CXXXII.	1	498	3822		2	567
3685	Ol. CXV.	1	430	3754		2	499	3823		3	568
3686		2	431	3755		3	500	3824		4	569
3687		3	432	3756		4	501	3825	Ol. CL.	1	570
3688		4	433	3757	Ol. CXXXIII.	1	502	3826		2	571
3689	Ol. CXVI.	1	434	3758		2	503	3827		3	572
3690		2	435	3759		3	504	3828		4	573
3691		3	436	3760		4	505	3829	Ol. CLI.	1	574
3692		4	437	3761	Ol. CXXXIV.	1	506	3830		2	575
3693	Ol. CXVII.	1	438	3762		2	507	3831		3	576
3694		2	439	3763		3	508	3832		4	577
3695		3	440	3764		4	509	3833	Ol. CLII.	1	578
3696		4	441	3765	Ol. CXXXV.	1	510	3834		2	579
3697	Ol. CXVIII.	1	442	3766		2	511	3835		3	580
3698		2	443	3767		3	512	3836		4	581
3699		3	444	3768		4	513	3837	Ol. CLIII.	1	582
3700		4	445	3769	Ol. CXXXVI.	1	514	3838		2	583
3701	Ol. CXIX.	1	446	3770		2	515	3839		3	584

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3840		4	585
3841	Ol. CLIV.	1	586
3842		2	587
3843		3	588
3844		4	589
3845	Ol. CLV.	1	590
3846		2	591
3847		3	592
3848		4	593
3849	Ol. CLVI.	1	594
3850		2	595
3851		3	596
3852		4	597
3853	Ol. CLVII.	1	598
3854		2	599
3855		3	600
3856		4	601
3857	Ol. CLVIII.	1	602
3858		2	603
3859		3	604
3860		4	605
3861	Ol. CLIX.	1	606
3862		2	607
3863		3	608
3864		4	609
3865	Ol. CLX.	1	610
3866		2	611
3867		3	612
3868		4	613
3869	Ol. CLXI.	1	614
3870		2	615
3871		3	616
3872		4	617
3873	Ol. CLXII.	1	618
3874		2	619
3875		3	620
3876		4	621
3877	Ol. CLXIII.	1	622
3878		2	623
3879		3	624
3880		4	625
3881	Ol. CLXIV.	1	626
3882		2	627
3883		3	628
3884		4	629
3885	Ol. CLXV.	1	630
3886		2	631
3887		3	632
3888		4	633
3889	Ol. CLXVI.	1	634
3890		2	635
3891		3	636
3892		4	637
3893	Ol. CLXVII.	1	638
3894		2	639
3895		3	640
3896		4	641
3897	Ol. CLXVIII.	1	642
3898		2	643
3899		3	644
3900		4	645
3901	Ol. CLXIX.	1	646
3902		2	647
3903		3	648
3904		4	649
3905	Ol. CLXX.	1	650
3906		2	651
3907		3	652
3908		4	653
3909	Ol. CLXXI.	1	654
3910		2	655
3911		3	656

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3912		4	657
3913	Ol. CLXXII.	1	658
3914		2	659
3915		3	660
3916		4	661
3917	Ol. CLXXIII.	1	662
3918		2	663
3919		3	664
3920		4	665
3921	Ol. CLXXIV.	1	666
3922		2	667
3923		3	668
3924		4	669
3925	Ol. CLXXV.	1	670
3926		2	671
3927		3	672
3928		4	673
3929	Ol. CLXXVI.	1	674
3930		2	675
3931		3	676
3932		4	677
3933	Ol. CLXXVII.	1	678
3934		2	679
3935		3	680
3936		4	681
3937	Ol. CLXXVIII.	1	682
3938		2	683
3939		3	684
3940		4	685
3941	Ol. CLXXIX.	1	686
3942		2	687
3943		3	688
3944		4	689
3945	Ol. CLXXX.	1	690
3946		2	691
3947		3	692
3948		4	693
3949	Ol. CLXXXI.	1	694
3950		2	695
3951		3	696
3952		4	697
3953	Ol. CLXXXII.	1	698
3954		2	699
3955		3	700
3956		4	701
3957	Ol. CLXXXIII.	1	702
3958		2	703
3959		3	704
3960		4	705
3961	Ol. CLXXXIV.	1	706
3962		2	707
3963		3	708
3964		4	709
3965	Ol. CLXXXV.	1	710
3966		2	711
3967		3	712
3968		4	713
3969	Ol. CLXXXVI.	1	714
3970		2	715
3971		3	716
3972		4	717
3973	Ol. CLXXXVII.	1	718
3974		2	719
3975		3	720
3976		4	721
3977	Ol. CLXXXVIII.	1	722
3978		2	723
3979		3	724
3980		4	725
3981	Ol. CLXXXIX.	1	726
3982		2	727
3983		3	728
3984		4	729
3985	Ol. CXC.	1	730
3986		2	731
3987		3	732
3988		4	733
3989	Ol. CXCI.	1	734
3990		2	735
3991		3	736
3992		4	737
3993	Ol. CXCII.	1	738
3994		2	739
3995		3	740
3996		4	741
3997	Ol. CXCIII.	1	742

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3998		2	743
3999		3	744
4000		4	745
4001	Ol. CXCIV.	1	746
4002		2	747
4003		3	748
4004		4	749
4005	Ol. CXCV.	1	750
4006		2	751
4007		3	752
4008		4	753
4009	Ol. CXCVI.	1	754
4010		2	755
4011		3	756
4012		4	757
4013	Ol. CXCVII.	1	758
4014		2	759
4015		3	760
4016		4	761
4017	Ol. CXCVIII.	1	762
4018		2	763
4019		3	764
4020		4	765
4021	Ol. CXCIX.	1	766
4022		2	767
4023		3	768
4024		4	769
4025	Ol. CC.	1	770
4026		2	771
4027		3	772
4028		4	773
4029	Ol. CCI.	1	774
4030		2	775
4031		3	776
4032		4	777
4033	Ol. CCII.	1	778
4034		2	779
4035		3	780
4036		4	781
4037	Ol. CCIII.	1	782
4038		2	783
4039		3	784
4040		4	785
4041	Ol. CCIV.	1	786
4042		2	787
4043		3	788
4044		4	789
4045	Ol. CCV.	1	790
4046		2	791
4047		3	792
4048		4	793
4049	Ol. CCVI.	1	794
4050		2	795
4051		3	796
4052		4	797
4053	Ol. CCVII.	1	798
4054		2	799
4055		3	800
4056		4	801
4057	Ol. CCVIII.	1	802
4058		2	803
4059		3	804
4060		4	805
4061	Ol. CCIX.	1	806
4062		2	807
4063		3	808
4064		4	809
4065	Ol. CCX.	1	810
4066		2	811
4067		3	812
4068		4	813
4069	Ol. CCXI.	1	814
4070		2	815
4071		3	816
4072		4	817
4073	Ol. CCXII.	1	818
4074		2	819
4075		3	820
4076		4	821

Finis Tabulæ.

JACOBI USSERII
ARMACHANI

ANNALIUM
PARS PRIOR.

A

TEMPORIS HISTORICI PRINCIPIO
USQUE AD MACCABAICORUM
INITIA PRODUCTA.

UNA CUM RERUM ASIATICARUM
ET ÆGYPTIACARUM
CHRONICO.

A

ANNALES
VETERIS TESTAMENTI,
A PRIMA MUNDI ORIGINE DEDUCTI.

I. a. IN principio creavit DEUS Cœlum & Terram. [*Geneſ. I.* 1.] 710 4004
quod temporis principium (juxta noſtram Chronologiam) incidit in noctis illius initium, quæ XXIII diem Octobris præceſſit, in anno periodi Julianæ 710.

Primo igitur ſæculi die, (*Octob.* 23. *feriâ* 1.) cum ſupremo Cœlo creavit Deus Angelos: deinde ſummo operis faſtigio primùm perfecto, ad ima Mundanæ hujus fabricæ fundamenta progreſſus mirandus artifex, infimum hunc globum ex Abyſſo & Terrâ conflatum conſtituit; concinentibus & collaudantibus eum ſimul omnibus ipſius Angelis. [*Job. XXXVIII.* 7.] Cúmque Terra eſſet inanis & vacua, & tenebræ eſſent in ſuperficie Abyſſi: in ipſo primi diei medio creata eſt Lux; quam à Tenebris diſtinguens Deus, illam appellavit Diem, has Noctem.

Secundo die, (*Octob.* 24. *fer.* 2.) creato expanſo (quod Cœlum eſt appellatum) diſtinctio eſt facta inter aquas ſuperiores, & inferiores Terræ circumfuſas.

Tertio die, (*Octob.* 25. *fer.* 3.) Aquis inferioribus in locum unum confluentibus, emerſit Terra arida. Aquas in Mare congregavit Creator: emiſſis interim fluviis, qui in Mare refluerent. [*Eccleſiaſt. I.* 7.] Terram, omne genus Herbæ & Plantæ, cum ſeminibus & fructibus, germinare fecit. Præ aliis autem locis, Paradiſum in Edene plantis ornavit: in quibus, Arbor Vitæ & Arbor ſcientiæ boni ac mali. (*Gen.* II. 8, 9.)

Quarto die, (*Octob.* 26. *fer.* 4.) Sol, Luna, & reliqua Sidera creata ſunt.

Quinto die, (*Octob.* 27. *fer.* 5.) Aquatilia & volatilia animantia producta ſunt; & fœcunditate donata.

Sexto die, (*Octob.* 28. *fer.* 6.) Terreſtria animalia creata ſunt; tùm Gradientia, tùm Repentia. Demùm verò Homo, ad imaginem Dei in divinâ Mentis ſcientiâ [*Coloſſ. III.* 10.] & genuinâ Voluntatis ſanctitate [*Epheſ. IV.* 24.] præcipuè conſiſtentem, conditus eſt. Ille ſtatim reliquis animalibus, divinitùs ad ſe adductis, ut Dominus eorum deſignatus, nomina impoſuit. In quibus cùm adjutricem ſibi ſimilem non inveniret; ne ſociâ neceſſariâ careret, Deus, coſtâ ex dormientis latere deſumptâ, Mulierem formavit, atque in uxorem illi tradidit, Conjugii lege inſtitutâ. Tùm conjugibus benedicens, fœcunditatem eis tribuit, & dominium in animantia: eísque omnibus de cibo liberaliter providit. Denique, peccato in Mundum hucuſque non ingreſſo, *inſpexit Deus quicquid fecerat, ecce autem* BONUM *erat valdè. Sic fuit veſpera & fuit mane diei ſexti.* [*Gen. I.* 31.]

Septimo die, (*Octob.* 29. *fer.* 7.) cùm perfeciſſet Deus opus ſuum quod fecerat, quievit ab omni opere; & diei ſeptimo benedicens, Sabbatum inſtituit & conſecravit. [*Gen. II.* 2, 3.] quippe in quo *reſpiravit* (ut humano more ipſe de ſe loquitur, *Exod. XXXI.* 17.) *& recreavit ſe:* nec dum (ut videtur) peccato admiſſo, aut pœnâ ſontibus (vel Angelis, vel Hominibus) à Deo inflictâ. Unde dies hic poſteà conſtitutus eſt ſignum tùm ſanctificationis noſtræ in hoc ſæculo, [*Exod. XXXI.* 13.] tùm æterni illius ſabbatiſmi, quo in futuro ab omnibus peccati & reliquiis & pœnis plenam liberationem expectamus. [*Heb. IV.* 4, 9, 10.]

Poſt primam mundi ſeptimanam, videtur Deus conjuges in hortum Edenis introduxiſſe, atque eſu Arboris ſcientiæ boni ac mali eis interdixiſſe; reliquarum omnium arborum uſu liberè conceſſo.

Diabolus, Deo gloriam, Homini felicitatem invidens, Mulierem per ſerpentem ad peccandum ſollicitat: unde & ipſe *Serpentis antiqui* nomen obtinuit. [*Apocal. XII.* 9. *& XX,* 2.] Mulier per ſerpentem, Vir per mulierem ſeductus, Dei præceptum de abſtinentiâ à fructu vetito transgreditur. Citatis & convictis pœnæ imponuntur: additâ tamen promiſſione de ſemine mulieris caput ſerpentis contrituto, id eſt, Chriſto Diaboli opera diſſoluturo. [1. *Joh. III.* 8. *Rom. XVI.* 20.] Unde tunc primùm mulieri *Eva* nomen à marito eſt impoſitum: [*Gen. III.* 20.] quòd mater futura eſſet omnium viventium non naturalem tantùm vitam, ſed illam quoque, quæ eſt per

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Christi.
	fidem in ſemen ipſius, Meſſiam promiſſum, quomodo & poſt eam *Sara* fidelium mater eſt habita. [*1. Pet. III. 6. Galat. IV.* 31.]		
	Primi parentes, veſtibus pelliceis à Deo amicti, ex horto Edenis pelluntur: flammeo gladio poſito ad cuſtodiendam viam quæ ferebat ad Arborem vitæ; ne de fructu ejus, quem hactenus non attigerant, deinceps veſcerentur. [*Gen. III.* 21, 22, *&c.*] Unde plus quàm veriſimile ſit, eodem ejectum Adamum fuiſſe die, quo inductus in Paradiſum fuerat. Qui quidem dies Mundi *decimus* fuiſſe videatur (Kalendis Novembribus anni Juliani proleptici reſpondens) quo deinceps, ad memorabilis hujus casûs memoriam conſervandam (ut rationi conſentaneum eſt) inſtituta eſt Expiationis ſolennitas, & ſtatum Jejunium (νηστείας nomine, *Act. XXVII. 9.*) κατ' ἐξοχὴν denotatum) in quo univerſi, tam inquilini quàm peregrini, animas ſuas affligere jubebantur; adjunctâ ſanctione ſeveriſſimâ. *Omnis anima, quæ non fuerit afflicta eo ipſo die, omninò exſcindetur è populis ſuis.* [*Levit. XVI.* 29. *&* *XXIII.* 29.]		
	d. Poſt lapſum, Cain primus mortalium omnium è muliere naſcitur. [*Gen. IV.* 1.]	711	4003
130	*d.* Abele occiſo à fratre Caino, omnium hominum primogenito, Deus alium pro illo filium Evæ repoſuit: unde & *Sethi* nomen illi inditum. [*c. IV.* 25.] poſtquàm pater Adamus 130. vixiſſet annos. [*c. V.* 3.] Inter cædem verò Abelis & conceptionem Sethi nullum alium filium Evæ obtigiſſe, (ille enim aliàs dicendus fuiſſet pro Abele datus, potiùs quàm Sethus) ideóque non longum inter utrumque tempus interceſſiſſe, hinc colligitur. Unde, quum annos ad 128. propagatum fuerit humanum genus: ita creviſſe intra id ſpatium mortalium numerum vero fuerit conſentaneum, ut non ſine causâ conſcius ſceleris metuerit Cain, *ne caderet* eum quilibet qui erat inventurus eum. [*c. IV.* 14, 15.]	840	3874
235	*d.* Sethus, annos 105 natus, filium genuit, cui *Enoshi* nomen impoſuit: quod conditionis humanæ deplorandam denotat miſeriam. Tunc enim à Cainitis cultus divinus miſerè corruptus fuit. Unde ea inter homines diſtinctio facta; ut qui in vero Dei cultu permanſerunt, *Filii Dei*; qui autem ab eo deſciverunt, *Filii hominum* ſint appellati. [*Gen. IV.* 26. *cum VI.* 1, 2.]	945	3769
325	*d.* Cainan natus eſt; quum Enosh ejus pater 90 annos vixiſſet. [*c. V.* 9.]	1035	3679
395	*d.* Mahalaleel natus eſt; quum pater Cainan 70. vixiſſet annos. [*c. V.* 12.]	1105	3609
460	*d.* Jared natus eſt; quum pater Mahalaleel 65 vixiſſet annos. [*c. V.* 15.]	1170	3544
622	*d.* Enoch natus eſt; quum pater Jared 162 vixiſſet annos. [*c. V.* 18.]	1332	3382
687	*d.* Mathuſala natus eſt; quum pater Enoch 65 vixiſſet annos. [*c. V.* 21.]	1397	3317
874	*d.* Lamech natus eſt; quum pater Mathuſala 187 vixiſſet annos. [*c. V.* 25.]	1584	3130
930	*d.* Adamus primus generis humani parens, mortuus eſt; cùm 930 vixiſſet annos. [*c. V.* 5.]	1640	3074
987	*d.* Enochum, ab Adamo ſeptimum, Deus incontinenter cum ipſo ambulantem tranſtulit, ne videret mortem; poſtquàm 365 vixiſſet annos. [*c. V.* 23, 24. *Hebr.* 11. 5.]	1697	3017
1042	*d.* Sethus, Adami filius, mortuus eſt; cùm 912 vixiſſet annos. [*c. V.* 8.]	1752	2962
1056	*d.* Noachus, ab Adamo decimus, natus eſt; quum pater Lamech 182 vixiſſet annos. [*c. V.* 29.]	1766	2948
1140	*d.* Enosh, tertius ab Adamo, mortuus eſt; cùm 905 vixiſſet annos. [*c. V.* 11.]	1850	2864
1235	*d.* Caïnan, quartus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 910. vixiſſet annos. [*c. V.* 14.]	1945	2769
1290	*d.* Mahalaleel, quintus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 895 vixiſſet annos. [*c. V.* 17.]	2000	2714
1422	*d.* Jared, ſextus ab Adamo, mortuus eſt, cùm 962 vixiſſet annos. [*c. V.* 20.]	2132	2582
1536	*a.* Deus, priuſquàm diluvium in mundum impiorum induceret, Noachum juſtitiæ ſuæ præconem ad illos miſit: 120 annorum termino ad reſipiſcendum eis conſtituto. [1. *Pet. III.* 20. 2. *Pet. II.* 5. *Geneſ. VI.* 3.]	2245	2469
1556	*d.* Noacho, nunc primùm liberis operam dare incipienti, quum 500 eſſet annorum, natus eſt primogenitus Japhetus. [*Gen. V.* 32. *cum X.* 21.]	2266	2448
1558	*d.* Noacho natus eſt ſecundo-genitus Semus: quippe qui biennio poſt diluvium 100 annorum fuiſſe dicitur. [*Gen. XI.* 10.]	2268	2446
1651	*d.* Lamechus, nonus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 777 vixiſſet annos. [*c. V.* 31.]	2361	2353
1656	*a.* Mathuſala, octavus ab Adamo, *969* ætatis anno mortuus eſt; omnium maximè longævus. [*c. V.* 27.]	2365	2349
	Menſe hujus anni 2. die 10. (*Novemb.* 30. *feriâ* 1.) Deus edicit Noacho, ut ſeptimanâ illâ pararet ſe ad ingreſſum in Arcam: dum ſecurus Mundus edebat, bibebat, uxores ducebat, & nuptum dabat. [*c. VII.* 1, 4, 10. *Matth. XXIV.* 38.]		
	Anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſis 2. die 17. (*Decembr.* 7. *feriâ* 1.) eo cum ſuis & animalibus omnibus in Arcam ingreſſo; pluviam demiſit Deus ſuper terram 40 dies & 40 noctes: & prævaluerunt aquæ ſuper terram 150 diebus. [*Gen. VII.* 4, 6, 11, 12, 13, 17, 24.]		
	Aquis deficientibus, menſis 7. die 17. (*Maj.* 6. *feriâ* 4.) Arca requievit in uno montium Ararati. [*c. VIII.* 3, 4.]	2366	2348
	Pergentibus verò adhuc aquis deficere, menſis 10. die 1. (*Jul.* 19. *feriâ* 1.) conſpecti ſunt vertices montium. [*c. VIII.* 5.]		
	Poſt 40 dies, hoc eſt, 11 die menſis 11. (*Auguſt.* 28. *fer.* 6.) Noachus, apertâ feneſtrâ Arcæ, emiſit corvum. [*c. VIII.* 6, 7.]		
	Poſt *ſeptem dies* (ut videtur colligi poſſe ex *ſeptem diebus ALIIS*, in 10 verſu nominatis) emiſit Noach columbam: & reverſam iterum, poſt alteros *ſeptem dies* emiſit; quæ circa tempus veſpertinum rediit, folium olivæ decerptum in ore gerens. Deinde expectatis & aliis ſeptem diebus, eandem emiſit; quæ non eſt reverſa ultrà ad eum. [*c. VIII.* 8,—12.]		

ÆTAS

ÆTAS MUNDI II.

1657 *a.* ANno ſexcenteſimo primo vitæ Noachi, menſis primi die primo, (*Octob.* 23. *feriâ* 6. ut
novi anni ita & novi *Mundi* die primo) cùm ſiccata eſſet ſuperficies terræ, removit Noa-
chus operculum Arcæ. (*Geneſ. VIII.* 13.)
Menſis 2. die 27. (*Decemb.* 18. *feriâ* 6.) cùm exaruiſſet terra, Dei mandato exivit Noa-
chus, cum omnibus qui cum ipſo fuerant in Arcâ. [*c. VIII.* 14,---19.]
Noachus egreſſus Soteria Deo immolavit. Deus rerum naturam, diluvio corruptam, reſtau-
ravit: carnis eſum hominibus conceſſit; atque Iridem dedit ſignum fœderis. [*c. VIII. & IX.*]

Anni vitæ humanæ quaſi dimidio breviores fiunt.

1658 *d.* Arphaxad natus eſt Semo centenario, biennio poſt diluvium, [*c. XI.* 10.] finitum ſc. 2368 2346
1693 *d.* Salah natus eſt; quum Arphaxad pater ejus 35. vixiſſet annos. [*c. XI.* 12.] 2403 2311
1723 *d.* Heberus natus eſt; quum Salah pater ejus 30. vixiſſet annos. [*c. XI.* 14.] 2433 2281
1757 *d.* Quum Heberus 34 vixiſſet annos, natus eſt ei filius, cui nomen dedit *Phaleg.* [*c. XI.* 16.] 2467 2247.
quia in diebus ejus diviſa fuit terra [*c. X.* 25. & 1. *Chron. I.* 19] * Urbis enim & Turris exſtructio-
ne per linguarum confuſionem * (quæ *Babeli*, *c. XI.* 9. nomen dedit) rùm interruptâ; gentium
diſperſio eſt ſecuta, in varias orbis partes *ſecundùm linguas ſuas* variis deductis coloniis. * de qui-
bus vide Chronologiæ noſtræ Sacræ Partem I. Cap. 5. *

Anni vitæ humanæ iterum quaſi dimidio breviores efficiuntur.

1771 *a.* Hinc ad captam ab Alexandro Babylonem anni 1903. interceſſerunt: quot annorum obſerva- 2480 2234
tiones cœleſtes inde in Græciam, Ariſtotele procurante, à Caliſthene fuiſſe miſſas, teſtis eſt
Porphyrius. (apud Simplicium, in lib. 2. de Cœlo.) Unde apparet, ſiderum contemplationi va-
care cœpiſſe Babylonios ipſius *Nimrodi* temporibus: à quo tota eorum regio *terra Nimrodi* accepit
cognomentum. [*Mic. V.* 6.) quum & illius ſuaſu condi primùm Babylon cœpta [ut in Lib. 1.
Antiqu. cap. 5. habet Joſephus;) ibidémque prima regni ipſius ſedes collocata, (quemadmodum
in *Gen. X.* 10. confirmat Moſes) indéque gens ipſa Babylonica *antiquitatis* nomine celebrata impri
mis fuerit. [*Jerem. V.* 15.]
1787 *d.* Rehu ſive Ragau natus eſt; quum Phaleg pater 30 vixiſſe annos. [*Gen. XI.* 18.] 2497 2217
1816 Ægyptiorum in ſubjectos poteſtatem ac Regium Imperium uſque ad integros 1663. annos dura- 2526 2188
viſſe, refert in Annalibus ſuis Conſtantinus Manaſſes. Qui à tempore quo Ægyptus à Cambyſe
rege Perſarum ſubjugata eſt retrò numerari, ad hoc nos perducunt: circa quod, Miſraim Chami
filius colonias in Ægyptum duxit; quæ inde *Miſraimi* & terræ *Chami* nomen adepta eſt. [*Pſal.
CV.* 23, 27. *CVI.* 21, 22.] Unde poſteriores Pharaones, filios regum *antiquorum* ſe fuiſſe jacti
tabant. [*Eſai. XIX.* 11.]
1819 *d.* Serug ſive Saruch natus eſt; quum Ragavus pater 32 vixiſſet annos. *Gen. XI.* 20.] 2529 2185
1849 *d.* Nachor natus eſt; quum Saruchus pater 30 vixiſſet annos. [*XI.* 22.] 2559 2155
1878 *d.* Terach ſive Thara natus eſt; quum Nachor pater 29 vixiſſet annos. [*c. XI.* 24.] 2588 2126
1915 *c.* Ægialeus Sicyoniorum in Peloponeſo regnum incepit, 1313. annis ante primam Olympiadem. 2625 2079
[*Euſeb. Chron.*]
1920 *c.* Ex vicinâ Arabiâ irrumpens gens eorum quos *Hye-ſos*, id eſt, *Reges Paſtores* Ægyptii vocabant, 2630 2084
Memphim ceperunt; & totâ Ægypto inferiori (quæ mari Mediterraneo eſt expoſita) potiti ſunt:
quam primus eorum Rex Salatis per annos 19 obtinuit. [*Manetho*, in Ægyptiaticorum lib. 2. apud
Joſephum, lib. 1. contra Apionem.]
1939 *c.* Bæon, 2. Rex, ann. 44. [*Manetho*] 2649 2065
1948 *d.* Poſtquàm Thara 70 vixiſſet annos, natus eſt ætate primus trium ipſius filiorum. [*Gen. XI.* 26] 2658 2056
non Abram quidem (quem poſt 60 demùm annos natum infrà videbimus) ſed Haran, tertii fra-
tris Nachoris ſocer. Hic enim, priùs quàm pater Thara Ure Chaldæorum diſcederet, vitâ ibidem
functus, filiam reliquit Milcam, patruo Nachori nuptam. [*c. XI.* 28. 29.]
1983 *c.* Apachnas in Ægypto regnat, ann. 36. menſ. 7. [*Manetho.*] 2693 2021
1996 *d.* Phaleg ſextus à Noacho, mortuus eſt; 209 poſt natum Ragavum annis. [*c. XI.* 19.] 2706 2008
1997 *d.* Nachor, nonus à Noacho, mortuus eſt; 119 poſt natum filium Tharam annis. (*c XI.* 25.) 2707 2007
2006 *d.* Noachus mortuus eſt, quum vixiſſet 950 annos; poſt finitum Diluvium, 350 annis. [*c. IX.* 2716 1998
28, 29.]
2008 *c.* Abram natus eſt: quippe 75 annorum exiſtens, quum pater Thara moreretur, annum agens 2718 1996
ætatis 205. (*c.* XI. 32. & XII. 1, 4. *cum Act.* VII. 4.)
2018 *c.* Sarai (quæ & Iſcah, Haranis fratris Abrami filia; (*Gen. XI.* 29, 30.) nata eſt: utpote decennio, 2728 1986
marito ſuo Abramo ætate minor. [*Gen.* XVII. 17.]
2020 *b.* Apophis in Ægypto regnat ann. 61. [*Manetho*] 2730 1984
2026 *d.* Rehu ſive Ragau, ſeptimus à Noacho, mortuus eſt; 207 poſt natum Saruchum annis. [*c.* XI. 21.] 2736 1978
2049 *d.* Serug ſive Saruch, octavus à Noacho, mortuus eſt; 200 poſt natum Nachorem annis. [*c.* XI. 23.] 2059 1955
2079 Hoc ferè tempore, Chedorlaomer rex Elami ſive Elymaïdis (inter Perſiam & Babyloniam 2089 1925
poſitæ) ſubegit reges Pentapoleos, Sodomæ videlicèt, Gomorrhæ, Admæ, Seboim, & Belæ ſive
Zoaris: qui duodecim annis illi ſerviverunt. [*c.* XIV. 1,2,4.]
2081 *b.* Janias in Ægypto regnat, ann. 50 menſ. 1. [*Manetho*] 2791 1923

2083. a. Deus Abramum vocat Ure Chaldæorum, ad proficiſcendum in eam regionem, quam oſtenſu- 2792 1922
rus eſſet illi. [*Gen.* XV. 7. *Joſu.* XXIV. 2,3. *Nehem* IX. 7. *Act.* VII. 2, 3, 4.] Ur verò iſta,
quam in *Meſopotamiâ* cum Stephano protomartyre (*Act.* VII. 2.) etiam Abarbinel (in *Gen.cap.* 11.)
collocat, à Sacerdoribus & Mathematicis ex artis vocabulo *Chaldæorum* appellationem ſortitis (quo
nomine, in ipsâ etiam Chaldæâ, Genethliaci à reliquis Magis diſtincti reperiuntur, (*Daniel.* II.
2, 10. IV. 7. & V. 11.) habitata fuit. Ex quorum conſortio & Terach & filii ejus idolorum cultum
didicerunt. [*Joſu.* XXIV. 2.] * Sed à filio demum Abramo de divinâ vocatione certior factus,
ab Idololatria reſipiſcens, aſſumpſit ut familiæ pater Abramum. *
Aſſumpſit igitur Terach Abramum filium ſuum, & Lotum filium Haranis nepotem ſuum, & Sarai
nurum ſuam uxorem Abrami filii ſui: & egreſſi unà Ure Chaldæorum, ad proficiſcendum in regio-
nem Canaanis, pervenerunt Charanem, (in eâdem cum Ure Meſopotamiâ ſitam;) & conſederunt
illic, gravi Terachi imbecillitate detenti.
c. Quumque fuiſſent dies Terachi 205 annorum, mortuus eſt Terach Charane. [*Gen.* XI. 31,32.] 2793 1921

ÆTAS MUNDI III.

ABramum, quum mortuus eſſet pater ejus, denuò vocavit Deus à terrâ ſuâ, & à cogna-
tione ſuâ, atque à domo paternâ ſuâ: additâ fœderis Evangelici promiſſione, de benedi-
cendis in ipſo (id eſt, in ſemine ipſius benedicto, D. N. Jeſu Chriſto) omnibus familiis
terræ. [*Gen.* XII. 1, 2, 3. *cum Act.* VII. 4.] à quâ promiſſione, & migratione Abrami eam incun-
ctanter ſubſecutâ, deducendi ſunt 430 anni peregrinationis Abrami & poſterorum ipſius in terrâ non
ſuâ. [*Exod.* XII. 40, 41. *cum Galat.* III. 17.] & initio & fine eorum in 15 die menſis Abib conſti-
tuto; qui hoc anno in Maii Juliani diem 4 & feriam 4 hebdomadicam (juxta noſtras rationes)
incidit.
Hoc igitur die Abram, quum Charanem attigit, & eſſet annorum ſeptuaginta quinque, Deum
vocantem ſecutus, aſſumſit Saram uxorem ſuam & Lotum filium Haranis fratris ſui, cum univerſis
facultatibus ſuis quas comparaverant & animabus quas acquiſiverant Charane; & profecti, ut
abirent in regionem Canaanis, tandem pervenerunt in eam. Et tranſivit Abram per regionem illam
ad locum uſque Shecemi, ad Quercum Moræ. [*Gen.* XII. 4,5,6.] de qua etiam in [*Gen.* XXXV.
4. *Joſu.* XXIV. 25, 26. *& Jud.* IX. 6.] poſteà occurrit mentio.
Apparens Dominus Abramo, promiſit ſe ſemini ipſius daturum regionem illam; qui ibidem
altare extruxit Domino qui apparuerat ipſi. Poſteà religens tentorium, inde ad montana profectus
eſt, verſùs Orientalem tractum Luzi, poſteà Bethelis dicti; [*c.* XXVIII. 19.] ubi ædificato al-
tari, invocavit nomen Domini. Deinde profectus eſt, indeſinenter pergendo, in meridianum regio-
nis tractum; qui Ægyptum ſpectat. [*c.* XII. 7, 8, 9.]
2084 a. Abram, fame cogente, in Ægyptum deſcendit, ut peregrinaretur illic: ubi Sarai uxor, quam
periculi vitandi causâ ſororis nomine compellaverat, regi Pharaoni (*Apophi*) tradita, poſteà
cum muneribus intacta reſtituitur: & fide publicâ incolumes ex Ægypto dimittuntur. [*c.* XII.
10,-20.] * Abramum verò eodem anno, quo ex Charane eſt egreſſus, in Ægyptum conceſſiſſe,
ibique tres menſes exegiſſe, tradunt Hæbræi, *in Seder Olam rabba cap.* 1. *
Abram & Lot unà in Cananæam revertuntur: ubi quum eadem regio pecori utriuſque alendo 2794 1920
non ſufficeret, ſeparantur alter ab altero; Loto ad Sodomitas migrante. Poſt quam ſeceſſionem,
Abramo terræ & poſteritatis numeroſæ promiſſio à Deo renovatur: qui à loco inter Bethelem &
Haium, ubi priùs Altare fecerat, tentoria movens; habitavit in planitie Mamræ, quæ eſt ad
Hebronem, ibique extruxit altare Domino. [*c.* XIII.]
2091 Bera rex Sodomæ, cum reliquis Pentapoleos regulis, adversùs Chedorlaomerem regem Elami 2801 1913
rebellârunt; anno 13. ex quo illi ſervire cœperant. [*c.* XIV. 4.]
2092 c. Anno 14, Chedorlaomer cum confœderatis Principibus, Amraphelo Shinaris, Arjoco Ellaſaris 2802 1912
& Tidale Gentium, junctis copiis adversùs rebelles regulos expeditione ſuſceptâ, Raphæos, Zu-
zæos, Emæos, Choræos, incolas regionis quæ poſteà fuit Amalekitarum, & Emoræos primùm
percuſſerunt: deinde regulis Pentapolitanis in valle Siddimorum profligatis, Lotum captivum,
ſimul cum omnibus facultatibus Sodomæ & Gomorrhæ, ſecum abduxerunt. Quod audiens Abram,
armatis ſervis ſuis 318, unà cum Hanere, Eshcole & Mamre fœderatis ſuis, victores ad Danem aſſe-
cutus, cæcidit eos; & perſecutus eſt Hobam uſque, quæ ad lævam eſt Damaſci. Ita Lotum & reli-
quum captivum populum liberavit: eóſque cum omnibus facultatibus illis reduxit. Redeunti au-
tem Abramo à cæde Chedorlaomeris & Regum qui cum eo fuerunt, benedixit Melchiſedeck Rex
Salemi, ſummi Dei Sacerdos: cui ille viciſſim decimas ſpoliorum obtulit. Sibi verò nihil de prædâ
retinuit, ſed unicuique res ſuas reſtituit; ſociis belli quod ex jure erat relinquens. [*c.* XIV.]
Deus Abramo, quòd careret liberis mœrenti, poſteritatem numero comparandam ſtellis cœli
promittit: quam, poſt 400 annorum peregrinationem & afflictionem in terrâ non ſuâ, ſe in promiſſæ
terræ poſſeſſionem miſſurum pollicetur, & pacto fœdere confirmat. [*c.* XV.]
2093 c. Sarai, deſiderio ſeminis benedicti, Abramo viro ſuo exactis decem annis, ex quo habitavit in 2803 1911
terra Canaanis, ancillam ſuam Hagaram Ægyptiam pro uxore tradidit. Quæ ex hero gravida, &
ab herâ, quòd erga illam inſolentiùs ſe geſſiſſet, repreſſa fugit: ſed promiſſionibus Dei per Ange-
lum revocata, ad officium rediit. [XVI. 1,3,-14.]
2094 b. Hagar Abramo, 86 annos nato, filium Iſmaëlem peperit. [*c.* XVI. 15. 16. *&* XVII. 24.25.] 2804 1910
2096 d. Arphaxad, tertius à Noacho, mortuus eſt; 403 poſt natum Salem annis. [*c.* XI. 13.] 2806 1908
2107 c. Deus cum Abramo, 99 annos nato, fœdus in ſemine Iſaaki (hac ipsâ ſequentis anni tempeſtate 2817 1897

ex,

ex Sarai naſcituri) iniens, ſignum Circumciſionis inſtituit, utriuſque conjugis nomen (*Abram*
in *Abraham*, & *Sarai* in *Sarah*) ad promiſſionis monimentum mutat, & Iſmaëli priori filio in gra-
tiam Patris ſe fauturum pollicetur. Quod fœdus Abrahamus fide & obedientiâ amplexus, codem
ipſo die ſe 99 & filium Iſmaëlem 13 annos natum, & domeſticos ſuos omnes, circumcidendos cu-
ravit. [*c.* XVII. 1, 21, 23, 24, 25, 26.]

Abraham Angelos humanâ formâ iter facientes ad ſe invitat, & convivio excipit: qui promiſſione
de naſcituro Iſaako in gratiam Saræ repetitâ, conſilium Dei de Pentapoleos everſione retegunt.
Abraham, de ſalute Loti & familiæ ejus ſollicitus, pro ſervandâ Sodomâ Deum interpellat.
[*c.* XVIII. cum XIX. 29.]

Sodoma, Gomorrha, Adama & Seboim, ob horrenda ſcelera, igne & ſulphure cœlitùs de-
miſſo conflagrârunt: [*c.* XIX.] ut eſſent exemplar impiè victuris pœnæ ignis æterni eis infligen-
dæ in ſtagno ignis & ſulphuris; quæ eſt mors ſecunda. [2. *Pet.* II. 6. *Judæ*, *v.* 7. *Apocal.* XIX.
20. XX. 10. XXI. 8.] Ejúſque durans adhuc monimentum ſupereſt *Mare mortuum*: valle *Siddi-
morum*, harum civitatum antiquâ ſede, quæ priùs puteis bituminis & ſalis referta fuerat, in immen-
ſum lacum converſâ; qui à bitumine, *Lacus Aſphaltitis*; à ſale, *Maris ſalſi* nomen obtinuit.
[*Geneſ.* XIV. 3. 10. *Deuter.* III. 17. & XXIX. 23. *Sephan.* II. 9. *Sapient.* X. 6. 7.] de quo & So-
linus, Polyhiſtor. cap. 35. *Longo ab Hieroſolymis receſſu triſtis ſinus panditur, quem de cœlo tactum
teſtatur humus nigra & in cinerem ſoluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatum alterum, alterum
Gomorrum: apud quæ pomum quod gignitur, habeat licèt ſpecimen maturitatis, mandi tamen non po-
teſt; nam fuliginem intrinſecùs favillaceam ambitio tantum extimæ cutis cohibet; quæ vel levi preſſa
tactu fumum exhalat, & fatiſcit in vagum pulverem.*

Lot ab Angelis Sodomâ eductus, excidium evaſit; ad *exiguam* Belæ civitatem fugâ ſe recipiens,
quæ inde *Zoar* poſteà eſt dicta. Uxor ejus in ſtatuam ſalis converſa eſt. Ipſe, metuens Zoare com-
morari, è planitie in montem, quò juſſus fuerat fugere, duabus filiabus ſuis comitatus migravit.
[*Gen. XIX.*]

Abrahamus ex planitie Mamtæ ad regionem meridianam profectus, ut habitaret in loco qui
poſteà Beer-sheba dictus; apud Abimelecum regem Philiſtæorum Gerari hoſpitatus eſt. Ubi, uxo-
re (ſororis nomine iterum velatâ) ei ademptâ, Rex divinitùs objurgatus & punitus, eam invio-
latam marito cum amplis muneribus reſtituit: cujus precibus ipſe cum ſuis ſanitatem recuperat.
[*c.* XX.]

2108 *c.* Abrahamo centenario, & Saræ nonagenariæ, Beer-shebæ natus eſt filius promiſſionis Iſaak. 2818 1896
[*c.* XVII. 17, 21. XXI. 1,–7. *Rom.* IV. 19.] Neque diu pòſt nati ſunt Moab & Ammon ex eodem
patre & avo ſuo Loto. [*Gen.* XIX. 36, 37, 38.]

2113 *c.* Ablactato Iſaako, fecit Abraham convivium magnum. Et videns Sarah filium Hagaræ Ægyp- 2823 1891
tiæ ludentem, vel potiùs deludentem & contumelioſè tractantem, (ſicut *Gen.* XXXIX. 14. vox
ea accipitur) imò perſequentem (ut *Gal.* IV. 29. explicat Apoſtolus) Iſaakum; ut qui ſibi,
primogenituræ ratione, hæreditatem deberi jactitaret; dixit Abrahamo. *Ejice ancillam iſtam &
filium ejus: non enim futurus eſt hæres filius ancillæ iſtius cum filio meo, cum Iſaako.* Quod licèt æger-
rimè primùm ille ferret: perfecit tamen, accedente juſſu Dei, illi edicentis; *In Iſaako vocabitur tibi
ſemen.* (*Gen.* XXI. 8,–12. *cum Rom.* IX. 7, 8. & *Hebr.* XI. 17, 18. ubi obſerva Iſaakum hac ratio-
ne *unigenitum* illius filium appellatum.) *inter Hebræos autem varia opinio eſt, aſſerentibus aliis
quinto anno ablactationis tempus ſtatutum, aliis duodecimum annum vendicantibus. Nos igitur, ut
breviorem eligamus ætatem, poſt decem & octo annos Iſmael ſupputavimus ejectum eſſe cum matre:*
inquit Hieronymus, Traditionibus Hebraicis in Geneſim. Unde ab hac electi ſeminis deſignatione,
& perſecutione (ut appellat Apoſtolus) quam à filio Ægyptiæ ſuſtinuit, 400 annorum initium
complures deducunt; quibus Abrahami ſemen peregrinum futurum in terrâ non ſuâ & affligendum
Deus prædixerat. [*Gen.* XV. 13. *Act.* VII. 6.] In exitu enim Iſraëlitarum ex Ægypto eos termi-
nandos eſſe, ex [*Gen.* XV. 14. & *Exod.* XII. 35, 36.] inter ſe collatis liquet. Quanquàm
Gloſſa ordinaria, ex Auguſtino, initium horum annorum ad ipſam nativitatem Iſaaki referat:
ac ſi 405 annos, ſummâ ſolidâ & numero rotundo 400 Scriptura dixerit.

2126 *d.* Salah, quartus à Noacho, mortuus eſt; 403 poſt natum Heberum annis. [*Gen.* XI. 15.] 2836 1878

2131 *b.* Aſſis in Ægypto regnat, ann. 49. menſ. 2. [*Manetho.*] 2841 1873

2133 Per fidem Abrahamus, quum tentaretur, obtulit Iſaakum: ratiocinatus Deum potentiâ prædi- 2843 1871
tum eſſe ſuſcitandi eum ex mortuis; unde etiam in typo illum recepit. [*Gen.* XXII. *Hebr.* XI.
17, 19.] Iſaakum verò vigeſimum quintum annum tunc egiſſe, tradit Joſephus, lib. 1. Antiquitat.
cap. 14. (al. 22.) & adultiorem fuiſſe, ex eo colligitur; quòd tantam ſtruem lignorum tulerit.
quanta requirebatur ad eum quaſi holocauſtum comburendum. [*Gen.* XXII. 6.]

2145 *c.* Sarah, 127 annos nata, Hebrone mortua eſt: ad cujus ſepulturam Abrahamus ſpeluncam 2855 1859
agri Macpelæ, primam in terra Cananæa poſſeſſionem, ab Ephrone Hittæo pretio acquiſivit.
[*Gen.* XXIII. 1, 2, 19, 20.] ut verò Abrahamus pro fidelium patre, [*Rom.* IV. 11, 12.] ita & Sa
rah pro piarum mulierum matre, [1. *Pet. III.* 6.] nobis commendatur: eáque fœminei ſexûs
unica eſt, cujus integra ætas in ſacris literis habetur commemorata.

2148 *b.* Abrahamus filio Iſaako de uxore proſpiciens, famulum ſuum primarium (Eliezerem Damaſ- 2858 1856
cenum; (*Gen.* XV. 2.) jurejurando obſtrictum ad eam quærendam amandat: qui in Meſopota-
miam Deo duce profectus, Rebekkam filiam Bethuelis & ſororem Labanis Syri ei uxorem obtinet
Quam Iſaak in uxorem accipiens, introduxit in tentorium Saræ matris ſuæ; ejúſque amore dolo-
rem quem ex morte matris, ante triennium defunctæ, conceperat needum depoſuerat, tempe-
ravit. [*Gen.* XXIV. 1,–67.] Erat autem ille 40 annorum, quum uxorem Rebekkam acciperet.
[*c.* XXV. 20.]

Argivorum eo tempore regnum in Peloponeſo cœptum eſt, annis 1080. ante primam Olym-

piadem

piadem; ut ex Caſtore in ſuo Chronico refert Euſebius. Primus apud eos regnavit Inachus, annos 50. de quo videndus Eraſmus in proverbio; *Inacho antiquior.* Atque huc omninò doctiſſimi Varronis, in XVII Rerum Humanarum libro, verba illa (*ab A. Gellio, lib.* 1. *noct. attic. cap.* 16. *& Macrobio, lib.* 1. *Saturnal. citata*) refero. *Ad Romuli initium plus mille & centum annorum eſt.* Ab Inachi enim initio juxta Caſtoris rationes hic conſtituto, uſque ad Palilia Varroniana anni 1102 numerantur.

158 *d.* Semus, Noachi filius, mortuus eſt; 500 annis poſt natum Arphaxad. [*Gen.* XI. 11.] 2868 1846

167 *d.* Quum undeviginti poſt nuptias annis Rebekka permanſiſſet ſterilis, ſupplex pro eâ oravit Dominum Iſaakus: cujus precibus exauditis, gemellos illa concepit. [*c.* XXV. 21.] 2877 1837

168 *c.* Colluctantibus in utero puerulis, affecta mater Deum conſuluit: à quo reſponſum accepit, duarum diſſidentium gentium auctores ex eà prodituros; quarum una robuſtior futura eſſet alterâ, & major ſerviturus minori. Tempore verò partûs, prodiit prior rufus totus ſimilis togæ villoſæ, vocatúmque eſt nomen ejus *Eſau:* deinde prodiit alter, manu calcaneum fratris tenens; cujus idcirco nomen vocarunt *Jacob.* Erátque pater eorum Iſaak ſexagenarius, quum naſcerentur illi. [*c. XXV.* 22,--26. *Hoſe. XII.* 3.] 2878 1836

179 Thethmoſin Thebaïdis, ſive Ægypti ſuperioris regem, Hycſos vel Paſtores, à patre intra Avarim (locum habentem menſuram jugerum decem millium) incluſos, cum 480 armatorum millibus obſediſſe, refert Manetho: de expugnatione verò deſperantem, pacta cum eis feciſſe, ut Ægyptum relinquentes, quò vellent innoxii omnes abirent. Illos autem, cum omni domo & poſſeſſionibus, non minùs 240000. numero, ex Ægypto per deſertum in Syriam iter egiſſe; & metuentes Aſſyriorum potentiam (qui tunc Aſiam obtinebant) in terrâ quæ nunc Judæa vocitatur, civitatem ædificaſſe, quæ tot millibus hominum ſufficere poſſet, & Hieroſolymam appellaviſſe. Ita *Manetho*; apud Joſephum, lib. 1. contra Apionem Grammaticum, qui idem Apion, in 4 hiſtoriarum Ægyptiacarum libro, Amoſin regem hunc appellat, & ex Ptolemæi Mendeſii (Sacerdotis Ægyptiaci) Annalibus fuiſſe temporibus Argivorum regis Inachi confirmat: Tatiano Aſſyrio (in oratione contra Græcos) Juſtino Martyre (in Parænetico ad eoſdem) Clemente Alexandrino (libro 1. Stromatum) & aliis, referentibus. Qui omnes, poſt Joſephum & Juſtum Tiberienſem, de Iſraëlitis vitam paſtoritiam exercentibus, [*Gen.* XLVI. 33. 34. *&* XLVII. 3.] & ex Ægypto in Canaanæam migrantibus, iſta accipientes; ducem eorum Moſem Inacho æqualem fuiſſe crediderunt, quum ad *Phœnices* potiùs ea ſpectare videantur, quos *à mari rubro* profectos, in *Palæſtina* ſedes fixiſſe, tùm in ipſo Hiſtoriæ ſuæ initio, tùm in lib. VII. c. 89. teſtatur Herodotus, *cum Stephano Byzant.* in Ἄζωτος. * Sed de *Philiſtæis* iſta Herodoti potiùs accipienda ex (*Gen.* 10. 13. 14. niſi ex *Deut.* 2. 23.) hunc locum de Caphtoræis intelligas, exemplo Philiſtæorum jam à Mari rubro proficiſcentibus. * Nam Iſraëlitarum exodum Inachi regno longè poſteriorem fuiſſe recta temporum ratio dubitare nos non patitur. 2889 1825

2180 *c.* Thethmoſis, ſive Amoſis, Paſtoribus expulſis, in Ægypto inferiore regnavit annis 25. & menſibus 4. [*Manetho.*] 2890 1824

2183 *c.* Abraham 175 annos natus, poſt adventum in Cananæam 100, mortuus eſt; & à filiis Iſaako & Iſmaële in ſpelunca Macpelæ, cum Sara uxore ſua, ſepultus. [*Gen.* XXV. 7,--10.] Vixit annis 15 poſt natum Jacobum: cum quo habitaviſſe etiam dicitur in tentoriis. [*Heb. XI.* 9.] 2893 1821

2187 *d.* Heberus, quintus à Noacho, mortuus eſt; 430 poſt natum Phaleg annis. [*Gen. XI.* 17.] Hic omnium poſt Diluvium natorum diutiſſimè vixit, ipſi Abrahamo ſuperſtes: à quo Hebræi cognomentum accepit ille primùm [*Gen. XIV.* 13.] deinde nepotis ipſius Jacobi poſteri omnes, [*Gen. XL.* 15.] ubi obſerva, *Cananæam*, dictam fuiſſe *terram Hebræorum*, etiam quum adhuc Cananæus eſſet in terrâ. 2897 1817

2200 Circa hoc tempus, promiſſiones Abrahamo priùs factæ, filio ejus Iſaako datæ à Deo fuiſſe videntur. *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas; dabóque poſteris tuis univerſas regiones has: & benecentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* [*c.* XXVI. 4.] 2910 1804

2205 *d.* Chebron in Ægypto regnat ann. 13. [*Manetho.*] 2915 1799

2208 *c.* Eſau 40 annos natus, duas uxores Hittæas duxit; Juditham filiam Beeri, & Baſematham filiam Elonis: quæ Iſaako & Rebekkæ moleſtiſſimæ erant & acerbiſſimæ. [*Geneſ. XXVI.* 34, 35. *cum XXVII.* 46. *& XXVIII.* 8.] 2918 1796

Ogygium in Attica factum eſt Diluvium, annis 1020 ante primam Olympiadem: ut ex Hellanico, Caſtore, Thallo, Diodoro Siculo, & Alexandro Polyhiſtore confirmat, in 3. Chronographiæ ſuæ libro, Julius Africanus. (*apud Euſebium, lib.* 10. *Præparat. Evangel.*) quod Varronis tamen rationes 300 ferè annis faciunt antiquius.

2218 *d.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 20. menſ. 7. [*Manetho.*] 2928 1786

2231 *b.* Iſmael Abrahami filius, quum 137 vixiſſet annos, mortuus eſt. [*Gen.* XXV. 17.] 2941 1773

2239 *b.* Am-eſſis, ſoror Amenophis, in Ægypto regnat, ann. 21. menſ. 9. [*Manetho*] 2949 1765

2242 Euechous apud Chaldæos imperare cœpit, 224. annis ante Arabes. [*Jul. African.*] Qui videtur eſſe Belus Babylonius, ſive Jupiter Belus; a Chaldæis poſteà Deus habitus. [*Eſai. XLVI.*1. *Jerem. L.* 2. *& LI.* 44.] * Et ex *Cheſedi* filii Nachoris (fratris Abrahami) poſteris fuiſſe; (*Gen. XXII.* 22.) à quo *Chaſhdim* ſive Chaldæos nomen accepiſſe tradunt Hebræi; ut in Hieronymi quæſtionibus Hebraicis in Geneſin videre licet. * 2952 1762

2245 *a.* Iſaakus ſenex & oculis captus (44°. ante obitum anno) ſeniorem filium Eſavum venatum mittit, benedicturus ei poſt allatam prædam: ſed Jacob filius junior, aſtu matris cum veſtitu fratris & edulio ſuppoſitus, benedictionem imprudente patre ſurripit, & Deo auctore obtinet. Quem cùm eam ob cauſam Eſavus odio capitali proſequeretur; tùm ut inſidias illius declinaret, tùm ut ex ſua cognatione uxorem duceret; benedictione patris acceptâ, Jacob in Meſopotamiam ad avunculum ſuum Labanem proficiſcitur. In itinere verò, Scalæ viſione illi exhibitâ, Deus paternas benedi- 2954 1760

ctiones

ctiones ipſi confirmat, favorémque ſuum promittit: ad cujus teſtimonium erecto lapide Jacob loci nomen à Luzo in Bethelem mutat, & votum Deo nuncupat.

c. Tandémque Charanem perveniens, & cum Labane per *menſis* ſpatium commoratus, Rachelis filiæ ipſius amore correptus, ſeptennii ſervitutem pro eâ paciſcitur. [*Gen. XXVII. 1. ad XXIX. 20. cum Hoſe. XII. 12.*] Hæc autem ad annum ætatis Jacobi 77 pertinere, conſtabit ex iis quæ ad annum Mundi 2259. erunt dicenda. 2955 1759

Eſau, videns Iſaakum benedixiſſe Jacobo, & dimiſiſſe eum in Meſopotamiam ad accipiendum inde ſibi uxorem, & filias Cananæorum ipſi diſplicuiſſe; patris animum prioribus nuptiis ipſi infenſum reconciliaturus, Mahalatham filiam Iſmaëlis filii Abrahami prioribus uxoribus ſuperinduxit. [*c. XXVIII. 6,—9.*]

Per annos jam 37 maritus ille fuerat, & vitæ 77 exegerat; quo toto tempore cùm frater Jacob, ætate ipſi æqualis, vixiſſet cœlebs: paterni mandati memor, Rachelem uxorem ſibi dandam eo nunc argumento poſtulat; quòd *completi eſſent dies* ipſius. [*Gen. XXIX. 21.*] id eſt, *uxori maturus eſſet plus ſatis*; ut interpretatur Tremellius; quod tamen de *menſe* illo intelligendum Lidyatus mavult, *quo Laban voluit experiri Jacobi diligentiam ac ſtrenuitatem ac peritiam in rebus agendis; antequàm filiam ſuam, quâ de (cùm ea potiſſima eſſet cauſa adventûs ejus) ſtatim habitus erat ſermo, ei collocaret.*

Verùm pro Rachele in nuptiis ſenior illius ſoror Lea, fraude patris ſupponitur: cum quâ, completâ nuptialis convivii ſeptimanâ, (ut in *Judic.* XIV. 12, 17.) traditur ei uxor quoque Rachel; pacto pro ea altero ſervitutis ſeptennio. Deditque Laban Leæ Zilpam, Racheli Bilham ancillam. Et quum minùs à marito amata eſſet Lea quàm Rachel; hæc ſterilis divinitùs, illa quatuor filiorum mater, continuâ per ſuos annos ſerie, reddita eſt. [*c. XXIX. 21, 22. &c.*] Indéque Jacobo, ex Leâ.

2246 Reuben, primogenitus filius natus eſt: [*c. XXIX. 32.*] qui, ob inceſtum cum Bilhâ patris concubinâ commiſſum, primogenituræ jure poſteà excidit. [*c. XXXV. 22. & XLIX. 3, 4. cum I. Chron. V. 1.*] 2956 1758

2247 Simeon natus eſt. 2957 1757

2248 Levi natus eſt. [*verſ.* 34.] 2958 1756

2249 Judah natus eſt: [*verſ.* 35.] à quo Judæi denominationem acceperunt. 2959 1755

2250 * Rachel ancillam ſuam Bilham Jacobo tradidit: ex quâ Dan natus eſt. (*Gen.* XXX. 5, *6.*) 2960 1754

2251 Ex eâdem natus eſt Naphtali (*verſ.* 7, 8.) 2961 1753

2252 Lea ancillam ſuam Zilpam Jacobo tradidit: ex qua natus eſt Gad. (*verſ.* 9, 10, 11.) 2962 1752

2253 Ex eâdem natus eſt Asher. (*verſ.* 12, 13.) 2963 1751

2254 *c.* Lea conſuetudinem viri redimit à ſorore datis mandragoris, quas filius Reuben ex agro attulerat tempore meſſis triticeæ. (*verſ.* 14. 15.) 2964 1750

2255 *b* Lea Iſſacharem peperit. (*verſ.* 17, 18.) 2965 1749

2256 Zabulon ex Lea natus eſt. (*verſ.* 19. 20.) 2966 1748

2257 Lea Dinam filiam Jacobo peperit. (*verſ.* 21.) * 2967 1747

2259 *c.* Rachel, ſterilitate Dei beneficio ſublatâ, Joſephum Jacobo peperit, finito 14 anno ſervitutis ſuæ. Unde dimiſſione in patriam à Labane petitâ, novâ pactione detentus eſt; ſex aliis annis pro certâ gregis parte ſocero ſerviens. [*c. XXX. 22, 25, 31. cum XXXI. 41.*] Jacobum autem fuiſſe 91 annorum quum naſceretur Joſeph, (ac proinde 77 quum primùm Labani ſervire cœpit) ex eo conſtat: quòd Jacobo 130 annos nato, quum ſtetiſſet coram Pharaone, exactis ſeptem annis copiæ & duobus famis, [*c. XLV. 6. cum XLVII. 9.*] Joſeph 39 annos natus fuerit; utpote 30 annorum, quum ipſe ſtetit coram Pharaone, ſtatim ante copiæ annos ſeptem. [*c. XLI. 32, 46.*] 2969 1745

2261 *a.* Mephres in Ægypto regnat, ann. 12. menſ. 9. [*Manetho.*] 2971 1743

2265 *c.* Jacob, animadverſâ Labanis & filiorum invidiâ anxius, divinitùs in patriam redire jubetur. Unde re totâ cum uxoribus communicatâ, dum oves ſuas tonderet Laban, (ſub veris extremum; ut infrà, ad ann. Mund. 2974.) poſtquàm 20 annis illi ſerviviſſet, clam eo cum facultatibus ſuis omnibus & totâ familiâ diſcedens, Euphratem trajecit. [*c. XXXI.* 1, 3, 19, 21, 38, 41.] Quum verò 12 filii nati illi fuiſſe dicuntur in Meſopotamiâ: [*c. XXXV.* 22, *26.*] ex eo numero Benjamin eſt excipiendus; quem in Cananæa, non procul Bethlehemo, poſteà natum conſtat. [*ibid. verſ.* 18, 19.) quomodo & 12 Apoſtolos appellatos invenimus, quum numero tamen complendo deeſſet Judas. [*Johan. XX.* 24. & I. *Corinth. XV.* 1.] de quo videndus Auguſtinus, in *Geneſ. quæſt.* 117. 2975 1739

Laban, die tertio (quot dierum itinere greges ipſius à generi ſtatione aberant) Jacobum fugiſſe audiens, cognatis ſuis ſecum aſſumptis, perſecutus eſt eum itinere ſeptem dierum, tandémque aſſecutus eſt in monte Gileadis, ab hujus congreſſûs eventu nomen illud adepto. Poſt multas enim ultrò citróque expoſtulationes, fœdere pacis inito, in ejus teſtimonium cumulus lapidum aggeſtus eſt: quem Laban Syrus ſuo ſermone *Jegar-ſahadutha*, Jacob Hebræus ſuo גלעד *Galaadem*, id eſt, *Cumulum teſtimonii* appellavit. [*c.* XXXI. 22. *ad fin.*]

A Labane dimiſſus Jacob, novo fratris Eſavi cum copiis adventantis nuncio territus, ſuos in duas acies diſtribuit, Dei auxilium implorat, fratri munera præmittit, fortique cum Angelo luctâ & novi *Iſraëlis* nominis impoſitione de divino præſidio confirmatur. [*c. XXXII. cum Hoſe. XII.* 3, 4.]

Eſau, Jacobo fratre benignè excepto, munera precibus victus accipit, ſe cum ſuis itineris comitem offert, eóque renuente diſcedit. Jacob profectus eſt Succothas; ita tùm ab eo appellatas. Ibi enim, extructâ ſibi domo, pecori ſuo fecit tuguria; à quibus loco illi *Succoth* nomen impoſuit. Jacob, ſuperato Jordane, Cananæam repetiit: & tentoria ſua fixit juxta Salemum urbem Sichemitanam, in portione agri quam emit à filiis Hamoris patris Sichemi centum numis; ubi & altare ſtatuit, quod appellavit *El-Elohe-Iſrael*, ſive, *Dei fortis, Dei Iſraelis.* [*c. XXXIII.*] eodem videlicèt loco, in quo Abraham primum ſuum altare extruxerat: [*c.* XII. *6*, *7.*] & fons Jacobi

Anno Mundi.		Anno Periodi Iulianæ.	Ante æram Christianam.
	erat, in conſpectu montis Gariſim; de quo mulier Samaritana ad Chriſtum, *Patres noſtri adorârunt in monte hoc.* [*Joh.IV.*5,6,12,20.] Eum enim in agro Sichemitano poſitum fuiſſe, ex(*Iudic.IX.*7.) liquet.		
2266	* *a.* Judah Adullamum deſcendens filiam Shuæ Chananæi uxorem duxit. (*Gen. XXXVIII.* 12.) vid. Chronolog. part. 1. cap. 10. fin.		
	d. Er promogenitus Judæ natus eſt. (*ver.* 3.)	2976	1738
2267	*c.* Onan ſecundus Judæ filius natus eſt. (*ver.* 4.)	2977	1737
2268	*c.* Sela tertius filius natus eſt; cùm eſſet ille Chezibi (*ver.* 5.)	2978	1736
2270	Circa hoc tempus, Jacobo Sichemi commorante, filia ejus Dina à Sichemo filio Hamori principis regionis illius rapta & vitiata eſt. Quod flagitium Simeon & Levi, puellæ fratres, ſæviſſimè ſunt ulti in miſeros Sichemitas dolo circumventos, irruentes & mares eorum omnes, ſimul cum Hamoro ipſo & filio raptore, occidione delentes. (*Gen.*XXXIV.) Vid. Chronolog. part. 1. cap. 10.	2980	1734
2271	Jacobus à Deo monitus ut Bethelem proficiſceretur, familiâ ab idolis priùs purgatâ, eò contendit; ibique altare Domino extruxit. Debora Rebeccæ nutrix defuncta ſub quercu Allon-bachuth deinceps dictâ ſepulta eſt. Deus novâ apparitione Jacobo priores promiſſiones confirmat, & fœcunditatis benedictionem Soboli ejus impertit. (*Gen.* XXXV.)		
	Jacobo Bethele profecto, dilecta ejus uxor Rachel in itinere Benjaminem enixa ex partu moritur, & juxta Ephratham ſive Bethlehemum ſepelitur. Inde pergens Jacobus, tetendit tentorium ſuum ultra turrim Ederis. Cum ejus uxore Bilhâ filius Reuben inceſtam conſuetudinem habuit. Tandem pervenit Jacobus ad Iſaacum Patrem ſuum, Mamrem, in urbem Hebronem. (*Ibid.*) *	2981	1733
2273	*d.* Mephramuthoſis in Ægypto regnat, ann. 25. menſ. 10. [*Manetho.*]	2983	1731
2276	*c.* Joſephus 17 annos natus, fratrum vitia patri retegens, divinitùs paternæ familiæ princeps futurus præmonſtratur: ſed fratrum odium invidiámque tantam ſuſcipit, ut occaſione oblatâ, primùm in necem, deinde in venditionem ejus conſpirent. Unde ex puteo, in quem eum conjecerant, extractus Iſmaelitis & Midianitis mercatoribus (utriſque proavi ſui Abrahami poſteris) 20 argenteis venditur: à quibus in Ægyptum abductus Potipheris præfecti ſatellitum Pharaonis mancipium efficitur. [*Gen.* XXXVII. 2,—36.] Ejus *Excellens ingenium veritos fratres, clàm interceptum peregrinis mercatoribus vendidiſſe*, & ab iis *deportatum in Ægyptum* fuiſſe, etiam ex Trogo Pompeio lib. 36. cap. 2. refert (*Juſtinus.*)	2986	1728
2280	* *d.* Judah filio ſuo primogenito Eri uxorem dedit Thamaram. (*Gen.* XXXVIII. 6.)	2990	1724
2281	*c.* Poſt occiſum à Deo Erem, Judah filium ſecundum ſuum Onanem Thamaræ tradidit, ut exſuſcitaret ſemen fratri ſuo. Quo item ob infandum ſcelus à Deo interempto, veritus Judah ſimilem tertii ſui filii caſum, nurui ſuæ perſuaſit ut vidua tantiſper in patris domo habitaret, donec Sela filius adoleſceret. (*Gen.* XXXVIII.)	2991	1723
2282	*c.* Uxor Judæ filia Shuæ Cananæi mortua eſt. Judah ſeſe conſolaturus, Thimnam ad tondendum gregem ſuum (ſub veris exitum) cum amico ſuo Hirâ Adullamitâ proficiſcitur. Thamar, animadvertens Judæ non fuiſſe in animo filium ſuum Selam (puberem jam factum) ipſi maritum tradere, ſumpto habitu meretricio, in viâ Thimnam versùs cum ſocero ſcortum eam fuiſſe exiſtimante congreſſa, ex eo concepit; *d.* Cúmque menſe quaſi tertio gravida deprehenſa, & à Judâ morti rea adjudicata, productis ſignis ex ipſo Judâ gravidam fuiſſe oſtendit. (*Ibid.*)	2292	1722
2283	*b.* Thamar (ſub hyemis exitum) gemellos eſt enixa, Phares & Zaram. (Ibid. cum I. Chronic. II. 4. & Matth. I. 3.) *	2993	1721
2287	*c.* Joſephus, carcere concluſus, duobus aulicis Pharaonis ſomnia ipſorum, convenienter eventui interpretatus eſt; juſto biennio antequàm accerſeretur ad Pharaonem. (*Gen. XL. cum* XLI. 1.]	2997	1717
2288	*c.* Iſaak moritur, 180 annos natus; & à filiis, Eſavo & Jacobo, ſepelitur. [*c.* XXXV. 28, 29.]	2998	1716
2289	*b.* Pharao ſomniorum ſuorum interpretationem à ſuis ſapientibus minimè conſequutus, Joſephum auditâ peritiâ ejus accerſit; annos 30 tùm natum. Qui ſomniis ipſius, de ſeptem annis ſaturitatis primùm, ac totidem deinde famis, expoſitis; conſilium ſuum de procurandâ annonâ contra famem venturam inſuper adjicit. Indéque Pharao, ex omnium procerum conſenſu, in ſummam regni præfecturam illum evexit: datâ ei in uxorem Aſenathâ filiâ Potipheris Oniorum (ſive Heliopolitanorum) Præſidis. [*c.* XLI. 1,—46.] Juſtinus quoque ex Trogo, Joſephum Ægypti *regi percharum* fuiſſe narrat. *Nam & prodigiorum* (inquit) *ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit: nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur; Adeò, ut etiam ſterilitatem agrorum ante multos annos providerit: periiſſétque omnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus Rex edicto ſervari per multos annos fruges juſſiſſet: tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine ſed à Deo reſponſa dari viderentur.* Hæc ille; lib. 36. cap. 2.	2999	1715
	c. Ab hujus anni meſſe ſeptem ubertatis anni numerantur: quibus Joſephus ingentem annonæ copiam comparavit; & ex Aſenathâ duos filios, Manaſſem & Ephraimum, ſuſcepit. (*Gen.* XLI. 47,—53.)		
2296	*c.* Anni 7 famis cœperunt: quibus Joſephi providentia non totam Ægyptum ſolùm ſublevavit, ſed etiam aliis regionibus alimentum ſuppeditavit. [*c.* XLI. 54,—57.]	3006	1708
2297	* *b.* Phareſo Judæ filio decimum quintum ætatis annum ingreſſo natus eſt Heſron. *	3007	1707
	d. Jacobus decem filios ſuos pro annonâ in Ægyptum mittit: qui à fratre Joſepho diſſimulante agniti, callidè explorationis inſimulantur; & in carcerem conjecti, non priùs dimittuntur quàm vincto Simeone (maximo natu ex iis qui in ipſius venditionem conſenſerant) & ut obſide relicto, Benjaminem fratrem ſuum minimum (ex Joſephi matre Rachelâ natum) adducturos ſe promitterent. Dimiſſi, unà cum annonâ illius pretium manticis ipſorum juſſu Joſephi inditum domum referunt; patri quicquid acciderat narrant, & minimi fratris ſiſtendi neceſſitatem perſuadere conantur fruſtrà. [*c.* XLII.]		
2298	*b.* Jacobus, fame coactus, Benjaminem & reliquos filios, priore pecuniâ & duplice alterâ muneribúſque inſtructos, ad Joſephum pro annonâ remittit: à quo humaniter lauto convivio, reſtituto obſide, excipiuntur. [*c.* XLIII.]	3008	1706

Joſephus poculum mandato ſuo in manticâ Benjaminis clam fratribus abditum, ut ſublatum furto
ab ipſis abeuntibus repetit : qui furti crimen ex anteactis diluentes ſe inquiſitioni ſubmittunt, mor-
témque in ſe & ſervitutem decernunt, ſi comperiantur. Itaque invento penès Benjaminem poculo,
ad Joſephum reducti ſe in ſervitutem dedunt : quod recuſante illo, & ſolius deprehenſi ſervitute
contento, Judas ſe in illius vicem mancipari ſupplex petit. [*c.* XLIV.]

Joſephus oratione Judæ permotus, ſe fratribus patefacit; eóſque ſceleris in ſe recordatione con-
ſternatos, propoſitâ divinâ providentiâ, erigit. Deinde juſſu Regis eos curribus, commeatu, mu-
neribúſque inſtructos remittit ad patrem familiámque celeriter adducendam : quibus nuncium hunc
referentibus pater, non niſi multis verbis & viſis curribus, fidem habet. (*c.* XLV.)

c. Jacobus oblatis victimis divinitùs confirmatus, cum totâ familiâ * hominum 66 ex ipſo ortorum,*
ineunte tertio anno famis in Ægyptum deſcendit; annos natus 130. (*c.* XLV. 6. XLVI. 1,–27. XLVII.
9. *Deuter.* XXVI. 5.)

Joſephus, ſuorum adventu Regi ſignificato, patrem cum quinque è fratribus in conſpectum illius
adducit : qui ſermone cum illis habito terram commodam in regione Goshenis concedit ; ubi quie-
tè à Joſepho ſuſtentantur. (*c.* XLVII. 1,--12.)

2299 *d.* Mephramuthoſi mortuo, Thmoſis in Ægypto regnat, ann. 9. menſ. 8. (*Manetho.*) 3009 1705

2300 Joſephus totam pecuniam quæ inveniebatur in terrâ Ægypti & in regione Canaanis pro annonâ 3010 1704
illis venditâ collegit ; & in ærarium Pharaonis eam intulit. [*Gen.* XLVII. 14.]

2301 Pecuniâ utriuſque regionis abſumptâ, Ægyptii greges & armenta ſua Joſepho vendiderunt; ut cibo 3011 1703
ſuſtentarentur anno illo. [*c.* XLVII. 15, 16, 17.]

2302 Quum abſolutus eſſet annus ille, pecuniâ & poſſeſſo pecore jam deficientibus, & agros & li- 3012 1702
bertatem ſuam Joſepho Ægyptii vendiderunt : qui cibum illis ſuppeditavit, & ſementem quo
agros, ſeptimo & poſtremo hoc famis anno, ſererent in ſequentem annum fertilitatis rediturae.
Et ut proprietatis jus omne ab illis Pharaoni plenè acquireretur ; tranſtulit eos Joſephus, pro arbi-
trio ſuo, ab unâ extremitate Ægypti ad alteram : agróſque illis colendos eâ conditione aſſignavit,
ut quintam proventuum partem Regi, lege perpetuâ, quotannis ſolverent. Tantummodò Præſidum
& Sacerdotum agri Pharaoni non ceſſerunt : quia Regis ſumptibus ſuſtentati, terras ſuas vendere
non cogebantur. (*c.* XLVII. 18,–26.)

2309 *b.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 30 menſ. 10. (*Manetho.*) 3019 1695

2315 *c.* Jacobus moriturus Manaſſem & Ephraïmum, Joſephi filios, adoptat : eíſque benedicens, mino- 3025 1689
rem majori divino inſtinctu præponit. (*Gen.* XLVIII. *Hebr.* XI. 21.) Convocatis deinde omni-
bus filiis benedicit, ſingulis eventura prædicit, de adventu Meſſiæ inſigne vaticinium edit ; & de
loco ſepulturæ mandato eis dato, moritur, annos natus 147. poſtquàm in terra Ægypti 17 vixiſ-
ſet annis. (*Gen.* XLIX *cum* XLVII. 28.)

d. Jacobi cadaver, Joſephi juſſu, aromatibus conditum 40 diebus aſſervatur : ab Ægyptiis 70
diebus defletur & Regis permiſſu à Joſepho & fratribus, aulicorum Pharaonis & primorum Ægyp-
ti magnâ catervâ comitante, in Cananæam defertur ; ubi 7 diebus plangitur, & in ſpeluncâ
Macpelæ (uti ipſe edixerat) ſimul cum ſuis ſepelitur. (*c.* L. 1,--13.)

Joſeph in Ægyptum reverſus, fratres de commiſſo in ſe facinore ſollicitos benignè conſolatur,
eiſque neceſſaria omnia promittit. (*c.* L. 15,– 21.)

2340 *b.* Orus in Ægypto regnat, ann. 36. menſ. 5. (*Manetho.*) 3050 1664

2357 *c.* * Heſron, Judæ Patriarchæ ex filio Phareſo nepos, annos 60 natus, uxorem duxit Abiam filiam 3067 1647
Maciris filii Manaſſis, quæ Segubum illi peperit. (I. *Chronic.* II. 21, 24) *

2369 *c.* Per fidem Joſephus moriturus de egreſſione filiorum Iſraëlis meminit, & de transferendis ſuis oſſi- 3079 1635
bus præcepit : ac deinde annos 110 natus, obiit ; viſis nepotibus ſuis ad tertiam generationem.
(*Gen.* L. 22,–26. *Hebr.* XI. 22.) Shutelacho nimirùm & Tachane Ephraimi filiis, & Hadane
(ſive Harane, *Num.* XXVI. 36.) Shutelachi filio : itémque Macire Manaſſis filio, & Gileade nepote.
Unde Græci Interpretes familiæ Jacobi & Joſephi, quæ 70 capitibus conſtare dicebatur, (*Gen.*
XLVI. 27. & *Deuter.* X. 22.) hos quinque poſt adventum Jacobi in Ægyptum natos, in I. *Chro-
nicor.* VII. adjicientes ; 75 animarum numerum effecerunt.

Ex dictis patet, ſub pluribus Regibus, Joſephum Ægypti præfecturam ipſis annis 80 geſſiſſe :
ut rectè annorum ſeriem in Chronico ſuo ita digeſſerit Euſebius. *Joſeph Dux Ægypti fit, anno æta-
tis* XXX, *Jacobi patris* CXXII. *quem principatum tenuit annis* LXXX. *Poſt cujus interitum Hebræi
Ægyptiis ſervièrunt annis* CXLIV. *Fiunt autem omnes anni, quos Hebræi in Ægypto fecerunt,*
CCXV. *qui ab eodem tempore computantur, quo Jacob cum filiis ſuis deſcendit in Ægyptum.*

In morte verò Joſephi deſinit liber Geneſeos, 2369 annorum res geſtas continens. Eum tempo-
ris ordine liber Jobi conſequi videtur : quem etiam à Moſe conſcriptum fuiſſe, Talmudicorum
(in *Baba batra*, cap. 1.) & communis Hebræorum eſt ſententia. Ejus ſumma à Severo Sulpicio
in Hiſtoriæ ſacræ libro 1. ita proponitur. *Hoc tractu temporum Job fuit, legem naturæ & agnitio-
nem Dei & omnem juſtitiam complexus : prædives opibus ; atque eò illuſtrior, quòd his neque inte-
gris corruptus, neque amiſſis depravatus eſt. Nam cùm per Diabolum exutus bonis, filiis etiam eſſet
orbatus, ad extremum diris ulceribus affectus ; non potuit vinci, ut præ doloris impatientiâ aliquâ in
parte peccaret. Mercedem denique divini teſtimonii conſecutus, ſanitati redditus, omnia quæ ami-
ſerat in duplum recepit.*

2376 *c.* Acenchres, Ori filia, in Ægypto regnat ann. 12. menſ. 1. (*Manetho.*) 3086 1628

2385 Levi in Ægypto mortuus eſt, annos 137 natus : (*Exod.* VI. 16.) Moſis & Aaronis maternus 3095 1619
quidem avus, ſed proavus paternus. Cùm enim Levi in Cananæa filium genuiſſet Kohathum (qui
133 annorum exiſtens mortuus eſt) & filiam in Ægypto Jocebedam : Kohathi filius Amram,
ductâ in uxorem amitâ ſuâ Jocebedâ filiâ Levi, ex eo (*Levit.* XVIII. 12. & XX. 19. expreſſè
poſteà vetito) conjugio Aaronem & Moſem & ſororem illorum Miriam ſuſcepit ; & ad ætatem

	avi, ejuſdémque ſoceri ſui, annorum 137 vitâ productâ, paulò ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto eandem finiit. [*Exod.* II. 1. VI. 18, 20. *Num.* 26. 59.] Quanquàm alii Jocebedam immediatam Levi filiam fuiſſe negent; & Amrami non amitam, ſed patruelem (ſive fratris patris ſui filiam, ut in [*Exod.* VI. 20.] Græci interpretes expreſſerunt) fuiſſe affirment. *Vid. Perer. in cap.* 2. *Exod. diſput.* 1. * Verùm ab expreſſo textu non eſt recedendum, qui à Levi in Ægypto Jocebedam ſuſceptam fuiſſe indicat. (*Num.* XXVI. 59.) *		
2388	*d.* Rathotis, Acenchris frater, regnat ann. 9. [*Manetho.*]	3098	1616
2389	Æthiopes, ab Indo flumine conſurgentes, juxta Ægyptum conſederunt. (*Euſeb. Chronic.*) Quò ſpectat locus ille Panegyriſtæ: *Dent veniam trophea Niliaca, ſub quibus Æthiops & Indus intremuit*, & quod Æthiopiam, quæ ſub Ægypto eſt, nunc majorem Indiam appellari ſcribit Johannes Potken, in Pſalterio Æthiopico Romæ anno 1513 à ſe edito.	3099	1615
2397	*d*, Acencheres, Rathotis filius, in Ægypto regnat ann. 12. menſ. 5. [*Manetho.*]	3107	1607
2410	*a.* Acencheres alius, poſt eum regnat ann. 12. menſ. 3. [*Id.*]	3120	1594
2422	*b.* Armais, regnat ann. 4. menſ. 1. [*Id.*]	3132	1582
2426	*c.* Rameſſes, regnat ann. 1. menſ. 4. [*Id.*]	3136	1578
2427	*d.* Rameſſes Miamûn, regnat ann. 66. menſ. 2. [*Id.*] Ejus cognomenti pars poſterior à priore nominis *Amen-ophis*, (quo & filius & è majoribus duo gaviſi ſunt) prior à *Moy* vocabulo deſumta videri poſſet; quod *aquam* Ægyptiis denotare, Joſephus lib. 1. contra Apion. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & Suidas (in Μωῦ) affirmant; unde & Neptuni, aquarum Deaſtri, nomen à Mythologis illi fuiſſe impoſitum; infrà (ad annum Mundi 2533) indicabitur. Hic eſt Rex ille novus, qui non agnoſcebat Joſephum: poſt mortem illius natus, & memoriam beneficiorum ejus libenter abjiciens. Hujúſque conſilio Ægyptii ſibi ab Iſraëlitis numero & viribus auctis metuentes, durâ eos ſervitute opprimebant: præter domeſticas & ruſticas operas, etiam regiorum armamentariorum exſtructione illis impoſitâ, urbium nempe Pithomi & Raamſis vel Rameſſis, (*Exod.* I. 8, 14. *Act.* VII. 18, 19.) quarum unam Regis conditoris nomen prætuliſſe Mercator exiſtimat, alteram fortè Reginæ.	3137	1577
2430	*b.* Aaron natus eſt, triennio ante fratrem Moſem, 83 annis ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto. [*Exod.* VII. 7.]	3140	1574
2431	Impius Rex, quum Shiphræ & Puæ Hebræarum obſtetricibus de maſculis infantibus clàm tollendis fruſtrà præcepiſſet; immane de pueris Iſraëliticis ſubmergendis edictum promulgavit. [*Exod.* I. 15,--22. *Act.* VII. 19, 20.] tempore inter Aaronis & Moſis nativitatem interjecto.	3141	·573
2433	*b.* Jocebeda, annis 48 poſt mortem patris ſui Levi, Amramo nepoti & marito ſuo Moſem peperit. Erat enim 80 annorum Moſes, quum alloqueretur Pharaonem de dimittendis Iſraëlitis ex Ægypto: [*Exod.* VII. 7.] & 40 poſt exitum eorum annis, quum menſe 12°. moreretur, annorum erat 120 (*Deut.* XXXI. 2. & XXXIV. 7.] Quum Moſem *forma pulchritudo commendaret*, (quam etiam ex Trogo libro 36. capite 2. Juſtinus commemorat) utpotè divinitùs venuſtum; parentes ejus occultaverunt eum domi menſibus tribus, & non metuerunt edictum Regis. [*Exod.* II. 2. *Act.* VII. 20. *Hebr.* XI. 23.] *c.* Cùm propter diligentem inquiſitionem à Rege inſtitutam, & vicinos Ægyptios, celari ampliùs puerulus non poſſet; in arcâ ſcirpeâ, bitumine & pice oblitâ, eum poſitum mater in carecto ripæ fluminis expoſuit: ſtante procul ſorore ejus (Miriamâ ſive Mariâ; *Num.* XXVI. 59. I. *Chron.* VI. 3.) & conſiderante eventum rei. Ibi eum repertum filia Pharaonis, (quam *Termutin* Joſephus lib. 2. Antiquit. cap. 5. al. 9. Epiphanius in Panario, & alii nominant) matri Jocebedæ lactandum tradidit: poſteáque adoptatum filii loco habuit, & omni ſapientiâ Ægyptiorum erudiendum curavit. (*Exod.* II. 5,--10. *cum Act.* VII. 21, 22.)	3143	1571
2448	Cecrops Ægyptius, Saitarum coloniâ in Atticam traductâ, (ut ex Diodori Siculi Bibliothecæ libro 1. intelligimus) Athenienſium regnum condidit; ante primam Olympiadem annis 780, ut ex Caſtore habet, in Chronico ſuo, Euſebius. Ab ejus temporibus Græcorum antiquitates deducit Chronographus Parius, à doctiſſimo Seldeno noſtro inter Arundelliana marmora editus: utpote poſt quem, & parem illi ætate Moſem, *quæ apud Græcos mirabilia narrantur, contigerunt; Deucalionis diluvium, Phaëtontis incendium, ortus Erichthonii, Proſerpinæ raptus, Cereris myſteria, Eleuſiniorum inſtitutio, Triptolemi agricultura, Europæ ab Jove raptus, Apollinis nativitas, Cadmi ad Thebanos adventus; atque iis juniores, Bacchus, Minos, Perſeus, Æſculapius, Dioſcuri, Hercules*; quemadmodum in Præparationis Evangelicæ libro 10. cap. 9. ab Euſebio eſt obſervatum.	3158	1556
2465	Anno Cecropis 18 Chaldæi contra Phœnices dimicârunt. (*Euſeb. Chronic.*)	3175	1539
2466	Victis Chaldæis, Arabes in Babylonia regnaverunt; annis 216 ante Belum Aſſyrium. Eorum primus Mardocentes, per annos 45 regnum obtinuit. (*Jul. African.*) Qui videtur eſſe *Merodach*; à Babyloniis poſteà Deus habitus: [*Jerem.* L. 2.] à quo & Reges eorum, Merodach-Baladan & Evil-Merodach nomina ſua mutuati ſunt.	3176	1538
2473	*b.* Moſes, Vitæ annis 40 completis, inviſens fratres ſuos Iſraëlitas, & aſpiciens onera eorum; quum videret quendam Ægyptium percutientem virum Hebræum, occidit illum & abſcondit in arenâ. Quod quum innotuiſſe videret Moſes, non fratribus ſuis ſolùm, ſed ipſi etiam Pharaoni, qui eam ob rem ultimo ſupplicio ipſum plectendum quæritabat: in terram Madianitidem fugit; ubi ductâ in uxorem Zipporâ, Hobabi ſive Jethronis filiâ, alios vitæ ſuæ annos 40 exegit. [*Act.* VII. 23,--30. *Exod.* II. 11,--22. *cum* III. 1. XVIII. 1, 2. *Num.* X. 29. & *Jud.* IV. 11.] *quot annis paviſſe illum gregem Jethronis, etiam in Pirke Eliezer cap. 40. legimus. *	3183	1531
2474	*d.* Caleb filius Jephunnæ natus eſt; 40 annis antequam à Moſe mitteretur ad explorandum terram Cananæam. [Joſu. XIV. 7, 10.]	3184	1530
2494	*a.* Rameſſes Miamûn mortuus eſt, anno regni ſui 67, cujus tyrannidis diuturnitas notata etiam	3203	1511

fuiſſe

fuiſſe videtur verbis illis, [*Exod.* II. 23.] *Poſt multum verò temporis mortuus eſt Rex Ægypti: & ingemiſcentes filii Iſraël, propter opera vociferati ſunt*; propter ſervitutem ſcilicèt, quæ etiam illo Rege mortuo durabat. Sub filio enim & ſucceſſore illius Amenophi continuata ea eſt, annorum 19 & menſium 6 ſpatio: quod regni tempus à Manethone tributum ipſi legitur. Ex cujus totâ narratione, utcunque anilibus figmentis contaminatâ, (quæ fusè à Joſepho, libro 1. contra Apionem, habentur refutata) duæ veritates hiſtoricæ clariſſimè colliguntur. I. Sub hoc Amenophe, patre Sethoſis ſive Rameſſis, (ſequentis Dynaſtiæ, quæ Manethoni 19 eſt, Regis primi) non ſub Amenophe altero (tertio hujus 18ᵃ. Dynaſtiæ Rege) uti Joſephus hariolatus eſt, Iſraëlitas ducente Moſe, juxta Manethonis quidem ſententiam, ex Ægypto deceſſiſſe. II. Quem Ægyptii Amenophim, patrem Sethoſis (ſive Rameſſis) & Armais, appellant; eundem à Græcis Belum, Ægypti & Danai genitorem, nuncupari. Et Beli certè tempus à Thallo Chronographo aſſignatum, 322 annis ante Trojanam cladem, (Theophilo Antiocheno & Lactantio referentibus) cum Amenophis noſtri ætate exactè congruit. Licèt Mythologi, Belum Ægyptium & Belum Aſſyrium Nini patrem confundentes, à Belo hoc (qui in Erythræo mari ſubmerſus eſt) colonias ex Ægypto in Babyloniam traductas fuiſſe fabulentur.

2513 *b.* Moſi, paſcenti gregem Jethronis ſoceri ſui ad montem Horebum, in rubo ardente & incombuſto Deus apparet; & ad populum ſuum à ſervitute Ægyptiaca liberandum vocat. Ille, munus ſibi impoſitum diverſis ſubterfugiis detrectans, tandem miraculis, opis divinæ promiſſione, adjunctione fratris Aaronis, illud ſuſcipit. [*Act.* VII. 30,--35. *Exod.* III. & IV. 1,--18.] 3223 1491

Moſes, impetratâ à Jethero ſive Jethrone ſocero, ſuâ veniâ, cum familia ſua in Ægyptum pergit: ſed in itinere, propter neglectam filii Eliezeris circumciſionem, à Deo ſiſtitur; nec niſi illo circumciſo dimittitur. Unde, remiſſis ad ſocerum Zipporâ uxore & duobus filiis Gerſhomo & Eliezere, jam liber Horebum uſque regreſſus, fratri Aaroni ibidem occurrit: eóque comite, legationem prodigiis apud Iſraëlitas confirmatam obiit. [*Exod.* IV. 18,--31. *cum*, XVIII. 1,--6.]

Moſes & Aaron, legatione ſuâ Regi expoſitâ, ut ſeditionis capita, cum objurgatione repelluntur: graviores labores Iſraëlitis, præter diurnum penſum, imponuntur. Cujus causâ operum curatores cæſi, quum fruſtra apud Pharaonem queſti eſſent, cum Moſe & Aarone expoſtulant, & Moſes cum Deo: à quo placidè exauditur & confirmatur Moſes. [*c.* V.]

Moſes cum amplioribus mandatis ad Iſraëlitas remiſſus, duriore ſervitute preſſos, nihil efficit: quamobrem Pharaonem iterùm convenire juſſus, metu ejuſdem eventûs detrectat. [*c.* VI.]

Moſes 80, & Aaron 83. annos natus, Deo urgente, cum Pharaone congreditur; ubi miraculum virgæ in colubrum converſæ præſtigiis ſuis imitati Magi, obſtinatiorem Regis animum effecerunt. [*c.* VII. 1,--13.] Magorum iſtorum qui Moſi reſtiterunt, principes fuerunt Jannes & Jambres, ſive Mambres, ab Apoſtolo nominati, [2. *Tim.* III. 8.] celebres non ſolùm apud Hebræos, in tractatu Talmudico מנחות de Oblationib. cap. 9. (ubi יוחני וממרא *Jochanne & Mamre* vocantur) & Chaldaicâ paraphraſi quæ Jonathani tribuitur, in [*Exod.* I. 15. & VII. 11.] ſed etiam apud ethnicos. Sic enim Numenius Apamæus, philoſophus Pythagoricus, in 3 libro περὶ τ' ἀγαθοῦ (ab Euſebio, lib. 9. Præparationis Evangelicæ cap. 8. citatus) hiſtoriam hanc refert. *Jannes & Jambres, Scribæ rerum ſacrarum Ægyptii, quo tempore Ægypti finibus ejecti Judæi ſunt, claruêre; viri omnium judicio rerum magicarum ſcientiâ nemini concedentes. Quippe ambo quidem communi Ægyptiorum conſenſu delecti ſunt, qui Muſæo Duci Judæorum, cujus apud Deum potentiſſimæ preces erant, ſeſe opponerent; adeóque graviſſimas quaſque calamitates à Muſæo in Ægyptum invectas omnium in oculis diſſolvere ac diſſipare potuerunt.* Quò & illud Plinii referendum, (lib. XXX. cap. 1.) *Eſt & alia Magices factio à Moyſe & Janne & Jotape Judæis pendens*; qui falſus eſt tamen, tùm Moſem inter Magos, tùm Jannem & Jotapem inter Judæos recenſens.

Magis Pharaonis fruſtra ſeſe opponentibus, Deus Moſis miniſterio decem plagas Ægyptiis inflixit: quarum memoria in [*Pſalmo* LXXVIII. & CV.] (ſecund. Hebr.) celebratur. Eas duodecim menſium ſpatio, per intervalla, fuiſſe inductas Hebræi autumant: quum intra unicum menſem, hac ferè temporum ſerie, peractæ fuerint.

Circa menſis 6, (qui anno ſequente, & deinceps, 12. numeratus eſt) diem 18. prima plaga contigit; aquarum in ſanguinem verſarum. Completo deinde ſeptiduo, [*c.* VII. 25.] circa 25 diem, ſecunda plaga, Ranarum, ſecuta eſt: quæ die proximo ablata eſt. Circa diem 27, tertia plaga, ciniphum vel pediculorum, eſt inducta. Circa 28 diem Moſes minatus quartam plagam, muſcarum & aliorum inſectorum colluviei: quæ circa 29 immiſſa, & 30 amota eſt.

c. Circa menſis 7 (qui, paulò pòſt, primi nomen accepit) diem 1, plagam quintam minatus Moſes, ſequente die eam induxit: peſtis videlicèt & interitus pecorum. Circa diem 3, plaga ſexta eam excepit; ulcerum & puſtularum, erumpentium in hominibus & jumentis: quâ & ipſi Magi affecti ſunt, non minùs quàm reliqui Ægyptii. (*c.* IX. 11.) Unde natum illud Juſtini, ex Trogo, lib. 36. *Ægyptii, quum ſcabiem & vitiliginem paterentur, reſponſo moniti, Moſem cum ægris, ne peſtis ad plures ſerperet, terminis Ægypti pellunt.* Confer Excerpta ex Diodori Siculi libro 40, in Photii Bibliotheca: (pag. 620.)

Circa 4 diem, plagam denuncians Moſes, circa 5. induxit, & 6 eam amovit. Erat autem hæc, tonitruum & pluviarum & gravis grandinis cum igni commixtæ: quibus *linum & hordeum læſum eſt, quia hordeo jam ſpica erat & lino culmus; triticum verò & zea non ſunt læſa, eò quòd latentia erant* ſub terrâ. Unde rectè colligit Nicolaus Fullerus, libro 3 Miſcellan. (pag. 389.) menſe Abib, hanc plagam contigiſſe.

Circa 7 diem, plagam octavam denunciavit Moſes, & ſequente die immiſit; locuſtarum videlicèt omnia depaſcentium: quam circa 9 diem removit. [*c.* X. 4, 13, 19.]

Menſis Abib, qui hactenùs ſeptimus, deinceps primus menſis totius anni eſt conſtitutus: [*c.* XII. 2. *cum* XIII. 4.] in memoriam exitûs Iſraëlitarum ex Ægypto; à cujus initio illius epocha idcircò

deducitur, [*Num.* IX. 1, 2. *cum Exod.* XL. 17.] licet ipſe exitus in alterum menſem inciderit.

Hujus primi menſis die 10, [qui fuit *Aprilis* Juliani 30, feria hebdomadica 5] Paſchatis & azymorum ritu inſtituto; Agnus Paſchalis ſeligitur, mactandus poſt 4 dies. [*Exod.* XIII. 3, 6.]

Moſes nonam plagam, triduanarum tenebrarum, in Ægyptum inducit: quæ tantæ fuerunt, ut Ægyptiorum nullus toto eo tempore moverit ſe de loco in quo erat; licèt Iſraëlitis omnibus lux eſſet in habitationibus ipſorum. [*c.* X. 22, 23.]

Die 14, (*Maij* 4, *fer.* 2.) Moſes cum Pharaone poſtremò locutus, decimam plagam cædis primogenitorum, medio noctis ſequentis infligendam, denunciat; & vehementi irâ commotus, ab eo diſcedit. [*c.* X. 24,—29. XI. 1, 4,—8.]

Veſperâ hujus diei, primum Paſcha celebratum eſt. [*c.* XII. 11, 12.]

ÆTAS MUNDI IV.

PRIMI menſis die 15 (*Maii* 5, *feriâ* 3) ſub mediam noctem primogenitis in Ægypto cæſis, Pharao & ſervi ejus Iſraëlitas omnes, cum ſuis facultatibus & ipſorum ſpoliis, quàm citiſſimè dimittunt: qui, eodem die, quo abſoluti ſunt 430 anni à primâ peregrinatione majorum ſuorum, (Abrahamo Charane diſcedente,) poſtridie Paſchatis, ad ſexcenta millia peditum (virorum, præter parvulos) ordine militari Rameſſe profecti ſunt. [*Exod.* XII. 29, 30, 31, 37, 41, 51. *Num.* XXXIII. 3.]

Hinc ſtationes eorum à Moſe deſcribuntur; *Numeror.* cap. XXXIII. quas, ex Hebraicis nominum ſignificationibus, myſticè explicat Hieronymus in tractatu de 42 manſionibus ad Fabiolam, à quo ne in numeris ſtationum deſignandis deinceps diſſentiremus, *Rameſſem* primam appellare libuit: licèt itineris ſtatio nulla ea fuerit, ſed terminus à quo profectionum initium erat deducendum. Sit igitur.

I. *Rameſſes*: ubi Iſraëlitæ à Joſepho collocati fuerant; [*Gen.* XLVII. 11.] & ſimul convenerunt omnes, qui vel cum Ægyptiis mixti habitabant, [*Exod.* III. 22.] vel qui ad conquirendum ſtipulam diſperſi fuerant per totam terram. [*c.* V. 12.]

II. *Succoth*, ubi Moſes mandata Dei de annuo Paſchatis ritu, & primogenitorum conſecratione, populo propoſuit. [*Exod.* XIII.]

III. *Etham*, in extremitate deſerti: quò perducti ſunt, Domino antecedente eos interdiu in columnâ nubis, & noctu in columnâ ignis. [*Exod.* XIII. 20. 21.]

IV. *Pi-hahiroth*, inter Migdolum & mare, è regione Baal-zephonis.

Hîc Pharao cum exercitu ſuo Hebræos aſſecutus eſt. Moſe ſuâ virgâ aquas dividente, per medium maris Rubri ſive Erythræi in deſertum Etami pervenerunt: quos Pharao & Ægyptii inſecuti, ab aquis recurrentibus primo diluculo obruti ſunt. Unde Iſraëlitæ, eo die prorſus liberati è manu Ægyptiorum, quorum cadavera fluitantia viderunt in litore maris, (*Exod.* XIV. 30) Deum victoriæ auctorem cantico celebrarunt: [*Exod.* XV. 1,—21.] quod *Apocal. c.* XV. 3. *Canticum Moſis ſervi Dei appellatur*, omniúmque, quorum uſpiam memoria extat, primum eſt & antiquiſſimum. Factum verò hoc eſſe menſis 1, die 21, poſtremo videlicèt azymorum, quo convocatio ſancta ex Dei inſtituto [*Exod.* XII. 16.] erat habenda; conſtans Hebræorum, eáque veritati maximè conſentanea, eſt ſententia.

Hinc continuo tridui itinere [die videlicèt 22, 23, 24, *feriâ* 3, 4, & 5.) Iſraëlitæ per deſertum Ethami proceſſerunt, aquam non invenientes. [*Exod. XV.* 22. *Num. XXXIII.* 8.]

V. *Marah*; ab aquarum amaritudine nomen ſortita, ob quam, quum populus, qui aquarum defectam jam totum triduum ſuſtinuerat, murmurare cœpiſſet; Moſes, ligno in aquas amaras injecto, eas dulces effecit, populúmque in futurum erudiit. [*Exod. XV.* 23,—26.]

VI. *Elim*; ubi erant 12 fontes aquarum & 70 palmæ; & caſtrametati ſunt ibi ad aquas illas. [*Exod. XV.* 27. *Num.* XXXIII. 9.]

VII. *Mare rubrum*, [*Num. XXXIII.* 10.]

SECUNDI menſis,

Die 15 (*Junii* 4. *feriâ* 5) pervenerunt Iſraëlitæ ad ſtationem.

VIII. *Sinis* deſertum; quod eſt inter Elima & Sinai. Ubi quum ob victûs penuriam murmurâſſent in Deum & Duces; circa veſperam miſit ad eos Deus coturnices, & tempore matutino Manna de cœlo pluit: [*Exod. XVI.* 1,—35] quo pane deinceps 40 annis veſcebantur, donec perveniſſent ad extremitatem terræ promiſſæ. [*Exod.* ibid. compar. cum *Deut.* VIII. 2, 3, & Joſh. V. 12.]

IX. *Dophka.*

X. *Alush.*

XI. *Rephidim*, ubi populo, ob defectum aquæ murmuranti; (unde loco *Meribæ* & *Maſſæ* nomen inditum,) Moſes percuſsâ petrâ aquam ſuppeditat: [*Exod.* XVII. 1,—7.] quæ & populum per deſertum ſecuta eſt. [*Pſalm.* LXXVIII. 16. 20. CV. 41. 1. *Corinth.* X. 4. & *Deut.* IX. 21.]

Amalekitæ, laſſo & fatigato Iſraëlitarum exercitui in itinere occurrentes, in poſtremo agmine debilitate affectos ceciderunt: contra quos Moſes pugnare juſſit Jehoſuam ſive Joſuam, [filium Nunis, miniſtrum ſuum; [*Exod. XXXIII.* 11.] cujus nomen *Hoſeam* mutavit ille in *Jehoſuam*; [*Num. XIII.* 16.] ſive *Jeſum*; [*Nehem. VIII.* 17. *Act. VII.* 45. & *Hebr. IV.* 8.] Ille Rephidimis cum Amalekitis dimicans, Moſe in vertice collis orante, victoriam conſecutus eſt. De eâ gente perdendâ Iſraëlitæ mandatum accipiunt; & altare in perpetuam hujus rei memoriam extruunt. [*Deut. XXV.* 17, 18, 19. *Exod. XVII.* 8,—16.]

Tertio menſe.

XII. *Sinai* deſertum; ubi caſtrametati ſunt Iſraëlitæ è regione montis Horebi: in eo deſerto per integrum ferè annum poſteà commorati. Anno enim ab exitu 2° menſis 2^{i} die 20 inde moverunt: [*Num. X.* 11, 12.] anni verò primi *menſe tertio, in die hâc*, eò pervenerunt: [*Exod. XIX.* 1.] die nimirum eâdem, ſive ejuſdem numeri cum menſe 3°, (ut in libro V. de Templo cap. 7. pluribus confirmat Fr. Ribera) h. e. menſis 3. die 3. (*Jun.* 22. *fer.* 2.)

Moſe in montem aſcendente, Deus ſignificat ſe fœdus cum Iſraëlitis renovare, eos ſibi legibus obſtringere, obſervantéſque amore proſequi velle. Quibus annuentibus biduum, quo ad legem Dei reverenter excipiendam præpararentur, indicit; omnibus (excepto Moſe & Aarone) montis acceſſu interdicit: poſteáque ſummâ cum majeſtate in montem, cernentibus omnibus ac trepidantibus, deſcendit. [*Exod. XIX.*]

Legem, Decalogo comprehenſam, Deus terribili voce promulgavit: [*Exod. XX. Deut. V.*] quæ tamen promiſſionem gratiæ, Abrahamo ab eodem ante 430 annos factam, irritam non facit. [*Galat. III.* 17.]

Territo populo Deus per Moſem varias leges tradidit: [*Exod. XX. XXI. XXII. & XXIII. cum Deut. IV.* 13, 14.] quas ille in libro Fœderis ſcriptas populo propoſuit. Deinde manè conſurgens, exſtruxit altare ſub monte; & 12 ſtatuas pro 12 tribubus Iſraëlis: miſitque juvenes Iſraëlitarum (primogenitos, ut habet Chaldæus paraphraſtes; quos ſibi Dominus conſecraverat, [*Exod. XIII.* 2. *Num. III.* 13. *VIII.* 16, 17.] ſacrorum adminiſtros, [*Exod. XIX.* 22.] ante Leviticum ſacerdotium inſtitutum) qui ſacrificia, primùm expiatoria, deinde euchariſtica, Domino obtulerunt. Quúmque librum illum Fœderis (mandata, quæ [*Exod. XX.*] & tribus ſequentibus capitibus habentur, continentem) audiente populo Moſes legiſſet; accipiens ſanguinem oblatorum illorum vitulorum & hircorum, cum aquâ & lanâ coccineâ & hyſſopo, ipſum quoque librum & totum populum (ſive 12 illas ſtatuas, 12 tribus Iſraëlis repræſentantes) aſperſit: atque ita fœdus inter Deum populúmque ſolenniter ſanxit. [*Exod. XXIV.* 3,–8. *cum Hebr. IX.* 19, 20.]

Moſes & Aaron, Nadab & Abihu, & 70 è Senioribus Iſraëlis, aſcenderunt in montem; ibíque gloriam Dei aſpexerunt. Quibus inde deſcendentibus, Moſes cum Joſua miniſtro ſuo propiùs accedens, expectavit diebus ſex, donec ſeptimo die eum Deus alloqueretur: fuítque in monte 40 dies & 40 noctes, [*Exod.* 24. 9,–18.] ſex illis expectationis diebus eo in numero comprehenſis; cibum non comedens, nec aquam bibens. [*Deut. IX.* 9.] ubi de ſtructura Tabernaculi, Sacerdotum ornamentis, conſecratione, ſacrificiis, &c. mandata accepit; *Exodi XXV. &* 6. capitib. ſequentibus propoſita.

Quarto menſe.

d. Finitis 40 illis diebus & 40 noctibus, dedit Deus Moſi duas Legis tabulas lapideas, ſuâ manu fabrefactas & ſuo digito ſcriptas: [*Exod. XXXI.* 18. *Deut. IX,* 10, 11.] celeriter illum deſcendere jubens, quòd populus vitulum aureum ſibi conflâſſet, & adoraret eum. Moſes oratione ſuâ Dei iram mitigat, è monte deſcendit, vidénſque populum vituli feſtum in caſtris celebrantem, tabulas Legis confringit ſub ipſo monte. [*Exod. XXXII.* 1,-19.] Ob quarum confractionem annuum adhuc à Judæis obſervatur Jejunium, menſis 4 die 17 quod nonnullos in eum induxit errorem, ut à die promulgationem Decalogi proximè ſequente 40 dies moræ Moſis in monte numerandos exiſtimaverint; tempore intermedio, ad ſcribendum & recitandum librum fœderis, ipſúmque fœdus inter Deum & populum ritibus ſolennibus pangendum requiſito, [*Exod. XXIV.*] penitùs neglecto.

Moſes, combuſto & comminuto vitulo, tria idololatrarum millia, Levitarum miniſterio, è medio ſuſtulit. [*Exod. XXX*II. 20,–29. *Deut. IX.* 21. XXXIII. 9.]

Poſtridie, Moſes iterùm in montem aſcendens, Deum iteratò pro populo deprecatur. [*Exod.* XXXII. 30, 31, 32.] Jubet eos ornatum deponere, Tentorium conventus (quod tum ſupplebat locum Tabernaculi à Bezaleele poſteà extructi) extra caſtra tendit: populóque iræ divinæ ſenſu ad reſipiſcentiam permoto, precibus ſuis tandem impetrat, ut non Angelus, ſed Deus ipſe ſit viæ dux. [*c.* XXXIII.]

Deus Moſem novas tabulas, prioribus ſimiles, dolare & ſequente die in montem ad ſe afferre jubet. Cui manè cum eis aſcendenti, in rupe poſito Deus, quaſi per tranſitum, gloriæ ſuæ imaginem aliquam manifeſtat. [*c.* XXXIV.]

Moſes in monte denuò 40 dies & 40 noctes ſine cibo ac potu commoratus, pro populo intercedit. [*Deut. IX.* 18. *X.* 10.] Deus placatus, fœdus cum populo certis conditionibus renovat, leges ſuas iterat & à Moſe ſcripto mandari jubet; Tabuliſque à Moſe allatis Decalogum ipſe inſcribit. [*Exod.* XXXIV. 10,–28.]

Sexto menſe.

Moſes poſt 40. dies cum Tabulis de monte redit: & faciei ſplendeſcenti velamine impoſito, populo mandata Dei proponit, Sabbati obſervationem urget, & oblationem à Deo imperatam ad opus Tabernaculi indicit. (*Exod.* XXXIV. *&* XXXV.)

Ut contributio rectiùs procederet; numerati omnes à nato 20 annos & deinceps, 603550 ſunt inventi: quorum unoquoque, juxta legem à Deo præſcriptam, [*Exod.* XXX. 12, 13.] dimidium ſicli pendente; ſumma ad 100 argenti talenta, & 1775 ſiclos pervenit. [*c.* XXXVIII. 25, 26.] Unde colligitur, Hebraicum talentum argenti continuiſſe tria ſiclorum millia; ſive minas 50 unâquáque minâ habente ſiclos 60. [*Ezek. XLV.* 12.]

Præter capitationem hanc, ex ſpontaneis donariis conflata eſt ſumma auri talentorum 29 & ſiclorum 730, æris talentorum 70, & ſiclorum 2400. [*Exod.* XXXVIII. 24, 29.] Ex alia verò materia ad opus Tabernaculi requiſitâ, oblatum eſt plùs ſatis: ut vetare populum eſſet opus, ne quid ampliùs offerret. [*c.* XXXVI. 5, 6, 7.]

Bezaleel & Aholiab artifices Tabernaculi à Deo deſignati. [*Exod.* XXXI. 2,--6. *&* XXXV. 30,--35.]

2514 *a.* Primo hujus anni ſemeſtri Tabernaculum, Arca fœderis, Altare, Menſa propoſitionis, veſtes ſacerdotales, ſacra unguenta, candelabrum, & reliqua inſtrumenta & vaſa quæ ſacrificia ſpectabant, in deſerto ad montem Sinai fabricantur; *b.* & ad Moſem adducuntur. [*Exod.* XXXVI. *cum* 3 *capitibus ſequentibus.*] 3224 1490

Mandatum à Deo Moſes accipit: I. Ut menſis 2. die 1 Tabernaculum & omnia ad illud ſpectantia erigat. [*Exod.* XL. 2,--8.] II. Ut oleo ſacro eadem ungeret, & Aaronem cum filiis ſuis ad Sacerdotium conſecraret. [*ibid.* 9,--15.] Quod & Moſes feciſſe dicitur: (*v.* 16.) ſed non eodem utrumque tempore. Nam die quidem præſcripto Tabernaculum, cum omnibus ad ipſum pertinentibus, erexit: [*Exod.* XL. 17,--33.] alteram verò mandati partem, tempore à Deo poſteà conſtituto, peregit; (*Levit.* VIII. 1,--13.) in quâ exequendâ, Sacerdotum & altaris conſecrationi non unus ſufficiebat dies, ſed integrum ſeptiduum requirebatur. [*Exod.* XXIX. 35, 36, 37.] Itaque.

c. Anno 2 Exodi,

Primi menſis

Die 1 (*Aprilis* Juliani 21 *feriâ* 4) Tabernaculum fœderis erigitur, & gloriâ Dei impletur: [*Exod.* XL, 2, 17, 34.] è quo leges illas Deus Moſi per intervalla tradidit, quæ in ſeptem primis Levitici capitibus continentur.

Eodem anno 2 & menſe 1 Iſraëlitæ, à Deo moniti, ſecundum Paſcha celebraverunt ad veſperam diei 14 (*Maii* 4 *feriâ* 3) quo die, Moſi & Aaroni conquerentibus quibuſdam, qui ex cadavere hominis immunditiam contraxerant, quòd cum fratribus ſuis ſtatuto tempore Paſcha obſervare non poterant; lex à Deo lata eſt de Paſchate die 14 menſis 2 ab iis celebrando, qui vel immunditiâ vel profectione aliquâ neceſſariâ impediti, ſtatâ tempeſtate illud celebrare non poterant. [*Num.* IX. 1,--14.]

Secundi menſis

Die 1 (*Maii* Juliani 21 *feriâ* 6.) Deus jubet Moſem Iſraëlitarum omnium, exceptis Levitis, mares à 20 anno ad 60 per ſuas tribus recenſere; Levitas verò miniſterio Tabernaculi præficere & circa illud collocare, ut ipſum, quum opus eſſet, deponant, portent, & erigant. [*Num.* I. 1. XXVI. 64.]

Summa numeratorum erat, 603550. [*Num.* I. 46.] eadem quæ ante menſes 7 in capitatione ad Tabernaculi extructionem imperatâ, inventa fuerat. [*Exod.* XXXVIII. 26.]

Moſes [prout Deus mandaverat, *Exod.* XXIX. 1,--37. XXX. 22,--30. *&* XL. 9,--15.] oleo ſacro Tabernaculum & Altare, cum omnibus ad ea pertinentibus, unxit & conſecravit. Aaronem quoque & 4 filios ejus, eodem oleo unctos, præſcriptis ritibus & ſacrificiis ad munus Sacerdotale obeundum conſecravit: &, ut per ſeptem dies à portâ Tabernaculi non diſcederent, præſcripſit. [*Levit.* VIII.] Tot enim diebus, tùm ipſorum, tùm Altaris, durabat conſecratio. [*Exod.* XXIX. 35, 36, 37. *Levit.* VIII. 33.]

Ordo à tribubus in caſtrametationibus & profectionibus ſuis ſervandus præſcribitur. [*Num.* II.]

Levitarum, menſem unum egreſſorum, 22300 numerus invenitur, [*Num.* III. 15,--35.] vel, demptis eorum primogenitis, * (Atqui ita inter 73 circiter quoſque mares unus tantùm fuiſſet primogenitus,) (qui 300 erant) * 22000; qui loco primogenitorum ex reliquis tribubus ad Dei miniſterium aſſumuntur. Et quia ſupra numerum 22000 Levitarum primogeniti Iſraëlitarum 273 ſunt reperti; quini in ſingulos redemptionis ſicli ſtatuuntur. [*Num.* III. 39,--51.]

Levitæ, ita ſelecti, ſolenni ritu Deo eiúſque cultui conſecrantur: incipientis & deſinentis illorum miniſterii tempore definito. [*Num.* VIII. 5,--26.]

Levitæ ab anno 30 ad 50 inveniuntur 8580, & pro familiarum ratione ſua eis munera & onera diſtribuuntur. [*Num.* IV.]

Leproſi & immundi omnes è caſtris ejiciuntur. Leges de reſtitutione damni & zelotypiâ feruntur. [*Num.* V.]

Votum, conſecratio, & ritus Nazaræorum deſcribitur. Formula benedicendi populo Sacerdotibus præſcribitur. [*Num.* VI.]

Die *octavo*, à finitâ verò conſecratione primo, Aaron primùm pro ſe, deinde pro toto populo ſacrificia & munera offert: quibus igne è cœlo abſumptis, miniſterium Sacerdotum populo divinitùs comprobatur. [*Levit.* IX.]

Quum plenè jam erectum eſſet Tabernaculum, & cum inſtrumentis ſuis omnibus ſacro oleo unctum; atque Altare toto ſeptiduo conſecratum, & primis ab Aarone victimis in eo oblatis dedicatum [ſeptem enim præcedentes dies expiatorii erant, ad illud ſanctificandum ordinati: *Exod.* XXIX. 36, 37.] Principes numeratarum tribuum ſex plauſtra camerata & 12 boves ante Tabernaculum ſimul obtulerunt: quæ Levitis filiis Gershoni & Merari, pro ratione miniſterii eorum, ſunt tradita. Deinde ſeorſim ſinguli ſingulis diebus ſacrificia ſua, cum inſtrumentis ſacro miniſterio dicatis, ad Altaris dedicationem obtulerunt: quæ idcircò ad 12 dies continuata eſt. [*Num.* VII. 1,--10, 11, 84, 88.]

Itaque primo hoc die Naaſſon (à quo David & ſecundùm carnem D. N. Jeſus Chriſtus ortus eſt) pro tribu Judæ munus obtulit: deinde reliqui, pro ſuâ quiſque tribu, eo ordine qui in caſtrametationibus (*cap.* II.) inſtitutus fuerat. [*Num.* VII. 11, 12,--83.]

Nadab & Abihu, primogeniti Aaronis filii, (qui unà cum patre in montem Sinai aſcendentes, gloriam Dei viderant; *Exod.* XXIV. 1, 9, 10.) cum igne alieno (non illo cœlitùs demiſſo, *Levit.* IX. 24. qui in altari ad res ſacras ſemper alendus erat; c. VI. 12, 13.) Sanctuarium ingreſſuri, igne divinitùs immiſſo pereunt. [*Levit.* X. 1, 2. *Num.* III. 2, 3, 4. XXVI. 60, 61.] Luctu eorum

Sacerdo-

Sacerdoribus vetiro, occaſione neglecti ab aliis officii, vino & ſicerâ Tabernaculum ingreſſuris interdicitur: de reliquiis ſacrificii à Sacerdoribus comedendis lex fertur, & Aaronis eâ in re excuſatio à Moſe approbatur. [*Levit.* X. 6,--20.]

Eâ occaſione lex lata eſt [circa 10, ut videtur, menſis hujus diem] de ingreſſu ſummi Sacerdotis ſolius ſemel tantùm quotannis in Sanctuarium; die videlicèt expiarionis & univerſalis jejunii, 10 die menſis 7^{i}. celebrando. [*Levit.* XVI. 1,-34.]

Die hujus menſis 14 (*Junii 3, feriâ 5*) ad veſperam, Paſcha ab iis celebratum eſt, qui ſuperiori menſe immundi fuerant. [*Num. IX.*]

Blaſphemus extra caſtra eductus, juſſu Dei, lapidibus obruitur. [*Levit. XXIV.* 10, 11, 12, 23.]

Leges, quæ 17 poſtremis Levitici capitibus continentur, hoc menſe latæ fuiſſe videntur.

Duas argenteas tubas fieri Deus imperat; quibus cœtus convocetur, ſigna profectionum expeditionúmque dentur, & ſacrificiorum tempore clangatur. [*Num. X.* 1,-18.]

Jethro, qui & Hobabus, Zipporam cum duobus liberis Gerſhomo & Eliezere apud ſe relictam ad generum ſuum Moſem reducit: ipſíque & populo Iſraelitico liberationem à ſervitute Ægyptiaca gratulatus, ſuam in Deum fidem & pietatem verbis factíſque proteſtatur. Ejus monitu Moſes, cum aliis regimen populi partitus, magiſtratus qui res minores dijudicarent inſtituit. [*Exod.* XVIII. *cum Deuter.* I. 9,--18. & *Num. X.* 29.]

Dies hujus menſis 19 poſtremus fuiſſe videtur oblationum 12 Principum in dedicatione Altaris: Ahirâ pro tribu Naphthali munus offerente, [*Num.* VII. 78, 88.]

Die 20 menſis 2 (*Junii* Juliani 91. *feriâ* 4) Deus Iſraelitas caſtra movere jubet, & terram promiſſam hæreditariò poſſidendam adire. [*Num. X.* 11, 12. *Deut.* I. 6, 7.] quò invitatus à Moſe Jethro, in regionem ſuam reverſus eſt. [*Num.* X. 29. 30. cum *Exod.* XVIII. 27.]

Nube, quæ Tabernaculo imminebat, elevatâ; in quatuor exercitus diſtributi, à deſerto Sinai (ubi per integrum ferè annum hæſerant) continuo *tridui* itinere pervenerunt in deſertum Paranis. [*Num.* X. 12, 33.] ubi die 23 hujus menſis conſederunt in ſtatione. Vide *Seder Olam Rabbah.*

XIII. *Kibroth-Hattaavah*, [*Num.* XXXIII. 16.] ubi murmurantes divino igne percuſſi (unde & loco nomen Taberæ inditum) precibus Moſis liberantur: ſed rurſus carnis deſiderio & faſtidio Mannæ Deum provocant. [*Num.* XI. 1,--10. *Pſal.* LXXVIII. 19, 20, 21.]

Moſi apud Deum conquerenti, & excuſationem à munere petenti, Synedrium LXX ſeniorum adjungitur: è quibus Eldad & Medad in caſtris manentes prophetârunt. [*Num.* XI. 10,-17, & 24,-30.]

Deus populo coturnices (non, ut præcedente anno, ad unum diem; *Exod.* XVI. 12. 13. ſed) ad *integrum menſem* ſuppeditat: graviſſimâ plagâ adjunctâ: unde à ſepulchris *concupiſcentium* loco datum eſt nomen *Kibroth-Hattaavah.* [*Num.* XI. 31,-34. *Pſal.* LXXVIII. 26,-31. & CVI. 15.]

XIV. *Hazeroth.* [*Num.* XI. 35. XXXIII. 17.]

Miriam & Aaron contra fratrem Moſem obloquuti, propter uxorem Æthiopiſſam, (Zipporam videlicèt Midianitidem; ex Æthiopiâ orientali, ſive Arabiâ, ab eo ductam) illi ſe æquabant. Sed à Deo præfertur Moſes: & Miriam leprâ percuſſa, è caſtris ejicitur. Verùm orante prò eâ Moſe, poſt *ſeptem* dies ſanatur. [*Num.* XII. 1,--15. *Deut.* XXIV. 9.]

d. Miriamâ mundatâ & in caſtra revocatâ (4^{i}. menſis, ut ex præcedentibus intelligitur, die aliquo) moventes Iſraëlitæ, caſtrametati ſunt in ſtatione.

XV. *Rithma*, in deſerto Paranis. [*Num.* XII. 16. XXXIII. 18.] juxta Kadeſhum Barneæ. [*Num.* XIII. 26.]

QUINTO menſe.

A deſerto Paranis (*Num.* XIII. 3.) vel Kadeſho Barneæ (*Num.* XXXII. 8. *Deut.* I. 19, 22. IX. 23. & *Joſu.* XIV. 7.) petente populo, & approbante Moſe, (*Deut.* I. 22, 23) Deo verò jubente, (*Num.* XIII. 1, 2.) quando erat tempus primarum uvarum, (*ibid.* 20.) duodecim exploratores, vir unus pro unaquaque tribu (in quibus, pro tribu Judæ fuit Caleb filius Jephunnæ, annos 40 tùm natus; *Joſu.* XIV. 7. pro Ephraim, Hoſhea filius Nunis, quem Moſes Jehoſuam appellaverat) ad terram Canaanis perluſtrandam præmiſſi ſunt: qui eam ingreſſi à deſerto Sinis & parte meridianâ, ad aquilonares ejuſdem terminos Rechobum uſque proceſſerunt. [*Num.* XIII. 2,-20, 21, 22. *Deut. I.* 23.]

SEXTO menſe.

Exactis *quadraginta diebus*, ab exploratione terræ reverſi ſunt Kadeſhum in deſerto Paranis: ingentem palmitem cum botro uvarum, ex valle Eſhcolis (inde nomen adeptâ) exciſum, cum malogranatis & ficubus terræ, ſecum deferentes. [*Num.* XIII. 23,-27: *Deut.* I. 24, 25.] Ex quâ fructuum maturitate appatet, propinquum fuiſſe menſem *ſeptimum*: quandoquidem paulò ante Tabernaculorum feſtum, quod 15 illius menſis die celebrabatur, fructus ex area & torculari colligebantur. [*Exod.* XXIII. 16. *Levit.* XXIII. 39. *Deut.* XVI. 13.]

Decem ex eorum numero qui ad explorandam Cananæam miſſi fuerant, famam malam de terra illa inducentes, urbiúmque & incolarum robur prædicantes, populum ab aditu illius abſterrent; Calebo fruſtra renitente. (*Num.* XIII. 28,--33. XXXII. 9.)

Populus territus reditum in Ægyptum molitur: Joſuam & Calebum diſſuadentes lapidibus obruere paratus. Deus ſubitum exitium eis minatus, deprecatione Moſis flectitur: ita tamen ut omnibus (præter Joſuam & Calebum) à nato viginti annos & deinceps ab ingreſſu promiſſæ terræ excluſis mortem in deſerto decernat; ubi 40 annis eos erraturos eſſe denunciat. (*Num.* XIV. 1, 35. XXVI. 64, 65. XXXII. 10,-13. *Deut.* I. 26,-36. IX. 23. *Joſu.* V. 6. *Pſal.* XCV. 8,-11. CVI. 24, 25, 26.] numero videlicèt rotundo: quum anno 39. filios eorum in terram promiſſam ingreſſos eſſe conſtet. Confer *Num.* XXXII. 13. *cum Deut.* II. 14.

Decem exploratores, qui ſeditionem hanc excitaverunt, à Deo ſubitâ morte ſublati ſunt. [*Num.* XIV. 36, 37.] cujus rei memoriam, ad hunc uſque diem, Judæi jejunio 7^{i}. diei menſis 6^{i}. (Elul) celebrant:

Deus Iſraëlitas caſtra movere juber, & in deſertum retrocedere mare Rubrum verſùs. Hi tamen contra juſſum Domini conſcendentes in montem, ab Amalekitis & Cananæis percuſſi ſunt Hormam uſque. Reverſi itaque fleverunt coram Domino: ſed non exauditi ſunt. [*Num.* XIV. 40-45. *Deut.* I. 40,—45.]

Hujus calamitatis, atque eam inſecutæ continuæ Iſraëlitarum mortis quotidie cadentium in deſerto, compoſitus eſt à Moſe Pſalmus XC. *Domine refugium factus es nobis*; in quo & dies hominum ordinarios ad 70. vel 80. annos redactos eſſe ſignificat. Itaque

Ætas vitæ humanæ tertiò jam quaſi dimidiatâ parte brevior efficitur.

15 *a.* Iſraëlitæ Kadeshi conſederunt dies multos: * ſecundùm dies, quibus ibi conſederant (*Deut.* I. 46.) Quot enim dies ante reditum exploratorum ibi tranſegerant, totidem etiam moræ dies indulſiſſe videtur illis ibi Deus, ut accepta curarent vulnera. Quibus diebus exactis *, relinquentes Kadeshum, profecti ſunt rurſùs in deſertum, mare Rubrum verſùs, ſicut præceperat Dominus: & circumiverunt montana Seiris diebus multis. [*Deut.* II. 1. *Judic.* XI. 16.] * A diſceſſu enim ex Kadesho Barneæ uſque ad tranſmiſſum torrentem ſive vallem Zeredi (circa medium anni 40. exodi) anni interceſſerunt 38: intra quos tota illa rebellium bellatorum multitudo eſt extincta. (*Deuteron.* II. 14, 15, 16.) quamvis alioqui ſpatium inter duo illa loca interjectum quinque dierum iter non exceſſerit: quemadmodum ex propriâ experientiâ confirmat Georgius Syncellus, in Chronico. (pag. 142) Neque toto eo 38 annorum tempore plures quàm 17 Stationes in *Numerorum* XXXIII capite habentur enumeratæ. Unde apparet in earum aliquibus per aliquot annos Iſraelitas conſediſſe; Sive enim biduo, ſive menſe, ſive anno, prout continuabat nubes reſidere ſuper Tabernaculo, caſtra habebant in eodem loco, & non proficiſcebantur. (Num. IX. 22.) * Ex 17. verò illis Stationibus fuit ordine,

XVI. Rimmon-Parez. XVII. Libna. XVIII. Riſſa. XIX. Kehelatha. XX. Mons Shepheris. XXI. Harada. XXII. *Makheloth. XXIII. Thahath. XXIV. Thara. XXV. Mithka. XXVI. Hashmona.* XXVII. *Moſeroth.* XXVIII. *Bene-Jaakan*, ſive *Beeroth bene Jaakan*, *Putei filiorum Jaakanis.* [*Deut.* X. 6.] XXIX. *Hor-hagidgad*, ſive *Gudgoda.* [*Deut.* X. 7.] XXX. *Jotbatha*: regio fluminibus aquarum irrigua. [*Deut.* X. 7.] XXXI. *Hebrona.* XXXII. *Ezion-gaber.* (quæ eſt prope Elothas, ad littus maris Rubri, in terra Edomæorum; 1. *Reg.* IX. 26.)

* Præter Stationum hunc Catalogum in *Numerorum* etiam capite XV & 4 ſequentibus; alia * habentur tradita; tùm ad Leges tùm ad Hiſtoriam ſpectantia; quomodò colligens ligna in Sab- 3225 1489
bato (quod in deſerto, licèt ſacrificiis intermiſſis, ſtudioſè ſervatum eſt) à toto cœtu, juſſu Dei, lapidibus obrutus eſt. [*c.* XV.] Kora, Dathan & Abiram, ſeditionem contra Moſem & Aaronem moventes, hiatu terræ; 250 verò conjurationis ſocii ſuffitum offerentes, igne divinitùs immiſſo, perierunt. Deus ſeditioſorum thuribula ad tegendum altare adhiberi juſſit, in monimentum filiis Iſraëlis. Populo ob ſuperiorem cladem in Moſem & Aaronem murmurante, 14700. à Deo percuſſi interierunt. (*c.* XVI.) Duodecim virgis à 12 principibus tribuum acceptis, & in Sanctuario poſitis; ſola virga Aaronis floruit & amygdala protulit, atque ante Arcam, in ſignum contra deditos rebellioni, ſervata eſt. [*c.* XVII.] Quæ omnia poſteriore ſemeſtri anni ſecundi ab egreſſu ex Ægypto contigiſſe exiſtimantur: * licèt anno 40 exodi, filiæ Zelophcadi ſeditionis Korah ut rei non ita longè antè actæ meminiſſe videantur. (*Num.* XXVII. 3.) *

Annis verò 9 primis, quibus in deſerto verſabantur Iſraëlitæ, regnum Ægyptiorum adminiſtravit Armais, Orientem verò invaſit Sethoſis: quos Amenophis (in mari rubro ſubmerſi) filios fuiſſe, ſuprà (ad annum mundi 2494) annotavimus. De quibus, in Ægyptiacis ſuis, Manethon (apud Joſephum, libro 1. contra Apionem) ita ſcribit. *Sethoſis equeſtres & navales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti conſtituit, & omnem ei aliam regalem contulit poteſtatem: tantummodò autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperavit, & ut abſtineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipſe verò ad Cyprum & Phœniciam, & rurſus contra Aſſyrios atque Medos caſtrametatus; univerſos quidem, alios ferro, alios ſine bello virium ſuarum terrore ſibimet ſubjugavit: eòque ſucceſſu elatus, confidentiùs incedebat, Orientales provincias ac urbes ſubvertendo. Aliquanto verò tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contrà quàm frater agere monuerat, ſine timore faciebat. Nam & Reginam violenter tractavit, & aliis concubinis jugiter miſcebatur; perſuaſúſque ab amicis, & diademate utebatur, & fratri rebellabat.* Ita Manetho Ægyptius: ſimul etiam addens, Armain quidem *Danaum*, Sethoſim verò, & *Ægyptum* (unde & regioni nomen datum fuiſſe ait) & *Rameſſem* avi nomine fuiſſe nuncupatum. Ex quâ appellationum & rerum geſtarum ſimilitudine, eum Taciti *Rhamſen* & Herodoti *Seſoſtrim* fuiſſe apparet. Regem enim *Rhamſen Libyâ, Æthiopiâ, Mediſque & Perſis, & Bactriano, ac Scythiâ potitum, quáſque terras Syri Armeniique & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio tenuiſſe*; in libro II Annalium refert Cornelius Tacitus, & de Seſoſtri, libro II. Herodotus. *Iſtum dicebant Sacerdotes primum omnium Regum longis navibus Arabicum ſinum prætervectum, & populos Rubri maris accolas in poteſtatem ſuam redegiſſe; indéque retrò iiſdem veſtigiis reverſum, & coactis ingentibus copiis transgreſſum in continentem, infeſto exercitu obvias ubique gentes ſubegiſſe; deinde ex Aſia in Europam tranſgreſſum, Scythas ſubjugâſſe & Thraces: ad quos uſque* (inquit ille) *& non ulteriùs mihi videtur Ægyptius exercitus perveniſſe; quoniam in iſtorum terra ſtatuli, non ultrà, poſiti apparent*; ex quibus *titulis à Seſoſtri erectis, quoſdam ſe in Palæſtinâ Syriâ vidiſſe*, ipſe aſſerit; *circa Ioniam item duos, unum quâ ex Epheſo in Phocæam itur, alterum quâ è Sardibus Smyrnam verſus.* Eadem de Seſoôſi refert Diodorus Siculus, libro 2. ſed ad longè anteriora tempora refert: quum ad Moſis tempora (uti à Manethone factum) eſſe eum retrahendum, fratris Danai ætas evincat; à qua nec multùm ipſe Diodorus aberravit, in libro 40 referens; *expulſis ex Ægypto alienigenis,*

Danaum & Cadmum eorum Duces in Græciam, Moſem in Judæam conceſſiſſe, (ut in Photii eclo-
gis videre licet.) Quod ut rectiùs intelligatur, ſimúlque * temporis inter 2, & 39 Exodi annum *
(à Moſe prætermiſſi) hiatus aliquo modo ſuppleatur; exoticarum iſtarum rerum rempora, ex Euſe-
bianis Tabulis deſcripta, hîc exhibere, abs re fortaſſe non fuerit.

2520 *Ægyptus, quæ priùs Aëria dicebatur, ab Ægypto tunc ibi regnante nomen accepit; cui datum* 3230 1484
eſt regnum, ejecto Danao. Ubi noſtræ rationes ab Euſebianis biennio tantùm diſcrepant. Nam

2522 Ægyptus, qui & Rameſſes & Seſoſtris & Seſooſis, poſt 9 annos in exteris expeditionibus inſum- 3232 1482
ptos, (teſtante Diodoro Siculo, lib. I.) Peluſium rediit: unde *Armais, qui & Danaus, quum
Ægyptiorum regno novem annis præfuiſſet, fratrem ſuum Rameſſem ſive Ægyptum fugiens, Ægy-
ptiaco ſuo regno excidit, & in Græciam devenit.* (ut habet Georgius Syncellus; in Græcis Euſebia-
nis Scaligeri, pag. 26, 27.) quum priùs fratrem, Peluſii convivio exceptum, inſidiis fruſtrà ap-
petiviſſet: ut & Herodotus lib. 2. (cap. 107.) & in lib. I. (pag. 53. edit. Græcolatin.) refert
Diodorus Siculus.

2530 *Argos ſibi Danaus vindicavit, expulſus Ægypto, & eandem aquis abundare fecit. Danaus per* 3240 1474
filias 50 filios Ægypti interfecit; evadente ſolo Lynceo, qui poſt eum regnavit, apud Argivos ſc.

2533 *Buſiris Neptuni & Libyæ, Epaphi filiæ, filius apud vicina Nilo loca tyrannidem exercet, trans-* 3243 1471
euntes hoſpites crudeli ſcelere interficiens. Unde illud Ovidii, lib. 3. Triſt. *Sævior es triſti Buſiride.*
Et Virgilii, lib. 3. Georgicôn; (& apud A. Gellium, lib. 2. cap. 6.)— *Quis aut Euryſthea du-
rum, Aut illaudati neſcit Buſiridis aras?* hoc eſt, indigni qui à quoquam laudaretur, ut ab Iſo-
crate èſt factum, cujus adhucipereſt *Buſiridis Encomium*; in quo eum etiam (ut Euſebius,)
filiæ Epaphi Libyæ, & Neptuni, filium facit. Ubi obſerva, *Neptunum* à Mythologis dictum fuiſſe
Rameſſem illum (de quo, ad annum Mundi 2427 dictum) *Miamûn* cognominatum, qui Hebræo-
rum infantes aquis ſubmergendos imperavit; filióſque, Amenophim (ſive Belum, Ægypti & Da-
nai patrem) θεόμαχοι illum aquis maris Rubri obrutum, & Buſiridem propter ξενοκτονίαν ita infa-
mem, tali patre dignam prolem, poſt ſe reliquit: & adde, ſi libet, ex A. Gellio, lib. XV. cap.
XXI. *Poëtas, ferociſſimos & immanes & alienos ab omni humanitate, tanquam è mari genitos,
Neptuni filios dixiſſe.*

2543 *His temporibus Tat, filius Hermetis Triſmegiſti, fuiſſe dignoſcitur:* inquit Euſebius. Cum quo 3253 1461
convenit, quod dicunt Ægyptii, *Seſoſtridem* ab *Hermete* ſolertiam & conſilia didiciſſe: ut eſt apud
Ælianum, lib. 12. Var. Hiſtor. cap. 4.

2549 *Phœnix & Cadmus, de Thebis Ægyptiorum in Syriam profecti, apud Tyrum & Sidonem regnave-* 3259 1455
runt. [*Euſeb. Chronic.*]

2552 *b.* Poſtquàm Iſraëlitæ circumiviſſent montana Seiris & Idumæam per annos 37 à Kades-barneâ uſq; 3262 1452
ad Ezion-gaber, ab Aquilone ad Meridiem & ipſum maris Rubri littus profecti; regredi eos inde
Aquilonem versùs Deus jubet, & in terram promiſſam rectà contendere. Et quia imminebat
tranſitus per fines Idumææ, mandat ut cum Edomæis fratribus ſuis bellum non miſceant: com-
memoratâ inſigni ſuâ providentiâ, quâ illorum curam in deſerto per 40 annos habuerat. [*Deut.* II.
1,—7.] integro numero, pro 39 imperfecto, poſito. *c.* Ineunte enim

Anno 40 exodi, menſe PRIMO,

Venientes Iſraëlitæ in deſertum *Tzinis*, conſederunt in ſtatione.

XXXIII. *Kadeshi.* [*Num.* XX. 1. *collat. cum* XXXIII. 36, 37, 38. & *Jud.* XI. 17.] Kadeshi
videlicèt Tzinis, in extremis Idumææ finibus (*c.* XX. 14, 15.) versùs Ezion-gaber & mare Ru-
brum: (*c.* XXXIII. 36. *Deut.* II. 8.) non Kadeshi Barneæ; quæ XV. fuit ſtatio, in confinio
auſtrali Cananææ poſita. (*Num.* XXXIV. 4. *Joſu.* XV. 3.) * & ab Abulenſi, cum Kadeshio Tzi-
nis perperàm confunditur. *

Hîc mortua eſt Miriam, ſive Maria: [*Num.* XX. 1.] 4 menſibus ante fratrem Aaronem,
& 11 ante fratrem Moſem. Utroque verò ſeniorem fuiſſe, & 130 ætatis annum attigiſſe, ex
Exod. II. 4, 7. colligitur; unde, quum naſceretur Moſes, puellam grandiuſculam eam fuiſſe appa-
ret. (*ſupr. ad ann. Mundi* 2433.) Die primi hujus menſis 10, obitûs illius memoriam Judæi adhuc
celebrant.

Populus, deficiente aquâ, cum Moſe & Aarone contendit: quibus quum mandaſſet Deus, ut
Petram tantùm alloquentes aquam elicerent; irritatus Moſes, impatientiæ & diffidentiæ voci-
bus quibuſdam editis, petram florente Aaronis virgâ bis percuſſit, & aquas inde eduxit: quæ,
ut alteræ illæ ex petrâ aliâ ante annos 39 ſimiliter eductæ, [*Exod.* XVII. 7.] *Meriba* ſive con-
tentionis, à re, appellatæ ſunt. [*Num.* XX. 2,—13.] In præcedente enim ſtatione, *aquam comitem,*
ut eam appellat Tertullianus, (de quâ ad XI ſtationem, eſt dictum) mari Rubro immerſam
fuiſſe, veriſimillimum eſt. Ut jam in novo aquarum defectu, eadem ipſa in filiis denuò eruperit pervi-
cacia, quæ in parentibus tam diu anteà ſeſe prodiderat.

Moſes & Aaron, ob diffidentiam in Mandato Dei exequendo hîc expreſſam, ab ingreſſu in
terram promiſſam ſunt excluſi. [*Num.* XX. 23, 24. XXVII. 14. & *Pſalm.* CVI. 32, 33.]
d. Iſraëlitæ, miſſis nunciis ad reges Idumæorum & Moabitarum, ut per terras ipſorum tranſi-
rent, rogârunt: qui per medias ipſorum regiones tranſitum negârunt, [*Num.* XX. 14,-21. *Ju-
dic.* XI. 17.] ſed per extrema ditionis ſuæ conceſſerunt. [*Deut.* II. 4, 6, 29.] * Idumæorum rex
eo tempore Hadar ſivè Hadad fuit: quo, hoc eodem anno vitâ functo, Reipublicæ forma apud
eos mutata eſt; pro uno Rege, multis ſimul Ducibus, in ſuis quiſque provinciis, ſummam rerum
obtinentibus. Quorum undecim primos, ex Eſavi ſtirpe ortos, Moſes in libro Geneſeos [quem
hoc ipſo anno, vitæ ſuæ ultimo, vel ſcripſit vel ſaltem interpolavit] nominatim recenſuit.
(*Gen.* XXXVI. 39-43. cum *I. Chronic. I.* 51-54) vid. Chronolog. noſtr. ſacr. cap. XI. * Iſraelitæ
Kadeshi aliquandiu morati, [*Jud.* XI. 17.] progreſſi ſunt ad ſtationem.

XXXIV. *Horem* montem, juxta fines terræ Edomæorum: [*Num.* XX. 22, 23. & XXXIII.

37.] ſive *Moſeram*, *Deut.* X. 6. ubi Iſraelitæ ex *Beeroth bene Jaakan*, ſive *puteis filiorum Jaakanis* (ſtatione XXVIII.) huc perveniſſe dicuntur; ſed priùs peragratâ *Gudgodâ* ſive *Hor-hagidgad*, *Jotbathâ*, & reliquis interjectis ſtationibus. Nam quòd verſu 7 *inde* Gudgodam, & Gudgodâ Jotbatham veniſſe dicuntur: τὸ *inde*, non ad *Moſeram* ſed ad *Beeroth* referendum eſt: ut à viris doctis jam pridem hîc eſt annotatum.

QUINTI menſis

Die 1. (*Auguſt.* 18. fer. 3.) anno 40. ab exitu Iſraëlitarum è terra Ægypti; Aaron *Moſeræ* in vertice montis *Horis* moritur, anno ætatis 123, filio Eleazare in ſummo Sacerdotio ſucceſſore relicto. [*Num.* XX. 23,–28. XXXIII. 38. 39. *Deut.* X. 6.]

Aaronis mortem defleverunt Iſraëlitæ 30 diebus: [*Num.* XX. 29.] toto videlicèt quinto illo menſe.

SEXTO menſe.

Audiens rex Aradi, auſtralem partem Cananææ inhabitans, adventare Iſraëlitas; pugnavit contra eos, multóſque captivos abduxit. Unde Iſraëlitæ votum Deo nuncupârunt: & victoriam conſecuti, Cananæos devotos effecerunt & civitates eorum, ex quo & ipſi loco *Horma*, id eſt, devotionis vel anathematis nomen datum. [*Num.* XXI. 1, 2, 3. & XXXIII. 40.]

Deinde profecti ex monte Hore, & deflectentes à viâ campeſtrium, quæ ab Elathâ & Ezion-gaber & mari Rubro rectà ad Idumæam ducit; ad latus orientale circumiverunt terram Edomæorum: [*Num.* XXI. 4. *Deut.* II. 8.] caſtrametati primùm in ſtatione.

XXXV. *Tſalmonâ*: *Num.* [XXXIII. 41.] à צלמים ſive *imagine* nomen adeptâ. Cùm enim populus murmurans à ſerpentibus igneis (non dracunculis in ipſo corpore natis, ut in libro 3. de ſpontaneo viventium ortu cap. 51. Fortunius Licetus autumat, ſed preſteribus extrà à Deo immiſſis) interimeretur; intuitu imaginis ſerpentis ænei, juſſu Dei ſuper perticam erecti, ſanatus eſt. [*Num.* XXI. 5,–9. *Johan.* III. 14. 1. *Cor.* X. 9.]

XXXVI. *Punon.* [*Num.* XXXIII. 42.]

XXXVII. *Oboth.* [*Num.* XXI. 10. XXXIII. 43.]

XXXVIII. *Ije-Abarim*, ad terminum Moabitarum: [*c. XXXIII.* 44.] in illo videlicèt deſerto, quod eſt ante conſpectum Moabitarum ab ortu Solis; (*c. XXI.* 11.) & deſertum Moab appellatur. (*Deut.* II. 8.) Pergentes enim in deſerto illo, versùs ortum Solis terræ Moabitarum iter fecerunt. [*Jud. XI.* 18.]

2553 *a.* Inde diſcedentibus, ut tranſirent vallem vel torrentem Zeredi, vetat Deus ne bellum cum Moabitis miſceant. [*Num. XXI.* 12. *Deut.* II. 8,–13.]

Zeredum verò tranſierunt, annis 38, poſtquàm exploratores Kadesho Barneæ miſſi fuerant; extinctâ jam totâ ætate illâ, à natis 20 annos & deinceps, quæ contra Deum tum rebellaverat. [*Deut.* II. 13.–16.]

XXXIX. *Dibon-Gad.* [*Num. XXXIII.* 5.]

XL. *Almon-Diblathaim*: [*Num.* XXXIII. 46.] quæ & *Beth-Diblathaim*; in Moabi deſerto. [*Jer.* XLVIII. 22. *Ezek.* VI. 14.]

Iſraëlitis tranſituris terminum Moabitarum Arem, & appropinquaturis è regione Ammonitarum, vetuit Deus ne cum Ammonitis hoſtiliter agerent. [*Deut.* II. 18, 19, 37.] Deinde juſſit, ut tranſirent fluvium Arnonis, qui eo tempore Moabitas & Amoræos diſterminabat. [*Deut.* II. 24. *Num.* XXI. 13.] Unde caſtrametati illi ſunt trans Arnonem; terminum tamen Moabitarum non ſunt ingreſſi. [*Deut. II.* 24. *Num. XXI.* 13. *Judic. XI.* 18.]

Inde enim profecti Beerum (ubi puteus quem foderunt principes & ingenui è populo, cum Legislatore Moſe, ſcipionibus ſuis) Matthanam, Nahalielem, Bamothas & vallem illam, quæ eſt in agro Moabitarum, ad initium collium quod reſpicit versùs ſolitudinem [*Num. XXI.* 16,–20.] Kedemotharum ſc. (*Deut. II.* 26.) ibi tandem conſederunt, in ſtatione.

XLI. Montibus videlicèt *Abarimorum* ante Nebuntem. [*Num.* XXXIII. 47.] Priores enim illas non ſtationes Iſraëlitarum fuiſſe ait Tremellius, [in *Num. XXI.* 12.] ſed loca per quæ tranſiverunt, antequàm Moſes legatos ad Amoræum mitteret. Quanquàm Chaldæi paraphraſtæ, non ut nomina propria, ſed ut appellativa accipientes, de aquis putei (ut petræ, 1. *Cor.* X. 4.) Iſraëlitas ad torrentes ſequentibus interpretentur, & à torrentibus ad montes, & à montibus ad vallem Moabitarum.

E deſerto Kedemotharum miſerunt Iſraëlitæ nuncios ad Sihonem Emoræum, regem Hesbonis, ut pacificè eos tranſire permitteret per extrema regionis ſuæ (quemadmodum Edomæi & Moabitæ fecerunt) quæ brevi itinere ad vada Jordanis eos deducebant. Illo verò renuente, & prælio cum eis ad Jahatam congrediente; Iſraëlitæ, eo percuſſo, occupaverunt omnes civitates illius & in eis habitaverunt. [*Deut. II.* 24,–36. *Num.* XXI. 21,–31. *Judic.* XI. 19,–22.]

Deinde miſit Moſes ad explorandum Jazerem: quam ceperunt cum oppidis ejus, Amoræo inde expulſo. [*Num.* XXI. 32.] Atque ita univerſum Sihonis regnum Iſraëlitæ occupaverunt; ab Arnone fluvio, *Moabitarum* termino, [*Num.* XXI. 13. XXII. 36.] uſque ad torrentem Jabboki, *Ammonitarum* limitem: [*Deut.* III. 16. *Joſu.* XII. 2. & XIII. 10.] toto tamen tractu ipſius Jabboki, omnibúſque ad Ammonitas & Moabitas eo tempore ſpectantibus, prout Deus juſſerat, intactis relictis. [*Deut.* II. 9, 19, 37.] Unde quum poſt annos 264 conquererentur Ammonitæ, Iſraëlitas cepiſſe terram ſuam, ab Arnone ad Jabbokum & Jordanem uſque: à Jephthaco rectè illis eſt reſponſum, non attigiſſe eos terram vel Moabitarum vel Ammonitarum; ſed Sihone devicto, totum terminum Amoræorum, ab Arnone uſque ad Jabbokum, hæreditario jure poſſediſſe. [*Judic.* XI. 13, 15, 22, 23.] quanquàm verum etiam fuerit, Sihonem Amoræum priùs, ut à Vahebo rege Moabitarum Hesbonem & totam regionem ejus Arnonem usque, [*Num.* XXI. 14, 26, 28.] ita etiam ab Ammonitis dimidiam eorum terram ademiſſe Aroërem uſque, quæ eſt

ante conſpectum Rabbæ (Ammonitarum. *Deut.* III. 11.) Eam enim Ammonitarum primùm fuiſſe, deinde ab Amoræis ablatam tribui Gadis fuiſſe aſſignatam, ex *Joſu.* XIII. 25. intelligimus.

Aſcendentibus Iſraëlitis viâ ad Baſanem, Og rex Baſanis, ex reſiduo Gigantum, prælio cum eis congreſſus ad Edrein, ſimul cum toto ſuo populo deletus eſt: Iſraëlitis regionem illius occupantibus, 60 nimirum civitates cum toto tractu Argobi. (*Deut.* III. 1,--11. *Num.* XXI. 33, 34, 35. *Amos* II. 9.) Totum verò tractum illum Argobi uſque ad terminum Geſhuritarum & Mahacathitarum cepiſſe dicitur Jair filius Manaſſis, & vocaviſſe villas Baſanis à ſe captas, de nomine ſuo, *Havoth Jair.* [*Num.* XXXII. 41. *Deut. III.* 14.] Qui quidem Segubi è tribu Judâ filius fuit; ſed Manaſſitis accenſus, tùm hæreditatis ratione, tùm etiam aviæ. Filia enim Machiris Manaſſitæ, patris Gileadis, Hezroni e tribu Judæ Segubum peperit, patrem Jairis hujus: ut in I. *Chron. II.* 21, 22. legimus, ubi porrò etiam additur; Jairem poſſediſſe 23 civitates in terrâ Gileadis, cepiſſéque Geſhurem & Aramum (ſecundùm meliores interpretes) cum villis Jairis, Kenatham quoque cum villis ejus, 60 civitates. Licèt ſub eo Kenatham cum villis ejus Nobachus ceperit, & de nomine ſuo Nobachum appellaverit. (*Num.* XXXII. 42.)

Poſt has victorias profecti Iſraëlitæ à montibus Abarimorum, caſtrametati ſunt in campeſtribus 3263 1451
Moabitarum cis vadum Jerichuntinum Jordanis, à Beth-jeſhimoth uſque ad Abel-ſhittim. (*Num.* XXII. 1. & XXXIII. 48, 49.) Unde ſtatio eorum.

XLII. *Shittim*; (*Num.* XXV. 1.) vel *Abel-Shittim.* (*c.*XXXIII. 49.) ubi permanſerunt, donec ſub Joſuâ inde profecti, ad Jordanem pervenerunt. [*Joſu.* III. 1.]

Balak filius Zipporæ, rex Moabitarum, omnia quæ Emoræis fecerant Iſraëlitæ conſiderans, ne ſpecie tranſitûs regnum ejus occuparent vereri cœpit. Itaque conſilio cum vicinorum Midianitarum Senatoribus communicato, Balaamum filium Beoris hariolum, ut Iſraëlitis malediceret, magnâ mercede propoſitâ, ex Meſopotamiâ accerſit: de re bello cum eis experiundâ poſteà cogitans. [*Num.* XXI. 1,--6. *Deut.* XXIII. 4. *Joſu.* XXIV. 9.]

Balaamus venire primùm recuſat, de voluntate Dei admonitus: iterum vocatus, veniam abeundi extorquet; & cum animo maledicendi Iſraëlitis proficiſcitur. Unde offenſus Deus, ut ſubjugis aſina muta, humanâ voce locuta, inhiberet Prophetæ dementiam effecit. [*Num.* XXII. 7,-35. 2. *Pet. II.* 15, 16.]

Balaamus, præmiſſis ſacrificiis, bis conatur Iſraëlitis maledicere, morem Balako gerens: ſed ſpiritu Dei adactus, eiſdem benedicit; & felicia eis; infelicia verò eorum hoſtibus coram Balako prænunciat. [*Num.* XXIII. & XXIV. *Deut.* XXIII. 5. *Joſu.* XXIV. 10.]

Balaami conſilio ſubornatæ Moabiticæ & Midianiticæ fœminæ, Iſraëlitas in Idololatriam & ſcortationem induxerunt. [*Num.* XXV. 1, 2, 3. XXXI. 16. *Deut.* IV. 3. *Pſal. CVI.* 28. *Apocal. II.* 14.] Quamobrem edixit primùm Deus Moſi, ut duces omnes maleficiorum coram Sole ſuſpenderentur: deinde Moſes judicibus, ut reliquos occiderent qui copulârunt ſe idolo Peoris. Et irrumpente in illos plagâ Dei, ceciderunt ex eis uno die 2300. (1. *Cor.* X. 8.) quibus addito ſuſpenſorum & gladio confoſſorum numero, ſumma fit 24000. (*Num.* XXV. 4, 5, 9.)

Phineas, Eleazari filius, occidens Zimri filium Salu principem paternæ familiæ ex Simeonitis & Cozbi filiam Suris principis Midianitarum, iram Dei avertit, & plagam illam coërcuit. (*Num.* XXV. *Pſal. CVI.* 30.) Deus, Phineaſo propter zelum ſuum ſacerdotio perpetuo adjudicato, bellum in Midianitas imperat. (*Num.* XXV. 12, 13, 17, 18.) Moſes & Eleazarus, Deo jubente, in campeſtribus Moabitarum ſecundùm Jordanem ex adverſo Jerichuntis, populum à nato 20 annos & deinceps numerantes, 601730 inveneruntur: Præter Levitas; quorum cenſus à nato uno menſe & deinceps erat, 23000. Terræ promiſſæ inter eos diſtribuendæ Moſes mandatum accepit. (*Num.* XXVI. 1,--63.)

Filiabus Zelopheadi hæreditas paterna, maſculâ prole deficiente, decernitur: eáque occaſione, de ſuccesſionum Lex fertur. (*Num.* XXVII. 1,--11.)

Moſi mors denunciatur, & ſucceſſor Joſua deſignatur: cui manus ille imponit, mandatíſque eum inſtruit. (*Num.* XXVII. 12,--23. *Deut. III.* 26, 27, 28.) Variæ leges feruntur. (*c.* XXVIII. XXIX. & XXX.)

Duodecim Iſraëlitarum millia, cum Phineaſo, bello contra Midianitas geſto omnes eorum mares occiderunt: ſimul cum quinque eorum Principibus (& inter eos Sure patre Cozbi) qui Sihoni regi Amoræorum dum viveret,) ſubjecti fuerant; & Balaamo divino, qui in patriam ſuam rediturus (*Num.* XXIV. 25.) apud Midianitas ſubſtiterat. (*Num.* XXXI. 1,--8. *Joſu.* XIII. 21, 22.) Ex fœminis, ſolæ virgines ſervantur. Præda inter milites qui conflixerant & reliquum populum dividitur. Deus ex illorum pro Sacerdotibus, ex hujus prædâ pro Levitis portionem aſſumit: præter res à Ducibus oblatas, quæ in Tabernaculo ad monimentum aſſervatæ ſunt. (*Num.* XXXI. 9,--54.)

b. Terræ, quæ fuerant Sihonis & Ogi, trans Jordanem duabus tribubus Reubenis & Gadis ac dimidiæ Manaſſis à Moſe diſtribuuntur: (*Num.* XXXII. *Deut. III.* 12,--20. XXIX. 8. *Joſu.* XIII. 8,--12. XXII. 4.) ab Arnone fluvio uſque ad montem Hermonem (qui & Shenir & Sirion & Sion eſt dictus) Anti-Libano contiguum. (*Deut. III.* 8, 9. *IV.* 48. *Joſu.* XII. 1. XIII. 9, 11.)

Deus Iſraëlitis terram ingreſſuris mandata dat; de Cananæis eorúmque idolis exterminandis. (*Num.* XXXIII. 50,--56) de terræ cis Jordanem terminis, ejúſque inter tribus novem & dimidiatam Manaſſis diſtribuendi ratione. (*c.*XXXIV.) 48 civitatibus Levitarum, & 6 refugii; (*c.* XXXV.) quarum tres trans Jordanem ab ipſo Moſe deſignatæ ſunt. (*Deut. IV.* 41, 42, 43.) * de filiâ denique hærede intra paternam tribum nubere juſſâ, occaſione hæreditatis filiarum Zelopheadi: quæ, juxtà hujus legis præſcriptum, filiis patruorum ſuorum nupſerunt. (*Num.* XXXVI) *

UNDECIMI menſis

Die 1. (*Februarii 20, die Sabbati*) ab exitu ex Ægypto anno 40 in campeſtribus Moabitarum,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Moſes concionem ad populum Iſraëliticum habuit, quæ ab initio Deuteronomii (*c. I.* 3, 6.) uſque ad cap. *IV. verſ.* 40. continetur: eámque poſteà, uſque ad cap. XXVII. continuavit.

Moſes cum Senioribus Iſraëlis, præcipit populo, ut trajecto Jordane lapides oblitos calce inſcripto Decalogo erigant: ritúmque benedictionis in monte Garizim & maledictionis in monte Ebal præſcribit. (*Deut.* XXVII.) deinde ipſe, propoſitis præmiis ad legis Dei obſervationem hortatur, & comminationibus ab ejus violatione absterret. (*c.* XXVIII.)

Moſes, juſſu Dei, fœdus in Horebo pactum cum Iſraëlitis Jordanem trajecturis & eorum poſteris renovat: ejúſque obſervationem, partim beneficiis & promiſſis, partim terroribus & minis, urget. (*c.* XXIX.) Veniam tamen & liberationem proponit ex animo reſipiſcentibus: & divinam voluntatem populo ita patefactam fuiſſe docet, ut nullus ſit futurus in poſterum prætextui ignorationis locus. (*c.* XXX.)

Moſes ſcriptam hanc legem Sacerdotibus filiis Levi & omnibus Senioribus Iſraëlis tradit: eámque ſeptimo quoque anno in feſto Tabernaculorum, publicè legi jubet. Scripſit quoque Canticum ſuum die illo, & Iſraëlitas illud docuit. Quúmque abſolviſſet ſcribere verba Legis hujus in libro: à latere Arcæ fœderis eum reponendum curavit. [*c. XXXI.*] Canticum verò illud excellentiſſimum in *XXXII* Deuteronomii capite habetur.

Moſes, paulò pòſt moriturus, ſingulis tribubus (Simeonis exceptâ) propheticè benedicit: quod extremum ipſius Teſtamentum in *XXXIII* Deuteronomii capite continetur.

Duodecimo menſe.

Aſcendens Moſes à campeſtribus Moabitarum in montem Nebuntis, quæ pars fuit Abarimorum, è vertice illius collis, qui eſt in conſpectu Jerichuntis totam terram circumquaque proſpexit; atque deinde mortem obiit: [*Num. XXVII.* 12, 13. *Deut. III.* 23,—29. *XXXII.* 49, 50. *XXXIV.* 1,—5.] annos 120 natus. [*c. XXXI.* 2. *XXXIV.* 7.] cujus temporis tertiam partem in imperio cum exegiſſe, *uno menſe minus*, non malè in fine 4 libri Antiquitatum ſcripſit Joſephus: quippe mortuum ultimo anni menſe; *primâ* videlicèt menſis illius die, qui à Macedonibus *Dyſtrus*, ab Hebræis *Adar* appellatur; quod cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quàm poſteriorum Hebræorum traditio; qui ad ſeptimum diem menſis Adar obitum illius referunt: ut in Seder Olam Rabba cap. 10. libro פטירת ſive Exceſſus Moſis, Procemio Maimonidæ in librum Miſnaioth, & hodiernorum Judæorum Kalendariis videre licet; qui memoriam mortis ejus hoc die ſolenni Jejunio adhuc celebrant.

A monte in vallem translatum Moſis corpus, in terram Moabitarum è regione Beth-Peoris, ſepelivit Dominus: neque novit quisquam ſepulchrum ejus uſque in diem hunc. [*Deut. XXXIV.* 6.] Hanc verò vallem in terrâ Sihonis regis Amoræorum, ab Iſraëlitis acquiſitâ, poſitam fuiſſe, ex [*Deut. IV.* 46,] & Beth-Peorem ipſam tribui Reubenis aſſignatam fuiſſe, ex [*Joſu.* XIII. 20.] apparet. Unde, quum hìc in terra Moabitarum ſepultus fuiſſe dicatur Moſes (ſicut & *Deut. XXIX.* 1. in eadem fœdus fuiſſe renovatum:) terra quæ Moabitarum fuerat, ſed cum aliis (ut ex *Num. XXI.* 26. oſtenſum eſt] à Sihone illis fuit erepta, & nunc ab Iſraëlitis poſſeſſa, intelligenda eſt.

Michaël Archangelus (ut in Judæ epiſtolâ legitur) adverſùs Diabolum de Moſis corpore diſceptavit: quod Diabolus patefacere voluit, ut Judæis occaſionem idololatriæ miniſtraret; quemadmodum *Chryſoſtomus Homil.* 1. *in Matth. Theodoretus in Deuteronom. quæſt.* 43. *Procopius Gazæus in Deuteron.* & alii opinantur: licèt Judæos hujuſmodi λειψανολατρείᾳ deditos unquam fuiſſe, nuſpiam reperiamus. Hujuſmodi Michaëlis cum Diabolo diſceptatio, in libro apocrypho Ἀνάληψις Μωυσέως olim ferebatur: ut apud Originem, περὶ ἀρχῶν lib. 3. cap. 2. & Gelaſium Cyzicenum, in Act. Concil. Nicæn. part. 2. cap. 20. videre licet.

* Defleverunt Iſraëlitæ Moſem in campis Moabitarum 30 diebus: (*Deut.* XXXIV. 8.) toto videlicèt menſe duodecimo *

Atque hìc finitur Pentateuchus, hiſtoriam annorum 2552 cum dimidio, ab initio mundi complectens: & liber Joſuæ, cum anno 41 exitûs ex Ægypto incipit.

Primo menſe.

c. Joſua in vocatione ſua à Deo confirmatus, [*Joſ. I.* 1,—9.] Shittimis duos exploratores ad urbem Jerichuntinam præmiſit: qui à Rahaba in diverſorio excepti, & clàm dimiſſi; triduo in montibus ſe abſcondentes, demùm ad Joſuam reverſi ſunt. [*cap. II.*]

Jubetur populus ut viaticum (ſi quod præter Manna, quod nondum ceſſaverat, eſſet neceſſarium) ſibi pararent: quandoquidem poſt tres dies trajecturi eſſent Jordanem. [*c. I.* 10, 11]

Manè profecti Shittimis, pervenerunt uſque ad Jordanem, & pernoctàrunt ibi. [*c. III.* 1.]

Tertio die (à mandato illo, ut videtur, de parando viatico) juſſus eſt populus ſanctificare ſe ad tranſitum Jordanis in ſequentem diem. (*c. III.* 2,—5.)

Die 10 menſis primi (*April.* 30. *feriâ* 6,) eodem videlicèt die quo agnus Paſchalis erat ſeligendus; Iſraëlitæ, duce Joſuâ typo Jeſu Chriſti, ex Jordane aſcenderunt in promiſſam terram Cananæam, cœleſtis patriæ typum, pedibus emenſi fluvium, diviſis ejus undis quâ tempeſtate omnes ſuas ripas ſuperare ſolitus eſt. In cujus miraculoſi tranſitûs memoriam, 12 lapides in medio Jordane erexit Joſua; totidémque è medio Jordane ſublatos in proxima Gilgalis ſtatione collocavit. [*c. III. & IV.*]

Die [ut videtur] ſequente, Joſua circumciſionis uſum, per 40 annos interruptum, reſtauravit Gilgale: ubi circumciſi conſederunt, donec ſanitatem recepiſſent. [*c. V.* 2,—9.]

Die 14 menſis 1 (*Maii* 4, *feriâ* 3.) veſpere, Iſraëlitæ Paſcha primum in terra Cananæa celebrârunt. (*c. V.* 10.)

Poſtridie Paſchatis (*Maii* 5, *feriâ* 4) comederunt ex annona ipſius terræ, panes azymos & toſtum igne frumentum. Ceſſavítque Manna poſtridie quàm comederent de annona terræ: neque fuit deinceps filiis Iſraëlis Manna, ſed comederunt de proventu terræ Cananææ anno illo. [*c. V.* 11, 12.]

Jeſus Dominus noſter, princeps militiæ Patris ſui, Jeſu typico ad Jerichuntem ſtricto gladio apparens, promittit ſe populum defenſurum. [c. V. 13, 14, 15.]

Jericho, circa ipſam Arcâ Domini circumductâ, ſeptimo die, mœnibus Sacerdotalium tubarum clangore ſponte collapſis, expugnata, internecioni devota eſt; ſolâ Rachabâ, cum ſuis, ſervatâ. [c. VI.] quæ Salmoni è tribu Judâ poſteà nupta, Boazum peperit. [*Matth. I. 5.*]

Iſraëlitæ oppugnantes Aium, propter ſacrilegium Achanis ope Dei deſtituti, cæduntur. Sceleris auctor ſorte deprehenſus, lapidibus obruitur, & unà cum liberis ac pecudibus comburitur. [c. *VII.*] Deo ita reconciliato, Ai per inſidias capta & funditùs everſa eſt; cæſis hoſtium 12 millibus. [c. *VIII.* 1,—29.]

Altare, ex Legis præſcripto, in monte Ebalis ad ſacrificandum erigitur, Decalogus lapidibus inſculpitur, Benedictiones & maledictiones in montibus Ebalis & Garizimorum recitantur, Liber legis coram univerſo populo legitur. [c. *VIII.* 30,—35.]

d. Famâ ſucceſſus Iſraëlitarum commoti, Cananæi reges, in eos conſpirant: Gibeonitæ contrà aſtu vitam ab eis fœdere obtinent; ſed ad ſervilia officia pro domo Dei obeunda deputantur. [c. *IX.*]

Adoni-ſedek rex Hieroſolymorum, cum regibus Hebronis, Jarmuthi, Lacishi & Eglonis, auditâ defectione Gibeonitarum, civitatem eorum conjunctis viribus oppugnaverunt. Joſua, ſolutâ obſidione, quinque illos reges perſequutus, percuſſit eos Azekam & Makkedam uſque. Quo tempore, Sol ſupra Gibeonem & Luna ſupra convallem Ajalonis in medio cœlo quaſi diem integrum ſubſtitit; donec vindictam ſumpſiſſet Iſraël de hoſtibus ſuis. [c. *X.* 1,—14.] Ubi, duo Laur. Codomanus obſervat. I. *Cùm Ajalon vix uno milliari Germanico diſtet à Gibeone versùs occaſum; veriſimile eſſe, Lunam tum fuiſſe decreſcentem & falcatam. II. Cùm ambo luminaria ſimul ſtare cœperint ac deſierent; moram illam calculum Aſtronomicum non impedire; quemadmodum in concentibus Muſicis ſalva manet harmonia nec ſoni diſcrepant, ſi voces in ſigno convenientiæ conquieſcant, & poſteà ſimul, juxta ſuas cujuſque notas, cantum pergunt abſolvere.*

Joſuâ victoriam perſequente, quinque reges fugientes abſconderunt ſe in quadam ſpelunca Makkedæ: cujus ori lapidibus magnis obvolutis, juſſu Joſuæ, cuſtodia eſt appoſita; donec, hoſtibus Iſraëlis maximâ cæde percuſſis, qui ex eis ſupererant in civitates munitas eſſent ingreſſi. Tum verò, toto populo incolumi in caſtra ad Joſuam Makkedam reverſo; è ſpelunca educti, & à Ducibus exercitûs calcati, & è quinque lignis uſque ad veſperam ſuſpenſi, in eâdem ſpeluncâ magnis lapidibus denuò obſtructâ ſepulti ſunt. [c. *X.* 16—27.]

* Cepit deinde Joſua *Makkedam* eodem [quo eam oppugnavit] die, & *Libnam* ſimiliter: Regibus & incolis utriuſque internecioni devotis. (*Joſ.* X. 28, 29, 30.]

Inde cum exercitu progreſſus Joſua, *Lacishum* die [ab obſidione] ſecundo cepit, & percuſſit acie gladii. Cúmque aſcenderet Horamus rex Gezeris ad ſuppetias illi ferendas; percuſſit eum Joſua & populum ejus, adeò ut non facerent ei reliquum ſuperſtitem. Atque inde *Eglonem* pergens, eodem (quo obſedit) die eam cepit, & ſimiliter percuſſit acie gladii. (c. X. 31,—35.)

Aſcendens deinde Joſua & totus Iſrael cum eo, Eglone *Hebronem*, expugnaverunt eam: novúmque ejuſdem Regem (illius qui ante ſexennium ſuſpenſus fuerat ſucceſſorem) & omnes civitates ejus percuſſerunt gladio. (c. *X.* 36, 37.)

Deinde, meridianâ parte relictâ, Gilgalem versùs tendens Joſua cum Iſraëlitico exercitu, *Debirum* oppugnavit, (c. *X.* 38.) cujus nomen anteà fuerat *Kiriath-ſepher*. Captâ verò Urbe, novum illius Regem (in ſuſpenſi alterius locum, urgente præſente rerum neceſſitate, ſtatim ſuffectum) & omnes Civitates ejus percuſſerunt Iſraëlitæ acie gladii. (*Joſ. X.* 39.)

Denique percuſſit Joſua totam regionem, montanam, & auſtralem, & planam, & decurſibus irriguam, & omnes Reges earum: inde à Kadesho Barneæ, Gazam uſque: totámque terram Goshenis (in ſorte tribus Judæ; c. XV. 51) Gibeonem uſque. Omnéſque iſtos Reges & terram eorum cepit Joſua vice unâ, hoc eſt, unâ expeditione & uno quaſi impetu: Deo pugnante pro Iſraële. Atque tum demùm, cum toto Iſraëlitico exercitu, ad caſtra Gilgalem reverſus eſt. (c. *X.* 40,—43.) *

Atque ita negotioſiſſimus annus ille Mundi 2553 finem accipit: in cujus priore ſemeſtri per Moſem tota terra trans, in poſteriore per Joſuam magna pars terræ cis Jordanem eſt occupata; in ipſo verò anni medio, ceſſante Mannâ, de proventu Cananææ populus Iſraëliticus cœpit vivere.

2554 *t.* Ab autumno hujus anni, quo poſt ceſſationem Mannæ terram primùm ſerere Iſraëlitis contigit, numerandus eſt 1 annus τῆς γεωργίας, & radix annorum Sabbaticorum hîc figenda. [*Exod. XXIII.* 10, 11. *Levit. XXV.* 2,—7. *Deut.* XV. 1,—9. & XXXI. 10.]

Devictis quinque regibus, omnes reliqui conjunctis copiis ſeſe Iſraëlitis oppoſuerunt; contra 3264 1450
quos diebus multis Joſua bellum geſſit. [*Joſu.* XI. 1,—18.] toto videlicèt ſexennio; ut mox videbimus.

2559 *c.* * Terrâ *quieſcente* à bello (c. XI. 23. & XIV. 15.) & reliquos hoſtes qui nondum ſu- 3269 1445
bacti fuerant ſuo tempore ſe expulſurum Deo promittente (c. XIII. 2,—6.) * Joſua, jam ſenex, terram cis Jordanem novem tribubus & dimidiatæ Manaſſis dividere jubetur. [c. XIII. 1,—7.] Unde is, Gilgale primùm (ubi Dei Tabernaculum & Iſraëlitarum caſtra eo tempore commorabantur) tribubus Judæ & Ephraimi & dimidiæ illi Manaſſis hæreditates diſtribuit. [c. XIV. 6. XV. XVI. XVII.] *d.* Quo tempore Caleb Jephunnæ filius, annis 45 poſtquàm ad explorandam terram à Moſe miſſus fuerat, Hebronem, cum montanis Judææ, pro hæreditate petiit; ad Anakæos gigantes inde expellendos operam ſuam offerens. [c. XIV. 6, 10, 13.] * Pars enim illorum, quæ Joſuæ manus evaſerat, & ad vicinas Philiſtæorum urbes Gazam, Gath, & Azotum ſe receperant (c. XI. 21, 22.) denuò Majorum ſuorum ſedes occupaſſe videntur, donec tandem à Calebo, poſt Joſuæ obitum, inde ſunt exterminati (*Judic. I.* 10. *collat. cum Numer.* XIII. 22, 33. & *Joſ.* XV. 14.) quemadmodum in Commentariis ad Joſuæ caput XI. admonuit *Andreas Maſius*, & ad c. XIV. (*Jacobus Bonfrerius.*)

* Hebronem

* Hebronem vero (agros nimirum & villas illius: urbe ipſa, una cum ſuburbiis, pro civitate refugii ſepoſitâ, & Sacerdotibus aſſignatâ. [*Joſ.* XXI. 11, 12, 13. I. *Chronic.* VI. 55, 56, 57.] Calebo Hæreditario jure poſſidendam Joſua tradidit; ut ex [*Joſ.* XIV. 13, 14. & XV. 13] conſtat. Ubi quæ in poſteriori loco de expulſis à Calebo Anakæis, & filiâ ejus Acshâ Othonieli datâ ſubjiciuntur, ob hiſtoriæ cognationem eodem modo ſunt addita, quo in Daniticæ tribus ſortitione, (*c.* XIX. 47) urbis Leshemi ſive Laishi ab eâ occupatæ & *Danis* nomine appellatæ; facta eſt mentio; quod poſteà tamen contigiſſe conſtat, quum Rex, ſive Magiſtratus, non eſſet in Iſraële. (*Judic.* XVIII. 1. 29.) *

2560 *a.* Annus ſeptimus à Terrâ primùm ab Iſraëlitis coli cœptâ, idémque primus Sabbaticus in ea ab illis actus: quum à Jeſu typico in *requiem* fuiſſent adducti, quæ Sabbatiſmi populo Dei per verum Jeſum acquirendi umbra erat & figura. [*Hebr. IV.* 8, 9.] Atque hinc annorum *Jubilæorum*, ſive quinquageſimorum, epocha eſt deducenda. [*Levit. XXV.* 8,--13.]

Menſis VII. die 15. (*Novemb. 5. die Sabbati*) Iſraëlitæ feſtum Tabernaculorum, in Tabernaculis ex ramis arborum confectis; (juxta legem, *Levit.* XXIII. 39, 40.) majore celebrâſſe videntur ſtudio, quàm temporibus Judicum & Regum poſtea eſt factum. [*Nehem. VIII.* 17.]

Quum Dominus Iſraëlitis eſſet daturus quietem ab omnibus inimicis ſuis circumquaque, ita ut habitarent ſecurè; ſtatuendus erat locus quem ipſe eligeret ad collocandum nomen ſuum ibi. [*Deut. XII.* 10, 11.] Congregati igitur univerſi *Shiluntem*; Tabernaculum conventûs ibi collocaverunt; poſtquàm *terra domita fuiſſet coram eis.* [*Joſ. XVIII.* 1.] *Shilo* verò (ubi Tabernaculum deinceps, ſimul cum Arca fœderis, per annos 328. quievit) tùm ex nominis ſignificatione, tùm ex loci ſitu, eadem videtur eſſe & *Salem.* Ut enim שלום pacificum denotat & tranquillum: [*Gen.* XXXIV. 21: *Nahum,* I. 12.] ita & שלוה [*Dan. IV.* 1.] unde & Meſſias *Shiloh* [*Gen.* XLIX. 10.] appellatus exiſtimatur; quòd non ipſe modò pacificus eſſet & tranquillus, ſed etiam æternæ pacis & tranquillitatis nobis auctor: cum typo ipſius Melchiſedeko, exiſtens *Rex Salem*, quod eſt, *Rex pacis.* [*Hebr. VII.* 2.] cujus quidem Melchiſedeki palatium ſuo tempore oſtenſum fuiſſe in urbe *Salem*, prope quam Johannes baptizabat, [*Joh. III.* 23.] in Epiſt. 126. ad Evagrium refert Hieronymus: quæ, *Gen.* XXXIII. 18. [juxta ipſius & LXX interpretationem] *urbs Sichimorum* appellatur; quòd in agro Sichemitano, ut Shilo, [*Joſ.* XXIV. 25, 26. *cum* XVIII. 1. *Gen.* XXXV. 4. *Jud.* IX. 6. & XXI. 19. *collat.*] eſſet poſita.

Reliquis ſeptem tribubus, terræ quæ ſupererat deſcriptione in libro factâ, hæreditates aſſignatæ ſunt: [*Joſ. c.* XVIII. & XIX.] atque ità, poſt deletas 7 gentes in terra Canaan, diſtributioni terræ finis eſt impoſitus; annis poſt electionem Patrum *circiter* 450. [*Act.* XIII. 17, 19, 20.] A nato enim ſemine promiſſo Iſaako hucuſque anni 452, à rejecto Iſmaele 447 effluxerunt: utrobique; *circiter* 450.

d. Ex univerſa terra, tam ultra quàm citra Jordanem; urbes 48 à Levitis habitandæ ſe- 3270 1444
cernuntur: aſylis, ad quæ cædis minùs voluntariæ rei confugerent, in ſex earum conſtitutis. [*Joſ.* XX. XXI.] Atque ita terram promiſſam poſſederunt Iſraelitæ: dante illis Deo *requiem* circumquaque, ſecundùm omnia quæ patribus eorum juramento promiſerat. [*c.* XXI. 43, 44.] Unde copiæ auxiliares, è Reubeniticâ, Gaditicâ, & dimidiâ Manaſſis tribu accitæ, *requie* hâc fratribus à Deo jam præſtitâ, cum benedictione Joſuæ, ad poſſeſſiones ſuas, quas à Moſe trans Jordanem acceperant, redierunt. [*c.* XXII. 4. *cum c.* I. 13, 15. & *Num.* XXXII. 21, 22.]

Quum illi verò, ad ſuos in Peræam revertentes, ad tranſitum Jordanis in Cananææ terminis magnum altare extruxiſſent: reliquæ Tribus, à Deo defecturos ſuſpicatæ, de bello eis inferendo cogitabant. Verùm, miſſo ad eos Phineaſo Eleazari ſummi Sacerdotis filio, cum decem aliis principibus, ubi non ad ſacrificandi uſum, ſed ad teſtandam ſuam cum reliquo populo Iſraëlitico communionem, erectum fuiſſe Altare reſciviſſent; mutatis animis, à propoſito deſtiterunt. [*Joſ.* XXII.]

2561 * Sheera Ephraimi Patriarchæ filia (annos circiter 40 nata) ædificavit Beth-horonem inferio- 3271 1443
rem & ſuperiorem & Uzzen-Sheram (*I. Chron.* VII. 24.) * Joſua quoque ejuſdem contribulis civitatem Timnath-Seræ, in monte Ephraimi, ædificavit: in qua &, longo poſt *quietem* Iſraëli à Deo datam tempore, habitavit; &, 110 annorum ſenex (quæ eadem & Joſephi, in fine Geneſeos, ætas fuerat) demùm moriens, ſepultus eſt. (*c.* XXIII. 1. XXIV. 29, 30.)

2591 *d.* Quum tempore ἀναρχίας, Joſuæ & ſuperſtitum illi ſeniorum (qui, jam adulti cùm exirent 3301 1413
ex Ægypto, obſervare poterant mirabilia quæ Deus fecerat Iſraëli) mortem inſecutæ; faciente unoquoque quod rectum videbatur in oculis ſuis, ea contigiſſent quæ in quinque poſtremis capitibus libri Judicum (de Michæ & Danitarum idololatria, belloque Benjaminitico & ejus cauſis) commemorantur; & ſucceſſiſſet ætas Dei immemor, quæ cum Canaaniticis gentibus conjugia miſceret, & idola earum coleret: irritatus Deus, in manus Cushanis Riſathaim Meſopotamiæ regis Iſraelitas tradidit. Quæ *prima* oppreſſio, octo tantùm annorum fuit. [*Judic. II.* 7, 10. & *III.* 6, 7, 8.]

2599 *d.* Othoniel Kenaſi filius, (Calebi gener; *Joſ. XV.* 17. *Jud. I.* 13.) è tribu Judæ, judex, & 3309 1405
vindex à Deo ſuſcitatus, Cushane debellato, libertatem Iſraelitis reſtituit. *Et quievit terra anno quadrageſimo*; poſt *quietem* à Joſua in eâ primùm conſtitutam. [*Judic. III.* 9, 10, 11.]

2609 *a.* Jubilæus *primus* in terrâ actus. 3318 1396

2658 *a.* Jubilæus *ſecundus.* 3367 1347

2661 *d.* Poſt mortem Othonielis, iterùm peccantes Iſraelitæ, traditi ſunt in manus Eglonis regis 3371 1343

Moabitarum:

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Christianam.
	Moabitarum: qui adjunctis ſibi Ammonitis & Amalekitis, Iſraëlem percuſſit, & civitatem Jerichuntis occupavit. Fuitque hæc *ſecunda* oppreſſio, annorum octodecim. [*Jud. III.* 12, 13, 14.]		
2679	*d.* Ehud Geræ filius, è tribu Benjaminiticâ (non diu antè ad internecionem penè deletâ) vindex populi à Deo ſuſcitatus, ſimulata legatione, Eglonem (pugione in ventrem adacto) in cœnaculo interemit; deinde prudenti fugâ elapſus, Iſraelitarum copiis in monte Ephraimi coactis, decem robuſtiorum Moabitarum millia percuſſit. *Et quievit terra anno octogeſimo*; poſt *quietem* priorem, ab Othoniele reſtitutam. [*Jud. III.* 15,--30.]	3389	1325
2682	Belus Aſſyrius in Babylonia, poſt Arabas, regnavit annis 55. [*Jul. African.*]	3392	1322
2699	*d.* * Ehude mortuo, ad peccata Iſraelitæ redierunt (*Jud. IV.* 1.) quos variis modis ad officium revocare tentavit Deus. 1. Philiſtæorum in eos immiſſione. 2. Samgaris vindicis excitatione; qui eorum ſexcentos occidit ſtimulo bovis. (*cap. III.* 31.) 3. Prædonum latrociniis quæ iter facientes à viâ regiâ ad diverticula & privatas ſemitas deflectere coëgêre: Samgare eorum graſſationes reprimere non valente. [*cap. V.* 6.] 4 Decennali fame; quæ Elimelechum Bethlehemitam cum uxore & duobus filiis in terram Moabitidem (quam Iſraelitis eo tempore ſubjectam fuiſſe, ex *Judic. III.* 30 nonnulli colligunt) ſecedere compulit. (*Ruth. I.* 1-6.) 5 Vicennali ſub Chananæis ſervitute. Nam Jabin Rex Chanaanis, qui regnavit Hazore, & habuit 900 currus ferreos, Iſraelitas in poteſtatem ſuam redactos ſæviſſimè tractavit.* Duravitque hæc *tertia* oppreſſio annos viginti. [*Jud. IV.* 1, 2, 3.]	3409	1305
2707	*a.* Jubilæus *tertius.*	3416	1298
2719	*d.* Debora Lapidothana prophetiſſa (quæ eo tempore Iſraelem judicabat in monte Ephraimi) & Barak Nephthalita Abinoami filius, Iſraeliticarum copiarum Dux conſtitutus, conflictu ad aquas Megidduntinas inito, Siſeram principem militiæ regis Jabinis profligavit: eóque à Jaële, uxore Heberi Kenitæ, paxillo in tentorio occiſo; Debora carmine epinicio victoriam celebravit. Et *quievit terra anno quadrageſimo*; poſt *quietem* priorem, ab Ehude reſtitutam. [*Judic. IV. & V.* 31.]	3429	1285
2737	Ninus Beli filius, Aſſyriorum fundavit Imperium: qui 520 annis ſuperiorem Aſiam obtinuerunt, ut in libro 1. cap. 95. Herodotus author eſt; quem & in Operis ſui initio Appianus Alexandrinus eſt ſecutus. Exiguam quandam Aſiæ partem ſub illorum ditione fuiſſe, in 1° Romanarum Antiquitatum libro, confirmat diligentiſſimus hujuſmodi rerum inveſtigator Dionyſius Halicarnaſſenſis: Ninum tamen, cum Ariæo Arabum rege ſocietate initâ, annis 17 Aſiam totam, præter Indos ac Bactrianos, in poteſtatem ſuam redegiſſe, & Bactrianos demùm cum rege ſuo Zoroaſtre ſuperaviſſe, in 2 Bibliothecæ ſuæ libro, ex Cteſiâ Cnidio refert Diodorus Siculus, de quo Juſtinus quoque, ex Trogi Pompeii hiſtoriarum libro 1. *Domitis proximis, cùm acceſſione virium fortior ad alios tranſiret, & proxima quæque victoria inſtrumentum ſequentis eſſet; totius Orientis populos ſubegit. Poſtremum illi bellum cum Zoroaſtre rege Bactrianorum fuit; qui primus dicitur artes magicas inveniſſe, & mundi principia ſiderúmque motus diligentiſſimè ſpectaſſe. Hoc occiſo & ipſe deceſſit.* Annos regni 52 illi tribuunt Julius Africanus & Euſebius.	3447	1267
2752	*d.* Iſraëlitæ, denuò peccantes, in manus Midianitarum deduntur. Quæ *quarta* oppreſſio, annorum ſeptem fuit. [*Jud. VI.* 1.]	3462	1252
2756	*a.* Jubilæus *quartus.*	3465	1249
2759	*d.* Oppreſſi Iſraëlitæ, ad Dominum clamantes, à Propheta redarguuntur. Gideon Manaſſites, Joashi Abiezritæ filius, ab Angelo Domini ad eos liberandos excitatur. Idem, Dei juſſu, Baalis altare diruit, & lucum ſuccendit: unde popularium ſuorum contentione adverſus ipſum ortâ, nomen *Jerub-baal* (&) *Jerub-besheth*, [2. *Sam. XI.* 21.] adeptus eſt. Ex 32 millibus, ita Deo volente, ſelectis tantùm trecentis viris; tubis, hydriis & facibus Midianitas territans, exercitum eorum fudit; quos inſecuti deinde Ephraimitæ, principes eorum Orebum & Zeebum interemerunt. Gideon verò, placatis Ephraimitis, quòd ad expeditionem primùm vocati non fuiſſent ægrè ferentibus, Jordanem tranſiens, reliquas Midianitarum copias profligavit; Succothanos & Penuelitas, qui commeatum illi denegâranr, caſtigavit; duóſque reges Midianiticos, Zebam & Zalmunnam, interfecit. Partâ demùm victoriâ tam inſigni, regnum ſibi & poſteris ſuis ab Iſraëlitis oblatum reſpuit: ſed ex inauribus eorum aureis Ephodem conflavit, quæ idololatriæ illis poſteà cauſa extitit. Atque ita, ſubjugatis Midianitis, *quievit terra anno quadrageſimo*; poſt *quietem* priorem, à Debora & Barako reſtitutam. [*Jud. VI. VII. & VIII.* 28.]	3469	1245
2768	*d.* Quamprimùm vitâ exceſſit Gideon, Iſraëlitæ ad idololatriam converſi, Baal-berith pro Deo coluerunt. [*Jud. VIII.* 33.] Abimelech; Gideonis è concubinâ Shecemitanâ filius; regnum quod pater recuſaverat affectans; ſeptuaginta fratres ſuos ſuper unum lapidem interemit. [*c.* IX. 5, 18, 24, 56.]	3478	1236
2769	*a.* Abimelecho, Shecemitarum operâ, Rege conſtituto; Jothanus, filiorum Gideonis natu minimus, qui ſolus fratris manus evaſerat, è vertice montis Garizimi de injuriâ domui paternæ illatâ cum eis expoſtulat, & parabolâ propoſitâ ruinam eorum prædicit: deinde oratione peractâ, fugâ ſe proripiens, Beeri tutus habitat. [*Jud. IX.*]		
2771	*d.* Quum triennio ſuper Iſraëlem regnâſſet Abimelech, Gaal cum Sichemitis conjurationem adverſus eum iniit: quâ per Zebulem detectâ, diruta eſt urbs Sichemitana & ſale ſeminata, incolæ omnes deleti, & domus Dei ipſorum Berith ſuccenſa igni. Inde verò ad obſidionem Thebezi progreſſus Abimelech, fragmento lapidis molaris à muliere projecto primùm vulneratus, deinde ab armigero ſuo confoſſus, interiit. [*Jud. IX.* 22. *ad finem, cum* 2. *Sam. XI.* 21.]	3481	1233

Anno Mundi.		Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Christianam.
2772	*a.* Poſt Abimelechum, Tolah Puæ filius Iſſacharita judicavit Iſraëlem annos 23. [*Jud.* X. 1, 2.]		
2781	Argon Nini filius, poſt Atyadas primus Sardibus regnavit: cujus poſteri per 505 annos, 22 virorum ætates, Lydorum Imperium tenuerunt, filius patri, deinceps ſuccedens; uſque ad Candaulem Myrſi filium. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 7.]	3491	1223
2789	Semiramis, Dercetidis filia, Menonis primùm, deinde Nini uxor, univerſæ Aſiæ præter Indos imperitavit: vixítque annos 62, cùm 42 regnâſſet: ut ex Cteſia Cnidio, refert in libro 2 Bibliothecæ ſuæ Diodorus Siculus; ubi fuſiùs res ab ea geſtas, maximè cum Stabrobate Indorum rege, ex eodem explicat; quanquam rerum Indicarum ſcriptor Megaſthenes (apud Strabonem libro 15 & Arrianum in Indicis) mortuam Semiramidem fuiſſe dicat, priuſquàm Indiam fuerit aggreſſa. Aggeres circa Babylonem extruxiſſe eam ſpectatu dignos, narrat Herodotus. (*lib.* 1. *cap.* 184.) quum antea flumen planitiem eam omnem reſtagnare ſolitum eſſet. De eadem etiam, ex Trogo Pompejo in libro 1. cap. 2. Juſtinus. *Hæc Babyloniam condidit, murúmque urbi coctо latere circumdedit, arena vice, bitumine interſtrato: quæ materia in illis locis paſſim è terra exæſtuat. Multa alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquiſitos à viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoque imperio adjecit. Sed & Indiæ bellum intulit: quò, præter illam & Alexandrum Magnum, nemo intravit.* Ubi his, quos Indiam intraviſſe dicit, Dionyſius etiam ſive Bacchus ab aliis omnibus additur: de Babylonico muro fabella illi cum aliis multis eſt communis, Semiramidi opus illud tribuentibus, quod à Nebucadneſare & nuru ejus Nitocride longo poſt illam tempore eſt peractum. De Babylonia autem ab illa primùm conditâ commentum, à Diodoro ſimul & Trogo (uti & à Strabone, libro 2 & 16 Geographiæ ſuæ) venditatum, non ſolùm ex ſacra hiſtoria [*Geneſ.* XI.] refellitur, ſed etiam ex *Eupolemo*, qui (in libro περὶ Ἰυδαίων Ασυρίας, apud Euſebium lib. 9. Præparat. Evangel.) ab his conditam primùm fuiſſe retulit, qui à Diluvio evaſerunt: & *Erranio* (apud Stephanum Byzantinum de Urbibus in Βαβυλὼν & Euſtathium in Dionyſ. Perieg. p. 126.) qui Babylonem annis 1002 Semiramidĕ antiquiorem fuiſſe innuit. Qui ſi 1022 ſcripſiſſet (ſicut fortaſſe, & ſcripſit) ab epocha Caliſthenis Babylonica; quam ſuprà (ad annum Mundi 1770) ex Porphyrio propoſuimus, non multùm diſceſſiſſet. Idem quoque Porphyrius, in 4 contra Chriſtianos libro, (ab Euſebio, lib. 1. & 10. Præparat, Evangelic. citato) de *Sanchuniathone* Berutio, Originum Phœniciaearum antiquiſſimo ſcriptore, verba faciens; ab *Hierombalo* (cujus nomen ab illo *Jerubbaalis*, de quo paulò ſuperiùs, ad 2759 Mundi annum, non multùm abludit) ſacerdote Dei Ἰευὼ (ſive Jehovæ, Judæorum Dei) ſua illum hauſiſſe narrat; qui *Abibalo* Berutiorum regi hiſtoriam ſuam inſcripſit, deinde Sanchuniathonem hunc reginæ Aſſyriorum *Semiramidis* temporibus fuiſſe ſubjicit; ἢ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, ἢ κατ' αὐτὺς γε χρόνυς [illegible] ἀναγέγραπται, *quæ ante Iliaca vel circa ea tempora fuiſſe ſcribitur*, quod cum noſtris rationibus probè convenit; quæ undecim annis Ilio Semiramidem ſuperſtitem fuiſſe ſtatuentes, & ante bellum illud & ſub eo floruiſſe illam indicant.	3499	1215
2790	*a.* Eli Sacerdos naſcitur. Cùm vixiſſet enim annos 98, mortuus eſt. [*I. Sam. IV.* 15.] anno Mundi 2888.		
2795	*a.* Tolæ defuncto, & Shamire (ubi habitaverat) in monte Ephraimi ſepulto, ſucceſſit Jair Gileadita, (è tribu Manaſſis ultra Jordanem) qui Iſraëlem judicavit 22 annos. [*Jud.* X. 1, 2, 3.] E poſteris Jairis illius hic fuit, qui villas Argobi à ſe captas de ſuo nomine *Havoth-Jair* appellavit: [*Num. XXXII.* 41. *Deuteron.* III. 14.] quo exemplo & filii 30 junioris hujus Jairis, 30 illas quas ipſi obtinebant urbes *Havoth-Jair* pariter denominabant. [*Jud. X.* 4.]	3504	1210
2799	*a.* * Iſraëlitæ jam inde à Gideonis morte (*Jud.* VIII. 33.) variarum gentium idola colentes, in manus Philiſtæorum ab occidente, & Ammonitarum ab oriente incurſantium traditi ſunt. [*Jud.* X. 6, 7.] Quorum quidem violentia ipſius Jairis operâ repreſſa fuiſſe videtur: ſi quidem *Bedan* ille fuerit qui in I. *Samuel.* XII. 11. inter Jerubbaalem (ſive Gideonem) & Jephtam medius (eodem quo Jair loco) collocatus, *eripuiſſe* dicitur Iſraëlitas è manu hoſtium circuitu ut habitarent ſecurè. Undè & ſub eo *	3508	1206
2805	*a.* Jubilæus *quintus* celebratus eſt.	3514	1200
2816	*d.* * Hoc anno nempe quintæ hujus oppreſſionis 18° & ultimo, morbo (ut videtur) lethali Jaire laborante; hoſtes animos reſumentes confregerunt omnes Iſraëlitas qui erant ultra Jordanem *: & trajecerunt etiam Ammonitæ, ut pugnarent contra Judam, Benjaminem & Ephraimum (quos & Philiſtæi priùs oppreſſerant:) Iſraëlitæ Deum inclamantes, primùm graviter increpantur; deinde reſipiſcentes, & idola rejicientes, gratiam impetrant. [*Jud. X.* 8. 17.]	3526	1188
2817	*a.* Mortuus Jair, Camone ſepultus eſt. [*Jud. X.* 5.] Ammonitis in Gileade, Iſraëlitis Mizpæ (in Gileade quoque) caſtrametantibus, [*X.* 17. *XI.* 11.] Jephthacus Gileadita à ſenioribus Gileadis accerſitus, populi & exercitûs Iſraëlitici Dux conſtitutus eſt. Is Ammonitas, rationibus priùs fruſtra tentatos, armis ſubjugavit. Rediens à prælio, Deo filiam devovit; & 42000 Ephraimitas, adverſùs ipſum inſolentiùs ſe gerentes, trucidavit; atque Iſraëlem ſex annos judicavit. [*Jud. XI. & XII.* 6, 7.]		
2820	*c.* Troja à Græcis expugnata eſt: annis 408 ante primam Olympiadem.	3530	1184
2823	*a.* Mortuo Jephthâ, & in Gileade ſepulto; Ibzan Bethlehemita judicavit Iſraëlem ſeptem annos. [*Jud. XII.* 7, 8, 9.]	3532	1182
2830	*a.* Ibzani defuncto, & Bethlehemi ſepulto, ſucceſſit Elon Zabulonita: qui judicavit Iſraëlem decem annos. [*Jud.* XII. 10, 11.]	3539	1175
2831	Semiramis, cùm concubitum filii petiiſſet, ab eodem interfecta eſt, duos & XL annos poſt Ninum regno potita. [*Juſtinus hiſtor. lib.* 1. *c.* 2.] & quanquàm 62 annorum annum de	3541	1173

ejuſmodi

ejuſmodi inceſtu cogitaviſſe, vix videatur eſſe credibile: apud B. Auguſtinum tamen, lib 18. de Civit. Dei cap. 2. fidem inveniſſe videtur. Verùm de Semiramidis exitu, videnda quæ in 2° Bibliothecæ ſuæ libro retulit Diodorus Siculus.

Ejus filius & ſucceſſor, *Ninus* ſive *Nynias* dictus, contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit; & veluti ſexum cum matre mutâſſet, rarò à viris viſus, in fœminarum & eunuchorum turbâ conſenuit. [*Juſtin. lib.* 1. *cap.* 2. *ex Trogo. Diodor. Sic. lib.* 2. *&* *Athenæus lib.* 12. *ex Cteſia Perſicorum libro* 3.]

2840 *a.* Eloni defuncto, & Ajalone in terra Zabulonis ſepulto, ſucceſſit Abdon Ephraimita, Hillelis Pirathonitæ filius: qui octo annis Iſraëlem judicavit. [*Jud. XII.* 12, 13, 14.] 3549 1165

2848 *a.* Mortuus eſt Abdon, & Pirathone in monte Ephraimi ſepultus. [*Jud.* XII. 15.] Poſt eum, Eli ſummus ſacerdos (in quo, ab Eleazari ad Ithamaris familiam translatum eſt ſummum Sacerdotium) judicavit Iſraëlem annos *quadraginta*. [1. *Sam. IV.* 18.] Peccantes verò iterùm Iſraë- 3557 1157
c. litæ, in manus Philiſtæorum à Deo traditi ſunt. Quæ *ſexta* oppreſſio; annorum itidem *quadraginta* fuit: [*Jud.* XIII. 1.] quos, ſicut cum reductâ Arcâ menſibus poſt mortem Eli ſeptem terminamus, ita, pari ratione, totidem poſt initium principatûs ipſius menſibus inchoamus; circa 3558 1156
d. tertii videlicèt menſis exordium, qui Sivan poſteà dictus eſt.

Uxori Manoæ Danitæ Zoræ apparens Angelus, eam, licèt hucuſque ſterilem, filium parituram edocet; qui perpetuus Nazaræus eſſet futurus, & Iſraëlem è *Philiſtæorum* manu liberare cœpturus. [*Jud.* XIII. 5.]

2849 *b.* Samſon, Nazaræus, uti Angelus prædixerat, Zoræ natus eſt. [*Jud.* XIII. 24.) Cùm enim poſt cœptos annos 40 oppreſſionis Philiſtæorum [ex ejuſd. cap. V. 1. & 5.] conceptum illum fuiſſe conſtet; & ipſum viginti annis vindicâſſe Iſraëlem in diebus Philiſtæorum, cap. XV. 20. expreſsè doceamur: ultra hoc tempus nativitatem ejus non eſſe differendam apparet; niſi ante 18 ætatis ſuæ annum, Vindicis eum officium ſuſcepiſſe ſtatuerimus. 3559 1155

2854 *a.* Jubilæus *ſextus*. 3563 1151

2867 *d.* Eli Sacerdote ſummo Judicis officium in rebus forenſibus, ſub Philiſtæorum dominatu, exequente; è nuptiis cum fœmina Timnathana contractis quæſitâ occaſione, Vindicis quoque partes agere Samſon cœpit, quaſi duodeviginti annorum tunc exiſtens. [*Jud.* XIV. 4.] Cùm enim die ſponſalium leonem inermis occidiſſet, indéque ænigmatis argumentum arripuiſſet; in nuptiali convivio invitatis illud propoſuit, ſponſione interpoſitâ. Cujus mentem cùm ab uxore retectam videret; irâ accenſus, triginta Aſcalonitis interemptis, ſpolia eorum expoſitoribus ænigmatis tradidit, & ad domum patris rediit. 3577 1137

2868 *c.* Samſon, tempore meſſis triticeæ, cum hædo viſitaturus uxorem ad domum ſoceri venit: ſed eam ſibi ademptam, & alteri traditam comperit. Unde vindictæ occaſione arreptâ, trecentas cepit vulpes: & titionibus ad caudas earum alligatis, Philiſtæorum ſegetes, vineas & oliveta ſuccendit. Quo irritati Philiſtæi, uxorem ipſius, ſimul cum ſocero, combuſſerunt. Quos ultus Samſon, inimicos magnâ affecit cæde: & in Etami petrâ conſedit. Unde à tribus Judæorum millibus abductus, & Philiſtæis traditus, eorum mille maxillâ aſini percuſſos è medio ſuſtulit. In quo loco, à maxilla illa *Lechi* nomen adepto, à Samſone invocatus Deus, fiſſo cavo quodam terræ, fontem produxit, (*Enhakkore*, ſive *Fontem invocantis*, appellatum) qui è labore ſitientem & fatiſcentem refocillaret. [*Jud. XV.*] 3578 1136

2887 *c.* Samſon à Dalila concubina proditus, abraſo Nazaræatûs ſui capillitio, Philiſtæis deditur: qui, erutis oculis, Gazam eum abduxerunt, & carceri compedibus æneis vinctum mancipârunt. Creſcentibus deinde capillis, & viribus recuperatis, Dagonis ædem, in qua Philiſtæorum pri- 3597 1117
d. mores omnes & maxima populi turba convenerant, dejecit: pluribus eo caſu ſecum oppreſſis, quàm in tota vita priùs interemerat. Sepultúſque eſt cum patre inter Zoram & Eshtaolem: quum Iſraëlem vindicâſſet 20 annis. [*Jud.* XVI. 30, 31.]

2888 *a.* Tantâ inimicorum clade animati (ut videtur) Iſraëlitæ, ad bellum cum Philiſtæis gerendum progreſſi, juxta Eben-Ezer (ita poſteà à Samuele nominatam; quando anno abhinc 21 Philiſtæi eodem ipſo in loco ab eo devicti ſunt. (I. *Sam.* VII. 12.) caſtra poſuerunt: (I. *Sam.* IV. 1.) ubi infeliciter pugnantes, quatuor ſuorum millia amiſerunt. Shilunte deinde Arcâ fœderis Dei acceſſitâ, tanquam de ſumma rerum jam decertaturi Philiſtæi, ſe invicem ut viriliter agerent ſunt cohortati; *ne ſervi Hebræis ſiamus*, inquientes, *ſicut nobis fuerant illi*. (verſ. 9.) Unde in prælio illo altero, ex parte Iſraëlitarum 30 peditum millia ceciderunt, Arca Dei capta eſt, Hophni & Phineas ſacerdotes filii Eli ſunt occiſi. Quarum rerum nuntio perculſus Eli, fractâ cervice, mortuus eſt: nurus quoque ejus, uxor Phineaſi, Ichabodem enixa expiravit. [I. *Sam*. IV.] Philiſtæi verò Arcam captivam abducentes, Azoti in Templo Dagonis collocârunt. Sed bis coram eâ idolo eorum concidente, & civibus partim morte, partim pudendo hæmorrhoidum
e. morbo percuſſis; (*Pſ.* LXXVIII. 66.) hinc ad Gittæos, atque inde ad Ekronitas eam tranſtulerunt. Verùm & illis eodem modo afflictis; poſt *ſeptem* tandem menſium moram, ex Sacerdotum ſuorum conſilio, cum munere honorario Arcam in terram Iſraëlitarum remiſerunt. Ubi Bethshemeshitis, tempore meſſis triticeæ (ingruente videlicèt Pentecoſte, circa initium menſis tertii,) in Arcam Dei curioſiùs introſpicientibus, 50070 è populo morte mulctati ſunt. (I. *Sam.* V. *&* VI. 1, 13, 19.) Inde verò deducta Arca, collocata eſt in domo Abinadabi in Gibeâ ſive colle urbis Kiriath-jearim (I. *Sam.* VII. 1. II. *Sam.* VI. 3, 4.) quæ in tribu Judæ poſita, Baalæ etiam & Kiriath-baal nomen obtinuit. (I. *Chron.* XIII. 6. *Joſu.* XV. 9, 60.) Adhuc tamen domus Dei, id eſt Tabernaculum, cum cultu in eo peragi ſolito, Shilunte in tribu Ephraimitica permanſit. (*Jud.* XVIII. 31. *cum* I. *Sam.* XIV. 3.) 3598 1116

2894 *c.* Barzillai Gileadita natus eſt: quippe octogenarius tempore conjurationis Abſalomicæ. (II. *Sam.* XIX. 35.) 3604 1110

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtia.
1903	*a.* Jubilæus *ſeptimus.*	3612	1102
1908	*c.* Annis 20 poſtquàm Arca fœderis Kiriath-jearimis collocata eſt, [I. *Sam.* VII. 2.] Iſraelitæ à Philiſtæis graviter oppreſſi, & Samuelis operâ ad Dominum converſi, abjectis omnibus idolis ſuis, Mizpæ convenerunt: ubi aquam hauſiſſe, id eſt, lachrymarum rivos ex intimo fonte cordis eduxiſſe, & Domino dicuntur effudiſſe; (verſ. 6.) adhibito etiam fortaſſe, huic reſipiſcentiæ ſignificandæ, externo effuſionis aquæ ſymbolo, ex [II. *Sam.* XIV. 14.] exponendo: quod de ipſorum tamen reſipiſcentium baptiſmo, ex [*Geneſ.* XXXV. 2. *&* *Exod.* XIX. 14.] alii malunt accipere. Hinc Deus ipſe, è cœlo tonitru edito, Iſraelitas ab invadentibus Philiſtæis immediatè ſervavit. [I. *Sam.* VII. 10, 12. *collat. cum Joſu. X.* 10, 11.] Quo divino terrore perculſi Philiſtæi, deſeruerunt civitates Iſraëlitarum priùs occupatas: [I. *Sam.* VII. 14.] quibuſdam ſtationariis militibus alicubi tantùm relictis. [*c.* X. 5.] neque perrexerunt deinceps invadere terminum Iſraëlitarum: quandoquidem manus Domini contra eos erat omnibus diebus Samuelis. [*c.* VII. 12.] antequàm regnum obtineret Saul, ſcilicèt: ſub quo Iſraëlitas denuò (ut videbimus) miſerrimâ ſervitute oppreſſerunt. Interim verò Samuel, jam ſenex, ad pacis & quietis ſtudia converſus, in partem ſollicitudinis duos filios aſcivit; ut populum Beerſhebæ judicarent: qui tamen non ambulàrunt in viis patris ſui; ſed munera accipientes, perverterunt judicium. [*c.* VIII. 1, 2, 3.] Sed integrum officii onus in filios ſuos nequaquàm Samuelem rejeciſſe, ex cap. VII. 15, 16, 17. manifeſtum eſt: ubi mos judicandi populum ab eo, ad mortis uſque tempus, obſervatus, declaratur; poſtquàm regimini admoti fuiſſent non filii ſolùm illius, ſed etiam rex ipſe Saul.	3618	1096
1909	*c.* Iſraëlitæ, ſanctiſſimi ſenis labore inſuper habito, (quod malè & illum, & Deum ipſum habuit; *c.* VIII. 6, 8.) occaſione ex pravis moribus filiorum ipſius (qui in præfecturæ ipſo exordio, quo maxima à magiſtratibus etiam minimè bonis præſtari ſolet moderatio, maturè eruperunt) avidè arreptâ, novum & reliquis gentibus conforme regimen expetierunt. [*c.* VIII. 4, 5.] Cujus rei altera, & verior, cauſa fuit; quòd cùm nondum à ſtationariis Philiſtæorum militibus regio eorum plenè fuiſſet liberata, nova acceſſit fama apparatûs bellici Nahashi Ammonitarum regis adverſùs eos facti: quâ territi, neque Samuelis prudentiæ, neque Dei virtuti, per ſe Regis & Vindicis illis officium præſtantis (cujus recens in debellatis Philiſtæis jam habuerant experimentum) confiſi; utrumque rejecerunt, Regem novum poſtulantes. (*c.* XII. 12, 17, 19.) Unde Deus Regem illis in ira ſuâ dedit: (*Hoſ.* XIII. 10, 11.) Saulem filium Kis, è tribu Benjamin, per ſpatium annorum *quadraginta.* (*Act.* XIII. 21.) quot annorum quum filius quoque ipſius Isboſeth fuiſſe dicatur, in regno illi ſuccedens: (II. *Sam. II.* 10.) eodem tempore & illum in lucem fuiſſe editum intelligimus. Saul verò à Samuele (qui à morte Eli hucuſque annos 21 cum dimidio judicaverat) privatim primùm unctus, deinde publicè coram toto populo Mizpæ Rex declaratus eſt. (I. *Sam.* X. 1, 24, 25.) Nec longo pòſt tempore (ut ex *c.* XII. 12. apparet) quaſi poſt menſem ſc. (ut expreſsè habetur apud LXX interpretes, & Joſephum lib. 6. Antiq. cap. 5.) Jabesh Gilead à Nahasho obſeſſa eſt; & à Saule, profligatis Ammonitis, liberata. Unde totius populi conventu Gilgale habito, regnum Sauli renovatum eſt: (*c.* XI. 14, 15.) Samuele integritatem ſuam in munere ſuo exequendo confirmante, de injuria ſibi illata conquerente, pluviâ & tonitru *meſſis triticeæ* tempore populum terrente, atque Dei miſericordiâ deinde propoſitâ eundem conſolante. (*c.* XII. 17.) unde apparet, circa feſtum Pentecoſtes & initium tertii menſis geſta hæc fuiſſe: annis 21 poſt Arcam à Philiſtæis, ejuſdem *meſſis* tempeſtate, reductam. (I. *Sam.* VI. 13.) è quibus ut 20 inter reductam Arcam & ſubactos Philiſtæos effluxiſſe, ex cap. VII. 2, 13. ita & unum inter terram à Philiſtæis liberatam & Saulem regem declaratum interceſſiſſe, ex verbis illis cap. XIII. 1. colligimus. *Filius anni erat Saul cùm regnaret ipſe; & duobus annis regnavit ſuper Iſraëlem:* quorum commodior ſenſus reddi non poteſt, quàm iſte: poſt Philiſtæos à Samuele ſubactos, unum actum eſſe annum, quum Saul regnare inciperet; & duobus deinde annis regnaviſſe illum, à jugo Philiſtæorum liberum. Temporibus enim inſecutis,	3619	1095
1911	*c.* Saul imperio ſuo à Philiſtæis eſt exutus: populo Iſraëlitico gravi & diuturnâ ſervitute ab eis oppreſſo. Quâ tandem amotâ, Saul *regnum ſuper Iſraëlem accepiſſe*, id eſt, denuò recuperâſſe dicitur. [I. *Sam.* XIV. 47.] Per multos verò annos duraviſſe oppreſſionem illam, argumento eſt, quòd cùm octo ante natum Davidem annis eâ cœperit; ante illam tamen finitam, de eodem in regno Sauli ſucceſſuro pronunciaverit Samuel. *Quæſivit ſibi Dominus virum juxta cor ſuum: & præcepit ei Dominus, ut eſſet princeps ſuper populum ſuum.* (*I. Sam.* XIII. 14.) Ut enim libertatis recuperandæ Iſraëlitis ſpem omnem præciderent, ne arma illis ſuppeterent, fabros omnes ferrarios Philiſtæi illis abſtulerunt: adeò ut, quum ad prælium eſſet perventum, ſoli ex toto populo Saul & filius Jonathan enſe & haſtâ armati deprehenderentur. (I. *Sam.* XIII. 19, 22.)	3621	1093
1919	*c.* Jeſſæo Ephrathitæ, in ſenectute ſuâ, (I. *Sam.* XVII. 12.) minimus filiorum David Bethlehemi Judææ, quæ inde civitas Davidis dicta eſt, (I. *Sam.* XX. 6. *&* *Luc. II.* 4.) naſcitur: annis 30, antequàm Sauli in regno ſuccederet. (II. *Sam.* V. 4. *cum* I. *Sam.* XVI. 1.)	3629	1085
1941	*c.* Rejecto Saule, & familiâ ejus à regni ſucceſſione excluſâ, Samuel poſt diutinum luctum, Bethlehemum à Deo mittitur ut Davidem poſt eum regnaturum ungeret: annis 40 ante conjurationem Abſalomicam. (I. *Sam.* XVI. 1. *cum* II. *Sam.* XV. 7.) Qui quidem, *Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe,* à paſcendo grege vocatus, (I. *Sam. XVI.* 11, 12, 18. *cum* II. *Sam.* VII. 8. *&* *Pſal.* LXXVIII. 70, 71.) ſeptem ſenioribus fratribus prælatus, & in medio eorum unctus, (I. *Sam.* XVI. 13.) invidiam	3651	1063

eorum,

corum, (*c.* XVII. 28.) ut ſuorum Joſeph, ſuſtinuit : & demùm eadem ætate qua Joſeph
Ægypto, (*Gen.* XLI. 46.) ipſe tribui Judæ præfectus eſt. Interim verò, ab ipſo unctionis die,
ſpiritus Domini ſuper eum venit : ſpiritus nimirùm & fortitudinis, & ſapientiæ; (I. *Sam.* XVI.
13,18, XVIII. 13,14, 30.) cujus utriuſque reſpectu, etiam regnantis Saulis temporibus, totius Iſraëlis
Dux eſt conſtitutus. (I. *Sam. XVIII.* 5, 13. & II. *Sam.* V. 2.) Unde & fortiſſimus bellator evaſit, qui
Domini pugnaret prælia; (I. *Sam. XXV.* 28.) idémque Propheta & ſuaviſſimus Pſaltes Iſraëlis,
qui divinis ſuis Hymnis populum Dei ad finem uſque ſeculi erudiret. (*Act.* II. 30. *II. Sam.*
XXIII. 1, 2.)
Mephibosheth (qui & Meribbaal, I. *Chron.* VIII. 34. & IX. 40.) Jonathanis filius, quin- 3654 1060
quennio ante patris mortem naſcitur. (II. *Sam. IV.* 4.)
2944 *c.* David, ne in Saulis manus tandem aliquando incideret metuens, Gathum (quò & anteà
confugerat, *I. Sam.* XXI. 10.) ad Achishum regem, ſexcentis viris comitatus, recurrit : à quo
2948. Ziclago oppido ad habitandum impetrato, anno uno & menſibus quatuor in terra Philiſtæorum 3658 1056
permanſit. *a.* Unde irruptione in Geshuritas, Gerzitas, & Amalekitas factâ, ad unum omnes
tam fœminas quàm mares interfecit, ne quis cladis nuncius ad regem Achishum perveniret.
(*I. Sam.* XXVII. 1, 2, 6, 7, 8, &c.)
c. Ad Davidem Ziclagi agentem ſeceſſerunt ex agnatis Saulis bellatores robuſtiſſimi Benjaminitæ;
nec non ex Gaditis viri militares præſtantiſſimi, qui trajecerunt Jordanem menſe primo, quum
exundaret ſupra omnes ripas ſuas : cum ducibus aliis è tribu Benjaminis & Judæ. (*I. Chron.*
XII. 1, 15, 18.)
2949 *c.* Rex Achish cum Philiſtæis ſuis Iſraëlitas invaſurus, Davidem ad prælium ſecum adduxit; 3659 1055
(*I. Sam. XXVIII.* 1, 2.) cui cum ſexcentis ſuis eò proficiſcenti adjunxerunt ſe Manaſſitarum
nonnulli : (*I. Chron. XII.* 19.) & caſtrametati ſunt Philiſtæi Shunemi, Iſraëlitæ verò Gilboæ.
(*I. Sam. XXVIII.* 4.)
Saul conſpecto Philiſtæorum exercitu territus, conſuluit Dominum. Cùm verò is illi
non reſponderet, neque per ſomnia, neque per Urim, neque per Prophetas; relicto Deo,
Endorem ad conſulendam Pythoniſſam noctu conceſſit : ubi à ſpectro Samuelis evocato tri-
ſtem illam accepit ſententiam. *Traditurus eſt Dominus Iſraëlem tecum in manum Philiſtæo-*
rum : & cras tu atque filii tui eritis mecum. (*I. Sam. XXVIII.* 5, 6, 19. &c. *I. Chron. X.*
13, 14.)
Davide abſente, Amalekitæ Ziklagum diripuerunt & combuſſerunt : abductis ſecum tùm reli-
quorum conjugibus & liberis, tùm Davidis etiam uxoribus duabus, Ahinoamâ Jezreelitide &
Abigaile Nabalis viduâ. (*I. Sam.* XXX.)
Reverſo eadem nocte Saule à pythoniſſâ, Iſraëlitæ caſtra ad fontem Jezreelis moverunt : Phili-
ſtæorum copiis omnibus Aphekum congregatis. Ubi, Philiſtæorum principibus Davidem ſuſpectum
habentibus, ille ſequente manè cum ſuis, caſtris eorum relictis, Ziclagum versùs iter ſuum
cœpit : Philiſtæis Jezreelem, ut cum Iſraelitis manus confererent, aſcendentibus. (*I. Sam.*
XXVIII. 25, XXIX. 1, 3, 10, 11.) Unde apparet, non proximo poſt habitum cum Samuëlis
ſpectro colloquium die, quo David adhuc in caſtris Philiſtæorum fuerat, ſed aliquanto poſt
diſceſſum illius tempore, Saulem cum filiis occubuiſſe.
Davidi Ziclagum redeunti adjunxerunt ſe ſeptem Manaſſitarum chiliarchi. (*I. Chron.* XII.
20, 21.) Quum eò *tertio* adveniſſet die, atque urbem ſpoliatam & combuſtam repperiſſet; du-
centis ſuorum, qui defecti erant viribus, ad torrentem Beſoris relictis, cum aliis quadringen-
tis Amalekitas aſſecutus, percuſſit eos à crepuſculo uſque ad ſequentis diei veſperam : prædáque
omni recuperatâ, ovans domum rediit. (*I. Sam.* XXX.)
Fugato Iſraëlitarum exercitu, tres Saulis filii, Jonathan, Abinadab & Malchiſua occubue-
runt. Saul, & armiger ipſius in monte Gilboa propriis ſe interemerunt gladiis. Sequente die,
Philiſtæi capite Saulis amputato, arma ejus in æde idoli ſui Ashtaroth depoſuerunt, ipſiúſque
& filiorum cadavera mœnibus Bethshanis affixerunt. Jabeshi Gileadis cives, memores beneficii à
Saule in regni initio ipſis præſtiti, cadavera noctu ſurrepta combuſſerunt, & oſſa ſub nemore ad
Jabeshum ſepeliverunt : jejunantes ſeptem diebus. (*I. Sam. XXXI. I. Chron. X.*)
Mephibosheth, Jonathanis occiſi filius, cladis nuncio Jezreele perlato, è nutricis territæ &
fugam feſtinantis ſinu lapſus, claudus efficitur. (*II. Sam.* IV. 4.)
Quum ab Amalekitarum cæde reverſus David biduo Ziclagi conſediſſet, die demum *tertio*
de exercitûs Iſraëlitici interitu primùm audiit : puero quodam Amalekitâ, qui prælio interfuit,
coronam capiti & armillam brachio Saulis detractam ad illum deferente. (II. *Sam.* I. 1.) Ex quo
tam ſero per feſtinantem è prælio ad Davidem perlato nuncio colligitur; aliquot etiam poſt Da-
vidis è caſtris Philiſtæorum diſceſſum diebus, Gilboitanam illam cladem contigiſſe : quum non
ſit credibile, *ſex* elapſos fuiſſe dies, priusquàm David factam cladem reſciviſſet. Neque eſt quòd
quiſquam miretur, tam diu dilatam fuiſſe pugnam : quum ad *Aphekum* quoque Syros poſteà caſtra
è regione Iſraëlitarum per *ſeptem* dies habuiſſe, & ſeptimo demum die acies conflixiſſe legamus.
(I. *Reg. XX.* 26, 29.)
David, Amalekitâ illo, qui ſe Saulis interfectorem profeſſus eſt, occiſo, Saulis & Jonatha-
nis & populi Dei cladem funebri carmine deplorat. (*II. Sam. I.*) Confluentibus deinde ad eum
quotidie Iſraëlitarum copiis auxiliaribus, (*I. Chron. XII.* 22.) Deo primùm conſulto, *Hebro-*
nem cum ſociis ſuis & eorum familiis commigravit : ubi à tribulibus ſuis, quum 30 eſſet anno-
rum, Rex unctus, ſuper domum Judæ per annos ſeptem & menſes ſex regnavit. (II. *Sam.* II. 1,
3, 4, 11. & *V.* 4, 5.)
Abner, princeps militiæ Saulis, Isboſethum illius filium *Mahanaima* traductum, reliquo
Iſraëli præfecit : qui filius 40 annorum, biennio ſuper Iſraëlem regnaviſſe dicitur. (II. *Sam.* II.

8, 9, 10.] pacificè ſcilicèt, & à domo Davidis bello non petitus, quomodo & patris ejus biennium, de regno ipſius libero & à Philiſtæis minimè interturbato, intellectum fuiſſe vidimus. [I. *Sam. XIII.* 1.]

David, legatis ad cives Jabeshi Gileadis miſſis, de humanitate Domino ſuo Sauli præſtitâ gratias illis agit, & regnum Judæ ſibi delatum eſſe ſignificat. [II. *Sam. II.* 5, 6, 7.] In quo ut magìs ſe corroboraret, affinitate cum Talmaio rege Geshuris initâ, filiam ejus Maacham in uxorem duxit: quæ Abſalomum & ſororem ipſius Thamaram illi peperit. [II. *Sam. III.* 3. & *XIII.* 1.]

2951 *c.* Exacto biennio, quo pacificè regno Iſraëlitico potiebatur Isboſethus, diutinum inter ipſius 3661 1053
& Davidis partes bellum eſt exortum: pro his à Joabo (Zerviæ ſororis Davidis filio,) pro illis ab Abnero, continuò iteratis præliis; ita tamen ut hæ quotidie invaleſcerent, attenuarentur illæ. [II. *Sam. II.* 26. *III.* 1.]

2952 *a.* Jubilæus *octavus.*

2956 *d.* Abner, contumeliâ ab Isboſetho affectus, ad Davidem defecit: de transferendo ad eum regno 3666 1048
Seniores Iſraëlis ſollicitans, Benjaminitis audientibus. [II. *Sam. III.*]

Michal uxor Davidis, quam poſt illius fugam pater Saul Phaltieli dederat, eam requirenti Davidi ab Isboſetho tranſmittitur. [I. *Sam. XXV.* 44. *II. Sam. III.* 14, 15.]

Abner cum 20 virorum comitatu ad Davidem veniens, convivio ab eo excipitur: & pacificè recedens, per dolum à Joabo perfidè occiditur, atque à lugente Davide Hebrone ſepelitur. [II. *Sam. III.*]

Conturbatis Iſraëlitis ob cædem Abneris, Bahana & Recab Benjaminitæ dominum ſuum Isboſethum, æſtu diei in cubiculo ſuo dormientem, obtruncant: caput verò occiſi ad Davidem deferentes, morte mulctantur. [*c. IV.*]

Duces & Seniores omnium tribuum Hebronem venientes Davidem, tertiò inunctum, ſuper totum Iſraëlem regem conſtituunt. (I. *Chron. XII. à verſu* 23. *ad fin. cum cap.* XI. 1, 2, 3, & II. *Sam. V.* 1, 2, 3.)

2957 *a.* David cum toto Iſraële Hieroſolymam adversùs Jebuſæos profectus, arcem Sionis [quæ inde Urbs Davidis non minùs quàm Bethlehem, in qua natus ille fuerat, eſt appellata] Joabi præcipuè operâ, occupavit: regniqúe ſede in Hieroſolymitana civitate conſtitutâ, annos ibi 33 univerſo Iſraëli imperavit. (II. *Sam. V.* 5, 6, 7, 9. *I. Chron. XI.* 4, 5, 6, 7.)

c. Philiſtæi, audientes Davidem communi tribuum conſenſu unctum fuiſſe regem ſuper Iſraë- 3667 1047
lem, adverſùs eum bis aſcenderunt in convallem Raphæorum: & duplici clade ab eo affecti ſunt. [II. *Sam. V.* & I. *Chron.* XIV.] Ubi, meſſis tempore, Davide aquam è ciſterna Bethlehemi deſiderante; quum tres potentiſſimi ipſius duces, per Philiſtæorum caſtra perrumpentes, eam attuliſſent, bibere recuſavit. [II. *Sam.* XXIII. 13. I. *Chron.* XI. 15.]

2958 *b.* David ædificavit civitatem Sionis circumquaque, tam munitionem, quàm circuitum ejus: 3668 1046
Joab verò inſtauravit reliquum civitatis. [II. *Sam. V.* 9. I. *Chron.* XI. 8.]

Hiramus legatos ad Davidem miſit, lignáque cedrina, & fabros lignarios & latomos; qui Regiam ipſius extruxerunt. [II. *Sam. V.* 11. I. *Chron.* XIV. 1.]

2959 Arca fœderis, quæ primo anno Sabbatico Gilgale inducta eſt Shiluntem, hoc etiam anno Sab- 3669 1045
batico Kiriath-jearimis [quò Shilunte ante annos 70 translata fuerat] è domo Abinadabi, comitantibus illam 30000 delectis ex Iſraële, cum Pſalmi LXVIII cantu, [ut ex ejus principio probabiliter colligitur, quod ex formulâ precationis à Moſe uſurpatâ, cùm profectura eſſet Arca, *Num.* X. 35. eſt deſumptum] domum Obedis-edomi primùm, deinde poſt tres menſes in urbem Davidis, ſive arcem Sionis, deducta fuiſſe videtur; exultante Davide, & illud Pſalmi CXXXII. 8. (à filio Salomone, Arcam inde proximè ſequente Jubilæo in Templi adytum inferente, repetitum) accinente. *Surge, Domine, in requiem tuam; tu & Arca roboris tui;* cum illis quæ de eadem Arca in eodem habentur Pſalmo; verſiculo 6. *Ecce nos* [vicini Bethlehemitæ] *audivimus de ea in Ephratâ* (patriâ noſtrâ:) *invenimus eam in campis Jaaris* ſive *ſylvæ,* h. e. in colle Kiriath-Jearimorum. (illud enim nomen urbem in confinio ſylvarum poſitam denotat.) & *verſ.* 13, 14. *Elegit Dominus Sionem, expetiit pro habitatione ſua,* dicens: *Hæc eſt requies mea uſque in ſempiternum; hic habitaturus ſum, quia hoc expetiveram.* Unde tunc *quieviſſe Arca* dicitur; [I. *Chron.* VI. 31.] intra novum Tentorium recepta, quod David ei tetenderat Hieroſolymis. [II. *Sam.* VI. 17. I. *Chron.* XVI. 1. II. *Chron.* I. 4.] Nam Tabernaculum contentùs Moſaicum, cum Altari æneo in quo juge offerebatur ſacrificium, Gibeone [in tribu item Judæ, non ampliùs in Ephraimitica Shilunte] remanſit, uſque ad conditum Templum Salomonicum. [I. *Chron.* VI. 32, 48, 49. XVI. 39, 40. *XXI.* 29. *II. Chron.* I. 3, 5, 6. I. *Reg.* III. 2, 4.] Atque ita ab Ephraimitica Joſephi tribu ad tribum Judæ domo Dei translatâ, *Shiloh* deinceps neglecta jacuit. [*Pſal.* LXXVIII. 67, 68. *Jerem.* VII. 12, 14. XXVI. 6.]

2960 *d.* David in nova ſua domo cedrina reſidens, & altâ jam pace fruens, Nathani prophe- 3670 1044
tæ conſilium ſuum de Æde Deo conſtruendâ aperuit. Verùm à Deo reſponſum accepit; non ab ipſo, bellis jamdiu aſſueto, ſed à filio pacifico *Salomone*, ipſi naſcituro, hoc perficiendum eſſe. (II. *Sam. VII.* 1, 2, 11, 13. *I. Chron. XVII. & XXII.* 8, 9, 10. & XXVIII. 3, 6. II. *Chron.* VI. 8, 9. I. *Reg.* VIII. 18, 19.] Quod verò hinc uſque ad natum Salomonem interceſſit temporis ſpatium, expeditionibus bellicis eſt impenſum; quibus Philiſtæi, Idumæi, Amalekitæ, Moabitæ, Ammonitæ, & Syri domiti ſunt; [II. *Sam.* VIII. I. *Chron.* XVIII.] & Iſraëlitici imperii termini, non ſolùm à Shichore Ægypti uſque ad Hamatham, [I. *Chron.* XIII. 5.] ſed etiam inde uſque ad Euphratem, Syriæ Zobææ limitem, propagati. [II. *Sam.* VIII. 3.] qui extremi erant terræ, ſemini Abrahami à Deo promiſſæ, termini; [*Gen. XV.*

18. *cum*

18. *cum Deut.* XI. 24. *& Joſu.* I. 3, 4.] & à ſolo Davide, & filio ejus Salomone, [I. *Reg.* IV. 21, 24, II. *Chron.* IX. 28.] poſſeſſi.

Syriæ verò Zobææ rex Hadad - ezer ſive Hadar - ezer (ד enim & ר apud Hebræos facilè inter ſe commutantur) tum fuit, Rehobi filius: cui versùs Euphratem contra Davidem pugnaturo Rezon filius Eliodæ, cum auxiliaribus è Syria Damaſcena copiis, ſe adjunxit. Verùm, Hadad-ezeris exercitu profligato, David 22 Syrorum Damaſcenorum millia interemit, & ſtationarios regioni eorum impoſuit. Quum autem victoriam in partem Davidis inclinare videret Rezon, ab Hadad-ezero domino ſuo fugit, & congregatis ad ſe hominibus principem turmæ ſe effecit: & Damaſcum cum eis profectus, regnum ibi pro ſe & poſteris conſtituit; quod Salomoni & regibus Iſraëliticis poſteà tam infeſtum fuiſſe legimus. [II. *Sam.* VIII. 5, 6. I. *Chron.* XVIII. 5, 6. I. *Reg.* XI. 23, 24, 25.] Pugnæ hujus cum Davide ad Euphratem commiſſæ meminit Nicolaus Damaſcenus, apud Joſephum lib. 7. Antiq. cap. 6. (al. 5.) ubi Rezonem hunc non ſolùm *Adadum* appellat, ſed etiam poſteris regibus omnibus ad decimam uſque generationem nomen hoc, ſicut *Ptolomai* Ægyptiacis, commune fuiſſe ſubjicit.

2967 *a.* Nahasho Ammonitarum regi defuncto ſucceſſit filius Hanun: qui legatos ad ipſum de patris 3676 1038
morte conſolandum humaniter à Davide miſſos indignis excepit modis. *c.* Adversùs quem 3677 1037
miſſus Joabus, Ammonitarum & Syrorum ab eis conductorum numeroſiſſimo fugato exercitu, Hieroſolymam rediit. [II. *Sam.* X. I. *Chron.* XIX.]

2968 *b.* David cum copiis ſuis Jordanem trajiciens, Syrorum exercitum ſub Shobacho, principe 3678 1036
militiæ Hadar-ezeris Syriæ Zobææ regis, coactum ingenti clade perculit. Unde pacem cum Davide ineuntes Syrorum reguli, ſervierunt ei; Ammonitis auxilio ampliùs eſſe metuentes. [II. *Sam.* X. I. *Chron.* XIX.]

2969 *b.* Vertente anno, quo tempore reges ad bellandum prodeunt, Joab copias militares in regio- 3679 1035
nem Ammonitarum ducens, Rabbam illius metropolim obſedit: deſidente interim Davide Hieroſolymis. (II. *Sam.* XI. 1. I. *Chron.* XX. 1.] qui abſentis in exercitu Uriæ Hittæi conjugem Bathshebam adulterio polluit, ipſúmque maritum ab Ammonitis interficiendum procuravit. [II. *Sam.* XI.]

2970 *b.* Poſt natum filium in adulterio conceptum, David à Nathane Propheta peccati ſui convictus 3680 1034
reſipuit, & Pſalmum 51 pœnitentiæ ſuæ teſtem edidit. Infans nihilominùs, recèns natus, morte ſublatus eſt. [*II. Sam. XII.*]

2971 *a.* Bathsheba Davidi, jam marito ſuo, filium peperit: cui Deus, ut pacifico futuro, *Salomonis,* 3681 1033
[I. *Chron.* XXII. 9.] &, ut à ſe dilecto, *Jedidia* nomen impoſuit. [II. *Sam.* XII. 25.]

2972 *c.* Amnon, primogenitus Davidis filius, Thamarem ſororem vitiavit. II. [. *Sam.* XIII.] 3682 1032

2974 *c.* Amnon, biennio poſt nefarium ſuum inceſtum, fratris Abſalomi juſſu interficitur, quo 3684 1030
oves tondebantur tempore. [II. *Sam.* XIII. 23.] ſub veris videlicèt extremum; regerminante gramine, quod demetebatur ante meſſem frugum paulò poſt medium primi menſis factam: ut ex (*Amos VII.* 1. collat. cum *Joſu.* III. 15. IV. 19. & V. 10, 11, 12.) Codomanus hic annotat. Abſalomus verò, fratricidio peracto, Geshurem fugit in Syriâ: ubi cum rege Talmaio [avo ſuo materno] per triennium manſit. [II. *Sam.* XIII. 37, 38. XV. 8.]

2977 *c.* Abſalom, poſt triennale exilium, rediit Hieroſolymam; patre oratione Tekoitanæ viduæ 3687 1027
(Joabo procurante) placato. [II. *Sam.* XIII. 38. XIV. 1, 23.]

2979 *b.* Abſalom, ſuccensâ Joabi ſegete hordeaceâ, paulò ante meſſem hujus anni, (ſequente enim, 3689 1025
utpote Sabbatico, nulla in Judæâ meſſis fuerat) ejus operâ in conſpectum patris admittitur; quo poſt reditum ab exilio caruerat biennium. [II. *Sam.* XIV. 28, 30, 33.]

2980 Annus Sabbaticus, inter ſuccenſionem ſegetis Joabi & conjurationem Abſalomi interpoſitus: 3690 1024
in quo rebellis filius, comparatis ſibi curribus, equis & ſatellitibus, auram captare popularem & civium animos à patre Davide cœpit abalienare. [II. *Sam.* XV. 1.]

2981 *c.* Exactis poſt unctum à Samuele Davidem annis 40 Abſalomus, conſiliario uſus Achitophele, 3691 1023
regnum paternum invaſit; [II. *Sam.* XV. 7.] inter Paſchatis & Pentecoſtes feſtum: ut ex novis frugibus & ſpicis toſtis, quas Barzillai Davidi fugienti præbuit, [II. *Sam.* XVII. 28.] Codomanus colligit.

Contra Abſalomi & Achitophelis molitiones, David Pſalmum III. & LV. oravit. Simei Benjaminita fugientem Davidem conviciis proſequitur. [II. *Sam.* XVI.]

Achitophel, neglectum videns ſuum conſilium, ſuſpendio vitam finivit. [II. *Sam.* XVII.]

Cæſis viginti rebellium millibus, fugit Abſalom; & perplexæ quercui hærente capite, inter cœlum & terram pendulus, telis à Joabo confoſſus interiit. [II. *Sam.* XVIII.]

Poſt victoriam, David à tribulibus ſuis & dimidio populo Iſraelitico domum reducitur. Tumultuantibus Iſraëlitis, quòd in rege reducendo priores non fuiſſent eorum partes, nova exorta eſt ſeditio, quæ, abſciſſo à civibus Abelis capite Shebæ filii Bicri, conjurationis primarii authoris, ſedata eſt. [II. *Sam.* XIX. XX.]

2983 *c.* Meſſe hujus anni deficiente, cœpit fames, quâ tribus annis continuis afflicti ſunt Iſraëli- 3693 1021
tæ, ob Gibeonitarum ſanguinem à Saule & domo ejus effuſum. (II. *Sam.* XXI. 1, 2.)

2986 *c.* Fame adhuc durante, in principio meſſis hordeaceæ Gibeonitæ duos filios & quinque nepo- 3696 1018
tes Saulis ſuſpenderunt: quos Rizpa Saulis concubina à volucrium & beſtiarum injuriis immunes conſervavit, donec effunderetur aqua ſuper eos è cœlis. (II. *Sam.* XXI. 8, 9, 10.)

David oſſa Saulis & Jonathanis filii ejus Jabesho Gileadis translata, ſimul cum ſeptem ſuſpenſorum oſſibus, Zelæ in ſepulchro Kishi patris Saulis condenda curavit. (*Ibid. ver.* 12, 13, 14.)

Varia cum Philiſtæis & eorum gigantibus prælia ſunt inita: in quorum uno fatiſcens

David

David jam ſenex, mortis periculum ab Iſhi-benob gigante illi intentatum ægrè evaſit. Quæ
pugna omnium ultima fuit, cui ipſe præſens interfuit. [II. *Sam. XXI.* 1. *Chron. XX.*]
2987 *d.* David, tentatione Satanæ & ambitione ſuâ incitatus, univerſi populi cenſu inſtituto, iram 3697 1017
Dei in Iſraëlitas accendit. Unde ex omnibus tribubus, Leviticâ & Benjaminiticâ exceptâ, [I.
Chron. XXI. 6. cum XXVII. 24.] virorum omnium annum ætatis 20 excedentium, [I. *Chron.*
XXVII. 23.] ſpatio menſium 9, & dierum 20, numeratione peractâ; [II. *Sam. XXIV.* 8.]
famis, vel gladii, vel peſtis optio per Gadem prophetam illi eſt propoſita: & quidem fa-
mis, vel *trium* annorum, deinceps futurorum, [I. *Chron. XXI.* 12.] vel *ſeptem*, [II. *Sam.*
XXIV. 13.] continuatis videlicèt annis tribus prioris famis, & quarto, præſente hoc Sabba-
tico qui, novâ meſſe deſtitutus, priora damna reſarcire non poterat, ac ſi dictum fuiſſet.
Tres jam anni famis propter Gibeonitas elapſi ſunt: quos meſſis quidem excepit, ſed pro-
pter ſementis penuriam tenuis, & ad duorum annorum annonam (quam Sabbatici anni interventus
poſtulat) ſuppeditandam impar; ut adhuc etiam inediæ miſerias ſuſtineat, pauperiorum ſaltem
turbâ longè maximas. Ad hoſce præteritos annos adjiciendum nunc proponit tibi Deus triennium
famis alterum. Atque hæc reconciliandi iſta ratio, ut ad annum hunc Sabbaticum Davidici
cenſûs hiſtoriam referremus, potiſſimùm nos permovit.
Peſte, quam è tribus propoſitis David elegerat, Iſraëlitarum unâ die 70 millia perierunt. An-
gelus Hieroſolymam perdere aggreſſus, deſiſtere jubetur: Deo miſerente; & Davide ejus juſſu,
holocauſta & euchariſtica in areâ Araunæ ſive Ornanis Jebuſæi offerente. [II. *Sam. XXIV.*
I. *Chron. XXI.*]
2988 *a.* David, cognoſcens Dei domum in area illa Ornanis fore ædificandam, [I. *Chron. XXII.* 1.
cum II. *Chron. III.* 1.] materiam omnem ad ſtructuram illius neceſſariam præparavit: Salo-
monem filium & omnes principes Iſraëlis cohortatus, ut operi perficiendo ſtrenuè incumbe-
rent. [I. *Chron. XXII.* 1, 2, 3,--17, 18, 19.]
c. Idem, numeratis Levitis, primùm quidem à nato triginta, poſteà verò à nato viginti annos 3698 1016
& ſuprà, diſtributionem eorum fecit, & quibúſque officia ſua aſſignavit: ordine tùm Eccleſia-
ſticæ tùm civilis politiæ conſtituto, anno regni ſui *quadrageſimo*. [I. *Chron. XXIII.* 3, 27.
XXIV. XXV. XXVI. 31.] ineunte ſc. ante mortem anno uno & dimidio.
Rehoboam Salomoni ex Naamâ Ammonitiſſâ naſcitur: utpotè 41 annorum exiſtens, quum
regnare inciperet. [I. *Reg. XIV.* 21. I. *Chron. XII.* 13.] Licèt enim ipſe Salomon *puerum par-*
vum ſe appellet, [I. *Reg.* III. 7.] & David pater *puerum & tenellum* fuiſſe agnoſcat: [I.
Chr. XXII. 5. *&* XXIX. 1.] *virum ſapientem* tamen idem pater eum nominat, [I. *Reg.* II. 9.]
etiam antequàm ſuperadditæ illius ſapientiæ cumulo à Deo donaretur. Quæ tria (ætas tenera,
filius genitus, & ſapientia perſpecta) de Salomone duodevicenario dici potuiſſe nemo mirabi-
tur, qui eadem poſteà in Joſia, annum ætatis 16 agente, ſimul concurriſſe conſideraverit. [II.
Chron. XXXIV. 1, 2, 3. *cum XXXVI.* 5.]
2989 *b.* David ſeptuagenarius, belli & fugæ continuatis laboribus attritus, adeò effœto fuit corpore, 3699 1015
ut pannorum adjectione haudquaquam caleficret. Unde ad eum fovendum, Abiſſaga puella
Sunamitis eſt delecta. *c.* Adonias, occaſione ex patris infirmitate arreptâ, Joabi & Abiatha-
ris conſilio atque auxilio uſus, regnum occupat. De eo David per Bathſebam & Nathanem
certior factus Salomonem, à Zadoko ſacerdote, Nathane prophetâ, & Benajâ filio Jehojadæ,
Gihonem perductum, Regem ungi curat. Quod audiens Adonias, ad Aſylum confugit: &,
prehenſis cornibus altaris, benignitate Salomonis liber dimiſſus eſt. [I. *Reg. I.*]
David, congregatis omnibus præfectis, chiliarchis, & centurionibus Iſraëlis, unà cum filiis
& aùlicis ſuis, tùm illos ad timendum Deum, tùm Salomonem ad extruendum Templum co-
hortatus eſt: cujuſque partis ſtructuræ formâ, atque diſtributionibus Sacerdotum & Levitarum
ad unumquodque miniſterium, ſcripto; auróque & argento, ad ſingula inſtrumenta cujuſque
miniſterii, certo pondere, Salomoni traditis. [I. *Chron.* XXVIII.] Deinde ſuo exemplo, &
hortatu, ut reliqui etiam omnes aurum & argentum & æs & ferrum & lapides ad opus domûs
Dei liberaliſſimè conferrent, effecit. Tunc, gratiis Deo actis, poſtridie diei illius, ſacrificave-
runt illi juvencos mille, arietes mille, & agnos mille, cum libaminibus eorum: denique regem
ſecundò inſtituerunt Salomonem; ungentes eum in ſummum Principem, & Zadokum in ſum-
mum Sacerdotem. [I. *Chron. XXIX.* 1,--22.]
2990 *a.* David, Salomonem filium præceptis inſtruens, moritur: [I. *Reg.* II. 1,--10.] poſtquàm He-
brone ſuper Judam annis 7, & menſ. 6, atque Hieroſolymis 33 annis ſuper totum Iſraëlem &
Judam regnaviſſet. [II. *Sam.* V. 5.] ex quibus 40. annos, quos Scriptura illi tribuere ſolet,
ante conſtitutum regem Salomonem exegiſſe eum, exiſtimare par eſt; ſex verò ampliùs menſes,
regnante Salomone ſuperſtitem fuiſſe: ita ut anni Salomonis, in Scriptura commemorati, à men-
ſe primo deducendi ſint, ſemeſtri ante mortem Davidis integro.
b. Adonias, intercedente Bathſebâ, Abiſagam Sunamitidem in uxorem à Salomone expetit: in- 3700 1014
déque, ut affectati regni reus, illius juſſu occiditur. Abiathar, è poſteris Eli, Sacerdotio amo-
vetur; ſubſtituto Zadoko, ex Phineaſi poſteris: uti prædictum à Deo fuerat, [I. *Sam. II.* 33, 35.]
atque ita ſummum Sacerdotium à familia Ithamaris ad familiam Eleazari rediit, atque in eâ dein-
ceps confirmatum eſt. Joab, ſibi metuens, ad Dei tentorium confugit: ubi, prehenſis corni-
bus altaris, à Benaja filio Jehojadæ interficitur; qui illi, in præfectura militiæ, à Rege ſuffe-
ctus eſt. Simei verò, qui conviciis Davidem laceraverat, à Salomone domum ædificare juſſus
eſt; unde, ultra torrentem Kidronis, capitis periculo egredi illi non liceret. [I. *Reg.* II.]
Hadad Idumæus, auditâ Joabi morte, ex Ægypto in patriam reverſus eſt: quem Salo-
moni poſteà ad vanitates converſo, adverſarium ſuſcitavit Deus. [I. *Reg.* XI. 14, 21.]
2991 *a.* Pharaoh Rex Ægypti filiam ſuam Salomoni matrimonio conjunxit: & Gezerum, tribus

Ephraimiticæ

Ephraimiticæ civitatem, [*Joſu. XXI.* 21.] quam, incolis Cananæis cæſis ceperat, illæ hæc
donavit. [*I. Reg.* IX. *16.*] Eam verò Salomon Sionem, in regiam Davidis, deduxit. [I. *Reg.*
III. 1. *II. Chron. VIII.* 11.]
c. Salomon Gibeone, ubi tabernaculum tum fuerat, mille holocauſta obtulit. Ibi optione ei 3701 1013
in ſomnis à Deo datâ petendi quod vellet, ſapientiam elegit. Unde ſapientiâ divinitùs donatus
eſt, aliis donis ſuprà quàm petierat cumulatâ: quæ, in judicio litigantium inter ſe mulierum ap-
parere incipiens, auctoritatem ei & reverentiam magnam apud ſubditos conciliavit. [I. *Reg. III.*]
2992 *a.* Salomon ab Hiramo rege Tyri per nuncios ſalutatus, juvari ab ipſo petit, in materiâ pro
ſtructura Templi ſuppeditandâ: quod Hiramus certis conditionibus mercedis accipiens, cum eo
paciſcitur, & præſtat. Salomon verò operarios ſuppeditat, adjunctis præfectis & curatoribus.
[I. *Reg.* V.]

ÆTAS MUNDI V.

c. ANNO 480, ab egreſſu Iſraëlitarum ex Ægypto, anno 4 regni Salomonis, menſis 3702 1012
ſecundi, qui Ziv tunc dictus eſt, die ſecundo, (*Maii* 21, *feriâ* 2.) Templi funda-
menta à Salomone jacta ſunt. [*I. Reg. VI.* 1, 37. *II. Chron.* III. 2.]
2993 *b.* Simei, exactis tribus annis poſtquàm ut ſedem Hieroſolymis figeret mandatum acceperat, 3703 1011
rediens Gatho, (unde duos fugitivos ſervos reduxerat) juſſu Salomonis occiſus eſt. (I. *Reg. II.* 39.)
3000 *a.* Anno undecimo regni Salomonis, menſe octavo, qui Bul dictus eſt, Templi ſtructura abſolu- 3709 1005
ta eſt, cum omnibus rebus ejus: ſpatio annorum ſeptem, ac dimidii. [*I. Reg. VI.* 38.] Ejus verò
dedicatio in ſequentem annum eſt dilata, propter celebritatem Jubilæi.
3001 *a.* Jubilæus *nonus*, Millenarium vel Chiliadem quartam Mundi aperiens; in quo, Templi Encæ- 3710 1004
nia magnificè à Salomone celebrata ſunt. Congregatis enim ad eum omnibus Iſraëlitis, menſe ſep-
timo, qui Ethanim dictus eſt, Arca Sione in Adytum, Tabernaculum ac vaſa ſacra Gibeone in
theſaurum Templi deducta ſunt. Ubi, quum Deus præſentiæ ſuæ ſignum aſpectabile edidiſſet;
Salomon in ſuggeſto æneo flexis genibus conceptas ad Deum preces effudit. Populo deinde bene-
dicens, boum 22 millia, ovium 120 ſacrificavit. Atque ita feſto Dedicationis altaris ſeptem diebus,
& feſto Tabernaculorum aliis diebus ſeptem, & Octavo Tabernaculorum die celebrato: die demùm
menſis ſeptimi 23 populus in tentoria ſua dimiſſus eſt. [I. *Reg.* VIII. 1, 2,–65, 66. II. *Chron. V.* 3, 4, 5.
VI. VII. 8, 9, 10.]
Menſis ſeptimi dies 8. (*Octob.* 30, *feria* 6.) ſeptem dierum Dedicationis primus fuit. Dies 10,
(*Novemb.* 1, *feria* 1.) Jejunium expiationis: in quo, (juxta legem, *Levit.* XXV. 9.) clangore
tubæ Jubilæus erat indicendus. Dies 15 (*Novemb.* 6, *feriâ* 6.) feſti Tabernaculorum primus.
Dies 22. (*Novemb.* 13, *feria item* 6.) Tabernaculorum octavus; cujus magna erat obſervatio. [II.
Chron. VII. 9. *cum Levit.* XXIII. 36. *&* *Joan.* VII. 37.] Sub finem verò ſequentis diei (*Novemb.*
14, *feriâ* 7.) peracto Sabbato, conceſſit populus ad tentoria ſua.
3012 *c.* Salomon, 13° poſt extructum templum anno, totius ſuæ regiæ ſtructuram abſolvit: 20 annis 3722 992
in utrumque opus impenſis; 7 (cum dimidio) in Dei, 13 (vel 12 cum dimidio) in ſuæ domûs
ædificatione peractis. (I. *Reg.* VII. 1. IX. 10. & II. *Chron.* VIII. 1.)
Exactis annis illis 20 quibus ædificatæ ſunt domus Dei & Regia, Salomon viginti civitates Ca-
bulis regionis (tribui Asheris conterminæ) à ſe acquiſitæ Hiramo regi Tyri, in compenſatio-
nem officiorum quibus adjutus ab eo fuerat, obtulit: quas ab eo repudiatas ille ædificavit,
& Iſraëlitarum colonias eò deduxit. (I. *Reg. IX.* 10,–13. II. *Chron.* VIII. 1, 2.)
Cùm abſolviſſet Salomon utramque domum, & murum Hieroſolymorum circumquaque;
filiam Pharaonis uxorem ſuam, ex civitate & domo Davidis in domum deduxit quam illi
ædificaverat: [I. *Reg.* III. 1. VII. 8. IX. 24. II. *Chron.* VIII. 11.] ædificato etiam Gezero,
quam Pharao pater Cananæis ereptam illi donaverat in tribu Ephraimiticâ. [I. *Reg.* IX. 15,
16, 17.)
3026 *c.* Seſak, aliis Seſonchis dictus, in Ægypto (juxta Chronologiam noſtram Ægyptiacam) 3736 978
regnum iniit: ad quem Jeroboam Nebati filius fugit; uſque ad mortem Salomonis cum eo com-
moratus. (I. *Reg.* XI. 40. XII. 2.)
3029 *c.* Salomon, poſtquàm relictis vanitatibus, quibus in ſenectute ſua indulſerat, ad ſaniorem men- 3739 975
tem rediiſſet, teſtatâ in libro Eccleſiaſtæ toti Eccleſiæ reſipiſcentiâ ſuâ, reconciliatus Deo,
[II. *Chron.* XI. 17.] mortem demùm obiit, quum 40 regnâſſet annos. [I. *Reg.* XI. 42. II.
Chron. IX. 30.]
Rehoboam, Salomonis filius, Sichemum conveniente toto Iſraële ad conſtituendum eum regem,
duro reſponſo decem tribus à ſe alienat: quæ, accerſitum ex Ægypto, Jeroboam Ephraimi-
tam Nebati filium regem ſibi præficiunt; eóque duce, & à domo Davidis (Adoramo Reho-
boami legato interfecto) & à vero Dei cultu pariter deficiunt. [I. *Reg.* XII.] In cujus casûs tri-
ſtem memoriam, Judæi poſteà die 23 tertii menſis, ſive Sivan, anniverſarium Jejunium inſti-
tuerunt.
Hinc, regno ita diſtracto, Rehoboam tribui Judæ & Benjaminis, annis 17. [I. *Reg.* XIV. 21.
II. *Chron.* XII. 1, 2.] Jeroboam Iſraëli, id eſt, reliquis 10 tribubus, uſque ad annum 22 præ-
fuit. [I. *Reg.* XIV. 20.]
Rehoboam, Hieroſolymam reverſus, ex tribu Judæ & Benjaminis 180000 militibus de-
lectis, bellum adverſùs eas gerere inſtituit; ſed à Deo per Semaiam prophetam monitus, à

cœpto deſtitit: (*I. Reg.* XII.) licèt continuum bellum inter utrumque regem fuerit, omnibus diebus eorum. (*I. Reg.* XIV. 30.)

Jeroboam in regni ſui principio Sichemum, ubi rex electus fuerat, à rege Abimelecho ante annos 258. dirutam, (*Jud.* IX. 45.) in monte Ephraimi ædificavit, ibique habitavit, donec inde procedens trans Jordanem Penuelem ædificavit, (*I. Reg.* XII. 25.) & Tirzæ demum regiam ſuam collocavit. (*c.* XIV. 17.) Ne novi verò ſubditi ab ipſo deficerent, nova religionis ſpecie eos ab Hieroſolymis adeundis avertit; duobus aureis vitulis Bethele & Dane, ut à ſtulto populo colerentur, propoſitis. (*I. Reg. XII.*)

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Iſraëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christia.
3030	*a.* REHOBOAMI	1	1	JEROBOAMI.		

3030 *a.* REHOBOAMI 1 1

JEROBOAMI.

Jeroboam die 15 menſis 8, (*Decemb.* 6, *feriâ* 2) feſto quod ipſe commentus erat, ſimile feſto Tabernaculorum Judaico, in altari idololatrico, Bethele extructo, vitulo ſuo ſacrificavit. (I. *Reg. XII.* 32, 33.) Quo tempore, Propheta quidam, ex Judæa à Deo miſſus, judicium quod olim executurus eſſet unus è poſteris Davidis, Joſias nomine, in altare illud & ſacerdotes ejus denunciavit; quod & præſentibus prodigiis in altare atque Regem ipſum confirmavit. (I. *Reg.* XIII. *cum II. Reg.* XXIII. 16, 17.) A quo Idololatriæ hujus primo exercitio, & divini in eum judicii denunciatione publicâ, arceſſendum eſt initium 390 annorum iniquitatis Iſraëlis. (*Ezek.* IV. 5.)

Propheta ille, ab alio Prophetâ Bethelitâ oraculi prætextu deceptus, contra Dei mandatum cibum Bethele ſumpſit: eámque ob rem in itinere à leone interfectus eſt; quo cognito, Bethelita honorificè eum ſepeliit, & filios de vaticinii illius fide informavit. (I. *Reg.* XIII. *cum II. Reg.* XXIII. 17, 18.)

b. Sacerdotes & Levitæ, & alii Iſraëlitæ qui timebant Deum, à Jeroboamo idololatrâ ad Rehoboamum tranſeuntes, regnum Judæ confirmârunt per triennium: tot enim annis in viâ Davidis & Salomonis ambulaverunt. (*II. Chron. XI.* 17.)

Jeroboam in defectione perſiſtens, rejectis Sacerdotibus filiis Aaronis & Levitis, fecit è populo ſacerdotes excelſorum. [*I. Reg. XIII.* 33, 34. *II. Chron. XI.* 14, 15. & *XIII.* 9.) Unde Dei Sacerdotes & Levitæ, prædiis ſuburbanis & poſſeſſionibus ſuis derelictis, in Judæam abierunt: quos & ſecuti ex omnibus tribubus Iſraëlis, qui dedebant animum ſuum ad requirendum Deum Iſraëlis, Hieroſolymam venerunt ad ſacrificandum Deo majorum ſuorum. (*II. Chron.* XI. 13, 14, 16.) 3740 974

2 2

3 3

3032 *d.* Rehoboam in regno confirmatus, reliquit legem Domini, & totus Iſraël cum eo. [*II. Chron.* XII. 1.] Judæi enim, qui lapſos Iſraëlitas exemplo ſuo ad pœnitentiam provocare debuiſſent, provocarunt Deum peccatis ſuis, quibus peccarunt ſuprà quàm omnia quæ fecerant majores eorum. Nam extruxerunt etiam ſibi excelſa, & ſtatuas, ac lucos, ſuper omnem collem altum, & ſub omni arbore virente: facientes ſecundùm omnes abominationes gentium, quas ejecerat Dominus 4 4 3742 972

à facie

NADAB,

Anno mundi	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſt.
	à facie eorum. [I. *Reg.* XIV. 22, 23, 24.]					
3033	*c.* Anno 5 Rehoboami, Seſak rex Ægypti (à Jeroboamo fortaſſe invitatus, qui cum illo vixerat; ut ad ann. M. 3026, eſt annotatum) 1200 currus, 60000 equites, innumerúmque populum ex Ægypto, Lubæis, Succæis, & Cuſitis, in Judæam eduxit; & munitis ejuſdem civitatibus captis, Hieroſolymam uſque pervenit. Ubi Rex & principes prædicatione Semajæ prophetæ ad reſipiſcentiam perducti, liberationis quidem promiſſionem à Deo acceperunt, ſed ejuſmodi quæ magno ab ipſis pretio eſſet redimenda. Theſauros enim domûs Dei accepit Ægyptius, & theſauros domûs Regis, & omnia ſcuta aurea quæ fecerat Salomon; pro quibus ænea Rehoboam ſubſtituit. [*I. Reg.* XIV. 25. II. *Chron.* XII. 2,-12.]	5	5		3743	971
		6	6			
		7	7			
		8	8			
		9	9			
		10	10			
		11	11			
		12	12			
		13	13			
		14	14			
		15	15			
		16	16			
		17	17			
3046	*c.* ABIAH, anno Jeroboami 18. (ineunte) patri Rehoboamo defuncto in regno ſuccedit: & regnat triennio. [I. *Reg.* XV. 1, 2. II. *Chron. XIII.* 1, 2.	1	18		3756	958
3047	*c.* Abiâ cum ſuorum 400, & Jeroboamo cum ſuorum 800 millibus, pugnam ineuntibus; Abiah Deo confiſus, inſignem reportavit victoriam, cæſis 500 Iſraelitarum millibus: quanta hominum cædes uno in prælio nunquam facta fuiſſe legitur. Deinde victoriam perſecutus, Bethelem cepit (ubi alter vitulorum erat) & Jeſanam & Hephravin, cum villis earum, (*II. Chron.* XIII.)	2	19		3757	957
		3	20			
3049	*c.* ASA, anno Jeroboami 20, (completo) patri Abiæ defuncto in regno ſuccedit: quod annis 41 tenuit. (*I. Reg.* XV. 8, 9, 10.)	1	21		3759	955
3050	*a.* Jubilæus *decimus.* *d.*	2	22. 1	NADAB, anno 2 Aſæ, patri Jeroboamo defuncto in regno ſuccedit: quod ad ſecundum tantùm annum produxit. (I. *Reg.* XV. 25.)	3760	954
3051	*d.*	3	1. 2	Nadab, Gibbethonem Philiſtæorum obſidens, à Baaſâ Iſſacaritâ occiditur, anno 3 Aſæ: eodémque anno BAASA illi in regno ſuccedens, totam Jeroboami ſtirpem perdidit; & ad annum uſque 24 regnum tenuit. (I. *Reg. XV.* 27, 28, 29, 33.)	3761	953
		4	2			
3053	*c.* Decennium pacis continuum terræ largitus eſt Deus: (II. *Chron.* XIV. 1, 6.) uſque ad annum regni Aſæ 15 ſive 35. regni ipſius ab Iſraelitico diviſi. (*cap.* XV. 10, 19.) quo tempore pius rex Aſa publicam idololatriam ſuſtulit, &, regno retor-	5	3		3763	951

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtian.
	reformato, civitates Judæ contra hoſtes munivit. [*c*. XIV.]					
		6	4			
3055	*d*. Aſæ natus eſt Jehoſaphatus, ex matre Azuba, qui poſteà annorum 35, ipſi in regno ſucceſſit. [*I. Reg.* XXII. 42. *II. Chron.* XX. 31.]	7	5		3765	949
		8	6			
		9	7			
		10	8			
		11	9			
		12	10			
		13	11			
		14	12			
3063	*e*. Anno 15 Aſæ ineunte, Zerach Æthiops cum innumero exercitu Cushæorum ſuorum (Arabiam Petræam & Deſertam, ut videtur, incolentium) atque Lubæorum numero 1000000, (præter eos qui è curribus pugnabant) Judæam invadit. Quibus occurrens Aſa, cum 300000 è Juda & 280000 è Benjamine; Dei nomine invocato, eos fuſos cæſóſque ſpoliat. Deinde ab Azaria propheta incitatus, ſubditos ſuos & Iſraëlitarum qui ad eum defecerant plurimos Hieroſolymam congregavit menſe tertio, (in quem feſtum Pentecoſtes incidit:) ubi ſacrificârunt Domino de præda, boves 700, & pecudum ſeptem millia, fœdúſque cum Deo ſolenniter renovarunt. Aſa quoque inceptam regni reformationem perſecutus, Mahacam aviam ſuam idololatriæ patronam amovit ne eſſet Auguſta; & res à ſe & patre ſuo conſecratas in domum Dei intulit. (II. *Chron.* XIV. 9. XV. 1, 10, 11, 12, 16. XVI. 8.)	15	13		3773	941
3064	*e*.	16	14	Baaſa, cùm videret Aſam religionem inſtaurâſſe, & multos in regno ſuo ad eum defeciſſe, ut in fœdus Dei convenirent: [*II. Chron. XV.* 9.] bellum cum eo habuit omnibus diebus ſuis. [*I. Reg. XV.* 16, 32.] indéque hoc anno, qui 36 regni Aſæ (id eſt, regni Judæ ab Iſraële diviſi, quod tum obtinebat Aſa) numeratur, aſcendens contra Judam, ædificavit Ramam: ne ſineret egredi aut regredi quemquam ad Aſam regem Judæ. [*II. Chron. XVI.* 1.]	3774	940
	d. Aſa mercede conduxit Ben-hadadum regem Syriæ ad impediendum Baaſam: atque ex lapidibus & lignis ab eo Ramam comportatis Gebam & Mizpam ædificavit. Idem Hananem prophetam, ob imploratum regis Syriæ auxilium ipſum reprehendentem, in carcerem conjecit: & quoſdam etiam è populo oppreſſit tempore illo. [*II. Chron. XVI.*]			Ben-hadad rex Syriæ, miſſis copiis ſuis contra civitates Iſraëlis, percuſſit Ijonem Asheritarum, Danem Danitarum, Abel-bethmaacam Manaſſitarum, & tractum Cinnereth cum totâ terrâ Naphthali. Unde deſtitit Baaſa ab ædificanda Rama, & Thirzæ reſedit. [*I. Reg. XVI.* 20, 21. *II. Chron. XVI.* 4, 5. *cum Eſai. IX.* 1.] Fuit autem Benhadad iſte filius Tabrimmonis, filii Hezjonis, (I. *Reg. XV.* 18.) ſive Rezonis, primi Syrorum Damaſcenorum regis; à quo *Hadadi* nomen ad poſteros traductum fuiſſe ſcripſit Nicolaus Damaſcenus, apud Joſephum lib. 7. Antiquit. cap. 6. (al. 5.) ubi quod Nicolaus ait, eorum *tertium*, *cladem avi temporibus acceptam redimere volentem, expeditione contra Judæos factâ Samariam vaſtaviſſe*; de invasâ à Benhadado, Achabi temporibus, Samariâ Joſephus interpretatur. *Vid. ſup. an. Mundi* 2960. *& infrà, an.* 3103.		

d. Jeho- Baaſæ

Anno Mundi	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſtian.
		17	15			
		18	16			
		19	17			
		20	18			
		21	19			
		22	20			
		23	21			
		24	22			
		25	23			
3074	*d.*	26	24. 1	Baaſæ defuncto, & Tirzæ ſepulto, filius Ela ſucceſſit anno 26 Aſæ. [1. *Reg.* XVI. 8, 9, 10.]	3784	930
3075	*d.*	27	2	Anno 2 Elæ, 27 Aſæ, Ela cum tota familia Baaſæ, è medio tollitur à Zimri: qui Tirzæ diebus 7 regnum occupavit. Sed populus caſtra habens contra Gibbethonem Philiſtæorum, regem conſtituit Omrin principem militiæ: quo Tirzam obſidente, Zimri ſe cum domo regiâ combuſſit. (I. *Reg.* XVI. 15, 16, 17, 18.)	3785	929
	d.		1	Schiſmate in populo Iſraelitico orto; pars una Thibnin Ginathi filium conſtituit regem, pars altera ſecuta eſt Omrin: ſed firmior erat populus qui ſequebatur Omrin. [*I. Reg.* XVI. 21, 22.]		
		28	2			
3077	*d.*	29	3	Achabo filio Omri nata fuiſſe videtur Athalia; annis 42 antequàm regnaret in Judà filius ipſius Ahaziah. [II. *Chron.* XXII. 2. *cum XXI. 6.*]	3787	927
		30	4			
3079	*d.*	31	5	Omri, mortuo æmulo Thibni, ſolus regnare incipit, anno 31 Aſæ. [*I. Reg.* XVI. 23.]	3789	925
3080	*d.* Jehoſaphato filius Jehoramus naſcitur; annis 32 antequàm illum regni conſortem faceret. (II. *Reg.* VIII. 17. II. *Chron.* XXI. 20.)	32	6	Quum Tirzæ ſex annis regnâſſet Omri, regni ſedem inde tranſtulit Samariam, in monte Somronis à ſe ædificatam, quem à Semero quodam emerat. [*I. Reg. XVI.* 23, 24.]	3790	924
		33	7			
		34	8			
		35	9			
		36	10			
		37	11			
3086	*d.*	38	12. 1.	Omri moritur, & Samariæ ſepelitur. Malo patri ſucceſſit pejor filius Achab: qui ad annum uſque 22 regno præfuit. [*I. Reg. XVI.* 28, 29.]	3796	918
3087	*d.* Aſa anno regni 39 ex pedum doloribus ægrotans, ad medicos, non ad Deum recurrit. [II. *Chron.* XVI. 12.]	39	2		3797	917
		40	3			
		41	4			
3090	*c.* Aſa anno regni 41 (deſinente) mortuus, in cubili ſpeciebus aromaticis impleto, quod ſibi in civitate Davidis paraverat, ſepultus eſt. [II. *Chron.* XVI. 13, 14.] Bono patri melior ſucceſſit filius Jehosaphat: qui anno Achabi 4 (deſinente) regnum ſuſcipiens, annis 25 illud tenuit. (*I. Reg.* XXII. 41, 42. II. *Chron. XX.* 31.)	1	5		3800	914
		2	6			
3092	*c.* Jehoſaphat, regno confirmato, atque excelſis & lucis amotis, anno regni ſui 3 Levitas cum Principibus ad populum inſtituendum per civitates mittendos curat: dum Deus hoſtium alios cohibet, alios ei ſubjicit. [II. *Chron. XVII.* 7.]	3	7		3802	912

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Iulianæ	Anno ante æram Chriſtia.
		4	8			
		5	9			
		6	10			
		7	11			
3097	*d.* Athalia filia Achabi regis Iſraëlis, nupta Jehoramo filio Jehoſaphati regis Judæ, (quæ affinitas illa eſt, quâ Jehoſaphatum Achabo ſe junxiſſe, Scriptura memorat; *II. Chron. XVIII.* 1.) Ahaziam illi peperit; qui annos 22 natus, illi in regno poſteà ſucceſſit. [*II. Reg.*VIII. 18, 26,27. *II. Chron.* XXII, 2. *cum* XXI. *6.*]	8	12		3807	907
		9	13			
3099	*a.* Jubilæus *undecimus.*	10	14		3808	906
		11	15			
		12	16			
		13	17			
3103	*c.*	14	18	Ben-hadad rex Syriæ, congregatis omnibus copiis ſuis, & 32 regulis ſecum, Samariam obſidet: unde magnâ acceptâ plagâ, fugatus receſſit. [*I. Reg. XX.*]	3813	901
3104	*d.*	15	19	Vertente anno, aſcendit iterùm Ben-hadad Aphekum in bellum contra Iſraëlitas: ubi, maximâ clade affectus, Achabo ſe dedidit. Quem Achab honorificè accepit, & fœdere icto dimiſit: ob quod pœna illi à Deo per prophetam eſt denunciata. [I. *Reg.* XX.] Unde per *triennium* inter Syrian & Iſraëlem belli ceſſatio fuit. [I. *Reg.* XXII. 1.]	3814	900
3105		16	20	Achab, recuſatâ ſibi à Nabotho vineâ, æger decumbit. Jezebel, ejus uxor, Nabothum falſis teſtibus oppreſſum lapidari curat; & Achabum in vineæ poſſeſſionem mittit. Quam ob rem Elias propheta Achabo cum totâ ejus poſteritate & ipſi Jezebelæ excidium denunciat. Achab exterrefactus, temporariâ pœnitentiâ ſententiæ executionem prorogat. [I. *Reg.* XXI.]	3815	899
3106	*d.* Jehoſaphatus, Achabi exemplo, Jehoramum filium ſuum Proregem inſtituit. Unde Jehoram Achabi filius, qui fratri Achaziæ in regno Iſraëlitico anno 18 Jehoſaphati ſucceſſit, [*II. Reg.* III. 1.] anno 2 Jehoram filii Jehoſaphati regnare cœpiſſe dicitur. [*II. Reg. I.* 17.]	17	21. 1	Achab, anno 17 Jehoſaphati, filium ſuum Achaziam Regem, vel potiùs Proregem, conſtituit. [I. *Reg.* XXII. 51.]	3816	898
3107	*d.* Jehoſaphatus ad inviſendum Achabum, anno tertio poſt pacem ab eo cum Syris initam exacto, deſcendens; ad oppugnationem Ramotharum Gileadis ab eo invitatur: cui obſecundans, non ſine magno vitæ diſcrimine inde elabitur. [*I. Reg.* XXII. 2. *II. Chron.* XVIII.] Domum reverſus, quòd regi improbo auxiliatus fuiſſet, à Prophetâ Jehu filio Hanani reprehenditur. [*I. Chron.* XIX. 1, 2.]	18	22. 2	Achab, adjuncto ſibi Jehoſaphato, ad oppugnationem Ramotharum Gileadis profecturus, & 400 ſuos Pſeudoprophetas & Michaiam verum Dei prophetam de eventu conſulit: illis omnia fauſta, hoc certam illi cladem prædicente. Juxta cujus verbum, is in prælio, licèt diſſimulato habitu pugnans, occiditur. & Samariæ ſepelitur. [I. *Reg.* XXII. II. *Chron.* XVIII.] Eo mortuo, Moab ab Iſraële defecit: [II. *Reg.* I. 1. & III. 5.] quæ inde à Davidis temporibus eidem ſubjecta fuerat. [II. *Sam.* VIII. 2.]	3817	897
3108	*a.* Cùm pararet claſſem Jehoſaphatus quæ Ophirum proficiſceretur auri causâ, & Achazia impius Achabi filius expeditionis vellet eſſe ſocius: primùm quidem non acquievit; [*I. Reg.* XXII. 49.] ſed tandem perſuaſus eſt. Ideò Deus, per prophetam Eliezer,					

filium Achazia,

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V.	Anno Periodi Julian.	Anno ante æram Christian.
	filium Dodavæ, illum reprehendit, & naves ejus confregit. [II. *Chron.* XX. 35, 36, 37.]					
	b.			Achazia, rex Iſraëlis, per quendam clathrum in cœnaculo ſuo Samariæ cadens, ægrotavit: & de ſanitate recuperandâ Baal-zebubum Deum Ekronitarum conſuluit. Elias propheta duos præfectos quinquagenis, cum quinquagenis eorum, ab Achaziâ ad ipſum adducendum miſſos, igne cœleſti conſumpſit. Deinde cum tertio ad Achaziam profectus, mortem illi denunciavit. [II. *Reg.* I.] Quam ille obiit; poſtquàm biennium, partim cum patre, partim ſolus, in regni adminiſtratione exegiſſet. [I. *Reg.* XXII. 51.]	3818	896
	c.			Achaziæ defuncto ſucceſſit in regno frater ipſius Jehoramus Achabi filius, anno Jehoſaphati 18. (deſinente:) & regnavit 12 annis. [II. *Reg.* III. 1.]		
		19	1	Elias curru igneo in cœlum ſublatus eſt: in munere prophetico ſucceſſore Eliſæo relicto. [*II. Reg. II.*]		
3109	*c.*	20	2	Tres reges, Iſraëlis, Judæ atque Edomi [adhuc regi Judæ ſubjecti] conjunctis copiis rebelles Moabitas oppugnant: Eliſæo propheta exercitui aquam miraculosè ſubminiſtrante, & victoriam promittente. Meſah rex Moabitarum, Kir-hareſethæ ſe cum ſuorum reliquiis includere coactus, eruptione inde factâ filium regis Edomæorum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo [eáque de causâ, *Amoſi c.* II. 1. rex Edomæorum appellatur] cepit, & cum in holocauſtum ſuper murum obtulit. [II. *Reg. III.*]	3819	895
		21	3			
		22	4			
3112	*c.* Jehoſaphat, jam ſenior, regni & familiæ ſuæ rebus componendis intentus, reliquis quidem filiis dona multa, cum civitatibus munitis in Judâ, diſtribuit: maximum verò natu Jehoramum (cui anteà vicariam poteſtatem communicaverat) regni ſecum conſtituit conſortem, Jehorami Iſraëlitici regis anno 5, quo per 8 annos ille potitus eſt. (II. *Chron.* XXI. 2, 3, 5, 20. II. *Reg.* VIII. 16, 17.)	23. 1	5		3822	892
		24. 2	6			
		25. 3	7			
3115	*c.* Jehoſaphato mortuo, & in civitate Davidis ſepulto, (I. *Reg.* XXII. 50. II. *Chron.* XXI. 1.) optimi regis peſſimus filius Jehoramus, ſolus per quadriennium regnavit: qui in regno ita confirmatus, omnes fratres ſuos, & aliquos etiam è principibus Iſraëlis interfecit. (II. *Chron.* XXI.) Edomæi, qui à diebus Davidis (*II. Sam.* VIII. 14.) Judæ ſuberant, jam defecerunt: &, licèt à Jehoramo percuſſi, à jugo tamen ipſius (juxta Iſaaci vaticinium, *Geneſ.* XXVII. 40.) deinceps penitùs ſeſe liberarunt. Libna quoque Sacerdotum in tribu Judæ civitas, [*Joſu.*XXI.13.] eodem tempore defecit. [*II. Reg. VIII.* 20, 21, 22. *II. Chron. XXI.* 8, 9, 10.]	4	8		3825	889

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraëlis.	MUNDI V.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſtianam.
3116	*a*. Jehoramus, improbæ uxoris ſuæ Athaliæ conſilia ſecutus, in Judâ ipſiſque Hieroſolymis Baaliticam familiæ ſoceri ſui Achabi idololatriam ſtatuit; & ad eam ſubditos ſuos compulit. Inde ſcripto ab Elia propheta [antequàm aſſumeretur] relicto, objurgatus eſt: pœnarum, quæ inſecutæ ſunt, denunciatione additâ.					
	c. Primùm enim excitavit adversùs eum Philiſtæorum & Arabum turmas: qui in Judæam irrumpentes, abduxerunt omnes facultates quæ inventæ ſunt in domo regis, unà cum filiis & uxoribus ejus; ità ut reliquis omnibus filiis interfectis ſolus illi relictus fuerit eorum minimus, Jehoachaz. [II. *Chron*. XXI.] qui & Achazia & Azaria, ipſius in regno ſucceſſor. (*c*. XXII. 1, 6.)	5	9		3826	888
3117	*c*. Poſt hæc percuſſit Jehoramum Deus inteſtinorum morbo incurabili: quo per biennium cruciatus eſt. (*II. Chron*. XXI. 15, 18, 19.)	6	10		3827	887
3118	*d*. A patre morbo graviter laborante Prorex conſtitutus eſt Achazia, anno 11 Jorami filii Achabi. (II. *Reg*. IX. 29.)	7	11		3828	886
3119	*c*. Jehoram, exeuntibus inteſtinis, miſerè moritur; & in civitate Davidis, ſed non in ſepulchris Regum, ingloriè ſepelitur. (II. *Chron*. XXI. 19, 20.) Succeſſit Achaziah, filius ejus, anno 12 Jorami filii Achabi; & anno 1 regnavit Hieroſolymis. Hic etiam conſiliis improbæ matris Athaliæ & domûs Achabi, poſt mortem patris, auſcultans, cultûs Baalitici patronus extitit. (II. *Reg*. VIII. 25, 27. II. *Chron*. XXII. 1, 2, 3, 4.) Achaziæ natus eſt, ex matre Zibiâ è Beerſheba, filiorum minimus Joash; qui 7 annorum puer Rex poſteà declaratus eſt. (*II. Reg. XI*. 21. II. *Chron. XXIV*. 1.)	8. 1	12		3829	885
3120	*b*.			Adversùs Haſaëlem, Benhadado (utì prædixerat Eliſæus) in regno Syriæ nuper ſuccedentem, Jehoramus rex Iſraëlis & Achazia Judæ conjunctas copias Ramothas Gileadis eduxerunt: ubi à Syris percuſſus Jehoramus, ad curanda vulnera Jezreelem ſe ſubduxit. [*II. Reg. VIII*.] Unus è filiis prophetarum ab Eliſæo Ramothas miſſus, Jehu filium Jehoſaphati filii Nimshi in regem Iſraëlitarum unxit: & Dei mandatum de exſcindendâ domo Achabi illi aperit. Qui in caſtris rex à Ducibus confirmatus, Jezreelem properavit: ibique Jehoramum & Jezebelam occidit. [*cap. IX*.] Inde literis Samariam miſſis, Achabi 70 filios jugulandos curavit: factum ſuum populo ex Eliæ prophetiâ probans. Tum, aſſumpto ſecum Jehonadabo filio Rechabi, Samariam ipſe veniens, reliquum totum genus Achabi & omnes Sacerdotes Baalis è medio ſuſtulit. Cultu tamen Baalis abolito, à Jeroboami vitulis aureis non receſſit: ſed illius jam inveteratæ apud Iſraëlitas idololatriæ, annis quibus regnavit *octo & viginti*, patronus extitit. [*cap. X*. 28, 29, 39.]	3830	884
	c. Achazia, ab expedit[illegible] adversùs Hazaëlem Ramothis Gi[illegible]dis reverſus; ad inviſendum Jehoramum Iſraëliticum, ex acceptis vulneribus malè ſe habentem, Jezreelem deſcendit. Ubi Jehu filios cognatorum ipſius miniſtrantes ei & principes Judæ inveniens, interfecit eos: deinde ipſum Achaziam quærens, qui Megiddunem fugerat, in aſcenſu Guris qui eſt ad Jiblehamum (in tribu Manaſſis) deprehenſum, in cu[illegible]u percuti mandavit. Qui inde à ſervi[illegible] ſuis deportatus, cum patribus ſuis ſepultus eſt in					

Anno Mundi	ÆTAS	Anni Regum Judæ	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Annos ante æram Christi
	civirate Davidis. [II. *Reg.* IX. *II. Chron.* XXII.] Samariam quoque pergens Jehu, & 42 agnatis Achaziæ occurrens, qui Jezreelem deſcenſuri erant ad ſalurandum filios regis, eos ad unum omnes jugulandos curavit. [*II. Reg. X.* 13, 14.]					
	ATHALIA, filia Achabi, videns mortuum eſſe filium ſuum Achaziam, occupato regno, totum ſemen regium domûs Judæ perdidit. Verùm Jehoſheba Jorami regis filia, & Jehoiadæ Sacerdotis primarii uxor, Joashum infantem, Achaziæ fratris ſui filium, cædi cum nutrice ſua ſubductum, per *ſex* annos quibus Athalia dominata eſt in domo Dei abſcondit. [II. *Reg.* XI. 1, 2, 3. *II. Chron.* XXII. 10, 11, 12.]	1	1			
		2	2			
		3	3			
		4	4			
		5	5			
		6	6			
3126	*c.* Jehoiada Sacerdos JOASUM ſeptennem populo producit, regem ungit, Athaliam occidit, & cultum Dei inſtaurat: æde Baalis everſâ, & Matthane ſacerdote illius ante ipſa altaria trucidatô. [*II. Reg.* XI. 4, -21. *II. Chron.* XXIII. 1, -21.] Joas verò, anno 7 Jehu incipiens, annis 40 regnavit Hieroſolymis: (*II. Reg.* XII. 1. *II. Chron.* XXIV. 1.) quadrageſimi tamen anni diebus tantùm paucis delibatis.	1	7		3836	878
		2	8			
		3	9			
		4	10			
		5	11			
		6	12			
		7	13			
		8	14			
		9	15			
		10	16			
		11	17			
		12	18			
		13	19			
		14	20			
3140	*c.* Amaſias, ex Joaſo rege & Jehoadanâ Hieroſolymitanâ naſcitur. Erat enim 25 annorum, cùm regnare inciperet. (*II. Reg.* XIV. 2. *II. Chron.* XXV. 1.)	15	21		3850	864
		16	22			
		17	23			
		18	24			
		19	25			
		20	26			
		21	27			
3147	*d.* Joas Sacerdotes, ex collectâ viritim pecuniâ, Templum Dei reſarcire jubet. (*II. Reg.* XII. *II. Chron.* XXIV.)	22	28		3857	857
3148	*a.* Jubilæus *duodecimus.* *c.* Joas, lentè in Templo reſtaurando procedentibus Sacerdotibus, anno regni 23 à Jehoiadâ Sacerdote primario, & aliis opus perficiendum curat. (II. *Reg.* XII. 6, 7. II. *Chron.* XXIV. 5, 6.)	23	1	JEHOACHAZ patri Jehu defuncto ſuccedit, anno 23 Joaſi filii Achaziæ; & annis 17 regnat. (II. *Reg.* XIII. 1.) Cujus diebus omnibus Hazaël [illegible] Syriæ Iſraëlitas oppreſſit: (*c.* XIII. [illegible] 22.) crudelitatem in illos exercens [illegible] Eliſæus propheta prædixerat. (*c.* [illegible] 12.)	[illegible]	[illegible]

Anno Mundi		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Christi.
		24	2			
		25	3			
		26	4			
		27	5			
		28	6			
		29	7			
		30	8			
		31	9			
		32	10			
		33	11			
		34	12			
		35	13			
		36	14			
		37	15			
3163	c.	38	16. 1	JOAS filius Jehoachazi à patre regni particeps factus eſt, anno 37 [deſinente] Joaſi regis Judæ: & 16 regnavit annis. [II. *Reg.* XIII. 10.]	3873	841
3164	c. Zacharias Sacerdos, filius Jehoiadæ, Iſraëlitas ad idololatriam poſt mortem patris ſui lapſos reprehendens, lapidibus ex præcepto Regis obrutus ab eis eſt in atrio domûs Domini. [II. *Chron.* XXIV.]	39	17. 2		3874	840
3165	c. Vertente anno, copiæ Hazaëlis regis Syriæ, quamlibet exiguæ, Judam & Hieroſolymam invadentes, perdiderunt omnes principes populi, & omnem prædam eorum ad regem ſuum miſerunt. Cùm autem diſceſſiſſent illæ à Joaſo, quem morbis graviſſimis laborantem reliquerunt; conjuratione factâ ſervi ipſius, Zachariæ cædem ulti, in lecto decumbentem trucidârunt, ineunte regni ſui anno quadrageſimo. [II. *Chron.* XXIV. 1, 23, *indéque ad fin. cum II. Reg. XII.* 1, 17. *ad fin.*] Cui ſuccedens filius AMASIAS anno Joaſi Iſraëlitici 2 (deſinente) regnavit 29 annos. [II. *Reg.* XIV. 1, 2.] qui in regno confirmatus, ſervos ſuos interfecit, qui percuſſerant regem patrem ſuum: parcens tamen ipſorum liberis, juxta legem à Deo per Moſem præſcriptam. [*ibid.* 5, 6. *II. Chron. XXV.* 3, 4.]	40. 1	3	Jehoachaz filius Jehu mortuus eſt, & Samariæ ſepultus; quum annis 17 regnâſſet. [II. *Reg.* XIII. 1, 9.] Joas verò rex, non longè poſt patris exequias, Eliſæum prophetam jamjam moriturum inviſiſſe videtur: quem lachrymabundus de miſero regni ſtatu conſulens, tribus vicibus percutiendos ab ipſo fuiſſe Syros, reſponſum accepit. [*Ibid. à verſ.* 14. *ad* 20.]	3875	839
		2	4			
		3	5			
3168	c.	4	6	Jeroboamus II. à patre Joaſo, ad bellum Syriacum profecturo, (in quo gerendo Benhadadum, qui patri Hazaëli in regno Syriæ ſucceſſerat, tribus præliis vicit; & civitates, à patre Jehoachazo amiſſas, è manu illius recuperavit. [II. *Reg. XIII.* 25.] in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur: ut câ ratione, Jeroboami hujus anno 27 Azarias rex Judæ regnare cœpiſſe intelligatur. [II. *Reg. XV.* 1.]	3878	836
		5	7			
		6	8			
		7	9			
		8	10			
		9	11			
		10	12			
		11	13			
		12	14			
		13	15			
3178	c. Amaſiæ regi uxor Jecholia Hieroſolymitana filium Uzziam ſive Azariam peperit: utpote 16 ætatis annos agentem,	14	16		3888	826

quum Joas

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraëlis	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtian.
	quum poſt patrem regnare inciperet. [II. *Reg.* *XV.* 2. II. *Chron.* XXVI. 2.] Amaſias, victoriâ adversùs Edomæos nuper partâ inſoleſcens, anno hoc regni ſui 14, (ut eſt apud Joſephum, libro *IX.* Antiquit. cap. X.) Joaſum regem Iſraëliticum provocans, inito apud Bethshemeshum prælio, ſuperatur & capitur: ſed gravi mulctâ affectus, datis obſidibus, dimittitur. [*II. Reg.* *XIV.* II. *Chron.* *XXV.*]			Joas rex, victo & capto Amaſiâ rege Judæ, perrupit in muro Hieroſolymorum, à porta Ephraimi uſque ad portam angularem, quadringentos cubitos: deinde, acceptis domûs Domini & regiæ theſauris omnibus, Samariam reverſus eſt. [*II. Reg.* *XIV.* 13, 14. *II. Chron.* *XXV.* 23. 24.]		
3179	c.	15	1	Annis verò 15 ante mortem Amaſiæ defuncto Joaſo; ſuccedens filius JEROBOAMUS, ab anno ejuſdem 15 per annos 41 regnum Samaritanum obtinuit. [II. *Reg.* XIV. 23.] Per hunc ſervavit Deus Iſraëlem: recuperatâ illi Damaſco & Hamathâ (quæ jure ad tribum Judæ pertinuerant; II. *Sam.* VIII. 6. II. *Chron.* VIII. 3.) & antiquo illius termino (*Num.* *XIII.* 21.) ab aditu Hamathæ uſque ad mare campeſtrium: ſecundùm verbum Domini, quod locutus fuerat per Jonam filium Ammitthai prophetam. (II. *Reg.* *XIV.* 25, 27, 28.)	3889	825
		16	2			
		17	3			
		18	4			
		19	5			
		20	6			
		21	7			
		22	8			
		23	9			
		24	10			
		25	11			
		26	12			
		27	13			
		28	14			
3194	c. Amaſias, factâ Hieroſolymis adversùs eum conjuratione, Lacishum fugit: ubi interfectus eſt, & inde deportatus ad ſepulturam in civitatem Davidis. [II. *Reg.* *XIV.* 19, 20. II. *Chron.* *XXV.* 27, 28.]	29	15		3904	810
	Cui ſuccedens filius UZZIAS ſive AZARIAS anno 27 Jeroboami Iſraëlitici (ex quo regni paterni particeps ille factus eſt; ut ſuprà, anno Mundi 3168.) annis 52 regnavit Hieroſolymis. [II. *Reg.* *XV.* 1, 2.] Sub hoc non minùs floruit regnum Judæ, quàm ſub æquali ejus Jeroboamo II regnum Iſraëlis. Quamdiu enim Zachariæ conſilia ſecutus, pietati ſtuduit; Dei præſidio fultus, Philiſtæos & alios vicinos hoſtes ſubjecit & regnum confirmavit: ut fuſiùs in *II. Chron.* XXVI. *à verſu* 2. *ad* 16. exponitur.	1	16			
		2	17			
		3	18			
3197	a. Jubilæus *decimus tertius*, duorum florentiſſimorum Regum tempore actus: ſub quibus etiam inſignes Prophetæ in utroque regno claruerunt, ut in Judâ, Evangelicus ille propheta *Eſaias* filius Amotzi: (*Eſai.* I. 1.) & *Joël* filius Pethuelis; quem ante *Amoſum* docuiſſe ex eo colligit Codomanus, quòd in fine primi capitis prædicat ſiccitatem, quam	4	19	In regno Iſraëlis prophetârunt, *Jonas* filius Ammitthai, & *Hoſea* filius Beeri. Jonas è Gatho-Chepheris fuit, (II. *Reg.* XIV. 25.) oppido tribûs Zabulonis, (*Joſ.* XIX. 13.) *in Galilæâ* gentium. (*Eſai.* IX. 1.) quod obiter notandum, adversùs Phariſæorum illud ad Nicodemum. (*Joh.* VII. 52.) *Scrutare,*	3906	808

Anno Mundi		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtia.
	in 4 capite Amos fruſtra eveniſſe conqueritur. *Amoſus* autem, qui in Judæâ inter pecuarios Tekoanos fuit, ad propheticum munus in regno Iſraëlitico obeundum miſſus eſt, biennio ante terræ motum, qui horum ipſorum regum, Uzziæ & Jeroboami, diebus contigit. [*Amos* I. 1. *Zachar.* XI. 5.]			*& ſcito, ex Galilaâ Prophetam non fuiſſe ſuſcitatum.* Hic verò regnante (ut videtur) *Joaſo*, quando Syrorum oppreſſione *Iſraël jactatus erat valdè, & nihil erat concluſum nihilque derelictum, & nemo erat adjutor Iſraëli*; à filio ejus Jeroboamo regnum ex eorum poteſtate vindicandum prædixerat. [II. *Reg. XIV.* 25, 26.] & ad Aſſyriorum metropolim Niniven poſteà miſſus, prædicatione ſua & regem & populum ad pœnitentiam adduxit. [*Jon.* III. *Matth.* XII. 41.] *Hoſeas* regnante Jeroboamo, ſub quo regnum Iſraëliticum maximè floruit, ruinam ejus prædixit: quam ut & ipſe videret, miniſterium ejus ad Ezekiæ uſque tempora productum effecit; [*Hoſ.* I. 1.] cujus anno 6, regnum illud finem ſortitum eſt. [*II. Reg.* XVIII. 10.] His & tertius acceſſit *Amos*, è Judæa, à ſequendo grege, ad prophetandum apud populum Iſraëliticum vocatus. [*Amos.* I. 1. VII. 14, 15.] Quam ob cauſam ab Amaſia ſacerdote Bethelis apud Jeroboamum regem Iſraëlis accuſatus, & in Judæam redire juſſus, Dei ſententiam hanc adversùs eum pronunciavit. *Uxor tua in ipſa civitate ſcortabitur, & filii tui filiaque tua gladio cadent, & terra tua funiculo dividetur; tu verò in terrâ immundâ* (Aſſyriâ ſc.) *morieris, cum Iſraël omninò migrabit à terra ſua.* (c. VII. 10, 12, 13, 17.)		
		5	20			
		6	21			
		7	22			
		8	23			
		9	24			
		10	25			
		11	26			
		12	27			
		13	28			
3207		14	29	In Lydiâ, ex Heraclidarum genere, Ardyſus regnavit, ann. 36. [*Euſeb. Chron.*]	3917	797
		15	30			
		16	31			
3210		17	32	Regnum Macedonicum, à Carano Heraclidâ cœptum eſt.	3920	794
		18	33			
		19	34			
3213	c. Eclipſis Solis facta eſt, digitorum circiter 10, anno Periodi Julianæ 3923, Junii 24, in feſtivitate *Pentecoſtes*; altera, digitorum 12 ferè, viceſimo pòſt anno, Periodi Julianæ 3943, Novembris 8, in diebus feſti *Tabernaculorum*: & tertia, plus quàm 11. digitorum, anno ſequente, Periodi Julianæ 3944, Maii 5, in feſto *Azymorum*. Quò videndum an non ſpectet prophetia illa *Amos* VIII. 8, 9, 10. *Erit die illo, dictum Domini Jehovæ, efficiam ut ſol occidat in meridie; & obtenebrabo terram die lucido: & commutabo dies feſtos veſtros in luctum, omniáque cantica veſtra in lamentationem.* Quam ut ſenſu allegorico ad tenebras, quæ in feſto Paſchatis tempore paſſionis Dominicæ contigerunt, Chriſtiani Patres accommodârunt: ita & in tribus hiſce ingentibus	20	35		3923	791

Eclipſibus

Mortuo

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſti.
	Ecliptibus trium feſtivitatum, in quibus omnes maſculi Hieroſolymis comparere tenebantur coram Domino, dies obſcurantibus, ſenſu literali completam fuiſſe nihil vetat. Ut quemadmodum apud Græcos primus *Thales* ex ſcientiâ aſtronomicâ (*infrà ad ann. M.* 3403.) ita apud Hebræos primus *Amos*, ex revelatione Spiritûs ſancti, Solares Eclipſes prædixiſſe videatur.					
		21	36			
		22	37			
		23	38			
		24	39			
		25	40			
3220	c.	26	41	Mortuo Jeroboamo; ſub quo ad ſummum culmen perductum eſt regnum Iſraeliticum, in præcipitium cœperunt ruere omnia: motibus illis exortis, qui ruinæ, domûs Jeroboami primùm, deinde regni totius, fuerunt prævii; prout in VII. & VIII. Amoſi capite prædictum fuerat.	3930	784
		27	1	Quo turbulento rerum ſtatu, ad ἀναρχίαν res eſt perducta; undecim annorum & dimidii continuatam ſpatio. Ejuſmodi enim INTERREGNUM Synchroniſmus Regum hic poſtulat: ut Zachariæ filii Jeroboami menſes ſex 38°, & interfectoris ipſius Shallumi menſis unicus 39° Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ anno reſpondeant. [II. *Reg.* XV. 8, 13.]		
3221	c. Uzziæ regi uxor Jeruſha, Zadoki filia, Jothamum peperit. Qui, patre leprâ percuſſo & abs hominum conſortio excluſo, præerat domui regis & judicavit populum terræ: atque ei defuncto in regno ſucceſſit, annos 25. tantùm ætatis agens. [*II.* Reg. *XV.* 5, 33. II. *Chron. XXVI.* 21. & *XXVII.* 1, 8.] Unde colligi poterit; Menachemo demùm Iſraeliticum regnum obtinente, Uzziam ſenem in Judæâ Sacerdotium invadentem plagâ illâ affectum fuiſſe: contra Judæos (& eos ſecutum Procopium Gazæum, in *Eſai. cap. VII.*) qui circa 25 annum regis Uzziæ factum hoc exiſtimant; ipſo tempore terræ motûs, qui diebus Uzziæ & Jeroboami contigit. [*Amos I.* 1. *Zachar. XI.* 5.] quum Jeroboamo vivente Jothamum nondum natum fuiſſe appareat.	28	2		3931	783
		29	3			
		30	4			
		31	5			
		32	6			
		33	7			
		34	8			
3228	c. Ab æſtate hujus anni, prima Græcorum Chronologorum numeratur OLYMPIAS, quâ Corœbus Eleus vicit ſtadio; Iphitea verò 28, ut ex Ariſtodemi Elei & Polybii ſcriptis oſtendit Julius Africanus. (in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 37, & 216.) Atque hîc apud Ethnicos temporis illud intervallum definit, quod à doctiſſimo Varrone (in Cenſorini de die natali libello) *quia in eo multa fabuloſa referuntur,* μυθικὸν nominatur: incipit illud,	35	9		3938	776

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraëlis	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſtia.
	quod dicitur ἱϛορικὸν, *quia res in eo geſta veris hiſtoriis continentur.*					
		36	10			
		37	11			
3232	*a.*	38	12. 1	ZACHARIAS, filius Jeroboami, quartus & poſtremus ex ſtirpe Jehu, prout à Deo prædictum fuerat, regnavit anno 38 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ, ſex menſium ſpatio. [II. *Reg. XV.* 8, 12. *cum X.* 30.]	3941	773
c.		39		Poſt tempus verò illud ſemeſtre, à Shallumo filio Jabeshi interfectus eſt coram populo: (*II.Reg.XV.* 10.) cujus mortem diræ illæ calamitates ſubſecutæ ſunt, *Amos* VII. 9. prænunciatæ. *Deſolabuntur excelſa Iſaaci, & ſanctuaria Iſraëlis in ſolitudinem redigentur; quum inſurrexero contra domum Jeroboami gladio.*	3942	772
d.				SHALLUM Jabeshi filius, anno 39. Uzziæ, regnavit menſe unico. (II. *Reg. XV.* 13.) MENACHEM filius Gadi, è Thirzâ Samariam profectus, Shallumum occidit, Tiphſachum cum finibus ſuis percuſſit, & omnes prægnantes ejus diffidit. (II. *Reg. XV.* 14, 16.) A Severo Sulpicio, libro 1. Hiſtoriæ ſacræ, *Manes* hic appellatur; eodem quo *Manes* vel *Manichæus* hæreſiarcha nomine. Utriusque verò nomen paracletum ſive conſolatorem ſignificat.		
3233	*c.* Bocchoris Saïtes in Ægypto regnat annos 44. (*African.*)	40	1	Dum autem per undecim ferè menſes, turbato rerum ſtatu, de regni poſſeſſione Menachemus contendiſſet: ſuſcitavit Deus ſpiritum Pulis regis Aſſyriæ ad invadendam terram Iſraëlis. (*I. Chron.* V. 26. *II. Reg.* XV. 19.) Hic Sardanapali videtur fuiſſe pater (ab eo *Sardan-pul* dicti; ut *Merodach* Babylonius à *Baladane* patre cognomentum *Merodach-Baladan* accepiſſe legitur, *Eſai. XXXIX.* 1.) Julio Africano *Acracarnes*, Euſebio *Ocrazapes*, Stephano Byzantino *Cyndaraxes*, Straboni, Arriano & Suidæ *Anacyndaraxes*, ab aliis verò (apud Athenæum, lib. 12. Dipnoſophiſt.) *Anabaxares* appellatus; conſideratiſque annis ab Africano & Euſebio hujus & filii imperio aſſignatis, atque ab initio Nabonaſari (& quem cum eo conjunctum fuiſſe exiſtimamus) Sardanapali exitu eisdem retrò numeratis; hic ille ipſe quoque fuiſſe videri poſſet, qui prædicatione Jonæ prophetæ ad reſipiſcentiam perductus fuerat. Ut hîc etiam viri Ninivitæ ſurrexerint in judicio cum gente iſtâ: & pœnitentem ethnicum excitaverit juſtus Deus, ad pœnam de impœnitente Iſraële repoſcendam. Dedit autem ei Menachem mille talenta argenti; ut eſſet adjumento ſibi ad confirmandum regnum in manu ipſius (II. *Reg.* XV. 19, 20.) quò à nonnullis refertur illud, *Hoſ.* V. 13. *Cùm videret Ephraim morbum ſuum, & Juda ulcus ſuum; abiit Ephraim ad Aſſyrium, miſitque ad regem Jareb*, ſive regem, qui cum eſſet *propugnaturus.* Menachemus in regno quod occupa-	3943	771

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtian.
				verat ita confirmatus, regnare pacificè cœpit anno 39 (deſinente) Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & per 10 annos regnum obtinuit. (II. *Reg.* XV. 17.)		
		41	2			
		42	3			
		43	4			
3237		44	5	Sardanapalus Aſſyriorum imperium annis 20 obtinet. [*Jul. African. & Euſeb.*] qui in Epitaphio, quod ex Clitarcho apud Athenæum, [lib. XII.] Strabonem (lib. XIV.) & Arrianum (de reb. Alexandri lib. II.) legitur, duas Ciliciæ urbes, *Anchialum & Tarſum*, uno die condidiſſe dicitur.	3947	767
		45	6			
		46	7			
		47	8			
		48	9			
3242	c. Achaz Jothami filius naſcitur: ſiquidem 20 annorum fuit quum regnare inciperet. [*II. Reg. XVI.* 2. II. *Chron. XXVIII.* 1.] Quia verò 16 tantùm annis regnavit, & ipſo moriente filius Ezechias dicitur fuiſſe 25 annorum; unde ſequeretur filium habuiſſe Achazum, cùm undecim tantùm annos eſſet natus: ideò Tremellius Achazum 20 annos natum fuiſſe interpretatur, non cùm ipſe, ſed cùm pater Jotham regnare inciperet.	49	10		3952	762
3243	c.	50	1	PEKAHJA patri Menachemo defunčto ſuccedit, anno 50 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & regnavit biennio. (II. *Reg.* XV. 23.)	3953	761
	Halyattes ſenior, in Lydiâ regnavit annos 14. [*Euſeb. Chronic.*]	51	2			
3245	c.	52	1	PEKAH Remaliæ filius, interempto Samariæ Pekahjâ in palatio regio, regnavit pro eo annis 20, ab anno 52 Azariæ regis Judæ. [II. *Reg.* XV. 25, 27.]	3955	759
3246	a. Jubilæus *decimus quartus*: quo vidit Eſaias gloriam Domini, ſedentis in ſolio & ſtipati ſatellitio Angelorum *τρισάγιον* accinentium; obdurato deinceps & occæcato magìs ac magìs populo Judaico, ne intelligeret verba Prophetarum & converteretur & ſanitas obveniret ei. [*Eſai. VI. Joh. XII.* 40, 41.]					
	Contigit hæc viſio anno quo mortuus eſt rex Uzzia: [*Eſai. VI.* 1.] cui in civitate Davidis & agro ſepulchrali regum condito (ſed ſeorſim ab aliis, quia leproſus erat) ſucceſſit filius JOTHAMUS anno 2° Pekæ regis Iſraëlis; & 16 annis regnavit Hieroſolymis. [II. *Reg.* XV. 7. 32, 33. *II. Chron.* XXVI. 23. & XXVII. 1, 8.]	1	2		3956	758
	Hic pugnans contra regem Ammonitarum prævaluit: ita ut per triennium tributum illi penderent. [II. *Chron.* XXVII. 5.]					
	Sub eo, & duobus ejus ſucceſſoribus, Mica Moraſthites (ſimul cum Eſaiâ & Hoſeâ) Propheticum ſuum munus obiit. [*Mich. I.* 1.] Sub eo etiam à Nahumo prophetâ ſubverſionem Aſſyriorum & Ninives prædičtam, & poſt 115 annos completam fuiſſe, Joſephus (libro 9. Antiquit. cap. 11. al. 12.) affirmat: quum*& complemento tempus aſſignatum					

minimè Aradus

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtianam.
	reformato, civitates Judæ contra hoſtes munivit. [*c.* XIV.]	6	4			
3055	*d.* Aſæ natus eſt Jehoſaphatus, ex matre Azuba, qui poſteà annorum 35, ipſi in regno ſucceſſit. [*I. Reg.* XXII. 42. *II. Chron.* XX. 31.]	7	5		3765	949
		8	6			
		9	7			
		10	8			
		11	9			
		12	10			
		13	11			
		14	12			
3063	*c.* Anno 15 Aſæ ineunte, Zerach Æthiops cum innumero exercitu Cushæorum ſuorum (Arabiam Petræam & Deſertam, ut videtur, incolentium) atque Lubæorum numero 1000000, (præter eos qui è curribus pugnabant) Judæam invadit. Quibus occurrens Aſa, cum 300000 è Juda & 280000 è Benjamine; Dei nomine invocato, eos fuſos cæſóſque ſpoliat. Deinde ab Azaria propheta incitatus, ſubditos ſuos & Iſraëlirarum qui ad eum defecerant plurimos Hieroſolymam congregavit menſe tertio, (in quem feſtum Pentecoſtes incidit:) ubi ſacrificârunt Domino de præda, boves 700, & pecudum ſeptem millia, fœdúſque cum Deo ſolenniter renovarunt. Aſa quoque inceptam regni reformationem perſecutus, Mahacam aviam ſuam idololatriæ patronam amovit ne eſſet Auguſta: & res à ſe & patre ſuo conſecratas in domum Dei intulit. (II. *Chron.* XIV. 9. XV. 1, 10, 11, 12, 16. XVI. 8.)	15	13		3773	941
3064	*c.*	16	14	Baaſa, cùm videret Aſam religionem inſtaurâſſe, & multos in regno ſuo ad eum defeciſſe, ut in fœdus Dei convenirent: [*II. Chron. XV.* 9.] bellum cum eo habuit omnibus diebus ſuis. [*I. Reg. XV.* 16, 32.] indéque hoc anno, qui 36 regni Aſæ (id eſt, regni Judæ ab Iſraële diviſi, quod tum obtinebat Aſa) numeratur, aſcendens contra Judam, ædificavit Ramam: ne ſineret egredi aut regredi quemquam ad Aſam regem Judæ. [*II. Chron. XVI.* 1.]	3774	940
	d. Aſa mercede conduxit Ben-hadadum regem Syriæ ad impediendum Baaſam: atque ex lapidibus & lignis ab eo Ramam comportatis Gebam & Mizpam ædificavit. Idem Hananem prophetam, ob imploratum regis Syriæ auxilium ipſum reprehendentem, in carcerem conjecit: & quoſdam etiam è populo oppreſſit tempore illo. [*II. Chron. XVI.*]			Ben-hadad rex Syriæ, miſſis copiis ſuis contra civitates Iſraëlis, percuſſit Ijonem Asheritarum, Danem Danitarum, Abel-bethmaacam Manaſſitarum, & tractum Cinnereth cum totâ terrâ Naphthali. Unde deſtitit Baaſa ab ædificanda Rama, & Thirzæ reſedit. [*I. Reg. XVI.* 20, 21. *II. Chron. XVI.* 4, 5. *cum Eſai. IX.* 1.] Fuit autem Benhadad iſte filius Tabrimmonis, filii Hezjonis, (I. *Reg. XV.* 18.) ſive Rezonis, primi Syrorum Damaſcenorum regis; à quo *Hadadi* nomen ad poſteros traductum fuiſſe ſcripſit Nicolaus Damaſcenus, apud Joſephum lib. 7. Antiquit. cap. 6. (al. 5.) ubi quod Nicolaus ait, eorum *tertium, cladem avi temporibus acceptam redimere volentem, expeditione contra Judæos factâ Samariam vaſtaviſſe*; de invasâ à Benhadado, Achabi temporibus, Samariâ Joſephus interpretatur. *Vid. ſup. an. Mundi* 2960. *& infrà an.* 3103.		

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſti
		17	15			
		18	16			
		19	17			
		20	18			
		21	19			
		22	20			
		23	21			
		24	22			
		25	23			
3074	*d.*	26	24. 1	Baaſæ defuncto, & Tirzæ ſepulto, filius Ela ſucceſſit anno 26 Aſæ. [1. *Reg.* XVI. 8, 9, 10.]	3784	930
3075	*d.*	27	2	Anno 2 Elæ, 27 Aſæ, Ela cum tota familia Baaſæ, è medio tollitur à Zimri: qui Tirzæ diebus 7 regnum occupavit. Sed populus caſtra habens contra Gibbethonem Philiſtæorum, regem conſtituit Omrin principem militiæ: quo Tirzam obſidente, Zimri ſe cum domo regiâ combuſſit. (I. *Reg.* XVI. 15, 16, 17, 18.)	3785	929
	d.		1	Schiſmate in populo Iſraelitico orto; pars una Thibnin Ginathi filium conſtituit regem, pars altera ſecuta eſt Omrin: ſed firmior erat populus qui ſequebatur Omrin. [*I. Reg.* XVI. 21, 22.]		
		28	2			
3077	*d.*	29	3	Achabo filio Omri nata fuiſſe videtur Athalia; annis 42 antequàm regnaret in Judâ filius ipſius Ahaziah. [II. *Chron.* XXII. 2. *cum XXI. 6.*]	3787	927
		30	4			
3079	*d.*	31	5	Omri, mortuo æmulo Thibni, ſolus regnare incipit, anno 31 Aſæ. [*I. Reg.* XVI. 23.]	3789	925
3080	*d.* Jehoſaphato filius Jehoramus naſcitur; annis 32 antequàm illum regni conſortem faceret. (II. *Reg.* VIII. 17. II. *Chron.* XXI. 20.)	32	6	Quum Tirzæ ſex annis regnâſſet Omri, regni ſedem inde tranſtulit Samariam, in monte Somronis à ſe ædificatam, quem à Semero quodam emerat. [*I. Reg. XVI.* 23, 24.]	3790	924
		33	7			
		34	8			
		35	9			
		36	10			
		37	11			
3086	*d.*	38	12. 1.	Omri moritur, & Samariæ ſepelitur. Malo patri ſucceſſit pejor filius Achab: qui ad annum uſque 22 regno præfuit. [*I. Reg. XVI.* 28, 29.]	3796	918
3087	*d.* Aſa anno regni 39 ex pedum doloribus ægrotans, ad medicos, non ad Deum recurrit. [II. *Chron.* XVI. 12.]	39	2		3797	917
		40	3			
		41	4			
3090	*c.* Aſa anno regni 41 (deſinente) mortuus, in cubili ſpeciebus aromaticis impleto, quod ſibi in civitate Davidis paraverat, ſepultus eſt. [II. *Chron.* XVI. 13, 14.] Bono patri melior ſucceſſit filius Jehosaphat; qui anno Achabi 4 (deſinente) regnum ſuſcipiens, annis 25 illud tenuit. (*I. Reg.* XXII. 41, 42. II. *Chron. XX.* 31.)	1	5		3800	914
		2	6			
3092	*c.* Jehoſaphat, regno confirmato, atque excelſis & lucis amotis, anno regni ſui 3 Levitas cum Principibus ad populum inſtituendum per civitates mittendos curat: dum Deus hoſtium alios cohibet, alios ei ſubjicit. [II. *Chron. XVII.* 7.]	3.	7		3802	912

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Iulianæ	Annos ante æram Chriſtia.
		4	8			
		5	9			
		6	10			
		7	11			
3097	*d.* Athalia filia Achabi regis Iſraëlis, nupta Jehoramo filio Jehoſaphati regis Judæ, (quæ affinitas illa eſt, quâ Jehoſaphatum Achabo ſe junxiſſe, Scriptura memorat; *II. Chron. XVIII.* 1.) Ahaziam illi peperit; qui annos 22 natus, illi in regno poſteà ſucceſſit. [*II. Reg.* VIII. 18, 26, 27. *II. Chron.* XXII, 2. *cum* XXI. 6.]	8	12		3807	907
		9	13			
3099	*a.* Jubilæus *undecimus.*	10	14		3808	906
		11	15			
		12	16			
		13	17			
3103	*c.*	14	18	Ben-hadad rex Syriæ, congregatis omnibus copiis ſuis, & 32 regulis ſecum, Samariam obſidet: unde magnâ acceptâ plagâ, fugatus receſſit. [*I. Reg. XX.*]	3813	901
3104	*d.*	15	19	Vertente anno, aſcendit iterùm Ben-hadad Aphekum in bellum contra Iſraëlitas: ubi, maximâ clade affectus, Achabo ſe dedidit. Quem Achab honorificè accepit, & fœdere icto dimiſit: ob quod pœna illi à Deo per prophetam eſt denunciata. [I. *Reg.* XX.] Unde per *triennium* inter Syriam & Iſraëlem belli ceſſatio fuit. [I. *Reg.* XXII. 1.]	3814	900
3105		16	20	Achab, recuſatâ ſibi à Nabotho vineâ, æger decumbit. Jezebel, ejus uxor, Nabothum falſis teſtibus oppreſſum lapidari curat; & Achabum in vineæ poſſeſſionem mittit. Quam ob rem Elias propheta Achabo cum totâ ejus poſteritate & ipſi Jezebelæ excidium denunciat. Achab exterrefactus, temporariâ pœnitentiâ ſententiæ executionem prorogat. [I. *Reg.* XXI.]	3815	899
3106	*d.* Jehoſaphatus, Achabi exemplo, Jehoramum filium ſuum Proregem inſtituit. Unde Jehoram Achabi filius, qui fratri Achaziæ in regno Iſraëlitico anno 18 Jehoſaphati ſucceſſit, [*II. Reg.* III. 1.] anno 2 Jehoram filii Jehoſaphati regnare cœpiſſe dicitur. [*II. Reg. I.* 17.]	17	21. 1	Achab, anno 17 Jehoſaphati, filium ſuum ACHAZIAM Regem, vel potiùs Proregem, conſtituit. [I. *Reg.* XXII. 51.]	3816	898
3107	*d.* Jehoſaphatus ad inviſendum Achabum, anno tertio poſt pacem ab eo cum Syris initam exacto, deſcendens, ad oppugnationem Ramotharum Gileadis ab eo invitatur: cui obſecundans, non ſine magno vitæ diſcrimine inde elabitur. [*I. Reg.* XXII. 2. *II. Chron.* XVIII.] Domum reverſus, quòd regi improbo auxiliatus fuiſſet, à Prophetâ Jehu filio Hanani reprehenditur. [*I. Chron.* XIX. 1, 2.]	18	22. 2	Achab, adjuncto ſibi Jehoſaphato, ad oppugnationem Ramotharum Gileadis profecturus, & 400 ſuos Pſeudoprophetas & Michaiam verum Dei prophetam de eventu conſulit: illis omnia fauſta, hoc certam illi cladem prædicente. Juxta cujus verbum, is in prælio, licet diſſimulato habitu pugnans, occiditur, & Samariæ ſepelitur. [I. *Reg.* XXII. II. *Chron.* XVIII.] Eo mortuo, Moab ab Iſraële defecit: [II. *Reg.* I. 1. & III. 5.] quæ inde à Davidis temporibus eidem ſubjecta fuerat. [II. *Sam.* VIII. 2.]	3817	897
3108	*a.* Cùm pararet claſſem Jehoſaphatus quæ Ophirum proficiſceretur auri causâ, & Achazia impius Achabi filius expeditionis vellet eſſe ſocius: primùm quidem non acquievit; [*I. Reg.* XXII. 49.] ſed tandem perſuaſus eſt. Ideò Deus, per prophetam Eliezer,					

filium | Achazia,

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V. 39	Anno Periodi Iulian.	Anno ante æram Chriſtian.
	filium Dodavæ, illum reprehendit, & naves ejus confregit. [II. *Chron.* XX. 35, 36, 37.]					
	b. *c.*			Achazia, rex Iſraëlis, per quendam clathrum in cœnaculo ſuo Samariæ cadens, ægrotavit: & de ſanitate recuperandâ Baal-zebubum Deum Ekronitarum conſuluit. Elias propheta duos præfectos quinquagenis, cum quinquagenis eorum, ab Achaziâ ad ipſum adducendum miſſos, igne cœleſti conſumpſit. Deinde cum tertio ad Achaziam profectus, mortem illi denunciavit. [II. *Reg.* I.] Quam ille obiit; poſtquàm biennium, partim cum patre, partim ſolus, in regni adminiſtratione exegiſſet. [I. *Reg.* XXII. 51.] Achaziæ defuncto ſucceſſit in regno frater ipſius JEHORAMUS Achabi filius, anno Jehoſaphati 18. (deſinente:) & regnavit 12 annis. [II. *Reg.* III. 1.]	3818	896
		19	1	Elias curru igneo in cœlum ſublatus eſt: in munere prophetico ſucceſſore Eliſæo relicto. [*II. Reg. II.*]		
3109	*c.*	20	2	Tres reges, Iſraëlis, Judæ atque Edomi [adhuc regi Judæ ſubjecti] conjunctis copiis rebelles Moabitas oppugnant: Eliſæo prophetâ exercitui aquam miraculosè ſubminiſtrante, & victoriam promittente. Meſah rex Moabitarum, Kir-hareſethæ ſe cum ſuorum reliquiis includere coactus, eruptione inde factâ filium regis Edomæorum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo [eâque de causâ, *Amoſi c.* II. 1. rex Edomæorum appellatur] cepit, & eum in holocauſtum ſuper murum obtulit. [II. *Reg. III.*]	3819	895
		21	3			
		22	4			
3112	*c.* Jehoſaphat, jam ſenior, regni & familiæ ſuæ rebus componendis intentus, reliquis quidem filiis dona multa, cum civitatibus munitis in Judâ, diſtribuit: maximum verò natu JEHORAMUM (cui anteà vicariam poteſtatem communicaverat) regni ſecum conſtituit conſortem, Jehorami Iſraëlitici regis anno 5, quo per 8 annos ille potitus eſt. (II. *Chron.* XXI. 2, 3, 5, 20. II. *Reg.* VIII. 16, 17.)	23. 1	5		3822	892
		24. 2	6			
		25. 3	7			
3115	*c.* Jehoſaphato mortuo, & in civitate Davidis ſepulto, (I. *Reg.* XXII. 50. II. *Chron.* XXI. 1.) optimi regis peſſimus filius Jehoramus, ſolus per quadriennium regnavit: qui in regno ita confirmatus, omnes fratres ſuos, & aliquos etiam è principibus Iſraëlis interfecit. (II. *Chron.* XXI.) Edomæi, qui à diebus Davidis (*II. Sam.* VIII. 14.) Judæ ſuberant, jam defecerunt: &, licèt à Jehoramo percuſſi, à jugo tamen ipſius (juxta Iſaaci vaticinium, *Geneſ.* XXVII. 40.) deinceps penitùs ſeſe liberarunt. Libna quoque Sacerdotum in tribu Judæ civitas, [*Joſu.*XXI. 13.] eodem tempore defecit. [*II. Reg. VIII.* 20, 21, 22. *II. Chron. XXI.* 8, 9, 10.]	4	8		3825	889

a Jeho-

Adverſus

Anno Mundi.		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraëlis.		Anno Periodi Julianæ.	Ante æram Chriſti.
3116	*a.* Jehoramus, improbæ uxoris ſuæ Athaliæ conſilia ſecutus, in Judâ ipſiſque Hieroſolymis Baaliticam familiæ ſoceri ſui Achabi idololatriam ſtatuit; & ad eam ſubditos ſuos compulit. Inde ſcripto ab Elia propheta [antequàm aſſumeretur] relicto, objurgatus eſt: pœnarum, quæ inſecutæ ſunt, denunciatione additâ.					
	c. Primùm enim excitavit adversùs eum Philiſtæorum & Arabum turmas: qui in Judæam irrumpentes, abduxerunt omnes facultates quæ inventæ ſunt in domo regis, unà cum filiis & uxoribus ejus; ita ut reliquis omnibus filiis interfectis ſolus illi relictus fuerit eorum minimus, Jehoachaz. [II. *Chron.* XXI.] qui & Achazia & Azaria, ipſius in regno ſucceſſor. (*c.* XXII. 1, 6.)	5	9		3826	888
3117	*c.* Poſt hæc percuſſit Jehoramum Deus inteſtinorum morbo incurabili: quo per biennium cruciatus eſt. (*II. Chron.* XXI. 15, 18, 19.)	6	10		3827	887
3118	*d.* A patre morbo graviter laborante Prorex conſtitutus eſt Achazia, anno 11 Jorami filii Achabi. (II. *Reg.* IX. 29.)	7	11		3828	886
3119	*e.* Jehoram, exeuntibus inteſtinis, miſerè moritur; & in civitate Davidis, ſed non in ſepulchris Regum, ingloriè ſepelitur. (II. *Chron.* XXI. 19, 20.) Succeſſit Achaziah, filius ejus, anno 12 Jorami filii Achabi; & anno 1 regnavit Hieroſolymis. Hic etiam conſiliis improbæ matris Athaliæ & domûs Achabi, poſt mortem patris, auſcultans, cultûs Baalitici patronus extitit. (II. *Reg.* VIII. 25, 27. II. *Chron.* XXII. 1, 2, 3, 4.) Achaziæ natus eſt, ex matre Zibiâ è Beersheba, filiorum minimus Joash; qui 7 annorum puer Rex poſteà declaratus eſt. (*II. Reg. XI.* 21. II. *Chron. XXIV.* 1.)	8. 1	12		3829	885
3120	*b.* *c.* Achazia, ab expediti[illegible] adversùs Hazaëlem Ramothis Gi[illegible]dis reverſus; ad inviſendum Jehoramum Iſraëliticum, ex acceptis vulneribus malè ſe habentem, Jezreelem deſcendit. Ubi Jehu filios cognatorum ipſius miniſtrantes ei & principes Judæ inveniens, interfecit eos: deinde ipſum Achaziam quærens, qui Megiddunem fugerat, in aſcenſu Guris qui eſt ad Jiblehamum (in tribu Manaſſis) deprehenſum, in cu[illegible]u percuti mandavit. Qui inde à ſerv[illegible] ſuis deportatus, cum patribus ſuis ſepultus eſt in			Adversùs Haſaëlem, Benhadado (utì prædixerat Eliſæus) in regno Syriæ nuper ſuccedentem, Jehoramus rex Iſraëlis & Achazia Judæ conjunctas copias Ramothas Gileadis eduxerunt: ubi à Syris percuſſus Jehoramus, ad curanda vulnera Jezreelem ſe ſubduxit. [*II. Reg. VIII.*] Unus è filiis prophetarum ab Eliſæo Ramothas miſſus, Jehu filium Jehoſaphati filii Nimshi in regem Iſraëlitarum unxit: & Dei mandatum de exſcindendâ domo Achabi illi aperit. Qui in caſtris rex à Ducibus confirmatus, Jezreelem properavit: ibique Jehoramum & Jezebelam occidit. [*cap. IX.*] Inde literis Samariam miſſis, Achabi 70 filios jugulandos curavit: factum ſuum populo ex Eliæ prophetiâ probans. Tum, aſſumpto ſecum Jehonadabo filio Rechabi, Samariam ipſe veniens, reliquum totum genus Achabi & omnes Sacerdotes Baalis è medio ſuſtulit. Cultu tamen Baalis abolito, à Jeroboami vitulis aureis non receſſit: ſed illius jam inveteratæ apud Iſraëlitas idololatriæ, annis quibus regnavit *octo & viginti*, patronus extitit. [*cap. X.* 28, 29, 39.]	3830	884

Anno Mundi.	*ÆTAS*	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	*MUNDI V.*	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſti.
	civitate Davidis. [II. *Reg.* IX. *II. Chron.* XXII.] Samariam quoque pergens Jehu, & 42 agnatis Achaziæ occurrens, qui Jezreelem deſcenſuri erant ad ſalutandum filios regis, eos ad unum omnes jugulandos curavit. [*II. Reg. X.* 13, 14.]					
	ATHALIA, filia Achabi, videns mortuum eſſe filium ſuum Achaziam, occupato regno, totum ſemen regium domûs Judæ perdidit. Verùm Jehoſheba Jorami regis filia, & Jehoiadæ Sacerdotis primarii uxor, Joashum infantem, Achaziæ fratris ſui filium, cædi cum nutrice ſua ſubductum, per *ſex* annos quibus Athalia dominata eſt in domo Dei abſcondit. [II. *Reg.* XI. 1, 2, 3. *II. Chron.* XXII. 10, 11, 12.]	1	1			
		2	2			
		3	3			
		4	4			
		5	5			
		6	6			
3126	*c.* Jehoiada Sacerdos JOASUM ſeptennem populo producit, regem ungit, Athaliam occidit, & cultum Dei inſtaurat: æde Baalis everſâ, & Matthane ſacerdote illius ante ipſa altaria trucidatò. [*II. Reg.* XI. 4,--21. *II. Chron.* XXIII. 1,--21.] Joas verò, anno 7 Jehu incipiens, annis 40 regnavit Hieroſolymis: (*II. Reg.* XII. 1. *II. Chron.* XXIV. 1.) quadrageſimi tamen anni diebus tantùm paucis delibatis.	1	7		3836	878
		2	8			
		3	9			
		4	10			
		5	11			
		6	12			
		7	13			
		8	14			
		9	15			
		10	16			
		11	17			
		12	18			
		13	19			
		14	20			
3140	*c.* Amaſias, ex Joaſo rege & Jehoadanâ Hieroſolymitanâ naſcitur. Erat enim 25 annorum, cùm regnare inciperet. (*II. Reg.* XIV. 2. *II. Chron.* XXV. 1.)	15	21		3850	864
		16	22			
		17	23			
		18	24			
		19	25			
		20	26			
		21	27			
3147	*d.* Joas Sacerdotes, ex collectâ viritim pecuniâ, Templum Dei reſarcire jubet. (*II. Reg.* XII. *II. Chron.* XXIV.)	22	28		3857	857
3148	*a.* Jubilæus *duodecimus.*					
	c. Joas, lentè in Templo reſtaurando procedentibus Sacerdotibus, anno regni 23 à Jehoiadâ Sacerdote primario, & aliis opus perficiendum curat. (II. *Reg.* XII. 6, 7. II. *Chron.* XXIV. 5, 6.)	23	1	JEHOACHAZ patri Jehu defuncto ſuccedit, anno 23 Joaſi filii Achaziæ; & annis 17 regnat. (II. *Reg.* XIII. 1.) Cujus diebus omnibus Hazaël rex Syriæ Iſraëlitas oppreſſit: (*c.* XIII. 3, 7, 22.) crudelitatem in illos exercens, quam Eliſæus propheta prædixerat. (*c.* VIII. 12.)	3858	856

Anno Mundi		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſtia.
		24	2			
		25	3			
		26	4			
		27	5			
		28	6			
		29	7			
		30	8			
		31	9			
		32	10			
		33	11			
		34	12			
		35	13			
		36	14			
		37	15			
3163	c.	38	16. 1	JOAS filius Jehoachazi à patre regni particeps factus eſt, anno 37 [deſinente] Joaſi regis Judæ: & 16 regnavit annis. [II. *Reg.* XIII. 10.]	3873	841
3164	c. Zacharias Sacerdos, filius Jehoiadæ, Iſraëlitas ad idololatriam poſt mortem patris ſui lapſos reprehendens, lapidibus ex præcepto Regis obrutus ab eis eſt in atrio domûs Domini. [II. *Chron.* XXIV.]	39	17. 2		3874	840
3165	c. Vertente anno, copiæ Hazaëlis regis Syriæ, quamlibet exiguæ, Judam & Hieroſolymam invadentes, perdiderunt omnes principes populi, & omnem prædam eorum ad regem ſuum miſerunt. Cùm autem diſceſſiſſent illæ à Joaſo, quem morbis graviſſimis laborantem reliquerunt; conjuratione factâ ſervi ipſius, Zachariæ cædem ulti, in lecto decumbentem trucidârunt, ineunte regni ſui anno quadrageſimo. [II. *Chron.* XXIV. 1, 23, *indéque ad fin. cum II. Reg. XII.* 1, 17. *ad fin.*] Cui ſuccedens filius Amasias anno Joaſi Iſraëlitici 2 (deſinente) regnavit 29 annos. [II. *Reg.* XIV. 1, 2.] qui in regno confirmatus, ſervos ſuos interfecit, qui percuſſerant regem patrem ſuum: parcens tamen ipſorum liberis, juxta legem à Deo per Moſem præſcriptam. [*ibid.* 5, 6. *II. Chron. XXV.* 3, 4.]	40. 1	3	Jehoachaz filius Jehu mortuus eſt, & Samariæ ſepultus; quum annis 17 regnâſſet. [II. *Reg.* XIII. 1, 9.] Joas verò rex, non longè poſt patris exequias, Eliſæum prophetam jamjam moriturum inviſiſſe videtur: quem lachrymabundus de miſero regni ſtatu conſulens, tribus vicibus percutiendos ab ipſo fuiſſe Syros, reſponſum accepit. [*Ibid. à verſ.* 14. *ad* 20.]	3875	839
		2	4			
		3	5			
3168	c.	4	6	Jeroboamus II. à patre Joaſo, ad bellum Syriacum profecturo, (in quo gerendo Benhadadum, qui patri Hazaëli in regno Syriæ ſucceſſerat, tribus præliis vicit; & civitates, à patre Jehoachazo amiſſas, è manu illius recuperavit. [II. *Reg. XIII.* 25.] in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur: ut eâ ratione, Jeroboami hujus anno 27 Azarias rex Judæ regnare cœpiſſe intelligatur. [II. *Reg. XV.* 1.]	3878	836
		5	7			
		6	8			
		7	9			
		8	10			
		9	11			
		10	12			
		11	13			
		12	14			
		13	15			
3178	c. Amaſiæ regi uxor Jecholia Hieroſolymitana filium Uzziam ſive Azariam peperit: utpote 16 ætatis annos agentem,	14	16		3888	826

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſti.
	quum poſt patrem regnare inciperet. [II. *Reg. XV.* 2. II. *Chron.* XXVI. 2.] Amaſias, victoriâ adversùs Edomæos nuper partâ inſoleſcens, anno hoc regni ſui 14, (ut eſt apud Joſephum, libro *IX.* Antiquit. cap. X.) Joaſum regem Iſraëliticum provocans, inito apud Bethshemeshum prælio, ſuperatur & capitur: ſed gravi mulctà affectus, datis obſidibus, dimittitur. [*II. Reg. XIV.* II. *Chron. XXV.*]			Joas rex, victo & capto Amaſiâ rege Judæ, perrupit in muro Hieroſolymorum, à porta Ephraimi uſque ad portam angularem, quadringentos cubitos: deinde, acceptis domûs Domini & regiæ theſauris omnibus, Samariam reverſus eſt. [*II. Reg. XIV.* 13, 14. *II. Chron. XXV.* 23. 24.]		
3179	*c.*	15	1	Annis verò 15 ante mortem Amaſiæ defuncto Joaſo; ſuccedens filius JEROBOAMUS, ab anno ejuſdem 15 per annos 41 regnum Samaritanum obtinuit. [II. *Reg.* XIV. 23.] Per hunc ſervavit Deus Iſraëlem: recuperatâ illi Damaſco & Hamathâ (quæ jure ad tribum Judæ pertinuerant; II. *Sam.* VIII. 6. II. *Chron.* VIII. 3.) & antiquo illius termino (*Num. XIII.* 21.) ab aditu Hamathæ uſque ad mare campeſtrium: ſecundùm verbum Domini, quod locutus fuerat per Jonam filium Ammitthai prophetam. (II. *Reg. XIV.* 25, 27, 28.)	3889	825
		16	2			
		17	3			
		18	4			
		19	5			
		20	6			
		21	7			
		22	8			
		23	9			
		24	10			
		25	11			
		26	12			
		27	13			
		28	14			
3194	*c.* Amaſias, factâ Hieroſolymis adversùs eum conjuratione, Lacishum fugit: ubi interfectus eſt, & inde deportatus ad ſepulturam in civitatem Davidis. [II. *Reg. XIV.* 19, 20. II. *Chron. XXV.* 27, 28.]	29	15		3904	810
	Cui ſuccedens filius UZZIAS ſive AZARIAS anno 27 Jeroboami Iſraëlitici (ex quo regni paterni particeps ille factus eſt; ut ſuprà, anno Mundi 3168.] annis 52 regnavit Hieroſolymis. [II. *Reg. XV.* 1, 2.] Sub hoc non minùs floruit regnum Judæ, quàm ſub æquali ejus Jeroboamo II regnum Iſraëlis. Quamdiu enim Zachariæ conſilia ſecutus, pietati ſtuduit; Dei præſidio fultus, Philiſtæos & alios vicinos hoſtes ſubjecit & regnum confirmavit: ut fuſiùs in *II. Chron.* XXVI. *à verſu* 2. *ad* 16. exponitur.	1	16			
		2	17			
		3	18			
3197	*a.* Jubilæus *decimus tertius*, duorum florentiſſimorum Regum tempore actus: ſub quibus etiam inſignes Prophetæ in utroque regno claruerunt, ut in Judâ, Evangelicus ille propheta *Eſaias* filius Amotzi: (*Eſai.* I. 1.) & *Joël* filius Pethuelis; quem ante *Amoſum* docuiſſe ex eo colligit Codomanus, quòd in fine primi capitis prædicat ſiccitatem, quam	4	19	In regno Iſraëlis prophetârunt, *Jonas* filius Ammitthai, & *Hoſea* filius Beeri. Jonas è Gatho-Chepheris fuit, (II. *Reg.* XIV. 25.) oppido tribûs Zabulonis, (*Joſ.* XIX. 13.) *in Galilæâ* gentium. (*Eſai.* IX. 1.) quod obiter notandum, adversùs Phariſæorum illud ad Nicodemum. (*Joh.* VII. 52.) *Scrutare,*	3906	808

in 4 capite Amos fruſtra eveniſſe conqueritur. *Amoſus* autem, qui in Judæà inter pecuarios Tekoanos fuit, ad propheticum munus in regno Iſraëlitico obeundum miſſus eſt, biennio ante terræ motum, qui horum ipſorum regum, Uzziæ & Jeroboami, diebus contigit. [*Amos* I. 1. *Zachar*. XI, 5.]

& ſcito, ex Galilaeà Propbetam non fuiſſe ſuſcitatum. Hic verò regnante (ut videtur) *Joaſo*, quando Syrorum oppreſſione *Iſraël jactatus erat valdè, & nihil erat concluſum nihilque derelictum, & nemo erat adjutor Iſraëli*; à filio ejus Jeroboamo regnum ex eorum poteſtate vindicandum prædixerat. [II. *Reg. XIV.* 25, 26.] & ad Aſſyriorum metropolim Niniven poſteà miſſus, prædicatione ſua & regem & populum ad pœnitentiam adduxit. [*Jon*. III. *Matth*. XII. 41.]

Hoſeas regnante Jeroboamo, ſub quo regnum Iſraëliticum maximè floruit, ruinam ejus prædixit: quam ut & ipſe videret, miniſterium ejus ad Ezekiæ uſque tempora productum effecit; [*Hoſ*. I. 1.] cujus anno 6, regnum illud finem ſortitum eſt. [*II. Reg*. XVIII. 10.]

His & tertius acceſſit *Amos*, è Judæa, à ſequendo grege, ad prophetandum apud populum Iſraëliticum vocatus. [*Amos*. I. 1. VII. 14, 15.] Quam ob cauſam ab Amaſia ſacerdote Bethelis apud Jeroboamum regem Iſraëlis accuſatus, & in Judæam redire juſſus, Dei ſententiam hanc adversùs eum pronunciavit. *Uxor tua in ipſa civitate ſcortabitur, & filii tui filiaque tua gladio cadent, & terra tua funiculo dividetur; tu verò in terrâ immundâ* (Aſſyriâ ſc.) *morieris, cùm Iſraël omninò migrabit à terra ſua*. (c. VII. 10, 12, 13, 17.)

Anno Mundi		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Christi.
		5	20			
		6	21			
		7	22			
		8	23			
		9	24			
		10	25			
		11	26			
		12	27			
		13	28			
3207		14	29	In Lydiâ, ex Heraclidarum genere, Ardyſus regnavit, ann. 36. [*Euſeb. Chron.*]	3917	797
		15	30			
		16	31			
3210		17	32	Regnum Macedonicum, à Carano Heraclidâ cœptum eſt.	3920	794
		18	33			
		19	34			
3213	c. Eclipſis Solis facta eſt, digitorum circiter 10, anno Periodi Julianæ 3923, Junii 24, in feſtivitate *Pentecoſtes*; altera, digitorum 12 ferè, viceſimo pòſt anno, Periodi Julianæ 3943, Novembris 8, in diebus feſti *Tabernaculorum*: & tertia, plus quàm 11. digitorum, anno ſequente, Periodi Julianæ 3944, Maii 5, in feſto *Azymorum*. Quò videndum an non ſpectet prophetia illa *Amos* VIII. 8, 9, 10. *Erit die illo, dictum Domini Jehovæ, efficiam ut ſol occidat in meridie; & obtenebrabo terram die lucido: & commutabo dies feſtos veſtros in luctum, omniáque cantica veſtra in lamentationem*. Quam ut ſenſu allegorico ad tenebras, quæ in feſto Paſchatis tempore paſſionis Dominicæ contigerunt, Chriſtiani Patres accommodârunt: ita & in tribus hiſce ingentibus	20	35		3923	791

Eclipſibus

Mortuo

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſti.
	Ecliptibus trium feſtivitatum, in quibus omnes maſculi Hieroſolymis comparere tenebantur coram Domino, dies obſcurantibus, ſenſu literali completam fuiſſe nihil vetat. Ut quemadmodum apud Græcos primus *Thales* ex ſcientiâ aſtronomicâ (*infrà ad ann. M.* 3403.) ita apud Hebræos primus *Amos*, ex revelatione Spiritûs ſancti, Solares Eclipſes prædixiſſe videatur.					
		21	36			
		22	37			
		23	38			
		24	39			
		25	40			
3220	c.	26	41	Mortuo Jeroboamo, ſub quo ad ſummum culmen perductum eſt regnum Iſraëliticum, in præcipitium cœperunt ruere omnia: motibus illis exortis, qui ruinæ, domûs Jeroboami primùm, deinde regni totius, fuerunt prævii; prout in VII. & VIII. Amoſi capite prædictum fuerat. Quo turbulento rerum ſtatu, ad ἀναρχίαν res eſt perducta; undecim annorum & dimidii continuatam ſpatio. Ejuſmodi enim INTERREGNUM Synchroniſmus Regum hîc poſtulat: ut Zachariæ filii Jeroboami menſes ſex 38°, & interfectoris ipſius Shallumi menſis unicus 39° Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ anno reſpondeant. [II. *Reg.* XV. 8, 13.]	3930	784
		27	1			
3221	c. Uzziæ regi uxor Jeruſha, Zadoki filia, Jothamum peperit. Qui, patre leprâ percuſſo & abs hominum conſortio excluſo, præerat domui regis & judicavit populum terræ: atque ei defuncto in regno ſucceſſit, annos 25. tantùm ætatis agens. [*II.* Reg. *XV.* 5, 33. II. *Chron. XXVI.* 21. *&* *XXVII.* 1, 8.] Unde colligi poterit; Menachemo demùm Iſraëliticum regnum obtinente, Uzziam ſenem in Judæâ Sacerdotium invadentem plagâ illâ affectum fuiſſe: contra Judæos (& eos ſecutum Procopium Gazæum, in *Eſai. cap. VII.*) qui circa 25 annum regis Uzziæ factum hoc exiſtimant; ipſo tempore terræ motûs, qui diebus Uzziæ & Jeroboami contigit. [*Amos I.* 1. *Zachar. XI.* 5.] quum Jeroboamo vivente Jothamum nondum natum fuiſſe appareat.	28	2		3931	783
		29	3			
		30	4			
		31	5			
		32	6			
		33	7			
		34	8			
3228	c. Ab æſtate hujus anni, prima Græcorum Chronologorum numeratur OLYMPIAS, quâ Corœbus Eleus vicit ſtadio; Iphitea verò 28, ut ex Ariſtodemi Elei & Polybii ſcriptis oſtendit Julius Africanus. (in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 37, & 216.) Atque hîc apud Ethnicos temporis illud intervallum definit, quod à doctiſſimo Varrone (in Cenſorini de die natali libello) *quia in eo multa fabuloſa referuntur*, μυθικὸν nominatur: incipit illud,	35	9		3938	776

quod

ZACHA-

Anno Mundi.	46 ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſti.
	quod dicitur ἱςορικὸν, *quia res in eo geſta veris hiſtoriis continentur.*					
		36	10			
		37	11			
3232	*a.*	38	12. 1	ZACHARIAS, filius Jeroboami, quartus & poſtremus ex ſtirpe Jehu, prout à Deo prædictum fuerat, regnavit anno 38 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ, ſex menſium ſpatio. [II. *Reg. XV.* 8, 12. *cum X.* 30.]	3941	773
c.		39		Poſt tempus verò illud ſemeſtre, à Shallumo filio Jabeshi interſectus eſt coram populo: (*II. Reg. XV.* 10.) cujus mortem diræ illæ calamitates ſubſecutæ ſunt, *Amos* VII. 9. prænunciatæ. *Deſolabuntur excelſa Iſaaci, & ſanctuaria Iſraëlis in ſolitudinem redigentur; quum inſurrexero contra domum Jeroboami gladio.*	3942	772
d.				SHALLUM Jabeshi filius, anno 39. Uzziæ, regnavit menſe unico. (II. *Reg. XV.* 13.) MENACHEM filius Gadi, è Thirzâ Samariam profectus, Shallumum occidit, Tiphſachum cum finibus ſuis percuſſit, & omnes prægnantes ejus diffidit. (II. *Reg. XV.* 14, 16.) A Severo Sulpicio, libro 1. Hiſtoriæ ſacræ, *Manes* hic appellatur; eodem quo *Manes* vel *Manichæus* hæreſiarcha nomine. Utriusque verò nomen paracletum ſive conſolatorem ſignificat.		
3233	*e.* Bocchoris Saïtes in Ægypto regnat annos 44. (*African.*)	40	1	Dum autem per undecim ferè menſes, turbato rerum ſtatu, de regni poſſeſſione Menachemus contendiſſet: ſuſcitavit Deus ſpiritum Pulis regis Aſſyriæ ad invadendam terram Iſraëlis. (*I. Chron.* V. 26. *II. Reg.* XV. 19.) Hic Sardanapali videtur fuiſſe pater (ab eo *Sardan-pul* dicti; ut *Merodach* Babylonius à *Baladane* patre cognomentum *Merodach-Baladan* accepiſſe legitur, *Eſai. XXXIX.* 1.) Julio Africano *Acracarnes*, Euſebio *Ocrazapes*, Stephano Byzantino *Cyndaraxes*, Straboni, Arriano & Suidæ *Anacyndaraxes*, ab aliis verò (apud Athenæum, lib. 12. Dipnoſophiſt.) *Anabaxares* appellatus; conſideratiſque annis ab Africano & Euſebio hujus & filii imperio aſſignatis, atque ab initio Nabonaſari (& quem cum eo conjunctum fuiſſe exiſtimamus) Sardanapali exitu eiſdem retrò numeratis; hic ille ipſe quoque fuiſſe videri poſſet, qui prædicatione Jonæ prophetæ ad reſipiſcentiam perductus fuerat. Ut hîc etiam viri Ninivitæ ſurrexerint in judicio cum gente iſtâ: & pœnitentem ethnicum excitaverit juſtus Deus, ad pœnam de impœnitente Iſraële repoſcendam. Dedit autem ei Menachem mille talenta argenti; ut eſſet adjumento ſibi ad confirmandum regnum in manu ipſius (II. *Reg.* XV. 19, 20.) quò à nonnullis refertur illud, *Hoſ.* V. 13. *Cùm videret Ephraim morbum ſuum, & Juda ulcus ſuum; abiit Ephraim ad Aſſyrium, miſitque ad regem Jareb*, ſive regem, qui eum eſſet *propugnaturus*. Menachemus in regno quod occupa-	3943	771
	Achaz			vera		

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V. 47	Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſtianam.
				verat ita confirmatus, regnare pacificè cœpit anno 39 (deſinente) Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & per 10 annos regnum obtinuit. (II. *Reg.* XV. 17.)		
		41	2			
		42	3			
		43	4			
3237		44	5	Sardanapalus Aſſyriorum imperium annis 20 obtinet. [*Jul. African. & Euſeb.*] qui in Epitaphio, quod ex Clitarcho apud Athenæum, [lib. XII.] Strabonem (lib. XIV.) & Arrianum (de reb. Alexandri lib. II.) legitur, duas Ciliciæ urbes, *Anchialum & Tarſum*, uno die condidiſſe dicitur.	3947	767
		45	6			
		46	7			
		47	8			
		48	9			
3242	*c.* Achaz Jothami filius naſcitur: ſiquidem 20 annorum fuit quum regnare inciperet. [*II. Reg. XVI.* 2. II. *Chron. XXVIII.* 1.] Quia verò 16 tantùm annis regnavit, & ipſo moriente filius Ezechias dicitur fuiſſe 25 annorum; unde ſequeretur filium habuiſſe Achazum, cùm undecim tantùm annos eſſet natus: ideò Tremellius Achazum 20 annos natum fuiſſe interpretatur, non cùm ipſe, ſed cùm pater Jotham regnare inciperet.	49	10		3952	762
3243	*c.*	50	1	PEKAHJA patri Menachemo defuncto ſuccedit, anno 50 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & regnavit biennio. (II. *Reg.* XV. 23.)	3953	761
	Halyattes ſenior, in Lydiâ regnavit annos 14. [*Euſeb. Chronic.*]	51	2			
3245	*c.*	52	1	PEKAH Remaliæ filius, interempto Samariæ Pekahjâ in palatio regio, regnavit pro eo annis 20, ab anno 52 Azariæ regis Judæ. [II. *Reg.* XV. 25, 27.]	3955	759
3246	*a.* Jubilæus *decimus quartus*: quo vidit Eſaias gloriam Domini, ſedentis in ſolio & ſtipati ſatellitio Angelorum *τρισάγιον* accinentium; obdurato deinceps & occæcato magis ac magis populo Judaico, ne intelligeret verba Prophetarum & converteretur & ſanitas obveniret ei. [*Eſai. VI. Joh. XII.* 40, 41.]					
	Contigit hæc viſio anno quo mortuus eſt rex Uzzia: [*Eſai. VI.* 1.] cui in civitate Davidis & agro ſepulchrali regum condito (ſed ſeorſim ab aliis, quia leproſus erat) ſucceſſit filius JOTHAMUS anno 2° Pekæ regis Iſraëlis; & 16 annis regnavit Hieroſolymis. [II. *Reg.* XV. 7. 32, 33. *II. Chron.* XXVI. 23. & XXVII. 1, 8.] Hic pugnans contra regem Ammonitarum prævaluit: ita ut per triennium tributum illi penderent. [II. *Chron.* XXVII. 5.] Sub eo, & duobus ejus ſucceſſoribus, Mica Moraſthites (ſimul cum Eſaiâ & Hoſeâ) Propheticum ſuum munus obiit. [*Mich. I.* 1.] Sub eo etiam à Nahumo prophetâ ſubverſionem Aſſyriorum & Ninives prædictam, & poſt 115 annos completam fuiſſe, Joſephus (libro 9. Antiquit. cap. 11. al. 12.) affirmat: quum* & complemento tempus aſſignatum	1	2		3956	758

minimè

Aradus

Anno Mundi.		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Iulianæ.	Anno ante æram Chriſtia.
	minime reſpondeat, & poſt decem tribuum deportationem Nahumum prophetaviſſe rectiùs ſentiant alii; ſive ſub Hezekiâ, ut Hieronymo, ſive ſub finem regni Joſiæ, ut Tremellio viſum eſt.					
		2	3			
		3	4			
		4	5			
		5	6			
		6	7			
3252	*c.* Ezekias Achazi filius naſcitur, ex matre Abiâ Zachariæ filiâ: ſiquidem 25 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II.*Reg.*XVIII.2.*II.Chron.*XXIX.1.]	7	8		3962	752
		8	9			
3254		9	10	Aradus (quæ in Phœniciâ parva inſula eſt, ut notat Mela, & *quantum patet, tota oppidum*) & Cyzicus (in Propontidis inſulâ, conditæ. (*Euſeb. Chron.*) Arbaces Mediæ præfectus, muliebrem Sardanapali mollitiem indigniſſimè ferens, conjuratione cum Beleſo Babylonio initâ, Medorum, Perſarum, Babyloniorum & Arabum quadringenta millia adversùs eum eduxit. Qui tribus præliis victus, in quarto, Bactrianorum copiis ad eum deficientibus, hoſtes noctu ex improviſo oppreſſit, & caſtris exuit; cúmque Sardanapalus uxoris fratri Salæmeni imperium caſtrenſe tradidiſſet; is à conjuratis bis prælio victus, cum toto penè exercitu deletus eſt. Ninive obſidione cinctâ, Sardanapalus filios tres & filias duas magnâ cum gazâ in Paphlagoniam ad Cottam præfectum mittit: & tabellariis per omnes regni provincias dimiſſis, militum delectus agit, & ad tolerandam obſidionem neceſſaria comparat. (*Diodor. Sicul. lib.* 2.]	3964	750
		10	11			
3256	*c.* ROMA, juxta Fabii Pictoris (Romanorum ſcriptorum antiquiſſimi) & ludorum Secularium à veteribus Romanis obſervatorum rationes, paulò ante initium Olympiadis 8, in feſto Palilitio, XII Kalend. Maii, à Romulo condi cœpta eſt: licèt Palilia Varroniana toto quinquennio Fabianis anteriora ſint. *Urbs oritur (quis tunc hoc ulli credere poſſet?)* *Victorem terris impoſitura pedem.* [Ovid. Faſt. lib. 4.]	11	12		3966	748
3257		12	13	Anno obſidionis tertio, fluvius continuis imbribus excreſcens Ninives partem inundavit, & murum ad ſtadia XX dejecit. Sardanapalus, rogo in regiâ ingenti extructo, & ſe & regiam, cum concubinis, eunuchis & divitiis omnibus, incendio abſumpſit. Conjurati per collapſam muri partem ingreſſi, urbem ceperunt, & Arbacem Regem appellârunt. (*Diodor. lib.* 2. *&* *Athenæus lib.* 12. *ex Cteſiâ.*) Atque ita Assyriorum Imperium deſtructum eſt: poſtquàm à Nini initio ſuperiorem Aſiam annis 520, [ut in libro 1. cap. 95. docet Herodotus) obtinuiſſent. Diviſo igitur imperio:	3966	748

Meles *Arbaces*,

Arbaces, Straboni *Orbacus*, Velleio Paterculo *Pharnaces* dictus, Medis ſuis ab Aſſyriorum jugo liberatis *αὐτονομίαν* reddidit: ut (in libro jam citato) confirmat Herodotus.

Beleſis, in ſacris literis, [*Eſai.* XXXIX. 1. & II. *Reg.* XX. 12.] *Baladan*, Agathiæ (lib. 2. hiſt. ex Bione & Alexandro Polyhiſtore) *Beleſſus* vel *Beleuſſus*, Nicolao Damaſceno (in eclogis ab Henr. Valeſio editis) *Nanybrus*, Hipparcho, Ptolemæo & Cenſorino *Nabonaſarus* dictus, regnum Babyloniæ per annos 14 obtinuit. A meridie verò primi diei 3967 747
Thoth menſis Ægyptiaci, die videlicèt Februarii 26, feriâ 4, labente ante vulgarem noſtram ætam Chriſtianam anno 747, *Nabonaſari* epocham ſummo conſenſu deducunt omnes Aſtronomi.

Meles in Lydiâ regnavit annos 12. [*Euſeb. Chron.*] de quo videndus Herodotus, lib. 1. cap. 84.

Ninus junior Aſſyriorum regnum, ad proprios terminos reductum, (monarchiâ in Sardanapalo jam extinctâ) annis 19 obtinuit: ut ex Caſtore Rhodio (qui amplis voluminibus τὰ χρονικὰ ἀγνοήματα enarravit) in Græco ſuo Chronico refert Euſebius. Qui melioris auſpicii causâ primi Aſſyriaci imperii conditoris nomen aſſumpſiſſe ſibi videtur: propriâ appellatione in Æliano (lib. 12. hiſt. animal. cap. 21.) *Thilgamus*, in ſacris literis *Thilgath-Pilneeſer* [I *Chron.* V. 6, 26. *II. Chron.* XXVIII. 20.] & *Tiglath-Pileſer* [II *Reg.* XV. 29. XVI. 7, 10.] nuncupatus.

13 14
14 15
15 16
16 17

3262 c. ACHAZ patri Jothamo ſuccedens anno 17 (deſinente) Pekæ filii Remaliæ, 16 annis regnavit Hieroſolymis. [II *Reg.* XVI. 1, 2. II *Chr.* XXVIII. 1.] 1 18 3972 742

Quum ſub finem regni Jothami cœpiſſet Deus immittere in Judam Rezinem regem Syriæ & Pekam Remaliæ filium: (II *Reg.* XV. 37.) audito jam adventûs eorum rumore, domus David cum populo contremuit; præſentiſſimum ſibi excidium imminere metuens. Regi Achazo conſternato Deus, per Eſaiam prophetam, ipſius liberationem & hoſtium interitum denunciat. Liberationis ſignum (optionem illud eligendi ſibi ultrò oblatam Rege incredulo repudiante) promiſſionem dat de Virgine *Immanuelem* pariturâ: qui & perſonæ ratione futurus eſſet θεάνθρωπος, *Deus Nobiſcum* ſive in carne noſtra habitans; & officii quoque, quo, ut unicus mediator Dei & hominum [I *Tim.* II 5.) effecturus erat ut eſſet *nobiſcum Deus* [*Eſai.* VIII. 10.) placatus & propitius, adeóque auxilium in anguſtiis præſentiſſimum. (*Pſalm.* XLVI. 1, 2, 7. *cum Rom.* VIII. 31, 32.] Quod quidem documentum præſenti negotio erat accommodatiſſimum: tum quia in Chriſto omnes promiſſiones Dei ſunt *Etiam* & *Amen.* [II *Cor.* 1. 20.] in ipſo & propter ipſum communiter implendæ; tum

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christia.
	tum quòd Judæa ſpeciali quodam privilegio terra eſſet Immanuelis, [*Eſai. VIII.* 8.] in qua, quod ad carnem attinet, non ſolùm ex Judæis eſſet ille oriturus, [*Rom. IX.* 5.] ſed etiam ex domo Davidis, & quidem (juxta Jacobi vaticinium, [*Geneſ.* XLIX. 10. priùs quàm ſceptrum recederet à Juda, id eſt, Judæa Republicà eſſe deſineret regio gubernata imperio. Unde metuendus non eſſet hoc tempore vel domûs Davidicæ vel gentis Judaicæ interitus; qualem poſt annos 65 gentem Ephraimiticam paſſuram fuiſſe paulò antè Propheta prædixerat. [*Eſai. VII.* 8.] Adverſariorum verò Regum jamjam imminentem occaſum præmonſtrare juſſus eſt Propheta, producto in medium *Shear-jaſhubo* filio; quem (poſt prolatum de Virgine Θεοτόκῳ grande illud oraculum, digito vel geſtu aliquo alio demonſtratum) butyro & melle in tenella ſua ætate nutriendum fore diceret, donec ad eam adoleſceret quâ diſcrimen poſſet dignoſcere inter bonum & malum: ante illud enim tempus, utrumque regem tollendum eſſe è terra ſua. [*Eſai.* VII. 3, 15, 16.] Cúmque eodem tempore accideret, ut Eſaiæ alium filiolum pareret uxor prophetiſſa; mandato Dei, nomen illi eſt impoſitum, *Maher-ſhalal-haſh-baz*: quòd *accelerando prædam feſtinaret diripiens* Aſſyrius; Syros & Iſraëlitas deprædaturus, antequàm proferre noſceret puer ille, *Pater mi* aut *Mater mea.* Atque ita Prophetæ quoque filii *in ſigna & oſtenta* apud Iſraëlitas à Deo conſtituti ſunt. [*Eſai.* VIII. 3, 4, 18.] Poſt editas has prophetias, Rezin & Peka junctis viribus aſcenderunt ad oppugnanda Hieroſolyma: ubi obſederunt Achazum, ſed (uti prædictum fuerat) non potuerunt debellare. (*Eſai.* VII. 1, 7. *II Reg.* XVI. 5.) Impius Achaz, à præſenti ereptus periculo, Deum liberatorem deſeruit. Ambulavit enim in viis regum Iſraëlis, Baaliticam idololatriam amplexatus eſt, adolevit in valle filii Hinnomi & filium ſuum tranſmiſit per ignem; ſacrificavítque in excelſis, & in collibus, & ſub omni arbore virente. [II *Chron.* XXVIII. 2, 3, 4. II *Reg.* XVI. 3, 4.]					
3263	c. Deſerens Deum Achazus, à Deo deſertus eſt. Unde reverſi ad eum Rezin & Peka, ſeparatis copiis eum debellarunt, quod conjunctis priùs efficere non valuerunt. Tradidit enim Deus in manum tum regis Syrorum, qui percutientes eum captivam in Damaſcum abduxerunt ab eo multitudinem magnam; tum regis Iſraëlis, qui percuſſit eum percuſſione magnâ. (II *Chron.* XXVIII. 5.) Eodem tempore Rezin Elatham (quam Judæ recuperaverat & ædificaverat rex Azarias ſive Uzzias: [II *Reg.* XIV. 22.	2	19	Interfecit Peka ex Judæis 120 millia die uno, omnes robuſtos. Interfecit quoque Zicri potens Ephraimita Maaſeiam regis filium, & Azrikamum anteceſſorem domûs ejus, atque Elkanam ſecundum à rege. Et captivos ducebant Iſraëlitæ ex Juda & Hieroſolymis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum, multámque prædam diripiebant ex eis: deducebántque iſta ſpolia in Samariam. Verùm, interponente ſe Dei prophetâ Odedo, dereliquerunt multitudinem illam captivam & prædam ſuam ante principes & totam	3973	741

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ	Anni Regum Iſraelis.	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Chriſtianam.
	II. Chron. XXVI. 2.] avertit ad Syros: qui ibi deinceps habitaverunt. [*II. Reg. XVI.* 6.]			congregationem: qui captivos illos, humaniſſimè tractatos, deduxerunt Jerichuntem ad fratres ipſorum. (*II. Chron. XXVIII.*)		
3264	*c.* Edomæi percuſſerunt Judam, & abduxerunt captivos: Philiſtæi quoque (quos, Dei auxilio fretus, rex Uzzias priùs domuerat; *II. Chron. XXVI.* 6, 7.) irruerunt in civitates depreſſi agri & meridianas Judæ, & habitaverunt in eis. Deprimebat enim Dominus Judam propter Achazum: quia abſtraxerat Judam, ut omninò prævaricaretur contra Dominum. [*II. Chr. XXVIII.* 17, 18, 19.] Accipiens Achaz aurum & argentum, quod inveniebatur in Domo Domini & in theſauris domûs regiæ, miſit ad Tiglath-pileſerum regem Aſſyriæ munus: orans, ut è manu regis Syriæ & Iſraëlis ipſum ſervaret. Cui ille auſcultans, Damaſcum cepit & incolas ejus in Kirum deportavit, Syriæ verò regem Rezinem morte affecit. [II. *Reg. XVI.* 7, 8, 9.] completâ prophetiâ, tum Eſaiæ, [*c. VII.* 16. *&* *VIII.* 4. *&* *IX.* 11.] tum Amoſi; qui Damaſceni regni excidium hoc longè antè ita prædixerat. *Immittam ignem in domum Hazaëlis, qui conſumet palatia Ben-hadadi: & confringam vectem Damaſci, excindámque habitatorem è convalle Avenis, & tenentem ſceptrum è domo Edenis; migrabúntque populus Syriæ in Kirum, ait Dominus.* [*Amos I.* 4, 5.] Atque ita regnum Damaſcenum, & cum eo *Hamathæ* (cujus ut tùm maximè florentis, mentio fit *Amos VI.* 2.) & *Arpadi*, (*Jerem. XLIX.* 23. *Eſai. X.* 9. XXXVI. 19. *&* XXXVII. 12, 13.) in *Rezone* cœptum, (I. *Reg.* XI. 23, 24.) in *Rezine* finitum eſt: quod per decem generationes continuatum fuiſſe, Nicolaus Damaſcenus (apud Joſephum, lib. 7. Antiquit. cap. 6.) affirmat. *Vid. ſupr. ad annum Mundi* 2960. Profectus verò Achaz obviam Tiglath-pileſero Damaſcum, ut congratularetur ei de victoria; formam magni altaris, quod ibi viderat, ad Uriam ſacerdotem miſit, ut illi conſimile extrueret ſibi Hieroſolymis. In quo, domum reverſus, ſacrificavit ipſe; omniáque holocauſta populi offerri mandavit: altari æneo longiùs amoto ab anteriore parte domûs, ne eſſet inter ſuum altare & domum Domini. (II. *Reg.* XVI.)	3	20	Achazo implorante auxilium regum Aſſyriæ (ſic enim in I. *Chron.* XXVIII. 16. pluraliter nominantur; numeri enallage uſitatâ, *Pſal. CV.* 30. *Jerem.* XIX. 3. XXV. 22. 3. *Eſd.* I. 52.) adversùs Pekam aſcendens Tiglath-pileſer, populum Gileadis ſive Peraæ, Reubenitas videlicèt, Gaditas & dimidiatam tribum Manaſſis, abduxit in Chalachum, Chaborem, Haram & Nehar-gozanem: deinde, transmiſſo Jordane, Galilæam occupavit; ejúſque incolas, cum Naphthalitis omnibus (quos clades à Benhadado priùs accepta reliquos fecerat) deportavit in Aſſyriam. I. *Chron. V.* 26. *&* II. *Reg. XV.* 29. (ex quo, cum I. *Reg. XV.* 20. comparato, exponendus videtur locus *Eſai.* IX. 1.)	3974	740
3265	*c.* Poſtquàm Achaz ſervum ſe effeciſſet regis Aſſyrii, (II. *Reg.* XVI. 7. *cum* XVIII. 7.) & regnum ſuum tributarium illi reddidiſſet: plus tamen detrimenti quàm adjumenti ab eo accepit. (II. *Chron.* XXVIII. 20, 21.] id quod allegoriâ illâ Propheta Achazo paulò antè ſignificaverat. *Abradet Dominus novaculâ mercenariâ, transfluviali, Rege Aſſyriæ, pilum capitis & pedum; etiámque barbam ipſam conſumet.* [*Eſai.* VII. 20.] Quare & acceſſum extimum, quo à domo regis ad Templum Domini ibatur, amovit Achaz, *metu regis*	4	1	HOSEA filius Elæ, interfecto Pekâ Remaliæ filio, regnum invaſit, anno 20, ex quo Jotham in Judâ regnare cœpit, (II. *Reg. XV.* 30.) id eſt, quarto regni Achazi. Turbis tamen & ſeditionibus intervenientibus regno ſtatim potiri non poterat. Republicâ ad Anarchiam quandam, per 9 annorum ſpatium recidente.	3975	739

Anno Mundi.	ÆTAS	Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis	MUNDI V.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christian.
	Aſſyriæ: [*II. Reg. XVI.* 18.] à vi nimirùm illius [ut interpretatur Tremellius] ſibi metuens; ne fortè per illum acceſſum in regiam irrumperet. Et tamen anguſtiæ ſuæ tempore, magìs ac magìs pergebat ille prævaricari adversùs Dominum. [II. *Chr. XXVIII.* 22.]					
		5	2			
		6	3			
		7	4			
3269	Candaules [Græcis, teſte Herodoto, Myrtilus dictus; Myrſi filius, Heraclidarum poſtremus] in Lydiâ regnavit annos 17. [*Euſeb. Chron.*]	8	5		3979	735
		9	6			
3271	Nadius, ſive Nabius (נביא) apud Babylonios regnat, ann. 2. [*Ptolem. in Reg. Canone.*]	10	7		3981	733
		11	8			
3273	Chinzirus & Porus, apud Babylonios regnant, ann. 5. [*id. Ibid.*]	12	9		3983	731
3274	*c.*	13	1	HOSEA, turbis domeſticis compoſitis, regno tandem potitus eſt, anno (deſinente) 12° Achazi regis Judæ. [II. *Reg. XVII.* 1.]	3984	730
3276	*b.*	14	2	Tiglath-pileſero, ſive Nino juniori, poſtquàm 19 annis (ut ex Caſtore notatum eſt) regnaviſſet, ſucceſſit in regno Aſſyriaco Salmanaſar: *Enemaſſarus* in Græco Tobiâ dictus; *Shalman* is eſſe videtur, qui *Hoſeæ X.* 14. *domum Arbeli* (Darii clade poſteà nobilis) *vaſtaviſſe* dicitur *die belli*; Arbeliridà videlicèt, regionem Aſſyriæ infra Arpadum. Contra Hoſeam quoque regem Iſraëlis aſcendit Salmanaſar, fecítque eum ſervum ſibi & tributarium. (*II. Reg. XVII.* 3.)	3986	728
		15	3			
3277	*c.* Achaz, poſtremo regni ſui anno filium EZEKIAM principatûs fecit conſortem: qui inde, à 3 anno (deſinente) Hoſeæ regis Iſraëlis, 29 annis regnavit Hieroſolymis. [*II. Reg. XVIII.* 1, 2.]	1. 16	4	Sabacon Æthiops captum in bello Bocchorim vivum cremavit, ejúſque loco in Ægypto regnavit ann. 8. (*African.*)	3987	727
3278	*a.* Jugæus, ſive Ilulæus, apud Babylonios regnat, ann. 5. [*Ptol. Reg. Canon.*] *b.* Quo anno mortuus eſt rex Achaz, Eſaias Philiſtæis, partem Judææ iniquè poſſidentibus, (ut ſuprà, ad annum M. 3264 dictum) excidium denunciavit. [*Eſai. XIV. à verſ.* 28. *ad fin.*] ſimilémque calamitatem Moabitis intra tres annos obventuram prædixit. [*Eſai. XV.* 1. *ad XVI.* 14.] de quorum vaticiniorum complemento, videnda quæ ad annum M. 3280. & 3284. deinceps annotabuntur. Mortuus Achaz, ſepultus eſt in civitate Davidis: [*II. Reg. XVI.* 20.] ſed non in ſepulchris regum. [*II. Chron. XXVIII.* 27.] *c.* Patre mortuo, Ezekias jam liber, anno primo regni ſui, (ad finem vergente) menſe primo (Abib ſcil.) aperuit fores Domini [quas impius pater occluſerat: *II. Chron. XXVIII.* 24.] & Sacerdotibus ac Levitis ipſorum ſanctificationem, Templíque purgationem imperavit. [*II. Chron. XXIX.* 3, 4.] Illi, hoc mandato animati, menſis				3988	726

primi

Hoſea

primi die primo, (*April.* 21. in ipſo Sabbato) ſanctificaverunt ſe, veneruntque ſecundùm præceptum regis ad purgandum domum Domini; & die octavo ejuſdem menſis (*April.* 28. die item Sabbati) ingreſſi porticum Templi, ſanctificaverunt domum Domini diebus octo: ita ut die ſextodecimo menſis primi (*Maii* 6, *feriâ* 1.) abſolverint. (II. *Chron. XXIX.* 15, 17.)

Manè igitur ſurgens rex Ezekias, (*Maii* 7, *feriâ ſecundâ*) congregavit præfectos civitatis, & aſcendit in domum Domini: in qua, cum populo, per Sacerdotes & Levitas multa ſacrificia in altari Domini magna cum lætitia obtulit. (II. *Chron. XXIX.* 20,--36.)

Quia verò Paſcha celebrari non poterat tempore eodem quo conventus fuerat habitus & purgatio inſtitura; (quum Sacerdotes non ſanctificaſſent ſe ad ſufficientem numerum, & populus non congregaſſet ſe Hieroſolymam) ex lege *Numer. IX.* 10, 11. indictum eſt Paſcha in menſem ſecundum. Edicto igitur promulgato per totum Iſraëlem à Beersheba Danem uſque, non Judæi ſolùm ſed etiam ex tribubus Asheris, Manaſſis & Zebulunis nonnulli (reliquis Iſraëlitis invitationem deridentibus) Hieroſolymam congregati ſunt. Ibi, idololatricis altaribus & aris thurariis priùs amotis atque in Kidronis torrentem projectis, jugulârunt Paſcha 14 die menſis 2, (*Junii* 3, *feriâ* 1.) deinde feſtum azymorum celebrabant ſeptem diebus, offerentes ſacrificia eucharistica & confitentes Deo majorum ſuorum: quibus (ad teſtandum gratum erga Deum animum.) & alios ſeptem dies addixerunt; quos celebrarunt cum lætitia. (II. *Chron.* XXX. 23.)

Quum autem abſolviſſent omnia iſta, egreſſi ſunt omnes Iſraëlitæ qui præſentes fuerant (ſub finem menſis 2,) per civitates Judæ: & fregerunt ſtatuas, & inciderunt lucos, deſtruxeruntque excelſa ac altaria è toto Judâ & Benjamine, etiam per Ephraimum & Manaſſem, uſque dum abſolviſſent. Deinde reverſi ſunt omnes Iſraëlitæ, quiſque in poſſeſſionem ſuam, per civitates ſuas. (II. *Chron. XXXI.* 1.)

Ezekias verò contudit etiam ſerpentem æneum quem fecerat Moſes (*Num.* XXI. 9.) eò quòd uſque ad dies illos Iſraëlitæ adolerent ei; & per diminutionem ac contemptum *Nechushtan*, quaſi *anulum*, vocavit. (II. *Reg.* XVIII. 4.) Idémque Sacerdotes ac Levitas in ſuis muneribus & diſtributionibus reſtituens, de cibario eorum proſpexit; revocatâ primitiarum decimarúmque lege. (II. *Chron.* XXXI.) Unde,

Menſe *tertio* primitiæ & decimæ deferri, & apud Sacerdotes acervatim deponi, cœptæ ſunt. (II. *Chron. XXXI.* 5, 6, 7.) | 2 | 5

3279 *a.* Menſe *ſeptimo* (quo collecta fructuum totius anni abſolvitur; *Exod.* XXIII. 16.) oblatio primitiarum &

Anno Mundi.		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.		Anno Periodi Julianæ.	Annorum ante æram Chriſtianam.
	decimarum abſoluta eſt. (*Ibid.*) iiſque diſtribuendis curatores ab Ezekia præfecti ſunt. (II. *Chron.* XXXI.)					
	b.	3	6	Hoſea, communicato cum *Soo* rege Ægypti conſilio, annuum quod mittere ſolebat tributum Salmanaſaro recuſavit. (II. *Reg.* XVII. 4.) qui *Sous* vel *Sua* (ut eum appellat Hieronymus) non alius eſſe videtur quàm *Sabacon* Æthiops, 25. Ægyptiorum dynaſtiæ, quem Æthiopum fuiſſe retulit Manetho, primus. (de quo ſuprà, ad ann. Per. Jul. 3987.) Unde, *Æthiopibus* confœderatum Hoſeam Chryſoſtomus, (in Johann. homil. 30.) & *regem Æthiopum, qui tum Ægyptum obtinebat, in auxilium* eum *accerſiviſſe*, libro 1 ſacræ Hiſtoriæ narrat Severus Sulpicius.	3989	725
3280	*b.*	4	7	Salmanaſar, compertâ Hoſeæ conſpiratione, primùm quidem Moabitarum agrum occupavit, (ne quid à tergo relinqueret quod ſibi damnoſum eſſet aut copiis ſuis:) duabus ſummis illius civitatibus, Are & Kir-hareſeth, exciſis; juxta Eſaiæ vaticinium, anno ante eventum tertio prædictum. (*Eſai.* XVI. *verſ.* 1. *& ult. cum notis Tremellii.*) Deinde totum regnum Iſraëliticum pervaſit: & aſcendens contra Samariam, anno 4 Ezekiæ & 7 Hoſeæ, (utroque ineunte) obſedit eam tribus annis. (*II.Reg. XVII.* 4, 5. *& XVIII.* 9.)	3990	714
		5	8			
3283	Mardocempadus in Babyloniâ regnare cœpit, poſt initium Nabonaſari annis 26, poſt exitum 12; ut ex Ptolemæi Regum Canone intelligimus. Ab Eſaiâ prophetâ *Merodac Baladan* filius *Baladan* nominatur: (*Eſai. XXXIX.* 1.) utpotè *Beleſis*, ſive *Nabonaſari*, vel filius vel (notiſſimo Hebraiſmo) nepos. Anno ejus primo Lunam Babylone defeciſſe notat idem Ptolemæus (libro 4 magnæ Syntaxeos, cap. 6.) anno 27 Nabonaſari, die 29 Thoth menſis Ægyptiaci; ſub finem videlicèt diei 19. noſtri Martii, horis duabus cum dimidio ante mediam noctem.	6	9	Sub finem anni tertii obſidionis, regnique Ezekiæ ſexti & Hoſeæ noni, Samariam cepit Salmanaſar: & deportavit Iſraëlitas in ditionem ſuam; collocavítque in Chalaco, Chabore, Nehar-gozane, (quò Peræa incolas, ſive duas tribus & dimidiam trans Jordanem, priùs tranſtulerat Tiglath-pileſer; (I. *Chron. V.* 26.) & in civitatibus Mediæ. (II. *Reg. XVII.* 6. *& XVIII.* 10, 11.) Ἀναρχία enim, quæ ante regiam poteſtatem Dejoci traditam apud Medos obtinuit, opportunitatem Aſſyriio miniſtraverat ad civitates eorum occupandas. Unde Tobit, ſive Tobias ſenior, qui ſe hoc tempore, cum Annâ uxore & Tobiâ filio & contribulibus	3993	721

ſuis Naphthalitis in regionem Aſſyriorum abductum, & Salmanaſaris obſonatorem ſive annonæ curatorem conſtitutum ibi fuiſſe dicit, in Mediam profectum ſe fuiſſe addit, & in primaria ejus civitate Rages apud Gabelum (agnatum ſuum, & è deportatis unum) decem argenti talenta depoſuiſſe. (*Tob. I.*) Atque hic finis fuit regni Iſraëlitici; poſtquàm 254 annis ſtetiſſet, à regno Judæ ſejunctum.

3284 *b.* Anno 2 Mardocempadi, ſive Merodaci, altera Lunaris Eclipſis Babylone conſpecta eſt anno Nabonaſari 28 menſis Thoth die 18, mediâ nocte; ineunte videlicèt Martii Juliani die 9, 3994 720
d. feriâ 7, & poſt dies 176, cum horis 20 & dimidiâ, Eclipſis Lunæ tertia; 15 die menſis Phamenoth, ſub finem 1 diei Septembris, fer. 1. tribus horis & dimidiâ ante mediam noctem. (*Ptolem. lib.* 4. *magna Syntax. cap.* 6. *&* 7.)

3285 Sevechus Æthiops, Sabaconis filius, in Ægypto regnat ann. 14. (*African.*) Videtur Sethos eſſe Vulcani ſacerdos: de quo Herodotus, libro 2. cap. 141. 3995 719

3286 Candaules, uxorem ſatelliti ſuo Gygi Daſcyli filio immodeſtè ſpectandam exhibens, ab eo (ipsâ uxore ad id incitante) obtruncatus eſt: qui ejus non uxore ſolùm, ſed ſimul etiam cum eâ regno Lydiaco deinde potitus eſt. Cujus rei meminit Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Ita ab Heraclidis Lydorum regnum ad Mermnadas eſt tranſlatum: in quorum familiâ per annos 170 manſit; ex quibus 38 in regno exegit ipſe Gyges. (*Herodot. lib.* 1.) Servilis eum conditionis fuiſſe, illa Crœſi abnepotis ipſius verba apud Xenophontem (Inſtitut. Cyri lib. 7.) arguunt. Τῶν ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα 3996 718

καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. *Ex majoribus meis eum qui primus regno potitus est, una simul & regnum & libertatem eſſe conſecutum.* Et regiarum pecudum paſtorem fuiſſe, in libro 2. de Republica, affirmat Plato. Ejus nomen in Orientalium dialecto גוג, *Gug* vel *Gog*, dictum fuiſſe videtur.

3287 Gyges, regnum adeptus, Delphos donaria non pauca miſit, arma Mileto & Smyrnæ in- 3997 717
tulit, urbemque Colophonem vi cepit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 14.]

Elulæus Tyriorum rex deficientes Gittæos, cum claſſe eò profectus, ſub imperium ſuum retraxit. Contra hos miſſo exercitu, Salmanaſar Aſſyriorum rex Phœnicen totam invaſit: factâ deinde pace, cum copiis domum reverſus eſt. Paulò poſt, Sidon & Ace (Ptolemais poſteà appellata) & Palætyrus, cum multis urbibus aliis, à Tyriis ad Aſſyriorum regem defecerunt. Et cùm ſoli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reverſus eſt contra eos; Phœnicibus naves 60 (vel 70: ut apud Rufinum legitur) illi exhibentibus & remiges octingentos. Quibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disjectâ hoſtili claſſe, quingentos ex ea captivos abduxerunt: quo facinore non mediocrem rei navalis gloriam ſibi comparaverunt. Revertens autem rex Aſſyrius, cuſtodes ad fluvium & aquæ ductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos *quinque* annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc Menander Epheſius in ſuis Chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam tranſlatis; à Joſepho lib. IX. Antiq. cap. ult. citatus; ubi, pro *Elulæo*, in Rufino vetere Latino interprete *Hylyſeus* legitur: unde Scaligero rex ille Tyriorum *Eliſæus* dictus fuiſſe videtur: cui tamen in eo non aſſentior, quòd Cyprios à Menandro Κιτταίους hic vocari aſſerit: cùm Κιτταίους nomine *Gittæ* ſive *Gathi* incolas, ille potiùs intellexerit; eâ appellatione in ſacris literis ſatis notos. [II *Sam. XV.* 18. & XXI. 19. *collat. cum* I *Sam. XVII.* 4.] Quos etiam, ipſius hujus Elulæi ſive Eliſæi tempore, ab Ezekia rege Judæ ſubactos poſteà fuiſſe, ex Joſepho colligi poſſe videtur: qui eum Palæſtinæ bellum intuliſſe, & partâ victoriâ omnes eorum urbes à Gitta uſque Gazam ſuæ ditioni adjeciſſe ſcribit. (libri Antiquit. *IX.* cap. penultimo.) Sicut percuſſos ab eo fuiſſe Philiſtæos, uſque Gazam & terminos ejus, ex (II. *Reg. XVIII.* 8.) extra omnem poſitum eſt controverſiam. Adverſus Tyrios verò, opibus & ſucceſſibus ſuis hoc tempore inſoleſcentes, edita eſt prophetia Eſaiæ XXIII. 1.

Poſtquàm verò mortuus eſt Salmanaſar, regnavit filius ejus Senacheribus pro eo. [*Tobi. I.* 18.] quem Herodotus, libro 2. & *Arabum* & *Aſſyriorum* regem appellat: fortè quòd Aſſyrii, cum Pereâ ſive terrâ Gileadis, & Hamathâ ſive Itureâ, contiguam etiam Arabiam vel Petræam vel Deſertam tunc poſſiderent. *Ivvam* certè ſive *Avam*, quam vel à ſe vel à majoribus ſuis ſubactam fuiſſe Senacheribus jactitat, [II. *Reg.* XVIII. 34. XIX. 13. & *Eſai.* XXXVII. 13.] regionem Arabiæ Deſertæ fuiſſe, Fr. Junius aſſerit. [in II. *Reg. XVII.* 24.] Et Eſaias propheta, calamitatem quam ſub Salmanaſare Moabitæ paſſuri eſſent (de qua ſuprà, ad ann. M. 3278. & 3280.) prædicens; quæcunque illi recondidiſſent, ea *in vallem Arabum* Aſſyrios exportaturos fuiſſe denunciat. Beroſus in Chaldaica ſua hiſtoria [apud Joſephum, lib. X. c. 1.) & apud *Aſſyrios* regnaviſſe, Senacheribum ſcripſit, & totam *Aſiam* atque *Ægyptum* bello infeſtaviſſe.
Toto verò *triennio* geſtum ab eo fuiſſe bellum Ægyptiacum, & cum eo conjunctum Palæſti-
3291 c. num, ex *Eſaiæ cap.* XX. colligimus: in quo Propheta, depoſito cilicio (i. veſtimento ſuo 4001 713
Prophetico villoſo, ut *Zachar.* XIII. 4.) à lumbis ſuis, & calceamento de pede ſuo, ita nudatus & diſcalceatus *triennio* incedere juſſus eſt; in *ſignum & oſtentum contra Ægyptios & contra Æthiopas:* quòd eo temporis ſpatio confecto, ſimilem in modum ſuperiore veſtimento nudati & diſcalceati in captivitatem abducerentur à rege Aſſyriæ. Quod quidem mandatum Eſaias accepiſſe dicitur, *anno quo Tarthan, mittente eum Sargone rege Aſſyriæ, oppugnavit Aſhdodum & cepit eam.* [*Eſai. XX.* 1.] Ubi per *Sargonem* intelligendus eſt ipſe *Senacheribus*; inter cujus etiam duces, *Tartanem*, [II. *Reg.* XVIII. 17.] numeratum legimus: per *Aſhdodum* celebris illa *Azotus*, urbs Philiſtæorum; quos ab Ezekia ſubjugatos fuiſſe, ex [II. *Reg.* XVIII. 8.] & Joſepho ſuprà audivimus.

Quum autem jugum regis Aſſyriæ excuſſiſſet Ezekias, quod pater Achaz receperat, & ſervire illi recuſaſſet; (II. *Reg.* XVII. 7.) anno ejuſdem 14, (ad finem vergente) Senacheribus regnum Judæ invadens, contra civitates ejus munitas caſtra poſuit, & earum non paucas occupavit. [*Eſai.* XXXVI. 1. II *Reg.* XVIII. 13. II *Chron.* XXXII. 1.] Et cùm de Hieroſolymâ quoque oppugnandâ cogitare eum Ezekias animadverteret, inito cum dynaſtis ſuis conſilio, obturandos curavit omnes fontes qui erant extra civitatem, & alveum aquæ Gichonis ſuperiorem inundantem per medium regionis: deinde totum murum illum ſub Amaſiâ à Joaſo rege Iſraëlis perruptum, & foris murum alterum extruxit, & confirmavit munitionem domûs Davidis; paravitque miſſilia copiosè & ſcuta. Et impoſuit præfectos militares populo: congregatiſque eis ad ſe in plateam portæ civitatis, graviſſimâ oratione, adverſus metum regis Aſſyriæ & exercitus ejus illos confirmavit: [II. *Chron.* XXXII. 2,--8, 30.]

Diebus illis, Ezekias ex lethali ulcere decumbens, poſt mortem priùs per Eſaiam prophetam illi denunciatam, fuſis ad Deum precibus ſanitatem & prorogationem regni in *quindecim* annos obtinuit. (*Eſai.* XXXVIII. 1,–5, 21. II *Reg.* XX. 1,–7. II *Chron. XXXII.* 24.) Unde ſcriptam à ſe oden ille edidit: in qua primùm ægritudinem & perturbationem animi ſui in morbo orationémque ad Deum exponit; deinde beneficium acceptum narrat, poſtremò fidem in Deum profitetur & gratias ei immortales ſpondet. [*Eſai. XXXVIII.* 9,–20.] In ſacrâ quidem Scripturâ poſt Senacheribi cædem hiſtoria hæc proponitur: ſed generali tantùm temporis notatione adjectâ; *In illis diebus*: nam ante mortem illius eam contigiſſe, verba illa evincunt: *Addam diebus tuis quindecim annos; & è manu regis Aſſyriæ eripiam te & civitatem hanc, protegámque civitatem hanc.* [*Eſai. XXXVIII.* 5, 6. *II Reg. XX.* 6.] Quòd ſi ex 29 annis, quibus regnavit

Ezekias,

Ezekias, ſubducamus iſtos 15: in fine anni regni ejus 14 factum hoc fuiſſe comperiemus.

Signum verò ſalutis recuperandæ Ezekiæ poſtulanti à Deo indultum, fuit mirabilis illa umbræ Solaris in gradibus Achazi reductio: de qua in *Eſai.* XXXVIII. 8. legimus. *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quam deſcenderat in horologio Achaz in Sole, retrorſum decem lineis. Et reverſus eſt Sol decem lineis per gradus quos deſcenderat.* Ita enim vertit Hieronymus: Hebræam vocem מעלות, quam Jonathan Chaldæus paraphraſtes אבן-שעיא *lapidem horarum* interpretatus eſt, per *lineas* & *horologium* reddens. In commentario tamen ad hunc locum, Hebraicè *gradus* haberi notat: quod etiam in [II *Reg. XX.* 9.] ſic expreſſit. *Vis ut aſcendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?* Neque negligenda eſt, hiſce longè antiquior, interpretatio Græca, quæ βαθμῶν & ἀναβαθμῶν vocibus hic uſurpatis, non alios quàm ſcalarum ab Achazo extructarum gradus in hiſtoriâ hâc accipiendos eſſe innuit; quum ante captivitatem Babylonicam horarum uſum apud Hebræos receptum fuiſſe, oſtendi non poſſit: & Gnomonis horarii inventionem poſterioribus Græcis, Anaximandro vel Anaximeni, (ut ad annum Mundi 3457. poſteà videbitur) attribuant alii; quod tamen à Babyloniis illos accepiſſe, confirmat Herodoti ille locus, libro 2. cap. 109. Πόλον, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. *Polum, & gnomonem, & duodecim diei partes, à Babyloniis Græci didicerunt.*

Ad Solis autem regreſſum quod attinet: [*Eſai.* XXXVIII. 8. *Eccleſiaſtic.* XLVIII. 26.] quemadmodum ad preces Joſuæ Sole ſtante, ſimul etiam Luna ſteiſſe dicitur; [*Joſu.* X. 12, 13.] ita hìc & Lunam & reliquam cœleſtem machinam unà cum Sole retroactam eſſe apparet, tantúmque nocti detractum, quantum diei fuit additum. Licèt enim in partibus τοῦ νυχθημέρου ſive diei civilis anomalia extiterit admiranda: ita tamen divinâ providentiâ eam fuiſſe temperatam, ut conſtans & ſibi perpetuò ſimilis cœleſtium corporum motus nullum inde detrimentum caperet, tres illæ Lunares Eclipſes ex Ptolemæo à nobis paulò ſuperiùs propoſitæ fidem faciunt; quarum calculus, à noſtris temporibus retrò ſupputatus, idem nobis tempus exhibet quod à Chaldæis fuerat annotatum, perinde ac ſi nullus ejuſmodi retrogradus Solis motus omninò interveniſſet.

Ineunte Ezekiæ anno regni (jam cum vita redintegrati) 15°, Merodac ſive Berodac Baladan, filius Baladanis, rex Babyloniæ legatos ad eum cum muneribus miſit, ut de prodigio illo (Solis regreſſu) inquirerent, quod fuerat in terrâ. Quibus cùm ſuperbè theſauros ſuos oſtentaret Ezekias: de futura deportatione Babylonica ita eum Deus per Eſaiam præmonuit. *Ecce dies venturi ſunt, quibus deportabitur quicquid eſt domi tuæ, & quod recondiderunt majores tui uſque in diem hunc, in Babyloniam: non relinquetur quicquam, ait Dominus.* De filiorum quoque, quum nondum filium natum ille haberet, captivitate ſimiliter adjiciens. *De filiis etiam tuis qui prodibunt ex te, quos geniturus es, aſſument; ut ſint eunuchi* (vel *aulici*) *in palatio regis Babyloniæ.* [*Eſai.* XXXIX. II *Reg. XX.* 12,—19.] Sed quum ſe depreſſiſſet Ezekias pro elatione animi ſui, ipſe & habitatores Hieroſolymorum; non obvenit eis fervens ira Domini diebus Ezekiæ. [II *Chron.* XXXII. 25, 26, 31.]

Mica quoque Moraſthites temporibus Ezekiæ populo prophetabat; *Sionem ut agrum arandam, & Hieroſolyma in acervos abitura, & montem ipſius domûs* Domini *in excelſa ſilvoſa.* Sed rex Ezechias & totus populus Judæ, reveritus Dominum, faciem ejus deprecatus eſt: pœnituítque Dominum illius mali quod elocutus fuerat contra eos. (*Mica. III.12. Jer.*XXVI. 18,19.)

3292 Aſtacum in Bythiniâ à Megarenſibus fuiſſe conditam, ineunte Olympiade XVII. refert 4002 712
Memnon, (*in Bibliotheca Photii, pag.* 374.)

Senacheribum cum magnis copiis invaſiſſe Ægyptum, & cum rege Sethone Vulcani Sacerdote (homine ignaviſſimo, & ob pietatem vel impiam ſuperſtitionem potiùs erga Deaſtrum ſuum tantùm celebri) bellum ibi geſſiſſe; libro 2. hiſtoriarum ſuarum, cap. 141. narrat Herodotus: ubi & imaginem illius lapideam in templo Vulcani ſuo adhuc tempore conſpectam fuiſſe addit, manu murem tenentem, atque hæc per literas dicentem; *In me quis intuens, pius eſto.* Quod hieroglyphicum in gentis & in ordinis quoque ſui honorem Ægyptii hierophantæ ita ſunt interpretati: ac ſi pietate ſua & precibus ad Deum ſuum fuſis Setho, Rex idem & Sacerdos, hoc conſecutus fuiſſet; ut Peluſii, in ipſo Ægypti ingreſſu, habenas & ſcutorum lora inimici exercitus muribus nocte exedentibus, poſterâ die armis exuti fugere omnes coacti fuerint, pluribus ſuorum amiſſis. Quicquid verò Peluſii contigerit; ad partes Ægypti interiores perrexiſſe Aſſyrios, & captivam inde multitudinem ſecum abduxiſſe, firmior ſermo Propheticus nos edocet.

In hac expeditione peractum fuiſſe exiſtimamus, quod de *Nò*, potentiſſimâ & munitiſſimâ Ægypti civitate, *Nahumi c.* III 10 legimus. *Etiam hæc deportationi fuit, abivit in captivitatem, etiam parvuli ejus alliſi ſunt in capite omnium vicorum: & ſuper honoratos ejus projecerunt ſortem; denique omnes magnates ejus vincti fuerunt compedibus.*

3294 *c.* In reliquâ quoque Ægypto ſimiliter completum eſt, quod ſigno ante triennium dato *Eſaiæ* 4004 710
cap. XX. 4. denunciatum fuerat. *Abducet rex Aſſyriæ captivam multitudinem Ægyptiorum, & deportandam turbam Æthiopum puerorum & ſenum, nudam & diſcalceatam.* Neque videmus, quare ad Judæos non ſit referendum, quod in duobus ſequentibus verſibus ſubjicitur. *Et perterrefacti erubeſcent, ab Æthiopibus expectatione ſua, & ab Ægyptiis gloriatione ſua. Et dicet incola regionis hujus tempore illo: Ecce, ita habet expectatio noſtra quò confugiebamus ad auxilium, ut eriperemur à conſpectu regis Aſſyriæ; & quomodo evaderemus nos?* Neque enim omninò ſine cauſa eâ de re ita eos commonefaciendos fuiſſe putavit legatus Aſſyrius. *Nunc, ecce fiduciam tuam habueris in ſcipione arundinis iſtius quaſſatæ, in Ægypto; quo ſi quis innixus fuerit, intrans volam ejus perforabit eam: ita eſt Pharao rex Ægypti omnibus fiduciam habentibus in*

ipſo.

ipſo. [II *Reg. XVIII.* 21.] Nam & eandem ſimilitudinem de Ægyptiis & domo Iſraëlis ab ipſo Deo uſurpatam, in Ezechiele; [*c.* XXIX. 6, 7.] & multa adverſùs vanam Judæorum in Ægyptiacis auxiliis confidentiam, in Eſaiâ [*cap.* XXX. *&* XXXI.] prolata legimus; atque inter alia, hoc quoque. *Erit vobis robur Pharaonis pudori, & receptus iſte in umbram Ægypti ignominiæ. Nam Ægyptii in vanum & inaniter adjuvabunt: idcirco proclamo de hoc; Robur eorum eſt, ut maneant* domi. [*Eſai. XXX.* 3, 7.]

Senacheribus (ex Ægypto in Palæſtinam reverſus) Laciſhum obſedit, & totus dominatus ejus cum ipſo. [II *Chron. XXXII.* 9.] Ezechias Laciſhum ad eum mittens, redimendæ pacis gratiâ, pretio cum illo paciſcitur. Unde, excuſſis theſauris tum ſuis (quibus priùs tantoperè ſe extulerat) tum domûs Domini, 300 talenta argenti & 30 auri pendit regi Aſſyriæ. Qui, acceptâ pecuniâ, non ſtans promiſſis, Tartanem, (qui Azotum cepit) Rabſariſum & Rabshakem, cum numeroſis copiis, Laciſho mitit Hieroſolymam. [II *Reg.* XVIII. 14,--17.]

Venientes illi Hieroſolymam, ſubſtiterunt ad aquæductum piſcinæ ſuperioris, qui eſt in aggere agri fullonis: quúmque inclamaſſent Regem, egreſſus eſt ad eos Eliakim filius Hilkiæ, qui præerat domui, & Shebna ſcriba, & Joach filius Aſaphi à memoriâ. Quibus Urbem tradere renuentibus, Rabshakes, Ezekiam fruſtrà Deo confidere, ſe verò non ſine Dei nutu arma ſumpſiſſe, clamitat: multiſque Deum Iſraëlis & Ezekiam ſervum ejus contumeliis afficiens, populum ad defectionem ſollicitat. Quæ & proclamabant voce magnâ Judaicè populo Hieroſolymitano qui erat ſuper murum, ad metum incutiendum eis & ad turbandum eos; ut caperent civitatem. [*Eſai.* XXXVI. II *Reg.* XVIII. *à verſ.* 17. *ad fin. II Chron. XXXII.* 9,--18.]

Ezekias, hæc reſciſcens, laceratis veſtimentis & induto cilicio domum Dei ingreditur: ſimúlque cum Eliakimo & Shebnâ ſeniores Sacerdotum tectos ciliciis ad Eſaiam mittit, ut Deum hac de re conſuleret & precibus ſollicitaret. Qui illum conſolatus; Aſſyriæ regem, audito rumore, reverſurum in terram ſuam prædixit, ibique gladio occubiturum. Quod & rei eventus mox comprobavit. [*Eſai.* XXXVII. 1,--7. II *Reg.* XIX, 1,--7.]

Rabshakes, re infectâ, ad Senacheribum reverſus, eum relictâ Laciſho Libnam oppugnantem invenit. [*Eſai. XXXVII.* 8. II *Reg. XIX.* 8.]

Tirhaka rex Æthiopiæ, non quidem Ægyptum & Syriam infeſtavit, (ut ſine omni fundamento Scaliger pronuntiavit; in notis Euſebianis, pag. 72. & Canonib. Iſagogicis, pag. 311.) ſed Ægyptiis potiùs & Judæis auxiliares copias miſit. Proceſſiſſe enim eum, ut pugnaret contra Senacheribum, Scriptura indicat. [*Eſai.* XXXVII. 9. II *Reg.* XIX. 9.] Hunc Strabo (libro I. & XV.) *Tearkonem Æthiopem* vocat: atque in Europam progreſſum, ad columnas Herculis acceſſiſſe, ex Megaſthene rerum Indicarum ſcriptore, refert.

Senacheribus, rumore de adventu Tirhakæ audito, Libnâ moturus, minatorias & blaſphemas literas ad Ezekiam mittit: de Deo Hieroſolymorum locutus, ut de diis populorum terræ, opere manuum hominis. Quas in templo coram Domino explicans Ezekias, auxilium ejus contra Aſſyrium fuſis precibus implorat. Reſponſum deinde per Eſaiam accipit: Deum civitatem eſſe protecturum, neque obſeſſurum eam eſſe regem Aſſyriæ, ſed viâ quâ venerat, eâdem reverſurum. [*Eſai.* XXXVII. 9,--35. II *Reg.* XIX. 9,--34. II *Chron.* XXXII. 17, 19, 20.]

Eadem verò nocte ſub quam hæc Hieroſolymis acta ſunt (paucis verò diebus poſt partam contra Æthiopes victoriam; quam nunc contigiſſe ex Eſaiæ XVIII. & XX. capite nonnulli colligunt:) mittens Deus angelum, exſcidit omnem valentem robore & anteceſſorem ac principem in caſtris regis Aſſyriæ: & quum ſurrexiſſent manè, inventa ſunt centies octogies quinquies mille cadavera mortuorum. Unde, cum pudore vultûs, reverſus Senacheribus in terram ſuam, conſedit Nineves. Ubi fuit, ipſo ſe incurvante in æde Niſroci Dei ſui, Adramelech & Sharezer percuſſerunt eum gladio. Ipſi verò proripuerunt ſe in terram Ararati vel Armeniæ: & regnavit Eſar-chaddon filius ejus pro eo. [*Eſai.* XXXVII. 36, 37, 38. II *Reg.* XIX. 35, 36, 37. II *Chron.* XXXII. 21.] Quæ ab Eſaia prænunciata fuerunt omnia, cap. XXXVII. & XXXI. 8, 9. etiam; ut quibuſdam placet.

In primo capite libri Tobiæ, ad hanc hiſtoriæ partem pertinentia leguntur iſta. Senacheribum, cùm reverſus fuiſſet fugiens ex Judæa, odio habentem Iſraëlitas, multos eorum occidiſſe. Tobitum, ſive Tobiam ſeniorem, corpora cæſorum furtim abrepta ſepeliviſſe: & ob hoc à Ninevitarum quodam Regi delatum, aliò ſe recepiſſe & abditum aliquandiu latuiſſe. Raptas interim omnes illius facultates fuiſſe: nihil illi relicto, præter Annam uxorem & Tobiam filium ſuum. Poſt dies 45 (vel, ante dies 55. ut habetur in Græco) occiſum fuiſſe Senacheribum à filiis ſuis: iiſque in montes Ararati fugientibus, in regno ſucceſſiſſe filium ejus Eſarchaddonem; perperam ibi in exemplaribus *Achirdon* vel *Sarchedon* nominatum. Novum denique regem omnibus rationibus patris ſui, & toti procurationi, Achiacharum præfeciſſe, filium Hananeelis fratris Tobiti: ita ut non procurator ſolùm ille eſſet & rationarius, ſed etiam à poculis, & ab annulo, & ſecundus à rege.

Ezechias ex Hephzibâ filium Manaſſem ſuſcepit; poſt vitam propagatam tribus, ante mortem duodecim annis. [II *Reg.* XXI. 1. II *Chron.* XXXIII. 1.]

Quum Medi hucuſque ſine rege fuiſſent, & (Dejoce litigantium controverſias judicare ampliùs recuſante) rapinæ & ſcelera paſſim invaluiſſent; *ἀναρχίας* incommoda tandem ſentientes (inter quæ non minimum illud fuit, quòd hac occaſione arreptâ non paucas ipſorum urbes recuperaviſſent Aſſyrii; ut pag. 54. ad annum Mundi 3283 jam monuimus) Dejocis imperio ſe ſubjecerunt; annis ante Cyri initium 150, ut in lib. 1 author eſt Herodotus: quem (relicto Cteſiâ) ſecuti etiam hîc ſunt Dionyſius Halicarnaſſæus & Appianus Alexandrinus, in Romanarum ſuarum Hiſtoriarum exordio. Apud Diodorum Siculum in libro Bibliothecæ 2° lapſu vel *μνημονικῷ* vel *γραφικῷ Cyaxaris* pro *Dejocis* nomine poſito; à Medis electus Rex ille fuiſſe dicitur *circa annum 2 Olympiadis*

XVII, *juxta Herodotum.* A Cyri nimirùm exordio, quod ex illius ſententia in Olympiadis LV.
initium, indéque in anni Periodi Julianæ 4154. medium, incidit, ſubductis annis 150, primus
primi Medorum regis annus ab anni 3, Olympiadis XVII initio, & anni periodi Julianæ 4004
medio, deducendus relinquitur; deliberatione totâ, eámque ſubſecutâ electione, ſub finem anni
21, ejuſdem Olympiadis peractâ. Quam Medici imperii epocham rectè eſſe conſtitutam, ſingulorum Regum tempora, ab Herodoto aſſignata, cum Solari Eclipſi quæ Cyaxaris tempore contigit
(ad annum Mundi 3403 deinceps commemorandâ) comparata, demonſtrabunt.

3295 *a.* Jubilæus *decimus quintus*: reliquorum omnium medius, & eorum qui poſt acta Salomonici
Templi encænia celebrati ſunt lætiſſimus; tum ob tantæ liberationis tam recentem memoriam,
tum ob omnimodam & Regis & populi proſperitatem, quæ eam ſtatim eſt ſubſecura; adeò
ut multi afferrent munera Domino Hieroſolymam; & res pretioſas Ezekiæ regi Judæ: nam
elatus erat ante oculos omnium gentium poſteà; & ſecundatus in toto opere ſuo. [*II Chron.
XXXII.* 23, 27, 30.] Populum denique Judæ liberarum ita agebat & moderabatur Deus undequaque; ut (ſecundùm ipſius promiſſionem) rurſus radicaretur infernè, & fructum proferret ſupernè. (*II. Chron. XXXII.* 22. *Eſai. XXXVII.* 31, 32.) Eſtque hujus Jubilæi conſideratio neceſſaria ad intellectum ſigni miſericordiæ divinæ ſuperiori anno Ezekiæ dati. *Comedetis hoc anno*
ספיח *ſponte natum, & anno ſecundo* סחיש *ſponte renatum: anno verò tertio ſerite & metite, ac
plantate vineas & comedite fructum earum.* [*Eſai. XXXVII.* 30. *II Reg. XIX.* 29.] Superioris enim anni meſſe ab hoſtibus in regione graſſantibus vel occupatâ [juxta comminationem,
Levit. XXVI. 16. *Deuteron. XXVIII.* 33. *Jerem. V.* 17.] vel conculcatâ & devaſtatâ; è ſponte germinantibus victum ſibi comparare populum erat neceſſe. Hoc deinde anno, Jubilæi lege
impediente, neque ſerere illi permiſſum erat neque metere: cùm aliàs, nullo interveniente anno Sabbatico, quò minùs hoc fieret nihil obſtaret; quum, Aſſyriorum ſtrage per Angelum editâ, bellum jam finitum eſſet. Anno verò ſequente, & ab hoſtibus metu omni liberatis & à Jubilæi religione ſolutis, ſecurè & impunè agriculturam exercere licuit.

b. Mardocempado, ſive Merodaco Baladani, poſtquàm 12 annos in Babyloniâ regnaſſet, ſuc- 4005 709
cedens Arkianus, (anno Nabonaſari 39) regnavit annis 5. [*Ptolem. in Regum Canone.*]

Parion (in ora Helleſponti juxta *Lampſacum*) conditur. [*Euſeb. Chron.*] vel potiùs coloniâ
eò deductâ, à Mileſiis & Erythræis, inſtauratur.

3296 Dejoces rex Medorum, anno 1 Olympiadis XVIII (quæ hoc anno acta eſt) Ecbatana con- 4006 708
didit: ut in Græco Euſebii Chronico legimus. Ea, Ezræ VI. 2, *Achmetha*, à Cteſiâ in Perſicis
(Stephano Byzantino referente) *Agbatana* appellatur. Hujus ſtructuræ plenior deſcriptio in cap.
1. libri Judithæ habetur: ubi ab *Arphaxado* Medorum rege condita fuiſſe dicitur; ſicut à *Dejoce*, in Herodoto & ſcriptoribus aliis. Quod argumento eſt, utroque illo nomine unum &
eundem regem deſignari: de quo plura, ad annum Mundi 3448. erunt dicenda.

3299 Taracus Æthiops (ſuprà ad annum M. 3294. Tirhaka dictus) in Ægypto regnat ann. 18. 4009 705
[*African.*]

3300 Poſt Arkianum, apud Babylonios biennii Interregnum fuit. [*Ptol. Reg. Canon.*] 4010 704

3302 Belibus [al. Belithus, & Belelus] Babyloniorum regnum obtinuit, ann. 3. [*Ibid.*] 4011 703

3305 Apronadius apud eoſdem regnat, ann. 6. [*Ibid.*] 4014 700

3306 *c.* Ezekiam ſepelientes in ſuperiore parte ſepulcrorum poſterorum Davidis, honore affecerunt 4016 698
eum in morte ejus totus Juda & habitatores Hieroſolymorum. [*II Chron. XXXII.* 33.] Cui
ſuccedens filius Manaſſes, 55 annis regnavit. [*II Reg. XXI.* 1. *II Chron. XXXIII.* 1.] Hic
rurſùs ædificavit excelſa quæ demolitus fuerat Ezekias pater ipſius, extruxit altaria toti exercitui cœlorum in duobus atriis domûs Domini, traduxit filium ſuum per ignem in valle filii Hinnomi, divinationibus & conjectationibus & præſtigiis uſus eſt, collocavit ſculptile ſimulacrum
in templo Dei: fecítque ut aberrarent Juda & habitatores Hieroſolymorum, faciendo malum
ampliùs quàm gentes quas perdiderat Dominus à conſpectu Iſraëlitarum. [II *Reg.* XXI. 2,-11.
II *Chron.* XXXIII. 2,-9.] Inſuper etiam ſanguinem innoxium fudit quamplurimum, uſque adeò
ut impleret Hieroſolyma confertim: præter peccatum ſuum quo ad peccandum induxit Judam,
ut faceret quod malum videtur in oculis Domini. [II *Reg.* XXI. 16. & XXIV. 4.] In qua ſanguinis innoxii effuſione, illa prophetæ Eſaiæ præcipuè memoratur: quem ſerrâ ligneâ medium ab eo fuiſſe diſſectum, Talmud Babylonicum in tract. יבמות, Juſtinus martyr in Dialogo cum Tryphone, Hieronymus in Eſai. cap. 20. & 57. & noſtrorum alii, illud ἐπρίσθησαν Apoſtoli, *Heb.* XI. 37. ad Eſaiæ martyrium accommodantes. Propter quæ omnia comminatus eſt
Deus, ſe *extenſurum ſuper Hieroſolyma regulam Samariæ & perpendiculum domûs Achabi*; *atque
abſterſurum ſe Hieroſolyma, ut qui abſtergere ſolet gabatam, abſtergit, deinde ſubvertit eam in os.*
[*II Reg. XXI.* 13.]

3311 Rigebelus apud Babylonios regnat, ann. 1. [*Ptol. Reg. Canon.*] 4020 694

3312 Meſeſſimordakus apud eoſdem regnat, ann. 4. [*Ibid.*] 4021 693

3316 Interregnum apud Babylonios fuit, annorum. 8. [*Ibid.*] 4025 689

Dejoces Medorum imperium uſque ad Halym fluvium propagavit, annis ante finem Aſtyagis 4026 688
128. ut ex Herodoto colligitur. (*Lib.* 1. *cap.* 130.)

Olympiade XXIII. Heroſtratus Naucratites ex Ægypto mercator, ad Paphon Cypri nave
appulsâ, Veneris imagunculam, magnitudine palmi, operis vetuſti, emiſſe dicitur; ejúſque
virtute à ſubita tempeſtate magno miraculo liberatus, Naucratin devectam in æde Veneris apparatu ſolenni eandem conſecraviſſe: ut Apud Athenæum, & ipſum Naucratitem, in libro XV.
Dipnoſophiſt. legitur. Verùm, ſi Strabonem in libro XVII. audimus, nulla eo tempore in Ægypto erat Naucratis: quippe non ante Cyaxaris Medi & ejus æqualis Pſammitichi Ægyptii regis
tempora à Mileſiis conſtructa.

3317 Rebus turbatis, duorum annorum in Ægypto ἀναρχία fuit. [*Diodor. Sicul. lib.* 1.] 4027 607

3319 Δωδεκαρχία, poſt eam, in Ægyptum eſt introducta, ſive Duodecim virorum principatus, communi conſilio regnum adminiſtrantium: de quo Herodotus, lib. 2. cap. 147. & Diodor. lib. 1. qui 15 annis ariſtocratiam hanc duraviſſe notat. Ad eam verò ſpectare exiſtimat Tremellius prophetiam oneroſam Ægypti, in Eſaiæ capite XIX. propoſitam: in cujus verſiculo 5 & 6, de Nilo exſiccando hæc etiam legitur prædictio. *Deperdent aquas ne influant in mare, adeò ut fluvius ſiccetur & areſcat: & retrò abjicientes flumina, exhaurient & ſiccabunt rivos ductos aggeribus*; quod, ex Herodoto, ſic exponit Tremellius. Duodecim iſti reguli *omnia opera naturæ, miſeri ſui populi operâ, oppugnabunt, & aquas Nili avertent vel ad ſiccitatem uſque; ut ſtagnum Mœrios cum ſuis Pyramidibus & Labyrintho perficiant; adducti ſolâ libidine animi ſui.* Scaliger verò [in Canonib. Iſagogic. pag. 311.] de *ſiccitate* intelligit *tantâ futurâ, ut Nilus diebus æſtivis nulla incrementa caperet, neque Ægyptum irrigaret:* & ad ſuperiora *Soi* ſive *Sabaconis* tempora prophetiam refert. 4029 685

3323 *c.* Deficiente Babyloniorum ſtirpe regiâ, poſt octo annorum interregnum, Eſarchaddon rex Aſſyriæ ſub antiquum eos jugum reduxit; & occupato Babyloniæ regno, per 13 annos illud obtinuit: quemadmodum ex Canone Regum Ptolemaico didicimus. Illius enim *Aſſaradinum* noſtrum eſſe *Eſarchaddonem*, non ipſum nomen modò, ſed etiam ſacræ hiſtoriæ demonſtrat conſenſus; quæ eum *Aſſyriæ* ſimul & *Babyloniæ* regem fuiſſe, non obſcurè indicat; ut paulò pòſt, ad annum M. 3327 videbimus. 4033 681

3324 Ardys, Gygis filius, apud Lydos regnavit ann. 49. Hic Prienenſes expugnavit, & Miletum invaſit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 15.] 4034 680

3327 In Siciliâ Gela, in Pamphyliâ Phaſelis conditæ. [*Euſeb. Chron.*] à duobus fratribus, Antiphemo & Lacio: quibus de habitationis loco Delphicum oraculum conſulentibus reſponſum fuiſſe, ut hic orientem, ille occidentem versùs navigaret, ex Ariſtæneti Commentario primo de Phaſelide refert Stephanus Byzantinus, in Γέλα. Heropythus in libro de Colophoniorum finibus, de Phaſelidis ædificatione agens, tradit *Lacium*, qui eò coloniam deduxit, Cylabræ paſtori ad pabula tum illic oves agenti, ſoli in quo urbem ædificavit pretium dediſſe ſalſamenta, quæ ille popoſcerat. Pleniùs verò Philoſtephanus in libro primo de civitatibus Aſiæ narrat, *Lacium* Argivum, unum ex iis qui cum Mopſo (Colophonis conditore) profecti fuerant, & quem Lindium fuiſſe quidam aiunt, fratrem *Antiphemi* Gelæ conditoris (quem etiam Lindium è Rhodo fuiſſe, libro 7 Herodotus, & in libro 6 Thucydides confirmant) à Mopſo cum viris quibuſdam miſſum, oraculo & juſſu Mantus, Mopſi matris, quia navium ipſius puppes ad Chelidonias inſulas diffractæ colliſu fuiſſent, cum ſociis retardatum ſeriùs noctu appuliſſe; emiſſèque terram ubi extructum oppidum eſt, ut Manto prædixerat, à Cylabrâ quodam, dato ſalſamento, quod ex omni commeatu nautico is habere maluit. (*Athenæ. Dipnoſophiſt. lib.* 7.) 4037 677

Completa eſt propheria, initio regni Achazi, ab Eſaiâ promulgata: *Intra ſexaginta quinque annos atteretur Ephraim, ut non ſit populus.* [*Eſai. VII.* 8.] Etſi enim à Salmanaſare maxima pars populi ante annos 44. deportata fuerat, & regnum planè abolitum: inter reliquias tamen, quæ in terra ſua remanſerant, Reipublicæ aliqua facies adhuc retenta eſt. Tùm verò deſiit eſſe populus, quum tenues illæ Ephraimitarum reliquiæ peregrinorum adventantium multitudine penè ſunt obrutæ: [ex avitis enim ſedibus ejectas planè non fuiſſe, ex Joſiæ hiſtoriâ liquet, II *Chron.* XXXIV. 6, 7, 33. & XXXV. 18. *cum* II *Reg.* XXIII. 19, 20.] novis colonis è *Babele*, *Cuthâ*, *Havâ*, *Hamathâ* & *Sepharvaimis*, in Samaria collocatis; qui ex hæreditario deinceps jure poſſidentes Samariam, habitabant in civitatibus ejus. [II *Reg.* XVII. 24.] quod ab *Eſarchaddone* rege *Aſſyriæ*, qui & *Aſnappar magnus & glorioſus* dictus eſt, jam factum, ex ipſorum Cuthæorum confeſſione, (*Ezra* IV. 2, 10.) intelligimus.

Eodem (ut videtur) tempore & eâdem operâ quâ in terrâ Iſraeliticâ iſta ſunt geſta, ex Samaria in vicinam Judæam progreſſi principes exercitûs regis *Aſſyriæ*, Manaſſem regem in vepretis quibuſdam latitantem ceperunt; & chalybeis compedibus vinctum *Babylonem* deduxerunt. [II *Chron.* XXXIII. 11.] Quam Judææ etiam illatam cladem, ex eâdem illâ ipſa Eſaiæ prophetiâ nonnulli ita eliciunt. *Intra* LXV. *annum conteretur Ephraim, ne ſit amplius populus. Et caput Ephraimi Samaria, & caput Samariæ filius Remaliæ: & vos ipſi, niſi credideritis, non confirmabimini*, id eſt, conteremini vos quoque; ut Jacobus Cappellus notavit in ſuo Chronico. Ubi Hebræos etiam addit, in Seder Olam Rabba, & Thalmudicos Doctores, (à D. Kimchi in Ezechielis cap. IV. citatos) ſimiliter tradere; Manaſſem anno regni XXII. abductum eſſe captivum Babylonem, & XXXIII. annis ante ſuum obitum egiſſe pœnitentiam; quâ actâ, Deum in libertatem atque regnum ipſum reſtituiſſe Scriptura confirmat. [II *Chron.* XXXIII. 12, 13.] Brevem enim fuiſſe captivitatem illam, ex eo colligitur, quòd (nullâ illius ratione habitâ) 55 nihilominùs annis regnaviſſe legatur Hieroſolymis. (II *Reg.* XXI. 1. II *Chron.* XXXIII. 1.)

Novi coloni Samaritani, quum in habitationis ſuæ principio Deum Iſraëlis non colerent, à leonibus infeſtati ſunt. Quod reſciſcens rex Aſſyriæ, unum ex deportatis è Samaria Sacerdotibus ad illos remittendum curavit: qui, Bethele reſidens, docebat eos quomodo Deum colerent; ſecundùm Jeroboami ritum ſcilicèt. Illi verò, cum novo ſuo vitulo, vetera etiam idola ſua adorantes, & reveriti fuiſſe Dominum dicuntur & non reveriti: quum inter πολυθεότητα & ἀθεότητα non multum admodùm intereſſe deprehendatur. [II *Reg.* XVII. 25, 33, 41.] Atque hæc perpetuarum illarum litium inter Judæos & Samaritanos prima origo fuit. [*Ezra IV.* 1. *Nehem. IV.* 2. *Joham. IV.* 9.]

3329 Chalcedon (ſive Calchedon, ut in antiquis nummis nominatur) condita eſt; [*Euſeb. Chron.*] à Megarenſibus, in oſtio Ponti, inter Bithynos Thracas Aſiam incolentes. (*Thucyd. lib.* 4. *Strabo lib.* 12.) 4039 675

3334 Pſammitichus Saites, Neconis (à Sabbaco Æthiope interempti) filius, duodecim illorum 4044 670

Ægypti tyrannorum unus, regnum tandem ſolus adeptus, per annos 54 illud obtinuit. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 152. *&* 157.] Quò ſpectare putatur vaticinium illud, [*Eſaiæ* XIX. 4. *Concludam Ægyptios in manum Dominorum durè dominantium; donec Rex rigidus dominetur in eos.* Pſammitichus enim ab undecim reliquis in paludes mari vicinas relegatus, conductis ex Arabia militibus, atque Ionum ac Carum piratis, qui mare infeſtum habuerant, Ægyptiis illis qui ſecum ſentiebant adjunctis; collatâ apud urbem Momemphim acie, adverſæ partis reges ſuperavit: aliis eorum in pugnâ cæſis, in Libyam fugâ dilapſis aliis. Auxiliares Iones & Cares locum, à caſtris ſuis Στρατόπεδα dictum, aliquantulùm ſuprà urbem Bubaſtim & oſtium Nili Peluſiacum, incolendum acceperunt: Græciſque deinceps, & aliis peregrinis, in Ægyptum aditus eſt patefactus. [*Herodot. lib.* 2. *Diodor. lib.* 1.] Pſammitichum etiam magnam urbem Syriæ Azotum, poſt 29 annorum obſidionem, tandem expugnaviſſe, idem narrat Herodotus: [*Ibid. cap.* 157.] Ashdodum nimirùm illam, quam intra unius anni ſpatium à Tarthane regis Aſſyriæ ſatrapâ captam fuiſſe, ſuperiùs (ad annum M. 3291) dictum eſt; quæque à Pſammiticho tantoperè eſt imminuta, ut *reſiduum Ashdodi* tantùm ſuo tempore ſuperfuiſſe Jeremias innuat. [*Jerem. XXV.* 20.] * In expeditione verò Syriacâ, cùm externos in acie præferens Pſammitichus in dextrâ collocaret parte, popularibus autem neglectiùs habitis ſiniſtrum attribueret locum: Ægyptii hac indignitate permoti plures quàm 200000. ab eo deficientes, in optimo Æthiopiæ tractu novas ad incolendum ſedes ſibi vendicârunt. [*Diodor. lib.* 1.] Multos quoque Judæos auxiliarios miſſos eſſe ad Pſammitichum, bellum cum Æthiopum Rege gerentem; apud Ariſteam in libello de LXX Interpretib. legimus. *

3336 Poſt Aſſaradinum ſive Eſarchaddonem, imperium Aſſyriacum ſimul & Babylonicum adminiſtravit Saoſduchinus, annis 20. [*Ptolem. Can. Regum.*] Hic in libro Judithæ (à *Babylonienſi* aliquo Judæo Chaldaicè ſcripto) quaſi communi regum *Babyloniorum* nomine, Nabuchadonoſor appellatur: qui tamen & rex *Aſſyriorum* ibi dicitur, & in civitate magnâ *Ninives* regnaviſſe traditur. [*Judith.* I. 1.] Ubi vir clariſſimus Fr. Junius illum potiùs intelligendum exiſtimat, *quem Scriptura vocat Merodac Baladanem, avum Nebucadnetzaris illius qui fuit magni Nebucadnetzaris pater; per quem Manaſſes rex Judææ captus, in Babyloniam deportatus, ac poſtremò vinculis ſolutus eſt. Is enim* (inquit) *rex Babyloniæ primùm, poſteà verò Aſſyriæ quoque effectus eſt; ſuccedens in regnum Eſarchaddoni magno, quum fratres illius parricidæ regno indigni haberentur: unde tota Aſia mutuis bellis exarſit diutiſſimè.* Ex Anniano nimirùm Pſeudo-Metaſthene primùm hauſta eſt illa *Aſar-Adonis*, *Merodachi*, *Ben-Merodachi*, *Nabuchodonoſori* primi & alterius, continuata ſucceſſio. Reverâ enim Merodachus, neque Nebucadnetzaris (ſive Nabopollaſſari potiùs) patris Nebucadnetzaris magni avus fuit, neque Manaſſem in captivitatem abduxit, neque priùs fiduciarius Aſſyrii (ut ad II *Reg.* XX. 12. annotat Junius) tandem Aſſyriorum & Babyloniorum monarcha effectus; neque in ullo omninò regno Eſarchaddoni magno ſucceſſit; quum Mardocempadum ſive Merodachum hunc ante initium Manaſſis annis undecim regnare deſiiſſe, & anno demùm poſt exitum illius 42 Aſſaradinum ſive Eſarchaddonem in regno (Aſſyriaco æquè ac Babylonico) Saoſduchinum ſucceſſorem reliquiſſe; ex Canone Regum Ptolemaico jam docuerimus. Quem ſi vidiſſet vir ut eruditionis ita etiam & modeſtiæ ſingularis; ſententiam ſuam mutaturum illum fuiſſe, non eſt quod dubitemus. Monendum de hoc nihilominùs Lectorem cenſuimus: ne, ex re nunquam geſtâ, propheriæ Ezekielis c. XXXI. verſ. 11. vel 18 (ut ille diſtinguit) interpretationem illam adaptari potuiſſe putaret. *Eſarchaddon Aſſyrius per Berodac-baladanem Babylonium oppreſſus eſt & ejectus: quamobrem defecerunt ab eo omnes, plurimique ad Babylonium tranſfugerunt*, ſequenti verſu. *adeò ut jam regio Aſſyria ignominioſiſſimè tereretur pedibus omnium, & in contemptum veniſſet*, verſ. 20. 4046 668

3339 *c.* Meshullemeth, filia Haruzi è Jotba, Manaſſi peperit Amonem filium: qui 22. annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg. XXI.* 19.] 4049 665

3344 *a.* Jubilæus *decimus ſextus.* 4053 661

3347 *c.* Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum, anno regni ſui *duodecimo*, Arphaxadum Medorum regem, 4057 657
Ecbatanorum conditorem, prælio ſuperaviſſe dicitur, in magno campo Ragau, circa Euphratem, & Tigrim & Jadaſon in campo Erioch regis Eliciorum. Sic enim in capite primo libri Judith legitur: quem Paulæ & Euſtochii rogatu ex Chaldæo in Latinum tranſtulit Hieronymus. Qui verò Græcè, multis mutatis & additis, librum illum nobis dedit, primùm quidem Nabuchodonoſorem anno regni ſui *duodecimo*, contra regem Arphaxadum bellum geſſiſſe narrat in planitie magnâ, quæ eſt in finibus Ragau: convenientibus ad prælium omnibus qui incolebant montana, & omnibus accolentibus Euphratem, & Tigrim & Hydaſpen, & planitiem Arioch regis Elymæorum. Sed poſteà quaſi ſui oblitus, aciem cum copiarum ſuarum contra Arphaxadum inſtruxiſſe tradit anno *decimo ſeptimo*: & in prælio ſuperiorem factum, ſpoliatis Ecbatanis, ipſum Arphaxadum in montanis Ragau captum confixiſſe jaculis ſuis; ac demùm, rebus omnibus ex animi ſententiâ confectis, Niniven rediiſſe, ibique cum copiis ſuis per 120 dies convivatum fuiſſe ſcribit. Ubi notandum, Dejocis exitum juxta Herodotum, circa initium quoque *duodecimi* Saoſduchini anni contigiſſe; quod magno argumento eſt, non alios eſſe Saoſduchinum & Dejocem, quàm Nabuchodonoſorem & Arphaxadum libri Judithæ. Nullo enim fundamento Fr. Junii nititur ſententia: qui, Medicorum regum ſucceſſionem commentitiam Cteſiæ fabulatoris & larvati Metaſthenis cum germanâ Herodoti hiſtoriæ patris fruſtrà conciliare conatus, Mediâ diviſâ, unam artem *Dejocem* obtinuiſſe affirmat, *Arjocum* hîc dictum; (*notat. in Judith. I. 6. & Jerem.* XLIX. 34.) alteram *Artecarmin* [Cteſiæ *Artycam*] hîc *Arphaxadum* appellatum, quem regnum ſuum Ecbatanis confirmaviſſe dicit, ut eo propugnaculo fretus, tum Dejoci regi, tum irrumpentibus aliis hoſtibus obſiſteret; quum, ſi talis diviſio inſtituta fuiſſet (quæ nunquam fuit:) non Arjoco vel Artecarmi ſed Dejoci, & nomen Arphaxadi, & regnum Ecbatanorum

fuiſſet

fuiſſet tribuendum. Ecbatanorum enim Arphaxadum liber Judithæ, Dejocem Herodotus & alii,
Arjocum vel Artecarmin conditorem fuiſſe nullus omninò prodidit.
Poſt Dejocem, Phraortes ejus filius annis 22 regnavit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 102.]

3348 *c.* Nabuchodonoſorus (ſive Saoſduchinus) Aſſyriorum rex, proximo poſt Arphaxadi ſive De- 4058 656
jocis cladem anno (qui *Judithæ II.* 1. in Chaldaico quidem regni illius 13 in Græco 18 nume-
ratur) die 22 menſis primi, de gentibus debellandis & imperio ſuo ſubjiciendis conſilium
iniiſſe dicitur : Holopherne magni ſui exercitûs Duce conſtituto ; Qui Bethuliam (ſive Beth-
hoglam) urbem Judææ arctâ obſidione cingens, à Judithâ Simeonitide, poſt mortem Manaſſis
viri ſui (tempore meſſis hordeaceæ defuncti) annis tribus & menſibus ſex (vel quatuor, ut
Græca habet editio) in viduitate ibidem vitam peragente, capite truncatus occubuit. [*Judith.
II. VIII. & XIII.*]

3349 Iſtrus & Boryſthenes in Ponto, Lampſacus in Helleſponto, & Abdera in Thraciâ conditæ, 4059 655
[*Euſeb. Chron.*] Ex Ioniâ nempe, Mileſii Boryſthenem, Phocæenſes Lampſacum, Clazome-
nii Abderam condiderunt. Solinus cap. 10. Abderam primùm à *Diomedis ſorore* conditam fuiſſe
refert, deinde *ſenio collapſam*, *Olympiade* LI. (quæ præcedente anno eſt acta) à *Clazomeniis
ad majorem faciem reſtitutam* ; cujus coloniæ ductorem *Timeſium Clazomenium*, ex Herodoto
(*lib.* 1. *cap.* 168.) fuiſſe diſcimus : qui addit tamen, eum à Thracibus expulſum, opus perficere
non potuiſſe.

3355 *c.* Amoni, ex Fedidâ filiâ Hadaiæ Boſcathæâ, natus eſt filius Joſias ; qui 8. annorum fuit, 4065 649
quum regnare inciperet. [II. *Reg.* XXII. 1.]

3356 *c.* Saoſduchino, in regno Babylonico ſimul & Aſſyrio, ſuccedens Chynaladanus, annis 22 im- 4066 648
perat. [*Canon. Reg. ptolem.*] Alexander Polyhiſtor *Saracum* eum appellat : quod nomen, ut
& Saracenicæ gentis, *latronem* denotat.
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex, oraculo Delphico urbem in Libyâ condere juſſus
eſt. Quo neglecto, [quòd ubi terrarum Lybia eſſet ignoraretur] per ſeptem annos in Therâ
non pluiſſe dicitur, omnéſque arbores, præter unam, exaruiſſe. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 150, 151.]

3361 *c.* Manaſſes, ex captivitate redux, cultu Dei [quem labefactaverat] ex parte inſtaurato, mor- 4071 643
tuus eſt ; & in horto domûs ſuæ ſepultus. [II. *Chron.* XXXIII. II. *Reg.* XXI. 18.] ex teſta-
mento (ut credibile eſt) aut voluntate ultimâ ipſius : tanquàm ſi reſipiſcens tum demùm agno-
viſſet ac profeſſus eſſet indignum eſſe ſe, qui cum majoribus in ſepulchro Regum reponeretur.
[*Tremell.*]
Poſt eum, filius Amon biennio regnavit : qui, derelicto Deo majorum ſuorum, omnibus
ſculptilibus, quæ fecerat pater ipſius, ſacrificabat & colebat ea. Verùm non depreſſit ſe co-
ram Domino, ſicut pater ipſius : ſed auxit reatum. [II. *Reg. XXI.* 19, 20, 21. II *Chron.
XXXIII.* 21, 22, 23.]

3363 *c.* Impius Amon, proditione domeſticorum ſuorum, in domo ſuâ occiſus eſt ; & in horto 4073 641
Uzzæ [cum patre Manaſſe] ſepultus eſt. Percuſſitque populus omnes qui conſpiraverant contra
eum. [II. *Reg. XXI.* 23, 24, 26. II *Chron. XXXIII.* 24, 25.]
Poſt eum filius Joſias, puer octo annorum, rex conſtitutus, annos 31. regnavit. [II *Reg.
XXII.* 1. II *Chron.* XXXIV. 1.]
Theræi, ſeptennali ſiccitate fatigati, Corobium purpurarium quendam, qui ad Platæam in-
ſulam Libyæ ventis aliquando abreptus fuerat, ex Itano urbe Cretæ mercede conductum, cum
ſuorum aliquibus ad eam inſulam explorandam iterùm miſerunt : qui, eo cum aliquot menſium
cibariis ibi relicto, quàm celerrimè redierunt, ut ſuis quod invenerant renunciarent. Sed his
ultra præſtitutum tempus redire differentibus, appulſa eò ex Ægypto veniens navis Samia
(cujus gubernator erat Colæus) cibaria in annum Corobio reliquit : quæ deinde vento abrepta,
& Herculeas columnas tranſvecta, Tarteſſum pervenit. *Herodot. lib.* 4. *cap.* 151, 152.]

3364 Theræi, è ſeptem ſuis oppidis colonis ſorte delectis, cum duabus eos biremibus, duce Bat- 4074 640
to, (alio nomine Ariſtotele vel Ariſteâ nominato) in Platæam miſerunt. [*Idem. ibid. cap*
153. & 156.]
Thales, Examii filius, Mileti in Ioniâ naſcitur, Olympiadis XXXV. anno primo ut ex
Apollodori Chronico refert in ejus Vitâ [*Laërtius.*]
Cimmerii, à Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſuis, ex Europa in Aſiam tranſierunt, ite-
ſemper ſecundùm mare tenentes : Sardéſque Lydiæ, præter arcem ceperunt ; Ardye Gygis filio
ibidem tùm regnante. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 15. & 103. & *lib.* 4. *cap.* 1. & 12.]

3366 Theræi, quum per biennium Platæam incoluiſſent, uno è ſuis ibi relicto, Delphos navigave- 4076 638
runt, oraculum ſciſcitaturi, quid ita ſecum in Lybiam profectis nihilo tamen melius ageretur.
Acceptóque reſponſo, ad urbem Lybiæ [ſicut eis injunctum fuerat) nondum illos conceſſiſſe : in
Platæam reverſi, recepto quem ibi reliquerant, incoluerunt locum in Libyâ è regione inſulæ,
nomine Aziriſtum ; amœniſſimis collibus utrinque concluſum, & utrinque flumine præterla-
bente. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 157.] Ibi, circa Heſperidum hortos Syrtímque majorem, imbre
piceo madefactâ tellure, ſilphii ſive laſeris plantam repentè natam Cyrenæi referunt, ſeptem
ante urbem ſuam conditam annis. *Theophraſt. Plantar. hiſtor. lib.* 6. *Plin. natur. hiſtor. lib.* 19.
cap. 3.]

3369 Phraortes Medorum rex, in obſidione Ninives, cum magnâ exercitûs parte periit. Cui Cya- 4079 635
xares filius ſuccedens, annis 40. regnum obtinuit : in cujus initio, necem paternam ulturus,
totâ ſupra Halyn fluvium Aſiâ ſibi conciliatâ, bellum contra Aſſyrios inſtauravit. [*Herodot.
lib.* 1.]

3370 *a.* Joſias anno ætatis 16, ex Zebudda Pedaiæ è Ruma, filium ſuſcepit Eliakimum : qui 25.
annorum fuit, quum regnare inciperet. [II. *Reg.* XXIII. 36]

c. Idem octavo regni ſui anno, quum eſſet adhuc puer, (& pater tamen) cœpit quærere Deum 4080 634
Davidis patris ſui. [II *Chron. XXXIV.* 3.]
Cyaxares prælio ſuperavit Aſſyrios. Cui Niniven deinde obſidenti ingruit ingens Scytha-
rum exercitus; qui Cimmerios ex Europâ ejectos proſecuti, à Mæotide palude profecti, Cauca-
ſo monte ad dextram relicto, in Mediam penetrarunt: rege Madye, Protothyæ filio, duce. [*He-
rodot. lib.* 1. *cap.* 104. *lib.* 2. *cap.* 1. & *lib.* 7. *cap.* 20.] Qui *Indathyrſus* ille Scytha eſt; quem,
ex Scythia erumpentem, Aſiam ad Ægyptum uſque invaſiſſe, ex Megaſthene Strabo, ſub ini-
tium libri Geographiæ ſuæ 15, & Arrianus, in rerum Indicarum libro, referunt: *Indathyrſo* illi
Scytharum regi cognominis; adverſus quem Darium Hyſtaſpis filium expeditionem infeliciter
poſteà inſtituiſſe legimus. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 76. 126, 127.] Hic verò Medi, cum Scythis
congreſſi prælioque fuſi, ſuperioris Aſiæ imperium amiſerunt: quod deinde Scythæ 28 annis
obtinuerunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 104. & *lib.* 4. *cap.* 1.] Quò prophetiam illam referunt Tre-
mellius & Junius, [*Nahumi* II. 5.] *Recenſebit* [Cyaxares, Niniven obſidens] *magnificos ſuos;*
ſed illi *corruent in ambulatione illorum*, Scytharum ſc. quorum expeditio, ambulatio potiùs &
velitaris curſus; quàm dominatio & adminiſtratio dicenda erat: [quippe qui Mediam, Aſſyriam,
Aſiámque ſpatio annorum 28 percurrerunt, occuparunt atque amiſerunt:] *feſtinabunt ad murum
illius, quaſi paratus fuiſſet protector.* i. feſtinanter volabunt in oppidum, quaſi ipſum à Cyaxa-
ris violentia liberaſſent & porrò protecturi eſſent.
3371 c. Shallum, ſive Jehoachaz, patrem habens Joſiam, matrem Hamitalem filiam Jeremiæ è Libnâ, 4081 633
natus eſt. Eum enim 23 annos natum, ſenioribus fratribus poſthabitis, populus regem patris loco
conſtituit. [II. *Reg.* XXIII. 30, 31.] *Shallumi* nomine, ut videtur, melioris ominis cauſâ, in
aliud mutato: quòd commune illud ei fuiſſet cum *Shallumo* Jabeshi filio; qui unico tantùm
menſe regno potitus, à Manahemo eſt occiſus. [II *Reg. XV.* 13, 14.] Ex quatuor verò Joſiæ
filiis, [I. *Chron.* III. 15.] commemoratis, *Shallumum* hunc eſſe, poſtremo loco nominatum, ex
[*Jerem.* XXII. 11, 12. *cum* II. *Reg.* XXIII. 33, 34. & II. *Chron.* XXXVI. 3, 4.] collato, appa-
ret; non *Johananem primogenitum*, ut nonnulli exiſtimant. Nam *primogenitum* non fuiſſe Jehoa-
chazum, tum ex eo colligitur, quòd à populo *unctus* fuiſſe dicatur, [II *Reg.* XXIII. 30.]
quum ungi non ſolerent filii regum primogeniti, ad quos jure ordinario regni hæreditas ſpecta-
bat: tum ex ætate illa 23 annorum, quam unctionis ſuæ tempore egiſſe dicitur; quum poſt
trimeſtre ſpatium ſubſtitutus illi frater Eliakim, 25 annorum fuiſſe legatur. Unde eum Jehoa-
chazo ſeniorem fuiſſe liquet: quod & in libro X. Antiquit. cap. 6. (al. 7.) Joſephus confirmat.
3373 Sadyattes, Ardyis filius, apud Lydos annis 12 regnavit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 16.] 4083 631
Scythæ univerſâ Aſiâ ſuperiore potiti, hinc rectà in Ægyptum contendunt. Quibus jam Sy-
riam Palæſtinam ingreſſis Pſammitichus Ægypti rex occurrens, muneribus precibúſque effe-
cit ne ulteriùs progrederentur. Scythæ verò regredientes, quum in urbem Syriæ Aſcalonem
perveniſſent, pleriſque nullo illato damno prætergreſſis, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ
fanum ſpoliarunt: qui, ſimul cum poſteris, hæmorrhoidibus percuſſi ſunt. [*Id. ibid. cap.* 105.]
Hoc verò anno, qui 2. Olympiadis XXXVII. fuit, Scythas Palæſtinam pervaſiſſe, in Euſebii
Chronico notatum eſt: uti & *Sinopen* fuiſſe conditam, quam Ponti urbem nobiliſſimam à Mi-
leſiis Strabo, (*libro* 12.) à Macritio Coo conditam refert Phlegon (apud Stephanum, in Σινώπη.)
Conſtat autem Cimmerios in Aſiam venientes, quum fugerent Scythas, Cherſoneſum condi-
diſſe, ubi nunc Sinope Græca urbs ſita eſt: inquit Herodotus, *lib.* 4. *cap.* 12.
Theræi, ſeptimo poſtquàm *Aziriſtum* incolere cœperunt anno, admonitu Lybium, ad lo-
cum *Iraſa* dictum inde commigrarunt; & ad fontem, qui *Apollinis* eſſe ferebatur, conſederunt.
[*Herodot. lib.* 4. *cap.* 158.] Ibi Battus, Cyrene conditâ, anno 2. Olympiadis XXXVII, (ut in
Euſebii Chronico legitur) regnavit 40 annis, & poſt eum filius ejus Arceſilaus 16 cum primis
hiſce colonis: ad quos ſub tertio rege, Batto Arceſilai filio, magna Græcorum multitudo, *Ap-
pollinis* Delphici oraculo invitata, poſteà acceſſit; Apriâ apud Ægyptios imperante. [*Herodot.
ibid. cap.* 159.] Qui regis Ægyptii ſynchroniſmus jam poſitum conditæ Cyrenes tempus verius
eſſe confirmat, quàm quod ab aliis variè habetur aſſignatum.
3374 c. Joſias, anno regni ſui 12 cœpit mundare Judam & Hieroſolyma ab idololatriæ ſordibus: 4084 630
excelſis, & lucis, & altaribus Bahalimorum, cum ſubdialibus ſtatuis quæ impoſitæ erant eis,
ſculptilibúſque & fuſilibus deſtructis; & oſſibus Sacerdotum combuſtis ſuper altaria illorum.
Deinde progreſſus ad civitates Manaſſis, & Ephraimi, ac Simeonis, uſque ad Naphthali; altaria,
& lucos, & ſculptilia, omnéſque ſubdiales ſtatuas, ſimiliter demolitus eſt per totam terram
Iſraëlis. [II *Chron. XXXIV.* 3,–7.]
3375 c. Jeremias, anno 13 regis Joſiæ, ad propheticum munus à Deo vocatus, ſe excuſat: ſed re- 4085 629
petito Dei mandato, cum promiſſionibus & ſignis ad prophetiæ argumentum pertinentibus,
confirmatus; de calamitate à Babylonio Judæis ſuperventurâ habitatores illius terræ præmone-
re jubetur. [*Jerem. I.* 2,–17. *cum XXV.* 3.] Cui adjunctus Zephanias, & alii prophetæ, popu-
lum rebellem ad pœnitentiam revocare fruſtrà conantur. [*Zephan. I.* 1. *Jerem. XXV.* 3, 4, 5.]
Pruſias (vel Pruſa, in Bithyniâ) condita. [*Euſeb. Chronic.*)
3378 Nabopollaſarus Babylonius à Saraco (ſive Chynaladano) Aſſyriorum & Chaldæorum rege, 4088 626
qui eum exercitui ſuo præfecerat, deficiens, Niniven copias adverſùs eum eduxit. Cujus impe-
tum ille formidans, ſe ipſum cum regiis concremavit: & Chaldæorum ſuorum principatum
Nabopollaſarus obtinuit. (*Alexander Polyhiſtor; in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 38. &
39) Quibus per annos 21. illum præfuiſſe, & in 3°. rerum Chaldaicarum libro tradit *Beroſus*,
& Regum Canone *Ptolemæus*.
Quis verò Saraco in regno Aſſyriaco ſucceſſerit, ignoratur. Nondum enim illud diſſolutum
fuiſſe (quod *Joſephus lib.* 9. *Antiq. cap.* 11. & *lib.* 10. *cap.* 6. & *Hieronymus præfat. in Jonam*,

ſenſiſſe

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Christianam.
	ſenſiſſe videntur) tum ex ſacra Hiſtoria conſtat, (II *Reg. XXIII. 29*) tum ex *Herodoto*, qui non ante expulſos ex Aſiâ Scythas Niniven expugnatam, & Aſſyriam à Medis ſubactam fuiſſe confirmat. (*vid. infrà ann. Mundi* 3398 *&* 3403) *		
3379	Sadyattes Lydorum rex cum exercitu terram Mileſiorum invaſit: & per ſex annos bellum illud geſſit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 18.]	4089	625
3380	*d.* Joſias, anno regni 18, Hilkiæ ſummo Sacerdoti mandat, ut ex collectis pecuniis domus Dei reſtauraretur. Ille operi intentus, librum Legis (autheuticum, à latere Arcæ fœderis repoſitum; [*Deut.* XXXI. 26.] qui ab initio regni Manaſſis amiſſus fuiſſe videtur) reperiens, per Shaphanem Scribam ad regem mittit. Joſias, libri lectione perculſus, Huldam prophetiſſam conſulit; à qua, de regni excidio, ſententiam accipit; ejus executione tamen, dum ipſe viveret, dilatâ. [II *Reg.* XXII. 3,--20. II *Chron. XXXIV.* 8,--28.] Hinc Rex, congregatis ad ſe omnibus ſenioribus Judæ & Hieroſolymorum, cum Sacerdotibus & Prophetis, librum illum Legis coram toto populo legendum curat; fœdus inter Deum & populum redintegrat, Templum & regnum ab idololatria repurgat, & Dei cultum fideliſſimè reſtituit. [II *Reg.* XXIII. 1,--14. II *Chron.* XXXIV. 29, 33.] Altare etiam & excelſum, quod Jeroboamus filius Nebati extruxerat, diruit; combuſtis priùs ſuper eodem altari mortuorum oſſibus: ſicut ante annos 350 de eo nominatim prædictum fuerat. [I. *Reg.* XIII. 2.] Cúmque ſimiliter omnes domos excelſorum, quas fecerant reges Iſraëlis, in civitatibus Samariæ amoviſſet; & mactaviſſet omnes Sacerdotes ſuper ipſa altaria, combuſſiſſetque oſſa hominum in eis: demùm reverſus eſt Hieroſolyma. [II *Reg.* XXIII. 15,--20.] Atque ab hac ſolenni fœderis renovatione & reformatione publicâ, cum deſolationis tamen propter peccata populi inducendæ ſententiâ inevitabili conjunctâ; tùm *triceſimi* anni in ipſo initio prophetiæ Ezechielis, tùm *quadraginta* annorum peccati Judæ, in ejuſdem *cap.* IV. 6. epocha deducitur.	4090	624
3381	*e.* Joſias, eodem anno regni ſui 18 [ad finem tendente] menſis primi die 14, [*Maii* 4 *feriâ* 2.) toto Judâ & Iſraële præſente & habitatoribus Hieroſolymorum, feſtum Paſchatis obſervavit majori celebritate, quàm quiſquam regum Iſraëliticorum aut Judaicorum ante ipſum. [II *Reg.* XXIII. 21, 22, 23. II *Chron.* XXXV. 1,--19.] Denique pythones, & ariolos, & imagines, ac ſtercoreos deos, & omnes abominationes quæ conſpiciebantur in terrâ Judæ & Hieroſolymis, ſuſtulit: ut præſtaret verba Legis ſcripta in libro quem invenerat Hilkia ſacerdos in domo Domini. [II *Reg. XXIII.* 24. *cum Deut. XVIII.* 9, 10, 11.]	4091	623
3383	*e.* Anno Nabopollaſari 5 (deſinente) qui eſt 127. à Nabonaſaro, Athyr ſecundùm Ægyptios die 27 (εἰς τὴν κη) cœpit Luna in Babylone deficere; poſt mediam noctem 5 horis temporalibus. [*Ptolem. Syntax. lib.* 5. *pag.* 125. *edit. Græc.*] Aprilis videlicèt Juliani die 22. (*feriâ* 7) *incipiente* à media nocte: vel Athyr Ægyptiaci die 27 (*feriâ* 6) *deſinente*: hoc enim Ptolemæi illud indicat, κζ εἰς τὴν κη. quia poſt mediam noctem 6 horis temporalibus exactis, Sole exoriente, dies 28 erat initurus.	4093	621
3384	*d.* Hamutala peperit Joſiæ, poſt Shallumum ſive Jehoachazum, etiam Mattaniam, qui Sedekias poſteà dictus eſt. Erat enim is annorum 21, quum regnare inciperet. [*Jerem.* LII. 1. II *Reg.* XXIV. 17, 18.]	4094	620
	Xenophanes Colophonius, Eleaticæ diſciplinæ princeps, ἐγένετο (ut apud Sextum Empiricum legitur, lib. I. adverſùs Mathematicos, cap. 12.) vel ἐγεννήθη (ut ex Apollodoro rectiùs habetur, apud Clementem Alexandrinum, libro primo Stromatum) natus eſt Olympiade XL.		
3385	Poſt Sadiattem in Lydiâ regnavit filius ejus Halyattes junior annis 57. quorum quinque prioribus bellum contra Mileſios à patre ſuſceptum continuavit. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 17, 18, 25.)	4095	619
3387	*e.* Jehojakimus Joſiæ filius, ex Nehushtâ filiâ Elnathanis Hieroſolymitanâ, filium ſuſtulit Jehojacinem ſive Jechoniam: qui 18 annos natus erat, quum regnare inciperet. [II *Reg. XXIV.* 8.]	4097	617
3388	Necos, Pſammitichi filius, in Ægypto regnat annis 16. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 159.] qui in Scripturâ Neco & Pharaoh Neco appellatur. [II *Chron.* XXXV. 20. II *Reg.* XXIII. 29. *Jerem.* XLVI. 2.] Hic à Nilo ad Arabicum ſinum foſſam ducere aggreſſus eſt: in quâ fodiendâ 120 millia Ægyptiorum perierunt. Sed poſtquàm in medio opere deſtitiſſet; Phœnices quoſdam ad Africam circumnavigandam miſit: qui cum navibus è ſinu Arabico ſive mari Erythræo ſolventes, in mare auſtrale abierunt, ac tandem per columnas Herculis tranſvecti, tertio anno in Ægyptum redierunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 158. *& lib.* 4. *cap.* 42.]	4098	616
3390	Anno duodecimo belli inter Lydos & Mileſios geſti, quum Halyattis exercitus Mileſiorum ſegetes (ut ſingulis annis facere ſolebat) incendiſſet: flammæ vi venti adactæ templum Minervæ apud Aſſeſum incendio abſumpſerunt. Et quum poſt exercitûs reditum Sardibus Halyattes decubuiſſet, diuturniúſque ægrotaret: conſulta eâ de re apud Delphos Pythia, priuſquàm repararetur templum illud, ſe reddituram reſponſum negavit. Thraſybulus oraculi ſententiâ per Periandrum Cypſeli filium Corynthiorum Tyrannum, cui admodùm familiaris fuerat, intellectâ, caduceatorem ab Halyatte hac de cauſa miſſum ita excipiendum curavit, ut Mileſios commeſſationibus & oblectationibus vacantes inveniret. Unde eos rebus omnibus Halyattes abundare arbitratus, ſocietatem cum iis iniit: atque pro uno, duo delubra apud Aſſeſum Minervæ ædificavit; & valetudine recuperatâ, Delphos miſit donaria. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 19, 21, 22, 25. *cum Polyæno*, *Stratagem. lib.* 6.]	4100	614
3393	*a.* Jubilæus *decimus ſeptimus.*	4102	612
	e. Anaximander Mileſius, Praxidami filius, in Ioniâ natus eſt. *Vid. infrà*, *ann. Mundi* 3457.	4103	611
3394	*c.* Neco rex Ægypti, Deo jubente, aſcendit contra regem Aſſyriæ, qui adversùs ipſum belligerabat: ut Carcemiſhum ad flumen Euphratis oppugnaret. [II *Reg. XXIII.* 29. II *Chron. XXXV.* 20, 21, 22.]	4104	610
	Joſias, bello contra Neconem temerè ſuſcepto, in convalle Megidduntis (ad Manaſſis tribum		

ſpectante,

ſpectante, *Joſu.* XVII. 11. *Jud.* I. 27.) illi occurrens, occiſus eſt. [II *Reg.* XXIII. 29, 30. II *Chron.* XXXV. 22, 23.] Quò ſpectat & illa Herodoti narratio, libro ſecundo: Σύροισι πεζῇ ὁ Νικῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. *Necos, pedeſtri acie congreſſus cum Syris in Magdalo, victoriâ potitus eſt. Poſt pugnam verò, Kadytin urbem Syriæ magnam cepit*: ubi doctiſſimus Scaliger *Kadytin* illam *Kadesh* fuiſſe notat, cujus [*Numeror.* XX. 16.] & *Magdolum* urbem in finibus Ægypti, cujus [*Jeremiæ* XLVI. 14.] fit mentio: creditque vicina fuiſſe, Magdolum & Mageddo; ſed quia Magdolum celebrius, ob id pugnam ibi commiſſam dici, ut ea, quæ ad Gaugamela pugnata eſt, refertur ad Arbela, propter obſcuritatem Gaugamelorum. Quid verò ſi ſynonima ea fuiſſe dicamus, & locum illum denotare, à quo Maria *Magdalena* accepit cognomentum? *Matthæi* certè XV. 39. ubi nos *Magdalam* legimus, Syrus *Magedu* & vetus Latinus interpres *Magedan* reddidit; vocabulo à *Mageddunis* nomine non multùm diſcedente.

Mortuo principe optimo, cujus vita tutum reddebat populum à captivitate Babylonicâ, [II *Reg.* XXII. 20.] malorum Iliade jam ingruente, ſuperioris anni jubilum verſum eſt in threnodiam: ita ut penè in proverbium abierit *planctus Hadadrimmonis in convalle Megiddunis.* [*Zachar.* XII. 11.] Neque enim univerſus ſolùm qui tùm præſens fuit Judææ populus inſigni lamentatione Joſiæ mortem proſecutus eſt; ſed etiam in futurum luctus publicus, quaſi pro ſtatuto in Iſraële receptus eſt: deflente cum quoque Jeremiâ prophetâ in Lamentationibus ſuis. [II *Chron.* XXXV. 24, 25.] Nova quoque lamentatio de flebili regni Judæorum ſtatu, inde à morte Joſiæ, ab Ezekiele proferenda poſteà præſcribitur. [*Ezek.* XIX. 1, 14.]

Poſt cædem Joſiæ, populus, ne rex Ægypti regnum rege vacuum occuparet, Shallumum ſive Jehoachazum juniorem Joſiæ filium regem unxit: qui fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerant majores ejus. [II *Reg.* XXIII. 30, 31, 32. II *Chron.* XXXVI. 1.] Vid. ſupr. ann. Mund. 3371.

d. Ab Aſſyriaca expeditione reverſus Neco, Jehoachazum, quum tribus tantùm menſibus regnaviſſet, amovit; & ſeniorem ejus fratrem *Eliakimum* regem conſtituit pro Joſiâ patre ejus, immutans nomen ejus *Jehojakimum.* [*II Reg. XXIII.* 31, 32, 34. *II Chron. XXXVI.* 2, 3, 4.] ut *Jehovæ* vero Iſraëlitarum Deo victoriam de Aſſyrio partam acceptam ſe referre eo modo teſtaretur: à quo ad bellum hoc gerendum ſe incitatum profeſſus fuerat. [II *Chron.* XXXV. 21, 22.] Deinde, tributo centum talentorum argenti & talenti auri terræ Judææ impoſito, Jehoachazum ſive Shallumum, Riblæ in regione Hamathæ conjectum in vincula, ſecum abduxit in Ægyptum: ubi & mortuus eſt. [II *Reg.* XXIII. 33, 34, 35. II *Chron.* XXXVI. 3, 4. *Ezekiel.* XIX. 3, 4.]

Jeremias, Dei mandato, in domum novi Regis deſcendens, tum ipſum tum ſervos & populum ejus promiſſionibus & minis ad reſipiſcentiam hortatus eſt: de Shallumo ſive Jehoachazo, in Ægyptum deportato, vaticinium ſubnectens. *Ne fleatis pro mortuo* (Joſiâ) *neque condoleatis ei: omninò flete pro abeunte* (Shallumo) *quia non revertetur ampliùs ut videat ſolum natale ſuum*, &c. (*Jerem.* XXII. 1, 2, 10, 11, 12.)

3395 *a.* In principio regni Jehojakimi Jeremias, Deo jubente, ſtans in Templi atrio, populum venientem ex omnibus civitatibus Judææ ad incurvandum ſe in domo Domini (in feſto Tabernaculorum; quando omnes mares ex omnibus civitatibus tenebantur comparere Hieroſolymis: *Deut.* XVI. 16.) ad reſipiſcentiam hortatus eſt: recuſantibus judicium Dei denuncians; *domum illam ſimilem futuram Shilunti, & civitatem tradendam maledictioni apud omnes gentes terræ.* Unde comprehenſus à Sacerdotibus & Prophetis, totóque populo qui tùm in atrio erat, capitalis criminis accuſatur: ſed publico Principum & Seniorum populi judicio abſolvitur. (*Jerem. XXVI.* 1, 2,--19.)

Uria quoque filius Shemaiæ ex Kiriath-jearimis prophetavit contra civitatem Hieroſolymorum & terram Judææ, omninò ſecundùm verba Jeremiæ. Et quum Jehojakimus rex morte eum afficere quæſiviſſet: fugiens ille venit in Ægyptum. Sed miſit Rex Elnathanem filium Achoris & alios cum eo in Ægyptum: qui reduxerunt eum ad Jehojakimum. Is verò Prophetam percuſſit gladio; abjecitque cadaver ejus in populi ſepulchra contemptiſſima. Veruntamen manus Ahikami filii Shaphanis (qui apud Regis patrem Joſiam authoritate valuit; II *Reg.* XXII. 12. II *Chron. XXXIV.* 20.) adfuit Jeremiæ; ut non traderent eum in manum populi, ad morte afficiendum ipſum. (*Jerem. XXVI.* 20,--24.) 4105 | 609

His adjungi poterit, & Habbakuk propheta: cui de Judæorum improbitate & contumaciâ conquerenti, reſponſum Deus dedit, ſe iis ipſis diebus Chaldæos in Judæam immiſſurum; conſilium eâ de re ſuum rebelli populo ita patefaciens. *Opus operor diebus veſtris, quod non credituri eſtis cùm narrabitur. Nam ecce ego excitaturus ſum Chaldæos, gentem acerbiſſimam & feſtinam; ambulaturam per latitudinem terræ, ad poſſidendum habitacula non ſua jure hæreditario, &c.* (*Habbak.* I. 5, 6.)

In principio etiam regni Jehojakimi, Jeremias prædixiſſe dicitur, Sedekiam regem Judææ futurum, & Nebucadneſarem regem Babyloniæ, cúmque gentes finitimas dominatui ſuo ſubjecturum. (*Jerem.* XXVII. 1,--11.)

3397 *d.* Quum ad Ægyptium, Carcemiſhum poſſidentem, Cœloſyriæ & Phœniciæ Satrapa à Nabopollaſaro rege Babyloniæ defeciſſet, hic adverſùs illos filium ſuum Nebuchadneſarem, in ſocietatem regni aſſumptum, cum magno miſit exercitu. Quod deſinente tertio, & ineunte quarto Jehojakimi anno factum; ex *Danielis cap.* I. 1. collato cum *Jerem. c.* XXV. 1. intelligimus. 4107 | 607

Nebuchadneſare regnum capeſſente, prophetiæ rerum ab illo gerendarum Jeremiæ ſtatim revelatæ ſunt: quarum prima de Ægyptiorum clade fuit; tum illâ ad Euphratem, tum illâ quam

domi

domi poſteà eſſent percepturi, ipsâ Ægypto à Nebuchadneſare occupatâ. (*Jerem.* XLVI.) Earum prior, nullâ penè morâ interpoſitâ, effectum eſt ſortita: Pharaonis Necouis copiis, quæ ad Carcemiſhum fuerunt, à Nebuchadneſare rege Babyloniæ, anno Jehojakimi 4° percuſſis. [*Jerem.* XLVI. 2.] Poſterior, poſt captam Tyrum anno captivitatis Jechoniæ 27 eventu comprobata eſt. [*Ezech. XXIX.* 17, 18, 19.]

Eodem anno quarto Jehojakimi, qui primus fuit Nebuchadneſaris regis Babyloniæ, Jeremias Judæos conteſtatus, quòd non auſcultaverint verbo Domini quod continenter elocutus fuerat illis à 13. anno Joſiæ uſque ad hunc Jehojakimi 4, (*hic viceſimus tertius annus eſt*; inquit) & reliquorum omnium Prophetarum, à Deo ad ipſos miſſorum, cohortationibus inmorigeros ſe præbuerint: de adventante Nebuchadneſare eos commonet, & ſervitute Babylonicâ annorum 70 ab eis ſubeundâ; intra quod ſpatium, Judæam quidem primùm, deinde & reliquas quas commemorat gentes (ſuo quamque ordine) regi Babyloniæ ſerrituras; ipſúmque demùm Babylonium excindendum, & terram Chaldæorum deſolationi exponendam, prædicit. [*Jerem.* XXV. 1, 3, 11, 12.] quorum 70 annorum ab Eſaia quoque in prophetiâ de Tyriis, obſcurior longè anteà facta fuit mentio. [*Eſai.* XXIII. 15, 17.]

3398 *a.* Anno 4 Jehojakimi, Baruc filius Neriæ ſcripſit ex ore Jeremiæ in volumine libri omnia verba Domini, quæ locutus illi fuerat, de Iſraële & Judâ ac de omnibus gentibus, à diebus Joſiæ uſque in diem hunc: legitque ea in domo Domini, audiente populo Hieroſolymitano & omnibus Judæis qui venerunt ex civitatibus ſuis, in die Jejunii. [*Jerem. XXXVI.* 1, -- 8.] ſolennis videlicèt illius, menſis 7 die 10, quotannis celebrati: [*Levit.* XVI. 29. XXIII. 27. *Num.* XXIX. 7.] quinque diebus ante feſtum Tabernaculorum, in quo omnes mares ex omnibus civitatibus Judæ comparebant Hieroſolymis. (*ut ſuprà, ann. Mundi* 3395.) Ipſum verò Barucum, ſeveriſſimis iſtis minis quas ſcripſerat conſternatum & fruſtrà ἑαυτὸν τιμωρούμενον, verbo Dei de clade à Babylonio ſuperventurâ omni carni & vitâ ipſius inter medias haſce turbas conſervandâ, Jeremias confirmat. [*Jerem.* XLV. 1, -- 5.] quò fortaſſe referenda fuerint & capita illa duo conſolatoria, [*Jerem.* XXX. & XXXI.] promiſſiones de inſtaurandâ Eccleſiâ continentia.

Rechabitæ (è poſteris Jonadabi filii Rechabi, [II. *Reg.* X. 15.] Nebuchadneſare rege Babyloniæ in Judæam adveniente, metu copiarum Chaldæorum & Syrorum, relictis tentoriis ſuis (in quibus, ex præſcripto Jonadabi progenitoris ſui, habitare ſolebant) ingreſſi ſunt Hieroſolyma, [*Jerem.* XXXV. 11.] ubi, quum de tempore præſente dicant; *Ita conſidemus Hieroſolymis*: colligimus capitis hujus hiſtoriam, de vino à Rechabitis recuſato, eo tempore fuiſſe geſtam, quo Urbs a Nebuchadneſare fuit obſeſſa. [*Dan.* I. 1.]

In manum Nebuchadneſaris tradidit Dominus Jehojakimum regem Judæ, cum parte inſtrumentorum domûs Dei. [*Dan.* I. 2.] menſe videlicèt 9 ſive Cisleu: ut colligitur ex anniverſario jejunio, quod in memoriam, ut videtur, hujus calamitatis, (more apud Judæos recepto;) [*Zachar.* VII. 3, 5. & VIII. 19.] eo menſe obſervatum eſt. * Illum locum Chronicorum referendum potiùs putant ad finem Jehojakimi, ann. Mundi 3405. c. Sed verſus proximus (7us) de vaſis Templi tùm aſportatis (quod hìc prætereundum non fuerat) cum Dan. I. 2. collatus, ad hunc annum referendum eſſe docet.

Jehojakimum catenis vincivit Nebuchadneſar, ut abduceret eum Babyloniam: [II *Chron.* 4108 606
XXXVI. 6.] ſed pactis poſteà conditionibus ſervitutis, domi eum reliquit; ubi ſervus illi permanſit tribus annis. [II *Reg. XXIV.* 1.] A quâ primâ omnium Regis & populi Judaici ſub Nebuchadneſare factâ ſervitute, numerandi ſunt anni 70 captivitatis Babylonicæ, à Jeremia prophetâ prædicti. [*Jerem.* XXV. 11. & XXIX. 10.]

Nebuchadneſar Aſhpenazo præfecto eunuchorum ſive aulicorum ſuorum præcepit, ut exportaret è filiis Iſraëlis, tum ex ſemine regio, (uti Ezekiæ ab Eſaia prædictum fuerat; *Eſai.* XXXIX. 7.) tum ex proceribus, pueros formæ elegantiâ & intelligentiæ facultate præſtantes; qui in literis & linguâ Chaldæorum per triennium ab eo inſtituti, Regi poſteà in palatio eſſent miniſtraturi. Inter quos, è filiis Judæ, præcipui fuerunt; Daniel qui Beltſhar, Hananiah qui Shadrach, Miſhaël qui Meſhach, & Azariah qui Abednego, mutato nomine, à præfecto eſt appellatus. [*Dan.* I. 3, -- 7.]

Poſtquam 28 annis ſuperioris Aſiæ imperium Scythæ jam obtinuiſſent; eorum potiorem partem Cyaxares atque Medi hoſpitio acceptam inebriatámque interemerunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 106.] Præter iſtos, & alii aliquot Scytharum Nomadum, per ſeditionem finibus ſuis pulſi, à Cyaxare ſuſcepti fuerant: tum venationibus faciendis, tum pueris inſtituendis ab eo deputati. Qui aſperè admodùm & indignè ab eo tractati (ſimul etiam, ut videtur, recentis in gentiles ſuos injuriæ memores) uno puerorum quos docebant trucidato, & pro ferinâ apparato, atque Cyaxari convivíſque ſuis appoſito; Sardes ad Halyattem regem ſupplices confugerunt. Quos repoſcenti Cyaxari quum ille reddere abnuiſſet: bellum inter Lydos Medóſque quinquennale conflatum eſt. [*Id. ibid. cap.* 73, 74] Cimmerios verò (*de quib. ſuprà, ad ann. Mundi* 3368.) ipſe Halyattes ex Aſiâ exegit. [*Id. ibid. cap.* 16.]

3399 *a.* Anno 5 Jehojakimi, menſe 9, indictum eſt jejunium coram Domino toti populo Hieroſolymis: in memoriam, ut videtur, Urbis eodem ſuperioris anni menſe à Chaldæis captæ. Ubi Baruc, ad oſtium portæ domûs Domini, legit è libro omnia verba Domini quæ ex ore dictantis Jeremiæ ſcripto exceperat; audiente toto populo, qui Hieroſolyma ex civitatibus Judæ venerat. De quo Principes per Micam Gemariæ filium certiores facti, Barucum advocant, legentem audiunt, & metu Regis, ut Jeremias & ipſe deliteſcant, admonent. Jehojakim rex, auditâ parte voluminis, illud ſcalpello priùs laceratum in ignem projecit, qui erat in foco. [*Jerem. XXXVI.* 9, -- 23.] in cujus horrendi facti deteſtationem, Judæi ad hunc uſque diem

Jejunium die 7 (* vel 28 potiùs : ut *in ſuo Kalendario habet Scaliger* : *) menſis hujus noni, ſive Ciſleu, obſervant.

Jehojakimus rex, divino volumine combuſto, præcepit Jerachmeeli filio ſuo, & Seraiæ filio Azrielis, & Shelemiæ filio Abdielis, ut caperent Barucum ſcribam & Jeremiam Prophetam. Sed abſcondens eos Dominus, in impium Regem & regnum ipſius ſententiam hanc denunciavit. *Tu*
6. *exuſſiſti volumen illud, dicens: Quare ſcripſiſti in eo, dicendo; Omninò venturus eſt Rex Babyloniæ, & perditurus terram hanc, facturúſque ut ceſſent ex eâ homines & jumenta? Idcircò ſic ait* 4109 605
Dominus de Jehojakimo rege Judæ: Non erit ei ſedens in ſolio Davidis; & cadaver ejus erit projectum æſtui diurno & gelu nocturno. Et animadvertam in eum, & in ſemen ejus, & in ſervos ejus, iniquitatem ipſorum: & adducam contra eos, & contra habitatores Hieroſolymorum, ac contra viros Judæ, totum illud malum quod proloquebar eis; in eo volumine ſc. quod ab illis exuſtum eſt. Deinde, Domino præcipiente, Baruc in altero volumine ſcripſit ex ore Jeremiæ omnia verba quæ erant in volumine illo priore, quod Jehojakimus combuſſerat; multis etiam conſimilibus adhuc additis. [*Jerem. XXXVI.* 26,–32.]

Nebuchadneſar, victorias ſuas proſecutus, à flumine Ægypti uſque ad fluvium Euphratis cepit quicquid fuerat regis Ægypti: ita ut deinceps Neco concluderetur intra terminos regionis ſuæ. [II *Reg.* XXIV. 7.] Intereà verò pater illius Nabopollaſarus, morbo laborans, in civitate Babyloniâ vitam terminavit; quum per annos 21 regno fuiſſet potitus. Cujus mortem is non multò pòſt cognoſcens, demandatâ amicis curâ captivorum Judæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis; ipſe cum paucis, breviori itinere, per deſertum Babylonem properavit. Ubi factus totius paterni imperii dominus, captivos advenientes per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit. [*Beroſus, rerum Chaldaicarum libro* 3.]

Ex inſtrumentis etiam domûs Dei quæcunque viſum eſt deportavit Nebuchadneſar Babylonem: ubi ea repoſuit in templo & theſauro Dei ſui. [*Dan.* I. 2. II *Chron.* XXXVI. 7.] Beli nimirùm: quem ipſe πρόγονον ſive progenitorem ſuum appellat, in Abydeni Aſſyriacis; & cujus templum ex belli hujus manubiis magnificè illum exornaviſſe, Beroſus author eſt.

Scytharum reliquiæ, quæ Medorum gladios evaſerunt, domum reverſæ, non exiguum exercitum juventutis (quam ex ſervis ſuis uxores, ipſis abſentibus, pepererunt) ſibi occurrentem offenderunt. Cum quibus ſæpè pugnâ commiſsâ, quum nihil Scythæ proficerent: tandem ſumptis flagellis ſervos fugaverunt. [*Herodot. initio lib.* 4.]

3401 *a.* Jehojakimus, poſtquàm triennio in fide quam Nebuchadneſari dederat permanſiſſet, averſus 4111 603
rebellavit contra eum. [II *Reg.* XXIV. 1.]

Daniel & tres ſocii ejus, quum recuſato cibo & vino regio leguminibus tantùm veſcerentur & aquam biberent, vultu tamen magis vivido & carne magis vegetâ inventi ſunt, quàm reliqui omnes pueri qui Regis cibario paſcebantur. Qúmque triennio inſtitutionis jam completo, miniſterio aulico eſſent admoti: in omnibus rebus ad peritiam intelligendi pertinentibus, quas requirebat ab eis Rex, inveniebat eos decuplo ſuperiores omnibus Magis & Aſtrologis qui in toto regno ipſius erant. [*Dan.* I. 5,–20.]

Anno ſecundo regni, ſive monarchiæ Babylonicæ à morte patris inceptæ; Nebuchadneſar ſomnium de ſtatuâ ex diverſis metallis conflatâ ſomniavit. Cujus ille oblitus, à Chaldæis ſomnium ſuum cum interpretatione ſibi proferri; & quum illi non poſſent, eos trucidari jubet. Daniel verò, quum judicatum cœpiſſet fieri, cauſam rei cognoſcens, dilationem à rege impetrat: Deúmque cum ſociis orans, ſomnium interpretationemque cognoſcit. Is deinde ſomnium Regi aperit, & quatuor Imperia ordine ſibi ſuccedentia eo ſignificata fuiſſe declarat. Quibus auditis, Rex Danielem, ampliſſimis muneribus donatum, dominatorem conſtituit in totâ provinciâ Babyloniæ, & præfectum antiſtitum ſuper omnes ſapientes Babyloniæ: eóque petente, tres etiam illius ſocios præfecit negotio provinciæ Babyloniæ. [*Dan.* II. 1,–49.]

3403 *b.* Sexto anno belli inter Medos & Lydos geſti ineunte, quum utrinque æquo Marte certaretur, Eclipſis Solis facta eſt, quam futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat. Uterque exer- 4113 601
citus, diem noctéſcere videns, à pugnando deſtitit: indéque Syenneſis Cilicis & Labyniti (id eſt, Nebuchadneſaris) Babylonii interventu, pax concluſa eſt; Halyatte Arienam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dante. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 74.] Hanc eandem Eclipſin, à Thalete prædictam, eo quoque tempore contigiſſe quo rex Medorum Cyaxares pater Aſtyagis & Lydorum Halyattes Crœſi pater, ſignis collatis inter ſe præliarentur, in Aſtronomicâ ſuâ Hiſtoriâ Eudemus confirmat: de qua & Plinius, lib. 2. cap. 12. defectus utriuſque ſideris rationem exponens. *Apud Græcos inveſtigavit primus omnium Thales Mileſius, Olympiadis* XLVIII. *anno* 4. *prædicto Solis defectu, qui Alyatte rege* (ita enim habet vetus lectio; non, ut vulgata, *ſub Aſtyage rege*) *factus eſt, Urbis conditæ anno* CLXX. Clemens Alexandrinus, libro 1. Stromatum, circa *quinquageſimam* Olympiadem, Cyaxaris pugnam, & Solis defectionem hanc factam fuiſſe retulit; ab Eudemi, quem citat, multùm aberrans ſententiâ. Nam & tempus, tum ab eo, tum à Plinio deſignatum, non *Cyaxaris*, ſed *Aſtyagis* regno convenit: & ex tabulis Lunæ-ſolaribus Ptolemæi (quæ eædem ſunt & Hypparchi) Cyaxare regnante, anno 4. *Olympiadis* XLIV, Solem defeciſſe apparet; anno videlicet Nabonaſari 147, menſis Ægyptiaci Pachon die 4, ſive Septembris Juliani 20, feriâ 1 horis 3 minut. 25 ante meridiem. Fuitque eclipſis hæc digitorum 9, & duabus ferè horis duravit.

* Pace inter Medos & Lydos factâ, Aſtyages Mediæ Satrapes à patre Cyaxare conſtitutus, & Labynitus ſive Nebuchadneſar illius gener (duxiſſe enim hunc Amyitem filiam Aſtyagis Mediæ Satrapæ, docet Alexander Polyhiſtor, in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 38) adverſus Aſſyrios

copias

copias ſuas inde traduxiſſe videntur, & Niniven expugnaſſe. Ut enim in Herodoto (*lib.* 1. *cap.* 106.) poſt 28. imperii Scytharum annos, Cyaxare regnante, captam Nini urbem & ſubactam a Medi Aſſyriam; ita in fine Græci Tobiti legitimus, cepiſſe Niniven *Nebuchodonoſorum* & *Aſſuerum* (quo nomine Danielis IX. 1. *Aſtyagem* appellatum invenimus) ſuperſtite adhuc Tobiâ juniore qui, captâ Samariâ, à Salmanaſare in Aſſyriam puer cum patre deportatus, annos 127 vixerit, quum 120 ab Iſraëliticâ captivitate hucuſque decurrerint.*

3404 *c.* Pſammis, Neconis filius, annis 6 in Ægypto regnat. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 161.] 4114 600

Phocæenſes, ex Ionia navigantes, Maſſiliam in mari Liguſtico condiderunt, ante pugnam Salaminiam annis CXX. ut ex Timæo refert Marcianus in Periegeſi ſuâ: Olympiadis videlicèt XLV. anno primo, ut & in Chronico tradit Euſebius, & in Polyhiſtore Solinus; licèt hic priorem hanc Phocæenſium coloniam ſub Tarquinio Priſco, cum poſteriore eorum profectione ſub Servio Tullio factâ, (de qua infrà, ad annum Mundi 3461.) confundat. Nuptiarum verò hiſtoria, quæ urbi condendæ viam fecerunt, apud Athenæum libro 13. ex Ariſtotele ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ & Juſtinum libro 43, ex Trogo Pompeio, in eandem ferè ſententiam ſed variantibus perſonarum nominibus, pleniùs habetur expoſita.

Nebuchadneſaris exercitus, ex turmis Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum conſtans, contra rebellem Jehojakimum miſſus, Judæam vaſtavit: [II *Reg.* XXIV. 2.] deportatis in captivitatem 3023 Judæis anno 7 Nebuchadneſaris. [*Jerem.* LII. 28.]

Aſtyagi ſive *Ahaſuero* (*Daniel IX.* 1.) ex Arienâ (quam ſuperiore anno in uxorem duxerat) natus eſt filius Cyaxares, qui & *Darius* Medus: annorum 62 circiter exiſtens, quum Belshaſari interfecto in regno Chaldæorum ſuccederet. [*Dan.* V. 30, 31.] Aſtyages verò, patre adhuc ſuperſtite, Mandanem filiam (ex priore uxore natam) matrimonio locavit Cambyſæ Achæmenis filio, Perſarum Regi, (ut Xenophonti placet, libro primo Κύρου παιδείας) qui à Perſeo generis ſui duxit originem: ex quibus (ſequente anno) Cyrus natus eſt. ut nullo modo Cteſias ſit audiendus: qui, contra & Herodotum & Xenophontem & reliquos authores cum illis conſentientes, *Aſtyigan* (ſic enim eum appellat) genere Cyro junctum fuiſſe negat.

3405 *c.* Jehojakimus, à Chaldæis captus, abjectus fuit inſepultus: nempè ſepulturâ aſini ſepultus, tractus & projectus ultra portas Hieroſolymorum; juxta prophetiam *Jeremiæ* XXII. 18, 19. & XXXVI. 30. licèt, ad communem naturæ legem reſpectu habito, dormiviſſe dicatur ille cum patribus ſuis. [II *Reg.* XXIV. 6.] 4115 599

Succedens illi filius Jehoachin (qui & Conias & Jechonias dictus eſt) tribus menſibus & decem diebus regnavit Hieroſolymis: & fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerat pater ejus. [II *Reg.* XXIV. 8, 9. II *Chron.* XXXVI. 8, 9.] Contra hunc ſeveriſſimum Dei judicium denunciatum extat in fine capitis XXII. Jeremiæ; ſententiâ hâc, quaſi in acta referendâ, demùm concluſum. *Scribite virum iſtum liberis carentem, virum non proſperaturum in diebus ſuis: nam non proſperabitur de ſemine ejus quiſquam ſeſſurus in ſolio Davidis, & dominaturus amplius in Judâ.* [*Jerem. XXII.* 30.] de quo conſulendus Chriſtophorus Helvicus, in libro de genealogia Chriſti. Hoc tempore ſequentis quoque capitis XXIII. Jeremiæ prophetia edita fuiſſe videtur.

Vertente anno, (ex quo prior miſſus fuerat exercitus) aſcenderunt ſervi Nebuchadnezaris regis Babyloniæ Hieroſolyma; ut veniret civitas in obſidionem. Quùmque veniſſet Nebuchadneſar ad ipſam civitatem, ſervis ejus obſidentibus eam: prodiit Jehojachin rex Judæ ad regem Babyloniæ, ipſe cum matre ſuâ (Nehushtâ Hieroſolymitanâ,) ſervi quoque ejus, & præfecti
d. ejus cum aulicis ejus; quem cepit rex Babyloniæ anno octavo regni ſui (propè completo.) Et depromptis inde omnibus tum Templi tum Regiæ Theſauris, confregit omnia inſtrumenta aurea quæ fecerat Salomon pro templo Domini: quemadmodum (*Eſaia* XXXIX. 6.) Dominus prædixerat. Et deportavit rex in Babyloniam Jehojachinem regem, cum matre & uxoribus (vel fœminis) & aulicis ejus, & è totis Hieroſolymis tum omnes præfectos, tum omnes valentes robore, decies mille captivos; omneſque fabros lignarios ac ferrarios: nihil [Hieroſolymis] relicto præter tenuem populum terræ. Ex reliqua verò regione viros ſtrenuos 7000. & fabros lignarios ac ferrarios 1000 omnes robuſtos bellatores deduxit rex Babyloniæ captivos in Babyloniam. [II *Reg. XXIV.* 8,—16. *II Chron. XXXVI.* 10. *Jerem. XXIV.* 1. *XXIX.* 1, 2. *Ezek. XVII.* 12.] Inter quos captivos erat & Mordecaius Benjaminita, Jairis filius, [*Eſther* II. 5, 6.] & Ezekiel Sacerdos, filius Buzi: qui idcircò in prophetiis ſuis ab hac deportatione epocham ſuam deducit; (*Ezek.* I. 2, 3.) quam & deportationem ſuam nominat. [*c.* XL. 1.]

Jeremiæ inſcripta ad deportandos fertur Epiſtola; adverſus idololatriam Babylonicam eos confirmans. [*Baruc. VI.*]

Dum Babylonius ita in Judæam graſſaretur, vermem paravit Deus qui luxuriantem iſtam arborem ſuo tempore eſſet perditurus: oppreſſi ſui populi clamore illo exaudito. *Filia Babylonis vaſtanda; beatus ſit qui rependet tibi maleficium tuum quo affeciſti nos: beatus, qui prehendet & diſſipabit parvulos tuos,* allidens *ad petram.* [*Pſal. CXXXVII.* 8, 9.] Hoc enim anno in lucem editus eſt *Cyrus* Perſo-medes, patre Perſâ, matre Medâ [ut ad ſuperiorem annum eſt notatum) genitus: de quo hic ipſe Nebuchadneſar, jam jam moriturus, apud Abydenum, ad ſuos vaticinatus fuiſſe legitur. *Veniet Perſes mulus, veſtris dæmonibus ut commilitonibus uſurus, & ſervitutem inducet.* quomodo & oraculum illud Crœſo datum,

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

de Cyro, ex duobus diverſarum gentium parentibus orto, Pythia (apud Herodotum, *lib.* 1. *cap.* 55. & 91.) interpretata eſt. Sed omnium & certiſſimè & clariſſimè, noſter Eſaias, ſervitutem ſervituros Babylonios, (*c.* XLVII. 1, 2.) & parvulos illorum allidendos ante oculos eorum, (*c. XIII.* 16.) & vindiciis ſecundùm libertatem captivos hoſce Judæos tandem potituros,

prædixit: ipſo vindice, ante tot annos, etiam ſuâ propriâ *Cyri* appellatione compellato; (*c.* XLIV. 28. XLV. 1.) Deo quoque tam inuſitatæ revelationis rationem ita reddente. *Propter ſervum meum Jacobum, & Iſraëlem electum meum, vocavi te de nomine tuo: cognominavi te, quamvis ignores me.* [*c. XLV.* 4.]

Ætatis autem Cyri annos nobis conſervavit Cicero, libro primo de Divinatione, ex Dionyſio, Perſicæ gentis ſcriptore, iſta referens. Quum *dormienti* Cyro *Sol ad pedes viſus eſſet; ter eum ſcribit* Dionyſius *fruſtrà appetiviſſe manibus, cùm ſe convolvens Sol elaberetur & abiret: ei Magos dixiſſe (quod genus ſapientum & doctorum habebatur in Perſis) ex triplici appetitione Solis triginta annos Cyrum regnaturum eſſe portendi; quod ita contigit, nam ad ſeptuageſimum pervenit, quum quadraginta annos natus regnare cœpiſſet.* A quo fortaſſe ſomnio, ſic à Magis expoſito, *Cyrus* nomen accepit: quod *Solem* ſignificare, rectè ſcripſit Cteſias, & eum ſecutus Plutarchus in Artaxerxe; quum *Chur* & *Churſhid* apud Perſicos poëtas, etiam ad hunc uſque diem, idem denotare dicatur. Atque ex hoc Ciceronis loco, cum altero *Danielis* V. 31. comparato, ante Cyrum, avunculum ipſius Darium Medum, ſive Cyaxarem Aſtyagis filium, natum fuiſſe apparet: qui idcircò apud Xenophontem, libro ſexto Cyri παιδείας, ita loquens introducitur. Ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Quum ipſe *præſens adſim, & Cyro ſenior exiſtam; æquum eſt, ut ſermonem ego incipiam;* & in libro quarto, ipſe Cyrus, ad eum ſcribens. Συμβουλεύω δέ σοι, καίπερ νεώτερος ὤν. *Conſilium autem tibi do, quanquam ipſe junior.*

Nebuchadneſar, Jechoniæ loco, regem ſubſtituit patruum ipſius *Mattaniam*, Joſiæ filium; nomine ejus in *Tſidki-jah* ſive Sedekiam immutato: (*Jer. XXXVII.* 1. II *Reg. XXIV.* 17.) quod *Juſtitiam Domini* ſignificat. Cùm enim pepigiſſet cum eo fœdus; & Dei nomine interpoſito fidelitatis juramentum ab eo exegiſſet: (II *Chron.* XXXVI. 13. *Ezek.* XVII. 13, 14, 18.) hujus nominis impoſitione, de juſta Dei vindicta, ſi pactum violaret, commonefaciendum eum fuiſſe cenſuit.

Sedekias undecim (plenis) annis regnavit Hieroſolymis; & fecit quod malum videbatur in oculis Domini Dei ſui; neque depreſſit ſe à facie Jeremiæ Prophetæ loquentis illi ex ore Domini, ſed obdurans cervicem ſuam, obfirmavit cor ſuum, ne converteretur ad Dominum Deum Iſraëlis. [*Jerem.* I. 3. XXXII. 1, 2. II *Reg.* XXIV. 18, 19. II *Chron.* XXXVI. 11, 12, 13.] Etiam omnes principes Sacerdotum & populus terræ multiplici tranſgreſſione prævaricati ſunt, polluentes domum Domini quam ſanctificaverat Hieroſolymis; neque auſcultârunt verbis Domini quæ loquebatur per Jeremiam & reliquos Prophetas, ſed ſpreverunt ea, & ſubſannaverunt nuncios Dei: donec accenſus eſt æſtus iræ Domini in populum ſuum, adeò ut non eſſet curatio. [*Jerem. XXXVII.* 2. II *Chron. XXXVI.* 14, 15, 16.]

Poſtquàm deportatus eſſet Jechonias, Deus, oſtensâ Jeremiæ viſione duorum calathorum ficuum, novi Regis populique deportationem futuram prænunciat. (*Jerem. XXIV.* 1, 2, 8, 9.]

In principio regni Sedekiæ, prophetia de Elamitis tum ſubigendis tum reſtaurandis à Jeremiâ prolata eſt. [*Jerem. XLIX.* 34, 39.] Elymaidem enim provinciam, cum Suſane ejus metropoli ad Ulaium ſive Eulæum fluvium poſitâ, Aſtyagi Nebuchadneſar ademit, & Chaldæorum imperio adjecit. [*Jerem. XXV.* 25. *cum Daniel.* VIII. 1, 2.] Elamitis verò poſteà ſimul cum Medis copias ſuas adversùs Babylonios conjungentibus, (*Eſai XXI.* 2.) ſublato rege eorum Belshaſare, ſub Cyro uncto ſuo Deus in Elamo ſolium ſuum repoſuit: ejúſque metropolis Suſan ab eodem Cyro Perſarum facta eſt regia; ut in libro 15. nos docet Strabo.

Regum Edomæorum, Moabitarum, Ammonitarum, Tyri & Sidonis legatis Hieroſolyma ad viſitandum novum regem Sedekiam venientibus, Deus Jeremiam vincula & lora tradere jubet, ad Dominos ſuos perferenda: mandato addito, ut Nebuchadneſaris dominatui ſe ſubjiciant, neque prophetis & planetariis ſuis aliud ſuadentibus aurem præbeant. Sedekiam quoque ſimiliter admonet, ut ſe dedat Babylonio, & à Pſeudo-prophetis caveat: & omnes ordines ad Babylonii obſequium minis & promiſſionibus provocat. [*Jerem.* XXVII.]

Poſt abductum Jechoniam & captivos reliquos, Sedekias ad Nebuchadneſarem in Babyloniam miſit Elhaſam filium Shaphanis & Gemariam filium Hilkiæ: per quos & Jeremias Epiſtolam ad Seniores, Sacerdotes, Prophetas, atque ad totum populum à Nebuchadneſare deportatum, Hieroſolymis deferendam curavit. In eâ Judæos de officio in captivitate admonet, gratioſæ liberationis, completo præſtituto 70 annorum termino, promiſſione conſolatur; & calamitates reliquorum, qui in Judæâ poſt deportationem relicti fuerant, ſimúlque Ahabi filii Kolaiæ, & Sedekiæ filii Maaſeliæ Pſeudoprophetarum funeſtum exitium, prænunciat. *Jerem.* XXIX. 1, 2,--23.]

5406 Shemaja, (cum Sedekiæ legatis, ut videtur, Babylone redeuntibus) ad Zephaniam (ſecun- 4116 598
danum Sacerdotem; II *Reg.* XXV. 18.) & reliquos Sacerdotes Hieroſolymitanos literas increpatorias adversùs ſuperiorem Jeremiæ epiſtolam ſcripſit: quibus, audiente Jeremiâ, perlectis; ſeveram contra eum Dei ſententiam Propheta pronunciat. (*Jerem.* XXIX 24.--32.) Quo etiam tempore videntur editæ duorum ſequentium capitum XXX & XXXI. de regno Chriſti & reſtauratione Eccleſiæ inſignes prophetiæ.

5407 Halyatti Lydorum regi, ex uxore Caricâ, natus eſt Crœſus filius: quippe qui 35 annorum 4117 597
fuit, quum regnare inciperet. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 26. & 92.)

5408 *d.* Anno Sedekiæ 4°, menſe 5°, Hananias Pſeudo-propheta poſt biennium & omnia inſtrumenta 4118 596
domûs Domini, & Jechoniam & omnes deportatos è Babylonia reducendos prædixit. Cui opponente ſe Jeremiâ, lorum collo ejus detractum ille fregit: addens, ita fracturum eſſe Deum jugum Nebuchadneſaris, intra biennium juſtum, è collo omnium gentium. Unde Jeremias, loco ligneorum lororum, jugum ferreum impoſiturum eſſe Deum collo omnium gentium iſtarum pronunciat, ut ſerviant Regi Babyloniæ. [*Jerem.* XXVIII. 1,--14.]

a. Hanania

3409 *a.* Hanania pſeudopropheta, menſe ſeptimo, mortem obiit à Jeremia prædictam. [*Jerem.* XXVIII. 16, 17.] 4119 595

Aſtyages, poſt patrem Cyaxarem, annis 35 Medis imperat. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 130.] Danielis IX. 1. & Tobit. XIV. 17. Ahaſuerus vel Aſſuerus dictus.

c. Deus per Jeremiam, Babylonem & terram Chaldæorum à Medis & Perſis vaſtandam prædicit: populúmque ſuum recuperandæ liberationis promiſſionibus confirmat. [*Jerem.* L. *&* LI.]

Sedekias, anno regni ſui quarto, vel ipſe profectus eſt, vel ipſius potiùs loco in Babyloniam miſit Seraiam filium Neriæ filii Maaſeiæ, Principem Menuchæ: cui Jeremias præcedentia vaticinia de excidio Babylonico in libro deſcripta tradidit, prælegenda primùm & in Euphratem deinde projicienda. [*Jerem. LI.* 59,—64.] Cum quo & frater ejus Baruc (filius item Neriæ filii Maaſeiæ; *Jerem.* XXXII. 12. *Baruc.* I. 1.) ſcriba Jeremiæ Babylonem ſimul profectus fuiſſe putatur.

d. Baruc verba libri ſui coram Jechoniâ filio Jehojakimi, & captivis omnibus qui habitabant in Babyloniâ, legiſſe dicitur, *anno quinto* (à deportatione Jechoniæ ſcilicèt) *ſeptimo die menſis, eo tempore quo ceperant Chaldæi Hieroſolyma, eáque incenderant igne.* (*Baruc. I.* 2, 3, 4.) eodem, ut exiſtimatur, menſe quo (dedente ſe Jechoniâ) capta fuerant Hieroſolyma, & à Chaldæis fortaſſè incendi cœpta: Nam Severo Sulpicio aſſentiri non poſſumus, qui (hujus ipſius fortaſſè loci authoritate fretus) Nebuchadneſarem hoc tempore *Hieroſolymam cum exercitu ingreſſum, urbem muróſque ac templum ſolo ſtraviſſe,* in primo ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro retulit. Prior tamen doctiſſimi Junii de reſtincto igne & oppido conſervato conjectura, Anglo-Duacenſium expoſitione aliquantò eſt tolerabilior; *qui totum tempus captionis Hieroſolymorum undecim annis duraviſſe priuſquàm ea eſſent combuſta,* (à tempore videlicèt quo ſub Jechoniâ, uſque ad tempus quo ſub Sedekiâ capta ſunt,) *& in quinto ſpatii illius anno librum hunc conſcriptum fuiſſe,* aſſerunt. Grotius verò, primum quidem ſcriptorem annum quintum poſt deportatum Jechoniam, hîc intellexiſſe putat; ſed illud de Hieroſolymâ ſuccenſâ igni, ab alio aliquo fuiſſe additum, qui exiſtimavit Baruchum nunquam iviſſe in Babyloniam ante deportationem quæ Sedekiâ regnante contigit.

Anno triceſimo (ineunte; à ſolenni ſc. fœderis redintegratione & cultûs Dei inſtauratione, celeberrimo illo anno 18 regis Joſiæ factâ) qui fuit *à deportatione Joiachinis* ſive Jechoniæ *annus quintus* (item iniens;) *quarti menſis quinto die,* (*Julii 24 feriâ ſextâ*) Ezekieli inter deportatam multitudinem ad fluvium *Chebaris* (Straboni & Ptolemæo *Chaborra* dicti) verſanti, prima viſio à Deo eſt oblata. [*Ezek.* I. 1, 2,—28] Hinc, ad propheticum munus inter Judæos deportatos exſequendum miſſus eſt: ad quos Thel-abibi juxta fluvium Chebaris habitantes, ille perveniens, quaſi in ſtuporem abreptus *ſeptem dies* deſedit. Quibus exactis, Deus illum iterùm de vocatione admonet, officiúmque explicat, adhibitis promiſſionibus & minis: deinde repetito ſigno eum confirmans, verbo ſuo metum ipſius amovet, & mandato novo ejus vocationem ſancit. [*Ezek.* II. & III.]

Propheta tabulæ lateritiæ figuram obſidionis Hieroſolymorum inſculpere jubetur, & diebus 390 lateri ſuo incumbere: qui & totidem dierum quibus arctiſſima Urbis obſidio eſſet duratura, & totidem annorum iniquitatis domûs Iſraëlis, typum eſſent exhibituri. [*Ezek.* IV.)

3410 Pſammis Ægypti rex, factâ in Æthiopiam expeditione, mox vitâ defunctus eſt. Cui ſucce- 4120 594
dens filius Apries 25 regnavit annos: [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 161.] in Scripturâ Pharaoh Hophra nominatus. [*Jerem.* XLIV. 30.] Hic cum inſtructiſſimis terrâ maríque copiis in Cyprum & Phœniciam impreſſione factâ, Sidonem vi cepit, aliáſque Phœniciæ urbes terrore ſubegit. Et ingenti pugnâ navali Phœnicibus & Cypriis devictis, cum magnâ ſpoliorum vi in Ægyptum reverſus eſt. [*Diodor. Sicul. lib.* 1.] Fertúrque eâ fuiſſe perſuaſione, ut ne Deum quidem ullum ſibi putaret poſſe regnum adimere: adeò videbatur ſibi illud ſtabiliviſſe. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 169.] quod *Ezekielis* XXIX. 3. (ut ad eum locum Tremellius annotat) allegoricâ illâ proſopopœiâ elegantiſſimè exprimitur. *Mihi eſt rivus meus, nam ego feci mihi.* q. d. Nemo eſt qui rivum meum mihi poſſit adimere, & vindicare ſibi.

c. Ezekiel, poſtquàm lateri ſiniſtro per dies 350 incubuiſſet, ad latus dextrum converſus per dies 40 illi incubuit, totidem annorum iniquitatis domûs Judæ typum gerentes. [*Ezek. IV.* 6.] Quò referendum & caput V. ejuſdem prophetiæ, cum duobus ſequentibus.

d. Anno deportati Jechoniæ ſexto, die quinto, (*Septemb.* 22. *feriâ* 4) Deus Ezekieli, per ſpiritum Hieroſolymam abducto, viſione indicat conſertiſſimam Judæorum idololatriam, & ſupplicia propter illam eventura. [*Ezek.VIII.* 1. IX. X. XI.]

Eo prophetante, Pelatia filius Benaiæ moritur. Deus pios in Babyloniam deportatos præſentiæ ſuæ ſanctificatione, & Evangelicis in futurum promiſſionibus conſolatur. Viſione diſparente, Propheta per ſpiritum ad ſuos in Chaldæam reductus, enarravit illis omnia quæ Dominus ipſi oſtenderat. [*c.* XI. 13,—25.]

3411 *a.* Deus, typis & verbis, Sedekiæ regis nocturnam fugam, excæcationem, captivitatem, &
mortem in Babyloniâ; itémque Judæorum deportationem, & calamitates ante eam ipſis eventu-
ras, prædicit: *Ezekielis* cap. XII. Ad quem annum etiam 7 ſequentia capita ſunt referenda: ex
quibus intelligimus, eo tempore & Danielis, ob preces pro ſalute aliorum effuſas, nomen
fuiſſe celebre; [*cap.* XIV. 14, 20.] & Sedekiam fœderis & juramenti religione contemptâ, con- 4121 593
tra Nebuchadneſarem rebellaviſſe. [*c.* XVII. 15, 17.]

d. Anno deportati Jechoniæ 7, menſis 5 die 10. (*Auguſt.* 27. *feriâ* 1.) Ezekiel Seniores ad Deum conſulendum accedentes redarguit hypocriſeos: deinde calamitates eventuras omnibus, minas contra idololatras, & promiſſiones erga bonos pronunciat. (*Ezek.* XX. 1.) Quò & tria ſequentia capita videntur referenda.

3413 Batto Cyrenenſis regni conditori, quum 40 regnaviſſet annos, ſuccedens filius Arceſilaus, 16 4123 591
annis regnavit. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 159.]

3414 *a.* Annus Sabbatarius: in quo Hieroſolymitani, adventante adversùs eos cum copiis Nebu-
chadneſare, ſervorum libertatem (juxta Legem, *Exod. XXI.* 2. & *Deuter. XV.* 1, 2, 12.) pro-
mulgarunt. (*Jerem.* XXXIV. 8, 9, 10.) Nam Babylonius adversùs rebellem Sedekiam ducens
exercitum, vaſtatâ regione & occupatis arcibus, ad ipſam Hieroſolymam oppugnandam demùm
acceſſit. [*Joſeph. Antiquit. lib.* 10. *cap.* 10.] Omnes enim civitates Judæ jam occupaverat; Hie-
roſolymâ, Lacisho & Azekâ exceptis; quas oppugnavit ille, cum omnibus copiis ſuis, omni-
búſque regnis terræ in dominio ſuo. [*Jerem.* XXXIV. 1, 7.]

b. Ante mediam verò hyemem non eſt cœpta obſidio Hieroſolymitana. Anno enim regni Sedekiæ 4124 590
9, menſe 10, die 10, (*Januar.* 30. *feriâ* 5.) Nebuchadneſar & omnes ejus copiæ caſtra juxta
Hieroſolymam poſuerunt; extruentes contra eam propugnacula circumquaque. [II *Reg.* XXV.
1. *Jerem.* XXXIX. 1. & LII. 4.] In cujus memoriam, non ſolùm captivitatis tempore,
(*Zachar.* VIII. 19.) ſed etiam ad hodiernum uſque diem Jejunium annuum à Judæis eſt obſervatum.

Eodem ipſo die, obſidio Urbis Ezekieli in Chaldæâ à Deo revelatur; ejúſque determinarum
excidium per bullientis ollæ typum ſignificatur. Uxor Prophetæ veſpere moritur, quam ille
luctu proſequi vetatur: graviſſimæ Judæorum calamitatis eâ in re typum exhibens, quæ plan-
ctum omnem ſit ſuperatura. [*Ezek.* XXIV. 1, 2. *&c.*]

d. Jeremias, Deo jubente, Sedekiæ regi prænunciat; Hieroſolymam à rege Babyloniæ ca-
piendam & comburendam, Regem verò ipſum in Babyloniam abducendum, ibidémque mo-
rientem honorificè eſſe ſepeliendum. [*Jerem. XXXIV.* 1, - 7.]

Propheta, ob hoc vaticinium, à Sedekia incluſus eſt atrio cuſtodiæ quæ erat in domo regiâ:
ubi, anno ejuſdem Sedekiæ 10, Nebuchadneſaris verò 18 (ineunte) promiſſione reſtitutionis à
Deo acceptâ, Hanameelis filii patrui ſui agrum jure redemptura ſibi comparavit. [*Jer.* XXXII.
1,--16.] cæteráque contigerunt, quæ in [*Jeremia c. XXXII. & XXXIII.*] continentur.

Pharaonis (Hophræ, ſive Vaphris) copiis ex Ægypto egreſſis, ut Sedekiæ ferrent ſuppetias;
Chaldæi, eis occurſuri, Hieroſolymis diſceſſerunt. Sedekias ad Jeremiam prophetam, (ſolutâ
obſidione jam liberum, & in arctam & tetram, quæ poſteà ſecuta eſt, cuſtodiam nondum datum)
legatos miſit; qui preces ipſius pro ſalute populi expeterent. Propheta auxiliares illas Pharaonis
copias in Ægyptum reverſuras, atque Chaldæos iterùm civitatem oppugnaturos captámque com-
bulturos, pronunciat. [*Jerem. XXXVII.* 3,--10.]

Hieroſolymitani, præſenti obſidionis metu liberati, ſervos & ancillas, quos ex Legis præ-
ſcripto manumiſerant, contra fœdus ſuum in ſervitutem retraxerunt: quos impii & inhumani
facti Jeremias reprehendens, viciſſim contra ipſos libertatem gladio, peſti & fami promulgavit;
Babylonios intermiſſam obſidionem redintegraturos, & civitatem captam combuſturos, prænun-
cians. [*Jerem.* XXXIV. 11,--22.]

Intereà, dum abeſſent copiæ Chaldæorum Hieroſolymis propter exercitum Pharaonis, Jere-
mias fugam meditans, à Principibus cæſus in foveam carceris qui erat in domo Jonathanis con-
jicitur; multíſque diebus ibi detinetur. [*Jerem.* XXXVII. 11,--16.]

Nebuchadneſar, (Ægyptiaco exercitui occurſurus) anno regni ſui 18 ex iis qui, ante ſolutam
obſidionem, Hieroſolymis ad ipſum defecerant, 832 Babylonem deportandos curavit. [*Jerem.*
LII. 29.]

Pittacus Mitylenæus, ſeptem Sapientum unus, cum claſſe miſſus à ſuis eſt in Troadem ad-
versùs Athenienſium ducem Phrynonem Pancratiaſtem & Olympionicem; qui Sigeum & Achil-
leum pagum Lesbiis ibi eripuerat. In prælio victores effecti Athenienſes, Alcæi Mitylenæi
poëtæ, qui abjectis armis fugerat, clypeum apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt.
Phrynoni deinde ad ſingulare certamen provocanti ſiquis congredi vellet, occurrit Pittacus; &
retejaculo, quod ſub clypeo occultaverat, involutum tridente ac pugione confodit. Unde, ob
agrum ita ſervatum, Mitylenæis magna ei dona offerentibus, conjectâ haſtâ id duntaxat agri
petiit, quò cuſpis pertigiſſet: qui locus, ab illo ſacratus, *Pittacii* nomen poſteà obtinuit. Hi-
ſtoriam mutilatam tradidit Herodotus, *lib.* 5. *cap.* 95. cujus defectum ſupplevit Plutarchus libro
de malignitate Herodoti; cum Strabone, *lib.* 13, Polyæno, *lib.* 1. Feſto in *Retiario*, & Diogene
Laertio, *lib.* 1. qui Pittaco tunc principatum à Mitylenæis ultrò delatum eſſe indicat, 20
annis ante mortem; quam anno 2. Olympiadis LII. obiiſſe illum narrat. Unde rationibus ſub-
ductis, ad annum 3. Olympiadis XLVII. referre maluimus, quàm cum Euſebio ad XLIII.
Olympiadis 2. licèt illud magis ei faveat; quòd in Stadionicarum Catalogo, Olympiade XXXVI.
Phrynon victor fuiſſe annotatur.

Neque tamen per duellum hoc planè finitum eſt bellum. Arbiter verò ab utrâque parte dele-
ctus Periander Corinthius, & ipſe è ſeptem Sapientum numero unus, ita litem diremit, ut
utrique ea colerent quæ haberent; Athenienſibus Sigeo, Mitylenæis Achilleo pago relicto.
[*Herodot. lib.* 5. *cap.* 94, 95. & *Strabo*, *lib.* 13.] quem ipſum Periandrum ſexto abhinc anno,
ante Olympiadem XLIX. deceſſiſſe, ex Soſicrate oſtendit in ejus vitâ Laërtius. Quod Herodo-
ti detegit anachroniſmum; qui pacem hanc inter Athenienſes & Mitylenæos à Periandro factam
ad poſteriora Piſiſtratidarum tempora retulit.

3415 *b.* Anno deportati Jechoniæ 10, menſe 10, die 12 (*Februarii* 1. *feriâ* 1.) Ezekiel vaticinatur 4125 589
contra Pharaonem & Ægyptum; quòd eſſet baculus arundineus domui Iſraëlis (fruſtrà enim
ſuppetias obſeſſis Hieroſolymitanis jam tulerat:) primùm Pharaoni (Hophræ, ſive Apriæ)
cladem in Libycis ſolitudinibus à Cyrenæis (ut ad ann. Mundi 3430. videbimus) deinde deſo-
lationem totius Ægypti, à Babylonio inferendam, & 40 annorum ſpatio continuandam, prædicit.
[*Ezek.* XXIX. 1.--16.]

c. Fugato Pharaonis exercitu, Hieroſolymitanam obſidionem redintegravit Nebuchadneſar circa 15 diem tertii menſis; diebus videlicèt 390. ante captam urbem: ut ex typo Ezekielis IV. 5, 8. colligimus. Tum verò Jeremias, à Sedekia conſultus, de eo in manum Nebuchadneſaris tradendo reſponſum dat: qui & ejus precibus motus, ex fovea carceris qui erat in domo Jonathanis ad atrium cuſtodiæ transferri eum jubet; tractâ panis in diem ex vico piſtorum illi conceſſâ, donec conſumptus eſt omnis panis ex civitate. [*Jerem. XXXVII.* 17,—21.]

d. Continuatâ obſidione, Jeremias iterùm à Sedekia per legatos conſultus, ſimile reddit reſponſum: & Regem & cives in manum Nebuchadneſaris tradendos; eos qui in civitate manſuri ſunt, gladio, aut ſame, aut peſte morituros, eos autem qui ad Chaldæos egreſſuri ſunt, vitâ ſuâ loco ſpolii potituros. [*Jerem.* XXI.]

Ob hoc reſponſum Jeremias à Principibus in foveam Malchiæ, quæ erat in atrio carceris, conjicitur. Unde operâ Ebed-melechi Eunuchi eductus, à Rege denuò conſulitur: & repetito judicio contra Judæam, in atrio carceris uſque ad Urbem captam ſervatur. [*Jer.* XXXVIII.] ubi Ebed-melecho, Dei nomine, liberationem ab omnibus periculis pronunciat. [*Jer.* XXXIX. 15,- 18.]

3416 *c.* Anno deportati Jechoniæ 11, menſis *primi*, ut videtur, (non, ut Tremellio & Prado pla- 4126 588
cuit, *quinti*: is enim in annum 12 incidit) die *primo*, Deus per Ezekielem Tyro, de miſerando jamjam à Nebuchadnezare capiendæ Hieroſolymæ ſtatu exſultanti, ab eodem Nebuchadneſare excidium venturum pronunciat, tam admirabile, ut omnes exteri aſpicientes & recordantes præteritam illius gloriam ſubitúmque caſum perhorreſcant. Idémque finitimis Sidoniis eventurum Propheta vaticinatur, ad gloriam Dei & Eccleſiæ bonum: cujus promiſſione prophetia hæc terminatur. [*Ezek.* XXVI. 1. *ad finem capitis* XXVIII.] In quâ & illud notandum; tantam eo tempore apud exteros omnes ſapientiæ Danielis fuiſſe famam, ut in proverbium abierit. Inde enim Deus Tyriorum Regi (Ithobalo) inſolentiam animi exprobrans; *Ecce*, inquit, *ſapientior es Daniele, quicquam occultum non abſconditur tibi.* [*Ezek.* XXVIII. 3.]

Eodem anno, menſe 1, die 7, (*April.* 26. *feriâ* 3.) Deus Ezekieli revelat, ſe Regem Babyloniæ contra Pharaonem armaturum, & Ægyptios ſubverſurum. [*Ezek.* XXX. 20,--26.]

Eodémque anno, menſis 3, die 1, (*Junii* 19. *feriâ* 1.) oſtendit Deus, Ægyptium non magis poſſe judicium ipſius effugere, quàm Aſſyrius ante eum poterat. [*Ezek.* XXXI.]

d. Anno Sedekiæ undecimo, deſinente, (*Ierem.* I. 3.) menſe 4, die 9, (*Julii* 27. *feriâ* 4.) quum invaluiſſet fames Hieroſolymis, perrupta eſt civitas, & à Chaldæis occupata. [II *Reg.* XXV. 2, 3, 4. *Jerem.* XXXIX. 2, 3. & LII. 5, 6, 7.]

Captâ Urbe, Sedekias rex & omnes bellatores noctu aufugerunt. Verùm Sedekiam aſſecutæ copiæ Chaldæorum in campeſtribus Jerichuntis, Riblam eum ad Nebuchadneſarem deduxerunt: ubi, occiſis priùs ejus liberis in conſpectu ipſius, occæcatus ac deinde numellis chalybeis vinctus in Babyloniam deportatus eſt. [II *Reg.* XXV. 4,--7. *Jerem.* XXXIX. 4,--7. & LII. 7,--11.] completis eo modo Prophetarum vaticiniis; quòd oculis ſuis oculos Regis Babyloniæ videret, [*Jerem.* XXXII. 4. & XXXIV. 3,] ſed Babyloniam non videret, quamvis ibi moriturus eſſet. [*Ezek.* XII. 13.]

Menſe 5, die 7, (*Auguſt.* 24. *feriâ* 4.) Nebuzaradan præfectus ſatellitum, à Nebuchadneſare miſſus, Hieroſolymam ingreſſus eſt: [II *Reg.* XXV. 8.] &, comparatis per biduum rebus, *decimo* die (*Auguſt.* 27. ipſo Sabbati die; in quem fortaſſe mandati exſequutionem is conſultò diſtulerat) Templum Dei, ac palatium Regis, cum reliquis ædificiis Hieroſolymorum, concremavit. [*Jerem.* LII. 13. *cum* XXXIX. 8.] Die 7 ignem iis ſubjectum fuiſſe, die autem 10 eadem deflagraſſe, Lidyatus noſter exiſtimat. In cujus calamitatis memoriam, menſis quinti Jejunium eſt inſtitutum: [*Zachar. VII.* 3, 5. *VIII.* 19.] quod & ad hunc uſque diem à Judæis retinetur; ſed 9, non 10 die menſis 5 (*Ab*) obſervatum. Deſtructum verò eſt Templum, anno Nebuchadneſaris 19 (*Jerem.* LII. 12. II *Reg. XXV.* 8.) deſinente: Olympiadis *XLVIII.* anno 1. ineunte, Nabonaſſari 160 currente; poſtquàm à Salomone condi cœptum eſt, annis 424. menſib. 3. & diebus 8.

Eodem menſe 5. [*Jerem.* I. 3.] omnibus muris Hieroſolymorum circumquaque dejectis, eos qui relicti fuerant in civitate, & eos qui defecerant ad regem Babyloniæ, & reliquum vulgi, unà cum theſauris Regis atque Principum, & inſtrumentis domûs Dei, deportavit Nebuzaradan in Babyloniam. [*Jerem.* XXXIX. 8, 9. LII. 14,--23. II *Reg.* XXV. 10,--17. II *Chron.* XXXVI. 18, 19, 20.] Sic migravit Juda è terra ſua: [*Jerem.* LII. 27. II *Reg. XXV.* 21.] ab initio regni Davidis anno 468, à decem tribuum diſtractione 388, ab Iſraelitici regni excidio 134.

ÆTAS MUNDI VI.

De populo tenuiſſimos, quibus nihil erat quicquam, reliquit Nebuzaradan in terrâ Judæ; ut eſſent vinitores & agricolæ: quibus Rex Babyloniæ Gedaliam Ahikami filium, ejuſdem gentis præpoſuit. (*Jerem.* XXXIX. 10. XL. 5, 7. LII. 16. II *Reg.* XXV. 11, 22, 23.) ſed abſque ullo inſigni regio, aut imperii nomine; quia præeſſe paucis & calamitoſis, nulla dignitas erat: inquit, in fine lib. 1. ſacræ ſuæ Hiſtoriæ, *Severus Sulpicius.*

Seraja primarius & Sephania ſecundanus ſacerdos, ac tres cuſtodes liminis, primoréſque alii à Nebuzaradane Riblam ad Nebuchadneſarem adducti, occiſi ibi ſunt. [*Jerem.* LII. 24,--27. II *Reg.* XXV. 18,--21.] Serajæ verò filius, & poſt eum ſummus Sacerdos, Jehoſadakus captivus eſt abductus. [I *Chron.* VI. 15.]

Jeremias vinctus catenis cum deportandâ multitudine Ramam uſque perductus, ibi à Nebuzaradane liberatur: optione ei datâ, ut vel in Babyloniam honorificè tractandus cum eo proficiſceretur, vel cum reliquiis populi in deſertâ patriâ remaneret. Quam poſteriorem conditionem ille eligens, ad Gedaliam præfectum, qui Miſpæ Benjaminitarum ſedem ſuam fixerat, cum muneribus miſſus eſt. (*Jerem.* XXXIX. 11,--14. XL. 1,--6.]

Duces & milites (qui cum Sedekiâ Hieroſolymis noctu aufugerant; [II *Reg.* XXV. 4. *Jerem.* LII. 7.] in agris paſſim palantes, omnéſque Judæi qui ad Moabitas, Ammonitas, & gentes finitimas ſe receperant, ad Gedaliam in patriam ſuam ſunt reverſi: ubi vini & olei & æſtivorum fructuum copioſum proventum collegerunt. [*Jerem.* XL. 7,--12. II *Reg.* XXV. 23, 24.]

Iſmaël Nethaniæ filius, Judæus è ſemine regio, à Baaliſo Ammonitarum rege ad occidendum Gedaliam ſubmiſſus, cum 10 viris primariis, Miſpæ familiariter ab eo ſunt excepti; proditionis hujus detectoribus, malo ſuo, nullam fidem adhibente. [*Jerem.* XL. 13,--16.]

3417 *a.* Menſe ſeptimo Iſmaël, cum 10 ſuis ſociis, Gedaliam, & Chaldæos, & viros militares Miſpæ repertos, nefariè trucidavit. [*Jerem.* XLI. 1, 2, 3. II *Reg.* XXV. 25.] In cujus cædis memoriam annuum Judæi obſervant jejunium menſe hujus 7 (Tiſri) die 3.

Altero poſt clàm occiſum Gedaliam die, 80 ex illis, qui lugubri habitu Shecemo, Shilunte & Samariâ munera & ſuffitum ad domum Dei in ruinis ſuis jam jacentem ferebant, Miſpam per dolum ductos in urbis medio interemit Iſmaël; corúmque cadavera in Aſæ regis puteum conjecit. [*Jerem.* XLI. 4,--9.]

Iſmaëli regis filias & reliquum populum Miſpæ relictum in captivitatem ad Ammonitas abducenti, ad aquas Gibeonis cum exercitu occurrens Johanan filius Kareæ, captivos omnes liberavit: Iſmaële, non ampliùs quàm octo comitantibus, ad Ammonitas confugiente. [*Jerem.* XLI. 10,--15.]

Johanan, & omnes copiarum præfecti, totúſque populus juxta Bethlehemum conſidentes, Chaldæorum metu fugam in Ægyptum meditantur. [*Jerem.* XLI. 16, 17, 18.] Sed priùs Jeremiam frequentes adeunt, ſciſcitantes divinum reſponſum: quod ille poſt decem dies retulit; verbis Dei univerſos hortatus, in ſolo patrio manerent. Si id feciſſent, Dei præſidio tuendos nullúmque à Babyloniis periculum fore: ſin Ægyptum peterent, omnes ibi ferro ac fame diverſóque mortis genere perituros. Sed plebs aſſueto malo inſolens parendi ſalubribus conſiliis, & divino imperio, profecta eſt in Ægyptum: ipſo etiam Jeremiâ & Baruco filio Neriæ concomitante. Quibus Tahpanheſum uſque pervenientibus, typo propoſito, Jeremias excidium Ægypto à Nebuchadneſare (quem fugerant) inferendum prænunciat. [*Jer.* XLII. & XLIII. *cum Sever. Sulpic. hiſtor. ſacr. lib.* 2.]

b. Anno deportationis Jechoniæ 12, menſis 10 die 5 (*Januar.* 25. feriâ 4) nuncio ad Ezekie- 4127 587
lem perlato de percuſſis Hieroſolymis; extremam deſolationem ultimis Iſraëlitarum reliquiis (poſt profectionem illam Ægyptiacam) in vaſtitatibus patriæ commorantibus eventuram Propheta prædicit. [*Ezek.* XXXIII. 21,--29.]

Anno eodem 12, menſe item 12, die 1 (*Mart.* 22. *feriâ* 4.) contra Pharaonem, & de graviſſimâ plagâ per Nebuchadneſarem Ægyptiis infligendâ, prophetat Ezekiel. (*Ezek.* XXXII. 1,--16.)

Die menſis 15, De Pharaone & univerſâ ejus multitudine ad inferos, inter gentes omnes incircumciſas, deducendâ prophetat idem. [*Ezek.* XXXII. 17,--32.]

De clade Iſraëlitis Migdoli, (non procul à mari rubro; [*Exod.* XIV. 2.] Tahpanheſi, (ſive Daphnis Peluſiis) Nophi, (ſive Memphide) & in Pathroſi provinciâ apud Ægyptios habitantibus ſuperventurâ vaticinatur Jeremias: ipſius Ægypti regis Pharaonis Hophræ (ſive Apriæ) caſu pro ſigno dato. [*Ierem.* XLIV. 1,--30.]

Obadias propheta contra Idumæos, qui Judæorum calamitati, everſis Hieroſolymis, inſolentiſſimè inſultaverant, vaticinatur: quod & Jeremias, [*c.* XLIX. 7] Ezechiel, [*c.* XXV. 12] & Pſalm. LXXIX. & CXXXVII. ſcriptores eodem ferè tempore fecerunt.

3418 Cyrus, quum per annos 12 aut paulò ampliùs in Perſiâ cum patre vixiſſet, cum matre Man- 4128 586
dane ab avo Aſtyage accerſitus, in Mediam venit. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.]

3419 *b.* Tyrus, Ithobalo ibi regnante, per annos 13 à Nebuchadneſare eſt obſeſſa: quemadmodum, ex 4129 585
Philoſtrato & aliis rerum Phœniciarum ſcriptoribus, refert Joſephus. [*Antiquit. lib.* 10. *cap.* 11. & *lib.* 1. *contra Apion.*] intra quod temporis ſpatium finitimi quoque Sidoniorum, Moabitarum, Ammonitarum, & Edomæorum populi à Babylonio videntur eſſe ſubacti; juxta prophetias, [*Ierem.* XXVII. XLVIII. XLIX. & *Ezek.* XXV.]

a. Nebu-

3420 *a.* Nebuchadneſare Tyrum obſidente, in termino terræ Iſraeliticæ poſitam, [*Joſu.* XIX. 29.] 4130 584
anno regni 23 Nebuzaradan, ſatellitio ipſius præfectus, Judæorum & Iſraëlitarum cum eis
mixtorum reliquias deportavit; ad capita hominum 745. [*Jerem.* LII. 30.] In quâ extremâ
deſolatione, quæ Terram penitùs incultam reliquit, iniquitatis Iſraelis (à Juda ſejuncti) 390,
& Judæ 40 terminantur anni; [*Ezek.* IV. 5, 6.] præmonſtrati.

3421 Quum Cyrus 16 ferè eſſet annorum, regis Aſſyriorum filius (Evilmerodachus) uxorem 4131 583
ducturus (Nitocrim) venandi & prædandi causâ, cum magno equitum & peditum numero, in
fines Mediæ excurrit. Quibus Aſtyages Medorum rex, cum filio Cyaxare & nepote Cyro
(qui tunc primùm arma induit) occurrit: & equeſtri potitus victoriâ, Aſſyrios repulit.
[*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.]

Cyrus deinde à patre Cambyſe domum revocatus eſt; cùm annus adhuc illi unus in puerili
inſtitutione peragendus ſupereſſet. [*Id. Ibid.*] Quò referendum, quod ex Dione narrat Athe-
næus (*Deipnoſophiſt. lib.* 14.) Cyrum, quum primùm Aſtyagis ῥαβδοφόρων ac deinde ὁπλοφόρων
unus fuiſſet, in Perſiam rediiſſe: eóque tempore Angarem Muſicum, Aſtyage cum amicis con-
vivante, ceciniſſe; in paluſtria dimiſſam eſſe belluam immanem, apro truculentiorem, impe-
raturam illis provinciis, & proſperè cum paucis adversùs multos præliaturam; indéque Aſtya-
gem revocare Cyrum, ſed fruſtrà, tentaviſſe.

3422 Cyrus, cùm annos ferè 17 inter pueros egiſſet; 10 annos inter ephebos exegit. [*Xenoph.* 4132 582
Inſtitut. Cyri, lib. 1.]

3424 Olympiade quinquageſimâ, quâ Epitelides Lacedæmonius ſtadium vicit, Cnidiorum & 4134 580
Rhodiorum nonnulli, aſperitate regum Aſiaticorum offenſi, coloniæ deducendæ conſilia inie-
runt. Creato igitur ad hoc duce Pentathlo Cnidio (qui generis ortum ad Hippotam Herculis
filium referebat) in Siciliam appulerunt, tempore quo Ægeſtani ac Selinuntii bellum inter ſe
gerebant. Ubi Pentathlo, opem Selinuntiis ferente, occiſo; reliqui, Gorgo ac Theſtore &
Epitherſide ex illius familia Ducibus delectis, in Liparâ deinde inſulâ conſederunt. [*Diodor.*
Sicul. lib. 5.]

3429 Arceſilao, quum per annos 16 regno Cyrenaico præfuiſſet, ſucceſſit filius Battus, Eudæ- 4139 575
mon cognominatus. Ad quem ingens Græcorum multitudo, Delphici oraculi monitu, confluens
finitimorum Libyum agros vaſtabat, atque inter ſe partiebatur: quum priùs Cyrenaica colo-
nia per annos 56 ex Theræis ſolis conſtaret, qui cum primo Batto illuc miſſi fuerant. [*Hero-*
dor. lib. 4. *cap.* 159.]

3430 *c.* Anno captivitatis Jechoniæ 25 principio anni, (id eſt, menſe primo; ut Jonathan para- 4140 574
phraſtes Chaldæus exponit) 10 die menſis, (*April.* 30. *feriâ* 3.) anno 14 poſtquàm Urbs
percuſſa eſt, de Templi, Urbis, & Regni Iſraëlitarum conſtitutione viſio Ezekieli eſt exhibita:
inſtaurationem Eccleſiæ per Chriſtum, ejuſque amplitudinem, dignitatem & præſtantiam ſi-
gnificans. [*Ezek.* XL. 1. *uſque ad libri finem.*]

Libyci, cum rege eorum Adricano, agris à Cyrenæis exuti, Apriæ Ægyptiorum regi ſeſe
dediderunt. Ille comparatum grandem Ægyptiorum exercitum adversùs Cyrenas miſit. Cy-
renæi, inſtructâ apud Iraſa & ad fontem Theſtin acie, hoſtes ita profligarunt, ut pauci ex
eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo deſciverunt: opinati
ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos; ut his internecione deletis, ipſe cæteris Ægy-
ptiis imperitaret ſecuriùs. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 159. *&* *lib.* 2. *cap.* 161. *Diodor. Sic. lib.* 1.]

Amaſis (Saïtes ille, à Platone in Timæo celebratus) ab Aprie ad pacandos rebelles miſſus, 4141 573
3431 rex ab eis efficitur. Patarbemi viro ſpectabili, ad Amaſim revocandum miſſo, quòd eum ſe-
cum non adduxiſſet, Apriæ juſſu aures & naſus præciduntur. Cujus facti indignitate moti alii,
ad Amaſis partes tranſierunt. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 162.]

3432 *b.* Tyrus ſe in Nebuchadneſaris poteſtatem tradidit. Non enim vi fuiſſe à Chaldæis captam, 4142 572
& prædæ expoſitam, ex *Ezek.* XXIX. 18, 19. colligitur; ſed certis potiùs conditionibus in-
terpoſitis deditione receptam. Unde pro rege Ithobalo (את-בעל) ex câdem ſuâ gente Baal
(בעל) Regulus conſtitutus, per 10 annos Tyriis præfuit: ut ex Phœnicum Annalibus, in libro
primo contra Apionem, Joſephus confirmat.

c. Anno deportati Jechoniæ 27 menſis 1 die 1 (*April.* 20. *feriâ* 3.) Deus Nebuchadneſari, ob
diuturnam in Tyriis debellandis navatam ſibi operam, Ægyptum mercedis loco ſe daturum
pollicetur. [*Ezek.* XXIX. 17,–20.]

Cyrus, quum 27 ferè annorum eſſet, ex ephebis excedens, juxta Perſarum inſtituta, virorum
cenſui adſcriptus eſt. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.]

Nebuchadneſar, Ægyptiacæ ſeditionis occaſione captatâ, & ab Amaſi etiam fortaſſe ad
ſubigendum Apriem invitatus, in Ægyptum cum exercitu invaſit.

3433 Nebuchadneſar Ægypto potitus, à Syene uſque in terminum, tum Ægyptiorum tum Judæo- 4143 571
rum inter illos habitantium, alios gladio cæcidit, alios abduxit captivos: juxta prophetias
[*Jerem. c.* XLIII. XLIV. XLVI. *&* *Ezek.* XXIX. XXX. XXXI.]

In Thebaïdem pulſo Pharaone Hophrâ ſive Apriâ, reliquæ Ægypto Amaſim Nebuchadneſar
Proregem præfeciſſe videtur: licèt Herodotus iſta ignoraverit. *Sacerdotes* enim *Ægyptii, qui*
ei ſciſcitanti de rebus Ægyptiacis reſpondebant, ea, quæ ad laudem gentis faciebant, tantum
docuerunt; cætera, quæ ad illorum ignaviam, ſervitutem, & tributa, quæ Chaldæis pendebant,
tacuerunt: ut, in notis ad fragmenta, rectè obſervavit Joſ. Scaliger.

3434 Nebuchadneſar, finitis expeditionibus bellicis, Babylonem reverſus; dum quietus eſſet in do- 4144 570
mo & florens in palatio ſuo, ſomnium illud de arbore mirabili excindendâ habuit: cujus inter-
pretationem, à Chaldæis ſuis fruſtrà quæſitam, Daniel illi aperuit. [*Dan.* IV.]

Babylonem magnificè inſtauravit Nebuchadneſar; extra urbem veterem, novam aliam con-

ſtruens, triplicique muro lateririo & hanc & illam circumdans: addito quoque, in gratiam Medicæ ſuæ conjugis (Amyitis filiæ Aſtyagis; de quâ ad ann. Mundi 3404) penſili illo Horto celebratiſſimo; de quo Beroſus. Κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν ὀρείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ τὴν Μηδίαν τόποις; & Q. Curtius: *Syriæ Regem Babylone regnantem hoc opus eſſe molitum memoriæ proditum eſt, amore conjugis victum; quæ deſiderio nemorum ſilvarumque in campeſtribus locis, virum compulit Naturæ genium amœnitate hujus operis imitari.* Sed de hiſce magnificentiſſimis ſtructuris, Beroſi & Abydeni fragmenta conſulenda ſunt: quorum prior Græcos quoque, miranda iſta Nebuchadneſaris opera Semiramidi tribuentes, coarguit, (Joſepho, lib. 1. contra Apionem, referente;) poſterior mœnia illa, quæ ad Macedonum imperium duraverunt, portis æneis inſtructa, (& inter Orbis miracula connumerata) Nebuchadneſaris opus fuiſſe aſſerit. (ut apud Euſebium, lib. 9. Præparat. Evangelic. capite ultimo, legitur.) Clitarchus verò, & qui cum Alexandro in Aſiam trajecerunt, mœnium ambitum CCCLXV. ſtadiorum, juxta dierum anni numerum, fuiſſe ſcripſerunt. (*Diodor. Sic. lib.* 1.) ſingulorumque ſtadiorum ſtructuram ſingulis diebus perfectam fuiſſe, memoriæ proditum eſt. (*Q. Curt. lib.* 5. *cap.* 4.) quanquàm *quindecim* dierum ſpatio tantum opus confectum fuiſſe, Beroſus & Abydenus tradiderint.

3435 Exactis à viſo ſomnio menſibus 12. Nebuchadneſar, ſtructurarum ſuarum magnificentiam jactitans, mente alienatus & à ſuis depulſus, per ſeptennium ferinam cum beſtiis vitam egit. [*Daniel.* IV. 32, 33.] 4145 569

Apries, qui & Pharao Hophra, conductis auxiliariorum ex Ionibus & Caribus triginta millibus, ad urbem Memphim cum Amaſi congreſſus eſt. Sed prælio fugatus & captus, aſſervatúſque in urbe Saitanâ, demùm ſtrangulatus eſt; juxta propheciam Jeremiæ XLIV. 30. (*Herodot. lib.* 2. *cap.* 163. & 169. *Diodor. Sicul. lib.* 1.)

Poſt ejus mortem 44 annos regnavit Amaſis; ut in libro III. cap. 10. refert Horodotus: ſed (quod Sacerdotes Ægyptii illum celârunt) Babylonio vectigalis.

3442 *a.* Jubilæus XVIII. 4151 563

Nebuchadneſar poſt 7 annos, agnitâ demùm Dei potentiâ, ſanitati & regno ſuo reſtitutus, beneficium erga ſe & gloriam Dei apud omnes gentes, edito programmate, promulgat. (*Dan.* 4.)

b. Idem, de clade Babyloniis à Cyro inferendâ, vaticinatus, ut ex Chaldæorum relatione narrat Abydenus, (apud Euſebium, libro 9. Præparat. Evangelic. cap. ult.) ſtatim obiit: poſtquàm annis 43. ſolus, & ad viceſimum circiter menſem ſimul cum patre regnaviſſet. 4152 562

Succeſſit illi Evilmerodachus filius, anno à deportatione Jehojacinis, ſive Jechoniæ, regis Judæ 37°, circa menſis 12 diem 25 (*April.* 15. *fer.* 3.) quo de eodem Jechoniâ è carcere liberando mandatum dedit. (*Jerem.* LII. 31.) Unde, poſt biduum, ejuſdem videlicèt menſis die 27 (*Aprilis* 17) mutatis veſtimentis carceris ſui, cæteris Principibus in aulâ Babylonicâ degentibus prælatus, & in amicis Imperatoris habitus, coram illo jugiter eſitabat, omnibus diebus vitæ ſuæ. (II. *Reg. XXV.* 27, 28, 29.)

In Lydiâ Crœſus, mortuo patre Halyatte, regnavit annis 14. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 86.)

Poſt regem Baalem, Tyro à Babylonio præfecti ſunt Judices: quorum primus, Ecnibalus Baslachi filius (עבנו-בעל בן מצלח Scaligero) menſibus 3. deinde Chelbes Abdæi filius (בן אבדי חלבש) 10. præfuit menſibus: ut, ex Phœnicum Annalibus, in primo contra Apionem libro, prodit Joſephus.

3443 Abbarus (אב-כר) ſummus Pontifex Tyrios menſibus 3 judicavit; atque poſt eum Mytgonus & Gereſtratus Abdelini FF. (ונד-עשתורת בני עבר-אלים מגת-גאח) annis 6. (*Ibid.*) 4153 561

Ad Crœſum tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ Sardes confluxerunt, tum Athenienſium legislator Solon; qui celebre illud de vitæ hujus incertitudine & hominis felicitate cum eo colloquium habuir. (*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 28. *ad* 33.) Fertur ad Crœſum epiſtolium Solonis (in fine Vitæ illius, apud Diogenem Laërtium) in quo accerſitum ab illo ſe ſignificat, Athenis jam rerum potito Piſiſtrato.

Æſopus Phryx, nominatiſſimus ille fabularum conditor, quem eodem tempore Sardes accitum Crœſus in honore habebat, Solonis illiberaliter ab illo propter παῤῥησίαν dimiſſi vicem dolens, & cum Regibus agendum monens ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα, *aut nequaquàm aut quàm jucundiſſimè*; ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, *aut nequaquàm aut quàm optimè* cum eis agendum, à Solone reſponſum accepit. (*Plutarch. in Solone.*)

Æſopus Sardibus Delphos profectus, injuſtè ibi damnatus è rupe Phœdriade præcipitatur, circa Olympiadem LIV, ut apud Suidam legitur: ſub finem videlicèt Olympicæ illius Tetraëteridis; ſi ſuperiora rectè conſtituta ſunt tempora. Cujus cædis pœnas, ab oraculo Delphico ſæpiùs indictas Iadmon poſteà ſumpſit; Iadmonis illius Samii ex filio nepos, cui Æſopus, unà cum Rhodope Thraciâ meretrice illâ famoſiſſimâ, priùs ſervierat. (*Herodot. lib.* 2. *cap.* 134.)

Solon à Crœſo in Ciliciam profectus, urbem condidit, atque ex ſuo nomine Solos appellavit: in quâ Athenienſium aliquot ſtatuit, qui tractu temporis, quum patriam linguam corrupiſſent, σολοικίζειν dicti ſunt. Hæc, in Solonis Vita, Diogenes Laërtius: quæ tamen ad *Solios* Cypri, non ad *Solenſes* Ciliciæ ſpectare, ex ipſius Solonis ad Philocyprum regem elegis apparet, à Plutarcho in ejuſdem Vitâ recitatis; ubi & ille docet, Cyprium hunc regulum, Solonis ope & conſilio hîc uſum, exiguum oppidum *Æpeam* priùs dictum, in ſubjectum campum habitationi longè commodiorem tranſtuliſſe, & in Solonis honorem *Solos* denominaſſe.

Poſt abitum Solonis Crœſus, qui ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitratus fuerat, quæ de rerum humanarum incertitudine moleſtè atque iracundè ab illo audierat, nimis vera fuiſſe, propriâ edoctus experientiâ, didicit. Statim enim ei quieſcenti ſomnium eſt oblatum,

Atym

Atym filium, ferreâ trajectum cuſpide, interimendum fore ſignificans. Quem caſum dum ille
omni curâ prævertere conaretur, & nuptias filii in manibus haberet: Phryx regii generis
Adraſtus, ob fratrem à ſe imprudenter interfectum, à patre Midâ Gordii filio (qui alius fuit ab
antiquo illo Midâ Gordii filio, Phrygum rege; cujus tumulo ab Homero inſcriptum carmen
Herodotus in Poëtæ vitâ recitat) ejectus, ut à Crœſo expiaretur, Sardes venit. Cui expia-
ro filii ille tutelam commiſit, à Myſis ad opprimendum ingentis magnitudinis aprum acciti,
qui Olympi montis culta, crebrâ cum agreſtium ſtrage, pervaſtabat. Adraſtus, vibratâ in
feram lanceâ, cuſpide illius Atym imprudens percuſſit: & fortuitæ cædis veniâ à patre obtentâ,
ſuper interempti tumulum ſe transfodit. Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos
egit: quem de Cyri (qui ipſum regnum illi poſteà eripuit) oriente potentiâ ſollicitudo demùm
terminavit. (*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 34. *ad* 46.) De quo videnda etiam Excerpta ex Diodoro
Siculo, ab Henr. Valeſio edita, (pag. 238.) & Valer. Maxim. lib. 1. cap. 7.
3444 *c.* Evilmerodachus rex Babyloniæ, propter iniquitates & libidines paſſus inſidias, à marito ſo- 4154 560
roris ſuæ Nerigliſſoro peremptus eſt; quum plus quàm duobus regnaſſet annis: ut docet Be-
roſus, in tertio rerum Chaldaicarum libro, à Joſepho citatus, lib. 1. contra Apion. Cúm-
que ab eo ſtipendium diarium accepiſſe legatur Jechonias rex Judæ, *uſque ad diem mortis
ſuæ, omnibus diebus vitæ ſuæ:* (Jerem. LII. 34. II. *Reg.* XXV. 30.) circa hoc idem tempus
Jechoniam quoque 57 annos natum, vitâ fuiſſe functum, veriſimili admodum conjecturâ col-
ligitur.

Evilmerodacho ſuccedens interfector ejus Nerigliſſorus, (נרגל-לשר) 4 regnavit annis. (*Beroſ.
ibid.*)

In regno quoque Mediæ, defuncto *Aſtyagi*, (Tobit. XIV. 17. *Aſſuero* dicto, filius ejus
Cyaxares ſucceſſit, matris Cyri frater: ut in libro 1. Inſtitut. Cyri habet Xenophon, ſub initium
videlicèt anni 1. Olympiadis LV; ante mortem Cyri annis 31. Danieli *Darius* Medus, *Aſſue-
ri* filius, dictus.

3445 Rex Babylonius, non ſubditos ſolùm ſuos, ſed etiam Crœſum Lydorum regem, unà cum 4155 559
Cappadocibus, Phrygibus utriſque, Caribus, Paphlagonibus, Cilicibus, atque Indis, ad ſo-
cietatem belli contra Medos & Perſas ineundam ſollicitat: magnas eos gentes eſſe dictitans, &
adfinitatibus mutuis devinctos; ac, niſi maturè illis occurreretur, ordine ſingulas nationes op-
preſſuros. Quâ occaſione, Cyrus à patre Cambyſe & regni Senatoribus exercitûs Perſici Impera-
tor conſtitutus, cum 30000 militibus & ὁμοτίμοις ducibus mille, in Mediam mittitur: ut in
primo Inſtitutionis Cyri libro refert Xenophon. Ibi ab avunculo Cyaxare, qui eum accerſi-
verat, Medicarum etiam copiarum præfectura, & belli adversùs Babylonium gerendi admini-
c. ſtratio illi committitur. A quo tempore, anni 30. principatûs Cyri dinumerantur: ad finem ten-
dente anno 1 Olympiadis LV. ad quem, ex Diodori, Thalli, Caſtoris, Polybii, Phlegontis
& cæterorum Chronographorum conſenſu, in tertio Annalium ſuorum libro, refert initium
illius Julius Africanus, ab Euſebio in Evangelicæ Præparat. libro 10. laudatus.

Eodem tempore (vere nimirùm, eundem ejuſdem Olympiadis annum claudente) Solon Phi-
locypro & Soliis ſuis valedicens, reditum in patriam meditabatur: ut ex illius elegis, à Plu-
tarcho productis, intelligitur. Verùm morbo correptus, in Cypro octogenarius mortem obiit:
ut ſcribit Laërtius. Athenis tùm Archonte Hegeſtrato, ſecundo Piſiſtrati dominationis anno; ut
ex Phaniâ Epheſio Plutarchus refert.

3446 *b.* Anno à dirutâ urbe Hieroſolymitanâ triceſimo, IV[t]. libri Eſdræ ſcriptor apocryphus collo- 4156 558
quia cum angelo Uriele à ſe habita fuiſſe fingit. (IV. *Eſdr.* III. 1. IV. 1.) quum Dux populi eſſet
Salathiel. (cap. V. 16.) utpote Jechoniâ rege jam defuncto.

Crœſus adversùs Cyrum ſeſe comparans, magnis miſſis donariis, de eventu Delphicum conſu-
lit oraculum; ante Sardium expugnationem tribus annis. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 53, 54, 55, 91.)

3447 Armenius, poſtquàm ſenſit hoſtes in Cyaxarem parare, neque auxilium illi miſit, neque tri- 4157 557
butum ſolvit: contra pacta conventa quæ, ab Aſtyage bello ſuperatus, cum Medis hac de re ille
inierat. Hinc Cyrus, ſimulatâ venatione, Armenium invaſit: eúmque cum filio Tigrane ſupe-
rans, ſub Medorum poteſtatem iterùm redegit. Montes quoque inter Armenios & Chaldæos
interjectos cepit: ibíque arce extructâ, certis conditionibus pacem inter utramque gentem con-
ſtituit. (*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 3.)

3448 *c.* Cyaxares & Cyrus adversùs Babylonium, Crœſum & reliquos fœderatos, exercitum ducunt; 4158 556
eóſque proſternunt. In prælio rex Babylonius occiditur: Crœſus, cum reliquis, deſertis caſtris,
noctu fugiunt. Cyrus cum Hyrcaniis, qui à Babylonio ad eum defecerant, fœdere inito, eis
ductoribus & adjutoribus uſus, hoſtes perſequitur & denuò vincit. Crœſus mulieribus, quòd
æſtas eſſet, noctu præmiſſis, ut in frigore faciliùs iter facerent, cum equitatu è caſtris ſe ſubducit.
Cappadocum regem, & Arabum, Hyrcanii trucidant. Cyrus dedititiis & captivis parcens, præ-
dam dividit. (*Id. lib.* 3. *&* 4.)

Nerigliſſoro in imperio Babylonico filius ejus Laboroſoarchodus, לבו-דשר-כד (improbitate
quàm ætate longè maturior) ſuccedens, menſibus 9 regnavit. (*Beroſ.*)

Balatorus (בעל-טור) Tyri, inter Judices, regnavit anno uno. (*Phœnic. Annal.*)

Gobrias, cujus unicum filium novus ille Babyloniorum rex (tempore regnantis patris) inter
venandum nefariè interemerat, ad Cyrum cum ſuis deficit. (*Xenoph. lib.* 4.)

Cyrus Babyloniorum fines invadit: & ad ipſam urbem Babyloniam progreſſus, novo Regi
duellum offert. Gadatas vir primarius, quem Rex iſte zelotypiâ motus caſtraverat, ad Cyrum
deficit. Babylonii, Gadatæ agrum invadentes, à Cyro profligantur. Caduſii verò, quibus ex-
tremi agminis cuſtodia à Cyro fuerat commiſſa, eo inſcio in regionem versùs Babylonem ſitam
temerè excurrentes, à Rege Babylonio, ex urbe ſuâ quò confugerat egreſſo, cæduntur. Eorum

cædem ultus Cyrus, ut ex utraque parte deinceps cum agricolis pax eſſet, cum armatis bellum, pactum cum Rege init. Deinde Babylonem prætervectus, & tribus hoſtium caſtellis receptis, ad Aſſyriorum Medorúmque confinia, unde initium expeditionis fecerat, exercitum reduxit. Quò accerſitus ab eo avunculus Cyaxares, in tabernaculo regis Aſſyrii (Nerigliſſori occiſi) honorificè excipitur: &, hyeme jam adventante, de rebus ad continuandum bellum comparandis communi deliberatur conſilio. (*Id. lib.* 5. & 6. *initio.*)

3449 *b.* Laboroſoarchodum, Nebuchadneſaris ex filiâ nepotem, ab amicis, eo quòd morum ipſius improbitas nimis ſeſe exſereret, interemptum excepit ejuſdem Nebuchadneſaris ex filio Evilmerodacho nepos; Beroſo *Nabonidus* (נבו־ניד) Herodoto *Labynitus* (לבי־נרט) Abydeno *Nabannidochus*, Danieli Prophetæ *Belshaſar* ſive Baltaſar dictus: cui 17 imperii annos tribuit in libro 3 Chaldaicæ hiſtoriæ Beroſus, & in Regum Canone Ptolemæus. 4159 555

Hujus anno 1, de quatuor beſtiis totidem regna ſignificantibus, & Deo imperium omne filio hominis tradente, Danieli ſomnium eſt oblatum. (*Dan.* VII. 1.)

Mortuo Tyri regulo Balatoro, Babylone accitus Merbalus (מר־בעל) regnavit annos 4. (*Phœnic. Annal.*)

3451 Belshaſaris anno tertio, Arietis & Hirci viſum, cladem imperio Perſico ab Alexandro & populo Dei ab Antiocho inferendam præſignificans, Danieli, quum eſſet *Shushane* in Provinciâ *Elami* ad fluentum *Ulai*, eſt exhibitum. (*Dan.* VIII. 1, 2.) Circuit autem amnis *Eulæus* arcem *Suſorum*, & *Suſianam* ab *Elymaide* (id eſt, *Shushanchæos* ab *Elamitis*, ut Ezræ IV. 9. utriuſque provinciæ incolæ diſtinguuntur) diſterminat: quemadmodum in lib. 6. cap. 27. nos docet Plinius. Unde liquet, hoc tempore *Suſianam*, non Medis aut Perſis ſed Babyloniis (ſub quibus tùm vixit Daniel) ſubditam fuiſſe: ut ſuprà ad ann. Mundi 3405. eſt annotatum. 4161 553

Sub poſtremo verò hoc Babyloniorum rege, muros circa fluvium Babyloniæ civitatis (à Nabuchadneſare tantùm inchoatos) ex latere cocto & bitumine fuiſſe conſtructos, in libro 3 Chaldaicæ ſuæ hiſtoriæ narrat Beroſus. (apud Joſephum, lib. 1. contra Apion.) Hujus enim mater Nitocris, mulier ſolertiſſima, Medorum Babyloniæ jam imminentium potentiam & inſidias verita, ut per anfractus fluvii remora fieret navigantibus, Euphratem qui rectus & celer erat depreſſis foſſis flexuoſum lentúmque effecit. Aggerem deinde miræ magnitudinis ad utramque fluminis ripam excitavit; & ſupra urbem paludem ingentem effodit, in quam averſo flumine ſiccatus eſt ejus alveus. Tum verò ripas intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferebant muris lateritiis munivit, juxta mœnium quæ urbem ambiebant rationem. Extruxit item circa mediam ferè urbem pontem lapideo opere: atque his omnibus demùm perfectis, Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 185, 186, 188.) Pontis hujus, qui domos regias in utrâque fluminis ripâ poſitas junxit, mirandam fabricam deſcribens Philoſtratus, (*in Vitâ Apollonii, lib.* 1. *cap.* 18.) à reginâ ex *Medorum* gente natâ extructum illum fuiſſe aſſerit. Unde, ut Nebuchadneſarem *Amyitim*, ita & filium ejus Evilmerodachum *Nitocridem*, Medici generis uxorem habuiſſe colligimus.

3453 Merbalo mortuo, Tyriis à Babylonio præfectus eſt Hiromus (חירום) frater ejus: qui 20 regnavit annis. (*Phœnic. Annal.*) 4163 551

3455 Darius Hyſtaſpis filius natus eſt: paulò ante mortem Cyri annum ferè 20 ætatis agens; teſtante *Herodoto, lib.* 1. *cap.* 209. 4165 549

3456 *c.* Crœſus, Babylonii & confœderatorum exercitûs Imperator delectus, Halym fluvium qui Medorum & Lydorum ditionem diſterminabat, Thaletis Mileſii induſtriâ, ſine ponte trajiciens, in Cappadociam pervenit: ibíque urbem Pteriam expugnavit, cunctáſque circà urbes cepit, Syros nihil commeritos exterminans. Cappadoces enim à Græcis Syros nominatos, confirmat Herodotus. (*lib.* 1. *cap.* 72.) Cyrus, caduceatoribus priùs ad Iones tentandos ut ad ſe à Crœſo deficerent fruſtrà miſſis, æquo marte cum Crœſi copiis conflixit. 4166 548

d. Poſtero die Crœſus, quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, Sardes regreſſus eſt: ubi per hyemem quieſcere decreverat, & initio ſtatim veris tendere adversùs Perſas. Auxiliarios igitur qui aderant dimiſit, & ad abſentes ſocios (inter quos erant & Lacedæmonii) caduceatores ablegavit: utriſque edicens, uti ad quintum menſem Sardibus convenirent. Ita diſſipato Crœſi exercitu, ſubitò ſupervenit Cyrus cum ſuis. Quorum inopinato adventu territus Crœſus, Lydos tamen educit in prælium, equitatu maximè confiſus. Ejus ut vim Cyrus eluderet, camelos equis ejus objecit: quorum odorem cùm equi ferre non poſſent, averſi equites abducebant à prælio. At Lydi ex equis deſiliunt, & pedites cum Perſis confligunt; multíſque aliquandiu utrinque cadentibus, tandem vertuntur in fugam: quos inſecuti Perſæ Sardes, poſt 14 dierum obſidionem, expugnarunt. Crœſus incendio damnatus, Solonis nomine ter inclamato, (cujus de rerum humanarum inconſtantiâ ſermonem priùs contempſerat) à Cyro liberatus eſt, & à conſiliis deinceps habitus. Cyrus Abradatæ Suſorum regis, qui à Babylonio ad ipſum deficiens in pugnâ interemptus eſt, & Pantheæ quæ ſuper mariti cadaver ſe jugulavit, funus curat, & ingenti appoſito monumento decorat. *Herodot. lib.* 1. *à cap.* 75. *ad* 90. *cum Xenoph. Inſtitut. lib.* 7. *Diodori Excerptis ab Hen. Valeſio edit. pag.* 241. *Plutarch. in Solone, Polyæn. Stratagem. lib.* 7. *in Cyro & Crœſo, & Solino in Polyhiſtor. cap.* 1. *ubi*, Olympiade octavâ & quinquageſimâ victorem Cyrum intraſſe Sardes, ſcribit; anno nimirùm illius primo ut habet etiam Euſebius in Chronico.

Crœſus, vinculis ſuis Delphos miſſis, per oracula ſe deluſum fruſtrà conqueritur. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 90. 91.)

Ionas & Æolas, volentes iiſdem conditionibus ſtare quibus Crœſo fuerant ſubjecti, Cyrus repulit: ſolis Mileſiis hoc conceſſo, qui ſibi metuentes priùs cum eo fœdus pepigerant. (*Id. ibid. cap.* 141, 143, 169.) Reliqui, mœnibus ſuis communitis, Pythermonem Phocenſem cum aliis

legatis

legatis ad Lacedæmonios mittunt, ut auxilium ab illis rogarent. Quod licèt illi recuſâſſent, per Lacrinem tamen Cyro denunciarunt, ne ulli Græciæ civitati damnum inferret; utpotè ſe id minimè toleraturis. Qui ſe deinceps operam daturum reſpondit, ut Græcis, non Ionum, ſed propria ſua incommoda eſſent deploranda. (*Ibid. cap.* 141, 152, 153.)

Thales Mileſius Ionibus conſuluit, ut unam communem Curiam in Teo haberent; quæ in mediâ erat Ioniâ. (*Ibid. cap.* 170.)

3457 Cyro Sardibus manente, machinâſque fabricante & arietes, ut eorum qui parere nollent mœnia ſolo æquaret; ejus opem Cares implorant, ut civile inter eos bellum ortum componeret. Is Aduſium Perſam cum exercitu ad eos mittit; perlibenter in eâ expeditione Cilicibus & Cypriis ejus ſigna ſequentibus. Aduſius Carum controverſiam ita componit; ut in utriuſque tamen partis arcibus milites præſidiarios relinqueret. (*Xenoph. Inſtitut. lib.* 7.) 4167 547

Olympiade LVIII. (ad finem primo illius anno tendente) *Thales Mileſius* defunctus eſt; quemadmodum ex Soſicrate refert Laërtius: & *Anaximander Mileſius* obliquitatem Signiferi primus obſervavit; ut ex aliis à Plinio habetur traditum, libro 1. cap. 8. licèt præceptori ipſius Thaleti eam non fuiſſe incognitam, rectiùs Plutarchus nos docuerit, libro ſecundo de placitis Philoſophorum, cap. 12. Ipſum verò Anaximandrum, ejuſdem hujus Olympiadis anno ſecundo, ætatis annum 64 egiſſe, ac paulò pòſt obiiſſe diem; ex Apollodori Athenienſis Chronicis refert Laërtius: de inventis ejus Mathematicis, ex Phavorini historia, præterea addens. Εὗρε δὲ καὶ γνώμονα πρῶτος, καὶ ἔστησεν ἐπὶ τῶν σκιοθήρων ἐν Λακεδαίμονι, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, τροπάς τε καὶ ἰσημερίας σημαίνοντα καὶ ὡροσκόπια κατεσκεύασε. *Primus gnomonem invenit, eúmque Lacedæmone in loco captandæ umbræ idoneo conſtituit; quemadmodum Phavorinus ait in Variâ hiſtoriâ. Horoſcopia quoque fabricatus eſt, quæ ſolſtitia & æquinoctia oſtenderent.* Ita enim diſtinguendus videtur Gnomon, ſive umbilicus horarius, ab Horoſcopiis quibus æquinoctia & tropæ indicabantur. Quanquam gnomonis & horologii inventionem non illi, ſed Anaximeni ejus diſcipulo & municipi attribuit Plinius, libro 2. cap. 76. ita ſcribens. *Umbrarum hanc rationem, & quam vocant Gnomonicen, invenit Anaximenes Mileſius, Anaximandri diſcipulus: primúſque Horologium quod appellant ſciothericum Lacedæmone oſtendit.* Vid. ſuprà, ann. Mund. 3291.

Anaximandro igitur in ſcholâ ſucceſſit Anaximenes Mileſius, Euryſtrati filius: ut in primo Stromatum libro docet Alexandrinus Clemens. Pythagoras verò (præceptoribus ſuis, Thalete & Anaximandro, jam defunctis) in Ægyptum, uti Thales illi ſuaſerat, commigravit: per epiſtolam (ut refert in vitâ illius Laërtius) à Polycrate Samiorum tyranno commendatus *Amaſidi*; quem *Semneſerteum* appellaſſe videntur Ægyptii. eo enim regnante, Pythagoram in Ægypto fuiſſe, in libri 36. cap. 9. notat Plinius. Ibi verò annos omninò XXII. cum Sacerdotibus verſatus, Aſtronomiæ & Geometriæ operam dedit, cunctiſque eorum ſacris initiatus eſt. (*Jamblich. Vit. Pithagor. cap.* 3, & 4.) Eâ enim de causâ & circumciſus eſt, ut ad adyta admiſſus, myſticam Ægyptiorum addiſceret philoſophiam: in quo ſtudio Sonchedis Ægyptii archipropheta operâ præcipuè uſus eſt. (*Clem. Alex. lib.* 1. *Strom.*) Sonchidis Saitæ, ni fallor, cujus & Solonem conſuetudine priùs fuiſſe uſum, narrat in ejus Vitâ Plutarchus. Ab Ægyptiis quoque μετεμψύχωσιν, ſive animarum in quodvis animal tranſmigrationem, illum didiciſſe, ſub libri primi finem Siculus refert Diodorus. Et *literis gentis ejus aſſuefactus, præteriti ævi ſacerdotum commentarios ſcrutatus, innumerabilium ſeculorum obſervationes cognovit:* inquit Valerius Maximus, lib. 8. cap. 7.

3458 Hyſtaſpes & Aduſius, conjunctis exercitibus, Phrygiam Helleſponto finitimam, capto illius rege, in Cyri poteſtatem redigunt. (*Xenoph. Inſtitut. lib.* 7.) 4168 546

Cyrus, Sardes Tabalo Perſæ committens, & Crœſi cæterorúmque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo deferendum tradens, versùs Ecbatana contendit, Crœſum unà ſecum ducens: Ionum interim non magnâ ratione habitâ. Verùm ſimul-atque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit; & theſauro quem habebat auxiliariis conductis, Tabalum in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, conſilio cum Crœſo habito, Mazarem Medum cum parte exercitûs remiſit: qui Lydis arma ademit, & ad molliorem vitæ rationem traduxit. (*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 155. *ad* 157.) Et ſic gens induſtria quondam, potens, & manu ſtrenua; effeminata mollicie luxuriâque, virtutem priſtinam perdidit. (*Juſtin. ex Trogo, lib.* 1. *cap.* 7.)

3459 Mazares Pactyam à Cumæis, ad quos ille territus confugerat, repoſcit. Hi, ex oraculo apud Branchidas reſponſum acceperunt, ſupplicem eſſe dedendum. Sed quum neque Perſis illum tradere vellent interimendum, (* conſtanter id diſſuadente Ariſtodico Heraclidis filio, viro inter illos clariſſimo *) neque eundem penès ſe detinendo Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare; hominem in Mitylenam ablegant. Mitylenæis deinde eum tradere volentibus, Cumæi miſſo ad Leſbum navigio deportandum in Chium curarunt. Inde verò ex Minervæ templo violenter raptus, à Chiis redditur: Atarneo, Myſiæ loco è regione Leſbi ſito, pro mercede accepto. (*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 157. *ad* 160.) quanquàm Mitylenæos & Chios eo argumento excuſare conetur Plutarchus, in libro de malignitate Herodoti, quòd eo antiquior hiſtoricus Charo Lampſacenus, ſimpliciter ita rem factam narret. *Pactyes, audito exercitum Perſicum appropinquare, profugit primò Mitylenam, deinde in Chium: eúmque cepit Cyrus.* 4169 545

Recepto Pactyâ, Mazares mox in illos caſtra promovit, qui unà cum Pactyâ Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienenſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſavit, eúmque cum Magneſiâ in prædam ſuis militibus expoſuit. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 161.)

3461 Harpagus, qui apud Cyrum primi loci habebatur, adversùs Ioniam dimicat: ut in Euſebii Chronico, ad annum 2. Olympiadis LIX. notatum habetur. Mazare enim ex morbo vitâ functo, *Harpagus* Medus (quem *Harpalum* alii per errorem nominant) Dux à Cyro conſtitutus 4171 543

eſt: qui ſimul-atque in Ioniam venit, urbes, ductis circa mœnia aggeribus, expugnavit; ſicque Phocæâ primâ Ionum civitate potitus eſt. (*Herodot. lib. 1. cap. 162.*)

Phocæenſes urbe ſuâ Perſis relictâ, cum conjugibus & liberis in Chium trajecerunt: unde Phocæam iterùm divertentes, præſidiis Perſarum quæ Harpagus ibi reliquerat trucidatis, ex Oenuſis inſulis in Cyrnum ſive Corſicam, ubi ante annos 20. civitatem Alaliam condiderant, navigarunt. Hic per quinquennium commorati, cùm omnem viciniam armis infeſtarent, Tyrrheni & Carthaginienſes 60. navibus inſtructi contra totidem Phocæenſium depugnarunt. Ibi Phocæenſes cruentâ potiti victoriâ, 40 navibus amiſſis, Rhegium demigrarunt, & civitatem Hyelam ſive Veliam in agro Oenotriæ condiderunt. (*Id ibid. cap. 164,--167.*) Phocæenſes, qui Maſſiliam condiderunt, mari Carthaginienſes deviciſſe, in libro primo Hiſtoriæ ſuæ confirmat Thucidides. Partem enim eorum Veliam, partem Maſſiliam condidiſſe, Romæ regnante Servio Tullio, poſt annum ampliùs ſexcenteſimum quàm Æneas in Italiam venit; Hyginus teſtatur, ab A. Gellio citatus, lib. 10. Noct. Attic. cap. 6. Ejuſdémque Maſſilienſis coloniæ meminit Iſocrates in Archidamo. *Vid. ſuprà, ann. Mund.* 3404.

Similiter & Teii, ſimul-atque aggerum beneficio eos cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis navibus trajecerunt in Thraciam: ibidémque urbem condiderunt Abderam, cujus fundamenta priùs Timeſius Clazomenius jecerat. (ut ſuprà ad ann. Mund. 3349. eſt notatum.) Reliqui verò Iones omnes, præter Mileſios qui jam Cyro fœdere aſtricti fuerant, ſuperati tandem acceſſerunt Harpago; & in patriâ remanentes, ea quæ imperabantur ſubibant. (*Herodot. lib. 1. cap. 168, 169.*) Iisdem tamen, etiamſi afflictis, nihilominùs ſeſe ad Panionium recipientibus Bias Prienæus (inter ſeptem Sapientes præcipuus) conſuluiſſe dicitur, ſed fruſtrà; ut communi claſſe ſolventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſervitute liberatos feliciter eſſe victuros. (*Ibid. cap.* 170.) * De Xanthiis verò Lyciæ, Harpago dedere ſe recuſantibus; vid. *Appian.* lib. 4. bell. civil. pag. 635. c. cum *Plutarcho*, in *M. Bruto* (pag. 999. init. *)

3464 c. Cyrus, quum continentem univerſam ſubegiſſet, Aſſyriis bellum intulit; adversùs Labynitum (ſive Nabonidum) eorum regem ducens exercitum. (*Herodot. lib. 1. cap. 178. & 188.*) rumore eâ de re ad Babylonios perveniente, altero ante obſeſſam Urbem anno. (*Jerem.* LI. 46.) Cyrus enim Babylonem jam tendens ubi venit ad Gyndem amnem, qui influit in Tigrim, navigiis deſtitutus, trajicere eum non poterat. Interim equorum candidorum unus, qui ſacri illis erant, fluvium ingreſſus, verticibus ejus abſorptus eſt. Quod ægerrimè ferens Cyrus, expeditione in Babylonem intermiſsâ, fluvium in 360. alveos diduxit: ut vel à mulieribus (quod comminatus fuerat) tranſiri poſſet, ne genua quidem tingentibus. Atque in eo opere perficiendo, tota æſtas eſt abſumpta. (*Herodot. lib. 1. cap. 189, 190. & 201. cum lib. 5. cap. 52.*) 4174 540

3465 b. Sequente vere Cyrus, conjunctis Medorum & Perſarum gentiúmque fœderatarum copiis, Babylonem perrexit: ubi prælio inter duos dominatores (Cyrum & Belshazarem ſive Nabonidum) commiſſo, Chaldæi prælio fuſi ad Urbem confugerunt, & obſidionem paſſi ſunt. (*Herodot. lib. 1. cap. 190. cum Jerem.* LI. 27, 28, 30.) quam illi tamen contempſerunt: tum quòd eis commeatus eſſet copioſior quàm in annos 20, tum quòd de Cyri exercitu plurimos animis erga ſe magis eſſe benevolis arbitrarentur quàm erga Perſas. (*Herodot. ibid. Xenoph. Inſtitut. lib. 7.*) 4175 539

Cyrus à ſuis foſſam latiſſimam profundiſſimamque circa Urbis murum undique agendam curavit, terrâ versùs ſeipſos adgeſtâ; & multas turres exſtruendas, ut quamplurima eſſent excubiarum loca: diviſoque in partes duodecim exercitu, ut pars quælibet unum anni menſem in excubiis eſſet, mandavit. (*Xenoph. ibid.*)

3466 b. Cyrus quum jam longo tempore nihil admodum res ipſius proficerent, à flumine ad ingentem illam paludem, quam (latitudine quoquo-versùs 320. vel 420. ſtadiorum) regis hujus Babylonii mater Nitocris nuper defoderat, foſſam duxit: deinde & hujus & alterius circa Urbis murum ab eo ductæ foſſæ oſtia aperiens, aquâ fluminis eò derivatâ, priſtinum ejus alveum (duorum ſtadiorum latitudine per urbem tendentem) hominibus pervium reddidit. (*Herodot. lib. 1. cap. 190, 191. Xenoph. Inſtit. lib. 7. cum Jerem.* L. 38. & LI. 32, 36.) 4176 538

Per fluvium jam vadoſum Cyrus cum exercitu tranſiens, obſeratis omnibus quæ ad flumen ferebant portulis conſcenſiſque ſeptis, Urbem invaſit, quum die feſto agitarentur convivia. (*Id ibid. cum Jerem.* LI. 39, 57.) Tantáque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrabant accolæ) quum capti jam eſſent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam habitabant urbem id non animadverterent. (*Herodot. lib. 1. cap. 191.*) Quò ſpectant & illa Prophetæ, (*Jerem.* LI. 31.) *Curſor obviam curſori curret, & nuncius obviam nuncio; ad indicandum Regi Babyloniæ, captam eſſe civitatem ejus ab extremitate.*

Eo tempore Belshaſar (qui & Nabonidus & Labynitus) epulo magnificentiſſimo proceres excepturus, vaſa domûs Dei, quæ Nebuchadneſar ipſius pater (ſive avus: fuiſſe enim filium filii ejus, ex *Jerem.* XXVII. 7. colligitur) Hieroſolymis exportaverat, ad idolorum ſuorum gloriam verique Dei contumeliam, producit. Deus, immiſsâ manu, de annorum imperio Babylonico præfinitorum numeratione ejuſdémque appenſi & juſto longè levioris inventi ad Medos ac Perſas translatione, impendens judicium in tectorio parietis ante oculos omnium deſcribit. Chaldæis ſcriptionem legere neſcientibus, Reginæ monitu acceſſitus Daniel eam legit & interpretatur: qui propoſitum à rege præmium accipiens, tertius in regno futurus proclamatur. (*Dan.* V.) Cùm autem uxores Belshaſaris convivio adfuiſſe, (*verſ.* 2. & 3.) Regina verò poſteà ſuperveniſſe (*verſ.* 10.) dicatur; Regina mater hæc fuiſſe intelligitur, illa videlicèt Nitocris; quam poſtremi hujus Aſſyriorum ſive Chaldæorum regis matrem fuiſſe, ex Herodoto jam audivimus.

Eâdem

Eâdem quâ convivium celebratum eſt nocte, interfectus eſt Belshazar Rex Chaldæorum: (*Dan.* 5. 30.) à Gobryæ & Gadatæ militibus. (*Xenoph. Inſtit. lib.* 7.) Atque ita Babylonicum imperium eſt deſtructum (prout ab *Eſaia*, *cap.* XIII. XIV. XXI. XLIII. XLVI. XLVII. *Habbakuko*, *cap. II. & Jeremiâ*, *cap.* XXV. L. LI. fuerat prædictum) atque ad victores Medos & Perſas translatum. (*Dan.V.* 21. *cum VI.* 8, 12, 15.)

Darius Medus Aſſueri, ſive Cyaxares Aſtyagis filius, Chaldæorum imperium à victore Cyro Perſâ ſibi traditum accepit. (*Dan. V.* 31. *& IX.* 1.) Cui & domum & palatia Babylone Cyrus ſepoſuerat; ut ſi eò veniret, tanquàm in ſua poſſet divertere. [*Xenoph. Inſtitut. lib.* 8.] Eúmque, primo hoc imperii ſui anno, Angelus confirmaſſe & roboraſſe dicitur; [*Dan. XI.* 1.] Imperavit autem annis duobus.

Cyrus, rebus Babylone compoſitis, per Medorum regionem in Perſidem ad patrem Cambyſem & matrem, adhuc viventes, profectus eſt: indéque in Mediam reverſus, unicam filiam & hæredem Cyaxaris in matrimonium duxit, dotis nomine univerſæ Mediæ hæreditate acceptâ; nuptiiſque celebratis, mox cum eâ diſceſſit. Qúmque eſſet Babylone, ad nationes in ditionem redactas miſit Satrapas: in Arabiam, Megabyzum; in Phrygiam majorem, Artacaman; in Lydiam & Ioniam, Chryſantam; in Cariam, Aduſium; in Phrygiam Helleſpontiacam & Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, & Cypro, & Paphlagonibus Satrapas Perſicos nullos miſit; quòd ultrò viſi eſſent adversùs Babylonem illius ſigna ſequuti. Sed tamen his etiam tributa indixit adferenda. (*Xenoph. Inſtitut. lib.* 8.)

Regiones, Medicarum quibus præfectus fuerat copiarum operâ ſubactas, ad Cyaxaris ditionem ſe adjeciſſe, profeſſus eſt Cyrus: [*apud Xenophont. lib.* 5.] ideóque ejus conſilio in ſuperiori illo congreſſu adhibito, Satrapiarum eam diſtributionem, illum inſtituiſſe, ut credamus par eſt. Ut enim de Cyro Xenophon; (*lib.* 8.) Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη, *Viſum eſt ei Satrapas jam mittere ad ſubactas nationes:* ita propheta Daniel (Babylone, ut videtur, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare. *Viſum eſt Dario præficere regno Satrapas centum viginti, qui eſſent in toto regno.* [*Dan.* VI. 1.] Super iſtos autem Satrapas Eparchos tres conſtituit, quorum ſummus erat ipſe Daniel. Unde ſtimulati invidiâ cæteri, edictum à Rege obtinuerunt, ut illi ſoli per dies 30. ſupplicaretur. Cui quum non paruiſſet Daniel, in foveam leonum conjectus incolumis inde eductus eſt. Darius verò accuſatores leonibus objiciens, decretum de reverentiâ Deo Danielis præſtandâ in univerſo regno ſuo promulgavit. [*Dan. VI.*]

3467 *a.* Sub finem primi anni imperii Darii Medi (ab everſâ Babylonicâ monarchiâ deducti) iniit annus 70 ſervitutis Babylonicæ, ſub Jehojakimo, anno 1. Nebuchadneſaris cœptæ: illorum poſtremus, qui calamitati huic præfiniti fuerant, in prophetiâ illâ [*Jeremiæ* XXIX. 10.] *Sic dicit Dominus. Cùm cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos & præſtabo erga vos verbum illud meum optimum, reducendo vos in locum hunc, &c. Quum invocaveritis me ut abeatis, & oraveritis me, tum exaudiam vos.* Quâ temporis jam imminentis conſideratione incitatus Daniel, remiſſionem peccatorum, & ſuorum & popularium, promiſſámque captivitatis ſolutionem ardentiſſimis precibus à Deo flagitat. Cui angelus Gabriel non de hoc ſolùm reſponſum affert, ſed etiam de ſpirituali Eccleſiæ liberatione, Meſſiæ morte demùm procurandâ; nobiliſſimo illo LXX. ſeptimanarum edito vaticinio. [*Dan.* IX. 1, 2. *&c.*] 4177 537

Cyrus, anno poſtquàm Babylonem cum conjuge venit exacto, exercitum Babylonem coëgit: in quo, ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille, peditum millia ſexcenta, habuiſſe proditur. Quo adparatu facto, expeditionem illam ſuſcepit, quâ nationes univerſas ſibi ſubjeciſſe dicitur, quæ à Syriâ ad mare rubrum uſque ſedes ſuas habent. [*Xenoph. Inſtitut. lib.* 8.]

3468 *a.* Cyrus, Cambyſe patre in Perſiâ & Cyaxare ſocero in Mediâ vitâ functis, Orientis monarchiâ potitus eſt: à qua & ἀρχῆς illius annos ſeptem in 8°. παιδείας ipſius dinumerat Xenophon; & primum illius annum, ex ipſis Medorum & Perſarum archivis, ſacra deducit Scriptura. Hoc enim anno promulgatum eſſe docet Edictum illud celebre, cujus initium. *Sic ait Cyrus rex Perſidis: Omnia regna terræ tradidit mihi Jehova Deus cœli:* quo, exactis jam LXX. annis ſervitutis Babylonicæ à Jeremia prædictis, juxta vaticinium ab Eſaia de eo nominatim editum, [*cap.* XLIV. 28. *&* XLV. 13.] Judæis in univerſo regno ſuo verſantibus in patriam revertendi poteſtatem conceſſit, & reduces Templum Deo Hieroſolymis reædificare juſſit; ſtructuræ etiam modulo præſcripto, vel conceſſo potiùs, (ſi enim obſervatus ille fuiſſet, longè amplior futura fuiſſet hæc domus, quàm prior illa Salomonis; contra Hagg. II. 3.) (* niſi cubiti in *Cyri* Edicto minoris menſuræ fuerint quàm priores illi Salomonici. *) impenſis è domo regiâ ſubminiſtratis, & inſtrumentis domûs Dei quæ Nebuchadneſar abſtulerat reſtitutis. [II. *Chron.* XXXVI. 22, 23. *Ezr.* I. 1, 2, 7. V. 13, 14. *&* VI. 2,—5.] 4178 536

Judæorum reducum principem, ſive legatum regium, Cyrus conſtituit Sesbaſarem: cui & ejus juſſu Mithridates præfectus ærario vaſa ſacra tradidit; Hieroſolymam perferenda, & in Templo collocanda. [*Ezr.* I. 7,—11. *&* V. 14, 15.] Chaldaico verò ſive aulico nomine *Sesbaſar* dictus fuiſſe putatur, qui Hebraico *Zerubbabel*: (ex *Ezræ* III. 8, 10. collat. *cum* V. 16.)

c. Judæi in patriam reditum inſtituunt. Pauperiores imperatis ſubſidiis juvantur. [*Ezr.* I. 5, 6.] Numerus filiorum provinciæ [ſive extorrium Hebræorum, in Chaldæâ genitorum] cum præſide Zerubbabele Shealtielis ſive Salathielis filio, & ſummo ſacerdote Jeſu ſive Joſuâ Joſadaki filio, redeuntium fuit 42360. præter proſelytos ſervos & ancillas, numero 7337. [*Ezr.* II. 1,—65, *Nehem.* VII. 6,—67. *&* XII. 1,—9.] Numeri quidem ſingulares, in Ezræ catalogo ſummam tantùm conficiunt 29818, in Nehemiæ, 31031. quarum utraque minor eſt ſummâ illâ univerſali 42360,

quæ

quæ in utroque pariter catalogo *univerſæ congregationis* fuiſſe dicitur. [*Ezr.* II. 64. *Nehem.* VII. 66.] Eos verò qui ad complendam illam ſummam deſiderantur, quærendos eſſe *in iis qui aſcenderunt de reliquis tribubus*, in Chronici ſui majoris cap. 29. Hebræi ſignificant. Superfuerunt enim uſque ad extremum Reipublicæ Judaicæ excidium, cæterarum etiam decem tribuum reliquiæ; [*Act.* XXVI. 7.] non ſolùm in διασπορᾷ, [*Jacob.* I. 1.] & Hieroſolymis [I *Chron. IX.* 3. *Luc. II.* 36.] & reliquis civitatibus Judæ, [II *Chron. XI.* 16. *cum* XXXI. 6.] ſed in propriis etiam ſedibus. Neque enim integras regni Iſraelitici tribus Salmanaſar abduxerat [ut ad annum Mund. 3327. ex Joſiæ hiſtoriâ oſtendimus:] ſed aliquantam earum partem in terrâ ſuâ reliquit, à Nebuchadneſare poſteà ſimul cum Judæis, Benjaminitis & Levitis in Babyloniam deportatam, & à Cyro inde dimiſſam. Indéque captivitate ſolutâ, ut primo anno Cyri *omnes Iſraëlitæ* habitaviſſe dicuntur in civitatibus ſuis: [*Ezr.* II. 70.] ita & ſexto Darii iidem Templi encænia celebraviſſe memorantur, oblatis *pro peccato totius Iſraelis hircis duodecim, juxta numerum tribuum Iſraelis.* [*Ezr.* VI. 16, 17.] & Chriſto Evangelium in Galilæâ prædicante, [*Matth. IV.* 14.] impleta fuiſſe dicitur Eſaiæ prophetia, de populo terræ *Zabulonis* & *Nephthali* vidente lucem magnam.

Primores paternarum familiarum Hieroſolymam pervenientes; pro facultate ſuâ, ad Templi inſtaurationem obtulerunt auri drachmas 61000, argenti pondo 5000, & tunicas Sacerdotum 100. Habitaverúntque Sacerdotes ac Levitæ, ſimiliterque omnes Iſraelitæ, in civitatibus ſuis. [*Ezr. II.* 68, 69, 70.]

a. Menſis 7^{i} die 1°. [in Tubarum feſto] Iſraelitæ ex civitatibus ſuis Hieroſolymam unanimi-
3469 ter pervenientes, extructo Altari, ſacrificia ordinaria unoquoque mane & veſpere Deo obtulerunt: ejuſdémque menſis die 15, feſtum Tabernaculorum celebrarunt. Materiam quoque & opifices ad Templum extruendum pararunt; ſecundùm facultatem à Cyro ipſis datam. [*Ezr.* III. 1,-7.]

c. Anno ab adventu eorum 2°, menſe 2°. [ſive Ijar] Levitas operi domûs Dei præfecerunt: & 4179 535
Templi ſecundi fundamenta, cum ſeniorum qui prius illud [ante annos 53] viderant planctu, & juniorum lætitiâ, poſuerunt. [*Ezr.* III. 8,--13.]

Hoſtes Judæorum Cuthæi, ab Eſar-haddone in Samariam traducti, operam ſuam ad Templi ſtructuram fraudulenter offerunt: ſed repulſam ferentes, opus interturbant, & manus ædificantium debilitant. [*Ezr.* IV. 1,--4.]

a. Primus annus Sabbaticus, poſt reditum à captivitate Babylonicâ, à Judæis actus eſt.
3470 *c.* Samaritani per Cyri aulicos, largitione ſibi conciliatos, cœptum à Judæis opus impediunt. 4180 534
[*Ezr.* IV. 5.] Unde Danieli trium ſeptimanarum luctus obortus fuiſſe videtur: in quibus jejunium circa tertium menſis primi diem, anno imperii Cyri 3. cœptum, ipſis etiam feſti Paſchalis diebus continuatum eſt. [*Dan. X.* 1,--4.] Quo finito, die 24. menſis primi illa de regum Perſicorum, Alexandri Magni & ſucceſſorum ejus imperiis viſio Danieli, ad Hiddekel ſive Tigrim fluvium conſiſtenti, eſt exhibita, quæ tribus ultimis prophetiæ capitibus continetur: quam & omnium poſtremam illum habuiſſe, paulò ante vitæ terminum, ex ejuſdem epilogo colligitur.

3473 Amaſis à Cyro defeciſſe videtur, & captiva multitudo Ægyptiorum in terram ſuam rediiſſe, 4183 531
exactis 40. annis poſt eorum diſperſionem ſub Nebuchadneſare factam: verere quidem regno, ſed præ reliquis humili parúmque diuturno, poſtremis Amaſis diebus eiſdem reſtituto. [*Ezek.* XXIX. 11,--16. *Jerem.* XLVI. 26.] Cyrum enim Ægyptum ſub imperio ſuo habuiſſe, tum in octavo Inſtitutionis Cyri libro tum in totius operis Prologo, confirmat Xenophon: & à Cambyſe ejus filio poſteà fuiſſe ſubactam agnoſcunt omnes. Unde tempore intermedio in libertatem ſe vindicaviſſe colligimus.

Hujus defectionis occaſione, fortaſſe etiam apud Tyrios, Hiromi (in quo ipſorum Judicum & Proregum catalogus apud Joſephum terminatur) 20. annis jam completis, pro indigenis (cujuſmodi apud eos, ut Amaſim apud Ægyptios, hactenùs fuiſſe collocatos, vel ipſa Punica eorum nomina fidem fecerint) alienæ gentis Præſides ſunt ſubſtituti.

3475 *b.* Cyrus ſeptuagenarius vitâ functus eſt; poſtquàm Perſici & Medici exercitûs Imperator de- 4185 529
claratus eſt 30. annis, poſt captam Babylonem 9, poſt initam monarchiam 7. cum menſe uno aut altero. De mortis genere, magna inter authores eſt diſſenſio. Herodotus, (*lib.* 1. *cap.* 214.) Juſtinus ex Trogo, (*lib.* 1. *cap.* 8.) & Valerius Maximus (*lib.* 9. *cap.* 10.) in prælio contra Maſſagetas vel Scythas occiſum; cæſíque caput amputatum à Tomyri reginâ, inſatiabilem cruoris ſitim illi exprobrante, in utrem humano ſanguine repletum conjectum fuiſſe narrant. Diodorus Siculus (*lib.* 2.) eam Cyrum in acie captum cruci affixiſſe affirmat. Cteſias (*lib.* 11.) in prælio contra Derbicas (populum Hyrcanis vicinum) Cyrum jaculo ab Indo quodam ſub coxâ in femore vulneratum, Derbicum regem Amoræum cum duobus filiis interfectum, & tertio à vulnere accepto die Cyrum mortem obiiſſe, ſcribit. Johannes Malela Antiochenus, ex commentitio quodam ſcripto Pythagoræ Samii, in pugnâ navali à Samiis interemptum eſſe Cyrum refert. Sed Xenophon [in *Inſtitut. lib.* 8.] in Perſide inter ſuos placidâ morte defunctum fuiſſe memorat: quum, inter alia multa, filiis præcepiſſet ut cadaver ſuum nec in auro nec in argento nec ullâ in re aliâ ſed in terrâ quamprimùm conderent; Perſas tamen omnes ac ſocios ad monumentum ejus evocarent, atque illis exhibitis quæcumque in hominis fortunati funere ſolenne eſt exhiberi dimitterent. Conditorium verò illius Paſargadis in Perſide poſitum, rerum Alexandri Magni ſcriptores memoriæ commendarunt, Curtius, Plutarchus, Arrianus, & qui præſens Alexandri juſſu illud inſpexerat Ariſtobulus, à Strabone in libro 15°. Geographiæ productus; ubi ex eo & inſcriptionem hanc monumenti refert. *O homo, Cyrus ego ſum, qui Perſis imperium conſtitui, & Rex Aſiæ fui. Ne igitur monumentum mihi invideas.* Nam

Græca illa, (ſed Perſicis, ſi credere libeat, literis exarata) quæ apud Geographum ex Oneſicrito ſubjicitur,

Ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλήων,

Cyrus ego, Rex olim Regum, conditus hic ſum;

ejuſdem eſt fidei, cujus commentum illud quod ex eodem repetit Lucianus (in libro de Longævis) alterum; Cyrum, quum deſideraret amicos, à Cambyſe filio ſublatos, centeſimum ætatis annum agentem, præ mœrore vitam finiviſſe.

Cyrus ſeniori filio Cambyſæ imperium; juniori verò Tanaoxaræ vel Tanyoxarcæ (quem Herodotus Smerdim, Juſtinus ex Trogo Mergim appellat) ut Cteſiæ quidem placet, Bactriorum, Choramnæorum, Parthorum & Carmaniorum, ut verò Xenophonti (*lib.* 8. *Inſtitut.*) Medorum, Armeniorum, & Caduſiorum, ſatrapias reliquit.

In principio regni Ahaſueri (ſic enim Scriptura Cambyſem nominat) Samaritani, qui vivente Cyro cuniculis hactenùs egerant, accuſationem ſcriptis comprehenſam contra habitatores Judæ & Hieroſolymorum ad hunc deferre non ſunt veriti. [*Ezr.* IV. 6.] quàm immane inter patris & filii mores diſcrimen eſſet, non ignari. quippe quum Cyrus eſſet πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους εὐγνώμων καὶ φιλάνθρωπος, Cambyſes verò φύσει μανικὸς καὶ παρακεκινηκὼς τοῖς λογισμοῖς: ut à Diodoro Siculo rectè eſt obſervatum. [*In Excerptis ab Henr. Valeſio editis, pag.* 238. *&* 249. *cum Herodoto, lib.* 3. *cap.* 89.]

3477 *a.* Secundus annus Sabbaricus à reducibus Judæis actus eſt. 4186 528

3478 Cambapheus eunuchus, qui plurimùm apud Ægyptiorum regem poterat, patruelis ſui Izabaris eunuchi, qui non minùs apud Cambyſem authoritate valebat, interventu, pontes & alias Ægyptiorum res Perſæ prodidit: pactione interpoſitâ, ut ipſe Ægypti præfecturam conſequeretur. [*Cteſ. Perſicor. lib.* 12.] 4188 526

Inde exercitum ſibi Cambyſes, terreſtrem quidem tum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibúſque, navalem verò ex Phœnicibus præcipuè & Cypriis (qui ſeipſos Perſis dediderant) comparavit. Polycrates quoque Samiorum tyrannus quadraginta triremes, impoſitis in eas ſuſpectis ſibi civibus, auxilio miſit; rogans Cambyſem, ne eos domum remitteret. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 1. 19. *&* 44.]

Phanes genere Halicarnaſſeus, inter auxiliarios Ægypti non minimus, & rerum Ægypti ſatis gnarus, Amaſi infenſus, ad Cambyſem molientem adversùs Ægyptum expeditionem transfugit: eique cùm alias Amaſis res expoſuit, & quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigentem, ut miſſis ad regem Arabum nunciis tutum tranſitum obtineret, eum edocuit. [*Id. ibid. cap.* 4. *&* 7.] Eo enim invito, aditus illi in Ægyptum patere non poterat. [*Ibid. cap.* 88.]

3479 *b.* Arabs, fœdere cum nunciis inito, camelos omnes utribus aquâ completis oneratos egit ad loca humore carentia, ibique Cambyſis exercitum præſtolabatur. [*Id. ibid. cap.* 9.] 4189 525

Cambyſes cum exercitu in Ægyptum progreſſus, Amaſim non vivum nactus eſt, ſed defunctum, quum 44. annos regnaſſet. [*Id. ibid. cap.* 9. *&* 10.] Vitam illum cum morte commutaſſe, quando Cambyſes Ægyptum bello adortus eſt, Olympiadis LXIII. anno 3 (deſinente ſc.) in libro 1. Bibliothecæ refert Diodorus Siculus. Poſt eum filius Pſammenitus, Cteſiæ Amyrtæus dictus, menſibus 6. regnavit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 14.] Sub quo, apud Thebas Ægyptias pluit: quod in ſuperiori Ægypto magnum habitum eſt portentum. [*Ibid. cap.* 10.]

Perſæ, ubi ſiccanea peragraverunt, ſubſedere vicini Ægyptiis. [*Ibid. cap.* 11.] Cambyſes verò Peluſium oppugnans, canes, oves, feles, ibides, & quotquot animalia Ægyptii deorum honore colunt, ante ſuum exercitum collocavit: quo territi obſeſſi Ægyptii, jaculari deſtiterunt; metuentes ne ſacrum aliquod animal læderent. Atque ita Cambyſes, Peluſio capto, aditum in Ægyptum ſibi fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani, quòd externum exercitum in Ægyptum adduxiſſet, infenſi filios ab eo in Ægypto relictos in ejus conſpectu obtruncaverunt; epotóque eorum ſanguine, conflixerunt. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 11.]

Acri prælio commiſſo, plurimiſque utrinque cadentibus, in fugam vertuntur Ægyptii. [*Id. ibid.*]

Ad Ægyptios, qui nullo ordine ſervato Memphim confugerant, Cambyſes adverſo flumine navim Mitylenæam mittit cum caduceatore viro Perſâ, qui illos ad deditionem hortaretur. Illi frequentes urbe effuſi, navim corrumpunt, viroſque fruſtatim dilaniatos in oppidum afferunt. Deinde obſidionem aliquamdiu tolerant. [*Id. lib.* 3. *cap.* 13.]

Arceſilaus (Batti claudi & Pheretimæ filius) Cyrenen Cambyſi tradidit, & tributariam fecit. [*Id. lib.* 4. *cap.* 165.] Cyrenæi enim & Barcæi, & Libyes Ægypto contermini, vicinorum caſu territi, ſeſe citra pugnam dediderunt; tributúmque inter ſe partiti, dona miſerunt. Cambyſes munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit; quæ à Cyrenæis, quòd exigua eſſent, aſpernatus; quingentas enim argenti minas miſerant: quas ſuâ manu prehenſas, diſperſit in milites. [*Id. lib.* 3. *cap.* 13. *&* 91.]

Decimo die quàm muros Memphis cepiſſet Cambyſes, regis Pſammeniti in ſuburbanâ cuſtodiâ cum aliis Ægyptiis ignominiæ gratiâ poſiti patientiam expertus eſt: in conſpectu ejus filiâ, cum aliis primæ nobilitatis virginibus, ſervili habitu, ad aquam in hydriâ comportandam miſſâ; & filio, unà cum duobus Ægyptiorum millibus, æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus, ad mortem rapto. Luebant autem hi pœnas Mitylenæis, qui cum navi miſſi fuerant ad Memphim obtruncati: regiis judicibus ſtatuentibus, pro ſingulis ſuorum interemptis denos primariorum Ægyptiorum interficiendos. Atque inter hos primo loco ſublatus

ret Pſammeniti filius: cui ſerò nimis Cambyſes parcendum voluerat. Ipſe verò pater apud Cambyſem vixit, nihil violentum paſſus: donec Ægyptios ad defectionem ſollicitaſſe convictus, epoto cruore taurino vitam finiit. [*Herodot. lib. 3. cap.* 14, 15.] quanquàm in Suſa illum relegatum affirmet Cteſias.

Memphi profectus Cambyſes, Sain abiit: ubi in ædes Amaſis ingreſſus, cadaver ejus è conditorio afferri, verberibúſque priùs atque omni contumeliâ affectum tandem cremari juſſit. [*Herodot. lib. 3. cap. 16. & Diodor. Sicul. in Excerptis Henr. Valeſii, pag.* 249.

Ita Ægypto potitus Cambyſes anno imperii ſui quinto per triennium in eâ regnavit. [*Jul. Afric. & Euſeb. Chronic. Græc. pag.* 17.] Ægyptiorum quinquaginta millibus in pugnâ cæſis, & ſex millibus Suſam tranſlatis. [*Cteſ.*]

Pythagoram quoque ab ipſius militibus captum, Babylonem fuiſſe abductum, ibíque cum Magis converſatum, narrat in illius Vitâ Iamblichus. Addit alius Vitæ Pithagoræ ſcriptor, Malchus ſive Porphyrius; eum Babylone & cum aliis Chaldæis verſatum fuiſſe, & *Zabratum* etiam adiiſſe, ab eóque priſtinæ vitæ ſordibus fuiſſe expurgatum. Is *Nazaratus* ille Aſſyrius fuiſſe putatur, quem Alexander (Polyhiſtor, ni fallor) ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων, Pythagoræ fecit magiſtrum, aliique nonnulli *Ezeckielem* fuiſſe perperàm ſunt opinati: ut in primo Stromatum libro Clemens Alexandrinus retulit. Cum Babylonienſibus tamen Judæis eum converſatum fuiſſe, illud argumento fuerit; quòd eorum dogmata complura in ſuam philoſophiam traduxerit: ut Hermippus ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ Πυθαγόρου βιβλίων à Joſepho (lib. 1. contra Apionem). & ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νομοθετῶν ab Origene (lib. 1. contra Celſum) citatus, indicat. Quod ipſum etiam Ariſtobulus Judæus, diſciplinæ Peripateticæ philoſophus, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὸν Φιλομήτορα (apud Clementem lib. 1. Stromat. & Euſebium lib. 13. Præparat. Evangelic.) confirmat; eâ, ut videtur, ratione etiam inductus, ut ante Perſarum imperium libros Moſaicos Græcè converſos fuiſſe crederet: quum ex conſuetudine, quam cum Hebræis habuit, eam ſapientiæ ſuæ partem adeptum fuiſſe Pythagoram, multò fuerit credibilius. Nam & cum illis quoque congreſſum fuiſſe Pythagoram, in illius Vitâ (ex Diogene, ἐν τοῖς ὑπὲρ Θούλην ἀπίστοις) nos docet Porphyrius.

3480 Cambyſes navales copias adversùs Carthaginienſes fruſtrà parat: Phœnicibus, ex quibus nau- 4190 524
ticus præcipuè conſtabat exercitus, adversùs colonos ſuos militare recuſantibus. Intereà ab urbe Elephantinâ acceerſit ex Ichthyophagis Æthiopicæ linguæ maximè gnaros, eóſque ad Æthiopes Macrobios (ſive longævos, qui Africam ad auſtrale mare incolunt) exploratores mittit, per ſpeciem dona ferendi illorum Regi, & menſam Solis ſpectandi. Rex Æthiopum, tenſo coram exploratoribus arcu, eum laxatum Cambyſi per eos miſit: monens, ut quum Perſæ tam facilè tantæ magnitudinis arcus tenderent, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferret. [*Herodot. lib. 3. à cap. 17. ad* 25.]

Smerdis ſive Tanyoxarces, Cambyſis ex eiſdem parentibus frater, arcum hunc ad duos digitos intendit: quod nemo alius è Perſis poterat. Unde invidiâ commotus Cambyſes, in Perſidem eum remiſit. [*Id. ibid. cap.* 30.]

Cambyſes irâ percitus, adversùs Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque ſecum ipſo ratione initâ quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: ſed veluti veſanus, nec mentis compos, ſimul-atque Ichthyophagos audiit, profectus eſt cum omni peditatu; Græcis, qui aderant, manere imperatis. [*Id. ibid. cap.* 24.]

Ubi Thebas pervenit Cambyſes, delegit de exercitu 50 circiter millia; quorum præfectis mandavit, ut oraculum Jovis Ammonis ſpoliatum incenderent, & univerſos accolas in ſervitutem redigerent: ipſe cum reliquis copiis adversùs Æthiopes contendit. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. in Excerptis ab Hen. Valeſio edit. pag.* 249.]

In eâ expeditione, Æthiopas Cambyſes ſubegit Ægypto conterminos, qui Niſam incolunt & Baccho dies feſtos agunt. [*Herodot. lib. 3. cap.* 97.] Ibique *Saba* Æthiopum regiæ, atque inſulæ in qua ea ſita erat, in honorem ſororis ſuæ germanæ, ejuſdémque & uxoris, *Meroës* nomen dedit. [*Strabo, Geograp. lib. 17. Joſeph. Antiquit. lib. 2. κεφ. 1. al. cap.* 10.] Hanc enim, in Ægyptum eum comitatam, ibidémque poſteà vitâ functam, in uxorem, novo apud Perſas exemplo, duxit: aliquantóque pòſt & ſeniorem alteram [*Herodot. lib. 3. cap.* 31.] *Atoſſam* ſcilicèt, quæ deinde & Mago & Dario Hyſtaſpis filio nupta fuit. [*Ibid. cap. 68. &* 88.]

Copiæ adversùs Ammonios miſſæ, Thebis moventes, ſeptem dierum per arenas itinere confecto, ad urbem Oaſin (quam incolebant Samii ii qui ferebantur è tribu Æſchrioniâ eſſe) & regionem quæ *Beatorum inſula* vocabatur, pervenerunt. Quúmque inde per arenam iter facerent, jámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios prandetent; magnum ac validum auſtrum ingruiſſe ferunt, & ingeſtis arenæ cumulis eos obruiſſe. [*Herodot. lib. 3. cap. 26. Juſtin. lib. 1. c.* 9.] Plutarchus, in Vitâ Alexandri, quinquaginta hominum millia arenis oppreſſa fuiſſe notat, id eſt, univerſum exercitum.

Exercitum adversùs Æthiopes profectum, antequàm quintam itineris partem confeciſſet, commeatus omnis defecit, mox & jumenta ad veſcendum defecerunt: cúmque ulteriùs etiam progrederentur & ad arenas deveniſſent, ex ſeipſis ſortiti, decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyſes, retrò rediit, Thebáſque pervenit, multis de exercitu amiſſis. [*Herodot. lib. 3. cap. 25. Senec. natural. quæſt. lib. 2. cap.* 30.] De quo Lucanus, lib. 10.

—— Veſanus in ortus
Cambyſes longi populos devenit ad ævi;
Defectúſque epulis, & paſtus cæde ſuorum;
Ignoto te, Nile, redit.

Cambyſes regreſſus Memphim, Græcos miſſos fecit, ut illinc enavigarent. [*Herodot. lib. 3.*

cap.

cap. 25.] Ibi cùm repetiſſet Ægyptios diem feſtum agere, quòd Apis eis apparuiſſet; ipſe contrà ratus lætari eos de clade ſui exercitûs, adductum ad ſe Apim mucrone percuſſit: imperavitque ſuis, ut ſacerdotes quidem flagris cæderent, cæteros autem Ægyptios, ut quemque feriantem adipiſcerentur, occiderent. Apis verò ſauciatus in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere ſacerdotes clam Cambyſe. [*Ibid. cap.* 27, 28, 29.]

Ob hoc, inſaniâ correptum fuiſſe Cambyſem dicunt Ægyptii, quum ne anteà quidem mentis compos ille fuiſſet. Poſt hoc verò, primum furoris indicium in cæde fratris procurandâ erupit. Eo enim in Perſidem profecto, Cambyſæ per quietem videbatur nuncius quidam inde adveniens ſignificare, Smerdim in regio ſedentem ſolio cœlum capite contingere. Quo ſomnio exterritus, ad fratrem interimendum miſit Prexaſpem, ſibi ex omnibus Perſis virum fideliſſimum. Hic ubi Suſa conſcendit, Smerdim necandum curavit, ut quidam aiunt, quum eum eduxiſſet venatum: dicunt verò alii, quum ad mare rubrum produxiſſet, ibi eum demerſiſſe. [*Ibid. cap.* 30. & 65.] Juſtinus ex Trogo, *lib.* 1. *cap.* 9. Cometæ mago id negotii datum, neque ante Cambyſæ mortem Mergin (ſic enim Smerdim vocat) ab eo interfectum fuiſſe, refert. Cteſias, deditâ (ut illi mos eſt) operâ, ab Herodoto diſſentiens, longè aliam hiſtoriam hìc nobis exhibet. Sphendadatem Magum à Tanyoxarce (ſive Smerdi) flagris cæſum, in ſuſpicionem regni appetendi eum apud Cambyſem vocaviſſe: & de ejuſdem Magi conſilio, Tanyoxarcem (è Bactriana in Ægyptum accerſitum) Magi loco, qui illi ſimillimus erat, taurini ſanguinis hauſtu ſublatum fuiſſe; ipſum verò Magum ad Bactrios remiſſum, omnia, non ſecùs ac ſi verus Tanyoxarces eſſet; adminiſtraviſſe.

3481 Orœtes Perſa, (poſt Harpagum) Sardibus, totiúſque Lydiæ, Ioniæ & Phrygiæ provinciis, à Cyro præfectus, caduceatorem in Samum ad Polycratem, cujuſdam rei rogandæ causâ, miſiſſe fertur: Polycrates verò tunc fortè in conclavi cubans, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, (inſigni illo, ex Ionia, poëtâ Lyrico; quem amatoriorum carminum inventorem facit, in primo Stromatum libro, Clemens) nec aſpectu nec reſponſo præconem dignatus fuiſſe dicitur. Quem contemptum ulciſci ſtatuens Orœtes, miſſo ad eum Myrso quodam Lydo Gygis filio, fingit ſe Cambyſis metu cum theſauris ſuis ad illius domum velle perfugere. Polycrates nimis credulus, cùm alios ſecum ducens tum Democedem Calliphontis filium Crotonienſem medicum, Magneſiam ad Meandrum pervenit: ubi captum Orœtes cruci ſuffixit; Samiis qui illum comitati fuerant dimiſſis, peregrinis verò (& in his Democede) atque ſervis jure captivitatis ſibi vindicatis. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 120. *ad* 127.] *Valerius Maximus, lib.* 6. *cap. ult. ab Oronte Darii regis præfecto* (ita enim cum Cicerone, libro tertio de Finibus, eum appellat) *in excelſiſſimo Mycalenſis montis vertice cruci affixum* fuiſſe Polycratem narrat: in eo videlicèt Ioniæ promontorio, quod Samum ſpectat. quum Darius tamen eo tempore non rex, ſed Cambyſis ſatelles & nullius adhuc admodum magnæ authoritatis fuerit: ut ex Herodoto liquet, *lib.* 3. *cap.* 139. & 140. ubi in expeditione Cambyſis Ægyptiacâ amiculum à Polycratis fratre Syloſonte in foro Mempheos ei donatum fuiſſe narrat; à quo ortum proverbium, ἡ Συλόσωντος χλαμύς. Eo verò tempore quo in Ægypto dubiæ ſanitatis fuit Cambyſes, ſuſpenſum eſſe Polycratem, in cap. 120. docet idem: à quo non diſſentit Plinius, *lib.* 33. *cap.* 1. hoc factum referens ſub annum Romæ conditæ CCXXX. quo juxta Varronianas (quas ille ſequi ſolet) rationes, LXIV. acta eſt Olympias. 4191 523

Cambyſes ſororem (de qua dictum eſt, Meroën) eandémque & conjugem, fratris cædem ægrè ferentem, è medio ſuſtulit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 31, 32.]

Anno ſeptimo Cambyſis, Nabonaſari 225, menſis Phamenoth ſecundùm Ægyptios die 17 (*Julii* 16) ante mediam noctem horâ 1. Babylone Eclipſis Lunæ obſervata eſt. [*Ptolem. magn. Syntax. lib.* 5. *cap.* 14.]

Cambyſes Prexaſpis filium, qui illi à poculis erat, adactâ per cor ejus ſagittâ transfixit. Altero die 12 primarios Perſas, nullo crimine mortem commeritos, vivos in caput defodit. Crœſum, Lydorum quondàm regem, de rebus hiſce amicè illum monentem, occidi juſſit. Sed poſteà pœnitens, ſervatum quidem illum fuiſſe gaviſus eſt, conſervatores verò illius interfecit. Multa quoque hujuſmodi alia tam in Perſas quàm in ſocios, dum Memphi moraretur, per inſaniam faciebat. Vetuſta recludens ſepulchra, mortuos inſpiciebat. Vulcani templum adiens, multo deriſu ſimulacrum illius cavillatus eſt. In templum etiam Cabyrorum, inacceſſum alteri quàm ſacerdoti, ingreſſus; quæ illic erant ſimulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 34. *ad* 38.] Templa partim igni, partim ferro devaſtavit, mutilans, exſcindens, comburens; quemadmodum & obeliſcos. [*Strabo, lib.* 17.]

3482 Patizithes magus, quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium curatorem domi reliquerat, cognitâ Smerdis nece, quæ occultabatur pauciſque Perſarum erat cognita, fratrem ſuum magum, Smerdi & cognominem, & corporis ſpecie ſimillimum, in regio ſolio collocavit: caduceatoribus cùm alia in loca, tum verò Ægyptum ad exercitum dimiſſis; qui edicerent, ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Ita Herodotus, *lib.* 3. *cap.* 61. Ex Trogo enim Juſtinus, (*lib.* 1. *cap.* 9.) ſtatim poſt mortem Cambyſis Cometem magum, proſtrato Mergide (ſive Smerdi) cui regnum debebatur, fratrem ſuum Oropaſten ſubjeciſſe refert, & oris & corporis lineamentis illi perſimilem. Cteſias verò Bagabatem eunuchum, & Artaſyram Hyrcanium (qui in Ægypto cum Cambyſe erant, & plurimùm authoritate apud eum valebant) Sphendadati mago, qui occiſo Cyri filio erat ſimillimus, regni tradendi conſilium, antequàm Cambyſes moreretur, iniiſſe, & poſt illius mortem ei detuliſſe regnum narrat. 4192 522

Cambyſi ex urbe Buti redditum fuerat oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum: quod ille de Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) intellexerat. In Ecbatanis verò Syriæ cum exercitu agenti caduceator præcepta Magi expoſuit. Qui conjuratione intellectâ, in equum inſiliit;

habens in animo quamprimùm Suſa versùs exercitum ducere in Magum. Inſilienti in equum gladius vaginâ excidit; à quo in femore vulnus accepit. Viceſimo dehinc die, accitis Perſarum primoribus, & fratris ſui cædem & Magorum fraudem detexit: útque iis pulſis, imperium ad Medos (Magus enim erat Medus; ut ex Herodoto, *lib.* 3. *cap.* 73. & 126. colligere licet) rurſus redire non ſinerent obteſtatus; femore celerrimè contabeſcente interiit, cùm regnaſſet ſeptem omninò annos & menſes quinque. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 62. *ad* 66.] Revertentem ab expeditione Ægyptiacâ, apud Damaſcum eſſe mortuum, narrat Joſephus, *lib.* 11. *Antiq. cap.* 3. pro *Ecbatanis* Herodoti *Damaſcum* ſubſtituens. Cteſias *Babylonem* uſque perveniſſe ait, ibique vulneratum occubuiſſe: de morte ejus, & portentis quæ eam anteceſſerunt, ita ſcribens.

Sacrificante Cambyſe, quum victimæ jugularentur, ſanguis non effluxit: quâ ex re animo concidere cœpit. Et Roxane puerum capite carentem ei peperit: & magis dejecto erat animo. Magíque renunciarunt, hanc prodigiorum eſſe ſignificationem; nullum regni ſucceſſorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in ſomnis apparens, ob fraternam cædem interminari illi eſt viſa: ideóque magis etiam angebatur. Qúumque Babylonem acceſſiſſet, & ibi parvum lignum cultro poliens, tempus ut falleret, femoris muſculum feriiſſet; undecimo die mortem obiit. [*Cteſ.*] Ex Ægypto verò diſcedens, præfectum ibi Aryandem reliquerat. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 166.]

Cambyſe mortuo, nequaquam perſuaſum eſt Perſis rerum potiri Magum, ſed reverà fratrem illius regnare: Prexaſpe præſertim pernegante cum à ſe fuiſſe interfectum; quum illi tutum jam non eſſet, ipſius manu filium Cyri interemptum fuiſſe confiteri. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 66.) Quæ res eò occultior etiam fuit, quòd apud Perſas perſona regis ſub ſpecie majeſtatis occulitur. [*Juſtin. lib.* 1. *cap.* 9.] Indéque Magus, ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis & ſpecie ſimillimus, ſecurus regnavit menſes 7, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit; adeò ut ejus defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit, atque hoc ſtatim adeptus imperium edixit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 67.] Atoſſam quoque Cyri filiam; & reliquas omnes Cambyſis uxores, ſibi accepit. *Ibid. cap.* 68. & 88.]

* Ex ſeptem Magis (tot enim fuiſſe in lib. 9. cap. 2. *Valerius Maximus* indicat. *) principes *duo* fuerunt; ab Herodoto (*lib.* 3. *cap.* 61. & 78.) memorati: *Patizites* (Trogo *Cometes* dictus) & ejus frater, qui ſolus, filii Cyri perſonâ aſſumptâ, regium nomen obtinebat; Herodoto *Smerdis*, Æſchylo *Mardus*, Cteſiæ *Sphendadates*, Trogo *Oropaſtes*, in ſacrâ Scripturâ *Artachshashta* nominatus.

Ad *Artachshashtam* hunc Samaritanorum perlatæ ſunt literæ, de prohibendâ ædificatione Hieroſolymæ; utpote civitatis (ut illi criminabantur) rebellis ac peſſimæ, & quæ, ubi ædificata foret, tributa Perſico Imperio negatura eſſet. [*Ezr.* IV. 7,--16.]

3483 *a.* *Artachshashta* Reſcripto ſuo Hieroſolymam ædificari vetat, donec à ſe aliter conſtitueretur. Cujus interdicti authoritate fulti Samaritani, Hieroſolymam advolantes, armatâ manu Judæos ab ædificando prohibent. Unde illi, non ab Urbis tantùm, ſed etiam à Templi ædificatione (quæ Cyri edicto expreſsè mandata fuerat) ceſſarunt; cujus opus, hactenùs interturbatum, deinceps planè intermiſſum eſt uſque ad annum ſecundum regni Darii. (*Ezr. IV.* 17,--24.)

Dum Magus imperium obtineret, Orœtes Perſa Sardibus agens, Mitrobatem Daſcylii ſatrapam (qui illi, dum viveret adhuc Polycrates, quòd inſulam Samum provinciæ ſuæ adjacentem Regi non acquireret, exprobraverat) & filium ejus Cranapem, ſpectatos in Perſis viros, interemit: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commiſit, tùm quendam è nunciis qui ad ipſum à Dario venerat, quòd parùm jucunda nunciaſſet, trucidandum curavit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 126.]

b. Izabatem eunuchum, qui Cambyſis corpus in Perſidem ſepeliendum portaverat, Magi frau-
dem univerſo exercitui patefeciſſe, confugientíque ad templum caput eſſe abſciſſum, narrat Cte- 4193 521
ſias. Herodotus, octavo poſt mortem Cambyſis menſe, Otanis filii Pharnaſpis ſagacitate rem primùm compertam, deinde à Prexaſpe palàm conteſtatam fuiſſe, dicit. Hunc enim ad convocatos Perſas è turri oratione habitâ, ſe à Cambyſe adactum Smerdim Cyri occidiſſe profeſſum, & Magos eſſe qui tunc regnarent; ſeſe inde in caput præcipitem dediſſe, refert. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 68. & 75.] Otanis verò induſtriam, & Magorum caſum, ex Herodoto & Trogo Pompeio, Juſtinus ſic exponit.

Oſtanes (ſive *Otanes* ille) per internuncios quærit de filiâ (nomine *Phædymâ*) quæ inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex eſſet. Illa nec ſeipſam ſcire ait, nec ex aliâ poſſe cognoſcere; quia ſingulæ ſeparatim recludantur. Tum pertrectare dormienti caput jubet; nam Mago Cambyſes (vel *Cyrus*, ut vult Herodotus) aures utraſque præciderat. Factus deinde per filiam certior, ſine auribus eſſe regem, optimatibus Perſarum rem indicat; & in cædem falſi regis impulſos, ſacramenti religione obſtringit. Septem tantùm conſcii fuere hujus conjurationis, qui ex continenti (ne, dato in pœnitentiam ſpatio, res per quenquam narraretur) occultato ſub veſte ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad magos perveniunt: quibus ne ipſis quidem animus ad auxilium ſui defuit; ſiquidem ſtricto ferro duos de conjuratis interficiunt (vel *ſauciant* potiùs; ut ab Herodoto eſt traditum.) Ipſi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus ſociis ne ipſum pro mago transfoderent, quia res obſcuro loco gerebatur, vel per ſuum corpus adigi mago ferrum juſſit: fortunâ tamen ita regente, illo incolumi Magus interficitur. (*Juſtin. lib.* 1. *cap.* 9.]

Horum ſeptem Perſarum, apud Cteſiam, nomina ſunt: *Onophas*, *Idernes*, *Norodobates*, *Mardonius*, *Bariſes*, *Artaphernes*, & *Darius Hyſtaſpis* filius: apud Herodotum: *Otanes*, *Hydarnes*,

Megabyzus, *Gobryas*, *Aſpathines*, *Intaphernes*, & *Darius*; qui Suſis (quibus pater ipſius *Hyſtaſpes* præerat) tunc advenerat. Uterque verò, in liberationis ab his partæ perpetuam memoriam, annuum *Magophonia* feſtum à Perſis celebratum fuiſſe indicat.

Sexto poſt cædem Magorum die, ſeptem Perſæ de formâ Reipublicæ conſtituendâ deliberant: Otane Democraticum, Megabyzo Oligarchicum, & Dario Monarchicum ſtatum commendante. Quæ poſtrema ſententia, de principatu uni deferendo, cùm viciſſet: Otanes cæteris ſex hâc lege jus ſuum imperii ceſſit, ut nulli ipſorum aut ipſe aut ullus unquam poſterorum illius ſubeſſet. Unde factum, ut deinceps ſola hæc familia inter Perſas libertatem retineret: nec Regis imperio, niſi quantum ei viſum fuerit, pareret, leges Perſarum non tranſgrediens. Et quia primus Otanes fuit, qui rem agitaverat, & reliquos in cœtum coëgerat: ipſum cum poſteris ſuis, tum omni alio magnificentiæ genere apud Perſas honorificentiſſimo, tum Medicâ quotannis veſte, donandum cenſuerunt. De regni autem negocio ita inter eos convenit: ut ſub ortum Solis conſcenſis equis, cujus equus hinnitum primus edidiſſet, is regnum Cambyſis obtineret. Quod auſpicium quum Dario Hyſtaſpis filio, Oebaris equiſonis ſui arte, obtigiſſet; cæteri ex equis deſilientes, Darium adoraverunt & Regem ſalutaverunt. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 80. *ad* 88.]

Neque privilegiorum ſuorum tamen, magis quàm Otanes, interim ſunt obliti. Hoc enim in commune obtinuerunt, ut & illi & cæterorum unicuique in regiam aditus pateret; & ad Regem ſine internuncio introire liceret, niſi fortè cum uxore cubantem. [*Id. ibid. cap.* 84. & 118.] Deinde, ut tiaræ ſuæ ſitu à reliquis omnibus Perſis diſtinguerentur. Cùm enim Regi ſoli & regni hæredi deſignato datum eſſet, ut rectam capite Tiaram geſtarent; (ut apud Senecam, lib. 6. de Benefic. cap. 31. & Plutarchum, in *Themiſtocle* & *Artaxerxe* videre licet;) magnatum verò alii in poſteriorem capitis partem eam obverterent: his & poſteris eorum eſt conceſſum, ut in anteriorem partem prominentem eam ferrent; quòd, cùm Magorum aggrederentur cædem, hâc uſi fuiſſent teſſerâ. [*Plutarch. in Præceptis gerendæ Reipubl.*] Hoc enim pro ſigno, ut in tenebris mutuò ſe poſſent agnoſcere, tum Darius dederat: ut vinculum, quod à poſteriore capitis parte tiaram connectebat, in frontem reducerent. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

* Darium, quum unus ex ſeptem illis eſſet, principatum adeptum, in ſeptem partes totum regnum diviſiſſe, ejuſque partitionis ad ſua uſque tempora parva quædam quaſi ſemina perſuiſſe, in lib. 3°. de legibus refert *Plato*. Et quum ſeptem Magorum nomine à B. Hieronymo [in *Daniel.* XI. 2.] nuncupati iſti reperiantur: videndum & an non ad eos quoque Ammiani Marcellini illud ſpectet, in libro 23 ſcribentis; *Ex hoc Magorum ſemine ſeptem poſt mortem Cambyſis regnum iniſſe Perſidos, antiqui memorant libri; docentes Darii factione oppreſſos, imperitandi initium equino hinnitu ſortiti.* Ante eos enim oppreſſos, licèt Darius dictaturâ quaſi perpetuâ potiretur; ipſi tamen per vices annis ſingulis veluti Tribunitiæ cujuſdam poteſtatis conſortes adſciti fuiſſe videntur. *

Cujus quidem rei triplex hæc conſideratio ſuſpicionem mihi injecit. Primùm, quòd conjurati iſti, *oneroſos* [quâ verò ratione magis quàm iſtâ?] Dario futuros ſe prævidentes, *ſanctiſſimo Perſis jurejurando illum obſtrinxerint*, ne quem eorum, *aut veneno, aut ferro, aut ullâ vi, aut inopiâ alimentorum necaret*: quemadmodum *lib.* 9. *cap.* 2. confirmat Valerius Maximus. Deinde, quòd Æſchylus (qui adverſùs Darii copias in pugnâ Marathoniâ dimicavit) inter Magi cædem & Darii imperium duos ordine reges nominet, *Maraphim* & *Artaphrenem*: quorum alter *Mardonius*, alter *Artaphernes* Cteſiæ omninò eſſe videtur. Denique, quòd in ſacris literis edicto, anno 2°. Darii de ædificando Templo promulgato, etiam *Artachſhaſhtam*, regem Perſiæ dictum, ex Ezræ VI. 14. conſenſum præbuiſſe appareat: per quem, alium quàm *Artaphernem* illum, difficiliter poſſumus ſtatuere. * (Refer hæc ad annum, in quo Darii (μοναρχουμένου) initium in Marmore Arundelliano collocatur.) *

Principio regni, Darius Cyri filiam Atoſſam [quæ fratri Cambyſæ primùm, deinde Mago, nupſerat) in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus: ut non tam in extraneum translatum, quàm in familiam Cyri reverſum videretur. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 88. & *lib.* 7. *cap.* 2. *Juſtin. ex Trogo, lib.* 1. *cap.* 10.) Et ut ipſe, priùs *Ochus* (ut ex Valerio Maximo, *lib.* 9. *cap.* 2. liquet) id eſt, אחש appellatus, regio ורוש poſteà recepto additamento, cum Cambyſæ regno, ejuſdem etiam cognomentum obtinuiſſe videtur; ita & *Achaſh-veroſh* ſive *Aſſuerus* ille fuiſſe, qui in hiſtoriæ Eſtheræ initio *regnum* dicitur *obtinuiſſe, ab Indiâ uſque ad Æthiopiam, centum viginti ſeptem provinciarum*; & hanc primariam illius uxorem non aliam quàm *Vashtin* eſſe habendam opinamur, cujus eodem in loco celebris habetur memoria.

Darius Orœtem Sardium præfectum, mille Perſarum ſatellitibus ſtipatum, miſſis ad eos per Bagæum Artontis filium regiis literis, interimendum curavit. Cum cujus bonis Suſa deinde traductis, etiam Democedes Crotonienſis medicus eſt deportatus. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 127, 128, 129.]

Contigit non diu pòſt, ut in venatu ferarum Darius, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementérque luxaverit. Quem retorquendo ac violenter tractando, quum Ægyptii medici per integrum ſeptiduum Dario ſomnum abſtuliſſent: octavo die adductus eſt ad eum Democedes, ſicut erat pannoſus ac compedes trahens. Qui Græcis medicamentis uſus, compotem eum ſomni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit. Ita Suſis ſanato Dario, Democedes multo auro ab eo & uxoribus ejus donatus maximas ædes obtinebat, & cum rege ad menſam ſedebat; omnibus rebus affluens, præter hanc unam quòd ad Græcos redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos, quum eſſent patibulis ſuffigendi, quòd à Græco medico ſuperati forent, impetratâ ab rege veniâ liberavit. Vaticinum quoque quendam Eleum, qui Polycratem cum eo Magneſiam fuerat ſecutus, & Suſis inter captivos pro neglecto habitus, relaxavit. [*Ibid. cap.* 129, 130, 132.]

Interjecto brevi tempore, contigit ut Atoſſæ Cyri filiæ & Darii uxori in mamillâ ulcus exoriretur, deinde reſciſſum porrò graſſaretur. Eam quum curaſſet Democedes, ab eâ obtinuit, ut maritum ad ſubigendam Græciam ſollicitaret. A quâ perſuaſus Darius, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit ut ſequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent; & rursùs eum ſecum reducerent. Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem: comparatis omnibus, in Græciam trajiciebant, atque maritima ejus loca intuebantur & deſcribebant; primi Perſarum qui exploranidi gratiâ in Græciam advenerunt. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt: unde Crotonem ad domum ſuam profectus Democedes, ibique Milonis Crotonienſis nobilis illius athletæ filiâ in uxorem ductâ, ad Darium redire recuſavit. [*Ibid. à cap.* 133. *ad* 138. *cum Athenæi Dipnoſophiſt. lib.* 12. & *Æliani Var. hiſtor. lib.* 8. *cap.* 17.]

a. Tertius annus Sabbaticus à reducibus Judæis actus eſt.

3484 *c.* Somnium Mardochæus Judæus habuiſſe dicitur, in Græcis Eſtheræ additionib. [*cap.* XI.] 4194 520
regni Artaxerxis Magni [ſic enim ibi appellatur Aſſuerus, ſive Darius Hyſtaſpides] anno 2°, menſis Niſanis die 1°, de fluvio Eſtheram, & duobus draconibus ſeipſum & Hamanem ſignificantibus. [*cap.* X.]

d. Anno 2°. Darii regis (quo Olympias LXV. acta eſt) menſis 6ⁱ. die 1. Haggæus Propheta negligentiam Judæorum in extruendo Templo reprehendit: continuam agrorum ſterilitatem cæteráſque quas hucuſque perpeſſi fuerant plagas, ob opus Dei neglectum (inter primum & tertium annum Sabbaticum) accidiſſe declarans, & erroris emendationem ſeriò urgens. Unde excitati Zorobabel Judæorum Præſes, Joſua ſummus Sacerdos, populúſque reliquus, intermiſſum opus repetunt, & rerum ad ædificationem neceſſariarum apparatum faciunt, menſis ejuſdem 6. die 24. [*Hagg.* I. 1,--15.]

3485 *a.* Menſis ſequentis 7ⁱ. die 21, Deus per Haggæum promiſſione præſentiæ ſuæ Judæos in opere confirmat: & licèt, in oculis eorum qui prius Templum (anno ante hunc 69°.) conſpexerant, initia iſta admodùm deſpicabilia viderentur; deſideratiſſimi tamen Meſſiæ poſt breve tempus (anno poſt hunc 516.) hîc primùm ſiſtendi, pacíſque hinc ab eo in omnes Gentes propagandæ ratione habitâ, hujus Templi gloriam prioris illius longè excellentiorem futuram prænunciat. [*Hagg.* II. 1,--9.]

Menſe 8°, anno eodem Darii 2°, Zacharias propheta, Barachiæ filius, populum ad reſipiſcentiam hortatur. [*Zachar.* I. 1,--6.]

Menſis 9ⁱ, die 24, anno eodem ſecundo, tempore inter ſementem (qui peractum annum Sabbaticum ſtatim ſecutus eſt) & meſſem quaſi medio, à Zorobabele & Joſuâ Sacerdote, cum Haggæi & Zachariæ prophetantium auxilio, Templum ſuper jactis pridem fundamentis extrui cœptum eſt. [*Ezr.* *V.* 1, 2. *Hagg. II.* 10, 18, 19.]

Eodem die 24, duæ poſtremæ Haggæo revelatæ ſunt prophetiæ: de plagarum hucuſque maledicto populo inflictarum ceſſatione, una; de regnorum everſione & Zorobabelis exaltatione, altera. [*Hagg.* II. 10,-23.]

b. Tatnaius Præfectus regionis cis flumen, Setharboznaius & ſocii ejus Apharſakitæ, Hieroſo- 4195 519
lymam advenientes, Templi ſtructuram impedire conantur: cujuſnam mandato fuiſſent opus hoc aggreſſi, à Judæorum Senioribus inquirentes. Qui Cyri edicto fretos hoc ſe feciſſe reſpondentes, in ædificando ſtrenuè perrexerunt. [*Ezr.* *V.* 3, 4, 5. 13, 16.] Quum enim, ex Medorum & Perſarum lege, Regum edicta eſſent perpetua, nec mutari poſſent: [*Dan.* VI. 8, 12. *Eſther. I.* 19. & VIII. 8.] ſine novæ alicujus authoritatis expectatione, licitum fuerat Judæis cœptum opus perficere.

Judæorum reſponſum hoſtes Dario per epiſtolam indicant; num ejuſmodi Cyri edictum in archivis Babylonicis extaret inquiri petunt, & quid hac in re fieri Regi placeat ſignificari ſibi poſtulant. [*Ezr.* *V.* 5,--17.]

Opere eum in modum ab inimicis intertnrbato, & fame adhuc [frugibus ad meſſem nondum maturis) in Judæâ invaleſcente; menſis 11. Sebat die 24, anno Darii 2°, equitum totum terrarum Orbem quietum jam & tranquillum obeuntium viſio Zachariæ eſt exhibita. Unde, Prophetâ audiente, reſpondit Dominus verba bona & conſolatoria Angelo deprecanti iram ejus atque indignationem, quæ efferbuerat contra populum Judaicum atque Urbem Hieroſolymorum & civitates Judæ jam 70. annis. [*Zachar. I.* 7,--12, 13,] quorum initium à cœptâ extremâ Hieroſolymorum obſidione (de qua ſuprà, ad annum Mundi 3415.) eſt deducendum. [*Jerem.* XXXIV. 1. *cum Ezek.* *V.* 12, 13.] Eodem quoque refereuda, quæ in poſteriore parte capitis I. Zachariæ, & tribus proximis, ſubſequuntur; ubi, quæ cap. II. 6, 7. ad Judæos in Babyloniâ commorantes legitur hortatio, ut inde fugâ properè ſe ſubducant, ad calamitatem illam referenda videtur, quæ paulò poſt à Dario Babylone captâ contigit.

Edictum Cyri, de Templo reædificando, Achmethæ ſive Ecbatanis in provinciâ Medorum repertum, cum novo pro Judæis Reſcripto à Dario ad Tatnaium & ſocios miſſum eſt: quo mandatum illis eſt, ut opus domûs Dei cœptum non modò non impedirent, ſed etiam collatis ex tributo Regio expenſis promoverent; ſumptibus quoque ad quotidiana ſacrificia à Sacerdotibus Hieroſolymitanis offerenda neceſſariis in diem ſuppeditandis. Quibus decretum Imperatorium ſine morâ exequentibus; Judæi, Haggæi & Zachariæ prophetiis confirmati, in ædificio perficiendo proſperè proceſſerunt. [*Ezr.* *VI.* 1,--14.]

Artachshashtam verò, [*Ezra* VI. 14.] cum *Dario* hîc conjunctum, conſortem cum eo imperii hoc tempore fuiſſe opinati ſumus: è ſeptem videlicèt Perſis qui Magum oppreſſerunt unum; Æſchylo in Perſis *Artaphrenem*, Hellanico [ut habet illius Scholiaſtes] *Daphernem*, Cteſiæ *Artaphernem*, Herodoto *Intaphernem* appellatum. Hic, ex privilegio Principibus illis conceſſo,

ad Darium

ad Darium ſine internuncio introire volens à janitore & ab admiſſionali eſt prohibitus :
quòd regem rei uxoriæ operam dare dicerent. Is verò, mentiri eos ratus, educto acinace,
aures utrique naréſque præcidit ; & freni equini loris ad cervices ipſorum alligatis, dimiſit.
Qui quum ſeſe Regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent : Darius ſigillatim quemque
Perſarum accerſivit, veritus ne id communi ſex illorum conſilio factum eſſet. Cúmque compe-
riſſet, ſine horum conſenſu id actum fuiſſe : Intaphernem, cum filiis ſuis [maximo tantùm
natu matri donato] interimendum curavit. Ita Herodotus rem narrat, *lib.* 3. *cap.* 118. & 119.
velut ſtatim poſt Magorum interitum peractam. Verùm alios ſecutus authores Valerius Maxi-
mus, *lib.* 9. *cap.* 2. non hunc ſolum, ſed & cæteros omnes, *oneroſos ſibi* jam factos, novo ex-
cogitato mortis genere, à Dario ſublatos fuiſſe refert. *Septum enim altis parietibus locum* [in-
quit ille] *cinere complevit, ſuppoſitóque tigno prominente, benignè cibo & potione exceptos in eo
collocabat : è quo, ſomno ſopiti, in illam inſidioſam congeriem decidebant.* Quâ crudeli mortis ra-
tione licèt eos peremptos fuiſſe non ſit veriſimile : adempto tamen illis deinceps regni omni con-
ſortio, onere illo Darium ſe levâſſe maximè eſt credibile.
c. Indéque ſolus abſolutâ jam monarchiâ potitus *Darius*, qui nobis *Aſſuerus* eſt, à primo prin-
cipatûs ſui initio anno tertio, cùm ſederet in ſolio regni ſui Suſis ; ad oſtentandam gloriam regni
ſui & decorem magnitudinis ſuæ, Satrapis & magnatibus provinciarum ſuarum per dies 180.
magnificum exhibuit convivium. [*Eſther.* I. 2, 3, 4.] Urbem verò Suſanam ab ipſo Dario *con-
ditam* affirmat Plinius, lib. 6. cap. 27. vel potiùs regiarum ædium magnificentiâ amplificatam;
ut in lib. 13. de Animalib. cap. 59. Ælianus explicat : ibíque & domicilium, & pecuniarum
ſuarum theſauros eum habuiſſe, in lib. 5. cap. 49. docet Herodotus.
3486 *a.* Semeſtre magnatum convivium excepit ſeptiduanum aliud, toti populo qui præſtò erant
Suſis, à maximo uſque ad minimum, præparatum : viris in atrio horti palatii regii cum Aſſue-
ro, fœminis intùs in domo regiâ cum *Vashti* Auguſtâ, quæ nobis *Atoſſa* eſt Cyri filia, accum-
bentibus. [*Eſth.* I. 5, 9.]
Poſtremo hujus convivii die Rex, vino aliquantulùm incaleſcens, ut uxoris pulchritudinem
viris oſtentaret, Vashtin evocat ; & venire recuſantem, conſilio Memucanis, unius è ſeptem
Perſidis & Mediæ primariis jus & judicia noſcentibus, (*Regii* enim erant hi *Judices*, qui apud
Perſas jus dicebant, & legum patriarum erant interpretes ; quorum apud Herodotum, *lib.* 3.
cap. 14. & 31. ac Plutarchum, in *Artaxerxe*, fit mentio) repudiatam regno abdicat : promul-
gatâ lege, ut eſſet quiſque vir dominator domi ſuæ. [*Eſther.* I. 10,--22.]
Delectus puellarum formâ præſtantium ex omnibus provinciis regni Aſſueri inſtituitur, ut 4196 518
ei apta inveniatur uxor, quæ regnet loco *Vashti* repudiatæ : in quarum numerum *Hadaſſa*
Hebræa, quæ & *Eſther*, Abichajilis Benjaminitæ filia, adſcita eſt. [*Eſth.* II. 1,--8.]
3487 *a.* Anno 4°. Darii, menſis 9ⁱ. Chisleu die 4, Judæis per Shareſerem & Regem-melechum de jeju-
nio quinti menſis, ob Urbis & Templi excidium inſtituto, Sacerdotes ac Prophetas conſu-
lentibus ; Deus jejunia illa 5ⁱ & 7ⁱ menſis, per LXX. annos ab illis obſervata, ſibi minùs grata
fuiſſe reſpondet, & de obſtinatione in peccatis, quæ deſolationem terræ induxit, eos admonet.
[*Zachar.* VII. 1,--14.] A dicto verò excidio, & cæde Gedaliæ (quæ 7ⁱ menſis jejunio occa-
ſionem præbuit) poſt bimeſtre ſpatium illud ſubſecutâ, uſque ad præſens tempus, 70. annos
Chronologia noſtra exhibet.
Reſtauraturum deinde ſe Hieroſolymam, finem prioribus ærumnis impoſiturum, Jejunia
menſis *quarti*, (cujus die 9°. Urbs capta fuit) *quinti*, (cujus die 10°. Templum combuſtum fuit)
ſeptimi, (quo populi reliquiæ, cæſo Gedaliâ, diſperſæ ſunt) & *decimi*, (cujus die 10°. Urbs
ſub Sedekiâ à Nebuchadneſare primùm obſideri cœpta eſt) in Hilaria commutaturum, & gau-
dium atque dilatationem populo ſuo conceſſurum, promittit Deus. (*Zachar. c.* VIII.)
3489 *b.* Anno Darii 6° (deſinente,) menſis (12ⁱ) Adar die 3°, ſtructura Templi finita eſt. Cujus de- 4199 515
dicationem Iſraelitæ, ex captivitate reduces, cum gaudio & ampliſſimâ ſacrificiorum oblatione
celebrârunt : Sacerdotibus & Levitis in miniſterio Templi ſecundùm ordines ſuos conſtitutis.
[*Ezr.* VI. 15,--18.]
Iidem die 14. menſis 1ⁱ Paſcha primum in ſecundo Templo celebrârunt : feſtum deinde Azi-
morum ſeptem diebus cum lætitiâ peragentes ; quòd cor regis Aſſyriorum convertiſſet ad eos
Dominus. (*Ezr.* VI. 19,--22.) *Darii* videlicèt : qui Babylone, quæ ab eo defecerat, Zopyri
operâ menſe à cœptâ obſidione vigeſimo recuperatâ, non minùs Aſſyrii quàm Perſici Impera-
toris titulum jam jure obtinebat. [*Herodot. fin. lib.* 3. & *Juſtin. fin. lib.* 1.]
3490 *a.* Cùm perveniſſet terminus Eſtheræ, ut ſuo ordine ingrederetur ad regem Aſſuerum ; ab He-
gaio eunucho è gynæceo in regium cubiculum eſt perducta. [*Eſth.* II. 12,--15.] Ἐν περιτροπῇ γὰρ
δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖς Πέρσῃσι. *Perſarum enim fœminæ per vices in orbem ad illos pergunt* : ut in
lib. 3. *cap.* 69. notat etiam Herodotus.
Anno verò regni Aſſueri 7°, menſe 10°. Tebeth, aſſumpta ad eum *Eſthera*, obtinuit benignitatem
& gratiam coram eo, præ omnibus aliis virginibus : adeò ut imponeret coronam regiam capiti ejus, &
reginam conſtitueret loco *Vashti*. [*Eſth.* II. 16, 17.] Unde, ut Vashtim eſſe *Atoſſam*, ita Eſtheram *Ar-
tyſtonam virginem* eſſe arbitramur ; quam *Darium ex uxoribus maximè adamâſſe, ejúſque imaginem ex
auro ſolido compactam habuiſſe*, narrat Herodotus. [*lib.* 3. *cap.* 88. *cum lib.* 7. *cap.* 69.] utcunque
Hadaſſa alterum Eſtheræ nomen ad *Atoſſa* appellationem multò propiùs accedere, & *Artyſtonam* ſo-
rorem Atoſſæ ac Cyri filiam ab Herodoto ſtatui, non ignoremus : ſive Perſicas genealogias minùs
illum percepiſſe putandum fuerit, ſive ipſos Perſas per invidiam genus Eſtheræ diſſimulaviſſe.
b. In novarum nuptiarum honorem, Aſſuerus convivium magnificum, *Eſtheræ* dictum, omni- 4200 514
bus principibus & ſervis ſuis exhibuit ; levamenta onerum provinciis conceſſit, ac dona largitus
eſt ſecundùm facultatem regiam. [*Eſth.* II. 18.]

3491 *a.* Jubilæus XIX.

Hippias Athenienſium tyrannus, quarto ante exilium ſuum anno, ſibi metuens, externa cœpit circumſpicere præſidia. 4201 513
Indéque Æantidæ filio Hippoclis Lampſaceni tyranni filiam ſuam Archedicen in matrimonium dedit; quòd eos in magnâ apud regem Darium authoritate eſſe videret. [*Thucydid. lib.* 6.]

3494 *b.* Haman Amedathæ filius Agagæus (ex regiâ Amalekitarum ſtirpe ortus) Mordecaio Judæo adorare eum nolenti infenſus, de totâ gente illius (genti originis ſuæ inimiciſſimâ, *Deuteron.* XXV. 19.) perdenda cogitat. 4204 510
Cui propoſito exequendo tempus proſperum indagaturus, ad *κληρομαντίαν* converſus, menſe 1° Niſan, anno 12° regis Aſſueri, *pur*, id eſt ſortem, coram ſe conjici juſſit; * ut quo die & menſe tollendi è medio eſſent Judæi cognoſceret: cecidítque ſors in menſem 12um Adar, totius anni extremum. (*Eſther.* III. 1,–7.)

Deinde ſpecioſas quaſdam rationes immani ſuo cœpto prætendens, oblatis Aſſuero decem talentorum argenti millibus (quæ illi à Rege ſunt remiſſa) mandatum de toto Judæorum genere delendo ab eo impetravit. (*Eſther.* III. 7–11.) *

Menſis primi die 13°. Suſis propoſita, & in provincias omnes regi Aſſuero ſubjectas per curſores miſſa ſunt Edicta, ut omnes Judæi, nullâ aut ætatis aut ſexûs ratione habitâ, die 13°. menſis 12^{i} Adar occiderentur. [*Ibid.* 12,–15.] Quo intellecto; Mardochæus, Eſther, & univerſi Judæi, pro ſalute ſuâ cum fletibus & jejuniis Deo ſummiſsè ſupplicaverunt. (*cap.* IV.] In cujus rei memoriam hodiéque eorum poſteri 13°. die menſis Adar ſolenne obſervant jejunium, quod *Eſtheræ jejunium* nominant.

Eſther regem adit magnifico apparatu, ab eo benignè accipitur, Regem & Hamanem invitat ad convivium ſemel iterúmque. Haman Mardochæo crucem parat. (*cap.* V.)

Aſſuerus fugiente per noctem ſomno annales recognoſcens, inſidias à Bigthane & Tereſho, aulicis duobus ex cuſtodibus liminis, in necem ipſius paratas, per Mordecaium patefactas fuiſſe invenit: eúmque, ob acceptum hoc ab eo beneficium, publicè regiis honoribus affici jubet, ídque per Hamanem capitalem illius hoſtem. (*cap.* VI.)

Haman ab Eſtherâ reginâ accuſatus, in crucem Mardochæo præparatam agitur. [*cap.* VII.] Hamanis domus Reginæ traditur: & Mardochæus, illius patruelis & nutritius, novis dignitatibus honoratur. [*c.* VIII. 1, 2, 15.]

Menſis 3^{ii} Sivan die 23, Suſis propoſita, & in provincias 127. per curſores miſſa ſunt edicta regis Aſſueri; ut Judæis die 13° menſis Adar, ad cædem eorum ab Hamane priùs conſtituto, ubique liceret armis ſe defendere, omnéſque inimicos vim tentantes occidere, & ſpolia eorum diripere. Unde Suſis & in omnibus provinciis ingens oborta eſt lætitia: multíque ex populis terræ eis ſe adjungentes, proſelyti facti ſunt. (*c.* VIII. 9,–17.)

d. Hippias, ante pugnam Marathoniam (in quâ ipſe ſenex cum Medorum copiis militavit) annis 20, Athenis à Lacædemoniis & Alcmæonidis exulibus pulſus, Sigeum primò, fide ab Athenienſibus acceptâ, inde Lampſacum ad Æantidem generum ſuum, atque ab eo ad regem Darium profectus eſt. [*Thucyd. lib.* 6.] Sigeum verò, in Troade, Piſiſtratus Hippiæ pater, Hegeſiſtrato filio ſuo notho gubernandum tradiderat: quæ Hippiæ poſteà, & Piſiſtratidarum eò confugientium, poſteà ſedes fuit. [*Herodot. lib.* 5. *cap.* 65, 91. *&* 94.]

3495 *b.* Menſis 12^{i} Adar die 13°, adveniente, Judæi eos impunè ſuſtulerunt, qui in ipſos ex Hamanis decreto eodem die fuerant inſurrecturi; 4205 509
in Suſano palatio hominibus 500. cum 10. filiis Hamanis, in provinciis verò hominibus 75000. interemptis: ſed conſultò ſibi à prædâ temperârunt. [*c.* IX. 1,–16.]

Die 14, Provinciales Judæi, ab hoſtium cæde deſiſtentes, epulis & hilaritatibus ſeſe dediderunt: qui verò Suſis commorabantur, alio vindictæ die à Rege conceſſo, 300. homines trucidârunt, & 10. filiorum Hamanis cadavera è patibulo ſuſpenderunt. [*c.* IX. 13,–19.]

Die 15, Judæi Suſis habitantes, ad epulas ac convivia converſi ſunt. [*c.* IX. 18.]

A Mordecaio inſtituta eſt conſuetudo celebrandi feſtum *Purim* ſive *Sortium* quotannis die 14° & 15° menſis Adar, & ab Eſtherâ reginâ confirmata. [*c.* IX. 20,–32.] Súntque hæc hodie Judæorum Bacchanalia: in quibus hiſtoriam Eſtheræ legentes, quoties mentio fit Hamanis, pugnis & malleis pulſant ſcamna in Synagogis.

3500 Ex Naxo inſulâ quidam locupletes à plebe in exilium miſſi, ad Ariſtagoram confugiunt 4210 504
Molpagoræ filium, eundémque generum ac conſobrinum Hiſtiæi Mileti tyranni; quem loco ſuo civitatis gubernatorem ille reliquerat, quum eum Darius per honoris ſpeciem Suſa ſecum abduceret. Ariſtagoras re cum Artapherne, Hyſtaſpis filio, Darii fratre, Ioniæ præfecto, Sardibus communicatâ, ſuadet illi, ut Naxum & quæ ex eâ penderent, Parum & Andrum, cæteráſque Cycladas inſulas Regi acquireret. Quo conſilio à Dario Suſis approbato; ad expeditionem ſequente vere ſuſcipiendam, ducentas naves inſtruxit. [*Herodot. lib.* 5. *cap.* 30, 31, 32.]

3501 *c.* Artaphernes Megabatem Achæmenidem, ſuum ac Darii conſanguineum, Perſici exercitûs 4211 503
ducem conſtitutum, cum 200. navibus Miletum mittit: qui aſſumpto ibi Ariſtagorâ cum Ionico exercitu Chium pervenit. Ubi rixâ inter Megabatem & Ariſtagoram ortâ, in obſidione Naxi fruſtrà quatuor conſumptis menſibus, uterque re infectâ domum rediit. [*Id. ibid. cap.* 32, 33, 34.]

3502 *b.* Anni 70. à captâ per Nebuchadneſarem Tyro hîc terminantur: quot depreſſæ urbis illius con- 4212 502
ditioni ab Eſaiâ prophetâ aſſignati leguntur. [*Eſai.* XXIII. 15, 17.] * in quem ſcribens [*Hieronymus lib.* 6. in Eſai. *cap.* 23] *Hæc omnia*, inquit, *juxta hiſtoriam expleta eſſe*, *conſonis Græcorum & Phœnicum literis indicatur: quòd poſt* LXX *annos inſtaurata*, *ad potentiam priſtinam ſit reverſa.* : * Unde ea nunc ſui juris facta, uſque ad Alexandri Magni tempora, ab externo dominio libera permanſiſſe videtur.

Ariſtagoras Mileſius ſibi metuens, quia quod Artapherni de ſubigendâ Naxo receperat præſtare non poterat, nec exercitui ſtipendium exigenti dare; de defectione cogitare cœpit. Interim commodè contigit, ut Suſis ab Hiſtiæo ſervus quidam veniret compuncto notis capite, quibus Ariſtagoras monebatur, ut & ipſe à Dario deficeret, & Ioniam ad parem defectionem ſollicitaret. [*Herodot. lib.* 5. *cap.* 35. *Polyæn. Stratagem. lib.* 1.]

Ariſtagoras, re cum ſuæ factionis hominibus communicatâ, eos in ſententiam ſuam perduxit: Hecatæo hiſtorico bellum adversùs regem Perſarum ſumendum fruſtrà diſſuadente. Inde Iatrogaras Myuntem ab eis miſſus ad exercitum qui è Naxo reverſus agebat, præcipuos claſſiariorum duces dolo cepit. Ariſtagoras, palàm à Dario deficiens, Mileſiis libertatis quandam ſpeciem reſtituit, & ex reliquis civitatibus Ioniæ tyrannos ſuſtulit: deinde Lacedæmonem ad opem implorandam profectus, à Cleomene Spartanorum rege repulſam paſſus eſt. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 36, 37, 38, 49, 50, 51.]

3503 *a*. Anno Darii 20, Nabonaſari 246, menſis Epiphi ſecundùm Ægyptios die 28, (*Novemb.* 19, deſinente) circa mediam noctem Eclypſis Lunæ Babylone obſervata eſt. [*Ptolem. magn. Syntax. lib.* 4. *cap.* 9.]

Hippias Piſiſtrati filius, Sigeo in Græciam falsâ reſtitutionis ſpe à Spartanis revocatus, Lacedæmone in Aſiam rediit: atque accuſatis apud Artaphernem Athenienſibus, ut Athenæ in Darii poteſtatem venirent, omnem operam dedit. [*Herodot. lib.* 5. *cap.* 91, 96.] 4213 501

Athenienſes, audientes ſe ab Hippiâ apud Artaphernem eſſe inſimulatos, mittunt Sardes nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſium. Sed jubet eos Artaphernes, ſi ſalvi eſſe vellent, rursùs Hippiam recipere. Dum verò illi eam conditionem recuſarent, è Spartâ Athenas veniens Mileſius Ariſtagoras ab eis 20 naves, Ionibus auxilio mittendas obtinuit; Melanthio illis præfecto, viro inter Athenienſes ſpectatiſſimo. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 96, 97.] Quas naves initium malorum Græcis pariter & Barbaris extitiſſe, rectè notavit Herodotus. [*Ibid. cap.* 98.] Hæc etenim omnium deinceps inter Perſas & Græcos bellorum, in Perſici Imperii excidio tandem terminatorum, origo prima fuit.

Ariſtagoras, Miletum revectus, Pæonibus, quos à flumine Strymone Megabazus Thraciæ præfectus in Phrygiam Darii juſſu tranſtulerat, reditum ad patriam perſuaſit. Qui ſumptis liberis atque uxoribus, ad mare fugâ ſe proripuerunt: nonnullis eorum præ metu illic remanentibus. Reliqui in Chium tranſmittentes, à Chiis in Lesbum, à Lesbiis in Doriſcum ſunt tranſportati; unde terreſtri itinere ſe in Pæoniam receperunt. [*Herodot. lib.* 5. *cap.* 98.]

3504 Claſſis Athenienſium Miletum appulit: cui & in Mileſiorum gratiam quinque triremes Eretriorum ſe adjunxerunt. Ariſtagoras, ipſe Mileti remanens, Mileſiorum Charopino fratre ſuo & aliorum Ionum Hermophanto duce conſtituto, adversùs Sardes expeditionem fecit. Iones, cum Athenienſibus & Eretriis, claſſe Epheſum advecti, relictis navibus apud Coreſum [quod eſt agri Epheſii] Sardes advenerunt: omniáque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipſe tuebatur, ceperunt & incenderunt; templo quoque Cybeles ſimul deflagrante. Lydis & Perſis ex urbe in forum (cujus medium amnis Pactolus interfluebat) confluentibus, & ſeſe defendentibus; Iones metu perculſi, ad Tmolum montem, atque illinc noctu ad naves ſe receperunt. Perſæ qui intra Halyn domicilia habebant, Epheſi eos aſſecuti, in fugam verterunt: cùm aliis multis occiſis, tum Eualcide Eretriorum duce, qui donatus laureâ in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex eâ pugnâ qui evaſere, per urbes fuere diſſipati. Athenienſes verò deſertis prorsùs Ionibus, etſi per nuncios Ariſtagoræ magnopere rogati, negaverunt ſe auxilio deinceps futuros. [*Ibid. à cap.* 99. *ad* 103.] 4214 500

Oneſilus, ſeniore fratre ſuo Gorgo Salaminiorum rege urbe excluſo & ad Medos fugere coacto, Cypriis omnibus ut à Medis deficerent perſuaſit; ſolis exceptis Amathuſiis. Quos dum ille obſideret, de captis incensíſque Sardibus ad Darium perlatus eſt nuncius: quo audito, in Athenienſes excandeſcens, cuidam famulorum præcepit, ut ſibi ſemper appoſitâ cœnâ ter diceret; *Here, memento Athenienſium.* Deinde, admodum improvidè, Hiſtiæum è Suſis Miletum remiſit; Ionici deinceps belli ducem contra ſe futurum. [*Ibid. cap.* 104, 105, 106.]

Iones Helleſpontum invecti, Byzantium ac cæteras circà urbes in ſuam poteſtatem redegerunt. Inde evecti, magnam Cariæ partem in belli ſocietatem adſciverunt; nam Caunus, quæ priùs ſocietatem facere recuſaverat, ubi Sardes conflagrârunt, & ipſa Jonibus acceſſit. [*Ibid. cap.* 103.]

Clazomenis (quæ primùm inſula, ut in libro primo docet Strabo, deinde per Iſthmum Ioniæ continenti juncta eſt) Anaxagoras philoſophus Hegeſibuli filius Olympiade LXX natus eſt: ut, ex Apollodori Chronicis, notavit in Vitâ ejus Diogenes Laërtius.

Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidenti nuncius affertur, Artybium Perſam cum numeroſo exercitu Cyprum petere. Ille Iones in auxilium advocat: qui cum magnâ ſtatim claſſe ad eum ſe contulerunt. Perſæ verò navibus è Ciliciâ trajicientes, terreſtri itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circumeuntibus promontorium quæ *Claves Cypri* vocantur. Mox exercitus conflixêre terreſtres navaléſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenuè pugnantes ſuperavêre Phœnices; Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terrâ autem, cæteris pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus ſocios Curienſes prodidit: ſtatímque Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecerunt. Unde Cypriorum acie in fugam verſâ, cùm alii multi occubuere, tum verò Oneſilus qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocyprus illius Philocypri filius quem Solon Cyprum profectus inter tyrannos maximè verſibus celebravit. Iones, ubi didicêre res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturave-

runt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſimè obſidionem *Soli* pertulit: quam Perſæ, quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circùm ſuffoſſo muro expugnaverunt. Atque ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuò in ſervitutem ſunt redacti. [*Herodot. lib. 5. à cap. 108. ad 116.*]

3505 Perſarum Satrapæ, qui Darii filias in uxores duxerunt, *Dauriſes*, *Hymees* & *Otanes*, perſe- 4215 499
cuti eos Iones qui adverſus Sardes expeditionem fecerant, poſtquàm in naves repulerunt prælio victos, deinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarent. [*Ibid. cap. 116.*] *Dauriſes* quidem ad urbes in Helleſponto ſitas converſus, cepit Dardanum, Abydum, Percoten, Lampſacum & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe: indéque converſo itinere ex Helleſponto adverſus Cariam copias duxit. [*cap. 117.*] *Hymees* ad Propontidem converſus, cepit Cion Myſiæ. Quâ expugnatâ audiens *Dauriſem* relicto Helleſponto tendere adverſus Cariam, omiſſâ Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum. [*cap. 122.*] *Artaphernes* autem Sardium præfectus, & *Otanes* tertius dux, adverſus Ioniam continémque Æolidem delecti imperatores, cepêre ex Ioniâ quidem Clazomenas, ex Æoliâ verò Cumam. [*c. 123.*] Quibus captis, Ariſtagoras Mileſius cum ſuæ factionis hominibus de fugiendo deliberavit: Hecatæo hiſtoricò conſulente, mœnia in Lero inſulâ ædificanda, atque illic deliteſcendum, deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Sed Ariſtagoræ erat ſententia Myrcinum, urbem inter Edones (ad Strymonem fluvium) ab Hiſtiæo priùs conditam, eſſe abeundum. Mileti igitur procuratione Pythagoræ, viro inter populares probato, demandatâ; ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. [*cap. 124, 125, 126.*]

Hiſtiæus Mileti tyrannus, à Dario dimiſſus, Sardes venit: ubi ab Artapherne præfecto excitatæ Ionicæ rebellionis inſimulatus, primâ ſtatim nocte fugâ ſe ad mare proripuit, & in Chium tranſmiſit. Ubi à Chiis, exiſtimantibus illum à Dario ad res novandas fuiſſe miſſum, in vincula conjectus, & cognoſcentibus deinde hoſtem fuiſſe Darii liberatus; literas Sardes per Hermippum Atarniteum de defectione procurandâ ad Perſas miſit. Sed negotio per nuncium Artapherni patefacto, de Perſis illis ſumptum eſt ſupplicium. Hiſtiæus itaque hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagorâ liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, libertate jam guſtatâ. Atque adeò Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Unde, rejectus à patriâ, rurſus ſe recepit in Chium. [*Id. lib. 6. initio.*]

3506 Dauriſe Perſâ adverſus Cares exercitum ducente, convenerunt illi ad columnas quæ *Albæ* 4216 498
dicuntur, juxta amnem Marſyam. Ubi Pixodarus Mauſoli filius, vir Cindyénſis, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat, illis conſuluit, ut tranſmiſſo Mæandro flumen à tergo habentes, ita demùm cum hoſte congrederentur. Sed vicit altera ſententia, quæ ſuaſit, ut Perſis potiùs à tergo Mæander eſſet; ut ſi Perſæ fugerent, tamen in flumen incidentes, abire non poſſent. Ad amnem igitur Marſyam Cares prælium conſeruêre cum Perſis acre & diuturnum: in quo Perſarum duo, Carum decem ceciderunt millia. Caribus verò ad Labranda in Jovis militaris templum fugâ ſe recipientibus, & utrum ſeſe Perſis dederent an Aſiam penitùs relinquerent conſultantibus, ſubſidio venêre Mileſii cum ſociis. Unde animati, cum invadentibus Perſis concurrerunt: & quum diutiùs quàm priùs dimicatum eſſet, fugati ſunt; multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis denuò pugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in viâ quæ in Mylaſſa fert collocaverunt; authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, nec non Myrſe Gygis filio. [*Herodot. lib. 5. à cap. 118. ad 121.*]

Hymees Perſa, in Helleſpontum ducto exercitu, cepit Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt, & Gergithas qui ex priſcis Teucris remanſerant. Et quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade. [*Ibid. cap. 122.*]

Hiſtiæus Mileſius, quum Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poſſet, trajecit Mitylenen: ubi Lesbii, ab eo perſuaſi, octo triremes armârunt; quibus cum illo Byzantium navigârunt. Ibíque ſubſidentes, Ionum onerarias naves, quæ è Ponto curſum tenebant, intercipiebant; præterquàm eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. [*Id. lib. 6. cap. 5. & 26.*]

Ariſtagorâ Mileſio Myrcinum Edonum urbem obſidente, tam ipſe quàm ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc acceptâ fide excedere volentibus, interemptus eſt: ut in ipſo fine libri 5i tradit *Herodotus*. *Thucydides* verò libro quarto hinc annos 61 numerat, ad Athenienſium coloniam cum Agnone Niciæ filio Amphipolim deductam: quam anno quarto Olympiadis LXXXV. factam, in 12°. Bibliothecæ ſuæ libro docet Diodorus Siculus. Ad quam temporis normam ſexennii defectionis Ionicæ hiſtoria (in anno ſequente terminata) à nobis hîc digeſta eſt.

3507 Adverſus Miletum ingens hoſtium exercitus terrâ maríque imminebat. Duces enim Perſarum 4217 497
coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant; minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices: cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. [*Herodot. lib. 6. cap. 6.*] Hujus impendentis diſcriminis mentio videtur facta in literis quæ tribuuntur Anaximeni Mileſio (apud Diog. Laërtium in ejus Vitâ) ad Pythagoram, *Crotone* tunc agentem; ubi is, *cùm annos XX. egiſſet*, *Metapontum migravit*, *ibique deceſſit*: ut ex Trogo, in lib. 20. cap. 4. refert Juſtinus. Olympiadis videlicet LXX. anno 4° (ut in *Euſebii* legitur Chronico) qui partem hujus, partem ſequentis anni, occupat.

Ionum claſſis 356 navium fuit, Barbarorum 600. Æaces filius Syloſontis Sami tyrannus, aliíque ſimiliter Ionicæ tyranni, qui ab Ariſtagorâ Mileſio exuti principatu ad Medos perfugerant, ſuos quique populares à reliquis ſociis abducere conati ſunt. Navali pugnâ ad Ladam (quæ parva eſt inſula urbi Mileſiorum objacens) inter Phœnices & Iones initâ, ex 60. Samiorum

navi-

navibus, 50 ex acie excedentes domum redierunt: quod idem & 70. Lesbiorum naves, & Ionum pleræque aliæ fecerunt. Chii 100 navibus inſtructi, fortiter dimicaverunt; donec compluribus captis hoſtium navibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in terram ſuam perfugerunt. Quidam verò eorum inſequente hoſte ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus, pedeſtri itinere noctu Epheſum pervenerunt; quum illic à mulieribus Theſmophoria agerentur. Unde accurrentes Epheſii Chios, fures fuiſſe ſuſpicati, ex improviſo occiderunt. Trium verò Phócenſium navium dux Dionyſius, captis tribus hoſtium navibus, abiit non in agrum Phocenſem (probè ſciens eum cum cæterâ Ioniâ direptum iri) ſed ut erat, rectâ contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis ſpoliatis raptâque ingenti pecuniâ, in Siciliam navigavit. [*Herodot. lib. 6. à cap. 7. ad* 17.]

Perſæ, victis pugnâ navali Ionibus, Miletum à terrâ atque mari obſederunt: ſuffoſſiſque muris, & omni tormentorum genere admoto, funditùs everterunt; *ſexto* quàm rebellaverat Ariſtagoras anno. [*Id. ibid. cap.* 18.] Mileſiorum à cæde conſervatorum quidam, unà cum Samiis, in Siciliam coloniam duxerunt: [*cap.* 22.] reliqui Suſa perducti ſunt; quos rex Darius nullâ aliâ pœnâ afficiens, collocavit in urbe Ampâ ad mare quod rubrum vocatur ſitâ, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Mileſium urbi circumjectum atque planitiem ipſi Perſæ obtinuere, montana Caribus Pedaſenſibus poſſidenda dederunt. [*cap.* 20.]

Statim expugnatâ Mileto Perſæ Cariam cepêre; civitatibus partim ſe ultrò dedentibus, partim vi adactis. [*Ibid. cap.* 25.]

Hiſtiæus Mileſius, auditâ urbis ſuæ clade, cum Lesbiis quos habebat, Chium navigavit; & Chios, ſuperioris pugnæ navalis damno jam confectos, facilè ſubegit. Illinc cum multâ Ionum & Æolum copiâ adversùs Thaſum contendit. Cui Thaſum obſidenti quum eſſet nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos eſſe, Thaſum inexpugnatam relinquens, cum omnibus copiis in Lesbum tranſmiſit. Inde verò, quòd ejus copiæ ſibi metuerent, in provinciam Atarnis trajecit, tanquam frumentandi gratiâ tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Myſorum. Erat tùm in illis locis Harpagus Perſa, non parvi exercitûs dux: qui cum Hiſtiæo egreſſo in terram pugnâ apud Malenam commiſſâ, & ipſum vivum cepit, & majorem exercitûs ejus partem delevit. Hiſtiæum Sardes perductum Artaphernes in crucem ſuſtulit; capite Suſa ad regem Darium delato. Darius objurgatis qui id fecerant quòd hominem vivum in conſpectum ſuum non adduxiſſent, illius caput ſepeliri juſſit tanquam viri de ipſo ac de Perſis bene meriti. [*Ibid. cap.* 26, 28, 29.]

3508 Perſarum nauticæ copiæ, circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno inſulas con- 4218 496
tinenti adjacentes ceperunt; Chium, Lesbum, Tenedum. [*Herodot. lib. 6. cap.* 31.] * In Lesbo etiam natus hoc tempore, eſt Hellanicus Mitylenæus hiſtoricus; utpotè 65 annos natus initio belli Peloponneſiaci; quemadmodum ex Pamphylâ refert (A. Gellius, lib. 15. cap. 23.) *.

Poſt inſulas, etiam urbes Ioniæ in continente Perſarum duces ceperunt: iiſque potiti, formoſiſſimos quoſque puerorum eunuchos factos, virginéſque formâ præſtantiſſimas ad Darium tranſmiſerunt; urbes, cum ipſis templis incendentes. Atque ita tertiò Iones ſunt in ſervitutem redacti; primùm à Lydis, bis deinceps à Perſis. [*Ibid. cap.* 31, 32.]

Byzantii, & qui in oppoſito illis litore ſunt Chalcedonenſes, ante adventum Phœniciæ claſſis, relictis ſuis urbibus, in interiora Euxini ponti receſſerunt: ubi urbem Meſambriam condiderunt. [*Ibid. cap.* 33.]

3509 Profectus ab Ioniâ navalis Phœnicum exercitus, omnia quæ ad lævam ſunt in Helleſpontum 4219 495
navigantibus, ſubegit; nam quæ ſunt ad dexteram, jam ſubacta erant à Perſis per continentem. Cherſoneſi deinde urbes (præter Cardiam) Phœnices ſubegerunt: quarum uſque ad id tempus tyrannus erat Miltiades Cimonis filius [*Ibid. cap.* 33, 34.] Miltiadem verò Cardiâ ſolventem, & cum quinque triremibus Athenas navigantem, Phœnices inſecuti, navem eam ceperunt cui præerat filiorum ejus natu maximus Metiochus. Quem Darius ad ſe miſſum donavit domo, facultatibus, & uxore Perſide, ex quâ liberos ſuſcepit. [*Ibid.* cap. 41.]

Artaphernes Sardium præſes, accitis hoſtium nunciis, adegit Ionas ad pactiones inter ſe faciendas, ut injurias mutuò perſequi ex jure poſſent, útque à mutuis direptionibus abſtinerent. [*Ibid. cap.* 42.]

Ad hoc adactis Ionibus, per paraſangas (ita enim Perſæ triginta ſtadia appellant) regiones Artaphernes diviſit; regionatímque vectigal inſtituit quod Regi penderent, eàdem penè quâ priùs conditione inſtitutum: inquit Herodotus, [*lib. 6. cap.* 42.] ad eam tributorum ordinationem reſpiciens, quam initio principatûs ſui in toto Imperio Perſico Darium conſtituiſſe ſcripſerat, (*lib. 3. cap.* 89, 90.) ante ſubactas ab eo Inſulas (*cap.* 96.) In cujus narratione, illud obſervare liceat: utcunque, ad commodiorem tributorum exactionem, 127 Imperii Perſici provincias, in Eſtheræ hiſtoriâ commemoratas ad 20 Satrapias Darius reduxiſſe dicatur, utrobique tamen eoſdem retineri totius Imperii terminos, *Indiam & Æthiopiam*; hanc à Cambyſe, illam ab ipſo Dario acquiſitam; de cujus cenſu, Herodotus: *Indi, ut ſunt multitudine multo numeroſiſſimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum ſuper cæteros omnes afferebant 360 talenta aureorum ramentorum. Viceſima portio* (ſive Satrapia) *hæc eſt.* Cùm verò in regni principio Darium *Indiâ* nequaquàm fuiſſe potitum, vel ex iis quæ in libro quarto cap. 44. ipſe narrat Herodotus, ſatis appareat: eodem potiùs tempore quo ab Artapherne in Ioniâ, in reliquis quoque provinciis ab aliis præfectis ſimiliter tributorum deſcriptionem fuiſſe factam, multò videri poſſet eſſe credibilius.

Videndum itaque an non ad hoc tempus, quo Darius, ab Athenienſibus irritatus, vires ſuas omnes in debellandâ Græciâ experiri ſtatuerat, referendum fuerit, quod in principio X. capitis Eſtheræ legitur: *Poſteà impoſuit rex Aſſuerus tributum terræ, & inſulis maris*; vel, ut in editione

vulgatâ Latinâ habetur: *Rex vero Aſſuerus omnem terram, & cunctas maris inſulas fecit tributarias.* Ut enim Darium *Inſulas* (in Ægæo mari poſitas) Phœnicum claſſe ſubegiſſe, in primo Hiſtoriæ libro Thucydides, atque *Inſulis* dominatum eſſe, in Menexeno ſuo confirmat Plato: ita à filio ejus Xerxe, (cui Inſulas, quæ intra Cyaneas ſunt & Triopium Cnidiæ Suniúmque Atticæ terræ promontorium, triremes ſubminiſtraſſe, in undecimo Bibliothecæ ſuæ libro teſtatur Diodorus Siculus) ſtatim poſt bellum Græcanicum, & ante annum regni 12, (poſt quem tributum hoc *inſulis* ab Aſſuero impoſitum Scriptura ſignificat) amiſſas fuiſſe conſtat; neque præter Clazomenas (quam eo tempore parvam inſulam fuiſſe, in libro octavo nos docet Thucidides) & Cyprum, ſub ſucceſſorum illius poteſtate alias fuiſſe, ex Antalcideæ pacis formulâ (apud Xenophontem, libro quinto Hellenicôn) intelligimus. Quod magno ſanè argumento fuerit, non alium eſſe habendum Aſſuerum quàm Darium hunc; quem ob tributi ordinationem, & huic alia conſimilia, κάπηλον, id eſt, cauponem, vel inſtitorem, à Perſis dictum fuiſſe notat Herodotus: quum ſub Cyro & Cambyſe nihil dum fuiſſet circa tributa inſtitutum, ſed munera tantùm afferri ſolerent. [*Herodot. lib. 3. cap. 89.*] de quo & in epitome libri 15. Strabonis legimus. *Primus Darius Longimanus* (Artaxerxis cognomento avo Dario per errorem dato) *tributa ferre ſtatuit. Ante illum enim, ex iis quæ regio unaquaque ferebat, ſolvebatur: veluti frumentum, equi, &c.* & in Polyæni Stratagem. lib. 7. *Darius primus tributa gentibus impoſuit. Verùm ne moleſtè ferrent, non ipſe exegit, ſed Satrapas conſtituere juſſit. Quibus ingentia tributa deſcribentibus, ipſe dimidiam partem ſubditis remiſit. Qui libentibus animis dimidium pependerunt; quaſi magno jam beneficio à Rege affecti.* Quam hiſtoriam attingit etiam Plutarchus in Apophthegmatib. Regum & Imperatorum.

3510 Ineunte vere, aliis ducibus à Rege abdicatis, Mardonius Gobriæ filius adhuc adoleſcens, 4220 494
recèns in matrimonium acceptâ Darii filiâ Artozoſtrâ, ad mare deſcendit, permagnas ducens peditum & claſſiariorum copias. Quo cum exercitu poſtquàm pervenit in Ciliciam, aliis ducibus pedeſtres copias in Helleſpontum ducentibus, ipſe claſſe in Ioniam pervenit: & Ionum tyrannis abrogato imperio, ſtatum popularem in civitatibus conſtituit. Claſſe deinde Thaſios, peditatu Macedones ſubegit. Claſſis è Thaſo Acanthum uſque procedens, indéque ſolvens, dum montem Athon circumvertit, tempeſtate jactata, ad trecentas naves & hominum ſupra viginti millia amiſit. Mardonium autem cum pedeſtribus copiis in Macedoniâ ſtativa habentem Thraces Brygi ſub noctem invaſerunt, & cùm alios multos ex eis occiderunt, tùm ipſum Mardonium vulnerârunt. Qui, hiſce demùm ſubactis, reduxit exercitum & in Aſiam rediit. [*Herodot. lib. 6. cap. 43, 44, 45.*]

3511 Inſequenti anno Darius Thaſios, à vicinis inſimulatos tanquàm defectionem molientes, mu- 4221 493
ros ſuos diruere & naves omnes in Abdera tranſportare coëgit. Deinde quid in animo Græci haberent, pugnarénc ſecum an ſeſe dedere tentandum ratus, legatos per Græciam miſit, Regi terram & aquam petere juſſos: tributariis ſibi maritimis civitatibus interim imperans, ut naves longas, & hippagogas quibus equi ferrentur, præpararent. Terram & aquam multi tum in continente tum in inſulis Perſæ dediderunt: & inter primos Æginetæ. [*Ibid. cap. 46, 48, 49.*]

3512 Æginetæ, ut Græciæ proditores, à Cleomene Lacedæmoniorum rege bello petuntur. Ortâ 4222 492
inter eum & collegam Demaratum contentione, Demaratus regno exutus, in Aſiam ad Darium profugit: à quo magnificè exceptus, territorióque ac urbibus donatus eſt. [*Ibid. cap. 49, 50, 61, 67, 70.*]

3513 Anno Darii 31° Nabonaſari 257°, menſis Tybi die 3° (noſtri Aprilis 25°) dimidiâ ante me- 4223 491
diam noctem horâ, Lunare deliquium Babylone eſt obſervatum. [*Ptolem. magn. Syntax. lib. 4. cap. 9.*]

Darius Mardonium, qui malè rem navalem geſſerat, præfecturâ amovit, alióſque deſignatos duces adversùs Eretriam & Athenas miſit; Datin genere Medum, & Artaphernem (Artabazum Equitum Ariſtophanis Scholiaſtes eum nominat) Artaphernis fratris ſui filium. His in maritimâ Ciliciæ planitie caſtra ponentibus, advenerunt nauticæ copiæ omnes, cum hippagogis navibus quas tributarii præparaverant: in quas introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. [*Herodot. lib. 6. cap. 94, 95.*] Plato in Menexeno trecentas tantùm naves, hominum quingenta millia memorat: quem militum numerum etiam Lyſias retinet in Corinthiacorum auxiliariorum Epitaphio. Æmilius Probus in Miltiade, claſſem quingentarum navium, peditum ducenta millia, equitum decem fuiſſe ſcribit.

3514 *c.* Perſæ, ex Samo ſolventes, ad Naxum appulerunt; urbémque & delubra incenderunt. Delo 4224 490
verò parcentes, ad alias inſulas inde profecti, ſumebant illic tum copias tum liberos inſulanorum obſides. Quod cùm facere renuerent Caryſtii; tamdiu obſeſſi ſunt, donec in deditionem Perſarum venerunt. [*Herodot. lib. 6. cap. 95, 96, 99.*]

d. Perſæ Eretriâ ſeptimo obſidionis die potiti, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, cjúſque magnam partem vaſtaverunt; ab Hippiâ Piſiſtrati filio demùm deducti in campos Marathonios: ubi ab Athenienſibus & Platæenſibus, Miltiadis (qui in Thraciâ Cherſoneſo dominatum obtinuerat) auſpiciis profligati ſunt; ex eorum parte 192 tantùm, ex Perſarum verò circiter 6400 occumbentibus. [*Herodot. lib. 6. cap. 101, 102, 112, 117.*] Victi Perſæ in naves confugerunt: ex quibus multæ ſuppreſſæ, multæ captæ ſunt. Ducenta millia Perſæ eo prælio, ſive naufragio amiſere. Cecidit & Hippias, tyrannus Athenienſis, auctor & concitor ejus belli. [*Juſtinus ex Trogo lib. 2. cap. 9.*] Univerſum verò Perſarum exercitum trecentorum millium fuiſſe, Valerius Maximus lib. 5. cap. 3. & ſub initium Parallelorum ſuorum Plutarchus ſignificat; ſexcentorum millium Juſtinus & eum ſecutus Oroſius; peditum centum, equitum decem millium, Æmilius Probus in Miltiade. Athenienſium decem fuiſſe millia, & Platæenſium auxiliarium mille, ait Juſtinus, cum Oroſio: mille Platæenſium adventu, decem totius exercitus millia completa

fuiſſe

fuiſſe, Probus aſſirmat. Parta autem eſt celeberrima hæc victoria, Boëdromionis (tertii à ſolſtitio æſtivo menſis Attici) die ſexto, ut in Camillo refert Plutarchus; Phanippo Athenis archonte, ut in Ariſtide habet idem: LXXII. videlicet Olympiadis anno tertio, quadriennio ante mortem Darii, ut in libro ſecundo ſacræ Hiſtoriæ Severus Sulpicius indicat; anno ante Xerxis in Græciam tranſitum 10°, ut in 1° Hiſtoriæ ſuæ habet Thucydides, & in Corinthiacorum auxiliariorum Epitaphio Lyſias; & ante pugnam Salaminiam, eodem menſe Boëdromione factam, 10 annis completis, ut apud Platonem libro tertio de Legibus invenimus.

Datis & Artaphernes in Aſiam redeuntes, captivos Eretrienſes Suſa perduxerunt. [*Herodot. lib. 6. cap.* 119.] quanquàm à Cteſiâ ſit proditum, in prælio Marathonio Datim occubuiſſe, ejúſque cadaver petentibus Perſis denegatum fuiſſe.

3515 Darius Eretrienſes in conſpectum ſuum adductos in Ciſſiæ regionis ſtathmo collocavit, cui nomen eſt Anderica; 210 ſtadiis procul à Suſis. [*Herodot. lib. 6. cap.* 119.] De quibus videndus Philoſtratus, in vitâ Apollonii lib. 1. cap. 17. 4225 489

3517 *d.* Cùm per triennium majorem contra Græcos apparatum Darius in Aſiâ inſtruxiſſet; quarto anno Ægyptii à Perſis defecerunt. [*Herodot. lib. 7. cap.* 1.] 4227 487

3519 Darium expeditionem in Ægyptios & Athenienſes ſuſcepturum, ex inſtituto Perſarum, priùs regni ſucceſſorem declarare oportebat. Artobazanes (Artémenes vel Ariamenes aliis dictus) quem ex Gobriæ filiâ ante principatum Darius ſuſceperat, primogenituræ jure ſibi deferri regnum aſſerebat. Sed Xerxes, à patre regnum jam obtinente, ex Atoſſâ filiâ Cyri (Perſici imperii conditoris) genitus, Rex declaratus eſt. [*Herodot.* lib. 7. *cap.* 2, 3.] De quâ amicâ fratrum concertatione videndus Juſtinus, ex Trogo (*lib.* 2. *cap.* 10.) & Plutarchus in Artaxerxe, & Apophthegmatib. & lib. περὶ φιλαδελφίας. 4229 485

c. Darius, declarato Xerxe rege, quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, (jam jam ſcilicèt in Græciam tranſiturus, ut ſub initium libri 11[i] Bibliothecæ ſuæ refert *Diodorus Siculus*) proximo à defectione Ægyptiorum anno (ad finem tendente) ſupremum diem obiit, 36. annis regni expletis. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 4.]

Ei ſucceſſit Xerxes, poſt Cyrum quartus rex Perſidis: qui, maximis ſuis divitiis confiſus, ſubditos ſociósque omnes concitavit adversùs regnum Græciæ; ſecundùm prophetiam, Danielis XI. 2. Quanquàm non ſuâ voluntate, ſed Mardonii conſobrini ſui, (Gobriæ & Darii ſororis filii) Aleuadarum Theſſaliæ regum, Piſiſtratidarum & Onomacriti Athenienſis ſortilegi ſuaſionibus, initio ad hoc bellum inductus eſt. [*Herodot. lib. 7. cap.* 5, 6.]

3520 Xerxes, ſecundo poſt mortem Darii anno (ineunte) adversùs rebelles Ægyptios expeditionem fecit: quos ſubactos, & in arctiorem quàm ſub Dario fuerant ſervitutem redactos, Achæmeni fratri ſuo, Darii filio, gubernandos tradidit. [*Herodot. lib. 7. cap.* 7.] 4230 484

Halicarnaſſi in Cariâ Herodotus hiſtoricus, Lyxi & Dryonis filius, in lucem eſt editus. Initio enim belli Peloponneſiaci, annos 53 natum illum fuiſſe, ex Pamphilâ confirmat A. Gellius, lib. 15. cap. 23. Eo verò tempore, Artemiſia Lygdamis Halicarnaſſei filia, defuncto viro, pupilli filii (quem Piſindelim dictum fuiſſe, ex Suidâ colligitur in Ἡρόδοτος) tyrannidem obtinens, Halicarnaſſeis, Cois, Niſyriis & Calydniis imperabat: quæ cum quinque navibus Xerxem paulò pòſt in Græciam eſt ſequuta. [*Herodot. lib. 7. cap.* 99.]

3523 Xerxes, cùm triennii ſpatio per omnes ubique oras imperio ſuo ſubditas, Ægyptum, Phœniciam, Cyprum, Ciliciam, Pamphyliam, Piſidiam, Lieyam, Cariam, Myſiam, Troadem, Helleſpontum, Bithyniámque & Pontum, naves longas ſupra 1200 comparaſſet; dato mandato, ut ad Cumam & Phocæam eæ cogerentur, ipſe, ex omnibus undique provinciis peditatu & equitatu contracto, è Suſis tandem movit; ſub initium videlicèt anni quarti Olympiadis LXXIV, licèt Diodorus Siculus in libri XI. initio, duorum annorum res geſtas in unum compingens, ſub ſequentis Olympiadis anno primo iſta referat. Herodotus, libri VII. cap. 21 apparatum hunc ſuperiori triennio factum eſſe confirmat: ſed in præcedente capite præmiſsâ notatione aliâ, quæ cum exactâ temporis ratione non poteſt conſiſtere. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ, vel ut rectiùs (cum Vallâ interprete) legendum, ἀρχομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. *Si quidem à debellatâ Ægypto per totum quadriennium* Xerxes *comparaverat exercitum, atque ejus apparatum; quinto autem anno ineunte, movit cum ingenti copiarum manu.* Reverà enim, ineunte quinto non debellatæ Ægypti ſed Imperii ſui anno, Suſis exercitum ille cœpit ducere: nec minùs accuratè Trogi epitomator Juſtinus (*lib.* 2. *cap.* 10.) eúmque ſecutus Oroſius (*lib.* 2. *cap.* 9.) *quinquennium*, imprudentiſſimè verò Julianus (oratione priori de laudibus Conſtantii) non minùs quam *decennium*, in belli Græcanici apparatum inſumpſiſſe Xerxem dixerit. Multò quidem verecundiùs, ſed non exquiſitè tamen, junctis Darii & Xerxis operis *decennale* hoc ſpatium in Βασιλικῷ tribuit Libanius: cùm à pugnâ Marathoniâ ad Salaminiam (quæ primo Olympiadis LXXV, anno ferè integro poſt Xerxis diſceſſum è Suſis pugnata eſt) 10 tantùm decurriſſe, ex Platone ſuprà docuerimus. 4233 481

Critalis in Cappadociâ coactæ ſunt omnes terreſtres Xerxis copiæ. Cum quibus ille inde profectus, tranſmiſſo Haly flumine, Celænas Phrygiæ urbem pervenit; ubi Pythius Lydus (qui Plinio, lib. 33. cap. 10. *Bithynus* eſt) Atyis filius eum totúmque ejus exercitum magnificentiſſimo excepit hoſpitio. Hinc, Anava Phrygiam urbem prætergreſſus, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, Coloſſas Phrygiæ oppidum pervenit, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur: indéque ad oppidum Cydra, quod eſt in Phrygum ac Lydorum confinio. Dein Mæandrum fluvium tranſiens, urbémque Callatebum prætericns, Sardes demùm ingreſſus eſt; unde præcones in Græciam dimiſit, qui terram & aquam (in ſignum deditionis) expoſcerent. [*Herodot. lib. 7. à cap.* 26. *ad* 32.]

Ad Eleuntem Cherſoneſi claſſis habebat ſtationem: unde omnes copiæ ſub verberibus ad perfodien-

fodiendum iſthmum montis Athos, qui 12 ſtadiorum erat, adigebantur, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis: præpoſitis operi, Bubare Megabyzi, & Artachæo Artæi filio, viris Perſis. Quorum operâ interciſus eſt iſthmus, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illâc agitari poſſent. [*Id. ibid. cap.* 22, 23, 24.] Alia verò exercitûs pars in jungendo pontibus Helleſponto occupata eſt. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorem continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia dirupit atque diſſolvit. Quod indignè ferens Xerxes, trecenta Helleſponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti, atque eis qui præpoſiti operi erant capita præcidi juſſit. Deinde ab aliis architectis firmiores pontes perfici curavit. [*Ibid. à cap.* 33. *ad* 36.]

3524 *b.* Primo vere, Xerxes Sardibus, ubi hibernaverat, inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſùs. Cui moventi Sol in cœlo apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aër eſſet, & pro die nox extitit. Quo ſtupendo portento (naturale enim Solis deliquium hoc tempore Tabulæ Aſtronomicæ nullum nobis exhibent) Pythius Lydus perterritus, rogavit Regem, ut ex quinque ſuis liberis copiis ipſius adſcriptis unum ſibi natu maximum ſolatium ſenectutis relinqueret. Is verò indignatus, illum ipſum medium diſcindi juſſit, mediáſque inter partes traduci exercitum. [*Ibid. cap.* 37, 38, 39.] 4234 480

Hermotimus, qui ex Pedaſenſibus ſuper Halicarnaſſum genus ducebat, & apud Xerxem ex omnibus eunuchis plurimùm poterat, in Artaneum Myſiæ agrum veniens, Panionium Chium mangonem, qui ipſum execuerat, cum uxore & liberis ad ſe acceſſiit: patréque ut quatuor filiorum, & filiis ut patris ſui genitalia abſcinderent adactis, mutilati corporis injuriam ultus eſt. [*Id. lib.* 8. *cap.* 105, 106.]

Xerxis exercitus è Lydia ad flumen Caïcum & regionem Myſiam pergens; inde ad terram Ilienſem pervenit: ubi ſub Idâ noctem agenti tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum fluvium eſt ventum: quem aqua ſua deſtituit, nec hominibus jumentíſque potantibus ſuffecit. Eò Xerxes poſtquàm pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus: ubi Minervæ Iliadi mille boves immolavit, & libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit: qui ſimul-atque illuxit illinc movens, Abydon tandem pervenit. [*Id. lib.* 7. *cap.* 42, 43.]

Hìc Xerxem inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubjiciendi; itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni priùs ab eo juſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi navale certamen. Id poſtquàm eſt commiſſum, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta; humanæ vitæ brevitatem reputans, quòd ex tantâ multitudine ad centeſimum annum nullus eſſet ſuperſtiturus, lacrymas profudit. [*Id. cap.* 44, 45. *cum Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 13.]

Xerxes, Artabano patruo ſuo ad tutandam domum & regnum Saſa prorege dimiſſo, ad tranſitum in Europam ſe paravit. Ubi exortus igitur ſol eſt, ex aureâ phialâ libans in mare, apud Solem vota concepit, ne quid ſibi adverſi contingeret, quo priùs deſiſteret Europam ſubigere quàm ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus phialam in Helleſpontum abjecit, auteúmque craterem, & Perſicum acinacem. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatúſque tranſivit; per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: continuo ſeptem dierum totidémque noctium ſpatio in tranſitu conſumpto. Claſſis deinde extra Helleſpontum occidentem verſùs ad promontorium Sarpedonis navigavit. Terreſtres copiæ per Cherſoneſum Agoram profectæ, ad ſinum Melana deflexerunt: ubi fluvius illis cui idem eſt nomen non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo, occidentem verſùs iter facientes, ad Doriſcum Thraciæ litus pariter & campum ingentem, quem grande flumen Hebrus interfluit, caſtra poſuerunt. [*Ibid. à fin. cap.* 52. *ad init.* 59.]

c. In hoc litus appulſâ claſſe ac ſubductâ, terreſtrem primùm, deinde nauticum Xerxes luſtravit exercitum. In priore, peditum Herodotus 170 myriades, ſive 1700000 [*cap.* 60.] equitum, præter camelos & currus, 8 myriades, ſive 80000 [*cap.* 87.] fuiſſe refert: inter pedeſtrium copiarum duces, duos etiam Darii filios ex *Artyſtonâ* (quam nos *Eſtheram* fuiſſe opinati ſumus) ſuſceptos commemorans; *Arſamem* Arabum & Æthiopum qui trans Ægyptum incolunt, [*cap.* 69.] & *Gobryam* Maryandenorum & Ligyum & Syrorum ductorem. [*cap.* 72.] Diodorus Siculus pedeſtris exercitus ſupra 80 myriades, ſive 800000 recenſet: numeri ab Herodoto poſiti ne dimidiam quidem partem exprimens. Eum verò numerum quem pedeſtribus copiis Diodorus, univerſo Perſico exercitui aſſignat Cteſias; 80 videlicèt myriadum, præter currus. Iſocrates in Panathenaico, in pedeſtri exercitu 70 militum myriadas, ſive 700000 fuiſſe ait: quem totius ſimiliter exercitûs numerum fuiſſe, in Var. Hiſtor. lib. 13. cap. 3. affirmat *Ælianus*. Plinius 788000 numerat, libro 33. cap. 10. ubi tamen pro Xerxis, *Darii* nominatus reperitur exercitus. *Trogi* abbreviator *Juſtinus*, & eum ſecutus *Oroſius*, (*lib.* 1. *cap.* 10.) Xerxem ſeptingenta millia dè regno armaviſſe, & trecenta millia de auxiliis. Æmilius Probus (in *Themiſtocle.*) terreſtres ejus exercitus ſeptingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuiſſe ſcribit.

Triremes inito numero 1207 fuerunt: quarum 300 Phœnices præbuerunt, cum Syris qui Palæſtinam incolunt; ut ait Herodotus, [*lib.* 7. *cap.* 89. *Palæſtinæ* nomine, maritimum Syriæ tractum, & quicquid Ægypto tenus eſt, ſe intelligere ſubjiciens; quam & *Syriam Palæſtinam* vocatam eſſe alibi dicit: *lib.* 3. *cap.* 91.] & incolas habere circumciſos. [*lib.* 2. *cap.* 104.] Inter reliquas enim gentes Perſico Imperio ſubditas, erant & Judæi: quos cum Xerxe contra Græcos militaviſſe, etiam ex illis Chœrili poëtæ confirmare conatur Joſephus, lib. 1. contra Apion.

Τῷ

3524
Τῷ δ' ὄπιθεν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι,
Γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες.
Ὤικουν δ' ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατέῃ * παρὰ λίμνῃ, * ἐνὶ.
Αὐχμαλέοι κορυφὰς τροχοκουράδες· αὐτὰρ ὕπερθεν
Ἵππων δαρτὰ πρόσωπ' ἐφόρουν ἐσκληκότα καπνῷ.
Hujus mirandâ ſpecie gens caſtra ſecuta,
Phœniſſam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, ſtagnum prope vaſtum.
Tonſa caput circum, ſqualenti vertice, equini
Exuvias capitis duratas igne gerebat.

quæ de Judæis intelligenda, ſentit etiam clariſſimus Salmaſius, (*in linguâ Helleniſticâ Oſſilegio:*) licèt Scaliger, (*in Notis ſuis ad fragmenta*) Cunæus, (*libro 2. de Republ. Hebræor. cap. 18.*) & eruditiſſimus Bochartus, [*in Geographiâ ſuâ ſacrâ parte 2. lib. 1. cap. 6.*] de Piſidiæ Solymis accipienda eſſe contendant.

Præter triremes verò iſtas 1207. lembos 30 aut 50 remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, atque hippagogas equis vehendis accommodatas, ad trium millium numerum perveniſſe, addit Herodotus. [*lib. 7. cap. 97.*] Diodorus Siculus, triremes plures quàm 1200. fuiſſe ait, hippagogas 850, & onerarias triginta remis inſtructas 3000. Apud Æſchylum in Perſis, navium numerum Nuncius ita enarrat:

Ξέρξῃ δὲ (καὶ γὰρ οἶδα) χιλιὰς μὲν ἦν
* Ὧν ἦγε πλῆθος· αἱ δ' ὑπέρκομποι τάχει
Ἑκατὸν δὶς ἦσαν, ἑπτά θ'· ὧδ' ἔχει λόγος.
Xerxi, ſcio, naves erant certò quidem mille.
Verùm ducentæ & ſeptem erant celeres
Supra modum: ſic obtinet rumor volans.

* Νεῶν τὸ πλ. apud Plutarch. in Themiſtocl.

ſive naves univerſas mille tantùm fuiſſe voluerit; ex quibus 207, ut celeritate præſtantes, præcipuè celebrarentur: ſive, utroque numero conjuncto, 1207. omninò fuiſſe; quod & cum ſingulari navium ab unaquâque gente ſuppeditatarum enumeratione ab Herodoto factâ, & cum generali ſummâ ab eodem propoſitâ, exactè convenit. Ad priorem ſententiam accedit Cteſias & in primâ Verrinâ Cicero: ad poſteriorem Iſocrates in Panegyrico & Panathenaico, & Lyſias in Epitaphio, numero rotundo, 1200. naves fuiſſe referentes. Oroſius præter *roſtratas naves* 1200, *onerarias* etiam 3000. fuiſſe narrat. Nam navium *decies centum millium* numerum, qui in libris Juſtini legitur, vitioſum eſſe, non eſt quod quiſquam dubitet.

In navibus 1207. ex Aſiâ profectis, viros fuiſſe 241400. conjecturam facit Herodotus; 200. viros ſingulis navibus aſſignans: præter 30. in unaquâque Perſarum Medorúmque ac Sacarum epibatas; qui 36210. numerum efficiunt. Reliquis verò illis 3000. navigiis viros aſcribit 240000: ſingulis 80. ſic attribuens, ut in quibus plures erant compenſarent ea in quibus erant pauciores. Ita claſſis univerſa hominibus conſtaret 517610. Quibus addito terreſtrium copiarum numero, peditum 1700000, equitum 80000, Arabúmque qui camelos & Libyum qui currus agitabant quaſi 20000, univerſus nauticus ſimul & terreſtris ex Aſiâ contractus exercitus numerum efficeret 2317610, præter ſervitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumentariis vehebantur. [*Herodot. lib. 7. cap. 184.*]

Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, ut quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. [*Id. ibid. c. 108.*] Unde ad claſſem illius navium 120. facta eſt acceſſio: in quibus virorum [ſingulis 200, ut ſuperiùs, tribuendo] 24000. numerus fuiſſe exiſtimatur. Terreſtris exercitus incrementum triginta myriadum, ſive 300000, fuiſſe opinatur Herodotus [licèt Diodorus Siculus paulò minùs 20. myriadibus fuiſſe dicat:] indéque Europæarum ſimul & Aſiaticarum Xerxis copiarum ſummam ad 2641610. militum numerum perveniſſe. Quo etiam non minorem ſed majorem fuiſſe exiſtimat famulitii numerum, eorúmque qui frumentariis in navigiis erant, & qui in aliis navibus unà cum militibus vehebantur: ut ſi vel duplicaretur prior illa ſumma, fieret numerus eorum, quos per mare ad Sepiadem & per terram ad Thermopylas Xerxes duxit, 5283220. Nam mulierum pinſentium & concubinarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorúmque jumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. Ut mirum non videatur, quorundam amnium fluenta tot hominum myriades defeciſſe: [*Id. ibid. cap. 185, 186, 187.*] juxta Juvenalis illud, Satyr. 10.

——— *Credimus altos*
Defeciſſe amnes, epotáque flumina Medo
Prandente. ———

neque etiam mirum, Iſocratem in Panathenaico & Plutarchum in Parallelis, 5000000, Xerxem in Græciam ſecutos tradidiſſe.

Neque verò in tanto numero ullus erat, qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum ipſo Xerxe poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret: ſi Herodoto credimus. [*l. 7. c. 187.*] ut quemadmodum Saul in populo Iſraëlitico, [I. *Sam.* X. 23, 24.] ita & hic αὐτὸς ἄξιον τυραννίδος habuiſſe viſus fuerit. Et tamen *ſi regem ſpectes*, (inquit ex Trogo Juſtinus) *divitias*, [*Daniel.* XI. 2. prædictas] *non ducem laudes: quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut cùm flumina multitudine conſumerentur, opes tamen regiæ ſupereſſent. Ipſe autem primus in fugâ, poſtremus in prælio viſus eſt: in periculis timidus; ſicubi metus abeſſet, inflatus.*

Leonides Lacedæmoniorum rex, cum quatuor Græcorum millibus, in anguſtis Theſſaliæ

fau-

3524 faucibus quæ ab aquis calidis Thermopylæ ſunt dictæ, 300. Xerxianorum myriadibus ſe oppoſuit: ut ex Epitaphio eorum liquet, quod ab Herodoto [*lib. 7. c. 228.*] memoriæ habetur traditum.

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Myriades quondam repulêre hîc Marte trecentas
Mille quater Pelopis de regione viri.

Myriades 300. efficiunt 3000000, quot univerſo Xerxis exercitui in 10°. Στρατιωτικῆς Theodoretus attribuit. Apud Diodorum Siculum lib. 11. in hoc epigrammate, [*pag. 26. edit. Græcolat.*] pro τριακοσίαις, leguntur διακοσίαις, id eſt, 2000000. quum idem tamen [*pag. 5.*] in toto exercitu paulò minùs 100. myriadibus ſive 1000000. fuiſſe priùs dixerit; & de hac ipſâ pugnâ Thermopolytanâ ſpeciatim agens, [*pag. 9.*] quingentos viros in centum myriadas impetum feciſſe ſignificaverit. Eandem tamen hiſtoriam ex Trogo narrans Juſtinus, [*lib. 2. cap. 11.*] *ſexcentos viros caſtra quingentorum* [vel, ut apud Oroſium legitur, *ſexcentorum*] *millium irrupiſſe*; & Iſocrates in Archidamo, illorum *mille* barbarorum *ſeptingentis millibus* obviam iiſſe ſcripſit. Quos verò 1000. Iſocrates (*in Archidamo & Panegyrico*,) 600. Juſtinus & Oroſius, 500. Diodorus numerat, illi Græcorum ſunt intelligendi quos, cæteris ſociis dimiſſis, ad extremum conflictum ſecum retinuit: in quo & omnes ſimul cum eo fortiter occubuerunt; ex Spartanis quidem 300, ex Theſpienſibus & Thebanis reliqui. [*Herodot. lib. 7. cap. 222, 224.*] Quorum vicem rependerunt viginti hoſtium millia hîc occiſa. [*Id. lib. 8. cap. 24.*]

Per eoſdem dies quibus terreſtria ad Thermopylas, etiam navalia prælia ad Artemiſium Eubœæ promontorium ſunt geſta. [*Id. ibid. cap. 15.*] Eurybiades Lacedæmonius communi Græcorum claſſi hîc præfuit, ex navibus 271. [præter 9. quinquagenûm remorum navigia] conſtanti; quarum 127. ab Athenienſibus & Platæenſibus ſuppeditatas refert Herodotus, [*ibid. cap. 1.*] quum ipſorum Athenienſium proprias 60. tantùm fuiſſe, dicat Iſocrates (*in Panegyrico & Areopagitico.*) Communem tamen claſſem 300. navium, & earum 200. Athenienſium fuiſſe, narrat Æmilius Probus in *Themiſtocle*. Ancipiti marte utrinque decertatum fuiſſe, produnt Herodotus, Diodorus & Probus: licèt Perſas clade hîc affectos, & Iſocrates in Panegyrico & Ælianus in Variæ hiſt. lib. 2. cap. 25. retulerit. Tempus tamen, diei *ſexti Thargelionis* [ſecundi vernalis menſis Athenienſium] rei geſtæ ab Æliano hîc aſſignatum, cum narratione Herodoti non ſatis convenit: qui *mediâ æſtate* [à vere videlicèt inchoatâ] hæc acta fuiſſe docet; [*lib. 8. cap. 12.*] quo Olympiacus agon inter medios bellorum ſtrepitus, à Græcis actus eſt. [*Ibid. cap. 26.*] Olympias nimirùm LXXV, quâ bellum Græciæ Xerxem intuliſſe, præter alios, etiam in libri 9i Romanarum Antiquitatum initio teſtis eſt Dionyſius Halicarnaſſeus.

d. Quatuor poſt trajectum Helleſponti menſibus, Xerxis exercitus in Atticam perveniens, Athenas deſertas cepit, Calliade tùm archonte. [*Herodot. lib. 8. cap. 51.*] quo etiam magiſtratum illum gerente, Anaxagoram Clazomenium, Anaximenis Mileſii auditorem, quum annos tantùm viginti natus fuiſſet, Athenis philoſophari cœpiſſe, ex Demetrii Phalerei Archontum deſcriptione, refert in illius Vitâ Laërtius: ex Ioniâ, ut in libro 1°. Stromatum notat Clemens Alexandrinus, philoſophiâ Athenas translatâ; eo videlicèt tempore, quo à Piſiſtrato & Athenienſibus congeſtam *librorum copiam Xerxes, Athenarum potitus, urbe ipſâ præter arcem incenſâ, abſtuliſſe, aſportaviſſéque in Perſas*; in lib. 6. Noct. Attic. c. 17. refert A. Gellius; cui *arcem* tamen ab incendio hic excipienti non facilè aſſentiendum: quum totam illam *acropolim* incenſam Herodotus, [*lib. 8. cap. 53.*] & Cteſias; atque quod in eâ fuerat *templum Minervæ* dirutum fuiſſe Diodorus confirmet. * Delo verò ob religionem parcunt Perſæ. (*Cicero, lib. 1. in Verrem.*) *

Quò magis penetrabat in Græciam Xerxes, eò plures eum nationes ſequebantur: *Melienſes, Dorienſes, Locri, Bœoti, Caryſtii, Andrii, Tenii, &c.* Quibus ſupplementis priores jacturæ ita reſarcitæ fuiſſe exiſtimantur: ut non minori numero vel pedeſtres copiæ vel nauticæ ad Salaminem & Athenas promotæ fuerint, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. [*Herodot. lib. 8. cap. 66.*] Quò ſpectant & ſuperiùs citati verſus illi Æſchyli, in pugnâ Salaminiâ, naves 1000. vel 1207. Xerxi tribuentes: & quod refert Cteſias, Perſas pluſquàm mille naves in eâ habuiſſe. ut Plutarchi, in libello de gloriâ Athenienſium, locum taceam; de Salaminiâ Themiſtoclis victoriâ, mille navigiorum naufragiis conſtante. A Græcis verò multò plures ad Salaminem contractæ ſunt naves, quàm ad Artemiſium: triremes videlicèt 380. quarum 16. tantùm Lacedæmonii, 180. Athenienſes præbuerunt. [*Idem ibid. cap. 42, 43., 44, 48, 82.*] De Atticarum navium numero convenit Plutarchus, in *Themiſtocle*: ut locum ex Herodoti lib. 8. [*cap. 61.*] Diodori Siculi lib. 15. huc non advocem, de Athenienſibus in bello Xerxico 200. naves πεπληρωμένας poſſidentibus: Æſchylus univerſum Græcarum navium numerum in pugnâ Salaminiâ 300. fuiſſe ait, cum 10. eximiæ notæ aliis: licèt 700. Cteſias illis tribuat. Ex horum navibus, inter dimicandum XL; Xerxianorum verò ſupra CC periiſſe, præter naves unà cum viris captas, ſcribit: quum Perſicas naves 500. amiſſas affirmet Cteſias. [*Diodor. Sic. lib. 11.*] Artemiſia autem regina Halicarnaſſi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrimè ciebat: quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneres. [*Juſtin. lib. 2. cap. 12.*] adeò quidem, ut & ipſe Xerxes hac occaſione dixiſſe feratur: Viros extitiſſe ſibi fœminas, fœminas autem viros. [*Herod. lib. 8. cap. 88.*]

Ita, ductu quidem Eurybiadis Lacedæmonii ſed Themiſtoclis Athenienſis conſilio & prudentiâ, parta eſt ipſâ Marathoniâ non inferior victoria Salaminia. In cujus tempore

deſignan-

deſignando, admodùm inconſtans Plutarchus deprehenditur: quippe quum in Vitâ Lyſandri & in libello de gloriâ Athenienſium, ad *Munychionis* [primi menſis vernalis Attici] diem 16, in vitâ verò Camilli, ad *Boëdromionis* [tertii menſis æſtivi] diem 20, ille retulerit. Nempe in ſinu Saronico, quem Salaminiacum ab aliis dictum in libro 8. teſtatur Strabo, inter Æginam & Salaminem inſulam, Artaxerxe Memore apud Perſas regnante, inter 10. Lacedæmoniorum triremes quibus Gorgopas, & 13. Athenienſium quibus Eunomus præfuit, ad Zoſterem Atticæ iſthmi promontorium nocturnam pugnam factam fuiſſe legimus. Ναυμαχίας ἢ πρὸς τὴν σελήνην γινομένης, τέτταρας τριήρεις λαμβάνει ὁ Γοργώπας καὶ ἀναδησάμενος ᾤχετο ἄγων εἰς Αἴγιναν· αἱ δὲ ἄλλαι νῆες αἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὸν Πειραιᾶ κατέφυγον· *Commiſſo navali ad lunam prælio, quatuor triremes Gorgopas capit, iiſque religatis ad ſuas, in Æginam revertitur. Cæteræ naves Athenienſium fugâ ſe in Piræeum receperunt:* ut in 5°. Græcar. Hiſtoriar. lib. refert Xenophon. Quum verò 16°. menſis illius Lunaris Attici die, quo ex improviſo claſſiculam Atticam adortus eſt Gorgopas, plenilunium factum fuerit; cujus beneficio ex imminente periculo, cum quatuor tantùm navium jacturâ, illa evaſerit: eum diem deinceps Lunæ, quàm Artemidis ſive Dianæ nomine colebant, Athenienſes conſecraviſſe videntur; indéque Plutarchus, poſteriorem hanc naumachiam Salaminiam cum Xerxianâ confundens, in libro illo de gloriâ Athenienſium per errorem ita ſcripſiſſe. Τὴν δὲ ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ Μουνυχιῶνος Ἀρτέμιδι καθιέρωσαν, ἐν ᾗ τοῖς Ἕλλησι περὶ Σαλαμῖνα νικῶσιν ἐπέλαμψεν ἡ θεὸς πανσέληνος. *Decimam ſextam Munychionis Dianæ conſecraverunt, quòd eâ die vincentibus ad Salamina Græcis Dea pleno orbe affulſit.* Circa 20. enim Boëdromionis diem Salaminiam victoriam à Xerxe fuiſſe reportatam, & ab ipſo Plutarcho, ἐν τῷ περὶ ἡμερῶν, in tractatu de Diebus, ab ipſo in *Camillo* citato] demonſtratum eſt: & ex Herodoti hiſtoriâ manifeſtè apparet. Eo enim tempore Eleuſinia Myſteria ab Athenienſibus celebrata fuiſſe, in libri 8. cap. 65. ille clarè indicat: quorum diem maximè ſolennem 20. Boëdromionis, quo myſtica *Iacchi* pompa educebatur, [ex eodem Plutarchi *Camillo*] fuiſſe conſtat. Unde, quum ab inſequendo fugientem hoſtem Athenienſes ſuos avertere vellet Themiſtocles, hac oratione ad eos uſum idem narrat Herodotus. [*lib.* 8. *cap.* 109.] *Nunc quidem in Græciâ manentes, & noſtri ipſorum & domeſticorum noſtrorum curam geramus; & unuſquiſque domum ſuam reficiat, & ſementi ſedulò det operam, Barbaro prorſùs ejecto: quum autem Ver appetet, in Helleſpontum & Ioniam navigemus.* [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 109.] Quod ſanè argumento eſt; non in Veris principio, ſed in Æſtatis fine, Perſas ad Salaminem fuiſſe debellatos.

Poſt pugnam Xerxes Phœnicum, qui primi fugerant, maximè ſontes vitâ mulctat; cæteriſque dignam meritis pœnam interminatur. Quarum minarum metu perterriti Phœnices, tum quidem in Atticam contendunt, ſed nocte poſterâ in Aſiam tranſmittunt. [*Diodor. Sicul. lib.* 11. *ad ann.* 1. *Olymp.* 75.] pluréſque naves, non minùs ſævitiam Regis quàm hoſtem timentes, domum dilabuntur. [*Juſtin. lib.* 2. *cap.* 12.]

Xerxes, clade Salaminiâ territus, filios ſuos cum cuſtode eorum Hermotimo Epheſum ducendos Artemiſiæ Halicarnaſſi reginæ committit. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 103, 107.]

Cleombrotus Lacedæmonius [Leonidæ, qui Thermopylis occubuit, frater] ut Perſis aditum in Peloponneſum intercluderet, Iſthmum muro muniendum curavit. [*Id. ibid. c.* 71.] Sacrificanti verò adversùs Perſam quum Sol in cœlo obſcuratus eſſet, copias quæ murum extruebant reduxit; non diu pòſt vitâ functus. Cui ſucceſſit filius ejus Pauſanias, Pliſtarchi pueri Leonidâ geniti patruelis & tutor. [*Idem. lib.* 9. *cap.* 10.] Solarem verò eclipſim digitorum 8, & minutorum 32; Octobris Juliani die 2°. horâ 1; minut. 39. poſt meridiem, calculus Prutenicus exhibet.

Themiſtocles, ut Xerxem quamprimùm ex Græcia amoliretur; ex Salamine fictum illi nuntium miſit; decreviſſe Græcos Helleſpontum claſſe petere, & pontes ejus interſcindere. Quo accepto, perculſus ille, quamprimùm ex Europa in Aſiam trajicere ſtatuit. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 110. *Diodor. Sic. lib.* 11. *ad ann.* 1. *Olymp.* 75. *Plutarch. in Themiſtocle.*]

Xerxes è Græcia fugiturus, claſſem ſuam è Phalero Helleſpontum versùs præmittit, ad cuſtodiendas rates quibus pertranſiret; & Mardonio cum terreſtribus copiis eum comitante in Theſſaliam ipſe properat. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 107, 113, 115.]

Mardonius cum Xerxe in Theſſaliam veniens, ex univerſis copiis peditum & equitum 30. myriadas, ſive 300000, delegit, quos ad ſubigendam Græciam ſecum retinuit: cum quibus, quia intempeſtivum anni tempus erat belligerari, in Theſſaliâ hyemavit. [*Ibid. cap.* 113; 114.] Eundem numerum militum cum Mardonio relictorum ex Trogo etiam habet Juſtinus, [*lib.* 2. *cap.* 13.] & Plutarchus in *Ariſtide*: licèt eum Diodorus non minorem 40. myriadibus fuiſſe ſcribat.

Hoc interim tempore Lacedæmonii, jubente Delphico oraculo, caduceatorem ad Xerxem mittunt, qui eorum nomine pœnas necis regis ſui Leonidæ ab eo repoſceret. Quibus ille dedit reſponſum; Mardonium tales eis pœnas redditurum, quales illos decerent. Deinde, Mardonio in Theſſaliâ relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturavit; nullam propemodum copiarum partem ſecum ducens, ſed Hydarni ad Helleſpontum poſt ſe deducendam committens. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 114, 115, 118.]

Pedeſtres verò illas copias fames primùm, deinde & peſtis excepit: tantáque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur; aliteſque & beſtiæ, illecebris ſolicitatæ, exercitum ſequerentur. [*Ibid. cap.* 115. *Juſtin. lib.* 2. *cap.* 13.]

In Aſiâ, Boſphori Cimmerii regnum per annos 42. Archæanactidæ, qui vocantur, obtinuerunt. [*Diodor. Sic. lib.* 12. *ad ann.* 3. *Olymp.* 85.] ab Archæanacte Mitylenæo originem ducentes; quem ex veteris Ilii lapidibus Sigæum ſubſtruxiſſe ferunt. [*Strabo, lib.* 13.]

3525 *a.* Intra 45. dies ad Helleſponti trajectum Xerxes pervenit: ut refert Herodotus. [*lib.* 8.

cap. 115.] Tertiam temporis illius partem demit Æmilius Probus, in vitâ Themiſtoclis: *quâ ſex menſibus iter fecerat*, [tantam enim moram in Europâ Xerxes fecerat] *eâdem minus diebus triginta in Aſiam reverſum* fuiſſe ſcribens.

Xerxes, ſolutum pontem hybernis tempeſtatibus offendens, piſcatoriâ ſcaphâ trepidus trajecit. Erat res ſpectaculo digna, & æſtimatione ſortis humanæ, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulò antè vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni ſervorum miniſterio, cujus exercitus propter multitudinem terris graves erant. [*Juſtin. ex Trogo, lib.* 2. *cap.* 13.]

Pedeſtres copiæ, Xerxem ſecutæ, pontem ſimiliter tempeſtate diſſolutum invenientes, Helleſpontum navibus trajecêre ad Abydum. Ibi copioſiorem quàm in itinere commeatum adepti, nullâ moderatione ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interierunt ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardes pervenerunt. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 117.]

Xerxes, quum Sardes proficiſceretur, miſit Megabyzum ut templum Delphicum diriperet: illóque id recuſante, Matacas eunuchus mittitur; qui, re confectâ, ad Xerxem reverſus eſt. [*Cteſias.*]

Nuncius per angaros Suſa perlatus Xerxem Athenis potitum eſſe, tantâ Perſas voluptate affecit; ut omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur. Secundus autem de clade Salaminiâ ita eos conſternavit; ut univerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & ejulatu irrequieto uterentur. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 99.] Quem luctum graphicè in *Perſis* ſuis expreſſit Æſchylus.

Claſſiarius Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Aſiam, Rege cum aliis copiis è Cherſoneſo Abydum traducto, apud Cumas Æoliæ hyemavit. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 130.]

Artabazus Pharnabazi filius, cum 60. militum millibus à Mardonio acceptis Xerxem ad Helleſponti trajectum comitatus, quum jam ille in Aſiâ eſſet, regreſſus circa Pallenen agebat; ut-potè Mardonio per Theſſaliam Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Cúmque Potidæatas, cum Pallenenſium aliis, à Xerxe defeciſſe comperiſſet, & Olynthios mox defecturos ſuſpicaretur: & Potidæam & Olynthon obſedit. Captâ verò Olyntho, Bottiæíſque habitatoribus trucidatis, urbem Critobulo Toronæo origine Chalcidenſi regendam tradidit. [*Id. ibid. cap.* 126, 127.]

Perſas tres jam menſes Potidæam obſidentes ingens æſtus maris excepit; qui in Pallenen 4235 479
coëgit eos recedere: plurimis tamen eluvie illâ abſorptis, multis etiam nando ſervare ſe conantibus per Potidæatas adnavigantes interemptis. Eos autem qui ſuperſtites fuerant Artabazus in Theſſaliam ad Mardonium duxit. [*Ibid. cap.* 129.]

b. Primo vere, Xerxianæ claſſis reliquiæ, quæ Cumis in hybernis fuerant, ad Samum tranſierunt, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus claſſis plerique epibatæ erant ex Perſis & Medis; ducéſque ſupervenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius: qui ibi ſubſiſtentes, Ioniam à defectione cohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. [*Ibid. cap.* 130.] Diodorus verò naves, quæ è Samo Ioniam obſervabant, plures quàm 400. fuiſſe affirmat. [*ad ann.* 2. *Olymp.* 75.]

Græcorum claſſis, navium 110, Leotychide rege Spartano & Xanthippo Athenienſe ducibus, Æginam profecta eſt. Quò advenientes Ionum nuncii, oraturi Græcos ut ad ipſos liberandos in Ioniam navigarent, ægrè exoratos Delon uſque perduxerunt. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 131, 132.] Idem verò Diodorus eos, in Æginâ dies aliquot commoratos, in Delum inde cum 250 triremibus navigaviſſe ſcribit.

c. Xerxes Celænis in Phrygiâ regiam & arcem extruxiſſe dicitur. [*Xenophon. Κύρου ἀναβάσ. lib.* 1.]

Mardonius Athenas adhuc deſertas petiit, decimo menſe poſtquam fuerant à Xerxe captæ: iíſque incenſis, & ædificiis quæ ſupererant dirutis, ad regionem Megarenſem exercitum duxit; occidentaliſſimum Europæ terminum, ad quem Perſica hæc proceſſit expeditio. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 3, 13, 14.]

d. Ad Græcorum claſſem in Delo permanentem venerunt è Samo legati, orantes, uti Græci & ipſos & Græcos Aſiæ incolas à Perſarum ſervitute liberarent. Leotychides Spartæ rex, habito ſuper hoc Ducum conſeſſu, cum illis decernit, urbes Græcorum liberandas eſſe: & initâ cum Samiis ſocietate, Samum applicantes, claſſem ad templum Junonis locavêre, ſeſe ad prælium navale apparantes. [*Id. ibid. cap.* 89, 91, 95. *cum Diodor. Sic. lib.* 11.]

Perſicæ claſſis duces in Samo hærentes, auditâ Græcorum in ſe expeditione, cùm ſe ad pugnam navalem impares eſſe viderent, Phœniſſas quidem naves abire permiſerunt, cum cæteris verò ad Mycalen Ioniæ promontorium navigarunt: ubi peditatus agebat, præcepto Xerxis ad tutandam Ioniam relictus, numero 60000, duce Tigrane, omnium Perſarum & ſpecie & ſtaturâ eminentiſſimo. Ibi juxta Cereris Eleuſiniæ templum ſubductas naves munimento circumdederunt: & ſaxis ſtipitibúſque & circum munitiones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 95, 96.] Nihilóque ſegniùs interim ex Sardibus & locis finitimis copias terreſtres accerſiverunt: ita ut ad 100000. cogerentur. Res quoque aliæ, quas belli uſus efflagitat, ut in promptu eſſent, providerunt; Iones etiam ad hoſtem defecturos ſuſpicati. [*Diodor. lib.* 11.]

Equeſtri pugnâ ad Erythras Bœotiæ inter Græcos & Perſas commiſſâ, occubuit Perſarum dux Maſiſtius, à Græcis Maciſtius dictus, ſummo cum ſuorum luctu. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 20, 22, 24. & *Plutarch. in Ariſtide.*)

Græci, duce Pauſaniâ Lacedæmonio Cleombroti filio, ad Plateas in Bœotiâ Perſarum copias diſſipârunt. Eas 12. myriadum, ſive 120000. fuiſſe ſcribit Cteſias; 22. myriadum, id eſt, ducentorum millium peditum & viginti millium equitum, Æmilius Probus in *Pauſaniâ*; 30.

myria-

3525 myriadum circiter, ſive 300000, Plutarchus in *Ariſtide*. Quibus 30. myriadibus, & Græcos Mardonii auxiliarios addit Herodotus: quos ad quinque myriadas fuiſſe, ille conjectat. [*lib.* 9. *cap.* 31.] Diodorus Siculus [*ad ann.* 2. *Olymp.* 75.] Mardonium ait, præter eos quos à Xerxe acceperat, ex Thraciâ & Macedoniâ & ſociis urbibus ſupra viginti myriadas contraxiſſe, & in univerſo exercitu quaſi 50. myriadas, ſive 500000, numeraviſſe. In Græcorum caſtris 7300. tantùm Cteſias nominat: quum ſolorum Athenienſium octo in eo fuiſſe millia Herodotus & Plutarchus confirment; & univerſus Græcorum exercitus vel 10. myriadum ſive centum millium fuerit, ut Diodorus Siculus, Trogus Pompeius & Oroſius, vel 11. myriadum ſive 110000, ut Herodotus [*lib.* 9. *cap.* 29.] tradidit. Ex his verò 1360. tantùm in pugnâ caſos fuiſſe refert [*in Ariſtide*] Plutarchus: licèt plures quàm 10000. Diodorus numeret.

Perſicarum copiarum ſummus Præfectus Mardonius, regis [non *Xerxis*, ut in Pauſaniâ innuit Æmilius Probus, ſed patris ipſius *Darii*, ut ad annum M. 3510. ſuprà eſt oſtenſum] gener, in prælio cecidit; ab Aimneſto vel Arimneſto nobili Spartano lapide percuſſus. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 63. *Plutarch. in Ariſtide. Pauſan. lib.* 1.] Neque enim audiendus Cteſias, qui eum vulneratum aufugiſſe, & quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem miſſus eſſet, ingruente ingenti grandine oppreſſum interiiſſe narrat: quanquàm & ex Trogo Juſtinus, & ex Juſtino Oroſius, victum Mardonium veluti ex naufragio cum paucis profugiſſe referat.

Sublato duce, Perſæ cateráque multitudo ad ligneum caſtrorum ſuorum murum effugiunt: eóque demùm expugnato, pluſquàm decem eorum myriades, ſive centena millia, fruſtrà hoſtium implorată miſericordiâ, trucidantur. [*Diodor. Sic.*] Unde, ex 30 eorum myriadibus, exceptis quatuor cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem hominum millia cædem evaſerunt. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 69.]

Leotychides Græcorum Dux ad Mycalen perveniens Ionibus qui in exercitu Perſarum erant ad defectionem ſollicitatis, & illorum & ſuorum operâ memorabilem obtinuit victoriam; ſimul cum Mardonte claſſiarii & Tigrane pedeſtris exercitûs duce, plus 30. Perſarum millibus interemptis. Duo verò alii claſſiarii exercitûs duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: qui evaſerant aliis ad cacumina Mycales ſe recipientibus. [*Id. ibid. à cap.* 97, *ad* 104. *cum Diodoro, lib.* 11.]

Et juxta Cereris Eleuſiniæ templa, & eodem ejuſdem menſis die, pugna ad Platæas in Europâ diluculo diei geſta eſt, & veſperi apud Mycalem in Aſiâ. Tantámque famæ velocitatem fuiſſe ferunt, ut per tantum ſpatii, tam brevi horarum momento, de Platæenſi victoriâ rumor ad Græcos in Mycale pugnaturos accelerit. [*Id. ibid. cap.* 99, 130. *cum Juſtino, lib.* 2. *cap.* 14.] quanquàm Diodorus rectiùs Leotychidem nihil tùm de Platæenſi victoriâ audiviſſe, ſed ex induſtriâ commentum hoc ad animandos ſuos milites, ſtratagematis loco, adhibuiſſe cenſuerit. Diem verò illum *ſextum* fuiſſe *Thargelionis* (ſecundi menſis vernalis Attici) refert Ælianus: [*Var. hiſtor. lib.* 2. *cap.* 25.] quem meliùs Plutarchus, *Boëdromionis* (tertii æſtivi menſis) diem vel *tertium*, [ut in *Camillo, & lib. de gloria Athenienſium*,] vel *quartum*, [ut in *Ariſtide*,] fuiſſe tradidit. Ita anno à Xerxis tranſitu, *ſecundo*, pugna ad Mycalen geſta eſt. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 80.]

Ionia à Perſis defecit. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 103.] unà cum Æolenſibus & Inſulanis. [*Diodor. Sic. lib.* 11.]

Græci, Perſarum navibus & caſtris ad Mycalen crematis, in Samum reverſi, de gente Ionicâ (& Æolicâ etiam, ut Diodorus addit) ex Aſiâ (in quâ Perſarum violentiæ nimis videbantur futuri obnoxii) in Græciam transferendâ conſultârunt. Athenienſes autem veriti, ne Iones ſui coloni ad univerſos Græcos jus coloniæ transferrent, ut in Aſiâ manerent perſuaſerunt: promittentes ſe, ut jure cognationis devinctos, ipſorum auxilio nunquam defuturos. [*Herodot. ibid. cap.* 105. *Diodor. ibid. ad ann.* 2. *Olymp.* 75.]

Græci cum Samiis, Chiis, Lesbiis ac cæteris inſulanis qui ſecum militabant ſocietatis fœdere inito, datâque & acceptâ fide cum jurejurando, ſe permanſuros in ſocietate nec ab eâ deſcituros; è Samo Helleſpontum versùs navigantes, primùm circa Lectum promontorium ſtationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde ſolventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipuè causâ illuc ierant, credentes ſe adhuc eos intentos eſſe inventuros, reperiſſent ſolutos, Leotychides Lacedæmonius cum ſociis ſuis Peloponneſiis domum rediit; Athenienſes verò & dux eorum Xanthippus (cum ſociis, ut addit Thucydides, ex Ioniâ & Helleſponto qui jam à Rege deſciverant) in Cherſoneſum trajicientes, Seſtum obſidebant. Præfuit autem illi provinciæ Xerxis præfectus Artayctes Perſa, homo nefarius: & in urbem, validiſſimo muro munitam, contulerunt ſe cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardiâ Oebazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. [*Herodot. ibib. cap.* 105, 113, 114, 115.]

Artabazus Pharnacis filius, qui cum militum quibus præfuit quatuor myriadibus (40000.) è pugnâ Platæenſi ſe ſubduxerat, per Phocidem, Theſſaliam & Macedoniam, properavit ad Thraciam: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium; multis ſociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati, vel fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio verò navigiis tranſmiſit in Aſiam. [*Id. ibid. cap.* 65, 69, 76, 88.]

Pauci verò illi qui ad Mycales montis cacumina profugerant, Sardes ſe receperunt, ubi Xerxes adhuc agebat. In eo itinere, cùm Maſiſtes Darii Hyſtaſp. filius Artayntem, (claſſiarii exercitûs ducem, ſuperiùs commemoratum) inter alia probra, muliere ignaviorem in bello illo gerendo ſe exhibuiſſe dixiſſet: ſtricto acinace ob id ab illo petitus, interponente ſe Xenagorâ Halicarnaſſæo, à præſente periculo liberatus eſt; Xenagorâ à Xerxe, ob fratrem ſervatum, totius Ciliciæ præfecturâ donato. [*Ibid. cap.* 106.]

Sardibus autem tunc agens Xerxes, uxorem fratris Maſiſtis, quæ illic erat, deperibat: quam

cùm de adulterio fruſtrà ſollicitaſſet, hujus & fratris ſui filiam Artayntam Dario filio ſuo deſpondit; ſperans hac ratione commodiùs ſe illâ potiturum. Contractóque matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, domum reverſus eſt: [*Ibid. cap.* 107.] parte exercitûs ad bellum cum Græcis continuandum Sardibus relictâ. [*Diodor. Sicul. ann.* 2. *Olymp.* 75.]

3526 Xerxes in fugâ ſuâ Oraculum Didymei Apollinis in Branchidis (ut & alia templa Aſiæ omnia, præter Epheſium) incendit. Branchidæ, quòd Dei ſui theſauros tradidiſſent, unà abiverunt; ne ſacrilegii & proditionis pœnas dare cogerentur. [*Strabo. lib.* 14. *cum * Curtio lib.* 7. *cap.* 5. (*Edit. Raderi & alior.* *) *& Solino, cap.* 40.]

Xerxem *Suſa* profectum eſſe Herodotus, *Ecbatana* conceſſiſſe Diodorus ſignificat. Ex *Babylone* ad *Perſas* abiiſſe ſcribit Cteſias. In urbe Babylone templum Beli & cætera Babyloniorum loca ſacra cum è Græciâ reverſum ſubvertiſſe, in libro ſeptimo expeditionis Alexandri Arrianus author eſt. Beli quoque ibi ſepulcrum ab eo fuiſſe everſum, apud Strabonem [*libro* 16.] & ſtatuam ex auro ſolido 12 cubitorum ex illius templo ab eo fuiſſe ſublatam, Sacerdote qui eam loco dimovendam prohibuerat interempto, apud Herodotum [*libro* 1. *cap.* 183.] legimus.

Athenienſibus Seſtum obſidentibus, quum adveniſſet autumnus, & murus expugnari non poſſet; de obſidione ſolvendâ conſultatum eſt.

Verùm obſeſſis tantâ fame laborantibus, ut funibus lectorum elixis veſcerentur; ſub noctem, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & Oebazus, à muris delapſi fugam capeſſerunt. Poſtquàm illuxit, Cherſonitani è turribus rem Athenienſibus indicaverunt, portáſque patefecerunt. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 116, 117.]

Quum magnum numerum Barbarorum, qui capti Seſti & Byzantii fuerant, ſocii Cimoni Athenienſi dividendum commiſiſſent: ille unam partem nuda corpora conſtituit, alteram quæ illi gerebant corporibus ornamenta poſuit; quam ſocii reliquiſſent, eâ Athenienſes fore contentos dictitans. Socii, Herophyto Samio ſuadente, ornamenta ut longè majoris pretii delegerunt: Athenienſibus captivorum reliquerunt corpora, malè ad laborem comparata. Verùm brevi pòſt amici & propinqui eorum qui capti erant, ex Phrygiâ & Lydiâ venientes, ſingulos grandi pretio redemerunt. Unde claſſem quatuor menſes Cimon aluit: inſupérque non parum Reipublicæ ex redemptione illorum auri ſuperfuit. Ibi tum Cimonis ſolertia admirationi cœpit eſſe: Athenienſes autem longè pluribus acceptis pecuniis, ſocios quibus ipſi priùs ridiculi viſi fuerant deriſerunt. [*Plutarch. in Cimone. Polyan. Stratagem. lib.* 1.]

Oebazum in Thraciam fugâ elapſum Thraces Abſinthii Pleſtoro Deo ſuo immolaverunt; comitibus ejus aliter interfectis. Artayctem cum ſuis ad Ægos fluenta captum duxerunt Seſtum: & in littore in quo Xerxes trajectum junxerat, (vel, ut alii aiunt, in tumulo urbi Madyto imminente) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt; filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienſes in Græciam remeaverunt, portantes tum alias pecunias, tum verò arma pontium, tanquàm apud templa repoſituri. Nec aliud præterea quippiam geſtum eſt per eum annum. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 118, 119, 120.] Xanthippus, præſidio urbi impoſito, ſocios dimiſit & cum civibus ipſe Athenas rediit. Atque ita bellum Medicum, quod vocatur, cùm per biennium duraſſet, hoc eventu terminatum eſt. [*Diodor. Sic. lib.* 11. *ad ann.* 2. *Olymp.* 75.]

Bagapates eunuchus, cùm ſeptem annos ſepulchro Darii aſſediſſet, mortuus eſt. [*Cteſias.*] 4236 478

Megabyzus uxorem ſuam Amytin, Xerxis & Ameſtris filiam, adulterii inſimulat: quæ idcircò acriter à patre reprehenditur. [*Idem.*] quum ipſe interim pater in inceſto adulterio volutabundus totus jaceret. Ab uxore enim fratris ſui Maſiſtis ad eorum filiam, eandémque nurum ſuam, Artayntam amore converſo; nefariâ illius conſuetudine Suſis quotidie fruebatur. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 107, 108.]

3527 Pauſanias, Cleombroti filius, dux Græcis à Lacedæmone miſſus ut Græcas urbes Barbaricis adhuc præſidiis occupatas liberaret, navibus 20 (50 habet Diodorus) è Peloponneſo ductis, & ſociorum Athenienſium 30 aliis (quæ Ariſtidis imperio regebantur) adjunctis, in Cyprum expeditionem fecit; multáſque ibi civitates, quæ à Perſicis adhuc præſidiis tenebantur, ſervitute exemit. [*Thucidid. lib.* 1. *Diodor. Sicul. ad ann.* 4. *Olymp.* 75.] 4237 477

Xerxes Natalis regni ſui feſtum celebrans, fratris ſui Maſiſtis uxorem petenti Ameſtri conjugi ſuæ donavit: quæ eam mamillis, naribus, auribus, labris, linguâ mutilatam remiſit domum. Unde Maſiſtes, confeſtim inito cum liberis conſilio, ad Bactrianam provinciam, cujus ipſe erat præſes, profecturus, eámque cum Sacis ad defectionem inducturus, in itinere à copiis Xerxis cum liberis & toto comitatu trucidatus fuit. [*Herodot. lib.* 9. *à cap.* 108. *ad* 112.] Bactrianam verò illam ſatrapiam Hyſtaſpi filio ſuo Xerxes conceſſit. [*Diodor. Sicul. ad ann.* 4. *Olymp.* 78.]

3528 Pauſanias, capto poſt diſceſſum ex Cypro Byzantio, Perſas urbem tenentes, & inter eos Xerxis quoſdam neceſſarios & propinquos ibi captos (profugiſſe eos ſparſo rumore) omnes Regi ſine aliorum ſociorum conſcientiâ remiſit. Hæc omnia per Gongylum quendam Eretrienſem agebat: quem etiam cum literis ad Xerxem miſit, in quibus ipſius filiam ſibi conjugem dari petiit, & viciſſim ſe Spartam & reliquam Græciam ipſi ſubjecturum eſſe pollicitus eſt. Lætus ad eum confeſtim reſcripſit Xerxes per Artabazum Pharnacis filium: quem in maritimam regionem idcircò miſit, ut conſilia ſua cum eo commodiùs poſſet communicare Pauſanias. Atque eum in finem Daſcylitidis provinciæ præfecturam illi demandavit; Megabate, qui præfuerat, revocato. Cúmque hinc inſolentior factus Pauſanias, more Perſico vitam inſtitueret, & ſociis acerbè ac tyrannicè imperaret: major eorum pars, maximè Iones & quicunque regiâ nuper ſervitute liberati erant, ad Athenienſium ductum ſe receperunt. [*Thucyd. lib.* 1.] 4238 476

3529 Pauſanias à ſociis accuſatus, Byzantio à Lacedæmoniis Spartam revocatus eſt: ubi de privatis quibuſdam criminibus condemnatus, à crimine proditionis abſolutus eſt. Helleſponti verò 4239 475

præfe-

præfecturâ exutus, ipſe privatim acceptâ trireme Hermionica, injuſſu Lacedæmoniorum, eò profectus eſt: ut ſub ſpecie Græci belli ſua cum Xerxe conſilia agitaret. Ab Athenienſibus verò Byzantio vi ejectus Spartam non rediit. Colonis autem in Troade ſubſiſtens, iterùm ad eos delatus eſt; quòd & cum Barbaris conſilia agitaret, & non optimâ de causâ moram faceret. Quare ſecundò Spartam ab ephoris revocatus, in carcerem conjicitur. Sed cùm ſe juri ſiſteret, rurſùm dimiſſus eſt. [*Id. ibid.*]

3530 Translato à Lacedæmoniis, ob odium Pauſaniæ, ad Athenienſes, voluntate ſociorum, prin- 4240 474
cipatu Græciæ; ſub titulo ulciſcendarum regionum ſtatuerunt illi, quas civitates pecunias conferre adversùs Perſam, quas naves, oporteret: Græciæ & Aſiæ civitatibus tributum cupidè ad præſidium ſalutis ſuæ conferentibus. Pecuniarum verò ſumma primùm conſtituta fuit 460 (non, ut apud Diodorum legitur, 560) talentorum: in Delo inſulâ, ut communi ærario, quotannis deponenda. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Juſtin. lib.* 16. *cap.* 3. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Vitâ Ariſtidis.*]

Pauſanias, proditus ab Argilio amaſio ſuo, cui literas ad Xerxem ultimas Artabazo deferendas tradiderat, fame necatus eſt. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Æmil. Prob. in Pauſaniâ.*]

3531 Artabanus, natione Hyrcanus, ſatellitum regiorum princeps, (qui apud Xerxem maximam obtinebat authoritatem, quemadmodum ejus pater Artaſyras apud Darium obtinuerat) communicato conſilio cum regis cubiculario Mithridate eunucho (Spamitrem vel Aſpamitrem appellat Cteſias) amicitiæ & cognationis neceſſitudine ſibi obſtricto, in Regis cubiculum cum ſeptem robuſtiſſimis filiis ab eo introductus, Xerxem noctu jacentem in lecto jugulavit. Deinde profundâ adhuc nocte ad Artaxerxem properans, à Dario (qui trium Xerxis filiorum natu erat maximus) quò maturiùs regno potiretur, patrem occiſum fuiſſe finxit, (quod & Ælianus, *lib.* 13. *cap.* 3. credidiſſe videtur:) impulitque illum ut fratrem regiis ſatellitibus obtruncandum traderet. [*Cteſias. Diodor. Sic. Juſtin. lib.* 3. *cap.* 1.]

Ita Artabani operâ regno potitus eſt Artaxerxes. [*Cteſ.*] qui lenitate atque animi celſitudine præcelluit; Μακρόχειρ ſive *Longimanus* nominatus, quòd manum dexteram haberet alterâ longiorem. [*Plutarch. initio Artaxerxis ſui.*] *Septem* verò primi imperii illius *menſes* in Euſebii Chronico, ipſi *Artabano* attribuuntur: quòd tanto tempore procuratoris, ut videtur, nomine ſub Artaxerxe regnum ille adminiſtraſſet. Etſi enim mox poſt Xerxis & Darii filii cædem Artabanum interfectum Diodorus innuat: aliquantum tamen temporis interceſſiſſe, & Cteſiæ & Juſtini pleniores hujus hiſtoriæ narrationes ſatis indicant.

Themiſtocles Athenienſis, ut conſiliorum Pauſaniæ de prodendâ Perſis Græciâ ad necem 4241 473
quæſitus, & ob id è Græciâ fugere coactus, Pydnæ (in Thermaico Macedoniæ ſinu) navem onerariam in Ioniam iter facientem conſcendit: quæ tempeſtate in Athenienſium exercitum Naxum obſidentem delata eſt. Naucleto igitur pecuniarum pollicitatione Themiſtocli conciliato, nocte ac die ſupra exercitum in ſalo ad anchoras navis conſtitit; indéque Epheſum ſalva appulit. [*Thucyd. lib.* 1. *Æmil. Prob. in Themiſtocle. Polyæn. Stratagem. lib.* 1.] Plutarchus refert, Themiſtoclem Cumam delatum, multos ſenſiſſe rei maritimæ præfectos inſidias ad ſe capiendum tendere, (præcipuè Ergotelem & Theodotum) quòd præmium Rex in caput ejus ducenta talenta pronunciaſſet: ideoque Ægas Æolicum oppidulum confugiſſe, ibique paucos dies apud Nicogenem delituiſſe: qui Æolum erat locupletiſſimus, & principibus qui circa Regem erant familiaris. Lyſitheiden hunc Diodorus nominat: tantúmque opum fuiſſe addit, ut omnem in tranſitu Xerxis exercitum convivio exceptum lautè tractaverit. Hoſpitis verò hujus operâ, Themiſtoclem, in curru undique obtecto, (ut pellices Regis & magnatum vehendi apud Perſas mos erat) tutum in Perſiam iter habuiſſe, uterque narrat: licèt cum Perſâ quodam ex maritima regione eum aſcendiſſe tantùm dicat Thucydides. Ex Epheſo verò Sardes trium dierum, ex Sardibus Suſa trium menſium iter eſſe, oſtendit Herodotus. [*lib.* 5. *cap.* 50, 53, 54.]

Artabanus vitæ Artaxerxis inſidias ſtruens, conſilium ſuum cum Megabyzo (qui jam ob ſuſpectam adulterii uxorem ſuam Amytin, Artaxerxis ſororem, mœrore affectus erat) communicat: fidémque mutuò datam jurejurando firmant. Sed re totâ Megabyzi indicio proditâ, Artabanus eâ morte quâ Artaxerxes erat afficiendus afficitur: atque adeò quæcunque in Xerxem Dariúmque perpetrata fuerant pateſiunt. Aſpamitres quoque (vel Spamitres eunuchus) qui cædis Xerxis ac Darii conſcius fuerat, acerbiſſimo genere mortis, adhibitis videlicèt per ſcapham tormentis (quæ à Plutarcho in Artaxerxis vitâ deſcribuntur) plectitur. [*Cteſias.*] Pro *Megabyzo* Juſtinus *Bacabaſum*, in ſocietatem conſilii aſſumptum hìc nominat: & modum cædis Artabani ita enarrat. *Artaxerxes, verens Artabani numerum filiorum, in poſterum diem paratum eſſe armatum exercitum jubet, recogniturus & numerum militum, & in armis induſtriam ſingulorum. Itaque cùm inter cæteros ipſe Artabanus armatus aſſiſteret, Rex ſimulat ſe breviorem loricam habere: jubet Artabanum ſecum commutare: exuentem ſe, ac nudatum, gladio trajecit.* Ex quo loricæ modulo obiter notandum, Artaxerxem, non modò *adoleſcentem* ſed etiam *puerum admodum* à Juſtino dictum, ita adultâ tùm fuiſſe ætate, ut deinde ſeptimo imperii anno filiorum pater eſſe potuerit: quod Scriptura ſacra [*Ezra* VII. 23.] confirmat.

Poſt Artabani mortem, eorum qui cum illo conjurârunt, & Perſarum aliorum pugna oritur: in quâ cadunt tres Artabani filii, & graviter Megabyzus vulneratur. Quem caſum Artaxerxes, ejúſque ſorores Amytis (Megabyzi uxor) & Rhodogune, ac mater Ameſtris ingenti luctu proſecuti ſunt: atque adeò vix tandem hæc Apollonidis medici Coi operâ, ſummam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, aliúſque item præfectus Artabanus: & æquo marte pugnatur. Ita *Cteſias*: cujus illud, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος vel Ἀρτάβανος, ambiguè ſcriptum eſt. Vel enim quod ex Henr. Stephani interpretatione

à nobis hic eſt poſitum ſignificare poteſt; alium à Bactrianorum Satrapa fuiſſe præfectum Artabanum hunc: vel Bactrianum Satrapam fuiſſe ipſum Artabanum, ſed alium ab Artabano illo, cujus mortis proximè facta fuerat mentio. Si poſterior admirratur ſenſus, ad poſteriora tempora referenda fuerit hæc de Bactrorum defectione hiſtoria: ſi prior, ad præſentia. Hac enim tempeſtate Hyſtaſpem Xerxis filium Bactrianorum Satrapiam adminiſtraſſe, ex Diodoro Siculo; cúmque medium inter Darium & Artaxerxem fuiſſe genitum, ex Cteſiâ didicimus. Et quum juniorem fratrem in imperio ſibi prælatum ille cerneret; ut Bactrianorum & aliorum ſociorum auxiliares copias ad ſuum jus recuperandum ille cogeret, rationi nemini videbitur non eſſe conſentaneum.

Olympiadis LXXVI, anno quarto (eodem de quo nunc agimus) *Themiſtoclem in Perſas fugiſſe*, in Chronico ſuo notat Euſebius: traditioni Thucydidis ſatis convenienter, qui inter Naxiorum obſidionem & nobilem illam Cimonis de Perſis ad Eurymedontem partam victoriam Themiſtoclis ad Artaxerxem adventum ſtatuit; ſimúlque ipſius Artaxerxis imperii initium intra eoſdem terminos collocat. Ait enim Themiſtoclem literas tùm dediſſe ad Artaxerxem νεωςὶ βασιλεύοντα, *nuper regnare incipientem*; quibus & amicitiam illius experierit, & operam ſuam adverſùs Græcos obtulerit. Unde verum initium imperii Artaxerxis eruitur; eo quod vulgò eſt receptum toto ferè novennio anterius. Plutarchus refert, ex *Phaniâ*, Themiſtoclem ab Artabano Chiliarcho ad Regem introductum fuiſſe; & ex *Eratoſthene*, Chiliarchi gratiam pellicis ipſius operâ, quæ mulier erat Eretrica, obtinuiſſe. Sed quis Artabanus ille fuerit, non explicat: utrùm is qui imperium affectans ab Artaxerxe eſt occiſus, an alter ille ejuſdem nominis Satrapa ex Cteſiâ jam commemoratus, an verò Artabanus, cui regni tutelam à Xerxe in Europam tranſituro commiſſam fuiſſe ante ſeptennium annotavimus. Si enim primus ille accipiendus, intra ſeptem primos Artaxerxis menſes Themiſtoclis adventus, juxta Euſebianas rationes, eſſet includendus: ſi verò alius, ad aliquam aliam anni primi imperii ipſius partem ille referri poſſet; quod etiam Thucydidis loco, de *Artaxerxis regno nuper incepto*, abundè ſatisfecerit. Chiliarchi verò, qui ſecundum gradum imperii tenebat, munus fuiſſe, admittendos ad Regem introducere; ex Æmilio Probo in Conone, & Ælian. lib. 1. Var. hiſtor. cap. 21. notum eſt.

Themiſtocli à Rege humaniter accepto novum à Mandane Darii Hyſtaſpidis filiâ creatum fuiſſe dicitur periculum. Hæc liberis ſuis in pugnâ Salaminiâ orbata, Rege primùm fruſtrà ſollicitato, optimos quoſque Perſarum multis precibus ambit, & multitudinem tandem ad irrogandùm Themiſtocli ſupplicium concitat. Inde, concurſu in regiam facto, Rex ſententiæ Senatus ſe rem totam permiſſurum promittit: & tempore ſat longo ad præparationem judicii conceſſo, Themiſtoclem à præſente diſcrimine liberat. [*Diodor. Sic. lib.* 11.]

3532 Secundâ inter Perſas & Bactrianos commiſsâ pugnâ, quum in Bactrianorum faciem ventus 4242 472
ſpiraret, vincit Artaxerxes, & in ejus ditionem univerſa Bactria concedit. [*Cteſias.*]

Themiſtocles, cùm per anni ſpatium linguam Perſicam, quantum fieri poterat, perdidiciſſet, * (*unum intra annum optimè locutum eſſe Perſicè, conſtare* dicit *Quintilianus*, lib. II. cap. 2. *) & inſtitura moreſque regionis percepiſſet; non ſolùm objecta crimina diluit, ſed etiam tantam apud Regem gratiam conſecutus eſt, quantam non alius unquam Græcorum. Adhibuit enim eum etiam venationibus & domeſticis oblectationibus: ita ut ad matrem quoque Regis Ameſtrin admitteretur, eâque uteretur familiariter. Uxorem quoque Perſicam ei dedit, nobilitate, formâ & morum honeſtate præditam: ſervorum prætereà numerum ad miniſteria, & poculorum omnis generis copiam, cæteráque ad uſus quotidianos, imò ad voluptates etiam & delicias accommoda, largitus eſt. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. Sic. lib.* 11. *Plutarch. in Themiſtocle.*]

Quum Demaratus Lacedæmonius (qui cum Xerxe è Græciâ reverſus eſt) magnâ in offensâ apud Regem fuiſſet; quòd ut more regum, directam capite Tiaram geſtans, curru vectus Sardes intraret, ſtultè poſtulaſſet: Themiſtocle intercedente, reconciliatus illi eſt. [*Plutarch. in Themiſt. cum Senecâ, lib.* 6. *de Benefic. cap.* 31.]

Magneſiæ provinciæ præfectûs Themiſtocles, in minorem Aſiam rediit. [*Thucyd. lib.* 1.] Inſidias in itinere ab Epixye Perſâ ſuperioris Phrygiæ ſatrapâ & Piſidis ipſi poſitas, monente Dindymenâ Deorum matre (ut ipſe per meridiem dormiens ſomniavit) effugit: cui idcircò Magneſiæ templum condidit, ejúſque filiam ſuam Mneſiptolemam creavit ſacerdotem. [*Plutarch. in Themiſt.*] vel uxorem ſuam, ut alii volunt. [*apud Strabonem, libro* 14°.] Ut ſplendidiùs verò Themiſtocles in Aſiâ viveret, donavit illi Rex Magneſiam ad Mæandrum, quinquaginta quotannis talenta pendentem, ad panes ipſi ſuggerendos; Lampſacum ad Helleſpontum, unde vinum ſumeret; & Myuntem juxta Mæandri oſtia poſitam, ex qua obſonium haberet. Duas adjiciunt ex Troade alias Neanthes Cyzicenus, Phanias & Athenæus, (*lib.* 1. *cap.* 22.) Percoten & Palæſcepſin, ad ſtrata & veſtimenta ſuppeditanda. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Themiſtocle.*]

3533 Cimon, Miltiadis (quo duce apud Marathonem pugnatum eſt) filius, Græcorum contra 4243 471
Perſas Dux ab Athenienſibus conſtitutus, cum 200. triremium claſſe è Piræeo egreditur. Poſteà Ionum & quotquot erant ſociorum navibus adſcitis, trecentarum numerum explevit. Cum tota igitur claſſe Cariam petit: ubi quicquid maritimarum erat urbium, à Græcis illuc deductarum, à Perſis ſubitò defecit; cæteras ab indigenis poſſeſſas, & præſidiis adhuc Perſicis obnoxias, vi ſummâ Cimon oppugnavit. Subactis urbibus Cariæ, quæcunque in Lyciâ erant eodem victoriæ curſu in fidem recepit. Cúmque ſubinde illis, qui ad ſocietatem Athenienſium ſe adjunxerant, naves imperaret; factum eſt, ut magno claſſis numero augeretur. [*Diodor. lib.* 11.]

Perſæ copias terreſtres ex gentibus ſuis conſcribebant: nauticarum verò è Phœniciâ, Cypro

& Cili-

& Ciliciâ, delectus agebant. Summus Perſici exercitûs imperator erat Tithrauſtes, Xerxis filius nothus. [*Id. ibid.*] Eum claſſi regiæ præfuiſſe tradit Ephorus, terreſtribus verò copiis Pherendatem. Sed Calliſthenes Ariomandis Gobryæ filii ſummum in exercitu imperium fuiſſe ſcribit. [*Plutarch. in Cimone.*]

3534 Poſt ſubactos ab Athenienſibus Naxios, [ut in libro 1°. docet Thucydides] Athenienſes ſociique Cimone duce, eâdem die Perſas & navali prælio juxta littus Cypri & terreſtri ad Eurymedontem fluvium in orâ Pamphyliæ profligaverunt : Olympiadis LXXVII. anno 3°, ut in libro XI. narrat Diodorus Siculus; qui tamen (ut in fine libri II. Juſtinus) Xerxem adhuc regnaviſſe ſenſit; contra mentem Thucydidis, qui rei geſtæ tempore proximus fuit. Rectiùs Euſebius ad annum Artaxerxis quartum victoriam hanc retulit : hanc ad eum notationem apponens. *Cimon juxta Eurymedontem Perſas navali pedeſtrique certamine ſuperat : & Medicum bellum conquieſcit.* Ab Artaxerxis enim initio, juxta Thucydidis rationes à nobis conſtituto, quartus illius annus in tertium Olympiadis LXXVII. (à Diodoro hîc poſitum) incidit : licèt Euſebio, primum illius annum cum primo Olympiadis LXXIX. vitiosè comparante, quartus illius in quartum ejuſdem Olympiadis neceſſariò conjiciendus fuerit. Sed totam rei geſtæ ſeriem ex Diodoro & Plutarcho, præſtat hîc repetere. 4244 470

Quum audiiſſet Cimon regios duces cum magno exercitu & ingenti claſſe circa Pamphyliam ſtativa habere; quò iis mare, quod inter inſulas Chelidonias eſt, redderet inacceſſum, à Cnido & Triopio cum 200. triremibus provectus, ad Phaſelitarum (qui Græci erant) urbem decurrit : & quia claſſem ipſius non recipiebant, neque deſciſcere volebant à Rege, agrum eorum uſſit & muros oppugnavit. Sed Chiis qui ſimul cum eo navigabant intercedentibus, pax inter eos conciliata eſt; eâ lege, ut talenta decem numerarent, Cimonem ſequerentur, unàque arma ferrent in barbaros. [*Plutarch. in Cimone.*]

Inde Cimon, exploratum habens Perſarum claſſem juxta Cyprum verſari, directo illuc curſu cum 250. navibus adversùs 340. progreditur. [*Diodor.*] Perſarum naves 350. fuiſſe ſcribit Ephorus, 600. Phanodemus. Verùm nihil hi pro tantâ claſſe ediderunt memorabile : ſed qui terræ proximi erant, relictis navibus, ad exercitum pedeſtrem, qui erat in propinquo inſtructus, refugêre; cæteri oppreſſi unà cum navibus periêre. Athenienſes verò ducentas naves captivas abduxêre. [*Plutarch.*] Thucydides triremes Phœnicum cepiſſe eos ait, & demerſiſſe omnes numero ad ducentas. Æmilius Probus in *Cimone*, eum *Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium claſſem devictam cepiſſe* ſcribit. Diodorus Athenienſes, multis hoſtium navibus extinctis, plures quàm centum cum ipſis claſſiariis in poteſtatem ſuam redegiſſe; reliquas verò, à militibus fugâ ad Cyprum dilapſis deſertas, vacuas in eorum manus veniſſe narrat. Quas militibus refertas naves ex Phœnicum claſſe fuiſſe, verſus illi Donario quod à populo Athenienſi Deo eſt oblatum inſcripti, (apud eundem Diodorum & Ariſtidem in Oratione Platonicâ ſecundâ) indicant :

> Οἵδε γὰρ ἐν * γαίῃ Μήδους πολλοὺς ὀλέσαντες, — Diodor. * Κύπρῳ.
> Φοινίκων ἑκατὸν ναῦς εἷλον ἐν πελάγει
> Ἀνδρῶν πληθούσας.————
> *Namque hi per terram Medorum examine fuſo,*
> *Centum Phœnicum roſtra tulere mari*
> *Plena viris.*————

Plutarchus quoque in commentariolo de gloria Athenienſium, Cimonem ab Eurymedonte *centum triremes Phœniſſas* tuliſſe, memorat. Diodorus verò, non modò triremes plures quàm centum, ſed etiam ipſas CCCXL. (id eſt, integram Perſarum claſſem) & ſupra 20. virorum millia, eum cepiſſe affirmat.

Navali victoriâ non contentus Cimon, continuò totam claſſem ad exercitum pedeſtrem Perſarum appulit, ad Eurymedontem fluvium in Pamphyliâ tùm ſtativa habentem. In naves autem barbaricas quas ceperat ſuos milites impoſuit, tiaris & cætero ornatu Perſico amictos. Unde illi, ſuas triremes eſſe exiſtimantes, eas ut amicas receperunt. Cimon igitur nocte jam obortâ, quæ illunis erat denſiſſimiſque tenebris involuta, milites ſuos expoſuit : qui in hoſtium caſtra irrumpentes, omnes qui occurrebant occiderunt, & alterum barbarorum ducem Pherendatem, Regis fratris filium, in tabernaculo oppreſſum trucidârunt; omneſque tandem, non opinatâ irruptione conſternatos, terga dare coëgerunt. [*Diodor.*] Hujus etiam ſtratagematis meminit Polyænus, lib. 1. (qui, pro Pamphiliâ, ad Cyprum milites ſuos Cimonem eduxiſſe, malè tradidit) & Julium Frontinum, libro quarto extremo; apud quem *Cononis*, pro *Cimonis*, nomen perperàm legitur.

Cimon naves Phœniſſas 80, quæ prælio non interfuerant nec adhuc rem geſtam certò intellexerant, ad Hydrum ſtantes cepit. [*Plutarch.*]

3535 Cimon, cum quatuor triremibus Athenis ſolvens, 13. Perſarum naves in Cherſoneſo Thraciæ cepit; ejectiſque Perſis & Thracibus dominis, totam Cherſoneſum in ditionem Athenienſium redegit : effecitque ut in Aſiâ, ab Ioniâ uſque ad Pamphyliam, nuſquam Perſica arma apparerent. [*Plutarch. in Cimone.*] Indéque factum, ut Pericles (qui hoc anno principatum apud Athenienſes obtinere cœpit) cum 50. navibus & Ephialtes cum 30, Chelidonias inſulas (in Pamphylio mari) ſupervectus, nihil claſſis barbaricæ viderit; (ut ex Calliſthene Plutarchus ibidem retulit :) & Perſas nec longis navibus intra Phaſelidem navigare auſos fuiſſe, nec intra Halym fluvium pedeſtres copias ducere, in Areopagitico & Panathenaico dixerit Iſocrates. Eos tamen, augeſcentem Athenienſium potentiam veritos, triremibus ampliori numero conſtruendis operam dediſſe, Diodorus ſcribit. 4245 469

3537 *b.* Ezra Sacerdos, Scriba (ſive legis-peritus) promptus in lege Moſis, ab Artaxerxe rege & 4247 467

ſeptem conſiliariis ejus ad Rempublicam Judaicam conſtituendam & Eccleſiam reformandam Hieroſolymam miſſus, ampliſſimum diploma obtinuit: quo, Judæis in patriam redeundi iterùm fit poteſtas, eóque aurum omne & argentum deferendi, tam quod Rex cum ſuis, quàm quod ipſi Judæi Deo offerre vellent; inſtrumenta in miniſterium domûs Dei donantur, & quicquid prætereà eſſet neceſſarium è fiſco regio ſuppeditandum quæſtoribus trans flumen præſcribitur; Templi quoque miniſtris omnibus immunitas à tributis, totique populo ἀυτονομία & ſuarum legum exercendarum jus conceditur. [*Ezr.* VII. 11,–26.]

c. Anno Artaxerxis ſeptimo, menſis 1 die 1, Ezra cum magnâ Judæorùm multitudine è Babyloniâ profectus eſt. [*Ezr.* VII. 6, 7, 9. VIII. 1,–14.]

Ezra & itineris ſocii ad flumen Ahavæ triduo in tentoriis manſerunt; dum Levitæ, qui deerant, congregarentur. Omnibus congregatis indixit Ezra jejunium & preces, ad propitiandum numen pro itinere proſpero: omniſque auri & argenti Deo dicati curam 12 delectis Sacerdotibus totidémque Levitis commiſit. [*Ezr.* VIII. 15,–30.]

d. Menſis 1 die 12, à flumine Ahavæ profecti, menſis 5 die 1°, Artaxerxis anno 7°, Hieroſolymam pervenerunt; ibíque triduo quieti conſederunt. [*Ezr.* VII. 8, 9. & VIII. 31, 32.]

Menſis 5 die 4, appenſum eſt aurum & argentum, & cum inſtrumentis ſacris in domo Dei repoſitum. Sacrificia quoque à reducibus Deo ſunt oblata: iiſque peractis, edicta Regis tradita ſunt Satrapis & principibus trans flumen; qui & populum & domum Dei favore proſecuti ſunt. [*Ezr.* VIII. 33,–36.]

3538 *a.* Ezra dè affinitate Iſraëlitarum cum exteris certior factus, luget, jejunat, & Dei iram ſedulò pro omnibus publicè deprecatur. [*Ezr.* IX.] Magnâ quoque quæ ad eum confluxerat populi multitudine in fletus ſolutâ, Shecanias author fuit Ezræ, ut populus voto ſe obligaret Deo, ad alienigenas uxores unà cum ipſarum liberis dimittendas. Quod & factum eſt. [*c.* X. 1.]

Omnibus reducibus deportationis denunciatum eſt, ut intra triduum ſiſterent ſe Hieroſolymis; gravi pœnâ abſentibus propoſitâ. Unde convenientibus in Templi atrio hominibus omnibus Judæ & Benjaminis menſis 9 die 20, & trementibus tum propter hanc rem tum ob pluvias, edixit Ezra, ut ſepararent ſe ab uxoribus alienigenis. Quibus conſentientibus, & ut Judices expediendo negotio conſtituerentur rogantibus: ex Sacerdotum ordine duo cognitioni huic præfecti fuerunt; Levitis, qui eos adjuvarent, duobus etiam adjunctis. [*c.* X. 7,–15.]

b. Quæſtio hujus rei, à menſis 10 die 1 uſque ad diem 1 menſis 1, eſt habita; atque ita trimeſtri ſpatio totum negotium uxorum alienigenarum eſt abſolutum. [*c.* X. 16, 17.] 4248 466

d. Themiſtocles Magneſiæ morbo extinctus eſt; aut, ut alii volunt, venenum ſuâ ſponte ipſe ſumpſit, cùm ſe quæ Regi de Græciâ opprimendâ pollicitus eſſet, præſtare poſſe deſperaret. [*Thucyd. lib.* 1.] Viginti poſt exceſſum Coriolani annis eum mortem ſibi conſciviſſe, in Lælio ſuo Cicero ſignificat: qui, juxta Dionyſii Halycarnaſſei rationes, cum initio anni 3ⁱ. Olympiadis LXXVIII. terminantur; ad quem in Euſebiano Chronico annotatum legitur. *Themiſtocles hauſto tauri ſanguine moritur;* quod pleniùs & elegantiùs à Valerio Maximo [*lib.* 5. *cap.* 6.] ita habetur expreſſum. *Themiſtocles, quem virtus ſua victorem, injuria patriæ imperatorem Perſarum fecerat; ut ſe ab eâ oppugnandâ abſtineret, inſtituto ſacrificio, exceptum paterâ tauri ſanguinem hauſit: & ante ipſam aram, quaſi quædam Pietatis clara victima, concidit. Quo quidem tam memorabili ejus exceſſu, ne Græcia altero Themiſtocle opus eſſet, effectum eſt:* de quo tamen mortis genere ſic contrà differentem Cicero in Bruto inducit Atticum. *Ut enim tu nunc de Coriolano, ſic Clitarchus, ſic Stratocles, de Themiſtocle finxit. Nam quem Thucydides, qui & Athenienſis erat, & ſummo loco natus, ſummúſque vir, & paulò ætate poſterior, tantùm mortuum ſcripſit, & in Atticâ clàm humatum, addidit fuiſſe ſuſpicionem veneno ſibi conſciviſſe mortem: hunc iſti aiunt, cùm taurum immolaviſſet, excepiſſe ſanguinem paterâ, & eo epoto mortuum concidiſſe:* quanquam ante ſcriptam à Thucydide hiſtoriam, ipſi Athenienſes ab Ariſtophane in *Equitibus* (quam ille Comœdiam anno 7°. belli Peloponneſiaci Athenis Stratocle archonte docuit) poto ſanguine taurino mortuum fuiſſe Themiſtoclem audiverint.

3540 Jubilæus XX.

3544 Inaros Pſammetichi filius, rex Libyæ, (non Lydius, ut apud Cteſiam legitur) à Mareâ ur- 4249 465
be ſuper Pharum ſitâ egreſſus, majorem Ægypti partem à rege Artaxerxe abalienavit: & prin- 4254 460
ceps ab eis creatus, Athenienſes, qui tùm fortè in Cypro 200 partim ſuis, partim ſociorum navibus bellum gerebant, accerſiit. [*Thucyd. lib.* 1.]

Artaxerxes auditâ Ægyptiorum defectione, confeſtim ex omnibus regni præfecturis militum delectus egit, claſſemque adornavit; nullius apparatûs curam prætermittens. [*Diodor. Sic. ad ann.* 2. *Olymp.* 79. biennii προχρονισμῷ accuratiorem Thucydidææ narrationis ſeriem antevertens.]

Ipſemet Artaxerxes exercitum in Ægyptum educere cogitat: ſed, non ita conſulentibus amicis, *Achæmenidem* fratrem cum 400 millibus peditum & 80 navibus miſit. [*Cteſias.*] Diodorus Ægyptiaci belli ducem *Achæmenem* conſtituiſſe eum narrat; Darii filium magnúmque ſuum patruum; traditis ei pluſquàm 300 equitum peditúmque millibus: *Achæmenem* intelligens Darii Hiſtaſpidæ & Atoſſæ filium; cui anteà Xerxes Ægyptum à ſe ſubactam gubernandam tradiderat. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 7. & 97.]

3545 Achæmenes ſive Achæmenides in Ægyptum profectus, prope Nilum caſtra poſuit; & refectis ab itineris labore militibus, ad pugnam ſeſe comparavit. Ægyptii verò copiis ex Libya & Ægypto accitis, ſubſidia Athenienſium expectabant. [*Diodor. Sic.*] 4255 459

Athenienſes è mari adverſo Nilo ſubvecti, flumine potiuntur. [*Thucyd.*] Inaros cum Charitimide, qui 40 navium Athenis miſſarum navarchus erat, mari victor evadit. Ex 50 Perſarum navibus, 20 cum ipſis hominibus captæ, 30 ſubmerſæ ſunt. [*Cteſias.*] *Diodorus* verò totam

Cypriam Athenienſium claſſem, quæ 200 navium fuit, in Ægyptum adductam fuiſſe narrat; non 40 tantùm naves, ut *Cteſias.*

Inaros cum Ægyptiis & Athenienſibus, terreſtrem pugnam adversùs Perſas init. Et ad tempus quidem Perſæ multitudine ſuâ præpollebant. At cùm ſtrenuè in illos Athenienſes inferrentur, & adverſum ſibi cornu pellerent; plurimis in acie trucidatis, reliqua etiam Barbarorum multitudo fugam arripit. Magna tùm ſtrages inter fugiendum editur. [*Diodor.*] Ex 400 quæ duxerat Achæmenides millibus, 100 hominum millia unà cum ipſo cæſa ſunt. Ille enim, vulnere ab Inaro accepto, interiit; ejúſque cadaver ad Artaxerxem miſſum eſt. [*Cteſias.*] Achæmenis filii Darii & Perſarum cum eo in Papremi ab Inaro Libye Pſammetichi filio interemptorum, meminit Herodotus. [*lib.* 3. *cap.* 12. *&* *lib.* 7. *cap.* 7.]

Athenienſes Perſas fugientes inſecuti, duabus Memphidis partibus potiti ſunt; & tertiam, *Album murum* dictam, in quam Perſæ & Medi confugerant, oppugnarûnt. [*Thucyd. Diodor.*]

3546 Artaxerxes rex, ſuorum clade intellectâ, Megabazum Perſam cum multis pecuniis Lacedæmonem mittit; ut Peloponneſios ad bellum Athenienſibus inferendum ſollicitaret: reverſuros hoc pacto ex Ægypto, ad ſuccurrendum patriæ, Athenienſes victores ratus. At Lacedæmonii neque pecunias accipiunt, neque aliàs poſtulatis Perſarum aures præbent. Nihil igitur ſuccedente, pecuniis etiam fruſtrà effuſis, Megabazum cum reliquâ pecuniâ Rex evocat: & Megabyzum Zopyri novam in Ægyptios expeditionem parare jubet. [*Ibid.*] Megabyzum videlicèt, quem in Xerxis exercitu Imperatoris munere functum fuiſſe Herodotus, [*lib.* 7. *cap.* 82.] & Xerxis filiam Amytin uxorem duxiſſe refert Cteſias: Zopyri illius filium, qui Babylonem Dario Hyſtaſpidæ recuperavit; ut in ipſo libri tertii fine idem confirmat Herodotus. 4256 458

3547 Artabazus & Megabyzus, ad bellum Ægyptiacum Imperatores deſignati, ex patriâ equeſtres & pedeſtres copias, ultra 300 hominum millia educunt. [*Diodor.*] Sed 200 tantùm millia habet Cteſias. 4257 457

Ubi in Ciliciam & Phœniciam ventum eſt, ab itineris moleſtiâ exercitum Duces recreant: atque Cyprios, Phœnices & Cilices claſſem inſtruere jubent. Trecentis ergo triremibus ædificatis claſſiarios imponunt fortiſſimos, armis reliſque & cunctis rebus ad certamen navale idoneis inſtructos. [*Diodor.*] quibus Oriſcus præfuit. [*Cteſias.*]

In hoc belli apparatu, dum aſſiduè milites exercent, & ad rei militaris induſtriam & artes unumquemque adſuefaciunt; totum propè annum conſumunt. Athenienſes intereà obſidionem illorum, qui in *Album murum* refugerant, urgent. Sed cùm Perſæ fortiter ſe tutarentur, nec capi locus ille poſſet; obſidio per totum hunc annum continuatur. [*Diodor.*]

3548 Perſarum in Aſiâ duces, cum terreſtri exercitu per Syriam & Phœniciam iter fecerunt; prænavigante ad latus 300 navium claſſe in Ciliciâ comparatâ: & Memphim tandem pervenerunt. [*Diodor.*] ubi 200000 illis quos ſecum adduxerant, adjunxerunt ſe 300000 quos in Ægypto reliquerat Achæmenides. Ab his cum Ægyptiis eorúmque ſociis acriter pugnatum eſt: utrinque multis, ſed pluribus ex Ægyptiis, cadentibus. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & Perſæ victores evadunt. Inarus verò fugiens, ad munitiſſimam Bybli urbem (in Proſopitide Nili inſulâ poſitam) ſe recepit; & cum eo Græci, & quicunque in prælio & cum Charitimide cæſi non fuerant. Ægyptus, præter Byblum, partes Megabyzi ſequitur. [*Cteſias.*] 4258 456

Megabyzus Ægyptios & Græcos, acie devictos, Memphide ejectos, & in Proſopitidem inſulam compulſos, annum & ſex menſes ibi obſedit. [*Thucyd. lib.* 1.]

3550 *a.* Anno Artaxerxis 20, menſe (nono) Cislevo, Nehemias Suſæ (ubi reges Perſarum hyemare ſolitos, libro 12 Dipnoſophiſt. Athenæus confirmat) accepto nuncio de adverſis rebus in Judæâ (quòd *murus Hieroſolymæ diſſipatus eſſet*, *&* *portæ combuſtæ igne*) luget, & adhibito jejunio Deum orat, ut populo ignoſcat & Regem ſibi propitium reddat. [*Nehem.* I. 1,--11.] 4259 455

c. Anno eodem 20, menſe Niſane, quum tempus adveniſſet ut ſuo ordine in aulâ Nehemias Regi (cui erat à poculis) miniſtraret; ille, triſtitiæ ſuæ causâ Artaxerxi & conjugi aſſidenti (quam Cteſiæ *Damaſpiam* fuiſſe putamus) expoſitâ, unà cum præfecturâ Judææ, ædificandæ Hieroſolymæ poteſtatem obtinet. [*Nehem.* II. 1,--6.] Indéque Septimanarum Danielis arceſſitur initium. [*Dan.* IX. 24, 25.] 4260 454

Nehemias literis & comitatu à Rege inſtructus, Sanballato Horonitâ Moabitidis & Tobiâ Ammonitidis Toparchâ fremente, Hieroſolymam pervenit, opus aggreditur, & inimicis illis cœptum irridentibus reſpondet. (*Nehem.* II. 7,--20.)

Perſarum duces in Ægypto, fluvii qui Proſopitidem inſulam cingebat alveo exſiccato, & aquâ per foſſas aliò aversâ, naves Athenienſium quæ ibi ſtationem habebant in arido ſtatuerunt, & inſulæ majorem partem continentem reddiderunt. Quamprimùm ergo claſſis in ſiccâ terrâ ſubſedit, Ægyptii timore perculſi, poſthabitis Athenienſibus, cum Perſis in gratiam redierunt. Athenienſes verò à ſociis deſtituti, ubi naves deinceps ad uſum incommodas viderunt, ſubjecto igne omnes concremarunt; ne in hoſtium poteſtatem venirent. Perſæ inde tranſgreſſi, Inſulam terreſtri prælio ceperunt: ſed Græcorum egregiâ audaciâ conſpectâ, & præteritis ſuorum cladibus æſtimatis, cum illis, quorum erant ſex millia & ampliùs, datâ fide ſunt pacti, ut abſque periculo incolumes Ægypto excederent, & domum quum liberet redirent. [*Thucyd. Diodor. Cteſias.*]

Hoc modo res Græcorum in Ægypto, cùm in ſextum annum extraxiſſent bellum, everſæ ſunt: & in poteſtatem Artaxerxis tota Ægyptus rediit, præter Amyrtæum, regem eorum qui in paludibus degunt. Hunc enim, & propter magnitudinem paludis, & quia gens illa bellicoſiſſima eſt Ægyptiorum, expugnare non potuerunt. [*Thucyd. lib.* 1.]

d. Eliaſhibus (filius Joiakimi, filii Jeſu ſive Jehoſhuæ) ſummus Sacerdos, & reliqui Judæi ſuo ordine, mœnibus Hieroſolymitanis conſtruendis ſtrenuè incumbunt. [*Nehem.* III.] à menſis quinti Ab die quarto incipientes; ut ex cap. VI. 15. colligitur.

Sanballatus & Tobias, unà cum Samaritis & aliis hoſtibus vicinis, cœptam urbis inſtaurationem primùm ludificantur: deinde, quum dimidiam muri partem extructam eſſe intelligunt, conſpirant & in ædificatores inſidias moliuntur. Quibus auditis, Nehemias Deum precatus diſciplinam militarem inſtituit, & inimicorum conatus eludit. [*cap.* IV.]

Nehemias expoſtulantem populum, ſervitutis, æris alieni, & bonorum oppignerationis onere liberari curat: & ipſe exemplo ſuo præiens de ſuo remittit, populum publicis oneribus ſublevat, & ſua cum ipſis communicat. [*cap.* V.]

Nehemias non ſolùm à Sanballato & aliis vicinis hoſtibus inſidiis appetitur, ſed etiam à pſeudoprophetis & falſis fratribus objecta impedimenta ſuſtinet. Quibus omnibus ſuperatis, 52 dierum ſpatio murus tandem perfectus eſt, menſis (ſexti) Elulis die 25; adverſariis tum exteris tum domeſticis fruſtrà ſeſe opponentibus. [*cap.* VI.]

Muri dedicatio, maximâ cum celebritate & lætitiâ, peragitur. [*cap.* XII. 27,--43.]

Nehemias officia domûs Dei recognoſcit, Urbi præſides inſtituit cuſtodiáſque ordinat; & conventu habito, Iſraëlitas reduces recenſet, ad Urbem incolis muniendam: qui omnes pro ſuis facultatibus Deo offerunt. [*cap.* VII.]

Quum Græcorum 50 triremes, in priorum ſociorum vicem ſucceſſuræ, in Ægyptum navigaſſent; ignaræ omnium quæ acta eſſent, ad Mendeſium Nili oſtium ſtationem habuerunt. Hos adorti ab terrâ Perſarum pedites, & in mari claſſis Phœnicum, majorem navium partem ſubmerſerunt: paucæ fugâ elapſæ ſunt. Ex priorum etiam illorum magno numero pauci per Libyam Cyrenem profugientes, incolumes, majore parte amiſsâ, evaſerunt. Hunc exitum habuit magna Athenienſium ſociorúmque in Ægyptum expeditio. [*Thucyd. lib.* 1.]

3551 *a.* In feſto Tubarum, menſis ſeptimi die primo, univerſo Judæorum populo Hieroſolymis congregato Lex Dei ab Ezrâ Sacerdote legitur & exponitur. Quâ auditâ, univerſi perculſi & in lachrymas ſoluti à Nehemiâ, Ezrâ, & Levitis qui eos docebant, eriguntur & ad feſtivam hilaritatem invitantur. [*Nehem.* VIII. 1, 2,--12.]

Die ſecundo, de dubiorum quorundam in lectione Legis occurrentium intellectu, à primoribus paternarum familiarum, Sacerdotibus ac Levitis, Ezra conſulitur. Feſtum tabernaculorum in tuguriis & ſcenis frondeis ſub dio, juxta Legem (*Levitic.* XXIII. 40.) obſervandum indicitur. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Die 15°. & ſex ſequentibus, Feſtum Tabernaculorum ſummo ſtudio & religione celebratur; & quotidiana libri Legis lectio per ſeptem dies habetur; octavo quoque interdicti die, pro ritu, (*Levitic.* XXIII. 36) obſervato. *Neque fecerant à diebus Joſuæ filii Nun tam celebriter filii Iſraël uſque ad diem illum: & fuit lætitia magna valdè.* [*Ibid.* 17, 18.] de quo Hebræi, in majoris ſui Chronici cap. 30. *Dici poteſt, quòd comparat ingreſſum Iſraëlitarum in terram diebus Ezræ, cum eorundem in eandem ingreſſu diebus Joſuæ. Quemadmodum diebus Joſuæ obligati ſunt ad decimas. annos Shemitæ ſive remiſſionis & Jubilæos, & ſanctificârunt muratas urbes: ſic in ſuo ingreſſu Ezræ tempore, aſtricti fuerunt legibus de decimis, de annis Shemitæ, de Jubilæis; ſanctificârunt urbes mœnibus cinctas, & vehementer lætati ſunt coram Domino.*

Die 24, Iſraëlitæ reduces, ſeparantes ſe ab omnibus alienigenis, reſipiſcentiam ſuam publicè profitentur: (*Nehem.* IX.) fœdereque cum Deo renovato, ad legis & cultûs ipſius obſervationem ſe obſtringunt; (*cap.* X.) atque illius præcepti ſpeciatim, (*Levit.* XXV. 4. *Deut.* XV. 1, 2.) de agrorum culturâ & debitorum exactione anno quoque ſeptimo intermittendâ. [*Nehem.* X. 31.]

Principes populi conſederunt Hieroſolymis: plebs verò reliqua ſortes conjecit, ut decima pars urbem ſanctam incoleret; præter eos, qui ſponte ſe obtulerunt ad habitandum in eâ. [*Nehem.* XI. *cum* I *Chronic.* IX.]

c. Megabyzus, Sartamâ Ægypti præfecto conſtituto, unà cum Inaro & Græcorum nonnullis ad Artaxerxem proficiſcitur: poſt datam fidem, nihil eos ab illo detrimenti paſſuros. Quod etiam 4261 453
à Rege, licèt Inaro ob Achæmenidem interemptum vehementer irato, ita obtinuit: ut mater illius *Ameſtris* (pro quâ *Amytis* nomen in Cteſiam hîc irrepſit) Inarum & Græcos, ipſúmque Megabyzum generum ſuum, ad pœnas expoſcens, repulſam pateretur. [*Cteſias.*]

3554 Athenienſes Cimonem imperatorem cum ducentis ſuis ſociorúmque navibus in Cyprum miſerunt. Ex his ſexaginta naves in Ægyptum, accerſitæ ab Amyrtæo rege in paludibus degentium, navigârunt: reliquæ Citium in Cypro oppugnârunt. [*Thucyd. lib.* 1.] Perſicis tum copiis 4264 450
præerant Artabazus & Megabyzus: quorum prior, claſſis prætor cum 300 triremibus ad Cyprum ſtationem habebat; poſterior terreſtribus copiis (quæ ad 300 hominum millia erant) præfectus, in Ciliciâ ſtativa habebat. [*Diodor. Sic. lib.* 12. *ad ann.* 3. *Olymp.* 82.]

Cimon legatos ad Templum Ammonis miſit, de re quâdam occultâ oraculum conſulturos. [*Plutarch. in Cimone.*]

3555 In Citii obſidione (ut author eſt Thucydides) deceſſit Cimon; vel ex morbo (ut Æmilius Pro- 4265 449
bus) vel (ut alii volunt) ex vulnere quod confligens cum barbaris accepit. Moriens monuit ſuos ut extemplò diſcederent; & mortem ſuam tegerent. Contigítque ut, nemine ſentiente neque hoſtium neque ſociorum, illi reverterentur incolumes ductu auſpiciíſque Cimonis (ut Phanedemus ait) dies jam triginta defuncti. Qui verò ad conſulendum oraculum miſſi fuerant, accepto ab Ammone reſponſo, quòd jam ipſe Cimon apud ſe eſſet; ad ſocios in Ægypto reverſi, ab eis didicerunt, eodem tempore Cimonem mortem obiiſſe. [*Plutarch. in Cimone.*]

Ex Ægypto redeunte Græcorum exercitu, qui Citium oppugnabant fame preſſi, obſidione ſolutâ, ad Salaminem Cypriam curſum tenuerunt: ubi cum Phœnicibus, Cypriíſque & Cilicibus, terrâ & mari congreſſi ſunt. In navali pugnâ, plurimas triremium demerſerunt, centum cum ipſis militibus ceperunt, cæteras ad Phœniciam uſque inſecuti ſunt. Perſæ verò cum parte

navium adhuc reliquâ in Ciliciam, ubi Megabyzus in caſtris exercitum continebat, refugerunt.
Sed Athenienſes citato illuc itinere profecti, expoſito in littus milite, prælio hoſtes adorti ſunt:
in quo Anaxicrates claſſis præfectus egregiè decertans, heroico mortis genere occubuit. Cæteri
prælio victores, magnâ ſtrage editâ, in naves ſe receperunt: & ſimul cum iis quæ in Ægyptum
ierant navibus, domum ſunt reverſi. [*Diodor. Sic. ad ann.* 3. & 4. *Olymp.* 82. *ex Thucydide correctus.*] Athenienſes verò in Ægypto triremes 200 unà cum ſupplementis, in Cypro 150 amiſiſſe, ſcribit Ælianus. [*Var. hiſtor. lib.* 5. *cap.* 10.]

Rex Artaxerxes ſuorum in Cypro clade auditâ, de bello conſilium cum amicis init. Ibi pax ut
ineatur cum Græcis ex uſu Reipublicæ eſſe decernitur. Per litteras ergo Ducibus & Satrapis bello Cyprico præfectis edicit, ut quibuſcunque poſſint conditionibus bellum cum Græcis componant. Artabazus itaque & Megabyzus legatos Athenas de pace verba facturos mittunt: in quorum conditiones cùm conſentirent Athenienſes; legatos & ipſi plenâ cum poteſtate mittunt,
quorum princeps erat Callias Hipponici filius. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 82.] Quo etiam tempore Argivi legatos Suſa miſerunt, qui Artaxerxem interrogarent, an amicitiam quam cum patre ejus Xerxe contraxiſſent putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtibus haberentur. Quibus
Artaxerxes, imò verò maximè perdurare reſpondit; nullàmque ſibi civitatem amiciorem putare quàm Argos. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 151.]

Pacis fœdus inter Athenienſes horúmque ſocios & Perſas his legibus eſt ſancitum. Ut Græcis
per Aſiam civitatibus univerſis libertate ac ſuo jure uti permittatur. Ne Satrapæ Perſarum trium
dierum itinere inferiùs ad mare deſcendant. Ne longâ navi intra Phaſelidem & Cyaneas excurratur; vel (ut apud Plutarchum habetur expreſſium) ne intra inſulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel roſtratam Rex haberet. Hæc ubi Rex & militiæ præfecti rata habuerunt; Athenienſes contrà jurârunt ſe in provincias Artaxerxis arma non expedituros. [*Diodor. ut ſupr.*]
Aram quoque pacis hâc de cauſâ perhibentur erexiſſe, ac Calliam qui eam legationem obierat
ſummis honoribus decorâſſe. [*Plutarch. in Cimone.*]

3556 Artaxerxes, importunæ matris precibus per quinquennium fatigatus, Inarum & Græcos tan- 4266 448
dem illi tradidit. Et Inari quidem corpus tranſverſum tribus crucibus ſuffixit Ameſtris: Græcis
verò quinquaginta.(nam plures capere non potuerat) capita amputavit. [*Cteſias.*] Inarum Libyæ regem, proditione captum, in crucem actum fuiſſe, refert Thucydides. Filium tamen illius
Thannyram, Perſarum beneficio, recepiſſe quem pater obtinuerat principatum, docet Herodotus. [*lib.* 3. *cap.* 15.]

Megabyzus, magno dolore ob Inari & Græcorum cædem affectus, ut ſibi in Syriam provinciam ſuam proficiſci liceret petiit. Huc etiam clàm præmiſit Græcos alios; ipſéque eò profectus
à Rege deſcivit: maximáſque copias coëgit, ex centum & quinquaginta millibus conſtantes.
[*Cteſias.*]

3557 Adversùs Megabyzum Oſiris cum ducentis millibus mittitur. Pugnâ confertâ Oſiris jaculo 4267 447
Megabyzum in femore percutit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò ſimiliter jaculo
Oſirin in femore, deinde & in humero vulnerat. Unde Oſirin ex equo cadere contigit: ſed eum
complexus Megabyzus, ſublatum ſervari juſſit. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro Artiphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. Itaque tandem viribus longè ſuperior evadit Megabyzus: & victoriâ potitus, magnam Oſiris curam gerit; eúmque ad Artaxerxem mittit, ipſum repetentem. [*Idem.*]

3558 Adversùs Megabyzum alter mittitur exercitus: duce Menoſtane (vel Menoſtate) filio Arta- 4268 446
rii ſatrapæ Babylonis & regis Artaxerxis fratris. Quibus inter ſe confligentibus, Menoſtanes in
humero à Megabyzo percutitur, & prætereà in capite, ſed non lethali vulnere, feritur. Fugam
deinde unà cum omnibus ſuis capit: & Megabyzus ſplendidâ potitur victoriâ. [*Idem.*]

Artarius primùm per legatos, deinde Artoxares Paphlagon eunuchus & Ameſtris Megabyzo
ſtudioſè conſilium dant, ut cum Rege paciſcatur. Miſſique ad eum, & ipſe Artarius, & Amytis
uxor, & Artoxares jam 20 annos natus, & Oſiris filius Petiſas, vix ut ad Regem proficiſcatur
perſuadent. Cui tandem reverſo Rex per nuncios veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet dare ſignificavit. Sed quum egreſſo ad venationem Rege, & eum adorto leone, Megabyzus belluam in pedes ſe erigentem jaculo percutiens interfeciſſet; ſuccenſens ei Rex quòd eam percuſſiſſet antequàm ipſe eam ullo ictu attigiſſet, caput abſcindi imperavit. Verùm Ameſtris & Amytis aliorúmque precibus remiſsâ ei mortis pœnâ, ad urbem Cyrtæ circa mare Rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd ſæpè pro Megabyzo liberiùs apud Regem
loquutus eſſet. [*Idem.*]

3559 Herodotus, quum Athenis libros ſuos in Concilio legiſſet, honoratus eſt: ut in Euſebii Chro- 4269 445
nico legitur. Ubi annotat Scaliger; ſcripſiſſe libros ſuos Herodotum ante profectionem in magnam Græciam, non in magnâ Græciâ, ut quidam putant. (Plinium hîc ſecuti; ut in anno ſequente videbimus.) Verùm nos belli Peloponneſiaci in hiſce libris mentionem factam animadvertimus; tum in lib. 7. cap. 137. tum in lib. 9. cap. 72. in quorum priore res geſta anno belli
illius ſecundo, in poſteriore quod anno 19°. Deceleæ eſt factum (poſt tempus in Euſebiano Chronico conſignatum 33°.) habetur commemorata. *Vid. infrà, ad ann. Mundi* 3596. & 3597.

3560 Olympiadis LXXXIV anno primo, Praxitele Athenis archonte, annis 12 ante bellum Pelo- 4270 444
ponneſiacum, Athenienſibus colonos in magnam Græciam ad urbem Thurium inſtaurandam
mittentibus, cum eis profectus eſt *Lyſias*, annum 15 ætatis tùm agens: [*Plutarch. & Dionyſ.
Halicarnaſſ. in vitâ Lyſiæ oratoris.*] & Herodotus, 41. qui licèt Halicarnaſſi in Cariâ natus
fuerit, *Thurii* tamen obtinuit poſteà cognomentum; διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας, *quòd
ſocium ſe deducendæ in Thurios coloniæ præbuiſſet*: ut in libro 14. habet Strabo. Acta verò eſt
jam dicta Olympias LXXXIV anno Romæ conditæ, juxta Varronis rationes, CCCX. quo,

Herodotum *Thurii in Italiâ condidiſſe hiſtoriam* ſcripſit Plinius, lib. 12. cap. 4. (ut ſuperiore anno notatum eſt.)

3562 Per Aſiam, Græciam, Siciliam, Italiam, Galliam, Hiſpaniam, & totum ferè terrarum orbem, alta pax erat. [*Diodor. Sic. ann.* 3. *Olymp.* 84.] 4272 442

Nehemias, quum 12 annis Judææ præfuiſſet, ab anno 20 uſque ad 32 Artaxerxis, rediit ad Regem. [*Nehem.* V. 14. *&* XIII. 6.]

Eo abſente, Eliashib Sacerdos præpoſitus cubiculo domûs Dei, affinitate cum Tobia contractâ, paravit ei in atriis Templi cubiculum magnum, in quo recondi ſolebant ſacra munera atque decimæ. Filius quoque Joiadæ, filii Eliashibi Sacerdotis ſummi (qui à jam dicto Eliashibo fuit diverſus) Sanballati Horonitæ gener eſt factus. Quæ cum aliis corruptelis, quæ occaſione abſentiæ illius irrepſerant, Nehemias cum novâ poteſtate Hieroſolymam reverſus poſteà ſeverè correxit. [*Nehem.* XIII.]

3563 Megabyzus, quum in exilio quinque annos eſſet commoratus, aufugit, ſe piſagan eſſe ſimulando (piſagas autem à Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini accedere licet) & ad uxorem Amytin domúmque proficiſcitur; & vix agnitus, per Ameſtrin & Amytin cum Rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum anteà, ſuæ menſæ participem facit. Et quum 76 vixiſſet annos, mortuus eſt: propter quod magno Rex eſt mœrore affectus. [*Cteſias.*] 4273 441

3564 Bellum inter Samios & Mileſios, ob Prienen, ortum eſt: anno poſt tricennalia Athenienſium & Lacedæmoniorum fœdera, ut ait Thucydides ſexto, (ineunte ſc.) Olympiadis verò LXXXIV, ut notat Diodorus, anno quarto (quaſi medio.) Priene urbs Cariæ eſt: quam & Samii & Mileſii ſibi vindicabant. Mileſii, bello inferiores, aſſumptis ex ipſis Samiis privatis quibuſdam qui novari ſtatum Reipublicæ cupiebant, Athenas profecti, de Samiorum injuriis conqueruntur. Quibus mandârunt illi, ut à bello quieſcerent, & apud ſe de controverſiâ diſceptarent. Quod cùm Samii facere recuſarent: bellum adversùs eos pro Mileſiis decernendum procuravit Pericles, in gratiam amaſiæ ſuæ Aſpaſiæ (nobilis illius meretricis, quam non tam ob ſummam formæ præſtantiam quàm ob ſingulares animi dotes mirè ille diligebat) quæ patre Axiocho quodam Mileti nata fuerat. Athenienſes igitur in Samum 40 miſſis navibus, duce Pericle, non magno negotio urbem in poteſtatem ſuam redegerunt, & optimatum gubernationem in popularem ibi converterunt. 4274 440

Statim verò poſt Periclis diſceſſum, gravis in Samo ſeditio orta eſt: aliis popularem ſtatum tuentibus, aliis optimatum adminiſtrationem magis probantibus. Qui ergo Democratiæ (noviter inductæ) adverſabantur, conſilio cum primoribus civitatis inito, in Aſiam ad Piſſuthnem Hyſtaſpis filium regis Perſarum Satrapam, qui Sardibus tùm imperitabat, profecti; ſocietate cum eo contractâ, & 700 circiter militum manu ab eo acceptâ, cum eis furtim noctu in Samum trajiciunt. Ubi à complicum ſuorum factione adjuti, urbe potiti ſunt: & apertos ſeſe hoſtes Athenienſium profeſſi, præſidium eorum & præfectos Piſſuthni donârunt. Quibus peractis, extemplò adverſus Miletum, Byzantiis quoque ad defectionem pertractis, expeditionem adornârunt.

Athenienſes, cognitâ Samiorum defectione, naves in Samum 60 trajiciunt: quarum 16 partim in Cariam Phœnicum navibus obviam ſunt miſſæ, partim in Chium ac Lesbum, ut auxilia inde evocarent; reliquæ 44 cum Pericle militiæ duce & novem collegis manſerunt. Samii, revocatis 20 navibus militem portantibus, quas ad Miletum oppugnandam miſerant, & 50 aliis adjunctis, cum 44 Athenienſium navibus ad Tragiam inſulam congreſſi, ſuperati ſunt. Inde, quum Athenis 40 naves & Chiorum Lesbiorúmque 25 auxilio veniſſent, Athenienſes egreſſi in terram, & ibi quoque ſuperiores facti, portum occupârunt, triplicique urbem muro cingentes, à mari navibus clauſerunt.

Paucis interjectis diebus, Pericles, acceptis ab Cauno Cariâque nunciis, quòd Phœnicum contra ſe naves venirent, quas Perſæ auxilio Samiis mittebant, parte copiarum ad obſidionem relictâ, 60 ex ſtatione naves aſſumpſit, maturatóque illuc itinere contendit. Steſagoras quoque ex Samo cum quinque navibus, & alii in Phœnicum occurſum tendebant.

Samii, diſceſſum Periclis idoneum ſibi tempus attuliſſe conſiderantes, quo reliquas ejus naves invaderent, hortatu & ductu Meliſſi Ithogenis filii, ſummi Philoſophi, eruptione ſubitò factâ, caſtra Athenienſium intuta neglectáque invadunt; præſidiariiſque navibus demerſis, cum reliquis acie congreſſi, eas ſuperant. Hinc mari vicino 14 dies potiti, exportabant & importabant quæcunque volebant.

Pericles, ſuorum clade auditâ, ſine mora regreſſus; claſſem numeroſam ac validam contrahit. Cúmque ſubitò 40 naves Thucydides Agnónque & Phormio, 20 Tlepolemus & Anticles ab Athenis adduxiſſent, 30 quoque Chii & Mitylenæi miſiſſent; jam magnis inſtructus copiis, Meliſſo acie fuſo, obſidionem terrâ maríque intentat, aſſiduíſque urbem oppugnationibus fatigat. Obſidionales machinæ, arietes videlicèt & teſtudines, ab Artemone Clazomenio primùm ibi inventæ fuiſſe dicuntur: quem Artemonem Mechanicum cum Artemone Periphoreto, cujus in verſibus ſuis (apud Athenæum, libro 12) meminit Anacreon, perperàm confudit Ephorus hiſtoricus. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 84. *&* *Plutarch. in Pericle.*]

3565 Nono menſe Samii ſeſe dediderunt; dejectis muris, datis obſidibus, traditis navibus, impenſas belli præfinito temporis ſpatio ſoluturi. Convenerunt & Byzantini, ut, ſicut priùs, Athenienſibus ſubjecti eſſent. [*Thucyd. lib.* 1.] 4275 439

3566 Archæanactidis in regno Boſphori Cimmerii ſucceſſit Spartacus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 85.] 4276 438

3571 Spartacus mortem obiit: quem regnaſſe annos XVII, apud Diodorum Siculum ad annum 4 Olympiadis 86, VII verò, apud eundem, ad annum 3 Olymp. 85, legimus; quum interſtitium inter utrumque annum Olympiacum, initio & fini ejus aſſignatum, quinque vel (utroque 4281 433

incluſo

incluſo termino) ad ſummum ſex regni annos nobis exhibeat. Spartaco verò in regno Boſphori ſucceſſit Seleucus.

3572 Athenis, anno præturæ Apſeudis & 4° Olympiadis LXXXVI propè completo, Meton Solſtitium æſtivum obſervavit die 21 Ægyptii menſis Phamenoth, (ſive Junii Juliani 27) tempore matutino. [*Ptolem. magn. Syntax. lib. 3. cap. 2.*] Deinde Enneadecaëteridem ſuam, ſive Cyclum lunarem 19 annorum inſtituit. [*Diodor. Sic. ann. 4. Olymp. 86.*] à Novilunio ſolſtitium illud proximè ſecuto, ſive Julii Juliani die 15°, initium illius deducens. 4282 432

3573 A Cyrenæis occiſus eſt Arceſilaus, octavus eorum rex: ille qui 31 Pythiadem (anno 3 Olympiadis LXXIX) curru vicit; à Pindaro in Odâ IV & V celebratus. Cui ſuccedere conatus filius, à Cyrenæis repulſus eſt: & in Heſperidas inſulas ſe conferens, ibi defunctus eſt. Atque ita Cyrenaicum regnum, quod 200 annis duraverat, quatuor Battis ac totidem Arceſilais (juxta Delphicum oraculum, ab Herodoto commemoratum, *lib. 4. cap. 163.*) alternatim ſibi ſuccedentibus, finitum eſt. [*Scholiaſt. Pindari, in Od. 4. Pythion.*] 4283 431

Ad finem decurrente anno primo Olympiadis LXXXVII, cùm duo tantùm menſes magiſtratus Pythodori Athenienſis archontis ſupereſſent; ineunte vere, cœptum eſt geri inter Lacedæmonios & Athenienſes bellum Peloponneſiacum: in quo, Athenienſium partibus ſe adjunxerunt Aſiatici maris accolæ, Cares, Dorienſes, Iones, Helleſpontii & omnes Inſulani, exceptis qui Melum & Theram inhabitabant. Legationes verò utrique ad Artaxerxem Regem Perſiæ deſtinabant; ſubſidium ab eo expetentes. [*Thucyd. lib. 2.*]

Initio hujus belli, tres nobiles hiſtorici vixerunt; Hellanicus 65, Herodotus 53, & Thucydides 40 annos natus: ut ex Pamphilæ libro XI refert A. Gellius. [*lib. 15. cap. 23.*] quorum poſtremus belli hujus hiſtoriam, uſque ad annum 21, per æſtates & hyemes diligenter pertexuit; ab initio veris æſtatem, ab initio autumni hyemem inchoans.

Primâ hujus belli æſtate, tanta poſt meridiem Solis eclipſis contigit, ut ſtellæ conſpectæ fuerint. [*Thucyd. lib. 2.*] Unde terror, ut prodigio oblato magno, inceſſit omnes. Pericles verò navis ſuæ gubernatorem trepidum & ſtupentem cernens, chlamydem objecit oculis ejus; tectúmque interrogavit numquid horrendi id eſſet, aut portenderet gravius? Abnuente eo: Quid autem, inſit, inter hoc & illud intereſt; niſi quatenus illud quod caliginem invexit, chlamyde eſt grandius? [*Plutarch. in Pericle.*] & quæ à præceptore ſuo Anaxagorâ pertinentia ad Solis & Lunæ curſum acceperat, diſſeruit: nec ulterius trepidare cives ſuos vano metu paſſus eſt. [*Valer. Maxim. lib. 8. cap. 11.*] Hoc autem anno, tertio die Auguſti, horâ poſt meridiem quintâ, ad 10 circiter digitos Solem Athenis fuiſſe obſcuratum, Aſtronomicus etiam calculus demonſtrat.

3574 Peſtis horrenda, in Æthiopiâ primùm orta, inde Ægyptum Libyámque & maximè regis Perſarum regiones pervagata, Athenas ſecundâ belli æſtate graviſſimè afflixit. [*Thucyd. lib. 2.*] Genus morbi hiſtoricè deſcripſit (qui & ipſe eo morbo laboravit & alios laborantes vidit) Thucydides: medicè (qui ei curando tùm præſens operam præſtitit) explicavit Hippocrates, (*libro 3. Epidem. ſect. 3.*) poëticè verò (qui longo poſt tempore vixit) depinxit Lucretius. 4284 430

In Colophoniorum oppido Notio domeſticâ ſeditione ortâ, Itamanes & Medi ab altera factione accerſiti ſuperiorem partem urbis occuparunt. [*Thucyd. lib. 3.*]

Extremâ æſtate, Ariſteas Adimanti filius Corinthius, & Lacedæmoniorum legati, Aneriſtus, & Nicolaus, & Pratodemus, ac Tegeates Timagoras, ſuóque nomine Polis Argivus, in Aſiam ad Artaxerxem euntes, ut ab eo pecuniam ad bellum auxiliáque compararent; in Thraciam priùs ad Sitalcem regem Terei filium pervenerunt. Sed cùm inde trajicere Helleſpontum cogitarent ad Pharnacem Pharnataci filium, per quem ad Artaxerxem deducerentur; à Sadoco Sitalcis regis & Nymphodoro Abderitâ Pythei filio proditi, Athenas deportati ſunt. Quò poſtquàm venerunt, indemnatos & dicere etiam quædam conantes, Athenienſes eâdem die omnes necaverunt, & necatos in foſſas conjecerunt. [*Thucyd. lib. 2. cum Herodoto, lib. 7. cap. 137.*]

3575 *a.* Sequente hyeme, Athenienſes ſex naves in Cariam, duce Meleſandro, ablegârunt: ut & pecunias in illis regionibus exigerent, & prædones tollerent, qui ex Peloponneſo exeuntes infeſtare ſolebant naves onerarias, ex Phaſelide Phœnicéque & illâ continente navigantes. Meleſander verò cum Athenienſium navalibus copiis & ſociis egreſſus in Lyciam, acie victus, ipſe cum parte exercitûs interfectus eſt. [*Thucyd. lib. 2.*]

Seleucus in Boſphoro Cimmerio regnare deſiit; quum annis quatuor principatum illum obtinuiſſet. [*Diodor. ad. ann. 4. Olymp. 86.*] Poſt quem regnâſſe videtur Spartacus II. annis 22. 4285 429

3576 Pericles mortuus eſt, anno 4. Olympiadis LXXXVII. [*Diodor. lib. 12.*] poſt inchoatum bellum Peloponneſiacum (cujus ipſe præcipuus author fuerat) annis 2 & menſibus 6. [*Thucyd. lib. 2. * Ariſtid. Orat. Platon. 2. **] quum 40 annis Reipublicæ Athenienſium præfuiſſet. [*Cicero, lib. 3. de Oratore; & Plutarch. in Pericle.*] 4286 428

Anaxagoras Clazomenius, Periclis præceptor, mortem obiit; cùm annos 72 vixiſſet: Olympiade LXX natus, & anno primo Olympiadis LXXVIII (lege, LXXXVIII) mortuus; ut ex Apollodori Chronicis refert, in illius Vitâ, Laërtius; ubi etiam addit; Lampſacenos eum honorificè ſepeliviſſe, hoc etiam (quod apud Ælianum quoque legitur, *lib. 8. Var. hiſtor. cap. ult.*) appoſito Epitaphio. 4286 428

Ἐνθάδ' ὁ πλεῖστον ἀληθείας ἐπὶ τέρμα περήσας
Οὐρανίου κόσμου κεῖται Ἀναξαγόρας.
Hic jacet ille, cui rerum patuere receſſus
Atque arcana poli, magnus Anaxagoras.

3577 Hyeme quarti anni belli Peloponneſiaci, Athenienſes naves duodecim, quæ ab ſociis tributum exigerent, ablegârunt, duce Lyſicle cum quatuor collegis. Is cùm hinc inde obeundo pecunias exigeret, dum Cariam ex Myunte per Mæandrium campum uſque ad Sandium collem

 transgre-

tranſgreditur; Cares Anxitæque ex inſidiis coorti, cum cum magnâ parte exercitûs deleverunt. [*Thucyd. lib.* 3.]

4287 427 Alcidas claſſis Lacedæmoniorum præfectus, ad Myoneſum Teiorum promontorium appellens, Græcorum Aſiaticorum captivos pleroſque quos in navigando interceperat, peremit. Quum verò Epheſum attigiſſet, Samiorum qui ex Aitæis erant legati ſupervenientes, non ritè eum Græciam liberare dixerunt, ſi eos interficiat, qui neque arma contra ipſum tuliſſent, neque hoſtes eſſent, ſed tantùm Athenienſium neceſſariò ſocii fuiſſent. Quibus ille perſuaſus, reliquos dimiſit. [*Id. ibid.*]

Seditione iterùm inter veteres cives, qui in inferiore parte urbis Notii habitabant, & eos qui illuc fugerant, ortâ: alteri à Piſſuthne (Lydiæ Satrapâ) auxiliis Arcadum & barbarorum acciti, muro ſe interſepſerunt; atque iis qui Colophoniorum ſuperiorem urbem tenentes Medorum partis erant ſeſe adjungentes, unam Rempublicam fecerunt. Alteri verò, cùm ſe clam iſtis ſubduxiſſent, & exularent, Pachetem Athenienſium ducem accerſierunt. Is vocato ad colloquium Hippiâ, Arcadum qui in munitione erant Duce à Piſſuthne conſtituto, datâque fide ut, ſi inter eos non conveniret, ſalvum & incolumem intra muros reſtitueret: poſtquàm exivit, extemplò in cuſtodiam eum, ſine vinculis tamen, tradidit. Inde munitionem repentè capit, & ex inopinato Arcadas barbaróſque qui intus erant interimit: ipſúmque poſtremò Hippiam, ut ſpoponderat, introducit, introductum verò comprehendit, ſagittíſque configit. Notium Colophoniis, præterquàm qui Medorum partis fuerant, reſtituit. Poſteà colonos illuc Athenienſes miſerunt, & ſuis legibus urbem adminiſtrârunt; undique per omnes civitates Colophoniis civibus conquiſitis. [*Thucyd. lib.* 3. *Polyæn. Stratagem. lib.* 3.]

3579 4289 425 *c.* Arraxerxes Artaphernem Perſam ad Lacedæmonios legatum miſit, cum Epiſtolâ literis Aſſyriis ſcriptâ: in quâ, inter alia multa, quænam ipſorum voluntas, quíve animus eſſet, non potuiſſe ſe aſſequi ſignificavit. Nam & legatos venire multos, & nullius tamen cum cæteris verba conſentire: quòd ſi ſuam aperire mentem velint, cum hoc Perſâ mitterent aliquos. [*Thucyd. lib.* 4.]

d. Artaxerxes vitâ exceſſit: eique filius Xerxes in imperio ad unum duntaxat annum ſucceſſit. [*Diodor. Sicul. ann.* 4. *Olymp.* 88.] Cujus mater Damaſpia, eodem ipſo die quo Xerxes, (vel Artaxerxes maritus potiùs; ut ſequentia indicant) è vitâ diſceſſit. Bagorazus verò eunuchus cadaver patris & matris in Perſiam tulit. [*Ctefias.*]

3580 *a.* Hyeme anni 7 belli Peloponneſiaci, Ariſtides, Archippi filius, unus ex præfectis navium quæ tributi ab ſociis colligendi causâ Athenis miſſæ fuerant, Artaphernem Perſam legatum ab Artaxerxe ad Lacedæmonios euntem, Eione ad Strymonem fluvium comprehenſum, Athenas advexit. Athenienſes verò Artaphernem triremi miſerunt Epheſum, & ſuos unà legatos. Qui cùm illic audiſſent Artaxerxem mortem nuper obiiſſe, domum redierunt. [*Thucyd. lib.* 4.]

4290 424 *b.* Principio inſequentis æſtatis, Solem ex parte defeciſſe, libro 4. narrat Thucydides; à Veris principio, ut ſolet, Æſtatem inchoans. Martii enim Juliani die 21, ad finem tendente anno 4. Olympiadis LXXXVIII, ante meridiem Solem ultra dimidiam diametri partem obſcuratum fuiſſe, calculus Prutenicus oſtendit.

Exules Mitylenæorum (poſt captam ab Athenienſibus Mytilenen) aliorúmque Lesbiorum magno numero coacti, & auxiliis ex Peloponneſo mercede conductis, Rhœtium ceperunt: acceptíſque duobus millibus ſtaterum Phocaicorum, urbem inviolatam ſuis reſtituerunt. Inde Antandrum motis copiis, urbem proditione occupârunt. Conſtituerant enim cùm reliquas, quæ Actææ appellantur, urbes (quas Mitylenæi priùs coluerant, tunc verò Athenienſes tenebant) tum maximè Antandrum, liberare: quâ firmatâ, cùm naves ibi ædificare, ob lignorum copiam & Idam propinquam, poſſent: his alióque apparatu, ſe Lesbum inde propinquam infeſtare, inde Æolica quæ in continente eſſent oppida, in poteſtatem redigere poſſe ſperabant. [*Thucyd. lib.* 4.]

c. Erant tunc in Helleſponto *Ariſtides* & *Demodocus* (*Symmachum* appellat Diodorus) præfecti navium Athenienſium ſtipendium ab ſociis exigentium; *Lamacho*, qui tertius erat, in Pontum cum navibus 10 provecto. Illi, ubi Mitylenæos Antandrum communire velle accepiſſent; ex ſociis exercitu coacto, illò navigant, hoſtes ab Antandro egreſſos acie fundunt, & oppido iterùm potiuntur. Lamachus verò qui in Pontum ierat, quum in Heracleotide fluvium Calecem (Cachetem Diodoro dictum) ſubiiſſet; relictis in eâ ſtatione navibus, agros Heraclienſium (qui, ob amicitiam regis Perſici, collationem tributi abnuerant) populatus eſt. Sed cùm magna vis imbrium effuſa eſſet, & amnis violento aquarum impetu ſe præcipitaret; navibus ad confragoſa littorum loca illiſis claſſem cum majore parte exercitûs amiſit. Itaque cùm neque mari poſſet amiſſis navibus, neque terrâ auderet cum parvâ manu inter tot ferociſſimas gentes reverti; Heraclienſes honeſtiorem beneficii quàm ultionis occaſionem rati, inſtructos commeatibus auxiliíſque dimiſerunt: bene agrorum ſuorum populationem impenſam exiſtimantes, ſi quos hoſtes habuerant, amicos reddidiſſent. Lamachus autem, cum reliquis quos habebat militibus, terrâ per vicinos Thraces, qui trans mare in Aſiâ ſunt, Chalcedonem pervenit. [*Thucyd. lib.* 4. *Diodor. lib.* 12. *Juſtin. lib.* 16. *cap.* 3.]

d. Quum Xerxes in quodam feſto ebrius eſſet, atque in regiâ ſuâ dormiret; frater ejus Secundianus (ex Alogunâ Babyloniâ ſuſceptus) & Pharnacyas eunuchus ingreſſi, eum interfecerunt. [*Ctefias.*]

Secundianus, Sogdianus aliis dictus, imperio potitus eſt menſibus 7, ut habet *Diodorus* (ad annum 1 Olymp. 89.) vel menſibus 6 & diebus 15, ut *Ctefias.*

Secundianus jampridem cum Bagotazo eunucho ſimultatem exercens, ex eo quod circa patris

cada-

cadaver abſque conſilio ſuo egerat criminis prætextu arrepto, lapidibus obrui imperavit. Quod
factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamvis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominùs
ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio proſequebatur. [*Cteſias.*]
3581 *a.* Ochus (quem pater Artaxerxes Hyrcanorum præfectum conſtituerat) à fratre ſuo Secun- 4291 423
diano accerſitus, venturum ſe promittit; ſed minimè venit: & hoc ab eo ſæpiùs fit. Tandem
Ochus multo ſe munit exercitu, & regnum occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secundia-
ni præfectus ab eo ad Ochum defecit, deinde Arxanes Ægypti ſatrapa, Artoxares quoque ex
Armeniâ ad eum venit; ipſique invito cidarim impoſuerunt. [*Idem.*]
b. Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur: qui dolis juramentíſque, monitu Pa-
ryſatidis (ſororis ſuæ ſimul & uxoris) Secundianum tentat. Secundianum verò Menoſtanes
(qui præcipuum inter eunuchos apud eum locum tenebat) diligenter hortabatur ne crederet
ejus juramentis, neque cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominùs Secundianus
perſuadetur & capitur, & in cinerem conjectus moritur. [*Idem.*] De quo ſupplicii genere, vid.
ſuprà ann. Mund. 3485. b. & [II. *Maccab.* XIII. 5, 6.]
Interfecto Secundiano ſive Sogdiano, ſolus regnat Ochus, Darius Nothus appellatus: ad fi-
nem decurrente anno 1. Olympiadis LXXXIX; ut ex Thucydidis libro 8°, & Diodori Siculi 12°;
intelligitur.
3582 Deliis ab Athenienſibus patrio ſolo expulſis, Pharnaces Adramyttium in Aſiâ incolendam 4292 422
dedit. [*Thucyd. init. lib. 5. Diodor. ann. 3. Olym. 89.*]
3583 Athenienſes, Delphico oraculo moniti, Deliis inſulam ſuam reſtituerunt. [*Thucyd. lib.* 5.] 4293 421
3588 Byzantini & Chalchedonii, adjunctis etiam Thracibus, magno cum exercitu in Bithyniam tra- 4298 416
jiciunt: agríſque pervaſtatis, multíſque oppidulis per vim expugnatis, facinora ſupra modum
crudelia perpetrârunt. Magno enim captivorum agmine ex viris, mulieribus & pueris collecto;
ad unum omnes promiſcuè jugulârunt. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 91.*]
3589 *a.* Jubilæus XXI. quem poſtremum Veteris Teſtamenti Prophetæ viderunt. Neque enim lo-
cus [*Nehem.* XII. 22.] de Dario ultimo accipiendus eſt, ſed de Dario Notho: cujus tempore
ſummum Pontificatum poſt patrem *Joiadam* (*Judam* Joſepho dictum) obtinuiſſe *Johananem*,
(qui & *Johannes* & *Jonathan* appellatus eſt) & *Jadduam* ejuſdem filium Pontificatûs hære-
dem fuiſſe natum; Nehemias innuit. [*c* XII. 22, 23.] Verùm iſtorum obiter tantùm ille me-
minit: cùm juſtam hiſtoriam intra imperii Artaxerxis Longimani (patris hujus Darii) terminos
contineat: de quo Joſephus, libro primo contra Apion. *A morte Moſis uſque ad Artaxerxem
Perſarum regem, qui fuit poſt Xerxem, Prophetæ ſuorum temporum res geſtas in tredecim libris
conſcripſerunt. Ab Artaxerxe verò uſque ad noſtrum tempus, ſingula quidem conſcripta, non
tamen prioribus ſimili fide ſunt habita, eo quòd non fuerit certa ſucceſſio Prophetarum.* Et Eu-
ſebius, in Chronico: ad annum Artaxerxis hujus 32; in quo Nehemiæ continua hiſtoria deſi-
nit. *Hucuſque Hebræorum divina ſcriptura annales temporum continent. Ea verò, quæ poſt
hæc apud eos geſta ſunt, exhibemus de libro Maccabæorum, & Joſephi & Africani ſcriptis; qui
deinceps univerſam hiſtoriam uſque ad Romana tempora proſecuti ſunt.*
Ultimum verò Prophetarum Malachiam Nehemiæ fuiſſe σύγχρονον, ex eo colligunt: quòd
non hortetur populum ad ædificationem Templi, ut *Haggæus* & *Zacharias* fecerunt; ſed ex-
tructo jam Templo, eas reprehendat corruptelas, quas tempore ſecundæ ſuæ præfecturæ apud
Judæos ſe deprehendiſſe, in poſtremo libri ſui capitulo Nehemias indicat; conjugia nimirùm
cum alienigenis inita, [*cap.* II. 11.] decimarum detentionem, [*c.* III. 8.] & divini cultûs de-
pravationem. [*c.* I. 13. II. 8.] Et quia deinceps ſolita Prophetarum ſucceſſio non erat expe-
ctanda, extremis prophetiæ ſuæ verbis populum Malachias hortatur, ut Legi Moſis conſtan-
ter adhæreat, uſque dum exhiberetur ſummus Eccleſiæ Propheta *Chriſtus*; cujus præcurſor
Johannes Baptiſta venturus eſſet *in ſpiritu & virtute Eliæ, ut converteret corda patrum in fi-
lios, & rebelles ad prudentiam juſtorum.* [*Malach.* IV. 4. *collat. cum Luc.* I. 17. *Matth.* XI.
14. & XVII. 12.] Quò ſpectat & illa Eccleſiæ vox, apud Hieronymum. [lib. 13. Commentar.
in *Eſai. cap.* XLIX.] *Poſt Aggæum & Zachariam & Malachiam, nullos alios Prophetas uſ-
que ad Johannem Baptiſtam videram.* Vid. I. Maccab. IV. 46. & IX. 27. & Auguſtin. de Civ.
Dei, lib. 17. cap. 24.
Prophetis ſucceſſiſſe Viros Synagogæ magnæ, initio libri *Pirke Aboth* legimus: licèt Judæi
poſteriores in horum numerum ipſos etiam Prophetas, *Haggæum*, *Zachariam* & *Malachiam*
referant; & *Ezram* caput Synedrii hujus conſtituant.
3590 Piſſuthnes Lydiæ Satrapa à Dario rege defecit; & adversùs eum Tiſſaphernes, Spitradates 4300 414
& Parmiſes miſſi ſunt. Piſſuthnes verò adversùs eos tendit; ſecum habens Lyconem Athe-
nienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed Regis duces pecuniis Lyconem Græcóſ-
que captârunt; & ut à Piſſuthne deſciſcerent, perſuaſerunt. Deinde Piſſuthni fide datâ, &
ab eo acceptâ, eum ad Regem duxerunt: qui eum in cinerem conjecit, ejúſque Satrapiam Tiſ-
ſapherni tradidit. Lycon autem & urbes & regiones mercedem proditionis accepit. [*Cteſias.*]
Ægyptum à Perſis receſſiſſe, & regnaviſſe ibi *Amyrtæum* Saitem annis 6. notat Euſebius in
Chronico: qui *Amyrtæus* ille fuiſſe videtur, cujus meminit Herodotus lib. 2. cap. 140. & lib. 3.
cap. 15. ubi plurimis malis Perſas eum affeciſſe ſignificat.
3591 Æſtate 19. belli Peloponneſiaci, cùm Nicias noctu Athenienſium exercitum Syracuſis clàm 4301 413
eſſet abducturus; Lunæ defectio in medio menſis Metagitnionis (*Auguſti* Juliani die 27, horâ
poſt meridiem circiter 10) oborta eſt: cujus conſpectu ille territus, dilato abnavigationis tem-
pore, & ſe & exercitum perdidit. [*Thucyd. lib. 7. Polyb. lib. 9. Diodor. Sic. ann. 4. Olymp.* 91.
Plin. lib. 2. cap. 12. Plutarch. in Niciâ, & in lib. de Superſtitione.]
Inſequente hyeme, duo Darii in orâ maritimâ minoris Aſiæ præfecti, Tiſſaphernes Lydiæ &

Pharna-

Pharnabazus Pharnabaci filius Helleſponti Satrapa, quò ex Græcis provinciarum ſuarum urbibus tributum Regi pendi ſolitum, quod Athenienſes ſolvi prohibuerant, recuperarent; ut ab Athenienſibus deficerent, eas ſolicitàrunt: ſimúlque Peloponneſios ad bellum contra eos gerendum inſtigantes, ut ſocietatem cum Rege quamprimùm Lacedæmonii inirent laboràrunt. Debilitatis etiam hoc modo in Aſiâ viribus Athenienſium, quorum auxilio fretus Piſſuthnes à Rege defecerat, Amorgen filium illius ſpurium, qui circa Cariam arma ceperat, ſperabat Tiſſaphernes, ut ei ab Rege præceptum erat, aut vivum adducturum aut interfecturum. Cùm Chios igitur & Erythræos paratos ad rebellandum cerneret, unà cum illorum legatis ſuum etiam, ad negotium communi conſilio promovendum Lacedæmonem miſit. [*Thucyd. lib.* 8.]

Sub idem tempus Calligetus Laophontis & Timagoras Athenagoræ filius (Megarenſis ille, hic Cyzicenus, ſuâ uterque patriâ extorris) Cyzicenorum nomine à Pharnabazo, cujus hoſpites erant, Lacædemonem venerunt; ut naves ab eis, quas in Helleſpontum deducerent, impetrarent. Hæc ſeorſim utriſque, Pharnabazi & Tiſſaphernis legatis, agentibus; magnum inter Lacedæmonios ſtudiorum certamen exarſit: his ut in Ioniam & Chium, illis ut in Helleſpontum claſſis priùs mitteretur, perſuadere nitentibus. Sed tandem Chiorum & Tiſſaphernis apud Lacædemonios maximè valuit petitio. Alcibiade quoque Cliniæ filio cauſam eorum adjuvante; qui, capitis ab Athenienſibus ſuis damnatus, apud Endium ephorum paternum hoſpitem tùm degèbat. Erythræis igitur & Chiis in ſocietatem receptis; quadraginta, quæ eis mitterentur, naves decretæ ſunt. Calligetus autem & Timagoras, Pharnabazi & Cyzicenorum nomine, ad claſſem quæ in Chium mitteretur inſtruendam nihil contulerunt; 25 talenta, quæ ſecum ad naves conducendas attulerant, dare nolentes: quia propriâ poſteà claſſe navigare ipſis in animo erat. [*Id. ibid.*]

3592 *b.* Æſtate 20 belli Peloponneſiaci, ab Endio cæteríſque Ephoris Alcibiades Athenienſis & Chalcideus Lacedæmonius cum quinque navibus in Ioniam miſſi, ut urbes ibi Græcas ab Athenienſium ſocietate averterent, Corycum approperato itinere attigerunt. Eorúmque ſuaſu, Chii primùm, deinde & Erythræi, ab Athenienſibus apertè defecerunt. Exin tribus navibus Clazomenas provecti, eas quoque ad defectionem pertraxerunt. Clazomenii protinùs in continentem tranſgreſſi, caſtellum condiderunt; quò perfugium ſibi eſſet, ſi quà ex parvâ inſulâ, quam tenebant, cedere cogerentur. Sic omnes quicunque defectionis participes erant, ſummo ſtudio ſe communire bellúmque apparare cœperunt. [*Thucyd. lib.* 8.] 4302 412

Strombichides Athenienſium dux Samum cum octo navibus adveniens, illinc ſumptâ unâ Samiâ, Teum trajecit; ejúſque incolis ne quid moliri vellent perſuaſit. Eòdem & Chalcideus cum 23 navibus advenit: aderátque ei Clazomeniorum atque Erythræorum peditatus. Teii peditatum illum quum à principio excipere noluiſſent, poſt Athenienſium fugam introduxerunt: qui expectato aliquandiu Chalcideo ab inſecutione Athenienſium needum revertente, murum quem mediterranea versùs ad urbem Athenienſes extruxerant demolitus eſt, adjuvantibus eum aliquot qui ſupervenere barbaris, duce Tage Tiſſaphernis proprætore. Chalcideus Alcibiadéſque ad Samum uſque Strombichidem perſecuti, aſſumptis navibus Chiis 20, Miletum navigârunt: eámque Alcibiadis præcipuè operâ, quòd ei familiaritas cum primoribus Mileſiorum intercederet, ad defectionem induxerunt. Eos inſecuti cum 18 navibus Athenienſes, quum à Mileſiis non reciperentur, in Ladam inſulam è regione ſitam appulerunt. [*Ibid.*]

Statim poſt Mileſiorum defectionem, prima Lacedæmoniorum cum rege Perſarum ſocietas per Tiſſaphernem & Chalcideum facta eſt: eà conditione, ut quaſcunque regiones aut urbes Rex jam poſſideret, ejúſque majores poſſederunt, in Regis ditione manerent. [*Ibid.*]

Confeſtim inde Chii cum decem navibus, ut quid Mileti ageretur cognoſcerent & ſimul ad defectionem civitates ſolicitarent, Anæam (in Cariâ) vela dederunt. A Chalcideo autem nuntio ut redirent accepto, quoniam Amorges (Piſſuthnis filius) terrâ militem adduceret, ad Dioshieron (Ioniæ oppidulum) navigârunt. Ibi conſpectis ſexdecim navibus, quibus poſt Thraſyclem Diomedon ab Athenis exierat; Chii cum unâ navi Epheſum, cum reliquis Teum diffugerunt. Sed earum quatuor ab Athenienſibus interceptæ ſunt, vacuæ tamen, hominibus priùs in terram elapſis: reliquæ urbem Teiam tenuerunt. Poſthæc cùm in Samum Athenienſes abiiſſent; Chii cum reliquis navibus & pedeſtribus ſimul copiis digreſſi, Lebedum & Eras (in Ioniâ) ad defectionem pertraxerunt. [*Ibid.*]

Poſtcaquàm ab Teo pedeſtres Chiorum copiæ abſceſſerunt, Tiſſaphernes cum exercitu adveniens, diruto Tei, ſi quid reliquum erat, muro, abiit. Digreſſo eo, paulò pòſt Diomedon cum decem navibus Athenienſium advenit; cúmque Teiis, ut ſe quoque reciperent, paciſcitur. Et illinc profectus Eras, quum urbem adortus expugnare non poſſet, abſceſſit. [*Ibid.*]

Athenienſes, capto Clazomeniorum in continente caſtello, ipſos in urbem ſuam, quæ in inſulâ erat, remigrare coëgerunt; præter defectionis authores, qui Daphnuntem conceſſerant. Sic in fidem Athenienſium Clazomenæ reverterunt. [*Ibid.*]

c. Eâdem æſtate naves 20 Athenienſium, quæ in Ladâ inſulâ adversùs Miletum in ſtatione fuerant, ad Panormum Mileſii agri excenſione factâ, Chalcideum Lacedæmonium præfectum cum paucis occurrentem obtruncârunt. Hinc tertiâ diſcedentes die trophæum erexerunt: quod Mileſii, tanquam ab iis poſitum qui regione haud quaquàm potiti fuiſſent, dejecerunt. [*Ibid.*]

Extremâ æſtate, 1500 Athenienſes gravis armaturæ, & 1000 Argivi, totidémque ex ſociis, navibus 48, Phrynicho & Onomacle & Scironidâ ducibus, Athenis tranſmiſerunt in Samum; indéque ad Miletum tranſgreſſi, caſtra poſuerunt. Adversùs eos egreſſi, Mileſiorum 800 gravis armaturæ milites, Alcibiades cum iis quos Chalcideus adduxerat Peloponneſiis, auxilia item Tiſſaphernis peregrina quædam, ipſéque Tiſſaphernes cum ſuo equitatu; prælium cum Athenienſibus & eorum ſociis committunt. Argivi qui primam aciem in ſuo cornu tenebant,

nimiùm

nimiùm viribus ſuis fiſi, à Mileſiis (quos ut Ionas, contempſerant) fugati, paulò minùs trecentos ex ſuis deſiderârunt. Sed victoria præcipua penès Athenienſes fuit: qui trophæo poſito, Miletum in peninſulâ ſitam obſidere parabant. Sed adventantis claſſis Siculæ & Peloponneſiæ nuncio turbati, ſuaſore Phrynicho, in Samum ſe receperunt. (*Ibid.*)

Claſſis adveniens, aucta navibus Chiis quæ priùs cum Chalcideo ab hoſtibus pulſæ fuerant, petente Tiſſapherne, Iaſum invaſit: ubi Amorges Piſſuthnæ filius ſpurius, qui à Dario defecerat, ſe tenebat. Peloponneſii, ſub Aſtyocho, rei maritimæ præfecto, (ad quem Theramenes Lacedæmonius claſſem illam adduxerat) & Syracuſani (quorum in hoc negotio, ſub duce Hermocrate, præ cæteris maximè virtus enituit) Iaſios, non hoſtiles ſed Atticas illas naves fuiſſe opinantes, improvisò adorti oppreſſerunt. Amorgen vivum captum Peloponneſii Tiſſapherni tradiderunt; ut eum ad Regem (ſicut ille imperaverat) ſi ei liberet, perduceret. Iaſum ipſam, antiquâ fortunâ divitiiſque opulentum oppidum, milites diripuerunt, ingentem inde prædam conſecuti. Auxiliarios quos Amorges habuerat, inviolatos ad ſe Peloponneſii receperunt; imérque milites ſuos, quòd plerique eorum eſſent ex Peloponneſo, conſcripſerunt. Oppidum Tiſſapherni tradiderunt, cum omnibus captivis tam liberis quàm ſervis; pro ſingulis ſtaterem Daricum pacti. Inde Miletum reverſi, Pædaritum Leontis filium præfectum à Lacedæmoniis in Chium miſſum, terreſtri itinere cum Amorgæ auxiliaribus Erythras uſque deduxerunt; & Mileto Philippum præfecerunt. [*Ibid.*]

d. Hyeme inſequente, Tiſſaphernes, cùm præſidium Iaſo impoſuiſſet, Miletum veniens, pecuniam (ut erat Lacedæmone promiſſum) Spartanis & ſociis ſolvit; drachmam Atticam menſtruam in ſingula capita: & in futurum tempus de certo ſtipendii modo convenit. [*Ibid.*]

Aſtyochus Lacedæmonius navarchus, cum decem Peloponneſiis navibus, & totidem Chiis, Pteleum nequicquam expugnare adortus tranſmiſit Clazomenas, ibique eos qui Athenienſium partis eſſent deditionem facere, & in Daphnuntem migrare juſſit: quod idem jubebat & Tamos Ioniæ proprætor. Illis facere imperata recuſantibus, adortus urbem muris carentem, tamen expugnare quum non poſſet, abiit. Acri autem coorto vento, ipſe quidem Phocæam & Cumam tenuit: cæteræ naves in inſulas Clazomenis objacentes (Marathuſſam, Pelam & Drimyſſam) ejectæ ſunt. Ibi per octo dies tempeſtatibus retenti, omnibus rebus, quæ à Clazomeniis eò metu belli occultè exportatæ fuerant, partim direptis & abſumptis, partim in naves congeſtis, Phocæam Cumámque ad Aſtyochum navigârunt. [*Ibid.*]

Eâdem hyeme Hippocrates Lacedæmonius à Peloponneſo profectus cum Thuriis decem navibus (quarum præfectus Dorieus Diagoræ filius cum aliis duobus erat) & unâ Laconicâ unâque Syracuſanâ, in Cnidum trajecit, quæ jam à Tiſſapherne deſciverat. Horum adventu cognito, qui Mileti erant eis negotium dant, ut parte dimidiâ navium in præſidio Cnidi relictâ, cæteris juxta Triopium (Cnidiæ promontorium) onerarias ab Ægypto tranſmittentes comprehendant. Eâ re auditâ, Athenienſes à Samo profecti, ſex naves ad Triopium præſidiarias interceperunt; claſſiariis in terram elapſis. Inde Cnidum provecti, urbem mœnibus nudatam adorti, parùm abfuit quin caperent. Sequenti die iterùm aggreſſi, cùm ipſi per noctem ſe communiſſent, & qui à Triopio ex navibus profugerant urbem intraſſent, difficilior jam expugnatio erat. Itaque agris vaſtatis, in Samum redierunt. (*Ibid.*)

3593 *a*. Quum à Peloponneſiis fœdus inter Chalcideum & Tiſſaphernem ictum, non omninò integrum, & ſibi parùm æquum, viſum eſſet: aliud inter Lacedæmonios ſociòſque, & Regem Darium ejúſque filios & Tiſſaphernem, percuſſum eſt ſcriptúmque clariùs, Theramene Spartano præſente. Poſt quod, Theramenes, claſſe Aſtyocho traditâ, in celoce abnavigans è conſpectu abiit. [*Ibid.*]

Cum Pharnabazo altero Perſico præfecto, qui circa Helleſpontum regis ſui res curabat, & legatos Calligetum Megarenſem atque Timagoram Cyzicenum Spartam miſerat, negotium ob quod illi venerant confectum eſt: navéſque 27, quas illi à Lacedæmoniis Pharnabazo procuraverant, duce Antiſthene Spartano, circa brumale ſolſtitium ex Peloponneſo in Ioniam moverunt. Miſerunt unà Lacedæmonii undecim legatos Spartanos (quorum unus fuit Lichas Arceſilai filius) ut eorum conſilio Aſtyochus uteretur. Eis imperatum, ut ubi Miletum perveniſſent, tum cætera quàm rectiſſimè adminiſtrarent, tum naves iſtas, aut omnes aut plures paucioréſve, in Helleſpontum, ſi ipſis videretur, ad Pharnabazum mitterent; Clearcho Ramphii, qui ſimul navigabat, præfecto conſtituto: útque Aſtyocho (quem Pædariti literæ ſuſpectum fecerant) à claſſis præfecturâ, ſi ipſis ſic videretur, amoto Antiſthenem ſurrogarent. Hi verò à Maleâ (in ſinu Laconico) ſolventes, Melum inſulam primò tenuerunt: deinde longiore circuitu, quo ab hoſtibus tutiores eſſent, ad Caunum in Aſiâ appulerunt. [*Ibid.*]

Aſtyochus Cnidum appellens, inde feſtinavit ad occurrendum navibus Atticis, quæ Peloponneſias Caunum appulſas obſervabant. Ad quas cùm perveniſſet: Athenienſes illatâ primùm, non magnâ, deinde acceptâ majore clade, Halicarnaſſum ſe receperunt; victores Peloponneſii Cnidum redierunt. Athenienſes deinde in Symam inſulam (ad quam victi fuerant) ab Samo cum univerſis navibus contenderunt; nec tamen adversùs claſſem ad Cnidum ſtantem quidquam tentârunt: ſed receptis ex Syma navium armamentis, & Lorymis in continente oppugnatis, Samum redierunt. [*Ibid.*] 4303 | 411

Coactâ ad Cnidum univerſâ Peloponneſiorum claſſe (quæ 94 navium erat) undecim legati Lacedæmoniorum cum Tiſſapherne, qui huc advenerat, de rebus jam tranſactis agitabant, ſi qua illarum eis diſpliceret; déque bello futuro, quemadmodum id quàm rectiſſimè è re utriuſque partis gereretur. Et ante omnes Lichas, quæ tranſacta eſſent conſiderans, utrumque fœdus, etiam quod cum Theramene ictum erat, rectè factum fuiſſe negavit. Nullo enim modo tolerandum, ut Rex omnes eas teneret regiones, quibus aliquando ipſe majoréſve ipſius

3593 imperitaſſent. Ita enim oportere rurſus & Inſulas omnes, & Theſſaliam, & Locros & deinceps Bœotiâ tenus, in ſervitutem redigere; ac Lacedæmonios, pro libertate, imperio Medorum Græcos ſubigere: quare aliud de integro fœdus faciendum, aut hocce non utendum, nec ex eo ſtipendium petendum. Hac de re ſtomachatus Tiſſaphernes, infecto negotio, inde abſceſſit. [*Ibid.*]

Cùm à Peloponneſiis literæ Aſtyocho veniſſent, ut Alcibiadem (qui & illis ſuſpectus, & regi Lacedæmoniorum Agidi erat inimicus) interficeret; ille clàm ad Tiſſaphernem ſe ſubduxit: eique perſuaſit, ne ſtipendia tanta claſſi Peloponneſiorum præberet; ſed hoc potiùs ageret, ut neque hi Athenienſes evertere omninò poſſent, & bello eo utrique attriti & confecti, tandem Regi obtemperare cogerentur. [*Ibidem.*]

Piſander & decem alii Athenienſium legati, decreto populi, miſſi ſunt, ut cum Tiſſapherne & Alcibiade agerent, prout è Republicâ eſſe putarent. A quibus Alcibiades, Tiſſaphernis nomine, adeò ingentia poſtulavit; ut quamvis multa concedentes, tamen ad ultimum pactionem aſpernarentur. Poſtulabat enim, ut Athenienſes Ioniam traderent univerſam cum Inſulis circumjacentibus. Quod cùm illi non negarent; tandem in tertio congreſſu periit, ut Regi liceret naves facere, & ipſorum præternavigare terram, quacunque & quantâ cum claſſe vellet. Tum verò non ampliùs toleranda iſta rati Athenienſes, & ſe deceptos ab Alcibiade credentes; irâ ſuccenſi abierunt inde, & in Samum ſe receperunt. (*Ibid.*)

b. Secundùm hæc, nondum confectâ hyeme, Tiſſaphernes protinùs Caunum ſe contulit, animo Peloponneſios iterùm revocandi Miletum, initiſque aliis quibuſcunque poſſet pactionibus, ſtipendium ſolvendi; ne prorſus ſibi hoſtes redderet. Convocatis igitur Peloponneſiis, ſtipendium eis numeravit, fœdúſque cum eis tertium iniit; cujus hoc erat principium. *Tertiodecimo anno regni Darii, ephoro Lacedæmone Alexippidâ, pactiones initæ ſunt in campo Mæandri inter Lacedæmonios ſocióſque, ac Tiſſaphernem & Hieramenem & Pharnaci liberos, de Regis déque Lacedæmoniorum & ſociorum rebus. Quæcunque regio in Aſiâ Regis eſt, Rex teneto; & de regionibus ſuis, ut volet, ſtatuito. &c.* De ſtipendii verò ſolutione pactum eſt; ut præſenti claſſi Tiſſaphernes illud præbeat, donec naves regiæ venerint: poſt quarum adventum, Lacedæmonii & ſocii ſuam claſſem ipſi alant, ſi velint; ſin à Tiſſapherne ſtipendium accipere malint, ipſum præbiturum eſſe, ſed eâ lege, ut finito bello pecuniam ei reddant quam acceperint. (*Ibid.*) Unde petenda explicatio illius, quod apud Juſtinum (*lib. 5. cap. 1.*) breviùs habetur propoſitum. *Darius rex Perſarum, factâ cum Lacedæmoniis per Tiſſaphernem præfectum Lydiæ ſocietate, omnem ſumptum belli pollicetur.*

Ineunte ſtatim proximæ æſtatis vere (quod anno belli Peloponneſiaci 21 initium dedit) Dercyllidas Spartanus Mileto cum parvâ manu in Helleſpontum terreſtri itinere, ut Abydum Mileſiorum coloniam ad rebellionem ſollicitaret, mittitur: quæ ad eum & Pharnabazum, ut & biduo pòſt Lampſacus, ab Athenienſibus deficit. Quo audito, Strombichides cum 24 Athenienſium navibus ex Chio properè accurrens, Lampſacenos obviam egreſſos acie vincit, urbémque mœnibus carentem primo impetu capit: rebúſque ibi conſtitutis, Abydum aggreſſus, ſed ab Abydenis fortiter ſe tuentibus repulſus, Seſtum è regione ſitam in Europâ trajecit, ibíque præſidium ad tutelam totius Helleſponti collocavit. (*Thucyd. lib.* 8.)

Univerſa Athenienſium claſſis ad Samum coacta, pacto cum Samiis inito, ad reſtituendum popularem Athenis & tollendum Quadringentorum noviter ibi erectum dominatum, communi juramento ſe obſtringunt: Thraſybulo & Thraſyllo ducibus conſtitutis. De Alcibiade ab exilio reducendo deliberant: ejus operâ ad ſe Tiſſaphernem à Peloponneſiis avertendum, & Regis amicitiam ſibi conciliandam, ſperantes. (*Id. ibid.*)

Inter claſſicos Peloponneſiorum milites qui Mileti erant, contra Aſtyochum & Tiſſaphernem murmur ortum. Illum namque priùs, quando ipſorum vires validæ & Athenienſium claſſis exigua fuiſſet, dimicare noluiſſe: nec adhuc velle, cùm & ſeditiones inter ipſos eſſe audiret, & naves nunquam in uno loco congregatas haberet. Ab hoc verò, Phœnicum naves (utì promiſerat) non accerſente, & ſtipendium militibus neque continenter neque integrum præbente, magno claſſem incommodo affici. Quum igitur quamprimùm prælio rem committendam flagitarent: Aſtyochus ſociíque Mileſios cum terreſtribus copiis Mycalen procedere jubent; ipſi cum univerſâ claſſe, quæ 112 navium erat, eódem circumvehuntur. Athenienſium naves 82, quæ in Glaucâ Mycales ſtationem habebant, horum claſſe conſpectâ, ſe in Samum recipiunt: Strombichide verò cum navibus ab Helleſponto ad eorum auxilium adventante, Peloponneſii Miletum revertuntur. Quos ſecuti Athenienſes, armatas naves 108 jam habentes, acie ad Miletum explicatâ, quum hoſtem prodire non cernerent, in Samum ſine pugnâ redeunt. Poſt quæ Peloponneſii animadvertentes, ne cum univerſâ quidem claſſe ſuſtinere ſe robur claſſis Atticæ poſſe, nec habere ſe unde tot claſſiariis ſtipendia ſolverent; præſertim Tiſſapherne malignè promiſſa præſtante; Clearchum Ramphii filium cum navibus 40 ad Pharnabazum in Helleſpontum, ultrò invitantem & ſtipendia prompta pollicentem aliáque ſtudia offerentem, mittunt. [*Ibid.*]

c. Thraſybulus, ad Tiſſaphernem profectus, Alcibiadem in Samum ſecum perduxit: ubi ab exercitu in Imperatorum numerum allectus eſt, omniúmque rerum ſumma ei permiſſa. Ille, Athenienſis exercitûs Imperator creatus, ad Tiſſaphernem protinùs navigavit; ut omnia conſilia cum ipſo communia habere videretur: ita in rem ſuam callidè tractato negotio, ut & Athenienſes per Tiſſaphernem, & Tiſſaphernem per Athenienſes poſſet terrefacere. [*Ibid.*]

Hoc præterea aſtu illud quoque apud Peloponneſios qui Mileti erant obtinuit; ut ad prius erga Tiſſaphernem odium magnus hinc cumulus acceſſerit: ita ut non contra illum ſolum tumultuarentur, ſed etiam contra Aſtyochum; quem privati emolumenti gratiâ cum Tiſſapherne collu-

3593 dere criminabantur. Inter hæc verò accidit, ut Syracuſanorum Thurinorúmque nautica turba ſtipendium ab Aſtyocho procaciùs flagitarent. Cúmque ille tanto proterviùs reſponderet minaretúrque, & *Dorieo* (Thurinarum navium præfecto: quanquàm τῷ γε Δωριεῖ, de Syracuſanarum navium duce *Hermocrate*, Græcus accipiat Thucydidis Scholiaſtes) nautis ſuis aſtipulanti fuſtem intentaret; nautæ cum clamore in eum irruerunt: periiſſétque omninò, niſi ad aram quandam repentè confugiſſet. Mileſii quoque facto clàm impetu, caſtellum à Tiſſapherne in ſuâ urbe ædificatum, ejectis qui cuſtodiæ causâ inerant militibus, occupârunt. Quæ res à reliquis etiam ſociis probata eſt, maximè à Syracuſanis: ſolo improbante Lichâ Lacedæmonio, qui Mileſios, alióſque qui in Regis ditione eſſent, Tiſſapherni moderatè imperanti obtemperare debere aiebat, donec bello felix finis imponeretur. [*Ibid.*]

Hâc contentione illis occupatis, Pindarus ſucceſſor Aſtyocho in præfecturâ maritimâ ab Lacedæmone venit, & imperium ab ipſo traditum accepit. Cum Aſtyocho indè Lacedæmonem diſcedente, Tiſſaphernes legatum è ſuis Gauletem quendam Carem miſit, linguæ utriuſque (Perſicæ & Græcæ) gnarum: qui & Mileſios de caſtello accuſaret, & ſimul pro ipſo Mileſiorum & Hermocratis Syracuſani delationibus reſponderet; quos eò ſimul profecturos noverat, ipſúmque, quòd cum Alcibiade rebus Peloponneſiis noceret fideíque ambiguæ eſſet, criminaturos. [*Ibid.*]

Tiſſaphernes, infenſis ei tum ob alia tum ob Alcibiadis reditum Peloponneſiis, ut qui jam apertè Athenienſium rebus faveret; ſui, ut viſus eſt, purgandi causâ Aſpendum, quò Phœnicum naves 147 pervenerant, profectus eſt, Lichâ Lacedæmonio unà ire juſſo: Tamo legato ſuo relicto, qui abſente ſe ſtipendium Peloponneſiis militibus exſolveret; quod ab illo tamen ſatis indiligenter fuit præſtitum. Philippum quoque Lacedæmonium cum duabus triremibus ad Phœnicum naves viſendas, Tiſſapherne jubente, Peloponneſii miſerunt. Sed & Alcibiades, quum Aſpendi Tiſſaphernem fuiſſe cognoviſſet, cum 13 navibus Caunum Phaſelidémque navigavit, ingentia omnia certiſſimáque auxilia ſuis pollicitus: quibus & in Samum demùm reverſus nunciavit, ſe ne Phœnicum naves Peloponneſiis mitterentur confeciſſe, & Tiſſaphernem amiciorem quàm antea Athenienſibus reddidiſſe. Nam ille quidem Aſpendi cum Phœnicibus congreſſus eſt, ſed nullas eorum naves Peloponneſiis tradidit; illud nugatoriè prætexens, quòd pauciores quàm juſſiſſet Rex eſſent contractæ: quum illi conſtitutum fuiſſet, ſuſpenſos tenere Græcorum animos; & neutris accedendo, utroſque paribus viribus inter ſe commiſſos atterere. [*Ibid.*]

Quadringentorum dominatus Athenis abrogatus eſt, Quinque millibus eorum loco ſubſtitutis: qui de Alcibiadis, & aliorum qui cum ipſo erant in patriam reditu legem tulerunt. [*Ibid.*] paríque ille abſens imperio præficitur ſimul cum Traſybulo & Theramene: quorum virtute magna ſtatim in melius Athenienſium rerum facta eſt commutatio. [*Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Dum Peloponneſii cum claſſe Mileti hærent, nemo eorum quibus id à Tiſſapherne Aſpendum eunte mandatum fuerat ſtipendium claſſiariis ſolvebat; nec promiſſa claſſis, nec ipſe Tiſſaphernes illuc veniebat: ſcripsítque Mindaro maritimæ rei præfecto Philippus qui cum Tiſſapherne miſſus fuerat, & Hippocrates Spartanus Phaſelide tunc agens, neque venturam claſſem Phœniciam, neque juſti quicquam à Tiſſapherne eſſe expectandum. Contrà verò Pharnabazus, qui ad Helleſpontum res Perſicas curabat, omnem benevolentiam iiſdem oſtentabat. Nam ultrò eas ſollicitabat, & acceptâ ab iis claſſe cupidum ſe declarabat reliquas præfecturæ ſuæ civitates ab Athenienſibus avertere (quod ipſum quoque Tiſſaphernes præ ſe ferebat) ſperans hoc modo res ſuas ſeſe aucturum. Hiſce commotus Mindarus, ſummâ curâ inſtructis navibus LXXIII, propoſito ſubitaneo edicto, ut magis hoſtem in Samo lateret, cum iis Mileto ſolvens in Helleſpontum curſum direxit: quem Thraſyllus dux Athenienſium è Samo cum navibus LV. eſt inſecutus. [*Thucyd. lib.* 8.]

Mindari & Syracuſanorum claſſis cum Thraſylli & Thraſybuli claſſe ad Cynos-ſema (promontorium Hecubæ tumulo notum) confligit: ubi poſt ancipitem pugnam Athenienſes victoriam obtinuerunt; amiſſis navibus 15, hoſtium verò captis 21. Quod prælium navale à Thucydide pleniùs deſcriptum habetur in libro octavo, & Diodoro Sic. anno 2. Olymp. 92.

Quartâ poſt pugnam die, refectis magno ſtudio Seſti navibus, Athenienſes Cyzicum quæ ab ipſis defecerat navigârunt; conſpicatíque ad Harpagium & Priapum octo naves profectas è Byzantio, aggreſſi ſunt; ac ſuperatis prælio qui in terrâ erant, eas in poteſtatem redegerunt. Mox Cyzicum progreſſi, eam quoque mœnibus tum carentem receperunt, illíncque pecunias exegerunt. [*Thucyd. ibid.*]

d. Alcibiades cum navibus XXII. è Samo profectus, ab Halicarnaſſenſibus vim magnam pecuniæ exegit: deinde Meropidem populatus, Con muro munivit; & jam autumno propinquo, magnâ cum prædâ in Samum rediit. [*Id. ibid. Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 92.]

Aſtacus Perſa Tiſſaphernis legatus, concepto contra Delios, qui patriâ ſuâ ab Athenienſibus pulſi Atramyttium incolebant, occulto odio; ſub amicitiæ ac ſocietatis ſpecie optimos eorum quoſque in expeditionem evocatos, cùm prandentes obſervaſſet, militibus ſuis circumdedit & jaculis confixit. [*Thucyd. ibid.*]

Antandrii, in Æolide, ne in ſe ſimili ſcelere ſæviret Aſtacus veriti, & onerum impatientes ab eodem ſibi impoſitorum, Peloponneſiorum milites (qui in Helleſponto tum verſabantur) ex Abydo per montem Idam in urbem ſuam deductos acceperunt, & Aſtaci præſidium ex arce ejecerunt. [*Id. ibid.*]

Tiſſaphernes ab Aſpendo in Ioniam reverſus, & hâc re, & aliis quæ Mileti Cnidíque (nam & illinc præſidia ejus pulſa fuerant) acciderunt commotus, magnâ ſe à Peloponneſiis contumeliâ affectum fuiſſe exiſtimavit. Plura igitur ab iiſdem mala ſibi metuens, ſimúlque anxius, ne

Pharnabazus qui minore tempore ſumptúque eos aluiſſet, feliciùs res contra Athenienſes gereret: ipſe ad eos in Helleſpontum ire conſtituit; ut & de Antandrio facto eos argueret, & de Phœnicum navibus aliiſque objectis criminibus ſeſe quàm poſſet commodiſſimè purgaret. Cúmque Epheſum primùm veniſſet, ſacrificium Dianæ fecit. (*Id. lib. 8. fin.*)

Hic Thucydidis terminatur hiſtoria: quam deinceps per annos 17. Theopompus, per annos verò 48. continuavit Xenophon. (*Diodor. ann. 2. Olymp. 92.*) Prioris opus hiſtoricum interiit: poſterioris extat; ſed ἀκέφαλον. Præter Prooemium enim, duorum in eo annorum hiſtoria deſideratur: à fine æſtatis anni XXI. belli Peloponneſiaci (in quo Thucydides deſiit,) uſque ad exitum æſtatis anni XXIII.

3594 De 300. navibus in Phœniciam remiſſis, Tiſſaphernes eâ ratione Lacedæmoniis ſe purgavit; 4304 410
id fuiſſe factum, quòd & ab Arabum & ab Ægyptiorum rege (Amyrtæo) Phœniciæ inſidias parari cognoviſſet: ut ad annum 3. Olympiadis 93. habet Diodorus Siculus; quum 147. tantùm Phœnicum naves Aſpendum perveniſſe & à Tiſſapherne, contra promiſſi fidem, dimiſſas fuiſſe, Thucydides docuerit.

3595 *c.* Alterum ad Cynos-ſema inter Lacedæmonios & Athenienſes navale prælium eſt factum, * in 4305 409
quo Athenienſibus erat Victoria, * quod à *Theopompo* eſt deſcriptum; ut refert Vitæ Thucydidis Græcus ſcriptor anonymus.

d. Thymochare Athenis cum paucis navibus veniente, ſtatim Lacedæmonii & Athenienſes prælio navali rursùm congreſſi ſunt; in quo Lacedæmonii ductu Hegeſandridæ victores evaſerunt. (*Xenophon, initio lib. 1. Hellenicôn.*)

Paulò pòſt Dorieus Rhodius Diagoræ filius, triremium Thurinarum ex Italiâ præfectus, hyemis initio cum 14. navibus Rhodo profectus, ad Helleſpontum tranſmiſit; ut cum Mindaro ſe conjungeret, qui ad Abydum ſubſiſtens, naves Peloponneſiaci nominis ſocias undique cogebat. Jámque ad Sigeum Troadis provectus erat Dorieus, quum Athenienſes juxta Seſtum commorantes, explorato ejus curſu, cum 20. navibus in eum feruntur. Dorieus, arreptâ fugâ, in litus Rhœteum triremes ſuas ſubduxit: expoſitíſque militibus, & urbis Dardaniæ præſidio adſumpto, è terrâ pariter ac navibus pugnam contra Athenienſes ſuſtinuit; donec illi tandem nihil ſe proficere cernentes, Madytum rediêre ad reliquum exercitum. Hâc pugnâ conſpectâ Mindarus, qui apud Ilium Minervæ ſacrificabat, ut ſubſidium ſuis ferret navéſque Doriei reciperet, ad Dardanium promontorium cum navibus 84. contendit: Quibus & terreſtres Pharnabazi copiæ aderant, ad claſſem Lacedæmoniorum ſublevandam. Quibus obviam procedens Athenienſis navium 74. claſſis, ad litus juxta Abydum cum eis prælium iniit. Mindarus 97. ſuas & Doriei naves ſub imperio habens, in lævo cornu Syracuſanos ſtatuit; dextrum ipſe rexit. Dextrum Athenienſium cornu Thraſybulus, ſiniſtrum Thraſyllus duxit. A matutino tempore ad veſperam anceps trahebatur pugna: quum repentè Alcibiades, cum 18. navibus ex Samo in Helleſpontum navigans, ſe conſpiciendum præbuit. Ex eo Peloponneſii versùs Abydum fugerunt: quos ocyùs Athenienſes inſecuti, decem eorum navibus confeſtim ſunt potiti. Exortâ dehinc magnâ ventorum procellâ, indéque multis circa perſecutionem objectis impedimentis; Peloponneſii ad litus incolumes elapſi ad terreſtres Pharnabazi copias ſe receperunt. Qui quidem ipſe ingreſſus equo mare, quouſque poterat, dimicabat: idémque ut facerent, equites peditéſque ſuos hortabatur. Peloponneſii quoque navibus conſtipatis, & oppoſitâ hoſtibus acie, non procul à litore pugnabant. Nocte igitur jam apperente, Athenienſes cum 30. vacuis hoſtium navibus quas ceperant, ac ſuis in prælio corruptis, Seſtum diſceſſerunt: & quam primùm illuxit, collectis naufragiorum reliquiis, trophæum excitaverunt. Deinde 40. navibus ibi relictis, cum cæteris alii aliò extra Helleſpontum ad exigenda tributa ſunt profecti. Unus è ducibus Thraſyllus Athenas navigavit, ea quæ acciderant nunciaturus, militémque & naves in ſupplementum claſſis petiturus. (*Xenoph. Hellen. lib. 1. Diodor. lib. 13. Plutarch. in Alcibiade.*)

Mindarus circa primam noctis vigiliam Abydum revectus, naves prælio concuſſas reſarcit, & ad Lacedæmonios tam pedeſtres copias quàm ſupplementa nautica poſtulatum mittit. Dúmque ad inſtruendam claſſem neceſſaria pararentur, terreſtribus ſuis copiis cum Pharnabazo ſocias Athenienſium in Aſiâ urbes oppugnare conſtituit. (*Diodor. ibid.*)

3596 *a.* Intereà venit in Helleſpontum Tiſſaphernes: cui quum Alcibiades, tam nobili potitus victo- 4306 408
riâ, oſtentare ſe affectaret; cum muneribus doniſque hoſpitalibus, & comitatu imperatorio, triremi ad eum profectus eſt. Verùm Tiſſaphernes, apud Lacedæmonios jampridem malè audiens & ne apud Darium crimen ſibi pararetur metuens, comprehenſum eum Sardibus conjecit in vincula: præ ſe ferens, mandatum ſibi fuiſſe à Rege, ut Athenienſes hoſtium loco haberentur. Poſt dies verò 30. Alcibiades, cum Mantitheo quodam in Cariâ capto, equos nactus nocturnâ fugâ Clazomenas ſe contulit; Tiſſaphernem inſuper calumniatus, dimiſſum ſe ab illo fuiſſe. (*Xenoph. Hellen. lib. 1. Plutarch. in Alcibiade.*)

b. Mindarus, hyeme jam exeunte, cum 60. navibus Cyzicum petiit, caſtríſque ſuis cum Pharnabazi exercitu conjunctis, oppugnatam urbem vi cepit. Contra eum, cum 86. navium claſſe profecti Alcibiades, Thraſybulus & Theramenes, navali eum primùm, deinde terreſtri prælio (in quo heroicè pugnans ipſe cecidit) ſuperaverunt. Syracuſani, cùm effugere non poſſent, ſuas ipſi naves cremârunt: reliquâ claſſe universâ potiti Athenienſes, ad Prœconneſum captivas naves abduxerunt. Rem geſtam pleniùs deſcripſerunt, Xenophon libro 1. Hellenic. Diodorus lib. 13. Plutarchus in *Alcibiade*, & in 1. Stratagematum libro Polyænus.

Poſtridie Athenienſes è Prœconneſo Cyzicum navigant: ubi in urbem, à Peloponneſiis & Pharnabazo deſertam, à Cyzicenis recepti ſunt. (*Xenoph.*) Duóque ex utrâque victoria trophæa excitârunt: unum pugnæ navalis, in Polydori inſulâ; alterum pedeſtris conflictûs, ubi primùm hoſtes in fugam conjecerunt. (*Diodor.*)

Cyzici

Cyzici per 20. dies commoratus Alcibiades, grandi à Cyzicenis acceptâ pecuniâ, nullo prætereà damno eis illato, in Prœconneſum revertitur. (*Xenoph.*)

Ductores Athenienſium qui ad Cyzicum hærebant, Chalcedonem devecti, Chryſopolim muris cingunt; locúmque in eo ad colligendas decimas, de venientibus è Ponto navibus, conſtituunt. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Polyb. lib.* 4. *pag.* 312. *&* *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 92.) Relictum hîc 30. navium præſidium cum duobus ducibus, Theramene ac Eubulo: qui & oppidum & naves è Ponto venientes obſervarent, aliiſque damnis hoſtes quibuſcunque poſſent afficerent, [*Xenoph.*]

Interceptæ ſunt ab Athenienſibus & iſtæ Laconicè ſcriptæ literæ, ab Hippocrate Mindari legato Lacedæmonem ad ephoros de clade Cyzicenâ miſſæ. Ἔῤῥει τὰ καλά· Μίνδαρος δ᾽ ἀπέσσυα· πεινῶντι τ᾽ ὤνδρες· ἀπορίομες τί χρὴ δρᾶν. *Effluxerunt res præclaræ; Mindarus interiit: eſuriunt milites; quid facto opus ſit, neſcimus*, (*Xenoph. & Plutarch.*)

His malis fracti Lacedæmonii, pacem petierunt: quam ne acciperent, operâ eorum effectum eſt, quibus ea res quæſtum præſtabat. (*Juſtin. lib.* 5. *cap.* 4.) Etſi enim Athenienſium modeſtiſſimi ad pacem animis inclinabant: qui tamen bellis ſerendis & ducendis adſueti erant, & ex publicis tumultibus compendium faciebant, bellum prætulerunt. Quam ſententiam promovit Cleophon, Demagogorum illius temporis maximus: qui cùm multa ad rem propoſitam accommodatè dixiſſet; ἐμετεώριζε τὸν δῆμον, τὸ μέγεθος τῶν εὐημερημάτων προφερόμενος, ὥσπερ τῆς τύχης ἐκ ἐναλλὰξ εἰθισμένης βραβεύειν τὰ κατὰ πόλεμον προτερήματα, ut eleganter rem expreſſit Diodorus Siculus. Cleophon autem iſte, qui turbulentis ſuis concionibus populum ad ſuam perniciem (ut rerum mox ſecuta viciſſitudo declaravit) à pace avertit, lyrarum faber fuit, quem multi compedibus vinctum meminerant; per fraudem tamen ac turpiter in civium album inſcriptus, populo largitionibus corrupto, ſe gladio collum ei præciſurum minitabatur, qui pacis mentionem feciſſet: ut in Oratione de falsâ legatione habet Æſchines.

Peloponneſii & ſocii eorum Syracuſani, quotquot ad urbis Cyzicenæ præſidium relicti & è prælio fugâ ſervati fuerant, ad Pharnabazi caſtra ſe receperunt. (*Diodor. lib.* 13.) Eos conſolatus Pharnabazus, non eſſe ob naves ligneas amiſſas animos abjiciendos dixit, cùm lignorum abundans copia ſit in ditione Regis, dummodò ſalvi ſint homines: ſimul veſtem ſingulis & bimeſtre ſtipendium dedit. Ad hæc armatis nautis, præſidia conſtituit per univerſam oram maritimam curæ ſuæ commiſſam: & civitatum triremiúmque præfectis convocatis naves novas apud Antandrum extruere juſſit totidem quot erant amiſſæ; largitúſque eſt in hunc uſum pecunias, materiámque ex Idâ monte, quantâ eſſet opus, ſumere permiſit. Iiſque ita conſtitutis, Chalcedoni ſuppetias tulit. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1.)

c. Dum claſſis ædificatur, Syracuſani cum ipſis Antandriis muro Antandrum circumdederunt, locúmque illum munitiſſimum reddiderunt: cujus beneficii gratiâ Syracuſani ab Antandriis civitate ſunt donati. [*Xenoph. ibid.*]

Ducibus Syracuſanis domi à populo exilio damnatis, eorum primarius Hermocrates quum Tiſſaphernem Lacedæmone accuſaſſet, ac non ſolùm Aſtyochi teſtimonio ſublevaretur, ſed etiam ipſe verum dicere viſus eſſet: ad Pharnabazum ſe conferens, priuſquàm quicquam peteret, magnam pecuniæ ſummam ab eo accepit: peregriniſque militibus & triremibus comparatis, in patriam reverſus eſt. [*Id. ibid. cum Diodoro, ann.* 4. *Olymp.* 92.]

Paſippidâ Spartæ exilio mulctato quòd, conjunctâ cum Tiſſapherne operâ, ut omnes qui à Lacædemoniorum partibus ſtabant ex Thaſo inſulâ per ſeditionem ejicerentur, procuraſſe crederetur; ejus loco miſſus Crateſippidas, navales illius copias in Chio accepit. (*Xenoph. ibid.*) Hic cum 25. navibus, nihil memorabile gerens, tempus aliquod circa Ioniam contrivit. Poſteà verò, ejectorum è Chio pecuniâ inſtructus, illos domum reduxit, & exilii auctores numero 600. urbe expulit: qui Atarneum, locum in oppoſitâ continente naturâ munitiſſimum, occupantes, aſſiduis eos excurſionibus inde infeſtabant. (*Diodor. ibid.*)

d. Olympiade XCIII, quâ ſtadio Eubotas Cyrenæus vicit, Euarchippo apud Spartanos ephoro, Euctemone Athenis archonte, bigarum mularium curſus, ζευγαεὶς ſive συνωρὶς dictus, ludis Olympiacis adjectus eſt: ut in 1. Hellenicorum Xenophon indicat. Cujus inſtituti, præter Diodorum Siculum libro 13. & Pauſaniam libro Eliacorum priore, meminit etiam in Stadionicarum Catalogo Julius Africanus: addens etiam, eâdem Olympiade pancratio viciſſe Polydamantem Scotuſſæum; illum videlicèt, quem Darius Nothus per legatos donis & promiſſis invitatum Suſa ad ſe evocavit; ubi tres de cohorte regiâ quæ Immortalium eſt dicta (de quâ Herodotus videndus, lib. 7. cap. 83.) ſimul in ſe irruentes occidit: ut in poſteriore Eliacorum libro refert Pauſanias; qui etiam, in eodem libro, de Eubotâ ſtadionicâ narrat; cùm ei Ammonis in Lybyâ oraculum victoriam è curſu prædixiſſet, ſtatuam antè faciendam ſibi curaviſſe, eodémque die & victorem renuntiatum fuiſſe & victoriæ teſtem ſtatuam dedicaviſſe.

Hoc anno Medos, qui à Dario Perſarum rege defecerant, rurſus ei ſe dedidiſſe, in primo Hellenicorum ſuorum teſtatur Xenophon. Medos quoque à Dario defeciſſe, & prælio victos iterùm ſubactos fuiſſe, in libro primo Hiſtoriæ ſuæ cap. 130. refert Herodotus. Qui cùm & Deceleani belli, libri 9. cap. 72, ante quinquennium geſti meminerit, & libri 3. cap. 15. filii Amyrtæi poſt patrem in Ægypto regnantis (de quo, ad annum ſequentem erit dicendum:) extremis belli Peloponneſiaci temporibus Hiſtoriam illum ſuam vel ſcripſiſſe vel ſaltem recognoviſſe colligimus.

Anni hujus æſtate ineunte, Athenis Thraſyllus acceptis navibus ſibi decretis, & nautis 5000 cetratorum inſtar armatis, quos cæteris cetratis adjungeret, ad Samum trajicit. Ubi triduum moratus, ad Pygelenſem (in Ioniâ) oram navigat: evaſtatóque illo agro, ad oppidi murum copias admovet. Cúmque è Mileto quidam ſubſidio Pygelenſibus veniſſent, & palantes Athe-

nienſium leviter armatos premerent; reliqui Athenienſes ſuis ſuccurrentes, Mileſios omnes (paucis exceptis) occidunt, ducentiſque ſcutis cæſorum potiti trophæum ſtatuunt. Poſtridie Notium navigant: indéque paratis ad iter rebus omnibus, Colophonem pergunt; quæ ſtatim iis ceſſit. Nocte proximâ Lydiam ingrediuntur, adulto jam frumento, multóſque vicos exurunt: pecuniam, mancipia, prædam aliam ingentem capiunt. Cúmque hinc inde ſparſi, ac prædæ ſeparatim intenti eſſent; Stages Perſa (Tages ille, ut videtur, cujus ad annum M. 3592, ex Thucydide facta eſt mentio) equitum ſuorum operâ vivum unum capit, & ſeptem interficit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1.]

Tiſſaphernes Thraſyllum ad Epheſum oppugnandam navigaturum animadvertens, magnas cogit copias; equitibúſque dimiſſis, imperat omnibus ut Dianæ latum opem Epheſum accurrerent. Thraſyllus, XVII. poſtquàm Lydiam invaſiſſet die, Epheſum navigat: gravem armaturam ad Coreſſum exponit, equites, cetratos, epibatas, cæteros omnes propter paludem ex oppidi parte alterâ: quúmque jam illuxiſſet, bipertitum exercitum admovet. Contrà oppidani & auxiliares à Tiſſapherne adducti, gravis primùm armaturæ pedites, qui erant Coreſſi, aggrediuntur. Quos poſteaquàm in fugam vertiſſent, & interfectis plus minùs 100, reliquos uſque ad mare perſecuti fuiſſent; ad eos, qui propter paludem erant, ſe convertunt. Ubi & Athenienſibus in fugam converſis, & 300 eorum interfectis; ſtatuerunt hoc loco trophæum, & alterum apud Coreſſum. Ex auxiliaribus verò Syracuſani præcipuè & Selinuntii ob ſtrenuam hîc navatam operam, præmiis ab Epheſiis ſunt affecti: conceſsâ & immunitate perpetuâ, ſi quis eſſe civis cuperet. [*Id. ibid.*] Ærei trophæi ab Epheſiis in opprobrium Athenienſium erecti, meminit etiam Plutarchus in *Alcibiade.*

Athenienſes, receptis per inducias cæſorum ſuorum corporibus, & Notii ſepultis, Leſbum versùs & Helleſpontum navigant. Cúmque in portu Methymnæ urbis Leſbiæ hærentes, 25 naves Syracuſanorum, qui ad Epheſum cum ipſis conflixerant, prætervehi conſpexiſſent: impetu in eas facto, quatuor earum cum vectoribus in poteſtatem redegerunt; cæteras in fugam datas Epheſum uſque ſunt perſecuti. Captivos omnes Thraſyllus Athenas miſit; præter Alcibiadem Athenienſem, Alcibiadis conſobrinum & exilii ſocium, quem interemit. Inde Seſtum ad exercitum navigat, & è Seſto copiæ univerſæ Lampſacum trajiciunt: ſimúlque hyems (ab autumno cœpta) aderat. Lampſaci verò quum vellet Alcibiades univerſas copias in eoſdem ordines redigere, milites illius cum Thraſyllianis commiſceri recuſabant; invicti ſcilicet hactenùs, cum iis qui victi fugatíque venirent. [*Xenoph. Hellen.* 1.]

3597 *a.* Quum *Lampſacum* (*Labdacum* vitioſè hîc habent Diodori codices) Alcibiadis & Thraſylli ibidem hyemantes copiæ militari communiviſſent opere, adversùs Abydenos expeditionem ſuſceperunt: quibus cum magnâ manu ſuppetias veniens Pharnabazus, prælio ſuperatus & fugatus eſt. Eum Alcibiades cum equitatu ſuo & 120 gravis armaturæ peditibus, quibus Menander præerat, in multam noctem uſque perſequi non deſtitit. Hâc victoriâ partâ milites inter ſe conciliati & ſponte permiſti, ſimul ovantes in caſtra rediêre. [*Id. ibid. & Plutarch. in Alcibiade.*]

Poſtero die trophæum excitavit Alcibiades, & Pharnabazi provinciam, nemine ire contrà auſo, ferro & igni vaſtavit. Sacerdotes verò ibi captos ſine pretio dimiſit. [*Plutarch. ibid.*]

Lacedæmonii, Tiſſaphernis tergiverſatione offenſi, Bœotium, & alios legatos ad Darium miſerunt: qui à Rege omnia, quæ petebant, impetrârunt. [*Xenoph. Hellen.* 1, 7.]

Eâdem hyeme, Alcibiadis & Thraſylli milites, diverſis expeditionibus in Aſiæ continentem factis, ditionem Regis populationibus vexabant. [*Id. ibid.*]

b. Darius filium ſuum Cyrum juniorem (annum 16. ætatis non excedentem; utpote à patre 4307 | 407
jam regnante ſuſceptum, ut narrat Cteſias, & Plutarchus in *Artoxerxe*) oræ maritimæ, cum Satrapæ titulo, præfecit; eorúmque omnium qui ad Caſtoli planitiem congregari ſolebant ſummum Ducem conſtituit: dato mandato, ut in bello contra Athenienſes gerendo Lacedæmoniis ſe adjungeret. [*Id. ibid. & in Expedit. Cyri lib.* 1. *initio.*] Juſtinus, lib. 5. cap. 5. ex Trogo, *in locum Tiſſaphernis Darium regem Perſarum filium ſuum Cyrum Ionia Lydiaque præpoſuiſſe*; eúmque *Lacedæmonios auxiliis opibúſque ad ſpem fortunæ prioris erexiſſe*, narrat. Eum enim in finem, Cyrum à patre fuiſſe miſſum, ut in bello contra Athenienſes perſequendo Lacedæmonios adjuvaret, refert Diodorus. [*ann.* 1. *Olymp.* 92.] à quo etiam Cyrus ἄρχων ἐπὶ θαλάττης σατραπῶν; (ad ann. 2. Olymp. 94.) & τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπειῶν ἡγούμενος, (ad ann. 4. ejuſd. Olymp.) *Satraparum* ſive *Satrapiarum oræ maritimæ Princeps* conſtitutus fuiſſe, rectè dicitur. Sub ejus enim ducatu & Pharnabazum & Tiſſaphernem etiam Satrapiis ſuis illic præfuiſſe certum eſt.

Amyrtæo Saitæ in regno Ægyptiaco ſucceſſiſſe *Nepheritem*, novæ Dynaſtiæ regem, in Chronico Euſebiano legimus: quum ante Nephereum ſive Nepheritem illum proximè regnaviſſe Pſammitichum, à veteris Pſammitichi (qui in 26 Manethonis Dynaſtiâ, quæ *Saitarum* etiam fuit) poſteris oriundum, ex Diodoro Siculo (ad Olympiadis 95 annum 1.) didicerimus. Ut quæri etiam meritò hîc poſſit, an non *Pauſiris* iſte fuerit *Amyrtæi* filius; quem, Perſarum beneficio, paternum recuperaviſſe imperium, Herodotus author eſt. [*lib.* 3. *cap.* 15.] De hujus autem & ſubſequentium Regum annis, in Ægyptiacâ noſtra egimus Chronologiâ.

c. Anno quo Spartæ ephorus erat Pantacles, archon Athenis Antigenes, ineunte vere (quod illorum magiſtratum proximè anteceſſit) Athenienſes cum univerſis copiis Proconneſum navigârunt, indéque profecti, caſtra Chalcedoni admoverunt. [*Xenoph. Hellenic.* 1.] Ad Theramenem, qui tunc Chalcedonem oppugnabat, 70 naves & 5000 milites ſub imperio habens, eos navigaſſe ſcribit Diodorus. [*ad ann.* 4. *Olymp.* 92.]

Chalcedonenſes, cognito Athenienſis exercitûs adventu, bona ſua omnia apud Thraces

Bithy-

3597 Bithynos, oppido ipſorum finitimos, depoſuere. Alcibiades autem aſſumpta militum parte cum equitatu iſtuc profectus, & navibus eódem quoque ſequi juſſis, res omnes eorum depoſcens, & arma minitans niſi pareretur, à Bithynis recepit: atque ita conſtitutâ cum illis pace, jam ſpoliis auctus, ad caſtra reverſus eſt; & Chalcedonem, univerſi exercitûs operâ, à mari ad mare muro ligneo cinxit. Tum præfectus Lacedæmonius Hippocrates, eductis ex oppido copiis ſuis, cum parte Athenienſium quos ducebat Thraſyllus conflixit, fortunâ diu ambiguâ, donec tandem Alcibiade cum peditum equitúmque ſubſidiis accurrente cæſus eſt Hippocrates, copiæque victæ in oppidum refugere ſunt coactæ. Pugnâ verò hâc durante Pharnabazus parte aliâ extra munitionem Atticam cum pedeſtribus & equeſtribus copiis validis ſe inferens, perrumpere ad opem ferendam Hippocrati cùm fruſtrà conatus fuiſſet; in Heracleum (ſive Fanum Herculis) quod erat in agro Chalcedonenſium, ubi caſtra munita habebat, ſe recepit. [*Xenoph. Hellenic.* 1. *Plutarch. in Alcibiade.*]

d. Poſt hæc Alcibiades in Helleſpontum & Cherroneſum ad conficiendam pecuniam contendit: reliqui verò copiarum duces (Theramenem ſolum Diodorus memorat) de Chalcedone convenêre cum Pharnabazo, ut daret Athenienſibus talenta 20, & legatos Atticos ad Regem deduceret. Mutuóque juramento ſe obſtrinxêre duces & Pharnabazus in hanc ſententiam; ut Chalcedonenſes tributum non minus quàm ſolebant Athenienſibus penderent, quæque jam debebant, ea quoque ſolverent: intereà Athenienſes arma non inferrent Chalcedonenſibus, donec legati à Rege rediiſſent. Reverſus quoque Alcibiades duobus à Pharnabazo miſſis Chryſopoli, Pharnabazus totidem ab Alcibiade deputatis Chalcedone, non ſolùm jusjurandum publicum præſtiterunt, ſed privatim etiam ipſi fœderibus ſe devinxerunt. [*Xenoph.*]

His ita factis, ſtatim Pharnabazus diſceſſit, ac legatos ad Regem proficiſcentes occurrere ſibi ad Cyzicum juſſit. Miſſi verò ad hanc legationem ab Athenienſibus fuêre, Dorotheus, Philodices, Theogenes, Euryptolemus, Mantitheus; & his adjuncti ab Argivis Cleoſtratus & Pyrrholochus. Etiam Lacedæmoniorum legati, Paſippidas & alii, ad Regem perrexêre: quibus ſe conjunxit Hermocrates, qui jam Syracuſis exulabat, ejúſque frater Proxenus. [*Id.*]

Dum horum deducendorum cura Pharnabazum teneret, ex oppoſito littore trajecit ad eum Clearchus Lacedæmonius præfectus, partim ut ab eo ſtipendium pro milite ſumeret, partim ut naves, quæ in Helleſponto & apud Antandrum & alibi erant, in unum cogerent. Eâ enim claſſe ſperabat ſe Athenienſium ſocios clade aliquâ affecturum; eâque ratione à Byzantii obſidione copias ipſorum abſtracturum. Verùm dum abeſſet ille, Byzantium Athenienſibus proditum eſt. [*Idem.*]

Pergentibus ad Regem legatis Athenienſium occurrerunt Bæotius & cæteri Lacedæmoniorum legati à Rege redeuntes, ipſéque Cyrus maritimis omnibus cum imperio præfuturus: quo viſo, maximè quidem illi cupiebant ad Regem proficiſci; ſin id non liceret, domum reverti, Cyrus verò Pharnabazo præcepit, ut aut ſibi legatos traderet, aut domum eos remitteret: nolens ſcilicèt ſcire Athenienſes, quæ agebantur. Verùm Pharnabazus detinens intereà legatos, jam ad Regem ſe eos deducturum, jam domum dimiſſurum profitebatur: atque ita ſuſpenſos per tres *annos* (an *menſes* potiùs?) ſecum detinuit; tandémque veniâ à Cyro impetratâ, ad ſuos remiſit. [*Id.*]

Alcibiades, ſumptis è Samo 20 navibus, in Ceramicum ſinum Cariæ navigat; & collectis illic talentis centum, captivarum & oppreſſarum à ſe navium non minùs ducentarum ſpolia ſecum ducens, Athenas venit: ubi generalis Dux belli cum ſummâ poteſtate creatus, pluſquàm ducentis talentis (ut in oratione contra filium ejus Alcibiadem Lyſias indicat) à civitate acceptis, exercitum 1500 gravis armaturæ peditum & 150 equitum, cum 100 navium claſſe, ibi conſcripſit. [*Xenoph. Hellen.* 1. *Diodor. lib.* 13. *Juſtin. lib.* 5. *cap.* 4, 5. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Satyrus Spartaci filius Boſphori Cimmerii regnum per annos 14 obtinet. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 96.]

Lacedæmonii, quum Crateſippidæ navarcho magiſtratûs ſui tempus exiiſſet, Lyſandrum ejus loco mittunt. Is cùm ad Rhodum appuliſſet, coactis navibus, in Con inſulam Miletúmque navigat: inde Epheſum; ubi cum 70 navibus ſubſtitit, dum Sardes Cyrus accederet. [*Xenoph. Hellenic.* 1.] Et quum Epheſum offendiſſet ſui cupidam & enixè facientem cum Lacedæmoniis, afflictam autem & moribus Perſicis & Perſarum commerciis (ob Lydiæ viciniam & crebram præfectorum regiorum illûc præſentiam) propè barbaram factam: communivit ibidem caſtra, naves onerarias imperavit illuc omnes decurrere, ac navalia ædificandarum triremium extruxit. Ita portus eorum frequentavit mercatoribus, negotiationibus forum, quæſtu ædes atque officinas complevit. [*Plutarch. in Lyſandro.*]

Certior factus Lyſander Cyrum applicuiſſe Sardes, cum legatis Laconicis illuc ad eum profectus eſt: incuſato multùm Tiſſapherne; cui quum imperatum eſſet Lacedæmoniis opem ferre & mari exigere Athenienſes, videbatur factus per Alcibiadem remiſſior pigreſcere, ac præbendo malignè ſtipendia navalem manum perdere. Cupiebat autem deferri & malè audire Cyrus quoque Tiſſaphernem: improbum hominem & privatim ſibi infenſum. Lyſandro verò adoleſcentem ad bellum acriùs capeſſendum incitanti, ille ampliſſima quæque promptiſſimè promiſit; affirmans ſic ſibi à patre fuiſſe mandatum: nec ſtudium, nec pecuniam defore oſtendit. Stipendium diurnum claſſiarii exercitûs ex tribus obolis quatuor obolorum reddidit, quod jam antè debebatur id totum militi exſolvit, & ſtipendium menſtruum ante tempus dependit (decem Daricorum millibus Lyſandro numeratis:) atque ita exercitum univerſum multò quàm antè erat alacriorem reddidit; hoſtium verò claſſem brevi exinanivit. Complures enim ad eos, ubi ſtipendium eſſet uberius, tranſibant: qui verò remanebant, ſegnes redditi ſunt & ſeditioſi,

ac

ac negotia ducibus quotidie exhibuerunt. [*Xenoph. Hellen. lib. 1. Diodor. lib. 13. & Plutarch. in Lyſandro.*]

Hæc quum Athenienſes magno cum animi mœrore audiiſſent, Tiſſaphernis operâ legatos ad Cyrum mittunt. Eos ille non admittebat; quanquàm rogaret Cyrum Tiſſaphernes, ac ſe diceret Alcibiadis conſilio facere, quæ faceret: quòd is eſſet auctor, ut hoc unum ſpectaret, ne ulli Græcorum potentes eſſent; ſed imbecilli potiùs omnes, ſuis ipſi diſſidiis attriti. [*Id. ibid.*] Tres tamen adhuc annos reſtiterunt Athenienſes; cùm à Cyro pecuniis ad claſſem Peloponneſii juvarentur. [*Thucyd. lib. 2.*] Et quis miretur, tam florentes Athenienſium opes ruiſſe; cùm ad opprimendam unam urbem, totius Orientis vires concurrerent? [*Juſtin. lib. 5. cap. 1.*]

Lyſander Epheſum reverſus, ibíque quietem agens, naves 90 quas illic habebat in ſiccum ſubductas refecit. [*Xenoph. Hellen. 1.*] Ex urbibus quoque vicinis potentiſſimos accerſiit; initóque cum illis fœdere ſocietatis, re bene geſtâ, ſuæ quemque urbis principem ſe effecturum pollicebatur. Hinc evenit, ut illi ſtudiis inter ſe certantes plura imperatis ſubminiſtrarent: & opinione celeriùs Lyſander omnibus ad bellum conducentibus abundaret. [*Diodor. lib. 13.*]

Quum accepiſſet Alcibiades, Thraſybulum extra Helleſpontum progreſſum munire Phocæam; ad eum navigat, relicto apud claſſem gubernatore ſuo Antiocho; cum mandatis, ne adversùs Lyſandri claſſem proveheretur. Antiochus verò cum navi ſuâ, & aliâ Notianâ, (ut apud Xenophontem habetur & Plutarchum: Diodorus enim decem naves lectiſſimas illum eduxiſſe refert) in portum Epheſiorum invectus ad ipſas Lyſandri navium proras prætervehi auſus eſt. Tum Lyſander, primò paucis navibus deductis, eum inſequitur. Sed quum Antiocho pluribus cum navibus ſocii opem ferrent; universâ claſſe inſtructâ in eos pergit. Itaque & Athenienſes reliquis triremibus è Notio deductis in hoſtes provecti ſunt. Verùm quum naves eorum, nullo ſervato ordine, ſparſæ vagarentur, amiſſis 15 triremibus, terga tandem dederunt: ipſo etiam duce Antiocho interfecto. His navibus Lyſander ſecum ſumptis, & erecto ad Notium trophæo, Epheſum; Athenienſes verò Samum trajecerunt. Quò cùm Alcibiades rediiſſet, universâ cum claſſe ad Epheſiorum portum provectus, aciem ante oſtium ejus inſtruxit. At quum Lyſander claſſem ſuam non educeret, quòd navium numero longè inferior eſſet, Samum reverſus eſt. [*Xenoph. Hellenic. 1. Diodor. lib. 13. Plutarch. in Alcibiade & Lyſandro.*]

Alcibiades ex Samo cum universâ claſſe Cumam navigans, falſis in oppidanos objectis criminibus, multos eorum captivos in naves abduxit. At ubi conjunctis totius civitatis viribus Cumæi ex improviſo ad defenſionem ſuorum hoſtem invaderent; eorum impetum aliquamdiù Alcibiades ſuſtinuit: cùm verò ſubinde plures ex oppido & agro accurrerent, relictis captivis, ad naves confugere coactus eſt. Victum igitur ſe ægrè ferens, armatorum cohortes ex Mitylene accerſit, & inſtructâ ante urbem acie Cumæos ad conflictum provocat. Sed nemine prodeunte, vaſtatis illorum agris, Mitylenen repetiit. Cumæi verò legatis Athenas miſſis, actionem contra eum inſtituunt; quòd ſocii nominis urbem, quæ ipſos nullâ injuriâ affecerit, populando vexaſſet. Multæ quoque aliæ de improbitate hominis querelæ tum afferebantur. Nonnulli enim præſidiariorum in Samo, illi infenſi, Athenas trajecerant; & in publicâ illum concione criminabantur, quòd cum Lacedæmoniis colluderet, & familiarem cum Pharnabazo amicitiam contraxiſſet, in eam maximè ſpem ut, bello confecto, civibus ipſe dominaretur. [*Diodor. lib. 13.*]

a. Cumæis igitur ſuo, & Thraſybulo Thraſonis filio exercitûs nomine, Athenis Alcibiadem ob
3598 imperium malè adminiſtratum accuſantibus: ejus loco Conon & alii novem Duces ſubſtituuntur. Id ille ut audivit, relicto exercitu, in Thraciæ Cherſoneſum unâ triremi ad caſtella ſua ſe recepit. [*Diodor. ibid. Xenoph. Hellenic. 1. Plutarch. in Alcibiade.*]

b. Lyſander, Epheſum ex urbibus accerſens eos quos maximè præſtare cæteris audaciâ & pru- 4308 406
dentiâ videbat, ut coitiones facerent arripiendiſque Rebus publicis adjicerent animum eos incitavit: fiduciâ illis injectâ, ſimul-atque oppreſſi Athenienſes eſſent, ſolutos ipſos fore populari imperio & principatum in patriis ſuis habituros. [*Plutarch. in Lyſandro.*]

c. Luna veſpere defecit. [*Xenoph. Hellen. 1.*] Aprilis Juliani die 15 circa tertiam poſt occaſum Solis horam: ut Aſtronomicus oſtendit calculus.

Pityâ apud Lacedæmonios ephoro, Calliâ Athenis archonte, quum Lyſandri præfecturæ annus exiiſſet, ſucceſſor illi à Lacedæmoniis ad claſſem miſſus eſt Callicratidas. Cui infenſus Lyſander, naves quidem Epheſi illi tradidit, ſed datæ ſibi à Cyro pecuniæ ad ſtipendium nauticum remiſit reſiduum Sardes: jubens Callicratidam petere, ſi ei viſum eſſet, & videre quâ ratione ſuſtentaret milites. Unde neceſſitate ille compulſus, ad Cyrum in Lydiam perrexit, & nautis ſtipendium ab eo popoſcit. Ubi, homo minimè aulicus, dilationem graviter ferens, & Græcos mortalium miſerrimos eſſe affirmans, qui pecuniæ causâ barbaris adularentur; re infectâ, rediit. [*Xenoph. Hellen. 1. Plutarch. in Lyſandro.*]

Callicratidas Miletum navigans, pecuniam à Mileſiis impetrat; indéque Chium petens, Delphinium ibi caſtellum, quod Athenienſium præſidiarii circiter 500 tenebant, traditum ſibi diruit. E Chio deinde quinque drachmarum viatico in nautas ſingulos coacto, adversùs Teios pergens, & noctu mœnibus illapſus, urbem diripit. Inde ad Lesbum profectus, Methymnam expugnat. Ad ejus auxilium Cononem Athenienſium Ducem, cum 70 navibus, ſerò advenientem, cum 170 navibus perſequens, pugnâ navali vincit; & 30 navibus amiſſis, cum reliquis 40 in portum Mitylenes fugere coactum, terrâ maríque obſidet. Quo tempore, à Cyro etiam pecunia illi eſt allata. [*Xenoph. ibid. Diodor. lib. 13.*]

Athenienſium claſſis, quæ universa plurium quàm 150 navium fuit, ad Mitilynæam obſidionem ſolvendam prodiit. Callicratidas, Eteonico cum 50 navibus ad continuandam obſidionem relicto, cum cæteris 120 provectus, ad Arginuſas inſulas (inter Maleam Lesbi & Catanidem Aſiæ promontorium poſitas) fortiter pugnans occubuit. Victores Athenienſes naves 25 amiſe-

runt

runt, unà cum hominibus; paucis exceptis, qui ad litus evaſerunt. Peloponneſii, 77 ſuorum navibus deſideratis, fugâ in Chium, maximâque ex parte in Cumæorum & Phocæenſium regionem, ſe receperunt. [*Id. ibid.*] Calliâ vero Athenis archonte (hoc eſt, anno tertio Olympiadis XCIII) navale hoc ad Arginuſas prælium commiſſum fuiſſe, cum Xenophonte & Diodoro Athenæus etiam (in libro quinto Dipnoſophiſt.) confirmat.

3599 Cyrus conſobrinos ſuos Autobœſacem & Mitræum, ſororis patris ſui Darii filios, interemit; 4309 405
quòd quum occurriſſent ei, manus intra manicam non contraxiſſent obvolutas; qui honor ſoli Regi deferri erat ſolitus. Id quum Hieramenes & uxor ejus (occiſorum, ut videtur, parentes) reſciviſſent: Darium monuerunt, iniquiſſimum eſſe, ad tantam filii injuriam ipſum connivere. Quapropter cum Darius miſſis nuntiis ad ſe arceſſit, ægritudinem prætexens: quum apud Thamneria Medorum in caſtris ageret; contra finitimos Caduſios, qui ab eo defecerant, expeditione ſuſceptâ. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 2.]

Lacedæmonii in Æolide, & Ioniâ, inſuliſque hîc illic diſperſi, conventu Epheſi habito, legatos Lacedæmonem miſerunt, qui præſentem rerum ſtatum exponerent, & Lyſandrum remitti ad caſtra cum imperio peterent, prioribus experimentis probè ipſis cognitum. Miſit cum iiſdem poſtulatis & Cyrus. Sed quia bis eundem claſſi vetabat lex præfici, nec horum voluntati deeſſe Lacedæmonii volebant: nomen præfecturæ accommodaverunt Araco cuidam; Lyſandrum verbo legatum, re cum ſummâ poteſtate miſerunt. Lyſander igitur Epheſum veniens, Eteonicum è Chio cum navibus arceſſit: coactis etiam è Peloponneſo & aliunde navibus univerſis, ubicunque eſſent. Atque non has ſolùm reficiebat, ſed etiam alias apud Antandrum ædificabat. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann.* 3. & 4. *Olymp.* 93. *Plutarch. in Lyſandro.*]

Lyſander ad Cyrum profectus, pecuniam ab eo petit. Quâ ægrè ab eo impetratâ (demonſtrabat enim Cyrus prioribus penſionibus liberalibus ſe exhauſtum) trierarchos conſtituit, & nautis ſtipendium debitum perſolvit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 2.]

Carthaginienſes, captâ Gelâ in Siciliâ, Apollinis extra urbem miræ magnitudinis æneam ſtatuam inde abreptam Tyrum tranſmiſerunt. [*Diodor. Sicul. ann.* 4. *Olymp.* 93.]

Cyrus, nuncio à patre accepto, Lyſandrum Sardes ad ſe accerſens, ne cum Athenienſibus prælio navali decerneret, vetuit; niſi multò majorem navium numerum haberet: magnam ſe in reditu ex Phœniciâ & Ciliciâ adducturum claſſem promittens. Suæ deinde præfecturæ urbes fidei Lyſandri commendavit, & quæ ex illis tributa ipſi peculiariter pendebantur adſignavit ei omnia; & quod pecuniarum reliquum erat ei donavit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 2. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93. *Plutarch. in Lyſandro.*]

Ad patrem deinde aſcendit Cyrus, Tiſſapherne tanquàm amico ſibi adjuncto, cum trecentis gravis armaturæ militibus Græcis, quibus Xenias Parrhaſius præerat. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib.* 1. *pag.* 243. & 254.]

Cyro ad patrem profecto, Lyſander, ſoluto militibus ſtipendio, in Ceramæum Cariæ ſinum cum claſſe pergit: & caſtris ad *Cedreas* Athenienſibus confœderatum oppidum admotis, poſtridie expugnatas diripit, & habitatores, qui erant ſemibarbari, ſervituti mancipat. Ita in ſecundo Hellenicorum rem narrat Xenophon. Diodorus verò, ad annum 4. Olymp. 93. ita. Lyſander cum magno triremium numero, *Thaſum* Cariæ urbem Athenienſibus ſocietatis jure obnoxiam adortus, vi expugnat; pubémque omnem ad 800 jugulat, pueriſque ac mulieribus ſub haſtâ venditis, urbem ſolo æquat. Ubi pro *Cedrenenſibus*, nomen *Thaſiorum* perperàm habetur poſitum: qui non Cariæ ſed Thaſi inſulæ, longè ab eâ disjunctæ, erant incolæ; & poſt victoriam ad Ægos-potamos, everſo Athenienſium ſtatu, à Lyſandro non vi ſed dolo ſunt oppreſſi; ut ex mutilatâ apud Æmilium Probum in *Lyſandro*, & integrâ rei geſtæ hiſtoriâ apud Polyænum in primo Stratagematum libro, intelligitur.

d. Mileti quidam paucorum dominatûs ſtudioſi populare imperium, Lacedæmoniorum auxilio, ſuſtulerunt. Ac initio quum Dionyſia celebrarentur, factioni ſuæ maximè adverſantes in ædibus ſuis comprehenſos, ad 40. trucidârunt. Pòſt obſervato tempore, quo forum hominibus refertum erat, delectos è populo 300. omnium locupletiſſimos capite mulctant. Interim cives aliquot ornatiſſimi, qui populi cauſæ favebant, mille numero non minores, metu circumſtantis periculi, ad Pharnabazum ſatrapam confugiunt. Is perquàm humaniter illos excepit, aureóque ſtatere ſingulis donato Clauda, quod Claudiæ [an *Claudæ* inſulæ? *Act.* XXVII. 16. caſtellum eſt, inhabitanda profugis conceſſit. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93.]

Athenienſes, Samo profecti & Regis fines depopulati, Chium & Epheſum verſùs navigabant, ad navale prælium ſeſe parantes. Interim Lyſander Rhodo ſolvens, relictâ à dextris Ioniâ, in Helleſpontum cum claſſe contendit; prohibiturus illic navium exitus, & civitates quæ defecerant invaſurus. [*Xenoph. Hellenic.* 2.]

Lyſander, Abydo profectus, cum claſſe Lampſacum petiit Athenienſium ſociam: ſimul pedeſtri itinere Abydenis & aliis eò ſe conferentibus, quibus Thorax Lacedæmonius præfuit. Adorti civitatem, vi eam capiunt; divitemque & frumento, vino, rebus aliis plenam diripiunt. Atticum in eâ præſidium fide datâ Lyſander incolume dimiſit, ingenuis omnibus hominibus libertatem donavit, direptámque à militibus urbem Lampſacenis reſtituit. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93. & *Plutarch. in Lyſandro.*]

Athenienſium claſſis, quæ 180. navium fuit, ad *Ægos-potamos* (ſive *Capræ fluenta*) in anguſtiis Helleſponti, à Lyſandro capta eſt, (ex toto numero vix decem triremibus evadentibus;) cæſis núlque cum Ducibus, tria hominum millia. [*Id. ibid.*]

Conon, perditas jam res eſſe Athenienſium animadvertens, & crudelitatem civium metuens, cum navibus novem ad Abarindem Lampſaci promontorium appulit: ablatiſque inde majoribus navium Lyſandri malis, cum octo navibus ad regem Cyprium Euagoram, cum quo

amicitia ipſi interceſſerat, navigavit; Paralo, ſive triremi publica, Athenas remiſſa, ut ea quæ accidiſſent renunciaret. [*Id. ibid. cum Iſocrate in Euagorâ & ad Philippum, Ariſtotele lib.* 2. *Rhetoric. Juſtino lib.* 5. *cap.* 6. *& Ariſtide in orat. Rhodiacâ.*]

Lyſander, caſtris direptis, naves, captivos & ſpolia, ad tibias & cantus triumphales ducens, Lampſacum ſe recepit: eódemque die Theopompum Mileſium prædonem victoriæ nuncium Lacedæmonem miſit, cum lectiſſimâ triremi, armis cæteriſque ſpoliis magnificentiſſimè exornatâ; qui triduo iter illud confecit. Philocles dux & captivi Athenienſes omnes (3000. numero; ut habet Plutarchus in *Alcibiade* & *Lyſandro*) duce Adimanto ſolo excepto trucidati ſunt. [*Xenoph. Diodor. Plutarch.*]

Rebus Lampſaci conſtitutis, Lyſander Byzantium & Chalcedonem navigans ab utrâque civitate receptus eſt: Athenienſium præſidiariis fide datâ dimiſſis. Qui Byzantium Alcibiadi prodiderant, in Pontum tunc fugâ elapſi, dein Athenas profecti, ibi civitati adſcripti ſunt. Lyſander verò, Byzantii & Chalcedone relicto Sthenelao Lacedæmonio præfecto, Lampſacum ad reficiendas naves rediit. [*Xenoph. Hellen.* 2.]

Lyſander ex omnibus urbibus qui Athenienſium rebus ſtudebant ejectis, deletóque paſſim populi jure & aliis Reipublicæ formis, Harmoſtas Lacedæmonios ſingulis reliquit: denis ex conflatis ab ſe per oppida ſodalitiis rectoribus delectis, quibus ſummum imperium poteſtatémque omnium rerum commiſit. In horum enim numerum nemo admittebatur, niſi qui aut ejus hoſpitio contineretur, aut ſe illius fore proprium fide confirmârat. Atque ita δεκαδαρχία ſive decemvirali poteſtate in omnibus urbibus conſtitutâ, ipſius nutu omnia gerebantur. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lyſandro.*]

Haud longo in his conſumpto ſpatio, Lyſander, præmiſſis Lacedæmonem nuntiis adeſſe ſe cum ducentis navibus, unà cum Agide & Pauſaniâ regibus Spartanis Athenas obſedit: brevì ſperans urbem ſe capturum. Sed, quum defenderent ſe fortiter Athenienſes, rediit in Aſiam: ubi civitatum reſpublicas demolitus eſt æquè omnium, & δεκαδαρχίας ſive Decemviratus conſtituit; multis in unaquâque occiſis, multis fugientibus. Et quum Mileti amici & hoſpites ejus, quibus operam ſuam ad opprimendum populum & adverſarios pellendos fuerat pollicitus, mutato conſilio rediiſſent cum æmulis ſuis in gratiam: mirâ ſimulatione & inſigni uſus perfidiâ, eorum qui partes populi tuebantur numero non minùs 800. Oligarchicis necandos tradidit. [*Plutarch. ibid.*]

3600 Athenienſes, terrâ marique à Lacedæmoniis obſeſſi, pacem certis conditionibus conſequuntur. Die 16. Munychionis Attici (Aprilis Juliani 24.) Athenienſibus à Lyſandro conditiones pacis violatas objectum eſſe narrat in ejus Vitâ Plutarchus: quòd decem dies elapſi eſſent intra quos, juxta pacta conventa, urbis mœnia diruere tenebantur. Unde circa Munychionis 6. [Aprilis 14.] pacem illam factam eſſe colligitur, quæ bello Peloponneſiaco, poſt annos 27. [ut in libro 5°. docet Thucydides] finem dedit. 4310 404

Brevì poſt hanc pacem, Darius Aſiæ rex, cùm per annos 19. imperium tenuiſſet, mortem obiit. Cui ſuccedens filiorum natu maximus Artaxerxes, 43. annos regnavit. [*Diodor. Sicul. ann.* 4. *Olymp.* 93.] *Ocho Dariao* Babylone mortuo ſucceſſiſſe *Arſicam* ſive *Arſacem*, ex Paryſatide antequàm regnum adipiſceretur genitum, & mutato nomine *Artaxerxem* fuiſſe appellatum; ſcribit hujus ipſius Artaxerxis, qui à memoriæ felicitate *Mnemonis* cognomentum obtinuit, medicus Cteſias Cnidius. Neque aliò referendam exiſtimaverim hiſtoriam illam, apud Athenæum libro 12. Dipnoſophiſt. *Ochum* jam moriturum, à filio natu maximo interrogatum, quâ induſtriâ regnum per tot annos conſervaſſet, id edoctus ut imitaretur; juſta erga Deos omnéſque homines faciendo illud ſe conſecutum, reſpondiſſe. Etſi enim Ochus Darius ab uxore Paryſatide, juniorem filium Cyrum majore affectu complexa, Darii Hyſtaſpidis exemplo urgeretur, ut juniorem ſibi regnanti natum ſeniori ante regnum genito anteponendum ſtatueret: id tamen ille facere noluit, ſed regnum Artaxerxi, Cyro civitates quarum præfectus erat, teſtamento legavit. [*Plutarch. in Artoxerxe, Juſtin. lib.* 5. *cap.* 11.]

Artaxerxe regnum adepto, uxoris ſuæ Statiræ Idernis filiæ impulſu, Udiaſtæ (qui Terituchmem ſatrapam Statiræ fratrem & Amiſtris ſororis Artaxerxis maritum, interfecerat) extracta retro per cervicem lingua exſecatur: & ejus mortui loco, filius Mitradates vel Mithridates (qui urbem Zarim filio Terituchmis conſervaverat) ſatrapa conſtituitur. [*Cteſias.*]

Quum Paſargadas profectus eſſet Artaxerxes ut, pro more, ſtolâ ſuâ poſitâ eam indueret quam Cyrus priſcus, priuſquàm regno potiretur, geſſerat; ſacriſque regiis à ſacerdotibus Perſicis inauguraretur: adducit ad eum Tiſſaphernes ſacerdotem illum, qui in pueritiâ Cyri magiſter patriæ inſtitutionis fuerat, atque artem magicam eum docuerat. Cui idcirco fides eſt habita, Cyrum deferenti; quòd in templo circumvenire inſidiis Regem, atque cùm veſtem exueret adoriri & obtruncare ſtatuiſſet. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Artaxerxes fratrem Cyrum, interficiendi conſilio, comprehendit; & compedibus aureis (regiæ familiæ honore habito) vinxit. Sed moriturum jam mater ulnis complexa, ac capillo ſuo circumjiciens colligánſque illius collum cum ſuo, multis lamentis & obſecrationibus obtinuit ei veniam: effecitque ut ad ſuam in Lydiâ & maritimis civitatibus præfecturam remitteretur. [*Id. ibid. cum Xenoph. Expedit. Cyri lib.* 1. *Juſtin. lib.* 5. *cap. ult. & Cteſiâ.*]

Alcibiades, formidine imperantium terrâ jam marique Lacedæmoniorum, in eam Bithyniæ partem quæ à Thracibus incolebatur ſeceſſit: eóque magnam vim pecuniæ tulit ſecum, majorem etiam in quâ degebat arce relinquens. Sed Thraces illi Bithyni, poſtquàm eum cum magnâ pecuniâ veniſſe ſenſerunt, inſidias ei fecerunt, & ea quæ apportavit abſtulerunt: ipſum tamen capere non potuerunt. Inde igitur in Phrygiam ad Pharnabazum tranſiit: quem adeò ſuâ cepit humanitate, ut cum nemo in amicitiâ antecederet. Unde ei Grynium dedit in

Phrygiâ

Phrygiâ caſtrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis habebat. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Lyſandria, in honorem Lyſandri, ſunt inſtituta: in quibus quum Antimachus Colophonius & Niceratus Heracleotes carminibus certarent; Niceratum Lyſander coronâ donavit. Antimachum, id moleſtè ferentem & poëma ſuum abolentem, tum juvenis Plato conſolatus eſt: ignorantiam dicens iis quibus ineſſet tantùm nocere, ſicut cæcitatem iis ſolùm qui ipſi capti luminibus eſſent. [*Plutarch. in Lyſandro, cum Diodoro, ann. 4. Olymp. 93. ex Apollodoro.*]

d. Proximâ poſt receptas à Lyſandro Athenas Olympiade, quâ ſtadium vicit Crocinas Theſſalus, (quæ XCIV. eſt numerata) Solis eſſe factum deliquium, in Hellenicorum libro 2. teſtatur Xenophon. Quod quidem hoc anno, 3. Septembris die, tempore matutino contigiſſe, calculus aſtronomicus demonſtrat.

3601 *a.* Cyrus in Lydiam reverſus, vinculorum memor, conſilia init, quo pacto ſe deinceps è poteſtate fratris eximeret, atque etiam, ſi fieri poſſet, ejus loco regno potiretur. Itaque Græcas copias quàm poterat occultiſſimè cogebat, & prætextibus variis externum militem undique conquirebat, ut Regem imparatiſſimum offenderet. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. Plutarch. in Artoxerxe.*] Lyſandro quoque triremem bicubitalem ex auro & ebore factam, victoriæ causâ gratulatoriam miſit: quam ille in Braſidæ & Acanthiorum theſauro repoſuit. [*Plutarch. in Lyſandro.*] Et quum ad eum Lyſander à ſociis dona gerens veniſſet; (inter quæ monile fortaſſe illud fuerit, quod ex Theſſaliâ à Scopâ juniore illi miſſum *Ælianus* memorat, in *Var. Hiſtor. lib. 12. cap. 1.*) hortum Sardibus à ſe diſpoſitum & conſitum Cyrus illi oſtendit, eóſque de ruſticæ rei exercitiis ſermones cum eo habuit, quos recenſet Socrates in Xenophontis Oeconomico.

Apud Perſas Satibarzanes Orontem criminatur: tum Paryſatide Artaxerxis matre conſuetudinem eum habere dicens; quum alioqui caſtè illa viveret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater Regi indignatur, venenóque Terituchmis filium (Mithradatem) necat. [*Cteſias.*]

Alcibiades, quum Cyrum fratri bellum clàm parare, Lacedæmoniis adjuvantibus, intellexiſſet; ad Artaxerxem ire ſtatuit; ut primus ipſe de inſidioſis hiſce molitionibus eum edoceret; hâc ratione & ſuis ſe rebus (Themiſtoclis exemplo) conſulere potuiſſe ſperans, & patriam Regis auxilio, à Lacedæmoniorum ſervitute liberare. Interim Critias, & XXX. Tyrannorum Athenis à Lacedæmoniis impoſitorum alii, certos homines ad Lyſandrum in Aſiam miſerunt, qui eum certiorem facerent, niſi Alcibiadem ſuſtuliſſet, nihil earum rerum fore ratum, quas ipſe Athenis conſtituiſſet. Neque priùs tamen hæc Lyſandrum moverunt, quàm à magiſtratibus urbanis eſt ſcytala allata, quæ juberet ut Alcibiadem tolleret. Pharnabazo igitur ſatrapæ renunciat, ſocietatem quæ Regi cum Lacedæmoniis eſſet ſtare non poſſe, fœderáque irrita futura, niſi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidiſſet. Itaque Pharnabazus *Suſamithren* patruum & *Magæum* (*Bagoam*, Æmilio Probo) fratrem ad Alcibiadem interficiendum miſit; cùm ille eſſet in quodam Phrygiæ pago *Meliſſa* dicto, & in monte Elaphoente poſito, itérque ad Regem compararet. Barbari ad illum opprimendum ab eis ſubmiſſi, cùm ferro eum aggredi non auderent; noctu ligna contulerunt circa domum in quâ quieſcebat, eámque ſuccenderunt: deinde ex incendio evadentem Alcibiadem telis & ſagittis eminùs miſſis interemerunt, capútque ejus ad Pharnabazum retulerunt. Reliquum corpus amica, quæ cum eo vivere conſueverat, muliebri ſuâ veſte (quâ paulò ante interitum amictum ſe fuiſſe ſomniaverat) contectum, ædificii incendio cremavit; pro eâ quæ ſuppetebat copiâ, funus ei faciens ſplendidum atque honorificum. [*Ephorus, lib. 17. apud Diodor. Sic. ann. 1. Olymp. 94. Ariſtotel. hiſt. animal. lib. 6. cap. 29. Cicer. lib. 2. de Divinat. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 7. Juſtin. lib. 5. cap. 8. Athen. Dipnoſophiſt. lib. 13. Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

b. Clearchus Lacedæmonius, Byzantii tyrannidem exercens, & à ſuis duce Panthœdâ profligatus, fugâ per noctem arreptâ, in Ioniam trajecit. Ubi familiaritate cum Cyro, bellum adverſùs fratrem Artaxerxem moliente, contractâ, Dux copiarum factus eſt. Videns enim in eo robur animi eſſe & confidentiam ad quidvis promptam; decem millia Daricorum nummorum ei dedit: quibus ille inſtructus, copias coëgit, ac progreſſus è Cherſoneſo, Thracibus iis quibus ſupra Helleſpontum ſedes ſunt bellum intulit. Quæ res quia Græcis commodo erat, etiam ſponte ſuâ civitates Helleſponticæ pecunias ad alendum hunc militem conferebant. Quapropter & hæ copiæ Cyro clàm alebantur. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. Diodor. ann. 2. Olymp. 94.*] 4311 403

c. Quum Pharnabazi provinciam Lyſander vaſtaret, miſit ille Spartam qui eum ob hoc accuſarent. A Lacedæmoniis autem Pharnabazus, quòd inter regios præfectos in bello gerendo promptiſſimum ſe illis approbaſſet, diligebatur. Unde infenſi ephori, unum ex amicis & collegis Lyſandri Thoracem, quòd habere eum domi argentum comperiſſent, necaverunt: ipſum verò Lyſandrum miſsâ ſcytalâ domum ab Aſiâ revocaverunt. Pharnabazum igitur Lyſander oravit, ut alias ſcriberet literas, quibus priores querelæ tollerentur. Ille pollicitus, apertè quidem ejuſmodi ſcripſit quales Lyſander petebat; alias verò ſcriptas clàm habebat, quas inter ſignandum prioribus illis ſubſtituit. Eas Lyſander Lacedæmonem reverſus ephoris tradens; imprudens ſuus ipſe accuſator factus eſt. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lyſandro. Polyæn. Stratagem. lib. 7.*]

Paucis diebus interpoſitis, ægrè & non ſine labore, ab ephoris peregrinationis ad Jovis Hammonis delubrum Lyſander veniam impetravit: ſacrificia quæ ante prælia voverat ſolvenda prætendens; ſed nihil aliud interim agens, quàm ut oraculi iſtius antiſtites largitione corrumperet. Eum in finem magnâ pecuniæ vi ſecum tranſvectâ, in Libyam ille perrexit: cùm circa illa loca rex Libys paternus ipſius hoſpes eſſet; ad quam amicitiam teſtificandam, fratri Lyſandri nomen Libyis fuerat inditum. Verùm præſides oraculi non

ſolùm corrumpi non potuerunt; ſed etiam legatos Lacedæmona miſerunt, qui Lyſandrum accuſarent, quòd ſacerdotes fani corrumpere conatus eſſet. Hic ergo Lacedæmonem reverſus, ad cauſam dicendam arceſſitus, judicum eſt abſolutus ſententiis. [*Diodor. ann. 2. Olymp. 94. Plutarch. & Æmil. Prob. in Lyſandro.*]

3602 Urbes Ionicæ, quæ prius Tiſſapherni à Rege fuerant traditæ, hoc tempore omnes, exceptâ Mileto, ad Cyrum defecerunt. Cùm enim Tiſſaphernes Mileti præſenſiſſet, Mileſios eandem ad Cyrum defectionem moliri; partim eos occiderat, partim ejecerat. Hos Cyrus in exilium actos quum excepiſſet; exercitu comparato, terrâ marique Miletum obſidebat, & ejectos reducere conabatur. [*Xenoph. Exped. Cyri, lib. 1. pag. 244. edit. Paris. Græco-latin.*] In terreſtri exercitu, ex Græcis, Socrates Achæus fuit cum gravis armaturæ circiter quingentis; & Paſio Megarenſis cum ſeptingentis ferè. [*Ibid. pag. 245.*] Mari verò Tamos Ægyptius, Cyri navarchus, 25 navibus inſtructus urbem obſidebat. [*Ibid. pag. 252.*] 4311 402

Cyrus ad Artaxerxem mittens, eum orabat, ut fratri potiùs quàm Tiſſapherni concedere in eas urbes imperium vellet: quâ in re matris etiam ſtudio adjuvabatur. Itaque accidit, ut Rex inſidias ſibi ſtrui non animadverteret; ſed exiſtimaret Cyrum idcircò copias alere, quia Tiſſapherni bellum faceret: adeóque moleſtè non ferret, bellum inter ipſos geri. Nam mittebat Cyrus tributum Artaxerxi debitum iis ex urbibus quas Tiſſaphernes habuerat. [*Ibid. pag. 244.*]

Hunc Cyrum, qui neque Perſico neque Babylonico unquam potitus eſt imperio, illum fuiſſe ſuaviter ſomniavit Georgius Hervartus, qui ſolutâ captivitate Babylonicâ Judæis, cum præſide Zorobabele & Joſuà ſive Jeſu Jozadaki filio ſummo Sacerdote, in patriam redeundi poteſtatem dedit: quum Artaxerxes Mnemon hiſce temporibus Imperator fuerit, ſummus Sacerdos Johannes (Nehemiæ XII. 11, 22, 23. Johanan & Jonathan dictus) populi verò præſes Perſicus Satrapa à Joſepho, Antiquitat. lib. XI. cap. 7. nominatus Βαγώσης ὁ ϛρατηγὸς τȢ ἄλλȢ (λαȢ ineptè legunt vulgata exemplaria) Ἀρταξέρξου, *Vagoſes dux alterius Artaxerxis* (ut Rufinus quoque vertit:) alterius nimirùm à Longimano Artaxerxe, de quo in præcedente capite Joſephus egerat. Hiſtoria verò quam de hiſce ille narrat, eſt ejuſmodi.

Johanni ſummo Pontifici frater erat Jeſus: cui Vagoſes amicus exiſtens, Pontificatum ſe daturum eſt pollicitus. Hàc fiduciâ Jeſus quum liberiùs cum fratre in Templo altercaretur, re ad rixam uſque progreſsâ, tantam fratri bilem movit, ut ab eo per iram interficeretur. Quo cognito, Vagoſes ſuperveniens Templum ingreſſus polluit; illud jam antè à Sacerdote ſummo fratris ſanguine prophanatum dictitans: ac per ſeptennium ejus cædis pœnas à Judæis exegit, gravi mulctâ impoſitâ; ut priuſquàm quotidianas hoſtias offerrent, pro unoquoque (non *anno*, ut habent editæ Joſephi verſiones eáſque ſecutus Salianus, ſed) *agno*, ex publico quinquaginta drachmas penderent. Ea verò pœna terminata videtur fuiſſe cum eius, à quo facinus perpetratum eſt, Pontificis Johannis obitu: quem ad hujus Artaxerxis (non Ochi) principatum & quidem illius annos primos, idcircò referimus; quòd Johananis ſive Johannis hujus (nondum tamen Pontificis) mentionem in Ezræ libro factam invenerimus. [*Ezr. X. 6. cum Nehem.* XII. 23.] Inter ſeptimum enim annum Artaxerxis Longimani (ad quem illa Ezræ hiſtoria pertinet) & finem ſeptimi anni Artaxerxis Mnemonis (ante quem vitâ non exceſſiſſe Johannem ſupponimus) 70. annorum intervallum rationes noſtræ conſtituunt. Ita Johanni poſt nonageſimum ætatis annum defuncto, ſucceſſiſſet Jaddus filius: qui ad Alexandri uſque imperium Pontificatum obtinuit; & circa 83. ætatis annum (ſi ſub finem regni Darii Nothi natum illum fuiſſe ponamus) ex hominum vitâ demigravit. Sed hæc extra callem. Ad inſtitutam Chronici ſeriem, & minoris Cyri (intra 22. annum ætatis) interitum, jam recurrimus.

3603 *b*. Cyrus Lacedæmonem legatos miſit, rogans, ut quemadmodum ipſe Lacedæmoniis contra Athenienſes opem tuliſſet, ita & illi auxilia & milites ſibi mittant: in literis ſuis jactitans, ſe largiturum, ſi pedeſtres veniſſent, equos, ſi equeſtres, bigas; ſi prædia haberent vicos, ſi vicos, urbes; ſtipendiúmque militibus non annumeraturum, ſed admenſurum. Lacedæmonii, juſta eum poſtulare cenſentes & ex re ſuâ bellum iſtud fore arbitrati, velut ignorantes contra quem bellum pararetur, decernunt auxilia Cyro mittenda: quærentes apud Cyrum gratiam; & apud Artaxerxem, ſi viciſſet, veniæ patrocinia, cùm nihil adversùs eum apertè decreviſſent. Ephori igitur confeſtim ad Samium ſuum navarchum miſerunt, ut quicquid Cyrus imperaret exſequeretur. (*Xenophon. lib. 3. Hellenic. init. Diodor. Olymp. 94. ann. 4. Juſtin. lib. 5. cap. ult. Plutarch. in Artoxerxe.*) 4313 401

Lacedæmoniorum navarchus cum triremibus ſuis Epheſum ad Tamon Ægyptium Cyri navarchum trajiciens, ad omnia promptam illi operam exhibuit. Claſſem enim ſuam cum illius conjungens, & ſimul cum illo ex Ioniâ in Ciliciam circumvectus, effecit ut Syenneſis qui ibi rerum potitus eſt Cyrum adversùs fratrem pergentem terrâ impedire non poſſet. [*Xenoph. & Diodor. ibid. cum Cyri Expedit. lib. 1. pag. 248. & 252.*] Diodorus Samio Lacedæmoniorum navarcho, cui *Sami* nomen fuiſſe putat, 25. triremes aſſignat, & Tamo 50. quum ex certiore Expeditionis Cyri hiſtoriâ appareat, Tamo 25. fuiſſe naves, Pythagoræ verò Lacedæmonio (ſic enim alterum nominat navarchum 35.)

Cyrus, quum in ſuperiorem Aſiam movere ſtatuiſſet, cauſam belli eam præ ſe ferebat, quaſi vellet adversùs Piſidas, regionem ipſius infeſtantes, exercitum ducere: indéque Clearchum Lacedæmonium, Ariſtippum Theſſalum, Xeniam Arcadem, exules Mileſios cum iis qui Miletum obſidebant, Proxenum Bœotium, copiáſque quas habebat omnes, tum Græcas tum Barbaricas, Sardes accerſivit. (*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1.*)

Tiſſaphernes, cùm animadverteret apparatum belli majorem eſſe, quàm ut adversùs Piſidas comparari videretur; cum quingentorum equitum comitatu ad Artaxerxem quàm potuit maximis itineribus contendit: qui re ex eo cognitâ, omnia ad bellum neceſſaria comparare cœpit. [*Ibid.*]

Cyrus

Cyrus, quum curatores Lydiæ Perſas conſtituiſſet ſibi propinquos, Ioniæ autem & Æolidi viciniſque locis Tamon (navarchum) fidum ſibi amicum, natione verò Memphitem, præeſſe juſſiſſet: mox ipſe cum exercitu Ciliciam & Piſidiam versùs movit; rumore paſſim diſſeminato, quòd nonnulli gentium iſtarum ab officio receſſiſſent. [*Diodor.*]

Quo pacto autem Cyrus, στράτευμά τε συνέλεξε, καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακουσίῳ γέγραπται. *Quomodo & copias collegerit, & cum eis adverſus fratrem aſcenderit; tum qui pugna commiſſa fuerit, perierit ipſe; Græci deinde ſalvi ad mare pervenerint: Themiſtogenes Syracuſanus memoriæ prodidit:* in tertii Hellenicorum initio, inquit Xenophon. Cum quo conferendus locus ille Plutarchi (in lib. de gloriâ Athenienſium) de *Xenophonte.* Ξενοφῶν αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένην περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος. *Ipſe Xenophon ſuæ ſibi hiſtoriæ fuit argumentum; ſcribens quomodo exercitum duxerit, & quid præclarè geſſerit rei, ac de iis compoſitam Hiſtoriam eſſe à Themiſtogene Syracuſano: gloriam hanc alii deferens ſcriptionis, ut de ſeipſo tanquam alio ſcribens facilius fidem inveniret.* Et Suidæ alius de *Themiſtogene* illo *Syracuſano hiſtorico:* quo, Κύρου ἀνάβασιν ἥτις ἐν τοῖς Ξενοφῶντος Ἑλληνικοῖς φέρεται, καὶ ἄλλα τινὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, *Cyri expeditionem, quæ extat in Xenophontis Hellenicis, & alia quædam de ſuâ patriâ,* eum ſcripſiſſe ſignificat. Cum Græcanicâ nimirum Xenophontis hiſtoriâ conjungi ſolebant hujus Ἀναβάσεως libri, in quorum fine toti huic expeditioni ſcriptor ipſe interfuiſſe ſe indicat: indéque Xenophonti, cujus res in eâ geſtæ utramque operis paginam implent, non à *Plutarcho* ſolùm ſunt tributi, ſed etiam à *Cicerone, Dionyſio Halicarnaſſæo, Hermogene, Diogene Laërtio, Athenæo, Æliano* (*var. Hiſtor. lib. 7. cap. 14.*) & (ut ex noſtris Euſebium & Hieronymum non commemorem) *Arriano Nicomedienſi;* cui & *Novi Xenophontis* cognomentum attributum fuiſſe, apud *Photium* & *Suidam* legitur: tum quòd libris quatuor præceptoris ſui Epicteti, ſicut libris quatuor Xenophon magiſtri ſui Socratis, ſermones fuerit complexus; tum quòd ad exemplum ſeptem librorum Ἀναβάσεως Κύρου, Xenophonti & ab aliis & ab ipſo adſcriptorum, totidem Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου libros & ille ſcripſerit. Quanquàm nec ipſe prioris Ἀναβάσεως authorem in eo eſt imitatus; quòd illius κατὰ βιβλίον μὲν ἐποίησε προοίμιον, ὅλης δὲ οὔ, (quemadmodum à *Laërtio* eſt obſervatum) *in ſingulis libris proœmium fecit, totius autem operis nullum.* In ſingulorum enim librorum (præter ſextum) initiis tranſitiones habentur, quæ brevem præcedentium complectuntur epilogum. Qui cùm Xenophontis mos non fuerit, aliaque nonnulla in his libris occurrant, quæ alibi à Xenophonte traditis minùs ſunt conſentanea: eò inclinat animus, ut à *Themiſtogene* commentarios hoſce ſcriptos fuiſſe arbitremur; utcumque ob Veterum illorum authoritatem, *Xenophontis* eos titulo citare haudquaquam nobis diſplicuerit.

Ex quinque verò capitibus Themiſtogenicæ Hiſtoriæ à Xenophonte ſuprà propoſitis, quatuor priores in *primo* Ἀναβάσεως libro habentur explicatæ. I. Copiarum Cyri collectio. II. Earundem in ſuperiorem Aſiam & locum pugnæ deductio. III. Pugnæ commiſſio. IV. Cyri interitus.

Sardibus enim movens Cyrus (ubi occurriſſe ei Xenophontem, à Proxeno Bœotio Athenis accerſitum, & militiæ huic nomen dediſſe, in libro tertio legimus) Celænas in Phrygiâ pervenit, ibíque 30 dies moratus eſt: intra quos Clearcho Lacedæmonio exule & aliis Græcorum Ducibus ad eum diverſis itineribus acceſſerunt; cenſúque Græcorum ibi inſtituto, inventa ſunt armaturæ gravis militum undecim millia, cetratorum circiter duo.

c. Celænis Cyrus ad Cayſtri campum proceſſit, ubi acceptâ ab Epyaxâ, Syenneſis Cilicum regis uxore, (quâ nimis familiariter uſus fuiſſe Cyrus dicebatur) pecuniâ, exercitui non ſolutum trimeſtre ſtipendium ægrè ferenti ſalarium quatuor menſium perſolvit. Epyaxa quinque ante Cyrum diebus Tarſum in Ciliciâ venit: ejúſque ſuaſu maritus Syenneſis eò perductus, Cyro magnam pecuniæ vim ad alendum exercitum donavit. Syenneſem verò vafri ingenii virum, ad incertum fortunæ eventum ſeſe præparantem, ambos & Cyrum & Artaxerxem in hoc bello adjuviſſe, addunt Cteſias & Diodorus. Alterum enim ex filiis, mediocri commilitantium manu inſtructum, Cyro adjunxit: alterum clàm ad Artaxerxem præmiſit; qui tot in eum copias duci, ſéque invitum ad arma cum Cyro ſocianda pertractum, ſincerâ tamen interim fide Regi addictum, redire ad vexilla ipſius velle, renunciaret. Dies 20 Cyrus cum exercitu Tarſi ſubſtitit: Græcis militibus negantibus ſe ulteriùs perrecturos. Sed eo motu prudentiâ Clearchi ſedato, ad extremam Ciliciæ urbem Iſſum demùm perductus eſt: quò & Cyri claſſis appulit, cum 700 (800 habet Diodorus) gravis armaturæ militibus, quos ad eum Lacedæmonii ſub Chiroſophi ductu miſerant. Quo etiam loco ſtipendiarii Græci 400 gravis armaturæ, qui Artaxerxi ſub Abrocomâ militaverant, caſtris Cyri ſe adjunxerunt. Ipſe verò Abrocomas, relictâ Phœniciâ, cum trecentis hominum millibus ad Regem perrexit: licèt non ante quintum à pugnâ diem ad eum pervenerit. Unde per Syriæ portas, ab eo deſertas, traducto exercitu Cyrus ad locum pugnæ tandem devenit: ab Epheſo eóuſque ſtathmis 93, paraſangis autem 535 (ſive ſtadiis 16050) confectis.

Locum pugnæ *Cunaxa* appellatum fuiſſe, refert Plutarchus; à Babylone ſtadiis 500 diſtantem. Unde, quum in ſecundo Ἀναβάσεως libro (pag. 276.) ſtadiorum 3060 commemoratur diſtantia; pro, εἰς Βαβυλῶνα, Jacobus Cappellus ὡς Σῶτα legendum eſſe putat. In Cyri exercitu cenſa ſunt Græcorum 13 ferè millia; (licèt 10 tantùm millia Juſtinus habeat, libro 5. cap. ult.) è quibus 10400 ſcutati erant, 2400 vel 2500 cetrati: Barbarorum 10 myriades (100000) & currus falcati ferè 20. Ex partibus Artaxerxis, 90 myriades (900000) prælio interfuiſſe dicuntur, & currus falcati 150. Sed apud Plutarchum, Cteſias Cnidius (qui prælio interfuit) &

3603 apud Diodorum Ephorus, 40 myriades (400000) tantùm commemorant. In pugnâ, ex hujus copiis interfectos fuiſſe ſuprà 15000 refert Diodorus; ex Cyri verò 3000. Apud Plutarchum Cteſias, 9000 cæſorum numerum ad Artaxerxem relatum fuiſſe perhibet; ſibi verò non minùs 20000 viſos qui ceciderant. Commiſſa verò pugna eſt, ſub initium anni 4. Olympiadis XCIV, archonte Athenis Xenæneto, ante mortem Socratis anno uno: ut in Vitâ Xenophontis indicat Diogenes Laërtius.

Hic utroque fratre in prælio concurrente, prior Artaxerxes à Cyro per ipſam loricam in pectore vulneratus eſt: quod vulnus Cteſias ſe curaſſe commemorat. Cyrus verò dum pugnæ ſucceſſu elatus incautiùs in hoſtes fertur, à quodam percuſſus occubuit. Victor Artaxerxes contumelioſis modis in fratris cadaver ſævìit: caput & dextram quâ percuſſus ab eo fuerat abſcindens, & quaſi per triumphum circumferens. Quæ triſtis mater Paryſatis, Babylonem profecta, vix tandem recuperavit, Suſa miſit, ibique ſepeliit. Hunc amborum fratrum conflictum, ex Dinone & Cteſiâ, pleniùs Plutarchus explicat.

Rex caſtra diripiens, Phocaicam Cyri concubinam, ſapientiæ & elegantiæ nomine celebratam cepit [Ἀναβάσεως lib. 1. pag. 270.] Phocæenſis genere ex Ioniâ hæc fuit, Hermotimi filia, à ſuis primùm *Mitto* vocata, poſteà à Cyro, quòd Aſpaſiæ Mileſiæ Axiochi filiæ & Periclis amicæ (de quâ ſuprà, ad annum Mundi 3564) formâ & prudentiâ non impar videretur, *Aſpaſia* eſt appellata. Hanc ſingulari ſtudio rex Artaxerxes requiſivit: quúmque ad ipſum vinctam eam ducerent, excanduit, & qui hoc fecerant in vincula conjecit. Aſpaſiam verò inter omnes pellices (quas 360 alebat formâ præſtantiſſimas) primam habuit, & præcipuè adamavit. [*Plutarch. in Pericle & Artoxerxe. Ælian. Var. hiſtor. lib. 12. cap. 1. Juſtin. lib. 10. cap. 2.*]

Græci cladis hujus & Cyri interitûs ignari, fortiter ex aliâ parte pugnârunt, & Tiſſaphernem ejúſque copias vicerunt. Sex tantùm millia Græcorum hîc fuiſſe, affirmat Iſocrates in Panegyrico: quos neque ex optimis delectos fuiſſe addit, ſed homines ita perditos, ut in ſuis civitatibus vivere non poſſent; ignaros regionis, deſtitutos à ſociis, à comitibus proditos, duce quem ſecuti fuerant amiſſo. Caſtra verò ipſorum Rex cum ſuis, qui Tiſſapherni in auxilium venerat, diripuit: ad quæ, copiis regiis iterùm fugatis, Græci reverſi, maximâ ex parte incœnati pernoctârunt; cùm omnes etiam impranſi eſſent. Atque hîc *primus* Ἀναβάσεως Cyri liber terminatur.

Secundus liber narrat, quo modo Græci, duce Clearcho Lacedæmonio, in patriam redire conſtituerint: & ut Tiſſaphernes, comitem ſe cum copiis ſuis & ducem itineris fore promittens, Clearchum cum tribus Ducibus (Proxeno Bœotio, Agiâ Arcade & Socrate Achæo) 20 præfectis cohortium, & 200 circiter militibus; fœdere ac jurejurando violato, tollendos è medio procuraverit. Narraverat & anteà in Perſicâ ſuâ hiſtoriâ (quam author hujus libri legerat) Cteſias Cnidius: quo pacto Tiſſaphernes per Menonem Theſſalum dolo juramentíſque Clearchum ducéſque cæteros in poteſtatem ſuam redegerit, eóſque compedibus vinctos Babylonem ad Regem miſerit; & quomodo Cteſias ipſe, quum medicus eſſet Paryſatidis, Clearcho dum in carcere eſſet multa humanitatis officia per eam præſtiterit; ut Rex Paryſatidi matri deprecanti pro Clearchi incolumitate jurejurando annuerit, verùm impulſu Statiræ uxoris cunctos Duces, præter Menonem, deinde trucidaverit; ut cæterorum Ducum cadavera à canibus & alitibus laniata fuerint, terræ verò cumulus magnæ altitudinis, venti procellâ excitatus, Clearchi corpus contexerit. [*Cteſ. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artoxerxe.*]

d. Libro *tertio*, & quatuor ſequentibus, reliquorum Græcorum, qui Tiſſaphernis inſidias evaſerant, reditus in patriam explicatur. ut milites à Xenophonte perſuaſi alios ſibi Duces elegerint, (quorum unus Xenophon ipſe fuit, in Proxeni locum ſuffectus) & per medias hoſtium regiones, longæ hyemis inclementiam & infinita paſſi diſcrimina, domum reverſi fuerint. Eorum ſumma apud Diodorum Siculum habetur, in anni 4 Olympiadis 94 hiſtoriâ: cui adjungi & ea poſſunt, quæ hac de re habet Iſocrates in Panegyrico.

Tiſſapherni Artaxerxes, ob operam ipſi in bello contra fratrem ſtrenuè navatam, non ſolùm ejus quam ipſe priùs obtinuerat, ſed etiam Satrapiarum, quibus Cyrus præfuerat, imperium conceſſit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3. Diodor. ann. 4. Olymp. 94.*] Magnificis etiam muneribus donato, ſuam ipſi filiam matrimonio adjunxit: & de reliquo fidiſſimum eum amicum fuit expertus. [*Diodor. ibid.*]

Carem, à quo in poplite Cyrus vulneratus occubuit, poſt decem dierum tormenta, effoſſis oculis & ære fervente in aures infuſo, Paryſatis necandum curavit. Mithridates qui primus Cyrum ſauciaverat, atque eum interfeciſſe in menſâ gloriatus fuerat, binis ſcaphis 17 dies incluſus, à vermibus abſumptus eſt. Bagabatem ſive Meſabarem Artaxerxis eunuchum, qui illius juſſu caput & manum Cyri à cadavere abſciderat, Paryſatis, victo in talorum luſu Rege filio, obtinuit: quem vivum excoriari juſſit, deinde corpus tranſverſum in tres ſuſtolli cruces & pellem ſeorsùm palo ſuffigi. Quo tempore Paryſatis, propter multam Artaxerxis obſecrationem, flere Cyrum ceſſavit. [*Cteſias: & Plutarch. in Artoxerxe.*]

Paryſatis Statiram reginam nurum ſuam veneno hunc in modum ſuſtulit. Ancillam habebat fidam, quæ plurimùm apud ipſam poterat, Gingen vel Gigin dictam: quam adminiſtram veneni Dinon tradit fuiſſe, conſciam modò invitam Cteſias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, Dinon Melantam. Naſcitur apud Perſas exigua avis, rhyntaces (vel rhyndaces) dicta; quæ omni caret excremento, habetque inteſtina omnia adipe differta. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeverat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem; partémque ſinceram mandiſſe ipſam, Statiræ verò dediſſe veneno infectam alteram. Dinon non Paryſatidem, ſed Melantam, medicatas carnes ſecuiſſe cultro & Statiræ appoſuiſſe. Quum animam

igitur ea magnis cum cruciatibus ageret, ſuſpicionem Regi adverſùs matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoſcenti. Unde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit ac tormentis laceravit. At Gigin diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentíque denegavit Regi. Verùm poſteà orante illâ ut domum noctè dimitteretur, certior factus locatis inſidiis comprehendit Gigin, & veneficii reis debito affecit ſupplicio. Paryſatidem verò Artaxerxes nullo nec verbo nec facto læſit, niſi quòd petentem relegaverit Babylonem; adjiciens, quoad ſupereſſet illa, non viſurum ſe Babylonem. [*Plutarch. ibid.*]

Ariſto cum quibuſdam aliis Cyrenen occupavit; à quibus 500 civium omnium potentiſſimi ſubito incurſu trucidati ſunt: de cæteris ornatiſſimus quiſque profugit. Exſules itaque Cyrenæi, aſſumptâ Meſſeniorum circiter 3000 (ex Græciâ à Lacedæmoniis hoc tempore expulſorum) manu, in aciem contra urbis occupatores deſcendunt: prælióque commiſſo, utrinque magna Cyrenæorum ſtrages editur, & Meſſenii propè omnes ibi cadunt. A pugnâ verò miſſis ultrò citróque legatis, Cyrenæi rem componunt; & ſub fide, per juramentum datâ & acceptâ, injuriarum memores ſe nunquam fore, communi deinceps jure civitatem adminiſtrârunt. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 94.]

3604 *a.* *Tiſſaphernes* (pro quo, *Pharnabazi* nomen apud Diodorum per errorem hîc irrepſit) ad omnes oræ maritimæ ſatrapias in fidem accipiendas ab Artaxerxe miſſus, mox civitates Ionicas omnes imperio ſuo parere volebat. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 3. *Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 95.]

Cùm præfecti & urbes, qui Cyro adhæſerant, in anxio pavore eſſent, ne pœnas luerent eorum quæ in Regem deliquiſſent: cæteri quidem ſatrapæ per legatos Tiſſaphernis gratiam reconciliare ſibi ſtuduerunt. At qui plurimum inter eos poterat Tamos (Memphites; de quo ſuprà, ad ann. Mundi 3593. *c.* & 3603. *b.*) Ioniæ præfectus, opes filióſque omnes, præter unum Gaum qui regiarum poſteà copiarum Dux fuit, triremibus imponens; in Ægyptum ad Pſammitichum regem, quem beneficiis ſibi devinctum habuerat, cum claſſe diſceſſit. Pſammitichus verò, tum benefactorum neceſſitudinem tum jus ſupplicum pro nihilo habens, ſupplicem & amicum unà cum liberis jugulavit, ut pecuniis & claſſe potiretur. [*Diodor. ibid.*]

Græci Trapezunte (quæ prima urbs Græca fuit ad quam venerant, in littore Ponti Euxini & 4314 400
regione Colchorum poſita) profecti, tridui pedeſtri itinere Ceraſuntem (aliud Græcum oppidum, in Colchide quoque ad mare ſitum) pervenerunt: ibíque 10 dies ſubſtitere, quibus inſtitutâ luſtratione, cenſi ſunt milites 8600, qui ex 10000 circitèr ſalvi evâſerant; quum reliqui partim per hoſtiles incurſiones, partim à nivibus, partim etiam morbo conſumpti periiſſent. Inde per Moſynæcorum, Chalybum & Tibarenorum regiones progreſſi, Græcorum ad oppi-
b. dum Cotyora venerunt, Sinopenſium coloniam: *octo* videlicèt (vel *quinque* potiùs, ut ſeries hiſtoriæ poſtulare videtur) poſt pugnam in regione Babylonicâ commiſſam menſibus; ſtathmis 122, paraſangis verò 620 ſive ſtadiis 18600 confectis. Hic verò 45 dierum ſtativa habuerunt. [*Expedit. Cyri, lib.* 5.]

Dum iſtic hæreretur, partim ex Cotyorenſium foro, partim ex prædâ, quam ex Paphlagonum finibus agebant, Græci ſibi victum quæſiverunt. Paphlagones viciſſim Græcos aut diſſipatos ſpoliabant, aut paulò longiùs à caſtris tabernacula habentes noctu oppugnabant: donec inter eos pax Corylæ, qui tum Paphlagonibus cum imperio præerat, interventu conſtituta eſt. Naves deinde Græci ab Heracleenſibus & Sinopenſibus nacti, ad Harmenen Sinopæ portum navigârunt; ibique dies quinque ſunt commorati. Inde Heracleam, Megarenſium coloniam in Maryandenorum finibus ſitam, navigârunt; & ad Acheruſiam peninſulam appulerunt. In tres deinde partes diviſo exercitu, Arcades & Achæi qui ſupra 4500 erant omnes gravis armaturæ pedites, navibus ab Heracleenſibus impetratis primi navigârunt; ut ſubitò Bithynos adorti, quamplurima auferrent: & ad portum Calpæ, qui in mediâ ferè Bithynicâ eſt Thraciâ, noctu deſcendentes, ad vicos proximos ſtadiis plus minùs 50 à mari perrexerunt. Laceſſiti verò ab eis Thraces, maximâ eos clade affecerunt. Una enim cohors, cum duce Smicrete, in conflictu tota deleta eſt; ex aliâ, octo tantùm cum duce Hegeſandro ſervati ſunt: reliqui autem duces & milites omnes, in colle quò convenerant, arctâ obſidione à Thracibus ſunt circumſeſſi. Chiroſophus, cum gravis armaturæ 1400 & cetratis 700 (qui Thraces erant, & Clearchum ſecuti fuerant) inde ab Heracleâ per regionem pedibus iter fecit; deinde cùm Bithynicam Thraciam attigiſſet, ac jam valetudine infirmiore uteretur, navem conſcendit, & ad Calpæ portum tutò pervenit. Xenophon, cum gravis armaturæ peditibus 1700, cetratis 700, & 40 plus minùs equitibus, maritimo itinere in eos fines venit, qui Bithynicæ Thraciæ & Heracleotidis agros terminant: deinde per mediterranea progreſſus, ſocios ſuos à Thracum obſidione liberavit. Simúlque tandem ad Calpæ portum omnes coierunt. [*Ibid. lib.* 6.]

Mortuo ibi Chiroſopho, in ejus locum Neo Aſinenſis eſt ſurrogatus: qui, quum exercitum miſerè premi commeatûs inopiâ videret, coactis plus minùs duobus hominum millibus ad prædam faciendam per Bithynorum vicos diſcurrit. Eos primi Pharnabazi equites invadunt: qui Bithynis opem laturi advenerant, & eorundem viciſſim adjuti copiis, avertere volebant Græcos, ne Phrygiam ingrederentur. Trucidant hi equites ex Græcis non pauciores 500. Cæteri quemdam in montem fugâ ſe recipientes, ſuppetias illis Xenophonte veniente, ſalvi ad caſtra ante Solis occaſum ſunt reducti. Spithridate deinde & Rhathine cum novis copiis ad auxilium Bithynis ferendum adventantibus, Græci inſigni adverſùs eos potiti victoriâ, erecto trophæo ubi primùm conflixerant, ad caſtra ſua juxta mare plus minùs 60 ſtadiis ab eo loco poſita redierunt. Poſt eam pugnam hoſtes, ſuis rebus providentes, domeſticos & facultates ſuas quò poterant longiſſimè abduxerunt. Græci verò poſteà, cùm rectâ incedentes per Bithynos viâ nihil uſquam offenderent, unius diei ac noctis itinere in Bithyniam reverſi, amplam & mancipiorum & ovium copiam ſecum abduxerunt. Indéque ſexto die Chryſopolim Chal-

3604 cedoniæ urbem pervenerunt: ubi dies ſeptem commorati, prædam vendiderunt. [*Ibid.*]

Pharnabazus, metuens ne Græcorum illæ copiæ ditionem ſuam bello peterent, Anaxibii Lacedæmonii navarchi operâ, qui tùm fortè Byzantii erat, effecit ut milites univerſi ex Aſiâ Byzantium traducerentur. Anaxibius cum Xenophonte in Aſiam reverſus, Cyzici ex Ariſtarcho novo Byzantii præfecto intellexit, ſucceſſorem ſibi datum ad Helleſpontum adventare Polum: indéque Parium navigans, ad Pharnabazum miſit, qui eum moneret, ut quæ ob Græcorum traductionem promiſerat ipſi præſtaret. A quo ſpe ſuâ fruſtratus, Xenophonti negotium dat, ut Græcorum copias in Aſiam ſummâ celeritate iterùm reduceret. Verùm à Pharnabazo perſuaſus Ariſtarchus conatum illum impediit. Unde ſub Seuthe Thraciæ rege militare coactus eſt Xenophon: ſæviente adhuc hyeme, & vi frigoris ita intenſâ, ut nares & aures ab eo aduſtas multi Græcorum amiſerint. [*Ibid. lib.* 7.] Partem quidem Græcorum in patriam rediiſſe, partem verò maximam, ad 5000 ferè, ducem Xenophontem ſecutam in Thraciam fuiſſe, refert Diodorus. [*ad ann.* 1. *Olymp.* 95.] Unde liquet, vitiatum apud eum eſſe numerum, ubi Chryſopolim 3800 tantùm ſuperſtites perveniſſe legimus. [*ann.* 4. *Olymp.* 94.]

c. Ionicæ & aliæ Græcæ per Aſiam urbes, quòd partim in libertatem ſe vindicare cuperent, partim Tiſſaphernem metuerent, (quia Cyrum, dum is adhuc eſſet in vivis, Tiſſapherni prætulerant) recipere eum recuſabant: miſſiſque ad Lacedæmonios legatis petebant ut, quando totius ipſi Græciæ præſides ac duces eſſent, ſe natione Græcos habitantes in Aſiâ non negligerent; ſed darent operam, ut ipſorum ager à populationibus immunis eſſet, atque ipſi libertate fruerentur. [*Xenoph. Hellen. lib.* 3. *Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 95.] Hanc legationem libenter Lacedæmonii audierunt: qui, more ingenii humani, quô plura habent eô ampliora cupientes, non contenti acceſſione Athenienſium opum vires ſibi duplicatas, totius Aſiæ imperium affectare cœperunt. [*Juſtin. lib.* 6. *cap.* 1.]

Lacedæmonii igitur, promiſſis ſtatim auxiliis, per legationem à Tiſſapherne contendunt, ne hoſtica Græcis oppidis arma inferre velit. At ille Cumæorum urbem cum exercitu primùm adortus, omnem circumquaque regionem vaſtat, magnóque captivorum numero potitur. Pòſt urbem ipſam obſidione cingit: ſed cùm propter hyemis interventum capere illam nequiret, captivis pro magnâ pecuniæ ſummâ redditis, ab obſidione diſceſſit. [*Diodor. ut ſuprà.*]

Thimbron à Lacedæmoniis in Aſiam miſſus eſt cum exercitu: in quo erant mille novitiorum civium Laconicorum, 4000 Peloponneſii, equitéſque Athenienſium 300, quibus XXX tyranni fuerant uſi; quos civitas Attica peregrè petire, quàm domi cum periculo manere volebat. Atque his Thimbron, cùm in Aſiam veniſſet, ex Græcis iſtius regionis urbibus plures addidit. [*Xenoph.*] Epheſi enim, tum ex urbibus confœderatis tum aliunde, 2000 conſcripſit. Inde verò, ſub ſignis ſuis plures 7000 habens, 120 ſtadia progreſſus, Magneſiam Tiſſaphernis ditioni ſubjectam primo ſtatim impetu cepit. Mox etiam Tralles Ioniæ oppidum adortus, oppugnationem ejus inſtituit: verùm ubi nihil per loci firmitatem proficere licuit, Magneſiam retrò flexit. Hæc nullo tùm muro cincta fuit. Idcirco veritus ne denuò poſt diſceſſum ſuum Tiſſaphernes illam ſubigeret; ad proximum montem, nomine Thoracem, eam tranſtulit. Hoſtium deinde agros incurſans, variâ militem prædâ locupletavit. Verùm ubi magno cum equitatu Tiſſaphernem imminere accepit, Epheſum ſe recepit. [*Diodor.*] Illius enim equitatui ſuſtinendo impar, in planitiem deſcendere noluit: ſatis eſſe ſibi ducens, ſi populationes iis in regionibus prohibere poſſet, in quibus ipſe degeret. [*Xenoph.*]

Quum duobus jam propè menſibus Græci ſub Seuthe in Thraciâ Europæâ militaſſent, Charminus Laco & Polynicus à Thimbrone miſſi in caſtra venientes, eum hujus exercitûs operâ in bello contra Tiſſaphernem egere declararunt: pollicitúmque eſſe, ſe cuivis militi ſingulos in menſes Daricum nummum daturum in ſtipendium, præfectis cohortium binos, ducibus quaternos. Xenophonte verò ad iter in patriam ſe comparante, orârunt eum homines è toto exercitu lectiſſimi, ne priùs diſcederet, quàm copias abduxiſſet ac Thimbroni tradidiſſet. Inde igitur Lampſacum cum eis navigio trajecit: ubi cum Euclide Phliaſio vate congreſſus eſt. Hinc per Troadem profecti, Pergamum pervenerunt: ubi ab Hellade Gongyli Eretrienſis uxore, & ejus filiis Gorgione & Gongylo, Xenophon hoſpitio eſt exceptus. Horum conſilio & operâ, cùm ille Aſidaten Perſam capere fruſtrà (& non ſine ſuo & ſociorum magno periculo) fuiſſet conatus: caſu demùm in eum Xenophontis milites incidentes, ipſum cum uxore, liberis, equis, & fortunis omnibus (quæ magnæ erant) ceperunt. His ita geſtis Thimbron ſupervenit: acceptúmque à Xenophonte exercitum cum reliquo agmine Græco commiſcens, bellum Tiſſapherni & Pharnabazo intulit. [*Expedit. Cyri, lib.* 7.]

Atque hîc terminantur ſeptem libri Ἀναβάσεως: quos ſcriptor, qui toti expeditioni ipſe interfuit, hoc concludit epilogo. *Præerant hi ditioni Regis, quam nos ingreſſi peragravimus: Lydiæ, Artimas; Phrygiæ, Artacamas; Lycaoniæ & Cappadociæ, Mithradates; Ciliciæ, Syenneſis; Phœniciæ & Arabiæ, Dernes; Syriæ & Aſſyriæ, Beleſis; Babyloni, Rhoparas; Mediæ, Arbacas; Phaſianis & Heſperitis, Teribazus. Carduchi, Chalybes, Macrones, Colchi, Moſynœci, Cœti, Tibareni, ſui juris erant. Paphlagoniæ cum imperio præerat Corylas; Bithyniæ, Pharnabazus; Thracibus, qui in Europâ ſedes habent, Seuthes. Totum iter, tum aſcenſus tum deſcenſus,* (τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως) *ſtathmis* 215 *confectum eſt, paraſangis* 1150, *ſtadiis verò* 34255. (vel 34500 potiùs; ſingulis paraſangis 30 tribuendo ſtadia.) *Temporis aſcenſus & deſcenſus ſpatium, annus unus, ac tres menſes.*

d. Novis Xenophontis copiis auctus Thimbron, in campis contra Tiſſaphernem caſtra locare auſus eſt: & Pergamum ſponte deditam in ſuam poteſtatem accepit, itémque Teuthraniam & Haliſarniam; quibus Euryſthenes ac Procles, orti à Demarato Lacedæmonio, cum poteſtate præerant. Gorgio etiam & Gongylus, jam dicti fratres, ad ipſius partes tranſierunt: quorum alter

Gambrium

Gambrium & Palægambrium, alter Myrinam & Grinium poſſidebat. Urbes quoque aliquas non ſatis munitas vi Thimbron cepit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 3.]

3605 Thimbron Lariſſam, Ægyptiam vocatam, imperata facere detrectantem, caſtris circum eam 4315 399
locatis, obſedit. Quam cùm per vim fruſtrà aliquandiu oppugnaſſet, ab Ephoris mandatum accepit, ut relictâ Lariſsâ in Cariam militem transferret. Et erat jam Epheſi, profecturus in Cariam, quum Dercyllidas (vir machinarum peritiâ clarus, & ob ingenii ſolertiam Siſyphi cognomentum adeptus) ad exercitum venit, in imperio ſucceſſor illi datus. Thimbron verò domum reverſus, atque à ſociis accuſatus, quòd exercitui licentiam ſpoliandi fœderatos conceſſiſſet, exilio mulctatus eſt. [*Id. ibid. Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 95.]

Mania Dardanenſis, virilis animi mulier, quæ poſt mariti ſui Zenis Dardanenſis obitum Æolidis ſatrapiam ſub Pharnabazo feliciter adminiſtraverat, & maritimas urbes Lariſſam, Hamaxitum & Colonas imperio ſuo adjecerat, à genero ſuo Midiâ, quum annos jam 40 exceſſiſſet, unà cum filio 17. plus minùs annos nato, perfidè interimitur. Cæde perpetratâ Sceplim & Gergithem munita oppida, in quibus imprimis opes ſuas Mania recondiderat, Midias occupat: reliqua oppida præſidiariis militibus, Pharnabazo integra ſervantibus. Ille miſſis ad Pharnabazum muneribus, ut regionem eam legibus illis quibus habuerat Mania ſibi obtinere liceret, fruſtrà poſtulat: vitam ſibi acerbam fore, non vindicatâ Maniæ morte, Pharnabazo reſpondente. [*Xenoph. ibid. cum Polyæno, lib.* 8. in *Taniâ* vel *Phaniâ*: ita enim ibi *Maniæ* nomen perperàm habetur exaratum.]

Dercyllidas, cùm videret ſibi adverſùs duos præfectos Artaxerxis regis, Pharnabazum & Tiſſaphernem, maximarum gentium viribus inſtructos, dimicandum; atque illos invicem ſibi ſuſpectos eſſe non ignoraret: ne cum utroque ſimul decertare neceſſum haberet, cum Tiſſapherne, ſtatutis conditionibus, pacem fecit. [*Id. ibid. cum Juſtino, lib.* 6. *cap.* 1. *Hercyllidâ* pro *Dercyllidâ* nominato.]

Poſt habitum cum Tiſſapherne colloquium, Dercyllidas in Æolidem Pharnabazo [cui ob ignominiam ab eo dudum, cùm Abydo ſub Lyſandro navarcho præfuit, acceptam, infenſior erat] parentem, exercitum ſuum, nullo ſociorum in itinere læſo, abduxit: ac ſtatim uno die *Lariſſam*, [pro quâ *Ariſbam* ponit Diodorus] *Hamaxitum* & *Colonas*, oppida maritima, per deditionem ſpontaneam cepit. Paulò pòſt eodem modo *Neandrenſes*, *Ilienſes* & *Cocylitas* ſine vi admotâ in poteſtatem ſuam redegit: Cebrenen etiam munitiſſimam urbem, oſtentatâ oppugnatione territam, ad deditionem compulit. Cui cùm præſidium impoſuiſſet; rectâ Sceplim ac Gergithen verſùs contendit; ubi Midiam, qui & Pharnabazum & cives metuebat, colloquii causâ acceptis obſidibus ſibi occurrentem, ac de ſocietate verba facientem, ſecum retinuit; eique oſtendit nullam aliam eſſe rationem ſocietatis ineundæ, quàm ſi cives liberos ſuis legibus vivere permitteret. Simúlque cum eo Sceplim ingreſſus, [*de quo legendus Polyænus, in Stratagem. lib.* 2.] facto ibi Minervæ ſacrificio, & Midiæ præſidio educto, cives ad reſtitutam libertatem conſervandam eſt cohortatus. Deinde Gergithen cum exercitu profectus, nequicquam petente Midiâ ſibi eam relinqui, juſſu ejuſdem Midiæ portis apertis urbem illam quoque intravit: & repertis ibi Maniæ theſauris, qui octo militum millibus in integrum prope annum ſtipendio ſufficerent, Midiam exutum malè partis Sceplim ad privatim vitam ibi degendam habitatum dimiſit. Atque ita ſpatio dierum octo, novem urbibus eum potitum eſſe refert Xenophon; omnéſque Troadis urbes, partim dolo eum occupaviſſe, partim etiam vi ſubegiſſe, ſcribit Diodorus. [*ann.* 2. *Olymp.* 95.]

Inter Artaxerxem & Euagoram regem Salaminis [qui urbis illius dynaſtam regis Perſici amicum, ut *ad ann.* 2. *Olymp.* 97. idem Diodorus memorat, *Abdemonem Thyrſium* vel, ut Theopompus in Excerptis Photii num. 176. appellat, *Abdymonem Citieum* inde ejecerat] diſſenſio orta, Cononis Athenienſis qui apud hunc in Cypro & Cteſiæ Cnidii qui apud illum in aulâ Perſicâ agebat interventu, ſopita eſt: ab Euagorâ tributo Artaxerxi dato, & muneribus ad Satibarzanem miſſis. Ad Euagoram quoque, de reconciliatione cum Anaxagorâ Cypriorum rege, à Cteſiâ datæ ſunt literæ: quas, unà cum aliis ejuſdem generis Euagoræ & Cononis epiſtolis, Perſicæ ſuæ Hiſtoriæ inſeruit ipſe Cteſias.

Dercyllidâ ad Pharnabazum mittente percunctatum, utrum pacem an bellum mallet; is Phrygiæ [in quâ ſedem domicilii habebat] metuens, Æolidi [quam Dercyllidas obtinebat] finitimæ, inducias delegit. [*Xenoph. Hellenic.* 3.]

3606 *a.* Factis induciis, Dercyllidas Bithynicam in Thraciam profectus, ibidem hybernavit, non admodum hoc graviter ferente Pharnabazo; quòd Bithyni ſæpiùs illi bellum facerent. Dercyllidas verò res Bithynorum ſecurè rapiens, commeatûs copiâ abundabat. [*Id. ibid.*]

b. Odryſæ equites plus minùs 200. & cetrati plus minùs 300, è Thraciâ à Seuthe auxilio Der- 4316 398
cyllidæ miſſi, prædatum exeuntes, magnâ clade à Bithynis affecti ſunt: poſteàque caſtra ſua cum Græcorum caſtris conjungentes, Bithynorum agros populationibus ac flammis vaſtaverunt. [*Ibid.*]

Ineunte vere Dercyllidas è Bithynorum finibus excedens, Lampſacum venit: ubi ex tribus patriæ legatis intelligit, imperium ſibi in annum proximum eſſe prorogatum. Iiſdem legatis ephororum mandato milites quòd antehac ſociis injurii fuiſſent redarguentibus, & quòd hoc anno neminem læſiſſent collaudantibus, à præfecto copiarum quæ Cyrum ſecutæ fuerant eſt reſponſum; milites quidem unos eoſdémque eſſe, ſed diverſos duces diverſos militum mores feciſſe. Legatos deinde Dercyllidas Epheſo per Græci nominis civitates dimiſit; quòd eas tranquillo in ſtatu viſuri eſſent, ſibi gratulatus. [*Ibid.*]

c. Dimiſſis ex Aſiâ legatis, Dercyllidas rurſùm per nuncios Pharnabazum percunctatus eſt, induciáſne quæ per hyemem fuerant continuatæ, an bellum habere mallet. Quo inducias bello

rurſum præſerente, ſtatim tranſmiſſo Helleſponto, iſthmum Cherſoneſi Thraciæ, qui 37. ſtadiis porrigebatur, muro interclusit; quem verno tempore inchoatum, ante autumnum abſolvit. [*Idem ibid. cum Diodoro, ann. 2. Olymp. 95. ubi duorum annorum res geſtas in unum compingit.*]

Conon Athenienſis è Cypro ad Artaxerxem de rebus ſuis miſit epiſtolam: quam communicari illi voluit, vel per Zenonem Cretenſem (ſaltatorem,) vel per Polycritum Mendæum (medicum,) vel, ſi illi abeſſent, per Cteſiam medicum. Fama eſt Cteſiam, acceptâ Cononis epiſtolâ, de ſuo illi appoſuiſſe, ut ipſum quoque ad ſe Rex mitteret; ut ad negotia maritima tractanda perutilem. Ipſe autem Cteſias ait, Regem ſuâ ſponte hoc ſibi muneris injunxiſſe. [*Plutarch. in Artoxerxe.*] Cononis verò literas, tum ad Regem tum ad ſeipſum, ut & Orationem quam ad Regem de Conone ipſe habuit, Hiſtoriæ ſuæ Cteſias inſeruit: ubi & de nunciis, quos Lacedæmonii hoc tempore ad Regem miſerunt, adhibitâ cuſtodiâ retentis, narrationem exponit.

Pharnabazus, poſt inducias cum Dercyllidâ factas, ad Regem adſcendens, Tiſſaphernem apud eum criminatus eſt, ut Lacedæmonios Aſiam ingreſſos non repulerit armis, ſed impenſis regiis aluerit: indignum eſſe dicens, bella non perfici ſed redimi, hoſtem pretio non armis ſummoveri. Hortatúſque Regem eſt, ut adornatâ claſſe, Cononem Athenienſium Navarchum ei præficiat. A quo & Cyprio rege Euagorâ perſuaſus ille, 500. talentis ad apparandam claſſem Pharnabazo numeratis, Phœniſſas triremes Cononi tradere, cúmque navalis belli Ducem conſtituere juſſit. (*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 95. cum Iſocrate in Evagorâ & orat. ad Philippum, Pauſaniâ in Atticis, & Juſtin. lib. 6. cap. 1.*)

Pharnabazus ex aulâ Perſicâ reverſus Cononem, poſt habitum de præturâ navali colloquium, imperio maris præficit; multa Regis nomine præclara illi pollicitus. Conon, munere illo ſuſcepto ſed claſſe nondum ſatis inſtructâ, cum 40. quas paratas tum habebat navibus in Ciliciam devehitur; & ad bellum ibi gerendum ſeſe accingit. (*Diodor. ibid.*)

d. Cteſias ab Artaxerxe ad mare miſſus, in patriam ſuam Cnidum primùm, deinde Lacedæmonem profectus eſt: ut ſub Perſicæ ſuæ Hiſtoriæ finem ipſe narrat; quam cum hoc Olympiadis 95. anno 3. illum terminaſſe, Diodorus author eſt.

Dercyllidas ex Cherſoneſo in Aſiam regreſſus, viſitatis urbibus, Chiorum exules Atarna occupaſſe comperit; indéque excurſionibus in Ioniam factis, ex vicinorum prædis victum ſibi comparaſſe. Et quamvis munitum eſſet oppidum, & magnâ tum frumenti copiâ inſtructum; caſtris tamen circumdatum, per octo menſium ſpatium obſidere non ceſſavit. (*Xenoph. Hellenic. lib. 3.*)

3607 Compulſis tandem ad deditionem faciendam obſeſſis, Dercyllidas loci curam Draconti Pellenenſi committit: ipſe largiſſimâ commeatûs copiâ in eum convectâ, ut illuc veniens diverſorium haberet, Epheſum adiit. (*Ibid.*) 4317 397

Cùm Ionicarum civitatum legati Lacedæmonem profecti ſignificaſſent, ſi Caria, in qua Tiſſaphernis ſedes erat, infeſtaretur, exiſtimare ſe, ſtatim ipſum αὐτονομίαν eis conceſſurum, & ut arbitratu ſuo rempublicam adminiſtrarent permiſſurum: Dercyllidæ mandârunt Ephori, ut cum terreſtribus copiis in Cariam ſe transferret; & Pharaci claſſis ſuæ præfecto, ut in oram Cariæ naves ſuas duceret. (*Ibid.*)

Eodem tempore Pharnabazus etiam ad Tiſſaphernem venit: partim quòd is imperator omnium deſignatus eſſet, partim ut ad bellum in Græcos communi operâ gerendum ſe paratum teſtaretur. Atque hunc primùm Tiſſaphernes ſecum in Cariam ad rem ibi conſtituendam duxit; deinde impoſitis ibi in munitiones præſidiis, cum eodem in Ioniam rediit. Dercyllidas autem, ubi rurſus eos Mæandrum tranſmiſiſſe accepiſſet; habito cum Pharace colloquio, quo vereri ſe oſtendebat, ne Tiſſaphernes ac Pharnabazus Ioniam à præſidiis nudam percurrendo popularentur: & ipſe Mæandrum tranſiit. (*Ibid.*)

In Perſarum exercitu 20000. pedites, & 10000. equites erant: Dercyllidas non plures 7000 ſub ſignis ſuis habuit. (*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 95.*) Et quotquot quidem erant è Peloponneſo milites, tranquilli ſubſiſtentes ad prælium ſe parabant: quotquot verò è Priene & Achillio, itémque de Inſulis & oppidis Ionicis, Dercyllidæ ſe adjunxerant, partim, armis in ſegete (quæ tunc denſa in Mæandri planitie erat) relictis, fugâ ſibi conſulebant; partim, cùm ad pugnam veniendum eſſet, minimè manſuros ſe eſſe ſatis declarabant. Tiſſaphernes tamen, cùm ſecum cogitaret, quo pacto Cyri milites cum ipſis pugnaviſſent, eíſque Græcos omnes ſimiles eſſe arbitraretur; ut prælium (quod Pharnabazus ſuadebat) iniret, adduci non poterat: ſed miſſis ad Dercyllidam nunciis, cupere ſe cum ipſo in colloquium venire ſignificabat. Datis igitur priùs acceptíſque utrinque obſidibus, de pacis conditionibus actum eſt: poſtulante Dercyllidâ, ut Rex urbes Græcas liberas & ſui juris eſſe ſineret; Tiſſapherne verò & Pharnabazo, ut Græcæ copiæ Regis è finibus, & Lacedæmoniorum præfecti ex civitatibus abirent. Placuítque inducias eſſe tantiſper, donec de his Dercyllidas ad Lacedæmonios, Tiſſaphernes ad Regem retuliſſet. Utroque verò dimiſſo exercitu; Perſarum copiæ Tralles, Græcorum Leucophryn diſceſſere. (*Xenoph. & Diodor. ut ſuprà.*)

3608 Herodas quidam Syracuſanus, cum nauclero quodam in Phœniciâ tum vivens, cùm triremes Phœniſſas partim aliunde iſtuc adpellere, partim ibidem inſtrui, partim adhuc ædificari videret, audirétque trecentas numero futuras: primâ nave quæ in Græciam tenderet conſcenſâ, Lacedæmoniis indicat, hanc claſſem tum à Tiſſapherne tum à Rege parari; ſed quò ea mittenda eſſet, dicens ſe ignorare. Eo nuncio commotis Lacedæmoniis, ex Regibus eorum alter Ageſilaus, à Lyſandro perſuaſus, ad Aſiaticam contra Perſas expeditionem ſeſe obtulit: adjunctis ſibi triginta Spartanis, quorum conſilio uteretur. Eorum primus ipſe Lyſander fuit: qui Decemviratus abs ſe in urbibus Aſiaticis inſtitutos (quos Ephori ſuſtulerant, juſſis omnibus 4318 396

more patrio rempublicam gerere) Ageſilai operâ reſtituturum ſe iterùm ſperabat. Ita Ageſilaus, acceptis copiis bis millium è novis Spartæ civibus conſcriptorum ac ſex millibus ſociorum, cum annonæ tanto quantum in ſex menſes ſufficeret, Geræſto (Eubœæ portu) cum ampliſſimis quas ibi coegerat copiis ſolvens, Epheſum navigavit: tantâ celeritate hîc uſus, ut priùs in Aſiam cum copiis pervenerit, quàm regii ſatrapæ eum ſcirent profectum; quo factum eſt, ut omnes imperatores imparatos offenderet. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3. & orat. de Ageſilao; cum Plutarcho, & Æmil. Probo, in vitâ ejuſd. Ageſilai, & Pauſaniâ in Laconicis; qui tamen* Sardes *primùm appuliſſe Ageſilaum ſcribit.*]

Novo delectu Epheſi quatuor militum millibus conſcriptis, exercitum 10000. peditum & 400 (vel 4000, ut in Latinâ verſione legitur) equitum in campum eduxit. Quos circumforanea quædam colluvies prædæ gratiâ ſequebatur, numero non inferior. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 95.*]

Per internuncios verò à Tiſſapherne interrogatus, quam veniendi cauſam haberet; reſpondit, ut Græcas in Aſiâ civitates in libertatem vindicaret. Petiit deinde Tiſſaphernes, ut tantiſper Ageſilaus à rebus gerendis abſtineret, quoad ipſe ad Regem mitteret; ſpem faciens omnia illi ex ſententiâ ſe confecturum. Hinc, tribus menſibus ad eam rem conficiendam definitis, Tiſſaphernes Herippidæ, Dercyllidæ & Migialio miſſis ad ſe ſacramentum præſtitit, omninò ſine dolo malo ſe pacem procuraturum: illis Ageſilai nomine jurantibus; ſi hoc Tiſſaphernes faceret, ſe ſine fraude ſervaturos inducias. Verùm Tiſſaphernes, jurejurando mox violato, magnas à Rege copias acceſſebat, quas cum iis quibus jam antè utebatur conjungeret. Et quanquam hæc Ageſilaus animadverteret, nihilominùs in ſervandis induciis perſtitit. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Ageſilao: cum Plutarcho & Æmil. Probo, in Ageſilao.*]

Quum in hoc otio apud Epheſum Ageſilaus commoraretur, quòd rerumpublicarum ſtatus in urbibus perturbati eſſent, neque populariter ampliùs ex adminiſtrarentur (ut ſub Athenienſium dominatu factum fuerat) neque Decemviratus in eis eſſent, qui Lyſandro rerum potito inſtituti erant: urgebant Lyſandrum omnes, hominem ſibi notum, uti quæ cuperent ipſi ab Ageſilao impetraret. Eam ob cauſam factum, ut magna hominum turba eum ſemper ſectaretur; ita ut privatus quidam Ageſilaus, Lyſander rex eſſe videretur. Quod Ageſilaus ægrè ferens, authoritatem illius primùm minuebat & ſenſim labefactabat; deinde legatum in Helleſpontum mittebat. Ibi cùm comperiſſet Lyſander; *Spithridatem* Perſam (*Mithridatem* Plutarchus appellat) à Pharnabazo nonnihil opprimi, ad colloquium invitato perſuaſit, ut cum liberis, pecuniis, & 200 equitibus deficeret; ſtatimque rebus ejus cæteris apud Cyzicum relictis, cum filio ad Ageſilaum eum adduxit: id quòd gratum Ageſilao fuit, ſtudioſè ex illo de Pharnabazi rebus percunctanti. [*Xenoph. Hellen. 3. Plutarch. in Lyſandro & Ageſilao.*]

Tiſſaphernes ob miſſas ſibi à Rege copias animo elatus; Ageſilao bellum denunciavit, ni ſtatim Aſiâ excederet. Quam denunciationem hilari animo ille accipiens, ut ad expeditionem ſe pararent, militibus præcepit; ſimúlque Ionibus, Æolibus & Helleſpontiis ſignificavit, ut copias ſuas auxiliares Epheſum ad ſe mitterent. Cùmque Cariam eum petiturum exiſtimaret Tiſſaphernes, Phrygiam ille petiit: ſubactiſque inopinâ irruptione civitatibus, magnam opum vim cepit; tutúſque ac ſine periculo ad vicina Daſcylii pervenit. Ibi equites ejus reliquum agmen præcedentes ab equitibus Pharnabazi excepti & in fugam compulſi, homines 12 & equos 2 amiſerunt: ſed opem cum peditatu ferente Ageſilao, barbari uno ex ſuis amiſſo ceſſerunt. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Ageſilao; cum Plutarcho & Æmil. Probo; in Ageſilao.*]

Ageſilaus, maximâ æſtatis parte in populatione Phrygiæ finitimæque regionis conſumptâ, locupletatum commodis exercitum ſub autumnum Epheſum reduxit. [*Diodor. anno. 1. Olymp. 96.*] Ibique hyemavit. [*Æmil. Prob. in Ageſilao.*]

3609 Nephereus, ſive Nepherites, in Ægypto regnat. ann. 6. 4319 395

Lacedæmonii per legatos Nephereum Ægypti regem de ſocietate armorum ſolicitant: qui auxiliorum loco Spartanis ad centum triremes apparatum, & quingenta tritici millia donat. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*] *Hercinionem* hunc appellat Juſtinus & eum ſecutus Oroſius: ita rem narrans. *Lacedæmonii à rege Ægypti Hercinione auxilia navalis belli per legatos petunt: à quo centum inſtructas triremes, & ſexcenta millia modiorum frumenti miſſa* acceperunt. [*Juſtin. lib. 6. cap. 2. Oroſ. lib. 3. cap. 1.*]

Pharax Lacedæmoniorum navarchus, cum 120 navium claſſe ex Rhodo provectus, Saſanda Cariæ caſtellum, 150 ſtadiis à Cauno diſtans appellit. Hinc ſolvens, Caunum & Cononem Regiæ claſſis Imperatorem, cum navibus 40 ſtativa ibi habentem, oppugnat. At cùm Artaphernes & Pharnabazus ingenti exercitu Cauniis ſubvenirent, Pharax obſidionem ſolvit, totámque claſſem in Rhodum abducit. Poſthæc Conon triremes 80 cogit, & cum his in Cherſoneſum tranſmittit. Rhodii intereà, claſſe Peloponneſiorum ejectâ, Lacedæmoniorum ſocietatem deſerunt; & Cononem cum totâ claſſe in urbem ſuam recipiunt. Tum qui donatum ex Ægypto frumentum advehebant, quòd Rhodios deſciviſſe ignorarent, confidenter Inſulæ naves advertunt: Conon verò cum Rhodiis onerarias in portum deducens annonâ urbem replevit. Ad Cononem prætereà aliæ 90 triremes tum advenêre: è Ciliciâ nimirùm 10; & ex Phœniciâ 80, quarum Sidoniorum Regulus præturam geſſit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*] Sed Cononem ſeditio militum invaſit, quos præfecti Regis ſtipendio fraudabant; eò inſtantiùs debita poſcentes, quò graviorem ſub magno duce militiam præſumebant. [*Juſtin. lib. 6. cap. 2.*]

Ageſilaus cognoſcens ſine equitatu ſufficiente locis planis bellum ſe rectè gerere non poſſe, huic conficiendo ſe dedit: permiſsâ divitibus in ſingulis civitatibus poteſtate, ut qui militare ipſi nollent, ſuo loco equum atque equitem ſubſtituerent. Deinde apperente jam vere, exer-

citum univerſum apud Epheſum coëgit: ibique tum equites tum pedites omnis generis armaturæ exercuit diligenter & ad munera militaria paratiores reddidit; fecitque ut durante hoc exercitio urbs Epheſina ſupra modum ſolitum ſpectatu digna videretur, velut belli quædam officina. Adjecit & alia, ad animos militum ſpe bonâ erigendos & alacriores reddendos comparata. [*Xenoph. Hellen.* 3. *& in Ageſilao: cum Plutarch. & Æmilio Probo in Ageſilao.*]

Jámque annus exierat, à diſceſſu Ageſilai è patriâ, regreſſique domum ſunt Triginta viri, quorum princeps erat Lyſander; & alii totidem in decedentium locum, principe Herippidâ, ſubmiſſi. Ex his Ageſilaus Xenoclem, cum quodam alio, copiis equeſtribus præfecit; novis civibus, qui armaturâ gravi utebantur, Scythen; Cyri militibus, Herippidam; Migdonem, miſſis ab oppidis militibus. Denuntiavit etiam, confeſtim ſe ducturum rectiſſimâ viâ in munitiſſima regionis; ut tum corpora, tum animi militum ad pugnam præpararentur. Tiſſaphernes autem hæc ab Ageſilao jactari ad ſe rurſum fallendum arbitratus, in Cariam, quò reverà ipſum irrupturum credebat, iterùm cum peditatu ivit; equitatúmque in Mæandri campo ſubſiſtere juſſit. Sed non aliter fecit quàm dixerat Ageſilaus; rectáque Sardianam in regionem impetum fecit. Quúmque tridunm hoſte nullo conſpecto, progrederetur; magnam rerum neceſſariarum copiam pro exercitu habebat. Die quarto equites hoſtium aderant: qui Græcos hinc inde palatos prædam agere conſpicati; complures ex eis trucidârunt. Quibus auxilium ferens Ageſilaus, cùm conſideraſſet, necdum hoſtibus peditatum adeſſe; ſibi verò nihil eorum quæ ad bellum paraverat deeſſe; prope Pactolum fluvium pugnâ commiſsâ, inſignem victoriam conſecutus eſt. Tum caſtris Perſarum potitus; atque univerſa tum amica tum hoſtilia copiis ſuis circumplexus, inter alias opes, quas talenta 70 excedere comperit; camelos etiam cepit; quos poſtea ſecum in Græciam abduxit. Tiſſaphernes verò pugnæ hujus tempore Sardibus erat: eámque ob cauſam à Perſis eſt inſimulatus, quaſi ab eo deſerti proditique fuiſſent.

Ita rem geſtam narrat Xenophon. Sed Diodorus Tiſſaphernem cum equitum 10 & peditum 50 millibus adfuiſſe refert. Ageſilaum, declives ad Sipylum tractus capeſſentem, ac totam Sardes uſque provinciam incurſantem, hortos ipſúmque Tiſſaphernis paradiſum (ſive viridarium, arboribus & aliis ad oblectationem facientibus magno ſumptu & artificio excultum) pervaſtaſſe. Inde ſeſe convertentem, Xenoclem Spartanum cum 1400. militibus, medio inter Sardes & Thybarnas ſpatio, ad inſidiis hoſtes excipiendum collocaſſe: poſteáque pugnâ conſertâ, Perſas fugaſſe, ultra ſex eorum millia occidiſſe, captivorum multitudinem magnam collegiſſe, & caſtra multis emolumentis referta diripuiſſe. His autem peractis Tiſſaphernem Sardes ſe recepiſſe, Ageſilaum ad mare exercitum reduxiſſe. Pauſanias in Laconicis, Ageſilaum ait congreſſum cum Tiſſapherne in Hermi campis, viciſſe Perſarum non modò equitatum, ſed etiam peditatum; qui tanto tunc numero erat collectus, ut poſt eum exercitum quem Xerxes adverſus Athenas duxit, & ante illum Darius contra Scythas, eſſet maximus. Verùm Xenophonti magis hîc fidendum: qui non Ageſilaum ſolùm inſtituit (ut in tertio de Oratore habet Cicero) vel eo ſaltem uſus eſt familiariſſimè (ut in Vitâ *Ageſilai* Æmilius Probus & in Vitâ *Xenophontis* refert Diogenes Laërtius) ſed etiam hoc tempore in Aſiâ cum Ageſilao præſens adfuit, & ſequente anno cum eodem in Græciam inde rediit.

Conon, Perſicæ claſſis præfectus, ob militaris ſtipendii ſolutionem diu Rege per epiſtolas fruſtrà fatigato, ad poſtremum ad eum pergere ſtatuit: Pharnabazo quoque ipſum mittente, ut Tiſſaphernem apud Regem proditionis accuſaret. Hieronymo igitur & Nicodemo Athenienſibus navale imperium committens, in Ciliciam navigat, atque inde Thapſacum Syriæ delatus, ſecundo Euphratis amne Babylonem delabitur. Ibi primùm ex more Perſarum ad Chiliarchum, qui ſecundum gradum imperii tenebat, Tithrauſtem acceſſit; ſéque oſtendit cum Rege colloqui velle. Sed cùm ad aſpectum & colloquium, niſi Rege priùs adorato, admitti non poſſet: per literas & internuntios res eſt acta. Rex verò tantùm auctoritate ejus motus eſt, ut Tiſſaphernem hoſtem judicârit, & Lacedæmonios bello proſequi juſſerit, & ei permiſerit, quem vellet, eligere ad diſpenſandam pecuniam. Hinc magnis muneribus donatus ad mare eſt miſſus, ut *Cypriis* & *Phœnicibus* cæteriſque civitatibus maritimis naves longas imperaret, claſſémque quâ proximâ æſtate mare tueri poſſet; dato adjutore Pharnabazo, ſicut ipſe voluerat. [*Diodor. ad Olymp.* 96. *ann.* 1. *Juſtin. lib.* 6. *cap.* 2. *Æmil. Prob. in Conone.*]

Ad *Cyprios* verò quod attinet: ex Iſocratis Evagorâ eſt obſervandum, Artaxerxem etiam inter accipiendum beneficia, bellum adverſùs eos molitum fuiſſe; decem ante illud finitum annis; quorum ferè *octo* in apparatum fuiſſe inſumptos, ex iis quæ de belli Cyprii exitu ad ann. 4. Olymp. 98. habet Diodorus, infrà videbimus. Ex *octo* verò illis annis, *ſex* effluxiſſe ſignificare videtur Iſocrates, quum habitus ab eo fuit Panegyricus: in quo de irritis hac in re Artaxerxis conatibus ita ille ſcribit. Ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν· οἰκῶν δὲ νῆσον, κατὰ μὲν θάλατταν προδεδυστυχηκὼς, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τρισχιλίους ἔχει μόνον πελταστάς· ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφε. *Bello contra Evagoram moto, unius urbis Cypriæ dominum, & in fœdere deditum: qui cùm inſulam incolat, & mari priùs cladem acceperit, & pro ſuæ regionis defenſione tria millia cetratorum duntaxat habeat; tamen copias adeò tenues Rex bello ſuperare nequit, ſed & jam in eo ſex annos contrivit.*

Delatas adverſùs Tiſſaphernem criminationes exacuente Paryſatide (ob Cyri filii mortem illi infenſiſſimâ) Tithrauſtem, cum mandato illum interimendi, ſummum belli Ducem facit; & datis huc illuc ad civitates & ſatrapas literis, ut omnes dicto audientes ipſi ſint, edicit. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 96.]

Proficiſcenti Tithrauſtæ duas alias epiſtolas Artaxerxes tradidit: unam ad ipſum Tiſſaphernem, de bello contra Græcos, ſummam omnium rerum ei permittens; alteram ad Ariæum ſatrapam Lariſſæum ut in illo comprehendendo Tithrauſtæ operam tribueret. Eas reddidit

Tithrauſtes,

Tithrauſtes, quamprimùm Coloſſas Phrygiæ devenit. Eò Tiſſaphernem Ariæus, lectis ſuis literis, vocavit ad communicanda conſilia, cùm de rebus aliis, tum imprimis de Græcis. Ille nihil ſuſpicatus mali, copias Sardibus reliquit: ipſe verò cum trecentis delectis Arcadibus & Mileſiis profectus, apud Ariæum divertit; jámque balneis operam dans, acinacem depoſuerat. Ariæus cum famulis eum in balneo comprehendit, concluſúmque in vehiculo Tithrauſtæ tradidit. Qui Celænas uſque eum ducens, reſectum ejus caput inde ad Artaxerxem perferendum curavit. Rex matri Paryſatidi illud miſit: quæ ob filii Cyri mortem illius ſupplicio maximè eſt lætata; ut & Græcorum omnium matres & uxores, qui Cyrum ſecuti Tiſſaphernis fraude circumventi fuerant. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib. 7. Xenoph. Hellen. 3. & in Ageſilao. Plutarch. in Artoxerxe & Ageſilao.*]

Tithrauſtes legatos ad Ageſilaum nunciatum mittit, belli hujus authorem Tiſſaphernem meritas jam luiſſe pœnas: Regem verò æquum cenſere, ut ille domum repetat; & Aſiæ civitates, ſuis utendi legibus impetratâ facultate, priſtinum Regi tributum pendant. Negante verò Ageſilao ſe id abſque magiſtratuum in patriâ conſenſu facturum: tandem conventum eſt ut, acceptis in commeatum exercitûs ſui 30 talentis, in Pharnabazi ditionem ille diſcederet, donec voluntatem ſuorum de totâ re cognoſceret. Ita, in tertio Hellenicorum, Xenophon. Diodorus tantùm ſcribit; Tithrauſtem, Ageſilao in colloquium pellecto, ſemeſtres cum eo feciſſe inducias. Addit, in oratione de laudibus Ageſilai, Xenophon; Tithrauſtæ dona ei complura offerenti, ſi ſuis finibus excederet, Ageſilaum reſpondiſſe. *Exiſtimatur apud nos honeſtius Imperatori eſſe, Tithrauſta, exercitum ſuum ditare quàm ſeipſum; & ab hoſtibus ſpolia potiùs quàm dona referre.*

Dum Phrygiam verſùs, quæ Pharnabazo parebat, Ageſilaus pergeret; accepit à magiſtratibus urbanis ſcytalam, quâ claſſis non minùs quàm terreſtris exercitûs illi delatum eſt imperium, poteſtate etiam ei conceſſâ, ut claſſi navarchum daret quem vellet. Ille celeriter, tum publico civitatum tum privato eorum qui gratificari ipſi volebant ſtudio, claſſem 120 navium confecit; eíque Piſandrum uxoris ſuæ fratrem præpoſuit; virum quidem laudis cupidum, & promptæ audaciæ, ſed agendarum rerum minùs peritum. [*Xenoph. Hellenic. 3. Plutarch. in Ageſilao. Pauſan. in Laconicis.*]

Piſandro ad claſſem digreſſo, & Ageſilao in Phrygiam porrò eunte; Tithrauſtes animadvertens Ageſilao nequaquam eſſe in animo Aſiâ excedere; ſed potiùs magnas ipſum de Rege ſuperando ſpes concepiſſe, Rhodium *Timocratem* (quomodo & à Plutarcho in Apophthegmatib. Laconicis appellatur, licèt apud eundem in Artoxerxe nomen *Hermocratis* irrepſerit) cum auro, quod argenti talenta 50 æquaret, in Græciam miſit. Quo corrupti civitatum principes, hoc effecerunt, ut maximæ civitatum inter ſe conſpirarent, & cum Athenienſibus commune contra Lacedæmonios bellum gererent. [*Xenophon ibid. Plutarch. in Artoxerxe. Pauſan. in Laconicis & Meſſenicis.*]

3610 *a.* Ageſilaus ſub autumnum Pharnabazi Phrygiam ingreſſus, regionem incendiis ac populationibus infeſtavit; urbes verò partim vi, partim ſpontaneâ deditione cepit. Deinde à Spithridate monitus Paphlagoniam petiit, ut eam ad defectionem à Perſis alienaret. Rex illius Cotys, qui à rege Perſico accerſitus ad eum profectus non fuerat, cum Ageſilao fœdus iniit; & Spithridatis ſuaſu mille equites & cetratorum duo millia illi reliquit. Atque ut gratiam Spithridati referret, ut illius filiam Cotys in uxorem acciperet; Ageſilaus antequàm Paphlagoniâ diſcederet effecit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 4. Id. & Plutarch. in Ageſilao.*] Erat enim amicis gratificandi valdè ſtudioſus: cujus affectûs teſtis etiam profertur Laconica iſta ad Idrieum Carem illi adſcripta epiſtola. Νικίας εἰ μὲν μὴ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἡμῖν ἄφες· πάντως δὲ ἄφες. *Niciam, ſi nihil admiſit, abſolve; ſin quid admiſit, nobis abſolve: omninò verò abſolve.* [Plutarch. in Ageſilao, & Apophthegm. Laconicis.]

Relictâ Paphlagoniâ, Daſcylium profectus eſt Ageſilaus: quo in loco regia Pharnabazi erat, & circum eam vici frequentes, ampli, copiâ commeatûs abundantes. Atque hìc in hybernis manſit; & partim indidem, partim aliunde prædas agendo, commeatum exercitui paravit. [*Xenoph. ibid.*]

b. Quum milites aliquandò, contemptis hoſtibus, incautè commeatum quærerent, quòd ante id temporis adverſi nihil eis accidiſſet; fortè Pharnabazus in eos per planitiem palatos, cum duobus falcatis curribus & 400 equitibus, incidit. Eum Græci adequitantem conſpicati, ad ſeptingentos celeriter in unum globum coëunt. Ille nihil cunctatus, conſtitutis in fronte curribus, quos ipſe à tergo cum equitatu ſubſequebatur, agi eos in hoſtem jubet. Poſteaquàm immiſſi currus globum Græcorum disjeciſſent, mox equites ad 100 homines proſternunt: cæteris fugâ ſe ad Ageſilaum recipientibus, qui cum gravi armaturâ non procul aberat. [*Id. ibid.*] 4320 394

Secundùm hæc tertio vel quarto die Spithridates caſtra Pharnabazum habentem amplo in vico, cui nomen Caue, plus minùs 160 ſtadiis abeſſe comperit: ac mox eâ de re certiorem Herippidam facit, Triginta conſiliariorum primarium. Ille gravis armaturæ pedites 2000 totidémque cetratos, & equitum quotquot ſuadendo permovere poterat, ab Ageſilao petiit & impetravit: licèt ne dimidia quidem ſingulorum pars eum ſecuta fuerit. Cum illis verò quos habebat ſub primas tenebras iter ingreſſus, oriente jam die caſtra Pharnabazi invaſit; Myſis, qui ante ea cuſtodes collocati fuerant, magnâ ex parte trucidatis. Fugientibus deinde Perſis, caſtra diripiens, divite prædâ cum pretioſâ Pharnabazi ſupellectile potitus eſt. Ille enim obſidionem Græcorum metuens, Nomadum inſtar caſtra identidem huc illuc transferebat, eáque quàm maximè occulta habere cupiebat. Hìc verò acerbus interverſæ prædæ Herippidas ſcrutator, diſpoſitis militaribus præfectis, Spithridatæ ac Paphlagonibus omnia quæ avehebant ademit. Quâ contumeliâ illi adfecti, rebus ſuis noctu collectis, Sardes abiere ad Ariæum: qui & ipſe aliquando

3610 defecerat, ac bellum cum Rege geſſerat. Hâc abitione Spithridatis & Megabatis filii ejus (cujus amore mirificè flagrabat Ageſilaus) & copiarum Paphlagonicarum, nihil in totâ hâc Aſiaticâ expeditione Ageſilao accidit moleſtius. (*Id. ibid. & Plutarch. in Ageſilao.*)

Colloquio inter Ageſilaum & Pharnabazum de ineundâ amicitiâ, Apollophanis Cyziceni, qui hoſpes utriuſque erat, operâ conciliato, Pharnabazus (ut in oratione de Ageſilao habet Xenophon) apertè profeſſus eſt, ſe, ni totius exercitûs fieret Imperator, defecturum à Rege; ſin Imperator crearetur, fortiſſimè bellum adversùs Ageſilaum geſturum; quàm quidem diu poſſet. Ageſilaus verò pollicitus eſt, ſe, quantâ celeritate poſſet, è Pharnabazi finibus exiturum; ac deinceps, quamdiu ſupereſſet alius quem bello peteret, ab illo rebúſque illius abſtenturum. Et jam conſcenſo equo Pharnabazus abibat, quum ejus ex Parapitâ filius ad Ageſilaum accurrens, hoſpitii jus datis & acceptis muneribus cum eo ſanciit. (*Id. Ibid.*)

Et jam ver appropinquabat, cùm Ageſilaus in campeſtria Thebes deveniens caſtra illic ad fanum Dianæ Aſtyrinæ poſuit; ibidémque, præter eas quas habebat, permagnas copias undequaque collegit. Parabat enim ſeſe ad iter in regiones ſuperiores; confidens gentes omnes, quas eſſet à tergo relicturus, à Rege ſe averſurum. [*Xenoph. Hellenic.* 4.] Et eò ingens de Ageſilao fama pervenerat; circumacto jam altero imperii ipſius anno. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

c. Lacedæmonii, cùm jam certò cognoviſſent pecuniam Perſicam in Græciam eſſe miſſam, maximáſque civitates in bellum contra ſe conſpiraſſe; Epicydidam ad Ageſilaum miſerunt, qui eum ad opem patriæ ferendam domum revocaret. Hoc mandato accepto Ageſilaus, quanquàm animo turbatus quòd magnâ ſpe rei bene gerendæ dejiceretur, tamen parendum cenſuit. [*Ibid.*] Et hanc, quam Apophthegmatibus ſuis Laconicis Plutarchus inſeruit, ad Ephoros reſcripſit epiſtolam.

Ἀγησίλαος τοῖς ἐφόροις χαίρειν. Τὰν πολλὰν τᾶς Ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τὼς βαρβάρως ἐλάσαμες, καὶ ἐν τᾷ Ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες πολλά. Ἐπεὶ δὲ κέλεσθέ με κατὰ τὰν προθεσμίαν παραγίνεσθαι, ἕπομαι τᾷ ἐπιστολᾷ, σχεδὸν δὲ αὐτὰν καὶ φθάσω. ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχάν, ἀλλὰ τᾷ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀλαθέως κατὰ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό τε νόμων, καὶ ἐφόρων ἢ οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν.

Ageſilaus Ephoris Salutem. Magnam Aſiæ partem ſubegimus; barbaros profligavimus, & in Ioniâ multum armorum paravimus. Sed quoniam me ad definitum venire diem jubetis, ſequor epiſtolam; ferè autem & antevertam. Imperium enim gero non mihi, ſed civitati & ſociis. ac tum Imperator verè juſtéque imperat, quandò regitur à legibus & ephoris, aut ſi qui ſunt alii in civitate magiſtratus.

Ferunt etiam ad amicos eum dixiſſe, triginta ſagittariorum millibus ex Aſiâ ſe à Rege expulſum: quòd tot aureis Daricis, Sagittarii notâ ſignatis, à Timocrate inter populi ductores diſtributis, Græcorum civitates ad bellum Lacedæmoniis inferendum inductæ fuerint. [*Plutarch. in Apophthegm. Lacon. & Artoxerxe.*]

Ageſilaus Euxenum præfectum poſt ſe in Aſiâ conſtituit; præſidiariis non paucioribus 4000 cum eo relictis, ut civitatibus re ita exigente ſuccurreret. Et ut quàm maximè validas copias in patriam ſecum adduceret, propoſitis præmiis & honoribus civitates & militum præfectos, de optimis peditum equitúmque cohortibus inſtruendis, in æmulationem concitavit. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

Xenophon, cum Ageſilao ex Aſia in Bœotiam ad bellum contra Thebanos profecturus, dimidium auri quod in reditu ab expeditione Cyri ſecum tulerat, Epheſi apud Megabyzum æditiuum Dianæ reliquit. Videbatur enim illo itinere aleam prælii cum Ageſilao apud Coroneam ſubiturus. Itaque mandatum dedit, ſi ſalvus ipſe evaſiſſet è prælio, reſtituendam ſibi eſſe pecuniam ſacram; ſin aliquid humanitùs ei accideret, à Megabyzo illam Dianæ eſſe dedicandam. Ex dimidio reliquo Apollini donaria Delphos miſit. [*Expedit. Cyri, lib.* 5. *Diogen. Laërt. in Xenophonte.*] Ageſilaus verò ex manubiis in Aſiâ intra biennium receptis, decumam Delphico Apollini conſecravit, 100 talentis ampliorem. [*Xenoph. & Plutarch. in Ageſilao.*]

Ageſilaus, trajecto Helleſponto, apud Amphipolim de Lacedæmoniorum circa Corinthum partâ victoriâ nuncium accepit: atque ab eo in Aſiam quàm celerrimè Dercyllidas miſſus eſt, ut ſocias civitates hac de re certiores reddens, majorem hinc animis fiduciam illæ conciperent. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Ageſilao.*]

d. Celebris illa navalis pugna ad Cnidum (& Dorium montem, ut in 2°. Eliacorum habet Pauſanias) commiſſa eſt, archonte Athenis *Eubulo* (vel *Eubulide*, cujus prætura cum 3°. Olympiadis XCVI. anno cœpit) ut in oratione de rebus Ariſtophanis teſtis locupletiſſimus eſt Lyſias. Circa Doryma Cherſoneſi claſſis regiæ Prætores cum pluribus quàm 90 triremibus agebant: Phœniſſis Pharnabazo, Græcis navibus Conone Athenienſi imperante. Piſander autem (pro quo, Periarchus apud Diodorum perperàm legitur) Lacedæmoniorum navarchus cum 80 triremibus è Cnido profectus ad Phyſcum Cherſoneſi appulit: atque inde vela tendens, in claſſem regiam incidit, primíſque navibus congreſſus ſuperior fuit. At ubi Perſicæ triremes ad ferendam ſuis opem confertim immінerent, ſociíque fugâ ad terram ſibi caverent; Piſander navem ſuam in hoſtes convertens, multis eorum occiſis, in conflictu fortiter occubuit. Tum Cononiani Lacedæmonios ad continentem perſecuti, 50 triremibus potiuntur. At virorum major pars natando ad terram evaſerat, quingentis circitèr captis: triremes reliquæ Cnidum incolumes effugerunt. (*Xenoph. Hellen.* 4. *Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96. *Juſtin. lib.* 6. *cap.* 3. *Æmil. Prob. in Conone.*)

Ad Ageſilaum, in Bœotorum fines jam irrumpentem, de Lacedæmoniorum clade iſtâ & Piſandri (fratris uxoris ſuæ) morte triſtis allatus eſt nuncius: quo tempore Sol deficiens inſtar

Lunæ

Lunæ falcatus conſpiciebatur. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Ageſilao.*] Eam eclipſim die 14. Auguſti, anno ante æram Chriſtianam 394 contigiſſe, calculus oſtendit Aſtronomicus.

Pharnabazus & Conon, poſt navalem ad Cnidum victoriam circumnavigantes, præſidia & præfectos Lacedæmoniorum ex inſulis & urbibus maritimis ejecerunt: ſpe eis factâ, nullas ſe in eis arces exſtructuros, ac proprii juris ſe eas eſſe permiſſuros. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Hinc Coi primùm, deinde Niſiæi, Tii & Chii à Lacedæmoniis defecerunt; quorum exemplum Mitylenæi, Epheſii & Erythræi ſecuti ſunt: ſimiléque defectionis ſtudium reliquas civitates repentè invaſit; quarum aliæ præſidiis Lacedæmoniorum ejectis libertatem retinuerunt, aliæ Cononi adhæſerunt. Atque ex hoc tempore maris imperium Lacedæmonii amiſerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96.]

Dercyllidas Lacedæmonius, Pharnabazo jam olim infeſtus, navalis ad Cnidum prælii tempore Abydi exiſtens, nequaquàm cæterorum præfectorum exemplo civitate exceſſit, ſed gravi oratione ad Abydenos habitâ, eos in fide Lacedæmoniorum continuit. Qui ſimul etiam venientes ad ſe præfectos amanter in urbem admittebant, & qui ſponte non veniebant ultrò acceſſebant. Et quum complures Abydum confluxiſſent, Dercyllidas inde Seſtum è regione ſitam trajecit: ibíque eos qui urbibus Europæ exciderant ſuſcepit, & ad ſimilem conſtantiam excitavit; cogitandum eis proponens, ipsâ in Aſiâ, quæ ab initio Regis fuerat, & Temnum, oppidum haud amplum, & Ægienſes, & alia quædam oppida rempublicam ſuam adminiſtrare, Regis imperio minimè ſubjecta. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

3611 *a.* Pharnabazus Epheſum deſcenſurus, triremibus 40 Cononi traditis, ut ad Seſtum ſibi accurreret juſſit. Seſto verò & Abydo minaciter denunciavit, ni Lacedæmonios ejicerent, ſe bellum adversùs ipſos moturum. Quibus non obtemperantibus, Cononi mandavit, ut ab uſu maris eos arceret; ipſe verò Abydenorum agrum vaſtavit. Eâ re quum nihil efficere ſe in ſubjiciendis eis videret, domum profectus eſt: Cononi verò in mandatis dedit, ageret cum civitatibus Helleſponto proximis de claſſe quàm poſſet fieri maximâ ad ver proximum conficiendâ. Et his agendis rebus hyems exacta eſt. [*Id. ibid.*]

b. Ineunte vere, magno navium numero inſtructo, prætereáque conducto externo milite, Pharna- 4321 393
bazus & cum eo Conon per medias inſulas in Melum navigavit, ut Laconicam oram inde invade-
c. ret. Poſt populationem locorum maritimorum Pharnabazo in Aſiam redituro perſuaſit Conon,
ut claſſem ſibi attribueret. Se enim Athenas profecturum, ac longos muros inſtauraturum, &
Piræeum muniturum: quo nihil gravius Lacedæmoniis accidere poſſe affirmabat. Perlibenter eò
à Pharnabazo dimiſſus Conon, datis etiam pecuniis ad murorum inſtaurationem, cum 80 trire-
mibus Piræeum appulit, muros utroſque & Piræei & Athenarum reficiendos curavit, pecuniæ-
que 50 talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, civibus ſuis donavit. [*Id. ibid. Diodor. ad ann.*
2. *& 3. Olymp. 96. Plutarch. in Ageſilao & Laconicis Apophtegmatib. Juſtin. lib. 6. cap.* 5.
Æmil. Prob. in Conone.]

d. Lacedæmonii hæc audientes, Antalcidam Spartiatam Leontis filium ad Tiribazum ducem Regis alterum (Sardibus præfectum) mittunt, ut eum, ſi poſſet, in partes ſuas traduceret, pacémque inter eos ac regem faceret. Quibus intellectis, Athenienſes quoque Cononem cum aliis pluribus in Aſiam ad eundem mittunt: ſuos etiam legatos Bœotis, Corinthiis & Argivis ſimul mittentibus. Poſteaquàm ad Tiribazum perventum eſſet, Antalcidas adeſſe ſe dixit, ut à Rege pacem Reipublicæ ſuæ peteret; eámque talem, cujuſmodi Rex cuperet. Nam Lacedæmonios nec de ſitis in Aſiâ Græci nominis urbibus adversùs Regem contendere; & ſatis eſſe ducere, ſi omnes inſulæ ac reliquæ extra Aſiam civitates libertate legibúſque ſuis fruantur. Cui quum reliqui legati nullo modo aſſentirentur: pace hâc non admiſsâ, domum ſinguli redierunt. Tiribazus autem, quanquàm abſque Regis auctoritate ſe Lacedæmoniis adjungere non tutum exiſtimabat; nihilominùs clàm pecunias Antalcidæ dedit, ut claſſe à Lacedæmoniis inſtauratâ, Athenienſes & eorum ſocii ad pacem propenſiores redderentur. Cononem etiam velut injurioſum in Regem, ac verè reum eorum quæ de ipſo Lacedæmonii detulerant, (quaſi copiis regiis urbes Athenienſibus compararet, atque ut Ioniam & Æoliam eis reſtitueret, clàm operam daret) Sardibus vinctum in cuſtodiâ detinuit. Tum ſtatim ad Regem profectus eſt; expoſiturus ei à Lacedæmoniis propoſita, & quid ac quare de Conone à ſe ſit actum, déque his omnibus ſententiam Regis quæſiturus. [*Xenoph. Hellen.* 4. *cum Plutarcho in Apophthegmatibus Laconicis & Ageſilao, Diodoro ad ann.* 3. *Olymp.* 96. *& Æmil. Probo, in Conone.*]

Mortuo Satyro ſucceſſit in Boſphori Cimmerii regno Leuco filius, per annos 40. [*Diodor. anno* 4. *Olymp.* 96.]

Ex palmis, quas Paryſatis per inſervientes ſibi eunuchos in Clearchi Lacedæmonii aggere ſepulchrali clàm defoderat, poſt octo annos mirandum nemus excreviſſe & locum eum inumbraſſe, in Perſicis ſuis retulit Cteſias: addens, magnâ inde pœnitentiâ ductum fuiſſe regem Artaxerxem, quòd virum Diis charum peremiſſet. [*Cteſ. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artoxerxe.*]

Cononem Athenienſem ad Regem abductum & mortis ſupplicio fuiſſe affectum, nonnulli ſcripſerunt: (inter quos & *Iſocrates* eſt, in *Panegyrico.*) Dinon autem hiſtoricus, cui in Perſicis rebus multum tribuitur, effugiſſe eum narrat: illud addubitans, utrum Tiribazo ſciente an imprudente fuerit factum. [*Æmil. Prob. in Conone.*]

3612 Rex, dum Tiribazus apud eum eſſet, Strutham in Aſiam minorem miſit, rem maritimam curaturum. Quem cùm Lacedæmonii, propter memoriam eorum malorum quæ provinciæ regiæ ab Ageſilao perpeſſæ fuerant, ſibi inimicum comperiſſent, Athenienſibus verò & eorum ſociis amiciſſimum; Thimbronem ad bellum ei faciendum miſerunt. Is trajecto mari, ex urbe Epheſo & cæteris urbibus in campeſtribus Mæandri ſitis, itémque ex Priene, Leucophrye, Achilleo excurrens, Regis agrum populando vexabat. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Ionda enim & Coreſſum (præalti verticis montem, 40 ſtadiis ab Epheſo diſtantem) occupans, & octo militum

habens

habens millia, quibus in Aſiâ adſcripti acceſſerunt; Regis provincias populabundus invadebat. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp. 97.*]

Progreſſu temporis Struthas, cum magnâ equitatûs Barbarici copiâ, gravis armaturæ quin- 4322 392
que millibus & levis ſupra 20, non procul à Lacedæmoniis caſtrametatus, & Thimbronem nullo ordine aut curâ ſuos educere animadvertens; mittit in planitiem equites, quos excurſione factâ quidquid facere prædæ poterant abigere jubet. Deinde ubi primos nec multos numero, & inconditè ſuis opem ferentes vidit; cum magnis equitum inſtructiſque copiis ipſe in eos irruit. Ceciderunt inter primos Thimbron & Theiſander ipſi charus; qui non ſolùm tibicen egregius, ſed & belli peritus erat. Græci reliqui his cadentibus in fugam verſi ſunt: quos Perſæ inſecuti, partim interemerunt, partim vivos ceperunt. Pauci tamen in caſtellum Cnidum & amica oppida delati ſoſpites evaſerunt. [*Id. Ibid.*]

3613 Ecdicus cum octo navibus ad opem exulibus Rhodiis ferendam à Lacedæmoniis miſſus, Cni- 4323 391
dum appulit: ubi cùm populum Rhodium terrâ marique rerum potiri & claſſem duplo ſuâ majorem habere cognoviſſet; quietè Cnidi ſe continuit. [*Xenoph. Hellen. 4. cum Diodor. ann. 2. Olymp. 97.*]

Iiſdem in navibus miſerunt & Diphridam cum mandato, ut in Aſiam trajiceret, & urbes quæ Thimbronem receperant tueretur; utque collectis copiis è clade incolumibus, atque aliis quantas poſſet conſcriptis, bellum contra Strutham gereret. Paruit hic, & inter alia à ſe proſperè geſta, Tigranem Struthæ generum cum uxore Sardes euntem in itinere intercepit, magnâque pecuniæ vi acceptâ dimiſit; eâ occaſione ſtatim nactus, unde militi ſtipendium numeraret. [*Xenoph. ibid.*]

Euagoras rex Salaminius, Protagoræ filii ſui operâ uſus, totam ferè Cyprum in ſuam ditionem redegit. [*Iſocrat. in Euagorâ.*] Et cæteras quidem civitates partim vi, partim verborum illecebris ſtatim imperio ſuo ſubjecit: ſed Amathuſii cum Soliis & Citienſibus bellum armis depulſuri, per legatos Artaxerxem de miſſitandis auxiliis ſollicitant. Euagoræ prætereà interfecti Agyris, qui confœderatus Perſis fuiſſet, crimen impingunt; ſéque in occupatione Inſulæ probam Regi operam navaturos pollicentur. Rex igitur tum quòd majus Euagoræ incrementum accedere nollet, tum quòd Cyprum ad ſuppeditandum navales copias, quibus Aſia defendi poſſet, ſitum peridoneum habere conſideraret, auxilia decrevit. Dimiſſiſque Cypriorum legatis, omnibus maritimis urbibus ut triremes compingerent, & ad claſſis uſum pertinentia ſedulò ac maturè appararent, edixit: ipſe verò per ſuperiorum provinciarum urbes tranſiens, magnas terreſtres copias coëgit. [*Diodor. ann. 2. Olymp. 97.*] Imperatore creato Antophradate Lydiæ Satrapâ, Navarcho verò Hecatomno Cariæ Dynaſtâ. [*Theopomp. in Bibliothecâ Photii, num. 176.*] quorum poſterior tamen, contra Euagoram bellum gerere juſſus, clàm illi pecunias in peregrini militis ſtipendia ſubminiſtrabat. [*Diodor. ut ſupr. & ad ann. 3. Olymp. 98.*]

3614 *c.* Quum intellexiſſent Lacedæmonii Ecdicum non ſatis habere virium ad commodandum ami- 4324 390
corum rebus; Teleutiam cum navibus 12 è ſinu Corinthiaco evocatum ad illum ſe conferre, eóque dimiſſo imperium ſibi ſumere, & Rhodiis partium Laconicarum ſtudioſis auxilio eſſe ac inimicos premere præceperunt. Qui cùm in Samum veniſſet, aliquot ibi navibus auctus Cnidum pervenit: dimiſſóque domum Ecdico ipſe Rhodum contendit, navibus inſtructus XXVII. [*Xenoph. Hellen. 4. cum Diodoro, ann. 2. Olymp. 97.*]

In Rhodum navigans Teleutias, incidit in Philocratem Ephialtæ filium, qui Athenis cum navibus decem in Cyprum, ad ferendum Euagoræ ſubſidium, proficiſcebatur. Has omnes intercepit Teleutias: & manubiis potitus, ad eas dividendas Cnidum repetiit. Atque ita accidit, ut qui Perſarum regis hoſtis eſſet, clade afficeret eos, qui ad bellum gerendum contra eundem regem proficiſcebantur. [*Xenoph. ibid.*]

d. Athenienſes videntes Lacedæmonios mari rursùm invaleſcere, Thraſybulum Styrenſem cum claſſe navium 40 contra eos emittunt. Is in Ioniam excurrens, pecunias à ſociis accepit. Et quum Aſiaticis urbibus amicis uteretur, ob eam quâ rex & Athenienſes conjuncti erant amicitiam; Byzantium navigans, decumam è Ponto navigantibus impoſitam publicanis vendidit. Deinde pellectis in amicitiam Chalcedonenſibus, extra Helleſpontum diſceſſit. [*Id. ibid. cum Diodor. ann. 1. Olymp. 97.*]

Poſt hæc Thraſybulus cum ſuâ claſſe in Aſiam rediens, tum ab aliis, tum etiam ab Aſpendiis, ad Eurymedontem fluvium navibus adductis, pecuniam exegit. Verùm quum ſolutâ jam pecuniâ, militum ejus nonnulli per injuriam aliquid ex agris abigerent; irati Aſpendii, compoſitis per noctem inſidiis Athenienſes adorti, & alios quoſdam necârunt & ipſum Thraſybulum ſuo in tentorio obtruncârunt. Quo trierarchi Athenienſium in pavorem conjecti, navibus illicò impletis, in Rhodum abnavigârunt. In Thraſybuli verò locum Athenienſes Argyrium Ducem ſurrogatum ad claſſem miſerunt. [*Xenoph. Hellen. 4. Diodor. ann. 3. Olymp. 97.*]

3615 Acoris in Ægypto regnat ann. 13.

Hic, cum Barcæis & Euagorâ Cyprio fœdere inito, hoſtiles cum Perſis inimicitias geſſit. 4325 389
[*Theopomp. in Excerptis Photii. Diodor. ad ann. 3. Olymp. 98.*]

Lacedæmonii, quanquàm de Dercyllidâ quod quererentur non haberent, in Abydi tamen præfecturâ ſucceſſorem illi miſerunt Anaxibium; gratiâ Ephororum potiſſimè nixum, & ampliſſima de ſeipſo pollicitum, ſi modò claſſe & pecuniâ juvaretur. Datæ ei triremes tres, & pro mille conductitiis militibus ſtipendium. Qui cùm Abydum veniſſet, primùm terrâ coactis conductitiis copiis, civitates nonnullas Æolicas à Pharnabazi fide avellebat, & agrum hoſtilem vaſtabat. Deinde tribus navibus ad priores quas ſecum adduxerat additis, Athenienſes eorúmque ſocios eo mari utentes infeſtabat; navigia eorum (ſi qua oblata eſſent) capta Abydum ſecum abducens. [*Xenoph. Hellenic. 4.*]

Athenienſes de his certiores facti, ad tuenda ea quæ à Thraſybulo erant conſtituta & acquiſita,

Iphicratem cum navibus 8 & militibus cetratis 1200 domum ex bello Corinthio reverſum adverſùs Anaxibium miſerunt. Quo in Cherſoneſum perveniente, ſubmiſſis hinc inde prædonibus, per eos bellum inter ſe Anaxibius & Iphicrates gerebant. [*Id. ibid.*]

3616 Anaxibius cum copiis conductitiis & Laconicis ſuis & 200 Abydenis gravis armaturæ peditibus, Antandrum profectus, à civibus amicè ſuſceptus eſt. Interim illi Abydum inde reverſuro Iphicrates inſidias in montibus locat: triremes, quæ noctu ipſum tranſvexerant, ſecundùm Cherſoneſum litus ſurſum verſus legere jubens; ut pro more ſuo pecuniæ colligendæ causâ eò navigaſſe videretur. Ubi verò Abydeni, qui erant primâ in fronte, ad eum campum pervenerant qui eſt juxta Cremaſtem (ubi & fodinas auri habebant) reliquæ verò copiæ per declivia ſequerentur, ac jam Anaxibius ipſe cum Laconicis militibus deſcenderet: tum Iphicrates ſuos ex inſidiis prorumpere jubens, Anaxibium deſperatâ ſalute fortiter pugnantem occidit, & cum eo præfectos urbium Lacedæmonios qui ad eum ſe contulerant ad 12. Cæteros in fugam actos ad urbem uſque perſecutus eſt: cæſis ex aliorum quidem numero 200, Abydenis verò gravis armaturæ peditibus ferè 50. Deinde in Cherſoneſum ſe retulit. [*Id. in lib. 4. fine.*] 4326 388

Hierace à Lacedæmoniis navarcho conſtituto; Teleutias, incredibili ſui deſiderio militibus relicto, in patriam rediit. [*Xenoph. Hellen. lib. 5.*]

3617 Hieraci in claſſis præfecturâ ſucceſſorem Lacedæmonii dederunt Antalcidam, quòd in eo rem Tiribazo maximè gratam facturos exiſtimarent. Ille Epheſum veniens, Nicolocho legato relicto, cum Tiribazo ad Artaxerxem pro pace conſtituendâ profectus eſt. [*Xenoph. Hellenic. lib. 5. Diodor. ad ann. 2. Olymp. 98.*] 4327 387

Nicolochus, ut Abydenis præſidio eſſet, Epheſo profectus, vaſtato in itinere Tenediorum agro, & acceptâ pecuniâ, Abydum inde conceſſit. Interim duces Athenienſium è Samothrace, Thaſo, & vicinis locis, opem Tenediis laturi properabant. Verùm ubi certiores facti eſſent, Nicolochum ſe Abydum recepiſſe: profecti ex Cherſoneſo cum 32. navibus, ipſum 25 naves habentem obſidebant. [*Xenoph. Hellen. 5.*]

Chabrias publicè ab Athenienſibus Evagoræ adjutor datus, cum octingentis cetratis & decem triremibus in Cyprum navigavit; neque priùs indè diſceſſit, quàm totam inſulam bello devinceret: quâ ex re magnam Athenienſes gloriam ſunt adepti. [*Id. ibid. & Æmil. Prob. in Chabriâ.*] Legationis Cypriæ pro auxilio ad Athenienſes miſſæ meminit, in oratione de rebus Ariſtophanis, Lyſias.

Artaxerxes, qui à cæteris Spartiatis ſemper fuit averſus, homines eſſe eos æſtimans, ut ait Dinon, omnium impudentiſſimos; profectum in Perſidem (atque inter Perſas Leonidam & Callicratidam ſaltantem) impensè complexus eſt Antalcidam: coronámque ex roſis & croco conſertam, quam in convivio capite gerebat, in pretioſiſſimum intingens unguentum, ex cœnâ illi miſit. Ad quem Antalcidas. Suſcipio quidem, inquit, donum & benevolentiam: ſed roſarum odorem naturæque fragrantiam artis adulteratione perdidiſti. [*Plutarch. in Artoxerxe, & Pelopidâ, & Sympoſiac. lib. 7. quæſt. 8. Athenæ. Dipnoſophiſt. lib. 2. Ælian. Var. hiſtor. lib. 14. cap. 39.*]

Cum Tiribazo à Rege rediit Antalcidas; fœdus & ſocietatem armorum cum eo pactus, ſi Athenienſes & eorum ſocii pace uti nollent, quam ipſe proponebat. Pharnabazus à rege vocatus, in ſuperiorem Aſiam perrexit: ubi & filiam Regis uxorem duxit. [*Xenoph. Hellen. 5.*]

Quum Nicolochum, unà cum navibus, ab Iphicrate & Diotimo Abydi obſideri Antalcidas accepiſſet; pedeſtri itinere iſtuc profectus, acceptâ inde claſſe, noctu in mare provectus rumorem ſparſit, à Chalcedonenſibus ſe acceſſiti, ſed Percopes portum ingreſſus ibi conquievit. Hâc de re certiores facti quatuor navarchi partium Atticarum, perſequi eum quà Proconeſum itur conſtituerant. At ille, cùm jam hi prætervecti eſſent, converſo curſu Abydum repetiit: & in inſidiis 12. navibus expeditiſſimis collocatis, octo naves, quas Thraſybulus Athenienſis tribu Cotalytenſis ex Thracia adductas cum reliquâ claſſe Atticâ conjungere cogitabat, imperatorio uſus ſtratagemate, in poteſtatem ſuam redegit. [*Id. ibid.*] Vid. Polyæn. Stratagem. lib. 2. in Antalcidâ.

Antalcidas, acceptis navibus 20 Syracuſanis & Italicis quas adduxit Polyxenus, & aliis tum ab Ionia quæ Tribazo, tum ab ea regione quæ Ariobarzani veteri ipſius hoſpiti parebat, claſſem navium ampliùs quàm 80 jam habens, totius maris imperio potiebatur: atque ita naves è Ponto Athenas perituras averſo curſu ad ſocios ſuos deflectere cogebat. [*Xenoph. ibid.*]

Cùm adeſſe eos Tiribazus juſſiſſet, qui pacis formulæ ab Artaxerxe miſſæ obedire vellent: omnes urbium Græcarum legati celeriter ad eum convenerunt. Quibus ille, Regiis ſigillis commonſtratis, hæc quæ perſcripta erant recitavit. *Rex Artaxerxes æquum eſſe cenſet, urbes quæ in Aſiâ ſunt, ut & inſulas Clazomenas & Cyprum, ſui imperii eſſe: alias verò urbes Græcas, tum parvas tum magnas, liberas & ſui juris relinqui, præter Lemnum, & Imbrum, & Scirum; quas ut olim, ita nunc etiam, Athenienſes obtineant. Hanc verò pacem qui non recipient, eis ego cum cæteris, qui eandem amplectentur, terrâ marique navibus ac pecuniis bellum inferam.* Quæ cùm legati, ad ſuas quique civitates, retuliſſent: licèt Aſiaticas Græcorum civitates, pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus, ita fœdè Regi proditas eſſe moleſtè ferrent; neceſſitate tamen coactæ, leges illas pacis receperunt. [*Xenoph. Ibid. Iſocrat. in Panathenaico. Diodor. ann. 2. Olymp. 98. Plutarch. in Ageſilao & Artoxerxe. & Laconicis Apophthegmatib. Ariſtid. in Leuctricâ 1. & 4.*] Promulgatam verò eſſe pacem hanc anno poſt navalem pugnam ad Ægos-potamos 19°, ante Leuctricam 16°, in libro primo notat Polybius.

Pace compoſitâ, ad Ageſilaum (quem ſtrenuum illius exſequutorem fuiſſe docet Xenophon, Lacedæmoniis ejus cuſtodibus & tutoribus in Græciâ conſtitutis) Artaxerxes epiſtolam per Perſam quendam cum Calliâ Lacedæmonio miſit; in quâ hoſpitium & amicitiam illi obtulit.

Quam ille non accipiens, Regi renunciari juſſit; nihil eum opus habere mittendis ad ſe epiſtolis. nam ſi amicum ſe Rex Lacedæmoni & Græciæ gerat, ipſum ſummopere ei fore amicum: ſin verò inſidiari deprehendatur, non eſſe quòd ſe credat ipſi amicum fore, etiamſi plurimas acciperet epiſtolas. [*Plutarch. in Laconicis Apophtegmatib.*]

In formulâ pacis Antalcideæ, ex Xenophonte (qui eam ignorare non potuit) ſuperiùs propoſitâ, non omnes quidem (ut in *Artoxerxe* credidiſſe videtur Plutarchus) quæ Aſiæ contribuuntur inſulas, Artaxerxi traditas, fuiſſe vidimus; ſed duas tantùm: *Clazomenas* (quam eo tempore inſulam fuiſſe, ad annum mundi 3504 & 3509, indicavimus) & *Cyprum*, è quâ, pax hæc Chabriam nunc evocabat; quem adjutorem Euagoræ ab Athenienſibus datum, totam illi inſulam debellaſſe nuperrimè diximus. Indéque Euagoras, totâ propè Cypro evocatâ, adversùs Artaxerxem bello Græcorum diſtentum numeroſiſſimum coëgerat exercitum. Qui à longâ cum Græcis controverſiâ jam liberatus, copias ſuas in bellum Cypricum paratas eſſe juſſit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 98.]

3618 Artaxerxes copias ſuas tum terreſtres 300000 militum, tum navales triremium plurium quàm 300, contra Euagoram Cypri regem eduxit. Pedeſtribus generum ſuum Orontem, navalibus Tiribazum, Duces præfecit. Qui aſſumptis in Phocæâ Cumâque exercitibus, in Ciliciam deſcenderunt: unde in Cyprum tranſvecti, ſtrenuâ in bellum adminiſtrandum operâ incubuerunt. Euagoras, Ægyptios, Tyrios, Arabas; alióſque Perſarum inimicos ſibi adjungens; triremes 90 (quarum 20 erant Tyriæ, reliquæ Cypriæ) & militum, propriorum ſex millia, auxiliarium multò plures habebat. Cúmque pecuniæ affatim illi ſuppeterent; numeroſam peregrinorum manum ſtipendio conduxit. [*Diodor. lib.* 15. *ann.* 3. *Olymp.* 98.] 4328 386

Euagoras navibus prædatoriis, quarum ſat multas ad manum habebat, onerarias hoſtium, quibus commeatus adferebatur, inſidiis exceptas vel intercepit, vel demerſit, vel acceſſu prohibuit. Unde ingente ſtatim annonæ caritate in caſtris Perſarum ortâ, conductitii eorum milites nonnullos Duces occiderunt, tumultúque tota caſtra impleverunt: ut non niſi magnâ cum difficultate Tribuni militares & navalis exercitûs Prætor Gaos ſeditionem illam comprimere potuerint. Cum totâ igitur claſſe avecti, magnam frumenti copiam è Ciliciâ tranſportabant: unde caſtris deinceps alimenta ſuppetebant. At Euagoræ rex Acoris ex Ægypto frumenti & pecuniæ cæterique apparatus, quantum ſat eſſet, tranſmittebat. [*Id. ibid.*]

Evagoras claſſe hoſtili ſuam longè inferiorem eſſe cernens, 60 prætereà naves implevit, & ab Acori 50 præter has acceſſivit: ut triremes in univerſum 200 haberet. Ac pedeſtri primùm ſuo agmine partem terreſtris hoſtium exercitûs aggreſſus, victoriam obtinuit. Deinde claſſem eorum, Citium versùs prænavigantem, nec opinatò adortus, diſperſarum triremium partem ſubmerſit, partem in poteſtatem ſuam redegit. At cùm Navarchus Perſarum aliique Duces fortiter vim hoſtis exciperent, acris incruduit pugna, quâ primùm Euagoras ſuperior erat: ſed pòſt, ubi Gaos omni virium ſuarum mole infertur & animosè decertat; Euagorani cum magnâ triremium jacturâ fugam capeſſunt. Perſæ itaque, prælio hoc victoriam adepti, utrumque exercitum congregant ad Citium: unde armis in hoſtem expeditis, Salaminem obſidione cingunt, urbémque à terra ſimul & mari oppugnant, (*Ibid.*)

Tiribazus à prælio navali in Ciliciam trajiciens, atque inde ad Artaxerxem profectus, victoriæ nuncium pertulit: & duo talentûm millia ad belli uſus reportavit. Euagoras, relicto ad defenſionem urbis filio *Pythagorâ* (*Protagorâ* fortaſſe; de quo ſuprâ, ad annum M. 3613. ex Iſocrate mentio eſt facta) & ſummâ rerum in Cypro adminiſtratione illi commiſsâ, cum decem triremibus clam hoſtibus noctu è Salamine ſolvit, & in Ægyptum devehitur: ubi regi Acori perſuadet, ut totis ſecum viribus in hoc bellum incumbat. (*Ibid.*)

3619 Euagoras ab Ægypto in Cyprum redit; pecunias quidem ſecum adferens, ſed expectatione ſuâ longè pauciores. Cúmque Salaminem vehemente obſidione preſſam inveniret, ſéque ſociorum auxilio deſtitutum; de pacificatione legationem mittere cogitur. Tiribazus igitur, penès quem ſumma tùm poteſtas erat, ſe tranſactionem admiſſurum, ſi Euagoras omnibus per Cyprum urbibus cedens, & unius Salaminis dominio contentus, annuum Regi tributum dependat, & ad imperata, ut ſervus Domino, ſit præſtò, reſpondit. His conditionibus, licèt duris, annuit Euagoras; poſtremâ tantùm exceptâ. Dicebat enim ſe ut regem Regi, non ut ſervum Domino, ſubjectum fore. Quod admittere tamen recuſavit Tiribazus. [*Diod. ann.*4. *Olymp.*98.] 4329 385

Alter copiarum præfectus Orontes, Tiribazi gloriæ invidens, miſſis clàm ad ſocerum ſuum Artaxerxem literis, tum de aliis illum criminatus eſt, tum quòd rerum novarum ſtudioſus, privatam belli ſocietatem cum Lacedæmoniis contraheret, & copiarum Duces ſibi ad benevolentiam & obſequia obnoxios redderet. Quas calumnias veras eſſe credens Artaxerxes, Orontæ reſcribit, ut Tiribazum comprehenſum illicò ad ſe tranſmittat. [*Id. ibid.*]

Orontes, Tiribazum metuens, per inſidias ita eum cepit. Domus erat quæ ſpecum profundam habebat. Super ſpecu lectum collocavit, non intenſum, ſed variis tapetibus ornatum. Vocat Tiribazum, quaſi colloquium cum eo habiturus. Tiribazus clàm ingreſſus, conſedit; & per lectum in foſſam defertur, atque comprehenſus ad Artaxerxem vinctus mittitur. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Orontes copiis in Cypro cum ſummo imperio præfectus, dum magno Euagoram animo rurſus obſidionem tolerare, & milites captivitatem Tiribazi moleſtè ferentes imperium detrectare & obſidionem relinquere videt; Euagoram ad pacis conditiones, quibus ille cum Tiribazo conſenſerat, admittit: ut certum quotannis tributum Regi perſolvens, Salaminis ipſe regnum retineat, & ut rex Regis imperio auſcultet. Atque ita bellum Cyprium, ad decennii ferè tempus (parte tamen maximâ in apparatibus conſumptâ) protractum, cùm duos tantummodò per totum hoc ſpatium annos bellum eſſet, finem ſuum accepit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 98.]

In quam expeditionem quum Rex Perſarum amplius quinquaginta millia talentum inſum-
pſiſſet, & bellum in decimum uſque annum prorogaſſet; dominum earundem rerum reli-
quit Euagoram, quas ante illatum bellum habuerat. [*Iſocrat. in Euagorâ. Diodor. ann.* 4.
Olymp. 98.]
Gaos navalis exercitûs prætor, cui filia Tiribazi nupta erat, metuens ne ob communicati cum
ſocero conſilii ſuſpicionem ab Artaxerxe ad ſupplicium raperetur, defectionis à rege conſilium
cepit. Et quum opum militúmque copiâ inſtructus eſſet, & trierarchos inſuper favore ſibi
præcipuo addictos haberet: cum Acori Ægyptiorum rege & Lacedæmoniis contra Artaxerxem
ſocietatem iniit. [*Diodor. ibid.*]
Artaxerxes (Cambyſem imitatus; *apud Herodot. lib.* 5. *cap.* 25. & *Valer. Maxim. lib.* 6.
cap. 3.) judices quoſdam vivos excoriari, corúmque pelles circum tribunalia expandi juſſit: ut
judices alii his inſidentes ſemper ante oculos ſupplicii, quod judiciorum pravitas mereretur,
exemplum ſibi propoſitum haberent. [*Diodor. ibid.*]
3620 Artaxerxes, exercitum trecentorum millium peditum & decem millium equitum ducens, 4330 384
Caduſiis bellum intulit: (*Diodor. Olymp.* 98. *ann.* 4. *Plutarch. in Artoxerxe.*) In eo, multis
utrinque millibus interfectis, inter alios cecidit & Camiſſares, natione Car, vir manu fortis
& bello ſtrenuus: quem parti Ciliciæ, juxta Cappadociam quam incolunt Leucoſyri, Arta-
xerxes præfecerat. Cui & ſucceſſorem Datamem filium dedit; cujus in hoc Caduſiano bello
magna fuit opera. (*Æmil. Prob. in Datame.*)
Artaxerxes, cum exercitu ſuo, ob commeatuum defectum ad magnas redactus anguſtias
(ita ut caput aſini 60. drachmis vix emi poſſet) à Tiribazo, qui tunc in caſtris abjectus &
contemptus erat, hunc in modum eſt ſervatus. Duo erant Caduſiis Reges, iique caſtra ſeorſim
habebant. Re igitur cum Artaxerxe communicatâ, Tiribazus ad alterum Regem profectus eſt
miſſo occultè ad alterum filio ſuo. Uterque autem utrumque decipiebat: regum utrique ſeorſim
ſignificatione factâ, alterum legatis ad Artaxerxem miſſis, ſibi tantùm, omiſſo collegâ, amici-
tiam & ſocietatem cum eo quærere. His ambo fidem habuere: & quia invidiam mutuam habe-
bant ſuſpectam, alter cum Tiribazo, alter cum Tiribazi filio, ad Artaxerxem legatos miſit.
Atque ita pax cum utroque eſt compoſita & fœdus initum. (*Plutarch. in Artoxerxe.*)
Caduſiano bello finito, Artaxerxes Tiribazi cauſam tribus judicibus eximiæ inter Perſas au-
ctoritatis commiſit: quibus ita ille ſuam probavit innocentiam, atque in Regem merita, ut ab
omnibus abſolutus fuerit, & à Rege deinceps maximis honoribus exornatus. At Orontem
falſæ accuſationis damnatum, ex amicorum catalogo expunxit, extremâque ignominiâ notavit.
(*Diodor. Olymp.* 98. *ann.* 4.)
Cùm Gaos in Cypro eſſet, Græcíque quos apud ſe habebat iis qui in Ioniâ degebant literas
contra ipſum ſcriberent: ut nocentes deprehenderet, triremem adduxit, remigibúſque viati-
cum præbuit, atque in Ioniam navigare juſſit. Cùm gubernator navigationem datâ operâ pro-
traheret, multi multas epiſtolas remigibus dederunt: qui ſolventes, non procul ſupra urbem
appulerunt. Gaos pedes in eum locum profectus, ubi triremis ſtabat, præcepit remigibus, ut
omnes ſibi epiſtolas adferrent. In quibus cùm inveniſſet eos qui contra ſe ſcripſerant; non
ſubitò, ſed in quæſtionibus examinatos interfecit. (*Polyæn. Stratagem. lib.* 7. *in Gao: pro quo*,
Αλως & Γλως *ibi perperàm ſcriptum habetur.*)
3621 Gaos, quum Lacedæmonios & Ægyptiorum regem ad bellum Perſis inferendum concitaſſet, 4331 383
dolo quorundam necatus, id quod moliebatur non peregit. Poſt mortem autem ejus Tachos,
ejuſdem negotii adminiſtratione ſuſceptâ, exercitum ſibi collegit, urbémque juxta mare loco
quodam ſublimi ædificavit, Leucam nomine; in quâ & Apollini fanum extruxit. Sed cùm
paulò pòſt is vitâ eſſet defunctus, Clazomenii, & Cumæi de ejus urbis poſſeſſione contenderunt;
& Clazomenii dolo Cumæos antevertentes, eâ ſunt potiti. Atque his ita geſtis, rebelliones
per Aſiam ſponte ſuâ finem habuerunt; & Lacedæmonii, poſt Gai Tachíque mortem, res Aſiæ
omiſerunt. (*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 99.)
3622 *Pharoſtrato* Athenis archonte, menſe Poſideone, anno Nabonaſari *366*, menſis Ægyptiaci
Thoth die 26, (Decembris Juliani die 23. ineunte) poſt mediam noctem horis 5. cum ſemiſſe;
Eclipſis Lunæ parva Babylone eſt obſervata. (*Hipparch. apud Ptolemæum, magn. Syntax. lib.*
4. *cap. ult.*)
Eodem archonte, menſe Scirrhophorione, eodémque anno Nabonaſari, Phamenoth die 24, 4332 382
(Junii 18. ad finem tendente) ante mediam noctem horis 5. cum ſemiſſe; altera Lunæ Eclipſis
ibidem eſt obſervata. (*Id. ibid.*)
3623 Archonte Athenis *Euandro*, menſe Poſideone priore, anno Nabonaſari 367, Thoth die 16,
(Decembris 12. deſinente) horis 2. cum ſemiſſe ante mediam noctem; tertia Lunæ Eclipſis,
eáque totalis, ibidem obſervata eſt. (*Id. ibid.*)
3627 Acoris Ægyptiorum rex, inimicitias jampridem cum rege Perſarum exercens, magnas tum 4337 377
aliorum peregrinorum copias undique contrahebat, tum præcipuè Græcorum; quibus Cha-
briam Athenienſem Ducem præfecit. Hic, licèt abſque populi conſenſu id fieret, Imperatoris
munere ſuſcepto, copiis in Ægypto præerat; magnóque ad bellum gerendum cum Perſis ſtudio
ſe præparabat. Pharnabazus autem ſummus militiæ Dux ab Artaxerxe declaratus, cùm ingen-
tes ex Perſicis opibus in bellum apparatus & ipſe feciſſet; nunciis Athenas miſſis, Chabriam
criminabatur, quòd Ægyptiis ducem ſe proſtituendo, benevolentiam Regis à populo alienaret:
ſimúlque rogabat, ut Iphicratem ſibi Ducem tribuerent. Athenienſes igitur, quibus hoc in-
primis curæ erat, ut regis Perſarum benevolentiam ſibi conciliarent, & Pharnabazum ſuis com-
modis addictum haberent, ſine morâ Chabriam ex Ægypto revocant, & Iphicrati Perſis auxi-
liandi negotium imponunt. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 100.)

Iphicrates ab Artaxerxe conducto adverſùs Ægyptium regem exercitui præfectus, cujus numerus duodecim millium fuit, ſic illum omni diſciplinâ militari erudivit; ut, quemadmodum quondàm *Fabiani* milites Romani appellati ſunt, ſic *Iphicratenſes* apud Græcos in ſummâ laude fuerint. [*Æmil. Prob. in Iphicrate.*] Plures autem annos in belli hujus apparatibus conſumpſit Pharnabazus. Cujus expeditam in ſermone facultatem & in rebus peragendis tarditatem animadvertens Iphicrates, mirari ſe dixit, quare ille oratione quidem celer eſſet, factis verò tardus & cunctabundus. Id verò hâc ratione fieri abs ſe Pharnabazus reſpondit; quòd verborum ipſe, operum Rex fuiſſet dominus. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 101.]

Hecatomno filius Mauſolus in principatu Cariæ ſucceſſit: quem annis 24. obtinuit. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 106.] duarum ſororum natu majore Artemiſiâ matrimonio ſibi ſociatâ. [*Strabo*, *lib.* 14.]

3628 Poſt Acotim, apud Ægyptios regnavit Pſammuthis, annum 1. 4338 376

3629 Poſt hunc, Nepherites, poſtremus Mendeſiorum dynaſtiæ rex, menſes 4. Quem excepit, primus Sebennytarum dynaſtiæ rex Nectanabis, annis 12. 4339 375

Artaxerxes Ægyptiis bellum illaturus, quò faciliùs auxiliares è Græciâ copias haberet, legatos miſit, qui Græcos ad communem pacem inter ſe faciendam eâ lege induceret, ut omnibus urbibus ſuo deinceps jure & abſque præſidiis liceret vivere. Eam ſoli Thebani repudiârunt: reliqui Græci concordi ſententiâ admiſerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 101.]

3630 Artaxerxis copiis ad Acen Syriæ urbem (* Ptolemaidem poſteà dictam: quâ Perſas receptaculo adverſùs Ægyptum uſos fuiſſe notavit *Strabo*; *lib.* 16. *pag.* 758. *) congregatis, luſtratione initâ, Barbarorum ducenta milia ſub Pharnabazi, Græcorum conductitiorum viginti millia ſub Iphicratis imperio recenſita fuere. Claſſis verò (præter navigia, quæ commeatum & cætera ad præſentes uſus neceſſaria advehebant) numerus erat, triremes trecentæ, trigintaremes (τριακόντοροι) ducentæ. Ineunte æſtate (ſive primo vere) regii ductores in Ægyptum procedentes, Peluſium (quod è Syriâ tendentibus primum objectum erat) à Nectanabi rege mirificè præmunitum offenderunt. Quapropter in altum revecti, ne ſcilicet ab hoſte conſpicerentur, Mendeſio Nili oſtio longè porrectum littus habenti claſſem advertêrunt. Ibi tribus armatorum millibus expoſitis, Pharnabazus & Iphicrates caſtellum ſuper oſtio extructum aggrediuntur. Sed cùm tria equitum peditúmque ſimul millia ad defenſionem loci educerent Ægyptii, pugna vehemens committitur; in quâ Ægyptii tandem à Perſarum multitudine (nam ſubinde plures è navibus accurrebant) concluſi magnâ ſtrage cæduntur; non paucis etiam captis, & reliquis in oppidulum refugere coactis. Iphicratis verò milites ſimul cum præſidiariis caſtelli intra muros illapſi, propugnaculum hoc impetu captum funditùs evertunt, locique incolas captivos abducunt. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 101.] 4340 374

Inde Iphicrates ipſam metropolim Memphim, præſidio tunc vacuam, cum claſſe ſtatim aggrediendam eſſe conſulebat; priùs quàm reliquæ Ægyptiorum copiæ ſeſe aggregarent: Pharnabazus contrà, cum ſuis, omnes Perſarum copias exſpectandas eſſe, quòd hoc modo expeditio Memphitica minùs periculoſa foret, exiſtimabat. Interim Ægyptii ſufficiens nacti otium, idoneo Memphim præſidio muniunt, & ad oppidulum illud everſum cum univerſo exercitu profecti, aſſiduis Perſas conflictibus laceſſunt, & magnam eorum cædem faciunt. Cúmque jam flatu Eteſiarum Nilus inſurgens omnem circa locum excurſu inundaret, & Ægyptum ſubinde munitiorem efficeret: Perſarum duces, quòd ipſa naturæ conditio obluctari videretur, diſceſſum ex Ægypto maturandum eſſe cenſuerunt. Atque ita tam magni apparatùs expeditio in nihilum recidit. [*Id. Ibid.*]

Quamprimùm in Aſiam rediêre, Pharnabazo cum Iphicrate diſſidium recruduit. Ex quo timens ſibi Iphicrates, ne quod Cononi pridem acciderat, in vincula compingeretur: ſubornato navigio noctu ſe ſubducit, Athenáſque revehitur. Eum miſſis illuc legatis Pharnabazus Ægypti non recuperati reum agit. Cui reſponſum Athenienſes reddunt; illum pro merito, ſi noxium cognoverint, à ſe punitum iri: poſt breve tamen temporis intervallum, totius ſuæ claſſis imperium ei tradunt. [*Id. Ibid.*]

Nicocles eunuchus in Cypro, obtruncato per inſidias rege Evagorâ, Salaminiorum regnum ſibi rapuit: ut habet hoc anno Diodorus. Et ab eunucho quidem interfectum fuiſſe Evagoram, etiam Ariſtoteles libro 5. Politic. cap. 10. indicat: ſed *Thraſydæi* fuiſſe illi nomen, ex Theopompo (in Bibliothecâ Photii, num. 176.) didicimus; qui eunucho hoc genere Eleo procurante, Evagoram & cum Nicocreontis (Cyprii illius tyranni, à quo ad epulas invitatum Iſocratem, in hujus Vitâ Plutarchus narrat) filiâ concubuiſſe, & ob hoc ipſum mortem occubuiſſe ſignificat. *Nicoclem* enim ipſius Euagoræ fuiſſe filium, & patri in regno ſucceſſiſſe & liberis operam dediſſe, conſtat ex Iſocrate: quem 20 talentis, ob ſcriptam ad eum orationem, donatum ab illo fuiſſe ſcribit in Iſocratis vitâ Plutarchus. Extat verò ejus Oratio, *ad Nicoclem* de regno ſive Regis munere; & alia, *Nicocles* inſcripta, in quâ, ſub ipſius Nicoclis perſonâ, civium erga Regem officium deſcribitur. Tertia item, *Evagoræ* titulo: quæ funebris in eum eſt oratio. Cùm enim hoc anno occiſi Evagoræ funus, non magnifico tantùm & ſplendido apparatu, ſed & choris, & muſicâ, & ludis gymnicis, equorúmque & triremium certaminibus, ornaret Nicocles: hanc de patris laudibus orationem illi dicavit, exiſtimans & Nicocli ipſi, & liberis ejus, & cæteris ab Evagorâ oriundis longè pulcherrimam fore adhortationem. (ἡγούμενος καί σοι καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι, πολὺ καλλίστην ἂν εἶναι ταύτην τὴν παράκλησιν. *Iſocrat. in Evagorâ.*] Hinc igitur Diodori emendandus eſt error, & dicendum; interempto per Thraſydæum eunuchum rege Evagorâ, filium Nicoclem in regno Salaminio illi ſucceſſiſſe.

3633 Alciſthene Athenis archonte, Artaxerxes Græciam denuò turbulentis moribus conquaſſari 4343 371
videns, per legatos iterùm ad pacem inter ſe, juxta leges nuper conditas, ſtabiliendam adhortatus eſt. Indéque ſingulæ Græcorum civitates communem inter ſe pacem renovantes, jurejurando ſe fœderi obſtrinxerunt: ſolis Thebanis exceptis. Pace verò ab Athenienſibus, Lacedæmoniis & Artaxerxe juratâ, Iphicrates cum claſſe ab Athenienſibus domum revocatus eſt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 102. *cum Xenophon. Hellen. lib.* 6. *& Dionyſ. Halicarnaſſ. in vitâ Lyſiæ.*]

Die verò 14°. Scirrhophorionis (anni Attici & magiſtratûs Alciſthenis menſis extremi) Junii Juliani 16°, fœdus hoc pacis Lacedæmone à Græcis pactum fuiſſe, docet Plutarchus in Ageſilao.

3634 Lacedæmonii à Thebanis duce Epaminondâ in pugnâ Leuctricâ profligati, Ageſilaum in 4344 370
Ægyptum, & Antalcidam ad Artaxerxem, ad pecuniam ſibi comparandam miſerunt. Antalcidæ verò petitio ita ab Artaxerxe rejecta eſt atque deſpecta; ut regreſſus ille, quòd videret ſe hoſtibus eſſe ludibrio, & metueret inſuper ephoros, vitam inediâ finierit. [*Plutarch. in Artaxerxe.*]

3635 Philiſcus Abydenus ab Ariobarzane Artaxerxis ſatrapâ in Græciam miſſus, Thebanos corúm- 4345 369
que ſocios & Lacedæmonios, pacis componendæ gratiâ Delphos evocavit. Ubi, Thebanis non permittentibus ut Meſſene Lacedæmoniorum eſſet in poteſtate, offenſus ille, milites bis mille ſelectiſſimos ſtipendio conductos Lacædemoniis relinquens, in Aſiam rediit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 7. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 102.]

3636 Thebani, Græciæ principatum ambientes, legatos ad regem Perſarum mittendos cenſue- 4346 368
runt. Convocatis igitur ſociis, quòd Euthycles Lacedæmonius apud Regem jam eſſet prætexentes; ad eundem, ex Thebanis Pelopidam, ex Arcadibus Antiochum pancratiaſtem, ex Eleis Archidamum, ſimul cum Argivo quodam, ire juſſerunt. Quo cognito, Athenienſes quoque ex civitate ſuâ Timagoram & Leontem miſerunt. Inter quos omnes, apud Regem Pelopidas primum, ſecundum authoritatis & honoris locum Timagoras obtinuit. [*Xenoph. Hellen. libro* 7.]

Iſmenias Thebanus, Pelopidæ in hac legatione collega, quum à Tithrauſte chiliarcho ad Regem adductus adorare eum juberetur; annulum quem geſtabat è digito detractum clàm abjecit ad pedes, confeſtímque procumbens ſuſtulit eum iterum: indeque exiſtimatus Regem adoraſſe, quicquid ab eo petiit, impetravit. [*Plutarch. in Artoxerxe. Ælian. Var. hiſtor. lib.* 1. *cap.* 21.]

Timagoras Athenienſis epiſtolam eo tempore de rebus arcanis per Beburim ſcribam ad Regem mittens, mille Daricis donatus eſt: cœnâ quoque lautiſſima ei miſſâ. Unde frater Regis Oſtanes: *Memineris*, inquit, *hujus Timagoræ menſæ. Neque enim levi de causâ ita tibi inſtructa apponitur.* Quæ improperatio proditionis potiùs quàm beneficii erat ſuggeſtio. [*Plutarch. Ibid.*] Dediſſe præterea Rex ei dicitur 80. vaccas, quæ illum valetudinis causa lactis bovini indigentem comitarentur; lectum quoque pretioſum cum veſte ſtragulâ & ſtratoribus, quaſi rudibus ad ſternendum Græcis, ad eum miſiſſe: atque lecticâ demum ad mare infirmâ valetudine affectum deferendum curaviſſe, quatuor talentorum mercede bajulis præbitâ. [*Id. ibid. & in Pelopidâ.*] Sed Athenæus lib. 2. Timagoram Athenienſem, cùm Regem adoraſſet, magno honore acceptum fuiſſe ſcribens; illi tantùm ex appoſitis Regi ferculis miſſam quandam fuiſſe portionem affirmat: quod verò de pretioſo lecto & ſtragulis cum ſtratore (quaſi Græci quomodo ſubſterni oporteret ignorarent) ab Artaxerxe miſſis narratur, ad Timagoram Cretenſem refert, vel Entimum Gortynium, ut Phanias Peripateticus eum nominat.

Pelopidas, eâ quâ apud Artaxerxem pollebat gratiâ, literas obtinuit, quibus à Lacedæmoniorum poteſtate Meſſene immunis eſſe jubebatur, & Athenienſes navigia ſua ſubducere: ni parerent utrique, bellum eis indicendum; & ſi qua civitas ſequi recuſaret, eam primùm bello petendam eſſe. Leonte verò contrà liberè pronunciante; tempus jam poſcere, ut Athenienſes alium ſibi amicum loco Regis quærerent: adſcribi Artaxerxes mandavit; quòd, ſi quid æquius Athenienſes ſcirent, hoc Regem adeuntes eum docerent. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

Domum legatis reverſis, Athenienſes Timagoram, inter officium ſalutationis Regem more gentis illius adulatum, capitali ſupplicio affecerunt: unius civis humilibus blanditiis, totius urbis ſuæ decus Perſicæ dominationi ſummiſſum graviter ferentes. Ita *Valerius Maximus lib.* 6. *cap.* 3. [in cujus textum, *Darii* nomen, pro *Artaxerxis*, neſcio quo pacto irrepſit.] Alii ob ſordidam Perſicorum donorum acceptionem necatum eum volunt: de quo videndus Plutarchus, in *Artoxerxe* & *Pelopidâ*. Sed à Leonte collegâ accuſatum memorat Xenophon; quòd ne quidem uti ſecum eodem contubernio voluiſſet, & omnia conſilia cum Pelopidâ communicaſſet: quam præcipuam damnationis illius cauſam fuiſſe non eſt dubium.

Thebani, convocatis ad audiendum Regis literas reliquis urbibus Græcis, & literis regiis à Perſâ earum latore, oſtenſo priùs Regis ſigillo, recitatis, jubebant omnes qui amici Regis & Thebanorum eſſe vellent, in iſta quæ literis continerentur jurare. Sed urbium legatis primùm, & ipſis civitatibus deinde jurare recuſantibus; tota illa Perſica legatio, & per eam à Pelopidâ & Thebanis affectata dominatio, in nihilum recidit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

3638 *a.* Jubilæus XXII. 4347 367

d. Artaxerxes, novâ legatione ad Græcos miſſâ, ut bellicis controverſiis finem ſtatuerent, & 4348 366
communem inter ſe pacem ſancirent, tandem perſuaſit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 103.]

Eudoxus Cnidius, ob famæ celebritatem Ἔνδοξος dictus, hoc tempore maximè claruit. Qui in Ægyptum cum Chryſippo medico profectus, commendatitias ab Ageſilao literas ad Nectanabin attulit: qui eum Sacerdotibus commendavit. Ubi cum *Ichonuphy* Heliopolitano (qui *Conuphis* Clementi Alexandrino eſt, in 1°. libro Stromatum) eo agente, pallium illius circumlambit Apis. Unde celebrem illum quidem futurum, ſed non longævum, Sacerdotes dixe-

runt : ut refert Phavorinus in Commentariis. In Ægypto annum unum & menſes quatuor mo-
ratus, pube ſuperciliiſque raſis, Octaëteridem ſecundùm quoſdam conſcripſit. [*de quâ, in
noſtra de Macedonum & Aſianorum anno Diſſertationis capite extremo, aliquid eſt dictum.*]
Inde Cyzicum atque ad Propontidem acceſſiſſe philoſophantem, atque ad Mauſolum perve-
niſſe dicitur. [*Diog. Laërt. in Eudoxo.*] Alii Eudoxum cum Platone in Ægyptum profectum,
& ambos cum Sacerdotibus annos tredecim fuiſſe verſatos, tradiderunt : ut apud Strabonem
libro 17. legimus.

3639 Heracleæ in Ponto, cùm plebs novas tabulas (quibus debitores ære alieno liberarentur) & 4349 365
agrorum ex æquo diviſionem importenter flagitaret : optimates adversùs eam auxiliis à Timotheo
Athenienſium & Epaminondâ Thebanorum duce fruſtrà petitis, Clearchum civem ſuum, quem
ipſi in exilium egerant, ad tutelam ſuam revocârunt. [*Juſtin. lib. 16. cap.*4.]

3640 Clearchus, diſſenſionem populi occaſionem invadendæ tyrannidis exiſtimans, primò taci- 4350 364
tus cum Mithradate (rege Ponti) civium ſuorum hoſte colloquitur; & initâ ſocietate paciſci-
tur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus conſtitueretur. Statuto verò
tempore, quo urbem Mithradati traderet, ipſum cum amicis ſuis cepit; captúmque, acceptâ
ingenti pecuniâ, dimiſit. Atque ut in illo ſubitum ſe ex ſocio fecit hoſtem : ſic ex defenſore
ſenatoriæ cauſæ, repentè patronus plebis evaſit; & adversùs auctores potentiæ ſuæ non ſo-
lùm plebem accendit, verùm etiam nefandiſſima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Sum-
mo enim à plebe ad eum imperio delato, 60. Senatores comprehenſos (nam cæteri in fugam
dilapſi erant) in vincula compegit : eóſque primùm fortunis, deinde vitâ ſpoliavit. [*Id. ibid.*]
Séque totum ad imitationem Dionyſii Syracuſanorum tyranni componens, principatum Hera-
clienſium per 12. annos geſſit. [*Diodor. Olymp.* 104. *ann.* 1. *cum Excerptis ex Memnonis hiſtoriâ
Heraclienſi, in Photii Bibliothecâ, num.* 224.]

3641 Tachos, Polyæno (lib. 7. Stratagem.) Thamus, Ariſtoteli (lib. 2. Oeconomic.) *Taos*, Julio 4351 363
Africano *Teos* dictus, in Ægypto regnat ann. 2.

Cum hoc anno & Hellenicorum ſuorum libros 7. Xenophon Athenienſis, & primam Hel-
lenicorum ſuorum partem concluſit Anaximenes Lampſacenus : qui à θεογονίᾳ & generis humani
primordiis exorſus, ad prælium apud Mantineam commiſſum & Epaminondæ mortem hiſto-
riam deduxit; univerſas propè Græcorum & Barbarorum res geſtas 12. voluminibus complexus.
[*Diod. ann.* 2. *Olymp.* 104.] in alterâ deinde parte res omnes ſuo tempore à Philippo Macedone
& filio ejus Alexandro peractas adjiciens. [*Pauſan. Eliac.* 2.]

Mithradate rege Ponti mortuo, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapa ab Artaxerxe conſtitutus regnum
illius occupavit; & per annos 26. illud obtinuit. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104. *& ann.* 4.
Olymp. 110.]

Clearchus Heracleæ tyrannus, quum Senatores qui profugerant civitates finitimas adversùs
ſe concitare & bellum moliri didiciſſet, ſervos eorum manumittit : uxoréſque eorum & filias
eis nubere, propoſitâ recuſantibus morte, compellit; ut eos ſibi fideliores, & dominis infe-
ſtiores redderet. Sed cùm matronis tam lugubres nuptiæ repentinis funeribus eſſent graviores :
multæ ſe ante nuptias, multæ in ipſis nuptiis, occiſis priùs novis maritis, interimunt. Præ-
lium deinde committitur : quo victor tyrannus captivos Senatores in triumphi modum per ora
civium trahit. Reverſus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit : nullus locus
urbis à crudelitate tyranni vacat. [*Juſtin. lib.* 16. *cap.* 5.]

3642 Lacedæmonii cum Artaxerxe, quòd ſocium ſe eorum profeſſus, Meſſenen tamen eos dimit- 4352 362
tere & Meſſenios communi Græcorum fœdere comprehendi mandaſſet, ſimultates exercebant.
[*Xenoph. in Ageſilao. Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104.] His ſe conjunxit Ariobarzanes Phrygiæ
ſatrapa, qui Mithradatis demortui regnum poteſtati ſuæ nuper vindicaverat. [*Diodor. Ibid.*]

Autophradates (Lydiæ præfectus) Ariobarzanem ſocium Lacedæmoniorum ad Aſſum ob-
ſidens, Ageſilaum (qui tùm ſenex, ut pecunias patriæ ſuæ obtineret, in Aſiâ legationem obi-
bat) veritus, fugâ inde diſceſſit : Cotys item Seſtum obſidens, quæ etiam tunc Ariobarzanis
erat, & ipſe ſolutâ obſidione ſe ſubduxit. Mauſolus etiam, qui utrumque illum locum mari
centum navibus obſidebat, non metu ſed perſuaſione adductus, domum cum claſſe abiit : &
pecuniis in uſum Lacedæmoniorum collatis, Ageſilaum in patriam remiſit. [*Xenoph. in Age-
ſilao.*] De Ariobarzane etiam Adramytii ab Autophradate terrâ maríque obſeſſo, in 7°. Strata-
gematum libro Polyænus meminit.

Mauſolus, amicis convocatis, fingit ſe à rege Perſarum patrio principatu ſpoliatum iri, niſi
ingenti pecuniæ ſummâ eum vellet redimere. Cui illi fidem adhibentes, eodem die infinitam
pecuniæ vim ultrò illi mittendam curârunt. [*Polian. lib.*7. *collat. cum Ariſtotele, in Oeconom.
lib.* 2.] Quam tantum aberat ut ille Regi tribueret, ut etiam Satrapis & Ducibus illis qui Regi
bellum tunc intulerunt ſeſe adjungeret. Defecerunt enim hoc tempore ab Artaxerxe, de
Ionum gente Lycii, Piſidæ, Pamphylii & Cilices : & præter hos Syri ac Phœnices cunctíque
ferè maris Aſiani accolæ. Tachos quoque Ægyptiorum rex, decreto in Perſas bello, & navi-
bus extruendis & pedeſtribus conſcribendis copiis operam dedit : plurimiſque hinc inde è civi-
tatibus Græciæ conductis, Lacedæmonios etiam in partes ſuas adduxit. [*Diodor. ann.* 3.
Olymp. 104.]

Tantâ in Perſas undique conſpiratione excitatâ, pars vectigalium dimidia Artaxerxi deceſſe-
rat; reliqua verò neceſſariis belli uſibus haud ſatis erat : quum eodem tempore cum Ægyptio-
rum rege, & Græcis in Aſiâ urbibus, & Lacedæmoniis, horúmque adjutoribus Satrapis &
Ducibus qui maritimas ſub imperio oras tenebant, ſimul fuerit belligerandum. [*Id. ibid.*]

Ageſilaum Lacedæmoniorum regem accerſiit ad ſe Rex Ægyptiorum; Imperatoris in exerci-
tu muniis illi promittens. [*Xenoph. in Ageſilao.*] Ad cujus auxilium à patriâ ille allegatus,

eo ſtipendio quod ſibi miſerat Tachos mercenarium militem conſcripſit: complerîſque navibus, atque adjunctis conſiliariis Spartiatis triginta, in Ægyptum cum mille gravis armaturæ militibus eſt delatus. [*Plutarch. in Ageſilao. Diodor. ut ſuprà.*] Hujus de adventu fama cùm ad regios eſſet perlata, celeriter munera cò cujuſque generis ſunt allata. Ut verò apparatum circa eum nullum conſpexere, tantùm ſenem in herbâ ad littus decumbentem, incomptum & corpore puſillum, horrido & obſoleto amictum pallio; deſpicatui eum duxerunt. Multóque magis inſulſitatem ejus ſunt mirati, quum hoſpitalibus muneribus adductis, farinam, vitulos & anſeres accepiſſet; bellaria, cupedias & unguenta, ſervis diſpertienda reliquiſſet: [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Ageſilao.*] Rex quoque Ægyptius, qui illum arceſſiverat, promiſſum Imperatoris munus illi non detulit: [*Xenoph. in Ageſil.*] ob brevitatem corporis eum deridens, & fabulam in eo impletam eſſe dicens; *Parturire montem, & murem naſci.* Quo andito, iratus Ageſilaus retuliſſe illi fertur: *Videbor aliquando tibi leo.* (*Athenæus, lib.* 14. *cum Plutarcho.*)

Chabrias Athenienſis, non publico quidem juſſu patriæ miſſus (ut Ageſilaus) ſed à Tacho rege perſuaſus, privato officio in hâc militiâ operam navabat. [*Diodor. & Plutarch.*] Qui Regi pecuniis indigenti conſilium dedit, ut ditiores regionis incolas juberet confeſtim quantum unuſquiſque poſſet auri vel argenti contribuere: & ex annuis tributis id poſteà eis rependeret. Atque hoc pacto multas pecunias ille collegit: neque injuriam cuiquam fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 3.] cujuſmodi technas quoque alias, ad pecuniam undique corradendam ab eo adhibitas, in 2°. Oeconomicorum libro recenſet *Ariſtoteles.*

Qui in Aſiâ ab Artaxerxe defecerant, totius belli adminiſtrationem Oronti Myſiæ ſatrapæ commiſerunt: qui, accepto ſtipendio viginti millibus conductitiorum in annum ſolvendo, eos primùm qui pecunias attulerant comprehenſos ad Artaxerxem tranſmiſit; multáſque deinde urbes, & conductitiam peregrinorum manum, legatis ab eo miſſis prodidit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.] Belli ab Oronte cum Autophradate & aliis Regis ducibus geſti meminit, in 7°. Stratagematum libro, Polyænus. Sed cùm in poſtremo Artaxerxis Mnemonis anno ipſum Autophradatem ſimul cum Oronte & reliquis Satrapis ab illo defeciſſe confirmet Diodorus: pro filio ejus Ocho Artaxerxe Autophradatem; & adversùs eum belligeraſſe Orontem, dicendum omninò eſt.

Artabazo, copiarum Artaxerxis Mnemonis ductore, in Cappadociam invadente; Datames provinciæ illius ſatrapa, cum multis equitum turmis & conductorum peditum viginti millibus, caſtra illi oppoſuit. Tum Mithribarzanes illius ſocer, equitatui præfectus, noctu cum equitibus ad Artabazum tranſiit. Qui utrinque ab utroque exercitu cæſi, defectionis ſuæ pœnas dederunt. Addit Diodorus Artaxerxem, de Datamis in hoc procurando Imperatoriâ ſolertiâ certiorem factum, eum è medio tollere maturaviſſe, ac per inſidias brevi pòſt interfeciſſe. Verùm diutiùs eum fuiſſe ſuperſtitem, ex *Æmilio Probo* conſtat: qui, ut obſcuriora fuiſſe Datamis geſta pleraque libenter agnovit, ita eo diligentiùs res ejus ſibi diſquirendas & deſcribendas propoſuit. Ut quæ pleniùs hîc ab eo & à Polyæno (in libro 7°. Stratagem.) habentur explicata, ad Ochi Artaxerxis tempora eſſe referenda minimè dubitemus.

Rheomithres, à deficientibus Satrapis in Ægyptum miſſus, quingentis ibi talentis & quinquaginta longis navibus acceptis, Leucas Aſiæ urbem cum claſſe petiit; & multos defectorum duces illuc accerſitos comprehendit; vinctóſque ad Artaxerxem tranſmiſit. Atque hoc proditionis munere in gratiam apud Regem offenſum eſt repoſitus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.]

Tachos, comparatis jam in Ægypto rebus ad bellum neceſſariis, mercenariorum è Græciâ militum decem millibus Ageſilaum, claſſi Chabriam ex 200. triremibus conſtanti (quas quâ ille arte intra paucos dies remigibus idoneis inſtruxerit, in 7°. Stratagem. libro docuit Polyænus) peditum Ægyptiorum octoginta millibus Nectanebum ſuum vel potiùs fratris aut ſororis ſuæ (ἀνεψιὸν enim vocat Plutarchus) filium, præfecit: ſummo exercitûs imperio ſibi ipſi reſervato. Et quanquàm ſuaderet Ageſilaus, ut ipſe in Ægypto ſubſiſtens legatorum operâ bellum adminiſtraret: obtemperare tamen noluit. [*Diodor. ibid.*] Navigantem tamen in Phœniciam comitatus Ageſilaus eſt; præter dignitatem ſuam & ingenium, obſecundans illi. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

Ægyptiaco exercitu in Phœniciâ ſtativa habente, miſſus inde Nectanebus eſt ad expugnandas urbes Syriæ: ubi, conjuratione cum eo qui Ægypti præſes fuerat relictus initâ, Ægypti regem ſe declaravit: exercitûs præfectos largitionibus, & milites pollicitationibus, ad ſocietatem belli contra Tachon pelliciens. [*Diodor. ut ſupr.*]

3643 4. Tachos, & ab Ægyptiis ſuis & ab Ageſilao (quem incivili ſcommate offenderat) deſertus, ſibi metuens, Sidonem Phœniciæ, indéque ad regem Perſarum fugâ ſe recepit: ut cum Xenophonte & Plutarcho in *Ageſilao*, habent etiam Theopompus & Lyceas Naucratites in Ægyptiacis, ab Athenæo in libri 14. cap. 1. citati. A Rege verò humaniter eum fuiſſe exceptum, Diodorus & Ælianus indicant; licèt illud Diodoro non aſſentiamus: ſummum belli contra Ægyptios moti Imperatorem declaratum, in patriam eum rediiſſe, & Ageſilai operâ regnum ſuum recuperaviſſe: ſicut nec illud Æliano: (lib. 5. Var. hiſtor. cap. 1.) frugaliter illum in patriâ vixiſſe, Perſico verò luxu poſteà corruptum vitam amiſiſſe; quum Ægyptiacas illius cœnas Perſicis longè fuiſſe lautiores, ex *Lynceo* (vel *Lyceâ* fortaſſe jam dicto) confirmet Athenæus, libri 4. capite 10.

Inde ex Mendete alius Rex declaratus, contractis centum hominum millibus; in Nectanebum inſurrexit. [*Plutarch. in Ageſil.*] Ita duobus ab Ægyptiis creatis regibus, Ageſilaus illius qui Græcorum magis ſtudioſus eſſe videbatur militiam eſt ſecutus. [*Xenoph. in Ageſil.*] Is erat Nectanebus: cum quo in caſtellum quoddam incluſus Ageſilaus, ab hoſtibus circumvallabatur. Ægyptio circumvallationem non ferenti, & pugnæ aleam experiri volenti; non obtempe-

ravit Ageſilaus: ſed in caſtello manſit, donec totum exercitu & muro circumdatum eſſet; excepto admodum exiguo ſpatio, per quod oſtium & tranſitus muri fuit. Tum verò per oſtium erupit: non paucos hoſtes in anguſtiâ cædens; & circumdatum murum quaſi munimentum habens, ut circumdari ab hoſtibus non poſſet. [*Plutarch. in Ageſil. Polyæn. Stratagem. lib.* 2. *cum Diodoro, ann.* 3. *Olymp.* 104. *ubi tamen pro rege Mendeſio Tachon ille non rectè ſubſtituit.*]

b. Regem illum alterum, nationem Græcorum odio proſequentem, Ageſilaus victum prælio cepit; alterum in regno conſtituit, & Lacedæmoni amicum fecit. [*Xenoph. in Ageſil.*] Chabriam quidem Nectanebo regnum conſtituiſſe, ſcribit Æmilius Probus: quia conjunctâ Athenienſis Chabriæ & Lacedæmonii Ageſilai operâ id factum eſt. Hinc autem ad Nectanebum regno exutum 12. anni in Diodoro numerantur: quot etiam regno illius tribuendi ſunt; non 18. ut in Africano & Euſebio. 4353 361

Contendit ab Ageſilao amicè Nectanebus, ut ſecum hybernaret: Verùm feſtinavit ille ad bellum domeſticum, certus rempublicam ſuam ærarii inopiâ laborare, & externum militem alere. Itaque honorificè & munificè illum proſecutus, præter alios honores & munera, ad bellum domeſticum 230. (vel, ut Æmilius Probus habet, 220.) talenta ei donavit. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

Pecuniis acceptis, Ageſilaus, domum versùs navigavit, quanquàm mediâ hyeme; idcirco feſtinans, ne ſequenti æſtate civitas adversùs hoſtes otioſa foret. [*Xenophon, in Ageſilao.*] Tempeſtate verò in locum deſertum delatus, quem Menelai portum nuncupant, jacentem inter Cyrenas & Ægyptum; in morbum implicitus, è vita deceſſit. Ibi eum amici quòd mel non haberent, cerâ circumfuderunt: atque ita Lacedæmonem deportaverunt. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Ageſilao.*] Corpus ejus melle conditum Spartam relatum, & regio ibi cultu ac honore ſepultum, affirmat Diodorus. [*ann.* 3. *Olymp.* 104.]

c. Ochus legitimus Artaxerxis filius, fratrem Arſamem ex concubinâ ſuſceptum, quòd magnâ apud patrem gratiâ valeret, ſubmiſſo percuſſore Harpate Tiribazi filio, è medio tollendum curavit. Artaxerxes, allato ei de dilecti filii interitu nuncio, ne pauliſper quidem duravit; verùm illicò luctu & mœrore extinctus eſt. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Ochus, cùm ſciret patrem ſuperſtitem adhuc formidabilem ſubditis extitiſſe, ſe verò poſt ejus obitum pro nihilo habitum iri; cum eunuchis, cubiculariis & Chiliarcho pactum iniens, mortem illius ad decem menſes celavit. Interea temporis regium ſigillum circummittens, nomine patentis edixit, ut Ochum regem promulgarent. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

3644 Clearcho Heracleæ Ponti tyranno natus eſt filius Dionyſius; qui 55. annos vivendo exegit: teſte Athenæo, lib. 12. & Memnone in Excerptis Photii, cap. 5. 4354 360

Ochus, cùm omnes eum regem ſalutarent obedientiámque ei præſtarent, patris mortem confeſſus, regium luctum ſecundùm leges Perſarum imperavit. [*Polyæn. lib.* 7.] & paterno nomine *Artaxerxes* cognominatus eſt. [*Diodor. Sic Valer. Maxim.*] Deinde regiam cognatorum cæde & ſtrage principum replevit; nullâ non ſanguinis, non ſexûs, non ætatis miſericordiâ permotus. [*Juſtin. lib.* 10. *cap.* 3.] In quibus, *Ocham* ſororem, atque eandem ſocrum, vivam capite defodit; & patruum cum centum ampliùs filiis ac nepotibus vacuâ areâ deſtitutum, jaculis confixit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 2.] qui pater fuiſſe videtur *Siſigambis* (Darii regis ultimi Perſarum matris:) cujus 80 fratres eodem die Ochum trucidaviſſe, adjecto etiam ſtragi tot filiorum patre, confirmat Q. Curtius. [*lib.* 10. *cap.* 8.]

3646 Chiis, Rhodiis, Byzantiis & Cois deficientibus ab Athenienſibus, bellum Sociale exortum eſt. Chio ab Athenienſibus obſeſſæ, præter ſocios, etiam Mauſolus Cariæ dynaſtes auxilia miſit. [*Demoſthen. in Orat. de pace, & de Rhodiorum libertate. Diod. ann.* 3. *Olymp.* 105.] * Taracum, Pæonum, & Illyriorum Reges contrà ſe conſpiratos Philippus ſubegit. (*Idem in Olymp.* 106. *ann.* 1.) * 4356 358

3648 Olympiadis CVI. anno 1. (ut in Euſebii Chronico, ex Fuxenſi codice ab Arnaldo Pontaco emendato, rectè legitur) *Alexander*, qui Aſiâ debellatâ *Magni* cognomentum poſteà obtinuit Pellæ in Macedoniâ natus eſt. Cùm enim annos 32. & menſes 8. ille vixerit, ut ex Ariſtobulo retulit Arrianus; & ad finem tendente anno 1. Olympiadis CXIV, Thargelione videlicèt penultimo Attici anni menſe vitâ deceſſerit, utì ſuo loco videbimus: eo quo dictum eſt anno, & quidem menſe anni Attici tertio *Boëdromione*, in lucem eum prodiiſſe conſectarium eſt. Ut & illi (apud Ælianum, lib. 2. Var. hiſtor. cap. 25.) magnopere erraverint, qui eodem ſexto *Thargelionis* die & in vitam eum introiiſſe, & è vitâ egreſſum eſſe, tradiderunt; & Plutarchus quoque, qui in Vitâ Alexandri ἱςαμένȣ μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος ὃν Μακεδόνες Λῶον καλȣ̃σιν ἕκτῃ, *incipientis menſis Hecatombæonis quem Macedones Loum appellant ſextâ*, die natum eum fuiſſe aſſerit. Et *Loi* quidem menſis die ſextâ natum fuiſſe, ut illi dicerent qui tùm viventes primi litteris hoc mandârunt, rationi erat conſentaneum: quum eo tempore *Lous* Macedonicus Metonico *Boëdromioni* reipsâ reſponderet; quemadmodum ex ipſius Philippi patris Alexandri epiſtolâ ad Peloponneſios, in Diſſertationis de anno Macedonum & Aſianorum capitulo primo declaravimus. Quod poſteriorum temporum ſcriptores ignorantes, & Calippicum Syro-macedonum *Loum* cum Attico *Hecatombæone* congruere cernentes; ſexto *Hecatombæonis* die natum fuiſſe Alexandrum crediderunt. 4358 356

Atque ex hac origine Plutarchi ille error ortus fuiſſe videtur: quem & novo, in hac quam ſubjicit narratione, errato auxit. *Philippo, quum jam cepiſſet Potidæam, tres eodem tempore advenerunt nuntii. Unus quidem à Parmenione magnâ clade affectos fuiſſe Illyrios. Alter, equo celoce in certamine Olympico ſe viciſſe. De Alexandri verò nativitate tertius.* Atqui non anno hoc, ſed ante biennium, Potidææ expugnationem contigiſſe, ex Demoſthene in oratione contra Leptinem & Diodoro Siculo ad annum 3. Olympiadis 105, didicimus. Et ut in ipſam

Olympiadem CVI. ea incidiſſet, & *ſexto Hecatombæonis die* lucem Alexander aſpexiſſet; mirum profectò eſſet, illud non multò priùs patrem reſciviſſe, quàm de Olympicâ victoriâ nuntius ad eum perveniſſet. In plenilunio enim agonem Olympicum actum fuiſſe, & Lunæ (ſive menſis) die decimo ſexto judicium eſſe factum, vetus Pindari (in Od. 5. Olymp.) nos docuit Scholiaſtes. Simpliciùs ex Trogo rem retulit Juſtinus, lib. 12. cap. 16. *eâdem* quâ Alexander natus eſt *die*, *nuntium patrem ejus duarum victoriarum accepiſſe: alterius, belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miſerat.* Ex quibus non planè inter ſe conſentientibus narrationibus, licèt Alexandri nativitatem in æſtatem incidiſſe illius anni quo apud Eleos Olympias eſt acta, rectè colligi poſſe non abnuam: Ariſtobuli tamen, cui tantoperè notus ipſe Alexander fuit, de menſe ejus natalitio tanti apud me ponderis eſt teſtimonium; ut Philippum, priùs quàm naſceretur ipſi filius, de Olympicâ ſuâ victoriâ certiorem fuiſſe redditum, ne dubitandum quidem eſſe cenſeam.

Eodem die quo natus eſt Alexander, Epheſi Dianæ templum conflagravit. Unde ortus eſt ille ſive Timæi (ut Cicero) ſive Hegeſiæ Magneſii (ut Plutarchus vult) jocus, ſanè frigidus: quòd Diana, quum eâ nocte in partu Olympiadis occupata, domo abeſſet, Templo ſuo ſuccurrere non potuerit. [*Cicero, lib. 2. de naturâ Deor. & lib. 1. de Divinat. Plutarch. in Vitâ Alexandri.*] Qui templum incendit, eculeo impoſitus, id ſe feciſſe faſſus eſt, ut opere pulcherrimo conſumpto, nomen ejus per totum terrarum orbem diffunderetur. Unde à communi Concilio Aſiæ decretum eſt, ne quis nomen ejus ullo tempore nominaret. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *c.* 14. *A. Gell. lib. 2. cap. 6.*] Quod Theopompus tamen hiſtoriis ſuis inſeruit: ſive *Heroſtratus* illud fuerit, ut apud Strabonem legimus libro 14. & Solinum, cap. 40. ſive *Ligdamis*, ut apud Heſychium. (in Λύγδαμ.)

Magi, quotquot eo tempore agebant Epheſi, Templi inflammationem exiſtimantes alterius eſſe prodigium cladis, diſcurrerunt, & facies cæciderunt: clamaverúntque, grandem peſtem & perniciem Aſiæ illo die editam. [*Plutarch. in Alexandro.*]

3648 Artabazus, ab Ocho deficiens, ſuis & Chareris Athenienſis copiis conjunctis, Regis Satra- 4358 356
pas, 70. armatorum millibus inſtructos, in pugnâ ſuperat: tantâque pecuniæ ſummâ Charetem remunerat, ut in totum ſuum exercitum ſtipendia inde erogare poſſet. Eâ de re Rex cum Athenienſibus expoſtulat: qui, rumore diſſeminato eum cum trecentis navibus ſubſidio venturum illorum hoſtibus, contra quos Sociale bellum Charete duce tum gerebant; pace compoſitâ, bellum illud finierunt. [*Diodor. Olymp.* 106. *ann.* 1. *&* 4.]

3650 Leuco, Boſphori Cimmerii rex, moritur. Ei Spartacus filius ſuccedens, regnum quinque an- 4360 354
nos tenuit. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 106.]

3651 Artabazus, A Charete & Athenienſibus deſertus, ad Thebanos confugit: qui Pammenem, 4361 353
cum quinque armatorum millibus, ei tradiderunt. Pammenes in Aſiam trajiciens, junctis cum Artabazo copiis, duobus magnis præliis regios Satrapas ſuperavit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 106.]

Clearchus Heracleæ in Ponto tyrannus, cùm in Dionyſiis ſive Bacchanalibus ludos ſpectatum iret, duodecimo principatûs ſui anno trucidatus eſt. [*Id. ibid.*] Cædis author præcipuus Chion Heracleotes fuit, Matridis filius, Platonis diſcipulus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno devinctus. Huic ſe adjunxerunt Leonides & Antitheus (& ipſi philoſophi) & Euxenon, cum cognatis circiter quinquaginta; quos in inſidiis locarunt. Opportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati, quum commune populi ſactum tyrannus ageret; manu Chionis enſem trans ilia ipſius adegerunt. Qui inter multos & ſæviſſimos cruciatus magis magíſque ingraveſcentes, & pavores à ſpectris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necaverat) altero die pòſt vitam cum morte commutavit. Conjurati verò propè omnes, partim à ſatellitibus in ipſo aggreſſionis articulo (ubi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) conciſi; partim aliquantò pòſt capti, & atrocibus ſuppliciis (quæ fortiter tolerârunt) adfecti, occubuerunt. [*Memnon, in Excerpt. cap. 2. Juſtin. lib. 16. cap. ult. Suid. in* Κλέαρχος.] Vide ipſi Chioni adſcriptas epiſtolas ad Matridem.

Satyrus, Clearchi frater, in tyrannide ei ſucceſſit. [*Juſtin. ibid.*] eámque per ſeptem annos obtinuit. Ille non de inſidiatoribus fratris tantùm vindictam ſumpſit; ſed & in liberos eorum, qui rei perpetratæ conſcii non erant, ſæviit. Timothei verò & Dionyſii filiorum fratris curator relictus, adeò eorum rationem habuit; ut licèt conjugali uxoris, quam unicè amabat, conſuetudine uteretur, liberos tamen ex eâ procreare nollet: ne quem omninò inſidiatorem fratris filiis relinqueret. [*Memnon. Excerpt. cap.* 3.]

Olympiadis CVI. anno 4. (non C. anno 2. ut apud Plinium, libro 36. cap. 5. & 6. perperàm legitur) Mauſolus Cariæ regulus obiit. Cui Artemiſia ſoror & conjux ad biennium ſucceſſit. [*Diodor.*] marito ſine prole decedente. [*Strabo, lib.* 14.] Ea verò luctu atque deſiderio mariti flagrans, oſſa cinerémque ejus, mixta odoribus contuſáque in faciem pulveris, aquæ indidit ebibítque: ipſa vivum ac ſpirans viri ſepulchrum fieri cupiens. [*A Gellius, lib.* 10. *cap.* 18. *Valer. Maxim. lib. 4. cap. 6.*]

3652 Olympiade CVII. (non CIII, ut apud Suidam habetur in Θεοδέκτης) Artemiſia agonem, 4362 352
præmiis ampliſſimis propoſitis, Mauſoli laudibus dicundis fecit. Ad eas laudes decertandas veniſſe dicuntur viri nobiles ingenio atque linguâ præſtabili; Theopompus Chius omnium Iſocratis diſcipulorum (ut eum in epiſtolâ ad Pompeium Dionyſius Halicarnaſſæus celebrat) clariſſimus, Theodectes Phaſelites è Lyciâ poëta Tragicus, Iſocratis item auditor, & Naucrates Erythræus Naucratites. (quorum omnium in Bibliothecâ meminit Photius, num. 176. & 260.) Sunt etiam qui Iſocratem ipſum cum iis certaviſſe memoriæ mandaverint: inter quos & Plutarchus eſt, in ejus Vitâ. Verùm non Athenienſis Iſocrates ille fuit, ſed ejuſdem nominis alter,

ipſius diſcipulus, & ſucceſſor; ut ex Calliſtrato oratore docet Suidas. In eo certamine, Theopompum quidam; alii Theodectem, editâ tragœdiâ quæ *Mauſolus* inſcribitur, viciſſe memorant. [*A. Gell. lib.* 10. *cap.* 18. *Suidas, in* Θεοδέκτης *&* Ἰσοκράτης.) licèt Theopompo ex animi ſententiâ rem hîc non ſucceſſiſſe, vel illud arguat; quòd qui hîc ad laudes Mauſoli dicendas conductus erat, ſpe ſuâ (ut videtur) fraudatus, in Hiſtoriâ, poſteà ſcriptâ à nullo illum facinore, pecuniæ causâ, ſibi temperaſſe ſcripſerit. [*Suid. in* Μαύσωλος.]

De Theopompo verò hoc (aliquoties à nobis antehac citato) Hiſtórico & Theodecte Tragico, non prætermittenda hîc eſt Demetrii Phalerei apud Ariſteam (indéque apud Joſephum, lib. 12. Antiquit. cap. 2. atque Euſebium, lib. 8. Præparat. Evangelic. cap. 3. & 5.) in LXX. Interpretum hiſtoriâ, narratio. *Theopompum* quidem, quòd ex libris Moſaicis vellet quædam hiſtoriæ ſuæ inſerere; mentis perturbatione dies ampliùs triginta laboraſſe; & in morbi intermiſſione cùm exoraſſet Deum votis, ut indicaret ſibi quâ de causâ hoc accidiſſet; in ſomno ei fuiſſe indicatum, eò eveniſſe illud, quia divina ſtudio ſuo voluiſſet diffundere in vulgus: atque ita mutato conſilio, priſtinæ ſanitati reſtitutum fuiſſe. *Theodectem* verò, cùm è ſacris illis libris in tragœdiam quandam ſuam aliquid transferre ſtatuiſſet, in oculorum glaucoma incidiſſe; donec perpendiſſet, propter hoc ſuum factum eveniſſe illud, & per multos dies Deum ſibi reconciliaſſet.

3653 Artemiſia, molita ingenti impetu operis, conſervandæ mariti memoriæ, ſepulchrum illud 4363 351
Halicarnaſſi memoratiſſimum, dignatúmque numerari inter ſeptem omnium terrarum ſpectacula; luctu demum confecta contabuit. [*Cicero, Tuſcul. quæſt. lib.* 3. *Strabo, lib.* 14. *A. Gell. lib.* 10. *cap.* 18.] Opus id ut eſſet inter ſeptem miracula, ſummi ætatis illius artifices maximè fecere: *Scopas* qui ab Oriente, *Bryaxis* qui à Septentrione, *Timotheus* qui à Meridie, & *Leochares* qui ob occaſu cælavit. Et licèt priùs quàm opus peregiſſent Artemiſia obierit: non receſſerunt tamen, niſi eo jam abſoluto; id gloriæ ipſorum artiſque monumentum judicantes. [*Plin. lib.* 36. *cap.* 5. *cum Vitruvio, in lib.* 7. *Proœmio.*] Unde & ab eo, Romani magnificentiſſima quæque apud ſe monumenta *Mauſolea* appellârunt. [*Pauſan. in Arcadicis.*]

Poſt Artemiſiam, frater ejus Idrieus vel Hidrieus principatum Cariæ per annos ſeptem tenuit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 107.] Qui ſecundus Hecatomni filius exiſtens, ſecundam illius filiam Adam, ſororem ſuam juxta Carum legem uxorem ſibi conjunxit. [*Strabo, lib.* 14. *Arrian. de reb. Alexandri, lib.* 1.]

Thebani bello Phocico ad ſummam rei nummariæ inopiam redacti, miſſis ad Artaxerxem Ochum legatis 300 argenti talenta ab eo obtinuerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 107.]

Phœnices, Sidonii præſertim, ab Ochi præfectis contumelioſè tractari, defecerunt: & legatis ad Nectanebum Ægyptiorum regem miſſis, ſocietatem belli adversùs Perſas cum eo inierunt. Magno deinde triremium & mercenariorum militum numero, atque aliis ad belli uſum neceſſariis comparatis; Regium Perſarum hortum excitis arboribus devaſtârunt; fœnum ad regiorum equorum uſum collectum incenderunt, & Perſas à quibus malè habiti fuerant ad ſupplicia rapuerunt. Eos Syriæ ſatrapa & Mazæus Ciliciæ præfectus conjunctis viribus oppugnabant. Tennes verò Sidonis rex, quum quatuor millia ſtipendiariorum Græcorum, quibus Mentor Rhodius præerat, ab Ægyptiis in ſubſidium accepiſſet, horum & civium ſuorum conjunctis copiis, Satrapas illos profligavit, hoſtéſque Phœniciâ expulit. [*Id. ibid.*]

Novem civitatum Cypri reguli, Perſarum Regi ſubjecti, factâ inter ſe conſpiratione, Phœnicum exemplo deſciverunt; & neceſſariis ad bellum præparatis, merum regnis ſuis imperium arrogabant. Adversùs hos, Artaxerxis Ochi juſſu, Idrieus nuper Carum principatum adeptus (ex inſtituto majorum amicus Perſarum bellíque ſocius) 40 triremes, cum octo mercenariorum millibus, ductu Phocionis Athenienſis & Evagoræ, qui ſuperioribus annis in illâ inſulâ regnum obtinuerat, in Cyprum mittit. Hi ampliſſimam inter cæteras urbes Salaminem terrâ maríque oppugnaverunt: ad quos plurimi ex oppoſitâ Syriæ & Ciliciæ continente, ſpe prædæ, ultrò confluxêre; ita ut ad duplum jam Phocionis & Evagoræ excreſceret exercitus. [*Ibid.*]

Artaxerxes Ochus, 300000 peditum & 30000 equitum coacto exercitu, cum 300 triremibus & 500 onerariis res venales importantibus; promotis à Babylone caſtris, Phœniciam petiit. Mentor verò, quem Sidonii conductitiorum ex Ægypto militum ducem acceperant, adventu regio territus, Theſſalionem quendam ad Regem mittit: promittítque ſe illi proditurum Sidonios, inſupérque bello Ægyptio utiliſſimam operam navaturum. Theſſalio fide à Rege acceptâ, & dextræ datione confirmatâ, rediens Regis promiſſa clam Sidoniis Mentori renunciavit. [*Ibid.*]

Intereà Ochus, miſſis ad Græcos legatis auxiliares ad bellum Ægyptiacum copias ab eis depoſcit. Athenienſes igitur & Lacedæmonii, amicitiam ſe quidem cum Perſis tueri velle, ſed auxilia jam mitti integrum non eſſe, reſponderunt. Thebani verò Lacratem deſignatum ad hanc militiam ducem, cum mille gravis armaturæ militibus, ſuppetias Regi ferre juſſerunt. Tria etiam millia ſuppeditârunt Argivi: quibus tamen ipſi ducem non præfecerunt; propterea quòd Regi Nicoſtratum [qui heroico quodam furore adflatus, Herculis exemplo, & leoninam in pugnis & clavam ſolebat geſtare] pro duce nominatim expetenti refragandum non eſſe cenſuerunt. Græci quoque maritimas Aſiæ urbes incolentes, 6000 milites miſerunt: ut totus auxiliarium Græcorum numerus eſſet 10000. Sed jam ante horum adventum Rex Syriam emenſus in Phœniciam devenerat, & caſtra non procul Sidone locârat. [*Ibid.*]

Tennes Sidoniorum rex, cum Mentore proditionis ſocietate initâ, eum ad cuſtodiam partis cujuſdam in urbe obeundam, & negotium proditionis promovendum, reliquit: ipſe verò cum 500 militibus ex urbe egrediens, ad publicum Phœnicum conventum ſe pergere ſimulavit.

Habebat

Habebat autem in comitatu 100 primariæ nobilitatis cives, quaſi conſiliarios: quos, tanquam defectionis authores, Artaxerxi jaculis configendos tradidit. Quingentos deinde Sidoniorum primores, habitu ſupplicum cum oleæ ramis ad ſe venientes, Artaxerxes ſimiliter jaculis trajecit: quum ex Tenne intellexiſſet, ſine certis conditionibus urbem illi eſſe tradendam. Poſtea Tennes, perſuaſis mercenariis Ægyptiis ut ſe cum Rege intra mœnia reciperent, urbem Artaxerxi prodidit. Qui videns Tennis operam ſibi ultrà minimè neceſſariam, eum interfici juſſit. [*Ibid.*]

Sidonii, qui ante Regis adventum naves ſuas univerſas incenderant, ne quis privatim ſibi fugâ conſuleret, quum mœnibus occupatis urbem captam viderent; ſe cum liberis & uxoribus intra ædes concluſos admotis flammis combuſſerunt. Numerum hoc incendio conſumptorum (domeſticis ſimul miniſtris connumeratis) 40 millia exceſſiſſe ferunt. Urbis combuſtæ cineres, auro argentóque liquefacto commixtos, multis talentis Rex vendebat. Aliæ verò urbes terrore perculſæ, Perſis deditionem ſtatim fecerunt. [*Ibid.*]

Inde progreſſus Ochus, Jerichuntem bello ſubegit; ut ex Solino (*cap. 35.*) & ad expeditionem Ægyptiacam multos ſecum Judæos adduxit, ut ex Ariſtea colligitur, in libello de LXX. Interpretibus; ubi & in epiſtolâ Ptolemæi Philadelphi ad Eleazarum, Hieroſolymis multi ex Judæis in Ægyptum à Perſis abducti fuiſſe dicuntur, cùm illi rerum potirentur. Quod ad Artaxerxis Ochi tempora referendum videtur: ſicut & illud Juſtini, (*lib. 36. cap. 3.*) ſi quid in utrovis veri fuerit; *primum Xerxem regem Perſarum Judæos domuiſſe.*

3654 Salamine ab Evagorâ & Phocione circumſeſſâ, urbes Cypri cæteræ omnes ſe Perſis ſubmiſerunt: ſolo Protagorâ Salaminis rege obſidionem tolerante. Interim Evagoras paternum ſibi regnum aſſerebat, & regis Perſarum auxilio reſtitutionem ſui in priſtinum moliebatur. Sed criminosè poſteà delatus apud Artaxerxem, cùm rex Protagoram adjuvaret; abjectâ ſpe reſtitutionis, de objectis ſe criminibus purgavit, aliámque iſtâ majorem in Aſiâ provinciam ſortitus eſt. Protagoras verò, ultrò Perſarum ſe imperio ſubjiciens, regnum Salaminis deinceps quietè retinuit. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 107.] Videtur autem Evagoras iſte alterius Evagoræ, ante annos 24. mortui, ex filio Nicocle fuiſſe nepos. Seniorem enim Evagoram filios habuiſſe Nicoclem, qui illi in regno Salaminio ſucceſſerit, & Protagoram; docet Iſocrates. Nicocli verò ſuccedens junior Evagoras, paterno regno à patruo Protagorâ exutus fuiſſe videtur. Majore verò in Aſiâ principatu ab Ocho donatus, cùm provinciam illam malè adminiſtraſſet, in Cyprum denuò profugit; ibíque comprehenſus; ſupplicio affectus eſt: ut *Diodorus* indicat. 4364 350

Ochum Ægyptum hoc Olympiadis CVII. anno 3°. obtinuiſſe, Nectanebo in Æthiopiam pulſo, atque in eo Ægyptiorum regnum deſtructum fuiſſe, & Manethonem rerum Ægyptiacarum commentarios terminaviſſe; notat Euſebius in Chronico. Expugnatæ Ægypti hiſtoriam ad eundem annum fusè Diodorus Siculus enarrat: cujus ſumma hæc eſt.

Ochus, cùm poſt excidium Sidonis auxiliares copiæ ex Argis & Thebis Græcíſque Aſiæ urbibus ad ipſum veniſſent, conjunctis in unum exercitibus, ad Sirbonidem paludem pervenit: ubi ad voragines illas, quæ Barathra nominantur, per imperitiam locorum exercitûs partem amiſit. Inde Peluſium, ad primum Nili oſtium, venit: quod quinquies mille præſidiarii tutabantur, in quos Philophron imperium habebat. Hîc Græci prope urbem, Perſæ 40 ſtadiorum inde intervallo caſtrametati ſunt. Copias Græcorum in tria agmina ita Ochus diviſit, ut unumquodque duos haberet duces, Græcum unum, Perſam alterum. Primum ordinem tenebant Bœoti: quorum duces fuerunt Lacrates Thebanus, & Roſaces Perſa Ioniæ Lydiæque ſatrapes. Secundum Argivi: quorum duces Nicoſtratus & Ariſtazanes Perſa. Tertium Mentor, qui Sidonem prodiderat, & Bagoas eunuchus Perſa. Singulis autem agminibus multæ peditum equitúmque barbarorum & triremium copiæ ſunt adjunctæ. Ex altera parte Nectanebus, ex Græcia mercenariorum militum viginti millia, ex Libya totidem, & Ægyptiorum qui Bellatores nominantur ſexaginta millia ſub vexillis habebat: cum navium fluviatilium, ad conflictus in Nilo accommodatarum, incredibili propè numero. Poſtquàm igitur oppida præſidiis non invalidis firmaſſet; ipſe cum triginta millibus Ægyptiorum, & quinque millibus Græcorum, Libyúmque dimidio, aditus irruptionibus maximè opportunos inſedit.

Ad hunc modum rebus utrobique inſtructis, Nicoſtratus Argivorum ductor duces nactus Ægyptios, quorum liberi & uxores à Perſis obſides tenebantur, cum claſſe per foſſam quandam in locum à conſpectu remotiorem tranſmiſit. Vicini Ægyptiarum munitionum præſidiarii, adventu hoſtium cognito, milites numero 7000 non minores, Clinio ex inſulâ Co ductore, ad eos propulſandum emittunt. Prælio inito, Græci Perſarum ſocii eorum plus quàm quinque millia, unà cum duce Clinio, trucidant. Quâ ſuorum cæde Nectanebus auditâ, ad regiam urbem Memphim tuendam, cum manu quam circum ſe habebat, regreditur. Intereà primi agminis ductor Lacrates Thebanus ad obſidionem Peluſii feſtinat; alveóque foſſæ aliorſum derivato, eductóque per ſiccum aggere, machinamenta urbi admovet. Græci, qui per dies aliquot obſidentibus fortiter reſtiterunt, de regis diſceſſu famâ ad ipſos allatâ, de compoſitione legatos mittunt. Quibus cùm Lacrates ſub juramenti religione fidem dediſſet, fore, ut Peluſii deditione factâ, cum rebus quas tum efferrent in Græciam reveherentur; propugnaculum tradiderunt.

Mentor tertii agminis ductor, cùm urbes omnes duarum gentium, Græcorum videlicèt & Ægyptiorum, præſidiis defendi conſideraſſet; rumorem per caſtra ſpargi curavit, conſtituiſſe Artaxerxem quàm humaniſſimè accipere eos qui ſe ſponte dediſſent, iis autem quos vi expugnaſſet parem cum Sidoniis exitum expectandum eſſe. Atque hinc inter Græcos & Ægyptios ortum eſt certamen, utri alios in deditione faciendâ anteverterent. Hac fraude Bubaſtus primùm, deinde & cæteræ urbes certis conditionibus in Perſarum fidem ſe dediderunt.

Interim Memphi ſubſiſtens Nectanebus, ubi hoſtium expeditos progreſſus vidit, ſpe regni

abjectâ, congregatis quas licuit opibus fugit in Æthiopiam. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 107.] Alii eum, raſâ comâ & mutato habitu, per Peluſium ad Philippum Macedonum regem Pellam tranſfugiſſe ferunt. [*Vide Excerpta Barbaro latina à Scaligero edita, pag. 58. Chronicon Alexandrinum (ſive Faſtos Siculos) à Radero edit. pag. 396. Cedrenum, edit. Baſil. pag. 124. & Glycam, pag. 195. ex Pſeudo Calliſthenis de Alexandro fabuloſâ hiſtoriâ.*]

Artaxerxes Ochus, totâ Ægyto occupatâ, urbium maximè nobilium mœnia deſtruxit; faniſque expoliatis, ingentem vim auri argentíque coacervavit. Commentarios etiam ex templis antiquis ſecum aſportavit: quos tamen Bagoas aliquanto pòſt grandi pecuniæ ſummâ redemptos Sacerdotibus reſtituit. [*Diodor. ut ſuprà*] Sacra quoque eorum, & Apim in Deum receptum, Ochus irriſiſſe traditur. [*Sever. Sulpic. hiſtor. ſacr. lib. 2.*] Cúmque eum Ægyptii, ob inertem ejus animum, Aſinum appellaſſent: ille Apim, vi abſtractum, immolavit aſino. [*Ælian. Var. hiſtor. lib. 4. cap.* 8.] Neque id ſolùm, ſed & à coquis carnes ejus diſſecari, & ad cœnam præparari voluit. [*Suidas, in* Ὦχος.]

Græcos deinde Ochus, quorum operâ militiam confecerat, pro merito cujuſque muneribus ampliſſimis honoratos in patriam dimiſit: & Pherendate Ægypti Satrapâ conſtituto, ipſe gloriâ elatus ſpoliiſque onuſtus, Babylonem cum exercitu rediit. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 107.] Eò verò partem quandam Judæorum captivam ſecum abduxit; pluribus in Hyrcaniam ad mare Caſpium deportatis. Sic enim, ex Julio Africano, Georgius Syncellus retulit. Ὦχος Ἀρταξέρξου παῖς, εἰς Αἴγυπτον στρατεύων, μερικὴν αἰχμαλωσίαν εἷλεν Ἰουδαίων· ὧν τοὺς μὲν ἐν Ὑρκανίᾳ κατῴκισε πρὸς τῇ Κασπίᾳ θαλάσσῃ, τοὺς δὲ καὶ ἐν Βαβυλῶνι, οἳ καὶ μέχρι νῦν εἰσὶν αὐτόθι ὡς πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἱστοροῦσιν. *Ochus Artaxerxis filius, in Ægyptum expeditione ſuſceptâ, partem Judæorum captivam duxit; quorum alios quidem in Hyrcaniâ collocavit ad mare Caſpium, alios verò in Babylone ipſâ: qui & hucuſque ibi ſunt, ut Græcorum multi narrant.*

Et *multarum quidem myriadum à Perſis in Babyloniam traductarum*, in libro de Judæis, Hecatæus Abderita meminit, à Joſepho citatus in priore contra Apionem libro: de migratione verò in Hyrcaniam, ita in libri 3 I. cap. 7. ſcripſit Paulus Oroſius. *Ochus, qui & Artaxerxes, poſt tranſactum in Ægypto maximum diuturnúmque bellum, plurimos Judæorum in tranſmigrationem egit, atque in Hyrcaniâ ad Caſpium mare habitare præcepit: quos ibi uſque in hodiernum diem, ampliſſimis generis ſui incrementis conſiſtere, atque exinde quandoque erupturos, opinio eſt.* quæ tamen opinio ex apocryphi *Eſdræ libro* I V. *cap.* XIII. 40, –46. de decem tribubus à Salmanaſare deportatis & Judæorum de Hebræis clauſis & fluvio Sabbatione fabulis originem traxiſſe videtur. Nam quod Petrus Trecenſis (in Hiſtor. Scholaſtic. Eſther cap. 5. indéque apud Vincent. Bellovacenſ. Specul. Hiſtorial. lib. 30. cap. 89.) iſtos 10 tribuum captivos intra montes Caſpios arctiori poſteà cuſtodiâ ab Alexandro concluſos narrat; Joſephi (quem ille authorem hìc laudat) hiſtoriæ nullo modo, ſed Pſeudo-Gorionidis & Pſeudo-Methodii ipſiúſque Alkorani Muhammediei de Alexandro figmentis multò magis reperitur conſentaneum.

3655 Ochus Mentorem Rhodium, centum argenti talentis & magni pretii ſupellectile donatum, 4365 349
Aſiaticæ oræ præfecit, bellíque contra defectores adminiſtrationem ei cum ſummâ poteſtate commiſit. Quâ gratiâ ille uſus, Artabazum & Memnonem qui Perſis bellum non ita pridem intulerant (*vid. ſupr. ann. Mund.* 3648. *&* 3651.) jámque ex Aſia profugi apud Philippum in Macedoniâ commorabantur, Regi reconciliavit: & ſtatim utrumque cum omni familiâ ad ſe acceſſiit. Erant enim Artabazo ex Mentoris & Memnonis ſorore undecim filii & decem filiæ: quâ liberorum multitudine delectatus Mentor, filios adoleſcentes ad nobiliſſimas militiæ præfecturas paulatim evexit. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 107.)

Mentor Hermiam Atarnenſium tyrannum Artaxerxi rebellem, cujus in poteſtate munitiones urbéſque complures erant, promiſſione veniæ à Rege impetrandæ ad colloquium pellexit: ſed fraude circumventum in vincula conjecit, & annulo potitus, literas ad urbes paſſim dedit, ipſius nomine ſignificans, ut iis qui literas attuliſſent arces & oppida traderentur. Quod & factum eſt. (*Id. ibid. Polyæn. Stratagem. lib. 6.*) Nec minùs alios etiam duces à Perſis alienatos, partim vi ſubactos, partim imperatoriâ arte circumventos omnes brevi Mentor debellavit: conductos ære milites è Græciâ identidem Regi mittens, & res ſummâ fide ac ſtrenuitate adminiſtrans. [*Diodor. ann. 3. & 4. Olymp.* 107. *Demoſthen. Orat. in Ariſtocratem.*]

Mortuo Spartaco in Boſphori Cimmerii regno frater Paryſades ſuccedens, per annos 38 illud obtinuit. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 107.)

3656 Olympiadis CVIII. anno I. Theophilo Athenis archonte, Plato philoſophus, Veteris Aca- 4366 348
demiæ Princeps, mortem obiit: ut Hermippus (apud Laërtium) Dionyſius Halicarnaſſeus (in epiſtolâ ad Ammæum, de Demoſthene) & Athenæus [lib. 5. cap. 13.) ſentiunt. De quo nota eſt illa Numenii Pythagorici cenſura, ab Heſychio Mileſio (in *Numenio*) commemorata: quòd ex *Moſaicis* libris, quæ de Deo & Mundo tradidit, ſubripuerit. Unde illud dictum ipſius celebre (non ab Heſychio ſolùm & eum ſecuto Suidâ, ſed ante illos etiam à Clemente Alexandrino in primo Stromate laudatum:) Τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων; *Quid enim aliud eſt Plato, quàm Moſes Atticâ linguâ loquens?* Ex Moſaicis quoque libris pleraque in ſuos eum derivâſſe, aſſerit (in libro, ad annum Mundi 3479. ſuperiùs allegato) Ariſtobulus Judæus: ut Juſtini martyris, Clementis Alexandrini, Ambroſii, Theodoreti, Johannis Philoponi in Hexaëmeron ſcribentis, & aliorum Chriſtianorum teſtimonia huc advocare non ſit neceſſe.

Mortuo Platone, diſcipulus ejus Ariſtoteles, Peripateticæ philoſophiæ conditor, ad Hermiam eunuchum Atarni tyrannum (de quo in anno præcedente dictum) profectus eſt: cum quo per triennium eſt commoratus; ut ex Apollodori Chronicis Laërtius, & in jam citatâ ad Ammæum

epiſtolâ

epiſtolâ docet Dionyſius. Aſſi, quæ Hermiæ ditioni ſuberat [& cujus in *Act. XX.* 13. facta habetur mentio] propter affinitatem cum eo initam commoratum eum fuiſſe, in libro 13. Strabo indicat. Pythiadem enim Hermiæ adoptivam filiam (ſive ſoror ipſius, ſive fratris filia ea fuerit) uxorem duxit Ariſtoteles: licèt poſt mortem Hermiæ, ob benevolentiam quam erga eum habuit, Ariſtotelem eam matrimonio ſibi ſociaviſſe, ex ipſius ad Antipatrum epiſtolis, in libro 7°. de Philoſophiâ, confirmet Ariſtocles Peripateticus. [*apud Euſeb. de Præparat. Evangelic. lib.* 15.] Dum in Aſiâ verò maneret, cum Judæo quodam, miræ prudentiæ & temperantiæ homine, qui de locis ſuperioribus ad maritima deſcenderat, verſatum fuiſſe Ariſtotelem, eúmque cum multis ſapientiæ ſtudioſis ibi congregatis Græcè diſſerentem audiviſſe; in primo libro de Somno, primarius ipſius diſcipulus Clearchus Solenſis (à Joſepho, libro 1. contra Apionem, citatus) retulit. Ut huic acceptum fortaſſe fuerit referendum, quòd Peripatetica philoſophia legi Moſaicæ & Prophetarum ſcriptis tam multum debeat: ut ex jam dicto Ariſtobulo, ejuſdem Peripateticæ diſciplinæ alumno, in libro 5. Stromatum, confirmat Alexandrinus noſter Clemens.

3658 Satyrus, Heracleæ in Ponto tyrannus, Timotheo fratris Clearchi ſeniori filio ſummâ rerum traditâ, non multo tempore pòſt difficillimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & ſcrotum enatus, ad interiora paſcendo ſubinde acerbiùs proſerpens, eum abſumpſit; poſtquàm 65 in vitâ, in tyrannide 7 annos compleviſſet. [*Memnon, in Excerpt. cap.* 3.] Timotheus verò fratrem ſuum Dionyſium ſtatim imperii conſortem adſcivit, & ſucceſſorem ſibi deſtinavit. [*Ibid. cap.* 4.] 4368 346

3659 Memnon Rhodius Perſarum dux, ſimulatâ amicitiâ Hermiam eunuchum Atarni tyrannum ad ſe vocavit, ſub nomine hoſpitii & ſimulatorum negotiorum: comprehenſúmque ad Regem miſit; à quo ſuſpenſus periit. Sed philoſophi quos Hermias ad ſe acciverat, Ariſtoteles & Xenocrates (Chalcedonius è Bithyniâ) evaſerunt; fugientes è locis quæ Perſæ obtinebant. [*Strabo, lib.* 13.] Ariſtoteles verò, quum per triennium apud eum manſiſſet, Mitylenen ſeceſſit, Eubulo Athenis archonte; quarto hoc Olympiadis CVIII. anno: ut ex Apollodori Chronicis refert Laërtius, & in epiſtolâ ad Ammæum Dionyſius Halicarnaſſeus. Extat verò apud Laërtium epigramma hoc in Delphicam Hermiæ ſtatuam ab Ariſtotele ſcriptum. 4369 345

Τόνδε πότ' ὐχ ὁσίως παραβὰς μακάρων θέμιν ἁγνὴν,
Ἔκτεινεν Περσῶν τοξοφόρων βασιλεὺς.
Οὐ φανερῶς λόγχῃ φονίοις ἐν ἀγῶσι κρατήσας,
Ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολίου.

Impius hunc quondam Perſarum morte tyrannus
Mulctavit, violans juſquè nefáſque, virum.
Nam neque collato oppreſſit certamine, verùm
Inſidiosè hominis uſus amicitiâ.

Quod ideò adſcribendum putavi; ne quis cædis Hermiæ conſcium fuiſſe philoſophum, ex illo Tertulliani concluderet, in cap. 46. Apologetici. *Ariſtoteles familiarem ſuum Hermiam turpiter loco excedere fecit.*

3660 Idrieus Cariæ dynaſta (cujus opulentiam in oratione ad Philippum celebrat Iſocrates) morbo extinctus eſt: cui ſuccedens ſoror & conjux Ada, per annos 4 principatum obtinuit. [*Strabo, lib.* 14. *Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 109.] cùm uſitatum eſſet in Aſiâ, jam inde à Semiramide, ut & virorum uxores regnarent. [*Arrian. in Expedit. Alexandri, lib.* 1. *pag.* 24.] 4370 344

3664 Pexodarus, filiorum Hecatomni ætate minimus, ſorore Adâ è principatu Cariæ ejectâ, per annos quinque eum obtinuit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 109.] Adæ unicâ, ſed munitiſſimâ urbe, Alinda nomine relictâ. Pexodarus autem Orontobatem Perſicum Satrapam accerſiit ad ſocietatem regni: eíque filiam ſuam Adam ex Aphneide muliere Cappadocicâ ſuſceptam matrimonio copulavit. [*Arrian. lib.* 1. *Strabo, lib.* 14.] 4374 340

Philippus Macedonum rex Perinthum, Thraciæ urbem ad Propontidem, cum 30 armatorum millibus & telorum ac machinarum infinitâ copiâ tanto ſtudio obſedit, nullam ut obſeſſis requiem præberet. Unde rex Perſarum, nimia illius incrementa ſuſpecta jam habens, regionum maritimarum Satrapis per literas mandavit, ut Perinthiis, quanto poſſent robore, ſubvenirent. Quod & ſedulò ab illis factum eſt. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 109.] Unde & hanc unam ex præcipuis cauſis cur in Aſiam contra Perſas exercitum duxerit, in epiſtolâ ad Darium aſſignat Alexander. [*apud. Arrian. lib.* 1. *pag.* 41.

3666 c. Artaxerxem Ochum, quum 23 regnaſſet annis, ægrotantem Bagoas eunuchus militum tribunus veneno ſuſtulit; medici ad hoc operâ uſus. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104. *& ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *Sever. Sulpic. hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Cùm enim natione eſſet ille Ægyptius, Ochum ob cæſum Apim tanto odio eſt proſecutus, ut non ſolùm *contumeliam gentis* (ut loquitur Severus Sulpicius) *morte regis ultus* fuerit: ſed etiam ejus interempti cadaver in minutas partes conciſum felibus projecerit, & ejus loco aliud ſepulchro regio condiderit; atque ex ejus femoribus gladiorum manubria fecerit, ut ipſius animum ad cædes propenſum repræſentaret. [*Ælian. Var. hiſtor. lib.* 6. *cap.* 8.] Cùm autem in regno poſſet omnia, interfecto patre, filium ejus Arſen natu minimum regem conſtituit, ſimúlque omnibus ejus fratribus necem intulit: ut deſertus hoc modo Rex tanto plus obſequii illi præſtaret. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 107. *&* 2. *Olymp.* 111.] 4376 338

Timotheus, Heracleæ in Ponto tyrannus, annis 15 poſt patris Clearchi obitum vitâ defungitur. (*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 110.) Hic ob præclarè merita non ultrà tyrannus, ſed Εὐεργέτης & Σωτὴρ, *Benefactor* & *Servator* nuncupatus eſt. Ejus cadaver frater & ſucceſſor Dionyſius magnificis ſumptibus rogo tradidit: ludos etiam equeſtres, & præter hos, gymnicos & thyme-

licos & ſcenicos, alios ſtatim, alios poſteà, qui magnificentiores eſſent, peregit. [*Memnon, in Excerptis cap.* 4.]

* Olympiadis CX anno 2°, Xenocrates Chalcedonius Speuſippi ſcholam ſuſcipiens, docere cœpit. (*Laërt. in Xenocrate.*) *

3667 Conventu publico apud Corinthum indicto, Philippus Macedo Græciæ totius cum ſummâ poteſtate, in bello Perſico gerendo, creatus Imperator magnificos in expeditionem illam apparatus facit; certóque militum auxiliariorum numerò ſingulis urbibus indicto, in Macedoniam redit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 110. *Juſtin. lib.* 9. *cap.* 5.] 4377 337

Ariobarzanes quum in Ponto annos 26 regnaviſſet, diem ſuum obiit. Cui ſuccedens Mithradates, 35 annos regnavit. [*Id. ibid.*]

3668 *c.* Philippus, initio veris, tres duces in Aſiam Perſarum juris cum parte copiarum præmittit; Parmenionem, Amyntam & Attalum: ut Græcas in eâ urbes in libertatem aſſererent. [*Juſtinus, lib.* 9. *cap.* 5. *Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 111.] 4378 336

Bagoas eunuchus, cùm certis deprehenderet argumentis, Arſen ſcelerum pœnas ab eo repetiturum; ipſum, cum liberis, tertio Imperii anno è vitâ ſuſtulit. Regiâ verò domo ſic ad ſolitudinem redactâ, cùm nemo ex ea gente ſupereſſet, qui ſucceſſionem in regno ſibi vindicaret; Darium, ex amicis quendam, Arſanis (qui Artaxerxis Perſarum regis frater erat) filium, in regno collocat. Sic in libro 17 (*ad annum* 2. *Olymp.* 111) hiſtoriam refert Diodorus Siculus. Juſtinus verò (*libro* 10. *cap.* 3.) Codomanum, *ob memoriam priſtinæ virtutis, Regem à populo conſtitutum, & Darii nomine, ne quid regiæ majeſtati deeſſet; honoratum* fuiſſe narrat, *Ne Darius quidem hæreditarium Perſarum accepit imperium, ſed in ſedem Cyri beneficio Bagoæ caſtrati hominis admiſſus:* inquit Alexander apud Curtium, lib. 6. cap. 4. Idémque in epiſtolâ ad Darium, apud Arrianum libro 2. (pag. 41.) eundem inſimulat, ut Ἀρσῆν ἀποκτείναντα μετὰ Βαγώου, καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχόντα οὐ δικαίως, οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἀλλὰ ἀδικοῦντα Πέρσας. *quòd Arſen cum Bagoâ interficiendum curaſſet, & imperium neque juſtè neque ſecundùm Perſarum legem occupaviſſet, ſummâ Perſis injuriâ illatâ.* Ita & Strabo, libro 15. Νάρσην ἀποκτείνας Βαγώος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. *Narſem occidens Bagous eunuchus, Darium ſubſtituit qui ex Regum genere non fuerat.* Plutarchus denique, in libro priore de fortunâ Alexandri, ita eum Fortunam alloquentem inducit. Δαρεῖος ἦν σὸν ἔργον; ὃν ἐκ δούλου (quæ vox hinc apud Ælianum, lib. 12. Var. hiſtor. cap. 43. pro δούλης reſtituenda eſt) καὶ ἀστάνδου (quæ vox item apud ipſum Plutarchum in Vitâ Alexandri, pro ἀσγάνδου, eſt reponenda) βασιλέως, κύριον Περσῶν ἐποίησας. *Tuum erat opus Darius quem, ex ſervo & aſtandâ Regis, Dominum Perſarum feciſti.* Heſychio autem Ἀστάνδης, ἡμεροδρόμος eſt: & Suidæ *Aſtanda & Angari*, Perſicâ appellatione, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι, *tabellarii qui literas ferunt, aliis alii ſuccedentes.* Ut ex Regiorum curſorum ordine Darius fuerit, qui אחשתרנים Eſtheræ VIII. 10, 14. nominantur.

Bagoas eunuchus, ſanguinariâ crudelitate cui hactenus aſſuetus fuerat inductus, medicatâ potione Darium necare inſtituit. Sed inſidiis per indicium patefactis, rex Bagoæ comiter advocato poculum tradidit, & ad ebibendum illud vi hominem adegit. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 111.] hac excuſatione popularibus ſatisfaciens: quòd inſidiantem intermiſſet. [*Q. Curtius lib.* 6. *cap.* 6.]

d. Darius, ante Philippi mortem, futurum bellum in Macedoniam transferre ſtuduit. [*Diodor. lib.* 17.]

A Dario in Samariam ſatrapa miſſus eſt Sanabelletes Cuthæus genere, unde & Samaritis origo eſt: qui Nicaſo filiam ſuam Manaſſæ fratri Jaddi Sacerdotis ſummi nuptam dedit; ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ. [*Joſeph. Antiquit. lib.* 11. *cap.* 7.]

Philippus Macedonum rex, dum nuptias Alexandri Epirotarum regis cum filiâ ſuâ Cleopatrâ celebraret, apud Ægæas Macedoniæ oppidum à Pauſaniâ Ceraſtæ filio ex Oreſtarum gente occiſus eſt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 111. *Juſtin. lib.* 9. *cap.* 6. *Joſeph. lib.* 11. *cap.* 8.] Alexander verò in epiſtolâ ad Darium, per inſidiatores, quos ingentis pecuniæ ſpe Perſæ ſolicitaverant, parentem ſuum interfectum fuiſſe affirmat. [*apud Q. Curtium, lib.* 4. *cap.* 1. *& Arrian. lib.* 2. *pag.* 41.]

Paulò antequàm cæderetur Philippus, Neoptolemum Tragœdum ominoſum carmen coram illo ceciniſſe, in libro 16, refert Diodorus: quod & coram Caligulâ repetitum, eodem quo trucidatus eſt die, narrat in ejus vitâ Suetonius. *Pantomimus Mneſter* (inquit) *tragœdiam ſaltavit, quam olim Neoptolemus tragœdus ludis, quibus rex Macedonum Philippus occiſus eſt, egerat.* Eam Latinæ hiſtoriæ partem non rectè (ut videtur) aſſecutus Joſephus, libro 19. Antiquit. cap. 1. poſtquàm de illâ à Mneſtere ſaltatâ tragœdiâ dixiſſet; ὁ ὀρχηστὴς δρᾶμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκτείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ Μύῤῥα. [quod Rufinus reddidit: *Pantomimus fabulam ſaltavit Cinyræ, in quâ & ipſe occiſus & ejus filia Myrrha videbatur:*] idem omen, quod eodem quo Philippus & Caligula ceciderant die contigiſſe fuit traditum, ad eundem cædis utriuſque diem ita deinde pertrahit. Ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντου Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Παυσανίας, εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. *Receptum autem eſt, eundem diem fuiſſe, quo Philippum Amyntæ filium, Macedonum Regem, in theatrum ingredientem, Pauſanias ſociorum unus è medio ſuſtulit.* Atque hinc nonnulli neci Philippi eundem ipſum quem cædi Caligulæ, Januarii diem 24, aſſignant. Sed tempus exceſsûs Philippi, ex initio ſucceſſoris Alexandri, rectiùs intelligetur.

Sublato Philippo, archonte Athenis ſive *Pythodemo* ut Arrianus eum nominat, ſive *Pythodoro* ut Diodorus (anno primo Olympiadis CXI) ſucceſſit Alexander, annos 20 tùm natus; ut Plutarchus, & ex Trogo Juſtinus ſcribunt. Et licèt apud Arrianum in Hiſtoriæ Alexandri initio, ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη, *viginti circitèr annorum* fuiſſe legatur, quum accepto poſt mortem patris

regno in Peloponneſum profectus ille fuit; quod de vicenarii anni ratione præciſâ nonnihil detrahere videatur: tamen, ut de ſpatio inter cædem Philippi & iter Alexandri Peloponneſiacum interpoſito nihil dicamus; plenitudinem numeri illius exactam ſatis adſtruit, quod in fine ejuſdem Hiſtoriæ habetur annotatum, vixiſſe Alexandrum annos 32 cum menſibus octo, atque regnaviſſe annos 12 ac menſes illos octo. Subductis enim annis 12 & menſibus 8 ab annis 32 & menſibus 8, relinquuntur anni 20 pleni, * (non 19, ut apud *Curtium*, *lib.* 9. *cap.* 12. innuitur) * & ab alicujus menſis vel adjectione vel detractione planè liberi. Et quum in fine Macedonici menſis *Dæſii* eum deceſſiſſe, ex ipſius Ephemeridibus (ſuo loco producendis) appareat: circa principium menſis ante illum octavi, id eſt *Dii*, regnum eum iniiſſe; & quod inde eſt conſequens, circa 24. diem *Septembris* (à quo *Dium* menſem cœpiſſe, in Diſſertatione de Macedonum & Aſianorum anno Solari demonſtravimus) potiùs quàm 24 *Januarii*, occiſum fuiſſe Philippum, concludimus.

3669 *a.* In Peloponneſum profectus Alexander, exemplo patris, Corinthum evocatis civitatibus, communibus Græcorum (præter Lacedæmonios) ſuffragiis, in locum ejus Imperator & Dux eorum contra Perſas ſubſtituitur. (*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 2. *Diodor. lib.* 17. *Arrian. lib.* 1. *pag.* 1.)

c. Inde in Macedoniam reverſus, ineunte vere per Thraciam in Triballos & Illyrios excurrit. 4379 335
[*Arrian. lib.* 1.] ubi magno prælio ad Danubium fluvium inito, Syrmum Triballorum regem ſuperavit. [*Plutarch. in Alexandro.*] Interim nunciatur, Athenienſes, Thebanos, & Lacedæmonios ab eo ad Perſas defeciſſe; autorémque ejus defectionis magno auri pondere à Perſis corruptum Demoſthenem oratorem extitiſſe, qui Macedonum deletas omnes cum rege copias à Triballis affirmaverit. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 2. *cum Æſchinis orat. in Cteſiphontem.*] Athenienſes quoque Attalum, ex Macedonum in Aſiâ ducibus unum, per legatos cum Demoſthenis epiſtolâ ſollicitârunt ut ab Alexandro deficeret; Græcarum civitatum exemplo, quæ decretum de abrogando illi imperio fecerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *cum Demoſthenis orat. pro Cteſiphonte.*]

d. Memnon Rhodius dux, cum quinque conductitiorum millibus à Dario in Phrygiam miſſus, Idâ monte tranſcenſo, Cyzicenorum urbem ſubitâ impreſſione invadit. Conatu tamen fruſtratus, agrum eorum populatur, & ingenti prædâ onuſtus redit. [*Diodor. ibid.*]

Mortuo Pexodaro gener illius Orontobates, Regis Perſarum authoritate fultus, Cariæ principatum obtinuit. [*Strabo*, *lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *pag.* 24.]

Alexander, devictis barbaris, exercitum in Græciam tumultuantem traducens, in tranſitu Theſſalos ſibi adjunxit, Thermopyláſque trajecit, & Ambraciotas humanitate ſibi devinxit. Tum traductis celeriter in Bœotiam copiis, & caſtris ad Cadmæam, quæ præſidio Macedonico tenebatur, poſitis; Athenienſibus per legatos petentibus veniam conceſſit, Thebanos eam contemnentes acriter oppugnavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 111. *Plutarch. in Alexandro.*]

Idem Hecatæum, cum manu armatorum non exiguâ, in Aſiam ad Attalum comprehendendum miſit. Attalus intereà, mutato conſilio, epiſtolam ſibi à Demoſthene ſcriptam, ad Alexandrum, cum amicâ ſui defenſione tranſmiſit. Sed Hecatæus illum per dolum circumventum obtruncavit: atque ita Aſiaticus Macedonum exercitus ad defectionem propendere deſiit. [*Diodor. ibid.*]

Parmenio (qui erga Alexandrum optimè affectus erat) Grynium vi capit, ac cives ſub coronâ vendit. Hinc Pitanem oppugnat: ſed Memnon ſuperveniens, incuſſo Macedonibus terrore, obſidionem ſolvit: [*Id. ibid.*]

Callas cum Macedonum & conductitiorum agmine in Troade cum Perſis, numero longè ſuperioribus, confligit: ſed victus in Rheteum ſeſe recipit. [*ibid.*]

3670 *a.* Alexander Thebas Bœotias ſolo æquavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 111.] menſe Octobri Juliano: utpote circa Myſteria. [*Plutarch. in Camillo*, * *pag.* 138. ubi & *eodem* die Lucullum Armenios & Tigranem fudiſſe *innuit.* quod pridie Non. *Octobr.* factum, idem indicat in Lucullo, *pag.* 510. (ut annus viz. Romanus tunc agebatur:) nam juxta Julianas rationes, poſterius hoc circa Julii 28. accidit.] * Unde Myſteriorum magnorum ſolennitatem, quæ in manibus tunc erant, ob luctum Athenienſes intermiſerunt. [*Idem in Alexandro*, & *Arrian. lib.* 1.] Cæſa Thebanorum 90, in ſervitutem abducta 30 millia: Sacerdotibus, & patris Philippi antiquis hoſpitibus, cum Pindari poëtæ domo atque poſteris, conſervatis. [*Ælian. Var. hiſtor. lib.* 13. *cap.* 7.]

Alexander à communi Græcorum Concilio, in Iſthmo Peloponneſi habito, Imperator contra Perſas denuò electus, Corinthi Diogenem Cynicum inviſit. [*Plutarch. in Alexandro.*]

b. In Macedoniam deinde rediit. [*Arrian. lib.* 1. *pag.* 11. ubi in oppido Dio de ratione ſubi- 4380 334
gendæ Aſiæ cogitanti, per quietem ſummi Sacerdotis Hieroſolymitani ſpecies illi eſt objecta; qui eum forti eſſe animo hortatus eſt, & ſine morâ exercitum trajicere, utpote ſuo ductu potiturum Perſarum imperio. (ut ipſe narrat, apud Joſephum, lib. 11. Antiquit. cap. ult.)

c. Ineunte igitur vere, Alexander domo egreſſus, 20 dierum ſpatio Seſtum pervenit: indéque cum exercitu trajecit in Aſiam. [*Arrian. lib.* 1.] archonte Athenis *Euæneto*, ante obitum ſuum annis undecim: ut ex antiquioribus Chronologis, in primo Stromatum libro, refert Alexandrinus Clemens. tertio videlicèt menſe ante initium præturæ *Cteſiclis*: ſub quâ Diodorus Siculus hanc *διάβασιν* collocat. quem ſimpliciter (ut videtur) ſecutus Zoſimus in primo Hiſtoriarum ſuarum libro, ad *tertium* regni Alexandri annum eam retulit: quum *ſecundo* reverà facta fuerit; Olympiadis CXI. anno ſecundo currente.

In Europâ ſub Antipatri adminiſtratione peditibus 12000 & equitibus 11500 relictis, ipſe Alexander cum 60 navibus longis in Troadem trajecit. [*Diodor. ut ſupr.*] Parmenioni peditatûs maximam partem & equitatum ex Seſto in Abydum trajiciendi negotium dedit: qui triremibus 160 aliíſque navibus onerariis quamplurimis tranſvecti ſunt. [*Arrian. lib.* 1.]

De

De copiarum tranſvectarum numero, etiam inter ipſos qui expeditioni huic interfuerant, non ſatis convenit. Apud Polybium (*lib.* 12. *pag.* 663. *fin.*) *Calliſthenes* equites 4500. pedites 30000: apud Plutarchum (in priore de fortunâ Alexandri libello) *Ariſtobulus* pedites quidem 30000, ſed equites tantùm 4000. *Ptolemaus* Lagi filius Ægypti rex, pedites item 30000, ſed equites 5000. *Anaximenes* verò Lampſacenus, aucto numero, 40000 pedites, 5500 equites, fuiſſe tradidit. In equitum 4000 numero, Livius (*libro* 9.) conſenit cum Ariſtobulo; in 4500, Diodorus (*libro* 17.) Juſtinus (*lib.* 11. *cap.* 6.) & Oroſius (*lib.* 3. *cap.* 16.) cum Calliſthene: licèt ſupra 5000 fuiſſe, in libro primo Arrianus aſſerat; & apud ipſum Diodorum, particularis enumerationis numeri 5100 conficiant. In peditum 30000. numero, cum Calliſthene, Ariſtobulo & Ptolemæo Diodori congruens eſt ſententia. Non plus quàm 30, Livius; non multò plus quàm 30 peditum millia fuiſſe, Arrianus aſſerit. His 2 præterea millia Juſtinus & Oroſius adjiciunt. Illum verò 40000 numerum, peditibus à Calliſthene & Anaximene tributum, univerſis copiis Julius Frontinus ſic aſſignat. *Alexander Macedo* 40. *millibus hominum, jam inde à Philippo patre diſciplinæ aſſuefactis, orbem terrarum aggreſſus, innumeras hoſtium copias vicit.* [Frontin. Stratagem. *lib.* 4. *cap.* 2.] * *Vid.* & Panegyricum Conſtantino dictum. *

Stipendium his non amplius quàm 70. talenta habuiſſe Alexandrum Ariſtobulus; Duris 30 tantùm dierum commeatus: Oneſicritus inſuper talenta 200 eum debuiſſe, memoriæ prodidit. (*Plutarch. in vitâ, & lib.* 1. *de fortunâ Alexandri.*)

Cùm delati in continentem eſſent, Macedonum primus haſtam Alexander è puppi in littus conjectam, quaſi Aſiæ poſſeſſionem occupaturus defixit: armatúſque de navi tripudianti ſimilis proſiluit; & cæſis hoſtiis precatus eſt, ne ſe regem illæ terræ invitæ acciperent. Deinde ad tumulos Achillis (à quo per matrem genus ducebat) & Ajacis aliorúmque ducum qui in Trojano bello ceciderant, parentavit. (*Diodor. Juſtin. Arrian.*) beatum prædicans Achillem, quòd & dum viveret fidelem amicum nactus eſſet Patroclum, & poſt mortem magnum præconem nactus eſſet Homerum. (*Plutarch. in Alexand. cum Ciceron. orat. pro Archiâ poëtâ, & lib.* 5. *epiſt.* 12. *ad familiar. & Arrian. lib.* 1. *de Homero.*)

Quum in Ilium veniſſet, Palladi Trojanæ ſacrificavit: ſuíſque armis in templo ejus fixis, ſacra quædam alia ex adytis illius deſumpſit, quæ ex Trojano bello adhuc ſupererant. (*Diodor. Arrian.*) Et quum Alexandri ſive Paridis lyra monſtranda afferretur: Achillis eam ſe videre malle dixit, quâ fortium virorum laudes ille ceciniſſet. (*Plutarch. in Alexand. Ælian. Var. hiſtor. lib.* 9. *cap.* 38.)

Ex Ilio deinde ad Ariſben eſt progreſſus, ubi exercitus ejus univerſus trajecto Helleſponto caſtra fixerat. Poſtridiè Percotam, deinde Lampſacum prætergreſſus, ad Proſactium flumen conſedit. (*Arrian. lib.* 1.) Lampſacenos quidem, quòd ad Perſarum regem vel jam defeciſſent vel defectionis eſſent ſuſpecti, Alexander excindere conſtituerat. Atque accedenti ad illum Anaximeni hiſtorico Lampſaceno (tum ipſi tum patri Philippo antè probè cognito) conceptis verbis juravit, quod petiturus eſſet id ſe non facturum. Cui ille: Peto, inquit, ut Lampſacum diruas. Quâ viri ſagacitate circumventus Alexander, Lampſacenis invitus pepercit. [*Valer. Maxim. lib.* 7. *cap.* 3. *Pauſan. Eliac. lib.* 2. *Suid. in* Ἀναξιμένης.]

Granico (Phrygiæ amne) magno cum periculo & labore ſuperato, cum Perſarum exercitu in Adraſtiis campis Alexander conflixit. In acie Perſarum ſexcenta millia militum fuiſſe, Juſtinus & Oroſius; Perſarum equitatum fuiſſe 20 millium, externorum verò qui mercede conducti erant peditum paulò minùs 20 millium fuiſſe, Arrianus parùm probabiliter affirmat. Magis cautè Diodorus, equitum ſupra 10, peditum non infra 100 millia, fuiſſe ſcribit. Ex his, 20000 pedites, & 2500 equites in prælio cecidiſſe, Plutarchus; pedites plures quàm 10000, equites non minùs 2000 fuiſſe cæſos, vivos verò in hoſtis manus ultra 20000 veniſſe, Diodorus refert. Equitum Perſarum mille circiter in fugâ occiſos, exteros mercede conductos penè omnes deletos, vivos circiter 2000 captos fuiſſe narrat Arrianus: ut de Oroſio taceam, qui *quadringenta ferè millia interfecta* memorat, libro 4. cap. 1. immani nimis errore.

In hâc pugnâ Alexandro, armaturâ ex Palladis Ilienſis adytis deſumptâ induto, galea capillo tenus diſſecta eſt. De ejus exercitu deſiderati, ut ex Ariſtobulo (qui expeditioni Alexandri interfuit) refert Plutarchus, equites 25. pedites novem. Præter pedites illos novem, equites 120 cecidiſſe, Juſtinus & Oroſius narrat. Juxta Arrianum verò, Macedonum ex turmâ quidem regiâ circiter 25. in primo conflictu ceciderunt; quorum æneæ ſtatuæ à Lyſippo fuſæ ſunt: ex reliquo equitatu ſupra 60, ex peditatu circiter 30 ſunt deſiderati; quos Alexander poſtridie cum armis & reliquo cultu ſepeliri juſſit. Parta autem eſt inſignis hæc victoria, quæ viam Alexandro in univerſam Aſiam patefecit, menſe Macedonico *Daſio*, Attici *Thargelionis* die ſexto & *Maii* Juliani die 20, (Olympiadis CXI anno ſecundo adhuc currente:) ut in Diſſertationis noſtræ de Macedonum & Aſianorum anno Solari capitulo primo (pag. 4, 5, & 11.) declaravimus.

Refectis inde copiis per Lydiam Alexander proceſſit, urbémque Sardianorum cum theſauris inibi conditis, Mithrinne (ſive Mithrene) præfecto voluntariam deditionem faciente, occupavit. [*Diodor. Arrian.*]

d. Epheſum deinde profectus, oligarchiâ abrogatâ democratiam in civitate conſtituit, & tributa barbaris antè penſa Dianæ aſſignavit. Epheſii eos qui templum Dianæ ſpoliaverant, & Philippi ſtatuam in eâdem æde ſubverterant, ad cædem poſcunt: Syrphacémque ejúſque filium Pelagontem, & fratrum Syrphacis liberos, è Templo protractos lapidibus obruunt. (*Arrian. lib.* 1.) Templum enim nocte Alexandri natali ab Heroſtrato incenſum, poſtmodum ad cultum auguſtiorem Epheſii reformârunt; fabro operi eodem Dinocrate præfecto, qui Alexandri juſſu Alexandriam in Ægypto præmetatus eſt: ut in 40 capite tradit Julius Solinus. De quo videndus

Artemidorus, apud Strabonem lib. 14. ubi & ipſum Alexandrum narrat promiſiſſe Epheſiis, & factos ſumptus ſe compenſaturum, & facturum de ſuo reliquos, eâ lege ut ipſum operi inſcriberent: ſed Epheſios id renuiſſe.

Dum Epheſi verſatur Alexander, legati ex Magneſiâ & Trallibus adveniunt, atque urbes illi dedunt. Ipſe Parmenionem cum 2500 peditibus exteris, & Macedonibus totidem, atque equitibus, ex auxiliariis, 200 mittit. Alcimalum quoque Agathoclis filium ad Æolicas & Ionicas urbes, quæ adhuc in Perſarum erant poteſtate, cum non minoribus copiis emittit. Oligarchias ubique tolli jubet, & Democratias earum loco conſtitui, patriáſque leges cunctis reſtitui; atque tributa, quæ Perſis pendebant, reſcindi. [*Arrian. lib.* 1.]

Ipſe Epheſi commoratus, Dianæ ſacrificavit: eíque, cum univerſo exercitu armato ac veluti ad pugnam inſtructo, pompam miſit. Poſtridie verò cum reliquo peditatu, ſagittariis & Agrianis, Thracum equitatu, & ſociorum copiis, ac cohorte regiâ, aliiſque inſuper tribus, Miletum profectus eſt. [*Id. ibid.*] Eò Perſæ ex pugnâ ad Granicum elapſi, cum imperatore ſuo Memnone ſe receperunt. [*Diodor.*] Sed triduo ante eorum adventum Alexander, Nicanore cum 160 navibus miſſo, Laden proximam Mileto inſulam occupaverat; Thracúmque & aliorum exterorum militum ad quatuor millia in ipſam tranſmiſerat: ita ut Perſarum claſſis, quæ navium circitèr 400 erat, ſeriùs appellens, ſub Mycalem montem ſe recipere coacta fuerit. [*Arrian.*]

Alexandro Miletum terrâ maríque continenter oppugnante; & adhibitis machinis mœnia disjiciente; Mileſii ſupplices ſeſe & urbem in ejus fidem tradiderunt. Græcos mercenarios 300, qui inde in parvam inſulam urbi proximam ſe receperunt, Alexander in exercitum ſuum tranſcripſit: Mileſiis vitam & libertatem dedit; Barbaros captos vel trucidavit, vel mancipiorum loco diſtraxit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 111. *Arrian. lib.* 1.]

3671 *a.* Alexander claſſem illam ſuam 160 navium (totam 182 fuiſſe, in lib. 11. cap. 6. Juſtinus refert) diſſolvit: 20 auxiliaribus Athenienſium & pauculis aliis navibus exceptis, quibus ad obſidionalia inſtrumenta vehendum uteretur. [*Id. Ibid.*]

Memnon Rhodius, uxore & liberis ad Darium veluti obſidibus miſſis, ſummus belli totius imperator ab eo declaratus eſt. [*Diodor. ibid.*]

Alexander cum toto exercitu in Cariam contendit: quáque iter faciebat, Græcas urbes ſuis uti legibus & à vectigalibus immunes eſſe juſſit; ſe pro liberatione Græcorum bellum in Perſas ſuſcepiſſe, identidem profeſſus. [*Id. ibid.*]

Dum iter adhuc faceret, Ada illi occurrit, cui Pexodarus frater principatum Cariæ ademerat. Ea ad avitum regnum recuperandum Alexandri auxilium implorat, Alinda munitiſſimam Cariæ urbem, ubi ipſa degebat, ei tradit; operam ſuam in recipiendis oppidis quæ defecerant pollicetur, quòd ea à ſuis neceſſariis teneri oſtenderet; ipſúmque Regem ſibi in filium adoptat. Alexander Alinda ei cuſtodienda relinquit, Cariæ eam reginam declarat, regnum vindicare ſibi illam jubet, & filii nomen non aſpernatur. Indéque Cariæ civitates, miſſis ad eum legatis, aureis illum coronis honorant, promptámque ad cuncta operam illi deferunt. [*Id. ibid. Strabo, lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *Plutarch. in Alexandro.*]

Halicarnaſſum Cariæ metropolim, jam inde à ſoceri Pexodari morte, tenebat Orontobates Perſa: cui ſe cum copiis ſuis adjunxit Perſici exercitûs Imperator, Memnon Rhodius. Alexander poſitis ad urbem caſtris, oppugnationem acrem & terribilem inſtituit: in cujus defenſione Ephialtæ Athenienſis virtus præcipuè emicuit. Eo verò cum plurimis aliis cadente, Memnon cæteríque duces ac Satrapæ, optimorum militum præſidio in arcem impoſito, reliquam hominum turbam & opes in Côn inſulam ſecum tranſportarunt. Alexander, arce muro foſsáque inſigni cinctâ, urbem ipſam ſolo adæquavit: eíque & reliquæ Cariæ præſidio impoſito, exterorum peditum trium millium, equitum ducentorum, ac Ptolemæo iis præfecto; totius provinciæ principatum matri ſuæ adoptivæ Adæ detulit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 111. *Arrian. lib.* 1.]

Alexander militibus ſuis Macedonicis, qui paulò ante expeditionem uxores duxerant, ex Cariâ dimiſſis, hybernandi cum uxoribus poteſtatem fecit: Ptolemæo Seleuci filio, uno ex regiis corporis cuſtodibus, iis præfecto; ex ducibus verò copiarum, Cœno Polemocratis & Meleagro Neoptolemi filio (quòd etiam hi recèns uxores duxiſſent) adjunctis. Imperavítque ut, quum ipſi reverterentur & eos qui unà dimiſſi erant reducerent, equitatum ac peditatum quàm maximum poſſent ex eâ regione conſcriberent. [*Arrian. ibid.*] Cleandrum quoque Polemocratis filium ad conducendum ex Peloponneſo militem cum pecuniâ miſit. [*Id. ibid. & Quint. Curtius, in ipſo lib.* 3. *initio.*]

Alexander Parmenionem Sardes mittit, datâ ei ſociorum equitum præfecturâ: útque Theſſalos equites alióſque auxiliarios & plauſtra ducat, atque Sardibus in Phrygiam procedat, jubet. Ipſe in Lyciam & Pamphyliam tendit; ut oris maritimis in poteſtatem redactis, claſſem hoſtium inutilem ipſis efficeret. Ac primò quidem ex itinere Hyparna oppidum munitum, extero milite mercenario qui arcem tenebat fide datâ exeunte, primo acceſſu cepit. Deinde Lyciam cum exercitu ingreſſus, Telmiſſeos pactis ſibi conciliavit. Tranſmiſſo inde Xantho flumine, Pinara & Xanthum urbem & Patara deditione accepit, aliáque minora oppida circiter 30. [*Arrian. ibid.*]

b. His rebus geſtis, mediâ hyeme in Myliada, magnæ Phrygiæ regionem, movit. Ibi cum le- 4381 333
gatis è Phaſelide & inferiori Lyciâ ad eum miſſis fœdus iniit: urbibus omnibus ipſi traditis. Ipſe paulò pòſt in Phaſelidem profectus, caſtellum quoddam munitum, quod ibi Piſidæ ad Phaſelitas infeſtandos extruxerant, expugnat. [*Id. ibid.*]

Dum circa Phaſelidem eſſet, nuntium accepit de inſidiis vitæ ipſius ſtructis ab Alexandro Aëropo, quem Theſſalico equitatui ille præfecerat: licèt ſuſpectum, quòd ſimul cum fratribus ſuis, Heromene & Arrabæo, necis Philippi regis conſcius fuiſſet. Darius enim acceptis

3671 per Amyntam transfugam ab hoc Alexandro literis, Aſiſinem Perſam ad maritimam oram miſerat, prætextu quidem legationis ad Atyziem Phrygiæ ſatrapam, reverà autem, ut Alexandro huic fidem faceret, ſi regem Alexandrum interficeret, Macedoniæ regnum & mille inſuper auri talenta ſe illi daturum. Sed Aſiſines à Parmenione comprehenſus, quum rem totam prodere fuiſſet coactus, cum cuſtodiâ ad regem Alexandrum miſſus eſt. Rex totâ re perſpectâ, Amphotero ad Parmenionem cum mandatis clàm miſſo, Aëropum capiendum & cuſtodiæ tradendum curat. [*Id. ibid.*] Quò referenda regis Alexandri illa, in literis ad Darium; apud Q. Curtium, lib. 4. cap. 1. *Cùm habeatis arma, licemini hoſtium capita: ſicut tu proximè talentis mille, tanti exercitûs rex, percuſſorem in me emere voluſti.* Vid. Juſtin. lib. 11. cap. 7. init.

Alexander ex Phaſelide movens, per littus Pamphylii maris exercitum Pergas uſque deducit. * Hic Pamphiliæ percurſus, inquit (*Plutarchus*,) compluribus ſuppeditavit hiſtoricis elegans ad miraculum excitandum & pompam argumentum: quaſi divinâ quâdam ſorte cederet Alexandro mare; quò & Menander in comœdiâ 1. alluſit.

Ὡς Ἀλεξανδρῶδες ἤδη τοῦτο; κἂν ζητῶ τινα	*Quantum Alexandrina ſunt iſta: quæro quòd ſi fortè quem*
Αὐτόματος οὗτος παρέσται· κἂν διελθεῖν δηλαδὴ	*Ultrò currens aderit hic coram*
Διὰ θαλάσσης δέῃ τόπον τιν', οὗτος ἔσται μοι βατός.	*Sin meandum per maris fluctus profundi,*
	Permeabilis mihi mox fit.

Et de Alexandro agens Appianus, in libro 2. Ἐμφυλίων (pag. 522.) Intimum, ait, Pamphylium ſinum vadis vento nudatis tranſcurrit feliciter, fortunâ interim marinâ undas cohibente. Alexander verò ipſe in epiſtolis ſuis nihil portenti ejuſcemodi jactans, iter narrat feciſſe ſe per Climaca appellatam, atque ex Phaſe prægreſſum eam peragraſſe. (Plutarch:) ſed re hac totâ audiendus (*Strabo, libro* 14. *pag.* 666, 667) „Termeſſus Piſidica urbs anguſtiis montium imminet per „quas in Milyadem tranſitur: atque Alexander propterea eam diruit, ut fauces iſtas „aperiret. Apud Phaſelidem ſunt ad mare anguſtiæ, per quas exercitum traduxit Alexander. Eſt „enim ibi mons Climax, Pamphylio incumbens mari, & propter littus arctum relinquens „tranſitum: qui tranquillo mari nudatur, & à viatoribus perambulari poteſt; mari exundante, „fluctibus admodùm obtegitur. Alexander autem *hybernam* incidit in tempeſtatem, (χειμῶνα,) „cúmque fortunæ maximam eventûs partem crederet, antequàm defluerent undæ profectus eſt: „itaque contigit, ut totum diem milites per aquam iter facerent uſque ad umbilicum in eam „demerſi. Vid. *Diodor. Arrian. & Curt.* (ibique *Raderum* in Prolegom. & *Perer.* de tranſitu maris rubri.) * Inde progreſſus Aſpendum uſque contendit, urbémque in editâ aſperâque rupe ſitam circumſedit, & ad deditionem compulit. In Piſidiam deinde tendens, Telmiſſo urbe fruſtrà tentatâ, & cum Selgeis Telmiſſeorum hoſtibus fœdere inito, Salagaſſum urbem vi cepit: ex Piſidis circiter 500 cæſis, ex Alexandri verò parte Cleandro duce cum militibus circiter 20 deſideratis. Inde in alios Piſidas movit: & nonnulla eorum caſtella vi cepit, nonnulla pactionibus ad deditionem adduxit. Poſthæc in Phrygiam ad Aſcaniæ paludem, & quintis caſtris Celænas pervenit. (*Arrian. lib.* 1.)

Arcem Celænarum, quam Phrygiæ ſatrapa præſidio Carum mille & Græcorum mercenariorum centum tenebat, poſt 60 dierum inducias (quibus auxilium à Dario expectaretur) Alexander per deditionem recepit. [*Id ibid.* & *Curt. lib.* 3. *cap.* 1.]

Alexander Celænis 1500 milites præſidio relinquit: & dies decem ibi commoratus, Antigonum Philippi filium Phrygiæ ſatrapam declarat; & Balacrum Amyntæ filium ejus loco auxiliaribus copiis præficit. Ipſe Gordium proficiſcitur: literis ad Parmenionem miſſis, uti illuc ſibi cum exercitu obviam veniat. [*Arrian. ibid.*]

Parmenio cum exercitu, & Macedones qui uxores noviter nuptas viſum ierant, Gordium veniunt, & cum iis exercitus recèns conſcriptus: quem Ptolemæus Seleuci, & Cœnus Polemocratis, atque Meleager Neoptolemi filius ducebant. Erat is exercitus, peditum quidem Macedonum mille & equitum 300; Theſſalorum equitum 200, & Eleorum (quibus Alcias Eleus præerat) 150. (*Id. ibid.*)

Memnon, quem Darius univerſæ claſſi oræque maritimæ præfecerat, bellum ex Aſiâ in Macedoniam & Græciam transferre cogitans; trecentarum navium claſſe inſtructâ, Chium inſulam proditione capit; & præter Mitylenem, reliquas omnes Lesbi urbes in poteſtatem ſuam redigit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 111. *cum Arriano, in libri* 2. *initio.*]

Hieroſolymorum ſeniores ægrè ferentes Manaſſem, Jaddi ſummi Pontificis fratrem, contra legem duxiſſe externi generis fœminam; poſtulârunt, ut aut uxorem ille dimitteret, aut ad altare ampliùs non accederet. Cúmque ob id frater Pontifex à miniſterio ſacerdotali eum repellere cogeretur; ad ſocerum Sanaballatem ille profectus, ſe quidem amare filiam ejus dixit, nolle tamen propter eam privari ſacerdotio: qui honor & gentilitius ipſi, & apud Judæos ſemper in maximâ exiſtimatione fuerit. Sanaballetes contrà recepit, ſe illi non Sacerdotium tantùm ſervaturum, ſed & Pontificatum paraturum, & totius ſuæ provinciæ Principem eum facturum, modò ejus filiam retineret uxorem; ædificaturum quoque Templum in monte qui imminet Samariæ, Hieroſolymitano ſimile: ídque ſe Darii regis auctoritate facturum eſt pollicitus. His ille captus promiſſis, manſit apud ſocerum: putans ſe Pontificatum, dante Dario, conſecuturum. Omnes quoque Sacerdotes & Iſraëlitæ, qui alienigenarum ſimiliter implicati erant conjugiis, ad Manaſſem defecerunt: Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum, ac modis omnibus ambitionem generi promovente. [*Joſeph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

Alexander nexum Gordium, vel exempto temonis paxillo (ut Ariſtobulus author eſt) explicuit, vel gladio (ut alii malunt) abrupit. (*Plutarch. in Alexandro. Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 2. *edit. Rader. Juſtin. lib.* 11. *cap.* 7.)

Gordio

Gordio deinde Phrygiæ diſcedens Alexander, Ancyram Galatiæ urbem profectus eſt. Eò Paphlagonum legati ad eum venerunt; & fœdere cum eo inito, regionem ſuam dediderunt: cui Calas Phrygiæ ſatrapa ab eo eſt præpoſitus. Ipſe, aſſumptis qui ex Macedoniâ nuper advenerant, Cappadociam petiit: omnemque quæ cis Halym fluvium eſt regionem, & partem aliquam ejus quæ trans Halym eſt, ſubegit. [*Arrian. lib.* 1. *cum Curtio, lib.* 3. *cap.* 3.]

Mortuo in Mitylenes obſidione Memnone, Autophradates & Pharnabazus Artabazi filius (cui Memnon moriens præfecturam ſuam commendârat, donec Darius aliquid de eâ ſtatueret) certis conditionibus eam receperunt. Deinde Pharnabazus, Autophradate apud claſſem relicto, in Lyciam navigat, exteros mercenarios ducens. [*Arrian. lib.* 2. *init.*]

Darius, poſt mortem Memnonis, ex omnibus locis milites evocat, & Babylonem convenire jubet. [*Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.] Caſtris ibi poſitis, univerſas vires in conſpectum dedit: & circumdato vallo quod decies millium armatorum numerum caperet, Xerxis exemplo numerum copiarum iniit. *Perſarum* erant centum millia; in queis eques triginta millia implebat. *Medi* decem equitum, quinquaginta millia peditum habebant. *Barcanorum* (quam gentem Hyrcanis conterminam fuiſſe docet Stephanus) equitum duo, peditum decem millia fuere. *Armenii* quadraginta millia miſerant peditum, additis ſeptem millibus equitum. *Hyrcani* ſex millia expleverant, equis militatura. *Derbices* quadraginta peditum, duo millia equitum armaverant. A *Caſpio* mari octo millium pedeſter exercitus venerat, ducenti equites. Cum his erant ignobiles *aliæ gentes*; quæ duo millia peditum, equitum duplicem paraverant numerum. His copiis triginta millia *Græcorum*, mercede conducta, acceſſerunt. Ita numerum copiarum recenſet Curtius, [*libro* 3. *cap.* 4.] qui ſummam 311200 tantùm efficit. Diodorus verò peditum 400 millia, equitum millia centum circiter, fuiſſe refert; quem numerum nuperæ etiam Juſtini editiones ex MSS. emendatæ retinent: licèt priores editiones, unà cum Juſtini ſequace Oroſio 300 peditum & 100 equitum millia exhibeant; & apud Arrianum lib. 2. & Plutarchum in *Alexandro*, 600 in univerſum millia nominata reperiantur.

Charidemus Athenienſis, belli peritus, (quem Athenis Alexander expulerat) Dario conſulit, ut non ipſe per ſe bellum gereret, ſed per legatum, qui virtutis imperatoriæ experimenta dediſſet: centum armatorum millia, quorum tertia pars è Græciâ mercede eſſet conducenda, ad expeditionem iſtam ſufficere confirmans. Quo ſano dato conſilio, in Satraparum invidiam & Regis iram ita incurrit, ut ad capitale ſupplicium ſtatim abſtractus fuerit. [*Diodor. ut ſupr. Curt. lib.* 3. *cap.* 5.]

Darius Thymondam ſive Thymodem Mentoris filium, impigrum juvenem, ad Pharnabazum miſit; ut omnes peregrinos milites, quibus Memnon præfuerat, ab eo acciperet, operâ eorum uſurus in bello: ipſique Pharnabazo tradidit imperium, quod antè Memnoni dederat. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 6. & *Arrian. circa lib.* 2. *initium.*]

d. Alexander, *Abiſtamene* (ut Curtius) vel *Sabictâ* (ut Arrianus) Cappadociæ præpoſito, cum omnibus copiis ad Pylas ſive anguſtias aditus qui Ciliciam aperit contendit: quúmque ad caſtra Cyri, (ſive à majore, ut Curtius, ſive à minore potiùs, ut Arrianus vult, denominata) quæ 50 ſtadia ab aditu illo aberant, perveniſſet: ut Pylas valido præſidio inſeſſas comperit, Parmenionem ibi cum cohortibus peditum, qui gravioris armaturæ erant, reliquit; ipſe ſub primam noctis vigiliam, ſumptis ſecum ſcutatis & ſagittariis atque Agrianis, ad Pylas movit, ut ex improviſo præſidium invaderet. Præſidiarii verò in fugam ſe conjecerunt: & Arſames, qui Ciliciæ præerat, igne ferróque Ciliciâ vaſtatâ, ut hoſti ſolitudinem faceret, ex Tarſo ad Darium fugit. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 8.]

Cùm Tarſum magnâ feſtinatione veniſſet Alexander, captus Cydni fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac ſudoris, in præfrigidam undam ſe projecit. Tùm repentè tantus nervos ejus occupavit rigor, ut interclusâ voce non ſpes modò remedii, ſed nec dilatio periculi inveniretur. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 8.] Æſtatem tunc fuiſſe, ejúſque calorem non aliam magis quàm Ciliciæ oram vapore Solis accendere; addit Curtius. [*lib.* 3. *cap.* 10.] Et præ nimio labore in morbum hunc incidiſſe Alexandrum, refert Ariſtobulus. [*apud Arrian. lib.* 2.] Philippus Acarnan medicus regem ſalutari potione, quamvis ſuſpectus à Parmenione factus, curat. [*Juſtin. Curt. Arrian. Plutarch. Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 8.]

Orontobates Perſa (qui Halicarnaſſi arcem, & Myndum & Caunum ac Theram & Callipolim tenebat) à Ptolemæo & Aſandro prælio victus eſt; cæſis peditum circiter 700, equitum 50, vivis non infra mille captis: indéque Myndii & Caunii, & pleraque tractûs ejus, ad Alexandri ditionem acceſſerunt. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 11.]

Darius, Euphrate pontibus juncto, quinque diebus trajecit exercitum. [*Curt. ibid.*]

Parmenionem Alexander ad præoccupandas alias Pylas ſive anguſtias mittit, quæ Ciliciam ab Aſſyriâ (ſive Syriâ) dividunt. Ipſe ex Tarſo ſubſecutus, primo die Anchialon pervenit. [*Arrian. lib.* 2.] Inde Solos profectus, arci præſidium militum, & civibus ducentorum argenti talentorum mulctam impoſuit, quòd propenſiore erga Perſas animo fuiſſent. [*Id. ibid. Curt. lib.* 3. *cap.* 11.] Inde cum tribus Macedonum agminibus, ſagittariis omnibus, atque Agrianis, Cilicas qui montes occupaverant adorſus, iiſque intra ſeptem in univerſum dies partim vi partim pactionibus in poteſtatem ſuam redactis, Solos rediit. Ubi quum Æſculapio ſacrificaſſet, ipſéque pariter ac totus exercitus pompam facibus circumgeſtatis peregiſſet, ludis etiam gymnicis ac muſicis editis; Solenſibus democratiam conceſſit. [*Arrian. ibid.*]

Græci milites, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat, præcipua ſpes & propemodum unica, ad Darium pervenientes, magnoperè illi ſuadebant, ut retrò abiret, ſpatioſóſque Meſopotamiæ campos repeteret; vel divideret ſaltem copias innumerabiles, neu ſub unum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur. Sed Dario conſilium eorum diſplicuit: qui minimè

cunctandum hîc eſſe ratus, quum jam hyems (ab autumno inchoata) inſtaret; pecuniâ rerúmque pretioſiſſimis Damaſcum Syriæ (per Cophenem Artabazi filium, ut in libro 2°. Arrianus indicat) cum modico præſidio militum miſſis, reliquas copias in Ciliciam duxit: inſequentibus more patrio agmen conjuge & matre, cum filiabus & parvo filio: (*Curt. lib.* 3. *cap.* 15.) cæteris impedimentis turbâque bellis inutili Damaſci relictis. (*Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.

Sanaballates lætus deſcenſu Dari, aiebat ſe mox præſtiturum quæ Manaſſi genero ſuo de Pontificatu fuerat pollicitus, quamprimùm reverteretur Darius poſt victoriam; quam illum ſine dubio obtenturum, omnes Aſiatici ſibi perſuaſerant. [*Joſeph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

3672 *a.* Alexander, negotio Philotæ dato ut equitatum per Aleïum campum ad Pyramum amnem duceret; cum peditatu & turmâ regiâ Magarſum venit, & Minervæ Magarſidi ſacrificavit. (*Arrian. lib.* 2.)

Inde Pyramo amne ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit, [*Curt. lib.* 3. *cap.* 11.] ubi Amphilocho (urbis conditori) ut heroi parentavit: qúumque cives ſeditione laborantes inveniſſet, eâ ſedatâ, tributa quæ Dario pendere ſolita erant iis remiſit. (*Id. ibid.*)

Quum adhuc apud Mallon eſſet, nuntii ad eum veniunt, Darium cum univerſo exercitu ad Sochos caſtra fixiſſe; locum à Pylis quæ Aſſyriam [ſive Syriam] aperiunt duorum ſtathmorum intervallo diſſitum. [*Id. Ibid.*]

Mallo deinde ad oppidum Caſtabalum pervenit. Ibi Parmenio illi occurrit, quem præmiſerat ad explorandum iter ſaltûs per quem ad urbem Iſſon penetrandum erat. Atque ille anguſtiis ejus occupatis, & præſidio modico relicto, Iſſon quoque deſertam à Barbaris ceperat. Inde progreſſus, deturbatis qui interiora montium obſidebant, præſidiis cuncta firmavit: occupatóque itinere, idem & author & nuncius venit. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 11.]

Iſſon deinde Alexander copias admovit: ubi conſilio habito, utrum ultra progrediendum foret, an ibi opperiendi eſſent novi milites, quos ex Macedoniâ adventare conſtabat: Parmenio non alium locum prælio aptiorem eſſe oſtendit; quòd illic utriuſque regis copiæ numero futuræ eſſent pares, quum anguſtiæ multitudinem non caperent. [*id. ibid.*] Alexandro verò, in Ciliciam intraturo, ſupplementum adveniſſe è Macedonia 5000 peditum & 800 equitum, retulit Calliſthenes, apud Polybium. [*lib.* 12. *pag.* 664.]

Darius, ſuperato monte qui prope Pylas Amanicas eſt, Iſſon versùs movit, Alexandrum imprudens à tergo relinquens. Captâ Iſſo, quotquot Macedones ibi propter invaletudinem relictos comprehendit, crudeliter excruciatos interficit. Poſtero die ad Pinarum amnem proceſſit. [*Arrian. lib.* 2.]

Poſtquàm verò ei nuntiatum eſt Alexandrum inſtructâ acie adventare, triginta millibus equitum & expeditorum ſive levis armaturæ viginti millibus Pinarum flumen tranſiit; ut reliquum exercitum ſecuriùs inſtruat. Ac primò quidem ex armigeris Græcos mercede conductos, numero triginta millium, adversùs Macedonum phalangem conſtituit. Ab utroque horum latere Cardacas, qui & ipſi armigeri erant, ad ſexaginta millia collocat. Neque enim plures in ſimplice phalange conſtitui, locus in quo exercitus inſtruebatur, patiebatur. Reliqua expeditorum atque armigerorum multitudo, pro gentium varietate, in confertos inutiléſque ordines redacta, poſt Græcos mercenarios & Cardacas illos ſtabat. Sic, in libro 2°. Arrianus: Curtius verò, in lib. 3. cap. 17. ita. *Nabarzanes* [Darii prætor] *equitatu dexterum cornu tuebatur; additis funditorum ſagittariorúmque* 20. *ferme millibus. In eodem Thymodes erat, Græcis peditibus mercede conductis* 30. *millibus præpoſitus. Hoc erat haud dubiè robur exercitûs, par Macedonicæ phalangi acies. In lævo cornu Ariſtomedes Theſſalus* 20. *millia Barbarorum peditum habebat. In ſubſidiis pugnaciſſimas locaverat gentes. Ipſum Regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum aſſueta corporis cuſtodia, & pedeſtris acies* 40. *millia ſequebantur. Hyrcani deinde Medique equites: his proximi cæterarum gentium ultra eos dextrâ lævâque diſpoſiti. Hoc agmen, ſicut dictum eſt inſtructum, ſex millia jaculatorum funditorúmque antecedebant. Quidquid in illis anguſtiis adiri poterat, impleverant copiæ; cornuáque hinc ab jugo, illinc à mari ſtabant: uxorem matrémque Regis, & alium fœminarum gregem, in medium agmen acceperant.* Calliſthenes, qui prælio ipſe interfuit, equites 30000. & auxiliares totidem in phalangem compoſitos fuiſſe ſignificat: quem Polybius libro 12°, in Alexandri exercitu pedites 42000. & equites 5000. ponens, multa abſurda præ rei militaris & artis Tacticæ imperitiâ in hujus prælii deſcriptione temerè effutiiſſe demonſtrat.

Cùm de educendo in aciem exercitu Alexandrum Hephæſtio moniturus, per imprudentiam ὑγίαινε βασιλεῦ, pro χαῖρε, dixiſſet, conturbatis qui aderant, atque ipſo Hephæſtione contremiſcente, [ac ſi Regem ut dubiæ ſanitatis hominem notaviſſet;] *Accipio omen*, reſpondit Alexander; *nam nos ſalvos è pugnâ reverſuros eſſe, hoc verbum mihi nunc pollicetur.* Refert hoc in epiſtolâ ad Antipatrum Eumenes Cardianus; qui præſens tùm adfuit, & in eundem errorem ipſe quoque eſt lapſus. [*apud. Lucian.* ἐν τῷ περὶ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος.]

Pugnam hanc commiſſam fuiſſe, archonte Athenis *Nicoſtrato* (vel *Nicocrate*, ut apud Diodorum eſt; anno 4. Olympiadis CXI.) menſe *Mamacterione*, (cujus neomenia in 28. Octobris Juliani incidit:) atque in eâ, inter Perſas, 10. equitum millia & peditum ad 90. millia cecidiſſe, ſcribit Arrianus. Cum quo in equitum cæſorum numero reliqui conſentiunt: in peditum, & ab illo & inter ſe, maximoperè diſſentientes. Nam 61. eorum millia numerat Juſtinus, 80. Oroſius, 100. Curtius, plus 120. Diodorus Siculus. Plutarchus universè 110. militum millia cecidiſſe ſignificat: 40. millia fuiſſe capta, Juſtinus & Oroſius. At ex parte Alexandri quatuor & quingenti ſaucii fuere; triginta omninò & duo ex peditibus deſiderati ſunt; equitum centum quinquaginta interfecti: ut apud Curtium legitur. Cum quo de equitum numero ſimiliter conſen-

tiunt

tiunt Plutarchus, Juſtinus & Oroſius: licèt ex pedeſtribus, ad 300 Diodorus, 130 tantùm cecidiſſe duo reliqui retulerint.

Ptolemæus Lagi filius; qui tum temporis Alexandrum cum ſuis Darium inſequentem comitatus erat, author eſt, quum inſtructâ phalange inſequerentur, ſuper ſtrata hoſtium cadavera phalangem tranſiiſſe. (*apud Arrian. lib.* 2.) Alexandrum autem haud ampliùs quàm mille equites ſequebantur; cùm ingens multitudo hoſtium caderet. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 22.] Sed equa, cui ex curru excuſſus inſedit Darius, relicti domi pulli recordata, tantam celeritatem adhibuit, ut ab inſequentium periculo eum liberaret. (*Ælian. hiſtor. Animal. lib.* 6. *cap.* 48.)

Alexander, diu Darium perſequendo fatigatus, poſtquàm & nox apperebat, & conſequendi ſpes non erat, 200 ſtadia emenſus, circa mediam noctem in caſtra, paulò antè à ſuis capta, pervenit. [*Diodor. & Curt.*] In iis capta eſt Darii mater (Diodoro *Siſyngambris*, Curtio *Syſigambis* dicta) uxor (eadémque ſoror, ut Juſtinus ait) cum filio (Ocho, nondum ſextum ætatis annum egreſſo, ut Curtius notat) & filiabus duabus (adultis virginibus: circum quas aliæ principum virorum uxores erant non multæ. Alii enim Perſæ uxores ſuas cum impedimentis Damaſcum miſerant. ſiquidem & Darius majorem pecuniarum partem, & quæcunque ad magnificum apparatum pertinentia reges etiam militantes comitari ſolent, Damaſcum miſerat: adeò ut in exercitu ultra tria millia talentorum inventa non fuerint. [*Arrian.*]

Reginas Alexander Hephæſtione comite cum primâ luce adivit: & Darii matri Hephæſtionem pro Rege ſalutanti atque errorem deprecanti, *Etiam hunc Alexandrum eſſe*, comiter reſpondit. [*Diodor. Curt. Arrian.*] tam paucis verbis (ut eſt apud Valerium Maximum, lib. 4. cap. 7.) ſe cum comite ſuo partitus. Mulieribus verò regiis omnem cultum & ornatum, quem cum Dario habuerant, reſtituit auxitque: neque eas dedecus ullum à quoquam pati paſſus eſt. [*Iid. cum Plutarcho, lib. 2. de fortun. Alexand.*]

Darius fugiendo *Vnchas* pervenit (*Sochos*; ut videtur, quas à pylis Amanicis duorum ſtathmorum intervallo diſſitas fuiſſe, ex Arriano ſuprà audivimus:) ubi Perſas exteróſque qui ex prælio evaſerant recolligens, cum quatuor eorum millibus Thapſacum contendit; ut quàm citiſſimè poſſet Euphratem inter ſe atque Alexandrum medium relinqueret. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 1. *Arrian. lib.* 2.]

Amyntas Antiochi & Thymodes Mentoris filius, & Ariſtomedes Pheræus & Bianor Acarnan, omnes transfugæ, fugientes Tripolim Phœniciæ pervenerunt, octo circiter militum millia habentes. Ibi ſumptis navibus recèns in navale ſubductis, quibus anteà è Lesbo tranſvecti fuerant (tot ac ſibi ad vecturam ſufficere viderentur in mare protractis, reliquiſque in navali ſuccenſis, ne celeriter eos inſequendi facultatem ſuppeditarent) in Cyprum fugerunt, atque inde in Ægyptum. [*Arrian. ibid. cum Diodoro, ad ann. 1. Olymp. 112. & Curtio, lib. 4. cap. 3.*]

Alexander Balacrum Nicanoris filium, unum ex regiis corporis cuſtodibus, Ciliciæ ſatrapam deſignans; cuſtodiæ corporis in ejus locum Menetem Dionyſii filium ſuffecit. Polyperchonti Simæi filio agmen Ptolemæi Seleuci filii (qui in prælio ceciderat) ducendum dedit. Solenſibus 50 talenta, quæ adhuc reliqua erant ex ſummâ quam iis imperârat, remiſit, & obſides reddidit. (*Id. Ibid.*) Tribus aris in ripâ Pinari amnis Jovi atque Herculi Minervæque ſacratis, Syriam petiit; Damaſcum, ubi Darii gaza erat, Parmenione præmiſſo. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 25.] cum quo illuc Theſſalos equites, quòd eorum fortiſſimâ operâ uſus in prælio fuiſſet, ex compoſito prò diteſcerent, miſit. (*Plutarch. in Alexand.*)

Parmenioni eò proficiſcenti traditæ ſunt litteræ à præfecto Damaſci ad Alexandrum, de urbe ipſi prodendâ, ſcriptæ. Quarto die ad urbem pervenit: quando proditor, quaſi parum munimentis opidi fidens, ante Solis ortum pecuniam regiam (gazam Perſæ vocant) cum pretioſiſſimis rerum efferri jubet, fugam ſimulans, revera ut prædam hoſti offerret. quo tempore procella ſubitò nivem effuderat, & humus rigebat gelu. Inter fœminas tum fugientes & captas, erant tres virgines Ochi (qui ante Darium regnaverat) filiæ, uxor quoque ejuſdem Ochi, Oxatriſque (frater hic erat Darii) filia; & conjunx Artabani principis purpuratorum, & filius, cui Ilioneo fuit nomen. Pharnabazi quoque, cui ſummum imperium maritimæ oræ Rex dederat, uxor cum filio excepta eſt. Mentoris filiæ tres, ac nobiliſſimi ducis Memnonis conjunx & filius: víxque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis expers. [*Id. ibid.*] Ipſe Parmenio in Epiſtolâ ad Alexandrum, captas hic, à ſe narrat pellices regias quæ callerent muſicam 329. coronarum textores 46. obſonii parandi artifices 277. qui in illis coquerent 29. lactarios 13. qui pocula conficerent 17. apothecis vini præfectos cellarios 70. unguentarios 40. (*Athenæ. Dipnoſoph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Summa ſignatæ pecuniæ ibi repertæ fuit talentorum 2600, facti argenti pondus 500 æquabat. Præterea triginta millia hominum, cum ſeptem millibus jumentorum dorſo onera portantium capta ſunt. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 25.]

Proditorem (qui Cophenes ille fuiſſe videtur, per quem pecuniam ſuam Damaſcum miſiſſe Darium Arrianus memorat) unus è conſciis ejus interfecit; & caput ad Darium tulit. [*Curt. ibid.*]

Syriæ quam Cœlen vocant Parmenionem (ut Curtius) vel Menonem Cerdiman (ut Arrianus vult) ſatrapam conſtituit: equitatu auxiliariorum ipſi in præſidium provinciæ commiſſo. Novum imperium Syri, nondum belli cladibus ſatis domiti, aſpernabantur: ſed celeriter ſubacti, obedienter imperata fecerunt. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 1.]

Parmenionem Alexander ad occupandam Perſicam claſſem, alióſque amicos ad recipiendas Aſiæ civitates miſit: quæ ſtatim auditâ famâ victoriæ (ad Iſſum partæ,) ipſis Darii præfectis, cum auri magno pondere tradentibus ſe, in poteſtatem victorum venerunt. Tunc in Syriam proficiſcitur: ubi obvios cum inſulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis ſingulorum alios in ſocietatem recepit: aliis regnum ademit, ſuffectis in loca eorum novis regibus. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 10.]

Aradi inſulæ, oræque maritimæ & plerorumque longiùs etiam à mari recedentium, rex tùm erat Geroſtratus: qui, ut & alii Phœnicum ac Cypriorum reges, naves ſuas cum Autophradate claſſis Darii præfecto conjunxerat. Hujus filius (Aradiorum, abſente patre, Prorex) Strato, in Phœniciam proficiſcenti Alexandro factus obvius, auream coronam capiti ejus impoſuit, Aradum & Marathum (ex adverſo inſulæ in continente ſitam, urbem magnam atque opulentam) & Mariammen urbem, cæteráque omnia quæ ad ipſorum ditionem pertinebant, ei tradidit. [*Arrian. lib.* 2. *cum Curtio*, *lib.* 4. *cap.* 1.]

Eo in fidem accepto, Alexander ad urbem Marathon caſtra movit. Ibi illi literæ à Dario redduntur, ut redimendarum ſibi captivarum poteſtatem faceret. Quibus aliâ epiſtolâ Alexander reſpondit: ad quam perferendam Therſippus miſſus. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 12. *Curt. lib.* 4. *cap.* 1. *Arrian. lib.* 2. *Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.] Legatos autem Græcorum qui ad Darium ante prælium advenerant, quum Damaſci captos audiret Alexander, ad ſe mitti juſſit. Ex quibus Thebanos Theſſaliſcum Iſmenii filium & Dionyſodorum olympionicem, atque Athenienſem Iphicratem, celebris illius ducis Iphicratis filium, ſtatim dimiſit: Euthyclem verò Lacedæmonium, primùm quidem in cuſtodiam (citra vincula tamen) tradidit; ſed poſteà, ubi res magnæ proſperè ſucceſſerunt, dimiſit. [*Arrian. ibid.*]

Maratho movens Alexander, Byblum pactionibus traditam cepit. Sidonem etiam, (ab Ocho non ita pridem tam malè habitam) Sidoniis ipſis odio Perſarum & Darii eum acceſſentibus. [*Id. ibid. Curt. lib.* 4. *cap.* 2. Regnabat in eâ Strato: cui, quòd deditionem magis popularium quàm ſuâ ſponte fecerat, Alexander regnum ademit. ejus loco Abdalonymum quendam, ſuburbanum hortum exiguâ colentem ſtipe, regem conſtituit: eique non Stratonis modò regiam ſupellectilem, ſed pleraque etiam ex Perſicâ prædâ tribuit; regionem quoque urbi appoſitam ditioni ejus adjiciens. [*Curt. ibid. Juſtin. lib.* 11. *cap.* 10.] *Alynomum* hunc Plutarchus (lib. 2. de fortunâ Alexandri) appellat, & regem *Paphi*; *Ballonymum* Diodorus, & *Tyri* regem ab Alexandro factum narrat.

Jam tota Syria, jam Phœnicia quoque exceptâ Tyro, Macedonum erant: habebátque rex caſtra in continenti, à quo urbem anguſtum fretum dirimit. Tirii coronam auream magni ponderis per legatos, in titulum gratulationis, Alexandro miſerunt: commeatúſque largè & hoſpitaliter ex oppido adduxerunt. Ille dona, ut ab amicis, accipi juſſit: benignéque legatos allocutus, Tyrum ſe ire velle ad vota Herculi reddenda dixit. Cùm legati reſponderent, eſſe templum Herculis extra urbem, in eâ ſede quam Palætyron ſive veterem Tyrum ipſi vocant; ibíque in antiquiore templo rectiùs id eum eſſe facturum; in deprecantes ejus introitum ita exarſit, ut urbi excidium minaretur. Eò Carthaginenſium legati ad celebrandum ſacrum anniverſarium more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, ſemper parentum loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, ut obſidionem forti animo paterentur, brevi Carthagine auxilia ventura: namque eâ tempeſtate magnâ ex parte Punicis claſſibus maria obſidebantur. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 5. & 6. *Juſtin. lib.* 11. *cap.* 10.]

Ita bello decreto, Tyrus ſeptem menſium continuam obſidionem pertulit. [*Diodor. ad Olymp.* 4382 332
112. *ann.* 1. *Joſeph lib.* 11. *Antiquit. cap. ult. Curt. lib.* 4. *cap.* 15. *Plutarch. in Alexandro.*] rege eorum Azelmico tùm abſente, & (filio in urbe relicto) cum Autophradate navigante. [*Arrian. lib.* 2.].

Palætyrum ſive antiquam Tyrum confeſtim demolitur Alexander: magnáque vi ſaxorum per ſuos, & univerſos urbium vicinarum quos acciverat incolas, inde abductâ atque in mare injectâ, molem jacere aggreditur, quæ inſulam in quâ nova Tyrus ſita erat cum continente, à quo ſtadiorum quatuor (ut cum Diodoro agnoſcit Curtius libro 4. cap. 5. vel 700 etiam paſſuum, ut libro 5. cap. 19. Plinius vult) intervallo erat diſſita conjungeret. [*Diodor. ut ſupr. Curt. lib.* 4. *cap.* 8.]

Amyntas Antiochi filius, cum quatuor millibus Græcorum conductitiorum qui cum ipſo ex prælio Iſſico (in quo Sabaces Perſicus Ægypti prætor cecidit) aufugerant, è Cypro ad Peluſii oſtium navigat: urbéque potitur, à Dario miſſum eò ſe præfectum eſſe ſimulans; quòd Satrapes, Ægypti provinciam adminiſtrans, in Ciliciâ Perſis militans occubuiſſet. Inde Memphin copias ille promovit: ad cujus famam Ægyptii ex vicis urbibúſque ſuis undique concurrentes, adversùs Perſas illi ſe conjunxerunt. Perſas Memphis præſidiarios prælio ſuperatos in urbem compulit: qui non multò pòſt Mazacis præfecti conſilio ex urbe iterùm erumpentes, ſolutis ordinibus ad prædam delapſos & victoriæ fiduciâ incautos adorti, ad unum omnes cum ipſo duce Amyntâ occiderunt. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 22. & *lib.* 4. *cap.* 3.]

Darii prætores qui prælio apud Iſſon ſuperfuerant, cum omni manu quæ fugientes ſecuta erat, aſſumptâ etiam Cappadocum & Paphlagonum juventute, Lydiam recuperare tentabant. Sed Antigonus prætor Alexandri, tribus præliis aliâ atque aliâ regione commiſſis, eos fudit. Eodem quoque tempore claſſis Macedonum ex Græciâ accita, Ariſtomenem, qui ad Helleſponti oram recuperandam à Dario erat miſſus, captis ejus aut demerſis navibus, ſuperavit. [*Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 112. *Curt. lib.* 4. *cap.* 4.]

Tyrum obſidens Alexander, ſcriptis ad Jaddum Judæorum Pontificem literis, auxilium & commeatum & tributum, quod prius Dario pendere ſolebat, ab eo poſtulavit. Pontifice verò nunciis reſpondente, juramento ſe obligatum Dario, ídque tranſgredi ſe non poſſe quamdiu ille vixerit: iratus Alexander, ſe Tyro captâ contra Pontificem eſſe venturum minatus eſt. [*Joſeph. lib.* 11. *Antiq. cap. ult.*]

Ad eundem, Tyri oppugnationem jam incipientem, Sanaballates Cuthæus, à Dario deficiens, cum octo ſuorum millibus ſe contulit. A quo libenter acceptus, petiit ut per eum liceret Templum in ſuâ provinciâ excitare, cui generum ſuum Manaſſem Jaddi fratrem Pontificem præ-

ficeret.

3672 ficeret. Quod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens, (utpote jam ſenior, & morti propinquus) Templum ædificavit, & Manaſſem ejus Sacerdotem conſtituit; ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. [*Id. ibid.* & *lib.* 13. *cap.* 17.]

Alexander latiorem in continente aggerem ad oppugnandam Tyrum moliri orſus, novas machinas fabricari jubet. Quibus jam confectis, ipſe cum ſcutatis & Agrianis Sidonem movit, triremes quotquot ibi habebat contracturus: quòd difficilis admodum urbis expugnatio videretur, Tyriis mare obtinentibus. [*Arrian. lib.* 2.]

Inter hæc Geroſtratus Aradi, & Enulus Bybliorum rex, certiores facti urbes ſuas ab Alexandro captas, deſerto Autophradate & quas ille ducebat navibus, ad Alexandrum cum ſuâ claſſe venerunt, unáque cum iis etiam Sidoniorum triremes: ita ut ad 80 Phœnicum naves Alexander jam haberet. Per eoſdem dies etiam ex Rhodo triremes appulere; in quibus una peripolus dicta, & cum hac aliæ novem: ex Solis etiam & Mallo tres; ex Lyciâ decem. Ex Macedoniâ quoque navis una 50 remorum; cui præfectus erat Proteas Andronici filius. Neque multò pòſt etiam Cypri reges 120 navibus Sidonem venerunt; clade quam Darius apud Iſſum acceperat auditâ, eâ etiam re territi quòd tota Phœnicia in Alexandri poteſtatem veniſſet. Iis omnibus Alexander præterita errata ignovit; quòd neceſſitate potiùs quàm ſuâ ipſorum voluntate claſſem cum Perſis junxiſſent. [*Id. ibid.*] Autophradate quoque relicto, Azelmicus Tyri rex ad urbem ſuam jam obſeſſam rediit: in quâ & captum eum poſteà fuiſſe, Arrianus indicat.

In Libano monte, unde materies ratibus & turribus faciendis Alexandro vehebatur, Arabum agreſtes, incompoſitos Macedonas adorti, triginta ferè interficiunt, paucioribus captis. Alexander, Perdiccâ Crateróque (vel Parmenione, ut Polyænus innuit) ad obſidionem Tyri relictis, expeditâ manu Arabiam petiit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 8.] In *Arabiam* cum excurriſſe, notat etiam in quarto Stratagematum libro Polyænus. quod Arrianus clariùs explicat; quando illum cum aliquot equitum turmis atque ſcutariis, Agrianis, & ſagittariis in *Arabiam* contendiſſe ſcribit, *ad montem cui Antilibano nomen eſt*: & Plutarchus, ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς προσοικοῦντας τῷ Ἀντιλιβάνῳ, *in Arabas qui Antilibanum accolunt*, eum moviſſe narrans.

Poſtquàm jam ad montana pervenit, ac relictis equis iter pedibus fecit, aliis longiùs progreſſis, ipſe nocte ingruente atque non longè ab hoſtibus feſſum & faitiſcentem Lyſimachum pædagogum deſerere non ſuſtinens; dum excitat eum & trahit, ab exercitu imprudens cum paucis eſt divulſus, noctémque in tenebris & acri gelu loco iniquo agere coactus eſt. Cernens autem procul multos ignes ab hoſtibus accenſos, fretus agilitate corporis, ut Macedonum ſuorum incommodo mederetur, ad proximum accurrit ignem, & duobus barbaris aſſidentibus enſe cæſis, torrem abreptum ad ſuos illos paucos pertulit: qui magno ſtatim igne accenſo, tantum terrorem barbaris injecerunt, ut noctem illam tutò tranſegerint. Hæc ex Charete (Mitylenæo, rerum Alexandri ſcriptore) Plutarchus retulit.

Eâ regione partim vi ſubactâ, partim pactionibus in ſuam poteſtatem redactâ, undecim dierum ſpatio Alexander Sidonem eſt reverſus: ubi Alexandrum Polemocratis filium ex Peloponneſo cum Græcorum mercenariorum quatuor millibus venientem reperit. [*Arrian. lib.* 2.]

Paratâ jam claſſe (navium 190 ut Curtius, vel 200 ut Diodorus numerat,) Alexander ex Sidone ſolvens, Tyrum inſtructâ acie navigat. In dextro cornu ipſe erat, regiâ quinqueremi vectus: ſimúlque Cypriorum reges, reliquíque Phœnices, excepto Pnytagorâ ſive Pythagorâ Cypriorum rege. Nam hic & Craterus lævum totius aciei cornu tenebat. [*Arrian. ibid. Curt. lib.* 4. *cap.* 10.]

c. Carthaginienſium legati 30. Tyrum venientes, domeſtico bello Pœnos impediri declarabant, quo minùs obſeſſis auxilium præſtare poſſent. Non tamen defecêre animis Tyrii, quanquàm ab ingenti ſpe deſtituti erant: ſed conjuges liberóſque devehendos Carthaginem tradiderunt; fortiùs quicquid accideret laturi, ſi chariſſimam ſui partem extra communis periculi ſortem habuiſſent. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 11. *cum Diodoro*, *ad ann.* 1. *Olymp.* 112. & *Juſtino*, *lib.* 11. *cap.* 10.]

Cùm Apollo per inſomnia urbe ſe exceſſurum ſignificâſſe diceretur: Tyrii ſuperſtitione inducti, catenis aureis ſimulacrum ejus, quod Syracuſis (ut Curtius) vel Gelâ potiùs (ut ad annum Mundi 3599 ex Diodoro ſuprà notavimus) eò devexerant Pœni, in baſi devinxêre; aræque Herculis, cujus numini urbem dicaverant, inſeruere vinculum, quaſi illo deo Apollinem retenturi, ejúſque ex urbe migrationem impedituri. [*Curt.* & *Diodor. ibid. Plutarch. in Alexandro.*]

Dum ahuc in obſidione Tyri verſaretur Alexander, legati ad eum à Dario venerunt; *decem millia* (*decies centum millia*, in Valerio Maximo perperàm leguntur) talentûm pro matris, uxoris ac liberorum dimiſſione, omnémque regionem inter Helleſpontum & Halyn amnem, unà cum filiæ matrimonio, illi offerentes. Quâ legatione in amicorum conventu explicatâ, Parmenionem dixiſſe ferunt; ſe quidem, ſi Alexander eſſet, eas conditiones accepturum: Alexandrum verò reſpondiſſe; & ſe, ſi Parmenio eſſet, ita facturum. Sed Dario, ſua ſibi dari, reſcripſit; juſsítque ſupplicem venire, & regni arbitria victori permittere. (*Arrian. lib.* 2. *cum Juſtino*, *lib.* 11. *cap.* 12. *Curtio*, *lib.* 4. *cap.* 16. *Plutarcho, in Apophthegmatib.* & *Alexandro*, *ac Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 4.)

Tyrus capta eſt, archonte Athenis *Aniceto* (vel *Nicetâ* potiùs, ut eum appellat Dionyſius Halicarnaſſæus in Dinarcho) menſe Hecatombæone: [*Arrian. lib.* 2. *pag.* 49.] in cujus medio Olympias CXII acta eſt. Ex Plutarcho verò, Loi Macedonici menſis die 30, Attici Hecatombæonis diei 5 & Julii Romani 24 reſpondente, in fine capitis quinti Diſſertationis noſtræ de Macedonum & Aſianorum anno Solari, docuimus.

Urbem per proditionem fuiſſe captam Juſtinus, (*lib.* 11. *cap.* 10.) per ſtratagema Polyænus,

3672 (*Stratagem. lib.* 4.) per apertam vim Diodorus, Curtius & Arrianus narrant. Poſt captam autem urbem, oppidanos pugnam eò uſque continuaſſe, dum numero plures quàm 7000 conciderentur, Diodorus ſcribit.

Tyriorum octo millia interfecta, prodit Arrianus. Intra munimenta urbis ſex millia armatorum trucidata eſſe; & duo millia, in quibus occidendi defecerat rabies, per ingens littoris ſpatium pependiſſe, Curtius refert. Et juvenes quidem omnes, numero non infra 2000, Alexandrum ſuſpendiſſe Diodorus memorat. Omnes qui prælio ſuperfuerant, ob memoriam veteris cædis, crucibus eum affixiſſe Juſtinus affirmat: ſervili nimirùm crucis hoc ſupplicio idcirco eos afficientem, quòd Tyrii olim ſervi conſpiratione factâ, omnem liberum populum cum dominis interfeciſſent, ipſíque rempublicam invaſiſſent; uni Stratoni ſeni filióque veniâ datâ, atque regno ipſi & poſteris ejus tradito.

De Alexandro verò Juſtinus addit. *Genus Stratonis inviolatum ſervavit, regnúmque ſtirpi ejus reſtituit;* (Ballonymo fortaſſe illo rege conſtituto, quem cum Abdalonymo Sidoniorum regulo Diodorus confudit:) *ingenuis & innoxiis incolis inſulæ attributis, ut, exſtirpato ſervili germine, genus urbis ex integro conderetur.* Atque *hoc modò Tyrios Alexandri auſpiciis conditos* fuiſſe, ex Trogo Juſtinus aſſerit. [*lib.* 18. *cap.* 34.] Sed alii omnes everſorem, non conditorem Tyri eum faciunt: Eſaiæ quoque vaticinio conſentiente, c. XXIII. 1. [*collat. cum* I. *Maccab.* I. 1.] Si Curtio enim credimus: Alexander, exceptis qui in templa confugerant, omnes interfici, ignémque tectis injici juſſit. Si Diodoro: imbellem ætatem fœmineúmque ſexum ſervituti addixit; tantâ ejuſmodi captivorum turbâ inventâ, ut quamvis maxima pars Carthaginem deportata eſſet, reliquorum tamen ultra 13 millia numerarentur. Si Arriano: iis quidem omnibus qui in templum Herculis confugerant (inter quos, præcipuos Tyriorum principes fuiſſe dicit, & regem Azelmicum, & Carthaginienſium legatos qui ex veteri conſuetudine in honorem Herculis ad Metropolim conveniebant) veniam conceſſit, reliquos verò in ſervitutem redegit; Tyriorum & exterorum qui ſupererant venditis 30 circiter millibus.

Sidonios tamen qui urbem inter victores intraverant, cognationis cum Tyriis memores, (quippe utramque urbem Agenorem condidiſſe credebant) 15 eorum millia furto ſubducta & in navigiis ſuis occultata Sidonem perduxiſſe; Tyrúmque *poſt excidium* renatam fuiſſe, ſcribit Curtius. [*lib.* 4. *cap.* 15.] Poſt cladem ab Alexandro acceptam, calamitates omnes ſuperaviſſe, & cùm navigationibus tum purpurarum capturâ ſe recollegiſſe; Strabo. [*lib.* 16. *pag.* 757.] *Parcimoniâ & labore quærendi citò convaluiſſe;* Juſtinus. [*lib.* 18. *cap.* 4.] & tam citò quidem; ut 18°. poſt plagam ab Alexandro acceptam anno, ut Antigono Aſiæ Domino eam denuò obſidenti non per 7 ſolùm (ut ſub Alexandro) ſed per ipſos 15 menſes reſiſterit. [*Diodor. lib.* 19. *ad Olymp.* 116. *ann.* 2.] Neque priore ſuâ inſulâ contenta, nunc Alexandri oppugnantis operibus continens effecta, ita terminos ſuos dilatavit; ut Plinii ætate oppidum ipſum 22 ſtadia obtinuerit, circuitus 19 paſſuum millia, intrà Palætyro incluſâ. [*Plin. lib.* 5. *cap.* 19.]

Admetus, qui primus murum ceperat, & cum eo ſcutati viginti, in ipſo occupatæ urbis impetu; in univerſâ verò obſidione, ex Macedonibus 400 ad ſummum ceciderunt. [*Arrian. lib.* 2.]

Alexander Herculi ſacrificium fecit, & pompam cum exercitu armato & navibus illi peregit: ludos quoque gymnicos in æde illius multis collucentibus facibus edidit. Navem etiam Tyriam illi ſacratam, quam navali incurſione ceperat, eidem cum inſcriptione dicavit. [*Id. Ibid.*] Apollinis verò ſimulacro aureas catenas & vincula detraxit; & φιλαλέξανδρον, ſive Alexandri amicum, appellari juſſit. [*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 1.] Ejuſdémque nominis die, eadémque horâ (ut Timæus refert) quâ Carthaginienſes ſimulacrum illud Gelois abripuerant, Græci magnifico ſacrificiorum munerúmque apparatu illi litârunt, quaſi ejus beneficio Tyrum expugnaſſent. [*Id. ad Olymp.* 93. *ann.* 4.]

Alexander captâ Tyro Judæam invadit. [*Euſeb. Chronic. cum Plin. lib.* 12. *cap.* 25.] & Syriam quæ Palæſtina vocatur in ſuam poteſtatem adduxit. [*Arrian. lib.* 2. *pag.* 50.] urbes, imperii jugum adhuc recuſantes, ipſe obiens. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 17.] Cùm verò Hieroſolymam, ſicut comminatus fuerat, peteret, Jaddus Pontifex, ejus iram timens, ad Deum pro ſalute publicâ ſupplicationibus ſacrificiiſque confugit: à quo per ſomnium eſt monitus, ut coronatâ urbe portas aperiret, ipſe cum ſacerdotibus ſolenni ſui ordinis ornatu ſumpto, populus autem obviam procederet candidatus. Id agmen è longinquo conſpicatus Alexander, ad Pontificem acceſſit ſolus; & adorato Deo, cujus nomen aureæ tiaræ laminæ cernebatur inſcriptum, prior ipſum ſalutavit. Ejúſque rei cauſam à Parmenione rogatus, reſpondit; in Macedoniâ adhuc, cogitanti ſibi de Aſiæ imperio, tali ſpecie & habitu qualem hîc cerneret viſum virum, authorem fuiſſe hujus expeditionis ſuſcipiendæ, & ſpem ſucceſſuum feciſſe. Inde ſacerdotibus deducentibus ingreſſus in urbem eſt, & aſcendens in Templum immolavit Deo ex Sacerdotis præſcripto: oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificat, (Dan. VIII. 7, 20, 21. & XI. 13.) hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. [*Joſeph. lib.* 11. *cap. ult.*]

Sequenti verò die vocatis eis juſſit ut quicquid vellent peterent. Petentibúſque ut patriis legibus vivere ſibi liceret, útque ſeptimo quoque anno (quo agri non conſerebantur) tributorum eis daretur immunitas; conceſſit omnia. Rogantibus deinde ut eos quoque Judæos qui Babyloniam ac Mediam colerent, fineret legibus uti propriis; hîc etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. (quum illorum ſc. locorum futurus eſſet Dominus.) Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent, ſalvis ſuis ritibus ſequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolymam actis, inde in alias propinquas urbes movens exercitum, ab omnibus amicè exceptus eſt. [*Id. ibid.*]

Samaritæ

Samaritæ quorum tunc metropolis erat Sicima, ſita ad montem Garizin & habitata à deſertoribus gentis Judaicæ, Alexandro penè in Hieroſolymitano agro, unà cum militibus quos ad eum Sanaballates miſerat, occurrunt: rogantes ut ipſorum urbem inviſat, & quod apud eos erat Templum præſentiâ ſuâ honoret. quod ille pollicitus eſt, poſt reditum ſe facturum. Cúmque poſtularent ut ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur; quòd in eo nec ipſi quoque ſererent: Hebræos ſe eſſe dicentibus, (utpote à Joſepho ejúſque filiis Manaſſe & Ephraimo oriundos) Judæos verò eſſe negantibus, rem ad ſuum reditum ille diſtulit. (*Id. ibid.*)

Ex prætoribus Alexandri, Callas Paphlagoniam (quæ poſt Iſſicum prælium defecerat,) Antigonus Lycaoniam, Balacrus Idarne prætore Darii ſuperato Miletum recepit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 17.]

Alexander Ciliciam Socrati tradiderat; Philotâ (Parmenionis filio) regioni circa Tyrum juſſo præſidere. Syriam quæ Cœle appellatur Andromacho Parmenio tradiderat, bello quod ſupererat interfuturus. Rex, Hephæſtione Phœnicis oram claſſe prætervehi juſſo, ad urbem Gazam cum omnibus copiis venit. [*Id. ibid.*] atque in eâ, Perſarum præſidiis defensâ, oppugnandâ duos menſes abſumpſit. (*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 1. *Joſeph. lib.* 11. *cap. ult.*)

Perſici præſidii ibi præfectus erat *Babemeſes* (ut Joſephus) vel *Batis* (ut Curtius & Arrianus eum appellant) eunuchus eximiæ in regem ſuum fidei: qui mercenariis Arabibus conductis, multóque anteà frumento collecto, modico præſidio muros ingentis operis tuebatur.

Alexander duo in obſidione urbis vulnera accepit. Batis, ab eo captus, loro crudeliter per talos trajecto religatus ad currum & equis circa urbem raptatus eſt. Cecidere Perſarum Arabúmque circa decem millia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 10.] Alexander Gazenſium uxoribus & liberis in ſervitutem redactis, coloniâque ex finitimis in urbem deductâ, eo tanquàm præſidio ad bellum eſt uſus. (*Arrian. fin. lib.* 2.) Unde non ſimpliciter, ſed ratione prioris urbis ſtatûs habitâ, Strabonis illa de Gazâ verba ſunt accipienda. [*lib.* 16. *pag.* 759.] ἔνδοξός ποτε γενομένη, κατεσπασμένη δ' ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ μένουσα ἔρημος. *olim illuſtris fuit: ſed ab Alexandro diſſoluta, manet deſerta.* niſi poſteriorem Gazam alio in loco poſitam fuiſſe dicamus: quod, in libro de locis Hebraicis, ita affirmat Hieronymus. *Quæritur, quomodo in quodam Prophetâ dicatur Gaza futura in tumulum ſempiternum. Quod ſolvitur ita: antiqua civitatis locum vix fundamentorum præbere veſtigia; hanc autem quæ nunc cernitur, in alio loco pro illâ quæ corruit ædificatam.*

Alexander res ad Gazam executus, Amyntam (Andremonis filium) cum decem triremibus in Macedoniam miſit; ut eximios quoſque juvenes ad militiam delectos inde ſecum adduceret. [*Diodor. ad Olymp.* 112. *ann.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 19.]

3673 *a.* Alexander inde in Ægyptum, quò primùm iter inſtituerat, contendens, ſeptimo poſtquàm Gazâ moverat die, in regionem Ægypti *caſtra Alexandri* poſteà vocatam & urbem Peluſium pervenit. [*Arrian. init. lib.* 3. *Curt. lib.* 4. *cap.* 20.] non, retro converſo itinere, Hieroſolymam (uti minùs conſideratè à Joſepho eſt traditum) Gazâ expugnatâ petiit.

Ægyptiorum ingens multitudo, Alexandri adventum expectans, Peluſium convenerat: qui Perſarum inſolentiâ, avaritiâ & ſacrilegio offenſi, animo lubente Macedones receperunt. [*Curt. ibid. Diodor. ad Olymp.* 112. *ann.* 2.]

Præſidio Peluſio impoſito, navibúſque adverſo flumine Memphim petere juſſis Alexander Heliopolim contendit, Nilum à dextrâ habens: oppidíſque quotquot in itinere erant deditione receptis, Heliopolim per deſerta pervenit. Inde, trajecto flumine, Memphim profectus eſt. [*Arrian. lib.* 3.] nec ſuſtinuerunt adventum ejus Perſæ, defectione Ægyptiorum perterriti. Jámque haud procul Memphi erat; cùm in ejus præſidio *Aſtaces* prætor Darii relictus octingenta talenta Alexandro omnémque regiam ſupellectilem tradidit: ut apud Curtium, lib. 4. cap. 20. legitur. in quem tamen *Aſtacis* nomen irrepſiſſe videtur, pro *Mazacis*: quomodo & ipſe in quarto ejuſdem libri capite eum appellat; & Arrianus in lib. 3. initio. ubi *Mazacem* Perſam, Ægypti ſatrapam à Dario conſtitutum, Alexandrum in provinciam atque urbes amicè recepiſſe narrat.

Memphi ſacrificiis, ludíſque gymnicis ac muſicis (ad quos præſtantiſſimi quique è Græciâ artifices convenêre) peractis, inde ſecundo flumine Alexander ad mare devectus eſt: ſcutatos & ſagittarios atque Agrianos, & regiam turmam equitum ſociorum navibus imponens. quúmque Canopum veniſſet; elegit urbi locum inter mare (Ægyptium) & Mariam (ſive Mareotidem) paludem, quam nomine ſuo Alexandriam appellari voluit. [*Arrian. lib.* 3.] in cujus parte eâ quæ mari & navalibus imminebat, poſitus erat vicus, cui *Rhacotis* nomen fuit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 792. *Pauſan. in Eliac.* 2. *pag.* 169. *Tacit. Hiſtor. lib.* 4. *cap.* 84.]

Alexandriam condidit Alexander anno regni ſui, non 7°. (ut Euſebius in Chronico, & ex eo Cyrillus Alexandrinus in libro primo contra Julianum & Cedrenus referunt) ſed 5°, Olympiade CXII. (ut eſt apud Solinum, cap. 32.) & quidem anno ejus *primo*; non, ut apud Diodorum eſt, *ſecundo*, multóque minùs, ut apud Euſebium, *tertio.* Verum enim tempus Alexandriæ condi cœptæ, rerum inter Tyri expugnationem & pugnam ad Gaugamela geſtarum ſeries ignorare nos non ſinit. Unde & à 5°. anno Darii, & Thoth Nabonaſſari 417 (qui in 14. Novembris Juliani incidit, currente Olympiadis CXII. anno 1°.) Ptolemæus Alexandrinus in Regum Canone annos *Alexandri*, quem (in Præfatione προχείρων κανόνων, quorum pars eſt Canon iſte) Alexandrinorum more τὸν Κτίϛην ſive *Conditorem* ſuum nominat, deducit.

Urbem metatus eſt *Dinocrates* (quem Plutarchus tum in Vitâ tum in libro 2°. de fortunâ Alexandri *Staſicratem*, alii libri aliter nominant) nobilis ille architectus, cujus in Dianæ incenſo Templo reſtaurando Epheſii operâ ſunt uſi: alterum idcirco à conditore in memoriâ locum detinens. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 641. *Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 4. *Vitruv. proœm. lib.* 2. *Plin. lib.* 5. *cap.* 10. & *lib.* 7. *cap.* 37. *Solin. cap.* 32. & 40. *Ammian. Marcellin. lib.* 22.]

b. Tunc inſtare operi quibus id demandaverat juſſis, ad Jovis Hammonis oraculum Alexander profectus eſt. [*Plutarch. in Alexandro, cum Arrian. lib. 3.*] ambitione quadam inductus, quòd Perſeum & Herculem priùs eò adſcendiſſe intelligeret: ut in ejus hiſtoria narrat Calliſthenes. [*apud Strabon. lib. 17. pag. 814.*]

Parætonium igitur uſque ſecus mare per ſolitudinem profectus, ſed non omninò inaquoſam, 4383 331
per 1600. ſtadia iter fecit: ut tradit Ariſtobulus. [*apud Arrian. lib. 3. pag. 53.*]

Circa itineris medium, legati Cyrenenſium illi occurrerunt, coronam afferentes cum donis magnificis: inter quæ 300. equi erant ad bella condocefacti, & 5. quadrigæ de præſtantiſſimis. Quibus acceptis, amicitiam & ſocietatem cum illis junxit. [*Diodor. ad Olymp. 112. ann. 2.*]

Dum Parætonio Meſogabam, ubi Hammonis templum eſt, per ſiticuloſas arenas pertenderet, & auſtrinis incidentibus flatibus per pulverem vagaretur; imbrium ſupervenru, & duorum corvorum ductu, ſervatum eſſe narrat Calliſthenes. (*apud Strabon. ut ſupr.*) illâ quoque additâ fabellâ: corvos illos vocibus & crocitu, ſi qui nocte aberrarent, revocaſſe atque ad veſtigium viæ reduxiſſe. (*Id. apud Plutarch. in Alexandro.*) Ptolemæus Lagi filius dicit dracones duos, clamore edito, agmen præceſſiſſe, eóſque in oraculi ſedem & duxiſſe & reduxiſſe. Sed Ariſtobulus (cui plures aſſentiunt) duos corvos ante exercitum volitaſſe ſcribit, eóſque Alexandro itineris duces extitiſſe. (*Arrian. lib. 3.*)

Ad amaram (ut nominant) paludem deveniens, atque inde ſtadiis 100. ſuperatis, urbes Hammonis nomine celebres præteriens, hinc unius diei itinere peracto ad Hammonis lucum & templum pervenit. [*Diodor. ut ſupr.*]

Ibi, quum ſubornaſſet antiſtites, quid ſibi reſponderi vellet; hi templum ingredientem ſtatim Hammonis filium ſalutant. (*Juſtin. lib. 11. cap. 11.*) Ita certus Alexander fuit, nobiſque prodidit, diis ipſis mutis & ſurdis, vel in poteſtate eſſe antiſtitis quid velit fingere; vel in voluntate conſulentis, quid malit audire. (*Oroſ. lib. 3. cap. 16.*)

Soli Regi Sacerdotem conceſſiſſe, ut in Templum ingrederetur habitu conſueto, (cæteris omnibus veſtem mutare & foris oraculum adire juſſis:) atque alia quidem magnâ ex parte nutu & ſignis, hoc verò expreſſis verbis eum Regi dixiſſe, eſſe ipſum Jovis filium; ſcripſit Calliſthenes. (*apud Strabon. ut ſupr.*) Ipſe verò in epiſtolâ ad matrem Alexander oracula quædam ſibi ait arcana reddita, quæ reverſus ſoli ei relaturus eſſet. (*Plutarch. in Alexandro.*)

Idem, vel in eâdem vel in aliâ ad matrem epiſtolâ (quam & à Tertulliano, in lib. de Pallio cap. 3. citatam fuiſſe non dubito) à magno antiſtite ſacrorum Ægyptiorum quodam Leone ſecretum ſibi proditum retulit; quòd Dii homines quondam fuerint; & in eorum cultu majorum & regum ſuorum memoriam gentes ſervaverint. (*Auguſtin. de Civit. Dei, lib. 8. cap. 5. & 27. & de conſenſ. Evangeliſt. lib. 1. cap. 23. Minutius Felix in Octavio; cum Cypriano, de idolor. vanitate.*) Et quum in fronte epiſtolæ ſuæ ita is ſcripſiſſet; *Rex Alexander, Jovis Hammonis filius, Olympiadi matri ſalutem dicit:* ſcitè reſcripſit illa ad hanc ſententiam. *Amabò mi filii quieſcas, neque deferas me, neque criminere adverſum Junonem. Malum mihi prorſum illa magnum dabit, quum tu me literis tuis pellicem illi eſſe confiteris.* (M. Varro, in libro cui titulus *Oreſtes vel de inſaniâ*; apud *A. Gell. lib. 13. cap. 4.*)

Alexander accepto reſponſo ſibi (ut dicebat) grato, in Ægyptum rediit: eodem, ut Ariſtobulus author eſt, quo venerat itinere, ut verò Ptolemæus ſcribit, rectiore viâ Memphim verſùs. (*Arrian. lib. 3.*)

Quum Memphim perveniſſet, novæ ad eum acceſſerunt copiæ: ab Antipatro mercenarii Græci 400, quibus præerat Menœtas Hegeſandri filius; ex Thraciâ equites circiter 500, quibus præfectus erat Aſclepiodorus Eunici filius. Eo loci Jovi regi ſacrificavit, donáque cum exercitu armato miſit: ludos etiam gymnicos & muſicos exhibuit. (*Id ibid.*)

Finitimis urbibus commigrare Alexandriam juſſis, novam urbem magnâ multitudine implevit, & caput Ægypti eſſe juſſit. (*Curt. lib. 4. cap. 21. Juſtin. lib. 11. cap. 11.*] Ad quam coloniam Judæos etiam devocavit: quorum virtutem approbans, & fide dignos inveniens, γέρας τῆς συμμαχίας ἔδωκε τὸ μετοικεῖν κατὰ τὴν πόλιν ἐξ ἰσοτιμίας πρὸς Ἕλληνας, *ſocietatis præmium eis dedit jus civitatis æquale cum Græcis*; ita ut eorum ibi tribus, non *Alexandrinorum* ſolùm, ſed etiam *Macedonum* appellationem ſortita fuerit. (*Joſeph. lib. 2. de Bello, κεφ. λϛ. pag. 816. & lib. 2. contr. Apion. pag. 1063. edit. Græco-latin.*) * Huc referatur Philonis locus de Bruchio Alexandriæ parte Judæis aſſignatâ &c. (ut in meis de Alexandria condita Collectaneis.) *

c. Alexander quoque Sanaballatis Cuthæi militibus, quos ſequi ſe in Ægyptum juſſerat, agros in Thebaide diviſit: cuſtodiâ regionis illius eis relictâ. [*Joſeph. Antiquit. lib. 11. cap. ult.*]

Cupiditate tenebatur ipſe non interiora modò Ægypti, ſed etiam Æthiopiam inviſendi: ſed imminens à Dario bellum otioſæ peregrinationi tempora exemit. Itaque Ægypto præfecit Æſchylum Rhodium & Peuceſten Macedonem, quatuor millibus militum in præſidium regionis ejus datis: Clauſtra Nili fluminis Polemonem tueri juſſit; 30. ad hoc triremibus datis. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] Et terreſtribus quidem copiis quas in Ægypto reliquerat, duces illum præfeciſſe Peuceſtem Marcatati & Balacrum Amyntæ filium, claſſi (quæ Nili oſtia & Ægyptium pelagus tueretur) Polemonem Theramenis filium, Arrianus affirmat. Civilem verò univerſæ Ægypti adminiſtrationem Doloaſpi Ægyptio commiſiſſe eum ſignificat.

Africæ, quæ Ægypto juncta eſt, præpoſitum fuiſſe Apollonium, vectigalibus ejuſdem Africæ Ægyptique Cleomenem, ſcribit Curtius: atque in eandem ſententiam Arrianus, Lybyæ finitimæ (Ægypto ad Occidentem) Alexandrum præfeciſſe Apollonium Charini filium, Arabiæ verò quæ eſt ad urbem Heroum (ad Orientem, quâ Petrææ Arabiæ Ægyptus eſt contermina) Cleomenem; mandato dato, ut hic tributa penderentur, legum autem imperium juxta veterem conſuetudinem penès præſides eſſet. Apud Ariſtotelem in 2. Oeconomicorum libro,

3673 Κλεομένης Ἀλεξανδρεὺς Αἰγύπτου σατραπεύων, apud Arrianum in 3°. hiſtoriæ Alexandri, Ἐκ Ναυκράτεως ille fuiſſe legitur. Sed in hoc, τὸν ἐκ Ναυκρατίων ſive Ναυκρατιτῶν, in illo, Ἀλεξανδρείας Αἰγύπτου σατραπεύων, reſtituendum cenſet ſagaciſſimus Freinshemius: ut Naucratis (Mileſiorum in Ægypto coloniæ) civis ille fuerit, Alexandriæ ſatrapa. Hujus enim porrò ædificandæ & colonis complendæ curam illi fuiſſe commiſſam, partim ex Ariſtotele intelligitur; qui ab Alexandro illi injunctum narrat, ut *urbem juxta Pharum* (7. ſtadiorum freto ab Alexandriâ dirempta ea eſt) *incolis frequentaret, & emporium quod prius Canopi fuerat eò traduceret*; partim ex Juſtino, qui Cleomenem *Alexandriam ædificaviſſe*, in lib. 13. cap. 4. diſertè aſſerit. Quò ſpectat & Alexandri anno poſt hunc octavo ad ipſum ſcripta epiſtola: quâ Hephæſtioni mortuo templum cùm in urbe Alexandrinâ tum in Pharo inſulâ exædificari mandabat; & tabulis contractuum quoſcunque negotiatores inter ſe conficerent nomen illius inſcribi. Refert Arrianus, in libro hiſtoriæ ſuæ 7°: ubi Cleomenem hunc improbum hominem fuiſſe refert, & multis Ægyptios injuriis affeciſſe.

Alexandrum, cùm ſecundo Nilo deflueret, aſſequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Regi charus, parvum navigium conſcendit, pluribus quàm capere poſſet impoſitis: indéque merſâ nave periit. Rex amiſſi ejus deſiderio vehementer afflictus eſt, repertúmque corpus magnifico extulit funere. (*Curt. lib. 4. cap. 21.*)

Oneravit hunc dolorem nuncius mortis Andromachi, quem præfecerat Syriæ. Eum vivum Samaritæ cremaverant. Atque ad ejus interitum vindicandum, quantâ maximè celeritate potuit, Alexander contendit. (*Id. ibid.*)

c. Alexander igitur, Nilo flumine ejúſque anfractibus omnibus circa Memphim ponte ſtratis, ineunte vere Memphi in Phœniciam movit. [*Arrian. lib. 3. pag. 55.*] In itinere, traditis illi qui prætorem interemerant & ſupplicio affectis, in Andromachi locum Memnona ſubſtituit. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] Samariam urbem captam Macedonibus ad inhabitandum tradidit; ut habet Euſebius (& ex eo Cedrenus) in Chronico: regionem verò Samariæ iiſdem Judæis, ob fidem ab eis illi præſtitam, à tributi penſione immunem adjecit; ut ex Hecatæo Abderitâ refert Joſephus. [*lib. 2. contr. Apion. pag. 1063.*] Templum tamen in Garizin monte ſitum manſit incolume: & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati Sabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur; ad Sicimitas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans. [*Joſeph. Antiquit. lib. 11. cap. ult.*] cujuſmodi non hîc ſolùm, ſed in Ægypto etiam inter Alexandrinos Judæos & Samaritas, ob diverſum utriuſque Templi cultum, ſimultates deinceps extiterunt. [*ut apud eundem libro 12. cap. 1. & lib. 13. cap. 6. videre licet.*]

Alexander Tyrum perveniens claſſem, quam præmiſerat, ibi reperit: & Herculi rursùs ſacrificavit, ludóſque gymnicos & muſicos edidit. [*Arrian. lib. 3.*] In eis Cypriorum reges erant choragi: ex quibus, ad hiſtriones maximè conſpicuos exhibendos, ſorte delecti; Nicocreon Salaminius Theſſalum protulit, cui ipſe favebat Alexander, Paſicrates verò Solius Athenodorum, qui victor ſuffragiis eſt renunciatus. [*Plutarch. in Alexandro.*] Cypriorum autem reges, à Dario ad Alexandrum deficientes, jam anteà Tyrum oppugnanti claſſem miſerant: indéque jam illis pro merito honor ab eo eſt habitus. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] De Nicocreonte tamen in cœnâ ad Alexandrum dixiſſe ferunt Anaxarchum Abderitam philoſophum, (ut in Vitâ ejus habet Laërtius) oportuiſſe etiam caput ſatrapæ cujuſdam illic apponi: quod dictum crudeliſſimæ mortis cauſa illi poſteà extitit.

Tributis colligendis in Phœniciâ Cæranum Berrhœum Alexander quæſtorem conſtituit; in Aſiâ Philoxenum, qui trans Taurum vectigalia cogeret. Pecuniarum autem quas penès ſe habebat Harpalo, in horum locum ſuffecto, curam dedit. In Lydiam Menandrum unum ex ſociis ſatrapam miſit; Clearcho exteris, quorum dux erat Menander, ſuffecto. In Arimmæ locum Aſclepiodorum Eunici filium Syriæ ſatrapam conſtituit. [*Arrian. lib. 3.*]

His compoſitis, Alexander Herculi Tyrio ex auro craterem cum triginta pateris dicavit: imminénſque Dario, iter ad Euphratem pronunciari juſſit. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*]

Ut ad Darium fama pervenit, Alexandrum eum, quamcunque adiſſet regionem, eſſe petiturum; omnia longinquarum gentium auxilia Babylonem contrahi juſſit. Cúmque dimidio fermè major eſſet exercitus, quàm qui in Ciliciâ (ad Iſſum) fuerat; multis arma deerant: quæ ſummâ curâ comparabantur. [*Curt. lib. 4. cap. 22.*] Unde mendoſos apud Curtium numeros eſſe liquet, [*ibid. cap. 27.*] ubi ſumma totius exercitûs, equitum 45. millium & peditum 200. millium fuiſſe legitur: quum longè plures Dario in Iſſicâ pugnâ adfuiſſe conſtet. Minórque etiam juſto numerus eſt ille, qui apud Juſtinum [*lib. 11. cap. 12.*] & Oroſium [*lib. 3. cap. 17.*] cernitur: 400. (vel 404, ut eſt apud Oroſium) millium peditum, & 100. millium equitum. Plutarchus, in *Alexandro*, 10. myriadas (100. myriades, in *Apophthegmatibus* ejuſdem, vitioſè omninò, habentur) ſive millena millia numerat: cum quo & Diodorus facit, [*libro 17.*] 80. peditum myriadas, & haud minùs 20. equitum, fuiſſe dicens. Arrianus verò eundem aciei terreſtri millium millenorum numerum tribuit, quem Plutarchus toti exercitui: 40. prætereà equitum millia adjiciens (licèt pro τετρακισμυρίοις; alii τεσσαρακοντακισμυρίοις, ſive 400 millia, hîc reponi malint: tum ut æquior aliquanto inter equitum & peditum numerum ſervaretur proportio; tum ne tanto minor quàm in Iſſico prælio compareret equitatus, quem in hoc *majorem priſtino* fuiſſe, in lib. 4. cap. 22. confirmat Curtius:) cum curribus falcatis 200. (in quem numerum Diodorus etiam & Curtius conſentiunt) & elephantis circiter 15, quos Indi adduxerant; quum totus Alexandri exercitus, equites ad 7. millia, pedites circiter 40 millia tantùm haberet. [*Arrian. lib. 3.*]

Darius cum ingenti ſuo exercitu Babylone Ninum versùs movens, à dextrâ parte Tigrim fluvium, à lævâ habebat Euphratem: agmen Meſopotamiæ campos impleverat. [*Diodor. ad*

ann. 2. *Olymp.* 112. *Curt. lib.* 4. *cap.* 22.] Tigri deinde ſuperato, cùm audiſſet haud procul abeſſe hoſtem; Satropacem equitum præfectum cum mille delectis præmiſit. Mazæo prætori ſex millia data, (tria ferè millia equitum Arrianus hîc habet; in quibus duo Græcorum mercenariorum mille fuiſſe ait) quibus hoſtem tranſitu amnis arceret. Eidem mandatum, ut regionem, quam Alexander eſſet aditurus, popularetur aut ureret: quippe credebat inopiâ debellari poſſe nihil habentem, niſi quod rapiendo occupaſſet. Ipſe Arbela profectus eſt: ibíque commeatuum ſarcinarúmque majore parte depoſitâ, ad Lycum amnem pervenit; quem ponte junxit, & per dies quinque trajecit exercitum. Inde verò 80. ſtadia progreſſus, ad Bumellum amnem caſtra poſuit. [*Curt. ibid.*] Arrianus caſtra eum Gaugamelis ad flumen Bumélum (ita enim in lib. 6. pag. 131. non, ut in lib. 3. cap. 57. Bumadum, appellat) poſuiſſe dicit, plano undique & patenti campo. Quicquid enim inæqualis ſoli erat, æquari Darius juſſit; ut commodus ad equitandum fieret, libérque oculorum undique pateret proſpectus. [*Arrian. Curt.*]

d. Thapſacum pervenit Alexander, menſe Hecatombæone, archonte Athenis Ariſtophane. (in anni videlicèt 2¹. Olympiadis CXII. ipſo initio.) Hîc Euphratis erat vadum: quod duobus pontibus junctum Alexander reperit; ſed qui imperfecti ad alteram uſque ripam non pertingerent. Mazæus, cui Darius amnis tutelam mandaverat, ſtatim atque Alexandrum appropinquare cognovit, cum omnibus copiis inde aufugit. Poſt ejus fugam, pontibus in ulteriorem ripam jactis Alexander univerſum exercitum traduxit. Inde ulteriùs per Meſopotamiam, ad lævam Euphratem & Armeniæ montes habens, Babylonem contendit, ſed non rectâ viâ; quòd alia via commodior exercitui propter pabuli copiam futura eſſet, neque æſtus tantoperè gradientes torreret. In itinere exploratores nonnulli longiùs ab exercitu Darii ſpeculatum digreſſi, capti ſignificârunt Darium ad Tigrim fluvium conſediſſe, & Alexandrum tranſitu prohibiturum; multóque majores copias habere, quàm quibuſcum in Ciliciâ pugnaverat. Verùm Alexander eò profectus, neque Darium ipſum, neque ullum ab eo præſidium ibi relictum invenit. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander per Tigrim, non labore ſolùm maximo, ſed etiam extremo cum periculo ob fluminis rapiditatem, copias ſuas nemine prohibente traduxit: nec quidquam præter paucas ſarcinas deſideratum eſt. [*Id. ibid. Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 23.] Ab Euphratis autem trajectu apud Thapſacum, uſque ad hunc Tigris tranſitum, ſtadia 1400. (al. 2400.) Eratoſthenes numerat. [*Strabo, lib.* 2. *pag.* 79. & *lib.* 16. *pag.* 746.]

Motis caſtris, à Tigri per Aſſyriam Alexander exercitum duxit; à ſiniſtrâ habens Sogdianorum montes, à dextrâ Tigrim. Quarto deinde poſt tranſitum die, Mazæus adversùs eum mille præmiſit equites: in quos Alexander præfectum Pæonum equitum Ariſtonem ferri juſſit. Ille præfectum equitatûs Perſarum Satropacem directâ in guttur haſtâ transfixit, fugientémque per medios hoſtes conſecutus, ex equo præcipitavit, & obluctanti caput gladio abſcidit: quod relatum ante Alexandri pedes poſuit, dicens; Hoc donum, Rex, apud nos poculo aureo penſatur. Arridens Alexander, Nempe vacuo, inquit: ego verò plenum mero tibi propino. [*Arrian. lib.* 3. *Curt. lib.* 4. *cap.* 23. *Plutarch. in Alexandro.*]

Biduo ibi ſtativa Alexander habuit: in proximum deinde diem iter pronunciari juſſit. Sed primâ ferè vigiliâ Luna deficiens, primùm nitorem ſideris ſui condidit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo lumen omne fœdavit: ſolicitiſque ſub ipſum tanti diſcriminis caſum ingens religio, & ex eâ formido quædam militibus incuſſa eſt. [*Curt. ibid. cap.* 23. & 24.] *Apud Arbela, Lunam defeciſſe noctis ſecundâ horâ, eandémque in Siciliâ exorientem*, rectè retulit Plinius, lib. 2. cap. 70. non *horâ quintâ in Arbelis, Carthagini horâ ſecundâ*; ut in Ptolemæi Geographiâ (lib. 1. cap. 4.) legitur. Rectè etiam Plutarchus in *Alexandro*, eam menſe *Boëdromione* defeciſſe affirmat, περὶ τὴν τῶν Μυστηρίων τῶν Ἀθήνῃσιν ἀρχὴν, in medii videlicèt Boëdromionis pleniluuio; quo magna Athenienſium *Myſteria*, per dies aliquot continuata, peragi primùm cœperunt. Hoc autem anno, in primâ parte noctis quæ Septembris Juliani diem 20. terminabat, Eclipſim hanc contigiſſe, Aſtronomicus oſtendit calculus.

Ut conſternati militum Alexandri animi erigerentur, conſulti ab Alexandro Ægyptii vates reſpondebant; Solem Græcorum, Lunam eſſe Perſarum: quoties illa deficiat, ruinam ſtragémque illis gentibus portendi. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 24.] Alexander Lunæ, Soli, ac Terræ, à quibus eclipſes fieri dicuntur, ſacrificium fecit. Ariſtander, vates ipſius, felicem ac fauſtum ſucceſſum Alexandro & Macedonibus per Lunæ defectum portendi pronunciabat; præliúmque eo ipſo menſe committendum eſſe, & ſacrificia ipſa victoriam Alexandro portendere. [*Arrian. lib.* 3.]

Erectis jam ad ſpem & fiduciam militibus, Alexander impetu animorum utendum ratus, ſecundâ vigiliâ caſtra movit. Dextra Tigrim, læva montes Gordyæos habebat. Proximâ luce, cum paucis ſuorum mille fermè Perſarum exploratores aſſecutus, alios cæcîdit, alios cepit; equiteſque præmiſit ſimul ſpeculatum, ſimul ut ignem quo Barbari cremaverant vicos extinguerent: quippe fugientes raptim rectis acervíſque frumenti injecerant flammas: quæ cùm in ſummò hæſiſſent, ad inferiora nondum penetraverant. Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum eſt: & Mazæus, qui anteà per otium vicos incenderat, jam fugere contentus, pleraque inviolata hoſti reliquit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 24.]

Alexander haud longiùs 150. ſtadiis Darium abeſſe compererat. Itaque ad ſatietatem quoque copiâ commeatuum inſtructus, quatriduo in eodem loco ſubſtitit. [*Id. Ibid.*]

3674 *a.* Interceptis deinde Darii literis, quibus Græci milites ſolicitabantur ut regem interficerent, aut proderent; caſtra movit. (*Id. lib.* 4. *cap.* 25.)

Statira, Darii ſoror & uxor, itineris continui labore animíque ægritudine fatigata, ex colliſione abjecti partûs deceſſit: cujus morti illacrymatus Alexander, exequias ejus, nulli parcens

ſumptui,

ſumptui, benignè eſt proſecutus. (*Id. ibid. Juſtin. lib.* 11. *cap.* 12. *Plutarch. in Vitâ, & lib.* 2. *de fortunâ Alexandri.*)

Tireus vel Tyriotes ſpado, inter trepidationem lugentium elapſus, Dario mortem conjugis nunciavit: qui primùm vehementiſſimè perturbatus, deinde intellectâ Alexandri clementiâ & continentiâ, ad cœlum manus tendens precatus eſt ut, ſi de ſe jam tranſactum eſſet, ne quis alius in Cyri ſolio ſederet quàm iſte tam juſtus hoſtis, tam miſericors victor. [*Curt. & Plutarch. ibid.* * *Athena. lib.* 13. *cap.* 27.] *Arrianus* libro 4°. paulò poſt Iſſicam pugnam hoc factum dicit. *

Darius humanitate & continentiâ Alexandri victus, ad novas pacis conditiones ferendas decem legatos cognatorum principes miſit: pro matre & duabus virginibus filiabus triginta millia talentûm (*auri* additamentum, quod in *Curtio* bis hîc occurrit, tollendum eſſe, ex collatione cum *Juſtino* liquet, & cum *Diodoro* etiam; ſi τάλαντα ἀργυρίου τρισμυριοχίλια, pro τρισχίλια, uti res poſtulat, apud eum reponamus) & alteram filiam (*Saptinam*, *Statipnam*, *Sartinam*, & *Statyram*, in variis editionibus Curtii, lib. 4. cap. 16. dictam) uxorem, & quidquid inter Helleſpontum & Euphratem eſt, in dotem ejus offerens. Quibus ab Alexandro reſponſum eſt datum: modò milites ſuos literis ad proditionem, modò amicos ad perniciem ipſius, à Dario pecuniâ fuiſſe ſolicitatos; ideóque ad internecionem eum perſequendum eſſe, non ut juſtum hoſtem ſed ut percuſſorem veneficum; & quæ ille amiſit, & quæ adhuc habet, præmia eſſe belli: hoc regente utriuſque terminos regni, id quemque habiturum quod proximæ lucis aſſignatura fortuna eſt. (*Curt. lib.* 4. *cap.* 26. *Juſtin. lib.* 11. *cap.* 12. *Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2.]

Dimiſſi legati, Dario nunciant adeſſe certamen. Ille confeſtim Mazæum cum tribus equitum millibus, ad itinera quæ hoſtis petiturus erat occupanda, præmiſit. Reliqui, acie diſpoſitâ, decem ſtadia procedebant; juſſique ſubſiſtere armati, hoſtem expectabant. Alexander, omni graviore comitatu intra munimenta cum modico præſidio relicto, ad hoſtem contendit. [*Curt. ibid. cap.* 26. & 27.]

Panicus timor Alexandri exercitum invaſit. Cœli enim fulgor tempore æſtivo ardenti ſimilis internitens, ignis præbuit ſpeciem; flammáſque ex Darii caſtris ſplendere, velut illati temere præſidiis illius, credebant. Alexander per tubicinem ſigno ſecuritatis dato, peditum anteſignanis mandavit, ut ante pedes arma ponerent, atque idem ſequentibus ſe dicerent. Omnibus ex ordine id facientibus, nullam ſubiti cauſam eſſe terroris, ſed procul ſtare hoſtem, Alexander indicavit. Tandem compotes ſui, pariter arma & animos recepere: nec quidquam ex præſentibus tutius viſum eſt, quàm in eodem loco caſtra munire. [*Id. cap.* 28. *Polyæn. Stratagem. lib.* 4.]

Noctu Alexander copiis eductis, circiter ſecundam vigiliam movit, ut primâ ſtatim luce manus cum barbaris consereret. [*Arrian. lib.* 3.]

Poſtero die Mazæus, qui cum delectis equitum in edito colle ex quo Macedonum proſpiciebantur caſtra conſederat, ad Darium rediit. Macedones eum ipſum collem occupaverunt: quòd & tutior planitie eſſet, & inde acies hoſtium quæ in campo explicabatur conſpici poſſet. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 29.]

Mercenarium deinde ex Pæoniâ militem præcedere Alexander jubet. Ipſe peditum phalangem in duo cornua extenderat: quorum utrumque tegebant equites. [*Id. ibid.*] Diſtabant caſtra à caſtris 60. fermè ſtadiis. Jámque ad ipſos propè tumulos exercitus Alexandri proceſſerat: quum, conſpectis barbaris, cum ſuis ille conſultavit; an ex eo loco phalanx in hoſtem agenda eſſet, an poſitis tum ibi caſtris, omnis ille locus in quo prælium erat committendum, accuratiùs eſſet perluſtrandus. Prior plurium erat ſententia: Parmenionis poſterior, quam & Alexander probavit. [*Arrian. lib.* 3.] Melius igitur ille ratus in eodem tumulo caſtra munire, vallum jaci juſſit: ſtrenuéque opere perfecto in tabernaculum, ex quo tota acies hoſtium conſpiciebantur, ſeceſſit. [*Curt. ut ſupr.*]

Servitia, quæ Alexandri caſtra ſequebantur, per ludum inter ſe velitabantur; unius partis duce Alexandro, alterius Dario ab ipſis nuncupato. Quod ubi accepit Alexander; ipſos juſſit ſolos congredi duces. Alexandrum ipſe armavit, Philotas Darium. Spectavit exercitus pugnam; omen ex eventu capturus. Acri conſertâ pugnâ, ille qui Alexander dicebatur vicit; donóque duodecim vicos & jus ſtolâ Perſicâ utendi accepit. [*Eratoſthenes: apud Plutarch. in Alexandro.*]

Accedentes ad Alexandrum amici, de militibus ſunt conqueſti; quòd in tentoriis colloquia agitantes componerent inter ſe, totam ſe in ſuum lucrum verſuros prædam, nihilque inde in ærarium regis illaturos. Tum ſubridens Alexander: *Bona*, inquit, *nunciatis; audio enim colloquia hominum, non fugere ſed vincere paratorum.* Multique tum ad eum acceſſerunt milites, bono eſſe animo jubentes, neque multitudine hoſtium terreri: quòd ne ipſorum quidem vociferationem (barritum enim militarem γράσος hîc denotat, non *axillarum fœtorem*, uti Xylander reddidit) eſſent toleraturi. [*Plutarch. in Apophthegmatibus.*]

Nocte, quæ à defectione Lunæ erat undecima, quum exercitus utrinque in conſpectu eſſent; continuit Darius copias ſuas in armis ad faces ordines ſuos luſtrans: toto campo inter Niphatem & Gordyæos montes interpoſito barbaricis luminibus undique collucente. Alexander, quieſcentibus Macedonibus, cum vate Ariſtandro pro tabernaculo ſuo ſacris quibuſdam arcanis operabatur, atque Apollini immolabat. [*Id. in Alexandro.*] vel, ut res à *Curtio* eſt expreſſa: Ariſtander in candidâ veſte verbenas manu præferens capite velato, præibat preces regis, Jovem, Minervam, Victoriámque propitiantis.

Parmenioni & aliis amicorum pluribus ſuadentibus, ut intempeſtâ nocte hoſtes adoriretur, & contegeret tenebris ſummum inſtantis terrorem certaminis, Alexander reſpondit; ſe non furaturum victoriam. (*Plutarch. Curt. Arrian.*) Darius verò metuens ne ejuſmodi quid accide-

3674 tet, & caſtra accuratè munita non haberet; cum exercitu, quemadmodum initio aciem inſtruxerat, ita totam noctem ſtetit. Quæ longa in armis mora, ſi quid aliud, Perſarum rebus ſequente die damno fuit. [*Arrian.*]

Alexander, de ſummâ rerum anxiè ſollicitus, noctem illam inſomnem duxit. Circa excubias verò matutinas ſomno tam profundo correptus quievit, ut nec ortâ jam luce expergefieri potuerit. Amicíſque cauſam tam alti ſomni quærentibus reſpondit, omni ſe metu ac ſolicitudine à Dario exoneratum, qui copias in unum locum congregaſſet: quòd uno jam die diuturnorum laborum & periculorum ſe finem facturum ſperaret. [*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Juſtin. lib.* 11. *cap.* 13. *Curt. lib.* 4. *cap.* 30, 31. *Plutarch. in Alexandro.*]

Prælium hoc commiſiſſe Alexandrum refert Juſtinus, [*lib.* 11. *cap.* 14.] *quinto poſt acceptum regnum anno*; exacto nimirùm *quinto*, & ineunte *ſexto*: licèt cum *ſeptimo imperii ſui anno ſuperaviſſe & occidiſſe Darium*, minùs conſideratè ad Danielis cap. XI. Hieronymus ſcripſerit. Arrianus pugnam hanc *archonte Athenis Ariſtophane, menſe Pyanepſione*, factam fuiſſe narrat: atque ita Ariſtandri vaticinium completum fuiſſe; eodem illo menſe quo Lunæ defectus viſus erat, Alexandrum & prælium commiſſurum, & victoriâ potiturum. [*lib.* 3. *pag.* 63.] Et quidem ad *Ariſtophanis* præturam, cum Diodoro Siculo rectè victoriam iſtam ille retulit: quæ ſub ſequentis anni archonte, appellationis non diſſimilis, *Ariſtophonte*, in Dionyſii Halicarnaſſei epiſtolâ ad Ammæum perperàm locata legitur: Neque in eo fallax fuit Ariſtandri vaticinium, eodem quo Luna defecit menſe inſignem hanc ab Alexandro reportatam fuiſſe victoriam: ſed in ipſo menſe deſignando Arrianus lapſus eſt; *Pyanepſionem* fuiſſe dicens, quem *Boëdromionem* fuiſſe aſtronomicus eclipſeos illius demonſtrat calculus. Eóque menſe & eclipſim, & die ab eâ undecimo pugnam fuiſſe factam, Plutarchus in *Alexandro*; victoriámque Alexandro obtigiſſe, πέμπτῃ τ̃ φθίνοντος Βοηδρομιῶνος, idem nos docuit in *Camillo*; qui quidem Boëdromionis (undetriginta diebus conſtantis) dies XXV, Kalendis Octobribus anni Juliani reſpondebat.

Gaugamelis ad Bumélum fluvium pugnam fuiſſe commiſſam, Ptolemæus Lagi filius, & Ariſtobulus (qui eidem interfuerunt) confirmant: quos & Strabo (lib. 16. pag. 737.) Plutarchus in *Alexandro*, (apud quem tamen, in quibuſdam exemplaribus, ut & Zonaram, Γαυγαμήλων vitiatum nomen legitur) Arrianus (lib. 6. pag. 131.) & Ammianus Marcellinus (lib. 23.) meritò hic ſecuti ſunt. Quia verò *Gaugamela* non civitas eſt, ſed vicus non magnus, neque locus celebris, aut gratum auribus nomen (quod quidem *Domum cameli* apud Strabonem & Plutarchum denotare dicitur, vel *Corpus cameli* potiùs: id enim propriè גו־גמלא Chaldæis & Syris ſonat) præ ſe ferens; inde factum Arrianus putat, ut *Arbelis*, utpote urbi celebri, gloria pugnæ apud illam commiſſæ adſcripta fuerit. Similiter & Strabo, quòd tenuis eſſet ille pagus, Arbela verò habitatio memorabilis (quam & ab Hoſeâ prophetâ celebratam, ad annum Mundi 3276. ſuprà indicavimus) circa Arbela & prælium & victoriam fuiſſe, Macedonas famam ſparſiſſe refert, eámque ſcriptoribus tradidiſſe. Neque admodum tamen vicina loca fuerunt iſta. Nam inter Bumelum amnem ad quem Gaugamela ſunt poſita & Lycum fluvium 80 ferè ſtadia fuiſſe, confirmat Curtius. [*lib.* 4. *cap.* 22.] Inter Lycum verò, *Aturia* ſive *Atyria* (quomodo *Aſſyriam* ab indígenis fuiſſe appellatam, Dio in *Trajano* indicat) & Babyloniæ regionis, in quâ Ninus & Gaugamela erant) terminum, atque Caprum fluvium, in æquali inter utrumque diſtantiâ, Arbela & Nicatorium montem (à victoriâ hâc ſic ab Alexandro nominatum) fuiſſe ſita, ſub libri 16 initium nos docuit Strabo. Quâ ratione, eo in loco conſtitui debebant *Arbela*, quo in Ptolemæi 5ª. Aſiæ tabulâ poſita ſunt *Gaugamela*; quæ non cis, ſed trans Lycum locata ibi cernuntur, contra non Strabonis ſolùm, ſed etiam Eratoſthenis (apud eund. lib. 2. pag. 79.) Curtii & Arriani fidem. Quibus omnibus diligenter inter ſe collatis, Gaugamela ab Arbelis, non quidem 500 vel 600 (quæ aliorum, apud Arrian. lib. 3. pag. 57. & 63. & lib. 6. pag. 130. fuit ſententia) ſed paulò tamen pluribus quàm 100 ſtadiis, remota fuiſſe colligimus.

Aciei Darii diſpoſitionem, ſcripto comprehenſam, poſt pugnam fuiſſe repertam, tradit Ariſtobulus; ut refert Arrianus: *lib.* 3. *pag.* 52.] apud quem, ut etiam apud Curtium, [*lib.* 4. *cap.* 27. & 32.] utriuſque exercitûs ordinatio pleniùs habetur deſcripta.

Darius curru armíſque relictis, equam (ut ferunt) recèns enixam conſcendens, effudit ſe in fugam. [*Plutarch. in Alexandro.*] quod & in Iſſicâ pugnâ eum feciſſe, ex Æliano jam antè audivimus: qui & in eodem loco monuit, Darium conſueviſſe in aciem ſecum ad hunc uſum equas deducere, domíque frequentes alere. Ita cum paucis fugæ comitibus ad Lycum amnem contendit. Quo trajecto, quibuſdam ſuadentibus ut pontem, ad iter hoſtium impediendum, ſolveret; quum tot millia ſuorum, quæ nondum ad amnem pervenerant, ponte reciſo prædam hoſtis futuram videret, malle ſe dixit inſequentibus iter dare, quàm auferre fugientibus. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 36. 37. *Juſt. lib.* 11. *cap.* 14.] Ubi, cùm pro *Lyco*, apud Juſtinum *Cydnus* habeatur poſitus; cujus nominis fluvium per mediam *Tarſum* influere, ſuprà (ad ann. M. 3671.) dictum eſt: inde Oroſio data erroris videtur occaſio: ut apud *Tarſum* poſtremum hoc inter Darium & Alexandrum prælium pugnatum fuiſſe ſcriberet. [*lib.* 3. *cap.* 17.]

Mazæo lævum Macedonum cornu vehementer urgente, Parmenio Alexandrum, qui in perſequendo Dario uſque Lycum amnem proceſſerat, ad ſuis auxilium ferendum revocavit. Interim Mazæus, Darii fugâ intellectâ, & ipſe fugiens, non recto itinere ſed majore & ob id tutiore circuitu Tigrim ſuperat, & Babylonem cum reliquiis devicti exercitûs intrat. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 37.]

Darius mediâ ferè nocte Arbela pervenit: quò & magna pars amicorum ejus ac militum fugerat. Quibus convocatis, conſilium ſuum expoſuit: urbibus & gazâ Alexandro relictis, ſe ultima regni cum expeditâ manu petiturum, indéque bello vires reparaturum. [*Id. lib.* 5. *cap.* 1.] Nulla

3674 igitur mora ibi facta, trans montes Armeniæ in Mediam fugit; Perſis nonnullis conſanguineis, paucíſque eorum qui melophori appellantur, comitatus. Acceſſerunt etiam ad eum poſt fugam mercenariorum exterorum duo millia; quorum duces erant Paron Phocæus & Glaucus Æolus. [*Arrian. lib. 3.*]

Alexander à Lyco flumine rediens, acriùs quàm uſquam anteà equeſtre prælium cum Parthis & Indorum nonnullis ac Perſarum plurimis fortiſſimíſque commiſit: in quo, ex ſociis ejus circiter 60. cæſi ſunt, Hephæſtione & Cœno ac Menidâ vulneratis. Sed & his Alexander ſuperior evaſit. [*Id. ibid.*]

Ab Alexandri partibus in toto prælio centum ſummùm capita ſunt deſiderata: equi, partim vulneribus acceptis partim ex nimiâ in perſequendo fatigatione, mille; ex quibus prope dimidia pars ſociorum erat. Ex barbaris verò circiter trecenta millia cæſa ferebantur: multóque major numerus captorum quàm cæſorum fuit. Elephanti etiam omnes, & currus quotquot in prælio confracti non fuerant, in poteſtatem venerunt. Ita Arrianus. Sed Diodorus, de Barbaris in hâc pugnâ ampliùs 90 millia equitum peditúmque interiiſſe, Macedonum verò ad quingentos interemptos, & vulneratos quamplurimos fuiſſe affirmat. Curtius verò, [*lib. 4. cap. ult.*] cecidiſſe Perſarum, quorum numerum victores inire potuerunt, millia quadraginta; Macedonum minùs quàm 300 deſideratos fuiſſe dicit. De numero cæſorum tum in hoc tum in duobus præcedentibus ad Iſſum & Granicum præliis, ita ſcribit Oroſius; libro 3. cap. 17. præteriti triennii (4 tantùm menſibus & diebus aliquot adjectis) calamitates ſimul recenſens. *In tantâ malorum multitudine; difficillima dictis fides, tribus præliis totidémque annis quinquies decies centena millia peditum equitúmque conſumpta ſunt: & hæc quidem ex eo regno illíſque populis, unde jam ante annos non multo plures decies novies centena millia profligata referuntur. Quamquàm extra has clades per eoſdem tres annos & Aſiæ civitates plurimæ oppreſſæ ſint, & Syria tota vaſtata, Tyrus exciſa, Cilicia exinanita, Cappadocia ſubacta, Ægyptus addicta ſit: Rhodus quoque inſula ultrò ad ſervitutem tremefacta ſucceſſerit; pluriméque ſubjectæ Tauro provinciæ, atque ipſe mons Taurus diu detrectatum jugum domitus & victus acceperit.*

Alexander, equitibus qui circa ipſum erant quiete data, ad mediam noctem Arbela contendit: quòd Darium, & pecuniam, omnemque regium apparatum ſe ibi capturum ſperaret. Poſtero itaque die eò perveniens, Darium quidem ibi non invenit; pecuniam verò nactus eſt, & ſcutum Darii atque arcum cepit. [*Arrian. lib. 3.*] Tria millia talentûm argenti ibi fuiſſe, ſcribit Diodorus; quatuor Curtius: totius exercitûs opibus in illam ſedem congeſtis. [*Curt. lib. 5. cap. 2.*]

Quum hunc pugna illa nacta fuiſſet exitum; Perſarum quidem planè diſſolutum videbatur Imperium, Rex verò Aſiæ declaratus Alexander magnificè diis ſuis ſacrificavit; atque amicis opes, domos & provincias eſt largitus. [*Plutarch. in Alexand.*]

Cùm vicinum aëris tractum, ex odore cadaverum totis jacentium campis, infectum iri facilè colligeret; maturiùs Arbelis caſtra movit. [*Diodor. init. part. 2. libri 17. Curt. lib. 5. cap. 2.*] Quartis verò hinc caſtris ad Memnin urbem pervenit; ubi caverna eſt, ex quâ fons ingentem vim bituminis effundit. [*Curt. ibid.*]

Babylonem inde procedenti Alexandro Mazæus, qui ex acie in urbem eam confugerat, cum adultis liberis ſupplex occurrit, urbem ſéque dedens: eúmque ille benignè cum liberis excepit. Bagophanes arcis & regiæ pecuniæ cuſtos, ne ſtudio à Mazæo vinceretur, totum iter floribus coroníſque conſtravit; argenteis altaribus utroque latere diſpoſitis, quæ non thure modò, ſed omnibus odoribus cumulavit. Rex armatis ſtipatus, oppidanorum turbam obviam egreſſam poſt ultimos pedites ire juſſit. Ipſe cum curru urbem, ac deinde regiam intrans; poſtero die ſupellectilem Darii recognovit. [*Curt. lib. 5. cap. 3.*]; Juſtinus [*lib. 11. cap. 14.*] Alexandrum, *donatis refectíſque militibus*, 34. (eum enim numerum meliores libri habent; aſtipulante quoque Oroſio, lib. 3, cap. 17.) *diebus recognoviſſe* ſcribit: per quot etiam dies illius *exercitum ſaginatum* in hac urbe fuiſſe, in lib. 5. cap. 5. agnoſcit Curtius; pluribúſque quàm 30, commodorum abundantiâ & civium hoſpitalitate detentum, ibidem hæſiſſe, in libri 17. partis poſterioris initio confirmat Diodorus.

Inter alios qui Alexandrum hic exceperunt, Chaldæi fuerunt; qui ſiderum motus & ſtatas temporum vices oſtendêre. [*Curt. lib. 5. cap. 3.*] A quibus acceptas 1903 annorum obſervationes cœleſtes hinc in Græciam ad Ariſtotelem miſit Alexandri comes Calliſtenes: ut ſuprà, ad annum Mundi 1771, ex Porphyrio eſt annotatum.

Chaldæos quoque hîc Alexander conſuluit: atque ex eorum conſilio Belo ſacrificavit; & quæcunque circa templorum inſtaurationem facienda monuerunt, peregit. Babyloniis enim, ut templa quæ ibi Xerxes ſubverterat reſtaurarent, imperavit: Beli præcipuè, in mediâ urbe ſitum; cujus idcirco rudera exportari juſſit. [*Arrian. lib. 3. pag. 63. & lib. 7. pag. 159.*] quod ipſum tanti erat operis; ut ad expurgandam duntaxat terram, decem millium hominum labor bimeſtris requireretur. [*Strabo, lib. 16. pag. 738.*] Alexandro verò cunctis militibus ſuis ut terram exportarent præcipiente, ſoli Judæi id facere recuſârunt: quos multas ob id plagas & detrimenta pertuliſſe non modica, donec eis ignoſcente rege ſecuritas præberetur, qui tum cum eo vixit Hecatæus Abderita, in libro de Judæis, prodidit. [*Joſephus contra Apionem lib. 1. pag. 1049.*]

Maximè miratus eſt Alexander hiatum ignis ἐν Ἐκβατάνοις, vel ἐκ Βατάνων [ut alia habent exemplaria: *Batana* enim juxta Euphratem à Stephano Byzantino collocata, non *Ecbatana* Mediæ metropolis hîc intelligenda] perpetuò ſicut ex fonte ſubvecti, & ſcaturiginem naphthæ ex abundantiâ non longè ab illo hiatu ſtagnantis: de cujus igneæ naturæ experimentis Alexandro hîc oſtenſis, in ejus Vitâ pluribus agit Plutarchus.

Alexan-

Alexander, Bagophane qui arcem Babyloniæ tradiderat ſequi ſe juſſo, Agathonem Pydnæum cum 700 Macedonum & 300 ære conductorum præſidio arcis illius cuſtodiæ præfecit. Babyloniæ ſatrapam Mazæum transfugam conſtituit. Apollodorum Amphipolitam & Menetem Pellæum prætores, qui Babyloniæ & ſatrapiarum ad Ciliciam uſque militiæ præeſſent, reliquit: duobúſque millibus peditum cum mille talentis argenti traditis, ut quantas poſſent militum copias conducerent, eis mandavit. Aſclepiodorum Philonis filium tributis cogendis præfecit. Mithrinem, qui Sardium arcem ipſi prodiderat, ſatrapam in Armeniam miſit. (*Diodor. Arrian. & Curt.*]

Ex pecuniâ Babyloniæ inventâ, Macedonico cuique equiti minas ſenas & peregrino quinas; pediti Macedonico binas, & peregrino bimeſtre ſtipendium, honoris causâ donavit. [*Diodor.*] Mina Attica 100 drachmis conſtabat: quas cum Romanis denariis confundens Curtius, Macedonicis equitibus 600 denarios, peregrinis 500, & pedeſtribus 200 tributos fuiſſe ſcripſit. [*lib. 5. cap. 6.*]

Jámque promotis Babylone caſtris in itinere rex erat: quum Amyntas Andromenis filius, cum exercitûs ſupplemento ab Antipatro prætore Macedoniæ miſſo, ad eum venit. Erant autem ex Macedoniâ, 500 equites & 6000 pedites: ex Thraciâ 600 equites, cum 3500 peditibus; & ex Peloponneſo, 4000 pedites, equites verò vel 380 ut Curtio, vel, ut Diodoro placet, paulò minùs 1000. Quos quinquaginta principum Macedoniæ liberi adulti, ad cuſtodiam regii corporis deſtinati, comitabantur. (*Diodor. & Curt.*)

His receptis, in profectione institutâ perrexit Alexander, ſextíſque caſtris in regionem quæ Sitacine (Curtio, Satrapene) vocatur, pervenit. Et quia hæc regio quicquid ad uſum vitæ neceſſarium eſſet largè ſuppeditabat, complures in eâ dies ſubſtitit: quibus, de virtute militari inter ſuos egregio inſtituto certamine, octo qui fortiſſimi judicati eſſent, ſingulis militum millibus præfecit; tum primùm in hunc numerum copiis diſtributis. Namque anteà quingenariæ cohortes erant, nec fortitudinis præmia geſſerant. Cúmque anteà equites in ſuam quiſque gentem deſcriberentur, ſeorsùm à cæteris; exempto nationum diſcrimine, præfectos non utique ſuarum gentium, ſed delectos attribuit. Quum militari denique diſciplinâ in multis reformatâ effeciſſet, ut exercitus totus benevolentiâ eximiâ imperatorem complecteretur, & imperiis quàm obſequentiſſimum ſe præberet: ad quæ reſtabant certamina deinceps contendit. (*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 6.*)

Jámque Suſa aditurus, in itinere obvium habuit filium ſatrapæ Suſiorum, & tabellarium cum literis à Philoxeno, quem Alexander ſtatim ex prælio Suſa miſerat. Literarum ſententia erat; Suſios urbem tradidiſſe, omnémque pecuniam Alexandro ſalvam eſſe. [*Arrian. lib. 3.*] Quod & per filium ſuum Abulites Suſiorum ille ſatrapa ſignificavit, ſive ſuâ ſponte, ſive (ut nonnulli ſcribunt) Darii juſſu; ut prædâ Alexandrum retinente, ipſe interim ad inſtaurandum bellum ſat temporis haberet. [*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 7.*]

Benignè juvenem excepit rex, & eo duce ad Idaſpam (ſive Choaſpem) amnem venit, delicatam vehentem aquam. Hîc Abulites cum donis regalis opulentiæ occurrit: inter quæ dromades cameli erant velocitatis eximiæ, & duodecim elephanti à Dario ex Indiâ acciti. [*Curtius, ibid.*]

Viceſimo poſt diſceſſum è Babylone die, Alexander Suſa pervenit; urbémque ingreſſus, millia quinquaginta argenti talenta, reliquúmque apparatum regium accepit. [*Arrian. lib. 3.*] Totidem talenta argenti, non ſignati formâ ſed rudi pondere, commemorat etiam Curtius. Diodorus auri & argenti formâ non ſignati plus quadraginta millia talentûm, & novem millia talentorum auri ſub Daricâ formâ excuſi, inventa fuiſſe refert: Plutarchus, numiſmatis quadraginta talentûm millia, & quinque millia talentûm purpuræ Hermioniceæ; quæ 190 annos ibi ſervata, florem recentem adhuc & novitium retineret.

Eo loco Alexander patrio more collucentibus facibus ſacrificavit, ludóſque gymnicos edidit. [*Arrian.*] Conſedit deinde in regiâ ſellâ, multo excelſiore quàm pro habitu corporis. Itaque pedes cùm imum gradum non contingerent; unus ex regiis pueris menſam ſubdidit pedibus, in quâ Darius veſci erat ſolitus. Quod ut pro dextro omine acciperet, Philotas illi perſuaſit. [*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 7.*]

Macedonicas veſtes multámque purpuram dono ex Macedoniâ ſibi miſſam, cum iis qui confecerant, Alexander matri Darii Syſigambi, quam omni honore & filii quoque pietate proſequebatur, tradi juſſit. Mœſtam verò ex monito ſimul addito, ut ſi cordi veſtis eſſet, conficere eam neptes ſuas aſſuefaceret, ipſe præſens, dicto ob ignorationem Perſicorum morum excuſato, ſolatus eſt. [*Curt. ibid. cap. 8.*] Atque eam, cum Darii filiabus & filio Ocho, Suſis reliquit: magiſtris, qui Græcam eos linguam edocerent, adhibitis. [*Diodor.*]

Perſidis fines hinc aditurus, Suſa urbem Archelao cum præſidio trium millium tradidit, Xenophilo arcis curam mandavit, theſaurorum Callicrati tutelam permiſit, ſatrapiam regionis Suſianæ Abuliti Perſæ reſtituit. [*Curt. ibid. cap. 8.*] Ad mare Menetem miſit, Syriæ, Phœniciæ & Ciliciæ præſidem. [*Arrian. lib. 3.*]

Alexander quartis caſtris ad fluvium Paſitigrim pervenit: cóque ſuperato, cum novem millibus peditum & equitum tribus aut quatuor millibus, regionem Uxiorum adiit. Finitima Suſis ea eſt, & in primam Perſidem excurrit, arctum inter ſe & Suſianos aditum relinquens. Madates erat hujus regionis præfectus, qui Syſigambis ſororis filiam ſecum matrimonio junxerat. Ab Alexandro 1500 mercede conducti & Agriani ferè 1000 Tauroni præfecto dati, ac poſt Solis occaſum iter ingredi juſſi; ducibus peritis locorum per calles & occultas vias ad urbem à rege obſidendam deducebantur. Ipſe, ſumptis ſecum corporis cuſtodibus regiis & ſcutatis atque ex reliquo exercitu octo circiter millibus, tertiâ vigiliâ movens, circa lucis ortum ſuperavit anguſtias;

3674 poſteàque urbem obſidere cœpit. Auxiani undique circumſeſſi, ex arce 30 oratoribus ad Alexandrum miſſis, veniam fruſtrà precantur. Syſigambis deinde literis ille flexus, non Madati modò propinquo ipſius ignovit; ſed omnes & deditos & captivos libertate atque immunitate donavit; urbem reliquit intactam, agros ſine tributo colere permiſit: ut ſcribit Curtius. [*lib. 5. cap. 9.*] Nam Arrianus, ex Ptolemæo Lagidâ quidem refert, Darii matris rogatu agrum illis incolendum eſſe datum: ſed addit tamen, annuum tributum eis fuiſſe impoſitum; equorum 100, jumentorum 500, & ovium 30000. Diverſimodè enim à Diodoro, Curtio & Arriano, hæc narratur hiſtoria.

Uxiorum gentem ſubactam Alexander Suſianorum ſatrapiæ contribuit: diviſiſque cum Parmenione copiis; ſarcinas & impedimenta, Theſſalóſque equites, ac ſocios; & mercenarios exteros, reliquúmque exercitum gravioris armaturæ, campeſtri itinere procedere cum illo juſſit. Ipſe, peditatu Macedonum ſecum ſumpto, equitatúque ſociorum, atque equitibus antecurſoribus, ſimúlque Agrianis & ſagittariis; iter per juga montium cepit, quorum perpetuum dorſum in Perſidem excurrit. [*Curt. lib. 5. cap. 10. Arrian. lib. 3.*]

Quinto die, Alexandrum anguſtias Perſidis, quas Suſidas Pylas vocant, intraviſſe, Diodorus & Curtius confirmant. Has Ariobarzanes Perſarum ſatrapa, cum peditum 25. millibus & equitibus 300. (ut Diodoro) vel peditibus propè 4000 & equitibus circiter 700 (ut Arriano placet) occupaverat: à quo Alexander cum damno ac pudore repulſus, ad 30 ſtadia ex anguſtiis illis retrocedere coactus eſt. Tandem à captivo paſtore, patre Lycio Perſide matre orto, per anguſtos, abruptos, & nivibus obſitos colles deductus, fuſis fugatiſque hoſtibus, liberum tranſitum obtinuit. Ariobarzanes tamen 40 fermè equitibus & quinque millibus peditum ſtipatus, per mediam aciem Macedonum cum multo ſuorum atque hoſtium ſanguine erupit, Perſepolim urbem, caput regionis occupare feſtinans. Sed à cuſtodibus urbis excluſus, conſecutis ſtrenuè hoſtibus, cum omnibus fugæ comitibus renovato prælio cecidit. [*Vid. Diodor. Curt. Plutarch. Arrian. & Polyæn. lib. 4. Stratagem.*]

Perſepolim procedenti Alexandro literæ redduntur à Tiridate cuſtode regiæ pecuniæ, indicantes, eos qui in urbe eſſent, audito ejus adventu, diripere velle theſauros: ideóque properato opus eſſe. Ille igitur, pedeſtribus copiis relictis, totâ nocte cum equitibus itineris tanto ſpatio fatigatis ad Araxem amnem primâ luce pervenit: eóque ponte juncto, milites tranſmiſit. (*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 11.*]

Jámque duobus ab urbe ſtadiis aberat, cùm 800 circiter (tot enim Diodorus, Juſtinus, & Suidas in Ἀλέξανδρος, numerant; non, ut Curtius, *ad quatuor ferè millia*) captivi Græci, Euctemone Cymæo ductore, ſupplicantium ritu obviam illi proceſſerunt. Eos ſuperiores Perſarum reges in ſervitutem abſtraxerant: pœnámque captivitatis, pedibus aut manibus aut auribus aut naribus amputatis, inuſtiſque barbararum literarum notis, in longum ſui ludibrium reſervaverant. Rogabant hi Alexandrum, ut ſicuti Græciam, ſe quoque ab hoſtium crudelitate vindicaret: datáque ab eo redeundi poteſtate, agros accipere maluerunt; ne non tam gaudium parentibus, quàm deteſtandum ſui conſpectum reportarent. Rex, conſilio eorum comprobato, ter millenas unicuique *drachmas* (quas *denarios* hic quoque Curtius reddidit) quináſque ſtolas viriles & totidem fœmineas, bina inſuper juga boum, 50 oves, & 50 tritici medimnos dat; ut coli ſerique attributus iis ager poſſet. Immunes etiam ab omnibus tributis Regi perſolvendis facit; ac curatoribus mandat, ut ne à quoquam injuriâ afficiantur, diligenter provideant. [*Diodor. & Curt. ibid. cap. 12. cum Juſtino, lib. 11. cap. 14.*]

Poſtero die convocatos duces copiarum docuit; nullam infeſtiorem urbem Græcis fuiſſe, quàm Perſepolim, regni Perſarum metropolim: ideoque diripiendam militibus eam, regiâ tantùm exceptâ, conceſſit. Indéque ſtrages ingens captivorum illic edita. Scribit enim ipſe, ratum id è re ſuâ eſſe, imperaſſe ut hoſtes contrucidarentur. Argenti reperiſſe eum ibi parem ac Suſis ſummam, Plutarchus ſcribit. Diodorus, arcem ingreſſum Alexandrum, centum & viginti talentorum millia illic inveniſſe ait, auro ad argenti rationem reducto: quam eandem ſummam habet & Curtius. [*lib. 5. cap. 13.*]

Cùm Perſepoli Alexander ſub aureâ teſtudine in ſolio regio primùm conſideret; Demaratus Corinthius (Alexandri familiaris & amicus paternus) ſenili more illacrymaſſe fertur, ac dixiſſe, fraudatos magnâ voluptate Græcos, qui antequàm in Darii ſolio Alexandrum ſpectaſſent ſedentem vitâ eſſent functi. (*Plutarch. in Alexandro.*)

Alexander arcem Perſepolis, tribus millibus Macedonum præſidio relictis, Nicarthidem tueri jubet. Tiridati quoque, qui gazam tradiderat, ſervatus eſt honos, quem apud Darium habuerat: magnáque exercitûs parte & impedimentis ibi relictis, urbi Parmenionem Craterúmque præfecit. Ipſe cum mille equitibus peditúmque expeditâ manu interiorem Perſidis regionem ſub ipſum Vergiliarum ſidus petiit: multiſque imbribus, & propè intolerabili tempeſtate vexatus, procedere tamen quò intenderat perſeveravit. Ventum erat ad iter perpetuis obſitum nivibus, quas frigoris vis gelu adſtrinxerat: quum, territis militibus, Rex equo deſiliit, pedéſque per nivem & concretam glaciem ingredi cœpit. Incolæ, qui ſparſis tuguriis habitabant, ut conſpexere hoſtium agmen, interfectis qui fugientes comitari non poterant, devios montes & obſitos nivibus petiverunt. Inde per colloquia captivorum paulatim feritate mitigatâ, tradidere ſe regi; nec in deditos graviùs conſultum. (*Curt. lib. 5. cap. 14.*)

b. Vaſtatis deinde agris Perſidis, viciſque compluribus redactis in poteſtatem, ventum eſt in 4384 330
Mardorum gentem bellicoſam, & multùm à cæteris Perſis cultu vitæ abhorrentem: quam ipſam quoque Alexander domuit. Itaque trigeſimo die, poſteaquàm à Perſepoli profectus erat, eòdem redit. Dona deinde amicis cæteriſque pro cujuſque merito dedit: propemodum omnibus, quæ in eâ urbe ceperat, diſtributis. (*Id. ibid.*)

Iſtam Perſicæ expeditionis, *ſub ipſum Vergiliarum ſidus* (ut dicitur) ſuſceptæ, hiſtoriam ſolus Curtius memorat: quum Plutarchus Alexandrum, quòd eſſet hyemis tempeſtas, ut exercitum reficeret, quatuor menſes in Perſide tranſegiſſe ſcribat. *Idibus Novembr. Attica Vergilias occaſu ſuo hyemem inchoare*, notat Plinius. [*lib.* 18. *cap.* 31.] Sed ante Decembrem Alexandrum Perſepolim non perveniſſe, temporum ſeries à prælio ad Gaugamela eòuſque deducta demonſtrat. De Mardis quoque dubium movent alii; quos poſt Darii demum mortem ab Alexandro domitos, refert ipſe Curtius. [*lib.* 6. *cap.* 9.] niſi Mardos Perſidis (de quibus Herodotus, lib. 1. cap. 125. Nearchus, apud Strabon. lib. 11. pag. 524. & Arrian. in Indicis, pag. 196.) à Mardis Hyrcaniæ confinibus placeat hìc diſtinguere. Neque quod *propemodum omnia diſtributa* ab Alexandro fuiſſe dicit Curtius, quæ in urbe Perſepolitanâ (de eâ enim apertè ille loquitur, non de Paſargadis, ut ad ann. M. 3669. perſuadere nobis voluit Jacobus Cappellus) fuerant capta, cum eo ſatis conſonat, quod in fine præcedentis capitis ab eodem fuerat dictum: Alexandrum, ad vehenda 120000 talenta in hujus urbis gazâ reperta, quæ ad uſus belli ſecum portare decreverat, jumenta & camelos & à Suſis & à Babylone contrahi juſſiſſe. Quod cum Strabonis illis conferri poterit. [*lib.* 15. *pag.* 731.] *Pecuniâ quicquid in Perſiâ erat, Suſa exportavit, & ipſa quoque theſauris & ſuppellectile plena: Traditum eſt, præter ea quæ Babylone & in caſtris erant & in hanc ſummam non venere, in Perſiâ & Suſis inventa fuiſſe talentorum quadraginta millia; ſunt qui dicunt quinquaginta.* & illis Diodori. *Cùm pecuniæ illius partem ad neceſſarios belli uſus auferre, partem Suſis deponere, ut ibi cuſtodiretur, conſtituiſſet: mulos tum doſſuarios tum jugales magno numero, & cum his 3000 camelos clitellarios, è Babyloniâ & Meſopotamiâ contrahi juſſit; quibus omnia ad loca deſtinata tranſvexit.* Reliquum quoque inſtrumentum regium & opes decem millibus jugorum mularium & quinque millibus camelorum egeſta fuiſſe, Plutarchus in *Alexandro*, refert.

Ecbatanis in Mediâ ſubſiſtens Darius, relictos à fugâ milites ad ſe recepit, armíſque nudatos rurſùm inſtruxit. A finitimis etiam gentibus militem evocavit; Satrapáſque ac duces in Bactris & præfecturis ſuperioribus, per nuncios eò miſſos, ut in benevolentiâ ac fide erga ipſum perſiſterent, admonuit. [*Diodor. in partis* 2. *libri* 17. *ipſo initio.*] Statuit verò apud ſe, ſi Suſis & Babylone hæreret Alexander, ipſe apud Medos opperiretur an qui circa eum erant novi aliquid molirentur: ſi verò in ſe exercitum duceret, in Parthiam & Hyrcaniam uſque ad Bactra ſe recipere, totâque regione vaſtatâ, omnem illi progrediendi poteſtatem præripere. Itaque mulieres, reliquúmque apparatum univerſum quem penès ſe habebat, vehiculáque omnia ad pylas Caſpias miſit: ipſe, cum copiis quas pro tempore collegerat, in Ecbatanis expectavit. [*Arrian. lib.* 3.]

c. Alexander epinicia Perſepoli celebrans, magnifica Diis ſuis ſacrificia obtulit, amicóſque ſplendidiſſimo epulo excepit; cui & meretrices interfuerunt, quæ commeſſatum venerant ad amatores ſuos. Ex his una Thais fuit, Ptolemæi Lagi filii amica, genere Attica: cujus jam temulentæ hortatu, temulentus & ipſe Alexander, licèt Parmenione multùm diſſuadente, cum cantu tibiiſque & fiſtulis arcem & urbem incendit. Sed ſobrius poſteà factum doluit: majores pœnas Græcis Perſas daturos fuiſſe dicens, ſi ipſum in ſolio regiâque Xerxis conſpicere coacti eſſent. [*Diodor. Plutarch. Arrian. Curt. lib.* 5. *cap.* 15.]

Poſtero die Alexander viro Lycio, itineris quo Perſidem intraverat duci, 30. talenta dono dedit. [*Curt. ibid.*]

Paſargadas, urbem à Cyro conditam, præfecto ejus Gobare tradente, & in eâ ſex millia talentorum, Alexander cepit. [*Id. cap.* 13.] ubi & Cyri ſepulchrum vidit: ut ex Ariſtobulo, qui præſens adfuit, refert Strabo. [*lib.* 15. *pag.* 730.]

Reliquas deinde Perſiæ urbes adortus, partim vi partim benevolentiâ, ſub poteſtatem ſuam eas redegit. [*Diodor.*] quod ſub exortum matutinum Vergiliarum factum fuiſſe videtur, à quo æſtatis initium ducebant veteres: non ſub matutinum earum occaſum & initium hyemis; quâ tempeſtate *interiorem Perſidis regionem* ab Alexandro ſubactam fuiſſe ſubindicavit Curtius.

Perſis Alexander ſatrapam conſtituit Phraſaortem Rheomithris filium. [*Arrian. lib.* 3.] Deinde in regionem Mediæ tranſiit: ubi ſupplementum novorum militum è Ciliciâ occurrit. Peditum erant quinque millia, equites mille: utriſque Plato Athenienſis præerat. His copiis auctus, Darium perſequi ſtatuit. [*Curt. lib.* 5, *cap.* 16.]

Darius, relictis Ecbatanis, adire Bactra decreverat: ſed veritus ne celeritate Alexandri occuparetur, conſilium itérque mutavit. Aberat ab eo Alexander ſtadia 1500. ſed jam nullum intervallum adversùs celeritatem ejus ſatis longum videbatur. Itaque prælio magis quàm fugæ ſe præparabat. Triginta millia peditum eum ſequebantur, in quibus Græcorum erant quatuor millia (ducente Patrone) fide erga Regem ad ultimum invictâ: funditorum quoque & ſagittariorum manus quatuor millia expleverat. Præter hos, 3300 equites erant, maximè Bactrianorum: quibus Beſſus, Bactrianæ regionis præfectus, præerat. [*Curt. ibid.*] Triginta millia Perſarum & conductitiorum Græcorum, Diodorus; tria tantùm equitum & peditum ſex millia Arrianus hìc commemorat. Pecuniæ quoque ex Mediâ ad ſeptem millia talentûm Darium ſecum tuliſſe, apud Arrianum legimus. Strabo verò [*lib.* 15. *cap.* 731.] octo millia cum Dario è Mediâ fugiente exportata, ab iis qui eum necaverunt direpta fuiſſe; & Diodorus [*ad ann.* 4. *Olymp.* 112.] eundem talentorum numerum Alexandrum Darium perſequutem à gazarum cuſtodibus accepiſſe, ſcribit. Apud Perſarum etiam reges in more fuiſſe poſitum, ex Charetis Mitylenæi libro quinto hiſtoriæ Alexandri, refert Athenæus, [*lib.* 11. *pag.* 514. *edit. Græcolat.*] ut ad verticem regii cubilis supernè eſſet cœnaculum cum quinque loculis, in quo auri talenta quinquies mille ſemper aſſervabantur, quod cervical regium appellabant; cubilis verò pedibus

vicinum

3674 vicinum alterum cum tribus loculis, ubi talentorum argenti tria millia reponebantur, quod ſubſellium regium nuncupabant.

Beſſus Bactrianorum ſatrapa, & Nabarzanes mille equitum qui cum Dario fugerant præfectus, regem ſuum, per milites quibus præerant comprehenſum, vinciri juſſerunt: eâ mente, ut ſi Alexander ipſos inſecutus foret, tradito rege vivo inirent gratiam victoris; ſin autem eum effugere potuiſſent, interfecto Dario, regnum ſibi occuparent, bellúmque renovarent. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 18, 22, & 23. *Arrian. lib.* 3. *pag.* 67, 68. & 76. init.] In vico Parthorum *Tharâ* (vel *Darâ* potiùs, ita ab Arſace primo Parthorum rege, in Darii ibi capti memoriam, poſteà appellatâ) fato quodam factum hoc fuiſſe, ex Trogo notat Juſtinus: [*lib.* 11. *cap.* 15.] ut in terrâ eorum, qui ſucceſſuri imperio erant, Perſarum regnum finiretur.

Pecunia regis (de quâ dictum eſt) & ſupellex quaſi jure belli diripitur. Beſſus & Nabarzanes, cum Brazâ (ſive Barzaënte) Arachotorum & Drangorum ſatrapâ, Darium captivum in curru abducunt. Ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus eum vinciunt. Et ne fortè cultu regio poſſet agnoſci, ſordidis pellibus vehiculum intexerant. Ignoti jumenta agebant, ne percunctantibus in agmine monſtrari poſſet: cuſtodes procul ſequebantur. Perſæ promiſſis Beſſi onerati, maximè quia nemo alius erat quem ſequerentur, conjunxere ſe Bactrianis; agmen eorum tertio aſſecuti die. Beſſus loco Darii, à Bactrianis equitibus aliíſque barbaris qui cum Dario fugerant, dux aſſignatus eſt. Artabazus verò & ejus filii, cum iis qui imperio ejus parebant, Græcíque milites (quorum dux Patron erat) ſeceſſione à Beſſo factâ, à publicâ viâ ad montes deflectentes, Parthienem petierunt. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 23. *Arrian. lib.* 4. *pag.* 68.]

Alexander in Mediam pergens, Paritacas, impetu in eorum regionem facto, ſubegit: ſatrapâmque iis dedit Oxoathrem Abuleti filium, qui anteà apud Suſas ſatraparum geſſerat. [*Arrian. pag.* 66.]

Tabas oppidum eſt in Paritacene ultimâ: ibi transfugæ nunciant, præcipitem fugâ Bactra petere Darium. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 24.] Certiora deinde, quum ab Ecbatanis trium dierum itinere abeſſet, ex Biſthane Ochi (qui ante Darium in Perſide regnârat) filio cognoſcit: quintum jam diem eſſe, ex quo Darius fugiſſet. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander, ubi in Ecbatana venit, Theſſalos equites alióſque ſocios in patriam remiſit: * Quòd alacritatem ad perferendos labores imminutam ſentiret: (*Arrian. lib.* 5. *pag.* 121.) * ac præter integrum ſtipendium duo millia talentûm illis donavit. [*Arrian. lib.* 3. *Plutarch. in Alexand.*] Diodorus & Curtius (hiſtoriam hanc poſt Darii mortem de Græcis militibus generatim, ſingulari Theſſalorum mentione nullâ factâ, referentes) equitibus ſingulis *talentum*, ſive *denariorum ſena millia*, (ut in *lib.* 6. *cap.* 3. expreſſit Curtius; *denario*, ſuo more, pro *drachmâ* ſumpto) regem dono dediſſe narrant. Addit Diodorus, pediti cuique denas minas (ſive mille drachmas) illum donaviſſe: & regreſſuris in patriam quantum ſufficeret viatici adjecto, eos quibus deinceps cum ipſo militiam obire lubitum eſſet trinis talentis muneraviſſe. Remanentibus verò cum eo non paucis; reliquos per Epocillum Polyidis filium ad mare deduci juſſit alio equitum præſidio adjuncto. Theſſali enim equos ibi reddiderunt. Meneti etiam per literas mandavit, ut quum eò perveniſſent, navibus in Eubœam tranſvehendos curaret. [*Arrian. lib.* 3.]

Hujus in milites munificentiæ occaſione, Alexandrum in perſequendo Dario maximam pecuniarum vim in poteſtatem ſuam redegiſſe, Diodorus refert. *A gazarum enim cuſtodibus octo millia talentûm acceperat. Extra quorum numerum, in militem diſtributa, cum ornamentis & poculis*, XIII. *millia talentûm efficiebant. Summa autem furto ſublatorum & per vim abſtractorum longè amplior cenſebatur.* Hæc Diodorus: [*pag.* 547. *edit. Græco-latin.*] cum quibus illa Curtii [*lib.* 6. *cap.* 2.] ſunt conferenda. *Viginti ſex millia talentûm proximâ prædâ redacta erant: e queis* XII. (XIII. habet Juſtinus, *lib.* 12. *cap.* 1.) *millia in congiarium militum abſumpta ſunt. Par huic pecuniæ ſumma cuſtodum fraude ſubtracta eſt.* Nunc verò Parmenioni negotium dediſſe Alexandrum, ut pecuniam omnem ex Perſis allatam in Ecbatanis Harpalo cuſtodiendam traderet, cum præſidio ſex millium Macedonum, & equitum amicorúmque nonnullis relicto, apud Arrianum [*pag.* 67.] legimus. Eam pecuniam, undique Ecbatana comportatam, nonnulli CLXXX. millia talentorum fuiſſe dicunt: [*Strabo, lib.* 15. *pag.* 731.] inter quos Diodorus eſt; qui & Parmenionis fidei theſauros illos concreditos fuiſſe affirmat. [*pag.* 552.] Pecuniam omnem CXC. millia talentûm Ecbatanis congeſtam, eíque Parmenionem fuiſſe præpoſitum, Juſtinus narrat. [*lib.* 12. *cap.* 1.] Ubi ab utroque theſauri hujus cuſtodia Parmenioni rectiùs tribuitur quàm, ab Arriano, Harpalo; quem Babylone relictum, atque pecuniis & vectigalibus ibi præpoſitum fuiſſe conſtat.

Parmenionem verò, aſſumptis exteris, & Thracibus, reliquóque equitatu, præterquàm amicorum, per Caduſiorum fines in Hircaniam hoc tempore Alexandrum miſiſſe, Arrianus ibidem refert. Clito quoque regiæ turmæ duci ſcripſiſſe; ut quum è Suſis in Ecbatana veniſſet (ibi enim valetudinis causâ relictus erat) receptis Macedonibus qui pecuniarum præſidio poſiti fuerant, in Parthos moveret, quò & ipſe venturus erat.

Alexander, aſſumpto equitatu amicorum, & antecurſoribus, equitibúſque mercede conductis quos Erigyius ducebat, ex phalange Macedonicâ (iis exceptis qui pecuniarum præſidio relicti fuerant) Agrianis etiam & ſagittariis ſibi conjunctis, in Darium movit. Quúmque ſummâ feſtinatione contenderet, multi in itinere milites præ laſſitudine relicti, multi etiam equi extincti ſunt. Alexander nihilo ſeciùs inſtitutum iter urgebat, & undecimis caſtris Ragas pervenit. [*Arrian. lib.* 3.] undecim illis diebus, 3300 ſtadiis confectis. In quo prolixo itinere equites, licèt aquæ inopiâ ſummè laborantes, magnâ alacritate Alexandrum ſunt

3674 ſecuti: ſic tamen, ut 60 ſoli ad finem itineris comitati eum fuiſſe perhibeantur. *Plutarch. in Alexand.*]

Ragarum locus iſte (cujus in *Tobit.* I. 14. & IV. 1. facta habetur mentio) unius diei itinere à Caſpiis pylis diſtabat, equitanti ita ut Alexander ducebat. Darius verò jam Caſpias portas prætergreſſus erat: & eorum qui fugientem comitabantur, plerique in domos ſuas ſe recipiebant, non pauci etiam Alexandro ſeſe dedebant. [*Arrian. ut ſupr.*]

Alexander, depoſitâ ſpe Darium ullâ celeritate abs ſe comprehendi poſſe, quinque diebus ibi ſubſtitit: recreatóque exercitu, Oxydatem nobilem Perſam Mediæ ſatrapam conſtituit; qui à Dario capitali ſupplicio deſtinatus, Suſis in vinculis cohibebatur. [*Id. ibid. cum Curt. lib. 6. cap. 2.*]

Hinc in Parthos exercitum Alexander duxit. Ac primo quidem die juxta Caſpias pylas caſtra poſuit: poſtridie ipſas pylas ingreſſus eſt, ad loca cultoribus frequentia. Quúmque inde commeatum in exercitum intuliſſet, quòd interiorem regionem incultam eſſe audiſſet, Cœnum cum equitatu exiguóque peditatu frumentatum miſit. [*Arrian. ibid.*]

Inter hæc Bagiſtanes Babylonius vir illuſtris è Darii exercitu ad Alexandrum venit: ex quo cognovit, non quidem vinctum regem, ſed in periculo eſſe aut mortis aut vinculorum. [*Id. ibid. Curt. lib. 5. cap. 24.*]

Alexander majore adhuc celeritate ſibi utendum putans, non expectato Cœni qui frumentatum iverat reditu, amicos tantùm, equitéſque antecurſores, ac peditum fortiſſimos ſimul atque expeditiſſimos, qui ſecum irent delegit; arma ſolùm & duorum dierum cibaria gerentes. Reliquo exercitui Craterum præficiens, ut itinera moderatiùs faceret mandavit. Totâ deinde nocte, & poſtero die ad meridiem uſque continuato itinere, aliquantulum temporis militi ad quietem dedit. Inde rursùs totâ nocte progreſſus, diluculo in ea caſtra pervenit, unde Bagiſtanes diſceſſerat: atque inde iterùm magno itinere per noctem & inſequentem diem ad meridiem uſque confecto, in pagum quendam pervenit, ubi qui Darium ducebant pridie conſederant, ut eſt apud Arrianum; vel in vicum, in quo Darium Beſſus comprehenderat, ut apud Curtium.

Ibi (decurſis 500. ſtadiis à loco in quo Bagiſtanem convenerat) Alexander Melonem Darii interpretem excepit. Is, quum corpore æger non potuiſſet agmen ſequi, deprehenſus celeritate regis, transfugam ſe eſſe ſimulabat, ne pro hoſte haberetur. Ex hoc Alexander acta cognoſcit: ſed fatigatis neceſſaria quies erat. Itaque delectis equitum ſex millibus, trecentos, quos dimachas appellant (*de quibus videndi Julius Pollux & Heſychius*) adjungit. Dorſo hi graviora arma portabant, cæterùm equis vehebantur: cùm res & locus poſceret, pedeſtris acies erat. Ita rem narrat Curtius: [*lib. 5. cap. 24.*] Arrianus verò [*lib. 3. pag. 68.*] ita. Quum intelligeret non poſſe pedites ſe feſtinanter equitantem ſequi: equites circiter quingentos equis deſilire jubet, & duces peditum alióſque præſtantiſſimos quoſque, ita ut pedites armati erant, equos conſcendere. Nicanori verò ſcutatorum præfecto, & Attalo Agrianorum duci, per viam quâ Beſſus cum ſuis proceſſerat reliquos (qui quidem leviſſimè armati eſſent) ut ducant injungit; cæteri pedites ut quadrato agmine ſequantur.

Hæc agentem Alexandrum adeunt Orſillos & Mithracenes, qui Beſſi parricidium exoſi transfugerant: nunciabántque, ſtadia 500 abeſſe Perſas; ipſos brevius iter monſtraturos. His itaque ducibus rex primâ veſperâ cum expeditâ equitum manu monſtratam viam ingreditur; phalange, quantum feſtinare poſſet, ſequi juſſâ. Jámque 300 ſtadia proceſſerant, cùm occurrit *Brocubelus* (*Antibelus* Arriano, *pag. 67.* dictus) Mazæi filius, Syriæ quondam (ſub Dario) prætor. Is quoque transfuga, nunciabat Beſſum haud ampliùs quàm 200 ſtadia abeſſe: exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompoſitum inordinatúmque procedere; Hyrcaniam videri petituros; ſi feſtinaret ſequi, palantibus ſuperventurum. [*Curt. lib. 5. cap. 24.*]

Beſſus & cæteri facinoris ejus participes, quum Alexander eis immineret, vehiculum Darii aſſecuti, cœperunt hortari eum, ut conſcenderet equum & ſe hoſti fugâ eriperet. Quod cùm ille facere recuſaſſet: Satibarzanes & Barzaëntes tela in eum conjecerunt, multiſque confoſſum vulneribus reliquerunt. Jumenta quoque, ne longiùs proſequi poſſent, convulnerârunt; duobus ſervis, qui regem comitabantur, occiſis. [*Curt. lib. 5. cap. 25. cum Arriano, lib. 3. pag. 69. & 72.*] ſolo fideli cane, quem educaverat, cum eo permanente. [*Ælian. hiſtor. animal. lib. 6. cap. 25.*]

Hoc edito facinore, Satibarzanes & Barzaëntes cum 600. equitibus ſeſe in præcipitem fugam dederunt. [*Arrian. pag. 69.*] Et, ut veſtigia fugæ ſpargerentur, Nabarzanes Hyrcaniam, Beſſus Bactra paucis equitum comitantibus petierunt. Reliqui ducibus deſtituti, quà quemque aut ſpes ducebat aut pavor, diſſipabantur: quingenti tantùm equites congregaverant ſe, incerti adhuc reſiſterénе melius eſſet, an fugere. [*Curt. ut ſupr.*]

Alexander hoſtium trepidatione compertâ, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam præmittit: ipſe cum cæteris ſequitur. Tria fermè millia reſiſtentium occiſa ſunt: reliquum agmen more pecudum intactum agebatur; jubente rege ut cædibus abſtineretur. Feſtinantem Alexandrum vix tria millia equitum perſecuta ſunt. At in eos, qui lentiùs ſequebantur, incidebant univerſa fugientium agmina. Vix credibile dictu, plures captivi quàm qui caperent erant: adeò omnem ſenſum territis fortuna penitùs excuſſerat, ut nec hoſtium paucitatem, nec multitudinem ſuam ſatis cernerent. [*Id. ibid.*]

d. Interim jumenta, quæ Darium vehebant, nullo regente deceſſerant militari viâ; & errore delata per quatuor ſtadia, in quâdam valle conſtiterant, æſtu ſimul & vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem monſtratum à peritis Polyſtratus Macedo ſiti maceratus acceſſit. Ac dum galeâ hauſtam aquam ſorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixa

conſpexit.

conſpexit. [*Id. ibid.*] cúmque propiùs acceſſiſſet, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confoſſum, ſed ſpirantem adhuc invenit. Darius verò aquâ, quam poſtulaverat, hauſtâ; gratias illum ad Alexandrum, ob humanitatem matri & uxori & liberis exhibitam, perferre jubet. Pro ſe, juſtam magis quàm gravem ſepulturæ veniam orare. Quod ad ultionem pertineat: jam non ſuam, ſed exempli, communémque omnium regum eſſe cauſam, quam negligere, illi & indecorum & periculoſum eſſe; quippe cùm in altero juſtitiæ ejus, in altero etiam utilitatis cauſa verſetur. In quam rem unicum pignus fidei regiæ, dexteram ſe ferendam Alexandro dare. Poſt hæc, porrectâ Polyſtrato manu, exſpiravit. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 15. *cum Plutarcho, in Alexandro.*]

Atque hic Dario vitæ exitus fuit, archonte Athenis *Ariſtophonte*, menſe Hecatombæone; quum annos circiter 50 natus ille fuiſſet, [*Arrian. lib.* 3. *pag.* 69.] & 6 annos regnaviſſet, anno à morte Cyri, imperii Perſici conditoris, 200, in ipſo tertii anni Olympiadis CXII. initio: à quo & Calippum Cyzicenum (ab Ariſtotele, qui tum in Lycæo claruit, in 12° Metaphyſicorum libro laudatum Mathematicum) ἑξκαιεβδομηκονταετηρίδα ſuam, ſive 76 annorum Periodum, deduxiſſe; ex Aſtronomicis obſervationibus variis, in magnâ Ptolemæi Syntaxi ad eam accommodatis, intelligimus. Etſi enim prælio ad Gaugamela, ante 9 menſes pugnato, & exutum principatu Darium, in libro 16° Strabo, & *Aſiæ imperium rapuiſſe* Alexandrum, in libro 11° ſcribat Juſtinus: quum hîc tamen Darium *à cognatis occiſum, vitam pariter cum Perſarum regno finiviſſe* (ut in fine libri 10 idem Juſtinus loquitur) apertè liqueat; in monarchiæ Alexandri Aſiaticæ memoriam, Calippum hanc Periodi ſuæ epocham conſtituiſſe, dubitare non poſſumus.

Huic verò Alexandri monarchiæ *quinque* tantùm annos, ex Euſebii Chronico, Iſidorus & Beda tribuunt; *ſex* Julius Africanus, *ſeptem* qui ſub Alexandro Severo ſcripſit Chronographus, (tomo 2. antiqu. lect. Henr. Caniſii, pag. 600.) *decem* vel *undecim* in fine libri 15 Strabo, *duodecim* Nicephorus Conſtantinopolitanus in Chronico, & *octodecim*, omnium longiſſimè à ſcopo aberrans, in libro primo Stromatum Alexandrinus Clemens. quum à menſe *Hecatombæone*, quo extinctus eſt Darius in Ariſtophontis præturâ, uſque ad menſem *Thargelionem*, quo Alexandrum mortuum eſſe docebimus archonte Hegeſiâ, annos *ſex* & menſes *decem* decurriſſe conſtet. Quo tantulo temporis ſpatio tot ac tanta in Oriente ille geſſit; ut pervolaſſe illum potiùs, quam peragraſſe meritò dici poſſe videatur. Unde in prophetiâ Danielis VIII. 5. ſub typo deſcribitur *Hirci venientis ab occaſu in ſuperficiem totius terræ, & terram non tangentis*; & VII. 6. Pardo alato comparatur, beſtiæ (ut ad eum locum annotat Hieronymus) velociſſimæ & ὁρμητικῷ. *Nihil enim* (ut ſubdit idem) *Alexandri victoriâ velocius fuit; qui ab Illyrico & Hadriatico mari uſque ad Indicum Oceanum & Gangem fluvium non tam præliis quàm victoriis percurrit.* Quæ autem poſt Darii exceſſum ab illo ſunt geſta, in Diodori libri 17. parte alterâ, Juſtino libro 12°. Curtii libris 5. poſterioribus, Plutarchi *Alexandro*, Arriani *libro* 3°. & quatuor ſequentibus, habentur explicata: è quibus omnibus, ſuis diſpoſitam temporibus, rerum ſeriem hîc exhibendam curavimus.

Vix jam ſpiritum exhalârat Darius, cùm Alexander equitatu ſecum rapto illum aſſequitur, & viſo corpore defuncti, tam indignam illo faſtigio mortem lacrymis proſecutus eſt: chlamydéque ſuâ injectâ corpus involvit, illúdque ad matrem miſſum regio more ſepeliri, & majorum tumulis inferri juſſit. Fratrem quoque ejus Oxathrem recepit in cohortem amicorum, omni vetuſtæ claritatis honore ſervato. Beſſo etiam perſequendo ſtatim operam dedit. Sed cùm longiſſimis ille ſpatiis anticipatis in Bactrianam fugâ evaſiſſet; aſſequi ſe hominem non poſſe animadvertens, retrò ſe convertit.

Dum Hecatompyli, quæ urbs in Parthiene à Græcis erat condita, ſtativa haberet Alexander, commeatibus undique advectis; rumor otioſi militis viritim ſine authore percrebuit, Macedonibus in patriam redeundi datam eſſe poteſtatem. Alexander, pacato exercitu patriam cogitante, & jubentibus militibus quocunque vellet duceret, tertio per Parthienem die ad fines Hyrcaniæ (quam Nabarzanes occupaverat) penetrat. Cratero relicto cum iis quibus præerat, & ex manu quam Amyntas ducebat additis ſexcentis equitibus & totidem ſagittariis, ut ab incurſione barbarorum Parthienem tueretur. Erigyium impedimenta, modico præſidio dato, campeſtri itinere ducere jubet. Ipſe, ſumptis ſcutatis & Macedonicæ phalangis expeditiſſimis quibuſque & ſagittariorum nonnullis, centum & quinquaginta ſtadia emenſus, in planitie juxta amnem non magnum caſtra poſuit.

Quartum jam diem eo in loco quietem militi dederat, quum literas Nabarzanis, qui Darium cum Beſſo interceperat, accepit: quibus illi ſe dedidit. Hinc rex 20 ſtadia proceſſit, ſemitâ propemodum inviâ; nullo tamen hoſte obvio penetravit, tandémque ad ulteriora perventum eſt. Triginta hinc ſtadia proceſſerat, cùm Phradapharnes Hyrcanorum ac Parthorum ſatrapa occurrit, ſe & eos qui poſt Darii mortem profugerant dedens: quibus benignè exceptis ad oppidum Arvas pervenit. Hîc ei Craterus occurrit: qui omnem regionem per quam iter fecerat, partim vi partim deditione incolarum receperat. Erigyius quoque cum impedimentis & curribus eódem pervenit. Hi ſecum Phradatem ſive Autophradatem Tapurorum gentis præfectum adduxerunt: quem in ſatrapiam ſuam Alexander reſtituit.

Quum in ultima Hyrcaniæ Alexander intraviſſet, Artabazus Perſa (qui hoſpes Philippi fuerat, quum Ocho regnante exularet; & Dario fidiſſimus permanſit) 95 annum agens, unà cum Cophene & octo aliis filiis eâdem matre (Mentoris & Memnonis ſorore) genitis, ab Alexandro humaniſſimè ſunt excepti. Aribarzanes quoque & Arſames, Darii præfecti, in poteſtatem ejus ſe dederunt.

Alexander Mardorum gentem Hyrcaniæ confinem invaſit: qui, occupatis montium faucibus, cum 8000. armatorum manu illi occurrerunt. Eos rex adortus, multos eorum interfecit,

3674 pleroſque vivos cepit, reliquos in montium anguſtias fugere coëgit. (*Diodor.*) Reddito denique equo Bucephalo, quem ceperant, per 50. legatos veniam ſibi dari petierunt. Alexander verò, acceptis obſidibus, Autophradatem eis, ut & Tapuris, ſatrapam præfecit.

Inde quinto die in caſtra reverſus rex eſt unde in Mardos moverat. Eò Andronicus Agerri filius & Artabazus, ipſius juſſu, Græcos milites 1500 qui auxiliarem Dario operam navaverant, & legatos 90 ad Darium miſſos, adduxerunt. Quatuor Lacedæmoniorum legatos, ac Dropidem Athenienſium, Alexander in cuſtodiam tradidit. Nam Democrates Athenienſis, qui maximè Macedonum opibus ſemper obſtiterat, deſperatâ veniâ, gladio ſe transfixit. Sinopeorum legatos, & legatum Carthaginienſium Heraclidem, reliquóſque Græcorum legatos Alexander liberos dimiſit. Militibus ſecum retentis Andronicum præfecit, qui illos adduxerat. Artabazum verò, geminato honore quem Darius habuerat ei, remiſit domum.

His rebus peractis, ad maximam Hyrcaniæ urbem Zeudracarta vel Zadracarta exercitum duxit: atque ibidem dies quindecim commoratus eſt. Hic Nabarzanes ad eum venit, dona ingentia ferens: inter quæ Bagoas erat ſpecie ſingulari ſpado; qui plurimùm apud eum poſteà poterat.

Thaleſtris ſive Minithæa Amazonum regina, terris inter Phaſim & Thermodontem fluvium imperitans, cum 300 mulieribus (reliquis copiis ad fines Hyrcaniæ relictis) ad Alexandrum, liberos ex eo quæſitura, acceſſiſſe, & 13 cum eo diebus commorata fuiſſe dicitur. Amazonum gentem hanc Hyrcaniæ finitimam fuiſſe, contra omnium Geographorum authoritatem, affirmat Curtius. [*lib.* 6. *cap.* 10.] Albanis vicinas Amazones has fuiſſe, Juſtinus aſſerit; [*lib.* 42. *cap.* 3.] & 25 (al. 35) dierum inter confertiſſimas gentes itinere confecto, Alexandro occurriſſe. [*lib.* 12. *cap.* 3.] Clitarchus ait Thaleſtrin à Caſpiis portis & Thermodonte profectam ad Alexandrum veniſſe: quod iter ſtadiorum ampliùs 6000 eſt. [*Strabo*, *lib.* 11.] Congreſsûs hujus, præter Clitarchum, meminerunt Polycritus, Oneſicritus, Antigenes, Hiſter, & alii multi. Sed Ariſtobulus, Chares ὁ εἰσαγγελεὺς, Ptolemæus Lagides, Anticlides, Philo Thebanus, Philippus ὁ εἰσαγγελεὺς, Hecatæus Eretrienſis, Philippus Chalcidenſis, & Duris Samius, commentum hoc eſſe dicunt. Quibus adſtipulari apparet & ipſum Alexandrum: qui Antipatro omnia exactè ſcribens, Scytham quidem ait filiæ ſibi nuptias obtuliſſe, Amazonis verò nuſquàm meminit. Fama quoque eſt, multis annis pòſt Lyſimacho jam regnanti Oneſicritum quartum librum ſuum recitaviſſe, in quo meminit Amazonis; ac Lyſimachum ſubridentem dixiſſe: *Et ubi tunc ego eram?* [Plutarch. in Alexand.] Vid. Strabon. lib. 11. pag. 505. & Arrian. lib. 7. pag. 155, 156.

Alexander in Parthienem rediens, faſtui & luxui Perſico ſe totum tradidit. Amicos quoque ſuos longam veſtem auratam purpureámque ſumere juſſit: & militibus ſuis, ſi quarum captivarum conſuetudine tenerentur, uxores ducere permiſit.

Beſſus tiarâ erectâ & veſte regiâ ſumptâ, Artaxerxem ſe & Aſiæ regem appellari juſſit. Perſas qui in Bactra profugerant, & ex Bactrianis complures, confœderatóſque Scythas & cæteros Tanais accolas contraxit; hoſtili animo Alexandro occurſurus.

Satrapam Parthorum & Hyrcanorum Alexander *Ammynapem* Parthum conſtituit; qui ſibi unà cum *Mazao* (vel *Mazace* potiùs) Ægyptum tradiderat. Adjunxit autem illi *Tlepolemum* Pythophanis filium, unum ex amicis; qui rerum Parthicarum & Hyrcanicarum ſimul curam gereret. [*Arrian. lib.* 3. *pag.* 69.] Curtius ait ſatrapam Hyrcaniæ datum eſſe *Menapim* (ita enim contractè *Ammynapem* appellat;) qui exul, regnante Ocho, ad Philippum pervenerat. [*lib.* 6. *cap.* 8.] Juſtinus, Parthis domitis præfectum fuiſſe ex nobilibus Perſarum *Andragoram*; unde poſteà originem Parthorum reges habuere. [*lib.* 12. *cap.* 4.] cujus præfecto, quem Parthici regni conditor Arſaces oppreſſit, id nominis fuiſſe confirmet idem. [*lib.* 41. *cap.* 4.]

Suſiam, urbem Ariorum, Alexander pervenit: quò Satibarzanes Ariorum ſatrapes ad eum acceſſit. Huic ſatrapatum ille reddidit: unáque cum eo Anaxippum unum ex amicis miſit, 40 equeſtribus jaculatoribus ei adjunctis; quos cuſtodes locorum diſponeret, ne Arii ab exercitu illàc tranſeunte damni aliquid acciperent.

Alexander adversùs Beſſum profecturus, cùm grave ſpoliis apparatúque luxuriæ agmen vix moveri animadverteret, ſuas primùm, deinde totius exercitûs ſarcinas, exceptis admodum neceſſariis, incendi præcepit.

Nicanor Parmenionis filius, argyraſpidum præfectus, ſubitâ morte correptus, magno deſiderio ſui affecit cunctos. Rex ante omnes mœſtus cupiebat quidem ſubſiſtere, funeri affuturus: ſed penuria commeatuum feſtinare cogebat. Itaque Philotâ cum 2600 relicto, ut juſta fratri perſolveret, ipſe contendit ad Beſſum.

Satibarzanes, cui Ariorum Satrapiam Alexander reſtituerat, Anaxippo & equitibus jaculatoribus qui cum eo relicti fuerant interfectis, ad urbem Ariæ primariam Chortacana ſive Artacoana copias congregavit. Inde verò (quòd Alexandrum ulteriùs progreſſum audiſſet) cum exercitu ad Beſſum ire conſtituit; ut commune cum illo bellum Macedonibus inferret.

Iſta reſciſcens Alexander, intermiſſo itinere in Bactra, ſtadiíſque ſexcentis biduo emenſis, ad Artacoana pervenit. Cujus cognito adventu, Satibarzanes cum duobus millibus equitum (nec plures ſubitò contrahi poterant) Bactra ad Beſſum perfugit: cæteri proximos montes occupaverunt. Rex Satibarzanem longiùs jam progreſſum fruſtrà inſecutus, præruptâ rupe ad quam Ariorum tredecim millia armata ſe receperant expugnatâ, ad Craterum qui Artacoana obſidebat rediit. Ille omnibus præparatis, regis expectabat adventum, captæ urbis titulo (ſicut par erat) cedens. [*ut in* II. *Sam.* XII. 27, 28.] Rex verò ſupplicibus ſemet dedentibus veniâ datâ, non obſidionem modò ſolvit, ſed omnia ſua etiam incolis reddidit. Omnibúſque

provinciæ hujus urbibus, 30. dierum ſpatio in ditionem ſuam redactis, Ariotum ſatrapam Arſaeem Perſam conſtituit.

Alexandro ſupplementum novorum militum occurrit. Zoïlus quingentos equites ex Græcia adduxerat: tria millia ex Illyrico Antipater miſerat. Philippus Menelai filius ex Media (ubi Theſſalos equites, qui ſub ejus præfecturâ fuerant, militiæ hujus ſacramento abſolutos Ecbatanis Alexander domum remiſerat) equites mercenarios, cum 130. equitibus Theſſalis qui voluntarii remanſerant, ſecum tulerat. Ex Lydia 2600. pedites advenerant: quos 300. equites gentis ejuſdem ſequebantur. Eorum dux (ex Arriano) videtur fuiſſe Andromachus.

Hâc manu adjectâ, ad Drangas (Zarangæos ab Arriano appellatos) venit: quorum ſatrapes Barzaëntes, unus ex iis qui Darium in fugâ oppreſſerat, ſuppliciorum quæ meruerat metu, ad Indos qui cis Indum flumen incolunt ſtatim profugit.

Jam nonum diem in Drangianæ gentis urbe regiâ Alexander ſtativa habebat, cùm domeſticis inſidiis eſt petitus. Dimnus quidam, ex Chalæſtra urbe Macedoniæ oriundus, Nicomacho amaſio ſuo aperit, in tertium diem inſidias regi comparatas; ſéque ejus conſilii fortibus viris & illuſtribus eſſe participem. Nicomachus licèt fidem ſilentii jurejurando pollicitus, tamen fratri Ceballino negotium dat, ut rem totam regi ſignificet. Sed Ceballinus, cùm regis adeundi poteſtas non fieret, Philotæ primùm, deinde ob cunctationem ſuſpectum illum habens Metroni (nobili juveni, armamentarii præfecto) rem patefacit; & ut quamprimùm eam ad regem perferat, illum admonet. Alexander, eo audito, omnes comprehendi & interrogari jubet. Dimnus, haud ignarus quam ob cauſam accerſeretur, gladio quo cinctus erat ſe interemit. Ceballinus clamitat, eodem temporis momento quo audierat, ſe Philotæ ut rem regi nunciaret mandaviſſe. Philotas id non negat: verùm non prævaricatione, ſed per incuriam ſe id omiſiſſe affirmat, & quòd res nihili videretur. Tormentis autem poſteà adhibitis conjurationem confeſſus, cum aliis inſidiarum conſciis capitale ſubivit ſupplicium.

Tum quoque ad judicium Senatûs Macedonum Lynceſtes Alexander eductus eſt: quem, ob veterem in regem conſpirationem, jam *triennium* in cuſtodia detentum fuiſſe Diodorus & Curtius memorant. Hic Alexander Aëropus ille eſt, quem ante pugnam Iſſicam, hoc eſt, ante *quadriennium* integrum, ob inſidias Alexandro ſtructas cuſtodiæ fuiſſe traditum, ex Diodoro, Juſtino & Arriano conſtat. [*Vid. ann. Mund. 3671. b.*] Et non ſemel intentati hujus parricidii reum illum fuiſſe compertum illa Alexandri ad Macedonicum Senatum verba, (apud Curtium, *lib. 8. cap. 16.*) oſtendunt. *Lynceſtem Alexandrum bis inſidiatum capiti meo à duobus judiciis liberavi: rursùs convictum, per triennium tamen* [ſic enim & hîc in Palatino MS. legebatur; non, ut in editis, *per biennium*] *diſtuli; donec vos poſtularetis, ut tandem debito ſupplicio ſcelus lueret.* Hoc enim tempore, cùm hæſitans & trepidus cauſam diceret; ab iis qui proximè adſtabant lanceis confoſſus occubuit.

Lynceſtæ corpore ablato, rex amiciſſimos Philotæ Amyntam Andromenis filium, cum Attalo Simmiáque fratribus ſuis, introduci juſſit: nam Polemon minimus ex fratribus, cùm Philotam torqueri comperiſſet, profugit; ſed captus ad judicium reductus eſt. Tandem verò, cunctis deprecantibus, Amyntam & fratres ejus Alexander ſuâ ſententiâ abſolvit.

Ad Philotæ patrem Parmenionem Mediæ præfectum & dignitate regi proximum, è medio tollendum, Polydamantem longè illi acceptiſſimum & duos Arabas camelis dromadibus impoſitos, ut citatis itineribus famam de Philotæ ſupplicio anteverterent, cum literis ad Cleandrum, Sitalcem & Menidam (Medici exercitûs duces ſub Parmenione conſtitutos) Alexander mittit. Quorum operâ 70. jam annorum ſenex, dum poſt Alexandri ad ſe epiſtolam, filii nomine ſcriptam alteram ſecurus legeret, confoſſus periit. Cleander, capite ejus ad regem miſſo, ut truncus humaretur ægrè permiſit. Triginta aut quadraginta dierum itinere diebus undecim peracto, rem confectam fuiſſe Strabo indicat. [*lib. 15. pag. 724.*]

Alexander, verens ne victoriarum ſuarum gloria ſævitiæ maculâ in Macedoniâ infuſcaretur, eâdem technâ quâ Gaos (ſuprà, anno Mundi 3620.) uſus, ſimulat ſe ex amicis quoſdam in patriam miſſurum. Hortatur milites ſuis ſcribere, rariorem habituros occaſionem, propter militiam remotiorem. Datos faſces epiſtolarum tacitè ad ſe deferri jubet; ex quibus cognito de ſe ſingulorum judicio, eos qui tædium laboris queſti aut de rege duriùs opinati fuerant in unam cohortem, quam ἀτάκτων τάγμα nominabat, contribuit: duce illis Leonidâ dato, qui Parmenioni quondàm intimâ familiaritate erat conjunctus. Amicorum verò equitatui, in duas partes diviſo, Hephæſtionem Amyntoris & Clitum Dropidis filium præfecit.

Rebus in Drangianâ conſtitutis, ad eos qui olim Agriaſpæ vel Arimaſpi à Cyro verò majore, ob beneficium ab eis acceptum, Euergetæ dicti ſunt, duxit exercitum: atque amicè ab eis eſt exceptus.

Quinto poſtquàm in eorum regionem pervenerat die, cognoſcit Satibarzanem cum duobus millibus equitum quos à Beſſo acceperat, in Ariorum agros rursùs ingreſſum, eos à fide ipſius abduxiſſe. Adversùs quem ſex millia Græcorum peditum & 600. equites, Erigyii & Carani (vel Staſanoris, ut habet Diodorus) ductu, cum Artabazo Perſâ, Andronico & Phrataphernе Parthorum ſatrapâ, Alexander miſit.

Ipſe apud Euergetas Apollini ſacrificavit: & Demetrium, unum ex corporis cuſtodibus, quem Philotæ conſiliorum participem fuiſſe ſuſpicabatur, comprehendit & Ptolemæum Lagi filium in ejus locum ſuffecit. Euergetas magnâ pecuniâ donavit: tantúmque ex finitimis locis agri quantum petiere (exiguum autem petiere) dedit. A finitimis quoque Gedroſiis amicè receptus, meritam eis gratiam retulit.

3675 *a.* Diebus 60. apud Euergetas actis, Amenidem (qui Darii ſcriba fuerat) Alexandrum eis præfectum reliquiſſe ſcribit Curtius. Libertos eos dimiſiſſe, affirmat Arrianus. Illorum ſimul & Gedroſiorum prætorem Teridatem conſtitutum Diodorus narrat.

In Bactra deinde & Beſſum Alexander movit, Drangis Dragogiſque in ipſo itinere ſubactis. Subegit etiam Arachoſiam: ibique exercitum, qui ſub Parmenione fuerat, occupavit. Sex millia Macedonum erant, & 200. nobiles, & quinque millia Græcorum, cum equitibus 200. (al. 600. rectiùs:) haud dubiè robur omnium virium regis. Arachoſiis datus Menon prætor: quatuor millibus peditum & ſexcentis equitibus in præſidium relictis.

Tum Alexander in Paropamiſadas exercitum duxit: quod ſub occaſum Vergiliarum & initium hyemis factum, ex Strabone colligimus. (*lib.* 15. *pag.* 724. *fin.*) Regio nivibus tota oppleta eſt: & obſcura cœli veriùs umbra, quàm lux, nocti ſimilis preſſit terram, vix ut quæ prope ſunt conſpici poſſent. In hac tamen ſolitudine, quidquid malorum tolerari poteſt, inopiam, frigus, laſſitudinem, deſperationem, Alexandri pertulit exercitus. Multos exanimavit rigor inſolitus nivis, multorum aduſſit pedes. Tandem ad cultiora perventum eſt, commeatúque largo recreatus exercitus, ſimul & qui conſequi non poterant in illa caſtra venerunt. Et brevi, quicquid hominum ibi fuit, in ditionem Regis conceſſit.

Hinc ad Caucaſum montem, qui à quibuſdam Paropamiſus nuncupatur, Alexander progresſus, cum 16. aut 17. dierum ſpatio ſuperavit: urbémque ſub ejus radicibus condidit ad portam quâ in Mediam via aperitur, quam Alexandriam nominavit. Alias etiam urbes condidit, per unius ab Alexandriâ iter diei remotas. In has Barbarorum ſeptem & extra ordines ſequentium tria millia, & militum quorum operâ uti deſiiſſet quotquot vellent, collocavit. Satrapam illi regioni conſtituit Proëxem Perſam: ex amicis verò Niloxenum Satyri filium ἐπίσκοπον ſive ſpeculatorem cum exercitu ibi reliquit.

Commiſſo inter Macedones & Arios prælio; Satibarzanes qui Barbaris præerat, galeâ è capite detractâ, ſi quis viritim dimicare vellet, provocavit ad pugnam. Huic Erigyius occurrit, & haſtâ transfoſſum interemit. Barbari duce amiſſo, quem magis neceſſitate quàm ſponte ſecuti erant, fide acceptâ, ſe cum armis Erigyio tradiderunt.

b. Beſſus Perſis, qui participes conſiliorum in capiendo Dario fuerant, comitatus, Bactria- 4385 | 329
niſque circiter ſeptem millibus, & Dahis ultra Tanaim fluvium habitantibus, regionem Caucaſo adjacentem depopulatus eſt; ut præ vaſtitate regionis inter ſe & Alexandrum interjectæ, rerúmque neceſſariarum penuriâ, Alexandrum quo minùs progrederetur impediret. Is verò nihilominùs proceſſit, difficulter quidem ob nivium altitudinem & commeatûs inopiam: proceſſit tamen.

Exactâ enim hyeme habens Indiam supernè ad dextram, per ſumma montium tranſivit in Bactrianam. Via erat nuda arborum, niſi quòd rari aderant terebinthi frutices. (*Strabo*, *lib.* 15. *pag.* 725.) Succo ex ſeſamâ expreſſo haud ſecùs quàm oleo (ad mitigandum frigus) milites artus perungebant. At hujus ſucci 240. denariis amphoræ ſingulæ, mellis 390. denariis, 300. vini æſtimabantur: tritici nihil, aut admodum exiguum, reperiebatur. In frugum penuriâ milites fluviatili piſce & herbis ſuſtinebantur. Jámque hæc ipſa alimenta defecerant, cùm jumenta quibus onera portabant cædere juſſi ſunt: quorum carne, dum in Bactrianos perventum, traxere vitam. (*Curt. lib.* 7. *cap.* 7.) Addit Strabo, etiam crudis jumentorum carnibus propter lignorum penuriam veſci fuiſſe coactos: ſed ad eam cruditatem concoquendam ſilphii copiam præſentem auxilio fuiſſe.

Beſſus Alexandri celeritate perterritus, diis patriis facto ſacrificio, ſicut illis gentibus mos eſt, cum amicis ducibúſque copiarum inter epulas de bello conſultabat. Ubi ferox ille verbis, & parto per ſcelus regno ſuperbus, ac vix potens mentis dicebat, ſocordiâ Darii creviſſe hoſtium famam: ſibi placere in Sogdianos recedere; atque Oxum amnem velut murum hoſti objicere, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Temulentis verò convivis ſalubrem eſſe hanc ſententiam conclamantibus; *Cobares* (ut Curtius, vel *Bagodoras*, ut eum Diodorus appellat) natione Medus, profeſſione Magus, ut validioris potiùs occuparet gratiam, & Alexandro ſe dederet, conſuluit. Quod Beſſum commovit, ut, ſtricto acinace, quo minùs eum occideret vix ab amicis contineretur. Cobares autem inter tumultum elapſus, noctu ad Alexandrum transfugit.

Quintodecimo die Alexander ab urbe à ſe conditâ (Alexandriâ) & hybernaculis, *Adrapſa* pervenit, Bactrianæ urbem; ut refert Strabo. (*lib.* 15. *pag.* 725.) *Drapſaca* profectus, (inquit Arrianus) recreato exercitu, in Aornos & Bactra, maximas Bactrianæ urbes, movit: quibus primo impetu captis, præſidium in arce Aorni conſtituit; cui Archelaum Androclis filium, unum ex amicis, præfecit.

Septem vel octo millia Bactrianorum habebat armata Beſſus; quæ, quamdiu propter cœli intemperiem Indiam potiùs Macedonas petituros crediderant, obedienter imperata fecerunt. Poſtquàm autem adventare Alexandrum compertum eſt; in ſuos quiſque vicos dilapſi, Beſſum reliquerunt. Ille, cum clientum manu qui non mutaverant fidem, Oxo amne ſuperato, exuſtiſque navigiis quibus copias tranſvexerat, ne iiſdem hoſtis uteretur, in Nautaca Sogdianæ regionis ſe recepit; novas copias in Sogdianis contracturus. Sequebantur eum Spitamenes & Oxyartes, Sogdianos equites habentes, & Dahæ à Tanai profecti.

c. Alexander, Artabazo Perſâ Bactrianorum regioni Satrapâ dato, ſarcinas & impedimenta ibi cum præſidio relinquit. Ipſe cum expedito agmine loca deſerta Sogdianorum intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Ubi cùm per 400 ſtadia ne modicus quidem humor exiſteret: æſtu ſitíque die ſequente ab ejus exercitu vehementer laboratum eſt. Et qui aquam poſteà intemperantiùs hauſerunt, intercluſo ſpiritu extincti ſunt: qui multo major hominum numerus fuit, quàm ullo amiſerat prælio.

Ad fluvium Oxum Alexander pervenit primâ ferè veſperâ: totámque eam noctem perpetuis vigiliis agens, exercitûs partem magnam quæ conſequi non potuerat expectavit.

3675 Antequàm verò flumen trajiceret, ex Macedonibus qui aut præ ætate aut vulneribus inepti ad pugnam erant, & ex Theſſalis qui voluntarii remanſerant, 900 ferè ſeligens; equiti bina talenta dedit, pediti terna denariûm (ſive drachmarum) millia; monitóſque ut liberos generarent, remiſit domum. Cæteris gratiæ actæ, quòd ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur.

Staſanorem quoque, unum ex amicis, ad Arios miſit, qui Arſacem eorum ſatrapam comprehenderet, quòd mali aliquid moliri videretur: útque ejus loco ſatraparum obtineret juſſit.

Cúmque materia navigiis aut pontibus ſtruendis deeſſet: moræ impatiens Alexander pelles ſub quibus milites in tentoriis degebant, aut utres ſtramentis refertos quamplurimos colligari & quàm accuratiſſimè committi juſſit: atque ita quinque dierum ſpatio exercitum per amnem traduxit.

Spitamenes, inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Beſſo, ut Alexandrum flumen Oxum ſuperaſſe cognovit, conſilio cum Dataphernе & Catene (quibus à Beſſo maxima fides habebatur) communicato, Beſſum comprehendit; direpto ex capite regni inſigni, laceratáque veſte quam ſpolium occiſi regis induerat.

Alexander trajecto Oxo, celeriter eò exercitum duxit, ubi Beſſum cum copiis eſſe acceperat. Intereà nuntii ad eum à Spitamene & Dataphernе veniunt, pollicentes, ſi aliquem ex ducibus ſuis cum aliquantis copiis mitteret, ſeſe Beſſum eſſe tradituros. Ad quos ille Ptolemæum Lagi filium miſit, cum tribus amicorum equitum cohortibus, & haſtatis equitibus omnibus; ex peditibus verò, Philotæ agmine, & argyraſpidibus mille, Agrianíſque omnibus ac ſagittariorum parte dimidiâ. Cum his Ptolemæus, decem ſtathmorum iter quatriduo emenſus, eò pervenit ubi pridie barbari cum Spitamene caſtra habuerant.

Dum Beſſus perducitur, in parvulum Branchidarum oppidum Alexander pervenit. Hi Mileto quondam juſſu Xerxis tranſierant; & in eâ ſede conſtiterant; quia in illius gratiam templum Didymei Apollinis violaverant. (ut ſuprà, ad annum Mundi 3526, eſt notatum.) Urbs, ut proditorum receptaculum, tota direpta & ſubverſa eſt; incolis ad unum, ſine omni miſericordiâ, trucidatis. Quæ ſi in ipſos proditionis authores excogitata eſſent, juſta ultio eſſe, non crudelitas videretur: nunc culpam majorum poſteri luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeò Xerxi non potuerant prodere. [*Curt. lib. 7. cap. 12. cum Strabone, lib. 11. pag. 517, 518.*]

Ad Alexandrum cum exercitu tranſeuntem perductus eſt Beſſus, non capiſtro modò vinctus, ſed etiam omni velamento corporis ſpoliatus; tam Barbaris quàm Macedonibus gratum ſpectaculum. Dona omnibus qui eum adduxerant data ſunt. Ipſum Alexander Oxatræ Darii fratri, quem inter corporis cuſtodes habebat, tradi juſſit: ut cruci adfixum, mutilatis auribus naribúſque, ſagittis configerent Barbari; aſſervarént que corpus, ut ne aves quidem contingerent. Deinde flagellis cæſum in Bactra remiſit: ſed ſupplicium ejus diſtulit; ut eo loco, in quo Darium ipſe occiderat, necaretur.

Alexander, ſupplemento equorum ſumpto, (quorum multos tam in tranſitu Caucaſi montis, quàm in itinere ad Oxum amnem & diſceſſu ab Oxo amiſerat) ad Tanaim fluvium profectus eſt: non illum qui Europam ab Aſiâ diſterminans in paludem Mæotidem delabitur, ſed *Jaxartem*; quem Plinius [*lib. 6. cap. 16.*] a Scythis *Silyn*, à finitimis *Orxantem* appellari Ariſtobulus dicit.

Hìc nonnulli ex Macedonibus ad petendum pabulum incompoſito agmine egreſſi, à Barbaris qui de proximis montibus decurrerunt opprimuntur: pluréſque capti ſunt quàm occiſi. Hi ad 30 (vel, ut *Curtius*, 20) millia erant: adverſus quos Alexander aſſumptis expeditioribus totius exercitûs celeriter profectus, ſagittâ ictus eſt, quæ in medio crure fixa reliquerat ſpiculum. Collem nihilominùs captum fuiſſe, atque ex 30 millibus non plures 8 millibus evaſiſſe, refert *Arrianus*. Sed proximo quàm ex acie ſubductus eſt rex die, Barbaros ultrò deditione factâ & captivis redditis pacem ab Alexandro impetraviſſe, *Curtius* narrat.

Caſtris inde motis, rex lecticâ militari vehebatur; quam pro ſe quiſque eques pedéſque ſubire certabant. Hinc quarto die ad urbem Maracanda, Sogdianorum regiam, cujus murus 70 ſtadia amplectebatur, perventum eſt: ubi, præſidio urbi relicto, proximos vicos Alexander depopulatus eſt atque uſſit.

Paucis pòſt diebus legati venerunt à Scythis Abiis; qui liberi à morte Cyri, tum ſe Alexandro permiſerunt.

Barbari fluvio finitimi Macedonum Milites, qui in Scythicis urbibus præſidio conſtituti erant, comprehenſos interficiunt; urbéſque ſuas majoris ſecuritatis causâ muniunt. Conjunxerunt ſe illorum defectioni Sogdianorum plerique, ſollicitati ab iis qui Beſſum ceperant: qui & Bactrianorum nonnullos ad ſe pertraxerunt. Suſianorum, & Bactrianorum ſeptem millia equitum erant; quorum authoritatem cæteri ſequebantur. Ad quos coërcendos miſſi ab Alexandro Spitamenes & Catenes, à quibus traditus ei fuerat Beſſus, primarii defectionis authores extiterunt: ſparſâ famâ, Bactrianos equites à rege omnes ut occiderentur fuiſſe accertitos.

Hiſce cognitis, Alexander Gazam, Craterus Cyropolim aggreditur. Gazâ captâ, puberes omnes interfecti, mulieres & pueri mancipati, urbs diruta eſt: ut cæteri cladis exemplo continerentur. Hâc & aliis quatuor urbibus biduo captis & direptis; Cyropolim ille contendit: in quam ut omnium maximam & munitiſſimam octodecim armatorum millia ſe receperant. In ejus obſidione & promptiſſimi quique militum cecidêre, & ipſe Rex ad ultimum periculum venit. Namque cervix ejus ſaxo ita icta eſt, ut oculis caligine offuſis collaberetur, ne mentis quidem compos. Sed invictus adverſùs ea quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere acriùs obſidioni inſtitit, naturalem celeritatem itâ concitante. Et primo quidem tumultu captæ urbis cæſi ſunt ex hoſtibus 8000. reliqui in arcem confugerunt. Quos quum Alexander uno die obſeſſos tenuiſſet; aquarum inopiâ preſſi deditionem fecerunt.

Cyropoli, juſſu Alexandri, dirutâ; ex ſeptem urbibus, in quas barbari ejus regionis confugerant, una ſola jam ſupererat. Eam primo inſultu ille cepit: & quidem deditione, ut Ptolemæus ſcribit. Ariſtobulus verò etiam hanc vi captam tradit, omnéſque in eâ comprehenſos, interfectos fuiſſe. Ptolemæus captivos in exercitum diſtributos narrat, vinctóſque cuſtodiri juſſos, donec ipſe ex eâ regione diſcederet: nequis eorum qui defectionem fecerant relinqueretur.

Dum hæc geruntur, Scytharum Aſiaticorum exercitus ad ripas Tanais fluvii venit, quòd audiſſent nonnullos barbarorum trans flumen incolentes ab Alexandro defeciſſe: ut ſi qua inſignis defectio fieret, ipſi quoque in Macedones irruerent.

Interim Spitamenes muris Maracandæ ſe includens, Macedonum præſidium in arce relictum obſidebat. Adverſùs hunc Alexander Menedemum, & Andromachum, ac Caranum miſit: cúmque his equites ex amicis 60, ex mercenariis 800, quos ducebat Caranus; pedites autem mercenarios 1500. (vel 3000, ut habet *Curtius.*) His adjunxit Pharnuchem interpretem, qui barbarorum linguam callebat, aptúſque qui cum iis ageret videbatur.

Alexander ad Tanaim amnem rediit, & quantum ſoli occupaverant caſtris, muro circumdedit. Sexaginta ſtadiorum urbis murus fuit. Hanc quoque urbem Alexandriam appellari juſſit. Opus tantâ celeritate perfectum eſt, ut decimo ſeptimo die quàm munimenta excitata erant, tecta quoque urbis abſolverentur. Ita *Curtius.* [*lib.* 7. *cap.* 17.] Intra diem ſeptimum decimum, murum ſex millium paſſuum conſummatum, *Juſtinus* ait: [*lib.* 12. *cap.* 5.] viginti dierum ſpatio urbem muro cinctam *Arrianus* retulit. Eam Græcis mercenariis habitandam dedit, & finitimis Barbaris quibus ſuâ ſponte eò commigrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedonibus qui inepti bello erant. Incolas quoque novæ urbi dedit captivos, quos reddito pretio dominis liberavit: & trium civitatum populos, quas Cyrus condiderat, eò tranſtulit.

Rex Scytharum, cujus tùm ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem ſuis impoſitam eſſe cervicibus, fratrem Carthaſim nomine cum magnâ equitum manu miſit ad diruendam eam, procúlque amne ſubmovendas Macedonum copias. In conſpectu Alexandri obequitabat hoſtis, & cum telis, quæ trans flumen ejaculabatur, etiam probra barbarico more jaciebat. Alexander autem adhuc æger ex vulnere, voce deficiebat; nec inſiſtere in terrâ, nec equo vehi, nec ſuos docere poterat vel hortari.

Spitamenes, Daharum ſive Nomadum Scytharum circiter 600 equitibus ſuo equitatui adjunctis, eos qui Maracanda auxilio obſeſſis miſſi ab Alexandro fuerant, oppreſſit. Macedonibus in ipſo conflictu ex improviſo ſupervenisse Scythas, qui in hortis abditi fuerant, tantáque eorum copias occiſione occidiſſe, ut equites non plures 40 & pedites circiter 300 tantùm evaſerint; Ariſtobulus author eſt. Cecidiſſe eo prælio peditum duo millia, cum 300 equitibus, ſcribit *Curtius*; cámque cladem Alexandrum ſolerti conſilio texiſſe, morte denunciatâ iis qui ex prælio venerant, ſi acta vulgaſſent.

d. Alexander, in præparatas rates exercitu impoſito, & leviùs armatis ſuper utres ſarmento repletos nare juſſis, Tanaim mirâ induſtriâ trajecit: fruſtrà obnitentibus qui in adverſâ fluminis ripâ ſtabant Scythis. Quos in fugam datos, quanquam vexationem invalidi corporis pati non poterat, per 80 tamen ſtadia inſequi perſeveravit. Jámque linquente animo, ſuis præcepit, ut donec lucis aliquid ſupereſſet, fugientium tergis inhærerent. Qúmque in ſummo æſtu acerrimè eos inſequerentur, univerſus exercitus magna ſiti laboravit. Ipſe etiam Alexander aquâ (qualem ea regio fert) vitioſâ epotâ, vehementi profluvio alvi correptus eſt. Ex Scythis cæſi circiter mille, capti 150, equíque 1800. abacti. Ceciderunt autem Macedonum equites ſexaginta, pedites centum ferè; mille ſaucii fuerunt.

Haud multò pòſt legati Scytharum ad Alexandrum venerunt, factum excuſaturi. Non eſſe ei illata arma communi totius gentis Scythicæ conſilio, ſed ab iis qui latronum more ex rapto viverent: ſe verò imperata facere velle dicentes. Quibus humaniter ille reſpondens; captivos omnes ſine pretio remiſit: ut fidem faceret, ſibi cum ferociſſimis gentium de fortitudine, non de irâ fuiſſe certamen.

Eâ clementiâ moti Sacæ, legatos quoque ad eum miſerunt, qui pollicerentur gentem imperata facturam. His etiam benignè exceptis, comitem Excipinum dedit, juvenem ſibi gratiſſimum & Hephæſtionem alterum.

Alexander, aſſumptâ amicorum equitum parte dimidiâ, ſcutatis omnibus, & ſagittariis atque Agrianis, & ex phalange expeditioribus, Maracanda contendit: quò Spitamenem reverſum eſſe acceperat, denuóque eos qui in arce erant obſidere. Ipſe tridui ſpatio 1500. ſtadia emenſus, quarto die ſub auroram ad urbem venit. Spitamenes cum ſuis copiis, ut Alexandrum adventare intellexit, non expectato ejus adventu, relictâ obſidione, fugit. Quem ille acriter inſecutus, ad eum locum pervenit, in quo milites ejus à Scythis cæſi fuerant. Horum oſſa tumulo contegi juſſit, & inferias more patrio dedit. Deinde fugientes hoſtes ad deſerta uſque inſecutus eſt.

Jam Craterus, cum majore parte exercitûs modicis itineribus ſubſequi juſſus, ad Regem pervenerat. Itaque ut omnes qui defecerant pariter belli clade premerentur, copias diviſit: urique agros, & interfici puberes juſſit. Totam verò eam regionem, quam Polytimetus amnis irrigans tranſit, percurrit: inde enim, ubi ſub terram ille ſe condit, omnis ulterior regio deſerta eſt.

Sogdianorum pluribus quàm 120000 interfectis (ut lemma Diodori in alteram partem libri 17 indicat) 30 eorum nobiliſſimi, corporum robore eximio, captivi ad Alexandrum perducti ſunt. Quorum invictum adverſùs mortem animum ille admirans, eis fide datâ vitam donavit. Neque promiſſum illi officium fefellerunt. Nam qui remiſſi domos ierant, in fide continuêre populares. Quatuor inter cuſtodes corporis, nulli Macedonum in Regem charitate ceſſerunt.

In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim majore præſidio indigebat) relicto, Bactra pervenit. Hic, conventu omnium quotquot aderant habito, Beſſum introducit: accuſatáque ejus in Darium perfidiâ, nares ei ſummáſque aures præſcindi jubet; deinde in Ecbatana mittit, ut ibi in Medorum Perſarúmque concilio morte mulctaretur. *Plutarchus* cum reclinatis duabus arboribus Alexandri juſſu alligatum fuiſſe refert; ut ad naturalem ſtatum valido cum impetu redeunte utrâque, ille in diverſa avelleretur. *Diodorus*, fratrem Darii cæteróſque propinquos omni contumeliæ & cruciatûs genere in hominem graſſatos, corpore tandem minutatim conciſo, particulas huc illuc fundis disjeciſſe, narrat.

Per idem tempus venerant ad Alexandrum Phrataphernes Parthorum ſatrapa, & Staſanor ad Arios miſſus ut Arſacem comprehenderet: quem quidem vinctum adduxerunt, & Barzanem quem Beſſus Perſis ſatrapam dederat, ac nonnullos alios qui tum unà cum Beſſo defecerant.

E maritimâ quoque orâ acceſſerunt Epocillus, & Melanidas, ac Ptolemæus Thracum dux; qui pecunias cum Menete miſſas & ſocios ad mare deduxerant. Ptolemæus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos. Alexander quoque ex Lyciâ cum pari numero peditum & quingentis equitibus venit. Totidem è Syriâ Beſſum Syriæ ſatrapam atque Aſclepiodorum mari præfectum ſequebantur. Antipater Græcorum mercenariorum octo millia, in queis quingenti equites erant, miſerat; Aſandro & Nearcho ducentibus.

Exercitu ita aucto, ad ea quæ defectione turbata erant componenda Alexander proceſſit. Plerique enim Sogdianorum in arces ſe receperant, neque ſatrapæ quem iis Alexander conſtituerat morem gerere volebant. Polyſperchonte igitur & Attalo & Gorgiâ atque Meleagro apud Bactrianos relictis, ut regionem illam præſidio tenerent; ne barbari ejus loci novi aliquid molirentur, útque eos qui disjuncti ab ipſis eſſent expugnarent: ipſe quarto die ad Oxum fluvium caſtra poſuit. Hic quia limum vehit, turbidus ſemper & inſalubris eſt potu. Itaque puteos miles cœperat fodere; nec tamen humo egeſtâ exſiſtebat humor; cùm in ipſo tabernaculo Regis conſpectus eſt fons: quem quia tardè notaverant, ſubitò extitiſſe finxerunt: Réxque ipſe credi voluit donum Dei id fuiſſe. [*Curt. lib. 7. cap. 25.*] Plutarchus narrat, Proxenum Macedonem, præfectum eorum qui ſtragulis erant appoſiti, dum tabernaculo regio locum foderet, juxta Oxum amnem, fontem detexiſſe pinguis & oleoſi liquoris: idque Alexandrum, in epiſtolis ad Antipatrum, inter maxima à Deo ſibi oblata oſtenta repoſuiſſe. Arrianus duos ibi fontes, alterum aquam, alterum oleum fundentem, non procul ab ipſius tabernaculo ortos fuiſſe narrat. Quod cùm à Ptolemæo Lagi filio eſſet Alexandro nunciatum: ille ſtatim ex vatum præſcripto ſacrificium fecit. Reſpondítque Ariſtander, fontem oleo manantem labores portendere, victoriam tamen ex labore conſecuturam.

Superatis deinde amnibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiam ſive Margianam pervenit. Circa eam ſex oppidis condendis electa ſedes eſt. Duo ad Meridiem verſa, quatuor ſpectantia Orientem, modicis inter ſe ſpatiis diſtabant; ne procul repetendum eſſet mutuum auxilium. [*Curt. ut ſupr.*] *Octo* urbes Alexandrum in Bactrianâ & Sogdianâ condidiſſe, refert Strabo; [*lib. 11. pag. 517.*] *duodecim* Juſtinus; [*lib. 12. cap. 5.*] qui & diſtribuiſſe eas addit his, quoſcunque in exercitu ſeditioſos habebat.

3676 4. Arimazes Sogdianus cum triginta armatorum millibus petram (*Oxi*, ut eam Strabo nominat) occupavit: alimentis antè congeſtis, quæ tantæ multitudini vel per triennium ſuppeterent. Petra in altitudinem 30 eminebat ſtadia, circuitu 150 complectebatur. Juvenes 300, propoſitorum ab Alexandro præmiorum magnitudine incitati, ferreis ſulcris, quæ ſubinde defigebant, connixi in altum paulatim ad montis cacumina pervenerunt: 32 tantùm ex eo numero, quos inſtabilis gradus feſellerat, ex præcipiti devolutis. Barbari inopinato ſpectaculo attoniti, plures eos quam erant & bene armatos eſſe rati, ultrò ſe dediderunt. Arimazes igitur, deſperatis magis quàm perditis rebus, cum propinquis nobiliſſimiſque gentis ſuæ deſcendit in caſtra: quos omnes verberibus affectos, ſub ipſis radicibus Petræ Alexander crucibus affigi juſſit. Multitudo dedititiorum incolis novarum urbium cum pecuniâ captâ dono data eſt. Artabazus in Petræ regioniſque ei appoſitæ tutelâ relictus eſt. [*Curt. lib. 7. cap. ult. Vid. & Polyæn. Strategem. lib. 4. in Alexandro, num. 29.*]

Alexander, in ditionem redactâ Sogdianorum Petrâ, cùm propter vagum hoſtem ſpargendæ manus eſſent, in quinque partes diviſit exercitum. Hephæſtionem tribus partibus præeſſe juſſit: quartæ Cœnum & Artabazum præfecit. Ipſe quintâ parte ſecum ſumptâ, regionem ingreditur Maracanda verſùs; reliqui, ut quiſque potuit, progreſſi, alios qui in arces confugerant vi expugnârunt, alios deditionem voluntariè facientes receperunt. Poſtquàm verò univerſæ copiæ, majore Sogdianæ provinciæ parte peragratâ, ad Maracanda convenerunt: Hephæſtionem emittit, qui in Sogdianorum urbes colonias deducat; Cœnum autem & Artabazum in Scythas, quòd nuntiatum fuerat Spitamenem ad eos confugiſſe. Ipſe cum reliquo exercitu Sogdianorum ditionem ingreſſus, cætera oppida quæ ab iis qui defecerant occupabantur parvo negotio expugnavit: & iis qui ante certamen imperata fecerunt, eorum qui armis fuerant ſubacti urbes agróſque juſſit attribui.

Dum hæc aguntur, Spitamenes & Bactrianorum exules, cum Sogdianorum profugorum manu qui in Scytharum regionem profugerant, & 600 (vel 800) Maſſagetarum equitibus, ad arcem quandam Bactrianis oppoſitam profecti, & præfectum præſidii nihil hoſtile expectantem adorti, militibus qui in præſidio erant interfectis, præfectum in cuſtodiâ tenuerunt. Ipſi captâ hâc arce, animis elati, paucis pòſt diebus Zariaſpis appropinquantes urbem oppugnare ſtatuerunt, multámque prædam inde abegerunt.

Ad hos coërcendos Attinas regionis ejus præfectus 300 equites, inſidiarum quæ parabantur ignarus, eduxit. Cui ſe adjunxerunt equites ex amicorum regiorum cohorte, qui Zariaſpis invaletudinis causâ relicti jam convaluerant armáque ferre & equos conſcendere poterant; cum Pirhone Soſiclis filio (iis qui ex regiâ familiâ Zariaſpis erant præfecto) & Ariſtonico citharœdo. Hi enim collectis mercenariis equitibus circiter 80, qui præſidio Zariaſpis relicti fuerant, & regiorum puerorum nonnullis cum Attinâ in Maſſagetas ferebantur. Sed Spitamenes & milites quos in ſylvis campo junctis ille condiderat, ex improviſo eos adorti, ex amicis quidem ſeptem, ex mercenariis equitibus 60, & Ariſtonicum citharœdum, (qui in eâ pugnâ ſe non ut citharœdum ſed ſtrenuum militem geſſerat) Attinam verò cum ſuis omnibus interemerunt. Pithon ſaucius in hoſtium poteſtatem vivus venit. Celeriter ad Craterum hujus cladis fama perlata eſt: qui cum omni equitatu ſuperveniens, fugientes Maſſagetas uſque ad ſolitudinem eſt inſecutus. Ubi acri pugnâ inter eos initâ, victoria penès Macedones fuit. Et ex Maſſagetis quidem, 150 equitibus cæſis, reliqui facilè per ſolitudinem evaſerunt. Dahæ autem mille oppreſſi ſunt: quorum clade totius regionis finita defectio eſt.

Alexander, Sogdianis rursùs ſubactis, Maracanda repetiit. Ibi à rege Scytharum Europæorum ſuper Boſphorum colentium dona & legationem accepit. Filiæ ſuæ nuptias illi obtulit: cujus rei & ipſum Alexandrum meminiſſe in epiſtolâ ad Antiparrum, ex Plutarcho jam antè notavimus. Quòd ſi affinitatem hanc ille dedignaretur; ut principes Macedonum cum primoribus ſuæ gentis connubio coïre pateretur, rogavit: ſe quoque ſi juberetur, venturum ad eum pollicitus; ut ab ipſo coràm imperata acciperet.

Eodem quoque tempore Phrataphernes, ſive Pharæmanes, qui Choraſmiis præerat, Maſſagetis & Dahis regionum confinio adjunctus, miſit qui facturum imperata pollicerentur. Ille utrâque legatione benignè auditâ, Hephæſtionem & Artabazum opperiens ſtativa habuit.

Poſtquàm hi advenerant, in regione *Bazariâ* (vel *Baſiſtis*, ut in lemmatibus libri 17 Diodori legitur) Alexander cum toto exercitu ingreſſus ſaltum, qui quatuor continuis ætatibus intactus fuerat, agitari undique feras juſſit. Inter quas cùm leo magnitudinis raræ ipſum regem invaſurus incurreret: fortè Lyſimachus (qui poſtea in Thraciâ regnavit) venabulum objicere feræ cœperat. Quo rex repulſo & abire juſſo, feram non excepit modò, ſed etiam uno vulnere occidit. Deinde quatuor millibus ferarum dejectis, in eodem ſaltu cum toto exercitu epulatus eſt.

Maracanda reditum eſt: & Artabazo à ſatrapatu Bactrianorum propter ſenectutem abſoluto, veteri Philippi militi Clito Dropidæ Macedonis filio provincia ejus deſtinata eſt; fratri Hellanicæ (ſive Lanicæ) nutricis Alexandri, quæ haud ſecùs quàm mater à Rege diligebatur. Sed in quiete Clitum pullatum Alexander videre ſibi eſt viſus, inter Parmenionis filios, qui mortui erant omnes, conſidentem.

Tertius à ſomnio hoc oblato dies erat apud Macedones Baccho ſacer: in quo Alexander quotannis Baccho ſacrificare ſolitus, jam eo neglecto Dioſcuris ſacrificium cum epulo inſtituit. Quidam tum ab orâ maritimâ poma Græca regi attulerant: quorum viriditatem & ſpeciem ille miratus, accivit Clitum, ut ei oſtenderet illa & impertiretur. Clitum, relicto quod tum faciebat ſacrificio ad Regem pergentem, tres oves, in quas facta jam fuerat libatio, ſunt ſecutæ. Quo intellecto, Rex rem ad vates retulit Ariſtandrum & Cleomantem Lacedæmonium. Denunciantibus illis tetrum prodigium eſſe, Alexander, ſomnii ſui memor, ut properè pro Clito litarent præcepit. Clitus verò ad epulum venit, cùm Rex Dioſcuris ſacrificaſſet. Cúmque Alexander in convivio multo incaluiſſet mero, immodicus æſtimator ſui, celebrare quæ ipſe geſſerat cœpit, & res patris Philippi deprimere: majore convivarum parte aſſentante. Clitus contrà, memoriam Philippi tueri, præterita efferre, præſentia imminuere, eſt auſus; gravibus etiam additis in Regem contumeliis. Quum jam Alexander irâ percitus eum interfecturus proſiliret; ipſe (ut refert Ariſtobulus) per oſtium ultra muros & foſſam in arcem ad Ptolemæum Lagi F. corporis cuſtodem ſubductus, quin reverteretur continere ſe non potuit; & quum in Alexandrum Cliti nomen inclamantem incidiſſet, eíque reſpondiſſet, *En tibi Clitum Alexander:* tum ſariſſâ ictus interiit.

Alexander, facti atrocitate poſteà conſideratâ, eodem furore in pœnitentiam, quo pridem in iram verſus, mori voluit. Itaque triduum totum incluſus, à cibo & potu abſtinuit, neque aliam ullam corporis curam habuit.

Cùm jam in quartum diem perſeverata inedia eſſet, armigeri corporíſque cuſtodes in tabernaculum irrumpentes, diu precibus ipſorum reluctatum ægrè vicerunt, ut cibum caperet. Vatibúſque nonnullis Liberi patris iram hîc cauſantibus, quòd ſacrificium ejus fuiſſet prætermiſſum; ſacrificium illi reddidit. ſiquidem non ingratum ei erat, caſum illum ad iram numinis potiùs quàm ad ſuum maleficium referri. Ariſtander quoque vates viſum quod de Clito fuerat ei repreſentatum & prodigium in mentem revocans, jamdudum hæc in fatis fuiſſe monuit. Multum profuere & Calliſthenis philoſophi preces, condiſcipulatu apud Ariſtotelem familiaris illi: ſed multò magis Anaxarchi Abderitæ ſophiſtæ impudens arriſit adulatio, ex eo quòd veteres ſapientes Juſtitiam Jovi aſſidentem finxerunt impiè concludentis, quicquid à rege actum fuerit, id juſtum exiſtimari debere. Quóque minùs cædis puderet, jure interfectum Clitum Macedones decreverunt; ſepulturâ quoque prohibituri, ni Rex humari juſſiſſet.

Decem diebus maximè ad confirmandum pudorem apud Maracanda conſumptis, cum parte exercitûs Hephæſtionem in regionem Bactrianam Alexander miſit, commeatus in hyemem paraturum. Satrapatum autem Bactrianorum, quem Clito deſtinaverat, Amyntæ Nicolai filio dedit. Cœnóque ibidem relicto cum ſuis ac Meleagri copiis, equitibúſque ex amicis 400, & jaculatoribus equeſtribus, tum Bactrianis Sogdianíſque, quibus Amyntas præerat, eos omnes

Cœno

3676 Cœno parere & in Sogdianis hybernare juſſit: partim ut præſidio regioni eſſent, partim ut Spitamenem, ſi is fortè per hyemem ea loca peragraret, ex inſidiis caperent. [*Arrian. lib.* 4.]

Ipſe Alexander Xenippa pervenit: quæ Scythiæ confinis erat regio; ad quam Bactriani exules qui ab Alexandro defecerant, ſe receperunt. Sed poſtquàm Regem adventare compertum eſt, pulſi ab incolis, 2200 ferè, omnes equites, congregantur. Hi ex improviſo adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerunt; Ad ultimum 700 ſuorum amiſſis, quorum 300 hoſtis cepit, dedere terga victoribus, haud ſanè inulti: quippe 80 Macedonum interfecti, prætérque eos 350 ſaucii facti ſunt. Veniam tamen etiam poſt alteram defectionem impetraverunt.

His in fidem acceptis, in regionem quam *Naura* (vel *Nautaca* potiùs) appellant, Rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Siſimithres, duobus ex ſuâ matre filiis genitis. quippe apud eos parentibus ſtupro coïre cum liberis fas eſt. Is armatis popularibus fauces regionis, quâ in arctiſſimum cogitur, valido munimento ſepſerat. Fauces illas à fronte præterfluens rapidiſſimus torrens, à tergo Petra objecta, muniebat. [*Curt. lib.* 8. *cap.* 6.] Arrianus apud *Paratacas* petram hanc fuiſſe ait; altitudinis 20, ambitûs 60 ferè ſtadiorum: eámque, ut & dominum ejus, *Chorienis* appellat nomine. Strabo verò *Siſimithris* petram (ſic enim, cum Curtio & Plutarcho, nominat) in Bactrianâ collocat; eámque altitudine 15, ambitu 80 ſtadiorum, ſupernè autem planam & gleboſam, & 500 viris alendis ſufficientem, fuiſſe refert: atque in eâ (non, ut Arrianus, in Sogdianâ petrâ) Oxyartem filiam Roxanem, quæ Alexandro nupſit, habuiſſe affirmat. [*Strab. lib.* 11. *pag.* 517.]

Alexander, quanquam anguſtias naturali ſitu munitas validâ manu Barbari tuebantur, tamen arietibus admotis munimenta quæ manu adjuncta erant concuſſit, fundíſque & ſagittis propugnantium pleroſque dejecit: quos ubi diſperſos fugavit, ruinas munimentorum ſupergreſſus, ad Petram admovit exercitum. Cæterùm interveniebat fluvius coëuntibus aquis ex ſuperiore faſtigio in vallem; magníque operis videbatur tam vaſtam voraginem explere. Cæſis tamen abietibus, quarum magna in ambitu illius montis copia erat, ſcalas ex iis confici juſſit, ut per eas exercitus in voraginem deſcenderet. Et interdiu quidem ipſe opus urgebat, cum dimidiâ exercitûs parte: noctu verò viciſſim corporis cuſtodes Perdiccas & Leonnatus & Ptolemæus Lagi filius, reliquo exercitu in tres partes diſtributo, nocturni operis ipſis commiſſi curam gerebant. Nec per diem plus 20 cubitis, noctu paulò minus efficiebant, quantumvis univerſus exercitus in opere eſſet: tanta erat & ipſius loci aſperitas, & operis difficultas.

Erat tunc cum Alexandro, nationis ejuſdem ſed ditionis ſuæ, Oxyartes (Roxanes pater:) qui ab eo interrogatus, quid animi haberet Siſimithres; omnium hominum eum trepidiſſimum fuiſſe reſpondit. Cui Rex: *Profectò tu petram nobis oſtendis eſſe ſuperabilem, quando ejus non eſt firmum caput.* Et miſſus quidem ad eum trepidum diffidentémque rebus ſuis Oxyartes, ut ſe cum matre liberíſque & totius cognationis grege Regis poteſtati permitteret perſuaſit. Deditâ deinde petrâ Alexander, aſſumptis argyraſpidibus circiter quingentis, arcem ſpectandi causâ conſcendit: & victimis Minervæ ac Victoriæ cæſis, præſidem & illius & omnium locorum quorum anteà fuerat Siſimithrem conſtituit; ſpe majoris etiam provinciæ factâ, ſi cum fide amicitiam ipſius coluiſſet. Duos quoque illi juvenes patre tradente ſecum militaturos ſequi juſſit.

Relictâ deinde phalange, ad ſubigendos qui defecerant, cum equite proceſſit. Arduum & impeditum ſaxis iter primò utcunque tolerabant. Mox equorum non ungulis modò attritis, ſed corporibus etiam fatigatis, ſequi plerique non poterant; & rarius ſubinde agmen fiebat. Nobiles quoque juvenes comitari eum ſoliti defecerant; præter Philippum, Lyſimachi fratrem. Ille enim pedes (incredibile dictu) cùm loricâ indutus arma geſtaret, Regem tamen ſubinde equos mutantem per 500 ſtadia comitatus eſt: atque in ſaltu, in quo ſe Barbari abdiderant, Regem cominùs cum hoſte dimicantem protexit. Sed poſtquàm Barbari in fugam effuſi deſeruêre ſylvas: animus, qui in ardore pugnæ corpus ſuſtentaverat, liquit; & inter ipſius Regis manus collapſus expiravit. Mœſtum Regem alius haud levis dolor excepit. Erigyius inter claros duces fuerat, quem extinctum eſſe, paulò ante quàm reverteretur in caſtra, cognovit. Utriuſque funus omni apparatu atque honore celebratum eſt.

Spitamenes cum ſuis Gabas perveniens, (munitum Sogdianorum oppidum, medium inter Maſſagetas & Sogdianos ſitum) vagorum Scytharum equitibus circiter 3000, ut ſe illi conjungerent atque in Sogdianos unà irrumperent, facilè perſuaſit. Cœnus, cognito Spitamenis adventu, obviam cum exercitu profectus, ex equitibus eorum ampliùs 800 occidit; ex ſuis, equitibus tantùm 25 & peditibus 12 deſideratis. Unde Sogdiani qui cum Spitamene pugnæ ſuperfuerant & Bactrianorum plerique, Spitamene in fugâ deſerto, Cœno ſeſe dediderunt.

Maſſagetæ Scythæ, re ita malè geſtâ, Bactrianorum & Sogdianorum ſociorum impedimenta diripuerunt; & cum Spitamene in ſolitudinem confugerunt. Sed cùm intellexiſſent Alexandrum animo penetrandi deſerta adventare; interfecti Spitamenis caput ad eum miſerunt, tanquàm illum à ſeſe hoc facto averſuri. [*Arrian. lib.* 4.] Cùm haud procul eſſet Alexander, uxorem Spitamenis caput mariti à ſeipsâ abſciſſum ad eum attuliſſe, ſcribit Curtius: [*lib.* 8. *cap.* 8.] Regémque atrocitatem ſceleris deteſtatum, è caſtris eam abegiſſe; ne licentiæ barbaricæ exemplar in Græcorum mores & mitia ingenia transferret.

Dahæ, Spitamenis cæde compertâ, Dataphernem defectionis ejus participem vinctum Alexandro ſéque dedunt. Cœnus & Craterus, cum Phrataphernе Parthorum & Staſanore Ariorum ſatrapâ, omnibus iis rebus quas Alexander imperârat confectis, Nautaca ad illum reverterunt.
b. Alexander quiete exercitui ad Nautaca datâ, quòd vigeret tum bruma, (**ἀκμαῖον τῦ χειμῶνος**, ut apud Arrianum legitur) convertit animum ad vindicandas injurias eorum, quibus à prætoribus ſuis avarè ac ſuperbè imperabatur. Ergo *Phrataphеrni* Hyrcaniam & Mardos cum Tapiris tradidit: mandavítque ut Phradatem ſatrapam cui ſuccedebat, qui ſæpiùs acceſſitus 4386 328

3676 ab Alexandro non parebat, ad ſe in cuſtodiam mitteret. Arſani Drangarum præfecto ſubſtitutus eſt *Staſanor.* *Arſaces* (Curtio, *Atropates* Arriano) Satrapes in Mediam miſſus eſt: ut Oxidates, quem malè ſibi velle Rex intellexerat, inde diſcederet. Babylonia, mortuo Mazæo, *Deditameni* (*Stameni*, Arriano) ſubjecta eſt. Sopolis verò & Epocillus ac Menœdas in Macedoniam ſunt miſſi, ut exercitum inde ducerent.

His compoſitis, tertio menſe ex hybernis Rex movit exercitum; regionem, quæ Gabaza appellatur, aditurus. Tertio verò itineris die tam immanis orta eſt tempeſtas, ut frigoris vehementiâ penè opprimeretur exercitus. Ejus horrendam ſpeciem, cum Regis conſtantiâ atque in colligendo & ſolando milite humanitate, ob oculos nobis ponit Curtius: [*lib.* 8. *cap.* 9.] mille militum atque lixarum calonúmque peſtem illam conſumpſiſſe narrans. Ubi etiam illud, à Valerio Maximo quoque (*lib.* 5. *cap.* 1.) & Julio Frontino (*lib.* 4. *Stratagem. cap.* 6.) commemoratum, adjicit. ut Alexander quum ipſe admoto igne refoveret artus, Macedonem gregarium militem nimio frigore obſtupefactum in ſuam ſedem impoſuerit: id ei ſalutare fuiſſe dicens, quod apud Perſas capitale extitiſſet, in ſellâ regiâ conſediſſe.

Poſtero die convocatis amicis copiarúmque ducibus, pronunciari Alexander juſſit; ipſum omnia, quæ amiſſa eſſent, redditurum: quod & præſtitit. Nam Siſimithres multa jumenta, & camelorum duo millia adduxit, pecoráque & armenta; quæ diſtributa pariter militem & damno & fame liberaverunt. Rex, gratiam ſibi relatam à Siſimithre præfatus, ſex dierum coacta cibaria ferre milites juſſit, Sacas (qui defecerant) petens: totámque eorum regionem depopulatus, triginta millia pecorum ex prædâ Siſimithri dono dedit.

Roxanem virginem Oxyartis filiam Alexander connubio ſibi jungens, (quod in Siſimithris Petrâ factum, in libro 15° Strabo indicat) multos ſimul ex ſuis amicis ad filias illuſtrium barbarorum accipiendas in matrimonium impulit: quemadmodum in capitulis libri 17. Diodori annotatum legimus.

c. Cogitationibus in bellum Indicum verſis, ne quid à tergo quod impedire poſſet moveretur, ex omnibus provinciis triginta millia juniorum Alexander legi juſſit, & ad ſe armata perduci; obſides ſimul habiturus & milites. Deinde in Bactra movens, Craterum cum 600 amicorum equitibus, ſuóque & Polyſperchontis atque Attali & Alcetæ peditatu, ad perſequendum Auſtanem & Catanem, qui ſoli ex defectoribus in Paratacene ſupererant, miſit. Acri inter hos pugnâ commiſsâ, Craterus ſuperior evaſit: Catanes in prælio occiſus, Auſtanes captus ad Alexandrum adductus eſt. Ex barbaris equites 120 cæſi; pedites circiter 1500. Quo facto Craterus in Bactra eſt profectus. Polyſperchon quoque regionem, quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit.

Alexander, quod olim pravâ mente conceperat nunc eſſe maturum ratus, quonam modo cœleſtes honores uſurparet cœpit agitare. Jovis filium non dici tantùm ſe, ſed etiam credi volebat; tanquàm perinde animis imperare poſſet, ac linguis. Itaque more Perſarum Macedonas venerabundos, ipſum ſalutare proſternentes humi corpora juſſit. Non deerat talia concupiſcenti perniciosa adulatio, perpetuum malum regum; quorum opes ſæpiùs aſſentatio quàm hoſtis evertit. [*Curt. lib.* 8. *cap.* 12.] Horum adulatorum, ad Regis voluntatem omnia loquentium, primarii tunc erant; Agis Argivus peſſimorum carminum poſt Chœrilum conditor, Cleo Siculus, & Anaxarchus ſophiſta. Acerrimus inter recuſantes Calliſthenes Olynthius, Ariſtotelis diſcipulus, fuit: quæ res illi exitio fuit; ejúſque maturandi iſta obvenit occaſio.

Hermolaus Sopolidis filius, puer nobilis ex regia cohorte, qui ſub Calliſthene Philoſophiæ operam dabat, quum aprum inter venandum telo occupaſſet quem Rex ferire deſtinaverat, juſſu ejus verberibus affectus eſt. Quam ignominiam ægrè ferens, cum Soſtrato primùm Amyntæ filio, æquali atque amico ſuo, deinde cum Antipatro Aſclepiodori (qui ſatrapatum Syriæ gerebat) filio, & aliis ex eadem cohorte pueris regiis de interficiendo Alexandro conjuravit. Quâ proditione per Epimenem Arſei filium, ex conſciis unum, detectâ; de ſontibus ſumptum eſt ſupplicium. Alexander Cratero protinùs & Attalo & Alcetæ ſcribens, pueros in quæſtione confeſſos ait ſe hoc conſilium per ſe iniſſe, neque fuiſſe alium conſcium quenquam: poſteà verò in epiſtolâ ad Antipatrum idem crimen impingit Calliſtheni; Ariſtotelem quoque (ex cujus conſobrinâ Herone natus ille fuit) ita tacitè perſtringens. Οἱ μὲν παῖδες, ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν· τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω, καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας. *Ac pueri quidem* (inquit) *lapidibus ſunt à Macedonibus cooperti: in ſophiſtam ego animadvertam, & in illos qui eum miſerunt, & oppidis ſuis inſidiantes mihi recipiunt.*

Calliſthenem poſtquàm comprehenſus fuit, ſeptem menſes in vinculis cuſtoditum, ut in concilio præſente Ariſtotele judicaretur; ac quo tempore apud Mallos & Oxydracas in Indiâ ſauciatus Alexander fuit, (inter quod & puerorum regiorum conjurationem ampliùs quàm 17 menſium interjectum eſt ſpatium) ex corpore ſupra modum pingui & morbo pediculari exceſſiſſe, Chares Mitylenæus author eſt. Regios pueros, quæſtione adhibitâ, ſe à Calliſthene ad facinus illud incitatos dixiſſe, Ariſtobulus & Ptolemæus Lagi filius affirmant. Sed illum tortum ac deinde ſuſpenſum vitam finiiſſe, Ptolemæus; compedibus vinctum in exercitu ductum fuiſſe, ac poſtea morbo interiiſſe, ſcribit Ariſtobulus. Adeò ne ipſi quidem ſcriptores quorum magna eſt fides, quique tum temporis Alexandro aderant, de rebus manifeſtis inter ſe conſentiunt.

Amyntâ apud Bactrianos cum equitibus 3500 & peditibus 10000 relicto, adulto jam vere (ἐξήκοντος ἤδη τοῦ ἦρος, ut apud Arrianum habetur) Alexander ex Bactris in Indos movit: ut Oceano ultimoque Oriente finiret Imperium. Cui gloriæ ut etiam exercitûs ornamenta convenirent, ſcutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas quoque, alias auro, alias argento adornavit. CXX millia armatorum erant qui eum ad id bellum ſequebantur.

Rex decem diebus ſuperato Caucaſo Alexandriam pervenit, quam ipſe apud Paropamiſadas exſtruxerat: præſidémque illius urbis amovit, quòd non bene officio ſuo functus fuiſſe videretur.

Pluribus

3676 Pluribus deinde colonis in Alexandriam, ex finitimis & Macedonibus qui inutiles bello erant, deductis; Nicanorem unum ex ſociis illius urbis gubernationi præfecit: Tyriaſpen verò totius regionis Paropamiſadarum, & reliquæ provinciæ ad Cophenem fluvium uſque, ſatrapam conſtituit.

Inde ad urbem Nicæam profectus, ſacrificio Minervæ facto, ad Cophenem amnem proceſſit: & caduceatore præmiſſo, Taxilem ac cæteros præſides qui trans Cophenem & cis Indum [impropriè dictam Indiam] incolebant, obviam ſibi progredi juſſit.

d. Taxiles, & alii gentium ſuarum reguli, Alexandro occurrerunt, imperata facturi: illum tertium Jove genitum ad ipſos perveniſſe memorantes. Patrem Liberum, atque Herculem, famâ cognitos eſſe: ipſum coràm adeſſe, cerníque. Ampla illi offerebant munera: elephantos etiam 25. ſe miſſuros polliciti. Alexander benignè exceptos ſequi juſſit; iiſdem itinerum ducibus uſurus.

Cæterùm cùm ampliùs nemo occurreret, Alexander diviſo exercitu Hephæſtionem ac Perdiccam in Peucelaotidem regionem miſit, Indum fluvium versùs, unà cum Gorgiæ & Cliti & Meleagri copiis, atque equitum amicorum dimidiâ parte, & mercenariis equitibus omnibus: mandatis traditis, uti oppida omnia quæ in itinere eſſent aut deditione reciperent aut vi expugnarent; quúmque ad Indum fluvium perveniſſent, navigia facerent, queis in ulteriora tranſportari poſſet exercitus. Cum his etiam Taxiles reliquíque ejus regionis præſides ſunt miſſi.

Aſtes Peucelaotidis regionis præſes, defectione tentatâ, & ſe & urbem in quam confugit perdidit. Hephæſtion enim eam 30 dies obſeſſam expugnavit, Aſteque in eâ interfecto, ejus gubernationem Sangæo tradidit; qui paulò ante Aſtem fugiens, ad Taxilem ſe contulerat. quod quidem illi fidem apud Alexandrum auxerat.

Alexander cum argyraſpidum manu, & equitatu amicorum qui Hephæſtionem ſecuti non erant, & eorum qui Aſſeteri vocantur agmine, cúmque ſagittariis atque Agrianis & haſtatis equitibus, in Aſpios, Thyræos & Araſocos movit: itineréque ad Choen fluvium facto, montano magnâ ex parte atque aſpero, eóque amne difficulter tranſmiſſo, Craterum cum peditatu poſt ſe lentum ſequi juſſit. Ipſe ſumpto ſecum equitatu univerſo, & Macedonum peditibus 800, ſcuta pedeſtria geſtantibus in equos impoſitis, ſummâ celeritate contendit: quòd barbari ejus regionis in montes confugiſſe nunciarentur, & in urbes munitiores ad repugnandum ſeſe receptiſſe.

Eos qui occurrerunt, levi prælio in urbem proximam (in ipſo itinere ſitam) Alexander compulit: & oppidanos pro mœnibus inſtructâ acie ſtantes, primo impetu ut potuit repreſſit, & intra portas rejecit. Jam ſupervenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti nondum arma Macedonum expertæ, præcepit, ne cui parceretur; munimentis urbis, quam obſidebat, incenſis. Cæterùm dum obequitabat mœnibus, ſagittâ per thoracem ictus, vulnus in humero accepit; ſed thorax, quo minùs ea altiùs in humerum penetraret, obſtitit. Ptolemæus etiam Lagi filius & Leonnatus vulnerati. Tum Alexander quâ parte commodior ad oppugnandum murus videbatur, caſtra ad urbem locavit: poſteróque die ſub lucem exteriorem murum, qui minùs firmus erat, Macedones parvo negotio ſuperârunt. Ad interiorem Barbari aliquandiu reſtitere: ſed quum admotis ſcalis omni ex parte telis peterentur, neque diutiùs ſuſtinere poſſent; protinùs eruptione per portas factâ, in montes non procul ab urbe diſſitos ſeſe proripuerunt. Et eò quidem multi evaſerunt: ſed Macedones eos inſecuti non paucos in fugâ ceciderunt. Urbs verò ipſa, omnibus qui in eâ relicti fuerant trucidatis, ſolo equata eſt.

Inde domitâ ignobili gente, ad urbem Nyſam ſub radicibus Meri montis, à Dionyſio ſive Baccho (ut ferebatur) conditam, cum exercitu Alexander pervenit. Sed ab Acuphi civitatis principe, cum legatis 30 ex primoribus ad eum miſſo, exoratus, Nyſæis civibus, 300 equites mittere ad ipſum juſſis, libertatem & αὐτονομίαν conceſſit; atque Acuphim (filio & nepote obſidum loco ab eo acceptis) Nyſææ provinciæ præſidem conſtituit. Dionyſio quoque ſacrificium fecit, & cum amicis epulatus eſt; Macedonibus hederâ redimitis Dionyſio hymnos cantantibus, & variis appellationibus eum invocantibus.

----Bacchúmque vocant, Bromiúmque, Lyæúmque,
Ignigenámque, ſatúmque iterum, ſolúmque bimatrem.

[*Ovid. Metamorph. lib.* 4.] Vide Philoſtratum, in Vita Apolonii, lib. 2. cap. 4.

Hinc ad regionem, quæ Dædala vocatur, perventum eſt. Deſeruerant incolæ ſedes, & in avios ſylveſtréſque montes confugerant. Ergo Acadera tranſit, æquè vaſta & deſtituta incolentium fugâ.

Urbe Andacenâ deditione receptâ, Craterum ibi cum aliis peditum ducibus reliquit: ut reliquas ejus regionis urbes, quæ ſe ſponte non dederent, vi expugnaret; & provinciam, prout commodiſſimum præſenti rerum ſtatui videretur, adminiſtraret.

Ipſe cum argyraſpidibus, & ſagittariis, atque Agrianis, Cœnique & Attali copiis, & equitum agmine, atque amicorum equitum quatuor ſummùm turmis & equeſtrium ſagittariorum dimidiâ parte, ad flumen Euaſpla contendit, ubi Aſpiorum præfectus erat: magnóque itinere confecto ſecundis caſtris ad urbem, cui Arigæum nomen erat, pervenit. Barbari ſimulac Alexandrum appropinquare ſenſerunt, incensâ urbe in montes confugerunt: quos eò uſque Macedones inſecuti, multam eorum cædem fecerunt. Ducem etiam Ptolemæus Lagi filius proſtravit, armiſque exuit.

Jam verò & Alexander advenerat cum peditibus qui ex equis deſcenderant: qui quidem in Barbaros irruentes, difficulter eos in montes repulerunt. Advenit & Craterus cum exercitu; peractis iis rebus quas Alexander imperârat. Ei deſertæ ab incolis urbis Arigæi inſtaurandæ

negotium

negotium Alexander dedit: útque colonos ex finitimis qui ſuâ ſponte accedere vellent, & ex iis qui bello inutiles eſſent deduceret, juſſit. Ipſe eò contendit, quò barbarorum pleroſque confugiſſe audierat: quúmque ad montem quendam perveniſſet, ad ejus radicem caſtra poſuit.

Intereà Ptolemæus pabulatum ab Alexandro miſſus, longiùs cum exiguâ manu ſpeculandi causâ progreſſus, Alexandro nuntiat plures in barbarorum quàm in ipſius caſtris ignes videri. Alexander, parte exercitûs ad montem ubi fuerat relictâ, quum ad ignium conſpectum veniſſet, quas ſecum adduxit copias in tres partes diviſit. Uni Leonnatum corporis cuſtodem præfecit: adjuncto ei Attali & Balacri agmine. Alteram Ptolemæo Lagi filio ducendam dedit: eíque argyraſpidum regiorum partem tertiam, Philippi & Philotæ agmen, ſagittariorum duo millia, Agrianos & totius equitatûs dimidium, aſſignavit. Tertiam partem ipſe duxit quà confertiſſimam barbarorum aciem vidit. Illi enim multitudine ſuâ confiſi, & Macedonibus quòd pauci viderentur contemptis, in planitiem deſcenderunt. Ubi atroci pugnâ factâ, victoria penès Macedones fuit. Ptolemæus (tertiæ illius Macedonicarum copiarum ductor) author eſt, hominum ultra quadraginta millia tum capta fuiſſe, boum ultra 230 millia: è quibus Alexandrum præſtantiſſimas quaſque delectas, quòd eximiâ pulchritudine atque magnitudine excellere viderentur, in Macedoniam, regionis colendæ causâ, mittere voluiſſe.

3677 4. Exinde Alexander in Aſſacenos movit: qui quidem equitum duo millia, peditum 30 millia, elephantos triginta, ad pugnam inſtruxiſſe nuntiabantur. Mortuóque nuper eorum rege Aſſaceno (quod gentilitium & commune principum iſtorum nomen fuiſſe videtur) mater ejus Cleophis regioni tùm præerat.

Craterus inſtauratis mœnibus urbis, ad cujus exædificationem relictus fuerat, milites gravioris armaturæ ad Alexandrum adduxit; machinis etiam tormentíſque advectis, ſicubi obſidione opus eſſet. Alexander cum equitatu amicorum & equeſtribus jaculatoribus, Cœni ac Polyſperchontis agmine, Agrianis mille & ſagittariis, in Aſſacenos pergit; per Guræos iter faciens, & Guræum regionis illius fluvium difficulter tranſiens. Barbari ut adventare eum ſenſerunt, confertâ acie ſubſiſtere non auſi, diſſolutis ordinibus, prout cuique integrum erat, in urbes ſeſe recipiunt; iis ſeſe tueri ſtatuentes.

Alexander Maſſaga cum exercitu petiit, regionis Aſſacenorum urbem maximam, & 35. ſtadiorum muro cinctam. Triginta millia peditum eam tuebantur: è quibus ex Indiâ interiore conducti fuerant ad ſeptem millia. Ad collem quendam ſeptem circiter ſtadiis à flumine Guræo diſſitum pugnâ initâ, in urbem ſeſe recipere coacti ſunt; ducentis in fugâ cæſis. Alexander confeſtim phalangem muris admovet: indéque telo in ſuram incidente percuſſus, dixiſſe fertur; ſe quidem Jovis filium dici, ſed corporis ſaucii dolores perſentiſcere: adjiciens etiam (ut in libro 2. de fortunâ illius Plutarchus refert) ex Homeri Iliad. ε. quòd *ſanguis* è vulnere effluxerit, non verò

Ἰχὼρ, οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν,
Ille cruor, divis qualis ſolet eſſe beatis.

Intra nonum diem, ingenti militum ardore, immanibus cavernarum ſpatiis completis & mobilibus turribus erectis, obſeſſi territi; poſtquàm loci præfectus telo ex machinis ictus occubuit, deſperatâ urbis tutelâ, conceſſère in arcem: indéque legatos ad Alexandrum miſerunt, veniam petituros. Cleophis quoque regina cum magno nobilium fœminarum grege aureis pateris vina libantium proceſſit. Ipſa, genibus Regis parvo filio admoto, non veniam modò, ſed etiam priſtinæ fortunæ impetravit decus: quod credidêre tamen ampliùs formæ quàm miſerationi datum. Concubitu enim redemptum regnum ab Alexandro recepiſſe putabatur; illecebris conſecuta, quod virtute non poterat. Unde & ab Indis, propter proſtratam pudicitiam, *ſcortum regium* poſteà appellata eſt. Ab Alexandri verò partibus 25. tantùm in univerſâ obſidione deſiderati ſunt.

Indi mercede conducti, qui in urbis defenſione multùm Alexandrum infeſtaverant, cum armis juxta pacta conventa diſcedentes, 800 ab urbe ſtadiis caſtra poſuerunt. Eos Alexander implacabili odio proſequens, inſtructo agmine adortus eſt: ſe, ut ex urbe excederent, permiſiſſe dicens; non uti perpetuò deinceps Macedonum forent amici. Illi periculorum magnitudine haud perterrefacti, conjunctis ordinibus ſeſe munierunt, totáque acie in orbem coactâ, liberos & fœminas in medium receperunt. Validiſſimâ deinde hoſtem pugnâ excipiunt; fœminæque indutis cæſorum armis, operam ſuam in conflictu viris adjungunt: ſed ad extremum multitudine ſuperati occubuêre. Inutilem verò inermémque turbam Alexander inde abductam cum fœminis adhuc reliquis equitibus conceſſit. Quæ res gloriæ ipſius notam inuſſit, & rebus bello præclarè ab illo geſtis quaſi labes adhæſit.

Alexander Cœnum ad urbem opulentam & munitam, Bazira dictam, mittit; ratus oppidanos, Aſſacanorum expugnatione auditâ, deditionem facturos: quam illi tamen facere noluerunt. Attalum verò & Alcetam & Demetrium equitatûs præfectum ad urbem Oram mittit; & ut eam muro in orbem ducto intercludant, tantiſper dum ipſe advenerit, jubet. Oppidani in Alcetam excurſionem faciunt: quos Macedones facilè repulſos atque in urbem rejectos muris clauſerunt. Cúmque in eam barbarorum finitimorum nonnullos, ab Abiſſaro miſſos, clam ſe immiſſuros Alexander accepiſſet: Cœnum apud Bazira munitam arcem extruere, præſidióque quod oppidanis agri uſum impedire poſſet in eâ relicto, reliquum exercitum ad ſe ducere juſſit.

Bazirenſes Cœnum cum maximâ copiarum parte diſceſſiſſe conſpicati, contemptâ Macedonum qui relicti erant paucitate, in planitiem excurrunt: ubi quingentis eorum in pugnâ cæſis, & vivis ſupra 70. captis; reliqui in urbem repulſi, acriùs deinceps ab excurſione in agrum, ab iis qui in arce ex adverſo murorum extructâ erant, arcebantur.

Oreorum

Oreorum urbem primo impetu Alexander expugnavit, & elephantos ibi repertos cepit. Quod Bazirenſes audientes, viribus ſuis diffiſi, ſub mediam noctem deſertâ urbe in petram Aornum nomine confugerunt. Quorum exemplo & reliqui, ſuis oppidis relictis, eódem armati ſe receperunt. Alexander verò Oris & Maſſagis præſidio firmatis, Bazitæ muros extruxit; & oppida illa ab incolis ſuis deſerta occupavit.

b. Taxile mortuo, filius ejus Omphis ſive Mophis, qui patri fuerat author dedendi regnum Alexandro, per legatos jam illum conſuluit; regnare ſe interim vellet, an privatum opperiri ejus adventum? Permiſſóque ut regnaret, non tamen jus datum uſurpare ſuſtinuit. Interim Hephæſtionem (ad Indum flumen ponte jungendum, cum Perdiccâ miſſum) benignè quidem excepit, gratuitum frumentum copiis ejus admenſus: non tamen ei occurrit, ne fidem ullius niſi Regis experiretur. 4387 327

Alexander Embolima veniens, quæ urbs non procul à petrâ Aorno ſita eſt, Craterum cum parte exercitûs ibi reliquit: útque frumentum quantum poſſet, aliáque neceſſaria ad longi temporis moram ibi faciendam in urbem convehat juſſit; ut inde progreſſi Macedones, diuturnâ obſidione eos qui petram tenebant conficerent, ſi primo impetu capi non poſſet. Ipſe aſſumptis ſagittariis atque Agrianis, Cœníque agmine, & ex reliquâ phalange delectis iis qui & expeditiores & meliùs armati eſſent, præterea ex equitatu amicorum 200, ac ſagittariis equeſtribus 100, exercitum ad petram admovit.

Petram hanc ab Hercule fruſtrà obſeſſam fuiſſe, terræque motu coactum abſiſtere, fama vulgaverat. Quo majore illius expugnandæ deſiderio Alexander exarſit; acta Herculis ſuperare geſtiens. Ambitus petræ ſtadiorum fuit centum, altitudo 16. ſi Diodoro credimus. Ab Arriano enim ambitus 200. ſtadiorum fuiſſe fertur; altitudo, quà humillima erat, ſtadiorum undecim. Radices ejus ad meridiem Indus fluvius (non procul à fontibus, ut in libro 15. Strabo indicat) alluebat: partes alias præaltæ voragines & inviæ rupes cinxerant. Senex quidam pauperculus cum duobus filiis domicilium hîc in quodam ſpecu habuit, ubi tres lectuli erant, petræ inciſi. Hic Alexandro, 80. talenta illi promittenti, aditum qui unicus in petræ ducebat verticem monſtravit. Quo occupato; quia nuſquàm exitus alibi patebat, Barbaros obſidione Rex concluſit, ut auxilii nihil ſupereſſet. Hinc infinitâ aggerentium operâ effecit, ut intra ſeptimum diem vallis & radix petræ explerentur: & de propinquo cum hoſte rem gerens, oppugnationem acerrimam inſtituit; quæ aſſiduis nec interruptis per ſeptem dies totidemque noctes conflictibus duravit. Alexander, multis ſuorum partim ſcandendo partim pugnando amiſſis, (inter quos primarii erant, Charus & Alexander, ipſi cognominis) licèt nulla ſpes potiundæ petræ offerretur, ſpeciem tamen oſtendit in obſidione perſeverantis: præſidio, quod in aditu fuerat, amoto; ut liberum quicunque vellent abeundi ſpatium haberent. Barbari, illius conſtantiâ, perterriti, noctu Petrâ excellerunt.

Rex, Balacro qui ſpecularetur præmiſſo, cognoſcit Petram fugâ Indorum eſſe deſertam. Tum aſſumptis ex cuſtodibus corporis & argyraſpidibus 700, primus in eam conſcendit: Macedones, ſeſe mutuò ſubtrahentes, illum ſecuti ſunt. Exinde in recedentes barbaros ſigno dato converſi, multos in fugâ interfecerunt: plerique etiam eorum trepidè fugientes, per præcipitia delapſi perierunt. Alexander locorum magis quàm hoſtium victor, magnis tamen factis ſacrificiis, Minervæ Victoriæque aras in Petrâ locavit: præſidióque in eâ poſito, & illi & regioni adjunctæ Siſicoptum vel Siſocoſtum præfecit; qui ex Indis Bactra ad Beſſum transfugerat, & poſtquàm Alexander Bactrianorum regionem ſubjugavit, conjunctis cum eo copiis fidelem imprimis ei operam navaverat.

Alexander è petrâ in Aſſacanorum regionem movit. Aſſacani enim fratrem, cum elephantis & finitimorum barbarorum non exiguâ manu, in illius regionis montes confugiſſe acceperat; quúmque ad urbem Dyrtam perveniſſet; neminem incolarum aut in eâ aut in vicinâ regione reperit.

Poſtero die Nearchum & Antiochum, qui ſinguli mille argyraſpidibus præfecti erant, emittit. Ac Nearcho quidem Agrianos levis armaturæ dat; Antiocho ad mille argyraſpides quos ducebat, alia duo millia adjungit. Hos ſpeculatum in illa loca mittit; & an fortè nonnullos ex barbaris comprehendere poſſent, è quibus cùm alia ad regionis notitiam pertinentia, tum de elephantis cognoſceret.

Ipſe ad Indum flumen pergit; exercitu qui viam faceret præmiſſo: neque enim aliter ea loca tranſiri poſſunt. Cùm verò anguſtias itineris obſideri ab *Eryce* quodam comperiſſet; gravius agmen exercitûs Cœno ducendum modicis itineribus tradidit. Ipſe prægreſſus cum funditore ac ſagittario, deturbatis qui obſederant ſaltum, ſequentibus ſe copiis viam fecit. Indum hunc *Aphricem* appellat Diodorus; & milites 20000. cum elephantis 15. habuiſſe ſcribit. Indi verò, ſive odio ducis, ſive gratiam victoris regis inituri, ſive Erycem ſive Aphricem hunc fugientem adorti interemerunt; capútque ejus atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegavit exemplo.

Hinc ad flumen Indum ſextis decimis caſtris (ſive die decimo ſexto) Alexander pervenit: urbémque Peuceliotim haud procul à flumine ſitam deditione recepit; præſidióque Macedonum impoſito, Philippum ei præfecit. Multa præterea minora oppida ad Indum amnem ſita ſubegit; comitantibus eum Cophæo & Aſſagete præſidibus provinciæ. Barbaris etiam nonnullis captis, certior factus eſt Indos ejus regionis ad Bariſadem (Abiſarum fortaſſe) confugiſſe; & elephantos in paſcuis apud Indum fluvium relictos eſſe. Quo cognito, ad eum locum in quo elephanti erant duci ſe juſſit. Ubi, inter venandum, duo è præcipitiis lapſi perierunt; reliqui capti, admiſſis ſeſſoribus, exercitui admoti ſunt. Sylvam quoque cæduam apud flumen nactus, eam ab exercitu cædi naveſque ædificari juſſit. quibus in Indum flumen

3677. ſubductis, ad pontem quem jam multò antè Hephæſtion & Perdicca conſtruxerant, vectus eſt. Illi, quia plura flumina ſuperanda erant, ſic junxêre naves, ut ſolutæ plauſtris vehi poſſent, rurſúſque conjungi. Præter eas autem quibus pons junctus fuerat, etiam duas naves triginta remorum multáque minora navigia illi paraverant.

Alexander ibi ſtativis per 30. dies ad recreandum exercitum habitis, magnifica diis ſuis ſacra peregit; ludóſque gymnicos & equeſtres ad flumen edidit. Regioni cis Indum ſitæ ex amicis Nicanorem ſatrapam conſtituit. Per pontem deinde (quem juxta civitatem Peucolaitidem poſitum fuiſſe, in libro 15. Strabo affirmat) traductis copiis, iterùm patrio more ſacrum fecit. Vere autem incipiente; in campos inter Indum & Hydaſpem poſitos Alexandrum eſſe ingreſſum confirmat apud Strabonem (lib. 15. pag. 691.) Ariſtobulus.

c. Jam 30. ſtadia Alexander aberat, quum Omphis cum armato exercitu & elephantis per modica intervalla militum agmini immixtis, amicos ſimul adducens, illi occurrit. Ac primò Alexander, non ſocium ſed hoſtem adventare credens, ad pugnam ſe parabat. At Indus cognito Macedonum errore, juſſis ſubſiſtere cæteris, concitato equo ad Alexandrum excurrit: ſeque cum regno ſuo (quod magnitudine Ægypto non cedebat) illi tradidit. Quærenti Alexandro, plures agricultores haberet an milites; cum duobus regibus bellanti ſibi, majore militum quàm agreſtium manu opus eſſe, reſpondit. Abiſarus & Porus illi erant: ultra Hydaſpem amnem regnantes. Omphis, permittente Alexandro, & regium inſigne ſumpſit, & more gentis ſuæ Taxiles eſt appellatus; eo nomine ſequente imperium, in quemcumque tranſiret.

Taxila urbs (à quâ commune illud nomen regibus eſt inditum) omnium quæ inter Indum & Hydaſpen ſunt maxima eſt. Ejus cives cum novo ſuo rege perhumaniter Alexandrum exceperunt: qui & eis tantum finitimæ regionis quantum petierunt adjecit. Cúmque per triduum Taxiles hoſpitaliter Alexandrum accepiſſet: quarto die, & quantum frumenti copiis, quas Hephæſtion duxerat, præbitum à ſe eſſet oſtendit; & aureas coronas ipſi amicíſque omnibus dono dedit. Elephantos etiam 30. (ut Arriano, vel 56, ut Curtio placet) multáque pecora eximiæ magnitudinis, tauros ad tria millia, oves ultra decem millia, Alexandro tradidit. Equites præterea 700. Indos auxilio ab eo miſſos refert *Arrianus*, & 200. talenta argenti data: cùm ſignati argenti 80. tantùm talenta *Curtius* commemoret.

Hac ejus benignitate Alexander mirè lætus, argenti talenta quæ is dederat remiſit, & mille talenta ex præda quam vehebat adjecit; multáque convivalia ex auro & argento vaſa, plurimum Perſicæ veſtis, 30. equos ex ſuis, cum iiſdem inſignibus queis aſſueverant cùm ipſum veherent. Quæ liberalitas ſicut Barbarum obſtrinxerat, ita amicos ipſius vehementer offendit: è quibus Meleager ſuper cœnam largiore vino uſus, gratulari ſe Alexandro dixit, quòd ſaltem in India reperiſſet dignum talentis mille. Rex haud oblitus quàm ægrè tuliſſet quòd Clitum ob linguæ temeritatem occidiſſet, iram quidem tenuit, ſed dixit; *Invidos homines nihil aliud quam ipſorum eſſe tormenta.*

Poſtero die, ab Abiſaro montanorum Indorum rege frater ipſius aliique legati cum pecuniis & elephantis miſſi ad Alexandrum venerunt; omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, permittentes: firmatáque invicem fide, ad regem ſuum remiſſi ſunt. Nonnulli etiam à Doxareo præſide ad Alexandrum venerunt, dona afferentes.

In Taxilis Alexander rurſùs ſacrificia conſueta peragit, ludóſque gymnicos & equeſtres facit. Et Philippo Macharæ præſide illius regionis conſtituto, præſidióque Taxilis impoſito, milites invaletudinis cauſâ bello inutiles ibi relinquit. Ipſe Hydaſpem amnem verſùs movit.

Porum Alexander nominis ſui famâ ratus ad deditionem poſſe compelli, miſit ad eum Cleocharem; qui denuntiaret ei, ut ſtipendium penderet, & in primo finium ſuorum aditu ipſi occurreret. Porus, alterum ex his facturum ſeſe reſpondit; ut intranti regnum ſuum præſtò eſſet, ſed armatus.

Huic finitimorum Indorum rex alter Porus fuit, hujus ex fratre nepos: qui, patrui odio, legatione ad Alexandrum miſſâ, ſe pariter & regionem cui imperabat Alexandro dedidit.

Alexander Cœnum Polemonis filium retrò ad Indum amnem miſit; útque navigiis quæ ad trajiciendum Indum præparârat diſſectis, ad Hydaſpem fluvium ea transferret, juſſit. Navigia itaque breviora quidem in duas, quæ verò triginta remis inſtructa erant in tres partes diſſecta, & curribus in ripam Hydaſpis tranſvecta ſunt.

Navigiis ibi rurſùs compactis atque in amnem ſubductis, Alexander aſſumptis copiis Taxila rediit: & quinque Indorum millia nactus, quos Taxiles ejúſque regionis præſides ducebant, ad Hydaſpem fluvium contendit. Ubi in itinere, Barſaëntes (Drangarum quondàm ſatrapa, & defectionis Arachoſiis author) vinctus, trigintáque elephanti ſimul capti ad Alexandrum ſunt adducti: opportunum adversùs Indos auxilium; quibus plus in belluis, quàm in exercitu ſpei ac virium erat. Gamaxus quoque exiguæ partis Indorum regulus, qui Barſaënti ſe conjunxerat, vinctus adductus eſt. Utroque in cuſtodiam, elephantis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaſpem Alexander tunc pervenit: Barſaënte poſteà, ob perfidiam quâ in Dario opprimendo uſus fuerat, interfici juſſo. (ut ex Arriano, lib. 3. pag. 72. intelligitur.)

In ulteriore Hydaſpis ripâ Porus conſederat, tranſitu Alexandrum prohibiturus: viribus corporis, & animi magnitudine pariter inſignis. Quinque enim cubitis proceriorem fuiſſe ferunt (licèt quatuor tantùm cubitorum & unius palmi menſura apud Plutarchum legatur:) craſſitudine autem tantâ, ut lorica ejus duplo excederet loricas aliorum qui robore excellerent. Ipſum vehebat elephantus ſuper cæteras belluas eminens: cui proportione equitis ille inſidebat. Elephantos 85, eximio corporum robore, hoſti illum objeciſſe ſcribit *Curtius*: quum 130. *Diodorus*, plures quàm 200. eum habuiſſe dicat *Arrianus*. Currus 300, cum 30. peditum millibus, *Arrianus* & *Curtius* illi tribuunt: plures quàm mille currus, & peditum millia 50

Diodorus;

3677 *Diodorus*; licèt 20. tantùm peditum millia *Plutarchus* memoret. Equites verò 2000. *Plutarchus* idem, 3000. *Diodorus*, 4000. *Arrianus*, in aciem ab illo adductos fuiſſe refert.

Interlabente utraque caſtra Hydaſpe, elephantis ſemper objectis Porus obſervabat tranſitum: Alexander verò ſtrepitum in caſtris & tumultum quotidie ingentem excitavit, quò aſſuefaceret ſuos non formidare barbaros. Hinc nocte procelloſâ & illuni cum parte peditum & lectiſſimis equitibus procul ab hoſtibus progreſſus, in inſulam non magnam tranſmiſit. Ibi imbre ingentibus procellis fuſo, crebriſque in exercitum preſteribus & fulguribus cadentibus, quamvis interire nonnullos & perſtringi fulmine videret, ex inſulâ tamen ſolvens ad ulteriorem ripam contendit. Hydaſpes, quum ex illâ tempeſtate torrens & tumidus ferretur, grandi eluvie perrupit ripam, magnâque pars illac undæ decurrit. Terram intermediam Alexander cepit non ſtabili pede; utpote lubricam & undique ab undâ laceratam. Cæteri quoque Macedones cum armis eluviem illam ſuperarunt, ad pectus undâ pertingente. Amne trajecto, 20. ſtadia ante peditatum ſuum cum equitibus provectus Alexander, mille equites & 60. currus, qui ſecum fuerant congreſſi, fudit: curribus captis omnibus, & ex equitibus 400. occiſis. Porus Alexandrum tranſmiſiſſe videns, cum omnibus copiis ſe intulit: non pluribus relictis, quàm qui Macedonum in alterâ ripâ adhuc relictorum tranſitum impedirent. Belluas & hoſtium multitudinem metuens Alexander, in alterum cornu ipſe invectus eſt, cæteros immiſit in dexterum. Barbaris autem qui premebantur globo facto ad beſtias ſemper ſe recipientibus, promiſcua pugna facta eſt: & vix octavâ horâ hoſtes terga dederunt. Ita rem geſtam in epiſtolis ipſe Alexander retulit.

Priorem illum conflictum, in quo cæſi 400. equites & 60. currus capti ſunt, cum Pori filio fuiſſe habitum narrat Ariſtobulus: ipſum quoque in eo interfectum fuiſſe addens. Ptolemæus, verò copias cum Pori filio miſſas majores duplo illis facit, quas jam ex Alexandro recenſuimus. Duo enim millia equitum ſecum duxiſſe illum ſcribit, & currus 120. Poſteriorem conflictum, cum univerſis Pori copiis factum, quem leviter perſtrinxit Alexander, fuſiùs deſcripſit Arrianus: de numero demùm in utrâque pugnâ occiſorum iſta ſubjiciens. Cæſi ſunt ex Indis pedites paulò minùs 20000, equites 3000. currus omnes diſſipati; duo Pori filii interfecti. Spitarches etiam Indorum illius regionis præſes, omneſque elephantorum & curruum præfecti, & equitatus ac peditatûs Pori duces, occiſi ſunt: & elephanti qui in pugnâ cęſi non erant, capti. Ex peditatu Alexandri, qui 6000. numero primum conflictum adierunt, 80. ſummùm deſiderati: ex ſagittariis equeſtribus, qui quidem primi pugnam aggreſſi ſunt, 10. ex amicorum equitatu 20. ex reliquo omni equitatu 200. Cum quibus illa Diodori conferri poterit recenſio. Occubuerunt Indorum plures quàm 12000. inter quos duo Pori filii, ſummique exercitûs præfecti, & ducum clariſſimi fuêre. Vivi autem in victoris manus plus quàm 9000, & elephantes 80, venerunt. Ex Macedonibus equites 280. pediteſque ultra 700. cecidère.

Captum Porum rogante Alexandro, quomodo tractatutus eum eſſet; *Regiè* reſpondit. Adjiciente Alexandro nihilne aliud vellet; Omnia, inquit, verbum *Regiè* complectitur. Unde regiè hominem generoſum Alexander tractans, in amicorum numerum eum recepit, & in regnum reſtituit: quod, inter Hydaſpem & Aceſinem poſitum, 300 ferè urbium fuiſſe, Strabo confirmat. [*lib.* 15. *pag.* 698.]

Facta fuiſſe hæc Arrianus ſignificat ὥρᾳ ἔτους ᾗ μετὰ τροπὰς μάλιστα ἐν θέρει τρέπεται ὁ ἥλιος, *tempeſtate anni, quâ poſt æſtivum cardinem Sol convertitur*: quo tempore, creberrimos imbres à cœlo in Indorum regionem ruere, indéque Hydaſpem fluvium, qui hyeme vado tranſiri poterat, aquis ſummopere auctum fuiſſe, narrat. [*lib.* 5. *pag.* 107.] Cum quo Jacobus Cappellus alium ejuſdem locum confert, [*lib.* 7. *pag.* 163.] in quo de Euphrate ſimiliter ſcribit; hyeme quidem eſſe vadoſum, præaltum verò ac exundantem ἦρος ὑποφαίνοντος, καὶ πολὺ δὴ μάλιστα ὑπὸ τροπὰς ἃς τινας τοῦ θέρους ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει, *vere appropinquante, multòque magis ſub ipſum æſtivum quem ſol convertit cardinem.* Cùm enim quatuor anni cardines communi nomine Græci τροπὰς appellent: qui in duas tantùm partes annum partiuntur, Æſtatem & Hyemem, æſtivam τροπὴν à verno, brumalem ab autumnali æquinoctio inchoant. Quâ ratione Arrianus apud Orientales illos *appropinquante vere*, multóque magis poſt ipſum æquinoctium, quæ ipſi æſtiva τροπὴ eſt ſive ſemeſtris æſtivi initium, imbres cadere & flumina ſenſit creſcere. De Indicis certè regionibus, teſtis αὐτόπτης eſt Ariſtobulus (qui hoc tempore ad Hydaſpem fluv. cum ipſo Alexandro fuit) τοῦ ἔαρος ἀρχομένου καὶ τοὺς ὄμβρους ἐνάρχεσθαι, καὶ ἀεὶ καὶ μᾶλλον λαμβάνειν ἐπίδοσιν, *vere incipiente imbres ibi incipere, ac deinde ſemper magis augeri*: ut apud Strabonem [*lib.* 15. *pag.* 691.] legimus. Et tempore inter vernum æquinoctium & ſolſtitium æſtivum interjecto pugnam cum Poro fuiſſe commiſſam, hiſce verbis ipſe Arrianus clariſſimè confirmat. [*lib.* 5. *pag.* 114.] Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Πῶρόν τε καὶ τοὺς ἐπέκεινα τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ Ἰνδοὺς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο, ἐπ' ἄρχοντος Ἀθηναίοις Ἡγήμονος, μηνὸς Μουνυχιῶνος. *Hujuſmodi exitum habuit pugna Alexandri adverſus Porum & Indos trans Hydaſpem amnem colentes, Archonte Athenis Hegemone, menſe Munychione*; qui eo anno *Maio* Juliano totus ferè reſpondebat. Ipſum verò ſolſtitium æſtivum, ſive θεριναὶ τροπὰς propriè dictas, circa adventum Alexandri ad fluvium Aceſinem demum contigiſſe; ex Nearcho poſteà declarabitur.

Alexander tam memorabili victoriâ lætus, quâ ſibi Orientis fines apertos eſſe cenſebat, iis qui in pugnâ ceciderant juſta peragenda curavit, Soli pro victoriâ victimas immolavit, ludóſque gymnicos atque equeſtres ad Hydaſpis ripam, eo loco quo primùm cum exercitu trajecit, celebravit. Et quia ſumma illic erat commeatûs abundantia, exercitui 30. dierum quietem ad reficienda corpora indulſit. Milites verò, quò promptioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virium fuiſſet, illâ dimicatione proſtratum: cæteram opimam prædam fore, celebratáſque opes in eâ regione eminere, quam peterent. Copiarum du-

3677 ces coronis, & mille aureis ſingulos donavit. Cæteris quoque proportione aut gradus quem in amicitiâ obtinebant, aut navatæ operæ, honos habitus eſt. De trophæo verò ab Alexandro hîc erecto, videndus Philoſtratus eſt, libro 2. Vitæ Apollonii cap. ult.

Cùm in animo Alexander haberet, ſimul ac terminos Indiæ attigiſſet, Oceanum inviſere: navigia hic ædificari juſſit. In proximis enim Emodis montibus abietis proceræ copia, nec parum cedri & pini, ac multa materià navalis erat. Quam cædere aggreſſi, magnitudinis inuſitatæ reperere ſerpentes, ad 16. cubitorum longitudinem porrectos. Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iiſdem montibus erant: & ſimiarum genera tum numero, tum magnitudine corporum inſolenti; quarum cùm multas Macedones aliquando in collibus quibuſdam vidiſſent ordinibus ſtare inſtructis, exercitum eſſe putantes, in eas tanquàm hoſtes contendere ceperunt: ſed à Taxile qui tum cum Alexandro erat, re cognitâ ceſſaverunt. [*Vid. Strabon. lib.* 15. *pag.* 698, 699.]

Duas Alexander hîc urbes, in utrâque Hydaſpis ripâ condidit: in ulteriore fluminis ripâ, unde tranſmiſerat, unam; in loco quo pugna commiſſa fuerat, alteram. Hanc, à victoriâ adversùs Indos partâ, *Nicaam*; illam *Bucephalen* vel *Bucephaliam* appellavit, in equi ſui Bucephali memoriam. Ille enim eo loci interiit: non quidem ex vulnere in prælio accepto, (ut, inter alios, in lib. 5. cap. 2. A. Gellius voluit) ſed laboribus pariter atque ætate fractus. Triginta enim annorum eum tùm fuiſſe, præter Arrianum, confirmat etiam à Plutarcho citatus Onesicritus. *Rex defuncto duxit exequias; urbémque tumulo circumdedit nomine ejus.* [*Plin. lib.* 8. *cap.* 42.] Juxta has urbes Alexandrum claſſem ſuam extruxiſſe, notat Strabo: [*lib.* 15. *pag.* 698.] Hydaſpe interfluente, inter Pori & Taxilæ fines medio; cujus utriuſque ſummo in claſſe hâc ædificandâ ſtudio uſum fuiſſe Alexandrum, *Curtius* etiam memorat. [*lib.* 9. *cap.* 7.]

Alexander, Cratero cum parte copiarum relicto, qui urbes has quas condere cœperat exædificaret muróque cingeret, in Indos Pori regno finitimos movit; qui *Glaucanicæ* Ariſtobulo, Ptolemæo Lagidæ *Glauſæ* appellantur: equitatûs amicorum alteram partem apud ſe habens, & ex ſingulis peditum phalangibus ſelectiſſimos quoſque, equeſtres ſagittarios omnes, Agrianos præterea & ſagittarios. Hic urbes 37. deditione recepit: quarum quæ minima erat, non minùs quàm quinque incolarum millia habebat; multæ verò etiam decem. Pagorum quoque magnum numerum cepit; atque eos quidem non minùs quàm urbes ipſas incolarum frequentiâ celebres. Totius verò hujuſce regionis imperium Poro dedit. Taxilem etiam Poro conciliatum in ſua remiſit.

Per id tempus legati ab Abiſaro ad Alexandrum venerunt; pollicentes omnia facturum quæ imperaſſet, modò ne cogeret corpus ſuum dedere. Neque enim aut ſine regio imperio victurum; aut regnaturum eſſe captivum. Cui Alexander nunciari juſſit, ſi gravaretur ad ſe venire, ipſum ad eum cum exercitu magno ejus malo eſſe venturum. Venerunt etiam legati ad Alexandrum ab Indis qui liberè ſuis legibus utentes vivunt, & à Poro alio Indorum præfecto.

Phrataphernes Parthorum atque Hyrcaniæ ſatrapa cum Thracibus ſibi commiſſis ad Alexanxandrum venit. Venerunt & nuntii à Sitico Aſſacenorum ſatrapâ, Aſſacenos interfecto præſide ab Alexandro defeciſſe nuntiantes. Adversùs hos Philippum & Tyrieſpem cum exercitu miſit; qui Aſſacenorum motus compeſcerent & provinciam regerent. Quo tempore & Cleophis Aſſacenorum regina Alexandro filium peperit: qui *Alexander* ab eâ nominatus, regno poſteà potitus eſt. [*Juſtin. lib.* 12. *cap.* 7. *cum Curt. lib.* 8. *cap.* 20. *fin.*]

Porus ille alter Pori nuper debellati ex fratre nepos, non tam Alexandri, quàm patrui metu deſerto regno ſuo, ad Gangaridarum ſe nationem proripuit: omnibus iis qui bello apti erant, quibus quidem perſuadere potuit, fugæ comitibus ſecum ſumpris.

d. Alexander rapidum Aceſinis amnem, 15. ſtadiorum latitudinis, cum exercitu tranſmiſit. Qui pellibus uſi ſunt, trajecerunt ſine periculo. Eorum verò qui navibus tranſvecti ſunt, quum pleræque cautibus illiſæ rumperentur, non pauci in amne perierunt: ut ex Ptolemæo Lagi filio refert Arrianus. [*lib.* 5. *pag.* 115.] Cœnum verò cum ſuis copiis ad ripam Alexander reliquit: ut reliqui exercitûs, frumentum & alia neceſſaria ex regione Indorum quæ ei parebat allaturi, tranſitum curaret.

Poſita prope Aceſinem caſtra, ob fluminis exundationem, in arduum magis locum ſubducere ſe coactos fuiſſe, idque circa æſtivum ſolſtitium contigiſſe, Nearchus tradidit, qui tùm inter milites Alexandri præſens adfuit. [*apud Strabon. lib.* 15. *pag.* 692.] quod & Arrianus confirmat in Indicis: [*pag.* 172.] ubi Alexandri exercitum ab Aceſine fluvio fugiſſe ſcribit, quum mediâ æſtate ejus aqua campos obrueret.

Sylvæ hîc erant propè in immenſum ſpatium diffuſæ, proceriſque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbroſæ. Nonnullæ ad 70. cubitos erectæ, craſſitie erant tantâ, ut difficulter quatuor illas viri complecterentur; & umbram ad tria plethra vel pedes 300. de ſe projectabant. Pleríque rami inſtar ingentium ſtipitum flexi in humum, rursùs, qua ſe curvaverant, erigebantur; adeò ut ſpecies eſſet non rami reſurgentis, ſed arboris ex ſuâ radice generatæ. De quibus videndus Plinius, *lib.* 12. *cap.* 5. & Strabo, *lib.* 15. *pag.* 694. ubi ſub unâ harum arborum 50. equites meridiari potuiſſe, authorem Ariſtobulum profert.

In hoc etiam tractu magna vis ſerpentum erat, qui ſpecie quidem exiles, ſed varietate corporis inſignes erant; & tanta morsûs efficacitate, ut eum mors extemplò ſequeretur. Macedones igitur, ut à peſtiferis eorum morſibus ſeſe tutarentur, lectos ex arboribus ſuſpendebant, & maximam noctis partem inſomnem ducebant: donec ab incolis de remedio veneni, radice quâdam, edocti à malo iſto liberati ſunt.

Porum hinc Alexander in regnum ſuum remiſit; mandatis additis, ut lectiſſimis Indorum qui bellicoſiſſimi haberentur copiis, & elephantis (ſi quos haberet) collectis, ad ſe rediret. Ipſe per deſerta ad Hyarotim vel Hydraotem alium Indiæ fluvium, (latitudine quidem Aceſine

nihilo

3677 nihilo minorem, curſus verò rapiditate inferiorem) pervenit: & per omnem regionem præſidia idoneis locis poſuit; ut Craterus & Cœnus tutò ad ſe pervenirent, frumento per maximam regionis partem direpto.

Deinde Hephæſtioni partem exercitûs committens, (peditum ſcilicèt phalanges duas, equitum tum ſuum tum Demetrii agmen, & ſagittariorum partem dimidiam) in Pori illius qui aufugerat regionem miſit, eámque ut alteri Poro amico ſuo traderet, juſſit; & ſi quæ aliæ ad ripam Hyarotis gentes Indorum eſſent liberè ſuis legibus viventes, earum omnium gubernationem eidem Poro daret.

Ipſe Hyarotim fluvium, non ita difficulter atque Aceſinem trajecit. Junctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inuſitatis, agreſtiúmque pavonum multitudine frequens. Rex verò ulteriùs progreſſus, pleroſque deditione recepit; nonnullos etiam eum armis occurrentes, alios verò fugientes captos vi ſubegit.

Inter hæc Alexandro nunciatur, & alios quoſdam Indos liberos & eos qui appellantur Cathæi pugnâ eum excipere paratos, ſi eò exercitum duceret, reliquos finitimos etiam liberè viventes ad ſocietatem ſolicitare. Cum his quoque conſpiraſſe Oxydracas aliam Indorum gentem, & Mallos aliam ab his diverſam: adversùs quos paulò antè & Abiſarus & Porus conjunctis copiis ac multis Indorum in ſocietatem adſcitis profecti, quum nihil tanto belli apparatu dignum geſſiſſent, receſſerunt. Locus verò ad quem confligere ſtatuiſſent, Sangala eſſe dicebatur: urbs Cathæorum magna (ut in eâ regione) & non muro ſolùm ſed etiam palude munita. Cathæi verò hi, *Calthæi* apud Polyænum (libro 4. Stratagem.) appellantur, *Cathari* apud Diodorum: qui communi gentis hujus decreto ſancitum fuiſſe ait, ut cum viris defunctis uxores concremarentur: quod ipſum de *Catheis* à Strabone eſt notatum. [*lib.* 15. *pag.* 699.]

In Cathæos iſtos confeſtim contendens Alexander, ſecundis caſtris ab Hyarote fluvio ad urbem pervenit cui Pimprama nomen eſt. Ei Indorum gens Adraiſtæ (Andreſtæ Diodoro) vocabantur: qui ſtatim pactionibus deditionem fecerunt.

Alexander poſtero die militibus ad quietem dato, tertio die Sangala profectus eſt: ubi Cathæi aliíque his finitimi, qui ſeſe iis conjunxerant, ante urbem in colle non omninò arduo, quem triplici curruum inter ſe junctorum ordine munierant, inſtructâ acie ſtantes illum expectabant. Sed, curribus diſſipatis & octingentis ſuorum amiſſis, in urbem refugere ſunt coacti. Quos eâ concluſos Rex obſidens, duplici vallo oppidum cinxit, præterquàm quà ſtagnum obſtabat. Eo verò loco Ptolemæum Lagi filium ſtatuit: argyraſpidum tria millia, Agrianos omnes, unúmque ſagittariorum agmen illi adjungens. Ille currus priore pugna captos, ad obſeſſorum fugam impediendam, tranſverſos collocavit. Barbari ſub quartam noctis vigiliam eò effuſi, in currus impingentes à Ptolemæo repulſi, 500. in fugâ cæſis, rurſùs in urbem ſe receperunt. Interea Porus advenit, reliquos elephantos adducens, & Indorum quinque millia. Jámque & machinæ Alexandro confectæ erant & muris admovebantur. Macedones, mœnibus nondum quaſſatis ſed lateritio muro ſuffoſſo ſcaliſque omni ex parte admotis, urbem vi ceperunt. In ejus expugnatione 17. millia Indorum trucidata ſunt: capti ſupra 70000, currus 300, equites 500. De Alexandri exercitu circiter centum in universa obſidione deſiderati ſunt: ſed 1500. circiter vulnerati; in quibus, cùm alii duces, tum Lyſimachus corporis cuſtos fuit.

Alexander, cæſis patrio more ſepultis, ad vaſtandam eam regionem Perdiccam cum expedita manu miſit. Eumenem etiam ſcribam (Cardianum videlicèt illum, Philippi ſcribam; cujus vitam à Plutarcho & Æmilio Probo habemus deſcriptam) cum 300. equitibus ad duas urbes, quæ cum Sangalis conſpiraverant, mittit; ut, veniâ oblatâ, deditione eas reciperet. Sed oppidani, de Sangalorum expugnatione certiores jam antea facti, urbibus deſertis fugerant. Quotquot vero è fugâ ob invaletudinem relicti fuerunt, 500. circiter, comprehenſi cæſíque ſunt. Reliquos verò aſſequendi ſpe depoſitâ, rediens Alexander Sangala ſolo æquavit.

Aliam deinde urbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ oppugnare aggreſſus, civibus cum deprecantibus & portas aperientibus veniam dedit; & obſidibus acceptis, ad proximam urbem, magnam & frequentem, caſtra movit. Obſides ducebantur ante agmen: quos cùm è muris agnoviſſent, utpote gentis ejuſdem, in colloquium vocaverunt. Illi clementiam regis, ſimúlque vim commemorando, ad deditionem eos perduxerunt. Mutatâ que inde famâ quæ de Alexandro ſparſa fuerat, ac ſi latronum ac barbarorum more belligeraret; cæteræ urbes, ſimili modo deditæ, ſuâ illum ſponte receperunt. [*Curt. lib.* 9. *cap.* 2. *Polyæn. Stratagem. lib.* 4. *in Alexandro*, *ſect.* 30.]

Hinc in regnum Sopithis perventum eſt. Ille, multum inter omnes Barbaros eminens corporis ſpecie (quatuor enim cubitos excedebat) ex urbe regiâ cum duobus adultis filiis progreſſus, baculum quem geſtabat aureum beryllis diſtinctum Alexandro tradidit, eíque ſe, & liberos, & gentem ſuam dedidit. Cúmque illius beneficio regnum iterùm recepiſſet; totum exercitum ad dies aliquot epulo magnifico excepit. Et poſt varia magníque impendii munera Alexandro data, canes etiam 150. obtulit ex commixtione cum tigribùs (ut fama erat) ortos, magnitudine & viribus mirificè præſtantes. Quorum virtutis præſens experimentum, quatuor ex iis cum eximiæ magnitudinis leone commiſſis, eſt exhibitum. *Vid. Strabon. lib.* 15. [*pag.* 700.] & *Ælian. hiſtor. animal. lib.* 8. *cap.* 1.

Interea Hephæſtio cum agmine pridem ſecum miſſo revertitur: poſtquàm magnam Indiæ portionem longè lateque ſubegiſſet. Cui Rex meritam ſtrenuitatis laudem retribuit.

Relicto Sopithe in ſuo regno, Alexander ad gentem proximam, cujus rex erat Phegeus, proceſſit: ubi cùm incolis acceptus eſſet Macedonum adventus, & Phegeus ipſe multis cum muneribus obviam Alexandro procederet, nihil quod imperaret detractans; ut beneficio ſuo regnum obtineret, conceſſit, & cum exercitu ſplendidè ab illo tractatus, biduum apud eum ſubſtitit.

Tertio die ad Hyphaſin fluvium (Hypanim aliis dictum) Alexander promovit: qui ſeptem ſtadia latus & ſex orgyias altus, & ſaxis prætereà impeditus, tranſitu erat perquàm difficilis. Percontatus igitur Phegeum quæ noſcenda erant, 11. vel 12. dierum ultra flumen per vaſtas ſolitudines iter eſſe cognoſcit: excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum: Ulteriorem ripam colere gentes Gandaridas (aliis, Gangaridas) & Praſios, (aliis, Præſidas, Præſiæos, Pharraſios & Tabiæſios dictos) eorúmque regem eſſe Agrammen (Diodoro Xandramen appellatum) 20. millibus equitum ducentiſque peditum, curribus inſuper bis mille, & tribus (vel quatuor, ut apud Diodorum habetur) mille elephantis, ad bellum adornatis inſtructum.

Cùm incredibilia hæc Alexandro eſſent viſa: Porum ad ſe accerſitum percontatur, an vera eſſent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falsò jactari reſpondit: cæterùm qui regnaret, ultimæ ſortis tonſoris filium, inviſum eſſe vilémque popularibus. Et Androcottus (qui id temporis adoleſcens ipſum Alexandrum vidit; & quum procacitate ſuâ illum offendiſſet, ut apud Juſtinum lib. 15. cap. 4. legitur, interfici à rege juſſus, ſalutem pedum celeritate quæſivit) ſæpe poſteà dixiſſe fertur; Nihil factum fuiſſe propius quàm ut rerum illic Alexander potiretur, quòd rex ob improbitatem & ignobilitatem inviſus atque contemptus eſſet.

Conſiderabat hic Alexander, milites ſuos jam labore defatigatos, fructum illius finito tandem periculo expectare. Continuos enim octo annorum (tot enim à regni Alexandri initio eò uſque decurrerant) labores cum ſummis periculis ærumnosè toleraverant; & tum prætereà accidit, ut ad dies 70. horridi ex cœlo imbres, tonitruis & fulminibus continenter admixtis, præcipitarent: quemadmodum apud Diodorum legimus. Unde, ut munificentiâ animos militum ſibi obſtringeret, liberam eis per hoſticos agros (ut addit idem) omni bonorum genere exuberantes, prædandi poteſtatem conceſſit. Et dum illi in populatione occupabantur, uxores eorum puerósque ex illis natos, convocavit: atque illis quidem menſtruum ut exhiberetur frumentum; his verò ut pro ratione ejus quod patres acciperent, ſuum etiam ſtipendium numeraretur, conſtituit.

Ubi magnam bonorum ubertatem conſecuti milites in caſtra redierunt; omnes in concionem Rex advocavit. Ibi probè meditato ſermone ad illos diſſeruit, ut prompti & alacres Gandaridis ſecum bellum inferrent. Cui Cœnus Polemocratis filius exercitûs nomine reſpondens, longiorem militiam deprecatus eſt. Et quum nullo Macedones pacto ad voluntatem ejus ſe accommodarent: tum (ut Ptolemæus Lagi filius refert) nihilominùs pro tranſitu ſacrificium fecit. Quúmque exta infauſtos eventus portendiſſent; convocatis amicis qui & ætate grandiores maximéque familiares ei erant, quoniam omnia illum ab ulteriore profectione revocarent, exercitui declaravit, ſtatutum ſibi eſſe domum reverti.

Exuperato tamen amne, aras illum in adverſâ ripâ dicaviſſe, parùm probabiliter à Plinio habetur traditum. [*lib. 6. cap. 17.*] Nam quod ibidem apud eundem ſequitur, [*Epiſtolæ quoque Regis ipſius conſentiunt his:*] non ad illud de tranſitu Hyphaſis, ſed ad illa quæ de ordine & diſtantiis ſtationum Alexandri, ex Diogneto & Bætone itinerum ejus menſoribus deſcripta præceſſerant, referendum eſſe exiſtimo. Cui enim credibile eſt, Alexandrum ſine exercitu, & ſine ulteriùs progrediendi ullo propoſito, tam difficilem tranſitum aggredi voluiſſe? aut ſi maximè voluiſſet, hoſtium qui eum opperiebantur exercitum non occurſurum illi fuiſſe & quod moliebatur impediturum? præſertim, cùm in partes Orientales ulteriùs Alexandrum non proceſſiſſe notet Strabo; (*lib. 15. pag. 700.*) quòd *Hypanim* (ſive *Hyphaſim*) *tranſire prohiberetur:* & ſuâ etiam memoriâ Plutarchus teſtetur, Præſiæorum (ſive Praſiorum) reges *trajecto flumine* Deorum aras illas ab Alexandro poſitas veneratos, hoſtias ibi Græco ritu immolaviſſe.

In citeriore igitur Hyphaſis ripâ Alexander, diviſo per ordines exercitu, ex quadrato ſaxo XII. aras erigi juſſit, monumentum expeditionis ſuæ; altitudine quidem (50. cubitorum) maximis turribus bellicis pares, latitudine quam quæ turrium eſt majore. In quibus ſacrificio more patrio peracto; ludos etiam fecit gymnicos & equeſtres. Hinc caſtra triplo majore, quàm anteà fuerant, ambitu complexus, foſſam pedes 50. latam & 10. altam duxit: atque è terrâ intra foſſam accumulatâ murum non contemnendum extruxit. Pedites etiam juſſit, ut in tabernaculo quiſque ſuo duo cubilia quinûm cubitorum extrueret: equites autem, ut cubilibus etiam præſepia, altero tanto uſitatis ampliora, adderent. Arma quoque, & equorum fræna, & ejus generis cætera, eâdem ratione ampliora facta, relinqui juſſit: ut ſpeciem omnium augeret poſteritati fallax miraculum. [De ararum inſcriptione, in fine libri 2. Vitæ Apollonii conſulendus Philoſtratus.]

His perfunctus, cum univerſis copiis, eodem quo venerat itinere, ad Hydraotem fluvium rediit: quo trajecto, ad Aceſinem receſſit. Ibi urbem exædificatam reperit, ad quam condendam Hephæſtion relictus fuerat: atque in eam ex finitimis quicumque in eam commigrare vellent, & mercenariis ad militiam ineptis, colonos induxit.

Arſaces, provinciæ Abiſaro finitimæ præſes, & frater Abiſari, aliíque amici ad Alexandrum venerunt, dona afferentes quæ apud Indos cenſentur maxima; elephantos etiam ab Abiſaro miſſos 30. Abiſarum ipſum morbo impeditum venire non potuiſſe dicentes. Quod quum & legati qui ab Alexandro ad illum miſſi fuerant confirmarent; facilè perſuaſus rem ita ſe habere, Abiſarum provinciæ ipſius ſatrapam conſtituit, atque Arſacem illius imperio adjunxit: & tributis quæ penderent imperatis, ad Aceſinem fluvium rurſùs ſacrificium fecit.

Aceſine tranſmiſſo, ad Hydaſpem venit: ubi quicquid in Nicæâ & Bucephalâ imbres corruperant, militum operâ inſtauravit. Præterquàm enim quòd ab eo tempore quo ad Hydaſpem primò venit, uſque ad hoc quo ad eundem iterùm rediit, continuè pluiſſe, præſertim flantibus Eteſiis, Ariſtobulus author eſt: [*apud Strabon. lib. 15. pag. 691.*] etiam ad dies 70. horrenda tonitrua & fulmina imbribus continenter fuiſſe admixta, ex Diodoro jam audivimus.

3678 4. Alexander, quum jam ad Hydaſpis ripas multas triginta remorum naves & biremes paratas haberet, multas etiam tranſmittendis equis aptas, cæteráque omnia ad vehendum exercitum neceſſaria; per Hydaſpem in auſtralem Oceanum navigare ſtatuit: collectíſque omnibus Phœnicibus, Cypriis, Caribus & Ægyptiis qui exercitum ſecuti fuerant; ex iis navigia implevit.

Per id tempus Cœnus ex intimis fideliſſimiſque Alexandri amicis morbo extinctus eſt; cujus morte ingemuit quidem Rex, & magnificè pro eo ac tempus ferebat ſepeliendum eum curavit; orationis tamen quâ ulteriorem illius in Orientem progreſſum diſſuaſerat non immemor, ſignificatione ſatis acerbâ declaravit; quòd ſi intra tam paucos dies ſe vitâ exceſſurum ille prævidiſſet, tam longam orationem minimè exorſus fuiſſet.

Sub idem tempus nova ex Græciâ ſupplementa, tum auxiliariorum tum ſtipendiis militantium, ductu imperatorum adventârunt: 30. ampliùs peditum millia, & 6. millia fermè equitum. Arma ſimul eleganter fabricata in 25000. pedites, & medicamentorum 100. talenta, tunc advecta. Ita Diodorus. Curtius verò, lib. 9. cap. 7. Memnon ex Thracia in ſupplementum equitum 6. millia; præter eos ab Harpalo, peditum 7. millia adduxerat: armáque 25000. auro & argento cælata pertulerat; queis inter milites diſtributis, vetera cremari Rex juſſit.

Harpalus verò ille à quo ſupplementum peditum ad Alexandrum miſſum fuiſſe Curtius innuit, non alius fuit quàm ille, cujus fidei theſauros Babylonis & vectigalium aſſervationem Alexander commiſerat; & quem regionis illius ἐπιμελητὴν ſive curatorem fuiſſe relictum, ſcribit in *Alexandro* Plutarchus: ſatrapiâ tamen Mazæo, qui Babylonem Alexandro tradiderat, reſervatâ; cui mortuo Deditamenes deinde ſucceſſor eſt datus. quanquàm & ipſe Harpalus provinciæ hujus ſatrapes à Diodoro appelletur, in anni hujus 2ⁱ. Olymp. CXIII. hiſtoriâ; ubi eum narrat, quum ab Indicâ expeditione nunquam reverſurum Regem ſperaret, ita voluptatibus & deliriis ſe dediſſe, ut ad impendiorum exuberantiam nihil faceret reliquum. Ac primùm (inquit) ad fœminarum ſtupra nefarióſque cum Barbaris concubitus ſe convertit: & intemperantiſſimo voluptatum abuſu magnam pecuniæ ſibi creditæ vim prodegit. A mari autem rubro per longiſſimum intervallum magnam piſcium copiam ſibi afferendam curabat: tantóſque in quotidianum victum ſumptus profundebat, ut malè apud omnes audiret. Ex Athenis inſuper famoſiſſimum ſcortum Pythonicen, & poſt ejus mortem Glyceram acceſſivit. De quibus in epiſtolâ ad Alexandrum Theopompus eſt conqueſtus: quòd impenſis pluribus quàm 200. talentis mortuæ Pythonicæ duo monumenta, alterum Athenis, alterum in Babyloniâ, Harpalus erexerit; auſus etiam lucum & aram & templum ſtatuere, Pythonicæ Veneris nuncupatum. Glyceræ verò æneam ſtatuam in Tarſo Syriæ poſuerit, eique conceſſerit ut in regio palatio habitaret, atque à populo ſalutaretur & appellaretur Regina. *Vid. Athenæum*, *lib.* 13. *cap.* 23.

Similiter & in Mediâ Cleander, Sitalces & Heracon, Alexandrum ſoſpitem ex Indiâ non credentes reverſurum, cùm omnia prophana ſpoliaſſent, templa etiam diripuerunt, virginibus & principibus fœminarum ſtupra intulêrunt, multáque alia in ſubditos improbè atque avarè perpetrârunt: ita ut inviſum Macedonum nomen avaritia eorum ac libido Barbaris fecerit. Inter omnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem conſtupratam ſervo ſuo pellicem dederat. [*Curt. lib.* 10. *cap.* 1. *Arrian. lib.*6. *pag.*142.]

Alexander aditurus Oceanum, diſcordes & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges, firmatâ per affinitatem gratiâ, in ſuis regnis reliquit. Porum autem non modò regionis inter Hydaſpem & Aceſinem (ut anteà:) ſed etiam liberorum populorum inter Aceſinem & Hyphaſin ab eo ſubactorum regem conſtituit: gentium quidem omninò 7, urbium autem ſupra 2000. [*Arrian. lib.* 6. *pag.* 124.] Alii in eâ regione gentes 15, urbes non mediocres 5000, & vicos quamplurimos fuiſſe memorant. [*Plutarch. in Alexandro.*] Et regio ſanè inter Hydaſpem & Hyphaſim ſive Hypanim poſita, non quidem 15, ſed 9. gentes habuiſſe dicebatur, urbes verò ad 5000, Co Meropide non minores: ut ex Apollodoro rerum Parthicarum ſcriptore refert, in libri 15. initio, [*pag.* 686.] Strabo. Cui tamen numerus iſte veritatis limites longè exceſſiſſe viſus eſt: quod ipſe poſteà in eodem libro [*pag.* 701.] hiſce verbis eſt profeſſus. Δοκεῖ δὲ πρὸς ὑπερβολὴν εἰρῆσθαι τὸ πλῆθος. Unde & ad univerſum Indiæ tractum ab Alexandro domitum hoc pertraxiſſe Plinium videmus; libri ſexti capite 17, ita hâc de re ſcribentem; *Alexandri Magni comites in eo tractu Indiæ quem ſubegerant, ſcripſerunt quinque millia oppidorum fuiſſe, nullum Co minus; gentium novem.* Philippus, unus è cohorte amicorum, qui regionis ultra Indum poſitæ ſatrapes fuerat, quum hoc tempore in Bactrianorum regione triduo eſſet illi ceſſandum, cum magnis quas ducebat copiis Alexandrum ſequi juſſus eſt. Nyſæi equites Nyſam ſunt remiſſi. Cratero & Hephæſtioni imperatum eſt, ut quàm celerrimè ad Sopithis regiam præirent, claſſémque præſtolarentur. Ad dextram Hydaſpis ripam Craterus, cum peditum atque equitum parte: ad ſiniſtram Hephæſtion, cum majore melioréque exercitûs parte & 200 elephantis, proceſſit. Copiæ Alexandri 120000 militum erant, cum iis quos ex maritimis oris adduxerat. Venerunt etiam ii quos paſſim ad conſcribendum exercitum miſerat, barbaras omnis generis nationes, variis armis inſtructas, ſecum habentes. [*Arrian. lib.* 6. *& in Indicis*, *pag.* 181.] Peditum 120 millia, equitum ad 15 millia, à Plutarcho illi tribuuntur.

Claſſem Alexandri mille navium fuiſſe dicit Curtius: quarum 200 apertas, 800 actuarias fuiſſe, Diodorus ſcribit. Arrianus in Indicis 800 tantùm numerat; partim oblongas atque onerarias, partim vehendis equis & frumento aptas. Sed idem alibi Ptolemæum Lagi filium (qui è triremium ductoribus unus ipſe fuit) hic potiſſimùm ſequendum judicat: ſecundùm quem, naves triginta remorum 80 erant; at in univerſum omnes, tam quæ equos vehebant quàm actuariæ & fluviales, quæ aut multò antè aut tum temporis conſtructæ fuerant, non multùm pauciores 2000.

Totius

Totius claſſis præfectus, Nearchus Androtimi filius Cretenſis genere; Evagoras verò Eucleonis filius Corinthius, ſcriba fuit. Ipſius Alexandri triremis Oneſicritus Aſtypalæus gubernator fuit. Reliquarum triremium ductores recenſet Arrianus in Indicis.

His ita conſtitutis, Alexander diis patriis, & quibus vates monebant, ſacrificavit: Neptuno etiam & Amphitritæ ac Nereidibus, ipſique Oceano. Hydaſpi quoque unde ſolvebat: Aceſini præterea, in quem Hydaſpes influit; & Indo, in quem uterque fertur. Certamina quoque muſica & gymnica propoſuit; victimis per ſingula agmina & turmas diſtributis.

Sub auroram exercitus naves conſcendit: argyraſpides videlicèt, & ſagittarii omnes, & equites amici appellati; omnes ad 8000. non multis diebus ante Pleiadum occaſum, ut in libro 15. *Strabo* ex Ariſtobulo indicat; nempe ſub noſtri Octobris exitum. Ipſe Alexander conſcenſâ nave, aureâ phialâ ex prorâ in flumen fusâ libavit, Aceſinem ſimul & Hydaſpem & Indum invocans. Deinde quum Herculi progenitori libaſſet, ſimúlque Ammoni & aliis diis quibus conſueverat, ſignum educendis navibus tubâ dari jubet: quâ auditâ, ſtatim naves ordine ſubducuntur. Imperatum enim erat quanto ſpatio actuarias, quanto hippagines, quanto bellicas naves ſejunctas inter ſe eſſe oporteret; ne temerè nullóque ordine navigantes colliderentur: neque iis quæ velociores erant interrupto ordine alias prævertere permittebatur.

Alexander hoc pacto navigans tertio die eò loci appulit, quò Craterum & Hephæſtionem in utrâque ripâ caſtra locare juſſerat: biduum ibi commoratus, dum Philippus cum reliquo exercitu adveniſſet. Et Philippum quidem cum iis quos adduxit ad Aceſinem fluvium miſit, juxta Aceſinis ripam iter eum facere jubens. Craterum etiam & Hephæſtionem rursùs emiſit; itineris quod tenerent ratione præſcriptâ.

Ipſe per Hydaſpem fluvium navigationem perſecutus (nuſquàm 20 ſtadiorum ſpatio anguſtiorem) expoſitis militibus, ad Sibarum ſive Sobiorum fines proceſſit. Hos ex poſteritate illorum fuiſſe memorant, qui cum Hercule petram Aornon oppugnaverant; & poſt irritum conatum, in iſtâ regione ægri ab eo relicti fuerant. Pelles ferarum pro veſte, clavæ tela eis erant: multáque, etiam cùm Græci mores exoleviſſent, ſtirpis oſtendebant veſtigia. Alexandro verò caſtra prope clariſſimam eorum urbem collocante, qui præcipuæ in eâ erant auctoritatis exeunt, & in colloquium Regis admiſſi, neceſſitudinis antiquæ memoriam renovant; & cupidè omnia ſe facturos, quomodo cognatos deceat, pollicentur. Quod & munerum haud vulgarium exhibitione teſtatum faciunt. Eorum benevolentiam gratè Alexander accipiens, civitates illorum liberas eſſe jubet.

Hinc excurſione factâ, 250 ſtadia proceſſit; depopulatúſque regionem, oppidum caput ejus coronâ cepit.

Agalaſſenſium gens 40 peditum & 3 equitum millia in ripâ fluminis illi oppoſuit: quæ, amne ſuperato, in fugam compulit. Pleriſque cæſis, ſuperſtites in vicina oppida refugerunt: quibus expugnatis, puberes interfecti, cæteri ſervituti mancipati ſunt.

De cæteris etiam incolis qui ad arma concurſaverant, 20000 in magnâ quâdam urbe tutandi ſui causâ congregatos vi expugnavit. Sed cùm obſeptis viarum anguſtiis fortiter è tectis propugnarent, vi ſummâ pulſus, Macedonum haud paucos amiſit. Oppido igitur per iram ſuccenſo, maximam illorum partem ſimul combuſſit. Ter mille qui adhuc ſuperfuerant in arcem elapſos, cùm ſupplices veniam rogarent, impunè dimiſit.

Tum denuò cum amicis naves conſcendens, magnâ celeritate in Mallos & Oxydracas contendit: quòd & plurimos eos & bellicoſiſſimos illius tractûs eſſe acceperat; quódque liberis atque uxoribus in munitiſſima oppida traductis, ipſi prælio cum eo decernere ſtatuiſſe nunciarentur. tantóque magis accelerandum ſibi putabat; ut eos nondum conſtitutos, ſed apparandis rebus perturbatos opprimeret.

b. Quinto igitur die ad confluentem Hydaſpis & Aceſinis pervenit: ubi unus ex duobus iſque 4388 | 326
anguſtiſſimus alveus efficitur, rapidúſque ejus ob anguſtias curſus fit, & ingentes vortices volvit. Multæ itaque naves quaſſatæ, duæ majores inter ſe colliſæ cum multis qui eis vehebantur perierunt: & ipsâ prætoriâ in vaſtum abreptâ vorticem, Rex ultimum vitæ periculum adiit. At poſtquàm fluminis alveus ſeſe aperire cœpit, mitiore jam curſu minúſque violentis vorticibus redditis, ad dextram ripam claſſis appulſa ſinu quodam eſt recepta, quem rupes fluctibus objecta tutum ad ſubducendas naves faciebat.

Rex, aris ibi poſitis & Diis ſuis ob inſperatò redditam ſalutem ſacrificio facto, triginta ſtadia proceſſit: & in barbarorum regionem qui deditionem non fecerant incurſione factâ, quum iis ne Mallis ſuppetias ferrent interdixiſſet, ad claſſem reverſus eſt; ibíque Hephæſtionem, Craterum & Philippum cum ſuis quemque copiis reperit.

Inter Hydaſpis & Aceſinis, atque Aceſinis & Indi confluentes Oxydracarum Mallorúmque regio eſt poſita; Hydaſpe apud Oxydracas in Aceſinem incurrente, & Aceſine apud Mallos in Indum: utì nos docet Arrianus in Indicis. [*pag.* 171.] Hos aliàs bellare inter ſe ſolitos, tunc periculi ſocietas junxerat: datíſque & acceptis ultro citróque denis virginum millibus, per affinitatem illam inter ſe reconciliati erant. Octoginta millia peditum in armis erant, equitum decem millia, cum 700 curribus; pro quibus 900 quadrigas habet Curtius. Equitum 60 millia Juſtinus [*lib.* 12. *cap.* 9.] & Oroſius [*lib.* 3. *cap.* 19.] Mandris vel Ambris, & Sabracis vel Subagris vel Sugambris ſuis tribuunt: his enim nominibus Malli & Oxydracæ (apud Diodorum quoque *Syracuſæ* depravatè dicti) in variis eorum codicibus appellati reperiuntur.

Macedones, qui omni diſcrimine jam defunctos ſe eſſe crediderant, poſtquàm integrum bellum cum ferociſſimis Indiæ gentibus ſupereſſe cognoverunt, improviſo metu territi, rursùs ſeditioſis vocibus Regem increpare cœperunt: quos ille, oratione ad eos habitâ, pacavit.

Barba-

3678 Barbarorum dux ſpectatæ virtutis, ex natione Oxydracarum electus, ſub radicibus montis caſtra poſuit: latéque ignes, ut ſpeciem multitudinis augeret, oſtendit; clamore quoque ac ſui moris ululatu identidem Macedones fruſtrà terrere conatus. Sed luce appetente, cùm Alexander fiduciâ ac ſpe plenus alacres milites arma capere & exire in aciem juberet: barbari, ſive metu ſive ſeditione inter ipſos obortâ, alii aliò ſubitò diſperſi, avios montes & impeditos occupaverunt. Quorum agmen Rex fruſtrà perſecutus, impedimenta cepit.

Refectis jam navibus, Alexander Nearchum cum claſſe ad Mallorum fines miſit; præcipiens ut trium dierum itinere exercitum præverteret. Et Hydaſpem trajiciens elephantos & Polyſperchontis agmen & ſagittarios equeſtres atque Philippum cum ſuis, Cratero (qui ad dextram Hydaſdis ripam fuerat) ducere præcepit. Hephæſtionem cum ſuis quinque dierum iter præcedere, Ptolemæum Lagi filium cum ſuis triduo poſt ſuum diſceſſum ſequi juſſit: ut quicunque eum effugeret in alteras utriuſque copias incideret. Eos verò qui præmiſſi erant, quum ad confluentes Aceſinis & Hydraotis (in quibus Mallorum erant termini, ut Oxydracarum in Aceſinis & Hydaſpis confluentibus) perveniſſent, expectare juſſit, dum & ipſe eò veniat, & Crateri ac Ptolemæi copiæ ei conjunctæ ſint.

Ipſe, ſumptis argyraſpidibus, & ſagittariis atque Agrianis, & Pythonis agmine quod ex iis qui Aſſeteri vocantur conſtabat, ſagittariis etiam equeſtribus omnibus, & ex equitatu amicorum dimidiâ parte; per aridam & ſiticuloſam regionem in Mallos contendit: eos adoriturus, priuſquàm aut illi Oxydracis, aut Oxydracæ illis adjumento eſſe poſſent.

Ac primo quidem die juxta amnem non magnum caſtra locavit, diſtantem ab Aceſine ſtadiis centum. Ibi curato corpore, & exigui temporis quiete militibus datâ, mandat ut quas quiſque lagenas habeat, aquâ repleat. Progreſſúſque per id quod ſupererat diei & per noctem totam ad 400 circiter ſtadia, ſub lucem ex improviſo Mallorum multis ſupervenit, qui, quòd eum nunquam per ſiticuloſa illa loca venturum ad ſeſe putaſſent, extra urbem inermes vagabantur. Eorum pleroſque occidit: aliis in urbem repulſis ac concluſis, equitatu loco valli (peditum enim phalanx eum aſſequuta non erat) muros in orbem cinxit.

Statim verò ac peditatus advenit, Perdiccam quidem cum ſuis & Cliti equeſtribus copiis, cúmque Agrianis, ad aliam Mallorum urbem obſidendam mittit, in quam Indorum non parvam manum confugiſſe acceperat: mandans ut eos urbe incluſos teneant, neque oppugnationem aggrediantur donec ipſe advenerit; tantùm curent, ne qui urbe elapſi alios barbaros de Alexandri adventu certiores faciant. Poſthæc urbem oppugnare cœpit.

Multis in expugnatione cæſis, barbari murum deſerentes in arcem confugerunt: eáque vi captâ omnes, ad 2000 numero, cæſi ſunt.

Perdiccas ad urbem quam obſidere juſſus fuerat profectus, eam ab incolis deſertam reperit: quos quum non multo antè tempore effugiſſe cognoviſſet, curſim fugientium veſtigia ſectatus eſt. In fugâ captos omnes ferè occidit: reliquis paluſtria loca ſaluti fuerunt.

Alexander, curato corpore & quiete ſuis datâ, ad primam noctis vigiliam progreſſus eſt: magnúmque iter eâ nocte emenſus, ſub diluculum ad Hydraotem fluvium pervenit. Ac multos quidem Mallorum jam amnem tranſgreſſos cognovit: alios alveum tranſeuntes adortus, pleroſque interfecit, amnéque pertranſito, eos qui tranſmiſerant conſequutus, multos ex iis cæcidit, multos cepit. Maxima tamen pars in oppidum naturâ atque opere munitum ſe recepit.

Poſtquàm peditatus advenit, Alexander Pithonem in eos miſit cum ſuo aliiſque duobus equitum agminibus: qui primo impetu illapſi oppidum ceperunt, omnibus qui eò confugerant (qui quidem in illo impetu interfecti non erant) in ſervitutem redactis. Quo facto, Pithon in caſtra rediit.

Alexander deinde in quandam Brachmanum urbem exercitum duxit, quò aliam Mallorum manum confugiſſe audierat. Eò ſimulac venit, denſam phalangem omni ex parte muro admovit. Oppidani, deſertis mœnibus, in arcem fugere coacti ſunt: quâ captâ, alii ſuccenſis ſuis ædibus ipſi etiam earum incendio perierunt: plerique pugnantes interfecti. Quinque in univerſum millia perierunt: pauci vivi in poteſtatem venerunt.

Rex unum diem ibi commoratus, quiete exercitui datâ, poſtridie in alios Mallos movit: quos quidem urbes deſeruiſſe & in ſolitudines ſeſe abdidiſſe cognovit. Ibi etiam uno die cum exercitu ſubſtitit.

Poſtero die Pithonem & Demetrium equeſtris agminis præfectum retrò ad flumen miſit, quibus ad copias quas ducebant expeditorum cohortes aliquot, quæ rei gerendæ ſufficerent, adjunxit: mandatis additis, ut ad ripam fluminis iter facientes, ſi quos eorum qui in ſylvas ripis circumjectas confugerant repperiſſent, niſi ſponte deditionem facerent, interficerent. Multos itaque in ſylvis nacti occiderunt.

Ipſe in maximam Mallorum urbem exercitum duxit, in quam etiam ex aliis oppidis multi ſeſe recepiſſe nuntiabantur. Sed & hanc Indi, ſimul atque Alexandrum adventare intellexerant, deſeruerant; tranſitóque Hydraote fluvio, in ripis ejus quæ altæ inprimis erant aciem inſtruxerant, tanquàm tranſitu prohibituri. Eò Alexander confeſtim equitatum duxit, peditatu ſequi juſſo. Sed cùm in medio eſſet amne, Indi celeriter, ordinatè tamen, à ripâ receſſerunt: cùm numero circiter 50 eſſent millia. Alexander confertam eorum phalangem videns, quum peditatum ſecum non haberet, excurſiones obequitando faciebat; prælium nequaquam committendum cenſens.

Quum verò Agriani, aliáque expeditorum agmina, quos ſelectiſſimos ſecum ducebat, & ſagittarii adveniſſent; & peditum phalanx haud procul inde appareret: Indi concitato curſu in vicinam urbem munitam confugerunt. Quos inſecutus Alexander, multos interfecit: quúmque jam urbe concluſi eſſent, primo acceſſu (ante peditatûs adventum) muros equitatu cinxit.

Demophoon vates Alexandrum conveniens, auguriis quibuſdam maximum illi periculum portendi ſignificavit: ideóque, ne committeret, aut certè differret obſidionem, eum monuit. Rex homine jurgiis excepto, quòd ſtrenuè certantibus impedimento eſſet, diviſóque in duas partes exercitu; ipſe alteram earum ducens, Perdiccas alteram, impetum in murum fecit: quem cùm Indi ſuſtinere non poſſent, deſertis mœnibus in arcem ſe receperunt. Alexander, cum iis qui circa ipſum erant, primus perfractâ quâdam portâ in urbem irrupit: & ſcalas ad arcem admoveri juſſit. Cúmque cunctari Macedones viderentur, ipſe ſcalam cuidam ereptam muro applicans in ſummum muri faſtigium evaſit. Poſt hunc Peuceſtas, (ſcutum geſtans, quod Alexander ex æde Palladis Iliacæ ſumptum in omnibus præliis præ ſe geſtari curabat) & poſt eum Leonnatus corporis cuſtos per eandem ſcalam ſubiit: ac per aliam ſcalam Abreas unus ex *διμοιριτῶν* ſive dupliariorum ordine. Tum argyraſpides de rege ſoliciti, quum & ipſi ſcalas celeriter conſcenderent, fractis ſcalis præcipites in terram corruerunt, aliíſque ſimul conſcendendi facultatem ſuſtulerunt. [*Vid. Appian. ſub fin. lib. 2. bell. Civil.*]

Rex è vicinis circumquaque turribus telis petitus, (neque enim quiſquam cominùs eum ferire audebat) è mœnibus in arcem deſiliit, atque ad ejus murum obfirmatus, nonnullos cominùs eum laceſſentes, atque ipſum Indorum ducem audaciùs irruentem gladio interfecit; ſic ut deinceps nemo propiùs auderet accedere, ſed eminùs omnes omnis generis tela jacularentur.

Intereà Peuceſtas & Abreas & Leonnatus deſiliunt, acritérque pro rege pugnant. Et Abreas quidem faciem ſagittâ trajectus cecidit. Alexander etiam ipſe (ut Ptolemæus Lagi filius tradit) tam grave in pectore vulnus accepit, ut unà cum ſanguine ſpiritum etiam ex vulnere ſufflaret. Peuceſtas, qui Palladis Iliacæ ſcuto interjecto regem protegebat, & Leonnatus, qui ictus illi intentatos excipiebat, ipſi quoque graviter vulnerabantur: parúmque aberat quin vita Alexandrum ſimul cum ſanguine deficeret. Et Peuceſtam quidem in eo periculo regem ſcuto protexiſſe, omnes profitentur: (unde & *Alexandri Magni ſervator* à Plinio, lib. 34. cap. 8. dici meruit:) de Leonnato verò non omnes conſentiunt, ut nec de Abreâ duplario. Ptolemæum quoque Lagi filium huic pugnæ adfuiſſe, tradiderunt Clitarchus & Timagenes & in Atticis Pauſanias: quum ipſe abfuiſſe ſe ſcribat, & eo tempore copiarum ducem adversùs alios barbaros pugnaviſſe. *Tanta* (inquit Curtius) *componentium vetuſta rerum monumenta vel ſecuritas, vel par huic vitium credulitas fuit.*

Macedones vi in arcem irrumpentes, omnes ad unum trucidant; non ſenibus, non fœminis, non infantibus parcentes: regémque ſcuto efferunt, viveret nec ne incerti. Curatio vulneris gravior ipſo vulnere fuit. Sed eà fortiter toleratâ, in ſpem vitæ Rex rediit: quam ægrè exercitui ſuo probavit, ad quem rumor perlatus fuerat, eum ex vulnere interiiſſe. Quamprimùm ergo potuit, ad Hydraotis fluvii ripas ſe deferri curavit; ſecundo amne navigaturus ad caſtra, quæ circa confluentes Hydraotis & Aceſinis ſubſiſtebant: ubi Hephæſtion exercitui, & Nearchus claſſi præerat. Navi ad ripam appulsâ, dextram multitudini porrexit, & lecticâ rejectâ equum aſcendit: mox etiam pedes in tabernaculum ſuum tranſiit, cum incredibili omnium gratulatione atque lætitiâ. * Macedonibus de Rege ſollicitis, ipſum in navi ſe curandum præbuiſſe ut eſſet ſpectaculo omnibus; ſcribit *Appianus*, in Mithridaticis. (*pag.* 232.) *

Rex, ſeptem diebus curato vulnere, nec dum obductâ cicatrice, cùm audiiſſet convaluiſſe apud Barbaros famam mortis ſuæ; duobus navigiis junctis, ſtatui in medium undique conſpicuum tabernaculum juſſit, ex quo ſe oſtenderet periiſſe credentibus: conſpectúſque ab incolis, ſpem hoſtium falſo nuncio conceptam inhibuit.

Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli à ceterâ claſſe præcipiens; ne quies corpori invalido adhuc neceſſaria pulſu remorum impediretur. Quarto poſtquàm navigare cœperat die, pervenit in regionem deſertam quidem ab incolis, ſed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus, & ad ſuam & ad militum requiem.

Nearchus, Alexandri navarchus, narrat amicos, quòd ſe tanto diſcrimini objeciſſet, ut militis non ducis officio functum reprehendiſſe; cúmque ægrè Rex id ferret, & indignationem vultu indicaret, ſenem quemdam Bœoticum placuiſſe illi verſu iambico admonentem, *Qui magnum aliquid faciat, æquum eſſe & pati.* Et habetur ſanè apud Curtium [*lib. 9. cap. 12.*] oratio amicorum nomine à Cratero ad Regem in hanc ſententiam habita: unà cum ipſius reſponſione, in quâ, ubique laudis materiam offerri oſtendens; *Poſt nonum regni mei*, inquit, *poſt viceſimum atque octavum ætatis annum, videórne vobis in excolendâ gloriâ cui me uni devovi poſſe ceſſare?* Ita enim Curtius loquentem inducit Alexandrum: quum regni quidem *decimum* (quod dicto huic ſatis convenit) ſed ætatis *triceſimum* hunc fuiſſe annum, ex accuratiore calculo Chronologico liqueat.

Dum per complures dies ſtativa Rex hic haberet, quibus & vulneri curando & navibus pluribus conſtruendis operam dedit, Græci milites nuper in colonias per Bactrianam & Sogdianam ab eo diſtributi, numero circiter 3000, quòd & jampridem ſedes inter Barbaros aſſignatas moleſtè ferrent, & tunc rumore defuncti ex vulnere regis arrigerentur, à Macedonum imperio defecerunt. Occiſis enim quibuſdam popularium qui validiores erant, arma ſpectare cœperunt: & Bactrianâ arce, quæ negligentiùs aſſervata erat, occupatâ, Barbaros quoque in ſocietatem defectionis impulerunt. Athenodorus erat princeps eorum: qui regis quoque nomen aſſumpſit; non tam imperii cupidine, quàm in patriam revertendi cum iis qui authoritatem ipſius ſequebantur. Huic Biton vel Bicon quidam nationis ejuſdem, ſed ob æmulationem infeſtus, comparavit inſidias; invitatúmque ad epulas, per Boxum quendam Macetianum in convivio occîdit. Poſtero die concione advocatâ, Biton ultrò inſidiatum ſibi Athenodorum pleriſque perſuaſerat. Sed aliis ſuſpecta fraus erat Bitonis, & paulatim in plures cœpit manare ſuſpicio. Itaque Græci milites arma ceperunt, occiſuri Bitonem, ſi daretur occaſio. Verùm principes eorum multitudinis iram mitigaverunt.

Præter ſpem ſuam Biton præſenti periculo ereptus, paulò pòſt inſidiatus authoribus ſalutis ſuæ eſt: cujus dolo cognito, & ipſum comprehenderunt, & Boxum. Cæterùm Boxum protinùs placuit interfici; Bitonem etiam per cruciatum necari. Jámque corpori tormenta admovebantur, cùm Græci, incertum ob quam cauſam, lymphatis ſimiles ad arma diſcurrunt: quorum fremitu exaudito, qui torqueri Bitonem juſſerant, omisêre; veriti ne id facere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille, ſicut nudatus erat, pervenit ad Græcos: & miſerabilis facies ſupplicio deſtinati in diverſum animos repentè mutavit; dimittíque eum juſſerunt.

Interim legati à Mallis, qui reliqui erant, ad Alexandrum venerunt, deditionem totius gentis facientes: itémque ab Oxydracis urbium præfecti ac præſides ipſi, & cum his alii 150 principes illius gentis, & ipſi quoque gentem dedentes. Alexander mille ex primoribus gentis (2500 equites habet Curtius) ſibi mittere eos juſſit; quos vel pro obſidibus, ſi vellet, teneret, vel ut militibus uteretur, donec reliquos Indos debellaſſet.

Invitatis deinde ad epulas legatis harum gentium reguliſque, exornari convivium juſſit. Centum aurei lecti modicis intervallis poſiti erant: lectos circumdederant aulæa purpurâ auróque fulgentia. Quidquid aut apud Perſas vetere luxu, aut apud Macedonas novâ immutatione corruptum erat, confuſis utriuſque gentis vitiis, in illo convivio oſtendit. Intererant epulis Dioxippus Athenienſis (de quo *Plinius* libr. 35. cap. 11. *Athenæus* libr. 6. cap. 6. *Ælianus*, lib. 10. cap. 22. & lib. 12. cap. 58. & *Plutarchus* in lib. de Curioſitate) pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virium regi pernotus & gratus; & Corragus Macedo, corporis robore item præſtans, & qui non raò in pugnis ſtrenuè rem geſſerat. Hic jam temulentus Dioxippum ad ſingulare certamen provocat. Poſteróque die Dioxippus nudus & oleo perfuſus, ſtipite tantùm ac pallio armatus, Macedonem clypeo, ſariſsâ, lanceâ gladióque inſtructum proſternit.

Macedonibus & ipſo Alexandro dedecus hoc genti ſuæ coram Barbaris impoſitum ægrè admodum ferentibus, poſt paucos dies inter epulas aureum poculum ex compoſito ſubducitur, & furti ſuſpicione Dioxippus infamatur. Quam ignominiam cùm ille ferre non poſſet; in diverſorium regrelſus, literis conſcriptis quæ Regi redderentur, ferro ſe interimit.

Alexander navibus equites, ex amicis quidem 1700, expeditos verò totidem quot antea, & pedites ad 20000 imponit: & non multum ſpatii per Hydraotem emenſus, ad confluentes Hydraotis & Aceſinis pervenit; indéque per Aceſinem navigans, ad confluentem Aceſinis atque Indi venit. Ibi cum claſſe ſubſtitit, donec Perdiccas cum exercitu advenit, Abaſtanis, liberâ Indorum gente, in ipſo itinere ſubactis.

Inter hæc aliæ triginta remorum naves, aliæque onerariæ, quæ in Xathris, liberâ etiam Indorum gente, conſtructæ fuerant, adveniunt. Prætereà legati ab Oſſadiis, libero quoque Indorum populo, Alexandrum adierunt deditionem facientes.

Oxydracarum quoque & Mallorum legati cum donis ſunt reverſi. Præter lineæ veſtis aliquantum, mille ſcuta Indica erant, & ferri candidi talenta centum, leonéſque raræ magnitudinis, & tigres; utrumque animal ad manſuetudinem domitum. Lacertarum quoque ingentium pelles, & dorſa teſtudinum. *Trecenti erant* [*equi*, 1030] *currus, quos quadrijugi equi ducebant.* Ita apud *Curtium* legitur, [*lib.* 9. *cap.* 15.] Arrianus illos pro obſidibus mille viros præſtantiſſimos & maximos miſiſſe; 500 etiam curribus corúmque propugnatoribus, quos Alexander non petierat, adjectis: atque eum, obſidibus remiſſis, currus accepiſſe ſcribit.

Alexander utrique nationi ſtipendium quod Arachoſiis penſitabat impoſuit, & Philippum ſatrapam præfecit; Aceſinis & Indi confluentibus ſatrapatum illius terminans. Ut non facilè hic fides Plutarcho fuerit adhibenda, Philippi ſatrapiam triplo quàm Pori fuiſſe majorem: præſertim ſi tantæ amplitudinis illam Pori fuiſſe admiſerimus, quantam ille nobis eam exhibuit. Philippo verò univerſum Thracum equitatum Alexander reliquit, aliáque agmina, quæ provinciæ cuſtodiendæ ſufficere viderentur. Ad hæc urbem ad confluentem fluminum condi juſſit, arbitratus populoſam & claram futuram: atque navalia ibi extrui curavit.

Per eoſdem dies Oxyartes ſive Oxathres prætor Bactrianorum, Roxanes Alexandri uxoris pater, ad generum veniens, criminis Bactrianæ arcis à Græcis defectoribus occupatæ abſolutus eſt.

c. Deinde, Polyſperchonte cum exercitu Babyloniam miſſo, (ut eſt apud Juſtinum, lib. 12. cap. 10.) & Cratero cum magnâ relicti exercitûs parte & elephantis ad ſiniſtram Indi fluminis ripam ire juſſo (quòd ab eâ parte exercitui gravioris armaturæ commodior via futura videretur, & gentes finitimæ non omninò amicæ eſſent) cum lectiſſimâ manu navibus conſcenſis, navigationem in Oceanum redintegrat. Proditur autem nullo die minùs quàm ſtadia 600 navigaſſe in Indo; nec potuiſſe ante menſes quinque enavigare, adjectis paucis diebus. [*Plin. lib.* 6. *cap.* 17.]

In hâc navigatione ad Sabracarum ſive Sambeſtarum regionem Alexander primùm appulit. Hi tum numero tum virtute hominum nulli Indicarum gentium poſtferendi, urbes quæ populi imperio reguntur incolunt. Et de Macedonum adventu certiores facti, peditum 60 millia, & equitum ſex (vel, ut Curtius, octo) millia, cum 500 curribus, coëgerant: quibus & tres duces ſpectatos virtute bellicâ præfecerant. At claſſe jam imminente, novâ & inuſitatâ acceſſus facie (de quâ, præter *Curtium*, *lib.* 9. *cap.* 15. videndus etiam *Plinius*, *lib.* 19. *cap.* 1.) perterriti, cùm & ubique pervulgata Macedonum gloria metum incuteret, & ſeniores periculum certaminis diſſuaderent, 50 ex præcipuâ nobilitate legatos ad Alexandrum miſerunt gentem dedituros. Cui pacem ille concedens, munera ampliſſima & honores qui Heroëm deceant ab incolis eſt conſecutus.

Quarto deinde die ad ripæ utriuſque accolas, qui Sodræ (vel Sogdæ, ut apud Arrianum) &

3678 Maſſani appellantur, pervenit; eoſque ſimiliter in fidem accepit. Hic ad Indum flumen urbem Alexandriam dictam condidit, & mille qui eam incolerent delegit: portus etiam & navalia extruxit; naveſque quaſſatas reparari juſſit. Totius verò regionis quæ à confluentibus Aceſinis atque Indi ad mare uſque pertinet Oxyartem ſocerum ſuum & Pithonem Agenoris filium ſatrapas conſtituit; univerſâ etiam maritimâ orâ illis adjunctâ: Ipſe ſecundo amne in Muſicani regis fines tantâ celeritate venit, ut priùs eò irrumperet quàm ille quicquam de ejus expeditione audiviſſet. Inopinato itaque ejus adventu perculſus Muſicanus, confeſtim Alexandro obviam proceſſit, dona quæ apud Indos cenſentur ampliſſima adferens, univerſos etiam quos habebat elephantos ducens, gentémque pariter & ſe dedens; ac culpam ſuam agnoſcens, quod hoc anteà non feciſſet, neque per legatos amicitiam illius petiiſſet. Alexander Muſicano veniâ culpæ datâ, urbem ſimul & regionem (de quâ videnda quæ ex Ariſtobulo & Oneſicrito refert Strabo, *lib.*15. *pag.* 694. & 701.) admiratus, priſtinum imperium ei reliquit.

Hic de Teriolte vel Tiryeſte ſatrapâ, quem Parapamiſadis præfecerat, iiſdem arguentibus, cognovit: multáque avarè ac ſuperbè feciſſe convictum, interfici juſſit. Oxyartem verò ſive Oxathrem ſocerum ſuum ſatrapatu illius donavit.

Cratero ut arcem in urbe Muſicani extrueret, juſſit: quæ quidem præſente adhuc Alexandro exædificata eſt, præſidiúmque ei impoſitum; quòd peridoneus is locus videretur ad finitimas gentes in fide atque officio continendas.

Inde aſſumptis ſagittariis atque Agrianis, omníque equitatu quem in navibus vehebat, ad Præſtos aliam Indiæ gentem pervenit: & in eorum regem Porticanum vel Oxycanum nomine, quòd nec is legatos de deditione miſiſſet, movit; duáſque urbes maximas quæ illi parebant cepit. Earum alteri ipſe Porticanus cum magnâ manu popularium ſe incluſerat; quam Alexander tertio die quàm cœperat obſidere expugnavit. Porticanus verò in arcem probè munitam confugiens, legatos de conditione deditionis ad Alexandrum miſit. Sed antequàm adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evaſêre in arcem: quâ captâ, Porticanus cum paucis repugnans occiſus eſt. Dirutâ arce, omnibus captivis venundatis, & prædâ militi datâ, elephantos Alexander ſecum ipſe abduxit.

Duas illas urbes direptioni militum conceſſas incendiſſe Alexandrum, ac deinde reliquas Porticani urbes omnes expugnatas diruiſſe, eóque magnum finitimis terrorem incuſſiſſe, ſcribit Diodorus. Reliquas urbes adventante Alexandro deditionem feciſſe, nullâ earum ad arma converſâ, narrat *Arrianus*.

Poſthæc Alexander Brachmanum regis *Sambi* (apud Curtium *Sabi* vel *Sami*, Plutarchum *Sabbæ*, Juſtinum *Ambigeri*, Oroſium *Ambire* nominati) fines ingreſſus eſt; quem fugiſſe acceperat. Poſtquàm verò urbi quæ illius imperii caput eſt (Sindomana vel Sindonalia nomen illi erat) appropinquavit, portæ urbis ei apertæ ſunt: quique Sambo domeſtici erant, cum numeratâ pecuniâ & elephantis ei occurrerunt; declarantes Sambum non hoſtili animo in Alexandrum fugiſſe, ſed Muſicani ab eo dimiſſi metu, cum quo graves ille inimicitias gerebat.

Hoc & aliis multis oppidis in fidem acceptis, Alexander aliam quandam urbem quæ defecerat cepit, & Brachmanum nonnullos quos defectionis authores fuiſſe conſtabat interfecit. Horum enim impulſu Sambus, qui nuper ſe dediderat, & urbes ejus ditioni ſubjectæ defecerant. Urbem cuniculo ab Alexandro captam Curtius memorat: viros in mediâ fermè urbe è terrâ emergere barbaris mirantibus. Clitarchus apud eundem, octo (vel octoginta potiùs, ut alii cum Diodoro legunt) Indorum millia in eâ regione cæſa author eſt, multóſque captivos ſub coronâ venditos. Et has quidem clades gens Brachmanum experta fuit. Cæteris autem, quæ ſupplices veniam exorabant, auctoribus pœnâ affectis, Alexander ignovit. Ipſe Sambus rex, fugâ in ulteriores partes cum 30 elephantis arreptâ, periculo ſe ſubduxerat.

Ex Gymnoſophiſtis, qui præcipuè illum ad defectionem concitaverant & plurimùm Macedonas fatigaverant, decem Alexander cepit: quibus quæſtiones obſcuras propoſuit, necem denuntians primo qui parum rectè reſpondiſſet. Quæſtiones illas, cum reſponſionibus, in Vitâ Alexandri recenſet Plutarchus; qui & eos muneribus honoratos dimiſſos fuiſſe refert.

Muſicano interim deficiente, Pithon ſatrapa Agenoris filius cum idoneo exercitu in eum miſſus eſt: qui urbes illi ſubditas adortus, alias direptas ſubvertit, aliis præſidia impoſuit, arceſque in iis extruxit. Captum verò ab eo Muſicanum ipſum Alexander in regione ſuâ crucifigi juſſit, & Brachmanum quotquot ipſum ad defectionem inſtigârant.

Alexander Indum, in quo claſſem expectare ſe juſſerat, rurſùm repetens, quarto deinde die ſecundo amne Harmatelia (Sambi & Brachmanum urbem) pervenit. Cúmque oppidani, ſuâ fortitudine & difficili locorum aditu confiſi, portas clauſiſſent; Alexander quingentos Agrianos cum armis mœnia ſubire juſſit, & hoſte ad pugnam laceſſito fugam retrò capeſſere. Ter mille igitur ex urbe contra illos erumpentibus, ſimulato pavore ſtatim terga verterunt: quos Barbari effusè ſequentes, in alios, inter quos ipſe Alexander erat, inciderunt. Renovato ergo prælio, ſexcenti eorum cæſi ſunt, mille capti, cæteri mœnibus urbis incluſi. At vulneratorum ex agmine regio non exiguus numerus in extremum venit diſcrimen. Ferramenta enim armorum lethali veneno oppidani tinxerant. Cùm inter multos vulneratus etiam Ptolemæus Lagi filius eſſet, moriturúſque jamjam videretur; per quietem Alexandro monſtratam in remedia veneni herbam fuiſſe dicunt, quâ in potu acceptâ, ſtatim periculo liberatus eſt. Cæteri quoque ſalutari herbæ uſu cognito, ejuſdem curationis ope convaluerunt. Veriſimile eſt, aliquem rei peritum eam Regi indicaſſe; ſed adulationis gratiâ adjuncta fabula eſt: inquit Strabo, libro 15. [*pag.* 723.] qui tamen apud Oritas (de quibus poſteà) hoc contigiſſe refert.

Cùm Harmateliorum deinde urbem munitam & amplam Alexander oppugnare inſtituiſſet; oppidani ſupplices ei occurrentes, ſéque ipſos & urbem dedentes, veniam ab eo conſecuti ſunt.

d. Mœris, proximæ gentis Pattalenæ rex, ad Alexandrum veniens, ſe & regionem ſuam illius fidei commiſit. Quem principatui ſuo reſtitutum, omnia quæ ad excipiendum exercitum neceſſaria eſſent ille parare juſſit.

Alexander Craterum, Attali & Meleagri & Antigenis agmen ducentem, nonnullóſque ex ſagittariis, ex amicis etiam & Macedonibus quos inutiles bello factos Macedoniam repetere voluerat, in Carmaniam per Arachotos & Zarangos (vel Drangas) proficiſci, elephantóſque ducere juſſit. Ad alteram Indi ripam Hephæſtion aliam exercitûs partem, ad alteram ripam Pithon equeſtres jaculatores & Agrianos ducebat. Huic etiam, ut colonos in urbes à ſe conditas ducat, Rex imperat; & ſiquid apud finitimos Indos novarum eſſet, rebus compoſitis ad Pattala ſe cum reliquis copiis conjungat.

Quúmque jam triduo Alexander navigaſſet, nuntiatum ei eſt, Mœrim, magnâ Pattalenſium manu coactâ, urbem deſeruiſſe, & in montes profugiſſe. Quo nuntio accepto, properantiùs claſſem egit.

Circa Canis exortum in Pattalenam perveniſſe, cùm jam menſes *decem* navigaſſet, & non multis ante occaſum Pleiadum diebus navigationem cœpiſſet; ex Ariſtobulo nos docuit Strabo. [*lib.* 15. *pag.* 691. 692.] Sub Julii igitur noſtri exitum Pattala Alexander appulit, à cœptâ per fluvios navigatione menſe *decimo* ineunte: quum ſecundo amne Hydaſpe, Aceſine & Indo navigans, *novem* menſes ſolidos (ut ex notatorum ſiderum ortu & occaſu liquet) exegiſſet. Ut minùs hic exacta fuerit Plutarchi in *Alexandro* illa numeratio. ἡ δὲ διὰ τῶν ποταμῶν πρὸς τὴν θάλατταν ὑπαγωγὴ μηνῶν ἑπτὰ χρόνον ἀνήλωσε. *Deſcenſus per flumina ad mare ſeptem menſium ſpatium abſumpſit.*

Pattalis potitus Alexander, urbem incolis, agrum agricolis vacuum reperit. Magnæ ex agris prædæ actæ ſunt pecorum armentorúmque, magna vis reperta frumenti. Miſſi expeditiſſimi quique è toto exercitu; qui fugientes incolas inſequerentur. Capti eorum nonnulli confeſtim ad alios adhuc fugientes miſſi ſunt, qui illos ad reditum hortarentur; liberam illis ut anteà & urbis habitationem & agri culturam promittentes: multíque eorum redierunt.

Deinde Hephæſtione in Pattalis arcem ædificare juſſo; alios in eam regionem quæ aquarum inopiâ laborabat Alexander miſit qui puteos foderent, regionémque habitabilem facerent. Hos barbarorum finitimorum nonnulli ex improviſo adorti, quum aliquot interfeciſſent, multis etiam ſuorum deſideratis, in ſolitudinem ſeſe receperunt. Quo audito, alias copias Alexander miſit quæ ſe prioribus adjungerent, quò tutiùs opera jam incepta abſolverent.

Cum Nearcho egit Alexander, ut tempeſtate anni opportunâ claſſem & exercitum navalem ab Indi oſtiis per Oceanum in ſinum Perſicum atque Euphratis & Tigris oſtia deduceret: ut ex ipſius Nearchi hiſtoriâ refert Arrianus in Indicis. [*pag.* 182.] ἡγεμόνα μὲν Νέαρχον ἀποδείξας, ἀρχικυβερνήτην δὲ Ὀνησίκριτον, inquit Plutarchus. *Claſſis quidem univerſæ præfectum Nearchum conſtituens, magiſtrum verò gubernatorem Oneſicritum.* Unde & ipſe Oneſicritus in hiſtoriâ ſuâ *Navarchum* ſe (ut eſt apud *Arrian. lib.* 6. *pag.* 124.) & ipſum ſecutus *Plinius* (*lib.* 6. *cap.* 22. *claſſis præfectum*, Strabo verò (*lib.* 15. *pag.* 698. & 721.) ἀρχικυβερνήτην rectiùs eum appellavit. *Vide Arrianum, lib.* 7. *pag.* 162. *& in Indicis*, *pag.* 191.

Apud Pattala Indus in duos ingentes alveos diviſus (quorum uterque Indi appellationem ad mare uſque retinet) triquetrâ figurâ inſulam efficit, Pattalenam ab urbe denominatam, Delta Ægyptio majorem. Oneſicritus unumquodque latus triangularis hujus inſulæ 2000 ſtadiorum facit. Sed baſim, ſive diſtantiam inter duo Indi oſtia, (quorum utrumque eſt paluſtre) Ariſtobulus 1000 tantùm, Nearchus, & eum ſecutus Arrianus, 1800 ſtadiorum, Plinius 220 milliarium eſſe dicit. [*Strabo lib.* 15. *pag.* 701. *Plin. lib.* 6. *cap.* 21, *Arrian. lib.* 5. *pag.* 103. *& lib.* 6. *pag.* 135. 137.]

Per dexteriorem fluvii alveum Alexander ad Oceanum navigare inſtituens, delectis navibus quæ velociores erant, & biremibus omnibus, & 30 remorum navibus, actuariiſque nonnullis, & ducibus ſumptis amnis peritis, navigationem cœpit: Leonnato cum mille equitibus & peditibus circiter 8000 terrâ juxta claſſem procedere juſſo.

Poſtridie quàm ſolverat, orta tempeſtas ventúſque æſtui contrarius cavas undas ciebat, navéſque inter ſe collidebat: adeò ut pleræque quaſſatæ, nonnullæ verò ex 30 remorum navibus prorsùs diſſipatæ fuerint, priuſquàm ad inſulam medio ferè alveo enatam appulerint.

Ibi diutiùs Alexander ſubſiſtere coactus eſt, tum ut alias naves fabricaret, tum quia itineris duces ſocordiùs aſſervati profugerant. Miſſis igitur qui conquirerent alios, cùm nulli reperirentur, ſine ullo duce navigabant; omnium per quæ ferebantur ignari. Jámque 400 ſtadia proceſſerant, cùm gubernatores agnoſcere ipſos auram maris, & haud procul videri ſibi Oceanum abeſſe, indicant Regi. Is paucos navigio emiſit in ripam, qui agreſtes vagos exciperent; è quibus certiora noſci poſſe ſperabat. Illi, ſcrutati omnia tuguria, tandem latentes reperêre. Qui interrogati, quàm procul abeſſent mari, reſponderunt nullum ipſos mare ne famâ quidem accepiſſe: cæterùm tertio die perveniri poſſe ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem.

Arrianus narrat, à nonnullis levis armaturæ militibus in ulteriorem ripam emiſſis Indos aliquot captos fuiſſe, quibus deinceps in eo flumine navigationis ducibus Alexander uſus fuerit. Poſtquàm autem eò perventum eſt ubi amnis latitudo in 200 ſtadia extenditur (quâ nimirùm parte ampliſſimus eſt) quum ventus à mari vehementior incubuiſſet; rursùs in ſinum quendam à ducibus navigationis præmonſtratum eos ſeſe recepiſſe. Curtius verò, cùm tertio (uti prædictum fuerat) die mixtum flumini ſubiiſſet mare, leni adhuc æſtu confundente diſpares undas ad aliam inſulam medio amne ſitam paulò lentiùs, quia fluminis curſus æſtu reverberabatur, applicuiſſe eos claſſem refert.

Ibi quum in ſtatione eſſent, & ad commeatus petendos diſcurrerent, in novum metum inci-

3678 derunt. Ingens enim maris æſtus (qui & hodie in litrore *Cambaiæ*, ubi Indus in Oceanum influit maximè memorabilis eſt) totos circa flumen campos ſubitò inundavit, tumulis duntaxat eminentibus velut inſulis parvis; in quos plerique trepidi, omiſſis navigiis, enare properârunt. Reciprocante deinde mari, reddiríſque terris quæ paulò antè profundo ſalo merſæ fuerant, deſtituta navigia alia præcipitabantur in proras, alia in latera procumbebant. Quúmque ſtato tempore æſtus iterùm recurreret: quæ quidem limo firmiter inſederant naves, citra ullum detrimentum ſublatæ rurſùs navigabant; quæ verò in ſicciore terrâ parum firmiter hæſerant, earum aliæ æſtus impetu raptæ invicem illiſæ ſunt, aliæ in ripam propulſæ diſſilierunt.

His omnibus pro eo ac tempus ferebat reparatis, Alexander duabus actuariis navibus ſecundo flumine præmiſit qui inſulam explorarent in quam indigenæ aiebant ipſi deſcendendum eſſe ad Oceanum naviganti. Eam inſulam illi *Cilluta*, Alexander *Scilluſtin*, alii *Pſiltucin* appellaverunt. Qui poſtquàm renuntiârunt ipſam inſulam magnam eſſe, portúſque commodos & aquam habere, reliquam claſſem eò agi juſſit. Ipſe cum lectioribus navibus ulteriùs proceſſit, exploraturus an eâ parte quâ flumen in mare exit, facilis claſſi tranſitus futurus eſſet: progreſſúſque ab inſulâ 200 circiter ſtadia, aliam inſulam proſpexit jam in mari ſitam.

Tum ad priorem fluminis inſulam rediit, atque ad ejus promontorium appulſus, diis quibus ab Hammone ſe ſacrificare juſſum eſſe dicebat, ſacrum fecit. Poſtero die ad aliam in Oceano ſitam inſulam navigans, aliis hoſtiis, aliis etiam diis, alio quoque modo ſacrificavit: id quoque ex Hammonis oraculo facere ſe prædicans. Et Indi oſtia prætergreſſus, in vaſto pelago navigavit: ibique tauros Neptuno cæſos in mare projecit, atque libatione ſacrificio ſuperadditâ, phialam auream & crateras aureos gratias agens in undas immiſit; precatus ut exercitum navalem in ſinum Perſicum à Nearcho ducendum ſalvum & incolumem poſſet tranſmittere. [*Arrian. lib. 6. pag.* 136.]

Juſtinus, [*lib.* 12. *cap.* 10.] Alexandrum ſecundo æſtu oſtio fluminis Indi invectum, in monumenta rerum à ſe geſtarum, urbem Barcen ibi condidiſſe, aráſque ſtatuiſſe ſcribit. *Curtius*, [*lib.* 9. *cap.* 16.] mediâ nocte, ut æſtum occuparet, cum paucis navigiis ſecundo amne defluxiſſe, evectúmque os ejus 400 ſtadia proceſſiſſe in mare; atque tandem voti ſui compotem, præſidibus & maris & locorum diis ſacrificio facto, ad claſſem rediiſſe. *Diodorus Siculus*, cum familiaribus ad Oceanum provectum, duabus illic inſulis repertis, magnifico Deos ſacrificio eſſe veneratum, aureáque pocula numero haud pauca nec pondere exigua unà cum libamentis in mare projeciſſe; tandémque excitatis in Tethyos & Oceani honorem aris, expeditioni propoſitæ finem impoſuiſſe tantum, claſſe per amnem retrò eſſe ſubvectum. In reditu verò ad Hyala urbem inſignem appuliſſe eum addit, eandem cum Spartâ reipublicæ formam habentem. Bini enim ex duabus familiis in eâ Reges, perpetuo ſucceſſionis ordine, res bellicas adminiſtrabant: ſummæ autem rerum gerendarum Curia ſeniorum præerat.

Alexander, adverſo flumine, Pattala reverſus, arcem exædificatam reperit, & Pithonem cum copiis rediiſſe, omnibus iis rebus ad quas miſſus fuerat peractis. Cúmque partem claſſis ad urbem Pattala, (quæ & adhuc apud Indos Cambaienſes nomen ſuum retinet) ubi Indus amnis in duos alveos dividitur, relinquere ſtatuiſſet: portus & navalium ibi extruendorum Hephæſtioni negotium dedit.

Ipſe per alterum (ſiniſtrum ſcilicet) Indi alveum rurſùs in Oceanum navigavit; ut quâ parte facilior minúſque vehemens ejus in mare irruptio eſſet, cognoſceret. Quúmque jam non procul à faucibus fluminis abeſſet, ad lacum quendam pervenit, qui aut ab ipſo flumine latè diffuſo efficitur, aut ab aquis ex circumviciniis locis influentibus fluménque auctius & marino ſinui perquàm ſimile reddentibus. Ibi pleroſque militum cum Leonnato, actuariáſque naves omnes reliquit. Ipſe cum aliquot navibus 30 remorum & biremibus ſuperato fluminis oſtio, eâ quoque parte in Oceanum excurrit; faciliúſque eâ parte claſſem in mare ſubduci poſſe cognovit. Deinde in litus cum equitibus aliquot egreſſus, ad maris oram tridui iter fecit: & regionis quam adnavigabat ratione exploratâ, puteos complures effodi juſſit, unde aqua claſſi ſuppetere poſſet. [*Arrian. lib. 6. pag.* 137.]

Altero poſt relictum Oceanum die, claſſem adverſo flumine haud procul lacu ſalſo appulſam refert Curtius, cujus incognita natura pleroſque decepit temerè ingreſſos aquam. quippe ſcabies corpora invaſit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum eſt; cui tamen oleum remedio fuit. Qui ſi is ipſe lacus fuerit, cujus jam ex *Arriano* facta eſt mentio: ad poſteriorem hunc ab Oceano reditum (cujus aliàs ſolus *Arrianus* meminit) iſta referenda fuerit hiſtoria.

Alexander, rurſùs Pattala reverſus, partem exercitûs ad puteos illos effodiendos in maritimam oram miſit; mandatis additis, ut abſoluto opere Pattala redeant. Ipſe denuò in lacum navigans, alium portum atque alia navalia ibi exſtruxit: præſidióque ibidem relicto, frumentum in quatuor menſes convexit, aliáque ad navigationem neceſſaria paravit. [*Arrian. ut ſuprà.*] Condita verò ab eo ad iſtum lacum fuiſſe videtur Potana, ut commodam in illâ Oceani orâ navium haberet ſtationem: quemadmodum ex *Diodoro*, libro 3. (*pag.* 181. *edit. Græco-latin.*) cum Agatharchide (*in Excerptis apud Photium, cod.* 250. *cap.* 51.) & loco iſto *Arriani*, collato colligimus.

Alexandrum in Pattalenâ cum copiis ſubſtitiſſe, vernum tempus expectantem, atque interim urbes aliquas condidiſſe; jámque mitigatâ hyeme, & navibus quæ inutiles videbantur crematis, terrâ duxiſſe exercitum, affirmat *Curtius*. [*lib.* 9. *cap.* 16. *&* 17. *init.*] Sub æſtivum quoque tempus (à vere inchoatum) ex Indiâ eum diſceſſiſſe, *Strabo* ſignificat. [*lib.* 15. *pag.* 721.] aliud profectò dicturus, ſi quod ipſe ſtatim ſubjicit Nearchi (qui maritimæ tum expeditioni non interfuit modò, ſed etiam præfuit) teſtimonium paulò attentiùs conſideraſſet: *Rege iter jam peragente, ſe in autumno ſub veſpertinum Pleiadum exortum navigationem incepiſſe.*

Menſe

Menſe igitur Septembri Alexander, Leonnato præmiſſo ut puteos opportunis locis foderet, quà terreſtri itinere ducturus erat exercitum, (cùm ſicca regio eſſe diceretur) & navibus quæ vitium fecerant cremaris, Pattalis caſtra movens, cum exercitu ad Arbim vel Arabium amnem proceſſit; qui *Arbitas* ſive *Arabitas* (*Aribas* Dionyſio Periegetæ, *Abritas* aliis dictos) & cum iis *Indos*, ab *Oritis* diſterminat. Arbitæ enim maritimam Indiæ oram inter Indum & Arbim fluvium interjectam incolunt; quam mille ſtadiorum eſſe Nearchus ait. [*apud Strabon. lib.* 15. *pag.* 720. *& Arrian. in Indic. pag.* 185. *fin.*] Et extremi Indorum hi ſunt: (ut ex Arriano, *ibid. pag.* 184. & Plinio, *lib.* 7. *cap.* 2. intelligitur:) proximis Oritis (ut eſt apud eundem Plinium, *lib.* 6. *cap.* 23. & Arrianum in Indicis, *pag.* 185. *fin.*) propriâ, non Indorum, linguâ loquentibus.

Arbies ſive Arabitæ hi, gens *αὐτόνομοι* & libera, quum neque foris virium haberent ut cum Alexandro confligerent, neque tamen ſeſe ſubjicere ei vellent, ſimul-atque eum cum exercitu adventare ſenſerunt, in ſolitudines aufugerunt.

Alexander, reliquis copiis Hephæſtioni traditis, ſecum dimidiam argyraſpidum & ſagittariorum partem, agmināque eorum qui Aſſereri vocantur, agmen etiam equitatûs ex amicis, & ex ſingulis præfecturis equitum cohortem unam, equeſtréſque ſagittarios omnes aſſumens, ad Oceanum lævam verſùs convertitur: puteóſque fodi juſſit, ut exercitui præternavigaturo aqua abundè ſuppeteret.

Pattaleni, Alexandro abeunte, animos recipientes ac libertatem affectantes, Nearchum & exercitum cum eo relictum adorti expulerunt, & quum adhuc apti venti non ſpirarent diſcedere coëgerunt: ut ex ipſo Nearcho refert Strabo. [*lib.* 15. *pag.* 721.] Ante initium enim hyemis, quæ ſimul cum occaſu Pleiadum (menſe Novembri) incipiebat, iis in locis non erat opportunum navigandi tempus. [*Arrian. lib.* 6. *pag.* 157.]

3679 4. Quamprimùm igitur Eteſii venti ceſsârunt (qui totâ ibi æſtate ex mari in terram ſpirantes, omnem navigationem præcludunt) Nearchus, ſacrificio Jovi ſervatori facto ludiſque gymnicis editis, è portu ſolvit, anno regni Alexandri undecimo, Archonte Athenis *Cephiſodoro*, menſis Boëdromionis die 20, ſive Kalendis Octobribus Julianis: ut in Diſſertationis de anno Solari Macedonum cap. 2. ex Arriani Indicis oſtendimus. *Cephiſodori* verò nomen, non ſolùm ante annos 40 (ad Olympiadis CIII. annum 3) ſed etiam poſt triennium, 2°. videlicèt Olympiadis CXIV. anno (qui poſt exceſſum Alexandri proximus fuit) in Archontum tabulâ occurrit. Ut, ſi nomen hoc in Arriano rectè hîc ſeſe habeat, neque ſcrupulum aliquem injiciat duorum Cephiſodororum tam propinqua vicinitas: ejuſmodi futura ſit in Olympiadis CXIII. Tetraëteride, inter Diodorum Siculum, Dionyſium Halicarnaſſeum (in *Dinarcho*) & Arrianum noſtrum, diſpoſitionis archontum differentia.

Olymp. CXIII.	*Diodor.*	*Dionyſ.*	*Arrian.*
Ann. I.	Euthycritus.	Euthycritus.	Hegemon.
II.	Chremes.	Hegemon.	Chremes.
III.	Anticles.	Chremes.	Cephiſodorus.
IV.	Soſicles.	Anticles.	Anticles.

Xylenopolim verò Ab Alexandro conditam, urbem illam fuiſſe, è quâ Nearchus & Oneſicritus navigationis cœperunt exordium, in lib. 6. cap. 23. refert Plinius: de quâ mirum tamen eſt, illum ibidem addere; *Juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non ſatis explanari.* Ubi enim ea eſſet, niſi in *Pattalenâ*; in quâ Nearchus & Oneſicritus, opportunum navigandi tempus expectaturi, ab Alexandro relicti ſunt? aut juxta quod aliud flumen, quàm *Indum*; in quo claſſis ſtabat? & per quem deductam eam fuiſſe ad Oceanum, ex ipſo Nearcho ita in Indicis ſuis [*pag.* 183.] nos docuit Arrianus.

Primo die, quum è portu ſolviſſent, per fluvium INDUM ad amplum quendam alveum appulerunt, cui *Stura* nomen eſt, diſtantem à portu ſtadiis circiter 100. biduóque ibi commorati ſunt.

Tertio die inde moventes, ad alium alveum 30 ſtadiis inde remotum pervenerunt; cujus aqua ſalſedinem maris referebat. Mare enim in eam accedente æſtu ſe ingerit, aquáque flumini permiſta etiam recedente æſtu manet. *Caumana* is locus dicitur.

Inde 20 ſtadia provecti, ad *Coreatim* ſecundo flumine pervenerunt.

Hinc rurſùm moventes, non procul navigârunt: ſcopulum conſpicati eâ parte quâ Indus in mare fertur, & fluctus littori illidebantur, littúſque ipſum aſperum erat. Cæterùm quà ſcopulus mollior videbatur, foſſâ quinque ſtadiorum perductâ, naves traduxerunt æſtu marino accedente.

Inde ſtadia 150 emenſi, in *Crocala* arenoſam inſulam pervenerunt; ibique alterum diem commorati ſunt. Vicina huic inſulæ loca incolunt Arabii Indica gens, ab Arabio fluvio ita nominati, qui eorum fines (ut dictum eſt) ab Oritarum finibus dividit.

Reliquam deinde navigationem per Oceanum factam Arrianus fuſiùs proſequitur (& ex eo Joann. Baptiſta Ramuſius, in Navigat. volum. 1. fol. 269.) ipſum *Nearchum* hîc ſecutus: ut in libro 6°. hiſtoriæ Alexandri [*pag.* 143. *fin.*] ipſe confirmat. Cujus Peripli breviarium apud Plinium quoque extat, libro 6. cap. 23. ex *Oneſicrito* à Jubâ rege excerptum: ut verba illa oſtendunt. *Indicare convenit quæ prodit Oneſicritus, claſſe Alexandri circumvectus in mediterranea Perſidis ex Indiâ, narrata proximè à Jubâ.* ex quibus & illud explicandum eſt quod apud Plinium ibidem ſubjungitur. *Oneſiriti & Nearchi navigatio nec nomina habet manſionum, nec ſpatia*: nempe, ut à Jubâ, vel Oneſicrito etiam, ea eſt prodita. A Nearcho enim manſionum notata fuiſſe & nomina & ſpatia, quæ Arrianus ex eo deſcripſit fidem nobis faciunt.

Alexander, (ut ad eum denuò revertamur) Arbi ſive Arabio amne tranſmiſſo, magnam ſolitu-

dinis

3679 dinis partem eâ nocte tranſgreſſus, ſub auroram cultæ habitatæque regioni appropinquavit. Tum peditibus inſtructâ acie ſequi juſſis, ipſe ſumptis equitibus, iiſque per turmas diſtributis atque expanſis ut magnam campi partem occuparent, Oritarum terram invaſit. Plerique eorum qui ad arma confugerant ab equitatu cæſi; non pauci etiam vivi in poteſtatem venerunt. Poſthæc modico fluvio reperto, juxta eum caſtra locavit.

Tripartito facto agmine, maritimos Ptolemæus, mediterraneos Leonnatus, ipſe Rex montana & his ſubjecta loca pervaſtavit. Unde prædâ milites ingente ſunt potiti, & numerus peremptorum ad multas ſe myriades extendit.

Hephæſtione, cui major pars exercitûs fuerat tradita, adveniente, Alexander Rhambacia, pagum illius gentis maximum, progreſſus eſt: ubi cùm portum à fluctibus tutum & commodum inveniſſet, Hephæſtioni mandavit ut urbem ibi extrueret. Quâ conditâ, & Alexandriâ nominatâ, Arachoſiorum in eam deducta eſt colonia.

Alexander ſumptâ rurſus ſecum argyraſpidum atque Agrianorum dimidiâ parte, equitúmque agmine & ſagittariis equeſtribus, ad fines Gedroſorum atque Oritarum contendit, quà anguſtus ad eos aditus patere nuntiabatur: ad quem Oritæ Gedroſis conjuncti caſtra locârant, Alexandrum tranſitu prohibituri. At ſimulac adventare illum audierunt, multi quidem deſerto præſidio ex anguſtiis profugerunt: Oritarum verò duces ad eum profecti, & ſe & gentem in ejus poteſtatem dederunt. His ille imperat ut convocatâ Oritarum multitudine, domum eos remittant: nihil incommodi, ſi id faciant, accepturos.

Satrapam Alexander Oritis conſtituit Apollophanem, Leonnato corporis cuſtode illi adjuncto: quibuſcum Agrianos omnes, & ſagittariorum equitúmque nonnullos, alióſque pedites & equites Græcos mercenarios, in Oris reliquit; útque claſſem expectantes dum illa regionem circumnavigârit, novam urbem inhabitandam curarent, & Oritarum res componerent, mandavit.

Ipſe cum magnâ exercitûs parte (jam enim Hephæſtion advenerat) in Gedroſorum regionem maximâ ex parte deſertam contendit. In quâ eremo (ut refert Ariſtobulus) Phœnices, qui mercimoniorum cauſâ exercitum comitabantur, myrrhâ & nardo odoratâ jumenta ſua onerârunt. Horum enim aromatum tanta ibi erat copia, ut exercitus eis pro tecto & ſtratis uteretur; & ex nardi radicum proculcatione ſuaviſſimus odor latè diffunderetur. [*Arrian. lib. 6. pag. 138. Strabo, lib. 15. pag. 721.*]

Craterum cum parte exercitûs per mediterranea Alexander præmiſit, ut & Arianam ſubigeret (quo communi nomine regiones omnes ab occiduis Indiæ finibus ad Carmaniam uſque protenſæ comprehenduntur) & in eadem loca procederet, in quæ ipſe iter erat facturus. Craterus verò, per Arachotos & Drangas in Carmaniam itinere inſtituto, eos qui in regione Choarinâ parere recuſabant ſubegit. [*Strabo, ut ſupr. pag. 721. & 725.*] Ozinem quoque (Ordonem Arriano dictum) & Tariaſpem nobiles Perſas defectionem in Perſide molientes oppreſſos à ſe in vinculis detinuit. [*Curt. lib. 9. cap. 18.*]

Ipſe Rex cum aliâ exercitûs parte per Gedroſiam 500 à mari ſtadiis profectus, ſæpe etiam mari appropinquavit; per viam difficilem, ſterilem, aquarum indigam & penitùs deſertam iter faciens. Cupiebat enim regionem mari vicinam obire; ut quinam portus propinqui eſſent perluſtraret, ſimúlque per tranſitum quæ claſſi neceſſaria eſſent præpararet, & puteos effodi foráque & portus ſtatui curaret. [*Strabo, ut ſupr. pag. 721. Arrian. lib. 6. pag. 139.*]

Hunc in finem, Thoantem Mandrodori filium cum modico equitatu ad mare ſpeculatum miſit; viſurum an ullus uſpiàm portus, aut aqua non procul à mari, aut aliud quicquam neceſſariorum reperiretur. Qui reverſus nuntiavit, piſcatores quoſdam abs ſe in littore inventos ſub anguſtis tuguriis degentes. Ea tuguria ex conchis congeſtis facta eſſe, tecta ex piſcium ſpinis. Eos verò ipſos piſcatores modicâ aquâ uti (quam magnâ cum difficultate è ſabulo effodiſſent) ac ne illâ quidem omninò dulci.

Poſtquàm Alexander in locum quendam Gedroſorum veniſſet frumento abundantem, id acceptum & ſigillo ſuo obſignatum jumentiſque impoſitum ad mare vehi juſſit. Intereà verò dum in portum mari proximum it, milites neglecto ſigillo atque ipſi adeò cuſtodes frumento uſi ſunt; iis qui maximè fame premebantur partiti. Quibus Alexander, cognitâ neceſſitate quâ adacti id feciſſent, ignovit. Ipſe quicquid frumenti peragratâ eâ regione conquiri potuit, per Cretheum Callatianum, ad claſſis cum exercitu adnavigantis uſum miſit: indigenis etiam imperans, ut ex ſuperioribus locis quantum poſſent frumenti moliti, cum palmarum fructibus & pecudibus, exercitui ad mercatum afferrent. Telephum quoque, unum ex amicis, in alium locum cum frumento molito non multo miſit.

Inter hæc, montanorum Oritarum quidam Leonnati agmen adorti, numerum haud exiguum proſtraverunt; & inde ad ſua ſe receperunt. [*Diodor.*] Indéque Oritæ cum vicinis populis ſe conjungentes, defectione factâ, octo millia peditum & 400 equites eduxerunt: adverſus quos cum copiis ſuis progreſſus Leonnatus, magno prælio eos vicit; cæſis ſex millibus, ducibúſque eorum omnibus. Ab ipſius verò partibus, equites 15, pedites non multi, & Apollophanes Oritarum ſatrapes, deſiderati ſunt. [*Curt. lib. 9. cap. 18. Arrian. lib. 7. pag. 149. & in Indicis, pag. 184.*]

Nearchus cum claſſe huc appellens, frumentum ab Alexandro in commeatum exercitûs ad decem dies procuratum navibus intulit, tempeſtate quaſſata navigia refecit, ex nautis qui ſegniores in opere eſſe videbantur peditatui quem Leonnatus ducebat adjunxit; peditéſque in nautarum ſupplementum ex Leonnati copiis delegit. [*Arrian. Indic. pag. 185.*]

Philippus, Oxydracarum & Mallorum ſatrapes, mercenariorum fraude interemptus eſt: ejúſque percuſſores à Macedonibus, qui illi corporis cuſtodes erant, partim in ipſâ cæde partim poſt perpetratum facinus capti & interfecti ſunt.

In Gedroſiâ plura incommoda & damna accepiſſe Alexander dicitur, quàm in totâ reliquâ per Aſiam expeditione; ita ut militarium copiarum quas in Indiam adduxerat, ne quartam quidem partem reduceret: graves morbi, pravus victus, fervores torridi, arenæ profundæ, aquæ inopia & fames tot abſumpſerant. Alexandrum tamen, non ignoratâ ejus itineris difficultate, ambitione quâdam incitatum voluiſſe per Gedroſiam ducere exercitum ſcribit Nearchus: cùm auditu accepiſſet Semiramidem quoque & Cyrum hâc in Indiam feciſſe expeditionem, ſed illam fugâ ſalutem conſecutam evaſiſſe cum 20. hominibus, hunc cum ſeptem. quòd glorioſum ſibi fore putaret, ſi iſtis tanta paſſis, ipſe victor per eadem loca exercitum incolumem reduxiſſe jactaretur. Hâc igitur de causâ, ſimúlque ut claſſi non procul remotæ neceſſaria ſubminiſtraret, Alexandrum hâc viâ rediiſſe tradit Nearchus. [*Strabo, lib. 15. pag. 686. & 722. Arrian. lib. 6. pag. 140.*]

Cùm itineris duces, deletis in arenâ à vento viæ veſtigiis, viam ſe neſcire dicerent; Alexander conjecturâ aſſecutus ad ſiniſtram deflectendum eſſe, paucis equitibus aſſumptis ad quærendum littus properavit: quorum equis nimio æſtu defatigatis & in itinere relictis, ipſe cum quinque in univerſum equitibus ad littus pervenit. In quo poſtquàm effodienti aqua potui idonea inventa eſt, univerſum exercitum properè acceſſiit; ac deinceps uſque ad diem ſeptimum per littoream regionem profectus eſt, aquis abundans. Tum duces itineris viam agnoſcentes, ad regionem mediterraneam eos deduxerunt. [*Strabo, ibid. pag. 722. Arrian. pag. 142.*]

Sexageſimo igitur poſtquàm ex Oris (pro ὀρῶν enim apud Strabonem, & *finibus* apud ejus interpretem, ex Arriano Ὠρῶν reponendum eſt) diſceſſerat die, ad Gedroſiorum regiam, *Pura* dictam, Alexander pervenit: ibíque militibus quietem dedit, & exercitum tempeſtivis conviviis relaxavit. [*Strabo, ut ſupr. pag. 723. Arrian. pag. 140. & 142. Plutarch. in Alexandro.*]

Ad Phrataphernem Parthorum ſatrapam, & Drangianæ atque Ariæ (juxta Taurum montem) præfectos, viros omnium expeditiſſimos miſit cum mandatis, ut quàm celerrimè camelos, dromedarios & id genus jumenta portandis ſarcinis adſueta, cibariis aliiſque ad uſum commodis rebus onuſta, ad Carmaniæ fines adducerent. Qui mandatis ad provinciarum ſatrapas quàm ocyſſimè perlatis, ut magna commeatuum vis ad definitum locum deportaretur, effecerunt.

Menone Arachoſiorum præfecto ex morbo nuper defuncto, Sibyrtius Arachoſiæ & Gedroſiæ præpoſitus eſt.

b. Alexandro Carmaniam verſus procedenti cædes Philippi Oxydracarum & Mallorum ſatrapæ nuntiata eſt. Ille, ſcriptis ad Eudemum & Taxilam literis, regionis Philippo commiſſæ adminiſtrationem eis demandavit; tantiſper dum ipſe ſatrapam aliquem eò mitteret. 4389 325

Carmaniam ingreſſo Aſpaſtes occurrit, gentis illius ſatrapes; ſuſpectus res novare voluiſſe, dum in Indiâ Rex eſſet. Eum Alexander, diſſimulatâ irâ, comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit.

Hîc Craterus ad eum venit, reliquum exercitum & elephantos ſecum ducens: unáque Ordonem ſive Ozinem & Zariaſpem, quos quòd defectionem apud Perſas moliti eſſent ceperat. Eódem etiam Staſanor Ariorum & Zarangorum (ſive Drangarum) ſatrapes venit, & cum his Phraſmanes Phratapherni Parthorum & Hyrcanorum ſatrapæ filius. Venerunt etiam duces copiarum quas cum Parmenione in Mediâ reliquerat, Cleander & Sitalces, & cum Agathone Heracon, quinque millia peditum cum equitibus mille adducentes.

Indiæ præfecti (ſicut imperatum erat) equorum, jumentorum, jugaliúmque (clitellariorum & dorſuariorum) vim ingentem, ex omni quæ ſub imperio erat regione, miſerunt. Staſanor etiam & Phratаphernes magnam jumentorum & camelorum copiam ſubminiſtrârunt. Alexander jumenta ad ſarcinas vehendas, quibus deerant, reſtituit: omniáque partim in ſingulos præfectos, partim per centurias & cohortes partitus eſt. Arma quoque ad priſtinum refecta ſunt cultum: quippe haud procul à Perſide aberant, non pacatâ modò, ſed etiam opulentâ.

Hic Alexander, chariſteria (ut ex Ariſtobulo refert Arrianus) ſacrificavit ob victoriam de Indis partam, & ob exercitum ex Gedroſiis ſervatum: ludos etiam muſicos & gymnicos edidit. Peuceſtam præterea, qui eum apud Mallos ſcuto ſuo protexerat, in corporis ſui cuſtodem adſcripſit. Quem honorem ſeptem tum geſſerant; Leonnatus Antei, Hephæſtion Amyntoris, Lyſimachus Agathoclis atque Ariſtonus Piſæi filius, (omnes Pellæi;) Perdiccas Orontis filius, (ex Oreſtide Macedoniæ) Ptolemæus Lagi & Pithon Crateæ filius (Eordenſes:) quibus octavus, ob navatam apud Mallos operam, Peuceſtas additus eſt.

Alii (in quibus & Diodorus eſt, & Curtius, & Plutarchus) Alexandrum cum exercitu, æmulatione quâdam Dionyſiacæ bacchationis, ſeptem diebus per Carmaniam proceſſiſſe ferunt. [*Diodor. Plutarch. in Vitâ, & lib. 1. de fortunâ Alexandri. Curt. lib. 9. cap. 18. cum lib. 3. cap. 24. & lib. 8. cap. 19.*] Quod Arrianus ideò veriſimile eſſe non exiſtimat; quia neque Ptolemæus Lagi, neque Ariſtobulus Ariſtobuli filius, neque alius quiſpiam author cui hac in parte fides haberi poſſit; illud memoriæ prodidit.

Aſpaſtes Carmaniæ ſatrapes, Alexandri juſſu, interfectus eſt; & Tlepolemus Pythophanis filius ſucceſſor illi datus. [*Curt. lib. 9. cap. ult. Arrian. lib. 6. pag. 142. & in Indicis, pag. 193.*]

Cleander & Sitalces, qui Parmenionem juſſu Alexandri occiderant, gravium ſcelerum (quorum antè meminimus) à provinciâ cui præfuerant, atque exercitu ipſo accuſati ſunt: nec tot facinora, quot admiſerant, compenſare poterant cædis perquàm gratæ regi miniſterio. Eos igitur tum vinxit, ſuo loco necandos: ſexcentos autem militum, qui ſævitiæ eorum miniſtri fuerant, ſtatim interfici juſſit. Eodem die de Ozine quoque & Zariaſpe, quos authores defectionis Perſarum Craterus adduxerat, ſumptum eſt ſupplicium.

Inter hæc Nearchus, Arabiorum, Oritarum, Gedroſiorum atque Ichthyophagorum regione

3679 circumnavigatâ, in ſinum Perſicum delatus Harmoziam ſive Armuziam (quæ *Ormus* hodie dicitur) appulit: ſubductiſque in terram navibus, ad Alexandrum (quem à Græco quodam à caſtris illius ſejuncto quinque dierum itinere abfuiſſe intellexerat) cum paucis profectus, in maritimâ quâdam urbe Salmunte dictâ ſcenicos in theatro ludos exhibentem eum invenit.

Alexander ob ſervatum in Oceano exercitum, Jovi Servatori, Herculi, Apollini Alexicaco, Neptuno aliiſque diis marinis ſacrificavit. Ludos etiam gymnicos & muſicos edidit, pompámque induxit; cujus dux Nearchus erat, ſertis ac floribus ab omni exercitu petitus.

Rex, auditis quæ in navigatione contigerant, Nearchum ad claſſem remiſit, exiguo exercitu comitatum; quòd per amicam regionem eundum ei eſſet: & ut ad Euphratis oſtia navigaret, juſſit; inde adverſo amne Babylonem ſubiturus.

Tlepolemo in ſatrapatu ſuo nondum ſatis confirmato, collecti undeqnaque Barbari tuta muniráque Carmaniæ loca occupârant. Iſti Nearchum ad mare proficiſcentem diverſis in locis ſunt adorti: ita ut bis ac ter uno atque eodem die pugnare neceſſe habuerit. Tandem verò magno cum labore ad mare ſalvus perveniens, Jovi ſervatori ſacrificavit, gymnicóſque ludos edidit. Deinde Armuziâ ſolvens, per ſinum Perſicum littus legendo (iis itineribus quæ, ex ipſius Nearchi hiſtoriâ, ab Arriano referuntur in Indicis), ad Euphratis oſtia claſſem deduxit.

Per Pori & Taxilis literas intelligens Alexander Abiſarum morbo interiiſſe, regnum ipſius filio ejus attribuit. In locum etiam Philippi Oxydracarum & Mallorum ſatrapæ, ex vulnere mortui, Eudæmonem vel Eudemum potiùs, qui dux erat Thracum, ſubſtituit.

Hephæſtionem cum majore exercitûs parte, cúmque jumentis & elephantis, ſecus mare ex Carmaniâ in Perſidem miſit; quòd per hyemis tempus Perſicum mare tranquillum eſſet, & omnium rerum eſſet ibi abundantia.

Straſanore in ſuam provinciam remiſſo, Alexander cum expeditiſſimis peditum, cúmque amicorum equitatu & aliquâ ſagittariorum parte, Paſargadas Perſidis profectus eſt: ubi nummos fœminis donavit, ut Perſarum regibus moris erat, quoties in Perſidem venirent, ſingulis aureum largiri.

In finibus Perſidis Orſines ſive Orxines illi occurrit: qui poſt mortem Phraſaortis ſatrapæ (Alexandro adhuc apud Indos res gerente, ex morbo vitâ functi) Perſas Alexandro in officio continebat; quamdiu nemo eſſet qui ejus provinciæ curam gereret. Is à ſeptem Perſis oriundus, ad Cyrum quoque regem originem ſui referens, cùm omnis generis donis non Alexandrum modò, ſed etiam amicos ejus omnes ſuper ipſorum vota coluiſſet; Bagoæ ſpadoni, regis amaſio, nullum honorem habuit: quæ cauſa mortis illi brevi poſt fuit. (*Curt. lib.* 4. *cap.* 27. & *lib.* 10. *cap.* 3. *Arrian. lib.* 6.)

Acceſſit quoque ad eum in Paſargadas Atropates Mediæ ſatrapes; Baryaxem Medum captum, quòd erectâ cidari capiti impoſitâ Perſarum ac Medorum regem ſe appellaſſet, & cum eo omnes defectionis ſocios adducens: quos Alexander necari juſſit.

Ægerrimè verò ferebat ſcelus in Cyri ſepulchrum admiſſum: quod perfractum ſpoliatúmque reperit; pretioſis omnibus quæ priùs ibi viderat, præter lecticam & urnam auream, in quâ Cyri corpus conditum fuerat, inde aſportatis. Confractâ quoque lecticâ, & ſublato urnæ operculo, corpus prædatores ejecerant: ipſam verò urnam comminuere conati fuerant, ut commodiùs auferri poſſet, partim præſcindentes partim contundentes; qúumque opus ex ſententiâ non ſuccederet, relictâ tandem urnâ abierunt. Ariſtobulo verò datum ab Alexandro negotium eſt, ut ſepulchrum de integro inſtauraret, corporiſque reliquias quæ ſupererant in urnâ conderet, òperculóque tegeret; quæque rupta eſſent reficeret, præſtinóque ornatui reſtitueret. adhæc ædiculæ portam lapide & calce obſtrueret, regio ſigno illi impreſſo. Hæc, ex ipſius Ariſtobuli hiſtoriâ, refert Strabo lib. 15. (*pag.* 730.) & Arrianus ſub finem lib. 6.

Poſt hæc Alexander magos ſepulchri cuſtodes comprehenſos in quæſtionem dari juſſit, ut authores facinoris indicarent: qui torti, neque de ſe neque de aliis quicquam confeſſi ſunt. Quapropter, nullius rei ſibi conſcii deprehenſi, ab Alexandro dimiſſi ſunt. Polymachum tamen, quamvis Pellæus eſſet non ex obſcuriſſimis, ob apertum Cyri conditorium, ab Alexandro interfectum fuiſſe Plutarchus narrat.

Paſargadis deinde Perſepolim Perſarum regiam Alexander profectus eſt, quam ipſe priùs concremavit; ſed reverſus factum improbavit. Ibi multa Orxini crimina ſunt objecta: quòd templa & ſepulchra regia ſpoliaſſet, multóſque Perſarum injuſtè peremiſſet. Speciarim verò de Cyri ſepulchro ab eo ſpoliato ſuſpicio à Bagoâ eſt injecta: in quo tria talentorum millia condita fuiſſe, ex Dario ſe accepiſſe mentiebatur ſpado. Cujus operâ effectum eſt, ut nobiliſſimus Perſarum & eximiæ in regem benignitatis in crucem ageretur.

Eodem tempore Phradates quoque (qui Hyrcanorum, Mardorum & Tapyrorum aliquando prætor fuerat) regnum affectaſſe ſuſpectus, occiditur. [*Curt. lib.* 8. *cap.* 8. & *lib.* 10. *cap.* 4. *init.*]

Alexander Peuceſtem corporis cuſtodem (quòd fidem ejus egregiam cùm aliis in rebus tum apud Mallos expertus eſſet) Perſis ſatrapam conſtituit. Qui ſtatim, ſolus ex omnibus Macedonibus, veſte Medicâ ſumptâ linguam Perſicam didicit; reliquáque omnia ad Perſicum modum accommodavit. Quo quidem nomine Alexander eum collaudavit: & Perſæ, quòd Perſicum cultum patrio prætuliſſet, gaviſi ſunt.

Alexandrum cupido cepit navigandi per Euphratem ac Tigrim in Perſicum mare, fluminúmque in mare exitus viſendi; quemadmodum & Indi oſtia, & quod ex eâ parte eſt mare viderat. Arabiam quoque & Africam ambire decreverat, atque per columnas Herculis in mare mediterraneum decurrere. [*Arrian. init. lib.* 7.] Meſopotamiæ igitur prætoribus imperavit, materiâ in Libano monte cæſâ devectâque ad urbem Syriæ Thapſacum, ingentium carinas navium

ponere,

3679 ponere, (non quidem ſeptitemes omnes, ut Curtius voluit; ſed variorum ordinum, ut ex Ariſtobulo poſteà intelligemus) deducíque Babylonem. Cypriorum regibus imperatum, ut æs ſtupámque & vela præberent. (*Curt. lib.* 10. *cap.* 2.)

Nearchus & Oneſicritus cum Alexandri claſſe ad Euphratis oſtia provecti, Diridotim pervenerunt, Babylonicæ regionis mercatum; quò thus & alia aromata quæ fert Arabia negotiatores adferunt. Ibi Alexandrum Suſa profecturum intelligentes, retrorſùm profecti ad Paſitigris oſtia navigârunt; & adverſo flumine per regionem bene habitatam atque opulentam vecti ſunt: confectíſque ſtadiis 150. ibi conſtiterunt, expectantes reditum eorum quos Nearchus miſerat ſciſcitaturos ubinam locorum Rex eſſet. Ipſe diis ſervatoribus ſacrificium fecit, ludóſque edidit; univerſo exercitu navali in lætitiam effuſo. (*Arrian. in Indicis.*)

Calanus Indus Gymnoſophiſta, cùm ad annum 73. vitam produxiſſet, nec ullam per id temporis ſenſiſſet corporis infirmitatem, apud Paſargadas ægrotare primùm cœpit. Invaletudine igitur tentatus, quæ in dies magis ingraveſcebat, ubi ad Suſianos fines eſt perventum (ibi enim hoc factum affirmat *Diodorus*; non in Babylonis ſuburbio, ut *Ælianus, lib.* 5. *Var. hiſt. cap.* 6.) precibus ab Alexandro contendit, ut ingentem ſibi rogum conſtrui, eíque à ſe conſcenſo ignem à miniſtris ſubjici juberet. Rex initio quidem eum ab hoc propoſito avertere conabatur: quum verò à propoſito deduci non poſſe cerneret, ſed aliud genus mortis quæſiturum, niſi iſtud ei concederetur, crederet; rogum ei ut petierat accendi juſſit, ejúſque rei negotium Ptolemæo Lagidæ corporis cuſtodi dedit. [*Diodor. lib.* 17. *Strabo, lib.* 15. *pag.* 686. & 717. *Arrian. lib.* 7.] Cùm autem ad rogum iret, reliquos amicos oſculatus, ad Alexandrum deoſculandum accedere noluit: dicens, Babylone ſe illum repertururum, ibíque oſculum eſſe daturum; eum moriturum ibi eſſe præſignificans. [*Arrian. lib.* 7. *pag.* 160. *Plutarch. in Alexand. Cicero, lib.* 1. *de divinat. Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 8.]

Simulac verò ii quibus id negotii datum erat ignem rogo immiſerunt, tubas clanxiſſe Nearchus tradit, (ita enim ab Alexandro imperatum erat) univerſúmque exercitum clamores ſuſtuliſſe, perinde atque quum prælium inire conſuevit: elephantos etiam ingentem quendam bellicúmque fremitum edidiſſe, Calanum cohoneſtantes. [*Arrian.*]

Addit Chares Mitylenæus muſicum certamen & athleticum in ejus honorem Alexandrum edi curaviſſe: atque Indis gratificari volentem, uſitatam etiam ipſis potandi vini concertationem adhibuiſſe; atque primas obtinenti præmium conſtituiſſe talentum, proximo triginta minas, tertio decem. Frequentibus igitur amicis & præfectis ad cœnam invitatis: qui plurimum in eâ hauſit Promachus, ad quatuor congios progreſſus eſt; relatóque pro victoriæ pretio talento, triduum ſuperſtes fuit. Ex cæteris, 35 continuò ob vehemens frigus crapulam inſecutum interierunt: ſex verò pauco intervallo interpoſito mortui ſunt in tentoriis. [*Athenæus, lib.* 10. *cap.* 12. *Plutarch. in Alexandro. Ælian. Var. hiſtor. lib.* 2. *cap.* 41.]

c. Nearchus & Oneſicritus, cum navali exercitu, per Paſitigrim adverſo flumine navigantes, ad pontem quendam recèns factum, per quem Alexander terreſtrem ſuum exercitum in Suſas traducturus erat, conſtiterunt. (*Arrian. in Indicis, pag.* 197.) *Feſtos dies Suſis agentem Alexandrum inveniſſe* eos ſcribit Plinius, (*lib.* 6. *cap.* 23.) *ſeptimo menſe poſtquàm digreſſus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis.* vel, navigationis potiùs *ſexto*: quum menſe poſt diſceſſum Alexandri proximo eam cœpiſſe docuerimus.

Utroque exercitu jam conjuncto, Alexander pro navibus ſimul & milite ſalvis ſacrificia fecit, ludóſque edidit. Nearchus quoquoverſùs per caſtra ibat, floribus ac ſertis petebatur. (*Arrian. ut ſupr.*)

Atropate in ſatrapatum ſuum miſſo, Alexander Suſa proficiſcitur. Ubi Abuliti, qui nihil præparaverat commeatûs, tantùm argenti ſignati tria millia talentûm attulit, equis objicere juſſit pecuniam: quibus eam non guſtantibus; Quò igitur nobis, inquit, hic paratus? Abulitem in vincula illum conjeciſſe, & filium ejus Oxathrem ſive Oxyartem haſtâ tranſverberaviſſe, Plutarchus: utrumque ob res Suſiorum non rectè adminiſtratas, necaviſſe ſcribit *Arrianus*.

Multæ devictæ gentes præfectus ſuos accuſaverunt; qui, de Alexandri reditu ab Indicâ expeditione omni cogitatione depoſitâ, multa flagitia cùm in templa & ſepulchra tum in ſubditos ipſos admiſerant. Eos, ſine reſpectu amicitiæ, Rex in conſpectu legatorum necari juſſit. De Cleandro quoque & Sitalce, quos in Carmaniâ damnaverat, ſumptum eſt ſupplicium. Et Heracon, qui tum temporis criminationem ſubterfugerat, à Suſiis convictus, quòd eorum templum diripuiſſet, etiam ipſe pœnas dedit. Jámque pronior Alexander ad fidem delationibus adhibendam factus erat, atque atrocibus ſuppliciis leviter etiam delinquentes afficiebat, quippe quos majora delicta animo agitaſſe cogitabat.

Eâ Regis in duces improbè ſe gerentes ſeveritate divulgatâ, multi ex præfectis, injuriarum & ſcelerum ſibi conſcii, timere ſibi cœperunt. Ideò nonnulli, corraſis undique pecuniis, fugam inierunt: alii, qui mercenariis præerant, à Rege defecerunt. Eâ re cognitâ, literæ ad omnes Aſiæ præſides & ſatrapas miſſæ ſunt, quibus inſpectis, extemplò quicquid conductitii militis eſſet exauctorare jubebantur. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 113.)

Cùm imperata illi exſequerentur, multi peregrini, ſacramentis militaribus exſoluti, per totam Aſiam huc illuc vagabundi diſcurſitabant, & prædando victum ſibi neceſſarium conquirebant; donec ex omnibus paſſim locis ad Tænarum Laconiæ convenerunt. Sic & ſatrapæ ducéſque Perſarum, qui fuerant relicti, collecto milite & pecuniis ad Tænarum profecti, vires ibi conjunxerunt. [*Id. ad ann.* 3. *Olymp.* 113. & *ann.* 2. *Olymp.* 114.]

Alexander Statiram, Darii filiam natu majorem, uxorem duxit; & præter hanc aliam (ut Ariſtobulus tradit) Paryſatin, ex filiabus Ochi natu minimam. Drypetim, minorem Darii filiam uxoríſque ſuæ ſororem, Hephæſtioni dedit Cratero, Ameſtrin vel Amaſtrinem Oxyartæ

3679 ſive Oxathræ Darii fratris filiam. Perdiccæ, Atropatis Medorum ſatrapæ filiam. Nearcho, Spitamenis Bactrii filiam. Ptolemæo Lagidæ corporis cuſtodi atque Eumeni Cardiano, Artabazi duas filias, & Barſines ſorores; ex quâ, licèt matrimonio ſibi non copulatâ, ipſe Alexander filium Herculem ſuſceperat. Ptolemæi uxor Artacama (vel Apama) Eumenis Artonis, dicta eſt. Ubi obiter notandum; *Barſines* nomen, apud Arrianum, quidem (*lib.* 7. *pag.* 148.) pro *Statiræ*, apud Plutarchum verò (ſub initium Vitæ *Eumenis*, ubi uxorem ejus nominat) pro *Artonis*, videri irrepſiſſe.

Reliquis amicis ſimiliter Perſarum ac Medorum illuſtrium filias Alexander matrimonio copulavit: quarum omnium numerus 80 ut *Arrianus*, 90 ut *Ælianus*, 92 ut *Chares*, 100 ut *Plutarchus* (libro 1. de fortunâ Alexandri) ſcriptum reliquit. Alexandri verò & cæterorum omnium nuptiæ eodem & tempore & loco ſimul agebantur; ipſo rege dotes omnibus conferente: & per quinque dies continuos Suſis nuptiales eorum epulæ eâ pompâ ſunt celebratæ, quâ apud Ælianum (*in Var. hiſtor. lib.* 8. *cap.* 7.) Et Athenæum (*Dipnoſophiſt. lib.* 12. *cap.* 18.) ex Charetis Mitylenæi hiſtoriæ Alexandri *libro* 10, deſcriptas habemus. Cuique convivarum, quorum fuerit novem millium numerus, aurea phiala ad libandum data fuiſſe memoratur. Reliquis quoque Macedonibus qui Aſiaticas uxores anteà duxerant, ſupra decies mille numero, ſponſalia munera ab Alexandro donata ſunt.

Adhæc opportunum ei viſum fuit, quidquid æris alieni milites conflaverant propriâ impenſâ ſolvere. Quúmque quantum quiſque deberet ad ſe referri juſſiſſet, ut pecuniam acciperent: initio quidem pauci nomina ſua conſcribi paſſi ſunt; veriti ne Alexander id eo conſilii faceret, ut exploraret quibus militibus ob immoderatos ſumptus quos facerent ſtipendium non ſufficeret. Inter eos verò qui nomina dederunt fuit Antigenes luſcus; qui alterum oculum, quum obſideret Philippus Perinthum, teli ictu amiſerat. Ille obæratum ſe ſimulans, adducto certo ad menſam qui affirmavit ſe ei dediſſe mutuò, pecuniam recepit. Eo poſteà mendacii comperto, exarſit Rex; ſummovitque eum aulâ, atque præfecturam ademit. Quam ignominiam ægrè ille ferens, præ ſe tulit manus ſibi ipſum illaturum. Id timens Alexander, iram depoſuit, & ipſum pecuniam eam habere juſſit.

Poſtquàm ei renuntiatum eſt, pleroſque nomina dare nolle, ſed ſuas unumquemque rationes & contractus occultare; militum diffidentiam reprehendit: dicens, non debere regem erga ſubditos alium quàm veracem eſſe; neque quenquam ſubditorum aliter affectum eſſe debere, quàm ut regem veracem eſſe credat. Deinde menſis per caſtra diſpoſitis, pecuniàque iis impoſitâ, & conſtitutis qui largitionem illam adminiſtrarent; omnium qui rationes contractúſque ſuos adferrent debita ſolvi juſſit, ne nominibus quidem debitorum conſcriptis. Ac tum demum veracem Alexandrum crediderunt: gratiúſque eis accidit ignorari nomina, quàm debito liberari.

Ea largitio exercitui facta, 20 millium talentorum, apud *Juſtinum* & *Arrianum* fuiſſe dicitur: cùm paulò minus 10 millibus totum æs alienum fuiſſe diſſolutum, rectiùs *Diodorus* ſcripſerit. Ex decem enim talentorum millibus prolatis, 130 talenta relicta fuiſſe, & *Curtius* & *Plutarchus* confirmant: à *Curtio* etiam hoc adjecto epiphonemate. *Adeò ille exercitus tot ditiſſimarum gentium victor, plus tamen victoriæ quàm prædæ deportavit ex Aſiâ.*

Alia præterea aliis pro uniuſcujuſque dignitate dona Rex dedit, aut pro virtute quâ quis in periculis eminuiſſet. Eos verò qui præclarum aliquod facinus edidiſſent aureis coronis donavit. 1. *Peuceſtam*, qui ſcuto eum apud Mallos protexerat. 2. *Leonnatum*, qui etiam ibi eum propugnârat, multáque alia apud Oros præclarè geſſerat. 3. *Nearchum*, qui claſſem cum exercitu ex Indorum regione per Oceanum ſalvam deduxerat. 4. *Oneſicritum*, navis regiæ gubernatorem, ob eandem cauſam. 5. *Hephæſtionem*, alióſque corporis cuſtodes.

Inter hæc, ſatrapæ novarum urbium abs ſe conditarum, aliarúmque provinciarum quas debellârat, ad Alexandrum venerunt, 30 millia Perſarum (& aliorum peregrinorum; de quibus ſuprà, anno Mundi 3676. c.) Suſa ducentes; qui ejuſdem ætatis adoleſcentes omnes erant, formæ decore viribúſque corporum eximii. Hi, ex regio mandato undique conquiſiti & à magiſtris ad Macedonicum militiæ morem inſtituti, armiſque Macedonicis magnificè inſtructi, ante urbem caſtra poſuerunt. Ubi cùm ſtudii & exercitationis ſuæ in armis ſpecimen Regi exhibuiſſent, præclaris ab eo muneribus cohoneſtati ſunt; & *Epigoni*, id eſt, poſteri vel ſucceſſores appellati.

d. Alexander, pedeſtris exercitûs majorem partem Hephæſtioni in Perſicum mare ducendam committens, ipſe, claſſe in Suſiorum regionem appulſâ, conſcenſis navibus cum argyraſpidibus & agemate ac parte equitum amicorum per Eulæum amnem ad mare navigavit. Quúmque jam non procul ab oſtiis fluminis abeſſet, pleriſque navibus atque iis quæ quaſſatæ erant ibi relictis, ipſe cum velocioribus ab Eulæo amne per mare ad Tigris oſtia contendit: reliquæ naves, per Eulæum advectæ in alveum qui ex Tigri in Eulæum ducitur, in Tigrim devectæ ſunt.

Alexander circumvectus mari, quidquid ſpatii inter Eulæum & Tigrim Perſici ſinûs littus continet, per Tigrim ad caſtra navigavit, ubi Hephæſtion cum omnibus copiis conſederat. Inde ruſus Opim, urbem ad Tigrim ſitam: atque inter navigandum cataractas omnes tolli juſſit; quas Perſæ confecerant, ne quis è mari navali claſſe in eorum regionem penetraret: hujuſmodi inventa eſſe dicens hominum qui armis parum valerent. [*Arrian. lib.* 7. *cum Strabone, lib.* 16. *p.* 740.]

Opim quum venit, univerſo exercitu convocato pronuntiavit, ſe omnes eos qui vel ætate vel membrorum mutilatione inutiles ad pugnam facti eſſent miſſos facere, & in domos ſuas redeundi poteſtatem dare: qui verò voluntariè manerent, tantum ſe largiturum, ut meritò aliis qui domi deſideant invidioſi ſint futuri, alióſque Macedones excitaturi ut libenter unà cum eis pericula ac labores adeant.

Hæc, ab Alexandro animo gratificandi Macedonibus dicta, ipſi ita interpretati ac ſi ab eo

deſpice-

3679 deſpicerentur inutileſque ad res bellicas judicarentur, alia ſimul omnia quæ indignationem eis moverant ad animos revocabant. Quòd ſtolâ Medicâ Alexandrum indutum cernerent: quódque nuptiæ illæ magnificæ Perſico more fuiſſent celebratæ. Quòd Peuceſtas Perſarum ſatrapes cultu ipſo atque ſermone Perſizaret; quódque Alexander barbaricâ illâ affectatione delectaretur. Quòd Bactriani, Sogdiani, Arachoti, Zarangi, Arii, Parthi, & qui ex Perſis Euacæ vocantur equites, amicorum equitatui accenſi permiſtique eſſent. Quòd quinta equitum præfectura acceſſiſſet, non quidem tota ſolis barbaris conſtans, ſed quòd univerſo equitatu aucto, agemati accenſi fuiſſent Cophes Artabazi filius, Hydarnes & Artiboles Mazæi filii, Phradaſmenes, Phrataphernis Parthorum atque Hyrcaniæ ſatrapæ filii, Itanes Oxyartis filius & Roxanes Alexandri uxoris frater, Ægobares & ejus frater Mithrobæus: quódque horum dux eſſet Hydaſpes Bactrianus; & quòd his Macedonicæ haſtæ loco barbaricorum jaculorum datæ eſſent. Quòd adoleſcentes barbatos *Epigonorum* nomine & ornatu Macedonico decoraſſet. Quòd Macedonica denique inſtituta ipſóſque adeò Macedones deſpectui haberet. Non igitur jam ampliùs ſilentium tenuerunt, ſed omnes militiæ ſacramento abſolvi petierunt: jubentes eum ſolum cum patre ſuo Hammone inire bella, quum milites ſuos faſtidiret.

Irritatus Alexander, confeſtim cum ducibus qui eum circumſtabant è tribunali proſiliens, XIII præcipuos eorum qui multitudinem ad ſeditionem concitabant correptos apparitoribus tradidit; & mergi in amnem vinctos juſſit. Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi ſupplicii conſtantiam diſciplina militaris dabat. Deinde, ſolis amicis & cuſtodibus corporis comitantibus, regiam ingreſſus; neque corpus curavit, neque amicorum quenquam eo die admiſit: ſed ne poſtridie quidem.

Tertio die peregrinorum militum concionem advocari juſſit, Macedonibus intra caſtra cohibitis: & cùm frequentes coiſſent, adhibito interprete, perpetuam illorum tum in ſe tum in priſtinos reges fidem laudavit, & ſua in illos beneficia commemoravit: ut nunquam quaſi victos ſed veluti victoriæ ſocios habuerit, & affinitatibus connubiorum victos victoribus miſcuerit. *Proinde*, inquit, *genitos eſſe vos mihi non aſcitos milites credite. Aſia & Europa unum atque idem regnum eſt: Macedonum vobis arma do. Inveteravi peregrinam novitatem: & cives mei eſtis, & milites.*

Deinde, mille ex his juvenes in numerum ſatellitum legit, eiſque corporis ſui cuſtodiam in aulâ tradidit. Ducatus agminum inter Perſarum principes partitus eſt: & militaribus eorum ordinibus Macedonica impoſuit nomina. Ex his quoque cognatos effecit: quibus ſolis ut deoſculari ipſum liceret permiſit. [Vide Polyæni Stratagem. lib. 4. in *Alexandro*, num. 7.]

Cùm viderent Macedones à Perſis Regem ſtipari, & ex his ſatellites apparitoréſque deligi, atque ad primos honores eos provehi, ſe verò cum ignominiâ rejici; conciderunt animis, ac collocuti inter ſe, concurſu in regiam facto, interiore duntaxat retentâ tunicâ, arma ante januam projecerunt: & pro foribus ſtantes, cum clamore ac plangore intromitti ſe poſtulârunt; authores tumultûs dedere volentes, & ut ſuppliciis ſuis potiùs ſaturaret ſe quàm contumeliis Regem orantes. Ille verò, quamvis jam placatior, non admiſit eos. Non abſceſſerunt illi, ſed duos dies & noctes ante regiam lamentantes, Dominúmque appellantes perduravere: à januâ ſe non diſceſſuros profeſſi, niſi Alexander eorum commiſeratione tangeretur. Tertio die ille prodiit, humiléſque ac demiſſos conſpicatus, & communi omnium mœrore atque ejulatu commotus, diu quoque collachrymatus eſt. Qúmque aliquantum veluti aliquid dicturus conſtitiſſet, ipſi ſupplices permanſerunt.

Tum Callines quidam, & ætate & præfecturâ in amicorum equitatu non obſcurus, ita locutus eſt. *Hoc eſt, ô Rex, quod Macedonum animos malè habet, quòd jam nonnullos Perſarum tibi cognatos effeciſti, atque hos te deoſculari ſinis; Macedonibus ab hujuſcemodi honore excluſis.* Tum Alexander ejus orationem interrumpens; *Omnes vos*, inquit, *cognatos mihi facio, ac deinceps ita vocabo.* His dictis Callines progreſſus eum deoſculatus eſt, aliique quibus id cordi fuit. Atque ita receptis armis clamantes & pæana canentes ad caſtra redierunt.

Inde Rex ſacrificium diis quibus conſueverat fecit, epulúmque publicum curavit: accumbente ipſo pariter omnibúſque Macedonibus, deinde Perſis ac deinceps reliquis, prout quiſque aut dignitate aut virtute bellicâ illuſtris eſſet. Tum ex eodem cratere & Rex & qui unà accumbebant libârunt; Græcis vatibus & Magis vota nuncupantibus, & cùm alia fauſta ac proſpera, tum concordiam imperiique ſocietatem inter Macedonas & Perſas precantibus. Novem millia convivarum huic epulo adfuiſſe memorant; eóſque omnes eandem libationem feciſſe, eundémque pæanem ceciniſſe.

Alexander, Tigri amne tranſmiſſo, ad pagos Caras dictos caſtra locavit. Inde, quatridui ſpatio Sittacenem emenſus, Sambana pervenit: ubi per ſeptem dies ſubſtitit. Tridui deinde itinere Celonas venit: quò Bœotiorum à Xerxe deducta fuit colonia. Inde à recto itinere deflectens, viſendi causâ Bagiſtamen ingreſſus eſt; regionem fructiferis arboribus aliiſque omnibus ad uſum & delectationem hominum pertinentibus abundantem.

Inter hæc, Harpalus Macedo gazæ & vectigalibus regiis Babylone præpoſitus, malè ſibi ex luxu conſcius & Alexandri (qui multos ex ſatrapis ad ſe delatos capitali ſupplicio affecerat) ſeveritatem metuens, convaſatis quinque millibus talentûm argenti & militum ſex millibus ſtipendio conductis, ex Aſiâ profugit. Relictis verò ad Tænarum Laconiæ militibus, (quò & alios peregrinos milites ex Aſiâ dimiſſos confluxiſſe diximus) ad populum Athenienſem ſupplex venit. Sed Antipatro & Olympiade eum ſibi dedi poſtulantibus, grandi pecuniæ ſummâ in Demoſthenem & cæteros Oratores qui ejus cauſam apud populum agerent diſpertitâ, evaſit, & ad milites in Tænarum remeavit. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 113. Pauſan. in Atticis. Plutarch. in Demoſthene, & Phocione.*] Apud Arrianum, libro 7. (pag. 155.) lacuna hîc habetur: in quâ

cùm Alexandri itinere hoc fugæ etiam Harpali hiſtoriam conjunctam fuiſſe, ex Photii Bibliothecâ (*cod. 91.*) intelligitur. & litem περὶ δώρων, de donis ab Harpalo acceptis, Dionyſius Halicarnaſſeus, in fine epiſtolæ ad Ammæum de Domoſthene; Anticle archonte (cujus præturam in quartum hunc annum Olympiadis CXIII ab eo conjici ſuprà oſtendimus) Demoſtheni intentatam fuiſſe indicat.

Concertatione inter Hephæſtionem & Eumenem de dono quopiam exortâ, ac multis ultrò citróque jactis convitiis; Alexander minis deterritum Hephæſtionem non libenter Eumeni, ejus rei cupido, reconciliavit. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib. 7. pag. 155.*]

3680 *a.* Alexander regionem ingreſſus eſt, in quâ regiorum equorum armenta maxima paſci ſolebant. Hìc enim in campo Niſæo equorum 150 vel 160 millia olim fuiſſe dicebantur: licèt tunc Alexander non multò plures 50 millibus (ut *Arriano* placet) vel 60 (ut *Diodoro*) ibi repererit.

Cùm hìc per 30 dies Alexander commoratus fuiſſet, ſeptimis inde caſtris Ecbatana attigit totius Mediæ regiam; cujus ambitum 250 ſtadiorum fuiſſe perhibent. Ibi, ut pro feliei ſucceſſu rerum èi moris erat, ſacrificium fecit; ludóſque gymnicos & muſicos edidit, conviviáque cum amicis curavit. Deinde rebus compoſitis neceſſariis, retulit ſe iterum ad ſpectacula ſcenica & thymelica: ſtatis etiam compotationibus & conviviis inſtitutis; quòd tria millia artificum ad eum ex Græcia veniſſent.

Apollodorus Amphipolites, ex amicis Alexandri, dux exercitûs quem Alexander Mazæo Babyloniorum ſatrapæ reliquerat, ſeveritate Regis in ſatrapas qui provinciis præfuerant (ut, qui Babylone unà cum eo vixerat, Harpagus) perterritus, fratrem ſuum Pithagoram aruſpicem de ſalute ſuâ conſuluit. Pithagoras ejus litteris reſpondens, cujus potiſſimùm metu vaticinio uti vellet rogavit: qui quum reſpondiſſet, ſe ab Alexandro & Hephæſtione ſibi metuere; pro Hephæſtione primùm exta ille inſpexit. Quúmque jecinori fibræ deeſſent; litteras rurſùm ſcripſit, eáſque obſignatas ad Apollodorum ex Babylone in Ecbatana miſit, quibus monebat ne quicquam ab Hephæſtione metueret: propè diem enim è vivis ſublatum iri. Quam quidem epiſtolam Ariſtobulus ſcribit Apollodorum accepiſſe pridie quàm Hephæſtion exiret è vitâ [*Arrian. lib. 7. cum Appiano, ſub fin. lib. 2. de bell. Civili.*]

Hephæſtion enim vino nimiùm indulgens, febre correptus eſt. Atque, ut juvenis & militaris, exactioris impatiens victûs, dum medicus Glaucus (vel Glaucias) ad theatrum abiit, prandium ſumpſit; adeóque gallo gallinaceo aſſo, atque epoto ingenti vini frigefacti cratere, malè habuit: paulóque pòſt, ſeptimo ab initio morbi die, deceſſit.

Habebantur eo die à pueris certamina gymnica: à quibus recedens Alexander, quum magnâ celeritate ad Hephæſtionem ſe contuliſſet, mortuum reperit. Ille verò totum triduum neque cibum deguſtavit, neque ullam aliam corporis curam tenuit; ſed aut lamentans aut tacitè dolorem premens jacuit. Stolam quoque permutavit, neque ſeipſum ſolùm & militares ſed equos etiam omnes mulóſque tonderi curavit. Ecbatanorum & circumjectorum oppidorum muris pinnas detraxit: ut urbes ipſæ, loco prioris imaginis ſordidâ aſſumptâ & ſqualidâ ſpecie, lugere viderentur. Miſerum medicum egit in crucem. Tibias muſicámque in caſtris compeſcuit: & per univerſam barbarorum regionem publicum luctum indixit. (*Diod. ad ann. 3. Olymp. 113. Plutarch. in Alexandro & Pelopidâ. Arrian. lib. 7. & in Epictetum, lib. 2. 22. Ælian. Var. hiſt. lib. 7. cap. 8.*)

Cadaver Babylonem deportandum Perdiccæ tradidit: quòd ibi magnificentiſſimas exſequias illi peragere ſtatuiſſet. De ſumptuoſiſſimo quoque monumento illic ei extruendo cum artificibus quotidie egit, præſertim cum Staſicrate, qui projectam granditatem & magnificentiam in novis rebus edendis profitebatur.

Eumenes, veritus ne Alexander illum lætitiam ex Hephæſtionis obitu percepiſſe ſuſpicaretur, Alexandro ſuggeſſit honores quibus maximè ornare valeret defunctum: atque argentum ad excitandum Hephæſtioni tumulum largè & benignè præbuit. Se quoque & arma Hephæſtioni devovit: quod & ejus exemplo ex amicis Alexandri alii multi fecerunt. (*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib. 7.*)

Præter hæc Alexander neminem in Hephæſtionis locum, qui equitum amicorum Chiliarchiæ præeſſet, ſuffecit; ne Hephæſtionis nomen ex agmine interiret: ſed Hephæſtionis Chiliarchiam vocari voluit, ſignúmque ei præferri in agmine & prælio quod Hephæſtion confecerat.

b. Ad luctûs levationem bellum Alexander adhibuit, ac ſicut ad venationem hominum cum 4390 324
Ptolemæo Lagidâ (cui partem exercitûs ducendam tradidit) egreſſus, in Coſſæos gentem bellicoſam Uxiis finitimam & montanos Mediæ tractus incolentem (quæ per omne dominatûs Perſici tempus invicta permanſerat, & tunc quoque elatis animis virtutem Macedonum nullo dignam metu judicabat) expeditionem ſuſcepit: atque aditus prior occupans, pleroſque Coſſææ tractus populatus eſt. Per omnes verò conflictus victor, multos Barbarorum internecione delevit: eáque Hephæſtionis parentatio dicta eſt. Hyeme autem adortum eſſe eos Alexandrum, quando regionem ſuam adiri nullâ ratione poſſe putabant, cum Nearcho [*apud Strabonem, lib. 11. pag. 524.*] *Arrianus* etiam teſtatur. (*lib. 7. pag. 157. & in Indicis pag. 196.*] Vid. *Polyan.* Stratagem. lib. 4. in *Alexandro*, num. 31.

Coſſæi, quòd & ubique ſuccumberent & multitudinem captivorum ſuorum ægrè ferrent, ſalutem popularium qui capti fuerant cum ſervitute ſuâ commutare coacti ſunt. Cúmque ſe ſuáque omnia arbitratui victoris permiſiſſent; eâ conditione pacem impetrârunt, ut ad quævis imperata Regis morigeros ſe præſtarent. Ita Alexander intra dies 40. gente armis perdomitâ, cùm ad difficiliores locorum aditus urbes condidiſſet, exercitum inde abduxit.

Alexander Heraclidem Argæi filium cum navium architectis, in Hyrcaniam miſit; qui excisâ è montibus Hyrcaniæ materiâ naves oblongas conficeret, partim tectas partim opertas, Græcarum navium inſtar. Cupiebat enim etiam Caſpium mare, & cui mare illud committeretur, cognoſcere.

c. Quum

c. Quum per Tigrim flumen exercitum trajeciſſet, Babylonem verſùs contendit. Transferendis autem caſtris ſubinde quieſcendi moram interpoſuit; & ut recolligere vires agmen poſſet, lento itinere proceſſit. Jámque 300. ſtadia Babylone aberat, cùm Chaldæi vates, miſſo ad eum è ſuis Belephante, ne urbem introiret monuerunt; hunc locum ei fatalem fore teſtati.

Alexander ubi per Nearchi indicium (præ metu enim illum convenire ipſe Belephantes non audebat) quid à Chaldæis denunciaretur accepit; pleríſque à ſe amicis in urbem dimiſſis, ipſe aliam ingreſſus viam Babylonem declinavit, & 200. inde ſtadiis caſtrametatus, ad Burſiam (quæ Ptolemæi fortaſſe Barſita fuerit) urbem trans Euphratem, deſertam olim, quieto agmine ſubſtitit.

Ibi ab Anaxarcho & aliis Græcis rationibus philoſophicis perſuaſus Magorum prædicta contemnere, ut falſa & incerta; Euripidis illum iambum uſurpavit:

Μάντις δ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Qui conjicit bene, augur eſt is optimus.

Tum Chaldæi denuò rogabant, ſaltem non Occidentem ſpectans induceret exercitum, ſed potiùs circumactum agmen in Orientem duceret. Quorum conſilio de circumagendo itinere in urbem acquieſcere eum voluiſſe, ſcribit Ariſtobulus. Et primo quidem die ad Euphratem caſtra poſuit: poſtridie verò quum flumen ei ad dextram eſſet, juxta ipſum proceſſit; cupiens prætergredi eam urbis partem quæ occaſum ſpectabat, ut inde Orientem verſùs ſe converteret. Sed, quum paludoſis limoſiſque locis impeditus, id commodè præſtare non potuiſſet; poſterioribus quoque vatum monitis neglectis, obverſâ in Occidentem facie cum exercitu urbem ingreſſus eſt. [*Vide Appian. ſub fin. lib. 2. bell. Civil. pag. 525. & Senecæ Suaſoriam* 4.]

Cùm ad muros urbis perveniſſet, corvorum examen vidit certantium & ſe mutuò cædentium: quorum aliquot juxta ipſum ſunt delapſi. Cúmque Apollodorus illi indicaſſet, fratrem ſuum Pithagoram (qui tum in urbe aruſpicinam exercebat) de ipſo exta conſuluiſſe; accitum Pithagoram rogavit, quid deprehendiſſet in hoſtiâ. Qui cùm reſpondiſſet, quòd hoſtiæ jecinora abſque fibris inventa eſſent: rurſùs interrogavit Rex, quid hoc portenderet. Eo verò magnum malum (vel extremum diem, ut apud Appianum eſt *ſub fin. lib. 2. belli Civil. pag.* 525.) portendi dicente, tantùm abſuit ut Alexander illi ſuccenſuerit, ut eum deinceps chariorem habuerit; quòd citra dolum ſimpliciter ei rem ipſam dixiſſet. Hæc ſe ab ipſo Pithagorâ audiviſſe ſcripſit Ariſtobulus.

Quum Babylonii perquàm humaniter, ut etiam anteà, Alexandri milites excepiſſent; omnes ad otium & voluptates, quòd ingens rerum neceſſariarum copia ſuppeteret, ſe converterunt. (*Diodor.*)

Babylonem ad Alexandrum ex omnibus ferè orbis terrarum partibus legati venerunt. Nam præter eos quos Aſiæ nationes, civitates & principes miſerant; etiam multi ex Africâ & Europâ legati acceſſerunt. Ex Africâ, ab Hammoniis, Æthiopibus, Carthaginienſibus cæteríſque Pœnis, & cunctis qui mare uſque ad columnas Herculis accolebant. Ex Europâ, à Græcorum civitatibus & Macedonibus, Thracibus, Illyriis & Scythis, Brutiis quoque Lucanis ac Tuſcis Italiam incolentibus, Siciliæ & Sardiniæ inſulis; ab Hiſpanis etiam & Gallis, quorum nomina ac cultum tum primùm Macedones cognoverunt.

Legatorum catalogo accepto, quibus primùm, & quibus deinceps reſponderet, dum ad omnes perveniretur, Alexander conſtituit. Ac primùm eos qui ſacrorum causâ venerant, audire decrevit. Secundum locum his dedit, qui dona attulerant: tertium iis qui cum finitimis controverſias habebant: quartum illis qui de privatis tractaturi venerant. Ultimæ partes illorum erant, qui reſtitutioni Græcorum exulum refragabantur. In hortis igitur aureum ſibi ſolium ſtatui curavit, & lectos argenteis fultos pedibus; in quibus ſedens cum amicis, legationibus reſponſa dabat: ut ex Ephippo Olynthio refert Athenæus. [*lib.* 12. *cap.* 18.] Atque ut grata ea eſſent reſponſa, cunctóſque placatos & benevolos à ſe dimitteret, in primis illi, curæ fuit.

Eleis omnium primis operam dedit; & poſt illos Hammoniis, Delphis, Corinthiis, Epidauriis, & cæteris: pro majeſtate templorum audientiæ prærogativam illis tribuens. Et quum Epidauriorum legatis poſtulata conceſſiſſet, donarium per eos miſit Æſculapio: ſed his adjectis verbis. *Æſculapius parum æquus mihi fuit; qui amicum, quem ego tanquam caput meum amabam, non ſervâris.* Quotquot etiam clarorum virorum ſtatuas, aut deorum ſimulachra, aut aliud quidvis diis conſecratum Xerxes Babylonem, vel Suſa, vel in Paſargadas, aut quamvis aliam Aſiæ partem ex Græciâ deportaverat, ea legatis deportanda dedit. Atque ita Harmodii & Ariſtogitonis æneas ſtatuas Athenas remiſiſſe dicitur, ſimúlque Dianæ Cereæ ſimulachrum.

De reducendis verò Græcarum civitatum exulibus, per Nicanorem Stagiritam epiſtolium hoc miſit in Olympicâ celebritate, quæ tum appetebat, publicè promulgandum. Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, τοῖς ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων φυγάσι. Τοῦ μὲν φεύγειν ὑμᾶς οὐχ ἡμεῖς αἴτιοι γεγόναμεν, τοῦ δὲ κατελθεῖν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας ἡμεῖς ἐσόμεθα, πλὴν τῶν ἐναγῶν. Γεγράφαμεν δὲ Ἀντιπάτρῳ περὶ τούτων, ὅπως τὰς μὴ βουλομένας τῶν πόλεων κατάγειν ἀναγκάσῃ. *Alexander rex, Græcarum civitatum exulibus. Auctores exilii veſtri nos haud fuimus: reditus verò in patriam, ſacrilegis & ſceleratis tantummodo exceptis, nos erimus. Quâ de re Antipatro ſcripſimus, ut civitates reſtitutioni ſuorum refragantes vi cogat.* [*Diod. lib.* 17. *ad ann.* 2. *Olymp.* 113. & *lib.* 18. *ad ann.* 2. *Olym.* 114.]

His abſolutis, ad apparatum funeris Hephæſtionis Rex animum convertens, vicinis civitatibus imperavit, ut quicquid poſſent ad ornatum ejus conferrent. Mandatum præterea ad omnes Aſiæ gentes dedit, ut ignem qui ſacer à Perſis vocatur, quouſque exequias peregiſſet, extinguerent: quemadmodum in regum obitu à Perſis factitari ſolebat. Quod pro infelici omine à vulgo acceptum fuit; ut quod ipſius Regis mortem portenderet.

Tunc ergo Ducum & amicorum unuſquiſque ad voluntatem Regis ſe accommodans, ſimulachra

ex ebore

3680 ex ebore auróque & aliâ magnæ exiſtimationis materiâ facienda curaverat. Ipſe accitis undique architectis & ſubtiliſſimorum artificibus magno numero, muri partem ad ſtadia 10. demolitus eſt: lateribúſque collectis, & loco qui rogum excepturus erat complanato, pyram quadrilateram excitavit; cujus unumquodque latus ſtadium obtinebat, altitudo autem 130. ampliùs cubitorum erat. Totius ſtructuræ hujus ornatum pluribus deſcribit Diodorus: de funebrium horum ſumptuum ſummâ deinde ſubjiciens. Quia deductores ſimul & milites, legatíque & homines indigenæ, certatim ad funeris hujus apparatum ſumptus conferebant; pluſquàm 12. millia talentorum impenſam fuiſſe ferunt. Quam talentorum ſummam & *Juſtinus* habet, libro 12. cap. 12. licèt *Plutarchus* & *Arrianus* myriadem, ſive 10. talentorum millia, tantùm numerent.

Alexander injectis in pyram armis, auro & argento, ſimul ea cum mortuo igni tradidit; itémque veſtem magni apud Perſas pretii. [*Ælian. Var. hiſtor. lib.* 7. *cap.* 8.] Ludos prætereà gymnicos & muſicos, cùm certantium multitudine, tum ſumptuum præmiorúmque magnitudine longè prioribus omnibus illuſtriores inſtituit. Tria enim agoniſtarum millia ad ipſius tumulum certaviſſe dicuntur. [*Arrian. lib.* 7.]

Tum quoque fortè accidit ut Philippus, ex amicis Regis unus, cum oraculo ab Hammone reverteretur, fas eſſe Hephæſtioni ut Heroi ſacrificare. Quo nuncio lætatus mirificè Alexander, primus ſacrum illi fecit: cæſiſque victimis, ad 10. millia omnis generis, ſplendido totam multitudinem convivio accepit. [*Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 114. *cum quo conferend. Arrian. lib.* 7. *pag.* 157. & 164.] Cleomeni quoque Ægypti ſatrapæ, (ut ſuprà ad annum Mundi 3673. *a.* annotavimus) homini improbo, ut templa illius nomini exædificarentur imperavit; & tabulis contractuum nomen illius inſcriberetur: hoc quoque in epiſtolâ ad illum ſcriptâ adjecto. Ἢν γὰρ καταλάβω ἐγὼ τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καλῶς κατεσκευασμένα, καὶ τὰ ἡρῷα τοῦ Ἡφαιστίωνος, εἴτε τι πρότερον ἡμάρτηκας, ἀφίσω σε τούτου, καὶ τὸ λοιπὸν, ὁπηλίκον ἂν ἁμάρτῃς, οὐδὲν πείσῃ ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι. *Si enim ego templa in Ægypto ritè abs te Hephæſtioni ut Heroi exſtructa invenero: non ſolùm ſiquid antehac commiſiſti, ignoſcam; ſed quantumcunque deinceps deliqueris, nihil incommodi tibi à me accidet.* [*Arrian. ibid. pag.* 165.]

Continuò deinde templa Hephæſtioni civitates pleræque dicârunt, delubra condiderunt, aras, ſacra, ferias novo deo ſanxerunt. Jusjurandum omnium religioſiſſimum Hephæſtionis nomine fuit. Capitale erat ſiquis hàc parte vel contaretur, vel neglectim coleret. Narrabantur inſomnia, viſæ Hephæſtionis umbræ, prædicabantur illius reſponſa. Denique aræ & ſacra dicata ſunt familiari & malorum vindici deo. Proinde cùm his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus eſt, ut fidem quoque adhiberet; gloriaretúrque quòd non modò diis genitus eſſet, ſed deos quoque ipſe faceret. Quo quidem tempore ex copiarum ducibus Agathocles Samius ad extremum periculi venit, quòd Hephæſtionis tumulum præteriens illachrymaſſe viſus eſſet. Ac niſi Perdiccas, venanti ſibi Hephæſtionem apparuiſſe ementitus, per deos omnes ipſúmque Hephæſtionem dejeraſſet, ex ipſo ſe cognoviſſe, Agathoclem non ut mortuum & vanæ divinitatis titulis fruſtra ornatum fleviſſe, verùm ob memoriam priſtinæ ſodalitatis lachrymas non tenuiſſe; vir fortis & de Rege bene meritus, pietatis in amicum graves pœnas innoxio capite pependiſſet. [*Lucian. lib.* περὶ διαβολῆς.]

d. Apud Eleos Olympias CXIV. acta eſt: quo anno Alexandrum mortem obiiſſe *agnoſcunt univerſi*, (ut in lib. 1. contra Apionem habet Joſephus) Hageſiâ ſive Hegeſiâ Athenis archonte, ut in libro 17. Bibliothecæ Diodorus & in 7° de rebus Alexandri confirmat Arrianus. ad finem videlicèt tendente illius magiſtratu & anno hoc Olympiaco: ut ex menſe quo mortuus eſt poſteà conſtabit.

In panegyri Olympiacâ, præſente univerſâ Græciâ, Alexandri de revocandis Græcarum civitatum exulibus epiſtola, publico victoris præconio promulgata eſt. Cujus tamen mandato Athenienſes & Ætoli minimè parendum cenſuerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *Juſtin. lib.* 13. *cap.* 5.]

Recepit Alexander apud Babylonios, ut refert Ariſtobulus, claſſem navalem, quæ partim per Euphratem in Perſicum mare ſubvecta erat Nearcho duce, partim in Phœniciâ Cypróque extructa fuerat. Phœnicum quinqueremes 2, quadriremes 3, triremes 12, triginta remorum naves 30, in partes diſſectæ, per ſeptem ſtadia in urbem Thapſacum portatæ ſunt; ibíque rurſùs compaginatæ, Babylonem per Euphratem delatæ ſunt. Alias quoque naves Babylone, ex hortorum & lucorum cupreſſis, Alexander conſtruxit: cùm alterius materiei ibi eſſet inopia. Supplementa etiam in naves aliáque miniſteria, & purpuras piſcantium aliorúmque marinorum operariorum multitudo, ex Phœniciâ atque univerſâ maritimâ orâ ad eum venerunt. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 741. *Arrian. lib.* 7. *pag.* 161. *ex Ariſtobulo.*]

Portum prætereà apud Babylonios Alexander effodi curavit, qui mille naves oblongas caperet: porticus etiam & navalia portui adjunxit. Miſitque Miccalum Clazomenium cum 500. talentis in Phœniciam & Syriam, qui quoſcunque maritimos poſſet mercede alliceret vel conduceret. In maritimam enim Perſici ſinûs oram ejúſque inſulas colonias ducere ſtatuerat: quæ non minùs opulenta quàm Phœnicia fore videbatur. [*Arrian. ibid.*]

Claſſe verò Arabas invadere habebat in animo Alexander, eam prætexens occaſionem, quòd ex omnibus barbaris ſoli illi legatos ad eum non miſiſſent, neque quidquam officii aut honoris detuliſſent: reverà, omnibus dominandi impulſus cupiditate. Et cùm duos tantùm deos coli ab eis audiviſſet, Jovem ſive Cœlum & Bacchum: non indignum cenſebat ſe, qui pro tertio deo apud eos haberetur; ſi viciſſet, & patriam libertatem illis, ut Indis, reſtituiſſet. [*Strabo*, & *Arrian. ut ſupr.*]

Cúmque Arabiam maritimam Indiâ minorem non eſſe accepiſſet, multáſque inſulas habere

adjacentes:

adjacenres : Archiam, Androſthenem (Thaſium illum, de quo *Strabo* lib. 16. pag. 766. & *Theophraſtus* lib. 2. de cauſis Plantarum cap. 7.) & Hieronem Solenſem, cum tribus 30. remorum navibus ex Babylone miſit; ut univerſâ Arabiæ Cherſoneſo circumnavigatâ, loca illius regionis explorarent. E quibus, Archias duas inſulas in mari ad Euphraris oſtia ſitas fuiſſe Alexandro nuntiabar : minorem alteram, Dianæ ſacratam, 120. ſtadiis à littore fluviſque faucibus diſtantem, (Icarum, ut Ariſtobulus ait, ab Alexandro vocari juſſam;) alteram majorem, unius diei ac noctis navigatione ab Euphratis oſtio diſtantem, cui Tylus nomen erat. Omnium verò longiſſimè progreſſus Hieron, ingentem Cherſoneſi magnitudinem fuiſſe nuntiabat, ejúſque promontorium eſſe longè in Oceanum porrectum : quod & ii qui cum Nearcho ex Indiâ navigabant, priuſquàm in ſinum Perſicum flecterent, non procul abs ſe remotum viderant. [*Arrian. lib. 7. & in fide Indicorum.*]

Dum triremes parantur, portúſque apud Babylonem effoditur, Alexander per Euphratem ad Pallacopam amnem devectus eſt, 800. fermè ſtadiis à Babylone diſtantem. Ibi ille navigans, ut narrat Ariſtobulus, & ſuam ipſe ſcapham gubernans, foſſas inſpexit, eáſque comitantis multitudinis operâ expurgavit; ora quædam obſtruens, & alia aperiens. Cúmque foſſam quandam ad paludes & lacus, qui ſunt Arabiam verſùs, tendere animadverteret habentem os obſtructu difficillimum, propter cedentem & mollem terram : aliud novum os aperuit 30. à priore ſtadiis, capto loco petroſo, atque traducto alveo. Multa etiam Aſſyriorum regum & principum ſepulchra, in his paludibus & lacubus extructa, Alexander vidit. [*Strabo, lib. 16. pag. 741. Arrian. lib. 7.*]

Navigando per lacus in Arabum regionem deſcendens, urbem ibi ædificavit mœnibúſque cinxit : coloniâ eò deductâ ex Græcis mercenariis, voluntariis, & qui aut ſenectute aut caſu aliquo inepti bello facti erant. [*Arrian. ibid.*]

Hic verò Chaldæos ille irridens, quòd ſalvus & intraſſet Babylonem & tunc exiiſſet navigio; fiduciâ plenus per paludes navigabat, Babylonem à ſiniſtrâ habens. [*Id. ibid. cum Appiano, ſub fin. lib. 2. bell. Civil.*] Quúmque in illis anguſtiis pars exercitûs inopiâ ducis erraret; præmiſſo duce qui viam monſtraret, in alveum eos reduxit. Orto deinde ingente vento, & navigio quòd ipſe gubernabat à cæteris ſcaphis avulſo, regium capitis velamentum in aquam procidit, diadema verò ei alligatum vento abreptum arundini cuidam, ex iis quæ regum ſepulchris adnatæ erant, hæſit. Quod nauta quidam natando illuc excurrens receptum non manu geſtavit, ne natans madefaceret, ſed capiti impoſitum retulit. Ariſtobulus ex Phœnicibus nautis unum eum fuiſſe ait, atque plagis affectum, quòd diadema regium capiti impoſuiſſet. Conſultos de hoc omine ab Alexandro vates, ut magnifica diis ſacrificia omni adhibitâ diligentiâ perageret, juſſiſſe ſcribit Diodorus. *Vide Appianum in Syriacis, pag. 124. edit. Græcolatin.*

Quum Alexandro deinde nuntiatum eſſet, Athenienſes & Ætolos edicto ipſius de Græcarum civitatum exulibus reducendis parere noluiſſe; mille naves longas ſociis imperari præcepit, quibus in Occidente bellum gereret, cum validâ manu ad Athenas delendas excurſurus. Quod conſilium tamen poſteà omiſſum eſt. [*Juſtin. lib. 13. cap. 5.*] Vid. *Curt. lib. 10. cap. 4. Plin. lib. 9. cap. 8.*

3681 *a.* Babylone Alexander otium & panegyricam vitæ rationem complexus eſt : crapulæ & temulentiæ ita addictus, ut in Diariis ejus ab *Eumene Cardiano* & *Diodoto Erythræo* compoſitis, quos dies & quas noctes ebrius ille dormierit, ſæpiùs annotatum reperiatur. [*Athenæus, lib. 10. cap. 11. cum Philino, apud Plutarch. lib. 1. Sympoſiac. cap. 6.*] Cujus ex *Eumene* ſpecimen exhibet *Ælianus libro 3. Var. hiſtor. cap. 23.* quod, ut Ephemeridis noſtræ anni Macedonici, uſus aliquis appareat, menſium noſtrorum Julianorum diebus additis, ſubjicere hîc libuit; pro Δι' ῦ tamen, quod apud *Ælianum* nullo ſenſu legitur, menſi Δίυ nomine priùs reſtituto.

Dii menſis quinto [Septemb. 28.] *apud Eumæum perpotavit : deinde ſexto* [Septemb. 29.] *crapulam edormiit; neque aliud illo die fecit, quàm ut ſurgeret, & ducibus de craſtinâ profectione mandata daret, inquiens eam ſummo mane futuram. Septimo deinde die* [Septemb. 30.] *epulatus eſt apud Perdiccam, atque iterum potavit : & octavo* [Octob. 1.] *dormiit. Decimoquinto verò die ejuſdem menſis* [Octob. 8.] *potavit : & ſequente* [Octob. 9.] *ſolito more crapulam ſomno decoxit. Vigeſimo quarto* [Octob. 17.] *cœnavit apud Bagoam; cujus domus ſtadiis* 10. *à regiâ diſtabat : deinde tertio* (vel *quinto* potiùs) *obdormiit.*

b. Videns Babylonem Alexander & magnitudine & rebus cęteris excellere, eam adornare atque regiam ſuam ibi conſtituere deſtinaverat. [*Strabo, lib. 15. pag. 731.*] Indéque Beli tem- 4391 323
plum inſtaurare atque è veteribus ruderibus exædificare ſtatuerat, atque (ut quidam ſcribunt) auguſtius quàm anteà fuerat efficere. Quúmque ipſo abſente ſegniùs quàm vellet Babylonii operi inſtarent; ipſe cum univerſo exercitu opus aggredi cogitabat. Sed cùm multi res laboris eſſet, & multi temporis; quod inceperat perficere non valuit : morbus enim & mors ſtatim eum oppreſſit. [*Id. lib. 16. pag. 738. cum Arrian. lib. 7. pag. 159.*]

Alexander per quietem exiſtimavit à Caſſandro ſe interfici, cùm eum nunquam vidiſſet. Interpoſito deinde tempore, poſtquàm in conſpectum veniſſet, nocturni metûs patefactâ imagine, ut Antipatri filium eſſe cognovit, adjecto verſu Græco qui fidem ſomniorum elevat, præparati jam adversùs caput ſuum veneficii ſuſpicionem animo repulit, (*Valer. Maxim. lib 11. cap. 7.*)

Quum barbaros Caſſander venerabundos Alexandrum ſalutare conſpexiſſet, hujuſcemodi ſpectaculi hactenùs inſolens, in cachinnum eſt effuſus. Eâ re exarſit ita Alexander, ut arreptum crinibus caput ejus ambabus manibus vehementer contuderit ad parietem. (*Plutarch. in Alexand.*)

c. Quemadmodum fama erat, ab Antipatro per Caſſandrum allatum fuiſſe venenum, tra-

3631 ditúmque fratri Iollæ, & ab eo ſupremæ Regis potioni inditum: ita credebant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad Antipatrum interficiendum ab Alexandro fuiſſe miſſum. [*Curt. lib.* 10. *cap. ult.*] De veneno, quo necatum eſſe Alexandrum credidêre pleríque, videnda quæ ex variis authoribus collegit *Andreas Schottus* in Vitis comparatis Ariſtotelis ac Demoſthenis, ad ann. 1. Olympiadis 114. & *Matthæus Raderus*, ad Curtii lib. 10. cap. 7. De Cratero verò & militibus veteranis hiſtoria ſeſe ita habet: quam à *Juſtino*, *Plutarcho* & *Arriano* ante Hephæſtionis exceſſum relatum, hoc tempore contigiſſe tum ex aliis tum ex hoc colligimus; quòd quum moreretur Alexander, Craterus cum militibus nondum in Macedoniam venerit, ſed adhuc fuerit in Ciliciâ.

Macedones voluntarii ab Alexandro in patriam dimiſſi ſunt, qui aut per ætatem aut aliquam membrorum mutilationem inutiles bello erant: ad *decem*, ut [*in lib.* 17. *ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *& lib.* 18. *ad ann.* 2. *Olymp.* 114.] *Diodorus*, vel *undecim* millia, ut [*in lib.* 12. *cap.* 12.] *Juſtinus* habet. Quibus quidem non exacti tantùm temporis ſtipendia ille perſolvit, ſed etiam viatico eos quod ad reditum ſufficeret eſt proſecutus. Singulis etiam talentum ultra ſtipendium numeravit. Si quibus autem filii ex Aſiaticis mulieribus eſſent, apud ſe relinqui juſſit: ne ſeditionem aliquam in Macedoniâ excitarent barbararum mulierum liberi, pueris domi relictis matribúſque permiſſi. Eos verò Macedonicis moribus imbutos bellicáque diſciplinâ inſtructos, quum in viros excreviſſent, parentibus ſe redditurum promiſit. *Juſtinus* ait, in patriam revertentibus ſtipendia, veluti militantibus, data: *Plutarchus*, demortuorum liberis orphanis ſtipendia parentum attributa; addítque, ſcripſiſſe Alexandrum ad Antipatrum, ut reduces veterani in omnibus ludis & ſpectaculis primum locum tenerent, & coronati ibi conſiderent. Tum ſalutatos omnes, lachrymantes Rex ipſe lachrymans dimiſit.

Cum his & ex amicis Regis dimiſſi ſenes, Clytus, Gorgias, Polydamas, Adamas, Antigenes. Dux omnibus adjunctus eſt Craterus, Regi fideliſſimus & chariſſimus, & ſecundus ab eo Polyſperchon: ne, ſiquid humanitùs Cratero accideret, qui tùm corpore erat parum firmo, ducem itineris deſiderarent. Craterum deinde Macedoniæ, Thraciæ, Theſſaliæ ac libertati Græcorum, in Antipatri locum, præeſſe juſſit: atque in ejus locum Antipatrum evocavit; in veteranorum dimiſſorum locum aliorum Macedonum ætate ac viribus florentium ſupplementum adducere ſecum juſſum.

Cratero milites emeritos in Ciliciam ducenti mandata quædam, ſcripto comprehenſa, perficienda Alexander dedit: quorum capita præcipua, ex commentariis regis, ſub initium libri 18. recenſet *Diodorus Siculus*. Ut mille naves longæ triremibus grandiores in Phœniciâ, Syriâ, Ciliciâ, & Cypro, ad expeditionem in Carthaginienſes, & cæteros qui littorales Africæ & Hiſpaniæ vicináſque ad Siciliam uſque regiones incolebant, compaginarentur. Ut iter per Africæ maritima ad Herculis columnas expeditum redderetur. Ut templa ſex magnifica 1500. talentûm ſumptu fabricarentur. Ut pro tantæ claſſis modo portus & navalia locis opportunis exſtruerentur. Adhæc ut civium in urbes novas commigratio, & hominum ex Aſiâ in Europam & rursùm ex Europâ in Aſiam translatio fieret: ut per connubia & neceſſitudines continentes orbis maximas concordiâ mutuâ & cognationis amicitiâ inter ſe devinciret. Hæ tùm erant illius molitiones: de quibus Lucanus, libro 10.

------Oceano claſſes inferre parabat
Exteriore mari. non illi flamma, nec undæ,
Nec ſterilis Libye, nec Syrticus obſtitit Ammon;
Iſſet in occaſus, mundi devexa ſecutus,
Ambiſſétque polos, Nilúmque à fonte bibiſſet.
Occurrit ſuprema dies: naturáque ſolum
Hunc potuit finem veſano ponere regi.

Nec longè ille ab interitu aberat, quum legati è Græciâ, ut eum tanquàm deum colerent, venerunt; iique ipſi coronati, cum coronis aureis coronaverunt.

Peuceſtas etiam, è Perſide reverſus, cum 20. circiter Perſarum millibus magnam quoque Coſſæorum manum & Tapurorum non paucos Babylonem adduxit; quòd & hæ gentes Perſidi finitimæ in primis bellicoſæ eſſe dicebantur. Venit item Philoxenus, è Cariâ exercitum ducens, & Menander è Lydiâ; Menidas quoque cum equeſtribus copiis. Alexander Perſarum ſtudio collaudato, quòd Peuceſtæ per omnia paruiſſent, ſimúlque Peuceſtâ ipſo qui moderatè ſapienterque gubernaſſet; & illos, & eos qui ex mari cum Philoxeno & Menandro venerant, Macedonicis ordinibus accenſuit. Claſſem quoque crebrò ad remum exercebat. Cúmque magna eſſet inter triremes & quadriremes quæ in fluvio erant contentio, atque acre remigum & gubernatorum certamen: victoribus coronæ dabantur.

Quum Alexander, copias quæ cum Peuceſtâ, Philoxeno & Menandro venerant in Macedonicos ordines diſtribuens, ſitim ſentiret, (ut ex Ariſtobulo refert Arrianus) nonnihil à ſolio recedens, ſellam vacuam reliquit: amicis etiam eum comitantibus, qui ab utrâque ſolii parte lectis (argenteis pedibus innixis) inſidebant. Quidam verò obſcurus homo (ſunt qui aliquem qui in cuſtodiâ ſine vinculis habebatur, fuiſſe dicant) per medios eunuchos utrinque thronum circumſtantes tranſiens in ſellâ regiâ conſedit. Eum quum eunuchi è ſolio detrahere non auderent, Perſicâ quâdam lege prohibiti; laceratis veſtibus, pectora faciémque contuderunt; magnum aliquod malum ominati. Quæ ubi Alexandro nuntiata ſunt, eum qui ſolio inſederat in quæſtionem dari juſſit, num fortè ex compoſitis inſidiis id feciſſet exploraturus. Affirmante verò illo, quòd levitate quâdam animi impulſus id feciſſet: tanto majus malum vates inde portenderunt. Eorundem conſilio, miſerum illum necatum fuiſſe *Diodorus* refert; ut quicquid ſiniſtri portenderetur, in caput illius derivaretur. Idem narrat & *Plutarchus*: qui in quæſtione

quoque

3681 quoque interrogatum quis eſſet, Dionyſium dici ſe, eſſe Meſſenium genere, & alia quædam confeſſum illum fuiſſe addit.

Paucis pòſt diebus, quum Rex diis ſuis conſuetas pro felicibus ſucceſſibus hoſtias ſacrificaſſet, nonnullâſque ex vatum monitu adjeciſſet; cum amicis epulatus eſt, conviviúmque in multam noctem produxit. Hoſtias etiam exercitui dediſſe, vinúmque per cohortes & centurias diſtribuiſſe dicitur. Recedentem è convivio Medius Theſſalus, inſtauratâ comeſſatione, & ipſum & ſoldales ejus invitavit. In Sympoſio apud Medium viginti accubuerunt convivæ; quibus omnibus præbibens Alexander, paria etiam ab iis accepit: quemadmodum ex commentariis Nicobulæ tributis refert Athenæus. [*lib.*10. *cap.*11. & *lib.*12.*cap.*18.]

Cùm poculum ibi duos continens congios Alexander popoſciſſet (ut in libro de Alexandri & Hephæſtionis obitu & ſepulturâ narrat, apud Athenæum lib. 10. cap. 11. Ephippus Olynthius) bibénſque Proteam Macedonem provocaſſet: ille accepit, atque cùm Regem pluribus verbis laudaſſet, ita bibit ut ei ab omnibus applauderetur. Poſteà verò, exiguo tempore interpoſito, idem poculum poſtulavit Proteas; rurſúſque bibit, Regem provocans. Quod capiens Alexander, egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre; ſed poculo ex manibus demiſſo, in pulvinar decubuit: ac jam inde morbo correptus interiit. Atque hic fuit *Herculaneus* ille fatalis Alexandro ſcyphus: cujus, præter *Diodorum* & *Plutarchum*, in 83. epiſtolâ meminit etiam Seneca. [*Cum quibus conferendus & Athenæus*, *lib.* 11. *cap.* 17. & *Macrobius*, *lib.* 5. *Saturnal. cap.* 21.]

Ariſtobulus narrat eum, quum delirio ex febre teneretur atque ingenti cruciaretur ſiti, vinum potaſſe: hinc in phreneſim incidiſſe, atque 30. *Daſii* menſis die, ſive *Maii* Juliani 24, deceſſiſſe. Attici *Thargelionis* die *ſexto*, vitâ eum exceſſiſſe, tradunt alii (ut apud *Ælianum*, *lib.* 2. *Var. hiſtor. cap.* 25. videre licet) qui *Maii* 18. vel 19. diei reſpondebat. In Alexandri Diariis, ad 28. *Daſii* diem, ſive *Maii* 22, obitus ejus refertur. Menſe igitur *Daſio* Macedonico, & *Maio* Juliano, mortuum illum fuiſſe intelligimus: utcunque de certo menſis illius die aliquanta fuerit inter ſcriptores diſſenſio.

Ex Diariis regiis, quæ circa morbum Alexandri contigerunt, *Arrianus* & *Plutarchus* diligenter explicant: ſed Diariorum quibus illi ſunt uſi, quis author fuerit, neuter indicat; utrum Cardianus Eumenes, an Diodotus Erythræus, vel Strattis etiam Olynthius; nam & hunc Diaria Alexandri libris quinque, ac de obitu ejus ſpeciatim ſcripſiſſe, ex Suidâ didicimus. Verùm, cujuſcunque ea fuerint, quandoquidem nihil aut ſimplicius aut certius hâc de re habere poſſumus, quæ à Plutarcho inde ſunt excerpta placuit hic proponere: dierum *Daſii* & *Maii* collatione, ex noſtrâ anni Macedonici Ephemeride ſimul appoſitâ.

Ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάτῃ Δαισίου μηνὸς, *Octavo decimo die menſis Daſii*, [Maii die 12.] *in balneo febris causâ dormiit. Poſtero die*, [Maii 13.] *lotus contulit ſe in cubiculum: eúmque diem alea ludo cum Medio tranſegit. Inde veſperi lotus, & ſacris operatus, cibum ſumpſit avidiùs, atque per noctem febre afflictus eſt. Die vigeſimo* [Maii 14.] *lotus ſolenne ſacrum iterum peregit: decumbénſque in balneo, Nearcho vacavit, navigationem ſuam & quid vidiſſet in Oceano exponenti.* Τῇ δεκάτῃ φθίνοντος, *die vigeſimo primo* [Maii 15.] *cùm idem feciſſet, aggravavit febris; noctémque egit gravem. Poſtridie* [Maii 16.] *acri febre tentatus eſt: tranſlatúſque decubuit juxta magnum natatorium. Eodem tempore cum ducibus egit, quemadmodum ordinibus vacuis præficerent ſpectatos.* Ἑβδόμῃ [φθίνοντος,] *Vigeſimo quarto die*, [Maii 18.] *ingraveſcente vi morbi, ſacra peregit; ad quæ eſt deportatus: ac præcipuos duces in aulâ juſſit commorari, centuriones verò & tribunos excubare pro foribus. Delatus in ulteriorem regiam*, τῇ ἕκτῃ [φθίνοντος] *vigeſimo quinto die* [Maii 19.] *pauliſper quievit: ſed febris non remiſit. Cùm autem adiiſſent eum Duces, nullam vocem edidit.* Ὁμοίως δὲ καὶ τῇ πέμπτῃ. *Pari modo vigeſimo ſexto egit.* [Maii 20.] *Unde Macedones, mortuum rati, ad fores magno ſtrepitu acceſſerunt, minísque amicos Regis coëgerunt ut admitterentur: ac foribus apertis tunicati ad unum omnes præter lectum ejus tranſierunt. Eodem die Pithon & Selecus ad templum Serapis miſſi, ut an eò deportandus eſſet Alexander conſulerent; ne loco ille moveretur, reſponſum acceperunt.* Τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δείλην ἀπέθανεν. *Die autem vigeſimo octavo*, [Maii 22.] *ſub veſperam, expiravit.*

Qui præter lectum ejus tranſibant Macedones, aliâ januâ admiſſi, aliâ egrediebantur. [*Lucian. Pſeudomant.*] Et quanquàm violentiâ morbi dilabebatur in cubitum tamen erectus, dextram omnibus, qui eam contingere vellent porrexit. [*Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.] &, quod incredibile dictu auditúque, in eodem habitu corporis, in quem ſe compoſuerat cùm admiſſurus milites eſſet, duravit, donec à toto exercitu illo ad ultimum perſalutatus eſt. [*Curt. lib.* 10. *cap.* 7.]

Dimiſſis militibus, amicos circumſtantes percontatur, *videanturne ſimilem ſibi reperturi regem.* Tacentibus cunctis, tum ipſe, *ut hoc neſciat, ita illud ſcire vaticinarique ſe ac penè oculis videre* dixit, *quantum ſit in hoc certamine ſanguinis fuſura Macedonia; quantis cædibus, quo cruore, mortuo ſibi parentatura.* Ad poſtremum, corpus ſuum in Hammonis templo condi jubet. [*Juſtin. lib.* 12. *cap.* 15.] Cúmque quærerent amici, cui relinqueret regnum; *Fortiſſimo*, reſpondit. Exemptum tamen digito annulum Perdiccæ tradidit: ex quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendaſſe, quoad liberi ejus in ſuam tutelam perveniſſent. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] Rursùs Perdiccâ interrogante, *quando cœleſtes honores haberi ſibi vellet*; dixit, *tum velle, cùm ipſi felices eſſent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paulò pòſt extinguitur. (*Curt. ut ſupr.*)

In Eratoſthenis Canonibus, (apud Clement. Alexandrin. lib. 1. Stromat.) à Philippi morte ad Alexandri μεταλλαγῆς, anni *duodecim* numerantur: quot etiam Alexandri regno in I. Mac-

3681 chab. 1. 8. & utroque Hebræorum Chronico, ut etiam à Tertulliano, (in lib. contra Judæos cap. 8.) Porphyrio, (in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag 124.) Juliano, (in Cæſarib.) Rufino, (in Joſeph. antiquit. lib. 12. cap. 2.) Oroſio, (lib. 3. cap. 23.) Hieronymo & Theodoreto (in Danielis cap. XI.) tributos legimus. quanquàm A. Gellius, (lib. 17. cap. 21.) annos tantùm *undecim*; Julius Africanus & ex eo Euſebius in Chronico, annos *duodecim* & menſes *ſex*; Diodorus Siculus, (ſub finem libri 17.) annos totidem & menſes *ſeptem*; Livius, (lib. 9. & 45.) atque Æmilius Probus, (in *Eumene*) *tredecim* annos illius aſſignet principatui.

Neque multò minor, de totius vitæ decurſæ ſpatio, inter authores occurrit differentia: de quo, in V^a. Philippicâ, M. Cicero. *Quid Macedo Alexander? cùm ab ineunte ætate res maximas gerere cœpiſſet, nonne tertio & trigeſimo anno mortem obiit? quæ eſt ætas noſtris legibus decem annis minor, quàm Conſularis.* Deceſſiſſe illum, *menſem unum, annos tres & triginta natum*, in extremo libri 12. capite refert *Juſtinus*. Non plures tamen quàm 32. annos illi tribuunt. *Philoſtratus*, (de vitis Sophiſtar. lib. 2. in Herode) *Euſebius*, (in Chronico, & lib. 1. de vitâ Conſtantini) *Hieronymus*, (in Daniel. cap. VIII. & XI.) & Euſebianum Chronicon hîc ſecuti complures alii. Quæ omnia ad normam illam exigenda ſunt ab *Arriano* [*lib. 7. pag. 167.*] propoſitam. Ἐβίω δύο καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη, καὶ τοὺς ὀκτὼ τούτους μῆνας. *Vixit annos triginta duos, & tertii menſes octo aſſecutus eſt: quemadmodum tradidit Ariſtobulus. Regnavit vero duodecim annos, ac menſes illos octo.*

Poſt Alexandri exceſſum, ortâ inter pedites & equites illius de formando rerum præſentium ſtatu diſcordiâ tantâ, ut ad pugnam utrique ſe compararent: ita demum ex Ducum conſenſu res conſtitutæ ſunt. *Aridæo* Alexandri fratri, quem Philippus rex ex Philinnâ Lariſſæâ ſaltatrice (ut, ex Ptolemæo Ageſarchi filio in Philopatoris hiſtoriis refert *Athenæus*, lib. 13. cap. 13.) & ſcorto (ut apud *Juſtinum* eſt, lib. 13. cap. 2. & *Plutarchum* in fine *Alexandri*) ſuſceperat, ſumma vel umbra potiùs imperii eſt commiſſa; regíque declarato *Philippi* nomen eſt impoſitum. Huic adjungendus erat & ex Roxane naſciturus filius: quæ exacto menſe *octavo* [ut in loco jam notato habet *Juſtinus*] vel *ſexto* [ut *Curtius*, lib. 10. cap. 10.] jam ex Alexandro prægnans erat. Herculis enim, qui tum Pergami erat, quòd eum Alexander ex Barſine legitimo matrimonio ſibi non conjunctâ ſuſcepiſſet, in ſucceſſione imperii ratio non eſt habita. Et quia Aridæus mentis ſatis compos non erat [ex corporis vitio, non nativo, ut in fine *Alexandri* notat *Plutarchus*, ſed medicamentis ab Olympiade procurato] *Perdiccas* Orontis filius, Macedo ex Oreſtide, cui Alexander moriens annulum tradiderat, regni Ἐπιμελητὴς ſive procurator, re ipſâ Rex, eſt deſignatus. Caſtrorum, exercitûs & rerum cura *Meleagro* Neoptolemi filio, cum vel ſub Perdiccâ aſſignata eſt. Equitatûs amicorum nobiliſſima præfectura, quam poſt Hephæſtionem Perdiccas habuerat, *Seleuco* Antiochi filio [cum vel ſub Perdiccâ etiam] commiſſa eſt. Cura quoque regni & regiæ pecuniæ cuſtodia *Cratero* eſt concredita. Erant autem in theſauris [ut in lib. 13. cap. 1. *Juſtinus* refert] quinquaginta millia talentûm, & in annuo vectigali tributo tricena millia. [*Diodor. init. lib. 18. Juſtin. lib. 13. cap. 1, 2, 3, 4. Curt. lib. 10. cap. 10, 11, 12. Plutarchus in Eumene, & fine Alexandri. Dexippus & Arrianus, in libris rerum poſt Alexandrum geſtarum apud Photium, in Bibliothec. cod. 82. & 92. Appian. in Syriacis, pag. 120. & 124.*]

* Jaddus Judæorum Pontifex hoc anno mortuus eſt, ſucceſſit filius ejus Onias I. [*Joſeph. Antiquit. lib. 11. in fine. Euſeb. Chronic.* edit. Scalig. *pag.* 50.] *

Annos *Philippi ab exceſſu Alexandri Magni numerari, initio ſemper à die primo menſis ejus ſumpto, cui apud Ægyptios nomen eſt Thoth*; in libello de die Natali notat Cenſorinus. Ægyptii enim aſtronomi æram hanc, facilioris calculi gratiâ, ad annos ſuos æquabiliter accommodantes, caput ejus in primo die Thoth ineuntis anni à Nabonaſaro 425. collocant: in 12. videlicèt Novembris, anni Periodi Julianæ 4390, menſe ante verum exceſſûs Alexandri tempus ſeptimo. Atque ab illius *Thoth* initio Stellarum omnium epochas in προχείρων κανόνων τῆς ἀστρονομίας libro nondum edito deducit Ptolemæus. de quo ita ille, in Præfatione ad Syrum. Συνιστάθησαν αἱ ἐποχαὶ πάντων ἐνταῦθα, εἰς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ μεσημβρίαν, τῆς κατ' Αἰγυπτίους Θωθ νουμηνίας τοῦ πρώτου ἔτους Φιλίππου τοῦ μετ' Ἀλέξανδρον τὸν κτίστην. *Conſtitutæ ſunt hic epochæ ad meridianum Alexandriæ quæ eſt in Ægypto; à Kalendis menſis Ægyptiaci Thoth, primi anni Philippi qui fuit poſt Alexandrum Conditorem.* non *Philippi* patris (uti quidam putârunt) ſed fratris & ſucceſſoris *Alexandri*, cui, ut Urbis ſuæ fundatori honorarium *Conditoris* titulum tribuere ſolebant. Alexandrini. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς οὖν τούτου οἱ χρόνοι τῶν προχείρων κανόνων καὶ Πτολεμαίου ληφθέντες, καὶ κατὰ ἀποκατάστασιν Αἰγυπτιακοῦ ἔτους ψηφίζονται, ut in Græcis etiam collectaneis, inter Euſebiana à Scaligero editis, (pag. 48.) legimus. *Ab hujus igitur* Philippi Aridæi, *initio tempora expeditorum canonum ſecundum Ptolemæum* (qui anno Ægyptiorum æquabili in illis eſt uſus) *& ſecundum reſtitutionem anni Ægyptiaci* (ad annum fixum Alexandrinorum, quo in ſuis canonibus uſus eſt Theon) *ſumpta, numerantur.* Unde & in epiſtolâ ad Apollophanem Dionyſio Areopagitæ falsò attributâ (apud Hilduinum in Areopagiticis) Tabulæ hujuſmodi aſtronomicæ *Canonis Philippi Aridæi* nomen obtinuerunt.

Septimus dies erat (ut apud *Juſtinum* legitur: *triginta* enim dies habet *Ælianus*, in Var. hiſtor. lib. 12. cap. 64.) ex quo Alexandri corpus exanimum jacebat in ſolio, curis omnium ad formandum publicum ſtatum à tam ſolenni munere averſis: & nullâ illud tabe ac ne minimo quidem livore corruptum, inventum eſt. Vigor quoque qui conſtat ex ſpiritu, non deſtituerat vultum. Itaque Ægyptii Chaldæique juſſi corpus ſuo modo curare, primò non ſunt auſi admovere velut ſpiranti manus. Deinde precati, ut jus fáſque eſſet mortalibus attrectare eum, purgavere corpus: replerúmque eſt odoribus aureum ſolium, & capiti adjecta fortunæ ejus inſignia. [*Curt. lib. 10. cap. ult.*]

Funeris,

Funeris, & currus quo regium cadaver in Hammonis templum deducendum erat apparandi negotium Aridæi (ſive Regis, ut apud *Juſtinum*, lib. 13. cap. 4. & *Dexippum*, in Græcis Euſebianis Scaligeri pag. 48. legimus: ſive alterius potiùs Aridæi, de quo ex Diodoro poſteà videbimus) curæ commiſſum eſt. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp.* 114.] In quorum magnificentiſſimum apparatum biennium ab eo eſt inſumptum. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp.* 114.] Quanto tempore quum ſepulturâ ille caruiſſet; mater ejus Olympias graviter ingemiſcens dixiſſe fertur. *Tu verò, ô fili, quum inter cœlites locari volueris, & id perficere ſummo ſtudio conatus ſis; nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par jus eſt, particeps fieri potes, terræ ſepulturæque.* (Ælian. Var. hiſtor. lib. 13. cap. 30.)

Mater regis Darii Siſygambis, auditâ morte Alexandri, dolori ſuccubuit: obvolutóque capite accidentes genibus ſuis neptem nepotémque (Drypetin & Oxathrem) averſata, cibo pariter abſtinuit & luce. Quinto poſtquàm mori ſtatuerat die, inediâ vitam finiit. [*Diodor. fin. lib.* 17. *Juſtin. lib.* 13. *cap.* 1. *Curt. lib.* 10. *cap.* 8.]

Roxane prægnans, quum à Macedonibus coleretur, & alteram Alexandri conjugem Statiram majorem Darii filiam æmularetur, literis circumventam commentiriis evocavit. Quam, ut venit, cum ſorore [Drypeti, Hephæſtionis viduâ] necavit; ac cadavera earum in puteum præcipitavit, terrámque ingeſſit: conſcio & adjutore Perdiccâ. [*Plutarch. in fine Alexandri.*]

Roxane filium peperit, patris nomine Alexandrum dictum: quem mox regem militaris turba renunciavit. [*Arrian. in Biblioth. Photii, cod.* 92. *cum Pauſaniâ in Atticis, & Dexippo in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 48.]

Perdicca luſtrationem caſtrorum, propter mortem Regis & diſcordiam quæ eam ſecuta eſt, edixit. Macedonicus autem luſtrationis modus erat, ut diſciſſæ canis viſcera ultimo in campo, in quem deduceretur exercitus, ab utrâque abjicerentur parte. Tranſeunte exercitu, Perdicca 300. ferè qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita eſt poſt mortem Alexandri, ſecuti erant, à cæteris diſcretos, elephantis in conſpectu totius exercitûs objecit: omnéſque belluarum pedibus obtriti ſunt, ipſo inſpectante Aridæo; quem nihil ab infante differentem [ut in libro 2. de fortunâ Alexandri habet Plutarchus] purpurâ modò infantiliter involutum Meleager in ſolio conſtituit. Tum verò Meleager, quia ipſius corpori vis non afferebatur, in agmine quietus ſtetit: ſed mox, deſperatâ ſalute, in templum confugiens, occiſus eſt. [*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 4. *Curt. lib.* 10. *cap.* 12. *Arrian. apud Photium.*]

Alexandrum de toto regno teſtamentum à ſe confectum in Rhodiorum civitate depoſuiſſe, confirmat Diodorus Siculus [*lib.* 20. *ad ann.* 4. *Olymp.* 118.] Eo *teſtamento nationem omnem in ſucceſſoris unius jura tanslatam*, in libro 23. Ammianus Marcellinus innuit. *Credidêre quidam, teſtamento Alexandri diſtributas eſſe provincias. Sed famam ejus rei, quanquam ab authoribus tradita eſt, vanam fuiſſe comperimus;* inquit Q. Curtius. [*lib.* 10. *cap.* 13.] Verùm opinionem illam alteram, ab authoribus & traditam & creditam, primi libri Maccabaici ſcriptor ſecutus fuiſſe videtur; qui Alexandrum, *cùm adhuc viveret*, miniſtris ſuis illuſtribus regnum ſuum diviſiſſe aſſerit. Et Alexandrinus Chronographus (ex quo collectanea Barbaro-latina à Scaligero edita, pag. 58. & 59. deſumpta ſunt) Alexandri teſtamento eam provinciarum inter Principes diſpoſitionem factam fuiſſe ſignificat; quam à Perdiccâ (cui imperii poſt mortem ſuam conſtituendi poteſtatem annulo tradito ille commiſit) peractam, *Diodorus*, ſub libri 18. initium) *Juſtinus*, (lib. 13. cap. 4.) *Curtius*, [lib. 10. cap. 13.] *Arrianus*, in Photii Bibliothecâ, cod. 92.] *Dexippus*, [ibid. col. 82.] & alii ſcripto prodiderunt. Ea autem, quantum ex eorum omnium inter ſe collatione intelligere poſſumus, fuit ejuſmodi.

In Europâ, Thracia & Cherſoneſo, gentibúſque Thraciæ finitimis uſque ad mare quod Salmydeſſum Ponti Euxini urbem attingit, Lyſimachus Agathoclis filius Pellæus præfectus eſt. Quæ verò ultra Thraciam ad Illyrios, Triballos & Agrianos pertinent; ipſáque Macedonia; & Epirus ad Ceraunios uſque montes pertingens; cum Græciâ univerſâ, Antipatro & Cratero obvenerunt.

In Africâ, Ægyptus & quicquid Libyæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat [cum omni illâ Arabiæ parte quæ Ægypto adjacet] Ptolemæo Lagi filio obtigit; quem *Soteris* cognomentum à Rhodiis accepiſſe, indicat in Atticis Pauſanias. A Macedonibus Philippi patris Alexandri filius fuiſſe credebatur. Mater enim Arſinoë, ex Philippo gravida, in uxorem ab eo tradita eſt Lago obſcuro cuidam Macedoni. Unde, quum aliquando Ptolemæus [ut in libro de irâ cohibendâ refert Plutarchus] Grammaticum quendam ob inſcitiam ſubſannans, interrogaſſet, *quis Pelei fuiſſet pater? Lagi patrem* à Rege ſibi nominari petiit; obſcuritatem generis illius eo dicterio perſtringens. [*Vid. Curt. lib.* 9. *cap.* 15. *Pauſan. in Attic. pag.* 5. *edit. Græc. Francofurt. & Suid. in voce* Λάγος.] Cleomenes verò, ab Alexandro vectigalibus hujus Satrapiæ præpoſitus, Ptolemæo provinciam tradere eique vicariam præſtare operam juſſus eſt. Et quia ſtatim poſt mortem Alexandri Ptolemæus hanc ſatrapiam obtinuit, & quadrageſimo pòſt anno vitam ipſe finiit: principatûs inde Ægyptiaci annos 40, Lucianus, [*in* Μακροβίοις] Dexippus, [*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 49.] Porphyrius [*ibid. pag.* 225.] Clemens Alexandrinus, [*lib.* 1. *Strom.*] Euſebius [*in Chronico*] Epiphanius [*in libr. de ponderib. & menſur.*] & alii, illi attribuunt. Poſt quem & poſteri, ad Cleopatram uſque, regnum Ægyptiacum obtinuerunt; commune ab eo *Ptolemæorum* nomen adepti.

In minori Aſiâ, Cappadocia & Paphlagonia, & regiones conterminæ Ponto Euxino adjacentes, uſque ad Trapezuntem Sinopenſium coloniam, (ad quas Alexander temporis incommoditate, dum bellum cum Dario gereret, excluſus non acceſſerat) Eumeni Cardiano ſunt aſſignatæ: cum mandato, ut bellum cum Ariarathe gereret, qui ſolus tùm Macedonum detrectabat imperium. Pamphyliæ, Lyciæ, Lycaoniæ, & magnæ Phrygiæ ſatrapes conſtitutus eſt Anti-

gonus: minoris Phrygiæ, quæ Helleſponto adjacet, Leonnatus. Lydiæ (non mediterraneæ ſolùm, ſed etiam littoralis, id eſt, Æolidis & Ioniæ) ſatrapia Menandro ab Alexandro priùs conceſſa [teſte *Arriano*, lib. 3. pag. 56.] eidem confirmata eſt: pro quo, Meleagri nomen apud Diodorum irrepſit. Cariæ Caſſandro Antipatri filio, Ciliciæ & Iſauriæ præfectura Philotæ commiſſa eſt.

In majore Aſiâ, Laomedonti Mitylenæo Syria cum Phœnice data eſt. Cypri inſulæ reguli poteſtatem ab Alexandro illis conceſſam aliquandiu retinuerunt. Armeniæ Neoptolemus, Meſopotamiæ Arceſilaus, Babyloniæ Archon præfectus eſt. Atropates Perdiccæ ſocer, Mediæ ſatrapes ab Alexandro relictus eſt. In hâc diviſione, *Mediæ majori Atropatum, minori ſocerum Perdiccæ præpoſitum* fuiſſe, referunt Juſtinus [*lib.* 13. *cap.* 4.] & Oroſius [*lib.* 3. *cap.* 23.] ipſum Atropatem Perdiccæ ſocerum fuiſſe neſcientes. Diodorus hîc, quaſi ſui oblitus, Mediam *Pithoni* primùm, deinde *Atrapæ* vel *Atropatæ* potiùs, à Perdiccâ traditam fuiſſe ſcribit. [*lib.* 18. *pag.* 587. & 588. *edit. Græcolatin.*] Sed re poſteà rectiùs conſideratâ, in ſecundâ demùm ſatrapiarum partitione ab Antipatro in Triparadiſo factâ Pithoni Mediam obtigiſſe agnoſcit: [*lib.* 19. *pag.* 660.] neque à genero aliquam dignitatis partem Atropatæ fuiſſe ademptam, ullo modo fit veriſimile. Bactrianæ citerioris & Sogdianæ adminiſtratio Philippo conceſſa eſt: Sogdianæ tamen communicato cum Oropio imperio; quem accepto ab Alexandro illius regno ob perduellionem exutum fuiſſe, *Dexippus* indicat. In Perſidis ſatrapiâ Peuceſtes, in Hyrcaniæ & Parthiæ [quas ſimul cenſas fuiſſe, confirmat etiam Strabo, lib. 11. pag. 514.] Phrataphernes, in Carmaniæ Tlepolemus Pythophani filius, in Bactrianæ ulterioris & Paropamiſi Oxyartes ſive Oxathres (Roxanes pater & Alexandri ſocer) in Ariæ & Drangianæ (juxta Taurum) Staſanor Solius, in Suſianæ Scynus, in Arachoſiæ & Gedroſiæ Sibyrtius, ut ab Alexandro conſtituti fuerant; relicti ſunt. Indiæ ora, à Paropamiſo atque ab Aceſinis & Indi confluentibus uſque ad Oceanum, Pithoni Agenoris filio permiſſa eſt: ſicut Mallorum & Oxydracarum ſatrapia Eudemo vel Eudæmoni Thracum duci, reliquâque India Poro, & Taxili, & Abiſari filio; quos ab ipſo Alexandro iis in locis conſtitutos ſuprà vidimus.

Cùm hæc diviſio veluti fatale munus ſingulis contigiſſet, magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non longo pòſt tempore, quaſi regna, non præfecturas diviſiſſent: ſic reges ex præfectis facti, magnas opes non ſibi tantùm paraverunt, verumetiam poſteris reliquerunt. (*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 4.) Atque ita maximum in terris Macedonum regnum noménque inde morte Alexandri diſtractum in multa regna eſt. [*Liv. lib.* 45.] Hujus tamen honoris ornamentis tamdiu omnes abſtinuerunt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit; ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro juſtus hæres fuit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.] Quæ omnia à Spiritu ſancto, Daniel. XI. 4. clarè fuerunt prædicta.

d. De mandatis Cratero ab Alexandro datis, Perdiccas deliberationem ad publica Macedonum comitia retulit. Quæ licèt illi approbarent: tamen cùm ſupra modum ardua perfectûque difficillima viderunt, nihil eorum paragendum ſtatuerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 114.]

* Poſt Jaddum filius ejus Onias I. apud Judæos Pontifex maximus fuit [*Joſeph. in fine lib.* 11. *Antiquit.*] annis 21. *

Græci veterani ab Alexandro in ſuperiorum ſatrapiarum coloniis collocati redeundi in patriam deſiderio affecti, quòd ad extremos imperii fines eſſent rejecti, à Macedonibus defecerunt; Philone Æniane duce ſibi electo. Et jam ultra 20 millia peditum, & 3. millia equitum omnes bellorum certamina ſæpiſſimè expertos, & eximiæ fortitudinis viros, contraxerant. Adversùs hos, ex Macedonum agmine 3000 pedites & 800 equites ſorte delectos Pithoni (qui à cuſtodiâ corporis Alexandro fuerat, vir animi celſi & ductandi exercitûs peritus) ducendos Perdiccas tradidit: literis etiam ad præfectos datis, ut his peditum decem & equitum octo millia adderent. Pithon verò Græcos humanitate ſibi conciliare, auctíſque per horum ſocietatem copiis, ſuis providere commodis & provincias ſuperiores in ſuam poteſtatem redigere cogitabat. Quod animadvertens Perdiccas, ut rebelles armis edomitos trucidaret, ſpoliáque militibus diſtribueret, edicto cavit. Cúmque Pithon corrupto per quendam Æmanem Lipodoro, qui trium millium agmini apud rebelles præerat, victoriam obtinuiſſet: præcone ad devictos miſſo, ut arma deponerent edixit, & datâ acceptâque fide, ſuam quiſque domum reverterentur. Sed Macedones mandatorum Perdiccæ memores, poſthabitâ juriſjurandi religione, univerſos confoderunt, opéſque diripuerunt. Ita Pitho, ſpe ſuâ fruſtratus, cum Macedonibus ad Perdiccam eſt reverſus. [*Diodor. ibid. Prolog. Trogi, lib.* 13.]

Ptolemæus Ægyptum citra periculum adeptus, humanum ſe regionis ejus incolis exhibebat: & octo millibus talentûm potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparabat. Complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem, ad ipſum confluebant. Cúmque certò futurum ſciret, ut Perdiccas Ægypti ſatrapiam ipſi adimere conaretur; cum Antipatro ſocietatis fœdus inivit. [*Diodor. ut ſupr.*] & reges finitimos beneficiis obſequiíſque ſibi devinxit. [*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 6.] Cleomenem quoque, vicarium ſibi adjunctum, quòd Perdiccæ ſtuderet, ſibi ſuſpectum occidit, & Ægyptum præſidiis firmavit. [*Pauſan. Attic. pag.* 5. *edit. Græco-latin.*]

3682 Habebant in mandatis Leonnatus & Antigonus, ut magnâ manu Eumenem Cardianum in ſatrapiam Cappadociæ & Paphlagoniæ inducerent. Antigonus, elatus jam animo atque deſpiciens omnes, Perdiccæ litteris non obtemperavit: Leonnatus verò ex ſuperioribus provinciis deſcendens in Phrygiam, recepit Eumeni ſe illam expeditionem ſuſcepturum. Sed quum Cardianorum Hecatæus tyrannus, cum illo congreſſus, oraret ut Antipatro potiùs & obſeſſis Lamiæ Macedonibus ſubſidio veniret, in Græciam trajicere inſtituit: quò etiam invitavit Eumenem,

cúmque

cúmque reconciliare enitus eſt cum Hecatæo. Detrectante verò expeditionem Eumene, & timere ſe Antipatrum dicente; fidem habens ei Leonnatus, nihil cum conſiliorum ſuorum celavit. Sed cùm ad ſocietatem ſuam perducere eum non poſſet, interficere conatus eſt: & feciſſet niſi ille clàm ex præſidiis ejus effugiſſet. Nocte enim cum impedimentis ſuis diſceſſit: habens ſecum equites 300, & ex miniſtris ſuis ſtipatores 200, atque auri ad argenti rationem quinque talentûm millia. Cùm autem ita ad Perdiccam fugiſſet, Leonnatique conſilia enuntiaſſet; ſtatim apud eum multum valuit, atque adhibitus eſt in concilio. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Leonnatus Antipatro opem ferens, à Græcis in prælio occiditur. [*Diodor. ann.2. Olymp.*114. *Juſtin. lib.*13.*cap.*5. *Plutarch. in Phocione. Arrian. apud Photium.*]

Thimbro, interfecto in Cretâ per dolum Harpalo, (qui direptis Alexandri theſauris ex Aſiâ profugerat) & quicquid illi pecuniarum reliquum erat, unà cum exercitu & claſſe, potitus; ex Cydonia urbe Cretenſium, cum ſex (vel ſeptem, ut *Diodorus* innuit) militum millibus in Cyrenem trajecit, acceſſitus à Cyrenenſium Barcenſiúmque exſulibus. *Diod. & Arrian. ut ſuprà. Strabo, lib.*17.*pag.*837.]

Inito cum Cyrenæis conflictu, Thimbro multos eorum occidit, nec paucos cepit. Inde redacto in poteſtatem ſuam portu, expugnatos & perterritos Cyrenæos ad pacificationem adegit hâc lege; ut quinque millia talentûm argenti perſolverent, dimidiámque curruum partem ad expeditionem inſtructam præberent. Per legatos etiam ab aliis urbibus, ut ſocietatem inirent ſecum, contendit; finitimam ſubjugare Libyam præ ſe ferens. Quin & relictas in portu mercatorum opes invaſit, & diripiendas militibus, ut ad promptitudinem in bello invitarentur, conceſſit. [*Diodor.*]

Mnaſicles Cretenſis, Thimbronis ducum unus rerum bellicarum peritus ſed turbulenti homo ingenii, ad Cyrenæos defecit: multíſque crudelitatem Thimbronis & perfidiam criminatus, ad ſolvendum pacta & libertatem aſſerendum illos ſuadendo perpulit. Propterea, cùm 60 tantùm talentis exhibitis reliqua pecuniæ ſumma non exſolveretur: Thimbro quotquot tùm in portu aderant, Cyrenæos, numero 800, comprehendit; & continuò admotis urbi copiis, tum ſuis tum Barcæorum & Heſperitarum, cum eo militantium, Cyrenen oppugnavit. Sed cùm nihil efficere valeret, in portum retroceſſit. [*Id.*]

Cyrenæi parte copiarum in urbe relictâ, cum cæteris finitimorum agros populatum eunt. 4392 322
His ergo Thimbronis opem implorantibus, quicquid tùm præſtò erat militum ad ſuppetias educit. Quo tempore magnam in portu ſolitudinem eſſe conjectans Mnaſicles, relictis intra Cyrenen invadendi portus auctor eſt. Quibus è veſtigio morem gerentibus, impetum ille facit in portum; eóque propter Thimbronis abſentiam facilè potitus, quicquid mercium adhuc reliquum erat negotiatoribus poſtliminio reddit, ac portum omni ſtudio tutatur. Malè hoc primùm habebat Thimbronem, quòd opportuno excidiſſet loco, & impedimentorum jacturam ſimul feciſſet: ſed reſumptis pòſt animis, cùm oppidum Taricha expugnaſſet, ſpes iterùm arrexit. [*Id.*]

Claſſiarii Thimbronis milites, quum excluſi portu cibariis indigerent, excurſibus in agros quotidie factis alimenta ſibi conquirebant: quos per regionem diſpalantes Afri ex inſidiis adorti, magnum ex iis numerum cædunt, nec minorem capiunt. Superſtites igitur fugâ ad naves elapſi, ad ſocias inde urbes navigârunt. Sed quum vehemens tùm ventus inſurrexiſſet, navium plurimas mare abſorpſit: de cæteris, pars in Cyprum, pars in Ægyptum à fluctibus ejecta eſt. Quo ſucceſſu animoſiores facti Cyrenæi, pugnâ cum Thimbrone commiſſâ, plurimos de militibus ipſius peremerunt. [*Id.*]

Craterus è Ciliciâ profectus, cum ſex millibus qui cum Alexandro in Aſiam trajecerant & quatuor millibus eorum quos in itinere aſſumpſerat, Perſis prætereà ſagittariis ac funditoribus mille & 1500 equitibus, ad ferendas Antipatro ſuppetias, in Theſſaliam venit: ubi primas ultrò concedens Antipatro, junctis cum eo caſtris ad Peneum fluvium conſedit. Signis deinde apud Cranona menſe Munychione (ſive Aprili) Græcos ſuperarunt. [*Id. cum Arriano, & Plutarcho in vitâ Phocionis, & Demoſthenis.*]

Thimbro, conductis peregrinis militibus, qui plures quàm 2500 numero ſine ſtipendiis ad Tænarum adhuc oberrabant, bellum cum Cyrenæis redintegravit. Illi, à finitimis Afris & Carthaginienſibus ſuppetias acceſſentes, triginta millibus in univerſum cum oppidanis ſimul coactis, de ſummâ rerum cum Thimbrone acie diſceptàrunt: magnóque inito conflictu, multis eorum interemptis, Thimbro victoriam eſt conſecutus. Tum Cyrenæi, cæſis in acie cunctis ducibus, Mnaſiclem Cretenſem cum aliis quibuſdam exercitui præficiunt. Thimbro victoriâ elatus, portum Cyrenenſem obtinet, & quotidie Cyrenem oppugnat. Bello tandem in longum protracto, Cyrenæi commeatûs inopiâ laborantes, inter ſe diſſidere cœperunt: & plebs viribus ſuperior opulentos urbe pepulit. Qui patriâ amiſsâ partim ad Thimbronem, partim in Ægyptum perfugerunt. [*Diodor. ut ſupr.*]

Qui in Ægyptum ſe receperunt, Ptolemæo ad reducendum ſe permoto, cum validis peditum & claſſiariorum militum copiis, duce Ophellâ Macedone reverſi ſunt. Quorum audito reditu, qui cum Thimbrone erant exules noctu ſe illis adjungere feſtinabant: ſed re detectâ, trucidati ſunt omnes. Tùm plebis Cyrenaicæ ductores, territi exulum reditu, pace cum Thimbrone initâ, conjunctis viribus cum Ophellâ confligentes, debellati ſunt. [*Id.*]

Thimbro in fugâ ab Afris quibuſdam bigas agentibus comprehenſus, ad Epicydem Olynthium, cui Teuchiram urbem curandam Ophellas commiſerat, adductus eſt. Eum Teucheritæ, Ophellâ permittente, flagellis cæſum in Cyrenenſium portum de cruce ſuſpendendum miſerunt. Cyrenæis verò adhuc ſeditionem moventibus ipſe Ptolemæus acceſſit; rebúſque omnibus conſtitutis, domum renavigavit. [*Arrian. apud Photium.*]

Perdiccas

gonus: minoris Phrygiæ, quæ Helleſponto adjacet, Leonnatus. Lydiæ (non mediterraneæ ſolùm, ſed etiam littoralis, id eſt, Æolidis & Ioniæ) ſatrapia Menandro ab Alexandro priùs conceſſa [teſte *Arriano*, lib. 3. pag. 56.] eidem confirmata eſt: pro quo, Meleagri nomen apud Diodorum irrepſit. Cariæ Caſſandro Antipatri filio, Ciliciæ & Iſauriæ præfectura Philotæ commiſſa eſt.

In majore Aſiâ, Laomedonti Mitylenæo Syria cum Phœnice data eſt. Cypri inſulæ reguli poteſtatem ab Alexandro illis conceſſam aliquandiu retinuerunt. Armeniæ Neoptolemus, Meſopotamiæ Arceſilaus, Babyloniæ Archon præfectus eſt. Atropates Perdiccæ ſocer, Mediæ ſatrapes ab Alexandro relictus eſt. In hâc diviſione, *Mediæ majori Atropatum, minori ſocerum Perdiccæ præpoſitum* fuiſſe, referunt Juſtinus [*lib.* 13. *cap.* 4.] & Oroſius [*lib.* 3. *cap.* 23.] ipſum Atropatem Perdiccæ ſocerum fuiſſe neſcientes. Diodorus hîc, quaſi ſui oblitus, Mediam *Pithoni* primùm, deinde *Atrapæ* vel *Atropatæ* potiùs, à Perdiccâ traditam fuiſſe ſcribit. [*lib.* 18. *pag.* 587. *&* 588. *edit. Græcolatin.*] Sed re poſteà rectiùs conſideratâ, in ſecundâ demùm ſatrapiarum partitione ab Antipatro in Triparadiſo factâ Pithoni Mediam obtigiſſe agnoſcit: [*lib.* 19. *pag.* 660.] neque à genero aliquam dignitatis partem Atropatæ fuiſſe ademptam, ullo modo fit veriſimile. Bactrianæ citerioris & Sogdianæ adminiſtratio Philippo conceſſa eſt: Sogdianæ tamen communicato cum Oropio imperio; quem accepto ab Alexandro illius regno ob perduellionem exutum fuiſſe, *Dexippus* indicat. In Perſidis ſatrapiâ Peuceſtes, in Hyrcaniæ & Parthiæ [quas ſimul cenſas fuiſſe, confirmat etiam Strabo, lib. 11. pag. 514.] Phrataphernes, in Carmaniæ Tlepolemus Pythophani filius, in Bactrianæ ulterioris & Paropamiſi Oxyartes ſive Oxathres (Roxanes pater & Alexandri ſocer) in Ariæ & Drangianæ (juxta Taurum) Staſanor Solius, in Suſianæ Scynus, in Arachoſiæ & Gedroſiæ Sibyrtius, ut ab Alexandro conſtituti fuerant; relicti ſunt. Indiæ ora, à Paropamiſo atque ab Aceſinis & Indi confluentibus uſque ad Oceanum, Pithoni Agenoris filio permiſſa eſt: ſicut Mallorum & Oxydracarum ſatrapia Eudemo vel Eudæmoni Thracum duci, reliquáque India Poro, & Taxili, & Abiſari filio; quos ab ipſo Alexandro iis in locis conſtitutos ſuprà vidimus.

Cùm hæc diviſio veluti fatale munus ſingulis contigiſſet, magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non longo pòſt tempore, quaſi regna, non præfecturas diviſiſſent: ſic reges ex præfectis facti, magnas opes non ſibi tantùm paraverunt, verumetiam poſteris reliquerunt. (*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 4.) Atque ita maximum in terris Macedonum regnum noménque inde morte Alexandri diſtractum in multa regna eſt. [*Liv. lib.* 45.] Hujus tamen honoris ornamentis tamdiu omnes abſtinuerunt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit; ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro juſtus hæres fuit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.] Quæ omnia à Spiritu ſancto, Daniel. XI. 4. clarè fuerunt prædicta.

d. De mandatis Cratero ab Alexandro datis, Perdiccas deliberationem ad publica Macedonum comitia retulit. Quæ licèt illi approbarent: tamen cùm ſupra modum ardua perfectúque difficillima viderunt, nihil eorum peragendum ſtatuerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 114.]

* Poſt Jaddum filius ejus Onias I. apud Judæos Pontifex maximus fuit [*Joſeph. in fine lib.* 11. *Antiquit.*] annis 21.*

Græci veterani ab Alexandro in ſuperiorum ſatrapiarum coloniis collocati redeundi in patriam deſiderio affecti, quòd ad extremos imperii fines eſſent rejecti, à Macedonibus defecerunt; Philone Æniane duce ſibi electo. Et jam ultra 20 millia peditum, & 3. millia equitum omnes bellorum certamina ſæpiſſimè expertos, & eximiæ fortitudinis viros, contraxerant. Adversùs hos, ex Macedonum agmine 3000 pedites & 800 equites ſorte delectos Pithoni (qui à cuſtodiâ corporis Alexandro fuerat, vir animi celſi & ductandi exercitûs peritus) ducendos Perdiccas tradidit: literis etiam ad præfectos datis, ut his peditum decem & equitum octo millia adderent. Pithon verò Græcos humanitate ſibi conciliare, auctiſque per horum ſocietatem copiis, ſuis providere commodis & provincias ſuperiores in ſuam poteſtatem redigere cogitabat. Quod animadvertens Perdiccas, ut rebelles armis edomitos trucidaret, ſpoliáque militibus diſtribueret, edicto cavit. Cúmque Pithon corrupto per quendam Æmanem Lipodoro, qui trium millium agmini apud rebelles præerat, victoriam obtinuiſſet: præcone ad devictos miſſo, ut arma deponerent edixit, & datâ acceptâque fide, ſuam quiſque domum reverterentur. Sed Macedones mandatorum Perdiccæ memores, poſthabitâ jurisjurandi religione, univerſos confoderunt, opéſque diripuerunt. Ita Pitho, ſpe ſuâ fruſtratus, cum Macedonibus ad Perdiccam eſt reverſus. [*Diodor. ibid. Prolog. Trogi, lib.* 13.]

Ptolemæus Ægyptum citra periculum adeptus, humanum ſe regionis ejus incolis exhibebat: & octo millibus talentûm potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparabat. Complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem, ad ipſum confluebant. Cúmque certò futurum ſciret, ut Perdiccas Ægypti ſatrapiam ipſi adimere conaretur; cum Antipatro ſocietatis fœdus inivit. [*Diodor. ut ſupr.*] & reges finitimos beneficiis obſequiíſque ſibi devinxit. [*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 6.] Cleomenem quoque, vicarium ſibi adjunctum, quòd Perdiccæ ſtuderet, ſibi ſuſpectum occidit, & Ægyptum præſidiis firmavit. [*Pauſan. Attic. pag.* 5. *edit. Græco-latin.*]

3682 Habebant in mandatis Leonnatus & Antigonus, ut magnâ manu Eumenem Cardianum in ſatrapiam Cappadociæ & Paphlagoniæ inducerent. Antigonus, clarus jam animo atque deſpiciens omnes, Perdiccæ literis non obtemperavit: Leonnatus verò ex ſuperioribus provinciis deſcendens in Phrygiam, recepit Eumeni ſe illam expeditionem ſuſcepturum. Sed quum Cardianorum Hecatæus tyrannus, cum illo congreſſus, oraret ut Antipatro potiùs & obſeſſis Lamiæ Macedonibus ſubſidio veniret, in Græciam trajicere inſtituit: quò etiam invitavit Eumenem,

cúmque

cúmque reconciliare enisus eſt cum Hecatæo. Detrectante vero expeditionem Eumene, & timere ſe Antipatrum dicente; fidem habens ei Leonnatus, nihil eum conſiliorum ſuorum celavit. Sed cùm ad ſocietatem ſuam perducere eum non poſſet, interficere conatus eſt: & feciſſet niſi ille clàm ex præſidiis ejus effugiſſet. Nocte enim cum impedimentis ſuis diſceſſit: habens ſecum equites 300, & ex miniſtris ſuis ſtipatores 200, atque auri ad argenti rationem quinque talentûm millia. Cùm autem ita ad Perdiccam fugiſſet, Leonnatíque conſilia enuntiaſſet; ſtatim apud eum multum valuit, atque adhibitus eſt in concilio. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Leonnatus Antipatro opem ferens, à Græcis in prælio occiditur. [*Diodor. ann. 2. Olymp. 114. Juſtin. lib. 13. cap. 5. Plutarch. in Phocione. Arrian. apud Photium.*]

Thimbro, interfecto in Cretâ per dolum Harpalo, (qui direptis Alexandri theſauris ex Aſia profugerat) & quicquid illi pecuniarum reliquum erat, unà cum exercitu & claſſe, potitus; ex Cydonia urbe Cretenſium, cum ſex (vel ſeptem, ut *Diodorus* innuit) militum millibus in Cyrenem trajecit, accerſitus à Cyrenenſium Barcenſiúmque exſulibus. *Diod. & Arrian. ut ſuprà. Strabo, lib. 17. pag. 837.*]

Inito cum Cyrenæis conflictu, Thimbro multos eorum occidit, nec paucos cepit. Inde redacto in poteſtatem ſuam portu, expugnatos & perterritos Cyrenæos ad pacificationem adegit hâc lege; ut quinque millia talentûm argenti perſolverent, dimidiámque curruum partem ad expeditionem inſtructam præberent. Per legatos etiam ab aliis urbibus, ut ſocietatem inirent ſecum, contendit; finitimam ſubjugare Libyam præ ſe ferens. Quin & relictas in portu mercatorum opes invaſit, & diripiendas militibus, ut ad promptitudinem in bello invitarentur, conceſſit. [*Diodor.*]

Mnaſicles Cretenſis, Thimbronis ducum unus rerum bellicarum peritus ſed turbulenti homo ingenii, ad Cyrenæos defecit: multíſque crudelitatem Thimbronis & perfidiam criminatus, ad ſolvendum pacta & libertatem aſſerendum illos ſuadendo perpulit. Propterea, cùm 60 tantùm talentis exhibitis reliqua pecuniæ ſumma non exſolveretur: Thimbro quotquot tùm in portu aderant, Cyrenæos, numero 800, comprehendit; & continuò admotis urbi copiis, tum ſuis tum Barcæorum & Heſperitarum, cum eo militantium, Cyrenen oppugnavit. Sed cùm nihil efficere valeret, in portum retroceſſit. [*Id.*]

Cyrenæi parte copiarum in urbe relictâ, cum cæteris finitimorum agros populatum eunt. 4392 322
His ergo Thimbronis opem implorantibus, quicquid tùm præſtò erat militum ad ſuppetias educit. Quo tempore magnam in portu ſolitudinem eſſe conjectans Mnaſicles, relictis intra Cyrenen invadendi portus auctor eſt. Quibus è veſtigio morem gerentibus, impetum ille facit in portum; eóque propter Thimbronis abſentiam facilè potitus, quicquid mercium adhuc reliquum erat negotiatoribus poſtliminio reddit, ac portum omni ſtudio tutatur. Malè hoc primùm habebat Thimbronem, quòd opportuno excidiſſet loco, & impedimentorum jacturam ſimul feciſſet: ſed reſumptis pòſt animis, cùm oppidum Taricha expugnaſſet, ſpes iterùm arrexit. [*Id.*]

Claſſiarii Thimbronis milites, quum excluſi portu cibariis indigerent, excurſibus in agros quotidie factis alimenta ſibi conquirebant: quos per regionem diſpalantes Afri ex inſidiis adorti, magnum ex iis numerum cædunt, nec minorem capiunt. Superſtites igitur fugâ ad naves elapſi, ad ſocias inde urbes navigàrunt. Sed quum vehemens tùm ventus inſurrexiſſet, navium plurimas mare abſorpſit: de cæteris, pars in Cyprum, pars in Ægyptum à fluctibus ejecta eſt. Quo ſucceſſu animoſiores facti Cyrenæi, pugnà cum Thimbrone commiſſâ, plurimos de militibus ipſius peremerunt. [*Id.*]

Craterus è Ciliciâ profectus, cum ſex millibus qui cum Alexandro in Aſiam trajecerant & quatuor millibus eorum quos in itinere aſſumpſerat, Perſis præterea ſagittariis ac funditoribus mille & 1500 equitibus, ad ferendas Antipatro ſuppetias, in Theſſaliam venit: ubi primas ultrò concedens Antipatro, junctis cum eo caſtris ad Peneum fluvium conſedit. Signis deinde apud Cranona menſe Munychione (ſive Aprili) Græcos ſuperarunt. [*Id. cum Arriano, & Plutarcho in vità Phocionis, & Demoſthenis.*]

Thimbro, conductis peregrinis militibus, qui plures quàm 2500 numero ſine ſtipendiis ad Tænarum adhuc oberrabant, bellum cum Cyrenæis redintegravit. Illi, à finitimis Afris & Carthaginienſibus ſuppetias accerſentes, triginta millibus in univerſum cum oppidanis ſimul coactis, de ſummâ rerum cum Thimbrone acie diſceptàrunt: magnóque inito conflictu, multis eorum interemptis; Thimbro victoriam eſt conſecutus. Tum Cyrenæi, cæſis in acie cunctis ducibus, Mnaſiclem Cretenſem cum aliis quibuſdam exercitui præficiunt. Thimbro victoriâ elatus, portum Cyrenenſem obtinet, & quotidie Cyrenem oppugnat. Bello tandem in longum protracto, Cyrenæi commeatûs inopiâ laborantes, inter ſe diſſidere cœperunt: & plebs viribus ſuperior opulentos urbe pepulit. Qui patriâ amiſſâ partim ad Thimbronem, partim in Ægyptum perfugerunt. [*Diodor. ut ſupr.*]

Qui in Ægyptum ſe receperunt, Ptolemæo ad reducendum ſe permoto, cum validis peditum & claſſiariorum militum copiis, duce Ophellâ Macedone reverſi ſunt. Quorum audito reditu, qui cum Thimbrone erant exules noctu ſe illis adjungere feſtinabant: ſed re detectâ, trucidati ſunt omnes. Tùm plebis Cyrenaicæ ductores, territi exulum reditu, pace cum Thimbrone initâ, conjunctis viribus cum Ophellâ confligentes, debellati ſunt. [*Id.*]

Thimbro in fugâ ab Afris quibuſdam bigas agentibus comprehenſus, ad Epicydem Olynthium, cui Teuchiram urbem curandam Ophellas commiſerat, adductus eſt. Eum Teucheritæ, Ophellâ permittente, flagellis cæſum in Cyrenenſium portum de cruce ſuſpendendum miſerunt. Cyrenæis verò adhuc ſeditionem moventibus ipſe Ptolemæus acceſſit; rebúſque omnibus conſtitutis, domum renavigavit. [*Arrian. apud Photium.*]

Perdiccas

Perdiccas regem Philippum regiáſque copias ſecum habens, in Ariarathen Cappadociæ regulam, quòd Eumeni Cardiano ibi imperare juſſo non ceſſiſſet, expeditionem ſuſcepit. Magnas Ariarathes tum popularium tum exterorum copias ſibi comparaverat: 30 peditum, 15 millia equitum ſub vexillis habens. Duobus præliis commiſſis, Perdiccas victor quatuor millia interfecit, & ſupra ſex millia vivos in poteſtatem accepit, inter quos ipſe etiam Ariarathes fuit. Hunc omneſque propinquos excarnificatos in crucem egit. Victis autem incolumitate conceſſâ, poſtquàm res in Cappadociâ conſtituiſſet, ſatrapiam Eumeni (prout in partitione deſtinatum erat) gubernandam tradidit. (*Diodor. cum Arriano, & Plutarcho in Eumene, & Appiano in Mithridaticis, pag.* 175.)

Eumenes urbes commiſit amicis ſuis, iiſque præfectos cum præſidiis impoſuit. Judices ibidem & procuratores, quos ſibi viſum fuit, reliquit; nihil in his ſe ingerente Perdiccâ. Inde unà cum Perdiccâ remeavit: quod tribuit ejus obſervantiæ, & ne abeſſet ab aulâ. (*Plutarch.*)

Perdiccas & rex Philippus, relictâ Cappadociâ, in Piſidiam profecti; duas urbes, unam Larandæorum, Iſaurentium alteram, evertere decreverunt. Nam hæ, vivente adhuc Alexandro, Balacrum Nicanoris filium, ducem illis ac ſatrapam deſignatum, occiderant. Larandæorum itaque urbem primâ incurſione ſubigunt: & trucidatis puberibus, aliiſque ſub coronâ venditis, urbem ſolo æquant. Iſaurenſes obſeſſi, incensâ urbe, ſe cum opibus cremant. Milites quibus diripiendam urbem Perdiccas conceſſit, flammâ reſtinctâ, multum argenti aurique reperiunt. (*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 114.) A Cappadocibus factum incendium hoc, victo Ariarathe, refert *Juſtinus*, (*lib.* 13. *cap.* 6.) & eum ſecutus *Oroſius.* (*lib.* 3. *cap. ult.*)

Iollas Antipatri filius & Archias è Macedoniâ ad Perdiccam venerunt, adductâ in uxorem illi Nicæâ Antipatri filiâ. Eam Perdiccas, priuſquàm res ipſius confirmatæ erant, jam antea deſponderat. Sed poſteaquàm regias copias regníque adminiſtrationem & tutelam adeptus erat; Cleopatram Philippi filiam & germanam Alexandri ſororem, Eumene Cardiano inprimis ſuadente, matrimonio ſibi jungere conſtituit. Interim verò, quo faciliùs ab Antipatro ſupplementum tyronum ex Macedoniâ obtineret, & ne conatibus ſuis reluctantem illum haberet, Nicæam duxit: Alcetæ fratris præcipuè conſilio ad nuptias illas inclinatus. (*Diodor. & Arrian. cum Juſtino, lib.* 13. *cap.* 6.)

Cynna quoque Philippi filia & Alexandri ſoror (ſed non ex eâdem matre) filiam ſuam Adeam, quæ poſtea Eurydices cognomen tulit, Philippo Aridæo uxorem adducebat. Cynnam verò Perdiccas & frater ejus Alcetas occiderunt. Unde Macedonum ſeditione ortâ, ad eam ſedandam Perdiccas filiam ipſius Aridæo, matrimonio conjungendam procuravit. [*Arrian. apud Phot.* ubi Cynane *appellatur; quæ ab eodem Arriano in lib.* 1. *de rebus Alexandri pag.* 5. Cyna, *atque à Diodoro ad ann.* 1. *Olymp.* 116. *& Athenæo in lib.* 13. *cap.* 2. Cynna *eſt nominata.*]

Perdiccas ex Ciliciâ ablegavit Eumenem, verbo ad ſuam provinciam, reverà ut confinem Armeniam à Neoptolemo commotam in poteſtate retineret. Quem Eumenes, quamvis animi tumore inflatum, blandis verbis elaboravit in officio continere. (*Plutarch. in Eumene.*)

Eumenes phalangem Macedonum inflatam & ferocem inveniens ex provincialibus manum equeſtrem collegit; vectigalia eis remittens, & immunitatem dans. Equos etiam emit, quos diſtribuit iis quibus ex comitatu ſuo maximè fidebat: largitionibus animos eorum inflammans, corporáque itineribus faciendis ac laboribus exercens. Unde exiguo ſpatio equites non minùs 6360 ab eo coacti ſunt. (*Id. ibid.*)

3683 Antipater & Craterus in Græciâ Ætolis bellum intulerunt. Quos cùm Crateri milites per hyemem in locis nive conſpersis perdurare cogerent: commeatûs inopiâ extremum in diſcrimen venerunt. (*Diodor.*)

Perdiccæ munera Sardes ad Cleopatram Eumenes attulit: cùm jam Perdiccæ eſſet decretum, Nicæâ Antipatri filiâ repudiatâ, ejus in locum Cleopatram ducere. Id Menander Lydiæ ſatrapa Antigono, qui amicitiam cum Antipatro colebat, ſignificavit. (*Arrian.*) Cúmque Antigonum 4393 321
Perdiccas calumniis & criminationibus iniquis oppreſſum occidere ſtatuiſſet: ille, quaſi contra objecta ſe crimina defenſurus eſſet, præ ſe ferebat. Interim fugâ clàm adornatâ cum familiaribus Demetrióque filio, naves Atticas noctu ingreſſus in Europam, ut cum Antipatro ſe conjungeret, contendit. (*Diodor.*)

Cùm Ariſtander Telmiſſenſis vates, à Diis ſibi revelatum finxiſſet, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet feliciſſimam & ab hoſtium incurſionibus in perpetuum futuram liberam: de eo potiundo inter Macedonum duces, Perdiccam inprimis & Ptolemæum, magno ſtudio eſt certatum. (*Ælian. lib.* 12. *cap.* 64.) A Perdiccâ ſuis negotium datum erat, ut Ægas illud deportarent. (*Pauſan. in Attic. pag.* 5.) Sed Aridæus qui illud apud ſe ſervabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus eſt; à Babylone per Damaſcum in Ægyptum iter faciens. Qui ſæpenumerò licèt à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi ſui ſententiâ geſtâ. (*Arrian. apud Phot.*)

Aridæus igitur, biennio in funeris apparatu inſumpto, (cujus magnificentia à Diodoro copiosè deſcribitur) è Babylone corpus Alexandri deportavit: ingente opificum & aliorum qui vias aperirent & pompam deducerent multitudine comitante. Ptolemæus verò cum exercitu ex Ægypto Syriam uſque obviam proceſſit. (*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 114.) acceptúmque corpus Macedonico ritu Memphi condidit. (*Pauſan. Attic. pag.* 5.) & inde paucis poſt annis Alexandriam tranſtulit. (*Curt. lib.* 10. *cap. ult.*) quam tamen tranſlationem à filio ejus Ptolemæo Philadelpho factam fuiſſe, (Pauſanias ſignificat. (*in Attic. pag.* 6.) Vid. Strabon. lib. 17. pag. 794.

Perdiccas in Cappadociâ congregatis amicis & ducibus, utrum in Macedoniam agmen movendum, an priùs in Ptolemæum arma expedienda eſſent, deliberandum propoſuit. Quibuſdam placebat bellum in Macedoniam transferri: ſed magis in rem viſum eſt ab Ægypto incipere, ne

in Macedoniam profectis Aſia a Ptolemæo occuparetur. Eumeni igitur, præter provincias quas acceperat, Caria, & Lycia, & Phrygia à Perdiccâ ſunt adjectæ: partiſque illius Aſiæ, quæ inter Taurum montem & Helleſpontum jacet, præfectura illi eſt commiſſa. Copiarum etiam quæ in Cappadociâ & Armeniâ erant dux cum ſummo imperio creatus, Craterum & Antipatrum opperiri, locíſque ad Helleſpontum occupatis, tranſitum eorum prohibere juſſus eſt. Alcetæ quoque fratri ſuo, & Neoptolemo Perdiccas præcepit, ut Eumeni in omnibus parerent; Eumenem verò voluit pro ſuo agere arbitrio. Clito cura claſſis eſt tradita: Cilicia Philotæ adempta, Philoxeno data. Ipſe verò Perdiccas Damaſco profectus, quò ſpecioſiorem cauſam expeditioni prætexeret, regem Aridæum & Alexandrum puerum Alexandro Magno & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum versùs, adversùs Ptolemæum dimicaturus, iter inſtituit. [*Diodor. Juſtin. lib. 13. cap. 6. Arrian. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene. Pauſan. in Attic. pag. 5.*]

Cùm Antipater & Craterus ab Antigono audiviſſent Perdiccam, acceptâ in matrimonium Cleopatrâ, cum exercitu in Macedoniam tanquam regem ad imperium illis adimendum eſſe venturum: pace cum Ætolis protinùs factâ, Polyſperchontem Græciæ & Macedoniæ præpoſuerunt; ipſi verò è Cherſoneſo Helleſpontum trajecerunt, trajectus cuſtodibus clàm per legatos deceptis. Legatos etiam ad Ptolemæum, Perdiccæ maximè infenſum ipſiſque amicum & iiſdem inſidiis appetitum, de ſocietate jungendâ mitti placuit. Miſſi ſunt & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem aſſenſus eſt, Eumenes verò minimè. [*Diodor. Juſtin. ut ſupr. Arrian.*]

Alcetas, cum Macedonibus quibus præerat, expeditionem in Antipatrum & Craterum ſuſcipere apertè abnuit: Neoptolemus verò, invidiâ adversùs Eumenem ſtimulatus, non modò clàm cum illis ſocietatem eſt pactus, verùmetiam inſidias Eumeni ſtruxit, & prodere exercitum ejus voluit. Quam rem cùm præſenſiſſet Eumenes, cum proditore decernere prælio neceſſe habuit: magnáque ſtrage factâ, impedimenta illius cepit, & reliquam multitudinem ſibi adjunxit; magno bonorum ex Macedonibus virorum numero copias ſuas adaugens. Neoptolemus cum 300. equitibus ex acie elapſus, ad Antipatrum & Craterum profugit. Ab illis ad Eumenem legati miſſi, qui inducerent eum ut tranſiret ad ipſos, retentis provinciis ſuis, acceptíſque inſuper ab ipſis aliis. Quo reſpondente, priùs vitam ſe quàm fidem relicturum: in duas partes exercitum diviſerunt. Cum unâ Ciliciam versùs progreſſus eſt Antipater; ut inde in Ægyptum profectus, unà cum Ptolemæo contra Perdiccam decertaret: cum alterâ Craterus eſt relictus, adversùs Eumenem dimicaturus.

Eumenes, hoſtium adventu cognito, veritus ne ſi copiæ ſuæ cognoſcerent adversùs quos ducerentur, non modò non ituras, ſed ſimul cum nuncio in diverſa fugituras; deviis itineribus eas duxit, in quibus vera audire non poſſent: rumore divulgato, Neoptolemum iterùm ingruere & Pigrim cum Cappadocum & Paphlagonum equitatu. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potiùs dimicaret quo plus valebat, quàm peditatu quo hoſtibus erat inferior. Peditum 20. millia ex diverſis nationibus ille ducebat; equitum verò millia quinque, quorum virtute certaminis periculum decernere conſtituerat. Equites aliquanto plures quàm 2000. Craterus habebat: pedites autem, numero quidem Eumeni pares, ſed majore parte Macedones, celebratæ ſtrenuitatis viros, in quibus ſpem victoriæ collocaverat.

In Cappadociâ inſtructâ utrinque acie, Craterus dextrum adminiſtrabat cornu, ſiniſtro Neoptolemum præfecit. Eumenes Cratero ex adverſo neminem locavit Macedonum, ſed duas externorum equitum alas, quas Pharnabazus Artabazi filius & Tenedius Phœnix ducebat; jubens, ut nullis editis vocibus in Craterum irrumperent: ipſe cum trecentis equitibus fortiſſimis Neoptolemum adortus eſt. Tum Craterus cum turmâ delectorum in hoſtes impreſſione factâ, inſigniter quidem decertavit; ſed equo ceſpitante, à Thrace quodam (vel Paphlagone, ut *Arrianus* innuit) in latus decurrente haſtâ transfoſſus in terram decidit; quem unus ex Eumenis ducibus cognoſcens, cuſtodiam corpori graviter jam affecti animámque agentis adhibuit. Eumenes intereà & Neoptolemus inter ſe complexi in terram ex equis deciderunt: ut facilè intelligi poſſet inimicâ mente contendiſſe, animóque magis etiam pugnaſſe quàm corpore. Tum Eumenes Neoptolemi poplitem feriit: qui mox acceptâ plagâ enervatus jacuit. Animi tamen firmitate corporis imbecillitatem ſuperante, in genua connixus, adverſarii brachium & femur tribus ictibus ſauciavit. Quorum cùm nullus eſſet lethalis; Eumenes ſecundo ictu collum impetens, Neoptolemum obtruncavit: diebus circitèr decem, poſtquàm eundem priori prælio fugaverat. [*Iid.*]

Eumenes Craterum ex acie ſemivivum elatum recreare ſtuduit: cúmque id non poſſet, multis lachrymis & extenſâ dextrâ ſortem ejus miſeratus, pro hominis dignitate atque priſtinâ amicitiâ amplo funere extulit; oſſáque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remiſit. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Duce utroque interfecto, multis prætereà & maximè nobilibus captis, cornúque utroque in fugam acto, profligati equites ad phalangem peditum, tanquàm ad prævalidum quendam murum, ſe receperunt. Eumenes hâc victoriâ contentus, tubâ militibus revocatis, trophæum excitavit, & eos qui in acie ceciderant funeravit. Pedeſtris verò Macedonum exercitus, qui in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non poſſet, pacem ab eo impetravit: datâque per jusjurandum fide, poteſtatem in pagis vicinis frumentandi accepit. Verùm reſumptis viribus, comparatíſque alimentis, contra jurejurando obſtrictam fidem noctu inde digreſſus, clàm ad Antipatrum ſe recepit. (*Diodor. cum Arrian. & Æmil. Prob.*)

Perdiccas cum Regibus (Aridæo & Alexandro puero) & copiis in Ægyptum veniens, non procul ab urbe Peluſio caſtra poſuit: ubi dum foſſam quandam antiquam repurgare inſtituit,

3683 Nilus ſupra modum effuſus opera labefactavit. Et licèt Ptolemæus objecta crimina coram multitudine ita purgaſſet, ut injuſtè accuſatus videretur: bellum tamen, contra voluntatem multitudinis, illi intulit. (*Diodor. & Arrian.*)

Quum Perdiccas videret multos amicorum, caſtris ejus deſertis, ad Ptolemæum tranſire: ductoribus convocatis, alios donis, alios promiſſis magnificis, omnes denique colloquiis humanis ſibi conciliavit. Inde clàm ſub veſperam caſtris motis, juxta Nilum conſedit, non procul à caſtello quodam cui Murus Camelorum erat nomen. Illuceſcente die, tranſmiſſis copiis & elephantis oppugnationem caſtelli aggreſſus, & à Ptolemæo fortiter repulſus, in caſtra ſua retrocedere coactus eſt. Quibus noctu motis itinere tacito in regionem quandam venit Memphi adverſam, ubi Nilus in duas partes ſciſſus inſulam effecit recipiendis caſtris idoneam. Quò dum exercitum trajicere conaretur, plures duobus millibus perierunt: inter quos non pauciores mille, diu huc illuc jactati, à belluis in fluvio ſunt devorati. Ptolemæus autem ejectorum ad ipſum corpora combuſſit, juſtíſque exequiarum peractis, oſſa defunctorum neceſſariis & amicis tranſmiſit. Unde Macedonum animi in Perdiccam longè magis efferari, benevolentiam ſuam ad Ptolemæum inclinârunt. (*Diodor.*)

Seditione in caſtris ortâ, ducum primores ad centum numero deſciverunt: inter quos nobiliſſimus erat Pithon nulli amicorum Alexandri virtute & gloriâ ſecundus. Equitum verò nonnulli, conſpiratione factâ, oppreſſum in tentorio Perdiccam trucidârunt: quum per tres annos (vel, tertio jam currente anno) principatum obtinuiſſet. [*Id. cum Arriano, Juſtino lib.* 13. *cap.* 8. *Pauſan. in Attic. pag* 5. *& Æmilio Probo in Eumene*; *qui* Perdiccam apud flumen Nilum interfectum à Seleuco & Antigono *fuiſſe ſcribit.*]

Poſtridie congreſſis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges, tranſmiſſo Nilo profectus eſt: doníſque allatis & variis quoque obſequiis tam eos quàm cæteros Macedonum proceres amanter complexus eſt. Et quum à ſe facta excuſaſſet; quia commeatus defecerat; largam frumenti copiam exercitui ſubminiſtravit, aliíſque neceſſariis caſtra replevit. Quin & ipſorum Perdiccæ amicorum vicem dolere ſe palàm oſtendit: & quibuſcumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eoſdem ille omni ope ac ratione metu liberare ſtuduit. Quanquàm verò gratiâ quâ apud multitudinem valebat Regum tutelam vindicare ſibi facillimè potuiſſet: conſilio tamen ſuo effecit, ut quum deliberationem Macedones de imperio propoſuiſſent, omnes propenſis animis Pithonem (qui Græcos in ſuperiore Aſiâ à Macedonibus deficientes debellaverat) & Aridæum (qui Alexandri corpus deportaverat) regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum ſupremâ poteſtate crearent; & copiis univerſis, Perdiccæ loco, præficerent. [*Diodor. & Arrian.*]

Duobus poſt Perdiccæ interitum diebus, de victoriâ Eumenis in Cappadociâ cædéque Neoptolemi & Crateri nuncius pervenit: qui ſi duobus diebus illum antevertiſſet, propter ſucceſsûs magnitudinem nemo Perdiccæ manus inferre ſuiſſet auſus. Ob Crateri verò necem infenſi Macedones, Eumenem hoſtem declarârunt, & de adjunctis ipſi viros nobiliſſimos 50. quorum in numero erant, & Pitho Illyrius (ſic enim conjunctim apud Juſtinum lego; ut etiam apud Arrianum in Indicis, pag. 181. Πειθῶν Κρατεᾶ Ἀλκομενεὺς, quæ Stephano urbs eſt Illyridis) & Perdiccæ frater Alcetas. Dux contra eos Antigonus cum Antipatro delectus eſt: evocatúſque è Cypro eſt Antigonus, & unà cum Antipatro ad Reges feſtinare juſſus. [*Diodor. & Arrian. cum Juſtino, lib.* 13. *cap.* 8. *& Plutarcho in Eumene.*]

Interfecti etiam ſunt à Macedonibus in Ægypto amicorum Perdiccæ fideliſſimi, & ſoror ejus Atalanta; quam Attalus claſſis Imperator, qui tùm ad Peluſium agebat, uxorem duxerat. Ille certior de uxoris & Perdiccæ cæde factus, cum claſſe ſolvens, Tyrum appulit. Ubi Archelaus Macedo, præſidio urbis præfectus, comiter eum excepit; urbémque, cum 800 talentis à Perdiccâ cuſtodiæ ſuæ commiſſis, ei tradidit. Ita Attalus ad Tyrum ſubſiſtens, quicunque è caſtris ad Memphim Perdiccæ amicorum evaſerant, collectos recreavit. [*Diodor.*]

Eurydice, regis Aridæi conjux, Pithonem & Aridæum Regum curatores nihil ſe inconſultâ volebat agere. Qui primò quidem non repugnârunt: pòſt tamen, nihil illi commune cum Republicâ eſſe; ſibi verò illam, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ fore reſponderunt. [*Arrian.*]

Pithon & Aridæus à Nilo cum Regibus & copiis profecti, in Triparadiſum ſuperioris Syriæ pervenerunt. Ibi dum Eurydice multa curioſiùs agit, & curatorum ſtudiis adverſatur; Pithon incommoditate illâ offenſus, quòd & Macedones in mandata ejus magis intentos videret, advocatâ concione, tutelâ ſe abdicavit. Macedones ergo Antipatrum cum ſummâ poteſtate curatorem elegerunt. [*Diodor.*]

Exercitus ab Antipatro quæ Alexander promiſerat militiæ præmia poſcit. Antipater, cùm in præſentiâ nihil haberet, æquum poſtulare reſpondit: ſéque mox theſauros regios, quæque alibi recondita eſſent, exploraturum eſt pollicitus. Quæ ipſius oratio parùm jucunda fuit exercitui. Quare cùm Eurydice quoque criminationes adverſus Antipatrum foveret, plebe indignante, ſeditio cooritur. Quo tempore & Eurydice in eum concionatur (Aſclepiodoro ſcribâ ſermonem ejus referente) & præter eam item Attalus: planè ut vix cædi ereptus ſit Antipater. Ejus patrocinium Antigonus & Seleucus apud inconditam plebem ſuſceperunt: qui & ipſi proptereà non parùm de vitâ periclitati ſunt. Morti ergo ereptus Antipater ad ſuum ſe recepit exercitum, & equitum præfecti dein evocati convenerunt: vixque tandem ſeditioni fine dato, Antipatrum rursùm, ut anteà, ſummæ præeſſe rei jubent. [*Arrian.*]

Dehinc Satrapiarum in Triparadiſo ab Antipatro facta eſt partitio: quâ priorem partim ratam habuit, partim ubi temporum neceſſitas exigeret innovavit. Et Ptolemæo quidem, quam huc uſque tenuerat, aſſignavit. Fieri enim haud poterat, ut is aliò transferretur; proptereà quòd ſuâ ipſius virtute Ægyptum velut armis partam obtinuiſſe videretur. Meſopotamiam & Arbelitidem

Amphi-

Amphimacho regis fratri, Babyloniam Seleuco, Parthiam Philippo, Ariam & Drangianam Staſandro Cyprio, Bactrianam & Sogdianam Staſanori Solio ex eadem inſulâ oriundo, attribuit. Mediæ, Atropatæ (mortuo Perdiccâ genero ſuo) ademptæ, ad Caſpias uſque portas præfecturam Pithoni Crateæ ſive Crateuæ filio aſſignavit. Unde Atropates minorem Mediam, à ſe Atropatiam nominatam, à Macedonum poteſtate avertens, ditionis illius ab aliis ſeparatæ regem ſe conſtituit: cujus ſucceſſionem ad ſua uſque tempora ibidem duraviſſe, teſtatur Strabo. [*lib.* 11. *pag.* 523.] Antigeni (pro quo, *Antigoni* nomen apud *Diodorum* perperam legitur) argyraſpidum ductori, quòd primus Perdiccam invaſiſſet, Suſianæ præfectura, & pecuniæ Suſis colligendæ cura commiſſa eſt: eique è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Reliquæ majoris Aſiæ ſatrapiæ in eodem quo priùs fuerant ſtatu relictæ ſunt. niſi quòd *Patala*, urbem Indorum maximam, Poro regi ceſſiſſe *Arrianus* refert: quod nos non facilè admittimus.

In minore Aſiâ, Cappadocia (& cum eâ conjuncta Paphlagonia; ademptę Eumeni provinciæ) Nicanori, Lydia (non Lycia, ut apud *Diodorum* legitur) Clito, Phrygia minor ad Helleſpontum poſita Aridæo data eſt. Cariam Caſſander; magnam Phygiam, Lycaoniam, Pamphyliam & Lyciam Antigonus, ut anteà, retinuit. Apud *Diodorum*, pro *Lyciâ*, malè hìc poſita eſt *Cilicia*: quam Philoxeno datam ab Antipatro idem ipſe priùs dixerat; vel (ut apud *Arrianum* eſt) confirmatam potiùs. Eam enim provinciam Philotæ ademptam dediſſe Perdiccam Philoxeno, ex *Juſtino* (*lib.* 13. *cap.* 6.) ſuprà audivimus.

Antigonum hunc (quem, quòd uno careret oculo *Cyclopem* appellatum ſcribit Ælianus, *lib.* 12. *Var. hiſtor. cap.* 43.) regii exercitûs imperatorem conſtituit Antipater, iiſdemque copiis quibus anteà Perdiccas præfuerat eum præfecit, eique Regum curam cuſtodiámque mandans, bellum cum Eumene conficiendum volenti commiſit. Unde ab Antipatro ἐπίσκοπον τῆς ὅλης Ἀσίας *Appianus*, (*in Syriacis pag.* 121.) & τῆς Ἀσίας στρατηγὸν αὐτοκράτορα, *Diodorus* (*lib.* 18. *pag.* 626.) declaratum eum fuiſſe ſignificat. Filium verò ſuum Caſſandrum (Cariæ ſatrapam) ut equitum Chiliarchum illi adjunxit: ut ſi quid privatæ rei moliretur Antigonus, clam id habere non poſſet. [*Diodor. & Arrian.*]

Eodem tempore, corporis Regii cuſtodes ac ſtipatores, Autolycum Agathoclis filium, Amyntam Alexandri filium atque Peuceſtæ fratrem, Ptolemæum Ptolemæi filium & Alexandrum Polyſperchontis filium, Antipater deſignavit. [*Arrian.*] Valdéque ab omnibus ob res bene geſtas laudatus, cum Regibus & agmine ſuo Macedoniam versùs iter intendit. [*Id. & Diodor.*]

Eumenes, ut ſe hoſtem à Macedonibus judicatum bellúmque Antigono decretum cognovit, ultrò ea militibus ſuis indicavit: ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terreret; ſimul, ut circa ſe animati eſſent, cognoſceret, ſumpturus conſilium ex motu univerſorum. Conſtanter tamen præfatus eſt, ſi cui hæc terrori eſſent, habere eum diſcedendi poteſtatem. Quâ voce adeò cunctos in ſtudium partium ſuarum induxit: ut ultrò illum omnes hortarentur, reſciſſuróſque ſe ferro decreta Macedonum affirmarent. [*Juſtinus lib.* 14. *cap.* 1.]

His etiam auditis, Alcetas Perdiccæ frater fugâ ſalutem ſibi quæſivit: & Piſidas ſibi conciliavit. Commoda enim ex hoſtico ſic inter illos partiebatur, ut prædæ dimidium acciperent. In colloquiis prætereà verborum humanitate utens & in conviviis quotidie eorum nobiliſſimos menſæ adhibens, multóſque donis eximiis honeſtans, omnium ſibi benevolentiam conflavit. [*Diodor. pag.* 623.]

Attalus quoque, totius claſſis imperio tunc fungens, qui in civili ab Antipatro defectione nemini ſecundus fuerat, fugiens pariter cæteris ſeſe exulibus miſcuit: exercitúmque tandem conflavit peditum 10000, equitum 800. ac cum his Cnidum, Caunum & Rhodum invadere conatus, à Rhodiis fortiter, Demarato apud eos claſſis præfecto, repulſus fuit. [*Arrian.*]

3684 Eumenes ex regiis armentis, quæ ad Idam paſcebantur, equos ſumpſit quot habebat opus. Cúmque rationem procuratoribus ſcriptam miſiſſet, riſiſſe dicitur Antipater ac dixiſſe: mirari ſe cautionem Eumenis, qui expectaret ipſis ſe de rebus regiis relaturum rationem, aut repetiturum ab ipſis. [*Plutarch. in Eumene.*]

Hinc exercitu, non in *Ætoliam*, ut vulgata legunt *Juſtini* exemplaria, ſed, ut codex habet Manuſcriptus, in *Ætuliam* (ſive Ætulanen, Armeniæ minoris in Cappadociâ portionem; ut ex Ptolemæo hîc obſervavit juvenis eruditiſſimus mihique amiciſſimus Iſaacus Voſſius) promoto, pecunias civitatibus Eumenes imperavit; recuſantéſque dare, hoſtiliter diripuit. Inde Sardes profectus eſt ad Cleopatram ſororem Alexandri Magni, ut ejus voce centuriones principaléſque confirmaret; exiſtimaturos ibi majeſtatem regiam, unde ſoror Alexandri ſtaret. [*Juſtin. lib.* 14. *cap.* 1.] Cúmque Sardes etiam in itinere ſuo Antipater peteret; Eumenes in Campis Lydiis decertare cum eo voluit, quòd ab equitatu firmus eſſet, ſimul etiam quòd Cleopatræ vires ſuas oſtentare geſtiret. Sed Cleopatra, verita ne apud Antipatrum & Macedonas quaſi belli ipſis cauſa foret in crimen vocaretur, Eumeni ut Sardibus abſcederet perſuaſit. [*Plutarch. & Arrian.*] Antipater tamen eam nihilominùs cùm adveniſſet, ob ſocietatem cum Eumene atque Perdiccâ, non ſine probris atque convitiis increpavit. Illa verò, ſupra quàm ab eo ſexu expectari poterat, ſeſe defendit, aliáque plurima viciſſim objecit: ac tandem pacati diſceſſerunt. [*Arrian.*]

Eumenes, relictâ Lydiâ, ſuperiorem Phrygiam petiit, & Celænis hybernavit. [*Plutarch.*] Nuncios ad Alcetam ejúſque ſocios miſit, qui copias omnes in unum adducere, atque ita junctis viribus communem hoſtem oppugnare rogarent. Aliis verò aliud ſuadentibus, nihil effectum eſt. [*Arrian.*] Ubi Alcetâ, Polemone & Docimo de ducatu cum eo contendentibus; Hoc illud, inquit, eſt quod dici ſolet, Exitii nulla habetur ratio. [*Plutarch.*]

Eumenes militibus intra triduum ſolvere ſtipendium pollicitus, fecit iis villarum illius regio-

3684 nis caſtellorúmque hominibus & pecore referrorum, auctionem. Qui mercatus aliqua fuerat ordinum ductor vel mercenariorum præfectus, tormentis & machinis ab Eumene acceptis, expugnabat ea: prædámque in debitum ſtipendium milites partiebantur. (*Id.*)

Antipater cum Eumene pugnare adhuc non auſus, Caſſandrum miſit, qui cum Attalo atque Alcetâ dimicaret. Certatum hîc eſt æquo propemodum marte: ſic tamen, ut inferior Caſſander diſceſſerit. (*Arrian.*)

Caſſander ab Antigono diſſentiens, animi perturbationem, Antipatro patre inhibente, depoſuit. Apud Phrygiam tamen cum patre congreſſus, ne à Regibus longiùs diſcederet, ſed Antigonum ſuſpectum haberet, hortatus eſt. Antigonus verò cùm temperatâ ſuâ prudentiâ, tum variis obſequiis atque virtutibus, ſuſpicionem pro virili ſuſtulit. Mitigatus itaque Antipater, de illis copiis quas in Aſiam ſecum tranſvexerat, pedites Macedonici generis 8500 & parem equitum externorum numerum, cum elephantorum parte dimidiâ, id eſt, 70 Antigono tradidit; quo faciliùs bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonus bellum hoc adminiſtrare exorſus eſt. Antipater verò, acceptis Regibus cæteríſque copiis, in Macedoniam trajecturus abiit. [*Id.*]

Ibi cùm tumultuantes milites pecuniam poſtularent, promiſit Antipater, ubi Abydum perveniſſet, illam ſeſe curaturum, præbiturúmque fortaſſe donativum univerſum: ſin verò, majorem certè partem accepturos. Hâc ergo ſpe lactatos, abſque ſeditione deinceps Abydum uſque eos perduxit: unde ipſe noctu (deceptis aſtu militibus) unà cum Regibus Helleſpontum ad Lyſimachum trajecit. Poſtridie verò ejus diei, etiam ipſi tranſierunt; de pecuniâ poſcendâ in præſens quieſcentes. Hæc Arrianus: (*in Bibliothecâ Photii*, *cod.* 92.] qui hîc libros ſuos 10 de Rebus poſt Alexandrum geſtis terminavit.

Antigonus, ad Eumenem bello ſubigendum, ex hybernis copias ad ſe contraxit: & comparatis bello neceſſariis in Eumenem duxit, qui tunc ad Cappadociam ſubſiſtebat. (*Diodor.*) In totis verò Eumenis caſtris abjectæ inventæ ſunt epiſtolæ, centum talenta & honeſtum ordinem proponentes ei qui Eumenis caput ad Antigonum detuliſſet. (*Juſtin. lib.* 14. *cap.* 1. *Plutarch. in Eumene.*) His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primò gratias agit, quòd nemo inventus eſſet, qui ſpem cruenti præmii fidei ſacramento anteponeret: deinde callidè ſubnectit, confictas has à ſe epiſtolas ad experiundos ſuorum animos eſſe. Quo facto, & in præſenti labantium animos deterruit; & in futurum providit, ut ſi quid ſimile accidiſſet, non ſe ab hoſte corrumpi, ſed à duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam ſuam certatim ad cuſtodiam ſalutis ejus obtulerunt. [*Juſtin.*] Decreverunt autem, ut ex præſtantiſſimis mille eſſent aſſiduè corporis ejus cuſtodes, ſtationeſque & excubias viciſſim agerent. Obtemperabant illi, lætique præmia accipiebant ab eo, quæ à regibus amici. Siquidem jus Eumeni erat cauſias purpureas & chlamydes conferendi: quod apud Macedones habebatur inter dona regia præcipuum. (*Plutarch.*) | 4394 | 320

Ab Eumene tamen ex præcipuis ducibus quidam nomine Perdiccas, cum 3000 peditibus & 500 equitibus, deficiens, tridui viâ caſtra habebat. Contra hunc Phœnicem Tenedium cum quatuor millibus ſelectiſſimorum peditum & mille equitibus Eumenes miſit. Is noctu raptim iter faciens ex improviſo rebelles opprimit adhuc dormientes; captóque Perdiccâ, exercitu potitur. Tum præcipuos defectionis authores capite mulctat Eumenes; & milites cæteris mixtos humaniter tractat, ſibíque benevolentiam illorum conciliat. (*Diodor.*)

Poſthæc Antigonus per internuncium cum Apollonide equitum præfecto quodam apud Eumenem agens, ingentibus promiſſis, ut proditorem ſe exhiberet, in pugna ad hoſtes tranſeundo, effecit. Caſtra tùm habebat Eumenes in Orcyniis Cappadociæ, equeſtri prælio accommodatis. Antigonus igitur cum toto exercitu illuc profectus, ſuperiores camporum tractus quibus montes imminent occupavit. Habebat tum Antigonus ſupra decem millia peditum (quorum plerique Macedones erant, fortitudine admirabiles) & duo millia equitum, cum elephantis triginta: Eumenes verò non minùs 20 millibus peditum, & 5. millibus equitum. Prælium hinc acerrimum committitur: & propter ſubitum Apollonidis cum equitatu à ſociis ſeceſſum, Antigonus vincit; octo circiter millibus adverſariorum occiſis. Impedimentis quoque omnibus potitur. (*Id.*)

Proditori verò non dedit facultatem Eumenes, ut ex fugâ elaberetur ad hoſtes; ſed arreptum ſuſpendit. Ipſe fugiens, contrariâ ac illi tenebant qui eum inſequebantur viâ, inſciis illis convertit iter; atque præteritis hoſtibus, ut ad locum venit ubi fuerat pugnatum, caſtra metatus mortuos coacervatos circumjectorum vicorum diruptis foribus cremavit, ſeorsùm duces, ſeorsùm gregarios milites: excitatíſque tumulis, recepit ſe. ut Antigonus, qui pòſt eò pervenit, ſtuperet audaciam atque immotum ejus animum. (*Plutarch.*)

Hinc incidens in Antigoni impedimenta, quum multa libera capita & magnam vim ſervitiorum opúmque facilè capere potuiſſet, veritus ne ſui ſpoliis prædáque locupletati ad reſiſtendum timidiores, ad fugam ob ſarcinas tardiores, & in ſubeundis periculis inertiores efficerentur; ut corpora primùm curarent & pabulum darent equis, deinde hoſtes adorirentur, præcepit. Interim ad Menandrum ſuper hoſtium impedimenta poſitum clàm ſummittens eum monuit, ut ex locis planis ad proximi montis latus celerrimè ſe reciperet, ne ab equitibus ille ſubitò cingeretur. Quod, periculo animadverſo, cùm ille feciſſet: Eumeni ſe multum debere profitebantur adverſarii, qui eorum liberos à ſervitute, & uxores à militari violentiâ ſervaſſet. Quod tamen non illorum cauſâ factum ab eo dixiſſe fertur Antigonus, ſed ne ſeipſum tot pedicis fugientem intricaret. (*Id.*)

Hinc vagabundus Eumenes & fugitans, magnam militum partem induxit ut faceſſerent: vel quòd eorum gereret ſolicitudinem, vel quòd trahere eos ſecum nollet pauciores quàm ad ſigna conferenda, & plures quàm ad regendam fugam ſuam. Poſtquam in Nora caſtellum munitum (quod ſuo tempore Neroaſſum dictum, in libro 12° notavit *Strabo*) ad Lycaoniæ & Cappa-

dociæ

dociæ poſitum confinia, cum 500 equitibus & 200 peditibus (licèt utriuſque ſimul ordinis circiter 500 *Diodorus* ſtatuat) refugit; quotquot amici ejus miſſionem poſtulaverunt, quòd non ferrent aſperitatem loci vel victûs anguſtias, omnes complexus atque omni comitate proſecutus, miſſos fecit. Loci enim ambitus duo ſtadia non excedebat: erátque frumenti ibi & aquæ & ſalis copia, ſed obſoniorum nihil ſuppetebat. [*Id. cum Diodoro, & Juſtino, lib.* 14. *cap.* 2.]

Antigonus admoto exercitu, antequam obſidere Eumenem cœpiſſet, evocavit eum ad colloquium: illóque obſides rogante, ad ſe ſicut ſuperiorem ut veniret mandavit. Cui ille: *Neminem*, inquit, *quouſque gladii compos ero, me cenſeo ſuperiorem.* Ubi Antigonus igitur fratris filium Ptolemæum, ut ille poſtulaverat, in arcem miſit, deſcendit. Eumenes: ac complexi inter ſe conſalutavere amicè ac familiariter. Multa quum eſſent diſputata, neque mentionem Eumenes ſalutis ſuæ & veniæ ullam faceret, verùm ſatrapias quoque ab initio traditas poſceret ſibi firmari & præmia reddi: obſtupuerunt aſſiſtentes, admiratique ſunt animum ejus & fortitudinem. Antigonus ergo de his ad Antipatrum ſe relaturum pollicitus, Eumenem ægrè à turbâ tutum reduxit; atque duplici muro foſsiſque circumvallatis Noris, relictóque quod oppugnationi ſufficeret præſidio, inde movit. (*Iid.*)

Poſt aliquod tempus interjectum Eumenes legatos (inter quos Hieronymus Cardianus hiſtoricus, civis ſuus; fuit) ad Antipatrum, quòd ſolus par Antigoni viribus videbatur, de pacificatione miſit. (*Diodor. & Juſtin. lib.* 14. *cap.* 2.] Ipſe interim circumſeſſus victum ſociis, licèt tenuem, lætum tamen, paravit; omnes viciſſim ad menſam ſuam invitans conviviúmque lepidis ſermonibus & comitate condiens. (*Diodor. & Plutarch.*) Quotieſcunque autem voluit, & apparatum & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. (*Æmil. Prob.*)

Cùm revereretur ne uno loco manens equos militares perderet, quòd ſpatium non eſſet agitandi: certis quotidie horis eos ita ſuſpendebat, ut poſterioribus pedibus innixi, prioribus elevati, dum naturalem aſſiſtendi appetunt conſuetudinem, ad ſudorem uſque crura jactarent. Hordeum etiam objiciebat eis elixum, ut & perficerent id citiùs & concoquerent meliùs. Quo factum eſt, quod omnibus mirabile eſt viſum, ut jumenta æquè nitida ex caſtello educeret, ac ſi in campeſtribus ac planis ea locis habuiſſet. (*Diodor. Jul. Frontin. Stratag. lib.* 4. *cap.* 7. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*)

Ptolemæus Lagi filius, advertens Phœniciam & Syriam quæ Cava dicitur, maximè ſibi accommodam futuram, unde & Ægyptum poſſet tueri, Cyprum invadere, multum in hoc operæ dedit, ut illis potiretur. Laomedontem igitur Mitylenæum, harum provinciarum ſatrapam à Perdiccâ & Antipatro conſtitutum, ut eas ſibi traderet, oblato ingenti auri pondere tentavit. Quod quum non impetraſſet, Nicanorem unum ex amicis ducem creavit, & cum juſtis illuc copiis miſit. Is expeditione in Syriam factâ, Laomedontem cepit: qui corruptis cuſtodibus, ad Alcetam aufugit in Cariam. Nicanor verò, Syriâ totâ & Phœniciâ intra breve tempus ſubactâ & præſidiis munitâ, in Ægyptum rediit. [*Diodor. cum Appiano in Syriac. pag.* 121. & *Pauſaniâ in Atticis, pag.* 5.]

Ptolemæus partes cavæ Syriæ & Phœniciæ adortus, Hieroſolymis dolo occupatis ad centum hominum millia ex Judæâ in Ægyptum traduxit: ex quibus circiter 30000 ſelectos, qui ætate & robore præſtarent, armis inſtructos in exercitum & ad militiæ uſum ſtipendiis amplioribus recepit, iiſque ut maximè fidis Ægypti præſidia munita commiſit. Reliquam verò turbam ſeniorum & juniorum, ac mulierum etiam, conceſſit militibus in ſervitutem; non tam ſponte & conſilio ſuo, quàm exoratus ab illis, ad uſus & neceſſaria in belli rebus miniſteria. [*Ariſteas, in libello de LXX. interpretib. cum epiſtol. Ptolemæi Philadelphi apud eund. Joſeph. Antiquit. lib.* 12. *cap.* 1. & 2. *Euſeb. in Chronico.*]

De captis ab eo Hieroſolymis ita meminit Agatharchides Cnidius, in τῶν Διαδόχων ſive Alexandri Magni ſucceſſorum hiſtoriâ. [apud Joſeph. lib. 1. contra Apion. pag. 1050. cum lib. 12. Antiquit. cap. 1.] *Qui vocantur Judæi, habitant omnium munitiſſimam civitatem, quam Hieroſolyma vocare ſolent indigenæ. Hi ſeptimâ die vacare conſueverunt, & neque arma illo die geſtare, neque agriculturam attingere, neque alterius cujuſpiam miniſterii curam habere: ſed in locis ſacris manus extendentes, orare uſque ad veſperam. Ingrediente verò in civitatem Ptolemæo Lagi cum exercitu, & hominibus eorum qui civitatem cuſtodire debebant obſervantibus inſipientiam; patria quidem acerbum ſuſcepit dominum, lex verò convicta eſt malam habere conſuetudinem.* Addit Appianus, Ptolemæum Hieroſolymorum mœnia diruiſſe; relictiſque in Syriâ præſidiis, in Ægyptum navigaviſſe. (*Syriac. pag.* 119. & 121.)

De Ægyptiacâ deportatione, in libro 12. Antiquit. cap. 1. ita ſcribit Joſephus. *Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hieroſolymorum viciniâ, Samariâque & Garizin monte, in Ægyptum traductos juſſit ſedes ibi figere. Et cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè jurisjurandi fidem ſervare compertum haberet ex reſponſo quod Alexandri legatis poſt Darii cladem dederant; multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes devinxit, ſervaturos ſidem poſteris ejus qui tam multa ipſis crediderat.* & in libro ſecundo contra Apionem. (*pag.* 1063.) *Ptolemæus Lagi Judæis Alexandrinis Ægyptiaca caſtra commiſit; arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſervanda: & in Cyrene credens ſe tutiſſimè regnaturum, & in aliis Lybiæ civitatibus, ad ea loca partem Judæorum habitandi causâ direxit.* * Huc ſpectat & *Philonis* ille locus de Judæorum Ægyptienſium, à Catabathmo &c. & *Strabonis*, ex Hiſtoriarum libris citatus à *Joſepho.* (lib. 14. Antiquit. cap. 12.) *Quatuor erant genera in Cyrenenſium urbe*, &c. *In Cyrenaicam verò regionem inde tranſiit ut conterminam (quemadmodum etiam Judæa eſt) vel potius partem olim regni Ægyptii.* * Ex horum Cyrenenſium Judæorum poſteris, fuit Jaſon ille Cyrenæus, è cujus ſcriptis ſecundus liber Maccabæorum fuit excerptus; (II. *Maccab.* II.

24.] & Simon Cyrenæus, qui Chriſti crucem tulit: [*Matth.* XXVII. 32.] & quorum in Act.
II. 10. & VI. 9. facta habetur mentio.

3685 Antigonus, dum Noris muro duplici circumſeptus hæreret Eumenes, in Alcetam & Attalum
expeditionem ſuſcepit. Cum toto igitur exercitu è Cappadociâ profectus in Piſidiam contendit,
ubi Alcetas cum ſuis conſiſtebat: & intra ſeptem dies 2500 ſtadia emenſus, ad urbem quæ
Cretenſium vocatur venit; & jam hoſtibus ignaris adventus ipſius imminens, colles quoſ-
dam & impedita loca prior occupavit. Sub ſignis verò, præter elephantos, pluſquàm 40 pe-
ditum, & equitum ſeptem millia habebat. Cum quibus Alcetas tamen congredi eſt auſus; cùm
illi pedites 16000 & equites 900 tantùm ſocii armorum eſſent. Sed Antigonus ex edito loco
pugnans & viribus longè ſuperior, profligato toto illius agmine, Attalum cum Docimo &
Polemone multíſque ducibus inſignibus cepit. Quibus in fidem acceptis, reliquos in ordines
ſuos diſtribuit; & clementem humanúmque ſe illis præbens, agmen ſuum amplificavit haud
mediocriter. [*Diodor.*]

Alcetas cum ſatellitibus & filiis ſuis Piſidíſque illi militantibus, in Piſidiæ urbem Termeſſum
confugit: Piſidis illis, qui ſexies mille circiter numero erant & ſtrenuitate excellentes, nullo ſe
cum pacto derelicturos promittentibus. Quum igitur Antigonus cum toto agmine ad Termeſ-
ſum caſtrametatus, Alcetam ſibi dedi peteret, eúmque tradendum ſeniores cenſerent: juniores
initâ conjuratione decretum fecêre, ſe pro ſalute ejus quodvis periculum ſubituros. Seniores verò
noctu legatis ad Antigonum miſſis, ſe Alcetam ſive vivum ſive mortuum ipſi tradituros pollicen-
tur: ſi juvenes modò levioribus velitationibus, & ſimulatâ fugâ, longiùs extra urbem eliceret.
Quod dum ille faceret, captatâ abſentiæ juvenum opportunitate, immiſſis ſuis Alcetam ſeniores
invaſerunt: qui ne in hoſtium poteſtatem veniret, ipſe manus ſibi intulit. Cadaver lectulo im-
poſitum & lacernâ viliſſimâ obtectum, clam illis qui præliabantur, Antigono eſt traditum:
quod indignis toto triduo affectum contumeliis ille tandem inſepultum abjecit. Juniores à pu-
gnâ reverſi in ſuos efferantur: & urbis parte occupatâ, domos primùm incendere decreverunt.
Sed mutatâ ſententiâ, ad incurſiones & latrocinia converſi, magnam hoſticæ terræ partem de-
vaſtârunt. Alcetæ verò cadaver ab Antigono relictum ſplendidè funerârunt. [*Id.*]

Antipater moriturus Regum curatorem & ducem ſummâ cum poteſtate deſignavit Polyſper- 4395 | 319
chontem: qui natu ferè maximus erat inter omnes Alexandri commilitones, & à Macedonibus
in honore habebatur. Filius ejus Caſſander, Chiliarchi quod obtinebat munere non contentus,
& Polyſperchontem ſibi à patre prælatum indignatus, de ſummâ rerum poteſtate cum amicis
ſuis colloquia inſtituit. Occultè inſuper miſſis ad Ptolemæum legatis, amicitiam renovavit; &
ut ſocietatem armorum ſecum jungeret, claſſe quamprimùm ex Phœniciâ in Helleſpontum ex-
peditâ, rogavit. Similiter & ad cæteros duces & civitates miſit, qui de armis cum ipſo jun-
gendis ſolicitarent. [*Id. cum Plutarcho, in Phocione.*]

Quum Antigonus, ex Piſidiâ Phrygiam versùs exercitum ducens, ad Cretenſium urbem per-
veniſſet: de his omnibus ab Ariſtodemo Mileſio certior factus eſt. Quibus cum voluptate au-
ditis, ſummum ſpe ſuâ imperium complexus eſt. [*Diodor. cum Plutarcho, in Eumene.*] Aſiæ
enim imperator cum plenariâ authoritate ab Antipatro relictus, & majorem exercitûs vim ha-
bens, theſauris in Aſiâ potiturum ſe, dum nemini ad reſiſtendum facultas ſuppeteret, confide-
bat. Erant tum in exercitu illius 60 peditum & 10 equitum millia; & 30 elephantes. Prætér-
que has copias, ſe alias inſuper quando opus foret comparaturum ſperabat: quòd peregrinis
ſubinde allectis ubertim Aſia ſtipendia poſſet ſufficere. Senatu igitur amicorum coacto, quòd
ſummam rerum capeſſat, illis exponit; & precipuis amicorum, quà ſatrapias, quà præfecturas,
adſcribit: omneſque, ſpes magnas ſuggerendo, ad capeſſendum quæ agitabat promptiores facit.
Aſiam enim pervadere, ejectiſque Satrapis qui hactenùs fuerunt, ad amicos ſuos imperia tra-
ducere conſtituerat. [*Diodor.*]

Aridæus Phrygiæ ad Helleſpontum ſatrapes, cognitâ Antigoni molitione, Satrapiæ ſuæ res
in tuto ponere ſtatuens, Cyzicenorum urbem, quòd maxima eſſet & præ cunctis opportuna,
ſubitò aggreſſus eſt: habens ſecum pluſquàm decem millia peditum mercede conductorum Ma-
cedonúmque mille, ſagittarios & funditores Perſas 500, & equites 800, cum omni telorum &
catapultarum apparatu ad oppugnationem neceſſario. Cyziceni, ſub ſpecie tractatûs de con-
ditionibus urbis tradendæ dilatione obſidionis obtentâ, à Byzantiis milites & tela, cæteráque
propugnationi urbis convenientia, acciverunt: navibúſque longis oram præternavigantes, ſuos
ex agris receptos in urbem revexerunt. Unde, obſidentium plurimis interfectis, Aridæus in-
fecto negotio in ſatrapiam ſuam regredi coactus eſt. (*Id.*)

Antigonus, Celænis tum ſubſiſtens, cum viginti peditum & tribus equitum millibus ex toto
agmine delectis, celeriter ad ferendum Cyzicenis ſuppetias contendit: periclitatam urbem ad
futuras molitiones ſibi obnoxiam reddere conſtituens. Sed quum paulò ſeriùs illuc veniſſet,
ad Aridæum legatos miſit, qui hiſce de rebus cum eo expoſtularent: ſimúlque ut ſatrapiâ de-
cederet, atque unâ ad victum urbe acceptâ privatam inde vitam ageret, imperavit. Id ille ſe
facturum negavit: & diſtributis per urbes præſidiis, partem exercitûs cum præfecto miſit; man-
dato ei dato, ut ſe cum Eumene conjungens, Nora caſtellum obſidione liberaret, Eumeném-
que periculis exemptum in ſocietatem belli adversùs Antigonum adſciſceret. [*Id.*]

Vere appropinquante Eumenem, ſimulatâ deditione, dum de conditionibus tractat, præfectis
Antigoni impoſuiſſe, ſéque ac ſuos omnes è caſtro extraxiſſe incolumes ſcribit in ejus Vitâ
Æmilius Probus. Antigonum verò, quum auxilia Eumeni ab Antipatro miſſa didiciſſet, ab ob-
ſidione receſſiſſe, *Juſtinus* refert. [*lib.* 14. *cap.* 2.] At *Diodorus* & *Plutarchus* Eumenem, Hie-
ronymi Cardiani amici & civis ſui interventu, fide præſtitâ, ab obſidione liberatum fuiſſe nar-
rant. Ita enim res ſe habuit.

Anti-

Antigonus de ſummo principatu conſilia animo verſans, Hieronymum hiſtoricum ad ſe accerſitum, magniſque invitatum muneribus, legationem ad Eumenem obire jubet; quâ hortetur ipſum, ut pugnæ in Cappadociâ geſtæ oblitus, amicitiam & ſocietatem belli ſecum jungat: dona prioribus longè majora, & ampliorem provinciam; atque ut primus ſit inter amicos, ac totius inſtituti particeps, illi promittens. (*Diodor.*) Quúmque præſcripta ab eo fuiſſet jurisjurandi formula, quâ pactio ſanciretur: eam Eumenes ſuo arbitratu correxit; & ad Macedones à quibus circumſidebatur retulit, utra jurisjurandi formula eſſet æquior. Antigonus enim defunctoriè in capite Regum factâ mentione, reliquum jusjurandum in ſe noménque ſuum conceperat. Eumenes verò primo loco Olympiadem cum Regibus poſuit, deinde ſic jusjurandum compoſuit, ut juraret ſibi eoſdem amicos & inimicos fore, non qui eſſent Antigono tantùm, ſed qui eſſent Olympiadi & Regibus. Quæ cùm eſſent viſa juſtiora, Eumene illud juramentum ſuſcipiente, obſidionem ſolverunt; miſerúntque ad Antigonum, ut ille quoque Eumeni id ſacramentum diceret. Intereà Eumenes quoſcunque Noris habuerat Cappadocum obſides eis reddidit. Antigonus autem Macedonibus quòd jurisjurandi emendationem comprobaſſent, acerbè & amarè reſcripſit; atque ut Eumenem obſiderent rurſùs & circumvallarent, ſerò nimis mandavit. (*Plutarch.*)

Eumenes poſt annuam obſidionem inſperatò ſalutis compos factus, ad tempus in Cappadociâ moram traxit; ibíque amicos priſtinos, & palantes per regionem militiæ ſocios, recollegit. (*Diodor.*) A Cappadocibus, qui obſides receperant, equos, jumenta & tentoria accepit: collectitíque illis militibus, qui diſperſi poſt fugam in illis locis vagabantur, equites paulò minùs mille contraxit. (*Plutarch.*) Quia enim mirum in modum induſtrius erat, confeſtim multos ejuſdem ſpei ſocios, & ad communem militiam obſequium deferentes, habuit. Denique intra pauxillum dierum, præter quingintos illos amicos qui obſidionem cum ipſo in munitione toleraverant, plus quàm bis mille ad imperata promptos milites apud ſe habuit. [*Diodor.*]

Antigonus, miſſis ad debellandum Aridæum minoris Phrygiæ ſatrapam copiis, ipſe cum numeroſo agmine, versùs Lydiam movit, ſatrapam ejus Clitum inde ejecturus. Qui præcognito ejus adventu, præcipuas urbes præſidiis munierat: ipſéque in Macedoniam, ut Regibus & Polyſperchonti audaciam & defectionem Antigoni ſignificaret, & auxilia ſibi peteret, tranſmittebat. [*Diodor.*]

Tum Antigonus Epheſum primo ſtatim adventu in fidem accepit, adjutantibus illum in urbe nonnullis. Poſt quum appuliſſet Epheſum Æſchylus Rhodius, & in quatuor navibus è Ciliciâ advexiſſet 600 argenti talenta Regibus miſſa in Macedoniam: ille pecuniam intercepit, ſibi ad peregrinos milites conducendum illâ opus eſſe dictitans. Quo facto ſatis declaravit, quòd totus ad ſua tractandum negotia converſus, Regibus adverſaretur. Poſt hæc urbes deinceps oppugnatum ibat; alias vi ſubigens, alias verbis ſibi concilians. (*Id.*) Atque ab hâc defectione numerantur anni illi 18, quos Antigoni principatui à Dexippo, Porphyrio & Euſebio tributos invenimus. [*in Græcis Euſebianis Scaligeri. pag. 48. 164. & 226.*]

Caſſander transmiſſo Helleſponto, in Aſiam ad Antigonum ſe contulit; auxilium ut ſibi ferret rogitans, & Ptolemæum in belli ſocietatem venturum confirmans. Illum haud invitus ſuſcepit Antigonus, & confeſtim tum pedeſtribus tum nauticis ſe illum copiis inſtructurum promitit. Hæc ſimulatione quâdam agebat, quaſi propter amicitiam cum Antipatro illi opem ferret: ſed reverà magnis hominem bellis diſtineri volebat; ut ipſe, extra periculum, Aſiâ perdomitâ, ſummum imperium ad ſe pertraheret. (*Diodor.*)

Polyſperchon, Regum tutor & imperii Macedonici ἐπιμελητὴς ſive procurator, epiſtolam Regum nomine ſcriptam ad Eumenem miſit, ſuadens ut operâ ſuâ Regibus addictâ, inimicitias cum Antigono non deponeret: ſive in Macedoniam tranſgreſſus communi ſecum opere tutelam Regum gerere vellet, ſive potiùs eligeret in Aſiâ remanere, & exercitibus pecuniíſque acceptis contra Antigonum, qui jam manifeſtò à Regibus deſciviſſet, bellum gerere. Quòd ſi majoribus indigeret copiis, vel ſe cum Regibus univerſas regni vires in Aſiam traducturum. Ad quæſtores etiam Ciliciæ ab eiſdem datæ ſunt literæ, ut ex pecuniâ quæ erat Quindis (ubi Macedonum fuiſſe gazophylacium, docet Strabo, *lib.* 14. *cap.* 672.) Eumeni 500 talenta ad reſarciendum damna pridem accepta; ceteræque pecuniæ quantum ad peregrini militis conductionem alióſque belli uſus requiſiverit, exhiberent. Ad Antigenem quoque & Teutamum trium millium argyraſpidum duces ſcripſerunt, ut eos Eumeni traderent, cúmque in omnibus alacriter juvarent; utpote totius Aſiæ imperatorem plenâ cum poteſtate deſignatum. Similes prętereà ab Olympiade matre Alexandri Magni miſſæ ſunt literæ: quibus, inter alia, ut cùm ipſi tum Regibus opem ferret ſolicitè poſtulabat. [*Diodor. cum Plutarcho & Æmilio Probo, in Eumene.*]

Eumenes confeſtim è Cappadociâ movit, 500 equites & peditum ſupra duo millia ſecum habens. Non enim ſpatium illi erat ad ſuſcipiendum eos, qui ſe unà militaturos polliciti, venire tardaſſent: propterea quòd ingens Antigoni manus duce Menandro adventaret, quæ in Cappadociâ illum degere, hoſtem Antigoni factum prohiberet. Qui verò relictus fuerat exercitus, triduo ſeriùs Eumenem ſecutus, cùm eum aſſequi non poſſet, in Cappadociam regreſſus eſt. (*Diodorus.*)

Magnis itineribus contendens Eumenes, ſuperato celeriter Tauro, in Ciliciam devenit. Tum duces argyraſpidum Antigenes & Teutamus, Regum literis obſecuti, cum amicis per longum intervallum Eumeni occurrerunt: & comiter excepto gratulati, quòd è maximis periculis nec opinatò incolumis evaſiſſet, promptè ad omnia ſe præſtò illi futuros ſunt polliciti. Ipſum etiam Argyraſpidum ex Macedoniâ agmen, tria millia circiter, cum benevolentiâ ſtudióque obviam proceſſit. [*Id.*]

3686 4396 318 Invidiam Macedonum veritus Eumenes, quam ſubiturus erat, ſi ipſe alienigena (ex Thraciæ Cherſoneſo Cardianus) ſummo imperio potiretur; primùm 500 talenta ad reficiendum ſemetipſum à Regibus conceſſa recepturum ſe abnuit: tantâ donatione ſe non indigere dictitans, qui nullum ſibi principatum conſciſcere laboraret. [*Diodor. & Plutarch.*] Deinde Alexandri nomine tabernaculum ſtatuit, (ab ipſo, ut hoc faceret, monitum ſe per ſomnium fuiſſe fingens) in eóque ſellam auream cum ſceptro ac diademate poni juſſit, eóque omnes quotidie convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur: credens minore ſe invidiâ fore, ſi ſpecie imperii, nominiſque ſimulatione Alexandri, bellum videretur adminiſtrare. [*Diodor. Plutarch. Æmil. Prob. Polyæn. lib. 4. Stratagem.*] Interim ipſe per omnes tractationes publicas æqualem ſe cæteris ducibus exhibendo, & omnes colloquiis humaniſſimis demulcendo, invidiam à ſe depulit. Conſimiliterque erga Macedones qui Argyraſpides nominabantur ſe gerendo, magnum ſibi favorem contraxit, & dignus qui Regum curam gereret habebatur. [*Diodor.*] Blandimentis enim uſus, nunc commilitones ſuos, nunc patronos appellabat, periculorum Orientalium ſocios. addens, ſolos fuiſſe quorum virtute Oriens ſit domitus, ſolos qui militiam Liberi patris, qui Herculis monumenta ſuperârint: per hos Alexandrum, magnum factum, per hos, divinos honores & immortalem gloriam conſecutum. orans denique, ut non tam ducem ſe, quàm commilitonem reciperent, unúmque ex corpore ſuo eſſe vellent. [*Juſtin. lib. 14. cap. 2.*]

Hinc ex amicis delegit Eumenes maximè idoneos, quos pecuniis largiſſimè inſtructos ad conducendum liberaliſſimis ſtipendiis militem huc illuc miſit. Horum alii extemplò in Piſidiam Lyciámque ac finitimam regionem, alii in Ciliciam, Cœle-ſyriam, Phœniciam & Cyprum profecti, cogendi milites munere ſedulò functi ſunt. A quibus cùm ſtipendia offerrentur ampliſſima; multi quoque ex Græciæ urbibus accurrebant, & nomina in hanc militiam profitebantur: adeò ut intra breve tempus colligerentur peditum ſupra decem millia & equites 2000. præter argyraſpides, & qui cum Eumene venerant. (*Diodor.*)

Ptolemæus cum claſſe ad Zephyrium Ciliciæ delatus, miſſis quibuſdam ducibus Argyraſpidas ſolicitabat, ne Eumenem à Macedonibus jampridem ſupplicio capitis addictum ſequerentur. Ad præfectos itidem præſidii in Quindis miſit, ne quicquam illi pecuniarum exhiberent. Huic verò morem nemo geſſit: propterea quòd Reges, & tutor ipſorum Polyſperchon, atque etiam Olympias, ſcripſerant, ut ad omnia Eumeni, velut ſummo regni imperatori, parerent. (*Id.*)

Antigonus deinde ex amicis Philotam cum 30 Macedonibus ad Argyraſpidas miſit, qui primò ducum & præcipuorum militum animos privatim tentarent, ſi fortè largitione aut munerum pollicitatione induci poſſent ad inſidias adversùs Eumenem ſtruendas. Et aliorum quidem nemini perſuadere valuerunt. Solus Teutamus argyraſpidum dux corrumpi ſe paſſus, ut collegam etiam ſuum Antigenem ad ejuſdem facinoris ſocietatem illectaret, operam dedit. Sed ad meliora eum conſilia Antigenes reduxit: docens certiora ſibi ab Eumene, viro fideli ac mediocris fortunæ, ſperanda eſſe; quàm ab Antigono nimiùm potenti, qui ad ſumma provectus, in Satrapias ipſis dehinc ademptas ſurrogaturus eſſet amicos ſuos quos velit. Tum Philotas communes Antigoni ad exercitum litteras ducibus reddidit; quibus mandavit, ut Eumenem ſine morâ comprehenſum occiderent: additâ comminatione, niſi id facerent, ſe cum univerſo exercitu venturum ad bellum eis pœnámque inferendam. Quibus cùm illi eſſent exterriti, ſuperveniens Eumenes cohortatus eos eſt, ut Regum decreta exſequerentur, nec homini jam apertè rebellanti auſcultarent. Cúmque multa præſenti negotio accommoda dixiſſet; non imminenti duntaxat periculo exemptus eſt, ſed etiam multitudinem ad benevolentiam priſtinâ majorem inflexit. (*Id.*)

Hinc indictâ militibus expeditione, in Phœniciam contendit Eumenes; naves ex omnibus paſſim urbibus contrahere, validámque comparare claſſem properans: ut Polyſperchon, aſſumptis ex Phœniciâ navibus, mare in poteſtate haberet, & copias quandocunque vellet tutò è Macedoniâ in Aſiam contra Antigonum tranſportare poſſet. Ipſe ergo, ad nauticas colligendum vires, in Phœniciâ ſubſtitit. (*Id.*)

Polyſperchon Clitum (Lydiæ ſatrapam) navibus præfectum cum totâ claſſe miſit, ad finitima Helleſponti ſtationem habere jubens, & prohibere copias ex Aſiâ in Europam tranſmeantes. Aridæum quoque (majoris Phrygiæ ſatrapam) qui cum militibus ſuis in Cianorum urbem confugerat, Antigono inimicum, adſumere mandavit. (*Id.*)

Poſtquàm ad Helleſpontum trajeciſſet Clitus, jámque urbes ad Propontidem in fidem accepiſſet, & Aridæi copiis ſe confirmaſſet: præſidii Munychiani dux, à Caſſandro cum totâ claſſe miſſus, navigavit. Antigoni etiam naves aſſumpſit: ita ut ſupra centum numerus ſe extenderet. Commiſſo igitur prælio navali haud procul à Byzantiorum urbe, Clitus vicit, & naves hoſtium 17 demerſit; nec infra 40 cum ipſis hominibus cepit. Reliqui in Chalcedonenſium ſe portum receperunt. Quibus tam proſperè geſtis Clitus hoſtes mari non ampliùs contendere auſuros, propter cladis acceptæ magnitudinem, exiſtimabat. (*Id.*) Quo exultaſſe illum non eſt mirum; quum priùs ad Amorgum (è Cycladibus inſulis unam) tribus aut ad ſummum quatuor depreſſis Græcorum navibus, vocari ſe Neptunum paſſus eſt, tridentémque geſtavit: ut in libro 2 de fortunâ Alexandri refert *Plutarchus.*

Antigonus, audito claſſis detrimento, actuariis navibus à Byzantinis noctu acceſſitis ſagittarios, funditores, & alios ex levioris armaturæ ordinibus, quot ſufficere videbantur, imponit; eóſque in oram ulteriorem tranſportat. Hi ex hoſticis navibus in terram egreſſos & caſtra pedeſtria metatos adorti, terrorem Clitianis incutiunt. Qui ſubito metu perturbati, in naves inſiliunt: unde ingens exiſtit tumultus, quâ ob impedimenta, quâ etiam ob captivorum multitudinem. Interim Antigonus naves longas adornârat: in quibus peditum ſtrenuiſſimos mediocri

numero

numero collocatos eò mittit, cum exhortatione ut audacter hoſtes invaderent; victoriâ enim certiſſimè potituros. Hi ergo cum Nicanore noctu ſubvecti, cùm jam illuceſceret, ſubitò in hoſtes tumultuantes impreſſione factâ, primo ſtatim concurſu illos vertunt: naviúmque alias roſtris pulſatas ſurſum jactant, aliis remos detergunt; nonnullas cum viris ſe dedentes citra diſcrimen in poteſtatem accipiunt. Tandem, exceptâ prætoriâ, reliquis omnibus unà cum militibus potiuntur. Clitus autem ad terram fugâ elapſus, desertâ navi, per Macedoniam ſe recipere inſtituit: ſed in Lyſimachi milites quoſdam delapſus interiit. (*Diodor.*)

Antigonus, clade tantâ hoſtibus affectis, maris poteſtatem ſibi vendicare, Aſiæque imperium citra controverſiam acquirere properabat. Ideò ex omni exercitu 20 peditum millibus & equitum millibus 4. delectis, qui maximè forent expediti, versùs Ciliciam movit; ut Eumenis cohortes diſſiparet, priuſquàm agmen copioſius contraxiſſet. (*Id.*)

3687 Jubilæus XXIII.

Eumenes, cognito Antigoni impetu, Phœniciam (in quâ tùm erat) injuſtè à Ptolemæo occupatam, Regibus iterùm vindicare conabatur. Sed ab opportunitate deſtiturus, motis è Phœniciâ caſtris, agmen per Cavam Syriam duxit; ut Satrapias, quas ſuperiores vocant, attingeret. [*Diodor. lib.* 18.] Et Argyraſpidas, cum duce eorum Antigene, ſecum habens, in pagis Babyloniæ Caris appellatis hyemavit. (*Id. lib.* 19.)

Ad Seleucum Babyloniæ & Pithonem Mediæ ſatrapam legatis miſſis, poſtulavit Eumenes, ut auxilia Regibus ſubminiſtrantes, communi ſecum bello Antigonum impugnarent. Seleucus autem, ſe Regibus quidem neceſſaria exhibiturum reſpondit: Eumeni autem, qui dudum publico Macedonum concilio capite damnatus fuerat, nunquam obtemperaturum. Antigenem etiam & Argyraſpidas, ut abdicarent imperio Eumenem, per legatum ſollicitavit: ſed fruſtrà. [*Id. ibid.*] 4397 317

Eumenes, collaudatâ in ſe militum fide, cum exercitu progreſſus, juxta Tigrim fluvium caſtra poſuit; ut 300 à Babylone ſtadiis abeſſet. Atque ibi, incolarum incurſu, nonnullos ſuorum amiſit. Inde Suſa progredi cogitabat; ut & copias ex ſuperioribus ſatrapiis evocaret, & regiis theſauris ad urgentes neceſſitates uteretur. Sed aggreſſo eum Seleuco apud Euphratem fluvium, parum abfuit, quin univerſum exercitum in ſubitâ inundatione amitteret; cùm veteris cujuſdam foſſæ capite à Seleucianis rupto, univerſa caſtra in aquis ſtagnarent. Illum ergo diem Eumeniani, in tumulum quendam confugientes, quieti permanſerunt, quomodo his rebus conſulendum eſſet ambigentes. Poſtridie verò navigiis 30 quæ contis impellebantur adhibitis, præcipuum exercitûs robur, nemine tranſitum interturbante, tranſportârunt. Seleucus enim equitatum ſolummodò, eúmque longè numero adverſariis inferiorem, penès ſe habebat. Jámque nox appetebat; cùm Eumenes de impedimentis anxius retrò Macedones iterùm tranſmiſit; & docente quodam indigenâ, locum quendam purgavit, quò foſſam divertere, ac meabilem reddere tractum vicinum, facile erat. Quo Seleucus animadverſo, cùm illos è Satrapiâ ſuâ quamprimùm excedere cuperet, de induciis legatos miſit, liberúmque illis tranſitum permiſit. Atque ita Eumenes contra quàm ſperaſſet è Seleuci manibus elapſus, cum agmine in Perſiam (vel Suſianam potiùs) devenit; 16 millibus peditum, & 1300 equitibus tunc inſtructus. Et recreato ex laboribus & ærumnis milite, ad præfectos ſuperiorum provinciarum miſit, qui milites & pecunias inde accerſerent. [*Id. lib.* 18. & 19.]

Attalus, Polemo, Docimus, Antipater & Philotas, duces qui cum Alcetæ copiis capti in caſtello quodam incredibiliter munito aſſervabantur, auditâ Antigoni in ſuperiores provincias profectione (in Meſopotamiâ verò tùm eum fuiſſe, *Diodorus* indicat) armis correptis, mediam circa noctem, ipſi tantùm octo cuſtodiam 400 militum invadunt. Xenopithem, qui cuſtodiæ præerat, correptum de muro petræ ſtadium altæ præcipitem agunt; aliiſque partim conciſis partim exturbatis, domos incendunt: ex illis verò qui extrinſecùs ſucceſſum rei obſervabant, ad quinquaginta intrò recipiunt. Sed dum inter ſe diſſentientes, conſultarent, utrum manere ac caſtelli munitione uti, ſubſidia Eumenis præſtolantes, an fugâ quamprimùm arreptâ per agros divagari expediret; è vicinis præſidiis pedites 500 & equites 400 plures, & ex indigenis hinc inde ſupra 3000 accurrentes, ductore ex ſeipſis creato, locum illum caſtris ſuis circundant. Docimus, qui ex arce excedendum priùs ſuaſerat, animadverſo quodam deſcenſu ab excubiis immuni, per legatum egit cum Stratonice Antigoni uxore, quæ non procul inde aberat: & cum uno comite illac exſiliit. Verùm, non ſervatâ fide, cuſtodiæ mancipatus eſt. Qui cum eo deſcenderat, ducem ſe hoſtibus præbuit; nec paucis in caſtellum adductis, unum ex ſaxis præcelſis occupavit. Attalus verò cum cæteris, qui in caſtello manendum eſſe ſtatuerant, ex die in diem certamen fortiter continuârunt. (*Id. lib.* 19.)

Pitho Mediæ ſatrapes, Philotâ ſuperiorum Provinciarum duce interempto, fratrem ſuum Eudamum in illius locum ſuffecerat. Quo perpetrato, reliqui Satrapæ omnes concurrêre, ne ſimili modo tractarentur veriti: quòd turbulenti Pithon ingenii eſſet, magníſque ſe conatibus implicaret. Superatum igitur prælio, ubi magnam ejus militum partem conciderant, è Parthiâ profligârunt. Ille quidem principio receptum in Mediâ quærebat: ſed brevi pòſt Babylonem profectus, Seleucum ut ſibi auxilium ferret rogitabat. (*Id. lib.* 19.)

Eumenes in Suſianâ agens, exercitum in tria agmina, propter frumenti penuriam, diviſit. Et ſic tripartitum per regionem iter habens, tritici magnam ſenſit inopiam. Oryzam igitur ſeſamúmque ac fructus palmæ, quibus regio illa abundabat, inter milites diſtribuit. Quanquàm verò jam anteà Regum literas ad ſuperiorum præfectos Satrapiarum perferendas curârat: tamen etiam tunc tabellarios miſit, rogatum, ut cum ſuis quiſque copiis in Suſianam occurrerent omnes. Eas in expeditione adverſùs Pithonem unum in locum congregatas tabellarii invenerunt. (*Ibid.*)

Nobiliſſimus inter duces erat, & communi omnium ſcito imperium gerebat Peuceſtes; quem Alexander corporis cuſtodem & Perſidis ſatrapam conſtituerat. Aderant illi tum ſagittarii & funditores Perſici decies mille; & ex diverſis gentibus in Macedonicum adoptati ordinem ter mille: equites autem ex Græcis & Thracibus 600. & ex Perſis plures 400. Polemon Macedo, Carmaniæ ſatrapes, in peditatu habebat 1500. in equitatu 700. Sibyrtius Arachoſiæ præſes, 1000 pedites, 610 equites exhibuit. Androbazus ab Oxyartâ Paropamiſadum ſatrapâ cum 1200 peditatu & 400 equitatu miſſus erat. Staſander Ariæ & Drangianæ ſatrapes, adjunctis ſibi Bactrianis, pedites 1500 habebat, equites 1000. Ex Indiâ venerat *Eudamus* (apud Arrianum *Eudemus*, apud Curtium *Eudemon* dictus; Oxydracarum & Mallorum ſatrapes) cum 300 equitibus, 3000 peditibus, & elephantis 120. Quas belluas nactus erat, quum dolo Porum Indorum regem interfeciſſet. Univerſim cum Satrapis congregata erant ampliùs 18700 peditum (licèt particulares numeri 21200 conficiant) equitum 4600. (*Ibid.*)

Hi cùm in Suſianam ad Eumenem perveniſſent, concionem publicam advocârunt: in quâ ingens, inter Peuceſtam præcipuè & Antigenem argyraſpidum ducem, de Imperatoris electione exorta eſt contentio. Eam jam antè uſurpato ſtratagemate ſedavit Eumenes: erecto Alexandri tabernaculo & ſolio; ad quod convenientes, communi conſilio de ſingulis negotiis conſulerent. (*Ibid.*)

Poſt hæc cùm ipſi Suſa perveniſſent, à theſaurorum cuſtodibus Eumenes tantam pecuniarum copiam eſt conſecutus, quantam neceſſitas exigebat. huic enim ſoli, quantum poſtularet, exhibendum eſſe, Reges per litteras conſtituerant. Macedonibus ergo ſtipendia in ſex menſes erogavit: & Eudamo qui elephantes ex Indiâ adduxerat, 200 dedit talenta, expenſarum quidem nomine in belluas, ſed reverâ, ut hoc munere hominem ſibi devinciret. Cuicumque enim per obortas factiones hic ſeſe adjuncturus fuerat, ei propter uſum belluarum formidabilem ingens momentum afferebat. Aliorum Satraparum unuſquiſque ex regione ſuâ militem ſibi obnoxium alebat. Eumenes itaque in Suſiana moram trahens, exercitum recreabat. (*Ibid.*)

Philippus Aridæus, cum uxore ſuâ Eurydice, juſſu Olympiadis occiſus eſt, ſex annis poſt Alexandrum potitus regno. (*Juſtin. lib.* 14. *cap.* 5.) & menſibus prætereà quatuor, [*Diodor.*] anno quarto Olympiadis CXV. [*Id. & Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 228.] circa 22 diem Septembris.

3688 Caſſander Olympiadem, cum nepote Hercule Alexandri Magni filio & matre ejus Barſine, in urbe Macedoniæ Pydnâ concluſam obſedit. Ineunte vere, quum fames indies invaleſceret, milites ſuos Olympias dimittere coacta eſt; ipſáque tandem, pactâ ſalute, (quam ægrè etiam obtinuit) victori ſe tradidit. (*Diodor. & Juſtin. lib.* 14. *cap.* 6.) 4398 316

Antigonus, motis è Meſopotamiâ caſtris, in Babyloniam venit; ſocietatéque cum Seleuco & Pithone initâ, & militum ab eis manu acceptâ, navigiis Tigrim fluvium junxit; tranſportatíſque copiis, celeriter adverſùs hoſtes contendit. De quibus certior factus Eumenes, Xenophilo arcis Suſianæ præfecto mandatis datis, ne quid pecuniarum Antigono traderet, neque ad colloquium ejus deſcenderet, totam Tigris fluminis oram à fontibus ad mare uſque cuſtodiis munivit. Et quia cuſtodiæ illæ propter longitudinem non paucis militibus indigebant, Eumenes & Antigenes à Peuceſtâ, ut ſagittariorum decem millia ex Perſiâ ad eum mitterent, impetrârunt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 116.]

Antigonus cum exercitu in Suſæ regiam profectus, Seleucum terræ ſatrapam creavit; datíſque militibus arcem obſidere juſſit. Detrectante verò poſtulata Xenophilo theſaurorum cuſtode, ipſe nocturnis itineribus ſub Caniculæ exortum ad Copratem fluvium in Tigrim decurrentem profectus, ob immodicum æſtum magnam militum jacturam fecit. Cúmque quatuor circiter plethrorum latitudo fluvii illius eſſet, paucas naviculas quæ contis propellebantur nactus, è peditatu aliquot tranſmiſit, reliquum agmen expectare juſſos. De quâ hoſtium molitione per ſpeculatores edoctus Eumenes, qui 80 inde ſtadiis aberat, cum quatuor millibus peditum & 1300 equitibus ſuperato Tigridis ponte, de Antigoni exercitu qui tranſierant offendit plus quàm tria peditum millia, & equites 400. nec pauciores quàm ſex millia eorum, qui ſparſim pabulandi causâ trajicere ſolebant. Hos derepente adortus, dum inter ſe turbantur, cæteros illicò in fugam vertit, Macedones verò, qui reſiſtere audebant, vi numeróque ſuperatos in fluvium omnes depulit: ubi, navigiis præ multitudine ingreſſorum demerſis, pauci evaſerunt. Et qui aquis credere ſe nolebant, quatuor circiter millia, in hoſtis poteſtatem venerunt. Ita *Diodorus. Plutarchus*, Paſitigrim amnem aggreſſum tranſmittere Antigonum, quod cæteri qui in ſtationibus erant ne ſenſerunt quidem, ſolum Eumenem excepiſſe ſcribit; ſigniſque collatis multos occidiſſe de militibus ejus, flumen cadaveribus compleviſſe, & quatuor millia cepiſſe.

Deſperato fluminis tranſitu, Badacam versùs, urbem ad Eulæum fluvium ſitam, caſtra movit Antigonus. ubi per dies aliquot ſubſiſtens, exercitum æſtûs magnitudine confectum recreavit. Inde Ecbatana profecturus, non regiâ viâ, propterea quòd & immodico æſtu & 40 dierum longitudine moleſta erat, ſed per Coſſæos iter inſtituit viâ breviore & frigidiore: ubi plurimis ſuorum deſideratis, cæteríſque in periculum adductis, vix nono tandem die in habitabiles Mediæ tractus evaſit. Ubi tumultuantibus adversùs eum militibus, qui intra 40 dies in tres clades non exiguas inciderant, Pithon totam obire Mediam ab eo juſſus, equites 2000 & equos cum apparatu plus 1000, tantúmque prætereà jumentorum numerum, ut totus armari exercitus poſſet, ſecum reduxit: cum 500 inſuper ex regio fiſco talentis. Equites illos in ordines cooptavit Antigonus: equis verò in eos qui amiſerant diſtributis, & jumentis liberaliter huc illuc donatis, priſtinam militum benevolentiam recuperavit. (*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 116.]

Eumeniani, motis à Paſitigride caſtris Perſiam versùs, ad Perſepolim regni ſedem 24 dierum itinere pervenerunt: ubi à Peuceſtâ, qui regionis illius erat ſatrapes, totus exercitus, poſt ſacri-

ficia

ficia Diis Alexandróque & Philippo facta (ove etiam, ut Plutarchus narrat, ad ſacra facienda viritim diviſâ) magnificentiſſimo epulo eſt exceptus. Quum verò his & aliis obſequiis eum multitudinem ſibi conciliare dignitatémque Imperatoriam ambire videret Eumenes: adulterinam quandam epiſtolam Syriacis literis ab Oronte Armeniæ ſatrapâ, qui Peuceſtæ amicus erat, ſcriptam commentus eſt; quòd Olympias cum Alexandri filiolo, ſublato Caſſandro, regnum Macedoniæ recuperaſſet, & Polyſperchon in Aſiam contra Antigonum cum validiſſimâ regii exercitûs parte atque elephantis trajeciſſet. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib.* 4.] Fide igitur literis habitâ, quum in Eumenis manu futurum videretur, & provehere per regem quos vellet, & pœnas à delinquentibus exigere: omnes ab eo expectatione maximæ ſpei pendendum ſibi arbitrabantur. Siqui verò ab ipſo alieni erant, eos ille in judicium deferens perterrefaciebat (exemplo in Sibyrtio Arachoſiæ ſatrapâ dato:) Peuceſtam interim comitate verborum ac promiſſorum magnitudine deliniens, atque in officio continens. (*Diodor. ibid.*)

Alios etiam Satrapas & duces devincire ſibi cupiens Eumenes, pecuniis ſe indigere ſimulavit; & unumquemque, ut mutuum Regibus darent, adhortatus eſt. Quadringentis igitur talentis à quibus expedire viſum ducibus acceptis, illos qui priùs inſidiarum aut deſertionis fuerant ſuſpecti, metu amittendi crediti, fidiſſimos jam & corporis ſui cuſtodes habebat. [*Id. ibid. & Plutarch. in Eumene.*]

3689 4. In minore Aſiâ Attalus & alii duces, poſt obſidionem per annum unum & menſes quatuor fortiter toleratam, in hoſtis tandem poteſtatem venerunt. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 115.]

In Aſiâ majore Antigono cum exercitu ex Mediâ in Perſiam movente, illi occurſurus Eumenes, cùm poſt peractum ſacrificium opiparo convivio exercitum excepiſſet, & bibendo convivis nimis ſe attemperaſſet, in morbum incidens, profectionem ad dies aliquot inhibuit. Quo caſu fracti animi ſunt militum, dicentium, alios convivia ſplendidè parare, Eumenem unum imperare & belligerare nôſſe. Remittente tamen malo, cùm ſe brevi recollegiſſet, copias promovit: primum agmen ducente Peuceſtâ cum Antigene; ipſo in lecticâ cum elephantum ductoribus ſubſequente. Jámque inter unius diei exercitus inter ſe diſtabant: cùm per miſſos utrinque ſpeculatores, cognito hoſtium numero conſilióque, ad pugnæ diſcrimen ſe compararent. Cúmque Eumenes extra aciem quietis gratiâ in lecticâ ferretur, anteſignaníque vociferarentur gradum ſe niſi illius ductu non promoturos: ille mox lecticâ ab uno cornu ad alterum circumlatus, in ordines ſuos digeſſit exercitum, inſpectante & cachinnante Antigono. Et copias quidem in aciem illi producebant: ſed propter loci difficultatem confligere non poterant. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 116. *Plutarch. in Eumene.*]

Ad tria ergo ſtadia translatis ab invicem caſtris, quatriduum in velitationibus & agrorum depopulatione conſumebant, rerum omnium egeni. Quintâ inde luce Antigonus rursùm copias Eumenis ab eo avertere promiſſis conatus eſt: ſed à Macedonibus legati ejus cum minis ſunt repulſi. Deinde Gabienem, tridui itinere inde diſtantem regionem commodam & opulentam, ab Antigono ad capienda caſtra noctu occupatum iri præſentiens Eumenes, per ſimulatos perfugas Antigonum moneri curavit, Eumenem noctu ejus caſtra invaſurum: ad quem incurſum dum ille ſe parat, Eumenes Gabienem præoccupare contendit. Sed Antigonus fraude agnitâ, quanquàm duas jam noctis vigilias anteverti ſſet Eumenes, inſecutus nihilominùs eum eſt; & Pithone cum reliquo agmine lentè ſubſequi juſſo, ipſe magnâ celeritate cum expeditiſſimis uſus, in colle præalto ſe inſpiciendum Eumeni præbuit. Is ratus totum cum Antigono exercitum adeſſe, ſubſtitit, antequàm ad optatum locum perveniret, atque aciem inſtruxit, cùm intereà reliquæ copiæ ad Antigonum confluxerunt; ſicque uterque dux ſibi mutuis artibus impoſuere. [*Diodor. ibid.*]

Hic verò (in Paretacenorum regione) uterque Imperator egregiè aciem ſuam inſtruxit: ut copioſè declarat *Diodorus.* Ducebat ſecum Eumenes peditum 35 millia, equites 6100, elephantos 114. Antigonus peditum plus quàm 28 millia, equites 8500, elephantos 65. Eventu prælii ancipiti acerrimè pugnatum eſt, in mediam uſque noctem, Lunâ plenâ: quando jam feſſi, prælio omiſſo caſtrametari cogebantur. Interempti ſunt ex parte Antigoni 3700 pedites, & 54 equites, vulnerati plus 4000. Ex peditatu Eumenis ceciderunt 540, equites perpauci; vulnerati plures 900. (*Id. ibid.*)

Eumenes ad eos qui in pugnâ ceciderant accedere ſtudebat, ut eorum corporibus potitus victoriam certò ſibi aſſereret. Verùm infragante turbâ, & ad impedimenta ſua quæ longiùs aberant revertendum eſſe vociferante, obſecundare illis coactus eſt. Antigonus verò vi turbam compulit, ut prope interfectos caſtra ponerent: eorúmque ſepulturæ dominus factus, de victoriâ contendit, affirmans nihil in præliis potius eſſe, quàm potiri eorum qui ceciderint. Tum ſuorum cadaveribus ſub diei ortum ſepultis, & præcone hoſtium de recipiendis mortuis apud ſe detento, exactâ die illum dimiſit, recuperationem mortuorum in craſtinum permittens. Ipſe primâ ſtatim vigiliâ apperente cum toto exercitu movens, contentis itineribus procul ab hoſte ad Gamarga uſque Mediæ perrexit: quæ regio ſub Pithonis imperio affatim omnia magnis exercitibus ſuppeditare poterat. (*Ibid.*) Atque ita Antigonum in Paretacis malè acceptum Eumenes in Mediam hyematum coëgit redire. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] in *Gadamalis* vel *Gadarlis* ut Diodorus, vel *Gadamartis* ut Polyænus appellat.

Eumenes per exploratores de abitu hoſtis certior factus, ab inſecutione abſtitit; quòd & ipſe inediâ ærumniſque magnis affectum haberet militem: & ad mortuorum exſequias converſus, magnificè ſepeliendos curavit. Ibi Cereus, dux eorum qui ex Indiâ venerant, cùm occiſus eſſet; ingens inter duas ejus uxores contentio eſt exorta, utra earum impetraret, ut cum marito mortuo viva combureretur. Junior magno cum gaudio victoriam adepta, rivalem quæ uterum ferebat, vivere coactam, mœrore confectam reliquit: ut pluribus narrat Diodorus.

Eumenes, negotio funerationis expedito, è Paratacis in Gabienem movit: quæ regio à caſtris Antigoni diſtabat, ſi per culta quis iter faceret, ſtathmos 25. per deſerta vero & inaquoſa, 9. Tantis alter ab altero ſpatiis remotus hyemavit, & copiam exercitui ad recolligendum vires præbuit. (*Id.*)

Caſſander regnum Macedoniæ affectans, Olympiadem regis Philippi viduam & Alexandri M. matrem è medio ſuſtulit, Theſſalonicem ejuſdem Philippi (non Aridæi, ut apud *Juſtinum* legitur) filiam & Alexandri ſororem duxit uxorem, puerúmque Alexandrum Alexandri Magni filium cum matre Rhoxane in arcem Amphipolitanam cuſtodiendos miſit. [*Diod. Olymp.* 116. *ann.* 1. *Juſtin. lib.* 14. *fin.*]

Quum pauliſper Eumenis milites reſpiraſſent, ducibus inſultantes regionem Gabenorum fermè univerſam hybernis occupârunt; ut poſtremorum tabernacula propè mille ſtadia eſſent à primis dirempta. [*Plutarch.*] Hyberna enim ſumpſerant non ad uſum belli, ſed ad ipſorum luxuriam: indéque longè inter ſe diſceſſerant. (*Æmil. Prob.*]

Hoc Antigonus cùm comperiſſet, intelligerétque ſe parem non eſſe paratis adverſariis, diſperſos eos & non opinantes aggredi ſtatuit. Itaque famam ſpargens, ſeſe in Armeniam ducturum, repentè ſub brumale ſolſtitium (τῆς ὥρας οὔσης περὶ χειμερινὰς τροπάς, ut à *Diodoro* eſt notatum) relictâ via regia, per deſertam ire contendit; interdiu ignibus per caſtra accenſis, noctu extinctis, ne qui ex editis locis ignem noctu conſpicati, hoſti adventum ſuum nunciarent. Sed cùm quinque jam dies laborioſè iter feciſſent, milites propter frigus alióſque uſus neceſſarios ignem in caſtris die noctúque accendebant. Quod conſpicati quidam ſolitudinis accolæ, eodem die per nuncios camelis dromedariis uſos (qui non multò minùs 1500 ſtadiis uno die conficiunt) Eumeni & Peuceſtæ ſignificârunt. (*Diodor. Plutarch. & Æmil. Prob.*)

b. Peuceſtes nuntii metu prorſus obſtupeſcens, cùm haud ſecus reliquos videret affectos, fugæ 4399 315
conſilium cœpit. Quibus tumultum Eumenes & timorem abſterſit; promittens ſe effecturum, ut hoſtes triduo aut quatriduo (vel, ut apud *Æmilium Probum* eſt, non minùs quinque dierum ſpatio) tardiùs venirent quam expectabantur. Itaque primùm nuncios ad ſuos diſperſos miſit, ut unum in locum convenirent. Deinde ipſe cum expeditis ducibus excurrens, crebros ignes in regione montanâ, qui ab Antigono videri poſſens, excitari juſſit, quales ſolent in caſtris per noctes accendi; idque intra 70 ſtadiorum ambitum, quò procul ſpectantibus juſtus eſſe videretur exercitus. Antigonus itaque ab aliquo proditum ſe credens, & Eumenem cum toto exercitu adventare exiſtimans, ne fatigatus cum recentibus dimicare cogeretur, flectit iter ſuum, & anfractum longiorem copioſæ viæ capit; ibique diem unum opperitur ad laſſitudinem ſedandam militum, ac reficienda jumenta, quò integriore exercitu decertaret. (*Iid. & Polyæn. lib.* 4. *Stratagem.*)

Interim copiæ ad Eumenem majori ex parte congregatæ ſunt: militeſque prudentiam ejus mirati, ſolum ipſum præeſſe rebus juſſerunt. Ex quo Argyraſpidum præfecti, Antigenes & Teutamus, invidiâ extimulati, cum pleriſque Satrapis & ducibus de eo tollendo conſilium inierunt. Quod cùm Eudamus elephantis præpoſitus & Phœdimus, duo ex eis qui pecuniam ipſi mutuò dederant, ut amiſſionem præverterent, Eumeni clàm detexiſſent: ille, in turbâ belluarum verſari ſe dicens, teſtamentum condidit, literáſque omnes conſcidit; ne ipſo mortuo ex arcanis his crearentur illis qui eas ſcripſerant pericula aut calumniæ. (*Plutarch.*)

Ad poſtremum deinde prælium deventum eſt, quo inter Antigonum & Eumenem de ſummâ rerum eſt pugnatum: quod à *Diodoro* pluribus habetur deſcriptum. Erant Antigono peditum 22, equitum 9 millia, elephanti 65. Eumeni pedites erant 36700, equites 6050, elephanti 114. Campus erat latiſſimus, ſabuloſus & totus incultus: ex quo tantum pulveris ab equitatu eſt excitatus, ut ſi quis paululùm abeſſet, quid fieret diſpicere non poſſet. Quo obſervato Antigonus, Medis & Tarentinis quibuſdam equitibus clàm miſſis, impedimenta hoſtium, quæ quinque circiter ſtadia à loco prælii aberant, occupavit. Peuceſtes etiam Perſiæ ſatrapes, ab Antigono conterritus, cum equitatu ſuo ex pulvere ſe ſubducens, aliorum etiam ad 1500 ſecum avulſit. Argyraſpides verò pedeſtre Antigoni agmen violentiùs adorti, nemine ſuorum amiſſo, ſupra quinque millia hoſtium cæciderunt, peditatúmque omnem in fugam conjecerunt. Atque ita ſuperior prælio diſceſſit Eumenes; 300 tantùm ſuorum interemptis. (*Diodor. Plutarch. Polyæn. lib.* 4.)

Quum Macedones impedimenta ſua capta, uxoréſque ac liberos, cum multis aliis neceſſitudine ſibi devinctis, in hoſtis poteſtate eſſe comperiſſent: magnus mœror & luctus in eorum qui vicerunt caſtris verſabatur. Quos furentes pacare conatus Eumenes, ab eis quinque millia hoſtium cæſa eſſe dicebat; & ſi in bello perſtent, ultrò hoſtes pacem petituros. Damna, quibus ſe victos putent, duo millia mulierum & paucos infantes & ſervitia eſſe: quæ meliùs vincendo poſſint reparare, quàm deſerendo victoriam. Argyraſpides verò neque fugam ſe tentaturos reſpondebant, poſt conjuges amiſſas, neque bellum geſturos contra liberos ſuos: ultróque eum conviciis agitabant. Ignaris deinde cæteris ducibus, Teutamus confeſtim ad Antigonum legatos mittit petentes ut ſua reddi jubeat: conventúmque eſt, ut tradito Eumene reſtituerentur omnia, & Macedonicæ copiæ ſe cum Antigonianis conjungerent. Atque ita Macedones, & cum illis decem Perſarum millia quibus Peuceſtes præerat, Satrapæ quoque aliorúmque ducum & militum pars maxima, deſerto Eumene, ad Antigoni caſtra tranſierunt. [*Iid. cum Juſtino, lib.* 14. *cap.* 3.]

Argyraſpides igitur, impetu in Eumenem facto, gladium ei eripuerunt, manúſque in tergum zonâ revinxerunt: atque quarto poſt peractum prælium die Nicanori, qui ab Antigono ad eum accipiendum fuerat miſſus, tradiderunt. Petiit ille, ut per medios Macedonas duceretur, & ut poſtremum ſibi alloqui exercitum liceret. Quo facto, cuſtodes ſuos præcedere ad Antigoni caſtra cœpit. Sequitur exercitus prodito Imperatore ſuo, & ipſe captivus, triumphúmque de ſeipſo ad victoris ſui caſtra ducit: & ne quid deeſſet pompæ, elephanti quoque & auxilia Orientalia ſubſequuntur. Antigonus verò Eumenem, verecundiâ prioris amicitiæ, in conſpectum ſuum ve-

nire prohibitum, aſſignari cuſtodibus præcepit. [*Plutarch. in Eumene. Juſtin. lib. 14. cap. 4.*]

Inter ſaucios tunc etiam Hieronymus Cardianus hiſtoriarum ſcriptor captivus fuit abductus. Qui per antegreſſum tempus ab Eumene ſemper in pretio habitus, poſt interitum ejus Antigoni etiam humanitatem fidemque expertus eſt. [*Diodor. lib. 19. Olymp. 116. ann. 1.*] Scripſit autem Hieronymus τῶν διαδόχων (ut habet Diodorus, lib. 18. pag. 621. & Joſephus, lib. 1. contr. Apion. pag. 1050.) vel ἐπιγόνων (ut Dionyſius Halicarnaſſeus, in Romanarum ſuarum Antiquitatum proœmio) id eſt, Succeſſorum Alexandri Magni, & temporis ſui, hiſtoriam.

Antigonus tum Eumene tum omni exercitu hoſtili potitus, Antigenem argyraſpidum ductorem comprehendit, vivúmque in loculo conditum exuſſit. Eudamum quoque, qui ex Indiâ elephantos adduxerat, & Celbanum, alióſque perpetuò ſibi infenſos, è medio ſuſtulit. (*Diodor.*)

Cùm quæreret ab Antigono præfectus cuſtodum (cui Onomarcho nomen erat) quemadmodum Eumenem ſervari vellet; ut acerrimum leonem, reſpondit, aut ut ferociſſimum elephantum. Paulatim verò ad miſericordiam flexus, catenas graviores ei præcepit detrahi, & puerum ex familiâ ejus ad eum admitti, ut ungeretur: permiſítque amicis qui vellent, ut eum adirent & ferrent neceſſaria. Et licèt filius quidem illius Demetrius, & Nearchus Cretenſis conſervare ſtuderent Eumenem: cæteri tamen ferè omnes intercedebant ſuadebántque de medio tollendum. Antigonus tamen uſque ad ſeptimum diem deliberandi ſibi ſpatium reliquit. Tum autem, cùm vereretur ne qua ſeditio exercitus oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti; & quotidianum victum amoveri juſſit: nam negabat ſe ei vim allaturum, qui aliquando fuiſſet amicus. Cúmque duos vel tres dies fame fuiſſet fatigatus, & caſtra eſſent repentè movenda; miſſus intrò quidam, inſciente Antigono, eum jugulavit. Corpus Antigonus, ob ſuperiorem cum illo neceſſitudinem, amicis ejus ſepeliendum tradidit: qui illud militari honeſtóque funere, comitante toto exercitu, cremaverunt; oſſáque ejus, vaſculo recondita argenteo, in Cappadociam ad uxorem & liberos ejus deportanda curaverunt. (*Diodor. Olymp. 116. ann. 1. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*)

Antigonus reducto in Mediam univerſo exercitu, reliquam hyemem in pago quodam non procul Ecbatanis tranſegit; militémque per totam huc illuc Satrapiam diſtribuit, & maximè in præfecturam quæ Rages (à רעש, quòd terræ motibus hîc urbes complures & pagi 2000. corruerint; ut, ex Poſſidonio, refert Strabo, lib. 11. pag. 514.) nomen obtinuit. Ubi cùm Pithonem Mediæ ſatrapam complures militum in hibernis, quà promiſſis quà etiam donis, ſibi devinctos reddere & ad defectionem pellicere cognoviſſet; diſſimulatione uſus, rumorem ſpargi curavit, ſe Pithonem cum ſat valido ad defenſionem exercitu ſuperioribus provinciis ſatrapam eſſe relicturum. Literis quoque ad eum ſcriptis contendit, ut quamprimùm ad ſe veniat; quò coràm de neceſſariis inter ſe collocuti, propediem ad mare deſcendant. Quibus & conſimilibus aliis literis ab amicis datis deceptus Pitho, qui in extremis Mediæ partibus hyberna tunc habebat, ad Antigonum ſe contulit. Qui eum nactus, in conſeſſu ejuſdem conſilii participum actionem illi intendit: ac facili negocio condemnatum illicò necavit. [*Diodor. ut ſupr.*]

3. Antigonus, coacto in unum locum exercitu, Satrapam Mediæ deſignavit Orontobatem Medum, ducem verò exercitûs Hippoſtratum, qui 3500. pedites habebat peregrinos. Ipſe aſſumptis copiis Ecbatana progreſſus eſt: ubi argenti non ſignati quinque talentum millibus receptis, in Perſidem contendit. Adſcenſus autem ille ad regiam uſque, quæ Perſepolis vocatur, dierum erat 20. circiter. [*Ibid.*]

Interea dum iter facit Antigonus Pithonis amici & molitionis conſortes, quorum nobiliſſimi Meleager & Menœtas erant, diſpalantes Eumenis & Pithonis familiares, circiter 800. equites, congregant: initióque Medorum, qui ſimul deſciſcere nolebant, agros populantur. Deinde Hippoſtrati & Orontobatis caſtra noctu invadunt. Nec multum aberat, quin conatus ſucceſſum habuiſſet: ſed multitudine ſuperati, cùm militum quoſdam ad communem pellexiſſent defectionem, retroceſſerunt. Qui verò expediti erant, omnéſque equis utebantur; ex improviſo fecerunt incurſiones, & magnam in tertâ conſternationem excitârunt. Sed aliquantò pòſt in locum præcipitiis circumdatum incluſi, partim cæſi, partim capti ſunt. Ductores autem, Meleager & Cranes Medus, & de nobilioribus quidam alii, inter reſiſtendum occubuêre. [*Ibid.*]

Quamprimùm in Perſiam venit Antigonus, regio ab incolis honore affectus eſt; ut qui citra controverſiam jam Aſiæ eſſet dominus. Ibi convocato amicorum ſenatu, de Satrapiis conſilia tractavit. Carmaniam Tlepolemo, Bactrianam Stafanori, Paropaniſum Oxyartæ Rhoxanes patri, unde avelli illos facilè non potuiſſe putabat, retinendam permiſit. In Ariam Euitum: eíque brevì pòſt mortuo Euagoram ſuffecit, virum ob fortitudinem & prudentiam admirandum. (*Ibid.*)

Ex Arachoſiâ Antigonus Sybertium bene ipſi cupientem accerſens, in Satrapiâ ſuâ confirmavit: eíque Argyraſpidum, qui Eumenem dediderant, mille turbulentiſſimos tradidit; verbo quidem ad uſus belli, at reipsâ ad interitum. Privatim enim injunxerat, ut paulatim ad eos belli uſus ipſos amandaret, in quibus perituri eſſent: ne quis eorum in Macedoniam rediret, vel mare Græcum aſpiceret. [*Diodor. ibid. cum Plutarcho, in fine Eumenis, & Polyæno lib. 4. Stratagem.*]

Videns Antigonus in magnâ apud Perſas gratiâ eſſe Peuceſtam, ſatrapiam ante omnia illi ademit. Hoc indignè ferentibus indigenis, quum Theſpias quidam ex illuſtriſſimis unus liberiùs contradiceret, non admiſſuros imperium alterius Perſas; huic vitam ademit. Aſclepiodorum verò, mediocri inſtructum manu, Perſiæ dedit præfectum; Peuceſtámque ad ſpes alias tranſlatum, & vanâ arrectum perſuaſione, è regione eduxit. (*Diodor. ibid.*)

Dum Antigonus iter Suſa verſùs habet, Xenophilus opes Suſianas in poteſtate habens ad

Paſitigrim illi occurrit: quem Seleucus ad omne imperatum faciendum miſerat. Hunc ſuſceptum inter ſummos ſe colere amicos ſimulabat: ne mutato animo rurſus ipſum excluderet, metuens. Ipſe, occupatâ Suſorum arce, vitem inibi auream, operúmque copiam, ad 15. millium talentûm æſtimationem, nactus eſt. Conflata ipſi etiam alia pecuniarum vis è coronis, cæteriſque donis & ſpoliis, ad quinque talentûm millia; & totidem per Mediam collecta, præter Suſianos theſauros: ità ut in ſummâ 25. millia talentûm conficerentur. (*Id. ibid.*)

d. Antigonus Suſianæ præfectum reliquit ex indigenis quendam Aſpiſam. Ipſe pecunias omnes ad mare deportare conſtitutum habens, vehiculis & camelis operam dabat comparandis: eáſque ſecum aſportans, Babyloniam versùs cum exercitu perrexit. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 2.]

Cùm dierum 22. ſpatio Babylonem attigiſſet, Seleucus regionis ſatrapes regalibus Antigonum donis honoravit; exercitúmque univerſum convivio excepit. Ibi quum Seleucus mulctaſſet quendam è ducibus, non communicato cum Antigono conſilio; indignatus ille, rationes ab eo popoſcit proventuum & pecuniæ publicæ. Seleucus ſe non obſtrictum eſſe ad reddendas de hac regione rationes, quam Macedones ob navatam vivente Alexandro operam ſibi dederint, reſpondit. Diſſidio in dies gliſcente, Seleucus Antigono imparem ſe eſſe videns, veritúſque ne ipſum (ut Pithonem Mediæ ſatrapam) è medio tolleret; cum 50. equitum comitatu, ad Ptolemæum in Ægyptum ſeceſſit. Hujus enim benignitas, & erga confugientes ad ipſum humanitas, ubique pervulgata erat. [*Id. ibid. & Appian. in Syriac. pag.* 121.]

Lætitiâ exultanti Antigono, quòd non coactus amico vim inferre, ſine ſanguine & ſudore Babyloniam recepiſſet, Chaldæi reſponderunt; ſi dimitteretur Seleucus, futurum ut Aſia tota in poteſtatem illius veniret, & Antigonus ipſe acie cum illo congreſſus vitam ſuam finiret: unde facti pœnitens, qui perſequerentur hominem, miſit. Verùm hi aliquo uſque progreſſi, negotio infecto redierunt. [*Diodor. ibid.*] Antigonus verò Blitorem Meſopotamiæ præfectum, quòd Seleucum abeuntem tranſmiſiſſet, magiſtratu amovit. [*Appian. ibid.*]

Seleucus in Ægyptum elapſus, omnibus humanitatis officiis a Ptolemæo exceptus eſt: apud quem acerbè accuſato Antigono, Ptolemæum ad bellum cum eo gerendum accendit. [*Diodor. ibid. cum Pauſaniâ in Attic. pag.* 5.]

3690 Seleucus amicorum quoſdam in Europam miſit; qui Caſſandrum in Macedoniâ & Lyſimachum in Thraciâ imperantem ad inimicitias cum Antigono ſuſcipiendas incitarent. Cujus propoſitum ex veriſimilibus conjecturis aſſecutus Antigonus, miſſis ad Ptolemæum, Lyſimachum & Caſſandrum legatis, ut priſtinam ſecum amicitiam conſervare vellent rogavit. [*Diodor. ut ſupr.*] Sed Seleuci operâ eſt effectum, ut inter ipſum & Ptolemæum, Lyſimachúmque & Caſſandrum, contra Antigonum fœdus iniretur. [*Appian. ut ſupr.*]

Antigonus, ſatrapâ Babylone creato Pithone qui ex India venerat, promotis caſtris iter Ciliciam versùs intendit. Ubi Mallon (in Ciliciâ) perventum eſt; in hyberna exercitum diſtribuit, jam poſt occaſum Orionis. (menſe Novembri Juliano.) Pecunias etiam in Quindis decem millia talentûm accepit. Ex annuis præterea reditibus undecim millia talentûm ei collecta erant. [*Diodor. ibid.*]

Jámque in ſuperiorem Syriam movebat Antigonus, cùm legati à Ptolemæo, Lyſimacho & Caſſandro advenêre. Qui introducti ad conſeſſum poſtulabant, ut Cappadocia Lyciáque Caſſandro, Phrygia juxta Helleſpontum Lyſimacho, Syria tota Ptolemæo, & Babylonia Seleuco traderetur: ſimúlque pecuniæ publicæ, quas à pugnâ cum Eumene ſibi vendicaſſet, cum ipſis cæteriſque Macedonibus qui ſatrapias ſuas amiſerant dividerentur. Quibus aſperiùs ille reſpondens, ſe jam in Ptolemaici negotii apparatu eſſe dicebat; neque ſe in ejus belli præmia ſocios admiſſurum, in cujus periculum ſolus deſcenderat. [*Diodor. & Appian. ut ſupr. Juſtin. lib.* 15. *cap.* 1.]

Legatis re infectâ regreſſis; Ptolemæus, Lyſimachus & Caſſander ſocietatem armorum inter 4400 314
ſe pacti, bellum terrâ maríque enixè inſtruxerunt. (*Id.*) Antigonus quanta belli ſurgentis moles eſſet futura perpendens, nationes ac civitates principéſque ad ſocietatem invitavit. Ad reges Cypri Ageſilaum, in Rhodum Idomenea & Moſchionem, in Cappadociam nepotem ex fratre Ptolemæum cum exercitu, in Laconiam Ariſtodemum Mileſium cum mille talentis ad conducendos milites, ablegavit. Ipſe per univerſam Aſiam, quam in poteſtate habebat, faces & tabellarios diſpoſuit: quorum operâ celeriter omnia adminiſtraret. [*Diodor.*]

His expeditis, in Phœniciam movit Antigonus, copias etiam navales contrahere properans. Caſtris ergo ad Tyrum Phœniciæ poſitis, regulos Phœnicum & Syriæ præfectos accerſens, ut ſuam ad naves compaginandas operam cum ipſo conjungerent invitavit: quandoquidem totam Phœniciæ claſſem Ptolemæus haberet in Ægypto. His mandavit, ut 4500000. frumenti medimnos (tantus enim ſumptus in annum fiebat) ocyſſimè præpararent. Ipſe congregatis undique qui ligna cæderent & naves compingerent, materiam ex monte Libano ad mare deportandam curavit: cui decidendæ & dividendæ octo virorum millia, devehendæ autem mille jumenta operam locabant. (*Id.*)

His dum fungitur Antigonus, juxta mare caſtra habens, venit ex Ægypto Seleucus cum navibus centum regaliter inſtructis; & contemptim caſtra illius prætervectus eſt. Quod cùm præſentes tum è civitatibus ſocios non parum turbaviſſet: bono eos animo Antigonus eſſe juſſit, 500. ſe navibus hâc ipſâ æſtate mare ingreſſurum confirmans. Interim Ageſilaus legatione in Cypro functus aderat; quòd Nicocreon cæteríque regum potentiſſimi ſocietatem cum Ptolemæo contraxerint, Citieus autem & Lapithius, Marius & Cerynites ad ipſius amicitiam ſe contulerint, renuncians. Quibus auditis, tria armatorum millia duce Andronico ad Tyri obſidionem reliquit Antigonus: ipſe cum exercitu Joppen & Gazam, ad imperata contumaces,

adortus, violentâ eas manu expugnavit, & redactos in poteſtatem ibi Ptolemæi milites, in ſuos ordines diſtribuit: præſidio quoque in urbes introducto, quod ad imperata faciendum oppidanos cogeret. Tum in priſtina ad Tyrum caſtra reverſus, neceſſaria obſidioni adornavit. (*Id.*)

Per hoc tempus Ariſto, cujus fidei Crateri oſſa credita fuerant, ad ſepulturam illa tradidit Philæ Antipatri filiæ: quæ priùs Cratero, tum verò Demetrio nupſerat. Huic enim ut eam duceret pater Antigonus perſuaſit: averſanti ut ætate ſibi non reſpondentem, ſed majorem, Euripideo hoc in aurem inſuſurrans,

> Ὅπυ τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν γαμητέον·
> *Ubi lucrum ſuadet, reluctetur licet*
> *Natura, ducas conjugem.*

γαμητέον Ducas, pro *δουλευτέον Servias*, ſcitè ſubjecto. Hæc verò fœmina ingenio & prudentiâ excellere videbatur. Nam turbulentos in exercitu milites erga unumquemque ſicuti par eſſet gerendo ſe, compeſcebat; pauperum ſorores filiáſque ſuis impenſis elocabat: atque è periculis multos calumniis iniquis circumventos eripiebat. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*]

Inter duces ab Antigono miſſos, Ariſtodemus in Laconiam tranſvectus, & conducendi militis copiam à Spartanis adeptus, è Peloponneſo 8000. coëgit: atque cum Polyſperchonte & filio ejus Alexandro congreſſus, amicitiæ fœdere Antigono illos adſtrinxit. Et Polyſperchontem quidem Peloponneſi ducem creavit: ſed Alexandro, ut ad Antigonum in Aſiam trajiceret, perſuaſit. [*Diodor.*]

Ducum alter Ptolemæus cum exercitu in Cappadociam profectus, cùm obſeſſam ab Aſclepiodoro Caſſandri præfecto Amiſum offendiſſet, periculis illam exemit; & dimiſſo certis pactis Aſclepiodoro, Satrapiam recuperavit. Hinc per Bithyniam ducens, Zibyten Bithynorum regem in oppugnatione Aſtacenorum & Chalcedonenſium urbis occupatum inveniens, obſidionem ſolvere coegit: initáque ſocietate cum urbibus & Zibyte, poſtquàm obſides accepiſſet, Ioniam & Lydiam versùs movit. Ut enim oræ iſti quàm celerrimè auxilium ferret, quippe Seleuco claſſe illam petituro, ſcripſerat Antigonus. Ad quæ loca ubi Seleucus appulit, Erythras circumſedit. Sed in propinquo hoſtem eſſe certior redditus, abſque effectu inde ſolvit. (*Id.*)

Venerat interea Polyſperchontis filius Alexander ad Antigonum. Ubi publicâ militum ac peregrinantium illic advocatâ concione, Caſſandro actionem intendit: ſeque Olympiadis mortem ab illo interfectæ ulciſci velle, & Alexandrum regis ſui filium cum matre obſidione Amphipolitanâ liberare, & Græcos omnes à præſidiis illius immunes ſuo juri reſtituere, declaravit. Deinde Alexandrum, ad magnas in poſterum ſpes excitatum, cum 500. talentis in Peloponneſum remiſit. (*Id. cum Juſtino, lib. 15. cap. 1.*]

Antigonus, navibus è Rhodo acceſſitis & pleriſque recèns ædificatis inſtructus, Tyrum contendit. Cui dum maris imperio jam potitus frumenti importationem intercludit, ad graviſſimam obſeſſos egeſtatem adduxit. (*Diodor.*)

Ptolemæus Lagi filius, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddendâ decreviſſent, ejuſdem ſententiæ decretum etiam ipſe ſcripſit: notum hoc fieri cupiens, ſe non minùs Antigono libertatis Græcorum curam gerere. Suis etiam partibus adjunxit Caſſandrum Cariæ ſatrapam, virum potentem, & qui non paucas ſub imperio urbes tenebat. Et licèt jam anteà regibus in Cypro tria militum millia miſiſſet; tamen nunc etiam decem alia militum millia cum Myrmidone Athenienſi, & Polyclitum cum navibus centum eòdem miſit; fratre Menelao omnium imperatore conſtituto. (*Id.*)

Hi tranſvecti in Cyprum, adjuncto illic cum claſſe Seleuco, in conſeſſu, quid facto opus ſit deliberant. Placet tandem, ut Polyclitus cum 50. navibus in Peloponneſum tranſgreſſus, Ariſtodemo & Alexandro & Polyſperchonti bellum faceſſat; Myrmidon cum peregrino milite in Cariam eat ſuppetias allatum Caſſandro ſatrapæ, quem Ptolemæus Antigoni dux armis impetebat: & Seleucus Menelaúſque in Cypro relicti cum Nicocreonte rege aliiſque ſociis, adverſarios oppugnent. Diviſis autem, ad hunc modum copiis, Seleucus Ceryniam & Lapithum expugnat: & pellecto in ſuas partes Staſiæco Malenſium rege, Amathuſiorum principem obſides dare cogit. Citiorum verò urbem, cum adjungere illam ſibi non poſſet, omnibus admotis copiis obſidet. [*Id. ibid.*]

Sub id tempus ex Helleſponto Rhodóque naves 40, Themiſone navarcho, ad Antigonum venerunt: alias itidem 80. Dioſcorides inde adduxit. Sed jam antè inſtructam habebat Antigonus claſſem ex compaginatis in Phœniciâ 120. navibus; adnumeratis quas ad Tyrum reliquerat. Ita ut in univerſum congregatas haberet 240. naves longas: inter quas tetréres 90. pentéres 10. ennéres 3, decéres 10. (à 4, 5, 9, 10. ordinibus remigum ſic appellatæ) & 130. apertæ. Hâc claſſe diviſâ, 50. naves in Peloponneſum miſit: cæteris Dioſcoridem, ſuum ex fratre nepotem, præfecit; cum mandato, ut huc illuc navigando ſocios tutaretur, inſuláſque nondum ſocietati ipſorum addictas, partibus ſuis conciliaret. [*Ibid.*]

Polyclitus Seleuci legatus, è Cypro tranſmittens, Cenchreas (Corinthiorum navale) appulit. Ubi cùm Alexandrum Polyſperchontis filium ab Antigono ad Caſſandrum deſciviſſe didiciſſet, nihil copiarum hoſtilium videns, Pamphyliam versùs navigationem intendit. Inde Aphrodiſiadem Ciliciæ devectus, audivit Theodotum Antigoni navarchum ex Pataris Lyciæ cum claſſe Rhodiâ, ex Cariâ remiges habente, prætervehi; & Perilaum cum agmine terreſtri claſſem in littore comitari, ad tutum illis iter præbendum. Utroſque igitur vafrè decepit. Expoſitum enim militem opportuno abſcondit loco, quà hoſtes tranſire neceſſum erat: ipſe cum totâ claſſe eò delatus, cùm promontorium ſibi objeciſſet, acceſſum hoſtis obſervat. Peditatus ibi primus in inſidias incidit: Perilaus capitur; aliique inter dimicandum partim cadunt, par-

tim

tim vivi in hoſtium manus veniunt. Dúmque claſſiarii auxilio ſuis venire conantur, Polyclitus repentè ordinatâ invectus acie, hoſtem perturbatum facilè in fugam vertit. Idcircò evenit, ut naves univerſæ, nec exiguus virorum numerus caperetur: inter quos fuit etiam Theodotus ipſe, vulneribus confectus, qui poſt paucos dies obiit. (*Ibid.*)

Polyclitus citra periculum tanto uſus ſucceſſu, in Cyprum, atque inde ad Peluſium renavigavit. Quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honeſtavit, atque victoriæ inſignis authorem longè ampliùs provexit: Perilaum verò ac de cæteris captivis quoſdam, cùm Antigoni legatio propter illos veniſſet, ſolvit. Ipſe dehinc ad Ecregma (quod vocatur) profectus, colloquium cum Antigono habuit: ſed non concedente Antigono quæ poſtulabat, rursùs diſceſſit. [*Ibid.*]

3691 Caſſander ex Macedoniâ exercitum in Cariam miſit: tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret; tum ut maturè Antigonum diſtraheret, ne ocium tranſmittendi in Europam haberet. Hujus agminis duces, Caſſander (Cariæ ſatrapes) & Prepelaus, audientes Ptolemæum Antigoni præfectum copias in hyberna diſtribuiſſe, ipſúmque in ſepulturâ patris occupatum; Eupolemum ad Caprima in Cariâ hoſtibus inſidiatum miſêre, 8000. peditibus & 2000. equitibus adjunctis. Sed Ptolemæus, hoſtium conſilio per transfugas explorato, ex proximè hyemantibus pedites 8300. & 600. equites evocavit: atque mediam circa noctem inſperatò vallum hoſtis adortus, cùm ſine excubiis in ſomnum effuſos obruiſſet, tum Eupolemum ipſum cepit, tum ad deditionem milites adegit. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 3.]

Antigonus Aſiam ſibi vendicare Caſſandrum videns, filium Demetrium in Syriâ cum manda- 4401 313
tis reliquit, ut Ptolemæanos, quos cum exercitu in Syriam progreſſuros ſuſpicio erat, inſidiis exciperet. Peditum ex peregrinis 10. millia, ex Macedonibus 2. millia, Lycios inſuper & Pamphylios 500, ſagittarióſque ac funditores ex Perſiâ 400, quinque etiam millia equitum, & ſupra 40. elephantos cum eo remanere juſſit. Quatuor conſiliarios illi adjunxit; Nearchum Cretenſem, Pithonem Agenoris filium, qui paucos ante dies Babylone venerat, Andronicum Olynthium & Philippum: viros ætate provectos, qui militiæ Alexandri per totam expeditionem ſocii fuerant. Nam juvenis adhuc erat Demetrius, annos tantùm 22. natus. (*Id. ibid.*)

Ipſe Antigonus, cęteris apud ſe copiis retentis, dum Taurum ſuperare nititur, in magnam vim nivium incidit, nec parvam militum jacturam fecit. Ideò retrò in Ciliciam reverſus, aliámque nactus opportunitatem, minori incommodo montem illum tranſcendit; & ad Celænas Phrygiæ progreſſus, in hyberna exercitum diſtribuit. (*Id. ibid.*)

Tyrus, per annum & tres menſes obſidione fortiter toleratâ, ſub conditione Antigono dedita eſt: Ptolemæanis cum rebus ſuis abire permiſſis. Præſidii verò ad urbem tuendam introducti dux manſit Andronicus. (*Id. ad Olymp.* 116. *ann.* 2. & 117. 1.)

Medius cum claſſe cui præerat è Phœniciâ ab Antigono accerſitus, Pydnæorum naves 36. fortè illi occurrentes prælio ſubactas unà cum viris in poteſtatem redegit. [*Id. Olymp.* 116. *ann.* 3.]

Caſſander (Cariæ ſatrapes) mole belli gravatus, cum Antigono hac conditione tranſigit; ut milites omnes Antigono traderet, & Græcis urbibus juris ſui libertatem concederet, ac Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, firmus Antigono deinceps amicus. Horum cauſa, obſidem illi fratrem Agathonem dedit. Sed poſt dies non multos, cùm pactorum illum pœniteret, fratrem è cuſtodiâ ſurripuit; & legatione ad Ptolemæum & Seleucum miſsâ, ut quamprimùm ſibi auxilia ferrent, contendit. Quod indigniſſimè ferens Antigonus, terrâ marique copias ad liberationem urbium miſit; & claſſi Medium navarchum, terreſtri autem agmini Docimum imperatorem præpoſuit. Hi ad urbem Mileſiorum profecti, cives ad libertatem invitant, arcem præſidio munitam expugnant, legéſque ſuas reipublicæ reſtituunt. [*Id. Olymp.* 116. *ann.* 4.]

Hic dum illi occupantur, Antigonus Tralles expugnat, & Caunum progreſſus, accerſitâ claſſe, etiam hanc urbem capit, pręter arcem. Quam vallo cinctam, ex quâ parte invadi poterat, continuis aſſultibus impetit. Miſſus erat cum ſat validâ manu Ptolemæus ad Iaſum urbem. Is cum Antigono ſe conjungere cogitur. Et hæ tum Cariæ urbes in ditionem Antigoni venerunt. [*Id. ibid.*]

3692 Cyrenæi à Ptolemæo deficientes, arcem veluti jamjam pręſidium ejecturi obſident. Cúm- 4402 312
que legati ex Alexandriâ illuc miſſi, ut ab obſidione deſiſterent, hortarentur; capite illos multant; & obſidionem majore contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum terreſtri illuc exercitu mittit; claſſem etiam in ſubſidium belli, Epæneto prętore, expedit. Agis itaque bellum adversùs defectores ſtrenuè perſequens urbem vi ſubigit: authoréſque defectionis in vincula compactos Alexandriam mittit, cæteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur conſtitutis, in Ægyptum redit. (*Id. Olymp.* 117. *ann.* 1.)

Ptolemæus, ubi Cyrenes negotium ex animi ſententiâ ſucceſſerat, in Cyprum adversùs reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit: & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio ſuſtulit. Tum Praxippum Lapithiæ regem, & Ceryniæ principem de alienatione ſuſpectum comprehendit. Staſiœcum præterea cepit Mali regulum; everſáque urbe incolas Paphon tranſtulit. Quibus peractis, Nicocreontem Cypro ducem impoſuit; urbéſque ac reditus ejectorum regum illi attribuit. Ipſe cum exercitu in ſuperiorem Syriam tranſvectus, Poſideum & Potamos Carum expugnatas diripuit: expeditóque curſu in Ciliciam provectus Mallum cepit, & deprehenſos in urbe ſub haſtâ vendidit. Finitimam inſuper regionem devaſtavit: & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit. (*Id. ibid.*)

Demetrius Antigoni filius in Cœle-ſyriâ interim ſubſiſtebat, copiis Ægyptiorum imminens. Ubi verò de captis urbibus audivit, Pithonem illis in locis cum imperio reliquit; elephantis &

gravis

gravis armaturæ ordinibus ei traditis. Ipſe equitatu ordinibúſque ferentariorum aſſumptis, ſubitis itineribus Ciliciam versùs perrexit, ut periclitantibus opem ferret. Sed cùm tardiùs quàm opportunum eſſet, poſt hoſtium inde diſceſſum, veniſſet; citatò in caſtra rediit equis in itinere pleriſque amiſſis. Intra dies enim ſex à Mallo 24. ſtathmos confecit: ita ut propter immodicos labores, neque cacularum neque equiſonum quiſquam ſubſequi poſſet. [*Ibid.*]

Ptolemæus, quum eum quem volebat progreſſum res habuiſſent, tunc quidem in Ægyptum regreſſus eſt. Sed non diu pòſt à Seleuco inſtigatus, propter inimicitias cum Antigono, in Cœle-ſyriam movere & cum Demetrio confligere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis, ab Alexándriâ ad Peluſium movit, 18000. habens in peditatu, in equitatu 4000. quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela cæteráque impedimenta geſtabat, partim armis ad pugnæ uſum inſtructa erat. A Peluſio deſerta emenſus, prope hoſtes ad vetuſtam Syriæ Gazam caſtra poſuit. Ita etiam Demetrius, ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus, hoſtis adventum præſtolabatur. [*Ibid.*]

Olympiade CXVII. Ptolemæus Lagi vicit in Gazâ prælio Demetrium Antigoni, Poliorcetem cognominatum: ut habet Caſtor chronographus. [*apud Joſeph. lib.*1. *contr. Apion. pag.* 1048.] Cujus prælii plenior apud *Diodorum Siculum* extat deſcriptio, in ejuſdem Olympiadis hiſtoriâ: ubi ex Demetrianis ſupra 8000. captos fuiſſe narrat, occiſos verò ſupra 500. (5000. ex Plutarcho legendum) quorum magna pars equites fuerint, præcipuæ nobilitatis viri. Inter amicos verò qui ceciderant, illuſtriſſimos fuiſſe notat, Pithonem, æquali cum ipſo Demetrio functum imperio; & Bœotum, qui longo tempore cum patre Antigono vixerat, & omnis arcani erat particeps.

Ptolemæus & Seleucus urbe Gazâ potiti ſunt. Demetrius contento itinere Azotum pervenit circa medium noctis, 270. ſtadia emenſus. Hinc præconem de recuperandis ad ſepulturam cadaveribus miſit: quam Ptolemæus & Seleucus non ſolùm conceſſerunt, ſed tabernaculum inſuper & regiam ſupellectilem cum amicis & toto famulitio abſque lytris remiſerunt; generoſo adjecto dicto, non de prædâ ſed de dignitate & imperio iniiſſe ſe certamen. [*Diodor. Plutarch. in Demetr. Juſtin. lib.* 15. *cap.* 1.]

Demetrius, quòd juſtis ad reſiſtendum copiis deſtitueretur, miſſo ad patrem (qui tùm in Phrygiâ agebat) tabellario, ut quàm celerrimè ſuppetias ferret, poſtulavit. Ipſe verò Tripolin Phœniciæ ingreſſus, milites è Ciliciâ, & alios, quicunque vel urbes vel caſtella ab hoſte longiùs remota cuſtodiebant, evocavit. (*Diodor.*) Antigonus pugnâ nuntiatâ, Ptolemæum imberbes ait nunc viciſſe, ſed iteratò dimicaturum cum viris. Ne animum autem infringeret filii, petenti de integro per ſe præliari non prohibuit, ſed conceſſit. (*Plutarch. in Demetr.*)

Ptolemæus in Ægyptum captivos milites miſit, in claſſis præfecturas huc illuc diſtribuendos. Ipſe, quum cæſis in pugnâ omnibus exſequias peregiſſet magnificas, Phœniciæ urbes cum exercitu invaſit; alias obſidendo, alias perſuadendo ſibi adjungens. Poſt receptam Sidonem, prope Tyrum caſtrametatus, Andronicum præſidii ducem de tradendâ urbe ſollicitavit; præmia cum honoribus ampla illi promittens. Qui nullo ſe modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipſi haberent, proditurum reſpondens; graviſſimis Ptolemæum conviciis inceſſit. Sed aliquanto pòſt, cùm per ſeditionem militum in hoſtis manus veniſſet; præteritâ injuriæ memoriâ, muneribus affectum Ptolemæus inter amicos cooptavit, & honorificè provexit. [*Diodor.*]

Seleucus, acceptis à Ptolemæo peditibus mille (ut ait *Appianus*; non plures enim quàm 800. habet *Diodor.*) & 200. equitibus, cum tantillo exercitu ad Babyloniæ ſatrapiam recuperandam properavit. Quum in Meſopotamiam perveniſſet, Macedonum qui Carrhis conſederant alios ſuadendo pellexit; alios vi compulit ad ejuſdem militiæ ſocietatem. Simulac verò Babyloniam ingreſſus fuit, complures incolarum ei occurrebant, & aſſociati, quicquid ei viſum foret communi ſe operâ facturos pollicebantur. Adjunxit ſe illi etiam Polyarchus, adminiſtrationis quoddam munus gerens, cum amplius mille armatis. Cæterùm qui amicitiam cum Antigono tuebantur, ubi multitudinis impetum cohiberi non poſſe vident, in arcem cui Diphilus cuſtos impoſitus erat confugiunt. Hujus oppugnationem inſtituit Seleucus: eáque per vim captâ, pueros & amicos illic aſſervatos (quos, poſt diſceſſum illius ex Babylone in Ægyptum, in cuſtodiam tradiderat Antigonus) inde eripuit. His autem confectis, milites conſcribit, & equos à ſe coëmptos iis qui uti poſſent tradidit. Dúmque in congreſſibus humanum ſe omnibus præbet, paratos & alacres ad quemvis eventum periculorum ſocios ſibi conciliat. Hoc itaque modo Seleucus Babyloniam recuperavit. (*Diodor. cum Appiano, in Syriac. pag.* 122.)

Contra eum Nicanor, cui Antigonus Mediæ ſatrapiam commiſerat, peditum ſupra 10. & equitum 7. millia è Mediâ Perſiáque & finitimis locis eduxit. Cui occurrit Seleucus, habens in univerſum aliquanto plus tribus millibus peditum, & equites 400. Tranſgreſſus autem Tigrim fluvium, quum paucorum viâ dierum hoſtes abeſſe audiret; milites in paludibus propinquis occultavit, nec opinantes opprimere conſtitutum habens. Nicanor, quum promotis ad Tigrim ſignis hoſtes non inveniret; prope ſtathmum quendam regium caſtris locum delegit, longiùs illos fugiſſe opinatus. Nocte inſequente dum contemptu hoſtis Nicanor excubias negligentiùs ageret; Seleucus derepentè illum adortus, tumultum ac pavorem magnum excitavit. Perſis enim pugnam conſerentibus, accidit, ut tùm Euager ſatrapes illorum, tùm alii duces caderent. Poſt quem eventum major pars militum, quòd & periculum extimeſcerent & adminiſtratione Antigoni offenderentur, ad Seleucum tranſitionem fecerunt. Nicanor autem cum paucis relictus, quum ne hoſtibus traderetur formidaret, cum amicis per deſerta fugit. (*Diodor.*)

Ita valido potitus exercitu Seleucus, dum & humanum ſe omnibus præſtat, facilè Suſianam & Mediam & nonnulla de conterminis locis ditioni ſuæ adjecit. Ac de rebus à ſe geſtis ad Ptolemæum cæteróſque amicos perſcripſit; jam regiam majeſtatem & gloriam principatu dignam

conſecutus : ut in rerum anni 1. Olympiadis CXVII. enarratione refert *Diodorus Siculus.* Unde ab eo anno & initium principatûs Seleuci deducit *Euſebius*; indidémque & Edeſſenos ſua tempora & Græcorum regnum Maccabæorum notat ſupputare hiſtoriam. Et ſanè ab autumno hujus anni, id eſt, Septembri vel Octobri anni Periodi Julianæ 4402. ſecundi Maccabæorum libri collector ſuos *Græcorum* annos, Hebræi *æram Contractuum*, Edeſſeni & reliqui Syri ſuam Seleucidarum epocham, atque Arabes *Alexandri Dhilkarnain* quos vocant annos dinumerant. A præcedente tamen vere *Græcorum* annos primi libri Maccabæorum Scriptor auſpicatur.

3693 Ptolemæus Lagides in Cœle-ſyriâ ſubſiſtens, ex amicis quos ſecum habebat Cillen Macedonem magnis cum copiis adversùs Demetrium in Syriâ ſuperiore caſtra habentem miſit; ut totâ Syriâ eum expelleret, aut velut indagine comprehenſum contereret, imperans. Demetrius à ſpeculatoribus certior factus Cillen ad Myuntem negligenter caſtra metatum; impedimentis relictis; cum militum expeditiſſimis ſecum raptis, contentum noctu iter fecit: & repentino inſultu circa matutinas excubias non expectantem percuſſit, atque caſtra cum ipſo cepit duce. Milites 7000. vivos in poteſtatem redegit, ac permagnâ prædâ potitus eſt. Quia tamen Ptolemæum cum toto exercitu contra ſe venturum exiſtimabat; ita caſtra fecit, ut paludes & lacus pro munimine illorum haberet. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1. *& Plutarch. in Demetr.*]

De felici ejus pugnæ ſucceſſu ad Antigonum, qui Celænis tùm in Phrygiâ verſabatur, ſcripſit Demetrius; invitans ipſum, ut vel exercitum quam ocyſſimè mitteret, aut ipſe Syriam adiret. Qui redditis literis gaviſus fuit oppidò; quòd filius adhuc juvenis & ſuo rem ductu proſperè geſſiſſe videretur, & dignum ſe regno oſtenderet. [*Diodor.*] Demetrius verò, patre annuente, Cillen ducem & amicos ejus ad Ptolemæum remiſit; parem priori ipſius munificentiæ gratiam rependens. [*Plutarch.*]

Antigonus, copiis aſſumptis, è Phrygiâ movit; & Tauro intra paucos dies ſuperato, cum Demetrio caſtra adunavit. Ptolemæus verò cognito Antigoni adventu, ex Ducum conſilio excedendum eſſe è Syriâ judicans; præcipuas urbes à ſe occupatas, ut Acen Syro-phœniciæ, & Joppen Samariámque & Gazam Syriæ, deſtruxit. Tum receptis ad ſe copiis & opibus quæ agi ferríque poterant, in Ægyptum remeavit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1.]

Multi hominum cognoſcentes manſuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficiſci in Ægyptum & rebus communicare voluerunt. Quorum unus erat Ezechias ὁ ἀρχιερεὺς (ſecundarius fortaſſe Pontifex: nam ſummus tùm erat Onias I) Judæorum: homo ætate quidem quaſi 66. annorum, dignitate verò apud contribules magnus, dicendíque facultate & rerum uſu pollens. Hæc & alia plura de Ezechiâ, qui cum eo apud Ptolemæum hoc tempore conſuetudinem habebat Hecatæus Abderita, in peculiari quem de *Judæis* conſcripſit libello: ubi & de altero Judæo ſibi cognito, Moſollamo ſive Meshullamo nomine, aliam ita narrat hiſtoriam.

„ Eunte me ad mare rubrum, unà ſecutus eſt quidam cum aliis equeſtrium Judæorum nos de-
„ ducentium, nomine Moſollamus, vi animoſus; inter omnes ſagittarios Græcos & Barbaros
„ optimus. Is igitur multis in itinere progredientibus, & quodam vate augurium captante &
„ petente ut cuncti ſtarent, interrogavit cur ſubſtitiſſent omnes. Oſtendente verò ei vate avem
„ quam intuebatur, atque dicente; quòd ſi quidem expediret eis ut manerent omnes, ſtaret
„ avis, ſi verò ſurgens anteriùs evolaret, procederent, ſi verò poſt tergum iret, recedere cunctos
„ oporteret: rursùm tacens, arcúmque trahens, ſagittam emiſit, & avem percuſſam interemit.
„ Indignantibus verò vate & quibuſdam aliis, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, in-
„ fauſtiſſimam avem ſumentes in manum? Hæc enim ſuam ſalutem neſciens, de noſtro itinere
„ nobis proſperitatem potuit indicare? Si enim præſcire futura valuiſſet, in hunc locum nequa-
„ quam veniſſet, metuens ne ſagittâ à Moſollamo Judæo periret.

Ex eodem etiam libro de Judæis alia complura, in lib. 1. contra Apionem, *Joſephus* repetit: Sacerdotum quoque numerum, qui decimas accipiunt & univerſa in communi gubernant, circa 1500. tunc fuiſſe, inde referens. Et Demetrius Phalereus in epiſtolâ ad Ptolemæum Philadelphum (apud *Ariſteam* in libello de LXX. interpretibus & eundem *Joſephum* lib. 12. Antiquit. cap. 2.) cauſam ex eo reddit, cur nullus vel Poëta vel Hiſtoricus ſacrorum librorum, aut virorum qui juxta eorum præſcriptum res ſuas adminiſtraverunt, mentionem fecerit: quia ſanctam nimirùm quandam & venerandam contineant in ſe ſententiam; profano ore nequaquàm temerandam.

Antigonus, cùm citra periculum Syriam totam Phœniciámque recuperaſſet, in regionem 4403 311
Arabum qui Nabatæi vocantur expeditionem ſuſcepit. Hanc enim gentem cùm rebus ſuis parùm æquam eſſe judicaſſet; ex amicis ſuis Athenæum deſignavit, traditis illi armaturæ levioris 4000. peditibus, & equitibus idoneis ad curſum 600. mandato dato, ut ſubitò Barbaros invadat, & omnem illis prædam adimat. In propinquo tum erat celebris conventus quò finitimi partim merces ſuas venditum, partim aliquid rerum utilium ſibi mercatum, confluere ſolebant. Ad hunc Nabatæi etiam profecti erant; relictis in rupe quâdam opibus & viris ſenio confectis, unà cum liberis & uxoribus. Athenæus, tempore hoc obſervato, celeriter ad Petram cum expeditâ manu contendit; & ab Idumææ provinciâ tridui & trinoctii ſpatio 2200. ſtadia emenſus, ſub noctem intempeſtam, inſciis Arabibus, Petram occupavit. Milites continuò quos ibi deprehenderant partim occidunt, partim capiunt, quoſdam ſauciatos reliquunt; thuríſque & myrrhæ partem maximam cum talentis 500. convaſatam auferunt. Nec ultra vigiliæ tempus commorati, quòd perſecutionem Barbarorum metuerent, protinùs revertuntur; & 200. itinere ſtadiorum confecto, defatigati caſtra faciunt: excubias ſocorditer adminiſtrantes, quòd intra duos aut tres dies hoſtem illuc pervenire non potuiſſe exiſtimarent. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1.]

Arabes ab iis qui exercitum viderant certiores facti, extemplò relictâ Panegyri ad Petram veniunt: ubi à ſauciis de rebus quę contigerant edocti, omni feſtinatione Græcos perſequuntur. Et quia milites Athenæi in ruendis caſtris negligentiùs agebant, & propter laſſitudinem oppreſſi erant ſomno, captivorum quidam clanculum aufugêre: per quos exploratis hoſtium rebus, circiter vigiliam tertiam caſtra invadunt, numero exiſtentes octo millibus haud pauciores; & pleroſque in lectis adhuc jacentes mactant, experrectos autem & arma capeſſentes transfigunt. Ad extremum pedites univerſi occumbunt; & equitum circiter 50. evadunt, majori ex parte ſaucii. Deinde facultatibus ſuis recuperatis Nabatæi in Petram revertuntur: & epiſtolâ ad Antigonum literis Syriacis ſcriptâ, Athenæum criminantur, ſe verò purgant. Quibus reſcribens Antigonus, juſtam eos vindictam exercuiſſe dolosè profeſſus eſt; & incuſato Athenæo, præter mandata incurſionem hanc ab eo factam aſſeveravit. (*Id. ibid.*)

Antigonus, cùm pro amico Barbarorum ad tempus ſe geſſiſſet, ex toto exercitu 4000. pedites; qui & leves armis & ad curſum apti eſſent, cum pluribus quàm 4000. equitibus, delegit; quibus imperavit, ut ad complures ſecum dies cibos ignis haud indigentes ferrent: Demetriúmque filium Ducem eorum conſtitutum ſub primam vigiliam miſit; cum edicto, ut quocunque poſſet modo Arabes ulciſceretur. Is triduum per avia iter faciens, clàm Barbaros opprimere feſtinabat. At ſpeculatores ingreſſu hoſtilis exercitûs animadverſo, facibus Nabatæis rem ſignificant. Feſtinanter itaque Græcos adventare opinati, in Petram (ad quam unus tantùm aditus manu factus tendebat) ſarcinis depoſitis, cuſtodiam illi validam præfecerunt: ipſi verò prędam inter ſe partiti, alii aliò in deſerta greges abegerunt. Demetrius ubi ad Petram pervenit, translatámque prædam animadvertit; continenti oppugnatione caſtellum tentavit. Sed cùm incluſi fortiter repugnarent, & propter altitudinem locorum facilè ſuperiores eſſent, certamine ad veſperam uſque continuato, receptui ſignum datum eſt. Pace deinde cum Nabatæis initâ, Demetrius acceptis obſidibus doniſque de quibus convenerat, à Petrâ diſceſſit; ſtadiáque 300. emenſus, juxta lacum Aſphaltitem caſtra poſuit. [*Id. ibid.*] *Plutarchus*, ingenti captâ prædâ & 700. camelis recepiſſe ſe, ſcribit:

Antigonus, cùm Demetrius ad ipſum reverſus ſingula quæ geſſerat expoſuiſſet, ob pacificationem cum Nabatæis illum reprehendit; Barbaros impunitos dimiſſos multò confidentiores evaſuros dicens. Quòd autem lacum Aſphaltitem contemplatus regno proventum aliquem reperiſſe videretur, eum laudavit: & procuratorem illius fecit Hieronymum Cardianum hiſtoricum (quem ab Antigono Syriæ præfectum fuiſſe, in lib.1. contra Apion. notat *Joſephus*; & quòd Judæorum in Hiſtoriâ ſuâ non meminerit; meritò incuſat, quum penè in ipſis locis egerit.) Huic imperatum erat, ut navigia conſtrueret; exceptúmque è lacu bitumen omne in unum congereret locum. Sed Arabes ad 6000. congregati, inque ratibus ſuis aggreſſi eos qui in navigiis verſabantur, miſſilibus propè omnes confixerunt. Quo factum, ut ſpem redituum illorum Antigonus omitteret. [*Diodor.*]

Antigonus, acceptis à Nicanore Mediæ duce aliíſque ſatrapis de ſucceſſibus proſperis Seleuci literis, Demetrium filium miſit cum peditibus Macedonicis 5000, mercenariis 10000, & equitibus 4000. cum mandato; ut ad Babylonem uſque adſcenderet, & recuperatâ ſatrapiâ, celeriter ad mare deſcenderet. Qui Damaſco Syriæ egreſſus, patris mandatum ſtudiosè exſecutus eſt. At Patrocles, à Seleuco Babyloniæ præſes datus, poſtquàm Meſopotamiæ hoſtes imminere cognovit; adventum illorum, quòd paucos circum ſe haberet, expectare non auſus, cæteros ex urbe excederent juſſit: horúmque alii, Euphrate relicto, in deſerta fugerent; alii ſuperato Tigri; in Suſianam & ad mare Perſicum fugerent. Ipſe cum adjunctâ manu, fluminum & foſſarum objectu loco propugnaculorum ſe tuitans; in Satrapiâ verſatus eſt; tum inſidias hoſti moliens, tum ad Seleucum in Mediam de iis quæ ſubinde fierent miſſitans, eúmque ad ferendum celerrimè ſuppetias exhortans. [*Id.*]

Demetrius, ubi Babylonem pervenit urbémque reperit deſertam; arcium oppugnationem aggreſſus eſt: captámque alteram militibus diripiendam conceſſit, ejectóque inde Seleuci præſidio, ſuum ibi ſeptem millium militum impoſuit. Altera per dies aliquot obſeſſa, cùm tempore indigeret, Archelaum ex amicis unum ad obſidionem reliquit; 5000. peditibus & 1000. equitibus illi traditis. Ipſe, quum tempus jam excurreret quo ut hanc expeditionem conficeret injunctum erat, quæcunque ex illâ provinciâ rapere poſſent in prędam ſuam vertere militibus juſſis, ad mare deſcendit: firmius Seleuco relinquens imperium; quippe qui cedere videretur, dum vaſtat quaſi jam non ſuum. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*]

Ad mare regreſſus Demetrius Halicarnaſſum, quam obſidebat Ptolemæus, celeriter ſuccurrens liberavit. [*Plutarch. in Demetrio.*]

Caſſander, Ptolemæus & Lyſimachus pacem cum Antigono fecerunt; ſcriptâ etiam formulâ pactorum, in hanc ſententiam. Ut Caſſander ſummus Europæ dux eſſet; donec Alexander è Rhoxane ad maturam ætatem perveniſſet. Lyſimachus Thraciam in poteſtate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Lybiâ & Arabiâ urbibus imperaret. Antigonus toti Aſiæ præeſſet. Græcíque ſuis legibus viverent. Non tamen diu his pactis ſteterunt: ſed unuſquiſque probabiles captans prætextus, ſubinde plura acquirere nitebatur. (*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 2.)

3694 Caſſander quum Alexandrum Rhoxanes adoleſcere videret, & ſermones per Macedoniam à quibuſdam ſpargerentur, decere ut puero è cuſtodiâ producto regnum paternum traderetur: ſibi ipſi metuens, Glauciæ cuſtodiæ prefecto imperavit, ut Rhoxanen obtruncaret, cum rege; & cadaveribus occultatis, factum nemini enunciaret. (*Id. ibid.*) * Unde ſublatâ jam regiâ ſobole, ab Octobri hujus anni Periodi Julianæ 4403 annos regni Seleucidarum dinumerant Chaldæi apud Ptolemæum Alexandrinum in magnâ Syntaxi. (*lib.*9. *cap.* 7. & *lib.*11. *cap.*8.) Quâ ærâ & ipſi Syriaci Reges in Reſcriptis ſuis ſunt uſi [II. *Maccab.* XI. 33.] *

Paryſades Boſphori Cimmerii rex, poſt annos 38. defunctus, filio natu maximo Satyro imperium reliquit: quod 9. tantùm menſes ille obtinuit. [*Id. ad Olymp.* 117. *ann.* 3.]

In Peloponneſo dux Antigoni Ptolemæus, ab eo ad Caſſandrum deficiens ad quendam ex 4404 310
fideliſſimis amicis Phœnicem, cui procurationem ſatrapiæ ad Helleſpontum ille reliquerat, milites tranſmiſit: útque caſtella & urbes tueretur, neque Antigoni deinceps authoritatem ſequeretur, monuit. (*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 3.)

Ptolemæus Ægyptius Antigonum criminatus, quòd contra commune ducum fœdus urbes Græcorum nonnullas præſidiis muniviſſet, miſſis cum Leonide præfecto copiis, aſperæ Ciliciæ urbes Antigono ſubjectas poteſtatis ſuæ fecit. Ad urbes etiam Caſſandro & Lyſimacho addictas rogatum miſit, ut ſuam amplexæ ſententiam, ne creſceret potentia Antigoni prohiberent. [*Id. ibid.*]

Antigonus natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum ad Helleſpontum miſit: ſed in Ciliciam Demetrium. Qui militiæ ſuæ munus ſtrenuè exſequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit. [*Ibid.*]

Polyſperchon in Peloponneſo Caſſandrum in crimen vocans, & Macedonum imperium affectans, Herculem Alexandri M. & Barſines filium è Pergamo (ubi educabatur, jam circiter 17. annos natus) acceſſit: & ad Caſſandri inimicos miſſitans, ut adoleſcentem in regnum paternum reducerent, oravit. (*Ibid.*)

Ptolemæus Lagides, jam Cypri urbes ſub ditione habens, quum à Nicocle Paphiorum rege occultam cum Antigono amicitiam fuiſſe initam ex relatu quorundam cognoviſſet, ex amicorum numero Argæum & Callicratem, cum mandatis de tollendo Nicocle, miſit. Illi ergo in Inſulam profecti, à Menelao exercitûs præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumſiſtunt; & expoſito Ptolemæi decreto, ut vitâ ſe abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur primùm ſe convertit: ſed ubi nemo attendit, manus ſibi infert. Axiothea Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias ſuas adhuc virgines jugulat; fratrúmque Nicoclis conjuges, ut unà cum ipſâ mortem oppetant, inſtigat: cùm tamen nihil acerbi in eas ſtatuiſſet Ptolemæus; ſed incolumitatem illis conceſſiſſet. Fratres quoque Nicoclis, foribus occluſis domóque ſuccensâ, ſibi ipſi manus intulerunt. Atque ita familia regum Paphiorum, tragicis oppreſſa calamitatibus, abolita fuit. [*Diodor. ibid. & Polyæn. Stratagem. lib.* 8.]

Agathocle Siciliæ tyranno in Africam navigante, ut contra Carthaginienſes bellum gereret tantum factum eſt Solis deliquium, ut ſtellis ubique apparentibus omninò noctis inſtar eſſet. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 3. *Juſtin. lib.* 22. *cap.* 6.] Quam horrendam Solis eclipſim 15°. die menſis Auguſti, calculus aſtronomicus hoc anno nobis exhibet.

Epicurus, annos 32. natus, ſcholas primùm Mitylenis & Lampſaci per quinquennium habuit. [*Diog. Laërt. in Epicuro.*]

In Boſphoro Cimmerio Eumelus, cum Barbaris quibuſdam finitimis amicitiam pactus, fratri natu maximo Satyro de regno controverſiam movit. De quo Satyrus certior factus, cum numeroſâ adversùs illum manu contendit: & ſuperato Thapſi fluvio, ubi caſtris hoſtium approximavit, plauſtris, quibus maximam commeatûs vim advexerat, caſtra circumdedit; inſtructáque acie, ipſe medium, ut Scytharum mos habet, agmen obtinebat. Militabant verò ipſi mercenarii Græci haud plures 2000. (al. 1000.) Thraceſque totidem. Cæteri omnes Scythæ erant auxiliares ſupra 20000, & equites haud pauciores 10000. Eumelum Ariopharnes rex Thracum adjutabat 20000. equites & 22000. pedites habens. Satyrus equeſtri primùm inito prælio cum Ariopharne, in fugam eum convertit, deinde fratrem Eumelum totúmque hoſtium agmen fudit; & utrumque prælio ſuperatum in regiam, fluvio, præcipitiis arduis & ſylvis conſertis cinctam, ſe recipere coëgit. (*Diodor.*)

Satyrus initio agros hoſtium vaſtavit, pagóſque incendit: unde captivorum prædæque vim ingentem coëgit. Impreſſione deinde per paludes factâ, ligneis caſtellis potitus eſt. Quibus direptis, trajectóque fluvio, ſylvam etiam, quà neceſſariò ad regiam tranſeundum erat, triduana militum operâ dejecit, ac quarto demùm die ad murum acceſſit. Ibi Meniſcus mercede militantium ductor per aditum illapſus, ad murum licèt ſtrenuè cum ſuis certaret, retrò tamen, longè majore globo in ipſum erumpente, pellitur. Cui dum Satyrus ſuccurreret, brachium ejus haſtâ tranſverberatur. Quo vulnere graviter affectus, in caſtra ſe recipit, & ſubſequente nocte vitâ excedit. Meniſcus, obſidione ſolutâ, in Gargazam urbem exercitum abduxit: atque inde regis corpus Panticapæum ad Prytanim ejus fratrem per amnem deportavit. Is ſepulturâ magnificè peractâ, poſtquam in regia conditoria exuvias repoſuiſſet, Gargazam abſque morâ profectus, exercitum ſimul & principatum accepit. [*Ibid.*]

Eumeli tum legatio de parte regni ipſum convenit: cui ille obtemperare noluit. Præſidio itaque Gargazæ relicto, Panticapæum rediit, ut regni ſtatum confirmaret. Per id verò tempus Barbarorum auxilio Gargazam occupavit Eumelus, & de cæteris urbibus ac caſtellis non pauca. Prytanim deinde prælio vicit. Iſthmóque paludi Mæoticæ vicino incluſum ad deditionis pacta coëgit; quibus & militem tradidit, & regno ſe exceſſurum eſt pollicitus. Verùm ubi Panticapæum rediit (quæ in Boſphoro regnantium perpetuò erat regia) imperium denuò recuperare conatus eſt. Sed victus, in hortos quos vocant perfugit, atque ibi occiſus eſt. Regnavítque poſt eum frater Eumelus, annos quinque & menſes totidem. (*Ibid.*)

3695 Ut imperium Eumelus ſtabiliret, fratrum ſuorum Satyri & Prytanis amicos, conjuges præ- 4405 309
tereà & liberos, è medio ſuſtulit. Solus tantùm Paryſades Satyri filius, oppidò juvenis adhuc, manus ejus evaſit. Nam equi celeritate uſus, ex urbe ad Agarum Scytharum regem profugit. Cùm autem cives neceſſariorum cædem indignè ferrent; advocatâ in concionem multitudine, Eumelus de perpetratis ſe purgavit, & patriam eis reipublicæ formam reſtituit. Immunitatem

etiam,

etiam, quam incolæ Panticapæi habuerant illis conceſſit; omnia inſuper tributa ſe illis remiſſurum pollicitus: multáque ad favorem populi ſibi conciliandum rum diſſeruit. Cunctis igitur brevì ad priſtinam benevolentiam per beneficia reductis, æquum deinceps juxta leges imperium exercuit; nec mediocrem ſibi virtutum admirationem peperit. (*Ibid.*)

Ptolemæus Lagides, ubi duces ſuos urbes in Ciliciâ amiſiſſe cognovit, claſſe Phaſelidem tranſportatâ, urbem illam expugnavit. Hinc in Lyciam tranſvectus, Xanthum Antigoni præſidio inſeſſam vi cepit. Inde Caunum appulſus, urbem ſibi deditam accepit: arceſque præſidiis occupatas violentâ manu ſubegit. Heracleum exſcidit: Perſicum verò deditione militum in manus ejus venit. [*Diodor. Olymp.*117. *ann.* 4.]

Tum in Côn profectus, accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitúmque fidei ſuæ creditum habebat: ſed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ ſocietatem iniverat. Ex Chalcide igitur profectum, & Côn delatum, initio humaniter Ptolemæus excepit. Pòſt quum inſolentiùs illum ſe gerere, & duces muneribus colloquiiſque ſibi devincire, animadverteret; veritus ne quid inſidiarum moliretur, præoccupatum cuſtodiæ tradidit, & cicutam bibere coëgit. Milites autem caſtra illius ſecutos promiſſis ad ſe pellexit, & ordinibus ſuorum immiſcuit. (*Id. ibid.*)

Caſſander, metuens ne Macedones ad Herculem Alexandri Magni filium (qui annos 14, ut *Juſtinus*, vel 17 potiùs, ut *Diodorus* indicat, tum excelſerat) transfugerent; fœdere cum Polyſperchonte clanculùm inito, illius operâ occidi eum tacitè cum matre Barſine curavit, corporáque eorum terrâ obrui, ne cædes ſepulturâ proderetur. Itaque ſublato jam utroque Alexandri filio, cùm nullus reſtaret in Imperio ſucceſſor, Satraparum quiſque provinciam cui præfectus erat tanquàm regnum armis partum obtinebat. [*Id. ibid. & Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2. & *Porphyr. Edit. Scalig. p.* 228.]

3696 Ptolemæus è Myndo magnâ cum claſſe per Inſulas navigans, in tranſitu Andrum reducto præ- 4406 308
ſidio liberavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 1.]

Cleopatra, Philippi filia & Alexandri Magni ſoror, Antigono infenſa, propenſione ſuâ ad Ptolemæum inclinavit; Sardibúſque, ut tranſportaretur ad ipſum, exceſſit. At Sardium præfectus, cui ſervandæ ejus mandatum dederat Antigonus, diſceſſum illius inhibuit: ejúſque deinde juſſu, muliercularum quarundam operâ dolosè illam necavit. Antigonus verò ſe necis authorem infamari nolens, quaſdam ex mulierculis, quaſi vitæ illius inſidiatas, capite plexit; & funus regiâ magnificentiâ curavit. (*Id. ibid.*)

Ophellas, qui Thimbrone dejecto Cyrenæos Ptolemæi imperio ſubjecerat, cùm Cyrenen ipſe jam cum vicinis urbibus ſibi vendicaſſet, majorem animo principatum complectebatur. Dúmque in his cogitationibus verſatur, Ortho Syracuſanus Cyrenen legatus ab Agathocle ad illum venit; ad belli contra Carthaginienſes ſocietatem illum invitans, illiſque devictis Imperium Africæ ei promittens. Cùm igitur ad conſilium jam olim meditatum nunc ſpes nova accederet, lubens obtemperavit: & Athenas (unde uxorem Eurydicen Miltiadis filiam acceperat) de belli ſocietate legationem miſit. [*Id. ibid.*]

3697 Athenienſium & aliorum Græcorum multis militiæ huic promptis animis ſeſe adjungentibus; 4407 307
quòd florentiſſimam ſe Africæ partem ſorte diviſuros, & Carthaginis opes direpturos ſperarent: Ophellas tandem, ubi cuncta expeditioni neceſſaria affatim comparaverat, copias eduxit; pedites pluſquàm 10000, equites 600 (vel 700,) currus 100, aurigas eſſedarióſque milites ſupra 300, ſub ſignis habens. Ad hæc qui extraordinarii appellantur non infrà 10000 comitabantur. Multique horum liberos & uxores, nec non alia impedimenta ſecum ducebant: ita ut hic exercitus coloniæ ſpeciem haberet. Octodecim ergo dierum itinere confecto, tria ſtadiorum millia emenſi, circa Automulas (in occidentali Cyrenaicæ termino) caſtra poſuerunt. Deinde per ſiticuloſam & beſtiis infeſtam regionem magno cum labore pergentes, vix tandem, itinere duorum ampliùs menſium ærumnoſiſſimè confecto, Agathoclis caſtra aſſequuntur: ubi copiis exiguo inter ſe disjunctis intervallo, caſtra poſuêre. [*Id. ibid.*]

Agathocles Ophellæ obviam progreſſus, benignè omnibus ſuppeditatis, ut exercitum ab ærumnis reparandum curaret monebat: & cùm ſæpiùs ſimul cœnaſſent, ab Ophellâ filius adoptatus eſt. Majore verò parte Ophellæ militum pabulatum & frumentatum egreſsâ, concionem militum ſuorum advocat: & Ophellam criminatus, quòd qui ad ſocietatem armorum veniſſet, nunc inſidias pararet; exacerbatâ multitudine, confeſtim inſtructum contra Cyrenæos exercitum educit. Inſolentiâ rei perculſus Ophellas, defendere ſe conatur. At celeritate hoſtis oppreſſus, dum & reliquiæ exercitûs ad reſiſtendum non ſufficiunt, inter præliandum occumbit. Agathocles multitudinem adhuc reliquam ad ponendum arma cogit: omniúmque animis promiſſionum liberalitate conciliatis, toto ſic potitur exercitu. Quos verò bello minùs habiles invenit, Syracuſas deportandos navibus impoſuit: quarum paucæ tamen, gravi exortâ tempeſtate, integræ eò pervenerunt. [*Id. ibid. cum Juſtin. lib.* 22. *cap.* 7.]

Ophellâ ſublato, Cyrene & reliqua Libya ad Ptolemæi obſequium rediit. [*Suid. in* Δημήτρ.]

3698 Demetrius, *Poliorcetes* ſive *Expugnator* (ut Plinius vocem reddidit) cognominatus, validis 4408 306
à patre Antigono copiis terreſtribus ſimul & navalibus, telorum inſuper aliorúmque ad obſidionem utilium convenienti apparatu inſtructus, & ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas miſſus; Epheſo ſolvit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 2.] & 5000 argenti talenta ſecum habens, cum 250 navium claſſe Piræeum appulit, die 26 menſis Thargelionis (circa Maii Juliani 31.) ut in Demetrii vitâ refert *Plutarchus*. Receptiſque Athenis, Megarenſium urbem cepit, & Munychiam Athenienſium præſidium (à Dionyſio Caſſandri præfecto occupatum) exſcidit, archonte Athenis Anaxicrate: ut, præter alios habet Philochorus (qui hoc tempore claruit) in Atticarum hiſtoriarum libro octavo. [*apud Dionyſium Halicarnaſſeum, in Dinarcho.*] ad finem

nimirùm rendente præturâ Anaxicratis, & cum eâ ſecundo anno Olympiadis CXVIII.

Eurydicen Ophelæ ſive Ophellæ Cyrenæ principis (ſuperiore anno interempti) viduam Athenas remigrantem matrimonio ibi Demetrius ſibi junxit. Has nuptias poſuerunt in beneficio & honore civitatis ſuæ Athenienſes. Iidémque Demetrium & Antigonum *Reges* primùm appellaverunt, hoc nomen aliàs averſatos: quod quidem ex inſignibus regiis unum adhuc Philippi & Alexandri generi illibatum aliis & intactum ſupererat. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ex Græciâ à patre Antigono revocatus Demetrius, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro belligeraret, in Cariam cum copiis tranſmiſit. Inde in Ciliciam devectus, militibúſque & navibus inde acceptis, in Cyprum trajecit: habens ſecum pedites 15000, equites 400; navium ad curſum expeditarum triremes ſupra 110, tardarum verò; ſed tamen militarium, 53. præter pontones omnis generis, quot rantæ equitum peditúmque multitudini ſufficerent. Ac primò in finitimâ Carpaſiæ orâ caſtra poſuit; ſubductiſque navibus, vallo & foſsâ profundâ caſtra munivit. Vicinas deinde urbes aggreſſus, Uraniam & Carpaſiam vi cepit. Et relictâ tutandis navibus cuſtodiâ mediocri, Salaminem cum exercitu petiit. [*Diodor. Olymp. 118. ann. 2.*]

Menelaus, à Ptolemæo (fratre) Inſulæ præfectus, Salamine tùm ſubſiſtens, quum ſtadia 40 hoſtes inde abeſſent, eductis è caſtellis hinc inde militibus, 12000 pedites & 800 equites adversùs illos eduxit prælióque pauliſper commiſſo, ab hoſte preſſus, cum ſuis terga vertit. Demetrius verò in urbem uſque eos inſecutus, non multò pauciores 3000 cepit, & circiter 1000 interemit. Ac captivos quidem primùm in ordines ſuos diſtribuit: ſed cùm ad Menelaum fugituros illos poſteà animadverteret, propterea quòd impedimenta ſua in Ægypto penès Ptolemæum reliquerant; navigiis impoſitos ad patrem Antigonum tranſmiſit. [*Id. ibid.*]

Antigonus tum in ſuperiore Syriâ urbem, ſuo nomine Antigoniam vocatam, juxta Orontem fluvium condebat; magnificos in eam ſumptus faciens, ita ut ambitu 70 ſtadia complecteretur. Locus enim ille ad inſidiandum Babyloniæ & ſuperioribus provinciis, inferiori etiam Satrapiæ & præfecturis Ægyptum uſque, idoneus erat. [*Ibid.*]

Menelaus Salaminem repetens, ad tolerandam obſidionem ſeſe parat; & ad Ptolemæum in Ægyptum mittens, auxilium ab eo, ut in magno poſitus diſcrimine, poſtulat. Demetrius contrà machinas ad vi capiendam urbem parat; unam præſertim, *Helepolim* (à capiendis urbibus) vocatam: arieteſque prægrandes, & duas teſtudines eis ferendis aptas. Obſeſſi verò, facibus circa mediam noctem deſuper immiſſis, operum maxima quæque incenderunt; militum qui in eis erant compluribus etiam abſumptis. Neque Demetrius tamen ab incepto idcircò deſtitit; ſed terrâ marique oppugnationem urgens, temporis diuturnitate ſe hoſtes debellaturum exiſtimavit. (*Ibid.*)

Ptolemæus, clade ſuorum auditâ, cum exercitu inſtructiſſimo terreſtri ac navali ex Ægypto ſolvit; & ad Cypri urbem Paphon delatus, ſcaphas ex urbibus aſſumpſit, Citiúmque (quod 200 à Salamine diſtabat ſtadiis) appulit. Tota ejus claſſis 140 (vel 150, ut apud Plutarchum eſt) longas habebat naves: quarum maxima erat quinqueremis, minima quadriremis. Has Pontones plus quàm 200 ſequebantur, peditum vehentes millia decem, haud minùs. Menelao etiam mandavit, ut à Salamine cum 60 navibus, fervente maximè prælio, à tergo in Demetrii claſſem impreſſionem faceret, ordineſque diſturbaret. At Demetrius animadverſo ejus conſilio partem exercitûs ad obſidionem relinquens, Antiſtheni navarcho, ut claſſis oppidanæ eruptionem ad conflictum intercluderet decem quinqueremes tradidit: tot enim ad anguſtias portûs tenendas ſufficere arbitrabatur. Ipſe pedeſtres copias inſtructas per prominentia in pelagus promontoria circumfudit; & cum claſſe navium 108 (vel 180, ut *Plutarchus* habet) quarum maximæ ſeptiremes erant, pars tamen major quinqueremes, in altum provectus eſt. [*Diodorus & Plutarchus.*]

Ptolemæus oppoſitos ſibi fudit fugavítque; & navium alias demerſit, alias cum ipſis militibus cepit, jámque à victoriâ revertens, etiam cæteras ſe facilè ſubacturum ſperabat: cùm lævum cornu profligatum, & proximas quaſque fugam capeſſere & Demetrium vi graviſſimâ imminere, animadvertit. Ad Citium ergo retroceſſit. Victor autem Demetrius, navibus militaribus Neoni & Buricho traditis, ut hoſtem perſequerentur & in mari natantes exciperent, ad caſtra portúmque ſuum reverſus eſt. (*Diodor.*)

Interim verò dum prælio navali diſceptatur, Menelaus Salamini præfectus naves 60 viris armiſque completas, Menœtio navarcho, in ſubſidium Ptolemæo miſit: & certamine cum 10 navibus, quæ ſtationem in oſtio portûs habebant, commiſſo; quum oppidani vi ſibi exitum patefacerent, Demetriani ad terreſtres ſe copias fugâ receperunt. Menœtiani autem in altum evecti, ubi paulò ſeriùs quàm commodum eſſet venerunt, Salaminem regreſſi ſunt. [*Idem.*]

Ptolemæus rebus Cypri deſperatis, cum ſolis octo navibus in Ægyptum refugit. [*Id. cum Juſtino, lib. 15. cap. 2. & Plutarcho.*] Menelaus Salaminem & naves & pedeſtres copias Demetrio tradidit; equites 1200, gravis armaturæ milites 12000. [*Plutarch.*] Receptiſque deinde urbibus Inſulæ cæteris omnibus, Demetrius præſidiarios in ordines ſuos cooptavit, pedites 16000, equites verò circiter 600. [*Diodor.*]

Pontones (πορεῖα) ampliùs 100 cepit Demetrius, in quibus 8000 propè milites erant. De longis navibus una cum viris captæ ſunt 40, corruptæ verò circiter 80, quas ſalſugine plenas ad caſtra prope urbem victores ſubduxerunt. Vitiatæ etiam fuerant ex Demetrianis, 20; quæ debitâ accuratione refectæ, commodos deinceps uſus præbuerunt. Sic, *Diodorus. Plutarchus*, ita. Ex navibus Ptolemæi 70, cum propugnatoribus & ſociis navalibus, captæ ſunt. Ex turbâ, quæ in navibus onerariis circa littus ſtationem habebant, ſervitiorum, amicorum Ptolemæi, fœminarúmque, ad hæc armorum, ſtipendii, machinarum, nihil prorsùs elapſum Demetrio eſt,

ſed

ſed omnia cepit, atque in caſtra deportavit. In his fuit Lamia, tibiarum primùm modulatione, deinde commercio meretricio celebris. Tunc verò etiam exoleſcente formâ multò ſe juniorem pellexit Demetrium: adeóque lepôre devinxit & cepit eum, ut ab aliis mulieribus amaretur, unius illius eſſet amator. [*Plutarch.*]

Demetrius hoſtes qui ceciderant magnificè funeravit, atque captivos miſſos fecit. Athenienſibus eum armorum numerum dono dedit, quibus 1200 milites armare poterant. (*Plutarch. in Demetr.*) Ptolemæi filium Leontiſcum, & fratrem Menelaum, amicóſque ejus cum privati inſtrumenti miniſterio, pari provocatus anteà munere, in Ægyptum remiſit: & ut appareret eos non odio, ſe dignitatis gloriâ accenſos, donis muneribúſque inter ipſa bella contendebant. Tantò honeſtiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitiæ coluntur. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.]

Victoriæ nuntium patri Demetrius miſit Ariſtodemum Mileſium, inter omnes aulicos adulatorem primum: qui diu ſuſpenſum eum tenens, tandem altâ voce exclamavit. *Salve rex Antigone: vicimus prælio navali regem Ptolemæum, Cyprum tenemus, milites* 16800 *captivos habemus.* Cui ille: *Et tu quoque hercle*, inquit, *ſalve. Quia verò ita nos torſiſti, lues pœnam: nam tardiùs premium læti nuntii accipies.* [Plutarch.]

Hâc victoriâ elatus Antigonus, diademate ab amicis impoſito, Regis deinceps nomen uſurpavit: Demetrio quoque diadema miſit, ſcriptáque epiſtolâ Regem appellavit. Ptolemæus etiam, ne ob acceptam cladem animum abjeciſſe videretur, neve minoris apud ſuos authoritatis haberetur, diadema etiam ipſe aſſumpſit, & in omnibus exinde literis Regem ſeſe appellavit. Horum exemplo reliqui etiam principes, Seleucus, qui ſuperiores provincias ſuæ ditioni recèns adjecerat, itémque Lyſimachus & Caſſander, & ipſi regiam ſibi majeſtatem vindicaverunt à fratre, matre & filiis Alexandri Magni jam extinctis. [*Diodor. Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2. *Plutarch. in Demetr. & Appian. in Syriac. pag.* 122.]

3699 Seleucus non Babyloniæ ſolùm, ſed etiam Mediæ rex factus eſt; *Nicatore*, ſive *Nicanore*, 4409 305
ſuâ manu in pugnâ occiſo, cui Antigonus Mediæ ſatrapiam commiſerat. [*Appian. ibid.*] Quem tamen non à cæſo illo, ſed à victoriarum crebritate, *Nicatoris* ſive *Nicanoris* (ſic enim etiam in numiſmatis inſcribitur) cognomentum accepiſſe, Appianus [*ibid. pag.* 124,] & Ammianus Marcellinus [*lib.* 23. *hiſtor.*] confirmant. Expugnatis enim inde Bactrianis, reliquas quoque gentes uſque ad Indum fluvium, ab Alexandro priùs devictas, imperio ſuo adjecit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 4. *Appian. Syriac. pag.* 123.]

Rex Antigonus, cùm filius ipſi natu minimus è vivis exceſſiſſet, regio funus apparatu deduxit: & Demetrio ex Cypro ad ſe vocato, copias ad Antigoniam convenire juſſit. Nam expeditionem in Ægyptum deſtinarat. Itaque peditum agmen ducens ipſe, per Cœle-ſyriam ſigna promovit; habens in exercitu peditum ſupra 80 & equitum circa 10 millia, cum elephantis 83. Claſſi Demetrium præfecit: quem juxta copias terreſtres oram legere juſſit, inſtructas habens in univerſùm 150 naves longas, & pontones militares 100 quibus ingens telorum copia vehebatur. Cúmque navium magiſtri occaſum Pleiadum cenſerent reſpiciendum, qui poſt dies octo futurus videbatur, (ſub Aprilis initium;) ut nimis ad pericula timidos increpavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *anni* 3.]

Antigonus ad Gazam caſtrametatus, quòd Ptolemæi apparatum antevertere cuperet, militibus ut 10 dierum cibariis ſe inſtruerent imperavit. Camelis autem ex Arabiâ coactis medimnûm frumenti 130 millia, & vim magnam fœni cæteris jumentis impoſuit, carríſque tela vehens, iter per deſerta faciebat, non abſque moleſtiâ: quòd pleraque ibi loca paluſtria erant & cœnoſa, maximè circa Barathra, quæ vocantur. (*Id. ibid.*)

Demetriani, poſtquàm nocte intempeſtâ Gazâ ſolviſſent, tranquillo per aliquot dies mari, velocium navium remulco pontones militares poſt ſe trahebant. Inde cùm Pleias opprimeret eos, & ventus Borealis inſurgeret; multæ quadriremes ſubitò ad urbem Rhaphiam, appulſu difficilem & lacuſtrem, vi tempeſtatis delatæ ſunt. De navigiis autem quibus tela vehebantur, alia undis ſubmerſa perierunt, alia curſu reciproco Gazam petierunt. Scapharum tamen firmiſſimis ſummâ contentione enixi, Caſium uſque penetrârunt. Id Nilo haud procul diſtat: ſed importuoſum eſt, & tempeſtate coortâ nullum præbet acceſſum. Jactis idcircò anchoris, duobus circiter ſtadiis à terrâ in ſalo multis circundati periculis conſiſtere cogebantur. Ad eam denique penuriam ſunt redacti, ut ſi ad unum tempeſtas diem adhuc duraſſet, aquâ potabili jam deficiente, ſiti enecti omnes periiſſent. At cùm in extremâ verſantes anxietate exitium jam imminens expectant, flatus remiſit; & Antigonus cum exercitu illuc delatus, haud procul à claſſe caſtra poſuit. Navibus itaque egreſſi vires in caſtris reficiunt, & avulſas à claſſe naves præſtolantur. In hâc autem maris commotione perierunt quinqueremes tres; unde quidam ad littus enatârunt. (*Ibid.*)

Hinc promotis Antigonus copiis prope Nilum, duûm intervallo ſtadiorum caſtrametatur. At Ptolemæus, cùm opportuniſſima loca firmis præſidiis occupaſſet, miſit quoſdam in navigiis quæ contis propellebantur, cum mandatis, ut prope exſcenſum adnavigantes proclamarent; illum, ſi qui ab Antigono deficerent, binas gregario minas, præfecturam gerenti talentum, eſſe daturum. His ita proclamatis, defectionis cupido mercenarios Antigoni invaſit. Inter quos etiam plerique duces erant, certas ob cauſas tranſitionis cupidi. Cùm igitur multi deſciſcerent, Antigonus ſagittarios & funditores, catapultáſque complures in ripâ fluminis diſpoſuit; quibus excurrentes in navibus contariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos ſuppliciis horrendis mulctavit; ut à ſimili conatu cæteros deterreret. (*Ibid.*)

Antigonus, aſſumptis navibus quæ tardiùs venerant, ad Pſeudoſtomon, quod vocatur, contendit; ibi ſe partem militum expoſiturum arbitratus. At ubi validum ibi præſidium invenit,

& catapultis omníque miſſilium genere prohiberetur; nocte jam appetente diſceſſit. Hinc magiſtris navium, ut in faces intenti prætoriam ſequerentur, mandavit; & ad Phagneticum Nili oſtium eſt provectus. Oitáque die, ubi multas aberraſſe naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas ad quærendum illas emittere, coactus eſt. Tempore igitur longiùs protracto, Ptolemæus de acceſſu hoſtium certior factus, properè ſuis auxiliatum venit, inſtructíſque copiis in littore conſtitit. Tum hoc etiam deſcenſu excluſum ſe cernens Demetrius, orámque contiguam ſtagnis & paludibus à naturâ munitam eſſe audiens, cum totâ claſſe retroceſſit. [*Ibid.*]

Vehemens inde Boreas incumbit, ſublatíſque in altum fluctibus tres quadriremes & militares aliquot, eâdem tempeſtatis violentiâ in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Cæteræ, dum ſummâ ope rem gerunt nautæ, incolumes ad caſtra Antigoni evaſerunt. Ad omnes verò fluminis exitus præſidia Ptolemæus firmiſſima diſpoſuerat; magnámque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni miſſilium genere, & viris qui his uti ſcirent, inſtructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam oſtio Peluſiaco ab hoſtibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant uſum; copiæque terreſtres, fluminis (quod poſt ſolſtitium ſenſim modicéque creſcit Sole Cancrum tranſeunte, abundantiſſimè autem eodem Leonem ingreſſo) altitudine inhibitæ, utut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum, elapſis jam bene multis diebus, & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat. [*Ibid.*]

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat: ducibúſque conſilium proponit, utrum manere præſtet & belligerari, an nunc quidem in Syriam reverti; ſed poſteà meliùs inſtructos redintegrare expeditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur amnis. Ibi cunctis eò inclinatis, ut quàm ocyſſimè abirent, vaſa milites conclamare juſſit; & claſſe ſimul totâ oram legente, celeriter Syriam repetivit. [*Ibid.*] Cujus expeditionis inanem exitum Medius Antigoni amicus in ſomnis prævidiſſe dicitur. Viſus enim ei ipſe eſt Antigonus cum toto exercitu certare diaulo, validè & acriter primùm; deinde vires ejus flacceſcere paulatim: denique, ut flexit curſum, languidus & anheloſus ægrè ſpiritum recipere. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ptolemæus diſceſſu hoſtium majorem in modum lætatus, Diis ſuis ſacro pro beneficiis acceptis inſtituto, ſplendidum amicis epulum exhibuit: datíſque ad Seleucum, Lyſimachum & Caſſandrum literis, tum de proſpero ſucceſſu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipſe jam altero Ægyptum certamine tutatus, jámque regionem haſtâ partam jure ſe tenere exiſtimans, Alexandriam remeavit. [*Diodor.*] Unde & hinc regnum illius, in Regum Canone, *Claudius Ptolemæus* inchoat: à morte Alexandri Magni ad initium Ptolemæi Lagi annos 19. ὁλοσχερῶς dinumerans. Cum 6°. enim Novembris præſentis, anni Periodi Julianæ 4409. juxta ipſius rationes, 19us ille à morte Alexandri annus terminatur.

Intereà dum iſta in Ægypto geruntur, Dionyſius Heracleæ Ponticæ tyrannus (ut refert *Diodorus*) vitam cum morte commutavit; quum annos regnaviſſet 33. ut ab *Athenæo* eſt traditum: [*lib.* 12. *cap.* 26.] licèt à Memnone 30, à Diodoro 32. tantùm illius principatui aſſignentur. De mirâ ejus pinguedine, præter Memnonem, meminit etiam Nymphis Heracleota, in libro de Heracleâ 2°. (apud *Athenæum*, in loco jam citato) & *Ælianus*, in Var. Hiſtor. lib. 9. cap. 13. Ex Amaſtri ſive Ameſtri filiâ Oxathræ, fratris Darii poſtremi Perſarum regis, (quam Cratero priùs Alexander M. uxorem dederat) duos ſuſcepit ille filios; Clearchum & Oxathrem, Zathram *Diodoro* appellatum. Moriens igitur, uxori adminiſtrationem cunctam, & filiorum, qui adhuc teneræ admodùm ætatis erant, tutelam (adjunctis quibuſdam aliis) reliquit. [*Memnon, in Excerptis Photii, cap.* 5. *cum Diodoro, ad Olymp.* 118. *ann.* 3, *&* 119. *ann.* 3.]

3700 Menedemus Patarâ Lyciæ profectus, & tribus trieremiolcis (quod triremis imperfectæ genus 4410 304
eſt) à Rhodiis præfectus, quadriremem cepit ex Ciliciâ venientem; in quâ literæ erant à Philâ, ſimul cum veſte regiâ cæteráque ſuppellectile impenſiùs adornatâ, ad maritum ſuum Demetrium Poliorcetem miſſæ. Quæ omnia in Ægyptum ad Ptolemæum regem deportanda ille curavit. Id bilem Demetrio contra Rhodios movit: quorum ille tunc urbem terrâ marique acriter oppugnabat. Verùm poſt annuam obſidionem, Athenienſium interventu, pax inter eos hâc lege eſt inita; ut Antigono & Demetrio, niſi ſi Ptolemæo bellum inferrent, ſocietatem armorum Rhodii præſtarent. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 1. *Plutarch. in Demetr.*]

Rhodii, finito bello, in Libyam Theoros miſerunt, ex Ammonis oraculo ſciſcitaturi, an Ptolemæum uti Deum venerandum cenſeret. Quo annuente, lucum in urbe illi conſecraverunt quadratum, extructâ ad unumquodque latus porticu ad ſtadii longitudinem; eúmque *Ptolemæum* indigetârunt. [*Diodor. ut ſupr.*] Ipſi etiam Ptolemæo *Soteris* cognomentum tum primùm ab illis tributum eſt. [*Pauſan. in Attic. pag.* 7.] quòd eos videlicèt ab Antigoni & Demetrii violentiâ ſalvos præſtitiſſet. neutiquàm verò à militibus Alexandri, quòd eum ab Oxydracarum vel Mallorum potiùs impetu ſervaſſent: ut aliis viſum fuit. [*apud Arrian. de expedit. Alexand. lib.* 6. *pag.* 131. *& Stephanum Byzantin. in* Ὀξυδράκ.

Eumelus Boſphori Cimmerii rex, jam ſextum annum regnum adminiſtrans, inopinato quodam caſu oppetivit. Dum enim è Scythiâ domum revertens ad ſacrificium quoddam properat, quadrijugóque curru, qui quatuor rotis inſtructus & tentorio contectus erat, ad regiam contendit; equi conſternati violenter illum abripiunt. Nam cùm habenis contrahendis auriga non ſufficeret, metuens ille ne in prærupta loca deferretur, deſilire conatur: ſed gladio rotæ implicito, eodem ſimul impetu abſtrahitur, & illicò exanimatur. Cui ſuccedens Spartacus filius, annos 20. regnavit. [*Id. ad Olymp.* 117. *ann.* 3. *& Olymp.* 119. *ann.* 1.]

3701 Seleucus tranſmiſſo Indo fluvio, cum Sandrocotto ſive Androcotto bellum gerebat. Ille 4411 303
enim eâ tempeſtate quâ Seleucus futuræ magnitudinis fundamenta jaciebat, occiſis Alexandri præfectis, Indiam poſſidebat. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 4. *Appian. Syriac. pag.* 122, 123.]

Huic

Huic molienti bellum adverſùs præfectos Alexandri, elephantus ferus ingentis magnitudinis ultrò ſe obtulit, & veluti domitâ manſuetudine, eum tergo excepit; dúxque belli, & præliator inſignis fuit. [*Juſtin. ibid.*] Indéque, cum ſexcentis militum millibus Indiam peragrans, univerſam redegit in poteſtatem. [*Plutarch. in Alexandro.*] Tum occupato regno, populum quem ab externâ dominatione liberaverat, ipſe ſervitio premebat. [*Juſtin. ut ſupr.*]

Ad hunc frequenter ſe commeaſſe, quum apud Sibyrtium Arachoſiorum ſatrapam degeret, in Indicis ſuis ſcribit Megaſthenes. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib. 5.*] ubi & in caſtris ejus 400 hominum millia ſe inveniſſe refert. [*Strabo, lib. 16. pag. 709.*]

3702 Caſſander Macedoniæ rex, miſſis in Aſiam ad Antigonum legatis, ut ſecum pacem iniret oravit. Ubi verò ille nullam ſe pacem initurum, niſi Caſſander res ſuas ipſius arbitrio permitteret, reſpondiſſet: Caſſander & Thraciæ rex Lyſimachus, communicato inter ſe conſilio, ad Ptolemæum Ægypti & Seleucum ſuperiorum provinciarum regem legatos mittunt; ſuperbiam Antigoni in reſponſionibus demonſtrantes, bellíque hujus periculum omnibus commune eſſe docentes. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 3.] Cùm igitur carpi ſe ſingulos ab Antigono conſiderarent; dum privatum ſingulorum, non commune univerſorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alteri volunt, quaſi victoria unius, non omnium foret: per epiſtolas ſe invicem confirmantes, tempus & locum coëundi condixerunt, bellúmque communibus viribus inſtruxerunt. Cui cùm Caſſander intereſſe propter finitimum bellum non poſſet; Lyſimachum cum ingentibus copiis in auxilium ſociis miſit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.] 4412 302

Seleucus, affinitate cum Sandrocotto Indorum rege contractâ, regiones ad Indum ſitas, quas Arianis ademptas Alexander Magnus proprias colonias fecerat, dono illi dedit: 500 viciſſim elephantis ab eo acceptis. [*Strabo, lib.* 15. *pag.* 724. *Plutarch. in Alexandro, & Appian. in Syriac. pag.* 123.] Atque ita pactione factâ, compoſitiſque in Oriente rebus, Seleucus in bellum Antigoni deſcendit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 4.]

Lyſimachus cum milite ipſius ex Europa in Aſiam ingreſſus, Lampſacenos & Parianos, cùm ſponte in partes ejus concederent, liberos dimiſit: expugnatóque Sigeo præſidium induxit. Exinde 6000 peditibus & 1000 equitibus Prepelao traditis, ad Æolidis & Ioniæ urbes ſibi adjungendas illum miſit. Ipſe Abydum primò obſidere aggreſſus, tela machináſque & alia comparavit. At ubi per mare à Demetrio armatorum multitudo, quæ urbem tutari poſſet, ſupervenit, à propoſito deſtitit: Phrygiáque ad Helleſpontum ſubactâ, etiam Synnada urbem, in quâ regia erant impedimenta, obſidione cinxit. Quo tempore Docimum Antigoni præfectum ad res marte communi gerendas induxit: ejúſque operâ Synada & caſtella quædam, ubi regiæ opes reconditæ erant, in poteſtatem accepit. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 3.]

Interim Prepelaus dux, in Æolidem Ioniámque miſſus à Lyſimacho, Adramyttio in tranſitu potitus eſt, Epheſúmque obſedit. Pavore autem obſeſſis injecto, urbem deditione accepit; & Rhodiorum obſides illic deprehenſos in patriam dimiſit. Et Epheſios quidem ipſos miſſos fecit: ſed omnes in portu naves incendit; quòd maris dominium hoſtes tenerent, totúſque belli exitus adhuc incertus eſſet. Hinc Teios etiam atque Colophonios ſibi adjunxit. Erythræis autem & Clazomeniis per mare ſubſidium venerat. Idcircò urbes haſce capere non potuit: ſed agrum illorum populatus, Sardes verſùs duxit. Ibi præfectum Antigoni Phœnicem & Docimum ad defectionem pellexit; urbémque præter arcem in fidem accepit. Hanc enim cuſtodiens Philippus, de neceſſariis Antigoni unus, benevolentiam erga eum qui ſibi fidem habebat conſervavit. [*Id. ibid.*]

3703 Antigonus tunc ingens certamen & feſtum Panegyricum Antigoniæ inſtituerat: magníſque ad hoc præmiis & mercedibus undique conciverat athletas & artifices præſtantiſſimos. Ubi verò de tranſitu Lyſimachi & defectione militum audivit, ludos abrupit; athletíſque & artificibus mercedem, non minùs 200 talentis, perſolvit. Ipſe, copiis aſſumptis, ex Syriâ citatis itineribus contra hoſtes perrexit. Ubi Tarſum Ciliciæ pervenit; de pecuniâ, quam è Quindis aſportaverat, exercitui ad tres menſes ſtipendia numeravit. Et præter hanc cum exercitu tria talentûm millia advexerat: ut, ſi quando pecuniâ opus foret, hæc ſumptuum facultas in promptu haberetur. Superato hinc Tauro, Cappadociam verſùs contendit; & rebelles in ſuperiore Phrygiâ & Lycaoniâ ad priſtinam militiæ ſocietatem reduxit. [*Ibid.*]

Eo tempore Lyſimachus, hoſtis adventu cognito, in Senatu cum ſuis deliberavit, quid imminentibus his periculis agendum eſſet. Illi ad pugnam non eſſe deſcendendum, quoad Seleucus è provinciis ſuperioribus adventaſſet; ſed occupanda firmiora loca, caſtríſque ſudeto & foſſâ præmunitis; adventum hoſtis expectandum, cenſebant. Hic ergo, quod decretum erat, ſtudioſè peregit. Antigonus verò, ut proximè hoſtes ventum, explicatis in aciem copiis, pugnam laceſſebat. Ubi nemo ex adverſo prodire audet; ipſe loca quædam inſedit, quâ cibaria hoſtibus importari neceſſum erat. Lyſimachus igitur veritus, ne interciſo commeatu in hoſtis poteſtatem veniret; noctu inde movit, & 400 ſtadia emenſus, circa Dorylæum caſtra poſuit. Locus enim ille frumento alióque commeatu abundabat: amne præterfluente, qui caſtrametantibus illic munimenti loco eſſet. Jacto igitur vallo, foſſâ præaltâ triplicíque ſudeto caſtra firmarunt. Antigonus diſceſſu hoſtium audito, è veſtigio inſequitur: & caſtris illorum propinquans, ubi in aciem nemo deſcendit, foſsâ circundare caſtra hoſtium cœpit; eáque obſidendi animo, catapultas ac tela afferenda curavit. Cúmque velitationes circa foſſam exiſterent, quòd Lyſimachiani telis in opere verſantes arcere conarentur; in omnibus Antigoniani ſuperiores erant. [*Ibid.*]

Poſt aliquod tempus, Antigonianorum opera perfici, & Lyſimachianorum alimenta deficere cœperunt. Lyſimachus igitur, tempeſtuosa captatâ nocte, ex caſtris illis digreſſus, per loca editiora in hyberna conceſſit. Ut verò Antigonus exortâ luce diſceſſum hoſtium animadvertit, è regione per campeſtria etiam ipſe contendit. Sed cùm magni caderent imbres; & regionis ille tractus profundus & cœnoſus eſſet; jumentorum non pauca hominéſque nonnulli

peribant: totus denique exercitus cum difficultate magnâ conflictabatur. Propterea Antigonus, tum ut militem ab ærumnis illis reficeret, tum quòd hybernam anni tempeſtatem ingruere videret, à perſequendo deſtitit. Convenientiſſimis itaque locis ad hyemandum delectis, in partes exercitum diſtribuit. [*Ibid.*]

Similiter etiam Lyſimachus in campo Salmoniæ exercitum in hyberna diſtribuit. Largum verò 4413 301
ex Heracleâ commeatum ſibi procuraverat: quòd affinitatem cum Heracleenſibus contraxerat. Uxorem enim duxerat Ameſtrin, Dionyſii (ut dictum eſt) viduam & filiorum ejus tutricem, civitati illi tunc imperantem. [*Id. ibid. cum Memnone in Excerptis Photii cap. 5.*]

Demetrius cum exercitu ex Græciâ à patre Antigono accerſitus, pace cum Caſſandro factâ, directo per inſulas curſu, Epheſum tranſmiſit: expoſitóque milite caſtrametatus, urbem in priſtinum ordinem coëgit, & præſidium à Prepelao duce Lyſimachi inibi collocatum datâ fide abire permiſit. Suâ verò cuſtodiâ arci impoſitâ, Helleſpontum uſque progreſſus eſt: ibíque Lampſacenos & Parianos, aliáſque mutatæ fidei urbes, recuperavit. Hinc ad Ponti oſtium profectus, apud Chalcedoniorum fanum caſtra muniit; & ad tuendum locum tria peditum millia, & 30 naves longas ibi reliquit: copias reliquas in urbes ad hybernandum huc illuc diſpartitus. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 3.]

Sub hæc tempora Mithradates, imperio Antigoni ſubditus, cùm in Caſſandri partes tranſiiſſe putaretur, ad Cium Myſiæ, cujus, ut & Arrhinæ, 35 annos princeps fuerat, interfectus eſt. [*Id. ibid.*] Ejus hiſtoriam alii longè aliter narrant. Eſt enim hic Mithradates ille Ariobarzanis filius, vir regii apud Perſas generis, (ab uno è ſeptem illis Perſis, qui Magum occiderunt, oriundus; ut ex *Polybio*, lib. 5. pag. 388. *Floro*, lib. 3. cap. 5. & *Sexto Aurelio Victore*, de viris illuſtrib. cap. 76. colligitur:) quem Κτίστην ſive Conditorem cognominatum fuiſſe, & principatûs Ponti ſucceſſionem uſque ad Eupatorem (ſive Mithradatem illum, qui cum Romanis tam diuturnum bellum geſſit) reliquiſſe, confirmat *Strabo*. (lib. 12. pag. 562.) Ex quo & Tertullianus, in lib. de Animâ: *Mithradatem*, inquit, *ex ſomnio Ponto potitum è Strabone cognoſco.* Antigonus enim in ſomnis viſus ſibi fuiſſe dicitur aurum in arvo ſeminare, & id demeſſum Mithradatem in Pontum aſportare: quem idcircò comprehenſum volebat occidere. De quo à Demetrio ille monitus; ſex equitibus comitatus aufugit: communito quodam vico in Cappadociâ, multis ad eum deficientibus, & Cappadociam ipſam & finitimas gentes Ponticas obtinuit; regúmque Ponti ſtirpem, quæ octavâ fermè ſucceſſione à populo Romano eſt deleta, edidit. [*Plutarch. in Demetrio, & Appian. in Mithridatic. pag.* 176.] Ad annum uſque 84. eum vixiſſe, *Lucianus* in Μακροβίοις ex Hieronymo Cardiano & aliis ſcriptoribus refert. Eique in principatu ſuccedens filius, Mithradates & ipſe dictus; auctâ ditione paternâ, Cappadociam & Paphlagoniam annos 36 gubernavit. [*Diodor. ut ſupr.*]

Caſſander Pleiſtarchum in Aſiam, cum exercitu 12000 peditum & 500 equitum Lyſimacho auxiliatum miſit. Pleiſtarchus verò ad Ponti fauces delatus, inſeſſum ab hoſte locum invenit: deſperatóque tranſitu, Odeſſum adiit; quæ inter Appolloniam & Galatiam ex adverſo Heracleæ; quæ copiarum Lyſimachi partem habebat, ſita eſt. Ibi quum navigiis ad tranſportandum militem idoneis deſtitueretur, trifariam exercitum partitus eſt. Et prima quidem claſſis Heracleam incolumis pervenit. Altera à præſidiariis ad ingreſſum Ponti navibus ſubacta fuit. Tertiam verò, quâ Pleiſtarchus ipſe tranſmittebat, tanta oppreſſit tempeſtas, ut pars maxima navium & corporum interiret. Nam Hexeris quæ Prætorem vehebat ſubmerſa eſt; & de navigantibus in eâ, qui 500 ut minimum erant, 33 duntaxat evaſerunt. Inter quos ipſe Pleiſtarchus, fragmento navis ſuffultus, ad terram ſemimortuus ejectus eſt. Is Heracleam deportatus, refocillato a calamitate iſtâ corpore, ad Lyſimachum in hyberna ſe contulit: quum majorem exercitûs partem amiſiſſet. [*Id. ibid.*]

Iiſdem diebus ex Ægypto profectus cum inſtructiſſimo exercitu Ptolemæus, omnes Cœleſyriæ urbes in ditionem redegit. Dum Sidonem verò obſideret, falſus à quibuſdam rumor eſt ſparſus; commiſſo inter Reges prælio, Lyſimachum & Seleucum victos Heracleam ſe recepiſſe, victorémque Antigonum cum exercitu in Syriam contendere. Hanc famam pro verâ ille accipiens, cum Sidoniis in quinque menſes inducias fecit: & præſidio munitis, quas ſubegerat urbibus, cum exercitu in Ægyptum remeavit. [*Ibid.*]

Dum hæc geruntur, de militibus Lyſimachi quidam ex hybernis ad Antigonum transfugerunt, 2000 videlicèt Autariatæ, Lyciique & Pamphylii circiter 800. Hos perhumaniter excepit Antigonus: & ſtipendiis, quæ ſibi à Lyſimacho deberi affirmabant, perſolutis, honoraria inſuper adjunxit. [*Ibid.*]

Per id etiam tempus Seleucus cum numeroſo exercitu, ex ſuperioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit; militéſque, præparatis tabernaculis, in hyberna collocavit. Habebat autem ſub ſignis in peditatu 20000. in equitatu, ſagittariis equeſtribus adnumeratis, circiter 12000. elephantes 480. currúſque falcatos ſupra 100. Regum itaque copiæ hunc ad modum coibant; quòd omnes ad futuram æſtatem armis diſceptare conſtitutum haberent. [*Diodor. fin. lib.* 20.]

Pithagoras aruſpex, ut anteà pro Alexandro Magno & Perdiccâ, ita & nunc pro Antigono exta conſulens, fibráſque jecinori deeſſe reperiens, mortem illius eo portendi prædixit. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib. 7. pag.* 160.] A Demetrio etiam ſecundùm quietem Alexander eximiè armatus percontari viſus fuiſſe dicitur, quodnam ſignum pugnæ daturi eſſent: illóque reſpondente, *Jovem & Victoriam*, deinde ſubjeciſſe. *Abeo ergo ad hoſtes tuos: illi enim me accipient.* [Plutarch. in Demetr.]

Antigonus coitionem illam regum jactavit ſe, ſicut avicularum ſemina legentium concurſum, lapidis jactu & ſtrepitu diſſipaturum. Hoſtibus tamen appropinquantibus, præter ſolitum morem cogitabundus & taciturnus conſpiciebatur; filiúmque ſuum exercitui oſtendens, ſucceſſorem commendabat. Quódque omnes maximè mirabantur, in tabernaculo colloquium cum

eo ſolus habebat: cum antea ne cum ipſo quidem quidquam arcani colloquii agitare conſue-viſſet, ſed conſilia ſua tecta ſemper haberet. Inſtructâ verò jam acie progreſſus, in faciem corruit: eóque caſu afflictus, cùm ſurgeret, manus cœlo tendens victoriam à diis, aut antequàm vinceretur, mortem ſenſûs expertem petiit. [*Plutarch. ibid.*]

Pugna inter Reges ad Ipſum, Phrygiæ oppidum, eſt commiſſa. [*Arrian. de reb. Alexandr. lib. 7. Plutarch. in Pyrrho. Appian. in Syriac. pag.* 122.] Olympiadis CXIX. anno quarto [*Diodor. & Porphyr.*] ineunte ſc. Habebat Antigonus & Demetrius peditum ſupra 70 millia, decem equitum, elephantos 75. Hoſtibus peditum erant 64 millia, equites 10500. elephantes 400, currus 120. Demetrius, cum præſtantiſſimâ parte equitum, Antiochum Seleuci filium (& in regno poſteà ſucceſſorem) adortus eſt: cúmque illum præclarâ pugnâ fudiſſet, intempeſtivè eum nimíſque impensè inſequendo labefecit victoriam. Neque enim regreſſus conjungere ſe peditatui valuit; elephantis interjectis. [*Plutarch. in Demetr.*] Inter eos verò qui eum ſequebantur, Pyrrhi inprimis virtus emicuit: qui quum 17 tantùm annos eſſet natus, ab Epirotis regno tunc ejectus, Demetrio ſe adjunxit; qui ſororem ipſius Deidamiam (Alexandro, Alexandri Magni & Rhoxanes filio, uxorem deſtinatam) matrimonio ſibi junxerat. [*Id. in Pyrrho.*]

Seleucus, cùm Antigoni phalangem præſidio equitum nudatam cerneret, impreſſionem ſe facturum in eam ſimulando perterruit, & ad ſe tranſeundi poteſtatem haud inutili conſilio fecit. Magna enim pars phalangis Antigonianæ ultrò ad eum conceſſit; reliqua in fugam verſa eſt. Antigonus autem, multis in eum verſis, cùm quidam ei diceret; *In te hi, Rex*: retulit, *At Demetrius nobis ſuccurret.* Quâ ille ſpe ad extremum uſque fretus, dùm filium circumſpectat, grandine in eum telorum conjectâ, occubuit: aliíſque comitibus & amicis eum relinquentibus, ſolus apud cadaver Lariſſæus Thorax remanſit. [*Id. in Demetr.*] quod regio deinde honore eſt ſepultum. [*Diodor. lib.* 21.] In Ægyptiacâ expeditione, annos paulò minùs 80, natum illum fuiſſe, *Plutarchus*; in hac, ſupra 80, *Appianus*: univerſam vitam 86 annorum fuiſſe, affirmat Porphyrius. [*In Græc. Euſebian. Scalig. pag.* 226. *lin. ult.*] Sed ex Hieronymo Cardiano, qui cum eo militavit, 81 tantùm annos vixiſſe, docet *Lucianus* in Μακροβίοις.

Demetrius, cum quinque peditum & quatuor equitum millibus, continenti fugâ Epheſum perrexit. Ibi metuentibus omnibus, ne pecuniâ indigens Dianæ templum violaret; ipſe etiam veritus ne milites ſe ab eo non abſtinerent, celeriter inde abiit. (*Plutarch. in Demetr.*) matréque Stratonice ex Ciliciâ, & opibus cunctis ſecum aſſumptis, in Salaminem Cypri navigavit: quæ tum in illius poteſtate erat. [*Diodor. lib.* 21.]

Reges victores Antigoni & Demetrii imperium veluti magnum corpus diſcerptum in partes diviſerunt, eáſque inter ſe partiti, prioribus ſuis provinciis adjecerunt. [*Plutarch. in Demetr. Appian. in Syriac. pag.* 122. *fin. cum Polyb. lib.* 5. *pag.* 410.] Et cùm de prædâ non convenirent, iterùm in duas factiones diducti ſunt. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lyſimacho ſe conjunxit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.*4.] Omnium enim longè potentiſſimi erant, *Seleucus* & *Ptolemæus*: quorum etiam de principatu ſuſcepta contentio ad ſucceſſores (Seleucidas *Regum Aquilonis*, & Ptolemæos *Regum Auſtri* nomine, in XI. vaticinii Danielis capitulo deſignatos) deinceps eſt propagata.

Poſt Oniam, *Simon* ejus filius ſummus Judæorum Pontifex clarus fuit, *Juſtus* cognominatus; quòd & Deum piè coleret, & cives ſummâ proſequeretur benevolentiâ. [*Euſeb. Chronic. Joſeph. lib.*12. *cap.*2.] Cujus in libro Eccleſiaſtici, cap. 50. hoc legitur elogium. *Simon Oniæ filius, ſacerdos magnus; qui in vitâ ſuâ reſarcivit Ædem, & in diebus ſuis corroboravit Templum. Sub ipſo ſtructa eſt altitudo* (ſive lorica) *duplex, celſum munimentum Templi in ambitu. Ipſius temporibus cavatum eſt ex ære conceptaculum aquarum, triplâ magnitudine ad mare. Qui curam populi ſui geſſit contra caſum, qui firmavit urbem vallóque cinxit.* [Vid. Salian. Annal. Tom. 5. anno Mundi 3675. & *Scalig. Animadverſ. in Euſeb. num.* MDCCLXXXV.] 4414 300

Seleucus die 23. Xanthici ſive Aprilis menſis in Caſio monte Jovi Caſio ſacrificans, de loco urbis condendæ illum conſuluit. Ubi aquila, raptâ parte carnis ſacrificii, ad mare (infra Palæopolim urbeculam à Syro Agenoris filio in monte conditam) in Pieriæ emporio dejeciſſe eam dicitur. Ibi igitur ſtatim fundamenta urbis poſuit, quam à nomine ſuo Seleuciam appellavit. [*Johan. Malela, in Chronico inedito.*] In quâ tamen condendâ, alii augurium fulminis eum ſecutum fuiſſe; ideóque fulmen, tanquam numen conſecratum, hymnis propriis, ibi deinceps cultum fuiſſe referunt. [*Appian. Syriac. pag.* 125.]

Inde progreſſus Seleucus, Iopolim, in Silphio monte poſitam, petiit: & poſt triduum Jovi Fulminatori, in fano à Perſeo Danaës filio condito, die primo Artemiſii ſive Maii menſis ibi ſacrificavit. Deinde Antigoniam veniens, in aris ab Antigono extructis ſacrificio Jovi oblato, unà cum Amphione ſacerdote oravit, ut ſigno aliquo demonſtraretur, utrum Antigoniam incolere ipſum oporteret alio nuncupandam nomine, an urbem novam alio in loco condere. Et tum quoque aquila ablatam altari partem holocauſti, juxta Silphium montem depoſuiſſe dicitur. Unde è regione montis illius & Iopoleos in eo poſitæ, prope Orontem fluvium, ubi vicus erat cui nomen Botzia, mœnium jecit fundamenta die 22 menſis Artemiſii, Sole exoriente: urbéque Antiochi filii nomine appellatâ, Jovis Botzii templum ſtatim condidit. Hæc, & alia plura, *Johannes Malela Antiochenus* tradidit de origine urbis ſuæ: quam à Seleuco, anno regni ſui 12°. extructam fuiſſe, confirmat *Euſebius* in Chronico. Hæc autem, Syriæ metropolis, tetrapolis poſteà facta eſt, ex quatuor partibus conſtituta; quæ & ſingulæ ſuo, & omnes communi muro circumdabantur. Quarum prima tantùm Seleuci Nicatoris, ſecunda multitudinis habitatorum, tertia Seleuci Callinici, quarta verò Antiochi Epiphanis opus fuit. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 750.]

Ex Antiochi filii & ſucceſſoris nomine Seleucum urbem Antiochiam appellaviſſe, præter Malelam ac Cedrenum, tradidit etiam in Miſopogone *Julianus*: quum ex Antiochi patris ſui nomine ita eam nuncupaviſſe *Strabo* dicat, & *Appianus*, & *Trogus Pompeius*; ex quo Juſti-

nus [*lib.* 15. *cap.* 4.] refert, cum hîc *geminæ originis memoriam conſecraſſe. Nam & urbem Antiochi patris nomine vocaviſſe; & campos vicinos urbi, Apollini dicaviſſe.* à quo ſcilicèt mater ejus Laodice genitum eum fuiſſe, perſuadere illi ſtudebat. Antiochiæ enim ſuburbanum, luco amœniſſimo celebratiſſimum, Daphne erat, Apollini ſacrata: * (ab urbe diſtans 40 ſtadiis ut *Strabo*, ſive quinque millibus paſſuum ut Vetus Itinerarium Burdigalenſe habet.) * Unde ut hæc, Δάφνη ἡ πρὸς Ἀντιόχειαν κειμένη, in II. Maccab. IV. 33. ita & urbs ipſa, Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνῃ, ab aliis appellata reperitur. * De Daphne videndus (*Jo. Malela*) ad finem rerum Seleuc. *

Seleucus, ſolo æquatâ Antigoniâ, materiam inde per Orontem fluvium traduxit, atque Athenienſes & Macedonas, numero 5300, ab Antigono ibi collocatos, Antiochiam tranſtulit. [*Jo. Malela.*] Et Antigoniam quidem Seleucum deſtruxiſſe, ſed incolas in conditam à ſe Seleuciam deduxiſſe, Diodorus author eſt. [*lib.* 20. *ad Olymp.* 118. *ann.* 2.] Verùm habitatorum Antiochiam à Nicatore ex Antigoniâ traductorum, meminit etiam Strabo. [*Lib.* 16. *pag.* 750.] qui & ex genere Triptolemi atque Argivorum, qui ad Ionem quærendam cum eo miſſi fuerant, aliquos eòdem à Nicatore translatos fuiſſe addit. Qui non alii quàm illi Achivi ſunt, quos Antiochiam τῆς ἐπὶ Δάφνης incoluiſſe, Stephanus Byzantinus indicat. Quò ſpectant & Johannis Malelæ illa. Περιτρέψατο δὲ ὁ αὐτὸς Σέλευκος καὶ τοὺς Ἀργείους Ἰωνίτας, καὶ κατήγαγε καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς Ἰωπόλεως, ἐν τῇ αὐτῇ Ἀντιοχείᾳ οἰκεῖν. ὡς τινὰς ὡς ἱερατικοὺς καὶ εὐγενεῖς, πολιτευομένους ἐποίησε. [*Confer Scaligeri notas, ad numerum Euſebianum* MDCCXIII.] * Judæos quoque Antiochiæ Seleucus collocavit, & jus civium eis dedit. (*Joſeph. lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1063.) *

Lyſimachus Thraciæ rex Arſinoën, Ptolemæi non Philadelphi (ut apud Memnonem, *cap.* 5. legitur) ſed Lagidæ ſive Soteris (ut ex Plutarcho in *Demetrio*, & Juſtino, *lib.* 17. *cap.* 2. & *lib.* 24. *cap.* 2. & ipſo quoque Memnone, in *Excerpt. cap.* 9. intelligitur) & Eurydices (ut eſt apud Pauſaniam, in *Attic. pag.* 8. filiam) uxorem duxit. Quo offenſa prior illius uxor Amaſtris, Dioniſii Heracleæ tyranni vidua, deſerto Lyſimacho, Heracleam reverſa eſt: atque ad Pontum Euxinum urbem Amaſtrin ſuo nomine appellatam erexit, & colonis ex Seſamo, Cytoro, Cromno ac Teio accerſitis frequentavit. [*Memnon. Excerpt. cap.* 5. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 544.]

3705 Lyſimachi exemplum ſecutus Seleucus, miſſis legatis, Demetrii Poliorcetæ & Philæ filiam 4415 299
Stratonicen in matrimonium petiit. Aſſumptâ igitur filiâ Demetrius cum tota claſſe (quam Athenis receperat) navigavit in Syriam. In itinere verò Ciliciam attigit: quam Caſſandri frater Pliſtarchus tùm tenebat, extra ordinem à regibus poſt conflictum cum Antigono ſibi donatam. Qui violatos putans ex Demetrii deſcenſione fines ſuos, profectus eſt ad expoſtulandum cum Seleuco, quòd cum communi hoſte ſine aliis regibus in gratiam rediiſſet. De eo factus Demetrius certior, à mari ad Quinda contendit. Ubi quum reliqua adhuc ex theſauris 1200. talenta reperiſſet; his aſportatis maturavit conſcendere, & raptim ſolvit. (*Plutarch. in Demetr.*)

Demetrio & uxori ejus Philæ occurrit ad Oroſſon Seleucus. Prior in tabernaculum ſuum invitavit in caſtris Seleucus Demetrium. Inde Demetrius illum in tredecim ordinum navi accepit. Inde per otium collocuti amicè, totóſque dies converſati ſunt, abſque armis & ſtipatoribus: donec Seleucus, ductâ ſecum Stratonice, magnâ cum pompâ Antiochiam rediit. [*Id. ibid.*]

Demetrius, Ciliciâ occupatâ, uxorem Philam ad fratrem Caſſandrum, criminum Pliſtarchi diluendorum gratiâ, miſit. Intereà uxor illius altera Deidamia Athenis ad eum rediit: quæ quum non diu apud eum fuiſſet, morbo extincta eſt. (*Ibid.*)

3706 Seleucus à Demetrio, ut pro certâ pecuniâ traderet ſibi Ciliciam, poſtulavit. Quod cùm 4416 298
ille denegaſſet, Sidonem & Tyrum ab eo iracundè repoſcens, iniquè agere viſus eſt: qui cùm ab Indiâ ad mare Syriacum omnes regiones poſſideret, adeò tamen parvi animi eſſe vellet, ut propter duas urbes ſocerum ſuum adverſâ fortunâ uſum exagitaret. Animosè verò reſpondens Demetrius, ne ſi millies quidem victus fuiſſet, Seleucum ſe generum mercede aſciſcere dignaturum; urbes illas præſidiis firmavit. (*Ibid.*)

3707 Caſſander, quum annis 19. res Macedoniæ adminiſtraſſet, mortuus eſt; relictis ex Theſſalonice (Alexandri M. ſorore) tribus filiis, Philippo, Antipatro & Alexandro: qui poſt patrem, annis tribus & menſibus ſex regnaverunt. (*Dexippus, & Porphyrius: in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 48. & 228.)

Philippo, filiorum Caſſandri natu maximo, brevi poſt initum regnum tempore tabidi corporis lue ſublato: duo ſuperſtites fratres, Antipater & Alexander inter ſe de regno contenderunt. [*Juſtin. lib.* 16. *cap.* 1. *Pauſan. in Bœotic. pag.* 287. *Plutarch. in Pyrrho & Alexandro.*]

Antipatrum hunc Dexippus & Euſebius in Chronico *Antigonum* appellat. Neque alium intelligere potuit Hermippus; quum Demetrium Phalereum ſcripſit, poſt Caſſandri mortem, *Antigonum* metuentem, ad Ptolemæum Soterem veniſſe. (*Diog. Laert. in Demetr. Phaler.*)

Cum eodem quoque Ptolemæo obſes eo tempore in Ægypto Pyrrhus fuit. Ubi Antigonen Berenices reginæ ex priore marito Philippo filiam uxorem duxit. (*Plutarch. in Pyrrho, Pauſan. in Attic. pag.* 10.)

Pyrrhus, Antigones uxoris ſuæ operâ, Ægyptiorum claſſe cum pecuniâ à Ptolemæo impetratâ Epirum repetiit: & cum Neoptolemo (qui regnum illius occupaverat) fœdus atque amicitiam communicato iniit regno. (*Id. ibid.*) 4417 297

Ad quintum annum Demetrii ab obitu patris, & duodecimum Ptolemæi ab extinctione ſobolis Alexandri M. (de quâ ad fin. anni Mundi 3695.) numeratum, Chronologiam ſuam ab Adamo & exitu Hebræorum ex Ægypto deduxit Eupolemus hiſtoricus, in libro de Judææ Regibus: Apud *Clementem Alexandrinum*, libro 1. Stromatum.

3708 Demetrius Poliorcetes Samaritarum urbem vaſtavit, quam Perdicca antè conſtruxerat. (*Euſeb. Chronic.*) 4418 296

3709 Fabio Maximo V. & Q. Decio Mure V. Conſulibus Pyrrhum regnare cœpiſſe ſcribit, in 1. 4419 295

Hiſtoriæ

Hiſtoriæ ſuæ libro, *Velleius Paterculus.* Occiſo nimirum eo tempore Neoptolemo, integri regni
Epirotici poſſeſſione potitus eſt. Quando & Berenices & Ptolemæi memor, quorum beneficio
id conſecutus eſt; natum ſibi ex Antigone filium appellavit Ptolemæum, & urbem quam in
Cherſoneſo Epiri condidit Berenicem nominavit. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

3710 Anno 36. primæ Periodi Calippicæ, die 25. Poſideonis, Nabonaſſari verò 454, Paophi die 16,
poſt mediam noctem horis 3, (Decembris Juliani die 21.) Timocharis obſervavit Alexandriæ
Lunam boreali ſuâ extremitate contingere borealiſſimam earum quæ ſunt in fronte Scorpii.
(*Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib. 7. cap. 3.*)

Eodem quoque anno, Elapheboliouis die 15, Tybi 5, ante mediam noctem horis 4, (Martii 4420 294
Juliani die 9.) obſervavit idem conjunctionem Lunæ cum Spicâ Virginis. [*Id. ibid.*]

Theſſalonice regina, Caſſandri vidua, Philippi (patris Alexandri M.) ex Nicaſipoli filia,
ab Antipatro filio, cùm vitam etiam per ubera materna deprecaretur, occiſa eſt: quòd in divi-
ſione regni pro natu filiorum minimo Alexandro propenſior fuiſſe videretur. Alexander in ultio-
nem maternæ necis ſocios evocavit, ex Epiro Pyrrhum, ex Peloponneſo Demetrium Poliorce-
tem. [*Juſtin. lib. 16. cap. 1. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio. Pauſan. in Bœotic. pag. 287.*]

Lyſimachus Thraciæ rex, *Demetrii* adventum verens, perſuadet genero ſuo Antipatro, ut malit
cum fratre in gratiam reverti, quàm paternum hoſtem in Macedoniam admitti. [*Juſtin. ibid.*]
Et cùm ſciret *Pyrrhum* omnia Ptolemæo gratificaturum; adulterinas Ptolemæi nomine literas
ad illum mittit, quibus author ei erat, ut 300. talentorum mercede ab Antipatro acceptâ ex-
peditionem illam omitteret. Sed fraudem Pyrrhus agnovit: quòd epiſtola ſoluta conſuetam ſa-
lutationem non oſtenderet, *Pater filio*; ſed, *Rex Ptolemæus regi Pyrrho* S. D. Et conſilia iſta
omnia ſubitus Demetrii in Macedoniam adventus diremit. (*Plutarch. in Pyrrho.*)

Ptolemæus Soter totam Cypri inſulam, quæ Demetrio parebat, cepit: unâ urbe Salamine
exceptâ, in quâ matrem & liberos ejus relictos obſedit. Quos deinde, urbe captâ, ad Deme-
trium, additis muneribus & honoribus, dimiſit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrius, per inſidias interfecto Alexandro, regnum Macedoniæ occupavit. [*Juſtin. lib.
16. cap. 1. Pauſan. Bœotic. pag. 287. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio*, & libello περὶ δυσωπίας.]
quod per annos ſeptem illum obtinuiſſe, *Plutarchus* confirmat.

3711 Lyſimachus, quum bello Dromichætis Getarum regis premeretur; ne eodem tempore & ad- 4421 293
verſus Demetrium dimicare neceſſe haberet, traditâ Demetrio alterâ parte Macedoniæ, quæ
Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit. (*Juſtin. lib. 16. cap. 1. cum Strabone, lib. 7.
pag. 302. & 305.*)

Dromichætes captum Lyſimachum humaniter excepit. [*Strabo, ut ſupr. Diodor. in Excerptis
H. Valeſii, pag. 257, 258.*] Cui Lyſimachus filiam deſpondit, & eâ Thraciæ parte ceſſit quæ
trans Iſtrum eſt. [*Pauſan. Attic. pag. 8.*]

Clearchus Heracleæ Ponti tyrannus, Lyſimacho contra Getas belligeranti operam navans,
cum illo captus eſt: eóque ex captivitate ſoluto, ipſe etiam prudentiâ Lyſimachi poſteà eſt
dimiſſus. [*Memnon. Excerpt. cap. 6.*]

3712 Poſt reditum Lyſimachi à bello Getico, Agathocles filius illius natu maximus (qui in bello 4422 292
primum militiæ initiatus &, ut quidam referunt, ab hoſte captus fuerat) Lyſandram, Ptole-
mæi Soteris & Eurydices filiam, uxorem duxit. [*Pauſan. Attic. pag. 8.*]

Lyſimachus deinde claſſe in Aſiam trajiciens, urbes quæ Antigono & Demetrio parebant oc-
cupavit. [*Id. ibid. cum Plutarcho, in Demetrio.*] Ubi cùm Epheſios oppugnaret, & illi in auxilio
haberent Mandronem archipiratam, qui plerumque oneratas prædâ naves Epheſum appellebat:
corrupto ei ad proditionem junxit fortiſſimos Macedonum, quos ille reſtrictis manibus pro
captivis Epheſum introduceret; qui poſteà, raptis ex arce armis, urbem Lyſimacho tradiderunt.
[*Jul. Frontin. Stratagem. lib. 3. cap. 3.*] Cúmque urbs in cavo loco poſita maris inundatione, cum
ingenti civium clade, ſubmerſa poſteà fuiſſet (de quâ calamitate, apud *Stephanum Byzantinum*,
epigramma Duridis Elaitæ legitur) Lyſimachus in alium locum eam tranſtulit, & novo conjugis
Arſinoës nomine indigetavit; licèt eo mortuo, priſca *Epheſi* appellatio redierit. (*Strabo, lib. 14.
pag. 640. Stephan. in Ἔφεσος.*) In civitatem verò novam Lebedios & Colophonios, urbibus eorum ever-
ſis, ille deduxit. Quod urbium illarum excidium Phœnix in Iambis ſuis deplorat. (*Pauſan. ut ſupr.*)

3713 Seleucus Nicanor in conditas à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam urbes, atque in ipſam metro-
polim Antiochiam, Judæos tranſtulit: jus eis civium & municipalem ordinem cum Macedonibus ac 4423 291
Græcis æquali honore concedens. (*Euſeb. Chronic. Joſeph. Antiquit. lib. 12. cap. 3. & lib. 2. contra
Apion. pag. 1063.*) Urbium verò à ſe conditarum 16. à patre denominavit Antiochias, 6. à matre
Laodiceas, 9. à ſe Seleucias, 3. ab uxore Apameas, 1. ab alterâ uxore Stratoniceam. Aliis verò
Græca Macedonicáque nomina impoſuit: ut Berrhææ, Edeſſæ, Pellæ, &c. (*Appian. Syriac.*)

3715 Agathocles Siciliæ tyrannus, jamjam moriturus, uxorem ſuam Theoxenam, genitóſque ex
eâ duos parvulos cum omni pecuniâ, & familiâ, regalique inſtrumento, quo nemo regum ditior 4425 289
fuit, navibus impoſitos Ægyptum, unde uxorem acceperat, remiſit; timens ne prædonem re-
gni ſui, hoſtem paterentur. Quanquàm uxor diu, ne ab ægro divelleretur, deprecata eſt: nu-
bendo ſe dicens non proſperæ tantùm, ſed omnis fortunæ iniſſe ſocietatem; nec invitam periculo
ſpiritus ſui empturam, ut extremos viri ſpiritus exciperet. Diſcedentes parvuli, flebili ululatu
amplexi patrem tenebant. Sed finem lachrymis neceſſitas profectionis impoſuit; & mors regis
proficiſcentes filios inſecuta eſt. (*Juſtin. lib. 23. cap. 2.*)

Clearchus & Oxathres Heracleæ Ponti tyranni, matrem Amaſtrim, quum navi ſe commiſiſſet, 4426 288
inſigni commento & flagitio, mari ſuffocandam curârunt. (*Memnon. Excerpt. cap. 6.*)

3716 Lyſimachus Amaſtris, quondam conjugis ſuæ, necem ulturus, Heracleam ingreditur: &
dum intimam patris affectionem Clearcho eique addictis præ ſe fert; Clearchum primò, dein-

ſe fratrem ejus Oxathren, è medio tollit. (*Ibid. cap. 7.*) poſt patris Clearchi mortem (ut ex Diodoro, ad Olymp. 118. ann. 3. intelligitur) annis 17. Hinc, ubi redactâ in clientelam ſuam civitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam ſuam vertiſſet, & liberam civibus rempublicam reſtituiſſet, in proprium ſe regnum recepit. (*Memnon, ut ſupr.*)

Theophraſto in ſcholâ ſucceſſit Strato Lampſacenus Arceſilai filius, Phyſicus dictus: Ptolemæi Philadelphi præceptor; à quo talentis 80. donatum aiunt. Scholæ autem, ut ait Apollodorus in Chronico, præeſſe cœpit Olympiade CXXIII. eique annis 18. præfuit. (*Diog. Laërt. in Stratone.*)

Demetrius Poliorcetes, totum imperium paternum recuperare moliens, tantis viribus Aſiæ imminebat, quantas ſecundùm Alexandrum habuit nemo. In exercitu enim peditum erant centum millia duobus millibus minùs, equitum paulò minùs duodecim millia; naves in claſſe ad quingentarum numerum; quarum aliquæ ingentis molis erant, 15. vel 16. ordinum. Fœdus etiam cum Pyrrho fecit: ne is vicinus ſubinde moleſtias exhibens graviora ipſius conſilia interturbaret. (*Plutarch. in Demetrio & Pyrrho.*)

* Judæorum Pontifex Eleazarus (Oniæ I. filius) frater Simonis, ſuſcipit Templi miniſterium; filio Simonis Oniâ parvo admodùm derelicto. (*Euſeb. Chronic.* cum *Joſepho, lib. 12. cap. 2.*)

3717 Seleucus, Ptolemæus & Lyſimachus, tantum apparatum meritò habentes ſuſpectum, pactâ ſocietate adunatiſque exercitibus, bellum adversùs Demetrium transferunt in Europam. Communi quoque nomine miſſis ad Pyrrhum legatis, eum hortantur ut Macedoniam invaderet; neque id fœdus putaret, quod Demetrius non pacis dandæ causâ pepigiſſet, ſed ut iis quibus vellet bellum inferre poſſet accepiſſet. Quibus Pyrrhus aſſentiens, exercitu Demetrii corrupto, ipsóque in fugam acto, regnum Macedoniæ occupavit. [*Id. ibid. Juſtin. lib. 16. cap. 2.*] Quo tempore elephantos aliquot eum primùm fuiſſe nactum, notat Pauſanias. [*in Attic. pag.* 11] 4427 287

Superveniente deinde Lyſimacho, qui Demetrii oppreſſionem commune fuiſſe utriuſque opus contendit, & partiri regnum poſtulavit; haud dum ſatis fidens Pyrrhus Macedonibus, annuit poſtulatis Lyſimachi, regionéſque & urbes inter ſe diviſerunt. [*Plutarch. ut ſupr.*] Dum hæc aguntur, Lyſimachus generum ſuum Antipatrum, regnum Macedoniæ ademptum ſibi ſoceri fraude querentem, interfecit; filiámque ſuam Eurydicen querelarum ſociam in cuſtodiam tradidit. Atque ita univerſa Caſſandri domus Alexandro Magno, ſeu necis ipſius, ſeu ſtirpis extinctæ pœnas partim cæde, partim ſupplicio, partim parricidio luit. [*Juſtin. ut ſupr.*]

Ita nudatus regno Demetrius quum Caſſandriam refugiſſet, uxor ejus Phila dolore victa, non ſuſtinuit iterùm privatum & exulem videre maritum; ſed abjectâ omni ſpe, veneno vitam finiit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrio Athenienſes, ad Pyrrhum ab ipſo deficientes, obſidente; miſſus ad illum ab eis Crates philoſophus, ut obſidionem ſolveret perſuaſit. Coactis igitur navibus ſuis omnibus ac militum undecim millibus cum equitatu impoſitis, in Aſiam ad Cariam & Lydiam Lyſimacho adimendam navigavit. Ibi Eurydice eum, Philæ ſoror, circa Miletum excepit, adducens ſuam & Ptolemæi Soteris filiam Ptolemaidem: quam Seleucus gener illius anteà conjugem illi à Ptolemæo impetraverat. Hanc Demetrius, collocante Eurydice, duxit: ex quâ Demetrium filium ſuſcepit, qui Cyrenis poſteà regnavit. [*Ibid.*]

Multas urbes deditione, multas verò vi ſubactas Demetrius recepit. Sardes etiam occupavit. Et defecerunt ad eum à Lyſimacho quidam; qui & pecuniam & milites afferebant. Cùm autem Agathocles, Lyſimachi filius, cum copiis adventaret; in Phrygiam aſcendit, eo conſilio, ut Armeniâ aditâ Mediam perturbaret, tentarétque ſuperiores Aſiæ provincias, quæ pulſo poſſent præbere receſſus multos & varia perfugia. Agathoclem verò inſequentem aliquoties levibus præliis ſuperavit. [*Ibid.*]

Frumentatione autem & pabulatione excluſus, in magnis difficultatibus fuit. Præterea errore quodam in tranſitu Lyci amnis admiſſo, multos homines aqua abreptos perdidit: ad extremum verò, lue famem comitante, amiſſis ad octo millia hominum, retrò abductis reliquiis Tarſum venit. Et ſtatuerat ille quidem omnem injuriam ab eâ provinciâ prohibere, quæ Seleuco tùm ſuberat; quem offendere nullo modo cogitabat. Sed id fieri non poterat: cùm in extremis difficultatibus eſſent milites; & tranſitus Tauri montis Agathocles obſtruxiſſet. Literas itaque ad Seleucum dedit: in quibus deploratâ ſuâ fortunâ, ſuppliciter ab eo petiit, ut ſe neceſſarium ſuum miſeraretur, qui hoſtibus quoque miſerandus eſſet. [*Ibid.*]

3718 Seleucus Demetrii ſoceri ſui ſortem miſeratus, præfectis ſuis ſcripſit, ut illum ſumptibus rege dignis, & exercitum ejus alimentis largè foverent. Sed Procles, Seleuco valdè familiaris, ipſius animum variâ ſuſpicione ita imbuit; ut contra eum Ciliciam versùs ille duxerit exercitum. Mutationem miratus Demetrius, ad loca Tauri munitiſſima ſe recepit; miſsiſque ad eum legatis ab eo petiit, ut ipſius bonâ pace liceret ſibi aliquam liberorum barbarorum provinciam occupare, in eâque errorum & fugarum fine facto, reliquum vitæ ſuæ exigere. Sin id nollet, ſaltem copias per hyemem ibi aleret, neque omnium rerum egenum ſummoveret & hoſtibus objiceret. Seleucus omnia hæc ſiniſtrè interpretatus, id modò ei permiſit, ut datis obſidum loco primoribus ſuorum amicorum, per duos menſes in Cataoniâ (confine Cappadociæ provinciâ) hyemaret: ſimúlque fauces, quibus iter in Syriam patebat, obſtruxit. [*Ibid.*]

Ibi Demetrius undique ſeptus & inſtar feræ incluſus (hinc Agathocle Lyſimachi, inde objecto illi Seleuco) vertit ſe neceſſariò ad vim, fineſque Seleuci depopulatus eſt: ac cum adoriente confligens Seleuco, ſemper diſceſſit ſuperior. Currus falcatos aliquando in ſe emiſſos ſuperavit, atque hoſtes fugavit: clauſtráque Syriæ, dejectis præſidiis, in ſuam redegit poteſtatem. Jámque planè animo erectus, parabat cum Seleuco de rerum ſummâ dimicare, quum gravis morbus illum occupavit: qui & corpus ejus vehementer debilitavit, & res evertit; militibus partim ad hoſtem tranſeuntibus, partim ex caſtris aliò dilabentibus. [*Ibid.*]

Dum

Dum ita in Syriâ Seleuci poteſtati ſubjaceret Demetrius, Lyſimachus (cui diffidens Seleucus, auxilia illius ibi jam rejecerat) in Macedoniâ Pyrrhum bello aggreſſus eſt. [*Juſtin. lib.16.cap.3. Pauſan. Attic. pag.9. Plutarch. in Pyrrho & Demetr.*]

Victor Lyſimachus, pulſo Pyrrho, Macedoniam occupavit. [*Juſtin. ibid.*] cámque annorum 4428 286
5. & menſium 6. ſpatio, obtinuit. [*Dexip. & Porphyr.*]

Poſt dies 40. à morbo recreatus Demetrius, aſſumpto quod ſupererat militum, velut in Ciliciam iturus caſtra movit: inde nocte abſque tubâ in diverſam partem profectus, ſuperato Amano monte, ſubjectas regiones populatus eſt uſque ad Cyrrheſticam. Cùm eòdem adveniſſet & caſtra proximè poſuiſſet Seleucus; de nocte adversùs eum Demetrius cum exercitu contendit, ignorantem quid fieret & dormientem. Ille à transfugis quibuſdam de ejus adventu certior factus, lecto exiliens ſigna juſſit canere: ac dum crepidas induit, clamavit ad amicos, cum immani belluâ ſibi rem eſſe. Demetrius ex tumultu hoſtium proditas inſidias ſentiens, celeriter ſuos retrò abduxit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ortâ luce, quum inſtaret Seleucus, certum de ſuis in alterum cornu miſit Demetrius, ipſe oppoſitum ſibi cornu in fugam egit. Tum Seleucus equo dimiſſo, & depoſitâ galeâ, & pelta ſumptâ, monſtravit ſe mercenariis: hortatúſque eſt eos, ad ſe ut tranſirent, tandémque intelligerent, ſe, ut ipſis, non ut Demetrio parceret, tamdiu cunctatum eſſe. Inde omnes ſalutantes eum & Regem appellantes, tranſitionem ad ipſum fecerunt. [*Ibid.*]

Hanc omnium mutationum extremam ſibi accidere intelligens Demetrius, ad Amani montis portas confugit; cámque noctem in ſylvâ umbroſâ, cum amicis & comitibus perpaucis exegit: inde Caunum pergere cogitans, unde per mare evadere ſe potuiſſe ſperabat. Et cùm ne in illum quidem diem ſuos ſatis habere viatici comperiſſet: commodùm advenit ejus amicus Soſigenes cum 400. aureis, quibus vitam toleraturos ſe uſque ad mare ſperantes, per tenebras contenderunt ad montium juga ſuperanda. Sed quia hoſtium frequentes ignes in illis lucebant; illo deplorato itinere, retrò ſe unde digreſſi erant recipere coacti ſunt. Ubi cùm quidam dixiſſet, debere eum Seleuco ſe tradere; ſtricto enſe mortem ſibi conſciſcere voluit. Verùm amicorum tandem conſiliis perſuaſus, miſit ad Seleucum, ſe ſuáſque res illi dedens. (*Ibid.*)

Eâ re nuntiatâ, miniſtris mandavit Seleucus, ut tentorium regium, & alia quæ ad excipiendum Demetrium pertinerent, magnificè appararent: miſitque confeſtim ex comitatu ſuo Apollonidem Demetrii quondam familiarem, qui eum conſolaretur, oſtenderétque, citra ullum metum tanquam ad neceſſarium & generum ipſum eſſe venturum. Eâ ſententiâ Seleuci vulgatâ, pauci primùm, mox plurimi amicorum ad Demetrium certatim confluxerunt. Quæ res miſerationem Demetrii in invidiam vertit: æmuliſque inde data eſt occaſio Seleuci humanitatem divertendi; cùm, ſimul-atque conſpiceretur Demetrius, multas innovationes in caſtris extituras dicerent. [*Ibid.*]

Pauſanias igitur cum mille circiter peditibus ſimul & equitibus obviam miſſus, remotis cæteris; ſubitò Demetrium non in Seleuci conſpectum; ſed in Syriæ peninſulam abduxit. Eâ in Cherſoneſo per reliquum tempus, validâ adhibitâ cuſtodiâ, cultus ſufficiens Seleuci juſſu præbitus ei fuit: neque pecuniæ, curſus, ambulationes regiæ, hortíve venationibus commodi; deerant. Licebat & amicis, qui unà fugerant, & cum ipſo eſſe volebant, unà degere. Aliqui etiam quotidie ad eum à Seleuco ventitabant, cum benignis mandatis, bono animo eſſe hortantes; ſpémque libertatis, certorum pactorum interventu, facientes; ubi Seleuci filius Antiochus & uxor ejus Stratonice adveniſſent. [*Ibid.*] Pellæ verò cuſtoditum fuiſſe Demetrium, in libro 21. Diodorus Siculus author eſt. [*In Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.262.*]

Demetrius; cùm in eam fortunam deveniſſet; ad filium ſuóſque apud Athenas & Corinthum duces atque amicos ſcripſit, ne literis ipſius neque ſigillo crederent; ſed perinde ac ſi mortuus eſſet, urbes & res reliquas Antigono reſervarent. [*Plutarch. in Demetr.*] Unde & ab hoc tempore regnum Antigoni filii ejus in Græciâ, anno videlicèt antequàm regnum Macedoniæ illi adjeciſſet 10°, deducit Porphyrius: qui à *Gonis* in Theſſaliâ, ubi vixerat & educatus fuerat, *Gonatæ* cognomentum illum tuliſſe monet. [*In Græc. Euſeb. Scalig. pag. 226.*] Antigonus verò allatam patris captivitatem graviter ferens, ſumptâ veſte lugubri, cùm ad alios reges tum ad Seleucum ſupplex ſcripſit; quidquid ipſi relictum fuerat, atque adeò ſeipſum pro parente obſidem offerens. Idem à Seleuco multæ civitates & dynaſtæ petierunt. [*Plutarch. in Demetr.*]

Solus Lyſimachus legatione ad Seleucum miſſâ monuit, ne hominem ſummâ flagrantem cupiditate, qui omnibus Regibus inſidiatus eſſet, ullatenus è manibus dimitteret; ac bis mille talenta daturum ſe promiſit, ſi illum è medio tolleret. Seleucus autem vel alias eum execratus, longè impenſiùs hinc duxit deteſtabilem & barbarum: indéque legatos illius acerbè increpuit, quòd ſe non ſolùm ad violandam fidem, ſed ad tantum ſcelus contra conjunctiſſimum hominem ſuſcipiendum impellerent. Cæterùm ad Antiochum filium qui in Mediâ morabatur ſcriptis literis, conſilium ejus exquiſivit, quid Demetrio faciendum eſſet. Illum enim cuſtodiâ liberare, atque in priſtinum regnum ſplendidè reducere conſtituerat: cujus beneficii gratiam cum Antiocho filio communicatam volebat; quòd is Stratonicem Demetrii filiam in matrimonio haberet, liberóſque ex eâ ſuſtuliſſet. [*Id. ibid. & Diodor. in Excerptis lib.21. à Valeſio editis.*]

3719 Demetrius Syriæ Cherſoneſo incluſus, primùm utcunque venationibus & curſibus corpus 4429 285
exercuit: paulatim verò ad pigritiam & ignaviam delapſus, poculis & aleæ ſe dedit, atque his tempus ferè traduxit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ptolemæus Soter, quum ex Euridice Antipatri filiâ primùm, deinde ex Berenice (quam Eurydicæ comitem in Ægyptum Antipater miſerat) liberos ſuſcepiſſet; ex hujus filiis, Ptolemæum (Philadelphum dictum) quum ei mors eſſet vicina, reliquit in Egypto regnaturum: ut in Atticis habet Pauſanias. Ante infirmitatem, regnum illi tradidiſſe, ejúſque rei populo rationem tradidiſſe, ſcribit Juſtinus. [*lib.16. cap. 2.*] Quum 38. imperaviſſet ille annos, regnum

filio

filio communicaviſſe, & per biennium ſimul cum eo regnaviſſe, authores ſunt Lucianus in Μακροβίοις & Porphyrius. [*In Græcis Euſebianis, pag.* 225.] Nos ineunte anno illius 39°. (à morte Alexandri numerato) in regni conſortium Philadelphum admiſſum fuiſſe ſentimus: atque in ejus rei memoriam, à Dionyſio Aſtronomo novam Æram eſſe inſtitutam; quam ab hujus anni æſtate deducendam eſſe, obſervationes illius cœleſtes à Cl. Ptolemæo in magnâ Syntaxi commemoratæ demonſtrant. Qui Dionyſius non alius ab illo fuiſſe videtur, quem Plinius lib. 6. cap. 17. à Philadelpho in Indiam miſſum fuiſſe refert.

Demetrium Phalereum Ptolemæo Soteri ut filiis quos ex Eurydice non ex Berenice genuerat impartiretur regnum, conſuluiſſe, tradit Hermippus. Et quum ille Philadelpho concedere illud voluiſſet, ad eum dixiſſe, *Si alteri dederis, ipſe non habebis*; in Epitome ſucceſſionum Sotionis, Heraclides refert. [*apud. Diog. Laërt. in Demetr. Phaler.*] Pater tamen ei regnum non ſolùm publicè tradidit, ſed etiam privatim officium regi inter ſatellites fecit: omni regno pulchrius Regis eſſe patrem dicens. [*Juſtin. lib.* 16. *cap.* 2.]

Ptolomæus, qui *Ceraun. i. e.* Fulminis (vel à celeritate in rebus agendis, vel διὰ τὴν θρασύτητα, ut eſt apud Memnonem, propter ferociam & audaciam) cognomentum tulit, Ptolemæi Soteris ex Euridice filius, quum pater juniori filio regnum dare decreviſſet, ex Ægypto metu profugus ad Seleucum ſe recepit. Quem ille ut amici filium miſeratus, liberaliter & honorificè tractabat: promiſſis etiam additis, fore ut defuncto parente in paternum Ægypti regnum ab eo deduceretur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 9. & 13. *Appian. Syriac. pag.* 128.]

3720 Olympiade CXXIV, ut apud Cyrillum Alexandrinum in libro 1°. contra Julianum legitur, Sarapidis ſimulachrum Alexandriam è Sinope pervenit, Ptolemæo Philadelpho in Ægypto regnante, quemadmodum nonnulli perhibent: vel ſub primo Ptolemæo, (hâc verò ineunte Olympiade ſimul uterque regnavit) à quo legatos hâc de re ad Scydrothemidem regem, qui tunc Synopenſibus in Ponto imperitabat, fuiſſe miſſos, ſub finem libri Hiſtoriarum quarti pluribus narrat *Cornelius Tacitus*. 4430 284

Eâdem Olympiade, in Euſebiano Chronico, Soſtratus Cnidius Pharum in Alexandriâ conſtruxiſſe dicitur. de quâ Plinius, lib. 36. cap. 12. *Magnificatur turris à rege facta in inſulâ Pharo portum obtinente Alexandriæ, quam conſtitiſſe octingentis talentis tradunt: magno animo (ne quid omittamus) Ptolemæi regis; quòd in eâ permiſerit Soſtrati Cnidii architecti ſtructura ipſius nomen inſcribi. Uſus ejus, nocturno navium curſui ignes oſtendere, ad prænuncianda vada portûſque introitum.* Soſtratum φίλον τῶν βασιλέων (*amicum Regum*; Lagidæ utique & Philadelphi; quos ineunte hâc Olympiade ſimul regnaviſſe diximus) in libro 17. (*pag.* 791.) appellat Strabo: inſcriptionemque hanc ſtructuræ appoſitam refert. Σώστρατος Κνίδιος Δεξιφάνους, Θεοῖς Σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. *Soſtratus Cnidius Dexiphanis F. Diis Servatoribus, Pro navigantibus.* Quam eandem, in fine libelli de rectè conſcribendâ hiſtoriâ, Lucianus habet: licèt non permiſſu regio (ut Plinius) ſed architecti dolo id factum ita narret. Cùm turrim illam extruxiſſet, intus quidem in ſaxis ſuum ipſius nomen inſcripſit; ſupernè autem calce illitâ, atque ita priore inſcriptione occultatâ, nomen ejus qui tum regnavit ſuper inſcripſit: ratus quod evenit, parvo admodum tempore futurum eſſe ut literæ iſtæ foris inſcriptæ unà cum calce illitâ ciderent & evaneſcerent, interior autem ille titulus appareret.

Ut autem ad Pharon facilis pateret acceſſus, quæ à continente ἑπτὰ μάλιστα σταδίους (ſicut in Oratione Ægyptiacâ ab Ariſtide eſt notatum) diſtabat; ingentibus aggeribus in mare jactis & ponte junctis, Heptaſtadium iſthmus factus eſt, qui Pharon ex inſulâ peninſulam jam redditam cum Rhacoti ſuburbio Alexandrino conjungeret. De quo, ſub finem Commentarii III. de bello civili, Julius Cæſar. *Pharus eſt in inſulâ turris magnâ altitudine mirificis operibus extructa, quæ nomen ab inſulâ cepit. Hæc inſula objecta Alexandriæ, portum efficit: ſed à ſuperioribus regibus* (ita enim cum Brodæo, Scaligero & Saliano legendum, non *regionibus*; ut in vulgatis habetur codicibus) *in longitudinem paſſuum nongentorum in mare jactis molibus, anguſto itinere & ponte cum oppido conjungitur.* Neque enim Ammiani Marcellini, libro 22.) Johannis Malelæ, (lib. 9. cap. 2.) Faſtorum Siculorum ſcriptoris, Georgii Cedreni & Johannis Tzetzæ audiendæ ſunt fabulæ: qui Cleopatræ poſtremæ Alexandrinorum reginæ curâ & turrim & aggerem extructa fuiſſe ſomniârunt.

Spartacus in Boſphoro Cimmerio regnare deſiit, cùm per annos 20. (ut ad annum 1. Olympiadis CXIX. docet *Diodorus Siculus*) imperaviſſet. Cui ſucceſſiſſe videtur Satyri filius Paryſades; de quo ad annum Mundi 3695. eſt dictum.

Demetrius Poliorcetes, tertium jam annum in Cherſoneſo Syriæ incluſus, ex otio, saginâ & vino in morbum delapſus è vitâ migravit. [*Plutarch. in Demetr.*] poſt patris Antigoni exceſſum, annis 17. [*Dexip. Porphyr. & Euſeb.*] Malè audivit ob ejus mortem Seleucus: & non mediocriter ipſum pœnituit, quòd adeò ſuſpectum eum habuiſſet. Antigonus autem filius, ubi reliquias patris cognovit afferri, cum navibus ſuis omnibus apud inſulas obviam eis occurrit, & receptos ad ſe cineres aureâ urnâ condidit: quam diademate purpuráque ornatam, iis cæremoniis quibus tantum funus honeſtari decuit, Corinthum primùm, deinde Demetriadem ſecum detulit; urbem illi cognominem, ex parvis ad Iolcon (in Theſſaliâ) oppidulis frequentatam. [*Plutarch. in Demetr.*]

Seleucus, iis omnibus quæ in Syriâ & Aſiâ (propriè ſic dictâ) Demetrius habebat potitus, ex utroque regno unum fecit imperium. [*Euſeb. Chronic.*] Quâ tempeſtate Judæi annuum ſtipendium, trecenta argenti talenta ei dabant; nec tamen per externos magiſtratus, ſed per ſacerdotes ſuos regebantur, patrióque ritu vivebant. [*Sever. Sulpic. ſacr. hiſtor. lib.* 2.]

3721 Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus, mortem obiit; poſt regnum filio communicatum, ſive initium æræ Dionyſianæ, anno 1, & menſibus ferè 3, poſt Alexandri M. exceſſum annis 39,

&c.

& menſ. 4. circiter (pro quibus alii 40, Ptolemæus in Regum Canone 39. tantùm numerat:) quum annos 84. (ut habet in Μακροβίοις Lucianus) vivendo exegiſſet. Regiones illi ſubditæ, à Theocrito in Idyllio 17°. commemorantur: *Ægyptus, Phœnicia, Arabia, Syria, Lybia, Æthiopia, Pamphylia, Cilicia, Lycia, Caria, & Cyclades* inſulæ. Et quidem eâ lege arma ille cum Seleuco contra Antigonum conſociaſſe dicitur; ut Aſiæ univerſæ dominatus Seleuco pararetur, Cœle-ſyriam verò & Phœniciam propriam ut ſibi faceret. Seleucidis contrà aſſerentibus, Ptolemæum cum Antigono bellum geſſiſſe, non ut ſibi quicquam pararet, verùm ut Seleucum Cœle-ſyriæ imperium ſibi aſſerentem adjuvaret; atque Antigono devicto, Caſſandrum & Lyſimachum Seleuco Syriam univerſam decreto ſuo attribuiſſe. [*Polyb. lib. 5. pag.* 410.] Licèt verò Syriam & Phœniciam (quod Theocritus eſt teſtatus) aliquando Ptolemæo paruiſſe non ſit dubium; & poſt mortem Antigoni, qui eas illi eripuerat, Syros iterùm ſubegiſſe, in Atticis [*pag.* 6.] ſcripſerit Pauſanias: Tyrum tamen & Sidonem in Demetrii Poliorcetæ poteſtate fuiſſe, eóque ſublato & hiſce & univerſâ Syriâ potitum fuiſſe Seleucum, jam anteà oſtendimus.

Ptolemæo Philadelpho Joſephus [*lib.* 12. *cap.* 2.] annos 39. tribuit; à communi cum patre regno, ut videtur, dinumeratos: poſt patris verò mortem, 37 Clemens Alexandrinus, 38 Ptolemæus in Regum Canone, Porphyrius, Euſebius, & alii. Quum juxta noſtras rationes, poſt mortem patris annos 37 & menſes ferè 8, univerſim 39 annos ille regnaverit, uno menſe minùs. Minorem autem ille fratrem Argæum, ut inſidias ſibi comparantem; alterúmque fratrem, ex Euridice natum, quòd ab eo Cyprios ad defectionem ſolicitaret ſuſpectum, è medio ſuſtulit. [*Pauſan. in Attic. pag.* 6.] Ut præter meritum φιλαδέλφου cognomentum obtinuiſſe videatur. Urbes illum 33339. poſſediſſe, Theocritus in Idyllio 17. affirmat. Tantæque potentiæ fuiſſe narratur, ut Ptolemæum patrem vinceret. Quod ex hiſtoriis confirmat Hieronymus, in *Daniel.* cap. 11. & ex regiis tabulis *Appianus Alexandrinus*, ſuâ in Romanas hiſtorias Præfatione. Quibus, de navium magnitudine & numero, *Athenæus* etiam eſt addendus, in Dipnoſophiſt. lib. 5. cap. 5.

* Ptolemæus Philadelphus, mortuo patre, Demetrium Phalereum (qui illi ſuaſerat ut regnum filiis ex Euridice ſuſceptis relinqueret) in regionem quandam relegatum cuſtodiri mandavit, donec quid de eo ſtatueretur diſpiceret: quemadmodum ex Hermippo refert in Demetrii Vitâ [*Diogenes Laërtius.*] Quod verò ex aliorum fide Diogenes ſubdit, illum ex languore degravatum, morſu aſpidis ibi periiſſe, falſum eſſe convincunt Ariſteas in LXX. Interpretum Hiſtoriâ, Ariſtobulus Peripateticus in libro 1. Commentariorum Moſaicorum ad Ptolemæum Philometorem ſcriptorum, (apud *Euſebium* lib. 13. Præparat. Evangelic.) *Joſephus* lib. 12. Antiquit. cap. 2. & contra Apionem lib. 2. *Tertullianus* in Apologetico cap. 18. *Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi 4ª. φωτιζομένων. *Epiphanius* in libro de menſuris & ponderibus. *Hieronymus* Commentar. Daniel. cap. 11. *Auguſtinus* lib. 18. de Civitate Dei cap. 42. & alii: & quibus conſtat Demetrium in honore poſteà apud Philadelphum fuiſſe, & Bibliothecæ Alexandrinæ curam ſuſcepiſſe. Vide infrà, annum Mundi 3727. *

Anno 47. primæ Calippicæ Periodi, Antheſterionis menſis die 8, Nabonaſari 465, menſis Athyr die 29, ante mediam noctem horis 3. (Januarii Juliani die 29. deſinente) Timocharis Alexandriæ obſervavit auſtralem mediam Lunæ partem inductam ad tertiam vel mediam ſuccedentem Vergiliarum partem. [*Ptolem. lib.* 7. *cap.* 3.] 4431 283

Lyſimachus Thraciæ & Macedoniæ rex, uxoris ſuæ Arſinoës (ex quâ alios liberos ſuſceperat) fraude ſeductus, Agathoclem filium ſuum natu maximum, quem in ſucceſſionem regni ordinaverat, & per quem multa bella proſperè geſſerat, vel veneno vel Ptolemæi Cerauni (fratris Arſinoës) manu interfecit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 623. *Juſtin. lib.* 17. *cap.* 1. *Pauſan. Attic. pag.* 9. *Memnon. Excerpt. cap.* 9.]

Parricidium ſecutæ principum cædes ſunt; luentium ſupplicia, quòd occiſum juvenem dolebant. Itaque & hi qui cædibus ſuperfuerant, & hi qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum defecerunt, [*Juſtin. ibid.*] Cúmque ob filii cædem in odio ſubditorum eſſet Lyſimachus, civitates ab eo ad Seleucum defecerunt. [*Memnon. ibid.*]

Lyſandra (Ptolemæi Soteris filia & Arſinoës ſoror) cum filiis ex Agathocle procreatis, & fratribus, ad Seleucum profugit: quibus & Alexander, Lyſimachi ille quidem ſed ex Odryſiade uxore filius, comitem ſe addidit. Qui cùm Babylonem perveniſſent, à Seleuco, ut bellum contra Lyſimachum ſuſciperet, ſupplices contenderunt. [*Pauſan. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag.* 130.]

Eodem tempore & Philetærus Paphlago, eunuchus quidem ſed liberaliter educatus, & à Lyſimacho theſauri ſui cuſtodiæ in munitione Pergamenâ præfectus, Agathoclem interfectum dolens, eámque ob rem, Arſinoës criminationibus, petitus, Pergamum ſupra Caycum occupavit; atque inde per legatum ſe pecuniámque omnem Seleuco obtulit. Sempérque potentiorem ac ſibi propiorem pollicendo demedrenóque lactans, caſtelli ac pecuniæ per annos 20. dominus manſit. [*Pauſan. Attic. pag.* 7. & 9. *Strabo, lib.* 13. *pag.* 623.] Τὸν Περγάμου δυναστεύοντα, Appianus eum Appellat: [*Syriac. pag.* 129.] nummi veteres, in Hub. Goltzii Theſauro, *Regem.* Novi enim Pergamenorum principatûs condendi author ille fuit; 60. jam annos natus: ut ex Luciano in Μακροβίοις intelligitur.

3722 Anno 48. primæ Calippicæ Periodi, Pyanepſionis menſis die 25, Nabonaſari 466, menſis Thoth die 7, poſt mediam noctem horis 3. cum ſemiſſe, (Novembris Juliani die 9.) Timocharis Alexandriæ obſervavit Lunam conjunctam Spicæ Virginis, parte ſuâ boreali. [*Ptolem. lib.* 7. *cap.* 3.]

Antiochus Soter Seleuci Nicatoris filius, novercæ Stratonices (quæ Seleuco filium pepererat) amore correptus, agnoſcens tamen cupiditatem nefariam, nec tentavit quicquam nec prodidit: ſed languens decubuit, ultrò cupiens emori. Verùm rem deprehendit Leptines mathematicus, vel ut complures tradiderunt Eraſiſtratus medicus Ariſtotelis filiâ genitus & Chryſippi diſcipulus (ut in lib. 29. cap. 1. habet Plinius) Chryſippi nimirùm Cnidii medici ut in *Chryſippo* 4432 282

indicat Laërtius, licèt eum alii Theophraſti auditorem fuiſſe dicant, ut in fine Vitæ Theophraſti idem Laërtius annotat: contra cujus ſectatores Eraſiſtratæos, De venæ ſectione à Galeno liber ſcriptus extat. Hic enim juxta Antiochum ſedens, ut eum ad introitum Stratonices rubore perfundi & ſpiritu increbreſcere, eáque egrediente pallere & excitatiorem anhelitum ſubinde recuperare animadvertit: deprehenſam morbi cauſam Seleuco expoſuit. Qui chariſſimâ ſibi conjuge filio cedere non dubitavit: & convocato in concionem exercitu eo præſente ambos matrimonio junxit. Cúmque 72, ſub ſe haberet ſatrapias; majore parte (τὰ ἄνω ἔθνη, ſive Trans-euphratenſes regiones, complectente) filio traditâ, tantùm quæ inter Euphratem & mare ſita ſunt ſibi retinuit. [*Appian. in Syriacis: cum Valerio Maximo, lib. 5. cap. 7. Plutarcho in Demetrio, Luciano de Syria Deâ, Galeno περὶ τῦ προγινώσκειν, & Juliano in Miſopogone.*]

3723 Lyſimachus in Aſiam trajiciens, bellum Seleuco intulit. Ultimum hoc certamen commilitonum 4433 281
Alexandri fuit: quorum 34 jam extinctis, hi duo ſoli erant ſuperſtites. In Phrygiâ quæ Helleſponto adjacet prælium eſt commiſſum περὶ Κόρου πεδίον, ut apud Porphyrium legitur. [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag. 228.*] In eo Lyſimachus dum fortiter dimicat, magnâ clade acceptâ ab Heraclienſi quodam Seleuci milite Malacone nomine, pilo trajectus eſt: atque ita, amiſſis antè variis caſibus XV. liberis, non inſtrenuè moriens, poſtremus domûs ſuæ ruinæ cumulus acceſſit. [*Pauſan. Attic. pag. 9. Memnon. Excerpt. cap. 9. Appian.* Syriac. *pag.* 128. *&* 130. *Juſtin. lib.* 17. *cap.* 1. *&* 2. *Oroſ. lib.* 3. *cap. ult.*] Annos 70. natum eum tum fuiſſe Appianus, 74. Juſtinus & Oroſius, 80. verò, qui tum ipſe claruit, Hieronymus Cardianus hiſtoricus (apud Lucianum in Μακροβίοις) affirmat.

Extincti Lyſimachi corpus canis domeſticus diu protegens, alites feráſque arcuit; donec Thorax Pharſalius diu quæſitum, & indicio canis maximè agnitum, jam tabidum invenit. Quod à Lyſandrâ multis cum precibus impetratum, Alexander Lyſimachi ex Odryſiade filius ſuſtulit; & in Thracicam Cherſoneſum deportatum, ſepulturæ mandavit. Oſſa in Lyſimachenſium templo à civibus condita ſunt; quod poſteà Lyſimachium eſt vocatum. [*Pauſan. & Appian.*]

Eo ſublato, regnum ad Seleuci ditionem, ut pars, acceſſit. [*Memnon.*] Qui tantâ victoriâ lætus, & quod majus victoriâ putabat, ſolum ſe de cohorte Alexandri remanſiſſe, victorémque victorum extitiſſe; non humanum fuiſſe opus, ſed divinum munus gloriabatur. [*Juſtin.*]

Heraclienſes Ponti, audito Lyſimachi interitu, & quòd à populari ſuo occiſus eſſet, 84. poſtquàm Clearchus primus apud eos tyrannidem arripuerat anno, libertatis recuperandæ deſiderio, quam poſt tyrannos domeſticos Lyſimachus eis eripuerat; fortes ſe viros declarabant. Lyſimachus enim, licèt poſtremo Clearcho & fratre ejus Oxathre è medio ſublatis, Heraclienſibus libertatem aliquamdiu reſtituiſſet; poſteà tamen uxoris Arſinoës importunitate victus, Heracleæ bellum intulit, (cujus Juſtinus, lib. 17. cap. 3. meminit) eâque potitus, Heraclitum Cymæum, virum Arſinoës obſervantiſſimum, præfectum illius conſtituit. Quem cives, poſt Lyſimachi mortem, convenientes, non incolumitatem tantùm ſed etiam munerum ſplendidum viaticum, priſtinam modò libertatem obtinerent, obtulerunt. Cúmque ille irâ inflammatus, eorum nonnullos ad ſupplicia rapi juberet; Heraclienſes pacto cum præſidii præfectis inito, ut æquali in Republicâ jure uterentur & quibus fraudati eſſent ſtipendia reciperent, captum Heraclitum in cuſtodiâ ad tempus detinuerunt. Metu dehinc ſoluti, mœnia arcis ad fundamenta uſque diruerunt, & miſsâ ad Seleucum legatione, Phocritum civitatis curatorem fecerunt. [*Memnon. Excerpt. cap.* 8. *&* 10.]

Zipœtes Bithyniæ regulus, Lyſimachi anteà, tunc etiam Seleuci causâ (nam cum utroque ſimultates habebat) Heraclienſibus infenſus, excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Sed neque illius exercitus cladium expers fuit: haud multo mitiores quàm intulit, ipſe recipiens. [*Ibid. cap.* 11.]

Interea Seleucus Aphrodiſium in urbes Phrygiæ & eas quæ adjacent Ponto procuratorem miſit. Hic rebus quarum causâ venerat confectis, poſt reditum in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, HeracLienſes autem criminabatur ut Seleuco parum addictos. Seleucus ergo hoc irritatus, legatos ad ſe profectos faſtidivit, & minis increpitans terruit. Quorum unus tamen Chamæleon nihil his perculſus, ita regem compellavit: *Hercules* κάῤῥων, *Seleuce* (κάῤῥων autem Dorienſibus cum ſignificat qui eſt fortior.) Quam vocem cùm Rex non intelligeret, conceptâ in irâ perſiſtens, ſe avertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cùm HeracLienſibus renuntiarentur, tum cæteris ſe munierunt, tum copias auxiliares collegerunt; & per legatos Mithradatem Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferendâ ſollicitârunt. [*Ibid. cap.* 12.]

At exules ab Heracleâ qui ſupererant, ita tandem convenerunt. Nymphidius quidam ex eorum numero reditum eis ſuadet; nec difficilem hunc eſſe demonſtrat, ſi nihil eorum quæ majores amiſiſſent moleſtè viderentur & turbulentè repoſcere: & quàm minimo negotio perſuaſit. Quare cùm eo quo conſuluerat modo felicem inveniret ſucceſſum reditus: tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi & æquâ verſabantur lætitiâ. Nam & humaniſſimè eos cives tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, deficeri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicârunt. [*Ibid.*]

3724 Seleucus, in Macedonia patriâ ſuâ quod reliquum ſenectutis erat tranſigere deſtinans, Hel- 4434 280
leſpontum trajecit. Cúmque inde Lyſimachiam peteret, aram obiter vidit in loco ſitam conſpicuo; & ubi percontatus, *Argos* ei nomen fuiſſe didicit, (de *Argis* autem cavendum ab oraculo monitus ille fuiſſe dicitur) ulteriùs cauſam appellationis ſciſcitabatur; num ab Argonautis in Colchos prænavigantibus denominata ſit, an ab Argivis qui ad Ilium militârunt nomen ei fecerint accolæ, an quòd Argo navis ibi naufragium paſſa ſit, an ab Atridarum patria. Talia quærentem Ptolemæus Ceraunus, Ptolemæi Soteris ex Eurydice filius & Arſinoës uxoris Lyſimachi frater, à tergo aggreſſus confodit: benefactorem ſcilicèt ſuum, qui illum aluit &

ubique

ubique ſecum circumduxit. Atque ita regnum Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, poſt menſes admodùm ſeptem, cum vitâ pariter Seleucus amiſit. [*Juſtin. lib.* 17. *cap.* 2. *Appian. Syriac. pag.* 128, 129. *Memnon. Excerpt. cap.*13.]

Seleucum maximum poſt Alexandrum regem fuiſſe, animóque maximè regio præditum, maximæque poſt illum terræ portioni imperaſſe, in libro de rebus Alexandri 7°. affirmat Arrianus: vitam verò ille finiit, anno ab exceſſu Alexandri 43, æræ Græcorum ſive Seleucidarum 32, quum annos vixiſſet, juxta Appianum, 73; licèt Juſtinus 78. ætatis anno periiſſe illum ſignificet. Corpus ejus cremavit Philetærus Pergami dynaſtes, pro magno auri pondere à Ceranno ſibi traditum; & cineres ad Antiochum ejus filium remiſit: qui in maritimâ Seleuciâ conditum honoravit delubro addito, & fano ei ſacrato, quod nominatum eſt Nicatorium. [*Appian. Syriac. pag.* 129.] Et hunc verò, & filios nepoteſque ejus, anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuiſſe refert *Juſtinus*, lib.15. cap.4. & *Auſonius* in Claris Urbibus, de Antiochiâ canens;

-------- Illa Seleucum
Nuncupat, ingenuum cujus fuit anchora ſignum:
Qualis inuſta ſolet generis nota certa, per omnem
Nam ſobolis ſeriem nativa cucurrit imago.

Notat verò Polybius, libro 2. [*pag.* 128.] Ptolemæum Lagi filium, Lyſimachum, Seleucum & Ptolemæum Ceraunum, circa Olympiadem CXXIV. omnes in vivis eſſe deſiiſſe. Et Lagides quidem anno illius Tetraëteridis Olympicæ *primo*, Lyſimachus & Seleucus *quarto*, vitam cum morte commutavit. Sed Ceraunus ante finem primi anni ſequentis Olympiadis non periit. Quem idcirco, eandem obitum συνδρομὴν in eodem libro [*pag.* 155.] poſteà repetens Polybius, conſultò videtur prætermiſiſſe.

Ptolemæus Ceraunus, Seleuco trucidato, equi curſu adjutus Lyſimachiam profugit: ubi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſſimâ ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum receperunt & regem ſalutârunt, qui paulò antè Seleuco ſacramenti religione erant adſtricti. [*Memnon. Excerpt. cap.* 13.]

Antigonus Gonatas Demetrii Poliorcetæ filius, cæde Seleuci intellectâ, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam; pedeſtribus & nauticis copiis Ptolemæum Ceraunum antevenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lyſimachi naves, inſtructâ acie occurrit: inter quas erant cùm aliæ, tum ex Ponto ab Heracleâ acceſſitæ hexeres & penteres & quæ aphractæ appellantur; & una octeris, Leontiferæ nomine inſignis, quæ magnitudine & elegantiâ in admirationem veniebat. In eâ enim 100. viri, ſuæ quique centuriæ ordine, remos ducebant; ita ut ex alterâ parte 800, ex utrâque autem 1600. numero eſſent: qui verò è foris pugnabant 1200, & duo gubernatores inerant. Poſtquàm in aciem deſcenſum eſt, ſuperior evaſit Ptolemæus, in fugam versâ Antigoni claſſe. Ubi fortiùs cæteris pugnârunt naves ex Heracleotide; & palmam inter has tulit octeris Leontifera. Victus itaque Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus in Macedoniam tranſiens, firmiter regnum per annos 2. obtinuit. [*Ibid. cap.* 14, 15.] anno videlicèt 1. & menſibus 5. ut magis diſtinctè *Dexippus* & *Porphyrius* rem explicant.

Ptolemæus Ceraunus, cùm & in gratiam memoriæ magni Ptolemæi patris, & in favorem ultionis Lyſimachi ambitioſus apud populares eſſet, primò Lyſimachi filios conciliare ſibi ſtatuit; nuptiáſque Arſinoës ſororis ſuæ, matris eorum petiit, puerorum adoptione promiſsâ: ut cùm in locum patris eorum ſucceſſiſſent, nihil illi moliri, vel verecundiâ matris, vel appellatione patris auderent. Fratris quoque (Ptolemæi Philadelphi) regis Ægypti concordiam per epiſtolas deprecatus eſt: profeſſus deponere ſe offenſam erepti paterni regni; neque ampliùs à fratre quæſiturum, quod honeſtiùs à paterno hoſte perceperit. [*Juſtin. lib.* 17. *cap.* 2.] Cum Antiocho quoque Seleuci filio pacem fecit. [*Id. lib.* 24. *cap.* 1.]

Sed nec Pyrrhus rex Epiri omiſſus, ingens momentum futurus, utri parti ſocius acceſſiſſet: qui & ipſe ſpoliare ſingulos cupiens, omnibus ſe partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversùs Romanos laturus auxilium, ab Antigono (Gonatâ) naves ad exercitum in Italiam deportandum mutuò petiit; ab Antiocho (Seleuci filio) pecuniam, qui opibus quàm militibus inſtructior erat; à Ptolemæo (Ceranno) Macedonum militum auxilia. Cui ille quinque millia peditum, equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non ampliùs quàm in biennii uſum dedit. Ob hæc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem eum regni (Epirotici ſui) reliquit: ne abductâ in Italiam juventute, prædam hoſtibus regnum relinqueret. [*Id. lib.* 17. *cap.* 2.]

Relicto igitur cuſtode regni filio Ptolemæo (quem ex Berenices filiâ Antigone ſuſceperat) annos 15. nato, (cujus tamen ipſius cuſtodiam Ptolemæo Ceranno reliquerat) exercitum Pyrrhus in portu Tarentino expoſuit; duobus parvulis filiis, Alexandro & Heleno, in ſolatia longinquæ ſecum expeditionis abductis. [*Id. lib.* 18. *cap.* 1.] Non expectato autem vere, tempeſtate anni admodùm incommodâ, eò illum trajeciſſe, ex Dionyſio Halicarnaſſeo tradit Zonaras: circa Olympiadem CXXIV, ut habet Polybius. [*lib.* 2. *pag.* 129.] Tetraëteridis nimirùm illius Olympicæ anno 4°. & ultimo.

Antiochus Soter, poſt patris Seleuci mortem, Syriæ regnum annos 19. obtinuit. [*Porphyr. & Euſeb. & Sever. Sulpic.*] Qui cùm vix tandem multis præliis nec univerſum tamen patris regnum recuperaſſet; expeditam manum in ulteriora Tauri mittit, Patrocle duce: qui Hermogenem, Aſpendium genere, legatum ſibi adoptavit. Hic cùm alias urbes, tum Heracleam Ponti, infeſtare conſtituerat. Verùm Heraclienſium legatione placatus, è finibus eorum exceſſit: & percuſſo cum eis amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe convertit. Sed Bithyniorum inſidiis exceptus, unà cum exercitu internecione cæſus eſt; cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet. [*Memnon. Excerpt. cap.* 16.] Zipœtes verò Bythiniæ rex, Antiochi copiis ita deletis, urbem ad Lyperum montem condidit, nomine ſuo inſignem. [*Id. ibid. cap.* 21.]

Anno 50. primæ periodi Calippicæ definente, a morte Alexandri 44, æſtivum Solſtitium obſervavit Ariſtarchus Samius; poſt idem à Metone obſervatum annis 152, (ſive 8. enneadecaëteribus :) ut ex Hipparchi libro de anni magnitudine refert Ptolemæus. [*lib.3. Syntax.cap.2.*]

Arſinoë Lyſimachi vidua, fratri ſuo Ptolemæo Ceranno nupta, in urbem ſuam Caſſandream eum recepit. Qui, occupatâ arce, filios illius ex Lyſimacho rege (Lyſimachum 16. annos natum, Philippum triennio minorem) in matris gremio trucidari curavit. Ipſa quoque, ſciſsâ veſte & crinibus ſparſis, cum duobus ſervulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit. [*Juſtin. lib.24.cap.2. & 3. Memnon. Excerpt. cap. 15.*]

3725 Anno poſt Pyrrhi in Italiam tranſitum ineunte altero, Græciam Galli invaſerunt. [*Polyb. lib.* 4435 279
1. *pag. 6.*] Diviſis enim trifariam copiis, ac ſuâ cuique parti provinciâ attributâ; alii Thracas & Triballos duce Cerethrio, Pannonios alii Brenno & Acichorio, Macedonas & Illyrios alii Belgio (ita enim apud *Juſtinum* lib. 24. cap. 5. & lib. 25. cap. 2. legitur, non ut apud Pauſaniam, *Bolgio*) ducente, adierunt. [*Pauſan. in Phocicis, pag.* 355.]

Belgio & ſuis, Ptolemæus Ceraunus Macedoniæ rex cum paucis & incompoſitis, quaſi bella non difficiliùs quàm ſcelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Regis Dardanorum legationem, 20 millia armatorum in auxilium offerentem, ſprevit. Et cùm Galli legatos ad eum mitterent, offerentes pacem, ſi emere vellet: pacem daturum ſe negavit, niſi principes ſuos obſides dederint & arma tradiderint. Prælio verò conſerto, victi Macedones ſunt. Ptolemæum multis vulneribus ſaucium ſauciatus quo vehebatur elephas excuſſit: quem vivum captum Galli diſcerpſerunt; caput ejus amputatum, & lanceâ fixum, totâ acie ad terrorem hoſtium circumferentes. Paucos ex Macedonibus fuga ſervavit: cæteri aut capti, aut occiſi ſunt. [*Juſtin. lib.24. cap. 4. 5. & lib.25. cap. 2. cum Memnonis Excerpt. cap. 15. & Diodori Sic. lib. 22. §. 3. & Pauſaniâ in Phocic. pag.355.*]

Ptolemæum in regno Macedoniæ frater ejus Meleager excepit: quem poſt menſes duos, ut indignum, ejecerunt Macedones; in ejus locum ſubſtituto Antipatro Philippi (cujus in lib. 12. cap.14. apud *Juſtinum* mentio) fratris Caſſandri filio. Quem illi Eteſiam, quòd 45 tantùm diebus, quot circiter Eteſiæ venti apud eos ſpirare ſolebant, appellàrunt. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 228.]

Brennus (quem natione *Prauſum* fuiſſe quidam dicunt, ut apud *Strabonem*, lib. 4. pag. 187. legitur) auditâ Belgii ducis victoriâ, indignatus opimam prædam & Orientis ſpoliis onuſtam tam facilè à ſe relictam eſſe; adunatis 150 millibus peditum, & 15 millibus equitum, in Macedoniam properat. [*Juſtin. lib. 24. cap. 6.*] Sed apud Dardanos Illyriæ ſeditione inter milites ortâ, ad 20 millia hominum (quem numerum Suidas etiam habet, in voce Γαλάται) cum Leonorio ac Lutario regulis, ſeceſſione factâ à Brenno, in Thraciam iter averterunt. Ubi cum reſiſtentibus pugnando, pacem petentibus ſtipendium imponendo, Byzantium cùm perveniſſent; aliquamdiu oram Propontidis vectigalem habendo, regionis ejus urbes obtinuerunt. [*Liv. lib.* 38.]

3726 *a.* Soſthenes unus de Macedonum principibus, contractâ juventute, & Gallos victoriâ exultantes compeſcuit, & Macedoniam ab hoſtili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus, ignobilis ipſe (utpote τις τῶν δημοτικῶν, ut à Porphyrio notatum, non ex regiâ ſtirpe ortus) præponitur: & cùm rex ab exercitu appellatus eſſet, ipſe non in Regis ſed Ducis nomen jurare milites compulit. [*Juſtin. lib. 24. cap. 5.*] Per duos verò annos Macedonibus ille præfuit. [*Porphyr. & Euſeb.*]

Cùm Brennus Macedoniam ingreſſus agros villáſque popularetur, occurrit ei cum inſtructo exercitu Macedonum Soſthenes: ſed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facilè victi ſunt. Itaque cùm victi ſe Macedones intra muros urbium condidiſſent; victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros deprædatus eſt. [*Juſtin. lib. 24. cap. 6.*]

Leonorius & Lutarius, Lyſimachiâ fraude captâ, Cherſoneſóque omni armis poſſeſsâ, ad Helleſpontum deſcenderunt. Ibi verò exiguo diviſis freto cernentibus Aſiam, animi ad tranſeundum accenſi ſunt: nuncióſque ad Antipatrum præfectum ejus oræ de tranſitu miſerunt. [*Liv. lib.*38.]

Zipœtes, quum in Bithynia 48 annos regnaſſet & 76 vixiſſet, mortem obiit, 4 filiis relictis: quorum Nicomedes natu maximus patri in regno ſuccedens, fratribus non frater, ſed lictor factus eſt. [*Memnon. Excerpt. cap.*21.] Junior verò Zipœtes, prioris fortaſſe filius, (in *Livii* libro 38° Zybœas dictus) maritimam Bithyniæ partem, Thraciam Thyniacam ſive Aſiaticam dictam, obtinuit. [*Ibid. cap.* 18.]

Antiocho Sotere in Bithynios expeditionem inſtituente, Rex eorum Nicomedes per legatos auxilium ab Heracleenſibus petiit & impetravit: gratiam ſe relaturum, ubi in ſimili neceſſitate tempus flagitaret, pollicitus. Eâ occaſione Heracleenſes Cierum, & Tium, & Thynidem terram, multis expenſis ad ſe reduxerunt. Cùm verò Amaſtrin (quæ & ipſa cum aliis adempta eis fuerat) tam bello quàm pretio recuperare conarentur: qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani Mithradatis (in Ponto tùm regnantis) filio gratis eam tradere, quàm Heracleenſibus pecuniâ revendere maluit; veſaniâ iræ ſubactus. [*Ibid. cap.* 17.]

b. Brennus & Acichorius cum Illyriis (ut in Illyricis ſuis habet *Appianus*) quos Autarios & 4436 278
Celtis quos Cimbros vocant; è Macedoniâ in Græciam tranſierunt, exercitum 152000 peditum habentes, & 20400 equitum; quorum equitum ſingulis duo famuli adjuncti erant, in equis & ipſi, qui dominis auxilio ſuccurrerent, & mortuis ſuccederent. Sed dum templum Delphicum ſpoliare conantur, fulminibus, terræ motu, montis Olympici ruinâ, acerrimo frigore & nive plurimâ (quum hyemis tempus eſſet) vehementer afflicti ſunt. Qui Phocenſium armis perierunt, non multò pauciores quàm ſex hominum millia fuerunt; nocturno gelu, & poſteà panico terrore confecti, ampliùs decem millia: nec minor numerus fame conſumpti. Brennus, dolore vulnerum & acceptæ cladis pudore efferatus, cùm mero affatim ſe ingurgitaſſet,

ſemet

ſemet ipſe confodit. Aciehorius, punitis belli auctoribus, cum decem millibus ſauciorum citato agmine Græciâ exceſſit. Sed aſſidui imbres & gelu, nix concreta, & fames, & ſuper hæc maximum pervigiliæ malum, miſeras infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quoque nationéſque, per quas iter habebant, palantes velut prædam ſectabantur. [*Pauſan. in Phocicis & Atticis. Juſtin. lib.24. cap. 6, 7, 8. Eclog. Diodor. lib.22. §. 13. Appian. Illyric. pag.758.*] Contigiſſe cladem hanc biennio poſt Pyrrhi in Italiam tranſitum, ſignificat Polybius: [*lib.2. pag.* 108.] anno ſecundo Olympiadis CXXV, archonte Athenis Anaxicrate, Pauſanias. [*in Phocic. pag.* 340.]

c. Illyriis illis Autariis qui cladem hanc evaſerant, quum ad propria rediiſſent, infinitam ranarum vim ſubortam fuiſſe ferunt, quæ putreſcentes flumina corrumperent. Vapore deinde ex terrâ exhalante, peſtem Illyrios invaſiſſe, donec profugi à patriâ, & peſtem deferentes, quum nemo ob timorem ſuſcipere auderet, 23 dierum progreſſi iter, ad tellurem paluſtrem inhoſpitámque venere, & juxta Baſternarum gentem urbes condidere. Celtarum quoque tellurem concuſſam fuiſſe aiunt, urbéſque abſorptas: nec priùs finem tantæ cladi impoſitum, quàm & ipſi pari modo è laribus egreſſi ſunt, & in Illyrios qui cum ipſis unà deliquiſſent, pervenere, quos peſte jam confectos, & ob id debiles, quum facilè viciſſent; contrectatione earum rerum morbo correpti in fugam abiere, & ad Pyrenen uſque loca mutavere. [*Appian. ut ſupr.*] Et Cordiſtas ſanè, Gallorum illorum reliquias qui oraculum Delphicum armis tentàrunt, in agris vicinis Iſtro collocaviſſe Bathanatium quendam eorum ducem, à quo via illa per quam redierunt Bathanatii nomen ſervaverit, Athenæus narrat. [*lib. 6. cap.4.*] Quos Gallos *Strabo* Scordiſcos appellat, ad Iſtrum poſitos; & Autariatas (ſive Autarios illos) potentiâ ſuâ exuiſſe confirmat. [*lib. 7. pag.* 293. 296. 313. 317. 318.]

Inter Gallorum illorum regulos qui ad Helleſpontum deſcenderant novâ ſeditione ortâ, Leonorius Byzantium, unde venerat, cum majore hominum parte repetiit: Lutarius, Macedonibus per ſpeciem legationis ab Antipatro ad ſpeculandum miſſis, duas tectas naves & tres lembos ademit; quibus alios atque alios dies noctéſque tranſvehendo, intra paucos dies omnes copias in Aſiam trajecit. [*Liv. lib.* 38.]

Bello inter juniorem Zipœten Bithynum & Heraclienſes orto, victoriâ Zipœtes potitus eſt: ſed ſociorum auxiliis ſupervenientibus, fugâ ſe ſubduxit. Unde cæſorum ſuorum cadavera Heraclienſes aſſecuti, ea cremârunt; oſſáque in urbem relata, magnificè in præclarè de patriâ meritorum monimento condiderunt. [*Memnon. Excerp. cap.* 18.]

d. Circa eadem tempora, Antiocho Sotere & Antigono Gonatâ in copias militares magnos utrinque apparatus facientibus; Antigono Nicomedes Bithyniæ rex operam navabat, Antiocho complures alii. Antiochus verò priuſquàm in Antigonum duceret, adversùs Nicomedem bellum inſtituit. Hic igitur & aliunde auxilia collegit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, 13 in ſubſidium triremes inde accepit: & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi oppoſuit. Etſi autem adverſas aliquandiu tenebant acies; neutri tamen pugnæ initium fecerunt, ſed abſque effectu tandem abſceſſerunt. [*Ibid. cap.* 19.]

Byzantini Gallorum incurſationibus fatigati, cùm ab aliis ſociis auxilia, tum ab Heraclienſibus aureos mille (al. 4000) per legatos impetrârunt. Haud ita multò pòſt Nicomedes Bithyniæ rex conditionibus hiſce tranſitum Gallis in Aſiam conciliavit. *Ut Nicomedi ejúſque poſteris amicitiæ fœdere ſemper conjuncti manerent. Abſque Nicomedis ſententiâ & voluntate nemini, à quo per legatos ſolicitarentur, in bellis opem ferrent: ſed amicis hujus amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias ſub juriſdictione gentes haberent.* [Ibid. cap. 20. 21.] Atque ita Leonorius, adjuvante Nicomede Bithyniæ rege, à Byzantio tranſmiſit, [*Liv. lib.*38. *Strabo, lib.*12. *pag.*566.] Gallorum verò in Aſiam tranſitum, anno 3° Olympiadis CXXV, Democle Athenis archonte, factum fuiſſe confirmat Pauſanias. [*in Phocic. pag.* 340.]

Neque per hoc tamen à Gallorum infeſtatione liberati Byzantini ſunt. Nam ex iis qui cum Brenno periculo ad Delphos defuncti ſunt nonnulli ad Helleſpontum duce Comontorio venerunt: qui nequaquam in Aſiam trajecerunt, ſed bonitate agrorum circa Byzantium capti, ſedes ibidem poſuerunt. Deinde Thracibus devictis, ac regni ſui ſede Tylæ inſtitutâ, ultimum Byzantinis periculum creaverunt. [*Polyb. lib.4. pag.* 313.]

3727 Ptolemæus Philadelphus, honeſtarum artium amore ſtudiéque flagrans, egregiam Alexandriæ 4437 277
Bibliothecam inſtituit, in eâ urbis regione quam Bruchium vocant. Cúmque librorum ex omnibus terrarum partibus conquirendorum curam Demetrio Phalereo commiſiſſet; illius hortatu libros ſacros ex Hebraicâ linguâ in Græcam à LXXII. interpretibus vertendos curavit, regni ſui anno *ſeptimo*: ut in libro de menſuris & ponderibus habet *Epiphanius*. De quo in Apologetici ſui cap. 18. Tertullianus. *Ptolemæorum eruditiſſimus (quem Philadelphum ſupernominant) & omnis literaturæ ſagaciſſimus, quum ſtudio Bibliothecarum Piſiſtratum (ut opinor) æmularetur; inter cætera memoriarum, quibus aut vetuſtas aut curioſitas aliqua ad famam patrocinabatur, ex ſuggeſtu Demetrii Phalerei grammaticorum tunc probatiſſimi, cui præfecturam mandaverat, libros à Judæis quoque poſtulavit.*

Et quidem Ptolemæum hunc, ſi quem alium, humanioribus diſciplinis deditum fuiſſe, in libro 22°. hiſtoriarum confirmat Phylarchus. [*apud Athenæum, lib.*12. *cap.*17.] Quod pluribus, in libri de Architecturâ ſeptimi Præfatione demonſtrat Vitruvius: ubi, quum Bibliothecam Alexandrinam ſummâ diligentiâ perfeciſſet, Muſis & Apollini ludis dedicatis, quemadmodum Athletarum ſic communium ſcriptorum victoribus præmia & honores eum conſtituiſſe docet; & quomodo Zoilum Homeromaſtigem à Macedoniâ ad ſe venientem ille exceperit, enarrat.

In conquirendis autem libris exemplo illi præivit Ariſtoteles. Ille moriens bibliothecam ſuam Theophraſto tradidit, qui libros ſuos deinde omnes Teſtamento (quod apud Laër-

tium extat) Neleo Sceptio reliquit. [*Strabo*, *lib.* 13. *pag.* 608. *Plutarch. in Sylla.*] Ab eo libros illos omnes mercatum Ptolemæum Philadelphum, cum iis quos Athenis & Rhodi emerat Alexandriam transferri curaviſſe, ſcribit Athenæus. [*lib.* 1. *cap.* 1.] licèt Strabo & Plutarchus, [*in locis notatis*] cum quibus & alibi ipſe *Athenæus* tacit, [*lib.* 5. *cap.* 11.] Theophraſti libros, & cum eis Ariſtotelis bibliothecam, ad Nelei hæredes tranſiiſſe & ab eorum poſteris Apelliconi Teio Syllanis demum temporibus magno pretio venditos fuiſſe referant.

Bibliothecæ huic, poſt Demetrium Phalereum (non modò Grammaticorum, quo tantùm nomine à Tertulliano commendatum eum audivimus, probatiſſimum, ſed etiam Philoſophum nobilem & Reipublicæ Athenienſis aliquando principem) Zenodotum Epheſium (primum Homericorum verſuum correctorem) ex *Suidâ*; deinde Ariſtophanem (qui ſummo ſtudio ſummáque diligentiâ quotidie omnes Bibliothecæ libros ex ordine perlegit) a Ptolemæo fuiſſe præfectum, ex jam citatâ *Vitruvii* Præfatione didicimus. Sed hæc poſteà ſunt facta. Quæ ad tempus ſpectant præſens, ex Ariſteæ de LXX. interpretibus libello, & eum ſecuto Joſepho, [*lib.* 12. *Antiquit. cap.* 2.] atque Euſebio, [*lib.* 8. *Præparat. Evang.*] excerpta jam ſubjicimus.

Interrogatus à Rege Demetrius Phalereus, quot librorum myriadas jam comparaſſet, circiter 20 adfuiſſe reſpondit; ſed ſperare ſe brevi ad 50 numerum eſſe perventurum. Qui 200000 librorum numerus, cùm non in noſtro ſolùm Ariſteâ, ſed etiam in eo quo Joſephus & Euſebius ſunt uſi, ſimiliter extet: minor ille 54800 à poſteriore ſcriptore Epiphanio hîc poſitus numerus haudquaquam eſt recipiendus. * Iſidorus Hiſpalenſis, libro 6°. Originum, Ptolemæi Philadelphi temporibus, *Septuaginta millia librorum Alexandriæ inventa* fuiſſe refert. apud quem pro *Septuaginta*, Lipſius *Septingenta* reponenda eſſe affirmat: quot duo illi numeri 20 & 50 myriadum, ab Ariſteâ commemorati, ſimul juncti efficiunt; quotque *A. Gellius & Ammianus Marcellinus* in eâ Bibliothecâ (ſed quum à poſterioribus Ptolemæis plurimùm aucta, anno abhinc ferè 430, abſumpta fuit incendio) numerata fuiſſe ſcripſerunt. *

Demetrius Regi, ut à Judæis divinas eorum leges peteret; Ariſteas regius ſatelles, ad id commodiùs obtinendum, ut Judæorum captivos in Ægypto detentos libertate donaret, perſuaſit. Numerus captivorum ſupra 10 myriadas fuiſſe memoratur. Pro uniuſcujuſque capitis redemptione, 20 drachmæ expenſæ fuiſſe dicuntur in Ariſteâ noſtro; vel 120, ut apud *Joſephum* legitur. Et drachmæ quidem 120, ſiclos ſive ſtateras, aut argenteos tetradrachmos, 30 efficiunt: quod ſervi pretium conſtituitur, [*Exodi* XXI. 32.] pro quo & Servator noſter, quum pro nobis ſervi formam aſſumpſit, à proditore venditus eſt. Drachmæ verò 20, quæ apud Ariſteam leguntur, per 10 myriadas ſive centena millia multiplicatæ drachmas exhibent 2000000. quæ per 6000 diviſæ, quot numero drachmas talentum Atticum continet, talenta nobis Attica 333⅓ exhibent. Pretium autem à Ptolemæo pro captivorum Judæorum redemptione perſolutum, 400 talenta exceſſiſſe tum in Joſephi tam in noſtro Ariſteâ legitur: quia ſupra 10 myriades liberatæ fuiſſe memorantur: eodem etiam lytro, Regis juſſu, pro lactentibus pueris qui unà cum matribus redempti ſunt, inſuper erogato. Unde expenſas ultra 460 talenta protractas fuiſſe refert *Joſephus*: pro quibus 660 in vulgatis leguntur Ariſteæ exemplaribus.

Ex Judæis hiſce ætate & viribus valentiores in exercitum recepit Ptolemæus, aliíſque qui idonei ſunt viſi negotia aulæ commiſit: ut in epiſtolâ ad Eleazarum Pontificem ipſe confirmat. Pro quâ unâ Regis epiſtolâ, duæ aliæ ab Epiphanio ſunt ſuppoſitæ, & ſtylo & ſententiâ ab eâ quæ apud Ariſteam, Joſephum & Euſebium habetur, diverſiſſimæ: quarum poſterior ab hâc inchoatur parœmiâ. Θησαυρῷ κεκρυμμένῳ, καὶ πηγῆς ἐσφραγισμένης, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; *Theſauri abſconditi, & fontis obſignati, quæ utilitas in utriſque?* Ubi in epiſtolâ Græco regi affictâ, quis non ſtatim advertat manifeſtum Hebraiſmum? cúmque ex illis, [*Eccleſiaſtici* XX. 30. & XLI. 18.] expreſſum. Σοφία κεκρυμμένη, καὶ θησαυρὸς ἀφανὴς, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; *Sapientia abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?*

Unâ cum epiſtolâ, dona etiam magnifica ad Templi Hieroſolymitani uſum, per Andream & Ariſteam ſatellites ſuos, ſummo Pontifici Eleazaro Ptolemæus miſit. Menſam auream, longitudinis duorum cubitorum (& ſemiſſis, ut in Joſepho additum reperitur) altitudinis ſeſquicubitalis, & craſſitudinis non minoris ſemicubito: undique ex auro probato ſolidam, & non aureis laminis extrinſecus obductam. Crateres argenteos duos, capientes plus quàm duas metretas; cum ſimilibus argenteis tribus. Phialas aureas 20, & argenteas 30. Ad quorum omnium confectionem exhibuerat ille auri 50 pondo talentorum, argenti 70, & lapides pretioſos non pauciores quinque millibus: adeò ut quintuplo pretium auri ſuperarent lapides collati, & artificum induſtria navata. Miſit inſuper & Rex, ad ſacrificia alióſque Templi uſus, argenti talenta centum.

Eleazarus Pontifex, hiſce acceptis, ex ſingulis tribubus (ſuperfuiſſe enim poſt reditum ex captivitate Babylonicâ etiam decem Iſraëliticarum tribuum reliquias, ad annum Mundi 3468. c. ſuprà oſtendimus) ſex viros ſeniores & genere, & doctrinâ, & rerum uſu præſtantes, elegit; qui Legem divinam, uti Rex poſtulaverat, ex Hebraicâ linguâ in Græcam traducerent. Horum 72 Seniorum apud Ariſteam conſignata habentur nomina: quorum poſtremum *Ezekielum* illum ipſum fuiſſe exiſtimaverim, cujus Ἐξαγωγὴν, ſive de Hebræorum eductione ex Ægypto ſacram tragœdiam, Præparationis ſuæ Evangelicæ libro nono inſeruit *Euſebius*. Judaicæ enim, non (ut Clemens Alexandrinus & Euſebius ſenſiſſe videntur) Græcæ eum fuiſſe originis, vel ipſum *Ezekieli* nomen arguit.

Epiſtolam quoque ad Regem ſcripſit Eleazarus: cujus hoc apud Ariſteam habetur initium. Αὐτός τε ἔρρωσο (vel, ut rectiùs apud Euſebium legitur, Εἰ αὐτός τε ἔρρωσαι) καὶ ἡ βασίλισσα Ἀρσινόη ἡ ἀδελφὴ, καὶ τὰ τέκνα, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ὡς βουλόμεθα. *Si, & tu, & Arſinoë ſoror tua, & liberi valeant; bene ſe res habet, & ut cupimus.* Ptolemæus enim Philadelphus poſt Arſinoëm Lyſimachi regis Thraciæ & Macedoniæ filiam, ex qua Ptolemæum Euergetem & Berenicem (de

quibus

quibus ſuo loco) ſuſceperat, alteram etiam Arſinoëm ſororem ſuam duxit; quæ jam dicto Lyſimacho primo ſuo marito mortuo, fratri quoque ſuo Ptolemæo Ceranno priùs nupſerat. Diem verò illa obiit, antequàm Philadelpho pareret: qui eam ita delexit, ut Arſinoitidi in Ægypto præfecturæ cognomentum ab eâ dederit. [*Pauſan. Attic. pag.* 7.] factam ei ex topazio ſtatuam quatuor cubitorum in delubro quod aureum cognominabatur ſacraverit, [*Plin. lib.* 37. *cap.* 8.] eíque templum ex magnete Dinocrates architectus concamerare inchoaverit, ut in eo ſimulachrum ejus è ferro pendere videretur: [*Idem. lib.* 34. *cap.* 14.]

Juſſus ob inceſti qui quondam fœdus amoris,
Arſinoën Pharii ſuſpendit in aëre templi;

ut in Idyllio 9. cecinit Auſonius.

LXXII. Seniores Alexandriam ingreſſi, munera ab Eleazaro miſſa Ptolemæo obtulerunt, cum membranis variis, in quibus Lex aureis litteris linguâ Judæorum perſcripta erat: quæ mirâ arte elaboratæ erant, & ita compoſitæ ut earum commiſſuræ oculis diſcerni non poſſent. Contigitque ut eo venirent illi tempore, quo Rex navali adverſùs Antigonum prælio victoriâ fuit potitus. Cujus naumachiæ, ob hiſtoriarum hujus temporis defectum, nulla alibi facta reperitur mentio. Neque enim eorum placere nobis poteſt ſententia, qui ad illud tempus eam referendam exiſtimant, quo Antigonus Gonatas bellum Athenienſibus inferens, urbem eorum terreſtribus maritimíſque copiis oppugnavit: quod poſt Pyrrhi mortem ex *Juſtini* libro 26, & ex Pauſaniæ Laconicis ante Aretæ ſive Arei I. Lacedæmoniorum regis exitum (inter Periodi videlicèt Julianæ annum 4442 & 4450) geſtum fuiſſe intelligimus. Etſi enim Areus cum terreſtribus Lacedæmoniorum, & Patroclus cum navalibus Ptolemæi copiis ſubſidio Athenienſibus tùm venerit: domum tamen ſine pugnâ recedente Areo, fruſtrà eis opitulatum fuiſſe Patroclum, Pauſanias indicat. [*in Attic. pag.* 7. *&* *Laconic. pag.* 87.]

Magnifico deinde illos convivio per 7 aut (ut Joſephus habet) 12 dies Ptolemæus excepit: eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro victûs eorum peculiari ratione miniſtrante. Et Rex per intervalla quædam quæſtiones politicas & ethicas eorum ſingulis propoſuit: quibus illi ex tempore prudenter admodùm reſponderunt; ut apud Ariſteam (qui iſta ex Regiis Diariis deſcripſiſſe ſe dicit) videre licet. Hinc mandavit, ſingulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulit.

Poſt tres dies quàm iſta ſunt acta, Demetrius per aggerem maris ſeptem ſtadiorum cum Interpretibus progreſſus, trajecto ponte in Pharon inſulam eos adduxit, & in domo juxta ſeptentrionale littus ſplendidè extructâ, atque ab omni tumultu & ſtrepitu remotâ, eos collocavit. Ibi interpretationem illi aggreſſi, ſingula ex collationibus ad conſonantiam elaborabant: quæ ita elaborata Demetrius exſcribenda curabat. Et quotidie quidem ad horam uſque nonam eo in ſtudio verſabantur, deinde diſcedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè ſuppeditabantur quæ cupiebant; & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his Dorotheus ex mandato regio ſubminiſtrabat. Atque etiam quotidie bene mane veniebant in aulam, & ſalutato Rege redibant ad ſuum locum: lotíſque ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis, pergebant legere & ſingula interpretari. Epiphanius verò, ab Ariſteâ & Joſepho hic diſcedens, in 36 cellulis, binos ſcilicet in ſingulis, à primo diluculo uſque ad veſperam Interpretes concluſos fuiſſe ſcribit; deinde ſub veſperam 36 *ſcaphis* ad Ptolemæi palatium advectos, ad ejus epulas fuiſſe adhibitos: in priore narrationis parte neſcio quorum aliorum, in poſteriore (ut videtur) eorum ſecutus fabulas, qui Heptaſtadii aggerem non ante Cleopatræ tempora perfectum fuiſſe ſomniaverunt.

Ac ita quidem cecidit, ut illa eorum interpretatio diebus 72 abſolveretur, perinde ac ſi datâ operâ hoc ab illis factum fuiſſet. Quâ abſolutâ, Demetrius illam Judæis omnibus in locum illum ubi ea perfecta erat congregatis prælegit, præſentibus etiam ipſis Interpretibus: qui ut authores magnorum bonorum, magnâ laude & approbatione ſunt accepti ab ipsâ Judæorum multitudine. Similiter & Demetrium proſecuti ſunt ſuâ laude; rogarúntque ut principibus ipſorum totam Legem deſcriptam dare vellet. Quum autem perlecta eſſent iſta; adſtantes & Sacerdotes, & ſeniores Interpretum, & magiſtratus & principes multitudinis, dixerunt. *Quoniam rectè, ſanctè, & per omnia accuratè perfecta eſt iſta interpretatio: par eſt, ut omnia ſicut ſunt permaneant, nec ulla fiat immutatio.* Omnibus ad hæc cum approbatione acclamantibus: juſſit Demetrius ut dira imprecarentur, (ſicut in more illis erat) ſi quis, immutaturus eſſet quid vel addendo vel transferendo vel auferendo.

Cùm Regi quoque omnia eſſent perlecta, valde admiratus eſt legiſlatoris mentem: magnámque curam librorum haberi, eóſque religioſè aſſervari juſſit. Ipſos etiam Interpretes rogavit, ut poſt reditum ſuum in Judæam crebriùs ad ſe venire vellent: deditque cuique tres ſtolas pulcherrimas, duo auri talenta, calicem talenti unius, & cœnaculi ornatum univerſum.

Eleazaro prætereà Pontifici miſit per eoſdem, decem lectos argenteis pedibus ſuffultos cum eis competenti apparatu, calicem 30 talentorum, ſtolas decem, purpuram, coronam decore inſignem, & byſſina linteola circiter centum: ad hæc phialas, & trullas, & duos aureos crateras ad libationes ſacras. Rogavítque eum per literas, ne prohibere vellet, ſi quando qui iſtorum virorum iter ad ſe ſuſcepturi eſſent: quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, opéſque ſuas in ejuſmodi homines largè conferre mallet, quàm in res alias non tanti momenti.

Galli à Brenno duce, cùm in Græciam proficiſcerentur, ad Macedoniæ terminos tuendos relicti, ne ſoli deſides viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria millia armaverunt: & Getarum Triballorúmque copias fugaverunt. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 1.]

3728 Antigonus Gonatas, navali prælio (ut dictum eſt) à Ptolemæo Philadelpho ſuperatus, pace cum Antiocho Sotere ſtatutâ, (ut in lib. 25. cap. 1. Juſtinus indicat) in Macedoniam, ubi pater ejus Demetrius Poliorcetes aliquando regnaverat, profectus eſt. Quam decimo poſtquam in

Græciâ regnare cœperat anno obtinens Antigonus, per annos 34 in eâ regnavit. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 229.] Cujus etiam poſteri per ſucceſſiones ibidem regnaverunt, uſque ad Perſea: quo à Romanis ſubjugato, regnum expiravit Macedonicum. [*Plutarch. in fine Demetrii.*]

Galli, Getis & Triballis fugatis, legatos ad Antigonum regem Macedoniæ miſerunt; qui pacem ei venalem offerrent, ſimul & regis caſtra ſpecularentur. Quos Antigonus regali munificentiâ, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli expoſitum grande auri argentique pondus admirantes, prædæ ubertate ſolicitati, infeſtiores quàm venerant revertuntur. Itaque conſentientibus omnibus caſtra Regis aggrediuntur: qui præſentiens tantam tempeſtatem, ſignum pridie dederat, ut omnibus rebus ablatis in proximâ ſylvâ taciti ſe occultarent. Galli, ablatis quæ in vacantibus caſtris invenerant, ad littus convertuntur. Ibi dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus, & ab exercitûs parte quæ eò cum conjugibus & liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidantur: tantáque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantùm, verumetiam à finitimorum feritate præſtiterit. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 1. *&* 2.] 4438 276

Ad eos verò Gallos quod attinet, qui ſub 17 ducibus (quorum ſummi fuerunt Leonorius & Lutarius) diverſis trajectibus in Aſiam tranſierunt: in unum illi rursùs coëuntes; auxilia Nicomedi dederunt, adversùs Zybœam (ſive Zipœtum juniorem) maritimam partem Bithyniæ tenentem, gerenti bellum. Horum & ex Heracleâ Ponti accerſitorum barbarorum operâ devictus Zybœas eſt, Bithyniáque omnis in ditionem Nicomedis conceſſit. Galli verò longè latéque terram depopulati, quod erat prædæ inter ſe diſpertiti ſunt: regnúmque cum Nicomede dividentes regionem à ſe poſſeſſam Gallogræciam cognominaverunt. [*Liv. lib.* 38. *Juſtin. lib.* 25. *cap.* 2. *Memnon. Excerpt. cap.* 20.]

Non plus ex viginti millibus hominum quàm decem ex his armata erant: tamen tantum terroris omnibus quæ cis Taurum incolunt gentibus injecerunt; ut quas adiſſent quáſque non adiſſent, pariter ultimæ propinquis, imperio eorum parerent. Cúmque tres eſſent gentes, Toliſtobogii (al. Toliſtoboii, à Gallis Boiis ut putatur oriundi) Trocmi & Tectoſagi: in tres partes Aſiam, quâ cuique populorum ſuorum vectigalis ea eſſet, diviſerunt. Trocmis Helleſponti ora data: Toliſtobogii Æolida atque Ioniam, Tectoſagi mediterranea Aſiæ ſortiti ſunt. Atque ita ſtipendium totâ cis Taurum Aſiâ exigebant: ſedem autem ipſi circa Halyn flumen ceperunt. [*Liv. lib.* 38. *Suid. in* Γαλάται.]

De horum ex Europâ in Aſiam tranſitu 13 libros ſcripſit Demetrius Byzantinus. [*Laërt. in Demetr. Phaler.*] De quo & Phaënnis, ætate unâ antequàm res gereretur, Oraculum edidiſſe dicitur.

Δὴ τότ' ἀμειψάμενος στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου
Αὐλήσει Γαλατῶν ὀλοὸς στρατὸς, οἵ ῥ' ἀθεμίστως
Ἀσίδα πορθήσουσι· θεὸς δ' ἔτι κύντερα θήσει
Πάγχυ μάλ', οἳ ναίουσι παρ' ᾐόνι θαλάσσης.
Hoſtilis Gallorum acies tunc milite multo
Littora complebit: tranſmiſſis fluctibus Helles
Vaſtabit populans Aſiam. Sed dii graviora
Intentant illis, Pelagi prope cærula ſedes
Qui poſuere ſuas. [Pauſan. Phocic. pag. 350.]

Olympiade CXXVI. Eratoſthenes Cyrenæus, Aglai (vel, ut alii tradunt, Ambroſii) filius, natus eſt: Ariſtonis Chii Philoſophi, Lyſaniæ Cyrenæi Grammatici, & Callimachi Cyrenæi Poëtæ diſcipulus. [*Suid. in* Ἐρατοσθ.]

3730 Curius Dentatus Conſul contra Pyrrhum pugnavit; & cæſis hoſtium 23 millibus, captíſque caſtris, ipſum Tarentum fugavit. [*Eutrop. lib.* 2.]

Cùm legati quos Pyrrhus ad Aſiæ reges & Antigonum Gonatam, ut pecuniam & auxilia expoſcerent, reverſi literas ei reddidiſſent: Pyrrhus Epirotarum & Tarentinorum principibus convocatis eas non recitavit, ſed propediem affutura auxilia affirmavit. Cùm percrebuiſſet igitur fama in Romanorum etiam exercitu, & è Macedoniâ & ex Aſiâ magna Pyrrho auxilia adventare: nihil illi novi moliri auſi ſunt. [*Pauſan. Attic. pag.* 11.] Pyrrhus verò diſſimulatis cauſis, repentinam fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ cuſtodiam Heleno filio & amico Miloni tradit. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 3.] Et quum in bello Italico & Siculo ſex annos contriviſſet, viréſque ſuas imminuiſſet; abs ſpe excidens, cum octo millibus peditum & 500 equitibus, in Epirum reverſus eſt. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Curius in Conſulatu de rege Pyrrho triumphavit: primúſque Romam elephantos quatuor duxit. [*Eutrop. lib.* 2.] Et in illo triumpho nihil libentiùs populus Romanus aſpexit, quàm illas quas timuerat cum turribus ſuis belluas: quæ non ſine ſenſu captivitatis, ſummiſſis cervicibus, victores equos ſequebantur. [*Florus, rerum Romanar. lib.* 1. *cap.* 18.] Menſe verò Januario vel Februario triumphum hunc actum fuiſſe, ex Triumphalium faſtorum fragmentis marmoreis colligitur. 4440 274

Quum Pyrrho adjunxiſſent ſe aliquot Galli, in Macedoniam, ubi regnabat Antigonus Gonatas, ad prædandum & populandum incurſionem fecit. Ubi quum multas urbes cepiſſet, & tranſiiſſent ad eum duo millia militum; ſpe affulgente majore, in Antigonum movit, ejúſque copias cùm proprias tum Gallorum mercenarias profligavit. Gallorum enim, qui magno numero agmen Antigoni claudentes pugnabant ſtrenuè, plurimi conciſi ſunt. Elephantorum duces circumventi, ſe & belluas omnes dediderunt. Macedonum peditatus, tumultu & metu ex clade acceptâ conſternatus, invitante Pyrrho & ordinum ductores omnes nominatim inclamante, ab Antigono diſceſſerunt. Antigonum fugâ ſe ſubducentem, ad maritimas uſque urbes perſecutus eſt. [*Plutarch. in Pyrrho. Pauſan. in Attic. pag.* 11. 12.]

Poſt victoriam Pyrrhus pulcherrima & ſplendidiſſima ſpolia Gallis detracta in Itoniæ Palladis templo (quod inter Pheras & Lariſſam eſt) ſacravit; cum epigrammate quod in Plutarcho &

Pauſa-

Pauſaniâ habetur. Macedonum verò ſcuta in Dodonæi Jovis templo ſuſpendit, cum epigrammate alio, quod apud Pauſaniam extat. Superiorémque Macedoniam & Theſſaliam in ditionem ſuam redegit. [*Id. ibid.*] Et quaſi damna amiſſæ Siciliæ Italiæque acquiſito Macedoniæ regno jam penſaſſet, relictum Tarenti filium Helenum arceſſivit. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 3.]

Cùm Pyrrhus Ægeas diripuiſſet (quæ Macedoniæ regia erat, in quâ & Regum mauſolæa erant) Gallorum qui eum ſecuti fuerant præſidium ibi reliquit. Qui cùm à quibuſdam accepiſſent, in Regum illic humatorum monimentis maximas opes ex more priſco repoſitas eſſe, effoſſis omnibus tumulis, opes quidem inter ſe partiti ſunt; oſſa autem ac cineres defunctorum cum ludibrio diſſipaverunt. At Pyrrhus, cùm ob id facinus malè apud Macedonas audiret, barbaris impunè id eſſe tulit; quòd eorum auxilio in bellicis opus haberet. [*Plutarch. ibid. Diodor. lib.* 22. *in Excerptis à Valeſio edit. pag.* 266.]

Antigonus cum paucis equitibus, fugæ comitibus, amiſſi regni ſpeculaturus eventus, Theſſalonicam ſe recepit; ut inde cum conductâ Gallorum mercenariorum manu bellum repararet. Sed rursùs à Ptolemæo Pyrrhi filio funditùs victus, cum ſeptem comitibus fugiens, non jam recuperandi regni ſpem, ſed ſalutis latebras ac fugæ ſolitudines captavit. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 3.] Quem per ludibrium Pyrrhus impudentem vocavit; quòd non ſumeret pallium, ſed purpuram adhuc geſtaret. [*Plutarch. ut ſupr.*]

3731 Caio Fabio Luſcino & Caio Claudio Caninâ Conſulibus, quum de Romanorum incrementis & re adversùs eos à Pyrrho malè geſta Ptolemæus Philadelphus inaudiſſet; legatis cum donis Alexandriâ Romam miſſis, ſocietatis fœdus cum eis pepigit. [*Eutrop. lib.* 2. *Liv. lib.* 14. *Dio, in Excerptis legationum à Fulvio Urſino Romæ editis, & Jo. Zonaræ Chronic. tom.* 2.] Romani, lætati quòd ſummæ rex auctoritatis tanti eos feciſſet, Q. Fabium Gurgitem, Cn. Fabium Pictorem & Q. Ogulinum, legatos ad eum miſerunt. Hi munera, quæ à Rege magnifica privatim acceperant, in ærarium & quidem priùs quàm ad Senatum legationem referrent, detulerunt: de publico ſcilicèt miniſterio nihil cuiquam, præter laudem bene adminiſtrati officii, accedere debere judicantes. Sed reſtituta illis ſunt quæ in ærarium depoſuerant, non ſolùm Patrum conſcriptorum decreto ſed etiam Populi permiſſu: eáque legatis quæſtores promptè unicuique diſtribuerunt. Ita in iiſdem Ptolemæi liberalitas, legatorum abſtinentia, Senatus ac Populi Romani æquitas, debitam probabilis facti portionem obtinuit. [*Dio, ut ſupr. Valer. Max. lib.* 4. *cap.* 3.] 4441 273

3732 Anno 13° ſecundùm Dionyſium Ægonis ſive Capricornionis die 25°, anno à morte Alexandri 52 ſive ab initio Nabonaſari 476 Athyr die 20, (Januarii Juliani die 17) ſtella Martis matutina obſervata eſt ſub boreali Scorpii fronte. [*Ptolem. lib.* 10. *cap.* 9.] 4442 272

Pyrrhus Macedoniæ regno potitus, Græciæ Aſiæque regna meditabatur. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 4.] Sed priùs quàm totam Macedoniam ſubegiſſet, a Cleonymo Spartano ad bellum Laconicum accitus eſt. [*Pauſan. Attic. pag.* 12.] abſente Lacedæmoniorum rege Areo, qui Gortyniis in Cretâ bello preſſis ſuppetias tum ferebat. Ducebat autem ſecum Pyrrhus peditum 25 millia, equitum millia duo, elephantos 24. Qui apparatus non Cleonymo Spartam, ſed Peloponneſum ſibi quærere Pyrrhum docuit. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

3733 Anno Philadelphi 13° (*cum dimidio*, in quibuſdam codicibus perperàm hic additur) Nabonaſari 476. Meſori die 17, (Octobris Juliani die 11°) hora (ab occaſu Solis) 12ª, Timocharis obſervavit ſtellam Veneris matutinam exactè obſcuraſſe ſtellam Prævindemiatrici oppoſitam. [*Ptolem. lib.* 10. *cap.* 4.]

Pyrrho Spartam oppugnante, mulierum multitudo Archidamiâ duce uſque ad Arei regis reditum urbem defendit; & Ptolemæum Pyrrhi filium cum duobus millibus Gallorum & delectis Chaonibus in urbem irruere tentantem Acrotatus Arei filius ſtrenuè repulit. Pyrrhus ſpe ſuâ fruſtratus deſtitit cœpto, agróſque depopulatus eſt; in animo habens ibidem hybernare. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Dum bellum Laconicum trahitur, Antigonus Macedonum urbibus recuperatis, in Peloponneſum copias duxit, Pyrrho occurſurus; quem ſciebat inde in Macedoniam ad perſequendum ibi bellum eſſe reverſurum. [*Pauſan. Attic. pag.* 12.] Pyrrho Argos movente, Areus viis inſeſſis Gallos & Moloſſos qui agmen claudebant carpſit: & Orœſus quidam Cretenſis Ptolemæum Pyrrhi filium ſtrenuè dimicantem interemit. [*Plutarch.*] Cujus corpus ut relatum patri eſt, dixiſſe Pyrrhum ferunt; aliquanto tardiùs eum, quàm timuerit ipſe vel temeritas ejus meruerit, occiſum eſſe. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 4.]

Nocte illâ quâ Pyrrhus Argos eſt ingreſſus, ſummæ ipſius haſtæ noctua inſediſſe dicitur. [*Ælian. hiſtor. Animal. lib.* 10. *cap.* 37.] Sequente die, illiſâ capiti tegulâ ab anu quâdam paupérculâ necatus eſt. Ejus caput à Zopyro quodam Antigoni milite abſciſſum Alcyoneus Antigoni filius ad pedes patris cum amicis conſidentis abjecit. Antigonus correpto juvene, quòd tanti viri ſubitæ ruinæ, immemor humanorum caſuum, effuſo gaudio inſultaret; humo caput ſublatum cauſiâ, quâ velatum caput ſuum more Macedonum habebat, texit: corpúſque Pyrrhi redditum, honoratiſſimè cremandum curavit. Quinetiam filium ejus Helenum captivum ad ſe pertractum, & cultum & animum gerere regium juſſit: oſſáque Pyrrhi ei aureâ urnâ incluſa, Epirum in patriam ad Alexandrum fratrem portanda dedit. Amicos quoque Pyrrhi, caſtris & exercitu toto in poteſtatem ſuam redactis, humaniter tractavit. [*Plutarch. in fine Pyrrhi. Juſtin. lib.* 25. *cap.* 5. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.]

Tarentini, Pyrrhi morte compertâ, tum adversùs Romanos tum adversùs Milonem qui cum præſidio Epirotarum urbem obtinebat, à Carthaginienſibus auxilia acceperunt. Milo in anguſtias redactus, Romanis terrâ Carthaginienſibus mari prementibus, Papirio Curſori conſuli arcem eâ conditione tradidit, ut ſibi cum pecuniis & militibus incolumi diſcedere liceret. Urbs Papirio deditionem fecit, armis & navibus traditis, muríſque dirutis, & tributo impoſito. Atque ita bellum 4443 271

Tarentinum confectum eſt. [*Zonar. ex Dione. Oroſ. lib. 4. cap. 3. Frontin. Stratagem. lib. 3.*]

3734 Stratoni Lampſaceno, poſtquàm per annos 18 ſcholæ Peripateticorum præfuiſſet, defuncto ſucceſſit Lycon Aſtyanactis filius Troadenſis, vir eloquens & inſtituendis pueris maximè idoneus. (*Laërt.*) 4444 270

3735 Attalo juniori fratri Philetæri natus eſt Attalus, qui Pergami rex poſteà fuit, & annos 72. vixit; ut eſt apud Polybium (*in Excerptis Henr. Valeſii, pag.*102. *& Suid. in* Ἄτταλος) & Livium, libro 33. 4445 269

3736 Jubilæus XXIV.

3739 Mithradati, poſtquàm in Ponto 36 annos regnaviſſet, filius Ariobarzanes ſucceſſit. [*Diodor. lib.* 20. *ad ann.* 3. *Olymp.* 119. *cum Memnonis Excerpt. cap.* 17. *&* 25.] 4448 266

3740 Anno ſecundùm Dionyſium 21 Scorpionis menſis die 22 & 26, Nabonaſari 484 menſis Thoth die 18 & 22, (Novembris Juliani die 14. & 18.) Mercurii matutini obſervatio facta eſt. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 10. *&* 11.] 4449 265

3741 Philetærus Teius (Teii in Ponto natus) cùm per annos 20 Pergamenis præfuiſſet, octogenarius obiit. Cui ſuccedens Eumenes I. illius ex ſeniore fratre Eumene nepos, per 22 annos principatum illum obtinuit. [*Strabo, lib.*12. *pag.*543. *&* 13. *pag.*623.624. *cum Luciano, in* Μακροβίοις.] 4451 263

Bellum Punicum I. ſive Siculum, à Romanis (tunc primùm arma extra Italiam moventibus, & navalia prælia ineuntibus) contra Carthaginienſes, Siciliam occupantes, per annos 24 continuos geſtum eſt. [*Polyb. lib.* 1.]

Hoc anno, quo Diognetus archon Athenis fuit, Chronographus Parius Canonem ſuum conſignavit; à clariſſimo Seldeno inter marmora Arundelliana in lucem productum.

3742 Anno ſecundùm Dionyſium 23 Hydronis ſive Aquarionis die 29 (19 vel 20 legendum, ex aſſignato loco Solis apparet) Nabonaſari 486 menſis Chœac die 17 (Februarii Juliani die 11) mane; & Tauronis die 4, ſive Phamenoth Ægyptii die 1 (in Ptolemæo enim A pro Δ hic reponendum) ſive Aprilis Juliani die 26, veſperi horâ noctis primâ: eodémque anno Nabonaſari, ſed 24° Dionyſiano, Leonionis die 28 ſive Payni 30 (Auguſti Juliani 23) veſperi, Mercurii obſervationes à Dionyſio aſtronomo factæ ſunt: quas ex Hipparcho refert Ptolemæus, in magni Operis lib. 9. cap. 7. 4452 262

Nicomedes Bithyniæ rex Aſtacum urbem amplians de nomine ſuo Nicomediam nuncupavit. *Euſeb. Chronic. cum Pauſaniâ in Eliac.* 1. *pag.* 159. *Treb. Pollione in Gallienis, & Ammian. Marcellin. lib.*22.] E regione Aſtaci Nicomediam eum extruxiſſe ſcribit Memnon: [*in Excerpt. cap.* 21.] Strabone quoque & Plinio eaſdem ſimiliter diſtinguentibus.

Eumenes I. multis circa Pergamum locis potitus, cum Antiocho Seleuci filio apud Sardes prælio congreſſus, eum ſuperavit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.]

3743 In Syriâ Antiochus, altero filio occiſo, altero rege nuncupato Antiocho, deceſſit: [*Prolog. in Trogi Pompeii lib.* 26.] qui Gallis ex Europâ in Aſiam irrumpentibus profligatis, *Soteris* cognomentum eſt adeptus. [*Appian. Syriac. pag.* 130.] de quâ victoriâ videndus Lucianus ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος, & in Zeuxide vel Antiocho. Succeſſorem verò Antiochum (Soteris & Stratonices filium) Θεὸν ſive *Divum* primi cognominaverunt Mileſii, quia Timarchum eorum tyrannum ſuſtulit. [*Appian. ut ſupra.*] Tatianus Aſſyrius in oratione adversùs gentes huic Antiocho ſignificat tres Chaldaicæ ſuæ hiſtoriæ libros dicaviſſe Beroſum, Beli apud Babylonios ſacerdotem: à quo cœleſtium obſervationum annorum 480 apud Babylonios factarum memoriam fuiſſe traditam, in lib. 7. cap. 56. refert *Plinius.* Quem annorum numerum ſi à capite æræ Nabonaſari, cum viris doctis, deduxerimus: eorum terminus hujus Antiochi initium ſexennio tantùm anteverterit. Regno verò illius annos 15. *Porphyrius, Euſebius, Severus Sulpitius & Johannes Malela Antiochenus* pariter attribuunt. 4453 261

Hic Judæis in Ioniâ civium jus inter ethnicos concedens, ſuis tamen moribus vivere permiſit. [*Joſeph. lib.*12. *cap.*3.] Adversùs Ptolemæum Philadelphum geſſit bella quamplurima; & totis Babylonis atque Orientis viribus dimicavit. Volens itaque Ptolemæus poſt multos annos moleſtum finire certamen, filiam ſuam Berenicen Anthiocho uxorem dedit, priore uxore Laodice adhuc vivente; ex quâ duos filios ille ſuſceperat, Seleucum Callinicum & Antiochum Hieracem cognominatum. Deduxítque Ptolemæus filiam ſuam Peluſium uſque; & infinita auri & argenti millia dotis nomine dedit: unde & φερνοφόρος, id eſt, Dotalis appellatus eſt. [*Hieronym. in Daniel. cap.*11.] Quem & magnis impenſis curaviſſe, ut ad Berenicem Nili aqua deferretur, ut ſolius hujus fluminis aquam filia ſua biberet, ex Polybio refert Athenæus. [*lib.*2. *cap.*2.] Fallitúrque omninò Appianus qui ambas, & Laodicem & Berenicem, ejuſdem Philadelphi filias facit. [*in Syriac. pag.* 130.]

3746 Laodice Anthiocho Theo Antiochum filium peperit, qui Hierax eſt cognominatus. [*Vid. infrà, ann. Mund.* 3760.] 4456 258

3747 Anno ſecundùm Dionyſium 28 Didymonis menſis die 7, Nabonaſari 491 menſis Pharmuthi die 5, (Maii Juliani die 28) ſtella Mercurii veſperi viſa eſt prope caput auſtrale Geminorum. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.] 4457 257

3749 * Judæorum Pontificatum, poſt Eleazarum, Manaſſes ejus avunculus (vel patruus, Jaddi filius) accepit. [*Euſeb. Chronic.* cum *Joſepho, lib.* 12. *cap.* 3.] 4459 255

Eleazarus ſacerdos natus eſt; qui nonagenarius ſub Antiocho Epiphane Nobile martyrium ſubiit. [II. *Maccab.* VI. 24.] quem Pſeudo-Gorionides cum Eleazaro Pontifice, qui ante annos 20 græcæ LXX Interpretum verſioni operam dedit, ineptè confundit. *

3750 Periodus Calippica *ſecunda* incipit; 4460 254

3753 Aratus Sicyonius, 20 annos natus, patriam ſuam Nicoclis tyranni jugo ereptam Achæorum Reipublicæ adjunxit. [*Polyb. lib.* 2. *pag.* 130.] Deinde talenta 150 à Ptolemæo Philadelpho ei donata egenis civibus ſuis, cùm in alia tum ad redimendos captivos, dilargitus eſt. Quia verò 4463 251

placari

placari non poterant exules, qui prædiorum ſuorum poſſeſſores fatigabant, navigare ad Ptolemæum perrexit, eúmque rogare ut argento ſibi ad conciliandam civitatem ſuam ſubveniret. Quo in itinere multis jactatus periculis in Cariam, atque inde longo ſpatio in Ægyptum tranſvectus eſt: ubi dono civitati ſuæ 150 talenta à Rege accepit. Ex quibus 40 ſecum ſtatim auferens, in Peloponneſum rediit. [*Plutarch. in Arato.*]

3754 Manlio Vulſone & Attilio Regulo Conſulib. (in quorum Conſulatum belli Punici primi annum 14 incidiſſe notat Polybius) Parthi, *Arſace* duce, à Macedonibus primùm defecerunt. [*Trog. Pompei. lib.* 41.] Hunc recentiores Perſæ *Aski vel Askam* nominant, Mircondus *Chapur:* quem 72 annis poſt mortem Alexandri regnare cœpiſſe ſcribit. Quod tempus uno tantùm anno Vulſonis & Reguli Conſulatum antecedit, triennio verò Olympiadem CXXXIII, quâ Arſacis & Parthorum defectionem, ſub Antiocho Theo cœptam, in Chronico ſuo notavit, Euſebius. Quia tamen diem quo cum ejuſdem Antiochi filio & ſucceſſore Seleuco Callinico congreſſus Arſaces, victor fuit (ipſúmque Seleucum cepit; ut ex Poſidonii hiſtoriarum 16° refert Athenæus, lib. 4. cap. 14.) *Parthi exinde ſolennem, velut initium libertatis, obſervabant;* quemadmodum ex Trogo narrat Juſtinus: [*lib.* 41. *cap.* 4.] idcircò & *Juſtinus* ipſe, & *Appianus* in Syriacis. [*pag.* 130.] ſub Seleuco Parthos à Macedonum Imperio deſciviſſe crediderunt. Arſaciſque memoriæ hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges ſuos *Arſacis* nomine nuncuparent. [*Juſtin. lib.* 41. *cap.* 5. *Strabo, lib.* 15. *pag.* 702.] 4464 250

Parthos autem unà cum Perſis (quos unam & eandem gentem faciunt poſteriores rerum Perſicarum ſcriptores: de quo *Schikardi* Tarich pag. 101. 102. videri poteſt, & nota noſtra 3. in Acta Ignatii) à Perſarum Imperio defeciſſe, in Parthicis ſuis *Arrianus* memorat. [*apud Photium, in Bibliothec. cod.* 58.] ubi & hanc defectionis occaſionem fuiſſe narrat. Arſaces & Tiridates ex filio Arſacis Phriapite (vel Priapatio) geniti Phereclem (ſive Agathoclem, ut apud Georgium Syncellum legitur) ab Antiocho Theo ejus oræ Satrapam conſtitutum, quòd altero fratrum (Tiridate) abuti per vim fœdè conaretur, interemerunt; conſciis etiam aliis quinque. Gentem deinde Macedonum pellentes, Imperium ipſi arripuerunt; quod ipſius Romani ſuccedente tempore fuit æmulum. [*Vid. Strabonem, lib.* 11. *pag.* 515.]

Eodem etiam tempore Theodotus mille urbium Bactrianarum præfectus defecit: quod exemplum ſecuti totius Orientis populi, à Macedonibus defecerunt. [*Juſtin. lib.* 41. *cap.* 4. *ex Trogo.*] Syriæ & Mediæ regibus diſſidentibus, Euthydemum Græcos qui Bactrianam incolebant à Macedonum obedientiâ primùm abalienaviſſe tradunt alii. Deinde Arſacem Diodoti ſive Theodoti Bactriani incrementa fugientem Parthiam ad defectionem pertraxiſſe. Addit etiam Apollodorus in Parthicis, Bactrianos illos Græcos, viribus auctos, etiam Indiæ manus intuliſſe, atque Hypanim fluvium versùs ortum tranſgreſſos ad Iſamum uſque perveniſſe, majorémque quàm ipſum Alexandrum Indiæ partem ſubegiſſe. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 515. 516. *& lib.* 15. *pag.* 686.]

3758 Antiochus Theos, Syriæ rex amore ſuperatus, Laodicen cum liberis ſuis reduxit in regiam. Quæ metuens ambiguum viri animum, ne Berenicem reduceret, eum per miniſtros veneno interfecit. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11. *Appian. Syriac. pag.* 130.] Diſſimulandi verò ſceleris gratiâ, Artemonem quendam Antiocho ſimillimum in lectulo perinde quaſi ipſum regem ægrum Laodice collocavit: admiſſúmque univerſum populum & ſermone ejus & vultu conſimili fefellit; ac tamdiu defunctum maritum diſſimulavit, quoad ex arbitratu ejus regni ſucceſſor ordinaretur. [*Valer. Max. lib.* 9. *cap.* 14. *Plin. lib.* 7. *cap.* 12. *Solin. cap.* 1.] Atque ita Syriæ regnum obtinuit Antiochi & Laodices maximus natu filius Seleucus, qui à victoriis (quas nullas tamen habuiſſe legitur) *Callinicus*, & à barbâ *Pogon* cognomine eſt dictus: [*apud Polyb. lib.* 2. *pag.* 155.] regnavítque ann. 20. [*Euſeb. Chronic.*] 4468 246

In Ægypto quoque Ptolemæus Philadelphus, qui importuno luxu dementatus ſemper ſe victurum, & à ſe ſolo repertam fuiſſe immortalitatem ſtultè jactitaverat, (ut ex Phylarchi hiſtoriarum libro 22°. Athenæus, lib. 12. cap. 17. retulit) anno poſt patris obitum 38. vitam demum cum morte commutavit. Cui ſuccedens filius ex Arſinoë Lyſimachi filiâ illi genitus Ptolemæus *Euergetes ann.* 25. regnavit; ut habet Ptolemæus in Canone, Clemens Alexandrinus in lib. 1. Stromat. & Hieronymus in cap. 9. Danielis. Sub eo Phœnicem avem Heliopolim advolaviſſe ferunt, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. [*Tacit. Annal. lib.* 6.]

Laodice Berenicem, cum filio quem Antiocho pepererat, Icadioni & Genneo (ſive Cœneo) Antiochiæ principibus occidendam tradidit. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11. *Appian. in Syriac. pag.* 130.] Berenice cùm ad ſe interficiendam miſſos didiciſſet, Daphnæ ſe clauſit. Ubi quum obſideri eam cum parvulo filio nuntiatum Aſiæ civitatibus eſſet, recordatione paternæ majorúmque ejus dignitatis, caſum tam indignæ fortunæ miſerantes, auxilia ei omnes miſêre. Frater quoque Ptolemæus (Euergetes) periculo ſororis exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 1.] Sed ante adventum auxiliorum, Laodices inſidiis interceptus puer eſt. Quod Berenice graviter ferens, armata currum conſcendit, perſecutáque ſatellitem regium Cœneum crudelis imperii miniſtrum, quem haſtâ nequicquàm petierat, ſaxo ictum proſtravit; ac ſuper ejus corpus actis equis, inter infeſta contrariæ partis agmina ad domum in quâ interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur perrexit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 10.]

Qui interfecerant puerum, alium quendam interfecto ſimillimum produxerunt in populum, eúmque ut ille eſſe videretur, regio ſatellitio ſtipaverant, Berenicæ verò præſidium ſtipendiariorum Gallorum dederunt, locúmque ei regiæ firmiſſimum tradiderunt, & jusjurandum atque fœdus inibant. Ariſtarcho enim medico quem ſecum habebat ſuadente, ut pacem cum eis faceret, Berenice credidit. At illi juramento quaſi ſtratagemate uſi, Berenicem ſtatim adorti jugulârunt. Quæ verò circa eam erant mulieres defenſionem parabant, plurimæ ceciderunt. Panariſte autem, Mania & Gethoſyne corpus Berenices obruentes terrâ, aliam quandam in lectum collocârunt, quaſi illam adhuc viventem, & vulnus acceptum ſanaturam:

ac tantiſper ſubditis perſuaſerunt, donec Ptolemæus veniret. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 8.]
Univerſæ civitates quæ defecerant, ingente claſſe ad defenſionem & ultionem Berenices com-
paratâ, Ptolemæo ſe tradiderunt. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 1.] Ille verò Laodicen interfecit, & in-
greſſus Syriam, Babylonem uſque pervenit. [*Appian. Syriac. pag.*130.] Cœle-ſyriam cum Seleu-
ciâ occupans, [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 402. 403.] Syriam quoque & Ciliciam, ſuperioréſque partes
trans Euphratem, & propemodum univerſam Aſiam. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] & qui-
dem ſine bello ac pugnâ à Tauro uſque ad Indiam omnia occupans: ſi Polyæno (in loco jam
citato) credimus. Cum quo comparanda & illa ſunt, quæ in Euergetæ monumento Adulitano
(Romæ, anno 1631 à Leone Allatio edito) habentur. *Ægypti, Libyæ, Syriæ, Phœniciæ, Cypri,*
Lyciæ, Cariæ, & Cycladum inſularum imperium à Patre accipiens, exercitum pedeſtribus equeſtribúſ-
que copiis, ingenti claſſe, & elephantis Troglodyticis Æthiopicíſque (à Patre primùm, & ab ſe in
his regionibus captis, abductíſque in Ægyptum, & ad bellicos uſus edoctis) inſtructiſſimum in Aſiam
trajecit. Omni verò intra Euphratem tractu, Ciliciâ, Pamphiliâ, Ioniâ, Helleſponto & Thraciâ,
cum earum omnium regionum copiis, Indicis elephantis, indigeníſque Regibus in poteſtatem redactis;
Euphratem trajecit, & Meſopotamiam, Babyloniam, Suſiam, Perſidem, Mediam, reliquáſque
regiones ad Bactrianam uſque ſubegit.
Syriam univerſam obtinens Ptolemæus, Hieroſolymam venit; ibíque multa ſacrificia eucha-
riſtica Deo obtulit, & donaria dicavit victoriâ digna. [*Joſeph. lib.*2. *contr. Apion. pag.*1064.]
3759 Ptolemæus domeſticâ ſeditione (cujus in lib. 27. cap. 1. *Juſtinus* meminit) in Ægyptum revoca- 4469 245
tus, Syriam quidem ipſe obtinuit; Ciliciam autem amico ſuo Antiocho gubernandam tradidit,
& Xanthippo alteri duci provincias trans Euphratem. Diripiénſque regnum Seleuci, quadra-
ginta millia talentorum argenti tulit, & vaſa pretioſa ſimulachráque deorum 2500. in quibus
erant & illa quæ Cambyſes captâ Ægypto in Perſas portaverat. Indéque Ægyptii, quia poſt
multos annos deos ipſorum retulerat, *Euergetis* cognomentum illi tribuerunt. [*Hieronym. in*
*Daniel. cap.*11.] De quo & in Adulitano monumento ita legimus. *Sacris, quæ ab Ægypto Perſæ*
abſtulerant, receptis, ac cum reliquâ congeſtâ gazâ in Ægyptum relatis, δυνάμεις ἀπέστειλε διὰ
τῶν ὀρυχθέντων ποταμῶν, *exercitum ductâ foſſâ fluminibúſque corrivatis direxit.*
Poſt diſceſſum Ptolemæi, Seleucus cùm adversùs civitates quæ defecerant ingentem claſſem
comparaſſet; repentè ortâ tempeſtate claſſem amiſit. Unde civitates, quæ odio ejus ad Ptole-
mæum tranſierant, repentinâ animorum mutatione in naufragii miſericordiam verſæ, imperio
ſe ejus reſtituerunt. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2.]
3760 Anno 67 ſecundùm Chaldæos menſis Apellæi die 5, Nabonaſari 504 menſis Thoth die 27
(Novembris Juliani die 18) mane Mercurii ſtella obſervata eſt ſuperior boreali fronte Scor-
pionis. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.]
Seleucus Callinicus bellum Ptolemæo Euergetæ inferens, victus prælio, trepidus Antiochiam 4470 244
confugit. Inde ad Antiochum fratrem miſſis literis, auxilium ejus imploravit; oblatâ ei Aſiâ,
intra fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cùm eſſet annos 14 natus,
ſupra ætatem regni avidus, occaſionem non tam pio animo quàm offerebatur arripuit: ſed la-
tronis more, totum fratri eripere cupiens, *(Laodice matre auxilium ferente, ut in libro περὶ
φιλαδελφίας *Plutarchus* ſignificat.)* puer ſceleratam virilémque ſumpſit audaciam. Unde *Hierax*
eſt cognominatus: quia non hominis ſed accipitris ritum in alienis eripiendis ſectaretur. [*Juſtin.*
*lib.*27. *cap.*2. *cum Strabon. lib.*16. *pag.*754.]
3761 Ad majeſtatem Seleuci conſervandam, inter Smyrnæos & Magneſianos menſe Lenæone fœdus 4471 243
eſt initum: quod inter marmora Arundelliana adhuc conſervatum eſt.
Ptolemæus, cùm Antiochum in auxilium Seleuco venire cognoviſſet, ne cum duobus uno
tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2.] Quo
longinquæ pacis tempore Athenis accerſitum Eratoſthenem Cyrenæum bibliothecæ Alexandrinæ
præfeciſſe videtur. [*Suid. in* Ἐρατοσθένης *&* Ἀπολλώνιος.] * Eo tempore Onias II. Simonis Juſti
filius (poſtquam poſt patris mortem Pontificatum primùm Eleazarus ſuſcepiſſet quòd ætate eſſet
ille parvulus, deinde & Manaſſes quòd eſſet ille βραχὺς τὴν διάνοιαν, (ut *Joſephus* loquitur,) &
animi puſilli) apud Judæos principatum & Pontificatum ſenex illiberaliter geſſit; nihil præter
pecuniam curans. Sub eo Samaritæ plurimùm Judæos infeſtabant; agros vaſtando, & homines in
captivitatem abducendo. Cúmque Onias, præ avaritiâ, 20 argenti talentorum tributum, quod
pro populo majores ejus de ſuo Regibus pendere ſolebant, ſolvere neglexiſſet; iratus Ptole-
mæus Euergetes, legato Hieroſolyma miſſo, minatus Oniæ eſt, ni tributum redderetur, regionem
militibus ſuis ſe diviſurum, & novas colonias eò deducturum. Joſephus autem quidam Tobiæ
filius, ætate juvenis, ſed honeſtate, prudentiâ & juſtitiâ inter Hieroſolymitas celebris, cùm in
Phicolâ natali vico ab urbe abſens, à matre (quæ Oniæ Pontificis ſoror, Simonis Juſti filia erat)
de adventu legati fuiſſet edoctus, legationem publicam pro populo ipſe ſuſcepit. Qui familiarita-
tem Regis & Cleopatræ reginæ ob plurima in eos obſequia conſecutus, non imminentem ſolùm
Judæis calamitatem depulit; ſed etiam acceptis à Rege duobus militum millibus, colligendis vecti-
galibus Cœleſyriæ, Phœniciæ, Judææ & Samariæ præfectus eſt. Quo munere per 22 annos ille
functus vectigalia annua, quæ 8000 talentorum tantùm fuerant, duplicata reddidit: relictis etiam
Regi damnatorum confiſcationibus, quæ priùs publicani ſolebant accedere. [*Joſeph. ibid. cap.*3. *&* 4.]
3762 Antigonus Gonatas, quum in Macedoniâ 34. annos, in Græciâ 42. regnaviſſet, vixiſſetque
annos 80. (ut Medius & alii ſcriptores teſtantur) vel 83. (ut Porphyrius) mortem obiit. [*Lu-*
cian. in Μακροβίοις. *Porphyr. in Græcis Euſebian. Scalig. pag.* 229.]
Huic ſuccedens filius Demetrius, annos 10. regnavit. [*Porphyr. ibid. Polyb. lib.* 2. *pag.* 131.]
qui Cyrene & totâ Libyâ potitus eſt. [*Porphyr. ibid.*] Ei habenti uxorem Antiochi regis
Syriæ ſororem, Olympias Pyrrhi Epirotæ regis filia, amiſſo marito eodémque germano

fratre.

fratre Alexandro, filiam ſuam Phthiam in matrimonium tradidit. Unde prior uxor, velut matrimonio pulſa, ſponte ſuâ ad fratrem Antiochum diſceſſit; cúmque in mariti bellum impulit. [*Juſtin. lib.* 28. *cap.* 1.] Toto verò illius regno nullus alius Antiochus rex fuit præter Hieracem, qui fratri Seleuco regnum eripere volebat. nam & ambobus fratribus *regum* nomen ex Trogo tribuit Juſtinus: [*lib.* 41. *cap.* 4.] & in Meſopotamiam (in quâ Seleucum Callinocopolin condidiſſe, ad ann. 1. Olymp. 134. Faſti Siculi indicant) Antiochum ſe recepiſſe, idem Trogus, [*lib.* 27. *Prolog.*] & Poliænus [*Stratagem. lib.* 4. *in Antiocho Hierace.*] indicat: licèt *Syriam* tunc neque Antiochus neque Seleucus, ſed Ægypti rex Ptolemæus Euergetes poſſederit.

Hoc verò tempore Aſiam (propriè dictam) fratri Seleuco Callinico extorquere conatus Antiochus Hierax, Gallorum mercenarium exercitum adversùs eum conduxit. Quo in prælio, virtute Gallorum, Seleucus Ancyræ victus eſt. * (*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2. cum Trogi Prologo 27.) Cùm Seleucus in eâ pugnâ victus nuſquam appareret, crederetúrque periiſſe, toto exercitu à barbaris occidione occiſo: Antiochus, hoc nuncio allato, purpuram depoſuit, pullâque ſumptâ veſte, & clauſâ regiâ fratrem luxit. Paulò pòſt audito eum vivere, & alium exercitum colligere, progreſſus diis ſuis ſacrificium ob lætum nuncium obtulit; urbibúſque ſibi ſubjectis ut ſacrificarent & ſerta gererent imperavit. (*Plutarch. in Apophtegmatib. & lib.* περὶ φιλαδελφίας) * Sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidiſſe, in ipſum Antiochum arma verterunt; liberiùs depopulaturi Aſiam, ſi omnem ſtirpem regiam extinxiſſent. Quod ubi ſenſit Antiochus; velut à prædonibus, auro ſe redemit, ſocietatémque cum mercenariis ſuis junxit. Eumenes verò victorem Antiochum Gallóſque, adhuc ex ſuperiore congreſſione ſaucios; integer ipſe viribus, ſuperans, majorem partem Aſiæ occupavit. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2. *&* 3. *cum Trogi Prologo* 27.] 4472 242

3763 Eumenes, filius Eumenis ſenioris fratris Philetæri, ebrietate periit; ut ex Cteſiclis libro 3. de Temporibus Athenæus refert. [*lib.* 10. *cap.* 16.] Cui ſucceſſit Attalus, Attali (qui minor natu frater Philetæri fuit) & Antiochidis Achæo natæ filius. Hic divitiis ſuis prudenter ſimul & magnificè utendo effecit, ut primùm ſibi, deinde & aliis non indignus regno videretur. Victis deinde prælio uno Gallis, tum primùm regium nomen palam ſibi adſcivit: regnúmque adeò ſtabile ac firmum reliquit, ut ad tertiam ſtirpem poſſeſſio ejus deſcenderit. [*Polyb. lib.* 18. *in Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.* 102. *& apud Suid. in* Ἄτταλος. *Liv. lib.* 33. *Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.] Quâ de re ipſi Attalo à Pythiâ redditum hoc oraculum memorat Suidas: 4473 241

> Θάρσει ταυρόκερως, ἕξεις βασιληΐδα τιμήν,
> Καὶ παίδων παῖδες, τούτων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
> *Bono ſis animo, Tauricorne: habebis regium honorem,*
> *Et filiorum filii; ſed horum non item filii.*

A taurinis cornibus imagini illius appictis Ταυρόκερως ille nominatus fuiſſe exiſtimatur: ſicut & *Tauri filius*, in oraculo illo Phaënnis de Gallorum ſtrage ab illo faciendâ. [*apud Pauſan. in Phocic. pag.* 334.]

> ——Τάχα γὰρ σφιν ἀσσητῆρα Κρονίων.
> Ὁρμήσει ταύροιο διοτρεφέος φίλον υἱὸν,
> Ὃς πᾶσιν Γαλάτῃσιν ὀλέθριον ἦμαρ ἐφήσει.
> *Brevi enim ipſis opitulatorem Jupiter*
> *Excitabit Tauri à Jove nutriti charum filium,*
> *Qui omnibus Galatis lethalem diem immittet.*

De hoc Attali & Gallorum conflictu Livius, libro 38. *Primus Aſiam incolentium* Gallis ſtipendium dare *abnuit Attalus, pater regis Eumenis, audacique incepto præter omnium opinionem adfuit fortuna; & ſignis collatis ſuperior fuit.* Narrat verò Polyænus, [*lib.* 4. *Stratagem. in Attal.*] quo commento milites timore perculſos ad pugnandum cum eis tunc animaverit Sudines Chaldæus vates: qui non alius eſſe videtur quàm Sudines ille Babylonius mathematicus, à Strabone commemoratus; [*lib.* 16. *pag.* 739.] cujus tabulis Aſtronomicis Vettius Valens Antiochenus in motu Lunæ inveſtigando uſum ſe fuiſſe profitetur.

Anno ſecundùm Dionyſium 45 menſis Parthenionis ſive Virginionis die 10, à morte Alexandri 83 menſis Epiphi die 17, (Septembris Juliani die 3) manè Jupiter obſervatus eſt obtexiſſe auſtralem Aſelli ſtellam. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 3.]

3764 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, Arceſilao (Piranæo ex Æolide) ſuccedens, Academiæ ſcholam habebat in horto quem Attalus rex fieri curaverat: cúmque anno 4 Olympiadis CXXXIV. adminiſtrare cœpit. [*Laert. in Lacyd.*] 4474 240

3768 Anno 75 ſecundùm Chaldæos Dii menſis die 14, Nabonaſari 512 menſis Thoth die 9, (Octobris Juliani die 29) Mercurius matutino tempore viſus eſt prope lancem Libræ meridionalem. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.] 4477 237

3772 In Macedoniâ Demetrius rex, relicto filio Philippo parvulo admodum, deceſſit. Cui Antigonus tutor datus, (qui à magnificis promiſſis *Doſon* cognominatus eſt) acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem ſe conſtituit. [*Juſtin. lib.* 28. *cap.* 3.] & ann. 12. regnavit. [*Dexip. Porphyr. Euſeb.*]

* Judæorum Pontifex maximus Simon (II) Oniæ (II) filius clarus habetur. [*Euſeb. Chronic.* cum *Joſepho*, lib. 12. cap. 4.] *

3774 Lycon Troadenſis moritur; quum Peripateticorum ſcholæ poſt Stratonem Lampſacenum annos 40 præfuiſſet, & annos 74 vixiſſet. [*Laert.*] 4484 230

3775 Anno 82 ſecundùm Chaldæos Xanthici menſis die 5, Nabonaſari 519 menſis Tybi die 14, (Martii Juliani die 1) veſperi, obſervata eſt Saturni ſtella ſub auſtrali Virginis humero digitis duobus. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 7.] 4485 229

3778 Antiochus Hierax à Ptolemæo Euergete, ad quem confugerat, arctiſſimâ cuſtodiâ ſervatus, operâ cujuſdam meretricis adjutus quam familiariùs noverat, deceptis cuſtodibus elabitur; fugiénſque à latronibus interficitur. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 3.] 4487 227

Seleucus quoque Callinicus, frater illius, iiſdem fermè diebus equo præcipitatus interiit. [*Id. ibid.*] 4488 226
duobus poſt ſe filiis relictis: quorum major Seleucus, cognomento *Ceraunus*, qui in regno illi ſucceſſit, nec valetudine firmus nec opibus, exercitum in officio continere non potuit; junior Antiochus, ob res geſtas *Magnus* poſteà cognominatus, poſt mortem patris ad ſuperiora Aſiæ loca migravit. [*Polyb. lib. 4. pag. 315. & lib. 5. pag. 386. cum Appiano in Syriac. pag. 86. & 131.*] Regnavit verò Seleucus Ceraunus ann. 3. [*Porphyr. Euſeb. Sever. Sulpit.*]

3781 Seleucus Ceraunus expeditionem ſuſcipiens adversùs Attalum, qui omnem jam cis Taurum 4490 224
Aſiam ſuo imperio ſubjecerat, Hermiæ Cari regno commendato, magno cum exercitu Taurum tranſgreſſus eſt. [*Polyb. ut ſupr.*]

Seleucus dolo ab amicis Apaturio Galatâ & Nicanore appetitus veneno in Phrygiâ periit. 4491 223
[*Polyb. ibid. Appian. Syriac. pag. 131. Hieronym. in Daniel. cap. 11. Juſtin. lib. 29. cap. 1.*] Erat tum in caſtris Achæus Andromachi (qui Laodicæ conjugis Seleuci frater, Alexandriæ captivus à Ptolemæo detinebatur) filius. Ille, ut Seleuci cognatus, cædem illius è veſtigio ulciſcens, Apaturium & Nicanorem trucidavit: copias verò & res univerſas cùm prudentiâ, tum magnitudine animi ſingulari adminiſtravit. Nam quum diadematis capiti imponendi occaſionem eſſet nactus, accederet etiam populorum voluntas regnum illi certatim deferentium, ipſe inclinare animum in eam partem noluit: ſed Antiocho juniori Seleuci Callinici filio imperium conſervans, per omnes regiones bellum circumferens, quicquid cis Taurum fuerat amiſſum recepit. [*Polyb. lib. 4. pag. 315. & 317.*]

Exercitus qui erat in Syriâ Antiochum, cognomento Magnum, de Babylone vocavit ad regnum. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*] quod impubis (ut habet Juſtinus, lib. 29. cap. 1.) & κομιδῇ νέος, admodum adhuc puer (ut Polybius, lib. 4. pag. 271.) ille adiens, per annos 36 obtinuit; ut apud Porphyrium eſt & Euſebium.

Antiochus, totius cis Taurum Aſiæ dominatione Achæo concreditâ, Mediæ Molonem & fratrem ejus Alexandrum Perſidis ſatrapam conſtituit. Summæ verò in aulâ Hermias Car præerat: qui naturâ ſævus, in alios propter levia delicta, quæ interpretatione ſuâ graviora faciebat, animadvertebat; alios per calumniam falſis criminationibus appetens, inexorabilem ſe & immitem judicem præbebat. [*Polyb. lib. 5. pag. 386.*]

Cleomenes Lacedæmoniorum rex prælio ad Sellaſiam ab Antigono Doſone Macedoniæ rege victus & regno exutus, ad Gythium navibus conſcenſis, quas multò antè ad incerta caſuum paraverat, cum conjuge & amicorum nonnullis Alexandriam ad Ptolemæum Euergetem Ægypti regem (ad quem liberos ſuos & matrem Crateſicleam, quum auxilium illi promitteret, obſides priùs miſerat) proficiſcitur, atque honorificè ab eo ſuſcipitur. [*Polyb. lib. 2. pag. 154. Juſtin. lib. 28. cap. 4. Pauſan. in Corinthiac. pag. 52. Plutarch. in Cleomene.*]

3782 Duo fratres, Molo Mediæ & Alexander Perſidis ſatrapes, Antiochi regis pueritiam aſpernati, 4492 222
ſpe etiam illâ ducti, quaſi Achæus conſilia cum ipſis eſſet conſociaturus, præcipuè autem calumnias & crudelitatem Hermiæ veriti, deficiendi & ſatrapias ſuas à Rege avertendi conſilium inierunt. [*Polyb. lib. 5. pag. 386.*]

Magno terræ motu Caria & Rhodus inſula adeò concuſſæ ſunt, ut labentibus vulgò tectis ingens quoque ille Coloſſus ruerit. [*Euſeb. Chronic. Oroſ. lib. 4. cap. 13.*]

Ptolemæus Euergetes Cleomeni (qui propter prudentiam & urbanitatem ingenuam indies charior illi fuit) ſpem fecit, cum navibus & pecuniâ remiſſurum eum ſe in Græciam, atque in regno repoſiturum. Attribuit etiam ei annua 24 talenta: quibus ille ſe & amicos frugaliter ac modicè tolerabat; reliqua in illos impendens, qui Græciâ extorres in Ægyptum ſe contulerant. [*Plutarch. in Cleomene.*]

3783 Ptolemæus, priuſquàm præſtitiſſet Cleomeni quæ ad reſtitutionem pertinebant, mortuus eſt: 4493 221
[*Id. ibid.*] ſive ex morbo, ut vult Polybius, [*lib. 2. pag. 155.*] ſive ſcelere filii *Philopatoris*, per antiphraſin ita dicti, ut Juſtinus; cujus in lib. 29. cap. 1. hàc de re verba ſunt iſta. *Ægyptum, patre ac matre* (Strabon. lib. 17. *Agathocliâ* dictâ) *interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex facinoris crimine cognomentum Philopator fuit.*

Philopatorem hunc etiam *Tryphonem* cognominatum fuiſſe, apud Plinium [*lib. 7. cap. 56.*] legimus: ex vivendi videlicèt ratione, ut habet Ælianus, [*Var. hiſtor. lib. 14. cap. 31.*] molli & delicatâ. In Faſtis Siculis, Ptolemæus Philopator qui & *Gallus* Ptolemæi Euergetæ qui & *Tryphon* filius fuiſſe dicitur. Ubi ſicut pro eo, in *Tryphonis* cognomine patri malè attributo, faciunt depravatæ lectionis veſtigia in Trogi Prologo 27. & 30. ita in illo filii altero, conſentit magni collector Etymologici; qui Philopatorem *Gallum* dictum notat, quòd foliis hederæ, ut *Galli* (matris Magnæ ſacerdotes) in Bacchi orgiis (Διονυσιακαῖς τελεταῖς) interſtinctus & coronatus incederet. Uſque eò enim rex iſte effœminatus luſtris & vino erat, ut ubi ſobrius magis & ſedulus erat ſolito, τελετὰς & ludos celebraret, cum tympano circumcurſitans. [*Plutarch. in Cleomene.*] Ita ille πανηγυρικώτερον ἦγε τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, (ut inquit *Polybius*) ſic regnum ſuum adminiſtrabat, quaſi continuos ludos agitaret: fœdis amoribus & inſanis continuiſque potationibus indulgens. [*Polyb. lib. 5. pag. 380. 381.*] Addit Strabo, [*lib. 17. pag. 796.*] & hunc, & ſucceſſores deinceps illius Ptolemæos omnes, malè regnum geſſiſſe, luxu perditos. Regnavit autem Philopator poſt mortem patris ann. 17. [*Ptolem. in Reg. Canone. Clem. Alexandr. Porphyr. Euſeb.*]

Philopator fratrem Magan, qui per matrem Beronicen apud milites pollebat, formidans, de utriuſque cæde cum Soſibio (cujus maxima inter ejus amicos tunc erat authoritas) deliberabat. Anxii verò authores illius conſilii, ne propter Beronicæ potiſſimùm audaciam, id inceptum fruſtra eſſet; miniſtros aulicos blanditiis delinire coacti ſunt; magnorum ſpem commodorum omnibus oſtendentes, ſi ex voto res ipſis ſuccederet. Eo igitur tempore animadvertens Soſibius Cleomenem, qui Regis auxilio indigebat, ſingulari prudentiâ & vero uſu rerum, quas

geſſerat

geſſerat pollere, magna pollicitans, participem conſilii eum fecit. Diſſuaſit verò rem Cleomenes: plures aiens, ſi fieri poſſet, gignendos Regi fratres eſſe ad regni ſecuritatem & perpetuitatem. Cúmque Soſibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiu viveret Magas, non fore ipſis firmam: reſpondit Cleomenes, quod ad id attineret, ut ſecuri eſſent. Inter mercenarios enim tria propemodum millia Peloponneſiorum eſſe, & Cretenſes ad mille: qui, ſi annuiſſet modò, ad omnia quæ vellet exſequenda præſto futuri eſſent. Quibus verbis animatus Soſibius, Beronicen cum filio Magâ & illis qui eos ſectabantur, è medio tollendos curabat. [*Polyb. lib. 5. pag. 380. 382. & lib. 15. in Excerptis Valeſii, pag. 65. & Plutarch. in Cleomene.*]

Philopator ad necem utriuſque parentis cæde etiam fratris adjunctâ, velut rebus feliciter geſtis, luxuriæ ſe tradidit: Regiſque mores omnis ſecuta regia eſt. Neque amici tantùm præfectíque, verumetiam omnis exercitus, depoſitis militiæ ſtudiis, otio ac deſidiâ corrupti marcebant. (*Juſtin. lib. 30. cap. 1.*)

Antiocho cum ſuis conſilium ineunte, quomodo Molonis & Alexandri rebellioni eſſet occurrendum; Epigenes (qui eas copias reduxerat qui in gratiam Seleuci convenerant, & apud legiones præcipuæ erat authoritatis) ut è veſtigio Rex ipſe adversùs rebelles procederet, ſuadebat. Hermias contrà, ad repetendam Cœle-ſyriam Regem adoleſcentulum incitans, bellum adversùs Molonem ducibus Xenoni & Theodoto Hemiolio gerendum mandavit. (*Polyb. lib. 5. pag. 387.*)

Inter hæc, dum Seleuciæ ad Zeugma Antiochus agebat, advenit Diognetus navarchus è Cappadociâ, Laodicen Mithradatis Regis Ponti filiam ducens: cum quâ ſtatim Antiochus nuptias celebravit. Antiochiam deinde è ſuperioribus regionibus veniens, ibi Laodicen ſalutari Reginam jubet: totúſque ſe deinde ad bellum comparat. (*Ibid. pag. 388.*)

Eodem tempore Molo, promptum ad omnia coadjutorem habens fratrem Alexandrum, adversùs regios duces magno cum exercitu profectus eſt. Xeno & Theodotus ejus adventu perturbati, intra urbes ſe receperunt. Molo Apolloniatico potitus agro, commeatibus omnis generis ſupra modum abundabat. [*Ibid.*]

3784 In Macedoniâ Philippus Demetrii filius, mortuo Antigono tutore eodémque vitrico, annos 14 natus, regnum ſuſcepit: (*Juſtin. lib. 28. cap. ult. & lib. 29. cap. 1.*) Illúdque per annos 42 adminiſtravit. (*Dexip. Porphyr. Euſeb.*) Eâdem verò CXXXIX Olympiade Philippum Macedoniæ, Ptolemæum Philopatorem Ægypti, & Antiochum Magnum Syriæ regnum ſuſcepiſſe, notat Polybius. (*lib. 2. pag. 155.*) Ut enim in Tetraëteridis illius Olympiadicæ anno *primo* Antiochus, ita in *tertio* ejuſdem Philopator, & in *quarto* Philippus cœpit regnare. Et iiſdem fermè temporibus prope univerſi orbis imperia, novâ regum ſucceſſione mutata fuiſſe, obſervat idem *Polybius* libro quarto (*pag. 271.*) & *Juſtinus* libri 29. capite 1. ubi, inter alios, Ariarathem quoque traditum ſibi Cappadociæ regnum accepiſſe ſcribit uterque.

Quum mortuo jam Antigono Ætoli Lacedæmoniis juncti, communi odio Achæos & Macedones perſequerentur; Ptolemæum Philopatorem rogabat Cleomenes, ut rebus neceſſariis ac milite inſtructum ſe dimitteret: deinde quum negligenter audiretur, precibus etiam atque etiam contendebat, quò abeundi ſibi cum ſuâ duntaxat familiâ veniam daret. Et Rex quidem nulli ſerio negotio attendens, futuríque parùm providus, pro cæterâ fatuitate ſuâ verborum Cleomenis nullam rationem habebat. Soſibius verò, cujus erat tum in eo regno ſumma auctoritas, communicato hâc de re cum amicis conſilio, dimittendum non eſſe Cleomenem ſtatuebat. (*Polyb. lib. 5. pag. 381.*)

Molo Tigrim trajicere & Seleuciam obſidere conatus eſt. Deinde quò minus copias tranſmitteret à Zeuxide, qui fluviatiles omnes naves occupaverat, impeditus, ad Cteſiphontis caſtra conceſſit; ibíque neceſſaria exercitui ad hybernandum comparavit. (*Ibid. pag. 389.*)

Antiochus ut Molonem progredi in expeditione ſuſceptâ, ſuos verò pedem referre cognovit; ducendi adversùs ipſum, omiſsâ in Cœle-ſyriam contra Ptolemæum expeditione, impetum cepit. At Hermias propoſiti ſui tenax, miſſo adversùs Molonem Xenœtâ Achæo, cui & exercitum & ſummum liberúmque Imperium attribuerat; juvenem Regem Apameam perduxir, ibíque copias coëgit. [*Ibid. pag. 390.*]

Xenœtas quum Seleuciam caſtra moviſſet, accito Diogene Suſianæ & Pythiadâ Rubri maris præfecto, copias eduxit: ac Tigrim amnem pro munimento habens, in conſpectu hoſtium conſedit. Caſtra deinde Molonis, qui noctu diſceſſerat, quum occupaſſet, & ſecurus genio cum ſuis indulgeret, intempeſtâ nocte reverſus Molo, nec opinantes oppreſſit, geminis caſtris exuit, Xenœtam ipſum temerè pugnantem interfecit. Inde Seleuciam cum exercitu celeriter advenit, éamque primo impetu cepit: quoniam Zeuxis aufugerat, & unà cum illo Diomedon Seleuciæ ipſius præfectus. Tum ſubactâ Babyloniæ præfecturâ & eâ quæ ad mare Rubrum eſt, Suſorum urbem cepit: & relictis qui arcem, ad quam dux Diogenes ſe receperat, obſidione premerent, Seleuciam ad Tigrim repetens, exercitum ibi refecit. Et in regione quidem ad amnem ſitâ, omnia uſque ad Europum urbem occupavit: in Meſopotamiâ verò, omnia uſque ad Dura. [*Ib. pag. 391. 392. 393.*]

Alexandriæ Cleomenes cuſtodiæ traditus, Ptolemæi Philopatoris profectione Canopum versùs obſervatâ, rumorem inter cuſtodes diſtulit, inibi ſe eſſe ut à Rege liberaretur: eíſque vino ſepultis, amicis qui unà erant & famulis comitatus circa meridiem foras erupit, & populum ad ſeditionem fruſtrà incitavit. Deinde omni ſalutis ſpe abjectâ, conjurati manus ſibi intulerunt. [*Ib. pag. 385.*] poſt Cleomenis fugam annis ferè tribus. (*Id. lib. 4. pag. 304.*) Cùm hæc Philopatori renunciarentur, Cleomenis corpus pelle nudari & cruci affigi juſſit; matrémque Crateſicleam ac filios, cum cæteris mulieribus quæ ibi erant, interfici. [*Plutarch. in Cleomene.*]

Antiochus cum univerſo exercitu ſuo Laodiceâ profectus, & deſertum emenſus, ad Marſyam convallem venit, inter Libani & Antilibani radices ſitam. Per hanc convallem plures dies ducto agmine, & adjacentibus oppidis in poteſtatem redactis, Gerra demum & Brochos (caſtella faucibus illis hinc & inde imminentia) pervenit: quæ à Theodoto Ætolo (Cœle-ſyriæ Præfecto) oc-

cupata invenit. Et Antiochus quidem vim facere primò inſtituit: ſed munitiſſimâ locorum naturâ & Theodoti repugnantiâ avocatus, incepto deſtitit. (*Polyb. lib. 5. pag.* 390.) Pro quâ tamen operâ Theodotus adeò nullam reportavit gratiam, ut contrà Alexandriam accitus, etiam de vitâ periculum ſubiret. [*Ibid. pag.* 385, & 405.]

Antiochus, nuntio allato de internecinâ Xenœtæ clade, & Molonis victoriâ, qui ſuperiores præfecturas ſui jam planè juris fecerat; relictâ expeditione quam inchoaverat, ad ſubveniendum rebus ſuis accurrit. (*Polyb. lib. 5. pag.* 390.) Quâ de re conſultatione habitâ, quum Hermias communi omnium ſuffragio hoc ipſum ſuadentium ultrà reſiſtere non poſſet; Epigenem per calumniam, fictâ Molonis ad eum epiſtolâ & cæteris Epigenis inſertâ chartis, è medio ſuſtulit. Rex contra Molonem progreſſus, ut ad Euphratem venit, aſſumptis quas ibi habebat copiis, Anthiochiam in Mygdoniâ circa brumam (περὶ τροπὰς χειμερινὰς pervenit; ibique dum deſæviret hyems ſubſtitit. (*Ib. pag.* 393. 394. 395.)

Inde profectus quadrageſimo pòſt die, Lybam venit: & Zeuxidis, non Hermiæ, conſilium 4494 220
ſecutus, Tigrim cum univerſis copiis trajecit. Deinde Dura verſùs profecti, eam urbem, quæ à duce quodam Molonis obſidebatur, primo impetu liberârunt. Poſteà quum diebus ſingulis caſtra moverent, octavo die Oricum ſuperàrunt, & Apolloniam pervenerunt. [*Ibidem pag.* 395. 396.]

Molo, licèt à ſuis deſeri formidaret, aciem tamen contra Regem inſtruxit: & exercitu in duo cornua diducto, ſiniſtrum Neolao fratri commiſit, alterum ſibi retinuit. Ubi concurrêre acies, dextrum cornu in fide perſtitit, & acerrimè contra regios conflixit: ſed ſiniſtrum ad Regem tranſitionem fecit. Eâ re animadverſâ Molo, cùm prope jam undique cingeretur, manus ſibimet ipſe intulit: pariterque omnes qui conjurationis participes fuerant, domum ſuam quiſque conceſſerunt, ibique ſimilem exitum fecerunt. Neolaus quoque ubi pugnâ evaſit, & in Perſidem ad Alexandrum Molonis fratrem, matrem & Molonis liberos obtruncavit: dein ſuper mortuorum cadaveribus ipſe ſe jugulavit, poſtquàm Alexandro perſuaſiſſet, ut ipſe quoque idem faceret. Rex Molonis corpus in crucem tolli edito loco juſſit, rebellem autem exercitum duris verbis increpitum, datâ dexterâ recepit in fidem; certóſque viros conſtituit, qui iſtos in Mediam reducerent, & eam provinciam rectè conſtituerent. Ipſe interim Seleuciam è ſuperiore tractu regni regreſſus eſt: ubi Hermias cives duriùs tractans mulctæ etiam nômine mille talenta ab eis exegit; quæ ad 150 Rex reduxit. Diogenem deinde Mediæ Prætorem, Apollodorum Suſianæ reliquit: Tychonem verò ſcribarum principem, qui præfectus erat exercitui, in proxima Rubro mari loca miſit. [*Ib. à pag.* 396 *ad* 399.]

Quo tempore Antiochus adverſùs Molonem bellum gerebat, Theodotus Ætolus Cœleſyriæ præfectus Alexandriâ reverſus, Ptolemæum Philopatora pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffiſus, occupatâ per ſe Ptolemaïde, per Panætolum Tyro, Antiochum ſtatuit convenire & Cœleſyriæ urbes illi tradere: & brevi tempore ad exitum rem perduxit. [*Ibid. pag.* 385. & 405.]

Attalo regi Pergami, ex Apollonide Cyzicenâ, natus eſt Attalus Philadelphus; qui annos 82 vixit, ut in Μακροβίοις refert Lucianus. Antiocho quoque tum filius (Seleucus, ut videtur, Philopator) natus eſt.

3785 Jubilæus XXV.

Antiochus filio auctus Artabazanem ſtatuit aggredi, qui Atropatios & vicinas alias gentes dominio obtinebat. Ille Regis adventu perterritus, maximè propter ætatem jam planè decrepitam, pacem cum Antiocho quibus ipſe voluit legibus fecit. [*Polyb. lib. 5. pag.* 399. 400.]

Dum bellum hoc cum Artabazane gereretur, Achæus, poſtquàm Attalum in urbem Pergami concluſiſſet, omniáque circùm loca in poteſtatem ſuam redegiſſet, & cum Ptolemæo Philopatore conſiliorum ſocietatem iniiſſet, facile ſibi fore ſperans in Syriam priùs irrumpere quàm Antiochus reverteretur, & Cyrrheſtis qui à Rege defecerant adjuvantibus regnum illud celeriter obtinere; è Lydiâ cum univerſo exercitu profectus eſt. Laodiceam verò Phrygiæ ut ventum, diadema capiti impoſuit, nomen regium tunc primùm aſſumens, & quum legatis cæteríſque reſponſa dabat, & quum ad civitates ſcribebat: Syniride exule præ cæteris ut id faceret ipſum impellente. Mox itinere aliquamdiu continuato, ubi jam Lycaoniæ appropinquabat, ſeditio in exercitu eſt orta; ægrè ferente milite, duci ſe ad bellum cum eo gerendum, quem ſibi regem natura dediſſet. Itaque Achæus, qui vertiſſe in contrarium voluntates ipſorum ſentiret, conatis abſtitit: atque ut armatis ſuis perſuaderet de invadendâ Syriâ nihil unquam à ſe fuiſſe cogitatum, mutato itinere Piſidiam populatus eſt. atque hàc ratione ditato exercitu, conciliatâ ſibi benevolentiâ ac fide militum, domum eſt reverſus. [*Idem lib. 4. pag.* 271. 314. 315. & *lib. 5. pag.* 401. 402.]

Pace cum Artabazane firmatâ, Apollophanes Seleucienſis medicus ab Hermiâ ſibi timens, Antiocho ſuſpectum eum fecit. Quem Rex, invaletudine ſimulatâ, foràs abductum conjuratis occidendum præbuit. Quo etiam tempore Apamenſium uxores uxorem Hermiæ, liberi liberos lapidibus obruerant. [*Id. lib. 5. pag.* 400. 401.]

Antiochus domum reverſus, dimiſſis ad hybernandum copiis, nuntios ad Achæum cum mandatis minarum plenis miſit. [*Ibid. pag.* 401. 402.]

Antiochus convocato Apameam exercitu, ſub ver primum, Apollophane Seleucienſi medico 4495 219
ſuadente, Seleuciam quæ Pieria dicitur adiit: Diogneto navarcho eò cum claſſe, & Theodoto Hemiolio cum idoneâ manu ad occupandas Cœleſyriæ fauces, miſſo. Ipſe verò, Seleucienſium pleriſque pecuniâ promiſsíſque corruptis, captóque ſuburbio, urbem deditione recepit; civibúſque perhumaniter tractatis portum & arcem præſidiis firmavit. [*Polyb. lib. 5. à pag.* 402 *ad* 405.]

Erat in his Rex occupatus, quum literæ à Theodoto Ætolo illi afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœle-ſyriam; quam ſe ipſi traditurum ſignificabat. Rex igitur ad eum progreditur: ſed Theodotum, proditione patefactâ, dux Ptolemæi Nicolaus Ptolemaïde incluſum obſedit, & Lagoram Cretenſem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces

prope

prope Berytum miſit. Quibus ab Antiocho fugatis, ſoluta obſidione Theodotus & Panætolus, amicis ſuis comitati, obviam illi proceſſerunt: Tyrúmque & Ptolemaïdem, cum omnibus apparatibus qui in illis erant, ei tradiderunt. Repertæ ibi ſunt naves 40. quæ Diogneto navarcho ſunt traditæ. [*Ibid. pag.* 405. 406. *cum lib.* 4. *pag.* 305.]

Antiochus factus certior Ptolemæum Memphim conceſſiſſe, copias Peluſii eſſe congregatas, Nili aggeres recludi, omnes aquæ dulcis ſcaturigines obrui; mutatâ ſententiâ de exercitu ducendo versùs Peluſium, per Cœle-ſyriam quoquoverſum agmen ductans, urbium alias vi, alias æquitate conditionum ſibi adjungere conabatur. Quæ leviter igitur munitæ erant, hæ adventu illius perterritæ, ad ejus amicitiam ſe applicabant: reliquæ in fide manebant; & his obſidendis plurimum temporis inſumere Rex cogebatur. [*Idem lib.* 5. *pag.* 406.]

Interea nullam quidem rerum ſuarum curam gerebat Philopator: ſed Agathocles & Soſibius, penès quos erat regni adminiſtratio, operam omnem in parando bello collocant; ídque inſcio, quantum fieri potuit, Antiocho. Quin & Cyzicenos, Byzantinos, Rhodios, Ætolos ſollicitant ad pacem inter utrumque Regem procurandum: dum, illi interim peritiſſimos quoſque duces & copias quamplurimas conſcribunt, ac rei militaris diſciplinâ imbuendas curant. [*Ibid. pag.* 406. 407. *cum lib.* 4. *pag.* 305.]

Sed inter Byzantinos & Rhodios novum eodem tempore bellum eſt exortum, quòd Byzantini, Gallis tributa coacti perſolvere, portorium à navigantibus in Pontum exigerent. [*Id. lib.* 1. *pag.* 158. *&* *lib.* 4. *pag.* 305. 306. 314.]

Rhodii igitur, miſſis illicò ad Pruſiam (Bithyniæ regem illum, cui Χωλȣ̃ ſive Claudi cognomentum fuiſſe, in *Memnonis* Excerpt. cap, 29. legimus) legatis, ſocietatem belli cum eo inierunt; Byzantinis tum ob alias cauſas infenſo, tum quòd ad dirimendas inimicitias inter Achæum & Attalum tantum ſtudii adhibuiſſent ut nihil ſupra: quorum mutuam inter ſe amicitiam rebus ſuis inutilem multis modis futuram exiſtimabat. Cum legatis igitur Rhodiorum ita conſtituit, ut rem mari gerere illis ſuaderet; ipſe non minora hoſtibus detrimenta ſe terrâ illaturum polliceretur. Indéque Hieron Byzantinis ille ademit (quem locum, ad mercatores qui in Pontum navigabant pertinentem, paucis antè annis Byzantini magnâ pecuniæ vi emerant) & eam Myſiæ partem, quam in Aſiâ à longo jam tempore obtinuerant. [*Id. lib.* 4. *pag.* 314. 315. 316.]

Rhodiorum exemplum ſecuti Byzantini, & ab Attalo & ab Achæo per legatos auxilium petierunt. Et erat quidem Attalo voluntas prompta: ſed qui ab Achæo intra paterni regni fines erat compulſus, momentum ad victoriam afferre poterat non ſanè magnum. Achæus verò, qui in regionibus Aſiæ cis Taurum latè dominabatur, quíque Regis nomen paulò antè aſſumpſerat, auxilia Byzantinis promiſit. [*Ibid. pag.* 314.] Miſerunt etiam illi ad Tibiten, qui ipſum è Macedoniâ adducerent, ad bellum cum Pruſiâ gerendum. Exiſtimabatur enim Bithynorum regnum pari jure ad Tibiten pertinere atque ad Pruſiam, cujus ipſe patruus erat. [*Ibid. pag.* 316.]

Pruſias rex, Tibitæ patrui ſui adventum metuens, omnia caſtella, in quibus aliqua videbatur eſſe ad res bello gerendas opportunitas, demolitus eſt. [*Ibid. pag.* 318.]

Rhodii ut à Byzantinis Achæum averterent, patrem illius Andromachum, qui Alexandriæ captivus detinebatur, à Ptolemæo obtinuerunt, filio reſtituendum. Quâ re confectâ, nonnullíſque inſuper honoribus Achæo decretis, ſpem Byzantinis cui plurimum innitebantur ademerunt. Tibites etiam, dum in patriam ex Macedoniâ reducitur, fato functus conſilia ipſorum morte ſuâ vehementer conturbavit. Cavaro igitur (Gallorum qui in Thraciâ erant regulo; ut libro octavo docet *Polybius*, in Excerptis Henr. Valeſii pag. 26. & *Athenæo* lib. 6. cap. 6.) qui eo tempore Byzantium venerat intercedente, pacem cum Pruſiâ & Rhodiis, omiſſa deinceps portorii exactione, inierunt: eâ lege, ut ablata omnia Pruſias reſtitueret. [*ibid. pag.* 317, & 318.]

Per idem tempus Mithradates Ponti rex bellum Sinopenſibus indixit: qui à Rhodiorum populo acceptis 140 drachmarum millibus, & urbem ſuam & peninſulam in quâ ea ſita erat adversùs illius inſultus munierunt. [*Ibid. pag.* 323.]

3786 Antiochus Dura (urbem Phœniciæ, Dora *Ptolemæo* dictam) obſedit; ſed conatu irrito: cùm & locus eſſet naturâ munitus, & obſeſſis ſubinde opem ferret Nicolaus. Adpetente verò jam hyeme, miſſis à Ptolemæo legatis demum annuit, ut ad quatuor menſes fierent induciæ: cùm diutiùs à ditione ſuâ abeſſe nollet. Jam enim manifeſtum erat rebus ipſius inſidias ſtruere Achæum; à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Dimiſſis igitur legatis, ubi præſidia locis opportunis impoſuiſſet, rerum omnium curâ Theodoto mandatâ, Seleuciam rediit; & in hyberna exercitum dimiſit, nullam de cætero exercendi militis curam gerens. Perſuadebat enim ſibi, ad ea quæ reſtabant, nihil dimicatione futurum opus: quòd partem aliquam Cœle-ſyriæ & Phœniciæ jam in poteſtate habens, cætera loca à volentibus ſe accepturum, & omnia colloquiis tranſacturum ſperabat. [*Ibid. pag.* 409.]

Cùm nihil de pace per legatos tranſigeretur, ineunte jam vere copias contrahit ſuas Antio- 4496 218
chus, habens in animo terrâ maríque hoſtem aggredi, & reliquas Cœle-ſyriæ partes nondum ſubactas in poteſtatem redigere. [*Ibid. pag.* 411.]

Ptolemæus ſummam rerum tuendam Nicolao Ætolo tradit; commeatus omnium rerum Gazam adfatim convehit: copias quà pedeſtres, quà maritimas emittit; Perigene claſſi præpoſito, tectas quidem naves 30 habenti, onerarias verò ampliùs 400. [*Ibid. pag.* 411.]

Antiochus Marathum progreſſus, quum ad eum Aradii veniſſent de ſocietate acturi, non ſolùm accepit illos in ſocietatem; ſed etiam controverſiam quæ inſulanos Aradios & eos qui continentem habent invicem anteà alienabat, ſedavit, atque ut inter ſe concorditer viverent effecit. Deinde per Theû-proſopon Phœniciam ingreſſus, Berytum venit: & in tranſitu Botrym occupavit, Trierem verò & Calamum incendit. [*Ibid.*]

Quum autem ad pugnam eſſet ventum, diviſo in tres acies exercitu, unam Theodoto, alte-

ram Menedemo tradidit, tertiam ad res mari gerendas reſervavit, præpoſito Diocle, qui Parapotamiam ad Euphratem Præfecturam obtinebat. Ipſe cum prætoriâ ſuâ cohorte medius inter omnes ſtetit; ſpectator quæ gererentur omnium futurus, & ut quiſque ſuorum laboraret, opem eò laturus. Simul & Diognetus claſſi Antiochi, & Perigenes Philopatoris claſſi præfectus, navales copias ad pugnam direxerunt; terræ quàm maximè fieri poterat appropinquantes, & ut terreſtris navaliſque prælii una duntaxat facies appareret connitentes: Mox quum uno omnes dato ſigno, & uno imperio, hoſtem ſimul invaderent, mari quidem pugnæ diſcrimen æquabatur; terrâ verò Nicolaus Ætolus copiarum Philopatoris dux à Theodoro demum fugatus eſt: quâ in fugâ, ad duo millia perierunt, nec pauciores vivi capti ſunt; qui ſupererant cunctis ad Sidonem ſe recipientibus. Perigenes, ut cladem terrâ eſſe acceptam vidit, retrò ipſe quoque concedens eadem petiit loca. Antiochus cum exercitu profectus, ad Sidonem ſigna conſtituit: urbis tamen oppugnationem non cenſuit ſibi tentandam; quòd & rerum neceſſariarum copiâ abundaret, & hominibus eſſet refertiſſima. [*Ibid. pag.* 412. & 413.]

P. Cornelio Scipione & T. Sempronio Longo Conſulib. Hannibal laborioſo per Alpes tranſitu deſcendit in Italiam, æſtatis tempore. [*Liv. lib.* 21.] Olympiadis CXL. anno 2, deſinente ſc. Unde principium ducit bellum Punicum II. ſive Hannibalicum; à *Polybio*, *Livio*, *Silio Italico*, & *Appiano Alexandrino* in Hannibalicis deſcriptum. Quo Romanorum & Carthaginienſium nomen adeò inclaruit: ut in Græciâ primùm, deinde & in inſulis atque Aſiâ (propriè dictâ) ad illos jam in rebus ſuis omnes, non ad Philippum, Antiochum aut Ptolemæum oculos ſuos converterent. [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 443.]

Eâdem æſtate quâ in Italiam Hannibal, in Palæſtinam Antiochus Magnus irrupit. Hic enim, Diogneto navarcho negotio dato ut claſſe Tyrum appelleret, ipſe aſſumptis legionibus Philoteriam duxit, ad lacum (Tiberiadis) ſitam quem Jordanes amnis influit: qui inde exiens, per Scythopolitanæ urbis campos labitur. Captâ utrâque illâ urbe, Philoteriâ & Scythopoli (quæ Joſepho Bethſan eſt in tribu Manaſſis) & præſidio in utramque inducto, montibus deinde ſuperatis Atabyrium (ſive Thabor) acceſſit, oppidum in colle ſitum, ad cujus ſummum verticem ſtadia numerantur quindecim. Antiochus levibus præliis oppidanos laceſſens, quum anteſignanos ſuos procedere quàm longiſſimè juſſiſſet, mox repentè converſis qui fugiebant, & eis coortis qui fuerant in inſidiis locati, acre prælium fecit, & multos eorum occidit: ac tandem inſecutus ipſe, cum cunctis terrorem injecit, ut primo impetu hanc quoque urbem caperet. [*Polyb. ibid. pag.* 413.]

Eo tempore Keræas è numero præfectorum Ptolemæi, ad Antiochum defecit: quo munificè ab illo ſuſcepto, etiam Hippolochus Theſſalus non multò poſt abductis de Ptolemaico exercitu 400 equitibus, ad ipſum transfugit. Antiochus verò poſtquàm præſidio Atabyrium firmaſſet, caſtra inde movens, Pellam & Camum & Gephrum deditione accepit. Hic adeò felix rerum ſucceſſus adjacentis Arabiæ populos movit, ut cohortationibus mutuis incitati, communibus ſuffragiis ſe illi omnes adjungerent. Quâ novâ ſpe auctus Rex, opibúſque Arabum ſubnixus, in Galatidem devenit: eâque potitus Abila in poteſtatem redegit; & ſimul omnes qui, Niciâ duce, pro ferendâ ope eò occurrerant. Reſtabat adhuc Gadara, locus opinione hominum præ cæteris omnibus illius tractûs eximiè munitus. Ad hunc Rex admovit exercitum: molitúſque opera oppidanos ita terruit, ut in deditionem extemplò venerint. [*Ibid. pag.* 414.]

Eâdem æſtate in Pamphyliâ Pedneliſſenſes à Selgenſibus obſeſſi, jámque de ſalute periclitantes, per legatos opem ab Achæo petunt. Mittit Achæus peditum ſex millia, equites 500. duce Garſyere. Is per Milyada ingreſſurus, comperit aditus à Selgenſibus occupatos. Fingit igitur diſceſſum. E veſtigio Selgenſes, digreſſos hoſtes rati, & ipſi diſcedunt; ad caſtra alii, alii ad meſſem, quæ jam maturuerat, faciendam. Garſyeris confeſtim regreditur, & tranſmiſſis nullo obſiſtente faucibus ad Climacem, eas ipſe tutatur, ac totius belli curam Phaylo mandat. Phaylus Pergam profectus, Pamphyliæ Piſidiæque populos ad opem obſeſſis ferendam invitat. Aſpendii quatuor, Etennenſes octo hominum millia mittunt. Selgenſes temeritate ſuâ rem prope confectam corrumpunt, ac turpiter profligati, decem circiter hominum millibus amiſſis, Selgum confugiunt. Fugientibus inſtat Phaylus. Illi conterriti, Logbaſim mittunt de pace acturum. Is pro deprecatore proditorem agit. Induciæ fiunt, quarum beneficio Selgam commeabant milites. Arceſſitur Achæus, cujus clementiæ ſeſe committebant Selgenſes. In his tempus teritur, dum fraudi commodum tempus expectatur. Cùm jam ad exitum perducenda videretur, res detegitur. Logbaſis cum conjuratis &, quos admiſerat, hoſtibus trucidatur. Tum Achæus ſeriò de pace agit. Nec abnuunt Selgenſes: juſſi pendere ſtatim 400, & poſt aliquod tempus 300 talenta; & Pedneliſſenſes captivos gratis dimittere. Achæus, poſtquàm Milyadem & partem Pamphyliæ maximam ſui juris feciſſet, Sardes proficiſcitur: ubi continuum cum Attalo bellum gerens, etiam Pruſiæ minabatur. [*Ibid. à pag.* 415. *ad* 420.]

Quo tempore Achæus in Expeditione contra Selgenſes erat occupatus, Attalus Tectoſages Gallos (quos propter opinionem fortitudinis ad bellum contra Achæum ex Europâ acciverat) ſecum habens, per Æolidis urbes agmen ductabat, & per finitimas iſtis, quæ priùs metu ſe Achæo dediderant. Cuma, Smyrna & Phocæa ultrò ſe ei adjunxerunt: Ægæenſes & Lemnitæ, adventu illius perterriti, deditionem fecerunt. Adierunt illum & à Teiis Colophoniíſque legati: quorum urbes, obſidibus acceptis, in eaſdem fœderis leges recepit atque antè. Continuato deinde itinere, trajectóque amne Lyco, ad quæ Myſi habitant loca venit. Quorum ut emenſus eſt fines, Carſentium attigit: quos, ſimul cum eis qui Didyma-tiche cuſtodiebant, ita terruit; ut caſtellum utrumque Themiſtocles, quem iis locis Achæus diſcedens præfecerat, ipſi traderet. Profectus inde, Apiæ campum populatus, Pelecantem montem ſuperavit; & ad Megiſtum amnem caſtra poſuit. Eò loci quum Luna defeciſſet, Galli moleſtias itineris ægrè jampridem ferentes (ut quos in expeditione uxores liberíque plauſtris vecti ſeque-

bantur)

bantur) tunc loco oſtenti quod acciderat de Lunâ ducentes, ulteriùs ſe progreſſuros negârunt. [*Ibid. pag.* 420.] Septembris enim Juliani die primo, initio noctis Luna oriens, ultra horam obſcurata permanſit.

Attalus veritus ne Galli inclinatis ad Achæum animis res ipſius invaderent, & quòd fidem ipſius ſecuti in Aſiam trajeciſſent, contrucidare eos nolens; ad Helleſpontum, quò tranſmiſerant, tutò eos reduxit, ibíque agros ad colendum idoneos eis aſſignavit: de cætero, quoties aliquid deinceps æquum à ſe poſtularent, pro ſuâ virili ſe ipſos adjuturum promittens. Deinde Lampſacenis, Alexandrenſibus atque Ilienſibus, quòd in ipſius fide manſiſſent, benignè appellatis; cum exercitu Pergamum reverſus eſt. [*Polyb. ibid. pag.* 421.]

3787 *a.* Antiochus factus certior magnum hoſtium numerum in urbem Arabiæ Rabatamana (Rabbath-ben-Ammon) conveniſſe, & agros eorum Arabum incurſionibus infeſtare; eò caſtra movit; ac prope illos terræ tumulos tendit, quibus urbs fuit impoſita. Deinde quum circuiſſet collem, eóque omni ex parte perſpecto, deprehendiſſet duos tantùm aditus eum habere; utroque in loco fabricatis machinis muros dejiciendi operam Nicarcho & Theodoto ſeparatim mandavit. Cúmque celeriter & opinione hominum citiùs pars utraque mœnium ruiſſet; dies pariter ac noctes, ſine ullâ intermiſſione, ſummâ vi irruptionem tentabant regii: ſed, propter hominum multitudinem quæ in urbem ſe receperat, conatu planè irrito. Tandem captivorum aliquis ſubterraneum meatum oſtendit, per quem obſeſſi aquatum deſcendebant: quo obſtructo, oppidani aquæ inopiâ adacti deditionem fecerunt. Rex urbe potitus, Nicarchum ibi cum idoneo præſidio reliquit. Hippolocho & Keræ, qui à Ptolemæo defecerant, cum quinque peditum millibus ad vicina Samariæ loca proficiſci juſſit; ut provinciæ illi præſiderent, & omnes qui ipſius imperium agnoſcerent ab hoſtium injuriis tutarentur. Ipſe verò Ptolemaïdem verſùs caſtra movit; illic hybernaturus. [*Ibid. pag.* 414. & 415.]

b. Cn. Servilius Romæ Idibus Martiis Conſulatum iniit. Inter prodigia ex pluribus ſimul locis 4497 217
tunc nunciata; in Sardiniâ *Solis orbem minui viſum*, & Arpis *pugnantem cum Lunâ Solem*, narrabatur. C. Flaminius alter Conſul, qui Romæ tum aberat, eodem vere ad lacum Thraſymenum in Hetruriâ adverſùs Hannibalem infeliciter pugnans, cum 15. Romanorum millibus in acie cæſus eſt. [*Liv. lib.* 22.] Eclipſis Solis eo anno, Februarii Juliani die XI, in Sardiniâ viſa fuit. Et nobilem illam in Hetruriâ pugnam, ſimul cum alterâ inter Antiochum & Philopatorem de Cœle-ſyriæ imperio habitâ, Olympiadis CXL. anno 3°. (ad finem tendente) contigiſſe, confirmat Polybius. [*lib.* 5. *pag.* 442.] Quæ poſterior pugna, in Palæſtinâ ad Raphiam geſta, ita ab eo habetur deſcripta.

c. Ineunte vere Antiochus & Ptolemæus, præparatis rebus omnibus, in eo jam erant, ut expeditionem ſuſceptam prælio terminarent. Ptolemæus igitur, peditum ſeptuaginta millia, equitum quinque, elephantos 73. ſecum trahens, Alexandriâ movit. [*id. ibid. pag.* 421.] & in urbe Peluſii caſtra primùm poſuit. Ibi aſſumptis qui ſequebântur à tergo, poſtquàm frumentum exercitui eſſet menſus, per terram carentem aquâ, propter Caſium montem & ea quæ vocantur Barathra iter habens, Gazam progreſſus eſt. Quintis deinde caſtris quò deſtinaverat pervenit, ibíque ſtadia 50. à Raphiâ ſigna conſtituit: quæ urbs Cœle-ſyriam ex Ægypto petenti, poſt Rhinocorura occurrit prima omnium è Syriacis. [*Ibid. pag.* 422.]

Per eoſdem dies etiam Antiochus eódem cum exercitu advenit: in quo peditum 72. erant millia, equitum ſex, elephanti 102. Qui urbem Raphiam prætervectus, decem ferme ſtadia primùm, & poſt paucos dies non longiore ſtadiorum quinque intervallo à Ptolemæi exercitu caſtra collocavit. [*ibid.*]

Eo tempore Theodotus Ætolus, qui in Ptolemæi aulâ antea verſatus fuerat, ac propterea mores illius & vitæ quotidianæ conſuetudinem notam habebat, duobus tantùm comitatus, ſub lucem hoſtile vallum intravit: & ſequente nocte in tentorium Regis ſe intulit, ut ſolus eum occideret, atque hoc pacto bellum diſſolveret. Sed abducto eo Doſitheus Drimyli filius (qui genere quidem erat Judæus, poſteà verò à majorum religione deſcivit) fecit ut ignobilis quidam recumberet in tentorio ejus. Theodotus autem in tentorium irrumpens, ex iis qui ibi cubabant duobus vulneratis, & Andreâ archiatro obtruncato, ſine diſcrimine in caſtra ſua ſe recepit. [*ibid.* & III. *Maccab.* I. 3, 4.]

Poſtquàm per dies quinque oppoſita invicem caſtra Reges habuiſſent, viſum utrique eſt, prælio jam decernendum. [*Polyb. ibid.*] Deinde quum prælium vehemens committeretur, & partis Antiochi res multò eſſent valentiores; Ptolemæi ſoror Arſinoë capillis paſſis obambulans, milites cum lachrymis eſt hortata, ut & ſeipſos & liberos ſuos uxoreſque audacter defenderent: promittens ſe, ſi vincerent, cuique duas auri minas daturam. Itaque evenit ut adverſarii cominùs pugnando perderentur, & multi quoque captivi comprehenderentur. [III. *Maccab.* I. 5, 6. *cum Polyb. lib.* 5. *pag.* 424. 425.]

Deſideravit autem è ſuis Antiochus non multò pauciores, decem millibus peditum; equites 300 & eo plures. Capti ſunt vivi ſupra 4000. Elephanti in conflictu periêre tres, è vulneribus poſteà duo. E Ptolemaicis occiſi ſunt pedites 1500. equites 700. ex elephantis 16. ſunt trucidati; reliquorum pars major capta. [*Polyb. ibid. pag.* 427.]

Sepultis ſuorum cadaveribus, Rex Antiochus cum reliquis copiis domum eſt reverſus. Ptolemæus & Raphiam & reliquas urbes, ut ad quamque acceſſerat, à civibus ſibi traditas recepit: quum omnes civitates in dominatu ipſius inſtaurando & deficiendo ad illum, de celeritate inter ſe certarent. Cœle-ſyriæ enim populi ad Ægypti regum venerationem præ cæteris inclinati, hâc inſuper occaſione accedente, nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, ſacrificiis, altaribus cæteróque ejus generis cultu Ptolemæum honorârunt. [*Ibid. pag.* 427. 428.] Ille verò propinquas civitates adiens, donariáque delubris earum diſtribuens, ut ſubditi ſui bono eſſent animo effecit. [III. *Maccab.* I. 7.]

Judæis mittentibus ex Senatu & Senioribus qui ſalutarent ipſum, & munera apportantes de iis quæ evenerant gratularentur ipſi; accidit ut eo eſſet paratiore animo ad eos quàm citiſſimè adeundos. Qui Hieroſolymitani templi pulchritudinem admiratus, etiam adyta (in quæ ſummo Pontifici ſoli ingredi licebat, ídque ſemel tantùm in anno) penetrare voluit. Quod cùm Judæi contentioſiſſimè recuſarent, & Regi creſceret ex recuſatione deſiderium; toto templo lachrymis & ejulatu, civitate tumultu & querelis confusâ, Simon Pontifex ex adverſo templi (inter templum ſc. & altare) flectens genua, elatâ voce orationem ad Deum habuit, opem ab eo præſenti neceſſitati implorans. Eâ finitâ, Rex corpore animóque ita perturbatus eſt; ut ne fari quidem poſſet, & ſemivivus à ſuis extra templum abduceretur. [III. *Maccab.c.*I. *&* II.]

Simulac Antiochiam ingreſſus eſt rex Antiochus, Antipatrum fratris filium & Theodotum Hemiolium legatos de pace ad Ptolemæum miſit. Qui victoriâ tam inopinatâ contentus, & omninò Cœle-ſyriæ imperium recuperaſſe præter ſpem ſatis habens, minaciter paululùm legatos allocutus & de Antiochi quæſtus injuriis, inducias in annum eis conceſſit; Soſibio ad firmandum fœdus miſſo. [*Polyb. lib. 5. pag.*428. *cum Juſtino, lib.*30. *cap.* 1.]

d. Ptolemæus tres in Syriâ ac Phœniciâ menſes moratus, ad componendum ſingularum civitatum ſtatum, omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aſpendium, cum ſorore Arſinoë & amicis ad repetendam Alexandriam caſtra movit: impoſito eo fine huic bello, quem ſubditi, reliquæ ejus vitæ atque inſtitutorum gnari, ſatis mirari non poterant. Antiochus, ubi fœdus cum Soſibio affirmaſſet, ad bellum contra Achæum, ſicut anteà propoſuerat, ſe comparabat. [*Polyb. ibid.*]

3788 Antiochus bello per hyemem magnâ curâ adornato, ineunte æſtate Taurum montem ſuperavit; & factâ cum Attalo ſocietate, Achæum bello eſt aggreſſus. [*Id. ibid. pag.* 444. *&* 446.] 4498 216
Quem dum Sardibus incluſum ille obſideret; leves dimicationes & pugnæ ſine intermiſſione ullâ continuè committebantur noctu atque interdiu: quum milites nullum non genus inſidiandi aut inſidiatores captandi, invadendíque ſeſe invicem comminiſcerentur. [*Id. lib.* 7. *pag.* 506.]

Cùm Galli qui ab Attalo ad Helleſpontum fuerant relicti, Ilienſes obſiderent, Alexandrenſes qui Troadem incolebant, miſſo Themiſtâ cum quatuor militum millibus, ex universâ Troade eos ejecit; impediendo commeatus, & eorum conatibus ſe opponendo. Qui inde pulſi, Ariſbâ Abydenæ ditionis urbe occupatâ, cætera ejus tractus oppida ex inſidiis conabantur invadere; & aſſiduum cum illis bellum gerebant. Adversùs hos igitur Bithyniæ rex Pruſias expeditionem ſuſcepit, & acie dimicavit. Ac viros quidem in ipſo prælio, dum manus conferuntur, contrucidavit; ſobolem verò propemodum omnem atque conjuges in ipſis caſtris jugulavit: atque utenſilia victori militi diripienda conceſſit. [*Id. lib.* 5. *pag.* 447.]

Ptolemæus Philopator in Ægyptum reverſus, ab omni rerum honeſtarum ſtudio ad luxurioſum ac perditum vivendi genus ſe contulit. [*Id. lib.* 14. *in Excerptis Valeſii, pag.*62.] Augeſcens enim malitiâ, non ſolùm innumeris ſe libidinibus explevit, ſed etiam famoſis libellis Judæos Alexandrinos vexare cœpit, & à vero Dei cultu avertere. Qui reſiſterent, vel occidi juſſit, vel omni dignitate ac libertate privatos, ſtigmaticos fieri, inuſto hederæ folio, quod Bacchi erat inſigne: qui autem patriâ religione deſertâ, obtemperarent, hos voluit æquo cum Macedonibus jure cives Alexandrinos cenſeri.

Multi igitur Regis voluntati ceſſerunt; plurimi autem ſe à vitæ diſcrimine, & inuſtione, pecuniæ largitione redemerunt. Qui autem in avitâ religione perſtiterunt, in reges quidem benevolentiam fidémque conſtantem obſervabant, ſed ab apoſtatarum convictu abſtinebant; & ut gentis ſuæ hoſtes abominati, communi converſatione & ſignis amicitiæ omnibus eos privabant. Quod adverſarii tamen ita ſunt interpretati, ac ſi neque regi neque poteſtatibus illi conſentirent, ſed ab eorum obedientiâ homines averterent. Unde Philopator, non in Alexandrinos ſolùm ſed in reliquos etiam totius Ægypti Judæos iratus, datis literis omnes in unum locum cogi juſſit, ultimis ſuppliciis afficiendos. Deſcriptio eorum à Regis miniſtris diebus 40. facta eſt; à 25°. videlicèt die menſis Pachon uſque ad 4um. Epiphi, hoc eſt, juxta fixum Alexandrinorum annum, (quem ante pugnam Actiacam in uſu apud illos non fuiſſe, recentiores Chronologi ſine ulla ratione ſibi perſuaſerunt) à Maii Juliani die 20. uſque ad Junii 29: conſtitutâ perditione illorum à 5°. Epiphi ad 7, diebus tribus.

Tempore conſtituto, Judæi Alexandriæ in Hippodromo conſtituuntur, ut omnium prætereuntium probris & irriſionibus paterent. Tum Rex Hermonem elephantorum præfectum advocat, jubétque ſub inſequentem diem, multo thure in vinum immiſſo, potari elephantos numero 500. eáque potione efferatos in Judæos immitti, ab iis proterendos ac diſcerpendos. Poſtero die regem altus ſopor detinet uſque ad horam prandii; cùm jam tota ſpectatorum turba diffluxiſſet. Inſequenti die mandatorum eundem capit oblivio; ut furere putaret eos qui ad ſpectaculum eum invitabant. Tertio die, quum in Judæos immittendæ eſſent belluæ, viſi ſunt duo terribiles Angeli de cœlo deſcendere; qui ſpectatores ita perturbarunt, ut quaſi conſtricti vinculis immobiles fierent. Rex quoque totus inhorruit, atque animo commutatus feritatem depoſuit. Quin & elephanti in armatos qui ſubſequebantur converſi, proculcabant & profligabant illos.

Tum Rex Judæos laudatos vinculis ſolvi jubet, Deúmque ipſorum protectorem agnoſcit: & per ſeptem dies (à 7°. uſque ad 14. Epiphi, ſive à 2°. ad 9um. noſtri Julii) publicum epulum eis præbet. Quibus expletis, poteſtatem interficiendi apoſtatas Judæi ab illo impetrant: dicentes, eos qui ventris causâ præceptiones divinas omiſerint, ne in præcepta quidem Regis bono animo futuros unquam. Quorum cùm ſupra 300. è medio in itinere ſuſtuliſſent, Ptolemaida (in Arſinoite Nomo ad Nilum poſitam) quæ à roſarum feracitate Rhodophoros eſt dicta, pervenerunt; ubi de communi ſententia ipſorum claſſis dies ſeptem eos præſtolabatur. Ibi convivium euchariſticum fecerunt: Rege alacriter ipſorum cuique omnia ſuppeditante quæ erant opus ut ſe in ſuas

domos

domos ſinguli reciperent. Unde, terrâ & mari & fluvio, ſummo cum gaudio ad ſua incolumes ſunt reverſi. Quæ omnia fuſiùs in tertio Maccabæorum libro habentur deſcripta: quem in Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ initio Philoſtorgius portentoſum vocat, nihilque ſimile primo explicantem. * quanquàm tantam is apud nos obtineat authoritatem; ut inde Joſephum corrigendum exiſtimemus, qui in libro 2°. contra Apionem à temporibus Philopatoris ad regnum Euergetæ II ſive Phyſconis iſta traduxit. *

Ægyptii, ſecundâ ad Raphiam pugnâ inflati, dicto audientes eſſe Philopatori non ampliùs dignabantur; ducem & auctorem quærentes, tanquam idoneis ad illi reſiſtendum viribus præditi: quod ad extremum ſecerunt; idque haud ita multò poſt. [*Polyb. lib. 5. pag. 444.*]

3789 Cum Ægyptiis defectoribus bellum geſſit Philopator. [*Id. ibid.*] In quo, ab illius partibus 4499 215
Judæos recenti jam beneficio ab eo affectos ſtetiſſe, non eſt dubium. Hoc certè tempore victos illos, & 60. millia armatorum ex numero eorum cæſa fuiſſe, in Euſebii & Jornandis Chronico proditur. Quæ tanta clades *Demetrium*, qui de Judææ regibus librum edidit, fortaſſe moverit, ut numeri annorum qui à captivitate Aſſyriacâ & Babylonicâ uſque ad quartum hunc Ptolemæum effluxerunt rationem hic ineundam eſſe cenſeret: quemadmodum apud *Clementem Alexandrinum in* 1°. libro Stromatum legimus. Unde & ipſum hiſtoricum *Demetrium*, ut poſt Philopatorem, ita & ante deſolationem populo Judaico ab Antiocho Epiphane illatam ſcripſiſſe colligimus: ad quam potiſſimùm (ſi illam habuiſſet cognitam) priorum illarum calamitatum epochas accommodaturum eum fuiſſe, non levi ad ſuſpicandum conjecturâ ducimur.

Sardium urbs, præter arcem, Lagoræ Cretenſis ſolertiâ, altero obſidionis anno ab Antiocho capta eſt. [*Polyb. lib.7. à pag. 506. ad 510.*]

Soſibius, qui ſub Philopatore res Ægyptias adminiſtrabat, de liberando Achæo, qui in Sardium arce obſeſſus tenebatur, cum Bolide Cretenſi egit. Ille, conſilio cum Cambylo præfecto Cretenſium qui Antiocho militabant communicato, Achæum ex Arce dolo clàm eductum Antiocho prodidit. Achæo, extremis primùm membris mutilato, caput amputatum atque utri aſinino inſutum, truncus in crucem ſublatus eſt. Eorum qui in arce erant, aliis cum Ariobazo Sardium præfecto, aliis cum Laodice Achæi uxore (Mithradatis regis filia) ſentientibus, dum ſibi invicem diffidunt, celeriter utraque factio & ſe & arces fidei Antiochi permiſerunt. [*Id.lib.8. à pag. 522. ad 529.*]

3790 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, annis 26. in ſcholâ conſumptis, ſolus ex omni 4500 214
memoriâ vivens Phocenſibus Telecli & Euandro eam tradidit. [*Laert. in Lacyd.*]

3792 Antiochus Mediam & Parthiam, cæteráſque provincias quæ à progenitoribus ejus defecerant, 4502 212
aggreſſus eſt. [*Appian. in Syriacor. init.*] Expeditionem ejus Parthicam adverſus Arſacem, qui Parthorum imperium inter primos fundavit, in libro 10. explicavit Polybius. [*à pag. 597. ad 602.*]

3793 P. Sulpitio & Cn. Fulvio Conſulibus Lævinus Prætor cum Ætolis & Attalo rege Pergami ſo- 4503 211
cietatem iniit. [*Liv. lib. 26. Juſtin. lib. 29. cap. 4. Eutrop. lib.3.*] Quam cum Romanis amicitiam Attalus conſtantiſſimâ fide ad extremum finem vitæ ſervavit. [*Polyb. pag.820.*]

3794 Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatrámque reges M. Attilius & Manius Acilius legati, ad 4504 210
commemorandam renovandámque amicitiam à Senatu Romano miſſi, dona tulere: Regi togam & tunicam purpuream, cum ſellâ eburneâ; Reginæ pallam pictam, cum amiculo purpureo. [*Liv. lib. 27.*]

* Arſace, primo Parthorum Rege mortuo, ſucceſſit Arſaces II, ejus filius, qui cum Antiocho Magno bellum geſſit, regnavit ann. 36. (*Onuphrius*) *

3795 Ptolemæo Philopatori, ex Eurydice uxore eademque ſorore ſuâ, natus eſt Ptolemæus Epi- 4505 209
phanes; qui quinquennis poſteà patri in regno ſucceſſit. [*Juſtin. lib. 30. cap. 1. & 2.*]

Hujus natalem Syriæ & ſubjectæ regionis magnates omnes celebrârunt: ac deinde Alexandriam gratulatum magno cum apparatu ſunt profecti. Inter reliquos, Joſephus quoque Judæus (Tobiæ & filiæ Simonis Juſti Pontificis filius) Syriæ, Phœniciæ & Palæſtinæ vectigalibus exigendis præpoſitus, filium ſuum natu minimum Hyrcanum (ex fratris ſui Solymii filia ſuſceptum) ad Regem ſalutandum miſit: literis ad procuratorem ſuum Arionem (qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, tribus talentorum millibus non minorem) conſcriptis; ut nummos ipſi præberet ad emendum Regi id quod inveniret pulcherrimum & pretioſiſſimum. Cúmque alii, & hi munificentiſſimi, obtuliſſent talenta non plus quam viginti: Hyrcanus emptos à ſe centum pueros, totidemque puellas adduxit; juſſos ſingulos talentum offerre, hos quidem Ptolemæo regi, has verò Cleopatræ reginæ. Quam tam inſperatam munificentiam Ptolemæus miratus, adoleſcentem honorificentiſſimè tractatum, & donatum regiè, ſcriptis quoque ad patrem, & fratres, & omnes ſuos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimiſit liberaliter. Fratres autem (quos ſeptem habebat, ſed ex alia matre genitos) cùm cognoviſſent tantum honoris ei habitum à Regibus; decreverunt obviam proficiſci, & de medio illum tollere; ne patre quidem inſcio, qui ob profuſam in munera tam immenſam pecuniam iratus, non erat de ſalute ejus ſolicitus. Sed fratribus adortis eum in itinere, duos eorum occidit, & alios ex eorum comitatu non paucos. Sed quum Hieroſolyma veniens, exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Jordanem fluvium, & illic vitam egit. [*Joſeph. lib.12. cap. 4.*]

3796 Philippus rex Macedonum cum Ætolis & auxiliis à Romanis & Attalo rege emiſſis bis proſpero eventu pugnavit. Naves auxiliares ex Bithyniâ ab rege Pruſiâ accepit. Attalus rex & P. Sulpitius Romanus Proconſul Æginæ hybernârunt. [*Liv. lib.27.*] Vid. Polyb. lib. 10. pag. 612. 613. & 851.

Initio veris Sulpitius & Attalus Æginâ Lemnum claſſe junctâ tranſmiſerunt; poſteáque in 4506 208
Eubœam appulſi, Oreum & Opuntem ceperunt. Attalus audiens Pruſiam Bithyniæ regem in fines regni ſui tranſgreſſum, omiſſis Romanis rebus atque Ætolico bello, in Aſiam trajecit.

Philippus rex Elatiam, juſſis ibi ſe operiri Ptolemæi Rhodiorúmque legatis, venit. Ubi cùm de finiendo Ætolico bello cum legatis ageretur, nuncius affertur, Machanidam (Lacedæmoniorum tyrannum) Olympiorum ſolenne ludicrum parantes Eleos aggredi ſtatuiſſe. [*Id. lib.* 28.] Hàc verò æſtate Olympias CXLIII. acta eſt.

* Judæorum Pontifex maximus Onias (III) filius Simonis (II) inſignis habetur. [*Euſeb.* Chronic. cum *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 4. & 5.] vir bonus & benignus, verecundus quidem viſu, ſed moribus mitis, & ſermones decenter efferens; qui à puero laborem conſumpſerat in rebus omnibus quæ virtutis ſunt propriæ. (II Maccab. XV. 12.) *

3797 Arſinoëm reginam Ptolemæi Philopatoris ſororem à Soſibio, Philammonis operâ, fuiſſe in- 4507 207
teremptam, refert Polybius. [*lib.* 15. *pag.* 719. & *in Excerptis Valeſii, pag.* 65.] A Philopatore verò occiſam Eurydicen, uxorem eandémque ſororem ſuam, apud Juſtinum legimus. [*lib.* 30. *cap.* 1.] Ut eadem fuiſſe videatur, & Polybii *Arſinoë*; & Juſtini *Eurydice*, & Livii etiam atque Joſephi *Cleopatra*. [*ſuprà, anni. Mundi* 3794. & 3795.]

Sublatâ uxore & ſorore ſuâ Philopator, Agathocliæ pſaltriæ & fratris ejus Agathoclis turpi amore captus, cum admiratione omnium ad regni curam Agathoclem promovit; hominem nullâ aulicâ ſolertiâ aut rerum adminiſtrandarum induſtriâ præditum. Accedebat & utriuſque mater Oenanthe, quæ geminæ ſobolis illecebris, devinctum Regem tenebat. Agathocles Regis lateri junctus, civitatem regebat; tribunatus, præfecturas & ducatus mulieres ordinabant: nec quiſquam in regno ſuo minùs, quàm ipſe rex poterat. [*Polyb. lib.* 15. *pag.* 720. & *in Excerptis Valeſii pag.* 65. *Juſtin. lib.* 30. *cap.* 1, 2. *Plutarch. in Erotico*, & *Cleomene. Athenæ. lib.* 6. *cap.* 6. & *lib.* 13. *cap.* 13. *Hieronym. in Daniel. cap.* 11.]

Cùm populo vir idoneus deeſſet, cujus ductu iram ſuam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quieſcebant; unicam ſpem adhuc in Tlepolemo habentes, quâ ſe tantiſper ſuſtentabant. [*Polyb. pag.* 66. *Excerpt. Valeſii.*] Huic juveni, in militari vitâ aſſiduè cum ſplendore verſato, pecuniæ regiæ cura commiſſa eſt: quam cùm ille, non ut curator, ſed quaſi hæres adminiſtraret: in odium offenſionémque aulicorum incurrit. Unde cùm Ptolemæus Soſibii (de quo dictum eſt) filius, à Philippo ex Macedoniâ (cum ſuperioris, ut videtur, anni legatis) Alexandriam reverſus, Tlepolemo obtrectare cœpiſſet; univerſos aulicos faventes ſibi invenit. [*Id. lib.* 16. *pag.* 82. & 85. *Excerpt. Valeſii.*]

3798 Hâc diſſenſione brevi in majus auctâ, in concilio publicè habito adversùs Tlepolemum aulici, 4508 206
& adversùs ipſos ſimul omnes Tlepolemus accuſationem inſtituit. Quâ audita, Soſibius (cui regii annuli & corporis cuſtodia erat mandata) annulum illi tradidit: eóque accepto, cuncta deinceps Tlepolemus arbitratu ſuo adminiſtravit. [*Ibid. pag.* 85. & 86.]

3799 P. Cornelio Scipione & P. Licinio Craſſo Conſulibus, invento à Decemviris carmine in libris 4509 205
Sibyllinis, *quandocunque hoſtis alienigena terræ Italiæ bellum intuliſſet, eum pelli Italiâ vincique poſſe, ſi mater Idæa Peſſinunte Romam advecta eſſet*; quinque legati, qui eam deportarent, à Romanis ad Attalum Regem miſſi ſunt. * In illâ enim urbe Phrygiæ ab Attalicis regibus magnificum templum matri illi fuit extructum, quæ Idæa & Dindymene & Cybele eſt appellata. * Hi ſingulis quinqueremibus profecti ſunt; ut ex dignitate populi Romani adirent eas terras, ad quas concilianda majeſtas nomini Romano eſſet. Attalus legatos, comiter Pergami acceptos, Peſſinuntem in Phrygiam deduxit: ſacrúmque iis lapidem, quem Matrem deûm incolæ eſſe dicebant, tradidit, ac deportare Romam juſſit. * [*Cicero*, de Aruſpicum reſpons. *Diodor. Sicul.* in Excerptis Valeſii, pag. 381. *Liv. lib.* 29. *Strabo lib.* 12. *pag.* 507. *Herodian. lib.* 1. de reditu legatorum: addenda hìc, tùm ex locis notatis, tùm ex Cicerone in Bruto, (& aliis notatis à *Bellendero*, pag. 139.) *Plutarch.* in Africano. *Solin. cap.* 7. *Plin. lib.* 7. *cap.* 34. & 35. *Valer. Max.* lib. 8. cap. 16. *Sil. Italic. lib.* 7. *Aur. Vict.* de vir. illuſtr. cap. 44. *Ammian. Marcellin. lib.* 22. *pag.* 219.]

Ab Antiocho *pacatam ſuperiorem Aſiam Bactris tenus*, in Prologo libri 30 *Trogi* notatum invenimus. Ibi verò, quum multo tempore Euthydemum de regno Bactrianorum deturbare fruſtra ille conatus eſſet; fœdus tandem cum eo iniit. Ad quod ſanciendum quum Euthydemus filium ſuum Demetrium miſiſſet; ejus indole ac ſpecie delectatus Antiochus, regno dignum judicavit. Et primò quidem unam è ſuis filiabus ſe ei deſponſurum promiſit: deinde ejus patri regii nominis uſurpandi fecit poteſtatem. Tum fœderis conditiones ſuper cæteris rebus ſcripto complexus, & ſocietate jurejurando firmatâ, caſtra movit: ubi primùm militibus commeatum largiter dediſſet, & elephantos omnes accepiſſet quos Euthydemus ſecum habebat. [*Polyb. lib.* 11. *pag.* 651.]

Mox ſuperato Caucaſo, Indorum fines ingreſſus amicitiam cum Sophagaſeno rege renovavit. Ibi quoque elephantos alios accepit; ut jam 150. beſtias haberet: deinde exercitui frumentum denuò menſus, copias cœpit reducere; Androſthene Cyziceno relicto ad devehendam gazam ſibi à Rege promiſſam. [*Id. ibid. pag.* 652.]

3800 Arachoſiam inde ventum: unde trajecto amni Erymantho, itinere per Drangianam habito, in Carmaniam Antiochus venit. In eâ provinciâ, quia hyems jam appetebat, in hybernis copias collocavit. [*Ibid.*]

Philippo regi Macedonum pax à Romanis data eſt. Fœderi, inter alios, Pruſias Bithyniæ rex 4510 204
à Philippo, Ilienſes & Attalus rex à Romanis adſcripti ſunt. [*Id. ibid.*] * potiùs *Livius lib.* 29. Omiſſa enim ſunt hìc quædam ex Livio ſupplenda, & Appiani legat. 20. (pag. 357, 358. edit. Fulv. Urſini.) *

Alexandriæ Ptolemæus Philopator mortuus eſt, relicto ſucceſſore filio Ptolemæo *Epiphane*. Eum *quatuor* tunc annorum Hieronymus, (in Daniel. cap. 11.) *quinque* Juſtinus fuiſſe refert. Regno verò Epiphanis anni 24. tribuuntur à Ptolemæo in Regum Canone, Clemente Alexandrino, Porphyrio, Euſebio & Hieronymo.

Philopatoris mors, dum Agathoclia & mater ejus Oenanthe pecuniam regiam rapiunt, &

imperium initâ cum perditiſſimis ſocietate occupare conantur, diu occultata fuit. [*Juſtin. lib.* 30. *cap.* 2.] Tandem Agathocles, primariorum Macedonum concilio convocato, cum ſorore Agathocliâ & puero rege ad eos prodiit: ſorori puerum à moriente patre in ulnas traditum, & illorum fidei commiſſum narrat: & præſentis Critolai teſtimonio, in eo jam eſſe Tlepolemum ut ſibi aſſumat diadema, confirmat. Quibus ſimilia cùm in aliis quoque cœtibus concionabundus diceret, ab omnibus contemptus eſt. Tum, ut ſuam cum Tlepolemo diſcordiam faceret palàm, ſocrum ipſius Danaën, ex æde Cereris abreptam & per mediam urbem revelatâ facie tractam, in carcerem conjecit. Mœragenem deinde ſatellitum unum, quòd omnia Tlepolemo indicaret, ejúſque adjuvaret conatus, (propter illam neceſſitudinem quæ ipſi cum Adæo urbis Bubaſti præfecto intercederet) delatum, Nicoſtrato qui illi erat ab epiſtolis torquendum tradidit. Qui cùm à tormentis miro modo nudus evaſiſſet, Macedones adversùs Agathoclem concitavit. [*Polyb. lib.* 15. *pag.* 712, 713, 714.]

Cúmque jam circa regiam turba omnis generis hominum conflueret, Agathocles ſe cum Rege & cognatis ſuis in Syringe, porticu triplici portarum obice munitâ, abdidit. Sed cum Macedones cogunt ſibi Regem tradere: quem in publicum educunt, & in regio throno collocant, populo lætitiâ geſtiente. Nec multò pòſt Agathocles in vinculis ductus, à primis qui accurrerant confoditur. Poſt hunc ductus eſt Nico, deinde Agathoclia nuda cum ſororibus, ac deinde univerſa cognatio. Noviſſima omnium Oenanthe, ex Theſmophorio avulſa, nuda, equo vecta in Stadium inducta eſt. Quibus ſimul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quiſque autem illorum ceciderat, jacentis membra diſtrahebant, donec artus omnium detruncaſſent. Eodem quoque tempore puellæ quæ cum Arſinoë fuerant educatæ, cùm audiſſent ante triduum Cyrenis Alexandriam adveniſſe Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium commiſſum fuerat; in ejus domum per vim irruperunt, Philammonem ſaxorum fuſtiúmque ictibus occiderunt, filium ætate planè puerum ſtrangulàrunt, uxorem nudam traxerunt in plateam, ibíque trucidàrunt. [*Ibid. pag.* 716, 718, 719.] Seditione verò ſedatâ, Ariſtomeni Acarnani aliquanto pòſt negotiorum regni cura commiſſa eſt. [*Ibid. pag.* 717. *cum lib.* 17. *pag.* 771. 772.] Qui tutor Regis conſtitutus, cunctanegotia prudenter adminiſtravit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis, à Valeſio edit. pag.* 294.]

Auditâ morte Philopatoris, Antiochus Syriæ & Philippus Macedoniæ rex de relicti pupilli regno inter ſe dividendo fœdus impium inierunt; mutuis etiam hortatibus ſeſe invicem concitantes, ut ipſum è medio tollerent. [*Id. lib.* 15. *pag.* 707. *cum Liv. lib.* 31. *& Juſtin. lib.* 30. *cap.* 3.] De quo Polybius, libro 3. [*pag.* 159.] Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος τὸν βίον, συμφρονήσαντες Ἀντίοχος καὶ Φίλιππος ἐπὶ διαιρέσει τοῦ καταλελειμμένου παιδὸς ἀρχῆς, ἤρξαντο κακοπραγμονεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν, Φίλιππος μὲν τοῖς κατ' Αἴγυπτον καὶ Καρίαν, Ἀντίοχος δὲ τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. *Ptolemæo rege mortuo, Antiochus & Philippus de relicti pueri regno dividendo junctis inter ſe conſiliis, nequiter & doloſè agere cœperunt; Philippus quidem in Ægyptum & Cariam, Antiochus verò in Cœle-ſyriam & Phœniciam manus injiciendo.* * *&* *Appianus* in legat. 21 à Fulvio Urſido editâ. Λόγος ἦν, ὅτι Φίλιππος καὶ Ἀντίοχος ὁ Σύρων βασιλεὺς ὑπόσχοιντο ἀλλήλοις: Ἀντιόχῳ μὲν ὁ Φίλιππος συστρατεύσειν ἐπί τε Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ Κύπρον, ὧν τότε ἦρχεν ἔτι παῖς ὢν Πτολεμαῖος ὁ τέταρτος, ᾧ Φιλοπάτωρ ἐπώνυμον ἦν. Φιλίππῳ δ' Ἀντίοχος ἐπὶ Κορήνην καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ Ἰωνίαν. *Fama erat Philippum & Antiochum Syrorum regem ſibi promiſiſſe invicem: Antiocho quidem Philippum ſimul cum eo pugnaturum ſe contra Ægyptum & Cyprum, quibus tum imperabat Ptolemæus quartus qui Philopator vocitatus eſt*, (nam & hic, in Syriacis ſemper Philopatorem patrem cum Epiphane filio Appianus perperam confundit) *puer adhuc exiſtens; Philippo verò Antiochum adverſus Cycladas Inſulas & Ioniam*, cum illo copias ſe conjuncturum. * & Hieronymus in 11. cap. Danielis. *Philippus rex Macedonum & Magnus Antiochus pace factâ; adverſum Agathoclen* (Ariſtomenem rectiùs dixiſſet) *& Ptolemæum Epiphanem dimicàrunt: ſub hâc conditione, ut proximas civitates, regno ſuo ſinguli de regno Ptolemæi jungerent.* Ex quibus ille Joſephi locus eſt exponendus, lib. 10. Antiquit. cap. 3. *Antiocho Magno in Aſiâ regnante, in continuâ vexatione tam Judæa fuit quàm Cœle-ſyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujúſque filio qui Epiphanes cognominatus eſt, ſive vinceret ſive vinceretur, malè mulctarentur; non aliter quàm navis fluctibus utrinque oppugnata, inter proſperam & adverſam Antiochi fortunam jactata. Tandem victor Antiochus Judæam ſuæ ditioni adjecit. Defuncto verò Philopatore, filius ejus magnum exercitum duce Scopâ miſit in Cœle-ſyriam: qui & multas ejus urbes & noſtram gentem vi in poteſtatem ejus retraxit, &c.* Hoc enim ille voluit, aut velle certè debuit: Antiochum pro Judæâ cum Ptolemæo Philopatore & Epiphane vario eventu decertantem, ſub Epiphane tandem eam obtinuiſſe; quam deinde Scopas pro Epiphane recuperatam, aliquanto pòſt amiſerit. Quod non percipiens Euſebius, ad annum Philopatoris 10. *Antiochum victo Philopatore Judæam ſibi ſociaviſſe*; & ad Epiphanis annum 1. *Ptolemæum Epiphanem, Scopâ principe militiæ deſtinato, Judæam cepiſſe*, in Chronico ſuo annotat. quum pugnâ ad Raphiam victus Antiochus cum Philopatore bellum poſteà redintegraſſe nullibi legatur: & quod inter illos fœdus erat initum, ipſo illo primo Epiphanis anno (quo nondum huic bello, ut poſteà videbitur, Scopas ſe immiſcuit) ab Antiocho primùm ruptum fuiſſe, in commentariis ad 11. cap. Danielis ita nos doceat Hieronymus. *Ptolemæo Philopatore mortuo, adverſum filium ejus, qui tunc quatuor annorum erat & vocabatur Ptolemæus Epiphanes, rupto fœdere Antiochus movit exercitum.*

3801 Cn. Servilio Cæpione & Cn. Servilio Gemino Conſulib. Fruſinone arcus Solem tenui lineâ amplexus eſt; circulum deinde ipſum major Solis orbis extrinſecùs incluſit. [*Liv. lib.* 30.] Ea eclipſis Solaris fuiſſe videtur; quam hoc anno, Maii Juliani die 6, contigiſſe calculus Aſtronomicus demonſtrat. 4511 203

Carthaginienſes, multis Scipionis victoriis in deſperationem acti, in auxilium publicæ ſalutis

Hannibalem domum revocarunt : itque anno 16°. ex Italia diſcedens, in Africam trajecit. [*Id. ibid.*] –
Philippus Macedonum rex Heraclidem Tarentinum, hominem improbiſſimum, Rhodum ad
Rhodiorum naves corrumpendas, & legatos in Cretam, qui ad bellum contra Rhodios ſuſci-
piendum Cretenſes incitarent, miſit. [*Polyb. lib.13. pag.672.673.*]
Pugnâ navali inter Philippum & Rhodios ad Laden inſulam initâ, duas Rhodiorum quin-
queremes cum ipſis hominibus Philippus cepit. Reliquæ Rhodiorum naves in altum refugien-
tes, in Myndiam tempeſtate ejectæ & poſtridie ad inſulam Co delatæ ſunt. Hoſtes verò quin-
queremes captas ad naves ſuas religantes, ad inſulam Laden (è regione Mileti) in ipſis Rho-
diorum caſtris ſtationem fecerunt. Quod videntes Mileſii, non Philippo ſolùm ſed etiam Hera-
clidi, urbem ingreſſis, coronas obtulerunt. [*Id. in Excerptis Valeſii, pag. 70. & 73. ex Zenone
& Antiſthene, Rhodiis hiſtoricis.*]
3802 Philippus annonæ penuriâ oppreſſus univerſam Attali ditionem ad ipſas Pergamenæ urbis por- 4512 202
tas vaſtare non deſtitit. Et cùm neque urbem ob locorum munitiones capere, neque ex agris
propter Attali diligentiam prædam facere potuiſſet; in templa & aras ſæviit, ipſos etiam lapides
confringens, ne diſſipatæ ædes poſthac reſtitui poſſent. Ac poſtquàm Nicephorium lucum (juxta
Pergamum) penitùs excidiſſet, multáque ibidem fana ſolo æquaviſſet; principio quidem versùs
Thyatira eſt profectus, mox inde reflexo itinere Campum petiit qui Thebes appellatur, ratus ſe
per eas regiones maximâ prædâ potiturum eſſe. Quâ ſpe iterum fruſtratus, delatúſque ad Hieram
Comen, legatos ad Zeuxim (Lydiæ ſub Antiocho ſatrapam) miſit; poſtulans ut commeatum ſub-
miniſtrare, ac reliqua ſibi præſtare ex præſcripto fœderis vellet. At Zeuxis parere quidem fœderi
velle ſe inprimis ſimulabat; ſed reipsâ nolebat Philippum opibus ac potentiâ augere. [*Polyb. lib.
16. in Excerptis Valeſii, pag.66.69. cum Diodor. Sicul. ibid. pag.294. & Appian. Legat. pag.21.*]
Navale prælium cum Attalo & Rhodiis ad Chium inſulam Philippus iniit. In eo cæſi ſunt;
Rhodii quidem ad 60, de copiis Attali ad 70. è claſſe verò Philippi, Macedones circiter 3000.
ſocii navales ad 6000. Capti ſunt vivi, Macedones cum ſociis circiter 2000. Ægyptii ad 700.
Philippus tamen, licèt univerſo prælio victus, victoriam duplici prætextu vendicabat. Unus erat,
quòd Attalo Erythras profugere coacto, regiam illius navim ceperat, & ſuis alligatam in portum
deduxerat. Alter, quòd naves quum ejeciſſet circa Argennum Ioniæ promontorium, videbatur ſta-
tionem occupaſſe quæ naufragiis colligendis opportuna erat. [*Polyb. lib.16. à pag. 723. ad 730.*]
Prinaſſum Cariæ urbem obſidens Philippus, quum nihil promoveret; dolo & ſtratagemate
uſus oppido potitus eſt. [*Id. ibid. pag.730.731.*] In Iaſſo, Bargyliis & Euromenſium urbe præ-
ſidia collocavit. [*Ibid. pag.731. & lib.17. pag.744.*]
3803 P. Cornelius Scipio Hannibalem in Africâ ſupremâ Carthaginienſibus pugnâ vicit. Defectu
Solis integro territos tunc illos fuiſſe, apud *Zonaram* legimus. Sed minorem fuiſſe illum defe-
ctum, tum *Livii* teſtimonium libro 30. Cumis Solis orbem *minui* viſum referentis, tum cal-
culi aſtronomici ratio confirmat; quæ hoc anno, Octobris Juliani die 19. exiguam admodum
Solis eclipſim nobis exhibet. Sunt qui Hannibalem ex acie ad mare perveniſſe, atque inde
præparatâ nave ad regem Antiochum extemplò profectum tradant: poſtulantique ante omnia
Scipioni ut Hannibal ſibi traderetur, reſponſum eſſe, Hannibalem in Africâ non eſſe. [*Liv.
ibid.*] Sed veriùs alii, Scipionem neque expoſcere eum à civibus voluiſſe, neque in ejus for-
tunam inſultaviſſe, memorant. [*Plutarch. in T. Q. Flaminio.*] (al. *Flaminino.*)
Abydum adveniente Philippo rege, Abydeni ne legatis quidem admiſſis portas illi clauſerunt. 4513 201
Eorum oppugnatio diu Philippum tenuit: eripíque ex obſidione, ni ceſſatum ab Attalo &
Rhodiis foret, potuerunt. Attalus 300. tantùm milites in præſidium, Rhodii quadriremem
unam ex claſſe, cùm ad Tenedum ſtaret, miſerunt. Eodem poſteà cùm jam vix ſuſtinerent
obſidionem, & ipſe Attalus cùm per Ægæum mare ad Tenedum veniſſet: ſpem tantùm auxilii ex
propinquo oſtendit, neque terrâ neque mari adjutis ſociis. Abydeni primò tormentis per muros
diſpoſitis, non terrâ modò adeuntes aditu arcebant, ſed navium quoque ſtationem infeſtam hoſti
faciebant. Poſteà cùm & muri pars ſtrata ruinis, & ad interiorem raptim oppoſitum murum
cuniculis jam perventum eſſet: legatos ad Philippum de conditionibus tradendæ urbis miſerunt.
Paciſcebantur autem, ut Rhodiam quadriremem cum ſociis navalibus, Attalique præſidium emitti
liceret; atque ipſis urbe excedere cum ſingulis veſtimentis. Quibus cùm Philippus nihil pacati,
niſi omnia permittentibus reſpondiſſet: adeò renunciata hæc legatio ab indignatione ſimul ac deſ-
peratione iram accendit, ut delectos 50. è ſenioribus coram univerſis jurare coëgerint, ſe ubi
interiorem murum occupatum ab hoſte vidiſſent, liberos & conjuges fore occiſuros, & quicquid
pretioſum habebant in mare dejecturos; militéſque ſimul omnes juraverint, aut hoſtem ſuperaturos
ſe, aut pro patriâ dimicantes mortem oppetituros. [*Liv. lib.31. Polyb. lib.16. pag.736,737,738.*]
Sub idem ferè tempus & ab Attalo rege & Rhodiis legati Romam venerunt, injurias Philippi
querentes, & Aſiæ civitates ſolicitari nunciantes. Quibus reſponſum eſt, curæ Aſianam rem Se-
natui fore. [*Liv. lib.31. cum Juſtin. lib.30. cap.3.*]
A Romanis ad Reges Ptolemæum & Antiochum, ut controverſias illorum dirimerent, tres
legati miſſi ſunt: C. Claudius Nero, M. Æmilius Lepidus, & P. Sempronius Tuditanus. Qui quum
Rhodum veniſſent, de Abydi obſidione audientes & cum ipſo Philippo colloqui cupientes, ſicut in
mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges, M. Æmilium, è tribus natu minimum, ad eum
miſerunt. Ille ad Abydum cum Philippo congreſſus, ei ſignificavit, decreviſſe Senatum ab ipſo
petere, ne ullâ cum Græcorum gente bellaret, neve Ptolemæi rebus manus injiceret; & ut pro
injuriis Attalo atque Rhodiis illatis judicium ſubiret. Hæc ſi faceret, quo minùs pace frueretur,
nihil vetare: ſi non obtemperaret, bellum illi à populo Romano eſſe paratum. Cui Rex:
" Ætas, inquit, & forma, & ſuper omnia Romanum nomen te ferociorem facit. Ego autem
" primùm velim vos fœderum memores ſervare mecum pacem: ſi bello laceſſeritis, mihi

quoque

" quoque in animo eſt facere, ut regnum Macedonum nomenque, haud minùs quàm Romanum,
" nobile bello ſentiatis. [*Id. ibid. cum Polyb. pag.* 738, 739, 787, 788. & *Appian. legat.* 21.]

M. Æmilium Lepidum hunc à Romanis in Ægyptum etiam miſſum fuiſſe, ut tutorio nomine regnum pupilli (Ptol. Epiphanis) adminiſtraret, refert Juſtinus: [*lib.* 30. *cap.* 3.] ſive legatione Alexandrinorum exorati illi fuerint, *ut tutelam pupilli ſuſciperent, tuerentúrque regnum Ægypti, quod jam Philippus & Antiochus factâ inter ſe pactione diviſiſſe* dicebantur; [*ibid. cap.* 2.] ſive pupillus *poſtremis patris precibus* fidei ipſorum fuerit traditus, ut idem alibi ſignificat. [*lib.* 31. *cap.* 1.] De quo Valerius Maximus, lib. 6. cap. 6. *Cùm Ptolemæus rex tutorem populum Romanum filio reliquiſſet, Senatus M. Æmilium Lepidum Pont. Max. bis Conſulem ad pueri tutelam gerendam Alexandriam miſit: Ampliſſimique & integerrimi viri ſanctitatem Reipublicæ uſibus & ſacris operatam externæ procurationi vacare voluit; ne fides civitatis noſtræ fruſtra petita exiſtimaretur.* Putabat nimirùm tutorio munere tunc illum fuiſſe functum, quando Pontifex Maximus eſſet, & ſecundum Conſulatum geſſerat: (quum eo tamen tempore Epiphanes in vivis eſſe deſiiſſet:) quia nummos, ut videtur, viderat, in quibus unà cum illis dignitatibus etiam veteris honoris tutorii memoriam conjunctam reperit. Nam & ad hunc uſque diem denarii extant argentei. quibus in altero latere inſcripta eſt ALEXANDREA. in altero, S. C. M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. qui etiam, in effigie appoſitâ, adoleſcentulo à dextris ſtanti cum ſceptro in manu coronam imponere cernitur.

Athenienſes, agro ipſorum à Philippi copiis pervaſtato, à Romanis, Rhodiis, Attalo & Ptolemæo rege auxilium petierunt. [*Liv. lib.* 31.]

Romanorum & Rhodiorum legati ſimul cum Attalo Athenis convenientes, communi conſenſu bellum adversùs Philippum decreverunt. Honores primùm regi Attalo immodici, deinde & Rhodiis ab Athenienſibus ſunt habiti. Etiam tribum unam de nomine Attali nuncupârunt; ad decem veteres tribus addendam. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 3. *pag.* 786. 787.]

Dum bellum adversùs Philippum à Romanis apparatur, legati à rege Ptolemæo (vel curatoribus ejus potiùs) venerunt, qui nunciarunt, Athenienſes adversùs Philippum petiſſe ab Rege auxilium. cæterùm etſi communes ſocii ſint, tamen niſi ex auctoritate populi Romani, neque claſſem neque exercitum, defendendi aut oppugnandi cujuſquam causâ, Regem in Græciam miſſurum eſſe. vel quieturum eum in regno; ſi populo Romano ſocios defendere libeat: vel Romanos quieſcere, ſi malint, paſſurum; atque ipſum auxilia, quæ facilè adversùs Philippum tueri Athenas poſſent, miſſurum. Gratiæ Regi ab Senatu actæ, reſponſúmque, tutari ſocios populo Romano in animo eſſe: ſi quâ re ad id bellum opus ſit, indicaturos Regi; regníque ejus opes ſcire ſubſidia firma ac fidelia ſuæ Reipublicæ eſſe. Munera deinde legatis, in ſingulos quinûm millium æris, ex Senatus conſulto miſſa. [*Liv. ibid.*]

Anno 54. (ita enim in MS. Græco Lambethano rectè legitur, non 52. ut in vulgato) ſecundæ Periodi Calippicæ, Nabonaſari 547. menſis Meſori die 16. (Septembris Juliani die 22.) horâ poſt meridiem 7ª, Eclipſis Lunæ Alexandriæ eſt obſervata. [*Ptolem. lib.* 4. *cap.* 11.]

3804 Autumno fermè exacto, P. Sulpitius Galba Conſul cum exercitu adversùs Philippum in Macedoniam trajecit. Ibi ei præſtò fuere Athenienſium legati, orantes, ut ſe obſidione eximeret. Miſſus extemplò Athenas eſt C. Claudius Cento cum 20 longis navibus & militum copiis. Non enim Philippus ipſe Athenas obſidebat; ſed eo maximè tempore Abydum oppugnabat. [*Liv. lib.* 31.]

Abydeni, juramenti ſui memores, adeò pertinaciter pugnaverunt; ut cùm nox prælium diremptura eſſet, Rex prior, territus rabie eorum, pugnâ abſtiterit. Glaucides & Theognetus cum è ſenioribus illis aliquot, quibus atrocior pars facinoris delegata erat, quum paucos & confectos vulneribus ac laſſitudine ſupereſſe prælio cernerent; luce primâ, Sacerdotes cum infulis ad urbem dedendam Philippo miſerunt. Verùm tanta rabies multitudinem invaſit; ut repentè omnes ad cædem conjugum liberorúmque diſcurrerent, ſeque ipſi per omnes vias lethi interficerent. Obſtupefactus eo furore Rex ſuppreſſit impetum militum, & triduum ſe ad moriendum Abydenis dare dixit: quo ſpatio plura facinora in ſe victi ediderunt, quàm infeſti edidiſſent victores; nec niſi quem vincula aut alia neceſſitas mori prohibuit, quiſquam vivus in poteſtatem venit. Rex opibus Abydenorum potitus, quas ut perderentur ipſi ſimul coacervaverant, urbi præſidio impoſito, diſceſſit. [*Liv. ibid. Polyb. lib.* 16. *pag.* 738. 739.]

Bargyliis ille moratus, de Attali, Rhodiorum & Romanorum bellicis adversùs ipſum apparatibus admodum erat ſollicitus. Et cùm ejus copiæ fame laborarent; alimenta eis modica partim Lydiæ præfectus Zeuxis, partim Mylaſenſes & Alabadenſes & Magnetes ſuppeditabant. Quibus cùm aliquid offerrent, præter ingenium adulabatur; cùm nihil dabant, inſidias comparabat. Denique Mylaſenſium urbi ſtructis operâ Philoclis inſidiis, ob imprudentiam fruſtratus receſſit: & Alabadenſium agros quaſi hoſtiles vaſtavit, cauſatus alimenta militi ſuo conquirenda eſſe. [*Polyb. lib.* 16. *in Excerptis Valeſii, pag.* 86. 89.]

Anno 55. ſecundæ Periodi Calippicæ, Nabonaſari 548, menſis Mechir die 9, ſub mediam noctem, (Martii Juliani die 20. ineunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem. lib.* 4. *cap.* 11.] 4514 200

Inſequente æſtate, bellum a Romanis, adjuvantibus rege Attalo & Rhodiis, adversùs Philippum ſocióſque ejus in Macedoniâ geſtum eſt. [*Liv. lib.* 31.]

Scopas, Ætolorum gentis princeps, ab Alexandriâ magno cum pondere auri ab rege Ptolemæo miſſus, ſex millia peditum, & equites mercede conductos Ægyptum avexit. Nec ex juventute Ætolorum quenquam reliquiſſet, ni Damocritus nunc belli quod inſtaret, nunc futuræ ſolitudinis admonens (incertum curâ gentis, an ut adverſaretur Scopæ, parum donis cultus) partem juniorum caſtigando domi continuiſſet. [*Id. ibid.*]

Circa hæc tempora, mortuo Joſepho Tobiæ filio, populus Hieroſolymitanus ſeditionibus agitatus eſt propter ejus filios; dum majores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. Plerique

enim favebant ſenioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 5.]

Anno 55. ſecundæ Periodi Calippicæ, Nabonaſſari 548, menſis Meſori die 5, poſt mediam noctem horâ 3ª, (Septembris Juliani die 12. ineunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem. lib.* 4. *cap.* 11.]

Attalus ante autumnale æquinoctium deditione Oreum recepit, Athenis ſacris Eleuſiniis interfuit, deinde in Aſiam ſe recepit; Ageſimbroto & Rhodiis domum remiſſis. [*Liv. lib.* 31.]

3806 *a.* Ptolemæus Epiphanes magnum exercitum duce Scopâ miſit in Cœle-ſyriam; qui & multas ejus urbes & Judæam vi in ejus poteſtatem retraxit: ut in lib. 12. Antiquit. cap. 3. refert *Joſephus*; addito etiam *Polybii* hoc, ex libro hiſtoriarum 16, teſtimonio. ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. *Scopas copiarum Ptolemai Dux, ad ſuperiores regiones verſo impetu, per hyemem Judaorum gentem ſubegit.* De quo & Hieronymus, in Daniel. cap. 11. *Cùm Antiochus teneret Judaam, miſſus Scopas Ætolus, dux Ptolemai partium, adverſus Antiochum fortiter dimicavit: cepitque Judaam, & optimates Ptolemai partium ſecum abducens, in Ægyptum reverſus eſt.*

Antiochus interim regnum Attali, præſidiis navalibus terreſtribúſque vacuum, (quibus ille tum in Macedonico bello Romanam rem juvabat) invaſit. [*Liv. lib.* 32.]

b. Senatus Romanus, hâc de re legatorum Attali querelâ auditâ, ad Antiochum legatos miſit, 4516 198
qui nunciarent, Attali naviúmque ejus & militum operâ adverſus Philippum communem hoſtem uti populum Romanum. gratum eum factu rum Senatui, ſi regno Attali abſtineat, bellóque abſiſtat. æquum eſſe ſocios & amicos populi Romani reges, inter ſe quoque ipſos pacem ſervare. Quorum auctoritate motus Antiochus, finibus Attali exercitum deduxit. Ob quod beneficium legati ab Attalo gratias Senatui egerunt; & coronam auream 246. pondo in Capitolio poſuerunt. [*Id. ibid.*]

c. Duæ ex Aſiâ claſſes profectæ, una 24. quinqueremium cum Attalo rege, Rhodia altera 20. navium tectarum cui Ageſimbrotus præerat claſſi Romanæ ſe adjungentes, Philippum perſequebantur. [*Ibid.*]

d. Eâ æſtate, Antiochum omnes quæ in Cœle-ſyriâ civitates Ptolemæi erant in ſuam poteſtatem redegiſſe, in lib. 33. *Livius* indicat. Eodémque anno Antiochum, Scopâ ſuperato, Syriæ urbes recepiſſe & Judæis voluntate conjunctum fuiſſe; in *Euſebiano Chronico* legimus.

Antiochus enim ad fontes Jordanis (ubi Paneas condita eſt) cum Scopâ prælio congreſſus; factus eſt ſuperior: cúmque recepiſſet occupatas à Scopâ urbes unà cum Samariâ, Judæi quoque ultrò deditionem fecerunt; receptúmque intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præſidium in arce à Scopâ relictum impigrè auxilium tulerunt. Ita *Joſephus*, libro 12. Antiquit. cap. 3. ex ipſius Antiochi ad Ptolemæum præfectum epiſtolâ hoc confirmans. ubi etiam ex *Polybii* libro 16 refert, quomodo victo Scopâ Antiochus Bataneam, Samáriam, Abila & Gadara recepit; móxque Judæi qui Hieroſolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt. Quomodo etiam Gazenſium urbem (qui in Ptolemæi fide conſtantiſſimè permanſerunt) Antiochus obſederit & vaſtaverit, in eodem libro explicavit Polybius. [*Vide Excerpt. Valeſii, pag.* 77. *&* 86.]

Prælium quo ad Panium (juxta fontes Jordanis) cum Scopâ conflixit Antiochus, Zeno Rhodius, in ἐντοπίῳ ſuâ hiſtoriâ, (cujus in libro 7°. meminit Laërtius) copioſè deſcripſit: ejúſque narrationis capita præcipua, accuratiore Polybii cenſurâ notata, cum aliis Excerptis Polybianis, legenda nobis exhibuit vir eruditiſſimus Henricus Valeſius. [*pag.* 77. 78. *&* 81.] Fugavit verò in eo prælio Scopam Antiochus, & cum decem millibus armatorum obſedit clauſum in Sidone. Ob quem liberandum miſit Ptolemæus duces inclytos, Æropum & Menoclem & Damoxenum. Sed obſidionem ſolvere non potuit: donec fame ſuperatus Scopas manus dedit, & nudus cum ſociis dimiſſus eſt. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.]

3807 *a.* Ita Antiochus Phœnicem, cæteráſque Syriæ quidem, ſed juris Ægypti civitates cùm invaſiſſet; [*Juſtin. lib.* 31. *cap.* 1.] victoriâ illâ ad Panium partâ, Syriæ regibus Cœle-ſyriam & Phœniciam deinceps poſſidendam reliquit. [*Polyb. legat.* 72. *pag.* 893.] Ipſe verò Antiochus in hyberna Antiochiam conceſſit. [*Liv. lib.* 33.]

Anno Nabonaſſari 551. & tribus annis antecedentibus, 17 dies menſis Athyr vagi, à quo uſque ad 21 (teſte *Plutarcho* in lib. de Iſide & Oſiride) Iſia ab Ægyptiis celebrabantur, incidebat in diem 28. Decembris Juliani; ubi Eudoxum Brumale ſolſtitium collocaviſſe, in 7°. capite libelli noſtri de Macedonum & Aſianorum anno Solari oſtendimus. Hoc quum Doſitheus in Octaëteride ſuâ (quam Eudoxo inſcriptam fuiſſe, Cenſorinus nos edocet) vel in Parapegmate illi annexo, quod *Colonia* (prope Athenas, vel *Colonis* potiùs in Æolide) ille edidit, hoc tempore notaviſſet: inde apud Græcos opinio illa invaluit, cujus in ſexto capite aſtronomici ſui operis meminit Geminus; ſecundùm Ægyptios & ſecundùm Eudoxum in brumale ſolſtitium Iſia ſemper incidere. quem errorem ab Eratoſthene quoque in commentario de Octaëteride detectum fuiſſe, idem ibidem ſignificat.

Hâc hyeme Philippus rex cum Romano Conſule Tito Quinctio Flaminino de pacis conditionibus colloquium habuit: inter quas & hæc à Flaminino eſt propoſita; Ptolemæo regi Ægypti urbes omnes à Philippo eſſe reddendas, quas poſt Philopatoris Ptolemæi mortem occupaſſet. [*Polyb. lib.* 17. *pag.* 743. *Liv. lib.* 32.]

b. Eodem anno inter inſulas Theramenem (ſive Theram) & Therasiam, medio utriuſque ripæ 4517 197
& maris ſpatio terræmotus fuit: in quo, repentè ex profundo cum calidis aquis inſula emerſit. In Aſiâ quoque eâdem die idem motus terræ Rhodum, multáſque alias civitates gravi ruinarum labe concuſſit, quaſdam ſolidas abſorbuit. Quo prodigio territis omnibus, vates cecinere, oriens Romanorum imperium, vetus Græcorum ac Macedonum voraturum. [*Juſtin. lib.* 30. *cap.* 4.]

c. Initio veris Quinctius Flamininus, Attalo Elatiam acceſſito, Thebas cum eo profectus eſt, ut Bœotos cum Romanis ſocietate jungeret. Ubi quum majore quàm ætas ferret impetu orationem ad Bœotos hâc de re haberet Attalus; ſegnior jam & infirmior quàm ut contentionem di-

cendi

cendi ſuſtineret, ſubitâ vertigine aut rheumate correptus, in concione ipſâ obmutuit, & concidit. Hinc parte membrorum captus, Thebis æger ille decubuit. Quinctius, poſtquàm non vitæ præſens periculum vis morbi attuliſſe ſed membrorum debilitatem viſa eſſet, relicto eo ad curationem neceſſariam corporis, Elatiam unde profectus erat rediit. [*Livius, initio libri 33. ex codice Bambergenſi Romæ, & Pariſiis anno 1616. editi; cum Plutarcho in Q. Flaminio.*]

Principio ejuſdem veris Antiochus, præmiſſis terrâ cum exercitu filiis duobus Ardue ac Mithridate, juſſíſque Sardibus ſe opperiri, ipſe cum claſſe centum tectarum navium, ad hoc levioribus navigiis cercuríſque ac lembis proficiſcitur: ſimul per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes quæ in ditione Ptolemæi eſſent; ſimul Philippum exercitu navibúſque adjuturus. Zephyrio, & Solis, & Aphrodiſiade, & (ſuperato Anemurio Ciliciæ promontorio) Selinunte, aliíſque ejus oræ caſtellis omnibus, aut metu aut voluntate ſine certamine in deditionem acceptis; Coraceſium præter ſpem portas illi occluſit. [*Liv. lib. 33.*]

Dum Coraceſium Antiochus oppugnabat, legati à Rhodiis miſſi ei denunciârunt; ſi intra Nephelida promontorium Ciliciæ copias ſuas non contineret, ſe obviam ituros: non ab odio ullo, ſed ne conjungi cum Philippo paterentur, & impedimento eſſet Romanis liberantibus Græciam. Quibus auditis, iræ Rex temperavit, & legatos ſe Rhodum miſſurum reſpondit: iiſque mandaturum, ut renovarent vetuſta jura cum eâ civitate, ſua, majorúmque ſuorum; & vetarent eos adventum pertimeſcere regis, nihil his aut ſociis eorum noxæ futurum fraudive. Nam Romanorum amicitiam ſe non violaturum, argumento & ſuam recentem ad eos legationem eſſe, & Senatus honorifica in ſe decreta reſponſáque. [*Id. ibid.*]

Rhodii Peræam (quæ regio eſt continentis adversùs inſulam) à Philippo occupatam, à ſuis majoribus poſſeſſam, armis ſibi vendicârunt; Pauſiſtrato prætore; fugatis Macedonibus, cum regio præfecto Dinocrate. Quòd ſi confeſtim victores Stratoniceam petiſſent; poterant eam quoque urbem ſine certamine recipere. At quia in caſtra receperunt ſe, Dinocrates cum reliquiis copiarum eam ita firmavit, ut fruſtrà ea mox à Rhodiis oppugnaretur. Rem geſtam pluribus narrat *Livius*, libro 33.

Attalus æger Thebis Pergamum navibus advectus; moritur. [*Id. ibid. Polyb. pag. 820. Plutarch. in Qu. Flamin.*] Vixit annos 72. regnavit 44. [*Liv. ibid. Polyb. in Excerptis Valeſii; pag. 102. & apud Suid. in* Ἄτταλος.] licèt 43 tantùm annos illi Strabo tribuat. [*lib. 13. pag. 624.*] Uxorem & liberos quatuor habuit ſuperſtites. [*Liv. ibid.*] uxorem Apollonidem Cyzicenam; & filios ex eâ ſuſceptos, Eumenem, Attalum, Philetærum, & Athenæum: quorum natu maximus Eumenes poſt patrem regnavit. [*Strabo, ut ſupr. Plutarch.* περὶ φιλαδελφίας.] qui tres minores natu fratres, & ætate & induſtriâ pollentes, ita in officio continuit; ut cuſtodes regni ac dignitatis ſuæ eos haberet ſatellites. [*Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag. 169. & apud Suid. in* Ἄτταλος.] Unde mater eorum prædicabat ſubinde ſe beatam, non propter divitias vel imperium, ſed quòd tres filios videret natu maximi eſſe ſatellites; eúmque in medio ipſorum gladios haſtáſque ferentium abſque metu verſari. [*Plutarch. ut ſupr.*] De Apollonide ſive Apolloniade, & liberorum in eam amore, videndus etiam *Polybius*, in Excerptis Valeſii [*pag. 113. 114.*] & apud *Suidam*, in Ἀπολλωνίας.

d. Debellato ad Cynoſcephalas in Theſſaliâ Philippo (cujus victoriæ in I. Maccab. VIII. facta eſt mentio.) Flamininus conditiones pacis dedit; non aliam magis ob cauſam, quàm quòd Antiochum è Syriâ cum exercitu eſſe profectum & Europam versùs iter inſtituiſſe intellexerat. Quatuórque menſium induciæ Philippo ſunt conceſſæ, ut legatos hâc de re Romam mitteret; & Senatui arbitrium omne deferret. [*Polyb. legat. 6. pag. 792. Liv. lib. 33. edit. Rom. & Pariſ.*]

Rhodii, auditâ Philippi clade, curam non omiſerunt tuendæ libertatis civitatum ſociarum Ptolemæi, quibus bellum ab Antiocho imminebat. Nam alias auxiliis juvêrunt, alias providendo ac præmonendo conatus hoſtis, cauſáque libertatis fuerunt Cauniis, Myndiis, Halicarnaſſenſibus, Samiíſque. [*Liv. lib. 33.*] Ex urbibus tamen quæ à Ptolemæi partibus tenebantur, captæ ab Antiocho ſunt poſt Coraceſium; Corycos, Andriace, Limyra, Patara, Xanthus; & ad extremum Epheſus. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*]

3808 *a.* Antiochus, cùm hybernaret Epheſi, omnes Aſiæ civitates in Antiquam imperii formulam redigere eſt conatus. Et alias quidem videbat facilè jugum accepturas: de Smyrnâ in Æolide, & Lampſaco in Helleſponto cùm dubitaret, monita ſimul & vim afferebat; ne earum urbium exemplum reliquæ in repugnando ſequerentur. Miſit ergo ex Epheſo qui Smyrnam, & ex Abydo qui Lampſacum obſiderent. [*Liv. lib. 33.*] Adversùs quem Smyrnæi Lampſaceníque, & cæteri, qui recuſabant imperata facere, miſſâ ad Flamininum legatione, Romanorum opem auxiliúmque petiere. [*Appian. Syriac. pag. 87.*]

Claudio Marcello Conſule, paulò poſtquàm initus ab illo fuit magiſtratus, Romam legati venerunt de fœdere iciendo cum Philippo acturi. Et Senatuſconſulto tum conſtitutum eſt: "Ut Græci omnes, & qui in Aſiâ degunt & qui in Europâ, liberi ſint, ſuíſque legibus utantur. "Ut qui in Philippi ditione ſunt, & ſi quas ille urbes Græcorum præſidiis tenet; eas ante "celebrationem ludicri Iſthmiorum Romanis Philippus tradat. Eas quæ in Aſiâ ſunt, Euromum, "Pedaſa, Bargylia, Iaſſum, Abydum, Thaſum, Myrinam, Perinthum, deductis inde præſidiis, "liberas eſſe ſinat. Ne cum Eumene Attali filio (id enim etiam nominatim adjectum ſcribit "Valerius Antias) novo rege bellum gerat. De liberatione Cianorum ſcribat T. Quinctius Fla-"mininus ad Pruſiam, quid Senatui placeat, &c. Atque ad iſta exequenda, Senatus decem viros è primoribus lectos in Græciam miſit. [*Polyb. legat. 7. pag. 793. & legat. 9. 795. Liv. lib. 33.*]

b. Iſthmiorum celebritate peractâ, in quâ Græcorum libertas publicâ præconis voce promul- 4518 196
gata eſt, Titus Flamininus & decem viri Româ miſſi, Hegeſianactem & Lyſiam, qui ab Antiocho ad Titum legati venerant, audierunt. Juſſerunt verò Antiochum liberis in Aſiâ civitatibus abſtinere, neque ullam earum bello laceſſere; iis item excedere quæ Ptolemæi aut Philippi

fuiſſent, priuſquàm illas occupaſſet: denunciarúntque inſuper, ne in Europam aut ipſe tranſiret, aut copias trajiceret; addiderúntque, quoſdam è ſuo numero ad Antiochum eſſe venturos. [*Polyb. legat. 9. pag.* 798. 799. *Liv. lib.* 33.]

Dimiſſo conventu, decem Romanorum legati partiti munia inter ſe, ad liberandas ſuæ quiſque regionis civitates diſceſſerunt. Ac Publius quidem Lentulus in Aſiam Bargylia nave contendit, eámque urbem liberam eſſe juſſit. Lucius Stertinius Hephæſtiam & Thaſum & Thraciæ urbes adiit, atque idem fecit. Publius Villius & Lucius Terentius ad Regem Antiochum eſt profectus: Cn. Cornelius ad Regem Philippum. [*Polyb. legat.* 9. *pag.* 799. *Liv. lib.* 33. *Plutarch. in Flaminio.*]
c. Initio veris Antiochus navibus ab Epheſo profectus, Helleſpontum petiit, & terreſtribus copiis ab Abydo trajectis, & cum navalibus conjunctis, Cherſoneſi urbes deditione accepit. Inde Lyſimachiam venit: quam Thracum impetu paucis antè annis deletam, de integro condere cœpit; ut Seleucus filius eam ſedem regni haberet. [*Liv. lib.* 33. *Appian. Syriac. pag.* 86. 87.]

Quum ex animi ſententiâ Antiocho inceptum procederet; atque is jam in Thraciâ eſſet, venit Selymbriam L. Cornelius; qui legatus à Senatu miſſus fuerat ad pacem conciliandam inter ipſum Antiochum & Ptolemæum. E decem Romanorum legatis, P. Lentulus à Bargyliis, L. Terentius & P. Villius à Thaſſo, Lyſimachiam petierunt. Eôdem & à Selymbriâ L. Cornelius, & ex Thraciâ poſt paucos dies Antiochus convenerunt. Hegeſianax quoque & Lyſias, qui ad Titum Flamininum ab Antiocho miſſi fuerant, in tempus illius conventûs inciderunt. Ibi L. Cornelius æquum cenſebat, ut Ptolemæo cederet Antiochus urbes ditionis ejus, quas ipſe recèns occupaverat; iis verò quæ à Philippo (à Romanis jam devicto) erant poſſeſſæ excederet: monebátque, ut à liberis civitatibus abſtineret. Rex ante omnia mirari ſe dixit, quonam jure Romani de Aſiæ urbibus controverſiam ſibi moveant; cùm ille de iis quæ in Italiâ gerantur nihil quicquam inquireret. Græcorum liberas civitates, quæ ſunt in Aſiâ, libertatem nanciſci debere, non ex Romanorum juſſione, ſed ex beneficio ſuo. Sibi denique cum Ptolemæo & amicitiam eſſe, & id agere ſe, ut brevi etiam affinitas jungatur. [*Polyb, pag.* 800. 769. & 770. *Liv. lib.* 33. *Appian. Syriac. pag.* 87. 88.]

Quum dixiſſet L. Cornelius æquum videri, ut Lampſaceni Smyrnæíque vocarentur, & dicendi poteſtas illis fieret; ita eſt factum. Aderant Lampſacenorum quidem legati Parmenion & Pythodorus; Smyrnæorum verò, Cœranus. Quibus liberam orationem habentibus, indignatus Rex, quòd videretur apud judices Romanos eorum quæ feciſſet rationem contendentibus ſecum reddere; loquentem Parmenionem tacere juſſit: non ſub Romanis judicibus, ſed Rhodiis, diſceptare haſce controverſias ſibi placere affirmans. Ita colloquium tunc eſt ſolutum, quum nullo modo inter ipſos conveniſſet. [*Polyb. lib.* 17. *pag.* 770.]

Polycrates, cujus fidei Cypri adminiſtratio & omnium redituum qui inde proveniunt fuit commiſſa; traditâ provinciâ Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens, pecuniæ vim non mediocrem Ptolemæo Epiphani inde advexit. Eam ob cauſam magno omnium applauſu tunc exceptus eſt. [*Id. pag.* 773.]

Sub illius adventum, Ætolorum motus Scopâ duce extitit: qui cùm & numeroſam militum manum haberet, & tempus eſſet nactus opportunum, Rege adhuc puero; dum cunctatur, dum deliberat, præventus eſt. Nam ubi didicit Ariſtomenes amicos illum ſuos domum cogere, & unà cum ipſis conſultare; miſſis ſatellitum nonnullis, ad Regium concilium eum vocavit. Scopæ verò repente adeò externata mens eſt, ut neque eorum quæ moliebatur tentare quicquam auderet; nec Regi parere, cùm ab eo vocaretur, ſuſtineret. Demum Ariſtomenes, cognitâ ipſius inopiâ conſilii, domum ipſius militibus circumdat, & per Ptolemæum Eumenis filium adducendum curat. [*Ibid. pag.* 771.]

Qui ubi concilium eſt ingreſſus, à Rege primùm, deinde à Polycrate & Ariſtomene accuſatus, omnium non Regiorum ſolùm, ſed etiam exterarum gentium legatorum quotquot aderant, ſententiâ damnatus eſt. Ariſtomenes enim, quando ipſum accuſaturus erat, tum alios Græcos viros illuſtres ſecum accepit, tum etiam legatos Ætolorum qui de pace fuerant miſſi: inter quos Dorymachus erat Nicoſtrati filius. Scopas igitur, unà cum amicis qui eum ad Concilium ſequebantur, in carcerem eſt conjectus. Proximâ deinde nocte, Ariſtomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno ſuſtulit: Dicæarchum verò, hominem inſigniter impium, tormentis excruciatum necavit. Hic enim Dicæarchus ille erat qui præfectus navium Philippi, in Cycladibus inſulis bello vexandis, in portu duas excitavit aras, unam *Impietati*, alteram *Iniquitati*; iiſque ut Diis ſacrificavit. E cæteris Ætolis ſi qui fuerunt qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia ſua auferendi poteſtatem Rex cunctis fecit. [*Ibid. pag.* 772.]

Ætolorum motu compoſito, e veſtigio aulici ad conſueta ſolennia quando aliquis Rex ſalutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda ſe comparant: ætate quidem needum exigente; ſed quòd exiſtimarent, ubi innotuiſſet ſui juris & arbitrii Regem eſſe factum, in aliquo meliore ſtatu ipſius regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid ſemper deinceps incrementi accepturum. Proviſo igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate regni quod deſtinaverant ſunt exſecuti. [*Ibid. pag.* 773.]

Dum diſceptationes per dies aliquot Lyſimachiæ inter Antiochum & Romanorum legatos haberentur, rumor (ex illâ Scopæ, ut videtur, conjuratione ortus) ſine ullo ſatis certo authore de morte Ptolemæi regis, ut nullus exitus imponeretur ſermonibus effecit. nam diſſimulabat pars utraque ſe audiſſe. Et L. Cornelius, cui legatio ad duos reges Antiochum Ptolemæúmque mandata erat, ſpatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat; ut priuſquàm moveretur aliquid in novâ poſſeſſione regni, perveniret in Ægyptum. Et Antiochus ſuam fore Ægyptum, ſi tum occaſio eſſet, cenſebat. Itaque dimiſſis Romanis, relictóque Seleuco filio cum terreſtribus copiis ad reſtituendam ut inſtituerat Lyſimachiam; ipſe omni claſſe navigans Epheſum, legatis ad Quinctium Flamininum miſſis qui ad fidem de ſocietate agerent, oram Aſiæ

legens,

legens, pervenit in Lyciam: Patariſque cognito vivere Ptolemæum, navigandi in Ægyptum omiſſum conſilium eſt. [*Liv. lib.*33. *Appian. Syriac. pag.*88.]

3809 *a.* Antiochus ad Cyprum, quâ ſe potiturum ſperabat, properans, quum Chelidonium promontorium ſuperaſſet, pauliſper ſeditione remigum eſt retentus in Pamphyliâ circa Eurymedontem amnem. Inde profectum eum ad capita (quæ vocant) Sari fluminis, fœda tempeſtas oborta propè cum omni claſſe demerſit. Multæ naves ejectæ: multæ ita hauſtæ mari, ut nemo in terram enaverit. Magna vis hominum ibi interiit, non remigum tantùm, militúmque ignotorum, ſed etiam inſignium amicorum. Collectis reliquiis naufragii, quum res non in eo eſſet ut Cyprum tentaret, in Seleuciam Syriæ delatus, claſſem quaſſatam reparavit; & ibi celebravit liberorum nuptias, Antiochi & Laodices, quos matrimonio junxerat. Deinde ſubduci navibus juſſis (quia jam hyems inſtabat) ipſe in hyberna Antiochiam proceſſit. [*Iid. ibid.*]

b. Decem legati Romam reverſi, de rebus Antiochi & ejus in Syriam profectione Senatum edocuerunt. [*Liv. lib.*33.] Hannibalis æmuli, nuncios literáſque ab eo ad Antiochum miſſas, & ab Rege ad eum clàm legatos veniſſe, criminabantur. Quæ etſi falſa, apud timentes tamen pro veris habebantur. Itaque legati à Senatu Carthaginem miſſi ſunt, qui apud eorum ſenatum arguerent Hannibalem cum Antiocho rege conſilia belli inire, & eum quoquo modo tollendum curarent. [*Id. ibid. Juſtin. lib.* 31.*cap.*1.2.] 4519 195

Flamininus legatis Antiochi de ſocietate agentibus reſpondit, nihil ſe abſentibus decem legatis ſententiæ habere; Romam eundum ad Senatum iis eſſe. [*Liv. lib.* 34.]

Hannibal, Carthagine clàm ſe ſubducens, proſpero curſu Tyrum pervenit: exceptúſque à conditoribus Carthaginis, ut aliâ patriâ eſt. Ibi paucos moratus dies, Antiochiam navigavit: unde profectum jam regem Antiochum quum audiſſet, filium ejus ſolenne ludorum ad Daphnem celebrantem convenit; comitérque ab eo exceptus, nullam moram navigandi fecit. Epheſi regem eſt conſecutus, fluctuantem adhuc animo, incertúmque de Romano bello. Sed haud parvum momentum animo ejus ad moliendum, adventus Hannibalis fecit: tantúſque ex eo ardor illi acceſſit, ut non tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogitaret. [*Liv. fin. lib.* 33. *cum Juſtin. lib.* 31. *cap.* 2. 3. *& Æmil. Probo, in Hannibale.*]

Hîc, quum Phormio Peripateticus aliquot horas de Imperatoris officio & omni re militari coram Hannibale copioſè diſſeruiſſet, dixiſſe Hannibal fertur; multos ſe deliros ſenes ſæpe vidiſſe, ſed qui magis quàm Phormio deliraret, vidiſſe neminem. [*Cicer. de Oratore, lib.* 2.]

c. T. Q. Flamininus, cum Eumene & Rhodiis, adversùs Lacedæmonios & tyrannum eorum Nabidem bellum proſperè geſſit. [*Liv. lib.* 34.]

M. Porcio [Catone] Conſule, Smyrnæi primi templum urbis Romæ ſtatuerunt. [*Tacit. Annal. lib.*4.] quorum exemplum Alabandenſes poſteà ſecuti, & templum ejus fecerunt, & ludos ei anniverſarios ut Divæ inſtituerunt. [*Liv. lib.* 43.]

3810 Eratoſthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum ſolùm ſed etiam poëtam meritò quis vocârit & philoſophum & geometram, quum 82 annos vixiſſet, mortuus eſt. [*Lucian. in Μακροβίοις.*] Cui in Bibliothecæ Alexandrinæ præfecturâ ſucceſſit Apollonius *Alexandrinus* Callimachi diſcipulus, Argonauticorum ſcriptor: qui, quòd Rhodi diu commoratus eſſet, *Rhodii* cognomentum eſt adeptus. [*Suid. in Ἀπολλώνιος.*] 4520 194

Antiochus Judæorum erga ſe cognitâ voluntate magnis eos muneribus donat; & per epiſtolas crebris laudibus proſequitur. [*Euſeb. Chronic.*] Extant hæ epiſtolæ apud *Joſephum*, libro 12 Antiquit. cap.3. in quarum unâ ad Ptolemæum præfectum ſcriptâ, variæ continentur donationes ac immunitates Urbi & Templo Hieroſolymitano conceſſæ. In aliâ ad Zeuxidem, ex Judæis qui Babyloniam ac Meſopotamiam incolunt duo millia familiarum in Phrygiam & Lydiam traduci jubentur; ad eos qui res novas ibi moliebantur in officio continendos.

3811 Antiochus cogitans Græciam invadere, & inde bellum adversùs Romanos incipere, communicavit cum Hannibale id conſilium: qui negabat opprimi Romanos niſi in Italiâ poſſe. Ad hoc ſibi centum tectas naves, 16 millia peditum, mille equites depoſcebat. Eâ ſe claſſe primùm Africam petiturum: magnopere confidere & Carthaginienſes ad rebellandum ab ſe compelli poſſe: ſi illi cunctentur, ſe aliquâ parte Italiæ bellum excitaturum Romanis. In hanc ſententiam cùm adduxiſſet Regem; non ipſe quidem Africam acceſſit, (quemadmodum in Vitâ Hannibalis retulit *Æmilius Probus*) ſed Ariſtonem quendam Tyrium nactus Epheſi, ſpecie negotiationis Carthaginem miſit, qui popularium animos ad bellum præpararet. Hunc Carthagine obverſantem inimici Hannibalis comprehenderunt. Dúmque multis diebus in Senatu deliberaretur, an eum Romam ad purgandam publicam conſcientiam mitterent, ille conſcenſâ nave ad Hannibalem profugit. Quo cognito, mitti legatos Romam, qui rem ad Conſules & Senatum deferrent, placuit. [*Liv. lib.* 34. *Juſtin. lib.*31. *cap.*3.4. *Appian. Syriac. pag.* 89.90.] 4521 193

Interim Antiochus legatos Romam miſit Lyſiam, Hegeſianactem & Menippum, ut Senatûs mentem pertentarent, quamvis aliud ſimulabat: ac ſi ſimpliciter ad amicitiam petendam jungendámque ſocietatem eos miſiſſet. Ab eis tamen ſignificari juſſit, mirari ſe, cur jubeatur Æolidis & Ioniæ urbibus abſcedere, & quibuſdam tributa remittere, & non miſcere ſe negotiis Aſiæ; & omittere avitam poſſeſſionem Thraciæ: hæc enim juſſa non in amicos, ſed in victos competere. Legatis reſpondendi negotium Quinctio Flaminino & decem legatis, qui in Græciam miſſi fuerant, à Senatu delegatum eſt. A quibus cùm urgeretur, ut aut Antiochus omni Europâ abſtineat, aut Romanis jus ſit Aſiæ civitatum amicitias & tueri quas habeant & novas complecti: à Regiis eſt reſponſum, ſe nec velle nec poſſe paciſci quicquam, quo regnum Antiochi minuatur. Ita integra dilata res eſt. [*Liv. ibid. Diod. Sicul. legat.* 4. (*Edit. Fulvii Urſini.*) *Appian. Syriac. pag.* 89.]

Vixdum legati abierant, cùm à Carthagine legati bellum haud dubiè parare Antiochum,

Hannibale miniſtro, attulerunt: injeceruntque curam, ne ſimul & Punicum bellum excitaretur. [*Liv. ibid.*]

3812 *a.* Antiochus rex hyeme Raphiæ in Phœnice (vel Palæſtinâ) Ptolemæo regi Ægypti filiâ in matrimonium datâ, Antiochiam ſe recepit. [*Liv. lib.* 35.] Certus enim jam bellum adversùs Romanos gerere, propinquos reges connubiis ſibi adjungendos putavit. miſitque Ptolemæo in Ægyptum Cleopatram, Syram cognomine; in dotem addens Cœle-ſyriam, quam ei priùs ipſe ademerat: demulcens adoleſcentem, ut bello Romano quieſceret. [*Appian. Syriac. pag.* 88.] Hieronymus, in cap. 11. Danielis, Antiochum ait, in Ægyptum regnum ſuum extendere volentem, filiam ſuam Cleopatram per Euclem Rhodium ſeptimo anno regni adoleſcentis deſpondiſſe Ptolemæo, & tertiodecimo anno (juxta Chronicon Euſebii, quod ille ſequitur; vel, juxta noſtras rationes, duodecimo) tradidiſſe, datâ ei dotis nomine omni Cœle-ſyriâ & Judæâ: neque Ægyptum tamen obtinere potuiſſe; quia Ptolemæus Epiphanes & duces ejus, ſentientes dolum, cautiùs ſe egerunt, & Cleopatra magis viri partes quàm parentis fovit. *Joſephus*, libro 12. Antiquit. cap. 3. Antiochum ſcribit, amicitiâ & fœdere Ptolemæo conjunctum, Cleopatram filiam in matrimonium ei dediſſe, dotis nomine conceſsâ Cœle-ſyriâ, unà cum Phœnice, Judæâ & Samariâ: diviſiſque inter utrumque regem vectigalibus, optimates ſuæ quemque patriæ imperatam pecuniàm collegiſſe; & Regibus pependiſſe.

Antiochidem filiam aliam Ariarathi regi Cappadocum connubio jungendam miſit Antiochus: & tertiam Eumeni regi Pergami. Sed hic, quia videbat eum jam bellum contra Romanos inſtituere, & in hunc uſum affinitatem quærere, nuptias renuit. Mirantibúſque fratribus Attalo & Philetæro aſpernari eum affinitatem tanti regis vicini, & ultrò invitantis, oſtendit imminere bellum: in quo ſi Romani (quòd omninò credebat) ſuperiores forent, firmiter ſuum regnum eſſet obtenturus; ſin Antiocho victoria contingeret, aut à præpotente vicino ſpoliandus regno ille eſſet, aut majoris regis imperio ſubjiciendus. [*Appian. Syriac. pag.* 88. 89.] quâ de re videnda ipſius Eumenis oratio, apud *Polybium* in legat. 25. & *Livium* libro 37.

b. Antiochus per Ciliciam, Tauro monte ſuperato, extremo jam hyemis Epheſum pervenit. 4522 192
[*Liv. lib.* 35.]

Inde principio veris, Antiocho filio miſſo in Syriam ad cuſtodiam ultimarum partium regni (ne quid abſente ſe à tergo moveretur:) ipſe cum omnibus terreſtribus copiis ad Piſidas, qui circa Selgam incolunt, oppugnandos eſt profectus. [*Id. ibid.*]

Eo tempore Elæam venerunt legati à Romanis ad Antiochum miſſi; qui ſub ſpecie legationis, & Regis apparatum ſpecularentur, & Hannibalem aut Romanis mitigarent, aut aſſiduo colloquio ſuſpectum inviſúmque Regi redderent. P. Sulpitius & P. Villius hi erant; qui Lyſimachiæ antè apud Regem fuerant. [*Liv. lib.* 34. *&* 35. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 4. *Jul. Frontin. Stratag. lib.* 1. *cap.* 8. *Appian. Syriac. pag.* 90. 91.]

Elæâ legati Pergamum adſcenderunt, ubi Eumenis erat regia; quem priùs convenire juſſi fuerant, quàm Antiochum adiiſſent. Ille, quantum authoritate aut conſilio valebat, Romanos ad bellum contra Antiochum incitavit. Sulpitius æger Pergami ſubſtitit. Villius, quum Piſidiæ bello occupatum eſſe Antiochum audiſſet, Epheſum profectus, dum paucos ibi moratur dies, dedit operam ut cum Hannibale, qui tum ibi fortè erat, ſæpe congrederetur: ut animum ejus & tentaret, ſi quâ poſſet, & metum demeret periculi ei quicquam ab Romanis eſſe. [*Liv. lib.* 35.]

Claudius Quadrigarius, ſecutus Græcos Acilianos libros, P. Africanum in eâ fuiſſe legatione tradit: cúmque Epheſi collocutum cum Hannibale. Et ſermonem etiam unum refert, quo quærenti Africano quem fuiſſe maximum Imperatorem crederet, reſpondiſſe, Alexandrum Macedonum regem. Quærenti deinde quem ſecundum poneret, Pyrrhum dixiſſe. Exequenti, quem tertium diceret; ſemetipſum dixiſſe. Tum riſum obortum Scipioni, & ſubjeciſſe. Quidnam tum diceres, ſi me viciſſes? Tum me verò, inquit, & ante Alexandrum, & ante Pyrrhum, & ante omnes alios Imperatores eſſe. Et perplexum Punico aſtu reſponſum, & aſſentationis genus Scipionem moviſſe: quòd è grege ſe Imperatorum velut inæſtimabilem ſecreviſſet; & Alexandro præſtantiorem viciſſe innuiſſet. [*Id. ibid. cum Plutarcho in T. Q. Flaminino, & Appiano in Syriac. pag.* 91, 92.]

c. Villius ab Epheſo Apameam proceſſit. Eò & Antiochus audito Romanorum legatorum adventu occurrit. Apameæ congreſſis diſceptatio eadem fermè fuit, quæ Romæ inter Quintium & legatos Regis fuerat. Mors nunciata Antiochi filii Regis, paulò antè in Syriam miſſi, diremit colloquium. Legatúſque Romanus, ne alieno tempore incommodus obverſaretur, Pergamum conceſſit. Rex Epheſum, omiſſo quod inchoaverat bello, rediit. [*Liv. lib.* 35.]

Romani legati à Pergamo Epheſum accerſiti, cum Minione quodam, amicorum Antiochi principe, colloquium habuerunt. Romanos accuſabat Minio, quòd prætextu liberandi Græcos, Antiocho bellum pararent: cùm ipſi tam multos populos, claráſque urbes ſibi ſubjectas haberent & vectigales, quæ olim liberæ ac ſui juris erant. Reſpondente Sulpitio, & ad ſuas partes aliarum civitatum legatos (præparatos jam antè ab Eumene & inſtructos) advocante; è diſceptatione altercatio facta eſt. [*Id. ibid.*]

Antiochus, auditâ Rhodiorum legatione, ipſos, & Byzantinos Cyzicenóſque, & quicunque alii Græci Aſiam accolunt, liberos fore pollicitus eſt, ſi Romanis ipſe fœdere jungeretur: Æolas autem & Ionas eodem jure eſſe noluit, aſſuetos jamdudum parere barbaris etiam Aſiæ regibus. Itaque Romani legati nullâ re impetratâ (non enim in hoc, ſed exploratum venerant) in urbem reverſi ſunt. [*Appian. Syriac. pag.* 92.]

3813 *a.* Poſt hos Ætolorum legati venerunt ad Regem, Thoante legationis ejus principe: qui offerebant ei totius Ætoliæ copiarum Imperium, hortabantúrque ut in Græciam trajiceret tanquam

ad

ad rem paratam; nec ſinebant ut expectaret exercitum deſcendentem à mediterraneis Aſiæ regionibus. Quibus auſcultans Antiochus in Græciam ſtatim trajicere conſtituit. [*Id. ibid. pag.* 92. 93. *cum Polybio*, *lib.*3. *pag.* 159. & *Juſtino*, *lib.*30. *cap.*4. & *lib.*32. *cap.*1.]

Priuſquàm ſolveret naves, Ilium à mari aſcendit, ut Minervæ ſacrificaret. Inde ad claſſem regreſſus, proficiſcitur 40 tectis navibus, apertis 60. Ducentæ onerariæ cum omnis generis commeatu bellicóque alio apparatu ſequebantur. Copiæ univerſæ, 10 millia peditum fuere, & 500 equites, cum ſex elephantis: vix ad Græciam nudam occupandam ſatis copiarum, nedum ad ſuſtinendum Romanum bellum. [*Liv. lib.* 35.]

Eumenes ſtatim fratrem Attalum Romam miſit, qui nunciaret Antiochum Helleſpontum cum exercitu tranſiſſe; atque Ætolos ita ſe parare, ut ſub adventum ejus in armis eſſent. Et Eumeni abſenti, & præſenti Attalo gratiæ actæ: atque huic ædes liberæ decretæ, & munera data. [*Id. ibid.*]

b. Circa hyemis ferè medium in urbe Demetriade conſultatione de bello adminiſtrando ab 4523 191
Antiocho habitâ, prudentiſſimum Hannibalis conſilium neglectum eſt: niſi quòd ad claſſem copiáſque accerſendas ex Aſiâ Polyxenidas miſſus eſt. [*Liv. lib.* 36. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 5. 6. *Appian. pag.* 93, 94.]

Antiochus, amore captus virginis Chalcidenſis Cleoptolemi hoſpitis ſui filiæ, quinquagenario major, intermiſſis tanti belli curis, celebravit nuptias; Eubœæ nomine illi impoſito. Reliquum quoque hyemis in conviviis & voluptatibus traduxit: exercitu etiam per totum id tempus ſoluto in otium ac delicias. [*Polyb. lib.*20. *apud Athenæum*, *lib.* 10. *cap.*12. *Diod. Sicul.* & *Dio*, *in Excerptis Valeſii*, *pag.* 296. & 609. *Liv. lib.* 36. *Appian. pag.*96. & 98.]

M. Acilius Glabrio Conſul ad quintum nonas Maias (qui eo anno, ut ex anni ſequentis eclipſi colligitur, in Januarium Julianum incidit) paludatus Româ adversùs Antiochum egreſſus eſt. [*Liv. lib.* 36.]

Sub idem tempus legati ab duobus regibus, Philippo Macedoniæ & Ptolemæo Ægypti rege, Romam venerunt; pollicentes ad bellum auxilia, & pecuniam & frumentum. ab Ptolemæo etiam mille pondo auri, 20 millia pondo argenti allata. Nihil eſt acceptum, gratiæ Regibus actæ. Et cùm uterque ſe cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, bellóque interfuturum polliceretur: Ptolemæo id remiſſum; Philippi legatis reſponſum, gratum eum Senatui populóque Romano acturum, ſi M. Acilio conſuli non defuiſſet. [*Id. ibid.*]

c. Antiochus ab Acilio Conſule & Catone tribuno militari ad Thermopylas ſuperatus (quod prælium apud *Livium*, libro 36. *Plutarchum* in *Catone majore*, *Appianum* in Syriacis, & *Frontinum* libro 2. Stratagem. cap. 4. habetur deſcriptum) & in Aſiam fugatus, cum novâ nuptâ Epheſum ſeceſſit. [*Liv. Juſtin. Appian.* & *Polyb. in Athenæo*, *lib.* 10. *cap.* 12.] Apud Tullium de Senectute ait Cato ſe ad Thermopylas Acilio Glabrione Conſule, quarto à ſuo Conſulatu anno, pugnaviſſe. Ipſúmque Catonem victoriæ nuncium Romam ab Acilio miſſum fuiſſe, & in ejus Vitâ *Plutarchus*, & in libro 36. *Livius* confirmat. Quæ de Buplago Syro & Publio duce Romano poſt hanc pugnam contigiſſe refert Antiſthenes hiſtoricus, videnda apud Phlegontem Trallianum, in lib. de Mirabilib. cap. 3.

Antiochus Epheſi ſecurus admodum de bello Romano erat, tanquam non tranſituris in Aſiam Romanis. Quam ſecuritatem quum Hannibal illi excuſſiſſet: Rex à mediterraneis ſatrapiis properè copias convocavit ad mare; claſſem etiam apparans, cui præerat Polyxenidas exul Rhodius: moxque trajecit in Cherſoneſum, & rursùs eam muniit; miſſo in Seſtum & Abydum præſidio, per quas in Aſiam trajectus erat Romanis legionibus. [*Liv. lib.* 36. *Appian. pag.* 99.]

3814 *a.* C. Livius Salinator (à Romanis ad claſſem miſſus ſucceſſor Attilio) & rex Eumenes, Aſiam claſſe petentes; obvium circa Phocæam Polyxenidam claſſis Antiochi præfectum in fugam conjiciunt; decem naves ejus demergunt, 13 capiunt, ipſi unicam eámque Punicam amittunt, fugientes Epheſum uſque perſequuntur. Rhodiis deinde (qui pugnâ jam peractâ cum 25 tectis navibus ſupervenerant) & Eumene domos dimiſſis, Romana claſſis ad Canas venit; & cùm jam hyems appeteret, foſsâ vallóque circumdatis naves ſubductæ ſunt. [*Liv. lib.* 36. *Appian. pag.*99. 100.]

Cùm navalis hæc ad Coricum pugna ageretur, Magneſiam quæ ad Sipylum eſt rex Antiochus conceſſerat, ad terreſtres copias comparandas. Superatum verò ſe tum quum audiviſſet, claſſi maximè reparandæ, ne totâ maris poſſeſſione pelleretur, intentus fuit. Itaque & Hannibalem in Syriam miſit, ad Phœnicum accerſendas naves: & Polyxenidam quaſſatas reficere & alias parare naves juſſit. Ipſe in Phrygiâ hybernavit: undique auxilia, etiam è Gallo-Græciâ, accerſens. [*Liv. lib.* 36. & 37. *Appian. pag.* 100.] Galatas enim muneribus & terrore apparatûs in ſocietatem belli pertraxit; ratus idoneos quos Romanis opponeret propter magnitudinem corporum. [*Appian. pag.* 89.]

Legati ab Ptolemæo & Cleopatrâ, gratulantes quòd M. Acilius Conſul Antiochum regem expuliſſet, Romam venerunt: ut in Aſiam exercitum trajicerent adhortantes. Omnia enim perculſa metu non in Aſiâ modò, ſed etiam in Syriâ eſſe dicebant; ſéque ad ea quæ cenſuiſſet Senatus, paratos fore. Gratiæ ob hoc regibus actæ ſunt, & legatis munera dari juſſa, in ſingulos quaternûm, millium æris. [*Liv. lib.* 37.]

Filium Seleucum in Æolide cum exercitu reliquit Antiochus, ad maritimas continendas urbes; quas illinc à Pergamo Eumenes, hinc à Phocæâ Erythríſque Romani ſolicitabant. Omne verò hybernorum tempus, partim ſociis ferendo opem, partim quos in ſocietatem pellicere non poterat depopulandis, Seleucus conſumpſit. [*Id. ibid.*]

b. Mediâ fermè hyeme, rex Eumenes cum duobus millibus peditum & 100 equitibus Canas ve- 4524 190
nit, ubi Romana claſſis hybernabat. Ibi quum magnam ille prædam agi poſſe dixiſſet ex hoſtium agro qui circa Thyatira eſſet, hortando perpulit Livium ut quinque millia militum ſecum mitteret. Miſſi ingentem prædam intra paucos dies averterunt. [*Id. ibid.*]

Inter hæc Phocææ ſeditio orta; quibuſdam ad Antiochum multitudinis animos avocantibus. Gravia hyberna navium erant, grave tributum (quòd togæ 500 imperatæ erant cum 500 tunicis) gravis etiam inopia frumenti; propter quam naves quoque, & præſidium Romanum exceſſit. Tum verò liberata metu factio erat quæ plebem in concionibus ad Antiochum trahebat. Senatus & Optimates in Romanâ ſocietate perſtandum cenſebant: ſed defectionis authores plus apud multitudinem valuerunt. [*Id. ibid.*]

Phocæenſium igitur magiſtratus, ſuſpectam multitudinis voluntatem habentes, legatione ad Seleucum Antiochi filium miſsâ, rogabant ne urbi ſuæ appropinquaret: ſibi enim propoſitum eſſe quieſcere, atque expectare quem exitum bellum univerſum nanciſceretur. Ille verò, cognitâ inclinatione animorum vulgi & frumenti apud eos inopiâ, nullo dato reſponſo urbem versùs duxit. [*Polyb. legat.* 18.]

Romæ cùm ambo Conſules, Lucius Cornelius Scipio & C. Lælius Nepos, Græciam provinciam ambirent, P. Scipio Africanus dixit, ſi provinciam Græciam Lucio fratri decreviſſent, legatum ſe illi in Aſiam iturum. Quæ vox magno aſſenſu audita ſuſtulit certamen: quòd Africano nemo aptior videretur, qui Hannibali opponeretur. [*Cicero, Philippic.* 11. *Liv. lib.* 37. *Aſcon. Pedian.* in *Cicer.* Orat. contra Verrem, de Præturâ urbanâ. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 5. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7.]

Per eos dies quibus Lucius Conſul ad bellum contra Antiochum eſt profectus, ludis Apollinaribus, ad quintum Idus Quintiles cœlo ſereno interdiu obſcurata lux eſt cùm Luna ſub orbem Solis ſubiiſſet. [*Liv. lib.* 37.] Et certè horrendam Solis eclipſim Romæ non longè poſt Solis ortum die 14. Martii Juliani contigiſſe, calculus aſtronomicus demonſtrat. Cui ſi quintus Iduum Quintilium tunc reſpondebat: ut Kalendæ Januariæ ſequentis anni in 29 diem Auguſti Juliani incurrant, erit conſectarium. Tanta tum Romani Kalendarii fuit perturbatio.

c. Sub æquinoctium vernum, Pauſiſtratus cum 36 Rhodiorum navibus, Livius cum 30 Romanorum, & Eumenes rex cum 7 quadriremibus ſuis Helleſpontum petierunt. In portum, quem vocant Achæorum, claſſem primùm Livius advertit: inde Ilium aſcendit, ſacrificióque Minervæ facto, legationes finitimas ab Eleunte & Dardano & Rhœteo, tradentes in fidem civitates ſuas benignè audivit. Inde ad Helleſponti fauces navigavit: & 10 navibus in ſtatione contra Abydum relictis, ceterâ claſſe in Europam ad Seſton oppugnandam trajecit. Quâ per deditionem receptâ, ad oppugnationem Abydi ſeſe expedivit. [*Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Dum hæc in Helleſponto geruntur, Polyxenidas claſſis Regiæ præfectus, qui Rhodo tum exulabat, Pauſiſtrato Rhodiorum navium Duci regis Antiochi claſſem, aut totam aut majorem ejus partem, traditurum ſe ſimulat. Ille proditori nimiâ credulitate fidem adhibens Samum petiit: ubi cuſtodias negligentiùs adhibens, vitam cum 29 navibus amiſit. Nam quinque tantum Rhodiæ, cum duabus Cois, effugerunt. [*Iid. ibid.*]

Sub idem tempus Seleucus proditam Phocæam, portâ unâ per cuſtodes apertâ, recepit: & Cymæ, aliæque ejuſdem oræ urbes ad eum metu defecerunt. [*Liv.*]

Dum hæc in Æolide fiunt, Abydus cùm per aliquot dies obſidionem toleraſſet, præſidio regio tutante mœnia, jam omnibus feſſis, Philota quoque præfecto præſidii permittente, magiſtratus coram cum Livio de conditionibus tradendæ urbis agebant. Sed cùm interveniſſet nuncius Rhodiæ cladis, Livius, obſidione Abydi & cuſtodiâ Helleſponti extemplò relictâ, cum omni claſſe Phocæam petiit. Quam cùm teneri valido præſidio audiſſet, nec procul Seleuci caſtra eſſe; depopulatus maritimam oram, & prædâ maximè hominum raptim in naves impoſitâ, tantum moratus dum Eumenes cum claſſe aſſequeretur, Samum petere intendit. Quò, tempeſtate jactatus, tandem pervenit: claſſémque ſuam cum Rhodiâ navium 20, cui Eudamus præfectus fuerat, ibi conjunxit. [*Liv.*]

Claſſe ita auctâ, profecti extemplò ſunt Epheſum: & contra fauces portûs inſtructâ in frontem navium acie ſtetere. Poſteaquàm nemo adverſus ibat, claſſe diviſâ, pars in ſalo in hoſtium portus in anchoris ſtetit, pars in terram milites expoſuit. In eos jam ingentem prædam latè depopulato agro agentes, Andronicus Macedo (Nicandrum appellat Appianus) qui in præſidio Epheſi erat, eruptionem fecit; exutóſque magnâ parte prædæ ad mare ac naves redegit. Qui mox inde Samum reverſi ſunt: quò & L. Æmilius Regillus Prætor, in Romanæ claſſis præfecturâ C. Livii ſucceſſor, pervenit; cui à Chio eò trajicienti duæ Rhodiæ quadriremes miſſæ obviam à Livio, & rex Eumenes cum duabus quinqueremibus occurrit. [*Id. cum Appian. pag.* 102.]

Ibi concilio de bello navali habito, L. Æmilius cum totâ claſſe, ad inferendum hoſtibus terrorem, portum Epheſi; Livius Pataram Lyciæ adiit. Æmilius ab Epheſo tempeſtate repulſus, irrito incepto, Samum rediit. Civitates quas Livius eſt prætervectus, Miletus, Myndus, Halicarnaſſus, Cnidus, Cous, imperata enixè fecerunt. Sed in Lyciâ malè à tempeſtate atque ab hoſte acceptus, in Græciam tranſmiſit; ut conventis Scipionibus, qui tum circa Theſſaliam erant, in Italiam trajiceret. [*Liv.*]

Samum à Scipionibus ad L. Æmilium & Eumenem advenêre literæ; quibus de pactis induciis cum Ætolorum gente, & profectione terreſtrium copiarum versùs Helleſpontum certiores fiebant. Antiocho ſimiliter & filio ejus Seleuco eadem ab Ætolis ſunt nuntiata. [*Polyb. legat.* 19.]

Legatione ab Eumene, ſocietatis jungendæ causâ, in Achaiam miſſâ; multitudo Achæorum in concilio congregata ſocietatem firmavit; & juvenum manum ſuppetias ei miſit. [*Id. legat.* 20.]

L. Æmilius cum totâ claſſe Miletum & cæteram ſociorum oram prætervectus, in Bargylletico ſinu exſcenſionem ad Iaſſum fecit. Urbem Antiochi tenebat præſidium, agrum circà Romani hoſtiliter depopulati ſunt. Miſſis deinde qui per colloquia principum & magiſtratuum tentarent animos, poſteaquàm nihil in poteſtate ſuâ reſponderunt eſſe, Æmilius ad urbem oppu-

3814 gnandam duxit. Sed Iaſſenſium exulum precibus moti Rhodii, Eumene etiam rege aſſumpto, pervicerunt, ut oppugnatione abſtineretur. [*Liv.*]

Heraclienſes Ponti, legatis ad Æmilium miſſis, literas ab eo humanitatis plenas acceperunt: quibus & amicum fore ipſis Senatum, nec ullâ in re prudentiam Romanorum & curam (ſi quando his indigeant) eis defuturam pollicebatur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 28.]

Dum Eumenes procul à domo cum Romanis & Rhodiis Lyciæ maritima oppugnabat, in fines regni illius Seleucus tranſiit. Ad Elæam primò infeſtis ſignis acceſſit: deinde omiſsâ oppugnatione urbis, agros hoſtiliter depopulatus, ad caput arcémque regni Pergamum oppugnandam duxit. Attalus Eumenis frater ſtationibus extra urbem poſitis; primò fatigare hoſtem excurſionibus cœpit: deinde ut ſe infirmiorem vidit, mœnibus ſe continuit; & obſideri urbs cœpta eſt. [*Id.*]

Eodem fermè tempore & Antiochus ab Apameâ profectus, Sardibus primùm, deinde, haud procul Seleuci caſtris ad caput Caici amnis ſtativa habuit, cum magno exercitu miſto variis ex gentibus. Plurimum terroris in Gallorum mercede conductis quatuor millibus erat. Hos, paucis admiſtis; ad pervaſtandum paſſim Pergamenum agrum miſit. [*Id.*]

Hæc cùm Sami Eumenes didiciſſet, avocatus domeſtico bello, cum claſſe Elæam petiit: indéque priuſquàm hoſtes ſentirent Pergamum ingreſſus, levia per excurſionem prælia ibi fecit. Poſt paucos verò dies Romana Rhodiáque claſſis, ut opem illi ferrent, Elæam ab Samo venerunt, [*Id.*]

Cùm tot claſſes in unum conveniſſe portum Antiocho allatum eſſet; & ſub idem tempus audiviſſet Conſulem cum exercitu in Macedoniâ eſſe, parariq́ue quæ ad tranſitum Helleſponti opus eſſent: de pace cum Romanis, Eumene & Rhodiis agendum ſibi ſtatuit. Motis igitur caſtris ad Elæam acceſſit: & tumulo quodam adversùs urbem occupato, peditum omnes copias ibi conſtituit; & cum equitatu (erant autem ſupra ſex millia equitum) in campos ſub ipſa Elææ mœnia deſcendit. Miſſis deinde in urbem qui de pace agerent: L. Æmilius Eumene à Pergamo accito, Rhodiorum etiam navarchis Eudamo & Pamphilidâ adhibitis, eâ de re conſilium habuit. Et Rhodii quidem pacem non aſpernabantur: ſed Eumenes neque honeſtum eſſe dicebat de pace agi, neque finem rei eo tempore imponi poſſe. Atque in eam ſententiam Antiocho reſpondit Æmilius; ante Conſulis adventum de pace agi non poſſe. Quo reſponſo accepto, Elæenſium agrum extemplò vaſtavit. Deinde Seleuco filio ad Pergami obſidionem continuandam relicto, cum infeſto exercitu continuis itineribus pergens, in agrum illum opulentum, quem Thebes campum vocant, impreſſionem fecit; omniſque generis prædâ exercitum ſuum implevit. [*Polyb. legat.* 21. *Liv. lib.* 37.]

Per eoſdem dies Diophanes Megapolitanus cum mille peditibus & centum equitibus ab Achæis in Eumenis auxilium miſſus, Elæam advenit. [*Liv. ibid. cum Polyb. legat.* 20.] Veterani omnes & periti belli erant; & ipſe dux, Philopœmenis (ſummi tum omnium Græcorum Imperatoris) diſcipulus. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. *cum Polybio, legat.* 20. *pag.* 810. *& in Excerptis Valeſii, pag.* 110.]

Egreſſos navibus obviam miſſi ab Attalo nocte Pergamum deduxerunt. Unde factis excurſionibus aliquot, non minùs audacibus quàm felicibus, Seleucum ex agro Pergameno caſtra movere Achæi coëgerunt. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. 103.] qui nihilominùs in maritimâ orâ permanens, aliis terrori, aliis præſidio erat. [*Liv.*]

Dum Antiochus Adramytteum hoſtiliter itinere facto petit; eò Æmilius & Eumenes, ut urbi præſidio eſſent, navibus circumvecti venerunt. Antiochus igitur urbe abſtinens, agros depopulatus eſt. Peræam inde coloniam Mitylenæorum expugnavit; Cotton, & Corylenum, & Aphrodiſiadem, & Crenen, primo impetu cepit: deinde per Thyatira Sardes rediit. [*Liv.*]

Claſſis Romana cum Eumene Rhodiiſque, Mitylenem primò, inde retrò, unde profecta erat, Elæam rediit. Inde Phocæam petentes, ad Bacchium inſulam urbi Phocenſium imminentem appulerunt; & quibus antè abſtinuerant templis ſigniſque hoſtiliter direptis, ad ipſam urbem tranſmiſerunt. Sed quum miſſum ab Antiocho præſidium trium millium armatorum urbem intraviſſet; extemplò oppugnatione omiſsâ, claſſis ad inſulam ſe recepit; nihil aliud quàm depopulato circa urbem hoſtium agro. Inde Eumenes Elæam, Romana & Rhodia claſſis Samum rediit. [*Id.*]

d. Æſtate mediâ Rhodiorum claſſis, quæ 32 quadriremium & 4. triremium, cum Antiochi claſſe ab Hannibale ex Syriâ ductâ, quæ 37 majoris formæ navium erat, ad Sidam in Pamphyliâ promontorium pugnam iniit: in quâ Hannibalem Rhodii fugârunt, ſed naves ejus, ægris magnâ ex parte remigibus, inſequi longiùs non potuerunt. Sed ut ejus ad veterem claſſem tranſitum impedirent, Chariclitum cum 20 navibus roſtratis ad Patara & Megiſtem portum miſerunt: quò etiam mox Pamphilidas cum 4. navibus tectis miſſus eſt. [*Id.*] Atque ita in Pamphyliâ clauſus Hannibal eſt. [*Appian. pag.* 104.] Vid. Æmil. Prob. in *Hannibale*.

Sardes veniens Antiochus, ad Pruſiam Bithyniæ regem (cognomento qui Κυνηγὸς ſive *Venator* dictus eſt) legatos & literas miſit, quibus eum ad ineundum ſecum adversùs Romanos ſocietatem hortabatur. Et jam fluctuabat animo Pruſias, quum literæ à Lucio & Publio Scipionis fratribus acceptæ animum illius à metu Romanorum aliquantum liberârunt. Maximè autem eſt confirmatus, poſteaquàm Româ legatio ad eum venit, cujus princeps C. Livius, qui prætor antè claſſi præfuerat. Cum his enim legatis ille collocutus, ſpes conſiliáque ſua ab Antiocho penitùs ſeparavit. [*Polyb. legat.* 22. *pag.* 811. 812. *Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Antiochus poſteaquàm à ſpe ſocietatis Pruſiæ decidit, Epheſum ab Sardibus eſt profectus ad claſſem, quæ per aliquot menſes inſtructa ac parata fuerat, viſendam. Quum enim nullam aliam rationem eſſe judicaret impediendi ne pedeſtres hoſtium copiæ trajicerent, atque omninò bellum ex Aſiâ expellendi, quàm ſi potentem maris ſe firmè ſtabiliret; navali prælio cum hoſte dimicare propoſuit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Notium itaque Colophoniorum oppidum Epheſo vicinum oppugnare aggreditur; ut dum Ro-

nani ſociam urbem obſidione liberare parant; occaſio rei bene gerendæ Polyxenidæ daretur. Erant Polyxenidæ naves 89. vel 90. quibus Æmilius & Rhodii ad Myonneſum occurrerunt, Æmilius cum navibus 58 & Rhodii cum 22. ut *Livius*, vel 25 ut *Appianus* refert. In pugnâ victus Polyxenidas, ſecundo vento Epheſum fugâ petiit: amiſſis navibus 42 (non 29 tantùm, ut apud *Appianum* legitur:) ex quibus 13 unà cum vectoribus in poteſtatem hoſtium venerunt. Romanorum naves duæ fractæ ſunt, vulneratæ aliquot. Rhodiam unam captam Polyxenidas ſecum Epheſum abduxit. Menſe Decembri (ut annus tunc Romæ agebatur) pugnam hanc fuiſſe commiſſam, locus ille Macrobii indicat, in primo libro Saturnalium. XI. *Kalend. Januar. feriæ ſunt Laribus dedicata; quibus ædem bello Antiochi L. Æmilius Regillus prætor in campo Martio curandam vovit.* quod votum poſt annos undecim illum exſolviſſe docet in libro 40 *Livius:* ubi & Tabulæ, victoriæ hujus ſummam continentis, ſuper valvas & novi ſui templi & ædis Jovis Capitolini ab eo fixæ, exemplum (ſed vitioſè admodum exaratum) legendum proponitur.

Hujus cladis nuntio territus Antiochus, præſidium à Lyſimachiâ, ne opprimeretur ibi à Romanis, deduci pravo conſilio juſſit: * (*Liv.*) & Lyſimachienſes relictâ urbe cum omnibus familiis in Aſiam migrare juſſit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii pag.* 298.] * Colophonis etiam obſidione abſcedens, Sardes recepit ſe: atque inde in Cappadociam ad generum ſuum Ariarathen, qui auxilia accerſerent, & quocunque aliò poterat ad copias contrahendas miſit. [*Liv.*] Ipſe verò Sardibus hærens, rei gerendæ tempora conſumebat, & ſummâ lentitudine omnia adminiſtrabat. [*Polyb. legat.* 23.]

3815 *a.* Æmilius poſt victoriam navalem profectus Epheſum, directis ante portum navibus, quum confeſſionem conceſſi maris ultimam hoſti expreſſiſſet, Chium navigans, naves in prælio quaſſatas quum ibi refeciſſet, Phocæam trajecit, quæ dudum à Romanâ ſocietate defecerat. Eam primùm vi adortus, poſteà deditione recepit: ſed quo minùs diriperetur, à milite impetrare non potuit. Urbem tamen agróſque & ſuas leges iis reſtituit: & quia jam hyems appetebat, gemino eam urbem portu inſtructam ad hybernandum claſſi delegit. [*Liv.*]

Per idem ferè tempus Lyſimachia, referta omnium rerum commeatibus velut in adventum Romani exercitûs præparatis, Scipiones excepit. Unde ingreſſi rurſùs iter per Cherſoneſum, Helleſpontum pervenerunt; ubi omnibus curâ regis Eumenis ad trajiciendum præparatis, velut in pacata litora, nullo prohibente, aliis aliò delatis navibus, ſine tumultu trajecere. [*Id.*]

Antiochus metu conſternatus & rebus ſuis diffidens Heraclidem Byzantinum legatum de pace ad Romanos miſit: cum mandatis & publicè concilio, & privatim P. Scipioni Africano communicandis. Cùm verò reſponſum accepiſſet Antiochus, impenſam quæ in bellum facta eſſet omnem præſtare eum oportere, & cis Taurum montem poſſeſſione Aſiæ cedere: ille, nihil gravius ſibi ſi bello eſſet victus imperatum iri ratus, cogitatione pacis abſtinuit, & neceſſaria ad prælium omnia undique apparavit. [*Polyb. legat.* 23. *Diodor. Sicul. legat.* 6. & 7. *à Fulv. Urſino edit. Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105.]

Lucius Scipio Conſul ex ſtativis ad Helleſpontum movens, Dardanum primùm, deinde Rhœteum, utraque civitate obviam effuſâ, venit. Inde Ilium proceſſit, caſtriſque in campo qui eſt ſubjectus mœnibus poſitis, in urbem arcémque quum aſcendiſſet, Minervæ ut arcis præſidi ſacrificavit. Atque hîc mutua gratulatio Ilienſium ac Romanorum fuit: Ilienſibus Æneam cæteróſque cum eo duces à ſe profectos, Romanis ſe ab his procreatos referentibus. Tantáque lætitia omnium fuit, quanta eſſe poſt longum tempus inter parentes & liberos ſolet. [*Liv. & Juſtin. lib.* 31. *cap.* 8.] Demetrius Sceпſius puerum ſe ſub id tempus ait Ilium peregrè veniſſe; atque ita neglecta vidiſſe domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis integerentur. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 594.]

Inde profecti ſextis caſtris ad caput Caici amnis pervenerunt. Ubi & Eumenes rex, cum auxiliis occurrit. Hîc plurium dierum præparatis cibariis, conſilium erat ire ad hoſtem priuſquàm hyems opprimeret: [*Iid.*]

P. Scipio Africanus Elæam æger delatus eſt; relicto apud fratrem legato Cn. Domitio. Antiochus verò circa Thyatirenos campos contrahens copias, non longè ab hoſtibus, Scipioni filium quem captivum habebat ſine pretio ad eum remiſit. Quod non ſolùm animo patrio gratum munus, ſed corpori quoque ſalubre gaudium fuit. [*Vid. Polyb. legat.* 23. *Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105. 106. *Aurel. Victor. de vir. illuſtr. cap.* 54. & *Dionem, in Excerptis Valeſii pag.* 609.]

Senatus populúſque Heraclienſium in Ponto, legatione ad Scipiones miſſâ, ut initam priùs cum Æmilio amicitiam confirmarent, impetrârunt. Ut Antiochus etiam in gratiam apud Romanos reponeretur, orabant: & perſcripto ad Regem plebiſcito, ut bellum contra Romanos deponeret, adhortabantur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 28.]

Elephantis immenſæ magnitudinis, auro, purpurâ, argento, & ſuo ebore fulgentibus Antiochum aciem ſuam utrinque vallaviſſe, ſcribit Florus. [*Hiſtor. Rom. lib.* 2. *cap.* 8.] Habuiſſe illum elephantos 120, in I. Maccab. VIII. 6. legimus. Et 102 quidem contra Ptolemæum Philopatorem eum eduxiſſe, & 150 elephantos poſteà habuiſſe; ex *Polybio* jam antè audivimus. [*ad ann. Mund.* 3787. & 3799.] ſed 54. tantùm cum Romanis pugnanti illi adfuiſſe, memorat *Livius.* Qui etiam 70 millia peditum & plus 12 millia equitum habuiſſe eum refert: licèt 70 tantùm millia univerſo illius exercitui *Appianus* tribuat. *Trecenta millia peditum, equitum falcatorúmque curruum non minor numerus:* inquit *Florus*; nimis profectò hyperbolicè. In Romano verò exercitu 30 tantùm millia fuiſſe, *Appianus* affirmat: è quibus & duo millia miſtorum Macedonum Thracúmque præſidio caſtris fuiſſe relictos, *Livius* indicat.

Circa Magneſiam ad Sipylum montem poſitam pugna commiſſa eſt. Ab eâ abfuit tum Hannibal, cum Syrâ claſſe in Pamphyliâ clauſus, tum P. Scipio Africanus, ægritudine Elææ detentus. Nebuloſus is dies fuit: qui & caligine Regiis in tam latâ acie conſpectum cornuum ſuo-

rum

rum adimebat, & humore arcus fundáſque & jaculorum amenta emolliebat. Cùm in dexteriore cornu pulſa legio Romana ad caſtra fugeret; M. Æmilius Lepidus tribunus militum ad tutelam caſtrorum relictus, armare ſe milites ſuos & extra vallum progredi juſſit, ſtrictíſque gladiis fugientibus mortem minari, niſi in prælium reverterentur. Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus M. Æmilio & duobus millibus Macedonum Thracúmque qui in caſtris relicti fuerant, in prælium reverſa eſt; magnáque cæde editâ, initium victoriæ fuit. Ex Regiis ad 50 millia peditum cæſa eâ die dicuntur; equitum quatuor millia: ut apud *Livium* & *Eutropium* legitur. Captos fuiſſe 1400 refert *Livius*; undecim millia *Juſtinus*. Ex elephantis nonnulli interfecti ſunt, 15 cum rectoribus capti. Romanorum aliquot vulnerati ſunt: ceciderunt non plus 300 pedites, 24 equites, & de Eumenis exercitu 25.

Antiochus cum paucis fugiens, in ipſo itinere pluribus congregantibus ſe, modicâ manu armatorum, mediâ fermè nocte Sardes pervenit. Inde quum audiſſet Seleucum filium & quoſdam amicorum Celænas (juxta quas nova urbs condita, cui Apameæ nomen eſt inditum ab Apameâ ſorore Seleuci regis) fugiſſe; & ipſe quartâ vigiliâ cum conjuge ac filiâ eò conceſſit; Zenoni Sardium cuſtodiâ traditâ, & Timone Lydiæ præpoſito. Inſequenti verò die Celænis (relictis ibi ducibus, qui regios è fugâ recolligerent) in Syriam profectus eſt. [*Liv. lib. 37. Appian. pag. 110. & ex Dione, Zonaras.*]

Polyxenidas Antiochi navarchus, auditâ pugnâ, Epheſum reliquit; & claſſe uſque ad Patara Lyciæ pervectus, metu ſtationis Rhodiarum navium quæ ad Megiſten erat, in terram egreſſus, cum paucis itinere pedeſtri Syriam petiit. [*Liv. ibid.*]

Legati à Thyatirâ primùm & à Magneſiâ ad Sipylum, deinde à Sardibus, Trallibus, Magneſiâ quæ ſuper Mæandrum eſt, & Epheſo, ad dedendas urbes venerunt: Aſiæ civitatibus in fidem Conſulis ditionémque populi Romani ſeſe tradentibus. [*Id. ibid.*]

Sardibus receptis, Conſul eò ſe contulit. Eò & frater ejus P. Scipio ab Elæâ, cùm primùm pati laborem viæ potuit, venit. Sub idem ferè tempus Muſæus, caduceator ab Antiocho miſſus, per P. Scipionem à Conſule petiit impetravítque, ut legatos mittere liceret regi de ſummâ rerum acturos. Paucis deinde pòſt diebus, venêre legati ab Antiocho; Zeuxis qui præfectus Lydiæ fuerat, & Antipater fratris Antiochi filius. Hi priùs Eumene convento, quem propter vetera certamina averſum maximè à pace credebant eſſe, & placatiore eo & ſuâ & regis ſpe invento, tum P. Scipionem, & per eum Conſulem adierunt: præbitóque iis petentibus frequenti concilio, eædem conditiones pacis datæ ſunt, quæ anteà ad Helleſpontum, priuſquàm prælium committeretur, fuerant oblatæ; P. Scipione prædicante, Neque Romanis ſi vincantur animos minui, neque ſi vincant, ſecundis rebus inſoleſcere. Oportere igitur Antiochum Europâ cedere, & Aſia omni cis Taurum. Pro impenſis in bellum factis 15 millia talentûm * (quot numerat & Plutarchus in *L. Paulo Æmilio, pag. 258.*) * Euboicorum dare: 500 præſentia; 2500 quum Senatus populúſque Romanus pacem comprobaverint, 1000 deinde talenta per 12 annos continuos: Eumeni quoque 400 talenta reddere, & quod frumenti reliquum ex eo, quod patri debitum erat. * *Antiochus omni cis Taurum agro & decem millibus talentorum ſpoliatus eſt:* inquit Mithridates in epiſtolâ ad Arſacem. (libro 4°. Hiſtoriarum Saluſtii.) * Hannibalem quoque Carthaginienſem, Thoantem Ætolum, & alios aliquot belli concitatores dedere. Pignoris autem loco obſides 20 dare. Quum acciperent conditiones Antipater & Zeuxis, placuit omnibus legatos Romam mitti, ad pacis comprobationem obtinendam: atque ita tum diſceſſum eſt. [*Polyb. legat. 24. Diodor. Sic. legat. 9. Liv. lib. 37. Juſtin. lib. 31. cap. 8. Appian. pag.* 111. 112.]

Sequentibus diebus Conſul in hyberna exercitum Magneſiam ad Mæandrum & Tralles Epheſúmque diviſit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Epheſum ad Conſulem paucos poſt dies pars imperatæ pecuniæ advecta eſt, & adducti obſides: [*Iid. ibid.*] inter quos fuiſſe juniorem regis filium Antiochum narrat *Appianus* [*pag.* 112. 113.] licèt à Scipionis ſucceſſore Cn. Manlio Vulſone hoc primùm exactum fuiſſe, ut inter obſides Antiochus Regis filius daretur, ex Dione referat Zonaras.

b. M. Aurelius Cotta legatus L. Scipionis, cum Antiochi legatis, & Eumenes rex, itémque Rhodiorum, Smyrnenſium, & omnium fermè cis Taurum populorum ac civitatum legati Romam profecti ſunt. [*Polyb. & Liv. ut ſuprà.*] | 4525 | 189

M. Acilius Glabrio de rege Antiocho & Ætolis triumphans, Romam ingreſſus eſt. [*Liv. lib. 37.*]

Cn. Manlius Vulſo Conſul in Aſiam miſſus eſt. Exercitus ei quem L. Scipio habebat eſt decretus: & in ejus ſupplementum quatuor millia peditum Romanorum, 200 equites, & ſociorum
c. ac Latini nominis octo millia peditum & 400 equites. Eodemque ferè tempore & Cn. Manlius conſul in Aſiam, & Q. Fabius Labeo prætor ad claſſem venit. [*Liv. lib. 37.*] Vere autem primo Epheſum Conſul venit; acceptíſque copiis à L. Scipione, & exercitu luſtrato, concionem apud milites habuit, quâ ad novum cum Gallis ſuſcipiendum bellum eos adhortatus eſt. [*Id. lib. 38.*] Fabius verò claſſe ab Epheſo in Cretam profectus eſt; ut Romanos atque Italici generis captivos ibi detentos ſervitute eximeret. A Cretâ Epheſum reverſus; tribus inde navibus in Thraciæ oram miſſis, ab Æno & Maroniâ præſidia Antiochi deduci juſſit, ut in libertate eæ civitates eſſent. [*id. in lib. 37. fine.*]

Appetente æſtate, Eumenes rex & legati ab Aſiâ Romam venerunt. Cotta in Senatu primùm, deinde in concione narravit, quæ eſſent geſta in Aſiâ. Eumenes deinde, poſtulante Senatu, ſua merita poſtulatáque modeſtè expoſuit. Cui Rhodii tam pro ſe, quàm pro libertate Græcarum civitatum reſtiterunt. Quibus auditis, à Senatu decretum eſt, ut cis Taurum montem quæ intra regni Antiochi fines fuiſſent, Eumeni attribuerentur: præter Lyciam Cariámque uſque ad Mæandrum amnem; quæ civitatis Rhodiorum eſſent. Cæteræ civitates Aſiæ, quæ Attali

ſtipendiariæ fuiſſent, eædem Eumeni vectigal penderent: quæ vectigales Antiochi fuiſſent, eæ liberæ atque immunes eſſent. [*Polyb. legat.* 25. & 36. *Diodor. Sic. legat.* 10. *Liv. lib.* 37. & 38. *Appian. Syriac. pag.* 116.]

Antiochi regis legati Antipater & Zeuxis auditi à Senatu, ut pacis in Aſiâ à L. Scipione datæ conditiones confirmarentur, impetrârunt. Et quum paucos poſt dies etiam populus eam pacem juſſiſſet eſſe ratam: fœdus in Capitolio cum Antipatro, principe legationis & regis Antiochi fratris filio, eſt ictum, quo pacta illa confirmabantur. [*Polyb. legat.* 25. *Liv. lib.* 37.] Hoc fœdus in æs inciſum, dedicatum eſt in Capitolio, ubi ſolent & alia dedicari fœdera. Exemplar ejus Manlio Vulſoni, ſucceſſori Scipionis, tranſmiſſum eſt. [*Appian. pag.* 113.]

Inter alia verò conſtitutum fuiſſe, ut tam ipſe Antiochus, quàm qui regnaturi eſſent poſt eum, tributum magnum ſolverent, & darent obſides & *διαςολὴν* ſive diviſi Imperii partem; in I. Maccab. VIII. 7. legimus. Et ex pactis quidem hiſce, intra 12 annos, penſionibus æquis, ſolvere tenebatur Antiochus talenta Euboica (non Attica, ut verba Polybii non rectè videtur accepiſſe Livius, ſed argenti Attici optimi) 12000, quorum unumquodque 80 libras Romanas ponderaret; & tritici 540 millia modiûm: atque obſides 20 dare, unoquoque triennio mutandos. In Imperii verò diviſione relictæ Antiocho ſunt, non ſolùm * Syria, ut in *L. Æmilio Paulo.* (pag. 258.) innuit Plutarchus; neque etiam, Comagena & Syria & Judæa, ut voluit Memnon, [*in Excerpt. cap.* 28.] ſed etiam regiones ſuperiores trans Euphratem, Babylonia, Aſſyria, Suſiana, &c. atque in inferioribus Cilicia; licèt in freto Ciliciæ ultra Calycadnium & Sarpedonium promontorium belli causâ illi navigare non fuerit permiſſum. [*Polyb. legat.* 25. & 35. *Liv. lib.* 37. & 38. *Appian. pag.* 112. 113.] * Et antequàm cum Romanis rem haberet, Aſiam ferè (ὀλίγου δεῖν) iiſdem cum finibus habuiſſe quibus eam tenuit Seleucus Nicanor confirmat Plutarchus in *M. Catone Majore.* (pag. 342.) *

Smyrnæorum & reliquorum omnium Aſiaticorum legationibus auditis, Senatus more majorum decem legatos miſit ad res Aſiæ componendas, & controverſias inter civitates dirimendas. [*Polyb. legat.* 25. *Diodor. Sic. legat.* 10. *Liv. lib.* 37.]

d. Quo tempore Romæ de pace cum Antiocho agebatur, in Aſiâ Cn. Manlius Conſul ſummâ ope tetendit, ut eam pacem turbaret; & Antiochum, ſi ſui poteſtatem feciſſet, inſidiis exciperet. Verùm ille cognitâ fraude Conſulis, cùm ſæpe colloquiis petitis captatus eſſet, non congreſſum modò ſed conſpectum etiam ejus vitavit. Conſul eum inſequi cupiens, in ipſis propè Tauri jugis ad divortia aquarum caſtra poſuit. Cùm nullam ibi cauſam belli inveniret, quieſcentibus regiis, cum Gallo-græcis bellum geſſit: eo prætextu, quòd & auxiliis Antiochum juviſſent; & adeò indomita haberent ingenia, ut nequicquam Antiochus emotus ultra juga Tauri montis eſſet, niſi horum opes frangerentur. Et quia Eumenes Romæ tunc aberat, acceſſitus Pergamo frater ejus Attalus Conſuli, ab Epheſo ad Magneſiam profecto, cum mille peditum & 200 equitum auxiliis occurrit. Quibus deinde ad Harpaſum fluvium progreſſis occurrit Eumenis & Attali frater Athenæus, cum Cretenſi Leuſo & Corrago Macedone: qui mille pedites miſtarum gentium, & 300 equites ſecum adduxerunt. [*Liv. lib.* 38.]

Huc legati ab Alabandis ad Conſulem venerunt: quorum rogatu caſtellum quod ab ipſis nuper deſciverat, vi receptum, Alabandenſibus eſt redditum. Ipſe viâ nihil digreſſus, ad Antiochiam ſuper Mæandrum amnem poſuit caſtra: quò Seleucus Antiochi filius, ex fœdere icto cum Scipione, ad frumentum exercitui dandum venit. Tabenſes in finibus Piſidarum, qui in agmen Romanum eruptionem temerè fecerant, 25. talentis argenti & 10 millibus medimnûm tritici imperatis, in deditionem ſunt accepti: Tertio inde die ad Chaum amnem perventum: inde profecti, Erizam urbem primo impetu, ceperunt. [*Liv. ibid.*]

Moagetes tyrannus, cui Cibyra, Syleum, & quæ Alymne (vel Alinda) appellatur, ſuberant, homo crudelis & callidus, ægrè adduci ſe paſſus eſt, ut datis Conſuli 130 talentis & 10 millibus medimnûm frumenti, ſalutem propriam redimeret. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 30.]

Quum Colobatum amnem Conſul trajeciſſet, Iſindenſium legati ad eum venerunt; orantes ut opem ipſis ferret. Termeſſenſes namque, accitis Philomelienſibus, agrum eorum vaſtaſſe, urbem diripuiſſe, nunc quoque arcem urbis obſidere, quò cives univerſi cum conjugibus & liberis confugiſſent. Ille, occaſione hâc libenter arreptâ, Pamphyliam versùs agmen duxit: Iſindenſes obſidione exemit, & Termeſſenſibus, 50 talentis argenti acceptis, pacem dedit; uti & Aſpendiis, cæteriſque Pamphyliæ populis, eodem modo. [*Polyb. legat.* 31. *Liv. ut ſupr.*]

3816 *a.* Ex Pamphyliâ ad Galaticam expeditionem reverſus, Cormasâ urbe captâ, & multâ prædâ, caſtra movit. Progredienti præter paludes, legati à Lyſinoë dedentes civitatem occurrerunt. Quibus ſuſceptis, in Sagalaſſenum Piſidarum agrum venit: ex quo ingente prædâ abactâ, quum legati ab urbe veniſſent, acceptâ coronâ 50 talentorum, cum 20 millibus medimnûm hordei, ac totidem tritici, pacem eis dedit. [*Polyb. legat.* 32. *Liv. ut ſupr.*]

Progreſſus inde ad Obrimæ fontes, ad vicum quem Aporidos *κώμην* vocant caſtra poſuit. Eò Seleucus ab Apameâ poſtero die venit. Ægros inde & inutilia impedimenta quum Apameam dimiſiſſet, ducibus itinerum à Seleuco acceptis, profectus eo die in Metropolitanum campum, poſtero die Dinias Phrygiæ proceſſit. Inde Synnada venit; metu omnibus circà oppidis deſertis: quorum jam prædis grave agmen trahens, vix quinque millium die toto itinere profecto, ad Beudos quod vetus appellant, & tertio inde die ad Galatarum fines pervenit. [*Liv.*]

Hic plures dies ſtativa habens, legatos ad Epoſſognatum miſit; qui unus ex Galatarum regulis & in Eumenis amicitiâ manſerat, & negaverat Antiocho adversùs Romanos auxilia. Ille ad Galatarum Reges profectus, ut æquis conditionibus ſe Romanis ſubjicerent, perſuadere conatus eſt. [*Id. cum Polyb. legat.* 33.] Trium verò populorum, Toliſtoboiorum, Tectoſagum & Trocmorum Reges tunc erant, Ortiagon, Combolomarus & Gaulotus. [*Liv.*] è quibus

Ortiagon-

Ortiagon præ cæteris liberalitate, prudentiâ & fortitudine inſignis, conſilia de Galatarum principatu in ſe unum transferendo agitare credebatur. [*Polyb. in Excerp. Valeſii, pag.* 114. & *apud Suid. in* 'Ορτιάγων.]

Interea Oroandenſium legati ad Conſulem in vico quem vocant Tyſcon caſtra habentem venerunt, amicitiam petentes: quam, 200 talentis ſolutis, poſtea impetrârunt. [*Liv.*]

Ad Cuballum Gallo-græciæ caſtellum caſtra habentibus Romanis, apparuere cum magno tumultu hoſtium equites, & quoſdam occiderunt. Quibus deinde fugatis, & aliquot fugientibus occiſis, continentibus itineribus ad Sangarium flumen Conſul proceſſit. [*Liv.*]

Ponte ibi facto, quia vado nuſquàm tranſitus erat, tranſgreſſis flumen Galli Matris magnæ ab Attide & Battaco ſacerdotibus Peſſinunte miſſi occurrêre cum inſignibus ſuis; vaticinantes fanatico carmine, Deam Romanis victoriam & imperium ejus regionis offerre. Accipere ſe omen quum dixiſſet Conſul; caſtra eo ipſo loco poſuit. [*Liv. & Polyb. in Excerptis Valeſii, pag.* 209.]

Poſtero die ad Gordium pervenit, tum deſertum fugâ incolarum oppidum, ſed copiâ rerum omnium refertum. Ibi ſtativa illi habenti legati ab Epoſſognato nunciârunt, collocutum eum cum regibus Gallorum fuiſſe, ſed ad nullam æquam conditionem perducere potuiſſe. Olympum eos montem cum conjugibus & liberis & reliquâ ſubſtantiâ universâ petere; ut inde armis locorúmque ſitu ſe tuerentur. [*Liv. & Polyb. legat.* 33.] Certiora poſteà Oroandenſium legati attulerunt. Toliſto-boios Olympum montem cepiſſe; Tectoſagos alium montem, qui Magana dicatur, petiiſſe: Trocmos, conjugibus ac liberis apud Tectoſagos depoſitis, armatorum agmine Toliſto-boiis ſtatuiſſe auxilium ferre. [*Liv.*]

Galatarum caſtra in Olympo monte poſita à Conſule & Attalo ſunt expugnata. Claudius Quadrigarius bis pugnatum in Olympo ſcribit, & ad 40 millia hominum cæſa. Valerius Antias, qui magis immodicus in numero augendo eſſe ſolet, non plus decem millia cæſa refert. Numerus captivorum, haud dubiè millia 40 explevit: quia omnis generis ætatíſque turbam ſecum traxerant; demigrantium magis quàm in bellum euntium modo. Conſul armis hoſtium in uno concrematis cumulo, cæteram prædam conferre omnes juſſit: & aut vendidit quod ejus in publicum redigendum erat; aut cum curâ, ut quàm æquiſſima eſſet, per milites diviſit. [*Liv.*]

Supererat bellum integrum cum Tectoſagis. Ad eos progreſſus Conſul, tertiis caſtris Ancyram, nobilem in illis locis urbem, pervenit: unde hoſtes paulò plus decem paſſuum millia aberant. Ibi Chiomara Ortiagontis regis uxor captiva, à centurione ſtuprum paſſa, præciſum ejus caput ad maritum ſuum, qui ab Olympo domum refugerat, retulit. [*Liv. cum Floro, lib.* 2. *hiſt. Rom. cap.* 11. & *Aurel. Victore de vir. illuſtr. cap.* 55.] Pleniùs hiſtoriam hanc retulit *Polybius*: qui cum ipsâ Chiomarâ Sardibus ſe collocutum & ejus prudentiam admiratum fuiſſe ſcripſit. [*Plutarch. de Clar. mulierib.*]

Ad Ancyra in ſtativa oratores Tectoſagum ad Conſulem venerunt; petentes, ne inde caſtra moveret, priuſquàm de pacis conditionibus cum ſuis regibus eſſet collocutus. Illi verò ſpecie colloquii inſidias Romanis ſtruxerunt; quorum etiam plurimos, prævalente multitudine, peremerunt: magnáque pars oppreſſa foret, niſi pabulatorum 600 equites ad clamorem & cædem fugientium occurriſſent. [*Polyb. legat.* 34. *Liv. lib.* 38.]

Romani ardentibus irâ animis, poſtero die cum omnibus copiis ad hoſtem pervenerunt. Biduo in naturâ montis explorandâ abſumpto, die tertio Conſul in quatuor partes diviſas copias eduxit. Hoſtium quod roboris erat, Tectoſagi & Trocmi mediam tenebant aciem, millia hominum 50: equitatum (quia equorum nullus inter inæquales rupes uſus erat) ad pedes deductum, 10 millia hominum, ab dextro locaverunt cornu. Ariarathis Cappadoces, & Morzis auxiliares, in lævo quatuor fermè millium numerum explebant. Prælio conſerto Galatæ; poſt plurimam ſuorum cædem, quò quemque tulit impetus, fugerunt. Fugatis deinde ſine pugnâ duobus Galatarum cornibus, octo millia hominum in fugâ ceciderunt, reliqui flumen Halyn trajecerunt. Poſtero die Conſul captivos prædámque recenſuit. Ubi captivi alligati catenas morſibus & ore tentaverunt, atque ſuffocandas invicem fauces præbuerunt. Præda verò tanta fuit, quantam avidiſſima rapiendi gens, quum cis montem Taurum omnia armis per multos tenuiſſet annos, coacervare potuit. Galatæ ex diſſipatâ paſſim fugâ in unum locum congregati, magna pars ſaucii aut inermes, nudati omnibus rebus, oratores de pace ad Conſulem miſerunt. Eos Manlius Epheſum venire juſſit. Ipſe (jam enim medium autumni erat) locis gelidis propinquitate Tauri montis excedere properans, victorem exercitum in hyberna maritimæ oræ reduxit. [*Liv. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag.* 115. & *Floro, lib.* 7. *cap.* 11.]

Romæ, Kalendis Februariis (quæ, ut annus tum agebatur, in 27 Septembris Juliani diem inciderunt) L. Æmilius Regillus navalem de rege Antiocho triumphum egit. [*Liv. lib.* 37.]

Sub id tempus quo decem Romani legati, & alii qui ex Aſiâ miſſi fuerant, profectionem ab Urbe parabant, Brunduſium in Italiam Publius & Lucius Scipio appulerunt: & poſt aliquot dies triumphantes Romam ſunt invecti. [*Polyb. legat.* 25.] Triumphavit verò ex Aſiâ de Antiocho L. Scipio menſe intercalario pridie Kalendas Martias (circa 16 Novembris Juliani diem) anno ferè poſteaquàm conſulatu abiit: & ne cognomine fratri Africano cederet, *Aſiaticus* eſt appellatus. [*Liv. lib.* 37.] * Duxítque in triumpho argenti cælati pondo millia 450, & vaſorum aureorum pondo 200 millia, anno Urbis conditæ (juxta Varronianas rationes) 565. [*Plin. lib.* 33. *cap.* 11.] de quo pluribus agit *Livius* libro 37°. *

C. Manlio Vulſoni, poſt exactum Conſulatum, proconſulare in Aſiâ imperium in annum prorogatum eſt. [*Id. lib.* 38.]

b. Olympiadis CXLVII. anno quarto, ad Cn. Manlium proconſulem Epheſi hybernantem, legationes undique ex omnibus civitatibus gentibúſque, quæ cis Taurum montem incolebant, convenerunt: propter victoriam de Galatis partam coronas aureas illi afferentes. Quos omnes 4526 188

laudatos comiterque exceptos, lætiores etiam quam venerant, ille dimiſit. Venerunt & à Galatis legati, ut ſcirent quibus legibus pacem à Romanis eſſent impetraturi. Quibus reſpondit; poſtquàm veniſſet Eumenes, de pace cum iis ſe acturum. Similiter quoque ab Ariarathe Cappadocum rege miſſi ſunt legati, ad veniam petendam, luendámque pecuniâ noxam, quòd auxiliis Antiochum (ſocerum ſuum) juviſſet. Ei talenta argenti 600 (licèt 200 tantùm habeant *Livius* & *Appianus*) ſunt imperata. Venit & miſſus ab Antiocho Muſæus: cui venturum ſe ad fines Pamphyliæ Proconſul dixit, & talenta 2500 * ſuprà conſtituta (*pag.* 283.) licèt *Diodorus* [legat. 12.] 1000 tantùm commemoret; ut anni illius tributum, * frumentúmque, ex pacto cum L. Scipione fœdere, accepturum. [*Polyb. legat.* 35. *cum Diodoro legat.* 11. *&* 12. *Liv. lib.* 38.]

c. Principio deinde veris luſtrato exercitu; aſſumptóque Attalo, Proconſul profectus, die octavo Apameam venit. Ibi triduum ſtativis habitis, tertiis rursùs ab Apameâ caſtris in Pamphyliam, ad locum conſtitutum legatis Antiochi, pervenit. Ibi quum triduum conſediſſet, frumentum à regiis advectum exercitui diviſit, pecuniam uni Tribunorum militum traditam Apameam deportari juſſit. Inde ad Pergam duxit: quæ una iis locis regio tenebatur præſidio. Appropinquanti præfectus præſidii obvius fuit, 39 dierum tempus petens, ut regem Antiochum de urbe tradendâ conſuleret. Dato tempore, ad eam diem præſidio deceſſum eſt. [*Iid. ibid.*]

Sub idem tempus, decem legati & rex Eumenes ineunte jam æſtate Epheſum appulerunt: ubi cùm è nauſeâ biduum ſe refeciſſent, Apameam aſcenderunt. Proconſul audito eorum adventu, Lucium Manlium fratrem cum quatuor millibus militum ad Oroandenſes miſit; ad reliquum pecuniæ ex eo quod pepigerant exigendum. Ipſe, juſſis ſequi Antiochi legatis, Apameam exercitum reduxit. Invento ibi Eumene cum decem legatis, de iis quæ agenda eſſent conſultabant. Primum igitur placuit ipſis ictum cum Antiocho fœdus pacémque confirmare: in cujus leges à Senatu ſcriptas (quarum apud *Polybium* & *Livium* formula extat) Manlius Proconſul legatis Antiochi jusjurandum præſtitit; miſſo confeſtim in Syriam Q. Minucio Thermo tribuno & Lucio Manlio fratre (qui tum fortè ab Oroandenſibus pecunias aſportans redierat) qui ab Rege jusjurandum exigerent, & omnes conditiones firmarent. [*Iid. ibid. cum Appiano*, *pag.* 113.]

* Obſidem verò Antiochus filium ſuum Antiochum, qui Epiphanes poſteà eſt dictus, Romam miſit. [I. Macc. I. 11. *Appian. in Syriac. pag.* 116. *Sever. ſulpic. ſacr. hiſtor. lib.* 2.] ubi domum illam ei publicè fuiſſe ædificatam, quæ poſteà dicitur Lucilii poëtæ fuiſſe, ex Attici annalibus, in Orationem Ciceronis contra L. Piſonem docuit *Aſconius Pedianus.* *

Q. Fabio Labeoni, qui claſſi præerat, Proconſul ſcripſit, ut Patara extempló proficiſceretur; quæque ibi naves regiæ eſſent, concideret cremaretque. [*Polyb. & Liv. ut ſuprà. Sulpitius Severus ſacr. Hiſt. lib.* 2.] Profectus ab Epheſo Labeo, 50 tectas naves aut concidit, aut incendit. Telmeſſum eâdem expeditione (territis ſubito adventu claſſis oppidanis) recepit. Ex Lyciâ protinùs, juſſis ab Epheſo ſequi qui ibi relicti erant, per inſulas in Græciam trajecit. Athenis paucos moratus dies, dum Piræeum ab Epheſo naves venirent, totam inde claſſem in Italiam reduxit. [*Liv.*]

Cn. Manlius, quum inter cætera quæ ab Antiocho accipienda erant elephantos quoque (qui in Apameâ erant, ut apud *Polybium* legitur) accepiſſet; dono Eumeni omnes dedit. Deinde cauſas civitatum, multis inter novas res turbatis, cognovit. Et Ariarathes rex, parte dimidiâ pecuniæ imperatæ, Eumenis beneficio cui deſponderat per eos dies filiam, remiſſâ, in amicitiam eſt acceptus. [*Idem.*]

Apameæ quoque decem legati & Proconſul, auditis omnibus qui eò convenerant, iis qui de agro aut pecunia aut ſimili re aliâ inter ſe contendebant, urbes ex communi conſenſu aſſignârunt, in quibus ſuas controverſias diſceptarent. Colophonios in Notio habitantes, Cymæos & Mylaſſenſes immunes in poſterum ab omni penſitatione tributi futuros pronuntiârunt. Clazomeniis, præter immunitatem, Drymuſſam etiam inſulam ipſis objectam dono dederunt. Mileſiis Sacrum agrum, quo propter hoſtes priùs ceſſerant, reſtituerunt. Chios, Smyrnæos & Erythræos pro ſingulari fide quam eo bello præſtiterunt, & agro quem quique illorum cupiebant donarunt, & in omni præcipuo honore habuerunt. Phocæenſibus & priſtinæ leges reſtitutæ, & ager quem ante bellum habuerant redditus. [*Polyb. legat.* 36. *Liv.* 38.]

Ilienſibus Rhœteum & Gergithum addiderunt; non tam ob recentia ulla merita, quàm originum memoriâ. Eadem & Dardanum liberandi cauſa fuit. [*Liv. ibid.*]

Cúmque antè ſub Pergami ditione pauca quædam fuiſſent loca uſque ad mare, juxta ſinum Elaiticum & Adramyttenum, (ut docet *Strabo*, lib. 13. pag. 624.) regi Eumeni Lyſimachiam & Thracicam Cherſoneſum in Europâ dederunt: in Aſia Lycaoniam omnem, Myliada, Phrygiam utramque (minorem ad Helleſpontum, & majorem alteram) & Lydiæ Ioniæque omnia; exceptis oppidis quæ libera fuerant, quo die cum rege Antiocho pugnatum eſt. Nominatim verò Tralles, & Epheſum, & in Lyciâ Telmeſſum, ei donaverunt. Myſiam, quam priùs ipſe ſubegerat & Pruſias rex ei ademerat, illi reſtituerunt. De Pamphylia, quam Eumenis citra Taurum, legati Antiochi ultra Taurum eſſe dicebant, integra res ad Senatum eſt rejecta. [*Polyb. legat.* 36. *Liv. lib.* 37. *&* 38. *Strabo lib.* 12. *pag.* 577. & *lib.* 14. *pag.* 665.]

Rhodiorum legati Thæetetus & Philophron, ut ſibi Lycia & Caria juxta Senatûs decretum darentur, orabant. Ilienſium legati Hipparchus & Satyrus, Romanos decemviros pro mutuâ inter ipſos cognatione rogârunt, ut Lyciis veniam delictorum darent. Utriſque decemviri, quod in ipſis eſſet, conati ſunt ſatisfacere. Nam in gratiam Ilienſium, nihil aſperius in Lycios conſuluerunt: Rhodiis verò ut gratificarentur, Lyciorum gentem eis contribuerunt; exceptâ Telmeſſo, & caſtris Telmeſſiorum, & agro qui Ptolemæi Telmeſſii fuerat. Caria quoque trans Mæandrum eis eſt data: illis oppidis exceptis quæ in libertate fuerant, pridie quàm cum Antiocho pugnatum erat. Verùm Lycii quidvis ſe potiùs perpeſſuros dicebant, quam ut Rhodiis ſubjicerentur: utpote non pro munere, ſed tanquam amici & ſociis à decem legatis conceſſi. [*Polyb. legat.* 36. *&* 39. *&* 60. *Liv. lib.* 37. *&* 38.]

Cùm

Cùm ab Antiocho Romani, inter cæteras conditiones pacis, deditionem Hannibalis depoſcerent; admonitus à rege Hannibal, Cretam ad Gortynios profugit. [*Juſtin. lib. 32. cap. 4. Æmil. Prob. in. Hannibale.*] Fama tamen tenet, devicto à Romanis Antiocho, Hannibalem in Armeniam ad Artaxiam primùm ſe contuliſſe, & tum alia multa utiliter ſuaſiſſe, tum metropolis Armeniæ condendæ authorem illi fuiſſe, quæ à principis nomine Artaxata ſive Artaxiaſata dicta fuerit. [*Plutarch. in Lucullo. Strabo, lib. 11. pag. 528.*] Artaxias enim & Thariades ſive Zariadres duces militiæ Antiochi, permiſſu illius Armeniæ (prior majori, alter minori) imperaverunt Poſteà verò Romanis, qui Antiochum debellaverant, ſeſe adjungentes, Regum titulum aſſumpſerunt. [*Strabo, ibid. & pag. 531. 532.*] Atque eo tempore, quo cum Romanis illi ſocietatem inierunt, Hannibalem relictâ Armeniâ in Cretam ſeceſſiſſe, veri fuerit ſimillimum.

Antiochus, Aſiâ provinciâ amiſſâ, benignè ſibi à populo Romano factum eſſe dicebat, quòd nimis magnâ procuratione liberatus; modicis regni terminis uteretur. [*Cicero, pro Dejotaro. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 1.*]

Cn. Manlius & decem legati omnibus rebus ordinatis, aut iis ſaltem quæ maximè erant ne-
3817 ceſſariæ, cum omni exercitu ad Helleſpontum ſunt profecti; in tranſitu quæ erant cum Galatis firmaturi. [*Polyb. legat. 36. Liv. lib. 38.*]

Eò evocatis Galatarum regulis leges ſunt datæ, quibus pacem cum Eumene ſervarent; denunciatúmque, ut morem vagandi cum armis finirent, agrorúmque ſuorum terminis ſe continerent. [*Liv. ibid.*] in illis nimirùm partibus Phrygiæ, Paphlagoniæ, Myſiæ ad Olympum, & Cappadociæ, quæ ab illis occupatæ nomen *Galatiæ* obtinuerunt. [*Zonar. ex Dione.*] Tributum quoque eis fuiſſe impoſitum, in I. Maccab. VIII. 2. legitur. Atque ita Romani, Galatarum caſtigatâ audaciâ, ſibi quidem citerioris Aſiæ imperium abſque controverſiâ quæſiverunt (finem Imperii ſui Taurum montem ſtatuentes:) incolas verò illius terroribus atque injuriis, quas Barbari inferre eis erant ſoliti, liberârunt. [*Polyb. lib. 3. pag. 159. cum Manlii orat. apud Livium, lib. 38.*]

Contractis ex omni orâ navibus, & Eumenis etiam claſſe per Athenæum fratrem regis ab Elæâ adductâ, copias omnes Manlius in Europam trajecit. [*Liv. lib. 38.*]

Antiochus in *loca ſuperiora* exercitum ducens; (ſive, *ultimas regni ſui penetrans urbes*, ut ad Daniel. cap. 11. loquitur Hieronymus) ſucceſſorem filium Seleucum Philopatorem declaravit: ut ex II. Maccab. IX. 23. intelligitur.

Cùm Antiochus gravi tributo pacis à Romanis oneraretur, ſeu inopiâ pecuniæ compulſus, 4527 187
ſeu avaritiâ ſollicitatus, quâ ſperabat ſe ſub ſpecie tributariæ neceſſitatis excuſatiùs ſacrilegia commiſſurum; Jovis Beli templum in Elymaïde auro & argento ac pretioſiſſimis refertum eſſe donariis audiens, ſpoliare illud conſtituit. In Elymaïdem igitur veniens, cauſatúſque ab incolis bellum ſibi illatum eſſe; adhibito exercitu, nocte templum aggreſſus eſt, grandémque pecuniam inde abſtulit. Quâ re proditâ, finitimi barbari abſque aliorum ope eum adorti, ipſum cum omni militiâ interemerunt. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag. 292. & 298. Strabo, lib. 16. pag. 744. Juſtin. lib. 32. cap. 2.*] Adversùs Elymæos pugnantem, cum omni deletum eſſe exercitu, Hieronymus: [*in Daniel. cap. 11.*] à ſodalibus, quos temulentus in convivio pulſaverat, occiſum fuiſſe ſcribit Aurelius Victor. [*de vir. illuſtr. cap. 54.*] Ejus verò exceſſum ad C. Flaminii & Æmilii Lepidi Conſulatum rectè ex Dione refert *Zonaras*.

Poſt patrem, Seleucus *Philopator* (*Soter* Joſepho, lib. 12. cap. 4. filii Demetrii cognomento, dictus) annos 12. regnavit; otioſus nec admodum potens, propter cladem quam pater acceperat. [*Appian. Syriac. pag. 131. cum Porphyrio, Euſebio, & Severo Sulpitio.*] Cui in ipſo regni initio filius natus eſt Demetrius Soter; quem moriente patruo Antiocho Epiphane 23. annorum fuiſſe ſignificat Polybius. [*Legat. 107. cum Appian. in Syriac. pag. 117.*] Ad hunc verò Seleucum ſpectat locus ille, initio capituli tertii libri II. Maccabæorum. *Dum ſancta civitas cum omni pace habitaretur, & leges conſervarentur optimè, propter pietatem Oniæ ſacerdotis ſummi, & improbitatis odium; accidit ut ipſi quoque reges honorarent hunc locum, & templum miſſis muneribus optimis decorarent: adeò ut Seleucus ipſe rex Aſiæ ſuppeditaret de ſuis reditibus omnes ſumptus ad miniſteria publica ſacrificiorum pertinentes.*

Prætore Achæorum Philopœmene, venit Alexandriâ Demetrius Athenienſis, Ptolemæi legatus, ad renovandam ſocietatem Regis nomine cum gente Achæorum. Qui fœdere libenter renovato, legatos ad Regem miſerunt, Lycortam Polybii hiſtorici patrem, & Theodoridam & Rhoſitelem Sicyonios: ut & præſtarent ipſi jusjurandum, & à Rege exigerent. [*Polyb. legat. 37.*]

3818 Cn. Manlius Vulſo, majore decem legatorum parte reclamante, de Gallis Aſiaticis Romæ ad III. Nonas Martias triumphavit. [*Liv. lib. 38. & 39.*] De cujus in Aſiâ rebus geſtis Hannibal, hoc tempore à belli curâ vacuus, commentarios Græco ſermone, quem à Soſilo Lacedæmonio didicerat, ad Rhodios conſcripſit. [*Æmil. Prob. in Hannibale.*] Soſilum verò hunc Ilienſem fuiſſe, & res Hannibalis libris 7 ſcripſiſſe, confirmat Diodorus Siculus. [*lib. 26. ecloq. 3.*]

Prætore Achæorum Ariſtæno, redierunt qui ad Ptolemæum miſſi fuerant legati; quum 4528 186
Megalopoli Achæorum conventus celebraretur. Cui Lycortas expoſuit, quonam modo & præſtitiſſent & exegiſſent à Rege jusjurandum: addens deinde, attuliſſe ſe donum communi Achæorum, arma ænea ad peltaſtas inſtruendos 6000. & pecuniæ ſignatæ æreæ talenta 200. [*Polyb. legat. 41.*]

Ad eundem conventum Eumenes legatos miſit, ut ſocietatem quæ patri ipſius fuerat cum Achæis renovaret; 120 etiam talenta ſe eis daturum pollicens, ut fœnore eâ ſummâ occupatâ, è reditibus alerentur qui in publicis conventibus ad concilium conveniſſent. Quam oblatam

largitionem, etſi propter vim oſtenſæ pecuniæ ſupra modum blandientem, cum clamore omnes reſpuerunt. [*Id. ibid. Diodor. Sic. legat.* 13.]

Eodem & Seleuci legati venerunt, tum renovandæ amicitiæ, tum ut decem naves longas Achæis pollicerentur. Quibus placuit, amicitiam quidem cum rege Seleuco renovare; ſed navium quas donabat munus in præſentia non accipere. [*Iid. ibid.*]

3819 Romam venerunt Eumenis legati, de Thraciæ urbibus Maroneâ atque Æno (quas ut 4529 185
Thraciæ Cherſoneſi appendices à Romanis ſibi donatas ille aſſerebat) acturi, & de Philippo Macedonum rege conqueſturi, quòd oppidis illis per vim occupatis præſidia impoſuiſſet, & Thracum inde multitudinem in Macedoniam traduxiſſet. Ad quorum cauſam cognoſcendam legati Q. Cæcilius Metellus, M. Bæbius & Tib. Sempronius miſſi, Theſſalonicæ Philippum regem & adverſam partem eâ de re diſceptantes audiverunt. [*Polyb. legat.* 40. *&* 42. *Liv. lib.* 39.]

3820 Illis Romam reverſis, & legatis Philippi & Eumenis qui cum iis venerunt eadem iterantibus quæ Theſſalonicæ priùs fuerant dicta; aliam legationem novam, cujus princeps Appius Claudius fuit, Senatus decrevit: mandato dato, ut ab Æno & Maroneâ præſidia deducerentur, maritimáque omnis Thraciæ ora à Philippo & Macedonibus liberaretur. [*Polyb. legat.* 42. *&* 44. [*Liv. lib.* 39.]

Etiam è Spartâ Areus & Alcibiades, viri apud ſuos exiſtimatione ſummâ, legati Romam miſſi, eodem tempore in Senatu de injuriis quas Lacedæmoniis Achæi intulerant graviter ſunt conqueſti. Quibus auditis; placuit Patribus, ut de his quoque rebus iiſdem legatis darentur mandata. [*Polyb. legat.* 42. *Pauſan. in Achaic. pag.* 214.]

Lycortas Megapolitanus (Polybii pater) Achæorum prætor concilium indixit: in quo Areus & 4530 184
Alcibiades, qui legationem Romam adversùs gentem Achæorum ſuſceperant, capitis damnati ſunt. [*Liv. lib.* 39. *Pauſan. ut ſupr.*]

Paucos poſt dies Romà legati venerunt: quibus Clitore in Arcadiâ datum eſt concilium. [*Liv. ibid. Polyb. legat.* 43.] Sed minimè fuit eorum adventus Achæis gratus: quum Areum & Alcibiadem, capitis abs ſe in concilio proximo damnatos, cum eis viderent. Lycortas, pro majeſtate magiſtratus, cauſam Achæorum ſummâ libertate egit. Legati dicta illius non magni facientes, Areum & Alcibiadem ſententiâ ſuâ nihil grave in Achæos commiſiſſe declarârunt; & ut damnatio eorum nuper facta tolleretur, effecerunt. [*Liv. & Pauſan. ut ſuprà.*]

Cùm Hannibal diu quietam vitam apud Gortynios in Cretâ egiſſet, invidioſúmque ſe propter nimias opes videret; amphoras complures plumbo repletas in templo Dianæ, quaſi fortunæ ſuæ præſidia, depoſuit: atque ideò nihil de illo ſollicitâ civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Pruſiam (cognomento Venatorem, Bithyniæ regem) contendit, auro ſuo in ſtatuis æneis quas ſecum portabat infuſo; ne conſpectæ opes vitæ nocerent. [*Juſtin. lib.* 32. *cap.* 4. *Æmil. Prob. in Hannibale.*]

Inter Pruſiam & Pergamenum regem Eumenem bellum ortum eſt; quod Pruſias, Hannibalis fiduciâ rupto fœdere, prior intulit. [*Juſtin. ibid.*] Bellum inter eos gerebatur & mari & terrâ: ſed utrobique Eumenes plus valebat, propter Romanorum ſocietatem. Cúmque domeſticis rebus minùs eſſet robuſtus Pruſias; cæteros reges conciliabat illi Hannibal, adjungebátque bellicoſas nationes. [*Æmil. Prob.*] Inter reges erat Philippus Macedo: qui Philoclem legatum cum auxiliis ad Pruſiam miſit. [*Polyb. legat.* 46.]

3821 Olympiade CXLIX, initio Conſulatûs M. Claudii Marcelli & Q. Fabii Labeonis, ab Eumene rege legatio cum fratre ejus Athenæo, coronam 15000 aureorum ſecum afferente, Romam venit, ad querendum de Philippo: ſimul quòd non deducerentur ex Thraciæ urbibus præſidia; ſimul quòd in Bithyniam Pruſiæ bellum adversùs Eumenem gerenti auxilia miſſa forent. [*Polyb. legat.* 46. *Liv. lib.* 39.] Inter Lacedæmoniorum quoque legatos, Areus & Alcibiades ad Senatum eodem tempore venerunt. [*Polyb. ibid.*]

Cùm Pruſias terreſtri bello ab Eumene victus eſſet, & prælium in mare transferens navium 4531 183
multitudine ſuperaretur; dolo pugnandum eſſe putavit Hannibal, cùm par non eſſet armis. Omne ſerpentium genus in fictiles lagenas conjici juſſit, medióque prælio in naves hoſtium mitti: præcepto claſſiariis dato, omnes ut in unam Eumenis regis concurrerent navem, à cæteris tantùm iſto ſerpentium commento ſe defenderent. Et ut palàm faceret ſuis, quo loco Eumenes eſſet; caduceatorem ad illum miſit cum epiſtolâ, nihil continente aliud, niſi quod ad irridendum eum pertineret. Bithynis igitur univerſis navem Eumenis adorientibus, ille fugâ ſaluti ſuæ conſuluit: quam conſecutus non eſſet, niſi intra ſua præſidia ſe recepiſſet, quæ in proximo littore erant collocata. Reliquæ Pergamenæ naves cùm adverſarios premerent acriùs, repentè in eas vaſa fictilia conjici cœpta ſunt: quæ jacta, initio riſum pugnantibus excitârunt; neque quare id fieret, poterat intelligi. Sed ubi ſerpentibus repleri naves cœpere, ancipiti periculo circumventi, hoſti victoriam ceſſerunt, ſeque ad ſua caſtra nautica retulerunt. [*Juſtin. lib.* 32. *cap.* 4. *Æmil. Prob. in Hannibale.*]

Ita Hannibal conſilio arma Pergamenorum ſuperavit: neque tum ſolùm, ſed ſæpe aliàs pedeſtribus copiis pari prudentiâ pepulit adverſarios. [*Prob. ibid.*] ubi ſemel, cùm illi pugnare placeret, & negaret Pruſias ſe audere, quòd exta prohiberent: *An tu*, inquit, *caruncula vitulinæ mavis, quam imperatori veteri credere?* [*Cicero de Divinat. lib.* 2. *Plutarch. de exilio. Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 7.]

Hæc ubi Romam nuntiata ſunt, miſſi à Senatu legati ſunt, qui utrumque regem in pacem cogerent, Hannibalémque depoſcerent. [*Juſtin. ut ſupr.*] Titum Quintium Flamininum ad Pruſiam & Seleucum legatum tunc fuiſſe miſſum, Philopœmene adhuc vivente & prætu-

ram

ram Achæorum gerente, Polybius indicat. [*legat.* 47.] In legatione ad Pruſiam, adjunctos ei fuiſſe L. Scipionem Aſiaticum & P. Scipionem Naſicam, apud *Livium* in fine libri 39. affirmat Valerius Antias.

Ageſipolis, qui in ætate puerili Rex Spartæ fuerat, legatus cum aliis ab iis qui Lacedæmone exulabant Romam miſſus, in mari à piratis occiſus eſt. [*Polyb. legat.* 49.] Hic poſt Cleomenis mortem puer ab ephoris Rex ritè & legitimè conſtitutus (ut in libro 4. pag. 304. docet *Polybius*) ab inſequentibus Lacedæmoniorum tyrannis, Lycurgo, Machanidâ & Nabide, regno excluſus eſt. Eo verò legitimo rege vitâ functo, Areus ille (de quo ex Polybio, Livio & Pauſaniâ, jam dictum eſt) acerrimus patriæ libertatis adversùs Achæos vindex, imminutâ jam per Romanos Achaicæ Reipublicæ potentiâ, Regis ſaltem titulum obtinuiſſe videtur. Ad Oniam enim III. Oniæ filium, ſummum Judæorum Pontificem; Areium Lacedæmoniorum regem legationem cum literis miſiſſe, *Joſephus* lib. 12. Antiquit. cap. 4. & *Euſebius* in Chronico confirmant. Habentur eæ litteræ apud *Joſephum* cap. 5. in prioris Maccabæorum libri capitulo 12 ex Hebræo (eo enim ſermone librum illum primitùs ſcriptum fuiſſe oſtendit *Hieronymus*) cum brevitate & retentis Hebraiſmis expreſſæ. In quibus ſcriptura illa Spartiatarum & Judæorum cognationem commemorans, ex Græcorum Mythologiis petita fuiſſe videtur: cujuſmodi Claudii Iolai illa eſt (apud Stephanum Byzantinum, in voce Ἰουδαία) à *Judæo Spartone*, Bacchi commilitone, *Judaicam* gentem referens nomen accepiſſe. Licèt nomen *Spartonis* ſui temporis Spartiatis ignoratum fuiſſe, ſignificet *Pauſanias*. [*in Corinthiac. pag.* 58.]

Eumenes cum Pruſiâ Bithyniæ & Ortiogonte Galatarum rege bellum geſſit. [*Prolog. Trogi lib.* 32. *cum Polybio, lib.* 3. *pag.* 159.]

3822 Ad initium Conſulatûs L. Æmilii Pauli & Cn. Bæbii Tamphili mortem Hannibalis referimus. Hiſce enim Conſulibus illum interiiſſe, ſcripſerunt *Polybius* & *Valerius Antias*: non ſub præcedentis anni Conſulibus, ut *Attico* atque eum ſecuto *Livio*; neque ſub anni inſequentis, ut *Sulpicio* viſum fuit. [*apud Æmil. Probum, in Hannibale.*] Mortis autem modus ex *Livio* libro 39. *Val. Maxim.* lib. 9. cap. 2. *Juſtino* libro 32. capite 4. *Plutarcho* in T. Q. Flaminino, *Dione* apud Zonaram, *Æmilio Probo* in Hannibale, & *Appiano* in Syriacis pag. 92. ejuſmodi fuiſſe memoratur.

Hannibal uno loco ſe tenebat, in caſtello quod ei à Pruſiâ datum erat muneri: ſeptémque ex ædificio exitus fecerat, & ex iis quoſdam occultos, ne cuſtodiâ ſepirentur. Cùm nunciatum igitur illi eſſet, milites regios in veſtibulo eſſe; poſtico, quod devium maximè atque occultiſſimi exitus erat, fugere conatus, ut id quoque occurſu militum obſeptum ſenſit, & omnia circà clauſa cuſtodiis diſpoſitis eſſe: veneno ſumpto, quod multò antè præparatum ad tales habebat caſus, ſeptuagenarius vitam finiit. De morte verò ejus ferunt hoc datum fuiſſe oraculum.

Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβου δέμας,
Annibalis cineres terra Libyſſa teget.

quod ille de Africâ acceperat: cùm viculus eſſet ille Bithyniæ maritimus; de quo, in lib. 5. cap. 32. Plinius. *Fuit Libyſſa oppidum, ubi nunc Hannibalis tantum tumulus.*

Pharnaces, rex Ponti Sinopenſem urbem de improviſo expugnavit: quæ ei ac ejus deinceps ſucceſſoribus ſervivit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 545. & 546.]

Olympiadis CXLIX. anno 2, venerunt Romam legati ab Eumene & Pharnace regibus bellum 4532 182
tum inter ſe gerentibus, atque à Rhodiis de Sinopenſium clade querentibus. Indéque Marcius & alii legati à Senatu ſunt miſſi, ad res Sinopenſium viſendas & Regum controverſias cognoſcendas. [*Polyb. legat* 51. & 53. *Liv. lib.* 40.]

Hyrcanus (Joſephi filius, Tobiæ nepos) Seleuci tempore trans Jordanem fluvium tributis colligendis præpoſitus, caſtrum munitiſſimum è marmore candido extruxit, quod Tyrum vocavit; in finibus Arabiæ & Judææ Trans-Jordanenſis, non procul regione Heſſebonitide poſitum: præfuitque illi tractui poſtremo toto regni Seleuci ſeptennio, aſſiduum cum Arabibus bellum gerens; eorum multos interficiens, alios in captivitatem abſtrahens. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 4. 5.]

Marcius & collegæ, à Senatu ad cognoſcendum de bello inter Eumenem & Pharnacem miſſi, legationem ſuam renunciaverunt: & moderationem Eumenis in omnibus rebus, Pharnacis verò avaritiam & ingentem ſuperbiam pluribus expoſuerunt. [*Polyb. legat.* 53.] Fuit enim ille omnium ex ſuperiori memoriâ Regum iniquiſſimus. [*Idem in Excerptis Valeſii pag.* 130.]

3823 Ariarathe Cappadoce cum Eumene Pergameno contra Pharnacem Ponticum bellum gerentibus; à tribus regibus Romam legati miſſi ſunt. Quibus auditis Senatus reſpondit; iterùm ſe legatos miſſurum, qui de eorum controverſiis diligentiùs cognoſcerent & ſtatuerent. [*Id. ibid. cum lib.* 3. *pag.* 159. *Liv. lib.* 40.]

Pharnaces aſpernatus iterùm nomen Romanum, quum cauſæ cognitio ad Senatum fuiſſet 4533 181
delata, Leocritum per hyemis tempus cum decem militum millibus ad devaſtandam Galatiam miſit. [*Polyb. legat.* 55.]

Ipſe, vere ineunte, copias coëgit; ceu facturus in Cappadociam impreſſionem. [*Idem ibidem.*]

Eumenes, graviſſimè indignatus quòd omnes fidei leges migraſſet Pharnaces, ſimul cum fratre Attalo Româ tùm reverſo exercitum duxit in Galatiam. Et Leocritum quidem ibi non offenderunt: ſed quum Carſignatus (pro quo Epoſſognatum reponendum opinatur Fulvius Urſinus) & Gæzotorius legatos ſubinde mitterent, ne quid ſibi noceretur poſcentes, & imperata cujuſmodi illa eſſent facturos ſe pollicentes; repudiatâ horum petitione, quia fidem priùs

mutaſſent,

mutaſſent, cum omni exercitu adverſus Pharnacem profecti ſunt. [*Ibid.*]

Quintis caſtris Calpito (vel Calpiâ Bithyniæ urbe) ad Halym fluvium eſt ventum; ſexto deinde die Amiſum pervenerunt: ubi poſtquàm Ariarathes Cappadocum rex cum ſuis ſe illis conjunxiſſet, agrum Amiſenum ſunt ingreſſi. Quum vix metati caſtra eſſent, nuntius affertur, adeſſe legatos populi Romani ad pacem conficiendam. Quo cognito, Eumenes Attalum miſit qui illos exciperet: ipſe copias duplicabat; & magno ſtudio ornabat. [*Ibid.*]

Hortantibus legatis poſt ſuum adventum ut bellandi finem facerent, reſpondent Eumenes & Ariarathes, paratos ſe ad omnia quæ vellent ſuaderéntque. Petentibúſque illis, ut dum de pace tractaretur, exercitus ex hoſtico deduceretur, aſſenſus eſt Eumenes; ac ſequenti die motis ſignis in Galatiam ducere exercitum cœpit. [*Ibid.*]

Romani cum Pharnace congreſſi, cùm perſuadere illi non poſſent ut in colloquium ipſe cum Eumene veniret; ægrè tandem ab eo obtinuerunt, ut ad oram maritimam legatos mitteret cum liberâ poteſtate pacem iis legibus conficiendi, quas ipſi legati dixiſſent. Poſtquàm venerunt legati, inſtituto colloquio, cui ipſi intererant, cum Romanis & Eumene: hic quidem ſtudio pacis ad omnes conditiones paratus erat deſcendere; contrà verò legati Pharnacis ita ſe geſſerunt, ut facilè intelligerent Romani, non eum fuiſſe Pharnacem qui conſentire paci vellet. [*Ibid.*]

Itaque ſoluto infectâ pace colloquio, quum Romani Pergamo diſceſſiſſent, & Pharnacis legati eſſent dimiſſi; duravit inter reges bellum; & neceſſaria in eam rem apparare inſtitit Eumenes: qui tamen eodem tempore obnixè rogatus à Rhodiis, celeriter ad eos ſe contulit, ut bellum contra Lycios adminiſtraret. [*Ibid.*] * quanquàm in hoc cum Pharnace bello, inter ipſos Rhodios & Eumenem controverſia orta fuerit. quum Helleſponti fretum obſidenti Eumeni, ne cui navi in Pontum tranſitus pateret, Rhodii ſe oppoſuerunt, & conatum ipſius impedierunt. [*Id. legat.* 67.] *

Leocritus Pharnacis præfectus, cùm Pium (vel Teium potiùs ad Pontum oppidum) crebris oppugnationibus urgeret, mercenarios milites, qui præſidio urbi erant, dedere eam coëgit: eâ conditione, ut ipſi quoque quocunque libitum eſſet tutò deducerentur. Sed quum ut univerſos occideret mandatum accepiſſet à Pharnace, quòd olim ipſum offendiſſent; contra fœderis fidem in eos iter agentes impreſſione factâ, cunctos ſagittis confixit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 302.]

Seleucus coactis haud contemnendis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem ſuperare jam parabat. Sed cùm apud ſe reputaſſet per leges fœderis, quod populus Romanus cum patre percuſſerat, id ei non licere; receſſit. [*Id. ibid.*]

3824 Inter Pharnacem, Attalum & cæteros, fœdus poſteà ictum eſt. Eumenes Pergami tùm commorans, è gravi morbo convaluerat. Qui poſt Attali fratris adventum, ubi omnia quæ geſta fuerant cognoviſſet approbaſſetque; fratres omnes ſuos Romam miſit. Ibi privatim pro ſe quiſque eos juvenes, quos in bellis Aſiaticis notos habuerant, comiter accepit: Senatus verò & hoſpitia & lautia uberrima iis exhibuit. Attalus in Senatum ingreſſus, de Pharnacis queſtus eſt injuriis; & ut eum pro commeritâ noxâ caſtigarent, Patres oravit. Cui benignè illi reſponderunt: miſſuros ſe legatos, qui bello huic omninò finem ſint impoſituri. [*Polyb. legat.* 56. *Diodor. Sic. legat.* 14.] 4534 180

Ptolemæus Epiphanes, cupiens ſocietatem inire cum gente Achæorum, legatos miſit, decem naves pollicens 50 remorum, omnibus rebus inſtructas. Achæi, quòd eſſet munus dignum cujus haberetur gratia, (utpote ad ſummam talentorum fermè decem accedens) promiſſionem ejus cupidè ſuſceperunt. Legatóſque ad eum decreverunt Lycortam cum filio ſuo Polybio (hiſtorico) licèt annis minore quàm per leges liceret, unáque cum his Aratum, Arati Sicyonii filium: qui & Regi gratias agerent pro armis & pecuniâ, quæ priùs per Lycortam miſerat; ſimúlque naves ab eo acciperent, & in Peloponneſum devehendas curarent. Verùm patriæ fines legatio iſta, interveniente morte Ptolemæi ſub idem tempus, non exceſſit. [*Idem legat.* 57.]

Cùm enim Ptolemæus Seleuco moliretur inſidias, & adverſùs eum exercitum præpararet; eùm unus è ducibus ab illo quæreret, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam: reſpondit, ſibi amicos eſſe divitias. Quod cùm divulgatum eſſet in populis; timentes duces ne eorum opes ille auferret, veneno eum ſuſtulerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] Apud Priſcianum Grammaticum Cato regem optimum & beneficentiſſimum eum vocat. Et aliquamdiu quidem præclarè ſe geſſit magnámque laudem retulit: poſtquàm verò ab adulatoribus corruptus Ariſtomenem, quem inſtar patris obſervaverat, epoto cicutæ poculo mori coëgiſſet, magis ac magis efferatus, & tyrannicâ ſævitiâ non regiâ utens poteſtate, in tantum Ægyptiorum odium venit, ut parum abfuerit quin regno excideret. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 294. 297.]

Mortuus, duos poſt ſe reliquit filios impuberes: quorum grandior Philometor, minor Phyſcon eſt cognominatus. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 5.] Ptolemæum *Philometorem* (Epiphanio *Philopatorem* perperam dictum) annos 35 poſt patrem regnaviſſe, Ptolemæus in Regum Canone, Clemens Alexandrinus, Euſebius, & alii confirmant: è quibus nos, ad temporum exæquationem, menſes penè quatuor detrahimus.

3825 Pharnaces ſubitâ & gravi hoſtium impreſſione territus, legatos ad Eumenem & Ariarathem de pace miſit: quâ bellum, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace & Mithradate Armeniæ ſatrapâ geſſerunt, hiſce conditionibus finitum eſt. Ut Pharnaces Galatiam nullo modo ingrederetur; & quæcunque illi anteà cum Gallis fuiſſent fœdera dirimerentur. Ut Paphlagoniâ pariter excederet; & quos priùs inde eduxit incolas, ſimul cum armis, reſtitueret. 4535 179

Ut Ariarathi loca omnia ei adempta, cum obſidibus, reſtitueret. Ut captivos transfugáſque omnes ſine pretio redderet. Ut Morziæ & Ariarathæ regibus 900 talenta, ex eorum gazâ ablata, reſtitueret: atque Eumeni, pro belli impenſis, 300 talenta penderet. Et ut Armeniæ ſatrapes Mithradates 300 ſolveret talenta; quia bellum cum Ariarathe geſſit, contra fœdus quod cum Eumene habuit. Comprehenſi ſunt hoc fœdere, è dynaſtis Aſiæ, Artaxias majoris partis Armeniæ regulus, & Acuſilochus, ex Europæis Gatalus Sarmata; è liberis civitatibus, Heracleotæ, Meſembriani, Cherſoneſitæ, & cum his præterea Cyziceni. Ad quarum conditionum obſervationem cùm obſides à Pharnace dati adveniſſent, dimiſſi ſunt exercitus. [*Polyb. legat.* 59.]

3826 Teium ad Pontum oppidum, quod ex pacis fœdere Pruſias reddiderat, Eumenes aliquanto pòſt ab eo exoratus illi dedit; in magnam accipientis gratiam. [*Id. ibid.*]

Mortuo rege Macedonum Philippo, filius ejus Perſes vel Perſeus, Q. Fulvio & L. Manlio Conſulibus, regnum accepit: regnavítque undecim annos. [*Liv. lib.* 45.] vel ann. 10. menſ. 8. ut à *Porphyrio* accuratiùs eſt expreſſum. [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 229.]

Periodus Calippica *tertia* incipit. 4536 178

Lycii legatos Romam miſerunt, de Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, crudelitate querentes. Servitutem, quam ſub rege Antiocho erant perpeſſi, collatam cum præſenti ſtatu, præclaram libertatem viſam eſſe dicebant: nihilque inter ſe jam & argento parata mancipia intereſſe. Motus his Senatus, literas Lyciis ad Rhodios dedit: quibus monebantur, ita ſub eorum ſimul imperio & tutelâ eſſe Lycios, ut in ditione Populi Romani civitates ſociæ ſint. [*Liv. lib.* 41.]

3827 Pruſias ſororem Perſei, Perſeus filiam Seleuci Laodicen uxorem duxit; Rhodiis cum totâ 4537 177
claſſe ſponſam ad eum deducentibus. [*Liv. lib.* 42. *Polyb. legat.* 60. *Appian. legat.* 25.]

Rhodiis Lycios bello petentibus, Xanthii è Lyciâ in Achaiam & Romam legationem miſerunt, cujus princeps erat Nicoſtratus. [*Polyb. legat.* 60.]

Lyciis bello jam devictis, legati eorum Romam venerunt: quibus exeunte jam æſtate, poſtquàm Tiberius & Claudius Conſules in expeditionem contra Iſtros & Agrios fuiſſent miſſi, ad Senatum datus eſt acceſſus. Ibi ſuum & Rhodiorum crudelitatem, & calamitatem ſuam enarraſſent; eò tandem Senatum adduxerunt, ut legatos Rhodum mitterent, qui ſignificarent, inſpectis commentariis quos decem legati in Aſiâ fecerant repertum eſſe, Lycios Rhodiis à Romanis datos fuiſſe, non loco muneris, ſed ut pro amicis & ſociis eos haberent. Quod quidem multitudini (Rhodiis ob navatam Perſeo in deducendâ ſponsâ operam inſenſæ) minus probabatur; qui ad exhauriendos Rhodiorum apparatus & theſauros, Rhodios & Lycios inter ſe committi cupiebant. [*Id. ibid. cum Appian. Mithridat. pag.* 212.]

3828 Poſtquàm Romanorum legatio Rhodum venit; tumultus inter cives & magna perturbatio eſt orta: quòd rebus Lyciorum jam rectè ordinatis, aliud denuò moleſtiarum principium ſibi viderent exoriri. Lycii enim, ſimul ac iſta à Romanis ſunt declarata, ſeditionem iterùm excitarunt; ſéque paratos oſtenderunt omnia pati, quò legibus ſuis & libertati redderentur. Rhodii verò Romanos à Lyciis fuiſſe deceptos rati, legatum ſtatim Lycophronem ad Senatum miſerunt. Cujus legatione auditâ, Senatus reſponſum dare diſtulit. [*Id. legat.* 61. & 62.]

* Anno quarto regnante Ptolemæo & Cleopatrâ, in Ægyptum attulerunt Doſitheus (qui ſe Sacerdotem & Levitici generis eſſe ferebat) & Ptolemæus filius ejus epiſtolam Purim (de die per ſortes ab Hamane ad cædem Judæorum delecto, & ob eorum liberationem feſtivitate anniverſariâ deinceps celebrato;) quam Græcè interpretatum fuiſſe dixerunt Lyſimachum filium Ptolemæi Hieroſolymitam: quemadmodum in fine editionis vulgatæ græcæ libri *Eſtheræ* indicatur. Cujus Doſithei, in 2°. contra Apionem libro, Ita Joſephus meminit. *Philometor Ptolemæus & ejus uxor Cleopatra totum Regnum Judæorum fidei commiſerunt: & copiarum omnium duces fuerunt Onias & Doſitheus Judæi*, Onias videlicèt, (Oniæ III qui hoc tempore ſummo apud Judæos Pontificatu eſt potitus) filius: quem in ſummâ apud Ptolemæum & Cleopatram fuiſſe gratiâ, poſteà videbimus. *

Simon quidam ex tribu Benjamin, Templi præfectus patrocinio, cum Oniâ III. Pontifice 4538 176
contendens, quum vincere eum non potuiſſet; ad Apollonium Thraſæi filium Cœle-ſyriæ & Phœniciæ præfectum ſe contulit: immenſam opum vim in Templi gazophylacio eſſe indicans, quâ non uterentur Sacerdotes, quæque in Regis poteſtatem poſſet redigi. Quod cùm Apollonius Seleuco regi renuntiaſſet; ille Heliodorum præfectum ærario Hieroſolyma miſit, qui eam pecuniam inde auferret. Ibi Onias Pontifex Heliodorum monuit, pecunias in Templo aſſervatas partim viduarum & orphanorum, partim Hyrcani Tobiæ (nepotis; de quo ad annum Mundi 3822) viri eminentiſſimi, eſſe depoſita; neque talentorum 400 argenti, & 200 auri, ſummam excedere: eámque eſſe & Templi & depoſiti religionem, ut nullo eam modo violari oporteret. Cùm verò Heliodorus neque Oniæ rationibus precibúſve, neque populi tumultuantis dolori acquieſceret; à Dei angelis percuſſus & exanimatus domum à ſuis exportatus eſt. Mox tamen Oniæ precibus ſanitati reſtitutus, ad Seleucum rediit; Templi ſanctimoniam & Dei potentiam prædicans. Habetur hiſtoria in II. Maccabæorum libri capite III. & apud Joſephum in libello περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ: qui pro *Heliodoro* tamen *Apollonium* (ut & Faſtorum Siculorum ſcriptor) hìc ſubſtituit, & ſub Seleuci exitum geſta iſta fuiſſe indicat.

Quum ex conditionibus pacis Antiocho Magno datæ, obſides Romanorum arbitratu ſubinde permutandi eſſent; pro Antiocho Epiphane prioris Antiochi filio, qui Romæ tum obſes fuit, [I. *Maccab.* I. 11.] Demetrius præſentis regis Seleuci filius obſes ſubſtitutus eſt. [*Appian. Syriac. pag.* 116.]

Simon

Simon Benjaminita, pecuniarum & patriæ ille proditor, Oniam Pontificem de civitate & gentilibus optimè meritum, calumniatus eſt, tamquàm ſi ipſe Heliodorum compuliſſet, & malorum artifex extitiſſet. Cúmque eò uſque diſcordia proceſſiſſet; ut cædes à Simonis parte fierent; atque ad Simonis malitiam furor etiam Apollonii accederet: ad Seleucum regem Onias eſt profectus. [II. *Maccab.* IV. 1,-6.] Sed eum jam mortuum fuiſſe, antequàm ab Oniâ conveniretur, Jaſonis Cyrenæi abbreviator ſubindicat: licèt id ab Oniâ effectum, ut Simon in exilium pelleretur, *Euſebianum* Chronicon ſignificet.

* Arſaci II. Parthorum Regi ſucceſſit Priapatius, (al. Pampatius,) regnavitque annos 15. (juxtà *Juſtinum, lib.* 41. *cap.* 5.) vel ſecundùm *Onuphrium*, ann. 40. *

Finis Partis I.

JACOBI USSERII
ARMACHANI
ANNALIUM
PARS POSTERIOR.

IN QUA,

PRÆTER MACCABAICAM

ET

NOVI TESTAMENTI HISTORIAM,

Imperii Romanorum Cæſarum ſub C. Julio & Octaviano ortus, rerúmque in Aſiâ & Ægypto geſtarum continetur

CHRONICON:

A B

Antiochi Epiphanis regni exordio, uſque ad Imperii Veſpaſiani initia atque extremum Templi & Reipublicæ Judaicæ excidium, deductum.

LECTORI.

HABES hîc, Lector, Annalium noſtrorum partem alteram: quam in Rhodi & Inſularum inter Aſiam & Europam poſitarum hiſtoriâ auctiorem priore invenies. Licèt enim eas priùs, laboris minuendi gratiâ, ad Græciam referre ſtatuerim: conſiderato tamen in Orientalis Imperii diviſione Aſianæ diœceſi Inſularum provinciam fuiſſe attributam, in Aſiâ quoque & ipſe collocandas eas eſſe poſtea judicavi. Quæ de oſtentis, præſagiis & oraculis profero, ex authorum, è quibus ea ſunt producta fide refero: quid de iis ſentiendum ſit, doctiſſimorum virorum, quorum de hoc argumento ſcripta accurata extant, judicio relinquens. In Cornelio Tacito citando, Berneggeri & Freinshemii editionem, capitibus diſtinctam, ſum ſecutus. Eorum quæ in Evangelicæ & Apoſtolicæ Hiſtoriæ diſpoſitione ampliorem confirmationem requirere videbuntur, in Chronologiâ ſacrâ, † (ſi vitam Deus & vires ad eam perficiendam dederit) rationem ſum redditurus. Interim errata, quæ vel meâ vel operarum incuriâ ſunt admiſſa, ut emendes rogo.

† Quam in hoc Tomo, ad calcem Annalium, damus juxta Editionem Oxonienſem.

RERUM
ASIATICARUM
ET
ÆGYPTIACARUM
CHRONICON;

A Maccabaicorum temporum initiis ad Judaicæ Reipublicæ excidium ſub Veſpaſiano productum.

3829 QUum Antiochus, Antiochi Magni filius, Româ (ubi obſes fuerat) in patriam rediens, Athenas perveniſſet, frater ejus Seleucus inſidiis Heliodori ſublatus eſt. Heliodorum verò, Syriæ regnum affectantem, Eumenes & Attalus expulerunt, deducto in poſſeſſionem ejus Antiocho, ut hoc beneficio amicum eum ſibi redderent: jam enim ob quaſdam offenſiunculas etiam hi Romanos ſuſpectos habebant. [*Appian. in Syriacis pag.* 116, 117.] 4539 171

Demetrius Seleuci filius, cui jure regnum debebatur, decimum tunc ingreſſus ætatis annum, Romæ obſes eo tempore remanſit. Apollonius verò, qui cum ipſo educatus fuerat, mortuo Seleuco, (apud quem plurimùm gratiâ valuerat) Miletum ex aulâ migravit. [*Polyb. legat.* 114.] Novum autem regem Antiochum Syri *Epiphanem* ſive *Illuſtrem* cognominârunt; quòd alienis regnum uſurpantibus, ipſe avitæ ditionis aſſertor exortus ſuis illuxerit. [*Appian. Syriac. pag.* 117.] Quem tamen à fanaticis moribus, *Epimanem* ſive *Inſanum*, rectiùs appellandum cenſuit Polybius. [*apud Athenæum, lib.* 2. *cap.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *& lib.* 10. *cap.* 12.]

Syriæ enim regnum adeptus, novam quandam & cæteris inſolitam Regibus vitæ rationem ſtatim iniit. Primùm clàm è regiâ digreſſus inſciis miniſtris, per urbem temerè vagabatur uno aut altero comite adſcito. Præterea honori ducebat cum plebeiis atque infimæ ſortis peregrinis & advenis verſari ac compotare. Quòd ſi quos fortè juvenes convivium celebrare ſenſerat, ſtatim cum poculo & ſymphoniâ ad comeſſationem accedebat: adeò ut rei novitate perculſi plerique partim ſe in fugam darent, partim metu conticeſcerent. Poſtremò demptâ veſte regiâ, amictus togâ, perinde ac Romæ à candidatis fieri viderat, ſalutabat ac prehenſabat obvium quemque ex plebe; atque interdum Ædilitatem interdum Tribunatum plebis petebat. Magiſtratum demùm populi ſuffragiis adeptus, Romano more poſitâ eburneâ ſella jus dicebat, cognoſcebátque de forenſibus cauſis & controverſiis civium, eo ſtudio eâque diligentiâ, ut prudentiſſimus quiſque ambigeret quidnam ſibi vellet. Quidam ſimplicitatem, quidam imprudentiam, nonnulli inſaniam id interpretabantur. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii pag.* 305, 306.] Habet iſta & *Athenæus* (in ſuprà citato lib. 5. cap. 4. & lib. 10. cap. 12.) ex *Polybii* Hiſtoriarum libro 26. quæ & *Livius* in librum ſuum 41 tranſtulit; ut in fragmento illo videre licet, quod de *Perſeo* perperam interpretatus eſt Carolus Sigonius.

Anno regni Græcorum (ſive Macedonum, à Seleuco) 137. regnare Antiochum cœpiſſe, & 149. vitâ exceſſiſſe, primi libri Maccabaici ſcriptor nos edocet. [*cap.* I. 10. *&* VI. 16.] Unde & annos illi XII. in Chronico ſuo tribuit Johannes Malela Antiochenus. qui à Porphyrio, Euſebio, Hieronymo, Severo Sulpicio & aliis XI. tantùm nominantur. Ad quorum conciliationem dicendum, anno 137. deſinente cœpiſſe, & 149. ineunte (à vernâ tempeſtate, ut huic authori numerare mos eſt) deſiiſſe regnare Antiochum; ultra 11 annos, aliquot prætereà menſibus exactis.

Huic primùm ab his qui in Syriâ Ptolemæo Philometori favebant non datum fuiſſe honorem regium, ſed poſteà ſimulatione clementiæ illum obtinuiſſe; in commentariis ad XI. caput Danielis affirmat *Hieronymus.* Initâ verò cum Eumene ſocietate, Syriæ & finitimis gentibus potenter imperavit: Babylonis ſatrapiâ Timarcho, ærarii verò cura Heraclidæ fratri commiſsâ; fratribus ambobus, turpi ſibi conſuetudine conjunctis. [*Appian. Syriac. pag.* 117.]

Hyrcanus Joſephi filius, Tobiæ nepos, videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem ejus redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem verò ejus univerſam occupavit Antiochus. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 5.]

Jaſon, Simonis II. Pontificis filius, diuturni pontificatûs fratris ſui Oniæ III pertæſus, ut eum ipſe adipiſceretur, 360 argenti talenta, & reditus cujuſdam alterius 80, Antiocho eſt pol-

licitus: additis præterea & 150 aliis, ſi concederetur ipſi poteſtas gymnatium & ephebium Hieroſolymis conſtituendi, atque Hieroſolymitanos in civium Antiochenorum numerum referendi. Quibus conditionibus ab avaro rege libenter acceptis, Jaſon amoto fratre Oniâ Pontificatum invaſit: principatúmque obtinens, ad Græcum ſtatim ritum populares ſuos cœpit traducere, humana regum indulta per Johannem Eupolemi (qui poſteà legatione ad Romanos functus eſt) patrem Judæis obtenta dejecit, & legitimas adminiſtrationes diſſolvens nova legi repugnantia induxit inſtituta. [II. *Maccab.* IV. 7,–11.] Oniæ III per hoc tempus vitâ functo fratrem *Jeſum*, qui *Jaſonem* ſe vocari maluit, ſubſtitutum, & amoto demum (poſt triennium) à ſacerdotio Jaſone, novi Pontificis Menelai & Tobiæ filiorum (ſive nepotum Hyrcani fratrum) operâ Græcos ritus introductos fuiſſe, in lib. 12. Antiquit. cap. 6. *Joſephus* affirmat. Sed in libello de Maccabæis longè aliter, & ad mentem Maccabaici ſcriptoris (ſi immanem illam penſionis annuæ ſummam exceperis) ſatis accommodatè, hunc in modum idem rem retulit. Antiochus *abrogato Oniæ ſummo ſacerdotio, Jaſonem fratrem ejus ſuffecit, 3660. talenta ſingulis annis illi dare pollicitum. Qui factus ſummus ſacerdos & populi dux, gentem ab antiquis moribus & inſtitutis alienatam ad omnem iniquitatem ſeduxit: ita ut non in arce ſolum patriæ noſtræ gymnaſium inſtitueret, ſed & templi curam aboleret.*

3830 Anno Philometoris 7, Nabonaſari 574, Phamenoth ſecundùm Ægyptios die 27 (*Maii Juliani die 1 ineunte*) horis 2. poſt mediam noctem, Eclipſis Lunæ Alexandriæ obſervata eſt. [*Ptolem. lib. 6. cap. 5.*] 4540 174

Inter Cretenſes mutuo furore ſemetipſos lacerantes, ſex menſium induciæ fuerunt; deinde multo gravius bellum exarſit. Verùm adventu Q. Minutii legati, qui cum decem navibus ad ſedanda eorum certamina à Romanis miſſus erat, in ſpem pacis venerunt. [*Liv. lib. 41.*]

Lycii quoque per idem tempus, incitante Eumene, à Rhodiis deficientes, bello ab eis vexabantur. Caſtella quædam, & ager in extremis finibus ſuis oppoſitæ continentis Rhodiorum, à præſidiariis Eumenis infeſtabantur. [*Polyb. legat. 61. & 67. Liv. lib. 41. & 42.*]

Judæi nonnulli apoſtatæ, cum Oniâ Pſeudo-pontifice conſentientes, impetratâ à rege Antiocho poteſtate vivendi ſecundùm ſtatuta Gentium, ſub ipſam arcem Sionis gymnaſium extruxerunt, epheborum pulcherrimos ſub petaſo legibus Ephebei ſubjecerunt, atque arte reduxerunt ſibi præputia; ut nudi quoque non eſſent Græcis diſſimiles. Sicque invaleſcebat Helleniſmus, & progreſſus morum alienigenarum; ut non ampliùs alacres Sacerdotes eſſent ad miniſteria altaris; ſed templum ipſum contemnentes, & ſacrificia negligentes, feſtinarent participes eſſe iniquæ exhibitionis quæ in palæſtrâ poſt diſci certamen fiebat. [I. *Maccab.* I. 11,–15 & II. *Maccab.* IV. 12,–15. *cum Joſepho, lib. 12. cap. 6.*]

Cùm quinquennalis agon Tyri celebraretur, cui rex Antiochus aderat; impius Jaſon ſpectatores eò miſit Hieroſolymitanos jure civitatis Antiochenæ donatos, τριακοσίας vel (ut rectiùs multò in Bibliothecæ Arundellianæ Ms. codice legitur) τρισχιλίας τριακοσίας 3300 argenti drachmas ad ſacrificium Herculis afferentes: quas illi tamen ad navium trierium fabricam erogandas procurârunt. [II. *Maccab.* IV. 18, 19, 20.]

3831 Ab Antiocho rege miſſi legati Romam venerunt: quorum princeps Apollonius (quem Romanorum legati qui in Syriâ fuerant in maximo honore apud regem, amiciſſimúmque populo Romano fuiſſe renunciârunt) in Senatum introductus, præter ſtipendium à rege debitum (quod ſeriùs fuiſſe præſtitum, multis juſtiſque cauſis excuſabat) vaſa prætereà aurea quingentûm pondo donum attulit. Addidit, *petere Regem, ut quæ cum patre ſuo ſocietas atque amicitia fuiſſet, ea ſecum renovaretur: imperarétque ſibi populus Romanus, quæ bono fidelique ſocio regi eſſent imperanda; ſe nullo uſquam ceſſaturum officio. Ea merita in ſe Senatus fuiſſe, quum Romæ eſſet, eam comitatem juventutis; ut pro rege, non pro obſide, omnibus ordinibus fuerit.* Legatis benignè reſponſum: & ſocietatem renovare cum Antiocho, quæ cum patre ejus fuerat, A. Atilius prætor urbanus juſſus. Quæſtores urbani ſtipendium, vaſa aurea Cenſores acceperunt: eiſque negotium datum eſt, ut ponerent ea in quibus templis videretur. Legato centum millium æris munus miſſum, & ædes liberæ hoſpitio datæ, ſumptúſque decretus, donec in Italiâ eſſet. [*Liv. lib. 42.*] 4541 173

Antiocho filius natus eſt Antiochus Eupator; quem ille novennem moriens reliquit. [*Appian. Syriac. pag. 117. & 131.*]

Mortuâ Ptolemæi Philometoris dilectâ matre Cleopatrâ, Antiochi Magni filiâ & Antiochi Epiphanis ſorore, cui pater Cœle-ſyriam (vel magnam ſaltem ejus partem) dotis nomine tradiderat; Eulæus eunuchus nutricius Philometoris & Lenæus Ægyptum regentes, Cœle-ſyriam ab Antiocho Epiphane, ut fraude occupatam repetebant: quod bello inter avunculum & puerum originem præbuit; ut ex Callinici Sutorii Alexandrinis hiſtoriis refert Porphyrius. [*apud Hieronym. in cap. 11. Danielis.*] Pro Philometoris verò jure in repetendâ Cœle-ſyriâ allatum eſt: Antiochum Magnum patrem Epiphanis Ptolemæo Epiphani patri Philometoris in pupillari ætate conſtituto contra jus & fas Cœle-ſyriam primùm eripuiſſe; eámque poſtea eidem cum filiâ ſuâ Cleopatrâ dotis nomine reſtituiſſe. Antiocho Epiphane contrà aſſerente, à tempore quo pater illius patrem Philometoris ad Parium devicit, Syriæ regibus Cœle-ſyriam ſemper paruiſſe; eámque Cleopatræ Philometoris matri pro dote à patre conceſſam fuiſſe pernegante. [*Polyb. legat. 72. & 82.*]

Sedere tum primùm in throno cœpit Philometor, & τῶν πρωτοκλισίων illius acta eſt celebritas. [II. *Maccab.* IV. 21.] Túmque Ptolemæi (Dorymenis filii, cognomento qui Macron dictus eſt) prudentia enituit. Qui cùm Cypri inſulæ præfecturam Rege admodùm puero accepiſſet, neque regiæ pecuniæ diſpenſatoribus quicquam redderet; poſteaquàm adoleſcentiam jam Rex attigit, collectam ſatis magnam pecuniæ vim Alexandriam miſit: Rege & cæteris omnibus aulicis priorem illius parſimoniam vehementer hîc probantibus. [*Polyb. lib. 27. in Excerptis Valeſii, pag. 126.*]

Antio-

Antiochus, miſſo in Ægyptum Apollonio Meneſthei filio ad Philometoris regis πρωτοκλίσια celebranda, percipiens eum à rebus ſuis alienum eſſe factum, curavit ut contra ipſum confirmaretur. Unde Joppen veniens, profectus eſt Hieroſolyma: ubi magnificè à Jaſone & civitate acceptus, cum facibus & acclamationibus, introductus eſt. Inde verò in Phœniciam cum exercitu abiit. [II. *Maccab.* IV. 21,22.]

3832 Jaſon, poſt triennium quàm Pontificatum ab Antiocho nundinatus fuerat, Menelaum Simonis Benjaminitæ proditoris fratrem miſit; ut promiſſam Regi afferret pecuniam, & de negotiis eum neceſſariis commonefaceret. Ille verò legationis opportunitate in rem ſuam uſus, iiſdem artibus quibus Jaſon fratrem ſuum Oniam, & ipſe Jaſonem circumvenit: argentique 300. talenta, ſupra ea omnia quæ à Jaſone præſtanda erant, Regi pollicitus, ad ſeipſum ſummum tranſtulit Sacerdotium. [II. *Maccab.* IV. 23,24,25. *Sever. Sulpic. Hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Hunc Menelaum priùs Oniam fuiſſe dictum; atque Oniæ III. ipſiuſque Jaſonis fratrem, & Simonis II. Pontificis filium natu minimum extitiſſe, Joſephus aſſerit. [*Antiquit. lib.* 12. *cap.* 6. *cum lib.* 15. *cap.* 3.] 4542 172

Menelaus regio mandato principatum adeptus, Jaſonem in regionem Ammonitidem expulit: ſed promiſſarum Regi pecuniarum nihil curavit. [II. *Maccab.* IV. 25, 26, 27.]

C. Popilio Lænate & P. Ælio Ligure Conſulibus, Attalum regis Eumenis fratrem legatum veniſſe Romam, *Valerius Antias* ſcribit; ad deferenda de Perſeo Macedonum rege crimina, indicandóſque apparatus belli. Plurium annales, & quibus crediditſe malis, ipſum Eumenem veniſſe tradunt. Eumenes igitur ut Romam venit, cum ſummo honore exceptus & in Senatum introductus; cauſam veniendi Romam fuiſſe dixit, præter cupiditatem videndi Deos hominéſque quorum beneficio in eâ fortunâ eſſet ſupra quam ne optare quidem auderet, etiam ut coràm moneret Senatum, ut Perſei conatis obviam iret. [*Liv. lib.* 42. *Appian. legat.* 25. *à Fulv. Urſino edit.*] Tantáque omnium hîc fuit taciturnitas, ut ante bellum perfectum & Perſeum captum ſciri non potuerit, quid aut ille locutus eſſet, aut Patres reſpondiſſent. [*Liv. ibid. Valer. Máxim. lib.* 2. *cap.* 2.]

Poſt aliquot deinde dies Rhodiorum legationis princeps Satyrus; coram Senatu intemperantiùs in Eumenem invectus, quòd Lyciorum gentem adversùs Rhodios concitaſſet, graviórque Aſiæ eſſet quàm Antiochus fuiſſet; popularem quidem ac gratam populis Aſiæ (nam eò quoque jam favor Perſei venerat) orationem habuit: quæ Eumeni tamen majorem gratiam apud Romanos conciliavit: ita omnes ei honores habiti, donáque quàm ampliſſima data, cum ſellâ curuli atque eburneo ſcipione. [*Liv. ut ſupr. Diodor. Sicul. legat.* 16. *à Fulv. Urſino edit.*]

Eumene Româ in regnum redeunte, & ut ſacrificaret Apollini à Cirrâ ad templum Delphicum aſcendente, inſidiatores à Perſeo ſubmiſſi * (quorum princeps erat Euander Cretenſis dux auxiliorum ejus) * ſaxa duo ingentia devolverunt: quorum altero caput ictum eſt Regi, altero humerus ſopitus; ex ſemitâ proclivi in declive multis ſuper prolapſum jam ſaxis congeſtis. Amici poſtero die compotem jam ſui ad navem deferunt: inde Corinthum, à Corintho per Iſthmi jugum navibus traductis Æginam trajiciunt. Ubi adeò ſecreta ejus curatio fuit, admittentibus neminem, ut de morte ejus fama & in Aſiam & Romam perlata fuerit. [*Liv. lib.* 42. *Appian. legat.* 25.]

Attalus, celeriùs quàm dignum concordiâ fraternâ erat obiiſſe Eumenem credens, non ſolùm arci Pergamenæ præfecto tanquam jam haud dubius regni hæres eſt locutus, ſed etiam ſumpto diademate fratris uxorem Stratonicen (Ariarathis Cappadocum regis filiam) ſibi deſpondens, paulò calidiùs in amplexus ejus ruit. Verùm haud multò pòſt fratrem vivere & Pergamum venire audiens, poſito diademate, cum ſtiparoribus pro more obviam ivit, haſtile gerens. Quem Eumenes & amicè amplexus eſt, & reginam honorificè ac ſplendidè ſalutavit: fratri nihilominùs in aurem inſuſurrans,

Μὴ σπεῦδε γῆμαι πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς.

Uxorem haud duc, niſi defunctum videris.

Neque aliud per omnem vitam quod offenſæ ſpeciem haberet aut fecit aut dixit: ſed eâdem quâ antè benevolentiâ eum proſecutus eſt. [*Liv. lib.* 42. *Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii pag.* 306. *Plutarch. in Apophthegmat. & lib.* περὶ φιλαδελφίας.]

Eumenes, præter priſtinum odium recenti etiam ſcelere Perſei ſtimulante, ſummâ vi parabat bellum. Legati ad eum ab Româ, gratulantes quòd è tanto periculo evaſiſſet, venerunt. [*Liv. lib.* 42.]

Poſtquàm Ariarathes rex Cappadocum ex uxore Antiochide Antiochi Magni filiâ duas filias & unum filium (Mithridatem primùm, deinde Ariarathem dictum) ſuſcepiſſet: ex duobus filiis quos uxor (ſterilem ſe futuram rata) priùs ſibi ſuppoſuerat, Ariarathem ſeniorem cum mediocribus facultatibus Romam, juniorem Olophernem ſive Orophernem dictum in Ioniam miſit; ne de regno cum germano filio contenderent. [*Diodor. Sic. lib.* 31. *in Photii Bibliothec. cod.* 244.] Hoc igitur anno ille Ariarathem filium ſuum educandum Romam miſit, ut jam inde à puero aſſueſceret moribus Romanis hominibúſque: petens, ut eum non ſub hoſpitum modo privatorum cuſtodiâ, ſed publicæ etiam curæ ac velut tutelæ vellent eſſe. Ea Regis legatio grata Senatui fuit: decreverúntque, ut Cn. Sicinius prætor ædes inſtructas locaret, ubi filius Regis comitéſque ejus habitare poſſent. [*Liv. lib.* 42.]

Romani legatos ad Reges ſocios miſerunt, Eumenem, Antiochum, Ariarathem, Maſaniſſam, & regem Ægypti Ptolemæum; alios verò in Græciam, Theſſaliam, Epirum, Acarnaniam, & Inſulas: ut in bello contra Perſeum ipſos ſe conjungerent. [*Appian. legat.* 25.] Ad Aſiam & Inſulas explorandas T. Claudius Nero & M. Decimius ſunt miſſi, atque adire

Cretam & Rhodum juſſi; ſimul renovare amicitiam, ſimul ſpeculari, num ſolicitati animi ſociorum ab rege Perſeo eſſent. [*Liv. lib.* 42.]

3833 Ex Aſiâ qui circa ſocios reges miſſi erant legati redeuntes renunciârunt, Eumenem in Aſiâ, Antiochum in Syriâ, Ptolemæum in Alexandriâ ſeſe conveniſſe. Omnes ſolicitatos legationibus Perſei, ſed egregiè in fide permanere; pollicitóſque omnia quæ populus Romanus imperaſſet præſtaturos. Civitates quoque ſocias adiſſe: cæteras ſatis fidas, ſolos Rhodios fluctuantes & imbutos Perſei conſiliis inveniſſe. Venerant legati Rhodii ad purganda ea quæ vulgò jactari de civitate ſciebant: cæterùm ſenatum iis dari, cùm novi Conſules magiſtratum iniſſent, placuit. [*Liv. ibid.*]

4543 171 P. Licinio, C. Caſſio Conſulibus, omnes reges civitatéſque quæ in Europâ quæque in Aſiâ erant converterunt animos in curam Macedonici, ac Romani belli. Eumenem cùm vetus odium ſtimulabat, tum recens ira, quòd Perſei ſcelere propè ut victima mactatus Delphis eſſet. Pruſias Bithyniæ rex ſtatuerat abſtinere armis, eventúmque expectare: nam neque pro Romanis ſe æquum cenſere adversùs fratrem uxoris arma ferre: & apud Perſea victorem veniam per ſororem impetrabilem fore. Ariarathes Cappadocum rex, præterquàm quòd Romanis ſuo nomine auxilia pollicitus erat, ex quo eſt junctus Eumeni affinitate; in omnia belli pacíſque ſe conſociaverat conſilia. Antiochus imminebat quidem Ægypti regno, & pueritiam regis & inertiam tutorum ſpernens; & ambigendo de Cœle-ſyriâ, cauſam belli ſe habiturum exiſtimabat, geſturúmque ſine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico bello, id bellum: tamen omnia & per ſuos legatos Senatui, & ipſe legatis eorum eximiè pollicitus erat. Ptolemæus propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat: tutores & bellum adversùs Antiochum parabant, quo vindicarent Cœle-ſyriam, & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum bellum. [*Liv. lib.* 42.] Atque ita in auxilio Romanorum, Ptolemæus rex Ægypti, Ariarathes Cappadociæ, Eumenes Aſiæ, & Maſaniſſa Numidiæ fuerunt. [*Oroſ. lib.* 4. *cap.* 20.]

Tres legati, A. Poſthumius Albinus, C. Decius, & A. Licinius Nerva, à Romanis miſſi ſunt ad Cretenſes: qui ſagittariorum auxilia eis ſubminiſtrârunt. [*Liv. lib.* 42.]

Tres alii legati, T. Claudius Tiberius, P. Poſthumius, & M. Junius, ad Inſulas & Aſiæ urbes ſunt miſſi. Hi circumeuntes, hortabantur ſocios ad ſuſcipiendum adversùs Perſeum pro Romanis bellum: & quo quæque opulentior civitas erat, eo accuratiùs agebant: quia minores ſecuturæ majorum authoritatem erant. Rhodii maximi ad omnia momenti habebantur; quia non favere tantùm, ſed adjuvare etiam viribus ſuis bellum poterant, 40 navibus authore Hegeſilocho comparatis; qui in ſummo tùm magiſtratu erat, quem Prytanim ipſi vocabant. Hic enim jam anteà, ſimul ac cognitum erat bellum à Romanis cum Perſeo geſtum iri, multis rationibus cives ſuos cohortatus ut ſpes ſuas cum Romanis jungerent, deſideraturos eos eundem navalem apparatum dicebat, quem nuper Antiochi, quem Philippi antè bello vidiſſent: trepidaturos tum Rhodios repentè parandâ claſſe quum mittenda eſſet, niſi inſtruere navalibus ſociis cœpiſſent. Ideò magis enixè faciendum eſſe, ut crimina delata ab Eumene fide rerum refellerent. His illi incitati, 40. navium claſſem inſtructam ornatámque legatis Romanis advenientibus, ut non expectatam adhortationem eſſe appareret, oſtenderunt. Et hæc legatio magnum ad conciliandos animos civitatum Aſiæ momentum fuit. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 64.]

Perſeus poſt colloquium cum Romanis habitum, omnia cauſæ ſuæ jura epiſtolæ unius formâ eſt complexus, & quæ ab utrâque parte fuerant dicta: ita diſpoſita, ut ſuperior fuiſſe in diſceptatione videri poſſet. Et circa alias quidem civitates per tabellarios dumtaxat literas illas formatas miſit; Rhodum verò etiam legatos ire juſſit, Antenorem & Philippum. Qui ubi eò ventum, literas magiſtratibus tradunt: deinde poſt paucos dies in Senatum veniunt, a Rhodiis petunt, ut in præſentia quidem nihil moveant, ſed quid geratur velut è ſpeculâ proſpiciant; verùm ſi Romani contra fœderis leges Perſeum & Macedonas aggrediantur laceſſere, pacem ut conciliare inter ipſos conentur. Id enim fieri, & intereſſe omnium, & Rhodiis præcipuè convenire. Nam quo plus ipſi quàm cæteri æquabilitati juris & libertati ſtudeant, (ut qui non ſuæ tantùm libertatis ſint cuſtodes ac vindices, ſed & reliquorum etiam Græcorum:) eo diligentiùs obſervare, ſibique pro virili cavere ipſos debere ab illis, quorum mens & conſilia in contrarium tendant. Hæc & ſimilia his plura quum diſſeruiſſent legati, etſi placebat omnibus eorum oratio; quia tamen præoccupati benevolentiâ Romanorum animi erant, & partis melioris authoritas vincebat, cæteris quidem comes ſe erga legatos exhibebant: cæterùm reſponſi loco Perſeum rogabant, nequid hujuſmodi à ſe poſtularet, unde poſſint exiſtimari voluntati Romanorum contrarium aliquid facere. Quod reſponſum Antenor quidem non accepit: verùm reliquâ Rhodiorum civilitate & humanitate uſus, in Macedoniam eſt reverſus. [*Polyb. legat.* 65. *Liv. lib.* 42.]

Caius Lucretius Prætor Romanus, dum circa Cephaleniam ſtabat claſſis, per literas cum Rhodiis egit, naves ſibi mitti petens: eámque epiſtolam Socrati aliptæ tradidit perferendam. Hæc Rhodum illo tempore eſt perlata, quo poſterioris ſemeſtris Stratocles Prytanis erat. Quum eâ de re conſultatio haberetur, Agathageto quidem & Rhodophonti & Aſtymedi ac pluribus aliis placebat, ut ſine ullâ tergiverſatione naves mitterent Rhodii, & ut jam inde à principio belli cum Romanis ſe jungerent. At Dino & Polyaratus, quibus ne illa quidem probabantur quæ anteà Romanorum ad gratiam fuerant decreta, non à Romanis miſſam eam epiſtolam fuiſſe calumniabantur, ſed à Rhodiorum inimico rege Eumene; qui id omni ſtudio ageret, ut ad bellum ipſos traheret, ac populo impenſas & moleſtias non neceſſarias conciliaret. Eam enim ab aliptâ neſcio quo allatam Rhodum fuiſſe: quum Romani ad ejuſmodi

miniſte-

miniſterium vel præcipuæ dignationis viros magno ſtudio deligere ſoleant. Adversùs iſtos quum Prytanis Stratocles ſeſe comparaſſet, & multa contra Perſeum diſſeruiſſet, Romanos è contrario multis laudaſſet; Rhodios pervicit, ut decretum de mittendis navibus ſanciretur. Itaque ſex triremibus extemplò inſtructis, Chalcidem quinque miſerunt duce Timagorâ; unam Tenedum, cui præfectus eſt Timagoras alter. Hic inventum in Tenedo Diophanem, qui à Perſeo ad Antiochum fuerat miſſus, ipſum quidem capere non potuit; at navem cum omni inſtrumento cepit. [*Polyb. legat.* 67.]

Romani, legationibus auditis quæ ex Aſiâ venerant, Rhodiorum & reliquarum civitatum ſtatu cognito, legatis Perſei ſenatum præbuerunt. [*Id. legat.* 68.] Tum igitur Solon atque Hippias de univerſis rebus dicere, & Patrum iram deprecari ſunt conati. Præcipuâ tamen curâ, & minimè tamen probabiliter (manifeſta enim res erat) inſidiarum Eumeni factarum crimen eſt defenſum. Poſtquàm peroraſſent, Senatus, qui bellum jam antè decreverat, denuntiavit eis, ut & ipſi, & quicunque è gente Macedonum Romam tum fortè adveniſſet, extemplò mœnibus urbis Romæ, Italiâ intra trigeſimum diem excederent. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. legat.* 17. *Liv. lib.* 42.]

Quum Eumeni denunciatum eſſet, ut bellum contra Perſeum ſummis viribus juvaret: (ſicut apud *Juſtinum* legitur, lib. 33. cap. 1.) ad Chalcidem in Bœotiâ navibus ille acceſſit, cum Attalo atque Athenæo fratribus; Philetæro fratre relicto Pergami ad tutelam regni. Inde cum Attalo & quatuor millibus peditum, mille equitum, in Theſſaliam ad Licinium Conſulem venit. Athenæus Chalcide relictus eſt cum duobus millibus peditum: quos Marcus Lucretius eò adveniens, cum navali 10. millium exercitu, ad Haliarti obſidionem ſecum deduxit. [*Liv. lib.* 42.]

Ad idem ferè tempus & ab aliis ſociis naves Chalcidem convenerant: duæ Punicæ quinqueremes, duæ ab Heracleâ ex Ponto triremes, quatuor Chalcedone, totidem Samo, tum quinque Rhodiæ quadriremes. [*Id. ibid.*] Sed eas C. Lucretius Prætor Marci frater tum ſuperveniens, quia nuſquàm erat maritimum bellum, ſociis remiſit. [*Id. ibid. cum Polyb. legat.* 67. *fin.*] Ipſe verò Prætor unà cum fratre Haliartum oppugnans, deditione tandem captam à fundamentis diruit; & ſine certamine Thebas recepit. [*Liv. ut ſupr.*]

Dum iſta geruntur in Bœotiâ, Licinius conſul, Eumenes & Attalus in Theſſaliâ cum Perſeo conflixerunt. Primum inter eos prælium incertâ victoriâ eſt finitum. In eo Eumenis fermè 30. interfecti: inter quos Caſſignatus dux Gallorum cecidit. In ſecundo verò congreſſu, victoriam Perſeus retulit. [*Id. ibid.*] Qui victor tamen, à Licinio pacem petens, impetrare illam non potuit. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 69. *Appian. legat.* 26.]

Victor Perſeus Antenorem Rhodum miſit, ad redimendos captivos qui cum Diophane navigabant: Quâ in re magnopere hæſitatum eſt ab iis qui Rempublicam adminiſtrabant, quid opus eſſet facto. Philophroni enim & Theæteto nullo placebat modo, ut Rhodii Perſei rebus ſe immiſcerent: Dinoni contrà & Polyarato id placebat. Ac tandem facta eſt cum Perſeo ſuper captivorum redemptione conventio. [*Polyb. legat.* 70.]

Antiochus manifeſtò jam videns Alexandrinos ad bellum pro Cœle-ſyriâ ſe parare, Meleagrum miſit Romam legatum; qui mandatu ſuo Senatui nuntiaret & teſtans fœdera diceret, præter omne jus à Ptolemæo ſe invadi. [*Id. legat.* 71.]

Quum jam eſſet inchoatum ab Antiocho & Ptolemæo bellum pro Cœle-ſyriâ, Romam utriuſque Regis legati venerunt: Antiochi quidem, Meleager, Soſiphanes & Heraclides; Ptolemæi verò, Timotheus & Damon. Venit Meleager, ut Senatui teſtaretur, priorem Ptolemæum contra omne jus Antiochum laceſſere, & regionis cujus erat dominus poſſeſſione velle privare: Timotheus autem ad renovandam amicitiam, ſed præcipuè ad obſervandos Meleagri cum Romanis congreſſus. Amicitiam igitur ubi renovaſſet, & congruentia poſtulatis ſuis reſponſa accepiſſet, Alexandriam eſt reverſus. Meleagro verò Senatus reſpondit, Quinto Marcio ſe permiſſurum, ut de iis rebus ad Ptolemæum ſcribat, ita ut eſſe è re populi Romani fidéque ſuâ viderit. [*Id. legat.* 72. *Diodor. Sicul. legat.* 18.]

Antiochus, prælio inter Peluſium & montem Caſium cum Ptolemæi ducibus commiſſo, eos vicit. Parcens verò puero regi, & amicitias ſimulans, aſcendit Memphim: atque ibi ex more Ægypti regnum accipiens, puerique rebus ſe providere dicens, cum modico populo totam Ægyptum ſibi ſubjugavit. [*Porphyrius, ex Callinico Sutorio; apud Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] Quo tempore & Ptolemæus Macron Dorymenis filius, cui Cypri præfecturam Philometor commiſerat, ad partes Antiochi tranſiiſſe & inſulam illi tradidiſſe videtur: ut in II. *Maccab.* X. 13. legimus. Unde Cypri curâ Crateti commiſſâ, [II. *Maccab.* IV. 29.] Ptolemæum præfectum Cœle-ſyriæ & Phœniciæ conſtituit. [*ibid.* VIII. 8.] & in præcipuorum amicorum numerum admiſit. [I. *Maccab.* III. 38.]

3834 Jubilæus XXVI.

A Licinio Conſule, Eumene, Attalo, & Miſagene regulo Numidarum fugatus Perſeus, cùm Pellam veniſſet, exercitum in hyberna dimiſit. Conſul Lariſſam rediens, inde Eumene atque Attalo domum remiſſis, Miſagenem cum Numidis ſuis & reliquo exercitu per Theſſaliam in hybernis collocavit. [*Liv. lib.* 42.]

Quum Antiocho promiſſam à Menelao pecuniam Soſtratus Hieroſolymitanæ arci præfectus, ad quem rerum quæ ex vectigalibus colligebantur exactio pertinebat, fruſtrà poſceret & poſtularet: uterque à Rege Antiochiam eſt advocatus. Reliquítque vicarium, Menelaus quidem in ſummi ſacerdotii adminiſtratione fratrem ſuum Lyſimachum; Soſtratus verò in loco ſuo Cratetem, qui Cypriis præfuit. [II. *Maccab.* IV. 27,28,29.]

In Ciliciâ Tarſenſibus & Mallotis ſeditionem moventibus, quòd civitatum harum reditus

Antio-

Antiochus pellici ſuæ Antiochidi donaviſſet: ad eam ſedandam feſtinanter Rex profectus eſt; relicto Antiochiæ qui vices ſuas gereret Andronico. [II. *Maccab.* IV. 30, 31.]

Abſentiæ Regis occaſionem captans Menelaus, vaſa nonnulla aurea (Lyſimachi vicarii ſui operâ) ex templo Hieroſolymitano ſubtraxit: quorum alia donavit Andronico, in Tyrum & circumjacentes civitates alia vendidit. Quod Onias III. legitimus Pontifex bene cognoſcens, ſacrilegii eum arguit: & in Daphnes juxta Antiochiam aſylum ſe ſubduxit. [*Ibid.* 32, 33.] Ibi enim, in luci medio aſylum fuit, & Apollinis fanum. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 750.] quod ampliſſimum Apollinis Daphnæi fanum Epiphanes Antiochus Rex ille condidit iracundus & ſævus, [*Ammian. Marcellin. lib.* 22.]

Andronicus, rogatu Menelai, Oniam per dolum ex aſylo eductum, contra fidem ei datam & juratam, perfidè interemit. [II. *Maccab.* IV. 34.]

Rege Antiocho ex Ciliciâ Antiochiam reverſo, Judæi qui in civitate erant multíque ex aliis gentibus, de indignâ ſanctiſſimi ſenis cæde apud eum conqueſti ſunt. Qui contriſtatus & effuſis lachrymis dolorem ſuum teſtatus, Andronicum purpurâ exutum circumduci juſſit per urbem, & in eodem loco occidi in quo ipſe Oniam occiderat. [*Ibid.* 35,--38.]

Cùm Hieroſolymis multa ſacrilegia fierent à Lyſimacho, conſcio Menelao; congregavit ſe 4544 170
multitudo contra Lyſimachum, vaſis aureis jam multis exportatis. Contra quam tria circiter armatorum millia ille eduxit: Tyranno quodam eorum duce conſtituto, non minùs impotentiâ animi quàm ætate provecto. E turbâ verò, alii lapides, alii fuſtes validos arripuerunt: quidam etiam de adjacente cinere manum complentes, in Lyſimachum & ejus milites conjecerunt. In eo tumultu multi vulnerati, nonnulli proſtrati, reliqui in fugam acti; ipſe verò ſacrilegus Lyſimachus prope gazophylacium interfectus eſt. [*Ibid.* 39,--42.]

Cùm Antiochus rex Tyrum veniſſet, tres viri ab Hieroſolymitano Senatu miſſi contra Menelaum, ut ſacrilegiorum & facinorum Lyſimachi participem, accuſationem coram eo inſtituerunt. Convictus verò Menelaus, multis pecuniis Ptolemæo Dorymenis filio ad placandum Regem promiſſis, illius operâ effecit, ut non ipſe ſolùm abſolutus in ſummo Sacerdotio permaneret, ſed etiam ut inſontes illi tres qui pro civitate populóque & ſacris vaſis cauſam dixerunt morti adjudicarentur. Quorum vicem miſerati Tyrii ipſi, magnificè eos ſepeliendos curaverunt. [*Ib.* 44,--50.]

Sub idem tempus, *ſecundam* expeditionem in Ægyptum Antiochus inſtruxit. Accidítque Hieroſolymis, ut ad 40. ferè dies continuos in aëre miræ ſpecies conſpectæ fuerint armatorum equitum, & pedeſtrium copiarum confligentium; futurorum malorum prænunciæ. [II. *Maccab.* V. 1,--4.]

Antiochus, regnum Ægypti ſuo cupiens adjicere, eam ingreſſus eſt cum turbâ numeroſâ, curribus, elephantis, equitibus, & magnâ claſſe. Et inſtituit bellum contra Ptolemæum regem Ægypti: qui averſus à conſpectu illius fugit, ceciderúntque confoſſi multi. Poſteà occuparunt civitates munitas in terrâ, accepítque Antiochus ſpolia Ægypti. [I. *Maccab.* I. 16,--19.]

Falſo rumore de morte Antiochi ſparſo, Jaſon non pauciores mille viros ſecum aſſumens, in civitatem Hieroſolymitanam repentè impreſſionem fecit. Urbe occupatâ, Menelaus in arcem confugit: Jaſon verò faciebat cædes civium ſuorum; non cogitans ſecum adversùs cognatos proſperitatem infelicitatem eſſe maximam. Nec principatum tamen recuperare ille potuit: ſed cum pudore profugus iterùm in regionem Ammonitidem rediit. Ubi apud Aretam regem Arabum accuſatus, neque ibi conſiſtere auſus, in civitatem unam ex alterâ fugere coactus eſt; ab omnibus exoſus, ut legum deſertor & hoſtis patriæ ſuæ publicus. [II. *Maccab.* V. 5,--8.]

Antiochus in Ægypto audiens, ex vulgata de ſuo obitu famâ Hieroſolymitanos maximum gaudium concepiſſe, & ex ſeditione à Jaſone motâ rebellaturam Judæam ſuſpicatus, animo eſt efferatus. [II. *Maccab.* V. 10. *Joſeph. in libello de Maccabæis.*] Et revertens, poſtquàm percuſſiſſet Ægyptum anno regni Græcorum ſive Seleuci 143, aſcendit contra Iſraëlem & Hieroſolyma cum turbâ numeroſâ. [I. *Maccab.* I. 21, 22.]

Joſephus, 12. *Antiquit. cap.* 7. anno Seleucidarum 143. urbem eum cepiſſe ſcribit. ſed *ἀμαχητὶ, abſque pugnâ*; portas illi aperientibus ſuæ factionis hominibus. Verùm in II. *Maccab.* V. 11. urbem *δορυάλωτον, armis* cepiſſe dicitur. Ipſéque *Joſephus*, in Belli Judaici lib. 1. cap. 1. non ſolùm *τὴν πόλιν αἱρῶν κατὰ κράτος, vi urbem expugnaviſſe* eum refert; ſed etiam *καὶ μνήμῃ ὧν περὶ τὴν πολιορκίαν ἔπαθεν, eorum quæ in obſidione pertulerat memoriâ* efferatum fuiſſe adjicit. Hieroſolymitanos quoque, civitatem obſidente Antiocho, cum armis egreſſos & in pugnâ peremptos fuiſſe, in 6°. ejuſdem Operis libro (pag. 929.) idem ipſe *Joſephus* aſſerit.

Urbe igitur occupatâ, juſſi milites obvios quoſque trucidare, in omnem ætatem & ſexum crudeliter ſævierunt: ita ut 80. millia hominum tridui ſpatio deſiderata fuerint; 40. quidem cæſa, totidémque alia venundata. [II. *Maccab.* V. 11,--14.]

Non contentus his Antiochus, auſus eſt etiam in Templum ingredi, ducem habens proditorem legum & patriæ Menelaum; & ſceleratis manibus ſacra vaſa capere, & quæcunque ab aliis Regibus ad loci gloriam & honorem fuerant repoſita. [*Ibid.* 15, 16.] altare aureum, & lychnum lucentem cum omnibus inſtrumentis ejus, & menſam propoſitionis, & crateras, & phialas, & thuribula aurea, & velum, & coronas, & ornatum aureum Templi foribus appenſum. Detraxítque aurum omnibus quæ auro obtecta erant, ſimilitérque argentum accepit, & inſtrumenta deſiderabilia, & theſauros abſconditos, quos invenit. [I. *Maccab.* I. 23, 24.]

Polybius Megapolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damaſcenus, Timagenes, Caſtor Chronographus & Apollodorus ſcripſerunt, pecuniis indigentem Antiochum violato fœdere, Judæos ſocios ſuos & amicos fuiſſe aggreſſum, & ſpoliaſſe Templum auro argentóque plenum, neque aliquid dignum deriſione illic inveniſſe. [*Joſeph. contr. Apion. lib.* 2.] Etenim grave

Romanis ſtipendium penſitans, ipſe immenſis ſumptibus penè neceſſariò cogebatur pecunias rapto quærere, neque ullam prædandi occaſionem omittere. (*Sever. Sulpic. ſacr. hiſtor. lib.* 2.) Alia tamen complura in gentis odium & religionis contemptum hîc ab eo fuiſſe patrata referunt Judæorum inimici; in libro 34. Bibliothecæ Diodori, indéque in Photii Bibliothecâ, (*cod.* 244.) ita repetita. *Antiochus Epiphanes, devictis Judæis, in ſacrum Dei adytum eſt ingreſſus, quò ſoli Pontifici intrare licuit. Ibi lapideam invenit ſtatuam viri barbâ promiſſâ, tenentis manibus librum inſidentiſque aſino: quam putabat Moſis eſſe, qui & Hieroſolyma condiderit, & gentem fundârit, & odioſas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipſe verò cupiens obducere odium gentium, leges diſſolvere conatus eſt. Quare ſtatuæ conditoris* (Moſis) *& altari Dei ſubdiali porcam ingentem ſacrificavit, & illa ſanguine perfudit: & carnem coquens, juſſit ſacros eorum libros, qui leges continerent, jure illo corrumpi & obliterari. Lychnum verò immortalem ab illis dictum & ſemper ardentem in Templo extingui juſſit: & carnem ſuillam ſummum ſacerdotem* (Menelaum) *alioſque Judæos comedere coëgit.* Omnibus verò adverſariorum calumniis luculentum illud Strabonis Cappadocis teſtimonium opponimus, in 16°. Geographiæ ſuæ libro, Judæos ut *juſtos & verè religioſos* commendantis. (δικαιοπραγοῦντες καὶ θεοσεβεῖς ὡς ἀληθῶς ὄντες. *pag.* 761.)

Antiochum verò, captâ urbe, porcos ſuper altari mactaviſſe, & jure carnium illarum Templum aſperſiſſe, refert etiam Joſephus. (*lib.* 13. *cap.* 16.)

Antiochus 1800. talenta exportans è Templo, celeriter Antiochiam repetiit: præfectis relictis ad affligendam gentem; Hieroſolymis quidem Philippo genere Phryge, moribus barbaro, Garizinis verò in Samariâ Andronico. Præter quos & Menelaus peſſimè omnium efferebatur in cives; adversùs Judæos animum habens inimiciſſimum. (II. *Maccab.* V. 21, 22, 23.)

Aſianorum legati Romæ in Senatu ſunt auditi. Mileſii nihil ſe præſtitiſſe memorantes, ſi quid imperare ad bellum contra Perſeum Senatus vellet, præſtare ſe paratos eſſe polliciti ſunt. Alabandenſes templum urbis Romæ ſe feciſſe commemoraverunt, ludóſque anniverſarios ei Divæ inſtituiſſe: & coronam auream 50. pondo, quam in Capitolio ponerent, Jovi donum attuliſſe, & ſcuta equeſtria 300. ea cui juſſiſſent traditutos. Donum ut in Capitolio ponere & ſacrificare liceret, petebant. Hoc etiam Lampſaceni, 80. pondo coronam afferentes, petebant: commemorantes, *Diſceſſiſſe ſe à Perſeo, poſtquam Romanus exercitus in Macedoniam veniſſet, quum ſub ditione Perſei & antè Philippi fuiſſent. Pro eo, & quòd imperatoribus Romanis omnia præſtitiſſent, id ſe tantùm orare, ut in amicitiam populi Romani reciperentur; & ſi pax cum Perſeo fieret, exciperentur, ne in regiam poteſtatem reciperentur.* Cæteris legatis comiter reſponſum. Lampſacenos in ſociorum formulam referre Q. Mænius prætor juſſus. Munera omnibus in ſingulos binûm millium æris data. Alabandenſes ſcuta reportare ad A. Hoſtilium Conſulem in Macedoniam juſſi. (*Liv. lib.* 43.)

3835 Quum communi Achæorum decreto conſtitutum eſſet, ut omnes Eumenis honores, qui indecori & contra leges eſſent, tollerentur: Soſigenes & Diopithes Rhodii, qui per id tempus judicia exercebant, offenſi privatis ex cauſis Eumeni, omnes illius honores in Peloponneſi civitatibus everterunt. (*Polyb. legat.* 74.)

A. Hoſtilio proconſule hyberna cum copiis in Theſſaliâ habente, Attalus (qui Elatiæ tum hybernabat) certò intelligens Eumenem fratrem acerbiſſimè ferre, quòd communi decreto illuſtriſſimos ſuos honores ſuſtuliſſent, re cum Archone Achæorum prætore communicatâ, ad commune gentis concilium legatos miſit, qui de reſtituendis Regi honoribus agerent. Ubi, Polybio (hiſtorico) ſuadente, factum eſt decretum; quo jubebantur magiſtratus omnia quæ ad Eumenis honorem ſpectabant inſtaurare: niſi quid fortè in iis eſſet, quod aut Achæorum commune parum deceret, aut legibus repugnaret. Ita igitur Attalus, quæ temerè in Peloponneſo peccata fuerant circa Eumenis fratris honorem, tunc temporis emendavit. (*Id. ibid. & in Excerptis Valeſii, pag.* 130. 135.) 4545 169

Principio veris Q. Marcius Philippus Conſul contra Perſeum miſſus eſt. (*Liv. lib.* 44. *init.*)

Decretum ab Achæis eſt editum de ſubmittendis Marcio Conſuli pro viribus auxiliis: quod ad illum à Polybio perlatum eſt. Miſſus etiam eſt ab eis ad Attalum legatus Theocritus; qui decretum ei afferret, quo reſtituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama eſſet allata Achæis, celebrata fuiſſe in honorem Ptolemæi Regis Anacleteria, ſicut eſt moris Ægypti Regibus, ubi ad legitimam regnandi ætatem pervenerunt, officii ſui eſſe exiſtimantes, ut ſuæ ob id quod geſtum erat lætitiæ ſignificationem darent, legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Paſidas ſunt delecti. (*Id. legat.* 78.)

Per id tempus facinus impium, & à Græcorum inſtitutis longè alienum, in Cretâ inſulâ eſt admiſſum. Cùm enim inter Cydoniatas & Apolloniatas non ſocietas ſolùm ſed etiam commune ſocietatis jus intercederet, atque omnia jura quæ hominibus ſacroſancta habentur utriſque eſſent communia; ejúſque fœderis tabulæ ſacramento utrinque firmatæ juxta ſimulacrum Jovis Idæi fixæ extarent: Cydoniatæ tamen, pacis tempore tanquam amici ab Apolloniatis excepti, calcatâ fœderis religione urbem eorum occupârunt; viriſque omnibus trucidatis, ac bonis eorum direptis, uxores ac liberos omnémque agrum inter ſe diviſerunt. (*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. à Valeſio edit. pag.* 133. & 310.)

Cydoniatæ, metuentes ſibi à Gortyniis, (à quibus jam antè ne caperetur ipſorum urbs in præſentiſſimum periculum venerat, quando eam occupare Nothocrates eſt aggreſſus) legatos ad Eumenem miſerunt, auxilium ex fœdere eum poſcentes. Rex Leonem ducem delegit, quem cò celeriter cum 300. militum manu miſit. Id ubi advenit præſidium, Cydoniatæ portarum claves Leoni tradiderunt, & univerſam civitatem ejus curæ permiſerunt. (*Id. legat.* 79.)

Cùm ad recuperandam Cœleſyriam, Eulaii ſpadonis ſuaſu, novum à Ptolemæo bellum inſtitueretur; Antiochus, *tertiâ* in Ægyptum expeditione ſuſceptâ, in poteſtatem ſuam eam redegit. (*Polyb. legat.* 80, 81, & 82.) Fuſis enim fugatiſque Ægyptiis, cùm ad internecionem delere omnes potuiſſet, equo circumvectus occidi eos vetuit, & vivos capi juſſit. Ob quam maximè humanitatem & Peluſio, & paulò pòſt universâ Ægypto eſt potitus. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii. pag.* 320.)

Gliſcentibus Rhodi magis magiſque in dies contrariis factionibus, quum audiviſſent Romæ à Senatu decretum fuiſſe, non quæ ipſorum magiſtratus ſed quæ Senatus imperaſſet eſſe deinceps præſtanda; Philophrone & Theæteto ſuadentibus, ineunte æſtate Romam ad Senatum miſſi ſunt legati Hegeſilochus Hegeſiæ filius, & Nicagoras Nicandri filius; ad Conſulem verò Q. Marcium Philippum, & ad C. Marcium Figulum claſſis præfectum, Ageſipolis, Ariſton, & Pancrates. Mandatum his omnibus erat, ut amicitiam cum populo Romano renovarent, utque criminationibus reſponderent, quibus nonnulli civitatem onerabant. Hegeſilocho verò hoc inſuper negotii eſt impoſitum, ut exportandi frumenti facultatem peteret. Ageſipolis Q. Marcium eſt aſſecutus, ad Heracleam in Macedoniâ caſtra habentem. Cui quum mandata ſua expoſuiſſet, Conſul non ſolùm dixit nullam iis ſe fidem habere qui de Rhodiis detraherent; ſed legatos etiam eſt hortatus, ne quemquam eorum ſerrent, qui de Romanis aliquid blaterare auderent: multáque omninò humanitatis officia cumulatè iis præſtitit. Scripſit & de iiſdem rebus ad populum Romanum. Quum autem Ageſipolis comitate Conſulis mirificè captus eſſet; ſeducens eum Marcius ad familiare colloquium, mirari ſe dixit, cur Rhodii Reges bellantes pro Cœleſyriâ componere inter ſe non conarentur: id enim ipſis vel maximè convenire. Ad Caium deinde claſſi præfectum Ageſipolis profectus, benignéque ab eo habitus, ac multò etiam comiùs quàm fuiſſet à Marcio Conſule, brevi Rhodum eſt reverſus. Ubi poſtquàm legationem renuntiaſſet, quum viderentur ambo duces Romani in comitate atque humanitate verbis declarandâ, & benevolentiâ in reſponſo ſignificandâ, ex æquo invicem certaſſe; erigi animis omnes Rhodii cœperunt, ac vanâ ſpe inflari: at non omnes eodem modo. Nam pars ſanior ob Romanorum benignitatem lætitiâ geſtiebat: qui verò rerum novarum cupidi erant, & in præſentem ſtatum malè affecti, ii cogitare apud ſe inſtiterunt, ingentem hanc ſupra modum comitatem Romanorum indicio eſſe, terreri ipſos imminenti periculo, neque ex animi ſententiâ res ipſis ſuccedere. Poſteà verò quàm inſuper accidiſſet; ut inter quoſdam effutiret Ageſipolis, privatim ſibi à Marcio fuiſſe mandatum, ut in Senatu Rhodiorum de componendâ pace inter Reges mentionem faceret: tum enimverò nihil dubitabat Dino, quin peſſimo loco res Romanorum eſſent. Ergo etiam legati Alexandriam, ad dirimendum bellum quod inter Antiochum & Ptolemæum erat conflatum, miſſi ſunt. (*Polyb. legat.* 80.)

Inclinante æſtate Hegeſilochus & alii Rhodiorum legati Romam venientes, omni genere humanitatis & comitatis a Senatu ſunt accepti. Erat verò notiſſimum, inteſtinâ ſeditione laborare Rhodios: quum Agathagetus, Philophron, Rhodophon & Theætetus ſpes omnes ſuas in Romanis defixiſſent; Dino contrà & Polyaratus, in Perſeo & Macedonibus. Ex quo perſæpe fiebat, ut rebus quæ ad deliberandum proponebantur in contrarias partes diſceptatis, & diſſidentibus ſententiis, occaſionem inde ſumerent qui detractum ire civitati cupiebant. Verùm Patres nihil eorum ſibi innotuiſſe ſimulabant: qui tamen omnia quæ apud illos fuerant geſta probè nôrant. Frumenti verò exportandi è Siciliâ ad centum mille modiûm poteſtatem fecerunt. (*Id. legat.* 64. 73. & 80.)

Poſteaquàm Ægyptus ab Antiocho fuit occupata, Comano & Cineâ de ſummâ rerum cum rege Ptolemæo conſultantibus, viſum eſt faciendum; ut concilium ex illuſtriſſimis quibuſque ducibus conſcriberetur, de cujus ſententiâ omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut advenæ Græci qui fortè ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiſcerentur, de pace cum eo acturi. (*Id. legat.* 81.)

Erant tunc eo loci legationes duæ ab Achæorum gente miſſæ: una ad renovandam cum Rege amicitiam, quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio Ægienſi & Paſiadæ; altera de antagoniſtarum agone. Erat & miſſa ab Athenienſibus de donatione quâdam legatio, cujus princeps Demaratus. Item factæ legationes ab iiſdem duæ: una de feſto Panathenæorum, cujus caput fuit Callias pancratiaſta; altera de myſteriis, quam obibat Cleoſtratus, qui ſuper eo ad Regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemus & Iceſius: Clazomenis Apollonides & Apollonius. (*Ibid.*)

Cum his Ptolemæus rex Tlepolemum & Ptolemæum rhetorem legatos ſuos miſit. Qui adverſo flumine navigantes, ad Antiochum venerunt. Eos ille benignè ſuſceptos primo die ad epulas magnificè ſtructas invitavit: poſtridie verò ſui conveniendi poteſtatem fecit, & mandata juſſit expromere. Primi igitur omnium verba apud eum fecerunt legati Achæorum; deinde ab Athenienſibus miſſus Demaratus, & poſt hunc Eudemus Mileſius. Omnes verò Eulaii ſpadonis culpâ ſuſceptum bellum dicebant: deinde cognationem atque ætatem Ptolemæi allegantes, Regis iram deprecabantur. Antiochus quum orationibus illorum eſſet aſſenſus, atque ipſe etiam plura in eandem ſententiam diſſeruiſſet, juſta ſua commemorare cœpit: magno ſtudio probare contendens, pertinere ad Syriæ reges Cœleſyriæ poſſeſſionem; & quæ legati Alexandrini de Cœleſyriâ pro dote cum Cleopatrâ Philometoris tunc regnantis matre conceſsâ dicebant, vera eſſe negans. In quam ſententiam quum multa diſſeruiſſet, nec tantùm ſibi ſed etiam omnibus qui præſentes erant cauſam ſuam probaviſſet; Naucratim tunc quidem navibus petiit: atque eo etiam loco benignè appellatis tractatiſque civibus, in Græcos verò qui ibi commorabantur aureis ſingulis diviſis, Alexandriam iter inſtituit. Legatis reſponſum ſe daturum pollicitus eſt, poſteaquàm Ariſtides & Theris eſſent reverſi:

velle

velle enim ſe omnium conſiliorum ſuorum conſcios ac teſtes habere Græcos. (*Ibid. & legat.* 82.)

Philometor, in deliciis ac muliebribus inſtitutis ab Eulaïo ſpadone educatus, eam contraxit ignaviam; ut ab omni periculo remotus, longiſque ſpatiis ab hoſte diviſus, regno maximo atque opulentiſſimo ſine certamine ceſſerit. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii*, *pag.* 310. 313.)

Quum Philometori, poſtquàm undecim regnaviſſet annis, diadema ab Antiocho fuiſſet ablàtum; Alexandrini juniori ipſius fratri *Euergetæ* ſummam rerum permiſerunt. (*Porphyr. in Græc. Euſebian. Scalig. pag.* 54. *&* 225.) quem ipſi tamen poſteà propter maleficia *Cacergetem* appellârunt. (*Athenæ. lib.* 4. *cap.* 24. *& lib.* 12. *cap.* 27.) A corporis autem ſaginâ & diſtento aqualiculo *Phyſconis* ſive Ventrioſi cognomentum obtinuit: quod cum altero in nummis ejus ita conjunctum legitur. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΩΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ.

Ab Epiphanio, in libello de ponderibus & menſuris, ob literarum ſtudium *Ptolemæus Philologus* hic eſt dictus. Nam & Ariſtarchi diſcipulorum unus ille fuit, & hiſtoricos commentarios conſcripſit, ab Athenæo ſubinde laudatos. [*Athenæ. lib.* 2. *cap.* 33.] * Omnium quoque Alexandriam appellentium ad ſe Libros deferri, & in novas Chartas deſcribi curabat: Et novos quidem illos Dominis dabat, à quibus in Portum invectis, ad ſe allati Libri eſſent: allatos verò in Bibliothecâ reponebat, τῶν ἐκ πλοίων Inſcriptione additâ; ut ex Navibus eos acceptos fuiſſe intelligeretur. Cúmque ab Athenienſibus Sophoclis, Euripidis & Æſchyli Libros, ut eos tantùm deſcriberet, & mox ſartos tectos reſtitueret; quindecim oppigneratis Talentis accepiſſet; in pulcherrimis membranis magnificè eos deſcribi mandavit: retentiſque quos ab Athenienſibus acceperat; illis miſit quos ipſe apparaverat; ut quindecim talenta retinerent, orans, acciperéntque novos pro veteribus, quos ipſi dederant Libros. Refert iſta in *Commentario* 2°. *ad Epidemiorum Hippocratis Librum tertium* [*Claudius Galenus Pergamenus.*] * Unde, cùm in Aſiâ eo tempore Attali filius Eumenes regnaverit, quem bibliothecis Pergamum inſtruxiſſe confirmat Strabo; [*lib.* 13. *pag.* 624.] ad hunc Ptolemæum ea referenda exiſtimaverim, quæ in Præfatione 7[l]. libri leguntur apud Vitruvium. *Reges Attalici, magnis Philologiæ dulcedinibus inducti, cùm egregiam Pergami Bibliothecam ad communem delectationem inſtituiſſent: tunc item Ptolemæus, infinito zelo cupiditatiſque ſtudio incitatus, non minoribus induſtriis ad eundem modum contenderat Alexandriæ comparare.* & apud Plinium, lib. 13. cap. 11. *Æmulatione circa Bibliothecas Regum, Ptolemæi & Eumenis, ſupprimente chartas Ptolemæo, Varro membranas Pergami tradidit repertas.*

Pulſus regno Ptolemæus Philometor, ad fratrem minorem Ptolemæum Euergetem Alexandriam confugit. [*Juſtin. lib.* 34. *cap.* 2.] Quem Alexandrini à poteſtate Antiochi liberantes, cum fratre regni participem effecerunt: cum hujus *duodecimo*, illius *primum* annum connumerantes. [*Porphyr. ut ſupr.*] licèt Philometorem paulò pòſt illi exegerint, & in exilium miſerint. [*Polyb. legat.* 84. *&* 89.]

Eâ occaſione libenter arreptâ, Antiochus exulis tutelam ſuſcepit: ejúſque reducendi ſpecioſo titulo, in Ægyptiaco ſuo bello defendendo, ad omnes Aſiæ & Græciæ civitates legationibus recipiendis literiſque dimittendis eſt uſus. [*Liv. lib.* 44. *&* 45.]

3836 4. Antiochus per honeſtam ſpeciem majoris Ptolemæi reducendi in regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui tùm Alexandriam tenebat, gerens, ad Peluſium navali prælio victor fuit: & tumultuario opere ponte per Nilum facto transgreſſus cum exercitu ipſam Alexandriam obſedit. Unde minor ille Ptolemæus & Cleopatra ſoror, Romam miſerunt legatos, qui orarent Senatum, ut opem regno regibúſque amicis imperio ferrent. Ea enim merita Populi Romani in Antiochum, eam apud omnes Reges gentéſque authoritatem eſſe; ut ſi legatos miſiſſent, qui denunciarent non placere Senatui ſociis regibus bellum fieri, extemplò abſceſſurus à mœnibus Alexandriæ, abductúſque exercitum in Syriam eſſet. [*Id. lib.* 44.]

Fruſtrà tentatis mœnibus Alexandriæ, Antiochus inde abſceſſit. [*Id. lib.* 45.] priùs tamen legatis, Meleagro, Soſiphane & Heraclide Romam miſſis; qui ex 150. talentis concreditis, 50. in coronam Romanis tradendam impenderent, reliquam ſummam Græcis quibuſdam civitatibus dividerent. (*Polyb. legat.* 83.)

Per eoſdem dies Rhodiorum legati, quorum princeps erat Pratio, ad componendam pacem miſſi, Alexandriam appellentes, mox in caſtra ad Regem venerunt. Hi in colloquium Antiochi admiſſi, patriæ conjunctionem cum utroque regno commemorantes, & mutua inter ambos Reges neceſſitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confectâ reditura ſint commoda, longam orationem ſunt exorſi. At Rex dicentem legatum interpellans; longiore oratione nihil opus eſſe ait. Regnum enim ad majorem Ptolemæum pertinere: cum illo verò pacem dudum ſe feciſſe, & amicum eſſe; & ſi ab exilio eum Alexandrini revocare voluerint, per ſe licere. (*Id. legat.* 84.)

Antiochus, relicto Memphi majore Ptolemæo, cui regnum quæri ſuis viribus ſimulabat, cæterâque Ægypto illi traditâ, quum Peluſii validum reliquiſſet præſidium, in Syriam exercitum abduxit. Cùm enim bello inteſtino inter fratres eum exitum fore ſibi pollicеretur, ut victor feſſus certamine par ipſi non eſſet futurus: clauſtra Ægypti tenenda ſibi putavit, ut quum vellet rursùs exercitum induceret, & fratrem victorem mox aggrederetur. (*Liv. lib.* 45.)

Eumenes rex 20. tectis navibus Elæâ profectus, Marcio Figulo prætori Romanæ claſſis præfecto, & quinque tectis navibus à Pruſiâ rege miſſis, in Caſſandrenſium finibus occurrit. Ibi cum Prætore, ſimul à mari, ſimul à terrâ, Caſſandream urbem fruſtrà eſt aggreſſus: tentatâ etiam non meliore ſucceſſu Torone & Demetriade. Fama fuit per Cydam Cretenſem & Antimachum qui Demetriadi præerat, tractatas inter Eumenem & Perſeum conditiones amicitiæ. Cydas enim iſte, qui ex intimis Eumenis erat, & priùs ad Amphipolim cum Chimaro

3836 quodam populari ſuo & nunc ad Demetriadem ſemel cum Menecrate quodam Perſei duce atque iterùm cum Antimacho ſub ipſis mœnibus urbis collocutus fuiſſe obſervabatur. A Demetriade certè abſcedens Eumenes, ad Q. Marcium Conſulem navigavit: eique gratulatus quòd proſperè Macedoniam intraſſet; Pergamum in regnum abiit. Marcius Figulus Prætor, parte claſſis in hyberna Sciathum miſsâ, cum reliquis navibus Oreum Bœotiæ petiit. (*Id. lib.* 44.)

De Eumene rege longè diverſa tradunt. Valerius Antias, nec claſſe adjutum ab eo Prætorem eſſe, cùm ſæpe eum litteris acceſſiſſet, refert: nec cum gratiâ ab Conſule profectum in Aſiam; (indignatum quòd ut iiſdem caſtris tenderet, permiſſum non fuerit) ne ut equites quidem Gallos, quos ſecum adduxerat, relinqueret, impetrari ab eo potuiſſe. Attalum fratrem ejus, & remanſiſſe apud Conſulem; & ſinceram ejus fidem æquali tenore, egregiámque operam in toto hoc bello fuiſſe. (*Ibid.*) Regem verò Eumenem in eo bello medium fuiſſe animo, neque fratris initiis, neque ſuæ reſpondiſſe conſuetudini, ſcribit Velleius Paterculus. (*Hiſtor. lib.* 1. *cap.*9.)

Romæ, Pamphylii legati coronam auream, ex 20. millibus Philippeorum factam, in Curiam attulerunt: petentibúſque iis, ut id donum in cellâ Jovis ponere & ſacrificare in Capitolio liceret, permiſſum; benignéque amicitiam renovare volentibus legatis reſponſum, & binûm millium æris ſingulis miſſum munus. (*Liv. lib.* 44.)

Tum ab rege Pruſiâ legati, de pace reconciliandâ cum rege Perſeo, auditi ſunt: profitente Pruſiâ, & ad id tempus ſe cum Romanis ſtetiſſe, & quoad bellum foret ſtaturum, Cæterùm quum ad ſe à Perſeo legati veniſſent de finiendo cum Romanis bello, & iis pollicitum deprecatorem apud Senatum futurum; petere, ſi poſſent inducere in animum ut finiant iram; ſe quoque in gratiâ reconciliatæ pacis poſſe uti. (*Id.ibid.*)

Rhodiorum arrogantior de eâdem re legatio fuit. Superbè enim commemoratis erga populum Romanum beneficiis, & penè victoriæ de Antiocho rege majore parte à ſe vindicatâ, adjecerunt; cùm pax inter Macedonas Romanóſque eſſet, ſibi amicitiam cum rege Perſeo cœptam. Eam ſe invitos, nullo ejus in ſe merito, quoniam ita Romanis viſum ſit in ſocietatem belli trahere, interrupiſſe. Tertium ſe annum multa ejus incommoda belli ſentire; mari interclusſo inopiâ inſulam premi, amiſſis maritimis vectigalibus atque commeatibus. Cùm id ultra pati non poſſent, legatos alios ad Perſeum in Macedoniam miſiſſe, qui ei denunciarent, Rhodiis placere pacem eum componere cum Romanis: ſe Romam eadem nunciatum miſſos. Per quos ſtetiſſet quo minùs belli finis fieret, adversùs eos quid ſibi faciundum eſſet, Rhodios conſideraturos eſſe. Quibus nihil reſponſum, Claudius Quadrigarius auctor eſt: tantùm Senatuſconſultum recitatum, quo Caras & Lycios liberos eſſe juberet populus Romanus; litteráſque extemplò ad utramque gentem ut ſcirent indicatum mitti. Quâ auditâ re principem legationis, cujus magniloquentiam vix Curia paulò antè ceperat, corruiſſe. Alii reſponſum eſſe tradunt: Populum Romanum & principio hujus belli, haud vanis authoribus compertum habuiſſe, Rhodios cum Perſeo rege adversùs Rempublicam ſuam occulta conſilia iniſſe, & ſi id antè dubium fuiſſet, legatorum paulò antè verba ad certum redegiſſe; & plerumque ipſam ſe fraudem, etiamſi initio cautior fuerit, detegere. Viſuros ſe eſſe, quid ſibi faciendum ſit: quid Rhodii viſuri ſint, ipſos ſcire. Populum certè Romanum devicto Perſeo (quod propediem ſperent fore) viſurum, ut pro meritis cujuſque in eo bello civitatis gratiam dignam referat. Munus tamen legatis in ſingulos binûm millium æris miſſum eſt: quod ii non acceperunt. [*Id. ibid.*]

Ita verò rem narrat *Dio*. Pacem à Romanis petebat rex Perſeus: eámque obtinuiſſet, ni Rhodii, metuentes ne Romani adverſarium amitterent, cum Perſei legatis ſuos quoque legatos conjunxiſſent. Nam nihil ab his moderati, qualia par erat eos dicere qui pacem rogarent, prolatum fuit. adeóque veluti ſi non tam Perſeo pacem peterent quàm darent, cùm alia ſuperbè dixere, tum ad extremum minati ſunt; eos ſe, quorum culpâ pax non coiſſet, bello cum cæteris aggreſſuros. Unde factum, ut quum ne priùs quidem extra ſuſpicionem Romanis eſſent, magis inviſos ſe reddiderint; & quo minùs pacem Perſeus impetraret, præpedierint. [*Dio, legat.* 19. *al.* 20.] * (Vide *A. Gellium lib. VII. c.* 3. *initio.*) *

b. Sub initium Conſulatûs L. Æmilii Pauli & C. Licinii, Alexandrini legati ab Ptolemæo & Cleoparrâ regibus in Senatum vocati ſunt. Sordidati, barbâ & capillo promiſſo, cum ramis oleæ ingreſſi Curiam, procubuerunt: & querentes orabant Senatum, ut opem regno regibúſque amicis ferrent. [*Liv. lib.* 44.] 4546 168

Quum ex iis Senatus intelligeret, Antiochum cæterâ Ægypto occupatâ inibi eſſe ut Alexandriæ etiam fieret dominus: ratus nonnihil ad ſe pertinere incrementum hujus Regis, legationem decrevit; tum ad pacem faciendam, tum ad viſendum quæ in univerſum rerum iſthic facies eſſet. [*Polyb. legat.* 90.]

Extemplò igitur patres C. Popillium Lænatem, C. Decimium & C. Hoſtilium, legatos ad finiendum bellum inter reges miſerunt. Priùs Antiochum, dein Ptolemæum adire juſſi, & nunciare, ni abſiſtatur bello, per utrum ſtetiſſet, eum non pro amico nec pro ſocio habituros eſſe. [*Liv. lib.* 44.]

His intra triduum ſimul cum legatis Alexandrinis profectis, legati ex Macedoniâ Quinquatribus ultimis venerunt: qui, inter alia, Eumenem claſſemque ejus, tanquàm vento allatas naves, ſine causâ & veniſſe & abiiſſe referebant, nec animum ejus regis conſtare ſatis viſum; & ſicut omnia de Eumene dubia, ita Attali egregiè conſtantem fidem nunciabant. [*Id. ibid.*]

Tempus, quo legati in Ægyptum miſſi Româ diſceſſerunt, in antiquo anni hujus Diario (quod 2°. Annalium ſuorum tomo, ad annum Urbis 585. inſeruit Pighius) ita habetur expreſſum. III. *Non. April. C. Popillius Lanas, C. Decimius, C. Hoſtilius, legati mittuntur ad Reges Suriæ & Ægupti, ad bellum inter ipſos componendum. Legati bene mane, cum turbâ clientium & propinquorum, ſacrificârunt ad Caſtoris Dis Penatibus P. R. Tauro ſecer. & perlitârunt.* Dies

autem

autem III. Non. April. ſicut annus Romæ tunc agebatur, diei 23°. Januarii noſtri Juliani reſpondebat: ut ex calculo Lunaris eclipſeos, quæ poſt 5 menſes contigit, colligimus.

Poſtquàm Antiochus cum exercitu in Syriam receſſit, Ptolemæus Philometor periculum quod ab illo impendebat prudenter animadvertens, Alexandriam ad Cleopatram ſororem primùm, deinde ad Euergetem fratrem amicóſque ejus non priùs deſtitit mittere, quàm pacem cum iis confirmaret: ſorore plurimùm adjuvante; non conſilio modò, ſed etiam precibus. Itaque conſentientibus cunctis pace factâ, Memphi reverſus & Alexandriam receptus, unà cum fratre regnavit, ne multitudine quidem adverſante: quæ in bello non per obſidionem modò, ſed etiam poſtquàm à mœnibus abſceſſum eſt, quia nihil ex Ægypto ſubvehebatur, omnium rerum attenuata inopiâ erat. (*Liv. lib.* 45. *cum Polyb. legat.* 89.)

His cùm lætari Antiochum conveniens eſſet, ſi reducendi ejus causâ exercitum in Ægyptum induxiſſet, adeò eſt offenſus; ut multò acriùs infeſtiúſque adversùs duos, quàm antè adversùs unum, pararet bellum. Indéque Cyprum extemplò claſſem miſit: quæ Ægyptias ibi naves & Ptolemæi duces prælio devicit. (*Liv. lib.* 45. *Polyb. legat.* 92.)

Ambo Ptolemæi fratres, diadema & regiam poteſtatem tum habentes, quum omnis generis auxiliis indigerent, Eumenem & Dionyſiodorum legatos ad gentem Achæorum miſerunt: qui pedites mille, equites 200. peterent; ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam, equitum verò filium ejus Polybium. Ad Theodoridam quoque Sicyonium ſcripſerunt, ut mercenarios conduceret milites ad mille. (*Polyb. legat.* 89. & 91.)

Perſeus Macedonum & Gentius Illyriorum rex, datis utrinque obſidibus, fœdere contra Romanos conjuncti, legatos Rhodum mittendos decreverunt: civitatem, penès quam unam tum rei navalis gloria eſſet, duorum ſimul regum nomine ad bellum contra Romanos incitari poſſe ſperantes. Legati Theſſalonicam miſſi ſunt, & ut parati eſſent ad navem conſcendendam juſſi. Ibi Metrodorus erat: qui nuper ab Rhodo venerat, authoribúſque Dinone & Polyarato principibus civitatis ejus affirmabat Rhodios paratos ab bellum eſſe. Ut enim apud Coos Hippocritus & Diomedon fratres, ita apud Rhodios Dino & Polyaratus, pro Macedonibus verba facere, & Romanos accuſare, ac ſocietatem cum Perſeo publicè ſuadere auſi ſunt. Metrodorus verò princeps junctæ hujus cum Illyriis ad Rhodios legationis datus eſt. (*Polyb. legat.* 85. & *in Excerptis Valeſii*, *pag.* 137. *Liv. lib.* 44.)

Perſeus, Telemnaſto Cretenſi legato ad Antiochum miſſo, eum monuit, ne præſentem occaſionem miſſam faceret; neve arbitraretur, ad unum ſe Romanorum ſuperbiam & dura imperia ſpectare: quin potiùs pro certo haberet, ejuſdem ſe quoque fortunæ periculum brevi facturum, niſi nunc ipſum adjuvaret; maximè quidem conciliandâ pace, ſin minùs, opem ferendo. (*Polyb. legat.* 85. *Liv. lib.* 44.)

Eodem quoque tempore Perſeus *Cryphontem* (ſic enim *Polybii* Excerpta eum nominant, quem edita *Livii* exemplaria *Eropontem* vocant) legatum ad Eumenem miſit; qui & duabus jam antè ad eundem legationibus functus fuerat. [*Iid. ibid.*] Eumenem verò oblatâ pecuniâ ſollicitavit, ut aut ſuas foveret partes, aut pacem ſibi conciliaret cum populo Romano, aut certè neutri faveret parti: ſperans vel ſe horum quidpiam impetraturum, vel ſanè effecturum eâ ſollicitatione (quod & conſecutus eſt) ut Eumenes ſuſpectus Romanis eſſet. Sed Eumenes ſocietatem quidem Perſei aſpernabatur, pacis verò conciliandæ causâ 1500 talenta, ut neutri adeſſet 1000 poſcebat. Perſeus procurandæ pacis causâ daturum ſe eam pecuniam dixit, ſed non in anteceſſum, verùm Samothracæ in templo depoſiturum quoad patrata pax eſſet. [*Appian. Macedonic. in Excerpt. Valeſii*, *pag.* 562.] Ea inſula cùm ipſius ditionis eſſet, vidit Eumenes nihil intereſſe an Pellæ pecunia eſſet: ídque egit, ut partem aliquam præſentem ferret. Quam cùm obtinere non poſſet; Cryphon ab eo, ignotis quæ occultè acta erant, rediit. De captivis redimendis actum eſſe, & ipſi evulgaverant; & Eumenes Conſulem, vitandæ ſuſpicionis causâ, certiorem fecit. (*Liv. lib.* 44.)

Rhodiis inter ſe diſſidentibus, & prævalente in comitiis eâ parte quæ Perſeo favebat, placuit legatos ad dirimendum bellum inter Perſeum & Romanos mitti. Prytanes igitur legatos extemplò miſerunt: Romam quidem Ageſipolim & Cleombrotum, ad Conſulem verò & Perſeum, Damonem, Nicoſtratum, Ageſilochum & Telephum. In Cretam etiam legatos miſerunt, ad renovandam cum univerſis Cretenſibus amicitiam: monendúmque ut temporum conditionem ac periculum imminens attenderent; & cum Rhodiorum populo conſentientes, eundem inimicum atque amicum ducerent. Miſſi item ſunt ad ſingulas civitates, qui de iiſdem rebus cum illis agerent. (*Polyb. legat.* 86.)

Ptolemæorum regum legati, dum adhuc hyems eſſet, in Peloponneſum venientes, quum in Achæorum conventu Corinthi habito veterem amicitiam, quam multis argumentis invicem fuerant teſtati, renovaſſent, & afflictum Regum ſtatum ob oculos poſuiſſent, opem poſcentes: parata erat multitudo non parte aliquâ copiarum, ſed omnibus viribus, ſi opus eſſet, ire ſuppetias. Verùm huic ſententiæ Callicrates & Diophanes & Hyperbatonus adverſabantur. Contra quos Lycortas & Polybius diſſerentes, Achæos hortabantur, ut pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò jurisjurandi memores, ſocietatis leges ſervarent. Cúmque iterùm multitudo acclamaſſet, opem ferendam: Callicrates deliberationem illam fregit, metu magiſtratibus injecto, quaſi leges poteſtatem ipſis non concederent in ejuſmodi conventu de auxiliis deliberandi. (*Polyb. legat.* 89.)

Paulò pòſt concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non magiſtratus ſolummodò intererant, verùm omnes annis triginta majores, poſtquàm multi ſermones habiti eſſent: à Callicrate inductus eſt in theatrum rectà ab itinere tabellarius, ſubdititias literas Q. Marcii (Proconſulis) afferens; quibus Achæos hortari fingebatur ut, Romanorum voluntatem ſecuti, conciliare invicem Reges conarentur. Indéque legati ab Achæis miſſi ſunt Archon Ægirates, Ar-

3836 ceſilaus & Ariſto Megapolitani, ad pacem inter Ptolemæos reges & Antiochum faciendam. Quâ ex re indignatus Polybius, rerum curâ & adminiſtratione ſe abdicavit: & legati Alexandrini, ſpe auxiliorum amiſsâ, domum reverſi ſunt. (*Id. ibid. & legat.* 91.)

Philæ hyberna agitans Perſeus, in Ioniam copias direxit, quibus annonam quæ inde ſubvehebatur Romanis intercluderet. (*Appian. ut ſupr. pag.* 565.) Antenorem & Callippum præfectos claſſis cum 40 lembis, quibus & quinque priſtes (majores naves) ſunt adjunctæ, Tenedum miſit: ut inde ſparſæ per Cycladas inſulas naves Macedoniam cum frumento petentes tutarentur. Caſſandreæ deductæ naves, in portus primùm qui ſub Atho monte ſunt, inde Tenedum placido mari cùm trajeciſſent; ſtantes in portu Rhodias apertas naves, Eudemúmque præfectum earum, inviolatas, atque etiam benignè appellatos dimiſerunt. Cognito deinde in latere altero naves ſuorum 50 onerarias, à roſtratis Eumenis (quibus Damius præerat) ad montem Athon in oſtio portûs incluſas, diſſipatis hoſtibus eas eduxerunt, & in Macedoniam, 10 lembis eas tutantibus miſerunt. (*Liv. lib.* 44.)

Lembi illi nono pòſt die ad claſſem ad Sigæum ſtantem redierunt: quæ Subota (inſula ea eſt interjecta Elææ & Atho) inde trajecit. Poſtero verò die quàm eò ventum eſt, naves 35 quas Hippagogos vocant, ab Elæâ profectæ cum equitibus Gallis equiſque (Attalo ab Eumene miſſis) Phanas promontorium Chiorum petebant, unde tranſmittere in Macedoniam poſſent. His Antenor, profectus à Subotis, inter Erythrarum promontorium Chiúmque, quà arctiſſimum fretum eſt, inopinatò occurrit. Cúmque reſiſtendi ſpes nulla eſſet, pars eorum qui propiores continenti littori erant, in Erythræam enatârunt: pars velis datis ad Chium naves ejecere; relictiſque equis effusâ fugâ urbem petebant. Sed propiùs urbem lembi acceſſúque commodiore cùm expoſuiſſent armatos; partim in viâ fugientes Gallos adepti Macedones cæciderunt, partim ante portam excluſos. Gallorum 800. fermè (aut 700, ut habet *Gruteriana* editio) occiſi, 200 vivi capti: equi, pars in mari fractis navibus, abſumpti; partim nervos ſucciderunt in littore Macedones. Viginti eximiæ equos formæ cum captivis, eoſdem 10 lembos, quos antè miſerat, Antenor devehere Theſſalonicam juſſit, & primo quoque tempore ad claſſem reverti, Phanis ſe eos expectaturum. Triduum fermè claſſis ad urbem ſtetit. Phanas inde progreſſi ſunt: & ſpe celerius reverſis 10. lembis evecti, Ægeo mari Delum trajecerunt. (*Id. ibid.*)

Dum hæc geruntur, legati Romani C. Popillius, C. Decimius & C. Hoſtilius, à Chalcide profecti, tribus quinqueremibus Delum quum veniſſent; lembos ibi Macedonum 40, & 5 regis Eumenis quinqueremes invenerunt. Sanctitas templi inſulæque inviolatos præſtabat omnes. Itaque permixti Romaníque & Macedones, & Eumenis navales ſocii, in templo, inducias religione loci præbente, verſabantur. (*Id. ibid.*)

Antenor Perſei præfectus, quum aliquas alto præferri onerarias naves ex ſpeculis ſignificatum foret; parte lemborum ipſe inſequens, parte per Cyclades diſpoſitâ, præterquam ſi quæ Macedoniam peterent, omnes aut ſupprimebat aut ſpoliabat naves. Quibus poterant Popillius aut Eumenis naves, ſuccurrebant: & vecti nocte binis aut ternis plerumque lembis Macedones fallebant. (*Id. ibid.*)

Per id ferè tempus Gentii regis Illyriorum legati Parmenio & Morcus, & unà cum his Metrodorus Perſei, Rhodum venerunt: quibus authoritatem addidit, non lemborum modò adventus paſſim per Cycladas atque Ægeum vagantium mare, & occiſorum equitum multitudo; ſed etiam conjunctio ipſa regum Perſei Gentiíque, & fama cum magno numero peditum equitúmque venientium Galatarum. Hæc enim animos, Dinoni quidem & Polyarato, qui Perſei partium erant, addiderunt, Theæteto verò contrà dejecerunt. Decretum igitur eſt à Rhodiis, benignum ambobus Regibus reſponſum dare: iiſque ſignificare, ſtatuiſſe bello finem ſe authoritate ſuâ imponere; ipſoſque adeò monere, faciles ſe ad pacem ut præberent. Súntque etiam Gentii legati in Prytaneo magnâ comitate ab iis excepti. (*Id. ibid. Polyb. legat.* 87.)

c. Primo vere Antiochus cum exercitu Ægyptum petens, in Cœleſyriam proceſſit. Circa Rhinocolura Ptolemæi [Philometoris] legatis agentibus gratias quòd per eum regnum patrium recepiſſet, petentibúſque ut ſuum munus tueretur & diceret potiùs quid fieri vellet quàm hoſtis ex ſocio factus vi atque armis ageret, reſpondit; non aliter neque claſſem revocaturum, neque exercitum reducturum, niſi ſibi & totâ Cypro & Peluſio, agróque qui circa Peluſiacum Nili oſtium eſſet, cederet: diémque præſtituit, intra quam de conditionibus peractis reſponſum acciperet. [*Liv. lib.* 45.]

Antiochus Apollonium, tributorum ſuorum collectioni præfectum, [μεριδάρχην apud *Joſephum*, lib. 12. Antiquit. cap. 7. μυσάρχην in II. *Maccab.* V. 24. dictum] cum viginti duorum millium exercitu, in civitates Judææ miſit; duobus annis integris poſtquam ipſe Templum Hieroſolymitanum ſpoliaverat: mandans ut puberes omnes jugularet, mulieres verò & juniores venderet. [I. *Maccab.* I. 30. II. *Maccab.* V. 24.]

Quum Hieroſolyma veniſſet Apollonius, nihil hoſtile præ ſe ferens, cohibuit ſe uſque ad diem Sabbathi: quo omnes qui ad ſacra proceſſerant confodit, & per civitatem cum armis diſcurrens magnam peremit multitudinem. Et accipiens ſpolia civitatis, eam incendit; diruítque domos ejus & muros in circuitu. Abduxerúntque captivas mulieres liberóſque & jumenta poſſederunt. [I. *Maccab.* I. 31, -- 34. II. *Maccab.* V. 25, 26.] Joſephus, *lib.* 12. Antiquit. *cap.* 7. ipſi Antiocho tribuens quæ à miniſtris ejus ſunt peracta, *direptâ totâ urbe, habitatores partim necaviſſe* cum ſcribit, *partim captivos unà cum liberis & uxoribus abduxiſſe uſque ad decem millium numerum.*

Judas quoque Maccabæus cum novem aliis ſecedens, in montibus ferarum more tranſigebat vitam cum ſuis comitibus; qui gramineo alimento veſci perſeverabant, ne participes eſſent

con-

3836 contaminationis, (II. *Maccab.* V. 27.) ſive ciborum vetitorum; ſive idololatriæ, ſive etiam contaminationis & eam ſecutæ deſolationis ipſius Sanctuarii: (I. *Maccab.* I. 39. 41.) quæ reſtitutionem & purificationem ejuſdem ab eodem Judâ Maccabæo poſteà factam (I. *Maccab.* IV. 43. 54.) trium annorum & ſex menſium ſpatio anteceſſit. quanto tempore civitatem Hieroſolymitanam ab Antiocho fuiſſe oppreſſam, *Joſephus* in librorum de bello Judaico proœmio, & quotidiani ſacrificii religionem ceſſaviſſe, in *lib.* 1. *cap.* 1. & Sanctuarium deſolatum fuiſſe, in *libro* 6. ejuſdem operis (*pag.* 929.) idem *author* ſignificat. poſtremum quoque illud, de Sanctuarii deſolati tempore, aſſerente Hippolyto. (*Caten. Græc. in Daniel. cap.* 8.)

Poſteà ædificaverunt in civitate Davidis ſive Sione murum magnum, & turribus firmis munitum, qui fuit ipſis pro arce: & nefariorum hominum præſidio ei impoſito, Hieroſolymorum ſpolia ibi depoſuerunt. Cúmque inde inſidiæ Templum frequentantibus ſubinde fierent, ſanguíſque innocens effunderetur, & contaminaretur Sanctuarium; fugerunt habitatores Hieroſolymorum: & fuit urbs habitatio exterorum, fuítque extera natis ſuis; liberis ſuis derelinquentibus ipſam. [I. *Maccab.* I. 35, -- 40.]

Rhodiorum legati in Romanorum caſtra venerunt, cum iiſdem de pace mandatis, quæ Romæ ingentem iram Patrum excitavere. Multò iniquioribus animis à caſtrenſi concilio auditi ſunt. Itaque cùm alii præcipites ſine reſponſo agendos caſtris, pronunciavit poſt diem quintumdecimum ſe reſponſum daturum. Interim, ut appareret quantum pacificantium Rhodiorum authoritas valuiſſet, conſultare de ratione belli gerendi cœpit. [*Liv. lib.* 44.]

Pridie quàm Perſeus ſuperatus eſt, C. Sulpicius Gallus tribunus militum ſecundæ legionis, L. Æmilii Pauli Conſulis permiſſu ad concionem militibus vocatis pronunciavit, nocte proximâ, ne quis id pro portento acciperet, ab horâ ſecundâ uſque ad quartam horam noctis Lunam defecturam eſſe. Id quia naturali ordine ſtatis temporibus fiat, & ſciri antè & prædici poſſe neque in prodigium trahi debere. [*Id ibid.*] Quod mox & compoſito volumine eum docuiſſe narrat *Plinius*, *lib.* 2. *cap.* 12. ubi hunc primum Romani generis rationem defectûs utriuſque ſideris in vulgus extuliſſe refert. De quo apud *Ciceronem* (in libello de Senectute) Cato. *Mori videbamus in ſtudio dimetiundi penè cœli atque terræ Gallum, familiarem patris tui* (Æmili Pauli,) *Scipio. Quoties illum lux noctu aliquid deſcribere ingreſſum, quoties nox oppreſſit cùm cœpiſſet manè? Quàm delectabatur, cùm defectiones Solis & Lunæ multò nobis antè prædiceret!*

Nocte, quam pridie Nonas Septembris inſecuta eſt dies, editâ horâ Luna cùm defeciſſet, Romanis militibus Galli ſapientia propè divina videbatur: Macedonas ut triſte prodigium occaſum regni perniciémque gentis portendens movit. [*Liv. lib.* 44. *cum Juſtin. lib.* 33. *cap.* 1. *Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 11. *Jul. Frontin. Stratagem. lib.* 1. *cap.* 12.] Totalem verò Lunæ obſcurationem Junii Juliani die 21. horâ 8. poſt meridiem, hoc anno in Macedoniâ contigiſſe calculus Aſtronomicus demonſtrat: quum jam nocte corpora ſomno & quieti milites dare vellent; ut in *Paulo Æmilio* habet Plutarchus. Unde colligitur, Idus Martias hujus anni, quibus ſecundum ſuum Conſulatum Paulus iniit, in 4[um]. Januarii Juliani diem incidiſſe.

Sequente die, victo Perſeo, (I. *Maccab.* VIII. 5.) regnum Macedonicum cecidit: cùm jam indeà Carano per annos 626 ſtetiſſet. Imperii verò Macedonici reliquiæ, Romano jam ſurgente imperio, in Seleucidis Syriæ & Ptolemæis Ægypti adhuc ſuperfuerunt.

Tertio die Perſeus quàm pugnatum erat, Amphipolim in Thraciâ, cum 500 ferè Cretenſibus, fugâ pervenit. Ab Amphipolitanis verò non receptus, pecuniâ & auro argentóque in lembos qui in Strymone ſtabant delatis, & ipſe ad flumen deſcendit. Cretenſibus, ſpem pecuniæ ſecutis, ex theſauro ſuo ſcyphos & crateras aliáque aurea & argentea vaſa, ad 50 talentorum pretium, depromſit; poſitâque in ripâ, diripienda illis reliquit. Ab hac direptione cùm per tumultum naves conſcenderent, lembum unum in oſtio amnis multitudine gravatum merſerunt. Galipſum vel Alepſum eo die, poſtero in Samothraciam inſulam cum duobus talentûm millibus pervenit: atque ad templum Caſtoris & Pollucis ſupplex confugit. (*Liv. lib.* 44. *cum Plutarcho in Paulo Æmilio.*)

Victoriæ Romanæ fama cùm pervaſiſſet in Aſiam, Antenor qui cum claſſe lemborum ad Phanas ſtabat, Caſſandriam inde trajecit. (*Liv. lib.* 45.)

d. C. Popillius qui ad Delum præſidio navibus Macedoniam petentibus erat, poſtquàm debellatum in Macedoniâ & ſtatione ſummotos hoſtium lembos audivit, dimiſſis & ipſe Atticis navibus, ad ſuſceptam legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit: ut priùs occurrere Antiocho poſſet, quàm ad Alexandriæ mœnia accederet. Cùm præterveherentur Aſiam legati, & Loryma veniſſent, qui portus 20 ampliùs millia ab Rhodo abeſt, ex adverſo ipſi urbi poſitus: principes Rhodiorum occurrerunt (jam enim eò quoque victoriæ fama perlata erat) orantes ut Rhodum deveherentur. Nam & id ad famam ſalutémque civitatis pertinere dicebant, noſcere ipſos omnia quæ acta eſſent agerentúrque Rhodi, & comperta per ſe non vulgata famâ Romam referre. Diu negantes perpulerunt, ut moram navigationis brevem pro ſalute ſociæ urbis paterentur. Et poſtquàm Rhodum ventum eſt, in concionem quoque eos iidem precibus pertraxerunt. [*Id. ibid.*]

Adventus legatorum auxit potiùs timorem civium quàm minuit. Omnia enim Popillius, quæ ſinguli univerſíque eo bello hoſtiliter dixerant fecerántque, retulit; & vir aſper ingenio augebat atrocitatem eorum quæ dicerentur vultu truci & accuſatoriâ voce: ut quum propriæ ſimultatis nulla cauſa cùm civitate eſſet, ex unius ſenatoris Romani acerbitate, qualis in ſe univerſi Senatûs animus eſſet, conjectarent. C. Decimii moderatior oratio fuit: qui in pleriſque eorum quæ commemorata à Popillio eſſent, culpam non penès populum, ſed penès paucos concitatores vulgi eſſe dixit, eos vænalem linguam habentes, decreta plena regiæ aſſenta-

3836 tionis feciſſe, & eas legationes miſiſſe, quarum Rhodios ſemper non minùs puderet quàm pœniteret: quæ omnia, ſi poteſtas populo foret, in capita noxiorum verſura. Cum magno aſſenſu auditus eſt, non magis eo quòd multitudinis noxam elevabat, quàm quòd culpam in authores verterat. Itaque cùm principes eorum Romanis reſponderent, nequaquam tamen iam grata oratio eorum fuit, qui quæ Popillius objecerat diluere utcunque conati ſunt, quàm eorum qui Decimio in authoribus ad piaculum noxæ objiciendis aſſenſi ſunt. Indéque Rhodii illi, qui priùs tantos gerebant ſpiritus, quaſi tam Philippum quàm Antiochum viciſſent ac viribus potiores ipſis Romanis eſſent, in tantam adacti fuere trepidationem; ut præſentibus legatis decretum extemplò fecerint, ut qui pro Perſeo adversùs Romanos dixiſſe quid aut feciſſe convincerentur, capitis condemnarentur. Exceſſerunt urbe ſub adventum Romanorum quidam, alii mortem ſibi conſciverunt. Legati non ultra quàm quinque dies Rhodi morati, Alexandriam profecti ſunt. Nec eo ſegniùs judicia ex decreto coram his facto Rhodi exercebantur: quam perſeverantiam in exequendâ re Decimii lenitas afferebat. (*Idem ibid. cum Dione, legat. 20. al. 21.*)

Quum de Perſei fugâ nuncius Romam perlatus fuiſſet, placuit Senatui legatos Rhodiorum, qui ad pacem cum Perſeo faciendam venerant, in Curiam vocare. Legati, quorum princeps Ageſipolis, Senatum ingreſſi miſſos ſe dixerunt ad dirimendum bellum; quod grave atque incommodum Græciæ omni; ſumptuoſum ac damnoſum ipſis Romanis eſſet. nunc quando finitum illud eſſet, ita ut ſemper optaverant Rhodii; gratulari ſe illis. Hæc ubi breviter dixiſſet Ageſipolis, Curiâ exceſſit. Senatus eâ occaſione uſus, quum Rhodios vellet παραδειγματίσαι & exemplum aliis conſtituere, reſponſum dedit. Rhodios neque utilitatum Græciæ neque curâ impenſarum populi Romani, ſed pro Perſeo legationem eam miſiſſe. Nam ſi ea fuiſſet cura quæ ſimularetur; tum mittendos legatos fuiſſe, cùm Perſeus in Theſſaliam exercitu inducto per biennium Græcas urbes alias obſideret, alias denunciatione armorum terreret. Tum nullam pacis ab Rhodiis mentionem factam: poſtquàm verò ſuperatos ſaltus transgreſſóſque in Macedoniam Romanos audirent, & incluſum teneri Perſeum, tunc Rhodios legationem miſiſſe; non ad ullam aliam rem, quàm ad Perſeum ex imminenti periculo eripiendum. Propterea cenſere Patres, neque lautia aut aliud beneficium, neque ullum benignum reſponſum legatis dare ſe debere. (*Polyb. legat. 88. Liv. lib. 45.*)

Thoas, qui Rhodo à Dinone ad Perſeum internuncius miſſus ſæpè in Macedoniam navigaverat, rebus jam inclinatis, ſibi metuens Cnidum confugit. Cúmque eum Cnidii in cuſtodiam compegiſſent, vindicatus à Rhodiis Rhodum remiſſus eſt: ubi habitâ de ipſo quæſtione cuncta confeſſus, prorſus cum omnibus interceptarum litterarum notis, cúmque epiſtolis tum à Dinone tum à Perſeo ultrò citróque miſſis conſentiebat. Unde convictus Dino ad aliorum exemplum ſupplicio eſt affectus. (*Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag. 137, 138.*)

Cn. Octavius, qui unà cum Paulo Æmilio bellum Macedonicum adminiſtrabat, claſſe Samothraciam appulsâ Perſeum Dioſcurorum quidem religione motus reliquit inviolatum; mari tamen & effugio præcluſit. (*Plutarch. in P. Æmilio.*) Cúmque eum modò minis, modò ſpe ad deditionem pellicere conaretur; adjuvit in hoc illum res ſeu caſu contracta, ſeu conſilio. L. Attilius illuſtris adoleſcens, cùm in concione eſſe populum Samotrachum animadvertiſſet; conceſſu magiſtratus, queſtus eſt, creditam Inſulæ ſanctitatem violari Euandri Cretenſis præſentiâ; qui cùm Eumenis regis cædem Delphis penè perpetraſſet, jam ſe unà cum Perſeo Templi aſylo tutaretur. Hinc Theondas, qui ſummus magiſtratus apud eos erat, (Regem ipſi appellant) ſe totámque inſulam in poteſtate Romanorum eſſe videns, ut Euander judicio permitteretur à Perſeo poſtulavit. Id cùm Perſeus improbaret, quòd videret patefactum crimen in ſe devolutum iri, Euandrum interfici curavit: corrupítque pecuniâ Theondam, ut renunciaret populo, ſibi ipſum mortem conſciviſſe. Cæterùm tanto facinore in unum relictum amicum, ab ipſo per tot caſus expertum, omnium qui ſecum erant alienavit animos: & cùm pro ſe quiſque tranſiret ad Romanos, ſolus propè relictus, fugæ conſilium capere coactus eſt. (*Liv. lib. 45.*)

Cum Oroande igitur Cretenſi cui nota Thraciæ ora erat, quia mercaturas in eâ regione fecerat, clàm Perſeus egit, ut ſe ſublatum in lembum (qui ad Demetrium promontorium ſtabat) ad Thracum regem Cotym deveheret. Sub occaſum Solis delata ad lembum pecunia eſt, quanta clàm deferri poterat: quâ receptâ Oroandes arte Creticâ uſus, primis tenebris ſolutâ nave, per altum Cretam petiit. Mediâ deinde nocte, miſerabilis Perſeus ex anguſtâ feneſtrâ per murum ſe puerósque & conjugem demiſit, laborum & erroris rudes. Poſtquam in portu navis non inventa eſt, vagatus aliquandiu in littore, poſtremò timens lucem jam appropinquantem, ad obſcurum angulum in templi latere ſe recepit. (*Liv. & Plutarch. ut ſuprà.*)

Ubi juſſu Prætoris Octavii pronunciatum eſt per præconem, regios pueros (principum liberos ad Regis miniſterium electos) Macedonáſque alios qui Samothraciæ eſſent, ſi tranſirent ad Romanos, incolumitatem libertatémque & ſua omnia ſervaturos, quæ aut ſecum habebant aut in Macedoniâ reliquiſſent: tranſitio omnium facta eſt, nomináque dabant ad C. Poſthumium Tribunum militum. Ion quoque Theſſalonicenſis liberos parvos regios, fidei ſuæ à patre commiſſos, Octavio tradidit: nec quiſquam præter Philippum maximum natu è filiis cum rege eſt relictus. Tum ſeſe filiúmque Octavio tradidit: fortunam, deóſque quorum in templo erat, nullâ ope ſupplicem juvantes, ſtultè accuſans. In prætoriam navem imponi juſſus, eódem & pecunia quæ ſuperfuit delata eſt: extemplóque claſſis Amphipolim repetiit. (*Ibid.*)

Antiochus ad occupandum Peluſium veniens, ubi Leuſinem flumen eſſet transgreſſus, (qui locus quatuor millia ab Alexandriâ abeſt) legatis Romanis occurrit. Quos quum advenientes ſalutaſſet, dextrámque Popillio porrigeret; tabellas quas manibus tenebat, Senatuſconſultum continentes quo bellum adversùs Ptolemæum extemplò finire ille jubebatur, tradidit, atque

omnium primùm id legere juſſit. Perlectis tabellis, quum ſe conſideraturum adhibitis amicis, quid faciendum ſibi eſſet, dixiſſet; Popillius virgâ quam in manu gerebat vitigineâ circumſcripſit Regem; ac priuſquàm circulo deſcripto excederet, tabellis eum reſpondere juſſit. Obſtupefactus Rex iſto adeò inſolito atque imperioſo facto, ubi parumper hæſitaſſet; *Faciam*, inquit, *quod Romani jubent*. Tum demum Popillius dextram Regi tanquam ſocio & amico porrexit. Paucorum deinde dierum ac numero certo definitorum ſpatio conceſſo, Antiochus copias ſuas in Syriam (pro ἀγρίαν enim in Polybio συρίαν ex Livio reſcribendam cenſemus) gravatè ille quidem ac gemens, ſed tamen abduxit, in præſentia tempori cedendum ratus. [*Polyb. legat.* 92. *& Liv. lib.* 45. *cum Cicerone in Philippicâ octavâ, Velleio Paterculo lib.* 1. *cap.* 10. *Valerio Maximo lib.* 6. *cap.* 4. *Juſtino lib.* 34. *cap.* 3. *Appiano in Syriac. pag.* 131. *Plutarcho in Apophthegmat. cap.* 32, *&c.*]

Samaritani videntes Judæos ab Antiocho miſerrimè oppreſſos, origine Sidonios ſe fuiſſe profitebantur; indéque literas ab Antiocho ad Apollonium præſidem ſuum & Nicanorem procuratorem regium obtinuerunt, ut in communem cum Judæis cauſam ipſos non involverent; útque templum Garizitanum, hactenus nullius Dei titulo inſignitum, Διὸς Ἑλλενίου ſive *Jovis Græcanici* nomine deinceps appellaretur. Extat hâc de re apud *Joſephum, lib.* 12. *Antiquit. cap.* 7. Epiſtola ſupplex Samaritanorum; cum Antiochi Reſcripto, *anno* XLVI (ſed neſcio à quâ epochâ deducto) *menſis Hecatombæonis die* XVIII. dato.

Cùm exceſſiſſet Ægypto Antiochus, Romani legati concordiam inter fratres, inter quos vixdum convenerat, authoritate ſuâ firmârunt. [*Liv. lib.* 45.] C. Popillius liberationem Menalcidæ Lacedæmonii, qui neceſſitatis regum temporibus ad rem familiarem augendam ſedulò fuerat abuſus, à Regibus beneficii loco petiit: Polyaratum verò, qui apud Rhodios Perſei partibus maximè faverat, ut Romam mitterent juſſit. Et Menalcidas quidem dimiſſus eſt: de Polyarato verò res dilata. Ptolemæus enim & Polyaratum & patriam reveritus, Romam illum mittere haudquaquàm decrevit, Sed Rhodum potiùs: quod & ipſe Polyaratus poſtulabat. Navigio igitur impoſitum & Demetrii cujuſdam ex amicis cuſtodiæ traditum Rhodum deſtinavit; litteris etiam ad Rhodios de illius tranſvectione datis. At Polyaratus Phaſelidem appulſus, neſcio quid animo cogitans, ſumptis verbenis atque inſulis ad communem urbis larem confugit. [*Polyb. legat.* 92. *&* 95. *& in Excerptis Valeſii, pag.* 138.]

Popillius, rebus Alexandriæ compoſitis, Cyprum navigavit: & inde quæ jam Ægyptios ibi vicerat claſſem atque exercitum Antiochi in Syriam dimiſit. [*Polyb. legat.* 92. *Liv. lib.* 45.]

Ægypti Reges liberati bello contra Antiochum, ante omnia legatum Romam miſerunt Numenium ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. [*Polyb. Legat.* 95.]

Cùm Phaſelitæ Rhodum miſiſſent, poſtulantes ut Polyaratum ipſi accipere aſportaréque vellent: Rhodii navem quidem miſerunt, verùm præfecto navis Epichari accipere illum in navem interdixerunt; quoniam Alexandrinis Rhodi hominem ſiſtere mandatum fuiſſet. Nave igitur Phaſeliden delatâ, cùm Epichares Polyaratum navigio excipere abnueret; contrà Demetrius, cujus cuſtodiæ commendatus ab Rege fuerat, exurgere hominem ac proficiſci juberet, urgeréntque adeò Phaſelitæ, veriti ne id ſibi apud Romanos fraudi eſſet: perculſus caſûs gravitate Polyaratus, Demetrii navigium rursùs conſcendit. Verùm in excenſione opportunitatem nactus, iterùm confugit Caunum contento curſu: ac ſimiliter quiritando Cauniorum auxilium implorabat. A quibus repulſam paſſus, eo quòd Rhodiis contributi eſſent; clam ad Cibyratas miſit, poſtulans ut in urbem reciperetur, mitterentúrque qui ipſum tutò deducerent. Notus autem Cibyratis eò erat, quòd liberi Pancratis tyranni educati apud eum fuerant. Cúmque aſſenſiſſent Cibyratæ & poſtulatis paruiſſent; Polyaratus Cibyram delatus eſt. [*Id. in Excerpt. Valeſii, pag.* 138. 141.]

Popillius & ea legatio quæ ad Antiochum miſſa erat Romam rediens, retulit controverſias inter reges ſublatas eſſe, exercitúmque ex Ægypto in Syriam reductum. Pòſt ipſorum Regum legati venerunt. Antiochi legati referebant omni victoriâ potiorem pacem Regi, quæ Senatui placuiſſet, viſam: cúmque haud ſecus quàm Deorum imperio legatorum Romanorum juſſis paruiſſe. Gratulati deinde victoriam de Perſeo ſunt; ad quam ſummâ ope, ſi quid imperatum foret, adfuturum Regem fuiſſe. Ptolemæi legati communi nomine regis & Cleopatræ gratias egerunt. Plus eos Senatui populóque Romano quàm parentibus ſuis, plus quàm Diis immortalibus debere: per quos obſidione miſerrimâ liberati eſſent, regnum patrium propè amiſſum recepiſſent. Reſponſum ab Senatu eſt: Antiochum rectè atque ordine feciſſe quòd legatis paruiſſet, gratúmque id eſſe Senatui populoque Romano. Regibus Ægypti Ptolemæo Cleopatræque ſi quid per ſe boni commodique eveniſſet, id magnopere Senatum lætari: daturúmque operam, ut regni ſui maximum ſemper præſidium poſitum eſſe in fide populi Romani ducant. Munera legatis ut ex inſtituto mittenda curaret, C. Papirio prætori mandatum. [*Liv. lib.* 45.]

Et ab Eumene & ab Attalo & ab Athenæo fratribus communis legatio de victoriâ contra Perſeum gratulatum Romam venit. [*Id. ibid.*]

3837 Rex Antiochus edicto edito imperavit gentibus omnibus ſibi ſubjectis eoſdem cultus in toto regno ſervare, relictíſque propriis conſuetudinibus eandem cum Græcis religionem profiteri; mortis pœnâ non obedientibus propoſitâ: & præfecit inſpectores unicuique populo, qui ad hoc faciendum omnes cogerent. [I. *Maccab.* I. 43, 52, 53.]

Ex his, in Judæam & Samariam ſenem quendam Athenæum miſit, ut Judæos à divinæ legis obſervatione diſcedere cogeret, & templum Hieroſolymitanum contaminaret; illi Διὸς Ὀλυμπίου *Jovis Olympii* nomine impoſito, ſicut Garizimitano Διὸς Ξενίου *Jovis Hoſpitalis* ſive Peregrinorum tutoris. Illud enim cognomentum quàm Ἑλλενίου Samaritanorum conditioni convenientius fuiſſe, re meliùs conſideratâ, cenſuiſſe videtur: quòd in terrâ Judæorum peregrini illi eſſent & advenæ. [II. *Maccab.* VI. 1, 2.]

Miſit etiam Rex libellos per legatos Hieroſolymam & ad civitates Judææ, ut ſequerentur ritus gentium, ſacrificia è Sanctuario tollerent, ſabbatha & dies feſtos prohiberent, Sanctuarium & miniſtros ejus coinquinarent, aras & lucos & idolorum delubra ædificarent, ſues & immundas pecudes alias immolarent, filios ipſorum incircumciſos relinquerent, omníque re immundâ ſe polluerent; ita ut obliviſcerentur Legis, & immutarent omnia ſtatuta Dei ſui. [I. *Maccab.* I. 46,-51.] criménque omninò eſſet, Judaicam religionem profiteri. [II. *Maccab.* VI. 6.]

Decretum quoque prodiit in vicinas civitates Græcas, ſuggerente Ptolemæo (Dorymenis filio; II. *Maccab.* IV. 45.) ut pari modo adverſùs Judæos agerent, & ſacrificiorum participes fieri compellerent; eos autem, qui ad ritus Græcos tranſire nollent, jugularent. [II. *Maccab.* VI. 8, 9.]

Et cæteræ quidem gentes amplexæ ſunt ſermonem Regis: & ex Iſraëlitis quoque multi conſenſerunt cultui ejus, & ſacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt ſabbathum. [I. *Maccab.* I. 44. *cum* II. 18.] Congregati enim ſunt è populo ad eos multi Legis deſertores: fecerúntque ut Iſraëlitæ latitarent in ſpecubus & locis perfugii ipſorum. [I. *Maccab.* I. 55, 56.] Alii autem ducebantur cum acerbâ neceſſitate die natali Regis ſingulis menſibus ad eſum idolothytorum: & cùm erat Dionyſiorum feſtum, cogebantur hederam ferentes pompam Baccho ducere. [II. *Maccab.* VI. 7.]

Templum verò luxu & commeſſationibus implebatur à gentibus, molliter vitam conſumentibus cum meretricibus, & in ſacro ædis ambitu ad mulieres ſe adjungentibus, etiámque intrò ferentibus quæ non conveniebant: & altare rebus illegitimis, quas lex vetuerat, plenum erat. [II. *Maccab.* VI. 4, 5.]

Die autem 15 menſis Cislevi, (partim Novembri, partim Decembri noſtro reſpondentis) anno 145 regni Græcorum, extruxerunt abominationem deſolationis (abominandum Jovis Olympii idolum) ſuper altare: & in civitatibus Judææ circumquaque extruxerunt aras; & in foribus domorum atque plateis fecerunt ſuffitum. [I. *Maccab.* I. 57, 58.]

Libros legis quos invenerunt, conſcindentes combuſſerunt igne: & ubicunque inveniebatur apud aliquem liber fœderis, aut ſi quis approbabat Legem; ſecundùm edictum Regis trucidabant eum. [I. *Maccab.* I. 59, 60.] Ubi librorum Legis nomine, non ſolum Moſaicum Pentateuchum cum recentioribus Hebræis, qui hinc originem ſuarum *Petaroth* acceṙſunt, (apud Eliam Levitam in Tiſchbi, voce ספר) ſed univerſam veteris Teſtamenti Scripturam accipimus; ut in Johann. X. 34. XV. 25. & 1. Cor. XIV. 21. Atque ita hic Joſephus, lib. 12. cap. 7. ἠφανίζετο δὲ εἴ που βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη, καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο. *Abolebatur etiam ubicunque repertum eſſet ſacrum aliquod volumen & Lex; & ipſi apud quos inveniretur mali malè peribant.* & Severus Sulpicius, in ſacr. Hiſtor. lib. 2. *Sacra etiam Legis & Prophetarum volumina igni cremata.*

Die 25 menſis Cislevi ſacrificia ſunt oblata in arâ idololatricâ, quæ extructa erat ſuper altare Dei. [I. *Maccab.* I. 62.] anno Seleucidarum 145°, Olympiade 153. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 7. & 11.]

Eodem tempore, duæ mulieres quæ filios circumciderant delatæ ſunt: ad quarum ubera ſuſpenſis natis, publicè per civitatem traductas deorsùm à muro eas præcipitaverunt; & familias earum & eos qui infantes circumciderant trucidaverunt. [I. *Maccab.* I. 64. II. *Maccab.* VI. 10.]

Galatæ, Advertâ duce, ingenti motu regnum Eumenis infeſtarunt. Induciis verò per hyemem factis, & Galli domos abierunt, & Rex in hyberna conceſſit Pergamum; ubi gravi morbo æger fuit. [*Liv. lib.* 45. *cum Polyb. legat.* 93.]

Antiochus, ubi edicta ſua contemni videbat à populo, per tormenta unumquemque cogebat | 4547 | 167
guſtatis cibis immundis abjurare Judaiſmum. [*Joſeph. libell. de Maccab.*] Sed Iſraëlitarum multi roborati ſunt, & obfirmati in ſe, ne immunda comederent: & mori elegerunt, ne pollerentur cibis illis, neque ſanctum fœdus inquinarent. [I. *Maccab.* I. 65, 66.]

Præſidens igitur cum aſſeſſoribus tyrannus Antiochus in quodam ſublimi loco, aſtante circumcirca armato exercitu, juſſit unumquemque Hebræorum abripi & ad carnes ſuillas & idolothyta guſtanda vi adigi: ſi qui verò profanas dapes recuſarent, hos trochleis diſtentos è vitâ tolli. [*Joſeph. ut ſupr.*]

Multis verò abreptis, unus in primis nomine Eleazarus, ex ſacerdotali genere, in legum diſciplinâ ut Scriba primarius verſatiſſimus, ætate nonagenarius, & propter eam multis Antiochi aſſeclis notus, coràm adductus eſt. Qui carnes ſuillas nec manducare nec manducaſſe ſimulare conſentiens, crudeliſſima ſubire tormenta quàm legem violare maluit. [*Id. ibid.* II. *Maccab.* VI. 18.—31.]

Poſt hunc ſeptem fratrés adoleſcentes, cum matre eorum fortiſſimâ, coram Antiocho ſunt producti: qui carnem ſuillam guſtare recuſantes, exquiſitis tormentorum modis excruciati, invictas Deo animas reddiderunt. Horum nobiliſſimum martyrium, in II. Maccab. VII. capitulo habetur deſcriptum; & in Joſephi de Maccabæis libello, Περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, *De imperatrice ratione* inſcripto. In cujus Latinâ paraphraſi à Rufino editâ, hi à caſtello ſuo *Suſandro* Antiochiam ad Regem adducti fuiſſe dicuntur: corúmque eduntur nomina, *Machabæus*, *Aber*, *Machir*, *Judas*, *Achas*, *Areth*, *Jacob*, & matris, *Solomona*; quam *Hannam* tamen poſteriores Hebræorum hiſtorici appellant.

In Judæâ hoc tempore Rhazis Senator Hieroſolymitanus aliis exemplo præluxit; corpus animúmque ſuum pro Judaiſmo tuendo exponens: pro benevolo in patriam affectu *Pater Judæorum* appellatus. [II. *Maccab.* XIV. 37, 38.]

Miniſtri Regis qui in Judæâ homines ad Apoſtaſiam impellebant, in oppidum Modin venerunt; ut Iſraëlitas ibi ſacrificare cogerent. [I. *Maccab.* II. 15.] Erat autem Modin *vicus juxta Dioſpo-*

lin;

lin; ut in libello περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων refert *Euſebius*. Conſedir ibi tum Mattathias filius Johannis, filii Simeonis, Hieroſolymitanus Sacerdos ex familiâ Joaribi (quæ inter 24 ἐφημερίας I. Chronic. XXIV. 7. prima erat) unà cum quinque ſuis filiis; Johanne qui Caddis vel Gaddis, Simone qui Thaſſi, Judâ qui Maccabæus, Eleazaro qui Abaron vel Avaran, & Jonathane qui Apphus vocabatur. [I. *Maccab.* II. 1,--5.] Utque ſeptem illi martyres, qui Antiochiæ certamen ſuum peregerunt, à maximo natu fratre *Maccabæo*, commune *fratrum Maccabæorum* nomen invenerunt: ita ut à *Judâ Maccabæo* quinque Mattathiæ filiorum, ſi non ætate (uti Joſepho, *libro* 1. *Belli cap.* 1. fuit viſum) certè fortitudinis & ex eâ partæ gloriæ ratione maximo (I. Maccab. II. 66. III. 4, 9, IV. 26.) eandem communem *Maccabæorum* appellationem nanciſcerentur uſus quoque obtinuit. Pater verò eorum Mattathias ſive Matthias à *Joſepho*, lib. 1. Belli cap. 1. (ut & in Chronico *Euſebii* & minore Seder Olam Hebræorum) *Aſamonæi filius* appellatur: ſed in lib. 12. Antiquit. cap. 8. explicatiùs; υἱὸς Ἰωάννε, τῦ Συμεῶνος, τῦ Ἀσαμωναίε, *filius Johannis*, filii *Simeonis*, filii *Aſſamonæi*. Vulgus Hebræorum, ipſum Mattathiam *Haſamonæum* dictum fuiſſe vult; ab eóque ad poſteros cognomentum illud deſcendiſſe. De quo videndus R. David Kimchi, ad Pſalm. LXVIII. 32. ubi vox חשמנים Principes denotat.

Antiochi miniſtri Mattathiam ad ſe adductum magnopere hortabantur, ut cùm princeps & illuſtris & magnus in urbe Modinenſi eſſet, munitúſque filiis ac fratribus, exemplo ſuo aliis in obedientiâ mandato Regis præſtandâ præiret. Quod ille non ſolùm conſtanter recuſavit, ſed etiam Judæum quendam in altari ethnico ſacrificantem conſpicatus, ſuper aram ipſam eum jugulavit: eodémque tempore & regium præfectum (Joſepho, lib. 12. cap. 8. *Apellem* dictum) qui cogebat ſacrificare trucidavit, & aram diruit. Deinde hortatus omnes qui zelo Legis ducebantur ut ipſum ſequerentur; unà cum filiis in montes fugit, relictis in urbe omnibus facultatibus ſuis. [I. *Maccab.* II. 16,--28.]

Tunc multi juſtitiæ cultores deſcenderunt in loca occulta deſerti; ibique cum filiis & uxoribus & jumentis ſuis in ſpeluncis victitabant. Quod cùm indicatum fuiſſet Philippo (Phrygi illi, quem præfectum Hieroſolymis reliquerat Antiochus; II. *Maccab.* V. 22.) duces regii, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, eos perſecuti ſunt: & cùm ut Regis dicto eſſent audientes perſuadere non poſſent, die Sabbati igne in ſpecus injecto, ipſos cum uxoribus, liberis & jumentis, ad mille hominum numerum, concremârunt; incluſis, ob Sabbati honorem, non repugnantibus, ac ne aditus quidem ſpeluncarum obturantibus. [I. *Maccab.* II. 29,--38. II. *Maccab.* VI. 11. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 8.]

Id quum cognoviſſent Mattathias & amici ejus, câſum eorum valde luxerunt: ſtatuerúntque, ſi die Sabbati ab hoſtibus deinceps oppugnarentur, armis ſe illos eſſe repulſuros. [I. *Maccab.* II. 39, 40, 41. *Joſeph. ut ſupr.*]

His adjunxit ſe congregatio *Aſidæorum*, virorum religioſorum, qui Legi per arma tuendæ ſponte ſe offerebant, & omnes qui à malis fugere ſunt coacti: conſtitutóque exercitu, homines impios partim cæciderunt, partim ad nationes fugâ ſe recipere compulerunt. Circumeuntes autem Mattathias & amici ejus, diruerunt aras, circumciderunt pueros quoſcumque incircumciſos invenerunt in finibus Iſraëlis, & perſecuti ſunt filios ſuperbiæ: proſperéque ſucceſſit opus in manibus eorum. [I. *Maccab.* II. 42,--48.]

Cùm Cibyratæ neque retinere Polyaratum Rhodium penès ſe metu populi Romani auderent, neque porrò Romam deportare ob imperitiam rei maritimæ (quippe penitùs mediterranei) poſſent; legationem Rhodum mittere, & in Macedoniam ad L. Æmilium Paulum proconſulem cogebantur, rogantes ut accipere hominem vellent. Scripſit verò Proconſul, Cibyratis quidem, ut Polyaratum in arctâ cuſtodiâ haberent, Rhodúmque deducerent; Rhodiis verò, ut eundem maritimo itinere Romam tutò deferri curarent. Atque ita re ab utriſque, ut imperatum erat, perfectâ, Polyaratus tandem Romam perductus eſt. [*Polyb. in Excerptis Valeſii, pag.* 141.]

Ad Galatarum motum compeſcendum Eumenes rex fratrem ſuum Attalum Romam miſit: ſimul etiam de victoriâ adversùs Perſeum partâ Senatui gratulaturum. Quam legationem eo quoque libentiùs ſuſcepit Attalus; ut, quoniam eo in bello Romanos adjuviſſet, & ad omnia pericula hilarem ſe ac promptum ſocium præbuiſſet, quàm gratum id officium Patribus eſſet, aliquo favoris & benevolentiæ teſtimonio experiretur. Quâ ſpe ne ad regnum etiam obtinendum ille ſollicitaretur, poſt fratrem Eumenes Stratium medicum Romam miſit, magnæ apud ſe fidei atque authoritatis virum; ſpeculatorem rerum quæ à fratre agerentur, monitorémque fidum ſi decedi fide vidiſſet. [*Polyb. legat.* 93. *Liv. lib.* 45.]

Attalum Romam venientem quum benignè omnes exciperent, partim ob præcedentem conſuetudinem, quòd ſimul eo bello militaverant, partim quia amicum ſibi illum eſſe credebant; quúmque majore quàm ſperaſſet ipſe comitatu obviam ei eſſet proceſſum: inflari vanâ ſpe cœpit, veræ cauſæ ignarus, cujus gratiâ adeò benignè fuiſſet exceptus. Nam quum plerorumque è Romanis alienati animi ab Eumene eſſent, atque eum obliquè in hoc bello ſe geſſiſſe crederent, colloquia cum Perſeo habentem, & temporibus Romanorum imminentem: quidam è principibus ſeducere ad familiaria colloquia Attalum atque hortari inſtiterunt, ut quam pro fratre ſuſceperat legationem poneret, ac pro ſe loqueretur. Senatum enim à fratre ejus alienatum, proprium ipſi dominatum ac potentiam velle conciliare. Ex quo fiebat, ut Attalo erigerentur animi; ita ut nonnullis è proceribus reciperet, in Senatum ſe venturum, ut de eâ re verba apud Patres faceret. Verùm ab eo propoſito Stratius medicus eum dimovit, vir prudentiæ ſingularis & ad perſuadendum efficax. Poſuerat enim ei ob oculos, & jam in præſentia regnare ipſum, non minùs quàm fratrem; & in poſterum regni non dubium ſucceſſorem relinqui: neque verò eam ſpem abeſſe longè; quum propter infirmitatem corporis in dies atque in horas vitæ finem expectet Eumenes. Acceſſiſſe etiam novam tempeſtatem regno tumultus Gallici, cui vix

conſenſu & concordiâ regum reſiſti queat ; quantò minùs ſi ad externum bellum inteſtina ſeditio adjiciatur ? Introductus igitur in Senatum Attalus, gaudium ſuum de victo Perſeo primùm teſtatus eſt : deinde de fide atque alacritate animi ſuâ quam ad id bellum adhibuerat diſſeruit. Tum de mittendis legatis qui Galatas ſuâ authoritate ab armis avocarent, & ad ſtatum priorem redigerent, multis verbis egit. Adjecit etiam de Æniorum & Maronitarum urbibus ; quas ſibi dari dono poſtulabat : accuſationem verò fratris & petitionem de dividendo regno penitùs omiſit. [*Iid. ibid.*]

Senatus, exiſtimans Attalum iterùm ad ſe aditurum & de iis rebus ſeparatim acturum, legatos miſſurum ſe promiſit ; & in muneribus largiendis, quæ moris eſt dare, magnificentiâ ſingulari eſt uſus : urbes etiam illas daturum ſe eſt pollicitus. Sed quum poſt exhibita ſibi omnia humanitatis officia urbe exiiſſet Attalus, neque eorum quæ ſperabat Senatus quicquam feciſſet ; fruſtrati Patres ſuâ ſpe, dum is adhuc eſſet in Italiâ, Ænum & Maroneam liberas pronuntiârunt, promiſſione quam Attalo fecerant revocatâ. Legationem verò, cujus Publius Licinius princeps erat, ad Galatas miſerunt. [*Polyb. legat.* 93.]

Inter multas Aſiæ Græciæque legationes, poſt Attalicam hanc, Rhodiorum maximè legati in ſe omnium oculos animóſque converterunt. Eorum duplex hoc tempore erat legatio : quarum priorem obibat Philocrates, poſteriorem Philophron & Aſtymedes. [*Id. ibid. Liv. lib.* 45.] Rhodii enim reſponſo illo accepto, quod ſtatim poſt pugnatam cum Perſeo pugnam Ageſipoli datum fuerat, irâ Patrum adversùs ſe cognitâ & minis auditis, extemplò legationes illas miſerunt. [*Polyb. ibid.*] * quibus temeritatem quorundam Popularium ſuorum deprecarentur, & fidem conſiliúmque publicum expurgarent. [*A Gellius, lib.* 7: *cap.* 3. 7.] *

Legati quum primò in veſte candidâ viſi eſſent (quod & gratulantes decebat, & ſi ſordidam veſtem habuiſſent, lugentium Perſei caſum præbere ſpeciem poterant :) poſtquàm conſulti ab Marco Junio Conſule patres, ſtantibus in Comitio legatis, an locum, lautia, Senatúmque darent ; nullum hoſpitale jus in iis ſervandum cenſuerunt. Egreſſus Curiâ Conſul, quum Rhodii gratulatum ſe de victoriâ, purgatúmque civitatis crimina dicentes veniſſe, petiſſent ut Senatus ſibi daretur, pronuntiavit : ſociis & amicis & alia comiter atque hoſpitaliter præſtare Romanos & Senatum dare conſuêſſe ; Rhodios non ita meritos eo bello, ut amicorum ſociorum numero habendi ſint. His auditis proſtraverunt ſe omnes humi ; Conſulem & cunctos qui aderant orantes, ne nova falsáque crimina plus obeſſe Rhodiis cenſerent quàm antiqua merita, quorum ipſi teſtes eſſent. Et extemplò veſte ſordidâ ſumptâ, domos principum cum precibus ac lachrymis circumibant ; orantes ut priùs cognoſcerent cauſam, quàm condemnarentur. [*Liv. lib.* 45.]

Marcus Juventius Talua Prætor, cujus inter cives & peregrinos juriſdictio erat, populum adversùs Rhodios incitabat : novóque & malo exemplo, antè non conſulto Senatu, non Conſulibus certioribus factis, de ſuâ unius ſententiâ rogationem tulerat, vellent juberéntne bellum Rhodiis indici, & ex ejus anni magiſtratibus deligi qui ad id bellum cum claſſe mitteretur ; ſe eum ſperans futurum eſſe. Huic actioni M. Antonius & Marcus Pomponius tribuni plebis adverſabantur : indéque inter prætorem & tribunos omnia intempeſtivè agendi certamen erat. Tribuni feſtinationem prætoris ante tempus intercedendo in adventum imperatoris Æmilii differendam perſuaſerunt. [*Id. ibid.*] Ab Antonio prætor de roſtris eſt detractus : introductíque in Senatum ab eo Rhodiorum legati, verba fecerunt ; priùs quidem Philophron, deinde etiam Aſtymedes. [*Polyb. legat.* 93. *cum Diodor. Siculo, legat.* 19. *& in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.] Cujus poſterioris videtur ea eſſe oratio, quæ ἀκέφαλος habetur apud *Livium.* Suam enim concionem in litteras relatam Aſtymedem publicaviſſe, teſtatur *Polybius* : quam tamen à prudentioribus eo nomine improbatam fuiſſe, addit idem ; quòd (in priore fortaſſe illius parte, quæ apud *Livium* deſideratur) defenſionem patriæ ſuæ ita inſtituiſſet, ut cum reliquorum Græcorum criminatione minimè neceſſaria eſſet conjuncta.

Finitâ oratione, univerſi procideunt, ramóſque oleæ ſupplices jactantes, tandem excitati Curiâ exceſſerunt. Tunc ſententiæ interrogari cœptæ. Infeſtiſſimi Rhodiis erant, qui conſules prætoréſve aut legati geſſerant in Macedoniâ bellum. Plurimùm cauſam eorum adjuvit M. Porcius Cato ; qui aſper ingenio, tum lenem mitémque Senatorem egit. Ejus oratio pro eis in Senatu tunc habita, quinto Originum libro ab ipſo eſt incluſa. [*Liv.*] * Cùm enim pars Senatorum de Rhodienſibus quererentur, maléque eos animatos fuiſſe dicerent, bellúmque eò illis faciendum cenſerent : M. Cato exſurrexit, & optimos, fidiſſimóſque ſocios (quorum opibus diripiendis, poſſidendíſque non pauci ex Summatibus intenti infeſtíque erant) defenſum conſervatúmque perrexit ; Oratione hâc inclytâ dictâ, quæ pro *Rhodienſibus* eſt inſcripta : Ex quâ complura ab *A. Gellio* laudata habentur : [*lib.* 7. *cap.* 3.] & illud imprimis. Rhodienſes ſuperbos eſſe aiunt : id objectantes quod mihi à liberis meis minimè dici velim. Sint ſanè ſuperbi ? quid id ad nos attinet ? Idne iraſcimini, ſi quis ſuperbior eſt quàm nos ? * Patres demùm, de injuriis multa ſigillatim Rhodiis aſperè ac durè exprobrantes ; niſi per paucos populo Romano amicos ſtaret, ac maximè per ipſos legatos, ſcire probè Senatum dixerunt, quomodo Rhodii eſſent tractandi. Atque ita redditum eis eſt reſponſum ; ut nec hoſtes fierent, nec ſocii permanerent. [*Polyb. Diodor. Sicul. & Liv. ut ſupr.*]

Hoc edito reſponſo, extemplò Rhodum abiit Philocrates : Aſtymede Romæ ſubſiſtente, ut quæ agerentur ſciret, certioréſque ſuos faceret. Rhodii, quia maximo illo metu belli à Romanis inferendi videbantur liberati, cætera etſi erant admodùm triſtia æquo animo ferebant. [*Polyb. & Liv.*]

P. Licinius & cæteri legati qui cum Attalo ad finiendum bellum inter Gallos & regem Eumenem miſſi erant, Synnada pervenerunt : cùm Eumenes (quem, recuperatâ valetudine, ver pri-

mum

mum ex domo exciverat) ad Sardes undique exercitum contraxiſſet. Synnadis legati Romani Solovettium ducem Gallorum ſunt allocuti, & Attalus cum eis profectus: ſed caſtra Gallorum intrare cum non placuit, ne animi ex diſceptatione irritarentur. P. Licinius cum regulo Gallorum locutus, ferociorem eum deprecando reperit. Ut mirum videri poſſet, inter opulentos reges Antiochum Ptolemæúmque tantum legatorum Romanorum verba valuiſſe, ut extemplò pacem facerent: apud Gallos nullius momenti fuiſſe. [*Liv. lib.* 45.]

Ineunte æſtate Rhodii legatum *Theatetum* (*Theodotum* Livii habent exemplaria) præfectum claſſis conſtitutum, cum coronâ è 10. (vel 20, ut apud *Livium* legitur) aureorum millibus; & ſimul cum eo legationem aliam, cujus princeps Rhodophon, Romam miſerunt: ut modis omnibus ſocietatem cum Romanis niterentur contrahere. Societatem autem à Romanis ita volebant peti, ut nullum de eâ re ſcitum populi Rhodii fieret, aut litteris mandaretur: ne, ſi eam non impetrarent, præter irritam legationem, major repulſis eſſet ignominia, & facti decreti eos pœniteret. Cùm igitur ex legibus poteſtatem ſanciendæ ſocietatis, ſine rogatione ullâ perlatâ, Præfectus claſſis unus haberet: per ipſum tentare animos decreverunt. Et antehac quidem illi, licèt nobiliſſimas pulcherrimâſque victorias Romanorum adjuviſſent, per annos tamen 40. ita in amicitiâ fuerant, ut ſociali fœdere ſe cum eis non illigarent: ne ſacramenti religione adſtricti, regibus & dynaſtis aliis bella cum Romanis gerentibus ſpem auxilii ſui, ſi opus eſſet, prorsùs abſcinderent. Nunc verò ſummâ contentione honorem hunc obtinere ſunt eniſi, non quòd novis ſocietatibus ſtuderent aut quemquam præter ipſos Romanos metuerent; ſed ut minùs ſe Romanis ſuſpectos redderent. [*Polyb. legat.* 93. *Liv. lib.* 45. *Dio*, *legat.* 21. *vel* 22.]

Vix Romam Theætetus appulerat, cùm Caunii ab eis deſciverunt; & Mylaſſenſes Euromenſium opida occupárunt. Rhodii igitur, Lyco properè miſſo cum exercitu, Caunios, quanquàm Cibyratarum aſciverant auxilia, coëgerunt imperio parére: & Mylaſſenſes Alabandenóſque, qui Euromenſium provinciâ ademptâ ad ipſos conjuncto exercitu venerunt, circa Orthoſiam acie vicerunt. [*Polyb. & Liv ibid.*]

Sub idem ferè tempus à Senatu decretum eſt editum, quo Caribus & Lyciis omnibus quos Rhodiis poſt confectum bellum Antiochicum Romani attribuerant libertas concedebatur: juſſíque Rhodii ſunt ante certam diem ex Lyciâ Cariâque præfectos deducere. Quo accepto nuntio, mentes Rhodiis iterùm pavore ſunt concuſſæ: malè metuentibus, ne & coronam fruſtrà donaſſent, & ſocietatem fruſtrà ſperaſſent. Atque ita Rhodii Lyciam Cariámque, poſtquàm magnis expenſis, tria bella ad eas obtinendas ſuſtinere fuiſſent coacti, tandem amiſerunt. [*Polyb. legat.* 93. *&* 104. *Liv. lib.* 45. *Appian. Syriac. pag.* 116.]

Quum Theæteto ſenatus eſſet datus, de ſocietate cum Rhodiis ineundâ verba fecit. Sed dum Patres moras nectunt, vitâ ille functus eſt, octuagenario jam major. Deinde advenerunt Romam Caunii & Stratonicenſes exules: qui poſtquàm in Senatu eſſent auditi, factum eſt Senatuſconſultum, quo jubebantur Rhodii præſidia Cauno & Stratoniceâ educere. Eo reſponſo accepto, Philophron & Aſtymedes feſtinanter in patriam ſunt profecti; ne Rhodii ſi præſidia educere neglexiſſent, aliarum denuò calamitatum principium ſuæ civitati exoriretur. [*Polyb. legat.* 99.]

Per idem tempus Cnoſſii & Gortynii bellum cum Rhauciis gerebant: icto fœdere inter ipſos, quod & jurejurando firmaverant; non priùs ſe bellandi finem facturos, quàm Rhaucum vi expugnaſſent. [*Id. legat.* 100.]

Rhodii cognitâ Cauniorum legatione, quum animadverterent nihil remittere Romanorum iram, obſecuti per omnia eorum voluntati ſunt. [*Id. ibid.*] Atque ita amiſerunt Caunum, quam à Ptolemæi ducibus talentis 200. redemerant; & Stratoniceam, quam ut magnum beneficium ab Antiocho & Seleuco acceperant: quarum urbium utraque 120. annua talenta civitati ipſorum pendebat. [*Id. legat.* 104.]

Rhodii legationem, cujus princeps erat Ariſtoteles, Romam miſerunt. His mandatum erat, ut ſocietatis iterùm mentionem facerent, inque eam curam incumberent. Sed quum adultâ jam æſtate in urbem legati iſti veniſſent, & dato ipſis ſenatu, poſt expoſitum Rhodiorum obſequium in omnibus quæ imperata fuerant, ad ſocietatem multis variiſque rationibus Patres eſſent hortati; Senatus ejuſmodi reſponſum dedit, in quo nullâ amicitiæ mentione factâ, ut ſocietatem Rhodiis indulgerent, Patres ſui officii negárunt eſſe. [*Id. legat.* 100.]

3838 Autumni initio L. Æmilius Paulus, præpoſito caſtris C. Sulpitio Gallo, ad circumeundam Græciam cum haud magno comitatu profectus eſt; tegentibus latera Scipione filio & Athenæo Eumenis regis fratre. Macedoniæ libertatem, & leges ſociis convenientes dedit. Ab ſeriis rebus ludicrum, quod ex multo antè præparato, & in Aſiæ civitates & ad reges miſſis qui denunciarent, & quum circumiret ipſe Græciæ civitates indixerat principibus, magno apparatu Amphipoli fecit. Notatáque eſt in illo conventu Europæ Aſiæque, undique partim ad gratulationem partim ad ſpectaculum contractâ multitudine, tantis navalibus terreſtribúſque exercitibus, ea copia rerum, ea vilitas annonæ; ut & privatis & civitatibus & gentibus dona data pleraque ejus generis ſint ab Imperatore, non in uſum modò præſentem, ſed etiam quod domos veherent. [*Liv. lib.* 45.]

A Romanis Labeo ad Antiſſam in Lesbo inſulâ diruendam, & traducendos Methymnam Larysſæos eſt miſſus: quòd Antenorem Perſei præfectum, quo tempore cum lembis circa Lesbum eſt vagatus, receptum commeatibus juviſſent. [*Id. ibid.*]

Pruſias (Venator) Bithyniæ rex, cum filio Nicomede, Romam venit. Illi obviam L. Cornelium Scipionem quæſtorem Capuam Senatus miſit: cenſuítque ut domus ei Romæ quàm optima conduceretur, & copiæ non ſolùm ipſi ſed etiam comitibus ejus publicè præberentur.

In eóque excipiendo tota urbs unius humani amici vultum habuit. [*Liv. lib. 45. Valer. Maxim. lib. 5. cap. 1.*]

Magno comitatu urbem ingreſſus ad forum à portâ tribunálque Q. Caſſii prætoris perrexit: concurſúque undique facto, Deos qui urbem Romam incolerent, Senatúmque & populum Romanum ſalutatum ſe dixit veniſſe: & gratulatum quòd Perſea Gentiúmque regem viciſſent; Macedonibúſque & Illyriis in ditionem redactis, auxiſſent Imperium. Quum prætor Senatum ei, ſi velit, eo die daturum dixiſſet; biduum petiit, quo templa Deûm urbémque & hoſpites amicóſque viſeret. Datus qui circumduceret eum L. Cornelius Scipio quæſtor. Tertio pòſt die Senatum adiit, victoriam gratulatus eſt, merita ſua in eo bello commemoravit; petiit ut votum ſibi ſolvere, Romæ in Capitolio decem majores hoſtias, & Præneſte unam Fortunæ liceret: ea vota pro victoriâ populi Romani eſſe. Et ut ſocietas ſecum renovaretur: agérque ſibi de rege Antiocho captus, quem nulli datum à populo Romano Galli poſſiderent, daretur. Filium poſtremò Nicomedem Senatui commendavit. Omnium qui in Macedoniâ imperatores fuerant, favore eſt adjutus. Itaque cætera quæ petebat conceſſa: de agro reſponſum eſt, legatos ſe miſſuros ad inſpiciendum, an ager ille populi Romani fuiſſet nec cuiquam datus. Facilè Nicomedis commendationem ſe accipere. Quantâ curâ regum amicorum liberos tueatur populus Romanus, documento Ptolemæum Ægypti regem eſſe (cui nuper regnum ab Antiocho invadente, ſuâ authoritate conſervârat.) Juſſum eſt etiam, ut victimæ aliáque quæ ad ſacrificium pertinerent, ſeu Romæ ſeu Præneſte immolare vellet, Regi ex publico, ſicut magiſtratibus Romanis, præberentur; & ut ex claſſe quæ Brundiſii eſſet, naves longæ 20 aſſignarentur, quibus uteretur: donec ad claſſem dono datam ei Rex perveniſſet, L. Cornelius Scipio ne ab eo abſcederet, ſumptúmque ipſi & comitibus præberet, donec navem conſcendiſſent. Mirè lætum & eâ benignitate in ſe populi Romani Regem fuiſſe ferunt: munera ſibi data ipſum renuiſſe, filium juſſiſſe donum populi Romani accipere. Hæc de Pruſiâ Romani ſcriptores retulerunt. [*Liv. ibid.*]

Polybius & alii Græci, quum veniret in Curiam, ſummiſiſſe ſe illum ſcribunt, & oſculo limen Curiæ contigiſſe; & *Deos Servatores* ſuos Senatum appellaſſe, aliámque orationem non tam honorificam audientibus quàm ſibi deformem habuiſſe: atque ob hanc ipſam ſummam vilitatem reſponſum à Senatu benignius accepiſſe. [*Id. ibid. Polyb. legat.97. Diodor. Sicul. legat.22. Dio, legat. 22. vel. 25.*] Moratus autem circa urbem 30 haud ampliùs dies, in regnum eſt profectus. [*Liv. fin.* lib. 45.]

Secundùm hæc fama eſt allata, Eumenem regem Romam adventare. Qui quia Macedonico bello ſe medium egerat: ne aut inimicus judicatus videretur ſi excluſus eſſet, aut liberatus crimine ſi admitteretur; lex in commune lata eſt, ne cuiquam regi Romam venire liceret. [*Polyb. legat. 97. Liv. lib. 46.*] Deinde certiores facti Eumenem Brundiſium in Italiam appuliſſe; Quæſtorem ad eum miſerunt, qui decretum hoc ei afferret, & dicere eum juberet, Ecquid ope Senatus in aliquo eſſet ei opus: quòd ſi Patres nihil poſceret, denuntiaret ei, ut quàm primùm Italiâ excederet. Rex habito cum Quæſtore colloquio, intellectâ Senatûs voluntate, verbum nullum commutavit, nullâ re opus habere ſe confirmans. Hoc pacto, non ſolùm ne Eumenes Romam veniret, ſed etiam aliud quid quod ad rem eorum faciebat, Romani conſecuti ſunt. Nam quum ingens regno Pergameno periculum à Galatis immineret: non erat dubium quin propter hanc contumelioſam Eumenis rejectionem, amicis quidem omnibus illius animi conciderent; Galatæ verò duplo ad perſequendum bellum animoſiores eſſent futuri. Atque hæc ineunte hyeme ſunt facta. [*Polyb. ibid.*]

Mattathias filios ſuos ad pietatis ſtudium & fortitudinem in Lege Dei conſtanter defendendâ 4548 166
cohortatus, Simonem ut conſiliarium & patrem eis commendavit, Judam verò Maccabæum ut belli ducem: utpote robore valentem à juventute ſuâ. Deinde eis benedicens, mortuus eſt anno regni Græcorum 146. poſtquàm annum unum miſeræ & exulanti turbæ præfuiſſet. Et ſepelivèrunt eum filii ejus in ſepulchris patrum ſuorum in Modin: & planxerunt eum omnes Iſraëlitæ planctu magno. [*I Maccab.* II. 49, – 70. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 8, 9.]

Judam Maccabæum, in locum patris ſuccedentem, adjuvabant omnes fratres ipſius, & omnes qui adhæſerant patri ipſius. [I. *Maccab.* III. 1, 2.] Qui latenter introeuntes in vicos, adhortabantur cognatos; & eos qui permanſerant in Judaiſmo aſſumentes congregaverunt ſex virorum millia. Et invocàrunt Dominum, ut aſpiceret populum ab omnibus afflictum, miſeraretur templum ab hominibus impiis profanatum & urbem perditam, & ſanguinem ad ſe clamantem exaudiret: ac recordatus iniquæ perditionis infantium innocentium, & blaſphemiarum quæ prolatæ fuerant in nomen ipſius, odium ſuum in ſceleſtos oſtenderet. [II. *Maccab.* VIII. 1, – 4.]

Interim Antiochus Epimanes, cùm de ludis ab Æmilio Paulo in Macedoniâ peractis audiviſſet, ac vellet largitionis magnificentiâ Paulum ſuperare; legatos ſpeculatoréſque in civitates miſit, qui ludos denunciarent ab ipſo ad Daphnem juxta Antiochiam exhibendos: ita ut ex univerſâ Græciâ (ut *Polybius*) vel ex omnibus orbis partibus (ut *Diodorus* narrat) ad ſpectaculum illud viri celeberrimi certatim concurrerent. Pompæ verò ordinem, in Hiſtoriarum ſuarum libro 31, ita deſcripſit *Polybius.*

Præibant hominum ætate florentium millia quinque, Romanorum inſtar armatorum, cum hamatis loricis. Sequebantur continenter Myſi totidem. Ab his Cilicum tria millia, levis armaturæ, expeditorum, cum aureis coronis. Poſt hos Thraces totidem, Galatarum quinque millia, & præterea quidam cum argenteis ſcutis. Poſt hoc deinceps gladiatorum paria 240. Horum à tergo fuerunt, Piſæis quidem vel Niſæis potiùs (ut doctiſſimus *Caſaubonus* locum emendavit) equis inſidentes mille, plebeiis verò ter mille: & horum complures cum pha-

letis ac coronis aureis, cum argenteis alii. His ſuccedebant ſocii & amici, equites circiter mille: omnes cum aureis phaleris. Conjuncta cum iis fuit amicorum ala, numero illis par, & ornatu. Præter hos delecti 1000 progreſſi ſunt: quos ſecutum eſt appellatum *agema*, præſtantiſſimus equitum ordo, circiter 1000. Poſtremum agmen claudebant equites cataphracti 1500. quòd & viri & equi armis operti eſſent, ita dicti. Omnes iſti prædicti paludamenta purpurea habebant: quidam etiam auro texta, & animantium imaginibus picturata. Poſt hæc, centum currus ſex equis junctis proceſſerunt, quadrigæ verò 40. Erat præterea junctorum elephantum currus, & biga. Sigillatim verò 36 elephanti ſine ordine ſubſequebantur.

Adoleſcentes puberes circiter 800 coronas aureas habentes proceſſerunt, boves opimi circiter 1000, menſæ ſacræ fermè 300, elephantorum dentes 800. Omnium quotquot apud homines vel creduntur vel dicuntur eſſe dii aut dæmones, atque adeò heroum idola ferebantur; alia inaurata, alia ſtolis aureis induta, adjectis his omnibus cum ornatu ſumptuoſo elogiis ac ſententiis, traditæ de illis hiſtoriæ congruentibus. Additæ ſunt his & imagines Noctis, Diei; Terræ, Cœli, Auroræ, & Meridiei. Dionyſii, qui regi fuit ab epiſtolis, pueri mille in eo pompæ ductu incedebant, argenteis vaſis onuſti, quorum nullum minus pendebat mille drachmis: Regis autem 600 pueri illos conſequebantur, aurea vaſa ſuſtinentes; & hos mulieres circiter 200, ex aureis urnis ſpectatores unguentis reſpergentes. Poſt quas mulieres 80 in lecticis aureos pedes habentibus vehebantur, atque in argenteos pedes habentibus 500 ſedentes; magnâ impenſâ cultæ ac exornatæ. In pompa hæc ſplendidiſſima fuerunt.

Poſt eam, ludi & gladiatoria certamina & venationes per dies 30 ſunt celebrata: quo toto tempore diverſi generis unguentorum facta eſt omnibus qui in gymnaſium certaturi venirent, à Rege copia. Eum in uſum quindecim labra aurea erant poſita crocino unguento plena; totidémque cinnamomino & nardino. Ea unguenta primis quinque diebus ſunt data: paríque munificentiâ reliquis deinceps diebus, telinum, amaracinum & liliacium. Ad epula ſternebantur convivis aliquando mille triclinia, aliquando mille quingenta, apparatu ſumptuoſiſſimo. Quæ omnia ſic abſoluta & exculta ſunt partim ex iis quibus in Ægypto (perfidè violato fœderis pacto) Philometorem regem adhuc puerulum defraudaverat, partim iis quæ ab amicis collata ſunt, partim ex ſpoliis plurimorum templorum quæ expilaverat. [*Polyb. apud Athenæum, lib.* 5. *cap.* 4. *& lib.* 10. *cap.* 12.]

Sed magnitudinem hujus apparatûs, quæ ipſe Rex per ſe obibat vilem atque indecoram reddiderunt. Modico enim vectus cantherio ultro citróque pompæ adequitans, illos progredi, hos ſubſiſtere jubebat; alios, prout erat libitum, ordinabat: adeò ut ſi quis diadema ei detraxiſſet, nemo Regem eſſe illum crediturus fuerit, qui ne mediocris quidem atque honeſtioris miniſtri ſpeciem præ ſe ferret. Jam verò in publico epulo, ad cœnaculorum aditus ſubſiſtens, alios introducebat, alios in lectis componebat. Miniſtris qui fercula portabant dux ipſe præibat; & circumambulans, modò adſidebat, modò humi accubabat; nec rarò aut bucceam interim aut poculum è menſâ deponens, exiliebat diſcurrebátque. Cœnaculum etiam circumluſtrans, propinatos ſibi nunc ab his nunc ab illis calices ſtans hauriebat: & cum his, qui feſtivis narrationibus convivas exhilarabant, ludibundus jocabatur. Quin & producto in longum tempus convivio, cùm multi jam exceſſiſſent, ipſe totus coopertus à mimis allatus eſt, humique depoſitus, velut unus quidam ex ſuis conſortibus. Tandem verò velut ſymphoniâ excitatus ſurrexit & ſaltavit, atque cum ridiculis ſcurris hiſtrionem egit: adeò ut præ pudore cuncti ex convivio diffugerent. [*Polyb. ibid. & eum ſecutus Diodor. Sic. in Excerptis Valeſii*, *pag.* 321.]

Peracto demùm ludicro, legatus mox venit ad Antiochum Tiberius Gracchus, ad exploranda Regum conſilia & rerum ſtatum à Senatu miſſus: quem eâ dexteritate atque humanitate excepit Rex, ut non ſolùm moliri eum res novas nihil ſuſpicaretur, aut ullum ſignum animadverteret animi propter illa quæ Alexandriæ acciderant ſubalienati; ſed etiam omnibus ſe opponeret, qui ejuſmodi aliquid dicerent. Nam & aulâ ceſſit legatis Romanis Antiochus, & ipſo propè diademate: quum tamen ad eos voluntas ejus non inclinaret, ſed animo eſſet à Romanis alieniſſimo. [*Polyb. legat.* 101. *&* 109. *Diodor. Sic. in Excerptis Valeſii*, *pag.* 322.]

Dum ludicris ſuis Daphnæ vacabat Antiochus, ſeriò in Judæa rem geſſit Judas Maccabæus. A fratribus enim impigrè adjutus, ejecto hoſte & impiis tribulibus necatis, à præteritis piaculis eam terram purgabat. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 9.] Civitates & vicos ex improviſo veniens ſuccendebat, & commoda loca occupans non paucos hoſtium in fugam vertebat: maximè noctium adjumento ad hujuſmodi inſidias uſus: adeò ut de fortitudine ejus fama ubique perſonaret. [I. *Maccab.* III. 8, 9. II. *Maccab.* VIII. 6, 7.]

Legatis qui à Galatis ex Aſiâ Romam ſunt miſſi conceſſit Senatus, ut ſuis legibus uterentur: ſi modò intra habitationes proprias ſeſe continerent, & extra fines armati non prodirent. [*Polyb. legat.* 102.]

Pytho legatus à Pruſiâ Bithyniæ rege Romam miſſus, de Eumene rege Senatui eſt conqueſtus, quòd fines ſuos depopularetur & quædam loca ſibi adimeret: accuſans eum inſuper, quòd à Galatiâ omninò non abſtineret, nec Senatûs decretis morem gereret; ſed eos quidem qui ipſius partes ſequerentur aleret omnibúſque rebus ornaret, eos verò qui Romanæ partis erant & ex Senatûs decretis adminiſtrari Rempublicam cupiebant humiliores redderet. Aderant & è civitatibus Aſiaticis nonnulli qui eundem accuſabant, & initam ab eo ſocietatem cum Antiocho contra populum Romanum ſignificabant. His auditis Senatus, neque criminationes reſpuit, neque mentem aperuit ſuam, ſed clam apud ſe habuit; Eumeni atque Antiocho diffidens. Galatis interim aliquid ſemper deferebat, & in libertate vindicandâ adjuvabat. [*Id. legat.* 104. *Liv. lib.* 46.]

Aſtymedes Rhodiorum legatus, patriæ cauſam Romæ coram Senatu agens, oratione magis

moderatâ

mnderatâ quàm in priore legatione eſt uſus. Omiſsâ enim criminatione aliorum, id unum egit, ut ſatis pœnarum ſuos dediſſe oſtenderet & longè ſupra delictum. Ubi inſtitutâ particulari detrimentorum quæ Rhodii paſſi fuerant enumeratione, præcipuam eorum calamitatem illam fuiſſe dixit, quòd portus vectigal amiſiſſent: quum & Delum Romani juſſiſſent eſſe immunem, & populo libertatem ademiſſent ſtatuendi, ſicur antè faciebat, tum de portorio tum de cæteris publicis rebus: ita ut portorium, quod ſuperioribus temporibus decies centenis drachmarum millibus redimebatur, nunc ad centum quinquaginta millia vix perveneris. Cúmque ipſis liquidò conſtaret, paucorum culpâ id delictum fuiſſe admiſſum, eóſque adeò omnes à populo ſuppliciis fuiſſe affectos, ne in ſuſceptâ irâ erga illos qui nihil deliquerunt inexorabiles permanerent, ſed in priſtinam gratiam & benevolentiam illos reciperent, oravit. Hoc enim eſſe quo nunc patriæ eſſet opus, non autem belli & armorum ullam ſocietatem. Viſáque eſt omnibus illius oratio præſenti Rhodiorum ſtatui convenire. Et quum Tiberius Gracchus, nuper ex Aſiaticâ legatione reverſus, primùm quidem omnibus Senatûs decretis à Rhodiis fuiſſe obtemperatum, deinde omnes capitis fuiſſe damnatos quorum operâ alienatus populus fuerat à Romanis, renuntiaſſet: dicentibus contrarium os obturavit, & ut ſocietatem Romani cum Rhodiis inirent pervicit. [*Polyb. legat.* 104.]

De Eumenis verò & Antiochi conſiliis nihil certius Senatui renuntiare Tiberius potuit, illis quæ jam antè quàm Româ proficiſceretur, cognoverat. Adeò comitate ſuâ Reges in mutuis congreſſibus eum ſibi adjunxerant. [*Id. legat.* 105.]

Apollonius Samariæ præfectus, ex gentibus & Samaritanis magno collecto exercitu, contra Judæos pugnavit. Quem percuſſum Judas Maccabæus occidit: ceciderúntque vulnerati multi, & reliqui fugerunt. Cepítque Judas ſpolia eorum, & inter ea gladium Apollonii, quo deinceps in bello ipſe ſemper eſt uſus. [I. *Maccab.* III. 10,11,12. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 10.]

Audiens verò Seron Cœleſyriæ præfectus Judam, multis undique ad eum confluentibus, magnas circa ſe copias habere; contractis quibus præerat militibus, adjunctis etiam impiis Judæorum perfugis, ad aſcenſum Beth-horonis in Judæâ caſtra poſuit. Ubi à Judâ Maccabæo contritus eſt Seron & exercitus ejus: cæſíſque ex eis circiter 800 viris, reliqui in regionem maritimam ad Philiſtæos fugâ ſe receperunt. [I. *Maccab.* III. 13,—24. *Joſeph. ut ſupr.*]

3839 Id ubi compertum eſt Antiocho, irâ ſuccenſus, congregavit copias omnes regni ſui: & dato eis in annum ſtipendio, mandavit ut paratæ eſſent ad omnem uſum. Quo ſtipendio numerato, vidit theſauros ſuos exhauſtos deficere. Nam deficientibus Judæis ab eo, qui ei ultra trecenta argenti talenta annua penſitaverant, & Græcis præterea urbibus multíſque regionibus perſecutionis malo turbatis, (nam ne Gentibus quidem ille pepercerat, ſed deſerere inveteratas ſuperſtitiones & ad unum ritum deducere tentaverat) vectigalia plurimùm imminuta ſunt. Veritúſque ut non haberet quod ſufficeret ad ejuſmodi ſumptus & donaria, quæ dederat anteà liberali manu (ut abundaverat ſupra reges priores largitate donorum;) de profectione in Perſidem cogitare cœpit; ut acciperet tributa regionum illarum, & congregaret pecuniam multam. [I. *Maccab.* III. 27,—31. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 11. *Sever. Sulpic. ſacr. hiſtor. lib.* 2.]

Eò profecturus Antiochus, Lyſiam regii generis hominem regionibus inter fluvium Euphratem & terminos Ægypti poſitis præfectum, & filii ſui Antiochi (Eupatoris) curatorem in Syriá reliquit: & tradito ei dimidio exercitûs univerſi cum elephantis, Judæorum nomen funditùs delere juſſit, & eorum regionem dare alienigenis incolendam. Cum reliquo exercitu ipſe profectus Antiochiâ (juxta Daphnem) anno regni Græcorum 147. trajecto Euphrate, regiones ſuperiores peragravit. [I. *Maccab.* III. 32,—37.]

Philippus (quem Hieroſolymis Antiochus præfecerat, II. *Maccab.* V. 22.) videns Judam Maccabæum brevi ad incrementum perveniſſe, Ptolemæo (Dorymenis filio) Cœle-ſyriæ & Phœniciæ duci ſcripſit, ut ſuccurreret Regis negotiis. Ipſe verò citò electum Nicanorem Patrocli filium è ſummis amicis miſit, ſubjectis ei militibus è gentibus omnigenis non paucioribus vicies mille, ut univerſum Judæorum genus tolleret: eíque Gorgiam adjunxit ducem, rerum militarium peritiſſimum. [II. *Maccab.* VIII. 8, 9.]

Ipſum quoque Ptolemæum filium Dorymenis, ut his ſuppetias ferret, miſit Lyſias: ita ut ſub tribus ducibus, Ptolemæo, Nicanore & Gorgiâ, numerarentur 40 millia peditum, & 7 millia equitum. Qui profecti cum univerſo exercitu ſuo, caſtra poſuerunt prope Emmauntem in regione campeſtri. [I. *Maccab.* III. 38, 39,40.]

Cúmque Romanis tributum deberet Antiochus bis mille talentorum; ex venditione mancipiorum Judæorum illud ſolvere, conſtituens Nicanor, mille mercatores è civitatibus maritimis accerſiit, promittens 90 corpora talento ſe diſtracturum. [II. *Maccab.* VIII. 10, 11,34,36.] Quorum auditâ famâ, mercatores regionis ſumpto argento & auro multo cum adminiſtris ſuis in caſtra venerunt, ut Iſraëlitas ſervos compararent: & acceſſerunt ad eos copiæ Syriæ, & regionis allophylorum ſive Philiſtæorum. [I. *Maccab.* III. 41.]

Urbe Hieroſolymitanâ à ſuis deſertâ, & Templo profanato, Judas Maccabæus in tanto periculo exercitum ſuum Maſpham ſive Mitzpam, è regione Hieroſolymorum, duxit: quia ante Templum conditum locus ille orationis fuerat Iſraëli. [*Judic.* XI. 11. XX. 1. XXI. 5,8. I. *Sam.* VII. 5, 6. X. 17.] Ibi indicto jejunio, ardentibus votis defenſionem exiguæ manûs (habebat enim ſecum ſex tantùm millia, vel ſeptem, ut in Latinis legitur codicibus) adversùs tantas hoſtium vires à Deo peti juſſit. Deinde iis qui ædificaverant domos, & deſponſaverant uxores, & plantaverant vineas, & formidoloſis, juxta Legem (*Deuteron.* XX. 6, 7, 8.) domum dimiſſis; aciem in quatuor ordines diviſit, & fratres ſuos Duces eis præficiens, eorum cuilibet 1500. milites ducendos tradidit. Et movens ſe exercitus, ad auſtrum Emmauntis caſtrametatus eſt è regione hoſtium. Ubi Judas, omnes ſtudioſè cohortatus ad fortiter pugnandum & mortem pro

patriâ diviniſque legibus oppetendam, ad prælium in proximum diem paratos eſſe juſſit. [I. *Macc. III.* 42,--60. *II. Macc. VIII.* 12,--22.]

Eâ nocte Gorgias incautos opprimere cogitans, aſſumptis quinque millibus peditum & mille ſelectis equitibus, Judæorum caſtra, ducibus præſidiariis Sionis, adiit. Quo audito Judas, captâ ſapienter opportunitate diviſum exercitum invadendi, Emmauntem contra Nicanorem profectus eſt, dum abeſſet ſcientiſſimus belli Gorgias. Qui cùm veniſſet in caſtra Judæ noctu, & neminem inveniſſet, ratus eos fugere, quærebat hoſtes ſuos in montibus. Simulac autem illuxit dies, apparuit Judas in campo Emmauntino cum tribus virorum millibus: qui tamen tegumenta & gladios non habebant pro voluntate ſuâ. (I. *Macc. IV.* 1,--6.)

Judas, animatis ad prælium militibus ſuis, & teſſerâ eis datâ, DEI AUXILIO, ipſe primæ aciei dux congreſſus eſt cum Nicanore. Facto autem illis adjutore Omnipotente, trucidârunt ex hoſtibus ſupra novem millia, vulnerarúntque & mutilârunt membris majorem partem exercitûs Nicanoris, & omnes fugere coëgerunt. Fuga verò tam effuſa fuit, ut Judæi ab Emmaunte alios uſque ad Gazara (quomodo in *Græco* Maccabaico Bibliothecæ Arundellianæ codice legitur) ſive Gadara (ut in *Joſepho*) alios in campos Idumææ, alios in Palæſtinam, Azotum & Jamniam uſque, perſecuti fuerint: noviſſimis omnibus in eâ cæſis, uſque ad tria circiter virorum millia. (*Ibid.* 8,--15. *II. Macc.* VIII. 23, 24.)

In his fugitivis fuerunt etiam negotiatores illi, qui nihil de victoriâ dubitantes, regium exercitum ſecuti ſpe captivos mercandi, ipſi prædæ fuere. Pecunias enim eorum Hebræi acceperunt, quibus ipſi emendi fuerant: cúmque eos multùm perſecuti eſſent, receperunt ſe tempore interclusi. Veſperâ enim à quâ Sabbatum incipiebat appropinquante, quum victi exercitûs arma collegiſſent, & ſpolia eis detraxiſſent; ſabbatho vacaverunt, Dei miſericordiam ob liberationem tam mirandam celebrantes. (II. *Macc. VIII.* 25, 26, 27.)

Judæos ad ſpolia ſeſe conferentes cohibuit Judas, quòd eis dimicatio immineret contra Gorgiam, ex irritâ expeditione reverſum. Cujus copiæ in monte ſtatim apparentes, quum ex inflammatorum caſtrorum fumo alteram exercitûs ſui partem fugatam percepiſſent, & Judam cum ſuis in campo paratum ad prælium viderent; fugerunt omnes in terram alienigenarum. Judas igitur ad caſtrorum ſpolia reverſus, accepit aurum multum, & hyacinthum & purpuram marinam (à Phœnicum mercatoribus relictas) & divitias magnas. (*I. Macc. IV.* 16,--23.) Ex quibus, parte debilibus, viduis & pupillis erogatâ, reliqua inter ſe milites partiti ſunt. Communi deinde ſupplicatione factâ, ut ſervis ſuis porrò propitius eſſet Dominum rogaverunt. (*II. Maccab. VIII.* 28, 29.)

Cum Timotheo & Bacchide Judæi poſteà congreſſi, ſupra viginti millia hoſtium interfecerunt, munitiones altiſſimas obtinuerunt, & ſpolia plurima diviſerunt; æquis partibus inter ipſos, & debiles, & pupillos, & viduas, & ſenes, effectis. Quúmque arma eorum collegiſſent, accuratè omnia comportârunt in opportuna loca: reliqua verò ſpolia tulerunt Hieroſolyma. Philarchen quoque, qui cum Timotheo erat, interfecerunt; virum ſceleſtiſſimum, & qui multùm Judæos afflixerat. Similiter & epinicia ob partam victoriam in patriâ celebrantes, Calliſthenem qui ſacras portas incenderat, in domunculam quandam confugientem, cremaverunt. Ille verò omnium ſceleratiſſimus Nicanor, glorioſâ veſte (quo minùs agnoſceretur) depoſitâ, per mediterranea ſolitarius fugiens, venit Antiochiam; Judæos, propugnatorem habentes Deum, invictos fuiſſe prædicans. (*II. Maccab. VIII.* 30,--36.)

Lyſias, ex iis qui effugerant ſuorum cladem reſciſcens, confuſus eſt; quòd ea non eveniſſent Iſraëlitis quæ voluerat, & quæ Rex ipſi mandaverat. (*I. Maccab. IV.* 26, 27.)

Sequente igitur anno (regni Græcorum 148°.) cum ſexaginta millibus lectiſſimorum peditum & quinque millibus equitum per Idumæam in Judæam irruit. Cui habenti caſtra ad Bethſuram (in Judææ termino) Judas Maccabæus cum decem millibus occurrit; &, invocato priùs publicè auxilio Dei, prælium cum hoſtibus commiſit. Ubi cùm Lyſias videret Judæos contemptu mortis quaſi furentes hoſtium globos perrumpere, & ſuos in fugam jam converſos eſſe, quinque circitèr millibus amiſſis; Antiochiam rediit, novam expeditionem majore apparatu moliturus. (*I. Maccab. IV.* 28,--35.) 4549 165

Antiochus Epiphanes adverſùs Artaxiam regem Armeniorum, qui de Orientis partibus movebatur, expeditione ſuſceptâ, plurimos de ejus exercitu interfecit, ipſúmque Artaxiam cepit. (*Appian. Syriac. pag.* 117. *&* 131. *Porphyr. apud Hieronym. in Daniel. cap.* 11.)

Cùm Pruſias Bithyniæ rex Eumenem Pergamenum, Romanis aliâs ob inventas litteras ſocietatis ab eo cum Perſeo contra ipſos initæ indices ſatis ſuſpectum, non ſolùm ipſe omni ſtudio accuſaviſſet, ſed etiam Galatas & Selgenſes & multos alios Aſiæ populos ad faciendum idem impuliſſet: Attalus & Athenæus à fratre Eumene Romam miſſi, non ſolùm omnia quæ objiciebantur crimina coram Senatu diluerunt; ſed etiam honoribus aucti in patriam redierunt. At non propterea ſuſpicionem dudum conceptam adverſùs Eumenem & Antiochum remiſit Senatus: ſed C. Sulpicium Gallum & Marium Sergium legatos miſit, qui de conſiliis Antiochi atque Eumenis accuratè inquirerent; nunquid bello neceſſaria appararent, ac ſocietatem adverſùs Romanos junxiſſent. (*Polyb. legat.* 106. *Diodor. Sicul. legat.* 21.)

C. Sulpicius Gallus in Aſiam delatus, edicta per celeberrimas civitates imprudenter propoſuit, quibus jubebat ut quicumque Eumenem regem accuſare vellet, ad diem certum Sardibus præſtò eſſet. Ipſe cùm Sardes veniſſet, poſitâ in gymnaſio ſellâ, per decem dies audiendis accuſatoribus vacavit, omnis generis probra ac convicia in Regem libentiſſimè admittens, omnémque criminandi anſam amplectens; quippe qui ingenio eſſet vano, atque ex diſſenſione cum Eumene gloriam captaret. (*Polyb. lib.* 31. *in Excerpt. Valeſii, pag.* 145.)

Judas Maccabæus & fratres ejus, quum primum ſe viderunt ab hoſtibus quieſcere, cum caſtris univerſis aſcendentes Hieroſolyma, templum & civitatem (exceptâ arce Sionis) receperunt. Aras autem quæ per forum ab alienigenis fuerant exſtructæ & delubra demoliti ſunt. Imperavitque Judas certis hominibus ut oppugnarent eos qui erant in arce Sionis, donec Templum emundaret; cujus conſpecta deſolatio vehementiſſimum luctum omnibus præſentibus concitaverat. (I. *Maccab.* IV. 36,--41. II. *Macc.* X. 1, 2.)

3840 *a.* Sacerdotes legis ſtudioſi, à Judâ delecti, mundaverunt Sanctuarium, lapides contaminatos in locum immundum extulerunt, altare holocauſti à gentibus pollutum demoliti ſunt, (lapidibus illius in monte domus Dei repoſitis, donec veniret Propheta qui doceret quid de illis fieri oporteret) ex integris lapidibus & ferro intactis juxta Legem [*Deuteron.* XXVII. 5, 6.] altare novum priori ſimile extruxerunt, Sanctum & Sanctum Sanctorum inſtaurârunt, atria ſanctificaverunt, factíſque novis inſtrumentis ſacris, intulerunt candelabrum & altare ſuffitum & menſam in Templum. Ita ſuffitum fecerunt in altari, & accenderunt lucernas candelabro impoſitas, & impoſuerunt menſæ panes propoſitionis, extenderúntque vela & conſummaverunt omnia opera quæ curaverant. (I. *Maccab.* IV. 42,--51. II. *Maccab.* X. 3.)

Tum ſurgentes manè 25. die menſis 9. (Ciſleu vel Chaſleu dicti,) anno regni Græcorum 148, quum lapidibus attritis ignem ex eis accepiſſent, obtulerunt ſacrificium ex lege in altari holocauſtorum novo, (*I. Maccab.* IV. 52, 53. II. *Maccab.* X. 3.) biennio; poſtquàm Judas patri Mattathiæ in principatu ſucceſſerat: juſto verò triennio, poſtquàm à gentibus ibi ſacrificari cœptum eſt. Eodem enim ejuſdem menſis die, & ab illis vetus altare contaminatum, & à Judà novum dedicatum fuit. (I. *Maccab.* IV. 54. II. *Maccab.* X. 3, 5. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 11.)

Celebrata autem eſt Dedicatio illa canticis, & citharis, & cinyris, & cymbalis, cum lætitiâ magnâ. Et univerſus populus ceciderunt proni in terram, & adoraverunt, & benedixerunt Deo cœli, qui proſperum ſucceſſum eis dederat; rogantes eum, ne ampliùs in ejuſmodi mala inciderent; ſed ſi quando etiam peccarent, ut ab ipſo cum benignitate corriperentur, ac non blaſphemis barbaríſque gentibus traderentur. Et celebrârunt dedicationem altaris per dies octo: obtulerúntque holocauſta cum lætitiâ, & ſacrificium ſalutis (ſive pacificum) & laudis. Et ornârunt partem anteriorem templi coronis aureis & ſcutulis: & inſtaurârunt portas & paſtophoria (ſive conclavia ad latera Templi poſita,) fecerúntque eis januas. (I. *Macc.* IV. 54,--58. II. *Macc. X.* 4, 6.)

Deinde ſtatuit Judas ejuſque fratres & tota eccleſia Iſraëlis, ut in totâ Judæorum gente quotannis agerentur dies dedicationis altaris per dies octo, à 25 menſis Chaſleu; cum lætitiâ & gaudio. (I. *Maccab.* IV. 59. II. *Maccab.* X. 8.) poſtquàm ipſi dies illos octo egiſſent ad formam feſti Tabernaculorum; recordantes, quòd non ita pridem ſolennitatis illius tempore in montibus & ſpeluncis ferarum modo delituiſſent. Quapropter thyrſos & ramos pulchros & palmas ferentes, hymnos canebant ei qui proſperum illis ſucceſſum dederat ad purificandum locum ſuum. (II. *Maccab.* X. 6, 7.) Unde & in litteris Senatûs Hieroſolymitani ad Judæos Ægyptienſes appellantur iſti dies Scenopegiæ ſive Tabernaculorum menſis Chaſleu. (II. *Maccab.* I. 9, 18.) In Evangelio, Johann. X. 22. *Encænia* nominantur: à Judæis etiam *Luminum* feſtivitas. vel quòd præter opinionem tanta religionis libertatíſque propemodùm extinctæ lux illis affulſiſſet, (ut in lib. XII. Antiqu. cap. 2. *Joſephus* innuit;) vel ἀπὸ τ̃ λυχνοκαΐας, quòd & tunc lucernarum lumen Templo reſtituiſſent, (I. *Maccab.* IV. 49, 50. *&* II. *Maccab.* X. 3.) & ad hunc uſque diem in Synagogis ſuis hos dies peculiari lucernarum apparatu celebrare in more illis ſit poſitum.

Eodem quo templum inſtaurârunt tempore, etiam in monte Sionis circumquaque muros altos & turres munitas ædificaverunt; ut hoſtes (præſidiarios illos præcipuè in arce poſitos) cohiberent, ne Templum ſuâ excurſione infeſtarent. Bethſuram quoque, quinque tantùm ſtadiis inde diſtantem, (II. *Maccab.* XI. 5.) munīverunt; ut ex adverſo Idumææ populus haberet præſidium. (I. *Maccab.* IV. 60, 61. *cum* VI. 7, 26.)

b. Quum audiſſent gentes in circuitu ædificatum eſſe altare dedicatúmque ſanctuarium, ager- 4550 164
rimè id tulerunt: inẽuntéſque conſilium de tollendo genere Iſraëlitico, eos qui inter ipſas degebant cœperunt occidere. (I. *Maccab.* V. 1, 2.)

Antiochus Epiphanes, ſuperiores (ultra Euphratem) regiones peragrans, audivit in Perſiâ Elymaidis urbem (à ſecundi libri Maccabaici ſcriptore *Perſepolim* nominatam) illuſtrem fuiſſe divitiis, & in eâ Templum (quod *Elymææ Veneri* dicatum tradit *Appianus*, in Syriacis pag. 131. *Dianæ* verò in Elymaide, *Polybius & Diodorus*; apud *Joſephum*, lib. 12. cap. 13. & *Hieronymum* in Daniel. cap. 11. cum Excerptis Valeſii; pag. 145.) fuiſſe opulentiſſimum; ibíque fuiſſe tegumenta aurea, & thoraces, & arma, ab Alexandro magno Philippi filio relicta. Cúmque ille, prædæ avidus, urbem & fanum diripere vellet; cives, armis correptis, eum fugaverunt & turpiter gradum inde referre coëgerunt. (I. *Maccab.* VI. 1,--4. II. *Maccab.* IX. 1, 2.)

Quum autem eſſet ad Ecbatana, de re à Nicanore & Timotheo in Judæâ malè geſtâ ad eum perlatus eſt nuncius: indéque Babylonem versùs iter faciens, in finibus Perſidis etiam de Lyſiæ ingenti exercitu ibidem fugato, de Jovis Olympii idolo ab æde Hieroſolymitanâ ſublato, de Sanctuario & Bethſurâ munitione firmatis, ſimiliter audiit. Itaque furore percitus arbitrabatur etiam eorum à quibus fugatus fuerat malum in Judæos ſe retorſurum: ac propterea aurigam juſſit indeſinenter pergentem profectionem perficere; ſuperbè jactitans, cœmeterium Judæorum ſe effecturum Hieroſolyma, quum illuc veniret. [I. *Maccab.* VI. 4,--7. II. *Maccab.* IX. 3, 4.] Quò referenda & illa *Taciti*, de gente ſanctâ improbè ſentientis, in libro Hiſtoriarum V. *Rex Antiochus demere ſuperſtitionem, & mores Græcorum dare adnixus, quo minus teterrimam gentem in melius mutaret, Parthorum bello prohibitus eſt.*

Vix ſuperbum ſermonem finierat Antiochus, cùm apprehendit eum immedicabilis viſcerum

dolor,

dolor, & acerba inteſtinorum tormenta. Nec magis tamen animo ſanior illa ægritudine corporis effectus, furorem adhuc in Judæos ſpirans, accelerari profectionem juſſit. Sed dum magno curſus ageretur impetu, ex eo ille decidit; graviſque caſu omnia corporis membra diſtorta & colliſa ſunt. Cúmque è terrâ elevatus geſtatorio ille portaretur; de corpore ejus vermibus ſcaturientibus, viventis carnes deciderunt: ita ut ob intolerabilem odoris gravitatem nemo exportare illum poſſet, eóque putore totus gravaretur exercitus. (II. *Maccab.* IX. 5,–10.) Unde iter Babylonicum intermittere coactus, in Perſidis opido Tabis ſubſtitit: ut ex Polybio (*in Excerptis Valeſii, pag.* 144.) & Hieronymo (*in cap.* 11. *Danielis*,) intelligitur. ubi lecto affixus, complures dies hæſit. (*I. Macc.* VI. 8, 9.) φθίνων & tabe diffluens. (*Appian. Syriac. pag.* 131.)

c. A vernæ tempeſtatis exordio iniit annus regni Græcorum CXLIX, in primo Maccabæorum libro uſurpatus.

Quum brevi ſe moriturum arbitraretur Epiphanes, convocatis omnibus amicis ſuis, agnovit ob injurias Judæis illatas dira illa ſe pati, & nunc perire dolore magno in terrâ peregrinâ. (I. *Maccab.* VI. 10,–13.) Quúmque ne ſuum quidem odorem poſſet perferre, dixit, *Juſtum eſſe Deo ſubjici, eúmque qui mortalis eſſet non paria Deo arroganter ſapere.* Et orans Dominum, vovit ſe Hieroſolymitanis & Judæis omnibus αὐτονομίαν conceſſurum, (ut ſuis deinceps legibus propriiſque inſtitutis liberè uterentur,) Templum elegantiſſimis donariis ornaturum, ſancta vaſa omnia quamplurimùm aucta redditurum, convenientes ad ſacrificia ſumptus ex reditibus propriis ſuppeditaturum, Judaicæ religioni ipſum ſe addicturum, & aditurum omnem locum habitabilem annunciantem robur Dei. Sed quum nequaquam laborioſi dolores deſinerent; benevolentiſſimis ad Judæos ſcriptis litteris, deprecatus eos eſt, ut ſibi & filio ſuo Antiocho, quem (patris exemplo) vivens regem jam deſignaverat, fidem ſervarent. (II. *Maccab.* IX. 11,–27.)

Tum vocans Philippum amicum, qui cum ipſo fuerat educatus, (ὁ σύντροφος αὐτοῦ, ut in II. *Maccab.* IX. 29. appellatur) conſtituit eum ſuper totum regnum: & dedit ei diadema, & ſtolam ſuam, & annulum; ut adductum filium ſuum Antiochum (ex Antiochiâ, ubi eum cum Lyſiâ reliquerat) enutriret (utpote novennem adhuc, ut ex Appiano anteà notatum) ad regnandum. Ita mortuus eſt rex Antiochus; anno regni Græcorum 149. (*I. Maccab.* VI. 14, 15, 16.) obitu miſerrimo, in terrâ peregrinâ, in montibus. (II. *Maccab.* IX. 28.) Paratacenis ſc. circa Babyloniam: ubi *Tabas* opidum fuiſſe, ex Curtii libro 5. docet hîc Grotius. de quo *Polybius*, libro 31. (*in Excerptis Valeſii, pag.* 144.) Ἐν Τάβαις τῆς Περσίδος ἐξέλιπε τὸν βίον δαιμονήσας, ὥς τινές φασι διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς ἐπισημασίας τῆς δαιμονίου κατὰ τὴν περὶ τὸ προειρημένον (Ἀρτέμιδος) ἱερὸν παρανομίαν. Et ex *Polybio* quidem & *Diodoro* refert, in Danielis cap. 11. ſcribens *Hieronymus*, Antiochum *quibuſdam phantaſiis atque terroribus verſum in amentiam, ac poſtremùm morbo interiiſſe; quia templum Dianæ violare conatus eſſet.* quum miſer ipſe coram amicis omnibus mala iſta ſe paſſum fuerit profeſſus; quòd ex Hieroſolymitano templo *omnia vaſa aurea & argentea abſtuliſſet, & miſiſſet qui tollerent è medio habitatores Judææ ſine cauſa.* [I. *Maccab.* VI. 12, 13.]

Mortui cadaver exportavit Philippus: qui etiam metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit. [II. *Maccab.* IX. 29.] copias ſibi comparaturus contra Lyſiam: qui, Epiphanis morte cognitâ, *Antiochum* filium ejus pro eo in regnum ſuffecit, quem adoleſcentem educaverat, cúmque *Eupatorem* nominavit. (I. *Maccab.* VI. 17.) Quo cognomento à Syris, propter patris virtutem, fuiſſe eum compellatum ſcribit *Appianus*: puerum à Lyſiâ educatum fuiſſe, etiam confirmans. (*in Syriac. pag.* 117.]

Antiochus Eupator, ſuſcepto regno, Lyſiam univerſi regni præfecit negotiis, ſpeciatim verò Cœleſyriæ & Phœniciæ primarium ducem eum conſtituit. Ptolemæus enim Macron, Dorymenis filius, qui eo munere ſub Antiocho Epiphane functus fuerat (II. *Maccab.* VIII. 8. *cum* I. *Maccab.* III. 38.) quum jus Judæis conſervare ſtuderet, conſideratâ injuriâ quæ ipſis facta fuerat, & res illorum cum pace tranſigere conaretur; ob hoc apud Eupatorem ab amicis accuſatus, & quòd Cyprum fidei ſuæ à Philometore commiſſam Antiocho Epiphani tradidiſſet proditor identidem appellatus, hauſto veneno vitam finivit. [II. *Maccab.* X. 11, 12, 13.] Cujus hoc apud Polybium [*in Excerptis Valeſii, pag.* 126.] extat elogium. Πτολεμαῖος ὁ στρατηγὸς ὁ κατὰ Κύπρον οὐδαμῶς Αἰγυπτιακὸς γέγονε, ἀλλὰ νουνεχὴς καὶ πρακτικός. *Ptolemæus præfectus Cypri nullâ re Ægyptius fuit, ſed prudens ac ſtrenuus inprimis.*

Gorgias verò, cùm eſſet dux locorum circa Judæam milites habebat mercede conductos & quotidie contra Judæos bellum fovebat. Et huic conjuncti etiam Idumæi opportunas munitiones obtinentes exercebant Judæos; & apoſtatas Hieroſolymis profugos excipientes, bellum ducere tentabant. [II. *Maccab.* X. 14, 15.]

Judas igitur Maccabæus in Acrabbatenâ Idumææ regione cum filiis Eſau, qui Iſraëlitas circumſederant, bellum geſſit: & impetu in munitiones eorum facto, loca obtinuit, non minùs viginti millibus interemit, & cepit ſpolia eorum. [I. *Maccab.* V. 3. II. *Maccab.* X. 16, 17.]

Et recordatus eſt malitiæ filiorum Bæanis, qui populo inſidiati fuerant per vias. Hi cum novem millibus in duas munitiſſimas turres confugerunt, quæ habebant omnia ad obſidionem ferendam neceſſaria. Ipſe igitur Maccabæus ad loca quæ magis perurgebant ſecedens, fratrem ſuum Simonem cum Joſepho & Zacchæo ad obſidionem illorum reliquit. Verùm qui cum Simone aderant, pecuniæ avidi, acceptis ab iis qui in turribus erant 70. drachmarum millibus, permiſerunt quoſdam elabi. Quod reſciſcens Maccabæus, proditores illos coram populi principibus convictos interfecit: & confeſtim duabus turribus occupatis, eas cremavit, & internecione in eis delevit pluſquàm viginti millia. (I. *Maccab.* V. 4, 5. II. *Maccab.* X. 16–23.)

Inde ad Ammonitas tranſivit: ubi reperit manum fortem, & populum multum, cum Timotheo duce ipſorum. Et commiſit cum eis prælia multa, & percuſſit eos: captâque Jazer & pagis ejus, reverſus eſt in Judæam. [I. *Maccab.* V. 6, 7, 8.)

Timotheus, qui priùs à Judæis ſuperatus fuerat, congregatis exteris copiis quamplurimis, & equitibus non paucis ex Aſiâ collectis, advenit quaſi armis Judæam capturus. Maccabæus verò & qui cum illo erant, poſt gravem humiliationem & divini nominis invocationem Hieroſolymis excedentes, procul ab urbe cum illis congreſſi ſunt: & cœleſtibus quorundam equitum pro ſe pugnantium apparitionibus confirmati, 20500. pedites & 600. equites interfecerunt. Ipſe verò Timotheus in munitiſſimum præſidium, *Gazara* dictum, ubi frater ejus Chæreas dux erat, confugit: eóque demùm expugnato, è foveâ quâdam in quâ ſe occultaverat eductus, ſimul cum fratre & Apollophane jugulatus eſt. (II. *Maccab.* X. 24,--38.)

Trocmi, Galatarum gens, Cappadociam fruſtrà aggreſſi, cùm nullam illius partem occupare potuiſſent, ad Romanos confugientes, regem Ariarathem in odium illorum adducere ſunt conati. A quibus ad Regem miſſa eſt legatio: cujus princeps erat Marcus Junius. [*Polyb. legat.* 108.]

3841 *a* Ab autumno iniit annus æræ Contractuum ſive Dhilkarnain, à ſecundi libri Maccabæorum collectore receptæ, CXLIX. æræ verò Chaldæorum, in Principum Reſcriptis. (*Ibid. cap.* XI.) & magnâ Ptolemæi Syntaxi (*lib.* 9. *cap.* 7. & *lib.* 11. *cap.* 8.) uſurpatæ, annus CXLVIII. qui & Sabbaticus fuit.

Gentes quæ erant circa regionem Galaaditidem congregatæ ſunt adversùs Iſraëlitas qui erant in finibus ipſorum, ad tollendum eos è medio. Et ex Tubienis Judæis, terram Tobi (*Judic.* XI. 3.) incolentibus, circiter mille viros interfecerunt: & captivas abduxerunt uxores & liberos, cum ipsâ ſuppellectile eorum. Cúmque illi Galaaditidos Iſraëlitæ in Dathema munitionem confugiſſent: Timotheus (alius ab illo quem cum fratre Chæreâ occiſum fuiſſe jam diximus) ad eos obſidendos cum exercitu perrexit. Eodémque tempore & alii ad perdendos Galilæos è Ptolemaide, Tyróque & Sidone, atque universâ Galilæâ alienigenarum, convenerunt. (I. *Maccab.* V. 9,--15.)

Galaaditis & Galilæis tempeſtivum auxilium à Judâ & fratribus ejus expetentibus, ille, cum populo Hieroſolymis deliberatione habitâ, in tres partes copias ſuas diviſit: Simoni fratri ter mille viros ad Galilæos, ſibi & Jonathani fratri octies mille ad Galaaditas liberandos, deputavit: reſiduum exercitum cum Joſepho Zachariæ filio & Azariâ ducibus populi ad Judææ cuſtodiam reliquit; mandato dato, ne cum gentibus committerent prælium, donec ipſi reverterentur. (*Ibid.* 16,--20.)

Profectus igitur in Galilæam Simon, cum gentibus multa commiſit prælia, perſecutúſque eſt eas uſque ad portas Ptolemaidis: & ceciderunt ex illis circiter tria millia virorum, quorum accepit ſpolia. Et aſſumens qui erant in Galilæâ, & in Arbattis (ערבות h. e. locis planis & campeſtribus) cum uxoribus & liberis, & quæcunque illis erant, abduxit in Judæam cum lætitiâ magnâ. (*Ibid.* 21,22, 23.)

Priuſquàm verò Judas ad Galaaditas perveniſſet, multi eorum comprehenſi ſunt in Boſſora, Boſor, Alemis, Chaſphor, Maced, Carnaïn, & cæteris urbibus Galaaditis. (*Ibid.* 26. 27.)

Cùm Judas & frater ejus, trajecto Jordane, per Arabiam deſertam tridui itinere fuiſſent profecti, Nabatæi pacificè occurrentes narraverunt illis quæ Galaaditis acciderant; ac poſtridie ſtatuiſſe hoſtes, caſtris locatis contra munitiones, illas capere & omnes qui in iis erant è medio tollere die uno. Unde Judas cum exercitu ſubitò convertit iter per deſertum ad Boſor, captâque urbe maſculos omnes occidit, acceptíſque omnibus eorum ſpoliis, ipſam incendit. Et abiens inde nocte, ad munitionem uſque profectus eſt. Cúmque illuceſcente die machinæ ad eam oppugnandam admoverentur, clamórque civitatis in cœlum tolleretur; qui cum Judâ erant procedentes tribus ordinibus à tergo hoſtium, clanxerunt tubis & inclamaverunt oratione. Agnoſcentia verò caſtra Timothei Maccabæum eſſe, fugerunt à conſpectu ejus: percuſſítque eos plagâ magnâ, adeò ut ceciderint ex illis die illo ad octies mille viri. Pòſt deflexit ad Maſpham: eâque captâ, maſculos omnes occidit, acceptíſque ſpoliis eam incendit. Atque inde movens cepit Chaſphor, Maced, Boſor, & reliquas civitates Galaaditidis. (*Ibid.* 24,--36.)

Dum Judas & Jonathan eſſent in Galaaditide, & Simon in Galilæâ ex adverſo Ptolemaidis; Joſephus Zachariæ filius & Azarias, ad cuſtodiam Judææ relicti, auditis eorum ſtrenuis facinoribus, ut & ipſi tale nomen ſibi compararent, contra acceptum mandatum ad pugnandum cum gentibus Jamniam exercitum deduxerunt. Egreſſus verò cum ſuis ex urbe Gorgias, uſque ad fines Judææ eos fugavit: ceciderúntque eo die ex populo Iſraëlitico ad duo millia virorum. (*Ibid.* 55,--62.)

b. Lyſias regis Eupatoris tutor & cognatus, regníque negotiis præfectus, ægerrimè ferens ea quæ 4551 163
facta fuerant, congregatis quaſi 80. millibus, & equitatu univerſo, atque 80. elephantis, contra Judæos profectus eſt: ſtatuens ſe & Hieroſolymam Græcorum habitaculum, & Templum vectigale, & ſummum Sacerdotium vænale quotannis effecturum. Judæam igitur ingreſſus, Bethſuram in munito agro quaſi quinque ſtadiis ab Hieroſolymis poſitam arctâ cinxit obſidione. Cui occurrens, Angelo ducente, Maccabæi exercitus, hoſtium undecim millia proſtravit, & 1600. equites. Reliqui verò omnes, cum ipſo Lyſiâ in fugam acti ſunt: quorum plurimi vulnerati, armis nudati evaſerunt. (II. *Maccab.* XI. 1,--12.)

Reputans ſecum Lyſias damnum quod acceperat, & pro Judæis Deum pugnare intelligens, legatos ad eos de pace miſit; æquis ejus conditionibus ſe conſenſurum pollicitus, & ut Rex eis amicus eſſet effecturum. Maccabæus publicæ utilitati conſulens, aſſenſit; & ſcripto per Johannem & Abſalomum miſſo, quid pro Judæis poſtularet ſignificavit: quæ à Rege conceſſa ſunt omnia. (*Ibid.* 13, 14, 15.) Extant eâ de re litteræ, tum Antiochi regis ad Lyſiam, (*Ibid.* 22,--26.) tum ad Judæos Lyſiæ, datæ anno (æræ Chaldæorum) 148, die 24. menſis qui in Græcis codicibus *Dioſcorinthius*, in Latinis *Dioſcorus* ſcriptus eſt. (*Ibid.* 16,--21.) Is

autem in anno Chaldaico menſis embolimus fuiſſe videtur, inter Dyſtrum & Xanthicum (quo ſequentes Regis & Romanorum ad Judæos de eâdem pace ſcriptæ ſunt litteræ) interpoſitus: qui idcircò in editione Græcâ libri Eſtheræ (in Bibliothecâ nobiliſſimi Comitis Arundellii conſervatâ) menſis *Adar-niſan* & *Dyſtri-xanthici*, apud poſteriores Hebræos *Veadar* ſive alterius Adar, nomen obtinet. Quanquàm Syrus noſter ſecundi libri Maccabaici interpres, pro eo, *Tiſrin poſteriorem* Syrorum hîc ſubſtituerit.

Anno eodem (æræ Chaldaicæ) 148, menſis Xanthici (item Chaldaici) die 15, ad populum Judæorum datæ habentur litteræ; & ab Antiocho rege, (II. *Maccab.* XI. 27,--33.) & à Quinto Memmio & Tito Manlio (al. Manio, vel Manilio) Romanorum legatis; qui eo tempore Antiochiam ad Regem proficiſcebantur. (*Ibid.* 34,--38.) quos & Lyſias, pactionibus hiſce peractis, eòdem ſecutus eſt. (II. *Maccab.* XII. 1.)

c. Sub veris initium cœpit annus regni Græcorum CL, quo primi libri Maccabaici ſcriptor eſt uſus.

Demetrius Seleuci Philopatoris filius, quum multos jam annos obſes Romæ eſſet detentus, & jam annum ætatis 23 attigiſſet; à Senatu poſtulavit ut per populum Romanum in regnum patrium, à patrui ſui Antiochi Epiphanis filio injuſtè occupatum, reſtitueretur: Romam patriam ſibi & altricem, omnes Senatorum filios inſtar fratrum, ipſos Senatores loco patrum eſſe affirmans. Patres tamen, conducibilius rebus ſuis exiſtimantes regi Syriam à puero quàm à viro, Demetrium eſſe detinendum, & puero quem Antiochus reliquerat regnum firmandum, communi conſenſu decreverunt. Statim verò legatos, Cn. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium, ad regnum illud adminiſtrandum ex voluntate ipſius Senatûs, miſerunt: neminem impedimento fore credentes, Rege puero, & principibus aulæ bene agi ſecum putantibus, ſi Romani Demetrio regnum non traderent; quod futurum exiſtimabant. Cùmque audiſſent multos elephantos eſſe in Syriâ, & naves aliquot ſupra definitum Antiocho numerum: legatis mandaverunt, ut & naves comburerent, & elephantis nervos inciderent; & uno verbo, regias opes quàm maximè poſſent imminuerent. (*Polyb. legat.* 107. *Appian. Syriac. pag.* 117. *Zonar. ex Dione. Juſtin. lib.* 34. *cap.* 3.)

Præterea mandatum iſtis eſt, ut Macedones viſerent: qui popularis ſtatus inſolentes, publici concilii uſum nullum habebant, & ſeditiones inter ſe agitabant. Juſſi etiam fuerunt legati, res Galatarum & Ariarathis regnum diligenter inviſere. (*Polyb. ibid.*) Cum Junio verò & prioribus legatis pro tempore locutus Ariarathes, quòd prolixâ humanitate eos accepiſſet, ſuas ipſius laudes prædicantes dimiſit. (*Id. legat.* 108.)

Inter Eupatorem & Judæos inita pax ſtatim rupta eſt. Ex ducibus enim qui in vicinis locis erant, Timotheus, Apollonius Gennæi filius, Hieronymus, Demophon, & Nicanor Cypriarches, non ſinebant Judæos quieſcere. Joppenſes quoque non minùs quàm ducentos eorum qui ſecum habitabant in navigia ſua pellectos & in altum perductos ſubmerſerunt. (*II. Maccab.* XII. 2, 3, 4.)

Judas Maccabæus, crudelitate hâc intellectâ, Joppenſium portum noctu incendit, & ſcaphas concremavit, & confodit eos qui illuc confugerant. Accipiens quoque Jamnienſes ſimile facinus in Judæos ſecum habitantes patrare voluiſſe; nocte portum eorum cum claſſe ſuccendit: adeò ut Hieroſolymam uſque, 240 ſtadiis inde diſtantem, flammæ ſplendores apparerent. (*Ibid.* 5,--9.)

Inde ſtadiis novem adversùs Timotheum proficiſcentem Judæ exercitum Arabes Nomades aggreſſi ſunt, non pauciores 5000 peditibus & 500 equitibus. Ubi commiſsâ validâ pugnâ, ſuperati Arabes, promittentes ſe & pecora daturos & reliquis in rebus fore ipſis adjumento, à Judâ pacem impetraverunt. (*Ibid.* 10, 11, 12.)

Caſpin civitatem, ponte munitam & muris circumſeptam & promiſcuis gentibus habitatam, Judæ milites vi ceperunt: tantâ civium ſtrage editâ, ut adjacens lacus ſtadiorum duorum latitudinis perfuſus ſanguine plenus videretur. (*Ibid.* 13,--16.)

Inde profecti ſtadia 750, Characem pervenerunt ad Judæos qui (Tobi terram incolentes) Tubieni dicebantur. A quibus locis Timotheus re infectâ tum diſceſſerat, præſidio valde firmo ibi relicto. Quod Judæ duces Doſitheus & Soſipater aggreſſi, eorum qui à Timotheo ibi fuerant relicti plures quàm decem mille peremerunt. (*Ibid.* 17, 18, 19.)

Poſt hæc congregavit Timotheus exercitum alium ex circumjacentibus omnibus gentibus & mercede conductis Arabibus; 120 millium peditum, & 2500 equitum. Dimiſiſque uxoribus & liberis & apparatu reliquo in locum qui dicebatur Carnion vel Carnaïm, (erat enim difficilis obſeſſu & aditu propter locorum omnium anguſtiam:) caſtrametatus eſt contra Raphon, trans torrentem. Quem prior cum omnibus copiis ſuis trajiciens Judas, gentes illas omnes fugavit: aliis aliò delatis; adeò ut ſæpe læderentur à ſuis, & gladiorum mucronibus configerentur. Itaque perſecutioni inſtans maximâ contentione Judas, confodit ex eis ad 30. virorum millia. (I. *Maccab.* V. 37,--43. II. *Maccab.* XII. 20,--23.)

Ipſe verò Timotheus in agmen Doſithei & Soſipatri incidens, poſtulavit cum multis veteratoriis artibus, ut ſe vivum dimitterent; eo quòd multorum & parentes & fratres haberet, quorum nulli parceretur, ſi ipſum occiderent. Quùmque fidem dediſſet ille ſe eos illæſos reſtituturum; dimiſerunt eum propter ſalutem fratrum ſuorum. (II. *Maccab.* XII. 24, 25.)

Progreſſus inde Judas ad urbem Carnaim & fanum Atargatæ in eâ poſitum, quò plurimi confugerant; incenſo fano cum omnibus qui in eo erant, & everſâ urbe, jugulavit hominum 25. millia. (I. *Maccab.* V. 43, 44. II. *Maccab.* XII. 26, 27.)

Tunc abduxit Judas omnes Iſraëlitas qui erant in Galaaditide, cum uxoribus liberiſque & ſupellectili eorum, ut venirent in Judæam. Et venerunt Ephronem uſque: quæ urbs magna

& munitiſſima erat in ipſo ingreſſu; in quâ omnium nationum turbæ habitabant, & adoleſcentes robuſti ad muros conſtituti eam fortiter propugnabant, ubi denique machinarum telorúmque multi apparatus erant. Cúmque per medium ejus Judæ & exercitui ejus neceſſariò tranſeundum eſſet, & excluderent eos cives, atque lapidibus portas obſtruerent: oppugnârunt illi urbem totum illum diem totámque noctem, eámque ſubjugatam radicitùs everterunt; & acceptis ſpoliis ejus, atque omnibus maſculis ad 25. millium numerum gladio interemptis, ſuper occiſos per eam tranſiverunt. [I. *Maccab. V.* 45,—51. *II. Maccab. XII.* 27, 28.]

Inde trajecerunt Jordanem in campum magnum, ex adverſo Bethſanis, (I. *Maccab. V.* 52.] quæ Græcis dicta eſt Scythopolis, [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 12.] ſtadiis 600. diſtans Hieroſolymis. Cúmque in eam irruerent; teſtantibus Judæis qui illic erant, quâ benevolentiâ Scythopolitæ in eos uſi eſſent, & quàm benignâ converſatione adverſis temporibus, gratias eis agebant, & ut in reliquum tempus erga gentem benigni eſſent hortabantur. [II. *Maccab. XII.* 29, 30, 31.]

Judas verò agens extremam aciem, adhortabatur populum in totâ viâ, donec in Judæam veniſſet. [*I. Maccab.* V. 53.] Venerunt autem Hieroſolyma, quum jam propinqua Pentecoſte eſſet: [*II. Maccab. XII.* 31.] & aſcenderunt in montem Sionis cum lætitiâ & gaudio, obtulerúntque holocauſta; eo quòd non cecidiſſet ex ipſis ullus, donec reverſi eſſent cum pace. [*I. Maccab.* V. 54.]

Poſt Pentecoſten Judas & fratres ejus, cum 3000. peditum & 400. equitum comitatu, proceſſerunt, cum Gorgiâ Idumææ duce pugnaturi. (II *Maccab. XII.* 32, 33. *cum* I. *Macc.* V. 65.)

In illâ pugnâ pauci ex Judæis ceciderunt: Doſitheus verò quidam eques ex turmâ Bacenoris, vir potens, quum teneret Gorgiam & captum chlamyde fortiter eum abduceret, delatus in eum quidam Thrax eques humerum amputavit ei; atque ita ſceleſtus Gorgias effugit in Mariſa. Cùm autem illi qui Eſdrin (unum è Judæ ducibus) ſequebantur diuturnâ pugnâ fatigarentur; invocans Judas Dominum, & incipiens ſermone patrio clamorem hymnis conjunctum, Gorgiæ milites ex improviſo aggreſſus eſt, eóſque in fugam vertit. (II. *Maccab. XII.* 35,—37.)

Tum Judas collecto poſt victoriam exercitu, in proximam civitatem Odollamum venit: ubi ſuperveniente die ſeptimo purificati ſabbathum tranſegerunt. Poſtridie verò quum Judæ milites corpora illorum qui in pugnâ ceciderant ad ſepulturam tollerent, invenerunt ſub tunicis cujuſque eorum donaria Jamnienſium idolis dicata; quæ Judæis lex [*Deuteron. VII.* 25, 26.] prohibuerat: adeò ut omnibus fieret manifeſtum, iſtos propter hanc cauſam cecidiſſe. Ad ſupplicationem igitur converſi ſunt, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι, rogantes ut commiſſum iſtud peccatum, perfectè deleretur, vel (ut codex Arundellianus & Aldina habet editio) ἠξίωσαν μὴ διὰ τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι, rogabant ut non propter commiſſum iſtud peccatum omninò delerentur: & collatitiâ pecuniâ *duorum* (vel *trium*, ut Græcus Arundellianus & Syriacus meus codex, vel *duodecim*, ut Latina habent exemplaria) millium drachmarum argenti Hieroſolymam miſsâ, ſacrificium pro peccato offerendum curabant. (*Ibid.* 38,—43.)

d. Deinde progreſſus Judas cum fratribus ſuis, debellavit filios Eſau in regione (Judææ) meridianâ, & percuſſit Hebronem cum pagis ejus, & ſublatâ munitione illius turres ejus incendit circumquaque. Inde movit ut proficiſceretur in terram Allophylorum, & tranſivit per Samariam. Quo tempore ceciderunt ſacerdotes aliqui in prælio cùm vellent ſtrenuè agere, & inconſultò prodiiſſent ad pugnam. Tum deflexit Judas Azotum versùs, in terram Allophylorum ſive Philiſtæorum; & evertit aras eorum, & ſculptiles deos combuſſit: cúmque cepiſſet ſpolia civitatum, in Judæam reverſus eſt. (*I. Maccab. V.* 65,—68.)

Ibi, quum præſidiarii Antiochi milites qui Hieroſolymis in arce erant concluderent Iſraëlitas circa Sanctuarium, ſtudentes illis ſemper maleſacere & firmamento eſſe gentibus; Judas & totus populus ſimul obſederunt eos anno regni Græcorum 150. paratis in eos baliſtis & machinis. Exeuntes verò nonnulli ex eis qui obſidebantur, quibus adhæſerunt quidam impii Iſraëlitæ, Antiocho Eupatori regi, ut Judæorum creſcenti potentiæ celeriter occurreret, perſuaſerunt. [*I. Maccab. VI.* 18,—27.]

Congregavit igitur Rex omnes amicos ſuos ducéſque exercitûs ſui & magiſtros equitum, unà cum copiis ab aliis regnis & inſulis ſive oris maritimis advenientibus: ita ut eſſet numerus copiarum ejus, 100. millia peditum, 20. millia equitum, & elephanti 32 edocti ad prælium. (*Ibid.* 28, 29, 30.) In Maccabæorum verò libro altero legimus, anno 149. [æræ contractuum ſc.] perlatum eſſe ad Judam Maccabeum; contra Judæam adventare Antiochum Eupatorem, cum Lyſiâ regni procuratore, habentem copias Græcas 110000 peditum, equites 5300, elephantos 22, & falcatos currus 300. [*II. Maccab. XIII.* 1, 2.]

His Menelaus Pſeudo-pontifex ſe commiſcuit; falsâ ſpe ductus, dignitatem, cujus titulum tantùm gerebat, ab Eupatore ſe obtenturum. (*II. Maccab. XIII.* 3.)

Rex Eupator mente efferatus veniebat, pejora quàm ſub patre ejus facta fuerant erga Judæos peracturus. Quibus Judas cognitis, præcepit populo, ut die ac nocte Dominum invocarent, ut ſolito præſidio ipſis adeſſet. Deinde communicato cum ſuis conſilio, ſtatuit exire obviam Regi; & circa Modin caſtra poſuit. (*II. Maccab. XIII.* 9,—14.)

Regius interea exercitus per Idumæam profectus, Bethſuram oppugnavit, adhibitis machinis: quas egreſſi Bethſurani incenderunt, & pugnaverunt viriliter. Judas autem caſtra movit ad Bethzachariam contra caſtra Regis. (*I. Maccab. VI.* 31, 32.) Deinde datâ ſuis teſſerâ, DEI VICTORIÆ, cum juvenibus optimis delectis invadens noctu caſtra hoſtium, uſque ad ipſum Regis Prætorium; ad quatuor virorum millia & elephantem primarium cum his qui ſuperpoſiti fuerant, interfecit: caſtriſque metu ac perturbatione repletis, quum jam dies illuxiſſet, proſperè diſceſſit. (*II. Maccab. XIII.* 15, 16, 17.)

Rex verò ſummo mane movit caſtra impetu Bethzachariam verſùs: & comparans ſe ad prælium, elephantis efferandis uvæ & mororum ſuccum oſtendi juſſit. Singulis verò belluis (per phalanges diſtributis) tuendis, milleni probè armati pedites & 500. equites ſunt tributi: in turribus ligneis quas unaquæque ſerebat erant 32. milites; præter Indum qui ducebat eam. Eratque egregius armorum apparatus: ita ut Sole radios in clypeos aureos æneóſque vibrante, vicini colles reſplenderent. (*I. Maccab. VI.* 33,–41.)

Judâ & exercitu ejus prælium ineunte, ceciderunt ex caſtris Regis 600. viri. Tum Eleazar cognomento Savaran (vel Avaran potiùs, Judæ frater; I. *Maccab.* II. 5.) conſpicatus elephantem thorace regio loricatum & reliquis belluis eminentiorem; indéque Regem illi inſidere exiſtimans; illuc curſu, cæſis hinc & inde hoſtibus, pervenit: & ſupponens ſe ei occidit illum; ipſéque ſimul pondere illabentis beſtiæ oppreſſus interiit. Videntes autem Judæi potentiam Regis, & impetum copiarum, deflexerunt ab eis. (I. *Maccab.* VI. 42,–47.)

Rex ad Bethſuræ obſidionem reverſus, modò agebatur in fugam, modò colliſus abibat cum damno. Judas verò ad obſeſſos mittebat res neceſſarias. Quarum rerum arcana hoſtibus renunciavit Rhodæus è Judæorum exercitu: ſed quæſtione habitâ prehenſus atque in carcerem conjectus eſt. Tum Rex ſecundò cum Bethſuranis ſermonem habuit; & ad deditionem eos inflexit. (II. *Maccab.* XIII. 19,–22.) Pacéque factâ, egreſſi illi ſunt ex urbe: eo quòd non eſſet ibi alimentum ad obſidionem tolerandam; terrâ tum, ob annum ſabbaticum, vacante à frugibus. Rex verò, Bethſurâ captâ, præſidium ibi conſtituit ad ſervandum eam. (I. *Maccab.* VI. 49, 50.)

Inde Hieroſolymam Rex aſcendens, contra montem Sionem & Sanctuarium caſtra poſuit dies multos: ſtatuítque illic baliſtas & machinas tormentáque ad ignem & lapides jaculandos, nec non ſcorpiones ad tela jacienda & fundas. Quorum machinis obſeſſi alias oppoſuerunt machinas, & repugnârunt dies multos. Verùm cibaria illis deerant, eo quòd ſeptimus annus eſſet; & qui manſerunt in Judæâ ex gentibus reſidua repoſitorum conſumpſerant. Sed & reſidui erant in Sanctuario viri pauci; quia prævalebat eis fames, & diſperſi erant quiſque in locum ſuum. (I. *Maccab.* VI. 51,–54. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 14.)

Interim Philippus, quem Antiochus Epiphanes filio ſuo Eupatori tutorem teſtamento reliquerat & regni negotiis ſub eo præfecerat, (Ex Ægypto reverſus) è Perſide & Mediâ cum copiis quas Epiphanes ibi reliquerat. (*I. Maccab. III.* 37.) ad jus ſuum, à Lyſiâ occupatum, vi recuperandum profectus eſt. (*I. Maccab. VI.* 55, 56. *II. Maccab. XIII.* 23.)

Quum hoc audiſſet Lyſias, Regi ducibúſque exercitûs perſuaſit, ut, (quia deficerent indies, & alimenta eſſent illis pauca, & locus quem obſidebant munitus, & regni negotia illis incumberent) pacem cum universâ Judæorum gente facerent, & ut patriis legibus ſicut anteà uti illis liceret ſtatuerent. (*I. Maccab. VI.* 57, 58, 59.)

Rex & principes à Lyſiâ perſuaſi, miſerunt ad obſeſſos qui pacem facerent; atque eorum deſideriis ſeſe accommodantes pacta conventa juramento confirmârunt. Illis deinde è munitione exeuntibus, ingreſſus Rex montem Sionis, ſacrificium obtulit, Templum honoravit, & locum humaniter tractavit. Verùm brevi pòſt, quum munitionem loci attentiùs conſideraſſet, violato juramento, mandatum dedit ut murus circumquaque dirueretur. (*Ibid.* 60, 61, 62; *cum* II. *Maccab.* XIII. 23.)

Rex Maccabæum vel (ut Græcus fert contextus, & Syrus meus habet Interpres) Hegemonidem potiùs ducem ſui exercitûs reliquit à Ptolemaide ad Gerrenos uſque. (II. *Macc.* 13. 24.) ſive ad Ægyptum uſque; cujus terminus Gerrus mons à Ptolemæo conſtituitur.

Veniente Rege Ptolemaïdem, Ptolemaïdenſes (quorum infeſtum in Judæos animum hiſtoria *I. Maccab. XII.* 48. ſatis teſtatur) graviter ferebant pacta cum Juda inita: & indignantes, volebant irritum facere fœdus. Sed accedens ad tribunal Lyſias, re commodè defenſâ, tumultum ſedavit & benevolos cives reddidit. (*II. Maccab. XIII.* 25, 26.) *Joſephus*, in fine libri 14. Antiquitatum, Haſmonæorum principatum, uſque ad captam ab Herode Hieroſolymam & occiſum Antigonum, annos 126. duraviſſe ait; vel, ut apud eundem, libro ejuſdem operis 17. cap 8. habet Herodes, uno anno minùs. Contigit verò illud anno ab hoc tempore 126°. Ut ab hoc inter Antiochum & Maccabæum inito pacis fœdere Haſmonaici principatûs initium deductum fuiſſe videatur.

3842 *a.* Ab autumno cœpit annus æræ Contractuum, quâ 2i. libri Maccabæorum Collector utitur, CL.

Antiochus Eupator, cum tutore Lyſiâ, feſtinans Antiochiam, (*I. Maccab.* VI. 63. II. *Maccab.* XIII. 26.) Menelaum Pontificem captivum ſecum abduxit: (*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 15.) quem ut facem totius belli Judaici & malorum omnium incentorem Lyſias ipſi detulerat. Ille, Regis mandato, Berrhœam Syriæ miſſus, ibique in turrim cinere oppletam conjectus, dignum vitâ ſuâ exitum ſortitus eſt. (II. *Maccab.* XIII. 4,–8.)

Impio Menelao, Berrhoæ (ut apud *Joſephum* pag. 421. rectè eſt ſcriptum; non autem, ut pag. 700. perperàm, Beryti) anno poſt occupatum primùm ab eo Pontificatum 10° necato, alterum non minùs improbum Rex ſubſtituit, Alcimum ſive Jacimum dictum; Sacerdotem quidem ex Aaronis progenie, ſed alienum à Pontificum cognatione: Lyſiâ ſuadente ut transferret eum honorem in aliam familiam. (*Joſeph. Antiquit. lib.* 12. *cap.* 15. & *lib.* 20. *cap.* 8.)

Onias, Oniæ III Pontificis filius videns ſummum Sacerdotium Alcimo datum, in Ægyptum profectus eſt: ibique in Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ ejus conjugis amicitiam ſe inſinuans, ab eis poſteà obtinuit, ut in Heliopoliticâ præfecturâ Deo templum inſtar Hieroſolymitani extruerent, ipſúmque illic Pontificem conſtituerent. Ita in Operis Antiquitatum Judaicarum locis jam citatis rem narrat *Joſephus*: quod in opere de Bello Judaico (*lib.* 1. *cap.* 1.

& lib. 7.

& lib. 7. cap. 37. al. 30.) priùs ſcripſerat retractans; Oniæ fugam hanc & Templi Ægyptiaci extructionem vivente Antiocho Epiphane contigiſſe.

Hoc verò tempore inter Ptolemæum Philometorem & fratrem ejus juniorem Ptolemæum Euergetem II. ſummæ exarſerunt inimicitiæ: quas ut pro viribus componerent, à Senatu Romano ad legatos ſuos, Cn. Octavium, Sp. Lucretium & L. Aurelium miſſæ ſunt literæ. (*Polyb. legat.* 107.) Poſtquàm enim ſimul pacificè per ſex annos regnaviſſent; Philometori minor frater regnum abſtulit. (*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.* 54. *&* 225.)

Ille, regno ſpoliatus, petendi auxilii gratiâ cum paucis admodum ſervis, ſqualore obſitus, Romam profectus eſt. (*Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.) Qui pedeſtri itinere ad Urbem pergens, à Demetrio Seleuci filio agnitus eſt. Is inſperato caſu commotus ſtatim paratâ veſte regiâ cum diademate & equo aureis ornato phaleris, ſtipatus ſuis famulis, Ptolemæo obviam proceſſit; eique viceſimo ſexto ab Urbe lapide occurrit. Quem poſtquàm comiter ſalutavit, hortari cœpit, ut ornatus regiis inſignibus eo quo par erat comitatu Romam ingredi vellet; ne fortè deſpectui haberetur. Sed Ptolemæus prolixam quidem in ſe Demetrii voluntatem multùm laudavit: cæterùm tantum abfuit ut quidquam eorum quæ ſibi offerebantur acciperet, quin potiùs eum rogavit, ut in aliquo ex perviis opidis unà cum Archiâ ſubſiſteret. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 322.)

Romam deinde veniens, in hoſpitium Alexandrini pictoris ſe contulit. Id poſtquàm Senatui relatum eſt, accerſito juvene, quàm potuit accuratâ excuſatione uſus eſt, quòd nec Quæſtorem more majorum obviam miſiſſet, nec publico eum hoſpitio excepiſſet: eáque non ſuâ negligentiâ, ſed ipſius ſubito & clandeſtino adventu facta dixit. Et illum è Curiâ protinùs ad publicos penates deduxit; hortatúſque eſt, ut depoſitis ſordibus adeundi ipſius diem peteret. Quinetiam curæ habuit, uti munera ei quotidie per Quæſtorem darentur. His gradibus officiorum jacentem ad regium faſtigium erexit: effecitque ut plus ſpei in auxilio populi Rom. quàm metùs in ſuâ fortunâ reponeret. (*Valer. Max. ut ſupr.*)

Cn. Octavius & Spurius Lucretius Romanorum legati ad Ariarathem Cappadocum regem venientes, de controverſiâ quam cum Galatis habebat eum allocuti ſunt. Quibus ille paucis rem omnem exponens, in eorum judicio facilè ſe acquieturum dixit. Cæterùm de Syriæ rebus pleraque omnis fuit ejus oratio, quòd ſciret eò pergere Octavium. Oſtendit igitur legatis, & regni illius quàm incertus eſſet ſtatus, & quanta ſibi cum illis neceſſitudo intercederet qui rerum ibi potirentur. Pollicitus item eſt illis, cum copiis ſe eos comitaturum, & paratum intentúmque ad omnem occaſionem futurum, donec abſque omni periculo ex Syriâ eſſent reverſi. Legati ubi ſignificaſſent quàm grata ſibi eſſet hæc regis benevolentia & propenſus animus; in præſentia quidem ejus comitatu opus ſibi non eſſe dixerunt: in poſterum verò ſi quâ in re præſidio opus haberent, illi ſe abſque ullâ cunctatione ſignificaturos; quem inter verè amicos populi Romani numerarent. (*Polyb. legat.* 108.)

Turbas verò illas in Syriâ ortas rex Eupator, Lyſiæ tutoris ſui operâ, brevi compeſcuit. Cùm enim Antiochiam rediens, Philippum ibi dominantem inveniſſet; eum oppugnavit, & urbem vi cepit. (I. *Maccab.* VI. 63.) atque Philippum in poteſtatem ſuam redactum interemit. (*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 15.)

b. Tres Romanorum legati, Octavius, Lucretius & Aurelius, prout in Syriam venientes, in 4552 162
mandatis à Senatu acceperant, elephantos interficiendos & naves concremandas curârunt, cæteráque ex Romanorum utilitate adminiſtrârunt. Quod non ferens quidam Leptines, Cn. Octavium legationis principem (qui primus in familiam ſuam, è quâ Cæſar Auguſtus poſteà prodiit, Conſulatum attulit) Laodiceæ, dum ungitur in gymnaſio, ſuâ manu interemit: jure cæſum illum, neque ſine numine deûm id eſſe factum, affirmans. Lyſias Eupatoris tutor (qui præcipuus populi contra Romanos concitator credebatur) Octavium ſepeliit: ſtatímque legatos Regis nomine Romam miſit; qui id facinus purgarent; ejúſque conſcium Regem non fuiſſe oſtenderent. (*Polyb. legat.* 114. *&* 122. *Cicero, Philippic.* 9. *Appian. Syriac. pag.* 117. *Zonar. ex Dione.*) Marcio & Scipione Conſulibus cædem hanc contigiſſe, confirmat *Julius Obſequens* in libro de Prodigiis.

Erat tum apud Syros Iſocrates quidam grammaticus, ex eorum numero qui recitationes publicas habere ſolent: loquax oſtentator, & ipſis quoque Græcis exoſus; ut quem Alcæus in commiſſionibus urbanitate dictorum laceſſere atque irridere fuerit ſolitus. Iſte quum in Syriam veniſſet, ingenia Syrorum habens deſpectui, non continens ſe intra profeſſionis fines, etiam de publicis rebus verba facere & ſententiam ſuam pronuntiare cœpit. Non ſolùm enim jure Cnæum occiſum fuiſſe dicebat, ſed cæteros quoque populi Romani legatos eſſe jugulandos adjiciebat, ut ne unus quidem relinqueretur ſuperſtes qui cladis nuntium Romam adferret: quò tandem illi deſinerent ſuperbè adeò imperare aliis, & hanc impudentem dominandi licentiam uſurpare. (*Polyb. legat.* 122.)

Romani, miſſis legatis Canuleio & Quinto, Ptolemæum Philometorem in regnum reſtituerunt, & cum juniore fratre Euergetâ reconciliârunt: eâ inter eos regni partitione decretâ; ut Philometor Ægypto & Cypro, Euergetes Cyrenis potiretur: ídque pactum ſacris ritè peractis, fide datâ invicémque acceptâ firmatum eſt. Quod tamen ut reſcinderet, Euergetes Romam properavit: quò & legatum Philometor miſit Menithyllum Alabandenſem, ut patrocinium ſuæ cauſæ ageret & adversùs Euergetam certamen pro ſe ſuſciperet. (*Polyb. legat.* 113. *&* 114. *Liv. lib.* 46. *Zonar. ex Dione.*)

Ariarathe Cappadociæ rege mortuo, filius ejus Ariarathes cognomento Philopator hæreditario jure regnum ejus accepit: qui patris exequiis omni magnificentiæ genere celebratis, Romam legatos ad amicitiam cum populo Romano renovandam miſit. Hic primùm Mithradates,

adultus

3842 adultus poſteà paterno nomine Ariarathes dictus eſt. Regnum adeptus, amicos ac duces ſubditóſque omnes debitâ ſollicitudine complexus, omnium ordinum benevolentiam ſibi conciliavit. Cúmque Græcis litteris eſſet imbutus, & philoſophiæ operam navaret; factum inde eſt ut Cappadocia, olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. [*Liv. lib. 46. Diodor. Sicul. in Bibliothecâ Photii, cod. 244. & Excerptis Valeſii, pag. 325.*]

c. A veris initio cœpit annus regni Græcorum CLI, cujus in primo libro Maccabæorum uſus eſt.

Legati Ariarathis novi Cappadociæ regis Romam venientes, Senatum hortabantur, ut Regem qui publicè privatímque univerſis Romanis cupiebat benevolentiâ ſuâ complecteretur. Senatus verò non ſolùm amicitiam ſocietatémque petitam renovavit, ſed etiam laudato Regis animo comiter legatos excepit: poſtquàm Tiberius (Gracchus, de quo ad annum Mundi 3838. dictum.) ab Aſiaticâ legatione reverſus, de hujus Regis & patris ipſius animo erga populum Romanum, atque in univerſum de eorum regno, multa benigna retuliſſet. [*Polyb. legat.* 109.]

Rhodii, legatis ſuis Cleagorâ & Lygdami Romam miſſis, ut Lyciam & Cariam ſibi pari atque anteà jure poſſidere liceret petierunt. [*Id. legat.* 110.]

Quum in Cariâ Calyndenſes à Cauniis defeciſſent, ac poſteà obſidionem eorum aggreſſi eſſent Caunii, illi principio quidem à Cnidiis auxilia popoſcerunt; quorum adventu aliquandiu hoſtibus reſtiterunt: ſed mox de exitu belli anxii, legationem ad Rhodios miſerunt, ſe ſuámque urbem illis dedentes. Rhodii terrâ maríque auxilio miſſo, urbem obſidione liberârunt, eámque ſibi traditam acceperunt. Mox & Senatus ejus poſſeſſionis retinendæ jus & poteſtatem illis conceſſit. [*Id. legat.* 111.]

Rex Cappadociæ Ariarathes, ex legatis Româ reverſis benevolentiam Romanorum ſe nactum intelligens, in tuto jam ſibi regnum eſſe collocatum perſuaſus, diis ſuis Chariſteria ſacrificavit & duces ſuos convivio excepit. Deinde legatos Antiochiam ad Lyſiam miſit, ut ſororis & matris (Antiochidis, filiæ Antiochi Magni) oſſa reciperet. Quâ de re diſcedentibus legatis mandata dedit, cum poſtulatis precibúſque conjuncta: expoſtulatione de cæde Octavii ſuperſedendum ſibi exiſtimans, (quantumvis iniquo animo eam ferret;) ne ſi Lyſiam irritaret, voti ſui compos fieri non poſſet. Quum autem, permittente Lyſiâ, reportatæ reliquiæ ad eum fuiſſent; magnifico apparatu illas ſuſcepit, & ſummo ſtudio juxta patris tumulum poſuit. [*Id. legat.* 112.]

Poſtquàm Ptolemæi fratres regnum ſunt partiti, venit Romam Ptolemæus junior, ut inſtitutam cum fratre partitionem redderet infectam: quòd diceret, non ſponte ſe, ſed difficultatibus temporum neceſſariò cedentem, id feciſſe quod juſſus erat. Petebat igitur à Senatu, ut Cyprum ſibi adjudicaret: nam etiam ſic, longè deteriorem ſuam portionem futuram portione fratris. Contrà verò legatus à Philometore miſſus Menithyllus, dicebat quòd ipſi Romanorum legati Canuleius ac Quintus ſuo teſtimonio confirmabant: Ptolemæum nempe juniorem non ſolùm Cyrenen ſed etiam vitam fratris operâ retinere; omnium animis ab eo adeò alienatis, ut pro magno beneficio conceſſum ſibi, præter ſpem ſuam & omnium opinionem, Cyrenæ regnum acciperet. Quibus omnibus contradicente Ptolemæo; Senatus, partim quòd partitionem non planè peractam animadverteret, partim quòd diviſum regnum cuperet, (ut ſi res ferret diviſum faciliùs quàm unitum in ſuam poteſtatem redigeret) poſtulata junioris accepit. Et legatos protinùs miſit, Titum Torquatum & Cn. Merulam, cum mandatis; ut pacem inter fratres conciliarent, & juniori Cyprum traderent. [*Id. legat.* 113.]

Quum Romam de Cn. Octavii cæde nuntius eſſet allatus, & Antiochi Eupatoris legati quos Lyſias miſerat Romam veniſſent, & multa diſſeruiſſent quò cædis ejus conſcium Regem non fuiſſe oſtenderent: Senatus legatos remiſit, nullâ prolatâ ſententiâ, quia mentem ſuam prodere omninò nolebat. [*Id. legat.* 114.] Octavio verò ſtatuam in Roſtris poni juſſit. [*Cicero, Philippic.* 9.]

Demetrius Seleuci filius hoc nuntio perculſus, Polybium (hiſtoricum) accerſens, cum eo deliberavit, deberetne iterùm de ſuis rebus cum Senatu agere: qui eum monuit ne bis in eundem lapidem impingeret, ſed auderet ipſe aliquid regno dignum: ad fugam eum hoc modo obſcurè hortatus. Ille tamen Apollonii familiaris ſui, hominis quidem minimè mali ſed admodùm juvenis, conſilium ſecutus in Curiam venit, & ut ſaltem neceſſitate liberaretur manendi Romæ pro obſide oravit, quandoquidem regnum Antiocho Eupatori firmaſſent. Cùm nihilominùs Senatus in ſententiâ permaneret; Demetrius cum Diodoro primùm (homine vafro, qui recens è Syriâ venerat, & ipſum olim educaverat) deinde cum Polybio, de fugâ ſuâ deliberavit. Menithyllus Ptolemæi Philometoris legatus, operâ Polybii (cum quo arcta illi familiaritas intercedebat) particeps conſilii factus, reditum ſuum parare præ ſe ferens, Carthaginienſium navem ſacram, quæ Tyrum navigatura erat & diis patriis Carthaginienſium primitias de more allatura, ad vecturam palàm conduxit. Paratis omnibus, Demetrius ſuum illum educatorem Diodorum in Syriam præmiſit: qui omnes ibi rumuſculos colligeret, & quis populorum eſſet ſenſus exploraret. Ipſe paucos itineris ſocios futuros aſſumens, apud quendam ex amicis cum eis cœnavit; reliquos Anagniam amandavit, quò poſtridie venationis causâ ſe dicebat eſſe venturum. [*Polyb. legat.* 114.]

Æger tum in lecto decumbens Polybius, veritus ne juvenis Demetrius, extractâ in tempus longius compotatione, occaſionem évadendi amitteret: quum jam tenebreſceret, breve pittacium obſignatum ad eum miſit, in quo gnomæ iſtæ erant deſcriptæ.

Ο δρῶν τὰ τῦ μέλλοντος, οἴχεται φέρων
Εἰς ὃ φέρει νύξ. τοῖς δὲ τολμῶσι τὶ, πλέον.
Τόλμα τὶ, κινδύνευε, πρᾶττ', ἀποτύγχανε,
Ἐπίτυχε. πάντα μᾶλλον ἢ σαυτὸν πρόου.

Cunctaris? illuc nempe tendis, ô miſer,
Ubi atra nox. Fortuna fortes adjuvat.
Aude, periclitare, age quid. non feceris,
Aut feceris. prius omnia quàm te deſeras.

addito & Epicharmi dicto illo (à *Polybio*, lib. 3. pag. 768. & *Cicerone*, ad Attic. lib. 1. epiſt. 16. laudato) Νᾶφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. *Sobrius eſto; nemini fidem habendam memento: hi ſunt nervi prudentiæ.* Quibus lectis ille, cognito & quò præcepta iſta ſpectarent & à quo ſibi mitterentur, extemplò nauſeabundum ſe ſimulans, convivio ſimul cum amicis exceſſit: & conſilium ſuum Nicanori comitibúſque ipſius aperiens, noctu ad oſtium Tiberis Oſtiam progreſſus eſt. Menithyllus verò illos præcedens nautis ſignificat, novi aliquid à Rege ſe accepiſſe; cujus gratiâ oporteat ut ipſe quidem adhuc in urbe hæreret, ſed juvenes probatiſſimæ fidei ad illum mitteret, qui de fratre omnia ei ſint renuntiaturi. Exeunte tertiâ noctis vigiliâ Demetrius adeſt cum octo ſociis, quinque famulis & tribus pueris: quos cùm Menithyllus nauclero, qui rem totam ignorabat, diligenter commendaſſet; cum primâ luce vela faciunt. [*Id. ibid.*]

De ejus diſceſſu nihil Romæ cogitatum ante diem quartum: quo ſollicitè quæſitus non comparuit. Die quinto Senatus eâ de re eſt habitus: cùm quidem Demetrius, ſextum jam agens ab exitu ab urbe diem, ad fretum Siculum pervenerat. Abeuntem Patres perſequendum non duxerunt: quòd perſuaſum haberent multum jam itineris ab eo eſſe confectum. Poſt paucos deinde dies Tiberium Gracchum, Lucium Lentulum & Servilium Glauciam legatos decreverunt, qui res in Græciâ inſpicerent: deinde in Aſiam tranſgreſſi, quid moliretur Demetrius obſervarent; animos item aliorum regum explorarent, & controverſias eorum cum Galatis diſceptarent. [*Ibid.*]

Intereà Demetrius defertur in Lyciam: unde ad Senatum ſcripſit ſe non contra patruelem Antiochum, ſed contra Lyſiam proficiſci, & Octavii necem ulturum eſſe. Cúmque Tripolim Syriæ celeriter ſibi adjunxiſſet, tanquam à Senatu ad regnum occupandum miſſus; (de fugâ enim ejus nemo cogitabat) & Apameâ potitus, comparatis copiis Antiochiam contendit: ibíque puerum & Lyſiam amicè obviam egreſſos (Romanorum enim metu armis abſtinuerant) interfecit. [*Zonar. ex Dione.*] exceptúſque ſecundo omnium favore in Syriâ, regnum adeptus eſt. [*Juſtin. lib. 34. cap. 3. Appian. Syriac. pag.* 117, 118.]

Anno regni Græcorum 151°. Demetrium Seleuci filium, egreſſum Româ, cum viris paucis in urbem maritimam (Tripolim ſc. Phœniciæ) veniſſe, & regnare ibi cœpiſſe; ingreſſóque eo regiam majorum ſuorum (Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim) comprehenſos à militibus Antiochum & Lyſiam, illius juſſu occiſos ab eis fuiſſe, in I. *Maccab.* VII. 1,–4. legimus. Et in II. *Maccab.* XIV. 1, 2. μετὰ τριετῆ χρόνον, ſive anno tertio (ab initio Antiochi Eupatoris, vel à Templi repurgatione per Judam Maccabæum factâ; cujus utriuſque in X. capitis initio facta fuerat mentio). Judæ innotuiſſe, ad Tripolis portum appellentem, cum multitudine validâ & claſſe obtinuiſſe regionem, occiſo Antiocho & tutore ejus Lyſiâ. Antiocho verò Eupatori annos regni duos aſſignat *Joſephus* [lib. 12. cap. 16.) & *Euſebius* in Chronico: licèt à Porphyrio [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 228.] & Severo Sulpicio [*Hiſtor. ſacr. lib.* 2.] unus tantùm annus & 6. menſes illi adſcribantur.

Demetrius Heraclidâ (quem ærario apud Babylonios præfecerat Antiochus Epiphanes) ejecto, & fratre ejus Timarcho (quem idem Babylonis ſatrapam conſtituerat) ut rebelle occiſo, qui alioquin etiam Babylonis præfecturam malè adminiſtraverat, à Babyloniis primùm *Soteris* cognomentum adeptus eſt. [*Appian. Syriac. pag.* 118.]

d. Alcimus (qui ab Antiocho Eupatore ſummum ſacerdotium obtinuerat, ſed à populo non receptus quòd temporibus confuſionis ſub Antiocho Epiphane ſponte ſe inquinaviſſet; II. *Maccab.* XIV. 3.) Pontificatum ſibi à Demetrio Sotere confirmari deſiderans, cum Iſraëlitis impiis & apoſtatis ſui ſimilibus Regem adiit. Quibus populares ſuos & inprimis Haſmonæos accuſantibus, quòd Regis amicos excidiſſent & ipſos in exilium pepuliſſent; motus eorum precibus Demetrius, Bacchidem Meſopotamiæ præfectum, virum ſibi amicum & fidum, unáque cum eo Alcimum (cui Sacerdotium firmavit) cum multis copiis in Judæam miſit. Quò cùm illi veniſſent, Judam Maccabæum cum fratribus verbis pacificis circumvenire conati ſunt: quibus tamen hi nullam fidem adhibuerunt. [I. *Maccab.* VII. 5,–11.]

Tum convenit ad Alcimum & Bacchidem congregatio Scribarum, in quibus primi Haſidæi fuerunt, qui requirebant ab eis pacem. Dicebant enim: *Sacerdos ex ſemine Aaronis venit cum copiis iſtis, qui non afficiet nos injuriâ.* Sed poſtquàm crediddiſſent ſe ei, impius ille Sacerdos, contra pactum juratum, comprehenſos ex eis 60. occidit die uno. Eóque accommodat Hiſtoricus effatum illud, Pſalm. 79. (al. 78.) 2, 3. *Carnes ſanctorum tuorum* חסידך *& ſanguinem eorum effuderunt circa Hieroſolymam, nec fuit eis qui ſepeliret.* Quâ perfidiâ territi multi, ex Urbe aufugerunt. [*Ibid.* 12,–19.]

Bacchides Hieroſolymâ profectus, caſtra poſuit in Bezeth ſive Beth-zetha: & mittens comprehendit multos ex iis qui ab ipſo transfugerant, & aliquos è populo; quos mactatos projecit in magnum puteum. Deinde committens regionem Alcimo, reliquit cum eo copias auxiliares, & ad Regem rediit. Ad Alcimum verò, omni ſtudio ut Pontificatum firmum ſibi faceret contendentem, congregati ſunt omnes qui turbabant populum ſuum: qui obtinentes terram Juda, fecerunt plagam magnam in Iſraële. Egreſſus igitur Judas Maccabæus in omnes fines Judææ per circuitum, ultionem de transfugis illis ſumpſit, eóſque ita coërcuit, ut intra præſidia ſe tenentes regionem ampliùs non invaderent. [*Ibid.* 19,–24.]

Ptolemæus junior ex Italiâ in Græciam veniens, ſtrenuorum adprimè militum manum ibi conduxit: inter quos etiam Damaſippum Macedonem aſſumpſit; qui poſt jugulatos in opido

Macedo-

Macedoniæ Phaco concilii aſſeſſores, cum uxore & liberis è Macedoniâ aufugerat. Ptolemæus in Peræam oppoſitam Rhodiis continentem inde profectus, ibique à populo exceptus hoſpitio, Cyprum navigare conſtituit. Torquatus verò cæterique Romanorum legati; ubi viderunt magnam mercenariorum militum vim ab eo coactam, Senatûs mandata in memoriam revocaverunt; quibus ſine armis eum reducere jubebantur. Tandémque perſuaſerunt ei, ut poſtquàm Sidam uſque militem mercenarium adduxiſſet, miſſos omnes faceret; & ab adeundâ Cypro abſtineret; darétque operam ut in Cyrenaïcis finibus eum poſſent convenire. ſe interim Alexandriam profecturos, & Regis voluntatem ad ea quæ ab ipſo poſcebantur inclinaturos, & ad fines illos ei occurſuros, ipsúmque Regem ſecum adducturos. Flexit hæc oratio juniorem Ptolemæum, effecítque ut de Cypri occupatione deſperans, conductitium militem dimitteret; atque ipſe in Cretam rectâ abiret, unà cum Damaſippo, & Cn. Merulâ, qui fuit unus ex numero legatorum. Dein quum milites mille in Cretâ conduxiſſet, inde profectus Libynam venit, & ad Apim portum tenuit. [*Polyb. legat.* 115.]

Torquatus interim & Titus Alexandriam delati, perſuadere conati ſunt ſeniori Ptolemæo, ut redire in gratiam cum fratre vellet, eíque Cyprum concederet. Sed Ptolemæo quædam pollicente, quædam negligenter audiente, atque hoc modo tempus extrahente, junior fratrum caſtris in Libynâ ad Apim poſitis, ut convenerat, ægerrimè ferens nihil ſecum eà de re fuiſſe actum; Cn. Merulam Alexandriam miſit, tanquam per hunc & Torquatum quod cupiebat eſſet effecturus. [*Id. ibid.*]

3843 *a.* Hipparchus Bithynus, Plinio nunquam ſatis laudatus, qui annumerare poſteris ſtellas eſt auſus ac ſidera ad normam expangere, organis excogitatis, per quæ ſingularum loca atque magnitudines ſignaret; [*Plin. lib.* 2. *cap.* 26.] in libro *περὶ τῆς μεταπτώσεως τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων*, anno 17 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiaci menſis Meſori die 30 (Septembris Juliani 27) circa Solis occaſum Æquinoctium autumnale à ſe obſervatum fuiſſe ſcripſit. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Ab hoc autumno cœpit annus æræ Contractuum CLI, in ſecundo libro Maccabæorum uſurpatæ. Quo (ita enim & Græci habent codices & Syrus noſter interpres; ubi Latina editio annum legit CL) Alcimus ad regem Demetrium veniſſe ſcribitur, afferens ei coronam auream, & palmam, ac prætereà ramos, qui Templi eſſe putabantur. [II. *Maccab.* XIV. 3, 4.] Ille enim videns invaluiſſe Judam Maccabæum & Haſidæos qui erant cum eo, ac per eos acceſſum ſibi eſſe occluſum ad ſanctum altare; captatâ opportunitate, illos ut authores tumultuum & turbatores communis pacis in Judæâ, apud Regem atrociter accuſavit: ſe ſummo Sacerdotio, majorum ſuorum gloriâ, ſpoliatum eſſe graviter conqueſtus, & quamdiu Judas vivat, nunquam quieto regno potiturum Demetrium eſſe dictitans. Quod cùm & cæteri amici, in Judam infenſiſſimi confirmaſſent: accenſus Demetrius, Nicanorem unum ex principibus ſuis illuſtribus, qui elephantorum præfectus fuerat & maximus inimicus Iſraëlis, ducem in Judæam miſit; mandans ut Judam è medio tolleret, comites ejus (Haſidæos) diſpergeret, & Alcimum ſummum Templi ſacerdotem conſtitueret. Gentes verò quæ Judæ metu ex Judæâ fugerant, miſcebant ſe gregatim Nicànori; Judæorum miſerias proprias felicitates exiſtimantes. [II. *Maccab.* XIV. 3,–14. *cum* I. *Maccab.* VII. 25, 26.]

Judæi, audito Nicanoris adventu & acceſſione gentium, conſperſi terrâ Deo ſupplicaverunt. Poſt congreſſum verò Simonis fratris Judæ & Nicanoris ad Deſſai vicum, Nicanor auditâ Judæ & ſociorum ejus in patriâ propugnandâ fortitudine, belli aleam tentare metuit. Miſit igitur Poſidonium & Theodotum & Matthiam, qui darent fidem atque acciperent: cúmque res diu agitata fuiſſet, cum populo Judas rem communicavit; qui concorde ſententiâ conventionibus annuit. Et præſtituto die, quo privatim Judas & Nicanor unà venirent; viros armatos opportunis locis diſpoſuit Judas, ut auxilio eſſent ipſi, ſi qua vis contra fidem pararetur. Sed pacifico inter eos ſermone habito, fœdus tandem Rege inconſulto eſt initum. Hieroſolymis aliquamdiu moratus Nicanor, turbas gregarias quas antè coëgerat dimiſit; ita familiariter cum Judâ vivens, ut etiam uxorem ei ducere perſuaſerit. [II. *Maccab.* XIV. 15,–25.]

Ut unius in alterum benevolentiam & conventiones factas vidit ſceleratiſſimus Alcimus, tertiò ad Demetrium venit; & Nicanorem ut conſilia à regis rebus aliena agitantem, detulit. Cujus calumniis ille accenſus, de conventionibus ad Nicanorem graviter ſe eas ferre ſcripſit; & ut citò Maccabæum vinctum mitteret Antiochiam juſſit. Et licèt iniquè ferret Nicanor, quòd res compoſitas facturus eſſet irritas, quum nullam injuriam Maccabæus feciſſet; quia tamen non erat unde reſiſteret Regi, opportunum tempus obſervabat, ut ſtratagemate illud perficeret. [*Ibid.* 26,–29.]

Dum Ptolemæus Philometor, legatos Romanorum miris blanditiis ſibi concilians, per 40. dies, nullâ re perfectâ, invitos magis quàm volentes Alexandriæ detinet; à fratre juniore Euergetâ Cyrenenſes defecerunt, & civitates cum ipſis conſpirârunt: Ptolemæo illo Ægyptio conſcio, quem Euergetes, quum Romam navigationem inſtitueret, univerſo regno præfecerat. Hæc ubi Euergetæ nuntiata, & mox addito, Cyrenenſes ſub ſignis exercitum jam habere, metuens ne dum imperio Cyprum cupit adjicere, etiam Cyrenem amitteret; omnium aliarum rerum curam inſuper habens, relictâ Api, ubi portum tenuerat, ad magnum quem vocant Catabathmum navigavit, Cyrenen inde petiturus. Sed cùm in Catabathmo locorum anguſtias à Libynis & Cyrenenſibus reperiſſet occupatas; dimidiam militum partem navibus impoſitam loca anguſta circumnavigare juſſit, daréque operam ut hoſtes nec opinantes ex improviſo invaderent: ipſe cum alterâ parte exercitûs fronte eos aggreſſus, ſuperare montem conabatur. Cúmque Libynæ metu perculſi, quòd utrinque peti ſe viderent, ſta-

tiones deſeruiſſent; Rex non liberè tantùm adſcenſu eſt potitus, ſed etiam ſubjectam quatuor turrium munitionem, ubi magna erat aquarum copia, in poteſtatem redegit. [*Polyb. legat.* 115.]

Inde ſeptem caſtris ſolitudinem emenſus eſt; militibus qui ſub Mochyrino erant maritimo itinere illum comitantibus. Cyrenenſes, illo appropinquante, aciem eduxerunt; pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Ex iis enim quæ Philometor Alexandriæ geſſerat animadverſâ ejus voluntate; quum cernerent nihil regii Energetæ ineſſe, ſed tyrannicè omnia ab eo adminiſtrari: ut ſuâ ſponte ſe illi ſubjicerent, inducere in animum non poterant. Itaque inito cum eo prælio, victoriam reportârunt. [*Id. ibid.*]

b. Judas Maccabæus videns Nicanorem minùs familiariter ſecum agere, & ſolitam converſationem aſperiorem exhibere; cogitans non ex bono eſſe auſteritatem iſtam, congregatis non paucis ſuorum comitum, ſe ab illo occultavit. [II. *Maccab.* XIV. 30.] 4553 161

Veniens Nicanor Hieroſolymam cum copiis multis, Judam doloſis verbis ad colloquium pellexit. Cúmque ſalutarent alter alterum pacificè, parati erant hoſtes Judam abripere. Quod quum Judæ innotuiſſet; territus faciem ejus ampliùs noluit videre. Cognoſcens itaque Nicanor detectum eſſe conſilium ſuum; proceſſit obviam Judæ ad pugnam juxta Capharſalama. Ubi ceciderunt ex parte Nicanoris quaſi quinque millia virorum: reliqui verò fugerunt in civitatem Davidis. [I. *Maccab.* VII. 27.--32.]

His ita geſtis, aſcendit Nicanor in montem Sion: cui obviam proceſſerunt è loco ſancto quidam è Sacerdotibus & è Senioribus populi, ſalutaturi ipſum cum pace, & demonſtraturi ei holocauſtum quod offerebant pro Rege. Sed is ſubſannavit eos; & tradi ſibi Judam imperavit. Illis autem dicentibus cum juramento ſe neſcire ubi locorum ille eſſet: protendens dexteram in Templum juravit, niſi traderetur Judas ejúſque copiæ in manus ejus, ſe quum rediturus eſſet in pace domum Dei incenſurum & altare ſuffoſſurum, & illuſtre Templum Libero patri ibidem ædificaturum. Sacerdotes verò ingreſſi ſteterunt ante altare & Templum, flenteſque Deum orabant ut Nicanoris minas redderet irritas, ejúſque blaſphemias ulciſceretur. [I. *Maccab.* VIII. 33,--38. II. *Maccab.* XIV. 31,--36.]

Ad Nicanorem delatus eſt Rhazis Senator Hieroſolymitanus, qui ob benevolum in cives ſuos affectum *Pater Judæorum* eſt appellatus. Sublato igitur illo putans ſe maximum malum Judæis illaturum, miſit milites ſupra 500 qui eum comprehenderent. Qui quum turrim in quâ is erat occupaturi in januam aulæ vim facerent, ignémque ad incendendas fores adferri juberent; gladio ſe petiit, & quum præ feſtinatione vulnus ſibi inflixiſſet non lethale, è muro ſeipſum dedit præcipitem: deinde curſu petram quandam præruptam aſſecutus, jámque planè exanguis effectus, protulit inteſtina, & ambabus manibus ea projiciens in turbas, vitâ eſt defunctus. [II. *Maccab.* XIV. 37.--46.] De quo conſulendus *B. Auguſtinus*, in epiſt. 61. ad Dulcitium, & lib. 2. contra Gaudentium, cap. 23.

Cùm Nicanor intellexiſſet Judam abeſſe Hieroſolymis, & in partibus Samariæ verſari, egreſſus Hieroſolymis caſtra locavit in Beth-horon; ubi copiarum incrementum ex Syriâ illi occurrit. Judas verò caſtrametatus eſt in Hadasâ (30 ſtadiis ab hoſte diſtante) cum tribus virorum millibus. Cúmque daret operam Nicanor ut pugnaret die Sabbati, & à quibuſdam Judæis qui eum ex neceſſitate ſequebantur amicè moneretur, ut diei illi ejúſque authori Deo debitum honorem deferret; monitores, cum ſummâ in Deum blaſphemiâ, ſuperbè rejecit. Maccabæus verò ſuos ex Lege & Prophetis conſolabatur: & præterea revocans eis in memoriam certamina quæ perfecerant, & quod ipſe habuerat inſomnium de Oniâ (qui fuerat ſummus Sacerdos, ejus nominis III.) pro populo Judæorum orante & Jeremiâ prophetâ gladium aureum ſibi tradente illis enarrans, animos eorum excitabat. Unde orationibus & firmâ in Deum fiduciâ illi armati, die 13°. menſis 12ⁱ. Adar in hoſtes irruerunt. Ubi quum primus ipſe Nicanor cecidiſſet in prælio, reliqui abjectis armis ſuis fugerunt. Quos Judæi perſecuti unius diei itinere ab Hadasâ uſque dum venitur Gazeram, clanxerunt poſt eos tubis claſſicum ſonantibus. Et egreſſi ex omnibus vicis Judææ circumvicinis ad fugientium hoſtium cædem convolârunt: ita ut non minùs 35 millibus gladio ceciderint, ne uno quidem ex univerſo exercitu ſuperſtite relicto. Deinde acceperunt ſpolia prædámque: & caput Nicanoris atque manus cum humero amputârunt & detulerunt Hieroſolymam. Ubi capite in ſummâ arce ſuſpenſo, & dextrâ quam ſuperbè in domum Dei extenderat; linguam etiam impii abſcindi juſſit Judas, & minutatim avibus dari. Statuerúntque omnes decreto communi, ut quotannis celebritas haberetur die illo 13°. menſis 12ⁱ, Syrâ linguâ Adar dicti, die uno ante diem feſti Mordecaici. [I. *Maccab.* VII. 39,--49. II. *Maccab.* XV. 1,--37. *Joſeph. lib.* 12. *cap.* 17.]

Hic terminatur ſecundi Maccabæorum libri continua hiſtoria: in quâ quinque librorum Jaſonis, Judæi Cyrenenſis, Breviarium comprehenditur.

Poſt cædem Nicanoris Judæa dies paucos à bello quievit. [I. *Maccab.* VII. 50.] In quibus Judas Maccabæus, quum de Romanorum potentiâ & humanitate erga afflictos omnes audiviſſet, quantúmque ſibi ab eis Demetrius timeret didiciſſet, Eupolemum Johannis & Jaſonem Eleazari filium legatos ſuo fratrúmque & Reipublicæ Judæorum nomine Romam ad Senatum miſit: ut ſocietate & amicitiâ cum populo Romano initâ, à regis Demetrii & imperii Græcorum gravi jugo liberarentur. [*cap.* VIII. 1, 17,18,31,32.]

Cn. Merula ad Euergetem Alexandriâ reverſus, nuntiavit ei nihil eorum quæ à fratre ejus Philometore fuerant poſtulata potuiſſe impetrari: quòd diceret pactis eſſe ſtandum quæ facta eſſent ab initio. Quibus auditis, Euergetes Comanum & fratrem ejuſdem Ptolemæum Romam legatos cum Merulâ proficiſci juſſit; qui de iniquitate fratris & contemptu erga

populum

populum Romanum cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam Titus Torquatus, Cn. Merulæ in legatione collega, occurrit; & ipſe, re infectâ, Alexandriâ dimiſſus. Eodem quoque tempore à Philometore Menithyllus Alabandenſis legatus ad Senatum miſſus eſt. [*Polyb. legat.* 116. & 117.]

Audiens Demetrius cecidiſſe Nicanorem & copias ejus in prælio, Bacchidem & Alcimum ſecundò in Judæam miſit, & dextrum cornu, ſive præſtantiorem ſui exercitûs partem, cum eis. Qui profecti viâ quæ ducit in Galgala; caſtra poſuerunt in Mæſaloth (al. Maſſadoth) quæ eſt in Arbelis: eâque occupatâ, peremerunt homines multos. [I. *Maccab.* IX. 1, 2.]

c. Menſe primo anni regni Græcorum 152, caſtra moverunt versùs Hieroſolyma (ut Judam Maccabæum ibi quærerent:) indéque Berean (vel Beerzath, ut in Arundelliano habetur codice) profecti ſunt cum 20 millibus peditum & 2 millibus equitum. Judas verò caſtra poſuit in Eleaſâ, habens 3000 viros electos ſecum: qui hoſtium multitudine territi eum deſeruerunt, 800 tantùm in caſtris relictis. Cum paucis hiſce ingentem Bacchidis exercitum ille adortus, à mane pugnavit uſque ad veſperam: fugatóque dextro cornu, in quo ipſe erat Bacchides, fugientes perſecuti ſunt ad Azotum montem uſque. Sed qui in ſiniſtro erant cornu Judam & eos qui cum eo erant conſecuti, Judam fortiter dimicantem interemerunt, eóque cadente cæteri fugerunt. Unde tollentes Jonathan & Simon Judam fratrem ſuum, ſepeliverunt eum in ſepulchro patrum ſuorum in Modin: luxitque eum univerſus Iſraël dies multos. [I. *Maccab.* IX. 3,--22.] Cecidit autem Judas Maccabæus anno poſt exceſſum patris Mattathiæ 6°. * Et Pontificatûs anno 3°. ſecundùm *Joſephum*, quem conſule *Antiq. lib.* 12. *cap.* 19. *

Poſt mortem Judæ emerſerunt iniqui in omnibus terminis Iſraëlis, qui ejus metu priùs latitaverant: & magnâ fame eodem tempore ingruente, tota ferè regio cum ipſis Bacchidi ſe ſubmiſit, ut victu commodiùs frueretur. Bacchides verò impios iſtos præfectos conſtituit regionis; qui Judæ Maccabæi amicos paſſim conquiſitos ad ipſum excruciandos & illudendos adduxerunt. Fuítque afflictio magna in Iſraële, qualis non fuerat ex quo die non eſt viſus Propheta inter eos. [I. *Maccab.* IX. 23,--27.]

Interim legati à Judâ Maccabæo Romam miſſi, cum populo Romano pacem & ſocietatem inierunt: fœdúſque in tabulis æreis inſcriptum eſt; ut Judæi Romanis, & Romani Judæis mutua auxilia contra communes hoſtes exhiberent. Ad Demetrium etiam regem à Senatu miſſæ ſunt litteræ, ne gentem Judæorum ampliùs opprimeret: alioqui ſe à populo amico & fœderato omnem injuriam, bellum terrâ marique gerendo, propulſaturos. [I. *Maccab.* VIII. 19,--32.] Quò ſpectat & illud de Judæis *Juſtini*, lib. 36. cap. 3. *A Demetrio tùm deſciviſſent, amicitiâ Romanorum petitâ, primi omnium ex Orientalibus libertatem receperunt, facilè tunc Romanis de alieno largientibus.*

Hoc primum inter Romanos & Judæos fœdus ſocietatis ac amicitiæ fuiſſe notat *Joſephus*, lib. 12. Antiquit. cap. 17. quod aliis expreſſum verbis ibi habetur; hâc etiam commentitiâ adjectâ ὑπογραφῇ. *Scriptum eſt hoc Senatuſconſultum ab Eupolemo Johannis filio & Jaſone Eleazari* (Judæorum ſc. legatis) *ſub Pontifice quidem Judâ, duce verò Simone fratre ipſius.* quaſi Judâ ſuperſtite alius imperator fuiſſet quàm ipſe Judas; aut ſi fuiſſet, non Jonathan potiùs futurus ille fuiſſet, quàm Simon, qui poſt illius demum mortem ducatum eſt conſecutus. Nam quod paulò antè à *Joſepho* eſt ſcriptum, Alcimo defuncto populum communibus ſuffragiis Pontificatum Judæ tradidiſſe, manifeſti erroris ex [I. *Maccab.* IX. 54, 55, 56.] convincitur; ubi poſt Judæ exceſſum vitâ functum fuiſſe Alcimum clariſſimè oſtenditur. Ipſéque Joſephus, errore poſteà agnito, Jacimo ſive Alcimo nullum omninò ſucceſſiſſe, retulit, ſed per totum ſeptennium Hieroſolymam Pontifice caruiſſe. [*Antiquit. lib.* 20. *cap.* 8. *pag.* 701.]

Longâ inter legatos utriuſque Ptolemæi altercatione in Curiâ habitâ, quum Titus & Cnæus (qui ad eos à Romanis legati miſſi fuerant) ſuo teſtimonio atque favore omni ac ſtudio cauſam Euergetæ ſublevarent; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menethyllus Philometoris legatus Româ excederet, & ut fœdus quod cum Philometore erat tolleretur. Legatos etiam Publium Apuſtium & Caium Lentulum ad Euergetam miſerunt: qui extemplò Cyrenam pro-
d. fecti, nuntium eorum quæ geſta fuerant magnâ diligentiâ ad eum pertulerunt. Ille confeſtim novâ ſpe inflatus milites conduxit, & animum atque mentem omnem ad conſilia de Cypro occupandâ tranſtulit. [*Polyb. legat.* 117.]

Amici omnes Judæ Maccabæi convenientes, fratrem ejus Jonathanem (cognomento qui Apphus dictus eſt) ejus loco Ducem elegerunt. Quo cognito, Bacchides quærebat eum occidere. Id quum Jonathani & Simoni fratri ejus, omnibúſque qui cum eo erant innotuiſſet; fugerunt in deſertum Thecoæ, & caſtrametati ſunt ad aquam foſſæ Aſphar. Miſit verò Jonathan fratrem ſuum Johannem (cui Gaddis cognomen fuit) cum militum manu, rogatum Nabatæos Arabas amicos ſuos, ut apud ipſos impedimenta ſua deponerent; quæ multa erant. Quibus in itinere occurrerunt filii Jambri ex Medabâ; & incurſu in eos facto, Johannem cum ſociis occiderunt, prædâque omni collectâ abierunt. Neque tamen diuturna fuit horum prædonum lætitia. Cùm enim didiciſſent Jonathan & Simon filios Jambri ſponſam ducere è Nadabath filiam cujuſdam ex magnatibus Chananæorum, cum pompâ magnâ multóque optimatum comitatu; ſurrexerunt ex inſidiis, factóque in eos impetu, ad 400 occiderunt, & reliquis ad montem fugientibus, ſpolia eorum omnia acceperunt. Sumptâque ultione de ſanguine fratris ſui, ad Jordanis paluſtria redierunt. [I. *Maccab.* IX. 28,--42. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 1.]

Jonathanem inſecutus Bacchides, venit die Sabbathi ad ripas Jordanis cum exercitu multo. Commiſſóque prælio, extendit Jonathan manum ſuam ut feriret Bacchidem; ſed ictum ille cautè declinavit: ceciderunt tamen ex militibus illius eo die circiter 1000 (vel 2000, ut habet *Joſephus*) viri. Jonathan, tantæ multitudini imparem ſe eſſe videns, cum ſuis in Jordanem in-

ſiliit, & in ulteriorem ripam tranavit: nec eum hoſtis perſequi conatus eſt. Hieroſolymam verò reverſus Bacchides, ædificavit urbes munitas in Judæâ, & munitionem quæ eſt in Jerichunte, & Emmaum, & Beth-horon, & Bethel, & Tamnatha Pharathoni, & Tephon, muris celſis, & portis, & vectibus: poſuítque præſidia in eis, ut inde factis excurſibus nocerent Iſraëlitis. Munivit quoque urbem Bethſuram, & Gazaram, & arcem Hieroſolymitanam: poſuítque in eis milites & commeatum. Acceptóſque filios principum regionis obſides, collocavit in arce Hieroſolymis in cuſtodiâ. [I. *Maccab.* IX. 43,-53. *Joſeph. ut ſupr.*]

Cùm ex Zadriadis minoris Armeniæ regis filiis Mithrobuzanes ad Ariarathem Cappadociæ regem confugiſſet: regno illius imminens Artaxias majoris Armeniæ rex (quem Antiochus Epiphanes devicerat) legatione ad Ariarathem miſſâ hortatus eum eſt ut ſecum conſentire vellet, & altero è duobus fratribus, quem penès ſe habebat, interfecto Sophenem partiretur. Sed Ariarathes, qui multùm ab hujuſmodi fraude abhorrebat, legatos graviter objurgavit; litteriſque ad Artaxiam datis monuit ut ab ejuſmodi ſcelere abſtineret: Mithrobuzanem verò in regnum paternum reduxit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. H. Valeſii, pag.* 325.]

3844 *a.* Ariarathes Romanorum legatos Tiberium Gracchum, Lucium Lentulum & Servilium Glauciam, in Cappadociâ regiè excipit. [*Polyb. legat.* 119.] Eò Demetrius Soter Menocharem miſit, ut de regno ſuo confirmando cum Romanorum legatis ſeriò ageret. [*Id. legat.* 120.] Sororis quoque ſuæ (Perſei Macedonum regis viduæ) nuptias Ariarathi regi obtulit: quas ille, Romanorum offenſam veritus, reſpuit. [*Diodor. Sicul. legat.* 24. *Juſtin. lib.* 35. *cap.* 1.]

b. Poſtquàm Menocharis ad Demetrium Antiochiam veniſſet, & ſermones quos cum Roma- 4554 160
norum legatis habuerat illi expoſuiſſet; exiſtimans Rex ſupra omnia neceſſarium ſuis rebus eſſe in præſentia, ut legatos illos omnibus modis ſibi adjungeret & placaret, relictis rebus, ad eos mitit primùm in Pamphyliam, deinde iterùm Rhodum, quidvis ſe facturum in gratiam Romanorum promittens, donec perfecit ut Rex ab illis ſalutaretur. Tiberius enim, qui ex animo illi cupiebat, plurimùm illum adjuvit ad impetrandum quod cupiebat, & ad jus regni ei conciliandum. [*Polyb. legat.* 120.]

Leptines, qui Cn. Octavium Romanorum legatum Laodiceæ occiderat, Demetrium regem adiens, oravit, ne cæde Cnæi moveretur, neve propterea in Laodicenos gravius quicquam iret conſultum: ipſum enim ſe Romam profecturum, & Senatui probaturum, diis volentibus id à ſe admiſſum. Indéque, quia ſponte ſuâ atque alacris ibat, ſine vinculis & cuſtodibus Romam ductus eſt. Iſocrates contrà Grammaticus, qui loquacitate ſuâ hoc ſibi infortunium accerſivit, ſimulac nomen ejus fuit delatum, mente captus eſt atque in totum alienatus: ubi verò etiam collum ſibi boiis circundari vidit & vincula admoveri, cibum rarò ſumere cœpit corporíſque cultum penitùs aſpernari. [*Polyb. legat.* 122.]

c. Anno regni Græcorum 153 menſe 2, murum atrii interioris (atrium Populi ab atrio Gentium ſecernentem) à Zorobabele & Prophetis extructum, Alcimus dirui juſſit. Sed impio Pontifici Deus os occluſit, paralyſi eum percutiens; ita ut neque loqui quicquam ampliùs potuerit neque præcepta dare ultima de domo ſuâ, ſed cum magno cruciatu vitam finiverit. [I. *Maccab.* IX. 54,55,56.] anno poſt occupatum ab eo ſummum Sacerdotium *tertio.* Joſephus libro 12. Antiquitat. cap. 17. *quadriennium* illi aſſignat: *triennium* verò in capite penultimo libri ejuſdem operis 20. ubi etiam poſt ejus mortem per *ſeptennium* Hieroſolymam ſine Pontifice manſiſſe addit. Inter anni autem 153^{i} menſem 2um quo mortuus eſt Alcimus, atque 160^{i} menſem 7um quo ſtolam Pontificalem Jonathan induit, [I. *Maccab.* X. 21.] interceſſerunt anni 7. & menſes prætereà 5.

Videns Bacchides mortuum eſſe Alcimum, ad regem Demetrium eſt reverſus: & quievit Judæa annos duos. [I. *Maccab.* IX. 57.]

Circà CLV Olympiadem, Ariarathis Cappadociæ regis legati Romam venerunt, coronam
3845 aureorum decies mille adferentes: qui Senatui etiam ſignificarent, quomodo Tiberium Gracchum excepiſſet, & ipſorum causâ oblatas à Demetrio amicitias & ſororis nuptias reſpuiſſet; & paratum ipſum eſſe declararent, quicquid imperarent Romani, mandatis eorum obtemperare. Cujus erga populum Romanum propenſi affectûs ubi Tiberii Gracchi & reliquorum legatorum conſentiens teſtimonium eſt auditum; Patres coronam magni beneficii loco acceperunt, & viciſſim quæ plurimi apud Romanos æſtimari ſolent dona, ſcipionem ſellámque eburneam, illi miſerunt. Atque hos legatos Senatus abſque morâ ante hyemis initium dimiſit. [*Polyb. legat.* 119. & 121. *Diodor. Sicul. legat.* 24.]

Novis Conſulibus (Cn. Cornelio Dolabellâ & M. Fulvio Nobiliore) magiſtratum ineunti- 4555 159
bus legatio communis Pruſiæ Bithyniæ regis & Gallogræcorum de Eumene Pergami rege conquerentium in Senatu audita eſt. Auditus eſt & Attalus, quem frater Eumenes ad cauſam ſuam agendam eódem miſerat. Qui non à criminationibus ſolùm liberatus eſt, ſed etiam honore auctus, & ſummâ exceptus eſt ac dimiſſus benevolentiâ. Quantum enim erant alienati Patrum animi à rege Eumene, quem oderant; tantum benevolentiæ erga Attalum præ ſe ferebant & ſtudii amplificandæ ejus dignitatis. [*Polyb. legat.* 119. & 121.]

c. Menocharis aliique legati à Demetrio Sotere Syriæ rege miſſi Romam venerunt, coronam aureorum decies mille adferentes, (quam ut gratitudinis ſignum Rex miſerat, quòd obſes habitus eſſet liberaliter) ſimúlque Leptinem qui Cn. Octavium legatum manu ſuâ occiderat, & Iſocratem grammaticum qui cædem patratam defenderat, adducentes. Ubi Iſocrates ille mirum hominibus ſpectaculum præbuit. Nam & aſpectus illius ſupra modum terribilis atque efferatus erat; ut hominis qui per annuum ſpatium & eo ampliùs neque ſordes, neque ungues, neque pilos purgaſſet: animi verò habitum oculorum ſpecies ac motus eum eſſe arguebant, ut qui ſpectaret nullius feræ occurſum æquè refugeret atque illius. Leptines contrà ſibi ſemper con-

ſtans,

ſtans, in Senatum venire paratus erat: & quum cædem à ſe patratam apud omnes quibuſcum loquebatur fateretur; illud conſtanter affirmabat, nihil ſibi Romanos eſſe nocituros. Quæ ſpes tandem eum non fefellit. Cùm enim perdiu dubitatum eſſet à Patribus, quid eſſet opus facto: tandem & legatos ſuſcepit Senatus & coronam accepit; homines verò qui fuerant adducti rejecit, quaſi crimen id commune eſſet Syris omnibus. Integra enim omnia ſibi ſervabat, ut quoties vellet vindicandi criminis poteſtatem haberet. Iccircò etiam Demetrio hujuſmodi reſponſum dedit: Senatum ſuam illi benevolentiam imperiturum, ſi idoneâ ratione caverit, ſe in ipſius poteſtate futurum, ſicut eſſet olim. [*Polyb. legat.* 122. *Diodor. Sicul. legat.* 25. *Appian. Syriac. pag.* 118.]

Orophernes, Holophernes aliis appellatus, ad Demetrium Soterem Syriæ regem profectus, ſe à juniore fratre Ariarathe per injuriam regno Cappadociæ pulſum conqueſtùs eſt: licèt hunc legitimum non fuiſſe filium, ſed ab Antiochide reginâ ſuppoſitum vel adoptatum, ex *Dione* Zonaras & ex *Diodoro* nos (ad annum Mundi 3832.) anteà retulerimus. Demetrius Ariarathi propter faſtiditas ſororis nuptias infenſus, ſupplicem recepit: & mille talentorum mercedem cum eo pactus, conſilio & viribus ſuis Ariarathem, licèt ab Eumene Pergami rege adjutum, regno expulit. [*Polyb. lib.* 3. *pag.* 161. *Liv. lib.* 47. *Juſtin. lib.* 35, *cap.* 1. *Appian. Syriac. pag.* 118. *Zonar. ex Dione.*]

Eumenes rex Pergami moriens & uxorem Stratonicam (Ariarathis nuper regno pulſi ſororem) & regnum fratri Attalo legavit. [*Plutarch. in Apophthegm. & lib.* περὶ φιλαδελφίας.] quum regnaſſet annos 38. Succedentium enim illi fratris & filii annis (à *Strabone* memoratis) ex intervallo inter ipſius initium & regni Pergameni exitum (in Romanâ hiſtoriâ poſito) ſubductis; ſuperſunt 38. ut ſub initia anni 39ⁱ. ille deceſſerit: licèt apud *Strabonem* 40 regni anni perperàm illi tributi reperiantur. Reliquit verò Eumenes regni hæredem filium, quem ex Stratonicâ ſuſceperat Attalum Philometorem: ſed tutorem regni & filii admodùm parvi natu conſtituit fratrem ſuum Attalum Philadelphum; qui regnum per annos 21 deinceps adminiſtravit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.]

3846 *a.* Secunda Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 20 tertiæ Periodi Calippicæ; Ægyptiacorum ἐπαγομένων die primo, (Septembris Juliani 27°) manè, ſub ortum Solis, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Orophernes, pulſo fratre Ariarathe, cùm res ſummâ prudentiâ adminiſtrare, & favorem multitudinis gratiâ ac beneficiis conciliare ſibi debuiſſet, nihil horum præſtitit: ſed cogendæ pecuniæ intentus, multiſque per ſummum ſcelus occiſis, Timotheum quidem (quem legatum poſteà Romam miſit) quinquaginta, Regem Demetrium ſeptuaginta talentis coronavit; reliqua 400 talenta brevi ſe perſoluturum, ac 600 præterea additurum pollicitus. Quâ re quum Cappadocibus ſe inviſum eſſe cerneret; cunctos ſpoliare, atque principum bona in fiſcum ſuum redigere cœpit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 334.]

Idem, quum in Ioniâ eſſet educatus, (ut ad annum Mundi 3832 ex Diodoro eſt oſtenſum) inſtitutis patriæ neglectis, τὴν Ἰακὴν καὶ τεχνιτικὴν ἀσωτίαν, *Ionicam & artificioſam intemperantiam* introduxit: [*Polyb. lib.* 32. *apud Athenæum, lib.* 10. *cap.* 12.] Collectâ verò ingenti pecuniæ vi, 400 talenta ad incertos fortunæ caſus apud Prienenſes depoſuit: quæ ei poſteà fideliter ab illis ſunt reddita. [*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 170, 173. & 334.]

c. Quum Jonathan & ſui per biennium quieti & ſecuri in loco ſuo habitaſſent, Judæi aliquot 4556 158
prævaricatores Bacchidem monuerunt, poſſe eos omnes unâ nocte comprehendi. Qui cum copiis multis profectus, clanculùm epiſtolas omnibus ſociis ſuis in Judæâ miſit, ut Jonathanem eóſque qui cum eo erant comprehenderent. Sed quum innotuiſſet eis conſilium ipſorum; comprehenſos ex hominibus regionis, qui authores erant illius ſceleris, ad quinquaginta viros interfecerunt. [I. *Maccab.* IX. 57,--61.]

Poſteà ſecedens Jonathan & Simon & qui cum eo erant in Bethbaſi (vel Bethalagan, ut apud *Joſephum* eſt) in deſerto, muros disjectos ejus reſtituit, & firmavit eam. Quod ut cognovit Bacchides, congregavit univerſam multitudinem ſuam, iiſque qui ex Judæâ erant ut ad ſe venirent denunciavit: caſtriſque contra Bethbaſin locatis, oppugnabat eam diebus multis, fecítque machinas. Jonathan verò, relicto Simone fratre in urbe, exiit in circumſitam regionem cum numero aliquo. Et percuſſit Odoarrhen (al. Odomera) & fratres ejus, filióſque Phaſiron in tabernaculo ipſorum. Cúmque cœpiſſet obvios quoſque cædere & penetrare in exercitum hoſtilem: Simon & qui cum eo erant egreſſi ex urbe incenderunt machinas. Ita pugnantibus illis contra Bacchidem, contritus eſt ab illis: qui conatus ſuos in irritum cecidiſſe dolens, iram convertit in viros impios qui expeditionis hujus ipſi authores fuerunt, & occidit ex his multos; deliberavítque abire in terram ſuam. Id ubi cognovit Jonathan; miſit ad eum legatos de pace cum eo componendâ, & de captivis reddendis quos ex Judæâ ille ceperat. Quod libenter accipiens Bacchides, ſpopondit ſe malum Jonathani non procuraturum ullo dierum vitæ ſuæ: reverſúſque eſt in terram ſuam, nec unquam poſthac Judæam cum exercitu repetiit. Ita ſublato ex Iſraële bello, habitavit Jonathan Mickmaſhi (in tribu Benjaminiticâ:) cœpítque judicare populum, & delevit impios ex Iſraële. [*Ibid.* 62,--73.]

3847 Tertia Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 21 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων die primo, (Septembris Juliani 27°) in meridie, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Ariarathes regno pulſus, Romam ſupplex veniens, Sextum Julium Conſulem adiit; convenien- 4557 157
tem calamitati in quâ verſabatur ſpeciem præ ſe ferens. Venerat & Demetrii legatio, cujus princeps Miltiades; & ad excuſanda quæ objiceret Ariarathes inſtructus, & ad criminandum illum odioſè. Orophernes quoque legatos miſerat Timotheum & Diogenem; ut coronam Romam

afferrent,

afferrent, & amicitiam atque ſocietatem renovarent: præcipuè autem ut in judiciali contentione defenderent facta à ſuis, & Ariarathem accuſarent. Et quidem Diogenes & Miltiades tum in privatis congreſſibus ſpeciem majorem oſtentabant (utpote plures cum uno, atque omnibus rebus florentes cum afflicto & miſero compoſiti) tum etiam ubi ad res exponendas ventum, longè ſuperiores fuerunt. Quum enim quidvis dicere & ad omnia reſpondere, ſpretâ veritate auderent; atque adeſſet nemo qui mendacia eorum confutaret; viſi ſunt quod volebant efficere. [*Polyb. legat.* 126.] Demum verò à Senatu Ariarathes, quia Populi Romani amicus & ſocius appellatus erat, unà cum Oropherne, ut fratre, regnare juſſus eſt. [*Appian. Syriac. pag.* 118. *Zonar. ex Dione.*]

Cùm Ptolemæus Euergetes Cyprum occupare conaretur, pugnâ ibi cum ſeniore fratre Philometore commiſsâ, ſuperatus eſt. Cùmque Philometor illum in urbe Lapitho obſeſſum ad extremam neceſſitatem compuliſſet, capto demum pepercit; tum ob innatam clementiam ac germanitatis vinculum, tum metu Populi Romani. Nec verò veniam duntaxat illi indulſit, ſed fœdus quoque cum eo percuſſit; quo Cyrenarum regnum illi reſtituit, & pro Cypro urbes quaſdam cum certo quotannis frumenti modo conceſſit; ſuámque ei filiam collocaturum promiſit. Ita bellum inter fratres, cùm ad maximam animorum alienationem atque extrema pericula adductum fuiſſet, repentè humaniſſimis conditionibus terminatum eſt. [*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 197, 334, 337. *Liv. lib.* 47. *Zonar. ex Dione.*]

Orophernes cùm res ſuas valdè imminui cerneret, ſtipendium mercenariis quamprimùm ſolvere conſtituit; ne fortè negato ſtipendio ſeditionem concitarent. Cæterùm pecuniæ inopiâ tum coarctatus, templum Jovis ſub monte Ariadnes poſitum, quod ab ultimis temporibus inviolatum fuerat, ſpoliavit; atque ita ſtipendia quæ militibus debebat cuncta perſolvit. [*Diodor. in Excerptis Valeſii, pag.* 337.]

Attalus Eumenis frater & in regno Pergameno ſucceſſor, Orophernem & Demetrium Soterem ex Cappadociâ prorsùs expellens, Ariarathem in integrum reſtituit. [*Polyb. ibid. pag.* 169. *Zonar. ex Dione.*]

Demetrius Soter Archiæ 500 talenta obtulit, ut Cyprum ipſi proderet; aliis quoque emolumentis & honoribus illi promiſſis, ſi hanc ipſi operam navaret. Quod Archias quum efficere eſſet paratus, à Ptolemæo (Philometore) deprehenſus & in judicium adductus, funiculo veli quod aulæ prætendebatur ſe ſuſpendit. [*Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag.* 170. *& apud Suidam, in voc.* φροντίσαι *&* προσαγγελία.]

Ariarathes in regnum Cappadociæ reſtitutus, à Prienenſibus 400 talenta, quæ Orophernes apud illos depoſuerat, repetiit. Cui rectè ab illis eſt reſponſum, quamdiu Orophernes in vivis eſſet, nemini alteri ſe eam pecuniam reddituros, niſi ipſi qui eam depoſuerat. Ariarathes tamen immiſſis prædatoribus agrum Prienenſem vaſtare cœpit; adjuvante Attalo, & ob ſuam cum Prienenſibus privatam ſimultatem eum incitante. Et cùm magna cædes hominum ſimul ac pecorum paſſim fieret, & ad ipſas civitatis portas quidam trucidarentur; tamen Prienenſes ſuccurrere nequaquàm poterant. Cùm igitur legationem ad Rhodios miſiſſent, tandem ad præſidium Romanorum confugerunt. Sed Ariarathes cuncta quæ dicerentur parvi faciebat. Et licèt Prienenſes Orophernì depoſitum fideliter reddidiſſent, ab Ariarathe tamen ob illud malè mulctati, graviſſimis tamen calamitatibus injuſtè vexati ſunt. [*Polyb. in Excerptis Valeſii, pag.* 173.]

3848 Inter Attalum & Pruſiam Venatorem Bithyniæ regem inimicitiis ortis; Andronicum Attalus, 4558 156
Nicomedem & Antiphilum Pruſias legatos ad Senatum; Senatus verò Publium Lentulum ad cauſam eorum cognoſcendam legatum miſit. Quum primam verò Pruſiæ impreſſionem narraret Andronicus, dictis illius non movebantur Romani: ſed in ſuſpicionem veniebant, Attalum, quòd cuperet ipſe Pruſiam adoriri, occaſiones belli præparare & criminationibus eum antevertere. Dein Pruſiæ legatis teſtantibus, ejuſmodi nihil eſſe factum; multo adhuc minùs fidei habebant iis quæ de Pruſiâ nuntiabantur. Mox verò magis magiſque re omni exploratâ, Senatus incertus quantum his nuntiis tribuere fidei deberet, L. Apuleium & C. Petronium legatos miſerunt, ad inviſendum quo loco Regum illorum res eſſent. [*Polyb. legat.* 128.]

3849 Pruſias victo Attalo Pergamum ingreſſus, cum ſumptuoſo ſacrificii apparatu Æſculapii templum adiit: mactatiſque victimis cùm perlitaſſet, tum quidem in caſtra eſt reverſus. Poſtridie verò, conſilio ac ſpe capiendi Attali fruſtratus, copiis ad Nicephorium (ſub Pergami mœnibus ſitum) adductis, templa omnia vaſtare, delubra ac ſtatuas Deorum ſpoliare ac diripere cœpit. Poſtremò & ipſum Æſculapii ſimulacrum, inſigni artificio à Phylomacho (vel Phyromacho) fabricatum, humeris ſuis impoſitum abripuit; cui pridie libaverat, hoſtiáſque & vota obtulerat. Inde exercitum Elæam traduxit; & tentatâ urbis obſidione cùm nihil proficeret, (eo quòd Soſander Attali collactaneus cum præſidio militari urbem ingreſſus, impetum ipſius repellebat) Thyatira navibus contendit. Porrò inter redeundum fanum Dianæ, quod eſt in Hierâ come, vi illatâ ſpoliavit; Apollinis quoque Cynii delubrum circa Temnum non ſpoliavit ſolùm, ſed etiam igni tradidit: atque his peractis, domum rediit. Ex pedeſtribus verò ejus copiis plerique fame ac ſanguinis profluvio perierunt. Nec diſſimilis caſus navales copias afflixit: quippe ingenti tempeſtate in Propontide ſubitò excitatâ, naves pleræque mari abſorptæ ſunt unà cum ipſis militibus ac remigibus; nonnulli in terram ejecti ſunt naufragi. [*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 169. 170. *&* 337. *cum Suida in voc.* Πρυσίας.]

Attalus à Pruſiâ victus fratrem Athenæum cum Pub. Lentulo proficiſci juſſit, ad declarandum Senatui quod acciderat. [*Polyb. legat.* 128.]

Quum hi ſub exitum hyemis in Senatu ea quæ fecerat Pruſias expoſuiſſent; ſtatim cum prædicto 4559 155
Lentulo legatos mittere Patres decreverunt C. Claudium Centonem, L. Hortenſium & C. Aurunculeium: datis mandatis, ut Pruſiam bellum cum Attalo gerere prohiberent. [*Id. legat.* 129.]

P. Sci-

P. Scipione & M. Marcello Conſulib. Athenienſes ad Senatum Populúmque Romanum tres illius ætatis nobiliſſimos Philoſophos legatos miſerunt; Carneadem Academicum patriâ Cyrenæum, Diogenem Stoicum natione Babylonium, & Critolaum Peripateticum: ut mulctam 500 talentorum propter Oropi vaſtationem, judicio Sicyoniorum ſed authoritate Romani Senatûs eis impoſitam, remitti impetrarent. Et in Senatum quidem introducti interprete uſi ſunt Cæcilio (vel C. Acilio potiùs) Senatore: ſed antè ipſi ſeorsùm quoque quiſque oſtentandi gratiâ magno conventu hominum diſſeruerunt. Tum admirationi fuiſſe aiunt Rutilius & Polybius Philoſophorum trium ſui cujuſque generis facundiam. Violenta enim & rapida Carneades dicebat, ſcita & teretia Critolaus, modeſta Diogenes & ſobria. Addit Clitomachus in hiſtoriâ ſuâ Græcè ſcriptâ, cùm Carneades (cujus ipſe Clitomachus auditor fuit) & Stoicus Diogenes ad Senatum in Capitolio ſtarent, A. Albinum qui tum Prætor erat jocantem dixiſſe. *Ego tibi, Carneade, prætor eſſe non videor, quia ſapiens non ſum; nec hæc urbs, nec in eâ civitas* atque illum reſpondiſſe: *Huic Stoico non videris.* Audito verò Carneade, Cato Cenſorius quàm primùm legatos cenſuit dimittendos: quoniam illo viro argumentante, quid veri eſſet haud facilè diſcerni poſſet. Ut verò in urbe nomen increvit horum Philoſophorum; & Romani adoleſcentes reliquarum voluptatum & oblectamentorum obliti quaſi fanatici raperentur ad Philoſophiam; Cato, veritus ne juventus eò converteret ſtudium, atque eloquentiæ gloriam rebus gerendis & diſciplinæ militari anteferret, cenſuit omnes Philoſophos ab urbe honeſtâ ſpecie ablegandos: atque quum veniſſet in Senatum incuſavit Patres quòd legati, qui perſuadere facilè quidvis valerent, diu illic ſine reſponſo ſederent. Quare primo quoque tempore aliquid eſſe cenſuit de legatione ſtatuendum & decernendum: quò hi ad ludos literarios regreſſi, apud Græcorum filios diſſererent; Romana autem pubes conferret ſe, ut antè, ad obtemperandum legibus & magiſtratibus. [*Cicero in Lucullo, & Tuſculan. quæſt. lib. 4. & lib. 2. de Oratore. Plin. lib. 7. cap. 30. Plutarch. in Catone majore. A. Gellius, lib. 7. cap. 14. eúmque ſecutus Macrobius, lib. 1. Saturnal. cap. 5.*]

3850 Quo tempore Senatus Q. Opimium Conſulem ad gerendum bellum adversùs Oxybios Ligures miſit, (de quo in Legatione 134 *Polybius*) junior Ptolemæus (Euergetes) Romam venit. 4560 154
Qui ut in Senatum ingreſſus eſt, fratrem Philometorem cœpit accuſare, authorémque eum dicere inſidiarum quibus fuerat attentatus. Simúlque vulnerum cicatrices oculis ſpectandas exhibens, multis deinceps verbis rei atrocitatem exaggerando, ad miſerationem ſui flectere animos hominum conabatur. Sed & ſenioris Ptolemæi legati aderant, Neolaidas & Andromachus; qui ad criminationes omnes fratris reſponderent. Verùm iſtorum Senatus ne admittere quidem ad aures orationem voluit: adeò mentes omnium accuſationibus fratris erant occupatæ. His igitur extemplò Româ juſſis faceſſere, legati quinque ſunt decreti, inter quos erant Cn. Merula & L. Thermus; & ſingulis quinqueremes attributæ. Datum iis negotium fuit, ut cum juniore Ptolemæo profecti, in Inſulam Cyprum eum reſtituerent. Scriptum etiam ad ſocios Græcos & Aſiaticos; licere illis Ptolemæum in recuperatione Cypri adjuvare. [*Polyb. legat.* 132.]

Legati Romani ad Pruſiam venientes, Senatûs nomine illi denuntiârunt, ne Attalo Romanorum amico ſocióque bellum inferre pergeret. Quúmque ille parere gravaretur, legati rigidè mandârunt ei, aut pareret Senatui, aut ad diſceptandum veniret cum mille equitibus ad confinia: ubi & Attalum expectare aiebant cum totidem aliis. Ille, contemptâ paucitate quæ erat circa Attalum, ſperans eum poſſe à ſe opprimi, præmiſit legatos, quaſi ſecuturus cum mille ſuis: ſed concitato univerſo exercitu, venit tanquam ad prælium. Attalus & legati præmoniti diffugerunt: ille etiam jumenta Romanorum relicta comprehendit, & Nicephorium expugnatum diruit, templa quoque incendit in eo; deinde Attalum (cum Romanorum legatis) intra Pergamum compulſum oppugnavit. [*Appian. in Mithridaticis, pag.* 172.]

Quum Hortenſius & Aurunculeius Pergamo Romam reverſi renuntiaſſent; quanto contemptui Senatûs mandata Pruſias habuiſſet, qui violato fœdere adversùs ipſos & Attalum Pergami incluſos omnem vim atque injuriam eſſet expertus: Patres irati, & indignatione facinoris commoti, decem extemplò legatos decreverunt, in quibus L. Anicius & C. Fannius & Q. Fabius Maximus; eóſque ſtatim cum mandatis miſerunt, ut bello finem imponerent, & Pruſiam pro injuriis bello illatis pœnas Attalo pendere cogerent. [*Polyb. legat.* 133.]

Dum adhuc eſſet hyems, Attalus magnum exercitum coëgit: quum & Ariarathes & Mithradates ejus ſocii copias ipſi tum equeſtres tum pedeſtres, duce Demetrio Ariarathis filio, ſubmiſiſſent. In his apparatibus dum occupatur Attalus, legati Romani venientes eum Quadis convenerunt; & de omnibus rebus cum eo locuti, ad Pruſiam rectâ ſunt profecti. Eò ut ventum, voluntatem Senatûs ſeriò illi declarârunt. Pruſias ex iis quæ imperabantur nonnulla facturum ſe pollicitus, de pleriſque negabat. Itaque Romani legati pertinaciâ illius offenſi, amicitiæ & ſocietati ipſius renuntiârunt: atque extemplò omnes eo relicto ad Attalum pergere cœperunt. Tum verò Pruſias pœnitentiâ ductus, orans obſecránſque legatos aliquandiu ſecutus eſt: & quum nihil proficeret, domum reverſus, in ſummâ conſilii inopiâ verſabatur. Interim Romani Attalo authores ſunt, ut cum exercitu in regni finibus manens, ipſe quidem bello neminem laceſſat, ſed urbes ſuas ac pagos ab injuriâ defendat. Ipſi in varias partes diviſi, partim Romam properant, ad ſignificandum Senatui regis Pruſiæ pertinaciam: partim in Ioniæ regionem tendunt; quidam ad Helleſpontum, & vicinos Byzantio tractus. Quorum omnium unum idémque erat propoſitum, ut ab amicitiâ & ſocietate Pruſiæ homines revocarent; Attalo verò benevolentiam cunctorum conciliarent, & quibus poſſent cunque modis eum adjuvarent. [*Id. legat.* 135.]

Athenæus poſteà frater Attali claſſem adduxit navium tectarum 80. quarum quinque triremes Rhodiorum erant, quæ ad bellum Creticum fuerant miſſæ, viginti Cyzicenorum, ſep-

tem & viginti Attali, reliquæ aliorum ſociorum. Is directo curſu in Helleſpontum, quoties aliquam prætervcheretur earum urbium quæ Pruſiæ parebant, crebras exſcenſiones faciens, agrum illarum populabatur. [*Id. legat.* 136.]

Senatus, auditis legatis qui à Pruſiâ redierant, tres alios continuò miſit, Appium Claudium, Lucium Oppium, & Aulum Poſthumium. Hi in Aſiam ubi venerunt, bello finem impoſuerunt; & ut Reges ambo in hujuſmodi conditiones conſentirent; pervicerunt. *Pruſias ut Attalo 20 naves tectas confeſtim tradat. Talenta 500 intra 20 annorum ſpatium pendat. Agrum uterque ut poſſideat, quem ante inchoatum hoc bellum obtinebat. Item ut Pruſias damna ſarciat agris illata Methymnæorum, Ægienſium, Cumæorum, & Heracleotarum: centúmque illis talenta ſolvat.* Hoc fœdere iſtis ſcripto, Attalus copias ſuas & navales & terreſtres domum reduxit. [*Id. ibid.* 173.] Pruſias verò, cùm ſe ob nimiam ſævitiam ſubditis exoſum, & Nicomedem filium valde ab eis amatum animadverteret; filium ſuſpectum Romam miſit, ut ibi degeret. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 175.]

Antiochenis à Demetrio Sotere deficientibus, Orophernes initâ cum eis pactione, pellere ipſum regnò, à quo fuerat reſtitutus, conſilium cepit. Quo cognito, Demetrius vitæ quidem ejus, ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit; ipſum autem comprehenſum, vinctum Seleuciæ cuſtodiri juſſit. Nec Antiocheni indicio territi, à defectione deſtiterunt. Itaque adjuvantibus & Ptolemæo rege Ægypti, & Attalo rege Aſiæ, & Ariarathe Cappadociæ, bello à Demetrio laceſſitis, ſubornant quendam ſortis extremæ juvenem, qui Syriæ regnum velut paternum armis repeteret: & ne quid contumeliæ deeſſet, nomen ei *Alexandri* inditur, genitúſque ab Antiocho rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut æmulo ejus non vires regiæ tantùm, verumetiam generis nobilitas conſenſu omnium tribueretur. [*Juſtin. lib.* 35. *cap.* 1.]

Iſte Alexander, *homo ignotus & incertæ ſtirpis*, in epitome libri 52 Liviani fuiſſe dicitur. Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς υἱὸς ὑποβληθεὶς, *Antiochi Epiphanis filius ſuppoſititius*, ab Athenæo. [*lib.* 5. *cap.* 10.] ψευδόμενος εἶναι τοῦ Σελευκιδῶν γένους, *falſò in Seleucidarum gentem ſe ingerens*, ab Appiano. [*in Syriac. pag.* 31.] *adoleſcens Rhodi educatus, Antiochi ſe eſſe filium falſò dictitans*, à Severo Sulpicio. [*Hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Straboni [*lib.* 16. *pag.* 751.] *Balas*; Joſepho [*lib.* 13. *cap.* 8.] *Balles*, cognominatus.

Hunc, unà cum Laodice (Antiochi Epiphanis filiâ) fervente adhuc æſtate Heraclides (quem ærario Babylonico Antiochus Epiphanes quondàm præfecerat) Romam ſecum duxit. Qui dum in Urbe commoratur, magnæ fortunæ ſpeciem oſtentavit; vafrè agens omnia, & conſultò tempus extrahens, ut Senatum ad ea quæ moliebatur flecteret. [*Polyb. legat.* 138.]

3851 *a.* Attalus Eumenis regis filius (cujus nomine patruus Attalus Pergamenum regnum adminiſtrabat) puer admodùm, Romam venit; ut Senatui ſe commendaret, & amicitiam hoſpitiíque jus, quod patri fuerat cum populo Romano, renovaret. Hic à Senatu & paternis amicis ſingulari humanitate ſuſceptus, accepto reſponſo ex animi ſui ſententiâ, honoribúſque affectus qui puero id ætatis conveniebant, poſt paucos dies domum eſt reverſus: omnibus Græciæ civitatibus, per quas iter faciebat, ſummo ſtudio & magnificentiâ eum excipientibus. [*Idem legat.* 140.]

Adfuit & Romæ per id tempus Demetrius (Nicator poſteà dictus; Demetrii Soteris in Syriâ tunc regnantis filius:) qui modico paratu, ut puer, exceptus, in patriam denuò ſe contulit. [*Id. ibid.*]

b. Heraclides diuturniore morâ Romæ factâ, in Senatum unà cum Laodice & Alexandro (Balâ) 4561 153
venit. Ibi primò adoleſcens pauca eſt locutus: poſtulavítque ut meminiſſent Romani amicitiæ & ſocietatis quæ Antiocho parenti ſuo cum illis fuiſſet, deinde ut maximè quidem in recuperando ſuo regno ſe adjuvarent; ſin id minùs vellent, redire ſaltem ſibi in Syriam permitterent, neque eos impedirent qui ad paternum regnum obtinendum opem ſibi ferre eſſent parati. Mox Heraclides ſermonem excepit: & poſtquàm laudes ac merita Antiochi pluribus expoſuiſſet, adjectâ criminatione Demetrii (Soteris;) poſtremò ſubjecit, æquum juſtúmque eſſe, ut adoleſcentulo huic & Laodicæ, qui ſunt legitima ſtirps Regis Antiochi, reditus in patriam concedatur. Sed eorum omnium quæ dicebat iſte, nihil quicquam placebat ſanæ mentis hominibus: qui & fictam eam eſſe commentitiámque fabulam intelligebant, & Heraclidem palàm abominabantur. At vulgus Senatorum quos præſtigiis ſuis Heraclides ſibi conciliaverat, in eam ſententiam omnes conſenſerunt, ut hujuſmodi Senatuſconſultum ſcriberetur. *Quòd Alexandro & Laodicæ Regis filiis, qui amicus ſociúſque Populi Romani fuit, in Senatu verba facientibus, Senatus ut in Patris regnum velut poſt liminio reverterentur permiſit; & ferre ipſis opem, uti poſtulaverunt, decrevit.* Hac arreptâ occaſione Heraclides, militem extemplò conduxit, & multos viros illuſtres ſibi adjunxit: dein Epheſum veniens, bellum quod moliebatur ſedulò apparare cœpit. [*Id. ibid.*]

c. Anno regni Græcorum 160, Alexander (Balas) pro Antiochi Epiphanis filio ſeſe venditans, Ptolemaidem (Phœniciæ urbem) à militibus qui eam tenebant præſidio ſibi proditam occupavit. [I. *Maccab.* X. 1. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 3.] Nam mores Demetrii, ut parùm comis & ſuperbi admodùm, illi oderant. Incluſus enim in regium quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochiâ, neminem admittebat: & omiſſâ Reipublicæ curâ, ſegnis degebat in otio. [*Joſeph. ibid.*]

Demetrius Soter, audiens Alexandrum Ptolemaide receptum regnare ibi cœpiſſe; congregavit copias multas, ut procederet obviam ei in prælium. [I. *Maccab.* X. 1, 2.] Sed conſideratis incertis belli caſibus, duos filios (Demetrium Nicatorem & Antiochum Sidetem; qui & Syriæ regnum ambo poſtea obtinuerunt) cum magno auri pondere Cnidum ad hoſpitem ſuum ablegavit; ut belli periculis eximerentur, & ſi ita fors tuliſſet, paternæ ultioni ſervarentur. [*Liv. lib.* 52. *Juſtin. lib.* 35. *cap.* 2.]

Miſit

Miſit quoque ad Jonathanem Demetrius epiſtolas, quibus pacem cum eo renovavit; deditque ei poteſtatem congregandi copias & arma comparandi, ut belli adversùs Alexandrum gerendi ſocius ipſi eſſet: obſides quoque, qui erant in arce, juſſit ei tradi. Quibus litteris publicè Hieroſolymæ à Jonathane lectis; qui in arce erant, timore perculſi tradiderunt ei obſides, quos ille parentibus ipſorum reddidit. [I. *Maccab.* X. 3,--9.]

d. Hâc occaſione prudenter uſus Jonathan, habitavit Hieroſolymæ; cœpítque ædificare & inſtaurare eam. Et extruendos curavit muros & montem Sionis per circuitum ex lapidibus quadratis ad munitionem. Fugerúntque alienigenæ qui erant in munitionibus quas extruxerat Bacchides; & abiit unuſquiſque in terram ſuam: Bethſuræ tantùm quidam ex apoſtatis & Legis deſertoribus remanſerunt; erátque hoc ipſis perfugium. [*Ibid.* 10,--14.]

Audiverat intereà rex Alexander promiſſiones, quas miſſis litteris Demetrius feciſſet Jonathani: ideóque & ipſe per litteras amicitiam & ſocietatem ejus quæſivit; conſtituítque eum ſummum Sacerdotem gentis ſuæ, utque amicus Regis vocaretur conceſſit; ſimúlque purpuram ei miſit & coronam auream. [*Ibid.* 15,--20.]

3852 Jonathan ſacram ſtolam induit ſeptimo menſe anni 160 regni Græcorum, in feſto Tabernaculorum. [I. *Maccab.* X. 21.] poſt mortem fratris Judæ anno nono, non *quadriennio*, ut apud Joſephum [*lib.* 13. *cap.* 5.] legitur. Eâ enim ratione, ante annum Græcorum 164. vitâ non exceſſiſſet Jonathan: contra Maccabaicæ hiſtoriæ veritatem. [I. *Maccab.* IX. 3, 18, 54.] Qui error ex alio illo, de Judâ in Pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus: quem ab ipſo Joſepho poſteà agnitum fuiſſe oſtendimus; Jacimo ſive Alcimo mortuo neminem ſucceſſiſſe, ſed per integrum ſeptennium civitatem ſine Pontifice manſiſſe, clariſſimè profitente. [*lib.* 20. *cap.* 8.] Quo ſeptennio, cum quinque inſuper menſibus, demùm completo, Jonathan nunc, Haſmonæorum primus, ex Sacerdotali quidem Jehojaribi ſed non ex Pontificiâ Jaddi (cujus Onias hæres hoc tempore in Ægypto cum Ptolemæo Philometore degebat) familiâ, ſummi Sacerdotii munere functus eſt.

Demetrius Soter, dolens, ad Alexandri partes inclinatos fuiſſe Judæos; remiſſionis debitorum & tributorum omnium (quibus gens miſerè à Macedonibus hactenùs oppreſſa fuerat) & ampliſſimorum donorum prolixâ pollicitatione, eorum ambivit amicitiam. Verùm tam profuſa promiſſorum copia hoc ipſo parum probabilis Jonathani & populo Judaico viſa eſt; quòd ab homine proficiſceretur, qui rebus ipſis docuiſſet ſe eos odiſſe, nihilque eorum præſtiturum ſi à præſenti neceſſitate liberaretur. Eo itaque repudiato, acquieverunt Alexandro, qui primus cum illis de pace egerat; atque illi deinceps ſocii in bello ſemper fuerunt. [I. *Maccab.* X. 22,--47.]

Andriſcus quidam Adramyttenus, ultimæ ſortis homo, Perſei poſtremi Macedonum regis 4562 152
ſe filium ferens, & mutato nomine Philippus vocatus, quum Macedoniam turbare conatus à nemine curaretur; in Syriam ad Demetrium Soterem (cujus ſoror Perſeo nupta fuerat) ſpe auxilii impetrandi ſe contulit. Fabulam autem hujuſmodi finxit. Ex pellice ſe Perſeo rege ortum, traditum educandum Cytheſæ cuidam eſſe: ut in belli caſus, quod ille cum Romanis gereret, aliquod velut ſemen ſtirpis regiæ extaret. Perſeo demortuo, Adramytti ſe educatum uſque ad duodecimum annum ætatis patrem eſſe credentem, à quo educaretur; ignarum generis fuiſſe ſui. Affecto deinde eo, cùm prope finem vitæ ultimum eſſet, detectam tandem originem ſuam; falſæque matri libellum datum ſigno Perſei regis ſignatum; quem ſibi traderet, cùm ad puberem ætatem veniſſet; obteſtationeſque ultimas adjectas, ut res in occulto ad id tempus ſervaretur. Pubeſcenti libellum traditum: in quo relicti ſibi duo theſauri à patre dicerentur. Tum ſcientem mulierem ſubdititium ſe eſſe, veram ſtirpem ignoranti edidiſſe genus: atque obteſtatam, ut prius quàm ad Eumenem manaret res, Perſeo inimicum, excederet iis locis; ne interficeretur. Ob hoc mendacium à Demetrio rege comprehenſus, & Romam miſſus; cùm neque Perſei filium eſſe conſtaret, & alioqui nihil inſigne haberet; per contemptum neglectus eſt. [*Liv. lib.* 48. & 49. *Zonar. ex Dione.*]

3854 Alexander Balas, tam è milite qui in Syriâ à Demetrio defecerat quàm ex Attali, Ariarathis, 4564 150
Jonathanis & præcipuè Ptolemæi Philometoris copiis auxiliaribus, magno exercitu contracto, cum Demetrio congreſſus eſt. Et ſiniſtrum quidem Demetrii cornu oppoſitam ſibi aciem terga coëgit vertere; hærentéſque diu fugientium veſtigiis etiam caſtra eorum diripuerunt. At dextrum cornu in quo Demetrius ipſe pugnabat, compulſum eſt loco cedere. Reliquis verò effuſè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hoſtium occidit, alios non ſuſtinentes ipſius impetum perſequens, abreptus eſt in cœnum quoddam profundum & tranſitu difficile: ubi prolapſo equo, omni effugio deſtitutus, à circumfuſâ accurrentium coronâ jaculis confixus eſt. At ille etiam pedes generosè repugnabat; donec crebris vulneribus confectus ſuccubuit. [I. *Maccab.* X. 48, 49, 50. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 5. *Juſtin. lib.* 35. *cap.* 1. *Appian. Syriac. pag.* 131.] Atque ita Demetrius, cùm annos 12. regnum Syriæ tenuiſſet, cæteris regibus in ipſum conſpirantibus, vitam ſimul cum regno amiſit: inquit Polybius. [*lib.* 3. *pag.* 161.] Quem (ut qui Demetrium ipſe bene noverat) in duodenario annorum regni numero Porphyrius, [*in Græc. Euſeb. Scaliger. pag.* 228.] *Euſebius* & *Severus Sulpicius* ſunt ſecuti: licèt 11. tantùm *Joſephus* illi aſſignaverit.]

Poſt mortem Demetrii (qui liberos poſt ſe Demetrium & Antiochum reliquit) paulò ante Achaicum bellum, Cometes effulſit, non minor Sole. Primò igneus ac rubicundus orbis fuit, clarúmque lumen emittens, quanto vinceret noctem. Deinde paulatim magnitudo ejus diſtricta eſt, & evanuit claritas: noviſſimè autem totus intercidit. [*Seneca*, *Natural. quæſtion. lib.* 7. *cap.* 15.]

Quum Ptolemæi Philometoris præcipuè operâ (teſtante *Appiano*) Alexander Demetrium

vitâ pariter & regno ita exuiſſet; miſſis ad Ptolemæum legatis, filiam ejus matrimonio ſibi jungendam expetiit. Quo libenter annuente, Ptolemæus cum filiâ ſuâ Cleopatrâ (fœminâ ad Syriaci regni exitium natâ) ex Ægypto egreſſus venit Ptolemaidem, anno regni Græcorum 162 (deſinente.) Ubi inter Alexandrum & Cleopatram celebratæ ſunt nuptiæ, ut inter reges fieri ſolet, magnificè. [1. *Maccab.* X. 51,–58.]

Ad has nuptias ab Alexandro invitatus Jonathan, duobus illis regibus amicíſque eorum aurum & argentum ac dona plurima dedit: & invenit gratiam coram illis. Convenerúntque improbi quidam ex Iſraële, ut accuſarent eum. Quibus tantùm abfuit ut Alexander rex attenderet, ut Jonathanem purpurâ indui juberet, & ſedem ei apud ſe tribueret; & principibus ſuis præciperet, ut cum eo in mediam Ptolemaidem exeuntes promulgarent, ne quis illi obloqueretur neque moleſtiam illi crearet de ullo negotio. Quod videntes accuſatores, diffugerunt omnes. Rex verò honore affecit eum, & conſcripſit eum inter primos amicos, & ducem (copiarum in Judæâ) eum conſtituit & (in palatio ſuo) *μεριδάρχην*. Et reverſus eſt Jonathan Hieroſolymam cum pace ac lætitiâ. [*Ibid.* 59,–62.]

Onias, Oniæ III Pontificis filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, de recuperando Pontificatu Hieroſolymitano (ad Haſmonæorum familiam tranſlato) nullâ jam ſpe relictâ, æternam ſibi memoriam parare volens, regi Ptolemæo & Cleopatræ reginæ (ſorori pariter ipſius & conjugi) per ſupplicem libellum ſignificavit ſe, dum bello illis variis in regionibus operam navaret, animadvertiſſe apud Cœle-ſyriam & Phœniciam & Leontopolim in Ægypti præfecturâ Heliopolitanâ, aliiſque in locis Judæos præter decorum habere templa, & ideò malè inter eos convenire. rogare igitur, ut templum quod apud caſtrum agreſtis Bubaſtis invenit, nulli ſacratum numini jámque collapſum repurgare ſibi liceat, & aliud ejus loco Deo maximo extruere ad Hieroſolymitani illius ſimilitudinem, pari etiam modo & menſurâ: ut Judæi qui Ægyptum incolunt illic convenientes, quo magis alerent mutuam concordiam, eo Regum utilibus commodiùs inſervirent. Nam & Eſaiam vatem prædixiſſe, quòd erit Domino Deo altare in Ægypto, & alia multa de eo loco prophetaviſſe. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 6.]

In quibus obſervandum illud primò: non quum primùm in Ægyptum ad Philometorem & Cleopatram Onias ſe contulit, novi Templi ſtructuram illum fuiſſe aggreſſum; ſed poſteaquàm illis ſtrenuam in bellis tum Ægyptiacis tum Syriacis navaſſet operam. Philometorem enim & Cleopatram totum ſuum regnum Judæis committentes, militiæ totius duces Oniam & Doſitheum Judæos conſtituiſſe, in libro 2 contra Apionem [*pag.* 1064.] *Joſephus* confirmat. Deinde, vaticinium illud Eſaiæ, quo ad ſacrilegam ſuam ambitionem ſtabiliendam abuſus eſt Onias, ad ſpirituale Chriſti Domini noſtri regnum ſpectare. Locus eſt, in Eſaiæ cap. XIX. 18, 19. *Tempore illo erunt quinque civitates in terrâ Ægypti loquentes linguâ Canaan, & jurata Domino exercituum: civitas deſtructionis dicitur unaquæque. Tempore illo erit altare Domino in mediâ terrâ Ægypti; & titulus Domino juxta terminum ejus.* Ubi pro עיר ההרס *civitate deſtructionis*, ob maximam literarum ſimilitudinem, עיר החרס olim legebatur, id eſt *πόλις ἡλίου*, ut interpretatus eſt Symmachus. Quomodo & Hieronymus reddidit: *Civitas ſolis vocabitur una.* Et Chaldæus Paraphraſtes, utraque lectione conjunctâ: *Civitas ſolis, quæ deſtruetur.* Quâ occaſione fortaſſe & *Ἡλιοπολίτην νομὸν* Oniam elegiſſe, in quo Templum ſuum conſtrueret, conjicit *Scaliger.*

Onias igitur, impetrato loco in agro Heliopolitano, 180 ſtadiis à Memphi diſtante Templum ibi extruxit, Hieroſolymitano minus & non peræquè opulentum; cum turri ſimili, ingentibus ſaxis 60 cubitis erectâ. Altaris autem fabricam ſecundùm patrium imitatus eſt: & donariis ſimiliter exornavit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, ſed informatum aureum lychnum tanquam jubaris lumine radiantem de aureâ catenâ ſuſpendit. Totum verò circa templum ſpatium cocto latere circumdedit, ſaxeas portas habente. Conceſſit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & Sacerdotibus eſſet copia ad multa quæ Dei cultus deſideraret. Invenit autem Onias & Judæos quoſdam ſibi ſimiles, (*τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντας*, apud *Joſephum* lib. 14. Antiquit. cap. 14. & lib. 1. Belli cap. 7.) & Sacerdotes & Levitas, qui illic divinum cultum frequentarent. [*Joſeph. lib.* 7. *Belli cap.* 37. *cum lib.* 13. *Antiquit. cap.* 6.] In *Miſhnâ* tamen, *tract.* מנחות cap. 13. §. 10. Sacerdotes qui miniſtrabant templo Oniæ, eodem, & meritò quidem habentur loco, quo Sacerdotes excelſorum: quibus (ex II. Reg. XXIII. 9.) non conceſſum fuerat offerre holocauſta ſuper altare Domini quod fuerat Hieroſolymis; ſed tantùm ut azymos panes comederent (inſtar Sacerdotum immundorum) in medio fratrum ſuorum.

Alexandriæ inter Judæos & Samaritas de ſacris ipſorum ſeditio eſt exorta; illis Hieroſolymitanum, his Garizitanum templum juxta Moſis præſcripta contendentibus eſſe legitimum: provocatúmque eſt ad Ptolemæum Philometorem regem & amicorum ejus conſeſſum, ut ab his cauſa audiretur, & utrius partis cauſidici ſuccumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Judæis Andronicus Meſſalami filius: juraverúntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes allaturi eſſent; & rogaverunt Regem ut necaret eum qui jusjurandum non ſervaſſe deprehenderetur. Rex, multis amicis in conſilium adhibitis, cauſam audivit: & Andronici rationibus perſuaſus, Hieroſolymitanum templum ex ſententiâ Moſis fuiſſe conditum pronuntiavit; Sabban verò & Theodoſium addixit ſupplicio. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 6.]

Apud Philometorem in Ægypto Ariſtobulus Judæus tum claruit, Peripateticus philoſophus: qui ad eundem Regem explanationum in Moſem commentarios ſcripſit. Ex quorum ad eum Præfatione inſignis habetur citatus locus à *Clemente Alexandrino* lib. 1. Stromat. & *Euſebio* in Evangelicæ Præparat. lib. 13. cap. 7. qui & ibi, & in operis ejuſdem lib. 8. cap. 3. longiora alia ex iiſdem commentariis fragmenta producit.

Bellum

3855 Bellum Punicum III. cœpit: in quo Mithridates Euergetes, qui Ponticorum regum primus amicitiam cum populo Romano iniit, naves aliquot auxiliares contra Carthaginienſes ſuppeditavit. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 176.] Ad hoc bellum adminiſtrandum ambo Conſules ſunt miſſi, Manilius cum exercitu, & Marcius Cenſorinus cum claſſe: quibus ſecretò mandatum eſt, ne priùs à bello deſinerent quàm dirutâ Carthagine. [*Liv. lib.* 49. *Appian. in Libyc. pag.* 42.] 4565 149

Andriſcus ſive Pſeudo-philippus, Româ clàm ſe ſubducens, contracto exercitu, totam Macedoniam aut voluntate incolentium aut armis occupavit, & regni inſignia aſſumpſit; Olympiadis CLVII. anno 3. Cúmque Theſſaliam invadere armis atque occupare vellet; per Romanorum legatos auxiliis Achæorum ea defenſa eſt. [*Liv. lib.* 49. & 50. *Vellei. Patercul. lib.* 1. *Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 229.]

Pruſias Venator rex Bithyniæ, poſtquàm cognovit filium ſuum Nicomedem Romæ gratioſum eſſe, mandavit ei ut à Senatu peteret, remitti ſibi quod ſupererat pecuniæ debitæ Attalo: & addidit ei Menam, ut ſimul legatione fungeretur. Cui clàm mandatum dedit, ſi impetraverit remiſſionem pecuniæ, ut Nicomedi adhuc parceret: ſin minùs, Romæ illum interficeret. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 173.] eâ ratione conſulere ſtudens minoribus filiis, quos ex noverca ejus ſuſceperat. [*Juſtin. lib.* 34. *cap.* 4.] quorum unus, ejuſdem cum patre nominis, pro ſuperiore ordine dentium unum os continens æqualiter extentum habuiſſe dicitur; nec ad ſpeciem deforme, neque ad uſum ullâ ex parte incommodum. [*Liv. lib.* 50. *Valer. Maxim. lib.* 1. *cap. ult. Plin. lib.* 7. *cap.* 16.].

Cum legato ſuo Menâ Pruſias cercuros aliquos miſit & duo millia militum. Ad contradicendum illi, Andronicus ab Attalo legatus miſſus, demonſtravit mulctam Pruſiæ impoſitam minorem fuiſſe quàm rapinam. Quum igitur nec mulcta remitteretur Pruſiæ, & Nicomedem Romæ Menas videret eſſe in pretio; inops conſilii nec occidere eum auſus eſt, nec reverti in Bithyniam. Ita morantem convenit non invitum juvenis: conſpirarúntque in Pruſiam, aſcito in ſocietatem Andronico; ut is regi ſuo Attalo perſuaderet Nicomedem in Bithyniam deducere. Congreſſi igitur in Bernice oppidulo Epiri, noctu conſcenſâ nave quid agendum eſſet collocuti ſunt; & diverſi diſceſſerunt eâdem nocte. Manè verò Nicomedes exſcendit navem purpurâ & diademate ornatus more regio: cui mox Andronicus occurrit, & Regem appellatum deducebat cum 100 quos circa ſe habebat militibus. Menas verò ſimulabat ſe tum primùm ſenſiſſe Nicomedis præſentiam, & circumcurſans ea duo quæ habebat militum millia, ut ſagaciter applicarent ſe ad eum qui futurus eſſet potior hortatus eſt: monens, Pruſiam ſenem eſſe, Nicomedem juvenem; Bithynos illum averſari, hunc optare; Romanorum optimates juvenem diligere, & Andronicum jam ejus ſatellitem promittere ab Attalo auxilium, rege vicino Bithynis & latè regnante & Pruſiæ hoſte vetere. Ad hæc memorabat crudelitatem Pruſiæ; detegens ejus in omnes patrata facinora, & inde odium publicum. Ut verò & hos milites animadvertit abhorrere ab ejus ſceleribus, ſtatim ad Nicomedem adduxit; & ſecundus Regem eum appellavit poſt Andronicum, ſtipavítque duorum millium ſatellitio. [*Appian. ut ſuprà, pag.* 173, 174.]

Attalus, promptè excepto juvene, Pruſiam juſſit filio civitates aliquot ad inhabitandum & agros ad victum attribuere. Reſpondit ille, mox ei daturum ſe univerſum regnum Attali; in cujus gratiam & antè invaſiſſet Aſiam. Hæc locutus, miſit Romam qui accuſarent Nicomedem & Attalum, citarèntque ambos in judicium. [*Id. ibid. pag.* 174.].

Nicomedes, Phaëllonis (ſive Phaënnidis potiùs) Epirotidis oraculo fretus, quod ſuis ex commodis ipſe interpretabatur, hortatu Attali bellum patri Pruſiæ fecit. [*Zoſim. hiſtor. lib.* 2.] Illo igitur & Attalo, cum ſuis, mox in Bithyniam profectis; Bithyni ad eos paulatim defecerunt. Pruſias verò nemini ſe credens, & ſperans Romanos ſe erepturos ex inſidiis, à Diegylle Thrace ſocero ſuo 500 Thracas impetravit; quibus ſolis commiſit corporis ſui cuſtodiam, & in arcem Nicææ ſe incluſit. [*Appian. Mithridatic. pag.* 174.]

3856 Romæ prætor urbanus non ſtatim ad Senatum adduxit legatos Pruſiæ, Attalo gratificans: & poſtquàm tandem introduxit, juſſus à Senatu legatos eligere qui bellum compeſcerent, elegit tres; quorum unus ſaxo quondam in caput percuſſus fœdas cicatrices præferebat, alter pedibus æger erat, tertius ingenio ſocors & uſque ad ſtultitiam ſimplex habebatur. Quos irridens Cato Cenſorius (qui paulò pòſt ætatis ſuæ anno 85 vitam finiit) legationem dixit mitti à populo Romano, quæ nec caput nec pedes nec cor haberet. [*Id. ibid. Liv. lib.* 50. *Plutarch. in Catone majore.*]

Legati profecti in Bithyniam, juſſerunt partes ab armis diſcedere. Nicomede autem & Attalo ſimulantibus ſe authoritati Senatûs cedere, Bithyni ſubornati negabant ſe poſthæc ferre poſſe immanitatem Pruſiæ; maximè poſtquàm deprehenſi ab eo fuiſſent moleſtè ferre illius imperium. Sic legati, quia nondum hæ querelæ ad Senatum pervenerant, abierunt infecto negotio. Pruſias, deſperatâ ope à Romanis, quibus fretus nulla paraverat auxilia, migravit Nicomediam, ut hâc munitâ hoſtem inde arceret: ſed opidani, Rege prodito, portas aperuerunt. Pruſiam religione fani Jovis ſe tutantem confoderunt quidam immiſſi à Nicomede. [*Appian. Mithridatic. pag.* 174. 175.] Ab ipſo filio Nicomede Pruſiam ad aram Jovis confugientem occiſum fuiſſe narrat Diodorus Siculus. [*in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.] ab Attalo interfectum *Strabo*, [*lib.* 13. *pag.* 624.] à filio, adjuvante Attalo, *Livius*, [*lib.* 50.] à ſubditis ſuis cæſum ex Dione refert *Zonaras*. Tantum enim Bithynorum in eum fuiſſe odium narrat *Polybius*; [*in Excerptis Valeſii, pag.* 174. & *Suid. in* Πρῦς.] ut omnes impetu effuſo non ad defectionem modò, ſed ad pœnas etiam de eo ſumendas ferri cœperint.

Andriſcus ſive Pſeudo-philippus in Macedoniâ Romanum prætorem Juventium contra ſe

miſſum cum legione vicit; eúmque, cum maximâ clade totius Romani exercitûs, interfecit. Inde facto in Theſſaliam impetu, majorem partem ejus vaſtavit, & Thraces ſibi adjunxit. [*Liv. lib.* 50. *Florus, hiſtor. lib.* 2. *cap.* 14. *Eutrop. lib.* 4. *Zonar. ex Dione. Oroſ. lib.* 4. *cap.* 22.] Poſtea ad ſævitiam & tyrannicam inſolentiam converſus, opulentiſſimum quemque per ſummum ſcelus ac confictas calumnias necavit: plurimos quoque amicorum è medio ſuſtulir. Erat enim naturâ ferus ac cruentus; ac præterea in congreſſu familiari ſuperbus; poſtremò cupiditate atque omni ſcelere contaminatus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 342.]

Apud Syros Alexandro Balâ in ganeo & luſtris ſocorditer jacente, amicus ejus Ammonius 4566 148
regnum adminiſtrabat. Per quem & amici omnes Regis, & Laodice regina (Antiochi Epiphanis filia,) & Antigonus Demetrii filius, ſunt occiſi. [*Liv. lib.* 50. *cum Joſepho, lib.* 13. *cap.* 8. & *Athenæo, lib.* 5. *cap.* 10.]

Anno regni Græcorum 165°, Demetrius major natu Demetrii Soteris filius, annos pubertatis egreſſus, auditâ Alexandri luxuriâ, (quem inſperatæ opes, & alienæ felicitatis ornamenta, velut captum inter ſcortorum greges deſidem in regiâ tenebant) cum multis mercenariis militibus quos à Laſthene Cretenſi acceperat ſolvens ab eâ inſulâ trajecit in Ciliciam. Cujus rei nuncio Alexander vehementer territus, mox è Phœniciâ properavit Antiochiam, ut res ejus ante Demetrii adventum in tuto conſtitueret. Antiochiæ verò præfecturam ille Hieraci ac Diodoto (qui & Tryphon, I. *Maccab.* XI. 39.) tradidit. [I. *Maccab.* X. 67, 68. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 8. *Juſtin. lib.* 35. *cap.* 2. *Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 346.]

Demetrio adjunxit ſe Apollonius (cognomento *Daus* Joſepho dictus) Cœle-ſyriæ præfectus: quem exercitûs ſui ducem ille conſtituit, ad Judæos, qui in fide Alexandro datâ perſiſtebant, debellandos. Apollonius igitur magno congregato exercitu, quo pleroſque ab Alexandro traduxit ad Demetrium, Jamniæ caſtrametatus, Jonathanem Judæorum ducem ac Pontificem ad certamen ſecum in loco campeſtri ineundum thraſonicè provocavit. Quo commotus Jonathan cum decem virorum millibus profectus eſt Hieroſolymâ: cui & frater Simon occurrit, in auxilium ipſius. Caſtra verò ponentes ad Joppem excluſerunt Apollonii præſidiarii qui ibi erant. Sed oppugnatione territi cives, apertis januis deditionem fecerunt. [I. *Maccab.* X. 69,–76.]

Ut audivit Apollonius Joppen amiſſam; cùm ter mille equitibus & pedeſtribus copiis (quas octo millium fuiſſe *Joſephus* ait) Azotum profectus eſt: relictis in inſidiis mille equitibus, ut cùm Jonathan perſequens Apollonium prætergreſſus eſſet inſidiarum locum, illi à tergo exurgerent, & Apollonius converſis copiis inſtaret à fronte, ſicque Judæi utrimque cæderentur. Ut autem Jonathan prætergreſſus locum agnovit inſidiatores emergere & caſtra ejus circumire; juſſit ſuos conſiſtere & jacula ſcutis excipere, dum equites & telis & viribus ad veſperam uſque jaculando fatigati eſſent. Tum demùm Simon copias ſuas contra pedites eduxit; quos & contrivit, fugavitque. Equites quoque ſparſi per campum fugerunt Azotum; & ingreſſi ſunt Beth-dagon fanum idoli ſui ſalutis causâ. Sed Jonathan incensâ Azoto cum urbibus circumvicinis, accepit ſpolia eorum: fanum quoque Dagonis eóſque qui eò confugerant abſumpſit igne. Fuerúntque qui gladio ceciderant cum iis qui incendio perierant ad octo millia virorum. Inde movens Jonathan, ad Aſcalonem caſtra poſuit: cujus cives honorificè eum receperunt. Sicque reverſus eſt Jonathan victor Hieroſolymam cum exercitu prædâ & ſpoliis onuſto. Quæ ubi regi Alexandro innotuiſſent, perrexit honorare Jonathanem: miſitque ei fibulam auream, ut cognatis regiis dari mos erat; & dedit ei Accaronem (Philiſtæorum urbem) cum territorio ejus, hæreditariè jure poſſidendam. [*Ibid.* 77,–89.]

Carthaginienſes, quum ex Hipponenſi conflictu Piſone conſule ſuperiores diſceſſiſſent, legatos in Macedoniam ad Andriſcum, vulgò creditum Perſei filium, miſerunt, hortantes ut in bello contra Romanos gnaviter perſiſteret: neque enim à Carthagine pecunias & naves illi defuturas. [*Appian. in Libyc. pag.* 67.]

A Romanis Q. Cæcilius Metellus *Prætor* (non *Conſul*; ut apud Florum & Latinum Achaicorum Pauſaniæ interpretem legitur) contra Andriſcum maximo cum exercitu miſſus, in Macedoniam venit. Ibi illis quos ad res Aſiæ inſpiciendas Senatus miſerat perſuaſit, ut priuſquàm tranſmitterent, cum ducibus Achæorum congreſſi, edicerent, ut bellum contra Lacedæmonios ſusceptum aliquantiſper intermitterent. Et mandata illi quidem ad Damocritum & Achæos detulerunt, cùm jam illi contra Lacedæmonios exercitum ducerent. Quare cùm nihil ſe ullâ oratione contra Achæorum pervicaciam profecturos intelligerent; in Aſiam perrexerunt. [*Pauſan. in Achaicis, pag.* 218.]

Macedoniam Metello ingreſſo, Attalus claſſe auxilium venit. Quâ ille uſus, Andriſcum de maritimâ orâ ſollicitum longiùs progredi vetuit. Qui paulò extra Pydnam producto exercitu, ab equitatu victor, peditum Romanorum timore receſſit; atque exercitum in duas partes diviſit, quarum unam ad populandam Theſſaliam miſit, alteram ſibi reſervavit. Quâ contemptâ, Metellus in aciem deſcendit; ac qui primi occurrerunt, pulſis, reliquos ſubegit. Andriſcus cùm in Thraciam refugiſſet, collecto exercitu cum Metello ſigna contulit; ac ſociis ſuis fuſis, ipſe à Byze regulo Thraciæ ad quem confugerat proditus, in Metelli poteſtatem venit. Alexander etiam quidam Perſei filium ſe profeſſus, contractâ manu, regionem Neſto flumini vicinam occupavit: quem Metellus uſque in Dardaniam eſt perſecutus. [*Strabo, lib.* 1. 13. *pag.* 624. *Vellei. Paterc. lib.* 1. *Florus, lib.* 2. *cap.* 14. *Zonar. ex Dione.*] Ita Pſeudo-philippo, 25 millibus ex militibus ejus occiſis, devicto & capto, à Romanis recepta Macedonia eſt. [*Eutrop. lib.* 4.] Spurio Poſthumio & L. Piſone Conſulib. [*Jul. Obſequens, de prodigiis.*] Olympiadis CLVII. anno 4°. (deſinente) [*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.* 229.]

3857 P. Cornelius Scipio Conſul, cum ſuis & quinque Sidenſium navibus quas Mithridates Ponticus 4567 147
miſerat, navale prælium cum Pœnis ante muros Carthaginis iniit. [*Appian. Libyc. pag.* 75, 76.]

Aradii,

Aradii, exitium Marathenſibus (in Phœniciâ) molientes ad Ammonium qui regno (Syriæ, ſub Alexandro Balâ) tum præerat ſecretò miſerunt. Et oblatis ei 300 talentis, ut Marathum ipſis traderet perſuaſerunt: Ammonius verò Iſidorum ad Marathenſes miſit; verbo aliud præ ſe ferentem, reverà autem ut urbem ipſis ereptam Aradiis traderet in mandatis habentem. Marathenſes in Regis gratiâ ſuperiores Aradios videntes, militibus regiis in urbem minimè receptis, ex civibus ætate maximè provectis decem clariſſimos, cum vetuſtiſſimis quæ in urbe habebantur Deorum ſimulachris, ſupplices ad Aradum inſulam ablegârunt: ut Aradiorum in ſe iram placarent. At Aradii animis arrecti & concitati, communes ſupplicationis leges contempſerunt; & Deorum religione inſuper habitâ, ſtatuas eorum confregerunt & contumelioſè conculcârunt. Et cùm legati à turbâ lapidibus peterentur, ægrè Senatorum quorundam operâ eſt effectum, ut ſalvi in carcerem ducerentur. Qui cùm quiritantes, & ſupplicum religionem & ſacroſanctum legatorum jus conteſtarentur; à quibuſdam audaciſſimis juvenibus necati ſunt. At auctores hujus ſceleris ſtatim in concionem progreſſi, detractis interemptorum annulis, litteras tanquam à legatis ad populum Marathenſem miſerunt, quibus ſignificabant Aradios propediem auxilia miſſuros eſſe: eo conſilio ut Marathenſes, admiſſis Aradiorum militibus, rati eos reverà ſibi auxilio adeſſe, ignari interciperentur. Et cùm navigia omnia ademiſſent privatis, ne quis eam fraudem Marathenſibus indicare poſſet; quidam nauta non alienus à Marathenſibus, eorum vicem miſeratus, cùm in proximo freto commeare eſſet ſolitus, adempto navigio, noctu id fretum audacter enatavit, octo circiter ſtadiorum intervallo, & Marathenſibus Aradiorum inſidias detexit. Unde Aradii, cùm conſilia ſua explorata eſſe intelligerent, ab hujuſmodi per litteras fraude deſtiterunt. [*Diodor. Sicul. legat. 29. & in Excerptis Valeſii, pag. 349, 350.*] Vi autem apertâ Marathum aggreſſi; urbem captam diruerunt, & agrum ejus ſorte inter ſe diviſerunt. [*Strabo, lib. 16. pag. 753.*]

3858 Quarta Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 32. tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων die 3°. (Septembris Juliani 27. ineunte) mediâ nocte, ab Hipparcho facta eſt: anno à morte Alexandri 178°, vel 177°. deſinente potiùs; 178°. poſt biduum inituro. [*Ptolem. lib. 3. cap. 2.*]

Anno ejuſdem periodi Calippicæ eodem, à morte Alexandri 178°, Ægyptiaci menſis Mechir 4568 146
die 27, (Martii Juliani die 24.) manè, Æquinoctium vernum exactiſſimè à ſe obſervatum fuiſſe ſcribit Hipparchus. [*Id. ibid.*]

Cn. Cornelio Lentulo & L. Mummio Conſulib. Carthago diruta eſt. [*Vellei. Paterc. lib. 1.*] Quâ occaſione Scipio, vices rerum humanarum conſiderans & ſimilem aliquando Romæ ipſius caſum futurum reformidans, carmen illud protulit:

Ἔσσεται ἦμαρ ὅταν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρὴ,
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.
Jámque dies aderit, quo concidat Ilion ingens,
Et Priamus Priamique ✶at plebs armipotentis.

ut ipſemet præceptori ſuo Polybio, qui tunc aderat rémque in hiſtoriâ ſuâ retulit, confeſſus eſt. [*Appian. in Libyc. pag. 82.*]

L. Mummius Conſul, à Senatu ad bellum Achaicum conficiendum miſſus, cum paucis venit in caſtra: & Metello (qui peracto bello Macedonico Achaicum tunc adminiſtrabat) cum ſuis copiis in Macedoniam amandato; ad Iſthmum ipſe ſubſtitit, donec univerſum agmen coëgiſſet. Fuit militum numerus, equites 3500, peditum 23 millia. Præſtò fuerunt Cretenſes ſagittarii: & è Pergamo, quæ ſupra Caïcum eſt, ab Attalo miſſam manum adduxit Philopœmen. Conſul, victo ad Iſthmum Diæo (poſtremo Achæorum Prætore & Achaici motûs authore primo) tertio poſt pugnam die Corinthum ingreſſus urbem direptam, tubâ præeunte, funditùs evertit. [*Liv. lib. 52. Vellei. Paterc. lib. 1. Juſtin. lib. 34. cap. 2. Florus, lib. 2. cap. 16. Pauſan. in Achaicis, pag. 221. Oroſ. lib. 5. cap. 3.*] Olympiadis CLVIII (ita enim in Plinio legendum eſt, non CLVI) anno tertio, Urbis conditæ (ſecundùm Varronis ſupputationem) DCVIII. [*Plin. lib. 34. cap. 2.*]

Polybius ex Africâ ad ſuccurrendum patriæ advolans, nobiliſſimorum artificum tabulas Corinthi in ſolum projectas vidit, ac milites ſuper iis talis ludentes: quarum duas in Hiſtoriâ ſuâ nominat, Herculem Deianiræ tunicâ excruciatum, & Bacchum ab Ariſtide Thebano pictum; de quo nonnulli parœmiam illam dictam putant, Οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, *Nihil ad Bacchum*, Ariſtidis ſc. [*Strabo, lib. 8. pag. 381.*] Quam Bacchi tabulam cùm in prædâ vendendâ VI. M. ſeſtertiûm (vel 102. talentis; ut eſt apud *Plinium*, lib. 7. cap. 38. & lib. 35. cap. 10.) ab Attalo rege emptam L. Mummius intellexiſſet; pretium miratus, ſuſpicatúſque aliquid in eâ virtutis quod ipſe neſciret, revocavit tabulam, Attalo multùm querente, & Romæ in Cereris delubro poſuit. [*Plin. lib. 35. cap. 4.*] Harum enim rerum tam rudis ille fuit, ut quum maximorum artificûm perfectas manibus tabulas ac ſtatuas in Italiam portandas locaret, juberet prædici conducentibus, ſi eas perdidiſſent, novas eos reddituros. [*Vellei. Paterc. lib. 1.*] Donaria igitur & reliqua ornamenta, quæ admiratione videbantur digniſſima, Romam ſunt aſportata: quæ verò minoris erant pretii, Attali auxiliorum duci Philopœmeni donata, & Pergamum delata ſunt. [*Pauſan. in Achaic. pag. 221.*]

Ptolemæus Philometor, maximis copiis & terreſtribus & navalibus coactis, ex Ægypto in Syriam venit: per ſpeciem juvandi Alexandrum Balam generum ſuum, reverà autem ut regnum Syriacum illi ereptum ſuo adjungeret. Cúmque Alexandri juſſu excepiſſent eum civitates omnes pacificè; præſidiarios milites ſpecie auxilii in unaquâque collocavit. [I. *Maccab.* XI. 1, 2, 3.]

Ut prope Azotum venit Ptolemæus, oſtenderunt ei templum Dagonis incenſum, ipſamque

Azo-

Azotum & ſuburbana ejus deſtructa, & à Jonathane in bello cæſorum atque exuſtorum acervos quos in viâ ipſius aggeſſerant. Sed invidioſè illis quæ fecerat Jonathan narrantibus, Rex ſiluit. Jonathan verò magnifico cum apparatu Regi ad Joppen occurrens, benignè ab eo exceptus eſt. Qui Regem inde ad Eleutherum uſque fluvium comitatus, rediit Hieroſolymam. [*Ibid.* 4,–7.]

Ptolemæus potitus urbibus maritimis uſque ad Seleuciam maritimam (ad Orontis fluvii oſtia poſitam;) cogitabat de Alexandro peſſimè. Apud Ptolemaïdem enim per Ammonium ſtructas ſibi fuiſſe inſidias; cúmque ad ſupplicium depoſceretur, Alexandrum dedere illum noluiſſe, conquerebatur. Ablatam igitur ab Alexandro filiam ſuam Cleopatram Demetrio Soteri in matrimonium dedit: in regnum paternum reſtituere eum promittens. [*Ibid.* 8,–12. *cum Joſepho, lib.* 13. *cap.* 8. *& Livio, lib.* 52.]

Antiocheni propter Ammonium, à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum deſeruerunt. Ammonius, amictu fœmineo quærens latebras, cæſus eſt. Ptolemæus Antiochiam ingreſſus, & à civibus rex conſalutatus, duo capiti diademata circumpoſuit, Aſiæ (ſive Syriæ) & Ægypti. Sed Ægypti imperio ſe contentum fore dictitans, Antiochenis perſuaſit ut Demetrium reciperent; pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, quàm odiorum quæ illis cum patre ejus Seleuco interceſſerant. [*Joſeph. ut ſupr. cum* I. *Maccab.* XI. 13.] Atque ita Antiocheni, veterem patris offenſam novis meritis correcturi, ſe ei tradiderunt. Milites quoque paterni, favore juvenis accenſi, prioris ſacramenti religionem novi regis ſuperbiæ præferentes, ſigna ad Demetrium tranſtulerunt. [*Juſtin. lib.* 35. *cap.* 2.]

Alexander tum in Ciliciâ erat. [I. *Maccab.* XI. 14.] ubi conſulto Apollinis Sarpedonii oraculo, reſponſum accepiſſe fertur; cum ut locum caveret, qui biforme ſpectaculum protuliſſet. Quod quidem civitatem Arabiæ Abas (in quâ paulò pòſt occiſus ille eſt) ſpectaviſſe putabatur: ubi Herais quædam, pâtre Diophanto è Macedoniâ & matre Arabiſsâ genita & Samiadi cuidam nupta, mutato ſexu in virum tum tranſiit & paternum Diophanti nomen aſſumpſit. [*Diodor. Sicul. fin. lib.* 32. *in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.]

3839 Quinta Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 33. tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων 4°. (Septembris Juliani 27.) manè, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Alexander ex Ciliciâ validum ſecum ducens exercitum, Syriam invaſit, & agrum Antiochenum rapinis atque incendiis vaſtavit. Cui occurrens Ptolemæus unà cum genero ſuo Demetrio ad Oenoparam fluvium prælio eum vicit. Ille cum quingentis ſuorum in Arabiæ civitatem Abas è pugnâ fugit, ad Arabiæ dynaſtam quem Maccabaicæ hiſtoriæ ſcriptor *Zabdielem*, Joſephus *Zabelum*, Diodorus Siculus *Dioclem* nominat. At qui cum Heliade duces à parte Alexandri ſteterant, pacto cum Demetrio inito, de proprio commodo legationem adornantes, dolo Alexandrum necaverunt. In ſuperiore verò prælio fortè accidit, ut equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratúmque aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent; ni ereptus eſſet interventu ſatellitum: attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabdiel Arabs reciſum miſit ad Ptolemæum: qui die quintâ demùm reſpirans à vulneribus & ad ſe reverſus, jucundiſſimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pavit animum ac oculos. Die verò poſteà tertio, inter curationem, dum oſſa medici terebrare contendunt, & ipſe expiravit. [I. *Maccab.* XI. 14,–18. *Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag.* 194. *Diodor. Sicul. ut ſuprà. Liv. lib.* 52. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 8.]

Alexandri Balæ regno, poſt cædem Demetrii Soteris quinquennium Joſephus tribuit: [*lib.* 13. *cap.* 8.] à quo menſes 5. circiter detrahendos cenſemus; ut ex Maccabaici ſcriptoris authoritate, hujus & Philometoris exitus ſynchroniſmus appareat. Poſt Alexandri verò mortem, ſolus Syriæ regnum obtinuit Demetrius Demetrii Soteris filius, anno regni Græcorum 167°. [I. *Maccab.* XI. 19.] qui, quòd alienum à familiâ ſuâ viciſſet, idem cum primo Seleuco, regiæ ſtirpis authore, *Nicanoris* ſive *Nicatoris* cognomentum accepit. [*Appian. Syriac. pag.* 131.]

Mortuo Ptolemæo Philometore, milites quos ille in arcibus & urbibus Syriæ præſidio reliquerat, ab iis qui erant in iiſdem munitionibus (procurante Demetrio) occiſi ſunt. [I. *Maccab.* XI. 18.] Cæteros quoque Ptolemæi milites malè mulctabat Demetrius; oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinem, receperunt ſe Alexandriam; elephantis tamen in ejus poteſtate relictis. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 8.]

In Ægypto Cleopatra, nuper defuncti Philometoris ſoror & conjux, favore principum adjuta, filio ſuo paternum regnum aſſerere nitebatur. [*Joſeph. lib.* 2. *contra Apion. pag.* 1064. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8.] Verùm hujus conatibus Ptolemæus minor Philometoris frater, qui Cyrenis regnabat, Euergetes II. & Phyſcon dictus, per legatos inde vocatus obſtitit. Adversùs cum Onias (qui Templum in præfecturâ Heliopolitana condiderat) bellum pro Cleopatrâ ſuſcipiens, ad urbem Alexandrinam parvum Judæorum deduxit exercitum, cùm eſſet illic Thermus præſens Romanorum legatus: ut in ſuo adversùs Judæos commentario *Apion Grammaticus* retulit. [*Joſeph. ut ſupr.*] 4569 145

Phyſcon verò, ut litem hanc omnem terminaret, ipſam Cleopatram ſororem natu majorem communi fratri nuptam ſibi nubere coëgit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 1.] Ac ſtatim ubi Alexandriam ingreſſus eſt, fautores pueri trucidari juſſit. Ipſum quoque die nuptiarum, quibus

matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & ſolennia religionum, in complexu matris interfecit: atque ita thorum ſororis, cæde filii ejus cruentus, aſcendit. Poſt quod non mitior in populares, qui eum in regnum vocaverant, fuit. Siquidem peregrinis militibus licentiâ cædis datâ, omnia ſanguine quotidie manabant. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8.) Multos etiam calumniatus tanquam ſaluti ſuæ inſidiatos crudelibus ſuppliciis extinxit: alios, varias commentus cauſas, in exilium miſit, ademptis facultatibus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 350.]

Jonathan, congregatis his qui erant in Judæâ & multis fabricatis machinis, arcem Hieroſolymitanam oppugnavit. Quod quum à viris iniquis & oſoribus gentis ſuæ Demetrio Nicatori eſſet renunciatum; iratus Rex ſcripſit Jonathani, ut omiſſâ obſidione veniret ſibi obviam quàm celerrimè Ptolemaidem ad colloquium. At ille, non ſolutâ obſidione, dedit ſe periculo, veniens ad Regem cum Senioribus & Sacerdotibus, ac muneribus, quibus placavit Regem: cauſámque ſuam ita egit, ut Rex calumniatoribus rejectis eidem principatum Sacerdotii confirmaverit, ac præcipuum inter amicos locum tribuerit. Jonathan denique pollicitus dare Regi 300 talenta, obtinuit ab eo immunitatem toti Judææ, & tribus Toparchiis ei adjectis, (quarum etiam in I. *Maccab.* X. 30. facta eſt mentio) Apherimæ ſc. Lyddæ & Ramathæ, ab omnibus decimis & tributis quæ Regibus pendi conſueverant. Quâ de re Regis litteræ ad Laſthenem (qui cum Cretenſibus auxiliariis Demetrium ad regnum perduxit) cognatum & patrem ab ipſo dictum; conſcriptæ extant. (I. *Maccab.* XI. 20,–37.)

Demetrius videns ditionem ſuam pacatam; neque quicquam ſibi obſiſtere, retentis peregrinis militibus quos ex Cretâ & aliis inſulis coëgerat, domeſticos ac veteranos omnes dimiſit: ob quod hoſtes illi facti ſunt omnes milites patrum ipſius. (I. *Maccab.* XI. 38.) ut qui ſoliti eſſent ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendia accipere; ut alacriores fierent ad ſubeunda, quoties opus eſſet, pericula. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 8.)

Eam alienationem militum à Demetrio animadvertit quidam ex Alexandri Balæ ducibus *Diodotus*, qui poſteà Rex factus *Tryphonis* nomen ſibi aſſumpſit. Natus hic Secoanis caſtello Apamienſium, educatus Apamiæ eſt. (I. *Maccab.* XI. 39. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 752. *Liv. lib.* 52. & 55. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9. *Appian. Syriac. pag.* 132.) Hic igitur ad Elmalchuelem Arabem profectus, qui nutriebat Antiochum Alexandri Balæ puerulum, indicavit ei quæcunque fecerat Demetrius Nicator, & inimicitias quas exercebant cum eo milites: atque aſſiduus apud eum erat, rogans ut traderet ipſi puerulum, reducendum ad regnum patris ſui. Cúmque Arabs difficilem ſe illi hîc præberet: manſit illic dies multos. (I. *Maccab.* XI. 39, 40.)

Demetrius Nicator interim, ab omni immunem periculo ſe eſſe credens, omnes qui in bello adverſati ejus partibus fuerant inuſitatis ſuppliciis è medio ſuſtulit, Laſthene homine ſcelerato ac temerario, qui univerſo regno præpoſitus erat, juvenem aſſentationibus corruptum ad nefaria crimina quotidie incitante. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 346.)

3860. Jonathan, miſſis ad Demetrium legatis, rogavit ut præſidiarios milites ex arce Hieroſolymitanâ & aliis munitionibus amoveret; quòd Iſraëlitas bello premerent. Quibus ille reſpondit non ſolùm poſtulata ſe facturum; ſed etiam glorioſum Jonathanem cum gente ſuâ effecturum, cùm opportunum foret; nunc verò, quum milites ſui omnes ab eo defeciſſent, auxilium militare ſe ab eo poſtulare. Cui Jonathan quamprimùm obſecutus, tria millia virorum fortium miſit Antiochiam: quos Rex excepit cum gaudio. (I. *Maccab.* XI. 41,–44.)

Externis copiis (quibus magis fidebat quàm ſuis) firmatus Demetrius, Antiochenis arma adimi juſſit. Quæ illi non ſolùm tradere recuſârunt, ſed quaſi centum & viginti millium concurſu in mediam civitatem facto, Regis vitam petierunt: eoque in regiam fugere compulſo, vias urbis occupârunt, & eum oppugnare ſunt aggreſſi. Sed ad ejus auxilium Judæi omnes pariter convenerunt & diſperſi per urbem ad centum millia eo die occiderunt: incensâque urbe, captiſque ſpoliis multis, Regem liberaverunt. Tunc abjectis armis pacem cum Rege cives fecerunt: gloriámque adepti Judæi coram Rege & omnibus qui erant in regno ejus, reverſi ſunt Hieroſolymam cum ſpoliis multis. (I. *Maccab.* XI. 45,–52. *cum Diodoro Siculo, in Excerpt. Valeſ. pag.* 346.)

Maximâ parte urbis Antiochenæ incendio conſumptâ, multiſque ob ſeditionem hanc capite damnatis, boniſque eorum in fiſcum regium redactis; permulti ex civibus odio ac metu Demetrii è patriâ profugi, per omnem Syriam paſſim vagabantur, opportunum vindictæ locum tempúſque obſervantes. Interim Demetrius cunctis inviſus, cædibus atque exiliis & bonorum publicationibus nihilominùs ſæviebat; patris ſui crudelitatem longo intervallo ſuperans. (*Diodor. ibid. pag.* 349.) Mentitúſque omnia quæcunque Jonathani dixerat, alienatus ab eo eſt, & afflixit eum graviter. (I. *Maccab.* XI. 53.) bellum quoque minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Judæorum gens ſolita erat prioribus regibus pendere. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Diodotus, qui & Tryphon, tandem ex Arabiâ cum Antiocho puerulo, ex Alexandro Balâ & 4570 144
Cleopatrâ Ptolemæi Philometoris filiâ genito, qui & Θεὸς ſive *Divus* cognominatus eſt, in Syriam reverſus, regnum illi, diademate capiti impoſito, aſſerebat. Ad quem confluentibus copiis omnibus quas Demetrius exauctoraverat, aperto bello Demetrium adortus eſt; eúmque prælio ſuperatum Seleuciam fugere compulit. Diodotus verò captis illius elephantis, Antiochiam obtinuit. (I. *Maccab.* XI. 54, 55, 56. *cum Livio, lib.* 52. *Joſepho, lib.* 13. *cap.* 9. & 12. *init.* & *Appian. Syriac. pag.* 132.)

Tum Antiochus (vel ejus potiùs nomine Diodotus) miſſis ad Jonathanem litteris & legatis, Pontificatum ei confirmavit, quatuor Toparchias (ad tres illas in fine ſuperioris anni nominatas, Ptolemaide fortaſſe adjectâ; ex I. *Maccab.* X. 30, 39.) conceſſit, & in regiorum amicorum numerum eum cooptavit. Miſitque ei vaſa aurea in miniſterium, & dedit ei poteſtatem

bibendi ex vaſis aureis & geſtandi purpuram & habendi fibulam auream. Simonem quoque fratrem ejus regiarum copiarum ducem conſtituit, à tractu Tyri uſque ad fines Ægypti. (I. *Maccab.* XI. 57, 58, 59.) Jonathan verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit; amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque unà bellum contra communem hoſtem Demetrium: multa de ejus ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Diodotus, à regibus abalienatâ Syriâ, Coraceſio caſtello Ciliciæ belli arce uſus eſt; & Cilicibus, ut ſocietates piraticas inirent, author fuit. (*Strabo, lib.* 14. *pag.* 688.)

Demetrius Laodiceæ moratus conviviis celebrandis, atque hujuſmodi luxu ſegne otium terebat: ac nihilominùs multos interim injuriâ afficiebat; calamitatibus ſuis nullatenus prudentior factus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii*, *pag.* 353.]

Quo tempore Ptolemæus Euergetes II. ſive Phyſcon ex ſolenni Ægyptiorum more apud urbem Memphim in palatio inaugurabatur, natus eſt ei filius ex reginâ Cleopatrâ (ſuâ & fratris Philometoris ſorore ſimul & conjuge:) quâ re ſupra modum exhilaratus, puerum Memphitem nominavit, quòd ſibi in urbe Memphi ſolenne ſacrum peragenti natus eſſet. Dum verò natalitia pueri celebrat, à ſolitâ crudelitate nequaquam deſciſcens, Cyrenæos quoſdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici juſſit; quòd paulò liberiùs ob Irenem pellicem eum objurgaſſent. (*Id. ibid. pag.* 354.)

Cùm Jonathani permiſſum eſſet ab Antiocho, collectis etiam è Syriâ & Phœniciâ militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim urbes trans Jordanem fluv. ſitas peragravit: congregatiſque ad eum omnibus copiis auxiliaribus Syriæ, Aſcalonem profectus eſt; ubi ei obviam proceſſerunt cives honorificè. Cúmque Gazam inde venientem cives excluſiſſent, obſedit urbem Jonathan, & ſuburbana ejus incendit ac deprædatus eſt. Eâ clade acceptâ Gazenſes pacem poſtulârunt, datiſque obſidibus impetrârunt. Jonathan verò obſidibus Hieroſolymam miſſis, totam regionem peragravit, Damaſcum uſque. (I. *Maccab.* XI. 60, 61, 62. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Principes Demetrii in Cades Galilææ urbem venerunt; ut Jonathanem abſtraherent à Syriæ negotiis, laturum opem Galilæis ſuæ ditionis hominibus. Quibus ille occurſurus, fratrem ſuum Simonem in Judæâ reliquit: qui Bethſuram acriter multis diebus oppugnavit, & ad deditionem tandem compulit; ejectóque inde Demetrii præſidio, ſuum ibidem collocavit. (I. *Maccab.* XI. 63,--66. *&* XIV. 7, 33. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Jonathan autem & exercitus ejus caſtra habebant ad aquam Geneſareth, & manè venerunt in campum Aſor: ubi Demetrianorum exercitus eis occurrit, quum inſidias priùs in montibus collocaviſſet. Quæ cùm ſe in conſpectum dediſſent, veriti Judæi ne in medio intercepti contrucidarentur, in fugam ſe dederunt: ita ut penè omnes Jonathanem in periculo desererent; præter Mattathiam filium Abſalomi & Judam filium Chalphi præcipuos copiarum militarium duces, cum quinquaginta virorum fortium manu. Jonathan verò, humiliter exorato divino auxilio, reverſus cum paucis illis ad prælium, hoſtes fugavit. Quâ fugâ à Judæis qui Jonathanem deſeruerant animadverſâ, & ipſi reverſi, fugientes hoſtes ad ſua ipſorum caſtra Cadeſum uſque ſunt perſecuti. Et ceciderunt ex alienigenis eo die ad ter mille viri: & Jonathan reverſus eſt Hieroſolymam. (I. *Maccab.* XI. 67,--74. *Joſeph. ut ſupr.*)

Jonathan, videns res ſuas bene procedere, Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis filium legatos Romam miſit; qui confirmarent & renovarent amicitiam & ſocietatem cum Judâ Maccabæo priùs initam. (I. *Maccab.* XII. 1, 16.) Quibus etiam mandavit, ut in reditu Lacedæmonios inviſerent, eóſque cognationis ac priſtini fœderis cum Oniâ III. Pontifice initi admonerent: datâ in eam rem epiſtolâ; in quâ populus Judaicus, inter alia, declarat, in ſignum perſeverantis amicitiæ ſe eorum ut fratrum in ſolennibus ſacrificiis & precibus indeſinenter recordari. (*Ibid.* 2, 5,--18. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Audiens Jonathan revertiſſe duces Demetrii cum exercitu multo majore quàm anteà, ad bellum ſibi inferendum, movit Hieroſolymâ, obviámque illis proceſſit in regionem Amathitin in extremis Chananææ finibus. Cúmque ad 50. ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones ſpecularentur. Qui cùm quoſdam captivos adduxiſſent; indicantes quòd ex improviſo hoſtis vellet eos aggredi: præcepit Jonathan ſuis, ut eſſent in armis parati ad pugnam per totam noctem; diſpoſuítque circum caſtra excubias. Quod cùm audiſſent adverſarii, timore perculſi, per caſtra ſua crebris ignibus excitatis [qui Judæos fallerent] noctu clàm profugerunt: quos manè fruſtrà inſecutus eſt Jonathan, quum jam Eleutherum fluvium illi trajeciſſent. Flexo igitur in Arabiam itinere, Zabadæos [vel Nabatæos, ut apud *Joſephum* legitur] percuſſit, cepítque ſpolia eorum: motiſque inde caſtris venit Damaſcum; & peragravit totam regionem illam, Demetrianos inquirens & perſequens. Nec quievit interеà frater ejus Simon, ſed expeditione ſuſceptâ Aſcalonem uſque & vicinas munitiones, inde declinans Joppen occupavit. Audivit enim cives Demetrianis munitionem tradere voluiſſe: poſuítque ibi præſidiarios milites, ut cuſtodirent eam. [I. *Maccab.* XII. 24,--34. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9.]

Legati Judæorum ingreſſi Senatum, renovârunt amicitiam & ſocietatem cum Romanis: qui & litteras eis dederunt ad ſociorum ſingulorum præſides, ut eos cum pace in Judæam deducerent. [I. *Maccab.* XII. 3, 4.] In reditu verò, Lacedæmonii & comiter eos exceperunt, & decretum publicum de amicitiâ atque ſocietate tradiderunt. [*Joſeph. ut ſupr.*] cujus exemplum in I. *Maccab.* XIV. 22, 23. aliâ occaſione ita recitatur. *Numenius Antiochi filius & Antipater Jaſonis filius legati Judæorum venerunt ad nos, renovantes eam quam nobiſcum habebant amicitiam. Et placuit populo excipere viros illos honorificè, referrique exemplum verborum eorum in acta publica, ut horum monumentum habeat populus Spartiatarum.*

Reverſus Jonathan Hieroſolymam congregavit ſeniores populi, & conſilium cum eis cepit de extruendis munitionibus in locis quibuſdam opportunis Judææ, déque erigendis muris Hieroſolymæ, & de erigendo muro alto ac magno inter arcem & civitatem; ut nemo ex urbe commeatus eò poſſet adferre. Et convenerunt ad reparandam civitatem: cúmque appropinquaſſet opus novum ad murum veterem reſiduum in parte orientali, ubi erat torrens Cedron, refecerunt locum Chaphenatha vocatum. Simon verò digreſſus in partes Judææ alias, ædificavit Adida in Sephelâ ſive planitie, munivítque eam portis & vectibus. (I. *Maccab.* XII. 35,--38.)

3861 Anno æræ contractuum 169°, regnante Demetrio, Judæi Hieroſolymitani & Palæſtini ad Judæos Ægyptienſes ſcripſerunt, de celebrando feſto Tabernaculorum menſis Chaſleu. (II *Maccab.* I. 7, 8, 9.) id eſt, feſto Encæniorum Maccabaico; quod ad formam feſti Tabernaculorum Moſaici menſis Tiſri eſt peractum. Vid. ſupr. annum Mund. 3840. *a.*

Cùm ſtatuiſſet Tryphon occupare pupilli ſui Antiochi regnum, & timèret ne Jonathan pro defenſione regii adoleſcentis arma ſumeret; ad eum comprehendendum cum copiis Beth-ſanem (Græcis Scythopolim dictam) venit. Eò cum 40. millibus virorum electorum obviam illi proceſſit Jonathan. Territus Tryphon, nec auſus manus in illum immittere, excepit illum honorificè, & commendavit eum omnibus amicis ſuis; deditque ei munera: præcepit etiam militibus ſuis ut ipſi obedirent quemadmodum ſibi. Suaſit deinde Jonathani, ut dimiſſo exercitu cum paucis viris delectis ſecum iret Ptolemaidem: quam ſe illi daturum; ut & reliquas munitiones reliquáſque copias, eſt pollicitus. Cui ille credens, mille tantùm milites ſecum retinuit; duobus millibus in Galilæam, cæteris verò omnibus in Judæam dimiſſis. Sed ubi ingreſſus eſt Ptolemaidem, Tryphonis juſſu clauſis portis, comprehenſus eſt Jonathan, & omnes qui cum eo intraverant interfecti ſunt. Neque mille virorum ſtrage contentus Tryphon, miſit exercitum & equites in Galilæam, qui illa duo millia paulò antè dimiſſa perderent. Verùm quum accepta clades illis innotuiſſet, paraverunt ſe ad prælium. At Tryphonis milites rati ſibi cum deſperatis rem fore, reverſi ſunt ad ſuos. Atque ita Jonathanis milites cum pace in Judæam venerunt: & univerſi Iſraëlitæ proſecuti ſunt acceptam cladem luctu magno. [I. *Maccab.* XII. 39,--52.]

Congregavit deinde Tryphon exercitum copioſum, ut veniret in Judæam & attereret eam. Vidénſque Simon populum territum, aſcendit Hieroſolymam; & convocato populo, operam ſuam ad ejus defenſionem obtulit. A quo dux ille electus, loco Judæ & Jonathanis fratrum ſuorum, congregavit omnes viros bellatores, & acceleravit perficere muros Hieroſolymæ, & munivit eam circumcirca. Expendit pecunias multas de ſuo; armavítque viros exercitûs gentis ſuæ, & dedit eis ſtipendia. [I. *Maccab.* XII. 53, 54. XIII. 1,--10. XIV. 31, 32.]

Idem quoque, miſſo Jonathane Abſalomi filio cum exercitu idoneo Joppen, ejecit eos qui erant in urbe, & manſit ipſe in eâ. Eandémque muniens, ex eo portu aditum fecit ad inſulas maris. [I. *Maccab.* XIII. 11. & XIV. 5, 34.] Unde hoc Judæos uſos fuiſſe navali, notavit etiam Strabo. (*lib.* 16. *pag.* 759.)

Tryphon movit Ptolemaide cum exercitu Judæam invaſurus, Jonathanem ſecum habens in cuſtodiâ: Simon verò caſtrametatus eſt in Adidâ è regione campi. Videns autem Tryphon Judæos ad prælium paratos, finxit Jonathanem à ſe detentum propter debitum centum talentorum argenti: quæ ſi mitterentur, & ſimul duo filii ejus obſides, ne dimiſſus vincula ſua ulciſceretur, eum dimiſſum iri liberum ſpopondit. Sed quum Simon & pecuniam & filios fratris ad eum miſiſſet; fidem ille fefellit. (*Ibid.* 12,--19.)

Poſtea cùm veniſſet Tryphon ad invadendum regionem circumflexit iter ad viam quæ ducit Adoram (vel Doram Idumææ urbem, ut eſt apud *Joſephum*:) Simone cum exercitu ubique eum conſectante. Qui autem in arce Hieroſolymitana erant miſerunt ad Tryphonem legatos, qui urgerent eum ut celeriter ad ipſos veniret per deſertum mitterétque ipſis commeatum. Sed quum paraſſet Tryphon univerſum equitatum ſuum ad iter; propter nivem; quæ multa eâ nocte ceciderat, eò veniri non potuit. Itaque mutato itinere pervenit in Galaaditidem: cúmque appropinquaſſet Baſcamæ (vel Baſcæ) occidit Jonathanem, qui ſepultus eſt ibi. Tryphon verò, eo occiſo, in Syriam rediit. [*Ibid.* 20,—24. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 11.] Jonathan autem Judæ Maccabæo fratri ſuperſtes vixit annos 17. & 7. menſes circiter; & per annos 9. cum uno aut altero menſe ſummum Pontificatum geſſit.

Simon miſſis nuntiis accepit oſſa Jonathanis fratris ſui; & ſepelivit ea in Modin urbe majorum ſuorum: luxerúntque eum omnes Iſraëlitæ dies multos. Et extruxit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum monumentum inſigni altitudine, ex lapide candido in omnem partem polito: erexítque recto ordine ſeptem pyramidas, patri & matri & quatuor fratribus. His addidit & porticum ex magnis columnis *μονολίθοις*: quibus arma & naves ſculptas ſuperpoſuit, quæ ab omnibus mare navigantibus ſpectarentur. [I. *Maccab.* XIII. 25,—30. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 11.] Quod magnificentiſſimum ſepulchrum in Modin ad ſua uſque tempora duraviſſe confirmat *Joſephus* &, in libello *περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων*, *Cæſarienſis Euſebius.* 4571 143

Romani ac Spartani quum audiviſſent mortuum eſſe Jonathanem, valde ſunt contriſtati. Sed quum per legatos à Simone miſſos intellexiſſent eum loco fratris factum eſſe Pontificem, & obtinere regionem urbéſque quæ in eâ ſunt; ſcripſerunt ad eum tabulis æreis ad renovandum cum eo amicitiam & ſocietatem, quam pacti fuerant cum Judâ & Jonathane fratribus ejus. [I. *Maccab.* XIV. 16, 17.] Et Romani quidem Judæos amicos & ſocios & fratres appellârunt, obviámque proceſſerunt legatis Simonis honorificè. (*Ibid.* 40.) Litterarum verò quas per legatos Spartiatæ remiſerant (quibus & reſponſi ad Jonathanem anteà miſſi exemplum inſeruerant) hæc erat inſcriptio. *Spartiatarum magiſtratus & civitas Simoni Sacerdoti magno, & ſenioribus reliquóque populo Judæorum fratribus, Salutem.* [*Ibid.* 20,--23.] Lectæque ſunt & Romanorum & Spartiatarum litteræ coram eccleſiâ Hieroſolymis. [*Ibid.* 19.]

Antiochus Theos, Alexandri Balæ filius, à Diodoto ſive Tryphone tutore ſuo per fraudem occiſus eſt: corruptis quidem medicis, qui eum calculi dolore conſumi ad populum mentiti dum ſecant illum, occiderunt. Tryphon verò à patriâ ſuâ exorſus, Apamiâ cum Lariſsâ, Caſianis, Megarâ, Apolloniâ, & cæteris urbibus circùm vicinis, primùm potitus eſt; indéque progreſſus, reliquam Syriam invaſit, regníque diadema ſibi impoſuit, fecitque plagam magnam in terrâ. (I. *Maccab.* XIII. 31, 32. *cum Livio, lib.* 55. *Strabone, lib.* 16. *pag.* 752. *& Juſtino, lib.* 36. *cap.* 1.)

Tryphon ex privato Rex ita factus, per Senatûs Romani ſententiam principatum ſuum confirmare maturavit. Auream igitur Victoriam, decem millium aureorum pondus habentem, Romanis per legatos miſit: credens, tum ob doni pretium, tum quòd felix eſſet Victoriæ augurium, Regem ſe ab illis appellandum. Verùm Senatûs verſutiâ ſpes ejus hîc eluſa eſt. Accepto enim donario, pro Tryphonis nomine, Regii pueri per dolum ab eo occiſi titulum inſcribi juſſit. [*Diodor. Sicul. legat.* 31.] Quo nihil ille tamen deterritus, nummos cudendos curavit, quorum adhuc aliqui extant, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΤΡΥΦΩΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ inſcriptionem præferentes. Regnum enim occupare auſus, & *Regis* appellationem, & pro vetere *Diodoti* novum *Tryphonis* nomen, cœpit ſibi aſſumere. [*Appian. Syriac. pag.* 132.]

Sarpedon copiarum Demetrii dux, à Tryphonis exercitu cui Ptolemaidis incolæ ſe adjunxerant, ſuperatus, cum ſuis militibus in mediterraneam regionem ſeceſſit. Sed dum victores Tryphoniani per oram maritimam inter Ptolemaidem & Tyrum iter facerent, repentè ad ingentem altitudinem elatus maris fluctus in terram irruens, alios in pelagus abreptos, alios in locis concavis relictos ſuffocavit; ac deinde recedens, cum mortuorum cadaveribus ejectos acervatim piſces multos detexit. Quam calamitatem cùm Sarpedonis milites intellexiſſent, eò celeriter reverſi, hoſtium quidem ſtrage læti ſunt, piſces verò abunde multos collegerunt, & ante portas Ptolemaidis (ubi pugna commiſſa fuerat) Ποσειδῶνι Τροπαίῳ ſive *Neptuno Averſori* ſacrificaverunt. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 758. *& Athenæus, lib.* 8. *cap.* 2. *ex Poſſidonii Stoici Hiſtoriâ.*)

Simon, Judæorum Dux & Pontifex, inſtauravit munitiones Judææ, circummuniens eas turribus altis & muris magnis & portis & vectibus; poſuítque annonas in munitionibus. Præ aliis verò urbibus Bethſuram muniendam curavit, quæ in finibus Judææ, ubi fuerant arma hoſtium anteà; poſuítque illic præſidium Judæorum. (I. *Maccab. XIII.* 33. *XIV.* 7, 33.)

Adhæc Simon, actus Tryphonis meras rapinas fuiſſe videns, per delectos viros coronam auream ad Demetrium Nicatorem regem miſit: rogans, ut tributorum remiſſionem Judææ concederet. (I. *Maccab.* XIII. 34, 37. XIV. 10, 33.)

Audiens Demetrius Simonis legatos honorificè à Romanis fuiſſe exceptos, atque à Judæis Sacerdotibúſque Principatum & Pontificatum ipſi & poſteris fuiſſe conceſſum; confirmavit & ipſe ei Pontificatum, fecitque eum unum ex amicis ſuis. (I. *Maccab. XIV.* 38,--41.) Epiſtolam quoque ad illum miſit, ita inſcriptam. *Rex Demetrius Simoni Pontifici & amico Regum, & Senioribus gentique Judæorum, Salutem.* in quâ, pace cum illis factâ & omnium præteritorum errorum ἀμνηστίᾳ promiſsâ, priora omnia pacta (Jonathani indulta, I. *Maccab.* XI. 32,--37.) confirmavit, munitiones quas extruxerant illis conceſſit, tributa omnibus & rerum venalium vectigalia Hieroſolymitanis remiſit. Atque ita, anno regni Græcorum 170 ſublatum eſt jugum Gentium ab Iſraële: cœpítque populus in ſyngraphis & contractibus ſcribere; *Anno primo, Simone Pontifice magno & ſtrατego ac duce Judæorum.* [I. *Maccab.* XIII. 35,--42. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 11.]

In illis diebus Simon Gazæos, qui mortuo Jonathane rebellaverant, obſedit &, per helepolim concuſsâ & expugnatâ turre, ad deditionem compulit. A civibus verò miſericordiam ejus ſuppliciter implorantibus ille flexus, non delevit eos, ſed ejecit ex urbe: & domibus ab idolis & omni immunditiâ purgatis, hymnis Deum celebrans urbem ingreſſus eſt; collocatíſque ibi veris Dei cultoribus, munivit eam, & ædificavit ſibi in eâ domum, in quam ſubinde ſe conferret. [I. *Maccab.* XIII. 43,--48.]

3862 Sexta Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 36 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἱσταμένου die 4, (Septembris Juliani 26) veſpere ſub Solis occaſum, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Alexandra Judæorum poſteà regina, nunc naſcitur: ſiquidem annos 73 illa vixerit; ut apud *Joſephum* legitur, libri 13. Antiquitat. capite ultimo; & in 33° capitulo Judaicæ Hiſtoriæ, quæ Arabicè, ſecundi libri Maccabaici titulo, ad calcem Bibliorum Pariſienſium πολυγλώττων excuſa extat. Hæc ab *Euſebio* in Chronico, *Epiphanio* in hæreſi 29. Ναζωραίων, *Hieronymo* in Daniel. cap. 9 & 11. atque *Severo Sulpicio* in ſacr. hiſtor. lib. 2. *Salina* etiam appellata reperitur. Quod Euſebius, uti ſolet, à Julio Africano; ille à Juſto Tiberienſi, vel alio aliquo antiquo rerum Judaicarum ſcriptore hauſiſſe videtur.

Quum altero jam anno præſidiarii arcis Hieroſolymitanæ omni commeatu excluſi fame enecarentur, dedere ſe coacti ſunt. Quibus inde ejectis, mundavit Simon arcem ab idolorum inquinamentis: ingreſsúſque eſt in eam die 23. menſis 2ⁱ. (Ijar,) anno regni Græcorum 171°, cum 4572 142
ramis palmarum, cinyris, cymbalis, nablis, hymnis & canticis. Conſtituítque quotannis agitari diem illum cum lætitiâ: quòd hoſte liberati eſſent, qui Iſraëlitis Templum adeuntibus tantopere nocuerat. Et munivit arcem, & montem Templi, cui illa imminebat, ad ſecuritatem tum regionis tum civitatis: habitavítque ipſe ibi cum ſuis. [I. *Maccab.* XIII. 49,--53. *&* XIV. 7, 36, 37.]

Videns Simon filium ſuum Johannem (Hyrcanum poſteà cognominatum) virum fortem eſſe, copiarum omnium ducem eum conſtituit: & habitavit in Gazaris, (I. *Maccab. XIII.* 54.]

in finibus

in finibus Azoti, ubi hoſtes priùs habitaverant: pro quibus Judæos Simon ibi collocavit. [XIV. 7, 34.] Gadari videlicet illâ, quam Judæos ſuam feciſſe dicit etiam Strabo. (*lib.* 16. *pag.* 759.)

Demetrio Nicatori ex Cleopatrâ Ptolemæi Philometoris filiâ natus eſt filius Antiochus, ab adunco naſo Grypus cognominatus. Siquidem 45 annos vixit; ut habet Joſephus. (*lib.* 13. *cap.* 21.)

3863 Anno 37°. tertiæ Periodi Calippicæ, Nabonaſari 607, menſis Ægyptii Tybi die 2, (Januarii Juliani 27 deſinente) horis 2 ante mediam noctem, Eclipſis Lunæ in Rhodo ab Hipparcho eſt obſervata. (*Ptolem. lib.* 6. *cap.* 5.) 4573 141

Cùm à Demetrii Nicatoris imperio paſſim civitates deficerent, ad abolendam ſegnitiæ maculam ille bellum Parthis inferre ſtatuit. Parthis tum imperabat Mithridates Pampatii regis filius, communi Parthicorum regum cognomine Arſaces & Arſacides dictus, ipſóque Arſace proavo ſuo, regni Parthici conditore, (à quo cognomentum illud ad ſucceſſores omnes eſt traductum) non minor: quippe qui Parthicum imperium ab oriente uſque ad Indum fluvium, ab occidente uſque ad Euphratem virtute ſuâ propagavit. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 1. & 41. *cap.* 5, 6. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 4.) Quod quomodo ab eo effectum fuerit, priuſquàm ad Parthicam Demetrii expeditionem accedamus, non abs re fuerit exponere.

Eodem fermè tempore quo in Parthis Mithridates, in Bactris Eucratides, magni uterque viri, regna inierunt. Sed Parthorum fortuna felicior, ad ſummum hoc duce imperii faſtigium eos perduxit. Bactriani autem per varia bella jactati, non regnum tantùm verumetiam libertatem amiſerunt. Siquidem Sogdianorum & Arachatorum & Dranganitanorum Indorúmque bellis fatigati, ad poſtremum ab invalidioribus Parthis, velut exſangues, oppreſſi ſunt. (*Juſtin. lib.* 41. *cap.* 6.) Victórque Arſaces ſive Mithridates ad Indiam uſque progreſſus, regionem in quâ Porus olim regnaverat, gentéſque omnes quæ inter Hydaſpem fluvium & Indum jacent, nullo negotio ſubegit. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 358. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 4.) Fuerunt autem Bactrii illi Græcorum reliquiæ, qui à Syriæ regibus Seleuci Nicatoris ſucceſſoribus Bactrianam abalienantes, etiam Arianam obtinuerunt & Indiam: non modò Patalenam occupantes, ſed & reliquam oram maritimam, & quod Teſſarioſti dicitur ac quod Sigertidis regnum. Quin & majorem Indiæ partem quàm ipſum Alexandrum & Macedones illos ſubegiſſe, in *Parthicis* ſuis affirmat (ſed contra aliorum ſententiam) *Apollodorus*: addens etiam, Eucratidem in eâ mille urbes ſub ſe habuiſſe. (*Strabo, lib.* 11. *pag.* 516. & *lib.* 15. *pag.* 686.) Multa verò Eucratides bella magnâ virtute geſſit: quibus attritus, quum obſidionem Demetrii regis Indorum pateretur, cum 300 militibus 60. millia hoſtium aſſiduis eruptionibus vicit; quintóque menſe liberatus, Indiam in poteſtatem redegit. Unde quum ſe reciperet, à filio quem ſocium regni fecerat in itinere interfectus eſt: qui non diſſimulato parricidio, velut hoſtem non patrem interfeciſſet, & per ſanguinem ejus currum egit, & corpus abjici inſepultum juſſit. Dum hæc apud Bactros geruntur, interim inter Parthos & Medos bellum oritur. Cùm varius utriuſque populi caſus fuiſſet, ad poſtremum victoria penès Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediæ Bacaſin præponit: ipſe in Hyrcaniam proficiſcitur. Unde reverſus, bellum cum Elymæorum rege geſſit: quo victo, hanc quoque gentem regno adjecit; imperiúmque Parthorum à monte Caucaſo, multis populis in ditionem redactis, uſque ad flumen Euphratem protulit. (*Juſtin. lib.* 41. *cap.* 6.) Victo enim Demetrii Nicatoris præfecto, Babyloniam urbem finéſque ejus univerſos victor invaſit. (*Oroſ. lib.* 5. *cap.* 4.)

Græci & Macedones ſuperiorum ſatrapiarum, novi Parthorum populi ſuperbiam indignè ferentes, ad Demetrium Nicatorem crebras miſerunt legationes: pollicentes, ſi ad eos veniret, ſe illi deditos & cum eo contra Arſacem Perſidis ac Mediæ regem dimicaturos. Quâ ſpe ille accenſus, properavit ad illos; & anno regni Græcorum 172° copias ſuas congregans, in Meſopotamiam venit, & hanc & Babyloniam & Mediam ſimul occupaturus; cogitans ſe, ſuperiorum ſatrapiarum auxiliis ſemel auctum, facilè Tryphonem è regno Syriæ exturbaturum. Magnâ verò alacritate ibi exceptus, quum & Perſarum & Elymæorum Bactrianorúmque auxiliis juvaretur, multis præliis Parthos fudit. Ad poſtremum tamen ab uno ex Arſacis principibus ad comprehendendum eum miſſo pacis diſſimulatione deceptus atque inſidiis circumventus, amiſſo exercitu, vivus in poteſtatem hoſtis venit; traductúſque per ora civitatum, populis qui deſciverant in ludibrium favoris oſtenſus, ac deinde cuſtodiæ mancipatus eſt. (I. *Maccab. XIV.* 1, 2, 3. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 9. *fin. Juſtin. lib.* 36. *cap.* 1. & *lib.* 38. *cap.* 9.] Addit *Georgius Syncellus* ferro vinctum fuiſſe cuſtoditum, indéque *Siderita* cognomentum poſteà obtinuiſſe.

Arſaces verò in tantam regni amplitudinem evectus, haudquaquàm ad luxum ac ſuperbiam (quod pleriſque principibus uſu venire ſolet) ſe contulit: ſed clementiâ in ſubditos, fortitudine adversùs hoſtes eſt uſus. Cúmque plurimas gentes imperio ſuo ſubjeciſſet, ex ſingulis collecta optima quæque inſtituta Parthis communicavit. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſ. pag.* 361.) Demetrio etiam in Hyrcaniam miſſo non cultum tantùm regium benignè præſtitit, ſed & filiam in matrimonium dedit; regnúmque Syriæ, quod Tryphon occupaverat, reſtituturum promiſit. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 1. & *lib.* 38. *cap.* 9.) quanquàm Demetrium in Phraatæ (Mithridatis fratris & ſucceſſoris) regiâ vixiſſe, ejúſque ſororem Rhodogunam in matrimonium duxiſſe, ſcribat Appianus. [*in Syriac. pag.* 132.]

Anno regni Græcorum 172°, menſis (6ⁱ) Elul. die 18°, Pontificatûs Simonis anno tertio (deſinente; à morte ſc. fratris Jonathanis, poſt quam Pontificatum ille ſuſcepit, deducto,) in congregatione magnâ Sacerdotum & populi principúmque gentis & ſeniorum regionis, ſcriptura publica eſt edita: in quâ & inſignia ejus in gentem Judaicam merita recenſentur, & jura Majeſtatis ipſi & poſteris ejus conceſſa; ut eſſet eorum Imperator, & ſummam inſpectionem

haberet in præpoſitos operibus & ſartis tectis Templi, in præfectos Toparchiis, in exercituum ductores & præfectos munitionibus. Item ut ſactorum curam haberet, útque obediretur ei ab omnibus; & ut ſcriberentur ſub nomine ejus omnes ſyngraphæ in regione, & ut indueretur purpurâ aurúmque geſtaret. nec liceret ulli ex populo aut Sacerdotibus reſcindere quicquam horum, aut contradicere iis quæ ab illo dicerentur; aut cogere conventum in regione ſine illo, aut indui purpurâ ornaríve fibulâ aureâ. Quæ cùm recepiſſet Simon, placuit ei Pontificatu fungi, eſſéque imperatorem & ethnarcham Judæorum ac Sacerdotum, & præeſſe omnibus. Tum ſcripturam hanc poni juſſerunt in tabulis æreis, eáſque columnis appendi in porticibus Templi, in loco conſpicuo; atque exempla ejuſdem poni in Templi gazophylacio, ut inde haberet Simon & filii ejus. (I. *Maccab.* XIV. 26,--49.)

3864 Milites Tryphonis mores pertæſi, defecerunt ad Cleopatram Demetrii Nicatoris uxorem, 4574 140
quæ tum in Seleuciâ cum liberis ſe incluſerat. Miſit verò illa ad Demetrii (mariti ſui captivi) fratrem Antiochum; conjugium ſuum & regnum ei offerens. Quod fecit illa, partim amicorum ſuaſu, partim quòd timeret ne Seleucienſes quidam urbem Tryphoni traderent. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 12.)

Antiochus hic, Demetrii Soteris filius; apud Joſephum (*lib.* 7. *Antiquit. cap.* 12. *& lib.* 13. *cap.* 16.) à religione Pius; & (*lib.* 13. *cap.* 12.) paterno cognomento *Soter* dictus reperitur; apud Trogum Pompeium (*in Prolog. lib.* 39.) & Euſebium (*in Chronico*,) *Sidetes* vel *Sedetes*: ſive à venatione (quæ Syris ציד eſt, & cui ſummè illum deditum fuiſſe Plutarchi Problemata indicant) cognomentum illud acceperit, ſive ab urbe Sidenſi, ex quâ ad Tryphonem obſidendum profectum illum fuiſſe ſcribit *Georgius Syncellus.* In Aſiâ priùs educatum, & cum ſeniore fratre Demetrio Nicatore apud Cnidium hoſpitem à Demetrio Sotere patre depoſitum fuiſſe refert Juſtinus. (*lib.* 35. *cap.* 2. *&* 36. *cap.* 1.) Rhodi de captivitate fratris, & quid ſecutum eſſet, eum didiciſſe, refert Appianus. (*in Syriac. pag.* 132.) atque ex inſulis maris, Regis aſſumpto titulo, litteras eum Simoni Sacerdoti ſummo & Ethnarchæ totíque genti Judæorum, in I. *Maccab.* XV. 1, 2. miſiſſe legimus.

In hiſce litteris, de hoſtibus ſuis ille queſtus, oſtendit ſe ad ultionem ſumendam paratum; ne fortè Regis nomen fruſtra uſurpaſſe videretur. Inde, conciliandi Simonis causâ, confirmat ei immunitates & privilegia ab aliis regibus conceſſa; & jus monetæ propriâ notâ cudendæ adjicit. Hieroſolymam quoque cum Sanctuario ab omni regiâ juriſdictione liberam eſſe decernens, plura etiam majoráque ſe collaturum cùm regnum obtineret promittit. (*Ibid.* 3,--9.)

3865 Numenius Antiochi filius & alii legati, ad renovandam cum Romanis amicitiam & ſocieta- 4575 139
tem à Simone pontifice populóque Judæorum miſſi, Romam venerunt: clypeum aureum magnum ponderis mille minarum ſecum afferentes. Quo accepto, Lucii Conſulis litteræ ad Reges & provincias eis ſunt traditæ: ut nihil in Judæos intentarent mali, neque auxilium ferrent pugnantibus adversùs eos; & ſi quando transfugæ ex Judæâ ad eos venirent, Simoni Pontifici eos traderent ſecundùm patriam legem puniendos. (I *Maccab.* XIV. *&* XV. 15,--21.)

Lucius iſte L. Calpurnius Piſo fuit, L. Popilii Lænatis (in Hiſpaniam contra Numantinos miſſi) collega: quorum Conſulatûs apud *Valerium Maximum*, lib. 1. cap. 3. hæc occurrit mentio. *P. Cornelius Hiſpalus prætor peregrinus, M. Popilio Lænate, L. Calpurnio Conſulib. edicto Chaldæos intra decimum diem abire ex Urbe atque Italiâ juſſit: levibus & ineptis ingeniis, fallaci ſiderum interpretatione, quæſtuoſam mendaciis ſuis caliginem injicientes.* quanquàm in ſuâ editione Stephanus Pighius, pro *Lucii* prænomine, *Cnei* ex Faſtis Conſularibus Caſſiodori, contra codicum fidem hîc ſubſtituerit.

Reges, ad quos miſſæ ſunt hæ litteræ, quinque fuerunt: Ptolemæus Energetes II. ſive Phyſcon Ægypti, Demetrius Nicator (licèt captivus apud Parthos jam detentus) Syriæ, Attalus Philadelphus Aſiæ Pergamenæ, Ariarathes Cappadociæ, & Arſaces ſive Mithridates Parthiæ. Civitates, regiones & inſulæ, 19. Sampſama, (vel, ut in Latino habetur, Lampſacus) Sparta, Delus, Myndus, Sicyon, Caria, Samus, Pamphylia, Lycia, Halicarnaſſus, Rhodus, Phaſelis, Coos, Sida, Aradus, Gortyna, Cnidus, Cyprus, & Cyrene. (I. *Maccab.* XV. 16,22,23.)

Anno regni Græcorum 174°, Antiochus Sidetes in terram patrum ſuorum reverſus eſt. (*Ibid.* 10.) ubi in matrimonium Cleopatram uxorem fratris recepit: (*Juſtin. lib.* 36, *cap.* 1.) quòd Rhodogunam regis Parthorum filiam Demetrius duxiſſet, indignatam. (*Appian. Syriac. pag.* 132.) Regnavítque dehinc Antiochus annos 9. (*Porphyr. & Euſeb.*)

Tranſeuntibus ad Antiochum omnibus copiis, paucæ cum Tryphone remanſerunt: qui ita derelictum ſe videns, Doram (urbem Phœniciæ maritimam) fugâ ſe recepit. Quò eum perſecutus Antiochus, tum terreſtribus peditum 120 & equitum 8 millium, tum navalibus copiis urbem ita arctè circumſedit, ut neminem ex eâ egredi vel in illam ingredi ſineret. (I. *Maccab.* XV. 10,--14.)

Intereà Numenius ejúſque comites Româ venerunt; litteras ad Reges & provincias, earúmque exemplum ad Simonem Pontificem ſcriptum, ſecum ferentes. (*Ibid.* 15, 24.)

Antiocho arctâ obſidione & crebris inſultibus Tryphonem in urbe Dorenſi prementi, miſit Simon delectorum virorum duo millia, cum argento & auro & multis inſtrumentis bellicis. Quæ ille accipere noluit: ſed omnia quæ priùs cum eo pactus fuerat reſcindens, alienabatur ab eo. Unde ad Simonem miſit Athenobium, ut Gazaram & Joppen & arcem Hieroſolymitanam ab eo repeteret, & tributa locorum extra fines Judææ ab eo poſſeſſorum exigeret; aut pro illis 500 talenta argenti, & pro damnis illatis tributíſque urbium alia talenta 500 poſtularet: bellum minitans, niſi imperata fierent. (*Ibid.* 25,--31.)

Veniens Athenobius amicus regis Hieroſolymam, ut vidit Simonis magnificentiam, abacum multo auro argentóque inſtructum, & reliquum domeſticum apparatum, obſtupuit; & verba Regis ei retulit.

ei retulit. At Simon ſe aliena negavit oppida poſſidere, ſed ſua ab hoſtibus injuſtè detenta legitimi belli jure recuperaviſſe: pro Joppe verò & Gazaris, ex quibus gravia damna ab hoſtibus populus paſſus fuerit, centum talenta obtulit. Ille cum irâ ad Antiochum reverſus, renunciavit ei quæ audierat & viderat: neque minore irâ Rex excanduit; videns ſibi non obtemperari, nec objectam vim timeri. (*Ibid.* 32,-36.)

Tryphon interim conſcendens navem fugit in aliam Phœniciæ maritimam urbem Orthoſiada. (*Ibid.* 37.)

Tum conſtituit Antiochus Cendebæum præfectum regionis maritimæ; datiſque ei pedeſtribus & equeſtribus copiis, mandavit ei ut extrueret Cedronem (vel, ut Latinus codex habet, Gedorem; de quâ Joſu. XV 58.) & bellum Judæis inferret: ipſe autem Rex perſequebatur Tryphonem. (*Ibid.* 38, 39.)

Cendebæus Jamniam adveniens, cœpit Judæam invadere & captivum ducere populum & occidere: extructâque Cedrone (vel Gedore,) collocavit ibi equites & copias peditum, qui excurſionibus vias Judææ infeſtarent; quemadmodum præceperat ei Rex. (*Ibid.* 40, 41.)

3866 Aſcendens Johannes (Hyrcanus) de Gazaris nuntiavit Simoni patri ſuo quæ à Cendebæo gerebantur: qui ſenio jam fractus, duobus ſenioribus filiis ſuis Judæ & Johanni belli curam commiſit. Illi delectis ex regione 20 millibus bellatorum & equitibus profecti ſunt contra Cendebæum, & pernoctârunt in oppido natali ſuo Modin. Inde mane ſurgentes profecti ſunt in campum, ubi eis occurrit copioſus adverſariorum exercitus: ſed interjectus erat torrens inter ipſos. Johannes prior vadum ingreſſus eſt, ducémque populus celeriter ſecutus eſt: quem ita diviſit, ut equites in medio peditum poſiti, eos protegerent, & viciſſim protegerentur ab ipſis, contra ingentem adverſariorum equitatum. Clanxerúntque ſacris tubis, fuſóque Cendebæo & ejus exercitu ceciderunt ex illis ſaucii multi; ex reſiduis verò alii in munitionem quam Cendebæus extruxerat, alii aliò fugerunt. Quos Johannes perſecutus eſt (fratre ejus Judâ vulnerato) uſque ad turres quæ in agris Azoti, circiter duo hominum millia occidit: ſuccenſiſque turribus illis, incolumem in Judæam reduxit exercitum. (*I. Maccab.* XVI. 1,-10.)

Tryphon poſtremò ad populares ſuos Apameam ſe recepit. Quo tempore contigiſſe videtur quod de eo Frontinus, (*libro* 2. *Stratagem. cap.* 13.) *per totum iter fugientem pecuniam ſparſiſſe, eâque ſectantes Antiochi equites moratum, effugiſſe.* Apameâ verò vi captâ interfectum eſſe Tryphonem, triennio poſt captum à Parthis Demetrium, Joſephus ſignificat. (*lib.* 13. *cap.* 12.) Ab Antiocho magno cum labore tandem interfectum, Appianus; (*Syriac. pag.* 132.) in quodam caſtello incluſum, ad mortem ſibi conſciſcendam adactum fuiſſe, ſcribit Strabo. (*lib.* 14. *pag.* 668.) Ex Orthoſiâ fugitum, in ignem inſilientem periiſſe, refert *Georgius Syncellus.* 4576 | 138

In Ægypto militiæ præfectus Hierax, cùm & rei bellicæ ſcientiſſimus, & in congreſſibus admodùm popularis ac præterea eximiâ animi magnitudine eſſet, Ptolemæi Phyſconis Imperium ſuſtinuit. Nam cùm Ptolemæus pecuniæ inopiâ premeretur, militéſque ſtipendiis fraudati deficere ad Galæſtem parati eſſent, ipſe ex ſuâ pecuniâ numerato militibus ſtipendio ſeditionem pacavit. Regem verò ipſum Ægyptii prorsùs deſpiciebant; cùm viderent & in ſermonibus puerilem, & effuſum in fœdiſſimas libidines, & ob intemperantiam effœminato corpore eſſe. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. H. Valeſii, pag.* 361. 362.)

In Aſiâ Pergamenâ, Attalum Philadelphum fratrem Eumenis longo otio & pace diſſolutum Philopœmen amicorum unus gubernabat: ita ut Romani ſubinde per jocum quærerent ex his qui ex Aſiâ navigabant, Rexne apud Philopœmenem aliquid poſſet. (*Plutarch. in lib. An ſeni ſit gerenda Reſpublica*) Nec tamen Attalus filiorum ſuorum ulli regnum relinquere voluit; ſed Eumenis fratris filio, cujus tutela ipſi commiſſa fuerat, virilem ætatem adepto vivus diadema impoſuit Regiſque nomen detulit. (*Id. in Apophthegmat. & in lib.* περὶ φιλαδελφίας.)

Poſt mortem patrui Attali, Attalus Philometor cognominatus, quem ex Stratonicâ filiâ Ariarathis Cappadocum regis Eumenes ſuſtulerat, per quinquennium regnum Pergamenum obtinuit. (*Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.)

Hic acceptum regnum cædibus amicorum & cognatorum ſuppliciis ſtatim fœdavit; nunc matrem anum, nunc Beronicen ſponſam maleficiis eorum necatam confingens. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.) Cúmque ex paternis amicis potiſſimos ac nobiliſſimos inſidiarum adversùs ſe ſuſpectos habuiſſet, cunctos è medio tollendos ſibi eſſe ſtatuit. Delectos igitur ex barbaris ſtipendiariis cruentiſſimos quoſque & pecuniæ avidiſſimos in cellis quibuſdam palatii abſcondit, móxque accerſitis in regiam ex omni amicorum numero iis quos maximè ſuſpectos habebat, cunctos barbarorum miniſterio interfecit; ac confeſtim liberos uxoréſque eorum eodem ſupplicio affici mandavit. Cæteros verò amicos, qui aut militaribus copiis aut civitatibus præerant, partim per fraudem & inſidias ſuſtulit, partim comprehenſos cum omni familiâ obtruncavit. Itaque cùm ob crudelitatem non ſubditis modò ſed etiam finitimis omnibus inviſus eſſet; cuncti ex ejus ditione rerum novarum deſiderio erecti erant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 370.)

3867 Poſt hanc ſceleſtam violentiæ rabiem, ſqualidam veſtem ſumpſit, barbam capillóſque in modum reorum ſummiſit; non in publicum prodire, non populo ſe oſtendere, non domi lætiora convivia inire, aut aliquod ſignum ſani hominis habere: prorsùs ut pœnas pendere manibus interfectorum videretur. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.)

Attalus dimiſsâ regni adminiſtratione, hortos fodiebat, gramina ſeminabat, & noxia innoxiis permiſcebat, eáque omnia veneni ſucco infecta velut peculiare munus amicis mittebat. (*Id. ibid.*) Neque tantùm hyoſcyamum & helleborum, ſed etiam cicutam & aconitum & dorycnium ipſe in hortis regiis ſeminabat & plantabat: liquoréſque & ſemina & fructus horum elaborabat cognoſcere, ac ſuo quæque tempore colligere. (*Plutarch. in Demetrio.*) Libros 4577 | 137

quoque

quoque de agriculturâ cum ſcripſiſſe, à Varrone (*de re ruſtic. lib.* 1. *cap.* 2.) Columellâ, (*lib.* 1. *cap.* 1.) & Plinio, (*lib.* 18. *cap.* 3.) docemur.

Antiochus Sidetes civitates, quæ initio fraterni imperii defecerant ſummâ induſtriâ perſecutus eſt; domitáſque rurſus regni terminis adjecit. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 1.)

3868 Ptolemæus Euergetes II. ſive Phyſcon multos Alexandriæ cives, qui eum in regnum vocaverant, jugulavit; & non paucos eorum qui cum fratre ipſius (Philometore, quo cum ſimultates habuerat) pubeſcentes adoleverant in exilium egit. Cædiſque licentiâ peregrinis militibus datâ, omnia ſanguine quotidie manabant. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8. *Athenæus lib.* 4. *cap.* 24. *fin.*) Ipſam quoque ſororem ac conjugem Cleopatram, filiâ ejus virgine per vim ſtupratâ & in matrimonium adſcitâ, repudiavit. Quibus rebus territus populus in diverſa lapſus eſt, patriámque metu mortis exul reliquit. Solus igitur in tantâ urbe cum ſuis relictus Ptolemæus, cùm regem ſe non hominum ſed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos ſolicitavit. (*Juſtin. ibid.*) Atque hinc urbes inſuláſque replevit grammaticis, philoſophis, geometris, muſicis, pædagogis, pictoribus, medicis, & aliis multis artificibus; qui ob inopiam ea docentes quæ ſcirent, multos viros eximios effecerunt. Cúmque jam, ob continuos bellorum motus qui Alexandri ſucceſſorum temporibus exarſerunt, ἐγκυκλοπαιδεία defeciſſet ac exoleviſſet; hâc occaſione diſciplinarum omnium renovatio rurſùs facta eſt. (*Athenæus, ut ſuprà.*) 4578 136

P. Scipio Æmilianus (qui everſâ Carthagine cognomentum *Africani* obtinuit) Spurius Mummius & L. Metellus, legati à Romano Senatu ad inſpicienda ſociorum regna & urbes & res eorum componendas miſſi, Ægyptum, Syriam, Aſiam, Græciam, ſedulò perluſtrârunt. (*Cicero, in Somnio Scipionis. Strabo, lib.* 14. *pag.* 669. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8. *Plutarch. in Apophthegmat. Athenæus, lib.* 6. *cap.* 8. *& lib.* 12. *cap.* 27.) Nobilem hanc legationem P. Scipionem *ante cenſuram* obiiſſe, ſcribit in *Lucullo* Cicero; poſt cenſuram & paulò ante ſecundum Conſulatum eam contigiſſe, idem in Scipionis Somnio ſignificat: *poſt duos* verò *Conſulatus, totidémque ſua præcipua gloriæ triumphos*, Carthaginienſem & Numantinum, legatione hâc eum functum fuiſſe affirmat Valerius Maximus. (*lib.* 4. *cap.* 3.) *Polybius*, qui Numantinum bellum peculiari opere (ut ex *Ciceronis* lib. 5. ad familiar. epiſt. 12. notum eſt) deſcripſit, etiam hujus legationis meminit; (ut ex *Athenæo*, lib. 6. cap. 8. & *Suidâ* in voce βάρος collato cum *Diodori Siculi* legat. 32. intelligimus:) non aliâ ad operis inſtituti rationem occaſione magis accommodatâ, quàm quòd legatione illâ peractâ, Scipio ad finem bello Numantino imponendum miſſus fuerit. Eámque ob cauſam, è tribus variantibus ſententiis mediam nobis hîc amplecti libuit.

Scipio in legatione hâc ex amicis non *Caium Lælium* (ut in vitiatis *Aurelii Victoris* de viris illuſtr. cap. 58. exemplaribus legitur) ſed *Panætium philoſophum*, unum omninò comitem ſecum aſſumpſit. (*Cicero, in Lucullo. Plutarch. in Apophthegmat. & libello de philoſophando cum Principibus ex hiſtoriâ Poſidonii.*) Cui *Poſidonius Stoicus* ab Athenæo, (*lib.* 12. *cap.* 27.) perperàm adjungitur; ætate (ut ſuo loco apparebit) longè poſterior. Servos *quinque* ſolos ſecum Scipio duxit, teſtibus *Poſidonio & Polybio*; (ex quibus corrigendus & Valerius Maximus qui *ſeptem*, & Aurelius Victor qui *duos* illi aſſignant:) atque de his uno in peregrinatione mortuo, alium nolens emere, domum ſcripſit, ut alius ſibi in illius locum Roma mitteretur. (*Athenæ. lib.* 6. *cap.* 8. *Plutarch. in Apophthegmat.*) Itaque cùm per ſocios & exteras gentes iter faceret, non mancipia ejus, ſed victoriæ numerabantur: nec quantum auri & argenti, ſed quantum amplitudinis pondus ſecum ferret, æſtimabatur. (*Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 3.)

3869 Peregrinis edicto Ptolemæi Euergetæ Alexandriam confluentibus, legati Romanorum eò appulerunt. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8.) Ubi cùm Scipio navi egreſſus capite veſte cooperto procederet, circùm curſitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, deſiderióque ejus videndi captis ſpectandam præberet: vocémque & plauſum eo impetrato ſuſtulerunt. (*Plutarch. in Apophthegm.*)

Rex verò legatis obvius procedens, ridiculus Romanis fuit. Erat enim & vultu deformis, & ſtaturâ brevis, & ſaginâ ventris non homini ſed belluæ ſimilis. Quam fœditatem nimia ſubtilitas perlucidæ veſtis augebat; prorsùs quaſi aſtu inſpicienda præberentur, quæ omni ſtudio occultanda pudibundo viro erant. Sic enim, ex Trogo Pompeio, Juſtinus, (*lib.* 38. *cap.* 8.) hominem depinxit: quem ex Poſſidonii Stoici Hiſtoriarum libro 7°. ita nobis exhibuit Athenæus, (*lib.* 12. *cap.* 27.) Natali Comite interprete. *Corpus ob delicias craſſitudine corruptum fuerat, & à ventris magnitudine, quem circundare difficile erat omnino. Ob quæ veſtem talarem manicas ad talos uſque habentem induerat: neque unquam pedeſtris incedebat, niſi propter Scipionem.* Cujus ambulationem cùm Rex ob ignaviam & molliciem corporis ægrè magno niſu æquaret; Scipio Panætio in aurem inſuſurravit. *Jam nunc Alexandrini fructum noſtræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos Regem viderint deambulantem.* ut in Apophthegmatibus refert *Plutarchus*. Ex quo perſpicitur, quàm rectè Dalechampius Athenæi interpres verba illa, προΐει μηδέποτε πεζός, εἰ μὴ διὰ Σκιπίωνα, reddiderit: *Pedibus ille nunquam ex regiâ prodibat, ſed perpetuò Scipione ſubnixus.*

Rex opulentis conviviis legatos excepit, & circumducens oſtendit eis tum palatia tum reliquam regiam gazam. Illi autem virtute præſtantes, cibis quidem modicis & ad ſanitatem conducentibus uſi, opulentum illum apparatum, ut qui animum ſimul & corpus corrumperet, contemnebant: obiter verò & quaſi nullius pretii eſſent intuentes ea quæ à Rege in admiratione habebantur, quæ conſideratione ſuâ digna erant accuratè obſervabant; urbis ſitum & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculiaria. Memphin deinde navigantes, regionis bonitatem, Nili opportunitates, urbium multitudinem, infinitas incolarum myriadas, Ægypti munitionem, totámque regionis excellentiam, quàm bene ea eſſet ad imperii & ſecuritatem & magnitudinem comparata, conſiderabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitu-

dinem

dinem & locorum commoditates, maximum in eâ imperium conſtitui potuiſſe cenſebant, ſi idoneos Dominos regnum illud nactum fuiſſet. Deinde, rebus Ægypti luſtratis, in Cyprum; atque inde in Syriam ſunt profecti. [*Diodor. Sicul. legat.* 32.]

Mithridati Energetæ regi Pontico natus eſt Mithridates ille magnus, qui *Dionyſius* ſive *Bacchus* cognominatus eſt; & *Eupator*. Unde & urbi à ſe conditæ *Eupatoriæ* nomen dedit. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 176. & 251.] In urbe verò Sinopenſi & natus & educatus eſt: quam idcircò in eximio honore ille habuit, capútque totius regni fecit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 545.]

Quo genitus Mithridates eſt anno, ingens Cometes effulſit. [*Juſtin. lib.* 37. *cap.* 2.] non alius profectò quàm ille, cujus in Naturalium quæſtionum lib. 7. cap. 15. Seneca ita meminit. *Attalo regnante, initio Cometes apparuit modicus: deinde ſuſtulit ſe diffuditque, & uſque in æquinoctialem circulum venit; ita ut illam plagam cœli, cui lactea nomen eſt, in immenſum extentus æquaret.* Mithridati enim, cum *Eutropio* [*lib.* 6.] & *Oroſio*, [*lib.* 6. *cap.* 5.] qui Livium ſequi ſolent, annos vitæ 72. tribuimus. Si enim, cum *Appiano*, [*pag.* 249.] annos tantùm 68. aut 69. vixiſſe dixiſſemus: poſt extinctum Attalum, non eo regnante, Cometes ille apparuiſſet.

4579 | 135

Simon Judæorum Pontifex & ethnarcha, circumiens Judææ civitates & adminiſtrationis earum curam gerens, unà cum filiis ſuis Mattathiâ & Judâ Jerichuntem deſcendit anno regni Græcorum 177°, menſe undecimo, qui Sabat vocatur. Ibi excepit eos Ptolemæus Abubi filius, Simonis Pontificis gener, in Doc caſtello quod munierat. Hic à ſocero ſuo Jerichuntinæ provinciæ præpoſitus, cùm divitiis abundaret, proprio nomine imperium regionis obtinere cupiebat. Simonem igitur cum filiis lauto convivio excipiente illo in præſidiariâ domo, ubi largiùs illi bibiſſent, ſicarii quos abſconderat armati cum eo ingreſſi, Simonem & duos filios & quoſdam ex famulis ipſius perfidè trucidârunt. [I. *Maccab.* XVI. 11,--17.] Simonem inſidiis generi ſui Ptolemæi in convivio cæſum fuiſſe, quum octo omninò annos Judæis præfuiſſet, refert Joſephus. [*lib.* 13. *cap.* 14.] Nos, poſt mortem fratris Jonathanis, per annos 8. & menſes 3. circiter, ſummo Pontificatu functum illum fuiſſe, ex Maccabaicâ Hiſtoriâ colligimus.

Ptolemæus ſtatim de perpetrato ſcelere Antiochum Sidetem regem certiorem fecit; petens ab eo exercitum in auxilium, ut ei regionem & urbes Judæorum in manus traderet. [I. *Maccab.* XVI. 18.] Quæ tam ſubita enunciatio patrati criminis, promiſſióque tradendæ regionis, non levem ingerit ſuſpicionem totum hoc facinus non ignaro Rege fuiſſe ſuſceptum; & ab eodem dignitatem quam iſte proditor ambiebat illi in pretium ſceleris priùs fuiſſe promiſſam: quemadmodum in Annalium ſuorum Epitome obſervat *Jacobus Salianus*. Quò & illud ſpectat, quod in Prologo libri 36. *Trogi Pompeii* legitur: *Antiochum, interfecto Hyrcano, Judæos ſubegiſſe*: filii *Hyrcani* nomine, pro patris *Simonis*, per errorem ſubſtituto. ſicut vice verſâ *Euſebius* in Chronico, ſubactæ ab Antiocho illo Judææ hiſtoriam tangens, eum *ad conditiones Pontificem Simonem compuliſſe* ſcripſit: patris *Simonis*, pro filii *Hyrcani* nomine poſito.

Miſit & alios ſicarios perfidus Ptolemæus Gazaram, ut incautum Johannem (Hyrcanum) è medio tollerent: & Chiliarchos (Judaicæ militiæ ſub Johanne duces) per litteras ad ſe accerſivit, magnorum munerum pollicitatione eos ad ſe alliciens. Et alios miſit qui occuparent Hieroſolymam & montem Templi. Præcurrens autem quidam Gazaram, nunciavit Johanni periiſſe patrem & fratres ipſius, nec non miſſos eſſe qui ipſum quoque occiderent. Quo tam triſti nuncio etſi conſternatus eſt animo, meditatum tamen ſicariorum ſcelus antevertit, & occidit eos. Atque ita Pontifex eſt factus poſt patrem ſuum. [I. *Maccab.* XVI. 19,--24.]

Hìc primus liber Maccabæorum deſinit, XL. annorum hiſtoriam complexus. Quam *Joſephus* deinde continuans, à narratione parum probabili ducit initium. Ait enim, Johannem Hyrcanum maturè in urbem refugiſſe, & à populo receptum eſſe; excluſo Ptolemæo, per aliam portam ingredi volente. Johannem ſacris operatum, eduxiſſe contra Ptolemæum exercitum, eúmque in arce Dagon ſupra Jerichuntem ſitâ obſediſſe. Quam cùm expugnare niteretur, Ptolemæum Johannis matrem & fratres duos, quos intus detinebat, in mœnia productos flagris acerrimè cædi juſſiſſe, minitantem eoſdem præcipites dare niſi ab oppugnatione deſiſteretur. Eorum commiſeratione motum Johannem, illicò in primis conatibus elanguiſſe: ac licèt forti mater animo, filio ne molliretur affectibus, ſed ultionem de proditore perſequeretur, ſuadere non ceſſaret: nihilominùs quoties eam verberari conſpiciebat, toties materno victum affectu, oppugnationis impetum remittere coactum eſſe. Donec ſuperveniente anno Sabbatico, quo Judæis ceſſare ab operibus ſicut die ſeptimo moris eſt; liberatus à bello Ptolemæus, occiſis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomento Cotylam, qui urbis Philadelphiæ tum erat tyrannus. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 2. & *Antiqu. lib.* 13. *cap.* 14. 15.]

Quæ omnia, ex perſonarum, temporis, & loci conſideratione in 6°. Annalium ſuorum tomo *Salianus* multiplicis vanitatis coarguit. [*ad ann. Mundi* 3919. §. 5, 6, 7. & 3920. §. 5, 6.] ubi rectè etiam monet; anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidiones urbium, aut propugnationes, nuſquam in lege Domini Judæis fuiſſe prohibitas. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annum, reverà fuiſſe Sabbaticum; non tamen poſt, ſed 4 menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe, ineunte videlicèt æræ Contractuum anno CLXXVII. ut ex annorum Sabbaticorum ſerie, ad hæc uſque tempora ab ipſis Judæis retentâ, apparet.

Anno 43 tertiæ Periodi Calippicæ, menſis Ægyptii Mechir die 29 (Juliani Martii 24 ineunte) poſt mediam noctem, Æquinoctium vernum ab Hipparcho eſt obſervatum. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.] Et deſinente eodem ejuſdem Periodi anno, Solſtitium æſtivum ab eodem eſt obſervatum. [*Id. ibid.*]

Antiochus Sidetes, anno regni ſui 4 (deſinente) & Hyrcani primo (ineunte) in Judæam duxit exercitum; vaſtatíſque agris, Hyrcanum in urbem Hieroſolymitanam compulit: eámque

ſeptenis caſtris cinxit, toto ſcilicèt exercitu in ſeptem partes diviſo, ad obſtruendos omnes aditus exceſſúſque obſeſſorum. [*Joſeph. lib.*13. *cap.* 16.]

Scipio Africanus & cæteri Romani legati, plurimas orbis partes peragrantes, ſummo omnium ſtudio & favore ubique excepti ſunt. Ubi controverſiis componendis operam dantes, hos quidem inter ſe reconciliabant, alios ut æqua concederent ſuadendo inducebant; impudenter verò reſiſtentes neceſſitate compellebant, & quorum cauſæ judicatu erant difficiles ad Senatum remittebant. Atque ita cum Regibus & populis verſati, antiquâ inter omnes amicitiâ & ſocietate renovatâ, domum reverſi ſunt; his quos inviſebant legatos Romam mittentibus, & Senatum quòd tales ad ſe viros allegaſſent collaudantibus. [*Diodor. Sicul. legat.* 32.]

Obſidio Hieroſolymitana, propter firmitatem mœnium & propugnantium fortitudinem, diutiùs protracta eſt. Poſtremò ad ſeptentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ ſurgebant uſque ad tertiam contignationem, impoſitiſque in eas cohortibus, quotidie Antiochus tentabat mœnia: duplicique foſſâ longâ ſimul & latâ cinctis Judæis præcluſit omnem exitum. Illi contrà crebrò excurſantes, ſi fortè negligentiùs cuſtodiri caſtra offenderent, afficiebant hoſtem clade aliquâ: quòd ſi paratos ad reſiſtendum invenirent, recipiebant ſe in tutiora facilè. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.*16.]

Hyrcanus, poſtquàm cognovit ſibi obeſſe ſuorum multitudinem, quòd inutiliter abſumerentur ad victum neceſſaria, infirmiorem turbam ejecit extra mœnia; ſolis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem excluſos vetabat progredi: ita ut miſerabiliter circum mœnia oberrantes inediâ conficerentur. [*Id. ibid.*]

3870 Cùm ſupervenillet feſtum Scenopegiæ, miſeratione ſuorum excluſi illi rursùs in urbem recepti ſunt. Antiochus etiam rogatus ut gratiâ feſti ſeptem dierum inducias concederet, non illud modò illis indulſit, ſed etiam tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea omni aromatum genere referta, uſque ad portas cum pompâ deduxit: traditiſque Judæorum ſacerdotibus victimis, & epulo exercitui præbito, in caſtra rediit. [*Id. ibid. cum Plutarcho, in Apophthegmat.*]

Cùm ſub occaſum Pleiadis delati imbres obſidentibus aquam (cujus penuriâ antè laborabant) abundè ſuppeditarent, & anno Sabbatico jam finito Judæis à ſemente faciendo cohibitis certiſſimum famis periculum immineret: Hyrcanus, conſideratâ Antiochi æquitate & pietate, legatos ad eum miſit, rogantes ut liceat ſibi patriis vivere legibus. Regis verò amicorum plures illi ſuadebant, ut violenter urbem dirueret, & totam Judæorum gentem ut inſociabilem & iuſtitutis à reliquis omnibus diſcretam internecione deleret; vel ſaltem ut leges eorum diſſolveret, & vitæ inſtitutionem mutare cogeret. Sed Rex, ut erat magnanimus moribúſque manſuetus, hotum conſilio rejecto & Judæorum pietate comprobatâ impetravit ut obſeſſi arma ſibi traderent, Urbis muros deſtruerent, vectigalia Joppes cæterarúmque extra Judæam urbium ſolverent, & inſuper præſidium reciperent: promittens pacem eis ſe daturum his conditionibus. Aſſenſerunt illi ad omnia, excepto præſidio; quòd vitarent exterorum conſuetudinem. Quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obſides & inter eos ipſius Hyrcani fratrem, atque 500 talenta inſuper; quorum 300 mox repræſentata ſunt. Dejectâque mox loricâ quæ impoſita erat mœnibus, ſoluta eſt obſidio, & Judæi à criminationibus liberati. [*Joſeph. ibid. cum Diodoro Siculo, lib.* 34. *in Bibliothecâ Photii, cod.* 244.]

Hyrcanus aperto ſepulchro Davidis, qui olim regum omnium fuerat ditiſſimus, tria millia talentorum inde abſtulit: quibus pecuniis fretus, primus Judæorum alere peregrina cœpit auxilia. Ita Joſephus: [*lib.* 1. *Belli cap.* 2. *lib.* 3. *Antiquit. cap.* 12. *& lib.* 13. *cap.* 16. *& lib.* 16. *cap.* 11.] de quo videnda cenſura *Saliani*, tomo ſexto Annalium; ad annum Mundi 3921. §. 8, 9.)

Anno Hyrcani primo Matthias cognomento Aphlias, Simonis Pſelli filius, Sacerdos è vice Joaribi, ex Jonathanis ſummi Pontificis filiâ Matthiam cognomento Curtum ſuſcepit, Joſephi hiſtorici abavum; ut ipſe initio libri de Vitâ ſuâ indicat.

P. Africano & C. Fulvio Conſulib. ſervile bellum in Siciliâ ortum eſt. [*Liv. lib.* 56. *Julius Obſequens, de prodigiis.*] Cujus belli initium fuit Eunus ſervus quidam Syrus in urbe Apameâ natus, vir magicis incantationibus & circulatoriis præſtigiis deditus. Hic Deorum, in ſomnis primùm deinde & vigili apparentium, afflatu res futuras ſe didiciſſe ſimulabat. Cùm autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen caſu eventus verè prædictionibus ejus reſponderent, & falſa quidem ejus vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applauſu diligenter notarentur: hominum opinio de eo indies augebatur. Poſtremò, fanatico furore ſimulato, dum Syriæ deæ cæremonias jactat & eam ſibi in ſomnis apparentem regiam dignitatem promiſiſſe fingit, ad libertatem & arma ſervos quaſi numinum imperio concitavit: idque ut divinitùs fieri probaret, in ore abditâ nuce quam ſulphure & igne ſtipaverat, leniter inſpirans, flammam inter verba fundebat. Hoc miraculum primùm duo millia ex obviis ad eum traxit: mox verò, jure belli refractis ergaſtulis, 40 ampliùs millium fecit exercitum. Rex deinde Eunus à ſervis creatus, impoſito capiti diademate, & uxore (quæ & ipſa Syra erat, ejúſque civis) declaratâ reginâ, ex eorum qui prudentiâ cæteris antecellere videbantur, aliquot ſibi conſiliarios delegit: ſeipſum Antiochum, ſocios verò ſuos deficientes Syros nominans. Horum proſperis ſucceſſibus motus Cleon alter ſervus, natus in Ciliciâ haud procul monte Tauro, latrociniis à puero aſſuetus, alium ſervorum contraxit exercitum: & nullo Euni mandato illi ſe ſubmiſit, ſub illo ut rege imperatoris munia obiens; cùm militum propriorum quinque (vel, ut in epitome *Livii* legitur, 70) millium haberet exercitum. 4580 134

Quod

Quod factum fuit 30 ferè à defectione diebus. Hoc bellum cùm opprimi à Prætoribus minimè valuiſſet, C. Fulvio Conſuli mandatum eſt. [*Diodor. Sicul. lib.* 34. *in Photii Bibliothecâ, cod.* 244. & *Excerptis H. Valeſii, pag.* 369, 370. *Liv. lib.* 56. *Florus, lib.* 3. *cap.* 19;] Hócque exemplo, tum aliis nonnullis in locis ſimilis ſervorum facta eſt defectio, tum in Delo inſulâ. [*Diodor. ut ſuprà.*] in quâ tanta mancipiorum erat officina, ut eorum myriadas uno die & accipere poſſet & diſtrahere. ut etiam proverbium extiterit: *Mercator appelle navim, expone, omnia illicò vendideris.* [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 668.]

Scipio Africanus, Conſulum alter; ad Numantinum bellum conficiendum in Hiſpaniam profectus eſt. Quò magnificentiſſima dona ad eum ex Aſiâ regem Attalum miſiſſe, in *Ciceronis* oratione pro Dejotaro legimus: quæ Africanus acceperit, inſpectante exercitu. Cui ſimile de Antiocho Sidete, in *Livii* libri 57[i]. epitome hoc ipſo tempore memoratum reperitur. *Scipio ampliſſima munera ſibi ab Antiocho rege Syriæ miſſa, cùm celare aliis imperatoribus Regum munera mos eſſet, pro tribunali accepturum ſe eſſe dixit: eáque omnia referre quæſtorem in publicas tabulas juſſit; ex iis viris fortibus munera ſe daturum* profeſſus.

3871 Attalus, ultimus Aſiæ Pergamenæ rex Philometor dictus, cùm ærariæ artis fabricæ ſe tradidiſſet, cæteriſque fingendis & ære fundendo procudendóque delectaretur; matri ſepulchrum facere inſtituit: cui operi intentus, morbum ex Solis fervore contraxit, & ſeptimo die deceſſit. [*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.] 4581 133

Eudemus Pergamenus Attali teſtamentum Romam attulit; & Pergamenum diadema regium atque purpuram Tiberio Graccho tribuno plebis tradidit. [*Plutarch. in Tib. Graccho.*] In teſtamento ſcriptum fuerat: POPULUS ROMANUS BONORUM MEORUM HÆRES ESTO. In bonis autem Regis ipſum etiam regnum populus Romanus connumerans, provinciam non bello & armis, ſed teſtamenti jure retinebat. [*Florus, lib.* 2. *cap.* 20.] cùm teſtamento Attali regis Aſia ita legata populo Romano fuerit, (ſi tamen legata) ut libera eſſe deberet. [*Liv. lib.* 59.] Romani certè de *ſimulato impio teſtamento* accuſantur in Mithridatis ad Arſacem epiſtolâ, apud *Saluſtium* libro Hiſtoriarum 4[o]. neque jure eos factos Attali hæredes, occultè notat ipſe *Horatius*; ut obſervavit Acron ad illud Odæ 18. libri 2[i]. Carminum;

——— neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi.

Tiberius Sempronius Gracchus gratiam populi pretio appeteris, latâ lege agrariâ quæ ab ipſo *Sempronia* eſt dicta, cenſoriam Aſiæ locationem conſtituit; ut agri nempe illius à Populi Romani cenſoribus locarentur: atque ambitioſè ad populum legem promulgavit; ut civibus, qui Semproniâ lege agrum accipere deberent, pecuniâ Attali advectâ, ad agrum colendum inſtrumentúmque ruſticum divideretur. De urbibus verò quæ regni Attali fuiſſent, negavit quicquam ad curam Senatûs pertinere; ſed de iis ad concilium ſe populi relaturum. [*Cicero, Verrin.* 2. *Liv. lib.* 58. *Plutarch. in Tib. Graccho. Oroſ. lib.* 5. *cap.* 8.] Sed cùm in Comitiis tribunitiis eâ æſtate habitis, ut ipſe tribunus plebis ſubſequenti anno permaneret, authore P. Cornelio Naſicâ Pontifice Max. in Capitolio occiſus eſt. [*Appian. Bell. Civil. lib.* 1. *pag.* 358.] Scævolâ & Piſone Conſulib. [*Aſcon. Pedian. in Verrin.* 2.] eâdem æſtate, quâ & Attalus mortuus eſt.

3872 Ariſtonicus mentitus regiæ ſtirpis originem, ut ait *Velleius Paterculus*; reverà Eumenis regis filius & Attali defuncti frater, non juſto tamen matrimonio, ſed ex pellice Epheſiâ citharittæ cujuſdam filiâ genitus, velut paternum regnum Aſiam invaſit: urbeſque regibus parere conſuetas, partim facilè ſollicitavit, paucas quæ metu Romanorum tradere ſe ei nolebant, vi recepit. [*Liv. lib.* 59. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 4. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 646. *Florus, lib.* 3. *cap.* 20. *Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4. *Plutarch. ſub fin. Vitæ T. Q. Flaminini. Appian. Bell. civil. lib.* 1. *pag.* 360. & *Mithridatic. pag.* 212. *Eutrop. lib.* 4.]

Leucas oppidulum ad defectionem primùm ille pertraxit. Inde autem eſt ejectus, cùm eum Epheſii apud Cumam navali pugnâ viciſſent. [*Strabo, ut ſupr.*]

Profectus Ariſtonicus in mediterranea, celeriter multitudinem pauperum & ſervorum ad libertatem evocatorum coëgit, quos Heliopolitas appellavit. [*Id. ibid.*] Servi enim ob ſævitiam dominorum ei ſe adjunxerunt; multáſque urbes maximis cladibus affecerunt. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 362.] Ac primùm Thyatira invaſit Ariſtonicus, deinde Appolloniadem occupavit, pòſt alia adortus eſt caſtella. [*Strabo, ut ſupr.*] Myndum, Samon, Colophonem, vi cepit. [*Florus, lib.* 2. *cap.* 20.] 4582 132

Contra eum ſtatim urbes copias miſerunt: & Nicomedes rex Bithyniæ, Ariarathes Cappadociæ, Pylæmenes Paphlagoniæ, & Mithridates Ponti, Romanis adverſus eum auxilia tulerunt. Quinque deinde Romani legati advenerunt. [*Strabo, ut ſupr. cum Juſtino, lib.* 37. *cap.* 1. & *Eutropio, lib.* 4.]

Anno 38, ſub rege Euergetâ (II. ſive Phyſcone; à tempore quo ſimul cum fratre Philometore regnare cœpit, regni ipſius epochâ deductâ, de quâ ſuprà ad ann. Mund. 3835.) Jeſus filius Sirach Hieroſolymitanus in Ægyptum veniens, ibique commoratus, librum avi ſui Jeſu, Græcis *Panareton* & *Eccleſiaſticum* dictum, ex Hebræo ſermone in Græcum tranſtulit: ut ipſe in Verſionis ſuæ Prologo indicat. Quem librum etiam Hebraicum ſe vidiſſe refert Hieronymus in epiſt. 115. prænotatum; *Parabolæ Jeſu filii Syrach.*

P. Rupilius, ex publicano Siculo Conſul factus, bellum ſervile in Siciliâ confecit. [*Liv. lib.* 59. *Aſcon. Pedian. in* 4. *Verrinam. Valer. Maxim. lib.* 2. *cap.* 7. & *lib.* 6. *cap.* 9.] Tauromenium obſidens, Comanum Cleonis fratrem ex urbe fugientem cepit; & demùm arce à Sarapione Syro proditâ, fugitivos omnes in urbe repertos, cruciatibus priùs affectos præcipitavit. Inde Ennam profectus, cùm Cleonem Imp. urbe egreſſum, ac heroicâ quâdam fortitu-

dine, prœliatum vulneribus confodiſſet, eum quoque urbem proditione cepit. Eunus autem defectorum rex, aſſumptis ſexcentis, ad loca quædam prærupta fugâ ſe recepit. Et cùm præ timiditate in quaſdam ſpeluncas confugiſſet, unà cum quatuor ex ſuis inde extractus, & in carcerem conjectus, in magnam pediculorum vim reſoluto corpore, apud Morgantinam dignum ſuis temerariis auſis nactus eſt vitæ exitum. [*Diodor. Sicul. lib. 34. in Photii Bibliothec. cod. 214.*]

3873 Anno Antiochi Sidetæ 8°, ad horam 10 matutinam, menſis Peritii ſive Februarii die 21, Antiochia in Syriâ terræ motum paſſa eſt: quantum ex Johannis Malelæ Antiocheni Chronico colligere poſſumus. 4583 131

L. Valerio Flacco & P. Licinio Craſſo Conſulib. rogatus eſt populus, quem contra Ariſtonicum bellum gerere placeret. Craſſus Conſul & Pontifex maximus Flacco ſuo in Conſulatu collegæ & flamini Martiali mulctam dixit, ſi à ſacris diſceſſiſſet. Quam mulctam populus remiſit: Pontifici tamen flaminem parêre juſſit. At ne tum quidem populus Romanus ad privatum detulit bellum; quanquàm erat Africanus, qui anno antè de Numantinis triumphaverat: ſed conſuli potiùs Craſſo, quàm privato Africano bellum gerendum dedit. [*Cicero, in Philippicâ XI.*] Atque ita Pontifex maximus, quod nunquam anteà factum erat, extra Italiam profectus eſt. [*Liv. lib. 59.*]

Antiochus Sidetes contra Phraatem, qui fratri Arſacidæ ſive Mithridati in regno Parthico ſucceſſerat, cum exercitu profectus eſt; fratrem ſuum Demetrium Nicatorem repetens. Hunc his retractum à fugâ Phraates ad uxorem Rhodogunam & liberos in Hyrcaniam remiſerat; nec miſericordiâ motus, nec reſpectu cognationis: ſed quòd Syriæ regnum affectans, uſurus eſſet Demetrio adversùs Antiochum fratrem, prout res vel tempus vel fortuna belli exegiſſet. Antiochus igitur occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, in Mediam adversùs Parthos duxit. [*Juſtin. lib. 38. cap. 9, 10. & lib. 42. cap. 1. Liv. lib. 59. Athenæus, lib. 10. cap. 12. & lib. 12. cap. 19. Appian. Syriac. pag. 132.*]

Sed luxuriæ non minor apparatus, quàm militiæ fuit. Quippe octoginta (*centum* habet Oroſius, *lib. 5. cap. 10.*) millia armatorum, ſecuta ſunt CCC (Oroſio, CC) millia lixarum. Ex quibus coquorum, piſtorum ſcenicorúmque major numerus fuit. [*Juſtin. lib. 38. cap. 10.*] Antiochus verò quotidie convivarum turbas catervatim ita excipiebat, ut præter ea quæ in menſis abſumebantur & acervatim tollebantur, convivarum quiſque auferret intactam & integram carnem volucrum, quadrupedum, marinorum piſcium, jam præparatam, quibus omnibus plauſtrum oneraretur: deinde è melle concreto dulciarium opus multum, coronáſque multas è thure ac myrrhâ, inſertis ac inculcatis aureis lemniſcorum faſciolis, quæ explicatæ hominis altitudinem æquarent. [*Poſidonius Apamenus, Hiſtoriar. lib. 14. apud Athenæum, lib. 5. cap. 9. & lib. 12. cap. 19.*] Ejus cæcam & amentem luxuriam exercitus imitatus, magnâ ex parte aureos clavos crepidis ſubjectos habuit; argenteáque vaſa ad uſum culinæ comparavit: & tabernacula textilibus ſigillis adornata ſtatuit. Avaro potiùs hoſti præda optabilis, quàm ulla ad vincendum ſtrenuo mora. [*Valer. Maxim. lib. 9. cap. 1. & Juſtin. lib. 38. cap. 10.*]

Advenienti Antiocho multi Orientales reges occurrere, tradentes ſe regnáque ſua, cum exſecratione ſuperbiæ Parthicæ. Nec mora congreſſioni fuit. Antiochus tribus prœliis victor, cùm Babyloniam occupaſſet, magnus haberi cœpit. Itaque omnibus ad eum populis deficientibus, nihil Parthis reliqui præter patrios fines fuit. [*Juſtin. lib. 38. cap. 10.*]

In hâc expeditione Johannes Hyrcanus Judæorum Pontifex & ethnarcha Antiochum ſecutus eſt cum auxiliis: de quo in univerſali ſuâ Hiſtoriâ hoc retulit Nicolaus Damaſcenus. *Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluvium, ubi Indatem Parthorum ducem profligaverat, ibi hæſit per biduum ob preces Hyrcani Judæi: quòd in id tempus fortè quædam Judæorum ſolennis feſtivitas inciderat, per quam non licebat eis iter facere.* Pentecoſte enim inſtabat poſt Sabbatum: quo tempore Judæis iter facere nefas habetur. [*Joſeph. lib. 13. cap. 16.*] Johannes deinde, victis *Hyrcanis*, indeque *Hyrcani* adeptus cognomen (uti *Euſebio* in Chronico, & *Severo Sulpicio* in libro 2° ſacræ Hiſtoriæ, eſt viſum) cum gloriâ domum reverſus eſt.

P. Craſſus, cùm in Aſiam ad Ariſtonicum regem debellandum conſul veniſſet, tantâ curâ Græcæ linguæ notitiam animo comprehendit, ut eam in quinque diviſam genera per omnes partes ac numeros penitùs cognoſceret. Quæ res maximum ei ſociorum amorem conciliavit, quâ quis eorum linguâ apud tribunal illius poſtulaverat, eâdem decreta reddenti. [*Valer. Maxim. lib. 8. cap. 7. Quintilian. lib. 11. cap. 2.*]

Cùm idem circumſidere oppugnaréque Leucas opidum pararet, opúſque eſſet firmâ atque procerâ trabe quâ arietem faceret, quo muros ejus opidi quateret: ſcripſit ad magiſtrum ἀρχιτέκτονα Moleatenſium ſociorum amicorúmque populi Romani, ut ex malis duobus, quos apud eos vidiſſet, uter major eſſet eum mittendum curaret. Tum magiſter ἀρχιτέκτων, comperto quamobrem malum deſideraret, non uti juſſus erat majorem, ſed, quem eſſe magis idoneum aptioremque faciendo arieti faciliorémque portatu exiſtimabat, minorem miſit. Craſſus eum vocari juſſit, & quum interrogaſſet cur non quem juſſerat miſiſſet, cauſis rationibúſque quas dictitabat ſpretis, veſtimenta detrahi imperavit, virgiſque multùm cæcidit; corrumpi atque diſſolvi officium omne imperantis ratus, ſi quis ad id quod facere juſſus eſt non obſequio debito, ſed conſilio non deſiderato reſpondeat. [*A. Gell. lib. 1. cap. 13.*]

3874 Antiochus Sidetes exercitum ſuum, propter multitudinem hominum, per civitates in hyberna diviſit: quæ annonæ exactione & militum injuriis ab illo alienatæ ſunt. [*Juſtin. lib. 38. cap. 10.*] ubi præ aliis Athenæus Antiochi dux per ſingula hoſpitia gravi inſolentiâ eſt uſus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag. 374.*]

P. Craſſus Aſiæ Proconſul, licèt & ſuis & regum Bithyniæ, Ponti, Cappadociæ, & Paphlagoniæ maximis copiis adjutus, extremo tamen anni tempore inordinatâ acie prælium conſerens victus eſt, exercitu poſt plurimam cædem in fugam acto. Ipſe verò juxta Leucas à Thracibus, quorum magnum numerum Ariſtonicus in præſidio habebat, inter Eleam & Smyrnam inſidiis exceptus, in hoſtium poteſtatem venit. Sed ille memor & familiæ & Romani nominis, virgulam quâ ad regendum equum uſus fuerat in cuſtodis ſui Thracis oculum direxit: qui vi doloris accenſus, latus Craſſi ſicâ confodit. Ita ille excogitato genere mortis, effugit & dedecus & ſervitutem. Caput ejus Ariſtonico oblatum eſt; corpus Smyrnæ ſepultum. [*Liv. lib. 59. Vellei. Paterc. lib. 2. Strabo, lib. 14. pag. 646. Valer, Maxim. lib. 3. cap. 2. Florus, lib. 2. cap. 20. Juſtin. lib. 36. cap. 4. Jul. Obſequens, de prodigiis. Eutrop. lib. 4. Oroſ. lib. 5. cap. 10.*]

M. Perperna Conſul, qui ſucceſſor Craſſo veniebat, auditâ illius morte & exercitûs Romani 4584 130
clade, raptim in Aſiam pervolavit: atque Ariſtonicum recenti victoriâ feriatum improviſo bello adortus, nudatum omnibus copiis in fugam vertit. Cúmque Stratonicen urbem, ad quam ille confugerat, obſidione cinxiſſet; fame ad deditionem compulit, captúmque in vinculis habuit. [*Liv. Paterc ul. Strabo, Florus, Juſtin. Eutrop. Oroſ. ut ſuprà; cum Valer. Maximo, lib. 3. cap. 4.*]

Bloſius Cumanus, qui poſt Tiberii Gracchi cædem (quem tanti ille fecit, ut ſi Capitolio faces ſubdere ille præcepiſſet, id exequi ſibi turpe non ducturum profeſſus fuerat) Româ ad Ariſtonicum in Aſiam ſe contulit; cùm res ejus labefactatas cerneret, ſeipſum interemit. [*Plutarch. in Tib. Graccho.*]

Ante captum Ariſtonicum, Apollinis Cumani ſimulachrum lachrymaviſſe per quatriduum Romæ nunciatum eſt: quo prodigio aruſpices territi, cùm id ſimulachrum in mare putaviſſent eſſe projiciendum, Cumani ſenes interceſſerunt. Tum verò peritiores acciti aruſpices reſponderunt, Græciæ hinc portendi exitium, unde ſimulachrum deductum eſſet. Sacrificatum tum à Romanis, donáque in templo poſita. [*Jul. Obſequens, de prodigiis. Auguſtin. de Civit. Dei, lib.* III. *cap.* XI.]

Phrygia à Romanis recepta eſt. [*Jul. Obſequ. ibid.*]

Phraates Demetrium Nicatorem in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præſidio mittit: ut eo pacto Antiochus ad ſua tuenda à Parthiâ revocaretur. Interim quoniam viribus non poterat, inſidiis Antiochum ubique tentabat. [*Juſtin. lib. 38. cap. 10.*]

Cùm gravati ſe annonæ exhibitione & injuriis militum civitates, per quas Antiochus exercitum in hyberna diviſerat, ægrè ferrent, ad Parthos deficiunt; & die ſtatutâ omnes apud ſe diviſum exercitum per inſidias, ne invicem ferre auxilia poſſent, aggrediuntur. Quæ cùm nunciata Antiocho eſſent; auxilium proximis laturus, cum eâ manu quæ ſecum hyemabat progreditur. [*Id. ibid.*]

In Antiochi tabernaculo hirundines nidum fecerunt: quo prodigio neglecto, prælium ille commiſit. [*Jul. Obſequens, de prodigiis.*] Et quidem adversùs Phraatem, quem in itinere obvium habuit, fortiùs quàm exercitus ejus dimicavit: ad poſtremum tamen metu ſuorum deſertus eſt. [*Juſtin. ut ſuprà.*]

Primus author fugæ & Antiochi deſertor Athenæus fuit: qui delatus ad pagos quoſdam quos in hoſpitiis vexaverat, ab omnibus tecto excluſus eſt; cunctíſque alimenta ei negantibus, huc illuc per regionem vagabundus, tandem fame interiit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 374. 377.]

Ipſum verò Antiochum in prælio hoc à Parthis occiſum, Julius Obſequens, [*lib. de prodigiis.*] Juſtinus, [*lib. 38. cap. 10. & 39. cap. 1.*] Joſephus, [*lib. 13. cap. 16.*] Euſebius, [*in Chronico,*] & Oroſius, [*lib. 5. cap. 10.*] memorant. Victum ſibi ipſi manus intuliſſe, refert Appianus. [*in Syriac. pag. 132.*] Rebus malè geſtis, è loco quodam ſe præcipitem dejeciſſe, refert Ælianus. [*lib. 10. de Animalib. cap. 34.*] Recentiores nonnulli, cum reliquiis exercitûs ad templum Nanneæ in Perſide conceſſiſſe, & quum illud expilare vellet, à ſacerdotibus intùs lapidibus fuiſſe obrutum autumant: cum Ruperto Tuitienſi, [*lib. 10. de victoriâ verbi Dei, cap. 6. 16. & 24.*] hunc illum Antiochum eſſe exiſtimantes, cujus mentio fit in epiſtolâ Judæorum Hieroſolymitanorum ad fratres Ægyptienſes, [II. *Maccab.* I. 10,-17.]

Cùm Antiochum interemptum ſepeliret Arſaces, (ita communi Parthicorum regum nomine Phraates eſt appellatus) hæc dixiſſe eum author eſt Poſidonius Apamenus, libro Hiſtoriarum 16°. [*apud Athenæum, lib. 10. cap. 12.*] bibacitatem illius arguentem. *Fefellit te, Antioche, vinum & audaciâ: ſperabas enim magnis poculis regnum te Arſacis ebibiturum.*]

Poſtquàm exſequias Phraates regio more Antiocho feciſſet, filiam Demetrii, quam ſecum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Pœnitere deinde dimiſſi Demetrii cœpit: ad quem retrahendum cùm turmas equitum feſtinatò miſiſſet, Demetrium hoc ipſum ctuentem jam in regno dimiſſi invenerunt; fruſtráque omnia conati, ad regem ſuum reverſi ſunt. [*Juſtin. lib. 38. cap. 10.*]

Antiocho in Parthiâ cum exercitu deleto, frater ejus Demetrius, obſidione Parthorum liberatus ac reſtitutus in regnum, cùm omnis Syria in luctu propter amiſſum exercitum eſſet; non aliter affectum ſe oſtendit, quàm ſi Parthica ipſius ac fratris bella (quibus alter captus, alter occiſus erat) proſperè geſſiſſet. [*Id. lib. 39. cap. 1.*]

Poſt Antiochum Judæi nullum Macedonum regem tulerunt: domeſticiſque imperiis uſi, Syriam magnis bellis infeſtaverunt. [*Id. lib. 36. cap. 1.*] Syriæque & Phœniciæ non pauca ſubegerunt. [*Strabo, lib. 16. pag. 761.*] Hyrcanus enim poſt Antiochi cædem defecit à Macedonibus: jámque nec ut ſubditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem ampliùs. Quamprimùm

verò de morte Antiochi audivit, ad urbes Syriæ duxit exercitum; ratus id quod erat, inventurum ſe eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur (de quâ I. *Maccab.* IX. 36.) non ſine labore ſexto demùm menſe vi cepit: deinde Samegam, cum vicinis pagis. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.]

Phraates intereà, cùm inferre bellum, in ultionem tentati ab Antiocho Parthici regni, Syriæ ſtatuiſſet, Scytharum motibus ad ſua defendenda revocatur. Námque Scythæ in auxilium Parthorum adversùs Antiochum Syriæ regem mercede ſolicitati, cùm confecto jam bello ſupervenisſent, & calumniâ tardiùs lati auxilii mercede fraudarentur; dolentes tántum iis itineris fruſtrà emenſum, quum vel ſtipendium pro vexatione vel alium hoſtem dari ſibi poſcerent, ſuperbo reſponſo offenſi, fines Parthorum vaſtare cœperunt. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 1.]

Phraates, cùm adversùs eos proficiſceretur, ad tutelam regni reliquit Himerum quendam patriâ Hyrcanum, pueritiæ ſibi flore conciliatum: qui tyrannicâ crudelitate, oblitus & vitæ præteritæ & vicarii officii, Babylonios, multáſque alias civitates importunè vexavit. [*Id. ibid.*] Plurimos enim Babylonios, levibus de cauſis ſervituti addictos, cum omni familiâ in Mediam diſtrahendos miſit. Forum quoque & nonnulla delubra urbis Babyloniorum igni tradidit, ac pulcherrima quæque urbis loca evertit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii*, *pag.* 377.] Hujus Himeri, apud Babylonios & Seleucienſes tyrannidem obtinentis, meminit etiam in 26° Hiſtoriarum libro Poſidonius Apamenus. [*apud Athenæum*, *lib.* 11. *cap.* 4.] ubi narrat, Lyſimachum Babylonium cœnâ illum unâ cum trecentis aliis excipientem, ſublatis menſis, cuique trecentorum argenteum quatuor minarum poculum, quo ſinguli libaverant, dono præbuiſſe.

In Ægypto Ptolemæus Euergetes II. ſive Phyſcon, quum poſt fratris Philometoris exceſſum annos 15 regnaviſſet, (ut *Diodorus Siculus*, in Excerptis Valeſii, pag. 350. indicat) jam etiam populo peregrino, quem Alexandriam acciverat, ob nimiam ejus crudelitatem inviſus, incensâ à civibus regiâ, cum Memphite filio, quem ex ſorore Cleopatrâ ſuſceperat, & cum uxore ejuſdem Cleopatræ filiâ, clàm in Cyprum profugit. Cúmque Cleopatræ, ſorori & repudiatæ ipſius conjugi, regnum à populo datum eſſet: ille, contracto mercenario exercitu, bellum ſorori pariter ac patriæ intulit. [*Liv. lib.* 59. *Jul. Obſequ. de prodigiis. Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 10.]

3875 Johannes Hyrcanus Sicima cepit & Garizim; atque templum Cuthæorum diruit, poſt annos 200 quàm à Sanaballete illud extructum fuerat. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.]

M. Perperna Ariſtonicum Attalicáſque gazas, hæreditarias populi Romani, navibus impoſitas Romam deportari curavit. Quod ægrè ferens ſucceſſor ejus Manius Aquilius Conſul, ad eripiendum Ariſtonicum Perpernæ, veluti ſui potiùs triumphi munus eſſe deberet, feſtinatâ velocitate contendit. Sed contentionem mors Perpernæ diremit; qui rediens, apud Pergamum correptus morbo diem obiit. [*Strabo*, *lib.* 14. *pag.* 646. *Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 4. *Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4. *Eutrop. lib.* 4. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 10.]

Aquilius Conſul Aſiatici belli reliquias confecit, mixtis veneno fontibus ad deditionem quarundam urbium. Quæ res ut maturam, ita infamem fecit victoriam. [*Florus*, *lib.* 2. *cap.* 20.] 4585 129

Aſiaticorum plerique, qui per quadriennium Ariſtonico contra Romanos opem tulerunt, metu compulſi ad officium redierunt. [*Sylla*, *apud Appian. in Mithridatic. pag.* 212.] atque ita Lydia ſedes antiqua regnorum, Caria, Helleſpontus, ac Phrygiæ, in poteſtatem populi Romani junctâ deditione pervenerunt. [*Sext. Rufus in Breviario.*]

Maſſilienſes pro Phocenſibus conditoribus ſuis, quorum urbem Senatus & omne nomen (quòd & tunc Ariſtonici, & anteà Antiochi Magni bello, infeſta contra populum Romanum arma tulerant) deleri juſſerat, legatos Romam deprecatum miſerunt: veniámque his à Senatu obtinuerunt. [*Juſtin. lib.* 37. *cap.* 1.]

Mithridati Euergetæ regi Ponti, præmium dati adversùs Ariſtonicum auxilii, Phrygia major à Romanis conceſſa eſt. [*Id. ibid. & lib.* 38. *cap.* 5.] Quam tamen Manius Aquilius largitionibus corruptus, illi dediſſe credebatur. Unde & Mithridate mortuo filio, ejus pupillo (de quo ipſe apud *Trogum Pompeium* conqueritur) Phrygia à Senatu adempta, libera & ſui juris facta eſt. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 177. & 208. & *lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 362, 363. *cum Juſtino*, *lib.* 38. *cap.* 5.]

Aquilius cum decem legatis Attalicam ditionem in provinciæ formam reductam tributariam fecit; Aſiámque, communi continentis nomine eam appellavit. [*Strabo*, *lib.* 13. *pag.* 624. & *lib.* 14. *pag.* 646.]

Ariarathes rex Cappadociæ in bello contra Ariſtonicum occidit, ſex relictis filiis ex Laodice ſuſceptis: quibus à populo Romano, ob patris merita, Lycaonia & Cilicia datæ ſunt. Sed Laodice, timens ne non diutinam regni adminiſtrationem adultis filiis potiretur, quinque parricidiali veneno necavit: unum parvulum ſceleri matris cognatorum cuſtodia eripuit; qui poſt necem Laodices (nam propter crudelitatem, eam populus extinxerat) ſolus regno potitus eſt. [*Juſtin. lib.* 37. *cap.* 1.]

Johannes Hyrcanus Idumææ urbes cepit, Adora & Mariſſam: ſubjugatíſque omnibus Idumæis, edixit ut circumciderentur, niſi mallent è propriis pelli ſedibus. At illi amore patriæ admiſerunt & circumciſionem & reliquam juxta Judaicos ritus vivendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Judæos cenſeri cœpti ſunt. [*Joſeph. Antiquit. lib.* 13. *cap.* 17. & *lib.* 15. *cap.* 11. *pag.* 531. *cum lib.* 4. *de bello*, *κεφ.* ιϛ. *al. cap.* 6.] Idumæos *Strabo* Nabatæos fuiſſe, per ſeditionem autem inde ejectos Judæis ſe adjunxiſſe, & eorum leges amplexos fuiſſe refert; [*lib.* 16. *pag.* 760.] indéque Herodem Judæorum regem *ἄνδρα ἐπιχώριον*, *virum indigenam* fuiſſe affirmat. [*Ibid. pag.* 765.] cùm tamen *Idumæum*, *id eſt*, *Semi-judæum* (apud Joſephum, *lib.* 14. *Antiq. cap.* 27. *pag.* 501.) illum fuiſſe dixerit Antigonus. Licèt enim *Idumæos Hebræorum*

gentem

gentem fuiſſe, Stephanus Byzantinus (*in voc.* Ἰδυμαῖος.) ſcripſerit: hanc tamen differentiam inter *Idumæos* & *Judæos*, ex *Ptolemæi* (illius fortaſſe qui procurator Herodis fuit, apud *Joſeph.* lib. 16. Antiq. cap. 11.) libro *primo de rege Herode*, in lib. de verborum differentiis notavit Ammonius Grammaticus. *Judæi ſunt, qui naturâ ita fuerunt ab initio. Idumæi verò non Judæi fuerunt ab initio, ſed Phœnices & Syri; à Judæis autem ſuperati, & ut circumciderentur & in unam cum eis gentem coirent & iiſdem legibus ſubderentur adacti, Judæi ſunt nominati*: non generis utique, ſed religionis & inſtituti ratione habitâ. Nam & alii homines, qui ſecundùm eorum ſtatuta vivunt, *Judæorum* nomen gerunt, quanquàm alienigenæ: ut in libro 37° Romanæ Hiſtoriæ notavit *Dio.* Atque hinc ab Hebræis, Herodis & poſterorum regnum מלכות הגרים *Proſelytorum* (non, ut à *Munſtero* in Seder Olam minore, & *Scaligero* in Judaici Computi Spicilegio, libro 7. de Emendat. tempor. eſt redditum, *Hagarenorum*) dictum reperitur. Apud Judæos verò, *Proſelyti juſtitiæ* ſive *juſti* (ut eos appellabant) quales ab hoc tempore Idumæi ſunt habiti, in ſuorum loco & numero ſemper cenſebantur.

Ptolemæus Phyſcon arceſſitum maximum à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini contra ſe regem crearent, interfecit. Tunc populus ſtatuas & imagines ejus detraxit. [*Juſtin. lib. 38. cap. 8.*] Quod factum ſtudio ſororis Cleopatræ exiſtimans, cùm eam aliter injuriâ afficere non poſſet, filium Memphitem quem ex eâ ſuſceperat, liberalis formæ optimæque ſpei puerum, in conſpectu ſuo occidi juſſit: protinúſque caput ejus & manus & pedes præciſos & in ciſtâ chlamyde opertos ſatelliti tradidit Alexandriam portandos, & cùm natalis Cleopatræ ageretur matri inter epulas pro munere natalitio offerendos. Quæ res non reginæ tantùm, verum etiam univerſæ civitati, acerba & luctuoſa fuit: tantúmque mœrorem feſtiviſſimo convivio intulit, ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Verſo igitur ſtudio principum ab epulis in exſequias, membra lacera populo oſtendunt; & quid ſperare de rege ſuo debeant, filii cæde demonſtrant. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag. 374. Liv. lib. 59. Julius Obſequens, de prodigiis. Valer. Maximus, lib. 9. cap. 2.*]

Idem Ptolemæus, cùm animadverteret quanto ſui odio patria teneretur, timori remedium ſcelere petivit: quóque tutiùs plebe trucidatâ regnaret, frequens juventute gymnaſium armis & igni circumdedit, omnéſque qui in eo erant partim ferro, partim flammâ necavit. [*Valerius Maximus, ibid.*]

Phraates exercitum Græcorum, quem bello Antiochi captum ſuperbè crudelitérque tractaverat, in bellum ſecum adverſùs Scythas duxit: immemor prorſùs; quòd hoſtiles eorum animos nec captivitas minuerat, & inſuper injuriarum indignitas exacerbaverat. Itaque cùm inclinatam Parthorum aciem vidiſſent, arma ad hoſtes tranſtulêre; & diu cupitam captivitatis ultionem, exercitûs Parthici & ipſius Phraatis regis cruentâ cæde, exſequuti ſunt. [*Juſtin. lib. 42. cap. 1.*]

In hujus locum Artabanus, patruus ejus, rex Parthorum ſubſtituitur. Scythæ autem contenti victoriâ, depopulatâ Parthiâ, in patriam revertuntur. Sed Artabanus bello Thogariis (vel Tocharis, populo Scythici generis) illato, in brachio vulneratus, ſtatim decedit: filio Mithridate Magno (qui cum Ortoadiſte Armeniæ rege bellum poſteà geſſit) ſucceſſore relicto. [*Id. ibid. cap. 2.*]

Anno 50 tertiæ Periodi Calippicæ, menſis Ægyptii Epiphi die 16, (Auguſti Juliani die 5) horis æquinoctialibus 6 ante meridiem, in Rhodo inſulâ Hipparchus obſervavit Solem in grad. 8. minut. 35. Leonis; Lunam in grad. 12. minut. 2. Tauri. [*Ptolem. lib. 5. cap. 3.*]

3876 Anno eodem 50, menſis Ægyptii Phamenoth die primo, (Martii Juliani die 23, circa occa- 4586 128
ſum Solis, Æquinoctium vernum ab Hipparcho eſt obſervatum. [*Id. lib. 3. cap. 2.*]

Anno eodem obſervavit idem, ſtellam quæ in corde Leonis eſt, diſtare à puncto Solſtitii æſtivalis grad. 29. minut. 50. [*Id. lib. 7. cap. 2.*]

Hegelochus Ptolemæi Phyſconis dux, miſſus adverſùs Marſyam Alexandrinorum ducem, vivum eum cepit, copiáſque ejus internecione delevit. Adducto autem in conſpectum Regis Marſyâ, cùm cuncti acerbiſſimis ſuppliciis eum protinùs extinctum iri crederent, Ptolemæus præter ſpem illi pepercit. Jam enim præteritæ crudelitatis pœnitere eum cœperat; & infenſum ſibi vulgus conciliare hujuſmodi clementibus factis cupiebat. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag. 377.*]

Finito luctu orbitatis, Cleopatra regina, cùm ſe fratris Phyſconis bello urgeri videret, auxilium à Demetrio Nicatore rege Syriæ genero ſuo (Cleopatra enim Demetrii uxor hujus Cleopatræ & Philometoris erat filia) per legatos petiit; pretium auxilii regnum Ægypti ipſi promittens. Cujus potiundi ſpe ille allectus, Ægypto bellum intulit & Peluſium oppugnavit. [*Juſtin. lib. 38. cap. 9. & lib. 39. cap. 1. Porphyrius, in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 227.*]

3877 Johanni Hyrcano natus eſt filius Alexander Jannæus, Judæorum poſteà Rex: qui annos 49. vivendo exegit. [*Joſeph. lib. 13. cap. 23. fin.*] Hic mox natus, exoſus patri factus eſt. Deum enim in ſomnis ſibi apparentem Hyrcanus de ſucceſſore rogaviſſe dicitur; ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Deo verò Jannæi hujus characteres oſtendente, contriſtatus pater quòd is in omnia ejus bona eſſet ſucceſſurus, in Galilæâ educari eum voluit, neque unquam dum viveret in conſpectum ſuum admiſit. [*Id. ibid. cap. 20.*]

Circa hoc tempus, Simoni Doſithei, Apollonio Alexandri & Diodoro Jaſonis filio, legatis ab Hyrcano & Judæorum populo de amicitiâ & ſocietate cum Romanis renovandâ miſſis, à Fannio Marci filio prætore urbano Senatus datus eſt, VIII. Id. Februar. qui, ut annus Romanus tum agebatur, in Novembrem Julianum incurrit. Editúmque Senatuſconſultum eſt, ut Joppe & portus, Gazaráque & fontes, atque urbes reliquæ per Antiochum Siderem præter Senatûs decretum ablatæ, reſtituantur. Neve militibus regiis liceat per regionem ipſorum aut

ſubditorum iter facere: & ut eo bello per Antiochum attentata, præter decretum Senatûs, fiant irrita; útque legati à Senatu miſſi reddi curent quidquid Antiochus abſtulerat, & pretium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. Et ut litteræ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quò tutiùs poſſint reverti in patriam. Mandatúmque eſt prætori Fannio, ut ex publicâ pecuniâ legatis numeraret viaticum, ad ſumptus in reditu neceſſarios perferendos. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.]

Anno à morte Alexandri 197, Nabonaſari 621, menſis Ægyptii Pharmuthi die 11, (Maii 4587 127
Juliani die ſecundo) ante meridiem horis æquinoctialibus 5. minut. 20. Hipparchus in Rhodo inſulâ obſervavit Solem in grad. 7. minut. 45. Tauri; Lunam in grad. 21. minut. 40. Piſcium. [*Ptolem. lib.* 5. *cap.* 5.]

Anno eodem, menſis Ægyptii Payni die 17, (Juliani Julii die 7,) poſt meridiem horis æquinoctialibus 3. minut. 20. obſervavit ibidem Hipparchus Solem in grad. 10. minut. 54. Cancri; Lunam in grad. 21. minut. 40. Piſcium. [*Id. ibid.*]

Anno Hyrcani Pontificatûs & ethnarchiæ nono, Judæorum legati, Alexander Jaſonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei filius, phialam & clypeum ex auro, æſtimationis aureorum 50 millium, argumentum veteris cum populo Romano ſocietatis, ad Senatum attulerunt: acceptiſque litteris ad liberas civitates ac reges, ut per regiones eorum atque portus ſecurè poſſent iter facere, domum reverſi ſunt. Hujus Senatuſconſulti exemplum apud *Joſephum* extat, libro 14. Antiquit. cap. 16. loco planè alieno. Cùm enim per litteras Julii Cæſaris impetratum fuiſſe decretum *Joſephus* dixiſſet, quo Hyrcano II. mœnia Hieroſolymæ à Pompeio diruta reſtituere eſſet permiſſum; neſcio quâ incuriâ, hoc pro illo Senatuſconſultum ſubſtituit, quod ad refectionem murorum Hieroſolymitanorum nihil omninò attinebat. Et hæc tamen ille acta fuiſſe ait *Hircani Pontificatus & ethnarchiæ anno nono, menſe Panemo*: quum *Idibus Decembribus* (in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus) decretum hoc editum fuiſſe Acta ipſa confirment: & ſi in Hyrcani II. gratiam Cæſar illud obtinuiſſet, 27us potiùs quàm 9us Hyrcani annus aſſignandus tum fuiſſet, imò neque ethnarchiæ ullus; quippe quâ privatum omninò à Gabinio cum fuiſſe, ſolo Pontificatûs munere relicto, ut in 10 ejuſdem libri capitulo ipſe *Joſephus* indicat. Ad *primi* igitur Hyrcani annum 9. iſta ſunt referenda, quando reſpublica Judaica libera populi Romani ſocietate fruebatur; non ad *ſecundi*, ſub quo, devicta & tributaria facta, illi ſerviebat.

Abſente rege Demetrio Nicatore, Antiochenſes primi, propter ejus ſuperbiam, quæ converſatione Parthicæ crudelitatis intolerabilis facta erat, mox Apameni, cæteræque Syriæ civitates exemplum ſecutæ, ab illo defecerunt. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 1.] quâ defectione auditâ, Demetrius ex Ægypto in Syriam redire coactus eſt.

Cleopatra Ægyptia regina, hoc orbata præſidio, opibus Ægypti navibus impoſitis, ad filiam Cleopatram Syram & Demetrium generum in Syriam profugit. [*Juſtin. ut ſupra.*]

Cùm Demetrius ex æquo tam Syris quàm militibus propter mores improbos eſſet inviſus; ad Ptolemæum Phyſconem miſerunt, rogantes ut aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.] Ad quos juvenem quendam Ægyptium ille mitit, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriæ armis peteret: compoſitâ fabulâ, quaſi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam eſſet; nec Syris quemlibet regem aſpernantibus, ne Demetrii paterentur ſuperbiam. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 1.] Ut filium *Alexandri* (Balæ ſcilicet, qui Antiochi Epiphanis filius cenſebatur) miſſum fuiſſe, & ipſum *Alexandrum* dictum, atque à Syris, quòd Ptolemæi *emptum* mancipium haberetur, *Zabinam* cognominatum, refert Porphyrius. [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 227.] Sanè זבינא Syris *emptum* & *redemptum* ſignificat: cujuſmodi vel emptionis vel redemptionis memoriam ſubdititium hunc regem in nummis ſuis retinere non puduit, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ inſcriptionem adhuc præferentibus.

3878 Quum novus Rex cum ingentibus auxiliis ab Ægypto miſſis, adveniſſet: etiam Antiochi Sidetis à rege Parthorum interfecti reliquiæ, in loculo argenteo ad ſepulturam in Syriam remiſſæ perveniſſe; & cum ingenti ſtudio civitatum & ipſius regis Alexandri exceptæ fuiſſe dicuntur. Quæ res illi magnum favorem popularium conciliaſſe fertur; omnibus non fictas in eo, ſed veras lachrymas exiſtimantibus. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 1.]

Prælio circa Damaſcum commiſſo, Demetrius Nicator vincitur: & quum undique circum- 4588 126
ſtantibus malis premeretur, refugiens è pugnâ ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidem, ab eâ excluſus eſt. Ab uxore igitur filiiſque deſertus, & cum paucis ſervulis relictus, Tyrum religione templi ſe defenſurus petiit. [*Idem ibid. cum Joſepho & Porphyrio, in locis ſuprà citatis.*]

Illuc ingredi prohibitum, cùm navem ingrederetur, trucidatum fuiſſe, quatuor poſt reditum è Parthiâ regni annis exactis, tradit *Porphyrius.* Navi primùm egredientem, præfecti juſſu interfectum, *Juſtinus.* Ab inimicis captum & multa paſſum, vitam ibi finiviſſe, *Joſephus.* Ab uxore Cleopatrâ interemptum fuiſſe, *Livius* [*libro* 60.] & *Appianus.* [*in Syriac. pag.* 132.] Et eâ certè conſciâ, Tyri occiſum illum fuiſſe, admodùm fit veriſimile: & vel, ab eâ, vel ab Alexandro Zebinâ, Tyrios ob hoc factum libertatem & αὐτονομίαν obtinuiſſe. Ab hoc enim anno novam temporum ſuorum epocham illos deduxiſſe, tum ex *Euſebii* Chronico liquet, ubi cum ſecundo anno Imp. Probi, qui Julianæ Periodi eſt 4990, copulatur Tyriorum annus 402. tum ex Judicio Tyrio, 9ª actioni Concilii Chalcedonenſis inſerto; ubi annus poſt Conſulatum Flavii Zenonis & Poſthumiani, qui ejuſdem Periodi eſt 5162, æræ Tyriorum 574 numeratur. Urbs verò Tyriorum, in Inſcriptionibus à Grutero editis pag. MCV. τῆς ἱερᾶς ϗ ἀσύλου ϗ αὐτονόμου μητροπόλεως Φοινίκης elogio celebrata reperitur.

Alexan-

Alexander Zebina regnum conſecutus, ſocietatem iniit cum Johanne Hyrcano Pontifice: ejúſque temporibus res Hyrcani maximis ſucceſſibus ſunt auctæ. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.]

Manius Aquilius Proconſul ex Aſiâ III Idus Novembris (qui in Julianum Auguſtum tum incurrebat) triumphavit: ut ex fragmentis Tabularum triumphalium marmorearum colligitur. De quo Mithridates, in epiſtolâ ad Arſacem (apud *Saluſtium*, Hiſtoriarum libro quarto.) Romani, *ſimulato impio teſtamento, filium Eumenis Ariſtonicum, quia patrium regnum petiverat, hoſtium more per triumphum duxere.* A Manio Aquilio ductum illum in triumpho, capite pœnas dediſſe, Velleius Paterculus ſignificat. [*lib.* 2. *cap.* 4.] Romæ enim in carcere juſſu Senatûs ſtrangulatus eſt. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 646. *Eutrop. lib.* 4. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 10.]

Manius Aquilius, repetundarum reus corruptis judicibus, elapſus eſt. [*Appian. Bell. Civil. lib.* 1. *pag.* 362, 363.]

3879 M. Plautio Hypſæo & M. Fulvio Flacco Conſulib. Locuſtarum ingentia agmina in Africâ 4589 125
à vento in mare dejecta, fluctibúſque ejecta odore intolerabili Cyrenis, mortifero vapore gravem peſtilentiam fecerunt pecori: hominúmque 800. millia conſumpta tabe proditum eſt. [*Jul. Obſequens, de prodigiis*; *cum P. Oroſio. lib.* 5. *cap.* 11.]

Dorylao Pontico, Tactico ſive exercitûs ordinandi perito, à Mithridate Euergetâ rege Ponti in Cretam ad peregrinos conducendos milites miſſo, bellum ibi Cnoſſiis adversùs Gortynios eſt obortum. Dorylaus à Cnoſſiis dux creatus, bellum celeriter & feliciter confecit. Summiſque ab eis adfectus honoribus, cùm paulò pòſt de cæde Mithridatis audiviſſet, ibi cum familiâ ſuâ manſit: matris Strabonis Geographi proavus. [*Strabo, lib.* 10. *pag.* 477, 478. & *lib.* 12. *pag.* 557.]

3880 Anno æræ contractuum 188°, Judæi Palæſtini, Senatúſque Hieroſolymitanus & Judas, celebraturi Encænia repurgati Templi 25 die menſis Chasleu, ſcripſerunt ad Ariſtobulum magiſtrum Ptolemæi (Physconis) ex regio genere Sacerdotum Aaronico, & Judæos Ægyptienſes, ut & ipſi idem facerent. [II. *Maccab.* I. 10, 18.] Quem *Judam*, Rupertus Tuitienſis [*lib.* 10. *de victoriâ verbi, cap.* 15.] Judam Eſſenum illum eſſe exiſtimat; quem poſt annos 19. Antigoni (Johannis Hyrcani filii) præſentaneam cædem prædixiſſe, neque in vaticiniis ſuis falli ſolitum fuiſſe, refert Joſephus. [*lib.* 13. *cap.* 19.] *Ariſtobulum* verò Clemens Alexandrinus [*lib.* 5. *Stromat.*] & Euſebius Cæſarienſis [*tum in lib.* 8. *Præparat. Evangelic. cap.* 3. *tum in Chronico.*] Judæum illum ſectæ Peripateticæ philoſophum fuiſſe cenſent, de quo ſuprà ad finem anni Mundi 3854. à nobis facta eſt mentio.

Seleucus Demetrii Nicatoris filius, injuſſu matris Cleopatræ ſumpto diademate, regnavit in 4590 124
Syriâ ann. 1. [*Liv. lib.* 60. *Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 227.]

Alexander Zebinas, cùm ab eo illuſtriſſimi duces Antipater & Clonius & Æropus defeciſſent, urbémque Laodiceam occupaſſent, eos tandem expugnavit. Cæterùm ſingulari animi magnitudine in captos uſus, omnibus pepercit. Erat quippe ingenio leni ac placido, & in congreſſu ac ſermonibus mirabili comitate: quapropter ab omnibus non mediocriter amabatur. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 377.]

3881 Mithridates Euergetes Ponti & minoris Armeniæ rex, Sinope dolo familiarium necatus, uxorem & liberos ſucceſſores reliquit. Verùm è duobus filiis natu major Mithridates cognomento Eupator totum regnum ſibi vendicavit. [*Strabo, lib.* 10. *pag.* 477. *cum Juſtino, lib.* 37. *cap.* 1.] Modico enim interlapſo tempore matrem, regni conſortem à patre deſtinatam, dum carcere vinctam tenet, violentiâ iſtâ & temporis diuturnitate confecit. Ita *Memnon.* [*in Excerptis Photii, cap.* 32.] Mithridatem verò extremâ pueritiâ regnum fuiſſe ingreſſum, matre veneno interfectâ, in Hiſtoriâ ſuâ retulit Saluſtius. [*apud Servium, in lib.* 6. *Æneid.*]

Undecim annorum fuiſſe Mithridatem, quum patri in regno ſuccederet, *Strabo*; tredecim fuiſſe, *Memnon* affirmat. Nos medium annum duodecimum aſſumpſimus; *Eutropium* ſecuti, qui regnaviſſe illum annis 60, vixiſſe 72. tradidit: licèt 56. tantùm regni annos Plinius [*lib.* 25. *cap.* 2.] illi tribuat; & Appianus 57. *Vide ſuprà ann. Mundi* 3868.

Quemadmodum eo quo genitus eſt Mithridates anno, ita & eo quo regnare primùm cœpit, ſtella cometes, & noctu & interdiu, 70 diebus ita luxit, ut cœlum omne conflagrare videretur. Nam & cauda illius quartam partem cœli (ſive 45 gradus ſuperioris hemiſphærii) occupavit; & fulgore ſui, Solis nitorem vicit: & cùm oriretur occumberétque, quatuor ſpatium horarum conſumebat. [*Juſtin. lib.* 37. *cap.* 2.]

In Syriâ, Cleopatra filium Seleucum, vel quòd injuſſu ſuo diadema ſumpſiſſet, ſive metuens 4591 123
ne ille patris Demetrii necem ulciſceretur, ſive eodem furore gerens omnia, ſagittâ confixum interemit. Alterum deinde filium ex Demetrio ſuſceptum Antiochum Grypum, quem Athenas educandum miſerat, regem hactenùs conſtituit; ut nomen regis penès filium, vis autem omnis imperii penès matrem eſſet. [*Liv. lib.* 60. *Juſtin. lib.* 39. *cap.* 1. *Appian. Syriac. pag.* 132.] Demetrio verò matris inſidiis ſublato fratrem juniorem Antiochum ſucceſſiſſe Olympiadis CLXIV. anno 2°, notavit Porphyrius: [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 227.] qui non *Grypum* ſolùm ſed etiam *Philometorem* vocatum eum fuiſſe addit; quod poſterius cognomentum à *Joſepho* quoque illi tributum fuiſſe videmus. [*lib.* 13. *cap.* 20.]

3882 Alexander Zebinas tumens ſucceſſu rerum, ſpernere jam etiam Ptolemæum, à quo fuerat 4592 122
ſubornatus in regnum, ſuperbâ inſolentiâ cœpit. Itaque Ptolemæus, reconciliatâ ſororis Cleopatræ gratiâ, deſtruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii viribus ſuis acquiſierat, ſummopere inſtituit. Miſit igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphænam Grypo nupturam; ut populos in auxilium nepotis, non ſocietate tantùm belli, verum etiam affinitate ſuâ ſolicitaret.

taret. Nec res fruſtrà fuit. nam cùm omnes Grypum inſtructum Ægypti viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœperunt. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 2.]

Alexander cùm parùm fideret multitudini, tum ob vulgi imperitiam rerum bellicarum tum ob ingenium leve & rerum novarum avidum, acie quidem dimicare noluit: ſed collectis regiis theſauris, ac ſpoliatis templorum donariis, noctu in Græciam fugere conſtituit. Verùm quum Barbarorum quorundam miniſterio Jovis fanum diripere conatus eſſet; deprehenſus, minimùm abfuit quin cum toto exercitu illicò confoderetur. Tamen fugâ elapſus, Seleuciam versùs contendit. Sed Seleucienſes, jam ante ejus adventum compertâ ſacrilegii famâ, ei portas clauſerunt. Eâ igitur ſpe fruſtratus Alexander Piſidium petiit; ab orâ maritimâ nuſquàm recedens. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii*, *pag.* 378.]

Prælio verò tandem inter Antiochum Grypum & Alexandrum Zebinam facto, victus Alexander Antiochiam profugit. Ibi inops pecuniæ, cùm ſtipendia militibus deeſſent, templo Jovis ſolidum ex auro Victoriæ ſignum tolli juſſit, facetis jocis ſacrilegium circumſcribens: nam *Victoriam commodatam ſibi ab Jove eſſe* dicebat. Interjectis deinde diebus, cùm ipſius Jovis aureum ſimulacrum infiniti ponderis tacitè evelli juſſiſſet, deprehenſúſque in ſacrilegio concurſu multitudinis eſſet in fugam verſus; magnâ vi tempeſtatis oppreſſus, ac deſertus à ſuis, à latronibus capitur; perductúſque ad Grypum, interficitur. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 2.] In pugnâ cum Grypo cæſum eum occubuiſſe, Joſephus, [*lib.* 13. *cap.* 17.] cladem exercitûs non ferentem, 4°. anno Olympiadis CLXVI, veneno ſeipſum ſuſtuliſſe, refert Porphyrius. [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 227.]

Quum Cleopatra filii ſui Antiochi Grypi de Alexandro Zebinâ reportatâ victoriâ inferiorem dignitatem ſuam factam doleret, venienti ab *exercitatione* (an ab *exercitu?*) poculum veneni obtulit. Sed Grypus, præſcitis jam antè inſidiis, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipſam jubet; abnuenti inſtat. Poſtremùm prolato indice eam arguit; ſolam defenſionem ſceleris ſupereſſe affirmans, ſi bibat quod filio obtulit. Sic victa regina, veneno quod alii paraverat, extinguitur. Partâ igitur regni ſecuritate, Grypus octo annis quietem & ipſe habuit & regno præſtitit. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 2. *cum Appiano*, *in Syriac. pag.* 132.] 4594 120

Jubilæus XXVII.

3883 L. Opimio Conſule, anno quo C. Gracchus (Tiberii frater) Tribunus plebem ſeditionibus agitans interemptus eſt, ea cœli temperies fuſſit; ut vina tunc genita ad ſua uſque tempora 200. ferè annis duraviſſe confirmet Plinius, in ſpeciem redacta mellis aſperi. [*Plin. lib.* 14. *cap.* 4. *&* 14.] Eodem quoque anno, circa Solem arcus apparuit. [*Id. lib.* 2. *cap.* 29.] 4595 121

3888 *a.* Ptolemæus Euergetes II. ſive Phyſcon, annis poſt fratris Philometoris exceſſum 29. mortuus eſt. [*Ptolem. in Regum Canone. Clem. Alexandrin. lib.* 1. *Stromat. Euſeb. Chronic. Epiphan. de Ponderibus & menſur. Hieronym. in cap.* 9. *Danielis.*] tribus filiis poſt ſe relictis: uno ex pellice ſuſcepto, Ptolemæo *Apione*, cui Cyrenarum regnum teſtamento reliquit; [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 5. *cum Appiano in Mithridatic. pag.* 255.] duobus ex Cleopatrâ, prioris Cleopatræ ſororis ipſius ac conjugis filiâ, genitis. quorum junior *Alexander*: ſenior verò à Ptolemæo in Regum Canone, ut & Porphyrio, Euſebio, Hieronymo & Epiphanio, *Soter*; à Strabone, [*lib.* 17. *pag.* 795.] Trogo Pompeio, [*Prolog. lib.* 39. *&* 40.] Plinio, [*lib.* 2. *cap.* 67. *& lib.* 6. *cap.* 30.] Joſepho, [*lib.* 13. *cap.* 18.] & Clementi Alexandrino, [*lib.* 1. *Stromat.*] *Lathurus* vel *Lathyrus*; Athenæo [*lib.* 6 *cap.* 6.] & Pauſaniæ in Atticis, *Philometor* eſt dictus. quod poſtremum cognomentum (*Philopatrem* ab Athenæi interprete Natale Comite perperàm redditum) per irriſionem illi datum notavit *Pauſanias*. Neque enim regum quiſquam fuit unquàm ex omnibus, qui majori matrem odio proſecutus fuerit. [*Pauſan. Attic. pag.* 7.] 4597 117

Phyſcon moriens regnum Ægypti Cleopatræ uxori & alteri ex filiis, quem illa legiſſet, reliquit: videlicèt quaſi quietior Ægypti ſtatus, quàm Syriæ regnum eſſet, quum mater altero ex filiis electo, alterum hoſtem eſſet habitura. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 3.] Illa Alexandrum natu minorem ſibi obſequentiorem fore exiſtimans, ut eum Ægyptii regem acciperent ſuadebat. Sed quum repugnante plebe id aſſequi nequiſſet; majorem Lathurum (quem in Cyprum à patre ablegandum procuraverat) eligere coacta eſt: quæ ſimul cum eo in Ægypto decem regnavit annis. [*Id. ibid. Pauſan. in Attic. pag.* 7, 8. *Porphyrius*, *in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 225.]

b. Cleopatra, priùs quàm regnum Lathuro daret, uxorem ademit: compulſúmque repudiare chariſſimam ſibi ſororem Cleopatram, minorem ſororem Selenem ducere juſſit; non materno inter filias judicio, cùm alteri maritum eriperet, alteri daret. [*Juſtin. ut ſuprà.*] 4598 116

3890 Cùm octo jam annis ſolus & quietus regnum Syriæ Antiochus Grypus obtinuiſſet, natus illi eſt æmulus regni frater ipſius Antiochus Cyzicenus, eâdem matre genitus, ſed ex Antiocho Siderâ patruo ſuſceptus: quem cùm veneno tollere voluiſſet, ut maturiùs armis cum eo de regno contenderet excitavit. Hic à matre Cleopatrâ ob metum Demetrii Nicatoris (prioris mariti, quem deſeruerat) Cyzicum miſſus, à Cratero eunucho educatus eſt: indéque *Cyziceni* cognomentum eſt adeptus. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 2. *Appian. Syriac. pag.* 132. *Porphyr. ut ſupr. pag.* 227. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.] Grypus verò audito quòd frater ipſius copias contra ſe apud Cyzicum colligeret, omiſſâ expeditione quam in Judæos ſuſcipere inſtituerat, contra fratris adventum ſe paravit. [*Joſeph. ibid.*] 4600 114

3891 Cleopatra fratris ſui Ptolemæi Lathuri quondàm uxor, ſed à matre Cleopatrâ Ægypti reginâ (ut dictum eſt) divortio viri dimiſſa, Cyziceno in Syriâ nupſit: eíque ne nudum uxoris nomen afferret, exercitum Cypri ſolicitatum, velut dotalem, ad maritum deduxit. Par igitur viribus fratris Cyzicenus, prælium committit, ac victus in fugam vertitur, Antiochiámque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in quâ erat Cyziceni uxor Cleopatra, obſidere cœpit: quâ captâ, Tryphæna uxor Grypi nihil antiquius quàm ſororem Cleopatram requiri juſſit; 4601 113

non

non ut captivæ opem ferret, ſed ne effugere captivitatis mala poſſet, quæ ſui æmulatione in hoc potiſſimum regnum invaſerit, hoſtique ſororis nubendo hoſtem ſe ejus effecerit. Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris voluntatem, extra Ægyptum nuptam accuſat. At Grypus uxorem à ſuſcepto ſcelere revocare conatus, contra morem ait eſſe bellorum, ut poſt victoriam ſæviatur in fœminas, præſertim in ſanguine conjunctas, qualis Cleopatra; quæ illi ſoror, ſibi conſobrina, liberiſque communibus matertera ſit. Quibus tot neceſſitudinibus ſanguinis, ſuperſtitionem templi quoque adjecit, quò obdita profugerat: concludens, neque occiſâ illâ ſe virium quicquam Cyziceno dempturum, nec ſervaturum redditâ. Tryphæna contrà, rata non miſericordiæ hæc verba ſed amoris eſſe, milites in templum immittit; qui Cleopatram ſimulactum deæ amplexantem truncatis manibus confodecunt: ut ſcilicet minùs ſorores inter ſe, quàm fratres pugnare viderentur. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 3.]

Cleopatra Ægypti regina, harum ſororum mater, anno hoc regni 4°, minorem filium Alexandrum Cypri regem factum eò miſit: ut per eum majori Lathuro unà ſecum regnanti formidolofior eſſet ipſa. [*Pauſan. in Attic. pag.* 7, 8. *Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 225.]

3892 Repetitâ inter fratres Antiochos, Cyzicenum & Grypum, prælii congreſſione; victor Cyzicenus uxorem Grypi Tryphænam, quæ paulò antè ſororem interfecerat, cepit; ejúſque ſupplicio uxoris manibus parentavit. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 3.] fratrémque regno expellens; pro eo Syris imperavit. [*Appian. Syriac. pag.* 132.] Et Grypus quidem imperio exutus, Aſpendum receſſit: indeque *Aſpendii* cognomentum eſt adeptus. Regnum verò ſuſcepit Cyzicenus, ab anno primo Olympiadis CLXVII. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 227.] 4602 112

3893 Anno 2°. ejuſdem Olympiadis, Aſpendo rediens Antiochus Grypus Syriam obtinuit: Cyzicenus verò, diviſo imperio, Cœleſyriâ potitus eſt. [*Id. ibid.*] 4603 111

Antiochus Cyzicenus recens regnum adeptus, ad crapulas ac luxum & inſtituta longè à Regibus aliena ſe contulit. Mimis enim atque hiſtrionibus, circulatoribus denique cunctis ſupra modum deditus, eorum artes ſummo ſtudio perdiſcebat: operam quoque neuroſpaſticæ dedit, maximúmque ſtudium poſuit in movendis per ſe animalium ſimulachris quinque cubitorum magnitudine, auro argentóque tectis, atque in aliis hujuſcemodi machinamentis. Quinetiam intempeſtivis venationibus addictus erat: ac ſæpenumerò cum uno aut altero famulo noctu clàm egreſſus, apros, leones ac pardos venabatur. Nec rarò cum feris beſtiis temerè congreſſus, in graviſſima diſcrimina ſalutem ſuam adduxit. [*Diodor. Sicul. lib.* 35. *in Excerptis Valeſii, pag.* 385.] De alterius fratris Antiochi Grypi luxu, videnda quæ ex Poſidonii Apameni Hiſtoriarum libro 28. refert *Athenæus*, lib. 5. cap. 9. & lib. 12. cap. 19.

3894 Alexander Jannæus, anno ætatis 16°, ex uxore Alexandrâ filium ſuſcepit Hyrcanum: quem, nuncio de Actiacâ Cæſaris victoriâ accepto, quum 80. ætatis annum exceſſiſſet, Herodes è medio ſuſtulit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 9.] Unde colligimus, *Alexandram* hanc, ab Eccleſiaſticis ſcriptoribus (ut ad annum Mundi 3862. ſuprà eſt notatum) *Salinam* etiam appellatam, à *Salome* illâ Ariſtobuli uxore diverſam fuiſſe, quam Græci *Alexandram* nominabant; quæque, marito mortuo, fratrem ejus Alexandrum hunc Jannæum, 22. tum annos natum, (regnaviſſe enim 27, vixiſſe 49. annos tradit *Joſephus*) Regem illius loco conſtituit; uti apud Joſephum, [*lib.* 13. *cap.* 20.] legitur.

Bellum quo duo hi fratres ſe mutuo atterebant Johanni Hyrcano occaſionem præbuit, ut ſecurè frueretur Judææ proventibus, & ingentem pecuniarum vim inde cogeret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, quum Grypo Hyrcanus nihil ab Ægypto auxilii venire cerneret, ſed tam ipſum quàm ejus fratrem multas clades accipere ex mutuis inter ſe certaminibus: utrumque facilè deſpexit. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.] 4604 110

Ad oppugnandos igitur Samaritas, Syriæ regibus ſubjectos, duxit ille exercitum: infenſus eis propter injurias Mariſſenis (Idumæis paulò antè ſub ejus ditionem redactis) colonis Judæorum & ſociis illatas. Cùm Samariam igitur urbem muniriſſimam foſſâ & duplici muro per 80. ſtadia cinxiſſet, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus urgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, ut coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyziceni opem imploraverint. [*Id. ibid. cap.* 18.]

3895 Cyzicenus ad ferendum Samaritis auxilium properè adveniens, ab Ariſtobuli militibus victus eſt: & inſequentibus eum fratribus uſque Scythopolim, ægrè evaſit. Quo eodem die Hyrcanus pontifex ſolus in Templo odoramenta adolens vocem audiiſſe fertur, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam. A quâ illi reverſi, Samaritas rurſùm intra mœnia compulerunt, & ab eodem Antiocho iterùm auxilium petere coëgerunt. [*Id. ibid.*]

Antiochus Cyzicenus, accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille invitâ matre Cleopatrâ (nondum ab eâ regno deturbatus) miſerat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis; non audens quidem aperto marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum ut Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolveret. Sed poſtquàm multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim; Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. Ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecuniâ corruptus, Scythopolim & alia quædam opida manifeſtè Judæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. Atque ita Hyrcanus, integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam ſolo eam æquavit. [*Id. ibid.*] 4605 109

Seleucienſes qui ad Antiochiam Syriæ ſunt (αὐτονομίαν adepti) hinc tempora ſua dinumerârunt. [*Faſti Siculi, anno* 4. *Olympiad.* 167.]

3896 Hyrcanus è ſectâ Phariſæorum, quorum diſcipulus & ſummus fautor fuerat, præcipuis ad 4606 108

convivium invitatis, cujuſdam ex eis Eleazari contumelia offenſus, qui matrem captivam tempore Antiochi Epiphanis ſervitutem ſerviiſſe falsò illi exprobraverat, & ob convitium illud non ita indignè atque ille expectabat à reliquis exceptum, contra totam ſectam à Jonathane Sadducæo irritatus, ab eorum partibus ad Sadducæos tranſiit. Phariſæi verò traditiones multas à majoribus per manus acceptas populo commendabant, quæ non ſunt ſcriptæ inter leges Moſaicas: quibus idcircò authoritatem Sadducæi abrogabant, dicentes oportere eas tantùm ſervari quæ ſcripto continentur. Atque hinc magna inter utroſque exorta eſt controverſia; cùm ditiores ſtarent à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis uterentur favoribus. Cùm Hyrcanus igitur, Phariſæorum conſtitutionibus abrogatis, earum obſervatores pœnis afficeret, ſeditio orta eſt: quam licèt ille tum ſedaverit, inde tamen factum eſt, ut & ipſe & ejus filii in vulgi odium incurrerint. [*Joſeph. lib.*13. *cap.* 18.]

3898 Johannes Hyrcanus mortuus eſt; quum per annos 29. ſummo functus fuiſſet Sacerdotio: ut ex Joſepho refert *Euſebius*, lib. 8. Demonſtrat. Evangelic. cap. 2. & illum Latinè vertens, in commentariis ad 9. caput Danielis, repetit *Hieronymus*. licèt in noſtris libris, & in antiquâ quoque Rufini verſione, *Joſephus* illi nunc 33. [ut in *lib.* 1. *Belli, cap.* 3.] nunc 31. [ut in *lib. Antiquitat.* 13. *cap.* 18. & *lib.*20. *cap.* 8.] annos attribuat. Obiit pater ejus Simon anno regni Græcorum 177°, menſe 11°, Sabat; (I. *Maccab.* XVI. 14.) circa Februarium ſc. anni Periodi Julianæ 4579. uxor verò ejus Alexandra (uti poſteà videbimus) circa Novembrem anni ejuſdem Periodi 4644. Interſtitium eſt annorum 65, & menſium ferè 9. Unde detractis annis 37. regno filiorum & uxoris ejus à *Joſepho* aſſignatis, relinquuntur Hyrcano anni tantùm 28. & menſes 9. circiter. 4607 107

Johannem hunc primi libri Maccabæorum recentiorum nonnulli, ſine juſtâ aliquâ ratione, ſcriptorem fuiſſe exiſtimant: & ab alio aliquo poſtrema hæc illius verba adjecta fuiſſe fingunt. *Cætera rerum Johannis & bellorum ejus, & ſtrenuorum factorum ejus quæ præclarè geſſit, ſtructuræque murorum* (Hieroſolymitanorum, Antiochi Sidetis juſſu dejectorum) *quos extruxit, & actorum ejus; ecce ſcripta ſunt in commentariis Pontificatus ejus, ex quo factus eſt Pontifex poſt patrem ſuum.* quarto illo, ut videtur, Maccabæorum libro, quem Græcè ex Hebraico tranſlatum, Lugduni in Santis Paguini apud Prædicatores Bibliothecâ manuſcriptum legiſſe ſe teſtatur *Sixtus Senenſis* in fine libri 1. Bibliothecæ ſanctæ; ita incipientem. Καὶ μετὰ τὸ ἀποκτανθῆναι τὸν Σίμωνα ἐγενήθη Ἰωάννης υἱὸς αὐτοῦ ἀρχιερεὺς ἀντ' αὐτοῦ. *Et poſtquam occiſus eſt Simon, factus eſt Johannes filius ejus ſummus Sacerdos pro eo.* Ex quo & *Joſephus* ſua hauſiſſe putatur: qui Hyrcanum tres maximos ſimul honores habuiſſe notat; Principatum gentis, Pontificatum, & Prophetiam. Ex divinis enim colloquiis tantam futurorum præſcientiam nactum illum fuiſſe affirmat, ut duos majores natu è ſuis liberis non diu paterni principatûs compotes fore prædixerit. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 3. & *lib.* 13. *Antiquit. cap.* 18.]

De turri, quam *Antonianam* Herodes poſteà appellavit, ab eo ædificatâ, & ſtolâ cum reliquo Pontificio ibi repoſitâ, in lib. 20. Antiquit. cap. 6. ita etiam ſcripſit idem. *Hyrcanus Pontifex ejus nominis primus, extructâ prope Templum turri, degebat in eâ majorem temporis partem: & quoniam hanc ſtolam habebat in ſuâ cuſtodiâ, quâ nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eò loci illam deponebat. Quem morem etiam filii ejus obſervârunt, atque eorum poſteri.* Poſt hujus verò exceſſum, lapillos qui erant in pectorali Pontificis & ſardonychem in dextro illius humero (quorum emicatione voluntas Dei populo Judaico ſignificari ſolebat) irato Deo propter legum ſuarum prævaricationem, fulgorem emittere deſiiſſe, ſignificat idem, [*lib.* 3. *Antiquit. cap.* 9.] annis 200. ante Antiquitatum Judaicarum libros hos à ſe compoſitos; quos anno imperii Domitiani 13°. (id eſt, Periodi Julianæ 4807.) ſe abſolviſſe, in fine Operis ipſe indicat.

Poſt Hyrcanum filiorum natu maximus *Judas*, alio nomine *Ariſtobulus* dictus & *Philellen* (à familiaritate & conſuetudine cum Græcis ſive ethnicis) cognominatus, Principatum ſimul & Pontificatum per unum tantùm annum obtinuit: primúſque omnium poſt reditum à captivitate Babylonicâ, diademate ſibi impoſito, principatum in regni formam tranſtulit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 3. *Antiquit. lib.*13. *cap.*19. & *lib.* 20. *cap.* 8.] licèt *Strabo* illius fratrem & ſucceſſorem Alexandrum primum pro Sacerdote ſe Regem feciſſe ſcripſerit: [*lib.* 16. *pag.* 762.] non habitâ ratione Ariſtobuli; quòd is fortaſſe poſt aſſumptum diadema parùm vixerit.

Ariſtobulus fratrem ſuum ſecundum Antigonum, quem præ aliis diligebat, in regni ſocietatem aſſumpſit: tres verò reliquos vinctos cuſtodiæ tradidit. Matrem etiam conjecit in carcerem principatûs æmulam (nam illam Hyrcanus rerum dominam reliquerat:) eóque crudelitatis proceſſit, ut fame necaret in vinculis. [*Joſeph. lib.*1. *Belli, cap.*3. & *lib.*13. *Antiquit. cap.*19.]

In Ægypto Cleopatra, cùm gravaretur ſocio regni filio Ptolemæo (Lathuro,) populum in eum incitavit. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 4.] Ex omni enim eunuchorum numero, quos amantiſſimos ſui eſſe putabat, ſaucios in concionem produxit; Ptolemæum inſimulans, & inſidias ſibi feciſſe, & eunuchos vulneribus fœdaſſe. Quâ re Alexandrini commoti, non multum abfuit quin Ptolemæum impetu facto opprimerent: ſed cùm ille navi ſe è periculo proripuiſſet, haud ita multò pòſt è Cypro reverſum Alexandrum regem appellaverunt. [*Pauſan. in Atticis, pag.* 8.]

Antequàm abiret ille in exilium, Selenem uxorem mater Cleopatra illi abſtulit; eo indigniùs, quòd duos ex eâ filios jam haberet. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.*4.] Alexander verò à matre arceſſitus, & Ægypti rex in locum fratris conſtitutus, 8um. tum regni ſui Cyprii numerabat annum, cùm mater Cleopatra regni ſui Ægyptii numeraret 11um. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 225.] Hunc, non minùs quàm patrem Phyſconem, multâ ſaginâ obeſum evaſiſſe notat *Athenæus*, lib. 12. cap. 27. ubi ex Poſidonio Apameno, in Hiſtoriarum libro 47° hunc de eo lo-

cum

cum profert. *Ægypti rex inviſus populo, familiarium aſſentationibus excæcatus, in multis verò deliciis vivens, ne ambulare quidem poterat, niſi duobus ſuffultus incederet. At in ſaltationibus quæ epulis adhibebantur, nudis ille pedibus è lectis ſuperioribus deſiliens, exercitatis concitatius & agilius corpus ſaltando movebat.*

Ariſtobulus, illato bello Ituræ, magnam ejus partem Judææ limitibus adjecit; habitatoribus ejus comminatione exilii coactis circumciſionem cæteróſque Judaicos ritus admittere. 4608 106 Quod ex Timagene hiſtorico hiſce verbis confirmat Strabo. *Hic vir æquus fuit, & Judæis multis in rebus commodus: nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, devinctam circumciſionis fœdere.* [Joſeph. *lib.*13. *cap.* 19.]

3899 Cùm Antigonus magnificè reverteretur è bello, quo tempore populus Judæorum ſolenne Tabernaculorum feſtum celebrabat; accidit ut Ariſtobulus rex ægrotans in turri quæ pòſt Antonia eſt cognominata decumberet, frater verò Antigonus interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus aſcenderet in Templum, potiſſimùm pro ſalute regis vota facturus. Monitus Ariſtobulus à malevolis delatoribus ut ab inſidiis illius ſibi caveret, ſatellitibus in loco quodam obſcuro & ſubterraneo juxta turrim illam collocatis mandavit, ut ſi quidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret; ſin verò armatus, trucidarent: præmiſit tamen ad eum qui rogaret, ut inermis veniret. At Salome regina & cæteri illi malevoli nuncio perſuaſerunt ut contraria diceret, cupere Regem ita uti erat illum armatum videre. Fortè Judas quidam, ſectæ Eſſenæ, rerum futurarum vaticinatione apud ſuos celebris, Antigonum in turri Stratonis eo ipſo die periturum prædixerat: cùm aliam ipſe Stratonis turrim neſciret, præter eam, quæ poſteà Cæſarea dicta eſt, & 600. ſtadiis Hieroſolymis aberat. Ubi igitur incolumem Antigonum eâ die ad Templum accedentem vidiſſet, mortem ſibi optabat; metuens ne falſi convinceretur, hactenùs pro vero prophetâ habitus. Sed paulò pòſt Antigonum in loco illo ſubterraneo interfectum audiit, qui eodem nomine quo maritima Cæſarea, Stratonis turris appellabatur. [*Joſeph. lib.*1. *Belli, cap.* 3. *& lib.* 13. *Antiquit. cap.* 19.]

Ariſtobulo confeſtim ſceleris pœnitudine morbus ingraveſcebat; ita ut poſtremò creſcentibus doloribus ſanguinem vomeret. Eum quidam è miniſtris foras efferens eo ipſo in loco ubi Antigoni interfecti cruore terra fœdata fuerat fortè collapſus, Ariſtobuli ſanguinem effudit. Quo cognito, Ariſtobulus Dei vindictam juſtam agnoſcens, cum maximis animi & corporis cruciatibus vitâ exceſſit. [*Id. ibid.*]

Poſt Ariſtobuli obitum Salome ejus uxor, quam Græci Alexandram nominant, ſolutis ejus fratribus quos in vinculis ille habuerat, Alexandrum Jannæum ætate cæteros præcedentem atque modeſtiâ regem conſtituit. Ille verò regno potitus, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum privatâ & otioſâ vitâ in honore habuit. [*Joſeph. lib.*13. *cap.* 20.] qui Abſolomus dictus, à Pompeio poſt annos 42. Hieroſolymis captus eſt. [*Id. lib.*14. *cap.*8.]

Alexander Jannæus conſtitutis rebus imperii, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet, victos intra mœnia compulit; eóſque 4609 105 obſeſſos oppugnare aggreſſus eſt. In Syriâ eo tempore duo fratres, Philometor ſive Grypus & Cyzicenus, mutuis cladibus ſuas vires atterentes, Ptolemaidenſium periculum negligebant. Zoilus tyrannus, qui ex Regum diſcordiâ occaſione captatâ Stratonis turrim & Dora occupaverat, obſeſſis aliquam ſed exiguam opem attulit. Ptolemæus Lathurus, à matre Cleopatrâ Ægypti regno ejectus, Cyprum obtinebat. Atque ad hunc Ptolemaidenſes miſſis legatis, orabant ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. Qui cùm ei ſpem feciſſent, quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimúlque Zoilum & Sidonios multóſque alios adjuturos; elatus promiſſis, navigationem parabat. [*Id. ibid.*]

Interim Demænetus, qui plurimùm apud ſuos cives authoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus ut mutarent ſententiam: conducibilius eſſe dicens incertam cum Judæis belli aleam ſubire, quàm in certiſſimam ſervitutem accito domino ſe dedere; & inſuper non præſens ſolùm bellum ſuſtinere, ſed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permiſſuram Ptolemæum vires ſibi parare è viciniâ, ſed contra eos venturam cum valido exercitu: dare enim reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat. [*Id. ibid.*] Neque eum hìc ſua fefellit opinio. Cleopatra enim exulantem filium bello perſecuta, non ſolùm Cypro illum expulit, ſed etiam ducem exercitûs ſui, quòd vivum eum è manibus dimiſiſſet, interfecit. quanquàm Ptolemæus verecundiâ materni belli, non viribus minor ab inſulâ receſſerit: ſi *Juſtinum* hìc audire libeat. [*lib.* 39. *cap.* 4.]

Ptolemæus igitur, cognitâ in itinere Ptolemaidenſium mutatione, nihilominùs curſum continuavit: & cùm appuliſſet ad Sycaminum, eò loci copias expoſuit; quæ conſtabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter 30. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & caſtris ibi poſitis; cùm neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus eſt ſolicitudinem. Poſtquàm verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipſorum vaſtantem; Ptolemaidis obſidio, metu Ptolemæi, ſoluta eſt. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 20.]

3900 Alexander Jannæus, reducto domum exercitu, cœpit aſtu agere; clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum ejus & ſocium ſe ſimulans. Quin & 400. argenti talenta daturum ſe pollicitus eſt; ſi ille viciſſim in gratiam ipſius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Quod quidem Ptolemæus libenter præſtitit: ſed poſteà comperto quòd ille clàm ad matrem ipſius Cleopatram miſiſſet, fœdus cum eo initum diſſolvit. [*Id. ibid.*]

Quum Mario, ad expeditionem adversùs Cimbros ſe accingenti, Senatus auxilia ex tranſ-

marinis nationibus accerſendi poteſtatem dediſſet; ad Nicomedem Bithyniæ regem, de mittendis auxiliaribus copiis, ille ſcripſit. Reſpondit Nicomedes, Bithynos à publicanis in ſervitutem majori ex parte abſtractos variis in locis detineri. Indeque Romæ Senatuſconſultum prodiit, ne quis ingenuus ex populi Romani ſociis in provinciâ ullâ ſervituti addiceretur; & ut præpoſiti provinciarum eorum manumittendorum curam ſuſciperent. [*Diodor. Sicul. lib.* 38. *in Bibliotheca Photii, cod.* 244.]

Ex obſervatâ primùm diligenter, deinde verò neglectâ à Licinio Nervâ Siciliæ prætore decreti hujus executione, ortum eſt ſecundum bellum ſervile Siculum: in quo defectores regem ſibi quendam Salvium aruſpicem atque tibicinem creaverunt; cui Tryphonis nomen poſteà dederunt. [*Id. ibid. cum Dione, in Excerptis Valeſii, pag.* 633, 634.] 4610 104

C. Mario & C. Flacco (vel Flavio potiùs) Conſulib. horâ diei tertiâ, Solis defectus lucem obſcuravit. [*Jul. Obſequens, de prodigiis.*] Quam totalem ferè ſolis eclipſim anno hoc Periodi Julianæ 4610, die 19. Julii, calculus Aſtronomicus nobis exhibet.

Aſcalonitæ (*αὐτονομία* obtentâ) hinc tempora ſua dinumerant: ut in Faſtis Siculis, ad Olympiadem CLXIX. eſt annotatum; conſentiente etiam *Euſebii Chronico*, in quo, cum 2°. anno Probi Imperatoris (in annum Periodi Julianæ 4990. incurrente) annus æræ ipſorum 380. copulatur.

Ptolemæus Lathurus ad oppugnandam Ptolemaidem, quæ portas ei clauſerat, ducibus cum parte exercitûs relictis, qui & eam tandem expugnârunt, ipſe cum reliquis copiis ad vaſtandam ac domandam Judæam ſe contulit. Quo intellecto, Alexander Jannæus & ipſe ex ſuâ ditione collegit circiter 50. vel (ut quidam ſcriptores malunt) 80. millia; & cum his hoſti ivit obviam. Ptolemæus verò ex improviſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ urbem vi cepit; & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam, abduxit. Deinde aggreſſus & Sephorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis abiit conflicturus cum Alexandro Jannæo: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Aſophon, à fluvio non longè diſſitum. Habebat autem Alexander in primâ acie pugnare ſolitos octies mille, quos Hecatontamachos appellabat, geſtantes æratos clypeos: cui oppoſita prima Ptolemæi acies, æquè æratis ſcutis uſa, cùm cunctantior eſſet ad prælium, urgente Philoſtephano tactico fluvium tranſiit ad quem caſtra Judæi habebant. Alternante verò ſubinde victoriâ, tandem Ptolemæi milites Judæos profligatos eouſque inſecuti ſunt interficiendo, donec laſſatis manibus ferrum quoque hebeſceret. Ferunt 30 (vel 50, ut in ſuis ſcriptis Timagenes retulit) Judæorum millia in eo prælio cecidiſſe: cæteros partim captos, partim fugâ ſervatos incolumes. Ptolemæus verò quum poſt victoriam longè lateque excurriſſet, veſpere in quoſdam Judæorum vicos ſe recepit: quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militibus ut promiſcuè jugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes ferventes membratim conjicerent; ut qui effugerent è prælio hoſtem crederent humanis veſci carnibus; & eo major terror intuentibus incuteretur. Cujus crudelitatis *Strabo* & *Nicolaus Damaſcenus* in hiſtoriis ſuis meminerunt. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 20. & 21.]

3901 Cleopatra Ægypti regina videns augeri filii Lathuri potentiam, ſubjectâ Gazæorum urbe & Judæorum regione impunè pervaſtatâ, non permittendum duxit ut ille magis creſceret: maximè cùm circa Ægypti portas obverſaretur, & immineret ejus imperio. Quapropter continuò tam navales quam terreſtres excivit copias: quarum ſupremum regimen penès Chelciam & Ananiam Judæos eſſe voluit, Oniæ illius qui templum in Heliopolitanâ præfecturâ ædificaverat filios. [*Id. ibid. cap.* 18. & 21.] Ex horum enim ſententiâ reginam geſſiſſe omnia, etiam teſtimonio hoc ex Strabonis Cappadocis hiſtoriâ deprompto *Joſephus* comprobat. *Plerique enim qui prius nobiſcum venerunt in Cyprum, quive poſt à Cleopatrâ illò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant ad Ptolemæum* (Lathurum.) *Soli verò ex Oniæ parte Judæi conſtanter manſerunt in officio: eo quòd cives eorum Chelcias & Ananias apud reginam eſſent in pretio.* 4611 103

Cleopatra bonam divitiarum ſuarum partem, cum nepotibus & teſtamento, apud Coum inſulam depoſuit; juſſóque Ptolemæo Alexandri filio cum magnâ claſſe Phœnicen appellere, & deficientibus ad ſe ejus regionis incolis, pervenit Ptolemaidem; unde excluſa, oppugnationem ejus urbis inſtituit. Intereà alterum ex illius ducibus Chelciam, dum circa Cœleſyriam Lathurum perſequitur, mori contigit. Lathurus verò, relictâ Syriâ, properavit in Ægyptum; ſperans ex improviſo occupaturum ſe præſidiis vacuam: ſed opinione ſuâ fruſtratus eſt. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 21.]

Ægeſtani & Lilybetani fugitivi in Siciliâ regem ſibi conſtituerunt Athenionem quendam paſtorem, genere Cilicem: qui fingebat Deos per aſtra futurum ſe univerſæ Siciliæ regem præſignificare; ideóque oportere tam ipſi regioni quàm animalibus & fructibus qui in eâ eſſent tanquam propriis parcere. Hic tamen à Tryphone accerſitus, illi ut Regi ſe ut exercitûs Imperatorem ſubjecit. [*Diodor. Sicul. lib.* 36. *ut ſupr. cum Cicerone in Verr. lib.* 2. *Floro, lib.* 3. *hiſt. cap.* 19. & *Dione, in Excerpt. Valeſii, pag.* 637.]

3902 Cleopatra auditis filii Lathuri conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex ſententiâ ſucceſſerat, miſſâ eò parte exercitûs omninò eum ex eâ regione expulit. Atque ita rursùm ille ex Ægypto ejectus, apud Gazam hyemem exegit. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 21.] 4612 102

Interim Cleopatra Ptolemaidem, cum ejus præſidiariis, expugnat. Eò Alexander Jannæus cum muneribus venit; atque ita exceptus eſt, ut dignum erat hominem à Lathuro afflictum, nec aliud habentem refugium. Cúmque quidam amicorum reginæ ſuaderent, ut illam quoque regionem occuparet, nec ſineret tantam bonorum Judæorum multitudinem unius viri parere nutibus: Ananias contrarium conſuluit, iniquum facinus eſſe dictitans, ſi hominem & reginæ *σύμμαχον* & ipſius Ananiæ cognatum ſuis facultatibus exueret. Sic enim fore ut, illatâ huic in-

juriâ,

juriâ, omnes ubique gentium Judæos à ſe alienaret. A quo perſuaſa Cleopatra & ab injuriâ inferendâ tunc abſtinuit, & ſocietatis fœdus cum Jannæo apud Cœleſyriæ urbem Scythopolim poſteà renovavit. [*Id. ibid.*]

Alexander Jannæus liberatus metu periculi quod à Ptolemæo Lathuro hactenùs impendebat, expeditionem in Cœleſyriam ſuſcepit; & Gadara obſedit. [*Id. ibid.*]

L. Licinius Lucullus à Senatu contra ſervos defectores miſſus, cum 17. millium ex Italis, 4612 102
Bithynis, Theſſalis, Acarnanibus & Lucanis collecto exercitu, in Siciliam venit. Cui cum 40. millibus occurrens Athenio Cilix, amiſſis 20. eorum millibus ipſe multis affectus vulneribus inter mortuos deliteſcens evaſit. [*Diodor. Sicul. ut ſuprà.*]

Syriam Judæi & Arabes terreſtribus latrociniis infeſtârunt. Mari Cilices piraticum bellum moverunt; quod in Ciliciâ Romani per Antonium geſſerunt. [*Prolog. lib. 39. Trogi.*] Marcus verò Antonius (orator, M. Antonii triumviri avus) tum prætor, pro conſule ad hoc bellum miſſus, & complures Athenis dies propter navigandi difficultatem commoratus, homines doctiſſimos Mneſarchum, Carneadem & Menedemum ibi diſſerentes, ſicut in Aſiâ poſteà Metrodorum Scepſium, audiit. In provinciam deinde veniens, à Byzantiis adjutus, cum maritimis prædonibus bellum feliciter geſſit: in quo tamen præfectum ſuum M. Gratidium amiſit. [*Cicero, in lib. 1. & 2. de Oratore; & in Bruto. Liv. lib. 68. Corn. Taciti lib. 12.*] Quò referendum Julii Obſequentis illud, ad Conſulatum *C. Marii & Q. Luctatii: Piratæ in Siciliâ* (leg. *Ciliciâ*) *à Romanis deleti.* & Livianæ epitomæ lib. 68. *Antonius prætor in Siciliâ* (legend. item, *Ciliciâ*) *maritimos prædones perſecutus eſt.* De quibus & triumphaſſe eum, docet *Pighius*, in 3°. Annalium tomo, ad ann. Urbis DCLI. fin.

Periodus Calippica *quarta* incipit.

Alexander Jannæus Gadara poſt decem menſium obſidionem cepit. [*Joſeph. lib. 13. cap. 21.*]

Mario Conſule & Catulo, A. Licinius Archias poëta Antiochenus, qui bellum Mithridaticum Græco carmine poſteà deſcripſit, (cujus & complura in Græco Anthologio leguntur Epigrammata) Romam venit: ubi Ciceroni à primâ pueritiâ princeps & ad ſuſcipiendam & ad ingrediendam rationem ſtudiorum extitit. [*Cicero, pro Archiâ poëtâ.*]

C. Marius Conſul in Galliâ cum Cimbris dimicaturus, differebat prælium; quaſi ex oraculis quibuſdam victoriæ pariter tempus & locum captaret. Namque mulierem quandam Syram, Martham nomine, quæ ferebatur edere vaticinia, lecticâ vectam magnâ circumducebat veneratione, & ſacra illius monitu faciebat. Quam Senatus pridem, quum de his diſſerere vellet & prænuntiaret venientia, repulerat. [*Plutarch. in Mario.*]

Eâdem penè tempeſtate Battaces ſive Batabaces, Matris magnæ Idææ ſacerdos, Peſſinunte Phrygiæ Romam adventavit; & in Senatu juſſu Deæ ſuæ adeſſe ſe dixit, victoriam populo Romano magnámque belli gloriam nuntiaturum: adjiciens etiam, Sacra Deæ polluta eſſe, atque ideò Romæ publicè expiari debere. Ferebat autem veſtem aliáque corporis ornamenta nova & nunquàm Romanis viſa; coronámque auream magnitudine inuſitatâ & ſtolam floribus intextam & inauratam, regio ſanè ſplendore. Itaque è roſtris ad populum verba faciens, & ad ſuperſtitioſum cultum eos incitans, hoſpitiis publicis & diverſoriis exceptus eſt: ſed ab Aulo Pompeio tribuno plebis coronam ferre eſt prohibitus. Ab altero autem tribuno deductus in roſtra, & de templi expiatione interrogatus, ſuperſtitioſum ſanè reſponſum reddidit. Pompeius verò, cùm circulatorem ac impoſtorem eum appellaſſet, & cum indignitate ex roſtris depuliſſet, ſimul-atque dimiſſâ concione domum regreſſus eſt, febre vehementi corripi cœpit: unde paulò pòſt mutus factus eſt, anginæque doloribus ſuprà modum vexatus, poſt diem tertium (vel, ut alii, ſeptimum) exſpiravit. Quod divinâ quâdam providentiâ, ob Sacerdotem ipſámque Deam injurioſè habitam, contigiſſe multi interpretabantur. Superſtitionibus enim mirum in modum dediti Romani ſunt. Quare Battaces ſacræ ſtolæ indutus ornamento, amplioribus à viris multis & fœminis hoſpitiis exceptus, Româque diſcedens cum pompâ dimiſſus eſt. [*Id. ibid. & Diodor. Sicul. lib. 36. in Photii Bibliothecâ, cod. 244.*]

Servus Servilii Cæpionis Matri Idææ ſe præſcindens, trans mare exportatus eſt, ne unquam Romam reverteretur. [*Julius Obſequens: ut ſuprà.*]

3903 Alexander Jannæus Amathunte potitus eſt, caſtro omnium quæ ad Jordanem ſita ſunt munitiſſimo: ubi Theodorus Zenonis filius res ſuas chariſſimas depoſuerat. At Theodorus repentè ſuperveniens, & proprias res recuperavit, & impedimenta Alexandri diripuit, Judæorúmque decem millia interfecit. Verùm Alexander receptis poſt cladem viribus, aggreſſus maritimas regiones, Raphiam cepit, & Anthedonem quæ poſteà ab Herode Agrippias nominata eſt. [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 3. & lib. 13. Antiquit. cap. 21.*]

Contra Athenionem Cilicem, qui in Siciliâ mortuo Tryphone ſervorum fugitivorum Rex 4613 101
fictus eſt, Manius Aquilius, C. Marii in quinto Conſulatu collega, Imperator miſſus ita ſe fortiter geſſit, ut defectores illuſtri prælio ſuperaverit. Quinetiam cum ipſorum rege Athenione conſertâ manu heroico certamine inito, eum tandem ſuperavit. Ad quem deprehendendum dum multitudo contendit, inter rixantium manus præda lacerata eſt. [*Diodor. Sicul. ut ſupr. Florus, lib. 3. cap. 19.*]

Ptolemæus Lathurus Gazâ relictâ in Cyprum receſſit, & mater ejus Cleopatra in Ægyptum. [*Joſeph. lib. 13. cap. 21.*] cujus crudelitate in Lathurum territus filius minor Alexander, eam reliquit: periculoſo regno ſecuram ac tutam vitam anteponens. Cleopatra verò timens, ne major filius Lathurus ab Antiocho Cyziceno ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia Antiocho Grypo auxilia, & Selenen uxorem nupturam hoſti prioris mariti, miſit: Alexandrúmque filium per legatos in regnum revocavit. [*Juſtin. lib. 39. cap. 4.*]

Atque hinc bella illa civilia inter reges Syriæ ſunt orta, quorum in libro 68. *Livius* meminit.
3904 C. Mario & L. Valerio Conſulibus, fugitivos in Siciliâ præliis trucidatos fuiſſe, in libello de
Prodigiis notat *Julius Obſequens.* Aquilius enim Proconſul reliquias defectorum, quorum
decem millia adhuc ſuperfuerant, bello perſecutus in poteſtatem ſuam redegit; atque ita
bello ſervili ſecundo, cùm annos propemodum quatuor duraviſſet, finem impoſuit. [*Diodor.
Sicul. ut ſuprà.*] Quibus in bellis plus quàm centum ſervorum myriadas periiſſe, affirmat
Athenæus. [*lib. 6. cap. 7.*]

C. Marius tum ſextò Conſul, L. Apuleii Saturnini tribuni plebis præcipuâ operâ uſus, Q. 4614 100
Metellum Numidicum in exilium egit: qui Rhodum profectus, ibique philoſophiæ ſtudiis ſe
dans, legendo & audiendis magnis viris vacabat. [*Cicero, in Piſonem, & pro Sextio. Liv.
lib. 69. Plutarch. in Mario. Appian. Bell. Civil. lib. 1. pag. 367, 369.*]

A Mithridate Romam legati cum magnâ pecuniæ vi venerunt, Senatum largitione corru-
pturi. Quod animadvertens Saturninus tribunus plebis ordini Senatorio inimiciſſimus, occaſio-
nem jam adverſùs eos nactum ſe exiſtimans, magnâ legationem contumeliâ affecit. Senatoriis
legatos adverſùs eum incitantibus, & conjunctam ſuam ipſis operam offerentibus, litem illi
Saturnino de illatâ injuriâ intenderunt. Quâ occaſione, ob violata legatorum jura quæ Ro-
manis ſacroſancta ſemper ſunt habita, in præſens vitæ diſcrimen Saturninus adductus, à po-
pulo præter omnem ſpem non modò liberatus ſed iterùm etiam Tribunus plebis renunciatus
eſt. [*Diodor. Sicul. legat. 34.*] Verùm novam mox ſedionem turbo ille pacis concitans, hoc
ipſo anno C. Mario VI. & Valerio Flacco conſulibus interemptus eſt. [*Cicero, in 8ª. Philippicâ,
& pro Rabirio. Appian. Bell. civil. lib. 1. pag. 369, 370. Oroſ. lib. 5. cap. 17.*]

3906 Cùm de reſtituendo Q. Metello in omnibus concionibus per integrum biennium ſermo 4616 98
aſſiduè fieret, ejus filius Q. Metellus barbâ & capillo ſubmiſſo ſordidatus, veſte ſqualidâ fo-
rum circuibat; flenſque, & ad ſingulorum civium genua advolutus, flagitabat ut patrem ab
exilio revocarent. At populus, cùm ſpem reditûs contra leges exulibus proponere minimè
vellet, tamen miſeratione ac precibus adoleſcentis commotus, Q. Metellum ab exilio revo-
cavit; ac filium, ob ſingularem erga patrem affectum ac ſolicitudinem, *Pium* cognomina-
vit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag. 390.*] Patrem verò Smyrnæ exſulaviſſe; & Ca-
lidiâ deinde rogatione revocatum quum ludis fortè litteras in theatro accepiſſet, non priùs
eas legere dignatum fuiſſe quàm ſpectaculum finiretur, in libro de viris illuſtribus cap. 62. ſcri-
bit *Aurelius Victor.*

C. Marius, non ſuſtinens revertentem aſpicere Metellum, in Cappadociam & Galatiam na-
vigavit: verbo, ut vota Matri magnæ Idææ perſolveret; reipsâ, ut novorum bellorum ſe-
mina excitaret. Quapropter à Mithridate, quem apparebat arma tum moliri, cum omne offi-
cio & honore exceptus, his tamen verbis laceſſendum eum putavit. *Aut enitere, Rex, ut
plus poſſis quàm populus Romanus, aut obſequenter fac imperata.* Quo dicto obſtupuit Mithri-
dates; ut qui nomen crebrò, libertatem linguæ Romanæ tunc primùm audiviſſet. [*Plutarch.
in Mario.*]

Alexander Jannæus infenſus Gazæis, quòd Ptolemæum Lathurum contra ſe in auxilium ac-
civiſſent, & urbem eorum oppugnavit & agrum depopulatus eſt. Interim Appollodotus eorum
dux noctu, cum duobus millibus conductitiorum militum & decem millibus quæ ex opidanis
armaverat, erupit in caſtra Judæorum. Et quamdiu nocturna erat pugna ſuperiores erant Ga-
zæi, hoſtibus Ptolemæum ad eos veniſſe ſuſpicantibus: ſed quamprimùm dies illuxit & rei
veritas apparuit, Judæi ſe conglomerârunt, & impetu facto in opidanos circiter mille ex eis
interfecerunt. Attamen ne ſic quidem quamvis gravante inopiâ voluerunt cedere, parati quid-
vis potiùs perferre quàm ab hoſte ſubigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilii
ſpem (licèt vanam) oſtentans. [*Joſeph. lib. 13. cap. 21.*]

3907 Lyſimachus fratri Apollodoto invidens, quòd apud Gazæos tam gratioſus eſſet, occiſo eo 4617 97
collegit manum militum, atque ita urbem Alexandro Jannæo tradidit. Qui primò pacatus
introgreſſus eſt: deinde immiſit in oppidanos militem, permiſſâ ſæviendi licentiâ. Ac paſſim
Gazæi trucidabantur: nec tamen illi moriebantur inulti: ſed repugnantes invaſoribus, non pau-
ciores Judæos interimebant. Alii verò deſolatas priùs ædes incendebant, ne hoſtis prædâ po-
tiri poſſet: quidam etiam ſuiſmet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captivitatem
abſtraherentur. Senatores autem numero 500 in Apollinis ædem confugerant: fortè enim Se-
natus habebatur; quum hoſtis intromiſſus eſt. Alexander verò etiam his jugulatis, & diruptâ
inſuper urbe, reverſus eſt Hieroſolyma, anno poſtquàm caſtra ad Gazam admoverat. [*Id. ibid.*]

Eodem ipſo tempore etiam Antiochus Grypus occiſus eſt Heracleonis inſidiis, cùm vixiſſet
annos 45. regnaſſet verò 29. [*Id. ibid.*] vel 26. potiùs, ut in fragmento *Porphyrii* legitur: quo-
rum undecim ſolus regnaverit, quindecim diviſo cum Cyziceno imperio; mortuus ipſe anno
4° Olympiadis CLXX. [*in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag. 227.*] Quinque verò Grypus poſt ſe
reliquit filios. 1. *Seleucum*: quem patri in regno ſucceſſiſſe ſcribit *Joſephus.* 2 & 3. Gemellos,
ex Tryphænâ Ptolemæi Phyſconis regis Ægypti filiâ ſuſceptos; *Antiochum & Philippum.* 4.
Demetrium Eucærum. 5. *Antiochum* alterum, *Dionyſium* cognominatum.

3908 Mithridati Eupatori, regi Pontico, natus eſt filius Pharnaces: qui 50 vixit annos. [*Appian.
in Mithridatic. pag. 254.*]

Cn. Domitio & C. Caſſio Conſulib. Ptolemæus Cyrenarum rex, (Phyſconis ex pellice filius) 4618 96
mortuus hæredem populum Romanum reliquit. [*Liv. lib. 70. Jul. Obſequens, de prodigiis.
Caſſiodorus, in Chronico.*] Ejus *regni civitates Senatum liberas eſſe juſſiſſe*, teſtatur *Livius*: licèt
ſtatim poſteà continuis tyrannidibus & bellis exagitatos Cyrenæos fuiſſe, *Plutarchus* oſtendat in
Lucullo.

5909 Anna prophetiſſa filia Phanuelis è tribu Aſeritica nupta, cum marito ſeptem annis à virginitate vixit. (*Luc.* I. 36.) 4619 95

Tigranis filius Tigranes, qui Parthis datus obſes fuerat, in paternum Armeniæ regnum ab iis reſtitutus eſt; quum mercedis loco 70 regionis illius convalles ab eo accepiſſent. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 532. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3. *Appian. in Syriac. pag.* 118.] ut colligitur ex anno regni 25° cujus, ex Plutarchi *Lucullo*, infrà ad annum Mundi 3934. occurret mentio.

3910 Q. Mutius Scævola Proconſul in Aſiam miſſus, lecto ſibi legato amicorum optimo P. Rutilio Rufo (quem ipſum, *Aſiæ Proconſulem*, in *D. de orig. Juris*, non rectè facit Pomponius) hujus conſilio in adminiſtrandâ provinciâ ac jure dicundo ſemper eſt uſus; ejúſque præcipuè operâ publicanorum injurias, quibus provinciales miſerè oppreſſi fuerant, coërcuit. Nam quotieſcunque aliqui ab illis vexari eum adierant, datis judicibus integerrimis publicanos ubique condemnabat; & condemnatos adverſariis quos injuriâ affecerant in carcerem abducendos tradebat. Cúmque præterea ſumptum omnem, tum ſuum tum comitum, ex ſuâ pecuniâ ille faceret; brevi provincialium benevolentiam populo Romano conciliavit. [*Cicero, lib.* 2. *de Oratore. Diod. Sicul. in Excerpt. Valeſii; pag.* 393, 394.]

Seleucus Antiochi Grypi filius, multis coactis copiis; Antiocho Cyziceno patruo bellum intulit. 4620 94 Cyzicenus ex Antiochiâ ducto exercitu, cum eo congreſſus prælio victus eſt: & quum ab equo in hoſtium caſtra abriperetur, jamjam capiendus ſeipſum interemit; poſtquàm 18 regnaviſſet annos. Regno autem ejus potitus Seleucus, Antiochiam recepit. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 227.] Cyzicenum in prælio à Seleuco captum & neci traditum *Joſephus*; [*lib.* 13. *cap.* 21.] cum filiis Grypi bello congreſſum interiiſſe, refert *Trogus*, [*lib.* 40. *Prolog.*]

Cn. Domitio & C. Cœlio Conſulib. Senatuſconſultum factum eſt, ne quis Cretenſibus mutuam pecuniam daret. (*Aſcon. Pedianus, in argument. orat. pro C. Cornelio.*) Vid. ann. Mundi 3935. *ex Dione.*

Q. Mutius Scævola, quum ſolos novem menſes Aſiæ præfuiſſet, ne ſumptui eſſet ærario, provinciam depoſuit. [*Cicero, ad Atticum, lib.* 5. *epiſt.* 17. *cum Aſconio Pediano, in orat. Cicer. contra L. Piſonem.*] Qui Aſiam tam ſanctè & tam fortiter obtinuit, ut Senatus deinceps in eam provinciam ituris magiſtratibus exemplum atque formam officii Scævolam decreto ſuo proponeret. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 15.] Et dies feſtus à Græcis in honorem ejus conſtitueretur, quem *Mutia* Aſiani nominabant. (*Aſcon. Pedian. in* tertiam *contra Verrem, & Divinationem contra eund.*) de quibus, in Verrinâ ſecundâ, Cicero. *Mithridates in Aſiâ, cùm eam Provinciam totam occupaſſet, Mutia non ſuſtulit; hoſtis, & hoſtis in cæteris rebus nimis ferus & immanis, tamen honorem hominis Deorum religione conſecratum violare noluit.*

Legatus tamen illius Publius Rutilius Rufus, vir ſummæ innocentiæ, qui cum illo conſentiens a publicanorum injuriis Aſiam defenderat, ab equitum factione (quos in exigendis vectigalibus multa præter fas actitantes ille cum Proconſule coërcuerat) in judicium vocatus eſt, quaſi ipſe munera accepiſſet. Ille verò eâ fidei atque innocentiæ conſtantiâ uſus eſt, ut die ſibi ab accuſatoribus dictâ, uſque ad cognitionem neque capillum barbámve promiſerit, obſoletam veſtem induerit, nec inſignia ſenatoria depoſuerit, inimicos permulſerit, judices temperârit; orationem quoque à Prætore conceſſam nihilo ſummiſſiorem quàm animum, (qualem nimirùm bonum calumniâ appetitum ac longè plus Reipublicæ quàm ſuam ipſius vicem miſerantem decebat) habuerit, nec quicquam ſplendore præteritorum annorum humilius dixerit. [*Liv. lib.* 70. *Aſcon. Pedian. in Divinat. contra Verrem. Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 4. *Dio, in Excerpt. Valeſii, pag.* 637. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 17.] De quo, in 1. de Oratore Dialogo, (qui poſt triennium in L. Marcii Philippi conſulatu habitus fuiſſe fingitur) M. Cicero. *Cùm eſſet vir ille exemplum innocentiæ, cúmque illo nemo integrior eſſet in civitate neque ſanctior; non modò ſupplex judicibus eſſe noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam, quàm ſimplex ratio veritatis ferebat. Paullum Cotta tribuit partium, diſertiſſimo adoleſcenti, ſororis ſuæ filio. Dixit item cauſam illam quâdam ex parte Q. Mutius, more ſuo, nullo apparatu, purè & dilucidè.* Et in Bruto. *Quum innocentiſſimus in judicium vocatus eſſet (quo judicio convulſam penitus ſcimus eſſe Rempublicam) cùm eſſent eo tempore eloquentiſſimi viri L. Craſſus & M. Antonius conſulares, eorum adhibere neutrum voluit. Dixit ipſe pro ſeſe, & pauca C. Cotta, quòd ſororis erat filius; & is quidem tamen, ut Orator, quanquam erat admodum adoleſcens. Sed Q. Mutius enucleatè ille quidem & politè, ut ſolebat, nequaquam tamen eâ vi atque copiâ, quam genus illud judicii & magnitudo cauſæ poſtulabat.*

Atque ita equites Romani, judiciorum poteſtatem Gracchanis legibus nacti, Rutilium, virum non ſeculi ſui ſed omnis ævi optimum, interrogatum lege repetundarum, maximo cum gemitu civitatis, damnaverunt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2.] Damnatus verò, quum lis pecuniâ eſſet æſtimata, bonis protinus ceſſit: quo maximè declaratum eſt eum alienum ab objecto crimine fuiſſe. Multo enim minus ex univerſis ejus bonis redactum eſt, quàm ex Aſiâ rapuiſſe ab accuſatoribus dicebatur: eáque omnia juſtis ac legitimis titulis ad ſe perveniſſe demonſtrabat. Ejus autem damnationis invidia in C. Marium recidit; cui viri hujus virtus gravis & moleſta fuit. Quamobrem Rutilius, quum ea quæ in urbe gerebantur improbaret, nec cum ejuſmodi homine verſari ac degere ampliùs vellet, nemine cogente in exilium abiit: & profectus in Aſiam Mitylenis vixit. (*Dio, ut ſupr. pag.* 637, 638.) Cúmque illum quidam conſolaretur, & diceret inſtare arma civilia, ac brevi futurum ut omnes exules reverterentur: Quid tibi, inquit, mali feci, ut mihi pejorem reditum quàm exitum optares? Malo, ut patria exilio meo erubeſcat, quàm reditu mœreat. (*Seneca de beneficiis, lib.* 6. *cap.* 37.) Cæterùm nihilo inde plus priſtinæ illius gloria opéſque imminutæ fuere. Omnes enim Aſiæ civitates legatos ſeceſſum ejus opperientes obviam miſerunt. Neque ſolùm Q. Mutius, ſed civitates etiam ac Reges,

quotquot ejus beneficiis antehac erant uſi, plurima illi donaverunt; adeò ut longè plura poſſideret, quàm ante exilium in bonis habuerat. (*Valer. Maxim. lib.* 2. *cap.* 10. *Dio, ut ſuprà pag.*638.)

3911 Antiochus Euſebes ſive Pius, Anthiochi Cyziceni filius, quum meretricis cujuſdam operâ, 4621 93
quæ formæ gratiâ illum adamaverat, Seleuci patruelis inſidias evaſiſſet, (licèt Syri pietatis merito ſervatum illum fuiſſe putent, indéque Euſebis cognomentum illi tribuant) pervenit Aradum, & impoſito ſibi diademate Seleuco bellum intulit: quem uno prælio victum è totâ Syriâ expulit. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 21. *Appian. in Syriac. pag.* 133.)

Seleucus fugâ delatus in Ciliciam, poſtquàm à Mopſueſtianis receptus eſt, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, unà cum regiâ & ipſum & amicos concremaverunt. [*Joſeph. ibid.*] Quoniam violentus & ſupra modum tyrannicus fuit, Mopſueſtiæ in gymnaſio crematum fuiſſe, *Appianus*; (*pag.* 132.) Ab Antiocho Cyziceni filio vivum exuſtum fuiſſe, *Euſebius* in Chronico: cùm fugiſſet in urbem, & percepiſſet Mopſueſtianos vivum ipſum voluiſſe comburere, manus ſibi ipſi intuliſſe, ſcribit *Porphyrius*. (*ut ſupr. pag.* 227.)

Gemelli fratres Seleuci, Antiochus & Philippus, adductis copiis Mopſueſtiam vi ceperunt, & fraternam mortem ulti eam diruerunt. Superveniens verò Cyziceni filius Antiochus Pius, prælio eos ſuperavit. Et Antiochus quidem equo in Orontem è pugnâ fugiens, in flumine ſubmerſus eſt. Frater verò illius Philippus (ad quem nummos inſcriptionem præferentes ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ refert *Scaliger*) & Antiochus Pius, ab anno 3° Olympiadis CLXXI. ſimul regnare incipientes; & æſtimabiles copias habentes, de univerſo Syriæ regno obtinendo inter ſe decertârunt. (*Porphyr. ut ſupr. pag.* 227.)

3912 Ptolemæus Lathurus quartum Antiochi Grypi filium Demetrium Eucærum, Cnido accitum, 4622 92
regem Damaſci conſtituit. Cui cum fratre Philippo copias conjungenti Antiochus Pius ſtrenuè reſtitit. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 21.) Superatus tamen Antiochus, ad Parthos fugere coactus eſt. [*Porphyr. ut ſupr. Euſeb. in Chronico.*]

3913 Quum Mithridates Ponti rex Cappadociam, ſublatis duobus filiis quos ex ſorore ipſius Laodice Cappadocum rex (Ariarathis illius qui in bello contra Ariſtonicum occidit, & alterius Laodices, de quâ ſuperiùs dictum, filius) ſuſceperat, occupaviſſet; ſuo ipſius filio octo annorum puero, cui Ariarathis nomen impoſuit, regno tradito & Gordio rectore ei addito: Nicomedes Philopator Bithyniæ rex timens, ne acceſſione Cappadociæ etiam Bithyniam finitimam ille invaderet, ſubornavit puerum eximiæ pulchritudinis, quaſi Ariarathes tres non duos filios genuiſſet, qui à Senatu Romano paternum regnum peteret. Uxorem quoque Laodicen (Mithridatis ſororem, quæ poſt mortem Ariarathis prioris mariti Nicomedi nupſerat) Romam miſit, ad teſtimonium trium ex Ariarathe ſuſceptorum filiorum. Quod ubi Mithridates cognovit, & ipſe pari impudentiâ Gordium Romam miſit; qui Senatui aſſereret, puerum cui Cappadociæ regnum tradiderat ex eo Ariarathe genitum, qui bello Ariſtonici auxilia Romanis ferens cecidiſſet. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 1, 2.)

Galadenorum regina cum Parthis bellum geſſit. In cujus auxilium vocatum Antiochum 4623 91
Pium Cyziceni filium fortiter in prælio dimicantem occubuiſſe; atque ita Syriæ regnum penès duos fratres Grypi filios, Philippum atque Demetrium Eucærum, remanſiſſe ſcribit *Joſephus.* [*lib.* 13. *cap.* 21.] Cum biennio, quod Philippo filio Grypi tribuit, Seleucidarum Imperium terminat *Euſebius* in Chronico. Sed cùm poſt hoc tempus, & Antiochum Pium à Tigrane regno pulſum fuiſſe, in fine Syriacorum ſuorum *Appianus*, & Philippum cum duobus fratribus ſuis Demetrio Eucæro & Antiocho Dionyſio Damaſci regibus bellum geſſiſſe & Syriæ regno potitum fuiſſe, doceat Joſephus: (*lib.* 13. *cap.* 22. & 23.) dicendum potiùs videtur, Antiochum Pium à Parthis (ad quos, non ut hoſtes, ſed ut ſalutis perfugium & præſidium cum ſe contuliſſe, *Porphyrius* & *Euſebius* confirmant) reverſum, ſuam Syriæ partem quam per biennium Philippus occupaverat recuperaviſſe, Philippúmque ut damnum illud reſarciret de regno Damaſceno ditioni ſuæ adjiciendo cum fratribus ſuis Demetrio & Antiocho contendiſſe (qui motus Syriæ regum illi fuiſſe videntur, à *Livio* in libro 70. enarrati) reliquámque omnem Syriam à Cyziceni filio non poſſeſſam, ſibi vendicaſſe. Quorum certaminum à Philippo partim cum Antiocho Pio, partim cum fratribus ſuis per octo ſequentes annos habitorum tandem pertæſi Syri, relictis Seleucidis, Tigranis Armeniæ regis imperio ſe ſubjecerunt: ut in libri 40 initio *Juſtinus* indicat. Antiocho verò *Pii* cognomentum per jocum à Syris datum *Appianus* (in loco citato) exiſtimat; quòd Selenen duxiſſet, quæ priùs & patri ejus Cyziceno, & patruo Grypo, nupſerat: indéque meritò, divinâ ultione, à Tigrane pulſum fuiſſe pronunciat.

Senatus Romanus, ſtudio Regum Aſiaticorum intellecto, aliena regna falſis nominibus furantium, Mithridati Cappadociam, & Nicomedi, ad ſolatium ejus, Paphlagoniam ademit. Ac ne contumeliâ regum foret, ademptum illis quod daretur aliis, uterque populus libertate donatus eſt. Sed Cappadoces munus libertatis oblatum abnuentes, miſſis ad Romanos legatis, negabant vivere gentem ſuam ſine Rege poſſe. Quod mirati Romani, permiſerunt eis ut de ipſorum corpore Regem ſuis quem vellent ſuffragiis crearent. Ita Rex ab iis factus eſt Ariobarzanes. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 2. *Strabo, lib.* 12. *pag.* 540.) Romanis Gordium, quem Mithridates eis commendaverat, rejicientibus. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 5.)

3914 L. Cornelius Sylla, finitâ præturâ (quâ anno L. Cæſaris & P. Rutilii Conſulatum præcedente functum illum fuiſſe, in libro hiſtoriæ ſuæ 2° *Velleius Paterculus* ſignificat) quum præeſſet Ciliciæ, legatus in Cappadociam miſſus eſt; ſpecioſo expeditionis titulo ad Ariobarzanem in regnum reducendum, reverà ut multa molientem Mithridatem reprimeret. Sylla igitur haud magnas ſecum copias adducens, ſed promptâ uſus operâ ſociorum, magno quidem Cappadocum ſed majore Armeniorum, qui Gordio ſuppetias venerant, numero interfecto, ipſum Gordium (cum intruſo regulo Ariarathe, cui rector ille à Mithridate fuerat præpoſitus)

ejecit,

ejecit, & Ariobarzanem juxta Senatûs decretum, Mithridate non contradicente; Regem declaravit. [*Liv. lib.* 70. *Plutarch. in Syllâ. Appian. in Mithridatic. pag.* 208. & *lib.* 1. *Bell. Civil. pag.* 396.

Parthorum legati à rege Arſace miſſi ad Syllam venerunt; ut amicitiam à populo Romano peterent. [*Liv. lib.* 70. *Sext. Rufus in Breviario.*] quum nihil ante eam diem commercii inter utramque gentem interceſſiſſet. Legationis illius princeps Parthus Orobazus fuit: qui cùm Syllam apud Euphratem agentem conveniſſet, tres ſedes, unam Ariobarzani, alteram Orobazo, tertiam ſibi poſuiſſe Sylla dicitur, mediúſque inter duos ſedens audientiam dediſſe legato. Quamobrem necavit poſtmodum Rex Parthorum Orobazum. Syllam alii prædicaverunt, quòd barbaros habuiſſet ludibrio; alii ut arrogantem & intempeſtivè ambitioſum culpaverunt. Memoriæ quoque proditum eſt quendam ex comitatu Orobazi Chalcidenſem, inſpecto Syllæ vultu, animíque & corporis haud defunctoriè obſervatis motibus, atque ad artis præcepta expenſâ ejus naturâ, prædicaſſe, fieri non poſſe quin ſummus hic vir futurus eſſet: mirari etiam ſe, quemadmodum patiatur & nunc non eſſe omnium primus. (*Plutarch. in Syllâ: cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 24.) 4624 90

Syllam Romam regreſſum poſtulavit Cenſorinus repetundarum; quòd magnam pecuniam contra leges ex amico & ſocio regno cepiſſet. Verùm ad judicium non occurrit; ſed accuſationem reliquit. (*Plutarch. ibid.*)

Mithridates ad ſocietatem Romani belli quod olim meditabatur Tigranem Armeniæ regem, nihil de offenſâ Romanorum ſentientem, pellexit: per Gordium illi perſuadens, ut Ariobarzani ſegni admodùm, quem Romani Cappadociæ Regem conſtituerant, bellum inferret. Et ne quis dolus ſubeſſe videretur, filiam ſuam ei Cleopatram in matrimonium tradidit. [*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.]

3915 Mithraas & Bagoas Tigranis duces, pulſo Ariobarzane, qui primo eorum adventu ſublatis rebus ſuis Romam contendit, Ariarathem in regnum deduxerunt. Atque ita per Tigranem rurſùs Cappadocia juris eſſe Mithridatis cœpit. (*Id. ibid.* & *Appian. in Mithridatic. pag.* 176.)

Eodem tempore, mortuo Nicomede Philopatore, Senatus Romæ filium ejus Nicomedem, ex Nyſâ (ſaltatrice à Mithridate, apud *Juſtinum* lib. 38. cap. 5. appellatâ) progenitum, Bithyniæ Regem inſtituit. Cujus fratrem ætate majorem Socratem, & ipſum *Nicomedem* appellatum atque *Chreſtum* ſive Frugi cognominatum, cum exercitu contra eum miſit: qui, eo pulſo, regnum ipſe occupavit. (*Juſtin. ibid. Appian. pag.* 176. & 178. *Memnon. in Excerpt. Photii, cap.* 32.)

Quum regno pulſus Nicomedes ſupplex Romam veniſſet; decretum in Senatu eſt, ut & ille & Ariobarzanes in regna ſua reſtituerentur. Legati ad hoc miſſi ſunt, Manius Aquilius (qui ſervile bellum in Siciliâ confecit) & Maltinus ſive (ut in MS. legitur) M. Altinius. (*Juſtin.* & *Appian. ut ſupr.*) Juſſique adjutare, Lucius Caſſius, qui Aſiam Pergamenam cum exiguo obtinebat exercitu, & Mithridates ipſe. Verùm is propter controverſum jus Cappadociæ & Phrygiam ſibi à Romanis ablatam, nihil eos juvit. (*Appian. ibid. pag.* 176, 177.) ſed ſuis querelis quibuſdam oppoſitis, & oſtenſâ legatis pecuniæ magnitudine quam publicè privatímque tunc expendiſſet, quievit. [*Dio, legat.* 30. *in edit. Græcâ, vel* 31. *in Græco-latinâ.*] licèt ipſe in oratione quam *Trogus Pompeius* commemorat, & Cappadociâ filium ſuum eductum quam jure gentium victor occupaverat, & regem Bithyniæ Chreſtum à ſe in gratiam Romanorum occiſum fuiſſe, affirmet. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 5.)

Mithridates ſocietatem cum Tigrane, bellum adverſùs Romanos geſturus, junxit: pactíque inter ſe ſunt, ut urbes agríque Mithridati, homines verò & quæcunque auferri poſſent Tigrani cederent. Et quantum bellum ſuſcitaret intelligens, legatos ad Cimmerios, alios ad Gallogræcos, & Sarmatas Baſtarnáſque, auxilium petitum miſit. Nam omnes has gentes, Romanum meditabundus bellum, variis beneficiorum muneribus jam antè illexerat. A Scythiâ quoque exercitum venire juſſit. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.) omnes qui Tanaim & Iſtrum paludémque Mæotidem accolunt ad exequenda juſſa ejus paratos habens. In Ægyptum quoque & Syriam miſit qui ſocietatem regum ei compararent. Naves ſtratas habuit 300. & alias inſuper ædificabat: accitis è Phœniciâ & Ægypto proretis ac gubernatoribus. Paternum & ipſe regnum habuit viginti millia ſtadiûm patens in longitudinem; multáſque circumvicinas gentes acquiſivit, & inter eas Colchos gentem bellicoſam. (*Appian. in Mithrid. pag.* 178. & 180.) Poſſedit enim regionem quæ Haly fluvio determinatur; uſque ad Tibarenos & Armenios, atque intra Halyn uſque ad Amaſtrin ac Paphlagoniæ quaſdam partes. Adjecit autem ditioni ſuæ etiam oram maritimam versùs occaſum uſque ad Heracleam: in diverſam verò partem Ponto adjecit quæ ſunt uſque ad Colchidem & Armeniam minorem. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 540, 541.) Gentes 25 ſub ditione eum habuiſſe, ſcribit A. Gellius, (*lib.* 17. *cap.* 17.) 22. Valerius Maximus, [*lib.* 8. *cap.* 7.] Quintilianus, (*lib.* 11. *cap.* 2.) Plinius [*lib.* 7. *cap.* 24. & *lib.* 25. *cap.* 2.] earúmque omnium linguas percalluiſſe, neque cum ſubditis collocutum unquam fuiſſe per interpretem. Gentium quoque 22 ore locutum eum fuiſſe, in *Sexti Aurelii Victoris* lib. de viris illuſtrib. cap. 76. legimus: licèt pro 22, libri Manuſcripti 50 numerum hîc exhibeant. 4625 89

Quum Romani legati, cum Caſſiano milite aliíſque copiis è Galatiâ & Phrygiâ contractis, Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam reduxiſſent: ambobus mox ſuadebant, ut vicinam Mithridatis ditionem incurſionibus vexando materiam belli quærerent; oſtentantes ſpem auxilii. Neuter tamen vicinum tam potentem laceſſere armis auſus eſt: ſed urgentibus legatis, Nicomedes, qui magnam pecuniam pro reſtitutione ducibus & ipſis legatis ex pacto debebat, magnam etiam, aliàs à Romanis Aſiaticis ad uſuram acceperat, quæ tum re-

petebatur, invitus in ditionem Mithridatis irrupit, & uſque Amaſtrim urbem populatus eſt, nemine vetante occurrentéve. nam Mithridates, quamvis paratas haberet copias, tamen cedebat, ut multas juſtáſque cauſas belli haberet. (*Appian. Mithridatic. pag.* 177. *cum Livio, lib.* 74. *& Dione, legat.* 30. *vel* 31.) de quâ Romanorum injuriâ ita illum conquerentem in Epiſtolâ ad Arſacem, libro 4°. Hiſtoriarum inducit Saluſtius. *Nam quid ego me appellem? quem disjunctum undique regnis & tetrarchiis ab imperio eorum, quia fama erat divitem, neque ſerviturum eſſe, per Nicomedem bello laceſſiverunt, ſceleris eorum haud ignarum, & ea quæ accidêre teſtatum antea.*

Ubi Nicomedes cum magnâ prædâ domum rediit, Mithridates ad Romanos duces legatóſque, quorum voluntate hæc facta non ignorabat, Pelopidam oratorem miſit, de injuriis à Nicomede illatis expoſtulaturum. Cúmque Nicomedis legati culpam in Mithridatem, à quo primum injuriæ initium factum eſſet, conjicerent: Romani reſponderunt, neque placere ſibi Mithridatem moleſtiâ aſſici à Nicomede, neque ut Nicomedi bellum inferretur paſſuros. Itaque Mithridates, ut apertè à Romanis læſus, miſit cum magnâ manu filium Ariarathem ad occupandum regnum Cappadociæ: qui mox Ariobarzane pulſo ibi regnavit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 179. *cum Livio, lib.* 76. *&* 77. *Eutrop. lib.* 5. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.) Maltino ſive M. Altinio, Romano legato, etiam ibi ſuperato. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 4.)

Romam Mithridates legatos miſit, petens à Romanis; ut, ſi Nicomedem pro amico haberent, vel perſuaderent, vel cogerent hominem ex æqui juſtíque ratione ſecum agere: ſin autem, hoſtis ulciſcendi poteſtatem ſibi facerent. Romani non modò nihil eorum egere, quæ volebat; ſed etiam minas addidere, ni Cappadociam Ariobarzani reſtitueret, pacémque cum Nicomede coleret. Simul legatos ipſius eo die diſcedere juſſerunt: ac prærerea prohibuerunt, niſi paruiſſet imperio, nullum ut ampliùs legatum mitteret. (*Dio, legat.* 31. *vel* 32.)

Interim verò Pelopidam ad Romanorum duces Mithridates ablegavit; ut eis ſignificaret ſe legatos quæſtum de illis ad Senatum miſiſſe, & ut ibi ad cauſam dicendam adeſſent denuntiaret, néve quicquam abſque communi Senatûs Populíque Romani decreto inciperent. Cujus oratio quum viſa illis eſſet inſolentior, juſſerunt Mithridatem abſtinere à Nicomede & Cappadociâ (ſibi enim curæ fore ut mox in eam reſtituatur Ariobarzanes:) Pelopidam autem ſtatim caſtris excedere, &, niſi Rex juſſa faciat, non redire ampliùs. Cum hoc reſponſo dimiſſus eſt, non ſine cuſtodiâ, ne quem obiter corrumperet. (*Appian.*)

Statim verò Romani duces, non expectatâ ex Urbe de tanto bello Senatûs aut populi ſententiâ, è Bithyniâ, Cappadociâ, Paphlagoniâ & Gallogræciâ copias contraxerunt: quibus ſe L. Caſſii, cum quo Aſiam obtinebat, adjunxit exercitus. Diviſiſque copiis, Caſſius caſtrametatus eſt in confinio Bithyniæ & Galatiæ, Manius Aquilius quà tranſitus patebat Mithridati in Bithyniam, Q. Oppius in finibus Cappadociæ: ſinguli cum 40 peditum equitúmque millibus. Habebant & claſſem circa Byzantium, cui Minutius Rufus & C. Popilius præerant, ad oris Ponti cuſtodiam. Juvabat eos & Nicomedes cum peditum 50, equitum 6. millibus. (*Idem.*)

Mithridates in exercitu proprio habebat 250 peditum, 40 equitum millia, 300 naves tectas, 100 dicrota, & alium apparatum pro ratione tam numeroſæ militiæ. Præerant autem his copiis Neoptolemus & Archelaus duo fratres; & ipſe Rex per ſe adminiſtrabat plurima. Inter auxilia verò Arcathias Mithridatis filius adduxerat ex Armeniâ minore 10 millia equitum: Dorylaus phalangitis (gravis peditum armaturæ) præerat, Craterus 130 falcatis curribus. [*Id.*]

Ut ad Amniam fluvium in latis campis conſpexerunt ſe Nicomedes & duces Mithridatis (ipſe enim non aderat) inſtruxerunt acies: Nicomedes omnes ſuos, Neoptolemus & Archelaus expeditos tantùm & equites Arcathiæ & currus aliquot: nam phalanx adhuc erat in itinere. Diu verò alternante victoriâ, Mithridatis duces, licèt militum numero inferiores, incredibili ſtrage à falcatis curribus editâ, Nicomedem cum ſuis in Paphlagoniam fugere coëgerunt; caſtriſque & pecuniis hoſtium ſunt potiti. [*Id. cum Memnone cap.* 33. *& Strabone, lib.* 12. *pag.* 562.]

Nicomedes ita fugatus, prope Manium Aquilium caſtra admovit. Mithridates Scorobam montem aſcendit, qui eſt Bithynorum & Ponticorum confinium. Ejus antecurſores 100 equites Sarmatæ, cùm fortè offendiſſent 800 Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot. Manium Aquilium retrocedentem Neoptolemus & Nemanes Armenius circa primum-Pachium vicum aſſecuti horâ ſeptimâ, quum abiiſſet Nicomedes ad Caſſium, coëgerunt pugnare, ducentem equitum quatuor millia, peditum verò decuplum: cæſiſque decem millibus, 300 vivos ceperunt. Ipſe verò Aquilius, caſtris amiſſis, fugiens ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit, & evaſit in Pergamum. [*Appian. cum Livio, lib.* 77.]

Caſſius & Nicomedes, & cæteri quotquot legati Romani aderant, moverunt caſtra in Leontocephalen, caſtellum Phrygiæ munitiſſimum: ubi novitiam tironum multitudinem ex opificibus aut agricolis aut plebe infimâ collectam armis exercebant, & novos ex Phrygibus delectus faciebant. Sed quum utrique pigri eſſent ad officium, dimiſſis omnibus receſſerunt: Caſſius cum ſuis copiis Apameam, Nicomedes Pergamum, Aquilius Rhodum versùs. Quæ ubi audierunt oris Ponti cuſtodes, diſperſi ſunt; clauſtris Ponti & Nicomedis navibus Mithridati traditis. [*Appian.*]

Captivos omnes in bello iſto comprehenſos Mithridates cum viatico ad ſuos remiſit; ut apud hoſtes clementiæ opinionem ſibi pararet. [*Id.*] Quæ ejus humanitas quum omnium ſermonibus celebraretur, ſtâtim univerſæ civitates certatim ſe ejus partibus adjunxerunt. Itaque cernere erat legatos ſingularum civitatum decretis publicis eum invitantes, Deúmque ac Servatorem appellantes. Adventúque Regis cognito, cuncti è civitatibus effuſi in veſte candidâ illum ingenti lætitiâ excipiebant. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 401.] auguſtiori honore quàm pro mortalium ſorte Deum eum appellantes & implorantes. [*Athenæus, lib.* 5. *cap.* 11.] dominúmque, patrem, conſervatorem Aſiæ, Euium, Dionyſium, Nyſium, Bromium, Bacchum

nominantes.

nominantes. (*Cicero, pro Flacco.*) Qui Bacchi, præ aliis, titulus quamobrem illi fuerit attributus, in primo Sympoſiacorum libro *Plutarchus* explicat.

Mithridates igitur, in Italiam Nicomede ſe ſubducente, primo aditu occupatâ totâ Bithyniâ, obibat eam, civitates conſtituens & ordinans. (*Memnon. cap. 33. Liv. lib. 76. & 77. Strabo; lib. 12. pag. 562. Appian. pag.* 183.) Phrygiam deinde provinciam populi Romani cum ingenti exercitu intravit. (*Liv. lib.* 77.) ibique uſus eſt Alexandri diverſorio: fauſtum omen putans ſi ubi Alexander interquievit, pernoctaret Mithridates. Atque ita & Phrygiæ reliqua, & Myſiam Aſiámque, Romanorum provincias recentes, percurrebat uſque ad Cariam & Lyciam. (*Appian. pag.* 183.)

3916 Mithridates, miſſis circumquaque ſuis ducibus, ſubegit Lyciam & Pamphyliam aliáque uſque Ioniam. (*Appian. pag.* 184.) Paphlagoniam quoque invaſit, pulſo ex eâ rege amico populi Romani Pylæmene. (*Eutrop. lib. 5. Oroſ. lib. 6. cap. 2. cum Appiano in Mithridatic. pag.* 209.)

Athenionem, Athenionis Peripatetici ex ſervâ Ægyptiâ filium, (qui à mortuo domino hæres relictus, & Athenis in civitatem adſcriptus, Ariſtionis aſſumpto nomine adoleſcentulos in rhetoricâ & Peripateticâ philoſophiâ inſtituebat) legatum Athenienſes ad Mithridatem miſerunt. Qui in regiorum amicorum numerum receptus, litteris ſuis ad rerum novarum ſpem eos erigebat. [*Athenæus, lib. 5. cap. 10. & 11. ex Poſidonii Apameni hiſtoriâ.*] Homo ex impudentiâ ſimul ac ſævitiâ conflatus; qui ex Mithridatis vitiis teterrima quæque quaſi quandam in ſe colluviem traxerat. (*Plutarch. in Syllâ; & ejus exſcriptor Dio, in Excerptis Valeſii, pag.* 649.)

Quum Laodicenibus Lycum fluvium accolentibus, ad quos Q. Oppius Pamphyliæ Proconſul cum equitibus & mercenario milite ſe receperat, per præconem Mithridates ſecuritatem promiſiſſet, ſi Oppium ei dederent; mercenarios quidem dimiſerunt; ipſum verò Oppium adduxerunt ad Mithridatem, præcedentibus lictoribus in ludibrium. Eum Mithridates ſecum circumducebat, oſtentans captivum ducem Romanum. [*Liv. lib. 78. Athenæ. ut ſupr. cap. 11. Appian. pag.* 184.]

Prævalentibus per Aſiam Mithridatis partibus, quum urbes omnes miro quodam impetu deficerent à Romanis, Lesbii non ſolùm ſeipſos ſed etiam Aquilium, qui Mitylenas confugerat ibíque ex morbo curabatur, Regi tradere conſtituerunt. Itaque lectos juvenes corporum robore præſtantes ad ejus diverſorium miſerunt: qui facto ſimul impetu correptum Aquilium vinxerunt, rati pulcherrimum ſe munus ac Mithridati gratiſſimum oblaturos eſſe. (*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 401.] Cum Aquilio quoque alios Mithridati vinctos Mitylenæi tradiderunt. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap.* 18.) Aquilium verò, legationis & belli hujus authorem præcipuum, vinctum in aſino Rex circumvehebat; coactum ſuápte voce apud ſpectatores proclamare ſe eſſe Manium Aquilium. Idémque Manius longâ nexus catenâ, cum Baſtarne quodam procero cubitos quinque, pedes ab equite interdum trahebatur. Tandem verberibus atque omni ſupplicio excruciato Pergami aurum liquatum in os ejus infundi juſſit Mithridates, corruptelas largitionum exprobrans Romano nomini. (*Athenæ. & Appian. ut ſupr. cum Cicerone, in Orat. pro lege Maniliâ & lib. 5. Tuſculan. quæſt. Livio, lib. 78. & Plinio, lib. 33. cap.* 3.)

Ordinatis deinde ſatrapis adivit Rex Magneſiam, Epheſum & Mitylenem, hilariter exceptus ab omnibus: Epheſiis etiam Romanorum effigies apud ſe poſitas tollentibus. (*Appian.*)

Eo favore civitatum exceptus Mithridates, multum ibi auri argentíque, ſtudio veterum regum, magnúmque belli apparatum invenit: quibus inſtructus, debita civitatibus publica privatáque remiſit, & vacationem quinquennii conceſſit. (*Juſtin. lib. 38. cap.* 3.) *Ego ultus injurias, Nicomedem Bithyniâ expuli, Aſiámque ſpolium regis Antiochi recepi, & Græciæ dempſi grave ſervitium:* inquit ille, in epiſtolâ ad Arſacem; libro 4°. Hiſtoriarum *Saluſtii.*

Ex Ioniâ revertens Mithridates cepit Stratoniceam, mulctavítque pecuniâ, & impoſuit ei præſidium: ubi conſpicatus formoſam virginem Monimam Philopœmenis filiam, recepit in ſuum gynæceum. Cum Magnetibus autem & Paphlagonibus Lyciiſque, propter præſidia reſiſtentibus, bellum continuabat. (*Appian.*) ubi Magnetes ad Sipylum montem Archelaum illius ducem incurſionibus fines ſuos vaſtantem, multis ex Barbarorum agmine cæſis, vulneraverunt. (*Pauſan. in Atticis, pag.* 18.)

Cleopatra Ægypti regina, quum occultis inſidiis filio Alexandro exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur: digna prorsùs hâc mortis infamiâ, quæ etiam matrem thoro expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per inſidias machinata eſt. (*Juſtin. lib. 39. cap. 4. cum Pauſaniâ in Atticis, pag. 8. Athenæo, lib. 12. cap. 27. & Euſebio in chronico.*) Regnaverat autem ille, ſimul cum matre, annos 18. (*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 225.)

Ubi primùm compertum eſt, ſcelere Alexandri matrem interfectam, concurſu populi facto, ille civium metu aufugit. Poſt cujus fugam Alexandrini, miſſis in Cyprum legatis, ſeniori fratri Ptolemæo Lathuro inde revocato regnum Ægypti reddiderunt: qui per annos 8 vel (ut exactiùs *Porphyrius* tempus expreſſit) annos 7. & menſes 6. eo deinceps potitus eſt. (*Juſtin. lib. 39. cap. 5. Pauſan. Porphyr. & Euſeb. ut ſupr.*)

Anna prophetiſſa filia Phanuelis, marito defuncto, vidua per 84 annos in Templo (uſque 4626 88
dum Chriſtum in eo præſentem vidit) jejuniis ac precibus vacavit, Deo ſerviens nocte ac die. (*Luc.* II. 37.)

Itali defectores ad Mithridatem miſerunt, ut in Italiam adversùs Romanos adduceret copias: ita enim facilè conjunctis copiis poſſe Romanorum vires deturbari. Quibus ille reſponſum dedit, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquàm Aſiam ſubegiſſet: id enim tum agebat. Eam ob rem Italis animos deſpondentibus, bellum Sociale ſive Marſicum ſopitum eſt. (*Diodor. Sicul. in Bibliothecâ Photii, cod.* 244.) In quo, inter externarum gentium auxilia miſſa populo Romano (à *Livio* in libro 72° commemorata,) duæ quadriremes tectæ fuerunt, ab Heracleotis Ponti ſuppe-

ditatæ; quarum in eorum hiſtoria Memnon meminit. (*cap.* 31.) Ab Italorum verò partibus, inter alios, Agamemnon Cilix pirata ſtetit: cujus, in Excerptis Valeſii pag. 398. *Diodorus Siculus*, & in lib. 5. cap. 18. mentionem facit *P. Oroſius.*

Mithridates, cives Romanos per urbes Aſiæ diſperſos conſiliis ſuis impedimento eſſe intelligens, Epheſo ſecretas litteras ſatrapis omnibus civitatúmque magiſtratibus ſcripſit, ut univerſi ad eandem diem trigeſimam invaderent armis Romanos Italóſque hoſpites cum uxoribus, liberis, cæteríſque ingenuis domeſticis Italici generis, & occiſos inſepultos abjicerent: & bona eorum partim Regi, partim percuſſoribus cederent. Per præconem etiam interminatus eſt mulctam cæſos ſepelientibus aut vivos celantibus; præmio propoſito iis qui latitantes tollerent: pollicitus ſervo libertatem ſi herum occideret, debitori verò creditorem necanti debitæ pecuniæ dimidium. His clàm ad omnes ſimul ſcriptis, ubi ſtatuta dies venit, nullo modo explicari aut comprehendi verbis poteſt, quæ tunc multitudo Romanorum civium cæſa ſit, quis mœror plurimarum provinciarum, quis gemitus occidendorum pariter atque occidentium fuerit; cùm ſinguli quique aut prodere innocentes hoſpites & amicos, aut ipſi periclitari pœnâ hoſpitum cogerentur. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 185. 206, 209, *&* 212. *cum Cicerone, in Orat. pro lege Maniliâ, & pro Flacco. Memnone, in Excerpt. cap.* 33. *Livio, lib.* 78. *Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 18. *Floro, lib.* 3. *cap.* 5. *Eutrop. lib.* 5. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.

Ibi Epheſii è Dianæ templo ab ipſarum ſtatuarum complexu diſtractos interficiebant. Pergameni eos qui in ædem Æſculapii confugerant, quum nollent abſcedere, ſtatuis hærentes ſagittis configebant. Adramytteni abnatare conatos in mare perſequendo necabant, ſimúlque infantes eorum ſubmergebant. Caunii (Antiocho devicto attributi Rhodiis, & paulò antè à Senatu juri ſuo redditi) Italos qui ad ſacratam ejus civitatis curiam confugerant ab ipſis aris protraxerunt: cæsíſque priùs in conſpectu matrum infantibus, ipſas deinde, & poſtremò earum maritos, interemerunt. (*Appian. ut ſupr. pag.* 185.) Tralliani ipſi quidem neminem occiderunt, ſed, ne hoſpitum cæde manus contaminarent ſcilicet, Theophilum quendam Paphlagonem virum trucem ad hoc mercede conduxerunt: qui in ædem Concordiæ concluſos tam immaniter contrucidavit, ut ſtatuas complectentibus manus amputaret. (*Id. ibid. cum Dione, in Excerptis Valeſii, pag.* 642.)

Apud Mitylenæos P. Rutilius Rufus exulans crudelitatem Regis in togatos, ſoccos & pallium aſſumendo, homo conſularis vitavit. (*Cicero, pro C. Rabirio Poſthumo.*) Ut Theophanis Mitylenæi, rerum Pompei Magni ſcriptoris, commentum nullo modo fuerit recipiendum: qui in arce Καινῷ à Pompeio receptâ, inter alia Mithridatis arcana, Rutilii quoque orationem repertam eſſe prodidit, quâ ad hanc Romanorum cædem Regem ille incitaverit. (*Plutarch. in Pompeio.*) Ejuſmodi verò veſtitûs mutatione & alii Romani, ut imminens periculum effugerent, tum ſunt uſi. (*Athenæ. lib.* 5. *cap.* 11.) Calaminæ quoque in Lydiâ fluctuantes inſulæ multorum civium ſalus fuit. (*Plin. lib.* 2. *cap.* 95.) Occiſorum tamen uno illo die numerus 80 millium fuit. (*Memnon, cap.* 33. *Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 2.) non 150, ut apud Plutarchum (*in Syllâ*,) & eum ſecutum Dionem (*legat.* 36. *vel* 37.) ille relatus reperitur.

Mithridates in Coum trajecit: ubi exceptus à libentibus, Alexandri qui in Ægypto regnaverat filium, (& ipſum Alexandrum dictum,) cum multis pecuniis in Coo relictum à Cleopatrâ aviâ, & à Cois ſibi deditum aſſumpſit educavítque regiè; & è theſauris Cleopatræ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnámque vim pecuniæ miſit in Pontum. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 186, 252, 253. *& Bell. civil. lib.* 1. *pag.* 414.) Præter Cleopatræ verò theſauros, etiam Judæorum 800. talenta Mithridatem inde abſtuliſſe, ex Strabonis Hiſtoriarum libris confirmat *Joſephus*: quæ à Judæis Aſiaticis, metu belli Mithridatici, depoſita in eâ inſulâ fuiſſe exiſtimat, ad Templum Hieroſolymitanum deferenda. (*lib.* 14. *cap.* 12.)

Alexander, junioris Alexandri jam dicti pater, anno Ægyptiaci ſui regni 19, (Cyprii, 26) ab Ægyptiis, ductore Tyrrho regum cognato, prælio navali victus, unà cum uxore & filiâ ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus eſt: unde in Cyprum declinans, à Chæreâ navarcho prælio exceptus interiit. (*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 225.)

Athenio, ſive Ariſtio, legatus ad Athenienſes ex Aſiâ à Mithridate remiſſus, tempeſtate Caryſtiam in Eubœâ delatus eſt: ad quem inde referendum naves longas, ſellámque argenteis fultam pedibus, Athenienſes miſerunt; maximâ ferè parte civitatis ad eum excipiendum effuſâ. Qui præfecturam urbis adeptus, ſævam ibi tyrannidem exercuit; eorum qui Romanis favebant aliis occiſis, aliis Mithridati traditis. Cujus tyrannidem multi fugientes, Amiſum Athenienſium in Aſiâ coloniam habitatum ſe contulerunt; ibíque in civitatem recepti ſunt. (*Poſidonius Apamenus, apud Athenæum, lib.* 5. *cap.* 11. *cum Plutarcho in Lucullo, & Pauſaniâ in Atticis, pag.* 18.)

Quotquot Itali evaſerant ex Aſiâ, Rhodi habebant receptaculum, & in his L. Caſſius Proconſul Aſiæ. Rhodii mœnia portúſque munierunt, & inſtruxerunt machinis: nonnullis Telmiſſenſibus & Lyciis adjuvantibus. Et adventante cum claſſe Mithridate, ſuburbia diruerunt, ne hoſtibus eſſent uſui: navéſque ad pugnam inſtruxerunt, alias à fronte, alias à lateribus. (*Appian.*) Solâ verò navium multitudine inferiores, reliquis omnibus longè ſuperiores erant. Námque & arte gubernatorum, & aptâ navium inſtructione, & peritiâ remigum; & militum fortitudine, ſcientiâ denique ac virtute præfectorum Rhodii præſtabant. Contrà autem Cappadoces imperiti navalis pugnæ & inexercitati &, quæ exitii cauſa ſolet eſſe, incompoſiti agebant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſ. pag,* 402.)

Cappadoces navale prælium, ſub oculis ac conſpectu Regis ſui ineuntes, animorum alacritate benevolentiam ſuam illi approbare cupiebant. Cúmque navium duntaxat numero potiores eſſent, omni arte circumvenire hoſtium claſſem atque intercipere conabantur. [*Diodor. ibid.*] Tandem verò Damagoras claſſis Rhodiorum præfectus poſt Solis occaſum cum ſex navibus 25 regias adortus, duas ex eis demerſit, duas item alias in Lyciam compulit: & nocte in alto exactâ reverſus

eſt. In quo certamine, navem Mithridatis ſuos hortantis Chia ſocia per tumultum impacta concuſſit: propéque fuit, ut ipſe Rex in hoſtium veniret manus. Quod ille non diſſimulans poſtea, gubernatorem & proretam affecit ſupplicio; atque Chiis iratus eſt omnibus. Deinde terreſtres copias, ad Mithridatem ex Aſiâ navigantes in onerariis & triremibus, turbo repentinus ad Rhodum tranſverſus appulit. Quas turbatas adhuc tempeſtate diſperſáſque aggreſſi Rhodii, partim ceperunt partim perforârunt incenderúntque; & 400. viros captivos abduxerunt. Ad extremum Mithridates, ſambucâ machinâ & ſcalis ad urbis oppugnationem fruſtrâ admotis, victus cum ignominiâ à Rhodo receſſit. (*Appian. cum Memnone, cap.* 33. *& Livio, lib.* 78.)

Obſeſſis deinde Pataris, cædebat Latonæ lucum ad machinas, donec minaci ſomnio juſſus eſt abſtinere à ſacris arboribus: relictóque ad bellum in Lyciâ continuandum Pelopidâ, Archelaum miſit in Græciam, ut ſuadendo cogendóque quotquot poſſet civitates ad partes ſuas adduceret. Ipſe poſthac pleraſque curas committens ſuis ducibus, delectus habebat militum & arma fabricabat, & oblectabat ſe cum Stratonicenſi muliere Monimâ; & pro tribunali cognoſcebat cauſas eorum qui dicerentur inſidiati ejus ſaluti, aut res novas moliti, aut quomodocunque proclives. (*Appian. pag.* 188.)

Archelaus præfectus Regis cum 120 millibus equitum ac peditum in Achaiam præmiſſus, Athenarum civitatem ab Ariſtione Athenienſi traditam accepit. (*Liv. lib.* 78. *Eutrop. lib.* 5. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.) Profectúſque cum claſſe & cibariis Delum, quæ ab Athenienſibus defecerat, & alia caſtella expugnavit. Pecuniam quoque Apollini dicatam è Delo Athenienſibus per Ariſtionem miſit, miſſis ſimul ad cuſtodiam pecuniæ duobus millibus militum. (*Appian. pag.* 188,189.) Apellicon verò Teius (ut refert *Athenæus*, lib. 5. cap. 11.) civis Athenienſis, & Athenioni ſive Ariſtioni illi ob ſectæ Peripateticæ ſocietatem conjunctiſſimus, cum cohortibus aliquot Delum celeriter profectus, negligentiùs circa inſulam diviſis cuſtodiis, atque adeò poſteriore inſulæ parte ſine præſidio & vallo relictâ, ſecurus ibi commorabatur. Quâ hominis ſocordiâ & imprudentiâ intellectâ, Orobius (ſive Orbius) exercitûs Romani dux, cui Deli tutela commiſſa fuerat, nocte illuni expoſitis ſuis militibus, ſopiros & ebrios adortus, Athenienſes ac eorum commilitones pecudum more trucidavit, numero 600. vivos cepit, ad 400. præclaro illo duce Apelliconte fugâ clanculùm elapſo. Multos, quos in villas confugientes erat conſpicatus, exuſſit cum ipſis ædificiis, & helepoli cunctiſque aliis ipſorum machinis obſidionalibus. Deinde trophæum erexit & aram, cui hæc inſcripſit:

Τοὺς δὲ θανόντας ἔχει ξεῖνος τάφος, οἱ περὶ Δῆλον
  Μαρνάμενοι ψυχὰς ὤλεσαν ἐν πελάγει.
Τὴν ἱερὰν ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι κεράϊζον,
  Κοινὸν Ἄρη βασιλεῖ Καππαδόκων θέμενοι.

Hic peregrina jacet gens, circum littora Deli
  Quæ pugnans animas perdidit in pelago.
Inſula Cecropidûm quum devaſtata tumultu eſt,
  Illis Cappadocum juncta ubi turma fuit.

3917 Metrophanes ſubmiſſus à Mithridate cum aliâ manu militum, Eubœam & agros Demetriadis Magneſiæque, quæ civitates à factione regiâ abhorrebant, populabatur. Quem Bryttius (ſive Brutius Sura, prætoris Macedoniæ Sentii legatus, ut *Plutarchus* indicat) aggreſſus è Macedoniâ cum exiguis copiis, navali pugnâ certavit: demerſáque unâ nave magnâ & unâ hemioliâ, omnes ſocios navales qui in eis fuerant occidit, inſpectante Metrophane. Ille verò territus fugit: quem ſecundo vento navigantem cùm Bryttius aſſequi non poſſet, Sciathum inſulam expugnavit, quæ prædonum barbarorum erat receptaculum. Quibus in poteſtatem redactis, ſervos in crucem egit, liberos abſciſſis manibus mulctavit. (*Appian.*)

Ex filiis Mithridatis, unus in Ponto & Boſphoro vetus regnum uſque ad ſolitudines ſuper Mæotim lacum, adverſante nullo, obtinebat: alter Ariarathes ingentibus copiis Thraciam & Macedoniam inſiſtebat ſubigere. Duces ejus cum exercitibus alias oras domabant: quorum Archelaus princeps claſſe ferme totum obtinens pelagus, inſulas Cycladas in ditionem redigebat, aliáſque quotquot intra Maleam poſitæ ſunt. (*Plutarch. in Syllâ.*) Eretriâ quoque & Chalcide, adeóque totâ Eubœâ, ad Mithridatis partes accedente. (*Memnon. cap.* 34.)

Lucius Sylla, diſceſſum ejus urgente Conſule L. Cornelio Cinnâ, Proconſulari poteſtate cum quinque legionibus & cohortibus aliſque aliquot ad bellum Mithridaticum gerendum in Græciam profectus eſt. (*Plutarch. in Syllâ. Dio, in Excerpt. Valeſ. pag.* 642. *Appian. in Mithridatic. pag.* 190. *& lib.* 1. *Bell. Civil. pag.* 399.) Sedebat tum Pergami Mithridates, opes, dynaſtias & dominatus amicis diſpertiens. Memorant, quo tempore claſſem Sylla ab Italiâ ſolvit, inter alia quæ agenti Pergami Mithridati oblata fuerunt prodigia, Victoriam coronatam, quæ à Pergamenis ſupernè demittebatur machinis, quum penè attingeret caput ejus, delapſam coronam in theatro ad ſolum diffractam fuiſſe: atque inde horrore populum, Mithridatem ingenti fuiſſe conſternatione perculſum; licèt omnia ei id temporis ex ſententiâ procederent. (*Plutarch. in Syllâ.*) 4627 87

Inter reliqua prodigia, quæ Mithridati adversùs ſocios populi Romani bellum paranti apparuerunt, ſub conſulatu L. Syllæ & Q. Pompeii à Julio Obſequente commemorantur iſta. „Stratopedo, ubi Senatus haberi ſolebat, corvi vulturem tundendo roſtris occiderunt. In eundem „locum ſidus ingens cœlo demiſſum, Iſidis ſpecies viſa fulmine petere. Lucum Furiarum cùm „Mithridates ſuccenderet, riſus exauditus ingens, ſine authore. Quum aruſpicum juſſu virgi„nem Furiis immolaret; è jugulo puellæ ritus ortus turbavit ſacrificium.

Romæ M. Cicero Moloni Rhodio dedit operam, & actori ſummo cauſarum, & magiſtro. [*Cicero, in Bruto.*] Alabandenſis hic è Cariâ fuit Orator: ut infrà, ad annum Mundi 3927. ex *Strabone* declarabitur.

Sylla ingreſſus Atticam, miſsâ parte copiarum ad oppugnandum in urbe Ariſtionem, ipſe rectâ Piræum petiit, ubi Archelaus præfectus Mithridatis intra muros ſe receperat. (*Appian.*)

3918 Hyeme appetente, ad Eleuſinem caſtrametatus Sylla, foſſam à montibus ad mare profundam deduxit: Cúmque navibus indigeret, Rhodum miſit qui eas accerſerent. [*Id.*]

Athenas, longâ fame fatigatas, Sylla tandem cepit: & quidem, ut ipſe in Commentariis ſuis retulit, *Kalendis Martiis.* ἥτις ἡμέρα συμπίπτει μάλιστα τῇ νουμηνίᾳ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, ἐν ᾧ κατὰ τύχην ὑπομνήματα πολλὰ τοῦ διὰ τὴν ἐπομβρίαν ὀλέθρου καὶ τῆς φθορᾶς ἐκείνης δρῶσιν, ὡς τότε καὶ περὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον μάλιστα τοῦ κατακλυσμοῦ συμπεσόντος, inquit *Plutarchus*; cum menſis Antheſterionis initio, quo Ogygii diluvii ab Athenienſibus celebrabatur memoria, diem illum conferens. Utut verò Lunaris Athenienſium Antheſterion Plutarchi ætate, Juliano Martio quandoque reſponderit: in vitioſâ tamen anni ratione hoc tempore à Romanis obſervatâ, Kalendæ Martiæ in Poſideonem potiùs Atticum & Julianum Decembrem incidiſſe poſſent videri.

Rhodii, quum non poſſent mare, vagantibus Mithridatis claſſibus, ad auxilium Syllæ ferendum trajicere, L. Lucullum virum inter Romanos illuſtrem, unum ex Syllæ legatis, juſſerunt clàm navigare in Syriam, Ægyptum & Libyam; collectiſque navibus à regibus, & civitatibus quæ exercerent rem nauticam, claſſem aliquam ad Rhodiam adjungere. Ille mediâ hyeme, nihil infeſtum mare veritus, cum tribus Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in tantum periculum ſe demiſit vaſti pelagi ac navium hoſtilium, quæ, quòd mari potirentur, paſſim vagabantur frequentes. In Cretam tamen decurrit, eámque ſibi adjunxit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 192. *Plutarch. in Lucullo.*) 4628 86

Ariſtio tyrannus & cæteri, qui urbe captâ in arcem Athenienſem confugerant, à Curione diu obſeſſi, aquæ penuriâ tandem preſſi dedere ſe coacti ſunt. Eodémque die & momento quo tyrannum ex arce Curio deduxit, coierunt ex ſereno nubes; unde imber ingentibus fuſus procellis arcem aquâ implevit. Ariſtionem verò cum ſuo ſatellitio, quive magiſtratum aliquem geſſerant, aut quomodocunque à conſtitutionibus Romanorum poſt captam Græciam ordinatis diſceſſerant, affecit Sylla ſupplicio: cæteris dedit veniam. (*Appian. ibid. pag.* 195, 196. *Plutarch. in Syllâ. Strabo, lib.* 9. *pag.* 398.) Ariſtionem, qui in Minervæ templum confugerat, vi inde extractum interfici juſſiſſe Syllam, refert Pauſanias. (*in Attic. pag.* 18.) Veneno à Syllâ necatum eum fuiſſe, dicunt alii. (*Plutarch. in Syllâ.*)

Magneſia, quæ ſola in Aſiâ civitas in fide manſerat, ſummâ virtute adversùs Mithridatem defenſa eſt. (*Liv. lib.* 81.)

Lucullus Cyrenæos continenter à tyrannis & bello exagitatos inveniens, Rempublicam eorum conſtituit & legibus firmavit. (*Plutarch. in Lucullo.*) Poſt libertatem enim à Romanis ante decennium illis donatam, Nicocratis & fratris ejus Leandri tyrannidem fuerant perpeſſi, & ab eâ nuper Aretaphilæ uxoris Nicocratis ſtrenuâ operâ liberati; ut in libello de virtutibus mulierum pluribus *Plutarchus* oſtendit. Et poſt decennium alterum, Cyrene à Romanis provincia facta eſt: ut infrà ad Annum Mundi 3928. ex *Appiano* declarabitur. Hoc verò tempore, Judæorum ſeditione agitatam fuiſſe Cyrenem, atque ad eam ſedandam Lucullum à Syllâ fuiſſe miſſum; ex Strabonis Hiſtoriarum libris confirmat *Joſephus.* (*lib.* 14. *cap.* 12.)

Dum Cyrenis curſum in Ægyptum Lucullus dirigit, piratarum incurſu omnia ferè amiſit navigia. Incolumis ipſe tamen Alexandriam magno cum honore eſt delatus. Claſſis enim ei univerſa, ut Regi naviganti fieri ſolebat, eximiè exornata proceſſit obviam: cúmque Ptolemæus (Lathurus; cui μειρακίου, vel adoleſcentis appellatio à Plutarcho parum appoſitè hîc tribuitur) mirificâ humanitate excepit; &, quod duci extraneo ante eum delatum fuerat nemini, diverſorium & cœnationem ei in regiâ dedit. Impenſarum verò & ſumptus non quantum cæteris, ſed quadruplum tantum illi præbuit. Neque is tamen præter neceſſaria admiſit quicquam: nec donum, licèt miſſa fuerint quæ valerent 80. talentis, accepit. Dicitur autem neque Memphim adiſſe, neque quicquam ex celebratis Ægypti miraculis viſiſſe: quòd feriantis hæc ſpectatoris & delicati eſſent, non, ſicut ipſe, qui ſub dio tendentem juxta hoſtium præſidia reliquiſſet imperatorem. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Ptolemæum regem Alexandriæ Conſuli Syllæ eum conciliaviſſe, ſcribit *Aurelius Victor.* (*de vir. illuſtr. cap.* 74.) At neque Conſul tum Sylla fuit, ſed Proconſul; neque Ptolemæus belli terrore ſocietatem Syllæ admittere tum voluit. Naves tamen Lucullo, quæ proſequerentur eum in Cyprum, attribuit; & conſcenſuro ſalutandi colendíque causâ pretioſum ſmaragdum auro illigatum dedit. quod donum recuſavit primùm Lucullus: ſed ubi inſculptam imaginem ſuam monſtravit Rex, veritus eſt rejicere; ne, ſi diſcedere inimico animo exiſtimaretur, inſidiæ ſibi mari pararentur. (*Plutarch. ut ſupr.*)

Lucullus cum navium manu quam in prætervehendo fecit ex opidis maritimis, repudiatis quæ ſceleribus contactæ prædatoriis erant, in Cyprum trajecit. Nuntiato hoſtes ſub promontoriis ſtare & ipſum captare, ſubduxit claſſem omnem; civitatibúſque de hybernis ſcripſit & annonâ, quaſi illic ver expectaturus. Inde aſpirante aurâ, navibus repentè deductis, vela fecit. Interdiu velis ſubductis & contractis navigans, noctu in altum datis, Rhodum applicuit ſoſpes. (*Id. ibid.*)

Cinna Conſul L. Valerium Flaccum collegam ſuum cum duabus legionibus in Aſiam miſit, ut provinciæ præeſſet & bellum contra Mithridatem gereret. Eum rei militaris imperitum comitatus eſt unus ex ſenatoribus C. Fimbria, vir non contemnendæ authoritatis apud milites: quem Flacci *legatum* Livius, Aurelius Victor & Oroſius, ὑποστράτηγον Dio, *quæſtorem Strabo*, *præfectum equitum* Velleius Paterculus appellat. Datum his à Senatu mandatum eſt, ut Syllam, ſi partes Senatûs tueretur, adjuvarent; ſin minùs, cum ipſo priùs manus connſererent. E Brunduſio verò trans mare illis navigantibus, multæ naves tempeſtate confractæ ſunt; & præcurſorias earum incendit

novus

novus à Mithridate ſubmiſſus exercitus. [*Memnon. cap. 36. Liv. lib. 82. Strabo, lib. 13. pag. 594. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 24. Dio, in Excerpt. Valeſii, pag. 650. Appian. lib. 1. Bell. civil. pag. 396. & in Mithridatic. pag. 204. cum Oroſio, lib. 6. cap. 2.*

Dux Mithridatis Taxiles ex Thraciâ & Macedoniâ cum 100 milibus peditum, 10 equitum, curribus falcatis 90 movens, accivit Archelaum: qui commiſtis agminibus 120 millia hominum [plus quàm 60 millia habet Memnon] ſub ſignis ducebant; Thracum, Ponticorum, Scytharum, Cappadocum, Bithynorum, Galatarum, Phrygum, & aliorum è novis Mithridatis provinciis profectorum. Sylla L. Hortenſio aſſumpto, qui 6000 ex Italiâ adduxerat, cum his ad Chæroneam congreſſus eſt, equites habens non plures 1500, pedites non minùs 15000, ut habet *Plutarchus*; ne tertiam quidem partem hoſtium numero æquans, ut *Appianus*. Victoriam tamen conſecutus eſt Sylla: cæſis millibus adverſariorum 110 [vel 100, ut in *Livii* epitome legitur] & caſtris expugnatis. Archelaus cum non multò pluribus quàm 10 millibus Chalcidem effugit. Sylla de exercitu ſuo refert 14 [vel, ut alii, 15] fuiſſe deſideratos; quorum etiam duo ſub veſperum adfuerint, falſò periſſe crediti. [*Memnon, cap. 34. Liv. lib. 82. Plutarch. in Syllâ. Appian. in Mithridat. Eutrop. lib. 5. Oroſ. lib. 6. cap. 2.*]

Audiens Sylla Flaccum, qui ex adverſa factione fuerat Conſul creatus, tranſmeare cum legionibus mare Ionium, verbo contra Mithridatem, reverà contra ſe; huic ut occurreret, contendit in Theſſaliam. (*Plutarch.*) Cúmque Flaccus vir malus, avarus & in puniendo crudelis, exoſus eſſet omnibus militibus, eorum pars, præmiſſa in Theſſaliam, ad caſtra Syllæ tranſiit: reliquos Fimbria, melior Flacco dux viſus & clementior, continuit ne deficerent. (*Appian. pag. 204.*)

Archelaus, quoniam Romani claſſe carebant, ſecurè per inſulas vagabatur, maritima pupulans; Cerinthum etiam obſidere auſus, factâ ibi exſcenſione. Sed à Romanis quibuſdam peregrinis noctu appetitus per inſidias, celeriter conſcenſis navibus ſolvit inde, & rediit Chalcidem; archipiratæ quàm bellatori ſimilior. (*Appian. pag. 199.*)

Mithridates auditâ tantâ ſuorum clade territus, ut par erat; nihilominùs novos delectus habuit ex omnibus ſibi ſubjectis gentibus. Ratúſque non defore qui ſibi victo, vel nunc vel per aliam occaſionem, ſtruerent inſidias; omnes ſuſpectos colligebat, priuſquàm bellum denuò crudeſceret. [*Appian.*]

Ac primùm Galatarum tetrarchas, & quos circa ſe habebat in amicorum cohorte, & qui nondum erant ſubditi, omnes necavit cum liberis & uxoribus; exceptis tribus fugâ ſervatis. Horum alios inſidiis oppreſſit, alios unâ nocte peremit in convivio; putans neminem eorum in fide conſtantem permanſurum, ſi Sylla veniret: confiſcatíſque bonis eorum, in civitates induxit præſidia, & genti ſatrapam Eumachum impoſuit. Sed eum mox tetrarchæ qui evaſerant, collectâ ex agris manu clientum, ejecerunt cum ſuis præſidiis è Galatiâ: ut Mithridates nihil ex eâ gente reliquum haberet præter pecuniam. [*Idem.*]

Chiis quoque iratus jam inde ex quo navis eorum imprudens in regiam impegerat in navali contra Rhodios prælio, primùm publicavit bona civium qui ad Syllam profugerant: deinde miſit qui apud Chios in factionem Romanam inquirerent. Poſtremò Zenobius [vel, ut *Memnon* vult, Dorylaus] cum exercitu eò appulſus, quaſi trajecturus in Græciam, muros Chiorum & munitiora loca noctu occupavit: additíſque ad portas cuſtodiis, cives in concionem vocatos arma & obſides, ſelectos optimatum liberos, ſibi tradere compulit; quæ omnia Erythras ille miſit. Regiæ deinde venerunt litteræ duorum millium talentorum mulctam à Chiis exigentes: ad quam ſolvendam ornamenta templorum & mundum muliebrem conferre coacti ſunt. Zenobius verò, cauſatus deeſſe aliquid juſto ponderi, in naves, ſeorsùm viros, ſeorſùm mulieres ac pueros, imponendos curavit; & agris inter Ponticos diviſis, & divulſos à patriâ miſeros Chios in Pontum Euxinum ad Mithridatem miſit. [*Id. ibid. cum Memnone, cap. 35.*]

At Heraclienſes, quibus cum Chiis amicitia interceſſit, Ponticas in tranſitu naves quæ captivos vehebant adorti, ne reſiſtentes quidem [non enim ſat virium erat] in urbem ſuam deduxere. Et tunc quidem largè rebus neceſſariis ſuppeditatis Chios refecerunt: poſtmodum verò, eximiis affectos muneribus, in patriam reſtituerunt. [*Memnon, ut ſupr.*]

Epheſii Zenobium cum militibus accedentem juſſerunt ad portam arma deponere, & cum paucis in urbem ingredi. Tulit hoc ille, & divertens ad Philopœmenem patrem Monimæ à Mithridate adamatæ, quem rex præſidem ac cuſtodem ei civitati reliquerat, per præconem ad concionem evocavit Epheſios. Qui nihil ſuave ab eo expectantes, rem diſtulerunt in ſequentem diem, & noctu congregati cohortatíque ſe mutuò, Zenobium in carcerem truſum necaverunt: ſimúlque muris appoſito præſidio, multitudinem armatam centuriabant, fruges ex agris comportabant, & juventutem in ſuâ poteſtate retinebant. Quibus auditis Tralliani, Hypæpeni, Meſopolitæ, & quidam alii [in quibus Smyrnæi, Sardi ſive Sardienſes & Colophonii, ab *Oroſio* lib. 6. cap. 2. numerantur] Chiorum calamitate perterriti, Epheſiorum exemplum imitabantur. (*Appian.*)

3919 Fimbria, cùm in itinere Flaccum longo intervallo antecurriſſet, maximam turbandi opportunitatem nactus, ut militum benevolentiam ſibi conciliaret, eis permiſit uti agros ſociorum quaſi hoſtiles vaſtarent, atque obvium quemque in ſervitutem redigerent. Quam milites licentiam libenter amplexi, intra paucos dies maximas ſibi opes comparârunt. Verùm hi quos ſpoliaverant, Conſuli obviam profecti de injuriis ſibi illatis graviter conqueſti ſunt. Qui cùm rem moleſtè ferret, ſequi ſe eos juſſit ut ſua ſinguli recuperarent; ac Fimbriæ interminatus mandavit, ut quæcunque per vim ablata erant, quamprimùm dominis reſtitueret. Sed ille culpam quidem in milites, qui hæc injuſſu ſuo præſtitiſſent, conferebat: clàm tamen eos

3919 monebat ne mandatis parerent, neve quæ belli jure parta erant eripi ſibi paterentur. Indéque cùm direpta reſtitui Flaccus minaciter juberet, nec milites edicto auſcultarent, magnus in caſtris tumultus excitatus eſt. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii*, *pag*. 406, 409.]

Quum Sylla, Flacco occurſurus, ad opidum Meliteam veniſſet; diverſis ex locis allatum eſt, regionem quam reliquerat à tergo ab non minore exercitu regio quàm antè conculcari. Siquidem Dorylaus, qui Chalcidem appulerat grandi claſſe, quâ advexerat armatorum 80 millia, qui erant in omnibus Mithridatis militibus optimè exercitati & inſtructi, confeſtim Bœotiam incurrit, atque eâ orâ potitus, contendit Syllam ad dimicandum elicere. [*Plutarch. in Syllâ.*] Dorylaus hic Philæteri, fratris Dorylai Tactici (de quo ad annum Mundi 3879. eſt dictum) filius, unà cum Mithridate enutritus fuerat: ejúſque convictûs conſuetudine Rex adeò fuit delectatus, ut ad virilem ætatem perveniens non modò ipſum ad ſummos honores promoverit, & Comanenſi in Ponto ſacerdotio donaverit, ſed etiam cognatos ejus Dorylai Tactici & Sterotæ mulieris Macetidis filios, Lagetam (cujus filia, matris Strabonis Geographi mater fuit) & Strataream, poſt patris eorum mortem Cnoſſo ad ſe evocaverit. [*Strabo*, *lib*. 10 *pag*. 477, 478. *& lib*. 12. *pag*. 557.]

Dorylaus cum ſuis 80. [ut *Plutarchus* & *Appianus*, vel 70. ut *Eutropius* habet & *Oroſius*] lectiſſimis millibus & Archelaus [pugnam priùs fruſtrà diſſuadere conatus] cum decem quæ adhuc ex prioribus copiis reliqua habebat millibus, Syllam ad Orchomenum adorti, 15. ſuorum millia [ut *Appianus* & *Oroſius*, vel 20. ut *Eutropius*] amiſerunt: inter quos & Diogenes Archelai filius interfectus eſt. Renovatâ deinde pugnâ, reliquæ omnes Mithridatis copiæ extinctæ ſunt. Nam 20. millia in proximam paludem pulſa, quum preces percuſſoribus ſuis non intellectas fruſtrà effudiſſent, interempta ſunt; totidémque alia in flumen coacta ac necata: reliqui miſerorum paſſim trucidati ſunt. [*Appian. cum Livio*, *lib*. 82. *Eutropio*, *lib*. 5. *& Oroſio*, *lib*. 6. *cap*. 2.] Horum interfectorum ſanguine paludes inundaſſe, & ſtagnum cadaveribus oppletum fuiſſe refert *Plutarchus*: ita ut ſuo quoque ævo, annis poſt eam pugnam propè 200, multi barbarici arcus, galeæ, loricarum ferrearum fragmenta & gladii, cœno reperirentur immerſa.

Archelaus ipſe quum dies duos (ut apud *Plutarchum* Sylla dicit) vel triduo [ut in libro 5. habet *Eutropius*] nudus in Orchomeniorum paludibus latuiſſet, nactus naviculam, Chalcidem trajecit; & quicquid uſquam erat copiarum Mithridatis convocavit properè. Sylla verò Bœotiam continuis defectionibus nutantem diripuit; tranſgreſſúſque in Theſſaliam, hyemavit, Lucullum expectans cum navibus. Et quia nihil comperti habebat de eo, fabricavit naves alias. [*Appian.*] Quanquàm Archelaum cum claſſe regiâ Syllæ ſe tradidiſſe dicat *Livius*; [*lib*. 82.] & claſſem Syllam proditione Archelai intercepiſſe ſcribat *Aurelius Victor*. [*de vir. illuſtr. cap*. 76.] & privatum Syllæ cum Archelao commercium multis ſuſpectum fuiſſe conſtet; tum alias ob cauſas, tum quòd agrum privatum in Eubœâ (ubi Chalcis erat) decem millium jugerum Cappadoci donaſſet. Quas tamen ſuſpiciones omnes in Commentariis ſuis ipſe Sylla conatus eſt diluere. [*Plutarch. in Syllâ*; *& eum ſecutus Dio*, *legat*. 33. *vel* 34.] licèt altiùs hominum animis eas inſediſſe, oſtendant illa in Mithridatis ad Arſacem epiſtolâ; [in 4°. libro. Hiſtoriarum Saluſtii:] *Incepta mea poſtremus ſervorum Archelaus, exercitu prodito, impedivit.* Et quod à Strabone eſt proditum: Archelao illi, qui contra Syllam bellum geſſit, poſtea à Romanis, adeóque ab ipſo Syllâ & Senatu, honorem eſſe habitum. (*lib*. 12. *pag*. 558. *& lib*. 17. *pag*. 796.

Byzantium interim Flaccus venit: ubi ſeditionem adversùs eum Fimbria concitavit. Quum enim Flaccus militibus extra muros tendere juſſis ipſe Byzantium eſſet ingreſſus, hâc Fimbria occaſione arreptâ, cauſari cœpit Flaccum pecuniam à Byzantinis accepiſſe: hæc calumniando jactans, illum in urbe genium curare, dum ipſi ſub pellibus aſperitatem hyemis tolerarent. Quibus ſermonibus incenſi milites, in urbem irruperunt; cæſíſque nonnullis quos fortè obviam repererant, per ſingulas domos diſperſi ſunt. (*Dio*, *in Excerpt. Valeſii*, *pag*. 650.)

Per Byzantinorum fines in Bithyniam progreſſus L. Valerius Flaccus, Nicææ ſtativa habuit. [*Memnon. cap*. 36.] de quo Cicero, in oratione pro Flacco, hujus ipſius filio: *Vnum atque idem erat tempus, cùm L. Flacco conſuli* [vel jam Proconſuli potiùs] *portas tota Aſia claudebat; Cappadocem autem illum* [Mithridatem] *non modò recipiebat ſuis urbibus, verùm etiam ultrò vocabat.*

Inter Fimbriam & Flacci Quæſtorem lite quâdam ortâ, quum ejus arbiter Flaccus nullam 4629 85
honoris Fimbriæ rationem habuiſſet; minatus eſt Fimbria (ut habet *Appianus*) ſe Romam reverſurum, vel (ut apud *Dionem* eſt) minatus eſt Flaccus ſe illum Romam invitum eſſe remiſſurum. Quâ ex cauſâ quum Fimbria conviciis Flaccum oneraſſet, Flaccus poteſtatem ei ademit & ſucceſſorem dedit. [*Appian. pag*. 204. *Dio*, *in Excerpt. Valeſii*, *pag*. 650.]

Fimbria per ſimultatem ita dimiſſus, [*Aurel. Victor, de vir. illuſtr. cap*. 70.] ad milites qui Byzantii agebant abiit, eóſque ut Romam abiturus ſalutavit, litteráſque ab iis ad familiares popoſcit: injuriam ſibi illatam identidem gemens, monénſque ut beneficiorum ſuorum meminiſſent, ac ſibimet ipſi diligenter caverent; Flaccum ſcilicet ipſis inſidiari obſcurè ſignificans. Quos quum dictis ſuis auſcultare, ac ſuâ cauſâ bene velle, Flaccum verò ſuſpectum habere perſpiceret; conſcenſo ſuggeſto eos apertè adverſùs Flaccum concitavit: atque inter cætera criminatus eſt, eum acceptâ pecuniâ illos proditurum. (*Dio*, *ut ſupr.*)

Fimbria, Helleſponto iterùm trajecto, milites ad rapinas atque omnis generis flagitia cohortatus, pecunias extorquere à civitatibus cœpit; eáſque inter milites dividere: qui effrænem licentiam nacti, ac ſpe ingentis lucri illecti, eum tanquam optimè de omni exercitu meritum diligebant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſ. pag*. 409.)

Flacco claſſe Chalcedonem petente, abſentiæ illius occaſione arreptâ, Fimbria primò

Thermo proprætori ab eo relicto faſces abſtulit, quaſi hunc magiſtratum ipſe accepiſſet ab exercitu: deinde Flaccum indignabundum & ideò revertentem coëgit fugere; donec ille in ædes quaſdam privati hominis refugus, noctu mœnibus tranſcenſis, primùm Chalcedonem, inde Nicomediam ſe proripuit, & ejus civitatis portas clauſit. Sed Fimbria ſuperveniens, occidit protractum è puteo Romanum conſulem (vel conſularem potiùs, ut eum *Velleius* hîc appellat) & hujus belli ducem. Caput Flacci abſciſſum projecit in mare; truncum reliquum inſepultum reliquit. [*Appian. pag.* 204, 205. *cum Memnone, cap.* 36. *&* 42. *Livio, lib.* 82. *Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 24. *Strabone, lib.* 13. *pag.* 594. *Aurelio Victore de viris illuſtr. cap.* 70. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.] Nicomediam verò exercitui in prædam conceſſit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſ. pag.* 409.]

Mithridates, miſſo contra eos qui ab ipſo deſciverant exercitu, in vi receptos ſæviebat graviter. [*Appian. pag.* 202.] Expugnatæ ab eo urbes in Aſiâ ſunt, & crudeliter direpta provincia. [*Liv. lib.* 82.] Timens tamen aliorum defectionem, civitates Græcas libertate donabat; debitoribus remiſſionem per præconem pollicens, inquilinis verò jus civitatis in ſuâ cuique urbe, & ſervis libertatem: ſperans fore, quod & accidit, ut obærati, inquilini, ſervíque hoc beneficio devincti potentiam ipſius propugnarent acriter. [*Appian. ut ſuprà.*]

Intereà Mynio & Philotimus Smyrnæi, Cliſthenes & Aſclepiodotus Lesbii (omnes familiares Regis, Aſclepiodotus verò etiam dux aliquando mercenariorum ejus militum) conſpirârunt in Mithridatem. Cujus conjurationis ipſe Aſclepiodotus fuit index: &, ut verbis ſuis fidem pararet, effecit ut Rex ſub lecto quodam Mynionem audiret. Ita proditis inſidiis, ſocii conſpirationis excruciati perierunt: ſed eadem de multis ſuſpicio ſuborta eſt. Ut verò etiam Pergameni 80. ob ſimilia conſilia capti ſunt, & in aliis civitatibus alii, ſcrutatores miſit Rex circa omnes populos; qui, inimicos ſuos quiſque indicando, ſuſtulerunt circiter 1600 homines. Accuſatores verò ipſi non multò pòſt aut à Syllâ ſunt affecti ſupplicio, aut ſeipſos interemerunt, aut fugienti in Pontum Mithridati ſe adjunxerunt comites. [*Appian. ibid. & pag.* 213. *cum Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.]

Inter alios, Mithridatis prætor Diodorus, qui ſe Academicum philoſophum & cauſidicum & rhetorem profitebatur, ſenatum Adramyttenorum in gratiam Regis occidit. Cúmque in Pontum cum illo abiiſſet: eo poſteà dejecto, ut criminum ipſi intentatorum dedecus evitaret, ineditâ ſeipſum confecit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 614.]

L. Lucullus, ad claſſem quam è Cypro, Phœniciâ & Pamphyliâ collegerat navibus Rhodiis additis, vaſtavit oras hoſtiles, & cum Mithridatis claſſe velitatus eſt obiter. [*Appian. pag.* 207, 208.] Coos & Cnidios induxit, ut ejecto præſidio regio ferrent ſecum arma in Samios. Chio regios exegit. Colophonios, comprehenſo eorum tyranno Epigonio, aſſeruit in libertatem. [*Plutarch. in Lucullo.*] Per Murenam in Aſiâ claſſem Mithridatis Syllæ conciliavit. [*Aurel. Victor, de viris illuſtr. cap.* 74.]

C. Fimbria, cæſo in Bithyniâ Flacco & exercitu occupato imperator jam appellatus, (ut eſt apud *Velleium*, lib. 2. cap. 24.) civitates, alias voluntate ipſarum, alias vi ſibi adjunxit. [*Memnon, cap.* 36.] Multos verò, non ex æquo & bono, ſed iracundiâ & crudelitate adductus, neci dedit. Indéque, quum palos aliquot, quibus religatos homines virgis ad mortem cædere erat ſolitus, defigi in terram juſſiſſet; poſtquam multò plures eſſe palos quàm damnatos animadvertit, quoſdam ex circumſtantibus comprehendi & ad vacuos deligari juſſit, ut ne fruſtrà ſtatuti eſſe viderentur. [*Dio, in Excerpt. Valeſii, pag.* 653.]

Idem cùm Cyzicum tanquam amicus introiſſet, opulentiſſimos quoſque variis criminationibus appetiit: duóſque ex his civitatis principes capitis damnatos, ad incutiendum cæteris terrorem, virgis cæſos ſecuri percuſſit, & bona eorum publicavit; atque ita reliquos timore perculſos conferre ſibi integra patrimonia coëgit. [*Diodor. Sicul. ibid. pag.* 409.]

Mithridatis filius, Mithridates & ipſe dictus, cum Taxile & Diophanto & Menandro ductorum præſtantiſſimis conjunctus, & magno agmine inſtructus, Fimbriæ occurſavit. Cúmque illi numero militum ſuperiores eſſent, detrimenta in conflictu Fimbria accepit. Sed cùm ad flumen quoddam perventum eſſet, quod utrumque exercitum dividebat, imbre ſub auroram fortè effuſo, ex improviſo Fimbria flumen tranſgreſſus, hoſtes in tentoriis ſomno gravatos ita oppreſſit, ut ne ſentirent quidem; & magnâ ſtrage editâ, præfectorum non multi & equites necem effugerent. [*Memnon, cap.* 36.]

Inter eos Mithridates Regis filius ex Aſiâ ad Miletopolim fugatus, inde Pergamum ad patrem, unà cum equitum comitatu, ſalvus evaſit. Fimbria verò ſtationem Regis invadens, ipſum Pergamo expulit; urbéque captâ, fugientem in Pitanem inſecutus, obſeſſum foſsâ circumdare conatus eſt. [*Id. ibid. Liv. lib.* 38. *Appian. pag.* 205. *Plutarch. in Lucullo. Aurel. Victor. de vir. illuſtr. cap.* 70. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.]

Mithridates, premente eum ex terrâ & circumſedente Fimbriâ, mare reſpiciens, omnes undique contraxit & acceſſivit ad ſe claſſes; quòd cum acri viro & victore ſigna conferre dubitaret. Quod advertens Fimbria, quia claſſe deficiebatur, miſit ad Lucullum oratum claſſem ut adduceret, ac ſibi praſtò eſſet ad infeſtiſſimum populo Romano atque atrociſſimum omnium regum capiendum. Et profectò cepiſſet, ſi Lucullus civilibus diſcordiis curam Reipublicæ prætuliſſet, cúmque mari coarctare objectâ claſſe voluiſſet. Sed ille non auſcultans, Mithridati copiam fecit mari elabendi & Fimbriæ deludendi exercitum. [*Plutarch. & Oroſ. ibid.*]

Mithridate igitur conſcenſis navibus Mitylenen fugiente, Fimbria provinciam obeundo mulctabat factionem Cappadocum, & agros populabatur excludentium ſe mœnibus. [*Appian. ut ſuprà.*] Plurimíſque civitatibus ad Romanos deſciſcentibus, magnam partem Aſiæ recepit. [*Memnon, cap.* 36. *Liv. lib.* 83.]

Ilienſes autem oppugnati ab eo confugerunt ad Syllam: qui quum ſe venturum promiſiſſet, denuntiaſſetque Fimbriæ ut abſtineret à ſuis dedititiis, laudavit ille jam reverſos in populi Romani amicitiam; nihil tamen intereſſe dicebat utri deditionem facerent, ſe enim ambos juxta cives Romanos eſſe & ab233 Ilienſibus oriundos. Undecimo verò die in urbem irrumpens, intra undecim dies in poteſtatem ſuam redegiſſe ſe eam urbem jactabat, quam Agamemnon mille navium claſſe & totius Græciæ exercitu inſtructus non niſi ægrè decimo cepiſſet anno. Cui quidam Ilienſium ſic reſpondit: *Non enim erat nobis Hector, qui pro urbe propugnaret.* Obvium verò quemque nullo diſcrimine ille obtruncavit, & urbem prope univerſam incendit. Eos qui legatione ad Syllam functi fuerant necavit variis cruciatibus: ac ne à ſacris quidem abſtinuit; imò nec ab iis qui in Minervæ templum confugerant, quos cum ipſo fano combuſſit. Quin & mœnia diruit: ac poſtridie obivit urbem, circumſpiciens nunquid ſupereſſet reliquum; effecitque ut neque area ulla relinqueretur, neque ædicula neque ſtatua. [*Liv. lib.* 83. *Strabo, lib.* 13. *pag.* 554. *Appian. pag.* 205. *Dio, in Excerpt. Valeſ. pag.* 653. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.]

Quum Ilium, quòd tardiùs portæ patuiſſent, incendi Fimbria juſſiſſet; Minervæ templum inviolatum ſtetiſſe ſcribit *Aurelius Victor.* (*de vir. illuſtr. cap.* 70.) quod, ut ille ait, *divinâ majeſtate ſervatum nemo dubitavit.* At templum illud tum deflagraſſe, & inter ruinas ejus Palladium, antiquiſſimum illud ſimulachrum quod à Diomede & Ulyſſe belli Trojani tempore ſublatum putabatur, integrum inventum fuiſſe, *Julius Obſequens* & *Appianus* confirmant. Quod quidem ſimulachrum à Fimbriâ tum indicatum, Romam poſtea fuiſſe advectum, ad librum ſecundum Æneidos notavit *Servius.* quanquàm non Romæ ſolùm, ſed etiam Lavinii, & Luceriæ, & Siritide, ejuſmodi oſtenſas fuiſſe Minervæ imagines, quaſi ab Ilio allatas, nos *Strabo* doceat. [*lib.* 6. *pag.* 264.] Præſentem verò Ilienſium cladem deſinente Olympiade CLXXIII. contigiſſe ſcribit *Appianus*: [*pag.* 206.] atque inter eam & priſcam illam ſub Agamemnone expugnationem, à quibuſdam annos numeratos fuiſſe 1050. cùm juxta *Eratoſthenis*, *Appollodori* & *Diodori Siculi* rationes, ab Ilii excidio ad annum quartum Olympiadis CLXXIII. (quo hæc deſolatio facta eſt) anni interceſſerint 1099.

Lucullus primùm circa Lecton Troadis regiam claſſem ſubitò oblatam profligavit. Iterùm ad Tenedum appetentem ſe majore apparatu percipiens Neoptolemum, provectus eſt ante aciem quinqueremi Rhodiâ; cujus erat Demagoras navarchus, vir cùm Romanorum cupidus tum præliorum navalium ſcientiſſimus. Incurrente magno impetu Neoptolemo imperantéque gubernatori dirigere proram in hoſtem, veritus molem Demagoras navis regiæ & roſtri ærei vim, non ſuſtinuit fronte concurrere, ſed navem properè circumactam detorquens inhiberi juſſit; atque ibi incurrentis ictu excepto non eſt navis afflicta, quòd eſſet partibus mari tectis illiſus. Intereà ſociis advehentibus imperavit navem flecti Lucullus; multíſque editis virtutis operibus avertit hoſtes, & Neoptolemum conſectatus eſt. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Aretas Cœleſyriæ rex (vocatus ad imperium à Damaſcenis, propter odium quo Ptolemæum Mennæum proſequebantur) in Judæam profectus cum exercitu, devicto Alexandro Jannæo apud Adida, certis conditionibus reduxit ſuos unde venerat. [*Joſeph. lib.* 13. cap. 23.]

Cùm Romæ Cinna & Carbo in Clariſſimos viros impotenti dominatione ſævirent, major pars nobilitatis ad Syllam in Achaiam, ac deinde pòſt in Aſiam perfugit: ita ut brevi in ejus caſtris ſpecies Senatûs fuerit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 23. *Plutarchus in Syllâ; & ex eo Dio, in Excerptis Valeſii, pag.* 649.] Orabántque eum omnes, ut periclitanti, imò jam perditæ patriæ ſubveniret. [*Eutrop. lib.* 5. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 20.] Metella quoque illius uxor, ægrè ſe liberóſque neci ſubducens, domum ejus venit; nuntians domum & villas ejus ab inimicis incenſas, oránſque ut opem urbi ferret. [*Plutarch.*]

Mithridates, reputans ex quo exercitum in Græciam miſit tam multos tam citò deſideratos, ſcripſit Archelao ut faceret cum Syllâ pacem quàm honeſtiſſimis poſſet conditionibus. [*Appian. pag.* 206.] Æſtuanti igitur Syllæ, ac neque patriam ſuſtinenti afflictam deſerere, neque quemadmodum decederet relicto bello Mithridatico expendenti, negotiator Deliacus Archelaus ſe obtulit; ſpem aliquam & mandata occulta ab regio duce Archelao adferens. Ea res adeò fuit cordi Syllæ, ut ipſe ad colloquium Archelai properaret. Congreſſi in mari ſunt circa Delum, ubi templum Apollinis eſt. Exorſus orationem Archelaus, poſtulavit à Syllâ ut expeditione relictâ Aſianâ & Ponticâ, ad bellum civile proficiſceretur: Regem ei argenti, navium, militum quantum vellet præbiturum. Excipiens Sylla hortatus eſt eum, Mithridatem ut relinqueret, ipſe loco illius regnaret: appellaturum ſe eum ſocium & amicum Romanorum, ſi claſſem Regis ſibi tradidiſſet. Proditionem Archelao deteſtante; pacis tandem cum Rege ineundæ leges à Syllâ ſunt propoſitæ. [*Plutarch. in Syllâ.*] inter quas una erat, ut præſidia locis omnibus Rex deduceret, niſi in quibus ante violatam pacem ea habuit. Quibus auditis, Archelaus continuò deducebat omnia præſidia: de cæteris conditionibus ſcripſit regi ſuo. [*Appian. pag.* 207.]

His pactis digreſſus Sylla, tendit per Theſſaliam & Macedoniam ad Helleſpontum: honorificè Archelaum ſecum habens. Qui cùm prope Lariſſam periculoſum in morbum incidiſſet, Sylla inhibitâ profectione, non aliter ac ſi quiſpiam ſuis è ducibus & prætoribus fuiſſet, curam ejus habuit. Quod ſuſpicionem auxit, haud bonâ fide ab Archelao ad Chæroneam pugnatum fuiſſe. [*Plutarch. in Syllâ; & ex eo Dio, legat.* 33. *vel* 34.]

Legati à Mithridate ad Syllam eò venientes, ne Paphlagoniæ & navium traditio pactis ullo modo comprehenderetur petebant: æquiores conditiones ab altero imperatore Fimbriâ ſe impetraturos fuiſſe adjicientes. Quibus indignabundus Sylla reſpondit, & Fimbriam pœnas daturum,

& ſe, quamprimùm attigerit Aſiam, viſurum num pace an bello Mithridates opus habeat. Archelaus verò Syllam obſecrabat, ejúſque prehensâ dextrâ, lachrymans iram ipſius mitigabat. Impetravit denique, ut ipſemet ad Mithridatem ablegaretur. Nam aut præſcriptis ab ipſo legibus confecturum pacem; aut ni aſſentiretur ille, vel ſibi vel illi (Græca enim hîc variant) manus ſe illaturum. [*Plutarch. & ex eo Dio, legat. 34. vel 35. Appian. pag. 207.*]

3920 Alexander Jannæus, pace cum Aretâ factâ, adversùs vicinos (ſexennio ante mortem) exercitum ducens, Diam urbem vi cepit. [*Joſeph. lib. 13. cap. 23.*]

Reverſus à Mithridate Archelaus, apud Philippos in Macedoniâ Syllæ occurrit: omnia nuntians ex ſententiâ eſſe, cupere autem ante omnia Mithridatem ipſum convenire. Unde Sylla per Thraciam duxit ad Cypſela; Lucullo, qui jam cum claſſe ad eum venerat, Abydum præmiſſo. E Cherſoneſo tranſitum tutum Lucullus illi præbuit, atque in tranſportando exercitu juvit. [*Plutarch. in Syllâ & Lucullo. Appian. 207, 208.*]

Congreſſus eſt Sylla cum Mithridate ad opidum Troadis Dardanum. Habebat ibi Mithridates ſecum naves remigio inſtructas 200, & terreſtrium copiarum 20000, equites 6000, & curruum falcatorum vim magnam: Sylla cohortes quatuor, & equites 200. Ibi colloquium eſt habitum, ambobus cum exiguo comitatu in campum progreſſis, inſpectante utrinque exercitu. Quum autem Mithridates huic obviam veniſſet, ac dextram porrexiſſet; interrogavit eum Sylla, acciperétne quibus conditionibus pepigerat Archelaus pacem? Tacente primùm rege, ac multis deinde quereſis & criminationibus utrinque jactatis, tandem iracundâ Syllæ oratione Mithridates territus, conſenſit in leges pacis Archelao datas. Atque ita demùm ſalutavit eum Sylla, ac complexu eſt oſculatus. [*Memnon. cap. 37. Plutarch. in Syllâ; & ex eo Dio, legat. 35. vel 36. Appian. pag. 208, 209, 210.*]

Leges verò pacis hæ fuerunt. Ut Mithridates paternis, id eſt, Ponticis contentus, Aſiâ & Paphlagoniâ abſtineret; Bithyniâ Nicomedi, Ariobarzani Cappadociâ cederet. Duces, legatos, captivos, transfugas, fugitivos, & Chios cæteroſque è civitatibus ſuis in Pontum abſtractos, dimitteret. Duo (vel, ut *Memnon* habet, tria) millia talentûm Romanis penderet; & naves roſtratas 70. (vel, ut idem *Memnon* habet, 80.) ſuis armamentis inſtructas Syllæ traderet. Civitatibus denique apud Romanos haud eſſet noxæ, quòd ad Romanos defeciſſent. licèt Romani poſteà (contra pacis formulam) earum multas ſervili jugo oppreſſerint. [*Memnon. & Plutarch. ut ſuprà; & Plutarchum exſcribens Dio, legat. 33. vel 34. Appian. pag. 207. Liv. lib. 83. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 23.*] Atque ita bellum Mithridaticum primum, (ante annos quatuor cœptum) à Syllâ, ne integro quidem triennio, cæſis hoſtium 160. millibus, receptis Græciâ, Macedoniâ, Ioniâ, Aſiâ, cæteriſque gentibus quas Mithridates occupaverat; ademptâque claſſe & rege intra regnum paternum compulſo, finitum eſt. [*Appian. lib. 1. Bell. civil. pag. 396. cum Mithridatic. pag. 206. & 209. & 210.*] Vixque quidquam in Syllæ operibus clarius, quàm quòd, quum per triennium Cinnanæ Marianæque partes Italiam obſiderent, neque illaturum ſe bellum iis diſſimulavit, nec quod erat in manibus omiſit: exiſtimavítque antè frangendum hoſtem quàm ulciſcendum civem; repulſóque externo metu, ubi quod alienum eſſet viciſſet, ſuperaret quod erat domeſticum. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 24. cum Plutarcho, in collat. Syllæ & Lyſandri.*]

Mithridates igitur traditis Syllæ navibus & ſagittariis 500, cum cæteris quæ debebantur ex fœdere, reliquis navigiis in Pontum ad paternum regnum delatus eſt. [*Memnon. ut ſuprà; Strabo, lib. 13. pag. 594. Plutarch. & ex eo Dio, legat. 36. vel 37. Appian. pag. 210.*] At Sylla, quum milites hanc pacem ægrè ferre ſentiret; quòd grave quiddam ducerent, videre regem omnium infeſtiſſimum, qui tot millia civium Romanorum in Aſiâ degentium uno die trucidari curaſſet, cum opibus & ſpoliis abnavigantem ex Aſiâ, quam totis annis quatuor prædis ac tributis colligendis exhauſiſſet; hâc ſe ratione purgabat, quòd bello ſimul & cum Fimbriâ & cum Mithridate, ſiquidem ii ſe conjunxiſſent, gerendo viribus impar eſſet. [*Plutarch. & Dio, ibid.*]

Ex eo loco movit Sylla ad ſecundum à Fimbriâ ſtadium, qui caſtra juxa Thyatira habebat. Poſtulante verò Syllâ tradi ſibi exercitum, cui ille contra leges præeſſet; ludens reſpondit Fimbria, ne ipſum quidem jam imperare legitimè. Quúmque foſſam Sylla duceret, milites Fimbriæ ſagati præſidiis egreſſi ſalutaverunt Syllanos, & in opere faciundo propensè juverunt. [*Plutarch. ibid. Appian. pag. 210. Oroſ. lib. 6. cap. 2.*]

Eam mutationem cernens Fimbria, convocatis in concionem militibus reliquis, rogabat ut permanerent: qui quum negarent ſe bellaturos contra cives, diſciſſâ tunicâ ſuppliciter prenſabat ſingulos. Et quum id quoque averſarentur, pluráque transfugia fierent; circumibat tribunorum tentoria, corruptíſque largitione ex eis aliquot, rursùs advocatâ concione jusjurandum exegit. Quúmque conclamaſſent Veneti, oportere nominatim ad ſacramentum citari militem, ille præconem juſſit nominare ſuos beneficiarios, & Nonium ante omnes, quorumcunque facinorum ſocium. Et quum ne hic quidem juraret, ſtricto gladio necem intentavit ei; donec coorto clamore militum territus deſtitit. [*Appian. ut ſuprà.*]

Servum deinde pecuniis & ſpe libertatis induxit, ut pro transfugâ receptus in caſtra Syllæ ipſum interficeret: qui parum conſtanter rem aggreſſus, & ex ipſâ trepidatione ſuſpectus, comprehenſus, omnia faſſus eſt. Tum Syllanus exercitus cum irâ & contemptu circumſiſtens vallum Fimbriæ, contumelioſè vocabat eum Athenionem: quo nomine aliquando fugitivorum in Siciliâ quidam paucorum dierum rex fuerat. [*Id. ibid.*]

Quapropter Fimbria ſpe omni abjectâ, in munitionem progreſſus, Syllam invitavit ad colloquium. Is pro ſe miſit Rutilium: quod maximè contriſtavit Fimbriam; ne colloquium quidem ſibi concedi, quod non ſoleat negari vel hoſtibus. Quúmque rogaret veniam, ſi quid peccaſſet per ætatis imprudentiam; Rutilius reſpondit, Syllam permiſſurum ut incolumis ad mare

tranſeat, ſi velit ei Aſiâ, cujus ipſe proconſul ſit, cedere & abnavigare. Ille habere ſe dixit meliorem viam aliam: ſimúlque Pergamum rediit, & ingreſſus templum Æſculapii, trajecit ſe gladio. Et quia vulnus lethale non erat, à ſervo impetravit operam: qui primò dominum, mox ſeipſum interfecit. Corpus Sylla ejus libertis ad ſepulturam conceſſit. [*Id. pag.* 211. *cum Livio, lib.* 83. *Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 24. *Plutarcho, in Syllâ. Aurelio Victore, de viris illuſtr. cap.* 70. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.]

Fimbriæ exercitum accedentem Sylla accepit & conjunxit cum ſuo: móxque Curionem juſſit ut Nicomedem & Ariobarzanem in propria regna reduceret: Ad Senatum quoque perſcripſit omnia; hoſtem ſe judicatum diſſimulans. [*Appian. pag.* 211.]

Ilium, à Fimbriâ vaſtatum, Sylla reformavit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2. *cum Strabone, lib.* 13. 4630 84
pag. 594.] Idémque, Aſiæ provinciam conſtituens, Ilienſes, Chios, Rhodios, Lycios, Magneſios, aliósque quoſdam populos, vel in auxiliorum præmium, vel in ſolatium malorum quæ propter ſtudium erga populum Romanum pertulerant, libertate donatos, adſcripſit inter Romani populi ſocios. Dimiſsíſque circa reliqua omnia opida militibus, per præconem edixit, ut quotquot mancipia libertatem à Mithridate acceperant, confeſtim in herilem poteſtatem redirent. Quod edictum quum multi contemnerent, & aliquot civitates deficerent, ſecutæ ſunt cædes promiſcuæ, tam ſervorum quàm ingenuorum ex variis occaſionibus. Multorum quoque opidorum Aſiæ diruta ſunt mœnia, quorundam populis ſub haſtâ venditis: & qui factionis Cappadociæ fuerunt vel viri vel urbes ſeverè mulctabantur; præſertim Epheſii, qui per turpem adulationem donaria Romanorum cum ludibrio detraxerant. [*Appian. pag.* 211.]

Poſt hæc præcones per provinciam dimiſſi ſunt, qui optimates civitatum Aſiæ juberent ad certam diem coram Syllâ comparere Epheſi. Qui poſtquam convenêre, orationem ad eos pro tribunali habuit: in quâ, & Romanorum in Aſianos meritis & eorum in Romanos injuriis priùs commemoratis, hanc demùm mulctam illis irrogandam pronunciavit. *Mulcto vos quinquennali tributo: quod jam nunc mihi repræſentari jubeo: & inſuper pecuniam inſumptam in hoc bellum, & ſi quam præterea conſtitutio provinciæ poſtulat. Eam collationem ego in ſingulas civitates dividam, & tempus conferendi præfiniam: & quos ſecus facere deprehendero, habebo pro hoſtibus.* Hæc locutus, mulctam in legatos diſtribuit, ſimúlque miſit qui eam exigerent. [*Id. pag.* 212, 213.] Eúmque in finem illa Aſiæ in 44. regiones facta ab eo eſt diſtributio, cujus ad L. Cinnæ IV. & Cn. Papyrii II. Conſulatum *Caſſiodorus* in ſuo Chronico meminit. Ut enim *vectigal æqualiter* illum *deſcripſiſſe* Cicero, in epiſt. 1. lib. 1. ad Quintum fratrem; ita etiam *omnes Aſiæ civitates proportione in provincias deſcripſiſſe*, in Oratione pro Flacco, idem confirmat.

Mulctam publicam viginti millia talentûm Syllam Aſiæ indixiſſe ſcribit *Plutarchus*; privatim verò domos inſolentiâ & vexatione flagellaviſſe eorum qui apud quemque diverſabantur. Edixit enim ut militi hoſpes apud ſe divertenti tetradrachma in diem quaterna daret. Cœnam inſuper præberet ei ejúſque amicis, quotquot liberet vocare. Centurio acciperet quinquaginta in diem drachmas; veſtem præterea aliam quâ domi, aliam quâ in publico uteretur. [*Plutarch. in Syllâ.*] Publicæ verò illius mulctæ 20. millium talentorum exigendæ & ſignandæ monetæ munus Lucullo eſt injunctum: quæ allevatio quædam Syllæ acerbitatis oblata civitatibus Aſiæ fuiſſe videbatur; quòd non modò innocentem & juſtum ſe, ſed lenem etiam in tam gravi & triſti præſtaret provinciâ. [*Id. in Lucullo.*]

At civitates inopiâ preſſæ magnóque fœnore, aliæ theatra fœneratoribus, aliæ gymnaſia, aut munitiones, aut portus, aut aliquid publicum oppignerabant, impudenter urgentibus militibus. Atque ita pecuniæ comportabantur ad Syllam, gemente præ calamitatibus Aſiâ. [*Appian. pag.* 213.]

Piratæ quoque eodem tempore propalam per Aſiam vagabantur penè juſtis claſſibus: quos primùm Mithridates mari immiſerat, quum omnia quaſi brevi amiſſurus vaſtaret; ſed tum maximè creverant, non tantùm navigantibus infeſti, verùm & portubus, caſtellis, opidíſque timendi. Certè Jaſſus, Samus, Clazomenæ, Samothrace, præſente Syllâ captæ ſunt: & è fano Samothracio mille talentorum ornamenta ablata feruntur. At ille, ſive quòd propter peccata indignos exiſtimaret quos tueretur, ſive quòd Romam propter ſeditiones properaret, in Græciam trajecit. [*Id. ibid.*]

Quum P. Rutilium Rufum, qui apud Mitylenæos exul fuerat, in patriam Sylla ſecum vellet reducere; in exilio, ne quid adverſùm leges faceret, remanſit: & Smyrnam commigravit. [*Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 4. *Seneca, epiſt.* 24. *Quintilian. lib.* 11. *cap.* 1. *Dio, in Excerpt. Valeſii, pag.* 638.] Cujus urbis civis eſt factus. [*Cicero, pro Balbo.*] ibíque literarum ſtudiis intentus conſenuit. [*Oroſ. lib.* 5. *cap.* 17.] neque in patriam redire unquam voluit. [*Dio, ut ſuprà.*] De quo Seneca, in lib. de Providentiâ cap. 3. *Infelix eſt Rutilius, quòd qui illum damnaverunt, cauſam dicunt omnibus ſeculis? quòd æquiore animo paſſus eſt ſe patriæ eripi, quàm ſibi exilium? quòd Syllæ dictatori ſolus aliquid negavit, & revocatus non tantùm retroceſſit, ſed longiùs fugit?* Et Ovidius in Ponto, lib. 1. eleg. 4.

Et grave magnanimi robur mirare Rutili,
Non uſi reditus conditione dati:
Smyrna virum tenuit. ——

Alexander verò Ptolemæi Alexandri nuper regis Ægypti filius, qui à Mithridate (cui à Cois deditus fuerat) ad Syllam fugiens in ejus familiaritatem receptus eſt, ex Aſiâ in Græciam indéque Romam unà cum eo profectus eſt. [*Appian. lib.* 1. *bell. Civil. pag.* 414. *Porphyr. in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.* 225. *fin.*]

Alexander Jannæus ad Eſſam ſive Geraſam duxit exercitum, ubi erant Theodori filii Zenonis res pretioſiſſimæ: & triplici muro locum circumdans, eum demùm expugnavit. [*Joſeph. lib.* 13. *Antiquit. cap.* 23. *collat. cum cap.* 21. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 3. *&* 4.]

L. Murena, ad ordinandas res in Aſiâ, cum duabus Fimbrianis [ſive Valerianis] legionibus, à Syllâ relictus eſt. [*Appian. pag.* 213.] Quò & illa Julii Exuperantii, de Syllâ, ſunt referenda. *Murenam legatum ſuum provinciæ Valerianiſque præfecit militibus, quos infidos bellis exiſtimabat eſſe civilibus: & cum parte exercitûs, injuria dolore commotus, ad extinguendam Marianam venit factionem.* Licèt apud illum, velut ante cœptum à Syllâ bellum Mithridaticum, quando nullæ erant Valerianæ vel Fimbrianæ legiones, non poſt illud demùm finitum, res hæc facta memoretur.

Cum Murenâ Prætore relictus in Aſiâ Quæſtor eſt L. Lucullus; qui admirabili quâdam laude provinciæ præfuit. [*Cicero, in Lucullo.*] atque ita negotiis Aſianis detentus, turbis Syllanis & Marianis in Italiâ minimè interfuit. [*Plutarch. in ejus vitâ.*]

Ex Epheſo cum totâ claſſe Sylla ſolvens, tertio die Piræeum appulit: & myſteriis initiatus, deſumpſit ſibi bibliothecam Apelliconis Teii, in quâ plerique Ariſtotelis & Theophraſti libri erant hauddum ſatis in vulgus noti. [*Plutarch. in Syllâ.*] Cùm enim Apelliconi multa ſuppeteret pecunia, Ariſtotelis bibliothecam & alias plures copioſas ille coëmerat: ſurreptáque è Metroo [Phrygiæ deæ templo) decretorum quæ à majoribus promulgata fuerant autographa poſſederat; & ex aliis civitatibus ſi quid eſſet antiquum, vel arcanum & reconditum, id omne corraſerat. [*Athenæus, lib. 5. cap.* 11. *ex Poſidonio Apameno.*] Tenebatur verò is librorum amore, quàm philoſophiæ ſtudio majore: indéque, quum à Nelei Scepſii poſteris Ariſtotelis & Theophraſti libros humore & blattis vitiatos magnâ pecuniâ ſibi comparaſſet, eroſarum particularum quærens inſtaurationem, in nova libros tranſtulit exempla, lacunas non rectè implens, edidítque libros mendorum plenos. Statim verò à morte Apelliconis bibliothecam illius Sylla recepit: [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 609.] quâ ipſe ſuam Bibliothecam Romæ locupletavit. (*Lucian. in lib. adverſus indoctum.*)

Mithridates in Pontum reverſus, multas denuò gentes, quæ propter res ejus adverſas ab illo defecerant, ſub poteſtatem ſuam redegit. [*Memnon, cap.* 37.] initio à Colchis facto. Quibus quum bellum inferret, illi filium ejus Mithridatem ſibi regem poſtulârunt: quo impetrato, ſtatim redierunt ſub imperium. Id Rex ſuſpicatus factum per ambitionem filii, vocatum ad ſe vinxit aureis compedibus, nec multò pòſt necavit: egregiâ hujus operâ uſus in Aſiâ contra Fimbriam. (*Appian. in Mithridat. pag.* 213, 214.)

Agenti Athenis Syllæ quum dolor cum gravedine torpidus decubuiſſet in pedes, Adipſum ille navigavit: ibíque aquis calidis uſus eſt, ferians ſimúlque tempus traducens cum mimis. [*Plutarch. in Syllâ.*]

3921 Sylla cum exercitu Brunduſium appulit, Olympiade CLXXIV. (*Appian. bell. civil. lib.* 1. *pag.* 401.) L. Scipione & C. Norbano Conſulib. [*Liv. lib.* 85. *Iul. Obſequens, de prodigiis. Eutrop. lib.* 5.] reverſus in Italiam, anno poſtquàm inde diſceſſerat *quarto*; non, *poſt quintum annum*, ut Julius Obſequens tradidit.

Ptolemæus Lathurus Thebæis ab ipſo deficientibus bellum intulit. [*Pauſan. in Attic. pag.* 8.]

L. Lucullus Mitylenæos, qui apertè à Syllanis partibus deſciverant, cupiebat reducere ad culpam agnoſcendam & pœnam moderatam, quòd ſequuti fuiſſent Marium, pendendam. Quos ut inſanire vidit, claſſe eos adortus eſt, fudit, atque intra muros redegit. Dum opidum obſidet, navigavit propalàm die verſus Elæam: verùm rectè regreſſus, collocatis prope urbem inſidiis, quievit. Ubi Mitylenæi incompoſitè & ferociter ſicut vacua caſtra oppreſſuri eruperunt; ſubitò in eos coortus, cepit ingentem numerum. Interfecit ex iis qui pedem contulerunt quingentos: ſervos 6000, & immenſam aliam prædam avertit. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Mithridates adverſus Boſphoranos, qui ab ejus imperio defecerant, claſſem parabat & magnum exercitum: adeò ut ob magnitudinem apparatûs mox orta ſit opinio (cujus in oratione pro lege Maniliâ *Cicero* etiam meminit) non in Boſphoranos ſed in Romanos hæc parari. Nam neque dum Ariobarzani ſolidam Cappadociæ poſſeſſionem reddiderat, retentis ſibi locis quibuſdam: & Archelaum ſuſpectum habebat, quaſi quum eſſet in Græciâ, plus æquo in conditionibus pacis Syllæ conceſſiſſet. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 214.)

Archelaus territus ad L. Murenam fugit; cúmque irritando, effecit ut prior Mithridati arma inferret: ut in Mithridaticis ſuis habet *Appianus*. Archelaum quoque *ad Syllam* (cujus in Aſiâ vices Murena tum agebat) *defeciſſe*, in libro 39 *Dio*; & ad eundem *ſe cum uxore liberíſque contuliſſe*, ſcribit Oroſius. (*lib. 6. cap.* 2.) Ut Memnoni hîc ægrè fides fuerit adhibenda, qui Archelaum, non ſolùm cum Mithridate manſiſſe, ſed etiam in poſtremo bello Mithridatico ſtrenuè partes illius propugnaviſſe, tradidit. [*Vid. ſupr. ann. Mundi* 3919.]

L. Murena, triumphi ductus cupidine, bellum adverſus Mithridatem renovavit. (*Liv. lib.* 86. *Appian. in Mithridatic. pag.* 213.) Per Cappadociam enim invaſit Comana, urbem ſub Mithridate maximam, & religioſo opulentóque templo inſignem: interfecítque nonnullos Regis equites. (*Appian. ibid. pag.* 214.)

Ad Murenam Mithridates legatos amandavit: qui cùm ipſi natione Græci eſſent, & vitæ genere philoſophi, plus Regem culpârunt quàm commendârunt. Cúmque pacis cum Syllâ initæ leges prætexerent: negavit Murena ſe videre ulla fœdera. nulla enim Sylla conſcripſerat; ſed executione pactorum contentus, diſceſſerat. Hæc locutus Murena confeſtim prædas agebat, ne à ſacris quidem pecuniis abſtinens: atque hyberna habens in Cappadociâ, illius regnum Ariobarzani magis confirmavit, & circa ingreſſum regni Mithridatis urbem Ecininam condidit. (*Memnon, cap.* 38. *Appian. pag.* 214.)

Quum mutuis Seleucidarum odiis inexpiabili bello & reges & regnum Syriæ conſumptum eſſet; ad externa populus auxilia concurrit, peregrinóſque ſibi reges circumſpicere cœpit. Ita- 4631 83

que

que cùm pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto arceſſendum cenſeret; occurreretque quòd Mithridates implicitus bello Romano eſſet, Ptolemæus quoque ſemper hoſtis fuiſſet Syriæ: omnes in Tigranem regem armeniæ conſenſerunt, inſtructum, præter domeſticas vires, & Parthicâ ſocietate & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ, per 18 annos eo potitus eſt. [*Juſtin. lib.* 40. *cap.* 1. & 2.] uſque dum à Pompeio illi ademptum, Romanorum imperio eſt adjectum.

Horum annorum prioribus 14, Tigranis nomine Magadates cum exercitu Syriæ præfuit: donec eum exercitum in ſui regis auxilium abducere coactus fuit; victóque Tigrane regnum Syriæ Antiocho Aſiatico à Lucullo eſt datum. [*Appian. in Syriac. pag.* 118, 119. & 133.] Antiochus *Pius* interim [*Aſiatici* pater] & Syriâ ab Euphrate uſque ad mare & parte etiam Ciliciæ à Tigrane exutus, in alio Ciliciæ necdum vel à Tigrane vel à Romanis occupato angulo latebat. [*Appian. in Mithridat. pag.* 243. *Juſtin. lib.* 40. *cap.* 2.] uxor verò ejus Selene, cum duobus filiis, in Phœniciâ & parte aliquâ inferioris Syriæ aliâ regnabat; ut ex *Joſephi* lib. 13. cap. ult. & *Ciceronis* libro 4°. in Verrem colligimus.

Mithridates & ad Senatum & ad Syllam miſit, qui expoſtularent de Murenâ. [*Appian. pag.* 214.] Et ille verò & Murena, pro ſe quiſque contra alterum legatis miſſis, Heracleenſes de auxiliis ſollicitârunt. Sed quum potentia Romanorum formidabilis videretur ipſis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerent; legatis reſponderunt, in tantâ bellorum tempeſtate difficulter proprios ſe lares tueri, nedum aliis auxiliari poſſe. [*Memnon, cap.* 38.]

Alexander Jannæus Gaulanam & Seleuciam expugnavit. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 23.]

3922 L. Murena, trajecto Haly fluvio magno & tum maximè imbribus tumido, 400 Mithridatis vicos incurſavit; nuſquàm occurrente Rege, & expectante legatorum Romam miſſorum reditum. Atque ita refertus prædâ Murena in Phrygiam & Galatiam reverſus eſt. Ubi Callidius propter querelas Mithridatis Româ miſſus, nullum quidem Senatuſconſultum ei obtulit; denuntiavit tamen, omnibus audientibus, jubere Senatum ut à fœderato rege abſtineat. Quibus dictis, mox, in conſpectu aliorum, ſeorſùm cum eo collocutus eſt: nec Murena quicquam de priſtinâ vehementia remiſit, fines Mithridatis tunc quoque incurſans. (*Appian. pag.* 214, 215.)

Murenæ non pauci dederunt conſilium, ut Sinopem invadens, de regiâ ipſa bellum moveret: 4632 82
eâ enim captâ, facilè etiam cætera in poteſtatem ventura. At Mithridates, validis hâc præſidiis communitâ, ipſe bello gerendo incubuit. [*Memnon, cap.* 38.] Ubi Gordium igitur juſſiſſet invadere vicos finitimos, ille mox jumenta impedimentáque & tam paganos quam milites comprehendit, & caſtra ſua Murenæ caſtris in adverſâ ripâ oppoſuit. Pugnæ verò neuter fecit initium, donec Mithridates venit cum majore exercitu: móxque circa fluvium commiſſum eſt magnum prælium. Ibi Rex vi tranſivit flumen, aliàs quoque Murenam longè ſuperans: qui in tumulum naturâ munitum ſe recipiens, urgente Rege, per montanos calles properavit in Phrygiam, multis amiſſis vel in fugâ vel in prælio. (*Appian. pag.* 215.)

Hæc tam præclara acceleratáque & obiter parta victoria præpeti famâ vulgata, multos tranſtulit ad Mithridatem: qui & ex Cappadociâ pulſis omnibus Murenæ præſidiis, ingenti pyrâ in excelſi montis cacumine accenſâ, Στρατίῳ Διῒ ſive Jovi Bellipotenti Victimas more patrio obtulit. [*Id. ibid.*]

3923 L. Cornelius Sylla, Dictator creatus, ut priſtina Reipublicæ forma videretur manere, M. Tullium & Cornelium Dolabellam Conſules à populo fieri permiſit: licèt ipſe jam planè regnans illis præfuerit. [*Appian. lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 412.] In quorum Conſulatûs initio, III. Kalend. Februar. [ut ex fragmentis Triumphorum marmoreis liquet] qui dies in menſem Novembrem Julianum tùm incidit, de rege Mithridate ingenti gloriâ [ut in libro quinto habet *Eutropius*] triumphavit. Eique triumpho, licèt magnificentiâ & raritate manubiarum regiarum grandi, major tamen ſpecies & pulchrius ſpectaculum acceſſit ab exulibus. Siquidem clariſſimi viri & principes civitatis ſecuti ſunt coronati currum Syllæ, ſervatorem & parentem eum appellantes; quòd illius beneficio eſſent in patriam reduces, liberóſque & conjuges recepiſſent. [*Plutarch. in Syllâ.*] Id quoque in Syllâ hic laudatum; quòd quum conſummatâ potentiâ ſuâ triumphum duceret, ut Græciæ & Aſiæ multas urbes, ita civium Romanorum nullum oppidum vexerit. [*Valer. Maxim. lib.* 18. *cap.* 3.] In eo triumpho, quod ex Capitolinæ ædis incendio cæteriſque omnibus delubris C. Marius filius Præneſte detulerat, tredecim millia auri pondo ſub eo titulo tranſtulit Sylla, & argenti ſeptem millia. Idem ex reliquâ omni victoriâ pridie tranſtulerat auri pondo quindecim millia, argenti pondo centum & quindecim millia. [*Plin. lib.* 33. *cap.* 1.] Unde per biduum triumphaſſe eum colligitur.

Alexander Jannæus, redactâ in ſuam poteſtatem valle quæ Antiochi dicitur & Gamalâ caſtello, Demetrium locorum illorum dominum multorum criminum accuſatum principatu ſuo exuit: & tertio demùm expeditionis ſuæ anno completo domum reduxit exercitum; magnâ alacritate Judæis eum ob res proſperè geſtas excipientibus. Per hæc verò tempora & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi: ad mare, Stratonis turrem, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoruram: in mediterraneis, per Idumæam regionem Adora & Mariſſam, & Samariam: montes quoque Carmelium ac Itabyrium, ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas urbes, Eſſebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, & Pellam; quam diruerunt, quòd incolæ Judaicos ritus recipere recuſarent. Poſſidebant & alias Syriæ non obſcuras urbes, quas imperio ſuo noviter adjecerant. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 23.]

L. Cornelius Sylla Dictator, indignum eſſe cenſens Mithridatem fœderatum bello infeſtari, Aulum Gabinium miſit, qui ſeriò Murenæ denuntiaret, abſtineret arma à Rege; & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. In eo conventu Mithridates obſide tradito

Ariobarzani filio quadrimulo, eòque prætextu retentâ eâ Cappadociæ parte quam præſidiis occupaverat, non ſine auctario, convivium præbuit omnibus: propoſuitque certum auri pondus his qui bibacitate, vel edacitate, dicteriis, cantu, cæteriſque ſolennibus ludicris vincerent; cujus ſolus expers fuit Gabinius. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 215, 216.]

Ita ſecundum Mithridaticum bellum anno tertio eſt finitum. [*Id. ibid.*] in quo Murena Mithridatem vehementiſſimè vigilantiſſiméque vexatum, repreſſum magnâ ex parte, non oppreſſum reliquit: ut ait *Cicero* in Oratione pro Murenâ filio ejus, quem & parenti ſuo magno hîc adjumento in periculis, ſolatio in laboribus, gratulationi in victoriâ fuiſſe, Orator adjicit. Qui etiam libro primo in Verrem, juſſu L. Murenæ populum Mileſium docet decem naves ex pecuniâ vectigali populi Romani feciſſe; ſicut, pro ſuâ quaſque parte civitates Aſiæ cæteras: quæ præſidiaria claſſis ex fœdere præbenda eſſet P. R. maritimis neceſſitatibus; ut ad eundem librum (ſive orationem Verrinam tertiam) notavit *Aſconius Pedianus.*

L. Lucullus quæſturæ ſuæ tempus, Murenâ bellum in Ponto gerente, in Aſiæ pace conſumpſit. [*Cicero, in Lucullo.*]

Sylla Dictator Murenam ex Aſiâ revocavit. [*Cicero, pro lege Maniliâ.*] ei in Aſiaticâ prætura M. Thermo ſuccedente: cujus contubernio ſtipendia prima C. Julius Cæſar in Aſiâ fecit. [*Sueton. in Julio, cap.* 2.] Simul verò cum Murenâ, ex quæſturâ etiam revocatum fuiſſe Lucullum, argumento illud eſt, quòd Aquilio Gallo judici Romæ aſſederit in causâ Quintii: quam Ciceronem anno ætatis 26°, M. Tullio & Cn. Dolabellâ Conſulib. egiſſe, docet *A. Gellius* lib. 15. cap. 28. & *Hieronymus* in Chronico.

Alexander Jannæus, belli requiem, morbi habuit principium. Ex temulentiâ enim morbo contracto, triennio integro febre quartanâ laboravit: neque à caſtrenſibus tamen officiis abſtinebat. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 4. *& lib.* 13. *Antiquit. cap.* 23.] 4633 81

L. Murena Romam reverſus, ampliſſimè triumphavit. Cujus triumphum donis militaribus filius decoravit: qui ſub eo imperatore meruit, & finem ſtipendiorum patris victoriam ac triumphum fecit. [*Cicero, pro Murenâ.*]

Mithridates otium nactus ſubegit Boſphorum, & genti unum ex filiis Macharem regem dedit. [*Appian. pag.* 216.]

Molo Rhetor legatus ad Senatum de Rhodiorum præmiis veniens, primus exterorum in Senatu ſine interprete eſt auditus. Quem honorem non immeritò cepit, quoniam ſummam vim Romanæ eloquentiæ adjuverat. quo tempore & M. Cicero operam illi dedit. [*Cicero in Bruto. Valer. Maxim. lib.* 2. *cap.* 2.] quod & ante ſexennium illum feciſſe, ſuo loco notavimus.

Julius Cæſar à M. Thermo Aſiæ prætore in Bithyniam ad arceſſendam claſſem miſſus, deſedit apud Nicomedem, non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ: quem rumorem auxit intra paucos rurſus dies repetita Bithynia, pecuniæ exigendæ prætextu, quæ deberetur cuidam libertino clienti ſuo. [*Sueton. in Julio, cap.* 2.]

L. Cornelius Sylla Dictator plebi Romanæ inſeruit ex proſcriptorum ſervis florentiſſimum quemque ætate ac viribus, pluſquàm decem mille, donatos priùs libertate civitatéque, & Cornelios vocatos de patroni nomine; ut inter plebeios haberet in Urbe ſemper ad juſſa paratà decem millia. [*Appian. lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 413. *&* 416.] Inter hos à Syllâ civitate donatos Alexandrum Polyhiſtorem fuiſſe, *Servius* in Æneid. 10. indicat. Et quidem Romæ Syllæ temporibus fuiſſe Alexandrum Polyhiſtorem, & libertate donatum, & Cornelium cognominatum, (licèt à patrono Cornelio Lentulo, cui venditus, cujúſque pædagogus factus fuerit) confirmat etiam *Suidas*, in Ἀλέξανδρος ὁ Μιλήσιος. Mileſium enim appellat ille Grammaticum hunc Cratetis diſcipulum: quem *Stephanus Byzantinus* patre Aſclepiade in urbe minoris Phrygiæ Cotyaëo natum, de omnigenis rebus libros 42. ſcripſiſſe aſſerit. De quo videndus *Euſebius*, libro 9°. Præparat. Evangelic. cap. 17. ubi complura ex libro quem de Judæis ille ſcripſit recitat.

Thebæos tertio à defectione anno Ptolemæus Lathurus in poteſtatem ſuam redactos tam graviter mulctavit; ut qui antè ditiſſimas quaſque Græciæ civitates opibus ſuperârant, nullum priſtinæ fortunæ veſtigium retinuerint. Ita *Pauſanias* in Atticis: [*pag.* 8.] ſic iſta referens, quaſi ad Thebas Bœotias iſta ſpectarent, non ad Thebas Ægyptias. quum eodem ferè tempore quo à Ptolemæo Thebæi defecerunt, magnas illas Thebas Bœotiæ ab Archelao Mithridatis ad Syllam Romanorum ducem defeciſſe, ex *Appiani* Mithridaticis [*pag.* 190.] obſervaverimus.

Ipſe verò Ptolemæus Lathurus non ita multò pòſt fato functus eſt, [*Pauſan. ut ſuprà.*] annis poſt mortem fratris Philometoris 36. & menſibus 6. Cui ſuccedens filia Cleopatra, Ptolemæi Alexandri (qui junior Lathuri frater, matrem ſimul ſecum regnantem occidit) uxor, regnavit menſibus 6. [*Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 225.] Lathurum autem Berenicem ſolam è legitimo thoro ſuſcepiſſe, confirmat *Pauſanias*: [*ut ſupr.*] quâ ante patrem defunctâ, proles ejus illegitima, Ptolemæus quidem Cypri, Cleopatra verò iſta & poſteà Novus Dionyſius ſive Auletes Ægypti regnum occupaviſſe videtur. niſi fortè eadem Porphyrio *Cleopatra* fuerit, quæ Pauſaniæ *Berenice.*

Sylla Dictator Alexandrum, Ptolemæi illius Alexandri matricidæ filium, quem in familiaritatem receptum ex Aſiâ ſecum Romam duxerat, Alexandrinis regem miſit, deficiente ibi virili ſtirpe regiâ, & mulieribus viro cognato opus habentibus: ſperans multum auri ſe collecturum ex regno opulentiſſimo. [*Appian. Bell. civil. lib.* 1. *pag.* 414.]

C. Julius Cæſar à M. Thermo in expugnatione Mitylenarum coronâ civicâ donatus eſt. [*Sueton. in Julio, cap.* 2.] Mitylenæ, quæ ſola urbs poſt victum Mithridatem arma retinebat, dirutæ ſunt. [*Liv. lib.* 89.] urbe illâ nobili, belli lege ac victoriæ jure, ſub poteſtate populi Romani redactâ. [*Cicero, in Agrariâ* 2ª.]

3924 Alexander, ductâ in uxorem Ægypti reginâ Cleopatrâ, poſtquàm per 19 dies ſimul cum illâ regnaviſſet, eam interemit. [*Porphyr. ut ſupr.*] *Appianus* regem hunc, Syllæ fiduciâ inſolentiùs imperantem, decimo nono regni die ab Alexandrinis in gymnaſium ex regiâ protractum & interemptum fuiſſe ſcribit. Sed annos 15 poſt uxoris necem eum regnaviſſe, ex *Cicerone* & *Suetonio* poſteà apparebit: contra communem Hiſtoricorum & Chronographorum errorem; qui Ptolemæi Auletæ regnum hîc incipiunt, & annos illius cum annis Alexandri commiſcent.

Mithridates Achæos aggreſſus, Colchis finitimos, eorum [ut quidam putant] qui à Troiâ revertentes huc errore delati ſunt reliquias, duas partes exercitûs partim inſidiatorum dolo, partim aperto marte, atque etiam inclementiâ frigoris amiſit. [*Appian. pag.* 216.]

Domum reverſus Mithridates, Romam miſit qui leges fœderis conſcriberent. Ariobarzanes 4634 80
quoque miſit, ſive ſponte ſive incitatus ab aliis, qui docerent ſe non recepiſſe Cappadociam, & majorem ejus partem retinere Mithridatem. Mithridates verò à Syllâ cedere Cappadociâ juſſus eſt, prius quàm leges pacis conſcriberentur. [*Id. ibid.*]

Conſtitutâ Ciliciæ provinciâ, Proconſul ad eam Cn. Dolabella eſt miſſus. Cui provinciæ, præter tres diœceſes proprias, Pamphylicam, Iſauricam, & Cilicienſem; tres quoque Aſiaticas diœceſes attributas fuiſſe, teſtatur Cicero. [*lib.* 13. *ad familiar. epiſt.* 67.] Cibyraticam nimirùm, Synnadenſem, & Apameenſem; in regionibus Phrygiæ, Piſidiæ, & Lycaoniæ poſitas. Cùm verò Dolabella, quæſtorem ſecum ducens C. Malleolum & legatum C. Verrem, in itinere Delum perveniſſet: ibi ex fano Apollinis antiquiſſima ſigna noctu clàm ſublata in onerariam navem ſuam Verres conjicienda curavit. Tum ſubitò tempeſtates coortæ ſunt maximæ, ut non modò proficiſci, cùm cuperet, Dolabella non poſſet, ſed vix in opido conſiſtere: ita magni fluctus ejiciebantur. Hic navis illa onuſta ſignis, expulſa atque ejecta fluctu, frangitur: in littore ſigna illa Apollinis reperiuntur, juſſu Dolabellæ reponuntur; tempeſtas ſedatur, Dolabella Delo proficiſcitur. [*Cicero, act.* 2. *in Verrem lib.* 1.]

Chio, Erythris & Halicarnaſſo, idem Verres ſigna pulcherrima abſtulit. Tenedo quoque ipſum Tenem pulcherrimè factum, qui urbem illam dicitur condidiſſe & cujus ex nomine Tenedus nominatur, abſtulit magno cum gemitu civitatis. (*Id. ibid.*)

Quum Verres à Cn. Dolabellâ efflagitaſſet, ut ſe ad reges, populi Romani ſocios, Nicomedem Bithyniæ & Sadalam Thraciæ, mitteret; Lampſacum in Helleſponto pervenit. Ubi cùm aſſecla illius Rubrius Philodami primarii civis filiam ad Verrem perducere conaretur; Lampſacenis Themiſtagoræ & Theſſali hortatu ad tuendam illius pudicitiam noctu concurſantibus, lictor Verris Cornelius occiſus, ſervique ipſius nonnulli, unà cum Rubrio, in turbâ ſauciati ſunt: ipſius quoque legati domo ab incendio ægrè ſervatâ. Dolabella à Verre rogatus, relicto bello (quod tunc ab illo in Ciliciâ gerebatur) atque provinciâ ſuâ in Aſiam profectus, à C. Nerone, qui in Aſiæ præturâ M. Thermo ſucceſſerat, obtinuit ut Philodamus & filius ejus judicio damnati ſecuri percuterentur. [*Id. ibid. cum Aſconio Pediano in eundem.*]

3925 Verrem ex Aſiâ decedentem Charidemus Chius trietarchus à Dolabellâ ſequi juſſus, Samum cum eo venit. Ubi expugnato antiquiſſimo Junonis Samiæ fano, tabulas & ſigna Verres inde ſuſtulit. Cujus ſacrilegii cùm à Samiis apud Chios ſuos accuſatus Charidemus, planum feciſſet, non à ſe ſed à Verre iſta fuiſſe facta: legati ad C. Neronem in Aſiam Samo venerunt, de eo conqueſturi. Qui reſponſum tulerunt; ejuſmodi querimonias, quæ ad legatum populi Romani pertinerent, non ad prætorem, ſed Romam deferri oportere. [*Cicero, ibid.*]

In Pamphyliâ idem Verres Aſpendo non modò Aſpendium cithariſtam, quem omnia intus canere dicebant, ſed ſigna etiam reliqua omnia ex fanis & locis publicis, palàm ſpectantibus omnibus, plauſtris evecta aſportavit; Pergæ verò antiquiſſimum Dianæ fanum ſpoliavit, & ex ipſâ Dianâ quod habebat auri detractum abſtulit. [*Id ibid.*]

Habebant Mileſii præſidiariam claſſem, ex fœdere præbendam populi Romani maritimis neceſſitatibus. Hos navem Verres popoſcit, quæ eum præſidii cauſa Myndum proſequeretur. Illi ſtatim myoparonem egregium de decem navibus electum, atque ornatum dederunt. Verres autem milites remigéſque Miletum Myndo pedibus reverti juſſit: myoparonem verò L. Magio & L. Fannio, qui à Mariano exercitu transfugæ Myndi tùm habitabant (poſtea verò ad Sertorium & Mithridatem tranſierunt) vendidit. Qui myoparoni præfuerat, rem geſtam renuntiavit: illi renuntiationem ejus in publicas litteras retulerunt. Sed Cn. Dolabella, Verris rogatu, & in renuntiatorem animadvertere conatus eſt, & renuntiationem ex tabulis tolli juſſit. (*Id. ibid. cum Aſcon. Pediano in eund.*)

C. Malleolo quæſtore Cn. Dolabellæ occiſo Verres ſtatim à Dolabellâ quæſtoriæ procurationis munus obtinuit: & pupilli tutelam adeptus, bona ejus invaſit. [*Ibid.*]

Quum provincias ſortirentur Conſules; P. Servilius Ciliciam, Ap. Claudius Macedoniam 4635 79
obtinuit. Servilius ægrotum Tarenti collegam prior tranſgreſſus, ad Corycum urbem iter vertit: [*Saluſt. Hiſtoriar. lib.* 1. *apud Priſcian. lib.* 15.] contra piratas miſſus; qui, duce Iſidoro, in proximo mari (Cretam inter atque Cyrenas, Achaiam ſinúmque Maleum) quod à ſpoliis Aureum ipſi vocavere, latrocinabantur. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 6.] Sub Servilio Julius Cæſar, ſed brevi tempore, meruit. (*Sueton. in Julio, cap.* 3.) & L. Flaccus tribunus militum fuit. [*Cicero, pro Flacco.*]

Cn. Dolabella ex Ciliciâ provinciâ revocatus, Romæ ab adoleſcente M. Æmilio Scauro repetundarum accuſatus, damnatus atque in exilium miſſus eſt. Cujus lis ſeſtertiûm ad tricies his nominibus ſolis eſt æſtimata; quòd ejus Quæſtor C. Verres à civitatibus Lyciæ, Pamphyliæ, Piſidiæ, Phrygiæque frumentum, coria, cilicia, ſaccos præter modum imperaſſet; neque ea ſumpſiſſet, ſed pro his rebus pecuniam exegiſſet. Contra eum verò ipſe Verres, totius criminis miniſter & particeps, acerrimum teſtimonium dixit: & niſi condemnato & ejecto eo, qui

poſſet

poſſet reprehendere, legationis & quæſturæ ſuæ rationes referre noluit. [*Cicero, act. 2. in Verr. lib.* 1.] Vid. *Pighii* Annal. Rom. tom. 3. pag. 280, 281. & 286, 287.]

3926 Alexander Jannæus, quartano febrium recurſu fatigatus, & intempeſtivâ militiâ ſeſe implicans, tandem exhauſtis viribus, quum 27 regnâſſet annos, in Geraſenorum finibus mortuus eſt; Ragaba caſtellum, quod ultra Jordanem ſitum eſt, obſidens. Moriturus uxorem Alexandram monuit, ut apud milites mortem ipſius tantiſper celaret: deinde poſtquàm victrix magnificè Hieroſolyma reverſa fuerit, Phariſæis nonnihil licentiæ permitteret. Poſſe enim hos plurimum apud Judæos, ſive exoſum aliquem cupiant lædere, ſive amicum juvare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamſi per invidiam de quopiam malè loquantur: eámque ſe ob cauſam gentis odium incurriſſe, quòd hoc genus hominum offendiſſet. Suaſit igitur ut cadaver ipſius eorum arbitrio permitteret, polliceretúrque nihil ſe niſi ex illorum ſententiâ geſturam in adminiſtrando imperio: ſic enim fore, ut & ipſe tantò magnificentiùs ſepeliretur, & illa ſecurè cum filiis dominaretur. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli Judaic. cap.* 4. & *lib.* 13. *Antiquit. cap.* 23. *cum lib.* 20. *cap.* 8.]

Alexandra regina (Eccleſiaſticis ſcriptoribus *Salina* etiam dicta) capto caſtello Ragabâ, 4636 78
juxta mariti monita, omnia quæ vel ad cadaver vel ad regnum pertinerent Phariſæorum arbitrio permittens, ex infenſis benevolos, ſibi reddidit. Tùm illi progreſſi ad plebem concionabantur, res geſtas Alexandri celebrantes, & regem juſtum ſe amiſiſſe conquerentes: populúmque ad eum luctum & mœſtitiam provocaverunt, ut nullum antehac regem funeraverint magnificentiùs. [*Id. lib.* 13. *Antiquit. cap.* 24.]

Cùm verò ille moriens & regni adminiſtrationem uxori Alexandræ teſtamento reliquiſſet, & deligendi Pontificis permiſiſſet arbitrium: majorem illa natu filium Hyrcanum Pontificem declaravit, non tam propter ætatis prærogativam, quàm quòd propter innatam ſegnitiem poteſtati quam ipſa obtinebat regiæ minimè moleſtus futurus videretur; minorem autem Ariſtobulum privatum vivere maluit, quòd ferventioris is eſſet ingenii. Per novem igitur annos regnum illa adminiſtravit; toto eo tempore filio Hyrcano Pontificatum obtinente: mulier apud populum gratioſa, tum ob favorem Phariſæorum, tum quòd ſemper viſa eſſet ægrè tuliſſe ea, quæ maritus præter officium feciſſet. Et nomen quidem regni penès reginam erat, ejus autem adminiſtratio penès Phariſæos: quibus etiam plebs parere ab eâ juſſa eſt. Si quid igitur conſtitutionum Hyrcanus ſocer abrogaverat, quas Phariſæi juxta majorum traditiones induxerant, id totum illa denuò reſtituit: iidémque & exulibus reditum, & vinctis ſolutionem procurabant. Quædam tamen etiam per ſe mulier procurabat; & magnum mercede conductorum militum alebat numerum: vireſque ſuas ita augebat, ut terrori eſſet circumvicinis tyrannis & obſides ab eis acciperet. [*Id. ibid. cum lib.* 26. *Antiquit. cap.* 8. & *lib.* 1. *Belli cap.* 4.]

Mithridates, Syllæ juſſu, reſtitutâ Ariobarzani totâ Cappadociâ, aliam legationem ad ſcribendas leges fœderis Romam miſit. [*Appian. pag.* 216.]

M. Lepido & Q. Catulo Conſulibus, Sylla mortuus eſt. [*Liv. lib.* 90. *Appian. lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 416.] Biduo ante exceſſum 22°. Commentariorum ſuorum libro extremam manum impoſuit: ſibíque prædixiſſe Chaldæos ait, ubi præclarè vixiſſet, in flore felicitatis ſe exceſſurum. [*Plutarch. in Syllâ.*] Eos Commentarios Lucullo ille nuncupavit: quem & moriens, præterito Pompeio, tutorem filio ſcripſit. Unde inter eos, juvenes tum & gloriæ cupiditate flagrantes, primus ſimultatis & æmulationis fons manaſſe putabatur. [*Id. in Lucullo.*]

M. Cicero, poſtquàm ſex menſes Athenis cum Antiocho Aſcalonita veteris Academiæ nobiliſſimo & prudentiſſimo philoſopho & Demetrio Syro vetere & non ignobili dicendi magiſtro fuiſſet, morte Syllæ ibi auditâ, in Aſiam navigavit: eâque totâ peragratâ, cum ſummis oratoribus exercebatur. Horum erant principes, Menippus Stratonicenſis (cognomento Catocas) è Cariâ, Dionyſius Magnes, Æſchylus Cnidius, & Xenocles Adramyttenus. [*Cicero in Bruto, & Plutarch. in Cicerone: cum Strabone, lib.* 13. *pag.* 614. & *lib.* 14. *pag.* 660. & *Diog. Laërtio, in Menippo.*]

Eo quoque tempore Mileſia quædam mulier, quòd ab hæredibus ſecundis acceptâ pecuniâ partum ſibi ipſa medicamentis abegiſſet, rei capitalis eſt damnata; neque injuriâ: quæ ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium generis, hæredem familiæ, deſignatum reipublicæ civem, ſuſtuliſſet. [*Cicero, pro A. Cluentio.*]

P. Servilius proconſul Ciliciam ſubegit: piratarúmque levibus & fugacibus myoparonibus gravi & Martiâ claſſe turbatis, victoria non incruentâ eos ſuperavit. [*Liv. lib.* 90. *Florus, lib.* 3. *cap.* 6. *Eutrop. lib.* 6.] Ciliciam & Pamphyliam crudeliſſimè adortus, dum ſubdere ſtudet, penè delevit. [*Oroſ. lib.* 5. *cap.* 23.]

Julius Cæſar, Syllæ morte compertâ, relictâ Ciliciâ Romam properè rediit. [*Sueton. in Julio, cap.* 3.]

Romæ quum magiſtratus, defuncto jam Syllâ, de Mithridatis legatione ad Senatum non retuliſſent; rex Tigranem generum ſubornavit ut Cappadociam invaderet: quod tamen commentum Romanos non latuit. [*Appian. in Mithridat. pag.* 216.] inter quos L. Philippum, in oratione contra Lepidum hoc tempore ad Senatum habitâ, in libro 1°. Hiſtoriarum ita loquentem inducit Saluſtius. *Mithridates in latere vectigalium noſtrorum, quibus adhuc ſuſtentamur, diem bello circumſpicit.*

3927 Tigranes, Cappadociâ velut indagine cinctâ ut nemo poſſet evadere, ad trecenta millia hominum inde abſtraxit in Armeniam, & agros eis ad incolendum cum aliis attribuit; ubi primùm Armeniæ regni diadema ſibi impoſuit, & *Tigranocertam* à ſe, quaſi *Tigranis urbem*, denominavit. [*Id. ibid.*] Eam ille urbem condidit inter Iberiam & Zeugma quod eſt ad Euphratem: conducens in eam homines è duodecim quas evaſtaverat Græcanicis urbibus. [*Strabo,*

lib. 11. *pag.* 532.] Erant in eâ frequentes ex Ciliciâ exciti Græci, frequentes barbari eâdem atque Græci ſorte uſi, Adiabeni, Aſſyrii, Gordyeni, Cappadoces: quos excîſis eorum patriis deduxerat illuc, ac ſedes figere coëgerat. [*Plutarch. in Lucullo.*] Hoc verò tempore, quo Cappadociam incurſionibus vaſtavit, Mazacenos omnes ſedibus ſuis ejectos in Meſopotamiam tranſtulit, & majorem Tigranocertæ partem iis habitatoribus frequentavit. [*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 539.]

Geminus, inſignis mathematicus, opus ſuum aſtronomicum (ex quo Procli Sphæra eſt excerpta) ſcripſit, 120. annis poſtquàm Ægyptiorum Iſia in Eudoxi Solſtitium brumale, ſive Decembris 28. incurrebant: ut ipſe in cap. 6. indicat. *Vid. ann. Mundi* 3807. *a.*

M. Cicero Rhodum veniens, ad eundem quem Romæ audiverat Molonem ſe applicavit; cùm actorem in veris cauſis ſcriptorémque præſtantem, tum in animadvertendis notandíſque vitiis & inſtituendo docendóque prudentiſſimum. Is dedit operam, ut nimis redundantem & ſuperfluentem juvenili quâdam licentiâ Ciceronem reprimeret, & quaſi extra ripas diffluentem coërceret. [*Cicero*, *in Bruto.*] 4637 77

Floruit ibidem eodem tempore ſummus etiam artis Oratoriæ magiſter Apollonius; cui à Strabone Μαλακῦ ſive *Mollis*, ab aliis *Molonis* cognomentum tribuitur, & ob hoc à nonnullis (inter quos & Quintilianus eſt, *lib.* 12. *cap.* 6.) cum priore illo *Molone* confunditur. Alabandenſes è Cariâ erant ambo, Meneclis Alabandenſis rhetoris diſcipuli; & uterque domo ſuâ profectus, eandem artem Rhodi profeſſus eſt: licèt ſeriùs Molon eò ſe contulerit, indéque Homericum illud ab Apollonio audierit, Ὀψὶ μολών. [*Strabo*, *lib.* 14. *pag.* 655, 660, 661.] Unum Cicero *Molonem* ſemper appellat: alterum, in libro 1. de Oratore, *Apollonium Alabandenſem*; ubi ita de eo loquens M. Antonius introducitur. *In eo vel maximè probavi ſummum illum doctorem Alabandenſem Apollonium, qui cùm mercede doceret, tamen non patiebatur eos quos judicabat non poſſe oratores evadere operam apud ſe perdere, dimittebátque: & ad quam quemque artem putabat eſſe aptum, ad eam impellere atque hortari ſolebat.*

Hunc Apollonium fama eſt, quòd imperitus eſſet Romanæ linguæ, à Cicerone petiiſſe, ut declamaret Græcè: Ciceronem autem morem ei geſſiſſe libenter, ita fore ratum, meliùs ut corrigeret ſe ille. poſtquàm declamavit, cæteris ſtupore defixis & certatim collaudantibus eum, Apollonium non hilarem fuiſſe dum audiret dicentem; & quum peroraſſet, diu ſediſſe cogitabundum: tandem verò, ubi id momordit Ciceronem, dixiſſe. *Te quidem laudo, Cicero, & admiror: Græciæ verò me miſeret conditionis, quum cernam, quæ reliqua nobis ſola erant ornamenta, ea quoque te ad Romanos tranſtuliſſe, litteras & eloquentiam.* (Plutarch. in Cicerone.)

Rhodi Ciceronem quoque philoſophum Poſidonium audiviſſe *Plutarchus* confirmat. Eúmque inter eos, à quibus inſtitutus fuit, enumerat ipſe *Cicero*; in lib. 1. de Naturâ Deorum, & lib. de Fato. Poſidonius verò iſte Stoicæ ſectæ philoſophus, Apameæ quidem in Syriâ natus, ſed Rhodi poſteà civis factus Rhodius eſt appellatus; ut ex Strabone [*lib.* 14. *pag.* 654.] & Athenæo [*lib.* 6. *cap.* 6.] cognoſcitur. Ubi & illud obiter notandum, quum *Poſidonium* & *Apollonium Molonis* vel *Molonem* (ut alibi ſcribitur) de Judæis & eorum Templo fabularum fomitem Apioni Grammatico præbuiſſe dicat Joſephus: [*lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1065.] prioris nomine Apamenum hunc *Poſidonium* intelligere, Ciceronis in philoſophiâ Stoicâ magiſtrum, ex cujus Hiſtoriarum libris tam multa à nobis in ſuperioribus ſunt producta; poſterioris verò vel *Apollonium* illum de quo jam diximus, vel potiùs *Molonem* illius æqualem, quem inter *ſcriptores* in Ciceronis Bruto numeratum, atque à quibuſdam eundem cum Apollonio illo fuiſſe habitum, jam diximus.

P. Servilius proconſul in Ciliciâ Iſauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnavit. [*Liv. lib.* 93.] Urbem ipſam Iſauram demolitus eſt, & pleraſque piratarum munitiones excidit quæ ad mare erant. [*Strabo*, *qui ipſum Servilium ſe vidiſſe ait*, *lib.* 12. *pag.* 568, 569. *& lib.* 14. *pag.* 665.] Lyciam & urbes ejus clariſſimas obſeſſas oppreſſáſque cepit. Præterea Olympum montem pervagatus, Olympum, Phaſelidem, & Corycum tres magnas urbes evertit. Primus quoque Romanorum per Taurum duxit exercitum, ac limitem itineris fecit: lateráque montis in Ciliciam vergentia perſcrutatus, Iſauros bello fractos in Romanorum ditionem redegit. [*Oroſ. lib.* 5. *cap.* 23. *cum Floro, lib.* 3. *cap.* 6. *Saluſtio lib.* 1. *Hiſtor. apud Priſcianum libro* 15. *Aſconio Pediano*, *in Verrinam* 3. *& Eutropio*, *lib.* 6.] Agros Attalienſium, Phaſelitum atque Olympenorum, agrúmque Agerenſem, & Orindicum, & Geduſanum, populo Romano Servilii victoriam adjunxiſſe, in 1ª & 2ª. Agrariâ confirmat *Cicero*: qui etiam in 4°. contra Verrem libro de Phaſelide ſpeciatim iſta adjicit. Phaſelis illa, quam cepit P. Servilius, non fuerat urbs antè Cilicum & prædonum: Lycii illam, Græci homines, incolebant. Sed quòd erat ejuſmodi loco atque ita projecta in altum, ut & exeuntes è Ciliciâ prædones ſæpe ad eam neceſſariò devenirent, & cùm ex hiſce ſe locis reciperent, eódem deferrentur; adſciverunt illud ſibi opidum piratæ, primò commercio, deinde etiam ſocietate.

3928 L. Magius & L. Fannius de exercitu Fimbriæ profugi Mithridati ſeſe adjunxerunt: eíque perſuaſerunt ut cum Q. Sertorio, qui in Hiſpaniâ tum contra Romanos arma ſumpſerat, ſocietatem belli paciſceretur. Hos ille legatos cum litteris ad Sertorium miſit: pecuniam & naves illi ad bellum ſe præbiturum promittens; & ab illo viciſſim omnem Aſiam, quâ populo Romano fœdere cum Syllâ icto ceſſerat, confirmari ſibi poſtulans. Legatos, myoparone illo quem Myndi à C. Verre comparaverant in Italiam tranſvectos & ad Sertorium inde feſtinantes, Senatus in hoſtium numero habendos cenſuit, & inquirendos mandavit. Ad Sertorium tamen illi pervenerunt: qui coacto ſuorum concilio, quod Senatum vocabat, quum cæteri accipiendas conditiones cenſerent, eas improbavit. Ut Aſiæ enim provincia, quâ ille populum Romanum injuſtè ſpoliaverat, quámque à Fimbriâ bello illi extortam ipſe fœdere cum Syllâ ſancito dimiſerat, negavit permiſſurum ſe ut in ejus ditionem iterùm recideret. 4638 76

Bithyniam

Bithyniam verò & Cappadociam ipſi parere aſſuetas, nec quicquam populo Romano attinentes, ſe illi dixit non invidere. His tamen conditionibus fœdus eſt initum, & jurejurando confirmatum: ut Sertorio Mithridates tria millia talentûm cum 40. navibus præberet; Sertorius verò Mithridati Cappadociam & Bithyniam (quibus *Appianus* non Paphlagoniam ſolùm & Galatiam, ſed ipſam quoque addit Aſiam) occupandas concederet, & Ducem ei militéſque mitteret. Ducem verò ad eum miſit in Aſiam Mithridates, ex ſenatoriis exulibus, *M. Marium* (*Varium* Appiano dictum) eíque duos illos Lucios conſiliarios addidit, Magium & Fannium. Qui Dianio maritimâ Hiſpaniæ civitate ſolventes, & Sinopen Ponti ubi Mithridates erat pervenientes, quum negatam illi à Sertorio Aſiam declaraſſent; Rex ad amicos dixiſſe fertur. *Quid tandem in Palatio ſedens imperabit Sertorius; qui nunc ad Oceanum ſummotus Atlanticum fines regno noſtro præſcribit, & tentantibus Aſiam bellum denuntiat?* Marcus tamen Marius ex Sertorii ſententiâ fœdus cum eo firmavit. Quem Rex apud ſe retentum, brevi in locum Archelai, qui ab ipſo transfugerat, ducem fecit. [*Cicero, pro lege Maniliâ; &, pro Murenâ. item, act. 2. in Verrem lib. 1. cum Aſconio Pediano in eund. Liv. lib. 93. Plutarch. in Sertorio. Appian. in Mithridatic. pag.* 216, 217. *Oroſ. lib. 6. cap.* 2.]

Reſtituto Capitolio (cum quo, ante ſeptennium, libri Sibyllini fuerant combuſti) retulit ad Senatum C. Curio Conſul ut legati Erythras mitterentur, qui carmina Sibyllæ conquiſita Romam deportarent. Miſſique P. Gabinius, M. Otacilius & L. Valerius, deſcriptos à privatis verſus Romam deportârunt: quos Conſules Curio & Octavius in Capitolio, quod tunc erat curante Q. Catulo reſtitutum, ponendos curârunt. [*Feneſtella: à Lactantio citatus, libro* 1. *Inſtitut. cap.* 6. *& lib. de irâ Dei cap.* 22.] Unde libros Sibyllinos, quos Romani conſulebant, Erythræam creditam ſcripſiſſe *Varro* dicit: quia poſt incenſum Apollinis templum, in quo fuerant libri, apud Erythræam inſulam ipſa inventa ſunt carmina: ſi *Servio* credimus. [*in Æneid.* 6.] Incenſum enim templum non Apollinis ſed Jovis Capitolini fuit: & Capitolio refecto, licèt ex Senatuſconſulto ad verſus tranſcribendos Erythras Aſiæ legati miſſi fuerint, non tamen ex Erythræis ſolis, ſed etiam ex aliis civitatibus & Italicis & Græcis privatorúmque hominum bibliothecis, cujuſcumque Sibyllæ nomine fuerunt, libri qui poſtea extabant coacti Romámque allati fuerunt; in quibus & ſuppoſititia quædam, ex acroſtichidum quas vocant diſcrimine, ſunt deprehenſa. Quod ex ipſius *Varronis* libris rerum divinarum, à Dionyſio Halicarnaſſeo [*lib.* 4. *antiquit. Roman.*] & Lactantio Firmiano [*lib.* 1. *Inſtitut. cap.* 6.] habetur relatum. *Quæſita* quoque fuiſſe *Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam & Siciliam & Italicas colonias carmina Sibyllæ, una ſeu plures fuere; datúmque Sacerdotibus negotium, quantum humanâ ope potuiſſent, vera diſcernere*, in libro 6°. Annalium prodidit *Tacitus.*

Iiſdem Cn. Octavio & Cn. Scribonio Carione Conſulibus, ſcintillam è ſtellâ cadere & augeri terræ appropinquantem, & auctam in Lunæ magnitudinem illuxiſſe ceu nubilo diei; dein cùm in cœlum ſe reciperet lampadem factam, *Licinium Syllanum* Proconſulem cum comitatu ſuo vidiſſe, in Naturalis ſuæ hiſtoriæ lib. 2. cap. 35. prodit *Plinius.* Cùm autem *Syllanus* inter cognomina Romana non inveniatur; *L. Junium Silanum* in Plinio hîc reponendum cenſet *Pighius.* Ut *Junius* hoc tempore, Cn. Neronis loco, cum proconſulari imperio in Aſiam miſſus, in itinere prodigium hoc cum comitatu ſuo conſpexiſſe videatur.

3929 Nicomedes Bithyniæ rex, ſine liberis defunctus, populum Romanum fecit teſtamento hæredem: regnúmque ejus in provinciæ formam redactum eſt. [*Liv. lib.* 93. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 4. *&* 39. *Appian. lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 420. *& Mithridatic. pag.* 175. *&* 218.] Quò ſpectat & illa de Romanis querela, in epiſtolâ Mithridatis ad Arſacem; libro 4°. Hiſtoriarum Saluſtii. *Totam Bithyniam, Nicomede mortuo, diripuere; cum filius Muſa, quem regem appellaverat, genitus haud dubiè eſſet.*

Eodem quoque anno (quo CLXXVI. acta eſt Olympias) Cyrene provinciâ auctum fuiſſe populum Romanum, Ptolemæo Apione rege ex Lagidarum gente teſtamento eam illi relinquente, in lib. 1. de Bell. civil. [*pag.* 420.] ſcribit *Appianus:* in fine etiam Mithridaticorum, è Lagidarum gente *nothum* regem illum fuiſſe addens. quæ *Apionis* deſcriptio, oſtendit eundem eſſe cum illo, quem *ex pellice ſuſceptum* regni Cyrenarum hæredem populum Romanum inſtituiſſe, in lib. 39. cap. 5. *Juſtinus* retulit. ubi tamen *eam Libyæ partem provinciam factam* fuiſſe adjicit: quum Ptolemæo Apione mortuo, Senatum regni Cyrenarum civitates liberas eſſe juſſiſſe, ſuprà (ad annum Mundi 3908.) ex *Livio* audiverimus. ut tunc quidem liberatæ, nunc verò in provinciæ formam redactæ illæ fuiſſe videantur. Et tunc quidem *Ptolemæum regem Cyrenæ morientem Romanos teſtamento dimiſiſſe hæredes*, anno 1°. Olymp[is]. CLXXI. poſteà verò *Libyam per teſtamentum Apionis regis Romanis relictam*, Olympiadis CLXXVIII. anno 4°, in Euſebiano Chronico notavit *Hieronymus:* poſterius hoc undecim ferè annis ſeriùs, quàm rationes *Appiani* hîc poſtulant, collocans. Novennio ſeriùs, ad Cæcilii Metelli triumphum Creticum ſcilicet, *Eutropius* hoc ipſum retulit. *Quo tempore* (ut in Breviarii ſui libro 6°. ille inquit) *Libya quoque Romano imperio per teſtamentum Apionis, qui rex ejus fuerat, acceſſit: in quâ inclyta civitates erant, Berenice, Ptolemais, & Cyrene.* Jornandes, in libro de regn. ac temp. ſucceſſ. ita hâc de re ſcripſit. *Libyam, id eſt, Pentapolin totam, à primo illo Ptolemæo Romanis ſub libertate conceſſam, tamen reſiſtentes dehinc, Apionis conſilium populo Romano ſubdidit.* Et ante eum, in ſuo Breviario, Sextus Rufus. *Cyrenas cum cæteris civitatibus Libyæ Pentapolis Ptolemæi antiquioris liberalitate ſuſcepimus: Libyam ſupremo regis Apionis arbitrio ſumus aſſecuti.* Eúmque in libro 22. ſecutus Ammianus Marcellinus. *Aridiorem Libyam ſupremo Apionis regis conſecuti ſumus arbitrio: Cyrenas, cum reſiduis civitatibus Libyæ Pentapoleos, Ptolemæi libertate ſuſcepimus.* in quem locum videndæ annotationes doctiſſimi Valeſii:

3929 qui ita hiſtoriam hanc explicat, ut duos Ptolemæos Apiones fuiſſe perneget. Agros porrò *Cyrenenſes, qui Apionis fuerunt*, in 2ª. Agrariâ *Cicero* commemorat: ſicut *agros regis Apionis quondam habitos, & populo Romano cum regno relictos*, in 14°. Annalium libro *Cornelius Tacitus*.

Quod hujus æſtatis reliquum fuerat, & integram hyemem inſequentem, in apparatu belli adversùs Romanos Mithridates conſumpſit: in materie cædendâ, fabricandiſque navibus & armis. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217.] Copias ad verum & juſtum apparatum contraxit. Detraxit enim variam multitudinem, diſſonorum minas barbarorum, armorum inauratorum & gemmis diſtinctorum inſtrumentum. Pro his gladios fabricavit more Romano, ſcuta ſolida compegit, atque exercitatorum habuit magis quàm comptorum equorum delectum. Adhæc naves non deauratis tabernaculis, nec balneis pellicum & gynæciis delicatis adornatas, ſed armis, miſſilibus telis opibúſque comparavit refertas. [*Plutarch. in Lucullo.*] Frumenti 200. medimnûm myriadas ad mare detulit. Auxilia præſtò ei fuere, præter veteres copias, Chalybes, Armenii, Scythæ, Tauri, Achæi, Heniochi, Leucoſyri, & qui circa Thermodoontem fluvium terram incolunt quam vocant Amazonum. Hæc acceſſerunt in Aſiâ priſtinæ potentiæ. Trans mare verò in Europâ Sarmatarum gentes, Baſilii, Iazyges, Coralli, Thracum item quæcunque Iſtrum flumen & Rhodopem Æmúmque montes accolunt, & inſuper Baſternæ, omnium horum fortiſſimi. [*Appian. ut ſupr.*]

Julius Cæſar admodùm juvenis (25. annorum circitèr) Rhodum ſecedere ſtatuit; ut per otium Apollonio Moloni clariſſimo tunc dicendi magiſtro operam daret. Huc dum hybernis jam menſibus trajicit, circa Pharmacuſam inſulam (ad littus Aſiaticum ſupra Miletum) à piratis captus eſt, qui multis jam navigiis mare infeſtum habebant. Hos Cæſar poſtulantes pro ipſius redemptione 20 talenta, deriſit, quaſi ignaros quem tenerent: 50 daturum ſe pollicitus. Mox comites ſervóſque ſuos ad civitates Aſiæ, pecuniæ quâ redimeretur expediendæ gratiâ, dimiſit: uno medico & cubiculariis duobus ſecum retentis. Cum his per dies 38. inter homines immaniſſimos Cilicas relictus, apud eos ita ſe geſſit, ut pariter iis terrori venerationíque eſſet, neque unquam aut nocte aut die vel excalcearetur vel diſcingeretur; in hoc ſcilicèt, ne, ſi quando aliquid ex ſolito variaret, ſuſpectus iis, qui oculis tantummodo eum cuſtodiebant, foret. Quoties quieſcebat, miſſo aliquo indicebat eis ſilentium: & quaſi non cuſtodiretur ab eis, ſed ſtiparetur, unà ludebat & ſe exercebat. Carmina quoque & orationes ſcribebat, eáque in circulo eorum pronuntiabat. Si qui non admirarentur ea, hos palam inertes appellabat & barbaros: frequentérque per jocum ſuſpenſurum ſe eos minabatur. Placebat id illis, ſimplicitati ejus & ætati hanc linguæ libertatem aſcribentibus. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 41. *Sueton. in Julio, cap.* 4. *Plutarch. in C. Cæſare.*] In quâ cuſtodiâ aſſervatus, exclamaſſe ferebatur: Quanto gaudio, Craſſe, perfunderis nuntiatâ meâ captivitate? [*Plutarch. in M. Craſſo.*] 4639 75

Publicâ civitatum pecuniâ Mileto allatâ, ante numerata 50 talenta piratas Cæſar obſides civitatibus coëgit dare: deinde expoſitus in littore, ſequente nocte contractâ claſſe tumultuariâ ex Mileſiorum portu ſolvens, invectúſque in inſulam, ad quam prædones adhuc ſtabant, partem claſſis eorum fugavit, partem merſit, navéſque eorum aliquot cum multis hominibus in poteſtatem ſuam redegit. Lætus nocturnæ expeditionis triumpho, ad ſuos reverſus eſt: eorúmque quos ceperat pecuniâ in prædam versâ, ipſos Pergami dedit in cuſtodiam. Ad Junium deinde Aſiæ proconſulem in Bithyniam perrexit, (idem enim & Aſiæ & Bithyniæ, nuper in provinciam redactæ, eo tempore præfuit) petens, ut auctor fieret ſumendi de captivis ſupplicii. Quod cùm ille ſe facturum negaſſet, & nummorum cupidus venditurum ſe captivos dixiſſet; Cæſar, ſalute illi dictâ, incredibili celeritate Pergamum revectus, priùs quàm de eâ re ulli Proconſulis redderentur epiſtolæ, omnes quos ceperat cruci ſuffixit; ſicut per jocum ſæpe illis in inſulâ prædixerat. [*Patercul. lib.* 2. *cap.* 42. *Sueton. & Plutarch. ut ſupr.*] Quoniam verò ante deditionem ſuffixurum ſe eos cruci juraverat, jugulari priùs juſſit, deinde ſuffigi. [*Sueton. cap.* 74]

Vere ineunte, cœptum eſt tertium bellum Mithridaticum: quod, per annos undecim cum dimidio geſtum, ipſius Mithridatis interitu tandem terminatum eſt. Ille igitur jam decurſione factâ claſſium, ſacrificavit Στρατίῳ Διί, ſive bellipotenti Jovi, more conſueto; & Neptuno quadrigas alborum equorum in altum demerſit: atque ita properavit in Paphlagoniam, ducibus exercitus Taxile & Hermocrate. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217, 218.] Peditum 120 (vel 140, ut apud *Appianum*) erant millia ad Romanos ordines inſtructorum, equitum 16 millia, præter currus falcatos centum. Sequebatur caſtra & alia turba magna eorum qui vias muniebant aut deferebant ſarcinas, atque etiam negotiatorum. [*Id. ibid. Plutarch. in Lucullo.*]

Ubi in Paphlagoniam eſt ventum, Mithridates concione magniloquâ ad milites habitâ quum in odium Romanorum exercitum irritaſſet, Bithyniam Nicomedis teſtamento nuper eis relictam invaſit. [*Appian. pag.* 218.] Eam à Mithridate occupatam, *Livius*; [*lib.* 93.] & à civitatibus ejus libenter illum ſuſceptum fuiſſe, in Lucullo *Plutarchus* confirmat.

Aſia quoque, quòd intolerandis malis à fœneratoribus & publicanis Romanorum eſſet oppreſſa, ad Mithridatem eſt relapſa. [*Plutarch. ibid.*] Ejus urbes aliquot cum M. Mario ſive Vario, quem Ducem illi Sertorius ex Hiſpaniâ miſerat, cepit: eúmque in urbes cum virgis & ſecuribus invectum Rex ipſe tanquam majorem poteſtatem & miniſtri ſpecie ultrò ſequebatur. Ille verò aliis libertatem dabat: aliis quam immunitatem concederet, beneficio ſe facere id Sertorii dicebat. Atque ita Aſia, quæ à publicanis vexabatur, avaritiâque & contumeliis premebatur militum præſidiariorum, ad ſpem erigebatur exoptabátque expectatam imperii converſionem. [*Id. in Sertorio.*]

Julius Cæſar, vaſtante regiones proximas Mithridate, ne deſidere in diſcrimine ſociorum

videretur, ab Rhodo, quò pertenderat, tranſiit in Aſiam: auxiliiſque contractis, & præfecto Regis provinciâ expulſo, nutantes ac dubias civitates retinuit in fide. [*Sueton. in Julio, cap.* 4.] licèt conata ejus, qui obtinebat Aſiam magiſtratus populi Romani (Junius) metu ſuo magnopere deſtituerit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 42.)

Bello in Ciliciâ & Pamphyliâ geſto P. Servilium intra triennium finem dediſſe, indéque *Iſaurici* nomen aſſumpſiſſe, *Eutropius* & *Oroſius* (ex *Livio*, ut illis motis eſt) referunt. Apud *Ciceronem*, libro 5°. in Verrem (quæ Oratio frumentaria appellatur) *quinquennium exercitui præfuiſſe* dicitur. Unde ad annum ante hunc quintum, quo & Conſulatum geſſit, profectionem ejus in provinciam retulimus. Unum verò hunc plures prædonum duces vivos cepiſſe, quàm omnes anteà, in quinto contra eundem libro affirmat *Cicero*: atque inter eos Niconem nobiliſſimum piratam, qui vincla rupetat, quâ felicitate ceperat eâdem recuperaviſſe. Ciliciam & Iſauriam *bello piratico catervis mixtas prædonum, à Servilio Proconſule miſſas ſub jugum, factas fuiſſe vectigales*, in 14°. Hiſtoriarum ſuarum libro Ammianus Marcellinus: *Pamphyliam, Lyciam* (vel *Ciliciam* potiùs) *Piſidiámque deviciſſe* illum, *feciſſéque provincias*, in libro de regnorum ac temporum ſucceſſione ſcribit *Jornandes*. In Ciliciam verò provinciam miſſum eſſe hujus anni Conſulem Octavium, ex Plutarchi *Lucullò* intelligimus.

Quacumque iter fecit Servilius, jucundiſſimum ſpectaculum omnibus vinctorum captorúmque hoſtium præbebat. Itaque ei concurſus undique fiebant; ut non modò ex his opidis quà ducebantur, ſed etiam ex finitimis viſendi causâ convenirent. Indéque triumphus ejus omnium triumphorum gratiſſimus populo Romano fuit atque jucundiſſimus. (*Cicero, in Verrem, lib.* 5.) In quo & ligna illa atque ornamenta, quæ ex urbe Olympo captâ ſuſtulerat, ferculis ante triumphantem per pompam vecta ſunt: quæ ille deinde in tabulas publicas ad ærarium perſcribenda curavit; non numero ſolùm ſignorum, ſed etiam uniuſcujuſque magnitudine, figurâ & ſtatu, notatis atque deſcriptis. (*Id. in eund. lib.* 1. *&* *Aſcon. Pedianus ibid.*) Servilii triumphantis meminit quoque Valerius Maximus; (*lib.* 8. *cap.* 5.) *Eutropius*, *Sextus Rufus*, & *Claudianus* poëta; libro 1. in Eutropium ita de illo canens.

Indomitos curru Servilius egit Iſauros.

M. Antonius, (M. Antonii triumviri pater) gratiâ Cottæ conſulis & Cethegi factione, in Senatu curationem infinitam nactus tuendæ totius oræ maritimæ, quà Romanum erat Imperium, cùm & ipſe nequam eſſet & comites haberet peſſimos, Siciliam & provincias omnes depopulatus eſt. (*Cicero, act.* 2. *in Verrem lib.* 2. *Lactant. Inſtitut. lib.* 1. *cap.* 11. *Aſcon. Pedian. in Divinationem, & locum Ciceronis notatum, contra Verrem.*) 4640 74

L. Lucullo Conſuli Gallia Ciſalpina provincia obtigit. Verùm mortuo Octavio, qui Ciliciam obtinebat, Lucullus Præciæ meretricis operâ conciliato ſibi Cethego, qui Romæ omnia tùm poterat, Ciliciam provinciam eſt aſſecutus: cui cùm adhæreret Cappadocia, omnes ei pariter bellum Mithridaticum decreverunt. M. Cotta tamen, ipſius in Conſulatu collega, multis precibus à Senatu obtinuit, ut cum claſſe ad Propontidem tuendam & Bithyniam propugnandam ipſe mitteretur. (*Plutarch. in Lucullo.*) Atque ita ambo Conſules ad bellum hoc ſunt miſſi: ut alter Bithyniam tueretur, alter in Aſiâ Mithridatem perſequeretur. (*Cicero, pro Murenâ. Memnon. cap.* 39. *Eutrop. lib.* 6.) Lucullum enim Conſulem non ſolùm Ciliciam, ſed etiam *Aſiam* (propriè dictam) ſortitum fuiſſe, eique per *ſeptennium* præfuiſſe, ex Velleio Paterculo (*lib.* 2. *cap.* 33.) intelligitur.

Lucullus, conſcriptâ in Italiâ legione, in Aſiam cum eâ trajecit: ubi duas Fimbrianas, & duas alias legiones accepit; quæ in univerſum jamdudum deliciis atque avaritiâ erant corruptæ. Fimbriani, quòd aſſueviſſent ſine imperio agere, intractabiliores erant & procaciores; ſed bellicoſi, laborúmque militarium periti & patientes. Lucullus tamen & alios correxit, & horum præcidit ferociam. (*Plutarch. ut ſupr. cum Appiano in Mithridatic. pag.* 219.) Fœneratores quoque & publicanos Romanos, quorum rapinis Aſiani ad defectionem ſunt impulſi; caſtigando moderatiores efficere nitebatur; defectionéſque disjiciebat populorum, quum nemo jam ferè quieſceret. (*Plutarch. ibid.*)

Mithridates, tum alium in procinctu habens exercitum frequentiſſimum, tum triremes 400 cum navium minorum quas penteconteres & cercuras vocitant non exiguo numero, Diophantum Mitharum cum validâ manu in Cappadociam dimiſit, ut præſidia in urbibus collocaret; &, ſi Lucullus Pontum ingrederetur, occurreret & progreſſum ejus intercluderet. Ipſe verò 150 peditum millia ſub vexillis apud ſe retinuit, & 12 millia equitum, quos falcati ſequebantur currus 120. nec ulla machinarum omnis generis copia aberat. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam & Galatiam pergens, ad diem nonum Bithyniam attigit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu ſtationem habere juſſit, cum omni claſſe. (*Memnon, cap.* 39.)

Mithridatis claſſis Heracleam in Ponto prætetlegens, ab eâ non eſt recepta. Forum tamen vænale rogantibus cives præbuerunt: & commerciis, ut fieri ſolet, initis, nobiles ex Heracleâ viri Silenus & Satyrus capti; non aliâ conditione ſunt dimiſſi, quàm ut quinque triremibus Mithridatem in hoc cum Romanis bello adjuvarent. Quo facto Romanorum inimicitiam populus Heracleienſis ſibi conciliavit. Quum igitur auctiones publicas Romani in aliis civitatibus inſtituerent; Heracleam quoque, propter hanc cauſam, his expoſuerunt. Cúmque auctionatores urbem ingreſſi, contra Reipublicæ morem argentum exigerent, in mœrorem cives conjecerunt, qui ſervitutis initium hoc eſſe exiſtimabant. Quare, cùm per legationem ad Senatum Romanum publicationem bonorum deprecari res poſtularet, ipſi à quodam in urbe audaciſſimo perſuaſi, publicanos è medio ſuſtulerunt, tam ſecretò, ut de nece illorum nemini quicquam conſtaret. (*Id. cap.* 40.)

M. Cotta

M. Cotta multis nuntiantibus Lucullum adventare & jam in Phrygiâ caſtra habere, exiſtimans triumphum ſe tantùm non in manibus tenere, ne conſors ejus Lucullus foret, cum Mithridate dimicare maturavit. [*Plutarch.*] Marius (ſive Varius) & Eumachus duces à Mithridate adversùs Lucullum miſſi, magno exercitu brevi congregato, cum P. Rutilio (M. Cottæ legato) apud Chalcedonem congreſſi ſunt, cúmque cum plurimâ exercitûs ipſius parte ceciderunt. [*Oroſ. lib. 6. cap.* 2.] Baſternis Italorum pedites in fugam vertentibus, & prolixam ſtragem edentibus. [*Memnon. cap.* 41.]

Mithridate Chalcedonem petente, quò Romani undique ad Cottam confluxerant, Cotta negotiis bellicis minimè aſſuetus non prodiit: ſed claſſis ejus præfectus, nomine Nudus, cum exercitûs parte campum occupavit, quà erat munitiſſimus, pulsúſque inde refugit ad portam Chalcedonis, laborioſè multa ſepta ſuperans; & in ipsâ portâ ſimul irruentium ea fuit compreſſio, ut perſecutores nullum telum in eos fruſtrà mitterent. Ut verò portæ cuſtodes dimiſerunt clathros præ metu, Nudum & aliquot alios præfectos ſubduxerunt funibus: reliqui amicos inter & hoſtes contrucidati ſunt, incaſſum manus tendentes ad utroſque. [*Appian.*]

Mithridates utendum fortunâ ratus, eâdem die claſſem ad portum admovit: perruptâque in ore portûs catenâ ferreâ, quatuor hoſtiles naves incendit, reliquas 60 ligatas ad puppes ſuarum abſtraxit; nec Nudo prohibente nec Cottâ, qui ſe continebant intra mœnia. Deſiderata ſunt Romanorum tria circiter millia, & in his Lucius Manlius Senator: Mithridates è Baſternis, qui primi portum invaſerant, amiſit 20. [*Idem.*] Præter 60 naves cum viris, terrâ 4 peditum millia Cottam amiſiſſe, *Plutarchus* tradidit. Uno die mare & terram cadaveribus Romanis fœdè oppleta fuiſſe *Memnon* ait: in conflictu navali occiſis octo millibus, captis 4500; de pedeſtri autem exercitu Italorum 5300 deſideratis. cùm à parte Mithridatis Baſternæ circiter 30, ex reliquâ autem multitudine 700 tantùm ceciderint.

Atque hoc fuit prælium ad Chalcedonem, quo M. Aurelius Cotta Conſul victus eſt. [*Liv. lib.* 93.] de quo Mithridates in epiſtolâ ad Arſacem, libro quarto hiſtoriarum Saluſtii. *Marcum Cottam Romanum ducem apud Chalcedona terrâ fudi; mare exui claſſe pulcherrimâ.* Quæ Cottæ res, & terrâ & mari calamitoſæ, vehementer & opes Regis & nomen auxerunt. [*Cicero, pro Murenâ.*] Hoc enim Mithridatis ſucceſſu omnium animi ſervilem in modum concidêre. Sed Lucullus ad Sangarium fluvium caſtra habens, cognitâ eâ clade, perculſos militum animos verbis erexit. [*Memnon, cap.* 41.]

Quum Archelaus, Mithridatis quondàm præfectus ſed tunc Romanarum partium, ſuo tantùm conſpectu confirmaret Lucullum toto Ponti regno potiturum; negavit ille venatoribus ſe timidiorem eſſe, omiſſis feris ut ad vacua eorum luſtra contenderet: atque ita fatus, in Mithridatem movit; peditum ſecum habens 30 millia, equites 2500. Ubi contemplatus eſt hoſtes, obſtupefactus eorum multitudine cupiebat abſtinere pugnâ & tempus ducere: ſed quia Marius, quem ex Hiſpaniâ miſerat Sertorius cum copiis ducem Mithridati, occurrit laceſſivítque eum, inſtruxit aciem ad confligendum. Quum jam penè concurrerent, ex nullâ evidenti commutatione, ſed cœlo repentè dirupto, grandis viſa eſt flammea moles, corpore dolium, colore candens argentum referens, inter utramque aciem delabi: quod oſtentum utroſque perculſos diremit. Id prodigii in Phrygiâ aiunt circa Otryas accidiſſe. [*Plutarch.*]

L. Lucullus Conſul adversùs Mithridatem equeſtribus præliis feliciter pugnavit, & expeditiones aliquot proſperas fecit: poſcentéſque pugnam milites à ſeditione inhibuit. [*Liv. lib.* 94.]

Cùm urbem Cyzicenam ſibi Mithridates Aſiæ januam fore putaviſſet, quâ effractâ & revulſâ tota pateret provincia; totius belli impetum in eam transferre inſtitit. [*Cicero, pro Murenâ.*] Urbs enim erat ea Aſiæ clariſſima & populo Romano amiciſſima. [*Id. pro lege Maniliâ.*] quæque in nuperâ clade Chalcedonenſi civium tria millia & decem naves amiſerat. Rex igitur, quò Lucullum falleret, mox à cœnâ denſam ac nimboſam noctem nactus caſtra movit, & oriente luce oppoſitum urbi montem Adraſtiam (Dindymum aliis dictum) occupavit. [*Plutarch.*] Mithridatem peditum 150 millibus, magnóque equitatu, Cyzicenos invaſiſſe, & montem Adraſtiam atque ſuburbium occupaviſſe, ſcribit *Strabo.* (*lib.* 12. *pag.* 575.) Lucullum, in univerſum habentem 30 millia peditum & 1600 equites, circa Cyzicum caſtra ſua Mithridati oppoſuiſſe; & ex transfugis, quòd circiter trecenta virorum ille haberet millia, cognoviſſe *Appianus* memorat. Quin & *plus quàm trecenta millia hominum fame & morbo* in Cyzici *obſidione amiſiſſe fertur:* ut apud *Oroſium* legimus. [*lib.* 6. *cap.* 2.] Ex universâ quoque tam lixarum quam militum colluvie, *non minus trecenta millia* à Lucullo contrucidata fuiſſe perhibentur: ut à *Plutarcho* habetur traditum. quum longè modeſtiùs in ſexto Breviarii ſui libro ſcripſerit *Eutropius*; ſequente *hyeme & æſtate, à Lucullo centum ferè millia hominum ex parte Regis extincta fuiſſe.*

Cyzicenos Mithridates denis ex terrâ caſtris cinctos, per mare quoque 400 navium claſſe oppugnavit. [*Strabo, pag.* 575, 576. *cum Plutarcho.*] Cúmque illi neſcirent ubinam gentium eſſet Lucullus, Mithridatici ejus caſtra ſub oculis civium poſita, Armeniorum & Medorum eſſe auxilia, Mithridati à Tigrane miſſa, jactabant. Primus Demonax, ab Archelao in urbem miſſus, adeſſe Lucullum iis indicavit. Quibus fidem ei non habentibus, arbitrantibúſque ad levanda præſentia mala eum ficta adferre; puer adfuit captivus, qui è manibus hoſtium elapſus, digito caſtra Romana eis commonſtravit. (*Plutarch.*) Ad ipſos quoque Lucullus, ut bono animo eſſent, nuntium miſit unum ex militibus nandi peritum: qui per hoſtium naves duobus utribus ſuſpenſus, mediam ipſe regulam tenens & pedibus iter adgubernans, ſeptem millia paſſuum tranſmeavit. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.)

3931 Lucullus Mithridati à tergo incumbens, memorabili Ponticos victoriâ profligavit: aliquanto pluribus quàm 10000 in acie cæſis, & 13000 captis. (*Memnon, cap.* 42.)

Montem conſpicatus eſt Lucullus caſtris opportunum; quo occupato, ipſe copiam habiturus erat commeatuum, hoſtes verò inopiam. Unicus anguſtus in eum erat aditus; quem Mithridates valido tenebat præſidio, à Taxile ducibúſque aliis admonitus. L. Manius ſive Magius, arbiter fœderis icti cum Sertorio, clàm ad Lucullum miſerat nuntium; à quo acceptâ fide, Mithridati perſuaſit, ut ſineret Romanos tranſire & caſtrametari pro libito. Fimbrianas enim legiones, quæ aliquando militaſſent ſub Sertorio, velle transfugere; & facturas id propediem; nihilque opus eſſe ſudore & ſanguine, quando ſine certamine vincere liceat. Huic conſilio Mithridates imprudenter aſſenſus, ut nil ſuſpicans, paſſus eſt Romanos ſecurè ſuperatis faucibus contra ſe magnum montem munire: quo in poteſtatem redacto, ipſis à tergo ſubvehendi erant commeatus liberè, Mithridati contrà lacu, montibus & fluviis excluſo ab importationibus terreſtribus, tenuiter ſubminiſtrabantur; quum neque pateret exitus, neque vi repellere poſſet Lucullum, ob neglectam locorum opportunitatem, & imminens hyems etiam maritimas importationes eſſet impeditura. (*Appian.*)

Circa Thraciam quam vocant Comen Lucullum caſtra poſuiſſe, loco maximè opportuno ad excludendas vias & regiones, quà & unde petendus neceſſariò erat Mithridaticis commeatus, ſcribit *Plutarchus.* Eos verò qui ad Fimbrianos milites, tranſitionem ſimulantès, adducendos à Mithridate miſſi ſunt, interfectos ab illis fuiſſe, *Memnon* indicat.

Machinas inſignès, ad urbis oppugnationem, Nicomedes Theſſalus fabricaverat. (*Plutarch.*) 4641 73 inter quas helepolis eminebat centum cubitorum; ſupra quam alia turris aſſurgebat, catapultis inſtructa ſaxa teláque varia ejaculantibus. Ante admotas verò machinas, tria millia Cyzicenorum captivorum in navibus ad mœnia Rex adduci curavit; ut eorum miſericordiâ & precibus commota civitas deditionem faceret. Quod cùm fruſtrà tentatum fuiſſet, præcone è muris juſſu Lyſiſtrati ducis monente, ut quando in alienam poteſtatem redacti fuiſſent, fortunam fortiter ferrent: Mithridates vim terrâ marique contra Cyzicum adhibuit, oppidanis omni ſtudio ſeſe defendentibus. Qui tamen omnem laborem patientiſſimè ferentes, efficere non potuerunt quin pars mœnium exuſta corrueret ſub veſperam: ſed propter calorem incendii nemo ſuſtinuit irrumpere. Verùm ipſi Cyziceni noctu ſubſtruxerunt munitionem aliam (*Appian.*)

Serò effecit Lucullus, ut auxiliares in urbem per noctem immitterentur. (*Strabo, pag.* 576.) Cùm enim in lacu Daſcylite acatia ſatis magna commearent, eorum maximum ille ſubduxit, plauſtro ad mare devexit, eíque quot capere poterat milites impoſuit. Qui noctu clàm trajicientes, imprudentibus hoſtibus urbem ſunt ingreſſi. (*Plutarch.*)

Inſtante Proſerpinæ feſto, in quo nigram bovem immolare Cyzicenis mos erat; illi nullam talem habentes è farinâ fictam hoſtiam admoverunt aræ. Vacca quæ Proſerpinæ alebatur, trans fretum paſcebat cum reliquo armento Cyzicenorum. Hæc illo die armento relicto de montibus per hoſtium claſſem adnatavit ſola, & in ore portûs clauſtra ſub aquis evaſit; atque ita per mediam urbem curſu ad Proſerpinæ templum delata, ante aram conſtitit. Quam Cyziceni, egregiâ ſpe conceptâ, immolârunt. (*Julius Obſequens de prodigiis, Plutarch. & Appian.*)

Ariſtagoræ; qui in ſummo magiſtratu erat; (ut ait *Julius Obſequens*: *Plutarchus* enim τῦ δήμυ γραμματέω appellat) Proſerpina in quiete viſa dixiſſe fertur, adversùs tibicines ſe tibicinem comparaſſe; vel, ut refert *Plutarchus*, tibicinem Libycum in tubicinem Ponticum ſe impulſuram. Mirantibus hanc vocem Cyzicenis, primâ luce fluctuavit mare quaſi immenſo incumbente vento, & admotæ muris Regis machinæ ſtridore & crepitu primùm quid inſtaret indicaverunt: inde auſter, ſupra modum procelloſus coortus, horæ brevi momento, & reliquas Regis machinas ſic laceravit ut inutiles redderentur, & turrim ligneam helepoli impoſitam tantâ vi concuſſit, ut proruerit eam. (*Iid.*)

Memoriæ quoque eſt proditum, Ilii fuiſſe compluribus Minervam in ſomnis obverſatam, copioſo manantem ſudore; partémque pepli diſciſſam oſtendentem: eámque dixiſſe, modò venire ſe ab ope Cyzicenis ferendâ. Columnam autem, quæ decreta & literas de his inſcripta habet, oſtendebant Ilienſes. (*Plutarch.*)

Amici Mithridati conſulebant ut ab urbe claſſem ſolveret: qui nihil motus, aſcendit imminentem montem Dindymum, & ab eo duxit continentem ad muros urbis aggerem; in quem impoſitis turribus, cuniculis quoque ſuffodiebat & ſuſpendebat mœnia. (*Appian.*) Quæ quidem Cyziceni ita ſuſtinuerunt, ut parum etiam abfuerit quin ipſum Mithridatem caperent vivum in cuniculo, quem is fodiebat; cùm ipſi alium ex adverſo agerent. Evaſit tamen, cùm re obſervatâ ſe è cuniculo ſubduxiſſet. (*Strabo, pag.* 576.)

Hyeme ſuperveniente privatus eſt Mithridates & maritimis commeatibus, ſi quos habuerat. Neceſſariorum igitur difficultate preſſo exercitu, fame multi emoriebantur, humanis quidam veſcebantur carnibus, herbas alii in cibum vertendo, morbos ſibi contrahebant: quorum inſepulta cadavera peſtem invexerunt inſuper. (*Memnon, cap.* 42. *Strabo, pag.* 576. *Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Plutarch. Appian. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.)

Dum oppugnat Lucullus arcem quandam, occaſione maturans Mithridates uti, averſis ab hoſte itineribus partem copiarum inſtructam armis domum abire præcipiens, omnem fermè equitatum cum jumentis, atque ex peditatu minùs utiles, in Bithyniam dimiſit. Ob inediam enim infirmi jam equi erant, claudicantéſque ſolearum inopiâ detritis ungulis. Hâc re nunciatâ, contendit Lucullus de nocte in caſtra. Diluculo tempeſtate ſæviente inſecutus eos eſt cum cohortibus decem & equitatu; quamvis nive affligerentur atque aliis incommodis, ut multi milites ex gelu ſuccumbentes ſequi non valerent. Cum cæteris in trajectu Rhyndaci fluvii hoſtes aſſe-

cutus, ſtragem edidit tantam, ut Apolloniâ egreſſæ fœminæ diriperent impedimenta & trucidatos ſpoliarent. Capta ſunt equorum ſex millia & jumentorum infinitus numerus: capta virorum ad quindecim millia; quos omnes præter caſtra hoſtium Lucullus duxit. Qui & *amplius quàm quindecim millia hominum tunc interfeciſſe narratur:* ſi *P. Oroſium* audimus. Tunc etiam primùm viſos Romanis camelos *Saluſtius* autumat: quaſi illis qui olim duce Scipione Antiochum devicerunt, & cum Archelao ad Orchomenon & Chæroneam certaverunt, cameli cogniti non fuiſſent. [*Plutarch. Appian. Oroſ.*]

Fannius, qui ſe Mithridati junxerat, & Metrophantes regius prætor, à Mamerco tunc victi, cum duobus millibus equitum in Mœſiam profugerunt; atque inde in Mæoniam digreſſi, in ambuſtos colles campóſque Inarimos inciderunt: in quibus diu oberrantes, inopinatis tandem periculis exempti ſunt, & clàm in Regis caſtra venerunt. [*Oroſ. lib. 6. cap. 2.*]

Eumachus dux & alii Mithridatis præfecti, bellum in Phrygiâ moventes, multos Romanos cum liberis & conjugibus interfecerunt; Piſidáſque & Iſauros & Ciliciam ſubegerunt: donec Dejotarus, unus è tetrarchis Gallogræciæ, vagantes aſſecutus, eos cum militum ſuorum multis trucidatos repreſſit. (*Liv. lib. 94. Appian. pag. 222. Oroſ. ut ſupr.*)

3932 Jubilæus XXVIII.

Cùm Cyziceni aggeres quos Rex à Dindymo duxerat ſuffoderent, machináſque incenderent, & non ignari hoſtem fame debilitatum, vexarent eum crebris eruptionibus; Mithridates decrevit fugere. [*Appian.*) de quo ipſe in epiſtolâ ad Arſacem, apud *Saluſtium* in Hiſtoriarum libro quarto. *Apud Cyzicum magno cum exercitu in obſidione moranti frumentum defuit, nullo circùm adnitente, ſimul hyems mari prohibebat: ita, ſine vi hoſtium, regredi coactus ſum in patrium regnum.* Ad Cyzicum enim, ut & poſteà ad Amiſum, milites ſuos Lucullum duas hyemes in caſtris continuiſſe, *Plutarchus* docet ex *Saluſtio.* De ſolutâ obſidione Cyzici, videndus quoque eſt *Cicero*, in Orat. pro lege Maniliâ, pro Murenâ, & pro Archiâ poëtâ.

Mithridates fugam quamprimùm inſtituens arripere, quò tricas & moras Lucullo necteret à tergo, miſit ad mare Græcum præfectum claſſis ſuæ Ariſtonicum: quem, jam jam ſoluturum, Lucullus per proditionem in poteſtatem ſuam redegit cum decem millibus aureorum, quos portabat ad ſolicitandam exercitûs Romani partem. (*Plutarch.*)

Terreſtres copias Rex ducibus Lampſacum reducendas reliquit. Hermæus & Marius (dux Sertorianus) 30 hominum millia illuc ducebant. Eos à tergo premens Lucullus, & Æſepum fluvium tunc tumidiorem trajicientes aſſecutus de improviſo, permultos cepit, & viginti millia interemit; (è quibus plus quàm undecim millia Marianorum militum fuiſſe referuntur:) ita ut Granicus & Æſepus amnes cruenti redderentur. Mithridatis verò ſatrapes, Romanæ avaritiæ peritus, ſpargi à fugientibus ſarcinas & pecuniam juſſit, quâ ſequentes moraretur. (*Memnon, cap. 42. Polyænus, Stratagem. lib. 7. Florus, lib. 3. cap. 5. Plutarch. Appian. Oroſ. lib. 6. cap. 2.*)

Mithridates ipſe, per mare reditum inſtituens, noctu claſſe provectus eſt in Parium. (*Appian.*) Dum milites verò cum eo ſoluturi, naves, quarum aliæ jam repletæ, aliæ mox replendæ eſſent, confertim occuparent, & undique illis adhærerent; factum eſt ut præ multitudine imminentium pars navium deprimeretur, pars etiam ſubverteretur. Quod conſpicati Cyziceni, impetu in caſtra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidârunt, & ſi quid ſupererat diripuerunt. (*Memnon, cap. 42.*)

Lucullus Cyzicum ingreſſus, ingenti lætitiâ & magnifico honore exceptus eſt. (*Plutarch.*) in cujus honorem ludi deinceps ibi ſunt celebrati, quos *Lucullea vocant.* (*Appian.*) Civitatem Romani honorârunt, & libertatem ei conceſſerunt. (*Strabo, lib. 12 pag. 576. Tacit. Annal. lib. 4. cap. 36.*)

Mithridates ſuos Lampſacum compulſos & obſeſſos à Lucullo, claſſe illuc miſſâ, exportavit unà cum Lampſacenis: relictiſque Mario ſive Vario duci Sertoriano, Alexandro Paphlagoni, & Dionyſio eunucho, decem millibus ſelectorum militum in navibus quinquaginta, cum majore earum parte petiit Nicomediam. Verùm & harum & illarum multæ tempeſtate perierunt. (*Appian.*)

Mithridates, collectis ut potuit in Ponto viribus, Perinthum circumſedit & oppugnavit: eáque non potitus, in Bithyniam tranſmiſit. (*Memnon, cap. 42.*)

Antiochus (Aſiaticus) & frater ejus, regis Antiochi (Pii) filii pueri, qui regni Syriæ partem (à Tigrane non occupatam) obtinebant, Romam venerunt; regnum Ægypti, quod ad ſe & ad Selenem matrem ſuam pertinere arbitrabantur, petituri: ibíque biennium ferè, comitatu regio atque ornatu, moram traxerunt. (*Cicero, lib. 4. in Verrem.*)

Antipas ſive Antipater Idumæus, nobilitate ac opibus gentis ſuæ princeps, (alterius Antipæ 4642 72
ſive Antipatri, quem à rege Judæorum Alexandro & ejus uxore Alexandrâ ducem totius Idumeæ conſtitutum ferunt, filius) ex uxore Cypro, illuſtri inter Arabas loco natâ, filium ſuſcepit Herodem; qui poſteà Judææ regnum obtinuit. ſiquidem hic 25 annorum fuerit, quando eum pater Galilææ præfecit: de quo, ad annum Mundi 3957 erit dicendum. Vide ſuprà, ann. Mundi 3875.) quanquàm *Nicolaus Damaſcenus*, in gratiam Herodis regis, (cujus adhuc ſuperſtitis Vitam deſcripſit) Antipatri genus à primatibus Judæorum, qui in Judæam venerunt è Babyloniâ, deduxerit. (*Joſeph. lib. 14. cap. 2.*) quomodo & in Hiſtoriæ Judæorum Arabicæ (ad calcem Bibliorum Pariſienſium πολυγλώττων editæ) capite 35. legimus; Judæum fuiſſe Antipatrum, ex filiis eorum qui de Babyloniâ cum Ezrâ Sacerdote aſcenderant, atque ab Alexandro (Jannæo) Idumæorum regioni præfectum uxorem inde duxiſſe. Julius verò Africanus in epiſtola ad Ariſtidem (apud *Euſebium*, lib. 1. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 6. & 7.) cúmque ſecutus *Ambroſius* (lib. 3. Commentar. in Luc. cap. 3.) ex traditione eorum, qui Serva-

tori

tori noſtro ſecundùm carnem cognati Διασόσωιοι nuncupabantur, Antipatrum Herodis cujuſdam Aſcalonitæ, templi Apollinis æditui, filium fuiſſe refert; atque ab Idumæis latronibus Aſcalone captivum abductum, Idumæorum moribus & diſciplinis fuiſſe inſtitutum. Atque hæc communior Chriſtianorum Patrum eſt ſententia.

Barba cum robuſtâ Italorum manu veniens, & ex ducibus Luculli Triarius, Apameam obſederunt. Cives, cùm aliquandiu pro viribus ſuis hoſtem ſuſtinuiſſent, apertis tandem portis eos intromiſere: ut apud *Memnonem* legitur. *Appianus* verò Triarium eò appulſum vi urbem cepiſſe, & Apamenorum in fanis ad quæ confugerant, magnam cædem edidiſſe ſcribit. Pruſam deinde ſub monte Olympo munitiſſimam civitatem captam expugnatámque Romanus exercitus diripuit. Hinc Pruſiadem, mari impoſitam, Triarius cum exercitu petiit: quam rex Bithyniæ Pruſias Heracleenſibus ademptam de ſe denominavit; cùm antè ab amne præterfluente Cierus (vel Cius) diceretur. Ut urbi appropinquavit, facilè Pruſienſes eum receperunt, Ponticis ejectis. Nicæam deinde, quam præſidium Mithridatis tenebat, ventum eſt. Pontici verò, intellecto cives animis ad Romanos propendere, noctu ſe ad Mithridatem Nicomediam ſubduxerunt. Romani igitur ſine moleſtiâ urbem ſuæ poteſtati ſubjecerunt. (*Memnon*, *cap*. 43. & 49. *Appian. pag.* 223. *cum Oroſio*, *lib.* 6. *cap.* 2.)

Lucullus ad Helleſpontum profectus, claſſem inſtruxit: & Troadem delatus, divertit in delubro Veneris. Eam nocte ſopitus videre viſus eſt ſibi aſſiſtentem & dicentem,

Τί κνώσσεις μεγάθυμε λέων; νεβροὶ δέ τοι ἐγγύς.
Quid dormis animoſe leo, quum proximus adſit
Hinnulus ecce frequens.

Quod ſomnium dum ſurgens adhuc nocte advocatis amicis exponeret; adfuerunt ab Ilio quidam, qui nuntiarent conſpectas ad Achæorum portum quinqueremes regias tredecim, quæ curſum in Lemnum intenderent. Statim igitur ſolvit, & 13 illis navibus potitus, præfectum earum Iſidorum occidit. [*Plutarch. cum Appiano.*]

Lucullus victoriam proſecutus, Marium ſive Varium (qui miſſus à Sertorio dux fuerat) Alexandrum & Dionyſium circa Lemnum adeptus in deſertâ inſulâ (ubi ara Philoctetis cum æreo ſerpente monſtratur) contemptim in eos invectus eſt: mandato priùs ſuis dato, ne quem unoculum interficerent. Altero enim oculo captus erat Marius: quem ipſe probris & contumeliis priùs vexatum necare inſtituerat. Illis verò conſtanter manentibus, & navigia omnia ad terram attrahentibus, cohibuit Lucullus remigium; & binas naves emittendo ex agmine, volebat eos prolicere. Illi autem non provehebantur contrà: ſed à terrâ & ex fororum tabulis ſe defendentes, Romanis vulnera injecerunt. Nec circumvehendi locus dabat facultatem, vel navibus fluctuantibus hoſtilem claſſem premendi terræ accubantem & firmiter conſiſtentem. Circum miſſis tamen aliis navibus diverſâ parte, quà acceſſum inſula in terram dabat, fortiſſimos quoſque pedites Lucullus tandem expoſuit. Hi averſos adorti hoſtes, partem eorum interfecerunt, partem in naves compulerunt: qui metu Luculli non auſi altum petere, oram legebant, & terrâ marique impugnati vulnerabantur, cum magnâ cæde ac conſternatione fugientium. (*Plutarch. & Appian.*) Triginta & duas naves regias, & complures onerarias, aut demerſit Lucullus aut cepit. Multi ibi ex his quos Sylla proſcripſerat interempti ſunt. (*Oroſ. lib. 6. cap. 2.*)

Poſterâ die tres duces de ſpeluncâ, ubi latebant, extracti ſunt: è quibus Marius (ſive Varius) Luculli juſſu occiſus eſt. Non placebat enim Romanum Senatorem in triumpho duci. (*Id. ibid. cum Appiano.*) Alexander ad eam pompam ſervatus eſt. Dionyſius autem, epoto quod ſecum habebat veneno, mox exſpiravit. (*Appian*)

Atque hæ fuerunt duæ illæ navales Luculli victoriæ; altera ad Tenedum, altera in mari Ægeo parta, quarum in capite 44. *Memnon* meminit; & velut unam, aliquoties *Cicero* celebrat. Ita enim in Oratione pro lege Maniliâ, à Lucullo ait *claſſem magnam & ornatam, quæ ducibus Sertorianis ad Italiam ſtudio inflammato raperetur, ſuperatam eſſe atque depreſſam.* & pro L. Murenâ. *Illam pugnam navalem ad Tenedum, quum contento curſu, acerrimis ducibus, hoſtium claſſis Italiam ſpe atque animis inflata peteret, mediocri certamine & parvâ dimicatione commiſſam arbitraris?* & in Orat. pro Archiâ poëtâ: ubi, *L. Lucullo dimicante, interfectis ducibus depreſſam hoſtium claſſem, & incredibilem apud Tenedum pugnam illam navalem* prædicat.

Lucullus de ſuis rebus geſtis ad Senatum miſit laureatas litteras, ut mos erat victoribus. (*Appian.*) Cúmque Senatus ei ad claſſem parandam tria millia talentûm decreviſſet; negavit per litteras eâ pecuniâ ſibi opus eſſe, jactans ſine ſumptu & tanto paratu Mithridatem ſe ſociorum navibus pelago exacturum. (*Plutarch.*)

His confectis, properavit Lucullus ipſum inſequi Mithridatem; quòd in ſpe eſſet circa Bithyniam ſe illum inventurum, retentum à Voconio, quem ad inſtandum fugienti cum navibus miſerat Nicomediam. Sed Voconius, dum in Samothrace initiatur myſteriis & feſtos dies celebrat, haud occurrit in tempore: Mithridatem verò, qui jam cum claſſe vela fecerat & maturabat antequàm ipſum peteret Lucullus Pontum tenere, corripuit atrox tempeſtas; quâ claſſis partim abrepta partim eſt depreſſa, omniáque littora ejectis fluctu naufragiis per multos dies fuerunt completa. Eam Dianæ Priapinæ irâ Ponticis fuiſſe immiſſam dicebant, quòd fanum ejus ſpoliaviſſent & ſignum loco moviſſent.

Mithridatem Pontum petentem bis tempeſtatem paſſum fuiſſe ſcribit *Dio*, amiſiſſéque hoc infortunio virorum circiter decem millia, & naves circiter 60. reliquis disjectis, ut quamque ventus abſtulit. *Naufragiis apud Param, & Heracleam, militum optumos cum claſſibus amiſiſſe* ſe dicit Mithridates in epiſtolâ ad Arſacem; apud *Saluſtium*. *Oroſius* ait, Mithridatem adverſùs Byzantium (quò à Lucullo illum fugatum dicit *Eutropius*) inſtructâ claſſe navigantem, tempeſtate correptum 80 roſtratas naves perdidiſſe. *Florus* denique, *centum amplius*

navium claſſem, apparatumque belli gravem, in Pontico mari aggreſſam tempeſtatem, tam fœdâ ſtrage laceraviſſe, ut navalis belli inſtar efficeret.

Quum navis oneraria quâ Mithridates vehebatur nec ad terram appelli ob molem in tantâ procella videretur gubernatoribus poſſe, & aquam jam accepiſſet atque obruta eſſet undis; licet amici vetarent, in Seleuci tamen piratæ myoparonem, ipſo piratâ juvante, tranſilivit, corpore prædonibus permiſſo. A quibus Heracleam Ponticam, (ut ait *Plutarchus*) Sinopem primùm ac pòſt Amiſum, (ut *Appianus* & *Oroſius*) ſubvectus eſt incolumis.

Cotta ſuperiora damna reſarcire volens, à Chalcedone, ubi ſuccubuerat, Nicomediam copias tranſtulit; & 150 ſtadia ab urbe caſtrametatus, à dimicatione cavit. Ibi, magnâ adhibitâ feſtinatione, citatis itineribus Cottam ſponte ſuâ Triarius eſt aſſecutus; & Mithridates in urbem ſe recepit. Tum uterque Romanus exercitus ad oppugnationem ejus ſe paravit. At Rex, cognito gemino conflictu navali Ponticos à Lucullo victos, nec parem ſe ad occurrendum præſentibus Romanorum copiis eſſe, claſſem in fluvium retrò movit; & gravi correptus tempeſtate, triremes aliquot amiſit: ipſe tamen cum plurimis in Hypium fluvium delatus eſt. (*Memnon, cap.* 44.)

Hic, quum tempeſtas eum moraretur, audito Lamachum Heraclienſem, quem antiquo amicitiæ fœdere obſtrictum haberet, ad reipublicæ gubernaculum ſedere; multis hominem promiſſis attraxit, ut ſibi in urbem recipiendo operam daret: miſſis etiam hoc nomine ad eum pecuniis. Lamachus, publico extra urbem epulo civibus apparato, ſub quod clauſas ſe non habiturum portas fidem dederat, mero populum ineſcavit; útque eo ipſo die ex compacto Mithridates ſuperveniret illis, operam dedit. Itaque nec olfacto Mithridatis adventu, urbs in ejus arbitrium venit. Poſtridie plebem Rex convocatam amicis excepit verbis, útque fidem erga ipſum tueretur hortatus, Connacorigi cum præſidio quatuor millium urbem cuſtodiendam tradidit. Prætextus erat, defenſurum ſe cives, ſi Romani quid contrà molirentur, & conſervaturum. Hinc diſtributis in cives, maximè in magiſtratus, pecuniis, versùs Sinopem navigationis curſum direxit. (*Id. ibid.*)

Lucullus receptâ Paphlagoniâ atque Bithyniâ, per Bithyniam & Galatiam in regnum Mithridatis invaſit: & Nicomediæ ſuas copias cum Cottæ & Triarii agminibus, ut irruptionem in Pontum facerent, conjunxit. (*Eutrop. lib.* 6. *Plutarch.* & *Memnon, cap.* 45.) At renunciatâ Heracleæ oppugnatione, quum de proditione necdum conſtaret, ſed totius ſimul civitatis voluntare defectionem contigiſſe arbitrarentur; Luculli conſilium erat ut ipſe cum robore exercitûs per mediterranea & Cappadociam moveret in Regem & totum ejus regnum, Heracleam oppugnaret Cotta, Triarius autem aſſumptâ claſſe miſſas in Cretam & Hiſpaniam Mithridatis naves in reditu circa Helleſpontum & Propontidem interciperet. (*Memnon, ut ſupr.*)

His Mithridates auditis, in novos belli apparatus incubuit: & ad generum ſuum Tigranem Armenium, & ad Macharem filium regnantem in Boſphoro, & ad Parthum miſit qui properè contraherent auxilia. Ad Scythas quoque finitimos cum multis donis & magno auri pondere Dioclem ire juſſit: ſed ille & cum donis & cum auro ad Lucullum tranſfugit. Cæteris quoque denegantibus, Tigranes, licèt diu cunctaretur, (eo enim abnuente, bellum hoc cœptum fuiſſe, epiſtola Mithridatis ad Arſacem, libro quarto Hiſtoriarum *Saluſtii* inſerta, confirmat) ſæpiùs tamen à filiâ Mithridatis non ſine moleſtiâ interpellatus, auxilia tandem promiſit. (*Id. ibid. cum Appiano.*)

Legatus ad Tigranem à Mithridate miſſus, fuit Metrodorus Sceptius, è philoſopho in politicum mutatus hominem: in eum amicitiæ gradum à Mithridate provectus, ut pater Regis diceretur; & demandato ei judicis officio, ab ejus ſententiâ non liceret ad Regem provocare. Legati conſilium de ſubſidio contra Romanos ferendo roganti Tigrani, reſpondit ille. *Vt legatus conſulo, ut conſiliarius abnuo.* Cúmque invitum ille eum ad Mitridatem remitteret; in itinere mortuus Metrodorus eſt, ſive regis operâ, ſive è morbo: utrumque enim fertur. Nam quod ille dixerat, Mithridati Tigranes renuntiavit; nihil eum arbitratus de Metrodoro gravius conſulturum. Cujus facti pœnitentiâ Tigranes ductus, cadaver illius funeravit ſplendidè: neque ulli magnificentiæ pepercit in mortuum, quem vivum prodiderat. (*Strabo, lib.* 13. *pag.* 609, 610. & *Plutarch. in Lucullo.*)

3933 Diverſos contra Lucullum Mithridates præfectos miſit; & poſt commiſſas acies, variæ acciderunt fortunæ vices: in pleriſque tamen ad Romanos magis ſucceſſu inclinante (*Memnon, cap.* 45.) Et in principio quidem difficultate neceſſariorum uſque eò laboravit Lucullus, ut 30 millia Galatarum ſequerentur caſtra, qui frumenti medimnum humeris ſinguli portabant. Progreſſus verò, obiter ſubigebat & deprædabatur omnia: móxque, ut in regione fortunatâ & diu bello intactâ, mancipium vendebatur drachmis quatuor, bos drachmâ; capra, oves, veſtes, & reliqua, pari vilitate pretii. Cúmque diſtrahere prædam, omnibus abundantibus, nulli jam valerent; alii eam reliquerunt, alii corruperunt. (*Plutarch.* & *Appian.*)

Deinde Lucullus oppugnavit Amiſum & Eupatoriam, quam juxta Amiſum Mithridates condidit & appellavit de ſuo cognomine, feceratque regiam: partem verò exercitûs ad Themiſcyram oppugnandam miſit, ſitam ad Thermodoontem fluvium. Hi contra Themiſcyrenſes turribus utebantur & aggeribus, & cuniculos tam amplos fodiebant, ut in eis pugnæ committerentur ſubterraneæ. Hos opidani ſupernè aperiebant, & per foramina demittebant in operarios urſas aliáſque beſtias & apum examina. At apud Amiſum laborabatur aliis difficultatibus: dum Amiſenſes repugnant ſtrenuè, nonnunquam erumpendo, atque etiam provocando ad ſingularia certamina. (*Appian.*)

Cùm Lucullus ad Amiſum lentâ obſidione tempus tereret, exercitus ejus cunctationem culpabat; & quòd omnes urbes per deditionem, vi cepiſſet nullam, neque diripiendam militi conceſſiſſet, indignabatur. Eam verò cunctationem certo conſilio à ſe fuiſſe ſuſceptam, ille decla-

ravit.

ravit: ut paulatim Mithridatis vires attereret; nec cogeret, deſperantem de propriis viribus, ad Tigranem fugere, & eum ſibi hoſtem facere. de quo ita loquentem Lucullum *Plutarchus* inducit. *Paucorum dierum eſt ex Cabiris in Armeniam iter, ubi ſedet otioſus rex regum Tigranes tantâ ſubnixus potentiâ, quâ Parthis extorquet Aſiam, civitates Græcas in Mediam deportat. Syriam obtinet & Palæſtinam, reges Seleuci ſucceſſores tollit, eorum filias & conjuges ſedibus extractas abducit. Hic Mithridatis propinquus eſt & gener.*

Cotta, motis Romanorum caſtris, primùm in Pruſiadem, Cierum olim nominatam, duxit. Inde ad mare Ponticum deſcendit, & maritimam prætergreſſus oram, Heracleæ mœnibus in rupis vertice poſitis caſtra applicavit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant; & Cottæ oppugnationem fortiter urgenti, ſimul cum præſidiariis à Mithridate introductis, repugnabant. Et plures quidem è multitudine Romanâ cadebant: crebra tamen etiam Heracleienſium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis cecinit, & remotiùs aliquantò caſtrametatus, totus in hoc erat intentus, ut exitum ad res neceſſarias intercluderet obſeſſis. Annonæ igitur caritate obortâ Heraclienſes, dimiſſis ad colonias legatis, alimenta ſibi venundari petierunt: & benignè accepta eſt legatio. (*Memnon, cap.* 49.)

Brevi antè Triarius, Romanâ claſſe inſtructus, à Nicomediâ impetum fecerat in Ponticas triremes versùs Cretam & Hiſpaniam à Mithridate emiſſas. At cùm reliquas in Pontum retrò abire reſciviſſet, (multæ enim de his & procellâ & pugnis, ſuo quæque loco, navalibus interierant) adſecutus illas ad Tenedum, manus conſeruit. LXX ipſi triremes erant: Pontici autem pauciores aliquantò LXX agebant. Poſtquàm infeſtis concurſatum eſt proris, regii ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinuerunt: ſed poſteà univerſis in fugam effuſis, plenam Romani victoriam & celebrem ſunt conſecuti. Atque ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiverat, ſubacta eſt. (*Id. cap.* 50.)

Ad Amiſenſes obſeſſos Mithridates largè commeatus, arma, milites, ſubmittebat è Cabiris; ubi hybernans alium colligebat exercitum. [*Appian.*] Et convenerunt ad eum peditum 40, equitum 4 millia; ut *Plutarchus* & *Appianus*: vel peditum 40, equitum 8 millia, ut *Memnon* numerat. | | 4643 | 71 |

Olthacus (qui *Appiano* Olcabas Scytha eſt) Dardarionum Mæotim paludem accolentium dynaſtes, vir in re bellicâ, conſilio & conſuetudine civili laudatus, quum in Mithridatis eſſet præſidiis & cum aliquo popularium ſuorum dynaſtarum certamen & æmulationem de primis ſemper ibi haberet; recepit Mithridati ingens factum, Lucullum ſe interfecturum. Collaudatus à Rege, atque in ſpeciem iræ probris ab eo ex compoſito ſugillatus, equo arrepto transfugit ad Lucullum; & ab eo benignè receptus eſt. (*Plutarch.*)

Olympiadis CLXXVII inſtante anno primo, vere, Murenâ ad Amiſi obſidionem continuandam cum duabus legionibus relicto, Lucullus cum tribus aliis per montana contra Mithridatem profectus eſt. (*Phlegon Trallianus, chronic. lib.* 5. *in Bibliothecâ Photii, cod.* 97. *Plutarch. & Appian.*) Fuit hic Murena Lucullo imperatori legatus, & Murenæ illius quem Sylla prætorem Aſiæ reliquerat filius. *Quâ in legatione* (ut in Oratione pro eo habitâ declamat Cicero) *duxit exercitum, ſigna contulit, manum conſeruit, magnas copias hoſtium fudit, urbes partim vi partim obſidione cepit. Aſiam iſtam refertam, & eandem delicatam, ſic obiit, ut in eâ neque avaritiæ neque luxuriæ veſtigium reliquerit: maximo in bello ſic eſt verſatus, ut hic multas res & magnas ſine imperatore geſſerit, nullam ſine hoc imperator.*

Mithridates ſtationes diſpoſuerat Lucullum prohibituras, & ignibus ſignificaturas ſi quid accideret. His præerat Phœnix, vir regii generis; qui dedit quidem ex pacto ſignum adventûs Luculli, verùm ipſe ad eum transfugit cum ſuis copiis: & ille ſuperatis jam ſecurè montibus deſcendit ad Cabira. (*Appian.*)

Mithridates transgreſſus Lycum amnem & in campos patentes progreſſus, laceſſivit Romanos: (*Plutarch.*) Diophanto & Taxilâ adversùs eos miſſis. Et principio velitationibus ferè aſſiduis hoſtiles exercitus inter ſe vires explorabant. (*Memnon, cap.* 45.) Poſteà commiſſo equeſtri prælio, Romani terga verterunt, & Lucullus retrò ad montes ſe recepit. In eo prælio Pompeius vel Pomponius equitum ejus præfectus captus eſt, atque ad Mithridatem vulneribus gravis pertractus. Quem ubi rogavit Rex an, ſi ipſum conſervaſſet, amicus ſibi eſſet futurus: *Sanè*, inquit, *ſi pacem cum populo Romano feceris; ſin ſecus, hoſtis.* Poſt quod reſponſum volentibus eum occidere barbaris, non permiſit Rex; negans ſe ſævitutum in virtutem deſtitutam à fortunâ. (*Plutarch. & Appian.*)

Deinde per continuos aliquot dies productis in aciem copiis, quum Lucullus ad pugnam non deſcenderet, quà ad eum aſcenderet, Mithridates circumſpiciebat. (*Appian.*)

Interim Olcabas ſive Olthacus Scytha, quòd in proximo equeſtri prælio multos Romanos ſervaviſſet, ad menſæ conſiliorúmque ac ſecretorum ſocietatem admiſſus, venit ad eum dormientem circa meridiem in tentorio, brevi ut ſolebat accinctus pugione; quaſi rem magni momenti cum eo communicaturus. Sed à Menedemo cubiculario Luculli repulſus, metuens ſubduxit ſe ex caſtris, atque conſcenſo equo ad Mithridatem tranſcurrit. (*Plutarch. & Appian.*) Alium verò Scytham, nomine Sobadacum, de tranſfugiendo ad Lucullum cogitare, Regi indicavit: qui ſtatim comprehenſus eſt. (*Appian.*)

Quum Lucullus, prævalentibus equitatu hoſtibus, planiciem timeret; petere autem montanam regionem longinquam, ſaltuoſam, impeditam gravaretur: Græcos quoſdam, qui abdiderant ſe in ſpeluncam quandam reperit; quorum natu maximus Apollodorus, (venatorem, peritum montanorum callium, *Appianus* fuiſſe ait) ductorum ſe eum recepit, & locaturum in tutâ caſtris ſede, quæ arcem haberet Cabiris imminentem. Hoc ductore uſus Lucullus, primâ vigiliâ incenſis ignibus movit; ſaltúque ſine incommodo ſuperato, per vias nulli trītas ad arcem illam pervenit. Ubi diluxit, conſpectus eſt ſupra capita hoſtium metari caſtra locis qui dimicare volenti

3933 facultatem ejus dabant, &, ne compelli poſſet, quieſcenti. Et campis tunc quoque propter equites vitatis, poſt eluviem quandam aquâ plenam caſtra poſuit. (*Iidem.*)

Quum neuter exercitus in animo haberet in præſentiâ prælio decernere, ferunt cervum perſequentibus regiis interceptâ viâ occurriſſe Romanos. Hinc initium ortum certaminis, pluribus ſemper ad utroſque affluentibus. Fugâ tandem Romanorum factâ, ipſe ſolus in campum deſcendens Lucullus, & primis occurrens fugientium, conſiſtere imperavit & redire ſecum in hoſtem. His parentibus, cæteri à fugâ ſe reprimentes globo facto hoſtes facilè fugaverunt & uſque ad caſtra conſectati ſunt. Reverſus Lucullus eos qui ceperant fugam ſolitâ ignominiâ notavit; diſcinctos foſſam duodecim pedum ducere jubens, adſtantibus & ſpectantibus reliquis militibus. (*Plutarch.*)

Deficiente commeatu, frumentatum mittebat Lucullus in Cappadociam, & crebrò velitabatur cum hoſtibus: donec, fugientibus aliquando regiis, Mithridates è caſtris procurrens ſuos objurgatos è fugâ revertere coëgit, tantúmque pavorem incuſſit Romanis, ut perpetuo curſu in montana refugerent, etiam poſtquàm à perſequendo deſtitiſſent regii, & quiſque proximum à tergo fugæ ſocium tanquam perſecutorem fugeret: tantus pavor omnes occupaverat. Ejus victoriæ nuntios Mithridates circa omnes terras dimiſit. (*Appian.*)

Sornatius cum decem cohortibus à Lucullo frumentatum miſſus, inſectante eum uno ex Mithridatis ducibus Menandro, reſtitit; commiſſóque prælio, magnam ſtragem & fugam edidit hoſtium. (*Plutarch.*)

Poſtquàm iterùm cum copiis Adrianus à Lucullo in Cappadociam miſſus eſt, ut cumulatè exercitus commeatum haberet; Taxiles & Diophantus, Mithridatis duces, Menemachum & Myronem cum quatuor peditum & duobus equitum millibus contra eum miſerunt; ut, inſidiis in medio poſitis, impedimenta revertentibus adimerent. (*Memnon, cap.* 45. *Phlegon, ann.* 1. *Olymp.* 177. & *Plutarch.*) Cùm enim Lucullo commeatus ſola Cappadocia ſuppeditaret; ſperabat Mithridates ſe redacturum eum ad talem inopiam, qualem ipſe ad Cyzicum paſſus fuerat. (*Appian.*)

Verùm equites regii quum in primum agmen frumentatorum in quibuſdam faucibus incidiſſent, non expectato dum in patentiora loca procederet, non potuerunt equis uti in anguſtiis. Romani interim celeriter inſtructis ordinibus, favente ſibi aſperitate locorum, alios ex regiis occiderunt, alios per rupes præcipites impulerunt, alios turmatim diſperſos in fugam egerunt. (*Id.*) Eos inſecuti Romani, ſubſidiis à Lucullo miſſis, ad ipſa Diophanti & Taxilis caſtra provehuntur. Ubi valido certamine inito, ad breve tempus obſtitere Pontici. Mox ubi primi abſceſſerunt duces, tota inclinata eſt acies: & ipſi copiarum ductores nuncii cladis venerunt Mithridati. (*Memnon, cap.* 45.) Equites & pedites qui cum Menemacho & Myrone venerant, duobus exceptis, omnes trucidatos fuiſſe *Plutarchus* aſſerit. Triginta millia lectiſſima Regis, à quinque Romanorum millibus vaſtata fuiſſe, ſcribit *Eutropius.* (*lib.* 6.) Lucullum in Ponto adverſùs Mithridatem feliciter pugnaviſſe, cæſis hoſtium ampliùs quàm ſexaginta millibus, tradidit *Livius.* (*lib.* 97.) etiam illis, qui paulò pòſt in Mithridatis fugâ ceciderunt, ſimul comprehenſis.

Hujus cladis fama non tam citò ad Lucullum quàm ad Mithridatem pervenit. (*Appian.*) Et præter illius caſtra magno ſplendore Adrianus iter fecit, ingentem numerum ſecum trahens plauſtrorum commeatu & prædâ onuſtorum. Unde animus illius planè eſt dejectus, trepidatio autem & timor milites inceſſit. (*Plutarch.*) Rex verò, Lucullum in ſe deſtitutum equitatu quamprimùm facturum impetum ratus, de fugâ cogitavit præ metu, & id conſilium amicis ſtatim aperuit in ſuo tentorio. At illi, non expectato ſigno vaſa colligendi, res ſuas ante lucem è caſtris emittebant: adeò ut in portis jumenta præ multitudine ſe invicem comprimerent. Exercitus verò id videns, & agaſones agnoſcens, pavore ſuſpicionem augente, indignè ferens non datum ſignum etiam ſibi, vallum cum irâ uno impetu proruit. (*Appian.*) Iratíque milites ad portas accurrentes, diripuerunt ſarcinas, & qui eas abducebant obtruncârunt. Inter quos Dorylaus dux, qui præter purpuram quâ erat amictus nihil habebat, propter eam ipſam periit; & Hermæus aruſpex in portis conculcatus interiit. (*Plutarch.*)

Diffugiebant paſſim totis campis milites nullo ordine, quà quiſque poterat, non expectatis ducum ac præfectorum imperiis. Quæ ubi Rex ſenſit tumultuariè præproperéque fieri, procurrit è ſuo tentorio dicturus aliquid: ſed quum à nemine audiretur, compreſſus in turbâ concidit. (*Appian.*) Eum Cabiris clam ſuis aliquamdiu ſe continuiſſe, ac deinde fugam arripuiſſe, ſcribit *Memnon*: (*cap.* 46.) ſtatim verò in equum ſublatum cum paucis ad montes properâſſe, *Appianus* refert. *Plutarchus* ita rem narrat. Mithridates, quum nemo apud eum ne apparitor quidem vel equiſo remanſiſſet, in catervâ ſe cæterorum extulit caſtris; ac ne equum quidem ex regiis ad manum habuit. Verùm quum ſerò tandem in fluctu fugæ illius conſpexiſſet jactatum eunuchus Ptolemæus, cui equus erat, deſiliit præbuítque equum Regi.

Lucullus certior factus de frumentatorum victoriâ, videnſque fugam hoſtium, miſit magnam manum equitum quæ fugientes perſequeretur; eos verò qui in caſtris adhuc reliqui ad reſiſtendum ſe parabant circumdedit legionibus: edixítque ut tantiſper à rapinis abſtinerent, dum ſatisfieret cædibus. At miles, conſpectis multis vaſis aureis & argenteis, pretioſiſque veſtibus, edicti oblitus eſt. (*Appian.*) Sed & Rex ipſe à Galatis eum inſequentibus, qui tamen regem ignorabant, captus fuiſſet; niſi mulus ex iis qui regiam gazam portabant conjeciſſet ſe inter regem & conſectantes: ſive ſponte ſeſe obtulit, ſive de induſtriâ Rex objecit eum inſequentibus. Dum enim illi auro colligendo atque inter ſe de prædâ digladiando moram nectunt, Rex è manibus eorum elapſus eſt. (*Memnon, cap.* 46. *Plutarch.* & *Appian.*) Cúmque Calliſtratum, qui Regi à ſecretis erat, captum in caſtra duci Lucullus imperaſſet; qui illum ducebant, ſuccinctum 500

aureis

aureis ſentientes, occiderunt. (*Plutarch.*) Hujus è Ponto Mithridatis fugæ ita meminit, in oratione pro lege Maniliâ, M. Cicero. *Mithridates fugiens, maximam vim auri atque argenti pulcherrimarúmque rerum omnium, quas & à majoribus acceperat & ipſe bello ſuperiore ex totâ Aſiâ direptas in ſuum regnum congeſſerat, in Ponto omnem reliquit. Hæc dum noſtri colligunt omnia diligentiùs, Rex ipſe è manibus effugit.*

Mithridatem inſequendo Lucullus Talaurorum tenùs pervenit. Unde quum quarto jam die Mithridates prævertiſſet in Armeniam (non in Iberiam, ut apud Joſephum, *lib.* 13. *cap.* 24. perperàm legitur) ad Tigranem fugere, retrò conceſſit: & Regis caſtra militibus diripienda conceſſit. (*Plutarch.*) M. Pompeium ducem adversùs Mithridatem miſit: ipſéque cum univerſis copiis Cabira movit. (*Memnon, cap.* 47.) Ita verò rem hanc totam obumbrat Mithridates in epiſtolâ ad Arſacem, libro 4°. Hiſtoriarum Saluſtii. *Reſtituto apud Cabira exercitu, & variis inter me atque Lucullum præliis, inopia rurſus ambos inceſſit. Illi ſuberat regnum Ariobarzanis bello intactum:* (Cappadocia ſc.) *ego, vaſtatis circùm omnibus locis, in Armeniam conceſſi.*

In Comana igitur evadens Mithridates, inde ad Tigranem cum duobus equitum millibus profugit. (*Appian.*) Sed expetitum à genero colloquium non impetravit. Eum enim qui tantum regnum amiſerat, neque in conſpectum admittere, neque alioqui affinem agnoſcere, dignatus eſt. Corporis tamen ſui cuſtodiam ab eo accepit: & in caſtellis ali more regio juſſus eſt, & aliis hoſpitalitatis officiis adſectus. (*Memnon, cap.* 48. & *Appian.*) licèt contemptim & ſuperbè rejectum, atque remotiſſimè in locis paluſtribus & inſalubribus quodammodo ſeptum eum fuiſſe *Plutarchus* ſcripſerit.

Ex fugâ Mithridates Bacchum ſive Bacchidem eunuchum miſit, ut ſorores, uxores, & concubinas ſuas, quæ apud Pharnaciam ſervabantur, quomodocunque poſſet interimeret. (*Memnon, cap.* 46. *Plutarch.* & *Appian.*)

In multis duæ regis ſorores fuerunt, Roxane & Statira, quæ annis propè 40 in virginitate vixerant; & uxores duæ Ionides natione, Berenice Chia & Monima Mileſia. Ubi adfuit Bacchides, eiſque indixit mortem, quæ cuique facillima & leviſſima videretur; Monima detractum capiti diadema collo aptavit, atque ex eo ſemet ipſa ſuſpendit. Quo citò abrupto; *Execrabilis faſcia,* inquit, *ne hic quidem eris mihi utilis?* Tum illud projecit conſpuitque, ac jugulum obtulit Bacchidi. Berenice poculum veneni ſumpſit, cujus portionem matri dedit præſenti & petenti; unâque ebiberunt ambæ. Valuit autem in corpus imbecillius vis veneni: Berenicen verò, quæ minus juſto hauſerat, non abſtulit. Ea igitur, quum diu animam ageret; accelerante Bacchide ſtrangulata eſt. Ferunt etiam ex innuptis illis ſororibus, alteram, poſt multas in fratrem execrationes & probra, virus epotaſſe: Statiram verò nihil gravius aut abjectius locutam, fratrem collaudaſſe; quòd de vitâ in diſcrimen vocatus, rationem etiam habuiſſet ipſarum, proſpexiſſetque ut citra contumeliam vitam ponerent liberæ. (*Plutarch.*)

Lucullus Cabiris circumſeſſis, dum barbari certo ſe pacto ei permittunt, & ipſos in fidem accipit, & mœnibus potitur. (*Memnon, cap.* 47.) Cabiris verò aliiſque compluribus captis arcibus, grandes theſauros invenit & carceres, in quos conditi multi Græci, multi etiam Regis neceſſarii erant: qui quum habuiſſent ſe jamdudum pro deploratis, Luculli beneficio non tam conſervati ſunt, quàm revixerunt & quodammodo renati ſunt. Atque inter cæteros ſoror Mithridatis Nyſſa capta eſt, magnâ ipſius ſalute. (*Plutarch.*)

Præfecti præſidiorum Mithridatis unanimiter ad Lucullum tranſibant, paucis exceptis. (*Appian.*) Inter hos, Strabonis geographi avus maternus, (Moaphernis, Colchidis ſub Mithridate præfecti, ut ille libro 11. pag. 499. indicat, frater) quòd ſobrinum ipſius Tibium hujúſque filium Theophilum Mithridates nuper necaviſſet, ſecum quindecim præſidiaria caſtella ab eo ad Lucullum convertit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 557.) Atque ita Romanis legionibus Pontus eſt patefactus; qui antè populo R. ex omni aditu clauſus fuerat. (*Cicero pro lege Maniliâ,* & *pro Archiâ.*)

Creticum hinc bellum à Romanis eſt ſuſceptum; ſolâ vincendi nobilem inſulam cupiditate. Cauſa tamen prætendebatur; quòd Mithridati Cretenſes faverent, & cum Romanis bellum gerenti milites ſuppeditarent conductitios; & quòd in illius gratiam cum piratis quos Marcus Antonius prætor (Triumviri pater) tùm perſequebatur belli ſocietatem iniiſſent, ipſúmque Antonium legatum ad eos miſſum deſpexiſſent, atque illi ſuperbè reſpondiſſent. Hinc igitur ſtatim invaſit inſulam Antonius, cum ingenti quidem victoriæ ſpe atque fiduciâ; adeò, ut plures catenas in navibus quàm arma portaret. Sed pleraſque naves interceperunt hoſtes; captiváque corpora religata velis ac funibus pependêre: ac ſic velificantes triumphantium in modum Cretes portibus ſuis adremigaverunt. Ipſe verò Antonius in morbum incidens, bellum parum proſperè geſtum morte ſuâ finivit: ab eo nihilo ſeciùs *Cretici* cognomentum adeptus. (*Liv. lib.* 97. *Florus, lib.* 3. *cap.* 7. *Aſconius in orat. de præturâ Verris Sicilienſi. Appian. legat.* 30.)

Antiochus (Aſiaticus,) Antiochi (Pii) filius, quum biennium ferè Romæ unà cum fratre commoratus, per Senatum quæ de regno Ægypti poſtulaverat obtinere non potuiſſet, in regnum patrium rediens, & iter per Siciliam facere volens, Syracuſas venit; ibique in domo Q. Minucii Rufi diverſatus eſt. Candelabrum ille ſecum Romam attulerat è gemmis clariſſimis opere mirabili perfectum, in Capitolio ponendum: ſed quia nondum templum erat perfectum, ſtatuit id ſecum in Syriam reportare, & cùm Jovis ſimulachrum dedicaretur (quod ſequente anno à Q. Catulo eſt factum) cum cæteris rebus illud quoque donarium per legatos in Capitolium remittere. Sed & hoc candelabrum, & non pauca etiam pocula aurea gemmis diſtincta, & trullam vinariam ex unâ gemmâ pergrandi excavatam, Verres Siciliæ Prætor per fraudem illi abſtulit, & ſua repoſcentem de provinciâ ante noctem diſcedere juſſit; comperiſſe ſe dicens, ex ejus regno piratas in Siciliam eſſe venturos. (*Cicero in Verrinâ ſextâ ſive libro quarto in Verrem.*)

Cùm in Judæâ veteres Alexandri Jannæi amici, alii poſt alios, Phariſæorum artibus,

Alexandrâ

Alexandrâ reginâ diſſimulante, cæderentur; eorum potentiores, cum Ariſtobulo Alexandræ filio natu minore, in regiam convenientes, à Reginâ orârunt, ut vel ibi omnes interficerentur, vel per caſtella diſtributi reliquam vitam, ab inimicorum inſidiis tuti, exigerent. Illa verò, inops melioris conſilii, cuſtodiam caſtellorum eis credidit: exceptis Hyrcaniâ, Alexandrio & Machærunte, in quibus res ſibi chariſſimas recondiderat. (*Joſeph. lib.* 13. *Antiquit. cap.* 24.)

Cotta ad Heracleam caſtra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggreſſus erat; ſed aliquos de Romanis particulatim admovebat, Bithynorum multos ſtatuens in fronte. Cúmque plures vulnerarentur & oppeterent, machinis animum adjecit: quarum teſtudo præ aliis formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim militum, caſtris excîtam, admovit turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verùm ubi ſemel atque iterùm percuſſa, non modò contra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cæterâ machinâ diffractus avelleretur; animus Heracleenſium creſcere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit nunquam urbs ne caperetur. Poſtero etiam die, cùm machina iterùm impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremavit, & fabris capita præcîdit. Relictóque ad mœnia præſidio, cum cæterâ militum turbâ in campo Lycæo vocato ſtativa delegit, largam victûs copiam præbente: atque inde omni circa Heracleam regione devaſtatâ, in magnam cives difficultatem coëgit. Quare denuò ad Scythas Cherſoneſi incolas, & Theodoſianos, & circa Boſphorum dynaſtas, de ſocietate legationem miſit: quæ non abſque effectu eſt reverſa. (*Memnon, cap.* 51.)

Dúmque hoſtes urbi incumbunt, non multo minùs ab internis vexata ea eſt moleſtiis. Præſidiariis enim Mithridatis militibus id non ſatis erat quo plebs urbana victitabat: verùm verberibus mulctatos cives ſuppeditare quæ in promptu non erant per vim juſſerunt. Sed & præſidiariis longè importunior erat præfectus Connacorix, non modò non prohibens vim ſuorum, ſed etiam liberè permittens. (*Id. ibid.*)

3934 Lucullus Chaldæos & Tibarenos ſubegit. (*Plutarch.*) Armeniâ quoque minore, quam Mithridates tenuerat, potitus eſt. (*Id. & Eutrop. lib.* 6.) Et poſtquàm obeundo, Ponti provinciam conſtituiſſet, ad maritimas quoque illius urbes claſſem appulit. (*Appian.*)

Amiſus adhuc obſidebatur: præfecto Callimacho ſcientiâ apparatûs machinalis & omni vi verſutiæ, cujus in obſidione uſus ſit, vehementiſſimè Romanos fatigante. (*Plutarch.*) Lucullus eò profectùs, ad deditionem cohortatus eſt: ſed cùm non perſuaſiſſet, ad Eupatoriam obſidionem tranſtulit; negligenter ſe illam oppugnare ſimulans. Dum verò cuſtodes, ſimili negligentiæ exemplo provocati, ſecurè agerent; ille juſſis arripere ſcalas militibus mœnia conſcendendi copiam fecit. Et ſic capta Eupatoria exemplò diruitur. (*Memnon, cap.* 47.)

Nec multo poſt capta eſt Amiſus, quæ per alteram jam hyemem (ut ex *Saluſtio* confirmat 4644 70
Plutarchus) obſidionem pertulerat. Quâ enim diei horâ milites abducere & reficere Callimachus conſueverat, eâ Lucullus, ſcalis admotis, conſcendit mœnia. (*Id. ibid. & Plutarch.*) Quorum quum modicam partem cepiſſet; Callimachus, vel quòd prædam inviderer Romanis, vel quòd facultatem ſibi evadendi ſtrueret, (nemo enim abnavigantes eſt moratus) deſeruit incenditque urbem. Ut autem vis flammæ muros comprehendit, accingebant ſe milites ad prædam. At Lucullus, intereuntis miſertus urbis, foris voluit prohibere ignem, atque ad reſtinguendum adhortatus eſt milites. Cæterùm nemo obtemperabat ei, ſed clamantes armis concrepabant; donec vi adactus, quò urbem ipſam eriperet ex incendio, permiſit eis prædam. Illi verò diverſum egerunt. Quum enim ad faces rimarentur omnia, & omnes in angulos lumen inferrent, ipſi pleraque ædificia concremaverunt. Flammam imber, dum capitur urbs, divino quodam caſu effuſus, extinxit. Pleraque Lucullus, ante diſceſſum ſuum, quæ diruta fuerant, inſtauravit. (*Plutarch.*) Cædéque ulteriore civium inhibitâ, & urbem & regionem ſuperſtitibus reddidit. (*Memnon, cap.* 47.)

Eo tempore captus eſt Tyrannio grammaticus: quem, cùm ob inſignem eruditionem Lucullus nollet ſervum fieri, Murena ab eo acceptum manumiſit; eo munere uſus illiberaliter. (*Plutarch.*) Patriâ verò Amiſenus ille fuit: ut in libro 12°. (*pag.* 548.) *Strabo*, ipſius auditor, indicat.

Selene regina, Cleopatra alio nomine dicta, (quæ poſt mortem mariti ſui Antiochi Pii, unà cum filiis, parte Syriæ quam Tigranes Armeniæ rex non occupaverat regnabat) Syros ut Tigranem excluderent ſollicitavit; & nonnullas Phœniciæ urbes ab ejus obedientiâ abduxit. Ad quam defectionem cohibendam, Tigranes cum ingenti exercitu in Syriam ingreſſus eſt. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 24. *cum Plutarcho, in Lucullo.*) Quâ in expeditione, Tigranes 70 illas Armeniæ convalles, quas obſes Parthis mercedis loco dederat, recuperaviſſe; & Parthorum ditionem, quæ circa Ninum & Arbela eſt, populatus fuiſſe videtur. (*Strabo, lib.* 11. *pag.* 532.) Eſt enim hoc omninò *recens* illud Tigranis adversùs Parthos bellum, cujus in Mithridatis ad Arſacem proximè ſequente anno miſſâ epiſtolâ, (in libro 4°. Hiſtoriarum *Saluſtii*) facta habetur mentio: in quo & *χώραν τινὰ ἀμφισβητήσιμον*, *regionem quandam controverſam*, ereptam Partho fuiſſe, in 35°. Hiſtoriarum ſuarum libro confirmat *Dio.*

Alexandræ Judæorum reginæ anno 9°. Matthiæ Curto Sacerdoti Joſephus filius natus eſt, Joſephi hiſtorici avus: ut ipſe initio libri de Vitâ ſuâ indicat.

Alexander filium Ariſtobulum cum exercitu miſit versùs Damaſcum, contra Ptolemæum Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille nullâ re memorabili geſtâ domum rediit. (*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 24.)

Per idem tempus nunciatum eſt, Tigranem cum 500 militum millibus invaſiſſe Syriam, & brevi in Judæam eſſe venturum. Ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miſerúntque ad eum legatos cum magni pretii muneribus, obſidentem tunc Ptolemaidem; quam & poſtea cepit. Ibi inventum legati rogaverunt, ut bene ſibi de Reginâ déque totâ Judæorum

gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, juſſit omnia bona ſperare. (*Id. Ibid.*) Licèt enim Tigranem omnes Ciſeuphratenſium Syrorum gentes Ægyptum uſque ſcripſerit Appianus; (*in Syriac. pag.* 118.) & *Palæſtinam* nominatim eum obtinuiſſe, apud *Plutarchum* dixerit Lucullus: tamen Ægyptum versùs ultra Phœniciam eum non proceſſiſſe, & ex *Strabone* in fine libri 11. intelligitur, & ex *Eutropii* libro 6. qui & *partem* tantùm Phœniciæ occupatam ab eo fuiſſe confirmat.

Lucullus legatum ad Tigranem miſit Appium Clodium (uxoris ſuæ fratrem) qui Mithridatem expoſceret. (*Memnon, cap.* 48. *& Plutarch.*) Eum duces regii per ſuperiores regiones traxerunt viâ præter neceſſitatem tortuoſâ, flexuoſâ, & prolixâ; quouſque libertus ejus Syrus natione rectam indicavit: eóque ducente, paucis diebus Euphrate ſuperato pervenit Antiochiam quæ Epidaphne eſt dicta. Ibi Tigranem operiri juſſus (aberat enim ſubjugans adhuc nonnullas Phœniciæ urbes) complures dynaſtas, qui non ex animo parebant Armenio, conciliavit. In quibus Gordyenorum rex fuit Zarbienus. (*Plutarch.*)

Multis inſuper Appius domitis à Tigrane civitatibus, quæ legatos clàm ad ipſum miſerant, Luculli opem promiſit, juſſis in præſenti nihil movere: Erat enim Græcis intolerandum Armeniorum & durum imperium. Spiritus præſertim ipſius regis ita arrogantes & inflati ex curſu rerum tam proſpero evaſerant; ut quicquid mortales optant & ſuſpiciunt, non modò in arbitrio eſſe ſuo, ſed & propter ſe arbitraretur natum. Reges ſerviebant ei multi. Quatuor autem habebat in comitatu ſuo, apparitorum vel ſatellitum loco, qui equitante ipſo pedites juxtà currerent tunicati; in ſolio verò ſedenti & reſponſa gentibus danti adſtarent pectinatim complicatis inter ſe manibus: qui maximè habitus videbatur eſſe confeſſio ſervitutis. (*Idem.*)

L. Metellus in præturâ Siciliensi ſucceſſor Verri datus. (*Aſcon. Pedian. in Divinat.*) Adversùm piratas in *Siciliâ* (non *Ciliciâ*, ut in *Livianâ* epitome perperàm habetur editum) proſperè rem geſſit. (*Liv. lib.* 98. *Oroſ. lib. 6. cap.* 3.) Siculis verò Verrem repetundarum reum poſtulantibus, pro illis Cicero, deſignatus Ædilis, in certamen venit cum deſignato Conſule Hortenſio. (*Cicero, in Bruto.*) In quo, Verrem accuſandi partes Ciceroni fruſtrà præripere conatus eſt Q. Cæcilius Niger, qui Verris in eâ inſulâ quæſtor fuerat; domo quidem Siculus, (ut in Divinationem quæ extat adversùs Cæcilium notavit *Pedianus*) conditione verò libertinus, & religione Judæus; ut in Vitâ Ciceronis ſcripſit *Plutarchus*. ubi & inde ortum Ciceronis in Cæcilium jocum retulit: *Quid Judæo cum verre?*

Libro 2°. in Verrem, ille Ciceronis locus nonnihil facit ad præſentium rerum ſtatum indicandum. *Verùm veniat ſanè; decernat bellum Cretenſibus, liberet Byzantios, regem appellet Ptolemæum; quæ vult Hortenſius, omnia dicat & ſentiat.* Cui & ille conſimilis, in epiſtolâ Mithridatis proximè ſequente anno ad Arſacem ſcriptâ apud *Saluſtium*, libro Hiſtoriarum 4°. *Cretenſes ſoli omnium liberi eâ tempeſtate, & rex Ptolemæus.* & mox. *Ptolemæus pretio diem belli prolatat. Cretenſes impugnati ſemel jam, neque finem niſi excidio habituri.* Ex quorum collatione promptum fuerit colligere, jus illud quo ad recuperandum regnum Ægyptiacum Antiochus Aſiaticus apud eos uſus fuerat in commodum ſuum vertiſſe; ut tantiſper Ptolemæum Alexandrum regem appellandum cenſerent, quamdiu ſecuram regni illius poſſeſſionem continuatâ largitione redimeret: & primum illud Creticum bellum, M. Antonii clade interruptum, redintegrare eos ſtatuiſſe; quod & ab eis præſtitum fuiſſe, in ſequentis anni hiſtoriâ videbimus.

Lucullus in Aſiam profectus, adhuc mulctæ à Syllâ impoſitæ nomine debentem quartam partem fructuum; tributum pro ædium modo & ſervorum numero ſtatuit. (*Appian.*) Urbes enim Aſiæ publicani & fœneratores depopulati fuerant, ſervilémque in modum vexaverant; adeò ut privatim filios filiáſque vendere, publicè ornamenta, picturas, ſigna detrahere cogerentur; ipſíſque hic erat exitus, ut creditoribus in ſervitutem addicerentur. Eas peſtes ita repreſſit Lucullus, ut intra quadriennium omnia nomina diſſoluta fuerint, & poſſeſſiones liberæ ſuis dominis poſtliminio reſtitutæ. Erat publicum hoc æs alienum 20 millium talentûm, quæ Aſiæ Sylla imperaverat. Hujus ſummæ ſolutum eſt creditoribus duplum, quæ uſuris redacta jam ab illis fuerat ad 120 millia talentûm. Illi verò, velut magnâ injuriâ affecti, Lucullum Romæ inſectati ſunt; & nonnullos qui in concionibus ibi dominabantur concitaverunt in eum. At Lucullus non tantùm à gentibus de quibus bene meritus fuerat diligebatur; verùm erat etiam charus cæteris provinciis, quæ beatos ducebant illos qui talem nacti eſſent rectorem. [*Plutarch.*]

Lucullus ubi Aſiam multis præclaris legibus atque altâ pace confirmaviſſet, nec voluptates & feſtivitates præteriit: verùm ſpectaculis, feſtis triumphalibus, muneribúſque athleticis & gladiatoriis civitates Epheſi reſidens oblectavit. Hæ celebraverunt viciſſim in illius honorem *Lucullia*; jucundioremque eo honore veram præſtiterunt illi benevolentiam. [*Idem.*]

Tigranes Cleopatram cui Selenæ cognomentum fuit, in Meſopotamiæ caſtello Seleuciâ aliquandiu incluſam, interemit. [*Strabo, lib. 16. pag.* 749.] Atque ita Antiochus Aſiaticus, qui jure matris regnum Ægypti recuperare ſperaverat, etiam eâ regni Syriæ parte quam illa tenuerat excidit.

Ubi Antiochiam Tigranes rediit, Appius legatus palàm dixit ſe veniſſe, ut Mithridatem Luculli triumphis debitum abduceret: alioquin Tigrani bellum ſe indicere. Quâ libertate factus ille eſt commotior quamvis vultum ad ſerenitatem, legati audiendi causâ, compoſuiſſet; qui tunc primùm, poſt annos fermè viginti quinque, liberam vocem audiret: tot enim annos regnaverat, vel potiùs graſſatus fuerat. [*Plutarch.*] Reſponſum dedit Appio, ſcire ſe quidem improbum eſſe Mithridatem, ſed tamen affinitatis habere rationem: univerſorum ſe criminationem hominum meritorum confirmans, ſi uxoris patrem hoſti tradat. Se igitur non deſerturum Mithridatem; & Romanis, ſi bellum inferrent, reſtiturum. Lucullo verò infenſus, quòd ſe *Regem* tantùm, non *Regem regum*, in epiſtolâ ſalutaviſſet; neque ipſe reſcribens, cum *Impera-*

toris titulo dignatus eſt. Appius ex multis donis acceptâ phialâ unâ aureâ, ne Regem rigidiùs repudiando offenderet, celeri curſu ad Imperatorem regreſſus eſt. (*Id. cum Memnone, cap.* 48.)

Quum detectus eſſet Gordyenorum rex Zarbienus clàm cum Lucullo ſocietatem iniiſſe, unà cum uxore & liberis à Tigrane necatus eſt. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Ut rediit Appius, & bellum cum Tigrane gerendum apparuit; Lucullus votiva ſacra diis ſuis Epheſi perſolvit, ac ſi jam debellatum eſſet. Deinde in Pontum iterùm contendit; motíſque caſtris Sinopen, vel potiùs illos qui eam tenebant regios obſedit Cilicas. (*Id. cum Appiano, pag.* 228.) Ut enim foris à Romanis, ita intus oppugnata urbs eſt ab inſidente tyranno, cuſtodiæ illius à Rege Mithridate præfecto: Cleochare videlicèt ſpadone, ut *Oroſius*; vel Bacchide, ut eum *Strabo* nominat. Námque hic, proditionem aliquam ſubinde metuens, ac multas cædes civium edens, eò rem deduxit; ut neque ad propugnandum fortiter civibus animus, neque ad deditionem initis pactis faciendam facultas eſſet. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 546.) Quam tragœdiam à *Memnone* ita pleniùs habemus expoſitam.

Leonippus, cui cum Cleochare cura urbis & tutatio à Rege commiſſa fuerat, re deſperatâ, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco archipiratâ (nam & hic Mithridatis erat legatus, officii auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, advocatâ concione, hominem accuſant: cives verò criminis hujus actionem non admittunt, quòd probum eſſe exiſtimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam ejus apud plebem metuens, noctu ex inſidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc caſum ægrè ferre, ſed Cleochares cum ſuis rerum potiri, & tyrannicè res adminiſtrare: hàc viâ parricidii in Leonippum pœnas ſubterfugituros ſe exiſtimantes. (*Memnon, cap.* 55.)

Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis Prætor, triremes agens quindecim, commeatum à Boſphoro Romanorum caſtris advehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egreſſæ, navali prælio decernunt; & victis Italis, naves onerarias in ſuum duces lucrum auferunt. Elatus hoc ſucceſſu Cleochares cum collegâ, pluſquàm anteà tyrannico urbem imperio premit. Nam cauſis legitimo judicio non diſceptatis, ad neces opidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate ſuâ abutuntur. Accidit autem ut in contraria ſcinderentur ſtudia Cleochares & Seleucus. Ille enim perſiſtendum in bello, Seleucus trucidatis Sinopenſibus urbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam cenſebat. Atqui neutrâ ſententiâ comprobatâ, quicquid poſſidebant navibus onerariis ingeſtum ad Macharem filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, mittunt. (*Id. ibid.*)

Sub idem tempus Lucullus ad urbem accedens, valido eam nixu oppugnabat. Machares verò Mithridatis filius, legatione ad Lucullum miſsâ, amicitiæ & ſocietatis fœdus ab eo petiit. Ille, petitione benignè admiſsâ, fœdus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullos Sinopenſium commeatu juvaret. Qui non ſolùm imperata fecit, ſed etiam deſtinata Mithridaticis ad Lucullum deferenda curavit. (*Id. cap.* 56.) Atque ita Boſphori rex Machares, miſsâ ad Lucullum mille aureorum coronâ, in amicitiam & ſocietatem populi Romani receptus eſt. (*Liv. lib.* 98. *Plutarch. & Appian.*)

Cleochares & Seleucus hæc videntes, ſpe omni abjectâ, multos civium Sinopenſium trucidârunt, magnas opes in naves congeſſerunt, urbem ad direptionem militibus conceſſerunt & poſteà inflammârunt. Tum gravioribus navibus incenſis, & levioribus nocte conſcenſis, ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugerunt. Excitatâ igitur flammâ, quid actum eſſet Lucullus animadvertit: ſcaláſque ad mœnia adhibere juſſi milites tranſcenderunt. Ingreſſus urbem Lucullus, ex regiis qui remanſerant octo millia interfecit: cæterorum verò miſertus, celeri occurſu immiſſum reſtinxit incendium, & civibus res ſuas reſtituit. Ita miſera civitas, verſâ vice hoſtium ſociorúmque, unde defendenda, diſperdita, & unde diſperdenda, ſervata eſt. (*Memnon, cap.* 56. *Plutarch. Appian. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 3.)

Sinopes verò hanc curam habuiſſe Lucullum, móxque liberam eam feciſſe, tali ferunt monitum inſomnio. Viſus eſt ei in ſomnis adſiſtere quiſpiam qui diceret; *Progredere paululum Luculle, venit enim Autolycus ut te conveniat.* Ubi ſurrexit, non potuit aſſequi conjecturâ quò id tenderet: ſed urbem illo die cepit, atque in perſequendo Cilicas, qui navibus fugam capeſſebant, jacentem vidit in littore ſtatuam: quam Cilices illi fugæ comitem aſcituri, pannis obvolutam conſtrinxerant funiculis, ſed ſatis ſpatii non habuerant ut navigio imponerent. Solutis involucris, talem Lucullus vidit, qualis ſpecies ei noctu obverſata fuerat: & Autolyci, qui Sinopen condidit, ſtatuam fuiſſe didicit. Quo audito, ſubierunt illi Syllæ præcepta, in Commentariis ſuis monentis, nihil perinde fidele ducendum & firmum, ac quod in ſomniis demonſtraretur. (*Plutarch. & Appian.*) Hanc verò Autolyci ſtatuam, quòd Sthenidis erat opus, & Billari ſphæram, ſecum tulit: reliquis omnibus urbis ornamentis relictis. (*Strabo, lib.* 12.)

Poſt Sinopen Lucullus Amiſum etiam reſtituit ſuis civibus, qui pariter per mare profugerant; urbémque αὐτόνομον & liberam eſſe juſſit. [*Appian.*] Aliis quoque Græcis, quicumque vellent, frequentavit urbem; eíque agrum 120 ſtadiorum attribuit. Ex Athenienſibus quoque, qui Syllæ temporibus Ariſtionis tyrannidem fugientes eò ſe habitatum contulerant, quotquot incolumes ſuperfuerant, eos honeſtè veſtivit; ducenáſque in capita drachmas largitus, in patriam remiſit. (*Plutarch.*)

Repugnabat etiamnum Amaſea, (Strabonis geographi patria:) ſed non multum interceſſit ſpatii, cùm etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit. (*Memnon, cap.* 56.)

Agros Heracleæ populatus Cotta, muros iterùm adortus eſt. At cùm ſegnes ad oppugnationem remiſsíſque animis videret milites; à conatu deſiſtens, vocatum miſit Triarium, ut cum triremibus quamprimùm advolans commeatus in mari facultatem opidanis interciperet. (*Id. cap.* 51.)

Aſſumptis ergo Triarius quas habebat navibus, & 20 Rhodiis, quarum ſumma 43 conficiebat, in Pontum trajecit: &, adventu ejus in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appulit Cotta, & imminens Triarii claſſis apparuit. Tum repentino navium adventu Heraclienſes turbati, 30 quidem naves in mare deduxerunt, ſed eas non ſatis complebant. Reliqua multitudo ad propugnandam urbem ſe convertit. Primi Rhodii in naves Heracleoticas impreſſionem fecerunt: & ſtatim tres Rhodiorum & quinque Heraclienſium ſunt depreſſæ. Hinc pugnæ ſupervenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, Heracleotas fuderunt, & ad urbem fugere compulerunt, 14 navibus deperditis. Claſſis victrix in Magnum ſubiit portum. Peditatum etiam ab oppugnatione Cotta revocavit. (*Id. cap.* 52.)

Triariani in dies ſingulos è portu ſubvecti, eos qui frumenta circumſeſſis importare conarentur impedierunt. Ingens igitur annonæ caritas urbem tenuit: ita ut chœnix frumenti ad 80 Atticos procederet. Et ſuper alias ærumnas etiam peſtis homines invaſit, vel ex aëris mutatione, vel inconſuetâ victûs ratione exſiſtens; & per varias calamitatum formas varios hominum interitus effecit. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alii & lentiore mortis cruciatu extinctus eſt. Lues hæc maximè præſidiarios corripiebat: ut de 3000, mille interierint. (*Id. ibid.*)

3935 Connacorix, hâc afflictionum mole fatiſcens, urbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc conferebat etiam Heracleenſis quidam, Damopheles, conſiliorum Lamachi æmulator, præſidio urbis & ipſe à Lamachi interitu præfectus. Connacorix à Cottâ, ut homine moribus importunis & dubiâ fide, ſibi cavens, cum Triario rem communicavit; nec ſegniùs in eodem cum his ſtudio Damopheles decurrit: & acceptis pactorum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accinxerunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur in vulgus emanârunt. In concionem igitur concurrente, præſidiíque præfecto advocato, Brithagoras vir inter populares præcipuæ auctoritatis, multis precibus a Connacorige expetiit; ut de communi omnium ſalute cum Triario conferre liceret. Ille verò pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe prorsùs negavit; at aſtutè confictis verbis Heracleenſes in fraudem induxit. (*Id. cap.* 53.)

Nocte igitur intempeſtâ Connacorix, exercitu navibus impoſito, (per fœdus enim cum Triario initum ſalvis abire, & ſi quid lucri feciſſent, ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſceſſit. Damopheles autem, ſolutis portis, introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recepit: quorum alii per portam irruperunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcenderunt. Tum demum proditos ſe Heraclienſes ſenſerunt: párſque horum ſe dedidit, pars trucidata eſt. Res in abdito repoſitæ & ſupellectilia direpta ſunt: & magnâ crudelitate in cives eſt ſævitum. Nam recurrit animo Romanis, quanta navali conflictu detrimenta accepiſſent, & quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideóque nec ab his qui ad ſacra loca confugerant eſt temperatum; ſed juxta aras & delubra ſupplices mactati ſunt. Quocirca multi trans muros elapſi, mortis inevitabilis metu, per totam regionem diſperſi ſunt: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. (*Id. ibid.*)

Ab his quum Cotta de expugnatione urbis, & hominum ſtrage & direptione bonorum, certior fuiſſet factus; irâ totus exardeſcens, quam celerrimè ad urbem feſtinavit. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quòd non modò gloriâ rerum fortiter geſtarum ſpoliati, ſed etiam commodis univerſis fraudati eſſent. Ideò implacabili cum gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe cædibus hauſiſſent; niſi Triarius, concitatione illorum intellectâ, multis pacaſſet verbis Cottam, & in commune ſe lucrum expoſiturum ſanctè promittens, bellum inteſtinum inhibuiſſet. (*Ibid.*)

Audiens Cotta, Teium & Amaſtrin à Connacorige fuiſſe occupatas; Triarium ſine morâ dimiſit, ut has ei urbes adimeret. Ipſe interim Heracleæ manens, acceptis dedititiis & captivis, cætera per omnem ſævitiam adminiſtravit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne ſacris quidem pepercit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco movit: quin & Herculem è foro, & ornatum ejus à pyramide, multáque alia æquè miranda atque pulchra è fanis & urbe ſublata, navibus inferſit. Ad ultimum, juſſis ignem inmittere militibus, multis urbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt Heraclea, cùm duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet. (*Id. cap.* 54.)

Triarius ad urbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumpſerat) ſecuritate abeundi factâ, civitates ſub conditionibus certis recepit. (*Id. ibid.*)

Cotta, rebus quo dictum eſt modo confectis, pedeſtres copias unà cum equitatu Lucullo tradidit, & ſociorum auxilia, in ſuam quæque patriam, dimiſit: ipſe verò cum claſſe abiit. Ibi navium quæ Heracleæ ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata haud procul à littore diſſoluta eſt; pars, aparctiâ vento contrà flante, in vada procellis ejecta, pleraque aſportandorum excuſſit. (*Ibid.*)

Lucullus, Sornatio ad ordinandam provinciam cum 6000 militibus relicto, aſſumptis ſecum 12 millibus peditum & minus tribus millibus equitum (duas legiones & 500 equites habet *Appianus*) in Cappadociam eſt ingreſſus: & Ariobarzanem habens amicum, quàm maximis itineribus contendit ad flumen Euphratem, quà in parte Cappadocia ab Armeniâ disjungitur. [*Saluſt. Hiſtor. lib.* 4. *apud Nonium, in voc.* Naves codicariæ. *Memnon*, *cap.* 58. *Plutarch. Appian.*]

Ex hyeme tum inflatus turbidúſque erat Euphrates: ſed quum ſub veſperam cœpiſſet unda ſubſidere, ubi diluxit, amnem ripis ſuis oſtendit clauſum. Unde incolæ Lucullum adoraverunt; quòd haud temerè id anteà accidiſſet, fluviúſque tranſitum illi præſtaret expeditum &

3935 maturum. Traducto quoque exercitu, lætum illi oblatum eſt prodigium. Ex bobus enim Dianæ Perſicæ (quam eximiè venerantur barbari trans Euphratem colentes) ſacratis, quæ haud facilè capiebantur, una ſponte ſemetipſam Lucullo præbuit hoſtiam. Qui Euphrati etiam, tranſitûs causâ, ſacrificavit taurum: & toto eo die ſtativa illic habuit. (*Plutarch.*)

Poſtero die & inſequentibus iter fecit per Sophenem. Incolas, qui debebant ſe & promptè recipiebant exercitum, nullâ re violavit. (*Id.*) ſolas ab eis exigens pecunias. nam regionum earum incolæ abhorrebant ab armis: nec dignabantur ſe medios ingerere Tigrani & Lucullo dimicantibus. (*Appian.*)

Ibi quum milites arcem, in quâ ingens præda putabatur eſſe, capere vellent: *Illa arx*, inquit Lucullus, oſtendens procul Taurum, *expugnanda potius eſt; hæc præmia repoſita ſunt victoribus.* Extentis deinde itineribus Tigrim tranſgreſſus, iniit Armeniam. (*Plutarch.*)

Armeniam invadente Lucullo, Alexandra Judæorum regina in morbum difficilem incidit. Unde minor ejus natu filius Ariſtobulus, regnum affectans, noctu egreſſus uno comitante famulo contulit ſe ad ea caſtella, quibus paterni amici erant præpoſiti. Conſcia verò ejus conatûs erat ſola uxor; quam domi reliquit cum liberis. ac primùm venit Agaba, ubi Galæſtes erat unus è potentibus, à quo perlibenter exceptus eſt. (*Joſeph. Antiquit. lib.* 13. *cap.* 24. *cum lib.* 1. *Belli, cap.* 4.)

Sequenti die Regina ſenſit Ariſtobuli abſentiam, nec tamen ſtatim ſuſpicata eſt illum ad res novandas eſſe profectum. Verùm poſtquàm alii ſuper alios nuncii venerunt, nunc hoc nunc illud caſtellum occupatum eſſe nunciantes, (nam intra quindecim ferè dies 22. caſtella occupavit;) tum demùm & regina ipſa, & gens univerſa in magnâ conſternatione fuit; verita ne regno uſurpato, pœnas ab illis exigeret, qui in ipſius familiares graſſati fuerant. Placuit igitur uxorem ejus cum liberis in arce Templo vicinâ cuſtodiri. Ad Ariſtobulum interim plurimi confluebant, ex novis rebus captantes utilitatem; ut jam nec ſtrepitus deeſſet, nec ornatus regius. Ipſe exercitum à monte Libano, & Trachonitide, & vicinis dynaſtis colligebat. (*Id. ibid. lib.* 13. *cap.* 24.)

Hyrcanus ergo Pontifex & ſeniores Judæorum Reginam adeunt, & rebus præſentibus aliquod expediri conſilium poſtulant. Illa jubet eos facere quidquid putarent reipublicæ conducere, & præſenti facultate virium pecuniarúmque uti: jam ſe, corporis animíque vigore deficiente, rerum adminiſtrationi vacare non poſſe. His dictis, non multò pòſt vitâ functa eſt. (*Ibid.*)

Poſt eam, regnum obtinebat ſenior ejus filius Hyrcanus; anno 3°. Olympiadis CLXXVII, Q. Hortenſio & Q. Metello (Cretico poſteà cognominato) Conſulibus. (*Id. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 1.) quod & mater adhuc vivens illi commiſerat. Verùm junior Ariſtobulus viribus atque authoritate præſtabat. (*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 4.)

Quum Conſules ſortirentur, Hortenſio bellum adversùs Cretenſes gerendum obvenit. Sed is urbe delectatus, & foro (in quo primum locum poſt Ciceronem obtinebat) Metello collegæ hanc expeditionem ultrò ceſſit. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Bello hoc ita decreto; qui inter Cretenſes ætate & prudentiâ magis eminebant, ut legati Romam mitterentur conſuluerunt, qui objecta crimina diluerent, & benignis verbis precibúſque Senatum placare conarentur. Viros igitur clariſſimos triginta Romam legatos dimiſerunt: non ſolùm pactionum antiquarum renovationem, ſed etiam pro beneficio ſuo gratiam, quòd eorum quæſtorem milităſque (in ſuperiore cum M. Antonio pugnâ) ſervaſſent, adepturos ſe ſperantes. Legati Senatorum domos privatim obeuntes, ita eos ſibi conciliârunt; ut quum in Senatum introducti accuſationibus prudenter illi ſatisfeciſſent, atque beneficia ſua & belli cum Romanâ poteſtate ſocietatem diligenter expoſuiſſent, in eam itum fuerit ſententiam, ut Cretenſes & ab objectis criminibus abſolverentur & inter amicos ac ſocios populi Romani cenſerentur. Verùm Lentulus, cognomento qui Spinther dictus eſt, decretum hoc irritum reddidit. Unde ſæpiùs hac de re in Senatu actum eſt, tandémque concluſum, ut Cretenſes, quòd latrociniorum cum piratis fuiſſent participes, navigia omnia prædatoria uſque ad tetraſcalmum, & quotquot Romanorum captiva detinebant, Romam tranſmitterent. Poſtulatúmque præterea eſt, ut omnes captivi, omnéſque transfugæ, & obſides clariſſimi numero 300, & Laſthenes qui cum Antonio pugnaverat & Panares, ſimul cum 4000. argenti talentis, traderentur. (*Diodor. Sicul. legat.* 35. *Appian. legat.* 30. *Dio; legat.* 37. *al.* 38.) 4645 69

De his verò nullum à Cretenſibus, qui eſſent domi, reſponſum Romani expectârunt: ſed alterum è Conſulibus ſtatim miſerunt, qui hæc reciperet, ac niſi darent, bellum eis inferret. Daturi verò illi non erant. Qui enim ab initio, priùs quàm hujuſmodi quid ab eis exigeretur, & quàm potiti eſſent victoriâ, admiſſum à ſe aliquid confiteri noluerant; quonam modo poſt victoriam ſibi tot ac talia ſimul imperari ſuſtinuiſſent? Id ergo cùm certò Romani ſcirent, & ſuſpicione futurum præcepiſſent, ut legati nonnullos aggrederentur pecuniâ corrumpere, quò bellum hoc impedirent: ſenatuſconſulto prohibuere, ne quis eis quidquam mutuò daret. [*Dio, ibid.*]

Cretenſibus de iis quæ à Senatu poſtulata fuerant deliberantibus, prudentiores quidem quæ juſſa fuerant omnia facienda cenſuerunt: qui verò à Laſthenis partibus fuerunt, cùm criminationibus eſſent obnoxii & ne Romam transmiſſi, ſupplicium paterentur ſibi metuerent, multitudinem commoverunt; ut avitam libertatem tuerentur, obteſtantes. [*Diodor. legat.* 35.]

Romam Cotta reverſus, honore à Senatu affectus eſt, & *Pontici* cognomento, quòd Heracleam cepiſſet, nobilitatus. [*Memnon, cap.* 61.]

Mithridates annum & octo menſes in partibus Armeniæ demoratus, necdum in conſpectum Tigranis generi ſui admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, ut coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendidâ cum pompâ occurrit, & regali ſocerum magnificentiâ excepit. Sed triduum abſque colloquio cum eo tranſegit: lautiſſimis deinde conviviorum apparatibus benevolentiam ei ſuam oſtendit. [*Memnon, cap.* 57.] Tum in colloquio, quod habuerunt in regiâ arcanum,

mutuas

mutuas ſuſpiciones in Metrodori Sceptii & aliorum capita lenierunt amicorum, in quos cauſas detorſere. (*Plutarch.*) & decies mille inſtructus equitibus in Pontum Mithridates remiſſus eſt. (*Memnon.*)

Lucullus agmen ad urbem adduxit, ubi Tigranis pellices & de rebus pretioſis ac charis non pauca aſſervari didicerat. (*Idem, cap.* 58.)

Tigrani, quòd eum qui adventum Luculli primus ipſi nuntiavit tanquam turbatorem populi ſuſpendiſſet, nemo poſtmodum detulit quicquam. Ut verò tandem ſenſit, Mithrobarzanem cum duobus (ut *Appianus*) vel tribus (ut *Plutarchus* habet) equitum millibus, & peditum ingenti numero, contra Lucullum miſit; cum mandatis, ut eum ad ſe vivum attraheret, cæteros obtereret. (*Plutarch. & Appian.*)

Luculli copiæ partim caſtrametabantur, partim adhuc erant in itinere, cùm ſpeculatores ei nunciant adeſſe hoſtem. Timens igitur ne diſtractos & incompoſitos turbaret incurſu ſuos, ad caſtra munienda ipſe ſubſtitit. Sextilium verò legatum cum 1600. equitibus & pari ferè peditum numero præmiſit; juſſum ſubſiſtere cùm ad hoſtem perveniſſet, donec accepiſſet caſtra eſſe permunita. Verùm ferociter invehente ſe Mithrobarzane, coactus eſt manum conſerere: quo in conflictu pugnans Mithrobarzanes cecidit; reliqui in fugâ, demptis paucis, cuncti perierunt. (*Plutarch.*)

Tigranes relictâ Tigranocertâ, urbiſque cuſtodiâ fidei Mancæi commiſſâ, obibat regionem, colligens exercitum; & ad Taurum ſe recipiens, eò copias omnes contrahebat. (*Id. cum Appiano.*) Cæterùm Lucullus ſpatium ei non permittens ad ſe parandum, Murenam miſit ad premendos & carpendos eos qui ad Tigranem conglobabant ſe: Sextilium aliò, ut obſiſteret magnæ Arabum manui, ne conjungerent ſe Regi. (*Plutarch.*)

Sextilius, caſtra ponentibus ſuperveniens, oppreſſit majore ex parte Arabas. Murena Tigranem inſequens aſperâ & arctâ convalle longo agmine iter facientem, opportunitate datâ, adoritur. Tigranes, dimiſſis omnibus impedimentis, fugam capeſſit. Multi occumbunt, plures capiuntur Armenii. (*Id.*)

Sextilius, Mancæo intra Tigranocertam compulſo, regiam mox extra mœnia ſitam diripuit, urbem arcémque circumvallavit, admotiſque machinis, cuniculis etiam ſuffodit mœnia. (*Appian.*) Ipſéque Lucullus eò adveniens, urbem caſtris cinctam obſedit acriter; non perpeſſurum id ratus Tigranem, ſed ſtimulante irâ ad dimicandum deſcenſurum. (*Plutarch.*) Sed eum gravibus incommodis affecere Barbari, non ſolùm conjectis telis, ſed etiam naphthâ, quam tormentis quibuſdam emittebant. Eſt autem naphtha ex genere bituminis, uſque adeò ardens, ut omnia quibus adhæreſcit prorsùs exurat, nec ullâ re humidâ facilè reſtinguatur. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Tigranem Mithridates per legatos & litteras (ut *Plutarchus*; non ipſe præſens, & Tigranem tum primùm conveniens, ut habet *Appianus*) magnopere ſuadebat, ne ſigna cum Romanis conferret; ſed cum equitatu tantùm circumcurſando agróſque vaſtando, ad famem eos, ſi poſſet, redigeret: quemadmodum ipſe, à Lucullo preſſus ad Cyzicum, ſine certamine amiſerat exercitum.

Tigrani junxerunt ſe Armenii & Gordyeni; ad hæc omne nomen Medorum & Adiabenorum excitum reges illarum gentium adduxerunt: frequentes quoque à mari Babylonico venerunt Arabes, multi item à mari Caſpio Albani, & contermini illis Iberes, nec pauci ad Araxem colentium liberi populi. (*Plutarch.*) Hi partim ſtudiis in regem & donis evocati, ut *Plutarchus*; partim etiam metu quodam ducti advenerunt, ut in oratione Manilianâ notavit *Cicero.* Gravis enim atque vehemens opinio per animos gentium barbararum pervaſerat, fani locupletiſſimi & religioſiſſimi diripiendi cauſa in eas oras Romanum exercitum eſſe adductum. Indéque nationes multæ atque magnæ novo illo terrore contra Lucullum ſunt concitatæ.

Ut omnes iſtæ copiæ ſimul convenerunt; ſpe, ferociâ, minis barbaricis omnia perſonârunt Tigranis convivia ſimul & conſilia. Et in vitæ diſcrimen venjt Taxiles, qui Mithridatis legatus in præſidiis ejus erat; quòd ſententiæ de committendo prælio repugnaret, rem inexpugnabilem arma Romana eſſe dictitans. Et quia Mithridates ipſe per invidiam viſus eſſet Tigranem ab inſigni palmâ avertere, illum Tigranes non eſt præſtolatus; ne in ſocietatem veniret gloriæ. (*Plutarch.*) quum priùs ipſe miſiſſet qui Mithridatem revocarent. (*Memn. cap.* 58.)

Sex circiter militum millia Tigranes ad tutandam urbem in quâ ejus pellices aſſervabantur ire juſſit. Qui cùm eò veniſſent, per medium Romanorum agmen facto impetu, & exitibus ex eorum caſtris ſagittariorum grandine interclusis, regias concubinas & gazas periculo exemptas noctu Tigrani tutas & ſalvas præmiſerunt. Ubi verò illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam eorum ſtragem fecerunt; nec pauciores vivos ceperunt quàm cæciderunt. (*Memnon, cap.* 58. *&, ex eo correctus, Appianus.*)

Tigranes cum reliquo exercitu contra Lucullum, progreſſus eſt: perquàm ægrè ferens (ut aiunt) apud amicos, quòd cum uno ſibi Lucullo, non cum univerſis eſſet Romanis ducibus certandum. Siquidem ſagittariorum & funditorum habebat 20. millia, equitum 55, gravis armaturæ peditum, partim in cohortes partim in phalangas deſcriptorum, 150 millia; viarum munitorum & ad alia miniſteria deſtinatorum, 35 millia. (*Plutarch.*)

Ut Tauro ſuperato, Tigranes ſimul cum toto agmine conſpectus, & ipſe ex edito circumſidentem Tigranocertam exercitum Romanum eſt contemplatus; barbara colluvies quæ in urbe erat ululatu & plauſu excepit Regis conſpectum, Romaniſque ex muro minitans commonſtravit Armenios. (*Plutarch.*)

Lucullus, Murenâ cum ſex millibus peditum ad continnandam Tigranocertæ obſidionem relicto, ſecum 24 cohortes, (in quibus legionarii non ampliùs decem millia erant) univerſum

3935 equitatum, funditores & ſagittarios ad mille, adversùs Tigranem ducens, apud flumen in campo ſpatioſo conſedit. (*Id.*) Confeſtim verò Tigranes, ut Romanorum exilitatem vidit caſtrorum, ſuperba per contemptum de iis verba jecit: *Si legati ſunt hi, multi ſunt; ſin hoſtes, perpauci.* [Memnon, cap. 59. Plutarch. Appian. & Xiphilin. ex Dione.]

Tranſmiſſurum flumen Lucullum quidam duces admonuerunt, cavendam illam diem, quæ ex nefaſtis (quas atras vocant) erat una. Illâ enim die exercitus Cepionis fuerat à Cimbris in conflictu oppreſſus. Hic verò occurrens; *Pugnemus ergo*, inquit, *hodie ſtrenue, ut hanc diem quoque ex nefaſtâ & triſti feſtam lætámque Romanis reddamus.* Fuit illa pridie Nou. Octobr. (*Plutarch. in Lucullo, & Camillo, & Apophthegmat.*) ut annus quidem Romanus tunc agebatur: in Julianum verò Quintilem ſive Julium menſem incurrens; ineunte 4°. anno Olympiadis CLXXVII. ad quem à *Phlegonte* pugna hæc rectè eſt relata.

Cùm à cataphractis maximè ſibi metuerent Luculli milites, bono eos juſſit eſſe animo: plus enim in ſpoliandis iis fore laboris, quàm in vincendo. Primúſque ad tumulum aggreſſus, cùm motum videret barbarorum, exclamavit: Vicimus ô commilitones. (*Plutarch. in Apophthegmat.*) Dextro verò Tigranis cornu ſtatim in fugam acto, mox inclinatio fit in proximo; dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenii fugam capeſſunt; & pro hominum numero cædes ſequitur. (*Memnon. cap. 59.*) Romanis armillas & torques calcando per 120 ſtadia cædem continuantibus, donec nox ſupervenit. Qui tum demùm reverſi, ſpoliabant cadavera: quod fieri ante cædem peractam Lucullus edicto vetuerat. (*Appian.*)

Cæſa è Tigranis copiis quinque millia, & his plures captos, præter cæteram hominum colluviem, *Phlegon* narrat. Triginta millia hominum in eo bello cæſa, referuntur: ut ait *Oroſius.* (*lib. 6. cap. 3.*) Pedites cecidiſſe, inquit *Plutarchus*, ſupra centum millia perhibentur, equitum pauci planè effugiſſe. Ex Romanorum exercitu centum vulnerati, quinque deſiderati. *Antiochus philoſophus* in Commentario de Diis hujus pugnæ mentionem faciens, negat à ſole viſam parem. *Strabo* in libris Hiſtoriarum ipſos Romanos commemorat puduiſſe, & ſemetipſos deriſiſſe, quòd in ejuſmodi mancipia induiſſent arma. *Livius* nunquam Romanos ſigna cum hoſtibus contuliſſe tanto numero inferiores. Neque enim vigeſimam propemodùm partem, imò nec minorem, æquârunt victores victorum. (*Plutarch.*)

Si 18 millia militum habuiſſe Lucullum cum *Eutropio*, *Sexto Rufo* & *Jornande* dicamus: numerus ille per 20 multiplicatus, 360 millia efficiet. Tribuantur jam Tigrani, *peditum* non 150 cum *Plutarcho* ſed 250 cum *Appiano* millia, *equitum* non 50 cum *Appiano* ſed 55 cum *Plutarcho* millia; addantúrque ex eodem Plutarcho, *ſagittariorum* 20, & calonum 35 millia: eadem 360 millium emerget ſumma. Quæ ſi admittenda: longè infra verum & *Phlegontis* calculus ille fuerit, qui peditum 40, equitum 30 millia; & *Memnonis*, qui utrorumque ſimul 80 tantùm millia Tigranis aſſignat exercitui. ut & ſupra verum, illa quæ apud *Eutropium* legitur numeratio: *Regem cum 600 millibus clibanariorum & 100 millibus ſagittariorum & armatorum veniſſe.* Clibanarii autem ſunt, *equites cataphracti, ferreâ omni ſpecie*, ut à *Saluſtio* hîc ſunt deſcripti: (libro Hiſtoriarum 4°. à Nonio, in voc. *cataphracti*, citato:) quorum in Tigranis exercitu XVII tantùm millia fuiſſe, ad Senatum ſcripſit ipſe Lucullus; teſtante *Plutarcho.* Ut in immani illo DC millium numero, vitio manifeſto laborare *Eutropium*, nullum poſſit eſſe dubium. In *Sexti Rufi* Breviario, 7500 tantùm clibanarii; ſagittariorum verò 120 (al. 130) millia numerantur.

Tigranes initio ſtatim vix 150 equitibus comitatus effuſo curſu ad caſtellum quoddam fugam arripuit. Filium quum videret in eâdem fortunâ, detractum ex capite diadema & tiaram illi profuſis lachrymis tradidit; aliâ viâ jubens, ſiquâ poſſet, ut ſeipſum ſervaret. Adoleſcens, quia regni inſignia non audebat capeſſere, fidiſſimo amico ea ſervanda dedit: qui fortè captus atque ad Lucullum eſt attractus. Atque ita inventam Tigranis tiaram vittâque milites Lucullo dederunt. (*Memnon, cap. 59. & Plutarch. cum Oroſio, lib. 6. cap. 3. & Xiphilino, in epitome Dionis.*) Lucullus verò, ſignis retrò Tigranocertam versùs motis, majore conatu in obſidionem incubuit. (*Memnon, ibid.*)

Ad pugnam non properavit Mithridates, ſolitâ Lucullum cautione & productione bellum ratus adminiſtraturum: ideóque acceerſitus, lentè ad Tigranem pergebat. Ac poſtquam primùm in paucos Armenios incidit in viâ, qui perculſi metúque exangues recipiebant ſe; conjecit aliquid. Ut plures jam exuti & vulnerati occurrerunt, auditâ clade, Tigranem quæſivit. Quem quum deſolatum & abjectum offendiſſet, non inſultavit ei viciſſim; verùm ex equo deſiliit, deploratíſque communibus calamitatibus, regium comitatum qui ipſum ſequebatur dedit illi, eúmque in futurum confirmavit. (*Plutarch.*) Fiduciâ ei additâ, ornatum quoque regium, adſueto non viliorem, circumpoſuit. Exercitûs etiam colligendi propoſuit conſilium (cùm & ipſe manum non contemnendam haberet) ut victoriæ damna bello recuperaturo. Tigranes autem, plus virtutis & prudentiæ illi tribuens, & magis Romanorum bellis, idoneum exiſtimans, omnia Mithridati permiſit. (*Memnon, cap. 59.*)

Mancæus, ex Tigranocertâ ſuorum clade conſpectâ, univerſos Græcos milites mercenarios exarmavit, ut ſuſpectos: qui veriti ne comprehenderentur, arreptis fuſtibus congregati & incedebant & quieſcebant. Mancæo verò cum armatis barbaris eos invadente, obvolutis veſte brachii vice clypei, audenter in eos fecerunt impetum: & quotquot occidiſſent, eorum arma ſtatim inter ſe partiebantur. Quúmque ſatis armorum viderentur nacti pro tempore, occupatis aliquot turribus quibus diſtinguebantur mœnia, vocabant ad ſe Romanos obſeſſores, & aſcendentes recipiebantur intra mœnia. Ita *Appianus*; & ab eo minimè diſſentiens *Plutarchus.* Ex peregrinis urbem inhabitantibus majorem partem fuiſſe Cilicas, eóſque ortâ inter ipſos & Armenios ſeditione, Romanos noctu introduxiſſe, atque hos, præter ea quæ Cilicum erant, omnia

diripuiſſe;

diripuiſſe ; in Libro 35. affirmat *Dio.* Mithridatis verò, vel Tigranis potiùs, duces, deſperatâ rerum ſummâ, ſalutem pactos, Lucullo urbem dediſſe, *Memnon* tradit. (*cap.* 59.)

Lucullus Tigranocertâ potitus, theſauros Regis qui ibi erant cepit ; urbem militibus dedit diripiendam : in quâ, præter cæteras opes, octo millia talentûm pecuniæ ſignatæ ſunt inventa. Sed & 800 drachmas in ſingulos inſuper de prædâ diviſit. Quum repertos in urbe accepiſſet multos ſcenicos, quos undequaque conquiſierat Tigranes dedicaturus theatrum quod extruxerat, his ad ludos & ſpectacula & triumphalia eſt uſus. (*Plutarch.*) Multas potentiſſimorum conjuges captas ab omni injuriâ cuſtodivit : atque eo facto maritos earum ſibi conjunxit. (*Dio, lib.* 35.) Græcos, præbito viatico, remiſit in patrias ſuas : Cappadoces quoque & Cilices & alii barbari qui eò commigrare coacti fuerant, poſtliminiò domum redire permiſſi ſunt. Itaque accidit ut unâ urbe convulſâ, (opus enim adhuc ſemiperfectum Lucullus ſubvertit, exiguúmque pagum reliquit) multæ receptis civibus ſuis inſtaurarentur ; à quibus ut bene de ipſis meritus & conditor eſt cultus Lucullus. (*Plutarch. cum Strabone, in fine lib.* 11. *pag.* 532. *& lib.* 12. *pag.* 539.)

Tunc ad Lucullum totius penè Orientis ſupplices venere legati. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 3.) Sophenorum gens ei ſe adjunxit. Antiochum regem Commagenæ (quæ Syriæ regio eſt, ad Euphratem & Taurum ſita) Alchaudonium Arabiæ regulum, alióſque nonnullos per legatos ſecum paciſcentes in fidem recepit. Multas quoque Armeniæ partes ſibi adjunxit. (*Plutarch. & Dio, lib.* 35.)

Q. Metellus ad Creticum bellum cum tribus legionibus profectus, manu cum Laſthene ad Cydoniam urbem conſertâ, victor Imperator eſt appellatus : totámque inſulam igni & ferro populatus, Cretenſes intra caſtella & urbes compulit. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 7. *Phlegon, Olymp.* 174. *ann.* 4. *apud Photium. Appian. legat.* 30.) nullâ fœderis, ſi quando id ei obtendebatur, ratione habitâ. (*Dio, lib.* 36.)

Ptolemæo Auletæ nata eſt filia Cleopatra, poſtrema ex Macedonum ſtirpe Ægyptiorum regina: ſiquidem 39 annos vixit ; teſtante Plutarcho, *in Antonio.*)

Tigranes & Mithridates, obeundo regiones, alium colligebant exercitum : cujus præfectura Mithridati eſt credita. (*Plutarch. & Appian.*)

Magadates, qui Tigranis nomine Syriæ cum exercitu per annos 14 præfuit, exercitum illum in ſui regis auxilium abduxit. Unde Antiochus, Antiochi Pii & Selenæ filius, qui quòd in Aſiâ eſſet educatus *Aſiatici* cognomentum obtinuit, in regnum Syris non invitis ſeſe inſinuavit. Nec Lucullus, qui Tigranem recèns acquiſitis terris expulit, Antiocho avitam poſſeſſionem invidit. (*Appian. in Syriac. pag.* 118, 119, 133.) Lucullum verò Syriâ & Phœnice Tigranem expuliſſe, ſub finem libri XI. ſcribit *Strabo* : & ab eodem Lucullo, victo Tigrane, Antiochum Cyziceni filium (vel ex filio nepotem potiùs) regem Syriæ fuiſſe appellatum, donec quod Lucullus dederat Pompeius poſtea adimeret ; apud *Juſtinum* (*libro* 40. *cap.* 2.) legimus. Inter acceptum verò & ademptum illi regnum, annorum quatuor interceſſit ſpatium.

Tigranes & Mithridates legatos, qui auxilia peterent, tum ad alios vicinos miſerunt, tum ad Arſacem Parthum : Romanos apud eum traducentes, eóſque, ſi victoriam obtinuiſſent contra ſe ab aliis deſtitutos, in ipſum quoque arma ſtatim verſuros, dicentes. (*Dio, lib.* 35.)

Arſaces hic, communi Parthicorum regum appellatione ita dictus, proprio nomine *Pacori* quidem à Xiphilino, *Phradatis* verò à Memnone nuncupatur. Et ſuperiore quidem anno, qui 5us Olympiadis CLXXVII. fuit, Sinatruci regi Parthorum defuncto ſucceſſiſſe *Phraatem*, à Phlegonte Tralliano habetur traditum. (*in Photii Bibliothecâ, cod.* 97.) Verùm ſeriùs *Phraatem* Dio quidem *Arſaci*, Appianus verò *Sintrico* ſucceſſiſſe docet : uti ſuo loco videbimus. Et hunc ipſum Arſacem imperio tùm potitum, quum ante ſexennium bellum hoc Mithridatis tertium eſt inceptum, verba hæc illius in Epiſtolâ ad eundem (de quâ paulò pòſt) ſatis indicant. TE *remoto procul, omnibus aliis obnoxiis, rurſus tamen bellum cœpi.* Unde proprium *Arſacis* hujus nomen *Sintricum* ſive *Sinatrucem* fuiſſe concludimus.

Arſaces verò iſte Tigrani, ob recens bellum de controverſâ quâdam regione ab eo motum, iraſcebatur : ſed eâ regione Tigranes jam illi ceſſit : atque ut cum magnis convallibus Meſopotamia etiam & Adiabene ditioni ſuæ permitterentur, pro ſocietatis præmio Parthus expectavit. Lucullus verò, de legationibus Tigranis ac Mithridatis ad Arſacem miſſis factus certior, ipſe quoque nonnullos ex ſociis ad eundem ablegavit ; minas ei, ſi illos auxiliis juvare, promiſſiones autem, ſi Romanorum rebus ſtudere maluiſſet, præponentes. Cúmque à Luculli legatis urgeretur, ut aut ſibi auxiliaretur, aut ſpectator ſaltem eſſet certaminis ; ille, utrique parti ſocietatem clàm pollicitus, neutri præſtitit. (*Memnon, cap.* 60. *Plutarch. & Appian. & Dio, lib.* 35.)

Ex reliquiis libri 4^i^. Hiſtoriarum *Saluſtii*, ſupereſt adhuc hâc de re integra Mithridatis ad Arſacem epiſtola : ubi illam *iram in Tigranem recentis belli* in rem ipſius ita convertit. *Ille enim obnoxius, qualem tu voles, ſocietatem accipiet.* & inſignem illam de eo reportatam à Romanis victoriam ita elevat. *Quia multitudinem arctis locis pugnâ prohibuere, imprudentiam Tigranis pro victoriâ oſtentant.* deinde contra Romanos ita illum concitat. *Tu verò, cui Seleucia maxuma urbium regnúmque Perſidis inclytis divitiis eſt, quid ab illis, niſi dolum in præſens, & poſteà bellum expectas ? Romani in omnes arma habent, acerruma in eos quibus victis ſpolia maxuma ſunt: audendo & fallendo, & bella ex bellis ſerendo, magni facti, per hunc morem extinguent omnia, aut occident. quod difficile non eſt, ſi tu Meſopotamiâ, nos Armeniâ circumgredimur exercitus ſine frumento, ſine auxiliis, &c. téque illa fama ſequetur auxilio profectum magnis regibus, latrones gentium oppreſſiſſe. Quod uti facias moneo, hortórque : neu malis pernicie noſtrâ unum imperium prolatare, quàm ſocietate victor fieri.*

Ubi de rebus ad Heracleam à M. Cottâ geſtis ſiniſtra fama Romam pervenit, in publico erat odio: invidiámque tantæ ei opes adaugebant. Cujus declinandæ causâ; pleraque in ærarium ſpolia retulit; tametſi nihilo mitiores in ſe Romanos hoc efficeret, dum è plurimis eum pauca referre perſuaſum haberent. Captivos etiam Heracleæ ſtatim dimittendos decreto publico ſcive- runt. (*Memnon*, *cap.* 61.)

Thraſymedes inſuper, Heracleenſium unus, pro concíone Cottam publicè accuſavit; & civitatis ſuæ erga Romanos benevolentiam commemoravit: &, ſi quid ab hàc remiſerint, non civitatis voluntate, ſed magiſtratuum fraude & adverſariorum vi factum fuiſſe oſtendit. Miſerabili etiam querelâ ob oculos poſuit urbis inflammationem, útque omnia in ſuum commodum Cotta converterit, cum lamentis & fletu, commemoravit. Acceſſerat captivorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus veſtimentis amicti, & ſupplices, cum ejulatu prætendentes manus. Romanorum verò optimatibus ad commiſerationem casûs illius inflexis, progreſſus in medium Cotta, ubi pauca linguâ patriâ diſſeruiſſet, reſedit: & exſurgens Carbo: *Nos*, inquit, *Cotta*, *capiendam tibi non exſcindendam urbem demandavimus.* & poſt eum alii conſimili in Cottam criminatione ſunt invecti. Multis igitur exilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibitâ, latum ei clavum abrogabant. Heracleenſibus verò agrum & mare & portus reſtituerunt: rogatione perlatâ, ut nemo horum ſervituti addiceretur. (*Id. ibid.*)

Thraſymedes, his confectis, plebem remiſit in patriam; ipſe verò, cum Brithagorâ & Propylo Brithagoræ filio, per aliquot annos Romæ ſubſiſtens, quæ patriæ uſus exigeret adminiſtravit. (*Id. cap.* 62.)

Cùm Lucullus Tigranem non inſequeretur, ſed ei evadendi omninò otium concederet; non ab aliis tantùm ſed à ſuis quoque civibus reprehenſus eſt, quòd debellare noluiſſet, quò diutiùs cum imperio eſſet. Ideóque præfectura (quæ ei commiſſa fuerat) Aſiæ propriè ita dictæ, Prætoribus eſt aſſignata. (*Dio*, *lib.* 35.)

Lucullus ad Gordyenos profectus, regis ipſorum Zarbieni (qui, ob ſocietatem cum ipſo clàm initam, à Tigrane necatus fuerat) exequias celebravit. Pyræ, veſte & auro regali & Tigranis instructæ ſpoliis, ipſemet ſubdidit facem, ac libamina cum amicis & neceſſariis illius infudit; amicum quoque ſuum & ſocium populi Romani appellavit. Adhæc monumentum juſſit ei ſumptuoſum, ex theſauris regiis faciendum locari. Unde Gordyenorum gens ita fuit in Lucullum animata, ut, relictis ſedibus ſuis, illum ſequi cum liberis & conjugibus vellent. (*Plutarch.*)

In Zarbieni regiis aurum & argentum multum eſt repertum. Frumenti in horreis decies trecenta millia medimnûm condita erant. Ita & miles auctus eſt; & Lucullo fuit ingenti honori quòd, ne teruncio quidem ex ærario accepto, bellum ipſius belli ſumptibus ſuſtineret. (*Id.*)

Hic Arſacis regis Parthorum legati cum adierunt, amicitiam & ſocietatem petentes. Fuit id Lucullo haud ingratum: qui invicem Secilium (ſive Sextilium potiùs) ad Parthum miſit. Arſaces, ſuſpicatus hominem bello clarum non tam pacti nuper initi causâ quàm ut regionem copiáſque ſuas exploraret, miſſum, Romanis auxilia nulla ſuppeditavit. ita tamen ut ne contra illos quicquam etiam moliretur; ſed in medio ſeſe partium contineret. (*Id. cum Dione*, *lib.* 35.)

3936 Cùm fluctuantem eum conſilio, poſcentémque clàm ſocietatis à Tigrane præmium Meſopotamiam, Lucullus didiciſſet; Tigranem & Mithridatem ſtatuit ut adverſarios confectos tranſilire, & periclitari Parthorum vires, atque expeditionem in eos movere. Itaque in Pontum ad Sornatium legatum ſuum & alios miſit litteras, ut copias quæ illic erant adduceret; quaſi ex Gordyene in Parthos ſigna moturus. Sed illi contumaces milites nullis blandimentis vel imperio movere poterant; vociferantes, neque illic permanſuros ſe, ſed relicto ſine præſidio abituros Ponto. Hæc ad Lucullum relata, etiam quos ſecum ipſe habebat milites corruperunt; ob divitias jam & delicias langueſcentes ad militiam, & otium quærentes. Ut verò Ponticorum illorum acceperunt ferociam, viros appellàverunt, imitandóſque jactaverunt: multis enim factis miſſionem ſe & requiem meritas. Atque ita Lucullus expeditionem Parthicam deponere coactus eſt. (*Plutarch.*)

Cùm inſula Delus in Ægeo mari poſita, quò omnes undique cum mercibus atque oneribus 4646 68
commeabant, referta divitiis, parva, ſine muro, nihil tamen timeret; (ut apud *Ciceronem* eſt, in oratione pro lege Maniliâ:) Athenodorus pirata illius incolas captivos abduxit, atque Deorum ipſius ſigna deſtruxit. Caius verò Triarius urbis ruta cæſa inſtaurans, Delum muro cinxit. ut in 5° Chronicorum ſuorum libro, ad annum 4. Olympiadis CLXXVII, notavit *Trallianus Phlegon*. (*in Bibliothecâ Photii*, *cod.* 97.)

Mithridates opidatim inſtruxit armorum fabricas, & delectus habens, conſcripſit fermè omnes Armenios: ex quibus ſelectis fortiſſimorum 70 millium peditum, & dimidio equitum, reliquos dimiſit. Hos verò in turmas & cohortes digeſtos proximè diſciplinam Italicam tradidit exercendos viris Ponticis. (*Appian.*)

Eo anno quo Conſulatum Q. Marcius Rex ſolus geſſit, Lucullus mediâ jam æſtate, (priùs enim propter frigus in hoſtium fines invadere nequaquam potuerat) cum exercitu adverſùs Tigranem profectus eſt. Poſtquàm ſuperavit Taurum & campos vidit virentes, exanimatus eſt: adeò ſunt illic ex algore ſerotina tempora. Attamen deſcendit in campos, ac duobus vel tribus præliis coortos in ipſum Armenios fudit. (*Plutarch. cum Dione*, *lib.* 35.) Dum Mithridates enim peditatum omnem & partem equitatûs in colle contineret; cum reliquo Tigranes Romanos frumentatores adortus, victus eſt. unde poſteà ſecuriùs frumentabantur, etiam ex locis Mithridati propinquis, & caſtra admoverant propiùs. (*Appian.*) captóque qui comportatus Tigrani fuerat commeatu, quam ipſi extimeſcebant, affuderunt inopiam hoſtibus. (*Plutarch.*)

Inde aliquam regionis partem Lucullus vaſtavit, ut barbaros eam defendentes ad pugnam eliceret: quúmque nihil illi moverent, ad ipſos contendit. Ibi tùm equitatus hoſtilis graviter equitatum Romanum premebat, nemine cum peditatu manum conſerente: ſtatímque ubi Lucullus ſcutatis ſuis equitatui ſuccurrebat, terga oſtendebant. neque tamen cladem ullam accipiebant, ſed ſagittis in inſequentes à tergo emiſſis, multos mox interimebant, multos vulnerabant. Ea vulnera, gravia difficiliáque ſanatu erant. Nam duplices erant ſagittis cuſpides, & ita quidem adfixæ, ut ſive manerent in corporibus tela, ſive extraherentur, interitum eis celerrimum adferrent. Intus enim ſerrum alterum relinquebatur; quòd nihil haberet, quo retraheretur. [*Dio.*]

In Cretâ, quum Laſthenes dux Cydoniæ à Q. Metello proconſule obſeſſus Cydoniæ Gnoſum inde profugiſſet; Panares alter urbis illius dux, ſalutem ſitam pactus, Cydoniam Metello tradidit. Gnoſum deinde circumſidente Metello, Laſthenes domum opibus repletam ſuccendit, & Gnoſo aufugit. [*Appian. legat* 30.] Gnoſus, Lyctus, Erythræa, & aliæ plurimæ civitates à Metello expugnatæ ſunt. [*Liv. lib. 99. Florus, lib. 3. cap. 7. Appian. legat.* 30.] Cretenſes verò obſidione Metelli ad ultimam uſque penuriam compulſi, ſuâ jumentorúmque ſuorum urinâ ſitim ſedare coacti ſunt. (*Valer. Maxim. lib. 7. cap. 6.*)

Lucullus exercitum ad Tigranis regiam convertit Artaxata, ubi parvi liberi & conjuges ejus erant. Quod ille non ferens, caſtris motis quarto die prope Romanos conſedit; medium capiens Arſamiam amnem, quem tranſire neceſſe erat petituris Artaxata Romanis. (*Plutarch.*)

Lucullus poſtquàm diis ſuis ſacrificaviſſet, quaſi certus de victoriâ, exercitum traduxit. Duodecim cohortibus in fronte poſitis, reliquos, ne circumvenirentur, in ſubſidiis collocavit. Multi enim & delecti equites ſtabant in hoſtium adverſâ acie: ante quorum ſigna ſagittis ex equo utentes Mardi & Iberes haſtati erant, quibus Tigranes præcipuè inter externos milites ut pugnaciſſimis fidebat. Nihil eſt ab illis tamen editum præclari. Pauliſper cum equitatu Romano velitati non tulerunt impetum legionum: verùm hinc inde fugâ divulſi, equitem ad inſequendum traxere. [*Idem.*]

Simul-atque hi diſſipati ſunt, provehentibus Tigranis equitibus, videns ſplendorem & multitudinem eorum Lucullus, ſubtimuit. Itaque equitem à conſectandis hoſtibus revocavit. Interim ipſe ſatrapis cum præſtantiſſimo quoque ſibi oppoſitis occurrit primus: quos, antequàm manus conſerere poſſent, conſternatos pepulit. Ex tribus regibus, qui ſimul in hâc acie fuerunt, fœdiſſimè fugit Ponticus Mithridates; qui ne clamorem quidem ſuſtinuit Romanorum. Hi quum per longum ſpatium totâ nocte hoſtium tergis inhærerent; non ſolùm trucidandis, verumetiam capiendis, pecuniâque & prædâ agendâ ac ferendâ fatigati ſunt. *Livius* author eſt priore prælio plures fuiſſe, in hoc nobiliores hoſtes captos & cæſos. [*Id.*]

Piratæ his diebus latiùs quàm priùs per omnia ſparſi maria, non tantùm intercipientes navium commeatus ſed etiam inſulas provinciáſque vaſtantes, in immenſum augebantur: ita ut navigatio Romanis toto orbe victoribus ſola tuta non eſſet. [*Plutarch. in Pompeio. Appian. in Mithridat. Dio, lib. 36. Eutrop. lib. 6. Oroſ. lib. 6. cap. 4.*] Quod altero ab hinc anno ita illis in memoriam revocavit *Cicero*, in Oratione pro lege Maniliâ. *Quam provinciam tenuiſtis à prædonibus liberam per hoſce annos? quod vectigal tutum vobis fuit? quem ſocium defendiſtis? cui, præſidio claſſibus veſtris fuiſtis? quàm multas exiſtimatis inſulas eſſe deſertas? quam multas aut metu relictas, aut à prædonibus captas urbes eſſe ſociorum? Sed quid ego longinqua commemoro? Fuit hoc quondam, fuit proprium populi Romani, longè à domo bellare, & propugnaculis imperii ſociorum fortunas, non ſua tecta defendere. Sociis veſtris ego mare clauſum per hoſce annos dicam fuiſſe; cùm exercitus noſtri Brunduſio nunquàm niſi ſummâ hyeme tranſmiſerint? Quid, ad nos cùm ab exteris nationibus venirent, captos querar; cùm legati populi Romani redempti ſint? mercatoribus tutum mare non fuiſſe dicam; cùm duodecim ſecures* [duobus videlicèt prætoribus, Sextilio & Bellino, captis; ut docet Plutarchus] *in prædonum poteſtatem pervenerint? Quid aut Colophonem aut Samum, nobiliſſimas urbes, innumerabiléſque alias captas eſſe commemorem; cùm veſtros portus, atque eos portus quibus vitam & ſpiritum ducitis, in prædonum fuiſſe poteſtate, ſciatis?* &c. *An tum imperium eſſe hoc videbatur; cùm populi Romani legati, prætores, quæſtoréſque capiebantur? cum ex omnibus provinciis commeatu & privato & publico prohibebamur? cùm ita clauſa erant nobis omnia maria, ut neque privatam rem maritimam neque publicam jam obire poſſemus?* Hæc eleganter ille, ut omnia.

Piratæ iſti Ciliciam, cognomine aſperam, commune omnium faciebant receptaculum, ceu belli ſedem præcipuam. Habebant quidem paſſim caſtella, arces, deſertas inſulas, ſtationéſque occultas navium; ſed potiſſimùm excurrebant ex hâc parte Ciliciæ aſperâ importuoſâque, & altiſſimis aſſurgente cacuminibus. unde ab omnibus communi nomine appellabantur *Cilices*; quòd malum id ortum in Ciliciâ, in ſocietatem Syros, Cyprios, Pamphylios, Ponticos & fermè omnes Orientales gentes pertraxit. qui propter diuturnitatem belli Mithridatici, malentes inferre damna quàm perpeti, mari terram mutârunt: ut breviſſimo tempore exorta ſint eorum multa millia. (*Appian. pag.* 234.)

Habebant illi navigia prædatoria ſupra mille, & urbes à ſe captas 400. Inviolata & intacta ante id fana adorti expilârunt; Clarium, Didymæum, Samothracium: *Telluris* apud Hermionam, *Æſculapii* apud Epidaurum, *Neptuni* in Iſthmo, Tænaro & Calauriâ, *Apollinis* in Actio & Leucade, *Junonis* in Samo, Argis & Leucanio. Peregrina ſacra in Olympo faciebant, & myſteria quædam peragebant arcana: quorum illa quæ Mithræ ſive Solis dicebantur, poſteà manſerunt, primùm ab illis monſtrata. Majorem in modum Romanis inſultabant. Ubi quis captus civem Romanum ſe eſſe clamavit, & nomen edidit; trepidare ſe fingentes, femora percutiebant, & genibus ejus accidebant, ſupplicéſque ut veniam daret precabantur.

Cúmque ille abjectos bonâ fide & ſupplices arbitraretur: alii calceos ei inducebant, alii togâ velabant; ne ultrà ſcilicet ignoraretur. Ubi ad eum modum diu hominem illuſerant & deriſerant; poſtremò admotis medio in ſalo ſcalis deſcendere & abire illæſum jubebant: qui nollet, hunc ipſi præcipitatum demergebant. [*Plutarch. in Pompeio.*]

3937 Sub æquinoctio autumnali graves tempeſtates nec opinantem Luculli exercitum corripuerunt. Ningebat ferè; & quum ſerenum eſſet, pruina cum gelu infeſta erat. Unde equis erant amnes ex immodico frigore parùm potabiles; ruptáque glacies & nervos equorum aſperitate incidens ægrè permeabiles efficiebat. Tractus ferè nemoroſus ſaltuoſúſque rigabat eos aſſiduè ex nive in itinere effuſâ: atque incommodè locis humidis pernoctabant. Primùm igitur precibus ad Lucullum per tribunos agebant, deinde tumultuoſiùs coibant, & per tentoria noctu conclamabant: quod eſſe ſeditioſi exercitûs ſignum apparebat. Lucullus verò obnixè ſed fruſtrà obſecrabat: obteſtans eos hactenus ut animos obfirmarent, dum Armeniorum Carthagine captâ infeſtiſſimi hoſtis opificium delevìſſent. Hannibalis enim Pœni conſilio (ut ſuprà ad annum Periodi Julianæ 4526. eſt dictum) Artaxata fuiſſe condita, fama tenebat. Ubi verò nihil profecit, retrò Lucullus ſigna movit. (*Idèm in Lucullo.*) Quem exercitûs Romani regreſſum ita in oratione pro lege Maniliâ excuſare conatur Cicero. *Noſter exercitus, etſi urbem ex Tigranis regno* [Tigranocertam] *ceperat, & præliis uſus erat ſecundis; tamen nimiâ longinquitate locorum, ac deſiderio ſuorum commovebatur. Hic jam plura non dicam. fuit enim illud extremum, ut ex iis locis à militibus noſtris reditus magis maturus, quàm proceſſus longior quæreretur.*

Lucullus per Armeniam in Meſopotamiam regreſſurus, aliis jugis trajecto Tauro in regionem Mygdonicam deſcendit, munificam & apricam: in quâ urbs ampla & populoſa erat, Niſibis barbaris; Græcis Antiochia Mygdonica appellata. [*Id. ibid. cum Oroſio lib. 6. cap. 3.*]

Eam urbem Macedones condiderant. [*Joſeph. lib. 20. cap. 2.*] Parthis verò, cum reliquâ Meſopotamiâ, Tigranes jam ademerat; theſauróſque in eâ ſuos cæteráque multa repoſuerat. Duplici muro lateritio cincta erat, magnæ craſſitiei; foſſaque magnæ altitudinis circundabatur, ut neque concuti murus neque ſubrui poſſet. [*Dio, lib. 35.*] Præerat ei authoritate Tigranis frater Guras; arte & ſolertiâ machinali Callimachus, is qui Amiſi plurimum negotii exhibuerat. [*Plutarch.*]

Caſtris prope urbem poſitis, omne genus oppugnationis Lucullus adhibuit. [*Id.*] Initio autem hyemis, quum barbari ſe victores Romanóſque jamjam deceſſuros exiſtimantes, negligentiùs nonnihil ſeſe gererent: noctem Lucullus nactus, in quâ neque Luna fulgebat, & imber ingens cum tonitribus coortus erat, ut neque cernere barbari neque audire quicquam poſſent, atque ob id exteriorem murum foſſámque in medio actam, paucis ibi relictis, deſererent; ab omni parte murum aggreſſus eſt. Cúmque per aggeres in eum haud difficulter evaſiſſet, obtruncatis nullo negotio cuſtodibus, qui ibi pauci relicti fuerant, partem foſſæ aliquam [antè enim barbari pontes dejecerant] ingeſtâ terrâ æquavit: quum ab hoſtibus neque ſagittis neque igne ob vim pluviarum lædi poſſet. Foſſâ ſuperatâ, urbem ipſam ſtatim cepit: neque enim erant interiora mœnia admodùm valida, quòd exteriùs obductis fidebant. [*Dio.*]

Eos qui in arcem confugerant, fide datâ acceptâque, recepit. (*Id.*) In quibus Tigranis fratrem Guram, in poteſtatem ejus ſe dedentem, comiter habuit: Callimachum verò non audivit, quamvis grandis pecuniæ ſe reconditos theſauros profiteretur proditurum, verùm in vinculis haberi imperavit ad pœnas pendendas; quòd inflammatâ Amiſenorum urbe, gloriam ſibi & benignitatis erga Græcos materiam declarandæ præcidiſſet. [*Plutarch.*] Multâ deinde acceptâ pecuniâ, Niſibi Lucullus hyberna habuit. [*Dio.*]

Intereà qui Romæ in concionibus dominabantur, per invidiam Lucullum criminabantur, imperii & pecuniæ aviditate bellum ducere: unum propemodum Ciliciam, Aſiam, Bythyniam, Paphlagoniam, Galatiam, Pontum, Armeniam, omnes denique provincias uſque ad Phaſim obtinere; nunc verò etiam Tigranis regias deprædatum, quaſi ad exuendos reges foret, non ad debellandos miſſus. Id enim unum ex prætoribus dixiſſe aiunt L. Quintium: à quo potiſſimùm impulſus populus Romanus provinciæ ſucceſſores mittendos Lucullo ſcivit, multóſque milites qui ſub eo meruerant dimittendos. [*Plutarch.*]

In caſtris verò res ejus maximè evertit P. Clodius, homo inſolens, ſummæque diſſolutionis & audaciæ: frater uxoris Luculli, cum quâ vulgatum erat laſciviſſimâ muliere ſtupri eum conſuetudinem habuiſſe. Hic, quum multis ob mores ſuos inferior primum quem cupiebat locum apud Lucullum non teneret, Fimbrianos (ſive Valerianos) milites, in eum concitavit: eos nimirum quos antè Fimbria induxerat ut L. Valerium Flaccum Conſulem occiderent, ac ſe ducem caperent. Iidem à Clodio jam ſeducti, Lucullum ducem nec in Tigranem nec in Mithridatem ſequi volebant: ſed hyemis prætextu in Gordyene tempus traducebant, alium aliquem imperatorem ad ſuccedendum Lucullo venturum expectantes. [*Idem.*]

Dum Niſibim Lucullus obſideret, Tigranes ad eam, quam inexpugnabilem eſſe exiſtimabat, defendendam ſe non convertit: ſed, Mithridate propriam in regionem miſſo, ipſe in Armeniam ſuam contendit; ubi L. Fannium reſiſtentem ſibi obſedit, tantiſper dum Lucullus re cognitâ auxilio illi proficiſceretur. [*Dio, lib. 35.*]

Mithridatem, in Pontum ad regni ſui reliquias profectum, ſequebantur propriorum quatuor millia, & totidem accepti à Tigrane. [*Appian.*] Cum quibus ille alteram Armeniam cæteráſque regiones invadens, multos Romanorum in iis regionibus vagantes ex improviſo adortus interfecit, nonnullos prælio victos cæcidit, & pleraque loca magnâ celeritate recepit. Benevolentiâ enim illi homines erga Mithridatem affecti erant, tum quòd ſuæ eſſet gentis, tum ob paternum ejus regnum: iidémque Romanos odio habebant, partim quòd peregrini

eſſent,

eſſent, partim quòd à præfectis eorum malè tractarentur : itaque Mithridati libenter acceſſerunt. [*Dio.*] Quò referendus & ille *Ciceronis* locus in Oratione Maniliâ. *Mithridates & ſuam manum jam confirmârat, & eorum qui ſe ex ejus regno collegerant ; & magnis adventitiis multorum regum & nationum copiis juvabatur. Hoc jam fere ſic fieri ſolere accepimus, ut regum afflictæ fortunæ facilè multorum opes alliciant ad miſericordiam: maximéque eorum, qui aut reges ſunt, aut vivunt in regno ; quòd regale iis nomen magnum & ſanctum eſſe videatur. Itaque tantum victus efficere potuit, quantum incolumis nunquam eſt auſus optare.*

Mithridates M. Fabium, ducem à Lucullo iis in locis relictum, vicit: magnopere uſus auxilio Thracum, qui, quum anteà ſub ipſo ſtipendia feciſſent, tum cum Fabio militabant; itémque ſervorum qui in caſtris Romanorum erant. [*Id. cum Appiano.*]

Primùm Thraces à Fabio ſpeculatum miſſi, quum nihil ſani renuntiaſſent, iſque incautiùs progreſſus in Mithridatem inopinatò incidiſſet; Thraces quoque Romanos adorti ſunt. Unde in fugam verſus eſt Fabius, quingentis in eâ pugnâ occiſis. Fabius deinde, liberatis ſervis quotquot caſtra ſequebantur, rurſùs dubio marte pugnavit : donec ſervis libertatem Mithridate deferente, ipſi in prælio eum adjuverunt. periiſſéntque haut dubiè Fabiani omnes ; niſi Mithridates ſaxo ictus in genu, & telo ſub oculo ſaucius, elatus celeriter fuiſſet è prælio. Dum barbari enim, de Regis ſalute ſoliciti, per multos dies à pugnâ ceſſarent ; Fabio cum ſuis in tutum locum perfugiendi ſpatium conceſſum eſt. Curabant autem regem Agari, gens Scythica, remediis confectis è ſerpentum virulentiâ : qui propterea ſemper ſequebantur comitatum regium. [*Iid. inter ſe collati.*]

Fabius deinde Cabiris incluſus oppugnatúſque, à C. Triario ſervatus eſt. Is enim quum ex Aſiâ ad Lucullum iter eà faciens rem geſtam accepiſſet, coactâ ex iis qui aderant quàm maximâ poterat manu, Mithridatem, totum exercitum Romanum adverſùs ſe venire putantem, adeò terruit ; ut, priùs quàm in conſpectum ejus veniret, caſtra movere cogeret. Unde Triarius audacior factus, uſque in *Comagenos* (vel *Comana* potiùs, in Cappadocia; de quibus, in ſequentibus, *Dio.*) fugientem inſecutus, ibi vicit. Caſtra habebat Mithridates ex alterâ ejus fluvii parte quâ Romani accedebant. Eos ut ex itinere feſſos aggrederetur, ipſe prior occurrit: reliquos inter prælium per alium pontem invadere juſſit. Quum diu æquo marte certatum eſſet, pons abruptus, quòd multi conferrim per eum tranſire contenderent, Mithridatem ſubſidiis ſpoliavit, perturbavítque. Ab hoc conflictu utrique [hyems enim jam erat] ſe in caſtella ſua receperunt, & quieti dederunt. [*Dio, lib.* 35.]

Aulus Gabinius tribunus plebis ſententiam tulit, ut ex iis qui conſulatum geſſiſſent, unus quiſpiam deligeretur imperator contra piratas omnes cum plenâ poteſtate ; imperiúmque ei eſſet ad triennium, & uteretur copiis ampliſſimis ac multis legatis. incertum ſummiſſúſne in hoc ipſum à Pompeio (quem tamen non nominaverat) an ſtudio gratiæ ab eo ineundæ adductus : utique non eo animo, quòd reipublicæ conſultum vellet, vir ipſe peſſimus. [*Id. lib.* 36.] de quo, in oratione poſt reditum ad Senatum, Cicero. *Qui niſi in aram tribunatus confugiſſet ; neque vim prætoris, neque multitudinem creditorum, neque bonorum proſcriptionem effugere potuiſſet. quo in magiſtratu niſi rogationem de piratico bello tuliſſet ; profectò & egeſtate & improbitate coactus piraticam ipſe feciſſet: ac minore quidem cum reipublicæ detrimento, quam quòd intra mœnia nefarius hoſtis prædóque verſatus eſt.*

Plebiſciti hujus, à Senatu etiam (quamvis invito, ut in libro 36. confirmat *Dio*) poſteà comprobati, ſententiam à Velleio Paterculo [*lib.* 2. *cap.* 31.] ita habemus expoſitam. Ut, cùm belli more, non latrociniorum, orbem claſſibus jam, non furtivis expeditionibus, piratæ terrerent, quaſdam etiam Italiæ urbes diripuiſſent ; Cnæus Pompeius ad eos opprimendos mitteretur : eſſétque ei imperium æquum in omnibus provinciis cum Proconſulibus, uſque ad quinquageſimum miliarium à mari. Quo Senatuſconſulto penè totius terrarum orbis imperium uni viro deferebatur : ſed tamen idem hoc ante *biennium* in Marci Antonii præturâ decretum erat ; inquit *Velleius.* apud quem, *ſexennium* pro *biennio* videtur reponendum : cùm ante triennium in bello Cretico M. Antonium interiiſſe conſtet ; & *biennium* M. Antonium (in bello Cretico defunctum) in vivis eſſe deſierit ; & illam *curationem infinitam totius oræ maritimæ, quà Romanum erat imperium*, in Luculli & Cottæ Conſulatu commiſſam ei fuiſſe, *Aſconius Pedianus* (in orat. de Verris præturâ Siculienſi) nos docuerit. ut ſuprà, ad annum Mundi 3930 & 3933 eſt oſtenſum.

Lege igitur iſtâ Gabiniâ Pompeio ad triennium (ut habent *Appianus* & *Dio*) data eſt, non ναυαρχία & claſſis imperium, ſed μοναρχία [ut apud *Plutarchum* eſt] & in omnes omninò homines libera poteſtas ; tum in toto mari quod intra columnas Herculis eſt, tum in maritimis provinciis ad intervallum 400 à mari ſtadiorum ; in quibus poteſtatem haberet imperandi regibus, præſidibus, civitatibus, ut juvarent ſe rebus omnibus. Ita *Appianus* : [*pag.* 235.] milliaria 50, à *Velleio* & *Plutarcho* poſita, per 400 ſtadia explicans ; cuique milliari octo tributis ſtadiis. *Xiphilinus* ex libro 36° *Dionis* 400 ſtadia, ex 35° *dierum à mari trium iter*, hîc retulit : itinere unius diei ſtadiis 133 $\frac{1}{3}$ milliaribus verò 16 $\frac{2}{3}$ definito.

Permiſit præterea Pompeio ea lex ex Senatu deligere quindecim legatos, quibus ſingulas provincias demandaret. Argenti ex ærario & à publicanis quantum liberet, navéſque 200 ſumere : militum ſociorúmque navalium, quantum viſum eſſet conſcribere. Advocatáque deinde concione, multa alia Pompeius ipſe à populo obtinuit, geminavítque penè apparatum. Naves enim 500 complevit, (licèt 270 tantùm, annumeratis etiam hemioliis, *Appianus* habeat) peditum 120 millia & equitum *quinque* (vel, ut Appianus, *quatuor*) millia conſcripſit ; prætorios, & qui cum imperio fuerant, ex Senatu 24 (vel 25, ut habet *Appianus*) legatos delegit : quæſtores additi ei duo. [*Plutarch. in Pompeio.*] Sex quoque talentorum Atticorum

millia data ei ſunt. Adeò laborioſa res viſa eſt tot navales exercitus in tanto mari & tot latebris perſequi, refugientes facilè, rurſúmque infeſtantes ex improviſo. [*Appian.*]

Pompeius, quum claſſibus ſuis & ſocialibus Rhodiorum abundaret, pluribus legatis atque 4647 67
præfectis utraque Ponti & Oceani ora complexus eſt: ſicque per omnis æquoris portus, ſinus, latebras, receſſus, promontoria, freta, peninſulas, quicquid piratarum fuit quâdam indagine incluſit. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 6.] Legatis enim ſenatoriis mari diſtributo, naves, equites, pedites, & prætoria cuique dedit inſignia: ita ut quiſque merum imperium haberet in parte fidei ſuæ creditâ; & prædones ab aliis exagitatos exciperent alii, ne quis perſequendo proveheretur longiùs, néve longinquis navigationibus res diu protraheretur. [*Appian.*]

Freti Gaditani Tiberio Neroni, maris Balearici Manlio Torquato; utrique Hiſpaniæ cura eſt commiſſa. Gratilius Liguſticum ſinum, M. Pomponius Gallicum, Pompeii juvenes (Imperatoris filii) Adriaticum mare obſederunt. Sardiniam, Corſicam, & propinquas inſulas P. Attilius; Libycum Lentulus, Ægyptium mare Marcellinus tenuit. L. Gellius Tuſco mari & oræ Italiæ eſt impoſitus; à Siciliæ littoribus ad Acarnaniam, Cn. Lentulus obſervavit. Ionium mare Plotio Varo Terentióque Varroni (togatorum doctiſſimo: de quo *Plinius*, lib. 3. cap. 11. & lib. 7. cap. 30. & lib. 16. cap. 4. ubi navali coronâ in hoc bello ab Pompeio donatus fuiſſe dicitur) ſervandum obtigit: L. Cinnæ Peloponneſus, Attica, Eubœa, Theſſalia, Macedonia, Bœotia; L. Cullio mare Ægeum univerſum & Helleſpontus. (licèt mare Aſiaticum Cœpioni *Florus* attribuat.) Lyciam & Pamphyliam, Cyprum & Phœniciam Metellus Nepos curavit; Bithyniam & Thraciam P. Piſo: ipſas Propontidis fauces Porcius Cato ſic obditis navibus quaſi portam obſeravit. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 6. *&* *Appian. pag.* 236.] Ipſe Pompeius, quaſi Rex regum, circumcurſabat & viſebat manentem quemque in ſtatione ſuâ: ne perſequendo piratas priuſquàm uno loco abſolveret victoriam, diſtraheretur in alia; ſed eſſent ubique qui ſuccurrentes ſibi mutuò, piratas vagando elabi non ſinerent. [*Appian. ibid.*]

Ita diſperſis quoquoversùm copiis, à mari infero incipiens Pompeius, & incidentes catervatim circumveniens piraticas naves, confeſtim everriculavit eas atque in portus detraxit. Qui verò maturaverant diſtrahere ſe & evadere, hi in Ciliciam ſicut alvearium undique delati abdiderunt ſe. [*Plutarch. in Pompeio.*] Cúmque mare Tuſcum, Africum, Sardoum, Corſicum, Siculum, intra dies 40. impigro ſuo labore & ſtudio enixo legatorum Pompeius expurgaſſet; Romam veniens, quæ deſiderabat peregit. [*Id. ibid. cum Livio, lib.* 99. *&* *Appiano, pag.* 236.]

Brunduſio ſolvens Pompeius, in originem fontémque belli Ciliciam cum navibus 60 præſtantiſſimis contendit. Nec hoſtes detrectavere certamen; non ex fiduciâ, ſed quia oppreſſi erant, auſi videbantur: ſed nihil tamen ampliùs, quàm ut ad primum ictum concurrerent. Mox ubi circumfuſa undique roſtra viderunt, abjectis ſtatim telis remíſque, plauſu undique pari, quod ſupplicantium ſignum fuit, vitam petiverunt. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 6. *cum Plutarcho & Appiano.*] Ut à Brunduſio profectus eſt, undequinquageſimo die totam ad imperium populi Romani Ciliciam adjunxiſſe, affirmat in Manilianâ *Cicero.* Quod de *totâ* Cilicia tam ſubitò recepta, ut oratoriè in laudem Pompeii dictum, eſt accipiendum. [*Vid. ann. Per. Julian.* 4651.]

Poſtquàm Mithridatem nuntiatum eſt, fuſo Fabio, in Sornatium & Triarium pergere, Fimbriani (ſive Valeriani) milites, verecundiâ moti, Lucullum ad ſuppetias illis ferendas ſequebantur. [*Plutarch. in Lucullo.*] Mithridates interim (Manio Acilio Glabrione & C. Piſone Conſulib.) ad Gaziurſa Triario oppoſitis caſtris, provocare hominem ad prælium atque irritare intendit, cùm aliis rebus, tum in conſpectu Romanorum milites ſuos in armis exercendo: ut cum eo congreſſus ante Luculli adventum, ſuperiórque (quod ſperabat) factus, reliquam etiam regni partem recuperaret. Quum Triarium non eliceret, ſuorum aliquos ad Dadaſa caſtellum miſit, in quo Romanorum impedimenta erant depoſita: ut Romanos ei opitulaturos in manus ſuas perduceret. Neque id eum fefellit. Quum enim eatenus Triarius Mithridatis multitudinem reformidans, Lucullúmque quem acceſſierat operiens, ſe continuiſſet; poſtquàm Dadaſa oppugnari accepit, militéſque rebus ſuis metuentes, tumultuantes, minati ſunt ſe injuſſu ejus, niſi ipſos educeret, ad defendendum ituros, invitus caſtris exceſſit. [*Dio, lib.* 35.]

Quum progreſſus eſſet Triarius in aciem contra Mithridatem, procella, qualis nulla antè in omni hominum memoriâ, exorta eſt; quæ in utriſque caſtris disjecit tentoria, jumenta tranſverſum egit per devia, præcipitavit etiam nonnullos milites. Et tunc quidem utrique receſſerunt. Cùm autem nuntiaretur adventus Luculli, Triarius quaſi paratam jam cupiens illi præripere victoriam, ante lucem invaſit ſtationes Mithridatis. Cúmque diu pari virtute certaſſent, tandem Rex in ſuo cornu connixus incepit victoriam; & diſtractis hoſtibus peditatum eorum in foſſam quandam cœnoſam compulit, ubi cædebantur impunè ſidente veſtigio. Uſus deinde victoriâ, perſequebatur animosè per campos equites: donec quidam Romanus centurio, qui ſpecie famuli equitantem curſu æquabat, in femur eum percuſſit graviter, quòd tergum ejus non ſperaret ſe poſſe per thoracem perfodere. Et hunc quidem ſtatim in fruſta conciderunt proximi: Mithridates verò in extremam aciem elatus eſt. [*Appian. cum Plutarcho & Dione.*]

Amici regii ſuis egregiè vincentibus ſignum properè dederunt receptui. Id, ut inopinatum, trepidationem injecit pugnantibus, veritis ne fortè aliunde aliquid mali acciderit: donec re cognitâ ſtatim ibi in campo tumultuariè circumſteterunt corpus regium. Tandem Timotheus medicus, cohibito ſanguine, ſublimem eis oſtendit: Romanis interim multis fugâ elapſis, qui niſi hic caſus accidiſſet occidione deleti omnes fuiſſent. Mithridates, poſtquàm recollegit animum, ſtatim reprehendit eos qui ſignum receptui dederant, & ea ipsâ die Romanis caſtris

admovit

3937 admovit exercitum: quæ jam deſerta erant pavore militum. Militum Romanorum ſupra ſeptem millia ibi cæſa fuiſſe dicuntur: in quibus centuriones 150 & tribuni 24. quantus præfectorum numerus haud temerè in ullâ Romanorum clade deſideratus eſt. [*Ibid.*] Ad Scotium verò montem pugnam hanc factam fuiſſe, *Appianus* docet. [*pag.* 254.] *qui propter victoriam Mithridatis, & infelicitatem Triarii, detrimentum exercitus* Romani, *magnam in illis partibus habet nobilitatem.:* ut ex *Hirtio* intelligere licet, in commentario de bello Alexandrino; ubi non multo longiùs millibus paſſuum tribus à Zelâ Ponti oppido eum abeſſe indicat.

Hæc clades illa eſt quam *Cicero*, in Oratione pro lege Maniliâ poſt ſemeſtre ferè habitâ, ſub præteritionis ſpecie ita commemorat. *In exercitum veſtrum, clarum atque victorem*, Mithridates *impetum fecit. Sinite hoc loco, Quirites, (ſicut poëtæ ſolent, qui res Romanas ſcribunt) præterire me noſtram calamitatem: quæ tanta fuit, ut eam ad aures L. Luculli non ex prælio nuntius ſed ex ſermone rumor afferret.* Et pòſt. *Acceptâ in Ponto calamitate, ex eo prælio de quo vos paulò antè invitus admonui, cùm ſocii pertimuiſſent, hoſtium opes animique creviſſent, cùm ſatis firmum præſidium provincia non haberet; amiſiſſetis Aſiam, Quirites, niſi ad id ipſum temporis divinitùs Cn. Pompeium ad eas regiones fortuna populi Romani attuliſſet. Hujus adventus & Mithridatem inſolitâ inflatum victoriâ continuit, & Tigranem magnis copiis minitantem Aſia retardavit.*

Mithridates, curato vulneri, ſuſpicatus alios quoque in ſuo exercitu hoſtes eſſe, militum delectum quaſi alius rei causâ inſtituit: juſſiſque ſingulis confeſtim in ſua tabernacula ſe recipere, Romanos ſolos deprehenſos occidit. [*Dio, lib.* 35.]

Inde in Armeniam, quam Romani minorem vocant, ſe recepit: commeatus qui deportari poterant ſecum auferens, cæteros verò corrumpens, ne Lucullo venienti eſſent uſui. Quo tempore Attilius, Romanus ſenator, qui judicii metu dudum profugus ad Mithridatem in amicitiam ejus receptus fuerat, deprehenſus eſt regi ſtruere inſidias. Quem ille pro dignitatis priſtinæ reverentiâ torqueri veritum, ſimplici morte necavit: ſed conſcios excruciavit graviter. Liberti verò cum quibus Attilius conſilium communicaverat illæſi dimiſſi ſunt, ut patroni ſui miniſtri. [*Appian.*].

Adveniens Lucullus Triarium, quem infenſi milites requirebant, clàm eripuit. [*Plutarch. in Lucullo.*] ſed qui ſub eo ceciderunt militum cadavera reliquit inhumata; quod ſuorum militum animos imprimis ab eo putatur abalienâſſe. [*Id. in Pompeio.*]

Ad Talaura loco edito Mithridates confidens, & adventantem cum ingenti manu Tigranem expectans, priuſquàm conjungerentur ambo, pugnam detrectabat. Et Medus Mithridates, alter Tigranis gener, Romanos palantes repentè adortus, magnâ clade affecit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

Quintus Marcius Rex, ſuperioris anni Conſul, in Ciliciam (quæ prima Luculli provincia fuerat) Proconſul miſſus eſt. Qui eò per Lycaoniam cum tribus legionibus tendens, Lucullo petenti auxilium non tulit, cauſatus milites ſe nolle ſequi. [*Saluſt. Hiſtor. lib.* 5. *apud Priſcianum, lib.* 18. & *Dio, lib.* 35.]

In Ciliciam Marcius quum veniſſet, Menemachum qui à Tigrane defecerat in ſuam fidem accepit: & P. Clodium (cujus ſororem quandam, ut aliam Lucullus, & ipſe conjugem habebat) qui metu perpetratorum apud Niſibim à Lucullo deſciverat, rei navali præfecit. [*Dio, lib.* 35.]

Cùm Clodius in Cilicas piratas incidiſſet, & ab iis captus redimendi ſui pretium poſceretur; ad Ptolemæum Cypri regem ille miſit petitum, ut miſſo redemptionis pretio ipſum liberaret. Sed cùm ille, præ parcimoniâ, duo tantùm talenta dediſſet, piratæ pretium aſpernati, ſimul & Pompeium reformidantes, gratis potiùs dimittere Clodium maluerunt. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 35. & 38.]

Lege Gabiniâ, præſentis anni Conſul Manius Acilius Glabrio in Bithyniæ & Ponti provinciâ ſucceſſor Lucullo datus eſt, & legionibus Valerianis (ſive Fimbrianis, quæ militiâ liberatæ priùs, iterùm ſtipendia faciebant) militiæ miſſio facta eſt. Quod cùm illæ comperiſſent, victoriâ quieteque & rerum copiâ luxuriantes, adhæc abſente Lucullo (quippe is plerumque peregrè ibat) degentes, tumultuatæ ſunt; Lucullum quaſi privatum jam contemptui habentes. [*Saluſt. Hiſtoriar. lib.* 5. *apud Priſcian. lib.* 18. & *Dio, lib.* 35.]

Hujus tumultus P. Clodium præcipuum authorem facit *Dio*. [*Ibid.*] Eúmque dimiſſum à piratis, *exercitu L. Luculli ſollicitato per nefandum ſcelus, fugiſſe illinc*, in oratione de Aruſpicum reſponſis, affirmat *Cicero*. Antiochiam verò Syriæ ſe contuliſſe ſcribit *Dio*; ut Antiochenos cum Arabiis diſceptantes auxilio juvaret: ibique, quum ſimili modo nonnullos ad ſeditionem concitaret, parum abfuiſſe quin periret. [*Dio, lib.* 35.]

Lucullus inops conſilii, nec temerè ſe movere loco, nec ibi hærere auſus, ſtatuit obviam procedere Tigrani; ſi fortè illum inopinantem ſimul ac itinere fatigatum fundens, aliquo modo ſeditiones militum componeret. Quorum neutrum ipſi ſucceſſit. Milites enim, aliquandiu eum ſecuti, quum in Cappadociam iter flectendum eſſet, omnes unanimiter, ne verbo quidem ullo facto, ſeſe converterunt. Valeriani autem, qui & Fimbriani, quum Romæ exauthoratos ſe eſſe accepiſſent & aliis decretas eſſe Luculli provincias, omninò à ſignis dilapſi ſunt. Nullam non hic indignitatem ſubiit Lucullus, ſingulos orando & tentoria obeundo, demiſſus & lachrymis oppletus: nonnullorum etiam prehendens manus. Illi verò prenſationes repellere, inanes zonas objicere, jactaréque, ſolus dimicaret cum hoſtibus ex quibus diteſcere noſſet ſolus. [*Plutarch. & Dio.*]

Ira Lucullum, ne perſequeretur Mithridatem ac Tigranem ſummámque victoriæ imponeret, ſeditio militum tenuit, qui ſequi nolebant: cùm legiones Valerianæ, impleta à ſe ſtipendia

 dicentes,

dicentes, Lucullum relinquerent. [*Liv. lib.* 98.] Tandem tamen cæterorum quoque militum precibus Valeriani ſive Fimbriani iſti expugnati, receperunt ſe illam æſtatem ad ſigna manſuros: quòd ſi nemo intereà ad pugnandum ſecum deſcenderet, diſceſſuros. His oportebat acquieſcere Lucullum, aut deſertam præſidio relinquere barbaris provinciam. Continuit ergo illos non jam imperio, neque eos in aciem eduxit; verùm ſatis huic erat, modò manerent: patiebatúrque vaſtari à Tigrane Cappadociam, & inſoleſcere de integro Mithridatem. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Scripſerat verò jam antè ad Senatum Lucullus, confectum à ſe fuiſſe bellum Mithridaticum: advenerúntque ad res Ponti componendas, ſicut pacatas, legati. [*Id. ibid. Dio, lib.* 36.] Qui ubi jam adfuerunt, offenderunt ne ipſum quidem ſui juris eſſe, verùm à militibus haberi ludibrio & ſugillari. Hi verò eò in imperatorem progreſſi inſolentiæ ſunt, ut exactâ æſtate ſumpſerint arma, gladiiſque diſtrictis provocarent nuſquam apparentes, qui jam receperant ſe hoſtes, jubilantéſque & brachia jactantes inaniter, excederent caſtris, teſtati completum tempus quo Lucullo commoraturos ſe promiſerant. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Adveniens deinde in demandatam ſibi provinciam Acilius Glabrio Conſul, dimiſſis circa populos præconibus pronuntiavit, Lucullum incuſari à Senatu quòd bellum diutiùs juſto protraheret: proinde Senatum miſſum facere ejus exercitum, publicaturum bona eorum qui voluntati ſuæ non paruerint. Quibus ad exercitum perlatis, mox diffluebant milites: exceptis paucis, qui admodùm pauperes, ideóque mulctam non timentes, maluerunt apud Lucullum permanere. [*Appian.*] Sicque prope totum regnum ſuum Mithridates recepit, & Cappadociæ multum detrimenti intulit: neque Lucullo obſtante, neque ipſo Acilio defendente. Is enim quum priùs feſtinâſſet, ut victoriam Lucullo præriperet; ubi tùm quæ acta eſſent reſcivit, ne ad exercitum quidem venit, ſed in Bithyniâ tempus traxit. [*Dio, lib.* 35.]

Addatur his & *Ciceronis* ille locus, ex Oratione Maniliâ ad Quirites, in Luculli gratiam iſta omnia ita emollientis. *L. Lucullus, qui aliquâ ex parte iis incommodis mederi fortaſſe potuiſſet, veſtro juſſu coactus, quod imperii diuturnitati modum ſtatuendum veteri exemplo putaviſtis, partem militum, qui jam ſtipendiis confectis erant, dimiſit, partem Glabrioni tradidit.* Sic igitur dimiſſo Lucullo, ad bellum piraticum ſive maritimum (ut *Saluſtius* & *Cicero* illud nominant) à Pompeio geſtum & hâc eadem æſtate confectum, redeamus.

Maxima & prævalentiſſima prædonum pars proles ſuas, opes, & inutilem turbam in arcibus & opidulis munitis ad montem Taurum ſepoſuerant. Ipſi navibus completis ad Coraceſion Ciliciæ inſtantem excepere Pompeium; atque acie fuſi, mox obſeſſi ſunt. Poſtremò miſſis caduceatoribus ſe, opidáque & inſulas, quæ ſepta præſidiis tenebant expugnatu aſpera atque inacceſſa, in deditionem ejus permiſere. [*Plutarch. in Pompeio.*]

In Ciliciam quidem cum machinarum magno numero Pompeius venerat, exiſtimans eorum arces in rupibus ſitas oppugnandas modis omnibus. Sed nihil his opus habuit, ſola enim celebritas nominis & amplitudo apparatûs ita prædones perterruerat, ut ſperantes clementiorem victorem ſi abſtinerent à certamine, primùm hi qui Cragum & Anticragum tenebant caſtella maxima, deinde montani Cilices alii poſt alios ſe ejus fidei permiſerint: ſimúlque multum armorum vel jam perfectorum vel in fabricis inchoatorum tradiderint, præterea naves alias ſemiperfectas in navalibus, alias navigantes, æs ferrúmque in tales uſus comportatum, lintea, funes, variámque materiam; captivorum multitudinem vinctorum, ut vel ſe redimerent, vel ut operarentur in ergaſtulis. Pompeius materiam incendit, naves abduxit, captivos domum dimiſit: quorum multi invenerunt ibi cenotaphia ſibi poſita, quippe deſiderati jampridem. [*Appian. in Mithridatic.*] Ita debellatum eſt, & prædonum manus undique mari non majore quàm *trium* menſium ſpatio exactæ. [*Plutarch. ut ſupr.*] vel *duorum* etiam; ſi *Lucanum* audimus, ita in 2° libro canentem:

Antè bis exactum quàm Cynthia conderet orbem,
Omne fretum metuens pelagi pirata reliquit,
Anguſtáque domum terrarum in ſede popoſcit.

Scaphas ampliùs 1300 Pompeius combuſſit, & prædonum diruit receptacula. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 665.] Naves expugnatæ ſunt 72. deditæ 306. ut *Appianus* refert. Naves captas 800 *Plutarchus* numerat; & in his, roſtratas 90. Naves verò 846 aut depreſſas aut captas fuiſſe, confirmat *Plinius.* [*lib.* 7. *cap.* 25. & 26.] Opida, caſtella, cæteráque horum receptacula, 120. Prædonum, qui repugnare conabantur, cæſa ſunt circiter decem millia. [*Appian.*]

Prædonum qui ſuperfuerant plus 20 millia neque interficere Pompeius ſtatuit, neque ut diſſiparentur, aut coirent de integro inopes & bellatores multi, ſinere exiſtimavit ſecurum. [*Plutarch.*] Itaque ne denuò paupertas eos ad flagitia impelleret, remoto à mari loco in certâ ſede eos conſtituens, agros eis, quos deſertos videbat, colendos, urbéſque inquilinis indigentes habitandas conceſſit; datáque facultate ſine rapto vivendi, rapinis arcuit. [*Liv. lib.* 99. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 32. *Florus, lib.* 3. *cap.* 6. *Dio, lib.* 36.] Maltum igitur, Adana, Epiphaniam, & ſi quod aliud infrequens opidum in aſperâ Ciliciâ, habitare eos juſſit. [*Appian.*] Maritimam quoque Ciliciæ urbem, Solos priùs, Pompeiopolim poſteà dictam, nuper à Tigrane Armeniorum rege vaſtatam inſtaurans, complures ibi collocavit: multóſque Didymenam, incolis tunc egentem, tranſtulit. (*Strabo, lib.* 14. *Plutarch. in Pomp. Dio, lib.* 36.)

Ita tantum bellum, tam diuturnum, tam longè latéque diſperſum, quo bello omnes gentes ac nationes premebantur, Cn. Pompeius extremâ hyeme apparavit, ineunte vere ſuſcepit, mediâ æſtate confecit: ut in Oratione Manilianâ peroravit *Cicero*; quum anteà de eodem dixiſſet. *Hoc tantum bellum, tam turpe, tam vetus, tam latè diviſum atque diſperſum, quis unquam arbitraretur aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici*

potuiſſe?

potuiſſe? In quo etiam, præter *velocitatem* victoriæ, & *felicitatem* miratur *Florus*, quòd ne una quidem navis amiſſa eſt; & *perpetuitatem*, quòd ampliùs piratæ non fuerunt: quod ſingulari conſilio ducis proſpectum fuiſſe ille ait, qui maritimum genus à conſpectu longè removit maris, & mediterraneis agris quaſi obligavit. Neque de *velocitate* tamen audiendus eſt, dum quod de mari infero tantùm eſt proditum (quod & ipſum ſatis in ſe quod miremur habet) ad univerſam ille trahit victoriam, ac ſi *quadrageſimo die parta* ea fuiſſet: quum id apertè refellat *Cicero*; ut de *Dione* nihil dicam qui ſpatio unius anni à Pompeio majori ex parte maria fuiſſe pacata, illis verbis ſignificat. τὰ πλείω αὐτοῖς ἡμέρωσε.

In Cretâ, (quam poſt Ciliciam alterum piratarum fuiſſe fontem *Plutarchus* hîc affirmat) adeò ſævè in captivos conſulebatur, ut veneno ſe plerique conficerent; alii deditionem ſuam ad Pompeium abſentem mitterent. [*Florus*, *lib.* 3. *cap.* 7.] Erat ille tum in Pamphyliâ: quò venientes ad illum legati, ei ſe omnes Cretenſium civitates dedere velle dixerunt. Ille ſpem deditionis non ademit, obſidéſque imperavit. [*Cicero*, *pro lege Maniliâ.*] Metello interim per litteras bello interdixit; & ne dicto illi eſſent audientes, civitatibus ſcripſit. [*Plutarch. in Pompeio.*] Quin & ex inſulâ excedere eum juſſit: ſe enim eam, ut partem provinciæ ſibi demandatæ, ſuſcepturum. [*Appian. legat.* 30.] Unum quoque ex legatis ſuis L. Octavium eò miſit, ſed ſine exercitu; utpote qui non bellum eſſet obiturus, ſed urbes in fidem populi Romani accepturus. Qui cum obſeſſis includens ſe muris, atque unà cum his dimicans, non modò odioſum & invidioſum, verùm ridiculum quoque Pompeium reddidit. [*Plutarch. ut ſupr. Dio*, *lib.* 36.]

Metellus, contempto Pompeii in alienâ provinciâ imperio, in inſtituto bello perrexit: eóque infeſtior, in hoſtes jus victoris exercuit; & antequàm Pompeius adveniret, damnum eis dare properavit. [*Florus*, *Plutarch. Dio.*] Litteris quoque Romam miſſis, gloriam rerum à ſe geſtarum querebatur à Pompeio ſublatam præteriri; qui in Cretam miſerit legatum ſuum ad accipiendas urbium deditiones. Quibus reſpondens Pompeius, rationem reddidit, hoc ſe facere debuiſſe. [*Liv. lib.* 99.]

Cornelius Siſenna Græciæ eâ tempeſtate præfectus, in Cretam cum exercitu veniens, Metellum ut populis parceret monuit: quem ubi ab inſtituto deducere non potuit, nihil quicquam ad eum coërcendum egit. [*Dio*, *lib.* 36.]

Ariſtion Cydoniâ excedens, devicto Lucio Baſſo obviam ei provecto, Hierapydna occupavit; urbémque eam adversùs Romanos tutatus eſt. [*Id. ibid.*]

Metellus, multis afflictis, Eleutheram urbem per proditionem accepit: quum proditores turrim lateritiam magnæ molis expugnatúque longè omnium difficillimam, aliquot noctibus continenter ita aceto madefeciſſent ut perfringi poſſet. Deinde, Eleutheræ ſtipendio imperato, Lappam vi cepit: nihil moratus Octavium, qui eam tum temporis tenebat. Et ab Octavio quidem vim omnem abſtinuit: Cilices autem, quos is ſecum habebat, interemit. [*Id. Ibid.*] Octaviúmque multis contumeliis & probris in caſtris affectum dimiſit. [*Plutarch.*]

Octavius, hæc indignè ferens, non jam ut antè quietem egit: ſed primùm accepto exercitu Siſennæ, qui tum morbo vitam finierat, oppreſſis opitulatus eſt, iiſque reſtitutis, Hierapydna ad Ariſtionem ſe contulit; ibique communi conſilio bellum geſſerunt. Cúmque aliquandiu perſeveraſſent, poſtquàm adverſum ſe ire Metellum perceperunt, caſtello relicto, vela in altum dederunt. Ibi tum tempeſtate vexati, & in terram multis ſuorum amiſſis ejecti ſunt. [*Dio*, *lib.* 36.]

Marcus Cotta, quum quæſtorem ſuum P. Oppium, quem peculatûs & inſidiarum ſuſpectum habebat, repudiaſſet, ipſe autem magnam vim pecuniæ ex Bithyniâ corraſiſſet, à C. Carbone accuſatus eſt. Iſque Carbo, etſi præter tribunatum plebis honorem alium nullum geſſerat, ob id conſularibus honoribus exornatus eſt. [*Id. ibid.*] Vid. ſupr. ſub finem anni Mundi 3935.

3938 Sinatruci (quem Appianus *Sintricum*, Dio communi Parthicorum regum appellatione *Arſacem* nominat) defuncto ſucceſſit filius ejus Phraares illius nominis ſecundus Parthorum rex, cognomento impio *Deus* appellatus. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 242. & *Dio*, *lib.* 36. *collat. cum Phlegonte*, *in Bibliothecâ Photii*, *cod.* 97.] Vid. eund. ann. Mundi 3935.

Hyrcanum, poſt exceſſum Alexandræ matris elapſis tribus menſibus, ab Ariſtobulo juniore fratre pulſum fuiſſe regno, apud *Joſephum* legimus. [*lib.* 15. *cap.* 9.] Sed cùm ab Hyrcano regnare incipiente, Q. Hortenſio & Q. Metello Cretico Conſulib. uſque ad Ariſtobulum regnare deſinentem captis à Pompeio Hieroſolymis C. Antonio & M. Tullio Cicerone Conſulib. ſex annos effluxiſſe conſtet, & ex eis non plures quàm tres annos totidémque menſes Ariſtobulo *Joſephus* ipſe tribuat; Hyrcani regno tres, non *menſes*, ſed *annos* tribuendos eſſe apparet: ex quibus nos, ad temporum exæquationem, duos tantùm menſes detrahendos eſſe cenſemus.

Hoc igitur tempore, commiſſo ad Jerichuntem prælio, multi ex Hyrcani militibus ad fratrem Ariſtobulum transfugerunt. Quo facto, Hyrcanus in arcem confugit; in quam cuſtodiendi filii & uxor Ariſtobuli à matre Alexandrâ depoſiti fuerant. Reliqui etiam ejus factionis homines cùm victoris metu intra ſeptum Templi ſe recepiſſent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis conditionibus: in quibus obtinuit Ariſtobulus ut regnaret, & fratrem ſineret in otio frui quæ illi obvenerant facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus in ipſo templo, datâ acceptáque fide, junctíſque dexteris ſancitum eſt: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos, digreſſi fratres ſunt; alter in regiam, alter privatus in ædes Ariſtobuli. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 1.] Sicque Ariſtobulus regnum ſimul uſurpavit & ſummum ſacerdotium, annis tribus, & menſibus totidem; ut dictum eſt. (*Id. lib.* 20. *cap.* 8.)

Quum ipſis Kalendis Januariis quibus Lucius Tullus & Æmilius Lepidus Conſulatum inierunt, (quæ, ut annus tum apud Romanos agebatur, in Octobrem Julianum incidebant) legem

ſub

3938 ſub præcedentis diei veſperam à C. Manilio tribuno plebis latam, quæ libertis ſuffragiorum jus idem cum patronis tribuebat, Senatus abrogaſſet; metuens ſibi Manilius, ſemper vænalis & alienæ miniſter potentiæ, ut abſentis Pompeii gratiam aucuparetur, legem promulgavit aliam: ut belli contra Mithridatem, & Tigranem adminiſtrationem, unà cum legionibus & provinciis quas Lucullus habebat, Ciliciâ quoque quam Marcius Rex & Bithyniâ quam Acilius Glabrio obtinebat, Pompeius acciperet; retineretque claſſem & imperium maritimum, ut ab initio acceperat. [*Dio*, *lib.* 36. *cum Livio*, *lib.* 100. *Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 33. *Aſconio Pediano in Orat. Cornelianam & Plutarcho in Pompeio.*]

Indignatione maximâ nobilitatis legem iſtam fuiſſe latam, notavit *Livius*. Senatui enim & optimatibus affici Lucullum injuriâ apparebat; cui non belli ſed triumphi mitteretur ſucceſſor, nec bellis gerendis ſed rerum geſtarum præmiis cedere, eáque permittere aliis cogeretur. [*Plutarch. in Lucullo.*] Diſplicebat quoque, quòd Marcius & Acilius, antequàm magiſtratûs ſui tempus exiret, eo ſe abdicare juberentur. [*Dio*, *lib.* 36.] Sed maximè Pompeii ſuſpecta erat potentia, cui uni hâc ratione totum Romanum Imperium ſubjectum videretur. Quas enim videbatur provincias priore lege Gabiniâ non obtinere, Phrygiam, Lycaoniam, Galatiam, Cappadociam, Ciliciam, ſuperiorem Colchidem, Armeniam, lege hâc Maniliâ ille accipiebat. [*Plutarch. in Pompeio.*] prorogatâ illi eâdem poteſtate belli paciſque, & arbitratu proprio vel hoſtes judicandi, vel aſciſcendi ſocios, ut quemque dignum exiſtimaverit. Sed & in omnes exercitus, quotquot eſſent extra Italiam, eidem imperium datum eſt. Quæ omnia ſimul nunquam cuiquam ante hunc populus Romanus contulerat. [*Appian. pag.* 238.]

Hâc occaſione habita eſt a Cicerone, tum Prætore, *Oratio pro lege Maniliâ*; anno 23°. poſt immanem illam omnium civium Romanorum in Aſiâ cædem, Mithridatis juſſu, uno die patratam. Sic enim ibi, de eo ille. *Ab illo tempore, annum jam tertium & viceſimum regnat: & ita regnat, ut ſe non Ponto neque Cappadociæ latebris occultare velit, ſed emergere è patrio regno atque in veſtris vectigalibus, hoc eſt, in Aſiæ luce verſari.*

Pompeius, qui adhuc in Ciliciâ belli piratici reliquias perſequebatur, vel eo confecto (ut in vitâ illius habet *Plutarchus*) vacuas negotiis urbes viſebat, ubi per litteras quæ Romæ acta eſſent accepit, dicitur amicis adſtantibus & congratulantibus frontem contraxiſſe, ac femur percuſſiſſe, quaſi moleſtè jam ferens & pertæſus imperii ſuſcipiendi; cujus tamen omnes ſciebant illum fuiſſe cupientiſſimum. [*Plutarch. in Pompeio. Dio*, *lib.* 36.] Cúmque ſe priùs velut in Cretam & ad Metellum navigaturus paraviſſet; nullâ deinceps Cretæ, vel aliorum maritimorum negotiorum, ſi qua reſtabant nondum confecta, ratione habitâ, in barbarico bello adornando totus erat. [*Dio*, *ibid.*] Et propoſitis ubique edictis, milites revocavit ad ſe; dynaſtáſque & reges pacatos evocavit. [*Plutarch. ibid.*]

Tigranes junior, Mithridatis ex filiâ nepos, à Tigrane patre deficiens, bello ab eo victus eſt. Indéque primores ſibi adjungens patris imperio offenſos, ad Phraatem regem Parthorum confugit. [*Liv. lib.* 100. *Appian. pag.* 242. *Dio*, *lib.* 36.]

Pompeius ad gerendum bellum adversùs Mithridatem profecturus, cum rege Parthorum Phraate amicitiam renovavit: [*Liv.*] fœdere conditionibus priſtinis (Syllæ & Lucullo oblatis) inito. de quo Pompeius, apud *Lucanum*, libro octavo.

-----ſi fœdera nobis
Priſca manent, mihi per Latium jurata Tonantem,
Per veſtros aſtricta magos.

Pro cujus cum Pompeio initi fœderis ratione Phraates, Armeniam Tigrani ſubditam unà cum juniore Tigrane invaſit. Pervenientes igitur uſque ad urbem Artaxata, obviis omnibus ſubactis, eam obſederunt: Tigrane ſene, eorum metu, in montes ſeſe ſubducente. [*Dio.*]

Ad tentandum Mithridatis animum, Metrophanem, qui amicas ei conditiones offerret, 4648 66
Pompeius miſit. Mithridates Pompeium parvi admodùm eo tempore pendebat, quòd Phraatem regnum Parthorum recens adeptum adjuncturum ſibi ſperabat. Quem ubi celeriter à Pompeio præoccupatum ad invadendum Tigranis Armeniam impelli percepiſſet; animo collapſus, legatos extemplò ad Pompeium miſit, qui de conditionibus pacis agerent. Pompeius, ut arma deponeret, & transfugas traderet, jubebat. [*Dio.*]

Ubi id primùm in caſtris Mithridatis eſt auditum, transfugæ, quorum magnus erat numerus, ne traderentur veriti, atque barbari, ne deſtituti auxilio horum bellare cogerentur, tumultuabantur: & admiſiſſent aliquid in Mithridatem, niſi legatos à ſe miſſos ille prætendiſſet, non pacis petendæ cauſâ, ſed ut Romanorum apparatum ſpecularentur. [*Idem.*] Juravit igitur ſe nunquam cum Romanis pacem habiturum, propter ipſorum avaritiam; nec trad̄iturum eis quenquam, nec facturum quicquam niſi in communem utilitatem omnium. (*Appian.*)

Quum jam in Galatiam Pompeius veniſſet, ei Lucullus obviam factus eſt. (*Dio.*) ad Danala caſtellum. (*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 567.) Erat Lucullus conſulatûs ordine & ætate prior, ſed Pompeii ex pluribus imperiis & gemino triumpho dignitas major. Faſces laureati, victoriarum causâ, utrique præferebantur. Quia verò venerat Pompeius longâ viâ per loca arida & ſqualida, torridas laureas faſcibus ejus circumjectas quum conſiderarent Luculli lictores, benignè illius lictoribus largiti ſunt ex ſuis recentibus & virentibus. Eam rem amici Pompeii in fauſtum omen vertère; Luculli victoriarum præmia & ornamenta Pompeium ablaturum. (*Plutarch. in Lucullo*, *& Pompeio.*)

Lucullus debellatum omninò eſſe affirmabat, neque expeditione quicquam opus eſſe militari: hâc eâdem de cauſâ etiam viros, à Senatu ad res componendas ablegatos, jam adeſſe. Pompeio verò quum ut retrocederet non perſuaderet, ad eum criminandum ſe convertit. (*Dio*, *lib.* 36.) ortíſque inter imperatores jurgiis, cùm Pompeius Lucullo avaritiam, Lucullus

Pompeio interminatam cupiditatem objiceret imperii; neuter ab eo, quod arguebatur, mentitus argui poterat. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 33. Plutarch. in Pompeio.*]

Hinc Lucullus in Galatiâ diviſit pro arbitrio captum de hoſte agrum, & dona alia dedit. Indéque acerbè à Pompeio eſt reprehenſus; quòd hoſte vivo provincias componeret; præmiáque & honores dilargiretur quæ facere patrato & confecto bello victores ſolerent, Pompeius verò paulò longiùs caſtris poſitis, interdixit nequis ei parêret; neque cuiquam permiſit eum adire, vel rata eſſe acta ejus, vel quæ ex conſilio decem legatorum diſpenſabat, verùm prohibuit ea per edicta: erátque ob majorem exercitum, quem habebat, formidabilis. Milites quoque ab eo Pompeius abſtraxit omnes, 1600 ſolùm ad triumphum illi relictis; quos ob contumaciam ſibi inutiles & Lucullo ducebat infenſos. [*Plutarch. in Pompeio, & Lucullo.*] Valerianas verò (ſive Fimbrianas) legiones ſibi adſcivit: quibus, utut in Lucullum contumacibus, citra omnem ſeditionem ipſe uſus eſt. [*Dio, lib. 35. & 36.*]

Inde Romam rediit Lucullus; *è Ponticâ prædâ* librorum copiam ſecum advehens, [*Iſidor. Origin. lib. 6. cap. 3.*] quibus Bibliothecam ſuam ille inſtruxit; quæ omnibus, Græcis præſertim, ſemper patebat. [*Plutarch. in Lucullo.*] Idémque ceraſos primùm è Ponto vexit in Italiam. [*Plin. lib. 15. cap. 25.*] Eum verò omni genere injuriæ à Pompeio affectum Senatus honorificè excepit. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Metellus, domitis Cretenſibus, liberæ in id tempus inſulæ leges tulit, [*Liv. lib.* 100.] & longiſſimæ libertatis fine mulctavit. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 38.*] Eam inſulam per *biennium* Metellum evertiſſe, diuturnóque bello domitam in poteſtatem redegiſſe, legéſque Minois Romanis legibus permutaviſſe; ſcribit *Oroſius.* [*lib. 6. cap. 4.*] Ingentibus præliis intra *triennium* omnem provinciam eum cepiſſe, in libro ſexto refert *Eutropius*: Velleio quoque Paterculo aſtipulante; cujus in *lib. 2. cap. 34.* hâc de re verba ſunt iſta: *Per id tempus à Quinto Metello Creta inſula in populi Romani poteſtatem redacta eſt, quæ, ducibus Panare & Laſthene, viginti quatuor millibus juvenum coactis, velocitate pernicibus, armorum laborúmque patientiſſimis, ſagittarum uſu celeberrimis, per triennium Romanos exercitus fatigaverat.* Quod bellum Cretenſe L. Flaccus ex magnâ parte geſſit, atque unà cum ſummo imperatore ſuſtinuit. [*Cicero, pro Flacco.*] Octavam militum centuriam, principem dictam, C. Naſennius municeps Sueſſanus duxit. [*Id. ad Brutum, epiſt.* 8.] Q. Metelli miles fuit Cn. Plancius, legato C. Sacerdoti & L. Flacco probatiſſimus. [*Id. pro Plancio.*]

Eo modo Cretenſibus qui ante id tempus in perpetuâ libertate vixerant, neque unquam alienigenæ domino paruerant, ſervitutis jugum impoſitum eſt: cognomentúmque Metellus ab eis ſumpſit *Cretici.* [*Dio, lib.* 36.]

Antipas, qui & Antipater, (Antipæ ducis Idumææ filius, & Herodis regis Judææ pater) vir pecunioſus, naturâ factioſus & induſtrius, ſtudens Hyrcani partibus, cùm ſuſpectam haberet Ariſtobuli potentiam, & timeret eum propter mutuam ſimultatem; clancularIis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conſpirarent: iniquum eſſe dictitans ſinere Ariſtobulum incubare uſurpato per injuriam imperio, ex quo ejeciſſet fratrem natu majorem, eúmque ætatis prærogativâ ſpoliaſſet. Eiſdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat aſſiduè; addens ne vitam quidem illi eſſe in tuto, niſi maturâ fugâ ſaluti ſuæ proſpiceret: amicos enim Ariſtobuli nunquam non conſultare, quomodo eo ſublato de medio dominationem alteri conſtabiliant. His ſermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd eſſet naturâ bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. Antipater nihilominùs quotidie non deſtitit novas de fratre criminationes fingere, quaſi inſidiaretur vitæ illius. [*Joſeph. lib. 14. cap. 2.*]

Phraates, quum Artaxatorum obſidionem diuturnam fore cenſeret, filio Tigranis partem copiarum relinquens, domum ſe recepit. (*Dio, lib. 36.*)

C. Julio Cæſari Quæſtori ulterior Hiſpania obvenit: ubi cùm mandatu Prætoris jure dicundo conventus circumiret, Gadéſque veniſſet, animadversâ apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuit; & quaſi pertæſus ignaviam ſuam, quòd nihil dùm à ſe memorabile actum eſſet in ætate quâ jam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet, (annorum verò 34 tùm erat Cæſar) miſſionem continuò efflagitavit, ad captandas quamprimùm majorum rerum occaſiones in Urbe. Decedens ergo ante tempus, colonias Latinas de petendâ civitate agitantes adiit: & ad audendum aliquid concitaſſet, niſi Conſules conſcriptas in Ciliciam legiones pauliſper ob id ipſum retinuiſſent. (*Sueton. in Julio Cæſare, cap. 7. & 8.*)

Pompeius totius claſſis ſtationibus quod inter Phœniciam & Boſphorum eſt mare amplexus, movit in Mithridatem; habentem tum è propriâ ditione lectiſſimum exercitum, 30 millium peditum in phalangem ordinatorum, equitum verò duo (ut apud *Plutarchum*) vel tria (ut apud *Appianum* eſt) millia, ad regni ſui præſidium. (*Plutarch. in Pompeio. Appian. pag.* 238.) Et quia Lucullus eam regionem nuper vaſtaverat, propter inopiam commeatuum multa fiebant transfugia: quamvis Rex in deprehenſos ſæviebat atrocibus ſuppliciis; quos aut de rupe dabat præcipites, aut mulctabat oculis, aut vivos comburebat. Quo metu abſterrebat quidem multos ne transfugerent; ſed nihilominùs atterebatur inopiâ. (*Appian. ibid.*)

Pompeius equitibus collocatis in inſidiis, alios miſit qui propalàm ſtationem Regis laceſſerent: quos juſſit poſt provocationem cedere, quaſi territos, donec hoſtes in inſidias provecti terga verterent. Et fortaſſe victores irrupiſſent in caſtra cum fugientibus, ni Rex hoc ipſum metuens produxiſſet pedites: illi verò retroceſſerunt. Hæc fuit prima inter partes equeſtris velitatio. (*Id. ibid.*)

Mithridates aliquandiu ſubterfugiebat, quòd copiis eſſet minoribus inſtructus; vaſtabátque obviam quamque regionem: hoſtémque hinc inde circumducere, & commeatuum inopiâ affligere

ſtudebat. Ubi verò Pompeius Armeniam (minorem, Mithridati ſubditam) ingreſſus eſt, partim hâc ipsâ de causâ, partim ut eam deſertam occuparet; ibi demùm veritus Mithridates, ne ea regio ſe abſente in poteſtatem hoſtium veniret, eòdem perrexit. (*Dio, lib. 36.*)

Tumulum ex adverſo hoſtium tutum Mithridates inſedit: ubi cum toto exercitu quietem egit, penuriâ rerum neceſſariarum Romanos ſe confecturum ſperans; quæ ſibi in ſuâ ditione commoranti undique affatim advehebantur. Erat ſub eo tumulo planities nuda poſita. In eam ſubinde nonnullos equitum demittebat, qui obvios quoſque læderent: quo effectum eſt, ut crebri ab hoſte ad ipſum transfugerent. (*Id. ibid.*)

Pompeius quum eo in loco hoſtem aggredi non auderet, alium caſtris locum obtinuit, circa quem omnia ſylvis erant obſita; ut minùs jam hoſtium equitatus ſagittariiſque nocere poſſent. Ibi inſidiis commodo loco poſitis, ipſe cum paucis ad caſtra hoſtium palam acceſſit, tumultúque excitato, ad locum, quem deſtinaverat, è caſtris eos pertraxit: ita magnam hoſtium cædem fecit. Addidit ea res animos: ideóque alios ad alias regionis partes emiſit, qui commeatus adducerent. (*Ibid.*)

Quum montem in quo caſtra habuerat, quaſi aridum, Mithridates reliquiſſet, eum ipſum occupavit Pompeius: atque ex fruticum indole locorúmque convexitate conjiciens ſubeſſe ibi fontes, imperavit puteos paſſim deprimi, fuítque in caſtris ſtatim aquæ affluentia; ut miraretur tam diu id Mithridatem fugiſſe. [*Plutarch.*]

Montem autem occupavit Mithridates in Acilisenâ, aquâ præditum, apud Daſtira; haud procul Euphrate, qui dividit minorem Armeniam ab Acilisenâ. [*Strabo lib. 12. pag. 555.*] Atque hic Pompeium caſtra Regis, in minori Armeniâ juxta montem Daſtracum, obſidione concluſiſſe, ſcribit *Oroſius.* [*lib. 6. cap.* 4.] Vallum enim 150 ſtadiorum crebris caſtellis diſtinctum Regi circumdedit; ut difficilem ei frumentationem redderet. Id opus Rex non impediit; ſive metu, ſive imprudentiâ, quæ plerunque ſolet calamitatem antecedere. [*Appian.*] Per dies 45 eum obſeſſum fuiſſe, *Plutarchus*, per 50 dies vix vitam toleraviſſe, narrat *Appianus*; cùm quicquid jumentorum habebat mactaviſſet, equis tantùm ſervatis.

Tandem verò Mithridates, ubi hoſtem tuto rerum neceſſariarum commeatu auctum, Manaitin regionem Armeniæ (ejuſdem nominis deaſtræ conſecratam) per aliquos cepiſſe, frequentéſque alios ei ſe adjungere, Marcii quoque exercitum (cum legionibus quas in Ciliciam, cui ille præfectus fuerat, conſcriptas fuiſſe, ex *Suetonio* anteà audivimus) ei acceſſiſſe percepit; territus, regionem hanc ſibi relinquendam ſtatuit. [*Dio.*] Inutilibus igitur & ægrotis occiſis, cum firmiſſimis copiis eruptione per noctem factâ, per vias difficiles magno ſilentio clàm aufugit. [*Plutarch. Appian. & Oroſ.*] nocturnis deinceps itineribus Armeniam (majorem) Tigrani ſubditam petere: [*Dio.*] atque Pompeium perſequentem bello repellere ſtatuens. [*Oroſ. lib. 6. cap.* 4.]

Poſtridie Pompeius vix eum aſſecutus, extremum agmen invaſit. Rex ne tum quidem, quamvis amicis ſuadentibus, deſcendit in prælium, contentus hoſtem ſubmovere per equites; & veſpere in denſiſſimas ſylvas ſe abdidit. [*Appian.*]

Sequenti die vicum occupavit Mithridates circumquaque munitum rupibus: ad quem unicus aſcenſus patebat, & ſervabatur à quatuor cohortibus. Romani quoque ex adverſo ſtationem oppoſuerunt, ne Rex effugeret. [*Idem.*]

Quum in ipſos limites adventum eſſet, metuens Pompeius ne Euphratem tranſmittere Mithridates anteverteret atque ita effugeret, nocturnam pugnam tentare inſtituit. [*Plutarch. & Dio.*] Prior itaque caſtra movit, feféllitque barbaros meridie conquieſcentes; eâ pergens viâ, quâ ipſi erant ituri: nactúſque locum idoneum inter colles ſitum, ibi milites in edita traduxit, expectavítque hoſtium adventum. Barbari, quibus nihil dum adverſi evenerat, & jam in loca tuta ſe accedere credebant, ſecurè, neque cuſtodiæ etiam causâ quoquam præmiſſo, ibant; ſperantes ab inſequendo jam Romanos deſtituros. [*Dio.*]

Eo tempore fama fert vidiſſe Mithridatem in ſomnis ſpeciem, quæ futura ei prænuntiaret. Videbatur ſibi in mari Pontico ſecundo navigare vento, Boſphorúmque jam proſpicere & comiter unà vectos affari, ut qui certâ & indubitatâ incolumitate gauderet: verùm repentè ab omnibus ſe repetiiſſe deſertum, ac fragmento exiguo navigii jactari. His occupatum motibus & imaginibus aſſiſtentes amici excitaverunt, Pompeium nuntiantes adeſſe. Cùm igitur pro vallo neceſſariò pugnandum eſſet; eductis copiis inſtruxerunt duces aciem. [*Plutarch.*]

Hos parare ſe ubi Pompeius vidit, dubitavit per tenebras diſcrimen prælii ſubire: tantùm circumferendos, ne fugerent, arbitratus eſt; ac ſub lucem exercitu ſuo, qui firmior erat, aggrediendos. At majores natu ordinum ductores precando & adhortando concitaverunt eum. [*Idem.*]

Primùm igitur ex compoſito omnes tibicines ſimul claſſicum cecinerunt, pòſt & milites & cætera turba clamorem bellicum ſuſtulerunt: tum alii haſtis ſcuta, alii ſaxis ærea vaſa percuſſerunt. Montes circum cavi acceptum ſonitum quàm maximè terribilem reddiderunt: quem ut repentè barbari nocturnum in deſertis locis accepere, vehementer animo dejecti ſunt, ſe divinitùs immiſſum in malum incidiſſe rati. Interim Romani undique de ſublimi lapidibus, ſagittis teliſque jaculabantur: & ob tantam multitudinem nullum ſine vulnere telum cadebat. Cúmque jacula omnia conſumpſiſſent, in barbaros decurrerunt: qui mutuò ſeſe trudentes conculcantéſque peribant, quum neque ſeipſos tutari neque hoſtem aggredi poſſent; quòd major pars equites ac ſagittarii eſſent, quibus neque in tenebris proſpectus, neque in tantis anguſtiis conatus ullus procedebat. [*Dio.*]

Ubi Luna effulſit, barbari utique ſe in luce hoſtem depellere poſſe putantes gaudebant; poterátque ipſis commodo eſſe, niſi eam à tergo Romani habuiſſent. Lunâ enim in occaſu declivi,

umbræ

3938 umbræ longè corpora præcurrentes incumbebant hoſtibus: qui longitudinem umbrarum proximitatem hoſtium rati, cuncta in irritum tela ſuderunt; fruſtrà inanem umbram, ac ſi jam cominùs ſtarent, impetentes. Quos Romani veluti inermes poſteà aggreſſi; ſine labore vicerunt. [*Idem*; *cum Floro*, *Plutarcho*; *&* *Eutropio.*]

Nocturnum hoc fuiſſe prælium, *Livius*, [*lib.* 100.] *Florus*, [*lib.* 3. *cap.* 5.] *Plutarchus*, [*in Pompeio*,] *Dio*, [*lib.* 36.] *Eutropius*, [*lib.* 6.] & *Oroſius*, [*lib.* 6. *cap.* 4.] conſentiunt. Solus *Appianus*, interdiu hunc in modum geſtum illud fuiſſe narrat. Uterque exercitus primo mane armatus eſt: & progreſſi utrinque ſtationarii velitabantur per declivia. Nonnulli etiam equites regii ſine equis injuſſi opem ferebant ſuis militibus: in quos quum complures Romanorum equites irruerent, regii uno agmine caſtra curſu petebant, ut conſcenſis equis cum Romanis æquo marte confligerent. Eos ita cum clamore curſúque ruentes conſpicati è ſuperiore loco qui adhuc armabantur Pontici, rem non intelligentes, ratíque hos captis diverſâ parte caſtris fugere; & ipſi projectis armis fugiebant: & quum non pateret exitus, impingebant in ſe invicem, glomerabantúrque donec per rupes deſilirent. Reliquum facile fuit Pompeio conficere, cædenti prehendentique inermes & impeditos rupibus. Cæſa ſunt ad decem millia, & caſtra capta cum omni apparatu. Ita *Appianus.* [*in Mithridatic. pag.* 239, 240.]

Longè plus quàm decem millia interiiſſe, *Plutarchus* refert. Plurimos fuiſſe interemptos, & haud pauciores vivos in poteſtatem hoſtium veniſſe, *Dio*. Quadraginta millia occiſa, *Eutropius:* totidem cæſa vel capta fuiſſe, ſcribit *Oroſius.* Pompeium verò, 20 vel 30 tantùm de exercitu ſuo perdidiſſe, & duos centuriones, *Eutropius:* Romanos vulneratos mille, vix autem 40 interfectos, ait *Oroſius.*

Ipſe Mithridates initio 800 equitum cuneo per Romanos erupit. Mox cæteris dilapſis, ſolus relictus cum tribus eſt. In quibus Hypſicratia fuit (pellex *Plutarcho*; uxor verò *Valerio Maximo* & *Eutropio* dicta) quam, quia virilis ſemper audaciæ fuerat, Hypſicratem Rex appellavit. Tunc verò veſte amicta virili Perſicâ & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiſcere viſa eſt, nec curando Regis corpore & equo eſt fatigata. [*Plutarch. Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 6. *Eutrop. lib.* 6.] Filia quoque Dripetine Laodice reginâ nata, duplici ordine dentium deformis admodùm, comes fugæ patris fuit. [*Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 8.]

Sic igitur Rex inter tumultus belli fugâ lapſus, adjutus etiam beneficio ſubluſtris noctis, evaſit: per devia equum manu trahens, atque ad omnes nocturnos ſtrepitus trepidans. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 4.) donec in quoſdam equites mercenarios incidit, & peditum circiter tria millia: à quibus ſtatim deductus eſt in caſtellum Sinoregem, ubi multum pecuniæ coacervaverat. (*Appian.*) Quod caſtellum Inora *Plutarchus*, Sinoria vel Synotia *Strabo* appellat; in confinio minoris & majoris Armeniæ poſitum. (*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 555.)

Inde munera & annuum ſtipendium fugæ comitibus dedit; & ſex fermè talentorum millia ſecum tulit. (*Appian.*) Veſtes pretioſas, inde ſumptas, confluentibus ad ipſum ex fugâ diſtribuit. Prætereà lethale virus cuique amicorum ferendum ſecum dedit, nequis in manus hoſtium veniret invitus. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit. (*Plutarch.*)

Tigranes à Mithridate per legatos compellatus, non modò eum non ſuſcepit, ſed etiam legatos comprehenſos in vincula conjecit: cum Tigrani filio ſuo contra ſe ſeditionis cauſam fuiſſe prætendens. (*Dio*, *lib.* 36.) Centum quoque talenta in caput ejus Tigranem pronuntiaſſe, *Plutarchus* refert. Ita ſpe ſuâ fruſtratus Mithridates, præteritis Euphratis fontibus, fugam in Colchidem intendit. (*Plutarch. Appian. Dio.*) quam ille priùs ditioni ſuæ ſubjecerat. (*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 555.)

Quum nuſquam igitur curſum ille ſuum intermitteret, die quartâ Euphratem tranſiit. Per triduum deinde diſpoſitis & armatis vel præſentibus vel accedentibus copiis, invaſit Chotenem, præfecturam Armeniæ: ubi Chotenos Iberóſque miſſilibus ac glandibus iter impedire conatos propulit, & ad Abſarum fluvium pervenit. (*Appian.*)

Pompeius, qui Mithridatem inſequerentur, emiſit: ſed ille Phaſin fluvium jam tranſgreſſus effugerat. Itaque urbem eo loco, quo vicerat, Pompeius condidit. (*Dio*, *lib.* 36.) inter duo flumina quæ ab uno monte diverſis ſpecubus exoriuntur, hoc eſt, Euphratem & Araxem, in minore Armeniâ poſitam; & ex re Nicopolim appellaram. Eam ſenibus laſſis & ægris, vulneratíſque aut emeritis militibus ſuis volentibus ille tribuit: ad quos multis vicinorum accedentibus, Cappadocum moribus Nicopolitæ poſteà vixere. (*Id. ibid. cum Strabone*, *lib.* 12. *pag.* 555. *Appiano*, *pag.* 243. *&* 251. *Oroſio*, *lib.* 6. *cap.* 4.)

Tigranes pater in filium Tigranem, ſolum ad Artaxatorum obſidionem relictum, profectus, prælio eum vicit. Ille in fugâ primùm ad Mithridatem avum ſe contulit: quem victum eſſe cùm intelligeret, atque ipſum auxilio aliorum magis indigere, quàm alii poſſe opitulari; ad Romanos ſe adjunxit. (*Dio*, *lib.* 36.) Ad hos enim, quamvis nepos Mithridatis ex filiâ, ſupplex ille confugit: (*Appian.*) Pompeióque ad Araxem fluvium occurrit. (*Plutarch.*) Eo duce uſus Pompeius in Armeniam adversùs patrem ejus exercitum duxit; (*Dio.*) tanquam Mithridatis ſocium: Artaxata petens, Tigranis regiam, (*Appian.*)

Tigranes pater re cognitâ territus, cùm mitem animo ac placidum Pompeium accepiſſet eſſe, ſtatim præconem ad eum miſit; traditis etiam Mithridatis legatis, quos in vincula conjecerat. Quum filius impedimento eſſet, ne quicquam tolerabile poſſet impetrare, nihilóque minùs Pompeius, tranſmiſſo Araxe fluvio, Artaxatis appropinquaret; ibi demùm Tigranes urbem ei dedit, & præſidium in eâ accepit: ipſéque cum amicis & neceſſariis, ne caduceatore quidem præmiſſo, ad eum profectus eſt; permiſſurus ejus arbitrio omne ſuum jus, & accuſaturus filium apud ipſum judicem. (*Plutarch. Appian. Dio.*)

Ita verò ſe, quò & reverentiâ Pompeio & miſericordiâ dignus videretur, comparaverat; ut,

quantum ejus fieri poterat, maximè inter priſtinam dignitatem ac præſentem humilitatem medium ſervaret ſtatum. Togam nàmque ſemialbam & candyn totum purpureum exuerat; tiaram autem cum faſciâ gerebat. [*Dio.*] Cui quum Pompeius tribunos & præfectos equitum obviam miſiſſet honoris gratiâ; Regis comites parùm ſecuros ſe rati, quia caduceatorem non præmiſerat, retrò fugerunt. [*Appian.*]

Ubi ad caſtra Pompeii ſextodecimo ab Artaxatis milliario Tigranes venit, præſtò ei fuerunt duo Pompeii lictores, qui juſſerunt ut equo deſcenderet, quo vectus patrio more ipſum etiam vallum intraturus fuerat. Neminem enim mortalium in caſtris Romanis unquam viſum qui equo inſideret. Obtemperavit Tigranes, gladiúmque diſcinxit tradidítque eis. [*Eutrop. Plut. & Dio.*] Pedibus ingreſſum, projectóque diademate in terram prolapſum, adorantémque ſe more barbarico intuitus Pompeius, miſericordiâ commotus exiluit, & apprehenſâ dexterâ eum erexit, atque inſigne regium quod ille de ſuo capite abjecerat repoſuit: & ſedere juſſit ad latus ſuum, ex altero filium collocans; qui neque aſſurrexit patri, neque aliâ ullâ comitate erga eum uſus eſt. [*Cicero, pro P. Sextio. Eutrop. lib. 6. Dio, Appian. & Plutarch. tum in Pompeio, tum in Luculli & Cimonis collatione.*]

Tigranes ſe regnúmque ſuum Pompeii ditioni permiſit: præfatus, neminem alium neque Romanum neque ullius gentis virum futurum fuiſſe, cujus ſe ſocietati commiſſurus foret, quàm Cn. Pompeium: proinde omnem ſibi vel adverſam vel ſecundam, cujus auctor ille eſſet, fortunam tolerabilem futuram; non eſſe turpe dicens ab eo vinci quem vincere eſſet nefas, neque ei inhoneſtè aliquem ſummitti quem fortuna ſuper omnes extuliſſet. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 37.*] A Pompeio deinde ille, ſimul cum filio, ad cœnam invitatus eſt: verùm filius vocatus non adfuit; quâ re inprimis ſibi Pompeium infenſum reddidit. [*Dio.*]

Poſtridie eorum controverſiis auditis, patri avitum Armeniæ regnum Pompeius reſtituit (magnâ etiam & præcipuâ parte Meſopotamiæ additâ; ut habet *Strabo*, lib. 16. pag. 747.) ademptis illi quas præterea bello acquiſierat provinciis & mulctâ ſex millium talentorum argenti (quæ populo Romano daret, quia bellum ſine causâ ipſi commoviſſet) illi impoſitâ: filium verò in Gordenâ Sophenâque regnare juſſit, cæteræ Armeniæ hæreditatem poſt patris mortem aditurum. Theſauros tamen in Sophenâ (regione Armeniæ finitimâ) repoſitos patri adjudicavit: quia pactam ſibi pecuniam aliâ ratione habere non poterat. [*Cicero, Vellei. Paterc. Plutarch. Appian. Dio, & Eutrop. ut ſuprà.*]

Has conditiones pater approbans, lætúſque quòd eſſet à Romanis rex appellatus, non ſolùm Cappadociæ & Ciliciæ quibuſdam partibus, ſed etiam totâ Syriâ & Phœniciâ deceſſit, ab Euphrate uſque ad mare: has enim provincias, cum parte Ciliciæ, Tigranes occupaverat, ejecto Antiocho Pio. [*Liv. lib. 101. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 37. Plutarch. Appian. Dio, & Eutrop.*]

Spe ſuâ fruſtratus Tigranes junior, indignabatur, & fugam cogitabat. Quod maturè ſentiens Pompeius, in liberam cuſtodiam eum dedit: ad pecuniæ ſervatores miſſis, qui eam omnem Tigrani patri dari juberent. Quum id recuſarent, dicerentque non ab alio quàm à Tigrane juvene, cujus jam tum ea regio eſſe judicabatur, debere imperari; is ad caſtella miſſus eſt: quæ cùm occluſa inveniret, proximè acceſſit, & quamlibet invitus, tamen ut reſerarentur imperavit. Nihilo plus cuſtodes obtemperabant; obtendentes haud ſuâ voluntate, ſed coactum Tigranem hoc jubere. Id verò graviter ferens Pompeius, in vincula juvenem conjecit: atque ſic demùm ſenex theſaurum accepit. [*Dio, lib. 36.*]

Appianus ait Armenios, qui regem ad Romana caſtra iter facientem metu deſeruerant, filio adhuc apud Pompeium hærenti ſuaſiſſe ut patrem ex inſidiis invaderet; ſed illum captum & in vincula conjectum fuiſſe: & quum vinctus etiam Parthos contra Romanos ſolicitaret per nuntios, ad triumphum eſſe ſervatum.

Pater pecuniâ potius, & alia plurima & vim pecuniæ longè majorem quàm de quâ conventum erat Pompeio dedit: & unumquemque militem argenti drachmis 50 (vel 150, ut apud *Strabonem* legitur) centurionem 1000, tribunum 10000 (vel talento, ut habet *Strabo* & *Plutarchus*, quod 6000 tantùm drachmas habet) liberaliter donavit. quo facto inter amicos ſociósque populi Romani annumeratus eſt. [*Strabo, lib. 11. pag. 530. Plutarch. Appian. Dio.*] Pecunia verò debita populo Romano omnis, ſicuti Pompeio moris erat, redacta in quæſtoris poteſtatem eſt, ac publicis deſcripta litteris. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 37.*]

Ariobarzani Pompeius integrum Cappadociæ regnum reddidit; attributâ & Sophenâ Gordenâque quas Tigrani minori priùs aſſignaverat: quæ deinceps in provinciâ Cappadociæ cenſebantur. Eidem dedit etiam Ciliciæ civitatem Cabala [vel Gabala] & quaſdam alias: quod regnum Ariobarzanes integrum reliquit poſteà filio ſuperſtiti. [*Appian. pag. 243, 244.*]

3939 C. Julius Cæſar, ante paucos dies quàm ædilitatem iniret, venit in ſuſpicionem conſpiraſſe cum M. Craſſo conſulari, item Syllâ & Autronio poſt deſignationem conſulatus ambitus condemnatis, ut principio anni [Kalendis videlicèt Januariis, in Octobrem Julianum tunc incidentibus, quibus Cotta & Torquatus Conſulatùm inibant] Senatum adorirentur; & trucidatis quos placitum eſſet, dictaturam Craſſus invaderet, ipſe ab eo magiſter equitum diceretur, conſtitutáque ad arbitrium republicâ Syllæ & Autronio conſulatus reſtitueretur. Unde in epiſtolâ quâdam ad Axium *Cicero* retulit, *Cæſarem in Conſulatu confirmaſſe regnum de quo Ædilis cogitârat.* (*Sueton.* in Julio Cæſare, cap. 9.)

Pompeius, relicto ad præſidium Armeniæ Afranio, per gentes Caucaſum circumcolentes contra Mithridatem iter intendit. Albani & Iberi, maximæ nationes, primò petenti Pompeio tranſitum dederunt: ut apud *Plutarchum* legimus. Eos tamen Pompeium, quòd tranſitum minimè dediſſent, prælio viciſſe retulit *Livius.* [*lib.* 101.] Quod prælium, à Plutarcho & Appiano breviter & diverſimodè deſcriptum, *Dio* pleniùs ita explicat. Pompeius, diviſis in

tres

tres partes copiis, in Tanaiticâ regione & ad Cyrnum fluvium hyberna habuit: quæ ei tamen quieta non fuerunt. Albanorum enim, qui ſupra Cyrnum [ſive Cyrum] fluvium incolunt, rex Orœſes [Orodem *Florus* lib. 3. cap. 5. *Eutropius* lib. 6. & *Oroſius* lib. 6. cap. 4. eum appellat], nonnihil ut juniori Tigrani amico ſuo gratificaretur, ſed præcipuè quòd verebatur ne Albaniam quoque Romani invaderent, ac ſperans, ſi per hyemem improvidos & non uno in loco caſtrametatos adoriretur, haud dubiè ſe operæ pretium facturum, ſub ipſa Saturnalia exercitum adverſùs Romanos duxit. ita quidem, ut ipſe Metellum Celerem, qui Tigranem ſecum habebat, aggrederetur; alii autem contra Pompeium, alii contra tertiæ partis præfectum L. Flaccum irent: ut, quum ſingulis eodem temporis momento negotium facelleretur, mutuò ſibi ſubvenire non poſſent. Ita *Dio.* [*lib.* 36.] *Appianus* ait Orœzem Albanorum & Otocum (vel Artocum potiùs) Iberorum regem cum 70 millibus inſidias Pompeio ſtruxiſſe circa Cyrnum fluvium: *Plutarchus*, non minùs 40 millia barbarorum in Romano Saturnalium feſto Cyrnum fluvium adverſùs Pompeium trajeciſſe narrat. Saturnalia verò menſe Decembri celebrabantur; qui, ut annus Romanus tunc agebatur, in Septembrem vel Octobrem Julianum incurrebat, id eſt, in autumni initium: à quo hyemis tempeſtas ab illis deducitur qui annum in duas partes dividunt, Æſtatem & Hyemem; quod à *Thucydide*, in belli Peloponneſiaci hiſtoriâ, ſemper videmus obſervatum.

Orœſem Metellus vi profligavit. Flaccus, quum foſſæ ſuorum caſtrorum ambitus tantus eſſet ut defendi nequaquàm poſſet, aliam interiùs egit; credentéſque id pavoris cauſâ factum hoſtes intra foſſam exteriorem pertraxit: tum in nihil tale expectantes impetu facto, multos in ipſo conflictu, multos in fugâ peremit. Pompeius interea maturè de barbarorum contra cæteros conatu reſciverat. Itaque iis, qui contra ipſum ibant, inopinatò prior occurrit: victíſque illis, rectà adverſùs Orœſem ipſum contendit, neque tamen aſſecutus eſt. Is enim à Metello Celere depulſus, auditis & reliquorum cladibus, fugâ ſe eripuit. [*Dio.*]

Pompeius, quum multos Albanorum in tranſitu Cyrni comprehenſos peremiſſet, eorum deinde precibus conceſſit, pacémque dedit. Habebat quidem in animo, in eorum viciſſim intrare fines, ut maleficium reponeret: ſed propter hyemem tum haud gravatim bellum prolatavit. Hæc, in 36[i] libri fine, *Dio. Plutarchus* Pompeium ſcribit illatis ſignis ingentem hoſtium numerum fudiſſe; deinde Regi ſupplici, legatos ad ipſum mittenti, dediſſe veniam, icto cum eo fœdere.

Mithridates hybernabat in Dioſcuriade. [*Appian. pag.* 240.] ubi initium eſt iſthmi Euxino & Caſpio mari interjecti. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 498.]

Antipater tandem urgendo ægrè ab Hyrcano obtinuit, ut aſſentiret fugere ad Aretam regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium; idque eo faciliùs impetravit, quòd Judææ confinis ſit Arabia, Præmiſſus igitur ad Regem eſt Antipater, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus eſſet ſuum ſupplicem: quod ubi ille interpoſitâ fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reverſus eſt Hieroſolyma; & non multo pòſt aſſumpto eo noctu urbem egreſſus, magnis itineribus pervenit in urbem quæ Petra dicitur, apud quam erat Aretæ regia. [*Joſeph.lib.*14. *cap.* 2.]

Antipater, cùm eſſet Aretæ regi amiciſſimus, rogabat eum ut Hyrcanum in Judæam reſtitueret: & inſtando quotidie dandoque munera tandem perſuaſit. Hyrcanus quoque pollicitus eſt, ſi ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum ſe ei regionem cum duodecim urbibus, quæ pater ipſius Alexander Jannæus Arabibus eripuerat. Erant autem hæ: Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba. [*Id. ibid.*]

Alexander II. Ægypti rex, Alexandri I. filius, ab Alexandrinis eſt expulſus. [*Sueton. in Julio Cæſare, cap.* 11.] 4649 65
Filio verò *Alexandri expulſo ſuffectus fuiſſe Ptolemæus Nothus*, in Prologo libri 39 *Trogi* legitur. Nothus videlicèt ille Ptolemæi Laturi filius, qui Διόνυσος ὁ νέος, novus Dionyſius ſive Bacchus, & Auletes eſt appellatus. Dionyſiorum enim mollitiem muliebriter ille ſectabatur: & inſtitâ muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos cymbalotúmque modos ſaliebat. [*Lucian. de non temerè credendo calumniæ.*] In arte quoque choraulicâ ſe exercuit: & adeò eâ ſe jactavit, ut non pigeret eum certamina in regiâ celebrare, ad quæ & ipſe cum aliis concertaturus prodiit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796.]

Aretas rex Arabum, 50 millium exercitum ſecum ducens, Ariſtobulum prælio vicit. Poſt quam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hyeroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in Templo, adjuvante Hyrcanum etiam populo; ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. Sed Aretas, admotis tam Judæorum quàm Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 3.]

Dum hæc geruntur inſtante azymorum feſto optimates Judæorum relictâ ſuâ regione fugerunt in Ægyptum. Erat in Judæâ Onias quidam, vir juſtus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam; tunc verò in latebras ſe abdiderat civile bellum præſentiens. Hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum & quotquot ejus factionem ſequebantur. Id cùm diu recuſans cogeretur à turbâ, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt. *Deus univerſi hujus mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor ut neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias.* Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. Quam crudelitatem Deus ultus eſt continuò; cædíſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. [*Ibid.*]

Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſupervenit Paſcha: in quo mos erat multis Deum honorare ſacrificiis. Quibus quia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut acceptâ

3939 quantam poſtularent pecuniâ victimarum copiam ſibi facerent. Illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentare ſibi jubentibus; Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt pretium. At illi acceptâ pecuniâ non reddiderunt victimas: ſed eò progreſſi ſunt impietatis, ut non ſervatâ fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, oraverunt Deum ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret. Nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum; ita ut tritici modius vænirer drachmis quindecim. (*Ibid.*)

Cum Iberis Pompeius bellum geſſit, majorem in modum cupidis de Mithridate bene mereri ac propulſare Pompeium: quippe qui neque Medis neque Perſis neque Alexandro aut Macedonibus adhuc paruerant. [*Plutarch.*] Rex igitur eorum Artoces [L. Cottâ & L. Torquato Conſulib.] veritus ne adverſùm ſe iretur, ad Pompeium legatos, tanquam parandæ amicitiæ cauſâ, miſerat: interim quomodo eâ re fretum inopinatò adoriretur, parabat. Hoc præſentiens Pompeius, antequàm is ad eam rem ſe ſatis inſtruxiſſet, aditúmque regionis ſuperatu difficilem [de quo *Strabo*, lib. 11. pag. 501.] occupaſſet, regionem ejus intravit: & priùs quàm de ejus præſentiâ Artoces cognoſceret, ad urbem Acropolin pervenit; quæ ſita ad ipſas anguſtias, quà Caucaſus procurrit, ad cuſtodiendum aditum communita fuerat. Artoces territus, occaſione ſe inſtruendi præreptâ, Cyrnum fluvium tranſgreſſus, pontem combuſſit. Qui erant in urbe, tum propter Artocis fugam, tum quòd etiam pugnâ victi fuiſſent, ſe dediderunt. Potitus ergo faucibus illis Pompeius, præſidium eis impoſuit: indéque progreſſus, omnem regionem intra fluvium poſitam ſubegit. [*Dio, initio lib.* 37.]

Tranſituro jam Cyrnum Pompeio, Artoces per internuncios & pacem ab eo petiit, & pontem omniáque neceſſaria ſe præbiturum eſt pollicitus: & utrumque obtinendæ pacis causâ præſtitit. Ubi verò Pompeius Cyrnum trajecit, ille ad Pelorum fluvium fugâ ſe proripuit: aufugitque ab eo quem, quum tranſitu potuiſſet prohibere, ad ſe attraxerat. Pompeius, re animadverſâ, fugienti inſtat: curſúque aſſecutus hoſtem congreſſúſque, priuſquàm ſagittarii arte ſuâ uti poſſent, haud multo labore fundit. His actis, Artoces, trajecto Peloro, atque hujus etiam fluminis ponte cremato, aufugit: reliqui partim in conflictu, partim pedibus per flumen tentato tranſitu, perierunt. Multi per ſylvas diſperſi, ab arboribus præcelſis jaculando dies aliquot traxerunt: ſed & hi, poſtmodùm arboribus ſuccisis periere. [*Id. ibid.*] In prælio novem millia occubuiſſe, captos autem ampliùs decem millia, *Plutarchus* refert.

Artoces ad Pompeium de pace impetrandâ internuntios cum donis miſit: lecto videlicèt, menſâ & ſellâ, omnibus aureis; eáque ut acciperet, precabatur. Pompeius dona accepit, (ut, tranſactionis ſpe oblatâ, ulteriùs non progrederetur) eáque quæſtoribus, ut referrent in tabulas publicas, tradidit; tamen pacem ſe daturum negabat, niſi priùs filios Artocis obſides accepiſſet. Artoces aliquamdiu rem ſuſpenſam tenuit: tandem, quum Romani vado fluminis per æſtatem reperto, nullo quidem repugnante, ægrè tamen, tranſiviſſent; & filios obſides miſit, & cum Pompeio pacem firmavit. (*Dio, lib.* 37. *cum Plutarcho & Floro, lib.* 3. *cap.* 5.) Pompeium Iberiæ regem Arthacem viciſſe acie & in deditionem accepiſſe, *Eutropius*; Iberiam cum Arthace rege in deditionem accepiſſe, *Sextus Rufus & Jornandes*: Artocem regem Iberiæ bello fudiſſe, totámque Iberiam in deditionem accepiſſe, ſcribit *Oroſius*. [*lib.* 6. *cap.* 4.]

Mithridates per gentes Scythicas, vel infenſas vel alienas, iter fecit; partim conciliatis hominibus, partim vi adactis. Et Heniochos quidem, libenter exceptus, tranſiit: Achæos verò obſiſtere auſos fugavit. Mæoticas deinde regiones ingreſſus, multis ſubditas regulis, ob famam rerum geſtarum regníque ab omnibus hoſpitaliter exceptus deductúſque, multa dona dedit recepítque: atque etiam in ſocietatem eos pertraxit; elocatis filiabus potentiſſimum quemque illorum ſibi conjungens. (*Liv. lib.* 101. *Appian. pag.* 240, 241. *Dio, lib.* 36.) Quò ſpectat & ille *Strabonis* locus. (*lib.* 11. *pag.* 496.) Heniochi quatuor reges habuerunt, quo tempore Mithridates fugiens ex avitâ ditione in Boſphorum, per ipſorum regionem tranſivit: nam hæc ei pervia fuit. De Zygiorum autem tranſitu ſpem abjiciens ob locorum difficultates iſtorum & feritatem hominum, ægrè per oram, plerunque mare conſcendens: donec ad Achæos venit; à quibus admiſſus, (licèt illos ei reſtitiſſe, ex *Appiano* jam audivimus) iter perfecit è Phaſide factum ad ſtadiorum penè quatuor millia. Hæc *Strabo*: qui & ex rerum Mithridaticarum ſcriptoribus hunc gentium iſtarum ordinem recenſet; primùm Achæos, deinceps Zygios, Heniochos, Cerceras, Moſchos, Colchos. (*pag.* 497.) Per quas omnes efferatas gentes Hypſicratea regina fugientem virum, animo pariter & corpore infatigabili ſecuta eſt: quæ tonſis capillis equo ſe & armis aſſuefecerat, quo faciliùs laboribus & periculis ejus intereſſet. Cujus tanta fides aſperarum atque difficilium rerum Mithridati maximum ſolatium & jucundiſſimum lenimentum fuit. Cum domo enim & penatibus vagari ſe credidit; uxore ſimul exulante. [*Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 6.]

Machares Mithridatis filius, qui in Boſphoro Cimmerio tùm regnabat & Romanorum rebus ſtudebat, quum patrem audiviſſet tam brevi tempore tot feras gentes, & quæ vocantur clauſtra Scythiæ, nulli antè permeata, tranſiſſe; legatos ad eum miſit, qui excuſarent, quòd neceſſitate coactus Romanos coluerit. Sed ubi cognovit eum implacabilem, fugit in Cherſoneſum Ponticam, incenſis navibus quò patri perſequendi facultatem adimeret. Sed quum ille immiſiſſet in eum claſſem aliam; manus ſibimet intulit. Mithridates amicos, quos ipſe Machari in regnum abeunti comites addiderat, omnes interemit: domeſticos verò dimiſit incolumes. Ita *Appian.* (*pag.* 241.) Patrem per ejus familiares, ſecuritate & pecuniis miſſis ad facinus impulſos, filium interfeciſſe, ſcribit *Dio.* (*lib.* 36.) Macharem quoque parricidio trucidatum ab eo fuiſſe, narrat *Oroſius.* (*lib.* 6. *cap.* 5.)

Pompeius in Septentrionem Scythicum, iter tanquam in mari ſtellis ſecutus, Colchos excidit: regémque eorum Orodem, poſitis etiam ſub ipſo Caucaſo caſtris, juſſit in plana deſcendere: ut apud *Florum*, lib. 3. cap. 5. legitur. Qui cùm paulò pòſt Albaniæ regem *Orodem* [cum Eutropio & Oroſio] fuiſſe ſignificet: pro *Orode* hoc in loco, vel *Olthacis* nomen ſubſtituendum eſſe videtur, quem Colchorum regem à Pompeio in triumpho fuiſſe traductum *Appianus* indicat; [*pag.* 253.] vel *Ariſtarchi*, quem illius loco Colchis regem fuiſſe impoſitum, ex eodem *Appiano* (*pag.* 251.) & *Eutropio* [*libro* 6.] didicimus.

Ad Phaſim fluvium Servilius Pompeio cum claſſe, quâ tuebatur Pontum, occurrit. Ac Mithridatis inſectatio, qui in gentes Boſphori & Mæotidis accolas abdiderat ſe, magnas perplexitates illi præbuit. (*Plutarch.*) Colchos verò obibat ille ut Argonautarum & Caſtoris Pollucíſque peregrinationes viſeret; præcipuè locum videre cupiens in quo Prometheus fertur affixus fuiſſe Caucaſo. Quæ ſpectacula obiturus, deducebatur à vicinis gentibus. [*Appian. pag.* 241, 242.] Colchos enim conterminóſque iis populos partim verbis, partim terrendo ſibi conciliaverat. Ibi comperto, iter terreſtre per multas & ignotas bellicoſáſque gentes, difficile; maritimum adhuc incommodius, propter importuoſam regionem incoláſque ejus, futurum: navales copias in ſtationibus Mithridatem, ne quâ enavigare néve ad eum commeatus pervehi poſſet, obſervare juſſit. Ipſe in Albanos profectionem convertit, non directo itinere, ſed, ut eos propter pactum ſecuros inopinato adventu obrueret, [licèt Albanos demùm deſeciſſe, indéque irâ & pervicaci ulciſcendi ardore ſtimulatum in eos vertiſſe Pompeium dicat *Plutarchus*] in Armeniam regreſſus, Cyrnum pedeſtri itinere, quo loco eum vadoſum æſtas reddiderat, trajecit. [*Dio*, *lib.* 37.]

Ingenti verò difficultate & periculo fluvium ille tranſmiſit. Eum enim magno ſpatio palis barbari vallaverant. (*Plutarch.*) Equites primùm Pompeius ſecundo flumine, hinc jumenta, poſteà pedites tranſire juſſit: ut & vim fluminis diſtinderent corporibus ſuis equi; &, ſi quod tamen jumentum vi aquæ impelleretur, in eos qui alterutrâ ex parte comitabantur incideret, neque ulteriùs deferretur. [*Dio.*] Hîc quum eum longa, arida, & aſpera via exciperet, decem millia utrium aquâ implevit, atque ita perrexit. [*Plutarch.*]

Ad Cambyſem fluvium deinde venit, nihil ab hoſtibus paſſus; æſtu autem ſitique toto exercitu vehementer afflicto; quamvis nocturnis plurimùm itineribus uterentur. Duces itinerum ex captivis acceperat; à quibus non id iter quod commodiſſimum erat demonſtrabatur. Ipſe etiam fluvius parum utilitatis afferebat; cujus aquâ frigidiſſimâ, affatim potâ, multi admodùm lædebantur. Quum ne hîc quidem quiſquam reſiſteret, ad Abantem fluvium acceſſerunt, præter aquam nihil ſecum portantes: reliqua omnia benignè ab incolis ſuppeditabantur; itaque & ab omni maleficio in eos temperatum eſt. [*Dio.*]

Tranſgreſſis fluvium adventare Orœſen affertur. [*Idem.*] Habebat ille peditum 60 millia, equitum millia 12 [vel 22, ut apud *Strabonem* legitur] in acie inſtructa, magnâ ex parte malè & ferinis tergoribus armatorum: quos regis frater, Coſis nomine, ductabat. [*Plutarch. cum Strabone, lib.* 11. *pag.* 502.] Pompeius, ut hoſtem, priuſquàm multitudinem Romanorum adeſſe ſentiret retróque cederet, ad pugnam eliceret; equites primo loco conſtituit, mandatis priùs quæ agenda eſſent: poſt illos reliquam multitudinem in genua ſubſidentem ſcutíſque opertam collocavit; eis uti quieſcerent imperans. Ita eorum præſentiam non antè animadvertit Orœſes, quam ad manus ventum eſt. Equites igitur, quos ſolos eſſe putabat contemnens invaſit: & levi momento in fugam, quam datâ operâ faciebant, vertit, acritérque cedentibus inſtitit. Tum repentè pedites ſe erigentes, facto inter ſe ſpatio ut ſecuris ſuis per medios eſſet receptus, temerè inſequentes hoſtes exceperunt: magnámque eorum multitudinem circundederunt, in medióque deprehenſos conciderunt. Qui circumdati non erant, in eos equites, partim ad dextram, partim ad lævam à tergo circumvecti, impetum fecerunt. Ita ab utrinbus quoque magna hoſtium cædes facta eſt: & qui ab utrâque clade in ſylvas fugâ ſe proripuerunt, incenſis ſylvis perierunt; ſubinde acclamantibus Romanis, *Hem Saturnalia*, *hem Saturnalia.* Sub id enim tempus (ut dictum eſt) Albani eos antè per inſidias fuerant adorti. [*Dio, lib.* 37.]

In hâc pugnâ, Coſis frater regis in ipſum invectus Pompeium, percuſſit jaculo loricæ ejus commiſſuram: Pompeius illum haſtâ transfixit & occîdit. In eâ quoque Amazones, à montibus Thermodonti fluvio accubantibus profectæ, auxilio veniſſe perhibentur barbaris. Et quidem à prælio, dum ſpolia barbarorum legunt Romani, peltas Amazonicas cothurnóſque reperere; corpus verò muliebre reperere nullum. [*Plutarch.*] Videndus & *Appianus*, pag. 242. ubi hanc & priorem pugnam cum Albanis geſtam ut unam commemorat. Licèt ter etiam Pompeium exercitum Orodis Albanorum regis præfectóſque ejus viciſſe, cum *Eutropio & Sexto Rufo*, tradiderit *Oroſius.* [*lib.* 6. *cap.*4.]

Pompeius, depopulatâ regione, poſtremò epiſtolas Orodis [ſive Orœſis] de pace cum Albanis inſtaurandâ, & lectulum aureum & alia dona ab eo miſſa, libenter accepit; & veniam Albanis dedit. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Dio, lib.* 37. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 4.) qui memores Italicæ originis, quòd ab Albano monte Herculem ſecuti fuiſſe dicerentur, exercitum Pompeii fratres ſalutaverunt. (*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 3.) Neque Albanis ſolùm Pompeius pacem dedit, ſed reliquis etiam aliquot Caucaſum montem uſque ad mare Caſpium (nam eò uſque is mons, à Ponto facto initio, pertingit) accolentibus populis, per legatos eam petentibus. (*Dio, lib.* 37.) Undique eum adverſùs Iberos Albanóſque ad utrumque uſque mare, Caſpium ac Colchicum, bellaviſſe ſcripſit *Strabo.* (*lib.* 11. *pag.* 492.) Licèt enim magno Hyrcaniam & mare Caſpium viſendi deſiderio Pompeius teneretur; quum trium tantùm dierum itinere inde jam abeſſet; tamen mortiferorum ſerpentium multitudine ab eo propoſito deterritus, in Armeniam minorem divertit: ut in ejus Vitâ nos docet *Plutarchus.*

Pompeius

Pompeius, ſuperato Tauro, bellum Antiocho Commageno intulit; donec & ille in amicitiam receptus eſt. [*Appian. pag.* 244.] Cui tum commiſit ille Seleuciam Meſopotamiæ caſtellum, & quicquid ex incurſu in Meſopotamiam ceperat. (*Id. pag.* 251. *cum Strabone*, *lib.* 16. *pag.* 745.) Darium quoque Medum profligavit: vel quia juverat Antiochum, vel quia Tigranem anteà. Ita *Appianus*, in Mithridaticis: [*pag.* 244.] qui Darium & Medos inter reges & populos à Pompeio victos; [*pag.* 250. & 253.] ſicut Mediam *Velleius Paterculus* [*lib.* 2. *cap.* 40.] inter regiones cum victoriâ ab eo penetratas, connumerat. Licèt Elymæorum & Medorum regibus, qui legatos ad eum miſerant, benignè tantùm reſcripſiſſe Pompeium *Plutarchus* dixerit.

Phraates Parthorum rex, quum tanto impetu Pompeium ferri videret, Armeniámque & Ponti partes eò loci pertingentes ab ejus legatis captas eſſe, Gabinium quoque jam ultra Euphratem ad Tigrim uſque proceſſiſſe; eorum terrore perculſus, de fœdere inito cum Romanis renovando legatos ad Pompeium miſit: nec eâ tamen legatione quicquam aſſecutus eſt. Pompeius enim, præſentium ſucceſſu ſpéque ſecuturarum inde rerum fretus, eum parvi pendebat: & inter alia reſponſa, quæ ſuperba legatis dabat, Corduenem (ſive Gordyenem) regionem, de quâ Phraati erat cum Tigrane controverſia, poſcebat. Quum legati de hâc re (neque enim quicquam habebant in mandatis) nihil reſponderent, nonnihil ad Phraatem ſcripſit. (*Dio, lib.* 37.)

In litteris verò ſuis non Regem eum regum [ut alii omnes, etiam Romani, ipſéque in triumpho ſuo poſtea Pompeius) ſed Regem ſimpliciter appellavit: quod indignè Phraates tulit, ut qui regno etiam ſuo ſpoliaretur. Pompeius verò, non expectato reſponſo, confeſtim Afranium cum exercitu in Gordyenem miſit: qui Parthos eam incurſantes expulit, & uſque ad Arbelitin inſectatus eſt; regionémque Tigrani reſtituit. (*Id. ibid. cum Plutarcho, in Pompeio.*)

Ex Armeniâ in Syriam à Pompeio miſſum eſſe Gabinium, apud *Joſephum* legimus. [*lib.* 1. *Belli, cap.* 5. & *Antiquit. lib.* 14. *cap.* 4.] Quod nos de minore Armeniâ accipimus, in quam, confecto bello Albano, ſeceſſiſſe Pompeium ex *Plutarcho* audivimus: licèt de majore *Joſephus* intellexerit, eâque homonymiâ deceptus, eo tempore quo cum Tigrane bellum Pompeius gerebat in Syriam miſſum Gabinium fuiſſe ſcripſerit. niſi fortè, ut *Appianus*, ita etiam ille, Tigranis deditionem expeditione Albanâ poſteriorem fecerit: quâ priorem fuiſſe nos, cum *Livio, Velleio, Floro, Plutarcho, Eutropio, & Oroſio*, ſtatuimus.

Scaurus, ubi Damaſcum venit, recèns à Metello & Lollio captam reperit. His inde ſubmotis, cognitóque in Judæâ quid ageretur, illuc velut ad quæſtum cucurrit. Regionem ingreſſo legati facti ſunt obviam, tam ab Hyrcano Templum Hieroſolymitanum obſidente quàm à fratre ejus Ariſtobulo ibidem tùm obſeſſo; utrique petentes ſocietatem & auxilium. Et cùm Ariſtobulus polliceretur 400 talenta, nec pauciora Hyrcanus; Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. Acceptâ igitur pecuniâ, ad Hyrcanum & Aretam regem (Nabathæorum ſuorum copiis, licèt non valdè ad id bellum gerendum animatis, ipſum adjuvantem) legatos miſit; Romanorum eis & Pompeii nomen intentans, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaque & Aretas ex Judæâ in Philadelphiam receſſit metu perculſus, & Scaurus Damaſcum rediit. Ariſtobulus verò, omnibus quas habebat copiis collectis, Aretam & Hyrcanum eſt perſecutus: & congreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit; cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cæphalio Antipatri frater fuit. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Reverſus ex Armeniâ Pompeius, adeuntibus ſe regibus (barbaris, quos numero duodecim conveniſſe *Plutarchus* retulit) & dynaſtis jus dixit, ac reſponſa dedit: aliiſque regna confirmavit, aliis principatus auxit, aliorum eminentiam imminuit ac depreſſit. (*Xiphilin. ex Dione.*) Ad quod tempus illa à *Valerio Maximo* celebrata hiſtoria referenda eſſe videtur.

Ariobarzanes filio ſuo Cappadociæ regno ceſſit, in conſpectu Cn. Pompeii. Cujus cùm ipſe tribunal conſcendiſſet, invitatúſque ab eo in curuli ſellâ ſediſſet, poſtquàm filium cum ſcribâ humiliorem fortunâ ſuâ locum obtinentem conſpexit, non ſuſtinuit infra ſe collocatum intueri: ſed protinùs è ſellâ deſcendit, & diadema in caput ejus tranſtulit; hortaríque cœpit, ut eò tranſiret unde ipſe ſurrexerat. Exciderunt lachrymæ juveni, cohorruit corpus, dilapſum diadema eſt, nec quò juſſus erat progredi potuit; quódque penè fidem veritatis excedit, lætus erat qui regnum deponebat, triſtis cui dabatur: nec ullum finem tam egregium certamen habuiſſet, niſi patriæ voluntati authoritas Pompeii adfuiſſet. Filium enim & Regem appellavit, & diadema ſumere juſſit, & in curuli ſellâ conſidere coëgit. (*Valer. Max. lib.* 5. *cap.* 7.)

Pompeius deinde Cœleſyriam & Phœniciam, nuper regibus liberatas & ab Arabibus ac Tigrane vexatas, conſtituit. Licèt enim Antiochus eas auſus eſt repetere, non tamen obtinuit: ſed in unam redactæ conjunctæque provinciam leges acceperunt, & more populi Romani adminiſtratæ ſunt. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Antiochum hunc, *Pium* fuiſſe, Cyziceni Antiochi filium, *Juſtinus*, (*lib.* 40. *cap.* 2.) *Appianus* in Mithridaticis, (*pag.* 244.) & Porphyrius (*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 227.) referunt. Sed rectiùs idem *Appianus* in Syriacis, (*pag.* 119. & 133.) Antiochum *Aſiaticum*, Antiochi Pii & Selenæ filium, hunc fuiſſe affirmat: qui ante quadriennium, Luculli vel beneficio vel permiſſu, regnum Syriæ à Tigrane derelictum adeptus, in Pompeii ἀσχολίαις (ut pag. 133. ille loquitur) dum is aliis diſtineretur negotiis, per unum jam annum [poſtquàm Tigranes jure quod in Syriam habebat populo Romano ceſſerat] illud retinuit. Et licèt ipſe præſens paternum regnum poſceret: eo tamen illum, nunquam de populo Romano malè meritum, Pompeius privavit. Facile enim fuit tanto exercitu regem inermem opprimere: quamvis alia prætexebatur cauſa; iniquum videlicèt eſſe, poſtquàm veteres reges ſemel Tigranis armis pulſi fuere Syriâ, nunc eam Seleucidis victis cedere, potiùs quàm Romanis victoribus.

Negabátque

Negabátque Pompeius ſe Antiocho daturum, quod tueri neſciret: ne rurſus Syriam Judæorum & Arabum latrociniis infeſtam redderet. [*Juſtin. & Appian. in locis ſuprà notatis.*]

C. Julius Cæſar ædilis, conciliato populi favore, tentavit per partem tribunorum ut ſibi Ægyptus provincia plebiſcito daretur: nactus extraordinarii imperii occaſionem, quòd Alexandrini regem ſuum, ſocium atque amicum à Senatu appellatum, expulerant, réſque vulgò improbabatur. Neque obtinuit; adverſante optimatium factione. [*Suetou. in Julio*, *cap.* 11.]

In Ægyptum verò Pompeius à rege (Alexandro II expulſo) contra ſeditioſos eſt vocatus; & donatus muneribus ac pecuniis, & veſtimentis in uſum totius exercitûs. Ægyptum tamen ille non adiit: ſive cavens inimicorum invidiam, religionémque oraculi (Sibyllini; de quo infrà ad anni Mundi 3948. initium) ſive ob alias rationes. [*Appian. Mithridat. pag.* 251.]

Pompeius tum Damaſcum venerat, & Cœleſyriam obibat: quum venerunt ad eum legati ex universà Syriâ & Ægypto atque Judæâ: eodem, ut videtur, tempore; quo duodecim Reges ad eum conveniſſe ex Plutarcho diximus. De quibus, ex *Strabonis* Hiſtoriarum libris, locus iſte profertur à Joſepho. [*Antiquitat. lib.* 14. *cap.* 5.] *Venit & ex Ægypto legatio, & corona aureorum quater mille. Et ex Judæâ, ſive Vitis ſive Hortus: quod opus* Τερπωλὴ, *id eſt, Delectamentum vocabatur. Hoc donum vidimus etiam nos Romæ in Jovis Capitolini templo dedicatum, cum inſcriptione Alexandri Judæorum Regis: æſtimabatúrque quingentis talentis.* Quod donarium, ab Alexandro Jannæo in Templo Hieroſolymitano repoſitùm & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompeium inde tranſmiſſum, ex Pompeii triumphorum actis *Plinius* fuiſſe refert, *Montem aureum quadratum, cum cervis & leonibus & pomis omnis generis, circundatâ vite aureâ.* [*Plin. lib.* 37. *cap.* 2.]

3940 Paulò pòſt iterùm ex Judæâ ad Pompeium venerunt legati: Antipater pro Hyrcano; & Nicodemus pro Ariſtobulo. Legatus Ariſtobuli de acceptâ pecuniâ Gabinium primùm accuſavit qui 300, deinde Scaurum qui 400 talenta receperat: hos quoque inimicos ei faciens. Utrumque litigantium, & Hyrcanum & Ariſtobulum, Pompeius ad ſe venire juſſit. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 5.]

Afranius per Meſopotamiam in Syriam, præter pactum à Pompeio cum Phraate initum, proficiſcens, in itinere aberravit; multúmque, ob hyemem & penuriam victûs, incommodi paſſus eſt: petiiſſétque cum ſuis, niſi eos Carrenſes, qui Macedonum coloni eſſe feruntur & circum ea loca incolunt, excepiſſent deduxiſſentque. [*Dio*, *lib.* 37.]

Pompeius, Aſpidi (in Ponto) hyberna agens, adverſantes ſibi etiamnum regionis partes recipiebat: quantum ex fragmentis libri 37 *Dionis* colligere poſſumus; quæ in Conſulatu Cæſaris & Figuli tranſpoſita eſſe, collatis inter ſe partibus, Lector facilè animadvertet. Ex omnibus verò Mithridatis pellicibus, quæ attractæ ad eum fuere, nullam Pompeius attigit; ſed omnes ad parentes & propinquos remiſit. Nam ducum ferè & dynaſtarum filiæ conjugéſque fuerant. [*Plutarch.*]

Inter alia, caſtellum Symphorium, tradente Stratonice, Pompeium tunc accepiſſe *Dio* indicat. Stratonice hæc, cantoris cujuſdam (ut fama eſt) filia, una è regiis ſive concubinis ſive uxoribus fuit: deſertámque ſe ſuccenſens, dum adhuc Pontum circumiret Mithridates, emiſſo ad commeatum parandum præſidio, Romanos recepit; hoc unum pacta, ut ſi fortè Pompeius Xipharem filium in poteſtatem redigeret, matri eum ſervaret incolumem. Subterraneorum quoque theſaurorum conſcia (quos multa ærea vaſa ferreis circulis vincta celabant) eos Pompeio obtulit. Ex quibus ille, quæ ornatum templis, & triumpho exiſtimabat præbitura ſplendorem, ſola accepit; reliquis Stratonicem oblectare ſe juſſit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

His cognitis, Mithridates filium Xipharem interfecit ad fretum, inſpectante matre ex adverſo littore, & cadaver inſepultum projecit: pietatem negligens, modò matri doleret quæ peccaverat. [*Appian.*]

Arcem quoque recepit Pompeius illam inexpugnabilem, quæ Καινὴ ſive *Nova* dicta eſt: in quâ pretioſiſſima quæque Mithridates depoſuerat, quæ à Pompeio poſteà dicata ſunt Capitolio. [*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 556, 557.] In eâ quoque arcana Mithridatis monumenta Pompeius nactus eſt: nec ea invitus legit, quòd præter alia ſecreta clarè etiam illius cenſum patefacerent. [*Plutarch.*] Inter arcana fuerunt & Mithridatis commentationes medicæ: quas transferre Latino ſermone Pompeius libertum ſuum Lenæum, Grammaticæ artis doctiſſimum, juſſit. [*Plin. lib.* 25. *cap.* 2.]

Phraates legatos ad Pompeium miſit: per quos de acceptis injuriis queſtus, Tigranem juniorem in vinculis ab eo detentum, ut generum ſuum, mitti ſibi poſtulavit: útque imperiorum Euphrates terminus eſſet, cúmque Pompeius ne tranſiret, edixit. Cui reſponſum ille dedit, Tigranem in patris potiùs quàm ſoceri jure eſſe. termino autem ſe uſurum juſto. [*Plutarch. cum Dione.*]

Phraates verno tempore (quo Lucius Cæſar & C. Figulus Conſulatum geſſerunt) contra Tigranem expeditionem fecit: ubi prælio victus, poſteà hoſti prævaluit. [*Dio*, *lib.* 37.]

Pompeius ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damaſcenum agrum profectus eſt: obitérque arcem in Apamiâ diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat. Ptolemæi quoque Mennæi ditionem conſideravit, viri noxii non minùs quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus affinitate ei conjunctus, qui ſecuri percuſſus eſt. Mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio: quæ Pompeius erogavit in ſtipendia militum. Excîdit etiam caſtellum Lyſiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pellâ Damaſcum ſe contulit. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 5.)

Ibi Judæos audivit, & eorum principes Hyrcanum & Ariſtobulum; qui inter ſe diſſidebant, ſicut gens ipſa ab utroque. Judæi aiebant ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum

habeant; ut ſui Dei pareant ſacerdotibus. Hos autem duos, eſſe quidem è ſacerdotum genere; ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in ſervitutem ſubigant. Hyrcanus querebatur ſibi majori natu minimam portionem regionis eſſe relictam, cætera à minore fratre uſurpata per vim omnia: qui & terrâ finitimos violentus incurſaret, & in mari haberet piratarum receptacula. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Judæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Ariſtobulus contrà, excidiſſe è regno Hyrcanum aiebar propter ignaviam, & publicum apud ſuæ gentis homines contemptum: ſe autem id neceſſariò aſſumpſiſſe, ne ad alios transferretur. Et in teſtimonium citabat quoſdam juvenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitii curam, & phaleras ornamentáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad judicium venerant. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 5.)

Pompeius his auditis, & improbatâ Ariſtobuli violentiâ, dimiſit eos placidè: promittens ſe venturum in eorum ditionem, quamprimùm res Nabatæorum inſpexiſſet. Interim juſſit eos quietos eſſe: comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitum. Nec tamen ullam apud eum inivit gratiam. Ariſtobulus enim, qui quantum potuit ornatus cultu regio venerat, offenſus obſequiis, neque ferendum exiſtimans abjectius quàm regem deceret utilitati ſervire, à Dioſpoli regrediebatur; profectúſque ad opidum Delium, inde in Judæam ſe contulit, res ſuas curaturus. (*Id. ibid. & lib.* 1. *Belli, cap.* 5.)

Alexander II. Ægypto expulſus, Tyrum ſeceſſit, ibique vitam finiit: famâ ſparsâ, teſtamento illius populo Romano regnum Ægypti fuiſſe relictum. De quo *Cicero* in Oratione primâ Agrariâ, ipſo primo Conſulatûs ſui die habitâ. *Dicent Decemviri, id quod & dicitur à multis & ſæpe dictum eſt, regis Alexandrini teſtamento regnum illud populi Romani eſſe factum. Dabitis igitur Alexandriam clàm petentibus iis, quibus apertiſſime pugnantibus reſtitiſtis?* & in Oratione ſecundâ, pleniùs. *Quid Alexandria, cunctáque Ægyptus? ut occultè latet? ut recondita eſt? ut furtim tota Decemviris traditur? Quis enim veſtrûm hoc ignorat, dici, illud regnum teſtamento regis Alexandrini populi Romani eſſe factum? Hic ego Conſul populi Romani non modo nihil judico, ſed ne quid ſentiam quidem profero. Magna enim mihi res non modò ad ſtatuendum, ſed etiam ad dicendum videtur eſſe. Video qui teſtamentum factum eſſe confirmet; authoritatem Senatus extare hæreditatis aditæ ſentio. tùm quando, Alexandro mortuo, legatos Tyrum miſimus, qui ab illo pecuniam depoſitam noſtris recuperarent; hæc L. Philippum ſæpe in Senatu confirmaſſe, memoriâ teneo. eum, qui regnum illud teneat hoc tempore,* (Ptolemæum Auletem,) *neque genere, neque animo regio eſſe, inter omnes ferè video convenire. Dicitur contrà, nullum eſſe teſtamentum: non oportere populum Romanum omnium regnorum appetentem videri; demigraturos in illa loca noſtros homines, propter agrorum bonitatem & omnium rerum copiam. Hác tantâ de re P. Rulius cum cæteris Decemviris, collegis ſuis, judicabit?*

Fama quoque eſt, M. Craſſo Cenſori acerbam actionem & violentam ſuſcipienti, ut efficeret populo Romano vectigalem Ægyptum, Lutatium Catulum ejus in Cenſurâ collegam enixè reſtitiſſe; atque hinc diſſenſione exortâ, ultrò eos magiſtratum depoſuiſſe. [*Plutarch. in Craſſo.*]

Pompeium tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ, atque per Arabiam penetrandi ad mare Rubrum: ut quemadmodum conſectandis modò Albanis penè attigerat mare Hyrcanum (ſive Caſpium,) & in Occidente Romanum imperium mari terminaverat Atlantico, ita jam victor illud in Oriente ad mare Rubrum uſque protenderet. Quippe Mithridatis alioquin arduam videbat capturam; cúmque in fugâ quàm certamine graviorem. Itaque validiorem hoſtem fatus relicturum ſe ei famem, ſtationes navium diſpoſuit contra navigantes in Boſphorum mercatores, pœnámque capitalem captis indixit: ac trahens ſecum magnam exercitûs manum, iter eſt ingreſſus. (*Plutarch. in Pompeio.*)

Syriam cœlen & Phœnicen bello aggreſſus, Ituræos primùm Arabéſque perdomuit. (*Appian. pag.* 244. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 6.) qui montanam regionem ad Libanum incolentes, vicinos latrociniis infeſtabant. Receptacula enim munitiſſima habebant: ſupernè quidem in monte, Sinnam & Borrhama, & alias hujuſmodi munitiones; infrà autem Botryn & Gigartum, & ſpeluncas ad mare ſitas, & caſtellum promontorio Θεοῦ προσώπῳ dicto impoſitum. Quæ omnia Pompeius evertit: & Byblum (ſive Palæbyblum) excurrens, quæ Cinyræ fuit regia, tyranno ſecuri percuſſo, eam liberavit. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 755.)

Subjugatis per Afranium Arabibus qui Amanum accolunt, deſcendit in Syriam: quam ut juſto rege vacantem in formam provinciæ redegit, poſſeſſionémque fecit populi Romani. (*Id. ibid.*) &, Antiochi nullâ ratione habitâ, ab Antiochenſibus pecunias accipiens, civitatem fecit αὐτόνομον & ſuo uti jure permiſit. (*Porphyr. in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 227.) Multa etiam Antiochenſibus indulgens, publici conſeſſûs locum collapſum reſtituit: honore illis habito, quòd ab Athenienſibus originem ſuam deducerent. [*Johan. Malela Antiochenus, in Chronico.*]

Seleuciam quoque (Pieriam) vicinam Antiochiæ civitatem inexpugnabilem libertate donavit; eo quòd regem Tigranem non recepiſſet. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Eutrop. lib.* 6.) Antiochenſibus verò obſides reddidit: & aliquantum agrorum Daphnenſibus, quo lucus ibi ſpatioſior fieret; delectatus amœnitate loci & aquarum abundantiâ. (*Eutrop. lib.* 6.) Unde luci hujus ingentis, fontanis aquis irrigui, ambitum ſtadiorum 80 fuiſſe, notavit *Strabo.* (*lib.* 16. *pag.* 750.) Daphnenſem lucum, addito nemore, Pompeium conſecraviſſe, ſcribit *Sextus Rufus* in Breviario. Militari manu conſitum ab eo fuiſſe, commentario in Ezechiel. cap. 16. & Apollini conſecratum fuiſſe, in Chronico addit *Hieronymus.* Quæ de novo nemore addita vera fortaſſè fuerint. Vid. ann. Mundi 3704. & 3833. de vetere luco.

Erat tum in Syriâ Cato Minor (Uticenſis poſteà appellatus) Stoicæ ſectæ philoſophus, ju-

venis

3940 venis rùm quidem, ſed magnæ exiſtimationis: qui à Dejotaro Galatarum rege (vel Tetrarchâ potiùs) ob jus hoſpitii & amicitiam paternam invitatus, peragrabat Aſiam; mores & inſtituta atque vires cujuſque provinciæ contemplaturus. Iter perpetuò faciebat pedibus: amici, qui comitabantur eum, vectabantur equis. Hic ad Antiochiam, abſente Pompeio, viſendam pergens, & pro portâ virorum turbam in veſtibus candidis, atque ex uno latere viæ adultos, ex altero pueros diſcretos, cernens; ſtomachabatur, ratus honoris ſui & officii cauſâ hæc, quæ non morabatur, facta: amicos tamen deſcendere; & ſecum pedibus juſſit incedere. Ut propè ventum eſt, ille qui omnia iſta adornabat & turbam componebat, vir ætate jam provectiore, virgam & coronam manu tenens, obtulit ſe præ aliis Catoni; ac, ne ſalute quidem datâ, quæſivit, ubi *Demetrium* reliquiſſent, & quando eſſet adfuturus. Pompeii ille erat libertus; & quòd plurimum apud eum poſſet, ab omnibus colebatur. Ibi Catonis amicis in riſum effuſis, Cato ait; *O miſeram civitatem!* neque alio dato reſponſo præteriit. Pòſt autem quoties id narrabat vel meminerat, ſolebat ipſe quoque ridere. (*Plutarch. in Pompeio, & in Catone minore.*)

Quum Tigranes Armenius, à Phraate Partho prælio ſuperatus, Pompeium in Syriâ agentem ut ferret ipſi auxilium accerſeret; legatos denuò ad eum Phraates miſit, multa & Pompeium incuſans & Romanos inſimulans: adeò ut & pudorem, & terrorem Pompeio injiceret. Itaque neque Tigrani auxilium tulit, neque deinceps bellum, etſi multi ad id incitarent, adversùs Phraatem ſuſcepit. Hanc enim expeditionem ſibi à populo Romano non fuiſſe demandatam, & Mithridatem adhuc eſſe, dicebat: ad hæc ſe rebus confectis contentum eſſe, neque velle alia aggredi; ne dum plura appeteret, in his adverſam fortunam, veluti Lucullus, experiretur. Phraatis autem accuſationes dictis elevabat; non quidem refutans, verùm ei litem cum Tigrane de limitibus quibuſdam intercedere; ſéque miſſurum tres viros, qui eam dijudicarent. Atque eos quidem miſit: hiſque reges tanquam re verâ arbitris acceptis, omnem ipſi inter ſe controverſiam compoſuerunt. Tigranem ira ſtimulabat, quòd ſuppetias non impetraſſet. At Phraates Tigranem quoque ſalvum eſſe volebat; cujus olim, ſi res ita ferret, auxilio contra Romanos uti poſſet. Utrique ſatis conſtabat, uter ipſorum alterutrum ſuperaſſet, illum & negotium cum Romanis habiturum, & in ipſorum poteſtatem eo faciliùs venturum. His itaque cauſis moti, in gratiam redierunt. (*Dio, lib.* 37. *cum Plutarcho, & Appian. pag.* 244.)

Dum his negotiis Pompeius diſtinetur, Mithridates Pontum circumluſtravit, & Panticapæum, quod eſt in Europâ ad oſtium Ponti emporium, occupavit. (*Appian. ibid.*) Ipſe quoque legatos ad Pompeium adhuc in Syriâ morantem, & neſcientem eum eſſe ſuperſtitem, miſit; qui tributa populo Romano pollicerentur, ſi concederetur ei regnum paternum. Cùmque ille poſtularet, ut ipſe Rex veniret, ſicut Tigranes venerat: id ſe facturum negavit, ut parùm decorum perſonæ Mithridatis; miſſurum tamen filios & amicos aliquot. (*Appian. pag.* 245.)

His dictis, delectus maximos habuit promiſcuè, tam è ſervis quàm ex ingenuis: arma quoque multa & tela fabricabat & machinas, nulli parcens materiæ ne bobus quidem aratoribus in uſum nervorum. Tributa omnibus etiam tenuibus præſcripſit: quæ à miniſtris exigebantur cum multorum injuriis, non ſentiente Mithridate. Morbus enim quidam ulceroſus faciem ejus invaſerat; ut à ſolis tribus eunuchis aſpici pateretur qui eum curabant. Quo procurato, jam etiam copiæ paratæ aderant, 60 cohortes ſexcentenariæ, & alia multitudo numeroſa, naveſque, & loca opportuna quæ duces illo ægrotante occupaverant: trajecitque partem exercitûs Phanagorium, alterum emporium ſitum in oſtio, ut aditum utrinque teneret, Pompeio etiam tùm hærente in Syriâ. [*Id. ibid.*]

In Boſphoro Mithridate Cerealia ſacra celebrante, terræ motus poſt hominum memoriam maximus repentè exortus eſt: quo multæ urbes dejectæ ſunt, & magna clades agris illata. [*Dio, lib.* 37. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 5.] Cui ſimilis, ſi non idem, terræmotus in Syriâ ille fuit; quo centum ſeptuaginta millia hominum & multas urbes periiſſe, ex Trogo *Juſtinus* refert. Quod prodigium mutationem rerum portendere aruſpices reſponderunt. [*Juſtin. lib.* 40. *cap.* 2.]

Eodem tempore Caſtor Mithridatis præfectus, qui Phanagorio præerat, Tryphonem eunuchum regium (à quo aliquando tortus fuerat) intrantem adortus interfecit, & plebem ad libertatem vocavit: quæ quamvis jam arx teneretur ab Attapheme cæteriſque Mithridatis filiis, aggeſtis circumquaque lignis eam incendit. Quo metu Artaphernes, Darius, Xerxes, Oxathres & Eupatra liberi Mithridatis ſeſe dediderunt. In his ſolus Artaphernes erat fermè quadragenarius; reliqui formoſi pueri. Cleopatra verò, altera filia, reſtitit: cujus generoſitate pater delectatus, ſubmiſſis multis dicrotis eam eripuit. Reliquos Caſtor, arce occupatâ, ad præſidia Romanorum tranſmiſit. [*Appian. pag.* 245, 246. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 5.]

Quotquot erant in propinquo caſtella nuper occupata à Mithridate, audaci exemplo Phanagorenſium permota defecerunt; Cherſoneſus, Theudoſia, Nymphæum, aliáque circa Pontum opportuna bello gerendo. [*Appian.*]

Mithridates accenſus irâ, non ſolùm defectorum nonnullos deprehenſos ſupplicio affecit; ſed etiam complures amicos ſuos, & Exipodram filium ſuum interfecit. [*Dio, lib.* 37. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 5.] Videnſque crebras defectiones, & ſuſpectum habens exercitum, ne parùm conſtantis eſſet fidei, quippe coactus ad militiam, (præſertim accedentibus gravibus exactionibus, & adverſitate fortunæ ſemper infutâ apud mutabiles ſubditorum militum animos) miſit ad Scythiam per eunuchos ad regulos nuptum filias: petens ut quamprimùm cum copiis venirent auxilio. Hæ deducebantur à 500 militibus: qui parùm à Mithridate digreſſi, eunuchos interfecerunt, quòd ab his apud regem præpotentibus ſemper moleſtati fuerant; & puellas ad Pompeium adduxerunt. [*Appian.*]

Pompeius relictâ Syriâ, Amiſum in Ponto profectus eſt: ubi ambitione impulſus, quod in Lucullo tantopere reprehenderat, ipſe egit. Dominante enim in Boſphoro Mithridate qui manum haud contemnendam jam contraxerat, quaſi omnibus confectis, provincias ordinavit, & dona contulit. [*Plutarch.*]

Et quidem Pontum, vivente adhuc Mithridate, in provinciæ formam ab eo redactam, in libro 102. *Livius* indicat. Ea Galatiæ addita, & in undecim conventus diſtributa, Bythiniæ nomine appellata eſt. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 541.]

Mithridatium à Ponto avulſum Bogodiatoro Pompeius dedit. (*Id. ibid.*) Lunæ, Comanorum in Ponto deæ, Pontificem, regiâ dynaſtiâ præditum, creavit Archelaum, ejus cui à Syllâ & Senatu honor eſt habitus (ut ad annum Mundi 3919. dictum eſt) filium: adjecítque ad ſactum agrum & alium per orbem duorum ſchœnorum, ſive ſtadiorum 60. ac mandavit inhabitantibus Comana, ut Archelao parêrent. Horum ergo is princeps fuit, & hierodulorum in urbe degentium, qui pauciores 6000 non fuerunt dominus; niſi quòd vendendi eos non habebat poteſtatem. (*Id. lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796. *cum Appiano, pag.* 251.)

Paphlagoniæ dynaſtam Attalum à Pompeio conſtitutum, *Appianus*; [*pag.* 251.] Attalo & Pylæmeni Paphlagoniam fuiſſe redditam, *Eutropius*: ejúſque poſteà à Pylæmene moriente populum Romanum relictum fuiſſe hæredem, *Sextus Rufus & Jornandes* refert. Armeniam minorem Dejotaro Galatiæ regi (vel tetrarchæ potiùs) donavit; quia ſocius belli Mithridatici fuerat. (*Eutrop. lib.* 6.) Unum enim Dejotarum in toto orbe terrarum ex animo amicum veréque benevolum, unum fidelem populo Romano judicavit. [*Cicero, in Philippicâ* 11.] Unde & Gadilonitidis in Ponto regionis partem ei dedit; ut & quæ ſunt ad Pharnaciam & Trapezuntem, Colchos uſque ad minorem Armeniam: & regem ejus ditionis conſtituit; cùm etiam paternam tetrarchiam haberet Toliſtoborgiorum Galatarum. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 547.] Galatiam enim tetrarchis è ſtirpe Pompeius reliquit. [*Id. ibid. pag.* 541. *cum Appiano, pag.* 251.] Paulò verò pòſt in trium, deinde duorum, tandem unius Galatia venit poteſtatem Dejotari. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 567.]

Mithridates, tot liberis & caſtellis totóque regno ſpoliatus, dignitate quoque amiſſâ & ſpe auxiliorum ex Scythiâ, tamen ne tum quidem quicquam humile aut præſenti calamitate dignum cogitabat: ſed ad Gallos Europæos, quorum jam antè hâc de cauſâ paraverat amicitias, per Scythas & Iſtrum iter deſtinabat, ut cum eis per Alpes Italiam invaderet; ſperans multos Italiæ populos odio Romanorum ſibi adjungendos. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Appian. pag.* 246. *Dio, lib.* 37.)

Eos magnificos conatus deſtituit exercitus, deterritus ipſâ immani audaciâ, & expeditionis longitudine; tum quòd ducerentur contra viros quos ne domi quidem ſuſtinere potuerant: & exiſtimabant Mithridatem rebus ſuis deſperatis velle fortiter potiùs ac regiè vitam finire quàm in otio. Attamen durabant aliquantiſper & quieti eum patiebantur: erat enim non mediocris, & haud quaquàm contemnendus Rex vel in calamitatibus. [*Appian.*]

Arabiæ Petreæ, ad mare Rubrum uſque, rex Aretas, quum prioribus temporibus Syriam frequenter vexaſſet, eſſétque ob id à Romanis, qui ad Syriæ propulſandas injurias venerant, prælio victus; tamen adhuc bellum gerebat. Adverſùs eum vicinóſque, Phraate quietem jam agente atque Syriâ & Phœniciâ conſtitutâ, Pompeius expeditionem ſuſcepit. [*Dio, lib.* 37.] Quæ quidem apud multitudinem caſtrenſem non carebat reprehenſione. Declinationem enim putabant eam inſequendi Mithridatis; atque in illum vertenda arma cenſebant, veterem hoſtem, qui jam bellum inſtaurabat & parabatur (ut annuntiabatur) per Scythiam & Pannoniam cum exercitu invadere Italiam. Sed Pompeius pronius ſibi factu exiſtimabat vires opprimere bellum gerentis, quàm corpus capere fugientis. (*Plutarch.*)

Iter ingreſſus Pompeius, cadavera illorum qui duce Triario infeliciter cum Mithridate pugnantes in Ponto ceciderant, quæque Lucullus inſepulta reliquerat, ſplendidè & magnificè tumulavit. Aretas, contemptis antè Romanis armis, tunc magno metu perculſus, dicto audientem ſcripſit ſe fore Pompeio & imperata facturum. Quò magis autem hujus conſilium Pompeius exploraret, movit Petram. [*Plutarch.*] ubi regem cum vicinis ſine labore in poteſtatem redegit, & cuſtodiæ tradidit. [*Dio, lib.* 37.] urbe eorum Petrâ captâ. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 6.] licèt, omiſſis illis, Pompeium contra Ariſtobulum arma moviſſe, *Joſephus*; quum verò non procul Petrâ abeſſet, accepto de Mithridatis cæde nuncio, extemplò ſigna retrò ex Arabiâ moviſſe & Amiſum perveniſſe, *Plutarchus* ſcripſerit.

Romæ P. Servilius Rullus Tribunus plebis inito magiſtratu legem agrariam promulgavit, de creandis cum ſummâ poteſtate decemviris, quibus jus eſſet agrum publicum totâ Italiâ atque Syriâ, & quicquid nuper à Pompeio partum erat, vendere vel colonis dividere. Cui Kalendis Januariis (quæ ut annus tum Romæ agebatur, in initium ferè Juliani Octobris incurrebant) inito Conſulatu Cicero ſe opponens, habitâ in Senatu oratione contra Rullum, omnes legis illius metu liberavit. (*Cicero, in primâ agrariâ; & lib.* 2. *ad Attic. ep.* 1. *cum Plutarch. in Cicerone.*)

Cúmque eâ lege poteſtas Decemviris daretur eos vendendi agros, *quos rex Mithridates in Paphlagoniâ, Ponto, Cappadociáque poſſederat*; in ſecundâ oratione agrariâ coram populo habitâ, plebiſciti illius iniquitatem hâc ille interrogatione perſtrinxit. *Itane verò? non legibus datis, non auditis verbis imperatoris, nondum denique bello confecto, cùm rex Mithridates amiſſo exercitu regno expulſus, tamen in ultimis terris aliquid etiam nunc moliatur, atque ab invictâ Cn. Pompeii manu Mæotide & illis paludibus & itinerum anguſtiis atque altitudine montium defendatur; cùm imperator in bello verſetur, in locis autem illis etiam nunc belli nomen reliquum ſit: eos agros, quorum adhuc penès Cn. Pompeium omne judicium & poteſtas more majorum debet eſſe, Decemviri vendent.*

L. Valerius Flaccus, qui Romæ præturam geſſerat, in Aſiam Prætor miſſus eſt. Quam præturam Aſiaticam illius fuiſſe annuam, illíque Quintum Ciceronem in eâ ſucceſſiſſe, reſtatur Quinti frater Marcus Cicero in oratione pro hoc ipſo Flacco, repetundarum à provincialibus poſtulato, habitâ.

3941 Pharnaces, filiorum Mithridati chariſſimus, & ſæpe regni hæres deſignatus, patri ſtruxit inſidias: ſive quòd timebat ne Italica patris expeditio omnem ei apud Romanos ſpem reconciliationis præcluderet, ſive aliâ cauſâ vel cupiditate permotus. Captis autem inſidiarum conſciis & ad torturam admotis, Pharnaci tamen pater, ſuaſu Menophanis, veniam dedit. (*Appian.*) Hanc veniam (ut *Salianus* hîc notat) *Dio* tacet; quin potiùs ſemel iterúmque miſſos ait ad Pharnacem comprehendendum ſatellites, qui ab eo in ſuas partes traducti fuerint, & cum iis Panticapæo urbe captâ patrem in ſuam poteſtatem redegiſſe: hâc etiam obſervatione additâ. Mithridatem, quamvis in omnibus regiis rebus ſapientiſſimum, hoc tamen non animadvertiſſe: nihil neque arma, neque multitudinem ſubditorum, ſine eorum benevolentiâ, conducere; quinimo hæc ipſa, ſi fides abſit, tantò minùs tuta eſſe, quantò ſunt plura. Quæ obſervatio in ſubſequente quoque Appiani narratione locum habet.

Pharnaces, ſciens exercitum alieno eſſe ab Italicâ expeditione animo, noctu primarios Romanorum transfugas proximè Mithridatem tendentes acceſſit: & periculum ſi in Italiam irent ipſis non ignorum exaggerans, multáque, ſi manerent, eis pollicens, induxit eos ut à patre deficerent. Móxque nocte eâdem ad alia propinqua caſtra dimiſit nuntios: & illis quoque pertractis in ſuam ſententiam, manè primi transfugæ conclamaverunt, quibus proximi quique, & mox alii, clamorem reddiderunt; reddidit & navalis exercitus. Et quidem plerique clamorem defectionis indicem ediderunt, non præmoniti nec corrupti, ſed vel plurium exemplum ſecuti quibus reſiſtere non poſſent, vel novarum rerum in afflicti ſenis calamitate cupidi.

Mithridates excitatus clamore, miſit quoſdam rogatum quid ſibi poſcerent. Illi non diſſimulanter aiebant ſe filium regem petere, juvenem pro ſene eunuchis dedito, interfectore multorum filiorum, ducum ac amicorum. His auditis Mithridates eos allocuturus prodiit: & interim manus quædam præſidiariorum conferebat ſe ad transfugas; qui negabant ſe eos admittere, niſi ad fidem impetrandam ederent aliquod facinus, ſimúlque Mithridatem oſtendebant. At illi equum fugientis interfecerunt, & Pharnacem quaſi jam voti compotes regem appellaverunt: quorum quidam membranam chartaceam longam latámque è templo depromptam vice diadematis circumdedit ejus capiti.

Id conſpicatus ſenex è ſuperiore porticu, alios poſt alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent. Sed quum nemo rediret, veritus ne Romanis dederetur, ſatellites & amicos qui adhuc apud eum permanebant laudatos miſit ad novum regem: quorum aliquot in viâ præter opinionem occidit exercitus. (*Appian.*) Ipſe diu ex altiſſimo muro filium fruſtrà precatus, ubi inexorabilem vidit, moriturus exclamaſſe fertur. *Quoniam Pharnaces mori jubet, vos ſi eſtis dii patrii precor, ut quandoque & ipſe hanc vocem à liberis ſuis audiat.* Statímque deſcendens ad uxores, pellices ac filias ſuas, venenum omnibus dedit. [*Oroſ. lib. 6. cap. 5.*]

Duæ filiæ virgines quæ apud eum educabantur, Mithridatis & Nyſſa, Ægypti Cypríque deſponſæ regibus, enixè patrem rogabant ut ante illum potionem venenatam ſumerent, vetabántque bibere donec ipſæ hauſerunt. [*Appian.*] Sed Mithridati ad mortem neque hauſtum venenum, quod circa gladium perpetuò ſecum circumferebat, neque mucro, quo ſeipſum vulnerârat, ſatis fuerunt. Quamvis enim datâ operâ concitatiùs ambularet, ut infuſa peſtis per venas vegetatione corporis acta diſcurreret; nihil tamen agebat, propter quotidianam pharmacorum conſuetudinem, quibus vitalia ſua adverſùs noxios ſuccos obſtruxerat, quæ nunc quoque vocantur Mithridatica. Ictus autem gladii, quem ſuâ ſibi manu intulerat, tum propter ætatem, præſentéſque quæ circumſtabant calamitates, imbecillior fuit; tum veneni ſumptione, cuicuimodi tandem id fuerit, debilitatus. Quum igitur neque ſeipſum confeciſſet, & diutiùs tempus trahere videretur; Bitœtum ſive Bithocum Gallum quendam militem jam fracto muro diſcurrentem, auctoritate vultus territum revocavit, & in cædem ſuam manum trepidantis adjuvit. Denique & à ſeipſo, & ab hoſtibus cæſus occubuit. [*Dio, lib. 37. cum Livio, lib. 102. Floro, lib. 3. cap. 5. Valerio Maximo, lib. 9. cap. 2. Plinio, lib. 25. cap. 2. Juſtino, lib. 37. cap. 2. A. Gellio, lib. 17. cap. 16. Appiano, pag. 248. Aurelio Victore, de Vir. illuſtr. cap. 76. & Oroſio lib. 6. cap. 5.*]

Hunc vitæ exitum apud Panticapæum in Boſphoro Cimmerio ſortitus eſt Mithridates: *vir, neque ſilendus, neque dicendus ſine curâ, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortunâ ſemper animo maximus, conſiliis dux, miles manu*; ut eum Velleius Paterculus [*lib. 2. cap.* 18.] celebrat: denique *rex poſt Alexandrum maximus*, ut eum in *Lucullo* ſuo appellat Cicero. quibus elogiis & nos permoti, non minorem in Mithridatis quàm in Alexandri rebus digerendis curam ponendam exiſtimavimus.

De Mithridatici belli ſpatio, in fine capitis 1^{i} libri 6^{i}, ita ſcribit Oroſius. *Bellum Mithridaticum vel, ut veriùs dicam, belli Mithridatici clades, multas ſecum involvens provincias, tracta & protenta per* 40 *annos fuit. Nam* 662°, *ut dixi*, (lib. 5. cap. 19.) *anno ab Urbe conditâ, quo etiam primum civile bellum cœperat inardeſcere; conſulatu Ciceronis verò & Antonii, ut verbis poëtæ optimi* (Lucani) *loquar, barbarico vix conſummata veneno eſt. Sed in his temporibus* 30 *gerendi belli inveniuntur anni: qualiter autem* 40 *à pleriſque dicti ſint, non facilè diſcernitur.*

Bella Mithridatem cum Romanis per annos 46 geſſiſſe, apud *Juſtinum* (*lib. 37. cap. 1.*) legimus. Annos illis 42 *Appianus* in Mithridaticorum initio, (*pag.* 170.) alibi verò 40, (*in Syriacis, pag.* 118. *& Mithridaticis, pag.* 249.) ut & Florus, (*lib. 3. cap. 5.*) & Eutropius,

3941 (*lib.* 6.) attribuit. Apud Plinium, [*lib.* 7. *cap.* 26.] titulus in delubro Minervæ à Pompeio poſitus bellum hoc 30 annorum fuiſſe notat. Atqui ab initio primi belli Mithridatici uſque ad ipſum Mithridatis exitum, non plures quàm 26 reperiuntur anni; intermediis quoque pacis annis ſimul annumeratis. Ut rotundato numero bellum illud 30 annorum fuiſſe dicatur: quomodo Cicero [*orat. in L. Piſonem*] in Conſulatu ſuo C. Rabirium perduellionis reum, ob cædem Saturnini authoritate Senatûs 40 annis antè peractam, ſe defendiſſe ſignificat; quam *Dio* [*lib.* 37.] exactiori calculo, ante 36 annos factam fuiſſe affirmat. de quo, in Piſonianam illam orationem *Aſconius Pedianus* eſt conſulendus.

Erat hoc tempore in Judæâ Pompeius. Iratus enim Ariſtobulo, adverſùs eum, Hyrcano multùm hoc precante, Romanas legiones, cum auxiliaribus copiis à Damaſco cæteráque Syriâ excitis, duxit. Cùm verò Pellam & Scythopolim prætergreſſus perveniſſet Coreas, ubi Judææ mediterranea verſùs eſt initium, & Ariſtobulum in Alexandrium, caſtellum elegans in montis vertice poſitum, refugiſſe intellexiſſet; accerſivit illum ad ſe per nuncios. Ille, multis ſuadentibus ut caveret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de jure principatûs cum Hyrcano fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeii rurſùm in arcem ſe recepit. Idque iterùm & tertiò fecit, ſimul ſpe regni Pompeio obſecundans, & omnia ejus imperata facturum ſe ſimulans; ſimul redeundo in arcem ſe muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. (*Joſeph. Belli, lib.* 1. *cap.* 5. & *Antiquit. lib.* 14. *cap.* 6.)

Jubente Pompeio ut caſtella traderet ſibi Ariſtobulus, & præfectis eâ de re ſcriberet, quibus præceperat ut non niſi manu ſuâ ſcriptis litteris obtemperarent; paruit quidem, ſed ægrè ferens ſeceſſit Hieroſolyma, quaſi ad certum bellum ſe præparaturus. Quem Pompeius ſtatim, nec enim tempus apparatûs dandum putabat, cum exercitu eſt inſecutus. [*Id. ibid.*]

In itinere, circa Jerichuntem, venit nuntius è Ponto, Mithridatem à filio ſuo Pharnace occiſum eſſe ſignificans. (*Ibid.*) Quem lætum nuntium lancearum cuſpidibus tabellarii ſtatim demonſtrabant, quas lauri frondibus exornabant. Non erat ibi ſuggeſtus, neque dum erectus fuerat caſtrenſis, quem faciunt grandibus ceſpitibus exciſis & accumulatis: tunc verò nimiâ properatione & ſtudio congeſtis jumentorum clitellis tumulum excitavere. Eò poſtquàm conſcendit Pompeius, nuntiavit iis Mithridatem manus ſibi ipſum intuliſſe, omniáque illic Pharnacem ſibi & Romanis occupaviſſe. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Inde exercitus haud immeritò, quaſi in Mithridatis corpore hoſtium myriade extinctâ, ovans ad ſacrificia & convivia ſe convertit: lætatúſque Pompeius eſt, quòd factis ſuis & expeditionibus, quam haud ita expectaverat facilem, coronidem impoſuiſſet. [*Id. ibid.*] Tantum enim in hujus unius animâ poſuit, ut cùm omnia, quæ ille tenuerat, victoriâ poſſideret, tamen non antè, quàm illum vitâ expulit, bellum confectum judicârit. (*Cicero, pro Murenâ.*) de quo ita illum jactitantem, in libro ſecundo inducit Lucanus:

Idem per Scythici profugum divortia Ponti
Indomitum Regem, Romanáque fata morantem,
Ad mortem, Syllâ felicior, ire coegi.

Pompeius prima caſtra apud Jerichuntem habens, ubi palmeta ſunt præſtantiſſima, & opobalſamum provenit inter unguenta præcipuum, mane ſequenti movit, inde verſùs Hieroſolyma. Tum verò Ariſtobulus anteactorum pœnitens obviam ei venit; pecuniámque pollicitus, quódque ſemetipſum ei cum civitate permitteret, rogabat ut omiſſo bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius, datâ petenti veniâ, miſit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendum pecuniam: qui tamen re infectâ rediit, excluſus & vacuis manibus; militibus Ariſtobuli pactum irritum facientibus. Eâ re commotus Pompeius, Ariſtobulo cuſtodiæ tradito, ad urbem properavit; cæterâ quidem probè munitam, tantùm è Septentrionali latere injuriis expoſitam. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 7.)

Civibus intùs inter ſe diſſidentibus, qui cum Hyrcano ſentiebant, urbem Pompeio dedendam cenſuerunt: ad quos & alii plurimi, Romanorum conſtantiam metuentes, acceſſerunt. Ariſtobuli verò factio excludi eum jubebat & bellum parari; eo quòd regem haberet in vinculis. Hi prævenientes alteros, Templum occupârunt, & præciſo ponte qui in urbem ferebat, ad bellum ſe expedierunt. At illi intromiſſo exercitu urbem & domum regiam tradiderunt: quarum cuſtodiam Pompeius legato ſuo Piſoni commiſit. Ipſe vicinas Templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. Et primùm quidem conditiones pacis incluſis obtulit: quas cùm illi non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi paravit; Hyrcano alacriter ſuppeditante quicquid uſus poſceret. [*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. & *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.]

Pompeius à ſeptentrionali Templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. Erant autem hâc quoque parte turres altæ, & foſſa manu facta; præter profundam vallem quæ Templum cingebat. nam etiam verſùs urbem abrupta erant omnia, ſublato ponte, quâ parte Pompeius erat cum ſuo contubernio. Erigebant autem quotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumquaque arbores: vallémque replebant omni genere materiæ per milites comportato. quod opus per ſe erat difficillimum, propter immenſam vallis altitudinem; Judæis præſertim modis omnibus deſuper obſiſtentibus. [*Ibid.*]

Sed niſi patrius nobis mos eſſet, inquit *Joſephus*, per otium ſeptimum quemque diem exigere; non potuiſſent abſolvere aggerem, vetantibus adverſariis. Prohibere enim vim inferentes permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos lex (non ſcripta utique, ſed à Doctoribus tradita) non ſinit. Quod ubi animadverterunt Romani, ſabbatis neque eminùs inceſſebant telis Judæos, neque manus cum eis conſerebant: tantùm erigebant aggerem & turres, machináſque admovebant, ut eis poſtridie adverſùs nos uti poſſent. Ita *Joſephus*, [*lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.] & Agrippa rex, apud eundem, [*libro* 2. *Belli*, κεφ. κα.] hos maximè

dies

dies Pompeium ad bellum deſtinaſſe memorans, in quibus hi qui oppugnabantur ſabbatorum agebant otia.

Recitatis in Senatu Pompeii litteris, de Mithridate interfecto confectóque bello Mithridatico, ſupplicatio dierum duodecim, Cicerone Conſule referente, Pompeio decreta eſt. [*Cicero, de provinciis Conſularib.*] Romaníque feſtos dies egerunt, liberati hoſte graviſſimo. (*Appian. pag.* 250.)

Titus Ampius & Titus Labienus tribuni plebis legem tulerunt, ut Pompeius ludis Circenſibus coronâ laureâ & omni cultu triumphantium uteretur; ſcenicis autem prætextâ, coronáque laureâ. Quod ille tamen non plus, quàm ſemel uſurpare ſuſtinuit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 40. *cum Dione, libro* 37.)

Hieroſolymis, valle jam repletâ, & appoſitis aggeri turribus, admotíſque machinis Tyro allatis, Romani ſaxis miſſilibus Templi mœnia concutiebant; diúque turres, magnitudine ſimul & pulchritudine præſtantes, vim obſidentium ſuſtinebant. Romanis verò tunc plurimùm defatigatis, Pompeius Judæorum tolerantiam & in aliis admiratus eſt; & præcipuè quòd, velut in altâ pace civitas ageret, omnem Dei cultum inter media tela verſantes diligentiſſimè celebrarent. Toto enim oppugnationis tempore, conſueta peragebantur ſacrificia: bis per ſingulos dies, manè & circa nonam horam, ſuper altari immolantibus Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem diſcrimine ſacra intermittentibus. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.)

Quum Romæ feriæ Latinæ agerentur, (quæ non ſtativæ erant, ſed conceptivæ) Cometes effulſit: & Novembris Juliani die 7, horis duabus poſt mediam noctem, Luna eclipſim paſſa eſt. cujus, in libro 2° de Conſulatu ſuo, his verſibus *Cicero* meminit.

Tu quoque, cùm tumulos Albano in monte nivales
Luſtrâſti, & læto mactâſti lacte Latinas,
Vidiſti & claro tremulos ardore cometas,
Multáque miſceri nocturnâ ſtrage putâſti.
Quod fermè dirum in tempus cecinere Latinæ;
Cùm claram ſpeciem concreto lumine Luna
Abdidit, & ſubitò ſtellanti nocte perempta eſt.

Menſe obſidionis Hieroſolymitanæ tertio, concuſsâ turri maximâ crebris arietis ictibus, collapsáque & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim hoſtium agmina in Templum irruperunt. Primus autem murum tranſcendere auſus eſt Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequente cohorte militum; mox aliâ parte Furius centurio cum ſuis manipularibus: & inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum manu ſuorum validâ. Hi circumſepto undique fano, alios aliò confugientes, vel etiam pauliſper repugnantes, interfecerunt. Ubi plurimi Sacerdotum quanquàm hoſtes ſtrictis gladiis irruentes viderent, intrepidi tamen in peragendis rebus divinis perſeverabant: & in ipſo libandi & adolendi miniſterio mactabantur, ſaluti quoque obſequium religionis præferentes. (*Ibid.*)

Omnia autem plena erant cædibus: & Judæorum alii à Romanis confoſſi cadebant, alii à gentilibus ſuis adverſæ partis ſtudiosè trucidabantur; plurimi per abrupta ſemetipſos præcipitabant, nonnulli ſubjectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare quæ patrabantur ab hoſtibus. Itaque Judæorum quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorum verò perpauci deſiderati, ſed plures ſauciati ſunt. Inter captivos etiam Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli, (ille Johannis Hyrcani filius, quem contentum privatâ & otioſâ vitâ in honore ab Alexandro Jannæo habitum ſcripſit *Joſephus*, lib. 13. cap. 20.) comprehenſus tenebatur. (*Ibid.*)

Captum eſt Templum die jejunii, C. Antonio & M. Tullio Cicerone Conſulib. Olympiade CLXXIX. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 8.) annóque illius primo. (*Euſeb. Demonſtrat. Evangelic. lib.* 8. *cap.* 2.) ſolenni menſis tertii jejunio; quo Urbs poſteà à Soſio eſt occupata. (*Joſeph. lib.* 14. *cap. ult.*) Qui menſis tertius anni civilis eſt accipiendus, apud Hebræos & alios Orientales (ut in lib. 1. Antiquit. cap. 4. *Joſephus*, & in principium Ezechielis *Hieronymus* indicat) ab autumno deducti: ille videlicèt Syrorum menſis tertius, ab eis *Canun prior*, ab Hebræis *Ciſleu* dictus; cujus die 28° jejunium, in memoriam ſacri voluminis ab impio Jehojakimo combuſti, (*Jerem.* XXXVI. 9, 22, 23.) in hunc uſque diem Judæi celebrant. Quod jejunium ſi (ut ad annum Mundi 3398 eſt annotatum) ob captam primùm à Nebuchadneſare Hieroſolymam, quando Babyloniis primùm populus Dei ſervire cœpit, fuerit indictum: inſignem hic eventuum [illegible] obſervare liceat; ut eodem ejuſdem menſis die, & poſt 543 annos à Pompeio, quando Romanis, & poſt 26 deinde annos iterùm à Soſio, quando Herodi Idumæo & ejus poſteris Judæi ſervire cœperunt, Templum Hieroſolymitanum capi contingeret. Dies verò ille 28 menſis Ciſleu hoc anno Decembris Juliani diei 20 reſpondit: & (quod notatu dignum eſt) in Saturni quoque diem, ſive Judaicum Sabbatum, incidit; quo Templum à Pompeio expugnatum fuiſſe, *Dio* ſignificat. Numeratúrque hic annus 79, ab anno regni Græcorum 170, quo ab Iſraële jugum Gentium ſublatum fuiſſe legitur. (I. *Maccab.* XIII. 41.) Unde, quàm brevi temporis ſpatio libertate ſuâ illi potiti fuerint, intelligitur.

Introgreſſus in templum Pompeius, & unà cum eo non pauci alii, inſpexerunt quæ nefas eſt videre niſi ſoli Pontifici. Cúmque intùs eſſent menſa & candelabrum cum lychnis & pocula libatoria & thuribula, ex auro cuncta, congeſtáque aromatum moles, & in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia: nihil tamen horum Pompeius attigit. Sequenti verò die purgare Templum æditúos juſſit, & Deo legitima offerre ſacrificia. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.)

Hyrcano Pontificatum Pompeius reddidit: tum propter alia ipſius officia obſidionis tempore

præſtita,

3941 præſtita, tum quia totâ regione habitantibus Judæis author fuit, ne arma pro Ariſtobulo ſumerent. [*Id. ibid.*] Cum Pontificatu principatum quoque ſuæ gentis accepit: ſed diadema eum ferre Pompeius vetuit. Indéque, præter priores 9 annos, quibus matre Alexandrâ regnante Pontificatum geſſerat, per alios 24 annos ſummum ſacerdotium obtinuit. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 8.] pro quibus nos annos 23 cum dimidio accipimus.

Illos qui maximè belli cauſa fuiſſent Pompeius ſecuri percuſſit: Fauſto verò & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.]

Judæos Pompeius populo Romano fecit tributarios. [*Id. ibid. Euſeb. Chronic. Sever. Sulpic. Hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Urbes verò quas ſibi ſubjugaverant in Cœleſyriâ ademptas illis juſſit 4651 63
proprio parere Præſidi; & totam gentem, priùs elatam rebus proſperis, contraxit intra veteres terminos. Gadaram deinde, quam Judæi paulò antè ſubverterant, in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrii [de cujus inſolentiâ in *Pompeio* ſcripſit *Plutarchus*] inſtauravit. Reliquas mediterraneas urbes, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Jamniam, Arethuſam, ſuis reſtituit habitatoribus; præter eas quæ in bellis erant dirutæ. Similiter & maritimas, Gazam, Joppen, Doram, & Stratonis turrim [quæ poſteà ab Herode magnificè reſtaurata, Cæſarea eſt appellata] Pompeius liberas eſſe juſſit: eáſque omnes provinciæ Syriæ contribuit. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Hujus calamitatis, inquit *Joſephus*, (lib. 14. cap. 8.) *cauſa fuère Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus, inter ſe diſſidentes invicem. Nam tum primùm libertatem amiſimus, ſubjecti Romanorum imperio; & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus: & inſuper plus quàm decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt.* quot ſolum Craſſum è Templo abſtuliſſe, idem *Joſephus* poſteà (*cap.* 12.) affirmat: ut de tributis & penſitationibus populo indictis iſta hîc ille intellexiſſe videatur.

Cum his quæ à patrio hiſtorico *Joſepho* ſunt tradita, non abs re fuerit ea quoque conferre, quæ ab exteris ſcriptoribus, qui animo à Judæis fuerunt alieniſſimo, de re à Pompeio adverſùs eos geſtâ memoriæ habentur prodita. Inter quos primum locum obtinet *Cicero*, in cujus Conſulatum inciderunt iſta: apud quem, in Oratione pro L. Flacco, de Pompeii abſtinentiâ hoc occurrit teſtimonium. *Cn. Pompeius, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit. Imprimis hoc, ut multa alia, ſapienter; quòd in tam ſuſpicioſâ ac maledicâ civitate locum ſermoni obtrectatorum non reliquit. Non enim credo religionem, & Judæorum & hoſtium, impedimento præſtantiſſimo Imperatori, ſed pudorem fuiſſe.* & religionis Judaicæ cum Romanâ, qualis ab homine ethnico expectari poterat, ejuſmodi facta collatio. *Sua cuique civitati religio eſt, noſtra nobis. Stantibus Hieroſolymis, pacatiſque Judæis, tamen iſtorum religio ſacrorum à ſplendore hujus imperii, gravitate nominis noſtri, majorum inſtitutis, abhorrebat: nunc verò hoc magis, quòd illa gens, quid de imperio noſtro ſentiret, oſtendit armis; quàm chara diis immortalibus eſſet, docuit, quòd eſt victa, quòd elocata, quòd ſervata vel* (ut alii legendum cenſuerunt) *ſerva facta eſt.*

Ex *Tito Livio*, hæc tantùm habentur in libri 102 epitome. *Cn. Pompeius Judæos ſubegit: fanum eorum Hieroſolyma, inviolatum ante id tempus, cepit.* niſi fortè ut alias hiſtoriæ ſuæ partes, ita & hanc, ex eo mutuatos fuiſſe exiſtimemus, *Eutropium & Oroſium.* Ita verò, in libro ſexto rem attigit Eutropius. *Ad Judæos tranſgreſſus, Hieroſolymam caput gentis tertio menſe cepit; duodecim millibus Judæorum occiſis, cæteris in fidem acceptis.* Oroſius, lib. 6. cap. 6. ex Petrâ Arabum Pompeium profectum fuiſſe ſcribens contra Judæos, *quibus Ariſtobulus expulſo fratre Hyrcano primus ex ſacerdote rex præerat*, non ex Joſepho, ſed ex alio non æquè rerum Judaicarum perito, hiſtoriam hanc ſe accepiſſe indicat: qui tamen de re à Pompeio geſtâ non malè iſta retulit. *Ad Hieroſolymam urbem eorum Gabinium cum exercitu mittit. Ipſe continuò ſubſecutus, & à patribus urbe ſuſceptus, ſed à plebe muro templi repulſus, oppugnationem ejus intendit. Id non ſolùm naturâ loci verumetiam ingenti muro foſſâque maxima munitum, cùm alias aliis legiones dies noctéſque ſuccedere ſine requie cogeret, vix tertio menſe expugnavit. Tredecim* (*duodecim* habet Joſephus & Eutropius) *millia ibi Judæorum cæſa narrantur: cætera multitudo in fidem venit. Pompeius muros civitatis everti æquarique ſolo imperavit: & cùm aliquantos principes Judæorum ſecuri percuſſiſſet, Hyrcanum ſacerdotio reſtituit, Ariſtobulum captivum Romam duxit.*

Strabo, Geograph. lib. 16. *Quum palàm jam Judæa tyrannide premeretur, primus pro ſacerdote ſe regem fecit Alexander: cujus filios Hyrcanum & Ariſtobulum de imperio diſceptantes, Pompeius ſuperveniens dejecit: atque eorum munitiones evertit, & ipſa imprimis Hieroſolyma vi capta ſunt. Ea munitio petroſa erat, & bene ſepta, & interiùs aquis abundans, exteriùs omnino ſicca. Foſſam habebat in lapide exciſam 60 pedum profunditate, latitudine 250. E lapide autem exciſo educta erant Templi mœnia. Pompeius cepit, ut ferunt, obſervato jejunii die, dum ab omni opere Judæi abſtinerent, impletâ foſſâ & admotis ſcalis. Juſſitque mœnia omnia convelli: ac quantum omnino potuit latronum receptacula ſuſtulit, & loca ubi gaza tyrannorum recondita erat. Eorum duo in Jericuntis ingreſſu ſita erant, Thrax & Taurus: reliqua verò, Alexandrium, Hyrcanium, Macharûs, Lyſias, & quæ circa Philadelphiam erant, item Scythopolis Galilææ proxima* (*pag.* 762. 763.) & poſt: *Pompeius quibuſdam quæ Judæi ſibi violenter aſciverant ablatis, ſacerdotio præfecit Hyrcanum.* (*pag.* 764. 765.)

Apud *Lucanum*, in libro tertio Pharſaliæ, Pompeius inter gentes Orientis à ſe petitas *Judæam* ita connumerat.

Me domitus cognovit Arabs, me Marte feroces
Heniochi, notique erepto vellere Colchi.

Cappadoces mea ſigna timent, & dedita ſacris
Incerti Judæa Dei, molliſque Sophene:
Armenios, Ciliceſque feros, Tauróſque ſubegi.

Plutarchus in Pompeio. *Judæam ſubegit, regémque Ariſtobulum cepit.* Appianus, in Mithridaticis; de eodem. *Aretæ Arabum Nabatæorum regi bellum intulit, & Judæis, qui ab Ariſtobulo ſuo rege defecerant; donec expugnavit Hieroſolyma, urbem eis ſanctiſſimam.* [pag. 244.] &.in Syriacis. *Una Judæorum gens armis ſubigenda ſuperfuit: cujus regem Ariſtobulum victor Pompeius Romam miſit, & Hieroſolymorum, maximæ ſanctiſſimæque in eâ regione urbis, mœnia diruit.* (pag. 119.)

Corn. Tacitus, Hiſtoriar. lib. 5. cap. 9. *Romanorum primus Cn. Pompeius Judæos domuit: templúmque jure victoriæ ingreſſus eſt. Inde vulgatum, nullâ intùs Deûm effigie, vacuam ſedem & inania arcana. Muri Hieroſolymorum diruti, delubrum manſit.* L. Florus, Hiſtor. lib. 3. cap. 5. de eodem. *Libanum Syriæ Damaſcúmque tranſgreſſus, per nemora illa odorata, per thuris & balſami ſylvas, Romana ſigna circumtulit. Arabes, ſi quid imperaret, præſto fuere. Hieroſolymam defendere tentavere Judæi: verùm hanc quoque & intravit, & vidit illud grande impiæ gentis arcanum patens, ſub aureo vitem cœlo.* (de quo conſulendus Lipſius, Elector. libro 2. cap. 5.) *Diſſidentibúſque de regno fratribus, arbiter factus regnare juſſit Hyrcanum. Ariſtobulo, quia renuebat eam rem, catenas dedit.*

Dio denique, libro 37. in M. Ciceronis & C. Antonii Conſulatu. *In Syriam Palæſtinam, quòd hujus incolæ Phœnicen infeſtaſſent,* Pompeius *profectus eſt. Eam regebant Hyrcanus & Ariſtobulus fratres: ac tum fortè propter Pontificatum (regi enim nomen ſummi Pontificis apud eos eſt) ſui Dei, quicunque is tandem eſt, diſſidentes, urbes ſeditionibus agitabant. Hyrcanum igitur Pompeius ſine prælio (neque enim is copias, quibus reſiſteret, habebat) ſtatim in poteſtatem ſuam redegit. Ariſtobulum autem, in arce quâdam circumſeſſum, ad conditiones pacis accipiendas compulit. cúmque is neque pecunias, neque arcem traderet, in vincula conjecit: indéque reliquos etiam haud difficulter ſubegit. Hieroſolymorum autem oppugnatio haud parvo ei labore ſtetit. Urbem quidem ipſam, à fautoribus Hyrcani receptus, facilè obtinuit: templum autem, quod alterius partis homines præoccupaverant, haud abſque labore cepit. Situm erat loco edito, ſuis mœnibus munitum: nec, ſi ex æquo omnibus diebus id defendiſſent, expugnatum eſſet. Verùm, quòd Saturni quos vocant diebus propugnationem intermittentes, iiſque ab omni opere vacantes, Romanis eo libero ſpatio occaſionem muri ſubruendi dederunt. Quippe ubi hunc hoſtium morem animadverterunt, nihil ſeriò egerunt reliquis diebus: quum verò circumactâ ſeptimanâ, Saturni dies rediiſſet, denuo aggreſſi, ſummâ vi templum oppugnârunt. Atque ita tandem Judæi, nihil quicquam propugnantes, in poteſtatem hoſtium venerunt. Ibi tum pecuniis direptis, regnum Hyrcano datum, Ariſtobulus abductus eſt. Hæc eo tempore in Palæſtinâ geſta ſunt.*

Pompeio res gerente circa Judæam, Ptolemæum (Auletam) octona millia equitum ſuâ pecuniâ toleraviſſe; & mille convivas totidem aureis potoriis, mutantem vaſa cum ferculis, ſaginaviſſe *Varro* tradit. (*Plin. lib.* 33. *cap.* 10.) cui ex Ægypto quotannis 12500 talentorum tributum pendi conſueviſſe, in quâdam oratione (quæ interiit) prodidit *Cicero.* (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 798.) licèt *Diodorus Siculus* reditum Ægypti hoc tempore 6000 tantùm talentorum fuiſſe retulerit.

Seleucis in Palæſtinâ à Pompeio condita eſt. (*Appian. pag.* 253.)

Pompeius Cœleſyriæ, uſque ad Euphratem fluvium & Ægypti terminos, cum duabus Romanis legionibus, adminiſtratione Scauro relictâ, in Ciliciam abiit: Ariſtobulum vinctum ſecum abducens, cum duabus filiabus & totidem filiis. (*Joſeph. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.) quorum unus Alexander ex itinere fugit; minor autem Antigonus cum ſororibus Romam vectus eſt. (*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *fin.*)

Syriam Pompeium, illinc decedentem, Scauro quæſtori ſuo regendam reliquiſſe, ſcribit Appianus. (*in Syriac. pag.* 119. *cum lib.* 5. *Bell. civil. pag.* 676, 677.) Hujus autem, ſimul & Judææ, adminiſtrationem Scauro eum permiſiſſe, in lib. 1. Belli cap. 8. addit *Joſephus.* Palæſtinam quoque Pompeium, *Judæis domitis & Hieroſolymis captis, in provinciæ ſpeciem rectori delatâ juriſdictione formaviſſe,* in libro 14 affirmat *Ammianus Marcellinus.* Et Regis quidem nomen, licèt ſine diademate, Hyrcanus tum retinuit: ſed illius tanta erat ingenii tarditas & imbecillitas, ut non vectigalia ſolùm ordinandi, ſed alia quoque omnia pro libitu in Palæſtinâ diſponendi, poteſtatem ſibi Syriæ præſides aſſumerent, ut in Gabinii præfecturâ poſteà videbimus.

Cicerone & Antonio Conſulib. IX. Kalend. Octobris, Octavio ex Atiâ uxore (Juliæ, ſororis C. Julii Cæſaris, filiâ) natus eſt Octavius. (*Sueton. in Octav. Aug. cap.* 4. & 5.) qui poſteà *Cæſar Auguſtus* dictus eſt: quóque imperante Mundi ſervator D. N. Jeſus Chriſtus natus eſt. (*Luc.* II. 1, 6, 7.) Author verò eſt *Julius Marathus,* ante paucos quàm Octavius naſceretur menſes, prodigium (ſive oraculum) Romæ factum publicè, quo denuntiabatur Regem populi Romani Naturam parturire: Senatum exterritum cenſuiſſe ne quis illo anno genitus educaretur; eos qui gravidas uxores haberent, quo ad ſe quiſque ſpem traheret, curaſſe ne Senatuſconſultum ad ærarium deferretur. [*Sueton. ut ſuprà cap.* 94.] De die natali IX. Kalend. Octobr. cum Suetonio conſentit ipſe Auguſtus in epiſtolâ ad Caium nepotem, [*apud A. Gellium, lib.* 15. *cap.* 7.] Hemerologium antiquum, [*in Inſcriptionibus Gruteri, pag.* CXXXIII.] & Lapis Narbonenſis: [*ibid. pag.* CCXXIX.] *Dione* non diſſentiente, qui in libro 56 Septembris die 23 natum eum fuiſſe affirmat. In Septembri enim Juliano 30 dierum, IX. Kalend. Octobr. eſt Septembris 23. licèt in Septembri Pompiliano, qui 29 tantùm dierum

fuit, 22° ejuſdem menſis reſponderit. September verò, ut annus tum Romæ (ante correctionem à Julio Cæſare inſtitutam) agebatur, in menſem Junium anni Periodi Julianæ 4651 incidit.

Catilinariâ conjuratione Romæ erumpente, Q. Marcius Rex & Q. Metellus Creticus imperatores ad urbem erant; impediti, ne triumpharent, calumniâ paucorum, quibus omnia honeſta atque inhoneſta vendere mos erat. [*Saluſt. in Conjurat. Catilin.*]

Ab anno 2 Olympiadis CLXXIX Philadelphienſes annos ſuos dinumerant. (*Faſti Siculi.*) Philadelphia autem hæc non procul à Judæâ videtur eſſe: de quâ *Joſephus*, lib. 1. Belli, cap. 5. & *Strabo*, lib. 16. pag. 760. & 763. ubi latronum circa eam receptacula à Pompeio (hoc anno) diruta fuiſſe ſignificat: quæ cauſa fortaſſe fuerit hujus annorum epochæ inſtituendæ.

Pompeius Ciliciæ reliqua, quæ nondum agnoſcebant Romanum imperium, obeundo ſine certamine Romanis ſubjugavit. [*Appian. pag.* 244.] exceptâ parte ab Eleuthero-cilicibus poſſeſſâ: quorum opida in monte Amano ſita à Cicerone Ciliciæ proconſule poſteà ſunt expugnata.

Pharnaces conditum muriâ corpus Mithridatis patris ſui ad Pompeium miſerat: ſimul ſe & regnum ei dedens. (*Dio. lib.* 37.) Cadaver eum Sinopen in trireme Pompeio tranſmiſiſſe ſcribit *Appianus*; ſimúlque eos qui Manium (Aquilium) ceperant, & obſides multos Græci barbaricíque generis: atque rogaviſſe, ut aut paternum regnum, aut Boſphoranum tantùm, quod Machares frater à Mithridate acceperat, tenere ſibi liceret. *Plutarchus* Pompeium ait, quum Amiſum perveniſſet, inveniſſe multa dona à Pharnace allata, multa corpora ex familiâ regiâ, ipſum etiam Mithridatis cadaver non admodùm ex facie cognitum; verùm ex cicatricibus, ab iis qui id ſpectaculi deſiderabant, agnitum. Ipſum enim non ſuſtinuiſſe id videre Pompeium, verùm Sinopen amandaviſſe.

Cum vitâ enim illius etiam nomen hoſtile extinctum Pompeius exiſtimans, nullas in defunctum fruſtrà iras exercendas putavit; ſed in patrio ſepulchro condi juſſit. [*Dio, lib.* 37.] Corpus igitur illius regiè ſepeliendum curatoribus ejus, addito ſumptu, tradidit; & inferri juſſit apud Sinopen monumentis regiis, laudatum ob geſtorum excellentiam, ut regum ætatis ſuæ præſtantiſſimum. [*Appian. pag.* 250.]

Veſtem, quâ amicire ſe ſolitus erat Mithridates, armorúmque molem & ſplendorem Pompeius miratus eſt. At gladii vaginam, quæ conſtiterat talentis quadringentis, Publius furatus venundedit Ariarathi. Cidarin Caius Mithridatis collactaneus Fauſto Syllæ filio petenti occultè dedit, operis mirifici: quod tum Pompeium latuit. at Pharnaces, quum pòſt reſciviſſet, in illos qui ea averterant animadvertit. [*Plutarch.*]

Pharnacem verò & Caſtorem Phanagorenſem Pompeius populi Romani amicis & ſociis adſcripſit. [*Appian. pag.* 251. *Dio, lib.* 37.] Pharnaci quoque, quòd Italiam è multis difficultatibus exemiſſet, Boſphoranum regnum conceſſit: exceptis Phanagorenſibus, quos liberos ſuo jure permiſit vivere; quoniam primi recolligenti vires Mithridati, jámque claſſem, exercitum receptaculáque habenti, deficientes exhibuerunt negotium, exemplóque dato aliis, cauſa fuerunt ejus interitûs. [*Appian. pag.* 250.] Verùm poſt Pompeii diſceſſum, oppugnavit Pharnaces Phanagorenſes eorúmque vicinos, donec præ fame ad pugnam progreſſi opidani victi ſunt: quos illæſos recepit ille in amicitiam, acceptis tantùm obſidibus. [*Id. pag.* 253, 254.]

Pompeius in Ponto caſtella recepit, quorum deditionem, qui in eorum præſidio erant poſiti, ad ipſius adventum differendam exiſtimârunt: veriti, ne cujus pecuniæ ſibi tuendæ cuſtodia eſſet data, eam alii diripientes, ſibi culpam imponerent. [*Dio, lib.* 37.] In Talauris verò, quam urbem Mithridates habuerat apparatûs promptuarium, duo millia poculorum ex Onyche gemmâ factorum compactorúmque auro inventa ſunt, multæ phialæ pſycteréſque, calices, lecti, ſellæ, ornatiſſima omnia, item fræna equorum, pectorales humeraléſque phaleræ, gemmatæ aurataeque: quibus recipiendis percenſendíſque 30 dies quæſtor inſumpſit. Eorum pars à Dario Hyſtaſpis filio ſucceſſoribus per manus tradita fuerat; partem ex Ptolemæorum regum gazâ Cleopatra penès Coos depoſuerat, unde Mithridates à civibus tradita deportaverat: partem ipſe Rex paraverat ac collegerat, elegantioris ſupellectilis percupidus. [*Appian. pag.* 251, 252.]

Romæ Comitiis Conſularibus habitis, pro L. Murenâ in ſequentem annum Conſulem deſignato & ambitûs accuſato *Cicero* Conſul orationem habuit: in quâ L. Luculli exercitum, qui ad triumphum ipſius convenerat, comitem Murenæ in petitione Conſulatûs præſtò fuiſſe dicit. De quo triumpho, in Lucullo ſuo idem *Cicero* ita etiam meminit. *Cùm victor à Mithridatico bello reverti ſſet, inimicorum calumniâ triennio tardiùs quàm debuerat triumphavit. Nos enim conſules introduximus penè in urbem currum clariſſimi viri.* Populum enim adversùs eum inflammaverat C. Memmius, ac quaſi multa intervertiſſet de prædâ, traxiſſetque bellum, ſuaſerat ut ei triumphum denegaret. Sed viri principes & potentiſſimi inſerentes ſe tribubus, multis precibus & contentione ægrè tandem populum induxerunt, ut triumphum ei concederet. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Triumphum verò non, ut aliqui, pompæ prolixitate & rerum traductarum copiâ faſtidioſum duxit, ſed armis hoſtilibus, quorum erat vis ingens, & machinis regiis Circum Flaminium exornavit: quod erat per ſe haud contemnendum ſpectaculum. Ipſo in triumpho equites cataphracti pauci, currus falcati 10 traducti, amici & duces regii 60. Naves longæ roſtratæ 110 translatæ. Ipſius Mithridatis aurea ſenûm pedum ſtatua, & gemmis diſtinctum ſcutum: captúmque Tigranis diadema, in triumpho ductum. Fercula 20 vaſorum argenteorum; aureorum poculorum, armorum & nummorum 32. Hæc per viros traducta. Octo muli lectos aureos portaverunt, 56 argentum infectum, alii 107 argenti ſignati paulò minus vicies ſepties centena millia drachmarum. In tabulis breviaria pecuniæ, quam Pompeio ad bellum piraticum & quæſtoribus dederat: præterea quod militibus, in ſingulos 950 drachmas, diviſerat. Denique ſplendidum epulum Urbi & circumjectis vicis dedit. [*Id. ibid.*]

Poſt

Poſt triumphum & Mithridatici belli rationes redditas, in diætam priſtinâ temperantiâ multò magnificentiorem Lucullus ſe convertit: primúſque ad omnia deliciarum genera Romanis dux extitit, cùm duorum regum Tigranis ac Mithridatis opulentiam accepiſſet. [*Nicolaus Damaſcen. Hiſtoriar. lib.* 27. *apud Athenæum, lib.* 6. *cap. ult. & lib.* 12. *cap.* 21.] Quem profuſæ in ædificiis convictibúſque & apparatibus luxuriæ primum authorem fuiſſe, *Velleius Paterculus* quoque confirmat. (*lib.* 2. *cap.* 33.)

3942 Eupatoriam, quam Mithridates Eupator conditam à ſe denominaverat, & ob receptos Romanos diruerat, Pompeius inſtauravit; agróque & civibus additis, Magnopolim appellavit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 556. *Appian. pag.* 251.) Cabira in urbis formam adornavit, ac Diopolim nominavit. (*Strabo, ibid. pag.* 557.) Bithynis & Ponticis leges & jura conſtituit: de quibus *Plinius* Bithyniæ prætor meminit, in epiſtolis ad Trajanum. (*lib.* 10.)

Pompeius ex Ponto in Aſiam (propriè dictam) profectus, Epheſi hyemavit. (*Dio, lib.* 37.) Cúmque omnia terrâ maríque confeciſſet, claſſem tamen Aſiæ civitatibus imperavit: ſumptu ad L. Syllæ deſcriptionem accomodato. (*Cicero, pro Flacco.*)

L. Valerius Flaccus, qui ſuperiore anno Romæ prætor fuit, hoc anno præturam Aſiæ geſſit. (*Id. ibid.*)

Sub finem hyemis, exercitui victori præmia Pompeius diſtribuit, viritim 1500 drachmas 4652 62
Atticas, (quot, qui minimum, accepiſſe confirmat etiam *Plutarchus*) & pro dignitate ampliùs Tribunis ac centurionibus: cujus pecuniæ ſummam ferunt talentorum 16 millium fuiſſe. (*Appian. pag.* 252.) Legatis & quæſtoribus, qui oras maris defendiſſent, ſeſtertiûm bina millia; commilitibus ſingulis quinquaginta data fuiſſe, apud *Plinium* legimus. (*lib.* 37. *cap.* 2.) Si tamen integer ille locus eſt.

D. Julio Silano & L. Murenâ Conſulib. Metellus de Cretâ triumphavit. (*Eutrop. lib.* 6.) & quidem *Kalendis Juniis* [quantum ex faſtorum triumphalium marmoreorum fragmentis colligi poteſt) quæ in *Martium* Julianum eo tempore inciderunt. Ornamentum tamen triumphi ejus, captivos duces, Pompeius ſubduxit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40.) Panarem enim & Laſthenem, auxilio cujuſdam tribuni plebis ad hoc perſuaſi, eripuit; quòd ſibi ex pacto eos, non Metello, acceſſiſſe diceret. [*Dio, lib.* 36.] Sed & Luculli & Metelli triumphum cùm ipſorum ſingularis virtus, tum etiam invidia Pompeii apud optimum quemque fecit favorabilem. (*Vellei. Paterc. ut ſupr. cap.* 34.) Triumphi verò Metelli Cretici meminit etiam *Appianus*. [*legat.* 30.]

Ut Epheſum ad ſalutandum Pompeium ætate majorem dignitatéque præcellentem acceſſit Cato, conſpiciens eum Pompeius non tenuit ſe loco, neque permiſit ut ſedentem adiret ſe; ſed tanquam ex primoribus alicui exiliens proceſſit ei obviam, dextrámque porrexit: & multis laudibus ſtatim in amplectendo & ſalutando præſente, pluribus etiam digreſſi virtutem extulit. Quaſi tamen non haberet illo præſente liberum imperium, dimiſit eum libenter: eíque penè ſoli eorum qui Romam navigabant liberos ſuos & uxorem commendavit, alioquin propinquitate ei conjunctos. (*Plutarch. in Catone minore.*)

Pompeius, poſtquàm multos principes regéſque partim debellaviſſet partim conditionibus certis ſibi adjunxiſſet, arces non minùs mille, urbes non infra 900 cepiſſet, urbes 39 vel collapſas aut bello vaſtatas (uti erant Mazaca, regum Cappadociæ primaria ſedes) reſtituiſſet, octo urbes regionéſque colonis auxiſſet, majorémque earum nationum partem quæ per continentem Aſiam Romanorum erant ſuis ipſe legibus inſtruxiſſet, eíſque rempublicam ordinaviſſet; Epheſo demùm ſolvens, per Inſulas & Græciam majore pompâ iter in Italiam inſtituit. [*Dio, lib.* 37. *cum Appiano, pag.* 251. *& Plutarcho in Pompeio.*]

Cùm in Leſbum inſulam Pompeius veniſſet, Mitylenen civitatem immunitate Theophanis gratiâ donavit. (*Plutarch. ibid.*) Mitylenæi enim Manium Aquilium alióſque vinctos tradiderant: quibus libertas jam, in unius Theophanis gratiam, à Pompeio reſtituta eſt. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 18.) Erat hic Balbus Cornelius Theophanes patriâ Mitylenæus rerum Pompeii ſcriptor: quem inter intimos ille habuit, & in concione militum civitate donavit; cuíque defuncto cœleſtes honores Græca adulatio poſteà tribuit. (*Cicero, pro Archiâ poëtâ, Strabo, lib.* 13. *pag.* 617. *Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 14. *Cornel. Tacit. Annal. lib.* 6. *cap.* 1. *Jul. Capitolin. in Maximo & Balbino.*)

Apud Mitylenæos patrium poëtarum certamen ſpectavit Pompeius, quod unum habebat argumentum ipſius res geſtas: & delectatus theatro, delineavit effigiem & figuram ejus, quo Romæ ſimile excitaret grandius & excellentius. [*Plutarch.*]

Rhodum profectus, omnes ſophiſtas audivit; donavítque ſingulis talentum. Poſidonius etiam deſcripſit quæſtionem, quam illo audiente habuit contra Hermagoram rhetorem De quæſtione generali. [*Idem.*] Pompeius verò intraturus Poſidonii domum, fores percuti de more à lictore vetuit: & faſces lictorios januæ ſubmiſit is, cui ſe Oriens Occidénſque ſubmiſerat. [*Plin. lib.* 7. *cap.* 30.] De quorum congreſſu, ex ipſius Pompeii ore iſta retulit, in libro ſecundo Tuſculanarum quæſtionum, Cicero. *Poſidonium & ſæpe ipſe vidi. & id dicam, quod ſolebat narrare Pompeius. ſe, cùm Rhodum veniſſet decedens ex Syriâ, audire voluiſſe Poſidonium: ſed cùm audiviſſet eum graviter eſſe ægrum, quòd vehementer ejus artus laborarent, voluiſſe tamen nobiliſſimum philoſophum viſere. Quem ut vidiſſet & ſalutaviſſet, honorificiſque verbis proſecutus eſſet, moleſtéque ſe dixiſſet ferre, quòd eum non poſſet audire. at ille, Tu verò, inquit, potes: nec committam ut dolor corporis efficiat, ut fruſtra tantus vir ad me venerit. Itaque narrabat, eum graviter & copioſe de hoc ipſo, nihil eſſe bonum niſi quod honeſtum eſſet, diſputaſſe: cúmque quaſi faces ei doloris admoverentur, ſæpe dixiſſe. Nihil agis, dolor: quamvis ſis moleſtus, nunquam te eſſe confitebor malum.* Aiunt quoque Pompeium Rhodum veniſſe, quo tempore

ad bellum Mithridaticum proficiſcebatur, mox adversùs Mithridatem ducturus, ibíque Poſidonium diſſerentem compellaſſe, ínque ſuo diſceſſu interrogaſſe, ecquid mandaret: eum autem illud Homericum protuliſſe,

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

Rem gere præclarè, atque aliis præſtare memento.

ut apud *Strabonem* legitur. [*lib.* 11. *pag.* 492.]

Valerius Flaccus Prætor civitatibus Aſiæ pecuniam & remiges claſſis nomine imperavit. ſed numero navium eâ quâ Pompeius uſus fuerat dimidio minore: bipartitò claſſe diſtributâ, ut una pars ſupra Epheſum, altera infra Epheſum navigaret. quâ claſſe M. Craſſus ab Æno (Thraciæ) in Aſiam, & Flaccus ex Aſiâ in Macedoniam navigavit. Cúmque aurum, Judæorum nomine, quotannis ex Italiâ & ex omnibus Romanorum provinciis Hieroſolymam exportari ſoleret; Flaccus ſanxit edicto, ne ex Aſiâ exportari liceret. Unde Apameæ comprehenſum ante pedes prætoris in foro expenſum eſt auri pondo centum paulò minus per Sex. Cæſium equitem Romanum, Laodiceæ viginti pondo paulò amplius per L. Peducæum, Adramyti per Cn. Domitium legatum, Pergami non multum; atque in ærario aurum eſt repoſitum. Hæc, in oratione pro eo habitâ, commemorat & defendit *Cicero.*

Scaurus, Syriæ præſes à Pompeio relictus, Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem regionem aſperitate prohibebatur accedere: quæ autem circùm erant omnia vaſtabat; multis & in hoc malis affectus; Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum ex Judæâ frumentum & alia neceſſaria ſuppeditabat. Miſſúſque à Scauro ad Aretam legatus Antipater, eo quòd familiaris & hoſpes eſſet, perſuaſit etiam illi pecuniâ numeratâ vaſtationem agrorum redimere; ſponſor factus pro 300 talentis. Atque his conditionibus hoc bellum finitum eſt, non minùs è Scauri quàm ex Aretæ ſententiâ. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 3.] Hinc argenteum denarium in Ædilitate ſuâ cudendum curavit Scaurus, in quo ſupplex ante eum jacet in genibus Rex barbaro habitu; chlamyde longâ caligíſque laxis indutus, coronam præſentans cameli dorſo impoſitam: circumſcriptis literis, M. SCAVRVS. ÆD. CVR. EX S.C. & ſubtus, REX. ARETAS. [*Pigh. Annal. Romanor. tom.* 3. *pag.* 341. *&* 362.]

Quum Pompeius M. Piſonem legatum ſuum ad petendum Conſulatum miſiſſet; Romani & comitia uſque ad adventum ejus diſtulerunt, & Piſonem præſentem omnes unanimi conſenſu Conſulem deſignârunt. Pompeii enim commendatio pro eo non apud amicos tantùm ſed apud inimicos etiam valebat: tanto illius metu, priuſquàm exercitum dimiſiſſet, omnes tenebantur, [*Dio*, *lib.* 37.]

3943 Sub Piſonis Conſulatûs Initia (circa Novembrem Julianum) in Italiam Pompeium adveniſſe, ex *Ciceronis* lib. 1. ad Atticum epiſt. 9. & 11. intelligitur. Cúmque non ſine exercitu venturus in Urbem exiſtimaretur, & libertati publicæ ſtatuturus arbitrio ſuo modum, atque Italiam ſibi ſubjicere potentiámque in omnes Romanos ſibi parare poſſet; ut primùm tamen Brunduſium appulit, ipſe ſuâ ſponte copias omnes dimiſit, quum neque Senatus neque populus quicquam de eis decreviſſet. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 40. *Plutarch. Appian. Dio.*] Plutarchus ait Pompeium benignè dimiſſos milites admonuiſſe, ut ad triumphum ſuum adeſſent: ſed ne in triumpho quidem eis utendum illum putaviſſe, affirmat *Dio.* [*lib.* 37.]

Romæ concione habitâ, bellum Orientis cum viginti & duobus regibus ſeſe geſſiſſe Pompeius narravit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 6.] & Aſiam ultimam provinciam accepiſſe, eandémque mediam patriæ reddidiſſe. [*Plin. lib.* 7. *cap.* 26. *cum Floro*, *lib.* 3. *cap.* 5.]

Q. Tullius Cicero, Marci frater natu minor, Prætor Aſiam ſortitus, L. Valerio Flacco ſucceſſor eſt datus. [*M. Cicero*, *in orat. pro Flacco*; *& lib.* 1. *epiſt.* 12. *ad Atticum.*]

In provinciam profecturus, uxoris ſuæ fratrem T. Pomponium Atticum legati loco ſecum ire voluit. Ille verò non decere ſe arbitrabatur, cùm præturam gerere noluiſſet, aſſeclam eſſe prætoris. [*Cornel. Nepos*, *in Vitâ Attici.*] Quod Quintus vehementer ægrè tulit. [*M. Cicero*, *lib.* 1. *epiſt.* 14. *ad Attic.*]

P. Clodius, & ob defectionem Niſibiticam, & quòd in mulieris habitu ſacrarium in quod virum intrare nefas erat intraſſet, & quòd uxorem Metelli Pontificis & C. Cæſaris ſtupraſſet, & quòd cum ſorore ſuâ rem habuiſſet, accuſatus, à judicibus nihilominùs pecuniâ corruptis eſt abſolutus. [*Cicero*, *lib.* 1. *epiſt.* 13. *ad Attic. Liv. lib.* 103. *Plutarch. in Cicerone. Dio*, *lib.* 37.]

Piſoni Conſuli deſponſam Syriam ſe ei ademiſſe, ad Atticum ſcribit *M. Cicero.* [*lib.* 1. *epiſt.* 13.] Itaque Scauro, à Pompeio in Syriâ relicto, ſucceſſor à Senatu Marcius Philippus vir prætorius miſſus eſt: qui cum Arabibus ex vicino Syriam infeſtantibus conflictatus eſt. [*Appian. in Syriac. pag.* 119, 120.]

Anno 9°. Pontificatûs atque ethnarchiæ Hyrcani, (à morte videlicèt matris Alexandræ deducto; priùs quàm à Gabinio ethnarchia ei eſt adempta) menſe Panemo ſive Junio; in honorem illius promulgatum fuiſſe videtur Athenienſium illud pſephiſma, quod apud *Joſephum*, lib. 14. Antiquit. cap. 16. extat. licèt eam temporis notationem ad præcedens Romani Senatûs decretum ille ibi referat: quod & Hyrcani prioris filii Simeonis tempore, & Idibus Decembribus (in Septembrem Julianum tunc incurrentibus) editum fuiſſe, ad annum Periodi Julianæ 4587, oſtendimus. Hoc autem decretum, in gratiam Hyrcani II. filii Alexandri factum, Munychionis quidem Attici, die XI (circa Aprilis Juliani diem XXVIII) ab Eucle Menandri Alimuſio ſcribâ exaratum, Panemi verò Macedonici πέμπτῃ ἀπιόντος ſive die XXVII (Junii Juliani diei XX reſpondente) Ducibus eſt traditum, archonte Athenis Agathocle: ut in libelli de Macedonum & Aſianorum anno Solari capite 1°. ſignificavimus.

Quintus Cicero primus ſumptu remigum & claſſis parandæ civitates Aſiæ levavit. [*M. Cicero* 4653 61
in orat. pro Flacco.] & urbes complures penè deſertas, in quibus unam Ioniæ nobiliſſimam

Samum,

Samuni, alteram Cariæ Halicarnaſſum, recreavit. (*Id. lib.* 1. *epiſt.* 1. *ad Quintum fratr.*)

Triumphum ad Natalem ſuum Pompeius diſtulit. quem & *tertio* & *pridie* Kalendas Octobris (qui dies natalis fuit, in menſem Julium vel Junium Julianum tunc incurrens) duxit, M. Meſſalâ & M. Piſone Conſulibus; ut partim ex Faſtorum triumphalium fragmentis marmoreis, pleniùs autem ex ipſius Pompeii triumphorum actis à *Plinio* lib. 7. cap. 26. & lib. 37. cap. 2. commemoratis; intelligitur. Et licèt magnificentiſſimum de tot regibus per biduum egerit triumphum: (ut eſt apud *Velleium Paterculum*, lib. 2. cap. 40. & *Appian.* in Mithridaticis:) illud tamen bidui tempus triumphi magnitudinem non cepiſſe, docet *Plutarchus*; ſed apparatûs magnam partem, quæ ad exornandum alium triumphum ſatis ſuppeditaſſet, non fuiſſe ſpectatum.

Qui Pompeium in omnibus cum Alexandro contendunt & conferunt; 34 annis minorem eum tum fuiſſe volunt; cùm reverà 40 annorum fuerit: ſi *Plutarchum* audimus.* Et quidem ipſe Pompeius à primâ adoleſcentiâ, ſermone fautorum, ſimilem fore ſe credens Alexandro regi, facta conſultáque èjus æmulatus erat. [*Saluſt. Hiſtoriar. lib.* 3. *apud Nonium Marcellum, in voc.* æmulus.] Verùm *in ætate tanti viri* eos ut *nimium occupatos* non invenuſtè notavit Velleius, [*lib.* 2. *cap.* 53.] *quos fefellit quinquennium: cùm à Caio Atilio & Quinto Servilio Conſulibus tam facilis eſſet annorum digeſtio.* id quod *Plutarcho*, illos alios corrigenti, hîc accidit; dum 40 tantùm ætatis annos Pompeio nunc aſſignat, qui reverà fuerunt 45.

Primum ex Africâ, alterum ex Europâ, tertium hunc ex Aſiâ, Pompeius triumphum duxit: & quot partes terrarum orbis erant, totidem fecit monumenta victoriæ ſuæ. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40. *Plutarch. in Pomp.*] Unde & magnus ille qui nunc agebatur triumphus *de Orbe terrarum* inſcriptionem prætulit. [*Dio, lib.* 37.] *Magnúſ*que à totâ concione hîc conſalutatus eſt. [*Liv. lib.* 103.] quo cognomento, jam pridem à populo illi dato, contentus fuit: tametſi multa nova nomina de tot rebus geſtis accipere potuiſſet. [*Dio, ut ſupr.*]

Triumphi Præfatio (ex actis ejus à *Plinio* lib. 7. cap. 26. deſcripta) hæc fuit. *Cùm oram maritimam à prædonibus liberaſſet, & imperium maris populo Romano reſtituiſſet; ex Aſiâ, Ponto, Armeniâ, Paphlagoniâ, Cappadociâ, Ciliciâ, Syriâ, Scythis, Judæis, Albanis, Iberiâ, inſulâ Cretâ, Baſternis, & ſuper hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphavit.* quibus *Mediam, Colchidem, Meſopotamiam* & *Arabiam*, Plutarchus; *Heniochos & Achæos* addit Appianus.

In portus adduxit Pompeius naves 700 integras. Plauſtrorum, quibus arma in pompâ ſunt tranſvecta, ingens fuit numerus, & in his roſtra navium: poſthæc multitudo captivorum ac piratarum, non vinctorum, ſed cultorum habitu patrio. Ipſum ſublimem præcedebant regum ſatrapæ vel duces vel filii, partim captivi partim obſides, in ſummâ 324. [*Appian.*]

Inter hos Tigranes, Tigranis regis Armeniæ filius, fuit cum conjuge & filiâ, & ipſius Tigranis uxore Zoſime: adhæc Mithridatis ſoror & quinque filii (Artaphernes, Cyrus, Oxathres, Darius, Xerxes) & duæ filiæ, Orſabaris & Eupatra. Traductus eſt & Colchorum rex Olthaces, & Judæorum rex Ariſtobulus, tyranníque Cilicum: Scytharum item regiæ fœminæ, duces tres Iberorum, Albanorum duo, cum Menandro Laodicenſi, qui equitum Mithridatis præfectus fuerat. Albanorum quoque & Iberûm obſides, & Commagenorum regis. Trophæa etiam permulta traducta ſunt, numero pugnis omnibus paria, quibus aut ipſe aut per legatos palmam tulerat. [*Idem, cum Plutarcho.*]

Abſentium effigies tranſvehebantur, Tigranis & Mithridatis; pugnantium & cedentium ac fugientium. Mithridatis verò etiam oppugnatio & noctu tacita fuga repræſentata fuit: ac poſtremò etiam mors ejus ſubjecta fuit ſpectatorum oculis; appictis & virginibus mortis ejus ſociis. Præferebantur & tabulæ cum filiorum & filiarum ante illum defunctorum imaginibus; & deorum barbaricorum figuræ cum ornatu patrio. [*Appian.*]

Ipſe Pompeius gemmato curru vehebatur, amictus, ut fertur, Alexandri Macedonis chlamyde. Currum ſequebantur ſocii hujus expeditionis præfecti militum, partim equites, partim pedites. [*Idem.*]

Pridie Kalend. Octobr. die natalis ſui tranſtulit Pompeius alveum cum teſſeris luſorium è gemmis duabus, latum pedes tres, longum pedes quatuor, (in quo fuit Luna aurea pondo 30.) lectos tricliniares tres, vaſa ex auro & gemmis abacorum novem, ſigna aurea tria, Minervæ, Martis, & Apollinis; coronas ex margaritis triginta tres, montem aureum quadratum cum cervis & leonibus & pomis omnis generis, circundatâ vite aureâ. [*de quâ ſupr. ad fin. anni Mundi* 3939.] Muſeum ex margaritis; in cujus faſtigio horologium erat. Ipſius Pompeii imaginem, è margaritis. [*Plin. lib.* 37. *cap.* 2.] In triumpho arbores quoque ſe duxiſſe ſcribit Pompeius: ebenum videlicèt, & balſamum uni terrarum Judææ conceſſum. [*Id. lib.* 12. *cap.* 4. & 25.]

Carpenta quoque traduxit & fercula onuſta auro & ornamentis aliis variis in quibus erat lectus Darii Hyſtaſpis filii, & ſella ac ſceptrum Mithridatis Eupatoris, aureáque ipſius effigies octo cubitorum pectore tenus. [*Appian.*] Pharnacis, qui primus regnavit in Ponto, argentea ſtatua: & currus aurei argenteique. [*Plin. lib.* 33. *cap.* 12.] argentique ſignati ſeptem millia myriadum & 510 drachmæ inſuper. (*Appian.*) Tabulis quoque oſtenſum eſt, univerſa populi Romani vectigalia 5000 myriadum anteà fuiſſe, cum his quæ ipſe populo Romano acquiſierat ad myriadas 8500 jam creviſſe. (*Plutarch.*)

Tranſlata eſt & tabula, breviarium rerum à Pompeio in Oriente geſtarum continens, hoc inſcripta titulo. „ Naves roſtratæ 800 captæ ſunt. Urbes conditæ 8 in Cappadociâ, in Ciliciâ Cœleſyriâque 20. in Palæſtinâ, Seleucis. Reges victi, Tigranes Armenius, Artoces „ Iberus, Orezes Albanus, Darius Medus, Aretas Nabatæus, Antiochus Commagenus. Hæc titulus. (*Appian.*). Cui ſimilem & *Plinius* commemorat, (*lib.* 7. *cap.* 26.) ab eo in delubro Minervæ poſitum, quod ex manubiis dicabat. *Cn. Pompeius Magnus Imper. bello*

XXX *annorum confecto, fuſis, fugatis, occiſis, in deditionem acceptis hominum vicies ſemel centenis* LXXXIII *millibus, depreſſis aut captis navibus* DCCCXLVI. *opidis, caſtellis* MDXXXVIII. *in fidem receptis, terris à Mæoti lacu ad Rubrum mare ſubactis, Votum meritò Minervæ.*

In ærarium retulit vaſa, aurum & argentum ſignatum ad viginti millia talentûm. (*Plutarch.*) Inter dona in Capitolio ab eo dicata, Mithridatis regis dactylotheca fuit; ut *M. Varro* aliíque ejuſdem ætatis authores confirmant: quæ primùm ad margaritas gemmáſque Romanorum mores inclinavit. (*Plin. lib.* 37. *cap.* 1.) Ibidémque pretioſiſſima quæque Mithridatis dicata ſunt, in Novo caſtello reperta. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 556, 557.) & Vitis illa aurea ex Judæâ allata. (*Id. apud Joſephum, lib.* 14. *cap.* 5.) & ſex pocula murrhina, in Urbem tum primùm inducta: quæ protinùs ad hominum uſum tranſiere, abacis etiam eſcariíſque vaſis inde expetitis. (*Plin. lib.* 37. *cap.* 2.)

Ubi triumphans pervenit Pompeius in Capitolium, neminem captivum necavit ut triumphatores alii; ſed publicis impenſis remiſit quemque in ſuam patriam, exceptis regiis. [*Appian.*] Nam quod addit Appianus, [*pag.* 243. *&* 253.] Ariſtobulum mox interemptum eſſe, & poſt eum Tigranem; deceptum hîc eum fuiſſe apparet. Ariſtobulum enim in patriam poſteà rediiſſe, *Joſephus* & *Dio*; Tigranem verò poſt triumphum apud Flavium Senatorem in catenis à Pompeio fuiſſe depoſitum, & ex ejus cuſtodiâ à Clodio tribuno plebis fuiſſe ereptum, *Aſconius Pedianus* in Orationem Milonianam, confirmat.

3944 Gazenſes (anno jam tertio à Judæorum poteſtate liberati) hinc tempora ſua dinumerârunt. [*Faſti Siculi; anno* 4. *Olymp.* 179.] Circa Octobris verò Juliani diem 27 Gazenſes annum ſuum inchoaſſe, ex Marco Gazenſi diacono in Vitâ Porphyrii Gazenſis epiſcopi colligimus.

Ne Quinto Ciceroni in Aſiaticâ præturâ ſuccederetur, Marcus frater effecit: ut ipſe in epiſtolâ ad eum ſcriptâ indicat. in quâ, inter alia in provinciâ à Quinto præclarè geſta, etiam illud recenſet; ſublata Myſiæ latrocinia, cædes multis locis repreſſas, pacem totâ provinciâ conſtitutam, neque ſolùm illa itinerum atque agrorum, ſed multo etiam plura & majora opidorum & furta & latrocinia eſſe depulſa. [*Lib.* 1. *epiſt.* 1. *ad Quint. fratr.*]

Quum M. Cicero commentarium Conſulatûs ſui Græcè à ſe compoſitum ad Poſidonium (Apamenum, philoſophum & hiſtoricum) Rhodum miſiſſet, ut ornatiùs de iiſdem rebus ſcriberet; eum ille legens, non modò non excitatum ſe eſſe ad ſcribendum, ſed etiam planè perterritum, reſcripſit. [*lib.* 2. *epiſt.* 1. *ad Atticum.*]

Ptolemæo Auletæ ſenior filius eſt natus, qui ipſi in regno ſucceſſit: ſiquidem non plures quàm XIII annos ille egit, quando ad eum poſt pugnam Pharſalicam Pompeius profugit; ut in libro 42 *Dio* innuit.

Pompeius à Senatu poſtulabat, ut multa quæ regibus, dynaſtis, & civitatibus ipſe conceſſerat, Patres rata haberent. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 432.] 4654 60

Lucullus tum otii voluptatibus divitiiſque fruendis ſeſe dediderat: ſed monente Senatu excitatus ut authoritatem ſuam accommodaret ad rempublicam capeſſendam, confeſtim Pompeium adortus eſt. [*Plutarch. in Pompeio.*] Itaque & ille & Metellus Creticus, acceptæ injuriæ memores, & cum iis pars optimatium refragabatur, ne aut promiſſa civitatibus à Pompeio, aut benemeritis præmia, ad arbitrium ejus, perſolverentur. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40.) Jubebâtque Lucullus, ut de ſingulis ſuis factis ſeorsùm Pompeius referret; neque peteret, ut ſimul omnia approbarentur. Nam & aliàs iniquum eſſe dicebat, ſimpliciter ejus omnia acta, quæ qualia eſſent nemo ipſorum compertum haberet, tanquam à domino quodam patrata, rata haberi: & quum ipſe ex Luculli actis quædam reſcidiſſet, poſtulabat, ut utriſque in Senatu expoſitis, is utra approbatione digna viſa forent confirmaret. Lucullum Cato, Metellus Celer conſul, & alii qui cum iis ſentiebant, enixè defendebant. (*Dio, lib.* 37.) Mithridaticam victoriam ſuam fuiſſe illo jactante, Craſſo quoque in ſuum favorem pertracto. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 432, 433.] Indéque decreta ſua, quæ aboleverat Pompeius, obtinuit; (*Plutarch. in Pomp.*) ſanctiones verò, quas Pompeius devictis fecerat regibus, reſcidit: ac quum rogationem de agris militi dividendis tuliſſet, rem adjutore Catone impedivit. (*Id. in Lucullo.*)

Ita in Senatu jactatus Pompeius, ad Tribunos plebis coactus eſt confugere. (*Id. in Pomp.*) Et cùm L. Flavius tribunus, qui de agro militibus Pompeianis dividendo rogationem ferebat, etiam hoc ei addidiſſet, omnibus civibus ſuffragium eſſe dandum, quo & hoc faciliùs juberetur, & acta Pompeii rata pronuntiarentur: Metellus Conſul tantâ contentione id impugnavit, ut ab eo in carcerem duceretur. Conſule nihilominùs cum aliis in ſententiâ pertinaciter perſiſtente. Pompeius à petitione demùm deſtitit: ſerò pœnitens, quòd dimiſſis exercitibus ſeipſum inimicorum injuriis expoſuiſſet. (*Dio, lib.* 37.)

Interea C. Julius Cæſar Romam venit, Conſulatum petiturus. Eum Pompeius adjunxit ſibi ſocium, operam ſe daturum jurejurando pollicitus, ut conſul fieret: hoc tandem modo effecturum ſe ſperans, ut acta ipſius in tranſmarinis provinciis, quibus tot obtrectabant, per Cæſarem confirmarentur conſulem. Cúmque Pompeius & M. Craſſus inter ſe inimicitias exercerent ex conſulatu, quem ſummâ diſcordiâ ſimul geſſerant; non ſolùm utrumque inter ſe reconciliavit, ſed etiam cum utroque potentiæ ſocietatem iniit, ne quid ageretur in Republicâ quod diſpliciuſſet ulli è tribus: quæ conſpiratio urbi orbíque terrarum, ac ſibi ipſis tandem exitiabilis fuit. (*Liv. lib.* 103. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 44. *Sueton. in Julio Cæſare, cap.* 19. *Plutarch. in Lucullo, Craſſo, Pompeio & Cæſare. Appian. Bell. civil. lib.* 2. *Dio, lib.* 37.)

Hanc trium principum civitatis conſpirationem *Varro*, nobiliſſimus hujus temporis ſcriptor, uno libro complexus, Τρικάρανον ſive *Tricipitinam* inſcripſit. (*Appian. pag.* 433.) Atque ab eâdem, in Metelli Celeris conſulatu initâ, belli civilis hiſtoriam ſcribere exorſus eſt *Aſinius*

Pollio:

Pollio : ut *Horatius* , libro 2°. Carmin. Ode 1ª, & ejus interpretes Acron & Porphyrio confirmant. Neque enim (ut plurimi exiſtimabant) Cæſaris & Pompeii diſſenſio civilia invexit bella , ſed conjunctio potiùs ad convellendos optimates conſpirantium primùm, deinde tandem inter ſe diſſidentium. (*Plutarch. in C. Cæſare.*)

Ab hoc etiam anno, quo Olympias CLXXX eſt acta ; & Athenis Herodes (alius ab Herode illo Attico, cujus ut ſuo tempore celebratiſſimi meminit *Pauſanias & A. Gellius*) archon fuit, rerum Cæſarianarum initium *Diodor. Siculus* deducit : qui & eo anno Ægyptum ſe luſtraviſſe indicat, regnante Ptolemæo qui ὁ νέος Διόνυσος ſive *novus Bacchus* dicebatur. [*Bibliothec. hiſtoric.lib.*1. *part.*1.*&* 2.]

3945 Præturæ Aſiaticæ Quinti Ciceronis tertius annus eſt additus ; licèt parùm ſecundâ famâ proconſulatum Aſiæ adminiſtratum ab illo fuiſſe, dicat *Suetonius.* (*in Octav. Auguſto ; cap.* 3.] Unde hoc anno à *Marco Cicerone* de bene gubernandâ provinciâ luculenta illa ſcripta eſt epiſtola , quæ inter ſcriptas ad Quintum fratrem primo legitur loco.

Marcio Philippo in præfecturâ Syriæ Senatus Lentulum Marcellinum ; virum Prætorium , ſucceſſorem miſit. Τὸ δὲ μὲν ἑκατέρῳ διετὴς ἐτρίφθη χρόνος, τοὺς γείτονας ἐνοχλοῦντας Ἄραβας ἀμυνομένῳ. inquit *Appianus* in Syriacis. [*pag.* 120.] *Ab utroque quidem* (ſeparatim utique , non conjunctim) *biennale actum eſt tempus, cum Arabibus ex vicino infeſtantibus conflictato.*

Julius Cæſar Conſul, neque Lucullo neque aliorum quoquam repugnante ; omnia Pompeii 4655 59
acta , uti pollicitus fuerat, confirmavit. (*Appian. Bell. Civil. lib.*2.*pag* 435. *Dio,lib.* 38.)

Pervicitque Pompeius, ne Senatus honores , quos Ponticis quibuſdam Lucullus promiſerat, ratos haberet: iniquum eſſe dictitans, bello alterius operâ confecto alterius in poteſtate præmiorum & honorum diſtributionem poni. [*Strabo , lib.* 12. *pag.*558.] Urbéque armis & militibus completâ , Catonem & Lucullum dejecit foro , atque acta ſua per vim firmavit. [*Plutarch. in Lucullo , & Pompeio.*]

In primo hoc Conſulatu ſuo ſocietates ac regna pretio dediſſe Cæſarem ſcribit *Suetonius:* [*cap.* 54.] ut qui uni Ptolemæo , propè ſex millia talentorum ſuo Pompeiíque nomine abſtulerit. Et Ptolemæum quidem (Auletam) magnam pecuniæ ſummam ; partim de ſuo partim mutuò acceptam ; in Romanos quoſdam impendiſſe ; refert etiam in libro 39. *Dio* ut ab illis Ægypti regnum ſibi confirmaretur, útque amicus ac ſocius appellaretur. Et debuiſſe Cæſari Auletam 1750 *μυριάδας* , in Cæſaris vitâ refert *Plutarchus* : quarum mille , poſtquàm occiſo Pompeio in Ægyptum venerat, Cæſar ad ſuſtentandum exercitum exegerit: quum cæteras Auletæ liberis antè condonaſſet.

Hoc vero anno, quo primum egit Cæſar Conſulatum, Auletam in populi Romani ſocietatem ex lege & Senatuſconſulto fuiſſe receptum , in 3° Belli civilis commentario *Cæſar* ipſe indicat : cúmque honorem, ante proſcriptionem Ptolemæi Cyprii fratris ſui, [quæ ſequente anno eſt facta] illum à Senatu conſecutum fuiſſe ; in Sextianâ oratione confirmat *Cicero*: qui & in lib.2.ad Attic. epiſt. 16. eſt conſulendus.

C. Antonius, fruſtrà cum defendente M. Cicerone (qui ejus in Conſulatu collega fuerat) damnatus eſt. [*Dio , lib.* 38.] Qui in Cephaleniâ exul degens , totámque ſub ſe inſulam tanquàm ſuam poſſeſſionem habens , urbem ibi extruere cœpit , ſed non abſolvit. [*Strabo, lib.*10. *pag:* 455.]

P. Clodio legatio ad Tigranem Armeniæ regem eſt decreta. Quâ ille contemptâ, ex patricio plebeius adoptione factus eſt: ut eâ ratione Tribunus plebis deſignari poſſet. [*Cicero , lib.* 2. *ad Attic. epiſt.*7.*& orat.pro domo ſuâ. Dio, lib.* 38.]

Brithagoras, vir inter Heracleenſes Ponti ſummæ authoritatis, cum filio ſuo Propylo ad Julium Cæſarem eſt profectus : & propiùs in amicitiam ejus admiſſus, annis 12 per omnes terras eum eſt ſecutus, ut civium ſuorum proſperitati conſuleret. (*Memnon , cap.* 62.)

3946 P. Clodius , tribunus plebis factus, ut novos Conſules ad partes ſuas pertraheret , amplas eis decrevit provincias : A. Gabinio Syriam , cum Babylone & Perſis ; L. Piſoni Achaiam, Theſſaliam, Græciam ; Macedoniam ; omnémque Bœotiam. (*Cicero , pro P. Sextio ; pro domo ſuâ , & de Provinciis Conſularib. Plutarch. in Cicerone.*)

Quintus Cicero, quum triennium Aſiæ præfuiſſet, ex provinciâ deceſſit : ut in epiſtolis (*lib.*2. 4656 58
ad familiar. epiſt. 15. *& lib.* 6. *ad Attic. epiſt.* 6.) confirmat Marcus frater ejus. qui Theſſalonicæ in exilio tum degens, ita ad Atticum de itinere fratris ſui ſcribit. (*lib.*3. *epiſt.* 9.) *Quintus frater cùm ex Aſiâ diſceſſiſſet ante Kalendas Maias* (ſub Februarii Juliani exitum) *& Athenas veniſſet Idibus ; valde fuit ei properandum, ne quid abſens acciperet calamitatis, ſiquis fortè fuiſſet qui contentus noſtris malis non eſſet. Itaque eum malui properare Romam, quàm ad me venire.*

P. Clodii lege tribunitiâ, Magnæ Matris in urbe Phrygiæ Peſſinunte ſacerdos ſpoliatus ſacerdotio eſt ; & Brogitarus Gallogræcus (qui Bogodiatorus ille eſſe putatur , cui Mithridatium à Ponto avulſum dediſſe Pompeium ſcribit *Strabo* , lib. 12. pag. 567.) homo nefarius, qui fanum illud non colendi ſed violandi causâ appetens, pecuniâ grandi per legatos ſuos à Clodio emerat , in locum ejus eſt ſubſtitutus. Cúmque Sacerdotes Peſſinuntii antiquitùs reguli quidam fuiſſent, (ut in loco notato *Strabo* indicat:) eâdem lege tribunitiâ, non ſolùm Dejotarus , ſæpe à Senatu regali nomine dignus exiſtimatus ; ſed etiam gener ipſius Brogitarus , qui id nunquam à Senatu poſtulaverat, ſed pecuniâ tantùm de eo per ſyngrapham cum Clodio pactus fuerat ; Rex appellari juſſus eſt. Dejotarus verò partem eam legis quæ congruebat cum judicio Senatûs, ut ipſe Rex eſſet , recepit , nullo nummo Clodio dato : Peſſinuntem verò in priſtinâ religione ſervavit ; maluítque generum munere Clodii , quàm illud fanum antiquâ ſuâ religione carere. (*M. Cicero , de Aruſpicum reſponſ. &, pro P. Sextio.*)

Idem quoque Clodius, ut Ptolemæum Cypri regem , Ptolemæi Auletæ regis Alexandri fratrem

[& *omnibus morum vitiis*, ſi Velleium Paterculum audimus, illi ſimillimum] quòd ipſum à piratis captum olim neglexiſſet, ulciſceretur, quum avito regali otio quietus ille perfrueretur, cauſâ incognitâ ac nullâ commemoratâ injuriâ, de regno ejus in provinciæ formam redigendo & de pecuniâ & bonis ejus omnibus publicandis legem tulit: & ſub honorificentiſſimo miniſterii titulo, Marcum Catonem à republicâ relegavit; lege quoque latâ, ut ille, licèt per-invitus, ad rem adminiſtrandam cum prætorio imperio, adjecto etiam quæſtore, in Cyprum mitteretur. [*Cicero, pro P. Sextio, & pro domo ſuâ. Liv. lib.* 104. *Florus, lib.*3. *cap.*9. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 45. *Plutarch. in Catone minore. Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 38.] de quo, in Sextianâ oratione, Cicero. *Ille Cyprius miſer, qui ſemper ſocius, ſemper amicus fuit, de quo nulla unquam ſuſpicio durior aut ad Senatum aut ad imperatores noſtros allata eſt, vivus (ut aiunt) eſt & videns, cum victu ac veſtitu ſuo publicatus. En, cur cæteri reges ſtabilem eſſe ſuam fortunam arbitrentur, quum hec illius funeſti anni perdito exemplo videant, per tribunum aliquem & ſexcentas operas, ſe fortunis ſpoliari & regno omni poſſe nudari.* Unde & Ammianum Marcellinum (*libro* 14.) dicere non piget; avidè magis (ob ærarii ſui anguſtias) hanc inſulam populum Romanum invaſiſſe, quàm juſtè. & Sextum Rufum, in Breviario: famoſam divitiis inſulam, paupertatem populi Romani & penuriam ærarii, ut occuparetur, ſollicitaviſſe; ita ut jus ejus avariùs magis quàm juſtiùs illi fuerint aſſecuti.

Tigranes, regis Tigranis filius & hoſtis, in vinculis etiamnum juſſu Pompeii apud L. Flavium, qui hoc anno Prætor fuit, detinebatur. Clodius tribunus plebis, pecuniâ corruptus, petiit à Flavio, ut ad cœnam Tigranem adduci juberet, quò eum videret. Adductum collocavit in convivio: atque vinculis exemptum dimiſit liberum; nec repetenti Pompeio reddidit. Cúmque ad navem adductus, profugeret ille; tempeſtate delatus eſt Antium. Clodius tribunus illicò Sextum Clodium miſit, ut eum ad ſe deduceret. Flavius quoque, re cognitâ, ad Tigranem corripiendum profectus eſt. Ad quartum lapidem ab Urbe pugna facta eſt; in quâ multi ex utrâque parte ceciderunt, plures tamen ex Flavii: inter quos & M. Papirius eques Romanus publicanus, familiaris Pompeio. Flavius ſine comite Romam vix perfugit. Indignatos Pompeium Gabiniúmque Clodius tribunus contumeliis inſectatus eſt: eorúmque aſſeclas verberibus & vulneribus mulctavit, Gabinii conſulis faſces confregit, facultateſque ejus ſacras eſſe juſſit. [*Cicero, pro domo ſuâ. Aſcon. Pedian. in orat. Milonianam. Plutarch. in Pompeio. & Dio, lib.* 38.]

Serapidem, & Iſidem, & Harpocratem cum Cynocephalo, Capitolio prohibitos Piſo & Gabinius Conſules, everſis etiam aris eorum, abdicaverunt; turpium & otioſarum ſuperſtitionum vitia cohibentes. [*Tertullian. in Apologetico.*]

Ptolemæo Auletæ, * junior filius natus eſt. 15* poſteà ætatis anno, à ſorore Cleopatrâ veneno ſublatus: (*Joſeph. lib.* 15. *c.* 4.) Tum verò Auletes * Cyprum à Romanis poſcere, aut amicitiæ eorum renunciare, ab Ægyptiis juſſus, non parebat. Et tum ob hanc cauſam, tum ob ingentia tributa quæ vi ab Ægyptiis exigebat, ut æs alienum diſſolveret, quod in emendâ Romanorum ſocietate contraxerat, in odia eorum incurrit. Itaque quum neque perſuadere eis ut quieſcerent, neque vi eos adigere poſſet, (conductitios enim milites nullos habebat:) ex Ægypto aufugiens, Romam navigavit. [*Liv. lib.* 104. *Dio, lib.* 39.] ut Pompeius & Cæſar ipſum cum exercitu reducerent. [*Plutarch. in Catone minore.*] Timagenes tamen (qui ſub Auguſto hiſtorias ſcripſit: de quo *Seneca*, lib. 3. de Irâ, cap. 23.) ſine cauſâ Ptolemæum & nullâ compulſum neceſſitate diſceſſiſſe affirmat; ac Theophanis ſuaſu, Pompeio quæſtûs occaſionem & novorum bellorum materiam parantis, Ægyptum reliquiſſe. [*Idem, in Pompeio.*]

Catoni ad Cypriacam expeditionem proficiſcenti Clodius tribunus neque navem, neque militem, neque miniſtrum attribuit, præter duos ſcribas; quorum fur & improbiſſimus alter, alter ipſius Clodii cliens erat. Quaſi autem leve munus ei Cypri negotium impoſuiſſet, inſuper Byzantinorum exules imperavit ei reducere: moliens ut in tribunatu ſuo abeſſet Cato quàm diutiſſimè. [*Id. in Catone minore.*]

Cato per Canidium amicum, quem præmiſit in Cyprum, egit cum Ptolemæo ut ſine certamine cederet; oſtensâ ſpe, neque inopem neque abjectum ipſum victurum: ſacerdotium enim ei Veneris Paphiæ populum daturum. Interim Rhodi ipſe ſubſtitit, ſimul & apparatui intentus & reſponſum operiens: [*Id. ibid.*] Ptolemæus verò, quum quid de ſe decretum eſſet percepiſſet, & neque arma ſumere adversùs Romanos auderet, neque regno exutus vitam ſibi ferendam duceret; omni pecuniâ impoſitâ navibus in altum proceſſit, ut claſſe perforatâ ſuo arbitrio periret, & ut hoſtes prædâ carerent. Sed cùm non ſuſtinuiſſet mergere aurum & argentum, futurum ſuæ necis præmium domum revexit, hauſtóque veneno vitam finiit; titulo Rex inſulæ, animo autem pecuniæ miſerabile mancipium. [*Id. ibid. Florus, lib.* 3. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 45. *Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 14. *Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 39. *Ammian. Marcellin. lib.* 14. *Sextus Rufus, in Breviario.*]

Ptolemæus Auletes Romam navigans, quum Rhodum appuliſſet, ibique Catonem convenire vellet, miſit ad eum; ſperans illum ad ſe venturum. Is verò Ptolemæum juſſit, ſi ei viſum eſſet, ad ſe venire. Poſtquàm ille venit, neque obviam ei proceſſit, neque aſſurrexit; ſed quaſi unum de vulgo ſalutavit, & aſſidere juſſit. Id primùm commovit illum: qui miratus eſt tantum in populari & exiguo ornatu ſupercilium & ſeveritatem. Ubi ſermonem deinde de rebus ſuis exorſus eſt, inculavit eum Cato, quòd tantâ relictâ felicitate, tantis ſeſe ſubjeciſſet indignitatibus, laboribus, largitionibus, & avaritiæ principum Romanorum; quos redacta in argentum Ægyptus vix eſſet expletura. Conſulebátque ut cum claſſe reciperet ſe, & cum civibus rediret in gratiam: comitem etiam ſeipſum offerens & in reconciliando adjutorem. Rex, quaſi ex inſaniâ & amentiâ ab eâ oratione ad mentem reductus, veritate perſpectâ & Catonis prudentiâ,

inſtituit

inſtituit illius uti conſiliis. Cæterùm averſus iterùm ab amicis, ut primùm Romam appulit, atque ad fores unius acceſſit in magiſtratu poſiti; deflevit inconſulta ſua cœpta, quòd divina tanti viri faſtidiviſſet oracula. [*Plutarch. in Catone minore.*] Romanis verò adventus ejus ex alterâ parte tantam poſteà exhibuit moleſtiam; ut M. Craſſus [referente *Cicerone* in oratione pro Cœlio] de eo illud Tragœdi uſurpaverit: *Utinam ne in monte Pelio.*

Alexandrini, quum Ptolemæi profectionem in Italiam ignorarent, mortem opperiiſſe arbitrati, filiam ejus Berenicen, quæ legitima erat, unà cum ſeniore ejus ſorore Tryphænâ, (quæ & Cleopatra ſenior) regno præfecerunt. (*Strabo, lib. 17. pag. 796. Dio, lib. 39. Porphyrius in Græc. Euſebian. Scaligeri, pag. 226.*) Miſerúntque Menelaum & Lamponem & Callimandrum ad Antiochum Pium (vel Aſiaticum potiùs illius filium, quem Pompeius Syriæ regno exuerat) ut ſimul cum fœminis in Ægypto regnaret. Sed ille, morbo correptus, interiit. (*Porphyr. ibid. pag. 227.*)

Ambo Conſules paludati in provincias exierunt, Piſo in Macedoniam, Gabinius in Syriam: populo execrationibus eos proſequente. (*Cicero, pro Sextio; & in L. Piſonem.*) Quum autem Gabinius, in Syriam navigaturus, M. Antonium (qui poſteà Triumvir fuit) ad capeſſendum militiam invitaret, abnuit privatum ſequuturum ſe: ſed delatâ ſibi equitum præfecturâ, ſequutus eſt illum ad bellum. (*Plutarch. in Antonio.*)

T. Ampius, operâ P. Clodii tribuni plebis, Ciliciam provinciam extra ordinem obtinuit. (*Cicero, pro domo ſuâ: cum lib. 1. ad Familiar. epiſt. 3.*)

De rebus Gabinii in profectione, & primo adventu in Syriam ita meminit in oratione de Provinciis Conſularibus M. Cicero. *Ejus iter in provinciam fuit ejuſmodi, ut rex Ariobarzanes conſulem veſtrum ad cædem faciendam, tanquam aliquem Thracem, conduceret. Deinde adventus in Syriam primus, equitatus habuit interitum: pòſt conciſæ ſunt optimæ cohortes.* Cujus amiſſionis equitatûs & cohortium idem etiam in oratione pro Sextio refricat memoriam.

3947 Quum magna vis pecuniæ à Ptolemæo Cypriorum rege relicta diceretur, decrevit Cato Byzantium primò proficiſci. In Pamphyliâ ſororis ejus filius M. Brutus (Julii Cæſaris poſteà interfector) colligendi ſui ex imbecillitate gratiâ tunc agebat. Ei, ut quamprimùm inde in Cyprum navigaret, ſcripſit Cato: quòd Canidium in tractandis pecuniis temperatas non habiturum manus ſuſpicaretur. Quam profectionem Brutus ſuſcepit perinvitus: tum Canidii verecundiâ, ut ignominiosè à Catone habiti; tum prorsùs ejuſcemodi actum & procurationem, utpote juvenis & literis deditus, neque liberalem cenſens neque ſe dignum. Attamen ita curam hîc intendit, ut fuerit à Catone commendatus. (*Plutarch. in Catone, & in Bruto.*)

Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompeio ex itinere fugerat, Judæam incurſionibus vexabat: Hyrcano jam non valente ei reſiſtere, & de muris Hieroſolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius dejecerat; à quo tamen conatu Romani qui ibi erant eum cohibuerunt. Alexander verò pervagando regionem multos Judæos armavit: collectíſque propemodum decem millibus peditum & 1500 equitibus, munitionibus firmavit Alexandrium caſtellum juxta Coreas ſitum, & Hyrcanium, & Machæruntem non longè à montibus Arabum. (*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiquit. cap. 10.*) 4657 57

Adversùs hunc expeditionem ſuſcepit Syriæ præſes A. Gabinius: præmiſſo M. Antonio cum aliis ducibus. Hi conjuncti cum Judæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, aſſumptis etiam Antipatri auxiliis; occurrerunt Alexandro, ſequente cum reliquo exercitu Gabinio. Alexander recepit ſe propius Hieroſolyma: ubi conſerto prælio, Romani occiderunt hoſtium circiter tria millia, neque pauciores ceperunt. Gabinius autem ubi Alexandrium caſtellum venit, concluſos ad pacem invitavit, veniam præteritorum pollicendo. Et cùm multi hoſtium extra caſtellum ſtationem haberent, Romani eos adorti ſunt: ubi multis cæſis egregiam operam navavit M. Antonius. (*Id. ibid.*) Qui hoſpitio ab Antipatro amiciſſimè exceptus, quum Triumvir poſt annos 16 in Syriam veniſſet, erga filios illius Phaſaëlum & Herodem humanitatis hujus non immemorem ſe fuiſſe oſtendit. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 10. & lib. 14. Antiquit. cap. 23.*)

Gabinius, relictâ ad Alexandrii oppugnationem parte exercitûs, ipſe reliquam Judæam perluſtravit: & quotquot invenit urbes dirutas, ædificari mandavit. Atque hoc pacto Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Apollonia, Jamnia, Raphia, Dora, Mariſſa, Gaza, atque aliæ non paucæ inſtauratæ ſunt: quorum poſthæc habitatio tuta permanſit, cùm antè longo tempore deſerta fuiſſent.

His ita per regionem diſpoſitis, ad Alexandrium reverſus eſt Gabinius: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander; offerens caſtella Hyrcanium & Machæruntem, & poſtremò Alexandrium. Quæ quidem Gabinius omnia, conſilio matris Alexandri, funditùs diruit; ne rursùs belli alterius receptaculum forent. Mulier enim de marito & liberis, qui captivi Romam abducti fuerant, ſollicita, Romanis favebat; & Gabinium omnibus obſequiis proſecuta, quicquid ab eo petiit impetravit. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiquit. cap. 10.*)

Mox Gabinius, rebus diſpoſitis, Hyrcanum Hieroſolyma deduxit; curâque Templi & Sacerdotii ei demandatâ, cæteris Reipublicæ partibus optimates præfecit; & conſtitutis quinque juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam diſtribuit: ita ut alii Hieroſolymis, alii Gadaris (al. Doris) alii Amathunte, alii Jerichunte, alii Sepphoris jura peterent. Atque ita ſingulari unius dominatione Judæi liberati, ariſtocraticè libenter regebantur. (*Id. ibid.*)

Philippus Euergetes Antiochi Grypi & Tryphænæ; filiæ Ptolemæi octavi Ægyptiorum regis, filius (qui ante annos 35. Syriæ rex fuerat) ab Alexandrinis ad Ægypti regnum capeſcen-

dum accerſitus, à Gabinio Syriæ præſide eſt cohibitus. (*Porphyr. in Græcis, Euſebian. Scaliger. pag. 227.*)

Ptolemæum Auletam Romæ Pompeius ſuſcepit & Senatui commendavit, ac de reductione ejus egit. (*Strabo, lib. 17. pag. 796.*) Ptolemæus verò, ut à Cornelio Lentulo Spinthere Conſule, cui provincia Cilicia mandata erat, reſtitueretur petiit. (*Dio, lib. 39.*) ipſóque Lentulo referente, ut ab eo reduceretur, Senatuſconſultum factum eſt. (*Cicero, lib. 1. ad famil. epiſt. 1. cum orat. in L. Piſonem, & pro Rabirio Poſtumo.*)

Atque ab eodem Conſule datum fuiſſe conſilium dicebatur, ut Pompeio omnis poteſtas rei frumentariæ per totum imperium Romanum terrâ marique tribueretur: ut majore imperio ita Pompeio adſtricto, ipſe regi Ptolemæo mitteretur auxilio. (*Plutarch. in Pompeio.*)

Alexandrini centum viros Romam ablegaverunt, qui & contra Ptolemæi accuſationes ipſos defenderent, & viciſſim ipſum de illatis injuriis accuſarent. Cujus legationis Dio Academicus princeps fuit. (*Strabo, lib. 17. pag. 796. Dio, lib. 39.*)

Ptolemæus, emiſſis in omnes partes certis hominibus, legatis inſidias poſuit, ac pleroſque in ipſo itinere interfecit: cæteros partim in ipſâ urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eò perduxit, ne cauſam cujus gratiâ miſſi erant apud magiſtratus agerent, ullámve interemptorum mentionem facerent. (*Dio, ibid.*) Quò ſpectat, quod de legatis Alexandrinis contra jus faſque interfectis, in oratione de Aruſpicum reſponſis; & quod de Alexandrinorum pulſatione Puteolanâ, in oratione pro Cœlio, habet *Cicero.*

Hæc res in tantum rumoribus vulgo jactabatur, ut Senatus vehementer indignaretur; eos ſingulatim movente Marco Favonio: quòd & multi ſociorum legati Romam miſſi (quorum unum Theodoſium, legatum ad Senatum à civitate liberâ miſſum, P. Clodii & Hermachi Chii operâ *Cicero* de Aruſpicum reſponſis ſicâ percuſſum commemorat) per vim vitâ ſpoliati eſſent; & quòd magnus eo tempore Romanorum eſſet numerus, qui muneribus ſe corrumpi ſiviſſent. Itaque principem legationis Dionem ad ſe vocaverunt; ut ab eo de veritate rei fierent certiores. Sed adhuc tantum pecuniâ poterat Ptolemæus, ut neque Dio in ſenatum venerit; neque ulla de cæde interemptorum mentio, quamdiu ipſe Romæ fuit, fieret. (*Dio, ut ſuprà.*)

Tandem verò Dio quoque ipſe, homo doctiſſimus, qui tum apud L. Lucceium (hominem item eruditiſſimum: à quo, in lib. 5. ad familiar. epiſt. 12. petit *Cicero*, ut res à ſe in Conſulatu geſtas litteris mandet) qui fuerat ei cognitus Alexandriæ, habitabat, per inſidias eſt necatus. Cujus cædis neque P. Aſcitius, qui ut ejus conſcius accuſatus eſt, neque Ptolemæus ullas pœnas dedit. Judicio enim liberatus eſt Aſcitius: Regem verò domi ſuæ accipiebat Pompeius, & enixè juvabat. Et licèt multi, quòd ſe muneribus corrumpi paſſi eſſent, inſequenti tempore in judicium eſſent pertracti: pauci tamen convicti ſunt: quòd quum eſſent complures eidem crimini obnoxii, unuſquiſque ſibi metuens alteri auxilium ferebat. Ea tum mortales pecuniæ ſtudio perpetrabant. (*Cicero, in orat. pro Cælio. Dio, lib. 39.*)

M. Cato, reconciliatis exulibus cum cæteris civibus compoſitóque concordiâ Byzantio, in Cyprum navigavit: quem haud gravatim Cyprii receperunt, pro ſervis ſe jam deinceps amicos ſociósque populi Romani futuros ſperantes. Amplum verò & regium in poculis, menſis, gemmis, purpurâ, invenit ibi Cato apparatum: quem cùm diſtrahendum & redigendum in argentum curaviſſet; paulo minus ſeptem millia argenti talentûm inde coëgit. (*Plutarch. in Catone minore, & Bruto. Strabo, fin. lib. 14. Dio, lib. 39.*)

Hìc verò curioſè omnia quum vellet ille perſequi, omniáque ad ſummum intendere pretium, atque ipſe intereſſe omnibus & adhibere extremum calculum, ne conſuetudini quidem fori credidit; verùm ſimul omnes ſuſpectabat apparitores, præcones, ſectores, amicos. Ipſe denique cum licitantibus colloquebatur ſeorſim, & propellebat ſingulos, atque eâ ratione pleraque promercalia addixit. Quare tum multos amicos quaſi diffidens eis offendit, tum intimum omnium Munatium ad offenſionem laceſſivit propè implacabilem. Et Julio Cæſari Anticatonem poſteà ſcribenti materiam dedit criminandi locus hic amariſſimam. Munatius enim hic (cui Rufi cognomentum tribuit *Valerius*, lib. 4. cap. 3.) de Catone & expeditione ejus Cypriacâ commentarium edidit; quem potiſſimùm eſt Thraſeas ſecutus. In quo tamen commentario, non ex Catonis diffidentiâ extitiſſe ſcribit Munatius iſtam ſimultatem: ſed quòd, cùm ſeriùs ipſe in Cyprum veniſſet, Cato eum neglexit, & Canidium, qui initio adfuerat fidémque & abſtinentiam ſuam ei probaverat, ipſi prætulit. (*Plutarch. in Catone.*)

Extremo Conſulatûs ſui menſe (in Septembrem Julianum tunc incidente) quando novi tribuni plebis magiſtratum inierunt, P. Cornelium Lentulum Spintherem iter in Ciliciam provinciam ſuam paraviſſe, & Ptolemæum Auletam Româ diſceſſiſſe, locus ille ex lib. 22. Annal. Feneſtellæ à Nonio Marcello citatus oſtendit. *Ut magiſtratum inierunt Tribuni, C. Cato turbulentus adoleſcens & audax, nec imparatus ad dicendum, concionibus aſſiduis invidiam & Ptolemæo ſimul, qui jam profectus ex Urbe erat, & P. Lentulo Conſuli, paranti jam iter, concitare ſecundo quidem populi rumore cœpit.* A Cicerone verò cauſa Ptolemæi defenſa eſt: ut & ipſe in oratione pro Cœlio ſubindicat, & Fortunatianus apertiùs confirmat, orationem ejus de rege Ptolemæo nominatim citans.

3948 Initio Conſulatûs L. Marcii Philippi & Cn. Lentuli Marcellini, ſtatua Jovis in Albano monte cœlitùs tacta, reſtitutioni Ptolemæi aliquantum moræ injecit. Quum enim Sibyllini libri conſulerentur: Regem Ægypti *doloſis conſiliis* (ut apud *Ciceronem* eſt, in orat. pro Rabirio Poſtumo) Romam venturum, Sibylla prædixiſſe dicebatur; & de ejus ſuſceptione, in hanc ſententiam (ut habet *Dio*) pronuntiaſſe. *Si rex Ægypti auxilii alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: ſin ſecus feceritis,*

labores & pericula habebitis. Quod oraculum in populum evulgatum eſt, C. Catonis tribuni plebis operâ. non enim licebat Sibyllinum ullum carmen populo enunciare, niſi id Senatus decreviſſet: quantòque minùs id licere videbatur, tanto plebs ægriùs rem ferebat. Veritus itaque Cato ne ſententia oraculi ſupprimeretur; eam Latinè redditam Pontifices ille plebi exponere coëgit, priuſquàm Senatus quicquam eâ de re ſtatueret. [*Dio, lib.* 39.] Hæc tamen opinio populi Romani fuit, à Lentuli Spintheris (Ciliciæ Proconſulis) obtrectatoribus nomen inductum fictæ religionis fuiſſe: neque tam ut illum impedirent, quàm ut nequis propter exercitûs cupiditatem (quem inter alios Pompeius maximè ambiebat) Alexandriam vellet ire. [*Cicero, lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 4.]

Ammonius Ptolemæi legatus, reductionem regis per Spintherem apertè pecuniâ oppugnabat. Pauci illi qui Regis cauſæ bene volebant, omnes rem ad Pompeium deferri volebant. Senatus religionis calumniam, non religione ſed malevolentiâ & illius regiæ largitionis invidiâ, comprobabat. (*Id. ibid. epiſt.* 1.) Et, quaſi rei religionis obſiſti jam non poſſet, factum eſt Senatuſconſultum, cum multitudine Regem reduci, periculoſum Reipublicæ videri. [*Id. ibid. epiſt.* 2. *& lib.* 2. *ad Quint. fratr. epiſt.* 2. *cum Appiano, in Syriac. pag.* 120. *& Parthic. pag.* 134.]

Ptolemæus, oraculo intellecto, pro Spinthere dari Pompeium ſibi ducem petiit: inventíque libelli ſunt per forum & in Curiâ diſſeminati, quibus id ſignificabatur. Unde Regis hâc de re litteris ab Aulo Plautio tribuno plebis publicè recitatis, collega ejus Caninius (apud Plutarchum *Canidius* perperàm dictus) legem tulit, ut ſine exercitu Pompeius duobus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ lex licèt Pompeio diſplicere non videretur, ne hæc ipſa tamen res eum adhuc majorem efficeret, à Senatoribus ſub prætextu partim mandatæ annonæ partim ſalutis ipſius (uti metuere præ ſe ferebant) exploſa ea eſt. [*Plutarch. in Pompeio. Dio, lib.* 39.]

In Senatu autem hâc de re variæ fuerunt ſententiæ. Bibulus, ut à tribus legatis, ex iis qui privati eſſent; Craſſus, ut à tribus legatis, ſive privatis, ſive in imperio conſtitutis: Volcatius, Lupo tribuno plebis referente, (cum quo Afranius, Libo, Hypſæus, & Pompeii familiares omnes concurſabant) ut à Pompeio; Hortenſius, Lucullus & Cicero, ut à Lentulo Spinthere, Ptolemæus ſine exercitu reduceretur, cenſuerunt. Servilius verò reduci eum omninò negavit oportere. [*Cicero, lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 1. & 2.]

Menſe Februario (ſive Novembri Juliano) C. Cato tribunus plebis legem promulgavit de imperio Lentuli abrogando; quod filio ejus veſtitum mutandi occaſionem dedit: ut in lib. 2. ad Quintum fratrem epiſt. 3. M. *Cicero* memorat. quod de Ptolemæi in regnum reducendi imperio, ex Senatuſconſulto in Conſulatu ipſi conceſſo, intelligendum. Ciliciæ enim proconſulatum, Cypri etiam (M. Catone inde diſcedente, tributariæ factæ, ut in libro 14 *Ammianus Marcellinus*, & in prætoriæ provinciam à Romanis redactæ, ut in fine libri 14 *Strabo* indicat) adjectione auctum, ex *Ciceronis* ad eum ſcriptis epiſtolis (lib. 1. ad familiar. epiſt. 7. & ſequentib.) poſt legis hujus promulgationem retinuiſſe ipſum conſtat.

Ptolemæus, cùm neque per Pompeium (quod maximè cupiebat) neque per Lentulum reduci ſe in regnum poſſe videret, de reditu jam deſperans, Epheſum profectus in Dianæ templo commoratus eſt. [*Dio, lib.* 39.]

Ariſtobulus, cum filio Antigono, Româ elapſus in Judæam reverſus eſt: ubi magnâ iterùm Judæorum manu conflatâ, partim mutationis cupidorum partim quibus olim dilectus erat, Alexandrium recèns dirutum denuò munire conatus eſt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 11.]

Adversùs eum hæc molientem præſes Syriæ Gabinius milites miſit, ducibus Siſennâ (filio) Antonio & Servilio; qui Alexandrium occupari non ſinerent, & darent operam ut ipſum comprehenderent. Ad Ariſtobulum verò & alii multi Judæorum propter nominis celebritatem confluxerunt, & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis transfugit. Cúmque in eo confluxu multi fuiſſent non ſatis armis inſtructi; Ariſtobulus, iis ut inutilibus dimiſſis, aſſumptíſque armatorum octo tantùm millibus (inter quos Pitholaus erat cum ſuis) Machæruntem contendit. Eos ſecuti ſunt Romani: habitóque conflictu, aliquamdiu pars Ariſtobuli fortiter dimicando perſeveravit, donec quinque virorum millibus deſideratis terga vertere coacta eſt. Prope verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt: unde dilapſi, ut quiſque potuit, ſalutem ſibi quæſiverunt. Cæteri mille cum Ariſtobulo, perruptâ Romanorum acie, Machæruntem perfugerunt, caſtrúmque munire cœperunt. Sed non ultra biduum oppugnationem ſuſtinere valens Ariſtobulus, multis acceptis vulneribus captivus, cum Antigono filio, ad Gabinium adductus eſt. (*Id. ibid.*)

Plutarchus in *Antonio* rem geſtam ita amplificat; victoriam totam Antonio acceptam referens. *Adverſùs Ariſtobulum, qui Judæos ad rebellandum ſolicitaverat, miſſus, ampliſſima arcis muros primus tranſcendit, præſidiiſque illum omnibus exuit reliquis. Inde ſignis collatis ingentes copias ejus parvâ manu fudit, pauciſque demptis occidione eas occidit. Ipſe unà cum filio Ariſtobulus captus eſt.* Dio, lib. 39. non ita rectè, ipſum Gabinium in Palæſtinam profectum, Ariſtobulum (qui Româ profugus, tumultus aliquos ciebat) comprehendiſſe & Pompeio miſiſſe ſcribit; imperatóque Judæis ſtipendio, inde in Ægyptum, ad reducendum Ptolemæum profectum eſſe.

Tyrannio, in ædibus M. Ciceronis docens, Bibliothecam illius pulcherrimè diſpoſuit; Dionyſio & Menophilo, librariis ab Attico miſſis, uſus adminiſtris. [*Cicero, lib.* 2. *ad Quint. fratr. epiſt.* 4. *& lib.* 4. *ad Attic. epiſt.* 4. & 8.] Tyrannio videlicèt Amiſenus; qui (ante annos 14) à Lucullo captus, & Romæ clarus ac dives factus, librorum ultra 30 millia ſibi comparavit.

3948 [*Suid. in voc.* Τυραννίων.] qui ex Syllanâ bibliothecâ libros Ariſtotelis deſcribendos curavit: à quo Andronicum Rhodium exemplaria ferunt accepiſſe, eáſque quas habemus Ariſtotelis tabulas evulgaſſe. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 608. *& Plutarch. in Syllâ.*]

In Cypriaco negotio adminiſtrando, abſtinentiæ & continentiæ M. Catonis teſtes producit Valerius, [*lib.* 4. *cap.* 2.] *Epirum, Achaiam, Cycladas inſulas, maritimam partem Aſiæ, provinciam Cyprum: unde quum pecuniæ deportandæ miniſterium ſuſtineret, tam averſum animum ab omni venere quàm à lucro habuit; in maximâ utriuſque intemperantiæ verſatus materiâ. nam & regiæ divitiæ poteſtate ipſius continebantur, & fertiliſſimæ deliciarum tot egregiæ urbes, neceſſaria totius navigationis diverticula erant. Atque id Munatius Rufus, Cypriacæ expeditionis fidus comes, ſcriptis ſuis ſignificat.*

Longam navigationem veritus Cato, multa vaſa paravit; quorum ſingula bina talenta & 500 drachmas capiebant. Singulis longum alligavit funiculum, cujus capiti corticem ſuberis prægrandem annexuit; ut, ſi fractum eſſet navigium, alligatus ab imo locum commonſtraret. Atque argentum quidem omne, pauco excepto, proſperè tranſvectum eſt. At rationes omnium quæ procuraverat habebat in duobus codicibus diligenter deſcriptas: quorum alterum libertus ejus Philargyrus ferens, quum ex Cenchreis ſolviſſet, demerſo navigio unà cum ſarcinis amiſit; alterum ipſe Corcyram uſque ſervaverat. verùm quum in foro retendiſſet, nautæ autem crebras pyras ob gelu noctè incendiſſent; inflammatis tentoriis ſimul codex eſt deſideratus. Quamvis verò inimicos quidem & calumniatores reddituri erant procuratores præſentes regii elingues: pupugit tamen res Catonem; qui non ad ſuam probandam fidem confecerat rationes, ſed ſedulitatis præbere aliis exemplum geſtiebat. [*Plutarch. in Catone minore.*]

Ita Cyprias ille opes, velut hoſtiles exuvias claſſi impoſitas, Liburnis per Tiberinum oſtium 4658 56
maximâ cum diligentiâ in Urbem deportavit. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 9. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 45. *Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 1. *Ammian. Marcellin. lib.* 14.] quam rem latiùs ærarium populi Romani quàm ullum triumphum impleviſſe, affirmat *Florus.* [*ut ſupr.*]

Catonis adventu Romæ nuntiato, illicò omnes magiſtratus & ſacerdotes, unà cum Conſulibus (quorum alter, L. Marcius Philippus, Marciæ uxoris Catonis pater fuit) univerſo Senatu & frequenti populo obviam ei ad flumen prodierunt, & ripas utrinque compleverunt: nihilque à triumphi ſpecie & ſplendore diſceſſit ejus ſubvectio. Cujus tamen in eo notata eſt inſolentia, quòd ad Conſules & Prætores effuſos obviam non deſcenderit, neque curſum inhibuerit, ſed hexeri regiâ ripam prævectus non antè egreſſus fuerit quàm ad eum locum claſſe fuerit navali invectus, ubi erat exponenda pecunia. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 45. *Plutarch. in Catone minore.*] Nave nihilominùs egredienti Conſules & cæteri magiſtratus, & univerſus Senatus populúſque Romanus officii gratiâ præſtò fuit: non quòd magnum pondus auri & argenti, ſed quòd M. Catonem claſſis illa incolumem advexerat, lætatus. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *cap. ult.*]

Translatæ per forum pecuniæ, ſperatâ longè majoris, cepit populum admiratio. [*Plutarch.*] Et quia multis mancipiis pecuniiſque ex facultatibus regiis collectis, Cato nulli in ſe repetundarum accuſationi locum dederat, ſed ab omni crimine liber cuncta Romanis tradiderat; tandem rei bene geſtæ non minorem, quàm ſi victor è bello rediiſſet, honorem adeptus fuit. Quòd enim complures muneribus ſe corrumpi paterentur, id effecerat, ut pecunias deſpicere quàm hoſtes ſuperare rarior virtus haberetur. [*Dio, lib.* 39.]

Unum ex Cypriâ hâc legatione philoſophum deportaviſſe Catonem, refert *Plinius.* [*lib.* 7. *cap.* 30.] Niciæ regio procuratori, de ejus fide & diligentiâ teſtatus, Cato libertatem à Senatu obtinuit. [*Plutarch. in Catone.*] Clodius ſervos ex Cypro advectos, *Clodios* nominare intendit, quòd ipſe Catonem eò amandaſſet: ſed quia Cato obſtabat, non obtinuit. Igitur eis *Cypriorum* cognomen datum eſt. nam ne *Porcios* quidem eos nominari, quod nonnulli inſtituerant, Cato paſſus eſt. [*Dio, lib.* 39.]

Clodius Catoni, quòd ſibi ſe oppoſuiſſet, ſuccenſens, adminiſtrationem ejus calumniis impetiit, rationéſque eum actorum ſuorum poſtulavit: non quòd putaret ſe eum alicujus injuſti facti poſſe arguere; ſed quia naufragio commentarii Catonis ferè omnes perierant, id pro ſe nonnihil facturum Clodius arbitrabatur. Adjuvit in hoc etiam negotio Cæſar Clodium, quanquàm abſens: & (ut quidam referunt) accuſationes ei contra Catonem per litteras miſit. [*Dio, ibid.*] Cato verò tantùm prædicavit ſe ex Cypro argenti Reipublicæ coëgiſſe, quum ne unum quidem equum vel militem ipſe accepiſſet, quantum ex tot bellis & triumphis concuſſo orbe terræ non retuliſſet Pompeius. [*Plutarch. in Catone minore.*]

M. Ciceroni, nihil eorum quæ Clodius in tribunatu geſſiſſet ratum habendum eſſe in Senatu contendenti, M. Cato ſe oppoſuit: non in gratiam Clodii, ſed quòd inter illius acta reſcindenda quoque eſſet ipſius in Cypro procuratio, ut ex illegitimi rogatione tribuni miſſi non legitimè. [*Plutarch. ibid. & in Cicerone.*]

Phraati II. à filiis per ſcelus ſublato Orodes in Parthorum regno ſucceſſit: fratre ſuo Mithridate ex Mediâ, cui imperabat, ejecto. Ita in libro 39, *Dio.* Verùm filiis de regno contendentibus, Orodes ipſe primùm, deinde Mithridates in exilium pulſus fuiſſe videtur. Orodem verò ab exilio reduxit Surenas, vir opibus, genere atque authoritate inter Parthos poſt regem ſecundus; cui prærogativa erat gentilitia, ut novo regi Parthorum primus diadema imponeret. Hic enim Seleuciam magnam in Orodis poteſtatem redegit; ante alios aſcenſis mœnibus, profligatíſque ſuâ manu propugnatoribus. Et quum nondum trigeſimum annum exegiſſet illo tempore, ſummam tamen conſilii & prudentiæ exiſtimationem eſt conſecutus. Hæc enim de eo referunt, *Plutarchus* in *Craſſo*, & *Appianus* in Parthicis [*pag.* 140, 141.] Qui idem *Appianus* tamen, tum in

Parthicis

Parthicis, [*pag.* 134.] tum in Syriacis, [*pag.* 120.] aliâ vice Mithridatem à fratre Orode regno Parthico pulſum fuiſſe agnoſcit. Quanquàm Mithridatem propter crudelitatem regno à ſenatu Parthico pulſum fuiſſe, & fratrem ejus Orodem regnum vacans occupaviſſe, in lib. 42. cap. 4. *Juſtinus* ſignificet. licèt ibi Mithridatem hunc cum Mithridate Parthorum rege, cui res geſtæ *Magni* cognomen dedere, eundem perperàm faciat: quum inter Magnum illum & hujus fratrem Orodem, *variam complurium regum in Parthis ſucceſſionem* extitiſſe, vel ex ipſo Prologo libri 42 *Trogi Pompeii* (cujus epitomen *Juſtinus* nobis dedit) ſatis appareat.

Regno, ſive à ſenatu Parthico, ſive à fratre Orode pulſus Mithridates, ad Gabinium Syriæ Proconſulem, expeditionem in Arabes tum parantem, venit: cúmque permovit, ut omiſſis Arabibus contra Parthos duceret, ipſúmque in regno recuperando adjuvaret. [*Appian. in Syriacis, pag.* 120. *& Parthicis, pag.* 134. *Dio, lib.* 39.]

Idibus Maiis (in Februarium Julianum incurrentibus) lectis in ſenatu frequenti litteris A. Gabinii de re bello cum maximis Syriæ gentibus ac tyrannis (quo nomine, Judææ, Commagenæ, Chalcidis, Emeſæ, Trachonitidis, Bataneæ, & Abilenæ principes appellari ſolebant) bene geſtâ fides non eſt habita; & ſupplicatio, quam eo nomine in templis Romæ faciendam petiit, denegata. [*Cicero, lib.* 2. *ad Quint. fratr. epiſt.* 7. *orat. de provinciis Conſularib. & in L. Piſonem.*]

Quum Gabinius Ariſtobulum regem cum filiis Romam miſiſſet: illum quidem Senatus in vinculis ibi detinuit, filios autem in Judæam mox remiſit; quòd ex Gabinii litteris cognoviſſet, matri eorum pro traditione caſtellorum promiſſum illud fuiſſe. Ita *Joſephus* lib. 1. Belli cap. 6. & lib. 14. Antiqu. cap. 11. ubi regnum ſimul & Pontificatum per annos tres & menſes ſex obtinuiſſe Ariſtobulum addit: quod Arabicus hiſtoriæ Judaicæ collector (ad calcem Bibliorum *πολυγλώττων* Pariſienſium editus) capitulo 40. de prioris principatûs ſpatio accipit; *donec captivus adductus eſt primâ vice:* quum de priore illo & poſteriore hoc, ſimul ſumpto, intelligendum potiùs fuiſſe videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menſes totidem (ut in lib. 20. Antiqu. cap. 8. diſertè *Joſephus* confirmat) poſt reditum verò ex urbe Romanâ, & ante ſecundam captivitatem tres alios menſes in regno ille exegerit.

M. Cicero, oratione de Provinciis Conſularibus in Senatu habitâ, ut L. Piſone & A. Gabinio (quibus Conſulibus ipſe in exilium pulſus fuerat) revocatis, eorum provinciæ, Macedonia & Syria, futuris Conſulibus decernerentur, ſuaſit: iſta, inter alia, Gabinio objiciens. *In Syriâ, imperatore illo, nihil aliud actum eſt, niſi pactiones pecuniarum cum tyrannis, deciſiones, direptiones, latrocinia, cædes; cùm populi Romani imperator, inſtructo exercitu, dexteram tendens, non ad laudem milites hortaretur, ſed omnia ſibi & empta & emenda eſſe clamaret. Jam verò publicanos miſeros tradidit in ſervitutem Judæis & Syris, nationibus natis ſervituti. Statuit ab initio, & in eo perſeveravit, jus publicano non dicere; pactiones ſine ullâ injuriâ factas reſcidit, cuſtodias ſuſtulit, vectigales multos, ac ſtipendiarios liberavit: quo in opido ipſe eſſet, aut quò veniret, ibi publicanum aut publicani ſervum eſſe vetuit.*

Gabinius, quum multis maleficiis Syriam afflixiſſet, adeóque plus damni quàm prædones, qui tum maximè vigebant, dediſſet provinciæ; omnem quæſtum quem inde ceperat pro minimo ducens, ad expeditionem in Parthos faciendam, quòd prædivites eſſent, animum adjecit, atque ad eam ſe paravit. (*Dio, lib.* 39.)

Gabinii amicus Archelaus fuit Comanorum in Ponto à Pompeio Pontifex conſtitutus. (ut ſuprà, ad annum Mundi 3940. eſt dictum.) Is cum Gabinio tunc degens, ſe ei ſocium in bello Parthico, quod ille parabat, futurum ſperavit: ſed id Senatus non permiſit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796.)

Quum Gabinius, adversùs Parthos ducto exercitu, Euphratem trajeciſſet; Ptolemæus Auletes cum litteris Pompeii advenit; magnámque pecuniam tum Gabinio, tum exercitui ſe, partim illicò partim poſtquàm reſtitutus eſſet, daturum pollicitus eſt. Decem millium talentûm mercedem Gabinio ab illo fuiſſe oblatam, non ſolùm *Plutarchus* ſed etiam *Cicero* confirmat, in oratione pro Rabirio Poſtumo: ubi & bis millies atque quadringenties ſeſtertiûm eam ſummam æſtimat. Plerique duces refragati ſunt; & Gabinius bellum hoc dubitavit ſuſcipere, quamvis vehementer decem illis millibus talentûm mancipatus. Antonius verò rerum avidus magnificarum, & Ptolemæo cupiens gratificari roganti, præſtò ei fuit ad inducendum atque incendendum ad ſuſcipiendum hoc bellum Gabinium. Et tametſi lex vetaret, ut neque præſides provinciarum finibus excederent, neque arbitrio ſuo bella ſuſciperent; atque etiam populus, Sibyllinorum carminum religione inductus, ne Ptolemæus reduceretur interdixiſſet: Gabinius tamen quanto magis id vetitum ſciebat, tanto majorem inde quæſtum fecit; Parthicóque negotio omiſſo, in Alexandrinos expeditionem ſuſcepit. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiqu. cap.* 11. *Plutarch. in Antonio. Appian. in Syriac. pag.* 120. *& Parthic. pag.* 134. *Dio, lib.* 39.)

Regnum Ægyptiorum obtinebat eâ tempeſtate Berenice, Auletæ filia: quæ ex Syriâ acceſſito quodam Seleuco, qui ſe è Syriacorum regum ſtirpe ferebat, eum & maritum appellavit & regni bellíque conſortem fecit. Hic turpiſſimarum ſordium homo, (ut eum in *Veſpaſiano* deſcribit *Suetonius*, cap. 19.) Ptolemæus *Cocces* & *Cybioſactes* & Παρείσακτος ſive *Subdititius* per contemptum cognominatus, aureum alveum, in quo Alexandri Magni corpus Alexandriæ conditum jacebat, rapuit; ſed nullam è prædâ utilitatem percepit. Regina enim, ubi nullius pretii hominem vidit, intra paucos dies eum ſtrangulavit; cùm ejus ſordes, illiberalitatémque pati non poſſet. Et cùm ei jam quæreretur maritus regio ſanguine natus; Archelaus ille Comanorum Pontifex in Syriâ tum degens, & filium Mithridatis Eupatoris (ſub quo pater ipſius Archelaus contra Syllam & Romanos bellum geſſerat) ſe eſſe ſimulans, per amicos quoſdam ad reginam deductus eſt; à qua, ut vir rebus gerendis aptus, eiſdem quibus Seleucus

conditionibus receptus, ſex menſes ſimul cum eâ regno potitus eſt. (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 794. *&* 796. *& lib.* 12. *pag.* 558. *Dio, lib.* 39.)

C. Clodius, P. Clodii frater, ex Præturâ (quam hoc anno eum geſſiſſe, in libro 39 *Dio* indicat) Aſiam provinciam obtinuit. (*Cicero, ad Attic. lib.* 4. *Epiſt.* 14.) Cujus in eâ Quæſtor C. Scribonius Curio fuit: ad quem *Ciceronis*, in libro ſecundo ad Familiares, ſcriptæ epiſtolæ extant.

3949 Novis Conſulibus, lege à C. Trebonio tribuno plebis latâ, ad quinquennium provinciæ decretæ ſunt; Cn. Pompeio Hiſpania & Africa, M. Licinio Craſſo Syria cum vicinis regionibus: poteſtate utrique datâ, ut ſumerent ſibi quantum vellent militum ex civibus & ſociis, bellúmque & pacem cum quibus ipſis videretur contraherent. (*Liv. lib.* 105. *Plutarch. in Craſſo, Pompeio, & Catone minore. Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 437, 438. *Dio, lib.* 39.)

Craſſus, mox ut ſortitus eſt provinciam ſuam, gaudium ſuum diſſimulare non potuit; nihil unquam ſibi accidiſſe felicius exiſtimans. Apud familiares autem multa vana effundebat & juvenilia præter ætatem ac ingenium: non de Syriâ tantùm & Parthiâ victoriam ſibi prædeſtinans, ſed uſque ad Bactros & Indos Orientalémque Oceanum ſpes ſuas vanas proferens. Et quamvis in lege, quæ de imperio ejus lata erat, bellum Parthicum non fuerat adſcriptum: ſciebant tamen omnes Craſſum in eam prædam inhiare; & Cæſar ex Galliâ ſcribens, laudabat ejus propoſitum, & ut pergeret hortabatur. (*Plutarch. in Craſſo.*)

A. Gabinius, relicto in Syriâ filio Siſennâ admodùm parvo natu cùm perpaucis militibus, atque ita provinciâ cui præfectus fuerat prædonum injuriis magis expoſitâ, per Palæſtinam in Ægyptum profectus eſt. (*Dio, lib.* 39.) contra Archelaum, quem ſibi regem aſciverant Ægyptii. (*Liv. lib.* 105.) In quâ expeditione Hyrcano & Antipatro amicis uſus eſt ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. Nam & pecuniâ & armis & frumento & auxiliis Antipater eum adjuvit. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiqu. cap.* 11.)

Quum iter per altum & ſitiens ſabulum eſſet faciendum circa eluviem & Sirbonidis paludes, quas Typhonis exhalationes vocant Ægyptii: miſſus cum equitatu M. Antonius (quem tum juvenem præfectum equitum Gabinii fuiſſe, in lib. 5. Bell. civil. pag. 676. notat *Appianus*) non modò anguſtias occupavit, ſed Peluſium quoque cepit, amplam urbem: (*Plutarch. in Antonio*) Antipatri conſilio Judæis, qui Peluſium accolebant ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertractis. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Ita in poteſtatem redacto Peluſii præſidio, ſimul iter præſtitit Antonius exercitui ſecurum, & ſpem imperatori victoriæ firmavit. Ptolemæus verò, ſimul-atque Peluſium iniit, irâ & odio inflammatus Ægyptios trucidare inſtituit: ſed intercedens Antonius, id prohibuit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Peluſio duplici acie inſtructâ, progreſſus Gabinius, eâdem die Ægyptios occurrentes fudit. [*Dio, lib.* 39.]

Cicero, Romæ oratione habitâ, Commageno regi ignobili non modò Zeugma opidulum in Euphrate poſitum extorſit, ſed etiam multa in eum dicens, rogam ejus prætextam, quam erat adeptus Cæſare Conſule, magno hominum riſui expoſuit. [*Cicero, lib.* 2. *ad Quintum fratr. epiſt.* 11.]

Idibus Februariis (in Novembrem Julianum incurrentibus) Tyriis eſt ſenatus datus frequens: frequentes contrà Syriaci publicani. Vehementer vexatus eſt Gabinius: exagitati tamen à Domitio publicani, quòd eum eſſent cum equis proſecuti. [*Id. ibid. epiſt.* 12.]

Circa IV. Kalendas Maias, (in Februarium Julianum incidentes) *Puteolis magnum fuiſſe* 4659 55
rumorem, Ptolemæum eſſe in regno, ſcribit Cicero. [*ad Attic. lib.* 4. *epiſt.* 9.] Et in Ægypto quidem ille tum fuit; & adverſarium Archelaum, opinione citiùs occurrentem, ceperat Gabinius ut jam ab eo nihil negotii reſtaret. Sed veritus Gabinius ne, quaſi nullâ magnâ re geſtâ, minus pecuniæ quàm convenerat à Ptolemæo acciperet; ad hæc ſperans, propterea quòd æris ac magni nominis Archelaus haberetur, majorem ſibi pecuniæ ſummam futuram: inſuper ab ipſo Archelao magnâ vi nummorum acceptâ, hominem, quaſi is aufugiſſet, dimiſit. [*Dio, lib.* 39.]

M. Antonius poſteà in præliis & certaminibus, quæ magna & crebra commiſſa fuerunt, multa fortitudinis & conſilii imperatorii facta edidit: liquidiſſimè autem, quum circumdedit & circumvenit à tergo hoſtes, indéque victoriam in frontem incurrentibus paravit. Et horum causâ eximiis donis honoratus eſt. [*Plutarch. in Antonio.*]

Populus Ægyptius, ductu Archelai adversùs A. Gabinium mœnibus urbis egreſſus, quum caſtra vallo atque foſsâ cingere juberetur, univerſus ſucclamavit, ut id opus publicâ pecuniâ faciendum locaretur. Quapropter deliciis tam enerves animi, ſpiritum Romani exercitûs ſuſtinere non potuerunt. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 1.] Inde rursùs & in flumine navibus, & terreſtri pugnâ victoriam Gabinius obtinuit. Nam Alexandrinis quidem ad audienda omnia ſatis eſt animorum, naturâque ſunt ad effutiendum linguâ quidvis quod eis ad animum acciderit maximè præcipites ac temerarii: & iidem ad bellum ejúſque labores omnium ineptiſſimi: quanquàm in ſeditionibus (quæ apud eos & frequentiſſimæ & maximæ eveniunt) ad cædes ſubinde deveniant, in iiſque perire bonum quoddam in primis expetendum exiſtiment. [*Dio, lib.* 39.]

Iis igitur victis Gabinius, occiſóque præter alios in pugnâ Archelao, è veſtigio omni Ægypto potitus eſt, eámque Ptolemæo reddidit. [*Dio, ibid. Liv. lib.* 105. *Strabo, lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796.] Quam totam cauſam ita perſtringit *Cicero*, in oratione contra Piſonem, de furore Gabinii agens. *Effuſâ jam maximâ prædâ, quam ex fortunis publicanorum, ex agris urbibúſque ſociorum exhauſerat, cùm partem ejus prædæ profunda libidines devoraſſent, partem*

nova

nova quadam & inaudita luxuries, partem etiam in illis locis ubi omnia diripuit emptiones, partem permutationes ad hunc Tuſculani montem extruendum: cùm illa ejus intermiſſa intolerabilis ædificatio conſtitiſſet; ſeipſum, faſces ſuos, exercitum populi Romani, numen interdictúmque deorum immortalium, reſponſa Sacerdotum, auctoritatem Senatus, juſſa populi, nomen ac dignitatem imperii, regi Ægyptio vendidit. Cum fines provinciæ tantos haberet, quantos voluerat, quantos optaverat, quantos pretio mei capitis emerat, his ſe tenere non potuit. Exercitum eduxit ex Syriâ. qui licuit extra provinciam? Tribuit ſe mercenarium comitem regi Alexandrino. quid hoc turpius? In Ægyptum venit: ſigna contulit cum Alexandrinis. quando hoc bellum aut hic ordo (Senatorius) *aut populus ſuſceperat? Cepit Alexandriam. quid aliud expectamus à furore ejus, niſi ut ad Senatum tantis de rebus geſtis litteras mittat?* Nullas tamen eum miſiſſe, notavit *Dio*; ne ipſe ſuorum facinorum delator exiſteret.

Interfecti Archelai corpus requiſitum M. Antonius (cui cum illo familiaritas & jus hoſpitii interceſſerat) regio cultu funeravit. Unde magnam is ſui memoriam Alexandrinis reliquit. [*Plutarch. in Antonio.*] In Ponto verò Comanorum ſacerdotium Archelai filius poſt patrem accepit. [*Strabo lib. 12. pag. 558.*]

Gabinius ex ſuo exercitu milites præſidii causâ Alexandriæ apud regem Ptolemæum reliquit: qui in conſuetudinem poſteà Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerunt, & nomen diſciplinámque populi Romani dedidicerunt, uxoréſque duxerunt; ex quibus plerique liberos habebant. [*Cæſar. Comment. Bell. civil. lib. 3.*] ad quos ſpectant illa *Lucani*, libro 10.

——— pars maxima turbæ
Plebis erat Latiæ: ſed tanta oblivio mentes
Cepit, in externos corrupto milite mores,
Ut duce ſub famulo juſſuque ſatellitis irent;
Quos erat indignum Phario parere tyranno.

Ptolemæus regno reſtitutus filiam ſuam, Berenicen reginam, è medio ſuſtulit. [*Strabo, libro 17. pag. 796. Dio, libro 39. Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag. 226.*] Idémque reliquorum primatum locupletiores, ut qui plurimâ pecuniâ opus haberet, interemit. [*Dio, ut ſupr.*]

C. Rabirius Poſtumus eques Romanus, qui Ptolemæo & regnanti abſens, & Romam adventanti indéque poſteà diſcedenti præſens pecuniam non ſuam ſolùm, ſed etiam amicorum temerè crediderat, ut eam reciperaret, Romanâ togâ cum Græco pallio Alexandriæ mutatâ, curationem & quaſi diſpenſationem regiam ſuſcipere coactus eſt; *Diœceres* regius ab Auletâ conſtitutus. Cuſtodiam tamen regiam poſteà ille pertulit, vidit in vinculis familiares ſuos, mors ob oculos ſæpe verſata eſt; nudúſque atque egens ad extremum fugit è regno. [*Cicero, pro C. Rabirio.*]

Dum in Ægypto morabatur Gabinius, Alexander Ariſtobuli filius, denuò invaſo per vim principatu; multos Judæorum ad defectionem reduxit: collectóque magno exercitu, regionem obeundo, interfecit Romanos quotquot adipiſci potuit, reliquos in montem Garizim compulſos obſedit. Reverſus verò Gabinius, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmiſit ad tumultuatores: qui multos illorum reduxit ad officium. Sed Alexander, 30 Judæorum millia ſecum habens, auſus eſt occurrere Gabinio; & collatis ſignis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio deſiderata ſunt ex acie Judaicâ decem millia. Tum Gabinius, urbis Hieroſolymitanæ rebus ex Antipatri ſententiâ conſtitutis, contra Nabatæos profectus, hos quoque profligavit uno prælio. [*Joſeph. lib. 14. cap. 11.*]

Mithridates rex (Phraatis II. filius) à Gabinio derelictus, non quidem Arabum ope regnum Parthicum recuperavit, (ut ex pravâ interpretatione verborum *Appiani*, in Syriacis pag. 120. vulgò eſt creditum) ſed Babylonem potiùs ſe recepit; ut ex *Juſtino* colligitur. Quam cùm frater ejus Orodes diu obſediſſet, & fame coactos opidanos in deditionem tandem compuliſſet: Mithridates, fiduciâ cognationis, ultrò ſe in poteſtatem ejus tradidit. Sed Orodes plus hoſtem quàm fratrem cogitans, in conſpectu ſuo trucidari eum juſſit. (*Juſtin. lib. 42. cap. 4.*)

Gabinius nobiles Parthos, Mithridatem & Orſanem, qui ad ipſum profugerant, clàm dimiſit; ſparſo inter milites rumore, quòd aufugiſſent. (*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiqu. cap. 11.*)

Quum Syri plurimùm de Gabinio quererentur, & aliis de cauſis, & quòd ob abſentiam ejus à prædonibus infeſtati vehementer eſſent; quum item crebræ accederent publicanorum querelæ, qui quòd per eos impediti vectigalia exigere nequîſſent, magnum æs alienum conflaverant: irati Romani, ſententias concipiebant, parati Gabinium condemnare. Ciceróque cùm aliàs vehementer Gabinium accuſavit, tum conſilium quoque dedit, ut denuò Sibyllina carmina legerentur: perſuadens ſibi pœnam aliquam adſcriptam, ubi violata fuiſſent. Sed Conſulum alter Pompeius Gabinio ultrò ſtudebat, alter Craſſus, ſimul ut collegæ rem gratam faceret, ſimul etiam ob acceptas quas Gabinius miſerat pecunias. Quare uterque apertè eum defendens, nihil decerni patiebantur: inter alia Ciceroni quoque exilium exprobrantes. (*Dio, lib. 39.*)

Pompeius, in ſecundo hoc ſuo Conſulatu, ludis & ſpectaculis munificentiſſimis exhibitis, Theatrum ſuum dedicavit. (*Cicero, lib. 2. Offic. & lib. 7. ad familiar. epiſt. 1. Aſcon. Pedian. in orat. Piſonianam.*) quanquàm theatrum illud non ab ipſo Pompeio extructum dicebatur, ſed à Demetrio (Gadareno) liberto ejus id ex pecuniis quas, dum miles ſub eo eſſet, paraverat, conditum fuiſſe. qui quidem nomen operis ad Pompeium retulerit: ne malè audiret, quòd libertus tantum pecuniæ collegiſſet, unde tantos ſumptus facere poſſet. (*Dio, lib. 39.*)

Gabinius legatum à Craſſo, ut in Syriæ provinciâ ipſi ſuccederet, miſſum non admiſit; ſed magiſtratum, quaſi perennem eum accepiſſet, retinuit. (*Dio, ibid.*)

Quum tribuni plebis Craſſo conſuli obſtarent ne milites conſcriberet, eique decretam expeditionem reſcindere conarentur; Craſſus ad arma ſe convertit. Tribuni plebis, quia ſuam libertatem armis deſtitutam in actionibus ejus prohibendis infirmam eſſe videbant; à reclamando deſtiterunt: ſed multis eum diris devoverunt. Et Craſſo in Capitolio conſuetas expeditionis cauſâ precationes obeunti, auſpicia infeſta prodigiáque obnuntiaverunt. (*Id. ibid.*)

Quum Ateius tribunus plebis pararet inhibere ejus exitum, & multi unanimiter indignarentur hominibus pacatis & fœderatis arma inferri; timens Craſſus, oravit Pompeium ut ſe deduceret: erat enim magna illius apud plebem authoritas. Multos igitur tunc ad reclamandum & impediendum Craſſum paratos, conſpectus ante eum Pompeius placido intuitu ac vultu lenivit; ita ut ſilerent & tranſeuntibus cederent. (*Plutarch. in Craſſo.*)

Ateius verò tribunus Craſſo occurrens, primùm voce cohibebat, denuntians ne procederet: deinde apparitorem juſſit manus in eum injicere & in carcerem abducere. Sed reliquis tribunis plebis id non permittentibus, Craſſus extra pomerium evaſit. (*Id. ibid. cum Dione, lib.* 39.) Ateius tamen ad portam interim accurrens, focum ibi accendit: & Craſſo prætereunte ſuffitum faciens libánſque inſuper, diris eum devovebat imprecationibus; nova & horrenda nomina deorum invocans. Cujuſmodi arcanas & priſcas execrationes eâ præditas vi Romani exiſtimabant, ut nemo ſic devotus poſſet evadere, neque illi etiam bene cederet qui devoveret. (*Plutarch.*)

Tribunum plebis Metellum hoſtilibus diris exeuntem Craſſum devoviſſe, ſcribit *Florus.* (*lib.* 3. *cap.* 11.) Et quidem tribunos plebis communiter diris eum publicè devoviſſe, Velleius Paterculus, (*lib.* 2. *cap.* 46.) Appianus (*lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 438.) & Dio, (*lib.* 39.) ſignificant:

——— *Craſſúmque in bella ſecutæ*
Sæva Tribunitiæ moverunt prælia diræ;

Ut in libro tertio Lucanus cecinit. Præ aliis tamen *P. Ateium obnunciaviſſe ei diras, ſignóque objecto monuiſſe eum quid eventurum eſſet, niſi caviſſet*; in libro primo de Divinatione confirmat *Cicero:* à cujus penè laribus in provinciam Craſſus eſt profectus, cùm apud ipſum cœnaviſſet, in hortis generi ejus Craſſipedis. (*Id. lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 9.) Secedente deinde Cicerone in Tuſculanum, circa medium menſis Novembris (in Sextilem Julianum tunc incidentis) Craſſus paludatus profectus eſt. (*Id. lib.* 4. *ad Attic. epiſt.* 12.) & Brundiſii exercitum navibus impoſuit. (*Id. lib.* 2. *de Divinat.*)

Solvens Brundiſio Craſſus, pelago etiamnum ex tempeſtate turbido, non paucas naves amiſit: è reliquis expoſitum militem terreſtri itinere duxit per Galatiam. Ubi quum reperiſſet regem Dejotarum, admodùm ſenem, novam urbem condere, cavillans, *O rex*, inquit, *duodecimâ horâ ædificare incipis.* Cui ille arridens; *Ne tu quidem, imperator, quantum video, matutinus contra Parthos proficiſceris.* Exceſſerat enim jam Craſſus annum ſexageſimum; plus tamen quàm pro ætate ſenii vultu præferens. [*Plutarch.*]

3950 Cicero in Senatu Craſſi abſentis cauſam contra novos Conſules & multos Conſulares ſummâ contentione defendit. [*Id. lib.* 5. *ad familiar. epiſt.* 8.]

Quum quod in Syriâ magnopere ageret nihil Craſſus haberet, [nam & Syri quieti erant, & 4660 54
qui priùs Syriam bellis vexârant potentiâ Craſſi perterriti, nihil tùm movebant] in Parthos, ſine ullâ belli cauſâ, expeditionem ſuſcepit. Tantùm prædivites eos fuiſſe acceperat: & Orodem, qui nuper rex factus eſſet, ſuperatu facilem ſperabat. [*Dio, lib.* 40.]

Auditâ verò Hieroſolymitani Templi opulentiâ, quam Pompeius intactam reliquerat; in Palæſtinam divertit, Hieroſolymam adiit, Templum pervaſit, opes diripuit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 13.]

Erat tum in Templo trabs ex auro ſolida, 300 minas Hebraicas ſive libras 750 pendens, inſerta trabi cavæ ligneæ, ex quâ aulæa templi pendebant; quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretioſiſſimus. Hoc cæteris ignotum ſolus ſciebat Eleazarus ſacerdos ſacri theſauri cuſtos: qui Craſſum totum in colligendo auro eſſe videns, timénſque omnibus templi ornamentis, auream hanc illi trabem redemptionem pro omnibus ei tradidit; quum priùs eum jurejurando obſtrinxiſſet, nihil aliud loco moturum. Craſſus tamen & hanc accepit, & mox violato jurejurando non ſolùm duo millia talentorum quæ Pompeius non attigerat, ſed etiam totum reliquum aurum, cujus ſumma accedebat ad octo talentorum [Atticorum] millia, templo abſtulit. Quas tantas divitias, cùm vix fidem apud exteros inventuras *Joſephus* perſpiceret; eas à Judæis in Europâ, Aſiâ, Ægypto & Cyrenaicâ degentibus longo tempore congeſtas fuiſſe, ex *Strabonis Cappadocis* libris hiſtoricis [hodie non extantibus] & aliis aſtruere nititur. [*lib.* 14. *Antiqu. cap.* 12.]

Craſſus, extructo ponte, facilè ac tutò trans Euphratem duxit exercitum; multíſque Meſopotamiæ civitatibus ultrò ſe dedentibus potitus eſt. [*Plutarch. in Craſſo.*] Inexpectatò enim ejus tranſitus barbaris acciderat: indéque nullum in Meſopotamiâ præſidium alicujus momenti conſtitutum fuerat. [*Dio, lib.* 40.]

Talymenus Ilaces [vel Sillaces] regionis illius ſatrapes, paucis equitibus ad Ichnias caſtellum cum Craſſo congreſſus victúſque, accepto vulnere ad Regem ſe recepit; eúmque de Craſſi expeditione certiorem fecit. [*Dio, ibid.*]

Interim Craſſus & urbes recepit, Græcas potiſſimùm, atque in his Nicephorium. Macedonum enim aliorúmque Græcorum, quos bellorum ſocios aliquando Macedones habuerant, complures coloni vim Parthorum graviter ferentes, atque in Romanis, à quibus Græcos amari ſciebant, multum ſpei collocantes, haud gravatim ad eos defecerunt. (*Id. ibid.*)

Soli Zenodotiæ cives, quorum tyrannus erat Apollonius, centum milites Romanos intra

muros,

muros, quaſi ſe in fidem eorum daturi, receptos obtruncaverunt. Unde Craſſus, admoto exercitu, eam expugnavit & diripuit, & incolas ejus ſub haſtâ vendidit. Et cùm, præter hoc unum, nihil tunc neque feciſſet neque paſſus eſſet hoſtile Craſſus; tamen ſalutari ſe ab exercitu Imperatorem ſuſtinuit. Ob quod, magnam ille ſubiit infamiam, abjectúſque eſt habitus; quaſi majora non ſperaret, ſucceſſu qui tam ſe efferret tenui. [*Id. ibid. cum Plutarcho in Craſſo.*]

Domitio & Appio Conſulibus in Italiam reverſus eſt A. Gabinius. [*Aſcon. Pedian. in init. orat. Piſonian.*] Iiſdémque Conſulibus de eo adhuc abſente, utut pro eo Pompeius ſteterit, iterùm dictæ ſunt ſententiæ: quarum pleræque ipſi adverſæ fuerunt. Nam & Domitius ob contentionem in petitione conſulatûs inimicus Pompeio erat, quòd eo invito magiſtratum cepiſſet: & Appius, quanquàm affinis Pompeio eſſet, tamen quia ſtudio permulcendæ plebis ducebatur, ſperabátque fore ut ſiquid nunc tumultus injeciſſet pecuniâ deinceps à Gabinio corrumperetur; omnes ſuas actiones eo dirigebat. Decretum ergo eſt, ut Sibyllina carmina relegerentur: quantumvis Pompeius reclamaret. Interim pecuniæ à Gabinio præmiſſæ Romam venerunt. Eæ, non modò abſens, ſed ne præſens quidem gravius quicquam ut pateretur, effecerunt. Eo enim tum tempore confuſio Romæ erat, ut quum Gabinius exiguam earum pecuniarum, quibus ipſe corruptus fuerat, partem magiſtratibus quibuſdam judicibúſque largiretur, non modò nullam officii rationem illi habuerint, ſed reliqui quoque docti ſint pecuniæ causâ improbè agere, quippe quum ſe eâ facilè à ſupplicio redimere poſſent. [*Dio, lib. 39.*]

XII. Kalend. Octobr. (circa menſem Julium Julianum) Gabinius ad Urbem acceſſit: IV Kalend. Octobr. noctu urbem introivit. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 1.*] Ipſe enim turpium facinorum conſcientiâ ita urgebatur, ut & ſerò in Italiam advenerit, & noctu in urbem evectus ſit; multíſque diebus extra domum ſuam prodire non auſus fuerit. [*Dio, lib. 39.*]

Gabinium tres factiones poſtulabant: L. Lentulus, flaminis filius, qui eum de majeſtate poſtulavit; T. Nero cum bonis ſubſcriptoribus, & C. Memmius tribunus plebis cum L. Capitone. Cúmque edicto C. Alfii Prætoris de majeſtate accuſatus adeſſet; concurſu magno & odio univerſi populi penè afflictus eſt. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 1.*]

Decimo poſt adventum in urbem die, quo ipſum oportebat hoſtium numerum & militum renuntiare, mirè hæſit ſummâ in frequentiâ. Appius Conſul majeſtatis eum accuſavit, nomina data, ille verbum edidit nullum. Cùm vellet exire, à Conſulibus retentus eſt, & introducti publicani. Homo undique actus, cùm à Cicerone maximè vulneraretur, non tulit, & eum trementi voce exulem appellavit. Conſurrexit ſenatus cum clamore ad unum, ſic, ut ad corpus ejus accederet: pari clamore atque impetu publicani. VI. Id. Octobr. Gabinium ad populum luculenter calefecit Memmius; ſic, ut Calidio verbum pro eo facere non licuerit. Poſtridie ejus diei, divinatio apud Catonem (prætorem) fuit, de accuſatore in Gabinium conſtituendo: ſive Memmio, ſive Ti. Nerone, ſive C. & L. Antoniis Marci filiis. [*Id. ibid. epiſt. 2.*]

Accuſationes in Gabinium multæ, & actores haud pauci extiterunt: primùm autem de Ptolemæi reductionis crimine, cognitum eſt. In eâ actione univerſus ferè populus ad tribunal confluxit: ſæpiúſque illis eum diſcerpere animus fuit; præſertim quòd nec Pompeius aderat, & Cicero eum acerrimè accuſabat. [*Dio, lib. 39.*] Sed ipſe *Cicero*, in epiſt. 2. & 4. libri tertii ad Quintum fratrem, eum accuſaſſe ſe negat: vel quòd inimicitiæ ſibi periculoſæ ſuſcipiendæ eſſent contra Pompeium, vel quòd non deſperaret rem & ſine ſe & nonnihil per ſe confici potuiſſe, vel quòd infamia ſempiterna eſſet ei ſubeunda ſi tam infamis reus, ipſo agente, eſſet elapſus. *Ego verò*, inquit ille in epiſtolâ 41. *hâc de mediocritate delector: ac mihi illud jucundum eſt, quòd, cùm teſtimonium ſecundùm fidem & religionem graviſſimè dixiſſem, reus dixit, ſi in civitate ſibi eſſe licuiſſet, mihi ſe ſatisfacturum; neque me quidquam interrogavit.* & in epiſtolâ 91. *Feci ſummâ cum gravitate, ut omnes ſentiunt, & ſumma cum lenitate, quæ feci. Illum neque urſi, neque levavi. Teſtis vehemens fui: præterea quievi.*

In hoc de majeſtate judicio, Gabinius accuſatoribus frigidiſſimis uſus, odio tamen omnium generum premebatur: quæſitor gravis & firmus erat Alfius; Pompeius vehemens in judicibus rogandis. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 3.*] Gabinius ſe Ptolemæum reduxiſſe dicebat Reipublicæ causâ; quòd claſſem Archelai timeret, quòd mare refertum fore prædonum putaret: lege etiam id ſibi licuiſſe dicebat. [*Id in orat. pro Rabirio Poſtumo.*] Socii Pompeii & Cæſaris promptiſſimè ei opitulabantur; aliud tempus à Sibyllâ aliúmque regem indicatum dicentes: eóque maximè nitebantur, quòd nulla in eo carmine rei perpetratæ pœna erat aſſignata. [*Dio, lib. 39.*] Accuſatoris L. Lentuli incredibilis erat infantia: quem fremebant omnes prævaricatum, ſed tamen niſi mira contentio, & preces Pompeii, dictaturæ etiam rumor, plenus timoris fuiſſet; ipſi Lentulo Gabinius non reſpondiſſet. Cùm verò judices 70 tuliſſent ſententias; 32 condemnârunt, 38 abſolverunt. [*Cicero, lib. 4. ad Attic. epiſt. 16. & lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 4.*]

Gabinium, cùm de tantis criminibus judicium ſuſtineret, immenſam pecuniæ vim elargitum fuiſſe; eóque abſoluto parùm abfuiſſe, quin ipſos judices populus interfeciſſet, in 39° hiſtoriarum ſuarum libro tradit *Dio.* A Memmio verò ad populi judicium Gabinium fuiſſe productum, & interceſſione Lælii tribuni plebis eodem fuiſſe exemptum, in libri 8. cap. 1. hunc in modum refert *Valerius Maximus.* A. Gabinius in maximo infamiæ ſuæ ardore ſuffragiis populi C. Memmio accuſatore ſubjectus, abruptæ eſſe ſpei videbatur: quoniam & accuſatio partes ſuas plenè exhibebat, & defenſionis præſidia invalidâ fide nitebantur; & qui judicabant, irâ præcipiti, pœnas hominis cupidè expetebant. Lictor igitur & carcer ante oculos obverſabantur; cùm interim omnia iſta propitiæ fortunæ interventu diſpulſa ſunt. Filius namque

Gabinii Siſenna conſternationis impulſu ad pedes ſe Memmii ſupplex proſtravit: inde aliquod fomentum procellæ petens, unde totus impetus tempeſtatis eruperat. Quem truci vultu à ſe victor inſolens repulſum, excuſſo manu annulo humi jacere aliquandiu paſſus eſt. Quod ſpectaculum fecit, ut Lælius tribunus plebis approbantibus cunctis Gabinium dimitti juberet, ac documentum daretur, neque ſecundarum rerum proventu inſolenter abuti, neque adverſis properè quemquam debilitari oportere.

Neque ſic tamen evaſit Gabinius. De majeſtate enim abſolutus, tum ob alias nonnullas cauſas, tum quòd ex provinciâ centena millia (drachmarum vel denariorum) eóque amplius compilaſſet, pòſt in judicium pertractus, repetundarum damnatus eſt. Pompeius qui ad rem frumentariam explicandam profectus Urbe fuerat (nam frumentum permultum exundatione Tiberis corruptum fuerat) ac tum in Italiâ verſabatur, ad hoc judicium ut veniret properavit. Sed quum ſeriùs veniſſet, ex ſuburbanis non antè receſſit, quàm id conſummatum eſſet. Idémque populo extra pomœrium congregato, quia ipſi proconſulare imperium jam gerenti in Urbem venire non licebat, multa pro Gabinio verba fecit, recitatis etiam litteris ad ſe pro Gabinii ſalute à Cæſare miſſis; judicéſque deprecatus eſt: & Ciceronem non modò à Gabinio accuſando avertit, ſed ut ejuſdem cauſam ageret effecit. Nihil tamen ea Gabinio profuerunt. Nam judices, partim quòd populum timerent, partim quòd nullum à Gabinio magnum munus accepiſſent, (is enim levioribus de cauſis in jus vocatus, nullos ſumptus jam faciebat: haud dubiùs causâ ſe tum quoque ſtaturum) exilio eum damnaverunt: ex quo poſteà Cæſar eum reduxit. [*Dio*, *lib.* 39.]

Gabinium, ex tantis inimicitiis receptum in gratiam, ſummo ſe ſtudio defendiſſe, in oratione pro Rabirio Poſthumo ipſe agnoſcit Cicero. In quo, licèt ejus humanitas à Valerio Maximo [*lib.* 4. *cap.* 2.] laudetur: inde tamen Ciceroni nomen criménque perfugæ auctum vehementer fuiſſe, confirmat *Dio*. Et oblitus omninò eſt Marcus illius, quod ad Quintum fratrem anteà ſcripſerat; (*lib.* 3. *epiſt.* 5.) *Gabinium ſi, ut Panſa putat oportuiſſe, defendiſſem, concidiſſem. Qui illum oderunt* [*ii ſunt toti ordines*] *propter quem oderunt, meipſum odiſſe cœpiſſent.* quanquàm, in oratione illâ pro Rabirio hanc facti ſui rationem ipſe reddiderit. *Mihi cauſa defendendi Gabinii fuit reconciliatio gratiæ: neque me verò pœnitet mortales inimicitias, ſempiternas amicitias habere.*

Timagenes Alexandrinus [vel, ut quidam volunt, Ægyptius] regii argentarii filius, qui bello captus, Romam à Gabinio deductus & à Fauſto Syllæ filio redemptus fuerat, Romæ ſub Pompeio, Julio Cæſare & Triumviris; Rhetoricam docuit, & multos libros edidit. [*Suid. in* Τιμαγένης.]

P. Cornelius Lentulus Spinther Proconſul Ciliciæ, re bello bene geſtâ, ab exercitu Imperator appellatus eſt. [*Cicero*, *lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 8. & 9.]

3951 Appius Claudius Pulcher, ſub exitum Conſulatûs ſui Senatuſconſulto ſucceſſor P. Cornelio Lentulo deſignatus, ſine lege Curiatâ, ſuo ſumptu in Ciliciam eſt profectus. [*Id. ibid. epiſt.* 9. & *lib.* 3. *ad Quint. fratr. epiſt.* 2. & *lib.* 4. *ad Attic. epiſt.* 16.] Cui in provinciam venienti obviam proceſſit Lentulus. [*Id. lib.* 3. *ad familiar. epiſt.* 7.] poſt quem ſuſcipiens imperium Appius, miſerrimè provinciam afflixit, & penè perdidit. [*Id. ad Attic. lib.* 5. *epiſt.* 16. & *lib.* 6. *epiſt.* 1.]

Quum Craſſus eodem impetu barbarorúmque terrore uſus, quo prima Meſopotamiæ loca ceperat, procedere, ac Babylonem Seleuciámque, Parthis ſemper infeſtas urbes, tentare debuiſſet; in Meſopotamiâ commorari gravatus, & quietem otiúmque in Syriâ deſiderans, Parthis ſe ad bellum parandi ſpatium, relictóſque in Meſopotamiâ Romanos milites opprimendi occaſionem præbuit. [*Plutarch. in Craſſo. Dio*, *lib.* 40.]

Ille igitur diſpoſitis per dedititias urbes præſidiis, quæ peditum ſeptem millium fuerunt & mille equitum, retrò in Syriam hybernaturus ceſſit. Ibi filium (Publium Craſſum) excepit à Cæſare venientem è Galliâ, donis militaribus ab illo ornatum, & adducentem delectos mille equites. [*Plutarch.*]

In Syriâ moram trahens Craſſus, exactori magis quàm imperatori ſimilem ſe exhibuit. Non enim comparandis armis tempus impenſum eſt, aut exercendo militi: ſed ſupputabat civitatum reditus, &. deæ Hierapolitanæ theſaurum ponderibus & trutinis per multos dies examinabat. Populis quoque ac regulis milites imperans, mox remittebat eis militiam acceptâ pecuniâ: atque ita in contemptum veniebat. Exeuntibus verò è deæ Hierapolitanæ templo patre & filio, primus in foribus adoleſcens Craſſus procidit, & mox incurrens in illum ſenex. [*Id.*] Urbs autem Hierapolis ea eſt, quam Bambycen & Edeſſam alii, Magog Syri vocant: ubi dea Syra Atargatis, Græcis Derceto dicta, colebatur. [*Strabo*, *lib.* 16. *pag.* 748. *Plin. lib.* 5. *cap.* 23.]

Rabirio Poſtumo, Ptolemæum Alexandriam crediti ſervandi causâ ſecuto, majeſtatis crimen apud judices motum eſt. [*Sueton. in Claudio*, *cap.* 16.] Gabinio enim jam repetundarum damnato & in exilium pulſo, C. Memmius Rabirium accuſavit, quòd Gabinium Alexandriam proficiſci impulerit; quòd diœcetes Regis factus Alexandriæ pallium ſumpſerit, & pecuniam Gabinio ſibique ex imperatis tributis coëgerit. Defendit eum Cicero quando vis frigorum hyémſque invaleſcebat: ut ex Oratione ejus, quæ adhuc extat, intelligitur.

M. Craſſus, interfecto Publio filio exercitúque deleto, trans Euphratem cum ignominiâ & 4661 53
dedecore periit. [*Cicero*, *lib.* 2. *de Divinat.*] Eam cladem in libro 40 enarrat *Dio*; ſed multò pleniùs in Craſſi Vitâ *Plutarchus*: ex quo ea omnia ad verbum penè ſunt deſcripta, quæ in *Appiani* Parthicis hâc de re leguntur. Quare hujus celebratiſſimæ hiſtoriæ præcipuas partes, inde petitas, cum *Saliano*, operæ pretium fuerit hîc ſubjicere.

Orodes Parthorum rex in Syriam legatos ad Craſſum miſit: qui & expoſtularent cum eo

quòd

quòd Meſopotamiam invaſiſſet, & cauſas belli exquirerent. Miſit præterea Surenam cum exercitu ad recipienda ea, quæ vel capta fuerant, vel defecerant: ipſe expeditionem in Armeniam inſtituit; ne Artabazes Tigranis filius, qui tùm ibi regnabat, ipſe de ſuo regno ſollicitus, ullum Romanis auxilium mittere poſſet. (*Dio.*)

Craſſum in Syriâ ex hybernis copias convocantem legati Orodis adierunt, (licèt *Florus* in Meſopotamiâ hoc factum referat, quum apud Nicephorium Craſſus caſtra poſuiſſet) percuſſa cum Pompeio Syllâque fœdera in memoriam illi revocantes: ſimúlque denunciantes; ſi miſſus eſſet à populo Romano exercitus contra Parthos, geſturos illos bellum implacabile in Romanos: ſin patriâ invitâ, Craſſus privati quæſtûs gratiâ arma Parthis intuliſſet, & urbes occupaſſet; acturum Regem moderatè, Craſſi ſenectutis miſericordiâ motum, populóque Romano milites remiſſurum. Quibus Craſſus, regiis inhians theſauris, nihil, ne imaginario quidem jure, ſed Seleuciæ, (urbs ea Meſopotamiæ eſt, à Græcis habitata) cauſas ſe belli editurum reſpondit. [*Florus, lib. 3. cap. 11. Plutarch. & Dio.*] Tum ridens legatorum princeps Vagiſes, & volam ſiniſtræ manûs digitis dextræ percutiens, *Antè*, inquit, *hinc pili naſcentur, quàm tu Seleuciam aſpicias.* Atque ita legati abierunt, Orodi regi bellum nuntiaturi.

Intereà præſidiarii quidam, qui magno cum periculo è Meſopotamiâ evaſerant, formidoloſa de Parthorum multitudine, armorum genere, pugnandi ratione propriâ docti experientiâ referentes, adeò fregere animos Romanorum; ut quidam ex præfectis Craſſo ſubſiſtendum cenſerent, atque ex integro de ſummâ rerum concilium convocandum. In his erat Craſſi Quæſtor Caſſius. Aruſpices quoque à progrediendo deterrebant. Quos omnes Craſſus repulit.

Inprimis enim erexit eum Armeniorum Rex Artabazes, qui in caſtra cum ſex millibus equitum venit, qui dicebantur eſſe Regis ſtipatores & ſatellites; aliáque pollicebatur decem millia cataphractorum, & 30 millia peditum, qui propriis ſeſe alerent ſumptibus. Suadebat autem Craſſo, ut per Armeniam irrueret in Parthiam; omnia ſe affatim exercitui ſubminiſtraturum: tutum etiam iter fore, propter regionis aſperitatem, equitatui, quo uno maximè Parthi valerent, minùs obnoxiam. At Craſſus ſapientiſſimum conſilium neglexit, & collaudatum Armenum dimiſit; oſtendens ſe per Meſopotamiam ducturum, ubi multos egregióſque milites Romanos reliquiſſet.

Ergo Zeugma ad oram Euphratis adit: ubi multorum prodigiorum minas neglexit, quæ fuſiùs *Plutarchus*, & *Dio* commemorant: quorum præcipuum illud, à *Julio Obſequente* in libro de prodigiis ita notatum. *Cum coorta tempeſtas ſignifero ſignum arreptum* (vel *ereptum*) *merſiſſet gurgiti, & offendente nimborum caligine prohiberentur tranſire*, pertinaciter Craſſus perſeveravit. & à L. Floro, [*lib. 3. cap. 11.*] ita. *Cum Zeugma tranſiſſet exercitus, rapta ſubitis ſigna turbinibus hauſit Euphrates.* Etiam conſilium Caſſii neglexit monentis, ut dum aliquid certi de Parthis allatum eſſet, in aliquâ urbium in quibus præſidium habebat, reficeret exercitum. Sin minùs, ut ſecundo flumine Seleuciam peteret; ſic naves commeatum ſuppeditaturas & caſtra ſecuturas; amnem quoque præſtiturum, ne circumveniri ab hoſte poſſent.

Hæc perpendentem Craſſum à ſalubri conſilio abduxit Augarus ſeu Abgarus Oſroënus. Ita enim rectè à *Dione* nominatur; qui à *Floro* [*lib. 3. cap. 11.*] Mazares Syrus, variantibus verò Breviarii *Sexti Rufi* exemplaribus Mazarus, Marachus, Macorus & Abgarus etiam appellatur. Apud *Plutarchum*, Arabum Phylarchus Ariamnes ille dictus reperitur: licèt in quibuſdam *Plutarchi* codicibus, & in his quæ ex eo in *Appiani* Parthica ſunt traducta, Acbarus nuncupatus inveniatur. Hic verò Romanis anteà fœdere junctus ſub Pompeio, barbarorum partes tum potiores habuit. Et quum Partho ſtuderet, ſimulavit ſe Craſſi amicum, liberalitérque ei pecuniam ſuam impendens, & exploravit omnia ejus conſilia & Parthis enuntiavit. Cúmque Craſſus Seleuciam contendere decreviſſet, indéque ad Cteſiphontem urbem trajicere; id conſilium, tanquàm multo tempore opus habiturum, ut repudiaret, atque ut rectà adversùm Surenam & Sillacem Orodis regis duces, (qui ſolus & ſubvehere commeatus, & munire poterat, à tergo relicto Euphrate) exercitum duceret, perſuaſit.

Exercitum ille deinde per infinitam planitiem deduxit, viâ arenoſâ & ſitiente, omni ſtirpe virgultíſque deſtitutâ. Et jam dolus cœperat eſſe ſuſpectus, cùm Artabazes nuncios Craſſo mittit, non poſſe ſe illi auxilia mittere, gravi quippe bello urgeri, Orode Armeniorum vicos vaſtante: monere autem maximè Craſſum, ut illuc ſe convertat, & junctis cum Armenis copiis, cum Orode decernat. Quod ſi non placeat, ita progrediatur, ut regiones declinet equitabiles. Id conſilium Craſſus etiam cum ſtomacho rejecit; regémque nullo reſcripto dignatus, ſibi non ſupereſſe nunc tantum otii dixit, ut curaret Armeniam, ſed in reditu Artabazum daturum pœnas proditionis. Mox verò Abgarus, priuſquàm doli compertus eſſet, ſubduxit ſe; quum Craſſo perſuaſiſſet, ſe hoſtium exercitum circumventurum, & perturbaturum.

Non multum progreſſi fuerant, cùm pauci ſpeculatores accurrentes, nunciaverunt reliquos ab hoſte occiſos; eóſque adeſſe ingentibus animis, copiíſque inſtructos. Hîc Craſſus obſtupuit, exercitus perculſus eſt metu. Et Craſſus quidem primùm Caſſii ſententiam ſecutus, aciem explicatiorem inſtruxit: mox malè mutato conſilio contractis copiis quadratam aciem & profundam fecit. Alterum cornu Caſſio alterum filio C. Publio attribuit: ipſe in mediâ acie conſtitit. Cùm ad rivum Baliſſum nomine ventum eſſet, cùm plerique ducum ſuaderent, ut ibi caſtra ponerentur, & pernoctarent; interímque explorandum, quæ eſſent hoſtium copiæ, & quàm inſtructæ: id quoque conſilium reſpuit Craſſus, ejus filio cum ſuis equitibus prælium affectantibus: juſsítque, ut in acie ſtantes, quibus liberet cibum caperent & biberent. Quod priuſquàm factum eſſet ab omnibus, incompoſito gradu properavit, non lento & interquieſcente, donec hoſtes in conſpectu fuere.

Surenas non totam à principio aciem exhibuit, nec armorum dignitatem, ſed idoneo ad terrorem Romanorum loco, quos primùm infeſtis haſtis loco movere inſtiterunt. Cæterùm ut altitudinem confertæ aciei & militum vidêre ſtabilitatem, gradum retulere. Cùm autem ordines ſuos diſſolvere viderentur, priuſquàm id Romani adverterent, undique ſe ipſorum aciei circumfudêre. Cùm verò levem armaturam Craſſus procurrere juſſiſſet, haud longè ſunt progreſſi; ſed grandine ſagittarum malè accepti, retrò ſe inter gravem armaturam receperunt, initiúmque tumultûs & pavoris præbuerunt, cernentibus vim telorum omnia perrumpentium, & vulnerum magnitudinem.

Hic Parthi divulſi, undique in confertam aciem ſagittas eminùs ejaculari cœperunt, tanto damno, nullum ut telum eſſet irritum; tantâ vi, ut immanes plagas mortéſque frequentiſſimas afferrent, tantâ conſtantiâ, ut ne fugientes quidem à jaculando ceſſarent. Et ſperabant quidem Romani fore, ut effuſis ſemel telis ad manus venirent. Ut verò cognoverunt multos camelos illis præſtò eſſe ſagittis onuſtos, à quibus circumvecti primi ſagittas ſumebant; obtorpuit Craſſus videns nullum fore ſagittandi finem, donec omnes telis confixi jacuiſſent: juſsítque filium eniti cum hoſte conſerere, priùs quàm ab eo circumfunderetur.

Juvenis igitur aſſumptis 1300 equitibus (quorum mille à Cæſare acceperat) ſagittariis 500, & proximis clypeatorum octo cohortibus, impetum in Parthos fecit; fugientes de induſtriâ, uſque dum ille longiùs abſtractus à patre eſt. Tum verò converſo vultu Romanos aggreſſi, cinctos undique ſagittis confixerunt. Ipſe Publius (quem ut *lectiſſimum juvenem*, in lib. 6. cap. 13. Oroſius, ut *clariſſimum & praſtantiſſimum juvenem*, in libro 6. commendat hic Eutropius) quia non poterat uti manu transfixâ, armigero latus feriendum præbuit. Ex duobus ejus ſodalibus, Cenſorinus ſenator ac orator eodem modo periiſſe dicitur; Megabacchus, animi corporiſque fortitudine eximius, ſe ipſe confodit, ut & nobiliores cæteri. Reſiduos ſubeuntes collem barbari contis confoderunt pugnantes. Vivi non ampliùs quingenti in eorum poteſtatem veniſſe dicuntur.

Capite Publii truncato, in Craſſum illicò contenderunt; qui filii reditum expectabat, dum minùs aliquantò inſtaret hoſtis. At nunciis aliis, ſuper alios ſupervenientibus, actum eſſe de Publio, niſi valido auxilio quamprimùm ſuccurreretur, inſtitit cum exercitu progredi; cùm ſupervenere hoſtes clangore terribiles, & victoriâ ferociores, Publii caput haſtâ ſuffixum ferentes. Id ſpectaculum Romanos vehementer infregit; Craſſus tamen animare conatur ſuos, ad extorquendam hoſti lætitiam, & ſævitiam vindicandam. Redintegratum eſt prælium; ſed cùm Romani iterùm ſagittarum grandine conficerentur, miſerè multi peribant. Nam qui temerè, ne ſagittis configerentur, in hoſtem irruebant, contis validis, quibus illi ſubinde bina corpora uno impetu tranſverberabant, in anguſtum cogebantur: donec appetente nocte receperunt ſe Parthi, jactantes unam noctem ſe Craſſo largiri, ad filium lugendum.

Eâ nocte Octavius & Caſſius, centuriones & milites convocârunt; nam Craſſus publico privatóque obrutus luctu, obvoluto capite in tenebras abdiderat ſe; cùm metus futurorum reliquos exercitûs ad fugæ conſilium impulit. Exercitus ſine tubâ excitatus ſilentio abire cœpit. Mox autem debilibus ſentientibus ſe relinqui, ingens tumultus & confuſio, cum ejulatu & comploratione caſtra occupavit. Inde perturbatio & pavor progredientes occupavit: quòd clamore excitum hoſtem incurſurum putarent. Et ſenſit ille quidem abeuntes; ſed inſequi neglexit. Trecenti, equites expediti, Egnatio duce, Carras intempeſtâ nocte pervenerunt; & appellatis excubitoribus nunciari juſſerunt præfecto Coponio, Craſſum ingentem pugnam cum Parthis commiſiſſe: nec alio verbo addito, ad urbem Zeugma properârunt. Coponius ex confusâ oratione infauſtam rem nunciari exiſtimans, ſuos armat extemplò, & Craſſo per debilium curam lentiùs progredienti occurrit, eúmque cum exercitu urbe recepit.

Ubi diluxit, Parthi caſtra Romanorum adeunt, & ibi relictos ad quatuor millia contrucidârunt. Multos quoque in campo palantes equitatu exceperunt: in his quatuor cohortes, quas eadem nocte Vargunteius legatus ducebat, & noctu à viâ aberraverant. Has in colle circumvecti pugnantes oppreſſerunt; præter viginti milites, qui per medios hoſtes perrumpentes, Carras incolumes pervenerunt. Cujus Varguntcii cladis meminit & *Oroſius*. [*lib. 6. cap.* 13.]

Incertus animi Surenas an Carris eſſet Craſſus cum Caſſio, an aliò ſe ex fugâ contuliſſent; Carras dimittit certos homines, qui id perdiſcerent, ſpecie fœderis ineundi cum Romanis ſi excederent Meſopotamiâ. Quod cùm Romanis, quibus omnia propè deſperata erant, placuiſſet, tempúſque & locum congreſſûs Craſſi & Surenæ peterent; Surenas intelligens hoſtem incluſum Carris, poſtridie cum exercitu affuit, opidum vehementer premens, imperáníque Romanis ſi cupiant inducias; ſibi Craſſum & Caſſium vinctos dari. Hîc nimirùm ingemuerunt Romani ſe deceptos, & longinquâ inaníque ſpe auxilii Armeniorum omiſsâ, de fugâ cogitabant.

Id conſilium nemini Carrenorum ante tempus aperiendum erat; aperuit tamen Craſſus omnium perfidiſſimo Andromacho, quem inſuper delegit itineris ducem: itaque omnia conſilia Parthi didicerunt, Andromacho ſingula prodente. Et quoniam noctu pugnare neque ſolitum Parthis eſt, neque facile; Craſſus autem noctu exiverat, ne hoſtes longiùs à tergo fugientium relinquerentur, Andromachus Romanos aliis atque aliis viis deducebat: poſtremò in profundas paludes, & loca foſſis conciſa deflexit. Fuerunt nonnulli qui, Andromachi circumflexiones ſuſpectas habentes, eum ſequi noluerunt. Nam Caſſius retulit ſe Carras. & inde cum equitibus quingentis, proripuit ſe in Syriam. Alii fidos nacti duces, loca montoſa, quæ Synaca dicuntur, ceperunt, & ante lucem in tutum pervenere, ferè quinque millia, quibus præfectus erat vir fortis Octavius.

Craſſum inſidiis Andromachi implicatum in locis difficilibus, & palude, occupavit dies

cum

3951 cum quatuor cohortibus legionariorum, & paucis equitibus, & quinque lictoribus, cum quibus labore magno eluctatus difficultates itineris, jam appropinquantibus hoſtibus in alium tumulum refugit duodecim fermè ſtadiis ab Octavio diſtantem, non tam munitum aut equis impervium, ſed ſubjacentem Synacis, & conjunctum longâ cervice tendente per mediam planiciem. Itaque periculum ejus Octavium latere non poterat. Ergo primus cum paucis accurrit in ejus auxilium; deinde reliqui ſe invicem increpantes ſequebantur, repreſsíſque hoſtibus à tumulo, Craſſum in medium receperunt. Scutíſque objectis jactabant nullum Parthorum telum poſſe corpus Imperatoris attingere, priuſquàm propugnatores omnes ad unum cecidiſſent.

Itaque Surena videns Parthos jam ſegniùs ſubire pericula, & periculoſum eſſe pugnare cum deſperatis, è loco præſertim editiore pugnantibus, & ſi fortè nox ſupervenerit, Romanos jam montana tenentes capi non poſſe, ſed ad Armenios belli redintegrandi gratiâ profecturos, (ut ait *Dio*) alteram fraudem perfidiámque machinatus eſt. Dimiſit enim aliquot captivos, qui barbaros de induſtriâ confabulantes audiverant, Regem non abhorrere à pace cum Romanis ſarciendâ, exhibiturúmque Craſſo omnem humanitatem, ſi id per ipſum fieri poſſet. Interim abſtinebant à pugnâ barbari, & Surena cum optimatibus paulatim ad tumulum accedens levavit arcum, & protensâ dextrâ, Craſſum ad fœdera invitavit: Parthorum vim eum jam expertum, nunc humanitatem, ſi velit, experturum. Non aſſentiebatur Craſſus, & meritò fraudem timebat; ut qui nullam ejus mutationis cauſam videret.

At milites etiam cum convicio pacem petebant. Ille conabatur precibus & ratione perſuadere, ut reliquum diei perdurarent, noctu per montoſa iter facturos, ne propinquæ ſalutis ſpem abrumperent. Sed cùm indignantes & arma concutientes minarentur, territus pergit ad hoſtes, & tamen converſus ad ſuos; *Vos*, inquit, *Octavi & Petroni, & quotquot adeſtis præfecti Romani, cernitis quam vim patiar. Verùm cæteris mortalibus nunciate, ubi incolumes ſueritis, deceptum ab hoſtibus Craſſum, non à civibus deditum, periiſſe.* Quod videri poteſt dixiſſe, hâc amicâ voce tentans eorum pertinaces animos infringere, dum famæ ipſorum curam gerit. Octavius autem & cæteri non hæſerunt in tumulo, ſed ſimul deſcenderunt: lictores ſequi honoris causâ volentes Craſſus à ſe removit.

Primi ex barbaris occurrerunt duo ſemigræci, qui Craſſum ex equis deſilientes adoraverunt, ſalutatúmque Græcè rogabant, ut præmitteret, qui Surenam cæteróſque, qui ad colloquium veniebant, pertentarent an inermes venirent. Miſit ille duos Roſcios fratres, quos extemplò Surenas retinuit, atque cum primoribus provectus equo, cùm Craſſus pedes iret, juſſit ad eum equum adduci, & ad fluvium uſque, ad ſcribendas pacis leges progredi, quòd Romani non eſſent admodùm pactorum memores, ſimúlque dexteram ei porrexit. Quúmque Craſſus equum accerſeret, negavit eſſe opus. Hunc enim tibi, inquit, Rex dono dat. Móxque admotus ei is equus auro frenatus, in quem ſtratores eum ſuſtulerunt, & aſſectati ſunt, verberibus concitantes equum. Ibi Octavius primus arripuit frenum, & ſecundùm illum unus ex tribunis Petronius, mox reliqui circumfuſi inhibere paraverunt equum, atque illos, qui ex utrâque parte urgebant Craſſum, retrahere.

Cúmque ſe mutuò protruderent, turbaréntque, ventum eſt ad verbera. Octavius ſtricto gladio occidit unius barbari equiſonem; alius Octavium, à tergo feriens. Petronius telum non habuit, ſed percuſſus in loricam reſiluit integer. Cæterùm Craſſum Parthus Pomaxæthres vel Maxarthes nomine interfecit, aut ut aliis placet, jacentis caput & dexteram detruncavit. *Dio* in dubio relinquit, an ab aliquo ſuorum occiſus ſit, ne vivus in hoſtium manus veniret; an verò ab hoſtibus. Comprehenſum &, ne quid vivus pateretur, repugnantem interemptum fuiſſe, in libro 106. *Livius* retulit. *Ipſe in colloquium ſollicitatus, ſigno dato, vivus in hoſtium manus incidiſſet, niſi tribunis reluctantibus, ſugam ducis barbari ferro occupaſſent:* ait in lib. 3. cap. 11. *L. Florus.* & eum ſecutus *Sextus Rufus*, in Breviario, ad Valentinianum Auguſtum. *Ipſe Craſſus quum ad colloquium ſollicitatus vivus penè capi potuiſſet, repugnantibus tribunis evaſerat, & dum fugam petit occiſus eſt.*

Ita ad Sinnacam Meſopotamiæ urbem Surenas Parthorum imperator Craſſum dolo captum interemit. [*Strabo, lib. 16. pag.* 747.] quamvis vivum auferre maluiſſet. [*Oroſ. lib. 6. cap.* 13.] Unà cum parte majore Romani exercitûs eum interemptum dicit *Velleius Paterculus.* [*lib.* 2. *cap.* 46.] Omnes cum eo Lucanos milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, interemptos fuiſſe ait *Plinius.* [*lib.* 2. *cap.* 56.] Undecim legiones penè cum ſuo capite eum amiſiſſe, ſcribit *Jornandes.* [*de regnor. ſucceſſion.*] Summa omnium interfectorum 20 millia dicitur fuiſſe; eorum qui vivi in poteſtatem hoſtium venerunt decem millia, ut apud *Plutarchum* legitur. Ex centum verò millibus vix decem millia refugiſſe in Syriam, affirmat *Appiānus.* [*lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 458.] Menſe autem Junio, ut in libro 6°. Faſtorum *Ovidius* cecinit,

> * *Craſſus ad Euphraten Aquilas, natúmque ſuóſque*
> *Perdidit; & Leto eſt ultimus ipſe datus.* *

mediâ æſtate (μεσοῦντος τοῦ θέρους) hæc contigiſſe, in Hiſtoriarum ſuarum libro 40. narrat *Dio:* ubi & Parthos hoc tempore omnem ditionem intra Euphratem recuperaviſſe, adjicit.

Reliquiæ Romani exercitûs, quo quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam Syriámque diſtractæ, vix nuncium cladis retulerunt. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 11.] Cognitâ verò hâc Romanorum clade, multæ Orientis provinciæ a ſocietate vel fide populi Romani defeciſſent; ni Caſſius collectis ex fugâ militibus paucis, intumeſcentem Syriam egregiâ animi virtute ac moderatione preſſiſſet. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 13.] Hic Caſſius, quum ei Carris à militibus odio Craſſi imperium eſſet delatum, atque ipſe etiam Craſſus ob magnitudinem calamitatis ultrò

id concederet, non acceperat: nunc autem neceſſitate rerum adductus, Syriæ adminiſtrationem ſuſcepit. [*Dio*, *lib.* 40.] Eſtque hic Craſſi Quæſtor, qui Syriam in populi Romani poteſtate nunc retinuit, idem ille Caius Caſſius, qui unà cum Bruto Julium Cæſarem poſteà interemit. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 46. *cum* 56. *&* 58.]

Surenas caput dextrámque Craſſi ad Orodem miſit in Armeniam: * *corpore* ut ait Valerius Maximus, (lib. 1. cap. 6.) *inter promiſcuas cadaverum ſtrues; avium, ferarúmque laniatibus objecto:* * ipſe verò ſparſis Seleuciæ rumoribus per nuntios quòd vivum Craſſum duceret, ſubornato Caio quodam inter captivos illi ſimillimo, pompam ibi quandam ridiculam inſtruxit, quam contumeliæ causâ appellavit triumphum. [*Plutarch.*]

Intereà Orodes cum Artabaze ſive Artavaſde Armenio in gratiam redierat, ejus ſorore deſponsâ Pacoro ſuo filio: móxque ſecuta ſunt convivia comeſſationéſque; & inter alia, Græca quoque introducta ſunt acroamata. nam Orodes nec linguæ Græcæ rudis erat nec literarum: Artavaſdes verò etiam tragœdias ſcribebat & orationes & hiſtorias. Tum tragœdo Jaſone Tralliano canente ex Euripidis Bacchis carmen de Agaue, ingreſſus virorum cœnaculum Sillaces, caput Craſſi projecit in medium: quod exiliens à cœna Pomaxæthres ſive Maxarthes ad ſe trahebat, tanquam ſibi potiùs quàm illi debitum. [*Idem.*]

Inter alias contumelias, nonnulli referunt etiam in os Craſſi Parthos aurum liquefactum, verbis inſuper inſultantes, infudiſſe. [*Dio*, *lib.* 40.] Inter hos L. Florus eſt: cujus [*in lib.* 3. *cap.* 11.] hæc de re verba ſunt iſta. *Caput ejus reciſum, cum dexterâ manu, ad regem reportatum, ludibrio fuit, neque indigno. Aurum enim liquidum in rictum oris infuſum eſt; ut cujus animus arſerat auri cupiditate, ejus etiam mortuum & exangue corpus auro ureretur.* Quibus ſimilia & *Sextus Rufus* in Breviario habet, & eum ſecutus *Jornandes.*

Surenas non multò pòſt perjurio dignas pœnas dedit; ab Orode, gloriæ illius invidente, occiſus. [*Plutarch. in Craſſo.*]

Romæ, loco Craſſi junioris in bello Parthico occiſi, M. Cicero Augur factus fuit. [*Id. in Cicerone.*]

Patre illius M. Craſſo eodem tempore ſublato, *Tricipitinæ* Varronianæ unum caput reciſum eſt, & belli civilis inter Pompeium & Cæſarem jacta fundamenta. Occiſo enim Craſſo, qui utrique imminebat, reliquum erat Cæſari, quo evaderet maximus, ut eum qui ſupererat profligaret. [*Plutarch. in Cæſare, & in Pompeio.*]

Nec quenquam jam ferre poteſt, Cæſárve priorem,
Pompeiúſve parem. (Lucan. lib. 1.)

3952 Senatuſconſultum per interregnum factum eſt, ne quis Conſul neve quis Prætor ante quinti anni exitum provincias exteras ſortiretur. Idque paulò pòſt à Pompeio confirmatum eſt. [*Dio*, *lib.* 40.] qui ab Interrege Ser. Sulpitio V. Kalend. Mart. menſe intercalari, (circa initium ſc. Decembris Juliani) Conſul creatus eſt. [*Aſcon. Pedian. in orat. Milonian.*]

* Alexandro Ariſtobuli filio ex Alexandrâ Hyrcani filiâ, natus eſt filius Ariſtobulus: ut ex ætate ejus à *Joſepho* notatâ, colligitur. [*lib.* 15. *cap.* 2. *&* 3.] *

Parthi Syriam invaſerunt, non magno tamen exercitu; quòd in eâ neque milites neque 4662 52
Imperatorem ab Romanis eſſe putabant: itaque Caſſius eos non magno negotio repulit. [*Dio*, *lib.* 40.]

Caſſius veniens Tyrum, inviſit etiam Judæam. ubi Tatichæas primo impetu cepit, & Judæorum circiter 30 millia abduxit in ſervitium. Pitholaum quoque, qui Ariſtobuli ſeditionem fovebat, interfecit; hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat. Antipater enim, cùm maximam inter Idumæos authoritatem haberet, aliorum etiam qui ubique potentes eſſent amicitiam hoſpitiis familiaritatéque conquirebat. Præcipuè autem regem Arabum per affinitatem ſibi ſociavit: apud quem etiam, dum bellum contra Ariſtobulum gereret, liberos ſuos depoſuit. At Caſſius, Ariſtobuli filio Alexandro per conditiones ad quietem compulſo, ad Euphratem caſtra movit, Parthos tranſitu prohibiturus. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 12.]

3953 M. Marcello & C. Sulpitio Conſulibus, fœdus cum Rhodiis renovatum eſt: quo cautum eſt, 4663 51
ne alter populus alterum armis impeteret; ſed auxilia mutua ſibi invicem præberet. Juraverúntque Rhodii, eoſdem hoſtes ſe habituros, quos Senatus populúſque Romanus. [*P. Lentulus, apud Cicer. lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 15. *cum Appiano, lib.* 4. *Bell. civil. pag.* 627. *&* 630.] Atque eâ occaſione Poſidonius Apameenſis, qui Rhodi ſcholam habuit, Romam veniſſe videtur, conſule M. Marcello: ut apud *Suidam* legitur. [*in voc.* Ποσειδώνιος.] nobilis nimirùm ille Philoſophus, Mathematicus & Hiſtoricus: de cujus Sphærâ, in libro 2. de naturâ Deorum, ita meminit Cicero. *Si in Scythiam aut in Britanniam, ſpharam aliquis tulerit hanc, quam nuper familiaris noſter effecit Poſidonius; cujus ſingula converſiones idem efficiunt in Sole, & in Lunâ, & in quinque ſtellis errantibus, quod efficitur in cœlo ſingulis diebus & noctibus: quis in illâ barbarie dubitet, quin ea ſphera ſit perfecta ratione?*

Quum ex Senatuſconſulto & lege Pompeiâ, ſuperiore anno latâ, nullus Conſularem Prætoriámve provinciam obtinere poſſet, niſi qui quinquennio Conſularis Prætoriúſve fuiſſet: M. Calpurnius Bibulus qui per ſeptem, & M. Tullius Cicero qui per undecim annos Conſulares jam fuerant, neque in ullas provincias adhuc iverant; ille Syriam, hic Ciliciam provinciam eſt ſortitus. De Syriâ teſtis eſt *Dio*, in libro 40. de Ciliciâ ipſe *Cicero*, lib. 3. ad familiar. epiſtolâ 2. quam jam Proconſul deſignatus *Appio Pulchro Imp.* (ob rem enim bello in Ciliciâ bene geſtam Imperatoris nomen exercitus illi tribuit) cui ſucceſſurus erat, ille ſcripſit: in quâ, & contra voluntatem ſuam & præter opinionem accidiſſe ſignificat, ut ex Senatuſconſulto ſibi cum imperio in ipſius provinciam proficiſci neceſſe eſſet. Legatos verò habuit

Cicero, Quintum Tullium fratrem, C. Pomptinium, L. Tullium, & M. Anneium: Quæſtores L. Meſſinium & Cn. Voluſium.

Exercitum Ciceroni obveniſſe 12000 peditum & 2600 equitum, in Vitâ illius refert *Plutarchus.* Ipſe ſe nomen tantùm duarum legionum exilium habuiſſe dicit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 15.*] qui exercitus vix unum ſaltum tueri poſſet: uti ad ipſum ſcripſit M. Cœlius. [*Ibid. lib. 8. epiſt. 5.*]

Die XI. Kalend. Junias (qui ut Romæ tum annus agebatur, in Martii Juliani diem 6. incidit) Cicero, in provinciam profecturus, Brunduſium venit. Ibi præſtò ei fuit Q. Fabius Appii Claudii Pulchri, cui ſucceſſurus erat, legatus: qui eum monuit, præſidio firmiori opus eſſe ad iſtam provinciam. Cenſebántque omnes ferè, ut in Italiâ ſupplementum Ciceronis & Bibuli legionibus ſcriberetur. Id Ser. Sulpicius Conſul paſſurum ſe negávit: tantúſque conſenſus Senatus fuit, ut maturè Cicero & Bibulus proficiſcerentur, parendum ut fuerit. Idquè ita factum eſt. [*Id. lib. 3. ad familiar. epiſt. 3.*]

Ante civile Cæſaris & Pompeii bellum, Juliani Martii die 7. paulò poſt meridiem, facta eſt horrenda Solis defectio, digitorum 10 cum dimidio: de quâ in libro 41. *Dio. ὁ ἥλιος σύμπας ἐξέλιπε, Sol totus deliquium pertulit.* & Lucanus, libro 1.

Ipſe caput medio Titan cum ferret Olympo;
Condidit ardentes atrâ caligine currus;
Involvítque orbem tenebris, gentéſque coëgit
Deſperare diem.

Brunduſio ſolvens Cicero, Actium venit XVII. Kalend. Quintiles (Martii Juliani die 29.) indéque iter pedibus faciens, Athenas VII Kalendas Quintiles (Aprilis Juliani die 8.) pervenit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 9. & 10.*] quum pridie quàm illuc veniſſet, Memmius (qui de ambitu condemnatus ibi tum exulabat) Mitylenas profectus fuiſſet. [*Ibid. epiſt. 11.*]

Menſe Aprili Juliano Ptolemæus Auletes obiit: de quo M. Cœlius in epiſtolâ ad M. Ciceronem Romà Kalendis Sextilibus (Maii Juliani die 15.) perſcriptis, [*lib. 8. ad familiar. epiſt. 4.*] quum in ſequentem annum Conſul jam deſignatus eſſet C. Marcellus. *Nuntiatum nobis, & pro certo jam habetur, regem Alexandrinum mortuum.* In ejus Teſtamento hæredes erant ſcripti ex duobus filiis major, & ex duabus filiabus ea quæ ætate antecedebat. Hæc uti fierent, per omnes deos, pérque fœdera quæ Romæ feciſſet, eodem teſtamento Ptolemæus populum Romanum obteſtabatur. Tabulæ teſtamenti, unæ per legatos ejus Romam ſunt allatæ, ut in ærario ponerentur; alteræ, eodem exemplo, relictæ atque obſignatæ Alexandriæ ſervabantur. [*Cæſar, lib. 3. Commentar. Bell. civil.*]

Hoc itaque teſtamento præcipiebatur, ut Ptolemæus filius natu major cum ſeniore ſorore Cleopatrâ, more majorum apud Ægyptios, matrimonio jungeretur; ſimúlque regnum illi tenerent, ſed ita tamen, ut ſub tutelâ populi Romani eſſent. [*Dio, lib. 42.*] de quo, Cleopatra ad Cæſarem, apud Lucanum, libro 10.

——— non urbes prima tenebo
Fœmina Niliacas: nullo diſcrimine ſexus
Reginam ſcit ferre Pharos. lege ſumma perempti
Verba patris, qui jura mihi communia regni
Et thalami cum fratre dedit.

Hujus teſtamenti tabulæ Romam delatæ, cùm propter publicas occupationes in ærario poni non potuiſſent, apud Pompeium ſunt depoſitæ. [*Cæſar, lib. 3. Bell. civil.*] quem novo regi, propter juvenilem ejus ætatem, tutorem datum fuiſſe, refert *Eutropius.* [*lib. 6.*]

Decem ipſos dies Athenis moratus M. Cicero, pridie Nonas Quintiles (Aprilis Juliani die 19.) inde profectus eſt. (*lib. 2. ad familiar. epiſt. 8.*) quo die à Piræeo ſolvens ad Zotera delatus eſt vento moleſto, qui eum ibidem Nonis tenuit. VIII. Idus (Aprilis die 25.) ad Cei vicum, inde Gyarum, hinc Scyrum, inde Delum curſum confecit. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 12.*) XI. Kalend. Sextil. (Maii Juliani die 5.) Epheſum venit: tardiùs navigans propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. Ibi incredibilis multitudo præſtò ei fuit: Græcique ei quaſi Epheſio prætori ſe alacres obtulerunt. (*ibid. epiſt. 13.*) Prætor verò Aſiaticarum diœceſium (quæ à Ciliciæ provinciâ ſejunctæ fuerant) tum Q. Thermus Epheſi fuit: cum quo, de re M. Anneii legati ſui, qui cum Sardianis habuit controverſiam, Cicero egit; atque ad eum, pro eodem & aliis, varias poſtea epiſtolas ſcripſit. (*lib. 13. ad familiar. epiſt. 53, 54, 55, 56, 57. & lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*) Bithyniæ verò Prætorem P. Silium eodem tempore extitiſſe, ex lib. 13. ad familiar. epiſt. 61. colligitur.

Epheſi Ciceronem expectabat P. Nigidius, Romam ex legatione decedens, vir doctiſſimus; & Mitylenis, ejus ſalutandi & viſendi causâ, venit eódem Cratippus, Peripateticorum illius temporis facilè princeps: ut in Præfatione ad Platonis Timæum, Latinè à ſe converſum, ipſe teſtatur *Cicero.*

Epheſo relictâ, Tralles profectus eſt Cicero, æſtuosâ & pulverulentâ viâ. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 14.*) VI. Kalendas Sextiles (Maii Juliani die 10) Tralles venit: ubi præſtò illi fuit L. Lucilius cum litteris Appii Pulchri. (*lib. 3. ad familiar. epiſt. 5.*) unde intellexit, inter alia, ſeditionem militum ſedatam ab Appio, ſtipendiúmque eis uſque ad Idus Quintiles perſolutum. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 14.*)

Pridie Kalendas Sextiles (Maii Juliani die 14.) Sulpicio & Marcello Conſulib. Cicero Laodiceam, in provinciam (perditam ab Appio & planè everſam) venit: à quo die annus hic

magi-

3953 magiſtratus, à Senatu illi commiſſus, numerari cœptus eſt. [*lib. 5. ad Attic. epiſt.* 15, 16, 20. & 21. *cum lib. 3. ad familiar. epiſt. 6. & lib.* 15. *epiſt.* 2. & 4.] Cùm verò à Cypriis legatis, qui Epheſum obviam ipſi venerant, intellexiſſet Cicero, Scaptium Appii in Cypro præfectum incluſum in curiâ ſenatum Salamine turmis aliquot equitum obſediſſe, ut fame ſenatores quinque morerentur; quo die tetigit provinciam, litteras miſit, ut equites ex inſulâ ſtatim decederent. [*lib. 5. ad Attic. epiſt.* 21. & *lib. 6. epiſt.* 1.]

Cùm propter anni tempus ad exercitum ſibi confeſtim eſſe eundum videret, triduum Laodiceæ moratus (dum pecunia acciperetur, quæ ipſi ex publicâ permutatione debebatur) III. Nonas Sextiles (Maii Juliani 17) iter Apameam fecit: ibique quatuor vel quinque dies, Synnadis triduum, Philomelii quinque dies egit. Quibus in opidis cùm magni conventus fuiſſent, multas civitates acerbiſſimis tributis, & graviſſimis uſuris, & magno ære alieno liberavit. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 5. & lib. 15. epiſt. 4. cum lib. 5. ad Attic. epiſt.* 15, 16. & 20.]

Appius Claudius, cùm ex lege Corneliâ (Cornelii Syllæ Dictatoris) triginta dies ad decedendum de provinciâ, poſt ſucceſſoris adventum, concederentur: iiſdem diebus Tarſi forum egit, quibus Cicero juris dicendi causâ conventum habebat Apameæ, Synnadis & Philomelii. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 6. &* 8. *cum lib. 5. ad Attic. epiſt.* 16, 17.]

M. Bibulus Proconſul circiter Idus Sextiles (Maii Juliani 25.) ab Epheſo in Syriam provinciam ſuam navibus, quòd ſecundos ventos haberet, profectus eſt. [*lib. 15. ad familiar. epiſt.* 3.] Cui cùm milites in Aſiâ conſcribere Senatus permiſiſſet, delectum habere noluit. [*ibid. epiſt.* 1.] Nam ſociorum auxilia propter acerbitatem atque injurias imperii Romanorum, aut ita imbecilla erant, ut non multùm eos juvare poſſent; aut ita ab illis alienata, ut neque expectandum ab iis, neque committendum eis quidquam videretur. [*Ibid.*]

Cùm ante Ciceronis in provinciam adventum ſeditione quâdam exercitus eſſet diſſipatus; quinque cohortes ſine legato, ſine tribuno militum, denique etiam ſine centurione ullo apud Philomelium conſediſſent, reliquus exercitus eſſet in Lycaoniâ: M. Anneio legato ſuo imperavit Cicero, ut eas quinque cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactóque in unum locum exercitu, caſtra in Lycaoniâ apud Iconium faceret. Quod cùm ab illo diligenter eſſet actum; Cicero in caſtra VII. Kalend. Septembr. (Junii Juliani die 7.) venit: cùm intereà ſuperioribus diebus ex Senatuſconſulto, & evocatorum militum firmam manum, & equitatum ſatis idoneum, & populorum liberorum regúmque ſociorum auxilia voluntaria comparaviſſet. [*Ibid. epiſt.* 4.]

Dejotarus filius, qui Rex à Senatu appellatus eſt, Cicerones pueros ſecum in regnum duxit, dum in æſtivis Marcus Cicero bellum gereret. [*lib. 5. ad Attic. epiſt.* 17, 18.] Cui uni filio ut Dejotarus pater Galatiæ regnum ſtabiliret, cæteros filios omnes eum necaviſſe, in libro de Stoicorum repugnantiis tradit *Plutarchus.* Amborum verò Dejotarorum, patris & filii, ſimul regnantium, in Philippicâ XI ſummâ cum utriuſque laude, meminit *Cicero.*

Pacorus Orodis Parthorum regis filius, quocum nupta erat regis Armeniorum ſoror, cum maximis Parthorum copiis multarúmque præterea gentium magnâ manu Euphratem tranſiens, bellum in provinciam Syriam intulit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt.* 1, 2, 3, 4. & *lib. 5. ad Attic. epiſt.* 18.] Dux autem reverà erat Oſaces: Pacoro, qui nondum ex ephebis exceſſerat, nomen tantùm ducis gerente. [*Dio, lib.* 40.]

Parthi in Syriam ita profecti, in itinere poſitis locis omnibus in ſuam poteſtatem redactis, Antiochiam uſque progreſſi ſunt, cum ſpe reliquorum etiam potiundorum. Nam neque Romani juſtis copiis eam provinciam tenebant: & populi Romanorum dominationem moleſtè ferentes, ad Parthos, tanquam ſibi vicinos & familiares, inclinabant. [*Dio, ibid.*] Proconſul quoque Bibulus nondum in Syriam venerat. Cùm enim annua tantùm illi provincia, ut Ciceroni, à Senatu eſſet conſtituta; ob eam cauſam tardiùs ad provinciam ſuam accedere ille dicebatur, quòd tardiùs vellet inde decedere. [*Cic. lib. 5. ad Attic. epiſt.* 16. & 18.]

Cicero III. Kalend. Septembr. (Junii Juliani 11.) exercitum luſtravit apud Iconium. [*lib. 3. ad Attic. epiſt.* 19.] Kalendis, vel III. Nonas Septembr. legati miſſi à rege Antiocho Commageno venerunt in caſtra ad Iconium: qui primi Ciceroni nuntiârunt, Parthorum magnas copias Euphratem jam tranſire cœpiſſe; dicique Armenium regem in Cappadociam impetum eſſe facturum. Quo nuntio allato, etiamſi eſſent nonnulli, qui ei regi minorem fidem habendam putarent; Cicero tamen vehementer eſt commotus tum de Syriâ, tum de ſuâ provinciâ, de reliquâ denique Aſiâ. Itaque exercitum ſibi per Lycaoniam, & per Iſauros, & per Cappadociæ regionem eam, quæ Ciliciam attingeret, ducendum putavit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt.* 1, 2, 3, 4.]

Poſtquàm igitur decem dies Iconii fuiſſet moratus, moto exercitu, caſtra in Cappadociâ extrema non longè à Tauro monte apud opidum Cybiſtra locavit: ut Artavaſdes rex Armenius, quocunque animo eſſet, ſciret non procul à ſuis finibus exercitum populi Romani eſſe, ipſéque ſimul & Parthi Cappadociâ ſe excludi putarent. ſicque conterminam Ciliciam ille tueretur, & Cappadociam tenens, nova regum finitimorum conſilia impediret; qui, etiamſi Romanis eſſent amici, tamen apertè Parthis inimici eſſe non audebant. [*lib. 5. ad Attic. epiſt.* 20. & *lib. 15. ad familiar. epiſt.* 2. & 4.]

Cybiſtris equitatum Cicero in Ciliciam miſit, ut & ipſius adventus eis civitatibus quæ in eâ parte erant nuntiatus firmiores animos hominum faceret; & ipſe maturè, quid ageretur in Syriâ, ſcire poſſet. [*lib. 15. ad familiar. epiſt.* 2.]

Ibi etiam officium à Senatu ſibi injunctum curavit: ut Ariobarzanem Cappadocum regem tueretur, éjúſque ſalutem, incolumitatem, regnúmque defenderet. Cúmque rex ipſe cum Ariarathe, fratre ſuo, & paternis amicis majoribus natu, ad Proconſulem in caſtra veniens,

(ubi triduum quatriduúmve præſentem eum fuiſſe, ex *lib. 6. ad Attic. epiſt. 2.* intelligitur) de inſidiis vitæ ſuæ ſtructis conquereretur, & equitatum cohortéſque de exercitu Romano ad ſuum præſidium poſtularet: Cicero amicos ejus hortatus eſt ut regis ſui vitam, docti caſu acerbiſſimo patris ejus, omni curâ cuſtodiáque defenderent; & ipſum Regem, ut in ſuâ vitâ conſervandâ primùm regnare diſceret, à quibus perſpexiſſet ſibi inſidias paratas, in eos uteretur jure regio; pœnâ afficeret quos neceſſe eſſet, reliquos metu liberaret. præſidio exercitûs Romani ad eorum qui in culpâ eſſent timorem potiùs, quàm ad contentionem uteretur: fore autem, ut omnes, quando Senatuſconſultum nôſſent, intelligerent, ſe regi, ſi opus eſſet, præſidio eſſe futurum. De quo, in fine [*2æ. illius*] epiſtolæ ad Conſules & Senatum ſcriptæ, ipſos eo ſtudioſiùs feciſſe certiores dicit *Cicero:* quòd in rege Ariobarzane ea ſibi ſigna videretur virtutis, ingenii, fidei, benevolentiæque erga ipſos perſpexiſſe; ut non ſine causâ tantam curam in ejus illi ſalutem viderentur contuliſſe.

Mithram & Athenæum, ab Ariobarzane importunitate Athenaïdis exilio mulctatos, maximâ apud regem authoritate gratiâque Cicero conſtituit. Cúmque magnum bellum in Cappadociâ concitaretur, ſi Sacerdos (Comanorum; quem majeſtate, imperio & potentiâ ſecundum à rege conſenſu gentis illius habitum fuiſſe, in libro de bello Alexandrino confirmat *Hirtius*) armis ſe, quod facturum putabatur, defenderet; adoleſcens & equitatu, & peditatu, & pecuniâ paratus, & ſociis, qui novari aliquid volebant: perfecit Cicero, ut è regno ille diſcederet; réxque ſine tumultu, ac ſine armis, omni authoritate aulæ communitâ, regnum cum dignitate obtineret. [*Ibid. epiſt. 4.*] quanquàm idem alibi ita judicaverit: nihil illo regno ſpoliatius, nihil rege egentius. [*lib. 6. ad Attic. epiſt. 1.*]

Atque hoc modo ſervatum eſt Ariobarzanis cum ipſo rege regnum. [*Cato, in epiſt. 5. lib. 15. ad familiar.*] & Cappadocia illi conciliata atque obediens facta, ſine armis & multâ cum gratiâ. [*Plutarch. in Cicerone.*] de quo, ad Atticum [*lib. 5. epiſt. 20.*] ita jactitat ipſe Cicero. *Ariobarzanes operâ meâ vivit, regnat, ἐν παρόδῳ, conſilio & authoritate: & quia inſidiatoribus ejus ἀπρόσιτον me non modò ἀδωροδόκητον præbui, regem regnúmque ſervavi.*

Intereà multorum litteris atque nuntiis cognovit Cicero, Caſſium (abſente adhuc à Syriâ Bibulo) Antiochiæ cum exercitu fuiſſe; magnas Parthorum copias & Arabum ad Antiochiam acceſſiſſe; magnúmque eorum equitatum, qui in Ciliciam tranſiiſſet, ab equitum quos ipſe eò præmiſerat turmis, & à cohorte prætoriâ, quæ erat Epiphaniæ præſidii causâ, occidione occiſum: Parthóſque in Cyrrheſticâ, parte Syriæ proximâ Ciliciæ, fuiſſe. Cùm videret igitur à Cappadociâ Parthorum copias averſas, non longè à finibus eſſe Ciliciæ; relictis Cybiſtris Cappadociæ, (ubi caſtra dies quinque habuerat) exercitum in Ciliciam duxit: atque in finibus Lycaoniæ & Cappadociæ, XIII. Kalend. Octobr. (Junii Juliani die 30) litteras tum à Tarcondimoto, tum ab Iamblicho Phylarcho Arabum, qui reipublicæ Romanæ amici habebantur, accepit; nuntiantes Pacorum cum permagno equitatu Parthico tranſiiſſe Euphratem, & caſtra poſuiſſe Tybæ: de quo ille ad Conſules & Senatum ſtatim ſcripſit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 1, 2. & 4. cum lib. 5. ad Attic. epiſt. 18. & 20.*]

Rumore adventûs Ciceronis & Caſſio, qui Antiochiâ tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor injectus eſt. Receſſerunt igitur illi ab Antiochiâ ante Bibuli adventum feliciter inde à Caſſio rejecti; qui & cedentes ab opido inſecutus, rem bene geſſit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20, 21. & lib. 2. ad familiar. epiſt. 10.*] Quam hiſtoriam pleniùs ita enarrat *Dio.*

Quum Antiochiæ capiendæ ſpe Parthi eſſent dejecti, Caſſio magnâ vi eos depellente, (ipſi autem ad oppugnationem locorum ineptiſſimi erant) Antigoniam contenderunt: cujus urbis ſuburbana quum eſſent arboribus conſita, atque eò ipſi accedere neque auderent neque poſſent: arbores ſuccidere, locúmque ſylvâ deſpoliare inſtituerunt, ut audacter tutóque urbem eà aggredi poſſent. Cùm nec hoc ſuccederet, quia & magni laboris negotium erat, & tempus incaſſum terebatur, & Caſſius palantes ab ipſis affligebat; aliò arma verſuri, Antigoniâ diſceſſerunt. Intereà Caſſius collocatis in viâ quâ tranſituri erant inſidiis, ſe iis cum paucis oſtendit, atque ad inſequendum pertraxit; tum ſuos circumjecit. [*Dio, lib. 40.*] ubi & magnâ authoritate Oſaces dux Parthorum vulnus accepit, eóque interiit paucis pòſt diebus. [*Cicero, lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*]

Apud Juſtinum, [*lib. 42. cap. 4.*] non ita rectè hiſtoria deſcripta legitur. *Pacorus miſſus ad perſequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syriâ geſtis, in Parthiam patri ſuſpectus revocatur: quo abſente, exercitus Parthorum relictus in Syriâ, à Caſſio Quæſtore Craſſi cum omnibus ducibus trucidatur.*

C. Caſſium quæſtorem M. Craſſi Parthos, qui in Syriam tranſcenderant, cæcidiſſe, *Livius;* [*lib. 108.*] tranſgreſſos in Syriam Parthos, felici rerum eventu, fugaviſſe ac fudiſſe, *Velleius;* [*lib. 2. cap. 46.*] contra Perſas (ita enim Parthos vocat) in Syriam irrumpentes ter cum ſummâ admiratione conflixiſſe, eóſque trans Euphratem redactos vaſtaviſſe, *Sextus Rufus* in Breviario; ſingulari animo perditas res tantâ virtute reſtituiſſe, ut Perſas crebris præliis vinceret, narrat in libro 6. *Eutropius.* Quibus addantur & illa Oroſii, [*lib. 6. cap. 13.*] de eodem Caſſio. *Antiochum copiáſque ejus ingentes prælio vicit & interfecit: Parthos quoque ab Orode in Syriam miſſos, jámque ingreſſos Antiochiam, bello expulit, ducémque eorum Oſacen interfecit.* & Ciceronis, in Philippicâ undecimâ. *Magnas ille res geſſit ante Bibuli ſummi viri adventum; cùm Parthorum nobiliſſimos duces maximáſque copias fudit, Syriámque immani Parthorum impetu liberavit.* Neque enim fidem meretur, quod in Hiſtoriæ Judaicæ, quæ Arabicè edita ſecundi libri Maccabaici præfert titulum, capitulo 41. de Caſſio adjectum habetur. *Prætergrediens Euphratem, expugnavit Perſas, atque reduxit in Romanorum obedientiam. Reduxit quoque in eorum obedientiam viginti duos Reges quos ſubegerat Pompeius: &*

redegit in Romanorum obedientiam quicquid erat in regionibus Orientis. Bellum autem Orientis cum viginti & duobus regibus gloriatum fuiſſe Pompeium, ex *Oroſio* [*lib. 6. cap. 6.*] jam ſuprà audivimus.

Pridie Kalendas Octobres (Quintilis Juliani die 11.) Senatui Romæ in æde Apollinis coacto placuit, in Ciliciam & in octo reliquas provincias ſortitò deinceps mittendos eſſe Proprætores, qui Romæ priùs Prætores, neque in provinciâ antè cum imperio fuerunt. [*lib. 8. ad familiar. epiſt. 8.*]

Cicero cum exercitu iter in Ciliciam per Tauri pylas faciens, III. Non. Octobr. (Quintilis Juliani die 16) Tarſum venit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*]

Nonis Octobrib. (Quintilis Juliani die 18.) eodem die in Senatu recitatæ ſunt victrices Caſſii litteræ, quibus per ſe ſcripſit confectum fuiſſe bellum Parthicum; & litteræ Ciceronis, tumultum Parthicum nuntiantes. Indéque Caſſii litteris parùm eſt creditum. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 21.*] Eódemque die, Tarſo Cicero Amanum versùs profectus eſt. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 8.*] qui mons ipſi cum Bibulo communis erat, Syriam à Ciliciâ aquarum divortiis dividens; hoſtium plenus ſempiternorum. [*Ibid. lib. 2. epiſt. 10. & lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*]

Poſtridie ejus diei (Quintilis Juliani 19) caſtra habuit in campo Mopſueſtiæ: unde Romam ad Appium Pulchrum (cui in Proconſulatu ſucceſſerat) ſcripſit epiſtolam 8. lib. 3. ad familiar. in cujus fine leguntur iſta. *De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto. Arabes qui fuerunt, admiſto Parthico ornatu, dicuntur omnes revertiſſe. Hoſtem eſſe in Syriâ negant ullum.* Nam quum ad Amanum Cicero pervenit, hoſtem ab Antiochiâ receſſiſſe, & Bibulum Antiochiæ eſſe, cognovit indéque Dejotarum confeſtim jam ad ipſum venientem cum magno & firmo equitatu & peditatu, & cum omnibus ſuis copiis, certiorem fecit, non videri eſſe cauſam, cur abeſſet à regno: ſéque ad eum, ſi quid fortè novi accidiſſet, ſtatim litteras nuntióſque miſſurum eſſe. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 4.*]

Cùm autem vehementer intereſſe utriuſque provinciæ Cicero conſideraret, pacare Amanum, & perpetuum hoſtem ex eo monte tollere; diſcedere ſe ab eo monte ſimulavit, & alias partes Ciliciæ petere. Cúmque abeſſet ab Amano iter unius diei, & caſtra apud Epiphaniam feciſſet; IV. Idus Octobris (Quintilis Juliani die 23) cùm adveſperaſceret, expedito exercitu ita noctu iter fecit, ut ad III. Idus Octobres, cùm luceſceret, in Amanum aſcenderet. [*Ibid.*]

Diſtributis igitur cohortibus & auxiliis, quum aliis ipſe ſimul cum Quinto fratre legato, aliis C. Pomptinus legatus, reliquis M. Anneius & L. Tullius legati præeſſent; pleroſque nec opinantes oppreſſit: multíque occiſi, alii capti, reliqui diſſipati ſunt. Fugerana (vel Erana potiùs) quæ fuit non vici inſtar ſed urbis, quòd erat Amani caput; itémque Sepyra & Commoris (vel Commoris) acriter & diu repugnantes, Pomptino illam partem Amani tenente, ex antelucano tempore uſque ad horam diei decimam, magnâ multitudine hoſtium occiſâ, captæ ſunt. Caſtella munita ſex improviſo adventu capta ſunt; complura incenſa. His rebus ita geſtis caſtra in radicibus Amani habuit Cicero apud Aras Alexandri, ad Iſſum: quo in loco Darius ab Alexandro eſt ſuperatus. Ibi quatriduum in reliquiis ejus partis Amani montis quæ ad ipſius provinciam ſpectabat delendis, agríſque vaſtandis, conſumpſit: & ob victoriam juſtam partam, Imperator ab exercitu appellatus eſt. Atque ita direpto & vaſtato Amano, die quinto Iſſo diſceſſit. [*Ibid. cum lib. 2. epiſt. 10. & lib. 5. ad Attic. epiſt. 20. & Plutarcho, in Cicerone.*]

Interim Bibulus in Amanum veniens, laureolam in muſtaceo & inanem Imperatoris appellationem ibi cœpit quærere. Sed fœdam plagam ille accepit. Cohortem enim primam totam perdidit, centurionémque primipili nobilem, ſui generis Aſinium Dentonem, & reliquos cohortis ejuſdem; & Sext. Lucilium (T. Gavii Cæpionis, locupletis & ſplendidi hominis, filium) tribunum militum. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*]

Exercitum adduxit Cicero ad infeſtiſſimam Ciliciæ partem, quæ ab Eleuthero-cilibus incolebatur, feris hominibus, & acribus, & omnibus rebus ad defendendum paratis: qui cùm ne regibus quidem unquam paruiſſent, hoc tempore & fugitivos recipiebant, & Parthorum adventum acerrimè expectabant. Horum opidum Pindeniſſum, in altiſſimo & munitiſſimo loco poſitum, 57° ante Saturnalia die (XII. Kalend. Novembr. ſive Sextilis Juliani die 1) aggreſſus, vallo & foſſâ circumdedit, ſex caſtellis caſtríſque maximis ſepſit: aggere, vineis, turréque altiſſimâ, oppugnavit; multis ſagittariis, & magnâ tormentorum copiâ hîc uſus. quemadmodum, tum in epiſtolâ ad M. Cœlium Rufum Ædilem deſignatum, 25° obſidionis die (Sextilis Juliani 25) ſcriptâ; (*lib. 2. ad familiar. epiſt. 10.*) tum in litteris ad M. Catonem, (*lib. 15. epiſt. 4.*) & Pomponium Atticum, (*lib. 5. epiſt. 20.*) poſt urbem captam exaratis, ipſe *Cicero* ſignificat.

3954 *a.* Magno tandem labore atque apparatu, ſine ullâ moleſtiâ ſumptúve ſociorum, multis ſuorum ſauciis, incolumi exercitu, negotium Cicero confecit: omnibúſque partibus urbis diſturbatis aut incenſis ipſo Saturnalium die (XIIII Kalend. Januar. ſive Septembris Juliani die 26) Pindeniſſenſes compulſi in poteſtatem ejus pervenerunt. Militibus, equis exceptis, reliquam prædam conceſſit. Mancipia tertio Saturnalium vænibant. A Tibarenis, qui Pindeniſſenſibus finitimi pari erant ſcelere & audaciâ, obſides accepit. Hinc exercitum in hyberna dimiſit: Quintúmque fratrem negotio præpoſuit, ut in vicis aut captis aut malè pacatis exercitus collocaretur. (*Ibid.*) Atque ita æſtivis ipſe confectis, Quintum fratrem hybernis, & Ciliciæ præfecit. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 21.*) & ut æſtivos menſes rei militari, ita hybernos juriſdictioni dare inſtituit. (*Ibid. epiſt. 14.*)

P. Cornelius Lentulus Spinther ex Ciliciâ triumphum Romæ duxit: ut ex epiſt. ad Attic. lib. 5. epiſt. 21. (collat. cum lib. 1. ad familiar. epiſt. 9.) colligitur.

Orodis regis Parthorum filius in Cyrrheſticam Ciliciæ regionem venit: in quâ & Parthi hyemârunt. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 21. & lib. 6. epiſt. 1.*)

Q. Voluſium certum hominem & mirificè abſtinentem Cicero miſit in Cyprum, ut ibi pauculos dies eſſet: ne cives Romani pauci, qui illic negotiabantur, jus ſibi dictum negarent. nam evocari ex inſulâ Cyprios non licebat. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 21.*)

Cicero in Ciliciæ civitatibus magnâ admiratione exceptus, Nonis Januariis, (ſive Octobris Juliani die 13) Tarſo in Aſiam profectus eſt. Taurum igitur menſe imperii ſui ſexto tranſgreſſus, quacunque iter fecit, nullâ vi, nullo judicio, nullâ contumeliâ, authoritate & cohortatione perfecit, ut & Græci & cives Romani, qui frumentum compreſſerant, magnum numerum populis pollicerentur, ad famem, in eâ parte Aſiæ tum graſſantem (quum meſſis nulla fuiſſet) ſublevandam. (*Ibid.*)

Dejotarus, cujus filio pacta erat Artavaſdis (Armeniæ regis) filia, & cujus auxiliis magnis Cicero erat uſus, Laodiceam ad eum cum Ciceronibus pueris venit: nunciavítque, Orodem cum omnibus Parthicis copiis primâ æſtate tranſiturum. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20, 21. cum lib. 6. epiſt. 1.*)

Laodiceæ, ab Idibus Februariis (Novemb. Juliani die 19) ad Kalendas Maias (Februarii Juliani diem 26) forum egit Cicero diœceſium ſuarum Aſiaticarum: ex Idib. Februar. Cybiraticum, & Apameenſe; ex Idib. Mart. Synnadenſe, Pamphylium. Multæ civitates ære alieno liberatæ, multæ valde levatæ ſunt: omnes ſuis legibus & judiciis uſæ, αὐτονομίαν adeptæ, revixerunt. (*lib. 5. epiſt. 21. lib. 6. epiſt. 2.*)

b. Romæ Ciceroni, pro re in Ciliciâ præclarè geſtâ, ſupplicationes à Senatu decretæ ſunt; L. 4664 50
Æmilio Paulo & C. Claudio Marcello Conſulib. (*lib. 2. ad familiar. epiſt. 15. lib. 8. epiſt. 11. lib. 15. epiſt. 5, 6, 13. & lib. 7. ad. Attic. epiſt. 1.*)

C. Caſſius, qui M. Craſſi Quæſtor fuerat, poſt Parthicam victoriam è Syriâ diſceſſurus, Ciceroni Laodiceæ adhuc commoranti M. Fabium commendavit. (*lib. 9. ad familiar. epiſt. 25. & lib. 15. epiſt. 14.*) Cui reſcribens Cicero, cùm pro magnitudine rerum quas geſſerat; tum pro opportunitate temporis illi gratulatur, quòd de provinciâ decedentem ſumma laus & ſumma gratia provinciæ proſecuta fuerit. Romámque ut properet monet: ubi, hâc recenti victoriâ tantâ, clarum adventum ipſius futurum pronunciat.

Cicero legatum ſuum M. Anneium, cujus prudentiam, virtutem & fidem in bello adverſùs Cilicas expertus fuerat, ad controverſiam quam cum Sardianis habebat profectum, Q. Thermo Aſiæ Prætori commendavit: úſque ante Kalendas Maias, quando in Ciliciam ire cogitabat, remitteretur rogavit. (*lib. 13. ad familiar. epiſt. 55. & 57.*)

P. Cornelius Dolabella, Tulliæ M. Ciceronis filiæ paulò pòſt factus maritus, Appium Claudium Pulchrum, triumphum ob rem bello in Ciliciâ bene geſtam Romæ petentem, majeſtatis atque ambitûs reum fecit. Simul-atque Dolabella acceſſit ad tribunal, Appius introiit in urbem, triumphíque poſtulationem abjecit; ac demùm, Q. Hortenſio & M. Bruto defendentibus, utriuſque criminis abſolutus eſt. (*lib. 8. ad familiar. epiſt. 6. & 13. lib. 2. epiſt. 13, 16. lib. 3. epiſt. 10, 11, 12. lib. 6. ad Attic. epiſt. 6. & lib. de claris Oratorib.*)

M. Bibuli Syriæ proconſulis duos egregiæ indolis filios relicti à Gabinio in Ægypto equites interfecerunt. [*Cæſar, de bello Civil. lib. 3. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 1.*] Eorum interfectores vinctos regina Cleopatra ad Bibulum miſit; ut graviſſimæ cladis ultionem arbitrio ſuo exigeret. At ille intactos eveſtigio ad Cleopatram reduci juſſit: dicendo, poteſtatem hujus vindictæ non ſuam, ſed Senatûs eſſe debere. (*Valer. ibid. Seneca ad Marciam.*)

Nonis Maii in Ciliciam proficiſci cogitabat Cicero: [*lib. 2. ad familiar. epiſt. 13. & lib. 6. ad Attic. epiſt. 2.*] ſed ante Nonas Junias [Aprilis Juliani diem 2.] Tarſum non venit. Ibi verò multa illum moverunt: magnum in Syriâ bellum; magna in Ciliciâ latrocinia. [*lib. 6. ad Attic. epiſt. 4.*]

Inde profectus, cùm eſſet in caſtris ad fluvium Pyramum, Tarſo Q. Servilius literas ad eum miſit Appii Claudii Pulchri, Romæ Nonis Aprilib. [Juliani Februarii die 1.] ſcriptas; quibus ſe abſolutum majeſtatis fuiſſe ſignificabat. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 11.*]

Quum bello Parthico Syria arderet, & magnus Antiochiæ metus eſſet, & Bibulus in tanto mœrore ſuo [ob cædem filiorum] maximam curam belli ſuſtineret: quamvis magna ſpes in Cicerone atque ipſius exercitu eſſet; dixiſſe tamen fertur Bibulus, quidvis ſe perpeti malle, quàm videri eguiſſe illius auxilio. Cúmque ad Thermum [Aſiæ Prætorem] de Parthico bello ſcriberet, ad Ciceronem litteram nunquam miſit; ad quem intelligebat ejus belli pertinere periculum. Legati tamen ejus litteras ad Ciceronem miſerunt, ut ſubſidio veniret. [*lib. 2. ad familiar. epiſt. 17. & lib. 6. ad Attic. epiſt. 5.*]

Et infirmum quidem habebat Cicero exercitum; ſed Galatarum, Piſidarum & Lyciorum auxilia bona. Officium verò ſuum eſſe putavit, exercitum habere quàm proximè hoſtem, quoad provinciæ præeſſe per Senatuſconſultum illi liceret. Cujus annuæ provinciæ cùm propè adeſſet terminus; ipſi cum Dejotaro convenit, ut in ejus caſtris rex eſſet cum ſuis copiis omnibus. [*lib. 6. ad Attic. epiſt. 1. & 5.*] De quo, in Philippicâ XI, Cicero. *Fuimus imperatores ego & M. Bibulus in propinquis finitimiſque provinciis: ab eo rege adjuti ſumus & equitatu, & pedeſtribus copiis.*

c. Parthi M. Bibulum in obſidione habuerunt. [*Cæſar, de bello civil. lib. 3.*] qui, ſe opido munitiſſimo & copioſiſſimo tamdiu tenuit, quamdiu in provinciâ Parthi fuerunt; [*Cic. lib. 12. ad familiar. epiſt. 19.*] & pedem portâ, quoad hoſtis cis Euphratem fuit, non extulit. [*lib. 6. ad Attic. epiſt. 8, & lib. 7. epiſt. 2.*]

At Parthi repentè Bibulum ſemivivum reliquerunt: [*lib. 7. ad Attic. epiſt. 2.*] incredibili

felicitate è totâ Syriâ diſcedentes. (*Ibid. lib. 6. epiſt. 6. lib. 7. epiſt. 1. & lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.) Bibulus enim Parthos contra ſeſe invicem concitavit; Ornodopante quodam ſatrapâ, qui Orodi infenſus erat, ſibi adjuncto, perſuaſóque per internuntios, ut Pacorum regem conſtitueret, atque ejus auxilio Orodi bellum faceret. (*Dio, lib.* 40.)

Bibulus in litteris quas ad Senatum de rebus à ſe geſtis miſit, quod Ciceroni cum illo erat commune ſibi ſoli attribuit, quod Ciceronis erat proprium ſibi adſcripſit, quod verò ipſius erat ſolius id cum Cicerone communicavit: ut in epiſtolâ ad Saluſtium Quæſtorem ipſius [*lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.] Cicero conqueritur. Ubi & illud puſilli animi & ipsâ malevolentiâ jejuni atque inanis in illis litteris notat; quòd Ariobarzanem, quem Senatus per Ciceronem regem appellavit ipſíque commendavit, iſte non regem, ſed regis Ariobarzanis filium appellaverit. Cúmque ille, qui nihil præclarè geſſerat, adniteretur de triumpho; & Cicero, in cujus exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſequi dedecus exiſtimaret: etiam ipſe, conſulentibus amicis, de triumpho cogitare cœpit. [*lib. 6. ad. Attic. epiſt.* 7, 8. *& lib. 7. epiſt.* 2.]

Parthorum metu jam ſublato, Cicero præſidia, quæ magna & firma Apameæ & aliis locis paraverat, omnia deduxit. [*lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.]

Quum circa III. Kalend. Sextil. (Maii Juliani diem 26) annui muneris terminus inſtaret, & à decedente ex Senatuſconſulto relinquendus eſſet qui præeſſet; Cicero provinciæ à metu Parthico jam liberæ C. Cœlium Caldum, Quæſtorem (loco Cn. Voluſii) nuper Româ ad ſe miſſum, nobilem quidem adoleſcentem ſed minùs gravem & continentem, præfecit. [*lib. 2. ad familiar. epiſt.* 15. *&* 19. *cum lib. 6. ad Attic. epiſt.* 4. *&* 6.]

III Nonas Sextiles (Maii Juliani die 29) jam imperio annuo terminato, ad Sidam Pamphyliæ navi acceſſit. [*lib. 3. ad familiar. epiſt.* 12.] Inde Laodiceam, extremum provinciæ limitem, profectus eſt: ibíque Meſſinium quæſtorem ſuum expectare juſſit, ut confectas rationes lege Juliâ apud duas civitates (Laodicenſem & Apameenſem) in provinciâ poſſet relinquere. [*lib. 6. ad Attic. epiſt.* 7. *cum lib. 2. ad familiar. epiſt.* 7. *& lib.* 5. *epiſt.* 20.] De prædâ verò (ex Amano monte) nihil attigit ipſe, ſed illud totum, ut & ex annuo ſumptu, qui ipſi decretus fuerat, ad mille ſeſtertia (cohorte ejus ingemiſcente, quæ omne illud diſtribui ſibi oportere putabat) ærario reliquit: prædibus quoque publicæ omnis pecuniæ Laodiceæ quæſitis; ut & ipſi & populo caveretur ſine vecturæ periculo. [*lib. 7. ad Attic. epiſt.* 1. *lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.]

M. Bibulo, acceptis ipſius litteris, ſuadente Catone, à Senatu ampliſſima 20 dierum ſupplicatio decreta eſt. [*lib. 7. ad Attic. epiſt.* 2. *&* 3.] Sed legiones quas Senatus decrevit in Syriam per Marium (qui ibi Saluſtio in Quæſtoris munere erat ſucceſſurus) mittendas, liberatâ jam à Parthorum metu provinciâ, detentæ ſunt. [*lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.] Factum verò fuerat Senatuſconſultum, ut Bibulo ad bellum Parthicum legio una à Cn. Pompeio, altera à C. Cæſare, mitteretur. Pompeius ex iis quas tum ſecum habebat legionibus nullam dedit: ſed qui huic negotio erant præfecti, eos juſſit legionem, quam ipſe Cæſari utendam priùs dederat, à Cæſare petere. Cæſar, quum voluntate adverſariorum ſe expoliari nemini dubium eſſet, Pompeio legionem remiſit; atque ex ſuo numero, ut Senatuſconſulto ſatisfieret, tranſdidit alteram. Hæ igitur duæ legiones, ut in Parthos mittendæ, adornabantur: quum verò nullus earum ad id bellum uſus eſſet, veritus Conſul Marcellus ne Cæſari redderentur, in Italiâ retinuit & Pompeio tribuit. Quæ quorſum tenderent, licèt Cæſar ſatis animadverteret, tamen omnia patienda ſtatuit: quòd non abſurdum prætextum retinendarum ſuarum legionum, & aliarum copiarum contrahendarum hinc ſibi oblatum cerneret. (*Cæſar, commentar. de bello civili, lib. 1. Hirtius, de bello Gallico, lib. 8. Plutarchus, in Pompeio, & Dio, ſub fin. lib.* 40.)

d. Q. Thermo Prætori ex Aſiâ decedenti ſuaſit Cicero, ut nobilem adoleſcentem Quæſtorem ſuum (C. Antonium: ut in Annal. tom. 3. pag. 431. oſtendit *Pighius*) provinciæ præfectum relinqueret. (*lib. 2. ad familiar. epiſt.* 18.)

Cicero pecuniam omnem, quæ ad ipſum ſalvis legibus pervenerat, id eſt, ſeſtertiûm XXII millia, Epheſi apud publicanos depoſuit. (*lib. 5. ad familiar. epiſt.* 20.) Ibíque Eteſiis ventis vehementiſſimè tardatus, Kalendis Octobribus (Quintilis Juliani die 25.) Epheſo conſcendit, (*lib. 6. ad Attic. epiſt.* 8.) & Rhodum appulit: (*Plutarch. in Cicerone.*) Ciceronum puerorum causâ. (*lib. 6. ad Attic. epiſt. 7. cum lib. 2. ad familiar. epiſt.* 17.) Ibíque de Q. Hortenſii morte audivit. (*initio Bruti, ſive, De claris Oratorib.*)

Adverſis ventis uſus, pridie Idus Octobris (Sextilis Juliani die 7) Cicero Athenas venit. (*lib. 14. ad familiar. epiſt. 5. & lib. 6. ad Attic. epiſt.* 9.)

Inſtantibus belli civilis inter Cæſarem & Pompeium motibus, Sol paulò poſt exortum, Sextilis Juliani die 21. eclipſim quinque ferè digitorum paſſus eſt: ad quam *Petronii* illud, de belli hujus prognoſticis, referendum videatur.

---------namque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Civiles acies jam tum ſpirare putares.

M. Bibulus è Syriâ deceſſit, Veientone provinciæ præfecto: ut ad Atticum, in libri 7i, epiſtolâ 3â, V. Idus Decembris (ſive Octobris Juliani die 1) datâ, oſtendit *Cicero.*

* Conſule Marcello celeres Pompeio Legiones mandante, & novos delectus permittente, Tribunitiâ poteſtate ſtatim initâ, interceſſit M. Antonius: promulgationem ferens, ut conſcriptus exercitus in Syriam mitteretur, & Bibulo ſubveniret, Bellum cum Parthis gerenti; ac ne quis delectum habenti Pompeio nomen daret. (*Plutarch.* in Antonio) atque concione X. Calend. Januar. (Octobris Juliani die 13) habitâ, accuſationem contra Pompeium inſtituit. (*Cicero ad Attic. l.7. ep.* 8.) *

3955 Kalendis Januariis (in Octobris Juliani diem 22 incidentibus) quibus C. Claudius Marcellus & L. Cornelius Conſulatum inierunt, Senatuſconſultum factum eſt, uti ante certam diem Cæſar exercitum dimittat; ſi non faciat, eum adverſùs Rempublicam facturum videri. Cui decreto quum fruſtrà interceſſiſſent tribuni plebis, M. Antonius & Q. Caſſius; inter Cæſarem & Pompeium civilis belli factum eſt initium. (*Cæſar, commentar. de bello civili lib.* 1. *Cicero, in Philippic.* 2. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 49. *Dio, lib.* 41. *init.*)

Pridie Nonas Januarias (Octobr. 25) Cicero ad Urbem acceſſit: ſicque ei obviam eſt proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidit in ipſam flammam Civilis diſcordiæ vel potiùs belli.(*lib.*16. *ad familiar. epiſt.*11.) Urbem tamen non intravit: Senatu frequente, inter has ipſas turbas, triumphum ipſi flagitante; quem Lentulus Conſul, quo majus beneficium ſuum faceret, diſtulit. (*ibid. cum lib.* 7. *ad Attic. epiſt.* 1.) Et quum decerneret ei triumphum Senatus; malle ſe dixit, factâ concordiâ, Cæſaris currum ſequi. (*Plutarch. in Cicerone.*) Verùm invaleſcens ea diſcordia, & ipſius & M. Bibuli triumphum non diſtulit tantùm, ſed etiam omninò ſuſtulit. *Vid. lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 2. & 6. & *lib.* 11. *epiſt:* 6.

VII. Idus Januarii (Octobris Juliani die 28) Senatuſconſultum perſcriptum eſt; ut Conſules, Prætores, Tribuni plebis, quíque Proconſules tunc ad Urbem fuerant, (inter quos erat Cicero) operam darent, ne quid Reſpublica detrimenti caperet. Profugerúntque ſtatim ex Urbe tribuni plebis (qui Senatûs decreto interceſſerant) & ſeſe ad Cæſarem contulerunt. (*Cæſar, Bell. civil. lib.* 1. *Cicero, ad familiar. lib.* 16. *epiſt.* 11. *Dio, lib.* 41.)

Proximis diebus habito Senatu extra Urbem, præſente Pompeio, provinciæ privatis decretæ ſunt; duæ Conſulares, reliquæ Prætoriæ. Scipioni obvenit Syria. (*Cæſar, ut ſupr.*) Fuit hic Metellus Scipio: qui filiam Corneliam, Publii Craſſi apud Parthos occiſi viduam, Pompeio hoc anno (*ante biennium, quàm ille extingueretur*; ut in *lib.* 2. *cap.* 54. *Velleius* indicat) uxorem dederat, & cum eo in Conſulatu collega anno abhinc tertio fuerat. [*Plutarch. in Pompeio. Dio, lib.* 40.] In Ciliciæ verò provinciâ Ciceroni Seſtium vel Sextium ſucceſſiſſe, ex *lib.* 5. *ad familiar. epiſt.* 20. cum *lib.* 11. *ad Attic. epiſt.* 7. collatâ: & in Cyprum, deinceps ab eâ ſeparatam, cum jure prætorio primum Quæſtorem miſſum fuiſſe Sextilium Rufum, ex *lib.* 13. *ad familiar. epiſt.* 48. colligitur. Tres quoque diœceſes Aſiaticas, (Cibyraticam, Synnadenſem & Apameenſem) Ciliciæ provinciæ ademptas, novo Aſiæ Proconſuli P. Servilio tributas fuiſſe; ex ejuſdem libri epiſtolâ 67. colligit *Sigonius.*(*de antiquo jure provinciar. lib.* 1. cap. 11.)

Eodem die, VIII. Kalend. Mart. (Juliani Decembris die 11.) quo Feralia celebrabantur, (ut in *Gruteri* inſcriptionibus pag. CXXXIII. videre licet) Corfinio Cæſar poſt meridiem, & Canuſio manè Pompeius Brunduſium profectus eſt. (*lib.* 8. *ad Attic. epiſt.* 22. & *lib.* 9. *epiſt.* 1.) quum autumnus jam exiiſſet. [*Dio, lib.* 41.]

Brunduſio Pompeius ſocerum Scipionem & Cneium filium ad parandam claſſem miſit in Syriam. [*Plutarch. in Pompeio.*] De quo *Cicero*, in libri 9[i] ad Atticum epiſtolâ 1[a] pridie Nonas Martias (Juliani Decembris die 23.) ſcriptâ: *Scipio vel in Syriam proficiſcitur ſorte, vel cum genero honeſtè, vel Cæſarem fugit iratum.*

VII. Idus Mart. [Juliani Decembris 26.] Cæſar Brunduſium venit, & ad murum caſtra poſuit: ut ipſe in epiſtolio ad Oppium & Cornelium Balbum ſcribit. [*lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 16.]

XVI. Kalendas Apriles [ut in *epiſtolâ* 18. *libri* 9. *ad Atticum* habetur: non IV. Kalendas 4665 49
Martias: ut apud *Lipſium* legitur, in epiſtolâ 31. Centuriæ ad Germanos & Gallos] quo Liberalia celebrabantur, [ut ex Faſtis marmoreis liquet; *in Gruteri inſcript. pag.* CXXXIII.] quæ in 3. diem Januarii Juliani tunc incidebant, Pompeius Brunduſio, cum omnibus copiis quas habuerat, in Epirum profectus eſt. Quo ipſo Liberalium ſive Dionyſiorum die filii ipſius pugnâ Mundenſi in Hiſpaniâ victi ſunt; poſt annos quatuor quàm pater ad bellum profectus fuiſſe dicitur. [*Plutarch. in Cæſare.*] eodem videlicèt die, quo Pompeius pater, relictâ Italiâ, belli ſedem in Græciâ conſtituit: non, quo *ab urbe bellum geſturus aufugit*; ut per errorem, ſcriptum eſt ab *Oroſio.* [*lib.* 6. *cap.* 16.]

Poſtero die Cæſar Brunduſium introiit: ibíque concionatus, Romam inde contendit; ante Kalendas ad Urbem eſſe volens. [*lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 18.]

Inde Ariſtobulum in patriam Palæſtinam Cæſar dimiſit: ut contra Pompeium is aliquid moveret. [*Dio, lib.* 41.] Ariſtobulum vinculis ſolutum in Syriam eum miſiſſe refert *Joſephus*; additis duabus legionibus, quo faciliùs ordinaret provinciam: verùm ſpe ſuâ utrumque fuiſſe fruſtratum; veneno à Pompeianis Ariſtobulo ſublato, & à Cæſarianis funerato. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 7. & *lib.* 14. *Antiq. cap.* 13.]

Alexander quoque Ariſtobuli filius, ſecundùm Pompeii litteras, Antiochiæ à Scipione ſecuri eſt percuſſus: accuſatione pro tribunali priùs habitâ ſuper his quæ in Romanos admiſerat. Ptolemæus verò Mennæus dynaſta Chalcidis, quæ ſita eſt in monte Libano, miſſo Philippione filio Aſcalonem ad uxorem Ariſtobuli, filium illius Antigonum & duas filias ad ſe accerſivit: quarum minoris Alexandræ captus amore Philippio, conjugio eam ſibi copulavit. (*Id. ibid.*)

Pompeius annuum ſpatium ad comparandas copias nactus (quod vacuum à bello, atque ab hoſte otioſum fuerat) magnam ex Aſiâ Cycladibúſque inſulis, Corcyrâ, Athenis, Ponto, Bithyniâ, Syriâ, Ciliciâ, Phœnice, & Ægypto claſſem coëgit: magnam locis omnibus ædificandam curavit: magnam imperatam Aſiæ, Syriæ, regibúſque omnibus, & dynaſtis, & tetrarchis, & liberis Achaiæ populis pecuniam exegit; magnam ſocietates earum provinciarum, quas ipſe obtinebat, ſibi numerare coëgit. (*Cæſar, Bell. civil. lib.* 3.) Fertur ex Ægypto naves ſexaginta ei miſſas à regibus Cleopatrâ fratréque hujus etiam tunc puero. Habebat etiam auxilia ex Ioniâ, ſagittarios ex Cretâ, ex Ponto jaculatores, equites ex Galatiâ: Commageni miſſi ab

Antiocho, Cilices & Cappadoces, & quidam ex minore Armeniâ, Pamphylii quoque & Piſidæ, ad eum venerunt. (*Appian. bell. civil. lib.* 2. *pag.* 458. & 472.)

M. Cato in Aſiam à Pompeio miſſus, ut cogentes illic navigia & milites adjuvaret, duxit ſecum ſororem Serviliam, atque natum ex eâ Luculli filium. Ubi quum Rhodios benevolentiâ Pompeio adjunxiſſet; Serviliâ cum filio apud eos relictâ, ad Pompeium reverſus eſt, egregiis pedeſtribus & navalibus viribus jam inſtructum. (*Plutarch. in Catone minore*) Omnéſque terras, omnia maria movere, reges barbaros incitare, gentes feras armatas in Italiam adducere cogitabat. (*Cicero, ad Attic. lib.* 8. *epiſt.* 11.)

Ipſum quoque Parthorum regem Orodem, etſi poſt Craſſorum cædem hoſtium in numero habitum, ad ſocietatem ſuam pertrahere Pompeius tentabat. Orodes, ſi Syria ſibi concederetur, auxilium promiſit: Syriam verò non adeptus, ſuppetias non tulit. (*Dio, lib.* 41.) quanquàm aliàs Pompeianarum partium Parthi fuere: & propter amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico junctam, & propter Craſſi necem, cujus filium in partibus Cæſaris eſſe audierant; quem ultorem patris victore Cæſare futurum non dubitabant. (*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4.)

Magnam claſſem Alexandriâ, Colchis, Tyro, Sidone, Andro (vel Arado potiùs) Cypro, Pamphyliâ, Lyciâ, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, Smyrnâ, Mileto, Coo, comparatam ad intercludendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentarias provincias, Pompeius adhibuit. (*Cic. ad Attic. lib.* 9. *epiſt.* 11.)

Præerat Ægyptiis navibus Pompeius filius; Aſiaticis D. Lælius & C. Triarius; Syriacis C. Caſſius; Rhodiis C. Marcellus cum C. Pomponio; Lyburnicæ atque Achaicæ claſſi Scribonius Libo & M. Octavius. Toti tamen officio maritimo M. Bibulus præpoſitus cuncta adminiſtrabat: ad hunc ſumma imperii reſpiciebat. (*Cæſar. bell. civil. lib.* 3.)

3956 *a.* Julius Cæſar Dictator creatus, poſt undecim dies, ſeipſo & P. Servilio Iſaurico Conſulibus declaratis, dictaturâ ſe abdicavit. (*Cæſar, initio lib.* 3. *Commentar. de Bello civili. Plutarch. in Cæſare. & Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 457.)

A primâ hâc Cæſaris dictaturâ Syro-macedones *Cæſarianorum temporum* (cujuſmodi epochæ in antiquo ſaxo, *Inſcript. Gruteri pag.* CCLXXXVII. 3. occurrit mentio) numerationem inſtituerunt, à Septembris Juliani die 24 (quo Solarem Macedonum annum cœpiſſe alibi oſtendimus) deductam. A quo die non Syro-macedones ſolùm, ſed etiam Imperatores Romani *Indictiones* ſuas, ſive quinorum denorum annorum circulum; & Antiocheni *æram* ſuam (quæ per 15 diviſa, Indictionem Imperatoriam ſemper exhibet) inchoârunt. licèt anni formâ poſtea mutatâ, & Macedonicis menſibus ad Julianos conformatis, Antiocheni æræ ſuæ, & reliqui Orientales Indictionum initium ad novi ſui anni exordium retulerint, & à 24 die ad Kalendas Septembres traduxerint. Quidquid verò ſit de Indictionum origine (quam ad Conſtantiniana tempora communiter referunt:) Antiochenæ æræ caput à Septembri anni Periodi Julianæ 4665. eſſe repetendum, extra omnem poni debet controverſiam.

Exeunte anno quo Marcellus & Lentulus Conſulatum geſſerunt, Pompeius dux Romanorum conſtitutus, & Senatus qui in Epiro cum eo erat, regibus & populis bene de ſe merentibus honores impertierunt: ut in libro quinto *Lucanus* narrat.

——— pelagique potens Phœbeia donis
Exornata Rhodos, gelidique inculta juventus
Taygeti: famâ veteres laudantur Athenæ;
Maſſiliaque ſuæ donatur libera Phocis.
Tunc [a] *Sadalen fortémque Cotyn, fidúmque per arma*
Dejotarum, & gelidæ dominum [b] *Rhaſipolin oræ*
Collaudant: Libyámque jubent auctore Senatu
Sceptrifero parêre Jubæ.

[a] *Sadalem* filium Cotis regis Thraciæ appellat Cæſar, (*lib.* 3. *Bell. civil.*)
[b] Raſcipolim macedonum ducem. (*Id. ibid.*)

eodémque modo Ptolemæo puero Ægypti etiam regnum confirmatum tum fuiſſe adjicit. quò referenda & illa Pothini nutricii Ptolemæi de Pompeio verba, apud *eundem*, in libro 8°.

——— quòd nobis ſceptra Senatus
Te ſuadente dedit.

Circa brumale ſolſtitium nuntios Cæſar ad exercitum dimiſit, ut ſibi ad Brunduſium occurrerent: ipſe Decembri menſe Româ diſceſſit, ne magiſtratûs quidem ſui reſpectu expectatis Kalendis ineuntis anni proximis. Ita *Appianus*, [*Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 458.] exiſtimans eandem anni Romani tum fuiſſe rationem, quæ ſuo ipſius tempore extitit: quum tamen Kalendæ illæ Januariæ, quibus ſecundum ſuum Conſulatum Cæſar erat initurus, Juliani Octobris diei 11. reſponderit. Simili quoque errore *Florus* [*lib.* 4. *cap.* 2.] Cæſarem, *quamvis hyems mediâ prohiberet tempeſtate, ad bellum navigaviſſe* aſſerit: paritérque *Plutarchus*, in *Pompeio*, Brunduſium Cæſarem veniſſe ſcribit, ἐν τροπαῖς ἤδη τοῦ χειμῶνος ὄντος, & in *Cæſare*, inde illum ſolviſſe, χειμῶνος ἐν τροπαῖς ὄντος, ἱςαμένου Ἰανουαρίου μηνὸς, tempore brumalis ſolſtitii, ineunte menſe Januario; quem Athenienſium Poſideoni reſpondere dicit. Et ipſe quidem Cæſar, Commentariorum de bello civili libro tertio, *pridie Nonas Januar. naves, impoſitis legionibus ſeptem, ſolviſſe* ſe confirmat, & *poſtridie terram attigiſſe Ceraunioram.* Sed non Julianus ille fuit Januarius, in quem Plutarchi tempore Poſideon Atticus incurrebat, ſed quem vitioſa anni Romani ratio tunc exhibebat; quum Nonæ illius [quibus ad Ceraunia Cæſar appulit] Juliani Octobris diei 15. reſponderunt. *Et jam hyemem appropinquaviſſe*, indéque Pompeium *iter ex Macedoniâ in hyberna Apolloniam Dyrrhachiúmque habuiſſe*, ipſe Cæſar poſteà ſignificat; neutiquam verò *brumam*, id eſt, hyemis ἀκμὴν tunc extitiſſe.

Frumenti verò vi maximâ ex Theſſaliâ, Aſiâ, Ægypto, Cretâ, Cyrenis, reliquíſque regionibus

compa-

comparatâ, hyemare Pompeius Dyrrachio, Apolloniâ, omnibúſque opidis maritimis conſtituerat, ut mare Cæſarem (licèt fruſtrà) tranſire prohiberet. (*Cæſar, Bell. civil. lib.* 3.)

Syriæ præſes Scipio, (Pompeii ſocer) detrimentis quibuſdam circa montem Amanum acceptis, ſeſe Imperatorem appellavit. Quo facto civitatibus tyranníſque magnas imperavit pecunias: item à publicanis ſuæ provinciæ debitam biennii pecuniam exegit, & ab eiſdem inſequentis anni mutuam præcepit; equitéſque toti provinciæ imperavit. Quibus coactis, finitimis hoſtibus Parthis poſt ſe relictis, legiones equitéſque ex Syriâ deduxit: cúmque nonnullæ militum voces audirentur, ſeſe contra hoſtes ſi ducerentur ituros, non contra civem & Conſulem; deductis Pergamum atque in locupletiſſimas urbes in hyberna legionibus, maximas largitiones fecit, & confirmandorum militum causâ dıripiendas iis civitates dedit. (*Id. ibid.*)

Interim acerbiſſimè imperatæ pecuniæ totâ provinciâ exigebantur. Multa præterea generatim ad avaritiam excogitabantur. In capita ſingula ſervorum ac liberorum tributum imponebatur. Columnaria, oſtiaria, frumentum, milites, remiges, arma, tormenta, vecturæ imperabantur: cujus modò rei nomen reperiri poterat, hoc ſatis eſſe ad cogendas pecunias videbatur. Non ſolùm urbibus, ſed penè vicis caſtelliſque ſingulis cum imperio præficiebantur: qui horum quid acerbiſſimè crudeliſſiméque fecerat, is & vir & civis optimus habebatur. Erat plena lictorum & imperiorum provincia, conferta præfectis atque exactoribus: qui, præter imperatas pecunias, ſuo etiam privato compendio ſerviebant: dictitabant enim ſe domo patriáque expulſos, omnibus neceſſariis egere rebus: ut honeſtâ præſcriptione rem turpiſſimam tegerent. Accedebant ad hæc graviſſimæ uſuræ (quod in bello plerumque accidere conſuevit) univerſis imperatis pecuniis: quibus in rebus prolationem diei donationem eſſe dicebant. Itaque æs alienum provinciæ eo biennio multiplicatum eſt. Nec minùs ob eam cauſam civibus Romanis ejus provinciæ, ſed in ſingulos conventus ſinguláſque civitates certæ pecuniæ imperabantur: mutuáſque illas ex Senatuſconſulto exigi dictitabant. (*Ibid.*)

Epheſi prætereà à fano Dianæ depoſitas antiquitùs pecunias Scipio tolli jubebat. Cùm verò in fanum ventum eſſet, adhibitis compluribus Senarotii ordinis quos advocaverat Scipio, litteræ ei redduntur à Pompeio; mare tranſiſſe cum legionibus Cæſarem; properaret ad ſe cum exercitu venire, omniáque poſthaberet. His litteris acceptis, qnos advocaverat dimittit: ipſe iter in Macedoniam parare ineipit; pauciſque pòſt diebus eſt profectus. Hæc res Epheſiæ pecuniæ ſalutem attulit. (*Ibid.*)

Habebat interim Pompeius in exercitu ſuo; præter Romanas & Italicas legiones, & duas quas ex Aſiâ Lentulus Conſul conſcribendas curaverat, ſagittarios ex Cretâ, Lacedæmone, Ponto, Syriâ reliquiſque civitatibus tria millia numero, funditorum cohortes ſex, mercenarias duas, equites 7000. ex quibus equitibus, 600 Gallos Dejotarus adduxerat, 500 Ariobarzanes ex Cappadociâ. 500 Gallos Germanóſque; quos Alexandriæ Gabinius præſidii causâ apud regem Ptolemæum reliquerat, Pompeius filius cum claſſe adduxerat. 300 Tarcundarius, Caſtor & Donilaus ex Gallogræciâ dederant: (horum alter unà venerat, alter filium miſerat:) 200 Commagenus Antiochus, cui magna præmia Pompeius tribuit, miſerat; in quibus plerique erant hippotoxotæ. Cum Scipione verò ex Syriâ duæ expectabantur legiones. (*Id. ibid.*)

b. Poſt Cæſaris adventum in Epirum, multi jam menſes tranſierant, & hyems præcipitaverat; 4666 48
neque Brunduſio naves legionéſque, in Italiâ relictæ, ad Cæſarem veniebant. Tum verò M. Antonius & Fuſius Calenus, nacti Auſtrum ſibi faventem, naves ſolverunt; tréſque veteranorum legiones & unam tironum, cum equitibus 800 ad Cæſarem adduxerunt. Quorum tranſitum cùm Q. Coponius, qui Dyrrachii claſſi Rhodiæ præerat, impedire conaretur, tempeſtas exorta naves Rhodias ita afflixit, ut ad unam conſtratæ omnes numero 16 eliderentur & naufragio interirent; & ex magno remigum propugnatorúmque numero pars ad ſcopulos alliſa interficeretur, pars à Cæſarianis diſtraheretur: quos omnes conſervatos Cæſat domum remiſit. [*Id. ibid.*]

In Ægypto, Prolemæus puer per ſuos propinquos atque amicos Cleopatram, ſororem ſuam ſimul & conjugem, regno expulit. (*Cæſar, lib.* 3. *Bell. civil. Liv. lib.* 111.)

——habens ſub jure Pothini
Affectus enſéſque ſuos:

ut apud *Lucanum* (*lib.* 10.) Cleopatram hîc conqueſtam legimus. Nam ut per pueri familiares, motâ ſeditione, ejectam eam fuiſſe narrat *Strabo*; ita Pothino ſpeciatim apud *Plutarchum* in *Cæſare* tributum illud invenitur. *Erat* enim tum *in procuratione regni, propter ætatem pueri, nutricius ejus eunuchus, nomine Photinus*, (ut apud *Cæſarem* legitur) idem ille ipſe, qui à Græcis ſcriptoribus Ποθεινὸς rectiore nomine eſt appellatus. Ita verò ejecta Cleopatra, cum ſorore in Syriam ſeceſſit; (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796.) exercitum ibi paratura. (*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 480.)

Pharnaces, Mithridatis regis Ponti filius & Boſphori Cimmerii rex, quum civile hoc bellum, quod diuturnum fore ſperaverat, inter Romanos coortum, & procul abeſſe Cæſarem audiviſſet, cupiditate totius paterni regni recuperandi impulſus, à Romanis defecit; &, Boſphori tutelâ Aſandro creditâ, Colchidem nullo certamine, itémque omnem Armeniam (cum Moſchicâ regione, in quâ Leucotheæ templum eum ſpoliaviſſe notat *Strabo*, lib. 11. pag. 498.) Dejotaro abſente, adhæc urbes aliquot Cappadociæ Pontique, quæ Bithyniæ juriſdictioni ſubjacebant, in ſuam poteſtatem redegit. (*Dio, lib.* 42.) Sinope captâ, Amiſum quoque appetiit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 254.) Sed eam tum obtinere non potuit.

Pompeius uxorem ſuam Corneliam in Leſbum inſulam clàm miſit; ut Mitylenis, à bellicis

tumultibus ſecura quieſceret. (*Lucan. lib. 5. fin.*) cum quâ & privignum ejus Sextum, minorem Pompeii filium, eodem eum miſiſſe, Plutarchus (*in Pompeio*) Dio (*lib. 42.*) & Appianus (*lib. 5. pag. 747.*) referunt: quem in caſtris tamen apud patrem manſiſſe, *Lucanus* narrat. (*lib. 6. fin.*)

L. Hirtius (al. Hirrius) à Pompeio ad Parthos legatus miſſus (ut ex Cæſaris commentario 3. de bello civili intelligitur) ab Orode rege non modò ſuppetias non impetravit, ſed etiam ab eo, jure gentium violato, in vincula conjectus eſt. (*Dio, lib. 42.*) ob negatam nimirùm illi Syriam: ut ſuprà, ex eodem *Dione*, (*lib. 41.*) dictum eſt.

c. Dyrrachii, per quatuor penè menſes, Pompeium maximis operibus obſeſſum, ad extremum Pharſalico prælio Cæſar fudit. [*Sueton. in Julio Cæſare, cap. 35.*]

Quo tempore in Theſſaliam (ubi ad Palæopharſalum eſt pugnatum) Cæſar, & paucis poſt cum diebus Pompeius, venit; *ſegetem propè jam maturam fuiſſe*, ipſe teſtis eſt Cæſar. (*Bell. civil. lib. 3.*) & inſtante pugnâ, prodiiſſe Cæſarianos, ἐπὶ σιτολογίαν Appianus, (*Bell. civil. lib. 2.*) *ad ſegetum raptus* Lucanus (*lib. 7.*) confirmat. Erâtque tum ἀκμὴ θέρους καὶ καῦμα πολὺ *adulta æſtas & æſtus plurimus:* ſi Plutarcho (*in M. Bruto*) credimus.

Eodem die quo Pharſalicum prælium eſt commiſſum, Antiochiæ in Syriâ tantus clamor exercitus, ſignorum ſonus crepitûſque armorum eſt exauditus, bis, ut in muros armata civitas diſcurreret. Hoc idem Ptolemaide accidit. Pergami à templi Bacchi adyto, quò præter ſacerdotes adire fas non erat, tympanorum cymbalorúmque ſonitus ortus, per totam urbem permeavit. Item Trallibus, in templo Victoriæ. ubi Cæſaris ſtatuam conſecraverant, palma viridis in tecto inter coagmenta lapidum ex pavimento extitiſſe oſtendebatur. Syris quoque duo juvenes pugnæ hujus exitum annuntiantes, nuſquam poſteà apparuiſſe dicebantur. (*Cæſar, Bell. civil. lib. 3. Julius Obſequens de prodigiis. Plutarch. in Cæſare. Dio, lib. 42.*)

In Pompeii exercitu fuerunt omnes fermè nationes quotquot versùs Orientem per circuitum mare accolunt; Thraces, Helleſpontii, Bithyni, Phryges, Iones, Lydi, Pamphylii, Piſidæ, Paphlagones, Cilices, Syri, Phœnices, Hebræi, contiguíque his Arabes, Cyprii, Rhodii, Cretenſes funditores, & inſulani cæteri. Aderant & reges dynaſtæque; Dejotarus tetrarcha Gallogræcorum, & Ariarathes rex Cappadocum. Armenios Ciſeuphratenos ducebat Taxiles; Tranſeuphratenos Megabates legatus Artapæ regis. Alii quoque minores dynaſtæ adjutabant pro viribus. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 472.*] Cúmque illius exercitus majori parte ex Aſianis conſtaret, nullúmque belli uſum habentibus, victus eſt. [*Dio, lib. 41.*] &, ut cecinit Petronius,

> *Ille tremor Ponti, ſævi quoque terror Hydaſpis,*
> *Et piratarum ſcopulus; modò quem ter ovantem*
> *Jupiter horruerat, quem fracto gurgite Pontus.*
> *Et veneratus erat ſubmiſſâ Boſphorus undâ,*
> *(Proh pudor!) Imperii deſerto nomine fugit.*

Cæſar, captis Pompeii ſcriniis, ſecretas litteras, quæ benevolentiam quorundam erga eum & animi acerbitatem adversùs ipſum Cæſarem prodebant, neque legit neque deſcripſit, ſed optimâ fide extemplò concremavit: ne quid gravius in quenquam ſtatuere ex litteris cogeretur. [*Plin. lib. 7. cap. 25. fin. Dio, lib. 41. fin.*] Idémque poſteà & regulis & populis qui auxilia Pompeio tulerant, imperatâ tantùm pecuniâ, neque ullo alio ſupplicio impoſito, veniam dedit. Nullam enim ſibi aut certè exiguam cum iis interceſſiſſe notitiam, conſiderabat; quum Pompeii multa magnáque in eos conſtituiſſent merita: longéque plus laudis eis tribuebat, quàm illis, qui quum à Pompeio beneficiis eſſent affecti, in periculo eundem deſtituiſſent. [*Dio, ut ſuprà.*]

Pompeius, caſtris relictis, Lariſſam paucis comitantibus, profugit. Urbem ipſam, quanquàm invitantibus civibus, ingreſſus non eſt; ne ſe recepto, culpam Lariſſæi ſuſtinendam haberent: ſed poſtquàm eos ad victoris amicitiam accedere juſſit, ipſe rebus neceſſariis acceptis, ad mare progreſſus eſt. [*Dio, lib. 42.*]

C. Caſſius, cum claſſe Syrorum & Phœnicum & Cilicum, in Siciliam venit: & Cæſarianis navibus incenſis, poſtquàm de prælio facto in Theſſaliâ cognitum eſt, cum claſſe diſceſſit. [*Id. ibid.*]

Claſſis Rhodia, cui C. Coponius imperio prætorio præfuerat, poſt cladem Pharſalicam Pompeianis deſertis, domum rediit. [*Cicero, lib. 1. de Divinat.*]

L. Lentulus (Crus) qui ſuperiore anno Conſul fuerat, & P. Lentulus (Spinther) conſularis, cum aliis qui ex fugâ Pompeium inſecuti, ad Rhodi inſulam venientes, opido ac portu non ſunt recepti: miſſíſque ad eos nunciis, ut ex iis locis diſcederent, contra voluntatem ſuam naves ſolvere jubebantur. [*Cæſar, Bell. civil. lib. 3.*]

Cæcilius Baſſus, equeſtris ordinis vir Pompeianarum partium, Tyrum ſe recepit: ibíque in eo loco, ubi mercatorum negotiationes exerceri ſolent, latitavit. [*Dio, lib. 47. & Libo, apud Appianum, lib. 3. Bell. civil. pag. 576.*]

M. Claudius Marcellus, Cæſarem metuens, Mitylenas conceſſit; ibíque in ſtudio bonarum artium beatiſſimè vixit: (ut ex Bruto refert *Seneca* in conſolatione ad Albinam:) fruſtrà ſuadente Cicerone, ut inde Romam rediret, & à Cæſare veniam peteret. [*lib. 4. ad familiar. epiſt. 7. & 8.*]

Ex fugâ Pharſalicâ veniens Labienus, Pompeiani exercitûs cladem nuntiavit Dyrrachii: ubi M. Cato cum 15 cohortibus & 300 triremibus relictus fuerat. Unde & ille & Cicero, & cum eis alii, ſubito perterriti metu, naves conſcenderunt: & noctu ad opidum reſpicientes, flagrantes onerarias, quas incenderant milites, quia ſequi noluerant, viderunt. Cato verò in Corcyram (inſulam ſub Epiro ad confine maris Ionii & Adriatici poſitam) ubi claſſis erat, cum iis quibus eadem ſententia placebat, trajecit: ibíque reliquos quoſque qui ex prælio Pharſalico effugerant, aut alioquin eaſdem partes ſequebantur, ad ſe accepit. Ex prælio L. Scipio

Pompeii

3956 Pompeii ſocer, Labienus, Afranius, & alii plurimi viri illuſtres venerunt. Paulò pòſt Octavius etiam, qui Ionium mare tenens Caium Antonium ceperat, iis ſe adjunxit. Cnæus quoque Pompeius (ſenior Magni filius) qui claſſe Ægyptiâ circumvectus in Epirum incurſiones fecerat, patre ſuperato, quum Ægyptii domum avecti eſſent, Corcyram ipſe conceſſit. Hujus factum C. Caſſius quoque, qui Siciliam vexaverat, atque alii complures imitati, ad Catonem perfugerunt; quem virtute cæteris præſtare animadvertebant. [*Cicero, lib.* 1. *de Divinat. Plutarch. in Catone minore. Appian. bel. civil. lib.* 2. *pag.* 482. *Dio, lib.* 42.]

Ibi Cato Ciceroni, ut conſulari prætorius, imperium deferebat. Quòd cùm Cicero (vir nihil minùs, ut in libro 111° notavit *Livius*, quàm ad bella natus) recuſaret; militiámque ſubterfugeret, penè fuit interemptus: Pompeio adoleſcente ejúſque amicis proditorem cum vocantibus, & gladios diſtringentibus. Sed obſiſtens Cato, vix illum cædi eripuit, & ex caſtris eduxit. [*Plutarch. in Catone, & in Cicerone.*]

Claſſe deinde diviſâ inter amicos Pompeii præcipuos, Caſſius in Pontum navigavit ad Pharnacem, exciturus eum contra Cæſarem; Scipio verò in Africam, fretus Varo & ejus copiis, Jubæque Mauri auxiliis. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 482.]

Ipſe Cato, Pompeium Magnum in Ægyptum vel Africam conjiciens elapſum, properánſque ad illum, conſcendit cum omnibus ſuis, atque vela fecit: poteſtate tamen antè abeundi & remanendi factâ illis qui non prompti erant ad ſequendum. [*Plutarch. in Catone.*] Ejus navigationem in libro nono ita *Lucanus* depinxit.

Corcyra ſecreta petit, ac mille carinis
Abſtulit Emathia ſecum fragmenta ruina:
Quis ratibus tantis fugientia crederet ire
Agmina? quis pelagus victas arctaſſe carinas?
Dorida tunc Malean, & apertam Tænaron umbris;
Inde Cythera petit, Boreáque urgente Carinas
Creta fugit: Dictæa legit, cedentibus undis,
Littora. tunc auſum claſſi precludere portus
Impulit, ac ſævas meritum Phycunta rapinas
Sparſit.

Eſt autem Phycus regionis Cyrenaicæ promontorium, & opidum; quod diripiendum militibus Catonem dediſſe, Poëta ſignificat. Sed ulteriore Catonis navigatione hîc intermiſsâ, ad Pompeii Magni & eum inſequentis Julii Cæſaris itinera convertendus eſt ſermo.

d. Cæſar Pharſali biduo moratus, ad celebrandam ſacrificiis victoriam reficiendúmque feſſum prælio militem, tertiâ die Pompeium inſecutus eſt. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 482.] Omnibus enim rebus relictis, perſequendum ſibi Pompeium exiſtimavit, quaſcunque in partes ex fugâ ſe recepiſſet; ne rursùs copias comparare alias, & bellum renovare poſſet: &, quantum itineris equitatu efficere poterat, quotidie progrediebatur; legionémque unam minoribus itineribus ſubſequi juſſit. [*Cæſar, lib.* 3.]

Pompeius ad mare perveniens, ibi quod nocti ſupererat in tuguriolo piſcatorio quievit. Circa diluculum, navigium fluviatile conſcendit, acceptíſque omnibus qui liberæ conditionis erant, ſervíſque ad Cæſarem abſque timore ire juſſis, à terrâ receſſit. [*Plutarch. in Pompeio.*] de quo *Lucanus*, libro 8.

Littora contigerat, per qua Peneïus amnis
Emathiâ jam clade rubens exibat in æquor.
Inde rates trepidum, ventis & fluctibus impar
Flumineis vix tuta vadis, evexit in altum.

Quum verò in hoc navigio terram ille legeret, navem conſpexit prægrandem onerariam, quæ vela factura erat. Nauclerum habebat ea Peticium civem Romanum: qui agnitum Pompeium ex cymbâ in navem ſuam recepit; unà cum ambobus Lentulis (*Conſularibus*; quos Rhodo excluſos, ex Cæſare diximus) & Favonio (*Prætorio*; ex Velleio, *lib.* 2. *cap.* 53.) & aliis quos ille volebat omnibus. Mox regem Dejotarum (qui auſpiciis fide adhibitâ, quæ ſecunda ſibi facta fuiſſe credebat, ad Pompeium venerat; ut in libro primo de Divinatione *Cicero* indicat) videntes ex terrâ ad ipſos properantem, eum quoque accepere. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Ibi Pompeius ad anchoram unâ nocte conſtitit: &, vocatis ad ſe Amphipoli hoſpitibus, & pecuniâ ad neceſſarios ſumptus corrogatâ, cognito Cæſaris adventu, ex eo loco diſceſſit. [*Cæſar, lib.* 3.]

Ita prævectus Amphipolim, paucis diebus ad littus Lesbi inſulæ applicuit. [*Cæſar, & Plutarch. ut ſupr. Dio, lib.* 42.]

Mitylenis ille uxorem ad mare accerſivit: multáque ibi ſimul ſunt conqueſti. Tum illa afferri ex opido res ſuas juſſit, evocavítque ancillas. Mitylenæis verò Pompeium ſalutantibus & invitantibus in opidum, abnuit; atque monuit illos victori ut parêrent, bonóque eſſent animo: nam clementem & benignum Cæſarem eſſe. Tum ad Cratippum philoſophum converſus (ille enim ex urbe ad eum viſendum deſcenderat) conqueſtus eſt, & cum eo diſputavit nonnihil de providentiâ. aſſerente philoſopho, *διὰ τὴν κακοπολιτείαν*, *propter perverſam reipublicæ adminiſtrationem*, jam opus eſſe *monarchiâ*; & à Pompeio quærente. *Qui & quo ſigno credamus, ſi Cæſarem viciſſes, rectius te quàm illum fortunâ uſurum fuiſſe?* [*Plutarch.*]

Biduum tempeſtate ibi retentus, navibúſque aliis additis actuariis, res ſuas in quatuor triremes impoſuit, quæ à Rhodo & Tyro venerant; & cum conjuge atque amicis prope continentem Ciliciam uſque navigavit, portus ſequens ubi aquare & accipere poterat neceſſaria. [*Cæſar, lib.* 3. *cum Plutarcho, in Pomp. Appiano, pag.* 479, 480. *& Dione, lib.* 42.]

3956 His addantur, ex libro octavo, Lucani illa:

Sparſus ab Emathiâ fugit quicunque procellâ,
Aſſequitur Magnum: primúſque à littore Lesbi
Occurrit natus, procerum mox turba fidelis.
Nam neque dejecto ſatis, aciéque fugato
Abſtulerat Magno reges Fortuna miniſtros:
Terrarum dominos & ſceptra Eoa tenentes
Exul habet comites. jubet ire in devia mundi
Dejotarum, qui ſparſa ducis veſtigia legit.

Deinde expoſito mandato, quo ad Parthos auxilia rogaturus miſſus eſt Dejotarus, (quod ille tamen nunquam præſtitit) Pompeii deinceps navigationem Poëta ita enarrat.

——— *dimiſſo in littore rege,*
Ipſe per Icariæ ſcopulos, Epheſümque relinquens,
Et placidi Colophona maris, ſpumantia parva
Radit ſaxa Sami, ſpirat de littore Coo
Aura fluens; Gnidon inde fugit, clarámque relinquit
Sole Rhodon, magnóſque ſinus Telmeſſidos unda
Compenſat medio pelagi. Pamphylia puppi
Occurrit tellus: nec ſe committere muris
Auſus Adhuc ullis: te primum parva Phaſelis
Magnus adit. nam te metui vetat incola rarus,
Exhauſtæque domus populis; majórque carina
Quàm tua turba fuit.

Primum oppidum Attaliam Piſidiæ iniit Pompeius. Ibi ei nonnullæ naves ex Ciliciâ occurrerunt, militeſque contracti ad eum ſunt, atque rursùs 60 ordinis ſenatorii ad eum convenerunt. Ubi cùm accepiſſet claſſem adhuc ſalvam eſſe, & Catonem magnâ vi militum ex fugâ collectâ in Africam trajeciſſe: quòd ipſe tam procul à claſſis ſubſidio prælium cum Cæſare conſeruiſſet, ſerò illum pœnituit. [*Plutarch. in Pomp.*] Selinunte verò in Ciliciâ Pompeium cum Lentulo ſuperioris anni Conſule, & reliquis qui eum ſecuti fuerant Senatoribus, de tutiſſimo ad quem ſe reciperet loco conſilium cepiſſe, in libro 8°, *Lucanus* retulit.

Ex Ciliciâ in Cyprum Pompeius pervenit. [*Cæſar, lib.* 3.] ubi, qui Paphum proſecuti eum ſunt, honorificam de M. Cicerone factam ab eo fuiſſe mentionem confirmant. [*Cicero, in Philippicâ* 2.] Hic cognovit conſenſu omnium Antiochenſium, civiúmque Romanorum qui illic negotiarentur, arcem Antiochiæ antè captam eſſe, excludendi ſui causâ; nuncióſque dimiſſos ad eos qui ſe ex fugâ in finitimas civitates recepiſſe dicerentur, ne Antiochiam adirent: id ſi feciſſent, magno eorum capitis periculo futurum. Jámque de Cæſaris adventu fama ad civitates perferebatur. Quibus rebus cognitis Pompeius, depoſito adeundæ Syriæ conſilio, pecuniâ ſocietatis ſublatâ & a privatis quibuſdam ſumptâ, & æris magno pondere ad militarem uſum in naves impoſito, duobúſque millibus hominum armatis, (partim quos ex familiis ſocietatum delegerat, partim à negotiatoribus coëgerat, quóſque ex ſuis quiſque ad hanc rem idoneos exiſtimabat) Peluſium navigavit. [*Cæſar, lib.* 3.]

Theophanes enim Lesbius & amicorum alii illi ſuaſerant ut, aliis locis poſthabitis, Ægyptum peteret, (regionem non ſolùm trium dierum itinere propinquam, ſed etiam opulentam & potentem) ubi auxilium à pupillo rege expectare poſſet: quum & patrem ipſius per Gabinium regno Pompeius reſtituiſſet; & non ingratus filius naves Pompeio contra Cæſarem auxiliarias jam miſiſſet. [*Vellei Patercul. lib.* 2. *cap,* 53. *Plutarch. in Pomp. Appian. pag.* 480. *Dio, lib.* 42.] Ut igitur ea ſententia obtinuit; conſcenſâ Seleucide triremi, ex Cypro Pompeius cum uxore ſolvit. Alii, pars in navibus longis, pars in onerariis, eum comitati ſunt. (*Plutarch.*) ad quam navigationem ſpectat *Lucani* hoc in libro 8° carmen.

Hæc ubi deſeruit Pompeius littora, totos
Emenſus Cypri ſcopulos, quibus exit in auſtrum,
Inde maris vaſti transfuſo vertitur æſtu:
Nec tenuit Caſium nocturno lumine montem,
Infimáque Ægypti pugnaci littora velo
Vix tetigit, quà dividui pars maxima Nili
In vada decurrit Peluſia ſeptimus amnis.

Cæſar, (ut ad res ab eo Pompeium perſequènte geſtas revertamur) propter triremium inopiam modicis navigiis Helleſpontum trajecit. Cui pontone quodam vecto, Caſſius ad Pharnacem properans cum decem roſtratis navibus in medio freto occurrit. Neque refugit tamen Cæſar, ſed cominùs tendens, ad deditionem adverſarium hortatus eſt: qui horrendâ Cæſaris felicitate attonitus, ratúſque illum contra ſe navigare de induſtriâ, manus ſupplices è triremi tendens orabat veniam; móxque claſſem, 70 (ſi Appiano credimus) navibus conſtantem, ei dedidit. (*Suetonius in Julio Cæſar. cap.* 63. *Appianus, pag.* 482, 483. *Dio, lib.* 42.)

Quum Aſiam Cæſar attigiſſet, Cnidiis Theopompi qui fabulas collegit gratiâ libertatem conceſſit. [*Plutarch. in Cæſare.*] Iones & Æolas, cæteráſque nationes quæ minorem Aſiam incolunt, per legatos veniam petentes recepit in gratiam. (*Appian. pag.* 483.) pecuniâ tantùm eis imperatâ: quam alio tamen compenſavit beneficio. Aſiam enim à publicanis, qui eam acerbiſſimè habuerant, liberavit; partémque vectigalium convenientem in tributi collationem convertit. [*Dio, lib.* 42.] cunctíſque Aſiam incolentibus remiſit tertiam tributi partem. [*Plutarch. ut ſupr.*]

T. Ampius pecunias Epheſo ex fano Dianæ tollere volens, Senatores omnes ex provinciâ vocavit; ut iis teſtibus ſummâ pecuniæ uteretur. Sed interpellatus adventu Cæſaris profugit. Ita duobus temporibus Epheſiæ pecuniæ Cæſar auxilium tulit. (*Cæſar*, *lib.* 3.)

Quum nemo dicere haberet quò intenderet fugam Pompeius, nihilque eſſet certi; aliquantulum itineris Cæſar ſolus cum M. Bruto (quem à Pompeianis partibus ad ſe reverſum inter præcipuos amicos habuit) faciens, periclitatus eſt ſententiam ejus: & quia ex certis rationibus collectis optimam videbatur de fugâ Pompeii conjecturam facere, omiſſis aliis in Ægyptum contendere inſtituit. [*Plutarch. in M. Bruto.*] veritus ne is eo regno præoccupato vires recolligeret. [*Dio*, *lib.* 42.] Rhodum igitur trajecit; ac ne hic quidem expectato exercitu dum in unum conveniret, conſcenſis Caſſianis & Rhodiis triremibus cum eis quas circa ſe habebat copiis, nemini aperiens quò curſum flexurus eſſet, ſub veſperam ſolvit, juſſis aliis gubernatoribus ignem prætorianæ ſequi & ſignum ejus interdiu: ſuo verò jam longè à terrâ ſemotus mandavit ut Alexandriam versùs tenderet. Atque ita die tertiâ per altum eò devecti ſunt. (*Appian. pag.* 483.)

Lucanus libro nono, poëticè magis quàm hiſtoricè Cæſaris hoc iter explicans, ad Ilium & illi vicina loca diutiùs eum moratum narrat; indéque ſolventem, poſt noctem ſeptimam ad Ægyptum perveniſſe.

Sic fatus, repetit claſſes, & tota ſecundis
Vela dedit Coris; avidúſque urgente procellâ
Iliacas penſare moras; Aſiámque potentem
Prævehitur, pelagóque Rhodon ſpumante relinquit:
Septima nox Zephyro nunquam laxante rudentes
Oſtendit Phariis Ægyptia littora flammis:
Sed priùs orta dies nocturnam lampada texit,
Quàm tutas intraret aquas.

At nemo certiùs quàm ipſe *Cæſar* rem totam aperuerit: in tertio de Bello Civili commentario ita de ſe ſcribens.

"Cæſar, paucos dies in Aſiâ moratus, cùm audiſſet Pompeium Cypri viſum, conjectans "eum in Ægyptum iter habere, propter neceſſitudines regni reliquáſque ejus loci opportu"nitates, cum legionibus, unâ quam ex Theſſaliâ ſe ſequi juſſerat, & alterâ quam ex Achaiâ "à Fuſio legato evocaverat, equitibúſque 800, & navibus longis Rhodiis 10 & Aſiaticis "paucis, Alexandriam pervenit. In his erant legionibus hominum 3200. reliqui, vulneribus "ex prœliis & labore ac magnitudine itineris confecti, conſequi non potuerant. Sed Cæſar, "confiſus famâ rerum geſtarum, infirmis auxiliis proficiſci non dubitaverat; atque omnem ſibi "locum tutum fore exiſtimabat.

Anni tempeſtatem, quâ Pompeius ante Cæſarem Ægyptum attigerat, in 8° libro *Lucanus* ita deſcripſit.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas
Non uno plus æqua die; noctique rependit
Lux minor hybernæ verni ſolatia damni:

In fine nimirùm Septembris, ut annus tunc quidem agebatur, periiſſe Pompeium ille legerat; & ſub finem ejuſdem menſis in Juliano anno, qui ipſius tempore in uſu fuit, in Libram Solem ingredi ſolitum eſſe noverat; indéque, diverſâ temporum ratione non conſideratâ, circa autumnale æquinoctium ad Ægyptum perveniſſe Pompeium ſcripſit. Cùm reverà Sol tunc in Leonem ingredi cœperit, quando ſub ortum Caniculæ intumeſcere Nilus maximè incipiebat; non in Libram, quando intra ripas revocari idem fluvius ſolebat.

Non longè à Peluſiaco Nili oſtio, circa montem Caſium, inter Ægypti & Arabiæ fines interpoſitum, caſu eo tempore rex erat Ptolemæus, magnis copiis, cum ſorore Cleopatrâ gerens bellum; quam paucis antè menſibus regno expulerat: caſtráque Cleopatræ non longo ſpatio ab ejus caſtris diſtabant. (*Cæſar*, *lib.* 3. *cum Plutarcho in Pompeio. Appiano*, *pag.* 480. *& Dione*, *lib.* 42.) *Puerum ætate* hunc fuiſſe dicit Cæſar, *adultâ ætate puerum* Hirtius, (*de bello Alexandr.*) *μειράκιον puerulum* Strabo; [*lib.* 17. *pag.* 796.] *παῖδα ἔτι κομιδῆ admodum puerum* Dio, (*lib.* 42.) *adoleſcentem* Oroſius, (*lib.* 6. *cap.* 15.) *κομιδῆ νέον admodum adoleſcentem* Plutarchus; [*in Pomp.*] *puero quàm juveni propiorem* Velleius, [*lib.* 2. *cap.* 53.] XIII ad ſummum annos natum Appianus (*pag.* 480.) fuiſſe ſcribit.

Pompeius igitur, conſpecto in littore tanto exercitu, quia egredi in terram, niſi tuto ſibi id liceret, non audebat;

Comperit ut regem Caſio ſe monte tenere,
Flexit iter (quemadmodùm in octavo libro habet *Lucanus*: & ad regem aliquos de ſuis miſit, qui adventum ſuum ſupplicibus verbis illi nuntiarent; & ut, pro hoſpitio atque amicitiâ patris & beneficio in illum collato, Alexandriâ reciperetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur, orarent. [*Cæſar*, *lib.* 3. *Plutarch. in Pomp. Appian. pag.* 480. *Dio*, *lib.* 42.] Sed qui ab eo miſſi erant, confecto legationis officio, liberiùs cum militibus regis colloqui cœperunt, eóſque hortari, ut ſuum officium Pompeio præſtarent, néve ejus fortunam deſpicerent. In hoc erant numero complures Pompeii milites, quos ex ejus exercitu acceptos in Syriâ Gabinius Alexandriam tranſduxerat, bellóque confecto apud Ptolemæum, patrem pueri, reliquerat. [*Cæſar*, *ut ſuprà.*]

Ipſe rex puer nihil reſpondit. Sed amici ejus qui in procuratione erant regni, Ægyptius Achillas militiæ, & pecuniarum curator eunuchus Pothinus, conſultare cœperunt de Pompeio: adhibito in conſilium, inter cubicularios alios, Theodoto vel Chio vel Samio, mercenario quidem Rhetoricorum doctore, ſed qui apud regem, ut præceptor ejus, authoritatem habebat maximam. [*Liv. lib.* 112. *Plutarch. & Appian. ut ſupr.*]

In iſto conſeſſu, alii recipiendum, arcendum alii Ægypto Pompeium cenſebant. Theodotus verò, facundiam & declamandi oſtentans facultatem, utramque partem falli declaravit; unúmque in præſentia expedire, ut receptum interficerent; adjiciens in peroratione, Mortuum non mordere. [*Plutarch. in Pompeio, & in Bruto.*]

Ejus ſententiam ſecuti reliqui, ſive timore adducti, ut poſteà prædicabant, ne ſollicitato exercitu regio Pompeius Alexandriam Ægyptúmque occuparet, ſive deſpectâ ejus fortunâ, ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exiſtunt, iis qui erant à Pompeio miſſi palàm liberaliter reſponderunt, cúmque ad regem venire juſſerunt; ſed clàm Achillam præfectum regium, ſingulari hominem audaciâ, & L. Septimium tribunum militum, qui in bello prædonum apud ipſum Pompeium ordinem duxerat, ad illum interficiendum miſerunt. [*Cæſar, lib.* 3.]

Hi cum Salvio altero centurione & tribus vel quatuor miniſtris naviculâ parvulâ conſcenſâ, ad navem Pompeii provecti ſunt. Interim exercitus tanquàm in hoſpitis honorem ſecundùm littus totus inſtructus eſt in aciem; rege in medio verſante, conſpicuo veſte purpureâ. Simul naves aliquot regiæ compleri conſpiciebantur: ut nec elabi ſe, ſi mutarent conſilium, viderent poſſe. Appropinquante naviculâ, prior aſſurrexit Septimius ac Latinè Pompeium imperatorem appellavit. Achillas verbis Græcis ſalute datâ, hortatus eſt eum ut in naviculam ſuam deſcenderet. nam & navem ipſius propter magnitudinem, quódque ibi vadoſum eſſet mare, nec triremis ob brevia ſabuloſa patiens, ad terram adduci non poſſe; & cupere regem, ipſum quamprimùm videre. Primores omnes eorum qui Pompeium comitabantur ad eum conſcendentes, quique unà cum eo navigabant omnes, monuerunt eum, dum extra telorum jactum eſſent, retrorsùm ut in mare navem ageret; ipſéque cum eis conſiderans inſtructam aciem, vilem ad ſe miſſam naviculam, non regem obvium, non purpuratorum aliquem, multa ſuſpicabatur. Corneliâ nihilominùs ſalutatâ, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos centuriones, ex libertis unum Philippum, & ſervum Scynem nomine, ante ſe in naviculam juſſit deſcendere. Porrigente deinde ei dexteram Achillâ, ingreſſus eſt & ipſe: quum priùs, ad uxorem & filium converſus, Sophoclis illa iambica pronunciaſſet.

Ὅστις γὰρ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
Κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.
Nam cum tyranno ſi cui negotium eſt,
Fit ſervus ejus, liber etſi venerit.

Dein cunctis inter navigandum ſilentibus, aucta eſt ejus ſuſpicio; tenénſque in parvo libello conſcriptam abs ſe Græcam orationem, quâ uti apud Ptolemæum ſtatuerat, eam cœpit legere. Poſtquàm terræ appropinquatum eſt, Pompeium illi, ne cum Ptolemæo congreſſus, vel ab ipſo rege, vel à Romanis, quos ſecum habebant, vel ab Ægyptiis (horum enim in ipſum magna erat benevolentia) incolumitati aſſeretur, veriti, antequàm ad littus appellerent, interficere ſtatuerunt. Cornelia cum amicis ex navi anxia ſpeculabatur eventum: cœpítque Pompeius ſuſtollere animos, quòd ad deſcenſionem multos ex regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratiâ concurrentes. Sed dum Philippum manu ille prehenderet, quo ſurgeret commodiùs, Septimius primus à tergo eum trajecit, inde ſecundùm eum Salvius & mox Achillas enſes in eum ſtrinxerunt. Ille, cùm ſe neque defendendi ſui neque effugiendi facultatem habere vidit, ambabus manibus faciem togâ intexit: nec quicquam indignum ſe locutus eſt nec fecit, tantùm ſuſpirio edito patienter ictus excepit. [*Id. ibid. Plutarch. Appian. Dio.*]

Hoc procul viſo, uxor amicique qui in navibus erant, magno cum ejulatu, ad littus uſque exaudito, deos fœderum vindices ſublatis in cœlum manibus implorârunt; anchoriſque properè ſolutis, fugæ ſe mandaverunt. [*Plutarch. & Appian.*] Hi partim ab inſequentibus Ægyptiis capti ſunt, partim fugâ ſeſe eripuerunt. [*Dio.*] quum Tyrum priùs appuliſſent. A Tyriis enim in fugâ eos fuiſſe receptos, *Dio* libro 42 indicat. Ex his qui evaſerunt, Cornelia uxor & Sextus Pompeii filius in Cyprum refugerunt. (*Liv. lib.* 112.) Cætera Pompeiana claſſis direpta eſt; omnibus qui in eâ erant crudeliſſimè trucidatis: ibique & Pompeius Bithynicus (*cujus in Bruto, ſeu de claris Oratoribus, ut ſui æqualis meminit Cicero*) occiſus eſt. Lentulus verò vir conſularis apud Peluſium interfectus eſt. [*Oroſ. lib. 6. cap.* 15.] L. Lentulus ſc. (ſuperioris anni Conſul:) quem comprehenſum à Rege & in cuſtodiâ necatum fuiſſe ſcribit Cæſar. [*Bell. civil. lib.* 3.] Eum unà cum Pompeio Cyprum periiſſe, ſed non ante poſterum à funerato Pompeio diem ex Cypro in Ægyptum perveniſſe, & paulò pòſt egreſſum ex mari comprehenſum & necatum fuiſſe, *Plutarchus* in *Pompeio* ſignificat.

Caio Cæſare & Publio Servilio Conſulibus, jugulatus Pompeius eſt; duodeſexageſimo ætatis anno (completo;) pridie natalem ipſius. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap.* 53.] eâ ipsâ die, quâ quondam de Mithridate & piratis triumphaverat. [*Dio, lib.* 42.] Per biduum autem triumphum illum eum duxiſſe, III & pridie Kalend. Octobris, qui poſterior dies natalis ejus fuit, ex Plinio, [*lib. 7. cap. 16. & lib. 37. cap.* 2.] ſuo loco oſtendimus. Ut minùs accuratè *Plutarchus* undeſexaginta annos vixiſſe Pompeium, & poſtridie Natalis ſui fato functum fuiſſe ſcripſerit; annum unum & dies duos vitæ illius adjiciens. Ultimus verò ille Septembris dies, qui Pompeio ſupremus fuit, hoc anno, uti vitioſè tempora tum Romæ numerabantur, in Quintilis Juliani diem 25. juxta noſtras rationes incidit.

Pompeii caput à Septimio (ut ait *Lucanus*) reſectum, ſervatum eſt in adventum Cæſaris, expectatione maximi prœmii: truncus verò è naviculâ nudus projectus, ſpectare cupientibus eſt relictus. Philippus ejus libertus, dum ſatiârunt oculos, remanſit apud eum. Inde aquâ marinâ abluit corpus, ac tuniculâ quâdam ſuâ involvit. Quum nihil aliud ad manum eſſet, circumſpiciens littus reperit parvulæ naviculæ piſcatoriæ marcidas quidem reliquias, ſed quæ

3956 ſufficerent ad rogum cadaveri nudo, nec eo integro. Has congerenti & componenti quidam jam gravi ætate civis Romanus aſſiſtens, qui prima ſtipendia juvenis ſub Pompeio fecerat, funeris peragendi conſortem ſe adjunxit. (*Plutarch. in Pomp.*) * proximo die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus, & littus legens, ut funeris Pyram vidit, atque aſſiſtentem Philippum, commilitonibus dixiſſe fertur; *Quid ſcimus an hac flammâ Cn. Pompeius crematur:* (*Id. ibid. Valer. Max. lib. 1. cap. 8.*) * Pompeium in littore, quendam eum ſepeliiſſe, aggeſto exiguo tumulo, ſcribit *Appianus*; (*pag. 481.*) eique alium quempiam hanc inſcriptionem addidiſſe.

> *Τῷ ναοῖς βρίθοντι πόσυ σπάνις ἔπλετο τύμβυ.*
> *Vix caperet templum, quæ parva recondit arena.*

Apud Aurelium Victorem, (*de viris illuſtr. cap. 77.*) truncus Nilo jactatus, à Servio Codro rogo inuſtus humatúſque fuiſſe legitur; inſcribente ſepulchro, HIC SITUS EST MAGNUS POMPEIUS. De quo & *Lucanus*, libro 8°.

> *E latebris pavidus decurris ad æquora Codrus.*
> *Quæſtor ab Idalio Cinyræâ littore Cypri*
> *Infauſtus Magni fuerat comes. ille per umbras*
> *Auſus ferre gradum, victum pietate timorem*
> *Compulit, ut mediis quæſitum corpus in undis*
> *Duceret ad terram, traheretque ad littora Magnum.*

In mari enim cadaver ejus rectiùs quærit Poëta, quàm Aurelius Victor in Nilo: quum non procul à Caſſio monte Magnum Pompeium jugulatum & tumulatum fuiſſe, tum ex aliis, tum ex *Strabone* quoque (*lib. 16. pag. 760.*) & *Plinio* (*lib. 5. cap. 12.*] liqueat.

Hic magni Pompeii vitæ fuit exitus: qui inter Romanos habitus anteà potentiſſimus, ut Agamemnon etiam cognominaretur, quòd mille navibus & ipſe cum imperio præfuiſſet, tunc quaſi unus de extremæ ſortis Ægyptiis in naviculâ prope Ægyptum interiit. quúmque omnes cives de gente Caſſiâ ex oraculo quondam ſuſpectos habuiſſet, à nemine Caſſio inſidiis petitus eſt, ſed ad montem Caſſium & cæſus eſt & tumulatus. (*Dio, lib. 42.*) Qui mons non longè à Judææ finibus ſitus eſt; quam ille primus Romanorum jugo ſubdiderat.

Qui cum Catone erant, in Cyrenem venientes, de Pompeii morte audiverunt. (*Dio; lib. 42.*) eò ex Cypro delatâ Corneliâ cum privigno Sexto Pompeio: ut illa *Lucani*, in nono libro indicant.

> *Prima ratem Cypros ſpumantibus accipit undis:*
> *Inde tenens pelagus, ſed jam moderatior, Eurus*
> *In Libycas egit ſedes, & caſtra Catonis.*

Addit deinde, Pompeii filium (ſeniorem, Cnæum) qui cum Catone fuerat, à fratre (juniore, Sexto) qui cum Corneliâ erat, patris mortem ibi didiciſſe; Corneliam Pompeii exuvias in littore combuſſiſſe, ejúſque exemplo reliquum exercitum accenſis rogis eorum manibus qui in Pharſaliâ occubuerant parentaſſe, atque Catonem funebri oratione Pompeii memoriam celebraſſe.

Hinc, variantibus ſententiis, hi quibus ſpes veniam à Cæſare conſequendi nulla ſupererat, Catoni adhæſerunt: alii, quò quemque caſus deferebat, diſceſſione factâ ſe contulerunt; alii rectà ad Cæſarem profecti, impunitatem adepti ſunt. [*Dio; lib. 42.*] Cornelia quoque, propoſitâ impunitate, Romam poſteà incolumis rediit. [*Id. ibid.*] ibique in Albano mariti reliquias ad ſe delatas poſuit. [*Lucan. lib. 8. cum Plutarcho, in fine Pompeii.*]

Catonis copiæ, præcipuè claſſiarii Cilices quorum dux erat Tarcho, diſcedere ab eo parantes, illius verbis moti redierunt ad officium. [*Lucan. lib. 9.*]

Cyrenis Cato à civibus eſt admiſſus; quum paucis antè diebus portas clauſiſſent Labieno. [*Plutarch. in Catone.*] Lucanus, lib. 9.

> *Proximus in muros & mœnia Cyrenarum*
> *Eſt labor: excluſus nullâ ſe vindicat irâ;*
> *Pœnáque de victis ſola eſt, viciſſe, Catoni.*
> *Inde peti placuit Libyci contermina Mauris*
> *Regna Jubæ.*

quum Cyrenis intellexiſſet Cato, à rege Jubâ Scipionem Pompeii ſocerum fuiſſe receptum, & Appium Varum, cui data à Pompeio provincia Africa fuerat, illis ſe cum exercitu conjunxiſſe. (*Plutarch. ut ſupr.*)

Cæſar poſt tertium diem inſecutus, (quantum ex libri 112 *Liviani* epitome colligi poteſt) Alexandriam advectus eſt, rege Ptolemæo circa montem Caſſium adhuc hærente. [*Appian. pag. 483.*] Ibi quum tumultuantes ob cædem Pompeii Alexandrinos reperiſſet, non auſus ſtatim in terram egredi, portu relicto ſubſtitit aliquandiu: ut in libro 42 habet *Dio*. Et in libro 9 *Lucanus*:

> ——— *ibi plena tumultu*
> *Littora, & incerto turbatas murmure voces*
> *Accipit: ac dubiis veritus ſe credere regnis*
> *Abſtinuit tellure rates.*

Tum, cognitâ Pompeii morte, primùm è navi egrediens Cæſar, clamorem militum audiit, quos rex in opido præſidii causâ reliquerat; & concurſum ad ſe fieri vidit, quòd faſces anteferrentur. In hoc enim omnis multitudo majeſtatem regiam minui prædicabat. [*Cæſar, lib. 3.*] Cujus rei, & in libro 42 *Dio*, & in libro 10 *Lucanus* ita meminit:

> *Sed fremitu vulgi faſces, & jura querentis*
> *Inferri Romana ſuis, diſcordia ſenſit*

 Pectora,

Pectora, & ancipites animos.

Sine periculo tamen Alexandriam tumultuantem Cæſar intravit: [*Liv. lib.* 112.] in regiam fugiendo ſe recipiens. Militibus autem ejus aliquibus arma adempta ſunt: reliqui, dum omnes naves ad litus pervenirent, retrò avecti ſunt. (*Dio*, *lib.* 42.)

Cæſar, quum ei Theodotus caput Pompeii & annulum obtuliſſet, infenſus eſt: annulúmque accipiens, illachrymavit. [*Liv. lib.* 112. *Plutarch. in Cæſare.*] Caput ab Achillâ Ptolemæi ſatellite, Ægyptio velamine involutum, cum annulo Cæſari præſentatum fuiſſe; eúmque, non continentem lachrymas, illud plurimis & pretioſiſſimis odoribus cremandum curaviſſe: apud Aurelium Victorem [*de vir. illuſtr. cap.* 77.] legimus. Et de capite quidem per ſatellitem allato, ita *Lucanus*, libro 9°.

——— dira ſatelles
Colla gerit Magni, Phario velamine tecta.

De lachrymis verò; quas ille, ut & *Dio*, ſimulatione expreſſas fuiſſe vult:

Non primo Cæſar damnavit munera viſu,
Avertitque oculos; vultus, dum crederet, hæſit:
Utque fidem vidit ſceleris, tutúmque putavit
Jam bonus eſſe ſocer, lachrymas non ſponte cadentes
Effudit, gemitúſque expreſſit pectore læto;
Non aliter manifeſta putans abſcondere mentis
Gaudia, quàm lachrymis.

Et de capitis funeratione, ita præcipientem Cæſarem inducit:

——— Vos condite buſto
Tanti colla ducis: ſed nòn, ut crimina tantum
Veſtra tegat tellus. juſto date thura ſepulchro,
Et placate caput; cineréſque in littore fuſos
Colligite, atque unam ſparſis date manibus urnam.

Caput autem in ſuburbio ſepeliri juſſit: ſacellúmque ibi dedicavit Nemeſeos. [*Appian. pag.* 484.]

Atque ut affectum ſuum in Pompeium ampliùs declararet, amicos & familiares ejus, qui eâ in regione palantes capti à rege fuerant, benignè accepit omnes, ac beneficiis ſibi devinxit: Romámque ad amicos ſcripſit, eum ex victoriâ capere ſe maximum & jucundiſſimum fructum, quòd quotidie aliquos cives, qui oppugnaverant ſe, ſervaret. [*Plutarch. in Cæſare.*]

Cæſar, priuſquam exercitus ejus ad ipſum appuliſſet, propter infrequentiam ſuorum dabat ſe otio; comiter excipiens obvios, & viſendi causâ urbem obambulando mirabatur ejus pulchritudinem, & ſapientiæ profeſſores pleroſque ſtans audiebat: quod otium ei gratiam & bonam exiſtimationem paravit apud Alexandrinum populum. (*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 483. *fin. &* 484. *init.*). Templa illum inviſiſſe, & antrum in quo Alexandri Magni corpus jacebat, ita *Lucanus* narrat, in libro 10.

——— vultu ſemper celante timorem,
Intrepidus Superûm ſedes, & templa vetuſti
Numinis, antiquas Macetûm teſtantia vires
Circuit: & nullâ captus dulcedine rerum,
Non auro, cultúque deûm, non mœnibus urbis,
Effoſſum tumulis cupide deſcendit in antrum.
Illic Pellæi proles veſana Philippi.
Felix prædo jacet; terrarum vindice fato
Raptus.

Cn. Domitio Calvino Cæſar Aſiam finitimáſque provincias adminiſtrandas tradidit. (*Hirtius, in lib. de Bello Alexandrino.*) útque exercitus qui in Aſiâ erant ad ſeſe recipiens, cum Pharnace rege bellum gereret juſſit. (*Dio*, *lib.* 42.) Quum verò crebras Alexandriæ continuis diebus ex concurſu multitudinis concitationes fieri, compluréſque milites omnibus urbis partibus interfici, Cæſar animadverteret; legiones ſibi ex Aſiâ afferri juſſit, quas ex Pompeianis militibus confecerat. Ipſe enim Eteſiis neceſſariò tenebatur; qui Alexandriâ navigantibus ſunt adverſiſſimi venti. (*Cæſar*, *lib.* 3.) Aquilones enim iſti ſunt: qui ſub finem Sextilis Juliani flare deſinunt; ut tum in *Gemini* & *Ptolemæi* ephemeridibus, tum in *Plinio* [*lib.* 2. *cap.* 47.] & *Columellâ* [*lib.* 2. *de re ruſtic.*] videre licet. Unde error *Lucani* detegitur; qui autumnalis demùm æquinoctii tempore Pompeium ad Ægyptum veniſſe in libro octavo tradidit: & laborioſum M. Catonis in Africâ per deſerta cum legionibus iter, (de quo, in libro 112, *Livius*) poſtquàm Cyrenis de morte Pompeii audiit, ab illo ſuſceptum, ad hyemem illud ſubſequentem in libro nono retulit.

Nam quum Cyrenis diſcedens claſſe Syrtes trajicere conatus, tempeſtate in Tritonidem paludem rejiceretur; Sexto Pompeio cum copiarum parte in cultioribus Africæ relicto, cum reliquo exercitu Catonem pedeſtri itinere, hyeme mari jam clauſo, per deſerta ad Jubam Mauritaniæ regem contendiſſe narrat. Sic enim ille:

His igitur depulſa locis, ejectáque claſſis
Syrtibus, haud ultrà Garamantidas attigit undas:
Sed duce Pompeio Libyes melioris in oris
Manſit: at impatiens virtus hærere Catonis
Audet in ignotas agmen committere gentes,
Armorum fidens, & terrâ cingere Syrtim.
Hæc eadem ſuadebat hyems, quæ clauſerat æquor.

Quod

Quod ipſum *Plutarchus* etiam in Catonis Vitâ affirmat: χειμῶνος ὥρᾳ pedeſtre hoc iter ſuſceptum ab eo fuiſſe ſcribens.

Ejus verò exercitus in regione Naſamonum, Syrtibus vicinâ, ventis arenam impellentibus, alibique vehemente ſiti & ſerpentum varii generis occurrentium multitudine, miſerè afflictus eſt. Et ad templum Jovis Ammonis perveniens Cato, ſuadente Labeone ut de rebus futuris oraculum conſuleret, id facere recuſavit. Ac tandem, duobus menſibus per arenoſa Africæ deſerta vagatus, Leptim pervenit; ibique hyemem exegit. [*Lucan. lib.* 9.] Quâ exactâ, ad Jubam milites adduxit; qui non multò minùs decem millia erant. [*Plutarch. in Catone.*]

Cæſar (ut ad eum, Eteſiis Alexandriæ detentum redeamus) in Ægypto cogendis pecuniis, dijudicandáque lite inter Ptolemæum & Cleopatram, tempus trahebat. [*Dio*, *lib.* 42.] Ex ingente enim pecuniæ ſummâ quæ à Ptolemæo Auletâ patre regis pueri ipſi debebatur, aliquam partem ad ſuſtentandum exercitum tunc exigebat. [*Plutarch. in Cæſare.*] quam exactionem Ægyptii, multitudinis numinum præ aliis omnibus mortalibus ſuperſtitioſiſſimi cultores, eò moleſtiùs ferebant, quòd nec à ſacris ipſorum Cæſar abſtineret. [*Dio*, *lib.* 42.] quanquàm & hìc à tutoribus ille eludebatur, quo minùs pecuniam acciperet, templa ſua aſtu ſpoliantibus; ut & regios theſauros vacuos eſſe oſtenderent, & in invidiam Cæſaris populum concitarent. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 15.] Ad quam augendam, Pothinus eunuchus, qui maximâ erat authoritate præditus, propalàm multa loquebatur faciebátque. Nam vitioſiſſimum & vetuſtiſſimum militibus metiebatur frumentum; addens, ferrent & acquieſcerent, quòd veſcerentur alienis. Sibi quoque ipſi ad cœnas vaſis ligneis & figlinis juſſit miniſtrari; aurea & argentea Cæſarem ferens omnia accepiſſe ad debiti ſolutionem. [*Plutarch. ut ſuprà.*]

Controverſias verò regum ad populum Romanum & ad ſe, quòd eſſet Conſul, Cæſar pertinere exiſtimabat: atque eo magis officio ſuo convenire, quòd ſuperiore ipſius Conſulatu cum patre horum Ptolemæo, facta eſſet ſocietas. Sibi igitur oſtendit placere, regem Ptolemæum atque ſororem ejus Cleopatram exercitus quos haberent dimittere; & de controverſiis jure apud ſe potiùs, quàm inter ſe armis, diſceptare. [*Cæſar*, *lib.* 3.]

Pompeii mors Romæ non eſt credita, niſi poſt eò miſſum ipſius annulum; in quo tria trophæa erant inſculpta (ſive, ut *Plutarchus* vult, Leo enſem ferens.) Tum verò Romani honores in Cæſarem certatim effuderunt: poteſtate ei datâ, ut de Pompeianis arbitratu ſuo ſtatueret. Ut ei belli pacíſque jus in omnes homines eſſet; etſi neque ad populum de iis tetuliſſet. Ut quinque continuis annis Conſulatum gereret. Ut Dictator non ad ſemeſtre tantùm ſpatium, Ut olim, ſed in integrum annum diceretur. Ut tribunitiam poteſtatem per omnem vitam haberet, ipſis Tribunis aſſidendo, déque rebus agendis unà cum ipſis ſtatuendo; quod nulli unquam conceſſum fuerat. [*Dio*, *lib.* 42.]

His acceptis honoribus Cæſar, quamvis extra Italiam erat, ſtatim Dictaturam iniit. [*Id. ibid.*] Ut rectè hinc principatum illius *Joſephus* arceſſiverit; tres annos cum dimidio illi aſſignans. [*lib.* 4. *Antiqu. cap.* 17.] Atque in Syriâ, ut à primâ Dictaturâ Antiocheni, ita à ſecundâ hâc Dictaturâ Laodiceni tempora Cæſariana dinumeraſſe videntur. Laodicenam enim æram unico tantùm anno Antiochenâ poſteriorem fuiſſe, *Euſebius* in Chronico ad annum ſecundum imperii Probi indicat.

3957 *a.* Regem, eóſque quorum authoritate ille regebatur, Cæſarem tentaviſſe inſidiis, author eſt Velleius Paterculus, [*lib.* 2. *cap.* 54.] Quod ipſum de Ptolemæo rege affirmat Suetonius, [*in Julio*, *cap.* 35.] & Eutropius; [*lib.* 6.] & de Pothino eunucho. *Plutarchus.* Ob quas clàm illi ſtructas inſidias, corporis ſui tuendi causa in conviviis pernoctare eum cœpiſſe ferunt. Cúmque Pothinus diceret ei, in præſentia ut abiret & magnis negotiis inſiſteret, poſteáque cum gratiâ reverteretur: reſponſo dato, minimè ſe Ægyptiorum conſilium requirere, Cleopatram clàm ex agro accerſiit. [*Plutarch. in Cæſare.*]

Nam Cleopatra, quum hactenùs per alios cauſam ſuam contra fratrem apud Cæſarem egiſſet, ſimul-atque naturam ejus cognovit, quòd mulierum amoribus quàm maximè eſſet obnoxius; per internuntios Cæſari queſta fuerat, ſe prodi ab amicis, cuperéque ipſam per ſe apud eum litem ſuam proſequi. [*Dio*, *lib.* 42.] Quo jam impetrato, unum illa ſecum trahens ex amicis Siculum Apollodorum, exiguo acatio conſcenſo primis tenebris applicuit ad regiam. Et quum nullâ aliâ ratione poſſet latere, culcitrâ involutâ protendit ſe in longum: Apollodorus verò conſtrictam loro culcitram per portam ad Cæſarem intulit. (*Plutarch.*) Ejus ad Cæſarem adventum ita in libro 10. *Lucanus* enarrat.

Jam Peluſiaco veniens è gurgite Nili,
Rex puer, imbellis populi ſedaverat iras.
Obſide quo pacis Pellæâ tutus in aulâ
Cæſar erat: cùm ſe parvâ Cleopatra biremi,
Corrupto cuſtode Phari laxare catenas,
Intulit Emathiis ignaro Cæſare tectis;
Dedecus Ægypti, Latio feralis Erinnys,
Romano non caſta malo.

Cleopatra affuſa Cæſaris genibus, partem regni repoſcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quòd talis paſſa videbatur injuriam: odiúmque ipſius regis, qui Pompæi cædem partium fato non Cæſari dederat, haud dubiè idem in ipſum auſurus, ſi expediſſet. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 2.] Ubi verò Cæſar Cleopatram vidit, loquentémque nonnihil audivit, ita confeſtim mancipium ejus factus eſt; ut ſtatim ſub auroram Ptolemæum accerſierit, pacificationémque tentaverit: Cleopatræ, cujus antè judex eſſe voluerat, tunc advocatum agens. Quæ res, quódque improviſo ſuam ſororem intùs eſſe videbat, ita pueri animum irâ inflam-

mavit ; ut proſiliens ad populum, proditum ſe clamaret, ac denique diadema capite detractum
abjiceret. [*Dio*, *lib.* 42.]

Magno inde tumultu coorto, Ptolemæum Cæſariani milites intrò abripuerunt, Ægyptii autem
commoti ſunt : ac, niſi Cæſar metu perculſus ad eos prodiiſſet, déque loco tuto omnia ſe quæ
vellent facturum promiſiſſet; ipſo primo impetu regiam, quam terrâ maríque jam invadebant,
occupâſſent. neque enim Romanis, qui ſe apud amicos verſari credebant, ullæ ad reſiſtendum
aderant vires. [*Dio*, *ibid.*]

Poſthæc Cæſar in concionem cum Ptolemæo & Cleopatrâ progreſſus, patris eorum teſta-
mentum de ſcripto recitavit : quo præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter ſe
quidem illi matrimonio jungerentur, regnúmque tenerent; ſed ita tamen, ut ſub tutelâ populi
Romani eſſent. His addebat Cæſar ſuum eſſe, qui Dictaturam gereret omnémque populi
poteſtâtem obtineret; ut & liberos curaret & patris voluntatem exequeretur. Ptolemæo igitur
& Cleopatræ regnum Ægypti dedit : Arſinoæ autem Ptolemæóque juniori, germanis horum,
Cyprum largitus eſt. In eum enim tunc terrorem venerat, ut his quoque de ſuo aliquid conce-
deret, nedum ipſe ex rebus Ægypti quicquam adipiſceretur. Atque ad hunc modum is tumul-
tus tunc ſedatus fuit. [*Id. ibid. cum Cæſare, lib. 3. Livio, lib. 112. & Plutarcho, in Cæſare.*]

Ad Cn. Domitium Calvinum, Cæſaris in Aſiâ legatum, rex Dejotarus veniens oravit, ne
Armeniam minorem, regnum ſuum, néve Cappadociam, regnum Ariobarzanis, poſſideri va-
ſtaríque pateretur à Pharnace: quo malo niſi liberarentur, imperata ſibi facere, pecuniámque
promiſſam Cæſari non poſſe ſe perſolvere. Domitius nuncios confeſtim ad Pharnacem miſit,
Armeniâ Cappadociáque ut decederet. Quam denunciationem cùm majorem vim habituram
exiſtimaret, ſi propiùs eas regiones cum exercitu acceſſiſſet; ad legiones profectus, ex tribus
quas habebat, unam XXXVI ſecum ipſe duxit, duas reliquas in Ægyptum ad Cæſarem mi-
ſit, litteris ejus evocatas. Legioni XXXVI duas alias adjunxit Domitius à Dejotaro acceptas,
quas ille diſciplinâ atque armaturâ Romanâ complures conſtitutas habebat, equitéſque cen-
tum; totidémque ab Ariobarzane ſumpſit. Miſit quoque P. Sextium ad C. Plætorium Quæ-
ſtorem, ut legionem adduceret, quæ ex tumultuariis militibus in Ponto confecta erat : Quin-
túmque Patiſcum in Ciliciam, ad auxilia accerſenda. Quæ copiæ celeriter omnes juſſu Domi-
tii Comana convenerunt. [*Hirtius*, *de bello Alexandrino.*]

Interim legati reſponſum à Pharnace referunt : Cappadociâ ſe diſceſſiſſe, Armeniam mino-
rem recepiſſe, quam paterno nomine jure obtinere deberet; denique ejus regni cauſa integra
Cæſari ſervaretur, paratum enim ſe facere quod is ſtatuiſſet. Cappadociâ verò ille idcirco diſ-
ceſſit, quòd faciliùs Armeniam defendere poſſet ſubjectam ſuo regno, quàm Cappadociam
longiùs remotam. Quod cùm Domitius animadvertiſſet, perſeverare cœpit ut eo quoque regno
decederet : neque enim aliud jus eſſe Cappadociæ, atque Armeniæ; neque juſtè eum poſtulare
ut in Cæſaris adventum res integra differretur, id enim eſſe integrum, quod ita eſſet ut fuiſ-
ſet. His reſponſis datis, cum ſupradictis copiis profectus eſt in Armeniam. Complures interim
legationes Pharnaces ad Domitium miſit quæ de pace agerent, regiáque munera ei ferrent :
quæ conſtanter omnia aſpernabatur Domitius; nec ſibi quidquam antiquius, quàm dignitatem
populi Romani & regna ſociorum recuperare, legatis reſpondebat. (*Id. ibid.*)

Cæſare bellum Alexandrinum gerente, regem Dejotarum illius utilitatibus paruiſſe, & exer-
citum Cn. Domitii ſuis tectis & copiis ſuſtentaviſſe, in Oratione pro eo habitâ confirmat
Cicero.

In Ægypto Pothinus eunuchus, cui regiarum pecuniarum totiúſque regni procuratio com-
miſſa fuerat, veritus ne ob priorem Ægyptiorum ſeditionem, quam ipſe præcipuè concitaverat,
ad ſupplicium depoſceretur; novi & difficilis belli author extitit. Is primùm inter ſuos queſtus,
regem ad dicendam cauſam evocari, reliquis deinde, quos ad partes ſuas pertrahere volebat,
ſuſpicionem injecit, Cæſarem quidem componendæ turbæ causâ regnum utriſque ſimul de-
diſſe, ſed progreſſu temporis ſoli Cleopatræ id attributurum. Achillam verò, copiarum om-
nium præfectum, qui etiamnum apud Peluſium morabatur, incitatum ſuis, & regis inflatum
pollicitationibus, per litteras & nuncios movit, ut exercitum regium equitatúmque omnem à
Peluſio clàm Alexandriam adduceret. (*Cæſar*, *Bell. civil. lib.* 3. *Dio*, *lib.* 42.)

Cæſaris copiæ nequaquam erant tantæ, ut eis extra oppidum, ſi eſſet dimicandum, confi-
deret : relinquebatur, ut ſe ſuis locis opido teneret, conſiliúmque Achillæ cognoſceret. Mi-
lites tamen omnes in armis eſſe juſſit : Regémque hortatus eſt, ut ex ſuis neceſſariis, quos ha-
bebat maximæ authoritatis, legatos ad Achillam mitteret; &, quid eſſet ſuæ voluntatis, oſten-
deret. A quo miſſi Dioſcorides & Serapion, qui ambo legati Romæ fuerant, magnámque apud
patrem Ptolemæum authoritatem habuerant, ad Achillam pervenerunt. Quos ille, cùm in
conſpectum ejus veniſſent, priùs quàm audiret aut cujus rei causâ miſſi eſſent cognoſceret, cor-
ripi atque interfici juſſit. Quorum alter accepto vulnere occupatus, per ſuos pro occiſo ſubla-
tus; alter interfectus eſt. Quo facto, regem ut in ſuâ poteſtate haberet, Cæſar effecit : magnam
regium nomen apud ſuos authoritatem habere exiſtimans, & ut potiùs privato paucorum & la-
tronum conſilio, quàm regio, ſuſceptum bellum videretur. [*Cæſar*, *ibid.*]

Erant cum Achillâ copiæ, ut neque numero, neque genere hominum, neque uſu rei militaris
contemnendæ viderentur. Millia enim viginti in armis habebat. Hæ conſtabant ex Gabinianis
militibus : qui jam in conſuetudinem Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, & nomen
diſciplinámque populi Romani dedidicerant. Huc accedebant collecti ex prædonibus latroni-
búſque Syriæ Ciliciæque provinciæ, finitimarúmque regionum. Multi prætereà capitis dam-
nati exuléſque convenerant; fugitivíſque omnibus Romanis certus erat Alexandriæ receptus
certáque vitæ conditio, ut, dato nomine, militum eſſent numero : quorum ſi quis à domino

com-

3957 comprehenderetur, concurſu militum eripiebatur; qui vim ſuorum, quòd in ſimili culpa verſabantur, ipſi pro ſuo periculo defendebant. Hi regum amicos ad mortem depoſcere, hi bona locupletum diripere, ſtipendii augendi causâ, Regis domum obſidere, regno expellere alios, alios accerſere, vetere quodam Alexandrini exercitus inſtituto conſueverant. Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Alexandriæ bellis. (*Id. ibid.*)

His copiis fidens Achillas, paucitatémque militum Cæſaris deſpiciens, occupatâ Alexandriâ, primo impetu domum Cæſaris irrumpere conatus eſt. Sed Cæſar, diſpoſitis per vias cohortibus, impetum ejus ſuſtinuit. Eodémque tempore pugnatum eſt ad portum: ac longè maximam ea res attulit dimicationem. Simul enim, diductis copiis, pluribus viis pugnabatur: & magnâ multitudine naves longas occupare hoſtes conabantur. Harum erant auxilio quinquaginta miſſæ ad Pompeium: quæ prælio in Theſſaliâ facto, domum redierant. Illæ triremes omnes & quinqueremes erant, aptæ inſtructæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has, XXII erant, quæ præſidii causâ Alexandriæ eſſe conſueverant, conſtratæ (vel roſtratæ) omnes. Quas ſi hoſtes occupaſſent, claſſe Cæſaris ereptâ, portum ac mare totum in ſuâ poteſtate haberent; commeatúque & auxiliis Cæſarem prohiberent. Itaque tantâ eſt contentione actum, quantâ agi debuit; cùm ille celerem in eâ re victoriam, hi ſalutem ſuam conſiſtere viderent. Sed rem obtinuit Cæſar: omnéſque eas naves, & reliquas quæ erant in navalibus, incendit; quòd tam latè tueri tam parvâ manu non poterat. [*Id. ibid.*]

------ nec puppibus ignis
Incubuit ſolis: ſed quæ vicina fuêre
Tecta mari longis rapuêre vaporibus ignem;
Et cladem fovêre Noti; percuſſáque flamma
Turbine, non alio motu per tecta cucurrit,
Quàm ſolet ætherio lampas decurrere ſulco,
Materiáque carens, atque ardens aëre ſolo:

ut in libro 10 *Lucanus* cecinit.

Ea flamma cùm partem urbis invaſiſſet, quadringenta millia librorum proximis fortè ædibus condita exuſſit: ſingulare monimentum ſtudii curæque majorum, qui tot tantáque illuſtrium ingeniorum opera congeſſerant. [*Oroſ. lib. 6. cap.* 15.] Elegantiæ Regum curæque egregium id opus fuiſſe, dixit hîc *Livius*: ut eſt apud *Senecam*, in lib. de Tranquillitate animi, cap. 9. ubi & idem numerus 400 millium librorum Alexandriæ arſiſſe legitur. Millia tamen 700 *A. Gellius*, [*lib. 6. cap.* 17.] & ex *monimentorum veterum concinente* (ut ille loquitur) *fide*, *Ammianus Marcellinus* [*lib.* 22.] conflagraſſe refert: & quidem cùm in fine Alexandrini belli à militibus poſteà civitas diriperetur. Verùm in ipſo belli hujus initio, ex navalibus depaſcente incendio, magnam Bibliothecam deflagraviſſe, [*Plutarchus in Cæſare*;] & cum navali penum quoque frumentarium Bibliothecámque incenſa fuiſſe, in libro 42 confirmat *Dio*.

A claſſis incendio Cæſar confeſtim ad Pharum inſulam (quæ anguſto aggere 900 paſſuum longitudinis & ponte urbi conjuncta, portum efficit) hoſtibus in pugnâ occupatis, milites ſuos navibus expoſuit, atque ibi præſidium collocavit. Quâ re effectum eſt, uti tutò frumentum auxiliáque navibus ad eum ſupportari poſſent. [*Cæſar, lib.* 3.] Unde *Lucanus*, lib. 10. de captâ ab eo Pharo agens:

Illa duci geminos bellorum præſtitit uſus.
Abſtulit excurſus & fauces æquoris hoſti:
Cæſaris auxiliis aditus & libera ponti
Oſtia permiſit.

Reliquis oppidi partibus ſic eſt pugnatum, ut æquo prælio diſcederetur; neutris propter locorum anguſtias loco pulſis, paucíſque utrimque interfectis. Cæſar loca maximè neceſſaria complexus, noctu præmuniit. In eo tractu oppidi pars erat regiæ exigua, in quam ipſe habitandi causâ initio erat inductus, & theatrum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditúmque habebat ad portum & ad reliqua navalia. Has munitiones inſequentibus auxit diebus; ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur. [*Cæſar, lib.* 3.]

Quum Ægyptii, metuentes ne Cæſar navali certamine jam victor urbis portum occuparet, introitum ejus, parvo relicto ſpatio, aggere injecto obſtruxiſſent: ipſe illud quoque ſpatium, onerariis navibus lapidum plenis eo demerſis obturavit; omnémque è portu exeundi facultatem navibus hoſtium interclusit. Unde effectum eſt, ut minori negotio res neceſſarias, aquámque (nam aquationem Achillas, interciſis aquæductibus, ei ademerat) petere poſſet. [*Dio, lib.* 42.]

Miſit Cæſar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit. [*Cæſar, lib.* 3.] Rhodo atque ex Syriâ Ciliciáque omnem claſſem accerſiit: ex Cretâ ſagittarios, equites ab rege Nabatæorum Malco evocavit; tormenta undique conquiri, & frumentum mitti, auxiliáque adduci juſſit. [*A. Hirtius, de bello Alexandrino.*] Domitium Calvinum per litteras de magno ſuo periculo edocuit; flagitavítque ab eo, ut quamprimùm ſibi ſubſidia mitteret, propiúſque ipſe Alexandriam per Syriam accederet. (*Id. ibid.*) Mithridates verò Pergamenus, magnæ nobilitatis domi ſcientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatíſque in amicitiâ Cæſaris, in Syriam Ciliciámque eſt miſſus, ad auxilia accerſenda. [*Id. ibid. cum Joſepho, lib.* 14. *cap.* 14. & *Dione, lib.* 42.]

Interim Ganymedes eunuchus Arſinoën negligentiùs cuſtoditam furtim ad Ægyptios traduxit: eáque illi reginâ conſtitutâ, jam eo majori ſtudio bello incubuerunt, quòd ducem ex Ptolemæorum proſapiâ nacti eſſent. [*Dio, lib.* 42.] De quâ *Lucanus*, libro 10.

ſubrepta paratis
A ſamulo Ganymede dolis, pervenit ad hoſtes
Cæſaris Arſinoe: quæ caſtra carentia rege
Ut proles Lagea tenet.

& ipſe *Cæſar*; ſub finem Commentariorum belli Civilis. *Filia minor Ptolemæi regis, vacuam poſſeſſionem regni ſperans, ad Achillam ſe ex regiâ tranſjecit, unáque bellum adminiſtrare cœpit. Sed celeriter eſt inter eos de principatu controverſia orta: quæ res apud milites largitiones auxit. Magnis enim jacturis ſibi quiſque eorum animos conciliabat.*

Hæc dum apud hoſtes geruntur, Pothinus, nutricius pueri, & procurator regni in parte Cæſaris, cùm ad Achillam nuncios mitteret, hortaretúrque ne negotio deſiſteret néve animo deficeret, indicatis deprehenſíſque internunciis, à Cæſare eſt interfectus. [*Cæſar, ibid.*] qui deinceps puerum regem palàm diligenti cuſtodiâ aſſervavit: eóque facto Ægyptiorum animos magis exaſperavit. [*Dio, lib.* 42.]

Dum hæc in Ægypto geruntur, Domitius Calvinus adversùs Pharnacem profectus, magnis & continuis itineribus confectis, caſtra poſuit longè à Nicopoli (urbe minoris Armeniæ à Pompeio conditâ; in quâ jam antè à ſe occupatâ tum degebat Pharnaces) circiter ſeptem paſſuum millia. Ubi cùm a Pharnace fruſtrà paratæ in illum fuiſſent inſidiæ, poſtero die propiùs accedens Domitius, caſtra opido contulit: aciémque Pharnaces inſtruxit more & inſtituto ſuo. Proximâ verò nocte Pharnaces, interceptis tabellariis qui de Alexandrinis rebus litteras ad Domitium ferebant, de Cæſaris periculo & avocatione Domitii edoctus, victoriæ loco ducebat, ſi trahere tempus poſſet. Domitius autem, quum Cæſaris magis periculo quàm ſuo commoveretur, copias extra caſtra eductas in prælium paravit: XXXVIª legione in dextro cornu, Ponticâ in ſiniſtro, Dejotari legionibus in mediâ acie collocatis. Cúmque utrimque inſtructâ acie proceſſum eſſet ad dimicandum, Ponticâ legione penè totâ amiſſâ, magnâ parte Dejotari militum interfectâ, XXXVIª legio in loca montana ſe recepit, non ampliùs 250 deſideratis. Ceciderunt eo prælio ſplendidi ac illuſtres viri nonnulli equites Romani. Quo tamen incommodo Domitius accepto reliquias exercitûs diſſipati collegit, itineribúſque tutis per Cappadociam, appetente jam hyeme, in Aſiam rediit. [*Hirtius: cum Appiano, lib. 2. Bell. civil. pag.* 484. *& Dione, lib.* 42.]

Cæſariani atque Alexandrini certatim inter ſe munitionibus atque operibus contenderunt. Cæſar ſtudebat maximè, ut quam anguſtiſſimam partem opidi palus à meridie interjecta efficiebat, hanc operibus vineíſque agendis a reliquâ parte urbis excluderet: ſperans, primùm, ut, cùm eſſet in duas partes urbis diviſa, acies uno conſilio atque imperio adminiſtraretur; deinde, ut laborantibus ſuccurri atque ex alterâ opidi parte auxilium ferri poſſet; in primis verò, ut aquâ pabulóque abundaret, quod utrumque palus largè præbere poterat. Alexandrini in omnes partes Ægypti legatos conquiſitoréſque delectus habendi causâ, miſerunt, magnúmque numerum in opidum telorum atque tormentorum convexerunt; & alia, ab *Hirtio* in Commentario de bello Alexandrino commemorata, peregerunt.

Quum hoſtium ſubinde numerus augeretur, ad amicitiam eos perducendi Cæſar conſilium cepit: Ptolemæúmque eo in loco unde ab illis exaudiri poſſet conſtitutum Ægyptiis dicere juſſit, neque ſe quicquam adverſi pati, neque bello opus eſſe: proinde pacem componerent; ſéque curaturum, ut conditiones convenirent. Sed illi ſuſpicati ad hoc eum à Cæſare ſubornatum fuiſſe, nihil à propoſito deflexerunt. [*Dio, lib.* 42.] Et maturè expellendum eſſe Cæſarem dicebant; qui, tempeſtatibus propter anni tempus jam interclusus, recipere tranſmarina auxilia non poſſet. [*Hirtius.*]

Interim, diſſenſione gliſcente inter Achillam, qui veterano exercitui præerat, & Arſinoën regis Ptolemæi (Auletæ) minorem filiam; cùm uterque utrique inſidiaretur, & ſummam imperii ipſe obtinere vellet: præoccupavit Arſinoë per Ganymedem eunuchum nutricium ſuum, atque Achillam, quaſi rem navalem ille prodidiſſet, interemit. Quo occiſo, ipſa ſine ullo ſocio & cuſtode omne imperium obtinuit, dux verò exercitûs Ganymedes conſtitutus eſt. Is, ſuſcepto officio, largitionem in milites auxit, & reliqua pari diligentiâ adminiſtravit. (*Hirtius, & Dio.*)

Cùm Alexandria tota ferè ſuffoſſa ſit, ſpecúſque habeat ad Nilum pertingentes quibus aqua in privatas domos inducitur ut paulatim ſubſidat & potabilis fiat; Ganymedes interſeptis ſpecubus, atque omnibus urbis partibus quæ à ſuis tenebantur, magnam aquæ vim è mari rotis ac machinis in eam urbis partem redundare coëgit quâ Cæſariani continebantur: ut jam ob repoſitarum in proximis ædificiis aquarum ſalſedinem ad extremum caſum omnes deducti viderentur, & fugam plerique moliendam cenſerent. At eo conſilio improbato, Cæſar puteos opere nocturno fodi juſſit, magnáque dulcis aquæ copiâ inventâ, operoſæ Alexandrinorum machinationes irritæ redditæ ſunt. [*Hirtius.*]

Eo biduo legio XXXVII. ex dedititiis Pompeianis militibus, cum frumento, armis, telis, tormentis, impoſita in naves à Domitio Calvino, ad littora Africæ paulò ſuprà Alexandriam delata eſt. altera enim legio, quæ itinere terreſtri per Syriam ab eo erat miſſa, ad Cæſarem non venit. Naves verò illæ, Euro multos dies continenter flante, in anchoris ſtabant, portúmque capere prohibebantur. De quo certior factus Cæſar, navem conſcendit atque omnem claſſem ſequi juſſit; nullis ſuis militibus impoſitis, ne munitiones nudaret. Cúmque ad eum locum acceſſiſſet qui appellatur Cherrhoneſus, & aquandi causâ remiges in terram expoſuiſſet; nonnulli ab hoſte excepti, Cæſarem ipſum in claſſe veniſſe, nec ullos milites in navibus habere, docuerunt. Itaque inſtructis omnibus navibus, Cæſari redeunti cum legione Domitii occurrunt: & quamvis eo die Cæſar dimicare nollet, una tamen Rhodia navis in dextro Cæſaris

cornu,

3957 cornu, longè ab reliquis collocata, à quatuor hoſtium navibus conſtratis aliiſque apertis invaditur: cui Cæſar auxilium ferre coactus, feliciſſimè rem geſſit; & niſi nox prælium diremiſſet, totâ claſſe hoſtium potitus fuiſſet. [*Id.*]

Hoc damno accepto, Ægyptii à Ganymede confirmati, tametſi ampliùs 110 naves longas in portu navalibúſque amiſerant, omni tamen ſtudio ad reparandam claſſem incubuerunt. Navibus ergo ex omnibus Nili oſtiis & ex occultis regiæ navalibiis contractis, paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22, & quinqueremes 5, præter minores apertáſque complures, confecerunt; & omnes milite inſtructas ad pugnam præparârunt. (*Id.*) apertóque portûs introitu, ibi navibus ſuis in ſtatione locatis, multum Romanis negotii exhibuerunt. [*Dio, lib.* 42.]

Cæſar Rhodias naves novem habebat (nam, decem miſſis, una in curſu littore Ægyptio defecerat) Ponticas octo, Lycias quinque, ex Aſiâ 12. Ex his quinqueremes quinque erant, & quadriremes decem: reliquæ infra hanc magnitudinem; & pleræque apertæ. Cum his Pharon circumvectus Cæſar, adverſas naves hoſtibus conſtituit. Erant inter duas claſſes vada tranſitu anguſto: diu ab utriſque expectatum eſt, ab utris tranſeundi fieret initium; quòd quæ priùs tranſiſſent ab hoſtili multitudine priùs opprimi poſſent, quàm cæteræ tranſire & pugnam capeſſere valerent. Rhodiæ tamen naves primum ſibi tranſitum depopoſcerunt; & ſingulari arte ita multitudinem hoſtilem, nunquam obverſis lateribus, ſuſtinuerunt, ut cæteris & trajectum & pugnam liberam præberent. [*Hirtius.*]

Victoria penès Cæſarianos ſtetit: quorum naves omnes incolumes manſere. Alexandrinorum quinqueremis unà capta eſt, & biremis cum defenſoribus remigibúſque, tres depreſſæ; reliquæ propinquam fugam ad Pharum opidum cepere: quas cives protexerunt ex mollbus atque ædificiis imminentibus, & Cæſarianos propiùs adire prohibuerunt; ſed inde mox induſtriâ Romanorum ejecti, opidum atque inſulam multis deſideratis amiſerunt. Cùm autem inſulam gemino ponte continenti jungeretur, altero derelicto ab hoſte facilè Romani potiti ſunt: in altero quum aliquorum temeritate perturbata res fuiſſet, in fugam verſi, curſu ad naves contenderunt. Eorum pars, proximas nacta naves, multitudine hominum atque onere depreſſa eſt; pars, reſiſtens & dubitans quid eſſet capiendum conſilii, ab Alexandrinis interfecta eſt: nonnulli, expeditas ad anchoras naves conſecuti, incolumes diſceſſerunt; pauci ad proxima navigia adnatârunt. Cæſar in ſuum navigium ſe recepit: quò multitudo hominum inſecuta quum irrumperet, fore quod accidit ſuſpicatus, ſeſe ex navigio ejecit, atque ad eas quæ longiùs conſtiterant naves adnatavit: indeque ſuis laborantibus ſubſidio ſcaphas mittens, nonnullos conſervavit. Navigium verò ejus, multitudine depreſſum militum, unà cum hominibus interiit. (*Id.*)

Neque hîc tacendum quod, ab Hirtio præteritum, à Suetonio [*in Julio, cap.* 64.] & eum ſecuto Oroſio, (*lib.* 6. *cap.* 15.) de Cæſare memoriæ eſt proditum: nando per 200. paſſus, evaſiſſe eum ad proximam navem; elatâ lævâ, ne libelli quos tenebat madefierent. quod ipſum de libellis ſervatis refertur etiam à Plutarcho (*in C. Cæſare*,) & Dione. (*lib.* 42.) Appianus verò [*lib.* 2. *bell. Civil. pag.* 523.] ita rem narrat. Solus in ponte intercluſus premente hoſte abjecit purpuram & in mare deſiliit: inſectantibúſque regiis diu ſub aquis natavit, per intervalla tantùm reſpirans prolato capite, donec ad unicam navem adnatans, porrectis manibus agnitus eſt & ſervatus. Et licèt ſcribat *Suetonius*, paludamentum quoque Cæſarem mordicùs traxiſſe, ne ſpolio potiretur hoſtis: *Florus* tamen (*lib.* 4. *cap.* 2.) unà cum *Plutarcho*, relictum ab eo in fluctibus fuiſſe paludamentum dicit, ſeu fato, ſeu conſilio; ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxiſque peteretur. Et Ægyptios paludamento potitos, trophæo, quod de fugatis tum hoſtibus ſtatuerant, illud affixiſſe, tanquam ipſum ducem cepiſſent; & ab Appiano (*lib.* 2. *bell. Civil. pag.* 484.) à Dione (*in lib.* 42.) eſt traditum.

Hoc prælio deſiderati ſunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paullò plures claſſiarii atque remiges. Alexandrini eo loco caſtellum magnis munitionibus multiſque tormentis confirmaverunt; atque, egeſtis è mari lapidibus, liberè ſunt uſi eo poſtea ad mittenda navigia. [*Hirtius.*]

Mithridates intereà Pergamenus ex Syriâ & Ciliciâ magnas copias celeriter, & propenſiſſimâ civitatum voluntate & ſuâ diligentiâ, collegit. [*Idem.*] Primò autem ſolus veniens Aſcalonem, deinde ad ſe accerſivit gubernatorem Judææ Antipatrum; qui tria millia militum ei adjunxit, ſuóque hortatu, ut Hyrcanus Pontifex & cæteri dynaſtæ ſocia arma conferrent; effecit: quemadmodum ex Hypſicrate (Phœnicum hiſtorico) refert *Strabo.* [*apud Joſephum, lib.* 14. *cap.* 15.] Egit enim cum Arabum primatibus, ut & ipſi venirent auxilio: ejúſque potiſſimùm operâ certatim opem tulerunt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolentes, & urbes Syriæ penè univerſæ. [*Joſeph. ibid. cap.* 14.]

Quum Romanos detrimento nuper accepto vehementiùs incitatos Alexandrini cernerent, & adverſis rebus æquè ac ſecundis confirmari; legatos ad Cæſarem miſerunt, ut Regem dimitteret & ad ſuos tranſire pateretur, paratâ jam multitudine belli tædio facere quod Rex imperaſſet: eo ſi authore in Cæſaris amicitiam venturi eſſent, facilè deditionem futuram. Cæſar, etſi tam Regis quàm Alexandrinorum dubiam habebat fidem, dimittere tamen voluit, quòd illius adventu, nec hoſtium vires creſcerent, & bellum ſibi glorioſius futurum eſſet: ſimúlque monuit, ut regno ſuo conſuleret, & fidem populo Romano ſibíque præſtaret. Ille, diſſimulato per lachrymas gaudio, orabat ne dimitteretur: à Cæſare tamen dimiſſus, contra eum acriter bellum cœpit gerere. [*Hirtius: cum Dione.*]

Quum, duce aſſumpto, Alexandrini nihilo ſe firmiores factos aut languidiores Romanos animadverterent, eludentibúſque militibus Regis ætatem atque infirmitatem, magnum dolo-

3957 rem acciperent, neque ſe quidquam proficere viderent; rumoreſque exiſterent, magna Cæſari præſidia terreſtri itinere ex Syriâ Ciliciâque adduci (quod nondum Cæſari auditum erat:) commeatum, qui Romanis mari ſupportabatur, intercipere ſtatuerunt. Itaque expeditis navigiis, locis idoneis ad Canopum in ſtatione diſpoſitis navibus, inſidiabantur commeatibus. [*Hirt.*] Et quia evocati ex Syriâ milites Cæſaris jam appropinquabant; omnia littora cuſtodierunt; multúmque iis copiis detrimenti attulerunt. Et his quidem qui in Africam inciderunt, aliquam Cæſar opem tulit: ſed apud oſtia Nili multos Ægyptii ignibus editis, perinde acſi Romani ea loca obtinerent, deceptos comprehenderunt; ita ut reliqui eò accedere non auderent. [*Dio.*]

Hinc claſſem inſtrui Cæſar juſſit; cui præfectus eſt Tiberius Claudius Nero. Proficiſcebantur in ea claſſe Rhodiæ naves, atque in his Euphranor; quem ſolita in pugnando felicitas hîc deſtituit. Cùm enim ad Canopum ventum eſſet, inſtructâque utrimque claſſis conflixiſſet, & ſuâ conſuetudine Euphranor primus prælium commiſiſſet, & illic triremem hoſtium perforaſſet ac demerſiſſet; proximam longiùs inſecutus, parùm celeriter inſequentibus reliquis, circumventus ab Alexandrinis eſt: atque ita qui unus ex omnibus eo prælio bene rem geſſit, ſolus cum ſuâ quadriremi victrice periit. Hoſtibus tamen prælio victis, ut ſui tutò terræ adnavigare poſſent, Tiberius effecit. [*Hirtius: cum Dione.*]

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus è Syriâ veniens, itinere pedeſtri, quo conjungitur Ægyptus Syriæ, Peluſium magnas copias adduxit. (*Hirt.*) Conatus verò in oſtium Nili, quod ad Peluſium eſt, adverſo flavio contendere, quum navigiis introitum Ægyptii obſtruxiſſent noctu, ad foſſam advectus eſt; in eámque navibus tranſportatis (neque enim pertingit ad mare) in Nilum navibus ſucceſſit: deinde eos qui oſtia Nili cuſtodiebant ſubitò mari fluvióque ſimul adortus, oſtia ipſa liberavit; Peluſiúmque claſſe terreſtribúſque copiis aggreſſus eſt. (*Dio.*) idque opidum, firmo præſidio occupatum ab Achillâ propter opportunitatem loci, (namque tota Ægyptus maritimo acceſſu Pharo, pedeſtri Peluſio, velut clauſtris, munita exiſtimatur) repentè magnis circumdatum copiis, multiplici præſidio pertinaciter propugnantibus, & copiarum magnitudine, quas integras vulneratis defeſſiſque ſubjiciebat, & perſeverantiâ conſtantiâque oppugnandi, quo die eſt aggreſſus, in ſuam redegit poteſtatem; præſidiúmque ibi ſuum collocavit. (*Hirt.*) Ibi præcipuam operam navavit Antipater; primúſque dejectâ quâdam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 14.)

Inde, re bene geſtâ; Alexandriam ad Cæſarem Mithridates contendit. (*Hirt.*) & quum Dioſcoridem quendam obviam ſibi ire audiſſet, eum poſitis inſidiis interfecit. (*Dio.*) eáſque regiones, per quas iter faciebat, auctoritate eâ quæ plerunque adeſt victori, placavit, atque in amicitiam Cæſaris redegit. (*Hirt.*)

Mithridatem & Antipatrum properantes ad Cæſarem tranſitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolebant. Hos Antipater ut tribules in partes ſuas traduxit: maximè cùm oſtendiſſet Hyrcani Pontificis litteras; in quibus rogabantur, ut amicos ſe præberent Cæſari, eúmque commeatibus juvarent & rebus exercitui neceſſariis. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 14.] Aſinius verò (Trallianus, Belli civilis ſcriptor) ipſum Hyrcanum Pontificem cum Mithridate Ægyptum invaſiſſe ſcripſit: ut ex Strabone *Joſephus* [*ibid. cap.* 15.] retulit. Pro quo & illa Cæſaris de Hyrcano verba faciunt, Tabulæ æneæ in illius gratiam ab eo inſcriptæ: [*ibid. cap.* 17.] Ἐν τῷ ἔγγιστα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἧκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε. *In proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum* 1500 *militibus; & ad Mithridatem à me miſſus, virtute ceſſit nemini.*

Judæi, regionis Oniæ incolæ, auctoritate Antipatri atque Hyrcani Pontificis libenter paruerunt. Quod ubi audiverunt qui Memphim accolebant, & ipſi Mithridatem acceſſiverunt: & ille eò profectus, hos quoque adjunxit ſuis partibus. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 14.)

Quum loco qui à Græcæ literæ ſimilitudine nominatur *Delta*, non ita longè ab Alexandriâ, appropinquare Mithridatem Rex Ptolemæus cognoviſſet, & tranſeundum ei Nilum flumen ſciret; magnas adverſùs eum copias miſit, quibus aut vinci aut certè retineri poſſet, ne ſe cum Cæſare conjungeret. Quæ primæ copiæ flumen à Delta tranſire, & Mithridati occurrere potuerunt, prælium commiſerunt, feſtinantes præripere ſubſequentibus victoriæ ſocietatem. Quorum impetum Mithridates magnâ cum prudentiâ, Romano more caſtris vallatis, ſuſtinuit. Cùm verò incautè atque inſolenter ſuccedere eos munitionibus videret; eruptione undique factâ, magnum numerum eorum interfecit. Quod niſi locorum notitiâ reliqui ſe texiſſent, partímque in naves, quibus flumen tranſierant, recepiſſent; funditùs deleti eſſent. Qui ut paululùm ab illo timore ſe recreârunt, adjunctis iis qui ſubſequebantur, rursùs Mithridatem oppugnare cœperunt. (*Hirtius.*)

Commiſſâ pugna eſt circa locum qui Caſtra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, ſiniſtrum Antipater. In pugnâ Mithridatis cornu inclinatum eſt, videbatúrque cladem accepturum, niſi maturè præter fluminis ripam accurrens cum ſuis Antipater, qui jam adverſarios profligaverat, exemptis ſociis periculo, Ægyptios jam vincentes coëgiſſet terga vertere. Qui adeò fugientibus inſtitit, ut caſtra quoque hoſtium caperet: advocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem inſectando hoſtem longè à tergo reliquerat. Ex ſuis Mithridates 800 amiſit: Antipater 50. (vel 80. ut eſt apud *Joſephum*, *lib.* 1. *Belli*, *cap.* 7.) Mithridates verò de his Cæſarem per litteras certiorem reddidit: ingenuè faſſus Antipatrum & ſalutis ſibi cauſam fuiſſe & victoriæ. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 15.]

b. Sub idem penè tempus & rex Ptolemæus ad opprimendum Mithridatem profectus eſt, 4667 47
& Cæſar ad recipiendum. Celeriore fluminis Nili navigatione Rex eſt uſus, in quâ magnam &

paratam

paratam claſſem habebat. Cæſar eodem itinere uti noluit; ne navibus in flumine dimicaret. [*Hirt.*] Noctu igitur navibus ſolutis, tanquàm ad oſtium quoddam Nili properaret, accenſíſque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus eſt provectus, pòſt luminibus extinctis retrò navigavit: circumvectúſque urbem, ad peninſulam Africæ adhærentem appulit; & expoſitis militibus, paludem circumivit. [*Dio.*] priúſque Regis copiis occurrit, quàm is Mithridatem aggredi poſſet: eúmque ad ſe victorem incolumi exercitu recepit. [*Hirt.*]

Conſederat Rex cum copiis in loco excelſiore, naturâque munitiſſimo: ab eo Cæſar ſeptem millia paſſuum circiter aberat, & interjectus erat fluvius, in quo trajiciendo etiam cum Alexandrinis pugnandum fuit. Eo ſuperato, ſimúlque Alexandrinis tranſitum prohibentibus magnâ ex parte cæſis, non magno intervallo à caſtris Regis caſtra Cæſar poſuit. Poſtero die caſtellum, quod Rex in proximo vico non longè à ſuis caſtris muniverat, brachiíſque cum opere caſtrorum conjunxerat, vici obtinendi causâ, Cæſar aggreſſus omnibus copiis expugnavit: indéque fugientes Alexandrinos in caſtra milites ejus inſecuti, munitionibus ſucceſſerunt, acerriméque eminùs præliari cœperunt. Sed diverſis telis illi figebantur, adverſi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditoribus & ſagittariis eos impugnabant. [*Hirt.*]

Cæſar, cùm videret milites acriùs præliari non poſſe, nec tamen multum profici propter locorum difficultatem; animadvertit excelſiſſimum locum caſtrorum relictum eſſe ab Alexandrinis, quòd & per ſe munitus eſſet, & ſtudio partim pugnandi partim ſpectandi decurriſſent in eum locum, in quo pugnabatur. Cohortes igitur illicò circuire caſtra, & ſummum locum aggredi juſſit: hiſque Carſulenum præfecit; & animi magnitudine & rei militaris ſcientiâ virum præſtantem. Quò ut ventum eſt, paucis defendentibus munitionem, Cæſarianis contrà militibus acerrimè pugnantibus, diverſo clamore & prælio perterriti Alexandrini, trepidantes in omnes partes diſcurrere cœperunt. Quorum perturbatione Romanorum animi adeò ſunt incitati, ut penè eodem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editiſſimum locum caſtrorum caperent: ex quo decurrentes, magnam multitudinem hoſtium in caſtris interfecerunt. Quod periculum pleríque Alexandrini fugientes, acervatim ſe de vallo præcipitaverunt in eam partem quæ flumini erat adjuncta: quorum primis in ipsâ foſsâ munitionis magnâ vi oppreſſis, cæteri faciliorem fugam habuerunt. (*Idem.*)

Conſtat fugiſſe ex caſtris Regem ipſum; receptúmque in navem, & multitudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demerſo navigio periiſſe. [*Idem: cum Livio, lib.* 112. *Dione, lib.* 42. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 16.] Corpus ipſius obrutum limo ad Nili ripam devolutum, loricæ aureæ (cujuſmodi uſos fuiſſe Ptolemæos, Julius Capitolinus in *Maximino juniore* confirmat) indicio cognitum fuit. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 2. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 16.] Poſt patris Auletæ mortem, annis 3. & menſibus 8. ille ſuperfuit. unde regno ejus *quadriennium* à Porphyrio tribuitur. [*in Græc. Euſeb. Scaligeri pag,* 226.]

In hoc bello 20 millia hominum cæſa, 12 millia cum 70 longis navibus dedita, 500 ex victoribus cecidiſſe referuntur. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 16.] In eo vulnera quoque accepit Antipater: quum ejus opera forti in rebus periculoſiſſimis Cæſar uſus fuiſſet. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 15.]

Cæſar, magnæ victoriæ fiduciâ, proximo terreſtri itinere Alexandriam cum equitibus contendit; atque eam partem opidi victor introiit, quæ præſidio hoſtium tenebatur. Omnis verò multitudo opidanorum, armis projectis munitionibúſque ſuis relictis, veſte eâ ſumptâ quâ ſupplices dominantes deprecari conſueverunt, ſacríſque omnibus prolatis quorum religione precari offenſos iratóſque animos regum erant ſoliti, advenienti Cæſari occurrerunt, ſéque ei dediderunt. Cæſar in fidem receptos conſolatus, per hoſtium munitiones in ſuam partem opidi magnâ gratulatione venit ſuorum: qui non tantùm bellum ipſum ac dimicationem, ſed etiam talem adventum ejus felicem fuiſſe lætabantur. [*Hirtius.*]

In faſtis Kalendaribus marmoreis, [*Inſcript. Gruteri pag.* CXXXIII.] ad VI Kalendas Apriles, annotatum habetur. HOC DIE CÆSAR ALEXAND. RECEPIT. Ut autem annus hoc tempore Romæ agebatur, dies ille in 14. Januarii Juliani diem incidit. Tunc igitur bellum Alexandrinum eſt finitum: quod à Cæſare geſtum *neque loco, neque tempore æquo, ſed hyeme anni*; refert *Suetonius.* [*in Julio, cap.* 35.]

Cæſar Ægypto potitus, Romanorum dominio eam non ſubjecit, ſed Cleopatræ conceſſit, cujus gratiâ totum bellum geſſerat. Metuens tamen ne Ægyptii mulieris imperio traditi denuò tumultuarentur, néve Romanorum in ſe animos cùm hujus rei tum ſuæ cum Cleopatrâ conſuetudinis causâ commoveret; conjugem eam fratris ſuperſtitis eſſe juſſit, regnúmque utriſque commune fecit. Id quidem in ſpeciem agebat; re ipsâ totum Cleopatræ regnum deferebatur. Maritus enim ejus *παιδίον puer* ætate erat, (11 tantùm annorum: unde & *νέον παντελῶς* eum fuiſſe dicit *Strab.* lib. 17. p. 796.) ipſa autem apud Cæſarem gratiâ nihil non poterat. Itaque ſub prætextu conjugii, quo fratri jungebatur, regníque cum eo ex æquo obtinendi, ipſa ſola rerum potiebatur, ac Cæſaris conſuetudine utebatur. Hæc liberiùs *Dio,* [*lib.* 42.] quæ molliùs, in Cæſaris gratiam, A. Hirtius ita retulit. *Cæſar, Ægypto atque Alexandriâ potitus, reges conſtituit, quos Ptolemæus teſtamento ſcripſerat, atque obteſtatus erat populum Romanum ne mutarentur. Nam, majore ex duobus pueris rege amiſſo, minori tranſdidit regnum, majorique ex duabus filiæ Cleopatræ, quæ manſerat in fide præſidiiſque ejus.* & Suetonius: [*in Julio, cap.* 35.] *Regnum Ægypti victor Cleopatræ fratrique ejus minori permiſit: veritus provinciam facere, ne quandoque violentiorem præſidem nacta, novarum rerum materia eſſet.*

Cum Cleopatrâ Cæſar & convivia in primam lucem ſæpe protraxit; & in Nilum unà cum ipsâ 400 navibus ſubvectus, eâdem nave thalamego penè Æthiopiâ tenùs Ægyptum penetravit, niſi exercitus ſequi recuſaſſet. [*Sueton. ibid. cap.* 52. *cum Appiano, lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484.]

Alexandriæ Cæſar columnam æream ſtatuit, jura quæ Alexandrinis Judæis ipſe conceſſit inſcripta continentem. [*Joſeph. lib.* 14. *Antiquitat. cap.* 17. & *lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1063.]

Pharnaces, rebus ſecundis elatus, quum de Cæſare ea quæ optabat, ſperaret, Pontum omnibus copiis occupavit: ibique & victor, & crudeliſſimus rex, quum ſibi fortunam paternam feliciore eventu deſtinaret, multa opida expugnavit, bona civium Romanorum Ponticorúmque diripuit, ſupplicia conſtituit in eos qui aliquam formæ atque ætatis commendationem habebant ea, quæ morte eſſent miſeriora; Pontúmque nullo defendente, paternum regnum ſe recepiſſe glorians, obtinebat. [*Hirtius.*]

Præcipuè verò crudelitatem ſuam in Amiſum urbem Ponticam exercuit: quam, quum diu reſtitiſſet, vi expugnatam diripuit, puberibus interfectis & impuberibus ad unum exectis omnibus. [*Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484. *Dio, lib.* 42.]

c. Aſander, cui tutelam Boſphori Pharnaces crediderat, bonæ gratiæ à Romanis ineundæ causâ ſpéque regni Boſphorani ab eis accipiendi, contra dominum ſuum inſurrexit. [*Dio, ibid.*]

Cæſar ex Ægypto ad M. Ciceronem litteras miſit, ut eſſet idem qui fuiſſet, & Imperatoris (ob rem in Ciliciâ geſtam) appellationem retineret: & C. Panſâ nuntium perferente, conceſſos faſces laureatos Cicero tenuit, quoad tenendos putavit. [*Cic. pro Ligario.*] Poſt reditum enim ex Ciliciæ provinciâ, Romam adhuc ille non introierat: ſed lictores cum faſcibus ſecum circumferebat, triumpho fruſtrà inhians. [*lib.* 11. *ad Attic. epiſt.* 6.] Redditæ ſunt autem Cæſaris litteræ Ciceroni, pridie Idus Sextil. [*lib.* 14. *ad familiar. epiſt. ult.*] ſive poſtremo die Maii Juliani.

Pharnaces, Bithyniâ occupatâ & Cappadociâ, Armeniæ minori imminebat, omnéſque illius oræ reges & tetrarchas concitabat. [*Plutarch. in Cæſare.*] In Aſiam quoque, ſpe ejuſdem ſucceſsûs quo pater ejus Mithridates uſus fuerat, contendebat. [*Dio, lib.* 42.]

In Ægypto Cæſarem menſes novem exegiſſe, *Appianus* indicat. (*lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484.) Ac vel diutiùs ibi Cleopatra eum detinuiſſet, vel Romam proficiſcentem comitata fuiſſet; niſi Pharnaces eum & Ægypto invitum detraxiſſet, & in Italiam properare vetuiſſet. (*Dio, lib.* 42.) Cleopatra verò filium brevi pòſt illi peperit, Cæſarionem ab Alexandrinis appellatum. (*Plutarch. in Cæſare.*) eo nomine à matre, ipſo Cæſare permittente, filio impoſito. (*Sueton. in Julio, cap.* 52.) Eam tamen, poſt Cæſaris diſceſſum, cum hoſte ipſius Cnæo Pompeio, ſeniore Magni filio, conſuetudinem habuiſſe, in *Antonio* ſuo *Plutarchus* ſubindicat.

Cleopatræ ſororem natu minorem Arſinoën, cujus nomine diu Ganymedes impotenter regnaverat, ex regno Cæſar deduxit: ne qua rurſus nova diſſenſio, priuſquàm diuturnitate confirmarentur Regis imperia, per homines ſeditioſos naſceretur. Legione veteranâ ſextâ ſecum deductâ, cæteras tres ibi reliquit; quo firmius eſſet eorum Regum imperium qui neque amorem ſuorum habere poterant, quòd fideliter permanſerant in Cæſaris amicitiâ; neque vetuſtatis auctoritatem, paucis diebus reges conſtituti. (*Hirtius, cum Suetonio, in Julio, cap.* 76.)

Sic, rebus omnibus confectis & collocatis, itinere terreſtri Cæſar in Syriam eſt profectus, ut ait *Hirtius*; [*cum Suetonio in Julio Cæſare, cap.* 35. *Plutarcho in Cæſare, Appiano lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484. & *Oroſio, lib.* 6. *cap.* 16.] vel claſſe, ut ſcribit *Joſephus* [*lib.* 14. *cap.* 15.] & ipſe *Hirtius* poſteà confirmat.

De Cæſaris ab Alexandriâ diſceſſu rumor III. Non. Quintil. (Aprilis Juliani die 23) in Italiam pervenit. [*Cic. ad Attic. lib.* 11. *epiſt.* 19.] Antiochiæ Cæſarem reliquit C. Trebonius: qui Seleuciâ Pieriâ profectus, 28 dierum itinere confecto, XVI. Kalend. Septembr. (Junii Juliani die 3.) in Italiâ fuit. [*Id. ibid. epiſt.* 23.] Unde colligitur, XV. Kalend. Sextil. ſive Maii Juliani die 6. Cæſarem Antiochiæ fuiſſe.

Johannes Malela Antiochenus, in Chronicorum libro 9. adhuc inedito, *die duodecimo menſis Artemiſii ſive Maii* in urbe Antiochenâ de Julii Cæſaris imperio edictum publicè propoſitum fuiſſe innuit; & *viceſimo* ejuſdem menſis die de ipſius Urbis libertate à Julio Cæſare eò miſſum edictum alterum, ita incipiens. Ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μητροπόλει, ἱερᾷ ϗ ἀσύλῳ, ϗ αὐτονόμῳ, ϗ προκαθημένῃ τῆς ἀνατολῆς, Ἰούλιος Γάϊος Καῖσαρ, &c. atque die demùm *viceſimo tertio* Antiochiam ingreſſum eſſe Dictatorem Cæſarem. quum die 20 Antiochiæ illum fuiſſe, illud jam productum Edicti exordium non obſcurè ſignificet; ac die 23 ex urbe potiùs illum diſceſſiſſe, quàm eò veniſſe, fuiſſet dicendum.

Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem veniens, queſtus eſt de patris infortunio, quòd propter ipſum veneno à Pompeianis extinctus eſſet, & frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus: rogabátque ut ſui miſereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accuſabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abſtinerent ab ipſius injuriis: auxilia eos in Ægyptum Cæſari miſiſſe criminatus, non benevolentiâ ſed timore veteris diſcordiæ, & ut amorem Pompeii deprecarentur. Antipater verò cauſam ſuam egit, diluens objecta crimina: Antigonúmque ſeditionis & novarum rerum ſtudioſum eſſe coarguit. Commemorabat etiam quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare: ipſum verborum ſuorum teſtem adducens, & multitudinem vulnerum quæ acceperat oſtentans. Tum Cæſar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declaravit: Antipatro verò dynaſtiam quamcunque ipſe optaret obtulit, & procuratorem Judææ conſtituit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. & *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 15.]

Statuit autem Cæſar, Hyrcanum & liberos ejus ethnarchiam & pontificatum Judæorum perpetuò retinere more patrio: atque in ſociorum & amicorum ſuorum numerum recipi. & ſi

3957 qua controverſia exorta fuerit de Judaicâ diſciplinâ, judicium penès ipſum eſſe. adhæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. dedicaríque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis litteris: & ut decreta hæc ad omnia loca mittantur. [*Lib.* 14. *Antiqu. cap.* 17.]

Cæſar commoratus ferè in omnibus Syriæ civitatibus quæ majoris erant dignitatis, præmia benemeritis & viritim & publicè tribuit: de controverſiis veteribus cognovit ac ſtatuit. Reges, tyrannos, dynaſtas provinciæ, finitimóſque (qui omnes ad eum concurrerant) receptos in fidem, conditionibus impoſitis provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimiſit & ſibi & populo Romano amiciſſimos. [*Hirtius.*]

Tyri omnia Herculis donaria Cæſar ſuſtulit; quòd conjugem & filium Pompeii in fugâ recepiſſent. [*Dio*, *lib.* 42.]

Paucis diebus in Syriæ provinciâ conſumptis, Sextum Cæſarem amicum & neceſſarium ſuum legionibus Syriæque eum præfeciſſe, ait *Hirtius*: Sexto quæſtori ac cognato ſuo omnia ibi eum commiſiſſe, ſcribit *Dio*. [*lib.* 47.] Legionem ab eo, jam tum de bello Parthico cogitante, in Syriâ relictam, & ἀξίωμα ſive præfecturæ dignitatem conſanguineo ſuo Sexto Julio adoleſcentulo conceſſam fuiſſe, *Appianus* indicat. [*lib.* 3. *Bell. civil. pag.* 575. & *lib.* 4. *pag.* 623.]

Cæſar, ordinatis rebus Syriæ, eadem claſſe quâ venerat profectus eſt in Ciliciam. [*Hirtius*: *cum Joſepho*, *lib.* 14. *cap.* 16.] Cujus provinciæ civitates omnes evocavit Tarſum: ibique, rebus omnibus provinciæ & finitimarum civitatum conſtitutis, cupiditate proficiſcendi ad bellum (Ponticum) gerendum non diutiùs moratus eſt. [*Hirtius.*]

Hìc Tarcondimoto (cujus ſuprà, ex *Ciceronis* epiſtolâ 1. libri 15 ad familiares, facta eſt mentio) qui Ciliciæ partem ſibi ſubjectam habebat, & re navali Pompeium plurimùm juverat, ignovit. [*Dio*, *lib.* 41.]

Antipater, ubi de Syriâ Cæſarem proſecutus eſt, in Judæam reverſus, obeundo provinciam novarum rerum cupidos compeſcuit, tum minis agens tum conſiliis. Fore enim, ut ſi Hyrcano contenti ſint principe feliciter degant fruendo ſuis quiſque poſſeſſionibus. Sin novas ſibi ſpes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent: ſe quidem pro præſide habituros dominum, Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæſarem acerbos hoſtes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipſi conſtituerint. Cùm tamen Hyrcanum ſtupidum ac ſegnem animadverteret, per ſe ſtatum provinciæ componebat. Et Phaſaëlum quidem è liberis ſuis natu maximum Hieroſolymis & circumjacenti regioni Ducem conſtituit: Herodi ſecundo, admodùm adoleſcenti, Galilæam curandam commiſit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 8. & *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 16, 17.]

Herodem tum *quindecim* tantùm annorum fuiſſe, apud *Joſephum* legimus. [*lib.* 14. *cap.* 17.] eundem quoque ex eo numerum Rufino in verſione ſuâ, Photio in Bibliothecâ, [*cod.* 238.] Pſeudogorionide Hebræo, [*lib.* 5. *cap.* 3.] & Nicephoro Calliſti, [*lib.* 1. *hiſtor. Eccleſ. cap.* 6.] retinentibus. Verùm primi rerum Herodis deſcriptores, Ptolemæus & Nicolaus Damaſcenus, ex quibus ſua Joſephus hauſit, non 15 ſed 25 ſcripſiſſe videntur; & nota κ in ϵ, facili librariorum errore, deinde tranſiviſſe. Ab hoc enim tempore ad Herodis mortem anni numerantur 43. cum dimidio ferè. Quibus anni additi 25, annos conficerent 68 atque anni dimidium: cujus dimidium alterum ſi ille exegiſſet, ætatis annum 70 attigiſſet. Quum verò extremo morbo laboraret, περὶ ἔτος ἑβδομηκοςόν, *circa annum ſeptuageſimum* fuiſſe illum, ipſe quoque *Joſephus* agnoſcit. [*lib.* 17. *cap.* 8.]

Phaſaëlo natus eſt filius Phaſaëlus; cui poſteà Salampſio Herodis & Mariammes filia nupſit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.] ſiquidem ſeptennis ille erat, quum pater Phaſaëlus mortuus eſt. [*Id. lib.* 14. *cap.* 25.]

Pharnaces adversùs Aſandrum, qui in Boſphoro ab eo defecerat, expeditionem inſtituit. Sed quum eſſe in viâ Cæſarem, atque in Armeniam properare audiret; perterritus, magíſque ab impetu quàm exercitu ejus ſibi timens, multos ad eum antequàm propiùs accederet legatos de pace miſit, ſi quacunque tandem ratione præſens diſcrimen evitare poſſet. Idque inprimis obtendebat, ſe Pompeium nullo auxilio juviſſe: ſperabátque ſe Cæſarem, in Italiam Africámque properantem, ad pacificationem adducturum, à cujus diſceſſu bellum renovare facilè poſſet. Quod ipſum Cæſar ſuſpicatus, primos ac ſecundos ejus legatos comiter accepit; ut ſpe pacis quàm maximè incautum poſſet invadere. [*Dio*, *lib.* 42.]

Cæſar, magnis itineribus per Cappadociam confectis, biduum Mazace commoratus, venit Comana, vetuſtiſſimum in Cappadociâ Bellonæ templum: quod tantâ religione colebatur, ut ſacerdos ejus majeſtate, imperio & potentiâ ſecundus à rege conſenſu gentis illius haberetur. (*de quo videndus Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 535.) Hoc ſacerdotium Cæſar homini nobiliſſimo Nicomedi Bithynio adjudicavit: qui, regio Cappadocum genere ortus, jure minimè dubio, vetuſtate tamen interrupto, illud repetebat. [*Hirtius.*] Etſi enim cæteris qui pro Pompeio contra ſe ſteterant, ditionum quas à Pompeio acceperant poſſeſſionem confirmaverit: Comanorum tamen ſacerdotium in Nicomedem tranſtulit ab Archelao. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 254.] quod patri ipſius Archelao, ſororis Cleopatræ natu maximæ marito, à Gabinio in Ægypto occiſo, Pompeius tribuerat. [*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 558.]

Quum propiùs Pontum fineſque Gallogræciæ Cæſar acceſſiſſet, Dejotarus tetrarches Gallogræciæ, tunc quidem penè totius, quod ei neque legibus neque moribus conceſſum fuiſſe cæteri Tetrarchæ contendebant, ſine dubio autem rex Armeniæ minoris ab Senatu appellatus, depoſitis regiis inſignibus, neque tantùm privato veſtitu ſed etiam reorum habitu, ſupplex ad Cæſarem venit oratum, ut ſibi ignoſceret, quòd in Cn. Pompeii caſtris fuiſſet: ſeque ignoratione ſtatûs Italiæ ac neceſſitate exercituum Pompeii, quibus vallatus erat, defendebat. Eam

3957 excuſationem Cæſar rejiciebat: ſed tamen ſe concedere id factum dicebat ſuperioribus ſuis beneficiis, veteri hoſpitio atque amicitiæ, dignitati ætatique hominis, atque precibus eorum qui frequentes concurriſſent, hoſpites atque amici Dejotari, ad deprecandum. De controverſiis Tetrarcharum poſteà ſe cogniturum eſſe dixit: & regium veſtitum ei reſtituit. Legionem autem eam quam ex ſuis Dejotarus diſciplinâ Romanâ conſtitutam habebat, equitatúmque omnem ad bellum (Ponticum) gerendum adduci juſſit. [*Idem.*] Hunc tamen Dejotarum hoſpitem ſuum pecuniâ Cæſar mulctavit: & Armeniam minorem à Senatu illi datam, ſed à Pharnace tunc occupatam, Ariobarzani Cappadociæ regi attribuit. [*Cicero, in orat. Philippic.* 2. *& de Divinat. lib.* 1. *&* 2. *Dio, lib.* 41.]

Imperatam pecuniam, iterùm & tertiò auctionibus factis Dejotarum dediſſe, quâ Cæſar uteretur ad bellum; in oratione pro eo rege habitâ *Cicero* indicat. ubi etiam, ad gratiam conciliandam, ita ille ad Cæſarem hâc de re perorat. *Quid retineat per te meminit, non quid amiſerit: neque ſe à te mulctatum arbitratur; ſed, cùm exiſtimares multis tibi multa eſſe tribuenda, quò minùs à ſe, qui in alterâ parte fuiſſet, ea ſumeres, non recuſavit.* &c. *Omnia tu Dejotaro, Cæſar, tribuiſti; cùm & ipſi filio nomen regium conceſſiſti. Hoc nomine retento atque conſervato, nullum beneficium populi Romani, nullum judicium de ſe Senatus imminutum putat.*

Cùm in Pontum Cæſar veniſſet, copias omnes in unum locum coëgit: quæ numero, atque exercitatione bellorum mediocres erant. Exceptâ enim legione VI, quam ſecum adduxerat Alexandriâ veteranam, (multis laboribus periculiſque functam, multiſque militibus partim difficultate itinerum ac navigationum, partim crebritate bellorum, adeò diminutam, ut minùs mille hominum in eâ eſſet) reliquæ erant tres legiones: una Dejotari; duæ, quæ in eo prælio, quod Cn. Domitius fecit cum Pharnace, fuerant. [*Hirtius.*]

Adventante Cæſare territus Pharnaces, legatos de pace miſit à ducenteſimo ſtadio ferentes ei coronam auream, & ſatis ſtultè regis ſui filiam offerentes in matrimonium. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 484.] In primis autem deprecabantur, ne ejus adventus hoſtilis eſſet; facturum enim omnia Pharnacem, quæ imperata eſſent. maximéque commemorabant, nulla Pharnacem auxilia contra Cæſarem Pompeio dare voluiſſe; cùm Dejotarus, qui dediſſet, tamen ei ſatis feciſſet. Cæſar reſpondit, ſe fore æquiſſimum Pharnaci, ſi quæ polliceretur repræſentaturus eſſet. Monuit autem, ut ſolebat, mitibus verbis legatos, ne aut Dejotarum ſibi objicerent, aut nimis eo gloriarentur beneficio, quòd auxilia Pompeio non miſiſſent. [*Hirtius.*] atque hoc ipſum Pharnaci vitio vertit, quòd & improbus & impius in benefactorem ſuum fuiſſet. [*Dio, lib.* 41. *&* 42.] Jubebat denique, ut Ponto confeſtim ille decederet, familiáſque publicanorum remitteret; cæteráque reſtitueret ſociis civibúſque Romanis, quæ penès eum eſſent: ſi feciſſet, tum demùm munera recepturum ſe dixit, quæ bene rebus geſtis imperatores ab amicis accipere conſueſſent. [*Hirtius.*]

Pharnaces omnia liberaliter pollicitus, cùm feſtinantem ad Urbem Cæſarem ſperaret libentiùs etiam crediturum ſuis promiſſis; lentiùs agere, decedendi diem poſtulare longiorem, pactiones interponere, in ſummâ fruſtrari cœpit. Cujus calliditate cognitâ, Cæſar ita negotium acceleravit, ut celeriùs omnium opinione manum confereret. [*Idem.*]

Ad caſtra igitur Pharnacis quum veniſſet, in hanc vocem erumpens, *Ergo jam non dabit pœnas parricida?* in equum inſiliit; & ad primum clamorem editum in fugam hoſtem vertit, magnámque ſtragem edidit: adjutus circiter mille equitibus, qui primi procurrentem ſecuti ſunt. Ità *Appianus*, in Bell. civil. lib. 2. [*pag.* 485.] Similiter & in libro Hiſtoriæ ſuæ 42. *Dio*: Eâdem die quâ ad hoſtem pervenerat, ex itinere ad dimicationem deſcendit; & aliquandiu ab equitatu curribúſque falcatis hoſtium conturbatus, tandem victoriam obtinuit. In colle Cæſarem aciem inſtruxiſſe, notat *Julius Frontinus*; [*Stratagemat. lib.* 2. *cap.* 2.] eámque rem ei expeditam feciſſe victoriam: quòd pila ex edito in ſubeuntes barbaros emiſſa protinùs eos averterent. Cum Cæſare quoque Dejotarum in acie contra Pharnacem fuiſſe, corpúſque ſuum periculo objeciſſe; in oratione pro eo rege habitâ confirmat *Cicero.*

Commiſſa pugna circa Scotium montem eſt, non multò longiùs tribus paſſuum millibus ab urbe Zelâ diſſitum; juxta quem Pharnacis pater Mithridates Triarium exercitúmque Romanum magnâ clade affecerat. [*Hirtius: cum Plutarcho in Cæſare, Appiano in Mithridatic. pag.* 254. *& Dione, lib.* 42.] Eum montem Pharnaces, (ut accuratiorem totius hujus pugnæ hiſtoriam ex *Hirtio* repræſentemus) veteribus paternorum caſtrorum refectis operibus, copiis omnibus ſuis occupavit. Cæſar, qui ab hoſte millia paſſuum quinque caſtra poſuerat, valles regis caſtris proximas, occupaturus, proximâ nocte, vigiliâ quartâ, legionibus omnibus expeditis impedimentiſque in caſtris relictis, eum ipſum locum cepit in quo Mithridates prælium adversùs Triarium fecerat.

Pharnaces, quum id repentè primâ luce animadvertiſſet, copias ſuas omnes pro caſtris inſtruxit: &, ſive loci felicitate impulſus, ſive auſpiciis & religionibus inductus, (*quibus obtemperaſſe eum poſtea audiebamus*; inquit Hirtius) ſive contemptu paucitatis Romanarum copiarum, quarum magnam partem jam ſub Domitio fuderat, ultrò Romanos caſtra ſua munientes iniquo loco invaſit. Quod illis, ſubitò ab operibus vocatis & nondum ordinibus inſtructis, magnum terrorem attulit. Falcatæ regiæ quadrigæ, permiſtos milites perturbabant: quæ tamen celeriter multitudine telorum ſunt oppreſſæ. Inſecuta has eſt acies hoſtium: acríque cominùs prælio facto, dextro cornu, quo veterana legio VI. erat collocata, initium victoriæ natum eſt ab eâ parte; ſiniſtro deinde cornu mediáque acie totæ profligatæ ſunt copiæ regis. Itaque multis militibus partim interfectis partim ſuorum ruinâ oppreſſis, qui velocitate effugere poterant, armis tamen projectis, vallem tranſgreſſi, nihil ex loco ſuperiore inermes proficere poterant. Romani verò victoriâ elati, ſubire iniquum locum munitionéſque aggredi non

dubi-

dubitârunt: &, defendentibus caſtra iis cohortibus quas Pharnaces præſidio reliquerat, celeriter caſtris hoſtium ſunt potiti. [*Id.*]

Ita Pharnacem Cæſar uno &, ut ſic dixerim, non toto prælio obtrivit, more fulminis, quod uno eodémque momento venit, percuſſit, abſceſſit. Nec vana de ſe prædicatio eſt Cæſaris, antè victum hoſtem eſſe quàm viſum. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 2.] Jactabátque ille, eâdem die & perveniſſe ſe ad hoſtem, & vidiſſe eum, & viciſſe. [*Dio, lib.* 42.] quod in litteris ad amicum quendam Amintium ſive Anitium Romam miſſis ab eo tribus illis verbis eſt expreſſum: VENI, VIDI, VICI. [*Plutarch. in Cæſare. Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 485.] Intra quintum enim quàm adfuerat diem, quatuor quibus in conſpectum venit horis, unâ Pharnacem profligavit acie. [*Sueton. in Julio, cap.* 35.] crebrò commemorans Pompeii felicitatem, cui præcipua militiæ laus in bello Mithridatico de tam imbelli genere hoſtium contigiſſet. [*Id. ibid. cum Appiano, lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 485.]

Pharnaces, interfectâ multitudine omni aut captâ ſuorum, cum paucis equitibus profugit. Cui niſi caſtrorum oppugnatio facultatem attuliſſet liberiùs profugiendi, vivus in Cæſaris poteſtatem adductus eſſet. [*Hirtius.*] Sinopen verò ille cum mille equitibus refugit. [*Appian. Mithridatic. pag.* 254.]

Cæſar, incredibili eſt lætitiâ affectus, quòd maximum bellum tantâ celeritate confecerat: erátque ſubiti periculi recordatio lætior, quòd victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat, [*Hirt.*] Prædam omnem regiam & manubias, quamvis plurimæ erant, militibus donavit. [*Id. & Dio.*] Cúmque trophæum eo in loco Mithridates de Triario ſtatuiſſet; quia id conſecratum diis belli evertere fas non erat, ipſe de Pharnace ſuum oppoſuit, atque ita Mithridaticum obſcuravit quodámque modo dejecit. Poſtea receptis omnibus quæ vel Romanis vel eorum ſociis Pharnaces ademerat, ſingula iis qui amiſerant reſtituit; parte quâdam Armeniæ, quam Ariobarzani dono dedit, exceptâ. Amiſenorum calamitatem libertate eis datâ compenſavit. [*Dio.*] Legionem VI. decedere ad præmia atque honores accipiendos in Italiam juſſit; auxilia Dejotari domum remiſit: duas reliquas legiones cum Cœlio Viniciano in Ponto reliquit. Ita per Gallogræciam Bithyniámque in Aſiam iter fecit: omniúmque earum provinciarum de controverſiis cognovit & ſtatuit; jura in tetrarchas, reges, civitates diſtribuit. [*Hirtius.*]

In Aſiâ pecuniam obiter colligebat, magnâ publicanorum per ſingulos populos acerbè exigentium invidiâ. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 485.] (cujus tum Proconſul fuit, Cæſaris & Ciceronis in auguratu collega, P. Servilius Iſauricus: ut ex *lib.* 13. *ad familiar. epiſt.* 68. intelligitur.)

Brithagoras, vir inter Heracleenſes Ponti ſummæ authoritatis, qui civium ſuorum causâ Cæſarem per orbem hucúſque ſecutus fuerat, illo Romam jam redire inſtituente, ſenectâ & laborum aſſiduitate exhauſtus, vivere deſiit; grandem patriæ luctum relinquens. [*Memnon, in Excerptis Photii, cap.* 62.]

Mithridatem Pergamenum (à quo res feliciter celeritérque geſta in Ægypto fuit) regio genere ortum, diſciplinis etiam regiis educatum, (nam eum Mithridates, rex Aſiæ totius, propter nobilitatem Pergamo parvulum ſecum aſportaverat in caſtra, multóſque tenuerat annos) regem Boſphori Cæſar conſtituit, quod ſub imperio Pharnacis fuerat: provinciáſque populi Romani à Barbaris, atque inimicis regibus, interpoſito amiciſſimo rege, munivit. [*Hirtius.*] De quo videndus *Strabo*, lib. 13. pag. 625. (cum notis Caſauboni:) & *Appianus* in Mithridaticis, pag. 254.

Eidem bellum contra Aſandrum mandavit: ut Boſphoro potitus, ejus in amicum ulciſceretur perfidiam. [*Dio, lib.* 42.] Eidem quoque Trocmorum in Gallogræciâ (Ponto & Cappadociæ confinia poſſidentium) tetrarchiam, ut materni generis jure ipſi debitam, adjudicavit; occupatam & poſſeſſam paucis antè annis à Dejotaro. [*Cicero, in orat. Philippic.* 2. *& lib.* 2. *de Divinat. Hirtius, de bello Alexandr. Strabo, lib.* 12. *pag.* 567. *& lib.* 13. *pag.* 625. *Dio, lib.* 42.]

In Græciam Italiámque deinde Cæſar navigavit: magnâ vi pecuniæ undique quibuſcunque titulis confectâ, veluti antè ab ipſo quoque factum fuerat. Partim enim eam pecuniam, quæ Pompeio priùs promiſſa fuerat, exegit; partim, aliis obtentis cauſis, alias imperabat. Multas quoque à principibus regibúſque aureas coronas accepit, partarum victoriarum ergô. Duáſque res eſſe prædicabat, quibus & pararentur & conſervarentur & augerentur imperia; milites & pecunias: earúmque alteram per alteram conſiſtere; & alterutrâ deficiente, alteram ſimul concidere. [*Dio, lib.* 42.]

Ille ad Kalendas Septembr. (quæ inciderunt in Junii Juliani diem 17) *Athenis non videtur fore. Multa enim eum in Aſiâ dicuntur morari; maximè Pharnaces:* inquit *Cicero* ad Atticum. [*lib.* 11. *epiſt.* 24.] Verùm Pharnace *ſine ullâ belli morâ victo*, (ut in libri *Liviani* 113. epitome legitur) cæteríſque rebus celerrimè confectis, *in Italiam celeriùs omnium opinione venit:* ut in fine libri de bello Alexandrino notavit *Hirtius*.

Romam verò Cæſar venit, circumagente ſe anno quo Dictator iterùm deſignatus fuerat, (qui magiſtratus nunquam antè fuerat annuus) & in proximum annum Conſul declaratus eſt. [*Plutarch. in Cæſare.*]

Pharnaces Domitio (Calvino,) qui ad ipſum perſequendum à Cæſare relictus fuit, Sinopen tradidit: & pace acceptâ dimiſſus cum mille ſuis equitibus, equos interfecit; iniquiſſimè id ferentibus eorum dominis. Inde conſcenſis navibus, *in Pontum* cum fugiſſe, apud *Appianum* in Mithridaticis [*pag.* 254.] legimus, quum, *ex Ponto*, fuiſſet dicendum. Nam & in Ponto ipſa Sinope fuit: & in Boſphoranum regnum à Pompeio ſibi traditum refugiſſe Pharnacem, in libro 2. Bell. civil. [*pag.* 485.] idem ipſe *Appianus* confirmat.

Herodes Galilææ præfectus, Ezechiam Judæum, qui cum magno latronum agmine Syriæ fines incurſare ſolebat, comprehenſum cum multis latrocinii ſociis interfecit. Quod ejus factum magnam ei apud Syros & per eos apud Sextum Cæſarem, qui tunc Syriam provinciam adminiſtrabat, conciliavit gratiam. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 8. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 17.)

Phaſaëlus, excitatus ad æmulationem fraternæ gloriæ, Hieroſolymitanorum gratiam ſibi conciliavit: omnia negotia publica per ſe obeundo, nec abutendo poteſtate ad cujuſquam injuriam. Quo factum eſt, ut pater ejus Antipater haud ſecùs quàm ſi rex eſſet, à totâ gente coleretur: nec propterea tamen minùs fidelis aut benevolus Hyrcano ipſe fuit. (*Id. ibid.*)

3958 Cæſar, contra P. Cornelium Scipionem Pompeii Magni ſocerum, M. Catonem & Mauritaniæ regem Jubam expeditione ſuſceptâ, XIV. Kalend. Januar. in Lilybæum pervenir: indéque, VI. Kalend. Januar. navem conſcendens, poſt diem quartam in conſpectum Africæ venit. (*Hirtius, in lib. de bello Africano.*) XIV. verò Kalend. Januar. dies, in Septembris Juliani proleptici diem 30 & ultimum eo tempore incidebat: ut ſequentis longi anni dierum 445 retrograda à primi anni Juliani Kalendis Januariis facta patefaciet numeratio. Quod minùs animadvertentes *Plutarchus* & *Dio*: ille quidem [*in Cæſare*,] *ἀεὶ τροπὰς χειμερινὰς circa Solſtitium brumale*, in Siciliam; hic (*libro* 43.) *χειμῶνος μεσοῦντος mediâ hyeme* in Africam, Cæſarem trajeciſſe retulit. Ante *brumam* verò in Africam illum tranſmiſiſſe, etiam *Ciceronis* illa in libro 2°, de Divinatione ſatis indicant. *Cæſar, cùm à ſummo aruſpice moneretur ne in Africam ante brumam tranſmitteret, nonne tranſmiſit? quod ni feciſſet, unum in locum omnes adverſariorum copiæ conveniſſent.*

Kalendis Januariis (in Octobris Juliani diem 13 incurrentibus) Cæſar caſtra ad opidum Ruſpinam habuit: & pridie Nonas Januarii (Octobris 16) poſt diem tertium quàm Africam attigit, ab horâ diei quintâ uſque ad Solis occaſum acerrimo prælio habito, Labienum & Petreium vicir: atque VI. Kalend. Februar. (Novembris Juliani 6°.) hoſtilem exercitum Labieni & Scipionis denuò repulit. [*Hirtius.*]

Pharnacem, in Boſphorum vi intrare tentantem, ab Aſandro in carcerem conjectum atque interemptum fuiſſe, in libro 42° *Dio* ſignificat: quod ab *Appiano* in Mithridaticis [*pag.* 254.] ita latiùs habetur explicatum. Pharnaces, collectâ Scytharum ac Sarmatarum manu, Theudoſiam Panticapæúmque occupavit. Et quum ab Aſandro bello peteretur, equites ejus, equis deſtituti nec aſſueti pedeſtri prælio, vincebantur: ſolus Pharnaces egregiè pugnans, tandem conſauciatus cecidit quinquagenarius, poſtquàm regnavit in Boſphoro annis 15 ut haber *Appianus*, vel 17 potiùs: quot à cæde patris ejus Mithridatis hucuſque numerantur.

Cæcilius Baſſus, ordinis equeſtris, qui à pugnâ Pharſalicâ poſt devictum Pompeium fugiens Tyri latitaverat, ſui ſimilibus nonnullis ad ſe receptis, ſibique modò his modò illis militibus Sexti Syriæ præſidis diverſis temporibus ad cuſtodiam urbis venientibus conciliatis; quum multæ res adverſæ Cæſaris in Africâ nuntiarentur: non contentus jam præſenti ſorte, ad novas res conſurrexit. Deprehenſus verò in hoc à Sexto antequàm ſeſe paraviſſet, auxilium ſe Mithridati Pergameno ad occupandum Boſphorum parare dixit: habitâque ſibi fide, dimiſſus eſt. (*Dio, lib.* 47.)

Optimates Judæorum videntes Antipatrum cum filiis tantopere creſcere, tam favore gentis quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæâ reditibus, malignè erga eum affecti ſunt. Jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & perſuaſo Hyrcano ut pecuniam eis mitteret, ipſe hujus muneris ſibi uſurpavit gratiam: tanquam de proprio mittens, & non quaſi ab Hyrcano acceptam. Quæ Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum. Adeuntes igitur Hyrcanum, apertè jam incuſabant Antipatrum: de filio ejus Herode maximè conqueſti, quòd Ezechiam cum pleriſque aliis, nullâ ab Hyrcano poteſtate acceptâ, interfeciſſet; legibus contemptis, quæ hominem quantumvis ſceleſtum non ſinunt affici ſupplicio, niſi priùs damnatum ex ſententiâ judicum. Matres quoque eorum quos ille necaverat, per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem tum populum obtundere; rogantes ut Herodes coram Synedrio facti ſui rationem reddere cogeretur. Permotus igitur his Hyrcanus, Herodem ad judicium & dicendam cauſam evocavit. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 17.)

Herodes, ordinatis Galilææ rebus quemadmodùm exiſtimabat ſibi conducere, à patre præmonitus ne privati more ad judicium veniret, mediocre ſed tamen ſufficiens ſibi præſidium adjunxit in itinere: ne vel Hyrcanum terreret ſi plures adduceret; vel ipſe ſine tutelâ ſubiret judicii periculum. Quin & Sextus Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum ut eum abſolveret; minis ſi contra feciſſet additis. Cùm conſtitiſſet igitur Herodes coram Synedrio purpuratus cum armatis ſtipatoribus, omnes ſunt attoniti: nec quiſquam eorum qui abſentem accuſaverant auſus eſt hiſcere; ſed hærebant inopes conſilii. Tum unus è conſeſſu Sameas, vir juſtus & ob hoc invictus terroribus, (quem fervidioris tamen fuiſſe ingenii, vetus illud Hebræorum dictum oſtendit: *Eſto humilis ut Hillel, & non* קפדן *iracundus ut Samai:*) aſſurgens, non ſolùm Herodem audaciæ ac violentiæ accuſavir, ſed ejus culpam in judices & regem ipſum, qui hanc ei conceſſerunt licentiam, derivavit: quos ipſos etiam poſteà, juſto Dei judicio, pœnas Herodi eſſe daturos prænuntiavit. Quod rei eventus, & conſeſſus illius judicibus & Hyrcano ab Herode rege facto interemptis, verum fuiſſe comprobavit. Hyrcanus verò animadvertens judices propenſiores ad damnandum Herodem, rem in ſequentem diem diſtulit: & clàm eum admonuit, ut fugâ ſibi conſuleret. Atque ita ille ſeceſſit Damaſcum, quaſi regem fugiens: cúmque conveniſſet Sextum Cæſarem, & res ſuas in tuto collocaſſet, palàm præ ſe tulit quòd non eſſet compariturus ſi denuò citaretur ad judices. Illi verò indignabantur, & Hyrcanum conabantur docere, quòd in ipſius perniciem hæc omnia tendérent. (*Id. ibid.*)

In Africâ Cæſar, XII. Kalend. Apriles (Januarii Juliani die 21) luſtrato exercitu, poſtero die productis univerſis copiis in acie conſtitit: ſed poſtquàm ſatis diúque adverſarios à ſe ad dimicandum invitatos ſuperſedere pugnæ animadverteret, reduxit copias. (*Hirtius*, *de bello Africano.*)

Cæcilius Baſſus ex litteris, quas à Scipione ſibi miſſas fingebat, retulit; Cæſarem in Africâ victum interiiſſe, ſibíque imperium Syriæ mandatum. Itaque cum iis quos ad hoc inſtruxerat militibus Tyrum occupavit: hincque ad Sexti copias procedens, ab obvio ſibi facto eo victus, vulnus accepit; indéque vi quidem adversùs eum quicquam agere in poſterum non conatus eſt. (*Dio*, *lib.* 47.)

Cæſar, pridie Nonas Apriles (Februarii Juliani die 4) tertiâ vigiliâ ab opido Agar egreſſus, XVI. millia paſſuum eâ nocte progreſſus, Thapſum eâ die circummunire cœpit. Ubi & Jubam & Scipionem memorabili pugnâ ſuperavit: poſt quam M. Cato Uticæ ſibi ipſi manus intulit. (*Hirtius*, *de bello Africano.*)

Sextus Cæſar, acceptâ pecuniâ, Herodem Cœleſyriæ præfecit. Herodes, impatienter ferens quòd vocatus fuiſſet in judicium, exercitum contra Hyrcanum duxit: ſed patris Antipatri & fratris Phaſaëli occurſu & precibus cohibitus eſt quò minùs invaderet Hieroſolyma; placantium eum & rogantium, ut terruiſſe contentus reipsâ læderet neminem, néve ulteriùs adversùs authorem ſuæ dignitatis procederet. Quorum monitis ille paruit; ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes, quòd potentiam genti declaraviſſet. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 17.]

In Africâ Cæſar per quietem magnum exercitum vidiſſe dicitur, appellantem ſe flentémque: & permotum eo ſomnio, in memoriales tabellas retuliſſe confeſtim de condendâ Carthagine Corinthóque. [*Appian. in Libycis*, *pag.* 85.]

Julium Cæſarem Hyrcanus per legatos rogavit, ut confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 17.]

Cæcilius Baſſus miſſis ſuis ad Sexti Cæſaris milites, qui certas ſpes ipſis proponerent, adeò eos ſibi adſociavit, ut Sexto occiſo legio ejus ad ipſum tranſierit. [*Id. ibid. Liv. lib.* 114. *Libo: apud Appian. lib.* 3. *Bell. civil. pag.* 576. *Dio*, *lib.* 47.] quanquàm ab aliis hunc in modum ea referatur hiſtoria. Sextus adoleſcens voluptatibus vacans, legionem quam Julius Cæſar in Syriâ reliquerat indecenter ſecum circumducebat. Id reprehendentem Baſſum, qui legionis illius curam habebat, aliquando rejecit cum contumeliâ: & aliquanto pòſt quum vocanti obediret tardiùs, juſſit eum attrahi. In eo tumultu quum ad manus ventum eſſet, exercitus non ferens inſolentiam jaculis Sextum confixit. Cúmque mox pœnitentia ſequeretur & metus à Cæſare, conjurârunt, ni venia fidéſque ſibi daretur, uſque ad mortem ſe decertaturos: coacto etiam Baſſo, ut fieret ejus conjurationis ſocius. Deinde ex novo delectu aliud agmen confecerunt, & aſſuefecerunt eiſdem quibus ipſi utebantur exercitiis. [*Appian. Bell. civil. lib.* 3. *pag.* 575, 576. *& lib.* 4. *pag.* 623.]

Baſſus omnem exercitum, præter paucos qui Apameæ hyemaverant, quos inde ante ſuum adventum egreſſos in Ciliciam uſque inſecutus fruſtra fuit, ad ſe pertraxit; reverſúſque in Syriam, prætor nominatus eſt, Apameámque munivit, ut eam domicilium quaſi belli haberet; omnes qui validâ eſſent ætate, non liberos tantùm ſed ſervos etiam, ad militiam delegit; pecuniam confecit, arma fabricavit. [*Dio*, *lib.* 47.]

Cæſar, Africano bello confecto, Idibus Jun. (Aprilis Juliani die 14.) Uticæ claſſem conſcendit, & poſt diem tertium Carales in Sardiniam pervenit: unde III. Kalend. Quintil. (Juliani Aprilis die 29) navibus ſecundùm terram provectus, duodetriceſimo die, (Maii Juliani die 26) eo quòd tempeſtatibus cohibebatur, ad urbem Romam venit. [*Hirtius*, *in fine lib. de bello Africano.*]

Quatuor Romæ triumphos egit Cæſar eodem menſe, ſed interjectis diebus: diverſo quemque apparatu & inſtrumento. [*Sueton. in Julio*, *cap.* 37.] Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore conſtitit. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 56.] Pontico triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum, VENI. VIDI. VICI. non acta belli ſignificantem, ſicut cæteri, ſed celeriter confecti notam. [*Sueton. ut ſupr.*] In eo fuga Pharnacis riſum populo movit. Alexandrinus de Ægyptiis triumphus medius inſertus eſt, Gallicum inter & Ponticum: in eóque Achillæ Photinique caſus plauſibilis fuit. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 491.] Sed Arſinoës Ægyptiæ, & mulieris & pro reginâ tunc habitæ, quæ inter vinctos [quod nunquam Romæ contigit] ducebatur, conſpectus plurimum commiſerationis populo injecit. Quæ poſt triumphum tamen, in germanorum gratiam, dimiſſa eſt. [*Dio*, *lib.* 43.]

Germani verò ejus, ſoror natu major Cleopatra & frater minor Ptolemæus, Cleopatræ maritus, à Cæſare acciti hoc anno Romam venerunt; atque ab eo inter amicos ſocióſque Romanorum ſunt adſcripti. In ſuis quoque ipſius ædibus Cæſar domicilium Cleopatræ aſſignavit; eámque non niſi maximis honoribus præmiiſque auctam remiſit: quòd malè inde audiret, nihil omninò penſitans. [*Id. ibid. Sueton. in Julio*, *cap.* 52.] Quin & in æde Veneris Genitricis, ex voto inſtante pugnâ Pharſalicâ concepto extructâ [quam hoc anno dedicatam ab eo fuiſſe, confirmat etiam *Dio.*] ad Veneris latus effigiem Cleopatræ auream Cæſar ſtatuit. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 492. * *cum Dione lib.* 51. *pag.* 459. *fin.* *]

In Syriâ C. Antiſtius [Vetus] atque alii Cæſariani duces, cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis contra Cæcilium Baſſum venientes, Apameæ eum obſidione circumcluſerunt. Hiſce finitimi quoque, qui Cæſaris rebus ſtudebant, ſeſe adjunxerunt: inter quos & Antipater, tam interempti quàm ſuperſtitis Cæſaris causâ, quòd ambobus eſſet amicus, per filios ſuos ſubminiſtravit auxilia. Quum autem aliquandiu æquis viribus eſſet certatum, neutráque pars prævalere alteri poſſet, induciis pacto nullo firmatis, ad auxilia paranda alia bellum ſuſpenderunt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 8. *fin. & lib.* 14. *Antiquit. cap.* 17. *fin. cum Dione*, *lib.* 47.]

Mithridates Pergamenus Leucotheæ templum (in Moſchicâ regione circa Phaſim fluvium) à Pharnace priùs compilatum denuò ſpoliavit. (*Strabo, lib.* 11. *pag.* 498.] Sed ut Pharnacem ita & hunc Boſphorum occupare tentantem, Aſander (apud *Strabonem* Caſander & Lyſander perperàm dictus) evertit; atque utroque ſublato, regno Boſphori ipſe quietè potitus eſt. (*Id. ibid. pag.* 495. *& lib.* 13. *pag.* 625.]

C. Julius Cæſar Pontifex Maximus, ſuo III. & M. Æmilii Lepidi Conſulatu, Romani anni emendationem inſtituit: Soſigenis in aſtronomicis, Flavii ſcribæ in faſtis ordinandis, uſus operâ. Cúmque jam menſe Februario dies 23. fuiſſent intercalati: ipſe prætereà inter Novembrem & Decembrem duos alios menſes intercalares dierum 67. interpoſuit: ita ut præſens annus menſes 15. dies verò 445. habuerit. [*Cenſorinus de die natali, cap.* 8. *cum Suetonio, in Julio, cap.* 40. *Plinio, lib.* 18. *cap.* 25. *Dione, lib.* 43. *Macrobio, lib.* 1. *Saturnal. cap.* 14.]

3959 Pridie Kalendas Intercalares priores, (Septembris Juliani die 26) Cicero ad Cæſarem pro Q. Ligario orationem habuit. (*lib.* 6. *ad familiar. epiſt.* 14.)

A Kalendis Januariis, quibus Conſulatum IV. Cæſar iniit, primus ordinationis Julianæ an- 4669 45
nus numeratus eſt. Inde enim anni à ſe conſtituti ille fecit principium. (*Cenſorin. ut ſupr.*]

In Hiſpaniâ Cæſar cum Pompeii liberis bellum gerens, XI. Kalend. Martias Ateguâ opido potitus eſt, & Imperator appellatus. Quum Liberalia (*Plutarcho*, in *Cæſare*, Διονύσια dicta) Romæ agerentur, (XVI. Kalend. April. ut ex vetere Kalendario liquet) memorabilem illam ad Mundam urbem victoriam obtinuit. In quo prælio ceciderunt ex Pompeianis millia hominum circiter 30. cum duobus ducibus Labieno & Atio Varo, atque ordinis equeſtris millibus ferè tribus; ex Cæſarianis deſiderati ad hominum mille, ſaucii ad 500. Interfecto deinde Cn. Pompeio adoleſcente, qui faſces & imperium ſibi arripuerat, pridie Idus Aprilis Cæſari, dum gradiebatur Hiſpalim, caput ejus allatum, & populo datum eſt in conſpectum. [*Author Commentarii de bello Hiſpanienſi.*]

Pridie Palilium (XII. Kalend. Maias) ſub veſperam, de hâc victoriâ nuntius allatus Romam fuit. (*Dio, lib.* 43.) & pridie Kalendas Maias, Hiſpali Cæſar ad M. Ciceronem litteras dedit conſolatorias, (*Cicer. ad Attic. lib.* 13. *epiſt.* 20.) ob mortem Tulliæ filiæ; quæ poſt repudiatam matrem Terentiam, apud P. Lentulum ex partu deceſſit. (*Aſcon. Pedian. in orat. Piſonian. Plutarch. in Cicerone.*) quum ejus maritus P. Cornelius Dolabella in Hiſpaniâ apud Cæſarem fuerit: ut ex Philippicâ 2. & epiſtolarum ad Atticum libro 13. percipitur.

Habuit quoque Cæſar in hoc bello comitem Caium Octavium, nepotem ſororis ſuæ Juliæ, 18 annos natum; nunquam aut alio uſum hoſpitio, quàm ſuo, aut alio vectum vehiculo: Pontificatúſque ſacerdotio puerum honoravit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 59.]

Dejotarus rex turbatus, legatum ex Galatiâ Bleſamium in Hiſpaniam ad Cæſarem miſit: qui litteris ad eum Tarracone datis, bene ſperare & bono regem eſſe animo juſſit. [*Cicero, pro Dejotaro.*]

Dum bellum in Syriâ cum Cæcilio Baſſo trahitur, L. Statius (apud Velleium *Staius*, & Appianum *Sextius*) Murcus [apud Joſephum *Marcus* perperàm dictus] vir prætorius, à Julio Cæſare Sexti ſucceſſor miſſus, cum tribus agminibus ex Italiâ venit: atque à Baſſo fortiter eſt repulſus. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 69. *Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. *fin. & lib.* 14. *Antiquitat. cap.* 17. *fin. Appian. Bell. civil. lib.* 3. *pag.* 576. *& lib.* 4. *pag.* 623.] Nam & Baſſi exercitum regio alebat, & ſocios ille permultos habebat Arabum phylarchos, qui loca munita in proximo tenebant. Inter ea loca erat Lyſias ultra lacum ſita qui juxta Apamiam eſt, & Arethuſa, Sampſicerami & filii ejus Iamblichi [cujus in epiſt. 1. libri 15. ad familiar. *Cicero* meminit] regio; qui phylarchi genti Emeſſenæ imperabant. Propè etiam erat Heliopolis & Chalcis, ſub Ptolemæo poſitæ Mennæi filio, qui Marſyam & Ituræorum montana obtinebat. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 753.)

Alchaudonius Arabs [Alchædamus *Straboni* dictus] Rhambæorum Nomadum intra Euphratem habitantium rex, qui antè cum Lucullo pactum inierat, deinde verò Parthis contra Craſſum ſuppetias tulerat, à Baſſo ſimul & adverſariis ejus advocatus, in Meſopotamiam egreſſus eſt. Cùm autem in medium inter Apamiam & Cæſarianorum caſtra locum adveniſſet, priuſquàm alterutri parti quicquam reſponderet, auxilium ſuum vænale propoſuit. Baſſo verò plura danti ſe conjunxit; ac in pugnâ ſagittis longè ſuperior hoſtibus fuit. [*Id. ibid. cum Dione, lib.* 47.]

Idibus Septembribus Cæſar in Lavicano ſuo noviſſimum teſtamentum fecit; demandavítque virgini Veſtali maximæ. In eo tres inſtituit hæredes ſororum nepotes, C. Octavium ex dodrante [non ex parte tantùm dimidiâ; ut apud *Livium* eſt, libro 116.] L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante reliquo. C. Octavium etiam in familiam noménque adoptavit: pluréſque percuſſorum in tutoribus filii, ſi quis ſibi naſceretur, nominavit. In ſecundis etiam hæredibus Decimum Brutum conſtituit, [*Sueton. in Julio, cap.* 83.] & M. Antonium. [*Dio, lib.* 44. *cum Floro; lib.* 4. *cap.* 4.] ſi priores deſignati hæreditatem non adirent. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 518.]

3960 Menſe Octobri Cæſar Romam omnium victor ingreſſus, omnibus qui contra ſe arma tulerant ignovit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 56.] Poſt actum verò initio hujus menſis Hiſpanienſem triumphum, Conſulatu ſe abdicavit: & novo honoratios Conſules ſufficiendi inſtituto introducto, trimeſtres fecit Conſules, Q. Fabium Maximum & C. Trebonium. [*Dio, lib.* 43. *cum Gruteri Inſcript. pag.* CCXCVIII. *init.*] quorum prior Conſul ex Hiſpaniâ III. Idus Octobr. triumphavit. [*Ibid. pag.* CCXCVII.] Unde, cùm in triumpho Cæſaris eborea opida Chryſippus vidiſſet tranſlata, & poſt dies paucos Fabii Maximi lignea; thecas ea opidorum Cæſaris fuiſſe dixit. (*Quintilian. lib.* 6. *cap.* 4.)

Multi & maximi honores Cæſari à Senatu ſunt decreti: & inter eos, ut Dictator in perpetuum eſſet (*Liv. lib.* 116.) & inſuper prænomen Imperatoris haberet. (*Sueton. in Julio, cap.* 76.) non eo ſenſu, quo & antè & poſteà etiam ob rem in militiâ bene geſtam ducibus eſt tributum, ſed quo potentia & authoritas in Republicâ ſumma ſignificaretur. (*Dio, lib.* 43.) Nam & conceſſum illi eſt, ut ſolus milites & militiæ imperium haberet, ſolus publicas pecunias curaret; ac ne cui alterutro horum ipſius injuſſu uti liceret: atque ut magiſtratus omnes etiam plebeii ejus poteſtati ſubjicerentur, jurarèntque ſe nullis ejus decretis refragaturos. (*Id. ibid. & Appian. lib.*2. *Bell. civil. pag.* 494.) Indéque à poſtremo hoc ejus in Urbem reditu, *quinque menſes principalis quietis* illius, deducit Velleius Paterculus. (*lib.* 2. *cap.* 56.)

Getas, ſive Dacos, qui ſe in Pontum & Thraciam effuderant, Cæſar coërcere meditabatur. (*Sueton. in Julio, cap.* 44. *Appian. lib.* 2. *pag.* 497.) Ad quam expeditionem ille ſe parans, Octavium, Atiæ, filiæ ſororis ſuæ Juliæ, filium Apolloniam, quæ Ionio mari imminet, ut litteras ſimul & rem militarem diſceret, præmiſit; mox belli Getici, ac deinde Parthici, habiturus commilitonem. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 59. *Sueton. in Octavio, cap.* 8. *Plutarch. in M. Bruto. Appian. lib.*3.*pag.*531. *Dio, lib.* 45.) ubi magiſtro dicendi uſus eſt Apollodoro Pergameno; quem jam grandem natu eò ſecum ab Urbe eduxerat. [*Sueton. in Octavio, cap.* 89. *cum Strabone, lib.* 13. *pag.* 625. *& Quintiliano, lib.* 3. *cap.* 1.) Atque eò etiam alæ equitum è Macedoniâ viciſſim ad eum commeabant, cum quibus exerceretur: ubi comiter omnes excipiendo gratioſus apud exercitum factus eſt. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 531.)

Caſtor adoleſcens, à patre Caſtore Saocondario (ut eum appellat *Strabo*) & matre regis Dejotari filiâ incitatus, Romam ad accuſandum avum profectus eſt: regis ſervo Phidippo medico ſpe promiſsiſque corrupto, ut ficto crimine Dominum capitis arceſſeret, quaſi is Cæſarem in tetrarchiâ ſuâ hoſpitio exceptum interficere voluiſſet. Cui legati regii, Hieras, Bleſamius, Antigonus & Dorylaus, ſeſe oppoſuerunt: corpora ſua pro ſalute regum ſuorum (patris & filii ſimul tunc regnantium) Cæſari offerentes. Pro eo Cicero, veteris hoſpitii & familiaritatis memor, in domo Cæſaris orationem habuit: ita inuſitatum fuiſſe præfatus, regem reum capitis eſſe, ut ante hoc tempus non fuerit auditum. Ob hanc verò accuſationem Dejotarus filiam ſuam unà cum marito Caſtore Saocondario (nobili illo Chronographo) in ipſius Caſtoris regiâ Gorbeio trucidavit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 568. *Suidas in* Κάϛωρ.] De quâ re totâ, videndus clariſſimus *Voſſius* [heu! quondam noſter] in libri de Hiſtoricis Græcis primi capite ultimo.

Idibus Decembr. Q. Pedius [tertium intra hoc trimeſtre ſpatium] ex Hiſpaniâ triumphum duxit. [*Gruter. Inſcript. pag.* CCXCVII.] in quo, ut ante eum Fabius, non eburneis ſed ligneis ferculis uſus, riſum multum excitavit. [*Dio, lib.* 43.]

Parthi à Cæcilio Baſſo ad auxilium in Syriam evocati advenerunt: ſed ob hyemem non diu adfuerunt, neque memorabile quicquam egerunt. Ita, in libro 47. *Dio.* Eorum tamen adventu ab arctâ obſidione, quâ ab Antiſtio Vetere tum premebatur, ipſum fuiſſe liberatum in litteris ad Balbum ſcriptis ipſe Vetus confirmat: de quibus ita *Cicero*, lib. 14. ad Attic. epiſt. 9. *Balbus hic eſt, multúmque mecum: ad quem à Vetere littera data prid. Kalend. Jan. cùm à ſe Cæcilius circumſideretur, & jam teneretur: veniſſe cum maximis copiis Pacorum Parthum; ita ſibi eſſe eum ereptum, multis ſuis amiſſis. in quâ re accuſat Volcatium. Ita mihi videtur bellum illud inſtare. ſed Dolabella & Nicias viderint.* quibus ſc. provinciæ Syriæ & belli Parthici, poſt cædem Cæſaris, cura fuit commiſſa: quando hæc à Cicerone ſcripta fuit epiſtola.

Romæ, pridie Kalend. Januarias, Q. Fabio Maximo conſule mortuo, C. Caninius Rebilus pauciſſimarum horarum Conſulatum petiit. [*Id ibid. cum Plinio, lib.* 7. *cap.* 53. *& Suetonio, in Claudio cap.* 15. *& Trebellio Pollione, in* XXX. *tyrannis.*] de quo Cicero, ad Curium: [*lib.* 7. *ad familiar. epiſt.* 30.] *Caninio conſule, ſcito neminem prandiſſe: nihil tamen eo conſule mali factum eſt. Fuit enim mirificâ vigilantiâ; qui ſuo toto conſulatu ſomnum non viderit.* Vid. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 3. & lib. 7. cap. 3.

4670 44

Proximo die quintum & poſtremum ſuum Conſulatum Cæſar iniit: in quo, ut Hyrcano Judæorum Pontifici & ethnarchæ gentique Judæorum, pro ſuo erga ipſum & populum Romanum affectu, gratiæ referrentur edixit: eundémque Hyrcanum habere & mœnibus inſtruere Hieroſolymorum urbem decrevit, & gubernare eam ſecundùm ſuam voluntatem; atque ut Judæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducerent, immunéſque eſſent ab angariis & vectigalibus, conceſſit: ut apud *Joſephum*, lib. 14. Antiquit. cap. 17. videre licet. ut falli videatur idem, cùm in præcedente capite Cæſarem in Syriâ agentem litteras Romam ad Conſules miſiſſe narrat, ut Hyrcano disjecta per Pompeium patriæ mœnia reſtituendi daretur poteſtas; ſtatímque, Cæſare ex Syriâ recedente, Antipatrum ſtrenuè operi illi incubuiſſe. Quod enim ille ſubjicit Senatuſconſultum, neque ad hunc Hyrcanum, neque ad murorum Hieroſolymitanorum reſtaurationem, quicquam ſpectat: ut ſuprà ad Mundi annum 3877. monuimus. de quo & *Salianus* videndus, ad annum Mundi 4007. num. 36, 37.

In hoc eodem quinto Conſulatu, anno Juliano ſecundo, in honorem Julii Cæſaris, legem ferente M. Antonio ejus in Conſulatu collegâ, Quintilis menſis *Julius* appellatus eſt; quòd hoc menſe ad quartum Idus Quintiles Julius procreatus eſſet. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 494. *Dio, lib.* 44. *Cenſorin. de die natali, cap.* 9. *& Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.] Unde, quum ſequente menſe *Sextili* M. Brutus, prætor urbanus poſt cæſum à ſe Cæſarem ludos Apollinares edendos præſcripſiſſet NONIS JUL. ad Atticum ſuum [*lib.* 16. *epiſt.* 1.] ſcribebat Cicero. *Stomachari totum diem licet. quidquámne turpius, quàm Bruto* JULIIS? atque de eo monitus ab illo ipſe Brutus, ſeſe ſcripturum aiebat, ut venationem quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſſet, proſcriberent III. ID. QUINTIL. [*Ibid. epiſt.* 4.]

Cæſar Carthaginem & Corinthum, quæ priùs uno tempore deletæ fuerant, (ut ſupra ad annum Mundi 3858. dictum eſt) deductis eò Romanorum coloniis, inſtauravit. (*Dio*, *lib.* 43. *cum Strabone*, *lib.* 8. *pag.* 381. & *lib.* 17. *pag.* 833.) Quod de Corintho, *Pauſanias* in Corinthiacis, de Carthagine etiam *Solinus* (*capite* 30.) & in fine Libycorum *Appianus* eatenùs confirmant, quòd inter everſam & reſtitutam Carthaginem annos 102. interjectos fuiſſe conſentiant. Id enim temporis ſpatium ad præſentem hunc annum rectà nos deducit : in quem & M. Antonii & P. Dolabellæ, à *Solino* hîc nominatus, Conſulatus incurrit. Ut minùs conſideratè *Appianus* à Cæſare Auguſto has urbes reſtauratas fuiſſe ſignificaverit.

Magna tum populum Romanum cupiditas Craſſum amiſſúmque cum eo exercitum ulciſcendi, ſpéſque debellandi Parthos, inceſſebat. Id igitur bellum Cæſari unanimi conſenſu decreverunt, ſummóque ad id ſtudio ſeſe comparaverunt. Ac præter cætera quæ ejus belli causâ agebant, ut & adminiſtrorum copia Cæſari eſſet, & eo abſente neque ſine magiſtratibus urbs eſſet; neque ſi ipſa eos delegiſſet res ad motus inteſtinos rediret : magiſtratus jam antè ad totum triennium (tantum enim temporis Parthicæ expeditioni impendendum exiſtimabant) conſtituere intenderunt. Horum dimidiam partem Cæſar, quod lege quâdam (de quâ conſulendus *Suetonius* in *Julio*, cap. 41.) ei conceſſum fuerat, reipsâ autem omnes deſignabat. [*Dio*, *lib.* 43.]

Getas verò, ſive Dacos, volens prior aggredi, præmiſit trans ſinum Adriaticum legiones ſedecim, & equitum decem millia. Mox Parthis inferre bellum per Armeniam minorem, nec niſi antè expertos aggredi prælio ſtatuit. (*Sueton. in Julio, cap.* 44. *Appian. lib.* 2. *pag.* 497.)

Ad bellum Syriacum contra Cæcilium Baſſum gerendum, Cornificium Cæſar miſit, Syriámque provinciam illi tribuit. (*Cicero*, *lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 18. & 19.) Sed, dum legiones ad eum perducerentur, cædes Cæſaris intervenit : poſt quam ea provincia P. Cornelio Dolabellæ Conſuli eſt aſſignata ; (uti videbimus) Cornificio Africâ vetere datâ. (*Cic. ibid. epiſt.* 19. & 21. *Appian. lib.* 4. *pag.* 620, 621.)

Trium legionum quas Alexandriæ relinquebat curam & imperium Rufino liberti ſui filio, exoleto ſuo, Cæſar demandavit. (*Sueton. in Julio*, *cap.* 76.)

VII. Kalend. Februar. Cæſar ovans ex monte Albano Urbem ingreſſus eſt. (*Inſcript. Gruteri*, *pag.* CCXCVII.) Decretum enim erat, ut ipſe feriis Latinis peractis ita inveheretur. (*Dio*, *lib.* 44.)

Cùm à ſacrificio Latinarum revertentem & ex monte Albano in Urbem deſcendentem, nonnulli Regem ſalutaviſſent : indignante populo ille offenſus, Cæſarem ſe non Regem eſſe reſpondit. Ubi quum obticuiſſent cuncti, planè triſtis doléuſque tranſiit. Et cùm quidam è turbâ ſtatuæ ejus coronam lauream candidâ faſciâ (quod regium erat inſigne) præligatam impoſuiſſet : tribuni plebis Epidius Marullus & Cæſelius Flavus coronam faſciæ detrahi, hominémque duci in vincula juſſerunt. Cæſar verò dolens, ſeu parùm proſperè motam regni mentionem, ſive, ut ferebat, ereptam ſibi gloriam recuſandi, tribunos graviter increpitos poteſtate privavit. [*Sueton. in Julio Cæſare*, *cap.* 79. *Plutarch. in eodem. Dio*, *lib.* 44. *cum Livio*, *lib.* 116. & *Appiano*, *lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 495, 496.]

Lupercalibus (quæ 15. Februarii die celebrata fuiſſe, vetus Kalendarium indicat) ad Cæſarem ſedentem in Roſtris, amictum togâ purpureâ, in ſellâ aureâ, coronatum, ipſius in Conſulatu collega M. Antonius, nudus inter Lupercos currens, ſupplex acceſſit, & diadema illi populi Romani nomine obtulit : quod bis ab eo capiti ipſius impoſitum Cæſar detraxit, & in ſellâ repoſuit. Reſponſóque dato, ſolum Jovem Romanorum regem eſſe, miſſóque in Capitolium ad Jovem diademate, adſcribi juſſit in faſtis : *Ad Lupercalia*, *C. Cæſari Dictatori perpetuo M. Antonium Conſulem*, *populi juſſu*, *regnum detuliſſe*, *Cæſarem uti noluiſſe.* Unde in ſuſpicionem venit, quaſi ex compoſito id feciſſet, Regiſque nomen adpeteret, ſed ita ut cogi ad accipiendum id quodammodo vellet. [*Iid. ibid. Cicero in Philippicâ* 2, 3, & 13. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 56. *Plutarch. in Antonio. Caſſiodor. in Chronico.*]

Rumor deinde quidam, ſive verus, ſive falſus, [uti fabulæ nonnunquam confingi ſolent] paſſim emanavit, pontifices Quindecemviros dictos in libris Sibyllinis reperiſſe; vinci Parthos à Romanis poſſe, ſi Rege duce bellum eis moviſſent, eſſe ipſis alioquin inſuperabiles : indéque proximo ſenatu L. Cottam Quindecemvirum ſententiam dicturum, ut Cæſar rex appellaretur. Nonnulli verò jactabant, oportere enim Romanorum quidem dictatorem imperatorémque appellari, aut ſi quod nomen eſſet regio plauſibilius : cæterarum verò gentium, quæ ſub Romano eſſent imperio, diſertè Regem nominari. (*Sueton. Plutarch.* & *Dio* ; *ut ſupr. Appian. pag.* 497.] Quò referendum & *Ciceronis* illud, in libro 2. de Divinatione. *Sibylla verſus obſervamus*, *quos illa furens fudiſſe dicitur. Quorum interpres* [L. Cotta] *nuper falſa quadam hominum famâ dicturus in ſenatu putabatur : eum*, *quem re verâ regem habebamus*, *appellandum quoque eſſe Regem*, *ſi ſalvi eſſe vellemus.*

Curabat omninò Cæſar ut quamprimùm exiret Urbem, in quâ laboraret invidiâ. Verùm quatriduo ante diem profectioni deſtinatam à conjuratis confoſſus eſt. [*Appian. pag.* 497.] In eâ conjuratione fuiſſe ampliùs 60. conſcios ferunt Senatores equitéſque Romanos. [*Sueton. in Julio*, *cap.* 80. *Eutrop. lib.* 6. *fin. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 17.] cujus capita fuerunt M. Brutus, & C. Trebonius, & C. Caſſius, & ex Cæſaris partibus Decimus Brutus. [*Liv. lib.* 116.] Cùm veniſſet igitur Cæſar in Curiam, expeditionem Parthicam meditans; ibi in curuli ſedentem eum Senatus invaſit : tribúſque & viginti vulneribus occiſus eſt. [*Id. ibid. Florus*, *lib.* 4. *Hiſtor. Rom. cap.* 2.] Idibus Martiis, ætatis anno 56. [*Sueton. in Julio Cæſare*, *cap.* 81, 88, 89. *Plutarch. in eodem*; & *Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 522.]

Sic ille, qui ſignis collatis quinquagies dimicaverat, & 1192 millia hominum præliis occiderat, [referente *Plinio*, lib. 7. cap. 25.] in eo ſenatu, quem majore ex parte ipſe cooptaverat, in curiâ Pompeii, ante ipſius Pompeii ſimulachrum, tot centurionibus ſuis inſpectantibus,

3960 à nobiliſſimis civibus, partim etiam à ſe omnibus rebus ornatis, trucidatus ita jacuit, ut ad ejus corpus non modò amicorum ſed ne ſervorum quidem quiſquam accederet. [*Cicero, lib.* 2. *de Divinat.*]

P. Cornelius Dolabella, 25 annos natus ab ipſo Cæſare quum Urbe eſſet abiturus, ſuò loco, in ejus anni reliquum Conſul deſignatus, quum faſces atque inſignia corripuiſſet conſularia, in medium progreſſus, authorem ſuæ dignitatis multis conviciis proſcidit: &, ut quidam produnt, rogationem tulit, ut in poſterum, ea dies natalis Urbis haberetur. (*Appian. lib.* 2. *pag.* 505. & 509. *cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 58.)

Poſt tertium à Cæſaris cæde diem, (ut in 2. Philippicâ habet *Cicero*) quum Liberalia agerentur, (ut ex lib. 14. ad Atticum epiſt. 10. & 16. colligitur) id eſt, XVI. Kalend. April. in ædem Telluris Senatu convocato, quum Conſul Antonius, Plancus & Cicero de præteritorum oblivione & concordiâ verba feciſſent, ut injuriarum obliteratâ memoriâ pax inter cives conſtitueretur, atque ut Cæſaris acta rata eſſent, decretum eſt. (*Cicero, Philippicâ* 1. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 58. *Plutarch. in Cicerone, Bruto, & Antonio. Appian. lib.* 2. *Dio, lib.* 44.)

Atque illo primùm die (ut eſt in 1. Philippicâ) M. Antonius, depoſitis inimicitiis, Dolabellam collegam ſibi in Couſulatu eſſe voluit: quanquàm quum primùm Cæſar oſtendiſſet ſe, prìuſquàm proficiſceretur, Conſulem eum eſſe juſſurum, acerrimè illi ſeſe oppoſuiſſet; ut in Philippicâ 2. oſtendit *Cicero*, & *Plutarchus* in *Antonio*. Nam initio quidem ſtatuerat ad conſulatum non admittere; nondum ad eum pertinentem: ſed ne ſeditionem moveret, collegam ſibi eſſe jam paſſus fuit. (*Dio, lib.* 44.)

Sequente die Senatus rurſùs conveniens, percuſſoribus Cæſaris provincias decrevit: M. Bruto Cretam, Caſſio Africam, Trebonio Aſiam, Cimbro Bithyniam, Decimo Bruto Galliam circumpadanam. (*Plutarch. in M. Bruto.*)

Ex his, priores duo Prætores Urbis erant: qui cùm indecorum arbitrarentur ante magiſtratûs exitum provincias ambitioſè invadere, neque tutum ſibi eſſe viderent urbanas adminiſtrare juriſdictiones; privati in Italiâ reliquum anni agere ſtatuerunt. Quo intellecto, Senatus præfecit eos frumento in urbem convehendo, uſque ad tempus abeundi in provincias. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 530.) ut Brutus ſcilicet in Aſiâ, Caſſius in Siciliâ frumentum emendum ad Urbem mittendum curarent. Sed Caſſius munus illud aſpernatus eſt. (*Cicero, ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 9, 11, 12.)

Excogitatum eſt à quibuſdam, ut privatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur: id facilè effici poſſe arbitrari ſunt, ſi principes illius ordinis pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt à C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut ejus rei princeps eſſe vellet. At ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſempérque à talibus ſe conſiliis removiſſet, reſpondit, ſiquid Brutus de ſuis facultatibus uti voluiſſet, uſurum, quantum eæ paterentur: ſe neque cum quoquam de eâ re collocuturum, neque coiturum. Sic ille conſenſionis globus hujus unius diſſenſione disjectus eſt. (*Corn. Nepos, in vitâ Attici.*)

In æde Caſtoris nominum litteræ quædam Antonii & Dolabellæ conſulum excuſſæ ſunt: quibus utriſque alienationem à patriâ ſignificatam fuiſſe dicit *Julius Obſequens*, in libro de Prodigiis.

Conſul Antonius collegæ ſuo Dolabellæ ut juveni ambitioſo perſuaſit, peteret mitti ſe in Syriam & ad exercitum contra Parthos conſcriptum. Perfecitque, ut populi ſuffragiis Syria illi obveniret provincia, ſimúlque bellum Parthicum legionéſque ad id deſtinatæ à Cæſare, unà cum his quæ in Macedoniam præceſſerant. Atque ipſe deinde Macedoniam (exercitu ita denudandam) à Senatu obtinuit. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 530, 531, & 550.)

Antonii potentiam metuens *Cicero*, ſtatuit primùm legatus in Syriam cum Dolabellâ proficiſci. (*Plutarch. in Cicerone.*) IV. Nonas Aprilis liberâ legatione conceſsâ; ut, cùm vellet, introire, exire, liceret. (*Cic. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 11.) Sed poſteà ab Hirtio & Panſâ, Conſulibus in ſequentem annum deſignatis, perſuaſus conſilium mutavit: &, Dolabellâ omiſſo, æſtatem Athenis agere decrevit. [*Plutarch. ut ſupr.*] iter in Græciam ſuſcepturus ante Olympia. [*Cic. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 24. & *lib.* 16. *epiſt.* 7.] Hoc verò anno Olympias 184. eſt acta.

Octavius, ſexto poſtquàm Apolloniam venerat menſe, de Cæſaris avunculi cæde nuntio accepto, ex Epiro in Italiam tranſmiſit: ubi Brunduſii ab exercitu obviam progreſſo tanquam Cæſaris filius exceptus, omni morâ præciſâ [idque eò magis, quòd ſecum magnam vim pecuniæ militúmque à Cæſare præmiſſam habebat] ſtatim nomen *Cæſaris* aſſumpſit; hæreditatémque iniit. Atque ita Brunduſii ſe in *Juliam* gentem adſciſcens, pro Caio Octavio ſe Caium Julium Cæſarem Octavianum deinceps appellavit. [*Liv. lib.* 117. *Julius Obſequens, de prodigiis. Appian. lib.* 3. *pag.* 531, 532. *Dio, lib.* 45.]

Ad hoc nomen mox, non aliter quàm ad verum filium, undique magnus concurſus fuit, partim amicorum Cæſaris, partim libertorum & mancipiorum; cum eiſque militum etiam, vel qui apparatum & pecunias ſerebant in Macedoniam, vel qui vectigalia pecuniámque aliam ex provinciis exactas portabant Brunduſium. Ille tum multitudine ad ſe confluentium, tum Cæſarei nominis vulgo gratioſiſſimi exiſtimatione factus auctior & confidentior, ad Urbem iter fecit, cum haudquaquam contemnendo comitatu, in dies torrentis modo creſcente. [*Appian. ibid. pag.* 532, 533.]

XIV. Kalend. Maii, Octavius Neapolim venit: ac poſtridie in Cumano M. Ciceronem inviſit. [*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epiſt.* 10.] de quo ita *Cicero* ipſe, in Epiſtola ad Atticum X. Kalend. conſcriptâ.] *ibid. epiſt.* 12.] *Nobiſcum hic perhonorifice & amicè Octavius: quem quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non.* Neque enim placebat Atiæ matri Philippóque vitrico, adiri nomen invidioſæ fortunæ Cæſaris: ut apud *Velleium Paterculum* legimus. [*lib.* 2. *cap.* 60. *cum Suetonio in Octavio, cap.* 8. & *Appiano, lib.* 3. *pag.* 532, 533.]

Octavio

Octavio adventanti Romam immanis amicorum occurrit frequentia: &, cùm intraret urbem, Solis orbis ſuper caput ejus, curvatus æqualiter rotundarúſque in colorem arcus, (veluti coronam tanti mox viri capiti imponens) conſpectus eſt. Ita *Velleius*. (*lib.* 2. *cap.* 59.) Et *Julius Obſequens*, de prodigiis: *Quum horâ diei tertiâ ingenti circumfuſâ multitudine Romam intraret, Sol puri ac ſereni cæli orbe modico incluſus, extremæ lineæ circulo, qualis tendi arcus in nubibus ſolet, eam circumſcripſit.* Varii nimirùm coloris circulus, qualis eſſe in iride ſolet, orbem Solis tunc ambiit: ut in Senecâ, (*Natural. quæſtion. lib.* 1. *cap.* 2.) Plinio, (*lib.* 2. *cap.* 28.) Suetonio, (*in Octavio, cap.* 95.) Dione, (*lib.* 45.) & Oroſio, (*lib.* 6. *cap.* 20.) videre licet.

Octavius accitos ſub noctem amicos juſſit univerſos manè ſibi præſtò eſſe in foro cum comitatu idoneo. ubi Caium fratrem Antonii, prætorem urbanum, accedens, ait ſe adoptionem accipere: qui mos Romanus eſt, adoptioni authoritatem prætoris interponere. Hoc verbo relato per ſcribas in acta publica, ſtatim è foro Antonium conſulem adiit. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 534.) Eum Conſul ſuperbè excepit, (neque is erat contemptus, ſed metus) vixque admiſſo in Pompeianos hortos loquendi ſecum tempus dedit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 60.)

Circenſes neglecti ſunt ludi, quos Palilibus (XI. Kalend. Maii) in Cæſaris honorem celebrari decretum fuerat; quòd de Hiſpanienſi ipſius victoriâ nuntius pridie illius diei Romam allatus fuiſſet. (*Dio*, *lib.* 44. & 45. Sed Quinctus & Lamia coronas ibi geſſerunt, honoris Cæſaris causâ. (*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epiſt.* 16. & 22.)

Quum percuſſores Cæſaris, quibus provinciæ ſorte contigerant, in eas amandarentur: (ut in lib. 44. habet *Dio*:) C. Trebonius itineribus deviis in provinciam eſt profectus. (*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epiſt.* 10.) Q. Philippo in Aſiæ Proconſulatu ſucceſſurus. (*lib.* 13. *ad familiar. epiſt.* 73. & 74. *collat. cum epiſt.* 43. & 45.) Cum eo Proquæſtor ordinarius venit Patiſcus: extraordinarius verò ad vectigalia in poteſtatem redigenda & cogendas pecunias à Senatu in Aſiam miſſus eſt P. Lentulus P. Lentuli Spintheris filius. (*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 14, 15.)

XI. Kalend. Jun. Trebonius Athenas venit; atque ibi Ciceronem adoleſcentem optimis ſtudiis ſub Cratippo operam dantem inveniens, utrumque in Aſiam provinciam ſuam invitavit: ut ipſe in litteris ad patrem VII. Kalendas Junias datis narrat. (*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 16.) quibus & Cicero pater in libri 15. ad familiares poſtremâ reſpondit epiſtolâ.

IV. Non. Jun. lex lata eſt quæ earum rerum, quas Cæſar ſtatuiſſet, decreviſſet, egiſſet, Conſulibus cognitionem dedit. (*Cicero, ad Attic. lib.* 16. *epiſt.* 18.)

Antonius, poſtquam ei acta Cæſaris inſpicere exequique quæ is fieri juſſiſſet mandatum fuit, libellis corruptis & pro arbitrio immutatis, quicquid ipſi libitum fuit tanquam ex Cæſaris præſcriptis egit: civitatibus dynaſtiſque eâ ratione gratificans, & magnam pecuniæ vim ſibi congerens. Non enim agros ſolùm & vectigalia, ſed libertatem etiam & jus Romanæ civitatis & alias immunitates vendebat ille; ídque non tantùm ſingulis, ſed provinciis quoque totis & populis univerſis. Déque his omnibus toto Capitolio tabulæ figebantur. (*Cicero, in Philippicâ* 2. & *lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 1. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 60. *Plutarch. in Antonio. Appian, lib.* 3. *pag.* 529. *Dio, lib.* 44.) in quarum unâ civitates locupletiſſimæ Cretenſium vectigalibus liberabantur; ſtatuebaturque ne poſt M. Brutum proconſulem, eſſet Creta provincia. (*Cic. ibid.*) Grandi quoque acceptâ pecuniâ, fixit Antonius legem quaſi à Cæſare latam, quâ Siculi facti ſunt cives Romani. (*Id. lib.* 14. *ad Attic. epiſt.* 12.)

Rex Dejotarus, ſimul-atque audivit Cæſaris interitum, res ſibi ab illo ablatas ſuo marte recuperavit. Legati tamen ejus timidi & imperiti, ſine reliquorum amicorum regis ſententiâ, ſyngraphâ ſeſtertiûm centies Fulviæ uxori Antonii datâ, decretum in Capitolio fixum obtinuerunt, quo à Cæſare ipſo reddita illi omnia ridiculè fingebantur. (*Id. ibid.* & *in* 2. *Philip.*)

Quum *ludi victoriæ Cæſaris* XIII. Kalend. Sextil. (ut ex vetere Kalendario liquet, in Gruteri Inſcript. pag. CXXXIII) edendi eſſent; non audentibus facere quibus obtigerat id munus, Octavius edidit. (*Sueton. in Octav. cap.* 10.) quum eorum apparandorum curam C. Matio viro doctiſſimo commiſiſſet: qui minùs id probanti Ciceroni (*lib.* 11. *ad familiar. epiſt.* 27. & *lib.* 15. *ad Attic. epiſt.* 2.) hanc ſui facti rationem (*in dictis libri* 11. *epiſt.* 28.) reddit. *Ludos, quos Cæſaris victoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curavi. At id ad privatum officium, non ad ſtatum Reipublicæ pertinebat. Quod tamen munus & hominis amiciſſimi memoriæ atque honoribus præſtare, etiam mortui, debui: & optimæ ſpei adoleſcenti, ac digniſſimo Cæſari, petenti negare non potui.*

Atque huc *Dionis* illa in libro 45. ſunt referenda; ἱερομηνίαις τισὶν ἐπινικίοις ἰδίαν ἡμέραν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐβουθύτησαν. *Supplicationibus quibuſdam ob victorias die peculiari nomini ipſius dicato ſacrificatum eſt.* Cúmque priùs decretum fuiſſe & *Appianus* in libro Bellorum civilium 2. [*pag.* 494.] & in libro 43. ipſe confirmet *Dio*; ut publicè ſolennibus ſacris celebrarentur dies quibus victorias adeptus fuerat; in unum hunc diem ſacris ipſius ἐπινικίοις dicatum omnium ſimul victoriarum ab eo reportatarum conjecta videtur fuiſſe commemoratio. Pharſalicæ enim, reliquarum omnium celeberrimæ, diem in faſtis non fuiſſe peculiariter ſignatum, *Lucani* illud in libro 7°. indicat.

Tempora ſignavit leviorum Roma malorum,
Hunc voluit neſcire diem.

M. Brutus & C. Caſſius Trebonium in Aſiâ & Tullium Cimbrum in Bithyniâ clàm per litteras monuerunt, ut occultè pecunias colligerent, & de exercitu diſpicerent. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 529, 530.] Quibus auſcultans Cimber, etiam claſſem comparavit. *Caſſius, ad Ciceron. lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 13.] Ebrioſus nimirùm ille Cimber: quem in ſeipſum ita jocatum fuiſſe, in epiſt. 83. refert Seneca. *Ego quemquam feram, qui vinum ferre non poſſum?*

Cæſar Octavianus annos undevigenti natus, exercitum privato conſilio & privatâ impenſâ comparavit: ut ipſe in Breviario rerum ſuarum, Ancyrano marmori inſculpto, indicat. [*Inſcr. Gruteri, pag.* CCXXX.] ante diem IX Kalend. Octobris ſcilicet; quo annum ætatis vice-

ſimum

ſimum ille eſt ingreſſus. Nam ante Antonii ex urbe diſceſſum (qui ſequente Octobri contigit) Ciceronis & aliorum qui Antonium oderant operâ Senatui commendatus, gratiam popularem ipſe inſtitit colligere, & milites ex coloniis cogere. [*Plutarch. in Antonio.*] ſibíque & reipublicæ vires contra Antonium paraturus, deductos in colonias veteranos excitavit. [*Liv. lib.* 117.] de quo Florus. *Octavius Cæſar ætate & injuriâ favorabilis, & nominis majeſtate quod ſibi induerat, revocatis ad arma veteranis, privatus (quis crederet?) Conſulem aggreditur.* Ita ille; lib. 4. cap. 4. ubi tamen *intra decem & octo annos* illum fuiſſe, non rectè ſtatuit: ut nec *Dio*, qui 18 annorum tum fuiſſe ſcribit, quum Cæſaris nomen aſſumpſit hæreditatemque iniit. [*lib.* 45. *pag.* 271.] Neque etiam ſatis accuratè vel à Senecâ, [*lib.* 1. *de Clementiâ, cap.* 9.] *duodevicesſimum egreſſus annum*, vel à Velleio Paterculo *decimum nonum annum ingreſſus* ille fuiſſe dicitur. *Caius Cæſar*, inquit hic, *decimum nonum annum ingreſſus, mira auſus, ac ſumma conſecutus, privato conſilio, majorem Senatu pro republicâ animum habuit.* [*lib.* 2. *cap.* 61.] Quum enim exercitum comparare cœpit, decimum nonum ætatis annum ille ferè exegerat: & ab eo tempore uſque ad ejus exceſſum, anni numerantur 57. quot & principatui ipſius aſſignat Maximus monachus in Computo.

Hic pavefactus Antonius, venit cum eo in colloquium in Capitolio; & reconciliati ſunt. Eâ nocte Antonio per quietem dextera manus fulmine viſa eſt icta: & poſt paucos dies delatum ad eum eſt, Cæſarem inſidias ipſi parare. Cúmque purganti ſe Cæſari ille non crederet; ſimultas exarſit de integro inter eos vehemens. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius, majoribus hic ratus ſibi opus fore copiis, nec ignarus Macedonicas legiones tum virtute præſtare, tum numero (erant enim ſex) eiſque adjunctam magnam manum ſagittariorum & armaturæ levis ac velitum, equitatum præterea cæterúmque apparatum abſolutiſſimum, qui videbatur deberi Dolabellæ propter decretum ei bellum Parthicum, quando Cæſar contra Parthos paraverat; cogitavit eas ad ſe pertrahere: quia propter propinquitatem ſtatim trajecto mari ſupero poterant adeſſe in Italiâ. Cúmque falſus repentè ſparſus eſſet rumor, Getas auditâ morte Cæſaris incurſionibus vaſtare Macedoniam; Antonius à Senatu exercitum petiit, quo de hoſtibus pœnas ſumeret: dicens Macedonicum illum exercitum à Cæſare contra Getas paratum fuiſſe priuſquam Parthos aggredi ſtatuiſſet, & pacata eſſe impræſentiarum omnia circa limitem Parthicum. Tandémque, Dolabellæ unam legionem ſe traditurum pactus, imperator Macedonicarum copiarum electus eſt. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 541, 542.] Et lege de permutatione provinciarum per vim latâ obtinuit; ut Macedoniam, quæ Marco Bruto ſorte obtigerat provincia, frater ipſius Caius Antonius ſibi vindicaret; Galliam verò Ciſalpinam, Decimo Bruto aſſignatam, ipſe Conſul Marcus Antonius, unà cum Macedonico illo exercitu qui Apolloniam à Cæſare præmiſſus fuerat, conſequeretur. [*Dio, lib.* 45. *cum Livio, lib.* 117. *& Appiano, lib.* 3. *pag.* 543, 545, 546.]

Legiones Alexandrinas in armis eſſe; Baſſum è Syriâ arceſſi, Caſſium expectari, ferebatur. [*Cicer. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 13.].

Inſtante ludorum tempore, quos editurus erat ædilis Critonius, Cæſar Octavianus patri ſellam auream atque coronam parabat: id quod illi ex Senatuſconſulto in perpetuum ludis omnibus decretum fuerat. Cúmque Critonius negaret ſe paſſurum honorari Cæſarem in iis ludis quos ipſe ſumptu ſuo faceret; Cæſar illum ad Antonium duxit, ut conſulem: Conſul ad Senatum ſuper eâ re ſe dixit relaturum. Cæſar indignatus, *Refer*, inquit: *ego interim ſellam proponam.* Id Antonius exaſperatus prohibuit: nec hoc contentus, prohibuit etiam ludis proximè ſecutis, quos Cæſar ipſe celebrabat in honorem Veneris Genitricis inſtitutos, quando ædes ei in foro & forum ipſum à patre dedicatum eſt. Quod Antonii factum exceptum eſt publico odio. [*Appian. ibid. pag.* 543, 544.]

Ad VI Kalend. Octobris, in veteris Kalendarii fragmento marmoreo, [*In Inſcript. Gruter. pag.* CXXXV. *fin. collat. cum integro altero pag.* CXXXIII.] habetur annotatum. VENERI. GENETRICI. IN. FORO. CÆSAR. Eo igitur die Octavianus ludos inſtitutos ob perfectionem fani Veneris, quos vivo adhuc Cæſare quidam ſeſe celebraturos receperant ſed tunc negligebant, ipſe ſuis ſumptibus, tanquam ad ſe ratione generis pertinentes, ad captandam populi gratiam fecit. [*Dio, lib.* 45.] Quos dum ille ederet; Cometam repentè emerſiſſe docet *Seneca*, in Natural. quæſtion. lib. 7. cap. 17. *Suetonius* in *Julio*, cap. 88. & *Plinius*, lib. 2. cap. 25. ubi de eo ipſius Octaviani hæc verba refert. *In ipſis ludorum meorum diebus, ſidus crinitum per ſeptem dies, in regione cœli quæ ſub ſeptentrionibus eſt, conſpectum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarúmque & omnibus terris conſpicuum fuit. Eo ſidere ſignificari vulgus credidit Cæſaris animam inter Deorum immortalium numina receptam: quo nomine id inſigne ſimulachro capitis ejus, quod mox in foro conſecravimus, adjectum eſt.* Quod & in nummis quibuſdam conſpicitur poſt exceſſum ejus ſignatis, cum inſcriptione DIVI JULII: & in illo Virgiliano eſt ſignificatum, Æneid. 8. *patriúmque aperitur vertice ſidus.*

3961 VII. Id. Octobr. Antonius Brunduſium venit, profectus obviam legionibus Macedonicis quatuor, (è quinque) quas ſibi conciliare pecuniâ cogitabat: [*Cicero, lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 23. *cum Appian. lib.* 3. *pag.* 552, 554. *& Dione, lib.* 45. *pag.* 276. *editionis Græcolatinæ Hanovienſis.*] quáſque à Senatu populóque Romano adverſus Getas ei datas, ipſe tranſvexit in Italiam. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 61. *cum Appiano, lib.* 3. *pag.* 543. *&* 546. *&* 558. *fin.*]

Eôdem Octavianus & ſuos cum pecuniis, qui ſibi illos milites conducerent, præmiſit. (*Dio, ut ſupr.*) Ipſe verò properavit in Campaniam, veteranos à patre in colonias deductos ad ſuam militiam revocaturus. Móxque primùm ad ſe pellexit Calatiæ veteranos, dein Caſilini, ex utroque latere Capuæ poſitos: & repræſentatis in ſingulos 500 denariis (quos *Appianus* & *Dio*

dracimas, Græco more, reddiderunt) contraxit circiter decem millia virorum, neque juſtâ armatura inſtructorum, neque digeſtorum in militares ordines; omnes ſub uno ſigno ductans tanquam ſatellitium. [*Cicero, lib.* 16. *ad Attic. epiſt.* 8. *& Philipp.* 3. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 61. *Appian. lib.* 3. *pag.* 552, 553.] Atque his deinceps *Evocatorum* nomen eſt inditum: quòd impetratâ miſſione militiæ, rursùs ad eam vocati fuerint. [*Ser. Galba, ad Ciceron. in lib.* 10. *ad familiar. epiſt.* 30. *Dio, lib.* 45. *pag.* 276. *& lib.* 55. *pag.* 565.]

Brunduſii interim quatuor Macedonicæ legiones incuſantes Antonium ob ceſſationem in perſequendis Cæſaris percuſſoribus, ſine acclamationibus deduxerunt eum ad tribunal; quaſi rationem audituri ante omnia. Id ſilentium ille iniquo animo ferens, non continuit ſe quin eis exprobraret ingratitudinem, non agnoſcentibus quantò præſtaret in Italiam ire quàm in Parthiam, nec ullum ſignum grati animi edentibus. Præterea querebatur, quòd miſſos ab adoleſcente petulante (ſic enim appellabat Cæſarem) concordiæ turbatores non adducerent ad ipſum: ſe tamen eos inventurum; exercitum verò ducturum ad decretam ſibi provinciam, fortunatam illam Galliam, & præſentium unicuique 100 drachmas ſive denarios daturum. Hæc in promittendo parcitas riſu excepta eſt: quem quum moleſtè ferret, aucto tumultu deſerebatur. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 554. *cum Dione, lib.* 45. *pag.* 276. *& Cicerone, lib.* 16. *ad Attic. epiſt.* 8.]

Quum Antonius à tribunis ſeditioſos expetiſſet, ex militari diſciplinâ ſorte duxit decimum quemque: nec tamen in hos omnes, ſed in partem tantùm animadverrit, putans ſe eos territurum paulatim. [*Appian. ibid. pag.* 554, 555.] atque in hoſpitis tectis Brunduſii in ſinu, non modò avariſſimæ ſed etiam crudeliſſimæ uxoris, Fulviæ delectos Martiæ legionis centuriones trucidavit. [*Cicero, Philip.* 3, 5. *&* 13. *Dio, lib.* 45. *pag.* 276.]

Hoc facinore irritatos milites ubi videre Cæſariani qui ad eos corrumpendos miſſi fuerant, libellos ſpargebant per exercitum, pro Antonii ſordibus & crudelitate revocantes ſuperioris Cæſaris memoriam, & ad junioris liberalitatem invitantes. Quorum indicibus quum Conſul magna præmia propoſuiſſet, celatoribus contrà interminatus eſſet pœnam; nemine prodito ægrè ferebat, quaſi exercitus eos tegeret. [*Appian. pag.* 555.]

Quum Cæſar Octavianus ad res gerendas acceſſiſſet, plebemque ſibi devincire inſtitiſſet; M. Brutus & C. Caſſius, ſimul ſpe popularis reipublicæ ſtatûs tenendi abjectâ, ſimul Cæſarem metuentes, ex Italiâ ſolverunt; Athenáſque delati, magnificè fuerunt accepti. Ita *Dio.* [*lib.* 47. *pag.* 338, 339.] Eoſdem, quum ſuperior eſſe cœpit Antonius, provinciarum quæ iis datæ erant à Conſulibus deſperatis rebus, in exilium profectos fuiſſe, ſcribit in Attici Vitâ Cornelius Nepos. & *nunc metuentes arma Antonii, nunc, ad augendam ejus invidiam, ſimulantes ſe metuere; teſtatos edictis, libenter ſe vel in perpetuo exilio dum reipublica conſtaret concordia, nec ullam belli civilis præbituros materiam*, Italiâ profectos fuiſſe, narrat *Velleius Paterculus.* [*lib.* 2. *cap.* 62.]

Quum alii ad Octaviani partes, alii ad Antonii diſcederent, atque exercitus vænales tanquam ſub haſtâ pluris licitanti addicerent ſe: Brutus Italiam ſtatuit relinquere, ac per Lucaniam pedeſtri itinere Eleam ad mare venit; indéque ſolvens, Athenas profectus eſt. Ubi Theomneſtum Academicum & Cratippum Peripateticum (Mitylenæum) audiens, unáque cum his vacans literis, omninò feriari videbatur & otiari: cùm in occulto tamen pararet bellum. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Caſſii verò claſſem paucis pòſt diebus Brutum conſequutam fuiſſe, in Philippicâ X. indicat *Cicero.*

Brutus & Caſſius Macedoniam atque Syriam, ut ſibi priuſquàm Antonio Dolabellæque aſſignatas, per vim invadere ſtatuerunt. Quod conſilium poſtquàm detectum eſt; Dolabella properavit in Syriam, obiter inviſurus Aſiam, ut inde pecunias colligeret. Sic *Appianus*, de bellis civilibus libro tertio pag. 541. Putabat enim ille (ut &, ante eum, *Florus*, lib. 4. cap. 7.) Bruto Macedoniam & Caſſio Syriam à Julio Cæſare, antequàm ab his ipſis occideretur, decretas fuiſſe; earúmque à Conſulibus poſteà ipſis ademptarum loco, minores alias conceſſas eſſe provincias, Cyrenem & Cretam inſulam, vel ut alii produnt, has ambas Caſſio, Bruto verò Bithyniam: atque his contemptis, illos exercitum ac pecunias collegiſſe, animo invadendi Syriam & Macedoniam. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 527, 530, 531, 533, 536, 550. *& lib.* 4. *pag.* 622.]

Verùm à Julio Cæſare Syriam Cornificio fuiſſe deſtinatam, ex *Cicerone*: & quarto poſt cædem illius die Bruto Cretam, Caſſio Africam à Senatu fuiſſe decretam, ex *Plutarcho* ſuprà audivimus. Indéque in Philippicâ XI, de *Bruto*, Cicero. *Neque enim eſt in provinciam ſuam Cretam profectus: in Macedoniam alienam advolavit.* et de *Caſſio. Naturæ legi paruit, cum eſt in Syriam profectus: alienam provinciam, ſi homines legibus ſcriptis uterentur; his verò oppreſſis, ſuam, lege naturæ.* Utrumque etiam provincias ſine ullo Senatuſconſulto aut authoritate publicâ occupaviſſe, confirmat *Velleius Paterculus:* [*lib.* 2. *cap.* 62.] & de utroque, apud Athenienſes diverſantes, ita ſcribit *Dio:* [*lib.* 47. *pag.* 339.] Quum audirent Cæſarem „ augeri, Cretâ ac Bithyniâ (eò enim miſſi erant) neglectâ, quòd eas ſibi provincias non „ magnopere profuturas judicarent, ad occupandas Syriam ac Macedoniam animum adjecerunt; „ nihil quidem ad eos pertinentes, ſed quòd eo tempore pecuniâ copiíſque florebant.

Dolabella, itinere per Achaiam, Macedoniam & Thraciam facto, tardiùs in Aſiam venit. In Achaiâ verò milites atque equites habens, Vereri Antiſtio occurrit; qui, dimiſſo exercitu (quo adversùs Cæcilium Baſſum nuper uſus fuerat) ex Syriâ erat reverſus. ubi quodvis adire periculum ille maluit, quàm videri aut coactus eſſe pecuniam aut Dolabellæ dare, aut libenter dediſſe. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 344. *& Brutus; in lib. Ciceronis ad Brut. epiſt.* 11.]

Kalendis Novembribus litteræ Ciceroni ab Octaviano ſunt redditæ: quibus conſultabat, utrum Romam cum quatuor millibus veteranorum proficiſceretur, an Capuam teneret &

3961 Antonium venientem excluderet: an iret ad tres legiones Macedonicas, quæ iter ſecundùm mare ſuperum faciebant, quas congiarium ab Antonio accipere nolentes ſuas ſperabat futuras. (*Cic. lib. ad Attic. epiſt.* 8.) Centurias Capuæ dinumeravit Octavius. (*epiſt.* 9.) Iter faciens in Samnium, venit Cales: manſit Theani. Municipiorum mirifica erat *ἀπάντησις*, & cohortatio. Romam venit cum manu magnâ. (*epiſt.* 11.)

Ibi ad plebem, ſibi in hoc à Canutio (tribuno plebis) paratam, progreſſus, memoriam patris ſui multis apud eos verbis renovavit, & res ab eo egregiè geſtas recenſuit: de ſe quoque multa modeſtè dixit, Antonium accuſavit, milites qui ſe eſſent ſecuti laudavit; quòd ad auxilium Urbi ferendum adeſſent, ſéque ad id delegiſſent, ac per ſe univerſis hæc ſignificarent. Laudatus hinc, partim propter alium apparatum, partim etiam propter militem illum numeroſum quem ſecum habebat; in Hetruriam profectus eſt, militum ibi quoque cogendorum causâ. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 276.]

Hoc tempore *M. Cicero* Marco filio, Athenis annum jam audienti Cratippum, (non nunc primùm eò miſſum, ut in lib. 45. pag. 277. *Dio* innuit) tres illos egregios de Officiis libros dicavit. [*lib.* 16. *ad Attic. epiſt.* 11.] Extántque filii ad Tironem ſcriptæ litteræ: [*lib.* 16. *ad familiar. epiſt.* 21.] in quibus, de convictoribus ſuis agens; Bruto, inquit, *ego locum in proximo conduxi, &, ut poſſum, ex meis anguſtiis illius ſuſtento tenuitatem. Præterea declamitare Græcè apud Caſſium inſtitui: Latinè autem apud Brutum exerceri volo. Utor familiaribus, & convictoribus, quos ſecum Mitylenis Cratippus adduxit, hominibus & doctis & illi probatiſſimis.*

Ad hanc tenuitatem redactus Brutus; præter Ciceronem, cæteros quoque Romanos adoleſcentes, qui Athenis operam dabant litteris, ſibi adjunxit. Heroſtratum in Macedoniam, ad conciliandos eos qui præerant exercitibus, miſit. Cúmque accepiſſet navigia Romana argento onuſta dirigere Athenas curſum ex Aſiâ, & prætorem iis navibus advehi probum virum & ſibi familiarem, occurrit ei circa Caryſton, & ad tradenda ſibi induxit navigia. (*Plutarch. in M. Bruto.*)

Huic Brutus, Sami natalem ſuum celebrans, ſplendidius epulum paravit. Ibi, poſtquàm ad compotationes ventum eſt, cœperunt pro Bruti victoriâ & populi Romani libertate facere libamina. Tum Brutus, grandiore accepto poculo, hunc verſum ſine ullâ evidente causâ voce altâ pronuntiavit;

Ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ, καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.
Sed me ſors miſera & Latonæ perdidit infans.

Quæ exclamatio pro cladis omine eſt habita: quum ad noviſſimum in Philippis pugnam proceſſurus, ſignum militibus daret ille Apollinem. (*Id ibid. cum Appiano, lib.* 4. *pag.* 668.)

Inde *πεντήκοντα μυριάδας* Antiſtius, ex illâ pecuniâ quam portabat in Italiam, impertiit: ut eò in loco *Plutarchus* ſcribit. Vicies ſeſtertium Latinus interpres reddidit: quantam ei ſummam Veterem Antiſtium *ultro & pollicitum eſſe & dediſſe ex ſuâ pecuniâ*, agnoſcit ipſe Brutus, in epiſtolâ quâ hunc Romam jam ad petitionem Præturæ profecturum Ciceroni commendat. [*lib. ad Brut. epiſt.* 11.] Pompeium Atticum quoque abjecto Bruto Italiáque cedenti ſeſtert. C. M. munere miſiſſe, eidémque Epiro abſentem CCC juſſiſſe dari; apud *Cornelium Nepotem*, in Vitâ Attici, legimus.

In Piræeo deinde Caſſius & Brutus diſtracti, alter in Syriam, alter in Macedoniam perrexit. [*Plutarch.*] Caſſius, ut prohiberet Syriâ Dolabellam. [*Cicero, Philippic.* 11.] Brutus, ut Græciam Macedoniámque ſibi adjungeret. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 339.) Et ſine authoritate publicâ provincias exercitúſque occupantes, &, ubicumque ipſi eſſent, prætexentes eſſe rempublicam; pecunias, quæ ex tranſmarinis partibus Romam à quæſtoribus deportabantur, à volentibus acceperunt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 62.]

Caſſius in Aſiam, anticipato Dolabellâ, ad Trebonium Proconſulem trajecit: acceptáque ab eo pecuniâ, permultos ſibi equites ex iis qui à Dolabellâ in Syriam præmiſſi fuerant, (quos Caſſio ſe primum tradidiſſe jactat P. Lentulus Aſiæ Quæſtor extraordinarius, in litteris ad Ciceronem; *lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 14.) multóſque item alios Aſianos & Cilices adjunxit. Tum Tarcondimotum ac Tarſenſes ad ſocietatem ſecum ineundam compulit; & hos quidem invitos. nam adeò Cæſari priori ac ejus gratiâ etiam poſteriori favebant, ut urbem ſuam pro Tarſo Juliopolin vocaverint. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 342.]

Brutus quoque, poſtquàm ab Apuleio copias quantas tum ille habebat accepit, & in numerato circiter ſedecim talentûm millia, quæ ex tributis ac vectigalibus Aſiæ collecta acceperat à Trebonio; venit in Bœotiam. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 632. *cum Dione, pag.* 339.] Deinde milites collegit: partim ex Pompeianis, quos à Pharſalicâ pugnâ per Theſſaliam vagantes tunc reperit: partim ex iis qui cum Dolabellâ ex Italiâ profecti, ob morbum relicti vel ab ordinibus dilapſi fuerant. Equites inſuper quingentos Cinnæ, quos in Aſiam ducebat ad Dolabellam, ademit. [*Plutarch. & Dio, ut ſupr.*] Quò ſpectat illud de Bruto *Ciceronis*, in Philippicâ XI. *Legiones conſcripſit novas, excepit veteres: equitatum ad ſe abduxit Dolabellæ, atque eum nondum parricidii* (Trebonii) *oblitum, hoſtem ſuâ ſententiâ judicavit. nam ni ita eſſet, quo jure equitatum à Conſule abduceret?*

His inſtructus Brutus, ſub prætextu reipublicæ & ſuſcepti contra M. Antonium belli, nullo omninò labore Græciam, in quâ nihil admodùm militum erat, occupavit. (*Dio, ut ſupr. cum Livio, lib.* 118.)

Hinc Demetriadem profectus, magnam armorum vim Cæſaris dictatoris juſſu ad bellum Parthicum paratorum, quæ deportabantur ad Antonium, in ſuam redegit poteſtatem. [*Plutarch. & Appian. lib.* 3. *pag.* 567.]

In Macedoniam autem venit eo ipſo tempore, quo C. Antonius (M. Antonii conſulis frater) eòdem recens pervenerat, ac Q. Hortenſius Macedoniæ Proconſul diſceſſum parabat: neque

3961 ibi tamen admodùm laborabat, quum & Hortenſius ſtatim ſe cum eo conjungeret, & Antonius prohibitus (Romæ tum rerum potiente Cæſare) quicquam eorum agere quæ ſummi eſſent magiſtratûs; nihil virium haberet. [*Dio, ut ſupr. cum Cicerone, in Philippic.* 10.]

Delectus verò habitus in Macedoniâ fuerat ſummo Q. Hortenſii ſtudio & induſtriâ. Legio quam L. Piſo ducebat, legatus Antonii, Ciceronis filio (quem Athenis ſecum Brutus in Macedoniam adduxit) ſe tradidit. Equitatus, qui in Syriam ducebatur bipertitò, alter eum à quo ducebatur reliquit in Theſſaliâ, (ut dictum eſt) ſeſéque ad Brutum contulit: alterum in Macedoniâ Cn. Domitius adoleſcens à legato Syriaco abduxit. (*Cicero, Philip.* 10.)

Audiens Brutus eveſtigio pergere C. Antonium ad copias quas Dyrrachii & Apolloniæ Gabinius habebat, & eum prævertere cupiens, repentè iter fecit per loca aſpera & multam nivem; longéque præcurrit eos qui prandium ſuum ferebant. Ut prope Dyrrachium venit, eſt ex labore & algore bulimiâ correptus: quod mali apprehendit ferè & pecudes & homines, quum per nivem laſſeſcunt. Ejus neceſſitate intellectâ, accurrerunt à ſtatione hoſtes ipſi, cibúmque & potum attulerunt. Pro quo beneficio Brutus, ubi deditum eſt ei opidum, non in hos modò, ſed ipſorum etiam causâ clementem præbuit ſe in omnes. (*Plutarch.*) P. autem Vatinius, qui Illyriis finitimis præerat, inde profectus Dyrrachium prior occupaverat; Bruto in totâ diſſenſione civili adverſarius. Sed propter morbum à militibus contemptus, iis ad Brutum tranſeuntibus, Dyrrachii portas illi aperuit & exercitum tradidit. [*Dio, ut ſupr. cum Cicerone, in* 10. *Philippicâ, & Livio, lib.* 118.]

Quum Dolabellæ in Syriam pateret via certa, neque longa; cum legione præmiſſo Marſo Octavio, Senatore quidem, ſed egente, qui popularetur agros & vexaret urbes, in Aſiam irrupit alienam provinciam, ubi nulla belli erat ſuſpicio. (*Cicero, Philip.* 11.)

Eò venientem neque Pergamus neque Smyrna voluit recipere: forum tantùm extra mœnia illi præbitum eſt, tanquam Conſuli. Cúmque iratus ille Smyrnæ oppugnationem fruſtrà tentaſſet, Trebonius Proconſul Aſiæ (qui urbes Bruti & Caſſii receptaculo muniebat) pollicitus eſt ſe in Epheſum eum intromiſſurum: mandavítque ſuis ut Conſulem illuc proficiſcentem ex intervallo ſequerentur. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 542.)

Secutæ poſtea ſunt collocutiones familiariſſimæ cum Trebonio: complexúſque ſummæ benevolentiæ falſi indices extiterunt in amore ſimulato. (*Cicero, Philip.* 11.) Quo tamen ita deceptus eſt Trebonius, ut is ſummam ſibi Dolabellæ benevolentiam polliceretur, ejus militibus alimenta ultrò daret, ac cum eo citra omnem metum convictum haberet. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.)

In Ægypto Ptolemæus junior, ætatis 15 annum agens, à ſorore eademque conjuge ſuâ Cleopatrâ, veneno ſublatus eſt; anno regni ſui 4°, & Cleopatræ (à morte patris Auletæ) 8°. [*Joſeph. Antiqu. lib.* 15. *cap.* 4. *& libro* 2°. *contra Apion. pag.* 1064. *Porphyr. in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.* 226.]

M. Antonius Conſul, Brunduſio Romam reverſus, cùm edixiſſet ut adeſſet Senatus frequens ante diem VIII. Kalend. Decembr. cúmque diem obire neglexiſſet; in ante diem IV. Kalend. diſtulit, túmque in Capitolio adeſſe eum juſſit. [*Cicero, Philip.* 3.]

Interim legiones Antonii Macedonicæ, euntes in ciſalpinam Galliam, tumultuatæ ſunt: ſpretiſque legatis ſibi præfectis, complures ad Cæſarem tranſiverunt. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 276.] Legio Martia univerſa, ſublatis ſignis ad eum ſe conferens, Albæ conſtitit. Eámque imitata Quarta legio, duce L. Egnatuleio Quæſtore, ad Cæſarem pariter tranſiit. [*Id. ibid. Cicero, Philip.* 3, 4, 5, 11, 13. *cum lib.* 11. *ad familiar. epiſt.* 7. *Liv. lib.* 117. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 6. *Appian. lib.* 3. *pag.* 556.) His Cæſar acceptis quum, ſicut prioribus, argentum diviſiſſet, multos etiam reliquorum ad ſe pertraxit: elephantíſque Antonii ſubitò omnibus potitus eſt, quum in eos dum præteragerentur incidiſſet. [*Dio, ut ſuprà.*]

Ingreſſurus ad Senatum Antonius (in Capitolio, die præſtitutò congregatum) ut quereretur de Cæſaris conatibus, in aditu Curiæ de legionum defectione nuntium accepit: quo ille territus, ne verbum quidem auſus eſt in Senatu facère de Cæſare; cùm de eo tamen conſtituiſſet ad Senatum referre, ſcriptámque attuliſſet Conſularis quidam ſententiam, quâ Cæſarem hoſtem judicaret. [*Cicer. Philip.* 3, 5. *&* 13. *& Appian. lib.* 3. *pag.* 556.) Eodémque ipſo die facta eſt veſpertina provinciarum in ſequentem annum inter Antonii amicos ſortitio; ſic, ut quæ cuique apta eſſet ea cuique obveniret. [*Cic. Philip.* 3.]

Mox ex urbe diſcedens, Albam properavit; verbis (ut poſſe ſe putabat) Martiæ legionis milites, ibi conſidentes, ad officium reducturus. Sed quum peteretur telis è mœnibus, aliis agminibus viritim 500 miſit denarios: quas verò circa ſe habebat copias bellico apparatu Tibur, indéque Ariminum duxit, in primo aditu Galliæ ciſalpinæ; habens legiones Macedonicas tres (jam enim & reliquum earum venerat) & veteranorum unam, cum ſolitis eas ſequi auxiliis, prætereà prætorianos cum tironibus. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 556.]

Decimum Brutum, qui Galliâ ciſalpinâ ut ſuâ provinciâ cedere nolebat, Mutinæ incluſum obſedit Antonius. [*Id. ibid. pag.* 556, 558.] Ei, licèt è patris percuſſoribus uni, tempori ſerviens auxilium tulit Cæſar Octavianus. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 277.] cui, præter duas illas fortiſſimas quæ ad eum tranſierant legiones Macedonicas, & unam tironum, duæ aliæ veteranorum erant legiones, licèt non integræ, ſed ſuppletæ ex tironibus. Cúmque eum Proprætorem creare vellet exercitus, honorem oblatum recipere noluit: ſed donativi largitate mercenarios ſuos devinxit; alteros 500 denarios duabus Macedonicis legionibus (ludicrâ pugnâ coram ipſo decertantibus) viritim diſtribuens, & ſi certamine opus foret, quinquies millenos victoribus pollicitus. (*Appian. pag.* 557, 558.) De his *Cicero*, in Philippicâ X. *Veterani primi Cæſaris auctoritatem ſecuti conatum Antonii repulerunt: poſt ejuſdem furorem Martia legio fregit, Quarta afflixit.*

Romæ cùm neuter Conſulum adeſſet (Dolabellam enim Antonius in Syriam præmiſerat, ipſéque Mutinam tum circumſidebat) Senatum adeſſe ad XIII. Kalendas Januarias edixerunt. Quo die M. Cicero, tertiâ oratione Philippicâ habitâ, ſuaſit ut quæ Octavianus contra Antonium egerat confirmarentur, Mutinenſibus, legioni Martiæ & Quartæ, & militibus veteranis qui ad eum tranſierant, laudes & præmia decernerentur: atque ut non Decimus Brutus ſolùm, ſed cæteri etiam (ſortitionis illius Antonianæ nullâ ratione habitâ) provincias ſuas retinerent, neque cuiquam traderent, niſi qui ex Senatuſconſulto ſucceſſiſſet. Factóque in ejus ſententiam Senatuſconſulto, progreſſus in concionem, quid in Senatu actum eſſet, quartâ Philippicâ populo expoſuit. [*Cic. ibid. & Philip. 5. & 6. initio: cum lib. 11. ad familiar. epiſt. 6. & lib. 12. epiſt. 22. Dio, lib. 45. pag. 277.*]

Kalendis Januariis, quibus A. Hirtius & C. Panſa Conſulatum inierunt, Cicero oratione 4671 43
Philippicâ quintâ in Senatu habitâ bello Antonium perſequendum, & iis qui rempublicam adversùs eum defendebant honores decernendos eſſe ſuaſit. Poſtridie C. Cæſari Octaviano *imperium extraordinarium* (ut in Philippicâ XI. *Cicero* appellat) à Senatu datum eſt, cum conſularibus ornamentis, & lictoribus atque inſignibus prætoriis: ut comparato à ſe exercitui pro prætore præeſſet, & unà cum Conſulibus Decimo Bruto contra Antonium opem ferret. adjectúmque, ut Senator eſſet, atque inter quæſtores & conſulares ſententiam diceret: útque Conſulatum decem annis priùs, quàm legibus permiſſum eſſet, petendi jus haberet. Equeſtri quoque ſtatuâ auratâ Senatus eum honoravit: quæ in Roſtris poſita, ætatem ejus ſcripturâ indicabat. Eodémque Senatuſconſulto eſt decretum, ut pecunias, quas militibus dederat, ex ærario (quia pro republicâ eos, privato licèt conſilio, conduxiſſet) reciperet: & donativum, quantum ipſe duabus legionibus Macedonicis poſt victoriam ſe daturum pollicitus eſt, publicè daretur. útque illis legionibus, atque aliis militibus qui à Cæſare conducti fuerant, perfecto hoc bello vacatio militiæ daretur, ſtatímque agri dividerentur. [*Cicero, Philip. 5. & lib. ad Brutum, epiſt. 15. Liv. lib. 118. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 81. Sueton. in Octavio, cap. 10. Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 3. pag. 559, 560. Dio, lib. 46. pag.* 310.]

Etſi verò Octaviano Proprætoris dignitas, quam ab exercitu priùs ſibi oblatam accipere noluerat, à Senatu fuerit conceſſa, & ut pari cum Conſulibus jure haberet in bello adminiſtrando imperium: clàm tamen Conſulibus mandatum datum eſt, ut duas legiones Macedonicas rebus gerendis aptiſſimas ab illo diſtraherent. Summa enim conſiliorum erat, ut ſuperato Antonio, & debilitato Octaviano, ſublatíſque Cæſarianis omnibus, ad tractationem reipublicæ Pompeiani revocarentur. Quod Octaviano Panſa conſul moriturus poſteà detexit. [*Appian. lib. 3. pag. 574, 575.*]

Ubi tamen Octavianus quæ decreta eſſent comperit, & honores oblatos accepit, & gaviſus eſt: ídque eo magis, quòd quum habitum ac poteſtatem prætoriam acciperet, Spoleti ſacrificanti *primo poteſtatis ſuæ die*, duodecim victimarum jecinora duplicia, ſive replicata intrinſecùs ab imâ fibrâ, apparuiſſent; eſſétque reſponſum, duplicaturum intra annum Imperium. Id verò ægrè ferebat, quòd legati ad Antonium mittebantur, quódque hyemis prætextu bellum neque ſeriò neque ſtrenuè à Conſulibus gerebatur. Unde & ipſe quoque Foro Cornelii in otio hyemare coactus eſt. [*Dio, lib. 46. pag. 314. cum Julio Obſequente, de prodigiis; & Plinio; lib. 11. cap. 37.*]

Ex Julii Cæſaris parricidii reis, primus luit pœnas, Dolabellæ fraude Smyrnæ occiſus, Caius Trebonius conſulari imperio provinciam Aſiam obtinens: vir adversùs merita Cæſaris ingratiſſimus, particépſque cædis ejus à quo ipſe in conſulare provectus faſtigium fuerat. [*Cicero, Philip. 11. & 12. Strabo, lib. 14. pag. 646. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 69. Appian. lib. 3. pag. 542, 543. & lib. 4. pag. 624. Dio, lib. 47. pag. 344. Oroſ. lib. 6. cap. 8.*] Noctu enim Dolabella Smyrnam ingreſſus, Proconſulem cepit; & verborum contumeliis laceratum Samiario exuli tradidit: qui, quæſtione habitâ publicæ pecuniæ, vinculis, verberibus, eculeo torſit miſerum, ídque per biduum. Poſt cervicibus caput abſcidit, ídque fixum geſtari juſſit in pilo: reliquum corpus tractum atque laceratum abjecit in mare. Hæc in Philippicâ XI. *Ciceronis* eſt narratio: illi quæ apud *Appianum* extat, & juſſu Dolabellæ, quum primùm in Aſiam trajeciſſet & Conſulatum adhuc gereret, perpetratum hoc homicidium tradit, longè præferenda.

Interfecti caput ad Cæſaris ſtatuam Dolabellam projeciſſe, ſcribit *Dio*: in ſellâ prætoriâ, in quâ ille ſolebat jus reddere, proponi juſſiſſe, refert *Appianus*. Sed milites, inquit ille, & lixæ (irati ut conjurationis participi, & quia dum Cæſar occideretur Antonium ſermone circa Curiæ fores diſtinuerat) tum reliquum ejus corpus variis affecerunt contumeliis, tum caput per vias lapide ſtratas ſibi invicem pro pilâ mittentes per ludibrium ita contriverunt ut non appareret facies. Multas verò Smyrnæ urbis partes à Dolabellâ tunc dejectas fuiſſe, affirmat *Strabo*.

Occupatâ à Dolabellâ Aſiâ, P. Lentulus Quæſtor extraordinarius multam pecuniam & magna præſidia ad Caſſium celeriter miſit, ut Syriam occuparet: ipſe in proximam provinciam Macedoniam ad M. Brutum ſe contulit; id agens, ut, per quos celerrimè poſſet, Aſia provincia vectigaliáque recuperarentur. Quod ille ipſe in duabus epiſtolis ſignificat: alterâ publicè ad Senatum, alterâ privatim ad M. Ciceronem miſsâ. (*lib. 12. ad famil. epiſt. 14. & 15.*) ubi & filium ipſius ſe tum videre non potuiſſe narrat, quòd jam in hyberna cum equitibus is profectus fuiſſet.

In Aſiæ provinciâ teterrimè ſe geſſit Dolabella: (*Cic. lib. ad Brutum: epiſt. 3. & 4. ear. quæ à Germânis ſunt additæ.*). correptis Romanorum vectigalibus, & civibus Romanis omnibus

3961 crudeliſſimè denudatis ac divexatis. (*P. Lentulus : apud Cic. lib. 12. ad familiar. epiſt. 15.*) Urbes novis tributorum exactionibus gravavit : claſſémque à Rhodiis, Lyciis, Pamphyliis, Cilicibúſque per L. Figulum mercede conduxit. [*Appian. lib. 4. pag. 624.*]

Rhodii, de agris quos in continente habebant timentes, (ut ipſi dicebant) duas legationes ad Dolabellam miſerunt: & quidem novo exemplo, contra leges ipſorum, prohibentibus iis qui tum magiſtratus gerebant. [*P. Lentulus ut ſupr.*] Quem tamen à Rhodiis excluſum fuiſſe, ſcripſit M. Brutus. [*lib. ad Brut. ut ſupr. epiſt. 4.*]

Legatus Dolabellæ A. Allienus, poſt interitum Trebonii ad eum profectus eſt. [*Cicero, in Philip. 11.*] Eum ille in Ægyptum ad Cleopatram reginam miſit : quæ Dolabellæ favens, propter conſuetudinem quam cum ſuperiore Cæſare habuerat, per Allienum quatuor legiones ad eum miſit, (Pompeii Craſsíque cladis reliquias, aut ex eorum numero qui Cæſare diſcedente apud Cleopatram remanſerant ;) & claſſem paratam habebat ad ferendum auxilium, quæ tum per adverſas tempeſtates navigare non poterat. [*Appian. lib. 3. pag. 576. lib. 4. pag. 623. & 624. fin. & lib. 5. pag. 675.*]

Quum in Syria *Q. Cæcilii Baſſi, privati illius quidem, ſed fortis & præclari viri, robuſtus & victor exercitus* (ut in oratione XI. Philippicâ, hoc anno habitâ, *Cicero* loquitur) *aliquandiu prævaluiſſet* : Statio Murco in auxilium Q. Marcius (non, ut *Appiano*, Minutius) Criſpus Proconſul (ut in Philippicâ XI. eum appellat *Cicero*) vocatus è Bithyniâ (cui ex Julii Cæſaris decreto, à Senatu comprobato, poſt Tullium Cimbrum ille præerat ; licèt Cimber ex M. Antonii, ut videtur, ſortitione eam provinciam hoc etiam anno retinere conatus fuerit) tribus agminibus ſuis cum tribus Murci conjunctis, Baſſi duo agmina (*τάγματα Straboni, τέλη Appiano* dicta : nam unicam tantùm legionem conſtituiſſe, ex Caſſii ad Ciceronem litteris conſtat, *lib. 12. ad familiar. epiſt. 11. & 12.* obſidione preſſit. [*Appian. lib. 3. pag. 576. & lib. 4. pag. 623. Dio, lib. 47. pag. 343.*] Ille verò Apameæ adeò obſtinatè duorum Romanorum exercituum obſidionem ſuſtinuit, ut non priùs in illorum poteſtatem perveneri , quàm impetratis quas ipſe volebat conditionibus ultrò ſe dederet. [*Strabo, lib. 16. pag. 752. fin.*] Quum enim ſuperveniſſet cum ſuis copiis C. Caſſius, *ultrò à Murco & à Marcio & ab exercitu ipſo arceſſitus*, ut in literis ad Ciceronem M. Brutus refert : [*lib. ad Brut. epiſt. 5.*] Caſſio, nolebat Baſſus legionem ſuam tradere. Et niſi milites invito eo legatos ad Caſſium miſiſſent ; clauſam Apameam tenuiſſet ; quoad vi eſſet expugnata : ut ad Ciceronem ſcribit ipſe Caſſius. [*lib. 12. ad familiar. epiſt. 12.*]

Caſſius verò Baſſo & Murco inter ſe conciliatis Apameam obſidione liberavit : & tam obſeſſis illis duobus agminibus, quàm ſex aliis à quibus oppugnata illa fuerant, in ſuas partes pertractis, imperatoria ſumpſit inſignia & Proconſulari poteſtate illis præfuit. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 69. Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 9. & lib. 14. Antiquit. cap. 18. Appian. & Dio, ut ſupr.*)

Ab hoc enim tempore *Proconſulis* titulum ſibi aſſumpſit ipſe ; ut ex inſcriptionibus litterarum ejus ad Ciceronem liquet : [*lib. 12. ad familiar. epiſt. 11. & 12.*] licèt in ſuis ad eum litteris titulum illum *Cicero* non adſcribat ; [*ibid. epiſt. 7, 8, 9, 10.*] utpote à Senatu nondum illi attributum, utut aliter *Appianus* ſenſerit. [*lib. 3. pag. 576. & lib. 4. pag. 623.*]

Quum uno loco cum his omnibus copiis caſtra Caſſius locaſſet, repentè magna vis aquæ de cœlo decidit ; apríque omnibus portis ſimul in caſtra irruentes, omnia quæ in ipſis erant confuderunt ac conturbârunt : adeò ut quidam ex iis potentiam ejus ſubitam, ac paulò pòſt interitum adventurum præſagierint. [*Dio, lib. 47. pag. 343.*]

His verò copiis auctus Caſſius, continuò omnes urbes Syriæ gloriâ rerum ibi in Quæſturâ ſuâ (poſt Craſſi interitum ante decennium) à ſe geſtarum cæteráque nominis claritate adductas, in ſuam poteſtatem ſine ullo labore redegit. [*Id. ibid. pag. 339. & 343.*] eáſque obeundo, arma & milites ſibi comparabat, atque gravia exigebat tributa. [*Joſeph. lib. 14. cap. 18.*] Syriam cum tribus exercitibus, qui in eâdem provinciâ erant, in poteſtatem ſuam eum redegiſſe, *Livius* ; [*lib. 121.*] & decem legiones in eo tractu ſui juris feciſſe, ſcribit *Velleius Paterculus.* [*lib. 2. cap. 69.*].

M. Brutus, expeditione adversùs C. Antonium Apolloniam cum ſeptem cohortibus tenentem ſuſceptâ, litteras publicas de rebus à ſe in Græciâ & Macedoniâ geſtis Romam miſit : quibus in Senatu à Panſâ Conſule recitatis, & Oratione Philippicâ X. à *Cicerone* ibi habitâ, Senatuſconſultum eſt editum, ut Brutus Proconſul Macedoniam, Illyricum, totámque Græciam obtineret. [*Cicero, ibid. cum Appian. lib. 3. pag. 567. & lib. 4. pag. 622. & 632.*]

Trebonii reliquiis Romam allatis cognitíſque ludibriis quibus affectus erat, Senatus Dolabellam hoſtem judicavit. [*Cicero, Philip. 11. Liv. lib. 119. Appian. lib. 3. pag. 566. Oroſ. lib. 6. cap. 8.*] die iis, qui cum eo erant, præſtituto ; ante quem ab ejus amicitiâ diſcederent, aut ipſi quoque hoſtium loco eſſent. (*Dio, lib. 47. pag. 344.*)

Poſtridie, cùm in Senatu ageretur de imperatore deligendo qui Dolabellam bello perſequeretur, L. Cæſar cenſuit, P. Servilio hoc bellum extra ordinem mandandum eſſe : aliis nonnullis placuit, ut Conſules Dolabellæ perſequendi cauſâ Aſiam & Syriam ſortirentur. *Cicero*, Oratione Philippicâ XI. habitâ, in Dolabellam (quondam generum ſuum ; ſed eum quo paulò ante diſceſſum ex Italiâ graviſſimas inimicitias ſuſceperat) acerrimè primùm invectus, belli adversùs eum partes C. Caſſio mandandas eſſe ſuaſit. Cujus ſententiam *Scaliger* in Euſebianis Animadverſionibus (ad numerum MDCCCCLXXIII.) ut exemplum Senatuſconſulti de imperio Caſſii, non rectè propoſuit. Nam ne ea ſententia in Senatu valeret, Panſam Conſulem vehementer obſtitiſſe, in litteris ad Caſſium ipſe teſtis eſt Cicero : [*lib. 12. ad familiar. epiſt. 7.*] iſta etiam de ſe in iiſdem adjiciens. *Promiſi & propè confirmavi, te non expectaſſe nec*

expectaturum decreta noſtra: ſed te ipſum tuo more rempublicam defenſurum. Et quamquam nihildum audieramus, nec ubi eſſes, nec quas copias haberes: tamen ſic ſtatuebam, omnes, quæ in iſtis partibus eſſent opes, copiáſque tuas eſſe; per téque Aſiam provinciam confidebam jam reipublicæ recuperatam.

Cùm igitur Romæ non ſciretur, jam à Caſſio Syriam obtineri; bellum contra Dolabellam Conſulibus omninò, ſi præſentia contra M. Antonium negotia confeciſſent, mandatum eſt: ac, ne interim Dolabellæ vires augerentur, finitimarum nationum præfectis negotium eſt datum. [*Dio lib.* 47. *pag.* 344.] Aſiæque procuratio P. Lentulo Spintheri, Conſulibus conſentientibus, eſt continuata, Proquæſtoris ſimul & Proprætoris titulum jam obtinenti: ut in litteris ipſius ad Ciceronem poſt mortem Panſæ & Hirtii (quam ille tamen tum ignorabat) exaratis videre licet.

Edito hoc adversùs Dolabellam decreto, ad Hirtium Conſulem & Cæſarem Proprætorem à M. Antonio hæ datæ ſunt litteræ; à Cicerone in Philippicâ XIII. recitatæ & refutatæ.

ANTONIUS HIRTIO ET CÆSARI.

Cognitâ morte C. Trebonii, non plus gaviſus ſum, quàm dolui. Dediſſe pœnas ſcelèratum cineri atque oſſibus clariſſimi viri, & apparuiſſe numen Deorum intra finem anni vertentis (unde non multo ante Idus Martias, quæ cædem Julii Cæſaris proximè ſunt ſubſecutæ, interèmptum fuiſſe Trebonium colligimus) *aut jam ſoluto ſupplicio parricidii aut impendente, lætandum eſt. Hoſtem judicatum hoc tempore Dolabellam eo quod ſicarium occiderit, & videri chariorem populo Romano filium ſcurræ* (Trebonium) *quàm Caium Cæſarem, patriæ parentem, ingemiſcendum eſt. Acerrimum verò eſt te, Aule Hirti, ornatum beneficiis Cæſaris, & talem ab eo relictum qualem ipſe miraris, & te, ô puer, qui omnia ejus nomini debes, id agere ut jure damnatus ſit Dolabella; & ut veneficus hâc liberetur obſidione: ut quàm potentiſſimus ſit Caſſius atque Brutus. Nimirum eodem modo hæc adſpicitis ut priora. Caſtra Pompeii Senatum appellatis. victum Ciceronem ducem habuiſtis. Macedoniam munitis exercitibus. Africam commiſiſtis Varo bis capto. In Syriam Caſſium miſiſtis. Caſcam tribunatum gerere paſſi eſtis. vectigalia Juliana Lupercis ademiſtis. veteranorum colonias, deductas lege & Senatuſconſulto, ſuſtuliſtis. Maſſilienſibus jure belli adempta reddituros vos pollicemini. Obliti eſtis, neminem Pompeianum, qui vivat, tenere lege Hirtiâ dignitates. Apuleianâ pecuniâ Brutum ſubornaſtis. Securi percuſſos Patum & Menedemum, civitate donatos, & hoſpites Cæſaris laudaſtis. Theopompum, nudum, compulſum à Trebonio confugere Alexandriam, neglexiſtis. Ser. Galbam eodem pugione ſuccinctum in caſtris videtis. Milites aut meos, aut veteranos contraxiſtis, tanquam ad exitium eorum, qui Cæſarem occiderunt. et eoſdem nec opinantes ad Quæſtoris ſui aut Imperatoris aut commilitonum ſuorum pericula impuliſtis. Denique quid non aut probaviſtis, aut feciſtis? quid faciat ſi reviviſcat Cneius Pompeius ipſe? aut filius ejus ſi domi eſſe poſſit? poſtremò negatis pacem poſſe fieri, niſi aut emiſero Brutum, aut frumento juvero. quid? hoc placetne veteranis iſtis quibus adhuc omnia integra ſunt? quoniam vos aſſentationibus & venenatis muneribus veniſtis. At militibus incluſis opem fertis. nihil moror eos ſalvos eſſe, & ire quò lubet, ſi tamen patiuntur eum perire qui meruit. Concordiæ factam eſſe mentionem ſcribitis in Senatu, & Legatos eſſe conſulares quinque. difficile eſt credere eos qui me precipitem egerint, æquiſſimas conditiones ferentem, & tamen ex his aliquid remittere cogitantem, putare aliquid moderatè aut humanè eſſe facturos. vix etiam veriſimile eſt; qui judicaverint hoſtem Dolabellam ob rectiſſimum facinus, eoſdem nobis parcere poſse, idem ſententibus. Quamobrem vos potiùs animadvertite, utrum ſit elegantius, & partibus utilius, Trebonii mortem perſequi, an Cæſaris; & utrum ſit æquius, concurrere nos quo faciliùs reviviſcat Pompeianorum cauſa toties jugulata, an conſentire ne ludibrio ſimus inimicis. quibus utri noſtrûm ceciderint, lucro futurum eſt. quod ſpectaculum adhuc ipſa fortuna vitavit, ne videret unius corporis duas acies, laniſtâ Cicerone, dimicantes: qui uſque eo felix eſt, ut iiſdem ornamentis deceperit vos, quibus deceptum Cæſarem gloriatus eſt. Mihi quidem conſtat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre: nec deſerere partes quas Pompeius odivit, nec veteranos ſedibus ſuis moveri pati, nec ſingulos ad cruciatum trahi, nec fallere fidem quam dedi Dolabellæ. nec Lepidi ſocietatem violare, piiſſimi hominis, nec Plancum prodere participem conſiliorum. Si me rectis ſenſibus euntem Dii immortales, ut ſpero, adjuverint: vivam libenter. ſin autem aliud me fatum manet, præcipio gaudia ſuppliciorum veſtrorum. namque ſi victi Pompeiani tam inſolentes ſunt, victores quales futuri ſint, vos potiùs experiemini. Denique ſumma judicii mei ſpectat huc, ut meorum injurias ferre poſſim, ſi aut obliviſci velint ipſi feciſſe, aut ulciſci parati ſint unà nobiſcum Cæſaris mortem. Legatos venire non credo; bellum quò veniat: cùm venerint, quæ poſtulent, cognoſcam.*

Quum miſſi ad Antonium legati à ſenatu de pace parùm ad eam componendam valerent; hoſte eo judicato, populus Romanus univerſus (etiam ii, qui non proficiſcebantur in bellum) ſaga ſumpſit: delectúque militum in totâ Italiâ habito, A. Hirtii Conſulis & C. Cæſaris Proprætoris adversùs eum exercitus miſſi ſunt. [*Cicero, Philip.* 6, 10. & 13. *Liv. lib.* 118. *Appian. lib.* 3. *pag.* 567. *Dio, lib.* 46. *pag.* 311, 312.] A quâ adversùs M. Antonium ſuſceptâ expeditione, Cæſaris Octaviani principatum deduxiſſe videntur *Euſebius* & *Caſſiodorus*; annos 56. cum menſibus 6. illi aſſignantes.

Caius Antonius, prælio cum Cicerone filio M. Bruti duce ad Byllidem commiſſo, victus eſt: ejúſque milites paulò pòſt & ſe & ipſum Bruto dediderunt. Antonium verò Brutus ſecum diu honorificè habuit; uſque eò, ut magiſtratûs inſignia illi non adimeret. [*Plutarchus in M. Bruto.*]

M. Brutus à Vatinio, cui ex Senatuſconſulto in Illyrici provincia ſucceſſit, tres legiones Illyricas accepit: prætet unam, quam Caio Antonio in Macedoniâ abſtulit; & quatuor alias, quas ipſe collegerat. Ita in univerſum octo legiones habuit; & in eis multos ex veteranis C. Cæſaris. Adhæc multitudo equitum aderat, velites quoque & ſagittarii: laudánſque Macedonas, ad morem Italicum eos exercuit. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 632, 633.]

Ad hunc modum colligenti milites ac pecunias caſus quidam è Thraciâ ſe obtulit. Polemocrati reguli cujuſdam uxor, cæſo ab inimicis marito, filio puero metuens, ad Brutum profecta, & filium ei commendavit, & mariti theſauros tradidit. Ille puerum Cyzicenis alendum commiſſit, donec plus otii haberet ad reducendum in paternam regiam: in his theſauris miram invenit auri argentíque copiam, unde numiſma ſignavit. [*Ibid. pag.* 633.]

C. Caſſius, Syriâ occupatâ, in Judæam contendit; quòd eò progredi milites à Cæſare in Ægypto relictos audiret. Eos verò Judæóſque nullo cum negotio ſui juris fecit. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 343.] Allienum enim Dolabellæ legatum, cum quatuor legionibus ex Ægypro reverſum, in Palæſtinâ ex improviſo circumvenit, coëgitque ſuis partibus accedere, non auſum quatuor ſuas opponere octo legionibus illius. Atque ita præter opinionem duodecim în univerſum potitus eſt: auctus etiam nonnullis Parthorum equitibus ſagittariis. Apud eam enim gentem in præclarâ exiſtimatione fuit, jam inde ex quo Craſſi quæſtor viſus eſt eis imperatore ipſo prudentior. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 576. *&* *lib.* 4. *pag.* 623, 624.]

Simul ac legiones Caſſius accepit, quas A. Allienus eduxerat ex Ægypto, de copiis ſuis ad Ciceronem haſce ſcripſit litteras, [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 11, 12.] Nonis Martiis, ex caſtris Tarichæis in Galilæâ, datas.

C. CASSIUS PROCOS. M. TULLIO
CICERONI S. P. D.

Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. In Syriam me profectum eſſe ſcito ad L. Murcum & Q. Criſpum imperatores. Viri fortes, optimique cives, poſtea quàm audierunt quæ Romæ gererentur, exercitus mihi tradiderunt: ipſique mecum unà fortiſſimo animo rempublicam adminiſtrant. Item legionem, quam Q. Cæcilius Baſſus habuit, ad me veniſſe ſcito. Quatuor legiones, quas A. Allienus ex Ægypto eduxit, traditas ab eo mihi eſſe ſcito. Nunc te cohortatione non puto indigere, ut nos abſentes, rémque publicam, quantum opus eſt, defendas. Scire te volo, firma præſidia vobis Senatuique non deeſſe, ut optimâ ſpe & maximo animo Rempublicam defendas. Reliqua tecum aget L. Carteius familiaris meus. Vale. Data Nonis Martiis, ex caſtris Tarichæis.

Secundùm hæc, Baſſum & Criſpum, reliquóſque qui ſub ſe militare nollent, nullâ injuriâ affectos Caſſius dimiſit: Statio Murco & eam dignitatem, cum quâ ad ipſum venerat, integram reliquit, & claſſem pra . .. commiſit. Ita *Dio*. [*lib.* 47. *pag.* 343.] licèt Criſpum firmiter illi adhæſiſſe, ex ipſius Caſſii ad Ciceronem litteris conſtet. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 11. *&* 12.]

A Judæâ 700 talenta *argenti* (non *auri*; ut in capite 45. Hiſtoriæ Judaicæ, Arabicè in Bibliis polyglottis Pariſienſibus editæ, legitur) Caſſius exegit. Antipater verò res ubique turbatas videns, & minas Caſſii veritus, partem ejus pecuniæ duobus filiis ſuis cogendam commiſit, partem Malicho Judæo malè erga ipſum affecto, partem quibuſdam aliis. Et primus quidem Herodes ex Galilææ parte ſuâ centum talenta afferens, maximam apud Caſſium gratiam iniit. Prudens enim videbatur conſilium, jam tum Romanorum alieno ſumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipſæ civitates venum dabantur unà cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ; Gophna, Emmaus, Lydda & Thamna. nam earum plebes Caſſius haſtæ ſubjecit. Adeò autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus, per Antipatrum centum talentis de ſuo miſſis, furorem ejus leniiſſet. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 9. *&* *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 18.)

Cæſar Octavianus bellum adversùs Antonium ſibi demandatum tertio menſe confecit. [*Sueton. in Octav. cap.* 10.] quod cùm ab eo, annum agente viceſimum, fortiſſimè circa Mutinam adminiſtratum eſſet; Decimus Brutus obſidione eſt liberatus, & Antonius turpi ac nudâ fugâ coactus deſerere Italiam. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 61.] De quo prælio videndus in *Philippicâ* XIV. Cicero; & Ser. Galba, qui prælio interfuit, in litteris ad eundem: [*lib.* 10. *ad familiar. epiſt.* 30.] in quarum initio, XVII Kalend. Maii geſtum illud fuiſſe indicat. Ut triduo poſt Mutinenſem victoriam Cæſaris Octaviani principatum auſpicati illi fuiſſe videantur, qui annos illi 56. menſes 4. & diem 1. tribuerunt: ut apud *Theophilum Antiochenum* videre licet, libro tertio ad Autolycum; & *Clementem Alexandrinum*, libro primo Stromatum, ſi librarii apud eum error corrigatur, qui numerum annorum μϛ pro νϛ ibi appoſuit.

A. Hirtius Conſul (belli Alexandrini & Africani à Julio Cæſare geſti deſcriptor) in prælio illo cecidit: alter Conſul Panſa poſt paucos dies ex vulnere mortem obiit. [*Cicero, lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 25. *Dec. Brutus, ibid. lib.* 11. *epiſt.* 9. *Liv. lib.* 119. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 61, *&c.*] Unde hoc verſu annum ſuum natalitium & *Tibullus* deſignavit, [*lib.* 3. *eleg.* 5.] & *Ovidius*: [*Triſt. lib.* 4. *eleg.* 10.]

Quum cecidit fato Conſul uterque pari.

Conſulum occiſorum uterque exercitus Cæſari paruit. [*Eutrop. lib.* 7. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Adversùs Cæſarem, qui ſolus è tribus ducibus ſupererat, Senatus parùm gratus fuit: qui Dec. Bruto, obſidione Mutinenſi à Cæſare liberato honore triumphi decreto, Cæſaris militúmque ejus mentionem non ſatis gratam habuit. [*Liv. lib.* 119. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 62.] Legati quoque ad Cæſaris exercitum miſſi jubebantur, ſummoto eo, milites alloqui. Sed non fuit tam ingratus exercitus, quàm fuerat Senatus. Nam, cùm eam injuriam diſſimulando Cæſar

ferret,

3961 ferret, negavere milites ſine Imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata. Quin & legiones ipſi, quas habebat, haud dubiè ademiſſent; niſi veriti fuiſſent de hoc palàm decernere, quòd ſtudia militum in Cæſarem non ignorarent. [*Patercul. ibid. Dio, lib.* 46. *pag.* 317, 318.]

Dolabellam Tarſenſes in Ciliciam, Laodiceni in Syriam, ultrò accerſierunt. [*Caſſius Parmenſ. ad Ciceron. lib.* 12. *ad famil. epiſt.* 13.]

Dolabella Aſiam relicturus, quinque cohortes miſit in Cherſoneſum: à M. Bruto (qui quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia habebat) nullo ibi negotio occupandas. [*Cic. lib. ad Brutum; epiſt.* 2. *dat.* 12. *vel.* 14. *Kalend. Mai.*] Ipſe verò terreſtri itinere cum duabus legionibus ex Aſiâ profectus eſt: L. Figulo cum claſſe eum ſubſequente. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.]

V. Kalendas Maias, cùm in Senatu de iis, qui hoſtes judicati erant, bello perſequendis ſententiæ dicerentur; ut Caſſius perſequeretur Dolabellam, tribunus plebis Servilius dixit. Cui cùm eſſet aſſenſus Cicero, decrevit hoc amplius; ut M. Brutus, ſi arbitraretur utile fore èque republicâ eſſe, bello Dolabellam perſequeretur. Quod totum Senatus ipſius Bruti reliquit judicio; ut faceret, quod ſibi maximè conducere reipublicæ videretur. De Caſſii enim copiis nihil adhuc ſciebatur: neque ab ipſo ullæ litteræ adhuc Romam pervenerant. [*Cic. lib. ad Brutum: epiſt.* 5.] De quâ morâ videndus ipſe Caſſius; in litteris ad Ciceronem. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 12.]

In Ciliciam veniens Dolabella, Tarſum per ſpontaneam deditionem recepit; & Caſſii quædam præſidia, quæ Ægis erant, vicit. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.)

Erat tum in Palæſtinâ Caſſius. (*Id. ibid.*) unde ad Ciceronem ſecundas ille litteras ſcripſit, datas Nonis Maiis, ex caſtris. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 12.] in quibus de rerum ſuarum ſtatu ſcribens; *Exercitus*, inquit, *omnes qui in Syriâ fuère teneo. Habui paullulum moræ, dum promiſſa militibus perſolvo. Nunc jam ſum expeditus.* Deinde, ut militum itémque imperatorum Murci & Criſpi dignitatem, quantum in ſe eſſet, tueretur Ciceronem hortatus; ſubdit. *Litteris ſcriptis, audivi, Dolabellam in Ciliciam veniſſe cum ſuis copiis. Proficiſcar in Ciliciam: quid egerim, celeriter ut ſcias, dabo operam. Ac velim, ut meremur de Republicâ, ſic felices ſimus.*

Diſcedente ex Judæâ Caſſio, Malichus inſidiatus eſt Antipatro: per hujus mortem Hyrcani dominationi ſecuritatem ſe paraturum exiſtimans. Cujus conſilia ſentiens Antipater, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur inſidias; dejerans apud Antipatrum & filios, quòd Phaſaëlo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode verò habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi unquam tale aliquid venerit. Et reconciliatus eſt Antipatro, Murco Syriæ præſidente: qui poſtquàm intellexit res novas in Judæâ molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret; quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 18.)

Caſſius & Murcus, coacto exercitu, Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt; attributis ei navalibus, equeſtribus, & pedeſtribus copiis: regnum etiam Judææ illi polliciti, poſt finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & juniorem Cæſarem. (*Id. ibid. cap.* 19.)

Caſſius plurimos in Syriâ tyrannos conſtituit. Marion quoque Tyriorum tyrannus ab eo relictus per Syriam tyrannidem exercuit: diſpoſitiſque in eâ præſidiis, etiam in Galilæâ conterminâ tres arces occupavit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 21.]

Dolabellam à Tullio & Dejotaro cæſum fugatúmque fuiſſe, ad Satrium legatum C. Trebonii ſcripſit Cythereus quidam: cujus Græcam eâ de re epiſtolam ad Ciceronem miſit M. Brutus, XVII Kalend. Jun. [*lib. ad Brut. epiſt.* 6.] Sed falſus ille rumor fuit.

Dolabella enim ex Aſiâ in Ciliciam trajiciens, inde in Syriam abiit: ubi ab Antiochiâ rejectus eſt; præſidio urbem defendente. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.) Conatus autem aliquoties vi introire, repulſus ſemper eſt cum magno ſuo detrimento. Itaque centum circiter amiſſis, ægríſque compluribus relictis, noctu Antiochiâ profugit Laodiceam versùs. Eâ nocte omnes ferè milites quos ex Aſiâ conſcripſerat ab eo diſceſſerunt. Ex his, ad Antiochiam redierunt, & ſe iis tradiderunt qui à Caſſio relicti urbi illi præerant: cæteri per Amanum in Ciliciam deſcenderunt; ex quo numero circiter 30 in Pamphyliam venerunt. qui nunciatum fuiſſe dicebant, Caſſium cum ſuis omnibus copiis quatridui iter à Laodiceâ abfuiſſe, tum cùm Dolabella eò tenderet. [*P. Lentulus; ad Ciceron. lib.* 12. *ad famil. epiſt.* 15.]

Edoctus igitur Dolabella de Caſſii copiis, Laodiceam urbem ſibi amicam pervenit: ſitam in peninſulâ, & quà continentem ſpectat munitam, ad mare verò portum habentem, ad commeatus abundè convehendos idoneum, nec minùs ad ſecurum abitum quandocunque liberet navigare. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.] Eam abſque omni oppugnatione Dolabella cepit; opidanis ſe ob favorem, quo priorem Cæſarem proſecuti fuerant, dedentibus. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.]

Hieroſolymis, quum apud Hyrcanum Antipater epularetur, Malichus corrupto pincernâ regio veneno è medio tollendum curavit; & aſſumptâ armatorum manu, civitatis gubernacula ſuſcepit. Indignantibus verò Antipatri filiis Phaſaëlo & Herode, Malichus ſtrenuè pernegavit omnia. Et Herodes quidem confeſtim volebat patris mortem ulciſci, & cum exercitu Malichum aggredi: ſed Phaſaëlo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. Itaque acceptâ Malichi ſatisfactione, ſimulavit ſe credere, non eſſe illum paternæ cædis conſcium: ſéque vertit ad excolendum monumentum quod patri ſtruxerat. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 19.]

Interim Herodes veniens Samariam, éamque nimis afflictam offendens, refovere eam cœpit, & jura reddendo controverſias civium dirimere. Non multo autem pòſt inſtante Hieroſolymis feſto (Pentecoſtes,) & ipſe venit in urbem cum militibus. Quem Malichus metuens, Hyrcano

3961 …tuit ne eum intrare permitteret : id quod Hyrcanus fecit, nefas eſſe dicens ſanctis populi ceremoniis profanam turbam ſuperinducere. At Herodes contemptâ obnunciatione noctu urbem ingreſſus eſt, & Malichum vehementer perterruit. Qui ſolitarum artium non immemor, palàm lachrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu; clam verò parabat ſibi ſatellitium. Quare viſum eſt Herodis amicis ſimulationem hanc non coarguere; ſed ad vitandam ſuſpicionem viciſſim comiter tractare Malichum. Attamen Caſſio de patris morte Herodes per litteras ſignificavit: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, reſcripſit ut ulciſceretur parentis injuriam; clàm etiam mandavit tribunis apud Tyrum agentibus, ut adeſſent Herodis juſtis conatibus. [*Id. ibid. cap.* 19. & 20.]

In Gallia, IIII. Kalendas Junias M. Lepidus cum M. Antonio ſe conjunxit. (*Plancus, ad Ciceron. lib.* 10. *ad familiar. epiſt.* 23.)

P. Lentulus, provinciæ Aſiæ proquæſtor & proprætor extraordinarius, quum M. Brutum tardiùs in Aſiam venturum animadverteret, & Dolabella Aſiâ jam exceſſiſſet, quam primùm ex Macedoniâ ad officium ſuum revertendum ſibi eſſe exiſtimavit: ut reliqua vectigalia exigeret, & quam depoſuit pecuniam colligeret & Romam mitteret. Interim cùm per inſulas in Aſiam naviganti nunciatum illi eſſet, claſſem Dolabellæ in Ciliciâ (al. Lyciâ) eſſe, Rhodióſque naves complures inſtructas & paratas in aquâ habere: cum iis navibus, quas aut ſecum adduxerat, aut comparaverat Patiſcus proquæſtor Aſiæ ordinarius, Rhodum revertit; confiſus Senatuſconſulto quo hoſtis Dolabella judicatus, & fœdere quod cum Rhodiis renovatum fuerat. Sed tantum abfuit, ut illorum præſidio proquæſtores ſuam firmarent claſſem, ut etiam à Rhodiis urbe, portu, ſtatione quæ extra urbem eſt, commeatu, aquâ denique eorum milites prohiberentur; vixque ipſi ſingulis cum navigiolis reciperentur. In urbem verò & in ſenatum illorum introductus Lentulus, nihil ab eis obtinere potuit. De quo in litteris ſuis, tum publicis ad Senatum, tum privatis ad Ciceronem ſcriptis, graviter ipſe conqueſtus eſt. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 14. & 15.]

Dum Rhodi Lentulus & Patiſcus detinebantur, Sex. Marius & C. Titius legati Dolabellæ, adventu illorum cognito, ſubitò ex Lyciâ (vel Ciliciâ) à claſſe diſceſſerunt, navíque longâ profugerunt; onerariis navibus relictis, in quibus colligendis non minimum temporis laborıſque conſumpſerunt. Erant autem eæ ampliùs centum numero, earúmque minor nulla erat duûm millium amphorarum: quas eâ mente Dolabella comparaverat, ut, ſi Syriæ & Ægypti ſpes eum fruſtrata eſſet, in eas cum omnibus ſuis militibus atque omni pecuniâ conſcenderet, & Italiam peteret, ſeque cum Antoniis fratribus conjungeret. Itaque Lentulus & Patiſcus à Rhodo, cum iis quas habuerant navibus, eò venientes, naves illas onerarias receperunt dominiſque reſtituerunt. Inde claſſem fugientem perſecuti ſunt uſque Sidam, extremam provinciæ Aſiaticæ regionem: ubi cognoverunt partem navium Dolabellæ diffugiſſe, reliquas Syriam & Cyprum (al. Ægyptum) petiiſſe. Quibus disjectis, cùm ſciret Lentulus, C. Caſſii claſſem maximam præſtò fore eſſe in Syriâ, ad officium ſuum revertit. [*P. Lentul. ut ſupr.*]

Patiſcus verò & Caſſius Parmenſis, ex orâ maritimâ Aſiæ provinciæ & ex inſulis quas potuerunt naves deduxerunt. Delectum remigum, magnâ contumaciâ civitatum, celeriter tamen habuerunt. Secuti ſunt claſſem Dolabellæ, cui Lucilius præerat: qui ſpem ſæpe tranſitionis præbendo, neque unquam non decedendo, noviſſimè Corycum (in Pamphyliâ) ſe contulit, & clauſo portu ſe tenere cœpit. Illi Coryco relictâ, quòd & in C. Caſſii caſtra pervenire ſatius eſſe putabant, & ſequebatur claſſis altera quam anno priore in Bithyniâ Tullius Cimber comparârat, cui Turulius quæſtor præerat, Cyprum petierunt. (*Caſſ. Parmenſ. ad Ciceron. lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 13.)

De rebus Dolabellæ ejúſque ad urbem Laodiceam acceſſu, extant ad Ciceronem, in *libro* 12. *ad familiares*, duæ ſcriptæ epiſtolæ: 14ª, à P. Lentulo ex Pamphyliâ IV. *Nonas* Junias, (non *Kalendas*: ut ex ſequenti ejuſdem ad Senatum epiſtolâ, ad quam iſta nos refert, apertè liquet) Pergæ data; & 13ª, à Caſſio poſteriùs ex Cypro Idibus Junii miſſâ. In priore, de Dolabellæ intra Laodiceam recepti anguſtiis ita retulit Lentulus. *Ibi ſpero celeriter eum pœnas daturum. Nam neque quò refugiat, habet: neque diutiùs poterit tantum exercitum Caſſii ſuſtinere.* Altera epiſtola Caſſii, ni fallor, eſt Parmenſis (qui Julii Cæſaris percuſſorum etiam unus ipſe fuit; & * Epiſtolas ſcripſit, quarum una ad M. Antonium, à *Plinio* recitata, *lib.* 31. *cap.* 2., & ad Octavianum altera, à Suetonio in *Octavio*, cap. 4. citata legitur:) non C. Caſſii Longini, qui Proconſulis Syriæ titulum tum gerebat. Hujus enim in fine epiſtolæ ille meminit: ubi & hujus & Dolabellæ caſtrorum conditionem diligentiùs hiſce verbis ab illo habemus repræſentatam. *Dolabellam, ut Tarſenſes peſſimi ſocii, ita Laodiceni multo amentiores, ultrò accerſierunt: ex quibus utriſque civitatibus, Græcorum militum numero, ſpeciem exercitus effecit. Caſtra habet ante opidum Laodiceam poſita: & partem muri demolitus eſt; & caſtra opido conjunxit. Caſſius noſter cum decem legionibus, & cohortibus viginti auxiliaribus, & quatuor millibus equitum, à millibus paſſuum viginti caſtra habet poſita Palti: & exiſtimat ſe ſine prælio poſſe vincere. Nam jam ternis tetradrachmis triticum penes Dolabellam eſt: ut, niſi quid navibus Laodicenorum ſupportavit, citò fame pereat neceſſe ſit. Ne ſupportare poſſit, & Caſſii claſſis bene magna cui præeſt Rutilius Rufus, & tres quas adduximus, ego, Turulius, & Patiſcus, facilè præſtabunt.*

Quum Dolabella Laodiceæ aliquot dies viribus potior fuiſſet, præſertim claſſe cum ſuâ celeriter ex Aſiâ ſubſecurâ, ad Aradios trajecit; ab his quoque pecuniam & naves accepturus. Quo in loco deprehenſus cum paucis, ſalutem in diſcrimen conjecit. Quúmque fugam iniiſſet, Caſſio jam exercitum adducenti occurrit; victúſque ab eo pugna, Laodiceam ſe recepit. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.]

Caſſius

Caſſius veritus ne Dolabella inde evaderet, per tranſverſum iſthmum duorum ſtadiorum ſpatio excitavit aggerem; ſaxis & omnis generis materie congeſtâ ex ſuburbanis villis ſepulchríſque. Naves etiam è Phœnice ac Lyciâ Rhodóque per nuntios petiit. Contemptúſque ab omnibus præter Sidonios, navale prælium cum Dolabellâ iniit: in quo utrinque ſatis multis navibus demerſis, quinque unà cum navalibus ſociis in Dolabellæ poteſtatem redactæ ſunt. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.]

Tum Caſſius rursùm nuntios miſit ad eos qui priora imperata contempſerant; & ad Cleopatram Ægypti reginam, & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præerat. Tyrii & Aradii, & Serapio, reginâ inconſultâ, miſerunt naves quotquot habebant: regina verò ipſa, cauſata Ægyptios fame ſimul & peſte laborare: ſuppetias omninò non tulit. [*Id. ibid. cum lib.* 5. *pag.* 675.] Rhodii quoque Lyciíque negaverunt ſe vel Caſſio vel Bruto laturos opem ad bella civilia: nam & Dolabellæ ſe dediſſe naves tantùm in hoc, ut eum deducerent, nec ſcire an in bello uteretur earum operâ. [*Id. lib.* 4. *pag.* 625.]

Tarſenſes Tullium Cimbrum (qui Bithyniæ tunc præerat, ipſe quoque unus ex Cæſaris percuſſoribus) ad opem Caſſio ferendam properantem, Tauri tranſitu prohibere conati ſunt: mox verò ejus clauſtra metu correpti deſerentes, quòd multas cum Cimbro eſſe copias putabant, pactionem cum eo fecerunt. Sed poſteà intellectâ militum ejus paucitate, neque urbe eum receperunt, neque commeatum ei ſuppeditârunt. Itaque Cimber auxilium Caſſio ferre quàm Tarſum expugnare potius exiſtimans, caſtello ipſis objecto, in Syriam abiit. Tarſenſes eò cum armatis profecti, caſtello occupato, adversùs urbem Adana, (quæ urbs vicina ipſis, ſemper controverſiam cum ipſis habuerat) quòd eam Caſſii partibus favere dicebant, arma verterunt. De quo certior factus Caſſius, L. Rufum contra Tarſenſes, miſit. [*Dio*, *lib.* 47. *pag.* 345.]

Caſſius, reparatis pro facultate viribus, poſtquàm Statius Murcus claſſe collectâ adveniſſet, denuò bis cum Dolabellâ conflixit navali certamine; primùm dubio marte, iterùm multo ſuperior. A terrâ quoque perfecto aggere, arietes admoti ſunt mœnibus. Dolabella, & terrâ & mari ſubvectione rerum neceſſariarum interclusus, ob penuriam excurſione tentatâ, in urbem ſtatim compulſus eſt. [*Id. ibid. Appian. lib.* 4. *pag.* 625.]

Caſſius, quum nocturnas excubias quibus præerat Marſus non potuit pecuniis corrumpere, corrupit centuriones in diurnis ſtationibus, quibus præerat Quintius, atque ita Marſo interdiu quieſcente, per aliquot minores portas intrò admiſſus eſt. Captâ urbe Dolabella ſatelliti cervicem feriendam præbuit, juſſo ut abſciſſo capite ſalutem ſuam redimeret: fecitque ille imperatum, ſed ſeipſum jugulavit inſuper. [*Appian. ibid. cum lib.* 5. *pag.* 673.] Deillium verò (ſive Q. Dellium hiſtoricum) *ab Dolabellâ ad Caſſium tranſiturum, ſalutem ſibi pactum fuiſſe, ſi Dolabellam occidiſſet*, in M. *Senecæ* Suaſoriâ primâ legimus.

Atque ita Dolabella Laodiceæ à Caſſio mori coactus eſt. [*Liv. lib.* 121. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 752. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 69. *Dio*, *lib.* 47. *pag.* 345. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.] Cum quo & Marſus ſibi ipſe manus intulit, [*Appian. lib.* 4. *pag.* 625.] & legatus Dolabellæ M. Octavius. Eos, quanquàm Trebonium inhumatum projeciſſent, tamen ſepulturâ dignatus eſt Caſſius: quíque eorum caſtra ſecuti ſupererant, quanquàm fuerant ab iis qui Romæ erant hoſtes judicati, nihilominùs ſalute eos donavit impunitatéque. Neque Laodicenſes, præter impoſitam pecuniæ collationem, ullâ pœnâ affecit. [*Dio*, *ut ſupr.*] licèt eorum & fana & ærarium illum diripuiſſe, nobiliſſimum quemque affeciſſe ſupplicio, & à cæteris graviſſima tributa exegiſſe dicat *Appianus*; ita ut eam civitatem ad extremam redegerit miſeriam. [*pag.* 625. & 626.]

Dolabellæ exercitum ſacramentum ſibi dicere juſſit Caſſius. [*Appian. ibid. pag.* 625.] ac deinde Tarſum advenit. Et quum Tarſenſes jam Rufo deditionem feciſſent; omni eos publicâ privatâque pecuniâ mulctatos, alio ſupplicio nullo affecit. [*Dio*, *ut ſupr. pag.* 345.] Mulctam verò 1500. talentorum illis impoſuit graviſſimam. Unde illi præ inopiâ, quum milites violenter pecuniam exigerent, vendiderunt omnia ornamenta publica, atque ſacra etiam; concidentes tum fercula pomparum tum donaria. Et quum ne hæc quidem ſufficerent, vendiderunt magiſtratus ingenua corpora; primùm virgines ac pueros, deinde mulieres & ſenes miſeros addictos minimo, poſtea juvenes. Ex quibus plerique mortem ſibi conſciverunt. [*Appian. ibid. pag.* 626.]

Quum poſt captam Laodiceam undique dynaſtæ concurrerent, munera & coronas Caſſio ferentes; Herodes expectabat daturum eſſe illic pœnas Malichum facinoris in patrem Antipatrum commiſſi. At ille circa Tyrum Phœnices ſuſpicione conceptâ, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obſes in eâ urbe ſervabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere; & dum bello contra Antonium occuparetur Caſſius, Judæorum gentem ad deficiendum à Romanis concitare, dejectóque Hyrcano ſibi regnum acquirere. Sed Herodes homo callidus intellecto ejus propoſito & ipſum & Hyrcanum cum comitibus ad cœnam invitavit. Deinde famulorum quendam inſtruendi convivii ſpecie præmiſit, re autem verâ ad tribunos, ut Malicho cum pugionibus occurrerent. Illi præceptorum Caſſii memores, egreſſi & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem. Quo facto Hyrcanus adeò eſt attonitus, ut obmutuerit. Tandem ægrè ad ſe reverſus, percontabatur Herodem quid hoc rei eſſet, & quis Malichum interfeciſſet. Et quum ex tribunis unus reſpondiſſet, juſſu Caſſii id eſſe factum: *Planè*, inquit, *& me & patriam meam Caſſius ſervavit incolumem; qui amborum inſidiatorem peremit.* Utrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertum eſt. [*Joſeph. libro* 1. *Belli*, *capite* 9. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 20.]

Pridie Kalendas Quintiles M. Lepidus (ob receptum M. Antonium) hoſtis à Senatu judicatus eſt, cæterique qui unà cum illo à republica defecerunt: quibus tamen ad ſanitatem redeundi ante Kalend. Septembr. poteſtas facta eſt. Ita ad Lepidi affinem C. Caſſium ſcripſit *Cicero:* [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 10.] hoc etiam addito. *Præclarè viceramus, niſi ſpoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepiſſet Antonium. Itaque nunquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto eſt Lepidus. Ille enim ex turbulentâ republicâ, hic ex pace & victoriâ bellum excitavit.*

In eâdem quoque epiſtolâ oſtendit *Cicero* acceptas fuiſſe Caſſii litteras, Nonis Martiis ex caſtris datas; quibus Syriam ſe tenere, & expeditionem in Ciliciam adversùs Dolabellam parare, ſignificaverat; ſed de expeditionis illius ſucceſſu & Dolabellæ caſu nihil adhuc certi Romæ fuiſſe intellectum. Cæſari autem de reditu in gratiam, & Senatui ſimiliter ut Brutus de præſenti ſtatu rerum, ille ſcripſerat: [*Dio, lib.* 47. *pag.* 343.] Ipſe enim Brutus quoque, miſſis ad Cæſarem litteris, ut Antonio reſiſteret ac ſecum in gratiam rediret hortabatur. [*Id. ibid. pag.* 340.] licèt in ſuis ad Ciceronem litteris longè alios ille ſpiritus præ ſe tulerit. Nam quum ſcripſiſſet ad Cæſarem Cicero, *unum eſſe quod ab eo poſtuletur & expectetur, ut eos cives, de quibus viri boni, populúſque Romanus bene exiſtimaret, ſalvos eſſe vellet;* ſtomachabundus Brutus ſic ad Ciceronem reſcripſit. *Quid ſi nolit? non erimus? Atqui non eſſe, quàm eſſe per illum, præſtat. Ego, medius fidius, non exiſtimo tam omnes deos averſos eſſe à ſalute populi Romani, ut Octavius orandus ſit pro ſalute cujuſquam civis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum.* (lib. ad Brut. epiſt. 16.)

Senatus de Caſſii rebus certior factus, imperium Syriæ (quod jam tenebat) illi confirmavit, ac bellum contra Dolabellam (quem jam extinctum ignorabat) demandavit. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 343. & 344.] Atque ita omnia tranſmarina imperia Bruti & Caſſii commiſſa ſunt arbitrio; mandatúmque, ut quicquid provinciarum exercituúmque ab Ionio mari Orientem uſque Romanis parebat, horum duorum mandata faceret: comprobatis quæ illi fecerant omnibus, laudatíſque quicumque his ſe tradidiſſent exercitibus. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 62. *cum Appian. lib.* 3. *pag.* 567, 568.)

Octavianus, videns acta Senatûs manifeſtè ſpectare ad augmentum Pompeianarum partium & detrimentum Cæſarianarum, atque contumeliâ ſe affectum exiſtimans, quòd non ipſe ſed Decimus Brutus electus eſſet imperator ad gerendum bellum cum Antonio, diſſimulatâ irâ triumphum ob rem in prælio Mutinenſi feliciter geſtam petiit. Contemptus autem à Senatu, quaſi majora quàm pro ætate appeteret, veritus ne deleto Antonio magis etiam contemneretur; de redeundo cum eo in gratiam cogitare cœpit, juxta Panſæ morientis monita. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 568. & 577.] quæ & per M. Lepidum cum eo reconciliata eſt. [*Liv. lib.* 119. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Inter hos igitur tres, intercedentibus epiſtolarum commerciis, & conditionum in iis mentione factâ, potentiæ inita eſt ſocietas. cùm Antonius & ſubinde Cæſarem admoneret, quàm inimicæ ipſi partes Pompeianæ forent & in quod jam emerſiſſent faſtigium, & quanto Ciceronis ſtudio Brutus Caſſiúſque attollerentur; denunciarétque ſe cum Bruto Caſſióque, qui jam decem & ſeptem legionum potentes erant, juncturum vires ſuas, ſi Cæſar ejus aſpernaretur concordiam: dicerétque plus Cæſarem *patris*, quàm ſe *amici* ultioni debere. Hortantibus etiam orantibúſque exercitibus, inter Antonium & Cæſarem facta eſt affinitas, privignâ Antonii deſponſatâ Cæſari. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 65.] Claudiâ nimirum, Fulviæ ex primo marito P. Clodio filia vix dum nubili. [*Sueton. in Octavio, cap.* 62.]

Societate cum M. Antonio & M. Lepido ita initâ, Octavianus 400. milites Romam miſit, qui ſibi nomine exercitûs depoſcerent Conſulatum. Ubi cunctante Senatu, Cornelius centurio princeps legationis, rejecto ſagulo, oſtendens gladii capulum, non dubitavit in Curiâ dicere: *Hic faciet, ſi vos non feceritis.* Et coactus à ſuis militibus Octavianus, Romam cum iis contendit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 26. *Appian. lib.* 3. *pag.* 582. *Dio, lib.* 46. *pag.* 319.]

Dum in itinere ille erat, Prætores cuſtodias certis locis urbis collocaverunt: & Janiculum militum præſidio quos ad urbem habebant duabúſque legionibus quæ ex Africâ advenerant, occupaverunt. Sed ubi ille urbem ingreſſus eſt, Prætores etiam è Janiculo deſcenderunt, ſéque & milites illi dediderunt: legionibus ſponte ſigna ad eum transferentibus. [*Appian. ut ſupr. pag.* 584, 585. *Dio, pag.* 320.] Menſe verò *Sextili, ex Janiculo legiones deductæ ſecutæque ſunt ejus auſpicia ac fidem:* ut in Senatuſconſulto apud *Macrobium,* (*lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.) legitur.

Primo comitiorum Conſularium die, Octaviano augurium captanti in campo Martio ſex vultures apparuerunt; deinde creato Conſuli, & ex roſtris milites alloquenti iterùm ſex, vel, ut alii volunt, duodecim ſe vultures, veluti Romuli auſpiciis novam urbem condituro oſtenderunt: unde & ejus monarchiam ſibi obventuram ille ſperabat. [*Julius Obſequens, de prodigiis. Sueton. in Octavio, cap.* 95. *Appian. lib.* 3. *pag.* 586. *Dio, lib.* 46. *pag.* 321.] Electus vero eſt ipſe Conſul cum quo volebat collegâ Quinto Pedio; qui portionem ſuam ex Julii Cæſaris hæreditate illi donaverat. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 65. *Appian. lib.* 3. *pag.* 586. *Dio, lib.* 46. *pag.* 320.)

Cùm annos XIX. haberet, Conſulem creatum eum fuiſſe, dicit *Livius.* [*lib.* 119.] XX. ætatis anno Conſulatum invaſiſſe, rectiùs ſcripſit *Suetonius* (*in Octavio, cap.* 26.) & in libro 7°. *Eutropius:* quod & ex ipſius Octaviani Commentariis. *Plutarchus* confirmat, ita ſcribens in *Bruto.* Τὰς δυνάμεις τῇ πόλει περιςήσας ὑπατείαν ἔλαβεν, ὄπω πάνυ μειράκιον ὤν, ἀλλ' εἰκοςὸν ἄγων

ἔτος,

ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. *Circumfuſo Urbi exercitu Conſulatum accepit vix dum adoleſcens & vigeſimum annum agens; ut in Commentariis ipſe retulit.* Conſulatum iniiſſe, *pridie quàm viginti annos impleret*, *X. Kalendas Octobres*, ſcripſit Velleius Paterculus. (*lib. 2. cap.65.*) Sed in die initi Conſulatûs annotando *Velleius* lapſus eſt: & menſis integer cum diebus quinque complendo vigeſimo Octaviani anno tum defuit. Neque enim menſe Septembri quo natus eſt; ſed *Sextili* primum Conſulatum illi obtigiſſe, indéque menſi illi *Auguſti* nomen fuiſſe inditum; ex Suetonio, (*in Octavio, cap.31.*) Dione, (*lib. 55. pag. 552.*) & Senatuſconſulto à Macrobio producto, (*lib. 1. Saturnal. cap. 12.*) conſtat.

Et quidem 19. menſis Auguſti die, & primum Conſulatum illum iniiſſe, & vitâ exceſſiſſe, notavit *Dio.* [*lib. 56. pag. 590.*] Unde & curioſorum illa obſervatio apud Tacitum [*lib. 1. Annal. cap. 9.*] eſt nata: *quòd idem dies accepti imperii princeps, & vitæ ſupremus* fuerit. imperio non malè à primo hoc Conſulatu deducto: quem & *invito Senatu extorſit*, (ut apud *Tacitum* eſt, lib. 1. Annal. cap. 10.) & pro arbitrio depoſuit. quanquàm Senatui gratias ſe habere ille ſimulabat; ac quæ iis vi adactis adeptus fuerat ea, quaſi ab ipſis ultrò ſibi oblata, beneficium ſe putare fingebat. Senatores verò gloriabantur, quòd ea ipſi ſuâ ſponte contuliſſent: ac eidem præterea, quem paulò antè Conſulatu non dignabantur, id dederunt, ut etiam peracto conſulatu, quotieſcunque apud exercitum eſſet, Conſulibus cujuſque temporis honore anteiret. ac cui pœnam minati fuerant, quòd privato conſilio copias contraxiſſet, cum alios etiam exercitus parare juſſerunt; & cujus ignominiâ afficiendi opprimendíque causâ, bellum Decimo Bruto contra Antonium mandaverant, & Bruti quoque legiones adjecerant. Denique & Urbis ei cuſtodia commiſſa eſt; útque facultatem haberet, etiam præter legem præſcripta, agendi omnia quæ vellet conceſſum. [*Dio, lib. 46. pag. 321.*] Atque hoc imperium, quod uſque ad vitæ exitum retinuit, per annos integros 56. ille geſſit. Ut non ſine causâ M. Brutus hâc de re Ciceronem ita præmonuerit. [*in lib. ad Brut. epiſt. 4.*] *Timeo ne Cæſar tuus altiùs ſe aſcendiſſe putet decretis tuis, quàm inde, ſi Conſul factus ſit, deſcenſurum.*

Octavianus, non contentus priore adoptione per teſtamentum Julii Cæſaris factâ, per plebiſcitum, (quod priore anno Conſul Antonius impediverat) lege curiatâ perlatâ, eam confirmandam curavit: indéque publicâ authoritate, *C. Julii Cæſaris Octaviani* nomen uſurpavit. [*Appian. lib. 3. pag. 586. Dio, lib. 46. pag. 321, 322.*]

Mox aliâ lege latâ Dolabellam (de cujus morte nuntius adhuc Romam non pervenerat) à Senatu priùs hoſtem judicatum abſolvit; & de Cæſaris nece judicia conſtituit. [*Appian. ibid.*] Quâ in re, ne vi, ſed jure agere exiſtimaretur; legem Pediam tulit Q. Pedius ejus in Conſulatu collega: quâ omnibus, quorum operâ Cæſar interfectus fuerat, damnatis aquâ ignique interdicebatur, corúmque bona publicabantur. [*Liv. lib. 120. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 69. Sueton. in Nerone, cap. 3. Dio, lib. 46. pag. 322.*] Accuſatorem appoſuit M. Bruto, L. Cornificium, C. Caſſio, M. Agrippam: qui abſentes, indictâ causâ, damnati ſunt. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Capitone Velleii Paterculi hiſtorici patruo, viro ordinis ſenatorii, Agrippæ ſubſcribente in C. Caſſium. [*Vellei. ut ſupr.*]

Decimus Brutus, inter percuſſores Cæſaris cum his etiam abſens damnatus, juſſu M. Antonii in domo hoſpitis cujuſdam, nobilis viri nomine Camelii, à Capeno Sequano ſeſquianno poſt interemptum Cæſarem jugulatus eſt. [*Liv. lib. 120. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 64. Appian. lib. 3. pag. 588. Oroſ. lib. 6. cap. 18.*] Quem licèt excellere hoc genere virtutis dixerit Cicero; [*lib. 11. ad familiar. epiſt. 21.*] *ut nunquam extimeſceret, nunquam perturbaretur*: in morte tamen ſubeundâ pudendum timorem prodidiſſe, in epiſt. 82. declarat *Seneca.* Quem timorem ut illi demeret, Helvius Blaſio quidam, qui propter communem militiam eum amore proſequebatur, ſeipſum eo inſpiciente interfecit; ſuo eum exemplo ad tolerandam necem animans. [*Dio, lib. 46. pag. 325.*] Interfecti verò Bruti caput Camelius ad Antonium miſit: quod inſpectum ille ſepeliendam ſuis tradidit. [*Appian. ut ſupr.*]

Hic ſecundus poſt Trebonium Cæſari pœnas dedit: cujus cùm primus omnium amicorum fuiſſet, interfector fuit; cenſebátque æquum, quæ acceperat à Cæſare retinere, Cæſarem qui illa dederat periſſe. Cæſare verò vivo, Magiſter ejus equitum ille fuit, & ulteriori Galliæ præfuit; deſignatus ab eo Conſul, in annum poſt Hirtii & Panſæ conſulatum proximum, ſimúlque rector citerioris Galliæ. [*Vellei. Paterc. & Appian. ut ſupr.*]

Per idem tempus & Minutius Baſillus, æquè unus è percuſſoribus Cæſaris, à ſuis ſervis necatus eſt; quia ex eis aliquot iratus caſtraverat. (*Appian. & Oroſ. ut ſupr.*)

3962 M. Brutus, quum exercitum à C. Antonio ad ſeditionem concitatum pacaviſſet, ipſúmque Antonium in cuſtodiâ Caii cujuſdam Clodii Apolloniæ reliquiſſet, cum maximâ ac validiſſimâ exercitûs parte in ſuperiorem Macedoniam abiit: ac deinde hinc in Aſiam tranſmiſit, ut ſuos milites quàm longiſſimè ab Italiâ ſeductos, ibi ex ſubditorum opibus aleret. Atque in Aſiâ tum alios auxiliarios ſibi paravit, tum Dejotarum; quanquàm & extremâ ſenectute virum, & qui priùs auxilium Caſſio negaverat. (*Dio, lib. 47. pag. 340, 341.*)

M. Antonius & M. Lepidus, relictis in Galliâ legatis, in Italiam ad Cæſarem cum maximâ atque optimâ exercitûs parte profecti ſunt. (*Dio, lib. 46. pag. 325.*) Quorum trium contractis ad Bononiam copiis, aquila tentorio Cæſaris ſuperſedens, duos corvos hinc & inde infeſtantes ad terram afflixit: notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas diſcordiam talem qualis eſt ſecuta, & Cæſaris de duobus aliis victoriam præſagiente. (*Id. lib. 47. pag. 328. Sueton. in Octavio, cap. 96.*)

Hi tres apud Confluentes, circa Bononiam & Mutinam in parvâ quâdam inſulâ Lavinio fluvio circumfuſâ, per tridui ſpatium privatim collocuti, pacem ita inter ſe fecerunt, ut Reipublicæ conſtituendæ ſimul per quinquennium præeſſent. (*Liv. lib. 120. Florus, lib. 4. cap. 6.*

3962 *Plutarch. in Cicerone, & Antonio. Appian. lib. 4. pag. 589. 590. Dio, lib. 46. pag. 325, 326.)*

Ibi de communi ſententiâ hæc ſtatuerunt. Ut Cæſar conſulatum in reliquum anni Ventidio traderet: & ut novus magiſtratus Triumvirorum ad tollendas civiles diſſenſiones crearetur, cúmque Lepidus cum Antonio Cæſaréque in quinquennium conſulari poteſtate gereret. Ut triumviri confeſtim in quinquennium urbanos magiſtratus annuos deſignarent: provincias verò ita partirentur, ut Antonius haberet univerſam Galliam, tam Togatam cis quàm Comatam trans Alpes, exceptâ Narbonenſi provinciâ; huic Lepidus præeſſet unà cum Hiſpaniâ; Cæſari obveniret utraque Africa cum Sardiniâ & Siciliâ. Atque ita Imperium Romanum in triumviros diviſum eſt: dilatis in aliud tempus tranſmarinis aliis provinciis, quibus Brutus & Caſſius tum præerant. Præterea compoſitum inter ipſos eſt, ut inimicos ſuos cæderent: útque Lepidus loco Decimi Bruti in ſequentem annum Conſul deſignaretur, Romámque & totam Italiam in cuſtodiâ haberet; Antonius verò & Cæſar contra Brutum & Caſſium bellum moverent. (*Appian. lib. 4. pag. 590. Dio, lib. 46. pag. 326.*]

Romam deinde Triumviri triduo ingreſſi ſunt, ſeorſim quiſque cum ſuâ prætoriâ cohorte, & legione unâ: advocatâque concione Publius Titius tribunus plebis legem tulit de novo magiſtratu creando, ut Triumviri conſtituendæ Reipublicæ præeſſent in quinquennium cum poteſtate conſulari. [*Appian. ibid. pag. 592, 593. Dio, lib. 47. pag. 328.*]

M. Cicero ſub adventum Triumvirorum ceſſit Urbe; pro certo habens, id quod erat, non magis Antonio eripi ſe, quàm Cæſari Caſſium & Brutum poſſe. (*Livius; apud Senecam, in orat. Suaſoriâ* 7.]

M. Æmilius Lepidus, M. Antonius & Cæſar Octavianus, V. Kalend. Decembr. Triumviratum inierunt; eundem *ad prid. Kalendas Januar. ſextas* (ſive ſexti anni conſequentis) continuandum: ut ex lapide Colotiano liquet. (*in Inſcript. Gruteri, pag.* CCXCVIII.) Quo tempore novam *Tricipitinam* exortam M. Terentius Varro vidit. Indéque initium principatûs Cæſaris Octaviani Suetonius (*in Octavio, cap.* 8.) & Eutropius (*libro* 7.) deducunt: annos ferè XII ad victoriam Actiacam (a quâ monarchiam ejus auſpicantur) numerantes; quibus menſes propè tres deerant.

VII Idus Decembr. anni illius, quo Cæſar Octavianus in locum Panſæ & Hirtii ſe & Q. Pedium Conſules ſuffecit, ab emiſſariis Antonii triumviri M. Cicero eſt occiſus: ut ex Tironis, liberti Ciceronis, ſcriptis confirmat author Dialogi de cauſis corruptæ eloquentiæ, Corn. Tacito adſcripti. Hunc vitæ exitum habuit ille, primus in togâ triumphum linguæque lauream meritus, & facundiæ Latiarúmque literarum parens: atque (ut Dictator Cæſar quondam de eo ſcripſit) omnibus triumphis lauream adeptus tantò majorem, quantò plus eſt ingenii Romani terminos in tantum promoviſſe, quàm imperii. [*Plin. lib. 7. cap.* 30.] De quo videnda quæ habentur apud *Velleium Paterculum, lib. 2. cap. 66. Senecam*, in Suaſoriis, *oratione* VII, & *Plutarchum*, in *Ciceronis* ſui fine.

Cleopatra Caſſio, auxilia iterùm minaciter expetenti, ſuppetias non tulit. (*Appian. lib. 5. pag. 675.*)

Dum in Aſiâ M. Brutus ageret, Gellius ei Publicola inſidiatus eſt: in Macedoniâ autem C. Antonium Marcus frater, miſſis ad hoc negotium nonnullis, ex Bruti poteſtate eripere eſt conatus. Itaque C. Antonium Clodius illius cuſtos relictus, quum ſalvum retinere nequiret, necavit: ſive proprio uſus conſilio, ſive Bruti juſſu. Fertur enim Brutus, quum priùs ſummam ſalutis C. Antonii curam habuiſſet, pòſt intellectâ Decimi nece, eam abjeciſſe. Gellius autem inſidiarum convictus, nullo ſupplicio eſt affectus. Nam quum eum ſemper inter primos amicum ſibi Brutus duxiſſet, ac M. Meſſalam fratrem ejus Caſſio conjunctiſſimum ſciret; miſſum fecit. [*Dio, lib. 47. pag.* 341.]

Brutus ubi primùm M. Antonii conatum ac mortem C. Antonii cognovit, veritus ne qui etiam alii ſe abſente novi motus in Macedoniâ exiſterent, in Europam feſtinatò ſe recepit. (*Id. ibid.*]

Romæ Triumviri templum Serapidi & Iſidi decreverunt. [*Ibid. pag.* 336.]

Quum Cæſar Octavianus Conſulatu ſeſe abdicaſſet, ejúſque collega (Q. Pedius) vitâ deceſſiſſet; P. Ventidium (Baſſum) prætorem, cum alio quodam (C. Carrinate: ut ex lapide Colotiano, in Inſcript. Gruteri, pag. CCXCVIII. intelligitur) Conſulem triumviri creaverunt, præturámque ejus ædili cuidam tradiderunt: omnibúſque pòſt prætoribus magiſtratum, quem quinque adhuc dies geſturi erant, abrogaverunt; iiſque in provincias emiſſis, alios in eorum locum ſubſtituerunt. (*Ibid pag.* 335.) Quò referendum illud *Paterculi*, lib. 2. cap. 65. *Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos Picentium in triumpho ductus erat, in eâ Conſularem prætextam jungentem Prætoriæ.* de quo, puero ducto in triumpho, videndus *Valerius Maximus* lib. 6. cap. 9. *Plinius*, lib. 7. cap. 43. & *A. Gellius*, lib. 15. cap. 4. ubi etiam addit, eum quum adoleviſſet victum ſordidè quæſiſſe, comparandis mulis & vehiculis magiſtratibus qui ſortiti provincias forent: indéque vulgo per vias Urbis verſiculos hos perſcriptos fuiſſe.

Concurrite omnes Augures, Aruſpices,
Portentum inuſitatum conflatum eſt recens;
Nam mulos qui fricabat, Conſul factus eſt.

In ipſo anni exitu, novi Conſules deſignati triumphos egerunt: L. Munatius Plancus ex Galliâ, IIII Kalend. Januar. & M. Æmilius Lepidus Triumvir ex Hiſpaniâ, pridie Kalend. Januar. ut ex Faſtis triumphalib. marmoreis liquet. [*in Inſcript. Gruteri, pag.* CCXCVII.] Vid. *Vellei. Patercul.* lib. 2. cap. 67. & *Appian.* lib. 4. pag. 607.

Anno Juliano quarto in Februario dies vitioſè intercalatus eſt: quum à Februario anni primi Juliani euſque trienuii ſolùm ſpatium interceſſiſſet. Qui error uſque ad annum Julianum 37. deinceps eſt continuatus. nam cùm oporteret diem, qui ex quadrantibus conſit, quarto quoque anno confecto antequàm quintus inciperet, intercalare: Sacerdotes quarto non peracto ſed 4672 42

incipiente

incipiente intercalabant. Atque ita annus à Julio Cæſare rectè ordinatus, horum negligentiâ conturbatus atque confuſus eſt. [*Sueton. in Octavio, cap. 31. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 14. fin.*]

M. Brutus, omnibus in Macedoniâ ſtabilitis, in Aſiam revectus eſt. [*Dio, lib. 47. pag. 341.*] Et exercitu magnifico in eam deportato, claſſem in Bithyniâ & apud Cyzicum paravit. Pedeſtri itinere profectus civitates compoſuit, & dynaſtas audivit. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Apuleium à Triumvirorum proſcriptione ad ipſum confugientem Bithyniæ præfecit. [*Appian. lib. 4. pag. 616.*]

Feruntur Bruti epiſtolæ, Laconicâ brevitate ad Aſianos conſcriptæ: quas Græcè *Aldus*, Latinè à ſe verſas *Rainutius Florentinus* edidit. Earum tres in ejus Vitâ *Plutarchus* recitat: quarum prima ad Pergamenos, in vulgatæ collectionis cernitur principio; alia ad Rhodios, deinceps à nobis exhibebitur; tertia omnium breviſſima, in vulgatâ Græcâ ad Bithynos, in Latinâ Rainutianâ ad *Galatas*, apud Plutarchum verò ad *Samios* inſcripta, ita ſe habet. Αἱ βουλαὶ ὑμῶν ὀλίγωροι, αἱ ὑπουργίαι βραδεῖαι. τί τούτων τέλος ἐννοεῖτε; *Conſilia veſtra nullius penſi, obſequia tarda ſunt: quem eorum finem futurum eſſe exiſtimatis?*

Caſſius Ægyptum petere inſtituit, audito quòd Cleopatra magnâ claſſe navigaſſet ad Cæſarem & Antonium: cogitans ſe hoc modo eam impediturum ſimul & puniturum; atque etiam occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuam, propter recentem Allieni cum quatuor Romanis legionibus diſceſſum. [*Appian. lib. 4. pag. 625. cum lib. 5. pag. 675.*]

In hoc conatu ſperantem ſe occaſione bene uſurum, Brutus aliis poſt alios nuntiis in Syriam miſſis revocavit. [*Id. ibid. Plutarch. in M. Bruto.*] Sicque invitus à ſperatâ Ægypto diſtractus, equites ſagittarios non ſine muneribus ad Parthorum regem remiſit, legatóſque eis adjunxit, qui majora auxilia peterent. [*Appian. lib. 4. pag. 625.*]

Caſſius, fratris filio cum unâ legione in Syriâ relicto, equites præmiſit in Cappadociam: qui Ariobarzanem repentè oppreſſerunt, quaſi inſidias ſtruxiſſet Caſſio; magnámque vim pecuniæ cum cætero apparatu ad Caſſium reportârunt. Tarſenſes verò miſerrimè oppreſſos è Syriâ revertens miſeratus Caſſius, immunes à tributis juſſit eſſe de cætero. [*Id. ibid. pag. 626.*] Sicque rebus in Syriâ ac Ciliciâ conſtitutis, in Aſiam ad Brutum profectus eſt. [*Dio, lib. 47. pag. 345. fin.*]

Poſtquàm Caſſius exceſſit è Syriâ, ſeditio Hieroſolymis exorta eſt. Felix enim cum militibus ibi (à Caſſio) relictus, Malichi necem vindicaturus, in Phaſaëlum fecit impetum: & populus arma corripuit. Erat tum Herodes apud Fabium Damaſci præſidem: & volens fratri ſuccurrere, morbo præpeditus eſt. Phaſaëlus tamen per ſe ſuperatum Felicem in turrim primùm compulit; atque incolumitatem deinde pactum abire paſſus eſt. Cum Hyrcano verò expoſtulavit graviter, quòd poſt accepta multa à ſe beneficia, & Felici ſtuduiſſet, & fratrem Malichi caſtella occupare permiſiſſet. Non pauca enim tunc ille tenuerat, & inter cætera Maſadam longè munitiſſimum. [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 10. & lib. 14. Antiquit. cap. 20.*]

Caſſium & Brutum convenientes ad Smyrnam magna voluptas & fiducia ex præſentibus utriuſque viribus inceſſit. Nam quum ex Italiâ abjectiſſimorum exulum modo fuiſſent profecti inopes atque inermes; quibus nulla inſtructa navis, non unus miles, non opidum erat: haud multo interpoſito ſpatio coierunt claſſe, peditatu, equitatu, ſtipendio inſtructi ad decertandum de Romano Imperio. Parem volebat Caſſius honorem habere & tribuere Bruto: verùm occupavit Brutus plerunque ad eum ventitans; quòd & ætate Caſſius eſſet ſuperior, & corpore minùs ad laborem ferendum comparatus. [*Plutarch. in M. Bruto.*]

Hìc verò uterque futuri adversùs Triumviros belli conſilia ordinavit. [*Liv. lib. 122.*] Et cenſebat quidem Brutus conjunctis copiis eundum in Macedoniam, ut de ſummâ rerum decernerent: jam enim apud hoſtem eſſe legiones 40. ex quibus octo tranſportatæ fuerint per mare Ionium. E diverſo Caſſius contemnendas cenſebat hoſtium copias, egeſtate laboraturas præ nimiâ multitudine: debellandos potiùs fautores adverſæ factionis, Rhodios ac Lycios, potentes claſſibus; ne ſe in hoſtem converſos à tergo invaderent. Et hæc vicit ſententia. [*Appian. lib. 4. pag. 626.*] Triumviros enim adhuc rebus Romæ componendis intentos fuiſſe acceperunt: & Sexto Pompeio in propinquâ Siciliâ adversùm eos ſtationem ſervante, occupatos fore judicaverunt. [*Dio, lib. 47. pag. 346.*]

Porro Smyrnæ tunc Brutus partem ferre pecuniæ, cujus magnam vim coëgerat Caſſius, poſtulavit. Se enim quicquid habuiſſet impendiſſe oſtendit in parandam claſſem, quâ totum internum mare eſſent in poteſtate ſuâ habituri. Sed ne daret Caſſius obſiſtebant amici ejus; negantes æquum eſſe ut quæ ipſe parcendo ſervaret, & conflaret cum invidiâ, ea ille in milites demulcendos effunderet. Attamen impertivit ei tertiam partem omnium: iterúmque ad ſua uterque munera ſunt digreſſi. [*Plutarch.*]

Ipſi igitur circumeuntes, aut legatos ſuos emittentes, eos qui nondum ſecum in eandem ſententiam veniſſent, ſuas in partes traduxerunt; pecuniámque & milites contraxerunt. Hoc agentibus alii omnes, qui in iſtis terræ partibus agebant, ac priùs de ſocietate compellati non fuerant, ſtatim acceſſerunt. Ariobarzanes tantùm, & Rhodii Lyciique, etſi non reſiſtebant, ſocietatem tamen detractavere. Eos Brutus ac Caſſius ſuſpicati adverſæ parti cupere, quòd eſſent beneficiis à ſuperiore Cæſare affecti, veritique ne quid ſe abſentibus moverent, ac reliquos etiam ad mutandam fidem concitarent, primò omnium ſibi aggrediendos eſſe ſtatuerunt: ſperantes ſe eos, quibus & armis longè eſſent ſuperiores, & beneficia liberaliter conferrent, facilè aut ſuadendo aut vi ad ſuam amicitiam perducturos. [*Dio, ut ſupr.*]

Ut convaluit Herodes, contra fratrem Malichi profectus, caſtella ab illo occupata recepit; ipſúmque ex Maſadâ ſupplicem & incolumitatem pactum dimiſit. Tres quoque arces, à Marione Tyriorum tyranno in Galilæâ occupatas, idem recepit, & præſidiariis Tyriis vitam con-

3962 ceſſit omnibus : nonnullos etiam donatos abire juſſit, unà & ſibi civitatis benevolentiam & tyranno comparans odium. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 20, 21.]

A triumviris Tarſenſes, qui Caſſio reſtiterant, laudati ſunt : ſpéſque eis facta, fore ut pro iis quæ amiſerant aliquid reciperent. Ab iiſdem quoque Cleopatra, propter auxilia Dolabellæ ſummiſſa, impetravit; ut ejus filius, Ptolemæi nomen gerens, quem è Cæſare ſe peperiſſe ferebat & propterea Cæſarionem cognominaverat, Ægypti rex diceretur. [*Dio*, *lib.* 47. *pag.* 345.]

Brutus à Lyciis pecuniam & milites popoſcit. Verùm quòd Naucrates concionator (δημαγωγὸς) civitates ad defectionem impuliſſet, & tumulos aliquot illi ad excludendum tranſitu Brutum inſediſſent : primò immiſit in prandentes equitatum, à quo interfecti 600 ſunt. Inde captis arcibus & ignobilioribus opidis, omnes, ut gentem conciliaret benevolentiâ, ſine pretio dimiſit. Illi præfracti ob damna quidem accepta infenſi fuere; clementiam verò & humanitatem ejus deſpexere. [*Plutarch. in Bruto.*]

Communem totius gentis Lyciorum exercitum, in finibus ejus regionis ſibi oblatum, Brutus prælio vicit : ac cum fugientibus in caſtra irrumpens, eodem momento iis potitus eſt; & urbes pleraſque deditione accepit. (*Dio*, *lib.* 47. *pag.* 347.)

Bellicoſiſſimos deinde quoſque eorum intra muros Xanthi coactos obſedit. [*Plutarch.*] Illi ſolo æquatis ſuburbiis, ne Bruto aut receptaculum præberent aut materiem, & civitate circumquaque communitâ, hoſtem arcebant à munitionibus, freti foſſa 50. pedes profundâ, latâ verò proportione altitudinis; ita ut in ejus margine ſtantes jaculis uterentur & ſagittis, haud ſecùs ac ſi flumine dirimerentur nuſquam vadis pervio. Per eam foſſam dum Brutus conatur evadere, operarios pluteis tegebat : partitúſque exercitum in diurnas ac nocturnas oppugnationis vices, materiem è longinquo, ut fit quando ſeriò res agitur, magno ad celeritatem urgentium clamore comportabat; nihil ad ſummam contentionem laborémque ſibi reliquum faciens. Quamobrem licèt primùm videretur, aut nihil effecturus prohibentibus hoſtibus, aut vix poſt multos menſes expugnaturus, tamen intra paucos dies abſolvit negotium. Incluſos enim & è mœnibus pugnantes partim machinis oppugnabat eminùs, partim admotis ad portam cohortibus, quas ubique mutabat continuè. Illi recentibus ſemper feſſi ac ſaucii reſiſtentes durabant tamen, quamdiu non deſtituerentur munitionibus. Ut verò & illæ corruerant, & turres machinis perfractæ ſunt; Brutus id quod futurum erat animo percipiens, juſſit portarum obſeſſores abſcedere : quod Xanthii rati factum cuſtodum negligentiâ, noctu cum facibus eruptionem fecerunt in machinas. Accurrentibus autem ex compoſito Romanis cohortibus, illi confeſtim ad portam refugiebant : quam jam cuſtodes clauſerant, timentes ne hoſtis ſimul cum fugientibus irrumperet. Ibi excluſorum magna ſtrages eſt edita. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 633, 634.]

Amnis urbem præterfluebat. Hunc ſub aquâ tranantes fugam capiebant. Verùm excepti retibus fuerunt tranſverſo alveo in altum demiſſis : quorum in ſummo tintinnabula appenſa ilicò irretitum nunciabant. [*Plutarch. in M. Bruto.*]

Eruperunt rurſùm Xanthii circa meridiem repulſis ſtationariis, incenderúntque univerſas machinas: quúmque porta tunc pateret propter caſum præteritum, cum opidanis irruerunt Romanorum circiter duo millia, irruentibúſque confertim cæteris, porta ferrata repentè in eos decidit; ſive Xanthiorum operâ, ſive ſponte abruptis per quos demittebatur funibus. Itaque Romani quotquot irruperant, partim oppreſſi ſunt, partim intercluſi, quum non valerent eam abſque funibus ſubducere : petitíque ſupernè à Xanthiis, vix tandem in propinquum forum evaſerunt. Ibi graviter infeſtati à ſagittariis, quum ipſi nec arcus ullos haberent nec jacula, in Sarpedonis ædem ne circumvenirentur refugerunt. Intereà Romani qui excluſi ſunt, de interceptis anxiè ſoliciti, Bruto circumcurſante, locis omnibus nihil non tentabant; quum nec portam ferratam quirent diffringere, & ſcalas ac ligneas turres amiſiſſent incendio : attamen alii ſcalas faciebant extempore, alii cervos admoventes mœnibus pro ſcalis eis utebantur, quidam uncos addentes reſtibus ejaculabantur in mœnia, & quoties aliquis infixus hæreret ſubrepebant per eas. [*Appian. ut ſupr. pag.* 634.]

Oenandenſes autem vicini hoſtes, & ideò tunc Bruti ſocii, per abrupta ſaxorum ſcandebant: quos mox Romani laborioſè æmulati ſunt; & multis dilapſis fallente veſtigio, nonnulli ſuperatis mœnibus aperuerunt portulam, ante quam vallum erat ex denſis præacutis ſudibus. His adjuvantibus audaciſſimus quiſque tranſcendebat, donec jam aucti numero portam aggreſſi ſunt diffringere, nullis intùs munitam laminis; foris quoque aliis pari conatu ex adverſo idem agentibus. Quúmque Xanthii magno clamore eos qui ad Sarpedonis refugerant invaderent : hi qui intùs & foris portam diffringebant illis metuentes, tanto furoris impetu eam perfregerunt, ut uno agmine occidente jam ſole irrumperent; editâ ingenti conclamatione, ut hoc ſignum eſſet his qui intercluſi fuerant. [*Ibid. pag.* 634, 635.]

Irruentes in urbem Romani, ignem domibus nonnullis immiſerunt. Id incendium primos perterruit eos in quorum oculis res gerebatur; & iis qui longiùs aberant captæ prorsùs urbis opinionem præbuit. Itaque vicini ſuis quoque ultrò reliquis domibus inflammatis, major pars ſe invicem interfecerunt. [*Dio*, *lib.* 47. *pag.* 347.] Intra privatas enim ædes ſuas ſeſe recipientes, chariſſimum quemque necabant ultrò præbentem jugulum. Exortóque ejulatu maximo, Brutus putans direptiones fieri, militem per præcones cohibuit. Ut verò exactiùs rem cognovit, miſeratus virorum ad libertatem natorum generoſam indolem, ad pacem eos invitavit per nuntios : quos illi telis immiſſis repulerunt, & contrucidatis priùs ſuis omnibus, atque in rogos compoſitis, ſubjectâ flamma poſtremo ſe ipſi jugulaverunt. Ita Appianus. [*ut ſupr. pag.* 635.] Plutarchus verò hunc in modum.

Timens urbi Brutus, imperavit militibus ut ignem extinguerent & opem ferrent urbi. At

Lycios

Lycios ingens ſubitò invaſit & incredibilis ad deſperationem ardor, quem maximè mortis deſiderio compares. Nam cum pueris & mulieribus liberi & ſervi omnis ætatis hoſtes petebant ex muris eos qui ad reprimendum ſuccurrebant incendium. Ipſi arundinem & omne igni aptum fomentum ingerentes trahebant in urbem flammam; eíque quamvis materiam ſubjiciebant, atque eam omnibus modis excitabant augebántque. Poſtquàm diffuſa flamma & urbem undique amplexa ingens eluxit; anxius eâ de re Brutus circumvectus foris muros eſt ad opitulandum, manúſque ad Xanthios porrigens precabatur, urbi ut parcerent eámque conſervarent. Verùm nemo auſcultabat ei, imò perdebant omnibus modis ſemetipſi: non viri modò & fœminæ, ſed parvi etiam pueri cum vociferatione & ululatu partim inſiliebant in ignem, partim ſupernè præcipitabant ſeſe ex muro; pars parentum gladiis nudos afferebant jugulos, hortabantúrque ut eos cæderent. Conſpecta eſt urbe abſumptâ dependens ex laqueo mulier quæ mortuum puerum ex collo ſuſpenſum haberet, & ardenti face inflammaret domum. Quod quum ſpectaculum appareret tragicum, non ſuſtinuit id Brutus contemplari: ſed ubi nunciatum ei eſt illacrymavit, præmiúmque pronuntiavit militibus, quiſquis hominem Lycium ſervaſſet. Centum quinquaginta duntaxat memorant fuiſſe qui non refugerent ſalutem. Hæc *Plutarchus*.

Xanthiorum mancipiis tantùm potitum fuiſſe Brutum, ſcribit *Appianus*; ex ingenuorum verò numero, vix 150. muliercculis, quibus viri percuſſores defuerant. Addítque ſacras ædes ab incendio ſervaviſſe eum quotquot poterat. [*pag.* 635.]

Brutus inde ad Patara deſcendit urbem quæ navale Xanthiorum videri poterat; obſeſsíſque denuntiavit ut imperata omnia facerent, aut cladem qualis Xanthiorum fuit expectarent. Sed pacem ita offerenti cives non paruerunt. Servi enim libertatem, pauperes liberi novas tabulas nuper conſecuti, pacificationi obſtabant. Itaque Brutus captivos Xanthios, quòd pleriſque horum cum Patarenſibus affinitas intercedebat, iis miſit; qui deploratâ ſuâ fortunâ hortarentur eos ad meliora conſilia. Qui quum nihilo magis à propoſito deducerentur, quamvis unicuique eorum ſuos neceſſarios dono dediſſet, ejus diei reliquum ad deliberandum eis conceſſit, atque ita abiit: ſequente verò mane reduxit eò copias. [*Appian. ibid. Dio, lib.* 47. *pag.* 347.] Et cataſtam ſub ipſo muro in tuto loco conſtituens, Xanthiorum captivorum primores ſingillatim productos vendidit; ſi fortè hoc Patarenſes movere poſſet. Qui cùm ne ſic quidem ſe dederent, paucis venditis, cæteros miſſos fecit. [*Dio, ibid.*]

Quum Patarenſium fœminas captivas Brutus teneret, has etiam miſſas fecit ſine pretio. Quæ ubi viris & parentibus ſuis, illuſtribus hominibus, expoſuerunt, virum Brutum eſſe moderatiſſimum & juſtiſſimum; perſuaſerunt eis ut cederent, & traderent ei oppidum. [*Plutarch.*] Ingreſſus verò ille, nec ſupplicio quenquam affecit, nec egit in exilium: ſed aurum omne argentúmque publicum ad ſe deferri juſſit; privatorum quoque exegit à ſingulis, mulctâ propoſitâ contrà facientibus & invitatis indicibus præmio. [*Appian. pag.* 636.]

Hic ſervus quidam aurum à domino abditum prodidit, & centurioni ad id miſſo indicavit. quúmque omnes ducerentur, dominus ſiluit; mater verò illius, ut eum ſervaret, ſequebatur clamans à ſe aurum abſconditum: ſervus ſuper eâ re non interrogatus, alteram mentiri, alterum aurum celaſſe coarguit. Brutus laudatâ tum juvenis patientiâ, tum matris pietate, ambos cum auro dimiſit incolumes: ſervum qui præter æquum heris inſidias ſtruxerat, in crucem egit. [*Id. ibid.*]

Eodem tempore & Lentulus miſſus Andriacam, quod Myrenſium navale eſt, ruptâ catenâ quâ os portûs claudebatur, Myrenſium prætorem cepit. Quem cùm Brutus dimiſiſſet, Myrenſes imperata fecerunt & impoſitam pecuniam ſolverunt. [*Appian. & Dio, ut ſupr.*] Eodémque modo univerſa Lyciorum natio parvo temporis ſpatio recepta eſt: miſsíſque ad Brutum legatis, auxilium & pecunias pro facultatibus eſt pollicita. Quem benignum & præter ſpem experti illi ſunt indulgentem. Xanthiorum enim ingenuis corporibus domum remiſſis, 150 tantùm talenta imperavit Lyciis, neque re ullâ eos aliâ violavit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

Atque ita Brutus Lycios devicit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 70.] Inter cujus epiſtolas & hæc ad *Rhodios* fertur. *Xanthios, quum à nobis defeciſſent, extremo ſupplicio affecimus. Nam uſque ad parvulos omnibus caſis, eorum urbem igne & ferro diruimus. Patarenſibus, quia fidi nobis extiterunt, tributa relaxavimus, ac liberos & ſui juris eſſe conceſſimus: atque pro reſtauratione eorum, quæ demolita erant, quinquaginta talenta dono dedimus. Liceat & vobis conſulere ac videre, utrum vos pro hoſtibus quemadmodum Xanthii, an pro amicis ceu Patareni, haberi velitis.* Ea apud Plutarchum, multò contractior, ita legitur. *Xanthii beneficium meum deſpicientes, deſperationis ſuæ habuerunt patriam ſepulchrum. Patarenſes, qui ſe in fidem meam contulerunt, nuſquam deſiderant in adminiſtrandis rebus ſuis libertatem. Itaque licet vobis quoque vel Patarenſium judicium vel fortunam legere Xanthiorum.*

Rhodiorum quotquot dignitate præſtabant, timebant certaturi cum Romanis, at vulgus ſibi placebat, memor veterum victoriarum de viris longè aliis. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 627.] Tantum enim rei nauticæ illi fidebant, ut ad Caſſium in continentem quoque priores adnavigaverint, eíque compedes oſtenderint, quas ſecum attulerant, tanquam multos hoſtium vivos capturi. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 346.]

Caſſius, quia cum rei navalis peritiſſimis ei res erat, naves ornatas completáſque milite apud Myndum exercuit. Eò legatos ad eum miſerunt Rhodii qui rogarent, ne vel Rhodum contemneret, quæ ſemper contumelias ſuas ulta ſit; vel fœdera icta inter Romanos & Rhodios, quibus diſertè cautum ſit, ne alter populus alterum armis impetat. Miſerunt ad eum etiam legatum Archelaum, quo ille Rhodi in Græcis literis præceptore quondam uſus fuerat, demiſſiùs hoc ipſum rogaturum. Quibus à Caſſio eſt reſponſum, priùs à Rhodiis fœdus eſſe violatum, arma pro Dolabellâ contra ipſum ferentibus; eámque ob rem illos pœnas daturos, niſi confeſtim imperata facerent. [*Appian. pag.* 626, 627, 630.]

Hoc reſponſum magis etiam prudentiores cives terruit: populus verò agitabatur Alexandri & Mnaſeæ concionibus, memorantium quantò pluribus navibus Mithridates Rhodum invaſiſſet, & ante illum Demetrius, reges potentiſſimi. Quamobrem Alexandrum Prytanim creârunt, qui magiſtratus apud eos plurimùm pollet imperio: Mnaſeas claſſi præfectus eſt. [*pag.* 627, 628.]

Alexander & Mnaſeas Rhodiorum ductores, cum 33. ſelectis navibus Myndum petierunt, ut Caſſium terrerent hâc audaciâ: & ſuberat fortè ſpei nonnihil, quòd Mithridatem circa idem opidum aſſecuti, viſi ſunt habuiſſe felicem belli exitum. Itaque oſtentatâ remigandi peritiâ, primo die Cnidum diverterunt: ſequenti verò contra adventantes ex alto Caſſianos à littore ſolverunt. [*pag.* 627, 630.]

Hîc verò pugnatum eſt utrinque acerrimè. Rhodii navigiis agilibus ultrò citróque diſcurrentes, modò penetrabant adverſos ordines, modò circumveniebant. Romani contrà innixi navibus gravioribus, quoties aliquam prehendebant injectis ferreis manibus, majore vi prævalebant, ut in terreſtri prælio. Sed quia Caſſius ſuperabat navium numero, non diu Rhodii potuerunt celeritate ſolitíſque artibus adverſarios eludere. Nam quum à fronte tantùm impetus facerent, móxque ſe reciperent, parum proficiebant, in arctum ſe cogentibus hoſtibus: roſtrorum quoque ictus contra graviores Romanas erant invalidi. Ediverſo Romanæ illas leviores repercutiebant indeflexo impetu: donec tres Rhodiæ, ita ut erant milite plenæ, captæ ſunt; duæ perfractæ ſubſederunt, reliquæ malè mulctatæ Rhodum refugerunt. (*pag.* 630.)

Hoc eventu ad Myndum Romana claſſis cum Rhodiâ conflixit. [*Ibid. cum Dione, pag.* 346.] Quam pugnam è monte ſpectavit Caſſius: móxque ſartis navibus petiit Loryma, quod in adversâ continente Rhodiorum caſtellum eſt; unde onerariis terreſtres copias tranſvexit in inſulam ductu Fanii & Lentuli. Ipſe 80 longis navibus ad terrorem inferendum ornatis, tam mari quàm terrâ obſeſſis Rhodiis, quieſcebat, expectans ſi fortè hoſtes ferociam remitterent. [*Appian. pag.* 631.]

At illi audenter occurrerunt denuò. Quos Caſſius Statii (Murci) operâ ſuperavit; magnitudine ac numero navium ipſorum peritiam vincens. Et tunc, duabus navibus amiſſis, clauſi ſunt undique. [*Id. ibid. Dio, pag.* 346.]

Mox armatis tota mœnia completa ſunt; qui pariter arcerent & Fanium à terrâ oppugnantem, & Caſſium à mari claſſem admoventem, non imparatam infeſtandis mœnibus. Præcogitans enim tale aliquid Caſſius, afferebat ſecum turres plicatiles; quæ tum excitatæ ſunt. Ita Rhodus, bis infeliciter tentato navali prælio, terrâ maríque oppugnabatur; imparata, ut in caſu inopinato, ad ſuſtinendos impetus: unde apparebat brevi venturam in poteſtatem hoſtium, vel armis vel fame victam. Nec latuit hoc prudentiores Rhodios, intercedentibus inter eos & Fanium Lentulúmque colloquiis: quum ſubitò Caſſius in mediâ urbe cum lectiſſimo quoque conſpectus eſt, nec ſcalis uſus, nec ullâ externâ vi admotâ. Creditum eſt clàm apertas ei minores portulas à civibus conjunctis privatâ gratiâ; ne urbs miſerabiliter deleretur. [*Appian. pag.* 631.]

Hic, C. Caſſius * (nunquam ſine præfatione publici parricidii nominandus;) ut ait *Valer. Max.* (*lib.* 1. *cap.* 8.) *, Rhodiis regem ipſum & dominum appellantibus reſpondit: *Neque rex ſum neque dominus, ſed domini & regis interfector & ultor.* [*Plutarch. in M. Bruto.*] Pro tribunali verò ſub haſtâ præſedit; quòd vellet videri urbem armorum vi cepiſſe: juſſóque exercitu quieſcere, & per præcones mortem interminatus violentis ac raptoribus, ipſe nominatim citatos circiter 50. cives Rhodios ad mortem duci juſſit, alios 25. nuſquam comparentes exilio mulctavit. (*Appian. pag.* 631.]

Navibus deinde Rhodios & pecuniâ ſpoliavit. Quicquid enim auri argentíque in ſacro aut publico fuit, id omne corraſit: etiam donariis omnibus, præter currum Solis, abreptis. [*Appian. ibid. Dio, pag.* 346.] * indéque etiam orantibus Rhodiis, ne ab eo cunctis Deorum ſimulachris ſpoliarentur; *Solem à ſe relinqui reſpondit.* Illius enim effigiem tantummodò ſupplicibus ceſſerat. [*Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 5.] *. Privatim deinde à dominis, quod quiſque auri & argenti haberet, ad præſtitutam diem proferre juſſit, denuntiato per præconem ſupplicio, ſi quis aliquid occultaret: indicibus verò in præmium propoſitâ parte decimâ, & ſervis libertate. Illi primùm celabant plerique, ſperantes fore ut intra verba minæ conſiſterent: deinde poſtquàm viderunt indicibus repræſentari præmia, petierunt prorogari ſibi terminum. quo impetrato, alii ex terrâ effodiebant condita, alii hauriebant è puteis, alii rursùm è foveis proferebant multò plura quàm anteà. [*Appian. pag.* 631, 632.] Cúmque ita ad octo talentûm millia à privatis extorſiſſet: publicè mulctavit civitatem quingentis aliis. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Rhodiis præter vitam nihil relinquens. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Sic igitur acri atque proſperrimo bello Caſſius Rhodum, rem immanis operis, cepit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 70.] Qui lætus & expugnatione celeri & pecuniarum copiâ, Lucium Varum Rhodiis præſidio reliquit. [*Appian. pag.* 632.] Ariobarzanem deinde comprehenſum occidit. (*Dio, pag.* 346 *fin.*) & omnibus Aſiæ provinciis decem annorum tributa imperavit; eáque abſque ulla remiſſione exegit. [*Appian. pag.* 632.]

Tum nunciatum Caſſio eſt, Cleopatram ingenti claſſe & magno apparatu navigare ad Cæſarem & Antonium. Secuta enim jam antè illas partes propter majorem Cæſarem, tunc longè propenſior in eas facta eſt propter formidinem quâ ſibi metuebat à Caſſio. Ad eam invadendam, Murcum unâ cum fortiſſimâ legione & ſagittariis quibuſdam impoſitum in 60. naves tectas, Caſſius in Peloponneſum miſit; ut ſtationem haberet circa Tænarum promontorium. Cleopatra verò, contempto Caſſio Murcíque ſtationibus, versùs mare Ionium navigavit. Sed tempeſtate in Africæ littore ejus claſſis eſt afflicta; ejúſque naufragii ſigna undis uſque regionem Laconicam ſunt delata: ipſáque Cleopatra in morbum conjecta domum rediit. (*Appian. lib.* 4. *pag.* 632. & 636. *cum lib.* 5. *pag.* 675.)

Inter

Inter Bruti epiſtolas, de ipſius & Caſſii victoriis hæc legitur, tanquam ad *Coos* miſſa. *Rhodus quidem Caſſio jam ſervit; civitas ſanè magis audax quàm propriis viribus firma exiſtens. Lycia verò nobis univerſa paret; partim bello domita, partim ne extrema ſubiret. Quæ ſanè optio profuit illis: nam volentes ea elegerunt, quæ non multò pòſt inviti feciſſent. Eligite igitur vos, utrum coacti bello ſervire, an nos in recipiendo amici dici velitis.*

Ex Lyciâ in Ioniam reverſus Brutus, multa memorabilia edidit opera; & honoribus in dignos conferendis & ſuppliciis pro cujuſque merito irrogandis. Atque inter alios, Theodotum Rhetorem, quo authore (ut ipſe glorians jactabat) Pompeius Magnus in Ægypto eſt occiſus, vagabundum in Aſiâ repertum, omni cruciatûs genere affectum necavit. [*Plutarch. in Bruto, & Pompeio.*]

Caſſium accerſivit Brutus Sardes, appropinquantíque proceſſit cum amicis obviam; totúſque exercitus armatus utrumque imperatorem conſalutavit. Ut ſolet magnis in rebus inter duos quibus amici & duces ſunt multi, quum ſuſpiciones inter eos mutuæ & inſimulationes extitiſſent; priùs quàm aliò ſe converterent, ſtatim ex viâ conclave ſoli ingreſſi foribus occluſis & remotis arbitris expoſtulare primùm, mox arguere & criminari inter ſe cœperunt. Hinc in lachrymas liberámque & vehementem objurgationem erumpentibus illis, mirantes aſperitatem iræ & contentionis amici eorum, timebant ne quò evaderent. [*Id. in Bruto.*] Sed omnes illas ſuſpiciones, quas ex aliorum calumniis alter contra alterum conceperat, prudenter illi tandem ſuſtulerunt. (*Dio*, *lib.* 47. *pag.* 347.)

Erat ibi tum M. Favonius, (cujus, ut Bruto familiaris, meminit *Cicero* lib. 15. ad Attic. epiſt. 11.) æmulus pridem M. Catonis, qui non tam ratione quàm impetu aliquo & motu lymphatico philoſophum agebat; ac ſenatorem populi Romani eſſe in minimis ponebat: Cynicâ verò loquendi ferociâ, quâ utebatur, moleſtiam frequenter abſtergebat aliis qui importunitatem ejus per ludum excipiebant. Hic tunc repulſis vi janitoribus, qui ingreſſum ejus prohibebant, intravit conclave in quo Caſſius & Brutus privatum illud habebant colloquium: voce mimicâ pronuntians carmina quibus Neſtorem utentem cecinit *Homerus*,

Ἀλλὰ πίθεσθ᾽, ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐϛὸν ἐμεῖο·

At parete ambo, natu me nempe minores;

& ſequentia. Id riſum Caſſio movit: ſed Brutus eum expulit, ἁπλόκυνα & ψευδόκυνα, *inſcitum canem & adulterinum canem* eum appellans. Poſt mutuam autem altercationem finitam, præbente cœnam Caſſio, invitávit eò Brutus amicos. Quibus jam accumbentibus, acceſſit Favonius lotus. Teſtante Bruto adeſſe eum non vocatum, & faceſſere jubente, ad lectum ſupremum vi irrumpens collocavit ſe in medio: habuítque convivium oblectationem non infeſtivam nec indoctam. [*Plutarch. in M. Bruto.*]

Poſtridie Brutus virum prætorium, cujus operâ uſus fuerat, L. Pellam repetundarum Sardianis poſtulantibus, judicio publico damnavit & infamiæ notavit. Quod factum momordit non mediocriter Caſſium: qui paucis antè diebus ejuſdem criminis compertos duos amicos tantùm caſtigavit privatim, ac publicè abſolutis uti non deſtitit. Unde Brutum incuſavit ut nimiùm rigidè leges ſequentem & juſtum, quo tempore civiliter eſſet & humaniter agendum. Ille commonuit eum Iduum Martiarum, quibus interfecerant Cæſarem: qui non ipſe omnes homines vexâſſet, verùm hoc agentium eſſet patronus. [*Id. ibid.*]

Labienus junior, Titi Labieni (Julii Cæſaris in Galliâ legati) filius, à Caſſio & Bruto ad petendum auxilium ab Orode Parthorum rege miſſus, aliquandiu apud eum commoratus eſt, nullâ ipſius ratione habitâ; quòd & adjuvare eos Regi in animo non erat, & negare auxilium verebatur. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 371. *cum Floro*, *lib.* 4. *cap.* 9. *& Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 78.]

Lyciorum claſſem univerſam cum aliis navibus Abydum navigare Brutus juſſit: quò ipſe terreſtres etiam ducebat copias, præſtolaturus ibi Caſſium venientem ex Ioniâ, ut ſimul trajecto freto Seſtum peterent. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 636.]

Quum Caſſius & Brutus trajecturi eſſent in Europam ex Aſiâ, & tranſportaturi ex Abydo in oppoſitam continentem exercitum; tetrum oſtentum dicitur Bruto factum. Noctis enim conticinio, quum luna non admodùm luceret, & totus exercitus teneretur ſilentio; Bruto, deficiente penè lumine, volventi aliquid animo & reputanti, atra quædam imago ſe obtuliſſe dicitur inmanis & horrendi corporis, ſilentio ſibi aſſiſtentis. Eo autem intrepidè percontante, quiſnam hominum deorúmve eſſet; ſpectrum reſpondiſſe. *Tuus ſum, Brute, malus genius: Philippis me videbis iterum.* cúmque nihil perculſum, *Videbo*, dixiſſe: & ſpectrum ſub oculis mirantis evanuiſſe. Refert hæc *Florus*, lib. 4. cap. 7. *Appianus*, lib. 4. pag. 668. *Plutarchus* in fine *Cæſaris*, & pleniùs in Vitâ *Bruti*: ubi & eum proximo manè quod viderat Caſſio narraviſſe, illúmque ex Epicuri diſciplinâ quid de ejuſmodi ſpectris ſentiendum eſſet expoſuiſſe, adjicit.

3963 Antigonus Ariſtobuli (fratris Hyrcani) filius à ſocero ſuo Ptolemæo Mennæi filio, & Fabio Damaſci duce (quem pecuniis ſibi conciliaverat) & Marione Tyriorum tyranno (qui ob Herodis odium illi adhæſit) adjutus, Judæam invaſit. Cui vix extremos regionis fines ingreſſo Herodes occurrens, prælio cum ſuperatum inde repulit. Quamobrem revertentem Hieroſolyma coronis eum Hyrcanus honoravit. Jam enim gener per ſponſionem aſcitus Herodes erat in Hyrcani familiam: ducturus Mariammen (Syriacè מרים ſive *Mariam* dictam) ex Alexandro filio Ariſtobuli (fratris Hyrcani) & Alexandrâ Hyrcani filiâ genitam. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 21. *cum lib.* 15. *cap.* 9. *&* 11.]

Ad Melanem ſinum in Thraciâ luſtrato Caſſii & Bruti exercitu, reperta ſunt in eo circiter octoginta ſcutatorum millia. Equitum verò Brutus habebat Gallorum Luſitanorúmque quatuor millia; Thracum Illyriorúmque, Parthienorum Theſſalorúmque, duo millia. Caſſius Hiſpanorum & Gallorum duo millia; ſagittariorum equeſtrium ex Arabiâ, Mediâ, Parthiâ, (nam &

3963 Parthos huc auxilia miſiſſe confirmat *Juſtinus*, lib. 42. cap. 4.) quatuor millia. Sequebantur & ſocii reges ac tetrarchæ ex Gallogræciâ, præter pedeſtres alias copias ducentes equitum quinque millia. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 640.]

Hi ad Philippos, urbem Macedoniæ (non minùs B. Pauli epiſtolâ quàm hoc bello factam celebrem) Triumvirorum M. Antonii & Cæſaris Octaviani exercitus exceperunt. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 70.] Pariter utrinque undeviginti legiones conſtiterunt. Equitum Antonius cum Cæſare habebat 13, Brutus & Caſſius 20. millia. Sed Caſſiani, difficultate annonæ hoſtem fatigare cupientes, per multos dies prælium detrectârunt: quum ipſis omnia ſuppeterent ex Aſiâ, & ex propinquo per mare ſubveherentur; hoſtes in regione infeſtâ laborarent inopiâ. nam neque negotiatores ex Ægypto ſumere quicquam poterant, fame oppreſsâ; neque ex Hiſpaniâ aut Africâ Sextus Pompeius, neque ex Italiâ Statius Murcus & Domitius Aënobarbus ſinebant commeatus advehi: Macedonia verò Theſſaliâque non diu ſufficere poterant, quæ tum ſolæ alebant exercitum. Ex alterâ parte Antonius, ut hoſtibus à tergo commeatus ex Thaſo ſubvectionem intercluderet, decem dierum ſpatio anguſto in palude tranſitu clàm aperto, multa caſtella vallata in ulterioribus locis erexit: quæ deinde Caſſius, tranſverſo ſepto per totam paludem à caſtris uſque ad mare acto, inutilia illi reddidit. (*Appian. lib.* 4. *pag.* 652, 653.)

Commiſsâ deinde pugnâ, (cui & Cæſar & Antonius ſubduxiſſe ſe dicuntur) cornu cui Brutus præerat, impulſis hoſtibus, caſtra Cæſaris cepit: id autem in quo Caſſius fuerat fugatum ac malè mulctatum eſt, caſtráque ejus ab Antonianis expugnata. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 7. *Vell. Paterc. ut ſupr. Plutarch. in Antonio.*] * Quum Caſſius in acie ardentiſſimo animo perſtaret, Julii Cæſaris à ſe occiſi ſpeciem vidiſſe dicitur, humano habitu auguſtiorem, purpureo paludamento amictam, minaci vultu, & concitato equo in ſe impetum facientem: quo aſpectu perterritus, hoſti tergum dedit, voce illâ priùs emiſsâ, *quid enim amplius agas, ſi occidiſſe parum eſt?* [*Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 8.] * Ceciderunt Caſſianorum octo millia; connumeratis ſervis qui caſtra ſequebantur, quos nominabat Brutus Brigas. Ex Cæſaris exercitu, Meſſala (Corvinus, qui in Bruti caſtris præſens tum adfuit, & Cæſari paulò pòſt ſe dedidit) ait bis totidem vel ampliùs arbitrari ſe deſideratos. [*Plutarch. in M. Bruto, cum Appian. lib.* 4. *pag.* 654, 655.]

Caſſius exutus caſtris, eò reverti non potuit; ſed curſu recepit ſe in Philipporum tumulum, & inde proſpectabat quid fieret. [*Appian. pag.* 655.] totúmque exercitum fuſum ratus, mortem ſibi conſcivit. [*Liv. lib.* 124.] eodem pugione quo Cæſarem violaverat: ut in fine *Cæſaris* ſui refert *Plutarchus*. licèt alibi idem, cum aliis, caput à Pindaro liberto præciſum fuiſſe referat: quem ex Parthicâ Craſſi clade ad hanc neceſſitatem haberet deſtinatum. [*Id. in M. Bruto, & in Antonio: cum Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 70. *Appian. pag.* 655. *& Dione, pag.* 354.] de quo Valerius Maximus, libro 6. cap. 8. *Pindarus C. Caſſium Philippenſi prælio victum, nuper ab eo manumiſſus, juſſu ipſius obtruncatum, inſultationibus hoſtium ſubtraxit. Séque è conſpectu hominum voluntariâ morte abſtulit; ita ut ne corpus quidem ejus abſumpti inveniretur. Quis Deorum graviſſimi ſceleris ultor, illam dexteram, quæ in necem patriæ parentis exarſerat, tanto torpore alligavit, ut ſe tremebundam Pindari genibus ſubmitteret, ne publici parricidii, quas merebatur pœnas, arbitrio pii victoris exolveret? Tu profectò, tu Dive Juli, cæleſtibus tuis vulneribus debitam exegiſti vindictam, perfidum erga te caput ſordidi auxilium ſupplex fieri cogendo, eo animi æſtu compulſum; ut neque retinere vitam vellet, neque finire manu ſuâ auderet.*

Brutus, Caſſii cadavere amicis ſtatim tradito, Thaſi clàm ſepeliendum curavit; ne exercitus ex aſpectu funeris provocaretur ad luctum, animóſque dejiceret. (*Plutarch. in Bruto. Appian. pag.* 655. *Dio, pag.* 354.] Obiit autem Caſſius natali ſuo die. [*Appian. ibid.*] ejúſque ſervus Demetrius veſperi ad Antonium venit cum paludamento & gladio, quæ confeſtim detraxerat corpori. Quibus allatis, ita ſuſtulerunt animos Antoniani, ut primâ luce inſtructum exercitum in aciem educerent. [*Plutarch. ut ſupr.*]

Quâ die in campis Philippicis Cæſaris exercitus fuſus eſt, legio Martia & magnæ copiæ aliæ, quæ à Domitio Calvino ex Italiâ ad Cæſarem ducebantur, a Murco & Aënobarbo navali prælio in mari Ionio ſuperata & oppreſſa eſt. [*Plutarch. in M. Bruto. Appian. pag.* 656, 657.] Eam victoriam, ſpatio interjecto 20 dierum, Brutus ignoravit. Quo toto tempore, Cæſaris & Antonii milites apud paludes Philippenſes volutabantur, imbribus autumnalibus prælium inſecutis & concreſcentibus in glaciem aquis plurimùm infeſtati. [*Plutarch. ibid.*] In quâ morâ, nonnulli Germanorum ad Brutum perfugerunt: viciſſimque à Bruto tranſiit Amyntas Dejotari dux, & Thrax Rhaſcipolis. Quod cùm majoris defectionis metum Bruto objeciſſet; rem committere prælio ſtatuit. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 355.)

Nocte quæ prælium præceſſit, ſpectrum illud referunt iterùm Bruto obverſatum, eandémque repræſentans viſionem nihil locutum, ſed dilapſum fuiſſe. quanquàm P. Volumnius vir ſapientiæ ſtudiis deditus, qui tunc in caſtris Bruti adfuit & cætera quæ acciderant prodigia in literas retulit, nihil hujus oſtenti meminerit. [*Plutarch. in fin. Cæſaris, & in Bruto; cum Appian. lib.* 4. *pag.* 668.]

Huic ſecundo prælio non Antonius ſolùm, ſed etiam Cæſar Octavianus interfuit, quanquàm invalidus atque æger: de quo *Ovidius*, libro Faſtorum 3°. rem in bello Philippenſi geſtam attingens;

Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæſaris; ulciſci juſta per arma patrem.

& in libro 5°.

Voverat

Voverat hoc juvenis tunc, cùm pia ſuſtulit arma:
A tantis princeps incipiendus erat.
Ille manus tendens, adſtanti milite juſto,
In conjuratos talia verba dedit. &c.

Brutus victus acie, cùm in tumulum nocte ex fugâ ſe recepiſſet; ſequente die impetravit à Stratone Ægeate ex Epiro, qui cum eo ex ſtudio rhetorico familiaritatem contraxerat, ut manum morituro commodaret ſibi: rejectóque lævo ſuper caput brachio, cùm mucronem gladii ejus, dexterâ tenens, ſiniſtræ admoviſſet mamillæ, ad eum ipſum locum, quà cor emicat, impellens ſe in vulnus, uno ictu transfixus expiravit. (*Liv. lib.* 124. *Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 70. *Plutarch. in M. Bruto. Appian. lib.* 4. *pag.* 665, 666.]

Atque hic in hoc bello Caſſii & Bruti exitus fuit: qui Julii Cæſaris imperatoris ſui, à quo in pugnâ Pharſalicâ capti ſervati ipſi fuerant, interfectores, ſemetipſos poſteà interfecerunt. [*Appian. pag.* 667, 668.] iiſdem, quibus Cæſarem interemerant, gladiis confoſſi: ut in libri 48. initio affirmat *Dio.* & libertatem, quam maximè reſtitutam voluerunt, illo ipſo Cæſaris parricidio perdiderunt. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 7.] quamvis illi, biennio non integro, collegiſſent pluſquàm 20 legiones, & equitum circiter 20 millia, naves longas ſupra 200. aliúmque apparatum haud contemnendum, pecunias quoque infinitas à volentibus nolentibus exegiſſent; in bellis etiam quæ cum multis civitatibus ac gentibus & adverſæ factionis hominibus geſſerant, ſæpe victores, imperio à Macedoniâ uſque ad Euphratem potiti fuiſſent: & quoſcunque bello petierant, ad ſocietatem pertraxiſſent, eorúmque operâ fideli uſi fuiſſent; ſicut & regum ac dynaſtarum, atque Parthorum etiam quamvis inimicorum. [*Appian. pag.* 666, 667.]

M. Bruti cadaveri aſſiſtens M. Antonius, exprobravit ei modicè Caii fratris in Macedoniâ interfecti necem. Cæterùm Hortenſio (qui Macedoniæ proconſul fuerat) potiùs dictitans ſe quàm Bruto cædem fratris imputare; Hortenſium ſuper illius monumentum præcepit interfici. [*Plutarch. in M. Antonio, & in. M. Bruto.*] Corpori Bruti paludamentum ſuum purpureum magni pretii injecit, & cuidam liberto ſuo commiſit ejus funerandi curam. Hunc pòſt, cognito pretioſum illud paludamentum non concremaſſe in funere, interfecit: concrematique reliquias ad matrem Bruti Serviliam remiſit. [*Id. ibid. Appian. lib.* 4. *pag.* 668.] Caput verò ejus Romam Octavianus miſit, ut ſtatuæ Cæſaris ſubjiceretur. [*Sueton. in Octavio, cap.* 13.] Sed in tranſmiſſione à Dyrrachio, tempeſtate coortâ, in mare abjectum eſt. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 356.]

Quotquot nobilium in Thaſum evaſerunt, partim navigârunt inde, partim cum reliquo exercitu in Meſſalæ Corvini & L. Bibuli poteſtatem ac arbitrium ſe dediderunt: * (de quo, videndus *Appian. lib.* 4. *pag.* 611. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 71.) * alii de ſalute cum Antonianis pacti, Antonio in Thaſum appulſo tradiderunt quicquid ibi erat pecuniarum, armorum, commeatuúmve, & apparatum reliquum. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 669.]

L. Julius Mocilla prætorius, & ejus filius, Aulúſque Torquatus, aliíque pari fortunâ perculſi, in Samothraciam conceſſerunt: quibus Pomponius Atticus omnia ex Epiro ſupportari juſſit. [*Corn. Nepos, in Vitâ Attici.*]

Caſſius Parmenſis, Bruto Caſſióque ad bellum profectis, relictus in Aſiâ cum claſſe ac exercitu, ut pecunias exigeret, poſt Caſſii mortem ſperans de Bruto meliora, è Rhodiorum navibus triginta ſelegit, ratus tot ſe impleturum ſociis navalibus; reliquas incendit, exceptâ ſacrâ, ne civitas poſſet res novas moliri: quo facto ſolvit inde cum navibus ſuis & Rhodiis. Clodius autem à Bruto miſſus eò cum tredecim navibus, ut vidit rebellantes Rhodios (jam enim & Brutus ſublatus erat) deduxit inde præſidium trium millium, & cum Parmenſi ſe conjunxit. Ad eos venit Torulus cum aliis multis navibus & pecuniis quas à Rhodiis ante defectionem exegerat. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 671, 672.]

Ad hanc claſſem, ut in quâ jam eſſet aliquid roboris, confluebant quotquot pro variis officiis erant diſperſi per Aſiam: & imponebant legionarios quantum poterant; remigum quoque delectus faciebant è nexis & mancipiis, & ex inſulanis ad quos appellebant. Ad eos venit & Cicero junior, & quotquot nobilium è Thaſo diffugerant: ita ut brevi frequens conventus fieret, & claſſis exercitúſque non contemnendus cum ſuis ducibus. [*Id. ibid. pag.* 672.]

Aſſumpto deinde Lepido cum aliâ manu, quæ præſidio Bruti Cretam tenebat, ad Statium Murcum & Cn. Domitium Aënobarbum validis copiis præfectos navigârunt in mare: ubi diviſi, pars cum Aënobarbo manſit & propriam factionem conſtituit, (Ionium mare tenens, ibíque rebus hoſtium multa damna inferens;) pars cum Murco petiit Siciliam & vires Sexto Pompeio addidit. Cum omni enim commiſſâ ſibi parte exercituum claſſéque celeberrimâ & Brutianorum reliquiis Pompeio ſe adjungens, vires ejus duplicavit. [*Id. ibid. cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 72. & 77. & *Dione, lib.* 48. *pag.* 361. & 368.]

Cæſar & Antonius emeritos milites dimiſerunt, præter octo millia: quos rogati ut ampliùs eis militare liceret, diviſerunt inter ſe, & cohortes prætorias ex eis centuriaverunt. Ex legionibus undecim, & equitum 14 millibus, de Bruti exercitu relictis, Antonius ſex legiones aſſumpſit & equitum 10 millia, Cæſar 4 legiones & equitum 4 millia. [*Appian. ibid. pag.* 672, 673.] Ad hæc convenit, ut duas legiones de ſuis Cæſar Antonio ſecum abducendas daret; ipſe viciſſim ab eo duas alias, quæ illi ſub Caleno militaverunt, in Italiâ tum relictas acciperet. [*Id. ibid. pag.* 673. *Dio, lib.* 48. *pag.* 358.]

Cæſar id ſibi negotii ſumens, ut Lepidum triumvirum ſi quid is moveret opprimeret, contra Sextum Pompeium bellum gereret, & veteranis ſigna ipſorum ſecutis agros promiſſos divideret, in Italiam reverſus eſt: morbo in itinere ita afflictus, ut iis qui Romæ erant mortis ſuæ opinionem præberet. Antonius tranſmarinas obiturus provincias ſubſtitit: ut hoſtes ibi in ordinem cogeret, & pecuniam quæ militibus promiſſa fuerat conficeret. [*Liv. lib.* 125.

Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 74. Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 5. pag. 672, 673. Dio, lib. 48. pag. 357, 358.] Qui enim ſingulis militibus drachmarum quinque millia polliciti fuerant, intentiore curâ quærenda ipſis & imperanda pecunia erat. [*Plutarch. ibid. cum Dione, lib. 47. pag. 352.*]

Antonius igitur magno cum exercitu in Græciam tranſcendens, Græcis tunc primò neque durum neque acerbum præbuit ſe: ſed Græcorum ſtudioſus gaudebat dici, multóque magis Athenienſium; quorum civitatem plurimis donis affecit. [*Plutarch.*]

In Græciâ L. Cenſorino relicto, in Aſiam tranſmiſit. (*Id.*) Ibi partim ipſe circuiens, partim 4673 41
alios emittens, pecunias ab urbibus exegit, ac ditiones vendidit. [*Dio, lib. 48. pag. 371.*] Reges autem januam ejus frequentavere: regúmque conjuges muneribus inter ſe & formæ ſplendore certantes ſeſe ei venditârunt. Anaxenor verò citharœdus, Xuthus choraula, Metrodorus ſaltator, reliquúſque acroamatum chorus Aſianorum, in aulam irrepſit: & luxu diffluebant omnia. Accinctus denique ad bellum Parthicum, Dellium (*hiſtoricum*, ut eum poſteà *Plutarchus* appellat; & quem à Caſſio tranſiviſſe ad Antonium, in Suaſoriâ primâ docet *M. Seneca*) in Ægyptum miſit ad Cleopatram Antonius; imperans in Ciliciam ut ſibi occurreret, ad cauſam dicendam, quòd Caſſio diceretur multum ſubminiſtraſſe opis & ſubſidii. [*Plutarch.*]

Apuleius, qui à Triumviris proſcriptus fuerat, traditâ Antonio Bithyniâ, cui à M. Bruto præfectus fuerat, reditum in patriam ab eo impetravit. (*Appian. lib. 4. pag. 616.*)

In Bithyniâ Antonius omnium gentium legationes habuit obviam. Aderant & Judæorum primates; Phaſaëlum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolùm regnaret Hyrcanus, re autem verâ tota poteſtas eſſet penès hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad objecta diluenda venerat: quo factum eſt, ut ne ad colloquium quidem adverſarios ejus admiſerit. id enim datâ pecuniâ Herodes impetraverat. (*Joſeph. lib. 14. cap. 22.*)

Ingredientem Epheſum Antonium fœminæ Baccharum, viri puerique Satyrorum & Panum habitu præceſſerunt. Hederâ, thyrſis, pſalteriis, fiſtulis, tibiis perſonabat urbs: cúmque *Διόνυσον χαριδότην καὶ μειλίχιον*, *Bacchum benignum ac blandum*, appellabant. [*Plutarch.*] Ipſe verò Dianæ, ut loci ejus præſidi, ſacra fecit magnificè: & ſupplices Caſſianos, qui in aſylum id confugerant, abſolvit; excepto Petronio qui conſpirationis in Cæſarem conſcius fuerat, & Quintio qui Laodiceæ Dolabellam Caſſio prodiderat. [*Appian. lib. 5. pag. 673.*]

Eo legati Hyrcani Pontificis & gentis Judaicæ, Lyſimachus Pauſaniæ, Joſephus Mennæi, Alexander Theodori F. afferentes Antonio coronam auream, eandem quam priùs Romæ legationem illi expoſuerunt: rogantes, ut quos Judæos Caſſius præter jus belli captivos abduxerat, ſcriptis per provincias litteris, in libertatem vindicaret; & agros per Caſſium ademptos genti reſtitueret. Quorum poſtulata Antonius æqua exiſtimans, ſtatim eis annuit; ſcriptis in eam ſententiam litteris tum ad ipſum Hyrcanum, tum ad Tyrios, Sidonios, Antiochenos & Aradios: quæ apud *Joſephum* extant. [*lib. 14. Antiquit. cap. 22.*]

Græcis cæteriſque nationibus Pergamenam Aſiam incolentibus, Epheſum convocatis, Antonius expoſuit, quanta præmia promiſſa fuiſſent legionibus victricibus 28. quæ cum ſuis appendicibus conficerent 170 virorum millia. Quum Bruto igitur & Caſſio inimicis biennio decem illi annorum vectigalia dediſſent; tantundem ut intra annum ſibi traderetur poſtulavit. Qui à prioribus illis hoſtibus planè exhauſtos ſe fuiſſe conqueſti, ægrè tandem impetrârunt, ut novem annorum tributum penderent intra biennium. [*Appian. lib. 5. pag. 673, 674.*]

Homines nobiles facultatibus expoliabat Antonius, eáſque verberonibus & adulatoribus largiebatur. Multorum fortunas viventium petebant illi accipiebántque, aliqui quaſi mortuorum. Civis Magnetis bona coquo, qui unam cœnam (ut fertur) paraverat ſcitè, donavit. Poſtremò, quum civitates altero tributo oneraret, auſus eſt Hybreas, qui pro Aſiâ agebat, illi dicere. *Si bis anno tributum vales exigere, vales bis etiam æſtatem nobis & bis fructus efficere.* & quum ducenta millia talentûm intulit Aſia: *Hæc*, inquit, *ſi non accepiſti, ab illis qui acceperunt repete; ſin quæ accepiſti, hæc non habes, perimus.* vehementer eo dicto pungens Antonium; qui ex ſimplicitate credens ſuis, pleraque quæ agebantur ignorabat. (*Plutarch. in Antonio.*)

Similiter & regibus & dynaſtis, civitatibúſque liberis, alia pro cujuſque facultatibus tributa ab Antonio imperata ſunt. (*Appian. lib. 5. pag. 674.*]

Obeuntem provincias Antonium Lucius Caſſii frater, & alii quotquot ſibi timentes de exemplo clementiæ illius in Caſſianos ad Epheſum edito audierant, acceſſerunt ſupplices: quos omnes abſolvit, præter cædis Cæſaris conſcios; quibus ſolis manebat implacabilis. [*Id. ibid.*]

Lycios & Xanthios à tributis immunes reliquit: hortatus ut urbem ſuam inſtaurarent. Rhodiis quoque donavit Andrum, Tenum, Naxum, Myndúmque: quas non multò pòſt eis ademit, ut duriùs imperantibus. Laodicenſibus atque Tarſenſibus libertatem atque immunitatem à tributis conceſſit: & quotquot Tarſenſes cives capti vænierant, uno edicto liberavit. Athenienſibus ad ipſum venientibus, poſt Tenum, Æginam dono dedit; ſimúlque Icum, Ceam, Sciathum, & Peparethum. (*Ibid. pag. 675.*]

Tranſiens per Phrygiam, Myſiam, Gallogræciam, Cappadociam, Ciliciam, Cœleſyriam, Palæſtinam, Ituræam, cæteráſque Syrorum provincias, omnibus indixit tributa graviſſima. Diſceptationes quoque civitatum ac regum ex arbitrio ſuo compoſuit: atque in Cappadociâ ſpeciatim Ariarathis & Siſinnæ; prælato ad regnum Siſinnâ, in matris formoſæ gratiam. In Syriâ verò tyrannos oppidatim ſuſtulit. [*Ibid.*] Demetrio, Julii Cæſaris liberto, Cyprum regendam commiſit. (*Dio, lib. 48. pag. 381.*]

Gymnaſii moderationem Tarſenſibus pollicitus Antonius, ei muneri ſuo loco præfecit Boë-

thum,

thium, malum ut poëtam ita etiam civem. Ejus tamen carmen in partam ad Philippos victoriam ſcriptum probavit Antonius: maximéque cum extulerunt Tarſenſes ſui, quia ad quodvis argumentum oblatum ſubitò aliquid valebat dicere. Quum verò illi ſumptuum in gymnaſio faciendorum rationes fuiſſent creditæ: deprehenſus eſt cùm alia tum oleum ſubduxiſſe. Quo nomine apud Antonium accuſatus, ita illi reſpondit. *Ut Homerus Agamemnonis & Achillis laudes Ulyſſiſque decantavit, ſic ego tuas: itaque indignum eſt me his apud te criminibus traduci.* Atqui, reponebat accuſator, *Homerus neque Agamemnoni neque Achilli ſuffuratus eſt oleum: quod quum tu feceris, pœnas daturus es.* Boëthus nihilominùs, placatâ officiis quibuſdam irâ, urbem regere ad Antonii uſque exitum perrexit. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 674.]

Cleopatra, hinc à Dellio inducta, hinc formæ ſuæ & morum venuſtati ipſa confidens, in Ciliciam ad Antonium venit. [*Plutarch. in Antonio: cum Joſepho, lib.* 14. *cap.* 23. *Appian. lib.* 5. *pag.* 675. *& Dione, lib.* 48. *pag.* 371.] Cujus adventus *φαντασία*, poëticâ magis quàm hiſtorica fide, apud *Plutarchum* ita habetur deſcripta. Subvehebatur Cydno fluvio (qui Tarſum influit) in navigio auratâ puppi, velis paſſis purpureis, remigio argenteis ducto remis ad tibiarum, fiſtularum & cithararum modos. Recumbebat illa ſub tabernaculo auro intexto eleganter exculta, ut pingitur Venus. Pueri pictis Cupidinibus aſſimiles hinc inde ſtabant, & ventulum faciebant. Ancillæ itidem, quæ formâ præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo amictæ, partim aſſiſtebant gubernaculis, partim rudentibus. Complebant ripas odores ex ſuffituum copiâ fragrantiſſimi. Homines autem alii ſtatim à fluvio ex utrâque ripâ comitabantur eam, alii ad ſpectaculum deſcendebant ex urbe; & quidem tantâ frequentiâ, ut ſolus in foro pro tribunali ſedens relinqueretur ipſe Antonius. Manavítque per omnes rumor, Venerem ad ſalutem Aſiæ venire ad Bacchum comeſſatum. Antonius ergo miſit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa verò Antonium potiùs venire cenſebat ad ſe debere. Qui ut ſub adventum illius facilitatem aliquam & comitatem oſtenderet, morem geſſit ei ac venit.

Cleopatra Antonio ipſam incuſanti, quòd non fuiſſet proximo bello Cæſaris laborum particeps, cùm alia, tum quatuor legiones ad Dolabellam miſſas, claſſem ſuam tempeſtate laceratam, & iteratas Caſſii minas, quòd ei ſuppetias non ferret, objecit. Victus ille juveniliter eam, quamvis jam quadragenarius, amare cœpit: in quam jam olim etiam, tum puellam, petulantiùs oculos conjecerat; quum Alexandriam ſequeretur ducem Gabinium juvenis, equitum ipſius præfectus. Móxque hebeſcente in omnibus priſtinâ Antonii induſtriâ Cleopatræ juſſa cuncti exequebantur, nullo jam humani juris aut divini reſpectu habito. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 671, 675, 676.]

Cleopatrâ rogante, ſororem ipſius Arſinoën, apud Miletum Dianæ Leucophrynes ſupplicem, Antonius immiſſis percuſſoribus ſuſtulit: ut refert Appianus. [*Ibid. pag.* 676.] licèt eam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem interfectam fuiſſe, dicat *Joſephus*. [*lib.* 15. *cap.* 4.]

Serapionem præfectum Cypri, quia auxilia Caſſio miſerat, Tyri ſupplicem, Antonius Tyrios juſſit Cleopatræ dedere: ut & Aradios alium quendam ſupplicem, qui, quum Ptolemæus Cleopatræ frater navali prælio in Nilo à Julio Cæſare victus nuſquàm comparuiſſet ampliùs, ſe Aradiis pro Ptolemæo venditaverat. Sacerdotem quoque Epheſiæ Dianæ Megabyzum, quòd Arſinoën tanquam reginam excepiſſet hoſpitio, duci juſſit: ſed Epheſiis ipſi Cleopatræ pro eo ſupplicantibus dimiſit hominem. [*Appian. ut ſupr. pag.* 676.]

Interim in Italiâ uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre præter corpus gerens, omnia armis tumultúque contra Cæſarem Octavianum miſcebat. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 74.) Quo diſſidio & affinitas inter eos dirempta eſt, & ad bellum apertum res producta. Cæſar enim quum inſolentiam ſocrûs ſuæ non ferret (malebat enim videri cum hac quàm cum Antonio ſibi non convenire) cum filiâ ejus Claudiâ, quam adhuc virginem eſſe ſacramento confirmabat, divortium fecit. (*Dio, lib.* 48. *pag.* 359, 360. *cum Sueton. in Octavio, cap.* 62.)

Hinc Cæſar ad Antonium in Phœnicen Cocceium & Cecinnam miſit: è quibus Cecinna, legatione perfectâ, ad Cæſarem rediit; Cocceius apud Antonium manſit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 706.]

Daphnen, Antiochiæ in Syriâ proximam, centum è Judæorum gente potentiſſimi venerunt ad Antonium, amori Cleopatræ jam ſervientem, ut Phaſaëlum & Herodem accuſarent: electo ad hoc eloquentiſſimo quoque è ſuo numero. Juvenum autem cauſam defendendam Meſſala ſuſcepit: aſſiſtente etiam ſibi Hyrcano, qui filiam ſuam Herodi jam deſponderat. Utriſque auditis, Antonius ſciſcitatus eſt ab Hyrcano, utra pars meliùs Rempublicam adminiſtraret. Qui cùm reſpondiſſet pro juvenibus, Antonius (qui eos olim propter hoſpitium paternum dilexerat) hos ambos Tetrarchas conſtituit, totius eis Judææ procuratione permiſſâ. Litteras quoque in hoc ſcripſit: & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 23.)

Mille deinde viri, Hieroſolymâ miſſi, Tyrum ad Antonium venerunt: qui magnâ pecuniâ jam corruptus à fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret, & Tetrarchis à ſe conſtitutis eſſet auxilio. Herodes autem, cum Hyrcano, ante urbem diverſantes in littore accedens, hortatus eſt eos ut ſe ſubducerent; admonens quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. Móxque erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim ſauciaverunt: quorum & ſaucios curâ, & mortuos ſepulturâ Hyrcanus dignatus eſt. Reliquis verò domum refugientibus, quum populus clamoribus ageret contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit quos vinxerat interfici. [*Ibid.*]

Reverſâ domum Cleopatrâ Antonius miſit equites Palmyram, urbem non longè ab Euphrate ſitam, ut eam diriperent: in ſpeciem objecto levi crimine, quòd quum eſſent in Romanorum

&

æ Parthorum confiniis, viderentur ambiguæ fidei, (quippe qui negotiationibus dediti, è Perſide Indicas Arabicáſque merces ad Romanos deportarent;) re autem verâ, ut hoc modo ditaret equites. Id quia præſenſere Palmyreni, in ulteriorem ripam ſua tranſtulerunt, diſpoſitis qui arcerent ſagittariis; quo genere excellunt plurimùm: equites autem, inventâ urbe vacuâ, inanes & incruenti reverſi ſunt. Indéque paulò pòſt bellum Parthicum eſt inſecutum: multis è Syriâ tyrannis, quos Antonius inde expulerat, ad Parthos confugientibus, eóſque ad occupandam Syriam invitantibus. [*Appian. lib. 5. pag. 676, 677.*]

3964 Antonius, quum populis indixiſſet tributa graviſſima, & Palmyrenos ita offendiſſet; res turbatas provinciæ non conſtituit, ſed diviſo per hyberna exercitu, ipſe in Ægyptum ad Cleopatram profectus eſt. [*Ibid. pag. 677.*] Planco in Aſiâ, Saxâ in Syriâ relicto. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 371.] Decidio nempe Saxâ: cujus, ut M. Antonii ſatellitis, in Philippicâ 13ª. *Cicero*, & in Syriâ legati, in libro 127. meminit *Livius*.

Præbuit ea res multis motibus occaſionem. Nam qui & Aradum inſulam incolebant, eis qui ad ſe pecuniæ exigendæ causâ miſſi eſſent non obtemperabant, nonnullis etiam eorum occiſis: & Parthi quum jam antè ſe commoviſſent, tum magis adhuc contra Romanos inſurrexerunt, ducibus Labieno & Pacoro Orodis regis Parthorum filio. [*Dio*, *ibid.*]

Ad Aradios ſpectat illud, quod in Chronico *Euſebiano* legitur. *Curtius Salaſſus in inſulâ Arado cum quatuor cohortibus vivus combuſtus eſt, quod tributa gravius exigeret.* De Labieno, quem Pompeianarum partium fuiſſe in libro 127 notavit *Livius*, apud *Plutarchum*, in *Antonio*, ita legimus. *Cum Parthorum eſſent circa Meſopotamiam ſuſpenſa copiæ, quarum Labieno auſpiciis Parthicis creato imperatore adorituri regii duces erant Syriam, Alexandriam à Cleopatrâ Antonius eſt abductus.* Unde corrigendus eſt locus à conſarcinatore Parthicorum *Appiani* [*pag.* 155, 156.] huc traductus: qui Labienum à regiis ducibus Alexandriam deducendum fuiſſe, ineptè innuit. Verùm hujus expeditionis originem & progreſſum pleniùs hunc in modum *Dio* explicat.

Poſt cladem Philippenſem Labienus, quum adverſariorum nemini veniam daturos victores putaret, potiùs ſibi cum barbaris vivendum ratus quàm in patriâ pereundum, apud Parthos remanſit: ac ubi primùm Antonii deſidiam amorémque & profectionem in Ægyptum intellexit, Parthis inferendi Romanis belli author fuit. quorum exercitus partim periiſſent, partim damnum accepiſſent, reliqui autem inter ſe diſſiderent ac denuò ad bellum deventuri inteſtinum eſſent: quare Regi ſuaſit, ut dum in Italiâ Cæſar Sexti Pompeii causâ detineretur, Antonius autem in Ægypto amori indulgeret, ipſe Syriam & vicinas ei regiones ſubigeret: ſe autem ducem belli futurum, ac ita multos populos, qui Romanis propter damna quibus ab iis continuis affligebantur infenſi erant, ad defectionem permoturum pollicitus eſt. [*Dio*, *pag.* 371, 372.]

Hoc ſermone quum Regem ad bellum gerendum adduxiſſet, acceptis ab eo magnis copiis, filióque regis Pacoro, in Phœnicen irruit; ac Apameam aggreſſus, à muro rejectus, præſidia in ea regione poſita deditione voluntariâ accepit. Ea ex militibus Caſſianis ac Brutianis conſtabant; quos Antonius in ſuum exercitum allectos, Syriæ tum, regionis nimirùm ejus peritos, cuſtodiendæ reliquerat. Igitur Labienus eos facilè, tanquam familiariter ſibi notos, ſui juris fecit: Saxâ, qui tum eos ducebat, excepto. Is enim frater Decidii Saxæ legati Antonii, ac quæſtor, ſolus Labieno ſe non adjunxit. [*Ibid. pag.* 372.]

Hunc Saxam Labienus prælio congreſſum multitudine ac virtute ſuorum equitum vicit, ac noctu ex caſtris aufugientem inſecutus eſt; jaculatus etiam antè libellos in ejuſdem caſtra, ad perducendos ad ſuam ſocietatem ejus milites. Quod ne fieret veritus Saxa, fugæ ſe dedit: aſſecutúſque eum Labienus, pleroſque qui cum eo erant interfecit. Saxa autem Antiochiam quum perfugiſſet, ipſe Apameam jam non ampliùs repugnantem, quòd opinio de morte Saxæ obtinuerat, accepit; ac poſt Antiochiam etiam, à Saxâ deſertam. (*Ibid.*)

M. Antonius à Cleopatrâ ſplendidè exceptus, in Ægypto hyemavit ſine inſigniis imperii, ſive tanquam in alieno imperio civitatéque regiâ, ſive ut in hybernis feſtos dies celebraret. Sepoſitis enim curis, pro habitu patrio ſumpſit ſtolam Græcanicam quadrangulam, & calceamentum album Atticum, quo tum Athenienſium tum Alexandrinorum ſacerdotes utebantur, *Phæcaſium* appellatum: progrediebatúrque tantùm ad templa, aut gymnaſia, aut philoſophorum conventicula; cum Græcis conſuetudinem habens, in obſequiis Cleopatræ; propter quam potiſſimùm aiebat ſibi eam peregrinationem ſuſceptam. [*Appian. lib. 5. pag. 677.*]

Cum Cleopatrâ verò & Ægyptiis luxuriæ deditus, uſque ad perniciem extremam ſuam, deſidebat. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 373.] Ejus & filii ipſius luxum pluribus deſcribit *Plutarchus*: ea hâc de re referens, quæ avo ſuo Lampriæ narrabat Philotas Amphiſſenſis medicus, qui Alexandriæ id temporis ſtudiorum causa commorabatur.

Cleopatrâ, neque noctu neque interdiu ab eo diſcedens, ludebat cum eo aleâ, potabat, venabatur, in armis exercentem ſe ſpectabat: noctu abſiſtentem januis & feneſtris popularium, atque in eos qui intùs erant dicta jacientem per plateas comitabatur; ac cum eo vagabatur, veſte ancillari tecta. Námque ejuſcemodi cultu ornare ille ſe ſolebat. Unde frequenter dictis, frequenter etiam verberibus mulctatus regrediebatur. (*Plutarch. in Antonio.*)

Legatos ex coloniis Italicis ad ſe miſſos in Ægypto detinuit Antonius; vel ob hybernum tempus, vel ut celaret ſua conſilia. (*Appian. lib. 5. pag.* 701.) Interim verò fratrem illius, Lucium Antonium Conſulem, in Hetruriâ Cæſar Octavianus obſidebat Peruſii. [*Id. ibid. pag.* 689.]

Cn. Domitio Calvino II. & Aſinio Pollione Conſulib. Peruſia ab Octaviano capta eſt. 4674 40
[*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 365.]

Labienus Saxam in Ciliciam fugientem conſectatus occidit. [*Dio*, *lib*. 48. *pag*. 372.] Tranſmarinas provincias *magnis momentis Labienus*, *ex Brutianis caſtris profectus ad Parthos*, *producto eorum exercitu in Syriam*, *interfectóque legato Antonii*, *concuſſerat* : inquit Velleius Paterculus, lib. 2. cap. 75. Florus verò libro 2. cap. 9. *Saxa* (ita enim apud eum legendum; non, *Caſca*) *legatus*, *ne veniret in poteſtatem hoſtium*, *à gladio ſuo impetravit*.

Saxâ mortuo, Syriam Pacorus ſubegit univerſam. (*Florus*, & *Dio*, *ut ſupr. cum Livio*, *lib*. 127.) Tyrum ſolam qui reliqui erant Romani, ac qui cum his ſentiebant Syri, anteceperunt : & neque ſuaſionibus, neque vi (nam claſſem Parthi nullam ſecum habebant) in poteſtatem ejus redigi potuerunt. [*Dio*, *ibid*.]

Anno ſecundo, (ut apud *Joſephum* habetur, libro 14. cap. 23.) ab adventu ſc. Antonii in Aſiam, quo Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa Syriam occupaverunt, Ptolemæus Mennæi filius defunctus eſt. Cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias (quem Ituræorum regem ab Antonio factum fuiſſe dicit *Dio*, *lib*. 49. *pag*. 411.) amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapâ qui multum apud eum poterat.

M. Antonius, ineunte vere Alexandriâ contra Parthos profectus, ad Phœniciam uſque proceſſit, & Tyrum pervenit. [*Plutarch. in Antonio. Appian. lib*. 5. *pag*. 701.] Eò verò navigavit, tanquam auxilium urbi laturus. Sed occupatam jam ab hoſte omnem circûm regionem cernens, Sexti Pompeii prætendens bellum, eam deſeruit : contrà, quòd adversùs Pompeium non maturaſſet, prætextu belli Parthici excuſabat. Ita evenit, ut neque ſociis auxilio veniret, propter Pompeii, neque Italiæ, propter ſociorum prætextum. [*Dio*, *lib*. 48. *pag*. 373.]

Continentem igitur prætervectus, atque per Cyprum & Rhodum uſque ad Aſiam navigans, de Peruſinæ obſidionis eventu cognovit : incuſavítque fratrem Lucium, & Fulviam uxorem, & magis etiam, qui abſentis bona in Italiâ procurabat, Manium. Inde in Græciam tranſmittens, cum matre Juliâ & uxore Fulviâ, quæ ex Italiâ profugerant, congreſſus eſt : atque hinc in Italiam tranſvectus, Sipuntem cepit. [*Id. ibid. cum Appiano*, *lib*. 5. *pag*. 679. & 701.]

Fulviâ Sicyone mortuâ, maritus ejus Antonius, ſuadente matre Juliâ & L. Cocceio, cum Cæſare de pace tractaturus, Sextum Pompeium (cum quo fœdus jam inierat) in Siciliam revocavit, quaſi curaturus ea de quibus inter ipſos convenerat; & Domitium Aënobarbum cum poteſtate miſit in Bithyniam. [*Appian. lib*. 5. *pag*. 706. & 708.] Et cùm Marcellus maritus Octaviæ, Cæſaris licèt ex alterâ matre dilectiſſimæ ſororis, nuper obiiſſet ; ad pacem firmiùs nectendam, ſponſa Antonio ea data eſt : qui licèt non diſſimulabat habere ſe Cleopatram, in matrimonio inficiabatur tamen. [*Id. ibid. pag*. 709. *Liv. lib*. 127. *Plutarch. in Antonio*.]

Tum diviſo inter ſe Romano imperio fecerunt terminum, utriuſque ditionis Codropolim, opidum Illyricum, quod videbatur ſitum in intimo ſinu Adriatico : ita ut Orientales omnes trans ſinum Ionium regiones, tam inſulæ quàm provinciæ & Europæ & Aſiæ, uſque flumen Euphratem, Antonio cederent ; Occidentales verò, Sardinia, Dalmatia, Hiſpania & Gallia Cæſari. Africas enim provincias Lepidus triumvir à Cæſare jam acceperat : & Siciliam Sextus Pompeius occupaverat. [*Plutarch. & Appian. ibid. Dio*, *pag*. 374.]

Bellum contra Pompeium Cæſari obvenit, ne quid aliud interveniret. Parthicum verò Antonio, ad ulciſcendam illatam Craſſo injuriam. Domitius Aënobarbus (licèt è Julii Cæſaris percuſſoribus unus) in fœdus receptus eſt à Cæſare, iiſdem quibus priùs ab Antonio conditionibus. Additum ad fœdus, ut liceret utrique imperatori habere in Italiâ delectus pari numero legionum. In has leges poſtremum fœdus inter Cæſarem & Antonium ictum eſt. [*Appian. pag*. 709.]

His ita in caſtris ad Brunduſium compoſitis, convivio ſe mutuò exceperunt : quod Cæſar more militari ac Romano, Antonius Aſiatico Ægyptióque inſtruxit. Milites verò qui tum cum Cæſare erant Antonium circumſtetere, poſtulantes pecuniam quam ipſis de pugnâ Philippenſi promiſerat, cujúſque cumulatè conficiendæ causâ in Aſiam miſſus fuerat : ac vim ei intuliſſent, niſi eos, ſpe injectâ, Cæſar inhibuiſſet. [*Dio*, *pag*. 374.]

Cæſar & Antonius, ob pacem inter ſe factam, Romam ovantes ſunt ingreſſi. [*Inſcript. Gruteri*, *pag*. CCXCVII.] quos cives velut triumphantes exceperunt ; veſteque triumphali exornaverunt, & ad ludos ſpectandos curulibus in ſellis collocaverunt. [*Dio*, *pag*. 375.] Celebratæ deinde ibi ſunt inter Antonium & Octaviam tum prægnantem nuptiæ. Et quia vetabat lex nequa mulier niſi exactis à morte viri decem menſibus nuberet ; tempus eſt ei Senatuſconſulto remiſſum. [*Vellei. Patercul. lib*. 2. *cap*. 78. *Plutarch. in Antonio. Appian. pag*. 710. *Dio*, *pag*. 375. *fin*.] Manium verò, quòd Fulviam exaſperaſſet Cleopatræ criminationibus, & tantorum malorum cauſa fuiſſet, interfecit Antonius. [*Appian. ibid*.]

Aſinius Pollio in Conſulatu filium ſuſcepit, quem à captis Salonis (Spalatenſi civitate in Dalmatiâ) *Saloninum* vocavit : cui Virgilius in *Pollione* ſuo genethliacum canens, ex Cumæo ſive Sibyllino carmine, ſecula per metalla dividente decimáque & ultimâ à Mundi ætate (quâ Sol, id eſt Apollo, eſſet imperaturus) novam futuram rerum omnium ἀποκατάστασιν prædicente, hoc anno ſeculum aureum (& cum eo Virginem, Erigonem ſive Aſtræam, quæ ferreo ſeculo terras reliquerat) rediturum pronuntiavit. (*Servius*, *in Virgil. eclog*. 4.) Cujus deſcriptioni & ea Poëta videtur inſeruiſſe, quæ vel à Judæis (quos Romæ circa gradus Aurelios ſimul habitaviſſe, in oratione pro Flacco docet *Cicero*) de Meſſiâ ſuo prædicata audiverat, vel in Prophetarum oraculis (quæ Græcè paſſim tum extabant) de eodem ſcripta ipſe legerat.

Pacorus Parthorum regis filius, Syriâ acceptâ, in Palæſtinam profectus, Hyrcanum, qui tum præpoſitus à Romanis ei regioni imperabat, depoſuit ; fratrémque ejus Ariſtobulum præfecit. Ita *Dio*, libro 48. [*pag*. 372, 373.] Ariſtobulum patrem cum filio Antigono perperam

3964 confundens. quum idem ipſe poſteà ſemper Antigonum regem hunc non Ariſtobulum appellet. [*lib.* 48. *pag.* 382. & *lib.* 49. *pag.* 405.] Pleniſſimè verò rem iſtam totam *Joſephus* hunc in modum explicat.

Antigonus Ariſtobuli filius mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus; ſi regnum ab Hyrcano in illum transferrent, & Herodem unà cum ſuis interficerent. Quæ licèt ille non præſtiterit, Parthi nihilominùs aſſerturi regnum Antigono, duxerunt versùs Judæam exercitum; Pacorus regis filius per maritima, Barzapharnes ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrii: ſed Sidonii ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Judæam ſpeculatum præmiſit, juſſam etiam adjutare Antigonum: quam ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine.

Adjungentibus autem ſe Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus & paratis cum eo in hoſticum invadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum operâ partem illam regionis in poteſtatem redigere quam Drymos vocabant: ubi occurrentes ſibi hoſtes fugatos Hieroſolymam uſque eſt inſecutus.

Hic Antigoniani, adjungentibus ſe aliis jam multùm aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam: Phaſaëlo & Herode eam propugnantibus. Inter hos pugnâ in foro conſertâ, hoſtes à fratribus ſuperati in templum confugerunt: quibus illic incluſis hi cuſtodes 60 viros appoſuerunt, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infenſus fratribus populus concremavit: Herodes autem iratus, ex populo multos obtruncavit; índque dies ſingulos invicem ſeſe per inſidias incurſantibus, aſſiduæ cædes erant.

Quum dies feſtus Pentecoſtes adveniſſet, multa hominum millia ex totâ regione advenientium circa Templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium; qui & templum & urbem occupaverunt, exceptâ regiâ: hanc enim cum paucis militibus Herodes cuſtodiebat, ſicut muros frater ejus Phaſaëlus. Herodes verò (à Phaſaëlo nonnihil adjutus) cum hoſtibus in ſuburbano congreſſus, coëgit multa eorum millia fugere, partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum.

Interea pacis arbitrum Pacorum Parthorum ducem Antigonus petiit admitti. Pacorus hoſpitio à Phaſaëlo exceptus, ſuaſit ei ut legatus iret ad Barzapharnem; inſidias illi inſtruens. Ille nihil ſuſpicatus paruit: non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortantéque ut potiùs Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti ſunt ad eam legationem Hyrcanus atque Phaſaëlus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis equitibus ac decem quos Eleutheros vocant, legatos deduxit.

Ut verò in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrerunt qui illis opidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excepit donavítque muneribus, deinde ſtruere inſidias incepit. Phaſaëlus autem cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum mari locum, cui nomen erat Ecdipon. Ubi Ophellus, qui à Saramallâ Syrorum tunc ditiſſimo paratas Phaſaëlo inſidias cognoverat, naves illi ad fugam obtulit. At ille, Hyrcanum & Herodem fratrem in periculo nolens relinquere, cum ipſo Barzapharne de injuriâ hâc legatis illatâ expoſtulavit. Qui vera iſta non eſſe dejerans, mox ad Pacorum abiit.

Eo profecto, vincula Hyrcano ſunt injecta, & Phaſaëlo multum deteſtanti Parthorum perjurium. Ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Herodes, quid fratri accidiſſet ex aliis intelligens, aſſumpto armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in jumenta mulieribus, matre Cypride, ſorore Salome, ſponsâ Mariamme, matréque ſponſæ Alexandrâ Hyrcani filiâ, & fratre natu minimo Pherorâ, famulitióque ac reliquâ turbâ comitum, nocte inſciis hoſtibus fugam versùs Idumæam iniit.

In itinere mater everſo vehiculo in mortis periculum adducta, ita conſternavit Herodem, ne inter has moras ſupervenirent hoſtis metueutem, ut ſtricto gladio de conſciſcendâ ſibi morte cogitaret. Sed à circumſtantibus cohibitus, Maſſadam caſtellum munitiſſimum (in confiniis Arabiæ & Paleſtinæ poſitum) maximis compendiis petiit: Parthis primùm illum perſequentibus, deinde & Judæis ſexageſimo ab urbe ſtadio eum aggredientibus, prælio devictis.

Poſtquàm ad Reſſam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Joſephus. Cúmque tantam turbam ſecum traherent, quantam etiam abſque milite conductitio Maſſadæ caſtellum, ad quod confugere decretum erat, non caperet: majorem partem dimiſit Herodes, numero ſupra novem millia; juſſis aliis aliàs per Idumæam ſalutem ſibi quærere, viatico eis dato. Expeditioribus autem quibuſque & intimis ſuis aſſumptis, in caſtellum ingreſſus eſt: depoſitíſque ibi mulieribus cum reliquis comitibus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterent; ipſe ad Petram Arabiæ properavit.

Proximo poſtquàm Hieroſolymis ille profugerat die, reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorum bona Parthi diripuerunt, unà cum ipsâ regiâ: ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars evaſit; præſertim quas ille maturè providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egreſſi agrum quoque latè populati ſunt, & Mariſſam urbem opulentam everterunt.

In Judæam à Parthorum rege ita reductus Antigonus, Hyrcanum & Phaſaëlum vinctos accepit. Vehementer autem triſtatus eſt, quòd cum Herode mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & unà cum pecuniâ daturum ſe promiſerat. Veritus deinde ne populi favore Hyrcanus, à Parthis aſſervatus, in regnum reſtitueretur, amputavit ei auriculas; ut ſic ineptus ad recipiendum pontificatum redderetur: Lege vetante, ne quis membris debilitatus ad altare poſſet accedere. [*Levitic.* XXI. 17, 18, &c.]

Phaſaëlus

Phaſaëlus, neci ſe deſtinatum cognoſcens, cùm manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit: antè tamen quàm exhalaret animam, audito ex quâdam mulierculâ quòd Herodes frater evaſiſſet; quem necis ſuæ ultorem futurum ſibi gratulabatur. Parthi autem, quanquàm mulieribus caruerint, quas maximè cupiebant, rebus tamen apud Hieroſolymam cum Antigono compoſitis, diſcedentes vinctum in Parthiam Hyrcanum duxerunt. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 11. & *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 24, 25.]

Eodem tempore Labienus Ciliciam, & Aſiæ urbes in continente ſitas, (ejus enim metu in inſulas trajecerat Plancus, Antonii in Aſiâ legatus) præter Stratoniceam omnes, pleraſque ſine bello, Mylaſſa autem & Alabanda vi occupavit. Hæ námque urbes, quum præſidium à Labieno accepiſſent, die quodam feſto necatis præſidiariis, defecerunt. Labienus igitur Alabandis captis, cives ſupplicio affecit: Mylaſſa autem, relicta ab incolis, diruit. Stratoniceam quum diu obſediſſet, nullo tamen modo potiri urbe potuit. Proinde pecuniâ confectâ, ac ſpoliatis fanis, *Parthicum* ſeſe imperatorem vocavit, ratione à more Romanorum diverſiſſimâ. Quos enim adversùm Romanos ducebat, ab iis nomen ſibi imponebat; quaſi eos, ac non cives ſuos, viciſſet. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 373.]

Ita Parthi, ſub auxilii ſpecie ſibi vincentes, ab Euphrate & Syriâ uſque ad Ioniam, duce Labieno, excurrerunt; latronibus tamen ſimiliores, quàm hoſtibus. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 9. *Plutarch. in Antonio. Appian. in Syriac. pag.* 120. *in Parthic. pag.* 134, 156. & *lib.* 5. *Bell. civil. pag.* 709. & 747.] Ad quorum progreſſum impediendum, M. Antonius legatum P. Ventidium Baſſum in Aſiam præmiſit. [*Plutarch. ibid. Appian. pag.* 156. & 709.]

Ventidius antè ad Labienum pervenit, quàm is id futurum cognoſceret; territúmque repentino adventu, & copiis ſuis deſtitutum (ſolus enim tum cum collectis ex Aſiâ militibus ibi agebat abſque Parthis) neque congredi auſum, ſtatim inde fugavit: fugientémque in Syriam inſecutus eſt cum expeditiſſimis ſuis militibus, deprehenſúmque apud Taurum montem ulteriùs progredi prohibuit. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 380, 381.]

Eo loco plures dies oppoſitis invicem caſtris quieverunt; Labieno Parthos, Ventidio legiones expectante. Quum iiſdem diebus utrique, quod operiebatur, adveniſſet; Ventidius, quia equitatum Parthorum metuebat, in ſublimi loco (ibi enim caſtra poſuerat) perſtitit: Parthi verò ſuâ multitudine freti, hoſtémque olim à ſe ſuperatum contemnentes, antequàm Labieno ſe conjungerent, ſummo mane ad tumulum acceſſerunt; ac, nemine contra exeunte, ſubire ad ipſum collem intenderunt. Quum jam in ſublime evaſiſſent, Romani decurrentes haud magno labore eos per declive præcipites egerunt. Ita Parthi, partim à Romanis trucidati, majore verò ex parte in receptu à ſe invicem perditi ſunt; quum alteri jam fugerent, alteri tum primùm colli ſuccederent. [*Ibid. pag.* 381.]

Ventidius Parthos, non ad Labienum ſed in Ciliciam fugam convertentes, uſque ad caſtra inſecutus, viſo ibi Labieno ſubſtitit. Labienus autem quum ſe ad pugnam compoſuiſſet, videns militum ſuorum animos fugâ barbarorum conſternatos, non auſus confligere, ſub noctem aufugere aliquò inſtituit. Ventidius, re è profugis præcognitâ, multos in ipſo diſceſſu per inſidias interfecit; reliquos omnes à Labieno deſertos ſibi adjunxit. [*Ibid.*]

Labienus veſte mutatâ effugit, ac aliquandiu in Ciliciâ quum latuiſſet, à Demetrio, qui Cyprum ſub Antonio tum regebat, poſtmodum indagatus atque captus eſt. (*Ibid.*)

His ita geſtis, Ventidius Ciliciam recepit, ac conſtituit: Popedium autem Silonem cum equitibus ad Amanum montem præmiſit, in confinio Ciliciæ & Syriæ poſitum. In illius anguſtiis, quæ Portæ dicuntur, caſtellum extructum Silo obtinere non valuit. quinimo à Pharnapate Pacori legato, qui eum tranſitum cuſtodiebat, in ſummum diſcrimen conjectus periiſſet, niſi forte fortunâ Ventidius pugnantibus ſuperveniens ſuos conſervaſſet. Is Parthos & ex improviſo inferiores adortus, Pharnapate cum multis aliis cæſo, Syriam à Parthis relictam jam ſine prælio recepit, Arado tantùm excepta. Aradii enim, metuentes ne eorum quæ contra Antonium auſi fuerant pœnas dare cogerentur, Ventidio ſe non dediderunt, quanquàm aliquandiu ab eo oppugnati. (*Ibid. pag.* 381, 382.]

Herodes, nondum factus certior de fratris Phaſaëli interitu, ad Arabum (Nabatæorum) regem Malchum multis ſuis beneficiis jam antè obligatum, profectus eſt: vel trecenta talenta paratus expendere, ut fratrem quamprimùm ab hoſte redimeret. quâ de causâ & filium illius Phaſaëlum ſeptennem ſecum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed occurrerunt ei miſſi à Malcho qui denunciarent ut finibus ejus regni excederet; ſic Parthis jubentibus. Prætexebat autem hoc ſuaſu optimatum ſuorum, ne debitam pecuniam redderet, útque ille fraudaretur rebus quas pater ejus Antipater penès Arabas depoſuerat. Quod moleſtè ferens Herodes, in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm veniſſet Rhinocorura, ibi de fratris obitu cognovit. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 25.]

Malchus pœnitentiâ motus, & curſim Herodem inſecutus, nihil profecit. Jam enim ille procul aberat, versùs Peluſium properans. ubi, nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magiſtratibus loci honorificè eò eſt deductus ad Cleopatram reginam. Quæ tamen detinere ibi eum non potuit, Romam properantem: licèt & crebris procellis mare tum eſſet turbidum, & res parùm adhuc tranquillæ eſſent in Italiâ. Cùm enim hyemalis anni tempeſtas nondum adeſſet (ut ad ann. Mundi 4014. num. 26. & 27. contra Torniellum obſervavit *Salianus*) illud, χειμῶνος ὄντος, apud *Joſephum*, de maris procellâ accipio: quâ neglectâ, ſolvens Alexandriâ Herodes versùs Pamphyliam, & cum gravi tempeſtate conflictatus, jacturâ ſarcinarum factâ, ægrè in Rhodum evaſit. (*Joſeph. ibid.*)

Rhodi duo ex amicorum cohorte præſtò ei fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et quum inveniſſet eam civitatem graviter afflictam bello quod contra Caſſium geſtum fuerat, ne præ-

ſenti quidem inopiâ cohiberi potuit, quo minus vel ſupra vires eam reſoveret: inſtructâque triremi & cum amicis conſcensâ, Brundutium in Italiâ appulit. Inde Romam profectus, Antonio denarravit ea quæ ſibi & familiæ ſuæ in Judæâ contigerant; & quomodo per medias tempeſtates, (διὰ χειμῶνος,) contemptis omnibus difficultatibus ad unicum præſidium ſe recepiſſet, quod in illo haberet repoſitum. [*Id. ibid.*]

Ea narratio quum Antonii commiſerationem erga Herodem excitaſſet, accedente etiam hoſpitii paterni memoriâ, & in primis pollicitatione pecuniæ, ſi ejus ope rex fieret, & odio Antigoni tanquam hominis turbulenti ac Romanis inimici, factus eſt in Herodem propenſior. Cæſar quoque, partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam & reliquam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur quem valde ſtudioſum ſciebat Herodis, ad conatus ejus promovendos erat paratus. Itaque convocato Senatu Meſſala, ac deinde Atratinus, productum Herodem commendârunt, commemoratis tam patris ejus quàm ipſius in Romanos beneficiis ac benevolentiâ: Antigonum verò tum ob vetera crimina accuſârunt, tum quòd recèns contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. Cúmque Antonius Senatum docuiſſet conducere ad Parthicum bellum, quod erat in manibus, Herodem regnare; hoſte declarato Antigono, Herodi regium nomen omnium ſuffragiis eſt delatum. [*Id. lib.* 14. *cap.*26.]

Dimiſſo Senatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiverunt, Conſulibus cæteríſque magiſtratibus deducentibus; aſcenderúntque in Capitolium ſacrificaturi, ac Senatuſconſultum ibi depoſituri: & novus Rex primo regni ſui die convivio acceptus eſt ab Antonio. Atque hoc pacto regium faſtigium ille eſt adeptus, Olympiade CLXXXV. (non CLXXXIV. ut apud Joſephum legitur) C. Domitio Calvino II. & Aſinio Pollione Conſulibus. Et intra ſeptem dies Herodem inſperatâ felicitate ornatum dimiſit Antonius ex Italiâ. [*Ibid.*]

Toto autem abſentiæ Herodis tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Maſſadâ, abundantem quidem cætero commeatu, ſed laborantem aquarum inopiâ: ita ut hâc de causâ Joſephus frater cum 200. familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, quòd parum officioſus in Herodem fuiſſet. Id conſilium mutavit, imbre noctu de cœlo demiſſo. Ciſternis enim aquâ repletis, magno animo excurrebant; & Antigonianorum multos, modò apertè modò clàm, trucidabant. [*Ibid.*]

3965 Ventidius Palæſtinam, Antigono ejus rege perterrefacto, nullo labore recepit: & pecuniam multam tum à ſingulis aliis, tum inprimis ab Antigono, Antiocho (Commageno) & Malcho Nabatæo exegit; quòd ii Pacorum auxilio juviſſent. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 382.] Et in Palæſtinam quidem ille venit, eo prætextu, quaſi Joſepho laturus auxilium: ſed re verâ hoc conſilio, ut pecuniam extorqueret ab Antigono. Poſitis igitur caſtris prope Hieroſolyma, ſatis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto, ipſe quidem cum majore copiarum parte receſſit; ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quâdam militum parte ibi reliquit: quem & ipſum placandum habuit Antigonus, ne quid interim moleſtus eſſet, dum Parthi, ut ipſe ſperabat, ſuccurrerent. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 26.]

Erat Romæ in comitatu Antonii quidam genethliacus Ægyptius, qui fortunam illius, alioquin ſplendidiſſimam & maximam, obſcurari à fortunâ Cæſaris dixit: ſuaſítque ut quàm longiſſimè ab eo juvene ſecederet. Hujus enim genium, inquit, formidat genius tuus; qui erectus & celſus, ubi ſolus eſt, illo appropinquante demiſſior redditur & ignavior. (*Plutarch. in Antonio.*)

Hinc ad Parthicum bellum profecturus Antonius, Senatuſconſulto approbatis actis ejus tam futuris quàm præteritis, rursùm duces paſſim dimiſit, & alia cuncta ut voluit diſpoſuit. Reges quoque aliquot appellavit arbitratu ſuo, duntaxat qui certum tributum penderent. Et ut Herodem Idumæorum & Samaritarum, ita Ponti Darium (Pharnacis filium, Mithridatis nepotem) Amyntam Piſidarum, Polemonem partis Ciliciæ, alioſque aliarum gentium reges conſtituit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 715.] Deinde re familiari ſuâ Cæſari mandatâ, exceſſit Italiâ. Octaviam in Græciam uſque ducens ſecum, ex quâ jam filium ſuſtulerat. (*Plutarch.*) Ibique permultum temporis exegit. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 38?.]

Exercitum autem, qui alioquin circa ipſum hybernaturus fuerat, ut lucris ſimul exercitiiſque aſſuefaceret, miſit in Parthienos, gentem Illyricam, Epidamno vicinam, Bruti quondam ſtudioſiſſimam; alios in Dardanos, hos quoque Illyrici generis, Macedoniam incurſare ſolitos: alios in Epiro præſtolari juſſit, ut omnes circa ſe haberet, qui Athenis hyberna ſibi delegerat. Miſit & Furnium in Africam, ut Sextii quatuor legiones contra Parthos duceret: nondum enim audierat Lepidum eas ademiſſe Sextio. His diſpoſitis, hybernavit Athenis cum Octaviâ, ſicut antè Alexandriæ cum Cleopatrâ. [*Appiar. pag.* 715, 716.]

Hybernanti Athenis primæ Ventidii res proſperè geſtæ nuntiantur; Parthis fuſis Labienum & ſummum regis Herodis ſive Orodis ducem Pharnapatem ſive Phraatem ab eo interfectos. Hujus victoriæ gratiâ præbuit Græcis epulum, & ludos gymnicos populo Athenienſi edidit, in quibus eſſe ipſe voluit gymnaſiarches: relictíſque domi inſignibus imperatoriis, cum virgis gymnaſiarchicis in pallio & phæcaſiis proceſſit; correptóſque juvenes, ubi ſatis certaſſent, diremit. [*Plutarch.*]

Romæ quoque laudatus eſt Antonius, & ſupplicationes ejus nomine decretæ. Ipſi enim Ventidio nullum à Senatu præmium datum eſt; quia non Imperator ipſe, ſed alienis auſpiciis rem geſſiſſet. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 382.]

Caſtori cuidam & Attali & Dejotari in Galatiâ defunctorum ditio tradita eſt. (*Id. ibid. pag.* 377.)

Herodes Ptolemaidem ex Italiâ reverſus, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio tum ex ſuæ gentis milite, per Galilæam contra Antigonum properavit; adjutus à Silone & Ventidio, ad quos *Dellius* (ita enim apud *Joſephum* legendum hoc nomen, ut in lib. 15. cap. 2. non *Gellius*) ab Antonio miſſus fuerat cum mandatis, ut Herodem in ſuum regnum deducerent.

rent.

rent. quamvis Ventidius tum fortè diſtinebatur componendis civitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitaverat. Silo verò in Judæâ erat: ſed pecuniâ corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulteriùs procedentis copiæ augebantur indies: & tota Galilæa, paucis exceptis, ſtabat ab ejus partibus. (*Joſeph. lib. 14. cap. 27.*)

Ducenti Herodi adversùs Maſadam, quòd neceſſe eſſet ſuccurrere cognationi in eo caſtello obſeſſæ, impedimento fuit Joppe: quam occupatam ab hoſte opus erat primùm capere, ne quam hoſtilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hieroſolyma. Quâ occaſione arreptâ, Silo movit exercitum: quem cùm Judæi perſequerentur, Herodes cum modicâ manu eis occurrit, & Judæis profligatis Silonem ægrè repugnantem ſervavit. [*Id. ibid.*]

Captâ deinde Joppe, properavit Maſadam ad liberandos obſidione domeſticos: augebatúrque exercitus, multis ex indigenis illi ſe adjungentibus. Fruſtrà verò Antigono inſidias in tranſitu locis opportunis illi ſtruente, receptis è Maſadâ domeſticis & capto Reſsâ caſtello petiit Hieroſolyma; ſequentibus Silonis militibus, & multis Hieroſolymitanis ejus potentiâ perterritis. Cúmque ad Occidentalem urbis tractum caſtra poſuiſſet, qui hâc parte diſpoſiti erant cuſtodes ſagittis eum impetebant & miſſilibus. Deinde quibuſdam catervarim excurrentibus & ſtationes hoſtium infeſtantibus, Herodes caduceatorem circa mœnia proclamare juſſit, ſe bono publico veniſſe, & ad ſalutem urbis, acceptarum injuriarum memoriam depoſiturum. Antigonus contrà ad Silonem & Romanos ſermone converſo, iniquum eos facere dicebat, qui Herodi regnum aſtruant, homini privato & Idumæo, hoc eſt, ſemijudæo: quum id, more gentis, generis ſucceſſioni deberetur. Et quum Antigoniani, ſtrenuè jaculantes è turribus, hoſtes a mœnibus arcuiſſent; Silo, largitione corruptus, è militibus ſuis familiaribus aliquot ſubornavit, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent. Unde turbato & abitum parante exercitu, Herodes Silonis tam duces quàm milites rogabat, ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio tum à Senatu reliquo. Et continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit: majore quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allatâ copiâ. Familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperavit Herodes, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Jerichuntem comportarent; ut & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. (*Ibid.*)

Eâ re compertâ, Antigonus continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. Herodes verò aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque è Romanis, totidem è Judæis conſtabant, adjunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Jerichuntem petiit: oſtendénſque urbem relictam ab habitatoribus, & 500. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani autem invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretioſiſſimis. Rex igitur, relicto in eâ urbe præſidio, reverſus eſt; & Romanum exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone ut partem Romani exercitûs intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita Romani degebant in magnâ rerum copiâ, ab armis tantiſper vacantes. [*Ibid.*]

Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Joſepho fratre cum mille peditibus 4675 39
& 400 equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſitâ ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſadâ eduxerat, in Galilæam duxit; expugnaturus quædam loca ab Antigonianis inſeſſa præſidiis. Cúmque Sephorim cœlo ningente perveniſſet, Antigonianis inde fugientibus magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quoſdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet à maleficiis: aberant autem non longè ab Arbela vico. Quadrageſimo deinde die venit cum toto exercitu & magnâ audaciâ hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt; donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes jam vincentes coëgit terga vertere, ſuos verò fugientes gradum ſiſtere. Nec hoc contentus, profligatos & palantes uſque Jordanem perſecutus eſt. Atque ita univerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos qui erant in ſpeluncarum receptaculis: numeratiſque viritim 150. drachmis, & proportione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. [*Ibid.*]

Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant: illo nolente eos poſt unum menſem exactum ampliùs alere. Nam & ad circumvicinos miſerat, qui juberent eos ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis in montes refugere, ut Romani præ inopiâ fame perirent. At Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, juſſo inſtaurare Alexandrium: qui brevi & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud priùs deſertum denuò condidit. Hoc verò tempore Antonius Athenis morabatur. [*Ibid.*]

P. Ventidius, quum Pacorum exercitum colligere & in Syriam proficiſci audiſſet, in metum pervenit; quum neque urbes eſſent adhuc conſtitutæ, & exercitus in hybernis etiamnum diſperſi. Quare, ut & moram Pacoro injiceret & tarditati ſuarum copiarum mederetur, Chaunæum quendam dynaſtam adiit; notum quidem ſibi familiariter, ſed quem certò ſciebat Parthis magis cupere. Hunc nihilominùs tanquam fidiſſimum ſibi in honore habuit Ventidius, & conſilium nonnullis in rebus ab eo petiit: ita ut, citra ſuum tamen detrimentum, hanc ei de ſe opinionem præberet, quaſi conſcium eum ſuorum arcaniſſimorum conſiliorum faceret. Eò re deductâ, ſimulavit metuere ſe ne barbari conſueto ſuo Euphratis tranſitu ad Zeugma omiſſo, aliâ quâdam parte fluminis inferiore uterentur: quòd hic campi Parthis, ibi verò colles ſibi commodi eſſent. Idque & perſuaſit Chaunæo, & per eum etiam Pacorum decepit: ita ut campeſtri itinere (quo Ventidius finxerat ſe eum nolle venire) prolixiori delecto, ſpatium

copias ſuas cogendi Ventidio daret. Ita, in libro Hiſtor. 56. [*pag.* 403, 404.] idem narrat *Dio: Frontinus* verò, libro 1. Stratagematum cap. 1. ita. Ventidius Parthico bello adversùs Pacorum regem, non ignarus Pharneum quendam natione Cyrrheſten, ex his qui ſocii videbantur, omnia quæ apud ipſos agebantur nuntiare Parthis; perfidiam Barbari ad utilitates ſuas convertit. Nam quæ maximè fieri cupiebat, ea vereri ſe ne acciderent; quæ timebat, ea ut evenirent optare ſe ſimulabat. Sollicitus itaque ne Parthi antè tranſirent Euphratem, quàm ſibi ſupervenirent legiones quas in Cappadociâ trans Taurum habebat; ſtudiosè cum proditore egit, ut ſolenni perfidiâ Parthis ſuaderet, ut Zeugma trajicerent exercitum, quà & breviſſimum iter eſt, & demiſſo alveo Euphrates decurrit. Namque ſi illâc venirent, aſſeverabat ſe opportunitate collium uſurum ad eludendos ſagittarios: omnia autem vereri, ſi ſe in patentes campos projeciſſent.

Antonius, magno cum luxu & Octaviæ voluptate Athenis exactâ hyeme, tanquam alius factus ad priſtinum cultum rediit, perſonámque mutavit. Rursùm enim circa fores obverſabantur lictores, duces & ſatellites, ad terrorem omnia compoſita: legationes quoque admittebantur, ad id tempus dilatæ; jus reddebatur, naves deducebantur, & apparatu ſtrepebant omnia. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 716.] Denique ad bellum profecturus, è ſacrâ olivâ coronam ſibi ſumpſit: &, ut oraculo cuidam ſatisfaceret, etiam è Clepſydrâ fonte repletum ſecum aſportavit vaſculum. [*Plutarch. in Antonio.*]

In Syriâ Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primùm Herodi navare operam, deinde ad Parthicum bellum Herodem ſecum adducere & reliquos provinciales auxiliarios. Sed Herodes, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem; & ſpeluncas eorum omnes expugnavit: ut in lib. 1. Belli cap. 12. & lib. 14. Antiquit. cap. 27. pleniùs *Joſephus* explicat.

Regioni Herodes Ptolemæum præpoſuit: cui tamen præfectura ſua non bene ceſſit. Nam invaſus ab his qui & antè Galilæam turbaverant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia; totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reverſus pœnas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit; atque ita ſublatis rerum novarum authoribus, civitates centum talentis mulctavit. [*Joſeph. ibid.*]

Pacorus cum magnis Parthorum copiis in Syriam profecturus, omiſſo ad Zeugma breviore Euphratis trajectu, inferiore itinere per circuitum adduxit exercitum. Dúmque fuſiores ripas, & ob hoc operoſiores pontes jungunt Barbari, inſtrumentáque moliuntur; 40. ampliùs dies impenderunt. Quo ſpatio Ventidius ad contrahendas uſus eſt copias: quas triduo antequàm Parthi advenirent recepit. Quos cùm Ventidius paſſus eſſet flumen tranſire, neque ſecundùm tranſitum eos adortus eſſet; in eam ipſos opinionem induxit, ut effœminatos ac imbecilles eſſe Romanos judicarent. Ventidius quoque ſimulato timore, diu continuit ſe, & inſultare Parthos aliquantiſper paſſus eſt. Ad poſtremum in ſecuros lætóſque partem legionum emiſit: quarum impetu fuſi Parthi, in diverſa abiere. Pacorus quum fugientes ſuos abduxiſſe ſecum legiones Romanas putaret, caſtra Ventidii, veluti ſine defenſoribus, magnâ mole aggreſſus eſt. Quæ cùm in edito poſita loco Parthi equites invaderent, à Romanis repentinâ eruptione factâ, non magno labore per declive ſunt depulſi. Reliquam verò partem legionum in campeſtria adversùs Parthos Ventidius non antè eduxit, quàm illi quingentis non ampliùs paſſibus abeſſent: atque ita procurſione ſubitâ adeò ſe admovit, ut ſagittas, quibus ex longinquo uſus eſt, cominùs applicitus eluderet. Quo conſilio, quia quandam fiduciæ etiam ſpeciem oſtentaverat, celeriter Barbaros debellavit: maximè funditoribus victoriam adjuvantibus, qui eminùs violentis ictibus Barbaros impetentes ſummopere affligebant. Parthi tamen, quorum plures cataphracti erant, fortiter pugnaverunt: atque ipſe Pacorus, fortiſſimè dimicans, cecidit; pro cujus cadavere pauci alacriter, ſed fruſtrà, certavere. Parthorum denique equitatum omnem Ventidius toto inter Orontem & Euphratem ſinu latè cæcidit, viginti ampliùs millium ſtrage editâ: nec ullo bello Parthi unquam majus vulnus acceperunt. Fugientium alii per pontem domum evadere conati, præventi ab hoſtibus perierunt; alii in Commagenam ad regem Antiochum profugerunt. Atque ita Parthos Ventidius intra Mediam & Meſopotamiam denuò redegit: ulteriùs perſequi eos nolens, invidiam M. Antonii veritus. [*Liv. lib.* 128. *Florus, lib.* 4. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 78. *Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27. *A. Gellius, lib.* 15. *cap.* 4. *ex Suetonio. Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4. *Plutarch. in Antonio. Jul. Frontin. Stratagem. lib.* 1. *cap.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 2. *Dio, lib.* 49. *pag.* 404. *Eutrop. lib.* 7. *Sext. Rufus, in Breviario. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Celeberrima hæc victoria in Syriâ Cyrrheſticâ eſt obtenta. [*Strabo. Plutarch. Dio.*] eódemque ipſo anni die Pacorus eſt interfectus, quo (ante annos 14.) pater illius Orodes per ducem Surenam M. Craſſum occiderat. [*Dio, pag.* 405. *Eutrop. Sext. Ruf. & Oroſius.*] quod menſe *Junio* factum fuiſſe, in 6°. Faſtorum libro oſtendit *Ovidius.*

Ventidius in illos qui defecerant ſusceptâ expeditione, ſubjugavit eos. [*Plutarch.*] Nam Pacorum juſtitiæ ac clementiæ nomine Syri ſummo amore proſequebantur, ita ut majori nullum unquam regem. [*Dio, pag.* 404.] Itaque, quum ſuſpenſo animo eventum belli Syria expectaret; Ventidius, circumlato per urbes quæ deſciverant Pacori capite, ſine bello facilè eam pacavit. [*Id. ibid. Florus, lib.* 4. *cap.* 9.]

Orodes, qui paulò antè vaſtatam Syriam, occupatam à Parthis Aſiam audierat, victoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, repentè filii morte & exercitûs clade auditâ, ex dolore in furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum ſumere, non vocem mittere; ita ut etiam mutus factus videretur. Poſt multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat,

nihil

nihil aliud quàm Pacorum vocabat, Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo conſiſtere: interdum quaſi amiſſum flebiliter dolebat. [*Juſt. lib. 42. cap. 4.*]

Romæ, Antonio ob victoriam Parthicam & ſupplicationes decretæ ſunt, & triumphus (quen ille tamen nunquam egit:) tum ob ejus eminentiam, tum ſecundùm leges, quia ea provincia ipſius erat. Ventidio tamen etiam eadem conceſſa ſunt: quia videbatur Craſſi calamitatem Pacori cædes abundè compenſaſſe. [*Dio, lib. 49. pag.* 404, 405.]

Ventidius contra Antiochum Commagenum duxit, eo obtentu, quòd is ei ſervos non dediſſet: re autem verâ pecuniæ, quam plurimam Antiochus poſſidebat, ſpe potiundæ. (*Id. ibid. pag.* 404.)

Hunc igitur, Samoſatis incluſum, ille oppugnabat: atque pollicentem mille talenta, & facturum imperata Antonii, juſſit ad ipſum legatos mittere (jam enim non longè aberat) ut ab ipſo pacem acciperet: quandoquidem hanc ſaltem illi deberi volebat, ne viderentur omnia per unum Ventidium fieri. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius Ventidio juſſit, ut in auxilium Herodi Machæram mitteret, cum duabus legionibus & mille equitibus. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.] Ob utramque verò illam victoriam tum de Labieno tum de Pacoro à Ventidio partam, non modò non gaviſus eſt Antonius, ſed invidit etiam ob rem proprio ductu præclarè geſtam. Et quanquam ipſi propter utrumque factum Ventidii, & decretæ ſupplicationes fuiſſent & triumphus; tamen officio ſuo (præfecturæ Syriæ) eum detruſit, & neque tum neque deinceps ullâ in re operâ ejus uſus eſt. Ita *Dio:* [*pag.* 404.] licèt *Plutarchus* honoratum ab eo, ut merebatur, Ventidium & ad triumphum miſſum fuiſſe ſcripſerit.

Machæras vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus ejus negotia. At Antigonus ſuſpectum habens ejus adventum, non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit. Ille tum demùm Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emmauntem urbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hoſtis diſcrimine; iratus ob ea quæ ſibi acciderant. Quo facto exacerbatus Herodes, Samariam petiit, Antonium eâ de cauſâ aditurus: aliis ſibi opus eſſe dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent; alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæras verò conſecutus eum rogabat ut maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Joſephum fratrem ſibi attribueret, gerenri bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multùm roganti, relicto ibi Joſepho cum exercitu, præcepit ei ne ſe abſente contra Antigonum pugnando rem totam in diſcrimen adduceret. Ipſe verò properavit ad Antonium, oppugnantem Samoſata ad Euphratem, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.]

Poſtquàm pervenit Antiochiam, multos ibi reperit, qui cupientes adire Antonium, non audebant ſe committere itineri, propter barbaros vias obſidentes. Quibus ſe ducem ille præbens, barbaris ſemel iterúmque ſuperatis, Samoſata ad Antonium pervenit: ab eóque multo cum honore, & laude fortitudinis, exceptus eſt. [*Id. ibid.*]

Quum diu duraret Samoſitorum oppugnatio, obſeſſis, ex deſperatione pacis, verſis ad fortitudinem, (ut eſt apud *Plutarchum*) ſuſpicaretúrque Antonius milites, ob affectum ignominiâ Ventidium, animo eſſe alieno, (ut habet *Dio:*) clanculùm de pace cum Antiocho egit, ut recedere honeſtè poſſet. Cúmque non plures duobus obſides, ac ne hos quidem illuſtres, neque eam quam popoſcerat pecuniam, accepiſſet; trecentis talentis contentus, pacem Antiocho dedit: illi etiam concedens, ut Alexandrum necaret, qui priùs ab eo ad Romanos transfugerat. [*Dio, lib. 49. pag. 405. cum Plutarcho in Antonio, & Oroſio, lib. 6. cap. 18.*]

3966 Hunc in modum bello illo finito, C. Soſio Syriæ & Ciliciæ præfecturam cum exercitu tradidit. [*Dio, ibid. Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.] qui multa in Syriâ proſperè geſſit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Conſtitutis aliquantùm rebus in Syriâ, *Athenas* Antonium rediiſſe, ſcribit *Plutarchus*: in *Ægyptum* profectum fuiſſe, *Joſephus*; in *Italiam* curſum inſtituiſſe, refert *Dio.* Ut Athenas primùm ille rediiſſe, inde à Cæſare Octaviano evocatus in Italiam tranſiiſſe, atque Athenas denuò reverſus inde in Ægyptum, cum Cleopatrâ hyematurus, navigaviſſe videatur. A Cæſare enim ille Athenis accerſitus, ut de bello Sexto Pompeio inferendo cum eo deliberaret, cum paucis Brundiſium uſque acceſſit: ubi quum ad ſtatutam diem Cæſarem non inveniſſet, territus prodigio quodam, ſpecie Parthici belli urgentis uſus in Græciam revectus eſt; ægrè ferente Cæſare, quòd ipſum non expectaſſet. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 717, 718. *Dio, lib.* 48. *pag.* 385.]

Joſephus, præceptorum fratris Herodis immemor, eo abſente aſſumptis ſuis & quinque à Machærâ datis Romanis cohortibus, versùs Jerichuntem, ut maturo meſſium tempore triticum hoſtium demeteret, profectus, in montibus caſtra poſuit. Et quia Romanorum cohortes conſtabant è tyronibus non admodùm rei militaris peritis, quòd pleique è Syriâ delecti eſſent, circumventus ab hoſtibus inter locorum difficultates, ſex cohortibus amiſſis, & ipſe fortiter pugnans occubuit. Antigonus verò potitus cadaveribus, eò proceſſit iracundiæ, ut mortuum quoque Joſephum verberaret, & caput ejus abſcinderet: quamvis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Quo facto Galilæi à ſuis præfectis deficientes, eos qui Herodis partibus magis favebant productos in lacu ſubmerſerunt. In Idumæâ quoque multa novata ſunt: ubi Machæras Gittam caſtellum muniebat. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. & *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 27.]

C. Soſius, ab Antonio juſſus ut Herodem adversùs Antigonum adjuvaret, duas cohortes cum eo in Judæam præmiſit. (*Id. ibid.*) Ipſe Aradios, hactenùs oppugnationem perpeſſos faméque & morbo confectos, ſubegit. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 405.]

Herodi apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris caſus renunciatus eſt, jam antè tale aliquid propter inſomnia hâc de re ſibi oblata expectanti. Accelerato igitur itinere poſtquàm ad Libanum montem pervenit, aſſumptis 800. ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam cohortem Ptolemaïdem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progreſſus eſt. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

Hìc occurrentes illi hoſtes, prælio victi, compulſi ſunt in caſtellum unde exierant pridie. quod primo manè oppugnare Herodes aggreſſus, vi repentinæ tempeſtatis coactus eſt infectâ re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio cohorte alterâ, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Herodes quoque Jerichuntem properavit, volens ulciſci fratris interitum. Quò poſtquàm venit, honoratiſſimum quemque adhibuit ad convivium: peractâque cœnâ dimiſſis convivis, recepit ſe in cubiculum. Tricliniúmque illud in quo cœnatum fuerat, jam vacuum, ſine cujuſquam noxâ concidit: quo factum eſt ut omnes Herodem Deo charum crederent, qui miraculosè ſervaretur è tanto periculo. [*Ibid.*]

Sequenti die quum hoſtium ſex millia ad pugnam deſcendiſſent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procurſando jaculis & ſaxis feriebant regios; adeò ut ipſi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. [*Ibid.*]

Antigonus ducem Pappum Samariam miſit; volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque poſſet bellum gerere. Sed ille Machæræ ſe oppoſuit. Herodes verò occupatis quinque opidis, præſidiariorum circiter duo millia interfecit, & incenſis opidis contra Pappum reverſus eſt, ad vicum Iſanas caſtra habentem. [*Ibid.*]

Herodes, confluentibus ad ſe multis à Jerichunte ac Judæâ, ubi animadvertit hoſtem præ audaciâ venire ad pugnam, collatis cum eo ſignis vicit egregiè: & accenſus ulciſcendi fratris cupidine, ſæviendo inſtabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibuſdam in tecta confugientibus, his ſuperatis & tectis dirutis vidit omnia referta & conſtipata militibus. Quibus omnibus miſerandum in modum oppreſſis, reliqui omnes territi agminatim diffugerunt: ſtatímque Herodes, niſi eum hyemis aſperitas prohibuiſſet, Hieroſolymam petiiſſet & finem bello impoſuiſſet. Jam enim Antigonus de fugâ diſpiciebat, cogitans urbem deſerere. [*Ibid.*]

Herodes ad veſperam, cùm laſſos amicos reficiendi corporis gratiâ dimiſiſſet, ipſe adhuc ab armis calidus in quoddam cubiculum unico tantùm famulo comitatus lavatum abiit. Intùs autem latebant quidam hoſtium armati, quos metus eò compulerat. dúmque nudus ille ſe ablueret, primus prodiens ſtricto gladio per fores ſe proripuit, deinde alter & tertius armati ſimiliter: adeò attoniti, ut illæſo rege contenti eſſent ſibi ipſis fugâ ſalutem quærere. Sequenti verò die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Pheroræ in perempti fratris ultionem. Pappus enim erat qui ſuâ manu Joſephum interfecerat. [*Ibid.*]

Romæ, V. Kalend. Decembr. P. Ventidius Proconſul ex Tauro monte & Parthis triumphavit: ut in Faſtis triumphalibus marmoreis legimus. [*Gruter. Inſcript. pag.* CCXCVII.] Hic Ventidius Baſſus vir obſcuri generis, per Antonii amicitiam ad tantam amplitudinem eſt provectus, ut provinciis Orientalibus ab eo præpoſitus, Labieno & deinde Pacoro ſuperato, de Parthis triumphum duxerit; qui ipſe ſemel, atque iterùm etiam, (ſi Maſſurio apud *Plinium* credimus) in triumpho cum aliis captivis ductus fuerat. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 65. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 9. Plin. lib. 7. cap. 43. A Gell. lib. 15. cap. 4. ex Suetonio. Plutarch. in Antonio. Dio, lib. 49. pag. 405. Eutrop. lib. 7.*] Vid. ſupr. in fine anni Periodi Julianæ 4671.

Hiſpaniâ in Cæſaris Octaviani poteſtatem per Domitium Calvinum proconſulem jam redactâ, à Kalendis Januariis hujus anni Hiſpani *Æram* ſuam deduxerunt; ut & ex aliis, & ex Eulogio archiepiſcopo Toletano in Memoriali Sanctorum, intelligitur. 4676 38

Ineunte vere, Antonius ex Syriâ (ut *Dio*) vel Athenis (ut *Appianus* habet) Tarentum cum trecentis navibus appulit, Cæſari contra Sextum Pompeium auxilium ferens. Quo cùm ille uti non vellet, indignè id ferens Antonius, tamen eodem loco manſit. Nam quum gravatim ſumptus in claſſem faceret, & ad Parthicum bellum opus haberet Italicis legionibus, claſſem eis permutare cogitabat. Et quanquàm ex fœdere utrique poteſtas erat delectus habendi per Italiam: difficilius tamen hoc ipſi futurum erat, ſortito Italiam altero. Octaviam igitur, quæ comitata eum fuerat ex Græciâ, (prægnans ea tum erat, atque etiam ſecundam Antonio filiolam jam pepererat) ad Cæſarem fratrem miſit, ut arbitra inter utrumque foret. Quæ eò rem perduxit, ut Antonius Cæſari 120. naves (pro quibus, centum roſtratas *Plutarchus* ponit) continuò Tarentum miſſas traderet: pro quibus Cæſar δύο τάγματα (ut apud eundem *Plutarchum* legitur) vel viginti armatorum millia (ut habet *Appianus*) Antonio miſſurum ſe ex Italiâ eſt pollicitus. Octavia præterea extra conventa fratri obtinuit à viro viginti myoparones, ut *Plutarchus*, vel decem phaſelos triremes, ut *Appianus* retulit: Cæſar viciſſim Octaviam mille ſelectis ſatellitibus donavit, Antonio delectu eorum permiſſo. [*Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 5. pag. 725, 726. Dio, lib. 48. pag. 390.*] Quóque pluribus neceſſitudinis vinculis continerentur, Cæſar Antyllo Antonii filio filiam ſuam (Juliam,) ac contrà Antonius ſuam ex Octaviâ filiam Domitio (Aënobarbo,) quanquàm is & cædis Julii Cæſaris conſcius & proſcriptus fuiſſet, deſponderunt. Hæc verò ita ab eis fingebantur, quæ facturi haudquaquam erant: quia præſentia negotia id poſcebant. [*Dio, ibid.*]

Et quoniam quinquennale Triumviratûs tempus exibat, prorogârunt ſibi ipſis poteſtatem in aliud quinquennium, nihil morati plebis ſuffragia. [*Id. ibid. Appian. pag. 726, 727.*] Antonius verò Octaviam à Corcyrâ in Italiam remiſit, ne ſui in Parthico bello periculi conſors eſſet: eâque cum ſuis ex illâ & Fulviâ liberis Cæſari commendatâ, in Syriam profectus eſt. [*Plutarch. in Anton. Appian. pag. 727. Dio, pag 390, 391.*]

Pro vetere Bibliothecâ Alexandrinâ, Julii Cæſaris tempore incenſâ, novam in eodem loco Cleopatra conſtruxit; quæ prioris *filia* appellata eſt: ut in libro de menſuris & ponderibus confirmat *Epiphanius.* ubi tamen à 7°. anno Ptolemæi Philadelphi, quo priorem Bibliothecam fuiſſe conditam ad annum Periodi Julianæ 4437. ex eodem oſtendimus, annos hucuſque malè ille dinumerat 249. qui in anno Per. Jul. 4686. terminarentur, poſt Cleopatræ interitum anno demùm altero. Cúmque præcipuus calculi error inde exiſtat, quòd Cleopatræ regno 32 annos pro 22 *Epiphanius* attribuat; ſuperfluo illo decennio ſublato, interſtitium inter utriuſque Bibliothecæ initia 239 tantùm annorum conſtituimus. Huc verò ſpectat, quod in Plutarchi *Antonio* legitur; objectum Antonio à Calviſio fuiſſe, quòd Cleopatræ *bibliothecas donaviſſet quæ Pergami erant, in quibus eſſent ducenta millia ſimplicium librorum*, ſive ſingularium voluminum. Et de χαλοτεία τῦ Περγάμου, non de bibliothecis ſuo adhuc tempore ibi exiſtentibus, (ut in 4°. Syntagmatis de Bibliothecis capitulo exiſtimavit *Lipſius*) locutus *Strabo* eſt. [*lib.* 13. *pag.* 624.]

Herodes, anno tertio (ineunte) poſtquàm Romæ declaratus Rex fuerat, cum exercitu veniens Hieroſolyma, caſtra prope urbem metatus eſt: quibus mox propiùs admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante Templum fixit tentoria; volens ſic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. Tribus igitur aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit, adjutus operarum multitudine. Cæsâ verò circumquaque materie, præpoſitiſque huic operi viris idoneis, ipſe Samariam ad nuptias profectus eſt: ducturus Mariammen, Alexandri filii Ariſtobuli filiam, ſibi deſponſatam. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27. *fin.*]

Peractis nuptiis, pervenit per Phœnicem Soſius; præmiſſiſque per mediterranea copiis, mox & ipſe adfuit habens ſecum multos tam pedites quàm equites. Venit etiam Herodes à Samariâ, ad veterem exercitum non mediocrem acceſſionem adducens: erant enim circiter 30. millia. Univerſo autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim equitúmque ſex millia, præter auxiliares Syrorum copias, (non pro minimâ parte ducendas) ad ſeptentrionalem urbis murum caſtra collocârunt. Præerant autem duo cum imperio: Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo bellum gerens, ut dejecto Antigono hoſte populi Romani ipſe pro eo ex Senatuſconſulto regnum acciperet. [*Id. ibid. cap.* 28. *&* *lib.* 1. *Belli, cap.* 13.]

Intùs autem certatim reſiſtebant Judæi ex totâ eâ regione collecti & concluſi intra mœnia; templum Domini jactantes, & fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptiſque extra urbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet inſidiis, & miſſis militibus commeatus etiam è longinquo conveheret: ut brevi neceſſaria victui abundarent in exercitu. [*Ibid.*]

Operariorum frequentiâ facilè abſoluti ſunt tres illi aggeres. Æſtas enim erat; & opus fervebat, nullâ interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. At obſeſſi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. Excurrentes enim crebrò incepta, modò jam perfecta opera incendebant: & conſerentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audaciâ, peritiâ tantùm rei militaris cedebant. [*Ibid.*]

3967 Annus Sabbaticus superveniens, obſeſſis Hieroſolymitanis famem attulit. Quâ tamen non obſtante, pro diſſecto machinis muro intùs recentem extruebant, & cuniculis obvios agebant alios cuniculos; ut nonnunquam ſub terrâ manus conſererent: utentéſque deſperatione pro fortitudine, ad extremum perdurabant. [*Joſeph. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.] licèt Pollio Phariſæus, & Sameas hujus diſcipulus, illis conſulerent ut Herodem in urbem reciperent; negantes propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere. [*Id. ibid. cap.* 17. *cum lib.* 15. *cap.* 1.]

Obſidionem, tanto exercitu circumſidente, per quinque menſes toleraverunt. [*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 13.] Tandem verò evaſerunt in mœnia primùm Herodis viginti milites lectiſſimi; deinde centuriones Soſii. [*Id. ibid. &* *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.]

Captus eſt enim primus murus die quadrageſimâ, ſecundus verò quintadecimâ: & quædam porticus circa Templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare invidiam populi. Captâ verò exteriore templi parte & imâ urbe, Judæi ad interiora templi & ſuperiorem urbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt ut has tantùm ſinerentur introducere. Quod & Herodes conceſſit; ſperans remiſsâ tandem obſtinatione eos ceſſuros. [*Ibid. lib.* 14. *cap.* 28.]

Ut ſpem ſuam fruſtratam Herodes vidit, & obſeſſos pro Antigoni regno pertinaciter contendere; totis viribus adortus urbem expugnavit. [*Ibid.*] ipſis videlicet Kalendis Januariis anni Periodi Julianæ 4677. feriâ ſecundâ menſis Ciſlevi, qui juxta Orientalium rationes civilis anni tertius fuit, die 28. quo ſolenne Jejunium, in memoriam ſacri voluminis à Jehojakimo combuſti, à Judæis celebrari conſuevit: ut ſuprà, ad annum Periodi Julianæ 4650. à nobis eſt oſtenſum. 4677 37

Kalendæ iſtæ Januariæ, ex vitioſâ intercalandi ratione Romæ eo tempore receptâ, in poſtremum Decembris diem incidebant, qui tum primum Triumvirorum quinquennium terminabat, tum Claudii & Norbani Conſulatûs annum; ad quem Hieroſolymitanorum iſta calamitas refertur à *Dione.* [*lib.* 49. *pag.* 405.] Sequente verò die, Romæ M. Vipſanius Agrippa & L. Caninius Gallus Conſulatum inierunt; ad quem à *Joſepho* eadem refertur, in poſtremo libri 14. Antiquit. capitulo eventûs hujus tempus ita explicante. *Ea clades Hieroſolymorum incidit in Conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, Olympiade* CLXXXV. (anno videlicet illius 3°.) *menſe tertio, in Jejunii ſolennitate: tanquam recurrente in idem temporis momentum.*

tum illatâ Judæis à Pompeio calamitate [*nam & ab illo eâdem die urbs capta fuerat*] *poſt annos viginti ſeptem.* Quod tamen intervallum uno anno veritatem excedit: niſi μετ' ἔτη κζ, *anno poſt viceſimo ſeptimo*, interpretari libeat. quomodo Marci VIII. 31. μετὰ τρεῖς ἡμέρας *poſt dies tres* reſurrecturum fuiſſe Chriſtus legitur: quod Mat. XVI. 21. magis explicatè habetur propoſitum, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, *tertia die.* Et quod in II. Mac. XIV. 1. μετὰ τριετῆ χρόνον, *poſt triennii tempus*, de anno tertio exponunt Interpretes. (ut ad annum Mundi 3842. eſt annotatum.) In *Julii* quoque *Africani* Stadionicarum Catalogo, Olympiade CXI. à Nerone agon Olympiacus actus fuiſſe dicitur non tempore legitimo, ſed μετ' ἔτη δύο: ineunte nimirùm Olympiadis illius anno ſecundo. [*in Græcis Euſebian. Scaligeri, pag.* 221.] Apud ipſum denique *Joſephum*; quod in libro 1. Belli, initio cap. 11. legitur, μετ' ἔτη δύο, in Antiquitatum lib. 14. cap. 23. δευτέρῳ ἔτει, exponitur.

Expugnatâ urbe, cædibus repleta ſunt omnia; Romanis longâ oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus adverſam factionem extirpare funditus: eratque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem Templi tuente ſupplices. Non ætati ulli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamvis obſtante Rege, & precibus intercedente, nemo tamen obtemperabat; ſed veluti furore perciti ſæviebant, nullo ætatis diſcrimine. [*Joſeph. lib.* 14. *cap. ult.*]

Antigonus, è turri deſcendens, Soſio ad genua procidit. Qui, nihil miſeratus mutatam ejus fortunam, inſultavit homini, *Antigonam* appellans; vinctóque cuſtodes appoſuit. [*Id. ibid.*]

Cùm multitudo conductitiorum alienigenarum ad viſendum non Templum ſolùm ſed intimum etiam adytum rueret; Herodes alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat: moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum, quæ videri fas non eſſet, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudiniſne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſtâ urbe rapinis ſimul ac cædibus. Illo verò referente, pro expugnatione urbis direptionem meritò permitti militi; promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. Atque ita redemptâ civitate ab ulteriore vexatione, promiſſa perſolvit. Liberaliter enim militibus, & proportione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera: ita ut omnes bene nummati diſcederent. Atque ita Soſius, conſecratâ Deo coronâ aureâ, profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. [*Ibid.*]

Herodes, diſcretâ multitudine civitatis, ſuarum partium ſtudioſos promovebat; adverſæ autem factionis homines quotidianis abſumebat ſuppliciis. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 1.] Inter quos & omnes magni Synedrii judices, qui eum nondum regnum adeptum capitis arceſſebant, interemit: Pollione Phariſæo & diſcipulo ejus Sameâ exceptis; quos in præcipuo honore ille habuit. [*Id. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 17. *& lib.* 15. *cap.* 1.]

Omnem verò regiam ſupellectilem in unum congeſſit: à divitibus quoque collectâ & ablatâ magnâ vi auri ac argenti, totum id Antonio ejúſque amicis donavit. Interfecit etiam 45. primates ex factione Antigoni; appoſitis ad portas cuſtodibus, qui etiam cadavera ſcrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad Herodem referebatur: nec ullus finis malorum aderat. Nam bona eorum avaritia domini egentis abſumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici, quo fas non erat ſerere. [*Id. lib.* 15. *cap.* 1.]

Horum triſtiſſimorum temporum, inter alios pios, ſpectatores fuere, Zacharias ſacerdos cum uxore Elizabethâ, ex Davidicæ ſtirpis reliquiis Heli & Joſeph, Anna quoque propheteſſa è tribu Aſeriticâ, & Simeon ille juſtus, qui reſponſum accepit à Spiritu Sancto, non viſurum ſe mortem priuſquàm videret Chriſtum Domini. [*Luc.* II. 26.]

Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum ſervare ad triumphum. Sed quum timeret Herodes ne Antigonus, Romam perductus ab Antonio, apud Senatum jure ſecum de regno contenderet; audirétque Antonius gentem ad res novas ſpectare, & odio Herodis favere Antigono: multis ab Herode acceptis pecuniis, Antigonum vanâ ſpe uſque ad ultimum diem vitæ cupidum apud Antiochiam ſecuri percuſſit. Quo facto, tum demum Herodes metu liberatus eſt; Haſmonæorum principatu jam ſublato. [*Id. ibid. & lib.* 14. *cap. ult. & lib.* 20. *cap.* 8. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 13.]

Ab initio Pontificatûs & Principatûs Antigoni uſque ad capta Hieroſolyma numerantur anni duo & menſes 7. circiter. Unde & anno regni tum Herodis tum ipſius Antigoni *tertio*, interemptus ille ab Antonio fuiſſe legitur in 52. capitulo Judaicæ hiſtoriæ, quæ Arabicè ſcripta in Bibliis polyglottis Pariſienſibus habetur edita. Tres verò annos & tres menſes Antigono tribuit *Joſephus.* [*lib.* 20. *cap.* 8.] qui ad mortem ejus protenſi, in menſem Sextilem hujus anni eam differendam eſſe arguunt: ad quem, juxta noſtras rationes, ab initio ducatûs Judæ Maccabæi fluxerunt anni 126. cum duobus vel tribus menſibus; non diſſentiente *Joſepho* in fine libri 14. ubi cæſo Antigono Haſmonæorum principatum deſiiſſe ſcribit μετ' ἔτη ρκϛ, *poſt annos* 126. Herodes verò, apud eundem libro 17. cap. 8. annos 125. tantùm Haſmonæorum imperio tribuit: qui ab initio Judæ Maccabæi deducti in 3ii. anni ipſius Herodis regni initio, quo obſidio Hieroſolymitana ab eo cœpta eſt, terminantur.

De expugnatâ Hieroſolymâ, & necato Antigono, quid exteri ſcriptores tradiderint jam videndum eſt. Eam hiſtoriam in libro 128. explicaſſe videtur *Livius*: in cujus epitome, *Judæi à legatis Antonii ſubacti* fuiſſe dicuntur. Ita enim habent veteres libri: ubi vulgati legunt, *Judæorum legati ab Antonio interempti ſunt.* De Antigoni verò interitu, ex *Strabonis* Cappadocis Hiſtoriarum libris, hoc habemus à Joſepho [*lib.* 15. *cap.* 1.] conſervatum teſtimonium. *Antonius Antigonum Judæum Antiochiam perductum ſecuri percuſſit: exiſtimatúſque eſt primus Romanorum regem affeciſſe hoc ſupplicio; ratus non poſſe aliter adduci Judæos ut Herodem pro illo*

regem conſtitutum admitterent. Nam ne tormentis quidem adigi poterant ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis exiſtimatio. Quare viſum eſt ignominioſâ morte obſcurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. De quo & *Plutarchus* in Antonio. *Multis privatis magnarum gentium tetrarchias donavit, multis regna abſtulit; ut Antigono Judæo, quem productum ſecuri percuſſit: quâ pœnâ in regem nullum fuerat antè animadverſum alium.*

Meminit etiam hiſtoriæ hujus, *Dio*, lib. 49. [*pag.* 405.] de Soſio ita ſcribens. *Antigonum, qui præſidium Romanorum quod apud ſe erat occiderat, prælio victum Hieroſolymis (eò enim confugerat) vi expugnavit. Judæi (ut eſt gens ea iræ, ſi ſemel eâ correpta fuerit; acerbiſſimæ) multa ac gravia quidem mala Romanis intulerunt, longè tamen plura paſſi ſunt. Capti enim ab his ſunt priores quidem illi qui pro templo Dei ſui pugnabant, poſt reliqui etiam, Saturni die: quam tantâ religione feſtam agunt, ut qui priùs cum templo capti erant à Soſio, inſtanti eo die à Soſio veniam exoraverint, ac in templum aſcendentes, cum reliquis rem ſacram pro more peregerint. Et illis quidem Herodem quendam* [Antonius] *imperare permiſit: Antigonum verò virgis cæſum, & ad palum deligatum, (quod in nullo unquam rege à Romanis factum fuerat) poſtea etiam occidit:* ad palum nimirùm illum ſecuri percuſſum. de quo videnda *Caſauboni* Exercitatio I. in Baron. cap. 7. Quod autem hoc factum *Claudio & Norbano Conſulib.* Dio ſubjicit, de Antigono quidem ſuperato & expugnatis Hieroſolymis verum eſt, neutiquàm verò de ſupplicio Antigoni; quod ſub ſequentis anni Conſulib. M. Agrippâ & Caninio ſive Canidio Gallo ille ſubiit.

Nihil autem aliud memoratu dignum à Romanis hoc anno in Syriâ actum eſt. Nam Antonius in Italiam eundo, ac inde revertendo, totum annum exegit. Soſius verò metu invidiæ & iræ Antonii, ita id tempus conſumpſit; ut non quomodo re aliquâ egregiè geſtâ Antonium offenderet, ſed quomodo otiatus ejus gratiam iniret, cogitaverit. [*Dio, ibid. pag.* 405, 406.] Qui nihilominùs ex Italiâ reverſus, eo amoto, Plancum Syriæ præfecit: Planci loco, in Aſiâ C. Furnio legato ſuo conſtituto. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 749. & 753. *cum Dione, lib.* 48. *pag.* 371, 373. & *lib.* 49. *pag.* 402, 403.]

3968 Orodem Parthorum regem, poſt longum luctum, alia ſollicitudo invaſit; quem ex numero 30 filiorum in locum Pacori regem deſtinaret. Multæ enim pellices, ex quibus generata tanta juventus erat, pro ſuis quæque ſollicitæ animum ſenis obſidebant. Tandem verò filiorum ætate maximum, eundémque omnium ſceleratiſſimum, regem conſtituit. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4. *cum Dione, lib.* 49. *pag.* 406.] Hic Phraates III. eſt; *Phraortes* Plutarcho in Antonio dictus: licèt à Parthicorum Appiani conſarcinatore, qui ad verbum ferè omnia ex Plutarcho tranſcripſit, ipſóque *Plutarcho* in fine Craſſi, *Phraates* nominetur; ſimul cum *Horatio*, Ode 2. lib. 2. hoc tempore memorante

Redditum Cyri ſolio Phraatem.

Is, regno accepto, fratres ſuos ex Antiochi filiâ natos, quòd ſe & virtute & materno genere præſtantiores eſſent, dolo necavit: & Orodem ipſum, indignè id ferentem, occîdit. [*Dio, pag.* 406.] Laboranti enim morbo aquæ intercutis aconitum miſcuit: quod quum vis morbi per alvum dejeciſſet, adeò ut inde haberet ſe meliùs; Phraates, miſſis veneficiis, compendio uſus, eum ſuffocavit. [*Plutarch. in fine Craſſi.*]

Poſt interfectum patrem, reliquos quoque omnes fratres Phraates trucidavit. Et quum infeſtos ſibi omnes optimates propter aſſidua ſcelera videret; ne eſſet qui nominari rex poſſet, adultum filium interfici juſſit. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 5.]

Quum nobiliſſimum quemque Phraates occideret, & tam multa flagitioſè ageret; primorum permulti ab eo, partim aliò partim ad Antonium profugerunt: quorum unus Monæſes, vir illuſtris ac potens, fuit. [*Plutarch. in Anton. Dio, pag.* 406.] Evenit hoc Agrippâ & Gallo Conſulibus. [*Dio, ibid.*]

Reliquâ hyemis parte, Gellio & Nevâ Conſulibus, P. Canidius Craſſus, ab Antonio circa fines Armeniorum legatus relictus, in Iberos exercitum duxit; victúmque pugnâ regem eorum Pharnabazum ad ſocietatem belli compulit: ac cum eo in Albaniam progreſſus, victam eam gentem, & regem eorum Zoberem, ſimiliter ſibi adjunxit. [*Id. ibid.*] Qui victis Armeniis, & Iberorum Albanorúmque regibus, Caucaſum uſque procedens, ut apud gentes barbaras inclytum eſſet Antonii nomen effecit. [*Plutarch. in Anton. cum Strabone, lib.* 11. *pag.* 501.] 4678 36

His elatus Antonius, & Monæſi multùm fidens, bellum Parthicum illi gerendum commiſit: regnum Parthiæ illi promittens, & trium interim Romanis ſubditarum urbium reditus uſque ad finem belli fruendos eidem concedens. [*Dio, ut ſupr.*] Monæſis enim fortunam cum Themiſtoclis caſu conferens Antonius, ſuam verò opulentiam magnificentiámque Perſarum regibus æquiparans, tres illi urbes donavit; Lariſſam, Arethuſam, & Hierapolim, Bambycem olim nuncupatam. [*Plutarch.*]

Phraates Parthorum rex Hyrcanum captivum propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum frequentia. Hi non aliter quàm pontifici ac regi honorem habebant: nec hi ſolùm, ſed etiam quotquot ex Judæorum gente ultra Euphratem per Aſſyrios (vel Babylonios) olim traducti fuerant; quorum multæ erant myriades. Sed poſtquàm reſcivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas ſe ſpes tranſtulit; gratiam ab Herode expectans, quem aliquando de capite periclitantem in judicio ſervaſſet. Cœpit ergo cum Judæis, eum officii causâ adeuntibus, de profectione conſultare: qui tamen prudentibus monitis non potuerunt patriæ eximere illi deſiderium. Acceſſit & Herodis dolus, qui miſerum ſenem in poteſtatem ſuam redigere ſatagens, ſcripſit ei ut rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne ſibi inviderent communem cum genero futuram poteſtatem: nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori &

3968 ſervatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipſum Phraatem legatum miſit Saramalam cum muneribus, eblanditus eum ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optimè merito. Hyrcanum igitur, à Partho tunc dimiſſum & ab illis Judæis honorificè adjutum viatico, cùm excepiſſet, in ſummo honore habuit: primúmque in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis ſemper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minùs ſuſpicaretur inſidias. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 2, 3.)

Cavens verò Herodes ne quis illuſtrium crearetur Pontifex, accito Babylone obſcuri generis Sacerdote jamdudum ſibi noto familiariter, ex genere quidem Pontificio ſed ex Judæis olim ultra Euphratem traductis oriundo, Ananelo, (ſive Hananeele) dicto; ſummum ei ſacerdotium donavit. (*Id. ibid.*)

M. Antonius, omnia honeſta & ſalubria conſilia repellens, Fonteium Capitonem ad Cleopatram in Syriam adducendam miſit. (*Plutarch. in Anton.*) Quam ubi illa eſt ingreſſa, ſtatim cogitavit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. (*Joſeph. lib.* 15. *Antiqu. cap.* 4.) Syrorúmque optimates apud Antonium criminata, interfici eos ſuadebat, ut eo modo faciliùs cujuſque poſſeſſionum fieret domina. (*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 13.)

Lyſaniam Ptolemæi (Mennæi) filium, Chalcidis & Ituræ regem, ſtudere eum rebus Parthicis cauſata, ab Antonio interficiendum curavit: ejúſque regnum ab illo accepit. (*Id. lib.* 14. *Antiq. cap.* 4. *cum Dione, lib.* 49. *pag.* 411. *apud quem pro* Παχόρου legendum eſt Παρθοῦ.) annis videlicèt poſt patris Auletæ mortem 15. ut ex *Porphyrio* liquet, in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 226. ubi *Lyſimachi* nomen pro *Lyſania* perperam habetur poſitum. *Lyſaniæ verò ditionem conduxit Zenodorus quidam, (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 13. *cum Caſaubon. Exercit.* 13. *in Baron. cap.* 3.)*

Amyntam, qui Dejotari ſcriba fuit, Galatiæ principem conſtituit Antonius; Lycaoniæ Pamphyliæque partibus adjectis. (*Dio, ut ſupr. pag.* 411. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 567.)

Cappadociæ quoque, ejecto Ariarathe, regem conſtituit Antonius Archelaum, nullâ propinquitate regiam familiam attingentem: cujus genus paternum deducebatur ab Archelais, qui contra Romanos belligeraverant; mater autem ei erat ſcortum Glaphyra. (*Dio, ibid. pag.* 411. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 540.) Cum Glaphyrâ turpem conſuetudinem habuiſſe Antonium, ex laſcivo Cæſaris Octaviani hexaſticho apparet, apud *Martialem* libro 11. epigr. 21. *Archelaum verò quinquageſimum annum Cappadociâ potitum fuiſſe, ſcribit *Tacitus* (*Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) quod vel rotundo numero ab eo eſt expreſſum, vel ad annum Periodi Julianæ 4680. referendum erit, ſc. regni Archelai initium.*

Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Ariſtobuli regis filii, & ſocrus Herodis, iniquiſſimè ferens contemptum filium ſuum Ariſtobulum, Mariammes fratrem, quòd eo ſuperſtite aliunde vocatus Pontificatum uſurparet; ſcripſit Cleopatræ per quendam fidicinem, ut Pontificatum filio ſuo peteret ab Antonio. Quo rem eam negligente, amicus Antonii Dellius, ob quædam negotia in Judæam profectus, Alexandræ perſuaſit ut depictas filii ſui Ariſtobuli & filiæ Mariammes regiæ conjugis effigies ad Antonium mitteret: futurum enim ut his conſpectis nihil non à ſe impetrari pateretur. Quibus tranſmiſſis addebat quoque Dellius, ambos illos ſibi viſos non mortali ſed divino natos genere: volens Antonium in amores pellicere. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 2.) Fuit verò Dellius hic hiſtoricus ille, cujus in Plutarchi *Antonio* facta habetur mentio; & cujus epiſtolæ laſcivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in oratione Suaſoriâ 1ª. retulit M. *Seneca*: quem & turpi conſuetudine ipſi Antonio devinctum fuiſſe, *Dio* innuit. (*lib.* 49. *pag.* 415.)

Antonius, indecorum ſibi ratus puellam Herodi nuptam accerſere, atque Cleopatræ ſuſpiciones vitans, ſcripſit Alexandræ ut aliquo honeſto prætextu filium ad ſe mitteret: addens, *niſi moleſtum videatur*. Quæ poſtquàm relata ſunt Herodi, non putavit tutum Ariſtobulum in ipſo flore ætatis, utpote 16 annorum adoleſcentem, & genere nobiliſſimum, mittere ad Antonium; primùm Romanorum nemini potentiâ cedentem, deinde proclivem ad libidines. Reſcripſit igitur, ſi vel pedem è regno ſuo moveat adoleſcens, fore ut cuncta compleantur bellicis tumultibus; Judæis novationem rerum ſub alio rege ſperantibus. Atque hoc pacto ſatisfecit Antonio. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Bello Siculo Sextus Pompeius à Cæſare Octaviano & M. Lepido ſuperatus eſt. Lepidus, 20 legionum fiduciâ ſuperbiens, & totam victoriam ut ſuam interpretatus, Cæſari ſe opponere & Siciliam ſibi vendicare auſus eſt. Verùm relictus ab exercitu, abrogato Triumviratûs honore, à Cæſare ſupplex vitam, & bona impetravit, Circeios in exilium ab eo relegatus. (*Liv. lib.* 129. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 79, 80. *Sueton. in Octavio, cap.* 16. *&* 54. *Appian. lib.* 5. *Dio, lib.* 49. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.)

Sextus Pompeius, modò 350 navium dominus, cum ſex ſeptémve in Aſiam profugit: ut refert *Florus*. (*lib.* 4. *cap.* 8.) licèt ſeptemdecim cum eo naves fuiſſe ſcribant *Appianus* [*lib.* 5. *pag.* 741.] & *Oroſius*. [*lib.* 6. *cap.* 18.] Ad Antonium verò profugere ille cogitabat: cujus matrem in ſimili periculo ipſe ſervaverat. [*Appian. ibid.*]

Filiâ itaque, amiciſque & pecuniis, cæteriſque pretioſis in naves ſuperſtites, quæ eſſent quàm maximè agiles, collocatis, noctu Pompeius abiit, nemine inſequente: quia & clanculùm diſcedebat, & Cæſarem continuò Lepidi tumultus exceperat. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 398.] Meſſanâ tamen profectus Pompeius, inſectationem metuens, proditioniſque ſuos comites ſuſpectos habens, quum eis dixiſſet ſe per altum vela daturum, extincto igne quo naves prætoriæ reliquis prælucere ſolent, oram Italiæ legit. (*Id. ibid. pag.* 402.) ubi ad Lacinium promontorium appellens, fanum Junonis votivis donariis dives ſpoliavit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 747.

Hinc ad Corcyram, ac deinde in Cephaleniam trajecit: ibique alios ad ſe recepit, fortè eò

tempeſtatis

tempeſtatis vi ejectos. Quibus convocatis, habitu militari depoſito, expoſuit fore, ut ſi unà omnes manerent, neque ſatis mutuò ſibi prodeſſe neque latere poſſent; ſin ſparſi hinc inde eſſent, faciliùs diffugituros: ideóque monuit, ut quiſque ſeorsùm ſalutis rationem iniret. Cui admonitioni quum plerique obtemperantes, alii aliò diſceſſiſſent; ipſe cum reliquis in Leſbum tranſmiſit. [*Dio*, *pag.* 402.] Mitylenis manens; ubi pater puerum ante pugnam Pharſalicam depoſuerat, victúſque inde eum receperat. [*Appian. pag.* 747.]

Quum Parthi fugam Monæſis ad Antonium moleſtè ferrent, & Phraates ejus rei causâ ſibi metueret; legatos ille ad Monæſem de pace miſit: ſummíſque pollicitationibus, ut retrò cederet, perſuaſit. Quod cognitum, etſi, ut par erat, ſtomachum Antonio movit; tamen Monæſem, quem in ſuâ adhuc poteſtate habebat, non occidit: (quia ſi id feciſſet, neminem barbarum deinceps ad ſuam amicitiam acceſſurum putabat:) ſed fraudem contra hoſtem ſtruens, eum dimiſit, tanquam ejus operâ cum Parthis amicitiam facturus. Simúlque cum eo legatos ad Phraatem miſit, qui verbis pacem componerent; ſiquidem Rex ſigna & captivos ſuperſtites, quæ Craſſi calamitate Parthi ceperant, reddidiſſet. Sperabat autem ſe regi ſpe pacis imparato ſuperventurum. [*Plutarch. in Antonio. Dio*, *lib.* 49. *pag.* 406.]

Ipſe interim ad bellum reipsâ ſe comparans, ad Euphratem profectus eſt; exiſtimans eum nullo præſidio teneri. Quod ubi eo loco vidit diligentiſſimè poſitum, averſo inde itinere, in Armeniam ſtatim ire inſtituit, ad bellum Artavaſdi Medorum regi faciendum; ab Artavaſde Armeniæ majoris rege inimico ejus impulſus. [*Dio*, *pag.* 407.]

Artavaſdem hunc Armeniorum regem, *Artabazem* Tigranis filium Joſephus, [*lib.* 1. *Belli*, *cap.* 13. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 5.] *Artabanen* appellat Oroſius [*lib.* 16. *cap.* 19.] Quem cùm conſiliarium, & itinerum ductorem, & bellicæ adminiſtrationis magiſtrum Antonius ſibi adſciviſſet; prodens eum ille, in multas poſteà calamitates Romanos conjecit. [*Strabo*, *lib.* 11. *pag.* 524. *& lib.* 16. *pag.* 748.]

In Ægyptum remiſsâ Cleopatrâ, per Arabiam Antonius profectus eſt in Armeniam: quò & ſuas copias & auxilia regum convenire juſſerat. Erant autem multi amici & ſocii; inter quos Artavaſdes ille ſive Artabazes Armeniæ rex, equitum ſex, peditum verò ſeptem præbebat millia. Ibi quum recenſerentur milites, comperta ſunt peditum Romanorum & ſociorum Latini nominis 60 millia, & ordinarii equitatûs Hiſpanorum Gallorúmque decem millia; ex aliis verò gentibus auxiliarium 30 millia, connumeratis equitibus & levis armaturæ milite. Hæc *Plutarchus*. Legiones verò XIII. *Velleius Paterculus*; [*lib.* 2. *cap.* 82.] XVI. *Florus* [*lib.* 4. *cap.* 10.] & *Juſtinus*: [*lib.* 42. *cap.* 5.] XVIII. legiones & XVI. millia equitum, Antonio tribuit *Livius*. [*lib.* 130.]

Dux itineris quod à Zeugmate ad Euphratem eſt uſque ad ingreſſum Atropatenæ (quam Araxes fluvius ab Armeniâ dividit) octo millium ſtadiorum illud effecit, duplo quàm recta erat via amplius, per montes, invia, ínque gyrum circumducendo. [*Strabo*, *lib.* 11. *pag.* 524.] Cúmque debuiſſet Antonius in hybernis Armeniæ quietè reficere ſuum exercitum, attritum octo millium ſtadiorum itinere, & ineunte vere, priuſquàm Parthi è ſuis hybernis moverent, Mediam invadere: moras ille non tulit; Cleopatræ deſiderio ita captus, ut non tam de victoriâ cogitaret quàm de reditu celeri. [*Plutarch.*]

Itaque quum intelligeret, regem Mediæ, ad opem Parthis ferendam, procul domo abiiſſe; impedimentis ac parte exercitûs cum Oppio Statiano relictis, ſubſequíque ſe juſſis, ipſe cum equitibus ac peditatûs optimâ parte feſtinatò profectus eſt: ſperans ſe primo impetu omnem Mediam ſubacturum. [*Dio*, *pag.* 407.]

Inter impedimenta relicta, machinæ erant urbibus expugnandis paratæ, 300 plauſtris impoſitæ, & in his aries 80 pedum longitudine: quarum nulla ſemel corrupta reparari poterat, propter materiarum inopiam in eis regionibus, nullam arborem proceram aut duram ferentibus. [*Plutarch.*]

Antonius, poſtquàm Araxem tranſmiſit, omnibus undique malis eſt circumventus. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Et quidem mox ut Atropatenam attigit, regionem eam populatus eſt. Deinde *Phraata*, magnam urbem, in quâ uxor regis Medorum erat cum liberis, obſedit. ubi ſtatim animadverſo errato quod in relinquendis machinis admiſerat, duxit ad urbem aggerem: quem lentè & magno excitavit labore. [*Id.*] Regia hæc Medorum Praaſpa *Dioni* dicta eſt, *Vera* (ni fallor) *Straboni*, libro 11. pag. 523. ex *Adelphio* (ſi non *Dellio* hiſtorico) qui Antonii in hâc expeditione comes, eam deſcripſit, & partem exercitûs ipſe duxit, urbem hanc 2400 ſtadiis ab Araxe fluvio abſuiſſe oſtendens.

Parthus ac Medus, quum cognoviſſent fruſtrà laborare Antonium in oppugnandâ urbe validis muris ac multis defenſoribus munitâ, Statianum in itinere fatigatum improvisò adorti, & ipſum & qui cum eo erant omnes (*μυρίους* ſive decem millia *Plutarchus*, duas legiones *Velleius* nominat) interemerunt: omnibus impedimentis tormentíſque bellicis in poteſtatem ſuam redactis. Polemo, Ponti rex bellíque ſocius, captus ac pecuniâ datâ dimiſſus eſt. Fuit autem hoc barbaris factu facile, quia rex Armeniæ ei pugnæ non interfuit: qui quum præcipua belli cauſa fuiſſet, &, ut authores ſunt quidam, potuiſſet Romanis ſubvenire; non modò non id fecit, ſed ne ad Antonium quidem, verùm in regnum ſuum diſceſſit. [*Dio*, *pag.* 407. *cum Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 82. *& Plutarcho in Anton.*]

Antonius, etſi ad primum Statiani nuntium feſtinârat, ut ſuis auxilium ferret, tamen tardiùs venit, ac præter mortuos neminem invenit. Itaque rametſi clade hâc terreretur, tamen quia nemo barbarorum ſibi occurrebat, cenſens eos propter metum al quò abiiſſe, animum recumſit: ac non multo pòſt cum eis congreſſus, funditorum operâ (quorum magnus erat numerus) in fugam eos conjecit. Funditorum enim jacula ſagittis hoſtium longiùs procedebant:

ita ut armaturæ quoque gravis miles ab illis tutus non eſſet. Sed propter celeritatem equitandi barbarorum, non magna eorum ſtrages eſt edita. (*Dio, ut ſupr.*)

Praaſporum oppugnationem Antonius iterùm aggreſſus, hoſtibus damni nihil admodùm intulit: præſidio quod intùs erat magnâ vi eum repellente, & hoſtibus qui foris erant congrediendi facultatem non dantibus. (*Id. ibid.*) Quum Parthi verò obſeſſis ſuccurrentes multa contumelioſè Romanis minarentur; nolens Antonius quieſcendo de animoſitate ſuorum quicquam detereret, aſſumptis decem legionibus & tribus prætoriis cohortibus omnique equiratu, frumentatum profectus eſt: ratus fore ut hoſtis ipſum invaderet, atque ita confligendi daretur occaſio. (*Plutarch.*)

Progreſſus iter diei, ut vidit Parthos ſibi circumfundi, conantes reditum intercludere; juſſit canere ſigna, diſſolutis tentoriis, quaſi non pugnæ ſe parans ſed itineri. Atque ita ducebat præter barbarorum lunatam aciem, juſſis equitibus, quamprimum perveniret agmen ut legiones poſſent hoſtem aggredi, in adverſos procurrere. Parthi verò mirabantur optimè inſtructam Romanorum aciem, ſpectando militem prætereuntem ſervatis ordinibus, & tacitè pila quatientem. Poſtquàm autem ſigno dato & clamore ſublato irruerunt equites, reſtiterunt illi nonnihil; quamvis mox ita inſinuârunt ſe Romani ut uſum ſagittarum eis ademerint: tum demùm, ſuccurrentibus etiam legionariis cum clamore ac ſcutorum ſtrepitu, & equi Parthorum ſunt perterriti & ipſi priuſquàm ad manus venirent terga verterunt. Antonius, debellaturum ſe ſperans, aut certè maximam belli partem confecturum eo prælio, vehementer imminebat fugientibus. Ubi verò pedites per ſtadia 50. equites per triplum ejus ſpatii perſecuti ſunt, conſideratis cæſis & captivis hoſtibus, invenerunt captos 30. cæſos tantùm 80. móxque conciderunt eis animi, durum eſſe reputantibus, ſi victores tam paucos occiderent, victi verò amitterent tam multos quàm deſideraverant apud plauſtra. Inſequenti die in caſtra revertentibus occurrerunt in viâ pauci primùm hoſtes, deinde plures, denique cuncti, tanquam non antè fuſi & recentes: qui laceſſebant eos & irrumpebant undique; ita ut ſe ægrè & laborioſè in caſtra ſua ſe receperint. (*Idem.*)

Abſente Antonio, Medi ad Praaſpa vallum aggreſſi, propugnatores terruerunt. Ob quod indignatus Antonius, decumavit eos qui locum deſeruerant, & decimum quemque affecit ſupplicio; reliquos autem hordeo pavit, pro tritico. (*Id.*)

Frumentatores ab Antonio emiſſi, initio quidem, quum cibaria ex viciniâ Romani haberent, commeatibus parandis facilè ſufficiebant. Poſtquàm autem, propinquis omnibus abſumptis, milites frumentatum longiùs abire opus habuerunt, eveniebat ut ſi pauci emitterentur, non modò nihil apportarent ſed ipſi quoque perirent; ſin multi, oppugnatoribus nudabantur Praaſpa, ac barbaris erumpentibus, multi milites, multæ machinæ Romanorum perdebantur. Unde factum eſt ut Antoniani, quum viderentur alios in obſidione habere, ea paterentur quæ obſeſſis uſu venire ſolent. Nam & oppidani diligenter tempus eruptionibus idoneum obſervabant, & qui foris erant Romanos in caſtris manentes, quoties copias ſuas dividebant, ſubitis incurſibus & abſceſſu feſtinato graviter vexabant; frumentatoribus verò ad pagos exeuntibus moleſtiam nullam exhibebant, palantes ac redeuntes ad ſuos inexſpectati aggrediebantur. (*Dio, lib. 49. pag. 408.*)

3969 Sextus Pompeius in Lesbo audiens Antonium in Mediâ cum Medis Parthiſque bellum gerere, illi reverſo in fidem ſe committere, interim verò in eâ inſulâ hyemare ſtatuit: Lesbiis eum propter patris memoriam libentiſſimè & recipientibus & detinentibus. (*Id. ibid. pag. 402. Appian. lib. 5. pag. 747.*)

Praaſporum obſidionem producente Antonio, bellum permoleſtum utrique parti fuit. Nam neque Antonius ſine vulneribus & cædibus ſuorum frumentari poterat: & Phraates gnarus Parthos quidvis potiùs laturos quàm in caſtris & in alieno ſolo hyemem, verebatur ne, ſi Romani perdurarent in armis, deſtitueretur à ſuis, aëre mutato poſt autumnale æquinoctium. (*Plutarch.*) Timebat quoque ne, ſi diutiùs obſidio continuaretur, Antonius vel per ſe, vel auxilio etiam aliquo auctus, urbem incommodo aliquo afficeret. Itaque ſubornavit, qui eum ad pacem à ſe petendam, ſpe ejus facilè impetrandæ, permoverent. (*Dio, pag. 408.*)

Suos igitur Antonianis frumentatoribus occurrentes mitiùs eos tractare juſſit, & de pace ſermones cum eis ſerere: quibus perſuaſus Antonius, miſit quendam amicum, qui ſigna captivóſque repoſceret; ne videretur contentus fugâ & ſalute. Cui reſponſum eſt, iſta ut miſſa faceret: pacem verò & ſecuritatem habiturum, ſi diſcedat continuò. (*Plutarch.*) Atque ita Phraates, aureâ ſellâ ſedens ac nervum arcus pulſans, poſtquàm multis verbis in Romanos fuiſſet invectus, legatis ab Antonio miſſis pacem eâ conditione promiſit, ut continuò exercitum abducerent. (*Dio, pag. 408.*)

Hoc accepto reſponſo Antonius, quamvis eſſet in concionibus, tum civilibus tum militaribus, facundiſſimus, tunc tamen præ pudore mœſtitiâque in concionem non prodiit: ſed vice ſuâ Domitium Aënobarbum ſubmiſit, qui militibus hoc renunciaret & bono eſſe animo hortaretur. Et intra paucos dies collectis vaſis abiit. (*Plutarch.*) operibus quæ ad Praaſporum oppugnationem fecerat, tanquam in ſociorum terrâ jam verſans, integris relictis. Quæ omnia disjecto aggere, Medi mox incenderunt. (*Dio, ut ſupr.*)

Quum autem redeundum eſſet per eandem viam campeſtrem & nudam arboribus, Mardus quidam aſſuetus Parthorum moribus, cujus fidelis opera in pugnâ circa machinas Romanis probata fuerat, ſuaſit Antonio, ut ſecundùm dextros montes duceret, neve gravem armis exercitum in locis planis ac patentibus objiceret tam multis equitibus ſagittariis; id enim captaſſe Phraatem cùm eum comitate verborum ab oppugnatione abduceret: ſe indicaturum viam

breviorem

breviorem, & copioſiorem ad neceſſitates militum. Hæc Antonius ad conſilium retulit, diſſimulans ſe paci à Parthis datæ parùm fidere: ſed, laudans viæ compendium, & per vicos benè cultos tranſitum, fidem à Mardo poſtulabat. at ille vinciendum ſe præbebar donec exercitum in Armeniâ ſiſteret: atque ita vinctus pacatè ducebat per biduum. (*Plutarch.*)

Tertiâ verò die nihil minùs quàm de Parthis cogirante Antonio, & ſecurè incedente pacis fiduciâ, conſpicatus Mardus aggerem fluvii nuper dirutum, & multum aquæ diffuſum per viam quà tranſeundum erat, intellexit à Parthis id factum ad remorandum agmen hâc difficultate objectâ: móxque rem commonſtravit Antonio, & juſſit intentum eſſe in adventum hoſtium. Ille aciem inſtruens inter ordines ſpatia diſponebat, per quæ jaculatores funditoréſque in hoſtem procurrerent, quum ſe Parthi aperuerunt quaſi circundaturi & perturbaturi exercitum undique: ſed ubi levis armatura in eos excurrit, acceptis illatíſque multis vulneribus retroceſſerunt, rurſúmque incubuerunt, donec Galli equites conglobati fecerunt in eos impetum, adeóque disjecerunt, ut illo die nihil tentârint ampliùs. (*Id.*)

Inde Antonius doctus qui faciendum eſſet, quadrato agmine iter faciebat, non tergo tantùm ſed & lateribus firmatis jaculatorum funditorúmque præſidio; equitibus admonitis, ut hoſtem aſſultantem repellerent, repulſum verò non perſequerentur longiùs: atque ita Parthi per quatriduum non majore illato quàm accepto incommodo, ſegniores facti ſunt, cauſatique hyemem, cogitarunt de abitu. (*Id.*)

Die quinto unus è ducibus Flavius Gallus, vir fortis & induſtrius, ab Antonio plures velites, à poſtremo agmine & à fronte aliquot equites impetravit, quaſi egregium aliquot facinus patraturos. Hic impetu temerario in hoſtem multo cum diſcrimine irrupit, atque dum carptim laboranti ſubſidia mittuntur, ea quoque ut imbecilliora ab hoſte cæſa ſunt: donec Antonius, totâ vi cum exercitu procurrens, cæteros manifeſto periculo eriperet. [*Id.*]

Parthos miſſis undique ſagittis duas legiones operuiſſe, ſcribit *Florus.* [*lib.* 4. *cap.* 10.] Cecidiſſe non pauciores tribus millibus dicit *Plutarchus*; relata verò in tentoria quinque ſauciorum millia. In his erat & Gallus, quatuor ſagittis transfixus: qui ex vulneribus poſteà mortuus eſt. Antonius miſerè ſe affligtans, ſaucios circumcurſando conſolabatur. Illi verò læti prenſabant ejus dexteram, rogabántque ut ſeipſum curaret, nec affligtaret ampliùs, Imperatorem appellantes, & ſalvos ſe fore dicentes ſi ille bene valeat. (*Plutarch.*)

Parthos jam laſſos & deſperabundos hæc victoria in tantam erexit contra Romanos ſuperbiam, ut juxta caſtra pernoctarent; ſperantes ſe mox direpturos pecunias publicas & deſerta tentoria. (*Id.*) Quâ nocte Romanus quidam ex clade Craſſianâ ſuperſtes Parthico habitu caſtris adequitavit, & ſalute Latinè datâ, quum fidem ipſo feciſſet, quid immineret edocuit; jam affuturum cum omnibus copiis Regem: monuítque ne in deſtinato itinere pergerent, ſed retrò euntes ſylveſtria & montana loca peterent; nec ſic quoque hoſtem fortaſſe defuturum prædicens. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 10. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82.]

Primâ luce hoſtium plurimi affluxerunt, aiúntque equitum fuiſſe non minùs 40 millia: Rege cohortem quoque quæ corpus ſuum ſtipabat perpetuò, ſicut ad indubitatam & certam victoriam, mittente. Ipſe enim nulli interfuit pugnæ. Antonius verò ſublatis ad cœlum manibus vota fecit, ut ſi quod numen parùm æquis oculis ſpectaſſet felicitatem ejus priſtinam, in ipſius caput averteret adverſa omnia: cætero exercitui victoria ſalúſque contingeret. [*Plutarch.*]

Inſequenti die meliùs communiti Romani pergebant. Parthi eos invadentes, multùm expectatione ſuâ fruſtrati ſunt, rati ſe ad rapiendum prædandúmque non ad pugnandum venire: ſed multis telis excepti magnâ alacritate Romanorum militum, rursùm defeſſi ſunt. [*Id.*]

Quum verò per clivum quendam deſcendentibus inſidiati Parthi incumberent, & emiſſis ſagittis in modum grandinis eos obruerent; gravis armaturæ milites, receptis in medium velitibus, in ſiniſtro genu ſubſederunt, elatíſque ſuper capita ſcutis teſtudinem fecerunt: quâ ſe ſuóſque ab hoſtium ſagittis, in clypeorum convexitatem lubricitate delabentibus, protexerunt. [*Id. cum Floro*, *lib.* 4. *cap.* 10. *Frontino*, *lib.* 2. *Stratagem. cap.* 3. & *Dione*, *lib.* 49. *pag.* 409.]

Parthi, qui nihil unquam hujuſmodi viderant, putantes eos propter vulnera concidiſſe ac jam ſimul omnes poſſe concidi, projectis arcubus ab equis deſiluerunt; & ſumptis contis, ad cædendum eos acinacibus nudatis propiùs accurrerunt. Tum Romani ſe rursùm efferentes, ſigno dato phalangem explicuerunt, ſublatóque clamore hoſtem à fronte adorti, fodiendo pilis ſternendóque primos, univerſos in fugam verterunt. Quæ res barbaris adeò miraculo fuit, ut eorum unus vocem hanc emiſerit. *Ite & bene valete, Romani: meritò vos victores gentium fama loquitur, qui Parthorum tela fugiſtis.* (*Florus, Plutarch. & Dio*; *ut ſupr.*)

Eadem tamen certamina repetebantur quotidie: quod ut parùm itineris Romani perficerent, effecit. (*Plutarch.*) Cúmque quoties primâ luce moverent, toties urgentibus Parthorum ſagittis infeſtarentur; Antonius abeuntium agmen in quintam horam continuit, ſuíſque fidem conſtantiorem fecit: quâ perſuaſione digreſſis inde Parthis, juſtum iter reliquo die ſine interpellatione confecit. (*Frontin. lib.* 2. *Stratagem. cap. ult.*)

Fame deinde laboravit exercitus; quòd frumentatio impediretur crebris præliis, & deficerent molæ: quæ magnâ ex parte relictæ fuerant, jumentis partim mortuis, partim ægrotos & saucios vehentibus. Fertur chœnicem Atticam tritici quinquaginta drachmis vænîſſe, & hordeaceos panes repenſos pari argenti pondere. Verſi deinde ad radices & olera, inciderunt in quandam herbam quæ manducata afferebat inſaniam. Omnes enim qui eam ederant, lapides effodiebant & transmovebant, rem valde ſeriam ſe agere putantes: tandémque bilem evomendo, quia vino carebant (quod unicum huic malo erat remedium) moriebantur. (*Plutarch.*)

Fame in caſtris ita graſſante, ad hoſtem perfugere cœptum eſt. Ac, niſi perfugas Parthi in

3969 reliquorum conſpectu ſagittis confeciſſent, videbantur omnes ad barbaros tranſituri. Sed Parthorum crudelitas eam defectionem inhibuit. (*Dio*, *pag.* 409.)

Multis ſuorum pereuntibus, nec Parthis abſcedentibus, Antonium tradunt ſæpiùs exclamaſſe, Ὦ *μύριοι*! mirantem illos decies mille viros, qui ductu Xenophontis multò longius iter ex Babyloniâ conficientes, atque cum hoſtibus longè pluribus dimicantes, incolumes evaſerunt. (*Plutarch.*)

Parthi, quum perrumpere agmen Romanorum non valerent neque diſſipare ordines, frequenter verò victi fuiſſent & pulſi, egerunt denuò pacatè cum aquatoribus & frumentatoribus; ac nervos oſtendentes arcuum ſuorum remiſſos, retrò ſe abire dixerunt, & hunc finem facere eos conſectandi: paucos Medos ſolùm unius aut alterius diei iter ſequuturos; ſed nihil eos fatigaturos, tantùm protecturos remotiores vicos. His dictis ſalutationes & benevolentiæ demonſtrationem adjunxerunt. Unde perquàm alacres redditi ſunt Romani: atque Antonius eo nuntiato campeſtria potiùs cupivir petere, quòd via montana diceretur arida eſſe. (*Id.*)

Quum in eo ille eſſet ut id exequeretur, venit quidam ex caſtris hoſtium Mithridates nomine, conſobrinus Monæſis illius qui ab Antonio tres urbes dono acceperat: petiítque mitti ad ſe aliquem, qui aut Syriacâ aut Parthicâ linguâ poſſet ſecum colloqui. Ad quem cùm Alexander Antiochenus familiaris Antonii acceſſiſſet, indicavit illi, in aliis illis quos videbat collibus Parthos cùm omnibus ſuis copiis latitare in inſidiis, ut ad campeſtria deflectentes opprimerent. monuítque ut per montana (quæ nihil aliud moleſtum haberent præter aquarum inopiam unius diei) iter continuarent. Cujus conſilium ſecutus Antonius, Mardo duce, noctu per montanam viam perrexit; juſſis priùs aquam ſecum deferre militibus: quam multi, vaſis carentes, aut in galeis aut in coriis conſutis portabant. (*Id.*)

Parthi, re per nuntios cognitâ, noctu præter morem ſuum eos perſecuti ſunt: oriente verò Sole agmen extremum carpebant, feſſum labore ac vigiliis; nam eâ nocte ſtadia 240 confecerant; quamvis non expectarent hoſtem ſuperventurum tam citò: quo magis eorum animi dejecti ſunt. Et ſitis intendebatur certamine: cogebantur enim pugnando iter facere. (*Id.*)

Interim primum agmen incidit in fluvium, frigidum quidem & limpidum, ſed ſalſum medicatúmque; qui bibentibus ſtatim tormina ventris ciebat, & ſitim accendebat. Quod quamvis Mardus præmonuerat, nihilominùs repulſis obſtantibus avidè hauriebant. Antonius autem inſtans, precabatur durarent pauliſper, alium enim non longè abeſſe fluvium potabilem; deinceps ſupereſſe viam aſperam & inequitabilem, à quâ omninò neceſſe ſit hoſtes recedere: ſimúlque receptui cecinit, ut ſaltem in umbrâ milites ſe recolligerent. (*Idem, cum Floro, lib.* 4. *cap.* 10.)

Quum ergo figerentur tentoria, Parthis ex more diſcedentibus, Mithridates rediit: occurrentéque Alexandro monuit ut paulùm quiete refecti univerſi conſurgerent, & properè tranſirent fluvium; quòd is eſſet perſequendi terminus. Traditáque ſunt ei ab Antonio pocula permulta aurea & phialæ: ex quibus quantum occulere veſte poterat accipiens ille diſceſſit. (*Plutarch.*)

Reliquum iter ejus diei nemine infeſtante peractum eſt. Sed noctem ſequentem ipſi ſibi reddiderunt graviſſimam & periculoſiſſimam. Nam quibus erat aurum argentúmve occidebantur ſpoliabanturque, & ſarcinæ jumentorum pecunias ferentium direptæ ſunt; poſtremò, ſupellectilem Antonii, pocula menſáſque pretioſas conciderunt & inter ſe partiti ſunt. Itaque exorto magno tumultu ac trepidatione in exercitu (putabant enim hoſtes invaſiſſe ſarcinas & diripere) Antonius accitum libertum ſuum coëgit jurare, confoſſurum ſe illum quamprimùm juberet, & caput ablaturum; ut nec vivus veniret in poteſtatem hoſtium, nec agnoſceretur mortuus. (*Id. cum Floro, ut ſupr. & Sexto Ruſo, in Breviario.*)

Amicis collachrymantibus, Mardus jubebat Antonium bono eſſe animo; quòd ſentiret in propinquo eſſe fluvium: ſimúlque alii nuntiàrunt tumultum natum ex ipſorum avaritiâ mutuíſque injuriis. Quamobrem volens turbatam & diſperſam multitudinem componere, caſtrametandi ſignum dedit. Et jam dilucebat, & exercitus ſedatior incipiebat redire in ſuos ordines, quum extremum agmen ſenſit ſagittas hoſtium, & levis armatura pugnæ ſignum accepit: ſcutati verò ſimiliter ut antè conglobati, teſtudine ſuſtinebant ſagittas non audentium congredi. Dúmque ita paulatim gradum promovent, ubi à primis conſpectus eſt fluvius, equitatu hoſtibus oppoſito, Antonius ante omnes trajiciebat infirmos. Et jam pugnantibus quoque timor ac labor minuebantur. Ut enim Parthi viderunt fluvium, laxatis nervis jubebant Romanos tranſire bono animo, prolixè laudantes eorum fortitudinem. Ita tranſgreſſi per otium, curabant corpora: deinde pergebant iter facere, non admodùm fidentes Parthorum pollicitis. (*Plutarch.*)

Cæſar Octavianus, rebus Siculis conſtitutis, Idibus Novembr. ovans ex Siciliâ Romam ingreſſus eſt: ut ex Faſtis triumphalibus marmoreis liquet. (*Inſcript. Grut. pag.* CCXCVII. *cum Suetonio in Octav. cap.* 22. *Dione*, *lib.* 49. *pag.* 400. *& Oroſio*, *lib.* 6. *cap.* 18.) auratâ quoque in roſtro ſtatuâ illi poſitâ, quæ ad veram effigiem erat expreſſa, cum hoc titulo: *Ob pacem poſt diuturna bella terrâ marique redditam.* (*Appian. lib.* 5. *pag.* 746.) Et ætatis 28. ille tunc agebat annum: quo modo *Appiani* illa accipienda ſunt verba. (*ibid.*) ἦν ὁ Καῖσαρ ἐτῶν ἐς τότε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι.

Tribunitiam quoque poteſtatem in perpetuum Senatûs decreto accepit: invitatus hoc honore ad Triumviratum deponendum. Quâ de re privatim per Bibulum ſcripſit ille Antonio. [*Appian. ibid. pag.* 747. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Antoniani, ſexto à noviſſimo prælio die, ad Araxem fluvium pervenerunt, qui Mediam (Atropatenam) diſterminabat ab Armeniâ. Hic profunditate & violentiâ difficilis viſus eſt trajectu: increbuitque rumor, hoſtem in inſidiis ibi ſubſidentem tranſeuntes aggreſſurum. Poſtquàm autem tutò traducti Armeniam iniere, tanquam tum primùm ex pelago ad terram

appu-

appuliſſent, adorabant eam; & in mutuos complexus cum lachrymis ruebant præ gaudio. Quum verò tranſirent per affluentem regionem, poſt longam inopiam explebant ſe affatim: indéque hydropicis & cœliacis morbis laborare cœperunt. (*Plutarch.*)

Hîc recenſens ſuos Antonius, comperit deſiderata viginti millia peditum, equitum quatuor millia: quorum plus quàm dimidium non vis hoſtis, ſed morbus abſumpſit. (*Id.*) De toto exercitu haud minùs pars quarta militum, calonum ſervitiique deſiderata tertia eſt; impedimentorum vix ulla ſuperfuit. Hanc tamen Antonius fugam ſuam, quia vivus exierat, victoriam vocabat. (*Vellei. Paterc. lib. 2. cap.* 82.)

Die XXI. trecenta paſſuum millia fugâ ille emenſus eſt. (*Liv. lib.* 130.) Continuatum autem eſt iter à Phraatis (ſive Praaſpis) per dies XXVII. quo temporis ſpatio Parthi decies & octies pugnando repulſi ſunt. Quòd ſi adfuiſſent illa equitum XVI. millia, inſtructa more Parthorum & cum eis confligari aſſueta, quæ Artavaſdes Armenius ex Mediâ abduxerat; non potuiſſent toties fugati Parthi inſtaurare prælia, Romanis eos profligantibus, illíſque profligatos perſequentibus. Omnes igitur irritabant Antonium ad pœnas ſumendas de Armenio. Sed ille conſilio uſus, neque proditionem exprobravit ei, neque de honorificentiâ comitatéque ſolitâ quicquam detraxit; quòd infirmus eſſet ab exercitu, & omnium rerum indigus. (*Plutarch.*)

Antonius, quum hoſtes ei non ampliùs graves eſſent, ad Cleopatram feſtinabat, hyemare in Armeniâ nolens: atque per gravem jam hyemem & perpetuas nives citatum rapiens agmen, circa octo millia hominum in viâ tempeſtatibus amiſit. (*Liv. lib.* 130. *& Plutarch. in Anton.*) Et per montes Armeniæ glacie intectos iter facientes vulnera, quæ multa acceperant, maximè moleſtabant. Idcircò multis mortuis, multis ad bellum inutilibus redditis; Antonius, quia non ferebat hæc ſingula audire, interdixit ne quis tale ſibi quicquam annuntiaret. Regem verò Armeniæ, quamvis ei, quòd ſe deſeruiſſet, ſuccenſeret, ac ulciſci eum in animo haberet, blandiendo demeruit, ut ab eo pecuniam ac alimenta acciperet. Denique quum ulteriùs iter hyberno tempore ferre milites non poſſent; regem adulando ac pollicitando identidem permovit, ſibi in ſuo regno hyemandi poteſtatem faceret, vere iterùm contra Parthos exercitum ducturo. (*Dio, lib.* 49. *pag.* 410.)

Tandem, vix tertiâ parte de ſedecim legionibus reliquâ, in Syriam [rediens Antiochiam; ut 4679 35
eſt apud *Oroſium* lib. 6. cap. 19.] perfugit: ubi incredibili quâdam mentis vecordiâ ferocior aliquantò factus eſt; quaſi viciſſet qui evaſerat. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 10.]

Paucis deinde comitatus deſcendit ad mare, atque in caſtello inter Berytum Sidonémque poſito [*Leuce come* appellato] ſubſtitit, ut Cleopatram operiretur, cujus anxius morâ languebat. Itaque conjecit ſe ſtatim in vinum & crapulam, inter quæ crebrò exiliens ſpeculabatur, quoad illa in portum eſt delata. [*Plutarch. in Anton.*]

Tulit Cleopatra militibus magnam vim veſtium & pecuniam. Sunt qui dicant, veſtem Antonium ab illâ ſumptam, & pecuniam de ſuo, ut ſi illa dediſſet, diviſiſſe. [*Id. ibid.*] Quâ de re, ita ſcribit *Dio*. Allatæ ſunt ei à Cleopatrâ pecuniæ; ex quibus 35. drachmas [ſive denarios] ſingulis legionariis, ac ratam aliis portionem diviſit: & quum eæ pecuniæ non ſufficerent, ex ſuis facultatibus reliquum addidit; Cleopatræ ſuos etiam ſumptus acceptos referens. Multum enim ei etiam amici contulerunt pecuniæ, multum à ſociis exegit. His actis, Antonius in Ægyptum abiit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 410.]

Herodes, uxore ejus Mariamme aſſiduis precibus eum obtundente ut fratri ſuo Ariſtobulo debitum Pontificatum redderet, advocato amicorum concilio, multis verbis in ſocrum Alexandram invectus eſt, quaſi clàm regno ſuo inſidiaretur, & per Cleopatram id ageret ut ad puerum transferretur. Ne tamen pietatem erga eam, cæteráſque neceſſitudines aſpernari videretur, nunc ſe ejus filio Pontificatum redditurum dixit, cui Ananelus hactenùs, propter ætatem immaturam, prælatus eſſet. Hîc Alexandra præ gaudio vix compos ſui, ſimul etiam ſuſpectam ſe dolens ambiti regni, lachrymas fudit, ſeſéque de hujuſmodi crimine purgavit: & gratiis pro filii honore actis, ſe in poſterum regi obſequentiſſimam fore pollicita eſt. Atque ita Herodes Ariſtobulum adoleſcentem [17. annorum] vivo adhuc Ananelo ſucceſſorem in Pontificatu dedit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 2. *&* 3.]

Sextus Pompeius, quum Antonium adverſam in Mediâ fortunam ſenſiſſe intellexiſſet, Caium verò Furnium, Aſiæ eo tempore præfectum, parùm amicè erga ſe affectum, in Lesbo non manſit: ſed ſpe conceptâ, aut ſucceſſurum ſe in univerſum Antonii defuncti imperium, aut ſaltem in partem ejus recipiendum, quum & ex Siciliâ & aliunde multi ad eum venirent, (partim paternæ gloriæ opinione, partim victûs inopiâ exciti) & habitum reſumpſit imperatorium, & ad occupandam Aſiæ continentem oppoſitam ſe accinxit; recenti exemplo Labieni, qui eam incurſaverat; animo obverſante. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 747. *Dio, lib.* 49. *pag.* 402.)

Antonius, quum in ſociorum evaſiſſet terram, actis Pompeii cognitis, ei, ſi ab armis diſceſſiſſet, veniam ac amicitiam promiſit. Pompeius, quum ita facturum ſe reſcripſiſſet; Antonio, propter acceptam calamitatem, & quòd is ſtatim in Ægyptum abiret, contempto, in inſtituto ſuo perrexit. [*Dio, ibid.*] Ad utrumque verò viam ſibi muniens, legatis ad Antonium miſſis, ſe illi amicum & ſocium offerebat: reverà hoc tantùm agens, ut res ejus exploratas haberet. Interim ad Thraciæ Pontíque dynaſtas alios legatos clàm mittebat, cogitans, ſi poſtulata non impetraret, per Pontum fugere in Armeniam. Ad Parthos enim legatos etiam miſit, ſperans ad bellum nondùm confectum adversûs Antonium libenter ſe duce uſuros, Romano viro, eóque Magni filio. Simúlque naves parabat, & ſocios navales exercebat: metum à Cæſare ſimulans, aut parari hæc in uſum Antonii. *Appian.* [*ut ſupr.*]

Antonius, quamprimùm audivit de Pompeii conatibus, ab itinere quidem ſuo non reflexit,

3969 Marcum verò Titium, qui quondam ad ſe à Sexto Pompeio deſciverat, ducem adverſus eum deſignavit: ut claſſe & exercitu accepto è Syriâ, Pompeio bellum molienti reſiſteret totis viribus; quòd ſi in fidem Antonii mallet recipi, adduceret eum honorificè. [*Id. & Dio, ibid.*]

Legati qui à Pompeio ad Parthos miſſi fuerant, comprehenſi ab Antonianis ducibus, perducti ſunt Alexandriam. Ex his ubi ſingula cognovit Antonius, accitis legatis ad ſe miſſis, captos illos eis oſtendit. Qui excuſabant hominem juvenem in extremâ calamitate conſtitutum, metuentem ne repulſam pateretur ab illo, coactum tentare vel infeſtiſſimarum populo Romano gentium animos: quòd ſi compertam habuerit mentem Antonii, nihil opus fore aliis ſolicitationibus & artibus. Id ille credidit, ut homo minimè malitioſus, & ingenio ſimplex ac magnanimus. [*Appian. pag.* 749.]

Romæ inſtituenti ad Antonium navigare Octaviæ annuit Cæſar: non, ut plerique tradunt, quòd illi indulgeret; verùm quò contumeliâ affecta deſpectâque colorem præberet bello movendo honeſtum. [*Plutarch. in Anton.*] Ea Athenas veniens, ibi hyemavit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 750.]

Jam Medorum regi [Artavaſdi] cum Parthorum rege [Phraate] & rege Armeniorum [Artabaze ſive Artavaſde] ſimultas interceſſit. Armenio enim ſuccenſebat, propter inductos ſibi ab eo Romanos: Partho, quòd neque prædæ Romanorum magnam partem, neque alium ullum honorem ab eo accepiſſet; & regnum quoque ſibi ab eo auferendum metueret. Polemone igitur [Ponti] rege legato ad Antonium miſſo, amicitiam ac ſocietatem ejus expetiit: eúmque accerſens, copiarum ſuarum auxilium illi eſt pollicitus. Quæ legatio Antonio admodùm grata fuit. Nam quæ una res ad debellandos Parthos videbatur ei defuiſſe, quòd minùs ab equitatu & ſagittariis firmus veniſſet, eam accedere ſibi putabat, danti magis quàm accipienti beneficium. Indéque magnâ inflatus ſpe, paravit iterùm per Armeniam pergere, conventóque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere. [*Plutarch. in Anton. Dio, lib.* 49. *pag.* 411.]

Ad Octaviam Athenis commorantem litteras Antonius dedit, quibus mandavit ibi ut maneret; ſuſceptam expeditionem ipſi ſignificans. Illa quanquàm id ægrè tulit & odorata eſt pretextum, quæſivit per litteras tamen quò mitti vellet quæ attulerat ei. Attulerat autem multam veſtem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ, & munerum ducibus amicíſque ejus; inſuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias inſignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octaviâ miſſus expoſuit ei: meritis & convenientibus additis laudibus. Ejúſque & alia dona & milites, quos in hunc ea finem à fratre ſuo petierat, accepit Antonius. (*Ibid.*)

Cleopatra, verita ne à ſe Octavia abſtraheret Antonium, eum ſe deperire ſimulabat; corpore fœmineis artibus ita tabefacto, ac ſi illo orbata non ductura ultrà fuiſſet ſpiritum. Quibus victus Antonius, omiſsâ profectione ad Medum (quanquàm nuntiarentur res Parthorum agitari ſeditione) Alexandriam regreſſus eſt. (*Plutarch.*) atque ita deinde magis adhuc amori & impoſturæ Cleopatræ ſervivit. (*Dio, pag.* 411.)

Artavaſdem Armeniæ regem Antonius in Ægyptum, tanquam amicum, evocavit; ut ibi ſine labore comprehenſum occideret. Quum autem is, dolum ſuſpicatus, non veniſſet; rationes eum aliter decipiendi iniit: neque enim iram contra eum palàm ferebat, ne eum ad bellum excitaret. (*Dio, ibid.*)

C. Furnius Aſiæ præfectus (quem magnæ virum authoritatis, atque inter Romanos eloquentiſſimum fuiſſe, in Plutarchi *Antonio* & Hieronymi Chronico legimus) Pompeium pacatè venientem, excepit; nec ad arcendum validus, nec comperram habens Antonii ſententiam. Ubi verò vidit exerceri ejus milites, delectum habuit ex provincialibus: accivítque Aënobarbum ducem vicini exercitûs, Amyntâ quoque properè vocato in auxilium. Qui ubi celeriter convenerunt, Pompeius querebatur haberi ſe pro hoſte, quum miſſis legatis reſponſum expectaret ab Antonio. Nihilominùs volebat capere Aënobarbum, prodente ejus familiari Curio: ſperans in eo magnum momentum, ſi incideret permutatio. Sed proditione detectâ, Curius in Romanorum conſiſtorio coargutus dedit ſupplicium: Pompeius verò Theodorum libertum, ſolum ejus conſilii conſcium, quaſi id effutiiſſet, interfecit. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 749.)

Deſperans Pompeius à ſe falli poſſe Furnium, Lampſacum per proditionem occupavit; ubi habitabant multi nominis Italici, in eam coloniam deducti à C. Cæſare: móxque magnis ſtipendiis ad militiam pelliciebat Italos. Jámque ducentos equites & tres legiones habebat, quum Cyzicum terrâ maríque aggreſſus, utrinque repulſus eſt: erat enim ibi quædam non magna manus Antonianorum militum, gladiatores qui ibi Antonio alebantur cuſtodientium. Reverſus igitur in Achæorum portum, frumentabatur. (*Id. ibid.*)

Quum Furnius abſtinens à pugnâ, ſemper ei caſtra admoveret cum multis equitibus, nec frumentari ſinens nec urbes occupare; Pompeius caſtra ejus à fronte adortus eſt, circummiſſis clàm qui à tergo idem facerent: quamobrem Furnius in eum verſus, captis à tergo caſtris ejectus eſt. Fugientes per Scamandrios campos Pompeius multos occidit: madebat enim campus ab imbribus. Qui evaſerunt, receperunt ſe in tutum, impares inſtaurando prælio: quúmque ſupplementum acciperent è Myſiâ, Propontide, cæteríſque locis: egeni homines exhauſti exactionibus libenter mercede militabant Pompeio, celebri propter partam ad Achæorum portum victoriam. (*Ibid. pag.* 750.)

Quum egeret equitatu Pompeius, ac proinde malè mulctaretur in pabulationibus; audivit alam equitum Italicorum ad Antonium iter facere, miſſam ab Octaviâ hyemante Athenis: móxque miſit qui auro eos corrumperent. Hos præſes ab Antonio Macedoniæ præfectus comprehendit, & aurum diſtribuit militibus. (*Ibid.*)

Pompeius

Pompeius occupatis Nicæâ Nicomediâque, pecunias luculentè colligebat, magnis per omnia & inſperatis ſucceſſibus. (*Ibid.*)

Furnio non longè ab eo caſtra habenti, primæ è Siciliâ vere ineunte venêre naves 70. quæ ſolæ ex Antonii claſſe Cæſari contra Pompeium commodatæ ſuperfuerant: finito enim bello Siculo, Cæſar eas dimiſit. Venit & è Syriâ Titius cum aliis 120. navibus, atque copioſo exercitu: & omnes Proconneſum appulerunt. (*Ibid.*)

Territus igitur Pompeius, qui adhuc paratus ſatis non erat, ea loca petiit ubi maximè effugere poſſet. Verùm Nicomediæ deprehenſus, pacem per legatos petiit: ſpem ejus impetrandæ in beneficio, quo Titium ipſe quondam affecerat, poſitam habens. Sed Titius pacem ſe ei, niſi navibus & copiis omnibus ſibi traditis, conceſſurum negavit. (*Dio*, *pag.* 402, 403.)

Pompeius igitur, deſperatâ à mari ſalute, apparatu graviori in naves conjecto, eas incendit: remigéſque armavit, ut in terrâ majori uſui futuros cum cæteris. (*Id. ibid. pag.* 403. *Appian. pag.* 750.)

Herodes, veritus ne ſocrus Alexandra nimio rerum novandarum ſtudio teneretur, juſſit eam continere ſe intra regiam, & nihil pro poteſtate agere: atque ita obſervabatur ea aſſiduè ut nihil, ne eorum quidem quæ ad quotidianam vivendi rationem attinent, eum lateret. Quam ſervitutem quum ferret illa indigniſſimè, miſit ad Cleopatram litteras; præſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans, & ut opem aliquam ſibi afferret rogans. Jubente verò Cleopatrâ, ut unà cum Ariſtobulo filio clàm in Ægyptum ad ſe confugeret, paratis duabus ſandapilis, quaſi mortuis efferendis, in eas ſe & filium incluſit: juſſis famulis conſciis, ut eas noctu efferrent, & ad paratum navigium, quod eos in Ægyptum deveheret, deportarent. Hæc apud Sabbationem amicum mulieris Æſopus ſervus effutivit; putans eum non inſcium ejus conſilii. Quo cognito Sabbation, qui hactenùs inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum quibus Antipater veneno ſublatus eſt, arripuit occaſionem conciliandæ ſibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ. Rex verò paſſus Alexandram tentare negotium, in ipſâ fugâ deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non auſus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non ceſſaturam Cleopatram, odii tali anſâ præbitâ: quare ſimulatâ magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 3.)

Caſſius Parmenſis, Naſidius, Saturninus, Thermus, Antiſtius, aliíque Sexti Pompeii honorati amici, & chariſſimus ei Faunius, & ipſe Libo ſocer, ut viderunt eum ne poſt adventum quidem Titii, cui Antonius ipſum commiſerat, deſinere cum potentiore bellum gerere; deſperârunt de eo, pactíque ſibi ipſis fidem, tranſierunt ad Antonium. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 750, 751.)

Pompeius ab amicis deſtitutus, ſeceſſit in mediterranea Bithyniæ; petens, ut ferebatur, Armeniam. Eum caſtris noctu egreſſum clàm perſequebantur Furnius & Titius, & Amyntas cum eis: peractóque magnâ contentione itinere circa veſperam aſſecuti, ſinguli caſtrametati ſunt circa tumulum quendam abſque foſſâ vallóque, ut ſero diei feſſique. In eo ſtatu Pompeius noctu immiſſis cetratorum tribus millibus, eos invaſit cubantes aut proſilientes è cubiculis, qui omninò nudi fugerunt turpiter: potuítque Pompeius, ſi eâdem nocte totis viribus eos invaſiſſet, aut fugatos perſecutus fuiſſet, abſolvere victoriam. Quod cùm parùm ille animadverteret, nihil inde lucratus eſt, niſi quòd perrexit mediterranea petere. (*Id. ibid. pag.* 751.)

Hoſtes verò conjuncti ſequebantur, frumentantem impediendo; donec inopiâ preſſus petiit colloquium Furnii, amici quondam Magni Pompeii, & dignitate præſtantis, moribúſque gravioris cæteris. Stans igitur in ripâ interlabentis fluvii, ejus fidei commiſſurum ſe dixit, ut reduceretur ad Antonium. Quo reſpondente, non ſibi, ſed Titio ab Antonio commiſſum hoc fuiſſe negotium: Titii fidem Pompeius habens ſuſpectam iterùm ſe Furnio dedebat, rogans ut acciperetur. Id quum non impetraret, petebat ut ſaltem ab Amyntâ acciperetur: illo verò negante Amyntam facturum id quod conjunctum ſit cum Antonianorum mandatorum executoris injuriâ, ſolutum eſt colloquium. (*Id. ibid. pag.* 751, 752.)

Furniani putabant fore ut Pompeius inopiâ coactus ſequenti die ſe Titio dederet. At ille noctu incenſis ex caſtrenſi more ignibus, & tubicinibus per ſigna vigiliarum noctem diſtinguentibus, clàm cum expeditis caſtris ſe ſubduxit, ne ipſis quidem præmonitis, quónam ituri eſſent. Cogitabat autem reverti ad mare, & Titii claſſem incendere: quod fortaſſe perpetraſſet, ni Scaurus transfugiens, abitum ejus & quam viam ingreſſus ſit indicaſſet; quamvis ignarus propoſiti. Tum Amyntas cum 1500. equitibus eum perſecutus eſt carentem equitatu: ad quem appropinquantem Pompeiani tranſierunt, pars occultâ fugâ, pars propalàm. Pompeius penè deſolatus, & ſuos jam metuens, Amyntæ ſine conditionibus ſe dedidit, qui Titii conditiones reſpuerat. (*Id. ibid. pag.* 752.)

Midaii, quod opidum Phrygiæ eſt, deprehenſum circundatúmque Pompeium à Titio & Furnio captum fuiſſe ſcribit *Dio*. (*pag.* 403.) Exercitum ejus à Titio adactum ut Antonio ſacramentum diceret, *Appianus*. (*pag.* 753.)

Antonius certior hâc de re factus confeſtim per litteras Pompeium mandavit interfici: paulò verò pòſt pœnitentiâ ductus, ſalute eum donari juſſit. Atqui cùm priorem tabellarium poſterior præveniſſet, Titius acceptis deinceps etiam ſcriptis de mortis ſupplicio litteris, ac vel ſcriptas eas reipſâ poſteriùs eſſe ratus, vel cognitâ quidem rei veritate fidem habere nolens; ordinem litterarum, ut ſibi redditæ erant, non ſenſum, ſecutus eſt. (*Dio*, *pag.* 403.)

Sunt qui dicant, Pompeii mortem mandaſſe, non Antonium, ſed Plancum; qui Syriæ præſes ſolitus ſit in majoris momenti litteris nomen adſcribere Antonii, & uti annulo ipſius ſignatorio: ſive ſciente Antonio, (ſcribere tamen nolente, vel propter Pompeii nomen, vel propter Cleopatram faventem ei ob patris Magni memoriam) ſive per ſeipſum, caventem ne

Pompeius præberet aliquam occaſionem diſſidii Cæſari & Antonio, néve Cleopatra favorem in Pompeium transferret. (*Appian. lib. 5. pag. 753.*)

Atque ita Mileti Sextus Pompeius eſt interfectus. (*Id. ibid. Strabo, lib. 3. pag.* 141.) L. Cornificio & Sexto alio quodam Pompeio Conſulibus. (*Dio, lib. 49. pag.* 403.) de quo, in libri *Liviani* 132. epitome, ita legimus. *Sex. Pompeius, cùm in fidem M. Antonii veniret, bellum adverſus eum in Aſiâ moliens à legatis ejus oppreſſus eſt.* Et in Oroſio, lib. 6. cap. 19. *Pompeius fugiens, à Titio & Furnio Antonianis ducibus ſæpe terreſtri navalique bello victus & captus, ac poſt paululum interfectus eſt.* Et apud Velleium Paterculum, lib. 2. cap. 87. *Sextum Pompeium Antonius, cùm dignitatis quoque ſervandæ dediſſet fidem, etiam ſpiritu privavit.* Et in capite 79. pleniùs. *Pompeius Aſiam fugâ petivit: juſſuque M. Antonii, cujus opem petierat, dum inter ducem & ſupplicem tumultuatur, & nunc dignitatem retinet nunc vitam precatur, à Titio jugulatus eſt. cui in tantum duravit hoc facinore contractum odium, ut mox, ludos in theatro Pompeii faciens, exſecratione populi ſpectaculo quod præbebat pelleretur.*

Cæſar Octavianus, mortis Sexti Pompeii causâ, ludos equeſtres exhibuit; Antonióque currum ante roſtra & ſtatuas in templo Concordiæ poſuit: poteſtatémque dedit ibi cum conjuge & liberis convivandi, ſicut antè ſibi decretum fuerat. Nam adhuc fingebat ſe eſſe ejus amicum: cúmque de Parthicâ clade conſolatus eſt, invidiámque adversùs ſe, victoriæ Siculæ & honorum ob eam decretorum nomine obortam expoſuit. (*Dio, lib. 49. pag.* 403.)

3970 In feſto Tabernaculorum novus Pontifex Ariſtobulus, adoleſcens 17 ætatis annum jam egreſſus, ſacris juxta legem operaturus ornatu pontificali ad altare acceſſit, ceremoniáſque decenter peregit. Cujus eximia forma & ſtatura quàm pro ætate procerior, totâ facie generis dignitatem præferens, convertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputantis ſecum etiam avi Ariſtobuli memoriâ digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant, confuſi nimio gaudio, nec continentes fauſtas voces ac comprecationes; licentiùs, quàm ſub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. (*Joſeph. lib. 15. cap. 3.*)

Peractâ feſtivitate dum apud matrem Alexandram excipitur convivio, rex Herodes comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe paratum in ejus gratiam juveniliter colludere. Cúmque loci ejus natura eſſet æſtuoſior, citò defeſſi relicto luſu magnis piſcinis, quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. Ac primùm ſpectabant natantes quoſdam è ſociis & famulis: deinde poſtquàm provocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuit, hi quibus hoc datum erat negotium deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes, non priùs deſtiterunt quàm aquis præfocaretur. Atque hic fuit Ariſtobuli exitus, anno ætatis 18°, Pontificatûs primo, qui mox ad Ananelum rediit. [*Id. ibid.*]

Hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt, versâ repentè rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadaver juvenis & luctus inconſolabilis: totámque urbem rumore ſparſo mœror occupat, nullâ non domo calamitatem deflente tanquam propriam. Herodes verò modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe; non luctum ſolùm fingens, ſed & lachrymas & mœſtitiam veræ ſimillimam. Et quo majus miſeris mulieribus afferret ſolatium, magnificentiſſimo funeris apparatu cadaver extulit; nihil ſibi ad ſummam liberalitatem faciens reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus pretioſiſſimis. [*Ibid.*]

Mater Alexandra, etſi ſæpè ad inferendam manum ſibi pronior, cùm eam dolus non falleret, impetum tamen hunc animi repreſſit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens quòd datâ operâ filium necatum ſenſiſſet; donec aliquando ſe offerret ultionis facultas. [*Ibid.*]

Antonius quærens rationem, quâ minimo labore regem Armeniæ Artavaſdem ulciſci poſſet, 4680 34
miſſo ad eum Q. Dellio, filiam ejus filio ſuo Alexandro (ex Cleopatrâ ſuſcepto) matrimonio conjungendam, multis pollicitationibus interpoſitis, popoſcit. Poſtremò repentè ſub initium veris Nicopolim Pompeii (in minore Armeniâ) venit: eóque eum accerſivit, quaſi operâ & conſilio ejus in bello Parthico eſſet uſurus. Sed Artavaſdes, inſidias ſuſpicatus, non venit. [*Dio, lib. 49. pag.* 415.]

Alexandra, continuo ob amiſſum filium luctu ad vindictæ deſiderium accenſa, per litteras inſidias Herodis Cleopatræ indicavit, ſimúlque filii ſui miſerabilem interitum. Illa verò jamdudùm adjuvandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curavit hoc negotium: nec unquam deſtitit incitare Antonium ad ulciſcendam necem juvenis; indignum facinus dictitans, Herodem ope ejus alieni juris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. Quibus permotus Antonius, poſtquàm *Laodiceam* (in Syriâ) pervenit, accerſivit ad ſe Herodem dicturum cauſam de objecto necis Ariſtobuli crimine. [*Joſeph. lib. 15. cap.* 4.]

Herodes, commiſſâ regni curâ Joſepho patruo, clàm ei mandavit, ut ſi in ipſum Antonius gravius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariammen interficeret: ſic ſe affectum erga uxorem fuiſſe dicens, ut etiamſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingeret illius pulchritudine, ad ſuam id injuriam pertinere exiſtimaret. [*Id. ibid.*]

Ad Antonium deinde veniens Herodes, muneribus eum placavit quæ in hoc Hieroſolymis attulerat, & crebris colloquiis indignationem ejus leniit; ut minus poſt hac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. Negabat enim Antonius oportere regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum: ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idque ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperiis. [*Ibid.*]

Joſephus creditum ſibi regimen adminiſtrans, & ſæpiſſimè Mariammen conveniens, partim propter negotia partim honoris causâ, dum crebra mentio fit conjugalis amoris quo eam Herodes proſequeretur; irridentibus hanc ejus aſſeverationem mulieribus, præſertim Alexandrâ, ille nimio ſtudio approbandi eis affectum regis eò provectus eſt, ut mandatum ſibi datum proderet: ratus id certiſſimum amoris argumentum, quòd neque ſine eâ vivere ſuſtineret, neque vel morte ipsâ ab eâ disjungi. Quæ Joſephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quàm exhorruerunt tyrannicum illius animum, ſi vel mortuus ſæviret in earum capita. [*Ibid.*]

Interea per civitatem rumor ab inimicis regis ſparſus eſt, necatum eum ab Antonio: qui cùm reliquam regiam turbavit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Joſephum hortata eſt, ut aſſumens eas ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa urbem erat ſub tribuno Julio. Sic enim primùm ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam: deinde ſperandum eſſe conſecuturam quidvis Mariammen, ſi in Antonii conſpectum venerit, atque etiam regnum recepturam, & quicquid debetur regio generi. [*Ibid.*]

Tenente adhuc eâ conſultatione, litteræ ab Herode ſupervenerunt rumori contrariæ, honorem quo ſe dignaretur Antonius ſignificantes, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana convivia; idque non ceſſante à criminationibus Cleopatrâ: quæ capta ejus regionis cupidine, quò regnum id ſibi uſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia juſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum gravius, venturúmque brevi conſtabilito tam regno quàm amicitiâ. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam ſpem, quando Antonius pro ejus poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hâc conditione, ne poſthac Judæam peteret, & ut moleſta eſſe deſineret. [*Ibid.*]

His litteris redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. Non tamen latuit id conſilium; ſed quamprimùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte (id enim ille præ ſe ferebat) Herodes in Judæam reverſus eſt, ſtatim ſoror Salome & ejus mater indicaverunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. Nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Joſephum criminata eſt, Mariammes conſuetudinem objiciens. Hoc autem fecit propter ſimultatem veterem; quòd regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. [*Ibid.*]

Quum de ſervatâ pudicitiâ Herodi juramento fidem Mariamme faceret, & ſuum viciſſim amorem Herodes commemoraret; negante illâ amantis eſſe mandare, ſi quid humanitùs accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem: non aliter ſecretum hoc eam ſcire potuiſſe Rex exiſtimans, niſi à Joſepho fuiſſet conſtuprata; parùm abſuit quin illam interficeret. Sed amore victus, licèt ægrè, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Joſephum ne in conſpectum quidem admiſſum juſſit interimi: & Alexandram, ut malorum omnium cauſam, vinctam conjecit in cuſtodiam. [*Ibid.*]

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatrâ non deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur ut auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret; flagitans etiam ab eo Judæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis regibus, Herodi & Malcho: cujus utriuſque illa interitum moliebatur. Sed tantos reges in importunæ mulieris gratiam occidere quidem Antonius injuſtum eſſe duxit: verùm inter amicos ultrà non habuit; & partes de utriuſque regione ablatas Cleopatræ largitus eſt. Ad hæc urbes, quotquot ſunt intra fluvium Eleutherum uſque Ægyptum, ei donavit; præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde à majorum ætate ſciebat liberas: quamvis & has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat. [*Ibid. cum lib. 1. Belli, cap.* 13. & *lib.* 7. κεφ. λϛ.]

Ita Cleopatra, Antonii munere, Cyrene, Ciliciæ parte magnâ, Judææ regione eâ quæ balſamum gignit, Arabiâ Nabatæâ quæ Malchi fuerat (ditionis videlicet Malchi regis quantum ad Oceanum vergit) Ituræâ, Phœniciâ, Cœleſyriâ, Cypro & Cretæ parte aliquâ eſt potita. Quæ tam vaſtæ Antonii donationes populum Romanum maximè offenderunt: ſimul & Cleopatræ turpitudo, ex quâ liberos Antonius ſuſcepiſſet, priùs gemellos, Alexandrum & Cleopatram (hanc Lunam, illum Solem cognominatum) deinde Ptolemæum, Philadelphum cognomine. [*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 411. *cum Livio, lib.* 132.] Multas verò linguas calluiſſe Cleopatra dicitur; ita ut Æthiopibus, Troglodytis, Hebræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis, per ſemet ipſa reſponſa daret ſine interprete: quum anteceſſores ejus reges ne Ægyptiam quidem percipere ſuſtinuiſſent, nonnulli etiam ipſam Macedonicam dialectum dedidiciſſent. [*Plutarch. ibid.*]

Cleopatra in Armeniam cum exercitu profectum Antonium uſque Euphratem proſecuta, revertitur: obitérque aditâ Apamiâ & Damaſco, Judæam inviſit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.]

Æſtate tertiâ ab eâ quâ in Siciliâ Lepidus à Cæſare Octaviano eſt dejectus, expeditionem hanc Antonius ſuſcepit in Armeniam. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82.] defuncto jam Sexto Pompeio. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 753.] Miſſóque iterùm ad Armeniæ regem Q. Dellio colloquii causâ; ipſe interim celeriter ad Artaxata progreſſus eſt. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 415.]

Cleopatra in Judæâ ab Herode excepta, conceſſam ſibi ab Antonio Arabiæ partem & Jerichuntini agri reditus ei locavit. Is & balſamum fert, quod unguentorum longè pretioſiſſimum ibi tantùm provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.] Quod balſamum, uni terrarum Judææ conceſſum, in duobus tantùm hortis erat, utroque regio; altero jugerum 20 non amplius, altero pauciorum. [*Plin. lib.* 12. *cap.* 25.]

* Suo verò ſumptu hinc Herodes & ſibi & Arabi ſecuritatem acquiſivit, magnis datis muneribus, 200 Talenta expendens, & pro aliis 200 ex Arabiâ ſolvendis fidem jubens: propter quod beneficium, gratias Arabs illi egit. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 8.) *

Per hæc negotia contractâ majore cum Herode familiaritate, de ſtupro eum ſollicitare Cleopatra cœpit; ſive laſcivi intemperantiâ affectûs ducta, ſive per hoc ſtruendis inſidiis occaſionem quærens: ſed amorem prætexebat. Renuit verò Herodes: & de eâ occidendâ cum amicis conſultavit. A quibus ab eo facinore ille deterritus, magnis muneribus omnibúſque obſequiis pacatam Cleopatram Peluſium uſque deduxit. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. & *lib.* 15. *cap.* 5.) A quâ tamen, ut & ab ipſo Judæorum populo, ille ſibi metuens Maſada caſtellum ſibi ad refugium paravit; armis in eo repoſitis, quæ decem millibus virorum ſufficerent. *Id. lib.* 7. *Belli*, κεφ. λβ.)

In Armeniâ Antonius regem Artavaſdem partim ſociorum operâ perſuadendo, partim copiis terrendo, quum illius ſe amicum & ſcriptis & actis omninò oſtendiſſet, eò vix tandem multis pollicitationibus deceptum adduxit, ut fide datâ in caſtra ipſius veniret: ubi ab eo eſt comprehenſus. (*Dio, lib.* 59. *pag.* 415. *cum Livio, lib.* 131. *Strabone, lib.* 11. *pag.* 524. & 532. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82. *Tacito, Annal. lib.* 2. *cap.* 3. *Plutarcho, in Antonio.* & *Oroſio, lib.* 6. *cap.* 19.)

Captum regem Antonius primùm abſque vinculis circum caſtella, in quibus theſauri erant repoſiti, circumduxit; ſpe eorum ſine certamine potiundi: ſimulans ſe non aliâ de cauſâ captivum habere, quàm ut ab Armeniis pro liberatione ac regno ejus pecuniam colligeret. Verùm eâ ſpe fruſtratus ille eſt: gazæ cuſtodibus ei non obtemperantibus. (*Dio, ibid.*)

Qui in armis erant Armenii, pro capto rege Artavaſde ſive Artabaze maximum natu filiorum ejus Artaxiam regem conſtituerunt. (*Id. ibid. Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.) Artavaſdem verò Antonius argenteis catenis conſtrinxit: quaſi regem turpe eſſet ferreis teneri vinculis. (*Dio, ibid.*) Tum argenteâ catenâ ita vinctum ad confeſſionem theſaurorum regiorum coëgit: expugnatóque opido, in quo conditos eſſe prodiderat, magnam vim auri argentíque abſtulit. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.)

Poſt hæc univerſam Armeniam, partim vi, partim deditione, in ſuam poteſtatem Antonius redegit. (*Joſeph.* & *Dio, ut ſuprà.*) Nam Artaxias prælio congreſſus, & victus, ad Parthos conceſſerat. (*Dio.*) Artabazem verò cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum Antonius duxit, munus Cleopatræ, & quicquid pretioſum de eo regno ceperat. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. & *lib.* 15. *Antiquit. cap.* 5.)

Romæ, III. Nonas Septembr. C. Soſius Proconſul ex Judæâ triumphavit: ut ex Faſtis triumphalibus marmoreis liquet. (*in Inſcript. Gruteri. pag.* CCXCVII.)

3971 M. Antonius, Artavaſdis regis Mediæ filiâ arctioris amicitiæ causâ filio ſuo in matrimonium impetratâ, relicto in Armeniâ exercitu, cum magnâ prædâ in Ægyptum reverſus eſt. Ubi Alexandriam curru invectus, inter alios captivos Artavaſdem ſive Artabazem Armeniæ regem, cum conjuge & liberis, ante ſe in triumpho duxit. (*Strabo, lib.* XI. *pag.* 532. *Dio, lib.* 49. *pag.* 415.) Quod ægerrimè Romani tulerunt: ut prima patriæ ſuæ ornamenta, in Cleopatræ gratiam, communicarentur Ægyptiis. (*Plutarch. in Antonio.*)

Ad Cleopatram in medio populi, tribunali argento obducto, auratáque ſellâ ſedentem, Antonius Artavaſdem, cum ſuis, aureis in vinculis abduxit. Barbari autem neque ſupplices ei facti ſunt, neque in genua conciderunt (quanquàm & minis & promiſſis hoc crebrò juberentur) ſed nomine eam ſuo compellaverunt: atque ideò magnos quidem habere ſpiritus exiſtimati, duriùs autem propterea tractati ſunt. (*Dio, ut ſuprà.*)

Alexandrinis epulum Antonius præbuit, & contractâ in gymnaſium plebe, pro tribunali argenteo ſolia duo aurea, ſibi unum, Cleopatræ alterum, filiis verò humiliora alia poſuit. Tum ad populum oratione quâdam habitâ, Cleopatram Reginam regum, ejúſque filium & regni collegam Ptolemæum Cæſarionem Regem regum appellari juſſit: iíſque Ægyptum, & Cyprum, diviſione inſtitutâ aliâ à priore, addixit. Dicebat autem illam verè Cæſaris Dictatoris conjugem fuiſſe, hunc ejuſdem legitimum filium: fingebátque ſe ſtudio ejus Cæſaris adductum hæc facere; quò Octavianum, non natum ejus, ſed adoptatum filium, in invidiam adduceret. Suis autem ex Cleopatrâ ſuſceptis liberis, filiæ quidem Cleopatræ Libyam dedit Cyrenaicam; fratri ejus Alexandro Armeniam attribuit, Mediam quoque & Parthiam & reliquas trans Euphratem uſque ad Indiam regiones, quum eæ ſubigerentur, promittens: Ptolemæo verò (Philadelpho cognominato) Phœniciam, Syriam, Ciliciam, & omnes cis Euphratem uſque ad Helleſpontum regiones, largitus eſt. (*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 415, 416.)

Simul autem filios ſuos produxit Antonius, Alexandrum quidem cultu Medico, tiaram & cidarim erectam gerentem; Ptolemæum verò crepidis, chlamyde, & cauſiâ diademate redimitâ ornatum. Hic enim regum qui Alexandro ſucceſſerunt cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum ſalutaſſent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii ſtipavere. nam Cleopatra quidem & tunc & aliàs in publicum progrediens, ſtolam Iſidis ſacram ſumebat, & novæ Iſidis nomine reſponſa dabat populis. (*Plutarch. ibid.*) Atque ut illa Iſidem ſe & Lunam, ita Antonius Oſiridem & novum Liberum Patrem appellari ſe juſſit; quum redimitus hederis, cothurníſque ſuccinctus, curru velut Liber Pater vectus eſſet Alexandriæ. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82. *Dio, lib.* 50. *pag.* 421.)

Antonius uſque ad Araxem profectus, quaſi Parthis bellum illaturus, ſatis habuit cum Artavaſde Medorum rege ſocietatem junxiſſe; cujus ratione mutua ſibi auxilia, Antonius Medo 4681 33
contra Parthos, Medus Antonio adverſus Cæſarem ſpoponderunt; militéſque nonnullos ejus rei causâ permutaverunt: & Antonius Medo parte Armeniæ recèns occupatæ traditâ, filiam ejus Jotapen, admodùm parvulam, ut Alexandri (filii ſui ex Cleopatrâ nati, cui regnum Armeniæ dederat; quod in libro 131 confirmat *Livius*) conjugem futuram, & ſigna militaria quæ amiſſa in Statiani pugnâ fuerant, recepit. (*Dio, lib.* 49. *pag.* 417, 418. *cum Plutarcho, in Antonio.*)

Pace

Pace ita cum Medo initâ, Antonius Polemoni Armeniam minorem, ut legationis ab eo ad ſocietatem hanc conciliandam ſuſceptæ præmium, donavit: conſulatúmque ſimul & dedit L. Clauvio (vel Cluvio) quem ſecum habebat, & ademit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 411. *&* 418.]

Cæſar Octavianus in Senatu & ad populum crebrò Antonium accuſabat, plebem in eum incendens. Contrà miſit ad illum recriminandum Antonius; [*Plutarch.*] Cæſar inter alia Antonio objiciebat, quòd Ægyptum, ſorte ſibi non datam, obtineret; quòd Sextum Pompeium à ſe ultrò dimiſſum (ſic enim ferebat) occidiſſet; quòd Artavaſde per fraudem capto ſnque vincula conjecto, infamiam magnam populo Romano aſperſiſſet: manubiarum etiam partem dimidiam poſcebat, ac omnium maximè Cleopatram ei liberóſque ex eâ ſuſceptos & donatas his regiones exprobrabat; ídque præcipuè, quòd Cæſarionem Cleopatræ filium in Cæſaris familiam retuliſſet. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.] Eum verò agnitum etiam à Julio Cæſare fuiſſe, Senatui Antonius affirmavit; ídque ſcire C. Matium, & C. Oppium, reliquóſque Cæſaris amicos; quorum C. Oppius, quaſi planè defenſione ac patrocinio res egeret, librum edidit, *Non eſſe Cæſaris filium, quem Cleopatra dicat.* [Sueton. in *Julio, cap.* 52.]

In Armeniâ agens Antonius, Canidium cum XVI legionibus ad mare deſcendere imperavit. Ipſe trahens ſecum Cleopatram conceſſit Epheſum, quò claſſis undique cogebatur navium annumeratis onerariis octingentarum; ex quibus ducentas Cleopatra & viginti millia talentorum commeatúſque per bellum toti exercitui præbuit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius Domitii & quorundam aliorum conſilio præcepit Cleopatræ ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi maneret belli. At illa novam Octaviæ operâ timens futuram reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium, ut pro ſe apud Antonium ageret: demonſtraretque ei, neque æquum eſſe ſummoveri bello mulierem quæ tantum conferret auxilii, neque ex uſu ejus eſſe ut frangerentur eâ re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent. Quo illud obtinente, coactis copiis navigaverunt Samum, ubi genio indulſerunt. Ut enim regibus, dynaſtis, tetrarchis, gentibus, & civitatibus inter Syriam, Mæotin, Armeniam, & Lauria poſitis indictum omnibus fuit ut mitterent deportarentque apparatum bellicum: ita erat injunctum cunctis qui ludicram artem faciebant, Samum occurrere. Ac quum univerſus penè circumcirca lamentis & gemitibus orbis creparet, una per multos dies inſula tibiis & cantu perſonabat; ubi referta erant theatra certantibus choris. Jam ad ſacrificium ſingulæ civitates boves mittebant, & certabant invicem conviviis & muneribus reges. ut ſermonibus jactaretur: *Qui erunt in triumpho victores, quum belli tantis ſumptibus celebrent apparatum?* [Id. ibid.]

Hinc Athenas navigavit Antonius: ubi de integro effudit ſe in ludos & ſpectacula. [*Ibid.*] Aureum in manu baculum, ad latus acinaces, purpurea veſtis ingentibus obſtricta gemmis, diadema aderat, ut regiâ rex ipſe frueretur. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11.]

Mediæ rex, uſus Romanorum apud ſe ab Antonio relictorum auxilio, Parthos & Artaxem (ſive Artaxiam Armenium) contra ſe profectos vicit. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 418.]

3972 Herodes tributa regionum Judææ & Arabiæ quas Cleopatra ab Antonio acceperat juſtè reddebat; parùm tutum putans præbere reginæ occaſionem malevolentiæ. Arabs verò, poſtquàm eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit, aliquandiu ſolvebat ei 200 talenta annuatim debita: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.]

Cæſar & Antonius mutuò ſe criminabantur, atque etiam viciſſim ſe defendebant, partim per epiſtolas privatim datas, (inter quas illa Antonii ad Cæſarem petulantiſſima fuit, à *Suetonio* in *Octavio* cap. 69. commemorata; ubi cum Cleopatrâ reginâ, quam *uxorem* ſuam fuiſſe affirmat, *abhinc annos novem* conſuetudinem habere cœpiſſe dicit) partim publicè; quum Cæſar ore, litteris Antonius ageret. Quâ occaſione alter ad alterum crebrò legationes mittebat; quò & ſuam cauſam quam maximè juſtam eſſe oſtenderet, & adverſarii res exploraret. Interim pecuniam, quaſi in alium quendam finem, contrahebant; & ad bellum ſeſe, tanquam contra alios quoſdam hoſtes, parabant. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.

Romæ novus Conſul, C. Soſius (qui de Judæâ triumphaverat) ipſis Kalendis Januariis multa verba in Antonii laudem & vituperationem Cæſaris in Senatu fecit; (Domitio Aënobarbo collegâ ejus, quia multas anteà calamitates expertus eſſet, nihil palàm novi agitante:) ac edictum contra Cæſarem, qui conſultò ab Urbe tum abfuit, facturus confeſtim erat, niſi Nonius Balbus tribunus plebis interceſſiſſet. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.] 4682 32

Romam ſcripſit Antonius, ut quæ de regionum inter Cleopatram & liberos ejus partitione Alexandriæ egerat, ibi rata eſſe juberentur. Quæ tamen litteræ publicè recitatæ non ſunt, Domitio Soſióque Conſulib. qui Antonio quàm maximè favebant, etſi Cæſar flagitabat ut in vulgus omnia efferrentur, obſtantibus. Quum autem in eo viciſſet illorum ſententia, viciſſim Cæſar hoc obtinuit: nequid eorum, quæ de Artavaſde Armenio ſcripta fuerant, publicè proponeretur: quia & regem, cum quo occultè adversùs Antonium conſilia ipſe agitârat, miſerabatur; & triumphum Antonio invidebat. (*Id. lib.* 49. *pag.* 416.)

Cæſar convocato Senatu, præſidio militum & amicorum pugiones occultè geſtantium ſeptus, ſellâ curuli in medio Conſulum ſedit; multíſque & ſeipſum defendit, & Soſium Antoniúmque accuſavit: ac, quum neque alii neque Conſules ipſi quicquam dicere auderent, convenire eos ad certam diem juſſit, per litteras quaſdam ipſis Antonii tum injurias demonſtraturus. Conſules neque contradicere auſi neque tacere ſuſtinentes, clanculùm ante eam diem Urbe profecti, ad Antonium ſe contulerunt: eóſque reliquorum Senatorum multi ſecuti ſunt. Eo cognito Cæſar, quum eos à ſe ultrò emiſſos dixiſſet, ne propter aliquam injuriam ſuam ab iis deſertus videretur; reliquis etiam qui vellent ad Antonium abire, ut tutò id facerent, permiſit. [*Id. lib.* 50. *pag.* 420. *cum Suetonio, in Octavio, cap.* 17.]

Poſt

Poſt diſceſſum Conſulum Cæſar, Senatu congregato, & egit & dixit quæ volebat. Quibus auditis Antonius, ſuorum concilio habito, multiſque in utramque partem prolatis, bellum ſuſcepit. [*Dio*, *pag*. 420.] & Octaviæ ſorori Cæſaris, uxori ſuæ, repudium indici juſſit. [*Id. ibid. cum Livio*, *lib*. 132. *Eutropio*, *lib*. 7. & *Oroſio*, *lib*. 6. *cap*. 19.]

Quum Romam certos miſiſſet Antonius, qui Octaviam domo ſuâ pellerent; exiiſſe eam memorant trahentem ſecum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum; qui cum patre tum degebat. Plorabat illa & lamentabatur, quòd una ex belli cauſis ipſa quoque videretur. Populum verò Romanum miſerebat non ita illius, ut Antonii; atque impenſiùs eos qui Cleopatram viderant, neque formâ Octaviæ neque ætatis flore præcellentem. [*Plutarch. in Anton.*]

At Cæſar celeritate & mole Antonii apparatûs nuntiatâ, trepidavit, ne bellare illâ æſtate cogeretur. Pecuniæ enim inopiâ laborabat, & exactionibus totam hoc tempore turbabat Italiam. Unde in maximis numerabatur Antonii peccatis hæc belli procraſtinatio; quâ Cæſari inſtruendi ſe ſpatium dedit, & tumultum ob extortas pecunias ortum ſedandi. [*Id. ibid.*]

Herodes rex, & aliis per Judæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, (quem vicam Antigoni ſoror tenuerat) bello Actiaco Olympiade CLXXXVII. (quæ hac æſtate acta eſt) jam erumpente, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. Verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatrâ de Arabis injuriâ audierat, tributum à reginâ impoſitum ſolvere detrectantis; juſſit in illum bellum vertere: Cleopatrâ etiam hoc in rem ſuam fore ſibi perſuadente. Si enim Arabem Herodes viciſſet, Arabiæ; ſin autem victus eſſet, Judææ dominam futuram ſe ſperabat. Antonii igitur juſſu reverſus Herodes, domi continuit exercitum: quo mox invaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quo occurſuri erant Arabes. Ubi poſt acerrimum conflictum penès Judæos fuit victoria. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap*. 14. & *lib*. 15. *Antiquit. cap*. 6.)

Plancus & Titius quos ex Conſularibus Antonius & inter amicos habuerat & omnium ſecretorum ſuorum conſcios fecerat, à Cleopatrâ ſuggillati quòd plurimùm adverſati fuiſſent ne bello intereſſet, ad Cæſarem perfugerunt: qui eos & libentiſſimè recepit, & ab iis tum omnia alia acta conſiliáque Antonii didicit, tum teſtamento ejus quæ eſſent ſtatuta, ac ubi id eſſet, reſcivit: nam id illi obſignaverant, & in eo contenta cognoverant. (*Plutarch. in Anton. Dio*, *lib*. 50. *pag*. 420.) De Planci verò (qui Antonii primùm librarius, poſtéaque Aſiæ ac deinde Syriæ Proconſul ſub eo fuerat) moribus, ejúſque & Titii fugâ videndus eſt in lib. 2. cap. 83. *Velleius Paterculus*.

Teſtamentum Antonii apud virgines Veſtales erat depoſitum. Quod poſcenti Cæſari denegaverunt illæ tradere: ſi accipere vellet, ipſe veniret, mandaverunt. Illuc ergo profectus accepit tabulas. (*Plutarch. in Anton.*) Ac primùm ipſe ſeorsùm ſe ipſa evolvit, ac loca quædam annotavit reprehenſioni patentia. Tum in Senatu, ac deinde etiam in concione, recitavit: pleriſque id moleſtè ferentibus, rationem ut quis redderet vivus poſtremorum ſuorum judiciorum. Quod licèt injuſtiſſimum cenſeretur, tamen ea quæ teſtamento continebantur hujuſmodi erant, ut omnem facti Cæſaris invidiam tollerent. Nam Antonius eo teſtamento Cæſarioni teſtimonium ferebat, quòd eſſet verè Dictatoris Cæſaris filius; ſuos ex Cleopatra liberos inter hæredes nuncupabat, immenſiſque eos muneribus donabat: & de funere ſtatuebat, ut corpus ſuum, etiamſi Romæ deceſſiſſet, per forum elatum Alexandriam ad Cleopatram mitteretur. (*Id. ibid. Sueton. in Octavio*, *cap*. 17. *Dio*, *lib*. 50. *pag*. 420, 421.)

Hæc tantam indignationem apud omnes excitârunt, ut reliqua etiam quæ vulgò jactabantur vera eſſe crederent: nempe Antonium, ſi rerum potitus foret, Romam Cleopatræ dono daturum, ac imperium in Ægyptum tranſlaturum. Proinde vehementi irâ correpti omnes, eum non inimici modò aut qui neutri parti ſtudebant, ſed ii quoque jam qui ſummâ ei juncti fuerant amicitiâ, ſummopere culpârunt: quippe teſtamento recitato territi, Cæſariſque ſuſpicioni viciſſim occurrentes, eadem cum aliis aiebant. (*Dio*, *pag*. 421.)

Multa quoque nefanda in Senatu Antonio recens transfuga Plancus objiciebat. (*Vell. Paterc. lib*. 2. *cap*. 83.) Multa etiam, in Cleopatræ gratiam commiſſa, exprobrabat ei Cæſaris neceſſarius Calvius vel Calviſius: quorum pleraque tamen ipſe ementitus fuiſſe putabatur. Amici verò Antonii Romæ ſupplices prenſabant populum; unúmque è ſuo numero Geminium in Græciam miſerunt, rogatum Antonium, caveret ne abrogaretur ipſi imperium & hoſtis populi Romani declararetur. Qui cùm inter cœnandum à Cleopatrâ laceſſitus, omnia recta fore dixiſſet ſi illa in Ægyptum abſceſſiſſet; reginæ furorem metuens, arreptâ fugâ Romam ſe retulit. (*Plutarch. in Anton.*)

Ut ſatis paratus Cæſar fuit, in Cleopatram bellum eſt decretum: Antonio verò Conſulatus, (fuerat enim in ſequentem annum Conſul deſignatus) ac reliqua etiam poteſtas omnis eſt adempta; cujus ille arbitrium mulieri permiſiſſet. Dicebatúrque Cleopatræ pharmacis & præſtigiis ita dementatus fuiſſe Antonius, ut ne in ſuâ quidem eſſet poteſtate. (*Id. ibid. Dio*, *pag*. 421.) Adeò enim hunc ea ſibi mancipaverat, ut eum gymnaſiarcham Alexandrinorum effecerit, ab eo regina ac domina appellata ſit, milites in ſuo ſatellitio Romanos habuerit; omneſque ii ſuis in clypeis nomen Cleopatræ inſcripſerint. Ipſa cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo curabat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat: in urbibus ipſa curru vehebatur, Antonius pedeſter cum eunuchis eam ſequebatur. Denique ſibi ipſa imperium in Romanos ita ſperare eſt auſa; ut ſi quid maximo jurejurando affirmaret, jus quod eſſet ipſa datura in Capitolio, juramentum fecerit. (*Dio*, *pag*. 421, 422.) cupiditate muliebri optans etiam in Urbe regnare. (*Eutrop. lib*. 7.) de qua, in lib. 1. Odâ 37. Horatius:

—— Capitolio
Regina dementes ruinas
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria.

Et Ovidius, libro 15. Metamorphoſ.

Romanique ducis conjux Ægyptia tæda
Non bene fiſa cadet; fruſtraque erit illa minata
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.

Si hoſtis ipſe Antonius fuiſſet appellatus; illi quoque qui cum eo erant, niſi ab eo diſceſſiſſent, in hoſtium numero habendi fuiſſent: quod ne contingeret, (metuebatur enim amicorum ejus potentia) non verbo ille quidem, licèt reipſâ, hoſtis eſt declaratus. Impunitas nihilominùs ac laudes iis qui Antonium deſeruiſſent proponebantur; & Cleopatræ (quam illum nunquam deſerturum fuiſſe ſciebant) bellum manifeſtò indicebatur: ſufficiebâtque hoc ipſum Antonio crimen potuiſſe objici, quòd contra patriam, nihil à ſuis læſus, ipſe ultrò bellum pro Ægyptiâ muliere ſuſcepiſſet. Ac, quaſi jam id ageretur, ſaga ipſi ſumpſerunt, & ad ædem Bellonæ progreſſi ſunt: ibíque Cæſar, tanquam fecialis, omnia quæ antè quàm bellum iniretur fieri Romano more conſueverant juſſu eorum peregit. [*Dio, pag.* 421, 422.] Addidítque, bellum cum Romanis geſturos Mardionem eunuchum, & Pothinum & tonſtricem Cleopatræ Iram Charmiúmque (*Nairam* & *Carmionem* Cleopatræ ancillas *Galenus* appellat, in libro de Theriacâ ad Piſonem:) à quibus maxima quæque in imperio Antonii adminiſtrarentur. [*Plutarch.*]

Hinc juventus ab utriſque magno ſtudio ad arma convocabatur, pecuniæ conficiebantur, omnia quæ bello gerendo ſunt neceſſaria feſtinatò comparabantur: fuítque ejus belli apparatus longè prioribus omnibus major, tot utrique ad hoc bellum provinciis auxilia ſubminiſtrantibus. Cæſarem Italia omnis, Gallia, Hiſpania, Illyricum, Africa utraque, Sardinia, Sicilia, ac reliquæ inſulæ prædictis terris continentibus vicinæ, adjuvârunt. [*Dio, pag.* 422.] Fuerúntque ei naves bellicæ 250. peditum 80. millia; equitum millia 12. Habebat verò Antonius naves bellicas non minùs 500. in quibus tum octo tum decem etiam ordinum frequentes erant ſuperbè & ad triumphum exornatæ: peditum centum millia, equitum (ut Cæſar) millia duodecim. Reges ei parentes in auxilium erant Bocchus Africæ, (regno à Romanis exutus,) Tarcondemus (ſive Tarcondimotus) ſuperioris Ciliciæ, Archelaus Cappadociæ, Philadelphus Paphlagoniæ, Mithridates Commagenæ, Adallas Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia miſit, Malchus item ex Arabiâ, & Herodes Judæus: adhæc Amyntas Lycaonum & Galatiæ rex. Imperabátque Antonius ab Euphrate & Armeniâ uſque ad mare Ionium & Illyricum; & à Cyrenis uſque ad Æthiopiam. [*Plutarch. in Anton.*] Unde regiones Aſiæ continentis Romanis parentes, Thraciæque, Græcia, Macedonia, Ægyptus, Cyrenaica cum finitimis, inſulæ etiam propinquæ, regéſque & principes ferè omnes, quotcunque Romani imperii Antonio tunc patentis fines attingebant, alii ipſi, alii per ſuos, (ut dictum eſt) illi opitulabantur. [*Dio, ut ſuprà.*]

A Medorum etiam rege ſubmiſſa illi ſunt auxilia. [*Plutarch. ut ſupr.*] Quæ cùm Antonius non ſolùm non remiſiſſet, ſed ſuos etiam milites quos Medo commodaverat revocaviſſet; Rex ille à Parthorum rege Phraate & Armeniorum Artaxe (ſive Artaxiâ) ſuperatus, in eorum poteſtatem venit. Atque hoc modo Armenia (quam Antonius nuper acquiſierat) ſimul cum Mediâ amiſſa eſt. [*Dio, in fine lib.* 49.]

Apparatu belli Actiaci gratificationem ipſius Cleopatræ Antonio timente, nec niſi prægustatos cibos ſumente: pavorem ejus ita illa fertur eluiſſe. Extremis coronæ floribus veneno illitis, ipſam capiti impoſuit: móxque, procedente hilaritate, invitavit Antonium ut coronas biberent. Concerpta verò in ſcyphum incipienti haurire, oppoſitâ manu: *En ego ſum*, inquit, *illa, chare Antoni, quam tu novâ prægustantium diligentiâ caves; adeò mihi, ſi poſſim ſine te vivere, occaſio aut ratio deeſt.* Inde eductum cuſtodiâ quendam bibere juſſit: qui illicò expiravit. [*Plin. lib.* 21. *cap.* 3.]

Quum Arabum exercitum ad Cana in Cœleſyriâ rex Herodes majore ex parte in fugam vertiſſet: Athenio, Cleopatræ in eâ regione dux, qui Herodem oderat, cum collectitiâ indigenarum manu Arabibus ſe adjungens, magnam Judæorum in locis aſperis & inæqualibus (quorum peritiores erant adverſarii) ſtragem edidit. Rex verò ſuos videns viribus impares, citato equo profectus eſt ad evocandos qui illis ſuccurrerent: nec tamen, licèt feſtinus, adfuit in tempore; ſed Judæorum caſtra ab hoſtibus capta ſunt. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 6.]

3973 Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excurſionibus in Arabas; caſtra in montibus ponens. Et cavebat quidem totum exercitum prælio committere: ſed interim non mediocriter proficiebat, ſuos laboribus aſſueſaciens, & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam. [*Id. ibid.*]

Antonius, quum ad Italiam curſum intendiſſet, ibi bellum inopinantibus adverſariis geſturus; ubi Corcyram veniens audiſſet, Cæſaris naves actuarias, quæ ad ſpeculandum præmiſſæ fuerant, apud montes Ceraunios ſtare: ſuſpicatus eò Cæſarem cum totâ claſſe veniſſe, in Peloponneſum (jam enim ſub finem autumni erat) revectus, Patris hyemavit; dimiſſis in omnia loca militibus, ut cuſtodirent ea, & faciliùs alimenta eis ſuppeterent. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 424.]

4683 | 31

Cæſar quoque, quum Brunduſio ſolviſſet ac Corcyram uſque provectus eſſet, hoſtes apud Actium ſtatione morantes inopinatò aggreſſurus; tempeſtate coortâ afflictus, re infectâ reverſus eſt. [*Id. ibid. pag.* 425.]

Dum Arabiæ fines Herodes infeſtat, anno regni ſui (à morte Antigoni, circa menſem Sextilem anni Periodi Julianæ 4676, hîc & deinceps à Joſepho numerati) *ſeptimo*, conflato jam bello Actiaco, ineunte vere, Judæa terræ motu, quali nunquam antè, eſt concuſſa: in quo hominum oppreſſa ſunt ruinis ædium circiter decem millia. Militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote ſub dio agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hoſtium animos; quaſi ſubverſis Judæorum urbibus & extinctis hominibus, nulli jam ſupereſſent adverſarii. Legatos igitur gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehenſos necaverunt: móxque magnâ alacritate bellum properaverunt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 14. & *lib.* 15. *Antiquit. cap.* 7.]

Herodes ſuis ad fortiter agendum excitatis, & ſacris de more peractis, exercitum properè trans Jordanem duxit: caſtriſque Philadelphiæ poſitis, de caſtello quodam interjacente occupando inter eum & Arabas, certamen eſt initum. In quo ſuperiores facti Judæi, ad aliud prælium dejectos hoſtes compulerunt, ubi poſt diutinum conflictum in fugam verſi Arabes, & à ſeipſis fugientibus & ab adverſariis inſtantibus, ita ſunt oppreſſi, ut quinque eorum millia deſiderarentur. Cæteri in caſtris obſeſſi, & aquæ penuriâ vehementer laborantes, legatos ad Herodem miſerunt: quos quum ille deſpiceret, & talenta 50 pro redemptione offerentibus magis inſtaret; ardeſcentes ſiti, catervatim exeuntes, ultrò ſe Judæis tradiderunt. Atque hoc modo intra quinque dies capta ſunt ad quatuor millia: ſextâ verò die, reliquâ multitudine ad pugnam deſperatâ ſalute procedente, primo conflictu circiter ſeptem millia ceciderunt. Domitâ igitur per hanc cladem Arabum ferociâ, gentis præſes ab eis declaratus, domum magnâ cum gloriâ reverſus eſt. [*Id. ibid. & lib.* 15. *cap.* 8, 9.]

Hillel Babylonius, ex ſtirpe Davidicâ, Hieroſolymis floruit, annis 100. ante æram excidii Templi Judaicam; ut ex Gemarâ Babylonicâ, tractat. שבת cap. 1. colligitur. Ex cujus numeroſo diſcipulorum cœtu, Jonathan Uzzielis filius, Chaldaicæ Prophetarum paraphraſeos author, clariſſimus extitit. Inter Hillelem hunc & Sammaium (ſive Sameam, de quo ex *Joſepho* ſuperiùs dictum eſt) orto diſſidio, Phariſæi in duas partes diſceſſerunt: de quibus *Hieronymus*, libro 3. Commentar. in Eſai. cap. VIII. 14. *Duas domus Nazarei (qui ita Chriſtum recipiunt, ut obſervationes legis veteris non omittant) duas familias interpretantur Sammai & Hillel: ex quibus orti ſunt Scribæ & Phariſæi.* Additque, *Sammai & Hillel* (ſive duas eorum domus, quarum in Talmude toties fit mentio) *non multo prius quàm Dominus naſceretur, ortos eſſe in Judæâ.*

Quum Parthorum rex Phraates, victoriâ ab Antonio reportatâ inſolentior redditus multa crudeliter conſuleret, in exilium à populo ſuo pulſus eſt; & Tiridates quidam contra eum rex conſtitutus. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 5. *Dio, lib.* 51. *pag.* 456.]

Medeus quidam Myſos Aſianos ad deficiendum ab Antonio permovit, eorúmque operâ bellum Antonianis ibi fecit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.]

Antonius Actium, ubi claſſem conſtituerat, profectus, quum prope tertiam partem remigum fame abſumptam inveniſſet, nihil motus: *Remi*, inquit, *modò ſalvi ſint; nam remiges non deerunt, quoad Græcia homines habuerit.* [Oroſ. lib. 6. cap. 19.] Correptique à præfectis navium ſunt ex afflictiſſimâ Græciâ viatores, agaſones, meſſores, adoleſcentuli: ac ne ita quidem complebantur naves, ſed pleræque manebant vacuæ. [*Plutarch.*]

Aſinius Pollio, quum ſe poſt Brunduſinam pacem continuiſſet in Italiâ, neque aut vidiſſet unquam Cleopatram aut poſt enervatum amore ejus Antonii animum partibus ejus ſe miſcuiſſet, rogante Cæſare ut ſecum ad bellum proficiſceretur Actiacum: *Mea*, inquit, *in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora; itaque diſcrimini veſtro me ſubtraham, & ero præda victoris.* [Vell. Paterc. lib. 2. cap. 86.]

M. Agrippa, præmiſſus à Cæſare, multas onerarias naves frumento atque armis graves, ab Ægypto, Syriâ, Aſiâque ad ſubſidium Antonio venientes cepit. Peragratóque Peloponnenſium ſinu, Methonam urbem validiſſimo Antoniano præſidio munitam expugnavit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Ibique occiſo Bogude, obſervans quibus locis naves onerariæ appelli commodè poſſent; diverſis ſubinde locis in Græciam egreſſus, magnopere Antonium perturbabat. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 425.]

Cæſar his animo auctus, cum 230. roſtratis navibus & omnibus copiis à Brunduſio, trajecto mari Ionio, in Epirum profectus eſt. [*Id. ibid. Liv. lib.* 132. *Plutarch. in Anton. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Ubi pedeſtres copias, infra montes Ceraunios expoſitas, Actium mittens, ipſe Corcyram præſidio deſtitutam navibus occupavit: iiſque in portum Dulcem (à dulci aquâ ita dictum) ſubductis, ſtationem ibi fecit. Inde cum claſſe Actium petiit; ubi claſſis Antonianæ major pars ſtationem habebat: eóque occupato loco, in quo poſteà Nicopolim condidit, caſtra ibi poſuit. [*Dio, pag.* 425, 426.]

Antonius, invehentibus primâ luce hoſtibus, timens ne inanes propugnatoribus naves caperent; ad ſpeciem inſtruxit in tabulatis remiges armatos, remos erigi & ſuſpendi ex utroque navium latere præcepit: atque ita in faucibus portûs ad Actium obverſas in hoſtem continuit, quaſi inſtructas remigio & paratas ad confligendum. Unde deluſus Cæſar retrò abiit. [*Plutarch.*]

M. Agrippa Leucadem advectus, inſulam & naves quæ in eâ erant, in ore atque oculis Antonianæ claſſis, cepit. Patras deinde, victo navali pugnâ Q. Aſidio; & Corinthum poſteà, occupavit. [*Vell. Patercul. lib.* 2. *cap.* 84. *Dio, lib.* 50. *pag.* 427.]

M. Titius & Statilius Taurus ſubitò adorti equitatum Antonii fuderunt; ſociúmque ſibi Philadelphum, regem Paphlagoniæ, adſciverunt. [*Dio*, *ibid.*]

Cnæus Domitius vir clariſſimus, qui ſolus Antonianarum partium nunquam Cleopatram niſi nomine ſalutavit, reginæ infenſus redditus, maximo & præcipiti periculo tranſmiſit ad Cæſarem. [*Id. ibid. Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 84.] Febre enim jam correptus, minutum acatium conſcendit, atque ad Cæſarem tranſiit. Quod etſi graviter tulit Antonius, tamen contra Cleopatræ ſententiam omnia impedimenta ei cum amicis & ſervis miſit. Domitius verò, tanquam pœniteret eum quòd proditio ſua non eſſet clàm, illicò expiravit. [*Plutarch.*] Sed quia viſus fuit propterea ab Antonio profugiſſe, quòd de rebus ejus deſperaſſet; ejus exemplum multi ſunt ſecuti. [*Dio*, *pag.* 427.]

Antonius, confidentiâ perditâ, omnes ſuos in ſuſpicione habere cœpit; ex iiſque cùm alios, tum Iamblichum Arabiæ cujuſdam partis regem, inter tormenta occidit: quibuſdámque negotium dedit, ut Q. Poſtumium ſenatorem diſcerperent. Veritus deinde, ne Q. etiam Dellius & Amyntas Galata, quos ad conducendos ſtipendiarios milites in Macedoniam & Thraciam miſerat, res Cæſaris præferrent; ad eos contendit, quaſi auxilium illis laturus, ſi quid hoſtile accidiſſet. [*Dio*, *ibid.*]

Interim Soſius ſperans ſe, ſi L. Tareſium, qui paucis cum navibus ſtationem adversùs Antonianos ſervabat, ante adventum Agrippæ (cui univerſa Cæſaris claſſis commiſſa erat) aggrederetur, poſſe rem aliquam memorandam gerere; ſub auroram repentè contra eum evectus eſt, obſervatâ densâ nebulâ, ne Tareſius navium ipſius prævisâ multitudine fugeret. Quem primo conflictu fugatum quum inſequeretur, Agrippâ fortè obviam facto, non modò non aſſecutus eſt Tareſium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, ſed ipſe cum Tarcondimoto aliiſque multis interiit. [*Id. ibid.*]

Hoc Antonium, & quia ipſe revertens equeſtri prælio ab excubiis Cæſaris ſuperatus fuiſſet, à conſilio caſtra caſtris hoſtium oppoſita habendi detraxit. Itaque iis noctu relictis, ad alteram ſinûs Ambracii partem diſceſſit, ubi copiæ ejus ampliores caſtra habebant. Et quum jam commeatibus etiam intercluſum alimenta deficere inciperent; deliberationem propoſuit, an ibi manentes prælio decertarent, an verò aliò digreſſi bellum tempore traherent. [*Id. pag.* 427, 428.]

Canidius, qui legionibus præerat & Antonio ſecum ducendi Cleopatram author fuerat, mutatâ jam ſententiâ, ut eam remitteret ſuaſit: atque ut in Thraciam vel Macedoniam ipſe profectus, terreſtri pugnâ decerneret; quoniam terreſtribus copiis maximè valeret, & illic novis Getarum regis Dicomis auxiliis uti poſſet. [*Plutarch. in Anton.*]

At Cleopatra prodigiis quibuſdam, & propter ea exercitus mœſtitiâ, ſimul cum Antonio territa, claſſe ut bellum ibi gereretur, à viro obtinuit: ita tamen ad fugam jam tum circumſpiciens, ut res ſuas componeret, non ubi ad victoriam conſuleret, ſed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Neque enim aut furtim aut palàm fugientium more avehi illi ſtatuerunt, ne ſociis metum incuterent; ſed tanquam ad navale prælium instructi, ut etiam ſi quis obſtare vellet, vi diſceſſum in Ægyptum ſibi conficerent. [*Id. ibid. Dio*, *pag.* 428.]

Regem Amyntam *Velleius Paterculus*, [*lib.* 2. *cap.* 84.] eundem, ſimul & Dejotarum regem, ad Cæſarem deſciviſſe *Plutarchus* narrat. Tranſiit quoque ad Cæſarem Q. Dellius hiſtoricus, (ad quem Ode 3. libri 2. Carminum *Horatii* eſt ſcripta;) ſive Cleopatræ veritus inſidias, quas Glaucum medicum ſibi enuntiaſſe dicebat; ſive exempli ſui tenax. Nam & à Dolabellâ ad Caſſium, & à Caſſio jam antè transfugerat ad Antonium: *deſultor bellorum civilium* à Meſſalâ Corvino appellatus. [*M. Seneca, in orat. Suaſor.* 1. *Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 84. *Plutarch. in Anton. Dio*, *lib.* 50. *pag.* 433.]

Bis ante ultimum diſcrimen claſſis Antonii ſuperata fuerat. [*Vell. Paterc. ut ſupr.*] Et quum illud inſtaret, quendam ordinum ductorem pedeſtrium certaminum ſcientem, qui complura prælia ſub Antonio decertaverat, corpúſque cicatricibus habebat conciſum, illi tum præſenti ejulantem dixiſſe ferunt. *Quid, Imperator, hiſce diffiſus vulneribus & gladiis ſpem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prælientur: nobis permitte terram; in quâ aſſuevimus ſtantes occumbere, vel hoſtes vincere.* Ad quæ nihil reſpondit Antonius: manu tantùm & vultu quaſi excitans eum ut bono animo eſſet, præteriit, omni bonâ ſpe depoſitâ. [*Plutarch.*]

Ex navibus Ægyptiis, 60 tantùm Antonius & Cleopatra conſervârunt: reliquas, quòd militum numerus cladibus ac fugis diminutus fuiſſet, concremârunt. Deinde noctu pretioſiſſimas quáſque res in naves comportârunt. Et quum gubernatores, remis ad pugnam contenti, vela vellent relinquere; imponere in naves & portare ſecum Antonius coëgit: addens faciendum, nequis hoſtium fugâ evaderet; quum fugæ ipſe ſuæ hoc modo provideret. [*Id. cum Dione*, *pag.* 428.]

Ducentæ triginta roſtratæ fuere Cæſaris naves, & triginta ſine roſtris; triremes velocitate liburnicis pares, & octo legiones claſſi ſuperpoſitæ, abſque cohortibus quinque prætoriis. Claſſis Antonii CLXX. navium fuit; quantum numero cedens, tantum magnitudine præcellens. *Nam decem pedum* (vel graduum potiùs remigantium) *altitudine à mari aberant*: inquit Oroſius, [*lib.* 6. *cap.* 19.] Et ante eum Florus. [*lib.* 4. *cap.* 11.] *Nobis quadringentæ ampliùs naves, ducentæ non minùs hoſtium: ſed numerum magnitudo penſabat. Quippe à ſenis in novenos remorum ordines, ad hoc turribus atque tabulatis allevatæ, caſtellorum & urbium ſpecie, non ſine gemitu maris & labore ventorum ferebantur: quæ quidem ipſa moles exitio fuit.* Sed his, de navium Antonianarum *numero*, in Commentariis ſuis (à *Plutarcho* productis) repugnat ipſe Cæſar;

3973 trecentas earum a ſe captas fuiſſe commemorans. De *magnitudine* verò, ex remigum gradibus æſtimandâ, *in Actiaco prælio navigia ſenorum vel ultrà ordinum concurriſſe*, refert Vegetius. [*de re militar. lib.* 4. *cap.* 27.] Et Cæiaris quidem naves *à triremibus in ſenos non amplius ordines*, Florus; Antonii autem etiam *in denos* creviſſe, Strabo, unà cum Plutarcho & Dione confirmat. De quibus, ad numerum Euſebianum MCCXXX. videndus *Scaliger*.

Quia enim propter magnitudinem navium Cæſaris Sextus Pompeius in Siciliâ victus ferebatur, naves Antonius ædificaverat multò hoſtilibus majores; paucas quidem triremes, reliquas omnes à quaternis uſque ad denos ordines remorum: turréſque in iis altas extruxerat, & multitudinem in iis hominum collocaverat, qui quaſi de muro pugnarent. Primores verò ex iis quos ſecum habebat in naves impoſuit; ne, ſi in ſuâ ipſorum poteſtate eſſent, novi quid tentarent: (quod Dellius & nonnulli alii ad Cæſarem perfugientes, fecerant: permultos etiam ſagittarios funditoréſque & armatos milites impoſuit. [*Dio*, *lib.* 50. *pag.* 433.] Atque ita optimas quaſque & ampliſſimas à triremi uſque ad decem ordinum naves peditum viginti & ſagittariorum duobus millibus complevit. [*Plutarch.*]

Cæſar, apparatu hoſtium conſpecto & eorum conſilio ex aliis, ac maximè Dellio, intellecto, ipſe etiam ſe ad pugnam compoſuit. (*Dio*, *pag.* 433.) Quatuor primis diebus grandi vento fluctuans mare prælium interpellavit. Quinto die cœlo ſereno & tranquillo mari concurrerunt. Antonius cum Poplicolâ in dextero cornu egit, in ſiniſtro Cœlius, mediam aciem M. Octavius & M. Juſteius obtinuere. Cæſar ſiniſtro præfecit Agrippam, dextrum ipſe retinuit. Ita *Plutarchus*. Ante eum verò Velleius Paterculus, [*lib.* 2. *cap.* 85.] ita. *Dextrum navium Julianarum cornu M. Lario* (vel *Lurio*) *commiſſum*, *lævum Arruntio*, *Agrippæ omne claſſici certaminis arbitrium. Cæſar*, *ei parti deſtinatus in quam à fortunâ vocaretur*, *ubique aderat. Claſſis Antonii regimen Publicolæ Soſióque commiſſum.* De ducibus verò in terrâ locati exercitûs, inter utrumque convenit: Taurum Cæſaris, Antonii rexiſſe Canidium.

Antonius actuariâ navi circumvectus, & adhortatus eſt milites; monens ut ob navium pondus velut in ſolo ſtabiles pugnarent. Gubernarotibus quoque imperavit ut quaſi in anchoris ſtantibus navibus, nihil ſe moventes incurſum hoſtium exciperent, difficultatem loci in ſinûs faucibus obſervantes. [*Plutarch.*]

Cæſari memorant, tenebris adhuc quum egreſſus tabernaculo eſſet, in orbem circumeunti ad luſtrandam claſſem, aſellum cum aſinario occurriſſe. *Eutychus* homini, beſtiæ *Nicon* erat nomen. Utriuſque ſimulachrum æneum victor poſuit in templo, in quod caſtrorum ſuorum locum vertit. [*Sueton. in Octavio*, *cap.* 96. *Plutarch. in Anton.*] Eidem quoque ante pugnam ſacrificanti geminum jecur apparuit. [*Plin. lib.* 11. *cap.* 37.]

Navigio deinde Cæſar ad dextrum cornu claſſis Antonii vectus, quieſcentes in ſinûs anguſtiis miratus eſt hoſtes: & ſtare eos in anchoris diu credens, naves ſuas ſuſtinuit, quæ octo ſtadiis ab hoſtibus aberant. Horâ autem ſextâ, quum vento ex alto increbreſcente cunctationem moleſtè ferentes Antoniani milites, naviúmque ſuarum freti amplitudine ſicut inexpugnabili, ſiniſtrum cornu moverunt. Cum quibus, ex ſinu & anguſtiis egreſſis, Cæſariani demùm dimicârunt. (*Plutarch.*)

Cæſaris naves; habiles in omnia quæ uſus poſcebat, ad impetus, & recurſus flexúſque capiendos, illas graves & ad omnia præpeditas, ſingulas plures adortæ, miſſilibus ſimul cum roſtris, ad hoc ignibus jactis oppugnaverunt. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 11.] Antoniani contrà, catapultis ex turribus ligneis lapides & tela emittebant, navibúſque hoſtium propiùs advectis manus ferreas injiciebant: quæ ſi opportunè incidiſſent, ſuperabant hoſtem; ſin aberraſſent, ſuas ipſorum naves pertundebant. Ad hunc modum prælium navale commiſſum eſt; quum utrique varias rationes ad excitandam ſuorum artem & alacritatem adhiberent, multas voces eorum exaudirent, qui à terrâ continente ipſis acclamabant. [*Dio*, *pag.* 438, 439. *cum Plutarcho.*]

Porrigente deinde ad circumdandos hoſtes alterum cornu Agrippâ, expandere contrà Puplicola ſuos coactus, à mediâ acie ſuâ eſt divulſus. Quâ tumultuante ac cum Arruntio dimicante, communi tamen adhuc marte, Cleopatra diutiùs ſuſpenſa animi ſolicitudine, ancipitíſque prælii exitûs expectatione victa, ſigno ſuis dato, cum aureá puppe velóque purpureo & ſaxaginta navibus Ægyptiis velociſſimis ſe in altum dedit; & ſecundo vento Peloponneſum petiit. Antonius, ſimul-átque navem Cleopatræ contemplatus eſt vela facientem, omnium oblitus conſcendit quinqueremem; & detracto inſigni prætoriæ navis, Alexandro Syro & Scellio ſolis comitibus fugientem ſecutus eſt uxorem. [*Plutarch. cum Floro*, *lib.* 4. *cap.* 11. *Dione*, *lib.* 50. *pag.* 439, 440. *& Oroſio*, *lib.* 6. *cap.* 19.] Atque ita Imperator, qui in deſertores ſævire debuerat, deſertor exercitûs ſui factus eſt: ut dubitari poſſet, ſuóne an Cleopatræ arbitrio victoriam temperaturus fuiſſet, qui ad ejus arbitrium direxit fugam. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 85.]

Cleopatra percipiens Antonium venire, ſignum ſuſtulit ex navi. Ita ad eam delatus Antonius & acceptus navi, neque aſpexit illam neque aſpectus eſt ab illâ: ſed ſolitarius tranſiit in protam, atque ibi tacitus cogitabundúſque conſedit, ambabus manibus caput tenens. [*Plutarch.*]

Antoniani, Imperatoris fugâ conſternati, ac ipſi quoque de fugâ cogitantes, alii vela ſuſtulerunt, alii turres & armamenta navium in mare projecerunt; ut exoneratis navibus facilior eſſet fuga. Cæſariani, quibus neque vela erant, & ad nullam aliam rem niſi prælium navale ſe paraverant, eos qui jam fugam cepiſſent non inſecuti, reliquos eam adhuc parantes adorti, (jam etiam numero adverſariis æquales) multis ſuis navibus ſingulas hoſtiles circundantes, eminùs cominúſque pugnam conſeruerunt. (*Dio*, *pag.* 440.) His enim, etiam detracto capite, in longum fortiſſimè pugnandi duravit conſtantia: &, deſperatâ victoriâ, in mortem dimicabatur. Cæſar, quos ferro poterat interimere verbis mulcere cupiens, clamitánſque & oſtendens fugiſſe Antonium, quærebat pro quo & cum quo pugnarent. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 85.] Tan-

dem

dein verò coactus, ignem ex caſtris afferri juſſit. Neque enim aliud conſilium victoriæ explicandæ habebat: quanquàm potiundæ hoſtilis pecuniæ causâ initio ſtatuerat incendio abſtinere. Ipſique Cæſariani, videntes navibus igne correptis hoſtes ne ſibi ipſis quidem auxilio eſſe, nedum adverſarium lædere poſſe; celeriter advecti, pecuniæ ſtudio, ignem à ſe immiſſum reſtinguere conati ſunt: quorum permulti cum ipſis navibus à flammâ correpti, & harpagonibus hoſtium, perierunt. (*Dio, in fin. lib.* 50.]

. Quum claſſis Antonii diu fuiſſet Cæſari obluctata, atque graviſſimè ab inſurgentibus in proram infeſtata fluctibus; tandem horâ decimâ ſuccubuit: ut *Plutarchus* ſcribit. Atque ita milites, quum diu pro abſente dimicaſſent duce, ægrè ſummiſſis armis, ceſſere victoriam: citiúſque vitam veniámque Cæſar promiſit, quàm illis ut ea precarentur perſuaſum eſt. Fuítque in confeſſo, milites optimi Imperatoris, Imperatorem fugaciſſimi militis functum officio. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 85.]

Ab horâ quintâ (ut ait *Oroſius*) uſque in horam ſeptimam, incertâ vincendi ſpe, graviſſimæ utrinque cædes actæ: reliquum diei cum ſubſequente nocte in victoriam Cæſaris declinavit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] In ſerum enim diei dimicatio eſt protracta, ut in navi victor pernoctaverit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 17.]

Cæſare & Meſſalâ Corvino Conſulibus debellatum apud Actium eſt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 84.] Septembris die ſecundo à quo annorum monarchiæ Cæſaris numeratio eſt inſtituta: ut in libri 51. initio notavit *Dio.* quos 44 fuiſſe, idem alibi [*libro* 56. *pag.* 590.] refert; 13 diebus demptis: quot inter 19 Sextilis diem (quo ille mortuus eſt) & 2 Septembris intercipiuntur; utroque excluſo termino. Quo modo accipiendi ſunt *Suetonius*, [*In Octavio, cap.* 8.] *Aurelius Victor* & *Eutropius*; quum Rempublicam eum per 44 annos ſolum obtinuiſſe narrant.

Illuceſcente jam die, victoriam Cæſar conſummavit. Ex victis XII millia cecidiſſe referuntur: ſex vel ſeptem millia vulnerata ſunt; è quibus mille inter curandum defecerunt. Ita *Oroſius*. [*lib.* 6. *cap.* 19.] *Plutarchus* verò, ex victis non plures quàm quinque millia interiiſſe, & 300 naves captas fuiſſe memorat. Reliqua claſſis immenſa, naufragio belli facto, toto mari ferebatur: Arabúmque, & Sabæorum, & mille aliarum gentium Aſiæ ſpolia, purpuram, aurúmque in ripam aſſiduè mota ventis maria revomebant. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11.]

Atque hæc celebris illa fuit naumachia Actiaca, à nobiliſſimis illius temporis poëtis decantata; *Virgilio*, libro Æneidos 8°. *Ovidio*, Metamorphoſeon libro 15°. *Horatio*, epodo 9. ad Mæcenatem, & *Propertio*, libri 4ⁱ elegiâ 6ᵃ, ubi illud memorabile eſt diſtichon.

Frangit, & attollit vires in milite cauſa:
Quæ niſi juſta ſubeſt, excutit arma pudor.

Cui hîc reſpondet, quod Meſſala Corvinus, quum celebraretur à Cæſare, (cui hoc anno in Conſulatu collega ille fuit) quòd quamvis ad Philippos infenſiſſimus ipſi Bruti causâ hoſtis, egregiam operam tamen ſibi præbuiſſet ad Actium, dixiſſe fertur. *Tu me, Cæſar, ſemper partium invenies meliorum & juſtiorum.* [*Plutarch.* in fine *Bruti.*]

Cæſar de prædâ ex hoſtibus captâ decem naves, ab uno remorum ordine ad deciremem uſque, Apollini Actio conſecravit. [*Strabo, lib.* 7. *pag.* 325. *Dio, lib.* 51. *pag.* 442, 443.] * Ludos Actiacos inſtar agonis Olympici quinto quoque anno inſtituit, urbémque ibi conſtrui juſſit, in victoriæ memoriam, quam *Nicopolim* nominari voluit. *

Claſſis ſuæ partem emiſit Cæſar, ut Antonium ac Cleopatram inſequeretur: quæ quum conſequi eum non poſſet, reverſa eſt. [*Dio, ibid. pag.* 443.] Liburnicæ tamen quædam eum ſunt aſſecutæ: quas ille repulit. Unus Eurycles Lacon, Lacharis ob latrocinii crimen ſecuri ab Antonio percuſſi filius, ferox inſtabat; lanceam ex tabulatis navis minitabundus vibrans. Neque tamen in Antonii navem irruptionem ille dedit: ſed alteram prætoriam (duæ enim erant) roſtro percuſſam contorſit, atque impactam obliquam cepit; ſimúlque ex aliis unam, quâ exquiſita ſupellex portabatur. [*Plutarch.*]

Ut hic abſceſſit, Antonius ad prius ſilentium rediit, eâdem componens ſe figurâ. Poſtquàm verò tres dies tranſegit in prorâ ſolus, ſeu irâ percitus ſeu erubeſcens, illam appulit ad Tænarum. Ibi fœminæ familiares eum & Cleopatram primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivia unà ineunda & ad concubitum perpulere. (*Id.*)

Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fugâ ad Antonium confluxerunt, profligatam nuntiantes claſſem, ſed terreſtres copias arbitrari ſe conſtare. Ita nuntios ille ad Canidium miſit, imperans ut properè per Macedoniam reciperet ſe cum exercitu in Aſiam. [*Idem.*]

Terreſtris illius exercitûs non multi fugam Antonii ſenſerant: atque audientibus res primò viſa eſt incredibilis, XIX legionibus peditum integrorum adhuc & XII millibus equitum relictis, fugam eum capere. Milites ejus in deſiderio quoque & expectatione erant mox alicunde apparíturum. Tantámque præſtiterunt ei fidem, ut & fugâ ejus patefactâ cohæſerint diebus ſeptem, miſſóſque ad ſe à Cæſare legatos repudiaverint. [*Id.*]

Eos in Macedoniam iter intendentes adſecutus Cæſar, ſine pugnâ ſibi adjunxit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.] Ubi enim dux noctu relictis caſtris præcipiti fugâ ſe ad Antonium rapuiſſet Canidius; ab omnibus derelicti, proditíque à ducibus ſuis, aggregaverunt ſe ad victorem. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 86. *Plutarch. in Anton.*] qui eos in ſuum allegit exercitum. [*Dio, pag.* 444.]

Diffugerant autem jam tum alii quidam primores Romani ad Antonium: auxiliarii verò in ſuam quiſque patriam. Verùm hi contra Cæſarem nullum prætereà bellum geſſerunt: ſed & ipſi, & omnes populi qui antè Romanis ſubditi fuerant, pars ſtatim, pars pòſt, pacis conditiones à Cæſare acceperunt. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.]

Cæſar urbibus pecuniâ imperatâ, ademptâque eis in cives ipſarum poteſtate, quam in conciliis populi uſurpabant; regulis ac regibus omnia opida quæ ab Antonio acceperant, exceptis Amyntâ & Archelao, abſtulit. Philopatorem Tarcondimoti (Ciliciæ principis) filium, Lycomedem in parte Cappadociæ Ponti regnum obtinentem, & Alexandrum Iamblichi fratrem qui in Arabiâ regnum ob accuſatum ab eo Cæſarem acceperat, principatu exuit. Lycomedis ditionem Medeo, qui Myſos Aſianos ad deficiendum ab Antonio permoverat, conceſſit. Cydoniis ac Lampæis (in Cretâ) libertatem dedit, præſtiti ſibi auxilii causâ: inſtauratâ etiam Lampæorum civitate, quæ everſa fuerat. Senatores equitéſque & alios inſigniores viros, qui Antonium in aliquâ re adjuviſſent, multos pecuniâ mulctavit, multos occidit, quibuſdam pepercit. [*Id. ibid.*]

Inter vitâ donatos præcipuus fuit Soſius, qui quum bello ſæpè Cæſarem petiiſſet, tunc fugâ elapſus occultatúſque, pòſt inventus ac dimiſſus eſt: & M. Scaurus, uterinus Sexti Pompeii frater, qui & ipſe neci deſtinatus, propter Muciam matrem vitam obtinuit. Inter ſupplicio affectos fuit Curio, illius Curionis filius cujus Cæſar dictator operâ plurimùm uſus fuerat: & Aquilii Flori, pater ac filius; quorum quum alter tantùm, in quem ſors incidiſſet, mori à Cæſare juſſus fuiſſet, uterque periit. Nam & filius, priuſquàm ſortiretur, ſe percuſſori præbuit ultrò; & pater dolore rei permotus, ſibi ipſi necem intulit. [*Id. pag.* 443, 444.]

Caſſius Parmenſis Athenas confugit. [*Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 7.] ille, cujus in lib. 3. epiſt. 4. meminit *Horatius*: ab Albio Tibullo poëtâ quærens, an illum dicat,

Scribere, quod Caſsî Parmenſis opuſcula vincat?

& cujus *Orpheus* poëmation eſſe putatur, ab Achille Statio ad finem Commentariorum in librum Suetonii de claris Rhetoribus habetur editum. Ejuſdem *Brutus* à Varrone, in libro 5. de linguâ Latinâ citatur. Et hunc Caſſium ejuſmodi ſpectro Athenis nunc territum fuiſſe, quale Bruto ante Philippenſem pugnam apparuiſſe eſt dictum, hiſce verbis in loco jam notato narrat *Valerius*. Concubiâ nocte, quum ſollicitudinibus & curis mente ſopitâ in lectulo jaceret, exiſtimavit ad ſe venire hominem ingentis magnitudinis, coloris nigri, ſqualidum barbâ, & capillo demiſſo: interrogatúmque quiſnam eſſet, reſpondiſſe Κακοδαίμονα. Perterritus deinde tam tetro viſu & nomine horrendo, ſervos inclamavit: ſciſcitatúſque eſt, ſiquidem talis habitus, aut intrantem cubiculum, aut exeuntem vidiſſent. Quibus affirmantibus neminem illuc acceſſiſſe, iterùm quieti & ſomno ſe dedit: atque eadem animo ejus obverſata eſt ſpecies. Itaque fugato ſomno, lumen introferri juſſit, pueróſque à ſe diſcedere vetuit. Inter hanc noctem & ſupplicium capitis, quo eum Cæſar affecit, paululùm admodùm temporis intercesſiſſe, addit Valerius. Inter poſtremos enim, qui cædis Julii Cæſaris morte pœnas dederunt, fuit Parmenſis iſte Caſſius; uti primus dederat Trebonius. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 87. & *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Quod paulò poſt Actiacam victoriam Athenis factum, ex ſuperiore *Valerii Maximi* narratione intelligimus.

Nam Athenas navigavit tum Cæſar: ac Græcis placatus, civitatibus afflictis & exutis pecuniâ ſervitiiſque & jumentis, ſuperans ex bello frumentum diſtribuit. (*Plutarch.*)

A Tænaro in Africam tranſmiſſurus Antonius, navem unam onerariam magnâ pecuniæ vi, magni pretii etiam aureo & argenteo inſtrumento regio onuſtam ſelegit, donavitque amicis; jubens ut ea partirentur inter ſe & ſaluti ſuæ conſulerent. Abnuentes flentéſque humaniter ille conſolatus, precatúſque ut reciperent ſe, dimiſit: ſcriptis ad Theophilum procuratorem ſuum Corinthi litteris ut ſecuritatem expediret illis, abſconderétque quoad placare Cæſarem quiviſſent. Hic fuit Theophilus Hipparchi pater, ejus cujus fuit authoritas apud Antonium maxima, & primus ad Cæſarem ex libertis ejus defecit, ac domicilium ſuum pòſt contulit Corinthum. [*Idem.*]

Cleopatra, ut tutò in Ægyptum adnavigare poſſet, victoriam mentita, proras coronavit; cantionéſque, victoriâ obtentâ uſurpari conſuetas, tibiis concini juſſit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 446.]

3974 Ita tutum in Ægyptum acceſſum illa nacta, multos primores, ſemper ſibi infenſos ac tum clade ejus animo auctos, occidit. Ex horum facultatibus, & donariis ex quibuſque quantumvis inacceſſis ſacrariis ſublatis, ingentem pecuniam confecit; copias comparavit, auxilia quæſivit: útque Mediæ regem ad ſuam ſocietatem pertraheret, Armeniæ regi (Artavaſdi ſive Artabazi) caput amputatum ei miſit. (*Id. ibid. cum Strabone lib.* 11. *pag.* 532. & *Tacito, lib.* 2. *Annal. cap.* 3.)

Opus etiam audax & grande aggreſſa, per iſthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, (qui etiam diſtinguere Aſiam & Africam putatur) quâ maximè ab utroque ſtringitur pelago & coarctabatur, ut non plus 300 ſtadiis pateat in latum, adorta eſt trajicere claſſem; demiſsíſque in ſinum Arabicum cum magnâ pecuniæ vi copiis & navibus ſedes quærere remotas, ſervitutem & bellum refugiens. [*Plutarch. in Anton.*] Sed primas naves ita ſubvectas, aliáſque in ſinu Arabico fabricatas ad navigationem in rubrum mare, Arabes Petræi à Q. Didio Syriæ præfecto perſuaſi combuſſerunt. [*Id. ibid. cum Dione, lib.* 51. *pag.* 447.]

Antonius in Africam delatus, conjecit ſe in ſolitudinem cum duobus amicis palans & vagans, Græco Ariſtocrate rhetore, & Lucilio Romano. [*Plutarch. ibid.*] Cúmque miſiſſet quoſdam ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jam antè ibi conſcriptum ad tuendam Ægyptum habebat; ille ſe Antonium minimè recepturum dixit, & miſſos ad ſe occîdit, nonnullóſque milites id moleſtè ferentes necavit. (*Dio, ibid. pag.* 446.) Cujus defectione intellectâ; manus ſibi inferre Antonius inſtituit. Verùm interpellatus ab amicis, Alexandriam ſe contulit. Quò adveniente, & legiones Actiacas integras adhuc fuiſſe exiſtimante, (quarum amiſſarum ipſe Canidius nuntium paulò pòſt attulit) Cleopatra, cœpto navigandi in mare rubrum deſtitit, atque oſtia Nili ſtationibus ſepſit. [*Plutarch. ut ſuprà.*]

At Antonius relictâ urbe & amicorum conſuetudine, domicilium ſibi in mari ad Pharum

exſtruxit

extruxit projecto in altum aggere, atque ibi extorris ab hominibus egit. Vitam ferebat ſe æmulari Timonis illius μισανθρώπου, quòd res ſuæ eodem loco eſſent. Quippe violatum ſe ab amicis ſuis, atque ingratitudinem eorum expertum, ideò omnibus diffidere & ab omnibus abhorrere hominibus. Indéque domum illam *Timonium* appellabat. [*Id. ibid. cum Strabone, lib.* 17. *pag.* 794.]

Herodes rex ad Antonium mittens, ut Cleopatram interficeret, conſuluit. Hoc enim maturè perpetrato, & in illius opes eum ſucceſſurum dicebat, & faciliores à Cæſare pacis conditiones impetraturum. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 10.]

Cæſar & ſui & Aproniani exercitûs veteranos, nemini quicquam dans, in Italiam; reliquos ſparſim aliò dimiſit. Quum verò timeret ne illi, qui victoriæ ſocii à militiâ tum dimiſſi nullo dato præmio fuere, ſeditionem moverent; Agrippam, quaſi aliam ob rem, poſt eos in Italiam miſit. Atque ita, quaſi nullo modo jam imminente ab exauctoratis ampliùs periculo, res Græciæ conſtituit: & in Aſiam profectus, rebus ibi quoque conſtitutis, quid Antonius ageret expectavit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 444, 445.]

Quum populi & reguli omnes ſuppetias Antonio & Cleopatræ denegarent, (licèt eorum complures multa ab eis accepiſſent beneficia;) abjectiſſimæ conditionis gladiatores, qui Cyzici ab Antonio ad ludorum triumphalium exhibitionem alebantur, (de quibus ſuprà, ad annum Periodi Julianæ 4679. ex *Appiano* facta eſt mentio) pro eis fortiſſimè certaverunt. Ubi enim primùm quæ eſſent acta cognoverunt, in Ægyptum ad ferendum eis auxilium iter inſtituerunt: non parùm incommodi Amyntæ in Galatiâ, filiiſque Tarcondimoti in Ciliciâ, (qui ſummâ antè amicitiâ cum Antonio & Cleopatrâ juncti, tunc ab iis defecerant) multa etiam Q. Didio Syriæ præfecto, qui tranſitu ipſos prohibebat, exhibentes. Quúmque circumventi, in Ægyptum evadere non poſſent; ne ſic quidem ullo modo, quantumvis multa Didio pollicente, ad defectionem perduci ſe paſſi ſunt: ſed Antonium ad ſe accerſierunt, faciliùs ſe putantes cum eo conjunctos in Syriâ bellum poſſe gerere. Tandem quum neque veniret Antonius neque nuntium mitteret, periiſſe eum rati, inviti ſe Didio dediderunt; eâ conditione, ne gladiatores poſthac eſſent. Qui Daphnen, Antiochiæ ſuburbium, eis habitandum conceſſit, donec Cæſari res ea ſignificaretur. [*Id. ibid. pag.* 447.]

Ad gladiatores hoſce coërcendos, auxilia ſibi ab Herode ſubmiſſa fuiſſe, ſcripſit ad Cæſarem Didius. de quo Cæſar in ſermone cum Herode habito; apud *Joſephum*, libro 1. Belli, cap. 15. Διό μοι χαίρει Βιντίδιος, συμμαχίαν σε πεπομφέναι πρὸς τοὺς μονομάχους αὐτῷ. quod in Antiquitatum libro 15. cap. 10. ita legitur expreſſum. ὅτι Καπίδιος χαίρειν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μονάρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. ubi ut ex priore loco μονομάχους pro μονάρχας hîc ſubſtitui; ita utrobique pro *Ventidio* & *Capidio*, ex Dione *Quinti Didii* nomen reponi debere, clarum eſt. Atque hinc rumor ille ad Antonium in Timonio ſuo pervenit; Judæum Herodem cum aliquot legionibus & cohortibus ad Cæſarem tranſiviſſe: ut in Vitâ illius *Plutarchus* refert.

Romæ permulta in honorem Cæſaris, propter victoriam navalem facta ſunt decreta. Nam ei & de Cleopatrâ triumphus conceſſus eſt, & arcus triumphalis Brunduſii, aliúſque in foro Romano. ut ſacrarii Julii baſis captivarum navium roſtris ornaretur: ludíque in honorem ejus quinquennales haberentur. ut ſupplicationes haberentur natali ejus die, ac eâ die quâ victoriæ nuntius allatus fuit: útque ei in Urbem ingredienti Veſtales virgines, Senatus, populúſque cum conjugibus & liberis, obviam irent. Ornamenta verò Antonii partim dejecta partim deleta ſunt, diéſque ejus natalis nefaſtus judicatus: & edicto cautum, ne quis ex eâ familiâ *Marci* prænomen ferret. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 454.]

Cæſar Samum inſulam in hyberna ſe recepit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 17.] unde quum tria Myronis opera coloſſica, uni inſiſtentia baſi, Antonius ſuſtuliſſet; Cæſar duo repoſuit in baſin eandem, Minervam ſcilicèt atque Herculem. Jovem in Capitolium tranſtulit, ſacello ei parato. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 637.]

Ibi quum Cæſar captivos inſpiceret, productus eſt Metellus ſenex promiſſâ comâ & reliquis deformatus ſordibus. Ut verò ex ordine quo inter Cæſaris captivos ſtabat per præconem nominatim citatus eſt; filius, qui inter Cæſaris duces erat, conſeſſu proſiliit, víxque agnitum patrem cum lamento complexus eſt. Cohibito deinde fletu, *Tibi Cæſar*, inquit, *hic hoſtis fuit, ego ſocius: hic pœnam meruit, ego præmium. Poſtulo igitur ut patrem propter me ſerves incolumem, aut propter illum me ſimul interimas.* Quum omnibus mota eſſet miſeratio, Cæſar ſervari Metellum permiſit, quamvis ſibi infenſiſſimum; qui nullis unquam muneribus pellici potuerat ut ad eum ab Antonio deficeret. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 613.]

Antonius, relicto tabernaculo ſuo marino quod Timonium nominabat, ad regiam acceſſit: ibíque exceptus à Cleopatrâ, convertit civitatem ad comeſſationes poculáque, & ſe ad donativa. [*Plutarch. in Anton.*] Cleopatræ enim & Cæſaris filium Cæſarionem inter ephebos adſcripſit; ſuóque ex Fulviâ filio Antyllo togam puram & virilem dedit. ut & Ægyptii viro ſibi imperante eſſent alacriores; & reliqui eos duces habituri, ſi quid Antonio & Cleopatræ accidiſſet, animis eo magis conſtarent. [*Id. ibid. Dio, lib.* 51. *pag.* 446.]

Hinc convivia per multos dies, comeſſationes & feſtum Alexandriæ agitabantur. Illi verò conventum iſtum in alium converterunt, nihilo deliciis, luxu, ſplendore, altero illo inferiorem; quem Συναποθανουμένων ſive *Commorientium* appellârunt. Nam amici eorum qui volebant commori, nomina dabant tranſigebántque tempus per voluptates in cœnarum orbibus. [*Plutarch. ibid.*]

Porrò Cleopatra varia genera collegit venenorum lethalium: quorum ſingula ut periclitaretur, obtulit rerum capitalium cuſtodiis. Experiebatur etiam & beſtias: aſpiciens quum aliæ aliis

admoverentur. Tractabat id quotidie, & in omnibus pene unicum aſpidis morſum, citra contractionem membrorum vel gemitum; gravem ſoporem & torporem inducere, cum faciei molli ſudore & ſenſuum ſtupore facilè elangueſcentium. [*Id. ibid.*]

Quanquàm verò ira Antonius & Cleopatra ſe paraverint, tanquam & claſſe & pedeſtribus copiis belligeraturi: nihilo tamen minùs etiam ad hoc ſe inſtruebant, ut ſi qua neceſſitas urgeret, in Hiſpaniam navigarent, ſperantes ſe eam pecuniis ad defectionem pertracturos; aut ad mare rubrum concederent. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 446.] Cujus *paratæ in Oceanum fugæ* Florus etiam meminit. (*lib.* 4. *cap.* 11.)

Quartum Conſulatum Cæſar in Aſiâ iniit. (*Sueton. in Octav. cap.* 26.) unde ſextùm jam 4684 30
Imperator appellatus, & quartùm cum M. Licinio Craſſo Conſul, Brundiſium venit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] litteris ex Urbe ſcriptis ab Agrippâ in Italiam revocatus. [*Plutarch. in Anton.*] ut militum (quos ex omni numero, confectâ victoriâ Actiacâ, Brundiſium præmiſerat) præmia & miſſionem poſcentium, ſeditionem compeſceret. [*Sueton. in Octavio*, *cap.* 17.]

Tempeſtate in trajectu bis conflictatus eſt: primò inter promontoria Peloponneſi atque Ætoliæ; rursùs circa montes Ceraunios. utrobique parte Liburnicarum demersâ; ſimúlque ejus in quâ vehebatur, fuſis armamentis, & gubernaculo diffracto. [*Sueton. ibid.*]

Ita mediâ hyeme Brundiſium perveniens, ulteriùs non eſt progreſſus: quòd eò Senatus univerſus (Tribunis plebis ac duobus Prætoribus ad urbem ex S. C. relictis) cum equitibus, & magnâ parte plebis & multis aliis, ipſi occurriſſet. Ipſi quoque milites, partim metu (tam concurrentis multitudinis, quàm ipſius Cæſaris; quem *vultu & aſpectu Actiacas legiones exterruiſſe* dicit Germanicus apud *Tacitum*, lib. 1. Annal. cap. 42.) partim ſpe, nonnulli etiam acceſſiti, eòdem confluxerunt. Quorum aliis pecuniam Cæſar dedit; aliis, qui in omnibus ſecum bellis fuiſſent, agrum etiam addidit. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 445.]

Non ampliùs quàm ſeptem & viginti dies, donec deſideria militum ordinarentur, Brundiſii commoratum illum fuiſſe ſcribit *Suetonius.* Trigeſimo quàm in Italiam venerat die, in Græciam avectum fuiſſe narrat *Dio*; & propter hyemem navibus per Iſthmum Peloponneſiacum translatis, tantâ celeritate in Aſiam adveniſſe, ut de ejus diſceſſu ſimul reditúque Antonius & Cleopatra cognoverint. [*pag.* 445, 446.]

Antonius Alexam (ſive Alexandrum) Laodicenum, qui Timagenis operâ Romæ ipſi innotuerat & plurimum Græcorum polluerat, ad Herodem regem mittit, ut ejus tranſitionem ad Cæſarem impediret. Qui, prodito Antonio, apud Herodem reſtitit. [*Plutarch.*]

Alexandra, ſperans Herodem malè mulctandum ab offenſo Cæſare, ſolicitavit patrem Hyrcanum ne afflictorem ſuæ familiæ ulteriùs ferret, ſed ſibi potiùs caveret, ſéque ſperatæ fortunæ ſervaret: conſuluítque ut à Malcho Arabum rege tutelam & hoſpitium peteret. Talia ſuadentem Hyrcanus primò repulit: ſed victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eandem cantilenam de futurorum ſpe déque Herodis inſidiis occinentis, per Doſitheum quendam clientem ſuum ad Arabem litteras dedit; ut equites mitteret, qui eum ad Aſphaltitem lacum (300. ſtadiis ab Hieroſolymitanis finibus diſtantem) deducerent. Joſephi ab Herode necati cognatus hic erat Doſitheus: fratréſque ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: præſentis nihilominùs regis gratiam ille aucupaturus, oſtendit ei epiſtolam. Herodes, actis primùm gratiis, unum etiam ab eo poſtulavit miniſterium: ut complicatâ epiſtolâ, & obſignatâ, Malcho eam redderet, & reſponſum ab illo reciperet. Reſcripſit verò Arabs, paratum ſe & ipſum Hyrcanum & familiam ejus recipere, atque etiam omnes illius factionis Judæos: miſſurúmque inſtructam manum quæ eos tutò deduceret, & voluntati ejus obſecuturum per omnia. Poſtquàm autem etiam hanc epiſtolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogavit ecquid haberet cum Malcho fœderis. Quo inficiante, prolatis in Synedrio litteris, occidi eum imperavit. Atque hæc ita in ipſius Herodis commentariis ſcripta habentur. Nam ab aliis traduntur aliter: videlicèt non ob hoc crimen, ſed quaſi regi inſidiatum, necatum eſſe. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 9.]

Antonius & Cleopatra ad Cæſarem legatos in Aſiam miſerunt. Petebat Cleopatra liberis ſuis regnum Ægypti: ille Athenis poſtulabat, ſi non daretur in Ægypto, ut privatè liceret vitam agere. Amicorum ob tranſitiones penuriâ & diſſidentiâ, filiorum ſuorum præceptorem Euphronium legatum miſit Antonius. [*Plutarch. in Anton.*] Cleopatra, clam Antonio, ſceptrum aureum, coronam auream, ſellámque regiam Cæſari miſit, quaſi regnum cum iis tradens: ut is, ſi omninò exoſum haberet Antonium, ipſam ſaltem miſericordiâ proſequeretur. Cæſar autem acceptis muneribus, ominíſque loco ductis, Antonio nullo dato reſponſo, Cleopatræ palàm quidem multa comminatus eſt, idque reſpondit; ſi ea ab armis & regno deſtitiſſet, conſilium ipſum capturum, quid de eâ fieri deberet: occultè autem ei impunitatem ac regnum integrum pollicitus eſt, ſi Antonium occidiſſet. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 447.]

Herodes Hyrcano ſublato ad Cæſarem properans, & nihil boni de ſe ſperans propter amicitiam Antonii, ſuſpectam habebat Alexandram; ne uſa hâc temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & inteſtinis ſeditionibus regnum perturbaret. Quare mandatâ regni curâ Pheroræ ſuo fratri, & matrem Cypron & ſororem Salomen, & totam cognationem in Maſadâ depoſuit: juſſítque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere. Mariammen verò uxorem, quia propter ſimultatem cum matre degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandrâ matre collocavit: commiſſâ quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodiâ, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris causâ his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dedit, ut ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis ejus ac Pheroræ fratri conſervarent. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 9.]

His mandatis, properavit Herodes Rhodum, ut illic Cæſari occurreret. Quò poſtquàm

3974 appulit, poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admiſſúſque ad colloquium, cum magnâ conſtantiâ & animi magnitudine ſuam erga Antonium benevolentiam faſſus eſt, & auxilia illi contra ipſum præbita frumenti atque pecuniarum, quoniam Arabico bello diſtentus ad eum copias adducere nequiverit; addens, pari ſe jam fide amicitiam Cæſaris colere paratum eſſe. Quod ut deinceps faceret hortatus Cæſar, diademate reſtituto, in ſummo honore illum habuit. Atque ita præter ſpem Herodes denuò in regno confirmatus eſt; & dono Cæſaris & Senatuſconſulto per illum impetrato. [*Id. ibid. cap.* 10. *& lib.* 1. *Belli*, *cap.* 15.] De quo etiam *Strabo*, libro 16. [*pag.* 765.] *Tantum ſuperioribus maximè Romanorum familiaritate præſtitit, ut Rex quoque fuerit appellatus, Antonio primùm, poſtea Cæſare Auguſto poteſtatem ei concedente.* & Tacitus, Hiſtor. lib. 1. cap. 9. *Regnum ab Antonio Herodi datum, victor Auguſtus auxit.*

Herodes & ipſi Cæſari & amicis ejus ſupra vires munera largitus eſt: animi ſui declaraturus magnitudinem. Conatus eſt etiam Alexæ ſive Alexandro Laodicenſi, ab Antonio ad ſe miſſo, impetrare veniam: quod tamen non potuit; quia Cæſar animadverſurum ſe in illum juraverat. Machinamentorum enim Cleopatræ adversùs Octaviam violentiſſimus apud Antonium propugnator ille fuerat. Itaque quum Herode fretus in Cæſaris auſus fuiſſet venire conſpectum: confeſtim vinctus, atque in patriam ſuam in compedibus deportatus, ibíque (Antonio, quem prodiderat, adhuc ſuperſtite) Cæſaris juſſu necatus eſt. [*Joſeph. ut ſupr. cum Plutarcho, in Antonio.*]

Antonius & Cleopatra alios legatos ad Cæſarem miſerunt. Ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniæ promiſit. Antonius autem amicitiæ eum ac propinquitatis admonuit; ſuam cum Ægyptiâ muliere conſuetudinem excuſavit; mutuam quondam ſocietatem & acta in adoleſcentiâ enumeravit: denique P. Turullium ſenatorem, unum ex Julii Cæſaris percuſſoribus, amicum tum ſuum, Cæſari tradidit; ac ſeipſum etiam interfecturum pollicitus eſt, ſi eo facto ſalus Cleopatræ impetrari poſſet. Cæſar Turullio occiſo, ídque in Co inſulâ, (in quâ ex Æſculapii luco arbores rei navalis causâ ille cæciderat) Antonio ne tunc quidem reſpondit quicquam. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 448.]

Abſente Herode, uxor Mariamme & ſocrus Alexandra, ſe in caſtellum quaſi in carcerem concluſas, ita ut nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent, ægerrimè ferebant. præſertim quum Mariamme muliebribus blanditiis à Sohemo expiſcata eſſet, quid ipſi Herodes de illis mandaviſſet. Tunc enim vota faciebat, ne ille unquam ſalvus reverteretur; cogitans vitam ſibi cum eo fore intolerabilem: id quod poſtea nec diſſimulavit, apertè faſſa quid ſe ureret. Illo enim præter ſpem reverſo, & apud Mariammen narrante ſuos ſucceſſus, eos illa ſuſque dèque ferre videbatur, & ad blandas illius appellationes ingemiſcebat: ut jam Herodes apertam uxoris averſationem agnoſceret, & inter odium amorémque erga illam fluctuaret. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Ante ductum exercitum in Ægyptum, Cæſar Syriam petiit: ut ex *Joſepho*, *Suetonio*, [*cap.* 17.] *Plutarcho*, & *Oroſio* intelligitur.

Phraate & Tiridate de regno Parthico contendentibus, & auxilia à Cæſare poſcentibus, nihil ille aliud quàm deliberaturum ſe reſpondit; occupationem Ægyptiam prætendens: quum hoc verè ageret, ut ipſorum mutuo bello vires attererentur. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 456.]

C. Mevius centurio, qui in Antoniano bello ſæpenumero excellentes pugnas ediderat, improviſis hoſtium inſidijs circumventus & ad Antonium Alexandriam perductus, interrogatúſque quidnam de eo ſtatui deberet: *Jugulari me*, inquit, *jube; quia nec ſatis beneficio nec mortis ſupplicio adduci poſſum, ut Cæſaris miles eſſe deſinam, & tuus eſſe incipiam.* Cujus virtuti Antonius incolumitatem tribuit. [*Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 8.]

Antonius & Cleopatra communes liberos cum parte regiæ gazæ ad Rubrum mare præmittendos cenſuerunt. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Ipſi præſidiis circa duo Ægypti cornua Peluſium Parætoniúmque diſpoſitis, claſſem & copias inſtaurando bello paraverunt. [*Id. ibid. cum Floro, lib.* 4. *cap.* 11.]

Tertiam tamen legationem Antonius, ac filium ſuum Antyllum cum multo auro, ad Cæſarem miſit: quem ille, auro accepto, ſine reſponſo propoſiti irritum à ſe dimiſit. Cleopatræ verò ut primò, ſic ſecundò etiam, ac tum tertiò, multas & comminationes & pollicitationes propoſuit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 448.]

Ut Cleopatram quoque ad ſe alliceret, Thyreum ſive Thyrſum libertum ſuum, hominem haud inſulſum, ad eam miſit. [*Id. ibid. Plutarch. in Anton.*] Verebatur enim ne Antonius & Cleopatra, deſperatâ veniæ impetratione, in incepto perſtarent, ac ſuis viribus vincerent; aut in Hiſpaniam ac Galliam trajicerent; aut theſauros, quos Cleopatra in ſepulchrum conjecerat, flammis ut minabatur abſumeret. Thyrſum igitur miſit, qui & humaniter multa cum Cleopatrâ loqueretur, & Cæſarem ejus amore captum diceret: ſperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò adduci poſſe, ut Antonio necato ſeipſam & pecuniam incolumem ſervaret. [*Dio, ut ſupr.*]

Per Syriam in Antonium movit Cæſar, & duces ejus per Libyam. [*Plutarch.*] Cornelius Gallus, ab eo præmiſſus, acceptis Scarpi quatuor legionibus quæ apud Cyrenas præſidii loco conſtitutæ fuerant, Parætonium primam Ægypti à Libyæ parte civitatem ſubitò occupavit. [*Dio, pag.* 448. *cum Oroſio, lib.* 6. *cap.* 19.]

Antonius hoc cognito, etſi in Syriam proficiſci, evocatus à gladiatoribus, in animo habebat; tamen eo omiſſo ad Parætonium contendit: ſperans quidem ſe eas copias à Gallo ad ſe ſine ullo labore traducturum; (nam benevolentiâ erga ipſum affectos propter communem militiam noverat:) ſin aliter nequiret, vi certè potiturum. nam & navales & terreſtres copias ſecum adducebat magnas. Sed neque colloqui cum iis potuit, quanquàm ad murum

3974 accederet & altâ voce clamaret, (concinere enim tubicines juſſerat Gallus, ita ut nemo exaudire quicquam poſſet) & præterea ſubitâ eorum eruptione damnum accepit, ac claſſis quoque incommodum paſſus eſt. Catenas enim quaſdam ſub aquâ latentes noctu per fauces portûs Gallus extenderat, ac deinde nullo aperto præſidio portum cuſtodiens, abſque omni timore Antonii naves cum ſui contemptu intrò navigare paſſus fuerat. Tum verò attractis per machinas ad hoc paratas catenis, naves ſimul terrâ maríque & ex ædibus circumventas, partim incendit, partim ſubmerſit. [*Dio*, *pag.* 448, 449.]

Cæſarem per Syriam in Ægyptum abeuntem Herodes omni regiâ magnificentiâ excepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatarum copiam. Quo factum eſt ut in intimam Cæſaris familiaritatem reciperetur, unà obequitare ſolitus dum traducerentur copiæ; tractánſque tum ipſum tum amicos miniſterio virorum 150. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. Quin & per ſqualida & inaquoſa loca uſque ad Peluſium proficiſcentibus nihil deeſſe paſſus eſt; non vinum, non aquam, quâ miles tum magis etiam delectabatur. Ipſum quoque Cæſarem talentis 800. donavit: adeóque ſatisfactum eſt omnibus, ut luculentiùs etiam quàm pro ejus regni facultatibus tractatos ſe faterentur. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 15. *&* *lib.* 15. *Antiquit. cap.* 10.]

Cleopatra ex ſermonibus Thyrſi ſive Thyrei ſuo amore captum credebat Cæſarem; tum quòd ita eſſe cuperet, tum quòd eâdem ratione patrem ejus ac Antonium ſibi mancipaverat: ideóque non veniam modò ſibi & regnum Ægypti, ſed Romanorum etiam imperium ſperabat. [*Dio*, *pag.* 449.] Thyreum verò ſupra modum ab eâ honoratum corripuit Antonius & flagellis cæcidit: deinde remiſit ad Cæſarem, ſcribens inſultatione & ſuperbiâ illius ſe fuiſſe irritatum, qui eſſet ob ærumnas irritabilis. *Id tu ſi fers*, inquit, *iniquè; habes libertum meum Hipparchum: hunc ſuſpenſum flagellato, ut par feramus.* Mox quò dilueret Cleopatra crimina & ſuſpiciones illius, coluit eum mirificè: ac die ſuo natali ſummiſsè & pro præſenti fortunâ acto, natalem illius ſummo ſplendore & magnificentiâ celebravit; ut multi ad cœnam invitati, qui acceſſerant inopes, opulenti diſceſſerint. [*Plutarch.*]

Cæſar Peluſium vi, ut ferebatur, re verâ autem proditione Cleopatræ, cepit. [*Dio*, *pag.* 449.] Et eâ certè non invitâ opidum illud Cæſari à Seleuco fuiſſe traditum, rumor increbuit. Quem ut illa compeſceret; Seleuci uxorem & liberos ad ſupplicium Antonio tradidit. [*Plutarch.*] quum ille, à Cornelio Gallo ad Parætonium & continuò apud Pharum victus, (ut eſt apud *Oroſium*, lib. 6. cap. 19.) Alexandriam rediiſſet.

Habebat Cleoparta conditoria & monumenta eximio artificio & faſtigio extructa, quæ Iſidis templo adjecerat. Eò ex regiis theſauris pretioſiſſima quæque congeſſit, aurum, argentum, ſmaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinamomum, poſtremò magnam vim tædarum & ſtuppæ. Unde metuens illis opibus Cæſar, ne eas deſpondens animum perderet illa & concremaret; oſtendit ei aſſiduè, dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam ſpem. [*Plutarch.*] Ea verò cives Alexandrinos occultè prohibuit contra Cæſarem exire; quum palàm eos, ut hoſti occurrerent, cohortari videretur. [*Dio*, *pag.* 449.]

Ut conſedit Cæſar ad Hippodromum, erumpens infeſtus Antonius certavit ſtrenuè, atque equitatum Cæſaris profligavit, effuſúmque egit uſque ad caſtra. Hac elatus victoriâ ingreſſus eſt regiam, & Cleopatram in armis oſculatus eſt: atque eum qui fortiſſimè dimicaverat commendavit illi. Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit. Iſte vero his acceptis tranſiit nocte ad Cæſarem. [*Plutarch.*]

Antonius, jaculatus in Cæſaris caſtra libellos, 1500 in ſingulos drachmas ſive denarios promiſit. Eos Cæſar ipſe ultrò militibus ſuis recitavit: ſimul & Antonium inviſum reddens, & ipſos viciſſim ad fugiendam proditionis turpitudinem, & alacritatem pro ſe declarandam revocans. Unde ſubeunte animos eorum ob tentatam fidem indignatione, ita ſtrenuè ſe geſſerunt; ut pedeſtri certamine cum eis congreſſus Antonius inſperatò victus abſceſſerit. [*Dio*, *pag.* 449.] Quò & *Strabonis* illum locum refero. [*lib.* 17. *pag.* 795.] „ Exeunti per Hippodro-
„ mum eſt Nicopolis, quæ habitatur ad mare, ita ut urbe non minor cenſeri debeat; diſtans
„ ab Alexandriâ ſtadiis 30. Hunc locum Cæſar Auguſtus ornavit: quòd hîc prælio eos ſupera-
„ vit, qui cum Antonio contra ipſum exierant.

Provocavit deinde per nuntios Antonius Cæſarem; ut ſolus ſecum certaret. qui reſpondit, Vias Antonio multas patere ad interitum. Quare conſiderans non poſſe quàm in prælio mori ſe honeſtiùs, deliberavit ſimul terrâ maríque Cæſarem adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit ſervis ut propinarent & exciperent epulis ſe liberaliùs; incertum eſſe idémne facturi poſtridie eſſent, an aliis dominis miniſtraturi, ipſo extincto jacente & exanimi. Amicos ob hoc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait ſe ad pugnam, ex quâ mortem glorioſam potiùs quàm ſalutem & palmam ſperaret ſe quæſiturum. [*Plutarch. in Anton.*]

Circa noctis illius medium, quum ſilentium & mœſtitia ex metu & expectatione eventûs teneret civitatem, fama eſt repentè omnis generis organorum exauditam ſymphoniam, ſtrepitúmque turbæ cum clamore Bacchico & tripudiis Satyricis, velut ſacris Liberi patris (quem Antonius effingere conſueverat) choro non ſine ingenti tumultu erumpente: conceſſiſſéque hanc turbam, quæ ingens eſſet, mediâ fermè urbe ad portam quæ foras ad hoſtem ducebat, atque eâ evaſiſſe. [*Id. ibid.*]

Præter hoc, alia quoque portenta varia Ægypti ſervitutem præceſſiſſe narrat *Dio*. Nam & pluit (ut ille ait) iis in locis, in quibus antè nulla unquam gutta deciderat; ídque non tantùm aquâ, ſed etiam ſanguine. Nec è nubibus hæc modò delapſa, ſed etiam arma ſimul apparuerunt. Draco quidam immodicæ magnitudinis repentè apud Ægyptios viſus, immenſum ſibilavit: apparuerúntque eodem tempore cometæ, & mortuorum imagines; ſimulachráque

triſtitiam præ ſe tulerunt, & Apis lugubrem mugitum ac lachrymas edidit. (*Dio*, *lib*. 51. *p*. 455.)

Kalendis Sextilibus primâ luce Antonius ad inſtruendam claſſem in portum deſcendit. (*Oroſ*. *lib*. 6. *cap*. 19.) Sed Cleopatra effecit, ut naves ab eo transfugerent. (*Dio*, *pag*. 449.) Claſſici enim poſtquàm remigio appropinquaverunt adverſæ claſſi, ſalutaverunt Cæſaris milites. Quibus ſalutem reddentibus, deſciverunt ad illos : atque ex omnibus navibus una effecta claſſis urbem infeſta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplò deſertus eſt ab equitibus, qui tranſitionem fecere. Peditatu fuſo, recepit ſe in urbem, proditum ſe à Cleopatrâ vociferatus iis in quos illius causâ arma ſumpſerat. [*Plutarch.*]

Cleopatra, Antonii iram & deſperationem formidans, ſed metu Cæſaris ac mortis ſibi conſciſcendæ cauſâ hoc ſe facere prætexens, ad monumentum cum eunucho quodam & duabus ancillis confugit ; miſitque ad Antonium nuntium defunctam ſe eſſe. Id credens ille, ſervum fidum Erotem (qui hoc ſe facturum jam pridem promiſerat ; quum neceſſitas poſtularet) ut ipſum interficeret rogavit. Eros diſtrictum enſem extulit quaſi illum icturus : verùm averſo vultu interemit ſemetipſum. Quo ad pedes ipſius collapſo, Antonius, *Macte Eros*, inquit, *qui, quod non ſuſtinuiſti mihi ipſe facere, quid faciendum ſit doces.* Ita ventrem fodit, atque in lectulum dimiſit ſe. Ictus non fuit is qui maturaret mortem. Unde curſu ſanguinis, poſtquàm decubuit, inhibito reſocillatus, oravit aſſiſtentes ut ſe confoderent. Illi ejecerunt ſe ex cubiculo, vociferante & diſcruciante ſe Antonio. Inde coorto tumultu, Cleopatra, quum id ſenſiſſet, ex faſtigio monumenti proſpexit : nam janua ejus ita erat parata, ut aperiri ſemel clauſa nequiret ; ſolæ partes ſuperiores ad faſtigium nondum erant abſolutæ. Juſſuſque ab eâ Diomedes ſcriba eſt Antonium in monumentum ad ipſam deportare. Quam ut Antonius intellexit eſſe ſuperſtitem, conſurrexit ; quòd vivere ſe poſſe arbitraretur : ſed multo profuſo ſanguine deſperatâ vitâ, ſervorum ſuorum manibus (ut ipſe mandavit) ad januam ædificii eſt geſtatus. (*Idem* ; *cum Dione*, *pag*. 449, 450. *Livio*, *lib*. 133. *Floro*, *lib*. 4. *cap*. 11. *Vell. Paterc.* *lib*. 2. *cap*. 87. *Strabone*, *lib*. 17. *pag*. 795. *Sueton. in Octavio*, *cap*. 17. *Eutropio*, *lib*. 7. & *Oroſio*, *lib*. 6. *cap*. 19.)

Dum hoc fieret, Dercetæus quidam Antonii ſatelles rapto illius pugione reconditóque, ſubduxit ſe : curréntque ad Cæſarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, enſémque oſtendit cruentum. Ille, accepto hoc nuntio, in intimum ſeceſſit tabernaculum : ubi illachrymavit Antonio affini quondam & collegæ ſuo, multorúmque certaminum & rerum ſocio. Mox ſumptis epiſtolis, acciríſque amicis, recitavit ad lenia & æqua ſcripta ſua quàm ſemper reſpondiſſet importunè & ſuperbè Antonius. Inde Proculeium miſit, mandans ut maximè, ſi queat, Cleopatram redigat vivam in poteſtatem. Timebat enim theſauris : & magnificum ad ornamentum ducebat triumphi, ſi illam adduxiſſet. (*Plutarch.*)

Interim per funes, qui lapidibus in altum evehendis ſuſpenſi erant, ſurſùm in monumentum tractus eſt Antonius. (*Dio*, *pag*. 450.) Nihil aiunt fuiſſe illo ſpectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Sanguine enim oppletus & animam agens Antonius, funibus annexus in altum Cleopatræ & duarum quæ cum eâ erant mulierum magno labore trahebatur ; excitantibus eam qui infrà ſtabant, & Antonio manus verſùs illam porrigente ſéque ſuſtollere annitente. Ut eum hoc modo Cleopatra accepit & depoſuit in lectum, dilaceratis peplis pectoréque ſuo percuſſo & laniato manibus, cruorem facie abſterſit ; dominum, virum, imperatorem appellans : ac ſuorum penè malorum eſt illius miſeratione oblita. Lenito Antonius ejus dolore, vini hauſtum popoſcit : vel quòd ſitiret, vel quòd celeriùs ita expiraturum ſe ſperaret. Poſtquàm bibit, monuit eam ut rerum ſuarum, ſi abſque turpitudine liceret, conſuleret incolumitati ; ac præcipuè inter amicos Cæſaris fidem adjungeret Proculeio. Se verò ob noviſſimam rerum converſionem ne lamentaretur : ſed gratularetur ob bona quæ fuerat conſecutus ; quòd omnium hominum fuiſſet clariſſimus & plurimùm potuiſſet, atque eo tempore non ignaviter eſſet Romanus à Romano ſuperatus. Jámque efflabat animam, quum à Cæſare adfuit Proculeius. (*Plutarch.*)

Cum C. Proculeio equite etiam Epaphroditum libertum ſuum ad Cleopatram Cæſar miſerat ; mandans illis quæ loquerentur ageréntque. Cleopatra verò, metuens ne quid durius in ſe ſtatueretur, remanſit in monumento : ut ſi nullâ aliâ ratione ſalutem conſequi poſſet, pecuniarum ſaltem amittendarum metu ſibi veniam à Cæſare & regnum redimeret. At Cæſar, etſi gazâ potiri, & Cleopatram vivam capere cupiebat, ut in triumpho duceret : tamen, ſi quid fide interpoſitâ promiſiſſet, impoſtor videri nolens, id agebat, ut cum eâ captivâ, ac invitè in ſuam poteſtatem redactâ, agere ex animi ſententiâ poſſet. [*Dio*, *lib*. 51. *pag*. 450.]

Cleopatra verò congredi ex propinquo abnuit cum Proculeio : ſed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit aſſiſtente foris ad poſitum in plano oſtium ; quod firmiter erat obſeratum, ut admitti tamen vox poſſet. In colloquio illa regnum liberis ſuis petiit ; Proculeius bono animo ut eſſet hortatus eſt, & omnia permitteret Cæſari. Ut locum contemplatus, Cæſari renuntiavit ; iterùm miſſus eſt ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de induſtriâ ſermonem. Interea Proculeius admotis ſcalis intravit per feneſtram quâ exceperant mulieres Antonium ; trahénſque ſecum duos miniſtros deſcendit confeſtim ad ipſas fores, quibus aſſiſtebat attendens Gallum Cleopatra. Quæ Proculeium cernens, ſicâ quâ erat accincta ſeipſam ferire inſtitit. Sed accurrens properè Proculeius & complexus eam ambabus manibus, gladium ei detraxit ; veſtémque ejus, ne quid tegeret veneni, excuſſit. Ita rem geſtam *Plutarchus* exponit : quam *Dio* in hunc enarrat modum.

C. Proculeius & Epaphroditus cum Cleopatrâ congreſſi, tolerabilibus ei conditionibus propoſitis, ſubitò eam, priùſquam aſſentiretur, corripuerunt ; remotíſque omnibus iis rebus, quæ ad mortem conſciſcendam facerent, & aliquot diebus ei, ibi ut commoraretur, dum Antonii

3974 cadaver condiret, conceſſis: deinde in regiam adduxerunt, nihil ei de comitatu ac conſueto cultu detrahentes; quò magis ea quæ cupiebat impetraturam ſe ſperaret, ac ne quid ſibi ipſi mali injungeret. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 450, 451.] Simul atque verò Cleopatra capta fuit, eunuchus ejus ſerpentibus ſeſe ultrò mordendum præbuit; morſúſque in foveam, præparatam ſibi ad id, incidit. [*Id. ibid. pag.* 453.]

Cæſar primo aditu Alexandriâ, urbe omnium longè opulentiſſimâ & maximâ, victor potitus eſt. [*Liv. lib.* 133. *Strabo*, *lib.* 17. *pag.* 795. *Sueton. in Octavio*, *cap.* 17. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Eam ille ingreſſus eſt, cum Ario Alexandrino philoſopho colloquens, dextrâque eum tenens; quò tam eximio honore ab ipſo cultus, conſpicuus civibus ſuis & ſuſpiciendus eſſet. [*Plutarch. in Anton.*] Hujus enim in diſcendâ philoſophiâ Cæſar operâ olim uſus fuerat; cúmque, unà cum filiis Dionyſio & Nicanore, in contubernium ſuum aſciverat. [*Seneca*, *in lib. de Clementiâ. Sueton. in Octavio*, *cap.* 89. *Plutarch. in Politic. Dio*, *lib.* 51. *pag.* 454. & *lib.* 52. *pag.* 491. *Julian. Cæſar. in Octav.*]

Ingreſſus gymnaſium Cæſar, conſcenſo tribunali quod erectum erat, conſternatos metu cives & humi ſe abjicientes exurgere juſſit: & oratione Græcè ad eos habitâ, ut intelligi ab ipſis poſſet, populum ſe dixit omni noxâ liberare; propter Deum Serapin, propter populum ipſum ac civitatis amplitudinem, & propter amicum ſuum Arium. Similitérque Ægyptiis univerſis ignovit: nolens tot homines, qui multis in rebus magnopere Romanis profuerant, extremis malis afficere. [*Plutarch. in Anton. Dio*, *lib.* 51. *pag.* 454. *Julian. epiſt.* 51. *ad Alexand.*]

Arii precibus tum alios multos ille condonavit, tum Philoſtratum: qui dicendi ex tempore illius ætatis ſophiſtarum erat promptiſſimus, verùm immeritò in Academiam irrepſerat. Quapropter execrans mores ejus Cæſar, rejiciebat preces ejus. Ille barbâ canâ promiſſâ aſſectabatur atratus à tergo Arium, hunc verſum ſemper repetens,

Σοφοὶ σοφὺς σώζωσιν, ἂν ὦσι σοφοί.

Sapiens ſalus ſapienti erit, modò is ſapit.

Id ubi Cæſar audivit, ut Arium invidiâ magis quàm metu Philoſtratum exolveret, ignovit homini. [*Plutarch. in Anton.*]

Antonium juvenem ſive Antyllum, majorem M. Antonii de duobus Fulviâ genitis filium, Cæſar, quamvis filiæ ſuæ Juliæ deſponſatus ille fuerat ac in patris ejus ſacellum à Cleopatrâ factum, poſt multas & irritas preces confugerat, ſimulachro Julii abreptum interemit. [*Id. ibid. Sueton. in Octavio*, *cap.* 17. *Dio*, *lib.* 51. *pag.* 446. & 454. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Obtruncantibus eum militibus pædagogus Theodorus, qui eum prodiderat, detraxit ei quam collo gerebat pretioſiſſimam gemmam, eámque inſuit zonæ ſuæ. Id inficiatus & compertus quum eſſet, in crucem eſt actus. [*Plutarch. ibid.*] Julio verò, alteri Antonii ex Fulviâ filio, libertos ejus confeſtim ea omnia dare Cæſar juſſit, quæ morientes ei relinquere legibus jubebantur. [*Dio*, *pag.* 454.]

Antonii & Cleopatræ communes liberi cum nutritiis cuſtoditi & liberaliter habiti ſunt. Eos enim Cæſar, non ſecùs ac neceſſitudine junctos ſibi, & conſervavit & mox pro conditione cujuſque ſuſtinuit ac fovit. [*Sueton. & Plutarch. ut ſupr.*]

Qui Antonii rebus faviſſent, eorum alios ſupplicio affecit, alios veniâ, vel ſuâ ſponte, vel amicis intercedentibus. [*Dio*, *pag.* 454.] Inter ſupplicio affectos fuit P. Canidius, infeſtiſſimus quidem ſemper Cæſari ſed & Antonio infidus. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] qui timidiùs deceſſit, quàm profeſſioni ejus, quâ ſemper uſus erat, congruebat. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 87.] Occiſus eſt & Cæſaris juſſu Q. Ovinius ob hanc maximè notam, quòd obſceniſſimè lanificio textrinóque Reginæ ſenator populi Romani præeſſe non erubuerat. [*Oroſ. ut ſupr.*]

Quum permulti apud Antonium invenirentur principum ac regum liberi, alii obſidum nomine, alii per contumeliam educati; eorum partem domum remiſit Cæſar, partem conjugio invicem copulavit, alios retinuit. Jotapen patri ſuo Medorum regi, qui ad ſe victus confugerat, ultrò reddidit: Artaxæ autem, quia is Romanos qui in Armeniâ ſuperfuerant occidiſſet, fratres ſuos quantumvis petenti non remiſit. [*Dio*, *pag.* 454.]

Alexandri Magni conditorium (quod vitreum fuiſſe *Strabo* docet, lib. 17. pag. 795.) & corpus, quum prolatum è penetrali ſubjeciſſet oculis, coronâ aureâ impoſitâ ac floribus aſperſis Cæſar veneratus eſt: corpúſque attrectans, naſi particulam aliquam fregiſſe dicitur. Ptolemæorum autem corpora, quanquàm ea oſtendere Alexandrini enixè volebant, inſpicere noluit: Regem ſe voluiſſe videre dicens, non mortuos. [*Sueton. in Octavio*, *cap.* 18. *Dio*, *lib.* 51. *pag.* 454, 455.] Eadémque de causâ Apim quoque noluit accedere: deos ſe, non boves, adorare conſueviſſe perhibens. [*Dio*, *ibid.*]

M. Antonium multis regibus & ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cæſar Cleopatræ: ſed illius manibus eſt humatus ſplendidè & regaliter; omniáque ei, quibus uti voluit, permiſſa. [*Plutarch.*]

Cleopatra ex tanto ſimul mœrore & dolore (nam & pectus ejus ex verberibus inflammatum & exulceratum fuerat) febre correpta id velamentum arripuit læta, quaſi ideò temperatura cibo & vitam liberè poſitura. Medicum habebat familiarem Olympum, quem proditâ rei veritate conſiliarium & adjutorem ad tabem ſibi inducendam adhibuit; ut ipſe ſcriptum reliquit Olympus, qui edidit harum rerum hiſtoriam. Id odoratus Cæſar, objecit ei minas & terrores de liberis: quibus illa ſicut machinis expugnata eſt, permiſitque corpus ſuum omnibus pro arbitrio curare & alere. [*Id.*]

Venit etiam paucis diebus pòſt ipſe Cæſar ad eam appellandam & conſolandam. [*Id.*] Quæ ad illius pedes provoluta, tentavit oculos ducis, fruſtrà. Nam pulchritudo intra pudicitiam principis fuit. Quanquàm enim eam ciendis affectibus intentam animadverteret; tamen eo

diſſimulato, oculis in terram defixis hoc unum pronuntiavit: *Bono animo eſto mulier, nihil enim mali patieris.* quum illa non de vitâ, quæ offerebatur, ſed de amore & parte regni laboraret. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11. *Dio, lib.* 51. *pag.* 451.]

Poſtremò numeri theſauri breviarium, quod habebat, Cæſari illa tradidit. Qúmque Seleucus, unus procuratorum, argueret eam quòd reconderet & ſupprimeret nonnulla; exiliens & in capillum hujus involans, multis plagis os ejus contudit. Subridente Cæſare atque illam reprimente, *Anne grave*, inquit, *Cæſar eſt, quum tu inviſere me hoc in ſtatu & appellare ſis dignatus, à ſervis meis deferri, ſiquid repoſui muliebre, non mihi ſanè miſera; ſed quò pauca munera Octaviæ & Liviæ tuæ feram, ut placatum te per illas & clementiorem habeam?* Hoc gaviſus eſt Cæſar, omninò illam exiſtimans teneri cupiditate vitæ. Oſtendens igitur & hæc ei concedere ſe, & cætera ſupra omnem ſpem cum eâ acturum, digreſſus decepiſſe arbitrabatur ſe eam; quum magis deceptus ipſe eſſet. [*Plutarch.*]

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæſaris amicos: hic Cleopatræ cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per internuntium clàm ei ſignificaret Cæſarem ipſum pedibus deceſſurum per Syriam, ipſam verò cum liberis ſtatuiſſe poſt triduum in Italiam mittere. Quo intellecto, à Cæſare obtinuit, ut ſibi inferias dare permitteret Antonio. Ubi lamentis editis, poſtquàm coronas & oſcula tumulo tulit, præcepit ſibi parari balneum: lotáque accubuit, & ſplendidè eſt epulata. [*Idem.*]

Poſt prandium epiſtolam, quâ à Cæſare petebat ut cum Antonio eam ſepeliri juberet, Epaphrodito, cui cuſtodia ejus mandata erat, dedit perferendam; obſignatam quidem, ut is aliud quiddam contineri eâ exiſtimans, occaſione epiſtolæ Cæſari reddendæ è medio removeretur. [*Idem: cum Dione, pag.* 452.]

Eo digreſſo, obdidit fores: duabus fidiſſimis ancillis ſecum retentis, Irâ ſive Nairâ & Charmione; quarum miniſterio ad cultum corporis uti ſolebat. nam altera capillos decenter complicabat, altera ſcitè unguium putamina reſecabat. Tum veſte ſe omnium elegantiſſimâ induit ac quàm potuit pulcherrimè exornavit; omníque habitu regio aſſumpto, aſpidem (quam ficubus & uvis & floribus contectam, ut cuſtodes falleret; inferri curaverat) ſiniſtro brachio admovit, ejuſque morſu tacta ſic morte, quaſi ſomno, ſoluta eſt. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 87. *Plutarch. in Anton. Galen. in lib. de Theriacâ ad Piſonem. Dio, lib.* 51. *pag.* 452. *Eutrop. lib.* 7. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.]

Qui verò nobis & mulieris ad fallendum ſagacitatem, & aſpidis ad occidendum celeritatem, verbis volunt extollere, Cleopatram inquiunt magnum primò ac profundum vulnus brachio ſuo dentibus (aut aliâ re) intuliſſe, deinde venenum quod priùs ex aſpide paraverat in pixide quâdam ad ſe allatum vulneri infudiſſe; atque ita veneno corpus ſubeunte non multo pòſt inſciis cuſtodibus vitam leviter finiviſſe. [*Galen. ut ſupr. cum Strabone, lib.* 17. *pag.* 795. *Plutarcho, & Dione, pag.* 452, 453.] Sed puncturæ tantùm duæ exiguæ in brachio ejus ſunt repertæ: & Cæſar, qui corpus vidit, mortuæ, imaginem cum aſpide brachio affixâ in triumpho traduxit. [*Plutarch. & Dio.*] De eâ *Horatius*, lib. 1. Odâ 37.

Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior:
Sævis Liburnis ſcilicet invidens,
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Solutis Cleopatræ litteris, intellexit illicò Cæſar quid actum eſſet. Ac primùm inſtitit ipſe accurrere; deinde ſpectatum properè miſit quid rei eſſet. Illi curſu eò profecti, & ſtationem nihil offendentes ſenſiſſe, reſeratâ januâ Cleopatram defunctam invenerunt, & in aureo jacentem lecto, regio cultu exornatam. Ex ancillis, Ira (ſive Naira) ad pedes ejus expiraverat: Charmium (ſive Charmione) jam lapſabunda & capite gravata componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus. Ibi quum quidam fremens dixiſſet, *Hæccine pulchra Charmium? Pulcherrima ſanè*, inquit, *decentiáque regum propaginem tam multorum.* & nihil ampliùs locuta, juxta lectum ibi concidit. [*Plutarch. cum Dione, pag.* 453.] Cæſar verò, viſo Cleopatræ corpore, remedia ei adhibuit, ſi quâ eam ratione vitæ poſſet reſtituere. [*Dio, ibid.*] Pſyllis etiam fruſtrà admotis, qui venenum ac virus exſugerent. [*Id. ibid. Sueton. in Octavio, cap.* 17. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.]

Quum nullo modo ad vitam reduci Cleopatra poſſet, miratus eam Cæſar ac miſericordiâ proſecutus, magnopere doluit; omni ſe triumphi ſui gloriâ ſpoliatum eſſe ratus. Corpus verò ejus ſplendidè & regaliter ſepeliri, & in eâdem cum Antonio arcâ condi præcepit. [*Plutarch. & Dio, pag.* 453.] Ambobus enim communem ſepulturæ honorem tribuit, ac tumulum ab ipſis inchoatum perfici juſſit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 17.] Sortitæ ſunt & ancillæ funus juſſu ejus honorabile. [*Plutarch.*]

Annos 39 vixiſſe, 22 regnaſſe Cleopatram, *Plutarchus* ſcribit. Et totidem quidem annos regno illius poſt patris Ptolemæi Auletæ mortem tribuunt, *Ptolemæus* in Regum Canone, *Clemens Alexandrinus* in libro primo Stromatum, *Porphyrius*, [*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 226.] *Euſebius* in Chronico, & alii: qui anni tantùm 21. ſunt, cum 3. vel 4. menſibus. Imperaviſſe eam ampliùs 14. annis cum Antonio, *Plutarchus*; 13. ſub Auguſto, in tertio adversùs Judæos libro ſcribit *Tertullianus*: Antonii dominatu à cæde Julii Cæſaris, Auguſti verò à primo ipſius Conſulatu deducto. A morte Alexandri Magni qui Imperium Macedonicum

condidit, uſque ad mortem Antonii & Cleopatræ cum quibus illud planè concidit, & apud *Ptolemæum* (tum in Regum Canone, tum in Operis magni libro tertio, & apud *Clementem Alexandrinum*, in libro primo Stromatum) anni numerantur 294. qui nobis anni ſunt 293. cum quadrante.

Atque hoc tempore ultimam à Cæſare armis civilibus impoſitam fuiſſe manum, præter Florum, [*lib.* 4. *cap.* 12.] & Velleium Paterculum, [*lib.* 2. *cap.* 87.] confirmat etiam *Dionyſius Halicarnaſſenſis*, in Romanarum Antiquitatum ſuarum Proœmio ſcribens, veniſſe ſe in Italiam ſimul ac Cæſar Auguſtus finem bellis civilibus impoſuiſſet, ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος μεσούσης, *mediâ Olympiade* CLXXXVII. anno illius tertio ineunte ſcilicèt. Menſe enim Sextili *Ægyptum in poteſtatem populi Romani redactam, finémque bellis civilibus impoſitum* fuiſſe, oſtendunt Senatuſconſulti verba apud Macrobium. (*lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.) Ægyptios verò ab eo tempore, quo in *poteſtatem ditionémque populi Romani venerunt*, annos *Auguſtorum* (non Θεῶν Σεβαστῶν, quos hic commentus eſt Scaliger, ſed *Cæſarum Auguſtorum* qui in ipſos imperium obtinuerunt) dinumeraviſſe, docet *Cenſorinus*, capite 21. libelli de die Natali: quem anno Auguſtorum CCLXVIII. (ita enim meliora habent exemplaria, non CCLXVII.) Philippico ab exceſſu Alexandri Magni DLXII. & Nabonaſari DCCCCLXXXVI. [initiis horum annorum à primo menſis vagi Ægyptiorum Thoth deductis] à ſe ſcriptum fuiſſe affirmat; idem planè cum Ptolemæo ſentiens, qui in libro tertio magnæ Syntaxis ab initio regni Nabonaſari ad mortem Alexandri annos Ægyptios 424. indéque ad imperium Auguſti annos 294. fluxiſſe ſtatuit.

Cœpit igitur epocha Auguſtorum Ægyptiaca die primo menſis Thoth ineuntis anni æræ Philippicæ ab exceſſu Alexandri 295. Nabonaſari 719. & quidem feriâ hebdomadis 1. ut habetur in ſcripto Hebræi cujuſdam de æris, Norimbergæ cum Meſſahalâ edito. menſis nimirùm Sextilis, in anno Periodi Julianæ 4684. die 31. qui juxta vitioſam intercalandi rationem Romæ tunc uſurpatam Sextilis 29. dies dicebatur. Atque hæc eſt epocha illa τῶν ἀπὸ Αὐγούστου ἐτῶν, à Ptolemæo in magnæ Syntaxis lib. 3. cap. 8. ad annum vagum Ægyptiorum, à Vettio Valente Antiocheno in Ἀνθολογιῶν γενεθλιακῶν libro 1. ad annum fixum Alexandrinorum, & à Theone Alexandrino in Κανόνων προχείρων explicatione ad utriuſque illius anni formam accommodata. Cúmque per annos 43. Ægyptum Auguſtus tenuerit; [ut in libro de legatione ad Caium oſtendit *Philo*: totidem etiam imperio ſive monarchiæ illius annos, in *Ptolemæi* Regum Canone & *Clementis Alexandrini* libro primo Stromatum, tributos invenimus.

Cleopatra filium Cæſarionem, qui ex Cæſare dictatore genitus ferebatur, cum magnâ pecuniæ ſummâ per Æthiopiam miſerat in Indiam. Eum apud Rhodum pædagogus ad regrediendum induxit; tanquam vocaret eum Cæſar ad regnum. Deliberante de eo Cæſare, Arium philoſophum dixiſſe perhibent;

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαισαρίη. ———

Cæſaris in multis nomen non expedit eſſe.

Poſt matris igitur mortem, à Cæſare necatus ille eſt. [*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 51. *pag.* 446. & 454.]

Statuæ Antonii dejectæ ſunt: Cleopatræ loco non motæ. Impetravit enim amicus ejus Archibius à Cæſare mille talentis, ne cum Antonianis convellerentur illæ. [*Plutarch.*]

In regiâ magna pecuniæ vis reperta eſt, ex ſpoliatorum ferè omnium templorum donariis à Cleopatrâ ibi repoſita; multa etiam ab iis, qui criminis alicujus rei fierent, exigebatur: ac reliqui ſeorsùm omnes, quibus crimen nullum objici poterat, duas bonorum ſuorum partes poſcebantur. Inde omnibus militibus ſtipendia debita numerata ſunt: qui verò tum quoque cum Cæſare erant, 250 ſinguli denarios acceperunt, ne urbem diriperent. Omnibus, qui mutuum antè aliquid dediſſent, id exſolutum eſt: multáque ſenatoribus ac equitibus, qui in belli ſocietate fuerant, dona data ſunt. [*Dio, pag.* 455, 456.]

Hâc parte anni in Conſulatu collegam Cæſar ſibi cooptavit M. Tullium Ciceronem, Ciceronis oratoris ab Antonio interfecti filium: qui Cæſaris litteras de profligato à ſe Antonio in Alexandrino hoc bello (non Actiaco; quod *Appiano* per errorem excidit) Romam miſſas, pro concione recitavit; earúmque exemplum pro roſtris propoſuit, ubi patris ejus caput olim propoſitum fuerat. [*Plutarch. in fine Ciceronis. Appian. lib.* 4. *Bell. civil. pag.* 619. *Dio, lib.* 51. *pag.* 456, 457.]

Idibus Septembribus hujus anni, M. Tullium poſt bellum Alexandrinum M. Licinio in Conſulatu ſuffectum fuiſſe, ex tabulâ marmoreâ Capuanâ intelligimus. [*in Annal. Pighii tomo* 3. *pag.* 495.] Iiſdémque ipſis Idibus Septembris, *Auguſtum cum M. Ciceronis filio Conſulem à Senatu obſidionali donatum* fuiſſe coronâ, apud *Plinium* legimus. [*lib.* 22. *cap.* 6.] Coronæ enim & ſupplicationes multæ Cæſari eo tempore Romæ decretæ ſunt. Eidem etiam alius de Ægyptiis triumphus conceſſus eſt. Diem, quo capta fuit Alexandria, feſtum eſſe cenſuerunt; ab eoque reliquis annis numerandis initium ſumendum. Ut Cæſar per omnem vitam tribunitiam poteſtatem haberet: eique qui ipſum imploraſſet intra pomœrium ac extra uſque ad dimidium milliare, auxilium ferre poſſet; quod nemini tribuno plebis licebat. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 457.]

Herodem, inter amorem & odium erga uxorem Mariammen fluctuantem, ſoror Salome & mater Cypros aſſiduis calumniis concitabant; accendentes ejus odium ac zelotypiam. Ac fortaſſe ſævius in eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodùm nunciatum eſſet, extinctis Antonio & Cleopatrâ Cæſarem Ægypto potiri: cui obviam properans, familiam ſic ut erat reliquit. Diſcedenti Mariamme commendavit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens; & cujuſdam Judææ partis ei dominium impetravit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Cæſar in eo quo Antonianos ſuperaverat loco urbem condidit; idémque ei *Nicopolis* nomen,

& ludos eoſdem tribuit, quos priori ad Actium conditæ. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 456. *cum Strabone*, *lib.* 17. *pag.* 795.]

Ægyptum, in provinciæ formam redactam, ut feraciorem habiliorémque annonæ urbicæ redderet, foſſas omnes in quas Nilus exæſtuat, oblimatas longâ vetuſtate, militari opere deterſit. [*Sueton. in Octavio*, *cap.* 18.] novis quoque quibuſdam foſſis additis. [*Dio*, *pag.* 456.]

3975 Herodes in Ægypto cum Cæſare congreſſus, liberiùs cum illo egit amicitiâ fretus; & magnis ab eo beneficiis ornatus eſt. Satellites enim quadringentos Galatas ei donavit, quos anteà ſtipatores Cleopatra habebat: & regionis partem reddidit, quam illa priùs occupaverat. Attribuit etiam ejus regno Gadara, Hippon & Samariam; in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratoniſque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorem acceſſio. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 15. *&* *lib.* 15. *Antiquit. cap.* 11.]

Multitudo hominum tam in urbibus quàm in agro Ægypti, ac mores gentis ejus leves, tum frumenti ad urbem ſubvectio & pecuniæ vis, efficiebant; ut non modò committere provinciam Senatori nulli Cæſar auderet, ſed & proficiſcendi in Ægyptum poteſtatem, niſi ipſe nominatim permiſiſſet, Senatoribus adimeret. Adeò enim ſuſpectos Ægyptios ſtudii novarum rerum habebat, ut nemini eorum Senatorem eſſe Romæ permiſerit: ſed cæteris quidem ſuo unicuique modo, Alexandrinis verò ſine Senatoribus rempublicam adminiſtrare juſſerit. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 455.]

Arius philoſophus, ut ferunt, oblatam ſibi præfecturam Ægypti ſuſcipere noluit. (*Julian. ad Themiſtium.*) Ægypto igitur tributariæ jam factæ C. Cornelium Gallum, ex infimâ fortunâ provectum, Cæſar præfecit: quem primum Ægyptus Romanum judicem habuit. (*Strabo*, *lib.* 17. *pag.* 819. *Sueton. in Octavio*, *cap.* 66. *Dio*, *lib.* 51. *pag.* 455. *Eutrop. lib.* 7. *Sex. Rufus*, *in Breviario.*) Hic Gallus Forojulienſis ille fuit Poëta, quem in poſtremâ Bucolicorum eclogâ *Virgilius* carmine leni decantavit. (*Ammian. Marcellin. lib.* 17. *cum Hieronymo*, *in Chronico.*) Cui & Erotica extant dicata à Parthenio illo Nicæno, cujus Poëtica & in Latinis ſuis verſibus imitatus eſt Virgilius, (*apud A. Gellium*, *lib.* 13. *cap.* 25. *&* *Macrob. lib.* 5. *Saturnal. cap.* 17.) & in Græcis ſuis poëmatibus Tiberius. (*apud Sueton. in Tiberio*, *cap.* 70.)

Cæſar omnibus quæ ex uſu erant in Ægypto conſtitutis, pedeſtribus copiis in Syriam venit. [*Dio*, *ut ſupr. pag.* 456. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] quò & Herodes eum Antiochiam uſque deduxit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Quum Tiridates victus in Syriam confugiſſet, & Phraates victor legatos ad Cæſarem miſiſſet; Cæſar iis amicè reſpondit. Ac Tiridati quidem auxilium nullum promiſit, ut tamen in Syriâ verſaretur conceſſit: filiúmque ab eo Phraatis beneficii loco acceptum Romam adduxit, obſidiſque loco habuit. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 456.] minimum videlicèt Phraatis filium; quem negligentiùs cuſtoditum Tiridates rapuerat: ut habet *Juſtinus*; [*lib.* 42. *cap.* 5.] ad poſteriora tamen tempora iſtud referens. * Hujus terroris Tiridatis, mentio fit ab *Horatio*, *lib.* 1. *Odâ* 26. *

Diſcedens è Syriâ Cæſar, reliquit ibi Meſſalam (Corvinum:) à quo Cyziceni gladiatores, quibus à Q. Didio habitatio in Antiocheno ſuburbio Daphne conceſſa fuerat, decepti, alii aliò, quaſi in legiones adſcribendi, dimiſſi ac per occaſionem interfecti ſunt. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 447.]

Tarſenſibus in Ciliciâ præfecit Cæſar civem ipſorum, præceptorem ſuum, Athenodorum Sandonis filium Stoicum philoſophum: qui ſtatum reipublicæ à Boëtho & commilitonibus ejus, qui ad Antonii uſque exitum ibi dominabantur, corruptum reſtituit. [*Strabo*, *lib.* 14. *pag.* 674.]

In Aſiam provinciam Cæſar profectus, hyberna ibi egit; & ſubditorum omnia negotia compoſuit. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 456. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.]

Kalendis Januariis, Cæſar quintum Conſulatum in inſulâ Samo iniit. [*Sueton. in Octavio*, 4685 29
cap. 26.] iiſdémque ipſis Kalendis Romæ juramento omnia ejus acta confirmata ſunt. Et quum de Parthicis rebus litteræ veniſſent, decretum eſt, ut in hymnis juxtà diis ipſe adſcriberetur; tribus Julia ab eo denominaretur; coronâ triumphali omnibus ludis uteretur; ſenatores, ſocii ejus victoriæ, in triumpho cum ipſo veherentur, veſtibus purpurâ prætextis indui: & ut dies quâ urbem intraſſet, ſacrificiis publicis celebraretur, ſempérque feſta eſſet. [*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 457.]

Cæſar templum urbi Romæ patríque Cæſari, quem heroa Julium nominavit, Epheſi & Nicææ fieri permiſit, (hæ enim tum urbes Aſiæ & Bithyniæ clariſſimæ habebantur) atque ut ab incolis Romanis colerentur. Extraneis autem hominibus, quos Græcos appellabat, conceſſit, ut ipſi quoque (Octaviano) templa facerent; Aſiani quidem Pergami, Bithyni verò Nicomediæ: Pergamenis etiam permittens ut ludos, quos ſacros dicunt, in honorem templi ejus celebrarent. [*Id. ibid. pag.* 458.] Quò referendum illud Tiberii, apud *Tacitum*: [lib. 4. Annal. cap. 37.] *D. Auguſtus ſibi atque urbi Romæ templum apud Pergamum ſiſti non prohibuit.*

Æſtate ſequente, in Græciam Cæſar tranſmiſit, (*Dio*, *ut ſupr.*) ad triumphum profecturus Actiacum. Ubi ad eum, Corinthi tum agentem, ex Gyaro inſulâ unum è piſcatoribus legatum miſſum fuiſſe ferunt, petendæ tributi diminutionis gratiâ: pendere enim ipſos 150 drachmas, cùm ægrè poſſent 100. Ea erat paupertas illius inſulæ. [*Strabo*, *lib.* 10. *pag.* 485.]

Cæſare Romam intrante, rem ſacram & alii fecerunt, (uti decretum fuerat) & Conſul Valerius Potitus (qui Sexto Apuleio in Conſulatu ſuffectus fuerat) publicè pro S. P. Q. R. propter adventum ejus ſacrificavit: quod ante id temporis pro nemine unquam factum fuerat.

(*Dio*,

(*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 458.) Curules triumphos tres Cæſar egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum; continuo triduo omnes. (*Liv. lib.* 133. *Sueton. in Octavio*, *cap.* 22.) de quibus Virgilius, in 8°. Æneidos:

At Cæſar triplici invectus Romana triumpho
Mœnia, dis Italis votum immortale ſacrabat.
Maxima tercentum totam delubra per urbem
Lætitiâ, ludiſque viæ, plauſúque fremebant.

Et Propertius, lib. 2. eleg. 1.

Aut canerem Ægyptum, & Nilum, quum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis:
Aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiáque in Sacrâ currere roſtra viâ.

Menſe *Sextili* Cæſarem triumphos hoſce tres in Urbem intuliſſe, docent Senatuſconſulti verba apud Macrobium. (*lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.) non *octavo Idus Januarias*, (quo in Aſiâ fuiſſe conſtat) ut voluit Oroſius. (*lib. 6. cap.* 20.) Primâ die de Pannoniis, Dalmatis, Iapydis, finitimiſque eorum, & nonnullis Galliæ ac Germaniæ populis, triumphum egit; ſecundâ, de Actiacâ navali victoriâ: tertiâ, de ſubactâ Ægypto; qui reliquorum ſumptuoſiſſimus fuit, & ornatiſſimus apparatu. In eo Cleopatræ imago (cum aſpide mordicùs brachio affixâ, ut ex *Plutarcho* dictum) ad imitationem mortis ejus efficta, in lecto portabatur: liberíque illius & Antonii inter captivos ducti ſunt, Alexander cui Solis & Cleopatra cui Lunæ nomen fuerat impoſitum. (*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 459.)

Alexandrum Iamblichi fratrem, Arabum regem, in Actiacâ pugnâ captum & in triumpho ductum Cæſar occidit. (*Id. ibid. pag.* 443.) Cleopatram illam Σελήνην in triumpho ductam Jubæ (qui & ipſe à Julio Cæſare Dictatore ductus fuerat) in matrimonium tradidit. Hunc Jubam Cæſar in Italiâ educatum, ac ſuam militiam ſecutum, hâc Cleopatrâ, regnóque paterno Mauritaniæ donavit: hiſque etiam duos Antonii & Cleopatræ filios, Alexandrum & Ptolemæum conceſſit. Juba verò ex ſuâ Cleopatrâ Ptolemæum ſuſcepit alterum; qui ipſi in regno poſteà ſucceſſit. (*Id. ibid. pag.* 454. *Strabo*, *lib.* 17. *pag.* 828. *Plutarch. in Julio Cæſare*, & *M. Antonio.*)

V. Kalend. Septembr. *Ara Victoria in Curiâ dedicata eſt:* ut in antiquo Kalendario marmoreo habetur annotatum. (*Inſcript. Gruteri*, *pag.* CXXXIII.) quâ in Curiâ Juliâ poſitâ & ſpoliis Ægyptiis decoratâ, oſtendebat Cæſar, imperium ſe ex victoriâ adeptum. Julii quoque patris ſacrarium multis in eo ſuſpenſis donariis ex prædâ Ægyptiacâ exornavit: multa etiam Jovi Capitolino, Junoníque & Minervæ conſecravit; quum & Senatuſconſulto omnia priùs in eorum templis ſuſpenſa ornamenta tanquam contaminata eſſent detracta. (*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 459.) Ædes ſacras vetuſtate collapſas, aut incendio abſumptas, refecit; eáſque & cæteras opulentiſſimis donis adornavit: utpote qui in cellam Capitolini Jovis ſedecim millia pondo auri, gemmáſque ac margaritas quingenties HS. unâ donatione contulerit. (*Sueton. in Octavio*, *cap.* 30.) Romáque in tantum Alexandriæ opibus eſt aucta, ut propter abundantiam pecuniarum duplicia, quàm uſque ad id fuerant, poſſeſſionum aliarúmque rerum vænalium pretia ſtatuerentur; & fœnus, quod antè denario pendebatur, tum ad trientem ejus recideret. (*Dio*, *ut ſupr. pag.* 458, 459. *Oroſ. lib. 6. cap.* 19.)

In hoc quinto Conſulatu ſuo *Imperatoris* nomen Cæſar accepit: non quale propter victoriam tribui more vetuſto ſolebat; (id enim ſæpiùs & anteà & poſtmodò ex ipſis actionibus reportavit) ſed quo ſumma imperii demonſtraretur; quod patri quoque ejus Julio, & ejus filiis nepotibúſque fuerat decretum. (*Dio*, *lib.* 52. *pag.* 493. 494.) Quò ſpectat ἐπιγραφὴ illa, hoc anno in Cæſaris honorem poſita. *Senatus Populúſque Romanus. Imp. Cæſari Divi Juli F. Coſ. Quinct. Coſ. Deſign. Sex. Imp. Sept. Republica conſervata.* (Inſcript. Gruter. pag. CXXVI.)

Inter captivos Diocles Phœnix Artemidori filius, Tyranionis Amiſeni à Lucullo capti diſcipulus, (ex quo & ipſe Tyrannio dictus eſt) à quodam Dymante Cæſaris liberto emptus, Terentiæ Ciceronis uxori (quæ, ut ex *Plinio*, lib. 7. cap. 48. & *Valerio Maximo*, lib. 8. cap. 13. intelligitur, CIII. annos vivendo exceſſit) donatus eſt. Ab eâ verò manumiſſus, Romæ docuit, & libros ſcripſit 68. (*Suid. in voc.* Τυραννίων.)

3976 Antiochum Commagenum Cæſar ad ſe excivit, quòd fratris ſui, cum quo litem habebat, miſſum Romam legatum dolo occidiſſet. Eum Antiochum in Senatum adductum, damnatúmque interfecit. (*Dio*, *lib.* 52. *pag.* 495.)

Per integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum, creſcentibus inter ipſum & conjugem Mariammen ſuſpicionibus, quum mulier neglectis mariti blanditiis, inſuper illi patris (vel avi Hyrcani) & fratris ſui (Ariſtobuli) necem opprobraret; vix ab inferendis illi manibus Herodes ſe continuit. Quem cùm ex ſtrepitu commotiorem ſenſiſſet Salome ſoror, ſubmiſit jamdudum ſubornatum pincernam, qui indicaret ſolicitatum ſe à Mariamme, ut regi porrigeret poculum amatorium; quod ille, qualecunque tandem eſſet, apud ſe haberet. Hinc eunuchum Mariammes fidiſſimum tormentis Herodes examinavit, certus nihil ſine illo eſſe tentatum: qui cruciatus non ferens, id unum prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicaverat. Quo audito, exclamans Rex, Sohemum ſibi regnóque antehac ſemper fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum niſi aliquid commercii ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet; Sohemum comprehenſum juſſit interfici. Uxorem verò, advocato intimorum amicorum concilio, veneficii accuſavit, eâ verborum animíque aſperitate, ut qui adſtabant ſatis intelligerent, velle regem illam capite damnari: quod omnium ſuffragiis factum eſt. Quum autem cenſerent ſupplicium nequaquàm præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem;

Salome

Salome inſtitit apud regem ut quamprimùm necaretur, ne quis in populo motus, illâ in carcere vivente, exiſteret: itaque Mariamme ad ſupplicium ducta eſt. (*Joſeph. lib. 15. cap. 11.*)

Id conſpicata Alexandra ejus mater, & intelligens ſimilem exitum ſibi ab Herode expectandum, ut ſe ejus criminis non eſſe conſciam oſtenderet, cœpit filiæ convitium facere omnibus audientibus; ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. Hæc illâ turpiter fingente, ut etiam in capillos miſeræ involatura videretur, eam circumſtantes meritò damnabant: & quæ ducebatur ad ſupplicium, ne verbo quidem ullo eam dignata eſt, ſed excelſo vultu atque animo calumniam refellens, intrepida mortem ſubiit. (*Id. ibid.*)

Eâ peremptâ, impotentiùs flagrare cœpit Herodes: ſæpe invocabat ejus nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. Et quamvis oblectamenta excogitaret quæcunque poterat, apparandis conviviis ac comporationibus, nihil tamen proficiebat. Quare & regni curam reliquit: adeóque dolori ſuccubuit, ut ſæpe miniſtros juberet vocare Mariammen, quaſi illa adhuc viveret. (*Ibid.*)

Sic affecto Herode, ſupervenit peſtilentia; quæ & plebis & aulicorum majorem partem ab- 4686 28
ſtulit: omnibus irato Deo hanc immiſſam interpretantibus propter injuſtum reginæ ſupplicium. Ita auctâ regis ægritudine, poſtremò in ſolitudinem ſe abdidit prætextu venationis: ubi affligans ſe, intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cervicis, mente etiam motâ nonnihil. Nec remedia quicquam proderant: ſed quum exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à deſperatione abfuit. Itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tantâ difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret. (*Ibid.*)

Herode in urbe Samariæ ita decumbente, Alexandra habitans tum Hieroſolymis conata eſt duas urbis arces in ſuam poteſtatem redigere; alteram Templo contiguam, alteram in ipſâ urbe ſitam. Præfectos igitur tentavit, ut ſibi & genitis ex Herode ac filiâ pueris eas traderent; ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. At illi, quum eſſent alioquin etiam fidi, tum eò magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute Principis. Amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. Quare continuò per nuncios de Alexandrâ ſignificaverunt. Ille ſine morâ eam juſſit interfici: ſuperatóque tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi, ſic efferatus eſt, ut quâvis ex cauſâ ad ſæviendum eſſet propenſiſſimus. (*Ibid.*)

Ex tribus populi Romani cenſibus, quos à Cæſare Octaviano actos notat *Suetonius*, (*cap. 27.*) primum cum luſtro factum fuiſſe, ipſo VI. & M. Agrippâ II. Coſſ. ex Tabulâ marmoreâ Capuanâ liquet. (*tomo 3. Annal. Pighii, pag. 495.*) de quo ipſe Cæſar, in rerum ſuarum Breviario. (*Inſcriptionum Gruteri, pag. CCXXX.*) *In Conſulatu ſexto cenſum Populi collegâ M. Agrippâ egi. Luſtrum poſt annum alterum & quadrageſimum* (à cenſurâ ſc. Cn. Lentuli & L. Gellii; poſt quam luſtra condi deſierunt) *feci: quo luſtro civium Romanorum cenſita ſunt capita quadragies centum millia & ſexaginta tria.* numerus ſc. 4063000. pro quo *Euſebius* in Chronico habet, 4164000.

Ludos quoque propter Actiacam victoriam decretos Cæſar cum Agrippâ exhibuit, & in iis equeſtre certamen per pueros & viros patricios peregit: iiſque quinto quoque anno, quo temporis ſpatio peragebantur, curæ erant quatuor Sacerdotum collegiis per ordinem; Pontificibus nimirùm, Auguribus, Septemviris, & Quindecemviris. (*Dio, lib. 53. pag. 496.*) * Similitérque ſequentibus quibuſque Olympiadibus, Ludos Actiacos Romæ celebrari. *

Olympiade CLXXXVIII. Thebæ Ægypti uſque ad ſolum dirutæ fuiſſe, in Chronico *Euſebiano* leguntur. à Cornelio Gallo ſc. quem rebellantium Ægyptiorum urbes ſubvertiſſe, ex Julio Africano refert *Georgius Syncellus* in Chronico. (*pag. 308.*) Poſtquàm enim Heroum urbem quæ defecerat paucis ſtipatus recepiſſet, in Thebaide ſeditionem propter tributa exortam citò admodum ſedavit. (*Strabo, lib. 17. pag. 819.*) Civitatem plurimis interceptis exhauſit. (*Ammian. Marcellin. lib. 17.*) ſtatuas ſibi ipſi per univerſam propemodùm Ægyptum poſuit, ſuáque acta in pyramides inſcripſit. (*Dio, lib. 53. pag. 512.*)

3977 Cæſar ſeptimum gerens Conſulatum, oratione de ſcripto in Senatu recitatâ, ſeipſum imperio 4687 27
abdicare illúdque Senatui & populo tradere velle ſignificavit. Ubi peroravit, multis omnes eum verbis precati ſunt, ut ſolus imperii ſummam gereret: omnibúſque, quibus id ei perſuaderent, adductis argumentis, tandem eò compulerunt, ut imperium ſolus obtineret. (*Dio, lib. 53. pag. 497. & 503.*) Quod VII. Idus Januar. ab eo ſuſceptum fuiſſe, ex Tabulâ marmoreâ Narbonenſi intelligitur. (*in Inſcript. Gruteri, pag. CCXXIX.*)

Quum hoc modo tam à Senatu quàm à populo confirmatum ſibi Cæſar haberet imperium, ac nihilominùs popularis eſſe videri vellet; recepit hoc quidem in ſe, ut ſollicitè publicis negotiis præeſſet, quòd ea curâ diligentis indigerent: ſed nolle ſe provinciis omnibus imperare dixit, aut quas regendas ſumpſiſſet, in perpetuum gubernare. Ideóque infirmiores, nimirùm quia eſſent pacatiores, Senatui reſtituit: potentiores provincias, ut quæ plus periculi oſtenderent, ac vel hoſtes accolas haberent vel novos per ſe ipſæ motus aliquos ciere poſſent, ſibi retinuit. Id faciebat ſub hâc ſpecie, ut Senatus optimis imperii partibus tutò perfrueretur; ipſe laboribus & periculis objectus videretur: at ſub hoc prætextu eum verè inermem imbellémque efficiebat; & ad ſe ſolum arma militéſque transferebat. Hâc de cauſâ Senatui populóque Africa, Numidia, Aſia, & cum Epiro Græcia, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta, Libya Cyrenaica, Bithynia cum Ponto finitimâ, Sardinia atque Hiſpania Bætica, adſcriptæ ſunt: Cæſari autem Hiſpaniæ quod reliquum erat, Gallia omnis & Germania, item Cœleſyria, phœnice, Cilicia, Cyprus & Ægyptus. Imperium verò in ſuas provincias Cæſar decennale

 ſuſcepit,

ſuſcepit, intra quod tempus eas ſe reducturum in ordinem promittebat: hoc quoque jactantiâ quâdam juvenili addito; quo breviori ſpatio eas pacare poſſet, eò citiùs ſe imperio deſtiturum. Deinde utriuſque ſortis provinciis patricios præfecit; Ægypto tantùm equeſtris dignitatis virum, ob eas quæ ſuprà ſunt commemoratæ cauſas. Senatoribus autem ſeorſùm Africam & Aſiam, prætoriis reliquas omnes provincias adſcripſit: utriſque verò ex æquo interdixit, ne ante quintum annum à geſto in Urbe magiſtratu provincias ſortirentur. (*Dio*, *lib.* 53. *pag.* 503, 504, 505.)

Idibus Januariis eam provinciarum diſtributionem fuiſſe factam innuit *Ovidius*; de illis in primo Faſtorum libro ad Germanicum Cæſarem ita canens.

Idibus in magni caſtus Jovis æde ſacerdos
Semimaris flammis viſcera libat ovis.
Redditáque eſt omnis populo provincia noſtro:
Et tuus Auguſto nomine dictus avus.

Nam & eodem die Cæſari Octaviano *Auguſti* cognomentum datum fuiſſe ſenſit: quod quatriduo pòſt factum fuiſſe, in lib. de die Natali cap. 21. *Cenſorinus* hiſce verbis indicat. *Ex ante diem decimum ſextum Kalend. Februarii Imperator Cæſar Divi filius ſententiâ L. Munacii Planci à Senatu cæteriſque civibus Auguſtus appellatus eſt, ſe* VII. *&* *M.Vipſanio Agrippâ* III. *Conſulib.*

Cæſar enim rebus compoſitis, & omnibus provinciis in certam formam redactis, Auguſtus cognominatus eſt. (*Liv. lib.* 134.) idque cognomen & in ſeptimo illius Conſulatu, *Dio*; (*lib.* 53.) & per Planci ſententiam conſenſu univerſi Senatûs populíque Romani inditum illi fuiſſe, Velleius (*lib.* 2. *cap.* 91.) confirmat. De quo Suetonius, (*in Octavio*, *cap.* 7.) *Munacii Planci ſententia, quibuſdam cenſentibus Romulum appellari oportere quaſi & ipſum conditorem urbis, prævaluit ut Auguſtus potius vocaretur, non tantùm novo, ſed etiam ampliore cognomine: quòd loca quoque religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur, auguſta dicantur, ab auctu, vel ab avium geſtu guſtúve; ſicut etiam Ennius docet ſcribens,*

Auguſto augurio poſtquàm inclyta condita Roma eſt.

& Florus, in libri 4. & ultimi fine ipſo. *Tractatum etiam in ſenatu, an quia condidiſſet imperium, Romulus vocaretur: ſed ſanctius & reverentius viſum eſt nomen Auguſti; ut ſcilicet jam tum dum colit terras, ipſo nomine & titulo conſecraretur.*

Similia habet & *Dio*: qui à Romanis *Auguſtum*, à Græcis Σεβαστὸν, à ſplendore dignitatis & honoris ſanctitate humano ampliore, nominatum eum fuiſſe notat. (*lib.* 53. *pag.* 507. *&* 509. *Confer Act.* XXV. 21, 25. *cum* XVII. 23. *&* II. *Theſſal.* II. 4.) Quibus addantur & *Ovidii* illa, in Faſtorum 1°.

Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes:
Hic ſocium ſummo cum Jove nomen habet.
Sancta vocant auguſta patres: auguſta vocantur
Templa, ſacerdotum ritè dicata manu.
Hujus & Augurium dependet origine verbi:
Et quodcunque ſuâ Jupiter auget ope.
Augeat imperium noſtri ducis, augeat annos:
Protegat & noſtras querna corona fores.

Hoc pacto omne populi Senatûſque imperium ad *Auguſtum* eſt tranſlatum. (*Dio*, *lib.* 53. *pag.* 507.) Quod nomen cunctis antea inviolatum & uſque ad nunc cæteris inauſum Dominis, tantùm orbis licitè uſurpatum apicem declarat imperii: atque ex eodem die ſumma rerum ac poteſtatum penes unum cœpit eſſe & manſit, quod Græci *Monarchiam* vocant. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 20.] Romanos verò *Auguſtorum* ſuorum epocham à Kalendis Januariis hujus anni deduxiſſe, docet *Cenſorinus*, in lib. de die Natali, cap. 21. ubi 265. hujus æræ annum cum ordinationis Julianæ anno 283. confert; uti & ſequente capite, in annum Auguſtanum 20. Marcii Cenſorini & Aſinii Galli Conſulatum conjicit, in annum Julianum 38. incurrentem.

In Aſiâ, Trallibus terræ motu conſidentibus, gymnaſium corruit; quod ab Auguſto poſteà eſt inſtauratum. (*Euſeb. Chronic. cum Strabone*, *lib.* 12. *pag.* 579.)

3978 Diſſidio inter Coſtobarum Idumæum & uxorem ſuam Salomen ſororem Herodis orto, illa 4688 26
viro [contra Judæorum conſuetudinem] libellum repudii miſit; & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam benevolentiam conjugali fœderi. Coſtobarum enim dicebat ad res novas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo conſpiraſſe: fidem aſſertioni ſuæ ex eo aſtruens, quòd Babæ filios jam per duodecim poſt captam ab Herode Hieroſolymam annos, inſcio & invito rege, clàm ille in ſuis agris habuiſſet & incolumes ſervaſſet. Quo audito Herodes, miſſis quibuſdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine. Ut nihil jam reliquum eſſet ex Hyrcani cognatione; ſed ſublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere, nemine ampliùs reſiſtente. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Hinc ſecurior Herodes factus, à patriis ritibus magis magiſque diſceſſit, eos peregrinis ſtudiis violando. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit: ad quæ exhibenda, theatrum Hieroſolymis & in campo amphitheatrum extruere cœpit, utrumque ſumptuoſo opere conſpicuum; ſed alienum à Judaicis moribus, apud quos nullus eſt horum uſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem ſuam nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumvicinis, ac longinquis etiam gentibus: magniſque præmiis propoſitis, non illi tantùm qui gymnicis certaminibus dabant operam, ſed muſici etiam præſtantes & thymelici, evocabantur. Sed Judæis nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ armis contectas hominum putabant fuiſſe imagines, ipſis per leges interdictas. Quos Herodes

ut

ut redargueret, juſſit detrahi ornatum appoſititium, & oſtendit nudos ſtipites. Quo facto in riſum verſa eſt indignatio concepta ex ſuſpicione imaginum. [*Id. Ibid.*]

Periodus Calippica *quinta* incipit.

Multa contra Auguſtum vana dicta deblateravit Cornelius Gallus. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 512.] de quo *Ovidius*, libro ſecundo Triſtium, ad ipſum Auguſtum ſcripto.

Non fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo;
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

Ob ingratum autem & malevolum animum, infamiâ cum Auguſtus notavit: & domo ſuâ illi interdicens, & intra provincias ſuas degere eum prohibens. Furtorum præterea, & populatæ provinciæ, & aliorum multorum criminum accuſatus ille eſt, à Valerio Largo primùm homine improbiſſimo, qui ſocius ejus & convictor fuerat; deinde à multis aliis, qui Gallum hactenùs adulati ad Largum, quoniam eum jam creſcere videbant, ſtudia ſua converterunt. Decretúmque eſt ab univerſo Senatu, ut judicio damnatus Gallus exularet, bona ejus Auguſti eſſent, ac rem ſacram ejus rei causâ Senatus faceret. At ille dolorem non ferens, & nobilitatem acriter indignatam, cui negotium ſpectandum fuerat datum, metuens, ſtricto incubuit ferro & morte voluntariâ damnationem prævenit. Gallo verò & accuſatorum denuntiationibus & ſenatusconſultis ad necem ita compulſo, laudavit quidem Auguſtus pietatem tantopere pro ſe indignantium: cæterùm & illacrymavit, & vicem ſuam conqueſtus eſt, quòd ſibi ſoli non liceret amicis, quatenus vellet, iraſci. [*Sueton. in Octavio, cap.* 66. *Dio, lib.* 53. *pag.* 512, 515. *Ammian. Marcellin. lib.* 17. *Hieronym. in Chronico.*]

Cornelio Gallo in Ægypti præfecturâ ſucceſſor datus eſt Petronius: qui multitudinis Alexandrinorum jactu lapidum in ipſum irruentium, tantùm ſuis munitus militibus, impetum ſuſtinuit; & nonnullis eorum interemptis, cæteros repreſſit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 819.]

Polemo rex Ponti inter ſocios ac fœderatos populi Romani adſcriptus eſt; ac prima ſubſellia in theatris per totum ejus regnum Senatoribus tributa. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 513.] Ab eo Pontus Polemoniacus accepiſſe nomen videtur; apud *Juſtinianum*, Novellâ 28ª.]

3979 Decem cives Hieroſolymitani, contra Herodem conjuraverunt, ſicas veſtibus tegentes: in 4689 25
quibus & unus cæcus erat, non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum ſi quid patriorum morum aſſertoribus accideret. Quidam verò ex his quos Herodes ad perſcrutanda talia diſpoſuerat, rem totam expiſcatus, regi aperuit. Illi verò comprehenſi, interrito vultu ſicas protulerunt; profitentes ſe non privati commodi gratiâ, ſed pro diſciplinâ publicâ, conjurationem hanc iniiſſe: ac deinde à regiis abducti, per omnes cruciatus necati ſunt. Nec multò pòſt delator eorum inviſus omnibus, à quibuſdam interfectus fruſtatim conciſus eſt & objectus canibus, idque multis inſpectantibus. Nemo tamen hoc factum prodidit, donec poſt longas ac moleſtas Herodis inquiſitiones à conſciis quibuſdam mulierculis per tormenta expreſſa eſt confeſſio: tum verò authores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.)

Herodes, ut contra tumultuantis populi ſeditiones eſſet tutior, anno regni ſui 13. (ab Antigoni morte numerato) Samariam, itinere unius diei Hieroſolymis diſtantem, munire cœpit: novo *Sebaſtes* (ſive *Auguſtæ*) nomine illi impoſito. Ejus circuitum 20 ſtadiorum eſſe voluit; fano ſeſquiſtadii amplitudine in ejus meditullio collocato, modis omnibus ornatiſſimo. Dedítque operam ut tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus, plurimos in ejus civitatis corpus congregaret. (*Id. ibid. cum cap. ſequ. initio.*) Τῶν Γαβινίων πόλιν, *Gabiniorum urbem*, eam appellat *Africanus*, in Georgii Syncelli Chronico. (*pag.* 308.) Quum enim Samaria à Joanne Hyrcano diruta, ab A. Gabinio Syriæ Proconſule inſtaurata denuò & incolis frequentata fuerit; (ut ſuprà, ad annum Per. Julian. 4657. ex *Joſepho* eſt notatum:) τῶν Γαβινίων vel Γαβινιῶν nomine, non alii quàm Gabiniani illi coloni hic poſſunt intelligi. Quod ipſum à doctiſſimo eodémque humaniſſimo viro, *Jacobo Goaro*, (cujus ſummæ induſtriæ nupera illa luculenta Georgiani Chronici debetur editio) pariter fuiſſe animadverſum, non parùm lætatus ſum.

Aliam etiam Herodes toti genti ceu arcem Stratonis turrim impoſuit. In magno quoque quem vocant campo, ſorte lectis equitibus, caſtellum condidit; & in Galilæâ Gabalem, & Eſthmonitim in Peræâ. Quibus arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè diſpoſitis, adempta eſt vulgo tumultuandi materia. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.)

Nonum Conſulatum Auguſtus Tarracone (citerioris Hiſpaniæ urbe) iniit. (*Sueton. in Octavio, cap.* 26.) currente anno tertio Olympiadis CLXXXVIII. quo Indos ab Auguſto per legatos amicitiam poſtulaviſſe, in *Chronico Euſebiano* legimus: & quidem à Pandione rege miſſos; ut in *Georgii Syncelli* Chronico (*pag.* 311.) ex Romanis quibuſdam tabulis notatum invenimus.

Tarraconem verò ad Auguſtum legatos Indorum ab Oriente ultimo & Scytharum à Boreâ, cum gentilitiis muneribus, veniſſe confirmat P. Oroſius (*lib.* 6. *cap.* 21.) de quibus *Horatius*, in carmine Seculari:

Jam Scythæ reſponſa petunt ſuperbi
Nuper & Indi.

& lib. 4. Carm. Od. 14. ad Auguſtum:

Te Cantaber, non antè domabilis,
Medúſque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præſens
Italiæ dominæque Romæ.

Ita Florus, lib. 4. cap. ult. *Scythæ miſere legatos & Sarmatæ, amicitiam petentes. Seres etiam, habitantéſque ſub ipſo ſole Indi, cum gemmis & margaritis elephantes quoque inter munera*

trahentes, nihil magis quàm longitudinem viæ imputabant, quam quadriennio impleverant: & tamen ipſe hominum color ab alio venire cœlo fatebatur. Suetonius in Octavio, cap. 21. *Indos etiam ac Scythas, auditu modò cognitos, pellexit ad amicitiam ſuam populique Romani ultrò per legatos petendam.* Eutropius, libro 7°. *Scythæ & Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eum miſerunt.* Aurelius Victor denique, gentium aucto numero. *Indi, Scythæ, Garamantes ac Bactri, legatos miſerunt orando fœderi.*

Amyntâ mortuo, regnum filiis ejus Auguſtus non tradidit, ſed provinciam populi Romani fecit: atque exinde Galatia cum Lycaoniâ Romanum habere præfectum cœpit. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 514.] primo M. Lollio Proprætore eam provinciam adminiſtrante. (*Euſeb. Chronic. Eutrop. lib.* 7. *Sex. Rufus, in Breviario.*) Pamphyliæ verò opida, quæ priùs Amyntæ attributa fuerant, præfecturæ peculiari ſuæ ſunt reſtituta. [*Dio, ut ſupr.*]

Anno regni Herodis 13° maximæ calamitates in Judæorum regionem ingruerunt. Primùm enim ſiccitas diuturna obtinuit, quam ſterilitas ſecuta eſt: poſtea per inopiam mutatâ victûs ratione morbi invaluerunt, & peſtilentia. Cúmque Herodi, ut publicæ neceſſitati ſuccurreret, ſatis amplæ facultates non ſuppeterent; quicquid erat in regiâ ſuppellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum ille concidit: nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad uſum neceſſariis. Inde confectam pecuniam miſit in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. Is licèt obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia privatim amicus erat Herodi & ſervatos cupiebat ejus ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in evehendo adjuvans: ita ut maximum momentum id gentis ſalutem in eo fuerit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 12.]

Herodes, advecto frumento, primùm his qui ſibimetipſis frumentum comparare poterant, diviſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant; his quoque providit, adhibitis piſtoribus, ut in promptu alimenta haberent. Atque ita populo approbatâ ſuâ diligentiâ, non ſolùm mutavit averſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & providentiæ retulit. [*Id. ibid.*]

A die 29. menſis Sextilis (triduo videlicèt ante Elul Syrorum ſive noſtri Septembris initium) feria 6. deducitur Ægyptiaca illa epocha, quam *Albatenius* in aſtronomici ſui operis 32. capitulo æram *Al-kept* (id eſt, Coptitarum ſive Ægyptiorum) appellat: per quam & ſtellarum motus ex *Theonis* tabulis ſupputari dicit, & ad quam ab ærâ Dilkarnain (ſive Seleucidarum, quam ille cum Syris ſuis ab initio menſis Elul ſive Septembris inchoat) annos 287. fluxiſſe aſſerit. Ita enim ex Ms. in eo legendum; non, ut perperàm habetur editum, 387. Hoc verò anno dies primus menſis Thoth, tum in anno vago Ægyptiorum, tum in Ἑλλήνων ἔτος Ἀλεξανδρέων (ut Theon loquitur,) Græcorum ſive Alexandrinorum anno fixo, in eundem diem (Auguſti Juliani 29.) primùm coincidiſſe deprehenditur: quod non niſi periodo Alexandrinorum quidem annorum 1460, Ægyptiacorum verò 1461 confectâ poteſt contingere; qua utriuſque anni redintegrationem ſive ἀποκατάστασιν exhibet. Γέγονε δὲ ἡ διὰ ᾳυξ. ἐτῶν ἀποκατάστασις ἀπό τινος ἀρχῆς χρόνου ἐν τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς Αὐγούστου βασιλείας: ut in explicatione τῶν προχείρων κανόνων habet Theon. *Contigit illa per 1460 annos facta redintegratio, à certo quodam temporis initio in imperii Auguſti anno quinto.* finito ſc. ſive μετὰ πέντε ἔτη, quinquennio poſt exordium imperii Auguſti; quod poſt exceſſum Alexandri ſive æram Philippicam annis 294 cœpiſſe, cum Ptolemæo Theon ſtatuit. A Philippicâ verò illâ epochâ uſque ad hanc ἀποκατάστασιν, anni ſunt, 299. ut in Aſtronomicâ *Theodori Metochitæ* epitome rectiſſimè habetur annotatum. Neque aliud omninò voluit Panodorus Alexandrinus monachus, de 1460 annorum periodo & ἀποκαταστάσει iſtâ diſſerens, in menſis Auguſti diem 29 incidente, à cujus epochâ ſiderum motus & luminarium defectus in Tabulis aſtronomicis ſupputari ſcripſit: utcunque illius ſententiam, minimè à ſe intellectam, Georgius Syncellus, harum rerum imperitiſſimus, in Chronico ſuo [*pag.* 312, 313.] recitando perverterit.

3980 Herodes adversùs hyemis aſperitatem ſubditis ſuis providit; ne qui periclitarentur inopiâ veſtium, abſumptis pecoribus, & lanis aliiſque tegmentis deficientibus. Ubi verò huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoque Syrorum urbibus ſolicitudinem impendit; diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. Sed & caſtella & urbes & ex plebe qui gravabantur numeroſiore familiâ, ad ipſum confugientes neceſſitati inveniebant remedium: ita ut revocatis ad rationem quæ in exteros tantùm inſumpſerat, reperta ſint cororum 10 millia, intra regnum verò expenſa 80 millia cororum. Corus autem 10 medimnos Atticos capiebat. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 12.]

Quum propter morbum Auguſtus nuptias filiæ ſuæ & Marcelli, ſororis ſuæ Octaviæ filii, Romæ non poſſet facere; M. Agrippæ eas abſens celebravit operâ. (*Dio, lib.* 53. *pag.* 515.)

Kalendis Januariis, quibus decimum Conſulatum Auguſtus iniit, Senatus juramento confirmavit ſe ejus acta approbare: qúmque jam urbi (à quâ propter morbum diutiùs abfuerat) appropinquare diceretur, ac pollicitus populo viritim centenos eſſet denarios, negaſſetque ſe priùs id proſcripturum quàm Senatus aſſenſiſſet: omni eum legum neceſſitate Senatus liberavit; ut reapſe poteſtatis abſolutæ, támque ſui ipſius imperator quam legum, agere aut non agere omnia ſuo poſſet pro arbitrio. [*Id. ibid. pag.* 509, 515, 516.] 4690 24

Quamprimùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, Herodes ad 50 millia hominum, quos ipſe famis tempore aluerat, per ſuos & propinquorum Syrorum agros dimiſit. Atque ita res ſuorum penè perditas diligentiâ ſuâ ille reſtituit; non mediocriter etiam ſublevatis finitimis, qui eiſdem laborabant difficultatibus. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 12.)

Eodem tempore auxilia Cæſari miſit Herodes, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio: quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpè forti operâ uſus eſt. (*Id. ibid.*)

Fuit

Fuit hic Ælius Gallus (in recentioribus *Dionis* editionibus *Ælius Largus* vitioſè dictus) *ex equeſtri ordine*, ut ait Plinius, (*lib. 6. cap.* 28.) & tertius ſub Auguſto Ægypti præfectus: cujus utut amici ac ſodalis ſui *Strabo* meminit; (*lib.* 2. *pag.* 118.) & unà cum eo Memnonis ſtatuam vidiſſe ſe ſcribit. (*lib.* 17. *pag.* 816.) Hunc Auguſtus cum parte Romani præſidii quod in Ægypto erat in Arabiam miſit. (*Id. lib.* 2. *ut ſuprà & lib.* 17. *pag.* 819.) ut eas gentes & loca pertentaret: ac præterea Æthiopum terminos & Troglodyticam Ægypto finitimam, & vicinum iis Arabicum ſinum, qui peranguſtus Arabes dirimit à Troglodytis: eo utique conſilio, ut vel eos ſibi volentes conciliaret, vel ſubigeret adverſantes. (*Idem, lib.* 16. *pag.* 780.

Ad expeditionem Arabicam Ælius 80 circiter biremes conſtruxerat, & triremes, & phaſelos apud Cleopatridem, antiquæ Nili foſſæ proximam: quum nullum tamen cum Arabibus navale futurum eſſet prælium. Errore igitur intellecto, fabricatus eſt onerarias naves 130. quibus navigavit, ducens peditum Romanorum ex his qui in Ægypto erant & ſociorum ad decem millia: quibus Judæi 500. & Nabatæi mille cum Syllæo intererant. [*Id. ibid.*]

Nabatæorum rex eo tempore erat Obodas, homo ſegnis & otio deditus, atque de bellicis præſertim rebus (quod omnibus Arabum regibus commune erat vitium) parùm ſollicitus: Syllæo verò procuratori ſuo, ætate juveni & ingenio callido, adminiſtranda commiſerat. (*Id. ibid. pag.* 781. *cum Joſeph. lib.* 16. *cap.* 11.) Hic Syllæus Ælio ſe iter monſtraturum, & in omnibus commeatu auxilióque adfuturum pollicitus, omnia inſidioſè egit. Nam nec tutum iter, nec expeditam navigationem monſtravit: ſed per avia & longos anfractus, & loca omnium indiga, & importuoſa dorſa, vel occultis cautibus aut cœnoſis ſtagnis periculoſa duxit; æſtu maris reciprocantis maximè iis in locis adverſante. (*Strabo, ut ſupr. pag.* 780.)

Poſt multas ærumnas, quintodecimo die Album pagum Ælius Gallus pervenit, maximum Nabatæorum emporium; multis navigiis amiſſis, quorum nonnulla cum ipſis hominibus nullo bello, ſed ob navigandi difficultates periere. Id Syllæi improbitas effecit, negantis terreſtri itinere in Album pagum exercitum duci poſſe: cùm quidem eò atque etiam ulteriùs mercatores tantâ camelorum & hominum multitudine tutum & commeatu probè inſtructum iter à petrâ in petram conficiant, ut nihil ab exercitu differant. (*Id. ibid. pag.* 780, 781.) Cujuſmodi mercatorum turmas *Caravanas* hodie vocant.

Huc perveniens Ælii exercitus, ſtomacacce & ſcelotyrbe, morbis ei regioni familiaribus, tactus eſt: quorum illa circa os, hæc circa crura paralyſis quædam eſt, ob aquas & herbas proveniens. Æſtatem itaque ac hyemem ibi agere Ælius coactus eſt, dum reficeret infirmos. (*Ibid. pag.* 781.)

Zenodorus quidam, homo Lyſaniæ ſive ditione Trachonitidis, Batanææ & Auranitidis conductâ, ejus proventibus non contentus, Trachonis incolas in ſpeluncis more ferarum viventes & prædas ex Damaſcenis agere aſſuetos, fovebat; ex eorum quoque latrociniis captans compendium. Ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varronem Syriæ tunc præſidem querelis obtundebant; poſtulantes ut Zenodori injurias per litteras ſignificaret Cæſari. Reſcripſit verò ei Cæſar, ut latrocinia penitùs curaret extinguere. Varro igitur milite aggreſſus loca ſuſpecta, expurgavit latronibus terram; ipſámque Zenodoro abſtulit. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 13.)

Herodes in Sione regiam ſibi ædificavit, duabus in eâ extructis ædibus ampliſſimis atque pulcherrimis, quibus ne Templum quidem uſquam conferri poſſet: earúmque unam Cæſaris, alteram Agrippæ appellavit nomine. (*Joſeph. lib.* 15. *Antiquit. cap.* 12. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 16.)

3981 Jubilæus XXIX.

Herodes, amoto à Pontificatu Jeſu Phabetis filio, Simonem ſacerdotem Hieroſolymitanum, 4691 23
Boëthi Alexandrini filium, ſubſtituit: ejúſque filiam Mariammen omnium ejus ætatis pulcherrimam, conjugio ſibi copulavit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 12. *& lib.* 18. *cap.* 7.]

Peractis nuptiis, novam regiam condere cœpit, adjuncto etiam opido, quod à ſuo nomine Herodium vocari voluit; in loco ab urbe Hieroſolymorum verſùs Arabiam 60 ſtadiis diſtante, ubi Judæos olim profligaverat dum pelleretur armis Antigoni. (*Id. lib.* 14. *cap.* 25. *& lib.* 15. *cap.* 12. *item lib.* 1. *Belli, cap.* 11. *&* 16.) Herodii, cum opido illuſtri ejuſdem nominis, meminit *Plinius*. (*lib.* 5. *cap.* 14.)

Gallus ex Albo pago Nabatæorum cum exercitu digreſſus, per ejuſmodi loca profectus eſt, ut camelis aquam portare cogeretur: quod ei malitiâ ductorum evenit. Quare poſt multos dies in Aretæ terram pervenit, qui Obodæ Nabatæorum regi affinitate conjunctus erat. Is Gallum amicè ſuſcepit, & dona obtulit. Sed Syllæi proditio & hanc regionem difficilem tranſitu reddidit. Eam itaque diebus 30 permeavit per loca invia, ſpeltâ & palmulis non multis & butyro pro oleo uſus. Quam verò deinceps adibat, Nomadum erat, & reverâ ex magnâ parte deſerta. Ea Ararena dicebatur: ejúſque rex Sabus erat. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 781.]

Arabiæ Felicis rex Sabos erat: in quâ licèt primò in conſpectum Ælio nemo prodiret, tamen haud exiguo id iter labore ſtetit. Nam ſolitudo regionis, Sol quoque, & aquæ naturâ infeſtæ, ita eos afflixere; ut major pars exercitûs periret. Morbus ille, nulli noſtrorum aſſimilis, caput petebat; eóque exſiccato, multos ſtatim perimebat: qui verò mortem evaſiſſent, iis in crura per totum corpus deſcendebat, eáque ita affligebat, ut remedium nullum prodeſſet, niſi quis oleum vino mixtum biberet, eóque ſe inungeret. quod ſanè pauciſſimis licebat facere; quum neutrum in iis locis naſcatur, neque ipſi ejus ſecum copiam attuliſſent. Inter hæc mala barbari, qui priùs, ſi quando prælium commiſiſſent, ſemper inferiores diſceſſerant, ac opida quædam amiſerant, morbo auxiliario ſuo uſi, Romanos aggreſſi ſua receperunt, reliquóſque Romanos ſuâ regione expulerunt. (*Dio, lib.* 53. *pag.* 516, 517.)

Hi tamen & primi & ſoli etiam Romanorum in Arabiâ Felice, Athlula (vel Athrulla) inſignem urbem uſque, bello progreſſi ſunt. [*Id. ibid. pag.* 517.] in eâque expeditione Gallus opida diruit non nominata ab authoribus qui antè ſcripſerunt, Egran, Anneſtum, Eſcam, Maguſum, Tammacum, Labeciam, Mariabam, (circuitu ſex mill. paſſ.) & Caripeta, quò longiſſimè proceſſit. [*Plin. lib.* 6. *cap.* 28.] Et niſi Syllæus eum prodidiſſet, felicem Arabiam totam ſubegiſſet. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 819. *fin.*] Cujus in eo itinere progreſſum & regreſſum, ex *Strabone*, nunc ſubjicimus.

In Ararenâ peragrandâ diebus 50. per invia itinera conſumptis, uſque ad urbem Agranorum (vel Egranorum potiùs) proceſſit, & pacatam & fertilem regionem. Eorum rex (Sabus) aufugit: urbs primo adortu capta eſt. Hinc poſt ſextum diem ad flumen pervenit. Ibi barbari inſtructâ acie occurrerunt: è quibus ad 10 millia ceciderunt, ex Romanis duo tantùm deſiderati ſunt. Nam omninò imbelles erant, & armis imperitè utebantur; arcu, & lanceâ, & gladio, & fundâ; & magnâ ex parte bipennibus. Mox etiam urbem cepit nomine Aſca, à rege derelictam. Hinc Athrulla venit; quam nullo negotio cepit, & præſidio firmavit: & frumenti palmularúmque viatico comparato, Marſyabas proceſſit urbem Rhamanitarum, qui ſub Ilaſaro erant. Eam adortus, ſex diebus obſedit: poſteà aquæ inopiâ coactus deſtitit ab incepto. Duorum dierum itinere tantùm ſe abeſſe ab aromatiferâ, è captivis intelligebat. Sex autem menſes contrivit in itinere, culpâ ductorum.

Eâ fraude ſerò deprehensâ, per aliam viam reverſus, nonis caſtris Anagrana pervenit; ubi prælium commiſſum fuerat: undecimis deinde ad Septem puteos, à reipsâ ſic nominatos. Hinc jam per loca pacata, in pagum Chaalla, pòſt in vallum nomine Malotham ad flumen poſitum: poſteà per deſerta non multum aquæ habentia uſque in vicum Negram (vel Hygram) qui ſub Obodâ eſt & ad mare jacet. In reditu totum iter diebus 60 confecit, in quo priùs ſex menſes conſumpſerat. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 781, 782.]

Dum Ælius Gallus cum parte Ægyptiaci exercitûs in Arabiâ bellum gereret, Æthiopes qui ſupra Ægyptum habitant, à regina ipſorum Candace (virili muliere, & altero oculo captâ) miſſi, impreſſione factâ in Thebaidem, præſidia trium cohortium, quæ Syenæ Elephantinæ ac Philis erant, repentino impetu ceperunt, & in captivitatem abduxerunt, ac Cæſaris ſtatuas everterunt. Contra hos profectus Ægypti præfectus Petronius, cum non totis decem millibus peditum & equitibus 800. adversùs triginta hominum millia, primùm eos compulit, ut Pſelcham confugerent, urbem Æthiopicam. Tum miſſis ad eos legatis, quæ capta erant petiit, & cauſas quamobrem bellum moviſſent popoſcit: ac dicentibus, ſe injuriâ affectos à nomarchis, reſpondit non illos eſſe regionis dominos, ſed Cæſarem. Petentibus porrò triduum ad deliberandum, nihilque interim eorum quæ par erat facientibus; movens contra eos, in pugnam procedere coëgit, ac celeriter in fugam vertit; cùm & compoſiti malè, & malè armati eſſent. nam ſcuta ingentia & è crudo bovis tergore confecta habebant: arma quibus pugnarent, ſecures alii, alii contos, nonnulli gladios gerebant. Proinde quidam in urbem ſunt compulſi, alii in deſerta fugam fecerunt, alios proxima inſula excepit, qui ſeſe fluvio commiſerant; inter quos & reginæ Candaces duces erant. Hos itaque omnes cepit, trajecto ratibus ac navibus flumine, & in Alexandriam miſit: atque Pſelcham profectus, eam cepit. unde numeratâ captivorum multitudine & eorum qui in prælio ceciderunt, qui ſalvi evaſerant pauci omninò deprehenſi ſunt. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 820. *Dio, lib.* 54. *pag.* 524.]

A Pſelchâ Petronius Premnim venit, urbem naturâ munitam; cumulis arenæ peragratis, quibus Cambyſis exercitus obrutus eſt vento incidente. Eam adortus primo impetu cepit. Inde Napata (Tanapen *Dioni* dictam) progreſſus eſt, ubi Candaces regia erat, ejúſque filius morabatur. Ipſa cùm in caſtello propinquo ſederet, legatos miſit qui de pace tractarent; redditis ſtatuis, & captivis qui abducti fuerant Syenâ. Sed impetu facto Petronius Napata cepit ac diruit, puero fugiente. Et quum neque progredi propter arenam & æſtum, neque ibi commodè cum toto exercitu permanere poſſet; cum prædâ retrò abiit, ac Premni mœnibus & præſidio & quadringentorum hominum cibariis in biennium munitâ, reverſus eſt Alexandriam. Ex captivis autem, cæteris divenditis, mille ad Cæſarem miſit à Cantabris reverſum: quorum nonnulli morbo conſumpti ſunt. [*Id. ibid.*]

Cum his conferendus & ille Plinii locus eſt, libro 6. cap. 29. Æthiopum regionem *intravere arma Romana D. Auguſti temporibus, duce P. Petronio, & ipſo equeſtris ordinis, præfecto Ægyptiis. Opida eorum expugnavit, quæ ſola invenerat, quo dicemus ordine. Pſelchin, Primin, Aboccin, Phthurin, Cambuſin, Attenam, Stadiſin ubi Nilus præcipitans ſe fragore auditum accolis aufert. Diripuit & Napata. Longiſſimè autem à Syene progreſſus eſt* DCCCLXX. *millia paſſuum: nec tamen arma Romana ibi ſolitudinem fecerunt.*

Phraates III. Scytharum maximo auxilio in regnum reſtitutus eſt. Quorum adventu audito, Tiridates cum magnâ amicorum manu ad Cæſarem profugit, in illud ipſum regnum reſtitui & ipſe deſiderans; juriſque Romanorum futuram Parthiam affirmans, ſi ejus regnum muneris eorum fuiſſet. Phraates, hoc cognito, legatos ſtatim ad Cæſarem miſit; ſervum ſuum Tiridatem, & filium ſuum, quem ille obſidem Cæſari tradiderat, remitti ſibi poſtulans. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 5.]

Quum Tiridates & legati Phraatis Romam adveniſſent, in ſenatum eos Auguſtus introduxit: ac deinde mandatâ ſibi à Senatu litis cognitione, utriuſque partis poſtulata audivit. Tum, neque Tiridatem dediturum ſe Parthis dixit, neque adversùs Parthos Tiridati auxilia daturum. Ne tamen per omnia nihil ab illo obtentum videretur; Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum ſumptum præberi juſſit: Phraati verò filium remiſit; ut pro eo captivos ſignáque militaria, Craſſi & Antonii cladibus amiſſa, reciperet. [*Id. ibid. Dio, lib.* 53.

pag.

pag. 519.] * Atque inter alia dona, Thermuſam Italici generis ancillam illi miſit. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.) *

Quum Romæ inter M. Agrippam & M. Marcellum, Auguſti nepotem ſimul & generum, mutuæ ſimultates ſeſe proderent, quòd alter alterum anteferri ab Auguſto crederet; veritus ille ne, ſi uno in loco manſiſſent, contentiones inter eos intercederent, Agrippam continuò in Aſiam miſit, provincias tranſmarinas pro ſe adminiſtraturum. Agrippa urbe profectus, in Syriam miſſis legatis ſuis, ipſe Mitylenis in Lesbo inſulâ permanſit. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 518. *cum Velleio Paterculo, lib.*2.*cap.*93. *Joſepho, lib.*15.*cap.*13. *& Suetonio, in Octavio, cap.*66. *& in Tiberio, cap.*10.]

Auguſto XI. Conſulatu ſeſe abdicanti, & L. Seſtium ſummum Bruti fautorem in locum ſuum ſubroganti, Senatus honores decrevit. Ut Tribunus plebis perpetuus eſſet. Ut quoties ſenatus haberetur, etiamſi Conſulatum non gereret, de quibuſcunque rebus quicquid vellet ſancire poſſet. Ut Proconſulare imperium ſemper haberet; neque id intra pomerium veniens deponeret, aut renovando opus eſſet: útque major ipſi in provinciis, quàm præfectis earum, ſemper eſſet poteſtas. [*Dio, ut ſupr. pag.* 518, 519.]

3982 Ælius Gallus, ab Arabicâ expeditione rediens, Negrâ vico in Nabatæorum regno relicto, exercitum undecim dierum ſpatio in Muris portum trajecit. Hinc Coptum tranſgreſſus, cum utilibus copiis Alexandriam pervenit. Cæteros non bello (in quo ſeptem tantùm perierant) ſed fame, labore, morbo, & itinerum difficultate amiſerat. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 782.] Hujus medicamenta quædam compoſita referuntur à Galeno, in libro 2°. de Antidotis: inter quæ theriaca eſt, Cæſari ab eo oblata, quâ multos ex commilitonibus ſuis ſervaverat.

M. Marcellus, Octaviæ Auguſti ſororis filius & Juliæ Auguſti filiæ maritus, mortuus eſt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 93. *Dio, lib.* 53. *pag.* 517. *&* 519.]

Auguſtus Cyprum ac Galliam Narbonenſem, quia nihil armis ſuis indigerent, populo red- 4692 22
didit: pro eiſque Dalmatiam recepit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 523. *cum lib.* 53. *pag.* 504.]

Pantomimorum ſaltatio à Pylade Cilice & Bathyllo Romam primùm eſt introducta: cúmque veteres ipſi canerent & ſaltarent, primus Pylades chorum ſibi præcinere fecit. [*Euſeb. Chronic. cum Scaligeri Collectan. Græc. pag.* 390. *& Animadverſion. pag.* 155, 156.]

Sebaſte jam conditâ, Herodes in loco maritimo, ubi Stratonis turris ſterit, urbem alteram magnificentiſſimè extruere cœpit, quam Cæſaream appellavit: admirandi operis portu addito, magnitudine Piræco pari. Quod totum opus duodecim annorum ſpatio ille abſolvit; nec labori parcens, nec ſumptibus. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 16. *& lib.* 15. *Antiqu.* 13.] Unde de Cæſare Eutropius, libro 7°. *Tanto amore apud Barbaros fuit, ut reges populi Romani amici in honorem ejus conderent civitates, quas Cæſareas nominarent: ſicut in Mauritaniâ à rege Jubâ, & in Palæſtinâ, quæ nunc eſt urbs clariſſima.*

Herodes filios ſuos Alexandrum & Ariſtobulum (ex Mariamme Haſmonæâ ſuſceptos) Romam ad Cæſarem educandos miſit: quibus paratum erat hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum. Adoleſcentes ſummâ humanitate Cæſar excepit; fecítque Herodi poteſtatem, ut arbitratu ſuo è filiis quemcumque vellet hæredem regni deſignaret: Trachonitide etiam, Batanæâ & Auranitide illi donatâ. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 13.]

3983 Poſtquàm Trachonem ab Auguſto Herodes accepiſſet, adhibitis ducibus ad latronum ſpeluncas penetrans, maleficia eorum coërcuit, & circumvicinis ſecuritatem præſtitit. Zenodorus autem partim invidiâ, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit. [*Id. ibid.*]

Herodes, apud Mitylenem ſalutato Agrippâ ſibi amiciſſimo, in Judæam reverſus eſt. [*Ibid.*]

Gadarenſes quidam Agrippam adierunt, Herodem accuſaturi: quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remiſit. Eis tamen pepercit Herodes: qui ut erga ſuos erat inexorabilis, ita ab alienis acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. [*Ibid.*]

In Siciliam Auguſtus profectus eſt, ut eam, ac omnes alias ad Syriam uſque provincias, conſtitueret. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 524.]

Auguſtus M. Agrippam (cujus patientiam deſiderabat, quòd ex levi rigoris ſuſpicione, ſub 4693 21
ſpecie miniſteriorum Principalium Mitylenas ſe, relictis omnibus, contuliſſet) ex Aſiâ in Siciliam ad ſe accerſitum, uxorem ſuam, licèt ipſius Auguſti ſororis Octaviæ filiam, repudiare, & filiam ſuam Juliam, Marcelli viduam, ducere juſſit: ac continuò Romam miſit ad nuptias peragendas, urbíſque adminiſtrationem ſuſcipiendam. [*Id. ibid. pag.* 525. *cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 93. *& Suetonio in Octavio, cap.* 63. *&* 66.]

Zenodorus, deſperatis rebus ſuis, Auranitidem ditionis ſuæ partem 50 talentis annuis Arabibus elocaverat. Eam, licèt donatione Cæſaris comprehenſam, Arabes jamdudum Herodi infeſti non patiebantur ſibi ab eo auferri: modò excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modò contendentes de jure poſſeſſionis apud judices. Pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum novitatibus. Hæc quum maturè Herodes cognoviſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hoſtiliter; ne daret occaſionem novis motibus. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 13.]

Rebus in Siciliâ ordinatis, in Græciam Auguſtus tranſmiſit: ubi Athenienſibus Æginam & Eretriam ademit, ſicuti quidam ſunt authores, quòd Antonio faviſſent. [*Dio, ut ſuprà, pag.* 525.]

Candacen Æthiopum reginam, cum multis hominum millibus Premnium præſidium aggreſſam, Petronius auxilio profectus antevertit: & caſtellum ingreſſus, multo apparatu confirmavit; reginámque ad conditiones pacis accipiendas coëgit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 821. *cum Dione, lib.* 54. *pag.* 524.]

Legatis ad ſe miſſis mandavit Petronius, ſi quid vellent, ut ad Cæſarem proficiſcerentur: ac

negantibus

negantibus ſcire ſi quis Cæſar eſſet, & ubi conveniendus, dedit qui deducerent. [*Strabo, ibid.*]

3984 Rebus in Græciâ confectis, Auguſtus in Samum navigavit; ibíque hyemavit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 525.]

Quum Armeniæ majoris populus Artabazem ſive Artaxiam (Artavaſdis, per dolum ab Antonio capti, filium) accuſaret, Tigranémque fratrem ejus, qui tum Romæ erat, evocaret; Auguſtus Tiberium accerſivit, ut Artabazem regno pelleret Tigranémque ei præficeret. [*Id. ibid. pag.* 526. *cum Tacito, lib.* 2. *Annal. cap.* 3.]

Candaces legati in Samum venientes, Cæſarem invenerunt in Syriam progredi parantem, & Tiberium in Armeniam amandantem. Ab eo facilè quæ volebant impetravere; tributis etiam eis remiſſis. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 821.]

Vere in Aſiam Auguſtus pertexit, M. Apuleio & P. Silio Conſulibus: ibíque & in Bithyniâ 4694 20
omnia compoſuit: non propterea, quòd tam hæ provinciæ quàm priùs ab ipſo peragratæ populi eſſe cenſerentur, rationem earum nullam habens; ſed omnibus haud aliter curatis, ac ſi ipſius eſſent. Nam & omnia, ut conveniebat, emendavit; & pecunias largitus eſt, aliis etiam ultra tributum novas imperavit. Cyzicenis verò, quòd in quâdam ſeditione nonnullos Romanos flagris cæſos necaſſent, libertatem ademit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 525.]

Inde in Syriam venit: anno poſtquàm in eâ provinciâ anteà fuerat *decimo*; [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15.] regni verò Herodis (à morte Antigoni) *decimo ſeptimo*. [*Id. lib.* 15. *Antiquit. cap.* 13.] ubi Tyriis & Sidoniis, propter factiones, libertatem ademit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 525.]

Zenodorus interpoſito jurejurando Gadarenſibus eſt pollicitus, non priùs ſe deſtiturum quàm quovis modo efficeret, ut illi ab Herodis dominatione liberati attribuerentur ad provinciam Cæſaris. Hinc eorum plurimi, ab illo perſuaſi, cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannum; atque de vi & rapinis ejus, violatíſque ac dirutis templis, apud Cæſarem conquerentes. Quibus nihil Herodes territus, paratus erat cauſam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. Gadarenſes igitur videntes quorſum Cæſar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes ne dederentur Herodi; proximâ poſt congreſſum nocte alii ſe jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu, quidam etiam in flumen ſe jacientes necaverunt: atque ita quum ſe ipſi prædamnare viderentur, ſine morâ Cæſar Herodem abſolvit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 13.]

Zenodorus quoque præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ vitam finivit. [*Id. ibid.*]

Zenodori tetrarchiam Auguſtus Herodi donavit. [*Id. ibid. Dio, lib.* 54. *pag.* 526.] portionem ſanè non contemnendam: quæ ſita Galilæam inter & Trachonem, complectebatur Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. Adjunxit eum deinde Cæſar rectoribus Syriæ; & ne quid eo inconſulto provinciæ illius procuratoribus liceret adminiſtrare, præcepit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15. *&* *lib.* 15. *Antiquit. pag.* 13.]

Herodes fratri ſuo Pheroræ tetrarchiam à Cæſare impetravit; de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus: ut etiam ſi quid fatale illi accideret, in tuto eſſent res illius, neque ſubjiceretur Herodis filiorum imperio. [*Id. lib.* 15. *cap.* 13.]

* Claudio Tiberio Nerone ingreſſo primam expeditionem, ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam; accidit, ut apud Philippos tumultus ex eo loco in quo antè depugnatum fuerat, tanquàm ex caſtris auditus fuerit; & ignis ex arâ, caſtris olim ab Antonio poſitâ effulſerit. Unde magnas ille de ſummo Imperio conſequendo cogitationes animô agitabat. (*Sueton. in Tiberio, cap.* 14. *Dio, lib.* 54. *pag.* 526.) * & miſſus ab Auguſto vitrico ſuo cum exercitu ad viſendas ordinandáſque quæ ſub Oriente ſunt provincias, præcipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingreſſus Armeniam, redactâ eâ in poteſtatem populi Romani, regnum ejus Artavaſdi tradidit: cùm rex quoque Parthorum, tanti nominis famâ territus, liberos ſuos ad Cæſarem miſit obſides. Ita ſummus Tiberii adulator Velleius Paterculus. [*lib.* 2. *cap.* 94.]

Tigranem Artavaſdis filium Armeniis regem hoc tempore fuiſſe datum, alii omnes memorant. Artavaſde enim, qui & Artabazes dictus eſt, ab Antonio, in Ægyptum ad Cleopatram captivo abducto, filiorum natu maximus Artaxias (quem paterno nomine *Artabazem* Dio hîc appellat) Armeniæ regno potitus eſt. Cui Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo juniorem ipſius fratrem (patris item nomine à Velleio *Artavaſdem*, qui ab aliis *Tigranem* nuncupatum) ſucceſſorem nunc dederunt. Sic enim Joſephus [*lib.* 15. *cap.* 5.] rem refert; Archelai nomine Cappadociæ regem deſignans, Neronis Claudium Tiberium, licèt nondum à Cæſare adoptatum; ad quem pars narrationis illius Horatianæ ſpectat, lib. 1. epiſt. 12.

Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit; jus imperiúmque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

Cum quâ & Ovidii illa conferenda, in 2°. Triſtium:

Nunc petit Armenius pacem; nunc porrigit arcus
Parthus eques, timidâ captáque ſigna manu.

Tiberium tamen, ſive Claudium hunc Neronem, ab Armeniis ante ejus adventum occiſo Artabaze ſive Artaxiâ, nihil ſuo apparatui reſpondens perfeciſſe, *Dio* aſſerit: [*lib.* 54. *pag.* 526.] licèt eâ ſe re, quaſi ſuâ quicquam virtute egiſſet, ille jactaverit; præſertim quòd ſacrificia propter eam eſſent decreta. Cui favet & ille *Taciti* locus: [*lib.* 2. *Annal. cap.* 3.] *Occiſo Artaxiâ per dolum propinquorum, datus à Cæſare Armeniis Tigranes, deductúſque in regnum à Tiberio Nerone.* qui ducto ad Orientem exercitu, regnum Armeniæ Tigrani reſtituit, ac pro

tribunali diadema impoſuit: ut habet in *Tiberio* [*cap. 9.*] Suetonius. & *lib. 2. cap. 132.* Velleius Paterculus.

Recepiſſe & ſigna Tiberium, quæ M. Craſſo Parthi ademerant, addit ibidem *Suetonius*: quando Parthi videlicèt ſigna militaria, quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerant, repoſcenti Auguſto reddiderunt; obſideſque inſuper obtulerunt: ut apud *Suetonium*, in *Octavio* [*cap. 21.*] Quum enim in Syriam ad componendum Orientis ſtatum Auguſtus veniſſet; Phraates, quia nihil dum eorum quæ pactus fuerat perfeciſſet, veritus ne bellum Parthiæ ab Auguſto inferretur, ſigna Romana, & quæ Craſſo oppreſſo Orodes & quæ ipſe filius ejus Antonio pulſo ceperat, illi remiſit. Totâ quoque Parthiâ captivos omnes, ex Craſſiano & Antoniano exercitu recollectos, tradidit: paucis demptis, qui ſe ipſos pudore moti interemerant, aut in Parthiâ occultè remanſerant. Eáque Auguſtus, quaſi bello aliquo Parthum viciſſet, accepit. [*Liv. lib. 139. Florus, lib. 4. cap. ult. Strabo, lib. 2. pag. 288. & lib. 16. pag. 748. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 91. Juſtin. lib. 42. cap. ult. Dio, lib. 54. pag. 525. Eutrop. lib. 7. Oroſ. lib. 6. cap. 21. & Caſſiodorus, in Chronico.*]

Perſas ſive Parthos Auguſto, quod nulli anteà, obſides dediſſe, *Eutropius*; regiiſque obſidibus traditis, firmum fœdus fideli ſupplicatione meruiſſe, ſcribit *Oroſius.* [*ut ſupr.*] Et Phraatem quidem filios Auguſto Cæſari & filiorum filios crediddiſſe, amicitiámque illius datis obſidibus emereri officioſè voluiſſe, in fine libri *6. Strabo*; & filios nepoteſque illius obſides Auguſto datos, in libri 42. fine *Juſtinus* confirmat. Sed eum tamen *cuncta venerantium officia ad Auguſtum vertiſſe, partémque prolis firmandæ amicitiæ miſiſſe, haud perinde illius metu, quàm fidei popularium diffiſum*; in 2[i]. Annalis initio monuit *Tacitus.* Ita enim hìc res ſeſe habuit.

Thermuſa Italici generis femina, ex concubinâ Phraatis uxor jam facta, Phraatici filio ſuo, quem cùm ancilla adhuc eſſet Regi pepererat, Parthorum regnum adſtruere cogitans; marito, apud quem omnia poterat, perſuaſit ut filios ſuos legitimos Romam obſides mitteret. [*Joſeph. lib. 18. cap. 3.*] Phraates, vocato in colloquium Titio qui per id tempus Syriæ præerat, quatuor ei filios legitimos obſides tradidit: Saraſpadem, Ceroſpadem, Phraatem & Vononem; duas eorum uxores, & filios quatuor. Seditionem enim metuens, & ne ſibi ab inimicis ſtruerentur inſidiæ, filios à medio amovit: hoc ſibi perſuaſo, neminem adverſùm ſe prævaliturum, ſi neminem ex Arſaciorum genere, cujus Parthi erant ſtudioſiſſimi, ſubſtituendum ſibi relinqueret. (*Strabo, lib. 16. pag. 748, 749.*) In vetere Inſcriptione Romanâ, cum *Seraſpadane* (ita enim ibi nominatus reperitur) alius Phraatis filius conjunctus habetur, à Strabone non memoratus; *Rhodaſpes, Phraatis Arſacis Regum Regis F. Parthus.* [*Inſcript. Gruter. pag.* CCLXXXVIII.]

* Tiberius ab Armeniâ rediens, Rhodum appulit; & Inſulæ amœnitate & ſalubritate jam inde captus, eamdem deinceps (poſt annos 14.) pro ſeceſſûs loco delegit. [*Sueton. in Tiberio, cap. 11.*] *

Auguſtus in Oriente ſubditos ex Romanarum legum præſcripto compoſuit, fœderatos verò majorum ſuorum inſtitutis uti permiſit: neque quicquam illis adimere, ſed contentus eſſe partis ſtatuit; ídque etiam ad Senatum ſcripſit. Itaque tunc temporis nullum bellum attigit: Iamblicho verò Iamblichi filio paternum in Arabiâ principatum dedit. Tarcondimoto ſimiliter Tarcondimoti filio principatum patris in Ciliciâ tribuit: maritimis quibuſdam exceptis, quæ Archelao cum minoris Armeniæ regno donavit; Medo rege, qui regnum id antè obtinuerat, vitâ functo. Mithridati quoque cuidam Commagenam, quòd ejus rex patrem hujus Mithridatis occidiſſet, puero etiamnum attribuit. [*Dio, lib. 54. pag. 526.*]

Herodes, deducto ad mare Cæſare, in regnum reverſus, in terrâ Zenodori elegantiſſimum illi templum è marmore candido conſtruxit; prope Panium montem, in cujus radicibus ſunt fontes Jordanis fluminis. Tunc etiam tributorum partem remiſit regni ſui ſubditis: prætextu quidem, ut poſt ſterilitatem ſe reficerent; re autem verâ ut placaret eorum animos offenſos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, ut omnium jactabatur ſermonibus. [*Joſeph. lib. 15. cap. 13.*]

3985 His Herodes ut occurreret, conventicula per urbem & frequentiora convivia prohibuit: & tum alios ſpeculatores adhibuit, qui ſe conventibus inſererent & vulgi ſermones captarent; tum ipſe quoque ſe plebeio cultu noctu vulgo miſcuit, ut experiretur quid de ſe populus ſentiret. Et quotcunque pertinaciter ejus ſtudia improbarent, in omnes inclementer animadvertebat: reliquam verò multitudinem ſacramento obſtringebat, jusjurandum exigens quòd non diſceſſuri eſſent à fide & officio. [*Id. ibid.*]

Hoc juramentum à Pollionis Phariſæi Sameæque ſectatoribus pleriſque Herodes requiſivit: quod cùm non impetraſſet, non tamen in eos ut in cæteros tales ſævit, Pollionis reverentiâ. Remiſit etiam hanc neceſſitatem Eſſæis: quos propter Manahemum ex eâ ſectâ fatidicum in pretio habuit; qui & eum è plebe puerum regem Judæorum ſalutavit, & regem poſteà factum ultra 30 annos regnaturum prædixerat. (*Ibid.*)

Julia Agrippæ Caium peperit: ſacrificiúmque perenne natalibus ejus, cum quibuſdam aliis, decretum eſt. [*Dio, lib. 54. pag. 526.*]

Auguſtus in Samum reverſus, ibidem iterùm hyemavit; & libertatem Samiis hoſpitii pretium dedit; ac non pauca eo tempore negotia confecit. Frequentes enim eò ad ipſum legati commeârunt: ac Indi pacem, quam anteà per oratores (de quibus ad annum Periodi Julianæ 4689. dictum) petierant, tunc interpoſito fœdere ſanxerunt. Inter dona verò ab Indis miſſa tigres erant, animalia tum primùm Romanis ac Græcis viſa: & adoleſcens quidam humeris carens, (cujuſmodi Mercurii fingi ſolent) qui manuum loco, pedum omnia officio ita peragebat, iis ut arcum tendere, ſagittas emittere, ac tubâ canere diceretur. [*Id ibid. pag. 527.*]

Hos Indorum legatos Antiochiæ, quæ apud Daphnem eſt, ſe vidiſſe *Nicolaus Damaſcenus* narrat.

narrat. In epiſtola quidem plures fuiſſe memoratos: ſed tres tantum ſuperſtites, quos vidiſſe ſe ait; cæteris longitudine viæ magnâ ex parte abſumptis. Epiſtolam Græcam fuiſſe in membranâ ſcriptam; in quâ ſignificaretur Porum eſſe, qui ſcriberet, ſe etſi ſexcentis regibus imperaret, Cæſaris tamen amicitiam magni pendere, & paratum ſe quocunque voluerit aditum concedere, & in quibuſcunque rectum fuerit opitulari. Hæc dicit in epiſtola contineri. Allata præterea eſſe dona ab octo ſervis nudis ſubligacula indutis & aromatibus delibutis. Ea fuiſſe, Hermân (illum de quo dictum) à puero brachia ab humeris truncatum; viperas ingentes, ſerpentem decem cubitorum, teſtudinem fluvialem trium cubitorum, & perdicem vulture majorem. [*Strabo*, *lib.* 15. *pag.* 719.]

In his Zarmarus ſive Zarmanochegas erat, ex Indorum ſophiſtis unus: qui vel gloriæ causâ, 4695 19
vel ſenectutis ſecundùm patrias leges, ſive ut oſtentaret ſe Auguſto & Athenienſibus, (Athenas enim venerat) Græcorum deorum ſacris, etſi (ut referunt) non legitimo tempore, in gratiam Auguſti initiatus; abeundum ſibi è vitâ cenſuit, ne quid adverſi accideret immoranti. Ridens igitur & nudus & unctus in rogum ſe dedit: atque ſepulchro ejus inſcriptus eſt titulus. *Hic jacet Zarmanochegas Indus, è Barbosâ, qui ſecundùm patriam Indorum conſuetudinem ſe vitâ eduxit.* (Id. ibid. pag. 719, 720. Dio, lib. 54. pag. 527.)

Auguſtus Romam reverſus, equo ovans in urbem invectus, & arcu triumphali trophæum geſtante honoratus eſt. [*Dio*, *ibid. pag.* 526.]

Magnæ ſibi laudi Auguſtus ducebat, quòd præliis priùs amiſſa, citra ullum certamen à Parthis recepiſſet. Itaque & ſacrificia ejus rei causâ & templum Martis Ultoris in Capitolio (ad imitationem Jovis Feretrii) ubi ſigna ea ſuſpenderentur, decerni juſſit, ac deinde perfecit. [*Id. ibid.*]

Templum hoc Marti ante Philippenſem victoriam priùs ille voverat; ſed par beneficium alterum ab eo jam ſe conſecutum prædicans, anno demùm 22°. votum illud perſolvit: Romulúmque æmulatus, qui Acrone Cæninenſium rege occiſo arma ejus in templo Jovi Feretrio à ſe dicato ſuſpenderat, Marti Bis-ultori templum extruxit & ſigna militaria à Parthis recepta in eo repoſuit; ludis Circenſibus inſtitutis, menſe Maio quotannis in harum rerum memoriam celebrandis. De quibus, in 5°. Faſtorum, Ovidius:

Nec ſatis eſt meruiſſe ſemel cognomina Marti:
Perſequitur Parthi ſigna retenta manu.
Gens fuit & campis & equis & tuta ſagittis;
Et circumfuſis invia fluminibus.
Addiderant animos Craſſorum funera genti;
Cùm periit miles, ſignáque, duxque ſimul.
Signa decus belli Parthus Romana tenebat;
Romanæque aquilæ ſignifer hoſtis erat.
Iſque pudor manſiſſet adhuc, niſi fortibus armis
Cæſaris Auſoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres & longi dedecus ævi
Suſtulit: agnôrunt ſigna recepta ſuos.
Quid tibi nunc ſolitæ mitti poſt terga ſagittæ,
Quid loca, quid rapidi profuit uſus equi?
Parthe refers aquilas, victos quoque porrigis arcus:
Pignora jam noſtri nulla pudoris habes.
Ritè Deo templúmque datum, noménque Bis-ultor:
Emeritus voti debita ſolvit honor.
Solemnes ludos circo celebrate Quirites:
Non viſa eſt fortem ſcena decere Deum.

Quibus addantur & Horatii illa, lib. 4. Odâ ultimâ;

——————— *tua Cæſar ætas*
Fruges & agris rettulit uberes,
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus.

& frequentes Cæſaris ipſius nummi, inſcriptionem præferentes. SIGNIS RECEPTIS.

Herodes, annò regni ſui 18°. (ab exitu Antigoni numerato) Judæis conſilium ſuum de inſtaurando Templo Hieroſolymitano propoſuit: quos cùm ſolicitos eſſe animadverteret, ne fortè demolitus vetus ædificium, novum non poſſet abſolvere; certiores eos reddidit manſurum vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dum omnis materia compararetur quæ eſſet ad futuram fabricam neceſſaria. Neque eos feſellit. Mille enim plauſtra paravit quæ lapides conveherent; & ex omni artificum copiâ peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalibus ſumptu ſuo veſtitos, partim cæmentariæ partim lignariæ fabricæ non imperitos: adhibendos operi omnes, materiâ jam antè convectâ. [*Joſeph. lib.* 15 *cap.* 14.]

3987 Auguſtus quum primum imperii decennium ad exitum jam tenderet, in aliud quinquennium 4696 18
ſuum ſibi principatum prorogavit: & M. Agrippæ cùm alia ferè eadem quæ ſibi, tum tribunitiam poteſtatem ad idem quinquennium dedit. Tot enim ipſis annos tunc ſufficere dicebat: licèt non multò pòſt etiam plures imperatoriæ poteſtatis annos ipſe acceperit, ut iterùm decennalis ejus principatus fieret. [*Dio*, *lib.* 54. *pag.* 529.]

Quia jam vetuſtate libri Sibyllini exoleſcebant, pontificibus negotium Auguſtus dedit, ut ſuâ manu eos deſcriberent; ne quis alius eos legeret. [*Id. ibid. pag.* 532.]

Pyladem

Pyladem mimum illum Cilicem, per factiones Româ ejectum, Auguſtus reduxit: quod gratiam populi illi conciliavit. A quo cùm objurgaretur Pylades, quòd cum Bathyllo eandem artem exercente & Mecænatis neceſſario rixaretur, reſpondiſſe ille fertur; *Expedit tibi, Cæſar, populum nobis intentum tempus conſumere.* [Ibid. pag. 533.]

Materiâ ad aggrediendum opus neceſſariâ per biennium comparatâ, Templum Hieroſolymitanum cœpit Herodes extruere; annis 46. ante primum Paſcha miniſterii Chriſti: ut ex Judæorum illis verbis apparet, Johan. II. 20. eo tempore prolatis. Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος. *Quadraginta & ſex annis hactenus ædificatum eſt Templum hoc.* ut aoriſton illud à Lidyaro noſtro rectè eſt expoſitum. 4697 17

Et quidem Templi hujus ſtructura ſub Zorobabele anno primo monarchiæ Cyri cœpta, & aliquamdiu interrupta, poſt 20. demùm annos, imperii Darii Hyſtaſpis F. anno ſexto, finita; ejuſdémque magnifica inſtauratio, hoc tempore ab Herode cœpta, annorum novem ac dimidii ſpatio eſt conſummata. Verùm in temporis auguſtiſſimo huic ædificio impenſi ratione æſtimanda, non horum tantùm duorum, ſed ſucceſſorum etiam opera conſideranda venit: quum in eo perficiendo *& longa ſecula, & omnes theſauros ſacros, quos toto orbe Deo miſſos repleverant, conſumpta fuerint*; ut in libro 6°. Judaici belli cap. 6. (κεφ. ιδ.) *Joſephus* monuit. Neque enim unius Herodis opes, tantis præſertim largitionibus, tot palatiorum, templorum & urbium ſtructuris (quarum una Cæſareenſis urbis ac portus omnium ſumptuoſiſſima etiam tum illi incumbebat, quum in templo condendo laboraret) tantopere acciſæ, *immenſæ opulentiæ templo* (ut in Hiſtoriæ ſuæ lib. 5. cap. 8. iſtud appellat *Tacitus*) perficiendo pares erant. Et magnam illam Templi inſtaurationem ab Herode cœptam, uſque ad belli Judaici ſub Geſſio Floro initia ex ingentibus illis donariis Deo dicatis continuatam fuiſſe, locus ille *Joſephi* oſtendit, in Antiquitatum libro 20. cap. 8. *Jam abſolutum erat & Templi ædificium. Populus igitur quum videret eſſe in otio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in Templo ex operarum mercedibus victum quærere; nolénſque ſacram pecuniam repoſitam habere, ne quando præda Romanis fieret, ſimulque opificibus inde proviſum cupiens, quòd vel unâ horâ diei operato ſtatim merces repræſentaretur: ſuaſit regi* (Agrippæ juniori,) *ut Orientalem inſtauraret porticum, quæ Templi extima claudebat.*

Julia Agrippæ Lucium peperit: quem, ſimul cum fratre ejus Caio, Auguſtus quò tutior eſſet ab inſidiis, non expectato dum virilem ætatem attingerent, ſtatim adoptavit, * domíque per aſſem & libram emptos à patre Agrippâ, in familiam Cæſarum inductos, * hæredes imperii fecit. [*Dio, lib. 54. pag. 533. Sueton. in Octavio, cap. 64. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 3.*]

In Cypro plurimæ civitatum partes terræ motu conciderunt. [*Euſeb. Chronic.*]

3988 M. Agrippa, ludis quinquennalibus (qui Actiaci quarti erant) Romæ celebratis, ab Auguſto rurſus in Syriam miſſus eſt. [*Dio, lib. 54. pag. 534.*] 4698 16

Herodes navigavit in Italiam, ſalutatum Cæſarem, & ad inviſendos Romæ ſuos liberos. [*Joſeph. lib. 16. cap. 1.*] Per Græciam verò tranſiens, agoni Olympico (Olympiade CXCI. quâ Diodotus Tyaneus ſtadio vicit) non interfuit modò ſed etiam præfuit. Qui ludos illos propter Elidenſium inopiam celebritati ſuæ non ſatis reſpondiſſe animadvertens, annuos reditus eis attribuit; quò ſplendidiùs ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conventum pertinerent. Pro quâ munificentiâ perpetuus Agonotheta declaratus eſt. [*Id. lib. 1. Belli, cap. 16. cum lib. 16. Antiquit. cap. 9.*]

Cæſar Herodi Romæ humaniſſimè tractato filios reducendos domum reddidit, ſatis jam inſtitutos diſciplinis liberalibus. [*Id. lib. 16. cap. 1.*] Ipſe verò in Galliam profectus eſt. [*Dio, lib. 54. pag. 533.*]

Æmilius Macer Veronenſis Poëta in Aſiâ moritur. [*Hieronym. in Chronico.*] de quo Tibullus:

Caſtra Macer ſequitur; tenero quid fiet Amori?

Hieroſolymis Sacerdotum operâ ſtructura Templi, ita propriè dicti, quod Sanctum & Sanctum Sanctorum complectitur, ſeſquianni ſpatio perfecta eſt. Quo toto tempore nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus, fama eſt. Octo deinde annis ſequentibus, porticus, & ſepta, & reliqua circa Templum ædificia omnia ſunt abſoluta. [*Joſeph. lib. 15. cap. ult.*]

Templi hujus duplex extat deſcriptio: una à *Joſepho* (qui in eo Sacerdotalia munia ipſe obiit) in 15. Antiquitatum libro, cap. 14. & lib. 6. Belli, cap. 6. (κεφ. ιδ.) altera à R. Judâ (120. ferè poſt illius excidium annis) in Miſchnæ ſuæ tractatu qui מדות inſcribitur, facta. Prioris ichnographiam habemus à *Ludovico Cappello* ad finem compendii Hiſtoriæ Judaicæ adjectam; poſterioris, à *Conſtantino l'Empereur* præfixam Commentario ſuo in Codicem *Middoth.* In cujus Præfatione, ex conſtanti Hebræorum ſententiâ oſtendit, Zerubbabelis & Herodis templum pro eodem rectè fuiſſe habitum; ſicut à *Cornelio Tacito* in 5°. Hiſtoriarum libro templum à Pompeio expugnatum idem cenſebatur cum eo, quod illic à Tito oppugnatum narrat.

3989 Quum Alexander & Ariſtobulus in Judæam reverſi omnium amorem ſibi conciliaſſent; Salome ſoror Herodis & ejus ſequaces, metuentes ne ultores aliquando illi fierent materni interitûs, in vulgus rumores ſparſerunt patrem illos averſari propter ſupplicii de genitrice ſumpti memoriam. Herodes verò nihil mali adhuc ſuſpicans, in eo quo par erat honore illos habuit; & quòd jam eſſent adulti, uxores eis dedit: Ariſtobulo Salomes filiam Bernicem; Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. [*Joſeph. lib. 16. cap. 1. & 2.*] 4699 15

Auguſtus Cyzicenis libertatem reſtituit: Paphiis quoque (in Cypro) terræmotu afflictis pecunias largitus eſt; ac permiſit, ut ex Senatuſconſulto urbem Auguſtam nominarent. [*Dio, lib. 54. pag. 539.*]

Herodes, audito M. Agrippam iterùm veniſſe in Aſiam, illò profectus impetravit ab eo in regnum ſuum ut venire dignaretur ad amicum & hoſpitem. [*Joſeph. lib. 16. cap. 2.*]

3990 Agrippam excepit Herodes in recèns conditis urbibus ; & oſtendens ædificia , omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quàm amicis exhibuit , apud Sebaſten & Cæſareenſem portum , & in extructis à ſe arcibus , Alexandrio , Herodio , Hyrcaniâ. In urbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxir ; occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu feſtivo , cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolatâ populo epulum præbuit : & quamvis libenter ibi diutiùs fuiſſet commoraturus , appetente tamen hyeme tempeſtatum metu maturiùs abnavigavit in Ioniam ; unà cum amicis maximis honoratus muneribus. [*Id. ibid.*]

* Huc referenda eſt Agrippæ Regis illa ad C. Caligulam Epiſtola (apud *Philonem* in Legat. ad Caium) Marcus Agrippa tuus avus maternus Judæam , Herode avo meo regnante adiit , nec gravatus eſt à mari ad metropolim mediterraneam aſcendere , cúmque ſpectaſſet Templum , & decoros ritus Sacerdotum , puritatémque civium , delectatus eſt ſpectaculo ut mirifico & ineffabili ; adeò ut inter familiaria colloquia nihil tunc in ore haberet aliud , quàm laudes Templi , ejúſque ornamentorum. Ergo quamdiu hæſit ibi in Herodis gratiam , accedebat id quotidie , oblectans animum contemplatione ſacri apparatûs , ſacrificiorum ordine , verendæque majeſtatis in ſummo Sacerdote ſacraro cultu ornato præſidentéque cæteris. dein ubi Templum donis honoravit , & civibus indulſit quantum potuir ſalvis vectigalibus , laudaro Herode , ipſe viciſſim laudatus plurimùm, ad mare deductus eſt , proſequentibus non unius civitatis populis , & flore frondéque illum ob pietatis admirationem aſpergentibus. *

Aſander , Boſphori Cimmerii rex ab Auguſto conſtitutus , moriens uxori ſuæ Dynami , filiæ Pharnacis & Mithridatis nepti , regnum reliquit. Eam Scribonius quidam , Mithridatis ſe nepotem eſſe perhibens , in matrimonium ducens , Boſphorum occupavir. Quo audito , Agrippa Polemonem Ponti ejus , quæ eſt ad Cappadociam ſita , regem miſit , ut ei bellum faceret. [*Dio , lib.* 54. *pag.* 538.]

Scribonium , fraude ejus cognitâ , Boſphorani necaverunt : & ſupervenienti Polemoni , ne 4700 14
is rex ipſis conſtitueretur metuentes , reſtiterunt. Quos ille prælio vicit , neque tamen ſubegit. [*Id. ibid.*]

Inſtante vere Herodes , audito quòd cum exercitu Boſphorum Agrippa peteret , ad illum properavit : factáque præter Rhodum ac Coum navigatione , Lesbum petiit ; ratus ſe ibi eum inventurum. Sed repulſus adverſis Boreæ flatibus , aliquot diebus apud Chium hæſit : ubi & privatim multos ſalutarum venientes regiis honoravit muneribus ; & quum animadvertiſſet porticum urbis dirutam bello Mithridatico jacentem adhuc , quòd propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem , tantum pecuniarum contulit in ejus fabricam quantum abundè ad abſolvendam ſufficeret , hortatus ut quamprimùm veterem ornatum urbi redderent. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 3.]

Mutato vento , Herodes primùm Mitylenen ac deinde Byzantium allatus , ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos ſcopulos provectum , quantâ potuit contentione ſecutus , apud Sinopen Ponticam urbem offendit , ex inſperato viſus cum claſſe appellere. Fuitque adventus ejus gratiſſimus , & ſingulari affectu ſe invicem complexi ſunt : quòd evidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ , regem intermiſſis propriis negotiis præſtò factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiviſus ei hærebat Herodes in exercitu , laborum ſocius ac conſiliorum particeps. Nec minùs aderat quum remittendus eſſet animus , ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter benevolentiam , & in jucundis honoris gratiâ. (*Id. ibid.*)

Boſphoranos Agrippa ſuperavit ; & ſignis Romanis , quæ illi quondam ſub Mithridate ſuſtulerant , bello recuperatis , victos ad deditionem coëgit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 21.]

Quum Julia , Auguſti filia & Agrippæ conjux , noctu Ilium proficiſceretur , accidit ut effuſis torrentibus Scamandro ſupra modum aucto Julia , cum famulis qui ad lecticam erant , in magnum vitæ diſcrimen in trajiciendo fluvio adduceretur ; Ilienſibus adventûs illius prorsùs ignaris. Indignatus verò Agrippa quòd Ilienſes minimè opem tuliſſent , drachmarum argenti millibus centum eos mulctavit. [*Nicol. Damaſcen. lib. de Vitâ ſuâ : in Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.* 418.]

Ilienſium legati , Agrippæ obloqui non auſi quidquam , Nicolaum Damaſcenum (qui tum fortè aderat) orârunt , uti Herodem regem ſibi ſuffragatorem atque adjutorem conciliaret. Quod ille ob veterem civitatis gloriam libentiſſimè ſuſcipiens ; Regi omnem ſeriem expoſuit : immeritò Agrippam Ilienſibus ſuccenſere , cùm nec ipſe eos de adventu uxoris ſuæ præmonuerit , neque illi ob nocturnum illius adventum præſentire quidquam potuerint. Herodes verò cauſam Ilienſium ſuſcipiens , veniam mulctæ eis impetravit , [*Id. ibid.*] & iratum eis Agrippam reconciliavit. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 3.]

Boſphorani , armis demùm poſitis , Polemoni traditi ſunt ; conjúxque Dynamis eidem data : Auguſto nimirùm id probante. Ob hæc ſupplicatio Agrippæ nomine fuit : neque tamen is triumphum , etſi decretum ſibi , duxit ; neque omninò quidquam de his rebus geſtis ad Senatum perſcripſit. Cujus exemplum pro lege quâdam acceptum poſteriores imitati , ne ipſi quidem Senatum per litteras de re geſtâ certiorem fecerunt ; neque triumphum oblatum acceperunt , ſolis triumphalibus ornamentis contenti. [*Dio , lib.* 54. *pag.* 538.]

Confectis Ponticis negotiis , Agrippa & Herodes per Paphlagoniam , Cappadociam , ac majorem Phrygiam , terreſtri itinere pervenerunt Epheſum ; & inde rursùm Samum trajecerunt navigio. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 3.]

Ilienſibus in patriam jam reverſis , eo quòd ſpem omnem impetrandæ veniæ amiſerant , Herodes in Paphlagoniam profecturus Agrippæ de mulctæ remiſſione epiſtolam Nicolao Damaſceno tradidit ; qui Chium ac Rhodum , ubi ejus filii morabantur , petebat. Nicolaus

igitur Amiſo ſolvens, Byzantii portum tenuit. Inde in Troadem navigans, Ilium aſcendit: litteríſque de mulctæ liberatione traditis, cùm ipſe, tum maximè Herodes rex, maximos honores ab Ilienſibus conſecutus eſt. [*Nicol. Damaſcen. ut ſupr.*]

Agrippa in toto itinere per ſingulas civitates in multis Herodi gratificatus eſt; ad ejus preces multorum ſubveniens neceſſitatibus. Si cui enim mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium faciliùs voti compos factus eſt. Pro Chiis quoque debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam Herodes perſolvit, immunitate impetratâ: & aliis item, quacunque in re ſingulis opus eſſet, adfuit. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 3.]

Poſtquàm ventum eſt in Ioniam, præſtò fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, queſti ſunt de indigenarum injuriis; quòd nec legibus ſuis eos vivere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigeréntque ſe ad expeditiones & munia publica convertendámque in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos privilegia. Has querelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam; addito eis ex amicorum cohorte Nicolao Damaſceno (ex Troade jam reverſo) qui cauſam eorum ageret. Quod cùm ille coram Agrippâ (aſſiſtentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynaſtis) copioſè præſtitiſſet: Græci factum minimè inficiati, hoc ſolum prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Judæi. At illi & ingenuos cives ſe approbaverunt, & ſine cujuſquam injuriâ patriis legibus vivere. Reſpondit igitur Agrippa, ſe & propter Herodem amicum illis gratificari paratum, & quia æquum poſtulare videbantur: velléque ut quæ priùs illis conceſſa erant privilegia rata manerent, neque ipſis quenquam moleſtum eſſe, juxta patria inſtituta viventibus. Tum Herodes aſſurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde poſt mutuos complexus vale dicto, à Lesbo digreſſi ſunt. [*Id. ibid. cap.* 4. & 5.]

Herodes paucis pòſt diebus ſecundâ navigatione uſus Cæſaream appulit; & inde Hieroſolyma petiit. Ibi advocatâ populi concione, rationem eis ſuæ peregrinationis expoſuit, & impetratam immunitatem Judæis per Aſiam degentibus. Deinde quò magis eos exhilararet ſibíque benevolos redderet, profeſſus eſt quartam tributorum partem ſe remittere: quâ illi munificentiâ deliniti, omnia fauſta Regi comprecati, cum maximâ lætitiâ diſceſſerunt. [*Ibid. cap.* 5.]

3991 Auguſtus Pontificatum Maximum, quem nunquam vivo Lepido (Triumviro quondàm & 4701 13
Pontifici auferre ſuſtinuerat, mortuo demùm ſuſcepit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 31. *Dio, lib.* 54. *pag.* 540. *fin.*] pridie Nonas Martias; ut in libro 3. Faſtorum indicat *Ovidius.*

Pontifex M. factus, quidquid fatidicorum librorum Græci Latiníque generis, nullis vel parùm idoneis authoribus ferebatur, ſupra duo millia contracta cremavit: ac ſolos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito; condiditque duobus forulis auratis ſub Palatini Apollinis baſi. [*Sueton. ut ſupr.*]

Berytum colonia deducta eſt, [*Euſeb. Chronic.*] Auguſti beneficio gratioſa. [*Ulpian. c. Sciendum eſt. D. de Cenſib.*] in quâ duæ legiones ab Agrippâ ſunt collocatæ. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 756.]

Herodes, ſororis Salomes & fratris Pheroræ calumniis atque artibus adversùs Alexandrum & Ariſtobulum filios ex Mariamme ſuſceptos, accenſus, ad frangendos eorum animos Antipatrum filium natu maximum, ſed ex matre plebeiâ & ab ipſo adhuc privato genitum, quem in eorum gratiam civitate expulerat, (ſolis feſtis diebus eò commeandi facultate conceſſâ) complecti arctiùs & fovere palàm ad ſpem ſucceſſionis cœpit: & Cæſari ſæpè pro eo ſcribens, privatim hunc diligentiùs commendavit. Et precibus illius poſtremò victus, etiam matrem ipſius Doridem, genere Hieroſolymitanam, quam Mariammen ducturus ille repudiaverat, in Regiam induxit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 17. & *lib.* 16. *Antiquit. cap.* 6.]

3992 Agrippâ poſt decennalem rerum in Aſiâ adminiſtrationem (ab eo tempore numeratâ, quo à Cæſare in Syriam & Aſiam miſſus Lesbi permanſit) deceſſuro; ad eum ſalutandum Herodes navigavit: ſolum ex filiis ſecum ducens Antipatrum. Quem Agrippæ cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam. [*Id. lib.* 16. *cap.* 6. *fin.*]

Agrippa ex Syriâ reverſus, in aliud quinquennium tribunitiâ poteſtate prorogatâ, ad Pan- 4702 12
nonicum bellum gerendum ab Auguſto miſſus eſt. Cujus adventu exterriti Pannonii, quum à rebellione deſtitiſſent, reverſus Agrippa in Campaniâ anno ætatis 51 mortem obiit; corporéque in forum Romanum delato, funebri oratione ab Auguſto laudatus eſt. [*Liv. lib.* 136. *Plin. lib.* 7. *cap.* 8. *Dio, lib.* 54. *pag.* 541.]

Antipater illuſtris factus eſt Romæ, paternis litteris commendatus amicis omnibus: & licèt abſens, in Mariammes filios patrem per litteras exacerbare non deſtitit, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus; ſed reverâ ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 7.]

Auguſtus in Agrippæ locum, ad rerum ſummam ſecum adminiſtrandam, privignum ſuum Tiberium invitus adſumpſit; quum nepotes ſui (Caius & Lucius) puerilem adhuc ætatem agerent. Itaque Tiberio filiam ſuam Juliam (Agrippæ viduam) deſpondit; coacto priùs uxorem ſuam Agrippinam (Agrippæ ex Pomponii Attici filiâ genitam) non ſine magno angore animi, relinquere, quæ infantem Druſum ex eo natum jam alebat, & rurſùs uterum tum ferebat. [*Sueton. in Octavio, cap.* 63. & *Tiberio, cap.* 7. *Dio, lib.* 54, *pag.* 543.]

3993 Herodes, filiis ſuis Alexandro & Ariſtobulo inimicus jam factus, Romam cum eis naviga- 4703 11
vit, coram Cæſare ipſos accuſaturus. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 7.] Nicolaum verò Damaſcenum ſecum in eâdem navi ducens, unà cum eo philoſophabatur. [*Nicol. Damaſcen. de Vitâ ſuâ: in Excerpt. Henr. Valeſii, pag.* 421.]

Romæ Cæſarem non inventum Herodes Aquileiam uſque perſecutus eſt: ubi coram eo filios

 inſidia-

inſidiarum in ipſum ſtructarum accuſavit. Cúmque adoleſcentes purgatione, precibus, lachrymis, omnibus qui aderant ſatisfeciſſent; à Cæſare demùm patri reconciliati ſunt. Tum poſt actas Cæſari gratias unà diſceſſerunt; & cum eis Antipater, ſimulans ſe gratulari reverſis in gratiam. [*Joſeph. lib. 16. cap. 7. & 8.*]

Sequentibus deinde diebus Herodes 300. talentis Cæſarem donavit, ſpectacula edentem Romæ & congiarium populo dividentem. Cæſar viciſſim ei donavit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi ejus commiſit: aliiſque hoſpitalibus officiis honorato, liberam poteſtatem permiſit eligendi ſucceſſorem quemcunque è filiis, aut ſi mallet diſtribuendi regni in ſingulos. Quod cùm ille jam pararet facere; negavit ſe commiſſurum quin ille quàm diu viveret tam regnum haberet in poteſtate quàm filios. [*Id. ibid. cap.* 8.]

Abſente Herode Trachonitæ, ſparſo rumore de ejus interitu, ab eo deficientes ad priſtina reverſi ſunt latrocinia. Sed operâ ducum quos ille in regno reliquerat perdomiti, rursùm imperata facere coacti ſunt. Quadraginta tamen ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio ſolo in Arabiam (Nabatæam) fugerunt: recipiente eos Syllæo (Herodi, propter negatum ſororis Salomes conjugium, infenſo) & munitum quendam locum eis concedente. [*Id. ibid. & cap.* 13.]

Herodes & filii domum navigantes, cùm appuliſſent Eleuſam opidum Ciliciæ quod Sebaſte mutato nomine dicebatur, offenderunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto Herode perhumaniter, multum gaviſus eſt ob reconciliatos filios, & quòd Alexander ejus gener egregiè refelliſſet objecta crimina: datíſque viciſſim regiis muneribus digreſſi ſunt. [*Ibid. cap.* 8.]

In Judæam reverſus Herodes, advocatâ in Templum concione, quid eâ in peregrinatione egiſſet expoſuit: declaravítque filios poſt ſe regnaturos; primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Ariſtobulum. [*Ibid.*]

3994 * Ariſtobulo ex conjuge Bernice, Coſtabari Idumæi & Salomes Herodis ſororis filiâ, * Agrippa primus illius nominis Judæorum rex, natus eſt: annum 54. ætatis agens, quum ab Angelo percuſſus (Act. XII. 23.) interiit. [*Joſeph. lib. 19. cap. ult.*] Circa quod tempus natus eſt etiam claudus ille; qui pluſquàm quadragenarius à Petro ad portam Templi ſpecioſam ſanatus eſt. [*Act.* IV. 22.] 4704 10

Auguſtus filiam ſuam Juliam Tiberio (priùs deſponſam) matrimonio conjunxit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 546.]

Cæſareæ Stratonis ſtructura perfecta eſt, anno regni Herodis (poſt Antigoni mortem inchoati) 28°, Olympiade CXCII. (anno videlicèt illius 3°.) In ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti ſunt ſumptuoſiſſimi. Exciti enim ſunt ad certamen muſici, & athletæ gymnicorum certaminum: ad hæc gladiatorum & ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in pretio eſt tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Conſecratum autem eſt hoc quoque certamen Cæſari, inſtaurandum per ſingula quinquennia. Hunc omnem apparatum Herodes ſuo ſumptu magnâ ambitione undecunque curavit convehi; multa in hoc conferente etiam uxore Cæſaris *Juliâ*, (ita enim *Liviam* Joſephus ſemper appellat: * Ἰουλίας poſitâ pro *Λιβίας*: *) ut omnibus computatis ſumptus ad 500. talenta accederet. Congregatâ igitur ingenti multitudine ſpectaculorum gratiâ, legationes quæ à diverſis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diverſoriis & menſis & continuis hilaritatibus; dum hominum frequentia ſpectaculis ſe totos dies exercet, noctu verò conviviis. [*Joſeph. lib. 16. cap. 9.*]

3995 Poſt hanc celebritatem & feſtos dies aliud opidum extruere cœpit Herodes in campo Capharſabâ, (vel Capharſulamâ, I. *Maccab.* VII. 31.) quod à patris nomine Antipatridem appellavit; & caſtellum, matris nomine Cypron dictum. In honorem etiam defuncti fratris turrim in urbe Hieroſolymitanâ pulcherrimam extruxit Pharo non minorem, Phaſaëlum vocatam: deinde ejuſdem nominis opidum circa vallem Jerichuntis, ex quo ager etiam Phaſaëliticus appellatus eſt. [*Id. ibid.*]

Aſiatici & Cyrenenſes Judæi, per legatos apud Auguſtum conquerentes quòd à Græcis non ſinerentur uti patriis inſtitutis & immunitate ſibi à Romanis conceſsâ, reſcripta ab eo pro jure ſuo conſervando obtinuerunt. [*Id. ibid. cap.* 10.] 4705 9

Herodes nimiâ profuſione exhauſtis opibus, pecuniis opus habens, Johannis Hyrcani exemplo, noctu inſciâ plebe, Davidis recluſit ſepulchrum: in quo pecuniam quidem non invenit, ſed mundi pretioſi & aureæ ſuppellectilis vim magnam inde ſuſtulit. Ad cujus facti expiationem, in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore condidit ſumptuoſiſſimum. Ejus operis, ſed non deſcenſûs Regis in ſepulchrum, *Nicolaus Damaſcenus* meminit; qui regis ſui Herodis adhuc viventis res geſtas ſcriptis mandavit. [*Id. ibid. cap.* 11.]

Antipater per alios Alexandrum & Ariſtobulum fratres involvens falſis criminationibus, patrocinium eorum ſæpe ſimulabat; ut, approbatâ ſuâ benevolentiâ, faciliùs juvenes clàm poſſet opprimere: atque talibus verſutiis circumveniebat patrem, ut putaret hunc ſolum incolumitatis ſuæ curam gerere. Quapropter etiam Ptolemæum procuratorem ſuum Rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus (Doride) omnia communicavit conſilia: adeò ut nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his quos exoſos Regi eſſe ipſorum intererat. [*Ibid.*]

Pheroras in amorem ancillæ propriæ tam inſanum incidit, ut oblatam ſibi in conjugium à rege Herode fratre filiam Cypron faſtidierit, licèt à Ptolemæo procuratore Regis perſuaſus, ancillam ſe ablegaturum, & intra 30. dies nuptias cum Cypro ſeſe celebraturum, Regi fuiſſet pollicitus. Idémque Herodem apud filium Alexandrum incuſavit, quaſi à Salome ſorore audiviſſet (quod illa tamen inficiata eſt) cum ardenter amare uxorem ipſius Glaphyram. Ob quorum utrumque magnâ in offenſâ apud Regem fuit. [*Ibid.*]

Morbo

3996 Morbo affectus eſt ille, qui ad piſcinam Betheſdam Hieroſolymis decumbens, poſt annos 38. ſanitati à Chriſto reſtitutus eſt. [*Johann.* V. 5.] 4706 8

Alexander, adverſariorum technis penè ad deſperationem redactus, per ſocerum Archelaum Cappadocum regem, in Judæam adventantem, patri reconciliatus eſt. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 11. & 12.]

Archelaum, in ſummam amicitiam receptum & cum pretioſiſſimis muneribus in Cappadociam dimiſſum, Herodes Antiochiam uſque comitatus eſt: ubi præſidem Syriæ Titum illi reconciliavit, atque ita in Judæam reverſus eſt. [*Ibid. cap.* 12.]

Herodes tertiò Romam ad Cæſarem eſt profectus. [*Ibid.*]

Dum is à regno abeſſet, latrones Trachonitæ qui ad Syllæum Arabem ſe receperant excurſionibus non Judæam tantùm infeſtabant ſed totam etiam Cœleſyriam, abigebántque prædas in ſua receptacula; Syllæo præbente impunitatem & ſecuritatem maleficiis. [*Ibid. cap.* 13.]

Auguſtus Pontifex Maximus annum à Julio Cæſare ordinatum, ſed poſteà negligentiâ conturbatum atque confuſum, rursùs ad priſtinam rationem redegit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 31.] In annis enim 36. intercalati fuerant dies 12. cùm debuerint intercalari 9. Auguſtus igitur annos 12. ſine intercalari die tranſigi juſſit: ut illi tres dies, qui per annos 36. vitio ſacerdotalis feſtinationis excreverant, ſequentibus annis 12. nullo die intercalato devorarentur. (*Plin. lib.* 18. *cap.* 25. *Solinus, cap.* 3. *Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.* 14.]

In anni ordinatione Sextilem menſem è ſuo cognomine Auguſtus nuncupavit, magis quàm Septembrem quo erat natus: quia hoc ſibi & primus Conſulatus & inſignes victoriæ obtigiſſent. [*Sueton. ut ſupr. Dio, lib.* 54. *pag.* 552.] De quo videnda ipſius Senatuſconſulti verba apud *Macrobium*, lib. 1. Saturnal. cap. 12. ubi etiam plebiſcitum factum ob eandem rem memorat, Sexto Pacuvio tribuno plebem rogante. Factum verò hoc fuiſſe, C. Marcio Cenſorino & C. Aſinio Gallo Conſulib. *Cenſorinus* in libro de die Natali cap. 22. & *Dio* libro 55. confirmat.

In eorundem Conſulatu Romæ ſecundum civium cenſum actum fuiſſe, in quo 4233000. cives Romani numerati fuerint; ex Ancyrani lapidis fragmentis colligitur. [*Inſcript. Gruter. pag.* CCXXX.] Apud *Suidam* in Αὔγυστος, longè minor cenſitorum habetur numerus, 4101017. qui tamen non pro Urbis tantùm ſed pro Orbis etiam Romani cenſu ridiculè nobis ibi obtruditur. * Medium verò hunc populi cenſum ſolus egit Auguſtus: reliquos duos cum collegá. (*Sueton. in Octavio, cap.* 27.) *

Herodes (Româ reverſus) Templi, intra annos 9. & dimidium à ſe inſtaurati, Encænia celebravit: ipſo regni (à Senatu primùm accepti) die natali, quem anniverſariâ hilaritate ſolitus erat colere. Ubi Rex boves 300. alii, pro ſuis quiſque facultatibus, victimas innumeras Deo mactaverunt. (*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult.*)

3997 Quum Herodes comperiſſet, ſe abſente, multa damna ſuis à Trachonitis latronibus illata, neque poſſet eos in poteſtatem redigere, quòd eſſent ſub tutelâ Arabum; nec tamen injuriam acceptam concoqueret: perluſtrato Trachone, interfecit eorum domeſticos. Quo facto illi irritatiores, (maximè quòd legem haberent quæ juberet domeſticorum cædem inultam non timere) contempto periculo, totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incurſionibus. [*Id. lib.* 16. *cap.* 13.]

Quum principatum depoſiturum Auguſtus præ ſe ferret, altero illius decennio ad finem jam accedente, quaſi invitus iterùm illum ſuſcepit: & in Germanos bellum molitus, miſſo adversùs eos Tiberio, ipſe domi ſubſtitit. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 551. *fin.*] Militibus verò, quòd Caium tunc primùm militaribus exercitiis deditum ſecum habebant, pecuniam largitus eſt. [*Ibid. pag.* 552.]

Dionyſius Halicarnaſſeus, Olympiade CXCIII. Claudio Tiberio Nerone II. & Cn. Cal- 4707 7
phurnio Piſone Coſſ. Antiquitatum Romanarum libros cœpit ſcribere: ut in eorum Præfatione ipſe indicat. Qui ut à *Clemente Alexandrino* in libro 1. Stromatum inter Chronographos, ita à *Quintiliano* in lib. 3. cap. 1. inter claros Rhetoras numeratur.

Herodes ad Syriæ præſides à Cæſare conſtitutos Saturninum & Volumnium (Procuratorem) mittens, latrones Trachonitas, qui ex Arabum Nabatæorum finibus ditionem ipſius perpetuis incurſionibus vaſtabant, depoſcebat ad ſupplicium. Illi, hoc audito, numero ad mille accreſcentes, repentinis inſultibus agros ſimul & vicos populati cœperunt, & jugulare quotquot in manus eorum inciderent. Quare Herodes & latrones ſibi dedi poſtulabat, & 60. talenta quæ Obodæ per Syllæum commodaverat repetebat. Syllæus verò, qui detruſo à regimine Obodâ ipſe adminiſtrabat omnia, inficiabatur eos latrones eſſe in Arabiâ, & pecuniam differebat reddere de quâ diſceptabatur apud Saturninum & Volumnium. Tandémque illis authoribus convenit; ut intra 30. dierum ſpatium & debitum redderetur, & ex utroque regno reſtituerentur perfugæ; [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 13.] Syllæo apud Berytum coram Syriæ præſidibus illis per Cæſaris fortunam jurante, omninò intra 30. eos dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. (*Ibid. pag.* 16.)

Poſtquàm advenit præſtitutus terminus, Syllæus ſtare nolens conventis Romam profectus eſt. Herodes verò, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis perſequi, cum exercitu invaſit Arabiam; ſeptem manſiones emenſus triduo. Cúmque perveniſſet ad caſtellum in quo ſe latrones continebant, primo impetu id cepit: ipſámque munitionem nomine Ræptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et quum in eorum auxilium procurriſſet dux Arabum Nacebus, commiſſum eſt prælium: in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò circiter 25. cum ipſo duce ceciderunt; reliqui in fugam compulſi ſunt. Hoc modo latro-

nes

nes ultus, Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coërcerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœniciâ dedit litteras, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas conceſſo ab eis jure uſus ſit, nihilque egerit præterea; quod & ipſorum inquiſitione poſteà verum compertum eſt. [*Ibid. cap.* 14.]

3998 Sed aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum eſt, ſuo more exaggerantibus omnia. Quibus mendaciis ita accenſus à Syllæo Cæſar eſt, ut minaces ad Herodem ſcripſerit litteras, quòd exercitum extra regni ſui fines eduxiſſet: legatóſque ad agendam cauſam ſuam miſſos primùm ne admiſerit quidem, iterùm verò audiri petentes infecto negotio dimiſerit. (*Ibid. cap.* 15.)

Eâ occaſione uſi Trachonitæ, Idumæorum cuſtodiam, quam illis impoſuerat Herodes, juncti Arabibus vexabant: quod Herodes, irâ Cæſaris territus, ferre cogebatur. (*Ibid.*)

Defuncto Obodæ in Arabum (Nabatæorum) regnum ſucceſſit Æneas, mutato nomine Aretas dictus. Hunc Syllæus, Romæ agens, per calumnias pellere conabatur, & ſibi principatum uſurpare: multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæſari daturum ſe pollicitus; quem iratum ſciebat Aretæ, quòd ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. [*Ibid.*]

Caius & Lucius, Auguſti ex adoptione filii, in principatu educati, ex molliore vitâ etiam 4708 6
audaciores fiebant. Lucius quippe, eorum natu minor, injuſſu in theatrum ingreſſus, quum omnium applauſu exciperetur; auctâ licentiâ auſus eſt petere, ut Caio fratri, nondum ex ephebis egreſſo, Conſulatus daretur. Quo audito, Auguſtus optavit, ne talis ulla temporum ei neceſſitas eveniret, qualem olim ipſe ſenſerat; ut Conſulatus ei mandandus eſſet, qui nondum vigeſimum annum attigiſſet. Et cùm nihilominus filii hoc ab ipſo contenderent; tum demum dicebat hunc magiſtratum alicui eſſe ſuſcipiendum, quum & ipſe à peccando ſibi cavere, & populi cupiditatibus poſſet reſiſtere. Deinde ſacerdotium Caio, útque in ſenatum ire ac inter ſenatores ſpectaculis epuliſque intereſſe liceret, dedit. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 554.] Atque ut ambo etiam, necdum poſitâ puerili prætextâ, Principes juventutis appellari & deſtinari Conſules, ſpecie recuſantis flagrantiſſimè cupiebat. [*Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3.]

Ut tamen aliqua ratione eos modeſtiores, tanquam privatos, efficeret; Tiberio tribunitiam poteſtatem in quinquennium conceſſit; & Armeniam, quæ poſt Tigranis (regis in eâ à Tiberio collocati) obitum defecerat, attribuit. Hoc fruſtra ab Auguſto factum, & hos, & Tiberium offendit: hos, quòd ſe ſpretos judicabant; Tiberium, quod iram eorum veritus in Armeniam non abiit, ſed Rhodum ſe contulit. [*Xiphil. & Zonar. ex Dione.*] Specie quidem ut ingenium quibuſdam adhuc diſciplinis excoleret; reverâ autem, ut à conſpectu ſe eorum & actionibus ſubduceret. [*Dio, ibid. & in Excerptis ab Hen. Valeſio edit. pag.* 662.] ne fulgor ſuus orientium juvenum obſtaret initiis. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 99.] Sic enim quidam exiſtimabant; adultis jam Auguſti liberis, loco & quaſi poſſeſſione uſurpati à ſe diu ſecundi gradûs ſponte ceſſiſſe: exemplo M. Agrippæ, qui M. Marcello ad munera publica admoto, Mitylenas abierit; ne aut obſtare, aut obtrectare præſens videretur. Quam cauſam & ipſe, ſed poſteà, reddidit. [*Sueton. in Tiberio cap.* 10.]

Non deſunt tamen qui id ab eo factum putent propter Juliam uxorem; quam neque criminari aut dimittere auderet, neque ultrà perferre poſſet. [*Sueton. ibid. Dio; in Excerpt. Valeſii, pag.* 662.] Alii ægrè eum tuliſſe dicunt, quòd non eſſet adoptatus Cæſar. Nonnulli affirmant amandatum eſſe ab Auguſto, quòd ejus filiis inſidiaretur. [*Dio, ibid.*]

Tunc autem, diſſimulatâ cauſâ conſilii ſui, ſatietatem honorum ac requiem laborum prætendens, commeatum à ſocero, atque eodem vitrico, Auguſto petiit. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 99. *Sueton. in Tiber. cap.* 10.] Neque aut matri ſuppliciter precanti, aut vitrico, deſeri ſe etiam in ſenatu conquerenti, veniam dedit. Quin & pertinaciùs retinentibus, cibo per quatriduum abſtinuit. Factâ tandem abeundi poteſtate, relictis Romæ uxore & filio, confeſtim Oſtiam deſcendit: ne verbo quidem cuiquam proſequentium reddito, paucóſque admodùm in digreſſu oſculatus. (*Sueton. ibid.*) Diſcedens tamen teſtamentum reſignavit, & coram matre atque Auguſto recitavit. (*Dio, in Excerptis Valeſii, pag.* 662, 665.] * Unuſque è Senatoribus Lucillius Longus, Rhodii ſeceſſûs comes fuit; omnium illi triſtium lætorúmque ſocius. (*Tacit. Annal. lib.* 4. *cap.* 15.) *

Ab Oſtiâ oram Campaniæ legens, imbecillitate Auguſti nunciatâ, paulùm ſubſtitit. Sed increbreſcente rumore, quaſi ad occaſionem majoris ſpei commoraretur, tantùm non adverſis tempeſtatibus Rhodum enavigavit, [*Sueton. in Tiber. cap.* 11.] iter ipſum privati inſtar peragens; niſi quòd Parios ſtatuam Veſtæ ſibi vendere coegit, quam in Concordiæ templo dedicaret. (*Dio, in Excerpt. pag.* 662.)

Rhodum verò adveniens, modicis contentus ædibus, nec multo laxiore ſuburbano, genus vitæ civile admodum inſtituit, ſine lictore aut viatore gymnaſia interdum obambulans; mutuáque cum Græculis officia uſurpans, prope ex æquo. (*Sueton. ut ſuprà.*) Omnes tamen Proconſules legatíque, in tranſmarinas profecti provincias, viſendi ejus gratiâ ad eum convenientes, ſemper privato faſces ſuos ſummiſerunt; faſſíque ſunt otium ejus honoratius imperio ſuo. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 99. * *cum Suetonio in Tiberio cap.* 12. *] Atque in eo otio Theodorum Gadareum rhetorem, qui ſe dici maluit Rhodium, ſtudioſè audiit. (*Quintilian. lib.* 3. *cap.* 1.]

Magna conjunctio Planetarum facta eſt: cujuſmodi unica, 800 annorum ſpatio interpoſito, ſolet contingere.

Æneas, qui & Aretas, novus Arabum Nabatæorum rex, litteras cum muneribus miſit ad Cæſarem; & in his multorum talentorum coronam auream. In litteris Syllæum accuſabat, cùm ob alia crimina, tum quòd nequiſſimus ſervus veneno ſuſtuliſſet Obodam, cujus etiam vivi invaſiſſet principatum. Sed legatos Cæſar audire non dignatus, eorúmque munera aſpernatus, re infectâ eos dimiſit. [*Joſeph. lib.* 16. *cap.* 15.]

Herodes malis & inſolentiâ Arabum coactus, legatum Romam Nicolaum Damaſcenum miſit, tentaturum ſi quid æqui per amicos impetrare poſſet à Cæſare. [*Id. ibid.*]

Herodis cum filiis ſuis ex Mariamme ſuſceptis diſſidium vehementer exacerbatum eſt artibus Euryclis Lacedæmonii; illius (ni fallor) qui ante annos 25. Antonium à pugnâ Actiacâ fugientem perſecutus, jam Herodis hoſpitio uſus & apud Antipatrum diverſatus, in Alexandri gratiam ſeſe inſinuaverat. Ob quem proditum quum 50 talenta ab Herode accepiſſet; ad ſocerum illius Archelaum ſe contulit, & operam ſuam in conciliandâ Alexandro patris gratiâ prædicabat. Unde, ab eo quoque acceptâ pecuniâ, in patriam properè eſt reverſus: ubi quum ſimilibus artibus uteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. [*Id. ibid. cap.* 16.]

Herode, inquiſitione in filios inſtitutâ, plurimos ex amicis, tam ſuis quàm ipſorum, acerbitate tormentorum interemit; nec tamen aliud quicquam mali comperit, niſi liberiores quaſdam improvidorum juvenum querelas de ſævitiâ immodicâ patris, de turpi ejuſdem facilitate præbentis aures quibuslibet delatoribus, de impietate ac nefariis fraudibus Antipatri fratris & conjunctæ factionis: quibus malis ut ſe expedirent juvenes, de fugâ ad Archelaum capeſſendâ conſultaſſe dicebantur, nec id ipſi quoque negabant. Quos tamen Herodes, quaſi convictos inſidiarum in patrem conjecit in vincula; in eos ſæviturus, prout res ſuæ Romæ tuliſſent. Atque hâc de re litteras ille ad Cæſarem miſit per Volumnium (militiæ magiſtrum; ut in lib. 1. Belli cap. 17. *Joſephus* eum nominat) & Olympium (amicum:) quos & juſſit ut inter navigandum ad Eleuſam opidum Ciliciæ appellerent, ibique cum Archelao, quòd horum conatuum eſſet particeps, expoſtularent. [*Ibid.*]

Romæ Nicolaus Damaſcenus, junctus Arabibus qui ad Syllæum accuſandum venerant, ejuſdem ſe accuſatorem profeſſus eſt apud Auguſtum, non Herodis defenſorem; ne ſicut antè cæteri repelleretur. Cúmque multa ejus crimina pateſeciſſet, etiam addidit Cæſarem ejus mendaciis in Herodis causâ circumventum. Quæ cùm apertè retexiſſet, & certis legitimíſque ſcriptis confirmaſſet: Syllæum Cæſar damnatum in provinciam remiſit, ut poſtquàm ſatisfeciſſet creditoribus pœnas daret. [*Ibid.*]

Hinc Aretæ & Herodi reconciliatus Auguſtus; illius quidem munera dudum rejecta recepit, eíque regnum Arabicum ſuâ authoritate confirmavit: Herodi verò per litteras conſuluit, ut indicto apud Berytum conventu, & adhibitis Syriæ præſidibus cum rege Cappadocum Archelao aliíſque amicis & viris illuſtribus, de re totâ filiorum decerneret. [*Ibid.*]

In inſulâ Coo terræmotu plurima conciderunt. [*Euſeb. Chronic.*]

Zachariæ Sacerdoti ex claſſe Abiæ in Templo Domini ſuffitum facienti ſecundùm ritum functionis ſacerdotalis, [*Exod.* XXX. 7, 8.] angelus Gabriel (qui olim definitis annorum Hebdomadibus Danieli adventum Meſſiæ annunciaverat) ad dexteram altaris ſuffitûs apparuit; Johannem filium, Nazaræum & Præcurſorem Domini, in ſpiritu & virtute Eliæ, naſciturum ei ſeni uxoríque Elizabetæ & provectæ ætate & ſterili, annuncians. Cui promiſſioni non credens Zacharias, mutus redditus eſt. [*Luc.* I. 5,--22.]

3999 Zachariâ impletis diebus miniſterii ſui domum reverſo, uxor ejus Elizabeta concepit: & occultavit ſe menſes quinque, dicens; *Ita mihi fecit Dominus diebus quibus me intuitus eſt, ut auferret probrum meum inter homines.* [Ibid. 23, 24, 25.]

Herodes, acceptis Auguſti litteris, ſupra modum gaviſus, tum quòd rediiſſet in gratiam, tum propter conceſſam ſibi ſtatuendi de filiis poteſtatem liberam; Berytum convocavit per nuncios quotquot viſum erat Cæſari, uno Archelao excepto: filiis, non longè ab urbe, in Platane vico Sidoniorum detentis. Ibi primus Saturninus, vir conſularis multíſque defunctus honoribus, protulit ſententiam moderatam circumſtantiis: damnare ſe quidem Herodis filios, non tamen cenſere interficiendos. Poſt illum ipſius tres filii, qui legati patris erant, eandem ſententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciavit, qui tam impii erga parentem fuerint: quem deinceps major pars ſecuta eſt. Móxque inde Herodes Tyrum eos ſecum duxit: quò cùm Nicolaus appuliſſet à Româ veniens, de filiorum causâ cum illo collocutus, ſecum illum Cæſaream navigare juſſit. [*Joſeph. lib.* 16. *cap. ult.*]

Hîc quum vetus quidam Regis miles, Tiro dictus liberiùs eum deſtinati in filios facinoris arguiſſet; eum, & militum ductores 300, quos ejuſdem cum ipſo ſententiæ fuiſſe ille indicaverat, Herodes vinctos juſſit ſervari in carcere. Eâ occaſione Trypho tonſor Regis accedens ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum ut guttur ei, inter curandum, novaculâ præcideret. Móxque tortus eſt & tonſor & Tiro cum filio: qui videns patrem ſæviſſimè tractatum, ut tormentis eriperet, intentatæ in Regem cædis malè miſericors eum accuſavit. Tum Herodes, productis in concionem 300 ductoribus militum, unà cum Tirone & filio tonſoréque indice, omnes accuſavit apud populum: in quos multitudo quicquid ad manus veniret conjiciens, ad unum eos interfecit. (*Id. ibid.*)

Alexander & Ariſtobulus ducti Sebaſtem, ibi juſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum in caſtello Alexandrio recondita ſunt; ubi maternus eorum avus Alexander & plerique ex progenitorum ſerie ſepulti fuerant. [*Id. ibid. & lib.* 1. *Belli*, *cap.* 17. *fin.*]

Auguſtus, *duodecimo* Conſulatu ſuſcepto, Caium filium togâ virili datâ in forum deduxit, 4709 5
Principem juventutis deſignavit, & præfectum tribus eſſe juſſit. [*Sueton. in Octav. cap.* 26. & *Zonar. ex Dione.*] Principis verò illum titulum ab *univerſis equitibus Romanis* illi *haſtis argenteis donato* fuiſſe tributum, ipſe Auguſtus in rerum ſuarum Breviario indicat: ubi & de Conſulatu, Caio ſimul & Lucio tum decreto adjicit. *Honoris mei causâ Senatus populúſque Romanus annum quintum & decimum tum agentes Conſules deſignavit, ut eum magiſtratum inirent poſt quinquennium ex eo die quo deducti in forum.* Ita lapis Ancyranus, in *Gruteri* inſcriptionib. [*pag.* CCXXXI.] quum in alio Romano lapide, Caium *Populus Conſulem creaviſſe* (id eſt,

deſignaviſſe) dicatur, *annos natum* XIV. Hoc enim tempore, ætatis annum XIV. ille compleverat, & XV. ingreſſus fuerat.

Antipater, ſublatis fratribus, patrem quoque de medio tollere ſtatuit. Et quum pluribus in regno ſe odioſum eſſe non ignoraret, muneribus ſibi eorum animos, tam Romæ quàm in Judæâ; ſategit adjungere: inprimíſque Saturninum Syriæ præſidem, cum patris ſui fratre Pherorâ & ſorore Salome. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 1.]

Herodes filii Alexandri viduam Glaphyram ad patrem Archelaum Cappadocum regem remiſit: additâ etiam dote ex fiſco regio, nequid eâ de cauſâ exoriretur controverſiæ. Pupillorum verò Alexandri & Ariſtobuli curam ipſe gerebat ſingularem. Quod cùm ægerrimè ferret Antipater, timens ne adulti potentiæ ipſius officerent, eis perniciem moliebatur: flexítque precibus Herodem, ut ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo patrui Pheroræ filiam. [*Ibid.*]

Zamarim Judæum Babylonium invitavit Herodes, & agrum in Trachonitide illi incolendum dedit, ut eſſet regioni toti præſidio adversùs latrocinia. Is cum 500 equibus & 100 cognatis adveniens, varia variis in locis per Trachonem erexit caſtella, & urbem Bathyram; unde Judæis, è Babyloniâ Hieroſolymam ad feſtos dies petentibus, ſecurum iter commeatúmque præbebat adversùs Trachonitarum & aliorum latrocinia. [*Ibid. cap.* 2.]

Antipater patri ſtruens inſidias, patruum Pheroram ſibi adjunxit; & mulieres regias Phariſæorum ſectæ addictiſſimas; Salome exceptâ, quæ fratri Herodi conſtanter adhærebat. Erant Phariſæi genus hominum aſtutum, arrogans, & regibus infeſtum. Unde quum tota Judæorum gens fidem ſuam jurejurando obligaſſent Regi & Cæſari; hi ſoli non juraverunt, excedentes ſex millium numerum. Quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis mulctam perſolvit. Cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & ejus progenie transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Hæc res Regi per Salomen innotuit; & quod aulicos quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. Quâ in culpâ Phariſæorum aliquos deprehenſos interfecit, præcipuos authores hujus conſilii: cúmque his Bagoam eunuchum; & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratiâ ſibi commendatum; & præter hos, quoſcunque è domeſticâ familiâ cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorum indicio compererat. [*Ibid. cap.* 3.]

Herodes, convictis Phariſæis & ſupplicio traditis, amicorum concilium advocavit; & apud eos Pheroræ uxoris accuſationem inſtituit. Cúmque eam Pheroras fratris gratiâ nollet dimittere; Antipatro interdixit Pheroræ conſuetudine. [*Ibid.*]

Antipater, ad avertendam patris de ſe ſuſpicionem, per amicos Romæ degentes curavit ut ad Auguſtum à patre quamprimùm mitteretur. Quo facto, miſit eum Herodes cum pretioſiſſimis muneribus & Teſtamento: in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vitâ decederet, Herodem natum ſibi ex Mariamme Simonis Pontificis filiâ. [*Ibid. cap.* 4.]

Sexto poſt conceptum Johannem menſe, angelus Gabriel Nazaretham in Galilæâ miſſus à Deo eſt ad beatiſſimam Virginem Mariam, Joſepho ex eâdem cum ipſâ ſtirpe Davidicâ deſponſatam. Qui, eâ ſalutatâ, Filium Dei ipſam parituram, & ſacratiſſimo Jesu nomine eum nuncupaturam, annunciavit. Illa verò, de mirabili conceptionis modo, per ſupervenientis Spiritûs ſancti virtutem perficiendæ, ab Angelo pleniùs edocta, ſummâ cum fide dixit: *Ecce ancilla Domini; fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* (Luc. I. 26,--38.)

Ita Chriſto concepto, mater Domini in montanam regionem cum feſtinatione profecta eſt, in urbem Juda. (*Hebronem*;) urbem Sacerdotalem, in montanis Judææ poſitam. (*Joſu.* XXI. 10, 11.) Ubi quum domum Zachariæ Sacerdotis ingreſſa cognatam ſuam Eliſabetam ſalutaviſſet; illa ſubſultantem ſentiens fœtum in utero ſuo, repleta Spiritu ſancto beatam prædicavit Mariam quæ credidit, & perficienda ea quæ dicta fuerant ei à Domino confirmavit. Cui pro reſponſo beata Virgo (Hannæ imitata Canticum. I. *Samuel.* II. 1.) divinum illum Hymnum retulit: *Magnificat anima mea Dominum*, &c. Et manſit Maria cum illâ quaſi menſes tres. [*Luc.* I. 39,--56.]

Syllæum Arabem, nihil eorum quæ Cæſar imperaverat peracto, Romam profectum Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum Cæſarem, quorum Nicolaus Damaſcenus anteà. Accedebat & alter accuſator Aretas (Nabatæorum rex) multorum honoratorum cædes apud Petram ſe invito patratas objiciens, & Sohemi maximè, hominis in omni virtute præſtantiſſimi. Objecta illi itidem & Fabati procuratoris Cæſaris cædes eſt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 18. *& lib.* 17. *cap.* 4.]

Pheroram obſtinatè permanentem in amore conjugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegavit; quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognitâ. Itaque paulò pòſt ægrotantem Herodem, quanquàm ſæpe accitus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem viſere recuſavit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 19. *& lib.* 17. *Antiquit. cap.* 5.]

Quum Elizabetæ completum eſſet tempus ad pariendum, peperit filium. Quem quum octavo die circumcidendum adſtantes *Zachariam* patris nomine appellari vellent; *Johannem* nominandum parentes ſignificaverunt. Zacharias verò, loquelæ uſu reſtituto, repletus Spiritu ſancto prophetavit, dicens: *Benedictus Dominus Deus Iſraël*, &c. [*Luc.* I. 57,--68.]

Joſephus prægnantem reperiens Mariam ſponſam ſuam, voluit clàm eam dimittere. Sed ab Angelo per quietem admonitus, concepiſſe eam ex Spiritu ſancto, & parituram filium Jesum, qui ſervaturus eſſet populum ſuum à peccatis ipſius; recepit uxorem ſuam. [*Matth.* I. 18,--24.]

Pheroram in morbum incidentem frater Herodes, valetudini præter ſpem reſtitutus, inviſit & humaniſſimè curatum voluit: ſed paucis pòſt diebus ille mortuus eſt. Cujus corpus Hieroſolyma translatum Herodes ſepeliit, & publico luctu honoravit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 19. *& lib.* 17. *Antiquit. cap.* 5.]

Taphenitæ duo, è libertis Pheroræ chariſſimi, veneno illum à Doride matre Antipatri ſublatum fuiſſe, Herodi indicârunt. Quod facinus dum tormentis Herodes inquireret, paulatim alia longè majora ſcelera & manifeſtas inſidias Antipatri filii comperit. Lethale enim venenum, ex Ægypto à Theudione fratre Doridis per Antiphilum unum ex amicis Antipatri miſſum; ad patrem tollendum Antipater Romam profecturus Pheroræ tradiderat; ut ſuſpicio parricidii in abſente filio non hæreret. [*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 6.]

Hinc Herodes uxorem ſuam Doridem, Antipatri matrem, multorum talentorum ornamentis ſpoliatam ejecit è regiâ. Alteram etiam uxorem Mariammen, Pontificis filiam, ut ſecretorum horum omnium participem, abjecit; & filium ejus è Teſtamento delevit, ubi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boëthi filio Pontificatu privato ſurrogavit Mathiam Theophili filium Hieroſolymitanum genere. [*Id. ibid.*]

4000 Die expiationis, quo ſolenne à Judæis celebratur Jejunium, novus Pontifex Matthias rem divinam facere non potuit, nocturnam paſſus pollutionem. Itaque Joſephus Ellemi filius, adjutor vicarius propter cognationem ei datus, eo die in Sanctum Sanctorum eſt ingreſſus. [*Id. lib.* 17. *cap.* 8.]

Bathyllus libertus Antipatri Româ veniens, ſubjectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pheroræ; ut ſi prius illud parùm fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque veniunt ad regem ab amicis Romæ degentibus litteræ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ: in quibus Archelaus & Philippus Herodis filii accuſabantur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Ariſtobuli, miſerarentúrque fatum germanorum innocentium. Erant enim tum Romæ in ſtudiis adoleſcentuli: eóſque jam pater redire præceperat. Unde amicos illos magnis corrupit mercedibus, ut fratres imminentes ſpei ſuæ patri ſuſpectos redderent: quum ipſe etiam per ſe ad patrem de illis ſcriberet, quaſi eos excuſans, & verba eorum ætati imputans. (*Id. lib.* 17. *Antiqu. cap.* 6. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 20.]

Prodiit edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur totus Romanus orbis. Quæ deſcriptio prima facta eſt præſidente Syriæ Cyrenio. [*Luc.* II. 1.] Unde libellus poſteà ab Auguſto eſt confectus, * (ſive volumen,) Breviarium totius Imperii, ipſius manu perſcriptum, * in quo opes publicæ continebantur: quantum civium, ſociorúmque in armis; quot claſſes, regna, provinciæ, tributa, aut vectigalia, & neceſſitates ac largitiones. [*Tacit. lib.* 1. *Annal. cap.* 11. *Sueton. in Octavio, cap. ult. Dio, lib.* 56. *pag.* 591.]

Hic à Græcis Κυρήνιος & Κυρίνιος dictus, P. Sulpicius Quirinius eſt; qui ante ſeptennium Romæ Conſulatum geſſit: de quo, in libro 12. [*pag.* 569.] *Strabo*, de Homonadenſibus Ciliciæ populis verba faciens. *Ipſos Quirinius fame expugnavit, & quater mille viros cepit, quos in urbes vicinas diſtribuit: eorum verò regionem omni juventute exhauſtam reliquit.* & Tacitus, libro 3°. Annal cap. 48. *Impiger militiæ, & acribus miniſteriis conſulatum ſub D. Auguſto; mox expugnatis per Ciliciam Homonadenſium caſtellis, inſignia triumphi adeptus.* Statutum autem ab ipſo Auguſto fuerat; ne magiſtratus depoſito honore ſtatim in provincias mitterentur: [*Sueton. in Octavio, cap.* 36.] ſed poſt quintum demùm à geſto in Urbe magiſtratu exactum annum. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 505.]

Hinc Ciliciæ proconſulatum tunc obtinens Quirinius, in vicinam Syriam mitti potuit; vel ut Cenſitor, cum poteſtate extraordinariâ, vel ut Procurator Cæſaris cum ordinariâ: & ipſo Ciliciæ, & Sentio Saturnino Syriæ Proconſulatum adhuc tenente. Nam & Volumnium & Saturninum, à *Joſepho* ſimiliter Syriæ ἡγεμόνας ſive *Præſides* non ſemel dictos audivimus: quum Volumnius ἐπίτροπος tantùm fuerit (ut in lib. 1. Belli, cap. 17. eum appellatum videmus) ſive *Procurator.* Atque ut paulò pòſt in Proconſulatûs dignitate Saturnino Quintilius Varus ſucceſſor datus eſt; ita nihil obſtat, quo minùs Quirinius in negotiorum Cæſaris procurandorum officio Volumnio nunc vel ſucceſſiſſe dici poſſit, vel acceſſiſſe, quomodo Herodem regem, Συρίας ὅλης ἐπίτροπον, *Syriæ totius Procuratorem* ab Auguſto conſtitutum *Joſephus* notat: [*lib.* 1. *Belli, cap.* 15.] quòd Syriæ procuratoribus ita eſſet adjunctus. ut ex ejus ſententiâ facienda eſſent omnia. [*lib.* 15. *Antiquit. cap.* 13.] Atque ita utrumque conſtabit: & quod habet *Tertullianus*, [*lib.* 4. *contra Marcion. cap.* 19.] *cenſus actos ſub Auguſto in Judæâ per Sentium Saturninum*; & quod verba Euangeliſtæ præferunt, eandem factam eſſe deſcriptionem *præſidente Syriæ Cyrenio* vel Quirinio. cujus ille potiùs quàm Saturnini præfecturæ mentionem facere hîc maluit; quia præſentem deſcriptionem cum alterâ poſt decennium, relegato in exilium Archelao, ab eodem Quirinio peractâ conferre voluit: ex duobus Quirinii cenſibus, eum qui cum nativitate Chriſti conjunctus erat *primum* fuiſſe declarans.

Dum prior verò ageretur hic cenſus, aſcendit Joſephus à Galilæâ, ex urbe Nazarethâ, in Judæam, in urbem Davidis quæ vocatur Bethlehem, propterea quòd erat ex domo & familiâ Davidis: ut deſcriberetur cum Mariâ uxore, quæ erat prægnans. [*Luc.* II. 4, 5.]

ÆTAS MUNDI VII.

JESUS CHRISTUS, Dei filius, in temporis plenitudine, Bethlehemi ex beatiſſimâ Virgine Mariâ natus eſt. [*Matth.* I. 25. & II. 1, 5. *Gal.* IV. 4.] quem illa faſciis involutum reclinavit in præſepi: eo quòd non eſſet locus in diverſorio. [*Luc.* II. 7.]

Servatoris nativitas paſtoribus agro vicino nocte gregem ſuum cuſtodientibus per Angelum Domini revelata eſt: ſermonem illius excipiente multitudine exercituum cœleſtium, gloriam Deo, terræ pacem, & hominibus benevolentiam comprecantium. Paſtores Bethlehemam feſtinantes, invenerunt Mariam & Joſephum, & infantem jacentem in præſepi; & divulgaverunt id quod dictum fuerat ipſis de puerulo illo: & reverſi ſunt, glorificantes & laudantes Deum. [*Luc.* II. 8,—20.]

Octavo à nativitate die circumciſus eſt puerulus; & vocatum eſt nomen ejus JESUS, 4710 4
quod indicatum fuerat ab Angelo priuſquàm ipſe in utero conciperetur. [*Luc.* II. 21.]

Magi ab Oriente, duce Stellâ, Hieroſolymam ad regem Herodem venientes, ibíque edocti locum Chriſti natalem eſſe Bethlehemum Judææ, eò profecti ſunt: & domum à ſuperſtante Stellâ demonſtratam ingreſſi, invenerunt ibi puerulum cum Mariâ matre ipſius. Qui proſtrati adoraverunt eum: apertíſque theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, aurum, & thus, & myrrham. Deinde divinitùs in ſomnis admoniti ne reverterentur ad Herodem, per aliam viam regreſſi ſunt in regionem ſuam. [*Matth.* II. 1,—12.]

Die poſt partum quadrageſimo Maria Hieroſolymam ad Templum acceſſit: tum ut filium Jeſum ibi ſiſteret Domino, ſecundùm legem de Primogenitis; tum ut pro ſeipsâ offerret par turturum, aut duos pullos columbarum, (eâ conditionis ipſius paupertate exiſtente, ut non poſſet agnum afferre) ſecundùm legem de puerperarum Purificatione. [*Luc.* II. 22,23,24, 27. *cum Levitic.* XII. 2, 3, 4, 6,—8.]

Quum puerulum Jeſum introducerent in Templum parentes, ut facerent quod ex Lege conſuetum erat; venit in Templum Hieroſolymitanus Simeon, cui divinitùs fuerat revelatum, ipſum non moriturum, priuſquàm vidiſſet Chriſtum Domini. Quo in ulnas recepto, laudavit ille Dominum, tum de Chriſto ipſo tum de matre illius editis vaticiniis. Eodem ipſo quoque momento ſuperveniens Anna propheti̇ſſa, filia Phanuelis, viciſſim palàm agnoſcebat Dominum, & loquebatur de eo omnibus qui redemptionem expectabant Hieroſolymis. [*Luc.* II. 25,—38.]

Quum Joſephus & Maria perfeciſſent omnia ſecundùm Legem Domini, reverſi ſunt in Galilæam, in urbem ſuam Nazaretham. (*Luc.* II. 39.)

Angelus Domini apparens Joſepho in ſomnio, de fugâ in Ægyptum monuit; ut vitæ infantis conſuleret, & Herodis conatus eluderet. Qui experrectus accepit puerulum & matrem ejus nocte, & ſeceſſit in Ægyptum: ubi uſque ad obitum Herodis manſit. (*Matth.* II. 13,14,15.)

Herodes, infantem Bethlehemi adhuc fuiſſe exiſtimans, ut eum inter reliquos perderet, interemit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omni confinio ejus, à bimatu & infrà, ſecundùm tempus (Stellæ in Oriente primùm viſæ) quod exquiſierat à Magis. (*Matth.* II. 16.)

Acceptis Romà ab Antipatro literis, quibus ſignificârat rebus ex ſententiâ peractis brevi ſe rediturum in patriam, Herodes diſſimulatâ irâ inſidioſè reſcripſit, ut properaret ne quid ſibi per ejus abſentiam quod nollet accideret. Simúlque modicè de matre ejus queſtus eſt; pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt adventum illius. *Joſeph. lib.* 17. *cap.* 7.]

Ad Antipatrum verò nihil adhuc vel de Pheroræ morte vel de iis quæ contra ſeipſum in Judæâ mota ſunt perlatum fuerat: quamvis inter ſcelus probatum & ipſius reditum ſeptem menſium ſpatium interceſſerit. [*Id. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 20. & *lib.* 17. *Antiquit. cap.* 6. *fin.*] In itinere enim, Tarenti quidem de Pheroræ exceſſu epiſtolam, in Ciliciâ autem patris illas celeriter eum revocantes litteras accepit: atque ad Celenderim Ciliciæ opidum perveniens, dubitare cœpit de reditu; vehementer contriſtatus matris ignominiâ. Navigare tamen pergens, in Sebaſtum Cæſareæ portum delatus eſt: ubi à nemine ſalutatus, inde Hieroſolymam eſt profectus. (*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 7.]

Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus unà ſedentibus ſupervenit Antipater omnium inſcius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingreſſus eſt: quo mox admiſſo, amicorum comitatus per janitores excluſus eſt. Ipſum verò accedentem pater à complexu repulit; perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans; & Varum cognitorem ac judicem in craſtinum denuncians. (*Id. ibid.*)

Sequenti deinde luce, præſidente Varo ac Rege, ipſe pater accuſationem primùm exorſus, ejus proſecutionem & confirmationem Nicolao Damaſceno reliquit, amicitiâ & domeſticâ conſuetudine ſibi conjunctiſſimo, totiúſque negotii ſcientiſſimo. Ubi cùm à criminibus objectis Antipater purgare ſe non poſſet; venenum patri paratum in medium proferri Varus juſſit: quod cuidam capitis damnato ad bibendum datum, ſine morâ necavit hominem. Quo facto, ſurgens Varus abiit è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt; ubi plurimùm degebat, quòd illic eſſet Syrorum regia. (*Ibid.*) * & Syriam pauper divitem ingreſſus, dives ipſe pauperem reliquit. [*Vellei. Patercul.* lib. 2. cap. 117.*] Herodes verò confeſtim vinctum filium in carcerem conjecit: & Romam Cæſari de eo ſignificavit per litteras; miſſis etiam qui coràm

eloquerentur

eloquerentur mandata, docerentque quàm ſcelerata eſſet Antipatri malitia. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 7.]

Per eoſdem dies interceptæ ſunt Antiphili ex Ægypto ad Antipatrum miſſæ litteræ; unà cum aliis Romà ad Antipatrum & Herodem regem ab Acme ſcriptis. Judæa hæc erat genere, Liviæ uxoris Cæſaris ancilla: quæ magnâ pecuniâ ab Antipatro corrupta, confictam ad Herodem tranſmiſit epiſtolam, quaſi à Salome ſorore ad dominam ſuam contra ipſum ſcriptam; in quâ poſtulabat, ut ſibi liceret Syllæo nubere. (Nabatæo nimirùm illi, Herodis hoſti acerrimo: quem paulò pòſt, ob proditum in expeditione Arabicâ Ælium Gallum & alia crimina, Romæ ſecuri eſſe percuſſum, in libro 16. pag. 782. *Strabo* indicat.) Harum epiſtolarum exemplum, unà cum ſuis adversùs filium litteris, Herodes per legatos ad Cæſarem miſit. (*Ibid.*)

Dum legati Romam properant, Herodes morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo (Herodi Antipæ) exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri. (*Id. lib.* 17. *cap.* 8.]

Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi, doctiſſimi Judæorum & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, poſtquàm cognoverunt morbum Regis eſſe incurabilem, juvenibus, quos diſciplinis inſtituebant perſuaſerunt, ut Aquilam auream ab Herode ſupra majorem Templi portam poſitam dejicerent. Qui claro meridie aſcendentes, detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregatâ in Templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, cum validâ ſuorum manu adveniens, circiter 40 juvenes, reſiſtere auſos, cum duobus Magiſtris comprehendit, & ad Regem perduxit. Eos, in facti defenſione conſtanter perſiſtentes, Herodes vinctos Jerichuntem miſit: móxque accitis Judæorum primoribus, in concionem eorum lecticâ ob imbecillitatem delatus, de injuriâ non tam ſibi quàm Deo (ut dicebat) illatâ conqueſtus eſt. Quibus ex ſententiâ ſuâ id factum fuiſſe denegantibus, in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici ſummum ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio; eique ſucceſſorem dedit Joazarum, uxoris ſuæ (Mariammes, Simonis Pontificis filiæ) fratrem; Matthiam verò alterum, ſeditionis conſortem, ejúſque ſocios vivos exuſſit: & Luna nocte eâ defecit. [*Id. ibid.*] Quam eclipſim die Martii 13° horis 3. poſt mediam noctem fuiſſe factam, aſtronomicus calculus indicat.

Herodi deinde morbus factus eſt gravior. Lento enim calore torrebatur; qui non tam externo tactu deprehendebatur, quàm intùs popularetur viſcera. Acceſſit & bulimia, cui placandæ neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. Pedes tumebant phlegmate humido, ſimilitérque inguina. Ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis; accedente fœdâ nec minùs moleſtâ tentigine, non ſine fœtore graviſſimo. Super hæc omnia nervorum contractione laborabat, & difficultate anhelitûs. (*Ibid.*)

Quamvis autem graviùs ille affligeretur, quàm ut videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen evaſurum ſe ſperabat; accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis undique. Profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis ſe fovebat apud Callirhoën; quæ, in lacum Aſphaltitem effluentes, præter vim medicam potu quoque jucundæ ſunt. Ibi de medicorum conſilio immiſſus fovendus in refertum oleo ſolium, viſus eſt illis jam agere animam. Quare exortâ comploratione familiarium excitatus & ad ſe reverſus, nullámque ampliùs ſalutis ſpem habens, ſingulis militibus 50. drachmas juſſit diſtribui: magnáque liberalitate uſus in duces atque amicos, rursùm Jerichuntem reverſus eſt. [*Ibid.*]

Cùm audiiſſet Auguſtus inter pueros quos in Syriâ (Palæſtinâ) Herodes rex Judæorum intra bimatum juſſit interfici, filium quoque ejus occiſum; ait: *Melius eſt Herodis porcum eſſe quàm filium.* Ita refert *Macrobius.* [*lib.* 2. *Saturnal. cap.* 4.]

* Paulò ante Herodis obitum, Agrippa (illius ex filio Ariſtobulo nepos) Romæ degens, & per convictum inſinuatus in familiaritatem Druſi, Tiberii filii, nactus eſt etiam amicitiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, commendatione matris ſuæ Bernices (Coſtobari Idumæi, & Salomes ſororis Herodis filiæ) quæ apud illam erat in pretio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.] *

4001 Herodes nobiliſſimos Judæorum undique edicto minaci Jerichuntem accitos concluſit in Hippodromo; datis mandatis Salomæ ſorori & ejus viro Alexæ, ut ſtatim poſt obitum ſuum curarent illos per milites interfici: hoc quærens, ut populo luctûs cauſa præberetur, lætaturo alioqui de regis inviſi miſerabili interitu. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 8.]

Româ, à legatis ad Cæſarem miſſis, venerunt litteræ: quibus ſignificatum eſt, Acmen ab irato Cæſare occiſam eſſe propter locatam Antipatro operam; ipſúmque Antipatrum relinqui arbitrio patris, ſive in exilium eum vellet pellere ſive capite plectere. His auditis Herodes paululùm recreatus eſt: ſed mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, pomum ſimul & cultellum, quo illud repurgaret, popoſcit. Quum autem cultro ſeipſum ferire vellet, Achiabus nepos ictum ejus præveniens, clamore ſublato cohibuit ejus dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupavit palatium, quaſi rege jam agente animam. [*Id. lib.* 17. *cap.* 9.]

Eum ſtrepitum ubi perſenſit Antipater, ratus patrem verè vitam finiviſſe, cum cuſtode carceris de miſſione cœpit agere; multa & in præſens & in futurum poſt acquiſitam poteſtatem illi promittens. Cujus conatum quum ille Regi renunciaſſet; præ indignatione exclamans Herodes, quamvis morti proximus erexit ſe in cubitum: juſſítque unum è ſatellitio ſine morâ Antipatrum occidere, & corpus obſcuro condi in caſtello Hyrcanio. [*Id. ibid.*]

Deinde, mutatâ voluntate mutavit etiam Herodes teſtamentum. Antipam enim, quem prioribus tabulis regni ſucceſſorem deſtinaverat, Galilææ ſimul ac Peræ tetrarcham conſtituit: regnum verò Archelao largitus eſt. Philippo filio Gauloniticam, Trachoniticam, Bata-

næam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine aſſignavit. Salomæ ſorori ſuæ Jamuiam, Azotum, & Phaſaëlida attribuit; cum argenti ſignati 500 millibus. Cæteris cognatis pecuniam & reditus annuos reliquit. Cæſari legavit argenti ſignati centies centena millia: & vaſa ſua tam aurea quàm argentea, magnúmque veſtis pretioſæ numerum. Liviæ autem Cæſaris uxori & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. [*Id. lib.* 17. *cap.* 10.]

His ita ordinatis, quintâ die poſtquàm Antipatrum filium occidit, vitâ Herodes defunctus eſt: annos quidem 34. ex quo interfecit Antigonum, regno potitus; ex quo autem à Romanis rex declaratus eſt, 37. [*Id. ibid. & lib.* 1. *Belli, cap. ult.*] circa Novembris noſtri diem 25. ſeptimo videlicèt Ciſlevi menſis: qui idcircò à Judæis ut dies lætus & feſtivus celebratur; quòd in eo *Herodes, qui ſapientes odio proſecutus eſt, mortem obierit.* ut ex מגילת תענית ſive *volumine Jejunii*, in Chronologiâ ſuâ notavit *Edovardus Liveleus*, vir doctiſſimus.

Salome & Alexas, priuſquàm Regis mors innoteſceret, in Hippodromo clauſos domum ſuam quemque dimiſerunt: dicentes ita ipſum jubere, ut in agros digreſſi curarent ſuametipſorum negotia. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 10.]

Indicatâ deinde Regis morte, congregatâque in Jerichuntinum theatrum omni militiâ, primùm legerunt litteras ejus ſcriptas ad milites: in quibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentiâ; rogabátque ut eandem ſervarent Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus Regis ſignatorius creditus fuerat, Teſtamentum perlegit: quod non aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente Cæſaris conſenſu. Móxque acclamatum eſt Regi Archelao: & milites catervatim unà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem, quam Patri hactenùs præſtitiſſent, fidem atque operam; lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Tum funus ambitioſiſſimo apparatu ab Archelao præparatum eſt. (*Ibid.*)

Defuncto Herode, qui quærebat vitam infantis Jeſu; angelus Domini in ſomnis apparens 4711 | 3
Joſepho in Ægypto, ut cum puerulo & matre ejus proficiſceretur in terram Iſraëlis, illi mandavit. Qui experrectus, quod erat injunctum fecit. (*Matth.* II. 19, 20, 21.)

Veniens in terram Iſraëlis Joſephus, quum audiſſet Archelaum regnare in *Judæâ* pro Herode patre ſuo, timuit illuc abire: & divinitùs admonitus in ſomnis, receſſit in partes *Galilææ*, (cujus Tetrarchiam Antipæ in Teſtamento pater Herodes conceſſerat) ibique habitavit in urbe *Nazareth.* unde & Chriſtus *Nazarem* cognomentum accepit. (*Matth.* II. 22, 23.) & *Nazarenorum*, Chriſtiani. (*Act.* XXIV. 5.)

Herodis corpus funebri pompâ per 200 ſtadia, Jerichunte in Herodion caſtellum, ubi ipſe ſepeliri ſe mandaverat, delatum eſt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap. ult. fin.*] octo ſtadiis (ſive milliari Italico; quantum ex libro 17. Antiquit. cap. 10. colligi poterit) ſingulis diebus confectis. Ferebatur autem in lecticâ aureâ, diſtinctâ variis gemmis pretioſis, & inſtratâ purpurâ. Corpus quoque amictum erat purpurâ: impoſito capiti diademate, & deſuper coronâ aureâ, ſceptróque in manu dexterâ. Lecticam ſtipabant filii, & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites, diſtributi per nationum genera: deinde 500. famuli, ferentes aromata. [*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 10.]

Finitâ funebri pompâ, Archelaus Hieroſolymam veniens per ſeptem dies, de more Judaico, luctum patris celebravit; & in fine luctûs funebre epulum multitudini præbuit. Deinde in Templum aſcendens, quacunque tranſibat excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis aureo ſolio reſidens, plebem benigniſſimè allocutus eſt; præclariſſima quæque ei promittens: adhuc tamen à Regis nomine abſtinere ſe dixit, donec à Cæſare paterni Teſtamenti fieret confirmatio. Et ſacrificio peracto, convivium cum amicis iniit. (*Id. ibid.*)

Interea ſeditio eſt excitata ab amicis eorum, quos propter dejectam Aquilam auream Herodes ſupplicio affecerat: qui tum convitia in defunctum regem jactabant, tum quoſdam illius amicos ad pœnam depoſcebant: ſimúlque Pontificem Joazarum dejici Pontificatu poſtulabant. Quos cùm fruſtrà placare Archelaus conaretur; res eò denique proceſſit, ut ſub feſtum Paſchatis, immiſſo ab Archelao toto exercitu, ad tria millia virorum circa Templum ab equitibus cæderentur, reliquis fugâ ſe in proximos montes recipientibus. [*Id. lib.* 17. *cap.* 11.]

Tum Archelaus ad mare deſcendit unà cum matre ſuâ (Malthace Samaritanâ,) ad Cæſarem navigaturus; ducens ſecum Nicolaum Damaſcenum & Ptolemæum (Herodis procuratorem,) multóſque ex amicis alios: & familiâ & regno commiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiâm profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. Alii quoque ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro parandâ regiâ dignitate Archelao; re autem verâ obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in Templo facinus incuſaturi. (*Ibid.*)

Cum hoc comitatu eunti Archelao occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syriâ, in Judæam properans ad aſſervandam Herodis pecuniam. Quem Varus Syriæ præſes commodùm interveniens retinuit: aderat enim ab Archelao acceſſitus per Ptolemæum. Ita ille in Præſidis gratiam neque arces occupavit in Judæâ, neque theſauros obſignavit regios; omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hæc pollicitus, manſit Cæſareæ. Sed poſtquàm Romam navigavit Archelaus, & Varus versùs Antiochiam profectus eſt; ipſe Hieroſolyma petiit, & occupavit regiam. Accitis deinde præfectis arcium & regiis procuratoribus, rationes repoſcebat ab eis, & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen non diſceſſerunt à mandatis Archelai, ſed omnia ſervabant in ipſius adventum integra; prætexentes ea ſe ſervare Cæſari. [*Ibid.*]

Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam navigavit, parandi ſibi regni ſpe, ad

4001 quam excitatus erat per Salomen; quaſi Archelao præferendus, eo quòd prioribus Teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerat, quæ validiores deberent eſſe quàm illæ ſcriptæ poſteriùs. Ducebat autem ſecum matrem ſuam (Cleopatram Hieroſolymitanam) & fratrem Nicolai Damaſceni Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis faventem partibus. Sed maximè illum ad affectandum regnum movit Irenæus orator, vir eloquens & diu verſatus in regiis negotiis. Poſtquàm verò Romam Antipas pervenit, omnes cognatì ad eum, Archelai odio, defecerunt: Sabino quoque, ſcriptis ad Cæſarem litteris, Archelaum accuſante. (*Ibid.*)

Archelaus per Ptolemæum Cæſari libellum obtulit, & jus ſuum, & rationes pecuniarum Herodis obſignatas, continentem. Cæſar, eo libello ſimúlque Vari ac Sabini litteris perlectis, amicos in conſilium advocavit: Caio Agrippæ & Juliæ filiæ ſuæ filio, jam à ſe adoptato, primum locum in conſiſtorio tribuens. Ibi tum Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus, contra Archelaum dixit: cui pro eodem Nicolaus Damaſcenus reſpondit. Quo finem dicendi faciente, Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem erexit humaniſſimè, dignum eſſe regno pronuncians: præ ſe ferens, nihil ſe facturum, niſi Teſtamento præſcriptum & Archelao ipſi commodum. Vidénſque hâc promiſſione confirmatum in ſpe juvenem, nihil tum ampliùs ſuper eâ re ſtatuit. (*Ibid.*)

Ad compeſcendos tumultus, poſt Archelai diſceſſum in Judæâ ortos, Varus Antiochiâ veniens, authores ejus motûs affecit ſupplicio: & maximâ ex parte ſeditione compreſsâ, rediens legionem unam reliquit Hieroſolymis, ut Judæis novandarum rerum facultatem præriperet. Quamprimùm verò ille abiit, Sabinus Cæſaris procurator ibi ſubſiſtens, fretus relictis illic copiis & parem ſe jam putans populo, arces occupare conatus eſt, & violentas pecuniæ regiæ ſcrutationes fecit, privati lucri & prædæ cupidine. (*Ibid.*)

Ad feſtum Pentecoſtes multa millia non ſolùm religionis gratiâ, ſed etiam ut pœnas à Sabino expeterent, non ex Judæâ tantùm graviùs offensâ, ſed è Galilæâ quoque ac Idumæâ, tum à Jerichunte & trans Jordanem ſitis opidis, confluxerunt; & caſtris trifariam partitis, Sabinum acriter oppugnârunt. Quibus Romani milites ſtrenuè ſeſe opponentes, plurimis eorum cæſis, penetraverunt ad ſacræ pecuniæ conditorium: cujus bona pars furto militum diſperiit, ad Sabinum autem propalàm 400. talenta ex eâ prædâ relata ſunt. Eum Judæi, è pugnaciſſimis globo facto, in regiâ obſederunt. Rufus verò & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorum & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum ſe tranſtulerunt. Judæi tamen nihilo ſegniùs inſtabant oppugnationi, muros ſuffodientes cuniculis; & adverſarios, ſecuritate promiſsâ, ut abirent hortantes. Quorum nimiam æquitatem ſuſpectam habens Sabinus, inde milites abducere noluit: à Varo ſubſidium expectans. (*Ibid.*)

In hoc rerum ſtatu etiam alibi per Judæam diverſis in locis innumerì tumultus exoriebantur: quòd proprium regem gens non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio. Duo enim virorum milia, qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc verò dimiſſi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios. Quibus reſiſtens regiorum dux Achiabus, nepos Herodis, quum nuſquàm æquo loco ſuſtinere eos auderet, ut veteranos & bellandi peritiſſimos; ſe & ſua, quantùm poterat, aſperitatibus acceſſu difficilibus tuebatur. (*Ibid.*)

Judas (Ezekiæ, latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati, filius) apud Sephorim urbem Galilææ collectâ circa ſe hominum deſperatorum manu, incurſabat regis ditionem: & potitus ejus armamentario, armatíſque inde ſuis ad unum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupavit. Unde jam formidandus accolis, ſpoliabat in quoſcunque incideret: aſpirabátque ad regnum, non bonis artibus, quarum imperitus erat, ſed nocendi licentiâ. (*ibid.*) Cùm verò Hebræorum יהודה fuerit Syrorum תודה, indéque *Judas* & *Thaddæus*, (*Luc. VI. 16. cum Marc. III. 18.*) mul:òqne magis *Theudas*, idem planè nomen extiterit: non alius videtur fuiſſe *Judas* hic, quàm *Theudas* ille, de quo in Act. V. 36. Gamaliel dixit: *Ante hac tempora exortus eſt Theudas, dicens ſe aliquem eſſe, cui agglutinatus eſt numerus virorum circiter quadringentorum: qui interemptus eſt, & omnes qui paruerant ei diſſoluti ſunt & ad nihilum redacti.*

Simon etiam Herodis regis ſervus, vir alioqui & formâ & ſtaturâ & robore egregius in primis habitus, auſus eſt diadema ſumere: ſtipatúſque numeroſis copiis, & rex conſalutatus ab inſanâ multitudine, placebat ſibi præ quovis alio. Diripiendâ ac incendendâ Jerichuntinâ regiâ, poteſtatem ſuam auſpicatus eſt: paſsímque crematis aliis regis palatiis, & prædâ conceſsâ ſuæ factionis hominibus, majora etiam auſurus videbatur; ni maturè occurſum fuiſſet. Nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fovens, ſuas copias contra Simonem duxit: ubi poſt acerrimum conflictum tranſamnani homines incompoſiti, & ferociter magis quàm peritè pugnantes, deleti ſunt. Ipſum Simonem per anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncavit. Ita *Joſephus.* (*ut ſuprà.*) Nam ad Varum potiùs id *Tacitus* refert: in Hiſtoriæ ſuæ libro 5. cap. 9. de Simone iſto ſic ſcribens. *Poſt mortem Herodis, nihil exſpectaso Cæſare, Simon quidam regium nomen invaſerat. Is à Quintilio Varo obtinente Syriam punitus.*

Apud Amatha quoque Jordani appoſita palatium regium incenſum eſt à quâdam hominum colluvie, qualis circa Simonem fuerat. Athronges etiam, paſtor hactenùs obſcuriſſimus, vaſto tantùm corpore & manuum robore inſignis, regiam ſibi aſſumpſit dignitatem. Huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtaturâ & manu prompti; in quos quaſi legatos magnam quæ confluxerat turbam diſtributam obire jubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſul-

tabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſervabat arbitrium. Durabátque diu poteſtas hujus, & non inanis regis appellatio: donec in Archelai (Româ reverſi) poteſtatem poſtea redactus eſt. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 12.]

Maximè autem in Romanos cædibus Athronges ſæviebat, & in milites regios; utriſque ex æquo infenſus. Circa Emmauntem cohortem, frumenta & arma in exercitum portantem, copiæ illius inſidiis exceperunt: ductorémque ejus Arium centurionem cum 40 fortiſſimis peditibus telis confixerunt. Reliquos nihilo meliora jam exſpectantes ſuperveniens cum regio milite Gratus ſervavit, relictis cæſorum cadaveribus. [*ibid.*]

Quintilius Varus, cognito ex Sabini litteris periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis (nam tres in univerſum erant in Syriâ) & quatuor turmis equitum, auxiliíſque regum & tetrarcharum, properavit in Judæam ut obſeſſis ſuccurreret; juſſis qui præmittebantur convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, 1500 auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias, non parvam manum miſit tam peditum quàm equitum. [*Ibid.*]

Poſtquàm apud Ptolemaidem in unum convenit totus exercitus, partem ejus Varus filio & amicorum uni tradidit ducendam contra Galilæos agro Ptolemaidis finitimos. Qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis ſub haſtâ incolis, urbem abſumpſit incendio. [*ibid.*]

Ipſe Varus verſus Samariam progreſſus cum exercitu, à civitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi poſſeſſio, Arus nomine. Eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infenſi. Inde progreſſi Sampho alium vicum iidem Arabes diripuerunt, móxque incenderunt, quamvis munitiſſimum: toto illo itinere omnia miſcentes flammis ac cædibus. Emmaus autem Vari juſſu cremata eſt, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus. [*ibid.*]

Inde cùm appropinquarent Hieroſolymis, Judæi qui legionem ab eâ parte obſidebant, ad primum venientis exercitûs conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relictâ. Hieroſolymitani autem Judæi graviter à Varo increpati, excuſationem afferebant; populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum verò non ex ſuâ ſententiâ, ſed ex convenarum audaciâ ſuſceptum. Et jam antè obviam Varo proceſſerant, Joſephus Herodis regis nepos Gratúſque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obſidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe clàm ex urbe, ad mare profectus eſt. [*ibid.*]

Tum Varus dimiſſâ per totam regionem parte exercitûs, perquirebat defectionis authores; & indicio repertos, alios ut ſontes puniit, nonnullos dimiſit incolumes: actíque ſunt in cruces eâ de causâ circiter duo millia. Poſt hæc ablegato exercitu cujus non erat uſus ampliùs, quíque contra ejus voluntatem lucri ſtudio multa maleficia patraverat; ipſe audito decem millia Judæorum in unum confluxiſſe, properavit ut eos deprehenderet. Illi non auſi manus conſerere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem datâ ſeditioſorum vulgo defectionis veniâ, duces eorum miſit ad Cæſarem. Atque ita rebus compoſitis, & relictâ Hieroſolymis eâdem legione in præſidio, reverſus eſt Antiochiam. [*ibid.*]

Malthace, Archelai mater, morbo Romæ vitam finiit. [*ibid.*]

Cæſar, acceptis Vari de Judæorum defectione litteris, cæteris ſeditioſorum ducibus ad ſe miſſis ignovit; in ſolos aliquot regis Herodis neceſſarios animadvertit, quòd nec cognationis nec juſtitiæ reſpectu à nefariis armis abſtinuerint. [*ibid.*]

Romam venit eodem tempore, Vari permiſſu, Judæorum legatio, poſtulans ut eis liceat ſuis legibus vivere: erántque legati 50. quibus aderant Judæorum Romam incolentium plùs quàm octo millia. Cúmque Cæſar convocaſſet in ædem Apollinis magno ſumptu à ſe extructam concilium amicorum & primariorum civium; venerunt eò legati, proſequente Judæorum turbâ, & Archelaus cum amicorum comitatu. Aderat & Philippus è Syriâ Vari hortatu veniens, tùm ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat; tùm ut in diviſione regni Herodiani ad ipſum quoque rediret pars aliqua. Datâ igitur Judæorum legatis dicendi copiâ, ab accuſatione Herodis & Archelai illi exorſi, poſtulabant demùm ut mutatâ Reipublicæ formâ poſthac ſine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent poteſtatibus. Quibus cùm pro Herode mortuo & præſente Archelao Nicolaus Damaſcenus reſpondiſſet; Cæſar dimiſit concilium. [*ibid.*]

Poſt paucos deinde dies Archelaum Cæſar non quidem Regem declaravit, ſed dimidiâ parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſsâ Etnarcham eum conſtituit; regnum quoque pollicitus, ſi virtutem exhiberet regno convenientem. Obtigit verò illi Judæa & Idumæa, prætérque has Samaria; cui ex authoritate Cæſaris tributorum quarta pars remiſſa eſt, eo quòd cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. In ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaſte, Joppe, Hieroſolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon Græcanici instituti urbes Cæſar ob id ſeparatas à regni terminis Syriæ contribuit. Sexcenta autem talenta quotannis redibant è ſuâ ditione ad Archelaum. [*Id. ibid. cap.* 13.]

Alterum ditionis Herodianæ dimidium in alios duos Herodis filios Cæſar partitus eſt. Herodi Antipæ Galilæa ceſſit, & Peræa (fertiliſſima trans Jordanem inter duos lacus, Tiberiadis & Aſphaltiten, regiuncula:) quarum annui reditus erant 200 talenta. Philippo Batanæa cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quâdam Zenodori (ut vocabant) domus; * ſive ditionis, (non ea quæ Abilenæ Tetrarchiam continebat) Lyſaniæ cuidam datam fuiſſe, ex *Luci.* III. 9. conſtat; * quæ pendebant annua talenta 100. Salomæ autem præter legatas à fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentíque quingenta millia, Cæſar largitus

eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubjectis ſibi locis 60 talenta annua, habitans in ditione Archelai. Reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut Teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines, præter relicta ſibi à patre accepere ex Cæſaris munificentiâ 250 ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. Quin & totum regis legatum, 1500 talentorum æſtimatione, ceſſit ipſius filiis: paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quàm ob amici memoriam. (*Id. ibid.*)

Ita gentem coërcitam liberi Herodis tripartito rexêre: inquit *Tacitus*, Hiſtoriæ libro 5. cap. 9. Cui addendus & *Strabo*: de liberis ejuſdem, in libro 16. (*pag.* 765.) ita ſcribens. *De filiis alios ipſe, ut eorum impetitus inſidiis, interemit: alios moriens, adſignatâ cuique portione, ſucceſſores reliquit. Cæſar & Herodis filios, & ſororem Salomen, & Berenicem Salomes filiam, honore proſecutus eſt.*

Juvenis quidam Judæus plebeius, educatus Sidone apud quendam Romani civis libertum, Alexandrum Herodis filium de facie referens, mentitur ſe illum eſſe, qui à ſupplicio, cum fratre Ariſtobulo, cuſtodis cujuſdam beneficio ſervatus ſit; ut id mentiretur inductus à vafro quodam impoſtore rerum omnium regiæ Herodis gnaro. Hujus technis & dolis inſtructus, quum Cretam appuliſſet, quotquot Judæorum venerunt in ejus colloquium, omnibus rem perſuaſit: & auctus ab eis pecuniâ trajecit in Melum inſulam, ubi magnam pecuniæ vim adeptus eſt prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, Romam properavit, ſuis hoſpitibus deducentibus. Cúmque adnavigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Judæis ſimili favore exceptus eſt: Romámque advenienti univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam. Id ubi allatum eſt ad Cæſarem, Celadum unum è ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illò miſit, juſſum ut Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo aliis ſagacior. Non tamen fefellit Cæſarem: qui Pſeud-Alexandrum iſtum impoſturam fatentem in remigum ordinem allegit, quòd eſſet valido corpore; eum verò qui ad hæc audenda illum impulerat necavit. (*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 14.)

4002 Archelaus ethnarcha in Judæam reverſus, Joazaro Boëthi filio (vel ex Simone filio nepoti) Pontificatum abrogavit, inſimulato quòd ſeditioſis conſenſiſſet: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocavit. (*Id. ibid. cap.* 15.)

Auguſtus, Conſulatu *decimo tertio* ſuſcepto, Lucium filium in forum deduxit. (*Sueton. in Octavio, cap.* 26.) iiſdem illi datis honoribus, qui in fratrem Caium ante triennium fuerant collati. Quorum & nummi teſtes ſunt, in quibus effigies Caii & Lucii cum clypeis & haſtis cernuntur, hâc inſcriptione adpoſitâ. C. L. CÆSARES. AVGVSTI. F. COS. DES. PRINC. JVVENT. 4712 2

In eodem Conſulatu ſuo XIII. *ſexagenos denarios plebi, quæ tum frumentum publicum accipiebat*, ſe dediſſe, ipſe in monumento Ancyrano indicat: addens, *ea millia hominum paullo plura quàm ducenta* fuiſſe. Quod ipſum etiam in Excerptis ex Dione, apud *Xiphilinum* habetur: niſi quòd pro 60 denariis (quos drachmas Græci reddunt) Latinus interpres 240 denarios, neſcio quâ incogitantiâ, repoſuerit.

Magnificentiſſimis gladiatorii muneris naumachiæque ſpectaculis Auguſtus, ſe & Gallo Caninio Conſulibus, dedicato Martis templo, animos oculóſque populi Romani replevit. [*Vell. Patercul. lib.* 2. *cap.* 100. *cum Hieronymo, in Chronico.*] Spectaculis exhibitis, aquam in circum Flaminium induxit; in quâ 36. crocodili ſunt conciſi. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Navale verò ibi exhibuit prælium, circa Tiberim cavato ſolo, in quo poſteà Cæſareum nemus erat. [*Sueton. in Octavio, cap.* 43.] cujus loci excavati longitudo 1800 pedum fuit, latitudo 200. in quo 30 roſtratæ naves & triremes plurimæ, præter minora navigia, inter ſe conflixerunt: ut in rerum ſuarum Breviario, lapidi Ancyrano inſculpto, ipſe Auguſtus indicat. Hujus naumachiæ, ut nuperrimè editæ, in libro Artis ſuæ primo ita meminit Ovidius.

Quid modò, cùm belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit Cecropidáſque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre; atque ingens orbis in urbe fuit.

Ejuſmodi ludicris vacanti Romæ Auguſto, in Oriente ab Armeniis negotium datum eſt. Eos in hoc unum ſervitutis genus Pompeius aſſueverat, ut rectores à Romanis acciperent. Sed jam Artavaſdem ſive Artabazem, eo jure regem ab Auguſto ipſis impoſitum, non ſine Romanorum clade dejecerunt; Tigrane in locum ejus ſubſtituto. Ad hanc verò defectionem tuendam, Parthos in auxilium advocârunt: atque ita, ſe ad eos ſubtrahente Armeniâ, Phraates deſciſcens à ſocietate Romanâ adjecit Armeniæ manum. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 12. *Velleius Patercul. lib.* 2. *cap.* 100. *Tacitus, Annal. lib.* 2. *cap.* 3. *Dio, in Zonarâ; & Excerptis à Fulv. Urſino edit. legat.* 39. *Sextus Rufus, in Breviario.*]

Caium & Lucium teneros adhuc ad curam Reipublicæ Auguſtus admovit; & Conſules deſignatos circum provincias exercitúſque dimiſit. [*Sueton. in Octav. cap.* 64.] Unde & Caium *provincias ad ſidendum obiiſſe*, in Velleio Paterculo [*lib.* 2. *cap.* 101.] legimus, ubi *ad ſedandum*, Beatus Rhenanus legendum ſenſit; *ad viſendum*, Juſtus Lipſius. cujus veriorem hîc eſſe emendationem, locus iſte *Dionis*, in Excerptis ab Henr. Valeſio editis, [*pag.* 665.] oſtendit. „Caius „Cæſar legiones quæ ad Iſtrum caſtra habebant, pacis more obiens ſpectavit. Bellum enim „nullum ab eo geſtum: non quòd nullum bellum ingrueret; ſed quia ipſe quidem in ſummâ „pace ac ſecuritate principatûs artes diſcebat, belli autem diſcrimina aliis mandabantur.

Romæ eo ipſo anno quo gladiatorii muneris naumachiæque ſpectacula D. Auguſtus exhibuit, fœda dictu memoriâque horrenda in ipſius domo tempeſtas erupit. Quippe filia ejus Julia,

per omnia tanti parentis ac viri immemor, nihil quod facere aut pati turpiter poſſet fœmina luxuriâ & libidine infectum reliquit: magnitudinémque fortunæ ſuæ peccandi licentiâ metiebatur, quidquid liberet pro licito judicans. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap.* 100.) eò laſciviæ progreſſa, ut in ipſo etiam foro & roſtris nocturnas comeſſationes & compotationes ageret; ad ſtupra locis illis abuſa ex quibus pater legem de adulteriis tulerat. Unde tantâ ſubitò irâ correptus eſt Auguſtus, ut hæc intra domûs clauſtra cohibere nequaquàm potuerit, ſed publicaverit & cum Patribus etiam communicaverit. (*Seneca, de Beneficiis, lib. 6. cap. 32. Dio, in Xiphilini epitome; & excerptis Valeſii, pag. 665.*) Sed abſens, ac libello per quæſtorem recitato, notam ſenatui rem fecit: abſtinuítque congreſſu hominum diu præ pudore; de necandâ etiam filiâ deliberans. (*Sueton. in Octavio, cap. 65.*) In Pandatariam demùm Campaniæ inſulam relegata eſt: ultrò eam in exilium matre Scriboniâ comitante. (*Vellei. Patercul. & Dio, ut ſuprà.*) quæ eodem quo ipſam pepererat die à Cæſare repudiata fuerat; L. Marcio & C. Sabino Conſulib. (*Dio, lib. 48. cap. 377.*) anno videlicèt Julianæ Periodi 4675. Ut 38. ætatis annum hoc tempore Julia egerit: quâ ætate minorem eam non fuiſſe, etiam ex *Macrobio* intelligimus. (*lib. 2. Saturnal. cap. 5.*)

Tiberius in Rhodo audiens Juliam uxorem ob libidines atque adulteria damnatam, repudiúmque ei ſuo nomine, ex authoritate Auguſti remiſſum, quanquàm lætus animo, tamen officii duxit, quantum in ſe eſſet, exorare filiæ patrem frequentibus litteris; & vel utcunque meritæ, quicquid unquam dono dediſſet, concedentem. (*Sueton. in Tiberio, cap. 11.*)

4003 Quum Armenios defeciſſe intellexiſſet Auguſtus, & à Parthis eſſe adjutos; eâ re dolens, quid ageret ambigebat. Nec enim ipſe propter ſenectutem bellum gerere poterat; & Tiberius jam ſeceſſerat, nec alium ex potentioribus mittere audebat: Caius verò & Lucius adoleſcentes & rerum imperiti erant. Verùm urgente neceſſitate, Caium delegit; poteſtate Proconſulari & uxore datâ, ut eâ quoque re dignitas ejus augeretur, & conſiliariis adjunctis. (*Zonar. ex Dione.*) Uxorem verò illi Lolliam Paulinam dedit. (*Sueton. in Claudio, cap. 26.*) vel filiam vel neptem Marci Lollii. (*Plin. lib. 9. cap. 35. Solin. cap. 55.*) quem rectorem, & veluti moderatorem juventæ Caii eſſe voluit. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 102. Sueton. in Tiberio, cap. 12.*)

Quum ad expeditionem hanc ille ſe pararet, *ματαιοτεχνίαν* ſuam ſcribebat *Ovidius*; in libro ejus primo, mentioni naumachiæ modò peractæ iſta ſubjiciens.

Ecce parat Cæſar domito quod defuit orbi
Addere: nunc Oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signáque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt, primiſque ducem profitetur in annis;
Belláque non puero tractat agenda puer.

& paulò pòſt addens:

Auſpiciis anniſque patris puer arma movebis;
Et vinces annis auſpiciiſque patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future ſenum.

Qui in futuris conjectandis haud bonus hic Vates, in præſente ætatis Caii anno deſignando non multum à vero abiit. Pater enim illius Auguſtus *annos undeviginti natus* exercitum ſibi comparavit: ut ſuo loco ex Ancyrano marmore eſt oſtenſum. Et *undevigeſimum* ætatis annum ingreſſus jam Caius eſt, quum ad bellum Armeniacum & Parthicum ſe pararet; pari cum patre ætate illud deinde adminiſtraturus.

Dionyſium, orbis ſitûs recentiſſimum authorem, ad commentanda omnia in Orientem præmiſit D. Auguſtus, ituro in Armeniam ad *Parthicas Arabicáſque* res majore filio: ut apud *Plinium* legimus. [*lib. 6. cap. 27.*] ſive notiſſimus ille *Dionyſius* hic fuerit, cujus Periegeſis Græco carmine conſcripta extat; ſive *Dionyſius* Diogenis filius, quem terrarum dimenſionem ediđiſſe, in primo Peripli ſui libro Marcianus Heracleota ſignificat.

Caium Cæſarem *Armeniam* obtinuiſſe, Tacitus; [*Annal. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 48.*] in *Syriam* miſſum, Velleius Paterculus; [*lib. 2. cap. 101.*] *Orienti* præpoſitum, Suetonius; [*in Tiberio, cap. 12.*] ad ordinandas *Ægypti Syriaque* provincias ab Auguſto miſſum fuiſſe ſcribit *Oroſius.* [*lib. 7. cap. 3.*] Jubæ regis de *Arabica* expeditione ad eundem Caium ſcripta volumina, in fine capituli 27. libri 6. citat *Plinius:* in ſequenti tamen capite addens, Caium ipſum *proſpexiſſe tantùm Arabiam*, nullam in eam expeditionem feciſſe.

De apparatu Caii bellico ad barbaros nuncio perlato Phraates Parthorum rex ad Auguſtum miſit: apologiâ pro his quæ geſta fuerant factâ, pacem poſtulans. Cui per litteras reſpondens Auguſtus, Armeniâ cedere eum juſſit. Tigranes verò Armenius legationem tunc ad eum nullam miſit. [*Dio, legat. 39. in Excerpt. ab Urſino edit.*]

Tiberius, tranſacto tribunitiæ poteſtatis tempore, confeſſus tandem nihil aliud ſeceſſu devitaſſe ſe quàm æmulationis cum Caio Lucióque ſuſpicionem, petiit ut ſibi ſecuro jam ab hâc 4713 1
parte, corroboratis his & ſecundum locum facilè curantibus, permitteretur reviſere neceſſitudines, quarum deſiderio teneretur. Sed neque impetravit: ultróque etiam admonitus eſt, dimitteret omnem curam ſuorum, quos tam cupidè reliquiſſet. [*Sueton. in Tiberio, cap. 11.*]

Remanſit ergo Rhodi contra voluntatem: vix per matrem conſecutus, ut ad velandam ignominiam quaſi legatus ab Auguſto abeſſet. Neque privatum modò, ſed etiam obnoxium & trepidum tunc egit; mediterraneis agris abditus, & prænavigantium vitans officia. [*Id. ibid. cap. 12.*]

Caio ad bellum Armeniacum profecto, Tiberius *Chium* trajiciens adoleſcentem ſtudioſè

coluit, purgando ſuſpiciones, & non ipſi tantùm Caio ſed etiam comitibus ejus ſe ſubmittendo, [*Xiphilin. & Zonar. ex Dione.*] licèt Tiberio, ut ſolet, adulatus hic *Velleius*, Caium illi omnem honorem, ut ſuperiori, habuiſſe ſcripſerit. [*lib. 2. cap.* 101.] Non *Chium*, ſed *Samum* Tiberium viſendi Caii privigni ſui gratiâ trajeciſſe, ibíque alieniorem eum ſibi ſenſiſſe ex criminationibus M. Lollii, ſcribit *Suetonius.* [*ut ſuprà cap.* 12.]

Sed venit præterea in ſuſpicionem Tiberius per quoſdam beneficii ſui centuriones, à commeatu caſtra petentes, mandata ad complures dediſſe ambigua, & quæ tentare ſingulorum animos ad novas res viderentur. De quâ ſuſpicione certior ab Auguſto factus, non ceſſavit efflagitare aliquem, cujuslibet ordinis, cuſtodem factis, atque dictis ſuis. Equi quoque, & armorum ſolitas exercitationes omiſit; redegítque ſe, depoſito patrio habitu, ad pallium & crepidas: atque in tali ſtatu biennio ferè Rhodi permanſit, contemptior in dies, & inviſior. [*Suetonius in Tiber. cap.* 12.]

Caius Judæam prætervehens, apud Hieroſolymam ſupplicare contempſit: Quod Auguſtus ubi per eum comperit, ut prudenter factum collaudavit. Refert hoc *Suetonius*, in *Octavio*, cap. 93. & ex eo *Oroſius*, lib. 7. cap. 3. ex Ægypto Caium venientem fines Palæſtinæ prteriiſſe addens. (* Alia verò Auguſti mens perſpicitur, ex *Philone*, *in Legat. ad Caium.* *)

In Syriam inde venientem Caium, nihil præclari geſſiſſe, ex Dione refert *Zonaras.* Tam variè ibi ſe geſſiſſe, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat; ait Velleius Paterculus. [*lib. 2. cap.* 101.] Per majeſtatem tamen Romani nominis facilè eum cuncta ſedaviſſe, *Sextus Rufus* in ſuo affirmat Breviario.

Quirinius Romam reverſus, conjugem duxit generoſiſſimam fœminam Lepidam; deſtinatam aliquando Lucio Cæſari uxorem, atque Auguſto nurum. Quam tamen *poſt vigeſimum annum* (M. Valerio Meſſalâ & M. Aurelio Cottâ Conſulib. anno Per. Julian. 4733.) ille dimiſſam è matrimonio veneni olim in ſe comparati arguebat. [*Suetonius in Tiberio, cap.* 49. *cum Tacito, lib.* 3. *Annal. cap.* 22. *&* 23.]

Cùm Auguſtus in ſuperiùs commemoratis litteris Phraatem ſimpliciter compellaſſet, regio titulo non appoſito; adeò ille nihil eſt territus, ut reſcribens ſuperbè, ſibi ipſi Regis regum titulo dato, Auguſtum tantùm Cæſaris vocabulo affecerit. [*Dio, in Xiphilino, & legat.* 39. *ab Urſino edit.*] Poſtquàm verò Caium in Syriam veniſſe audiſſet, ac res domi odio ſui conturbatas ſuſpicaretur, eâ conditione, ut Armeniam miſſam faceret, in gratiam rediit. [*Xiphilin. ex Dione.*] Unde, ut in libro 7° *Eutropii*, Auguſtus *Armeniam à Parthis recepiſſe*; ita in *Euſebiano* Chronico (ad hunc annum). *Caius Cæſar amicitiam cum Parthis feciſſe* legitur.

Quum Artabazes (ſive Artavaſdes) morbo extinctus eſſet, Tigranes dona miſit Auguſto, velut adverſario de medio ſublato: titulóque regio litteris haud inſcripto, regnum ab eo petiit. Auguſtus his adductus, & bellum præterea Parthicum veritus, tum ea munera accepit, tum bonâ cum ſpe Tigranem in Syriam ad Caium proficiſci juſſit. Ita *Dio*; in Excerptis legationum, à Fulvio Urſino editis. *Armenios, qui tunc temporis validiores erant Parthis, dedidiſſe ſe Caio*, dicit Sextus Rufus in Breviario. Et, ſi Jornandem hîc audire libeat: *Armenii cum Parthis commixti, per C. Cæſarem nepotem Auguſti ocyùs ſuperantur. Armenii ſiquidem, utilius rati Romanorum amicitiæ reconciliari & proprias ſedes incolere, quàm cum Parthis conjungi & ſedes perdere, & Romanos infeſtos habere.*

4004 ÆRÆ vulgaris Chriſtianæ, cujus nunc annum 1722. (1653. *Juxta Edit. Londin.*) numera- 4714 1
mus, annus primus hîc incipit: quo Caius Cæſar, vigeſimum ætatis annum agens, quinquennio poſtquàm in forum eſt adductus, Conſulatum in Oriente iniit; quemadmodum ex marmoreâ tabulâ Neapolitanâ & Anagninâ, in Annalibus ſuis, oſtendit *Pighius.*

Hoc etiam anno Tiberius *Rhodi ſpecie ſeceſsûs exulem egit.* Ita enim de eo rectè cenſuit Tacitus. [*Annal. lib.* 1. *cap.* 4.] Unde in familiari quodam convivio mentione ejus ortâ, extitit qui Caio polliceretur confeſtim ſe, ſi juberet, Rhodum navigaturum, capútque *exulis* relaturum. Quo præcipuè, non jam metu, ſed diſcrimine, coactus Tiberius eſt, tam ſuis quàm matris (Liviæ) impenſiſſimis precibus reditum expoſtulare. Sed deſtinatum Auguſto erat, nihil ſuper eâ re niſi ex voluntate Caii ſtatuere. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 13.]

Quum Auguſtus, exacto anno ſuo climacterico, natalem ſuum 64. celebraret IX. Kalend. Octobr. hanc ad Caium ſcripſit epiſtolam. *Have, mi Cai, meus ocellus jucundiſſimus; quem ſemper medius fidius deſidero quum à me abes: ſed præcipuè diebus talibus, qualis eſt hodiernus, oculi mei requirunt meum Caium; quem, ubicumque hoc die fuiſti, ſpero lætum & bene valentem celebraſſe quartum & ſexageſimum natalem meum. Nam, ut vides,* κλιμακτῆρα *communem ſeniorum omnium tertium & ſexageſimum evaſimus. Deos autem oro, ut, quantum mihi ſupereſt temporis, id ſalvis vobis traducere liceat in ſtatu Reipublicæ feliciſſimo,* ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένων *ſtationem meam.* Ex libro epiſtolarum Auguſti, quas ad Caium ſcripſit, hanc nobis conſervavit in lib. 15. Noct. Attic. cap. 7. *A. Gellius.*

4005 Caius cum rege Parthorum in inſulâ quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utriuſque partis numero, in colloquium coiit: ſtante ex diverſo hinc Romano, illinc Parthorum exercitu. Prior Parthus apud Caium in Romanorum ripâ, poſterior hic apud Regem in hoſtili epulatus eſt. Quod ſpectaculum ſub initia ſtipendiorum ſuorum, tribuno militum ſibi viſere contigiſſe, ſcribit *Velleius Paterculus.* [*lib. 2. cap.* 101.]

Eo tempore Marci Lollii perfida & plena ſubdoli ac verſuti animi conſilia, per Parthum indicata, Caii Cæſaris ira evulgavit. [*Id. ibid. cap.* 102.] Regum enim muneribus & ſpoliatis Orientis regionibus infamato ſuâ illi interdixit amicitiâ: licèt uxor ipſius, hujus Lollii vel filia vel neptis tunicam ex margaritis lucratam fuiſſe dicatur, quadringenties ſeſtertiûm æſtimatam.

Plin. lib. 9. *cap.* 35. *Solin. cap.* 55.] Quo Lollio verò offenſior, eo magis facilis exorabiliſque in Tiberium vitricum Caius fuit. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 13.]

Mors Lollii intra paucos dies ſecuta, fortuita an voluntaria fuerit, ignorare ſe profitetur, qui tum in iis locis fuit, *Velleius Paterculus*; licèt ſumpto veneno eum interiiſſe, *Plinius* & *Solinus* aſſerant. Sed quàm hunc deceſſiſſe lætati ſunt homines; tam paulò pòſt obiiſſe Cenſorinum in iiſdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum: inquit *Velleius.* [*lib.* 2. *cap.* 102.] C. Martium, ut videtur, Cenſorinum illum, qui Judæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ſuggeſtionem Auguſto obtulit; apud *Joſephum*, libro 16. Antiquir. cap. 10.]

4005 Quirinius, loco Lollii rector Caio Cæſari datus, Tiberium Rhodi agentem coluit: quod poſt mortem illius in Senatu patefecit ipſe Tiberius; laudatis in ſe Quirinii officiis, & incuſato M. Lollio, quem authorem Caio Cæſari pravitatis & diſcordiarum arguebat. [*Tacit. Annal. lib.* 3. *cap.* 48.] * Inviſus quoque Tiberio Archelaus Cappadocum Rex fuit; quòd cum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet, quod tamen Archelaus per ſuperbiam non omiſerat; ſed ab intimis Auguſti monitus, quia florente C. Cæſare; miſſoque ad res Orientis, non tuta Tiberii amicitia credebatur. (*Id. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) * 4715 2

Permittente Caio, revocatus eſt Tiberius: verùm ſub conditione, ne quam partem curámve Reipublicæ attingeret. [*Sueton. in Tiberio. cap.* 13.]

* Ante paucos verò quàm revocaretur dies, Aquila, nunquàm anteà Rhodi conſpecta, in culmine domûs ejus aſſedit: & pridie quàm de reditu certior fieret, veſtimenta mutanti, tunica ardere viſa eſt. (*Id. ibid. cap.* 14.) * Erat Tiberius ejus divinationis quæ ex aſtris ducitur cùm ipſe peritiſſimus, tùm Thraſyllum mathematicum in contubernio habebat: qui procul adventare navim videns, quæ nuntium reditûs à Liviâ & Auguſto vehebat, gaudium afferri affirmabat; cùm quidem illum duriùs & contra prædicta cadentibus rebus, ut falſum & ſecretorum temerè conſcium, eo ipſo momento dum ſpatiatur unà, præcipitare in mare deſtinaſſet. [*Id. ibid. Xiphilin. ex Dione.*]

Tiberius igitur ſeptem annos Rhodi moratus, octavo poſt ſeceſſum anno, Publio Vinicio Conſule, Lucio & Caio adhuc viventibus, in patriam rediit. [*Sueton. ut ſupr. Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 99. & 103.] Romam verò reverſus, deducto in forum filio Druſo, ſtatim è Carinis ac Pompeianâ domo Eſquilias in hortos Mæcenatis tranſmigravit: totúmque ſe ad quietem contulit, privata modò officia obiens, ac publicorum munerum expers. [*Sueton. ut ſupr. cap.* 15.]

Lucius deinde ad Hiſpanienſes profecturus exercitus, Maſſiliæ inglorius repentino morbo extinctus eſt, ante fratris Caii mortem duodeviginti menſibus. [*Florus, lib.* 4. *cap. ult. Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 102. *Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3. *Sueton. in Octavio, cap.* 65. *Zonar. ex Dione.*]

Poſt Lucii mortem, Auguſtus Tiberium adoptare voluit: ſed ille, Caii invidiam veritus, vehementer repugnabat. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 103.]

4006 Armeniam ingreſſus Caius, primâ parte introitus proſperè geſſit: mox Addo vel Adduus, (Ador etiam apud *Strabonem* dictus) Artagerarum præfectus caſtellum illud ad defectionem perduxit: & Caium ad mœnia pellectum, tanquam arcani aliquid dicturus, vulneravit. Cæſaris autem duces diuturnâ oppugnatione id ceperunt, muróſque dejecerunt. [*Id. ibid. cap.* 102. *Strabo, lib.* 11. *pag.* 529. *Zonar. ex Dione.*] 4716 3

Apud Florum, [*lib.* 4. *cap. ult.*] ita hiſtoria hæc narrata legitur. Domnes, quem rex Artaxatis præfecerat, ſimulatâ proditione, adortus Caium intentum libello, quem ut theſaurorum rationes continentem ipſe porrexerat. Strictus, ſed recreatus ex vulnere in tempus. Cæterùm barbarus undique infeſto exercitu oppreſſus, gladio & pyrâ, in quam ſe percuſſus immiſit, ſuperſtiti etiamnum Cæſari ſatisfecit. *Florum* quoque ſecutus eſt *Sextus Rufus* in Breviario. Sed quaſi de *Parthis* hîc ageretur, non de Armeniis, importunè attexit; *Parthos ad ſatisfactionem tam audacis admiſſi, obſides tunc primum Octaviano Cæſari dediſſe, & erepta ſub Craſſo ſigna retuliſſe*, per errorem ea omnia ad hanc *Caii* (*Claudii* & hic & apud Jornandem, & in Latinorum illo ſcripto quod in Græcum ſuum Chronicon tranſtulit *Georgius Syncellus*, perperàm appellati) hiſtoriam referens, quæ de Parthis uno complexu, temporum ratione nullâ habitâ, ſcripſerat *Suetonius* in Octavio, cap. 21. *Parthi & Armeniam vindicanti* (Octavio) *facilè ceſſerunt: & ſigna militaria, quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt; obſideſque inſuper obtulerunt.*

Ariobarzanem origine Medum, ob inſignem corporis formam & præclarum animum, volentibus Armeniis Caius præfecit. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 4.]

Caius ex vulnere, ut corpus minùs habile, ita animum minùs utilem reipublicæ habere cœpit. Nec defuit converſatio hominum vitia ejus aſſentatione alentium: per quæ eò ductus eſt, ut in ultimo ac remotiſſimo terrarum orbis angulo conſeneſcere, quàm Romam regredi mallet. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 102.] Nam & parùm firmâ valetudine, & diſſolutiore ingenio, hebetior jam factus, poſtulavit ut privatam ſibi vitam liceret agere. Quod Auguſtus ægerrimè ferens, eum hortatus eſt, ut in Italiam reverſus, quod vellet ageret. [*Zonar. ex Dione.*] Diu reluctatus, invitúſque reverſurus in Italiam, nave onerariâ in Lyciam advectus, in urbe Limyrâ morbo obiit. [*Id. & Vell. Patercul. ut ſupr.*] Remeantem Armeniâ, & vulnere invalidum, interiiſſe notat Tacitus. [*Annal. lib.* 1. *cap.* 3.] Reverſum in *Syriam* ex vulnere obiiſſe, *Sextus Rufus* aſſerit. Verùm in *Lyciâ* eſſe defunctum, cum *Dione* & *Velleio* (qui tribunus militum ſub Caio ipſo tunc militabat) confirmat Suetonius. [*in Octavio, cap.* 65.]

Caii mortem graviſſimè Auguſtus tulit: per codicillos etiam de Aſinio Pollione queſtus,

quòd

quòd in tam magno & recenti luctu ſuo homo chariſſimus ſibi pleno convivio cœnaſſet. Cui reſcripſit Pollio. *Eo cœnavi quo Aterium filium amiſi. Quis exigeret majorem ab amico dolorem, quàm à patre?* Refert *M. Seneca*, in libri Controverſiarum 4. Proœmio.

Corpora Caii & Lucii à tribunis militum, ac cujuſque civitatis decurionibus Romam apportata ſunt; parmæque & haſtæ, quas ab equitibus, quum ex ephebis exceſſerunt, acceperant aureas, (vel argenteas potiùs; ut ſuo loco, ex Ancyrano monumento eſt oſtenſum) in Curiâ ſuſpenſæ. (*Xiphilin. ex Dione.*] Etſi enim Hamæ ſive Emeſæ in Syriâ *C. Cæſaris epitaphium Græcis characteribus inſcriptum legi*, in libro ſecundo Obſervationum ſuarum referat *Bellonius*: Romæ tamen oſſa illius eſſe condita, hoc oſtendit epitaphium, quod ibi ante templum Apoſtolorum retro Minervam cernitur. OSSA C. CÆSARIS AVGVSTI F. PRINCIPIS JVVENTVTIS. (*Inſcript. Gruter. pag.* CCXXXV. 4.) Ambos verò fratres dolo novercæ Liviæ [aditum ad imperium filio ſuo Tiberio parantis] ſublatos fuiſſe, ſuſpicio erat. [*Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3. *& Zonar. ex Dione.*]

Auguſtus à populo *Dominus* appellatus, nomen illud non modò non admiſit, ſed etiam edicto prohibuit. [*Xiphilin. & Zonar. ex Dione; cum Suetonio in Octavio, cap.* 53.]

4007 Tertio principatûs decennio ad finem jam accedente, in quartum decennium, quaſi coactus, imperium ſuſcepit. Qui nunc manſuetior, ac ſegnior ad Senatores exaſperandos contra ſe factus, nolebat quenquam eorum ampliùs offendere. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Auguſtus tribunitiæ poteſtatis conſortionem Tiberio Neroni conſtituit, multùm eo cùm domi tum in Senatu recuſante. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 103.] Datam illi tribunitiam poteſtatem in quinquennium, dicit Suetonius: [*in Tiberio, cap.* 16.] in decennium, Dio. [*lib.* 55. *pag.* 556. *fin.*]

Tertio ſuperfluo die intercalari, qui Romanorum ſacerdotum vitio accreverat, in hujus anni menſe Februario omiſſo, Kalendarium Julianum integritati ſuæ eſt reſtitutum. Deinceps verò unum diem ſecundùm ordinationem Cæſaris quinto quoque incipiente anno intercalari Auguſtus Pontifex juſſit: & omnem hunc ordinem æreæ tabulæ ad æternam cuſtodiam inciſione mandavit. [*Macrob. lib.* 1, *Saturnal. cap.* 14. *fin.*] Ex quâ diſciplinâ omnium poſteà temporum ratio fundata eſt. [*Solin. cap.* 3.] quippe quæ poſthac, uſque ad mutationem Kalendarii anno abhinc 1579. à Gregorio XIII. Pontifice factam, conſtanter eſt obſervata. Tantùm ne nundinæ, quæ nono quoque die ineunte à Romanis celebrabantur, in Kalendas Januarias inciderent, dies una in fine præcedentis anni ſæpe intercalata eſt præter conſuetudinem, & ex ſequente anno eadem viciſſim exempta, ut tempus ad Julii Cæſaris ordinationem competeret. Quâ de re videndus Dio, *lib.* 48. *pag.* 377. *& lib.* 60. *pag.* 681. 4717 4

Poſt quinquennium filiam ſuam Juliam ex inſulâ in continentem, lenioribúſque paulò conditionibus, Auguſtus tranſtulit: nam ut omninò revocaret, exorari nullo modo potuit; deprecanti ſæpe populo Romano & pertinaciùs inſtanti, tales filias taléſque conjuges pro concione imprecatus. [*Sueton. in Octavio, cap.* 65.]

Ælio Cato & Sentio [Saturnino] Conſulib. V. Kalendas Julias, Tiberium Neronem Auguſtus adoptavit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 103.) Reipublicæ causâ adoptare ſe eum pro concione, jurans. [*Id. ibid. cap.* 104. *cum Suetonio, in Tiberio, cap.* 21.] Adoptatus etiam eâdem die Marcus Agrippa eſt, Caii & Lucii frater; quem poſt mortem Agrippæ Julia enixa erat. [*Vell. Patercul. ibid. Sueton. ut ſupr. cap.* 15.] Veritus etiam Auguſtus, ne Tiberius aliquando animo elatus novas ad res conſurgeret; ante adoptionem ipſum coëgit Germanicum Druſi fratris ſui filium adoptare, quanquàm ipſe Tiberius natum habuiſſet filium. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 556, 557. *cum Suetonio, in Tiber. cap.* 15. *& Tacito, lib.* 1. *Annal. cap.* 3.]

Protinùs ab adoptione in Germaniam miſſus eſt Tiberius: cum quo præfectus equitum militans Paterculus, operum ejus per annos continuos novem ſpectator fuit. [*Vell. Paterc. cap.* 104. *&* 105. *init.*]

Delegato in Germaniam Tiberio, Parthorum legati, mandatis Auguſto Romæ redditis, eum quoque adire in provinciam juſſi ſunt. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 16.] Pluribus enim de regno concertantibus, venêre in Urbem legati à primoribus Parthis, unum ex Phraatis III. filiis, qui obſides Romæ remanſerant, regem petituri. Cæteris verò fratribus prælatus Vonones, à Cæſare opibus auctus, à Parthis lætantibus ad aliquod tempus acceptus eſt. [*Id. in Octavio, cap.* 21. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3. *Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 2.]

Auguſtus, ad cenſum in Italiâ peragendum, Proconſulare imperium accepit. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 557.]

4008 Sol aliquâ parte lumen ſuum amiſit. [*Id. ibid. pag.* 563.] Martii die 28. circa 5. horam poſt 4718 5
meridiem; ut calculus aſtronomicus oſtendit.

3 M. Agrippæ, (Poſthumo,) nullo honorum qui fratribus [Caio & Lucio] obtigerunt potito, virilis toga eſt data. [*Dio, ibid.*]

4009 Primates tam Judæorum quàm Samaritarum, non ferentes Archelai tyrannidem, detulerunt 4719 6
eum ad Cæſarem: ſcientes eum contra ipſius mandatum feciſſe, à quo juſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar irâ commotus, accerſiit procuratorem ejus Romæ manentem; & ad ipſum Archelaum non dignatus quicquam ſcribere, ut in Judæam properaret, & dominum ſuum quamprimùm ad ſe adduceret, ei mandavit. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 6. *usq. ad. & lib.* 17. *Antiq. cap. ult.*]

Hujus mali prænuncium ſomnium Archelaus habuiſſe fertur, de novem ariſtis quas à bobus abſumi viderit. Eas Simon Eſſæus de totidem regni annis interpretatus, jam inſtare Archelao dominationis terminum dixit. Quintâ verò poſt die Archelai procurator in Judæam veniſſe dicitur: qui eum cum amicis in convivio reperiens, indicatâ voluntate Cæſaris, ad cauſam dicendam evocavit. (*Ibid.*)

4010 Circa noſtrum Novembrem, menſis Ciſlevi Judaici die 7. cœpit 10. annus regni Archelai: (quod enim *ethnarchiam* Auguſtus, Judæi *regnum* vocabant:) quo, Joſepho Sacerdoti natus eſt filius Matthias (βασιλεύοντος Ἀρχελάου τὸ δέκατον) ut ex publicis tabulis, in libri de Vitâ ſuâ initio retulit Matthiæ hujus filius *Flavius Joſephus* hiſtoricus. Qui ob hanc ipſam rationem, quod in libris Belli Judaici de *novem* Archelai annis priùs ſcripſerat, in libris Antiquitatum omninò mutandum eſſe cenſuit: *decem* & annos in regno, & ariſtas in ſomnio Archelai ſubſtituens. Quâ quidem emendatione non admodùm opus erat: quum *decimi* illius ſive ethnarchiæ ſive regni anni non multos ille dies numeraverit; ſub finem ejus anni miſſus in exilium, quo Conſules Romæ fuerunt M. Æmilius Lepidus & L. Arruntius. Sub horum enim Conſulatu, *Herodem Palæſtinum* (non alium profectò quàm hunc ipſum Archelaum) *à fratribus accuſatum, trans Alpes fuiſſe relegatum, ac partem ejus ditionis in publicum redactam*; in libro 55. (*pag.* 567.) author eſt Dio.

Cæſar igitur, auditis Archelai accuſatoribus & ipſius defenſione, Viennam Galliæ in exilium eum miſit; patrimonio ejus & theſauris fiſco adjudicatis. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 6. κατ. ἑλ. & *lib.* 17. *Antiq. cap. ult.* Atque hic ille eſt Herodis filius quem in exilio apud Gallos Allobroges vitam exegiſſe notavit Strabo. [*lib.* 16. *pag.* 765.]

Auguſtus unicum nepotem ſuum M. Agrippam Poſthumum (rudem ſanè bonarum artium & robore corporis ſtolidè ferocem, nullius tamen flagitii compertum) proſcripſit; & facultatibus ejus in ærarium militare relatis, ipſum in Planaſiam, Corſicæ propinquam inſulam, projecit. [*Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3. *Dio, lib.* 55. *pag.* 569, 570.] 4720 7

Archelai ditione, id eſt, Judæâ (tribum Judæ & Benjaminis continente) Samariâ & Idumæâ, in provinciæ formam redactâ & Syriæ attributâ, Quirinius à Cæſare Syriæ Præſes miſſus; ut in eâ totâque Syriâ cenſum ageret, Judæorum facultates æſtimaret, Archelai domum venderet, & pecunias ejus in poteſtatem ſuam redigeret. (*Joſeph. in fine libri* 17. & *initio* 18.)

Judæi, tametſi primùm ægrè ferrent mentionem deſcriptionis, perſuadente tamen Pontifice Joazaro Boëthi filio (qui vel ab Archelao reſtitutus, vel eo abſente Pontificatum ipſe repetiit) non ſunt reluctari pertinaciter, ſed ſe cenſeri paſſi ſunt. (*Id. lib.* 18. *cap.* 1.)

Hujus deſcriptionis tempore Judas Galilæus exortus, avertit populum multum poſt ſe: ſed & ille periit, & omnes qui aſſenſi fuerant ei diſperſi ſunt; ut inquit Gamaliel, Act. V. 37. Quem Judam *Joſephus*, in 18. Antiquitatum libri capite 1. *Gaulanitem* cognominat, & ortum ex opido Gamalâ fuiſſe dicit: alibi verò *Galilæum* cum Gamaliele appellat, & agente Judæ cenſum Quirinio ad deficiendum à Romanis populum ſolicitaviſſe ſcribit. (*lib.* 18. *cap.* 2. & *lib.* 20. *cap.* 3.)

Hic, adjuncto ſibi Phariſæo Saddoco, ſolicitabat ad defectionem populos; cenſum nihil aliud quàm manifeſtam ſervitutis profeſſionem eſſe dictirans, & univerſam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim ut re bene geſtâ fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in earum poſſeſſione laudem quoque ſibi parent fortitudinis: nec ſperandum auxilium cœleſtis numinis, niſi ipſi quoque rebus ſuis conſulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accenderentur ad audendum aliquid. Atque ita dici vix poteſt quantum hi viri totam gentem conturbaverint; dum omnia miſcent cædibus & latrociniis, promiſcuíſque nullo amicorum aut inimicorum reſpectu prædationibus, & inſignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed re verâ privatorum lucrorum ſtudio. Harum omnium calamitatum Judas & Saddocus authores fuère, novitatum cupidos affatim ad ſe contrahentes: quod non in præſens tantùm turbavit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium extitit ſeminarium. (*Id. lib.* 18. *cap.* 1.)

Tribus antiquis Judæorum ſectis (Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum) quartam Judas iſte Galilæus ſuperinduxit: cujus ſequaces, in cæteris cum Phariſæis conſentientes, ſolum Deum dominum habendum ac principem affirmant; faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi, unà cum cognatis ſuis ac chariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. (*Id. lib.* 18. *cap.* 2.)

Quirinius, venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum ab Actiacâ victoriâ 37. (à præcedentis anni Septembre cœptum) cùm mota eſſet contra Joazarum pontificem plebis ſeditio, privavit eum hâc dignitate, & Ananum (ſive Annam) Sethi filium ſubſtituit. (*Id. ibid. cap.* 3.)

Simul cum Quirinio venit Coponius, vir equeſtris ordinis: Judææ in provinciam jam redactæ primus procurator ab Auguſto miſſus. (*Id. ibid.* & *cap.* 1. *cum libro* 2. *Belli, cap.* 7. κατ. ἑλ.) qui Procuratorum ſuorum eò miſſorum præfecturam triennii termino præfiniviſſe videtur.

4011 Coponio Judæam adminiſtrante, hujus vel ſequentis anni Paſchate, quum ſacerdotes (ut in eo feſto facere mos erat) poſt mediam noctem Templi januas aperuiſſent; Samaritani quidam clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, ut poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.) 4721 8

Hujus verò anni Paſchate, Chriſtus anno ætatis ſuæ duodecimo à Joſepho & Mariâ Hieroſolymam ductus, & peractis jam ſeptem diebus azymorum parentibus domum redeuntibus, illis inſciis ibi hæreris, ac triduo quæſitus; inventus eſt in Templo, in medio Doctorum ſedens, audiens eos, & interrogans. Et percellebantur omnes qui eum audiebant, ſuper intelligentiâ & reſponſis ejus. (*Luc. II.* 41,-47.)

Deſcendit deinde Jeſus cum parentibus Nazaretham: & erat eis ſubjectus. (*Luc. II.* 51.) fabrilem cum patre artem exercens, & ex ſudore vultûs ſui comedens panem ſuum. Quod illud civium ejus Nazarenorum dictum ſatis arguit; *Nonne hic eſt faber, filius Mariæ?* (*Marc.* VI. 3.)

4012 Ovidius Tomos in Ponto relegatus eſt, partim ob viſum inhoneſtum aliquem Auguſti actum, 4722 9

quem ille nullo modo conſpectum vellet; de quo infortunio, in ſecundo Triſtium libro ad Auguſtum ita ipſum conquerentem legimus,

Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?

partim ob libros amatorios editos; quod à Sidonio Apollinari & aliis habetur traditum, & ab ipſo in eodem Triſtium libro non obſcurè innuitur. Quum verò in Hirtii & Panſæ Conſulatu natum illum fuiſſe oſtenderimus: hoc tempore annum ætatis 51. egiſſe illum oportuit. Sed eo labente anno neglecto, integrum completorum annorum numerum, in quarti libri Triſtium elegiâ extremâ, ita Poëta propoſuit.

Poſtque meos ortus Piſæâ vinctus olivâ
Abſtulerat decies præmia victor eques;
Cum maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.

hoc eſt, ut in Ibin carmine (quod in primo ad Tomitas acceſſu, irarum plenus, adversùs delatorem ſuum, effudit) clariùs ab eo eſt expreſſum,

Tempus ad hoc luſtris mihi jam bis quinque peractis.

Piſæorum enim quadriennes Olympiadas cum quinquennalibus Romanorum luſtris, errore non exiguo, ille ſolet confundere.

4013 In Ponto primam hyemem, & cum eâ primum exilii annum (eam enim quæ hanc anteceſſit 4723 10
hyemem in itinere tranſegerat) ſe exegiſſe, in tertii libri Triſtium elegiæ duodecimæ initio, ita Ovidius ſignificat.

Frigora jam zephyri minuunt; annóque peracto,
Longior antiquis viſa Mæotis hyems:
Impoſitámque ſibi qui non bene pertulit Hellen, (Aries ſc.)
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Deinde in libri quarti elegiâ ſextâ annum exilii ſui ſecundum ita deſignat.

Ut patriâ careo, bis frugibus area trita eſt;
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.

Secundus ab Auguſto Procurator in Judæam miſſus eſt Marcus Ambivius. Cujus tempore Salome regis Herodis ſoror vitâ decedens, Juliæ (vel Liviæ Auguſtæ) Jamniam cum ſuâ toparchiâ reliquit; & ſitam in campo Phaſaëlidem, Archelaïdemque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus erat præſtantiſſimus. (*Joſeph. lib. 18. cap. 3.*)

4015 Tertiæ in Ponto exactæ hyemis, in libri 5^{i}. Triſtium elegiæ 10. exordio, ſic Ovidius meminit. 4725 12

Ut ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter;
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.

Senatus Populúſque Romanus, poſtulante Auguſto, ut æquum Tiberio jus in omnibus provinciis exercitibúſque eſſet, quàm erat ipſi, decreto complexus eſt. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 121.*) Per Conſules etiam eam legem latam eſſe refert Suetonius, (*in Tiber. cap. 21.*) ut provincias cum Auguſto communiter adminiſtraret Tiberius. Conſulatum verò toto eo anno geſſit Germanicus: quem Auguſtus ætate jam gravis Senatui, ut Senatum ipſum Tiberio, ſcripto commendavit; ut in hujus anni hiſtoriâ narrat Dio. (*lib. 56. pag. 587.*) Res enim ea jam miri nihil habebat: commendari ab Auguſto Senatum *filio*, *collegæ imperii*, *conſorti Tribunitiæ poteſtatis*; ut in 1°. Annalium libro (*cap. 3.*) loquitur Tacitus. Quin & *Cenſor* ille tum factus, Urbis curam L. Piſoni commiſit; quòd biduo duabúſque noctibus perpotationem continuaſſet apud ipſum *jam Principem*: ut in poſtremo libri 14. capitulo refert *Plinius.* quem Piſonem in Urbis præfecturâ *viginti per annos* pariter probatum, Domitio Aënobarbo & A. Vitellio Conſulib. id eſt, anno æræ Chriſtianæ 32. mortuum eſſe, & publico funere celebratum, confirmat Tacitus. (*Annal. lib. 6.* cap. 11.) Unde colligitur, anno præſenti æræ Chriſtianæ 12°. Tiberium *jam Principem* extitiſſe; toto ante exceſſum Auguſti biennio: ideóque inter primi *Principatûs* & ſequentis *Monarchiæ* Tiberii initium diſtinctionem eſſe obſervandam.

4016 Quartam in exilio actam hyemem Ovidius, in Ponti libro primo elegiâ ſecundâ ad Maximum, 4726 13
hiſce verbis commemorat:

Hic me pugnantem cum frigore, cúmque ſagittis,
1 *Cúmque meo fato, quarta fatigat hyems.*

Tertius ab Auguſto in Judæam Procurator miſſus eſt Annius Rufus. (*Joſeph. lib. 18. cap. 3.*)

4017 L. Munatio & C. Silio Conſulib. Auguſtus (quarto imperii decennio ad finem jam accedente) quintum in decennium gubernationem Reipublicæ, invitus ſcilicèt, accepit: & Tiberio tribunitiam poteſtatem prorogavit. (*Dio, lib. 56. pag. 588.*)

Sexto Pompeio & Sexto Apuleio Conſulib. Auguſtus ſe *nuperrimè*, cum collegâ Tiberio, 4727 14
Romæ tertium ſuum cenſum egiſſe, eóque luſtro cenſa fuiſſe Romanorum civium capita 4137000. in rerum ſuarum Breviario, marmori Ancyrano inciſo, ſignificat. (*Inſcr. Gruter. pag.* CCXXX.) Errat igitur *Euſebius* in Chronico ſuo capita 9370000. tum inventa fuiſſe tradens. Quem errorem in libro de regnorum ac temporum ſucceſſione *Jornandes* ſecutus, alio quoque auctiorem nobis dedit; Auguſtum tunc ***omnem orbem***, ***venientis Jeſu Chriſti nativitate pacatum***, *cenſeri præcepiſſe* ſubjiciens: quum tamen in imperii illius annum 42. Domini nativitatem & ipſe ibidem cum Euſebio conjecerit.

Cùm luſtrum hoc in campo Martio magnâ populi frequentiâ Auguſtus conderet, aquila eum ſæpiùs circumvolavit: tranſgreſſáque in vicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primam litteram ſedit. Quo animadverſo, vota quæ in proximum luſtrum ſuſcipi mos eſt collegam ſuum Tiberium nuncupare juſſit. Nam ſe, quanquàm conſcriptis paratíſque jam

tabulis,

tabulis, negavit ſuſcepturum quæ non eſſet ſoluturus. (*Sueton. in Octavio, cap. 97.*)

Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ ejus in Capitolio poſitæ prima nominis litera effluxit. Reſponſum eſt à vatibus, centum ſolos dies poſthac victurum, quem numerum *C* litera notaret: futurúmque ut inter deos referretur, quòd AESAR, id eſt, reliqua pars nominis, Hetruſcâ linguâ Deus vocaretur. (*Id. ibid. Dio, lib. 56. pag. 589.*)

Interim rerum à ſe geſtarum indicem conſcripſit: quem incidi in æneis tabulis voluit, quæ ante ipſius Mauſoleum ſtatuerentur. (*Sueton. in Octavio, cap. ult. Dio, lib. 56. pag. 591.*) Cujus exemplum illud eſt, quod Ancyrano marmori, à nobis toties laudato, eſt inſculptum: in quo idcircò ſuperius illud luſtrum *nuperrimè* ab eo actum legitur.

Atque ita, duobus illis Sextis Conſulibus (in eodem monumento nominatis,) Auguſtus Nolæ in Campaniâ obiit. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 123. Sueton. in Octavio, cap. 100. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 5. & 7. Dio, lib. 56. pag. 589.*) in domo & cubiculo, in quo pater ejus Octavius vitam finivit. (*Sueton. ibid. Tacit. ut ſupr. cap. 9.*) menſis Auguſti die 19. quo olim primum Conſulatum inierat. (*Sueton. ibid. Dio, ut ſupr. pag. 590.*)

Exceſſum Auguſti non priùs palàm fecit Tiberius, quàm Agrippâ Poſthumo juvene interempto. Tribuno tamen militum, qui illum occiderat, renuntianti factum eſſe quod imperaſſet; neque imperaſſe ſe, & redditurum eum Senatui rationem reſpondit: invidiam ſcilicèt in præſentia vitans. (*Sueton. in Tiberio, cap. 22. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 6. Dio, lib. 57. pag. 604.*) Proviſíſque demùm aliis quæ tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Tiberium Neronem, fama eadem tulit. (*Tacit. ibid. cap. 5.*)

Principatum tamen, quamvis neque occupare conſeſtim neque agere dubitaſſet; diu tamen recuſavit impudentiſſimo animo: precantem Senatum, & procumbentem ſibi ad genua, ambiguis reſponſis & callidâ cunctatione ſuſpendens. ita ut quidam coràm illi exprobraverit: Cæteros quod polliciti ſint tardè præſtare, ſed ipſum quod præſtet tardè polliceri. (*Sueton. in Tiber. cap. 24. cum Velleio Paterculo, lib. 2. cap. 24. Tacito, lib. 1. Annal. cap. 7. & Dione, lib. 57. pag. 602, 603.*)

Inter *novum* autem *principatum* hunc, ut eum *Tacitus* appellat. (*lib. 1. Annal. cap. 6, 7.*) & priorem illum, quem biennio ante Auguſti exceſſum Tiberius adeptus fuerat, diſcrimen hoc erat: quòd ille ad exercitus & imperii Romani provincias tantùm ſe extenderet, hic etiam ad ipſam urbem Dominam; in quâ Tiberio, *Cenſoriam & Tribunitiam* poteſtatem tantùm obtinenti, principatus *Auguſtalis*, id eſt, αὐτοκρατορικὸς, & legum poteſtate omni ſolutus, poſtea obtigit. Non enim ita cum Auguſto æquale Tiberius geſſit imperium, ut Lucius Verus cum M. Antonino Philoſopho; qui duo pariter Auguſti primi Rempublicam gubernaverunt, quemadmodum refert Spartianus (*in Hadriano, Ælio Vero, & M. Aurelio Antonino.*) ſed cujuſmodi cum Hadriano habuit Antoninus Pius, qui ab eo adoptatus, factus eſt Patri & in imperio proconſulari (quoad provincias cæteras) & in Tribunitiâ poteſtate (domi) Collega, ſicuti narrat Julius Capitolinus. Unde & Tiberius, edictum quo patres in curiam vocabat, non novi ſui principatûs, ſed Tribunitiæ poteſtatis præſcriptione poſuit ſub Auguſto acceptæ; prætoriis verò cohortibus ſignum ut Imperator dedit. (*Tacit. lib. 1. Annal. cap. 7.*)

4018 Pannonicæ legiones tumultuantes, ſubitâ defectione Lunæ territæ, Tiberio ſe ſubmiſerunt. (*Tacit. Annal. lib. 1. cap. 28. Dio, lib. 57. pag. 604.*) Totalis ea eclipſis, die 27. Septembris, horis 5. poſt mediam noctem conſpecta fuit: ita ut in ipſo defectu Luna manè occiderit.

Apud *Ovidium*, libro Ponti 4. poſt elegiam 5. ad Sextum Pompeium hoc anno Conſulatum gerentem, ſequitur ad Brutum 6. in quâ mortis & Auguſti & Fabii Maximi (quem hoc eodem anno ſub Tiberio deceſſiſſe ex *Tacito*, lib. 1. Annal. cap. 5. liquet) ille meminit. Quo tempore & quintum exilii annum ſe exegiſſe & ſextum tunc egiſſe (unde de initio ejus nobis conſtat) hiſce verſibus ille indicat.

In Scythiâ nobis quinquennis Olympias acta eſt,
Iam tempus luſtri tranſit in alterius.

quem ſextum etiam annum, in decimæ elegiæ ad Albinovanum initio, ita commemorat.

Hac mihi Cimmerio bis tertia ducitur æſtas
Littore, pellitos inter agenda Getas.

Sextum deinde brumæ (à quâ ſeptimus exilii annus ducit initium) in elegiâ 13. ad Carum, 4728 15
mentionem hanc injicit.

——————ſed me jam, Care, nivali
Sexta relegatum bruma ſub axe videt.

Ubi & de Auguſti ἀποθεώσεως poëma Geticâ linguâ conſcriptum à ſe hoc tempore fuiſſe narrat.

Ah pudet, & Getico ſcripſi ſermone libellum,
Structáque ſunt noſtris barbara verba modis.
Et placui, gratare mihi, cœpique poëta
Inter inhumanos nomen habere Getas.

Hebræa mulier à Satanâ incurvari cœpit, poſt annos 18. valetudini à Chriſto reſtituta. (*Luc. XIII. 1,-16.*)

A Tiberio Judææ procurator miſſus in Annii Rufi locum Valerius Gratus, in provinciæ illius adminiſtratione undecim annos exegit. (*Joſeph. lib. 18. cap. 3.*)

Cretæ præfecto vitâ defuncto, quæſtori & adſeſſori ejus inſula in reliquum tempus mandata eſt. (*Dio, lib. 57. pag. 611.*)

4019 Cùm Vononem regno Parthico exutum Armenii in regnum accepiſſent: minitante Artabano Parthorum & Medorum rege, * (quem genere Arſacidem, in Mediâ regnantem Parthi 4729 16
rejecto Vonone, ab Auguſto ad eos priùs miſſo, regem ſibi delegerant:) * Vonones legatis

Romam miſſis Tiberii opem fruſtrà imploravit. Cúmque potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Vonones, omni ſpe regnandi deſtitutus, Antiochiam cum ingenti gazâ ſe recipiens, Syriæ præſidi Cretico Silano ſe dedidit. Is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſervavit in Syriâ: cuſtodiâ tamen circumdedit, manente luxu & regio nomine. Armeniis autem Orodem unum è ſuis filiis Artabanus regem impoſuit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3. *Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 4. *Suet. in Tiber. cap.* 49.]

4020 Ovidius poëta in exilio diem obiit, & juxta opidum Tomos ſepelitur. [*Hieronym. in Chronico.*] 4730 17

Tiberius Archelaum Cappadociæ regem ſibi inviſum, quòd ipſum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet, Liviæ matris ſuæ litteris Romam eliciendum curavit. Illa, non diſſimulatis filii offenſionibus, clementiam offerebat, ſi ad precandum veniret. Archelaus ignarus doli, vel ſi intelligere crederetur vim metuens in Urbem properavit: exceptúſque immiti à Principe, & mox fictorum criminum in ſenatu accuſatus eſt. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) Inſimulatus ergo quaſi novis rebus ſtuderet, homo non ſenectute modò extremâ, ſed podagrâ etiam vehementi confectus ac delirare creditus, ex lecticâ nonnulla in Senatu diſſeruit; & impotem ſe animi ſimulans, periculum tum evaſit. (*Dio, lib.* 57. *pag.* 614.) Nihilominùs paulò pòſt angore, ſimul feſſus & ſenio, vitam finiit. Ac inde Cappadocia in provinciæ formam redacta, equitique regenda data eſt. (*Id. ibid. Tacit. ut ſupr. Suet. in Tiber. cap.* 37.)

Ejus regni fructibus levari poſſe centeſimæ vectigal profeſſus Tiberius, ducenteſimam in poſterum ſtatuit. (*Tacit. ibid.*) Et ejus metropolim Mazacam, nobiliſſimam civitatem, Cæſaream appellari juſſit. (*Hieronym. in Chronico.*)

Per idem tempus Antiocho Commagenorum rege defuncto, contentio nata eſt inter plebeios & nobiles: his regnum in provinciæ formam redigi poſtulantibus, plebe contrà cupiente ſub rege, ut antè, vivere. [*Tacit. ut ſupr. Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.] Similiter & Philopatore Cilicum rege mortuo, turbata eſt natio; pleriſque Romanum, aliis regium imperium cupientibus: & provinciæ Syria atque Judæa, feſſæ oneribus, diminutionem tributi orabant. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.]

De his Tiberius apud Patres diſſerens, perſuaſit non poſſe motum Orientem niſi Germanici ſapientiâ componi. Indéque decreto Patrum permiſſæ Germanico ſunt provinciæ quæ mari dividuntur; majore quoque imperio illi dato, quàm his qui ſorte aut miſſu Principis obtinerent. [*Id. ibid. cap.* 43.] Hâc enim rerum Orientis ſpecie Germanicum ſuetis legionibus abſtrahere volebat Tiberius, novíſque provinciis impoſitum dolo ſimul & caſibus objectare. [*ibid. cap.* 5.]

Et quia Syriæ præſes Creticus Silanus per affinitatem Germanico erat connexus, Cn. Piſonem ſucceſſorem illi conſtituit, ingenio violentum & obſequii ignarum: qui nec ipſe ignorabat, ſe delectum qui Syriæ imponeretur, ad ſpes Germanici coërcendas. Credidere quidam data & à Tiberio occulta mandata: & uxorem illius Plancinam haud dubiè Auguſta monuit, muliebri æmulatione Agrippinam (M. Agrippæ & Juliæ filiam, Germanici conjugem) inſectandi. [*Id. ibid. cap.* 43.]

Eodem anno duodecim celebres Aſiæ urbes unâ nocte terræ motu proſtratæ ſunt: Epheſus, Magneſia, Sardes, Moſthene, Ægæ, Hierocæſarea, Philadelphia, Temnus, Cyme, Myrina, Apollonia, Hyrcania. Sediſſe immenſos montes, viſa in arduo quæ plana fuerint, effulſiſſe inter ruinam ignem memorant. Aſperrima in Sardianos lues, plurimum in eoſdem miſericordiæ traxit: nam centies ſeſtertiûm pollicitus Tiberius; & quantum ærario aut fiſco pendebant, in quinquennium remiſit. Magnetes ad Sipylum montem, proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægæatas, Apollonienſes, quique Moſtheni aut Macedones Hyrcani vocantur, & Hierocæſaream, Myrinam, Cymen incolunt, levari idem in tempus tributis, mittíque ex Senatu placuit, qui præſentia ſpectaret refoveréque. Miſſus eſt autem cum quinque lictoribus M. Aletus è prætoriis; ne Conſulari obtinente Aſiam, æmulatio inter pares & ex eâ impedimentum oriretur. [*Id. ibid. cap.* 47. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 579. *& lib.* 13. *pag.* 627. *Plinio, lib.* 2. *cap.* 84. *Dione, lib.* 57. *pag.* 614. *Euſebio in Chronico, & Oroſio, lib.* 7. *cap.* 4.]

Ob hanc magnificam in publicum largitionem, Tiberio coloſſus erectus eſt juxta ædem Veneris in Romano foro; & in unaquaque reſtauratarum urbium ſtatuæ illi poſitæ: ut ex Apollonio Grammatico refert Phlegon Trallianus, in libro de Mirabilibus. Ad quorum illuſtrationem & nummum argenteum addit *Scaliger*; in cujus ſuperficie vultus Tiberii, in alterâ effigies Aſiæ muliebri ſpecie ſedens cum his litteris. CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS.

4021 Germanicus, *ad componendum Orientis ſtatum expulſus*, [ut loquitur Suetonius, *in C. Ca-* 4731 18
ligulâ, cap. 1.] in Leſbum inſulam navigavit; ubi uxor ejus Agrippina noviſſimo partu Juliam edidit. Tum extrema Aſiæ, Perinthúmque & Byzantium Thracias urbes, mox Propontidis anguſtias & os Ponticum intravit, cupidine veteres locos & famâ celebratos noſcendi; pariterque provincias internis certaminibus aut magiſtratuum injuriis feſſas refovebat. Appellens Colophona, Clarii Apollinis oraculum conſuluit: quod per ambages, ut mos eſt oraculis, maturum exitium illi prædixiſſe dicitur. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 54.]

At Cn. Piſo navigatione celeri per Cycladas & compendia maris, apud Rhodum Germanicum eſt aſſecutus: à quo ipſe Piſo præſenti naufragii periculo ereptus, nec tamen mitigatus, reliquit Germanicum & in Syriam præcurrit. Ubi cùm ad legiones acceſſiſſet, largitione, ambitu, licentiâ, eas ſibi conciliare ſtatuit: eóque uſque corruptionis provectus eſt, ut ſermone vulgi parens legionum haberetur. Plancina quoque ejus uxor, tam ipſa per ſe quàm per aliquos milites ad mala obſequia promptos, contumelias in Agrippinam & Germanicum

jactabat ; idque hoc faciliùs, quòd id haud invito Imperatore fieri, occulto rumore ferebatur. (*Id. ibid. cap.* 55.)

Hæc licèt Germanico innoteſcerent, res tamen Armeniæ eum priùs ad ſe traxerunt. Nam eâ tempeſtate Armenii, amoto Vonone, regem non habebant, (ſi Tacitum hîc audimus: nam Suetonius, *in C. Caligulâ, cap.* 1. Armeniæ regem à Germanico devictum memorat; Otodem videlicèt Artabani Parthorum regis filium, ut ex Joſepho jam dictum) ſed favor nationis inclinabat in Zenonem, Polemonis regis Pontici filium, quòd is primâ ab infantiâ inſtituta & cultum Armeniorum æmulatus, venatu, epulis, & quæ alia barbari celebrant, proceres plebémque juxtà devinxerat. Huic igitur Germanicus in urbe *Artaxatâ*, approbantibus nobilibus, circumfuſâ multitudine, inſigne regium capiti impoſuit. Cæteri venerantes regem, *Artaxiam* conſalutavere; quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis. (*Id. ibid. cap.* 56.]

Cappadocia deinde in formam provinciæ à Germanico redacta, Q. Veranio equiti regenda data eſt. (*Id.*) Et quædam ex regiis tributis diminuta, quo mitius Romanum Imperium ſperaretur. Commagenis Q. Servæus præponitur, tum primùm ad jus Prætoris translatis. (*Tacit. ut ſuprà.*)

4022 Cuncta ſocialia proſperè compoſita non ideò Germanicum exhilarabant, de ſuperbiâ Piſonis indignantem, qui juſſus partem legionum ipſe, aut per filium in Armeniam ducere, utrumque neglexerat. Cyrrhi demùm urbe Syriæ, apud hyberna decumæ legionis convenêre. ubi paucis familiarium adhibitis, ſermo cœptus à Cæſare, qualem ira & diſſimulatio gignit, reſponſum à Piſone precibus contumacibus, opertis diſceſſerúntque odiis. Póſtque rarus in tribunali Cæſaris Piſo, & ſi quando aſſideret, atrox, ac diſſentire manifeſtus. Vox quoque ejus audita eſt in convivio, cùm apud Regem Nabatæorum coronæ aureæ magno pondere Germanico Cæſari & Agrippinæ, leves Piſoni & cæteris offerrentur; principis Romani, non Parthi regis filio eas epulas dari: abjecítque ſimul coronam, & multa in luxum addidit, quæ Germanico, quanquàm acerba, tolerabantur tamen. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 57.)

Ab Artabano Parthorum rege legati ad Germanicum venerunt, renovandæ amicitiæ ac fœderis gratiâ. Aiebat Rex ſe Germanici honori daturum, ut ad ripam Euphratis accederet: petens interim, ne Vonones in Syriâ haberetur, neu proceres gentium propinquis nuntiis ad diſcordias traheret. Ad ea Germanicus, de ſocietate Romanorum Parthorúmque magnificè; de adventu Regis & cultu ſui, cum decore ac modeſtiâ reſpondit. Vonones Pompeiopolim Ciliciæ maritimam urbem amotus eſt: non in gratiam Artabani tantùm, ſed etiam in Piſonis contumeliam; cui Vonones gratiſſimus erat, ob plurima officia & dona, quibus Plancinam devinxerat. [*Ibid. cap.* 58.]

M. Silano & L. Norbano Conſulib. Germanicus in Ægyptum profectus eſt, cognoſcendæ antiquitatis cauſâ. Sed cura provinciæ prætendebatur: levavítque apertis horreis pretia frugum; 4732 19
multáque in vulgus grata uſurpavit, ſine milite incedens, pedibus intectis, & pari cum Græcis amictu. Tiberius cultu habitúque ejus lenibus verbis perſtricto, acerrimè increpuit, quòd contra inſtituta Auguſti, non ſponte Principis Alexandriam introiſſet. Germanicus tamen, nondum comperto profectionem eam incuſari, Nilo ſubvehebatur, orſus opido à Canopo. Mox viſit veterum Thebarum magna veſtigia: ubi manebant ſtructis molibus literæ Ægyptiæ, priorem opulentiam complexæ. Aliis quoque miraculis intendit animum: quorum præcipua fuere Memnonis ſaxea effigies, ubi radiis Solis icta eſt vocalem ſonum reddens; disjectáſque inter & vix pervias arenas, inſtar montium eductæ Pyramides, certamine & opibus regum: lacúſque, effoſſâ humo, ſuperfluentis Nili receptacula; atque alibi anguſtiæ, & profunda altitudo, nullis inquirentium ſpatiis penetrabilis. Exin ventum Elephantinen ac Syenen: atque ita ea æſtas Germanico plures per provincias eſt tranſacta. (*Ibid. à cap.* 59. *ad* 62.)

Per idem tempus Vonones, corruptis cuſtodibus, ex Ciliciâ effugere ad Armenios, indéque in Albanos Heniochóſque, & conſanguineum ſibi regem Scytharum conatus eſt. Specie venandi, omiſſis maritimis locis, avia ſaltuum petiit: mox pernicitate equi ad amnem Pyramum contendit, cujus pontes accolæ ruperant auditâ regis fugâ; neque vado penetrari poterat. Igitur in ripâ fluminis, à Vibio Frontone præfecto equitum vincitur: móxque à Remmio Evocato, priori cuſtodiæ regis adpoſito, quaſi per iram gladio transfigitur. (*Ibid. cap.* 68.)

Jairo archiſynagogo unica nata eſt filiola; quam poſt annos 12. mortuam Chriſtus vitæ reſtituit: & mulier fluxu ſanguinis laborare cœpit, quæ poſt totidem annos tactu veſtimenti ejus eſt ſanata. (*Luc. VIII.* 42, 43. *Marc.* V. 25, 42.)

Cùm oracula vana quædam, tanquam Sibyllina, de Romæ interitu anno 900. ab ejus origine obventuro ferrentur; Tiberius ea ut falſa redarguens, omnes libros qui vaticiniorum aliquid continerent inſpexit: & ex iis alios, ceu nullius momenti, reprobavit; alios in probatorum numerum recepit. (*Dio*, *lib.* 57. *pag.* 615.)

Actum & de ſacris Ægyptiis Judaicíſque pellendis: factúmque Senatuſconſultum eſt, ut qui iis uterentur cederent Italiâ, niſi certam ante diem ritus ſuos exuiſſent. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 85.) coactíque ſunt religioſas veſtes cum inſtrumento omni comburere. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 36.] Quò referendum & *Seneca* illud, in epiſt. 108. *In Tiberii Cæſaris principatum juventa mea tempus inciderat. Alienigena tum gentium ſacra movebantur: & inter argumenta ſuperſtitionis ponebatur quorundam animalium abſtinentia.*

Ægyptiacæ ſuperſtitioni amovendæ occaſionem dedit immane ſcelus ab Ægyptiis ſacerdotibus adverſùs Paulinam clariſſimam fœminam Romæ perpetratum: quo patefacto, Tiberius Iſidis templum dirui, ejúſque ſtatuam in Tiberim mergi juſſit. [*Ioſeph. lib.* 18. *cap.* 4.] Judæis verò pellendis occaſionem præbuit ex eâ gente quidam impoſtor, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolum verterat. Is tum Romæ agens, gerebat ſe pro Moſaicæ legis interprete;

aſcitis

aſcitis in ſocietatem tribus aliis per omnia ſui ſimillimis. His cùm ſe in diſciplinam dediſſet Fulvia mulier nobilis amplexa legem Judaicam, perſuaſerunt ei, ut purpuram & aurum in Hieroſolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios uſus converterunt. Id poſtquàm Tiberius ex amico ſuo Saturnino ipſius Fulviæ marito de injuriâ conjugi factâ queſto cognovit; juſſit univerſos Judæos ex urbe pelli. (*Id. ibid. cap. 5.*)

Ex juventute Judaicâ Conſules delectu habito, quatuor millia militum libertini generis in inſulam Sardiniam miſerunt, coërcendis illic latrociniis; ſi ob gravitatem cœli interiiſſent, vile damnum reputantes. Plurimi, qui patriâ religione militiæ ſacramentum detrectabant, pœnis graviſſimis ſunt affecti: reliqui gentis ejuſdem, vel ſimilia ſectantes, Urbe ſubmoti ſunt; ſub pœnâ perpetuæ ſervitutis, niſi obtemperaſſent. (*Id. ibid. cum Tacito & Suetonio, ut suprà.*)

* Eodem tempore inter Judæos Babylonienſes, celebres, fuerunt duo fratres, Aſinæus & Anilæus, patriâ Neerdenſes: Urbs autem Neerda fluentis Euphratis cincta; Judæorum Academia erat: indéque Syriacè בהר־דעא quaſi *flumen Scientiæ* denominata. Cúmque à fratribus iſtis non ſolùm tota vicinia facta tributaria, ſed etiam Satrapæ Babyloniæ profligatus fuiſſet exercitus; Rex Parthorum Artabanus eos ad ſe accerſens, Aſinæo terram Babyloniæ cuſtodiendam commiſit, cujus deinde adeò crevit authoritas, unà cum potentiâ, ut non à Babyloniis ſolùm, ſed à Parthorum quoque obſervaretur ducibus, qui in vicinas Provincias mittebantur cum imperio, totáque Meſopotamia ab ipſius penderet nutibus; in quâ felicitate florentior in dies exegit annos quindecim. [*Joſeph. lib. 18. cap. ult.*] *

Rhaſcupolis ſive Rheſcuporis Thraciæ rex, interemptor Cotyis fratris ſui filii ejuſdémque regni conſortis, à Pomponio Flacco (cujus ut Mœſiæ prætidis meminit *Ovidius*, libro quarto Ponti, eleg. 9.) proditus & Romam tractus, ibique damnatus, & Alexandriam devectus; quaſi fugam illic tentans, interfectus eſt. (*Tacit. Annal. 2. cap. 67. cum Velleio Paterculo, lib. 2. cap. 129. & Suetonio, in Tiberio, cap. 57.*)

4023 Germanicus Ægypto remeans, cuncta quæ apud legiones aut urbes juſſerat abolita, vel in contrarium verſa, cognoſcit. Hinc graves in Piſonem contumeliæ, nec minùs acerba quæ ab illo in Cæſarem tentabantur. Dein Piſo abire Syriâ ſtatuit: mox adverſâ Germanici valetudine detentus; ubi recreatum accepit, votáque pro incolumitate ſolvebantur, admotas hoſtias, ſacrificalem apparatum, feſtam Antiochenſium (apud quos Germanicus tum erat) plebem; per lictores proturbat. [*Tacit. Annal. 2. cap. 69:*] qui etiam ægrum Germanicum graviſſimis verborum ac rerum acerbitatibus, nullo adhibito modo, affecit. [*Sueton. in C. Caligulâ, cap. 2.*]

Seleuciam deinde Piſo digreſſus eſt, opperiens ægritudinem quæ rurſùm Germanico acciderat. (*Tacit. ut ſupr.*) & reperiebantur in eâ quam Germanicus inhabitabat domo erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina, & devotiones, & nomen illius plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres ac tabe obliti, aliáque maleficia, quibus credebatur animas numinibus infernis ſacrari. (*Tacit. ib. Dio, lib. 57. pag. 615.*)

Germanicus irâ motus, Piſoni per litteras amicitiam, more majorum, renuntiavit; & (ut plerique addunt) provinciâ decedere juſſit. Nec Piſo moratus ultrà, naves ſolvit; moderabatúrque curſui, quò propiùs regrederetur, ſi mors Germanici Syriam aperuiſſet. (*Tacit. Annal. 2. cap. 70. Sueton. in C. Caligulâ, cap. 3.*)

Germanicus morbo fractus, finem imminentem ſentiens, Piſonem & Plancinam ejus uxorem incuſans, & ultionem ab amicis poſtulans, extinctus eſt; ingenti luctu provinciæ & circumjacentium populorum. (*Tacit. ibid. cap. 71, 72.*) Annum ætatis agens quartum & trigeſimum, diutino morbo Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpicione, fraude Tiberii, operâ C. Piſonis, miniſtrati. (*Sueton. in C. Caligulâ, cap. 1. & 2.*)

Quo defunctus eſt die, lapidata ſunt templa, ſubverſæ aræ, Lares à quibuſdam familiares in publicum abjecti, partus conjugum expoſiti. Quin & Barbaros, ferunt, quibus inteſtinum, quibúſque adversùs Romanos bellum eſſet, velut in domeſtico communíque mœrore conſenſiſſe ad inducias. Regulos quoſdam barbam poſuiſſe, & uxorum capita raſiſſe, ad indicium maximi luctûs. Regum etiam regem & exercitatione venandi, & convictu megiſtanum abſtinuiſſe: quod apud Parthos juſtitii inſtar eſt. (*Sueton. ut ſupr. cap. 5.*)

Funus ſine imaginibus & pompâ, per laudes & memoriam virtutum ejus celebre fuit. Corpus antequàm cremaretur nudatum in foro Antiochenſium, qui locus ſepulturæ deſtinabatur, prætuleritne veneni ſigna, parùm conſtitit: nam ut quis miſericordiâ in Germanicum & præſumptâ ſuſpicione, aut favore in Piſonem pronior, diverſi interpretabantur. (*Tacit. Annal. 2. cap. 73.*) Præter livores tamen, qui toto corpore erant, & ſpumas quæ per os fluebant, cremati quoque cor inter oſſa repertum eſt: cujus ea natura exiſtimatur, ut tinctum veneno igne confici nequeat. (*Sueton. in C. Calig. cap. 1.*) Et edita poſtea Vitellii oratio eſt, quâ reum Piſonem ejus ſceleris coarguit, hoc uſus argumento; palámque teſtatus, non potuiſſe ob venenum cor Germanici Cæſaris cremari. Contrà defenſus eſt Piſo cardiaci morbi genere; ex quo obeuntibus, cor etiam poſſe cremari negatur. (*Plin. lib. 11. cap. 37.*)

A legatis deinde & aliis ſenatoribus qui aderant Syriæ præſes delectus Cn. Sentius, infamem veneficiis in eâ provinciâ & percharam Plancinæ Martinam in Urbem miſit: poſtulantibus Vitellio ac Veranio, cæteriſque qui crimina & accuſationem tanquam adversùs receptos jam reos inſtruebant. (*Tacit. Annal. 2. cap. 74.*) At Agrippina, quanquam defeſſa luctu & corpore ægro, omnium tamen quæ ultionem morarentur intolerans, aſcendit claſſem cum cineribus Germanici, & liberis. (*ibid. cap. 75.*)

Piſo apud inſulam Coum de morte Germanici nuntio accepto, gaudium ſuum intemperanter expreſſit: magis etiam inſoleſcente Plancinâ, quæ luctum amiſſæ ſororis tum primùm læto cultu mutavit. (*ibid.*) Adfluebant centuriones, monebántque prompta illi legionum ſtudia; repeteret

provinciam non jure ablatam, & vacuam. (*ibid. cap.* 76.) Ille miſſis ad Tiberium epiſtolis, incuſavit Germanicum luxûs & ſuperbiæ: ſéque pulſum, ut locus rebus novis patefieret, curam exercitûs, eâdem fide quâ tenuerit, repetiviſſe. Simul Domitium Celerem impoſitum triremi vitare littorum oram, prætérque inſulas lato mari pergere in Syriam jubet. Ipſe concurrentes deſertores per manipulos componit, armat lixas, trajectíſque in continentem navibus, vexillum tironum in Syriam euntium intercipit. Regulis Cilicum ut ſe auxiliis juvarent ſcribit. [*Ibid. cap.* 78.]

Piſo & ſui oram Lyciæ ac Pamphyliæ præterlegentes, obviis navibus quæ Agrippinam vehebant, utrimque infenſi, arma primò expediêre: dein mutuâ formidine, non ultra jurgium proceſſum eſt. Marſúſque Vibius nunciavit Piſoni, Romam ad dicendam cauſam veniret. Ille eludens reſpondit, adventurum ubi prætor qui de veneficiis quæreret, reo atque accuſatoribus diem prædixiſſet. [*Ibid. cap.* 79.]

Interim Domitius Laodiceam urbem Syriæ adpulſus, cùm hyberna ſextæ legionis peteret, quòd eam maximè novis conſiliis idoneam rebatur, à Pacuvio legato præventus eſt. Id Sentius Piſoni per litteras aperuit; monuítque ne caſtra corruptoribus, ne provinciam bello tentaret: luxítque validam manum, & prælio paratam. [*Ibid.*]

Piſo caſtellum Celenderis in Ciliciâ munitum admodùm occupavit. Nam admixtis deſertoribus, & tirone nuper intercepto, ſuíſque & Plancinæ ſervitiis, auxilia Cilicum quæ reguli miſerant, in numerum legionis compoſuerat. Tum pro munimentis caſtelli manipulos explicat, colle arduo & derupto: nam cætera mari cingebantur. Sed Romanis cohortibus advenientibus, verterunt terga Cilices, ſéque caſtello clauſerunt. [*Ibid. cap.* 80.]

Interim Piſo claſſem haud procul opperientem oppugnare fruſtrà tentavit; regreſſúſque, & pro muris modò ſemet adflictando, modò ſingulos nomine ciens & præmiis vocans, ſeditionem cœptabat; adeóque commoverat, ut ſignifer legionis ſextæ ſignum ad eum tranſtulerit. Tum Sentius occanere cornua tubáſque, & peti aggerem, erigi ſcalas juſſit, ac promptiſſimum quemque ſuccedere; alios tormentis haſtas, ſaxa, & faces ingerere. Tandem victâ pertinaciâ Piſo oravit, uti traditis armis maneret in caſtello, dum Cæſar cui Syriam permitteret, conſulitur. Non receptæ conditiones: nec aliud, quàm naves & tutum in urbem iter, conceſſum eſt. [*ibid. cap.* 81.]

At Romæ poſtquàm Germanici valetudo percrebuit, cunctáque ut ex longinquo aucta in deterius adferebantur: dolor, ira, & queſtus erumpebant. [*Ibid. cap.* 82.] Ejúſque mors, ut Tiberio & Liviæ ſummæ delectationi, ita ſummo omnibus aliis dolori fuit. [*Dio, lib.* 57. *pag.* 615.] Neque ſolatiis ullis, neque edictis inhiberi luctus publicus potuit: duravítque etiam per feſtos Decembris menſis dies. [*Sueton. in C. Caligulâ, cap.* 6.]

Honores, ut quis amore in Germanicum aut ingenio validus, reperti decretíque ſunt. Arcus additi Romæ, & apud ripam Rheni, & in monte Syriæ Amano, cum inſcriptione rerum geſtarum, ac mortem ob Rempublicam obiiſſe. Sepulchrum Antiochiæ, ubi crematus: tribunal Epidaphnæ, quo in loco vitam finierat. [*Tacit. Annal.* 2. *cap.* 83.]

Agrippina, nihil intermiſsâ navigatione hiberni maris, Corcyram inſulam advecta eſt, littora Calabriæ contra ſitam. Illic paucis diebus componendo animo inſumptis, ad opidum Brunduſium navigavit. Ubi poſtquàm duobus cum liberis feralem urnam tenens egreſſa navi, defixit oculos; communis omnium gemitus auditus eſt. [*Id. Annal.* 3. *cap.* 1.]

Tiberii filius Druſus Terracinam progreſſus obviam eſt, cum Claudio fratre, liberíſque Germanici qui in Urbe fuerant. Novi Conſules M. Valerius & M. Aurelius, Senatus, ac magna pars populi viam compleverе. [*Ibid. cap.* 2.] 4733 20

Dies quo Germanici reliquiæ tumulo Auguſti in campo Martio inferebantur, modò per ſilentium vaſtus, modò ploratibus inquies fuit: magno omnium in defunctum honore, magnis in Agrippinam viduam ſtudiis, & in Tiberium querelis. [*ibid. cap.* 4. & 5.]

Piſo Romam adveniens, navem tumulo Cæſarum adpulit; diéque & ripâ frequenti, magno clientium agmine ipſe, fœminarum comitatu Plancina, & vultu alacres inceſsêre: feſto ornatu, convivióque & epulis, in domo quæ foro imminebat reditum celebrantes. [*ibid. cap.* 9.] Poſterâ die, Fulcinius Trio Piſonem apud Conſules poſtulavit. Tiberius integram cauſam ad Senatum remiſit. [*cap.* 10.] Die ſenatûs, Druſus Cæſar orationem habuit meditato temperamento, mitigandæ in reum offenſioni accommodatam. [*cap.* 12.] Exin biduum criminibus objiciendis ſtatuitur; útque ſex dierum ſpatio interjecto, reus per triduum defenderetur. [*cap.* 13.]

Dum cauſa ageretur, populi ante Curiam voces audiebantur; non temperaturos manibus, ſi Patrum ſententias evaſiſſet. Effigieſque Piſonis traxerant in Gemonias, ac divellebant, ni juſſu Principis protectæ repoſitæque forent. [*cap.* 14.] Nec minus erat in Plancinam odium: ſed eam Tiberii favor, malè conciliatus, ut credebatur, protegebat. Ea cùm cauſam ſuam à mariti causâ disjunxiſſet; ſenſit Piſo actum de ſe eſſe: ſuóque ſe jugulavit gladio. [*cap.* 15.]

Penè diſcerptum à populo, à Senatu capitis eum damnatum fuiſſe, ſcribit Suetonius. [*in C. Calig. cap.* 2.] Ob necem Germanici ab ipſo Tiberio in Senatum deductum, dilatione petitâ, ſibi ipſi manus intuliſſe; refert Dio. [*lib.* 57. *pag.* 615.] Audiviſſe ſe ex ſenioribus dicit Cornelius Tacitus, [*Annal.* 3. *cap.* 16.] viſum ſæpiùs inter manus Piſonis libellum, quem ipſe non vulgaverit, ſed amicos ejus dictitaviſſe, litteras Tiberii & mandata in Germanicum continere; ac deſtinatum promere apud patres, Principémque arguere, ni eluſus à Sejano per vana promiſſa foret: nec illum ſponte extinctum, verùm immiſſo percuſſore. *Quorum neutrum*, inquit ille, *adſeveraverim: neque tamen occulere debui narratum ab iis, qui noſtram ad juventam duraverunt.* Vide *Suetonium* in Tiberio, cap. 52.

4025 Quum crebruiſſet Græcas per urbes licentia atque impunitas aſyla ſtatuendi; quibus obærati 4735 22

adverſus

adverſùs creditores, ſuſpectique capitalium criminum receptabantur, ut flagitia hominum ceremoniis deûm protegerentur: placuit Tiberio, ut Romam ad Senatum mitterent civitates jura ſua, atque legatos. Auditis hâc de re primùm Epheſiis, deinde Magnetibus, Aphrodiſienſibus, Stratonicenſibus, Hierocæſareenſibus, Cypriis, Pergamenis, Smyrnæis, Teniis, Sardianis, Mileſiis, Cretenſibus, & aliis; facta ſunt Senatuſconſulta, quibus multo cum honore, modus tamen præſcribebatur: juſſique ipſis in templis figere æra, ſacrandam ad memoriam, neu ſpecie religionis in ambitionem delaberentur. [*Tacit. Annal.* 3. *à cap.* 60. *ad* 63.]

C. Silanus Proconſul Aſiæ, repetundarum à ſociis poſtulatus, in Cytheram inſulam relegatus eſt. [*Ibid. à cap.* 66. *ad* 69.] Cæſius Cordus quoque à Cyrenenſibus repetundarum poſtulatus, accuſante Anchario Priſco, damnatus eſt. [*Ibid. cap.* 70.]

4026 Ælius Sejanus, ad imperium adſpirans, Druſum Tiberii filium & tribunitiæ poteſtatis cum 4736 23
eo conſortem, uxore ejus Liviâ adulterio corruptâ, veneno per Lygdum ſpadonem dato ſuſtulit. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 8. & 10.] Qui & conficta de Judæis Romam incolentibus crimina ad Tiberium detulit: ut gentem è medio tolleret, quam nôrat vel ſolam vel præcipuè repugnaturam conatibus ipſius impiis, & conſpirationi caput Imperatoris petenti. [*Philo, in lib. de legat. ad Caium; & libri in Flaccum initio.*]

Druſi funere finito, Tiberius ad negotiorum conſuetudinem rediit; juſtitio longiore inhibito. Et Ilienſium legatis paulò ſeriùs conſolantibus, quaſi obliteratâ jam doloris memoriâ irridens, ſe quoque reſpondit vicem eorum dolere, quòd egregium civem Hectorem amiſiſſent. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 52.]

* Tiberius vetuit amicos filii in conſpectum ſuum venire, ne recrudeſceret per eos defuncti deſiderium. Unde Agrippa (Herodis Magni ex filio Ariſtobulo nepos, quum profuſâ jam pecuniâ, ad inopiam redactus, ampliùs Romæ non potuiſſet vivere, in Judæam rediit, ubi creditoribus multis eum importunè urgentibus, cùm mutuatitiam pecuniam reddere non valeret; pudore præſentis ſtatûs ſeceſſit in caſtrum Idumææ Malatha, cogitans miſeram vitam aliquo pacto abrumpere: Quod ejus propoſitum ubi uxor Cypros perſenſit, cum ſorore ipſius communicavit, à quâ perſuaſus maritus, Herodes Tetrarcha (ſive Antipas, Herodis Magni filiorum natu minimus) acceſſitum Agrippam Tiberiade habitare juſſit, aſſignatâ certâ pecuniâ unde viveret, & magiſtratu ejus civitatis in eum collato, quo eſſet honoratior. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.) *

Senatuſconſulta, authore Tiberio, facta ſunt, ut civitati Cibyraticæ apud Aſiam, & Æginenſi apud Achaiam, motu terræ labefactis, ſubveniretur remiſſione tributi in triennium. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 13.]

Legatis Romam miſſis, Samii ut Junonis, Coi ut Æſculapii delubro, vetuſtum aſyli jus firmaretur, petierunt. [*Ibid. cap.* 14.]

Procurator Aſiæ Lucilius Capito, accuſante provinciâ, damnatus eſt. Ob quam ultionem, & quia priore anno in C. Silanum vindicatum erat; decrevere Aſiæ urbes templum Tiberio matríque ejus, ac Senatui. Et permiſſum eſt ſtatuere. [*Ibid.*]

Valerius Gratus Judææ procurator, adempto Anano (ſive Annæ) ſummo ſacerdotio, Iſmaëlem Fabi filium juſſit eſſe Pontificem: quem & ipſum paulò pòſt dejecit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.]
4027 Iſmaëli amoto, Eleazarus Anani (ſive Annæ priùs dejecti) filius ab eodem Valerio Pontifex 4737 24
ſubſtituitur. [*Id. ibid.*]

Caſſius Severus orator, ante annos 17. ob maledicentiam judicio Senatûs in Cretam relegatus, quum illic eadem quæ priùs actitaret, bonis exutus, interdicto igni atque aquâ, in ſaxoſam Seriphi Inſulam eſt deportatus: ubi octavo pòſt anno in ſummâ inopia vitam finiit. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 21. *cum Hieronymo, in Chronico.*]

P. Dolabella Africæ proconſul, accito in auxilium cum popularibus rege Mauritaniæ Ptolemæo Jubæ filio, Tacfarinatem occidit, & bello Numidico finem impoſuit. Garamantum rex, qui levibus copiis ex longinquo miſſis Tacfarinatem adjuverat, eo cæſo, ad ſatisfaciendum populo Romano legatos ad Urbem miſit. [*Tacit. Annal.* 4. *à cap.* 23. *ad* 26.]

Vibius Serenus exul majeſtatis à filio falsò accuſatus, ob vetus Tiberii in eum odium damnatus eſt. Quum tamen Gallus Aſinius Gyaro aut Donuſâ claudendum cenſeret; quò molliret invidiam, Tiberius interceſſit; egenam aquæ utramque inſulam referens; dandóſque vitæ uſus cui vita concederetur. Itaque Serenus Amorgum (è Sporadibus inſulis unam) reportatus eſt. [*Ibid. cap.* 28, 29, 30.]

Decem annis imperii exactis, ad reſumendum id nihil decreto opus habuit Tiberius: neque enim in decennia interciſum, quod Auguſtus fecerat, id gerere ſtatuerat. Ludi tamen decennales facti ſunt. [*Dio, lib.* 57. *pag.* 619.]

4028 Eleazaro poſt annum amoto, Simoni Camithi filio Pontificatum Valerius Gratus tribuit. 4738 25
[*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.]

Cyzicenis, quòd cives Romanos quoſdam in vincula duxiſſent, inchoatúmque Auguſto velut heroi fanum non perfeciſſent, libertas quam bello Mithridatis meruerant circumſeſſi iterùm adempta eſt. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 36. *Dio, lib.* 57. *pag.* 619.]

Fonteius Capito, qui Proconſul Aſiam curaverat, abſolutus eſt; comperto ficta in eum crimina per Vibium Serenum. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 36.]

4029 Undecim Aſiæ Urbes, in quâ earum templum Tiberio & Senatui deſtinatum ſtatueretur, magnâ ambitione certabant: earúmque legatos de hoc diſceptantes Tiberius in Senatu plures per dies audivit. Hypæpeni Trallianíque ſimul cum Laodicenis & Magnetibus, tranſmiſſi ſunt ut parùm validi. Ne Ilienſes quidem, cùm parentem urbis Romæ Troiam referebant, niſi antiquitatis gloriâ pollebant. Paulùm addubitatum, quòd Halicarnaſſii 1200 per annos nullo motu terræ nutaviſſe ſedes ſuas, vivóque in ſaxo fundamenta templi adſeveraverant. Pergamenos,

eo ipſo nitentes, æde Auguſti ibi ſitâ ſatis adeptos creditum. Epheſii Mileſiique, hi Apollinis, illi Dianæ ceremoniâ occupaviſſe civitates viſi. Ita Sardianos inter Smyrnæóſque deliberatum: quorum rationibus utriuſque auditis, Smyrnæos Senatus prætulit: Cenſuitque Vibius Marſus, ut M. Lepidus, cui ea provincia obvenerat, ſuper numerum legaretur qui templi curam ſuſciperet: & quia Lepidus ipſe deligere per modeſtiam abnuebat, Valerius Naſo è prætoriis ſorte miſſus eſt. (*ibid. cap.* 55. & 56.)

Quum Simon annum in Pontificatu exegiſſet, ſucceſſorem illi Valerius Gratus in eâ dignitate dedit Joſephum, cognomento Caiapham, (Annæ, ſive Anani à Grato priùs ſummo Pontificatu exuti, generum. *Johann.* XVIII. 13.) Quibus annuis Pontificum mutationibus ita factis Gratum in Judæâ exactis annis undecim Romam repetiiſſe, ſubdit *Joſephus.* (*lib.* 18. *cap.* 3.) Quâ & nos inducti ratione, ad finem potiùs quàm initium præfecturæ illius referendas eas eſſe judicavimus. 4739 26

Valerio Grato ſucceſſor Pontius Pilatus venit. (*Joſeph. ibid.*) qui quomodo in præfecturâ ſe geſſerit, apparet, ex Agrippæ literis ad Caium, apud *Philonem* in libro de legatione ad Caium. Ubi veritum illum fuiſſe ſcribit, ne de tollendis clypeis, ab ipſo intra ſanctam urbem dedicatis, mittenda à Judæis legatio, cætera quoque detegeret ejus crimina; *venditas ſententias, rapinas, injurias, clades, tormenta, crebras cædes indemnatorum, crudelitatem ſæviſſimam.*

4030 Jubilæus XXX. & ultimus, in annum D. N. Jeſu Chriſti XXX. incurrens, & *principium Evangelii* ipſius; promulgandi jam per vocem clamantis in deſerto; *Parate viam Domini, complanate ſemitas ejus:* (*Marc.* I. 1, 2, 3.) atque annum illum acceptabilem, ſive divini beneplaciti tempus aperiens, quo Deus Optimus Maximum mundo patefacere dignatus eſt. (*Eſai.* LXI. 2. *Luc.* IV. 19.)

Anno enim *decimo quinto* principatûs Tiberii Cæſaris (qui monarchiæ ipſius, ab exceſſu Auguſti cœptæ, erat *decimus tertius*) Pontio Pilato procurante Judæam, tetrarchâ Galilææ Herode (Antipâ,) fratre autem ejus Philippo tetrarchâ Iturææ & Thrachonitidis regionis, & Lyſaniâ Abylenes tetrarchâ; ſub Pontificibus Annâ & Caiaphâ, factum eſt verbum Domini ad Johannem Zachariæ filium, in deſerto. (*Luc.* III. 1, 2.) Juxta cujus præſcriptum, Nazaræus hic, Sacerdos, & Propheta Domini, baptizabat in deſerto Judææ (in quo poſitæ urbes, *Joſuæ* XV. 16. commemorantur) prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum; (*Matth.* III. 1. *Marc.* I. 4. *Luc.* III. 3.) atque operam dans, ut qui poſt ipſum venturus erat Chriſtus manifeſtus fieret Iſraëli. (*Johan.* I. 7, 8, 31.) Quem ut certiùs agnoſceret, hoc ipſi à Deo ſignum eſt datum: ut ſuper quem videret Spiritum ſanctum deſcendentem & manentem, hunc ſciret eſſe illum qui alios Spiritu ſancto eſſet baptizaturus. (*Ibid. verſ.* 33.)

Cœptum verò fuiſſe hoc illius miniſterium maximè probabile eſt, die illi convenientiſſimo, menſis 7^{i} die 10°. (circa noſtri Octobris diem 19.) qui & *Pœnitentialis* fuit, cum ſolenni Jejunio conjunctus, in quo qui animam ſuam non affligeret, excindendus eſſet è populo ſuo; & *Expiatorius*, quo ſummus Sacerdos, Chriſti à Baptiſtâ præmonſtrati typus, ſolus in Sancta ſanctorum ingrediebatur, oblato ſanguine populi peccata expiaturus: idémque ille dies, quo *tubâ* per totam terram perſonante *Jubilæus* indicendus mandabatur. (*Levitic.* XXV. 9.)

Ita Baptiſta, pœnitentiæ & remiſſionis peccatorum, per venturi Chriſti ſanguinem acquirendæ, præco, veniens in omnem regionem circumjacentem Jordani, exaltabat ſicut Tubam vocem ſuam, proclamans: *Agite pœnitentiam, appropinquavit enim regnum cœlorum.* Et exivit ad eum Hieroſolyma, & tota Judæa, totáque regio circumjacens Jordani: (ex ingenti præſertim illâ populi turbâ, quæ finito feſto Tabernaculorum, circa initium Novembris, Hieroſolymis revertebatur:) & baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata ſua. (*Matth.* III. 2, 3, 5, 6. *Marc.* I. 5.)

Ipſe verò Johannes habebat veſtimentum è pilis camelinis, & zonam coriaceam circa lumbos ſuos: (inſtar Eliæ, II. *Reg.* I. 8.) alimentum autem ejus erat locuſtæ (cibus quidem mundus, *Levitic.* XI. 22. ſed vilis) & mel agreſte. (*Matth.* III. 4. *Marc.* V. 6.)

Johannes Phariſæos ad baptiſmum ſuum venientes acriter reprehendit. (*Matth.* III. 7. *Luc.* III. 7.) tum reliquum populum, tum ſpeciatim publicanos & milites, officium ſuum edocens. [*Luc.* III. 10,-14.] Expectante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Johanne, numnam ipſe eſſet Chriſtus; reſpondit ille. *Ego quidem baptizo vos aquâ: ſed venit qui validior me eſt, cujus non ſum dignus qui ſolvam corrigiam ſolearum; ipſe vos baptizabit Spiritu ſancto & igni. Cujus ventilabrum in manu ipſius, & qui perpurgabit aream ſuam: & coget triticum in horreum ſuum, paleam autem exuret igni inextinguibili.* Ibid. 15,-17. cum Matth. III. 11, 12. & Marc. I. 7, 8.]

Quum baptizaretur omnis populus, venit Jeſus Nazarethâ Galilææ ad Jordanem, ut à Johanne baptizaretur. [*Luc* III. 21. *Matth.* III. 13. *Marc.* I. 9.] Quo officium illud recuſante, ut cui ipſi opus eſſet ab illo baptizari, & urgente Domino, oportere impleri à ſe omnem juſtitiam; baptizavit eum. [*Matth.* III. 14, 15.] Jeſu tum incipiente eſſe annorum quaſi triginta. [*Luc.* III. 23.] 4740 27

Tum verò totius ſacroſanctæ Trinitatis admodùm illuſtris facta eſt patefactio. *Filio* enim Dei in aſſumptâ humanâ naturâ ex aquâ aſcendente & orante, apertis cœlis *Spiritus* Dei viſus eſt corporeâ ſpecie, tanquam columba, deſcendens ſuper ipſum: & vox *Patris* de cœlo audita, dicens; Tu es Filius meus dilectus, in quo acquieſco. [*Matth.* III. 16, 17. *Marc.* I. 10, 11. *Luc.* III. 21, 22.]

Jeſus autem plenus Spiritu ſancto revertit à Jordane, & actus eſt à Spiritu in deſertum. Ubi per dies & noctes 40 tentante eum Diabolo, manſit inter feras, non comedens quicquam: & iis finitis poſtea eſuriit. [*Luc.* IV. 1, 2. *Matth.* IV. 1, 2. *Marc.* I. 12, 13.]

Triplici deinde tentatione Dominum Satanas eſt adortus: & finitâ omni tentatione, abſceſſit ab
eo ad tempus, [*Matth.* IV. 3,–11. *Luc.* IV. 3,–13.] & accedentes Angeli miniſtrabant ei.
[*Matt.* IV. 11. *Marc.* I. 13.] Reverſúſque eſt Jeſus cum virtute Spiritûs in Galilæam. [*Luc.* IV. 14.]
Herodes Agrippa Ariſtobuli filius ex Cypro Phaſaëli filiâ ſuſcepit Agrippam juniorem, po-
ſtremum Judæorum regem; cujus in Act. XXV. & XXVI. fit mentio. Annum enim ætatis
agebat 17. cùm pater interiit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. *& lib.* 19. *cap. ult.*]

4031 Bernice ſoror ejus, (cujus ibidem in Actis ſimiliter fit mentio) nata eſt; Herodi regi Chal- 4741 28
cidis poſteà nupta; annos 16 nata, quum pater eſt mortuus. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

4033 Quartus annus miniſterii Johannis Baptiſtæ incipit: quo & *præparatorium* hoc illius miniſte- 4742 29
rium (quæ potiſſima muneris ipſius pars fuit) finem accepit; ipſo Domino, cui viam hactenùs
paraverat, adveniente atque officium ſuum Propheticum exequente & illuſtribus miraculis, quæ
nulla Johannes ediderat, obſignante. Cui magnifico apparatui, ab Eſaiâ & Malachiâ ante tot
ſecula tantopere celebrato, tam longum temporis ſpatium à nobis aſſignari nemo mirabitur,
qui tempus exiguum tanto operi, abſque miraculorum præſertim adminiculo, perficiendo minùs
par eſſe conſideraverit, quantum à Johanne præſtandum fuiſſe patri ipſius Zachariæ angelus
Gabriel confirmaverat. [*Luc.* I. 16, 17.] *Multos filiorum Iſraëlis convertet ad Dominum Deum
ipſorum. Et ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ, ut convertat corda patrum in fi-
lios, & rebelles ad prudentiam juſtorum; ut paret Domino populum inſtructum.* Neque modicum
aliquod ſpatium, ſed plenum prædicationis curriculum, ante Chriſti adventum, à Johanne
fuiſſe confectum, illa Pauli ſatis arguunt. [*Act.* XIII. 24, 25.] *Prædicante Johanne ante fa-
ciem adventus ejus baptiſmum pænitentiæ omni populo Iſraëlis; quum impleret Johannes curſum
ſuum, dicebat: Quem me arbitramini eſſe? non is ſum ego; ſed ecce venit poſt me, cujus non ſum
dignus pedum ſoleam ſolvere.*

Johannes enim, proximo ante adventum Chriſti die, quum ad eum, Bethabaræ baptizan- 4743 30
tem ſecus Jordanem, Judæi Hieroſolymis Sacerdotes quoſdam & Levitas è ſectâ Phariſaicâ le-
gatos miſiſſent, ſciſcitaturos quiſnam ipſe eſſet; ſe non eſſe Chriſtum, clarè profeſſus eſt. Cúm-
que negaſſet ſe ipſum *Eliam* eſſe, vel *Prophetam* illum (à Moſe, *Deuteron.* XVIII. 15. præ-
dictum; eundem quidem cum Chriſto, *Act.* III. 22. & VII. 37. ſed à Judæis alium exiſtima-
tum) & ſe illam ab Eſaiâ prænunciatam dixiſſet fuiſſe *Vocem clamantis in deſerto, Complanate
viam Domini:* illud, à Paulo laudatum, de Chriſto demùm adjecit teſtimonium. *Ego baptizo
aquâ: ſed in medio veſtrûm ſtat quem vos non noſtis. Hic ille eſt, qui poſt me venit, qui mihi
antepoſitus eſt: cujus ſolearum ego non ſum dignus qui ſolvam corrigiam.* [Johan. I. 19,—28.
cum V. 33.]

Poſtero deinde die, Johannes venientem ad ſe Jeſum conſpicatus, ait: *Ecce Agnus Dei, qui
tollis peccata mundi. Hic eſt de quo dicebam: Poſt me venit vir qui antepoſitus eſt mihi, quia
prior me erat,* &c. *Et ego vidi, & teſtor hunc eſſe Filium Dei.* [Johan. I. 29,—34.]

Sequente die iterùm ſtabat Johannes, & ex diſcipulis ejus duo. Et intuitus Jeſum ambulan-
tem, dixit: *Ecce Agnus Dei.* Quod duo diſcipuli audientes, Jeſum ſecuti, apud eum manſe-
runt diem illum: hora enim erat quaſi decima. Horum unus Andreas, fratrem ſuum Simonem
perduxit ad Jeſum: qui cum intuitus, dixit; *Tu es Simon filius Jona, tu vocaberis Cephas.*
[Ibid. 35,–42.]

Poſtero die, Jeſus iturus in Galilæam, Philippum (qui erat ex Bethſaidâ, civitate Andreæ
& Simonis Petri) ſequi ſe juſſit. Ille Nathanaëlem ſubter ficum inveniens, perduxit eum ad Je-
ſum: qui verè Iſraëlitam eum fuiſſe pronunciavit, in quo non eſſet dolus; ſeque ipſum Scalam
cœli (in illo Jacobi ſomnio, *Geneſ.* XXVIII. 12. præmonſtratam) ſuper quam Angeli Dei aſ-
cendentes ac deſcendentes amodò cernerentur. [*Ibid.* 43,–51.]

Die tertio, nuptiæ factæ ſunt in Canâ Galilææ: ad quas invitatus Jeſus, unà cum matre ac
diſcipulis ejus, aquam in vinum mutatam fecit ſignorum ſuorum principium. Atque in hunc
modum gloriâ ejus manifeſtatâ, crediderunt in eum diſcipuli ejus. [*Johann.* II. 1,–11.]

Poſtea deſcendit Capernaumum ipſe & mater, & fratres (ſive cognati) & diſcipuli ejus:
manſerúntque illic non multos dies. [*Johan.* II. 12.]

Ad *publicum* Chriſti *miniſterium* jam perventum eſt: cujus acta, per quatuor Paſchata di-
ſtincta, ex quatuor Evangeliorum Harmoniâ hîc exhibemus; à viro eruditiſſimo & in ſacrarum
literarum ſtudiis longè exercitatiſſimo *Johanne Richardſono*, S. Theologiæ Doctore & Arda-
chadenſis in provinciâ noſtrâ Armachanâ Eccleſiæ Epiſcopo digniſſimo, concinnatâ. In quâ
illud ſingulare eſt; quòd Temporis ordinem ſolus *Matthæus* neglexiſſe reperiatur, à cæteris
tribus (ſi fortè parentheſin illam, *Luc.* III. 19, 20. de Johanne ab Herode in carcerem con-
jecto exceperis) conſtanter obſervatum.

PRIMUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. (Johann. II. 13.)
A quo primus annus LXX[x] *& ultimæ Hebdomadis Danielis incipit; in quo fœdus confirmatum eſt* Multis. (Dan. IX. 27. *cum* Matth. XXVI. 28.)

Anno Mundi		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.	Anno Periodi Iulianæ	Anno æræ Chriſtianæ
	ASCENDIT JESUS Hieroſolymam ad Paſcha.	II. 13.					
	Templum ingreſſus, vendentes ibi & ementes flagello abigit: & in authoritatis ſignum, Corporis ſui Templum, à Judæis ſolvendi, & à ſe reſuſcitandi, ipſis pronunciat.	14,-22					
	Miracula operatur. Et multis ideo in eum credentibus, ipſe ſe non credit; ſciens quid ſit in homine.	23, 24, 25.					
	Nicodemum, diſcipulum nocturnum, in myſterio Regenerationis, Fide in mortem ipſius, & Infidelium Condemnatione, inſtruit. * Lyddæ Æneas paralyſi afflictus decubuit, à quâ poſt annos 8. à Petro apoſtolo eſt ſanatus. (Act. IX. 33.) *	III. 1,-21					
4034	Relictis Hieroſolymis, in Judææ territorium, Jeſus cum diſcipulis proficiſcitur.	22.					
	Demoratur illic; & Baptizat: [per manum ſcilicet Diſcipulorum, ab ipſo, aut Johanne priùs baptizatorum.] Johanne tunc in Ænon baptizante: nondum enim conjectus fuerat in carcerem.	22, 23, 24.					
	Quæſtio oritur inter quoſdam Johannis diſcipulos, & Judæos, de Purificatione.	25.					
	Diſcipulos ſuos de Jeſu narrantes, æmulantéſque; Johannes de ſe, ſuóque officio; Et de Jeſu Chriſti, Dei Filii, excellentiâ, inſtruit: inſigne hoc, & ultimum ante incarcerationem, edens de eo teſtimonium.	26,-36					
	Johannes Herodis Tetrarchæ cum fratris Philippi uxore inceſtum, & alia flagitia reprehendens, in carcerem ab eo conjicitur.			VI. 17,-20	XIV. 3, 4, 5.		
	Jeſus audiens Johannem incarceratum; & Phariſæos comperiſſe plures ab eo factos diſcipulos, & baptizatos, per manum ſcilicet diſcipulorum; *relictâ Judæâ* [ubi circiter 8. menſes commoratus eſt] *in Galilæam rediit.*	IV. 1, 2, 3.			IV. 12.		
	Oportebat autem eum tranſire per Samariam. Ubi mulierem Samaritanam prope urbem Sychar, & cives Sychar in ſui agnitionem perducit, *quatuor menſibus ante meſſem*, [ſeu Paſcha, circa medium menſis 9, Ab dicti.]	4,-42.					
	Biduo in civitate Sychar commoratus in Galilæam iter perſequitur. [Qui ſecundus à Baptiſmo reditus ejus eſt è Judæâ in Galilæam.]	43, 44.					
	A Galilæis receptus, qui quæ Hieroſolymis fecerat vidiſſent; magnâ cum famâ in Synagogis eorum prædicat.	45.	IV. 14, 15.	I. 14, 15.			
	In Cana filium regii (ſeu aulici) Capernaumi ægrotantem, ſanat. Quod erat alterum in Galilæâ miraculum.	46,-54					
	In Capernaum operatur miracula. Et poſtea *Nazaretam venit, ubi educatus fuerat.* Et in Synagogam ut conſueverat intrans, & Prophetam Eſaiæ de ſe exponens, admirantibus primò civibus, at poſteà excandeſcentibus, ejectus eſt, & præcipitare eum de monte conantibus, ille per medium eorum diſcedit.		16,-30			4744	31
	Relictâ Nazaretâ, Capernaumi habitat. Ibique docet eos Sabbathis. Et percelluntur ſuper doctrinâ ejus.		31, 32.	21, 22.	13,-17		
	Spiritum immundum in Synagogâ Capernaumi obmuteſcere juſſum ejicit.		33,-37	23,-28			
	Egreſſus ſtatim Synagogâ, introivit domum Simonis & Andreæ; & ſocrum Simonis febricitantem ſanat.		38, 39.	29, 30, 31.	VIII. 14, 15.		
	Circa occaſum ſolis, allatos undique ægrotos curat, & dæmones obmuteſcere juſſos ejicit.		40, 41.	32, 33, 34.	16, 17.		
	Manè egreditur in deſertum locum; & precatur: Simone, & aliis eum proſequentibus: & volentibus eum detinere turbis reſpondet, Evangelizandum ſibi eſſe etiam aliis opidis.		42, 43, 44.	35,-39			
	Peragrans Galilæam totam, in Synagogis docet; & dæmonia ejicit.		44.	39.			

Cùm

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Cùm ei ad lacum Genezaret ſtanti, turba incumberet, intravit navigium Simonis, & ex eo turbam docet.		V. 1,--4		
Vt ceſſavit autem loqui, miraculoſam jubet capturam piſcium: eâque attonitos, Simonem Petrum, & Andream, Jacobum, & Johannem, ſequi juſſos, piſcatores hominum facit.		4,--11	I. 16,-20	IV. 18,-22
Et obivit totam Galilaam Jeſus, docens in Synagogis ipſorum; & *ſanans quemvis morbum:* famâ ejus emanante in totam Syriam; & turbâ multâ ſequente eum.				23, 24, 25.
In quadam Urbe Leproſum ſanat; qui inhibitus, divulgat tamen. Et veniebant ad eum undique, ut audirent eum, & ſanarentur; *ita ut jam non poſſet Jeſus manifeſtè introire in civitatem; ſed foris in deſertis locis erat*, & orabat.		12,-16	40,-45	VIII. 1,--4
Et rursus intravit Capernaumum, civitatem ſuam, interjectis aliquot diebus; & ſtatim domi docet: & Paralytico cum lectulo è ſolario demiſſo, coram Scribis, & Phariſæis, & turbâ multâ, peccata remittit; morbúmque, cum ſtupore omnium, ſanat.		17,-26	II. 1,--12	IX. 1,--8
Et quum digrederetur Jeſus illinc, egreſſus eſt rurſus ad mare: totáque turba veniebat ad eum, ac docebat eos. *Et quum prætergrederetur*, vidit, & vocavit Levin ſeu Matthæum ad telonium ſedentem.		27, 28	13, 14	9.
Jeſus, in domo Levi, ſe, diſcipulóſque, unà cum Publicanis convivantes, defendit: Et non jejunantes, contra Phariſæos, excuſat & vindicat.		29,-39	15,-22	10,-13
Factum eſt ut Sabatho altero-primo (ſeu ſecundo-primo, δευτεροπρώτῳ, id eſt, Sabbatho primo Novi anni, poſt exitum ex Ægypto inſtituti, & à menſe Niſan, ſeu Abib, inchoati) tranſiens Jeſus per ſata, diſcipulos ſuos ſpicas vellentes à reprehenſione Phariſæorum vindicat; & doctrinam de Sabbathi obſervatione explicat.		VI. 1,--5	23,-28	XII. 1,--8

SECUNDUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. [Johann. V.1. *collat. cum* IV. 35.] *A quo ſecundus annus LXX[a] Hebdomadis Danielis incipit.*

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
P*Oſt hæc erat Feſtum Judæorum, & aſcendit Jeſus Hieroſolymam:* & 38. annos ægrum, ad piſcinam Betheſda decumbentem, ſanat in Sabbatho. Et Judæis ipſum interimere ſtudentibus, quòd iſta feciſſet Sabbatho; & Deum dixiſſet patrem ſuum; diviniſſimam opponit apologiam.	V. 1,--47			
Digreſſus illinc, introivit rursùs in Synagogam, alio Sabbatho, & docet. Et quendam ibi dexteram manum habentem aridam ſanat. Unde exeuntes Phariſæi ſtatim cum Herodianis, conſultant ut eum perderent.		6,--11	III. 1,--6	9,--14
Jeſus autem quum hoc noſſet, *ſeceſſit ad mare:* ſequentes ſanans turbas; & ne ipſum manifeſtum facerent, multùm interminans: edicénſque diſcipulis ut navigiolum ſibi ſemper adeſſet propter turbam, ne ipſum opprimerent.			7,--12	15,--21
Factum eſt autem illis diebus, abiit in montem ad orandum, & pernoctavit in precatione. Et quum dies ortus eſſet, elegit 12. quos vocavit Apoſtolos, nominibus deſignatos.		12,--16	13,--19	
Deſcendens cum eis ſubſiſtit in loco campeſtri; & magnâ plebis multitudine undique adventante, ſanat omnes.		17, 18, 19.		
Veneruntque domum. Convenit autem rursùm turba, adeò ut ne capere quidem cibum poſſent. Et quum hæc audiſſent ipſius propinqui, venerunt ut prehenderent eum; dicebant enim eum apud ſe non eſſe.			19, 20, 21.	
Quum vidiſſet autem turbam, aſcendit in montem; & quum conſediſſet, adierunt eum diſcipuli ejus. Tunc autem Concionem habet, longam illam, & eximiam, primùm ad Apoſtolos; inde etiam ad univerſum populum.		20-49		V. VI. VII.
Quum autem finiviſſet omnia verba ſua audiente populo, ingreſſus eſt Capernaumum. Et Centurionis ſervum, paralyticum ibi, & moribundum ſanat.		VII. 1,--10		VIII. 5,--13
Die ſequenti proficiſcitur in civitatem Nain; & unigenitum Viduæ defunctum, & exportatum, reſuſcitat; unde fama ejus divulgatur.		11,--17		

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Johannes in carcere detentus diſcipulorum relatione de famâ factíſque Jeſu commotus, duos ex eis ad eum mittit, dicens, Tunc is es qui venturus erat, an alium expectabimus? Quibus cum reſponſo abeuntibus, amplum Jeſus de Johanne edit teſtimonium. Civitates ingratas cum probris increpat; & in Patris occultantis ſe, & revelantis, ſolo beneplacito, lubens acquieſcit.		VII. 18,-35		XI. 2,-30
Rogavit autem eum Simon Phariſæus, ut ſecum ederet. Et cùm diſcumberet, mulierem peccatricem, pedes lachrymis rigantem, capillis tergentem, deoſculantem, & ungentem, contra Simonem defendit, & abſolvit.		36,-50		
Et factum eſt deinceps, ut ipſe iter faceret oppidatim prædicans; & duodecim illi erant cum eo; miniſtrantibus ei quibuſdam mulieribus.		VIII. 1, 2, 3.		
Oblatus eſt ei Dæmoniacus cæcus & mutus; & ſanavit eum. Et contra Scribas & Phariſæos, qui Hieroſolymis deſcenderant, quòd per Beelzebulem ejiceret dæmonia blaſphemantes, ſe acriter defendit.			III. 22,-30	XII. 22,-37
Tunc reſponderunt quidam è Scribis ac Phariſæis dicentes, Præceptor, Velimus ex te ſignum videre. Quibus, cum multâ acrimoniâ reprehenſis, ſignum Jonæ ſolum proponit.				38,-45
Quum autem adhuc loqueretur turbæ, narratur matrem, & fratres ejus adſtare foris, viſum, & colloquium ejus quærentes. Reſpondens Jeſus, Quos pro matre, & fratre, & ſorore, habeat, oſtendit.		VIII. 19, 20, 21.	31,-35	46,-50
Illo verò die egreſſus Jeſus domo ſedit apud mare; & coacta eſt ad eum turba multa, adeò ut navigium ingreſſus ſederet; & turbas in littore adſtantes, per parabolam Seminantis, pluréſque alias parabolas, multa docet.		VIII. 4,-18	IV. 1,-34	XIII. 1,-53
Dixit autem eis die illo, quum ſerum diei eſſet, Transeamus in ulteriorem ripam. Et cùm quibuſdam eum ſequi volentibus reſponſum dediſſet; *Dimiſſâ turbâ, acceperunt eum ut erant in navigio*: Et magnâ tempeſtate ortâ, objurgat Jeſus ventum, tranquillat mare, & periclitantes ſervat diſcipulos.		VIII. 22,-25	35,-41	VIII. 18,-27
Et navigarunt ad ulteriorem ripam in regionem Gadarenorum ſeu Gergeſenorum, *quæ eſt in oppoſitâ ripâ Galilææ. Ipſi egreſſi in terram, ſtatim occurrerunt duo Dæmoniaci*, ſævi valde (quorum unicum memorant Marcus, & Lucas.) E quibus Dæmones ejecti, Jeſu permittente, in porcos intrarunt.		26,-36	V. 1,-16	28,-33
Gadarenis, ut ab ipſis diſcederet, rogantibus; & dæmoniaco ſupplicante ut cum ipſo eſſet, dimiſſo tamen, & in Decapoli prædicante quanta ipſi feciſſet Jeſus, *in navigio ipſe rurſum trajecit in ulteriorem ripam*, & demùm in Urbem ſuam [Capernaum.]		37, 38. 39.	17,-20	34.
Factum eſt autem ut quum revertiſſet Jeſus, excepit eum turba: nam omnes expectabant eum: eratque apud mare.		40.	21.	
Tunc adeunt eum diſcipuli Johannis, dicentes, Quare nos & Phariſæi multum jejunamus; diſcipuli verò tui non jejunant? Quibus ſuum dat reſponſum.				IX. 14,-17
Hæc eo loquente ipſis, Ecce venit Jairus, unus ex præfectis Synagogæ; & multum precabatur eum pro filiâ unigenitâ, quaſi annorum 12, agente animam. In itinere autem ad domum Jairi, mulier quæ erat in fluxione ſanguinis ab annis 12, ex tactu fimbriæ pallii Jeſu, illicò ſanatur. Filia autem Jairi jam mortua, verbo ejus in vitam revocatur: multum imperante ipſo ne quis id reſciret.		41,-56	22,-43	18,-26
Quúmque digrederetur illinc, ſequuti ſunt eum duo Cæci: Quorum oculos aperit: & graviter interminatus eſt eis, ſed fruſtrà, ne quis id ſciret.				27,-31
Ipſis autem egredientibus, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmoniacum. Et ejecto dæmonio loquutus eſt mutus; mirante turbâ; blaſphemantibus Phariſæis.				32, 33, 34.
Et obibat Jeſus urbes omnes ac vicos; docens, & ſanans. *Et venit in Patriam ſuam, & ſequuti ſunt eum diſcipuli ejus*; & ſabbatho in Synagogâ docens, à civibus, licèt admirantibus, iterùm contemnitur, fabérque vocatur.			VI. 1,-6	35. XIII. 54,-58
Et circuibat vicos in orbem, docens.			6.	
Commiſeránſque turbam, meſſémque multam; & operarios paucos, dicit diſcipulis, rogandum Dominum ut emittat operarios.				IX. 35,-38

Anno Mundi.		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.	Anno Periodi Julianæ.	Anno æræ Chriſtianæ.
	Tunc 12 Apoſtolos, binos mittit; mandatis, & poteſtate inſtructos, ad Prædicandum, & Sanandum.		IX. 1,–5	VI. 7,–11	X. 1,–42		
	Et factum eſt quum finem feciſſet Jeſus præcipiendi diſcipulis ſuis, ut digreſſus illinc, doceret & prædicaret in Urbibus eorum.				XI. 1.		
	Exeuntes autem duodecim obibant ſingulos vicos, Evangelizantes & Sanantes ubique.		6.	12,–16			
4035	XV. *Kalend. Novembris, Sejanus caſus eſt.* (Tacit. Annal. 6. cap. 25.) *Quo ſublato, mox cognovit Tiberius conficta ab illo fuiſſe crimina, quæ adverſus Judæos detulerat. Proinde mandavit omnium provinciarum præſidibus, ut opidatim huic genti parcerent, exceptis reis paucis admodùm: cæterùm de ritibus eorum nihil novarent; ſed commendatos haberent, tum viros ipſos ut pacis amantiſſimos, tum mores eorum legéſque ut conferentes ad tranquillitatem publicam.* [Philo, de legat. ad Caium.] * Munera quoque quædam Syriacis Legionibus dedit; quòd ſolæ nullam Sejani imaginem inter ſigna, coluiſſent. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 48.] *						
	Mortuo Severo Ægypti præſide, Tiberius ex amicorum ſuorum cohorte ſucceſſorem in ſex annos illi dedit Flaccum Avillium: qui per quinque priores, quibus in vivis fuit Tiberius, cum laude provinciæ præfuit. [Philo, lib. in Flaccum.]					4745	32
	Decollatur Johannes Baptiſta.				XIV.		
	Quumque hoc audiſſent diſcipuli ejus, venerunt & ſuſtulerunt cadaver ejus, & poſuerunt in monumento, & renunciaverunt Jeſu.			17,–28, 29.	6,–11, 12.		
	Herodis Tetrarchæ, & aliorum, de famâ ejus audientium, Opiniones de Jeſu. Qui Herodes ſtudebat eum videre.		7,8,9.		1,–4		
	Reverſi Apoſtoli narraverunt Jeſu quæcunque fecerant.		10.	30.			
	Hæc de morte Johannis, & Apoſtolorum factis, quum audiſſet Jeſus, *dixit eis, Venite vos ſeorſim in deſertum locum, & requieſcite paululùm.* Nam præ turbâ *ne cibum quidem capere ipſis vacabat. Ipſe igitur, aſſumptis duodecim, ſeceſſit illinc navigio privatim in locum deſertum urbis quæ vocatur Bethſaida.* Et quum hoc audiſſet turba, pedibus ſequuta eſt eum ab urbibus; prævenerúntque eum: Et ipſe eos docebat, & ſanabat.		10,11	31,–34	13, 14		
	Subiit verò in montem Jeſus, & ibi ſedit cum diſcipulis. Prope autem erat Paſcha. Quum autem ſerum diei eſſet, 5 panibus hordeaceis, & 2 piſciculis, quaſi 5000 paſcebat viros, abſque mulieribus, & puerulis, 12 cophinis fragmentorum remanentibus. Et quum volebant eum *Regem facere, ſtatim adegit Jeſus diſcipulos inſcendere in navigium, & præire ſibi in ripam alteram, Bethſaidæ oppoſitam,* Capernaumum verſus. *Ipſe verò aſcendit in montem privatim ad orandum. Provecti autem quaſi ſtadia* 25. *aut* 30. vento contrario inſurgente, quartâ noctis vigiliâ ibat ad eos Jeſus, ambulans ſuper mare, volebátque eos prætetire. Et perterritis ſe revelat: Petrúmque demergentem reprehendens, ſervat; obſtupeſcentibus omnibus. *Et quum trajeciſſent venerunt in terram Geneſaret. Tunc ipſis egreſſis è navigio, ſtatim agnito eo, quocunque introivit, attulerunt ægrotos,* ut vel fimbriam pallii ejus tangerent; & ſanabantur.	VI. 1,–21	12,–17	35,–56	15,–36		
	Poſtero à trajectione *die, turba quæ ſubſtiterat cis mare,* ingreſſi ſunt & ipſi in navigia, & *venerunt Capernaumum, quærentes Jeſum.* Quibus concionatur, in Synagogâ Capernaumi, de Pane vitæ. Et murmurantibus Judæis, ſe Panem vitæ aſſerit. Unde multis diſcipulorum recedentibus; & Apoſtolis abire nolentibus, unum tamen ex eis Diabolum pronunciat.	22,–71					

TERTIUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. [Johann. VI. 4.] *A quo tertius annus LXX^{x} Hebdomadis Danielis incipit.*

		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
	Qui Hieroſolymis advenerant Scribæ & Phariſæi, adierunt Jeſum; & quum vidiſſent quoſdam ex diſcipulis ejus pollutis manibus, id eſt, illotis, edere panem, conqueſti ſunt, quòd non ambularent ſecundùm Traditionem Seniorum. Quibus, de Traditionibus reſpondet, quòd abolerent mandatum Dei, ut Traditiones Hominum fruſtrà ſervarent.			VII. 1,–23	XV. 1,–20

Anno Mundi.		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno æræ Christianæ.
	Et turbam docet; quod domi diſcipulis exponit; Nihil quod ingreditur, ſed ea quæ egrediuntur ex homine, eum polluere.						
	Et illinc ſurgens, abit in partes ſeu confinia Tyri & Sidonis. Sed non potuit latere. Mulierem enim Chananæam, ſeu Græcam, Syrophœniſſam, pro filiolâ malè à dæmonio impuro vexatâ, conſtanter intercedentem, ob fidei magnitudinem collaudans, dæmonium è filiolâ expellit.			VII. 24,-30	XV. 21,-28		
	Tunc regreſſus è finibus Tyri & Sidonis, venit ad mare Galilææ per medios fines Decapolis. Et offerunt ei ſurdum, difficulter loquentem; quem ſanat; interdicens, ſed fruſtrà, ne cui dicerent.			31,-37			
	Et quum aſcendiſſet in montem, ſedit illic, & mirante turbâ, ſanat plurimos.				29, 30, 31.		
	Diebus illis, quum multa omninò turba eſſet, jam triduum permanens apud eum in deſerto, ſeptem panibus, & piſciculis 4000 pavit viros, abſque mulieribus & puerulis, ſeptem ſportis fragmentorum reſiduis.			VIII. 1,--9	32,-38		
	Et ſtatim ingreſſus in navigium cum diſcipulis ſuis, venit in partes Dalmanutha, ſeu fines Magdala.			10	39.		
	Prodierunt autem Phariſæi, Signum è cœlo ab eo quærentes. Et ipſe altè ingemiſcens, hypocritis faciem cœli diſcernere noſcentibus, Signum negat, niſi illud Jonæ. *Relictiſque eis, ingreſſus rurſus navigium, abit in ulteriorem ripam.*			11,12, 13.	XVI. 1,--4		
	Et quum veniſſent diſcipuli ejus in ulteriorem ripam, obliti fuerant ſumere panes, & panem non niſi unum habebant ſecum in navigio. Tunc dixit eis Jeſus, Cavete à fermento Phariſæorum, & Sadducæorum, & fermento Herodis. Eóſque de pane oblivioni tradito propterea diſceptantes, Jeſus ex anteactis in Panis multiplicatione miraculis acriter redarguens, de fermento, non Panis, ſed Doctrinæ, intelligentiores reddit.			14,-21	5,--12		
	Venit autem Bethſaidam: & obtulerunt ei cæcum. Qui extra vicum ductus, & ſputo, manuúmque impoſitione gradatim viſum recuperans; ne cuiquam dicat inhibetur.			22,-26			
	Egreſſus eſt autem Jeſus, & diſcipuli ejus, in vicos Cæſareæ Philippi. Et factum eſt ut quum ipſe ſeorſim oraret, & jam in *viâ eſſet, ut interrogaret diſcipulos, dicens eis, Quemnam eſſe me dicunt homines?* Reſponſo dato: Vos autem, ait, Quem me dicitis eſſe? Reſpondentem Petrum beatum dicit: Promiſſiones annectit: & diſcipulis interdicit, ut nemini dicerent, ſe eſſe Jeſum illum Chriſtum. Prædicit eis de Morte, & Reſurrectione ſuâ. Petrúmque, ideo objurgantem, Satanam vocat. Diſcipuliſque, & Turbæ, de Cruce omnibus ſubeundâ eum ſequi volentibus, concionatur: Prædicit denique Transfigurationem ſuam.		IX. 18,--27	27,-38	13,-28		
	Factum eſt autem poſt hæc verba quaſi dies 8. (6. intermediantibus) ut in monte ſublimi transfiguraretur. Et quum deſcenderent de monte, mandavit eis nemini dicere quod viderunt, uſque quò Filius hominis à mortuis reſurgat. Ipſi autem ſiluerunt: mutuò quærentes, Quid illud eſſet à mortuis reſurgere. Et interrogantes eum, Cur Scribæ dicunt, oportere ut Elias priùs veniat; Reſponſum accipiunt, quo intelligunt de Johanne Baptiſtâ, Eliâ illo, Jeſum loquutum eſſe.		28,-36	IX. 1,--13	XVII. 1,--13		
	Factum eſt autem ſequenti die, ut quum ipſi deſcendiſſent è monte, & veniſſet ad diſcipulos ſuos, vidit turbam multam circa eos, & Scribas cum eis altercantes. Et ſtatim tota turba viſo eo expavit: & accurrentes ſalutaverunt eum. Et interroganti de altercatione, Reſpondet pater Lunatici, de filio ſuo habente Spiritum impurum, mutum, & ſurdum; & diſcipulis ejicere eum non valentibus. Expulſo per Jeſum dæmonio, ſanatus filius patri redditur; mirantibus omnibus. Domique reſpondet diſcipulis, cur dæmonem ejicere non potuerint.		37,-42	14,-29	14,-21		
	Et illinc egreſſi, unà iter faciebant per Galilæam; nec volebat ut quiſquam id ſciret. Et docebat diſcipulos de Morte, & Reſurrectione ſuâ. Ipſi verò ignorabant hoc dictum: & contriſtati vehementer timebant eum interrogare.		43, 44, 45.	30, 31, 32.	22,23		
	Quum autem veniſſent Capernaumum, Petrus de ſolvendo				24,-27		

a Jeſu

Anno Mundi		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.	Anno Periodi Iulianæ	Anno æræ Chriſtianæ
	à Jeſu didrachmate interrogatur. Et quum ingreſſus eſſet domum Jeſus, præveniens Petrum, ſtaterem in Piſce inveniendum, tributum pro ſe, & Petro ſolvendum jubet.						
	Capernaumi interrogat diſcipulos Jeſus, Quid in viâ inter ſe diſceptaſſent: Silentéſque primò, dicentéſque poſteà, Quiſnam maximus eſt in regno cœlorum; puerulum ſtatuendo in medio eorum, *humilitatem*, qualem pueruli, docet. De offendiculis etiam monet mundum: Ne manus, pes, vel oculus, faciat ut offendas, cavendum: Parvulos non contemnendos: fratrem in nos peccantem, arguendum; etiam ab Eccleſiâ ligandum, vel ſolvendum: & ſeptuagies ſepties uſque condonandum; ut in parabolâ duorum Regi debitorum oſtendit.		IX. 46, 47, 48.	IX. 33,-37	XVIII. 1,--35		
	Reſpondit autem ei Johannes dicens, Vidimus quendam per nomen tuum ejicientem dæmonia. Quem non prohibendum docet Jeſus. Iterúmque de parvulis non offendendis; & ne manus, pes, vel oculus faciat ut offendas, cavendum monet.		49,50	38,-50			
	Junius Gallio, qui Tiberio adulari ſtudens, ut ejus milites exactis ſtipendiis in ſubſelliis equitum ſpectacula viderent ſententiam dixerat, miſſus ab eo in exilium eſt: hoc nomine, quòd militibus perſuadere voluiſſe videbatur, ut Reipublicæ potiùs quàm Tiberio ſtuderent. Et quia incuſabatur facilè toleraturus exilium, delectâ Lesbo inſulâ nobili & amœnâ; Romam inde retractus eſt, & magiſtratuum cuſtodiæ traditus. [Tacit. Annal. 6. cap. 3. Dio, lib. 58. pag. 632.]						
	Caſſius Severus Orator 25°. exilii ſui anno mortuus eſt (in Seripho inſulâ,) ad tantam redactus inopiam, ut pannum vix haberet quo ſecreta contegeret. [Hieronym. in Chronico.]						
	Romæ ad Patres à Quintiliano tribuno plebis de libro Sibyllæ relatum eſt, quem Caninius Gallus quindecimvir recipi inter cæteros ejuſdem vatis, & eâ de re Senatuſconſultum poſtulaverat. Quo per diſceſſionem facto, miſit litteras Tiberius: quibus modicè tribunum increpans ut ignarum antiqui moris ob juventam, Gallo exprobrabat, quòd ſcientiæ ceremoniarúmque vetus, incerto authore, ante ſententiam collegii, non ut aſſolet lecto per magiſtros (Sacerdotum) æſtimatóque carmine, apud infrequentem ſenatum egiſſet. Itaque notioni Quindecimvirûm liber tunc ſubjectus eſt. (Tacit. Annal. 6. cap. 12.)						
4036	*Verſabatur Jeſus poſthac in Galilæâ: nolebat enim in Judæâ verſari, quia ſtudebant eum Judæi interimere. Propè autem erat Feſtum Judæorum, ſcenopegia*, ſeu Tabernaculorum. Ad placitum autem fratrum, nondum in eum credentium, non aſcendit ad Feſtum Jeſus; ſed poſt eos, velut occultè.	VII. 1,-10					
	Factum eſt autem, interim dum complēretur tempus quo ſurſum reciperetur, tum ipſe faciem ſuam direxit ad eundum Hieroſolymam. Miſitque nuncios ante faciem ſuam; qui profecti ingreſſi ſunt in vicum Samaritanorum ad parandum hoſpitium. Quibus non recipientibus; & diſcipulis, ignem volentibus è cœlo in eos deſcendere, objurgatis, *in alium vicum abierunt.*		51,-56				
	Factum eſt autem, ut proficiſcentibus ipſis, quibuſdam cum ſequi volentibus, Reſponſum Jeſus dederit ſingulis.		57,-62				
	Poſt hæc autem miſit Jeſus LXX. diſcipulos ante faciem ſuam, binos in omnem urbem & locum, quo futurum erat ut ipſe veniret; mandatis, & poteſtate inſtructos.		X. 1,-16				
	Turbâ quærente; & de ipſo *muſſitante*; *Feſto jam medio Jeſus* in Templo docet. Admirantibus de doctrinâ, Reſpondet, Doctrinam, non ſuam eſſe, ſed ejus qui miſit eum. Convitiantibus item; eíque objicientibus; Reſpondet multa! Miniſtri mittuntur qui prehendant eum. *Ultimo autem die & magno illo Feſti*, clamante Jeſu de Fide in eum, diſſidium ortum eſt in turbâ propter eum. Miniſtri autem qui erant miſſi; & Nicodemus, coram Phariſæis obloquentibus, Perſonam ejus, Cauſámque defendunt.	11,-53					
	Jeſus autem profectus eſt in montem Olearum. Et diluculo rursùs in Templo ſedens docet. Et mulierem in adulterio	VIII. 1,--59					

Anno Mundi.		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.	Anno Periodi Iulianæ.	Anno æræ Chriſtianæ.
	deprehenſam nolens [ut judex] condemnare, monet ne deinceps peccet. *In gazophylacio Templi docens*, Se lucem eſſe mundi aſſerit: & ſe de ſeipſo teſtantem defendit. Multa docet, de Patre; de Se; Quò vadat; Quis ſit: de Patre eorum Abrahamo; de ſervitute Peccati; & Diaboli: de ſe dæmonium non habente: de morte non guſtandâ, ſi quis Sermonem ejus ſervaverit: his verbis concludens, *Priuſquàm Abraham exiſteret, Ego ſum. Suſtulerunt ergo lapides ut jacerent in eum. Jeſus autem occultavit ſe, & exivit è Templo, quum tranſiviſſet per medios ipſos; & ita præteriit.*						
	Prætergrediens autem vidit mendicum cæcum à nativitate. Qui videns factus à Jeſu; poſt multas examinationes, ipſius, & parentum ejus, ejectus è Synagogâ, adoravit eum.	IX. 1,--41					
	Concionatur porrò de Se, oſtio Ovilis; & Paſtore illo Bono; de Furibus item, & mercenariis. *Et diſſidium rurſus ortum eſt inter Judæos propter iſtos ſermones.*	X. 1,--21					
	Reverſi ſunt autem LXX, cum gaudio. Quos ultrà monet Jeſus, & inſtruit: exultans ſpiritu: & Beatos eorum oculos, privatim eis dicens.		X. 17,-24				
	Tunc ecce quidam Legis interpres quærit, Quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Qui à Jeſu ad legem remittitur: & quis ſit Proximus, Parabolâ de homine incidente in latrones, docetur.		25,-37				
	Factum eſt verò inter eundum, ut ipſe ingrederetur in quendam vicum; in domo Marthæ receptus; ipſâ miniſtrante; & ſorore Mariâ Sermonem Jeſu audiente; quæ eam ob cauſam Marthæ prælata eſt.		38,-42				
	Et factum eſt, ut quum ipſe oraret quodam in loco, poſtquàm ceſſaſſet, diceret ei quidam ex ejus diſcipulis, Domine doce nos orare, prout & Johannes docuit diſcipulos ſuos. Unde præſcribit ſecundò eandem Orationem Dominicam: Argumenta addens, ad orandi conſtantiam, & Fidei in obtinendo confirmationem promovendam.		XI. 1,--13			4746	33
	Ejecit etiam dæmonium quod erat mutum, mirante turbâ: Et contra blaſphemantes confirmat, ſe per Beelzebulem dæmonia non ejicere.		14,-26				
	Factum eſt autem quum hæc diceret, quòd mulier è turbâ dixit ei, Beatus venter qui te portavit. Cui reſponſum dat.		27, 28				
	Quum autem turba aggregaretur apud eum, cœpit dicere, Gens iſta Signum requirit: ſed non dabitur, niſi illud Jonæ. Adjiciens Reginam Auſtri; & Ninevitas, gentem iſtam condemnaturos. Et conſiderandum, ait, Num lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.		29,-36				
	Quum autem hæc loquutus eſſet, rogavit eum quidam Phariſæus, ut pranderet apud ſe. Qui non abluentem Jeſum admiratus; ſeverè ipſe, unà cum Phariſæis, ob externam ſanctitatem ſeu ſimulationem, internam improbitatem, avaritiam, & ſuperbiam, reprehenditur. Et væ ſimiliter Legis interpretibus comminatur Jeſus.		37,-54				
	Interea quum aggregata eſſet permulta turba, Diſcipulis dicit, cavendum eſſe à *fermento Phariſæorum, quod eſt Hypocriſis*: nec timendum ab eis qui interimunt corpus.		XII. 1,--12				
	Dixit autem ei quidam è turbâ, Dic fratri meo ut partiatur mecum hæreditatem. Cui dixit, *Quis me vobis judicem fecit?* Unde contra Avaritiam concionatur; in Parabolâ divitis ædificaturi horrea majora: & contra anxiam, infidam, & inutilem de hujus vitæ neceſſariis ſolicitudinem: mandans, ut quærant potiùs Regnum Dei; & ſimiles ſint præſtolantibus adventum Domini; ut fidum & prudentem diſpenſatorem decet. Ignem diſſidiorum ob Evangelium ſe in terram immiſſurum ait. Hoc autem præſtitutum tempus, quî fit ut non explorent; eis improperat.		13,--59				
	Adfuerunt autem eo ipſo tempore quidam annunciantes ei de Galilæis quorum ſanguinem Pilatus miſcuerat cum ipſorum ſacrificiis. Indè reſipiſcentiam Jeſus prædicat. Et Parabolam de Ficu non ferente fructum proponit.		XIII. 1,--9				
	Docebat autem in quadam ſynagogâ Sabbatho. Et ecce mulier adfuit habens ſpiritum infirmitatis ab annis 18. erátque incurva. Quam ſanat Sabbatho. Factúmque contra Præfectum		10,-21				

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Synagogæ indignantem, vindicat. Deinde Regnum Dei, grano ſinapis; & Fermento aſſimilat.		XIII.		
Peragrabat ſingulas urbes, & vicos, docens, & iter faciens Hieroſolymam. [ad Encænia ſcilicet.]		22.		
Dixit autem ei quidam, Num pauci ſunt qui ſerventur? Reſpondet, Contendendum, intrare per anguſtam portam.		23,-30		
Eo ipſo die acceſſerunt quidam Phariſæi, dicentes, Exi, & abi hinc; nam Herodes vult te interimere. Quibus reſponſum reddit intrepidum.		31,--35		
Et factum eſt, ut quum veniſſet domum cujuſdam ex primoribus Phariſæis Sabbatho ad edendum panem, Hydropicus aderat coram eo. Quem ſanat: Factúmque in Sabbatho defendit. Dicitque Parabolam eis qui vocati fuerant. Et docet eum à quo fuerat vocatus.		XIV. 1,--14		
Hoc autem quum audiſſet quidam ex eis qui ſimul diſcumbebant, dixit ei, Beatus qui edit panem in regno Dei. Cui reſpondens, Parabolam proponit de magnâ cœnâ; & factis ſingulis Vocatorum excuſationibus.		15,-24		
Ibat autem turba multa cum eo: Et converſus, concionatur eis de vitâ ipsâ relinquendâ propter Chriſtum: Proponens parabolam hominis turrim ædificaturi; & Regis ad prælium profecturi.		25,--35		
Accedebant autem ad eum omnes Publicani, & peccatores, ut eum audirent. Et murmurantibus Phariſæis & Scribis; Loquitur ad eos Parabolas Ovis perditæ; Drachmæ, & Filii prodigi.		XV. 1,--32		
Dixit autem etiam diſcipulis ſuis, Parabolam Diſpenſatoris diſſipantis, ad dominum delati; unâ cum ejuſdem Applicatione: *Audiebant autem hæc omnia etiam Phariſæi, qui erant avari, & ſannis eum excipiebant.* Tunc contra eos concionatur: & quædam docet alia: & Parabolam Divitis deliciis ſe oblectantis, & Lazari mendici, enarrat.		XVI. 1,--31		
Ait autem Diſcipulis, Væ illi per quem offendicula eveniunt. Docétque, peccanti in te fratri ignoſcendum eſſe.		XVII. 1,--4		
Tunc dixerunt Apoſtoli Domino, Adde nobis fidem. Quibus de vi Fidei reſpondet. Et parabolâ ſervi arantis, & ſtatim miniſtrantis, oſtendit, Quòd cùm omnia fecerint, ſervi tamen inutiles ſint; nam quod debuerint facere fecerunt.		5,--10		
Et factum eſt inter eundum Hieroſolymam, ut ipſe tranſiret per mediam Samariam, & Galilæam. Quum autem ingrederetur in quendam vicum, occurrerunt ei decem leproſi. Qui inter eundum, ex mandato Jeſu, ad Sacerdotes, purificati ſunt. Quorum unus, Samaritanus, ad gratias ei agendas redit.		11,--19		
Et interrogatus à Phariſæis, Quando venturum eſſet Regnum Dei; Reſpondet, non veniet Regnum Dei ita ut obſervari poſſit: ſed intus eſt. Et diſcipulis dicit, Quòd ſecundùm dies Noë, & Loti, erit dies quo Filius hominis detegetur: ſed priùs oportet illum multa pati.		20,-37		
Dixit autem eis etiam Parabolam, quòd oportet ipſos ſemper orare; exemplo viduæ intercedentis apud iniquum judicem: cùm Deus juſtus vindex ſit.		XVIII 1,--8		
Dixit etiam quibuſdam qui ſibi perſuaſerant ſe juſtos eſſe, & pro nihilo habebant reliquos, Parabolam Phariſæi; & Publicani, in Templo orantium.		9,--14		
Facta ſunt autem Encænia Hieroſolymis; & hyems erat. Et ambulabat Jeſus in Templo, in Porticu Salomonis. Cinxerunt igitur eum Judæi, & dixerunt ei, Quouſque animam noſtram ſuſpendis? Si tu es Chriſtus ille, dic nobis apertè. Quem aſſerentem; idque ex operibus: dicentémque, Ego & Pater unum ſumus, *ſuſtulerunt rurſum lapides, ut eum lapidarent:* Defendentémque ſe Deum eſſe, ex Scripturâ, & Operibus, *rurſus ſtudebant eum prehendere: ſed exivit ex eorum manu.*	X. 22,-39			
Abiitque rurſus in trajectum Jordanis; in eum locum ubi primùm fuerat Johannes quum baptizaret; manſitque illic, & multi venerunt ad eum; &, ut conſueverat, docebat eos, & ſanabat: *multíque illic crediderunt in eum.*	40,41, 42.		X. 1.	XIX. 1,2.
Tunc adierant eum Phariſæi, tentantes eum, & dicentes ei, Licet homini dimittere uxorem ſuam quavis ex cauſa? Negat illud Jeſus; & tam Moſaicum diſceſſionis libellum			2,--12	3,--12

objicientibus

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
objicientibus Phariſæis, quàm diſcipulis dicentibus, Tum non expedire uxorem ducere, reſponſum dat.		XVIII.	X.	XIX.
Adferebant autem ad eum etiam Infantes, ut manus eis imponeret, & precaretur. Et objurgatis diſcipulis prohibere volentibus, cùm manus impoſuiſſet eis, & benedixiſſet, *profectus eſt illinc:*		15, 16, 17.	13,-16	13, 14, 15.
Egrediente autem ipſo ut ſeſe daret in viam, accurrit ei adoleſcens, unus ex primoribus, dives valde, dicens, Magiſter bone, quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Jeſus, de Titulo dicens, ablegat ad præcepta, dicentem ſe obſervaſſe, diligit; vendere omnia juſſum, & diſtribuere pauperibus, valde triſtem dimittit: de divitibus ſeu avaris duriter pronunciat: Et Petro dicente, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te,* factas Apoſtolis duodecim proprias, reliquiſque ſequentibus inſignes edit Promiſſiones. Additque, multi autem primi erunt ultimi; & ultimi primi. Quod Simili operariorum in vineam conductorum oſtendit. Multi enim ſunt vocati, pauci electi.		18,-30	17,-31	16,-30 XX. 1,--16
Erat autem infirmus Lazarus à Bethania. Miſerunt ergo ſorores ejus ad Jeſum, nunciantes de morbo. Ut ergo audivit illum ægrotare, *tum quidem manſit duos dies in eo loco ubi erat.* Deinde poſtea dixit diſcipulis, Eamus in Judæam rurſus. Dicentibus, modò ſtudebant te Judæi lapidare, & rurſum illuc abis? Reſpondens Jeſus, dixit poſtea eis, Lazarus dormit; de morte loquens, non ſomno; eamus ad eum. Eamus, inquit Thomas, & nos, ut moriamur cum eo.	XI. 1,--16			
Venit Jeſus ad limites Bethaniæ, & invenit Lazarum quartum jam diem in monumento agere. Marthâ autem occurrente ei, de Reſurrectione colloquuntur. Et Maria audiens, citò venit ad eum, extra vicum, ubi occurrerat ei Martha: & flentem videns, flens ipſe, venit ad monumentum: Et cùm jubente Jeſu lapidem ſuſtuliſſent, Patri gratias agens, è monumento eum evocat: multis ideò credentibus: & *quibuſdam abeuntibus ad Phariſæos, narrantibúſque quæ fecerat Jeſus.* Coacto igitur concilio; & Caiphâ de Jeſu prophetante, ab illo die conſultabant unà ut interimerent eum: præcipientes ut ſi quis noſcet ubi eſſet, indicarent, ut prehenderent eum. *Jeſus ergo non palàm ampliùs ambulabat inter Judæos; ſed abiit illinc in urbem Ephraim: & illic commorabatur cum diſcipulis.*	17,-54			
Erant autem in viâ aſcendentes Hieroſolyma; & præibat eis Jeſus, & expaveſcebant. Ipſe autem aſſumptis rursùm duodecim, illis cœpit dicere quæ ſibi erant eventura. Ipſi verò nihil horum intellexerunt.		31,-34	32,33, 34.	17, 18, 19.
Tunc accedunt ad eum Jacobus & Johannes, filii Zebedæi, & mater, petentes ſeſſionem ad dexteram & ſiniſtram Jeſu. Reſponſo tandem repulſi, & indignantes cæteri; admonentur omnes, ut qui voluerit fieri magnus, & primus inter eos, ſit omnium miniſter & ſervus.			35,-45	20,-28
Factum eſt autem ut dum ipſe appropinquaret Jericho, cæcus quidam ſederet apud viam mendicans: & percontatione cognoſcens Jeſum Nazaræum tranſire, inſtanter, licèt objurgatus, miſericordiam implorat: Et adductus, viſúmque recipiens; ſequebatur eum glorificans Deum.		35,-43		
Jeſus autem ingreſſus Jericho, tranſibat: Zacchæum videns in ſycomoro, dicit ei, Hodie domi tuæ oportet me manere.		XIX. 1,--10		
Egredientibus autem ipſis urbe Jericho, ſequuta eſt eum turba multa. Et duobus cæcis (quorum unus erat Bartimæus) viſum reſtituit. Et ipſi ſequuti ſunt eum.			46,-52	29,-34
Hæc autem ipſis audientibus, eo quòd eſſent prope Hieroſolymam, & quòd putarent fore, ut illicò Regnum Dei appareret, pergens, dixit Parabolam, de homine Nobili, in longinquam regionem profecturo; & decem ſervis decem minas dante, ut negotiarentur, donec reverteretur: & quum rediiſſet, cognoſcente quis quid negotiando confeciſſet; & pro menſurâ lucri illis retribuente.		11,--27		
Propè autem erat Paſcha. Et multi ex illâ regione aſcenderunt Hieroſolymam ante Paſcha, ut purificarent ſe.	55,56, 57.			

	IOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Jeſus ergo ſex ante Paſcha diebus venit Bethaniam. Fecerunt ei cœnam : Lazaro unà diſcumbente : Mariâ pedes ungente, & capillis extergente; & Jeſu eam contra Judam defendente. Turba autem multa venit, *non propter Jeſum tantùm, ſed etiam ut Lazarum viderent. Conſultârunt autem primarii Sacerdotes, ut Lazarum etiam interimerent : quia multi ex Judæis propter eum credebant.*	XII. 1,--11			
Et his dictis, antegrediebatur aſcendens Hieroſolymam. Et factum eſt, quum appropinquaſſet Bethphagæ, & Bethaniæ, ad montem qui vocatur Olearum, [menſis Martii die 29.] *miſit duos è diſcipulis ejus* pro pullo alligato, cui nullus unquam hominum inſedit. (Aſinæque etiam Matthæus meminit.)		XIX. 28,--35	XI. 1,--7	XXI. 1,--7
Adduxerunt igitur Pullum ad Jeſum, & injecerunt ei pallia ſua, & inſedit ei. Et turba multa quæ venerat ad diem Feſtum, prodiit ei obviam: plurimis ſternentibus veſtimenta ſua in viâ; aliis ramos frondéſque arborum. *Et quum jam appropinquaret ad deſcenſum montis Olearum,* clamabat turba quæ præibat, & quæ ſequebatur, Hoſanna Filio Dàvid. Et aliquibus Phariſæorum è turbâ dicentibus ei; Objurga diſcipulos tuos, Reſponſum dat. Phariſæi ergo dixerunt inter ſe, Videtíſne nos nihil proficere ? ecce mundus eum ſequutus eſt.	12,--18	36,-40	8,9,10	8, 9
Et ut appropinquavit, viſà urbe flevit ſuper eâ : ruinam ejus extremam prænuncians.	19.	41,-44		
Et quum introiſſet Hieroſolymam, commota eſt univerſa urbs, dicens, Quis eſt hic ?				10, 11,
Et introivit Jeſus in Templum Dei ; & ejecit vendentes, & ementes in eo. Cæcos, & claudos, in Templo ſanat. Puerósque in eo clamantes Hoſanna, contra Sacerdotes & Scribas indignantes juſtificat.		45,46,	11.	12, 13, 14, 15, 16.
In Templo quotidie docet; auditoribus diligenter auſcultantibus: primariis verò Sacerdotum, & primoribus plebis perdere eum ſtudentibus.		47, 48.		
Græci autem quidam ex eis qui veniunt ut adorent in Feſto, Jeſum videre cupiunt. Narrantibus reſpondet, de Paſſione ſuâ concionando : Patrémque invocando, reſponſum accipit per vocem è cœlo; quam quidam Tonitru; alii Angelum eſſe putant. Iterúmque agens de ſublatione Filii hominis è terrâ; eis qui de eâ ulteriùs quærebant, & Quis eſſet iſte Filius hominis, Reſpondet.	20,-50			
Inde abiens, occultavit ſe ab eis; horâque veſpera cùm eſſet, abiit ad Bethaniam cum illis duodecim. Quum autem tot ſigna coram eis edidiſſet non credebant in eum; ut ſermo Eſaiæ impleretur : veruntamen etiam ex primoribus multi crediderunt in eum ; ſed propter Phariſæos non profitebantur. Clamans igitur concionatur de Fide in ſe.				17.
Poſtero die cùm exiiſſent Bethaniâ eſuriit. Et ficui folia ſolùm habenti imprecatus eſt, ſtatímque exaruit. *Veniunt Hieroſolymam; & ingreſſus Jeſus in Templum, vendentes & ementes* iterùm ejicit ; nec ſinebat ut quiſquam deportaret vas per Templum. Clamánſque docet fidem in ſe. Primarii autem Sacerdotes quærebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum, quia tota turba percellebatur ſuper doctrinâ ipſius. *Quum verò veſpera adveniſſet, egreſſus eſt Jeſus extra urbem.*			12,-19	18, 19.
Et manè iter facientes prope ficum, viderunt eam exaruiſſe radicitus. Petróque id indicante ; Jeſus de vi & virtute Fidei; in precibus ſpeciatim, concionatur eis.			20,-33	19,-46
Tunc veniunt rurſus Hieroſolymam : & quum ipſe ambularet in Templo, & doceret, veniunt ad eum primarii Sacerdotes, & Scribæ, & Seniores, dicentes, Quâ authoritate iſta facis? Reſpondet Jeſus, Interrogando eos de authoritate Baptiſmatis Johannis. Dixítque eis Parabolam duorum filiorum; Quærens ab eis, uter è duobus fecit quod voluit Pater : eámque illis applicat.		XX. 1,--8		
Parabolam item vineæ elocatæ agricolis, hæredem vineæ tandem occidentibus ; unà cum ejus applicatione. *Ideóque ſtudebant eum eâ ipsâ horâ prehendere ; ſed timuerunt turbam, quoniam ut Prophetam eum habebat.*		9,--19	XII. 1,--12	
Rurſúſque proponit eis parabolam Nuptiarum Filii Regis, & invitatorum quorundam recuſationes ſeu excuſa-				XXII. 1,--46

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
tiones ; quorundam nequitias , pœnáſque ; etiamque illius qui veſtem nuptialem non habuit. *Tunc profecti Phariſæi conſilium ceperunt ut illaquearent eum in ſermone. Itaque mittunt ad eum diſcipulos ſuos , cum Herodianis , dicentes , Licétne cenſum dare Cæſari , an non ?* Et reſponſum mirati , *omiſſo eo, abierunt.*		XX. 20,-40	XII. 13,-37	
In illo die adierunt eum Sadducæi, Interrogantes de muliere quæ ſeptem fratres pro maritis habuit, Cujus ex illis ſeptem uxor erit in Reſurrectione ? Et quum reſponſum Reſurrectionem aſſerens , audiiſſet turba, perculſa eſt ſuper doctrinâ ipſius.				
Phariſæus deinde Legis interpres, tentat eum , Interrogando , *Quod eſt mandatum magnum in Lege ?* Reſponſo dato ; Interrogat Phariſæos , cujus filius eſt Chriſtus ille ? Et nemo poterat reſpondere ei quicquam : neque auſus fuit quiſquam ab illo die ampliùs illum interrogare.		41,-44		
Tunc Jeſus loquutus eſt turbæ, & diſcipulis ſuis, de Scribis, & Phariſæis : Væ contra eos octies denuncians. Et civitatem alloquens Jeruſalem, crudelitatem ejus , & obſtinationem accuſat , & deſolationem prædicit.		45,46, 47.	38, 39, 40.	XXIII 1,—39
Et quum ſediſſet Jeſus ex adverſo gazophylacii, viduam duo minuta injicientem , cæteris magis æſtimat.		XXI. 1,—4	41,-44.	
Quum autem egrederetur è Templo , diſcipulis ædificia ejus, lapideſque oſtendentibus, ruinam ejus prædicit.		5,-36.	XIII. 1,—37	XXIV. 1,—51
Et quum ſederet in monte Olearum ex adverſo Templi, interrogârunt eum privatim quatuor è diſcipulis , Quando hæc erunt ? & quod erit ſignum adventûs tui , & conſummationis ſæculi ? Quibus fusè reſpondet , de ſignis utriuſque. Monétque ut vigilent , paratíque ſint, quia neſciunt quâ horâ Dominus venturus ſit. Idémque docet , Parabolâ decem Virginum. Itémque Parabolâ Talentorum ſervis traditorum, ut negotiarentur. Ultimúmque ſeculi [iſtius forſan, ut Typi] deſcribit judicium , oves ad dexteram , hœdos ad ſiniſtram ſtatuendo , & de utriſque ſententiam dicendo. *Docebat autem interdiu in Templo : noctu verò exiens , pernoctabat in monte qui vocatur Olearum. Et totus populus diluculo veniebat ad eum, ut audiret eum in Templo.*		37,38		XXV. 1,-46
Et factum eſt quum finiiſſet Jeſus ſermones iſtos, dixit diſcipulis; Scitis poſt biduum Paſcha fore; & Filius hominis prodetur, ut crucifigatur. Tunc in aulâ Caiaphæ Pontificis maximi conſultârunt ut Jeſum trucidarent. *At non in Feſto , aiunt , ne tumultus fiat in populo.*			XIV. 1, 2.	XXVI. 1,—5.
Quum autem Jeſus eſſet in Bethaniâ , in domo Simonis Leproſi ; mulierem , alabaſtrum unguenti in caput ejus accumbentis effundentem , contra indignantes diſcipulos defendit , funerationem ſuam prædicendo.			3,-9	6,--13
Tunc introiit ſatanas in Judam , qui ſe offert, & paciſcitur ad prodendum eum.		XXII. 1,--13	10,11	14,15, 16.
QUARTUM PASCHA: in quo, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus ; [I. Corinth. V. 7.] *atque ita Legalibus omnibus ſacrificiis , hoc unicum præſignificantibus, finis impoſitus , ineunte anno quarto ſive* MEDIO *poſtremæ Septimanæ Danielis.* [Dan. IX. 27.]				
P*Rimo autem die Azymorum , quando Paſcha mactabatur,* [Aprilis die 2.] quærentibus diſcipulis de loco parandi ipſum , mittit Petrum & Johannem in urbem , prænuncians occurſurum eis quendam amphoram aquæ bajulantem , cujus ductu diverſorium , & cœnaculum paratum à Patre-familias obtinebunt.			12,-16	17, 18, 19.
Et quum ſerum diei eſſet , venit cum duodecim. Quúmque diſcubuiſſent , & ederent , dixit Jeſus , Deſiderio deſideravi hoc Paſcha edere vobiſcum , antequàm ego patiar ; & poculum juſſit dividere inter ipſos : dicens ſe non ampliùs eſurum ex Paſchate ; aut bibiturum ex fructu vitis , uſque quò		14,-18	17.	20.

Regnum

JOH. | LUC. | MAR. | MAT.

Regnum Dei venerit. Atque etiam, Unus ex vobis prodet me. [MAR. XIV.] [MAT. XXVI.]
Contriſtatis autem vehementer, & dicentibus ſingulis, Num [MAR. 18,-21] [MAT. 21,-25]
ego ſum Domine? Reſpondet, Qui intingit mecum manum
in catino, is eſt. Et Judæ dicenti, Num is ego ſum? ait ei,
Tu dixiſti. [LUC. XXII.]

Edentibus autem eis, in pane inſtituit ſacramentum corpo- [LUC. 19,-23] [MAR. 22,-25] [MAT. 26,-29]
ris ſui; & in vino, *poſtquàm cœnaſſet*, ſanguinis ſui: Addens,
Non bibam ab hoc tempore, ex hoc fructu vitis, uſque ad
diem illum quum ipſum bibam vobiſcum novum in regno
Patris mei. Cæterùm ecce, inquit, manus ejus qui me prodit,
mecum eſt in menſâ. Tunc ipſi cœperunt mutuò quærere in-
ter ſe de hac re; ecquis nimirùm ex ipſis eſſet hoc facturus.

Orta eſt autem etiam de hoc contentio inter eos, Quis eo- [LUC. 24,-30]
rum videretur eſſe maximus. Et cœnâ peractâ, ſurgit ab eâ, & [JOH. XIII.]
deponit pallium, acceptóque linteo, præcinxit ſe; cœpit- [JOH. 2,-38]
que lavare, & extergere pedes diſcipulorum: etiámque & Pe-
tri, negantis licèt primò; poſtea tamen expetentis. Quo pe-
racto, *rurſum recubuit*; inquiens, Exemplum præbui vo-
bis, ut prout ego feci vobis, ita & vos faciatis, alii aliorum
pedes lavantes; & qui maximus eſt inter vos, eſto ſicut qui
minimus eſt: ſupperaddens, Non de omnibus vobis loquor:
ego ſcio quos elegerim. *Quum hæc dixiſſet Jeſus, turbatus eſt
ſpiritu*, & teſtatus eſt, dixítque, Unus ex vobis prodet me.
Diſcipuli ergo aſpiciebant, alii ad alios, incerti de quo dice-
ret. Innuente autem Petro dilecto diſcipulo, ut percontaretur
quis eſſet: reſpondet Jeſus, Ille eſt cui ego intinctam offu-
lam dedero. Eámque dedit Judæ. Dixítque ei, Quod facis,
mox facito. Hoc autem nemo accumbentium intelligebat.
Ille igitur acceptâ offulâ *ſtatim exivit: erat autem nox.*

Quum ergo exiviſſet, dicit Jeſus, Nunc glorificatus eſt
Filius hominis, & Deus glorificatus in eo. Monétque de in-
ſtante abitu ſuo: mutuáque eorum dilectione. Dixit etiam Do- [LUC. 31,-38]
minus, Simon, Simon, ecce ſatanas appetit vos quos venti-
laret ſicut triticum: ſed pro te oravi; & tu ſtabili fratres. Et
Petro nimium confidenter dicenti, Animam meam pro te
deponam, reſpondet, Non emittet vocem gallus, donec ter
me abnegaveris. Dixit etiam eis, At nunc qui crumenam ha-
bet, tollat eam: & qui non habet, emat gladium. Dicenti-
bus autem, Ecce duo gladii hîc; reſpondet, Satis eſt.

Contra triſtitiam ex morte ejus conceptam, ex reditu ejus, [JOH. XIV.]
conſolatur eos. Quæſtionibus Thomæ, Philippi, & Judæ, [JOH. 1,---31]
(qui & Lebbæus, cognominatus Thaddæus, filius alter Al-
phæi, fratérque Jacobi) ſigillatim reſpondet. Promittit Spiri-
tum ſanctum diſcipulis Doctorem. Pacem ſuam relinquit eis.
Iterúmque monens de morte inſtante, fructúque ejus lætabili;
Surgite, inquit, abeamus hinc. Et quum hymnum ceciniſſent, [MAR. 26.] [MAT. 30.]
exiverunt verſus montem Olearum.

Inter eundum, per ſimilitudinem Vitis & Palmitum hor- [JOH. XV.]
tatur ad fructum ferendum: hortatur ad permanendum in [JOH. 1,—27]
dilectione Dei erga eos: ad mutuum inter ſe amorem: ad
mundi odium perferendum, ut qui odio habet Chriſtum
ipſum: Et ne perſecutionibus offendantur. Iterúmque contra [JOH. XVI.]
triſtitiam de morte ſuâ conſolatur eos, per promiſſionem [JOH. 1,--33]
mittendi ad eos Paracleti, Spiritûs veritatis; cujus officium,
erga mundum, erga ipſos, deſcribit. Monénſque, pauliſper
eſſe, & non conſpicient eum: Diſcipulis, quid illud eſſet ne-
ſcientibus, id ipſum explicat: Et triſtitiam eorum prædictam
de morte ejus, vertendam, ait, in gaudium, exemplo mulie-
ris puerulum parturientis; idque ex reditu ejus ad eos; ex
amore Patris erga eos, ejúſque promptâ petitionum exauditio-
ne, quas nomine ſuo facturi ſint. Demùm expreſsè dicenti,
Prodii à Patre, & veni in mundum; iterùm relinquo mun-
dum, & proficiſcor ad Patrem; Diſcipuli dixerunt, Ecce
nunc apertè loqueris, credimúſque te à Deo prodiiſſe. Qui-
bus reſpondet, Tempus modò venire, quum diſpergentur
quiſque ad ſua, & Chriſtum ſolum relinquent. Tandemque [JOH. XVII.]
diviniſſimâ ad Patrem Oratione, pro mutuâ gloriæ ſuæ, & [JOH. 1,—26]
Patris, illuſtratione; pro Apoſtolis; pro toto credentium gre-
ge, concluſionem ponit.

	JOH. XVIII.	LUC. XXII.	MAR. XIV.	MAT. XXVI.
Hæc quum dixiſſet Jeſus, cum diſcipulis ſuis, profectus eſt, ex more, trans torrentem Cedron, in montem Olearum. Tunc dicit eis Jeſus, Omnes offendemini in me nocte hac: ſed poſtquàm ſuſcitatus fuero, præibo vobis in Galilæam. Petro dicenti, Etiamſi omnes offendantur, at non ego; Jeſus ait, Hodie, nocte iſtâ, priuſquàm bis vocem gallus miſerit, ter me abnegabis. Ille verò, omnéſque diſcipuli replicant, Si oportuerit commori tibi, te non abnegabimus.	1.	39.	27,-31	31,-35
Veniunt igitur in locum, cujus nomen eſt Gethſemane; ubi erat hortus, in quem introivit ipſe, & diſcipuli ejus. Dixítque eis, Orate, ne introeatis in tentationem. Sedete hîc uſque quò profectus precatus fuero illic. Et aſſumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit graviſſimè angi: dixítque eis, Manete hîc, & vigilate. Et progreſſus paululùm, quaſi ad jactum lapidis, poſitis genibus, oravit, de transferendo poculo hoc. Conſpectus eſt autem ei Angelus è cœlo, corroborans eum. Redítque, reperiens diſcipulos dormientes; quos reprehendit, monétque. Secundò abit, & precatur intentiùs, conſtitutus in angore, ſudans quaſi grumos ſanguinis. Et quum rediiſſet, reperit eos rursùs dormientes præ triſtitiâ; erant enim oculi eorum gravati: rurſúmque moniti, non ſciebant quid reſponderent. Tertiò abit, idémque precatur. Rediénſque dicit diſcipulis, Dormite quod ſupereſt, & requieſcite; ecce appropinquavit hora illa, & filius hominis proditur in manus peccatorum. *Surgite, eamus: ecce qui prodit me appropinquavit.*		40,-46	32,-42	36. 36,-46
Adhuc autem eo loquente, ecce Judas, qui noverat locum, quia Jeſus frequenter cum diſcipulis ſuis illuc convenerat, unà cum primariis Sacerdotibus, & Phariſæis, & præfectis Templo, & Senioribus populi, & miniſtris eorum, & cohorte ab eis miſsâ, venit illuc cum laternis & facibus, turbâque multâ, cum gladiis, & fuſtibus. Dederat autem eis Judas ſignum, dicens, Quem oſculatus fuero is eſt. Et ſtatim deoſculatus eſt Jeſum. Cui Jeſus, Quorſum ades? oſculo Filium illum hominis prodis?	2, 3.	47, 48.	43,-47	47,-56
Jeſus itaque ſciens omnia quæ ventura eſſent in ſe, prodiens dixit eis, Quem quæritis? Reſponderunt ei, Jeſum Nazarenum. Dicit eis Jeſus, Ego ſum. Et abierunt illi retrorsùm, & ceciderunt ſuper terram. Iterúmque rogat; reſpondétque eis ut priùs; addendo, Si me quæritis, ſinite hos abire.	4,—9			
Et prehenderunt eum. Videntes autem ii qui circa eum erant, quod futurum erat, dixerunt, Domine, percutiemúſne gladio? Petrus autem gladio abſcidit Malchi, ſervi Pontificis maximi, auriculam dexteram. Cui Jeſus, Reconde gladium. Annon poſſem precibus obtinere plures quàm duodecim legiones Angelorum? Annon bibam poculum quod dedit mihi Pater? Sinite hucuſque. Et tactâ illius auriculâ, ſanavit eum.	10, 11.	49, 50, 51.		
Dixit autem Jeſus eis, Siccine ut adversùs latronem exiiſtis, cum gladiis, & fuſtibus? ſed hæc eſt hora illa veſtra, & poteſtas tenebrarum. Tunc diſcipuli omnes relicto eo fugerunt. Quidam autem juvenis [ex contubernio] prehenſus, derelictâ ſindone, nudus ab illis effugit.		52, 53	48,-52	
Jeſum autem vinxerunt; & abduxerunt, primum ad Annam, ſocerum Caiaphæ; qui miſit eum vinctum ad Caiapham Pontificem maximum, qui prophetarat priùs, expedire ut unus homo moriatur pro populo. *Ibi omnes primarii Sacerdotes*, & Seniores & Scribæ coacti erant. Caiaphas ergo interrogavit Jeſum de diſcipulis ejus, & de doctrinâ ipſius. Reſpondet ei Jeſus, Ego palàm loquutus ſum mundo, interroga eos qui audierunt. Ideóque bacillo cæſus ab uno è miniſtris; reſpondet ei, Si bene loquutus ſum, cur me cædis? Totus autem conſeſſus quærebat falſum teſtimonium contra eum; & non invenerunt. Poſtremò duo falſi teſtes advenerunt. Sed ne ſic quidem par erat teſtimonium eorum. Dicente Caiaphâ, Non reſpondes teſtantibus contra te? ſilet Jeſus. Adjurante ut dicat, num ſit Chriſtus ille, reſpondet, Ego ſum: Et videbitis Filium hominis ſedentem ad dexteram potentiæ Dei, & venientem cum nubibus cœli. Ideóque eum, ut reum mortis, ob blaſphemiam judicârunt. Tunc illudebant ei; ſputis, colaphis, bacillis in eum ſævierunt; & obtegentes	12,-27	54,-65	53,-72	57,-75

faciem

faciem ejus, dixerunt, Vaticinare quis te percuſſit: & alia multa convitiantes dicebant in eum.

Sequebatur autem Jeſum Petrus è longinquo, ut videret finem; aliúſque diſcipulus, qui notus erat Pontifici, & ſimul cum Jeſu introiit in aulam. Petrus autem ſtabat extra ad oſtium; quem alter ille diſcipulus, oſtiariam alloquens, introduxit. Cui interroganti, & aſſerenti, Petrus ſe calefaciens ad ignem accenſum in medio aulæ, quia frigus erat, negat ſe diſcipulum ejus eſſe, aut nôſſe eum, & neſcire quid ea dicat. Et paulò pòſt exivit extra veſtibulum: & gallus vocem emiſit. Egredientem autem rursùs vidit alia ancilla, & dixit eis qui erant illic, Et iſte erat cum Jeſu Nazareno. Aliúſque item dixit ei, Et tu ex ipſis es. Tunc rursùs negavit, cum juramento, ſe ex ipſis eſſe, aut hominem nôſſe. Et interpoſitâ quaſi horâ unâ, acceſſerunt qui adſtabant, dicentes ei, Loquutio tua te manifeſtum facit: Et cognatus Malchi inter eos, dicens, Nonne ego te vidi in horto cum eo? Tunc cœpit execrari, ſeipſum devovere, & jurare, dicens, Non novi hominem iſtum quem dicitis. Et illicò adhuc ipſo loquente, gallus ſecundò vocem emiſit. Tunc converſus Dominus intuitus eſt Petrum; qui memor prædictionis Jeſu, egreſſus foras, flevit amarè.

[LUC. XXII. 66,-71]

Et ut ortus eſt dies, congregatum fuit Presbyterium populi, & primarii Sacerdotes, & Scribæ, & adduxerunt eum in ſuum conſeſſum, dicentes, Num tu es ille Chriſtus? Quibus ille; nequaquam credetis; aut reſpondebitis; aut abſolvetis: aſſerente autem ipſo, ſe eſſe Filium illum Dei, dixerunt, Quid ampliùs egemus teſtimonio?

[JOH. XVIII. 28,-40 — LUC. XXIII. 1,--6 — MAR. XV. 1,---5 — MAT. XXVII 1,--26]

Tum ſtatim manè ſurgens univerſa multitudo eorum, vinctum duxit eum ad Pontium Pilatum Præſidem; à Caiaphâ, ad Prætorium (Aprilis die 3.) Et ipſi non introierunt in Prætorium, ne polluerentur, ſed ut ederent Paſcha: Jeſus autem ſtetit coram Præſide. *Prodiit ergo Pilatus ad eos*, & dixit, Quam accuſationem adfertis adversùs hominem iſtum? Reſponderunt, Niſi iſte eſſet facinoroſus, non tradidiſſemus eum tibi. Et cœperunt accuſare, dicentes, Comperimus iſtum, pervertere gentem, & vetare tributa dari Cæſari, dicendo ſe Chriſtum, regem eſſe. Et quum ipſe accuſaretur à primariis Sacerdotibus, & Senioribus, nihil reſpondit. Tum dicit ei Pilatus, Non audis quàm multa adversùm te teſtificentur? Et non reſpondit ei ad ullum verbum: ita ut miraretur Præſes valde. Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & ſecundùm legem veſtram condemnate eum. Qui dixerunt, Nobis non licet interimere quenquam. *Regreſſus eſt ergo in Prætorium Pilatus*, & vocavit Jeſum, dixitque ei, Tune es Rex ille Judæorum? Reſpondet Jeſus, A teipſóne tu hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Reſpondet Pilatus, Numquid ego Judæus ſum? Gens tua, & primarii Sacerdotes tradiderunt te mihi; quid feciſti? Reſpondet Jeſus, Regnum meum non eſt ex hoc mundo. Dixit ergo ei Pilatus, Ergo Rex es tu? Reſpondet Jeſus, Veni in mundum, ut teſtimonium dem veritati. Dicit ei Pilatus, Quid eſt veritas? Et *quum hoc dixiſſet, rurſum prodiit ad Judæos*, & dixit eis, Ego nullum invenio crimen in eo. At illi invaleſcebant, dicentes, Concitat populum, docens per univerſam Judæam, exorſus à Galilæâ huc uſque. Pilatus verò auditâ Galilæâ, interrogavit num homo iſte Galilæus eſſet.

[LUC. 7,--12]

Et quum cognoviſſet eum ad Herodis poteſtatem pertinere, remiſit eum ad Herodem, qui & ipſe Hieroſolymis erat per eos dies. Qui viſo Jeſu gaviſus eſt valde. Sed fruſtratus miraculo; nec dignatus reſponſione ullâ, aut ei, aut primariis Sacerdotibus, & Scribis, licèt magnâ contentione eum accuſantibus, pro nihilo habitum, & illuſum, veſte ſplendidâ amictum Jeſum, *remiſit ad Pilatum*. Qui ambo Præſides eo ipſo die amici inter ſeſe facti ſunt.

[LUC. 13,--25]

Pilatus verò convocatis primariis Sacerdotibus, & primoribus, & populo, dixit eis, Nec ego, nec Herodes, ullam noxam invenimus in eo; nihil dignum morte. Caſtigatum ergo eum dimittam.

[MAR. 6,--15]

Præſes autem neceſſe habebat, prout conſueverat, ſingulis Feſtis, turbæ dimittere unum vinctum, quem volebant: Et vociferans turba cœpit petere,

JOH. | LUC. | MAR. | MAT.

ut faceret prout ipſis ſemper fecerat. Pilatus autem congre-
gatis reſpondet eis, dicens, Eſt vobis conſuetudo, ut unum
dimittam vobis in Paſchâ; vultiſne ergo dimittam vobis
regem illum Judæorum? utrum eum, an Barabbam? no-
verat enim eum per invidiam traditum fuiſſe à primariis
Sacerdotibus. Ii verò concitârunt turbam, ut potiùs Barab-
bam ipſis dimitteret. Erat autem is latro, vinctus inſignis,
cum ſeditionis ſociis, qui propter ſeditionem quandam, &
cædem factam in urbe, conjectus erat in carcerem. *Sedente
autem eo in Tribunali, miſit ad eum uxor ejus*, dicens, Nihil
tibi rei ſit cum juſto illo: multa enim paſſa ſum hodie in
ſomnio propter eum. Rursùs ergo Pilatus alloquutus eſt eos,
volens dimittere Jeſum, Utrum è duobus illis vultis, ut vo-
bis dimittam? Clamitârunt autem rurſùm omnes, dicentes,
Nequaquam iſtum, ſed Barabbam. Tum Pilatus reſpondens,
rurſùm dixit eis, Quid ergo vultis faciam de iſto quem dicitis
Regem Judæorum? Ipſi verò rurſùm clamaverunt, Crucifige
eum. Pilatus autem tertiò dicit eis, At enim quid mali fecit?
nullam noxam capitalem inveni in eo: caſtigatum ergo eum
dimittam. Illi autem ampliùs clamaverunt, Crucifige eum; &
inſtabant vocibus magnis idipſum petentes. *Tunc aſſumpſit* — XIX. 1,-16
*Jeſum Pilatus, & flagellavit. Et milites contexuerunt co-
ronam è ſpinis*, & impoſuerunt capiti ejus, & pallio pur-
pureo induerunt eum: dicentes, Ave Rex Judæorum. Et
bacillis eum cædebant. *Prodiit ergo rurſum Pilatus foras, &
dixit eis, Ecce adduco vobis eum foras*, ut noveritis me nul-
lum in eo crimen invenire. *Prodiit ergo Jeſus foras, gerens
coronam illam*, & pallium. Et dixit eis Pilatus, Ecce homo.
Intuiti eum primarii Sacerdotes, & eorum miniſtri, clami-
târunt, dicentes, Crucifige, crucifige. Dicit eis Pilatus,
Accipite eum vos, & crucifigite; ego enim non invenio in eo
crimen. Reſponderunt Judæi, Debet mori, quia Filium Dei
ſe fecit. Audiens hoc Pilatus, magis metuit. *Et rurſus in-
greſſus eſt Prætorium, & dixit Jeſu*, Unde es tu? Jeſu non reſ-
pondenti dicit Pilatus, Mihi non loqueris? neſcis me pote-
ſtatem habere crucifigendi te? Reſpondet Jeſus, Non habe-
res, niſi tibi datum eſſet ſupernè. Ex eo ſtudebat Pilatus eum
dimittere. Judæi verò clamabant, Tum non es amicus Cæſa-
ris. Pilatus hoc audiens, eduxit foras Jeſum, conſeditque in
tribunali, in loco Gabbathà. Erat autem paraſceve Paſchæ,
hora verò quaſi ſexta: Tum dicit Judæis, Ecce Rex veſter.
Illi verò clamitârunt, Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis
Pilatus, Regem veſtrum crucifigam? Reſponderunt primarii
Sacerdotes, Non habemus Regem niſi Cæſarem. Videns autem
Pilatus ſe nihil proficere, ſed majorem tumultum fieri, accep-
tâ aquâ abluit manus coram turbâ, dicens, Innoxius ego ſum
à ſanguine hujus juſti: vos videritis. Et reſpondens univerſus
populus dixit, Sanguis ejus ſuper nos, & ſuper filios no-
ſtros. Tunc volens turbæ ſatisfacere demiſit eis Barabbam; *Je-* — XV. 16,-37 — XXVII 27,-31
ſum autem quum flagellaſſet; tradidit eorum voluntati, ut cru- — 17,-30
cifigeretur.

Tunc milites Præſidis, quum abduxiſſent Jeſum in Prætorium,
coëgerunt ad eum univerſam cohortem. Et quum exuiſſent
eum, circumpoſuerunt ei chlamydem coccineam, ſeu pur-
puream; Et coronam è ſpinis contextam impoſuerunt ejus
capiti, & arundinem in dexteram ejus; & genu ante eum ſum-
miſſo, illudebant ei, dicentes, Ave rex Judæorum. Et quum
inſpuiſſent in eum, ceperunt arundinem illam, & verberabant
caput ejus. Et poſtquàm illuſiſſent ei exuerunt eum chlamyde,
induerúntque veſtimentis ſuis: *& abduxerunt eum ut crucifi-
gerent.*

Tunc Judas, qui eum prodiderat, quum vidiſſet eum dam-
natum eſſe, pœnitens, retulit triginta argenteos ad primarios
Sacerdotes; confitens illis peccatum ſuum; & projiciens ar-
genteos in Templum; ſeceſſit, & ſtrangulavit ſeſe. Illi autem
emerunt ex eis agrum illum figuli, ad ſepulturam hoſpitum:
ad implendum Prophetæ vaticinium.

Jeſus portans crucem ſuam prodiit. Abducentes autem in- — XXIII. 26,-38
venerunt Simonem quendam Cyrenæum, qui veniebat rure; — 32,-50

quem

JOH | LUC. | MAR. | MAT.

quem prehenſum angariârunt ad crucem ferendam ponè
Jeſum. Facinoroſi autem duo latrones cum eo abducebantur,
ut crucifigerentur. Sequebatur autem eum magna multitudo
populi, & mulierum, quæ plangebant eum. Ad quas conver-
ſus, deſtructionem lamentabilem prædicit appropinquantem.
Quum autem veniſſent in eum locum qui dicitur Calvariæ,
Hebraicè autem Golgotha, dederunt ei bibendum myrrha-
tum vinum, ſeu acetum cum felle miſtum: & quum guſtaſſet,
noluit bibere. *Illic crucifixerunt eum. Erat autem hora tertia.*
Et cum eo duos illos facinoroſos crucifixerunt, unum ad
dextram, alterum ad ſiniſtram. Jeſus autem dicebat, Pater
remitte ipſis, neſciunt quid faciant. Scripſit autem etiam ti-
tulum Pilatus, Hebraicè, Græcè, & Romanè; & impoſuit
cruci. Quem ad petitionem primariorum Sacerdotum Pilatus
noluit immutare. Poſtquàm autem crucifixerunt eum, partiti
ſunt ejus veſtimenta in quatuor partes, unicuique militi [qui
executionis officium egit] partem, ſortem jacientes; item-
que ſuper tunicam inſutilem, cujus futura ſit: ut ſcriptura
impleretur. Et ſedentes ſervabant eum illic. Et ſtabat popu-
lus ſpectans. Qui verò præteribant, conviciabantur ei, mo-
ventes capita ſua; & dicentes, Vah tu qui deſtruis Templum,
& triduo ædificas, ſerva temetipſum: Si Filius Dei es, deſcen-
dito è cruce. Similiter autem etiam primarii Sacerdotes, &
primores, cum populo, illudentes, & ſannis eum excipientes,
cum Scribis, & Senioribus; dicebant alii ad alios, Servavit
alios, ſeipſum non poteſt ſervare. Si Rex Iſraëlis eſt, ſi ille
Chriſtus, electus ille Dei, deſcendat nunc è cruce, & crede-
mus ei: Confidit in Deo, eruat ipſum nunc, ſi placet ei: dixit
enim, Filius Dei ſum. Illudebant autem etiam ei milites,
accedentes, & acetum ei offerentes: dicentéſque, Si tu es
Rex ille Judæorum, ſerva temetipſum. Idipſum autem etiam
latrones qui crucifixi erant cum eo, exprobrabant ei. Et uno — LUC. XXIII.
eorum in conviciis perſeverante; alter converſus interim, — 39,-43
objurgans eum; dixit Jeſu, Domine memento mei quum ve-
neris in regnum tuum. Cui Jeſus, Hodie mecum eris in para-
diſo. Stabant autem juxta crucem Jeſu, mater ejus, & ſoror
matris ejus, Maria Cleopæ uxor, & Maria Magdalene.
Quum vidiſſet ergo Jeſus Matrem, ac diſcipulum adſtantem
quem diligebat, dicit matri ſuæ, Ecce filius tuus, & diſcipulo,
Ecce mater tua. *Quum autem adveniſſet hora ſexta, tenebræ* — LUC. 44,45,
factæ ſunt ſuper totam terram, ſeu regionem, uſque ad horam — 46.
nonam. Circiter verò horam nonam exclamavit Jeſus voce
magnâ, Eli, Eli, ſeu Eloi, Eloi, Lamma ſabachthani? Quidam
autem adſtantium dicebant, Ecce, Eliam vocat. Et quum
ſciret Jeſus omnia jam eſſe peracta, ut conſummaretur ſcrip-
tura, *dixit*, *Sitio.* Vas igitur illic erat poſitum aceto plenum.
Illi verò impleverunt ſpongiam aceto, & hyſſoppo ſeu arun-
dine circumdatam, admoverunt ori ejus; dicentes etiam,
cum reliquis, Sinite, videamus an veniat Elias ad ſervandum
& detrahendum eum. Jeſus autem quum accepiſſet acetum,
dixit, Conſummatum eſt. Et quum rurſùm clamaſſet voce
magnâ, ait, Pater in manus tuas depono ſpiritum meum;
& inclinato capite, emiſit ſpiritum. Centurio autem videns — MAR. XV.
eum ita emiſſo clamore expiraſſe glorificavit Deum, dicens, — 38,-42
Verè hic homo juſtus erat, verè homo iſte Filius erat Dei.

Et ecce velum Templi fiſſum eſt in duas partes à ſummo
uſque ad imum, & terra mota eſt; & Petræ fiſſæ ſunt. Et — MAT. XXVII
monumenta aperta ſunt: & multa corpora ſanctorum qui — 51,--56
dormîerant, ſurrexerunt. Qui egreſſi è monumentis poſt re-
ſurrectionem ejus, introierunt in ſanctam urbem, & apparue-
ruerunt multis. Centurio etiam qui ſtabat ex adverſo, & qui — LUC. 47,48,
cum eo ſervabant Jeſum, viſo terræ motu, & iis quæ facta — 49.
fuerant, timuerunt vehementer, dicentes, verè Filius Dei
erat iſte. Et omnis turba quæ ſimul ad hoc ſpectaculum ac-
ceſſerat, ſpectans quæ facta fuerant, cædens pectora ſua, re-
vertebatur. Stabant autem omnes noti ejus procul, & mu-
lieres è longinquo, quæ erant cum unà ſequutæ à Galilæâ,
videntes iſta; inter quas erat Maria Magdalene, & Maria
Jacobi parvi & Joſe mater, & Salome: Quæ etiam quum

eſſet

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
eſſet in Galilæâ, ſequutæ fuerant eum; & miniſtraverant ei: aliæque multæ quæ ſimul cum eo aſcenderant Hieroſolymam.				
Judæi ergo ut non manerent in cruce corpora Sabbatho, quoniam erat Paraſceve (erat enim magnus dies illius Sabbathi) rogaverunt Pilatum, ut confringerentur eorum crura, ac tollerentur. Venerunt ergo milites & confregerunt crura duorum latronum: At non Jeſu, utpote jam mortui. Sed quidam ex militibus lanceâ latus ejus fodit, & ſtatim exivit ſanguis & aqua. Facta autem hæc ſunt ut Scripturæ implerentur.	XIX. 31,--37			
Quum autem ſerum diei jam eſſet, quoniam erat Paraſceve, hoc eſt ante-ſabbathum, veniens Joſephus Arimathaenſis, homo dives, honoratus Senator, qui & ipſe expectabat regnum Dei, vir bonus, & juſtus, qui non aſſenſus fuerat conſilio, ac facto eorum, ut qui eſſet diſcipulus Jeſu, ſed occultus, propter metum Judæorum, fidenti animo introiit ad Pilatum, & petiit corpus Jeſu. Pilatus autem miratus eſt ſi jam mortuus eſſet: & advocato Centurione interrogavit eum. Et re cognitâ, donavit corpus Joſepho. Venit autem & Nicodemus, is qui venerat ad Jeſum nocte primùm, ferens miſturam myrrhæ, & aloës libras quaſi centum. Acceperunt ergo corpus Jeſu, & detractum obvinxerunt illud linteis cum aromatibus, ſicut mos eſt Judæis funerare. Et involutum ſindone purâ, poſuit Joſephus in monumento ſuo novo quod exciderat in petrâ, in quo nondum quiſquam poſitus fuerat: quodque erat in horto, in eo loco ubi crucifixus fuerat Jeſus. Ibi ergo, propter Paraſceven Judæorum, quòd monumentum illud prope eſſet, poſuerunt Jeſum. Et advolvit Joſephus ſaxum magnum valde ad oſtium monumenti. Maria Magdalene verò, & Maria mater Joſe ſpectabant ubi poneretur, & ſedebant contra ſepulchrum. Subſequutæ etiam mulieres quæ cum eo venerant ex Galilæâ, ſpectârunt monumentum. Reverſæ verò paraverunt aromata & unguenta: ac ſabbatho quidem quieverunt, ſecundùm præceptum.	38,-42	XXIII. 50,-56	XV. 42,-47	XXVII 57,-61
Poſtero autem die [Aprilis 4.] *primarii Sacerdotes*, & Phariſæi rogârunt Pilatum ut juberet ſepulchrum muniri uſque in diem tertium; rationem ei attexentes. Quo conceſſo: Ipſi profecti munierunt ſepulchrum, obſignato lapide, cum cuſtodiâ.				62,-66
Extremo autem Sabbatho, ſeu exacto intercedente Sabbatho, [Aprilis die 5.] *quum luceſceret in primum diem hebdomadis, valde mane, profundo diluculo quum adhuc tenebræ eſſent, Maria Magdalene*, & Johanna, & Maria Jacobi mater, & Salome, aromata ferentes quæ emerant, & euntes ut ſpectarent monumentum, & ungerent Jeſum; dicebant inter ſe, Quis avolvet nobis ſaxum ab oſtio monumenti? Et exorto ſole venientes ad monumentum, conſpiciunt ſaxum eſſe avolutum. Nam ecce terræ motus factus eſt magnus. Angelus enim Domini, quum deſcendiſſet è cœlo, acceſſit & avolvit ſaxum ab oſtio; ſedebâtque ſuper illud. Et ingreſſæ non invenerunt corpus Domini Jeſu. Et factum eſt ut dum in eâ re hæſitarent, tum ecce duo viri ſupervenerunt eis, induti veſtibus fulgurantibus, & utriuſque viſus erat ut fulgur, & veſtimentum album ſicut nix. (Matthæus, & Marcus, unius tantùm meminerunt.) Cuſtodes autem perculſi ſunt præ timore, & facti ſunt ſicut mortui. Quum autem expavefactæ mulieres inclinarent faciem in terram, dixerunt eis. Vos verò ne timete, ſcio enim vos Jeſum crucifixum quærere. Sed quid inter mortuos quæritis eum qui vivit? Non eſt hîc. Reſurrexit enim, prout dixit, Adeſte, videte locum ubi jacebat Dominus: & mementote ut loquutus ſit vobis quum adhuc in Galilæâ eſſet, dicens, Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi; & die tertio reſurgere. Et citò profectæ, dicite diſcipulis ejus, & Petro, eum reſurrexiſſe à mortuis. Et ecce, præit vobis in Galilæam; illic eum videbitis. Ecce, dixi vobis. Tunc mulieres recordatæ ſunt verborum Jeſu: *Et egreſſæ citò à monumento*, cum timore, ſtupore & gaudio magno, currebant ut renunciarent diſcipulis ejus; neque	XX. 1.	XXIV. 1,--12	XVI. 1,---11	XXVIII 1,--8 8.

cuiquam

JOH. | LUC. | MAR. | MAT.

cuiquam quicquam dicebant (in viâ :) timebant enim. Et
renunciârunt illis undecim , & reliquis omnibus ; ſed viſa
ſunt apud eos quaſi deliramenta verba ipſarum ; neque cre- JOH. XX.
diderunt eis. Petro verò & alteri diſcipulo quem amabat JOH. 2,--18
Jeſus , dicente Mariâ Magdalene , Suſtulerunt Dominum è
monumento , & neſcimus ubi poſuerint eum ; Exivit ergo
Petrus , & alter ille diſcipulus , & venerunt ad monumentum.
Currebant autem duo ſimul : ſed alter ille diſcipulus præ-
currit citiùs Petro , venítque prior ad monumentum. Et quum
ſe incurvaſſet , cernit poſita lintea : non tamen introivit. Ve-
nit ergo Petrus ſequens eum ; & introivit in monumentum ,
& conſpexit lintea poſita ; & ſudarium quod fuerat ſuper
caput ejus , non cum linteis poſitum , ſed ſeorſùm involutum
in unum locum. Tunc verò introivit etiam alter ille diſci-
pulus , vidítque , & credidit , & Petrus abiit apud ſemetipſum
mirans factum. Nondum enim noverant Scripturam , quòd
oporteret eum ex mortuis reſurgere. Redierunt ergo illi diſci-
puli ad ſuos. Maria verò [Magdalene , quæ jam redierat]
flens ſtabat ad monumentum foris. Dum ergo fleret , incur-
vavit ſe in monumentum , & conſpexit duos Angelos albatos ,
ſedentes , unum ad caput , & alterum ad pedes ubi jacuerat
corpus Jeſu. Qui etiam dixerunt ei , Mulier , quid fles ? Di-
cit eis , Suſtulerunt Dominum meum , nec ſcio ubi poſuerint eum.
Et quum hæc dixiſſet , convertit ſe retrorſùm , conſpexítque
Jeſum ſtantem , nec ſciebat Jeſum eſſe. Dicenti , Quid fles?
quem quæris ? illa putans hortulanum eſſe , reſpondens ait ,
Si tu ipſum aſportaſti , dic mihi ubi poſueris , & ego tollam
eum. Dicenti Jeſu , Maria ; Reſpondit , Rabboni. Dicit ei
Jeſus , Ne me tangito. Nondum enim aſcendi ad Patrem
meum ; ſed proficiſcere ad fratres meos , & dic eis , Aſcendo ,
&c. Venit ergo annuncians diſcipulis , iis qui cum ipſo fue-
rant , lugentibus ac flentibus ; quòd vidiſſet Dominum , &
quòd ea ſibi dixiſſet. Illi verò quum audiſſent eum vivere ,
& conſpectum fuiſſe ab eâ , non crediderunt. Ut autem pro- MAT. XXVIII.
ficiſcebantur mulieres [abſente forſan Mariâ Magdalene] à MAT. 9, 10.
monumento , ut renunciarent diſcipulis , ecce Jeſus occurrit
eis , dicens , Avete. Illæ verò acceſſerunt , & prehenderunt
pedes ejus , & adoraverunt eum. Tunc ait eis Jeſus , Ne ti-
mete : abite , renunciate fratribus meis , ut abeant in Galilæ-
am , illic me videbunt.

Euntibus autem ipſis , ecce , quidam ex cuſtodiâ venerunt MAT. 11,--15
in urbem , & renunciârunt primariis Sacerdotibus omnia
quæ facta fuerant. Ipſi verò congregati cum Senioribus ,
conſilióque capto , nummos multos dederunt militibus , ut
dicerent , Diſcipuli ejus nocte venerunt , & eum furati ſunt
nobis dormientibus. Quòd ſi hoc auditum fuerit apud Præſi-
dem , nos , inquiunt , perſuadebimus ei , & ſecuros vos præ-
ſtabimus. Ipſi verò acceptâ pecuniâ fecerunt ſicut erant edocti:
Et divulgatus eſt ille ſermo apud Judæos uſque ad hodiernum
diem. LUC. XXIV. MAR. XVI.

Et ecce duo ex eis ibant eo ipſo die rus in Vicum diſtantem LUC. 13,--35 MAR. 12,13
ſtadiis ſexaginta ab Hieruſalem , cui nomen eſt Emmaus.
Quibuſcum in viâ Jeſus unà iter faciens , & narrantibus ipſis
quæ facta ſunt his diebus , de Jeſu Nazaræo , crucifixo , & re-
ſuſcitato , ex ſcripturis oſtendit oportuiſſe pati Chriſtum , &
introire in gloriam ſuam ; in vico autem ipſo , quum ſumpto
pane benedixit , & fractum eis dedit , ab eis tandem , licèt aliâ
formâ apparens adapertis eorum oculis , agnitus eſt. Sed ipſe
ablatus eſt ex eorum conſpectu. *Ipſi autem ſurgentes , eo ipſo
momento , reverſi ſunt Hieroſolymam , ad undecim* , & eos
qui cum ipſis erant : qui dicebant duobus hiſce , Suſcitatus eſt
Dominus verè , & conſpectus eſt Simoni. Tum ipſi expoſue-
runt eis , quæ geſta erant in viâ , & ut fuerat à ſe agnitus in
fractione panis. Qui tamen ne illis quidem crediderunt. *Hæc
autem ipſis loquentibus , quum jam Veſpera eſſet , die illo primo* JOH. 19,-23 LUC. 36,-49 MAR. 14,-18
hebdomadis , & fores eſſent clauſæ ubi erant diſcipuli con-
gregati propter metum Judæorum , venit Jeſus , ſtetítque in
medio ipſorum ; & dixit eis , Pax vobis. Conſternati verò &
expavefacti , putabant ſe Spiritum conſpicere. Ille verò

JOH. | LUC. | MAR. | MAT.

exprobravit incredulitatem eorum, & cordis duritiem; eò quòd eis qui ipſum conſpexerant ſuſcitatum non crediðiſſent. Et dixit eis, Quid turbati eſtis? Videte manus meas, & pedes meos: Spiritus carnem & oſſa non habet: oſtenditque eis manus, ac pedes, & latus. Adhuc autem ipſis non credentibus præ gaudio, & mirantibus, dixit eis, Habetis hîc eſculentum aliquid? Editque partem piſcis aſſi, & aliquid ex favo apiario. Gaviſi ſunt ergo diſcipuli viſo Domino. Dixítque eis, Hi ſunt ſermones quos loquutus ſum vobis quum adhuc eſſem vobiſcum, Oportere impleri omnia quæ ſcripta ſunt in Lege Moſis, & Prophetis, & Pſalmis, de me. Tunc aperuit eorum mentem, ut intelligerent Scripturas. Et dixit eis, Ita ſcriptum eſt, & ita oportuit Chriſtum pati, & reſurgere ex mortuis tertio die: Et prædicari ejus nomine Reſipiſcentiam, ac Remiſſionem peccatorum apud omnes Gentes. Vos autem eſtis horum teſtes. Er ecce emittam promiſſum Parris mei in vos: vos autem reſidete Hieroſolymis uſquequò induamini virtute ex alto. Dicit autem eis iterùm, Pax vobis, ſicut miſit me Pater; ita & ego mitto vos. Profecti in mundum univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſervabitur: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc conſequentur; Per nomen meum dæmonia ejicient; linguis loquentur novis; Serpentes tollent; Et ſi quid læthale biberint, nequaquam nocebit eis; ægrotis manus imponent, & bene habebunt. Et quum hæc dixiſſet, afflavit eos: & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum. Si quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: ſi quorum retinueritis, retenta ſunt, [ſic quinquies ipſo primo Reſurrectionis die apparuit Jeſus.] — JOH. XX.

Thomas autem, unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venerat Jeſus. Dicentibus ei reliquis, Vidimus Dominum; incredulitatem tamen ſuam fidenter profitetur. *Octo verò pòſt diebus* [Aprilis die 12°.] *Thomâ* cum cæteris congregato, venit Jeſus, foribus clauſis, ſtetítque in medio, dicens, Pax vobis: Thomæque incredulitati abundè ſatisfacit. — JOH. XX. 24,-29

Vndecim autem illi diſcipuli profecti ſunt in Galilæam, in montem ubi conſtituerat eis Jeſus. Et quum vidiſſent eum, adoraverunt eum: quidam autem dubitaverunt. Et quum acceſſiſſet ad eos Jeſus, dixit, Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terrâ. Profecti ergo docete omnes Gentes, baptizantes eos, &c. Et ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi. (Jeſus prætereà quingentis fratribus & ampliùs ſemel & ſimul apparuit: deinde Jacobo. [I. *Corinth.* XV. 6, 7.] — MAT. XXVIII. 16,-20

Poſtea ſeſe conſpiciendum præbuit rurſùs diſcipulis apud mare Tiberiadis; aut ſeptem ſaltem eorum; dum piſcarentur. Illos nihil nocte capientes, manè Jeſus ignotus, ad littus ſtans, jubet ut rete conjiciant in dextram navigii partem. Capientibus autem piſces magnos 153, dicit Jeſus, Venite, prandete. Nullus autem diſcipulorum audebat eum interrogare, Tu quis es? quum ſcirent Dominum eſſe. Quum prandiſſent, ter monet Petrum officii Paſtoralis; prout amat Jeſum. Mortis genus eidem prænunciat. Et quæſtioni ejus de Johanne reſponſionem dat, à fratribus non rectè perceptam. — JOH. XXI. 1,--24

Denique Hieroſolymis Jeſus apparens diſcipulis eduxit eos foras Bethaniam uſque: & ſublatis manibus ſuis, benedixit eis. Et factum eſt, ut dum ipſe benediceret eis, disjunctus ab eis ſurſùm ferretur in cœlum. — LUC. XXIV. 50, 51 — MAR. XVI. 19.

Hucuſque Evangelica protenditur Hiſtoria; res Chriſti & præcurſoris ejus Johannis Baptiſtæ explicans: quorum à *Fl. Joſepho* Judæorum hiſtorico, in 18°. Antiquit. libro, brevis, ſed honorifica facta habetur mentio. Baptiſtæ quidem, in 7°. capitulo, hæc. *Joannem, qui Baptiſta cognominatus eſt, Herodes tetrarcha necavit; virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum ſtudia, & inprimis pietatis ac juſtitiæ, ſimúlque ad baptiſmi lavacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, ſi non ab uno tantùm alteróve peccato abſtineant, ſed animis per juſtitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Cúmque magni concurſus ad eum fierent, plebe talis doctrinâ avidâ, Herodes veritus ne tanta hominis authoritas defectionem aliquam pararet, quòd*

viderentur

viderentur nihil non facturi ex ejus conſilio; judicavit ſatius eſſe prius quàm novi aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis ſeram pœnitentiam agere. Itaque vinctum miſſum in Macheruntem, illic occidi imperavit. De Chriſto Domino, in 4°. capite, iſta. *Eodem tempore fuit Jeſus vir ſapiens, ſi tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter vera ſuſcipiunt. Plurimos quoque tam de Judæis, quàm de gentibus ſui habuit ſectatores: & credebatur eſſe Chriſtus. Cùmque invidiâ noſtrorum principum cruci eum Pilatus addixiſſet; nihilominus qui eum primùm dilexerant, perſeveraverunt. Apparuit enim eis tertiâ die vivens; multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus: & uſque hodie Chriſtianorum gens ab hoc ſortita vocabulum non defecit.* Ita in libro de Scriptorib. Eccleſiaſticis locum hunc tranſtulit *B. Hieronymus*: cujus illa lectio, *Credebatur eſſe Chriſtus*; alteri illi videtur præferenda, quæ apud *Euſebium* (*lib.* 1. Hiſtor. Eccleſiaſt. κεφ. 1.) & *Rufinum*, & in noſtris codicibus habetur, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν, *Chriſtus hic erat.* quum ad noſtram religionem nihilo propiùs Joſephum acceſſiſſe conſtet, quàm regem Agrippam, cui ille erat addictiſſimus: cujus illa ad Paulum extat profeſſio, *Act.* XXVI. 28. *Propemodum perſuades mihi ut fiam Chriſtianus.*

Chriſtum, *Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectum fuiſſe*, refert etiam Cornelius Tacitus. [*Annal. lib.* 15. *cap.* 44.] De tenebris quoque tunc obortis, ipſos Gentium annales teſtes advocat Lucianus martyr, apud Rufinum: (in Hiſtor. Eccleſiaſtic. Euſeb. lib. 9. cap. 6.) *Requirite in annalibus veſtris, invenietis temporibus Pilati, Chriſto patiente, fugato Sole interruptum tenebris diem.* & ante eum Tertullianus, in Apologetico ad Gentes. [cap. 21.] *Eodem momento dies, medium orbem ſignante Sole, ſubducta eſt. Deliquium utique putaverunt, qui id quoque ſuper Chriſto prædicatum non ſcierunt. Et tamen eum mundi caſum relatum in archivis veſtris habetis.* & ſanè *Solis deliquium* hoc appellavit in 3°. Hiſtoriarum ſuarum Thallus, & in 13°. Chronicorum libro Phlegon Trallianus; ille à Julio Africano in 3°. Chronographiæ ſuæ, hic ab ejus æquali Origene, in libro 2. contra Celſum, (*pag.* 83. & 99. *edit. Græc.*) & tractatu 35. in Matthæum, citatus. Phlegontis verba, ad annum Tiberii XIX. (ut notat Euſtathius Antiochenus in Hexaëmeron) & Olympiadis CCII. quartum (eundem ipſum videlicèt annum, in quo jam ſumus) ſunt hujuſmodi.

Ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωρισμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. quæ ab Hieronymo, in Chronico Euſebiano, ita habentur reddita. *Magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta: dies horâ ſextâ ita in tenebroſam noctem verſus, ut ſtellæ in cœlo viſæ ſint; terræque motus in Bithyniâ Nicææ urbis multas ædes ſubverterit.*

Ab hiſtoriâ Evangelii, dicta & facta Chriſti complectente, ad acta Apoſtolorum, hanc evangeliſta Lucas tranſitionem facit. *Primum quidem librum confeci, Theophile, de omnibus quæ cœpit Jeſus & facere & docere, uſque ad diem quo, quum mandata dediſſet Apoſtolis, quos per Spiritum ſanctum elegerat, ſurſum receptus eſt. Quibus etiam ſeſe, poſtquàm paſſus fuit, exhibuit vivum cum multis certiſſimis ſignis per dies quadraginta conſpectus ab eis, & dicens quæ ad regnum Dei* ſpectant. (*Act.* I. 1, 2, 3.)

* Quadrageſimo ſcilicèt die, (Maij noſtri 14.) * Congregatis illis denunciavit Dominus ne abſcederent Hieroſolymis, ſed ut expectarent promiſſionem Patris, *quam*, inquit, *audiſtis ex me, nam Johannes quidem baptizavit aquâ, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto iſtis non multum poſt diebus.* (*Act.* I. 4, 5. & XI. 16.)

Interrogantibus Dominum apoſtolis, num hoc tempore reſtituturus eſſet regnum Iſraëli, reſpondit ille, non eſſe eorum noſſe tempora, quæ Pater in ſuâ ipſius poteſtate poſuit: ſed recepturos eſſe illos Spiritum ſanctum, & teſtes ipſi futuros non Hieroſolymis tantùm & in totâ Judæâ & Samariâ, ſed etiam ad ultimas terras. Et quum hæc dixiſſet, aſpicientibus ipſis elevatus eſt: & nubes ſuſceptum eum abſtulit ab oculis eorum. Qui & ita (ad judicium) illum venturum, quemadmodum ab eis conſpectus eſt proficiſcens in cœlum, à duobus Angelis, in albo veſtitu illis ſubitò apparentibus, edocti ſunt. (*Act.* I. 6,-11.)

Ipſi autem, adorato eo, cum gaudio magno reverſi ſunt Hieroſolymam: [*Luc.* XXIV. 52.] à monte Oliveti, inde diſtante itinere Sabbathi, [*Act.* I. 12.] pro quo, Syrus paraphraſtes *ſeptem ſtadia* repoſuit; ut etiam ex Joſepho Theophylactus hìc numerat. apud quem tamen, in noſtris libris legimus, montem Oliveti ab urbe abfuiſſe ſtadiis vel *quinque* (ut in lib. 20. Antiquit. cap. 6.) vel *ſex.* (ut in lib. 5. Belli, κεφ. η. ut Græci, ſive lib. 6. cap. 3. ut Latini diſtinguunt codices.)

Hieroſolymis in cœnaculo commorabantur undecim Apoſtoli, & perdurabant concorditer in oratione cum mulieribus & Mariâ matre Jeſu, & cum ipſius fratribus. (*Act.* I. 13, 14.)

Per eos dies aſſurgens Petrus in medio diſcipulorum (erat autem turba capitum ſimul quaſi centum viginti) de uno ſubrogando retulit in locum Judæ proditoris; qui ex deſperatione ſeſe præcipitem dederat, mediúſque crepuerat. Et præmiſſâ oratione, jactæ ſortes ſunt in Joſephum vocatum Barſabam & Matthiam: cúmque ſors ſuper Matthiam cecidiſſet, in Apoſtolorum numerum allectus eſt. [*Act.* I. 15,-26.]

Die Pentecoſtes (qui in Maii 24. diem incidit) quum eſſent omnes (120 illi) concorditer eôdem loci; extitit repentè ſonitus è cœlo tanquam ruentis flatus violenti, qui replevit totam domum ubi erant conſidentes. Et viſæ ſunt eis diſpertitæ linguæ inſtar ignis, qui etiam ſedit ſuper unumquemque eorum. Repletique ſunt omnes Spiritu ſancto; & cœperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus dabat eis effari. Erant autem Hieroſolymis habitantes Judæi viri religioſi, ex omni natione quæ ſub cœlo eſt: qui audientes eos ſuis linguis loquentes magnifica Dei, obſtupuerunt. Aliis verò miraculum hoc profanè irridentibus, Petrus graviſſimâ concione habitâ, de ebrietate calumniam refellit, quòd eſſet hora diei tertia: deinde ex Lege & Prophetis

de Chriſto diſſerens, & reſurrexiſſe comprobans, tria auditorum millia virtute accepti Spiritûs ad agnitionem veritatis convertit, & in nomine Jeſu Chriſti ad remiſſionem peccatorum baptizari juſſit. [*Act.* II. 1,-41.]

Perdurabant autem in doctrinâ Apoſtolorum, & communicatione, & fractione panis, & precibus. Obortus verò eſt omnibus timor: multáque miracula & ſigna per Apoſtolos fiebant. Omnes autem qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia; & poſſeſſiones ac facultates vendebant, & diſpertiebant ea omnibus, prout cuique opus erat. Et quotidie perdurantes concorditer in templo, & frangentes domatim panem, capiebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis: laudantes Deum, & habentes gratiam apud totum populum. Dominus autem addebat quotidie Eccleſiæ qui ſalvi fierent. [*Ibid.* 42,-47.]

Petrus & Johannes ſimul aſcendentes in templum ſub horam orationis, nempe nonam, ad templi portam dictam ſpecioſam, hominem, qui à nativitate ſuâ per annos plures quàm 40. claudus fuerat, in nomine Chriſti ſanaverunt. Unde concurſu populi ad porticum Salomonis facto, Petrus illis ſalutis myſterium per Chriſtum expoſuit: ingratitudinem eorum accuſans, & pœnitentiam ab illis requirens. Cui auſcultantes multi crediderunt: & factus eſt numerus virorum quaſi quinquies mille. Supervenientes verò Sacerdotes & Præfectus templi, & Sadducæi, Petrum & Johannem poſuerunt in cuſtodiâ in poſterum diem: quòd eſſet jam veſpera. Poſtridie coacto Synedrio (cui Annas Pontifex præſes, & Caiaphas, & Johannes & Alexander, & quotquot erant ex genere Pontificio, interfuerunt) de patrato miraculo in quæſtionem vocati Apoſtoli, Chriſti cauſam egerunt intrepidè: & ne in nomine Jeſu poſt hæc loquerentur prohibiti, Deo quàm hominibus obtemperare juſtius eſſe reſponderunt. Additis deinde minis dimiſſi, atque domum reverſi, unà cum totâ Eccleſiâ fervido animi affectu pro Evangelii propagatione preces ad Deum fuderunt: quas ille, facto terræmotu, & Spiritu ſuo in corda ipſorum miſſo, comprobavit. (*Act.* III. & IV.)

Multitudinis autem credentium erat cor & anima una: & erant eis omnia communia. Neque ullus inter eos egenus erat: quotquot enim erant poſſeſſores agrorum aut domorum, vendentes deponebant pretium ad pedes Apoſtolorum, in pauperum uſum erogandum. Quâ in re exemplo aliis præivit Joſephus Levita, genere Cyprius; qui ab Apoſtolis *Barnabas*, id eſt, filius conſolationis, cognominatus eſt. [*Act.* IV. 32,-37.]

Ananias & uxor ejus Sapphira, impiâ fraude partem pretii agri à ſe venditi mutuo conſenſu intervertentes, à Petro fraudem illam detegente, & per Spiritum ſanctum cui mentiebantur ulciſcente, ſolo ejus verbo & increpatione exanimati ſunt. Et obortus eſt timor magnus toti Eccleſiæ, & omnibus qui hæc audiebant. [*Act.* V. 1,-11.]

Per manus Apoſtolorum edebantur miracula multa in populo: & erant concorditer omnes in porticu Salomonis. Reliquorum autem nemo audebat ipſis adhærere: ſed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo: efferebántque in plateas ægrotos, ut venientis Petri vel umbra inumbraret aliquem eorum. Conveniebat etiam vulgus vicinarum urbium Hieroſolymam, afferentes ægrotos ac vexatos à ſpiritibus impuris: qui ſanabantur omnes. [*Ibid.* 12,-16.]

Summus Sacerdos & qui cum eo erant Sadducæi, invidiâ moti, Apoſtolos conjecerunt in carcerem: unde ab Angelo ſequente nocte liberati, juſſi ſunt audacter & intrepidè populum in Templo docere. Inde ad Synedrium adducti, conſilio Gamalielis Phariſæi, Legis doctoris, ſummo in pretio à populo habiti, è morte exempti, poſtquàm flagris fuiſſent cæſi, dimiſſi ſunt. Illi verò à Synedrio profecti ſunt gaudentes, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine Jeſu contumeliâ afficerentur: & in Templo quotidie prædicare non ceſsàrunt. [*Ibid.* 17,-42.]

4037 Creſcente Hieroſolymis fidelium numero, & creſcentibus etiam opibus, ideoque & negotiis Eccleſiæ; exortum eſt, ut ferè fit in frequenti turbâ, Helleniſtarum adversùs Hebræos murmur, quòd eorum viduæ negligerentur in quotidianâ opum eccleſiaſticarum diſpenſatione. Cúmque Apoſtoli diſtribuendis ditiorum in tenuiores eleemoſynis, adminiſtrandæque quæ ex opulentiorum diſtractis poſſeſſionibus congerebatur in unum pecuniæ, non poſſent ſufficere; ex eorum conſilio, communibus Eccleſiæ ſuffragiis œconomi bonorum eccleſiaſticorum ſeptem ſunt electi, qui miniſterio illi vacarent; Stephanus, Philippus, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, & Nicolaus Antiochenus proſelytus. (ex quorum Græcis nominibus apparet, Helleniſtarum in hàc electione rationem præcipuam eſſe habitam.) Et verbum Domini creſcebat, & multiplicabatur numerus diſcipulorum Hieroſolymis: multiq;ex familiâ Sacerdotum auſcultabant fidei. [*Act.* VI. 1,-7.]

Stephanus prodigia & ſigna magna edebat in populo: fortitérque Chriſti cauſam defendebat adversùs contradicentes Judæos ex Synagogâ Libertinorum, (à dominis manumiſſorum) Cyrenæorum, Alexandrinorum, Cilicum quoque atque Aſianorum. Qui cùm inter diſputandum non poſſent illi reſiſtere ſapientiæ & Spiritui per quem loquebatur; converſi ad calumnias correptum eum in Synedrium adduxerunt; ſubornatis falſis teſtibus, qui blaſphema verba adversùs Templum & Legem ab eo prolata fuiſſe confirmarent. [*Ibid.* 8,-15.]

Stephanus, longâ oratione coram ſummo Sacerdote (*Annâ*) & Concilio habitâ, oſtendit, & ante Templum à Salomone conditum & ante ipſum Moſem natum ab Abrahamo & ejus poſteris rectum Dei cultum fuiſſe obſervatum; à Moſe teſtimonium Chriſto fuiſſe perhibitum, & externas ceremonias Patribus ab illo commendatas ad tempus tantùm fuiſſe duraturas: acritérque Judæos reprehendit, quòd Spiritui ſancto ſemper reſtiterint, & nefariè Chriſtum occiderint, quem venturum in mundum Prophetæ prædixerunt. Unde furore illi accenſi, virum ſanctum extra urbem raptum & pro ipſis orantem lapidibus obruerunt. [*Act.* VII.]

Teſtes autem, (juxta Legem Deuteron. XVII. 7. primos in eum lapides jacturi) pallia ſua ad pedes juvenis cujuſdam Sauli depoſuerunt: qui toto animo cædi martyris conſentiens, ea

custodiebat.

cuſtodiebat. (*Act.* VII. 58. VIII. 1. XXII. 20.) Hic, Hebræus ex Hebræis natus, ex Benjaminis tribu ortus, Tarſi in Ciliciâ (quam urbem rerum philoſophicarum & liberalium diſciplinarum ſtudio tum celebrem fuiſſe confirmat *Strabo*, lib. 14. pag. 673.) in lucem editus, ſectâ Phariſæus & Phariſæi filius, Hieroſolymis hoc tempore (in Cilicum ſynagogâ) rerum divinarum ſtudio dans operam, Gamalielis Doctoris inter Phariſæos celeberrimi ſcholam frequentabat; Legis Moſaicæ ſimul & traditionum πατρικῶν παραδόσεων tenaciſſimus. (*Act.* XXI. 39. XXII. 3. XXIII. 6, 34. XXVI. 4, 5. II. *Corinth.* XI. 22. *Galat.* I. 14. *Philip.* III. 5, 6.)

Stephani funus unà curabant viri religioſi, & planctum magnum ediderunt ſuper eum. [*Act.* VIII. 2.]

Romæ mortuus eſt Ælius Lamia, Syriæ aliquando præſes imaginarius: (nunquam enim eò venit:) in provinciâ verò, Syriæ verus præſes, Flaccus Pomponius eſt defunctus. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 27. *cum Suetonio, in Tiberio, cap.* 42.] * Cum hoc degebant duo fratres (ab Ariſtobulo Herodis & Mariammes Haſmoneæ filio geniti) animo à ſe invicem alieniſſimo Ariſtobulus atque Agrippa; ſed cùm Damaſceni cum Sidoniis de finibus apud Flaccum diſceptantes, Agrippam ut partibus ſuis adeſſet, magnâ pecuniæ ſummâ promiſsâ pellexiſſent; re per Ariſtobulum detecta, Agrippa excidit amicitiâ Præſidis. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.) *

Agrippa ex Cypro filiam Mariammen ſuſcepit, ante mortem ſuam decennio. [*Joſeph. lib.* 18. 4747 54
cap. 7. & *lib.* 19. *cap. ult.*]

Cædem Stephani graviſſima adversùs Eccleſiam univerſam quæ erat Hieroſolymis perſecutio ſtatim eſt inſecuta. [*Act.* VIII. 1. & XI. 19.] In quâ ſupra modum ſæviens Saulus, vaſtabat Eccleſiam Dei. A primariis enim Sacerdotibus authoritate acceptâ, non ſolùm quum ab eis interimerentur ſancti, tulit contra eos ſuffragium; ſed etiam ipſe, irrumpens in ſingulas domos, atque inde trahens tum viros tum mulieres, vinciebat eos & carceribus includebat, ac per omnes ſynagogas frequenter cædebat: atque ita metu aliquos Chriſtum abnegando blaſphemare coëgit, alios in fide conſtantes ad mortem perſecutus eſt. [*Act.* VIII. 3. IX. 13, 21. XXII. 4, 5, 19. XXVI. 9, 10, 11. *Galat.* I. 13, 23. *Philip.* III. 6. I. *Tim.* I. 13.)

Disjecit hæc perſecutio eccleſiam in regiones varias; ſed multo cum fructu regni Chriſti. Solis enim Apoſtolis Hieroſolymæ relictis, ex reliquis, quorum aliquot fuerunt millia; [*Act.* II. 41. & IV. 4.] alii per regiones Judææ & Samariæ diſperſi, Evangelium ubique prædicârunt. [*Act.* VIII. 1, 4.] Alii Damaſcum ſunt profecti. [*Act.* IX. 19, 25.] inter quos erat Ananias; vir ſecundùm legem religioſus, & teſtimonium habens ab omnibus ibi habitantibus Judæis. [*Act.* XXII. 12.] Alii ipſam quoque fortaſſe Romam, atque inter eos Andronicus & Junias, qui inſignes fuerunt inter Apoſtolos; ipſius Sauli perſecutoris cognati, & ante ipſum fidem Chriſti amplexi. (*Rom.* XVI. 7.) Alii denique uſque Phœnicem, & Cyprum, & Antiochiam perambulaverunt; ſolis Judæis verbum Domini annunciantes. [*Act.* XI. 19.] illis nimirùm qui erant inter Gentes diſperſi. [*Jacob.* I. 1. I. *Petr.* I. 1.]

Ex his qui Samariam adierunt, fuit Philippus evangeliſta, inter Septemviros poſt Stephanum protomartyrem ordine ſecundus. [*Act.* VIII. 5. *cum* XXI. 8.] Hic in urbem Samariæ deveniens, prædicabat ibi Chriſtum: attendente ad ea quæ dicebat turbâ concorditer, quum videret ſigna ab eo edita. Spiritus enim impuri ex multis exibant cum clamore magno: multique paralytici & claudi ſanati ſunt. Et gaudium magnum in urbe extitit: credentéſque baptizabantur tum viri, tum mulieres. Simon quoque, qui à multo tempore gentem Samariæ magicis ſuis artibus ita dementaverat, ut attendentes ad eum omnes, à minimo uſque ad maximum, dicentes eſſe eum *potentiam Dei magnam*, obſtupeſcens ad ſigna & virtutes magnas quas à Philippo edi conſpexerat, credidit & baptizatus eſt. (*Act.* VIII. 5,-13.)

Quum audiſſent Apoſtoli qui erant Hieroſolymis Samariam recepiſſe ſermonem Dei, miſerunt ad eos Petrum & Johannem: quibus precantibus, & manus eis imponentibus, receperunt illi Spiritum ſanctum. Quod conſpiciens Simon Magus, obtulit eis pecunias, ut ſimilem conferendi Spiritûs ſancti poteſtatem ipſe conſequeretur. Cujus inſanam impietatem acerrimè Petrus increpans, ut ab iſtâ malitiâ reſipiſceret & veniam à Deo rogaret admonuit. Qui Apoſtolos, ut pro ipſo apud Dominum deprecarentur, oravit. Illi verò, miniſterio ſuo peracto, Hieroſolymam repetentes, multis Samaritanorum pagis, iter faciendo, evangelium prædicârunt. [*Ibid.* 14,-25.]

Poſt longum ſæculorum ambitum, avis Phœnix in Ægyptum venit: præbuítque materiam doctiſſimis indigenarum & Græcorum multa ſuper eo miraculo diſſerendi. (*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 28.] Poſt biennium verò avem hanc in Ægypto apparuiſſe, refert Dio. [*lib.* 58. *pag.* 638.]

* Quum Aſinæus Neerdenſis quotidianis populi Judaici clamoribus excitatus, quòd Parthicam mulierem Anilæus ipſius frater matrimonio ſibi ſociaſſet, & ſimulacra Patriorum Numinum palàm colere permiſiſſet, cúmque ut domum ille remitteret ad cognatos juberet, ab hac muliere veneno ſublatus eſt. Anilæus ad ſe unum jam Principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobiliſſimi (qui in matrimonio habebat Artabani Parthorum Regis, filiam,) eóſque magnâ prædâ abactâ, populatus eſt, & Mithridatis, ſua recuperare conantis, copias noctu inopinatò aggreſſus oppreſſit; ipſum Mithridatem captum & nudum ſuper aſinum impoſitum (quæ apud Parthos ſumma habetur contumelia) ad ſylvam quandam perduxit, & vivum tandem dimiſit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap. ult.*] *

Philippus tetrarcha, vir perpetuò modeſtus & amator quietis ac otii, anno imperii Tiberii 20 diem obiit; quum Trachonitidi, Gaulanitidi, ac Batanææ annis 37. præfuiſſet. Obiit Juliade, & illatus in monumentum quod jam antè ſibi conſtruxerat, magnificè ac ſumptuosè funeratus eſt. Et quia ſine liberis deceſſerat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit; ita tamen, ut tributa in eâ tetrarchiâ collecta ſervarentur intra ipſius regionis terminos. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.]

Romæ, viceſimo hoc Tiberiani imperii anno L. Vitellius & Fabius Priſcus Conſules ludos decennales celebraverunt; tanquam ei, ut Auguſto uſurpatum, tunc imperium prorogarent. (*Dio, lib.* 58. *pag.* 636.)

Hoc anno, (ut vult *Dio*,) vel ante triennium (ut ſub finem 5ⁱ Annalis hoc referens, *Tacitus* ſubindicat) juvenis quidam, Druſum Germanici filium ſe eſſe jactans, apud Cycladas inſulas, mox in continente Græciæ & Ioniæ viſus eſt: quibuſdam Cæſaris libertis, velut agnitum, per dolum comitantibus. Alliciebantur ignari, famâ nominis, & promptis Græcorum animis ad nova & mira: quippe lapſum cuſtodiâ pergere ad paternos exercitus, Ægyptum aut Syriam invaſurum, fingebant ſimul credebántque. His auditis, Poppæus Sabinus, qui Macedoniæ tum intentus, Achaiam quoque curabat; Nicopolim Romanam coloniam ingreſſus; ibi cognovit, ſolertiùs interrogatum juvenem quiſnam foret, dixiſſe, M. Silano genitum: & multis ſectatorum dilapſis aſcendiſſe navem, tanquam Italiam peteret. Neque quicquam ultrà de rei exitu ſe comperiſſe, dicit *Tacitus*. Addit verò *Dio*, impoſtorem ab urbibus ultrò acceptum, & auxilio firmatum, in Syriam haud dubiè venturum fuiſſe, exercitúſque occupaturum; niſi quis eum agnitum detinuiſſet, & ad Tiberium miſiſſet. [*Tacit. Annal.* 5. *cap.* 10. *Dio, lib.* 58. *pag.* 637.]

4038 Philippus evangeliſtâ, ab Angelo monitus, Gazam verſus profectus, quæ eſt *deſerta*, (de quo videnda, quæ ad finem anni Mundi 3672. ſunt dicta) eunucho occurrit, qui Candaces Æthiopum (in Meroë) reginæ gazis præerat; & Hieroſolymâ, quò adoraturus venerat, reverſus in curru Eſaiam Prophetam legebat. Ad quem Spiritûs juſſu accedens Philippus, in Chriſti fide inſtructum baptizavit. Statímque è conſpectu illius à Spiritu Domini abreptus, Azoti inventus eſt: & peragratâ regione, omnibus urbibus evangelium prædicavit, uſque dum veniret Cæſaream. (*Act.* VIII. 26,-40.)

Saulus adhuc ſpirans minas ac cædem adversùs diſcipulos Domini, à ſummo Sacerdote (*Anna*; 4748 35
ut Act. IV. 6.) & Synedrio (cui tum ille præerat) epiſtolas ad ſynagogas Damaſci perferendas obtinuit; ut ſi quos illhic Chriſtianæ religionis cultores inveniret, ſive viros ſive mulieres, vinctos abduceret Hieroſolymam, ut punirentur. Quum autem appropinquaret ille Damaſco, tempore meridiano repentè lux è cœlo, ſplendorem Solis ſuperans, circumfudit illum ſuo fulgore & eos qui cum illo iter faciebant. Decidentibus deinde omnibus in terram, vocem ille audivit, Hebraicâ linguâ ſibi dicentem: *Saul, Saul, quid me perſequeris? Durum eſt tibi contra ſtimulos calcitrare.* Et quum ille dixiſſet; *Quis es Domine?* reſponſum illi eſt: *Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu perſequeris. Sed exſurge, & ſta in pedes tuos: idcircò enim apparui tibi, ut deſignarem te miniſtrum ac teſtem tum eorum quæ vidiſti, tum eorum in quibus apparebo tibi. Eruens te ex hoc populo, & gentibus, ad quos nunc te mitto: ut aperias oculos eorum, & convertas eos à tenebris ad lucem, & à poteſtate Satanæ ad Deum; ut remiſſionem peccatorum ac ſortem inter ſanctificatos recipiant per fidem quæ eſt in me.* Cúmque Saulus tremens & pavens ulteriùs quæreret; *Domine, quid me vis facere?* dixit ad eum Dominus. *Surge, ac proficiſcere Damaſcum: & illic tibi dicetur de omnibus quæ conſtitutum eſt tibi ut facias.* Viri autem illi qui cum Saulo iter faciebant, ita attoniti ſteterunt ut vocem perderent: lucem quidem conſpicientes, & ſonum verborum audientes; ſed neque Chriſtum qui loquebatur videntes, neque quicquam eorum quæ dixerat intelligentes. (*Act.* IX. 1,-7. XXII. 5,-14. XXVI. 12,-18.)

Surrexit Saulus è terrâ, & gloriâ conſpectæ lucis occæcatus, manu ductus ab iis qui ſecum erant, venit Damaſcum. [*Act.* IX. 8. XXII. 11.] Fuitque tribus diebus, non videns, & non comedens neque bibens. Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, nomine Ananias: ad quem dixit per viſionem Dominus. *Surge, & proficiſcere in vicum qui vocatur Rectus, & quære in domo Judæ Saulum Tarſenſem; ecce enim precatur* (& vidit tum Saulus per viſionem Ananiam introeuntem, & imponentem ſibi manum ut viſum reciperet.) Reſpondit autem Ananias: *Domine, audivi ex multis de viro iſto, quot malis affecerit ſanctos tuos Hieroſolymis. Quinetiam hoc loco poteſtatem habet à primoribus Sacerdotum vinciendi omnes qui invocant nomen tuum.* Dixit autem ad eum Dominus. *Proficiſcere: nam vas electum eſt mihi ille, ut portet nomen meum in conſpectu Gentium, & regum & filiorum Iſraël. Ego enim oſtendam ei quàm multa oporteat ipſum pro nomine meo pati.* Abiit igitur Ananias, & introivit domum illam, & impoſitis ipſi manibus, dixit: *Saule frater, Dominus Jeſus, qui viſus eſt tibi in viâ quâ veniebas, miſit me, ut viſum recipias, & implearis Spiritu ſancto.* Et ſtatim deciderunt ab oculis ejus quaſi ſquamæ; & viſum recepit illicò. (*Act.* IX. 9, -18.)

Et dixit Ananias. *Deus patrum noſtrorum deſignavit te qui cognoſceres ipſius voluntatem, & videres Juſtum illum, & audires vocem ex ore ipſius. Nam eris ei teſtis apud omnes homines eorum quæ vidiſti & audiſti. Et nunc quid cunctaris? ſurgens baptizator, & abluitor à peccatis tuis, invocato nomine Domini.* [Act. XXII. 14, 15, 16.] Et ſurgens Saulus, baptizatus eſt: & quum cepiſſet cibum, corroboratus eſt. (*Act.* IX. 18, 19.)

Quid autem Damaſci Saulo à Domino fuerit revelatum, ut faceret; in Actis Lucas non aperit. Sed ex iis quæ, in epiſtolâ ad Galatas, immediatè poſt converſionem ſe feciſſe ipſe narrat, apparet, inter alia mandatum illi à Deo fuiſſe; ut *non conferret cum carne & ſanguine, neque rediret Hieroſolymam ad eos qui ante ipſum fuerunt Apoſtoli, ſed in Arabiam*, ſive loca Damaſco proxima, aliquantiſper ſecederet. ubi Evangelii ſcientiam eſſet accepturus; *non ab homine edoctus, ſed ex revelatione Jeſu Chriſti.* (Gal. I. 12, 16. 17.)

Tum Damaſcum inde denuò reverſus Saulus, (*Gal.* I. 17.) cum diſcipulis qui ibi erant per aliquot dies fuit. Et ſtatim in ſynagogis prædicavit, Chriſtum Dei eſſe filium. Obſtupeſcebant autem qui audiebant, & dicebant. *Nonne hic eſt qui perdidit Hieroſolymis eos qui invocabant*

nomen

nomen iſtud ; & huc idcircò venit ut vinctos eos adduceret ad primarios Sacerdotes ? Saulus verò magis invaleſcebat, & confundebat Judæos qui habitabant Damaſci, docens Jeſum eſſe Chriſtum. [*Act.* IX. 19,-22.] Judæis enim Damaſcenis, omnium primis, prædicatum ab eo Evangelium eſt. [*Act.* XXVI. 20.]

Tiberium, de rebus Chriſti ex Paleſtinâ à Pilato certiorem factum, de eo in Deorum numerum aſcribendo ad Senatum retuliſſe, eóque repugnante, ipſum *in ſententiâ manentem periculum accuſatoribus Chriſtianorum eſſe comminatum*, refert (*) Tertullianus in Apologetico. (*cap.* 5. *&* 21.) eúmque ſecuti, tum alii, tum Euſebius [*in Chronico*, *& Hiſtor. Eccleſiaſtic. lib.* 2. *cap.* 2.] &, in epiſtolâ de excidio Britanniæ, Gildas noſter. Quo poſito, primam illam Chriſtianorum poſt cædem Stephani perſecutionem in Judæâ ortam, partim Sauli, qui eam maximè promoverat, converſione, partim Tiberii metu, finem accepiſſe dicendum eſt.

L. Vitellius, qui ſuperiore anno Romæ Conſulatum geſſit, à Tiberio Proconſul in Syriam miſſus, venit Hieroſolymam in ipsâ feſtivitate Paſchali: ubi ab Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, remiſit civibus totum vectigal fructuum venalium; & ſtolam cum ornatu Pontificio permiſit in Templo aſſervari à Sacerdotibus, quæ priùs à Romano turris Antoniæ præfecto cuſtodiebatur. Atque ita gratificatus genti, & in locum Joſephi Caiaphæ Pontificis ſubrogato Jonathâ Anani (ſive Annæ) Pontificis filio, iter fecit verſùs Antiochiam. (*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult. & lib.* 18. *cap.* 6.)

* Mithridates Artabani Regis gener, uxore incitante, adversùs Anilæum & Judæos illi adhærentes militavit, comparato exercitu, feſſos illos tempore meridiano in regione inaquosâ adortus, in fugam vertit; multis eorum millibus cæſis. Anilæus autem ſtipatus globo juvenum effuſiſſimà fugâ ſe in quandam ſylvam recepit: Ad quem brevì confluente magnâ multitudine perditorum hominum, contra Babyloniorum caſtella ille duxit, latéque vaſtabat omnia. Quum de pace deinde interea tractaretur, Babylonii perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruentes in caſtrum, ſopitos & crapulâ gravatos, quotquot adepti ſunt interfecerunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò ſublato Anilæi ſodalitio, metu exoneratus Babylonis populus, in Judæos inſurrexit undique. Qui eorum violentiam non ferentes, & ſentientes ſe ad confligendum impares; mutatâ habitatione Seleuciam migraverunt, commune Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium: ubi per quinquennium manſerunt, nullâ affecti injuriâ. (*Joſeph. lib.* 18. *cap. ult.*) *

Artabanus Parthiæ rex, defuncto Armeniæ rege Artaxiâ, Arſacem liberorum ſuorum veterrimum, Armeniis impoſuit. Idque quum à Tiberio impune tuliſſet, Cappadociam attentavit: miſſiſque qui gazam à Vonone relictam in Syriâ Ciliciâque repoſcerent, ſimul veteres Perſarum ac Macedonum terminos; ſéque invaſurum poſſeſſa Cyro, & pòſt Alexandro, per vaniloquentiam & minas jaciebat. Quum verò populares quoque ſuos ſuperbiùs & ſæviùs tractaret; Sinnaces, inſigni familiâ ac perinde opibus, & proximus huic Abdus eunuchus, adſcitis & aliis Parthorum primoribus, quia neminem gentis Arſacidarum ſummæ rei imponere poterant, (interfectis ab Artabano pleriſque, aut nondum adultis) ſecretis ad Tiberium nuntiis miſſis, Phraatem regis Phraatis III. filium, qui Romæ inter obſides detinebatur, regem ſibi popoſcerunt. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 31. *Dio*, *lib.* 58. *pag.* 637.]

Tiberius ornatum Phraatem ad paternum miſit imperium: deſtinata retinens, conſiliis & aſtu res externas moliri, arma procul habere. Interea cognitis inſidiis, Artabanus Abdum ſpecie amicitiæ vocatum ad epulas veneno illigavit; Sinnacem diſſimulatione ac donis, ſimul per negotia, moratus eſt. Et Phraates apud Syriam, dum omiſſo cultu Romano, cui per tot annos inſueverat, inſtituta Parthorum reſumit, patriis moribus impar morbo abſumptus eſt. [*Tacit. ibid. cap.* 32.]

Phraate mortuo, Tiberius Tiridatem, ſanguinis ejuſdem, æmulum Artabano miſit: cui ut expeditiùs regnum adire liceret, Mithridati Ibero ſcripſit, Armeniam invaderet; ut Artabanus, dum filio opitularetur, à ſuâ ditione diſcederet. Atque eum in finem Mithridatem conciliavit fratri Pharaſmani, qui patri Mithridati in regno Iberiæ ſucceſſerat: ſimúlque & Pharaſmanem ipſum & Alanorum regem magnis præmiis ſollicitavit, ad inferendum bellum quamprimùm Artabano. Cunctis verò quæ apud Orientem parabantur L. Vitellium præfecit. (*Id ibid. cum Joſepho*, *lib.* 18. *cap.* 6. *& Dione*, *lib.* 58. *pag.* 637, 638.)

Mithridates fratrem Pharaſmanem conatus ſuos dolo & vi juvare perpulit. Artabani filius Arſaces, miniſtris multo auro ad ſcelus conductis, ſublatus eſt: ſimúlque Iberi magnis copiis Armeniam irrumpentes, urbe Artaxatâ potiti ſunt. Quæ poſtquàm Artabano cognita, filium Orodem ultorem parat; Parthorum ei dans copias, mittenſque qui auxilia mercede facerent. Contrà, Pharaſmanes, Albanos ſibi adjunxit, & acceſſivit Sarmatas; quorum Sceptruchi, utrimque donis acceptis, more gentis, ad diverſas partes tranſierunt. Sed Iberi locorum potentes, patefactis portis Caſpiis, Sarmatas in Armeniam effuderunt: & qui Parthis adventabant, facilè arcebantur, unico inceſſu illis relicto, inter extremos Albanorum montes & Caſpii maris littus, quem æſtas tum impediebat, flatibus Eteſiarum vada implentibus. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 33. *Joſeph. ut ſuprà.*]

Orodem ſociorum inopem, auctus auxilio Pharaſmanes ad pugnam compulit: in quâ cum eo concurrens, vulnus per galeam adegit, nec iterare potuit, prælatus equo, & fortiſſimis ſatellitum protegentibus ſaucium. Fama tamen occiſi falsò credita, exterruit Parthos; victoriámque conceſſere. (*Tacit. ibid. cap.* 34. *&* 35.) Atque ita Armenia à Parthis denuò eſt amiſſa. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.] & Mithridati Ibero data. (*Dio*, *lib.* 58. *pag.* 638.)

4039 Mox tamen Artabanus totâ mole regni ultum iit. Peritiâ verò locorum ab Iberis meliùs

(*) Scripſit Tertullianus circa initium ſeculi tertii poſt Jeſum Chriſtum.

pugnatum

pugnatum eſt. Neque ideò ille abſcedebat, ni contractis legionibus Vitellius, & ſubdito rumore tanquam Meſopotamiam invaſurus, metum Romani belli feciſſet. Tum omiſſa Armenia, verſæque Artabani res: illiciente Vitellio, deſererent regem ſævum in pace, & adverſis præliorum exitioſum. Hinc Sinnaces patrem Abdageſem alióſque occultos conſulit, & tunc continuis cladibus promptiores ad defectionem trahit: adfluentibus paulatim, qui metu magis quàm benevolentiâ ſubjecti, repertis authoribus ſuſtuleranr animum. Vitellius etiam, pecuniâ corruptis aliquot amicis & cognatis regiis, ipſum Artabanum conabatur occidere. Ille intellectâ fraude, nec inveniens remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénſque ſuſpectos & eos qui in fide manebant; in ſatrapias ſuperiores & contermina Scythiæ loca fugam maturavit, ab Hyrcanis Carmaníſque, quibus per adfinitatem innexus erat, auxilium expectans. (*Tacit. ibid. cap.* 36. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.)

Agrippa, Ariſtobuli filius, quum apud Ptolemaidem in extremâ egeſtate ageret, Marſyæ liberti ſui operâ uſus, à Proto matris ſuæ Bernices defunctæ quondam liberto, pecuniam fœneratus eſt. Is à Marſyâ ſyngrapham 20 millium drachmarum Atticarum extorſit, detractis ſibi de eâ ſummâ 2500. eo faciliùs, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Receptâ igitur pecuniâ profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat ſe itineri in Italiam. Id ubi comperir Herennius Capito procurator Jamniæ, miſit eò milites exacturos argenti 300 millia, quorum debitor Cæſaris fiſco Agrippa factus eſt dum Romæ ageret: atque ita impoſita eſt illi manendi neceſſitas. Et tunc quidem facturum ſe juſſa ſimulavit; ſed quamprimùm nox terris incubuit præciſis navis retinaculis navigavit Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarchâ popoſcit mutuò 200 argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturum profeſſus eſt, ſed uxori ejus Cypro; conjugalem amorem in eâ demirarus & virtutes cæteras. Quum illa igitur fidejuſſiſſet, mox Alexander quinque talentis repræſentatis Alexandriæ, reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis; profuſionem Agrippæ veritus. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. & 8.)

Hujus adventûs Agrippæ ad urbem Alexandrinam, in libro adversùs Flaccum (Ægypti hoc tempore præſidem) meminit *Philo Judæus*: quem Alexandri hujus Alabarchæ fratrem *Joſephus* [*lib.* 18. *cap.* 10.] & *de genere Sacerdotum* fuiſſe, in Eccleſiaſticorum ſcriptorum Catalogo refert *Hieronymus*. Unde & Alexandrum hunc haud alium fuiſſe putavit Baronius (*ad ann. Chriſti* 34. *num.* 265.) ab Alexandro illo, qui in Act. IV. 6. de genere Sacerdotali fuiſſe memoratur. Fuir verò hic Alexander Lyſimachus, qui Alabarchiæ magiſtratum (de quo in Satyrâ primâ *Juvenalis*) geſſit Alexandriæ, quondam Antoniæ matris Claudii Imp. procurator, & Tiberii Alexandri Judææ præſidis pater; omnium Judæorum Alexandrinorum ditiſſimus, [*Joſeph. lib.* 19. *Antiquit. cap.* 4. & *lib.* 20. *cap.* 3.] ipſe (non, uti in loco citato ſcripſir *Baronius*, pater ejus) qui & Hieroſolymitani templi portis argentum atque aurum infudit. [*Id. lib.* 6. *Belli*, *cap.* 6. *κεφ.* 10°.]

Cypros, expeditâ mariti navigatione in Italiam, * (quam paulò ante Tiberii mortem fuiſſe 4749 36
factam, *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8. ſignificat *) cum liberis in Judæam itinere pedeſtri reverſa eſt. Agrippa verò poſtquàm Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, veniſſe ſe officii causâ ſignificans, & poteſtatem accedendi eam inſulam poſtulans. Tiberius nil cunctatus humaniſſimè reſcripſir, gratulatus ei reditum ad Capreas incolumem: nec minore alacritate præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Poſtridie Cæſar receptis litteris ab Herennio de 300 argenti millibus, mandavit cubiculariis, non priùs admitti Agrippam quàm perſoluto debito. Ille nequaquam irâ Cæſaris attonitus, ab Antoniâ Germanici & Claudii (poſteà Imperatoris) matre 300 illa millia mutuò petiit, ne periclitaretur de amicitiâ Cæſaris. Quæ memor familiaritatis quæ ſibi cum Bernice matre Agrippæ interceſſerat, ſimúlque educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, pecuniam illam ei præbuit. Itaque reddito debito, nemine prohibente, fruebatur amicitiâ principis: adeóque conciliatus eſt Cæſari, ut is nepotem ſuum (Tiberium Gemellum) Druſi filium commendaret Agrippæ, mandatéque ut progredientem ſemper comitaretur officii gratiâ. Hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium (Caligulam) nepotem ejus colere, gratioſum apud omnes & honoratum ob patris Germanici memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita: à quo decies centena millia mutuatus Agrippa, debitum Antoniæ reddidit; reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosiùs. [*Id. ibid.*]

Tigranes, Alexandri (à patre Herode occiſi) & Glaphyræ (filiæ Archelai Cappadocum regis) filius, qui ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciverat & Armeniæ regno quondam potitus fuerat, Romæ accuſatus & ſupplicio affectus ſine liberis deceſſit. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 40. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Clitarum natio (in Ciliciâ Tracheâ) Cappadoci Archelao ſubjecta, quia Romano more cenſus deferre & pari tributa adigebatur, in juga Tauri montis abſceſſir: locorúmque ingenio ſeſe contra imbelles regis copias tutabatur; donec M. Trebellius legatus à Vitellio præſide Syriæ cum quatuor millibus legionariorum & delectis auxiliis miſſus, duos colles quos barbari inſederant (minori Cadra, alteri Tavara nomen erat, operibus circumdedit, & erumpere auſos ferro, cæteros ſiti ad dedirionem coëgit. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 41.]

Artabano Parthorum rege profugo & flexis ad novum regem popularium animis, Vitellius hortatus Tiridatem parata capeſſere, robur legionum ſociorúmque ripam ad Euphratis duxit. Sacrificantibus, quum hic more Romano ſuovetaurilia daret, ille equum placando amni adornaſſet; nunciaverunt accolæ Euphratem, nullâ imbrium vi, ſponte & immenſum attolli; ſimul albentibus ſpumis in modum diadematis ſinuare orbem; auſpicium proſperi tranſgreſſûs. Quidam verò callidiùs interpretabantur, initia conatus ſecunda, neque diuturna: quia eorum quæ terrâ cœlóve portenderentur certior fides; fluminum inſtabilis natura, ſimul oſtenderet

omina raperéque. Sed ponte navibus effecto, tranſmiſſóque exercitu, primus Ornoſpades multis equitum millibus in caſtra venit: exul quondam & Tiberio, cùm Dalmaticum bellum conficeret, haud inglorius auxiliator, eóque civitate Romanâ donatus; mox repetitâ amicitiâ Regis, multo apud eum honore, præfectus Meſopotamiæ. Neque multo pôſt, Sinnaces auxit copias: & columen partium Abdageſes, gazam & paratus regios adjecit. Vitellius, oſtentaſſe Romana arma ſatis ratus, monuit Tiridatem, ut Phraatis avi & altoris Cæſaris meminerit; primoréſque, ut obſequium in regem, reverentiam in Romanos, decus quiſque ſuum & fidem retinerent: deinde cum legionibus in Syriam remeavit. [*Id. ibid. cap.* 37.]

Tiridates volentibus Parthis Nicephorium & Anthemuſiada, cæteráſque urbes Macedonicas Græcâ linguâ utentes, Halúmque & Artemitam Parthica opida recepit: certantibus gaudio, qui Artabanum Scythas inter educatum ob ſævitiam execrati, come Tiridatis ingenium Romanas per artes ſperabant. Plurimum adulationis Seleucienſes induere: civitas potens, ſepta muris, neque in barbarum corrupta, ſed conditoris Seleuci retinens. Hi adventantem Tiridatem extollentes, probra in Artabanum fundebant, ut maternâ origine Arſacidem, cætera degenerem. Cúmque nuper Artabanus 300 optimatum dominationi tradidiſſet; Tiridates rem Seleucienſem populo permiſit. [*Ibid. cap.* 41. & 42.]

Mox conſultans Tiridates, quonam die ſolennia regni capeſſeret, litteras Phraatis & Hieronis, qui validiſſimas præfecturas obtinebant, accepit; brevem moram precantium. Placitúmque opperiri viros præpollentes: atque interim Cteſiphon ſedes imperii petita eſt. Sed ubi diem ex die prolatabant, multis coram & approbantibus, Surena patrio more Tiridatem inſigni regio evinxit. Ac ſi ſtatim interiora, cæteráſque nationes petiviſſet; oppreſſa cunctantium dubitatio fuiſſet, & omnes in unum ceſſiſſent: ſed obſidendo caſtellum, in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat, dedit ſpatium exuendi pacta. Nam Phraates, & Hiero, & ſi qui alii delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant, pars metu, quidam invidiâ in Abdageſem, qui tum aulâ & novo rege potiebatur, ad Artabanum vertere. [*Ibid. cap.* 42. & 43.]

Artabanus in Hyrcanis repertus eſt, illuvie obſitus, & alimenta arcu expediens. Ac primò tanquam dolus pararetur territus, ubi data fides reddendæ dominationi veniſſe; non ultra moratus quàm dum *Scytharum* auxilia conciret, (ex *Dahis* ac *Sacis* contractum ab eo magnum fuiſſe exercitum, refert Joſephus, *lib.* 18. *cap.* 6.) pertexit properus: neque exuit pædorem, ut vulgum miſeratione adverteret. Non fraus, non preces, nihil omiſſum, quo ambiguos illiceret, prompti firmarentur. (*Ibid. cap.* 43. & 44.)

Jam propinqua Seleuciæ cum magnâ manu ille adventabat, quum Tiridates ſimul famâ atque ipſo Artabano perculſus, diſtrahi conſiliis cœpit, iret contrà, an bellum cunctatione tractaret. Verùm Abdageſes regrediendum in Meſopotamiam cenſebat: ut amne objecto, Armeniis interim Elymæiſque, & cæteris à tergo excitis, aucti copiis ſocialibus, & quas dux Romanus miſiſſet, fortunam tentarent. Ea ſententia valuit; quia plurima authoritas penès Abdageſem; & Tiridates ignavus ad pericula erat. Sed fugæ ſpecie diſceſſum eſt: ac principio à gente Arabum facto, cæteri domos abierunt, vel in caſtra Artabani; donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exſolvit. (*Ibid. cap.* 44.)

Interim Artabanus, non magno labore debellatis inimicis, in imperium reſtitutus eſt. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6. *Dio*, *lib.* 58. *pag.* 637.] Qui ſcriptis ad Tiberium litteris, parricidia & cædes & ignaviam & luxuriam illi objecit: monuítque ut voluntariâ morte, maximo juſtiſſimóque civium odio quamprimùm ſatisfaceret. [*Sueton. in Tiberio*, *cap.* 66.] Armeniam etiam impunè aggreſſus, Syriam quoque invadere inſtituit. [*Dio*, *lib.* 59. *pag.* 661.]

Agrippa in intimam familiaritatem receptus à Caio Caligula, quodam die quum unà cum eo in curru vectaretur, ut quamprimùm Tiberius principatûs locum Caio digniori cederet precatus eſt. Has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: at tum quidem ſiluit. Inſimulatus deinde à patrono quaſi veſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut reverâ ſubduxerat, & ex fugâ retractus, cùm perductus eſſet ad Piſonem Urbis præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædam quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas. ubi diu in vinculis eſt detentus, priuſquàm Cæſari aures ei præbere eſſet collibitum. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.)

Samaritanis impoſtor quidam perſuaſit, ut convenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctiſſimum: aſſeverans ſe illic eis oſtenſurum ſacra vaſa refoſſa, quæ ibi Moſes depoſuerit. Illi creduli ſumptis armis Tirathabam vicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupavit equitibus ſuis & peditibus: qui prælio congreſſi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt; multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus capite mulctavit. [*Id. ibid. cap.* 5.]

4040 Tum primates Vitellium Syriæ præſidem adeuntes, Pilatum cædis accusârunt, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. Vitellius autem Marcello amico ad procurationem Judææ miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, reſponſurum apud Cæſarem ad objecta per Judæos crimina: poſtquàm decem jam annos in provinciâ ille exegiſſet. (*Id. ibid.*) Quibus quatuor aut quinque menſium appendicula addenda fuerit; ſi non ille, vel procellarum metu (præterito jam, ut *Actor.* XXVII. 9. ſeptimi menſis Jejunio) navigationem diſtulerit, vel adverſis ventis detentus, aut aliâ aliquâ morâ interveniente, iter prolongaverit. Nam priùs quàm Romam Pilatus perveniret, vita exceſſiſſe Tiberium, *Joſephus* indicat.

Quum à Capreis veniſſet Tiberius Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab Urbe diſſitum;

ab Agrippinâ Germanici matre, licet multùm reluctans, tandem perſuaſus eſt ut Eutychum audiret, cognoſceretútque cujus accuſaret is patronum criminis. Qui, re examinatâ, comperiens, neglecto mandato de colendo nepote ipſius Tiberio Druſi filio, totum eum in Caium fuiſſe propenſum; Macroni (qui Sejano in prætorianorum militum præfecturâ ſucceſſerat) imperavit, ut Agrippæ vincula injiceret. Agrippâ verò ad preces verſus, per memoriam filii, cujus conſuetudine ſimul educatus familiariſſimè uſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam: ſed fruſtrà, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. Cúmque æſtus eſſet vehemens, & præ inopiâ vini ſitis eum ureret, conſpicatus quendam è Caii ſervis nomine Thaumaſtum gerentem hydriam, popoſcit potum: & cùm libenter oblatum hauſiſſet, inquit. *Certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quamprimùm enim hanc neceſſitatem evaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio.* Quod & poſteà præſtitit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Agrippa vinctus ante regiam ſtabat inter alios quoſdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem cui bubo inſidebat. Unus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſciſcitatus eſt è milite quiſnam eſſet ille purpuratus: & cognito Agrippam eſſe Judæorum nobiliſſimum; ad eum adductus, adhibito interprete, hoc auſpicio ſignificari illi dixit repentinam præſentis fortunæ mutationem. Ad ampliſſimam enim dignitatem ſimul-atque potentiam eum perventurum, felicem habiturum vitæ exitum: (in quo falſum illum fuiſſe vatem, docuit exitus hominis infeliciſſimus:) ſed quando hanc alitem iterùm eſſet viſurus, quintum ex eo diem fatalem ipſi futurum. (*Id. ibid.*)

Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat inutile: apud Macronem tamen obtinuit ut in cuſtodiâ ſervaretur à militibus commodis moribus præditis, convictorémque haberet centurionem ei curæ præpoſitum; & quotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum ſublevaretur officiis. admittebanturque ad eum Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & ſtragula quaſi vænalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum jam antè præmonitorum Macronis imperio. Atque in hunc modum ſex menſes in cuſtodiâ exegit, uſque in Tiberii obitum. [*ibid.*]

De Gamalitici agri finibus contentio orta eſt inter Herodem Tetrarcham & Aretam Arabiæ Petrææ regem, injuriæ filiæ ſuæ factæ non immemorem; quam matrimonio ſibi junctam Herodes ſpreverat, ductâ in ejus locum fratris ſui uxore Herodiade. Contractis utrinque copiis bellum per legatos geſtum eſt: commiſſóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibuſdam exulibus qui pulſi è tetrarchiâ Philippi tunc merebant Herodis ſtipendia. Hæc Herodes per literas ſignificavit Tiberio: qui indignè ferens Aretæ audaciam, ſcripſit Vitellio ut ei bellum inferret, & aut vivum captum abduceret, aut occiſi caput ad ſe mitteret. Apud Judæos autem fuit opinio, juſtâ ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Johannis Baptiſtæ cædem. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Conſulib. mortem Tiberius obiit, XVII. Ka- 4750 37
lend. Apriles, ut eſt apud *Suetonium* [*in Tiberio*, *cap.* 13. & *Tacitum*, *Annal.* 6. *cap.* 50.] vel VII. potiùs, ſive XXVI. Martii die, quum poſt Auguſti exceſſum imperaviſſet *annos* 22. *menſes* 7. & *dies* 7. ut in fine libri 58. refert *Dio.* non *menſes* 5. *dies* 3. ut in libro 18. Antiquit. [*cap.* 8.] neque *menſes* 6. *dies* 3. ut in libro ſecundo Belli, [*cap.* 8. *καὶ. n.*] *Joſephus* numerat.

Marſyas, Tiberii morte cognitâ, currens ad patronum ſuum Agrippam, cùm offendiſſet petentem balneum, admoto capite, ſermone Hebraico dixit, *Mortuus eſt leo.* Quod ex iis reſciſcens centurio qui cuſtodiæ præerat, Agrippæ vinculis ſoluto cœnam lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgerent & poculis, ſuperveniens quidam attulit incolumem eſſe Tiberium, & brevì in urbem reverſurum. Quibus verbis graviter territus centurio, Agrippam de lectulo proturbatum vinciri, & accuratiùs in poſterum cuſtodiri juſſit. Verùm poſterâ die binæ à Caio allatæ ſunt litteræ, alteræ, quibus Senatui ſignificabat in defuncti Tiberii ſe ſucceſſiſſe imperium; alteræ ad Piſonem Urbi præfectum, idem indicantes, mandantéſque ut Agrippam è caſtris dimiſſum reſtitueret in id quod antè habitaverat domicilium. in quo licèt adhuc cuſtodiretur, tamen ſuo victitabat arbitrio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Caius Romam reverſus, Tiberii ſimul corpus referens, more ſolenni funus celebravit ſumptuoſiſſimum: & quum vellet Agrippam eâdem die ſolutum dimittere, monitu Antoniæ ſuperſedit. non quòd ea malè vellet homini; ſed negabat decoram hanc feſtinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat. Elapſis tamen non multis diebus, acceſſitum ad ſe domum tonderi, veſtémque mutare præcepit. Impoſito deinde in ejus caput diademate, Tetrarchiæ quæ Philippi fuerat regem conſtituit, adjectâ Lyſaniæ quoque tetrarchiâ: & pro ferreâ catenâ dedit auream pari pondere. In Judæam autem Marullum miſit præſidem. [*Id. ibid.*]

Agrippam Herodis nepotem vinculis, quæ ei à Tiberio fuerant indita, C. Caligulam liberaviſſe, & avi principatum ei reddidiſſe; memorat Dio [*lib.* 59. *pag.* 645.] prætoriis ornamentis à Romano Senatu honoratum, regno & tertiâ avitæ ditionis parte quam Philippus patruus poſſederat à Caio donatum, Philo. [*in Flaccum.*] Regnum verò adeptus Agrippa, Thaumaſtum qui potum ipſi vincto miniſtraverat, à Caio impetratum, manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. Quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eâdem miniſterii conditione: apud quos in pretio uſque ad extremum diem habitus conſenuit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Antiocho Antiochi filio Caligula Commagenem, paternum regnum, dedit; adjectis Ciliciæ maritimis. [*Dio*, *lib.* 59. *pag.* 645.]

Præſes Syriæ Vitellius, bellum Aretæ illaturus, aſſumptis duabus legionibus, & levis armaturæ atque equitum auxiliis miſſis à ſociis regibus, properans verſus Petram pervenit Ptolemaïdem. Quúmque vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ejus regionis principes, deprecantes tranſitum. Neque enim patrios ritus permittere, ut inſerantur ullæ imagines, quales Romana ſigna habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutavit ſententiam de itinere propoſito: miſſóque per magnum campum exercitu, ipſe cum Herode Tetrarchâ & amicis aſcendit Hieroſolyma, ſacrificaturus Deo in feſtivitate quæ inſtabat publicâ. Quò poſtquàm ventum eſt, honore ſummo exceptus à populo, hæſit ibi triduo, & interim à Jonathâ in fratrem ejus Theophilum pontificatum tranſtulit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Quartâ die litteris acceptis de morte Tiberii, populum Vitellius ſacramento adegit in fidem Caii novi principis. [*Id. ibid.*] Unde rex Agrippa, in litteris ad Caium: apud Philonem, in legatione. *Hieroſolymis primùm audita eſt, Imperator, exoptata tua ſucceſſio; è ſanctâ civitate diffuſa eſt ejus fama ad finitimas provincias. Et quoniam prima Orientalium hæc civitas Imperatorem te conſalutavit; æquum eſt ut à te tractetur liberaliùs.* & Judæorum Senatus, in oratione ad Petronium: apud eundem. *Caio imperium adepto, primi ex totâ Syriâ gratulati ſumus Vitellio, cujus ſucceſſor es, tunc in urbe noſtrâ degente, qui ſuper hâc re litteras acceperat; & à nobis ad cæteras civitates fama lætum nuncium pertulit: primùm noſtrum Templum excepit pro imperio Caii victimas.*

Revocavit Vitellius ex itinere copias, omiſſo bello propter delatum in alium Imperium. Et quidem Aretam ferunt, accepto expeditionis Vitellii nuncio, collegiſſe ex auguriis, impoſſibile eſſe ad Petram pervenire illum exercitum. Unum enim è ducibus priùs moriturum: vel qui bellum paret, vel cujus juſſu pararetur, vel eum contra quem eſſet movendum. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Vitellium deinde, exercitu in hyberna dimiſſo, (quod in æſtatis initio ab eo factum, non eſt admodùm veriſimile) Antiochiam repetiiſſe ſcribit *Joſephus*; quum unà cum copiis ad Euphratem eum perrexiſſe dicendum potiùs fuiſſet, ut cum Parthorum rege fœdus iniret. Id enim non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Caio factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. Námque Artabanus, odium ſemper contemptúmque Tiberii præ ſe ferens, Caii amicitiam ultrò petiit: ſummiſſque eum artibus Vitellius non modò ad colloquium ſuum, ſed etiam ad veneranda legionum ſigna pellexit. Euphratem enim ille tranſgreſſus, aquilas Romanas adoravit, ſtatuiſque Auguſti & Caii ſacrificavit. Pacis quoque conditiones, quæ ex uſu Romanis eſſent, liberoſque obſides dedit. [*Suet. in C. Caligulâ, cap.* 14. & *A. Vitellio, cap.* 2. *Dio, lib.* 59. *pag.* 661.]

In medio pontis Rex & Vitellius ſibi occurrerunt, cum ſuo quiſque ſatellitio: & poſtquàm de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumque excepit convivio, tabernaculo magno ſumptu erecto in medio flumine. Deinde Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Herodes verò volens primus nunciare Cæſari de impetratis obſidibus, omnibus diligenter perſcriptis miſit ad eum tabellarios; nihil ampliùs relinquens ſignificandum per Conſularem legatum. Quare ſupervenientibus Vitellii litteris, Cæſar reſcripſit, omnia ſibi jam antè eſſe cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille graviter offenſus eſt. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.]

Nec multò pòſt miſit Artabanus filium Darium obſidem, cum multis muneribus: inter quæ etiam virum ſtaturâ cubitorum quinque genere Judæum, nomine Eleazarum; qui propter vaſtitatem Gigas cognominatus eſt. [*Id. ibid.*]

Judæi Alexandrini, poſtquàm honores omnes, quos per leges ſuas decernere licuit, Caio exhibuiſſent; Flacco Abillio præſidi decretum ſuum obtulerunt; orantes ut, quoniam non fuit permiſſum legationem mittere, ipſe id per ſuos nuncios tranſmitteret. Legit ille; & annuens ad pleraque capita, ſubridénſque dixit. *Placet mihi per omnia pietas veſtra: mittam hæc ut petitis, & legati fungar munere, ut ſentiat Caius veſtram gratitudinem; eróque teſtis probè nota mihi veſtræ popularis modeſtiæ atque obedientiæ.* Decretum tamen illud apud ſe retinuit: ut ſoli omnium illi pro Caii contemptoribus haberentur. [*Philo, in Flaccum.*]

Anno primo imperii C. Caligulæ Mattathiæ ſacerdoti natus eſt filius Joſephus, hiſtoriæ Judaicæ ſcriptor: ut ipſe in libro de Vitâ ſuâ indicat.

4041 Quum longo jam tempore Saulus Damaſci Evangelium prædicaviſſet, inierunt Judæi illum interimendi conſilium. Hi ab Aretæ regis Arabiæ Petrææ (qui Herodis Tetrarchæ exercitum nuper fuderat) præfecto, præſidio urbem Damaſcenorum tenente adjuti obſervabant portas die ac nocte, ut eum prehenſum interimerent. Verùm à diſcipulis è feneſtrâ per murum fune in ſportâ nocte demiſſus, ex eorum inſidiis evaſit. [*Act.* IX. 23,24,25. II. *Corinth.* 32,33.]

Primo igitur Apoſtolatûs ſui triennio apud Damaſcenos exacto, rediit Saulus Hieroſolymam, ut viſeret Petrum: & permanſit apud eum dies quindecim. [*Galat.* I. 18.]

Ibi quum tentaret ſe propiùs adjungere diſcipulis, timebant omnes, non credentes eum eſſe diſcipulum. Sed Barnabas acceptum eum duxit ad Apoſtolos (Petrum videlicèt, & Jacobum fratrem Domini: neminem enim ex Apoſtolis alium tum ille vidit. (*Gal.* I. 19.) & expoſuit eis, quomodo in viâ vidiſſet Dominum, & quòd locutus eſſet ei; & quomodo Damaſci liberè locutus eſſet in nomine Jeſu. [*Act.* IX. 26,27.]

Saulus Hieroſolymis liberè in nomine Domini Jeſu loquebatur, & diſceptabat cum Helleniſtis: (ſive Judæis qui Græcâ linguâ utebantur; ut Syrus rectè hîc eſt interpretatus:) illi verò conabantur eum interimere. [*Act.* IX. 29.]

Orans in Templo Saulus, extra ſe raptus eſt, & vidit Dominum dicentem ſibi. *Feſtina, & exi citò Hieroſolymis; quoniam non excipient teſtimonium tuum de me.* Cui ille. *Domine, ipſi ſciunt me pertraxiſſe in carcerem & verberibus affeciſſe per ſingulas ſynagogas eos qui credebant*

in te. Et quum effunderetur ſanguis Stephani martyris tui, ego quoque adſtabam & cuſtodiebam pallia eorum qui interficiebant eum. Et dixit ei Dominus. *Proficiſcere : nam ego te procul ad gentes emittam.* [Act. XXII. 17,-21.]

Fratres verò Hieroſolymitani deduxerunt eum Cæſaream, & emiſerunt in patriam ſuam Tarſum. (*Act.* IX. 30.) Venitque in regiones Syriæ & Ciliciæ : hactenùs ignotus facie Eccleſiis Judææ; quæ audientes ſolùm, eum nunc euangelizate fidem quam olim vaſtabat, Deum de illo glorificabant. [*Galat.* I. 21, 22, 23.]

Eccleſiæ autem per totam Judæam & Galilæam & Samariam habentes pacem ædificabantur : & pergentes in timore Domini & conſolatione ſancti Spiritûs, multiplicabantur. [*Act.* IX. 31.]

Herodi Agrippæ regi ex Cypro nata eſt filia Druſilla (nupta poſteà Felici; *Act.* XXIV. 24.) 4751 38
quæ moriente patre ſexennis erat. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. *& lib.* 19. *cap. ult.*)

Caligula Macronem, cui Ægyptus mandata fuerat, (ſexennio, quod Flacci Abillii præfecturæ à Tiberio præſtitutum fuerat, jam exacto) & uxorem ejus Enniam, quorum operâ ipſe imperium conſecutus fuerat, ad mortem voluntariam adegit. (*Philo, de legat. ad Caium; & lib. in Flaccum. Sueton. in C. Calig. cap.* 26. *Dio, lib.* 59. *pag.* 647.)

Flaccus, qui Ægypto tum præerat, interfecto Macrone cui maximè fidebat, à Caligulâ imperatore malè ſibi metuit. Quâ occaſione arreptâ, Dionyſius, Lampo & Iſidorus illi perſuaſerunt ut populum Alexandrinum, ab Auguſto & ejus familiâ in honore habitum, beneficio aliquo ſibi conciliaret; nihil verò gratius illis ſe poſſe facere, quàm ſi eos ſinat in Judæos ſævire. Quorum & ille ſententiam eſt ſecutus. [*Philo, in Flaccum.*]

Caligula Soæmo Arabum Ituræorum regnum, Cotyi Armeniam minorem ac deinde nonnullas Arabiæ partes, Rhymetalci Cotyis ditionem, Polemonis filio paternum (Ponti) imperium ex Senatuſconſulto tribuit. (*Dio, lib.* 59. *pag.* 649.)

Anno imperii C. Caligulæ ſecundo, veniam ab eo Herodes Agrippa impetravit domum redeundi, regni ordinandi gratiâ; eo peracto, reverſurum ſe pollicitus. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.] Suaſit verò illi Imperator, ut navigatione compendiariâ uſus, expectatis eteſiis ventis, rectâ peteret Alexandriam; pedeſtri itinere inde minore cum difficultate in patriam rediturus. Cui ille obtemperans, quum deſcendiſſet Puteolos, & naves Alexandrinas in portu paratas ad ſolvendum inveniſſet, poſt paucos dies Alexandriam appulit. [*Philo, in Flaccum.*]

Alexandrini, ob inveteratam cum Judæis ſimultatem ægrè ferentes regem ipſorum quempiam extitiſſe, Agrippam in gymnaſio ſermonibus ſcurrilibus & mimographorum ludicris carminibus traducebant. Propulſum quoque ad gymnaſium quendam inſanum nomine *Carabam*, qui interdiu noctúque nudus oberrabat per compita, in ſuperiore loco ſtatuerunt, ut ſpectari poſſet ab omnibus. Mox capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori ſtoream induunt: pro ſceptro fruſtum arundinis humi ſublatum quidam ei dedit in manum. Sic ornatum regiis inſigniis, & in regem transformatum more hiſtrionico, adoleſcentes perticas in humeris geſtantes ſtipabant pro ſatellitio: tum alii ſalutatum accedebant, alii ſibi reddi jura petebant, alii conſulebant eum de republicâ. Poſt hæc acclamatum eſt à circumſtantibus, magnâ voce *Marim* appellantibus: quod nomen Syrorum linguâ *Dominum* ſignificat. [*Philo, ibid.*] Atque ita Judæorum rex eodem modo ab aliis eſt irriſus, quo regiæ dignitati veri ſui Domini Jeſu Chriſti ipſi Judæi ante quinquennium illuſerant.

Judæi Alexandrini Agrippam de inſidiis per Flaccum præſidem in ipſorum perniciem paratis edocuerunt: ſcriptúmque quod Flacco dederant, Caio in principatûs ſui exordio tranſmittendum, Regi tradiderunt. Hoc ad Caium ſe miſſurum ille eſt pollicitus, ſimúlque ſignificaturum, ab initio illud Judæos mittere voluiſſe; ſed impeditos Præſidis malevolentia fuiſſe, quo minùs tempeſtivè id facerent. [*Philo, ibid. & in legat. ad Caium.*]

Petrus apoſtolus, Eccleſias Judææ, Galilææ & Samariæ viſitans, devenit ad ſanctos qui habitabant Lyddæ: ibíque Æneam, ab annis jam octo decumbentem in grabato, à paralyſi, quâ tenebatur, ſanavit. Quo viſo miraculo, omnes qui Lyddam & agrum Saronitanum (de quo, I. *Chronic.* V. 16. *&* XXVII. 29.) incolebant converſi ſunt ad Dominum. [*Act.* IX. 31,-35.]

Diſcipula quædam, Syriaco nomine *Tabitha* Græco *Dorcas* (id eſt *Caprea*) dicta, bonis operibus & eleemoſynarum largitione celebris, Joppæ ex morbo deceſſit. Quum autem Lydda eſſet prope Joppen, diſcipuli, audito Petrum illic eſſe, duos viros miſerunt ad eum, rogantes ne cunctaretur uſque ad ipſos progredi. Qui adveniens, quum in genua procumbens eſſet precatus, mortuam vitæ reſtituit. Id autem innotuit per totam Joppen: & multi crediderunt in Dominum. Manſitque ibi Petrus *multos dies* in domo Simonis cujuſdam coriarii. [*Ibid.* 36,-43.]

Alexandrinorum vulgus, ſummo mane in theatrum confluens, redempto jam Flacci præſidis favore, in proſeuchis Judæorum dedicandas eſſe Cæſaris ſtatuas unanimiter conclamavit. Quod præſes, licèt ſciret non minùs quàm decies centena millia Judæorum incolere Alexandriam totámque regionem quanta patet à Catabathmo Libyæ uſque ad terminos Æthiopiæ, nullo reſpectu ſecuritatis publicæ habito, fieri permiſit. (*Philo, in Flaccum.*) Illi verò conglobati in cohortes numeroſiſſimas, proſeuchas, quæ multæ in ſingulis urbis regionibus erant, aut arbuſtis ſuccisis vaſtârunt, aut diruerunt funditùs: quaſdam etiam incenderunt injectis ignibus tantâ rabie atque inſaniâ, ut in proxima quoque ædificia tranſiliret incendium. In proſeuchis autem omnibus quas diruere incenderéve non poterant, quòd accolerentur magnâ Judæorum frequentiâ, effigies Caii ſtatuerunt: in maximâ verò ac celeberrimâ ſublimem quadrigis aheneis; idque tam præpropero ſtudio, ut, cùm carerent novis quadrigis, veteres æruginoſas, auribus, caudis pedibúſque mutilatas, è gymnaſio raperent, olim dedicatas (ut ferebatur) Cleopatræ, quæ

fuerat

fuerat ultimæ hujus nominis reginæ proavia. Hæc verò exiſtimabat Caius ex vehementi Alexandrinorum in ipſum ſtudio profecta: quæ partim ex quotidianis actis cognoſcebat tranſmiſſis ſibi ab Alexandriâ, (ea enim libentiùs lectitabat quàm ullum poëma vel hiſtoriam) partim ex nonnullis ſervis domeſticis (quorum plerique erant Ægyptii) eadem cum ipſo laudare aut irridere ſolitis. [*Id. in legat. ad Caium.*]

C. Caligula, ſorore Druſillâ defunctâ, juſtitium indixit: in quo riſiſſe, laviſſe, convivio quemquam accepiſſe, capitale fuit. (*Sueton. in C. Calig. cap.* 24. *Dio, lib.* 59. *pag.* 648.]

Ægypti præſes Flaccus edictum propoſuit, in quo Judæos qui cives erant Alexandrini peregrinos appellabat & exteros: ne cauſæ quidem dicendæ poteſtatem faciens, ſed injudicatos condemnans. Quinque erant urbis illius regiones, à primoribus earum literis denominatæ: quarum duæ dicebantur Judaicæ, quòd in his plurimi Judæi habitarent; quamvis & in aliis non pauci ſparſim habuerint domicilia. Alexandrinorum igitur vulgus, licentiam graſſandi in Judæos à Flacco nactum, è quatuor literis eos expulſos contruſit in unius partem anguſtam. Qui, quòd plures eſſent quàm ut is locus eos caperet, egrediebantur in littora & monumenta & ſterquilinia, exuti rebus ſuis omnibus. Inimici verò facto in deſertas domos impetu, prædas tanquam jure belli partas dividebant: effractiſque Judæorum officinis, quæ tum propter luctum mortis Druſillæ clauſæ fuerant, hinc quoque plurima egeſſerunt, quæ per medium forum translata verterunt in uſus proprios. Sed minùs nocebant domorum pluſquam 400 direptiones, quàm abrupta negotiatio: quum creditores amiſiſſent pignora, nec ſineretur ullus agricola, nauta, negotiator, opifex, exercere artes conſuetas. (*Philo, in Flaccum.*)

Tot myriadas virorum, mulierum, puerorúmque in urbis angulum anguſtiſſimum, ceu pecora, compulſas, ſperabant adverſarii ſe intra paucos dies viſuros acervatim jacere: aut fame necatos per ciborum inopiam, aut in loco æſtuoſo compreſſos, vitiato etiam per crebras reſpirationes circumvicino aëre. Ne quis autem clanculùm inde ſe proriperet, diligenter cavebant: & quotquot intercepiſſent, excruciatos priùs mox enecabant, nullam ab eis abſtinendo ſævitiam. Alia manus circa portus fluminis inſidiabatur Judæis appellentibus, & eorum mercimoniis: quibus in conſpectu dominorum direptis, ipſos protruſos exurebant, conſtructo rogo è gubernaculis, contis, & navium tabulis. Alii mediâ in urbe concremabantur miſerrimo ſupplicii genere. Nam præ lignorum inopiâ ſarmenta comportabantur, quibus accenſis injiciebant miſeros: qui ſemiuſtulati fumo magis quàm igni necabantur. Multi etiam vivi loris laqueiſque circa talos adſtrictis per medium forum raptabantur, inſultante vulgo & ne mortuis quidem parcente corporibus. Diſſecta enim membratim fruſtatímque conculcabant tantâ crudelitate, ut ne reliquias quidem ad ſepulturam ſupereſſe ſinerent. [*Id. in legat. ad Caium.*] Qui verò dolebant ſuorum vicem cognati amicique, confeſtim pœnas dabant ſuæ miſericordiæ; arreptique flagris cædebantur, & poſt omnia tormenta quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. [*Id. in Flaccum.*]

Ex Senatu, quem Auguſtus conſtituerat publicum Judæorum Concilium, Flaccus præſes 38 comprehenſos in ſuis privatis ædibus confeſtim vinciri juſſit: traductóſque per medium forum ſenes reductis in tergum manibus, ligatos partim loris partim catenis ferreis, induxit in theatrum, ſtatutóſque coram inimicis eorum ſedentibus, juſſit nudatos concîdi verberibus; atque ex his Euodium, Tryphonem, & Andron, in conſpectu illorum qui bonis eos priùs ſpoliaverant. Et licèt mos eſſet in neminem damnatum animadvertere donec ſolemnes celebritates natalitiáque Auguſtorum feſta præteriiſſent; ille tamen per eos ipſos dies (Caii natali in poſtremum Auguſti menſis diem tum incidente) affligebat homines innoxios, ad hunc modum diſtributis ſpectaculis. Manè uſque horam tertiam quartámve Judæi flagellabantur, ſuſpendebantur, rotis alligabantur, damnabantur, per mediam orcheſtram ducebantur ad ſupplicium. Deinde inducebantur ſaltatores, mimi, tibicines, aliáque ludicra ſcenicorum certaminum. Ipſæ quoque mulieres non ſolùm in foro, ſed etiam in medio theatro tanquam captivæ corripiebantur, & ob quamvis calumniam in ſcenam trahebantur non ſine graviſſimis contumeliis: deinde cognito eas eſſe alterius generis, dimittebantur; multas enim quaſi Judæas comprehendebant priuſquàm rem diligentiùs diſpicerent. Poſtquàm autem Judaicæ comperiebantur, ex ſpectatoribus facti tyranni, jubebant eis ſuillas carnes offerri. quas quotcunque metu tormentorum guſtabant, ſine aliâ majore vexatione dimittebantur: quæ verò ſibi temperabant, tortoribus tradebantur ad cruciatus maximos. [*Ibid.*]

Accitus à præſide Caſtus centurionum fidiſſimus, jubêtur aſſumpto è ſuâ cohorte audaciſſimo quoque in domos Judæorum irrumpere, ſcrutaríque nunquid armorum ibi lateat. Quo properè mandata exequente, Judæi intima quæque aperientes ſcrutatoribus oſtendebant: ubi mulierculæ incluſæ, nunquam è conclavi egredi ſolitæ, & virgines præ pudore declinantes aſpectum etiam familiarium, tunc non ſolùm ignotis verumetiam militari ferociæ ſpectabantur pavidæ. Nihilominùs accuratâ factâ ſcrutatione, non inveniebantur iſta quæ quærebantur arma. Ægyptiis quidem paulò antè arma dempta fuerant per Baſſum à Flacco juſſum id curare. Sed tum videre licebat magnum navium numerum appuliſſe ad portas fluminis, plenarum omni armorum genere: quæ hominibus ſeditioſis, qui anteà quoque ſæpiùs defectiones tentârant, adimi par erat. Sed longè alia Judæorum erat ratio: qui defectionis nunquam ſuſpecti, ſtudia quotidiana quæſtúſque exercebant, ad concordiam & tranquillitatem civitatis facientia. [*Ibid.*]

4042 Dum feſti Tabernaculorum ſolennitas per autumni æquinoctium à Judæis Alexandrinis tantopere afflictis intermitteretur, Flaccum præſidem à Stephanione liberto Tiberii Cæſaris convivio exceptum ex improviſo Baſſus centurio comprehendit, ad id faciendum, cum cohorte militum ex Italiâ à Caio miſſus. Cúmque orâ ſolviſſet hyemis initio, marinis tempeſtatibus

jactatus, poſt plurimos labores ægrè in Italiam delatus eſt: ubi confeſtim à duobus infenſiſſimis accuſatoribus, Lampone & Iſidoro (qui ipſum in Judæos incitaverant) exceptus eſt. Qui damnatus, omni patrimonio & bonis domeſticis (quæ ſelectiſſima habuerat) exutus, in exilium actus eſt. Et quidem in inſulam omnium ſteriliſſimam Gyarum in Ægeo ſitam deportatus fuiſſet: niſi deprecante Lepido pro Gyaro Andrum propinquam ei permiſſum eſſet incolere: ubi poſteà Caii juſſu (ut & alii omnes honorati exules) occiſus periit. (*Ibid.*)

Agrippam regiâ dignitate præfulgentem videns Herodias ſoror ipſius, Herodis Tetrarchæ 4752 39
uxor, invidiâ percita, non priùs deſtitit quàm viro perſuaſit ut Romam contenderent, eandem regiam dignitatem à Cæſare petituri. Agrippa, cognitâ eorum mente & apparatu, quamprimùm eos è portu ſolviſſe didicit, etiam ipſe libertum ſuum Fortunatum Romam ad Imperatorem miſit cum muneribus & litteris contra Herodem patruum ſcriptis. Ille Herodi ad Cæſarem, apud Baias Campaniæ opidum amœniſſimum tum agentem, admiſſo ſuperveniens, Agrippæ litteras reddidit; accuſantes Herodem, quòd priùs cum Sejano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterùm Artabano Partho faveret contra Caii novum imperium, tanto ad hoc comportato armorum apparatu, quantus inſtruendis virorum 70 millibus ſufficeret. Quo commotus Caius, percontatus eſt Herodem, veráne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. Quo annuente, (neque enim vera negare poterat) ſatis approbatam Caius putans defectionem, ademit illi Galilææ & Peræx tetrarchiam, quam poſteà ad Agrippæ regnum adjecit; pecuniâ quoque ejus illi donatâ. Herodem verò, perpetuo damnatum exilio, Lugdunum in Galliâ relegavit. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi parſurum promiſit. Illa Caio pro hàc indulgentiâ gratias egit; verùm eâ ſe in præſentia uti non poſſe profeſſa eſt: quòd nefas exiſtimaret, maritum in hàc calamitate deſerere, cujus fortunæ, dum floreret, ipſa fuiſſet particeps. Quod ille indignè ferens, ipſam quoque cum marito in exilium ire juſſit, & bona ejus Agrippæ largitus eſt. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 9.] Ita inceſti ſui connubii pœnas illi luerunt: poſt obtruncatum ab hoc Herode Johannem Baptiſtam annis 8. poſt Chriſtum Servatorem ludibrio ab eodem habitum. [*Luc.* XXIII. 11.] annis 6.

Pontius Pilatus quoque, tantis irrogante Caio angoribus coarctatus eſt, ut propriâ ſe manu interfecerit: quemadmodum ex Romanis Hiſtoricis *Hieronymus* in Chronico, & ex Græcis Olympiadum ſcriptoribus refert in Eccleſiaſticâ ſuâ hiſtoria [*lib.* 2. *cap.* 7.] *Euſebius*, cum *Oroſio*, lib. 7. cap. 5. & *Caſſiodoro* in Chronico.

Caius Baiani ſinûs medium intervallum Puteolanas ad moles 3600 ferè paſſuum ponte conjunxit; in quo currum ejus tum alia multa ſpoliorum inſtar ſubſequebantur, tum etiam ex Parthorum obſidibus Darius puer (Artabani regis filius:) Dario & Xerxe non niſi ludibrii causâ memorato, quia longè plus maris ipſe ponte inſtraviſſet. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 1. *Sueton. in C. Calig. cap.* 19. *Dio, lib.* 59. *pag.* 653.]

Idem, obtentu Germanici belli, ultra tranſitum à ſe Rhenum parumper progreſſus, inde ſtatim rediit, quaſi in Britanniam iturus. (*Dio, ibid. pag.* 656.)

Lucius Vitellius ex Syriâ accerſitus eſt à Caio, ut interficeretur. (*Id. ibid. pag.* 661.) Crimini enim ipſi dabatur, quòd Tiridatem, Parthis à Tiberio regem miſſum, expelli ab illis ſiviſſet. [*Id. in Excerptis, ab Henr. Valeſio edit. pag.* 670.]

Vitellio ſucceſſorem in Syriam Caius miſit Petronium. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 11.] Publium videlicèt Petronium: (ut ex *Philone*, in legatione ad Caium, & *Joſepho* lib. 19. cap. 6. conſtat,) qui filius fortaſsè illius fuerit, de quo ad annum Mundi 3983 ex *Strabone* dictum eſt; minimè verò omnium Lucius ille Petronius, (longè ante hoc tempus mortuus) quem *admodum humili loco natum ad equeſtrem ordinem perveniſſe* memoravit Valerius Maximus. (*lib.* 4. *cap.* 7.) uti opinatus eſt Baronius. [*ann. Chr.* 41. *num.* 4.]

Vitellius ad Caium veniens, hoc modo neci ſe eripuit. Compoſuerat ſe longè quàm gloria ejus ferret humiliori habitu, Caiique pedibus advolutus, effuſis lachrymis, atque illum ſimul & Deum appellans ſæpiùs & adorans, tandémque vovens ſi incolumis evaſiſſet ſe ei ſacrificaturum; ita hominem emollivit ac ſibi placavit, ut non modò ſuperſtes maneret, ſed etiam inter præcipuos poſthac amicos haberetur. (*Dio, lib.* 59. *pag.* 661.) Atque ita ille, miri in adulando ingenii, primus Caium adorari ut Deum inſtituit: quum reverſus ex Syriâ non aliter eum adire auſus eſſet quàm capite velato, circumverténſque ſe, ac deinde procumbens. (*Sueton. in A. Vitellio, cap.* 2.) Et quum poſteà Caius rem ſibi eſſe cum Lunâ dixiſſet, percunctatúſque eſſet Vitellium, vidiſſétne ſe cum deâ congredi; ille quaſi attonitus, oculis in terram demiſſis, tremens, exili voce reſpondit. *Solis, Domine, vobis diis licet invicem videre.* [Dio, ut ſupr.] Eóque facto initio Vitellius, qui in regendis provinciis priſcâ virtute egerat, omnes reliquos adulando ſuperavit. [*Dio, ibid. Tacit. Annal.* 6. *cap.* 32.]

Ipſe deinde Caius ſibi Sacerdos fuit, equúmque ſuum collegam ſacerdotii adſcivit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 662.] Mileti verò in Aſiâ templum ſibi exſtrui juſſit: hanc urbem præ cæteris eligens, ſpecie quidem quòd Epheſum à Dianâ, Pergamum ac Smyrnam ab Auguſto Tiberióque occupatas eſſe diceret; ſed reverâ quia ampliſſimum ac pulcherrimum, quod Mileſii Apollini ædificabant, ſuo nomini vindicare cupiebat. [*Id. in Excerptis Valeſii, pag.* 670. & 673.] Mileti quoque Didymeum peragere deſtinaverat. [*Sueton. in C. Caligulâ, cap.* 21.]

4043 In Jamuiam, urbem Judææ frequentem cum primis populo, ſubrepſerant è finitimis regionibus inquilini; qui ſemper moliebantur aliquid adversùs ritus Judaicos. Hi cùm audirent ab advenis, quantopere Caius pro Deo coli cuperet; & quàm infenſus univerſæ Judæorum genti eſſet; ex tempore aram excitârunt è luto formato in lateres, tantùm ut moleſti eſſent civibus. Hanc quum illi indignati è medio ſuſtuliſſent: adverſarii rem ad Capitonem quæſtorem detulerunt,

lerunt,

lerunt, qui in Judæa exigendis tributis præerat. Ad Caium ille ſcripſit; exaggerando rem & amplificando. Caius verò pro altari lateritio ſubverſo in Jamniâ, coloſſum inauratum poni juſſit in ipſo Templo Hieroſolymitano: conſultoribus uſus, Helicone Ægyptio & Apelle tragœdo Aſcalonitâ. Litteris igitur de ſtatuâ dedicandâ ad Petronium Syriæ præſidem accuratiſſimè ſcriptis, mandavit illi Caius, ut exercitûs, contra irruptiones Orientalium regum nationúmque oppoſiti, dimidium ab Euphrate adversùs Judæos duceret, ut proſequeretur ſtatuam; non quô auguſtior dedicatio fieret, ſed ut confeſtim periret ſiquis obſiſteret. Sed neque ſtatua tranſmiſſa fuit ex Italiâ, neque juſſus eſt Petronius è totâ Syriâ lectiſſimam ſumere: alioqui præproperè violatis Judæorum legibus, exortus fuiſſet repentinus tumultus. Itaque Petronius in propinquo juſſit parari ſtatuam, & accitis è Phœniciâ peritiſſimis artificibus præbuit materiam; officinâ Sidone inſtitutâ. [*Philo, in legat. ad Caium.*]

Interim contractis quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio ſignificavit per litteras. Qui collaudatâ ejus induſtriâ, hortatus eſt eum ad agendum gnaviter, & frangendam bello gentis contumaciam. Ita Joſephus. [*lib. 18. cap. 11.*]

Inter Judæos & Græcos Alexandriam inhabitantes exortâ ſeditione, terni ab utrâque parte 4753 40
legati delecti ad Caium miſſi ſunt. Judæorum legationis princeps erat Philo, vir per omnia clariſſimus; Græcorum Apion. [*Id. ibid. cap. 10.*] qui Oaſi in Ægypto natus, Alexandrinus dici maluit, quòd ejus civitatis jure gauderet. [*Id. lib. 2. contr. Apion.*] Πλειστονίκην, quaſi *ſæpe victorem*, cognominatum, inter alios refert *Plinius*, libro 37. hiſtoriæ naturalis cap. 5. in totius quoque Operis ad Titum Veſpaſianum Cæſarem Præfatione iſta de eodem adjiciens. *Apion Grammaticus, hic quem Tiberius Cæſar cymbalum mundi vocabat, quum tympanum potiùs videri poſſet, immortalitate donari à ſe ſcripſit, ad quos aliqua componebat.* Qui & mendaciſſimum adversùs Judæos commentarium edidit; cui in ſecundo contra eundem libro reſpondet Joſephus: nam prior liber aliis Judaicæ gentis obtrectatoribus ab eo eſt oppoſitus.

Legati igitur Judæorum (quos *quinque* numero fuiſſe, ſub finem libri de hâc legatione à ſe ſcripti confirmat ipſe Philo; non *tres*, ut Joſephus voluit) ad deprecandum injurias quas quotidie patiebantur, medio hyemis ad Caium navigârunt. Placuítque offerri ei libellum continentem ſummam calamitatum, & earum deprecationem; ex prolixiore ſupplicatione, quam per Agrippam regem Judæi ad eum antè miſerant, deſumptam. Adverſarii verò Heliconem Ægyptium, Imperatoris cubiculo præfectum, ſibi conciliarunt, non tantùm pecuniâ, ſed & ſpe honorum, quos ei pollicebantur ſe collaturos quamprimùm Caius veniret Alexandriam. Quem cùm Judæorum legati placare & mollire deſiderarent; nullum ad eum aditum invenire potuerunt. [*Philo, in legatione ad Caium.*]

Ipſe Caius primùm, diſſimulato in Judæos odio, legatos eorum exceptos in campo Martio, cùm è maternis hortis exiret, hilari vultu reſalutavit, & dextrâ innuit ſe propitium: miſſóque ad eos Homulo qui legationibus admittendis præerat, pollicitus eſt ſe cogniturum eorum cauſam per otium. Poſteà verò, cùm hortos Mæcenatis & Lamiæ, qui & inter ſe & urbi propinqui erant, inviſeret, & introducti legati eum reverenter adoraviſſent, atque Auguſti Imperatoris appellatione eum ſalutaviſſent; ringendo rogavit. *Vóſne eſtis illi diis inviſi, qui me omnium confeſſione Deum declaratum ſoli aſpernamini, mavultiſque veſtrum innominatum colere?* ſimúlque ſublatis ad cœlum manibus erupit in vocem, quam ne audire quidem fas eſt, nedum proloqui verbis totidem. Ac mox exorta eſt adverſæ partis ingens lætitia: quæ deorum omnium illi acclamabat cognomina. His appellationibus gaudentem conſpicatus Iſidorus ſycophanta amarulentus: *Magis*, inquit, *deteſtareris Domine iſtos eorúmque tribules, ſi ſcires eorum erga te impietatem atque malevolentiam. Omnibus enim pro ſalute tuâ votivas cædentibus victimas, iſti ſoli non ſuſtinuerunt ſacra facere. Cùm dico*, iſti, *de cunctis Judæis loquor.* Tunc exclamaverunt unanimiter legati. *Domine Cai, calumniis petimur. Immolavimus hecatombas: libatóque ad aram ſanguine, carnes domum non retulimus ad epulas, ut quorumdam eſt mos; ſed integras victimas exurendas ſacro igni tradidimus; idque ter. primùm, quando ſucceſſiſti in Imperium; iterùm, quando gravem illum morbum evaſiſti, cui totus orbis condoluit: tertiò votum pro victoriâ Germanicâ.* Eſto, inquit Caius. *Sacra feciſtis, ſed alteri: mihi certè non ſacrificaſtis.* Ibi legatos horror pervaſit, hâc novâ voce attonitos: ille interim villas obibat, inſpectans aulas & conclavia, in imis ædibus & in cœnaculis. ubi legatos eum ſequentes carptim interrogans, *cur abſtinerent à porcinâ*, &, *quodnam jus Alexandrinæ civitatis prætenderent*; poſitâ tandem ferociâ, *Homines iſti*, inquit, *non tam mihi videntur mali quàm miſeri, qui ſibi perſuaderi non ſinunt, me eſſe naturæ divinæ participem.* Simúlque abiit & legatos juſſit abſcedere. [*Ibid.*]

Agrippæ è regno ſuo reverſo Caius tetrarchiam patrui ſui Herodis (Lugdunum in exilium miſſi) donavit. Cùm enim in Philippi tetrarchiâ per triennium regnaſſet; quarto jam anno acceſſit illi Herodis tetrarchia. [*Joſeph. lib. 19. cap. ult.*] Quod beneficium, in litteris ad Caium paulò pòſt ſcriptis, ita ipſe agnoſcit. *Donaſti mihi regnum; quâ ſorte nulla inter mortales felicior: ſed quum priùs unam regionem non excederet, adjunxiſti mihi mox majorem alteram, Trachonitim & Galilæam.* [Philo, in legat.]

Petronius honoratiores Judæorum ſacerdotes & magiſtratus evocavit, indicaturus eis Caii mandata de dedicandâ in Templo ſtatuâ; ſimúlque ſuaſurus ut patienter ferrent juſſa Domini, & caverent mala imminentia: paratum enim eſſe robur exercitûs Syriaci ad edendas per totam eorum regionem ſtrages maximas. Qui perculſi ad primam ejus rei mentionem, tanquam in præſenti calamitate obmutuere; quaſi è fonte profundendo lachrymas, & capillos barbáſque vellendo. Qui verò Hieroſolymis cæteráque regione famam hujus conatûs audierant,

velut

velut de communi ſententia coorti, teſſeram dante dolore publico, profecti ſunt uno agmine, deſertis opidis, caſtellis & ædibus; continuatóque itinere contenderunt in Phœniciam, ubi tunc agebat Petronius. Ac primùm tantus clamor cum fletu planctúque ſublatus eſt, ut hebetaret aures præſentium. Secutæ ſunt compellationes, & preces quales dictare ſolent calamitoſa tempora. Erant autem diſtributi in ſex ordines, ſeniorum, juniorum, puerorum; rursùm aliâ parte, anuum, mulierum, virginum. Ubi verò Petronius in loco ſuperiore conſpectus eſt, univerſi ordines velut ad unum edictum humi procubuerunt ſupplices cum ululatu quodam flebili. Juſſíque ſurgere & accedere propiùs, vix tandem ſurrexerunt, & conſperſi multo pulvere diffluentéſque lachrymis, accedebant reductis more damnatorum ambabus manibus. Quorum miſerabili ſupplicatione Petronius ſimul cum aſſeſſoribus commotus, conſultatione habitâ, litteras ad Caium mittendas curavit: quibus dedicatio ſtatuæ dilata fuiſſe ſignificabatur partim propter opifices, certum temporis ſpatium ad coloſſum perficiendum neceſſariò requirentes; partim propter convectionem frumenti, ad iter quod cum copiis ſuis in Ægyptum Caius inſtituere ferebatur neceſſariam. Maturas enim tum ſegetes fuiſſe: timendúmque, ne deploratâ religione Judæi vitam quoque contemnerent, & vaſtatis agris ſuaſmet fruges latè per campos colleſque incenderent. [*Ibid.*]

Acceptis litteris, Caius ad tempus iram adversùs Petronium tegebat implacabilem. Vehementer enim timebat præſides, quòd illis promptum eſſet res novas moliri, præſertim in magnis provinciis apud magnos exercitus; qualis erat ad Euphratem tractus Syriæ. Delinito igitur per litteras homine, laudabat in ſpeciem ejus providentiam & in proſpiciendis futuris ſolertiam: mandato tamen addito, ne meſſibus jam convectis ullam curam præverteret dedicationis negotio. [*Ibid.*]

Ad Judæorum Alexandrinorum legatos pervenit tum hujus rei nuncius: juſſiſſe Caium poni ſibi coloſſum in adytis Templi intimis, aſcito in titulo novi Jovis cognomento. Quo illi attoniti, omnes ſimul conclave ingreſſi & incluſi deplorabant fortunam privatam atque publicam: Deum tamen ſervatorem non defore ſperantes, qui ſæpè gentem hanc eripuerit exitio. [*Ibid.*]

Agrippam regem, qui horum omnium ignarus ad Caium ſalutandum more ſuo venerat, ille torvè intuitus; *Boni*, inquit, *honeſtique cives tui, qui ſoli ex omni hominum genere dedignantur Caium habere pro Deo, videntur jam mortem ſibi per contumaciam quærere: dum me jubente in ipſorum templo conſecrari Jovis ſimulachrum, populariter ex urbe agriſque occurrunt ſpecie ſupplicum, ſed reverâ mandatum meum proculcaturi.* Quibus auditis, rex horrore eſt correptus; & tremore membra quatiente ſolutíſque nervis collapſus fuiſſet, ni eum ſuſtentaſſent proximi: qui juſſi domum illum retulerunt nil ſentientem & ſubitaneâ vi mali ſopitum ac ſtupidum. At Caius magis etiam exaſperabatur in gentis odium. *Si Agrippa*, inquiens, *familiaris & amiciſſimus plurimiſque devinctus beneficiis, tantum tribuit patriis ritibus, ut ne verbo quidem eos violari ferat, ſed deliquio penè exanimatus ſit: quid expectandum eſt ab aliis, qui nihil habent quod ſe in diverſum retrahat?* [Philo, de legat.]

Agrippa ad ſe reverſus, prolixas pro gente ſuâ ad Caium ſcripſit litteras; (à Philone libro de legatione ſuâ inſertas:) quas hoc ille terminavit epilogo. *Quid de me loquentur vel tribules, vel univerſi homines? Alterutrum enim ſequetur, aut ut appeller meorum proditor, aut inter tuos amicos poſthac non habear: quo utrolibet quid poteſt eſſe infelicius? Nam ſi adhuc in amicis numeror, proditionis inſimulabor; ſi nec patriam indemnem, nec templum inviolatum præſtitero. nam vos præpotentes ſoletis amicorum ad imperatoriam opem confugientium rebus conſulere. Quod ſiquà in re animo tuo moleſtus ſum; noli me vincire, ut Tiberius, ſed ne toties vincula timeam, jube mox interimi. quid enim mihi vitâ opus eſt, cui ſpes unica ſalutis fuit in tuâ benevolentiâ?* [Ibid.]

His litteris Caius mitigatus, ut videbatur, reſpondit clementiùs; & Agrippæ donavit ceu maximam gratiam ne fieret dedicatio. ſimúlque ſcribi juſſit Publio Petronio Syriæ præſidi, ne quid in Judæorum templo novaret. Ne tamen ſolida eſſet ea gratia, terrorem admiſcuit ſic ſcribens. *Quòd ſi extra unam metropolim in finitimis urbibus quicumque volentes altaria templáve aut ſtatuas imagineſve mihi meiſque ponere veriti fuerint; quiſquis obſtiterit plectatur continuò, aut ad me mittatur.* Verùm divinâ providentiâ factum eſt, ut nemo finitimorum quicquam moveret. [*Ibid.*]

Peſte apud Babylonem graſſante, Judæorum multitudo inde Seleuciam migravit: quò & alia eorum multitudo, relictâ Neerdâ, & aliis Babylonicæ Provinciæ urbibus, ante quinquennium ſe contulerat. Seleuciæ verò ſemper Græcis malè cum Syris conveniebat, Græcorum tamen factione præponderante. Quò poſtquàm à Judæis migratum eſt, eorum favore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis & periculorum contemptoribus. Quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Judæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellaverunt de pace & amicitiâ: id quod facilè impetratum eſt. Nam quum utrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio: quam ita demùm ratam fore placuit, ſi utrique Judæos communibus proſequerentur odiis. Itaque eos improvisò aggreſſi occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: neque ullus evaſit, niſi quem amici aut vicini ſervavit miſericordia. Hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciæ; ubi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi majorem ſupellectilis partem repoſitam: ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ majeſtatis reverentiâ. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucienſium terror omnes ejus tractûs Judæos pervagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucienſibus conſpiravit in eorum perniciem. Quo factum eſt ut plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus; quæ alioquin etiam habitabantur à viris bellicoſiſſimis. [*Joſeph. lib. 18. cap. ult. fin.*]

Romam

Romam Caius natali ſuo (qui poſtremus menſis Auguſti dies fuit) ovans ingreſſus eſt. [*Sueton. in C. Calig. cap.* 43.]

4044 Alexandrinis legatis coram Caio comparentibus, Apion multa in Judæos jactavit crimina; intérque cætera, quòd Cæſarem non proſequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruerentur templa & altaria, & pari honore coleretur cum cæteris numinibus; ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut jurare per nomen Cæſaris. His & multis aliis, quæ ad exaſperandum Caium facerent, ab eo prolatis, quum reſpondere pararet Philo; repulſus eſt à Cæſare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuriâ. Ita verò cum contumeliâ ejectus Philo, Judæos qui illum comitabantur bono juſſit eſſe animo: Caium, tametſi verbo quidem illis ſuccenſebat, re tamen ipsâ perfeciſſe, ut Deus ipſis contra ejus conata præſtò eſſet ad opitulandum. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 10. *Euſeb. lib.* 2. *Hiſtor. Eccleſ. cap.* 5.]

Caius, gratiæ Judæis conceſſæ jam pœnitens, juſſit Romæ fieri alium coloſſum æreum inauratum, omiſſo illo Sidonio, ne quem motum excitaret in populo: útque navibus tranſportatum per ſilentium, repentè clàm priuſquàm ſentiretur in Templo Hieroſolymitano poneret. Id autem facturus erat obiter, in Ægyptum navigans. Tenebatur enim miro viſendæ Alexandriæ deſiderio, magnâ curâ profectionem inſtituens, ut ibi diu degeret: ratus deificationem ſuam, quam ſomniabat, in hâc unâ civitate poſſe ſuccedere, atque inde hujus religionis exemplum manaturum ad minores cæteras. Ita *Philo*, qui hæc optimè ſcivit, in legatione ſuâ ad Caium: ex quo reformandum illud *Taciti*, de Judæis. *Juſſi à Cæſare effigiem ejus in templo locare, arma potiùs ſumpſere: quem motum Cæſaris mors diremit.* [Hiſtor. lib. 5. cap. 9.]

Apelles Aſcalonita, qui Caium in Judæos incitaverat, ab eodem propter alia crimina ferreis compedibus vinctus, & in rotâ ex intervallo ſæpiùs tortus eſt. [*Philo, de legat.*]

A ſortibus Antiatinis monitus Caius, ut à Caſſio caveret, C. Caſſium Longinum Aſiæ tum proconſulem in ſuſpicione habens, qui genus à Caſſio Julii Cæſaris interfectore ducebat, vinctum ad ſe adduci juſſit, & occidendum delegavit: immemor Chæream, à quo paulò pòſt occiſus eſt, Caſſium etiam nominari. [*Sueton. in C. Calig. cap.* 57. *Dio, lib.* 59. *pag.* 662.]

Apollonius Ægyptius, qui domi dixerat quid Caio eſſet eventurum, Romam ad eum adductus 4754 41
eſt ipsâ die cædis (quem IX. Kalend. Februar. fuiſſe, in cap. 58. *Suetonius* ſignificat) & evocatus ad luendum paulò pòſt ſupplicium, ſalvus evaſit. [*Dio, ibid. pag.* 663.]

Imperavit C. Caligula triennio, 10 menſibus, & diebus 8. ut eſt apud *Suetonium*, [*cap.* 59.] & *Clementem Alexandrinum*, in primo libro Stromatum: vel menſibus potiùs 9. & diebus 28. ut in libri 59. fine habet *Dio*. Cujus loco patruus ejus, Claudius Cæſar Druſi filius, à Prætorianis militibus Imperator declaratus eſt.

Rex Agrippa, ubi cognovit ad imperium raptum eſſe à militibus Claudium, ægrè dimotâ turbâ ad eum pervaſit; & nactus eum turbatum pronúmque ad cedendam poteſtatem Senatui confirmavit, hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jámque unus erat è fautoribus Claudii, cùm accerſitus à Senatu ignarum ſe omnium ſimulaus, & unguentis delibutus tanquam à compotatione veniens, ex Senatoribus quæſivit quid de Claudio factum ſit. Quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus; ſe quidem aiebat pro Senatûs dignitate nullum recuſare periculum, exiſtimare tamen mittendos eſſe aliquos ad Claudium qui ei principatum deponere ſuaderent: & ad eam legationem ſemetipſum obtulit. Cum aliis verò aliquot ille miſſus, Claudio ſeorſùm trepidationem Senatûs indicavit: authórque fuit, ut reſponderet ſicut decebat ad ſummam poteſtatem evectum principem. ſicut & poſtea idem Claudio author fuit, ut erga Senatores ad ipſum converſos mitiùs ſeſe gereret. [*Joſeph. lib.* 19, *cap.* 3.]

In imperio confirmatus Claudius, Mithridatem Iberum, quem Caius evocatum in vincula condiderat, domum ad recipiendum regnum remiſit: & alii cuidam Mithridati, qui genus à magno illo Mithridate deducebat, Boſphorum largitus eſt; pro eo parte Ciliciæ Polemoni datâ, [*Dio, lib.* 60. *pag.* 670.]

Agrippæ Palæſtino, qui eum in potiundo principatu adjuverat Romæ tunc præſens, regnum auxit, & honores conſulares tribuit. Fratri quoque ejus Herodi prætoriam dignitatem, & principatum quendam (Chalcidis ſc.) conceſſit: in Senatúmque ingredi eos, ac patribus Græcè gratias agere permiſit. [*Id. ibid.*]

Et edictum quidem à Claudio eſt propoſitum, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirmabat, collaudans ſimul ejus operam & induſtriam: additâ inſuper Judæâ & Samariâ, quòd olim ad ejus avi Herodis regnum pertinuiſſent. Has igitur velut familiæ debitas reſtituit: Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat, adjunxit de ſuo. Fœdus deinde regis cum Romano populo in æs inciſum eſt in urbis foro medio. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 4.]

Dimiſit Claudius Alexandrum Lyſimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cujus filio Marco deſponſa fuit Bernice Agrippæ filia. (*de quâ, Act.* XXV. 13, 23.) quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi ſuo fratri eam collocavit; impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. [*Id. ibid.*]

Antiochum, ſuo regno à Caio privatum, Commagenâ donavit & parte quâdam Ciliciæ. [*Id. ibid. Dio, lib.* 60. *pag.* 670.]

Helicon Ægyptius, qui Caii cubiculo præfectus fuerat & ipſum contra Judæos incitaverat, propter alias culpas à Claudio interfectus eſt: ut notat *Philo*, in libro de legatione ad Caium. Quem librum, *De virtutibus* ironicè à ſe inſcriptum (cùm ſummam Caii improbitatem ſuis coloribus in eo depingat) Claudio imperante coram univerſo Senatu Romano recitaviſſe illum

memoriæ proditum eſt: indéque non illud opus ſolum, ſed etiam alia ab eo edita, tantopere admiratos fuiſſe Romanos, ut digna exiſtimarent quæ in Bibliothecis tanquam monumenta quædam reponerentur. (*Euſeb. lib. 2. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 17. κιφ. m.*) inter quæ, & quinque libri fuerunt, de miſeriis quas ſub Caii imperio Judæi perpeſſi fuerant, ab eo conſcripti. [*Id. ibid. cap.* 5.] quorum tres perierunt: ad Flaccum uno, & de legatione illo altero, adhuc relicto ſuperſtite.

Occiſo verò Caio Judæi qui ſub eo vehementer ab Alexandrinis oppreſſi fuerant, cœperunt animos reſumere: móxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandavit Ægypti præſidi, ut ſeditionem illam compeſceret: atque ad preces Agrippæ Judææ & Herodis Chalcidis regis pro Judæis edictum Alexandriam miſit, ſcriptum in hanc ſententiam. *Volo inconcuſſa eſſe jura eorum à Caii inſaniâ: eiſque jus eſſe perſeverandi in patriis ritibus. Jubeóque utramque partem, quoad poteſt, dare operam ne quid turbarum commoveatur: idque propoſito hoc edicto ita ſtatuo.* [Joſeph. lib. 19. cap. 4.]

Eorundem quoque Regum rogatu, Claudius II. Conſul deſignatus (primo hoc imperii ſui anno) Judæis non ſolùm Alexandriæ, ſed etiam per totum imperium ſuum ſparſim habitantibus, permiſit ut ſuo jure & majorum moribus uterentur: ſimul etiam monens, ut hâc gratiâ contenti modeſtiùs ſe gererent, neque conſpuerent religiones externarum gentium; ſuis autem ſuo arbitratu viverent legibus. [*Ibid.*] Romæ verò, quum Judæi adeò iterùm frequentes fierent, ut difficulter ſine tumultu propter multitudinem urbe poſſent exigi; non ejecit quidem eos, patriis tamen legibus vitam agentes, convenire vetuit. Reducta quoque à Caio collegia diſſolvit: & cauponum tabernas, in quibus coëuntes potabant, ſuſtulit. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 669.]

Claudius Agrippam regem, præſidibus provinciarum & procuratoribus omnibus per litteras commendatum, ad curam ſui regni miſit. Qui magnâ celeritate uſus, Hieroſolymam pervenit: ibique votiva ſacrificia perſolvit, nihil eorum omittens quæ lege præſcripta ſunt. Unde & multos Naziræos tonderi mandavit: & catenam auream donatam à Caio, monumentum ſuarum calamitatum & divinæ liberationis, in ſacrario ſupra gazophylacium ſuſpendit. Ritè verò votis Deo redditis, Theophilum Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Simonem cognomento Cantharam, Boëthi (Herodis Magni ſoceri) filium, in ejus locum ſubſtituit. Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas ædes pendere. Magiſtrum autem præfecit toti ſuæ militiæ Silam, quem mulrorum & difficilium laborum individuum ſocium habuerat. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 5.]

Paulò pòſt Doritæ quidam juvenes temerarii religionis ſpecie poſuerunt in ſynagogâ ſtatuam Cæſari. Quo facto vehementer rex Agrippa commotus ad iracundiam, ſine morâ ad Petronium Syriæ præſidem profectus, queſtus eſt de eorum audaciâ. Qui & ipſe non minùs ægrè ferens hoc facinus, ut impium & Imperatoris mandatis contrarium, Doritarum magiſtratibus aſperiùs ſcripſit: eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, per centurionem Vitellium Proculum ad ſe adduci jubens; & ne quis in poſterum tale quippiam auderet imperans. (*Idem ibid. cap.* 5. & 6.)

Cæſareæ Cornelius Romanus centurio cohortis ad legionem Italicam ſpectantis, Judaicæ religionis ſtudioſus ſed incircumciſus, (cujuſmodi *Proſelytos portæ & Pios nationum* Hebræi appellare ſolent) quaſi horâ diei nonâ ab Angelo ſibi apparente juſſus eſt Simonem Petrum accerſere; qui per longum jam tempus Joppæ moratus fuerat apud Simonem coriarium. Qui mandato illius obtemperans, duos ex famulis ſuis ad eum miſit & militem pium ex iis qui cum ipſo erant aſſidui. (*Act.* X. 1,–8. *cum* IX. 43.)

Poſtridie illis iter facientibus, & appropinquantibus urbi, aſcendit Petrus in tectum domûs ut precaretur, circa horam ſextam. ubi dum eſurienti paratur cibus, in mentis exceſſu poſito conſpectum eſt linteum magnum è cœlo demiſſum, omni animalium genere refertum. De quibus cùm promiſcuè comedere juſſus, Gentes pro immundis habendas non eſſe didiciſſet; Spiritu monente, poſtridie cum miſſis à Cornelio, ſex Joppenſibus quibuſdam fratribus comitantibus, Cæſaream perrexit: ubi Cornelium cum totâ familiâ & amicis quamplurimis in ejus domo congregatis, concione ad eos habitâ, ad fidem Chriſti convertit; atque Spiritu ſancto cœlitùs in eos ultrò, nullâ præcedente Petri manuum impoſitione delapſo, Chriſti baptiſmo tinxit. [*Act.* X. 9,-48. & XI. 5,-17.]

Audierunt autem Apoſtoli & fratres qui erant in Judæâ, Gentes etiam recepiſſe ſermonem Dei. Quum igitur aſcendiſſet Petrus Hieroſolymam, litem ei moverunt qui ex Judaiſmo ad Chriſtum erant converſi, quòd cum viris incircumciſis converſatus fuiſſet & cibum ſumpſiſſet. Qui cùm rem totam ordine eis expoſuiſſet, & ſex fratrum qui adfuerant teſtimonio comprobaſſet; quieverunt illi, & glorificaverunt Deum, quòd etiam Gentibus dediſſet pœnitentiam ad vitam. [*Act.* XI. 1,-18.]

Rex Agrippa Simonem Cantharam Pontificatu privavit: quem cùm vellet Jonathæ Anani 4755 41
filio tradere, renuente iſto per modeſtiam, quòd jam anteà eo honore eſſet ſemel defunctus, contulit eum in fratrem ejus Matthiam, ab ipſo ut longè digniorem ei commendatum. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 6.]

Petronio Vibius Marſus in adminiſtratione provinciæ Syriæ ſucceſſit. [*Id. ibid.*]

Silas magiſter militiæ regis Agrippæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi ſocius eſſe detrectaverat, fretus amicitiâ poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps: & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollens ſe immodicè, & ſæpè prioris fortunæ adverſitates in memoriam revocans. Quæ cùm ſine modo repeteret, in tantum regem

exaſpe-

exaſperavit, ut non tantùm præfecturam illi ademerit, ſed etiam vinctum in ipſius patriam adſervandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenitâ jam irâ, quum natalem ſuum celebraret, accerſivit Silam ut regio intereſſet convivio. Qui cùm protervum reſponſum regi remiſiſſet, eum reliquit in cuſtodiâ. [*Id. lib.* 19. *cap.* 7.]

Ad Hieroſolymorum curam rex Agrippa converſus, muros novæ quæ vocatur civitatis permuniit ſumptu publico, latioreſque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & feciſſet adversùs omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio ſignificaſſet eam rem per litteras. Qui ſuſpicatus Judæos molituros aliquid novi, diligenter ſcripſit Agrippæ, ut à muniendâ urbe deſiſteret: atque ille mox paruit. [*Id. ibid.*]

Patefacto jam Gentibus fidei oſtio, Cyprii & Cyrenenſes qui diſperſi fuerant poſt martyrium Stephani Antiochiæ in Syriâ Græcis (Ἕλληνας hic habet codex antiquiſſimus Alexandrinus, non, ut vulgati, Ἑλληνιστὰς) Chriſtum prædicaverunt: multúſque numerus credidit, & converſus eſt ad Dominum. Hoc cùm perveniſſet ad aures Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, miſit ea illuc Barnabam: qui adhortatus eſt omnes firmiter adhærere Domino. Et adjuncta eſt multa turba Domino. [*Act.* XI. 20,-24.]

Romæ fame ingente exortâ, Claudius non modò ad præſens tempus copiæ alimentorum, verùm in perpetuum etiam proſpexit. Cùm enim frumentum, quo Roma utitur, omne propemodum aliunde advehatur; & Tiberis oſtia portus opportunos non haberent: Portum Oſtiæ extruxit. (*Dio, lib.* 60. *pag.* 671, 672.) poſt undecim annos opere ægrè abſoluto; quamvis continuis 30 hominum millibus ſine intermiſſione operantibus. [*Sueton. in Claudio, cap.* 20.]

Fames iſta, quæ 2° Claudii contigit, particularis fuit; ſicut & altera, 11° anno illius facta, cujus Tacitus, [*lib.* 12. *cap.* 43.] Suetonius, [*in Claudio, cap.* 18.] & Oroſius [*lib.* 7. *cap.* 6.] meminerunt: non univerſalis illa ab Agabo prædicta; quam 4° ejuſdem anno cœpiſſe, non ſolùm ex Chronico Euſebii & Oroſio, (*lib.* 7. *cap.* 6.) ſed etiam ex tempore mortis Herodis Agrippæ, cum eâdem fame conjunctæ, (*Act.* XII. 23, 25.) manifeſtum eſt.

Barnabas Tarſum abiit, ut quæreret Saulum: & eum inventum duxit Antiochiam. Factúmque eſt ut annum totum convenirent in Eccleſiâ, docerentque turbam multam; & diſcipuli nominarentur primùm Antiochiæ *Chriſtiani.* (*Act.* XI. 25, 26.) Quod nomen, Latinâ non Græcâ formâ à *Chriſto* deflexum, à Romanis Antiochiæ tum agentibus impoſitum illis fuiſſe videatur. 4756 43

Per id tempus deſcenderunt Hieroſolymis Prophetæ Antiochiam: quorum unus Agabus, ſignificavit per Spiritum, famem magnam futuram in toto terrarum orbe. (*Act.* XI. 27, 28.)

Lycios, ad eædem uſque Romanorum quorundam tumultuando progreſſos, Claudius in ſervitutem redegit, & præfecturæ Pamphyliæ adjecit. De quâ re quum in Curiâ cognoſceret, legatum quendam Lycium quidem origine, Romanum tamen natum, Latinè interrogavit; ac non intelligenti, quid quæſiviſſet, civitatis jus ademit: dicens, Romanum eum eſſe non debere, qui ſermonem eum neſciret. (*Dio, lib.* 60. *pag.* 676.)

Rex Agrippa, Beryti magnis ſumptibus extructo pulcherrimo theatro & amphitheatro & balneis ac porticibus, dedicationem eorum ſplendidiſſimè celebravit: exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate; in amphitheatrum verò inductis plurimis gladiatorum paribus. Volens deinde ſpectatores oblectare etiam catervatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit, 700 quamque hominum; ut illis per imaginem belli decertantibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteretur: atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus. (*Joſeph. lib.* 19. *cap. ult.*)

Tiberiadem deinde ad eum venerunt reges, Antiochus Commagenæ, Emeſenorum Sampſigeranus, minoris Armeniæ Corys, Polemon Ponti, & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. Quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſupervenit. Servans igitur Agrippa debitam Romanis reverentiam, uſque ad ſeptimum lapidem obviam illi proceſſit. Et quum eodem cum hoſpitibus curru veheretur; Marſus, ſuſpectam habens tantam regum concordiam, per nuncios mandavit ſingulis, ut ſine morâ diſcederent. Quâ re vehementer Agrippa offenſus, Marſum exoſum habuit. (*Id. ibid.*) ſæpiúſque per litteras Claudium eſt precatus, ut eum ab adminiſtratione rerum Syriæ amoveret. (*Id. lib.* 20. *cap.* 1.)

Matthiæ Anani filio ademptum Pontificatum Elionæo Cithæi filio Agrippa dedit. (*Id. lib.* 19. *cap. ult.*)

Ingruente fame, quæ ab Agabo prædicta fuerat, Chriſtiani Antiocheni ſubſidium conferentes fratribus habitantibus in Judæâ, ad ſeniores illud miſerunt per manum Barnabæ & Sauli; poſtquàm illi ſimul per annum jam integrum populo Antiocheno verbum Domini prædicaviſſent. (*Act.* XI. 26, 29, 30.) 4757 44

Per id tempus rex Herodes Agrippa (ut Syrus paraphraſtes rectè eum hìc nominat) injectis manibus infeſtavit nonnullos ex Eccleſiâ. (*Act.* XII. 1.) ut inſtitutis & ritibus patriis adverſantes: quorum illum religioſiſſimum fuiſſe obſervatorem, *Joſephus* indicat. (*lib.* 19. *cap. ult.*)

Interemit autem Jacobum (filium Zebedæi) fratrem Johannis gladio. (*Act.* XII. 2.) Addit verò ex traditione majorum *Clemens Alexandrinus*, libro 7° Hypotypoſeon, [*apud Euſeb. lib.* 2. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 8. κεφ. θ.] eum ipſum qui Jacobum in judicium adduxerat, quum teſtimonium Chriſto illum tam liberè perhibentem cerneret, ſe etiam Chriſtianum ingenuè confeſſum eſſe. Ambobus igitur unà ad ſupplicium adductis, hunc inter eundum à Jacobo poſtulaſſe veniam ſibi concedi: Jacobum autem paululùm rem animo complexum dixiſſe, *Pax tibi*, illúmque oſculatum eſſe; & ſic tandem utrumque ſecuri percuſſum vitam deſeruiſſe.

Rex videns Jacobi cædem placere Judæis; Petrum etiam diebus Azymorum conjecit in carcerem, traditum quatuor militum quaternionibus ut eum ſervarent: volens eum poſt Paſcha

producere populo. Quum autem preces pro ipſo aſſiduè ad Deum fierent ab Eccleſia, noctu ab Angelo per miraculum liberatus, venit domum Mariæ matris Johannis Marci, ubi multi congregati precabantur: iiſque monitis ut Jacobo (filio Alphæi, fratri Domini) & reliquis modum liberationis ſuæ annunciarent, profectus eſt in alium locum. [*Act.* XII. 3,--17.]

Herodes ſpe ſuâ fruſtratus, innoxios cuſtodes juſſit ad ſupplicium rapi: ipſéque Cæſaream deſcendens, ibi commoratus eſt. Erat autem infenſo erga Tyrios & Sidonios animo. Quorum agri quum ipſis alendis (hoc famis præſertim tempore) non ſufficerent; ſed ex vicinâ Galilæâ & aliis regionibus Herodi ſubditis victum ſibi comparare neceſſe haberent: concorditer venerunt ad eum, & Blaſto regio cubiculario ſibi conciliato pacem petierunt. Statuto autem die, Herodes indutus veſte regiâ, & conſidens pro tribunali, concionabatur ad eos: populo acclamante, *Vox Dei & non hominis.* Illicò verò percuſſit eum Angelus Domini, eo quòd non tribuiſſet gloriam Deo; & eroſus à vermibus, animam efflavit. [*Act.* XII. 18,-23.]

Eandem verò hiſtoriam ita *Joſephus* amplificat; bubonis etiam apparitione adjectâ, ne Germanici ſui harioli divinatio fruſtranea eſſe videretur. *Tertium Judææ totius regni annum exegerat,* [ineunte jam quarto,] *cum pervenit in urbem Cæſaream, quæ prius Stratonis turris dicta eſt; ubi ſolennes ludos celebravit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtivitatem magna multitudo nobilium ac procerum convenerat ex totâ provinciâ. Ejus celebritatis die ſecundâ, proceſſit manè in theatrum, amictus veſte totâ ex argento mirabili opere contextâ, quæ radiis orientis ſolis perculſa, & divinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat ſpectantibus. Móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum conſalutabant, rogantes ut faveret propitius; hactenùs enim ut hominem reveritos, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali naturâ excellentius. Hanc impiam adulationem ille nec caſtigavit, nec repulit: paulóque pòſt ſuſpiciens vidit ſupra caput ſuum bubonem funi extento inſidentem; móxque, ut ſenſit hunc eſſe calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. Secuta ſunt ventris tormina, ſtatim à principio vehementia. Converſis igitur in amicos oculis:* En, *inquit,* ego veſtrâ appellatione Deus, vitam relinquere jubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium; & quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior. Sed ferenda eſt voluntas cœleſtis numinis. neque enim malè viximus, imò tantâ felicitate, ut omnes me beatum prædicent. *Hæc locutus, creſcente dolore diſcruciabatur. Properè igitur relato in regiam rumor ſparſus eſt brevì eſſe moriturum: quamobrem confeſtim totus populus unà cum uxoribus atque liberis ſaccum indutus more patrio ſupplicabat Deo pro ſalute regis, omnia miſcens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celſiore decumbens cubiculo, & in faciem ſtratos humi proſpiciens, non temperabat ſibi à lachrymis. Cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil item remittente confectus, vitam finiit.* [Joſeph. lib. 19. cap. ult.]

Septem regni annos illi tribuit *Joſephus*; quatuor ſub Caio (demptis videlicèt tribus vel quatuor menſibus: neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipſe Caius) & tres ſub Claudio (tribus itidem aut quatuor menſibus additis:) atque ex annuis reditibus 1200 myriadas percepiſſe eum addit; neque eas tamen, propter ſummam ipſius munificentiam, ſumptibus ejus ſuffeciſſe, ſed mutuum prætereà pecunias accepiſſe. [*Ibid.*]

Priuſquàm evulgaretur regis obitus, Herodes dynaſta Chalcidis & Chelcias magiſter regiæ militiæ conſpirantes ſimul Ariſtonem miſerunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quaſi hoc à rege mandatum acciperet. [*Ibid.*]

Agrippæ ſuperſtites fuerunt, filius quidem unus Agrippa, annum agens 17. qui Romæ eo tempore educabatur apud Claudium: filiæ verò tres. Ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos 16. reliquæ duæ tum erant virgines. Mariamme decennis, deſponſata à patre Julio Archelao Chelciæ filio: & Druſilla ſexennis, ab eodem deſponſata Epiphani filio Commagenorum regis Antiochi. [*Ibid.*]

Poſtquàm cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſareæ & Sebaſtes (urbium ab avo ipſius conditarum) cives convicia infanda jactabant in defunctum: militum quoque vulgus protractas è palatio filiarum ſtatuas unanimiter detulerunt in lupanaria, illíſque illudebant modis quos turpe ſit eloqui; inſtructíſque per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & ſibi invicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. [*Ibid.*]

Verbi Domini ſementis creſcebat & multiplicabatur. Barnabas autem & Saulus reverſi ſunt Hieroſolymis, expleto miniſterio; ſimul inde ſecum Johanne Marco aſſumpto. [*Act.* XII. 24, 25.]

Rhodios, quòd Romanos in crucem ſuſtuliſſent, Claudius libertate privavit. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 681.]

Cùm vellet Claudius Agrippam juniorem ſucceſſorem paterni regni mittere; liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt: negantes tutum, admodùm adoleſcentem & vixdum pueritiâ egreſſo tantum regnum committere; cui adminiſtrando eſſet impar, quódque etiam viriles gravare poſſet humeros. In quo æquum illi viſi ſunt dicere. [*Joſeph. lib.* 19. *cap. ult.*] licèt ipſi reverâ inhiarent præfecturis illarum regionum, ex quibus poſſent diteſcere. Quò referendum illud Taciti. [*lib.* 5. *Hiſtor. cap.* 9.] *Claudius, defunctis regibus aut ad modicum redactis, Judæam provinciam equitibus Romanis aut libertis permiſit.*

Judææ igitur & totius regni Agrippæ (quod primi Herodis, avi ſui, regno majus erat) præſidem Claudius Cuſpium Fadum miſit: defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum ejus induceret. Et ante omnia Fado injunxit, ut Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret, propter inflictam regi mortuo injuriam, contumeliáſque illatas filiabus ejus adhuc viventibus: alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum, illic militaturas; militéſque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in illorum locum ſubſtitueret. Miſsâ tamen poſteà legatione flexerunt Claudium milites, ut manere

eos

eos in Judæâ permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. [*Joſeph. lib.* 19. *fin.*]

Amoto etiam Marſo in gratiam defuncti amici Agrippæ regis, à Claudio in Syriæ præfecturâ datum eſſe ſucceſſorem Caſſium Longinum, in libri 20. initio ſcribit *Joſephus*: licèt anno abhinc tertio Marſum in Syriâ adhuc præſidem *Tacitus* retineat.

4048 Judæi trans Jordanem fluvium habitantes cum Philadelphenſibus contenderunt de Niæ vici finibus referti viris bellicoſiſſimis. Tranſamnenſes autem illi, ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, arma capientes Philadelphenſium multos interfecerunt. Quo cognito, Cuſpius Fadus vehementer iratus eſt; quòd non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis authoribus, vinciri eos mandavit. Horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio: reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo pòſt capitis damnavit Tholomæum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, ut tota Judæa purgaretur à latrociniis. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 1.]

Caſſius Longinus (vel, juxta *Taciti* mentem, Vibius Marſus) Syriæ præſes, Hieroſolyma 4758 45
cum copiis veniens, & Cuſpius Fadus Judææ procurator, accitis pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuerunt; ut ſtolam & reliqua ornamenta ſummi Pontificis in arcem Antoniam deponerent, à Romanis ibi cuſtodienda, quemadmodum ante Vitellii tempora fieri erat ſolitum. Illi non audentes contradicere, rogabant primùm, ut legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere, qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſervandæ jus: deinde, ut expectetur ſuper eâ poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, ut legati mittantur, ſi priùs darentur obſides. Quúmque promptè liberos ſuos dediſſent; legati profecti ſunt. [*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult.* & *lib.* 20. *cap.* 1.]

In Eccleſiâ Antiochenâ Prophetæ & doctores erant, Barnabas, & Simeon Niger, & Lucius Cyrenæus, & Manahem qui fuerat unà cum Herode tetrarchâ educatus, & Saulus. Quibus miniſtrantibus Domino, & jejunantibus; juſſit Spiritus ſanctus, Barnabam & Saulum ſeparari à reliquis ad miniſterium prædicandi Evangelii. Hi jejunio, precibus & manuum impoſitione ab Eccleſiâ Deo commendati, aſſumpto ſecum miniſtro Johanne Marco, Seleuciam venerunt; indéque in Cyprum (Barnabæ patriam) navigaverunt; ubi apud Salaminios primò cœperunt prædicare verbum Dei in ſynagogis Judæorum. [*Act.* XIII. 1,-4.]

Peragratâ deinde inſulâ Paphum uſque, invenerunt ibi pſeudoprophetam Judæum Barjeſu, Elymam ſive Magum cognominatum: qui *Sergium Paulum* regionis Proconſulem, verbum Dei à Barnabâ & Saulo audire deſiderantem, avertere à fide conabatur. Quem cùm Saulus acerrimè increpatum cæcitate ſubitò percuſſiſſet; Proconſul, hoc miraculo & doctrinâ Domini perculſus, ad fidem eſt converſus. Atque ab eo tempore *Saulus* novo *Pauli* nomine ſemper invenitur appellatus. Ipſe verò & qui cum eo erant provecti Papho, venerunt Pergam Pamphyliæ: ubi Johannes Marcus abſcedens ab eis, reverſus eſt Hieroſolymam. (*Ibid.*)

Legati Hieroſolymitani, intercedente Agrippâ juniore qui tum apud Claudium educabatur, cuſtodiæ ſtolæ Pontificalis à Vitellio priùs conceſſæ, confirmationem obtinuerunt: impetrato hâc de re Claudii, Tribunitiæ poteſtatis V. annum agentis, ad Hieroſolymitanorum magiſtratus Reſcripto, dato IV. Kalendas Julias Ruſo & Pompeio Sylvano (ſuffectis) Conſulib. in quo gratificari ſe hîc etiam voluiſſe ſcripſit Herodi regi (Chalcidis) & juniori Ariſtobulo ſibi devotiſſimis. [*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult.* & *lib.* 20. *cap.* 1.]

Eodem etiam tempore Herodes rex Chalcidis poteſtatem in Templum & ſacrum ærarium, júſque eligendorum ſummorum Pontificum, à Claudio impetravit. [*Id. lib.* 20. *cap.* 1.]

Claudius, quia natali ſuo defectus Solis futurus erat, veritus ne quis inde tumultus exiſteret, quum alia quoque prodigia quædam accidiſſent; antequàm fieret, ſcripto publicè propoſito ſignificavit, non modò futurum id deliquium, & tempus & quantitatem ejus, ſed etiam cauſas ob quas neceſſariò eventurum eſſet. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 682.] Natalis verò Claudii in Kalendas Auguſti incidit. [*Id. ibid. pag.* 667.] quo die, duabus ferè horis ante meridiem Sol quartâ diametrii parte defecit.

Herodes rex Chalcidis, amoto Simone Cantharâ, Joſepho Canei (ſive Camydis) filio ſummum Pontificatum contulit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 1.]

Theudas quidam præſtigiator, prophetam ſe jactans, magnæ vulgi multitudini perſuaſit, ut aſſumptis ſuis facultatibus ipſum ad Jordanem ſequerentur: ſciſſurum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum tranſitum promittens. In hos Judææ procurator Cuſpius Fadus turmas immiſit equitum: qui ex improviſo irruentes multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportârunt Hieroſolyma. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 2. *fin.*]

4049 Paulus & Barnabas digreſſi Pergâ, venerunt Antiochiam Piſidiæ: & ingreſſi in Synagogam die Sabbati, poſt lectionem Legis & Prophetarum à Synagogæ præfectis ad loquendum ſunt invitati. Ubi egregiâ à Paulo concione habitâ, egreſſos ex Judæorum ſynagogâ gentes rogaverunt ut eadem ſequente Sabbato ipſis exponerent. Solutóque conventu, ſecuti ſunt multi ex Judæis & religioſis proſelytis Paulum ac Barnabam: qui alloquentes eos, perſuaſerunt eis ut permanerent in gratiâ Dei. [*Act.* XIII. 14,-43.]

Sequente verò Sabbato urbs propè tota convenit ad audiendum ſermonem Dei. Viſâ autem turbâ, Judæi repleti invidiâ, contradicebant iis quæ à Paulo dicebantur. Quorum blaſphemiis Paulus & Barnabas commoti, Judæis relictis, ſolis Gentibus Chriſtum prædicaverunt. Quibus cum lætitiâ Evangelium amplectentibus, crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam. Perferebatur autem verbum Domini per totam illam regionem. Unde irritati Judæi, per

mulieres religioſas (*Proſelytas portæ* Hebræis dictas) & honoratas, ac primos urbis, perſecutione in Paulum & Barnabam excitatâ, ejecerunt eos è finibus ſuis: qui, excuſſo pulvere pedum ſuorum in eos, venerunt Iconium. Diſcipuli verò replebantur gaudio & Spiritu ſancto. [*Ibid.* 44,--52.]

Iconii Paulus & Barnabas introeuntes ſynagogam Judæorum, ita loquebantur, ut crederet Judæorum ſimul & Græcorum magna multitudo. Qui verò increduli fuerunt Judæi, incitârunt & malè affectos reddiderunt animos gentium adverſus fratres. Multum verò tempus ibi commorati ſunt, liberè loquentes, freti Domino; qui teſtimonium dabat ſermoni gratiæ ſuæ, dabátque ut ſigna & miracula ederentur per manus eorum. [*Act.* XIV. 1, 2, 3.] Quo tempore ad Chriſti fidem converſa putatur Thecla Iconienſis virgo nobiliſſima: cujus tamen Acta inter apocrypha meritò referuntur à LXX. Epiſcoporum Synodo ſub Gelaſio habitâ.

Sciſſâ urbis Iconienſis multitudine, alii à Judæis erant, alii ab Apoſtolis. Quum autem fa- 4759 46
ctus eſſet impetus Gentium ac Judæorum unà cum ſuis primoribus ad eos injuriis afficiendos & lapidandos; perfugerunt in civitates Lycaoniæ Lyſtram & Derben, & circumjacentem regionem: ibíque Evangelium prædicaverunt. [*Act.* XIV. 4,-7.]

Lyſtræ claudo ab utero matris homine à Paulo ſanato, quum plebs Paulo ut Mercurio, & Barnabæ ut Jovi ſacrificare vellet: illi laceratis veſtibus honorem illum averſantes, ægrè eos cohibuerunt ne ſibi ſacrificarent. Mox verò quum Iconio & Antiochiâ eò veniſſent increduli Judæi, excitato tumultu furioſa plebs Paulum lapidatum extra urbem traxit quaſi mortuum. Quum autem circumſtetiſſent eum diſcipuli, ſurrexit, & ingreſſus eſt urbem. [*Ibid.* 8,--20.]

Hoc anno, & hoc etiam fortaſsè tempore, raptus Paulus in tertium cœlum, verba audiit ineffabilia; ante 14 annos quàm ab eo conſcriberetur poſterior ad Corinthios epiſtola. (II. *Corinth.* XII. 2, 3, 4.) Quò ſpectare putatur Triephonis illud, apud *Lucianum* ſive antiquiorem illo authorem dialogi qui *Philopatris* inſcribitur. *Quando me Galilæus* (ſive Chriſtianus) *ille convenit recalvaſter, naſo juſto præditus, qui in tertium uſque cœlum per aërem ingreſſus, quæ optima atque pulcherrima ſunt inde didicit; per aquam nos renovavit, in beatorum veſtigia inſiſtere fecit; & ex impiorum regionibus nos redemit.* Ita Triephon: *Deum altè regnantem, magnum, æthereum, atque æternum, Filium Patris, Spiritum ex Patre procedentem, unum ex tribus, & ex uno tria*, ibidem etiam, Chriſtianorum more, prædicans.

Paulus cum Barnabâ, profectus Lyſtrâ, Derben venit: ubi prædicato Evangelio, multos Chriſto lucrifecerunt. [*Act.* XIV. 20, 21.]

Inter alios qui Chriſto nomen hoc tempore dederunt, fuit Timotheus, cum piâ matre ſuâ Eunice & aviâ Loide; quæ ipſum ab infantiâ in ſacrarum litterarum ſcientiâ inſtituendum curaverant. Hic in locis illis tum degens, licèt adhuc penè puer, perſecutionum quas ſpiritualis ipſius pater B. Paulus Antiochiæ (in Piſidiâ) Iconii & Lyſtræ (in Lycaoniâ) ſuſtinuit, oculatus teſtis fuit. [*Act.* XVI. 1, 2. II. *Tim.* I. 2, 5. & III. 11, 15.]

Paulus & Barnabas ultra Derben non progreſſi, Lyſtram & Iconium & Antiochiam redierunt: confirmantes animos diſcipulorum, & ad afflictiones fidei causâ conſtanter tolerandas adhortantes. Et quum conſtituiſſent illis per ſingulas Eccleſias presbyteros, precaríque eſſent cum jejuniis; commendârunt eos Domino in quem crediderant. Deinde peragratâ Piſidiâ, venerunt in Pamphyliam: ac Pergæ locuti verbum Domini, deſcenderunt Attaliam. Et illinc navigaverunt Antiochiam, unde primò profecti fuerant ad opus illud quod impleverant: ubi congregatæ Eccleſiæ retulerunt quanta Deus per ipſos effeciſſet, & quomodo Gentibus oſtium fidei aperuiſſet. (*Act.* XIV. 21,-27.)

Cuſpio Fado in Judææ procuratione ſucceſſor datus eſt Tiberius Alexander, Alexandri Alabarchæ Alexandrini (veteris amici Claudii) filius; qui patriam religionem Judaicam deſeruerat. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 3.]

Sub eo, fame adhuc graſſante in Judæâ, Helena Adiabenorum (in Aſſyriæ & Meſopotamiæ confiniis) regina, à Judæo quodam ad veri Dei cultum converſa, Hieroſolymam ad viſendum Templum venit; ut ibi Deum adoraret, votiváſque victimas redderet: copioſo viatico inſtruente, & dierum aliquot itinere eam deducente filio Izate rege; qui & ipſe ab Ananiâ Judæo mercatore ad eandem religionem fuerat traductus. Cúmque multos civium illa videret perire alimentorum inopiâ, ex ſuis alios miſit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum qui copiam ficuum paſſarum inde adveherent: quibus omnibus brevì reverſis, cibos egenis diſtribuit. Filius quoque ejus Izates, comperto quantâ fame populus laboraret, pecuniam miſit Hieroſolymitanorum primatibus. (*Id. ibid. cap.* 2. & 3.)

Izates rex quinque adoleſcentes filios Hieroſolymam miſit, ut linguam & diſciplinas Judaicas diligenter diſcerent. Mater quoque ejus Helena tres extruxit pyramides, tribus ab urbe Hieroſolymitanâ diſſitas ſtadiis: in quibus & ipſius & filii Izatis oſſa poſteà ſunt condita. [*Ibid. cap.* 2.] quæ Helenæ monumenta non ſolùm Joſephi, ſed etiam Euſebii & Hieronymi tempore adhuc extabant. [*Joſeph. lib.* 5. *Belli*, *κεφ.* 17. & 15. *in Græco*; *vel*, *lib.* 6. *cap.* 6. & 7. *in Latino. Euſeb. lib.* 2. *hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 11. *κεφ* 16. & *Hieronym. epiſt.* 27.]

4050 Paulus & Barnabas Antiochiæ cum diſcipulis non parvum tempus commorati ſunt. (*Act.* XIV. 28.) Poſt quod, Paulus Chriſti Evangelium uſque ad Illyricum propagaviſſe, videtur; iis qui de Chriſto nihil adhuc audiverant illud prædicando. (*Rom.* XV. 19, 20.) eáque perpeſſus fuiſſe, quæ in poſteriore ad Corinthios epiſtolâ (*c.* XI. 24, 25.) ipſe commemorat. nempè, ut Philippis poſteà ſemel, ita priùs bis à Gentibus alibi, cæſus virgis fuiſſe; à Judæis quinquies plagas quadragenas unâ minùs accepiſſe: ter naufragium feciſſe, noctem ac diem in profundo egiſſe. Cùm enim inter Pauli & Barnabæ ad Eccleſiam Antiochenam reditum & eorundem ex eâ ad Concilium Hieroſolymitanum inſtitutam profectionem, juxta noſtras quidem rationes,

integrum interpoſitum reperiatur quinquennium: nuſquam alibi commodiùs reponere iſta poſſumus, quàm in hoc tanti ſpatii ſacræ Hiſtoriæ ſilentio.

Valerio Aſiatico Conſule iterùm, Theraſia inſula, ſpectantibus nautis, in Ægeo mari enata eſt. (*Seneca, Natural. quæſt. lib. 2. cap. 26. & lib. 6. cap. 21.*) nocte quâ defectus Lunæ acciderat. (*Aurel. Victor, in Claudio.*) Conſpecta autem fuit Eclipſis Lunæ nocte interjectâ inter ultimum Decembris diem, terminantem annum illum quo ſecundum Conſulatum geſſit Valerius Aſiaticus, & Kalendas Januarias inchoantes Conſulatum Claudii Auguſt. IV. & L. Vitellii III. ſub quo, parvam inſulam, antè non viſam, apud Theram inſulam enatam eſſe, retulit Dio. [*lib. 60. pag. 685.*]

Jacobus & Simon filii Judæ Galilæi (qui, Quirinio cenſum agente, Judæos ad defectionem 4760 47
ſolicitabat) à Tiberio Alexandro Judææ procuratore crucis ſupplicio affecti ſunt. [*Joſeph. lib. 20. cap. 3.*]

Herodes rex Chalcidis, amoto Joſepho Camydæ filio, Ananiam Nebedæi filium Pontificem conſtituit. [*Id. ibid.*]

Artabano Parthorum regi, conjugique ac filio, Gotarzes necem præparavit. [*Tacit. lib. 11. cap. 8.*] Moriens verò Artabanus, regnum Bardani filio ſuo reliquit. [*Joſeph. lib. 20. cap. 2.*] Ambo enim hi fratres, Gotarzes & Bardanes, Artabani potiùs filii habendi ſunt, cum *Joſepho*; quàm fratres, cum *Tacito*.

Bardanes à Parthis, Gotarzis ſævitiam metuentibus, ad capeſſendum regnum accitus, ut erat magnis auſis promptus, biduo tria millia ſtadiorum invadit, ignarúmque & exterritum Gotarzem proturbat: neque cunctatur, quin proximas præfecturas corripiat, ſolis Seleucienſibus dominationem ejus abnuentibus. In quos, ut patris quoque ſui defectores, irâ magis quàm ex uſu præſenti accenſus, implicatur obſidione urbis validæ, & munimentis objecti amnis muróque & commeatibus firmatæ. Interim Gotarzes Daharum Hyrcanorúmque opibus auctus, bellum renovat: coactúſque Bardanes omittere Seleuciam, Bactrianos apud campos caſtra contulit. [*Tacit. lib. 11. cap. 8.*]

Nunciatâ Parthorum diſcordiâ ſummáque imperii ambiguâ, Mitridates majoris Armeniæ rex, monente Claudio Cæſare, in regnum remeavit, fratris ſui Pharaſmanis Iberorum regis fiſus opibus. Et quidem diſtractis eo modo Orientis viribus, & quonam inclinarent incertis, Armeniam ille occupavit: Romano milite caſtellorum ardua ſubigente, ſimúlque Ibero exercitu campos perſultante. Neque enim reſtitere Armenii, fuſo qui prælium auſus erat Demonacte præfecto. Paululùm cunctationis attulit rex minoris Armeniæ Cotys, verſis illuc quibuſdam procerum: ſed eo litteris Cæſaris coërcito, cuncta in Mithridatem fluxere; atrociorem quàm novo regno conduceret. [*Ibid. cap. 8. & 9.*]

Quum Gotarzes & Bardanes pugnam pararent, Gotarze popularium inſidias fratri patefaciente, complexi dextras, apud altaria pepigere, fraudem inimicorum ulciſci, atque ipſi inter ſe concedere. Cúmque potior Bardanes regno retinendo fuiſſet viſus: Gotarzes, ne quid æmulationis exiſteret, penitùs in Hyrcaniam abiit. [*Ibid. cap. 9.*]

Regreſſo Bardani dedita eſt Seleucia, ſeptimo poſt defectionem anno. Exin validiſſimas præfecturas ille invaſit: & recuperare Armeniam in animo habebat, ni Vibio Marſo (vel, juxta *Joſephum*, Caſſio Longino potiùs) Syriæ legato bellum minitante cohibitus foret. [*Ibid.*]

Tiberio Alexandro in Judææ adminiſtratione Ventidius Cumanus ſucceſſit; & vitâ deceſſit 4761 48
Herodes rex Chalcidis Agrippæ magni frater, anno imperii Claudii octavo; relictis tribus filiis ſuperſtitibus. quorum Ariſtobulus ex priore uxore (Mariamme) natus eſt: è Bernice verò fratris filiâ Bernicianus & Hyrcanus. (*Joſeph. lib. 20. cap. 3.*)

Inſtante Paſchatis feſto, concurrentibus undique ad ſolennitatem turbis plurimis, Cumanus (præcedentium præſidum exemplo) juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra Templi porticus; cohibituram tumultum, ſi quis fortè exiſteret. Ejus feſti die quartâ quidam miles nudatas obſcœnas corporis partes populo oſtendit. Quâ contumeliâ furentes Judæi vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas: & quidam audaciores in Cumanum jactabant convicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. His auditis Cumanus & ipſe, non mediocriter turbatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. Cúmque impeterent eum conviciis, juſſit totum exercitum armis convenire in Antoniam, caſtellum templo imminens. Vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere: & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inter fugiendum & conculcabant in anguſtiis: ita ut 20 millia extinctorum illo tumultu numerata fuerint; quemadmodum in lib. 20. Antiquit. cap. 4. habet *Joſephus*. In libro verò ſecundo belli Judaici, [*cap. 11. κεφ. κ.*] *ὑπὲρ τοὺς μυρίους*, *ſupra 10 millia*, periiſſe legimus: ubi, *ὑπὲρ τρισμυρίους*, *ſupra 30 millia*, Rufinus legit; eundem quoque numerum Euſebio, tum in Chronico tum in Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro ſecundo. [*cap. 18. κεφ. 19.*] & Oroſio, (*lib. 7. cap. 6.*) retinentibus.

Quidam qui ex illâ turbâ fugientes evaſerant, in publicâ viâ, juxta Bethoron, centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnéſque ejus diripuerunt ſarcinas. Quo audito Cumanus confeſtim eò mittit milites, juſſos ut vicos loco propinquos diriperent. In hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inventos protulit, eóſque laceravit in conſpectu omnium; multis debacchatus & in legem & in totam gentem conviciis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in quâ tum Cumanus agebat; ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem

illum violatorem legis ſecuri ferit; atque hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

Apollonius Tyaneus, ad Indos itinere inſtituto, urbem Babyloniam intravit menſe ſecundo anni tertii regni Bardanis: ibíque cum rege congreſſus eſt. [*Philoſtrat. in vitâ Apollon. lib.* 1. *cap.* 19. *&* 20. *collat. cum Euſebio, in Hieroclem.*] 4762 49

Gotarzes pœnitentiâ conceſſi regni, & revocante nobilitate, cui in pace durius ſervitium eſt, contraxit copias. Huic contrà itum eſt ad amnem Erindem: in cujus tranſgreſſu multùm certati, pervicit Bardanes; proſperíſque prœliis medias nationes ſubegit, ad flumen Ginden, quod Dahas Arióſque diſterminat. Ibi modus rebus ſecundis poſitus: nam Parthi quanquàm victores, longinquam militiam aſpernabantur. Igitur extructis monimentis, quibus opes ſuas teſtabatur, nec cuiquam antè Arſacidarum tributa illis de gentibus parta, Bardanes regreditur: ingens gloriâ, atque eò ferocior, & ſubjectis intolerantior. [*Tacit. lib.* 11. *cap.* 10.]

Bardanes ad Izatem Adiabenorum regem profectus, ut vellet ſibi belli adversùs Romanos gerendi eſſe ſocius, ei ſuaſit. Quem à propoſito deducere conabatur Izates, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam. Bardanes autem his offenſus, continuò bellum indixit Izatæ: quod tamen, morte præventus, exequi non potuit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 2.] Parthi enim poſtquàm mentem ejus cognoverunt, & quòd Romanis bellum inferre ſtatueret, dolo antè compoſito, incautum venationíque intentum interfecerunt primam intra juventam; ſed claritudine paucos inter ſenum regum, ſi perinde amorem inter populares, quàm metum apud hoſtes quæſiviſſet. [*Id. ibid. Tacit. lib.* 11. *cap.* 10.]

Nece Bardanis turbatæ Parthorum res, inter ambiguos quis in regnum acciperetur. Multi ad Gotarzen inclinabant; quidam ad Meherdatem (Vononis I. filii Phraatis III. filium) qui obſes Romanis fuerat datus. Deinde prævaluit Gotarzes: potitúſque regiâ, per ſævitiam ac luxum adegit Parthos mittere ad Claudium Romam occultas preces, quibus mitti Meherdatem patrium ad regnum orabant. [*Tacit. ibid.*] Gotarzis dominationem nobilitati plebíque, juxtà intolerandam, apud eum conqueſti. Jam enim fratres, jam propinquos, jam longiùs ſitos, cædibus exhauſtos; adjici conjuges gravidas, liberos parvos: dum ſocors domi, bellis infauſtus, ignaviam ſævitiâ tegat. [*Id. lib.* 12. *cap.* 10.]

Quum dux Romanus Didius è regno Boſphorano Mithridatem expuliſſet, & fratrem ejus Cotyn juventâ rudem in eo collocaſſet, robur exercitûs inde abduxit; paucis tantùm cohortibus, cum Julio Aquilâ equite Romano, novo regi ibi relictis. Mithridates amiſſis opibus vagus, concivit nationes, illexit perfugas, poſtremóque exercitu coacto, regem Dandaridarum exturbavit, imperióque ejus potitus eſt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 15.]

Parthorum legatis auditis, Claudius Meherdatem eis regem dedit; monitum, ut non dominationem & ſervos, ſed rectorem & cives cogitaret, clementiámque ac juſtitiam capeſſeret. Datúmque eſt C. Caſſio, qui Syriæ præerat, deducere juvenem ripam ad Euphratis. [*Id. ibid. cap.* 11.]

Eâ tempeſtate Caſſius cæteros præeminebat peritiâ legum, militarium artium ignarus. Quantum tamen ſine bello dabatur, revocabat priſcum morem, legiones eâ curâ exercitando ac ſi hoſtis ingrueret; ita dignum majoribus ſuis, & familiâ Caſſiâ ratus, per illas quoque gentes celebratâ. Excitis igitur quorum de ſententiâ petitus rex, poſitíſque caſtris apud Zeugma, unde maximè pervius amnis, poſtquàm illuſtres Parthi, rexque Arabum Acbarus (ſive Abgarus) advenerat, monuit Meherdatem, barbarorum impetus acres cunctatione langueſcere, aut in perfidiam mutari; itaque urgeret cœpta. Quod ſpretum fraude Acbari, qui juvenem ignarum & ſummam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud opidum Edeſſam. [*Ibid. cap.* 12.]

Quum Mithridates, Dandaridarum imperio potitus, jam jámque Boſphorum invaſurus crederetur; diffiſi propriis viribus Aquila & Cotys, quia Zorſines Siracorum (ad Caucaſum) rex Mithridati ſe adjunxerat, externas & ipſi gratias quæſivere, miſſis legatis ad Eunonem qui Aorſorum (inter Scythas) genti præcellebat. Nec fuit in arduo ſocietas, potentiam Romanam adversùs rebellem Mithridatem oſtentantibus. Igitur pepigere, equeſtribus prœliis Eunones certaret, obſidia urbium Romani capeſſerent. [*Ibid. cap.* 15.]

Tum compoſito agmine incedunt: cujus frontem & terga Aorſi, media Romanæ cohortes & Boſphorani tutabantur: ſic pulſus hoſtis, ventúmque Soza opidum Dandaricæ; quod deſertum à Mithridate, ob ambiguos popularium animos obtineri relicto ibi præſidio viſum. Ad Siracos deinde pergunt: & tranſgreſſi amnem Pandam, circumveniunt urbem Uſpem, editam loco, & mœnibus ac foſſis munitam, niſi quòd mœnia non ſaxo ſed cratibus junctis & mediâ humo adversùm irrumpentes invalida erant; eductæque altiùs turres, facibus atque haſtis turbabant obſeſſos. Ac ni prælium nox diremiſſet, cœpta patratáque expugnatio eundem intra diem foret. [*Ibid. cap.* 16.]

Poſtero die miſere legatos, veniam liberis corporibus orantes. Servitii decem millia offerebantur. Quod aſpernati ſunt victores, quia trucidare deditos ſævum, tantam multitudinem cuſtodiâ cingere arduum: ut belli potiùs jure caderent. Datúmque militibus, qui ſcalis evaſerant, ſignum cædis. Excidio Uſpenſium cæteris metus injectus, nihil tutum ratis, cùm arma, munimenta, impediti vel eminentes loci, amnéſque & urbes juxtà perrumperentur. Itaque Zorſines diu penſitato Mithridatiſne rebus extremis an patrio regno conſuleret; poſtquàm prævaluit gentilis utilitas, datis obſidibus, apud effigiem Cæſaris procubuit: magnâ gloriâ exercitûs Romani, quem incruentum & victorem, tridui itinere abfuiſſe ab amne Tanai conſtitit. Sed in regreſſu diſpar fortuna fuit: quia navium quaſdam, quæ mari remeabant, in littora Taurorum delatas circumvenêre barbari, præfecto cohortis & pleriſque aliis interfectis. [*Ibid. cap.* 17.]

Interea

Interea Mithridates, nullo in armis ſubſidio relicto, conſultat cujus miſericordiam experiretur. Frater Cotys proditor olim, deinde hoſtis metuebatur. Romanorum nemo id authoritatis aderat, ut promiſſa ejus magni penderentur. Ad Eunonem igitur confugiens, regiam ingreditur, genibúſque ejus provolutus, *Mithridates*, inquit, *terrâ marique à Romanis per tot annos quæſitus, ſponte adſum. Utere ut voles prole magni Achæmenis: quod mihi ſolum hoſtes non abſtulerunt.* Eunones claritudine viri, mutatione rerum, & prece haud degenere permotus, legatos litteráſque ad Cæſarem mittit; quibus pro Mithridate non potentiam neque regnum precabatur, ſed ne triumpharetur, néve pœnas capite expenderet. Claudius verò ambigens, veniâ an pœnâ illum afficeret, tandem ad mitiorem ſententiam eſt perductus. [*Ibid. cap.* 18, 19, 20.]

4053 Quum Carrhenes Meherdatem ad rem gerendam vocaret, promptáſque res oſtentaret ſi citi advenirent; ille malo ductus conſilio, non cominùs Meſopotamiam, ſed flexu Armeniam petiir, id temporis importunam, quia hyems occipiebat. Exin nivibus & montibus feſſi, poſtquàm campis propinquabant, copiis Carrhenis ſunt adjuncti. Tranſmiſſóque amne Tigri, permearunt Adiabenos; quorum rex Izates ſocietatem Meherdatis palàm induerat, ſed in Gotarzen per occulta & magis fida inclinabat. In tranſitu tamen capta eſt urbs Ninos vetuſtiſſima ſedes Aſſyriæ. [*Ibid. cap.* 12. & 13.]

Mithridates Boſphoranus, per Junium Cilonem procuratorem Ponti Romam perductus, ferociùs quàm pro fortunâ diſſeruiſſe apud Claudium ferebatur: elatáque vox ejus in vulgum hiſce verbis. *Non ſum remiſſus ad te, ſed reverſus: vel ſi non credis, dimitte & quære.* Vultu quoque interrito permanſit, quum juxta roſtra cuſtodibus circumdatus viſui populo præberetur. Conſularia inſignia Ciloni, Aquilæ prætoria ſunt decreta. [*Ibid. cap.* 21.]

Quum Bithyni Junium hunc Cilonem præfectum ſuum, jus dicente Claudio, munerum haud mediocriter captorum multis clamoribus poſteà accuſarent, Claudiúſque præ turbâ non intelligens quid vellent, aſſiſtentes interrogaret quidnam dicerent Bithyni; Narciſſum, in Cilonis gratiam mentitum, reſpondiſſe ferunt, agere eos gratias Junio: idque credentem Claudium ſubdidiſſe, *Præſit ergo adhuc eis alterum biennium.* [*Dio*, *lib.* 60. *pag.* 687.] Hoc verò tempore Cadius Rufus, iiſdem Bithynis accuſantibus, lege repetundarum damnatus eſt. [*Tacit. Annal.* 12. *cap.* 22. & *Hiſtor. lib.* 1. *cap.* 77.]

Ituræi & Judæi, defunctis regibus Sohemo atque Agrippâ, provinciæ Syriæ additi ſunt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 23.] Agrippæ quidem junioris regnantis annos hinc deduci, & ex *Joſepho* apparet, principium belli Judaici (quod menſe Maio anni vulgatæ noſtræ æræ Chriſtianæ LXVI cœptum eſt) in XVII regni Agrippæ annum conjiciente; [*lib.* 2. *Belli*, *cap.* 13. *fin. κεφ. κε. init.*] & ex nummo Græco, ſuo loco exhibendo, in quo Judæa capta (circa menſem Septembrem anni ejuſdem æræ LXX) Agrippæ anno XXI fuiſſe ſignificatur. Verùm huic non *Judææ* regnum quod Agrippa pater, ſed *Chalcidis* quod Herodes patruus habuerat, Claudius donavit; ſimul cum poteſtate in Templum Hieroſolymitanum & ſacrum ærarium, atque jure eligendi ſummos Pontifices, quæ idem patruo ipſius priùs conceſſerat. Paternum verò regnum ita provinciæ Syriæ eſt additum, ut proprios tamen procuratores à Cæſare acciperet: Ventidio Cumano Judææ & Galilææ adminiſtrationem hoc tempore, ut anteà, retinente, in interjectam autem inter utramque Samariam miſſo procuratore Felice, Claudii & matris ejus Antoniæ liberto; qui ab hâc *Antonii*, ab illo *Claudii* prænomen acceperat. Is frater alterius liberti Pallantis fuit: quem apud patronum Claudium *flagrantiſſimâ gratiâ* tum fuiſſe, à *Tacito* eſt notatum. [*lib.* 11. *cap.* 29.]

Gotarzes apud montem Sambulon vota diis loci ſuſcepit, præcipuâ religione Herculis. 4763 50
Nondum verò ſatis aucto exercitu, flumine Cormâ pro munimento eſt uſus. Et quanquàm per inſectationes & nuncios ad prælium vocaretur, nectebat moras, locos mutabat, & miſſis corruptoribus exuendam ad fidem hoſtes emercabatur. Ex quibus Izates Adiabenus, & rex Acbarus Arabum (Edeſſenorum) cum exercitu abſceſſerunt; levitate gentili, & quia experimentis cognitum eſt, Barbaros malle Româ petere Reges quàm habere. At Meherdates validis auxiliis nudatus, cæterorum proditione ſuſpectâ, quod unum reliquum, rem in caſum dare, prælióque experiri ſtatuit. Nec detrectavit pugnam Gotarzes, diminutis hoſtibus ferox. Concurſúmque magnâ cæde, & ambiguo eventu: donec Carrhenem profligatis obverſis, longiùs evectum integer à tergo globus circumveniret. Tum omni ſpe perditâ, Meherdates promiſſa Parrhacis paterni clientis ſecutus, dolo ejus vincitur, traditúrque victori. Atque ille non propinquum neque Arſacis de gente, ſed alienigenam & Romanum increpans, auribus deciſis vivere jubet, oſtentui clementiæ ſuæ & in Romanos dehoneſtamento. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 14.]

Joſephus Matthiæ filius, quartum decimum ætatis annum agens, ex litterarum ſtudiis eam laudem eſt conſecutus, ut etiam à pontificibus & urbis Hieroſolymitanæ primatibus de penitiori legum ſenſu conſuleretur: quemadmodum in libro de Vitâ ſuâ ipſe de ſe narrat.

Gotarze morbo obeunte, in regnum Parthicum accitus Vonones, Medis tum præſidens, brevi & inglorio imperio perfunctus eſt: réſque Parthorum in filium ejus Vologeſen ſunt tranſlatæ; qui, maternâ origine ex pellice Græcâ, conceſſu fratrum regnum eſt adeptus. Ita *Tacitus*. [*lib.* 12. *cap.* 14. & 44.] Gotarzi verò, ſublato per inſidias, Vologeſem fratrem ſucceſſiſſe, ſcribit *Joſephus*. [*lib.* 20. *cap.* 2.] duobus eum germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuiſſe addens; Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam.

Bellum inter Armenios Iberóſque exortum eſt: quod Parthis quoque ac Romanis graviſſimorum inter ſe motuum cauſa fuit. Iberos Pharaſmanes vetuſtâ poſſeſſione, Armenios 4764 51
frater ejus Mithridates ope Romanorum obtinebat. Erat Pharaſmani filius Rhadamiſtus

decorâ proceritate, vi corporis inſignis, claráque inter accolas famâ. Quum is paternum regnum affectaret, Pharaſmanes vergentibus jam annis ſibi metuens, aliam ad ſpem juvenem trahere cœpit, & Armeniam oſtentare, pulſis Parthis datam Mithridati à ſemet memorando: ſed vim differendam, & potiorem eſſe dolum adjiciens, quò incautum opprimerent. Ita Rhadamiſtus ſimulatâ adversùs patrem diſcordiâ, tanquam novercæ odiis impar, perrexit ad patruum: multáque ab eo comitate cultus, primores Armeniorum ad res novas illexit. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 44.]

Rhadamiſtus, reconciliationis ſpecie aſſumptâ, regreſſus ad patrem, quæ fraude confici potuerint prompta nuntiavit, cætera armis exſequenda. Interim Pharaſmanes belli cauſas confingit: prælianti ſibi adversùs regem Albanorum, & Romanos auxilio vocanti fratrem adverſatum; eámque injuriam excidio ipſius ultum iturum. Simul magnas copias filio tradidit. Ille eruptione ſubitâ territum exutúmque campis Mithridatem compulit in caſtellum Gorneas, tutum loco ac præſidio militum, quibus Cœlius Pollio præfectus, centurio Caſperius præerat. Rhadamiſtus fruſtrà vel cum damno tentatis munitionibus, avaritiam præfecti emercatur; obteſtante Caſperio, ne ſocius rex, ne Armenia donum populi Romani, ſcelere & pecuniâ venderentur. Poſtremò quia multitudinem hoſtium Pollio, juſſa patris Rhadamiſtus, obtendebant, pactus inducias, abſcedit: ut niſi Pharaſmanem bello abſterruiſſet, T. Numidium Quadratum præſidem Syriæ doceret quo in ſtatu Armeniæ forent. [*Ibid. cap.* 45.]

Periodus Calippica *ſexta* incipit.

Digreſſu Caſperii centurionis velut cuſtode exſolutus Pollio præfectus, Mithridatem ad fœdus cum Pharaſmane, ſeniore fratre, ſanciendum hortatur; cætera quoque neceſſitudinum nomina referens, quòd filiam ejus in matrimonio haberet, quòd ipſe Rhadamiſto ſocer eſſet. Cunctante Mithridate, & ſuſpectis præfecti conſiliis quòd pellicem polluerat, ínque omnem libidinem venalis habebatur; Caſperius interim à Pharaſmane, ut Iberi obſidio abſcedant, expoſtulat. Ille propalàm incerta, & ſæpiùs molliora reſpondens, ſecretis nuntiis monet Rhadamiſtum, oppugnationem quoquo modo accelerare. Augetur flagitii merces, & Pollio occultâ corruptione impellit milites, ut pacem flagitarent, ſeque præſidio abituros minitarentur. Quâ neceſſitate, Mithridates diem locúmque fœderi accepit, caſtellóque egreditur. Ac primò Rhadamiſtus in amplexus ejus effuſus, ſimulavit obſequium, ſocerum ac parentem appellans. Adjecit & juſjurandum, non ferro, non veneno vim allaturum: ſimul in lucum propinquum traxit, proviſu ſuo illic ſacrificium paratum dictitans, ut diis teſtibus pax firmaretur. Ibi verò proſtrato Mithridati injiciuntur catenæ: tandémque juſſis Pharaſmanis acceptis, Rhadamiſtus quaſi jurisjurandi memor patruum & ſocerum ſuum, ejúſque conjugem ſororem ſuam, projectos in humum & veſte multâ graviq́ue opertos necavit. Filii quoque ejus, quòd cædibus parentum illachrymaverant, trucidati ſunt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 46. *&* 47.]

Quadratus cognoſcens proditum Mithridatem, & regnum ab interfectoribus obtineri, vocat concilium, docet acta, & an ulciſciſceretur conſultat. Paucis decus publicum curæ: plures abſiſtendum ab ultione cenſent. Ne tamen annuiſſe facinori viderentur, & diverſa Cæſar præciperet; miſſi ad Pharaſmanem nuntii ſunt, ut abſcederet à finibus Armeniæ, filiúmque abſtraheret. [*Ibid. cap.* 48.]

4055 Erat Cappadociæ procurator Julius Pelignus, ignaviâ animi & deridiculo corporis juxtà deſpiciendus; ſed Claudio perquàm familiaris, cùm privatus olim iners otium oblectaret. Is Pelignus auxiliis provincialium contractis, tanquam recuperaturus Armeniam, dum ſocios magis quàm hoſtes prædatur, abſceſſu ſuorum, & incurſantibus Barbaris, præſidii egens, ad Rhadamiſtum venit: doníſque ejus evictus, ultrò regium inſigne ſumere cohortatur, ſumentíque adeſt author & ſatelles. Quod ubi turpi famâ divulgatum; ne cæteri quoque ex Peligno conjectarentur, Helvidius Priſcus legatus cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut conſuleret. Itaque properè montem Taurum tranſgreſſus, moderatione plura quam vi compoſuerat: cùm redire in Syriam jubetur, ne initium belli adversùs Parthos exſiſteret. Nam Vologeſes caſum invadendæ Armeniæ obveniſſe ratus, quam à majoribus ſuis poſſeſſam, externus rex flagitio obtineret, contraxit copias, fratrémque Tiridatem deducere in regnum paravit; ne qua pars domùs ſine imperio ageret. Inceſſu Parthorum, ſine acie pulſi Iberi: urbéſque Armeniorum Artaxata & Tigranocerta jugum accepere. Dein atrox hyems, ſeu parùm proviſi commeatus, & orta ex utroque tabes, perpellunt Vologeſen omittere præſentia. [*Ibid. cap.* 49. *&* 50.]

Vacuam rursùs Armeniam Rhadamiſtus invaſit, truculentior quàm anteà, tanquam adversùs defectores, & in tempore rebellaturos. Atqui illi, quamvis ſervitio ſueti, patientiam abrumpunt, armíſque regiam circumveniunt. Nec aliud Rhadamiſto ſubſidium fuit, quàm pernicitas equorum quibus ſéque & Zenobiam conjugem abſtulit. Sed conjux gravida, primam utcumque fugam ob metum hoſtilem & mariti charitatem toleravit. Poſt feſtinatione continuâ, ubi quati uterus, & viſcera vibrantur, oravit ut morte honeſtâ contumeliis captivitatis eximeretur. Ille primò amplecti, allevare, adhortari, modò virtutem admirans, modò timore æger, ne quis relictâ potiretur. Poſtremò violentiâ amoris, & facinorum non rudis diſtringit acinacem, vulneratámque ad ripam Araxis trahit, flumini tradit, ne corpus etiam auferretur. Ipſe præceps Iberos ad patrium regnum pervadit. Interim Zenobiam placidâ illuvie ſpirantem, ac vitæ manifeſtam, advertêre paſtores: & dignitate formæ haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agreſtia medicamenta adhibent; cognitóque nomine & caſu, in urbem Artaxata ferunt. Unde publicâ curâ deducta ad Tiridatem, comitérque excepta, cultu regio habita eſt. [*Ibid. cap.* 50. *&* 51.]

Quidam Chriſtiani nominis profeſſores, è ſectâ Phariſæorum, Antiochiam è Judæâ deſcendentes, Chriſtianos ex Gentibus circumcidi oportere dicebant & legem Moſis obſervare, ſi ſalvi eſſe vellent; multorum in Syriâ & Ciliciâ fratrum animas perversâ ſuâ doctrinâ perturbantes. Quibus Paulus & Barnabas acriter ſe oppoſuerunt. (*Act.* XV. 1,2,5,23,24.) Eos παρεισάκτους ψευδαδέλφους, *irreptitios falſos fratres*, appellat Paulus, (Galat. II. 4.) eorúmque anteſignanum *Cerinthum* hæreſiarcham fuiſſe, docet *Philaſtrius*, de hæreſ. cap. 87. & *Epiphanius*, hæreſ. 28.

Paulus, annis quatuordecim poſt profectionem Hieroſolymitanam triennio à converſione ſuâ exacto ſuſceptam, aſcendit Hieroſolymam unà cum Barnabâ. [*Galat.* II. 1.] utroque cum aliis nonnullis ab Eccleſiâ Antiochenâ eò miſſo, ut Apoſtolorum & Presbyterorum Hieroſolymitanorum (quorum nomine ad dogma ſuum tutandum turbones iſti ſunt abuſi) de obortâ controverſiâ ſententiam exquirerent. (*Act.* XV. 2, 3, 24.) 4765 52

Aſcendit autem Paulus ex revelatione, aſſumpto ſimul & Tito Græco: quem ad circumciſionem cogi noluit, ne falſis illis fratribus ad momentum cedere videretur. [*Galat.* II. 1,-5.]

Paulus & Barnabas in itinere per Phœniciam & Samariam narrantes converſionem Gentium, fratres omnes magno affecerunt gaudio. Et quum perveniſſent Hieroſolymam, excepti ſunt ab Eccleſiâ, & ab Apoſtolis ac Presbyteris; & retulerunt quanta Deus per ipſos effecerat. [*Act.* XV. 3, 4.]

Paulus privatim primariis inter Apoſtolos, Jacobo, Petro & Johanni, (qui exiſtimabantur eſſe columnæ) expoſuit Evangelium quod prædicabat inter Gentes. Qui cùm vidiſſent ipſi concreditum fuiſſe Evangelium inter Gentes ſicut Petro inter Judæos, & cognoviſſent gratiam ipſi datam, dextras ſocietatis dederunt ei ac Barnabæ; ut illi apud Gentes, ipſi verò apud Judæos Apoſtolatu fungerentur; monentes tantùm, ut pauperum qui Hieroſolymis erant ſublevandorum curam ſuſciperent. [*Galat.* II. 2, 7, 9, 10.]

Concilio Apoſtolorum & Presbyterorum Hieroſolymis habito, quum poſt multam diſceptationem Petrus ſententiam ſuam dixiſſet, Barnabas & Paulus expoſuerunt quanta per ipſos miracula Deus inter Gentes ediidiſſet. Concludente deinde Jacobo, communi Apoſtolorum & Presbyterorum & totius Eccleſiæ decreto nihil aliud credentibus Gentibus imponi placuit, quàm ut ab idolothytis, ſcortatione, ſuffocato, & ſanguine abſtinerent. In quam ſententiam Synodica ab iis ad Antiochenos & reliquos in Syriâ & Ciliciâ fratres ſcripta eſt epiſtola: quam primi nominis in Eccleſiâ viris, Judæ cognomento Barſabæ & Silæ, cum Paulo & Barnabâ, Antiochiam perferendam tradiderunt. Qui cùm Antiochiam veniſſent, redditâ & lectâ Epiſtolâ, magno fratres gaudio perfuderunt: Judâ quoque & Silâ, qui & ipſi Prophetæ erant, multo eos ſermone confirmantibus. [*Act.* XV. 6,-32.]

Aliquanto poſt, Judâ ad Apoſtolos reverſo, Sylæ viſum eſt Antiochiæ manere: ubi Paulus quoque & Barnabas cum aliis multis, verbum Domini prædicaverunt. [*Ibid.* 33, 34, 35.]

Joſephus Matthiæ filius, anno ætatis 16. cuinam Judæorum ſectæ ſeſe addiceret deliberans, omnium trium (Phariſæorum ſc. Sadducæorum & Eſſenorum) duro & magno labore cepit experientiam. [*Joſeph. de Vitâ ſuâ.*]

Pallanti Claudii liberto prætoria inſignia, & centies quinquagies ſeſtertiûm decreta ſunt. (*Tacit. lib.* 12. *cap.* 53.)

Quum Galilæis, ad feſtum Hieroſolymam proficiſcentibus, per Samariam neceſſariò eſſet tranſeundum; (*Johann.* IV. 3, 4.) ad vicum Samaritarum Naïn (al. Geman) in Magno campo ſitum, Galilæo quodam interfecto, indéque pugnâ inter viatores & vicanos ortâ, multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates, ad arma Judæos conciverunt, hortantes ut ſe in libertatem aſſererent. Servitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum injuriis conjuncta ſit. Hieroſolymis igitur, relictâ diei ſolennitate, armatum vulgus in Samariam impetum fecit; nec cuiquam principum ſuorum retinenti acquieſcere voluit. Aſciti quoque in auxilium latronum duces, Eleazarus Dinæi filius & Alexander, in Acrabatenæ regioni conterminos Samaritas irruentes, promiſcuam ediderunt cædem; & à nullius ætatis exitio temperantes, vicos etiam inflammaverunt. At Cumanus, cognitis quæ geſta fuerant, aſſumpſit ſecum unam equitum Sebaſtenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatiſque etiam Samaritanis, contra Judæos profectus eóſque aſſecutus, multos eorum qui Eleazarum erant ſecuti interfecit, plures verò captos abduxit. Tum verò Hieroſolymitanorum primores, ut viderunt ad quantam calamitatem ventum eſſet, induti ſaccos & capita ſparſi cinere, reliquam multitudinem quæ ad vaſtandos Samaritanorum fines irruerat, precabantur ut ab incepto deſinerent; præ oculis ponentes diruendam patriam, Templum incendendum, liberóſque cum uxoribus captivos abducendos: rogabántque ut depoſitis armis ſuas quiſque domos repeteret. Quibus Judæi tandem acquieſcentes, receſſerunt; latrones verò ad loca munita reverſi ſunt denuò. Atque ex eo tempore univerſa Judæa repleta eſt latronum receptaculis. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 11. κεφ. ιβ. *& lib.* 20. *Antiquit. cap.* 5.]

Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem convenerunt; vindictam de Judæis, qui vicos eorum diripuerant & incenderant, poſtulantes. Præſtò autem fuerunt etiam Judæorum nobiles, & Jonathas filius Anani ſummus Pontifex: qui objecta diluentes, initium tumultûs à Samaritanis profectum dicebant, qui primi homicidium perpetraſſent; cauſam tamen calamitatum poſtea ſecutarum fuiſſe Cumanum, qui illorum muneribus corruptus eam cædem ulciſci noluerit. His auditis, Quadratus judicium diſtulit; dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquàm præſens apud Judæam rei veritatem exactiùs cognoverit. Ita tum infecto negotio diſceſſum eſt. [*Id. ibid.*]

Interim Felix intempeſtivis remediis delicta accendebat, æmulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars provinciæ habebatur: ita diviſis, ut huic Galilæorum natio, Felici Samaritæ

parerent; diſcordes olim, & tum contemptu regentium minùs coërcitis odiis. Igitur raptare inter ſe, immittere latronum globos, componere inſidias, & aliquando prœliis congredi, ſpoliáque & prædas ad procuratores referre. Hique primò lætari: móxque gliſcente pernicie, cùm arma militum interjeciſſent, cæſi milites ſunt. Arſiſſétque bello provincia, ni Quadratus Syriæ rector ſubveniſſet. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 54.]

Nec diu adversùs Judæos qui in necem militum proruperant, dubitatum, quin capite pœnas luerent: Cumanus & Felix cunctationem afferebant, quia Claudius cauſis rebellionis auditis, jus ſtatuendi etiam de procuratoribus illi dederat. Sed Quadratus Felicem (utpote Pallantis, qui Romæ omnia tum poterat, fratrem) inter judices oſtentavit, receptum in tribunal, quò ſtudia accuſantium deterrerentur: & flagitiorum quæ duo deliquerant, unus Cumanus damnatus; & quies provinciæ reddita eſt. [*Id. ibid.*]

Agreſtium Cilicum nationes, quibus *Clitarum* cognomentum, Troſobore (ſive Atoſoboro) duce, montes aſperos caſtris cepêre: atque inde decurſu in littora aut urbes, vim cultoribus ac opidanis, ac plerumque in mercatores ac navicularios audebant. Obſeſſáque civitas Anemurienſis, & miſſi è Syriâ in ſubſidium equites cum præfecto Curtio Severo turbantur: quòd duri circùm loci, peditibúſque ad pugnam idonei, equeſtre prælium haud patiebantur. Dein rex ejus oræ Antiochus, blandimentis adversùs plebem, fraude in ducem, quum Barbarorum copias diſſociaſſet; Troſobore pauciſque primoribus interfectis, cæteros clementiâ compoſuit. [*Id. ibid. cap.* 55.]

Petrus Apoſtolus Antiochiam veniens, cum Gentilibus fidelibus edebat & familiariter converſabatur. Verùm quum Hieroſolymis eò veniſſent à Jacobo fratres Judæi nonnulli, eorum offenſionem metuens, à Gentilibus ſubduxit ſe. Cujus exemplum ſecuti ſunt & reliqui Eccleſiæ Antiochenæ Judæi: adeò ut Barnabas quoque ſimul abriperetur eorum ſimulatione. Eam præpoſteram ſimulationem, libertati Evangelicæ contrariam, non ferens Paulus, Petro in os reſtitit, ejúſque timiditatem coram omnibus acriter coarguit. [*Galat.* II. 11,—14.]

4056 Quadratus in Samariam veniens, cùm juſſiſſet reos cauſam ſuam dicere, comperit Samaritanorum culpâ tumultum primùm excitatum fuiſſe. Cæſaream verò procedens, cognito quòd Judæorum quidam res novas moliti eſſent, in crucem egit quos Cumanus vivos ceperat & vinctos ibi reliquerat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar urbis amplum, ſedens pro tribunali, iterùm Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodam Samaritâ, Dortum Judæorum primatem cum aliis quatuor ſociis Judæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos ille affecit ſupplicio. Et Judæorum 18 viros, quos cognovit pugnæ fuiſſe participes, ſecuri percuſſit. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 11. *κεφ. κα. & lib.* 20. *Antiquit. cap.* 5.] 4766 53

Duos principes ſacerdotum, Jonatham & Ananiam, ejúſque filium Ananum, & nonnullos alios Judæos nobiles, Quadratus ad Cæſarem miſit: ſimiliterque Samaritanorum nobiliſſimos quoſque. Præcepit etiam Cumano procuratori, & Celeri tribuno, Romam navigare redditturos Claudio rationem eorum quæ in regione geſſerant. [*Id. ibid.*]

His ita compoſitis, Quadratus veritus ne novum aliquid Judæi molirentur, Lyddâ aſcendit Hieroſolyma: ubi pacata invenit omnia, populúmque occupatum patrio azymorum feſto, & operantem ſacrificiis. Credens igitur nihil novaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetiit. [*Id. ibid.*]

Cumanus & Samaritæ Romam miſſi ſtatutâ die cauſam ſuam juſſi ſunt dicere. Comparaverant autem ſibi favorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum operâ viciſſent adverſarios Judæos, niſi Agrippa junior tum Romæ degens, & Judæorum primores premi favore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippinâ uxore Claudii, ut marito perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultûs authores juſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, ut comperit à Samaritanis factum tumultûs principium, eos qui tum ad judicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum mulctavit exilio. Celerem verò tribunum vinctum Hieroſolymam mittens, Judæis ad ſupplicium tradidit; ut per urbem tractus capite cæderetur. [*Id. ibid.*]

Procuratorem deinde in Judæam deſtinavit Claudium Felicem, fratrem Pallantis: qui eam proviciam, unà cum Samariâ & Galilæâ adminiſtraret. [*Id. ibid.*] quod precibus ſuis Jonathas ſummus Pontifex à Cæſare obtinuit. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 6.] Claudium ex libertis ſuis *Felicem cohortibus & alis, provinciaque Judææ præpoſuiſſe, trium reginarum maritum*; ſcribit Suetonius. [*in Claudio, cap.* 28.] quem & *Judææ impoſitum, cuncta malefacta ſibi impunia ratum* futura, *tantâ potentiâ ſubnixo*, in Annali 12°. [*cap.* 54.] ſcribit Tacitus: in 5°. etiam Hiſtoriarum ſuarum libro [*cap.* 9.] de tyrannico illius in Judæâ regimine ampliùs addens. *Antonius Felix per omnem ſævitiam ac libidinem jus regium ſervili ingenio exercuit, Druſillâ Cleopatra & Antonii nepte in matrimonium acceptâ: ut ejuſdem Antonii Felix progener, Claudius nepos eſſet.*

Quum rex Agrippa junior per quadriennium præfuiſſet Chalcidi, Claudius poſt exactum imperii annum 12. eâ illi ablatâ, in majus eum regnum tranſtulit. Philippi tetrarchia ei donatâ, Batanæâ videlicèt & Gaulanitide, ſimul cum Trachonitide; adjunctâ etiam Abilâ Lyſaniæ tetrarchiâ, quam Varus rexerat. [*Joſeph. lib.* 20. *Antiqu. cap.* 5. *cum lib.* 2. *Belli, cap.* 11. *κεφ. κα.*]

His donationibus à Cæſare ornatus juvenis collocavit Azizo Emeſſenorum regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi Commagenorum regis filius recuſavit ejus nuptias, quòd mutatâ ſententiâ Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus: Mariammen quoque matrimonio conjunxit Julio Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippâ patre jam antè deſponſata fuerat. [*Id. ut ſupr. lib.* 20. *cap.* 5.]

Joſephus Matthiæ filius Bani cujuſdam inſtitutum imitari cœpit; qui in ſolitudine vivens,

amictum

amictum ſibi parabat ex arboribus, & ſponte provenientibus alimentis utebatur, crebríſque ob continentiam nocte ac die lavactis frigidis: atque in ejus contubernio tres annos exegit. [*Id. in lib. de Vitâ ſuâ.*]

Nero, causâ Ilienſium ſuſceptâ, Romanum Trojâ demiſſum, & Juliæ ſtirpis authorem Æneam, aliáque haud procul fabulis vetera facundè exſecutus, impetravit ut Ilienſes omni publico munere ſolverentur. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 58.] Claudiúſque illis, quaſi Romanæ gentis authoribus, tributa in perpetuum remiſit: recitatâ vetere epiſtola Græcâ Senatûs populíque Romani, Seleuco regi amicitiam & ſocietatem ita demum pollicentis, ſi conſanguineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet. [*Sueton. in Claudio*, *cap.* 25.]

Rhodiis quoque, ob pœnitentiam veterum delictorum, libertatem Claudius reddidit; ademptam ſæpè aut firmatam, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant: [*Sueton. & Tacit. ut ſupr.*] Pro Rhodiis verò atque Ilienſibus Neronem Græcè apud patrem *conſulem*, Claudium videlicèt ante biennium poſtremum ſuum Conſulatum gerentem, verba feciſſe, ſcribit Suetonius. [*in Nerone*, *cap.* 7.]

Tributum Apamienſibus terræmotu convulſis in quinquenium à Claudio eſt remiſſum. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 58.]

Retulit dein Claudius de immunitate Cois tribuendâ. Multáque ſuper antiquitate eorum memoravit. Argivos vel cum Latonæ parente (Cæo, à quo inſulæ nomen datum) vetuſtiſſimos inſulæ cultores: mox adventu Æſculapii artem medendi illatam, maximéque inter poſteros celebrem fuiſſe; nomina ſingulorum referens, & quibus quiſque ætatibus viguiſſent. Quin etiam dixit Xenophontem (Coum medicum) cujus ſcientiâ ipſe uteretur, eâdem familiâ ortum: precibúſque ejus dandum, ut omni tributo vacui in poſterum Coi, ſacram & tantùm Dei miniſtram inſulam colerent. [*Id. ibid. cap.* 61.]

Quum Barnabam ſollicitaret Paulus, ut Eccleſias ſimul viſerent in quibus Evangelium annunciaviſſent, conſulebat Barnabas ut Johannem Marcum ſecum aſſumerent. Contrà verò cenſebat Paulus, non eſſe aſſumendum eum, qui ab ipſis abſceſſiſſet ex Pamphyliâ, [*Act.* XIII. 13.] nec eorum comes in illo opere fuiſſet. Unde ægrè ferente Barnabâ, conſobrino ſuo (*Coloſſ.* IV. 10.) eam infamiæ notam inurendam, tanta inter eos orta eſt contentio, ut alter ab altero diſcederet. Et Barnabas quidem, aſſumpto Marco, navigavit in Cyprum, patriam ſuam. Paulus verò allecto Silâ, commendatus gratiæ Dei à fratribus, peragravit Syriam ac Ciliciam, confirmans Eccleſias. [*Act.* XV. 36,--41.]

Veniens Paulus Derben & Lyſtram, inter diſcipulos offendit ibi Timotheum, natum patre quidem Græco ſive Gentili, matre verò Judæâ fideli (Eunice:) cui omnes qui Lyſtris erant & Iconii fratres bonum perhibebant teſtimonium. Eum ſecum aſſumpturus Paulus, quò Judæos magis lucrifaceret, priùs circumcidendum curavit. [*Act.* XVI. 1, 2, 3.]

Paulus & Silas, prout pertranſibant urbes, tradebant eis obſervanda illa quæ decreta fuerant ab Apoſtolis & Presbyteris qui erant Hieroſolymis. Et eccleſiæ confirmabantur fide, & numero augebantur quotidie. [*Ibid.* 4, 5.]

Phrygiâ deinde peragratâ & Galaticâ regione; prohibiti à Spiritu ſancto prædicare verbum Dei in Aſiâ, quum veniſſent in Myſiam, tentabant ire in Bithyniam: ſed non permittente eos ire Spiritu, à Myſiâ deſcenderunt Troadem. Ibi in ſomnis Paulo adſtare viſus eſt vir quidam Macedo, dicens, *Tranſiens in Macedoniam ſuccurre nobis.* [Act. XVI. 6,--9.]

Ut viſum hoc ille vidit, *ſtatim ſtuduimus abire in Macedoniam; certi facti quòd vocaſſet nos Dominus ad evangelizandum eis*: inquit *Lucas*, [*Act.* XVI. 10.] qui hic & deinceps de Paulo & ejus comitibus in primâ perſonâ loquens, cùm hactenùs de eis in tertiâ locutus fuiſſet, ab hoc tempore comitem ſe Paulo in prædicatione Evangelii adjunctum fuiſſe, ſatis indicat.

1057 Paulus & Silas, cum Lucâ & Timotheo, provecti Troade, recto curſu Samothracen venerunt, & ſequente die Neapolim, atque illinc Philippos; quæ primaria ejus tractûs Macedoniæ urbs erat, & juris Italici colonia: commoratíque ſunt in eâ urbe aliquot dies. [*Act.* XVI. 11, 12.]

Die ſabbathi egreſſi ex urbe ad flumen, ubi erat proſeucha, allocuti ſunt mulieres quæ illuc convenerant. Inter quas una Lydia Deum colens, quæ purpuram vendebat in urbe Thyatirorum, attendens iis quæ à Paulo dicebantur, cor ejus Domino adaperiente, in Chriſtum credidit. Quæ cum totâ ſuâ domo baptizata, Paulum cum comitibus ſuis hoſpitio excepit. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Proficiſcentibus poſteà illis ad proſeucham, immundus ſpiritus ex ancillâ pythoniſſâ eos per multos dies ſubſecuta clamabat: *Iſti homines ſervi ſunt Dei altiſſimi, qui annunciant vobis viam ſalutis.* Quod moleſtè ferens Paulus, ſpiritui illi mandavit per nomen Jeſu, ut ex illâ exiret. Quo facto, videntes ancillulæ domini abiiſſe ſpem quæſtûs ſui, Paulum & Silam in forum pertrahentes, tantum clamoribus ſuis apud prætores effecerunt, ut virgis uterque publicè cæderetur & in carcerem conjiceretur. Ubi mediâ nocte illis orantibus & hymnos Deo canentibus, magno terræ motu facto, foribus carceris omnibus apertis & incluſorum omnium vinculis laxatis, quum ad deſperationem redactus cuſtos ſtricto gladio ſeipſum erat interempturus, à Paulo & Silâ ad Chriſti fidem eſt converſus, & cum universâ familiâ eâ ipsâ nocte baptizatus. Die autem exorto, mittentibus prætoribus ut liberi dimitterentur, de contumeliâ & injuriâ acceptâ cum his expoſtulantes illi, quòd cives Romanos indictâ causâ publicè cæſos in carcerem conjeciſſent: ab ipſis advenientibus non ſine honore liberantur, atque ut urbe excederent rogantur. Qui introeuntes ad Lydiam, quum accedentes fratres fuiſſent conſolati, ex urbe egreſſi ſunt. [*Ibid.* 16,--40.]

Itinere deinde facto per Amphipolim & Apolloniam, venerunt Theſſalonicam (totius Mace-

doniæ metropolim) ubi erat ſynagoga quædam Judæorum. (*Act.* XVII. 1.) Illic, tantis contumeliis priùs Philippis affectus, Evangelium Dei cum multo certamine annunciaviſſe ſe ſcribit Paulus apoſtolus. [I *Theſſal.* II. 2.] Nam ſecundùm conſuetudinem ſuam in Judæorum ſynagogam ingreſſus per tria Sabbatha cum eis ex Scripturâ de Chriſto diſſeruit. Quorum nonnullis credentibus, conſociata eſt Paulo & Silæ religioſorum Græcorum multitudo magna, & ex mulieribus primariis non paucæ. (*Act.* XVII. 2, 3, 4.)

Theſſalonicenſes non de fide tantùm Chriſtianâ, ſed etiam de futurâ apoſtaſiâ & Antichriſti revelatione Paulus edocuit. [II *Theſſal.* II. 5.]

Quum Paulus diutiùs Theſſalonicæ hæreret, ſemel atque iterùm à Philippenſibus neceſſaria vitæ ſubſidia accepit. [*Philip.* IV. 16.] Sed increduli Judæi, aſſumptis quibuſdam viris circumforaneis improbis, & tumultu in civitate excitato, Jaſonem (in cujus domo Paulus cum comitibus hoſpitabatur) & quoſdam fratres ad magiſtratus traxerunt, & magnis clamoribus accuſârunt. Quibus cùm ab illis fuiſſet ſatisfactum; fratres ſtatim per noctem Paulum ſimul & Silam emiſerunt Berœam. [*Act.* XVII. 5,-10.]

Hîc quoque quum in ſynagogam Judæorum introeuntes ex ſcripturis diligenter prædicarent Chriſtum, & auditores prædicata cum ſcripturis conferentes, ea per omnia congruere cum illis invenirent; multi crediderunt ex eis, & Græcarum mulierum honoratarum & virorum non pauci. Cùmque Judæi Theſſalonicenſes illuc venientes turbam contra Paulum concitarent: fratres eum ſtatim emiſerunt, velut iturum ad mare, ſed Athenas uſque deduxerunt; accepto ad Silam & Timotheum Berœæ relictos mandato, ut ad ipſum venirent quam citiſſimè. (*Ibid.* 10,--15.)

; Judæos impulſore Chreſto aſſiduè tumultuantes Claudius Roma expulit. (*Sueton. in Claudio*, 4767 54
cap. 25.) Hujus Chreſti ſolus, ni fallor, meminit *Suetonius*: nam *Chriſtum* D. N. (à quo *Chriſtiani*, alibi ab eodem memorati, denominationem acceperunt) hic ab illo fuiſſe intellectum, adhuc mihi perſuadere non poſſum.

Paulus, dum Silam & Timotheum Athenis expectat, diſſerebat in ſynagogâ cum Judæis & religioſis, & in foro quotidie cum quibuſvis obviis; cum Epicureis quoque & Stoicis philoſophis de Chriſto & reſurrectione diſputans. Deinde, ut peregrinorum Deorum annunciator, cauſam dicturus in medium Areopagum raptus, doctiſſimâ oratione ibi habitâ, tum ex arâ ipſorum *Ignoto Deo* dicatâ, tum ex Arati poëtæ teſtimonio *Dei progeniem nos* eſſe confirmante, eundem quem ipſi ignorantes colebant Deum a ſe annunciari oſtendit. (*Act.* XVII. 16,-31.) Judæorum verò Deus *Ignoti* apud Gentes appellationem obtinebat: eodem ſenſu *incertus Deus* Lucano in libro 2. Pharſal. *incertum numen* Trebellio Pollioni in vitâ Claudii, & *innominatus Deus* C. Caligulæ apud *Philonem* in lib. de legatione ad eundem, nominatus. Cui ut Carmeli montis incolæ (apud *Tacitum*, in Hiſtor. lib. 2. cap. 78.) neque ſimulacrum tribuebant, neque templum, ſed aram tantùm & reverentiam: ita Athenienſes quoque *Aram miſericordiæ* in mediâ ſuâ urbe ſine ullo ſimulachro ſimiliter poſuerunt. in 12°. libro Thebaidos ita referente Statio:

Paulus. *Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo*
Forma Dei; mentes habitare & pectora gaudet.

Inter Athenienſes à Paulo ad Chriſti fidem hoc tempore converſos, fuit Dionyſius Areopagita, & mulier (vel uxor ejus, ut viſum Ambroſio, Chryſoſtomo & Auguſtino) nomine Damaris, & alii cum eis. [*Act.* XVII. 34.]

Felix Judææ procurator, viſâ Druſillâ Agrippæ regis ſorore, fœminarum omnium pulcherrimâ, amore ejus captus, Simonem amicum ſuum, Judæum genere Cyprium, pro mago ſe gerentem, ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret ut relicto marito Azizo Emeſenorum rege ipſi nuberet; beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. Illa malè conſulta volens evadere moleſtationes ſororis Bernices, invidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcatâ religione patriâ Felici nubere. Ipſa verò Bernice, patrui ſui Herodis regis Chalcidis vidua, quum ſpargeretur rumor cum fratre (Agrippâ rege) eam congredi, ſuaſit Polemoni regi Ciliciæ, ut circumciſus priùs ſe duceret; rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſavit Polemon, inductus maximè mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam (ut fertur) diſcedente ab eo Bernice. Qui mox deſertus ab uxore, & ipſe Judaicæ religionis deſertor factus eſt. (*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 5.)

Eodem tempore etiam Mariamme (tertia regis Agrippæ ſoror) Julium Archelaum Chelciæ filium dedignata, migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Judæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis. (*Id. ibid.*)

Paulus Silam & Timotheum, qui Berœâ ad ipſum venerant, iterùm in Macedoniam remittens, ſolus Athenis remanſit. Et ipſe quidem ſemel atque iterùm in animo habuerat Theſſalonicam proficiſci; nec potuerat tamen id exequi, à Satanâ præpeditus: ideóque Timotheum eò miſit, qui Theſſalonicenſes in fide confirmaret & conſolaretur. (*Act.* XVIII. 5. I *Theſſal.* II. 17, 18. & III. 1, 2.)

Interim, relictis Athenis, venit Corinthum: ubi Judæum Aquilam invenit, & Priſcillam uxorem ejus; qui nuper ex Italiâ venerant, quòd edixiſſet Claudius ut omnes Judæi Româ excederent. Et quia idem cum illis conficiendi tabernacula artificium exercebat, manſit apud eos Paulus & operabatur. Diſſerebat tamen in ſynagogâ omnibus Sabbathis, & in ſuam ſententiam adducebat tum Judæos tum Græcos. (*Act.* XVIII. 1,-4.)

Hîc verò Paulus ſuâ manu Stephanæ familiam baptizavit (I *Corinth.* I. 16.) quæ primitiæ fuerunt Achaiæ, & ſeſe in miniſterium ſanctis addixerunt. (*Ibid.* XVI. 15.)

Ut advenerunt è Macedoniâ Silas & Timotheus, quum Paulo magno cum zelo Chriſtum prædicanti Judæi obſiſterent ac blaſphemarent; veſtibus ſuis in illos excuſſis, divertit ille ad Gen-

tes: migrans in domum cujuſdam nomine Juſti, colentis Deum, quæ erat confinis Synagogæ. (*Act.* XVIII. 5, 6, 7.)

Criſpus archiſynagogus credidit Domino cum totâ domo ſuâ: multique Corinthiorum audientes credebant & baptizabantur. [*Ibid.* 8.] Ex quibus Criſpum & Gaium ſuâ manu Paulus baptizavit. [I. *Corinth.* I. 14.]

Dixit Dominus nocte per viſionem Paulo: *Ne metue, ſed loquere, & ne tacueris. Nam ego ſum tecum, & nemo te invadet ut malè te accipiat: quoniam populus eſt mihi multus in hâc urbe.* Commoratus eſt itaque illic annum & ſex menſes, docens apud eos verbum Dei. [*Act.* XVIII. 9, 10, 11.] unà cum Silvano (ſive Silâ) & Timotheo. [II *Corinth.* I. 19.]

Poſt reditum Timothei ex Macedoniâ, Paulus (cum eodem Timotheo & Silvano ſive Silâ) priorem ad Theſſalonicenſes ſcripſit epiſtolam. [I *Theſſal.* III. 6.] in quâ, quum de die judicii, quaſi jam inſtante, paulò obſcuriùs fuiſſet locutus, [*cap.* I. 1, 5.] datâ paulò pòſt alterâ ad eos epiſtolâ, clariùs illud explicavit; [II *Theſſal.* II. 2, 3.] ſcriptâ utique, quum Silvanum & Timotheum in miniſterio Evangelii conjunctos ſibi haberet, [*cap.* I. 1.] & poſtquàm ipſe apud Theſſalonicenſes, Chriſti fidem amplexos, jam præſens adfuiſſet. [*cap.* II. 5.] Ut toto hîc cœlo *Grotius* erraverit, ſub C. Caligulâ eam exaratam fuiſſe epiſtolam exiſtimans.

Prorumpentes Parthi rapuerunt Armeniam, pulſo Rhadamiſto, qui ſæpè regni ejus potitus, dein profugus, nunc quoque bellum deſeruit. [*Tacit. lib.* 13. *cap.* 6.] Quum verò exortus eſſet Vologeſo Parthorum regi æmulus filius Vardanes; abſceſſerunt Armeniâ Parthi, tanquam differrent bellum. [*Id. ibid. cap.* 7.]

4058 Aſinio Marcello & Aſinio Aviolâ Conſulib. III. Idus Octobr. Claudius extinctus eſt. [*Seneca, in ludi de morte Claudii initio. Sueton. in Claudio, cap.* 45. & *Dio, lib.* 60. *pag.* 688.] quum imperaſſet annos 13. menſes 8. & dies 20. [*Dio, ibid. cum Joſepho, lib.* 20. *cap.* 5.] Et in medio ejuſdem diei, foribus palatii repentè diductis Nero, gener & adoptivus filius ejus, Imperator declaratus eſt. [*Tacit. lib.* 12. *cap. ult.*]

Initio novi hujus principatûs Junius Silanus Proconſul Aſiæ, nobilis & è Cæſarum poſteris, ignaro Nerone, vixdum pueritiam egreſſo, per dolum matris ejus Agrippinæ inſons ſublatus eſt. Miniſtri ſceleris P. Celer eques Romanus, & Ælius libertus, rei familiari Principis in Aſiâ impoſiti: à quibus Proconſuli venenum inter epulas datum eſt. [*Tacit. lib.* 13. *cap.* 1.]

Legatis Armeniorum cauſam gentis apud Neronem orantibus, aſcendere eos in ſuggeſtum Imperatoris illa volebat & præſidere ſimul; niſi cæteris pavore defixis, Seneca admonuiſſet, venienti matri occurreret. Ita ſpecie pietatis obviam itum eſt dedecori. [*Ibid. cap.* 5.]

Rumore de occupatâ à Parthis Armeniâ Romam perlato, Nero & juventutem proximas per provincias quæſitam ſupplendis Orientis legionibus admovere, legionéſque ipſas propiùs Armeniam collocari juſſit: duóſque veteres reges Agrippam (Judæum) & Iocchum (vel Antiochum potiùs Commagenum) expedire copias, quibus Parthorum fines ultrò intrarent, ſimul pontes per amnem Euphratem jungi. Et minorem Armeniam Ariſtobulo, regionem Sophenem Sohemo cum inſignibus regiis mandavit. Domitium verò Corbulonem retinendæ Armeniæ præpoſuit: copiis Orientis ita diviſis, ut pars auxiliarium cum duabus legionibus apud provinciam Syriam & legatum ejus Quadratum remaneret; par civium ſociorúmque numerus Corbuloni eſſet, additis cohortibus aliſque quæ apud Cappadociam hyemabant & ſociis regibus, prout bello conduceret, parere juſſis. [*Ibid. cap.* 6, 7, 8.]

Primo imperii Neronis anno, regi Emeſorum Azizo defuncto frater in principatu ſucceſſit: minoris autem Armeniæ (ut ex *Tacito* jam dictum eſt) principatum Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Regno autem Agrippæ quatuor urbes idem addidit, cum agris ad ſingulas pertinentibus: in Galilæâ, Tiberiadem & Tarichæam; in Ituræâ trans Jordanem, Abelam & Juliadem cum agro ejus habitato vicis 14. [*Joſeph. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 5. & *lib.* 2. *Belli, cap.* 12. κεφ. κβ.] 4768 55

Domitius Corbulo, itinere properè confecto, apud Ægeas civitatem Ciliciæ obvium Quadratum habuit; illuc progreſſum, ne ſi ad accipiendas copias Syriam intraviſſet Corbulo, omnium ora in ſe verteret. Uterque Vologeſem Parthorum regem nuntiis monebant, pacem quàm bellum mallet; datíſque obſidibus, ſolitam prioribus reverentiam in populum Romanum continuaret. Et Vologeſes quidem, vel ut bellum ex æquo pararet, vel ut æmulationis ſuſpectos per nomen obſidum amoveret, tradidit nobiliſſimos ex familiâ Arſacidarum: accepítque eos centurio Hoſtorius (al. Hiſtius) à Quadrato eâ de cauſâ ad Regem miſſus. Quod poſtquàm Corbuloni cognitum eſt; ire præfectum cohortis Arrium Varum, & recipere obſides juſſit. Hinc ortum inter præfectum & centurionem jurgium, quod ne diutiùs externis ſpectaculo eſſet, arbitrium rei obſidibus legatíſque qui eos ducebant permiſſum eſt. Atque illi ob recentem gloriam, & inclinatione quâdam etiam hoſtium, Corbulonem prætulerunt. Unde diſcordia inter duces: querente Quadrato prærepta quæ ſuis conſiliis patraviſſet; teſtante contrà Corbulone, non priùs converſum Regem ad offerendos obſides, quàm ipſe dux bello delectus ſpes ejus ad metum mutaret. Nero, quò componeret diverſos, ſic evulgari juſſit: ob res à Quadrato & Corbulone proſperè geſtas, faſcibus ſuis Imperatoriis laurum addi. [*Tacit. lib.* 13. *cap.* 8. & 9.]

Initio imperii Neronis Judæa tota referta erat latronum receptaculis, & magicis præſtigiatoribus imperitique vulgi ſeductoribus: quos quotidie comprehenſos Felix è medio ſuſtulit. Eleazarum verò Dinæ filium, non mediocrem latronum globum circa ſe habentem, Felix ut ad ſe veniret perſuaſit, datâ ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus: móxque vinctum Romam tranſmiſit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 6.]

Quum Felix Jonatham ſummum Pontificem, de rebus Judaïcis meliùs adminiſtrandis crebriùs eum & liberiùs admonentem ferre non poſſet; Doram Hieroſolymitam ſummum Jonathæ amicum

cum promiſsâ pecuniâ induxit, ut per ſicarios interimendum eum curaret. Quidam igitur quaſi religionis ergo in urbem aſcendentes ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, & Jonathæ famulitio permixti; peremerunt hominem. Cujus facinoris quia nemo ultor extitit, invitati hâc licentiâ ſicarii per ſingula feſta ventitantes & ferrum celantes pari modo immixti turbis, alios propter privatas inimicitias, alios conducti pecuniâ, non modò in reliquis urbis partibus ſed etiam in ipſo Templo, impunè confodiebant. [*Id. ibid.*]

Et urbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe divinitùs oſtenſuros clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ, à Felice retracta & neci data. [*Id. ibid.*]

Per idem tempus Ægyptius quidam magus, in provinciam advenit: & Prophetæ opinionem ſibi arrogans, 30 fermè (vel 4 potiùs, ex Act. XXI. 38.) millia hominum congregavit. Et circumducens eos de ſolitudine in montem Oliveti: illic viſuros eos affirmabat ſuo juſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatem pateret. Quo cognito, Felix cum multis equitibus & peditibus Romanis, quos etiam reliqua Judæorum multitudo juvabat, erumpens turbam ſeductam invaſit: quorum quadringentis occiſis, ducentos vivos cepit & vinculis tradidit; reliquâ multitudine in regiones proprias diſperſâ. Ægyptius verò ipſe, cum paucis pugnâ elapſus, diſparuit. [*Id. ibid. & lib. 2. Belli, cap. 12. κεφ. κγ.*] Unde de eo Lyſias tribunus ad B. Paulum, Act. XXI. 38. *Nonne tu es Ægyptius ille qui ante hos dies tumultum concitâſti, & eduxiſti in deſertum quatuor millia ſicariorum?*

Quum Gallio eſſet Proconſul Achaiæ, Judæi Corinthii Paulum ad illius tribunal adduxerunt. Illo verò de ejuſmodi rebus judicare recuſante, & à tribunali eos abigente, Græci prehenſum Soſthenem archiſynagogum cædebant; nihil eorum Gallione curante. [*Act.* XVIII. 12,-17.]

L. Annæi Senecæ (qui ſub diſcipulo ſuo Nerone adoleſcente Romæ omnia, unà cum Burrho, tum adminiſtrabat) frater hic Gallio fuit: qui Claudii, veneno ſublati, ἀποθέωσιν deridens, unco eum in cœlum raptum fuiſſe dixit; ut in fine libri 60. *Dio* narrat. M. Annæi Senecæ patris *ad Novatum, Senecam, & Melam filios*, liber Controverſiarum extat. Horum medius L. Seneca, in Conſolatione ad matrem Helviam, fratrum *alterum honores induſtriâ conſecutum fuiſſe, alterum ſapienter contempſiſſe*, docet: per priorem, *Novatum* intelligens; qui à Junio Gallione (quem à Tiberio in exilium fuiſſe miſſum, ad finem anni Mundi 4035. ex *Tacito* declaravimus) adoptatus, *Gallionis* nomen obtinuit. Quem etiam, ut fratrem natu grandiorem, *Dominum* ab eodem fuiſſe appellatum, ad locum illum epiſtolæ 104. notavit Lipſius. *Illud mihi in ore erat domini mei Gallionis: qui, cum in Achaiâ febrem habere cœpiſſet, protinus navem aſcendit; clamitans non corporis eſſe, ſed loci morbum.*

4059 Quum poſt tumultum ad Gallionis tribunal factum manſiſſet adhuc Corinthi Paulus dies 4769 56
multos, valedicens fratribus, è portu Cenchreenſi ſolvit. Et in Syriam inde navigaturus, primò devenit Epheſum; ubi ingreſſus Synagogam, diſſeruit cum Judæis. Rogantibus autem ut diutiùs apud ipſos maneret, non annuit; oportere omninò ſe dicens inſtantem diem feſtum agere Hieroſolymis: reverſurum tamen ſe iterùm ad eos, Deo volente, pollicitus. Valedicens igitur eis & Aquilâ atque Priſcillâ ibi relictis, cum reliquis comitibus Cæſaream inde navigavit. [*Act.* XVIII. 18,-22.]

Cæſareâ [Stratonis] aſcendens Paulus ad ſalutandam Eccleſiam [Hieroſolymitanam,] inde deſcendit Antiochiam [Syriæ.] Et quum egiſſet illic aliquamdiu, abiit, pertranſiens ordine Galaticam regionem atque Phrygiam, & confirmans omnes diſcipulos. [*Ibid.* 22, 23.] Ubi à Galatis ita exceptus, ac ſi eſſet Angelus Dei, aut ipſe Chriſtus Jeſus; [*Galat.* IV. 14.] inter alia, ut Collectæ pro pauperibus die quoque Dominico ſeponerentur, inſtituit. [I *Corinth.* XVI. 1, 2.]

Joſephus Matthiæ filius, exacto cum Bano in ſolitudine triennio Hieroſolymam rediit: jámque 19. annos natus, civilem vitam aggreſſus eſt; addictus Phariſæorum placitis, proximè ad Stoicam apud Græcos ſectam accedentibus. [*Joſeph. in lib. de Vitâ ſuâ.*]

Judæus quidam Apollos, Alexandrinus genere, vir eloquens & potens in Scripturis, pervenit Epheſum. Hinc initiatus viâ Domini, & fervens ſpiritu, loquebatur & docebat diligenter ea quæ ſunt Domini; ſciens tantùm baptiſma Johannis: cœpitque liberè loqui in ſynagogâ. Quem auditum Aquila & Priſcilla aſſumpſerunt, & penitiùs ei expoſuerunt viam Dei. Quum autem vellet tranſire in Achaiam, fratres eum adhortati, ſcripſerunt diſcipulis ut exciperent eum. Qui cùm adveniſſet, multum contulit iis qui crediderunt. Magnâ enim contentione Judæos magis ac magis redarguebat publicè, oſtendens per Scripturas Jeſum eſſe Chriſtum. [*Act.* XVIII. 24,-28.]

4060 Cùm Apollos eſſet Corinthi, Paulus peragratis jam ſuperioribus partibus (Galatiâ videlicèt & Phrygiâ) venit Epheſum: ubi duodecim invenit diſcipulos, qui Johannis baptiſmum tantùm noverant, necdum Spiritum ſanctum per manuum impoſitionem acceperant. Quibus ulteriùs in Chriſti doctrinâ à ſe inſtitutis quum manus ille impoſuiſſet, delapſo in eos Spiritu ſancto, loquebantur linguis & prophetabant. Deinde ingreſſus Synagogam, liberè loquebatur, ad tres menſes diſſerens & ſuadens quæ ad regnum Dei pertinent. (*Act.* XIX. 1,-8.)

Quum Judæorum quidam indurati non aſſentirentur, ſed malè loquerentur de viâ Dei; Pau- 4770 57
lus in conſpectu multitudinis, abſcedens ab illis, ſeparavit diſcipulos; quotidie diſſerens in ſcholâ Tyranni cujuſdam. Hoc autem factum eſt per biennium: ita ut omnes qui habitabant in Aſiâ, tum Judæi tum Græci, audierint ſermonem Domini Jeſu. Virtutéſque non modicas edebat Deus per manus Pauli: ita ut etiam ad infirmos deferrentur à corpore ejus ſudaria & ſemicinctia, & diſcederent ab eis morbi, & ſpiritus mali ab eis exirent. (*Ibid.* 9,-12.)

P. Celerem, accuſante Aſiâ, quia abſolvere nequibat Cæſar, traxit ſenectâ donec mortem

obiret.

obiret. nam Celer interfecto Silano Aſiæ proconſule, magnitudine ſceleris cætera flagitia obtegebat. [*Tacit. lib.* 13. *cap.* 33.]

Coſſutianum Capitonem Cilices detulerant maculoſum fœdúmque, & idem jus audaciæ in provinciâ ratum, quod in Urbe exercuerat. Sed pervicaci accuſatione conflictatus, poſtremò defenſionem omiſit, ac lege repetundarum damnatus eſt. [*Id. ibid.*] quò (ex *Lipſio*) referendum *Juvenalis* illud, in Satyra 8.

> ——— *quàm fulmine juſto*
> *Et Capito & Tutor ruerint damnante Senatu,*
> *Piratæ Cilicum.*

& Quintiliani, lib. 6. cap. 1. *Egregiè nobis adoleſcentibus dixiſſe accuſator Coſſutiani Capitonis videbatur, Græcè quidem, ſed in hunc ſenſum.* Erubeſcit Cæſarem timere.

Pro Eprio Marcello, à quo Lycii res repetebant, eò uſque ambitus prævaluit, ut quidam accuſatorum ejus exilio mulctarentur, tanquam inſonti periculum feciſſent. (*Tacit. lib.* 13. *cap.* 33.)

4061 Mollibus adhuc initiis prolatatum inter Parthos Romanóſque de obtinendâ Armeniâ bel- 4771 58
lum, acriter erupit: quia nec Vologeſes ſinebat fratrem Tiridatem dati à ſe regni expertem eſſe, aut alienæ id potentiæ donum habere; & Corbulo dignum magnitudine populi Romani rebatur, parta olim à Lucullo Pompeióque recipere. Ad bellum id Corbulo militem priſcâ ſeveritate & diſciplinâ formavit, Armeniámque ingreſſus caſtella aliquot excîdit, & urbem Artaxata ſuccendit, Tiridate prælium inire non auſo. [*Tacit. lib.* 13. *à cap.* 34. *ad* 41.]

Ex Judæis exorciſtæ ſeptem, filii Scevæ primarii Sacerdotis, nomen Jeſu ſuper eos qui ſpiritus malos habebant invocantes, adjurabant eos per Jeſum quem Paulus prædicabat. In quos inſiliens Energumenus, vulneratos ex domo nudos fugere coëgit. Quod cùm innotuiſſet omnibus tum Judæis tum Græcis qui habitabant Epheſi; metus in eos omnes incidit, & magnificabatur nomen Domini Jeſu. Et multi eorum qui crediderant, veniebant confitentes & indicantes acta ſua. Multi quoque ex iis qui curioſa exercuerant, comportatos libros exuſſerunt in omnium conſpectu: quorum ſupputatis pretiis, inventa ſunt denariorum 50. millia. Ita fortiter creſcebat verbum Domini, & invaleſcebat. (*Act.* XIX. 13,--20.)

Galatæ, citò poſt Pauli ab eis diſceſſum, (*Act.* XVIII. 23.) à falſis fratribus ſeducti, per opera Legis juſtificandos ſe putabant: quos, vehementiore hâc de re ſcriptâ ad eos epiſtolâ, ille ab errore revocat. (*Galat.* I. 6, 7.)

4062 Induxit in animum Paulus peragratâ Macedoniâ & Achaiâ proficiſci Hieroſolymam; Romam 4772 59
etiam inde dicens videre ſe oportere. [*Act.* XIX. 21.] Et quidem primò Corinthum venire propoſuit, inde in Macedoniam proficiſci, ex Macedoniâ rursùs Corinthum, atque inde Judæam petere. (II *Corinth.* I. 15, 16.) ubi quum Collectas ex Macedoniâ & Achaiâ mittendas pauperibus Sanctis Hieroſolymæ conſignaviſſet, Romam illinc proficiſci inſtituit, atque inde iter facere in Hiſpaniam. [*Rom.* XV. 24,-28.]

Hæc animo Paulus agitans, miſſis in Macedoniam Timotheo & Eraſto, ipſe ſubſtitit ad tempus in Aſiâ. (*Act.* XIX. 22.) Lydiacâ ſc. in quâ per urbes Epheſo vicinas Evangelium prædicaviſſe videtur, novem adhuc menſium ſpatio: qui biennio quo in ſcholâ Tyranni, & tribus menſibus quibus priùs in Synagogâ Epheſi ille docuerat, additi *triennium* conficient, quo in Aſiâ ſe laboraviſſe ipſe indicat, (*Act.* XX. 18, 31.) oſtio illi aperto magno, licèt multis oppoſitis adverſariis, (I *Corinth.* XVI. 9.)

Solis defectum Vipſanio & Fonteio Conſulib. pridie Kalendas Maias, Campania horâ diei inter ſeptimam & octavam ſenſit: Corbulo dux in Armeniâ inter horam diei decimam & undecimam prodidit viſum. (*Plin. lib.* 2. *cap.* 70.) Romæ, ita ut ſtellæ viderentur, eclipſis hæc conſpecta eſt in mediis ſacrificiis, quæ Agrippinæ causâ (à filio Nerone interemptæ) decreto Senatûs fiebant. [*Xiphilin. ex Dione: cum Tacito, lib.* 14. *cap.* 12.]

4063 Orto in Eccleſiâ Corinthiacâ ſchiſmate (quod Paulo ab iis qui erant è domo Chloës eſt indicatum) Pauli quibuſdam ſe eſſe dicentibus, quibuſdam Apollo, quibuſdam Cephæ, quibuſdam Chriſti; (I *Corinth.* I. 11, 12. & III. 3, 4.) Apollos cum aliis fratribus Corinthiis ad Paulum in Aſiam profectus eſt. [*Ibid.* XVI. 12.] per quos ad Apoſtolum ſcribentes Corinthii, de causâ conjugii & cœlibatûs illum conſuluerunt. (*Ibid.* VII. 1.)

Paulus, cum Soſthene archiſynagogo illo Corinthio ad fidem Chriſti converſo, (abſente tum Timotheo; I *Cor.* XVI. 10. *cum Act.* XIX. 22.) ex Aſiâ (Lydiacâ, ubi tum erat) priorem ad Corinthios epiſtolam per Stephanam, Fortunatum & Achaïcum (ab ipſis ad viſendum Apoſtolum miſſis) ſcripſit; Apollo cum eis tam citò redire renuente. [I *Cor.* I. 1. XVI. 12, 17, 19.]

In eâ epiſtolâ, inceſtuoſum Corinthium, qui patris uxorem duxerat, Satanæ tradi jubet. (*cap.* V.) Et errores qui in ipſorum Eccleſiam irrepſerant corrigit; tum practicos, tum ſummum illum dogmaticum (ex Sadducæorum lacunis hauſtum) futuram Reſurrectionem negantem, [*cap.* XV.] ipſe ſe ad eos venturum ſignificans, & quæ ſupererant ordinaturum; [*cap.* IV. 18, 19. & XI. 34.] quum pertranſiret Macedoniam: ſed priùs Epheſi, uſque ad Pentecoſten, [XVI. 5, 6, 7.] permanſurum. (*cap.* XVI. 5,-8.) Quod tamen illius conſilium inopinatus quidam caſus ſtatim interrupit.

Demetrius enim argentarius, qui fabricabat templa Dianæ argentea, metuens ſuo quæſtui, iſtiuſmodi rerum opificibus Epheſi congregatis, tumultum in Paulum excitavit; ut qui non Epheſiis ſolùm ſed etiam totius penè Aſiæ turbæ perſuaderet, deos illos non eſſe qui manibus fiant. Qui correpto Gaio & Ariſtarcho Macedonibus, ſociis peregrinationis Pauli, irruerunt in theatrum: ſed ipſum Paulum contendere eò volentem diſcipuli, & quidam ex Aſiarchis (ſpectaculorum in theatro exhibendorum curatoribus) amici ejus, ad populum eum prodire non

ſiverunt. Alexandro verò Judæo defenſione apud populum uti parante, vox una facta eſt omnium quaſi ad horas duas clamantium: *Magna Diana Epheſiorum.* Tandem tumultu ſcribæ civitatis prudentiâ ſedato, Paulus convocatis diſcipulis valedicens, abiit profecturus in Macedoniam. [*Act.* XIX. 24,-41. & XX. 1.]

Epheſo quoque Aquila & Priſcilla profecti, Romam ſunt reverſi: poſtquàm pro Pauli ſalute ſuam ipſorum cervicem ſuppoſuiſſent. [*Rom.* XVI. 3, 4. *cum* I. *Corinth.* XVI. 19.] Judæis, Claudii de eorum expulſione edicto poſt mortem illius exoleſcente, paſſim Romam redeuntibus. [*Act.* XXVIII. 17, 21.]

Epheſo in Troadem veniente Paulo, etiamſi oſtium apertum illi eſſet per Dominum ad prædicandum Evangelium Chriſti, turbatus tamen quòd ibi non inveniſſet Titum (quem cum alio fratre ad Corinthios ille miſerat) navigavit inde in Macedoniam. [II *Corinth.* II. 12, 13. *cum* XII. 18.] quam perambulans, multo ſermone fratres eſt exhortatus. [*Act.* XX. 2.]

Et quum ibi afflictio ejus ſe non remitteret, ſed foris eſſent pugnæ, intùs terrores; conſolationem ei attulit adventus Titi, atque lætus quem de Corinthiorum ſtatu ille attulit nuncius. [II *Corinth.* VII. 5,-16.] Quorum exemplo Macedonas etiam provocavit ad expediendas Collectas Hieroſolymam mittendas; ab anno ſuperiore paratam Achaiam fuiſſe dicens. [*Ibid.* IX. 2.] eóque exemplo illi commoti, in multâ probatione afflictionis etiam ſupra vires ſuas liberales ſe præſtiterunt. [*Ibid.* VIII. 1,-5.]

Apoſtolus, per Titum de ſucceſſu prioris epiſtolæ edoctus, poſteriorem ad Corinthios, ſi- 4773 60
mul cum Timotheo, ſcripſit epiſtolam: in quâ, ſummâ illâ, quam in Aſiâ (Demetrio procurante) nuper pertulerat, afflictione commemoratâ, ſe idcircò ad eos, ſicuti propoſuerat, non veniſſe proteſtatur, ut eis parceret. [*cap.* I. 8, 9, 17, 23.] inceſtuoſo illi reſipiſcenti veniam dari obſecrat. [*cap.* VI. 5,-11.] miſſo ad eos iterùm Tito, unà cum alio fratre cujus laus erat in evangelio per omnes Eccleſias, (qui *Lucas* fuiſſe exiſtimatur) ut Collectæ Hieroſolymam mittendæ in promptu eſſent, quum ipſe eo veniret. [*cap.* VIII. 16,-19. & IX. 3, 4, 5.]

Ex Macedoniâ in Græciam profectus Paulus, tres menſes ibi peregit. [*Act.* XX. 2, 3.] Intra quos Corinthum ille veniens, eleemoſynas ad ſublevandos fideles Hieroſolymitanos in Achaiâ collectas recepit. [I *Corinth.* XVI. 3, 4, 5. *cum* II *Corinth.* IX. 4.]

Corintho ſcriptam fuiſſe inſignem illam ad *Romanos* epiſtolam, in Præfatione ad illius explicationem pluribus confirmat *Origines*: dictatam quidem à *Paulo*, ſcriptam manu *Tertii*, miſſam per *Phœben* diaconiſſam Eccleſiæ Cenchreenſis, juxta Corinthum; [*Rom.* XVI. 1, 2, 22.] quo tempore cum Collectis Macedoniæ & Achaiæ profecturus erat Apoſtolus Hieroſolymam. [*Rom.* XV. 25, 26.]

Quum verò Apoſtolus rectà inde in Syriam ſolvere, ut Collectas illas Hieroſolymam deferret, in animo haberet; à Judæis illi navigaturo factæ ſunt inſidiæ. Unde, quâ venerat viâ, in Macedoniam redeundum eſſe cenſuit; Indéque in Aſiam (propriè dictam) tranſeundum. (*Act.* XX. 3, 4.]

Philippis in Macedoniâ præmiſit ille in Aſiam itineris comites, Sopatrem ſive Soſipatrem (*Rom.* XVI. 21.) Berœenſem, Ariſtarchum & Secundum Theſſalonicenſes, Gaium Derbenſem & Timotheum, cum Aſianis Tychico & Trophimo: qui expectârunt illum Troade. Ipſe verò, cum Lucâ & reliquis, poſt dies Azymorum Philippis ſolvens, venit ad eos Troadem intra dies quinque: ibique commoratus eſt dies ſeptem. [*Ibid.* 4, 5, 6.]

Die octavo, qui hebdomadis fuit primus, congregatis diſcipulis ad frangendum panem, Paulus diſſerebat cum eis abiturus poſtridie, produxítque ſermonem uſque in mediam noctem, ubi Eutychum adoleſcentem ex tertiâ contignatione, in cœnaculo ubi erant congregati, deorsùm decidentem vitæ reſtituit. [*Ibid.* 7,-12.]

Hinc iter pedibus confecit Paulus Aſſum uſque: ubi Lucas & reliqui ſocii, navigio eò pervenientes, eum receptum Mitylenen deduxerunt. Et quum illinc enavigaſſent, ſequenti die pervenerunt è regione Chii, poſtridie verò appulerunt Samum: & quum diverſati eſſent apud Trogyllium, ſequenti die venerunt Miletum. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Feſtinabat verò Paulus ut, ſi fieri poſſet, die Pentecoſtes eſſet Hieroſolymis. Epheſum igitur præternavigare volens, ne tempus tereret in Aſiâ, miſſis Mileto nunciis Epheſum, Presbyteros Eccleſiæ eò accerſivit: quos graviſſimâ oratione de officio admonuit, & ad illud gnaviter faciendum hortatus eſt ſerio. Tum poſitis genibus ſuis, oravit cum illis: flentibus omnibus & maximè dolentibus, quòd dixiſſet, (ita enim futurum ille tum putabat) ipſos non eſſe ampliùs faciem ejus conſpecturos. (*Ibid.* 16,-38.)

Troade provecti recto curſu venerunt Coum, & ſequenti die Rhodum, & illinc Patara. Tum conſcenſâ navi quæ trajiciebat in Phœniciam, præterlegentes Cyprum, eáque ad lævam relictâ, venerunt Tyrum. (*Act.* XXI. 1, 2, 3.)

Ibi permanſerunt dies ſeptem, inventis diſcipulis: qui Paulo dicebant per Spiritum, ne aſcenderet Hieroſolymam. Ille verò, poſitis genibus in littore orans cum eis, conſcenſâ navi, Tyro delatus eſt Ptolemaidem: & ſalutatis ibi fratribus, poſtridie venit Cæſaream (Stratonis.) Ubi quum complures dies permanſiſſet cum Philippo evangeliſtâ, qui unus erat ex illis ſeptem, (*Act.* VI. 5.) & filias habuit quatuor virgines prophetantes; adveniens ex Judæâ propheta Agabus, & Pauli zonâ manus ac pedes ſibi vinciens, vincula quæ illum manebant Hieroſolymis prædixit. Qui cùm à fratribus perſuaderi ſibi non pateretur, ne in tam præſens diſcrimen ſe conjiceret, Hieroſolymam perrexit: comitantibus eum ex Cæſareâ diſcipulis, & adducentibus apud quem diverſaretur, Mnaſonem Cyprium, antiquum diſcipulum. (*Ibid.* 4,-16.]

Hic ab Eccleſiâ libentiſſimè exceptus, Jacobi & omnium Hieroſolymitanorum Presbyterorum conſilio, ad eluendam quæ de eo ſparſa erat calumniam, (cum nempe docere atque

hortari Judæos in Chriſtum credentes, quorum aliquot tum erant myriades, ut ab obſervatione Legis Moſaicæ recederent) quatuor viris qui ex fidelibus Judæis votum Nazareatûs fecerant ſe adjunxit; cum iis ſecundùm Legis præſcriptum ſe purificans. Neque tamen eo promovit quidquam. Quum enim eum in Templo vidiſſent nonnulli ex incredulis & rebellibus Judæis Aſiaticis (qui Hieroſolymam ad feſtum aſcenderant) magnis clamoribus & vociferatione turbas concitaverunt; confiсto crimine, quòd introducto in Templum Trophimo Gentili Epheſio, illud polluiſſet. Cúmque prope eſſet ut ab iis per tumultum trucidaretur, ſuperveniente Tribuno (Claudio Lyſiâ) cum cohorte, ereptus eſt ex eorum manibus & ductus in caſtra. Ubi, permittente Tribuno, concionem ad tumultuantem populum linguâ Hebrææ habuit. [*Ibid.* 17,-40.]

Pauli oratione Judæis exacerbatis & vehementiùs adversùs eum exclamantibus, tribunus Lyſias virgis examinari jubet: à quo ſupplicio, Romanum ſe civem eſſe declarans, liberatus eſt. Cúmque vellet Tribunus certò ſcire cujus criminis accuſaretur ille à Judæis; poſterâ die primarios Sacerdotes totúmque ipſorum Synedrium venire juſſit, ac Paulum vinculis ſolutum coram eis ſtatuit. [*Act.* XXII.]

Paulum coram Synedrio cauſam dicere incipientem Ananias Pontifex (Nebedæi filius: qui licèt ſummo Sacerdotio privatus, Synedrii tamen Præſes fuiſſe videtur; ut ante eum Annas ſive Ananus, Caiphæ ſocer) in os cædi jubet: à Paulo idcircò, *parietis dealbati* nomine acriter objurgatus. Phariſæum deinde ſe eſſe Paulo proclamante, & de ſpe reſurrectionis mortuorum in judicium vocari; diſſenſio inter Sadducæos qui accuſabant, & Phariſæos qui eum excuſabant, orta eſt. Metuens verò Tribunus ne ab illis inter contendendum diſcerperetur, Paulum è medio ipſorum per milites in caſtra ducendum curavit. Cui ſequente nocte apparens Dominus, ſubtriſtem conſolatur & animat ad majora; prædicens & Romæ eum de ipſo eſſe atteſtaturum. [*Act.* XXIII. 1,--11.]

Orto autem die, ex Judæis zelotis plures quàm 40 ſeipſos devoverunt, neque eſuros neque bibituros, uſquequo interemiſſent Paulum. Quorum inſidias à ſororis Pauli filio reſciſcens tribunus Lyſias, tertiâ horâ noctis Paulum militum ſatellitio ſeptum ad Felicem provinciæ Præſidem miſit: à quibus eâ nocte Antipatrida, & poſtero die Cæſaream eſt deductus; ubi juſſus eſt à Felice in prætorio Herodis cuſtodiri. [*Ibid.* 12,-35.] Quæ omnia intra unius hebdomadæ ſpatium peracta fuiſſe, ex Act. XXIV. verſiculis 1. & 11. inter ſe collatis, intelligitur.

Poſt quinque dies ab Ananiâ Pontifice & Senioribus per Tertullum oratorem Cæſareæ apud Præſidem accuſatus Paulus, à falſis eorum criminationibus ſe purgavit; 12 poſt vim ipſi in Templo illatam diebus, quum jam *à multis annis* Felix Judæis præfuiſſet: (utpote qui decimum gubernationis illius annum tùm ageret.) Ille verò, his auditis, judicium in aliud tempus diſtulit: edicens Centurioni ut ſervaretur Paulus, ac laxaretur, & ne quis prohiberetur ex ipſius familiaribus ei miniſtrare aut eum adire. [*Act.* XXIV. 1,-23.]

Aliquot pòſt diebus quum adveniſſet Felix cum Druſillâ uxore ſuâ, quæ erat Judæa, (ſoror Agrippæ regis; (alia à Druſillâ Felicis uxore alterâ, Jubæ Mauritaniæ regis filiâ, Antonii & Cleopatræ nepte) accerſivit Paulum: & tum de fide Chriſti, tum de juſtitiâ & continentiâ & judicio futuro diſſerentem tremens audiit. Simul etiam ſperans, Paulum pecuniâ ſeſe redempturum, crebriùs colloquebatur cum eo. toto biennio in vinculis eum detinens. [*Ibid.* 24,-27.]

Corbulo Tigranocerta in deditionem accepit, & totam Armeniam ſubjugavit. [*Tacit. lib.* 14. *à cap.* 23. *ad* 26.]

Tigranes Alexandri (filii Alexandri illius qui à patre Herode Magno necatus eſt) & Glaphyræ (filiæ Archelai regis Cappadocum) filius, qui diu Romæ obſes uſque ad ſervilem patientiam detentus fuerat, in Armeniam ut regnum capeſſeret à Nerone miſſus eſt. Ibi omnium conſenſu ille non eſt acceptus: durante apud quoſdam favore Arſacidarum. At plerique ſuperbiam Parthorum peroſi, datum à Romanis regem malebant. Additum & præſidium, mille legionarii, tres ſociorum cohortes, duæque equitum alæ; quo faciliùs novum regnum tueretur. Pars Armeniæ ut cuique finitima, pars Nipoli (Thraſcypoli,) Ariſtobulo atque Antiocho parêre juſſæ ſunt. [*Id. ibid. cap.* 26. *cum Joſepho*, *lib.* 18. *cap.* 7. *fin.*]

Corbulo in Syriam abſceſſit, morte Vinidii (Numidii) Quadrati legati vacuam, ac ſibi permiſſam. [*Tacit. lib.* 14. *cap.* 26.]

Eodem anno ex illuſtribus Aſiæ urbibus, Laodicea tremore terræ prolapſa, propriis opibus revaluit. [*Id. ibid. cap.* 27.]

4064 Tarquitius Priſcus repetundarum damnatus eſt, Bithynis interrogantibus, magno patrum gaudio, qui accuſatum ab eo Statilium Taurum proconſulem ipſius meminerant. [*Id. ibid. cap.* 46. *cum lib.* 12. *cap.* 59.] 4774 61

Apud Cæſaream Stratonis inter Judæos & Syros habitatores de pari jure civitatis contentione exortâ, Judæi freti divitiis per contumeliam Syros laceſſebant convitio. Qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patriâ, aliquantiſper & ipſi regerebant in Judæos convitia. Deinde ad lapides ventum eſt, ita ut multi utrinque ſauciati caderent: penès Judæos tamen fuit victoria. Quos cùm Felix proſiliens rogaret ut deſinerent, nec illi parêrent, immiſſis armatis militibus multos eorum interemit, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam conceſſit militibus. Judæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibi ipſis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretque jam, & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod Præſes indulſit eorum precibus. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 6.]

Per idem tempus Agrippa rex ſummum ſacerdotium Iſmaëli contulit Phabei filio. Ipſi verò ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum civium,

ſingulique incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum; conflictantéſque inter ſe mutuis certabant convitiis & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante urbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, ut auderent ſervos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas ſacerdotibus decimas; aliquótque pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopiâ fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm juſtitia. [*Id. ibid.*]

4065 Marcus evangeliſta, qui primus Alexandriæ Chriſtum annunciavit, 8° Neronis anno mortuus eſt, & Alexandriæ ſepultus. [*Hieronym. in Scriptor. Eccleſiaſtic. Catalogo.*] Poſt quem, Alexandriæ presbyteri unum ex ſe electum, in celſiori gradu collocatum Epiſcopum nominârunt: quo modo ſi exercitus Imperatorem faciat; aut diaconi eligunt de ſe, quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent. [*Id. in epiſt.* 85. *ad Euagrium.*] Elegerunt autem Anianum, virum tum Deo propter pietatem charum, tum in omnibus rebus admirabilem: qui poſt Marcum primus Eccleſiæ Alexandrinæ per annos 22. Epiſcopus præfuit; ab 8° Neronis anno, uſque ad Domitiani quartum. [*Id. in Catalogo: cum Euſebio, in Chronico, & Eccleſiaſt. hiſtor. lib.* 2. *cap.* 23. *κεφ. κδ. & lib.* 3. *cap.* 12. *κεφ. ιγ.*]

Vologeſes Parthorum rex Tiridatem fratrem Armeniâ pulſum reſtituere conatus, alium exercitum in Armeniam, alium in Syriam ducit; Corbulo partem ſui exercitûs Tigrani Armeniæ regi mittit; ipſe arcet Parthos à Syriâ, & minis efficit ut Parthus omiſſo bello legatos de pace mitteret: qui re infectâ à Nerone dimittuntur, & Cæſennius Pætus tuendæ Armeniæ præponitur. [*Tacit. lib.* 15. *à cap.* 1. *ad* 7.] 4775 62

Felix, ſeditionem inter Judæos & Syros Cæſarienſes adhuc manere videns, nobiles utriuſque partis electos, legatos miſit ad Neronem, de jure ſuo diſceptaturos. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 12. *κεφ. κγ.*] Idémque ſacerdotes quoſdam, viros honeſtos & bonos, ob levem quandam culpam vinctos Romam miſit, acturos cauſam ſuam apud Cæſarem. [*Id. in lib. de Vitâ ſuâ.*] Idémque Paulum apoſtolum, toto biennio Cæſareæ in vinculis detentum, ut gratiam iniret à Judæis, vinctum ibi reliquit, quum à Nerone ſucceſſorem in provinciâ accepiſſet Porcium Feſtum. [*Act.* XXIV. 27.]

Feſtus ingreſſus provinciam, triduo pòſt aſcendit Cæſareâ Hieroſolymam. Apud quem cùm Pontifex & primarii ex Judæis Paulum accuſarent, rogantes ut Cæſareâ Hieroſolymam adduceretur, animo eum ex inſidiis in itinere interficiendi; renuens Feſtus, juſſit Pauli accuſatores venire Cæſaream. Commoratus autem Hieroſolymæ dies non ampliùs quàm decem, deſcendit Cæſaream: & poſtero die ſedens pro Tribunali audivit Judæos Paulum accuſantes, & Paulum ab eorum accuſatione ſe purgantem. Qui Judæis gratificari volens, interrogavit Paulum num vellet Hieroſolymæ coram ſe eâ de re de quâ poſtulabatur judicari. Paulus qui intelligebat quo animo & conſilio Feſtus id rogaret, & metuens ſibi à Judæorum inſidiis, eò proficiſci renuit, & Cæſarem appellavit: eámque appellationem Feſtus, cum concilio collocutus, admiſit. [*Act.* XXV. 1,-12.]

Diebus aliquot tranſactis, Agrippa rex & Bernice (ſoror ejus) novi Præſidis ſalutandi causâ Cæſaream venerunt. Et quum dies complures illic eſſent commorati, Feſtus incertus quid de Paulo ad Cæſarem ſcriberet, Agrippam eâ de re conſuluit. Qui cùm libenter ſe hominem audire velle dixiſſet: poſtero die, Agrippâ & Bernice cum multâ pompâ in auditorium ingreſſis, unà cum Tribunis & eminentibus ejus urbis civibus, Paulus catenâ vinctus coram eis, jubente Feſto, productus eſt. [*Ibid.* 13,-27.] Qui luculentâ oratione coram eis habitâ innocentiam ſuam ita probavit, ut licèt Præſidi hujuſmodi rerum penitùs ignaro inſanire videretur, Regi tamen in Scripturis exercitato propè perſuaſerit ut fieret Chriſtianus; totiúſque conſeſſûs judicio exiſtimaretur nihil morte aut vinculis dignum ipſum feciſſe, ac propterea ſolvi potuiſſe niſi Cæſarem appellâſſet. (*Act.* XXVI.)

Primores Judæorum Cæſaream incolentium Romam profecti ſunt, Felicem accuſaturi: dediſſétque omninò pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, niſi Nero eum donâſſet Pallantis fratris precibus, qui tùm in pretio erat apud Principem. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 7.] quanquàm ipſe poſtea Pallas, *quòd immenſam pecuniam longâ ſenectâ detineret*, eodem hoc anno veneno à Nerone interfectus fuiſſe credatur. [*Tacit. lib.* 14. *cap. ult.*]

Cæſarienſium Syrorum duo præcipui Beryllum, qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magnâ pecuniâ corruperunt ut impetraret ab Imperatore litteras, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenùs commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. Quod ubi Judæi Cæſarienſes cognoverunt; in ſeditionibus uſque ad initium belli Judaici (hinc præcipuè conflati) perſtiterunt. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 7.]

Veniens in Judæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus: quorum ferociſſimi, qui ad maximum numerum tunc excreverant, Sicarii appellabantur, à ſicis, id eſt, gladiolis inſtar acinacis Perſici incurvis; quibus, immixti turbæ (ut dictum eſt) feſtis diebus Hieroſolymam religionis gratiâ confluenti, nullo negotio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. Qui etiam aliquando armati invadebant inimicorum vicos, direptóſque tradebant incendio. [*Id. ibid.*] Eos ſolicitè perſecutus Feſtus, latronum plurimos comprehendit, ac non paucos interfecit. [*Id. lib.* 2. *Belli, cap.* 12. *fin. κεφ. κδ. init.*]

Quum decretum eſſet ut Romam ad Cæſarem Paulus mitteretur, traditus eſt cum quibuſdam aliis vinctis Julio centurioni cohortis Auguſtæ: qui eum navi Adramyttenæ Aſiam petenti impoſuit; comitante eum, præter Timotheum & Lucam, etiam Ariſtarcho Macedone Theſſalonicenſi. Sequenti autem die devecti ſunt Sidonem: ubi Julius humaniter tractato Paulo, permiſit ut ad amicos profectus ab illis curaretur. Illinc provecti ſublegerunt Cyprum, quòd venti eſſent adverſi.

Et

Et pelagus quod eſt ſecundùm Ciliciam & Pamphyliam emenſi, devenerunt Myra urbem Lyciæ: ubi cùm inveniſſet Centurio navem Alexandrinam, cujus inſigne fuit Caſtor & Pollux, petentem Italiam, impoſuit illi captivos. Quúmque multis diebus tardè navigantes vix perveniſſent ſecundùm Cnidum, ſublegerunt Cretam ſecundùm Salmonem: & illum vix prætérlegentes, pervenerunt ad Pulchros portus in Cretâ inſulâ. [*Act.* XXVII. 1,-8.]

4066 Quum Jejunium (ſolenne *Expiationis* illud, menſis 7. die 10. à Judæis quotannis celebrari ſolitum) jam præteriiſſet, & periculoſa navigatio eſſe inciperet; futura damna Paulus prævidens, ut iſthic hyemarent conſuluit. Sed quum portus ille ad hyemandum parùm commodus videretur, in alio potiùs Cretæ portu, Phœnice dicto, hyemare decreverunt. Cúmque illuc tenderent, aſpirante primùm Noto, ſed mox orto vento turbulento qui Euroclydon vocatur, ad Claudam parvam inſulam ſunt delati. Inde abrepti, & vehemente tempeſtate jactati, jacturam fecerunt; ac tertio die ipſi ſuis manibus armamenta navis abjecerunt: per complures dies neque Sole neque ſideribus apparentibus. Ablatâ verò in poſterum ſpe omni ſalutis, ab Angelo per noctem revelatum eſt Paulo, ſiſti oportere eum Cæſari, & donaviſſe ei Deum omnes qui navigabant cum ipſo. Nocte igitur quadrageſimâ, quum jactarentur in Adriâ, ſuſpicabantur nautæ appropinquare ſibi aliquam regionem: quam poſteà compererunt eſſe Melitam inſulam. Eò appellere illis conantibus, navis vi procellarum diſſoluta periit: homines verò partim enatantes, partim tabulis & fragmentis navis ſubvecti, ſalvi in terram omnes evaſerunt. (*Ibid.* 9,-44.)

Naufragi à Melitæ incolis humaniſſimè excepti ſunt: qui accenſâ pyrâ ad eorum veſtes ſiccandas, cùm Paulus juxta focum ſtans viperam manu excuſſiſſet in ignem ſine damno, rapti in admirationem eum Deum eſſe dicebant. Hîc per tres dies apud Publium inſulæ primarium diverſati ſunt: cujus pater febri cum dyſenteriâ laborans à Paulo ſanatus eſt, cæteríque quotquot in inſulâ fuerunt ægri morbo levati ſunt. [*Act.* XXVIII. 1,-9.]

Ceſennius Pætus, necdum ſatis firmatis hibernaculis, nullo rei frumentariæ proviſu, rapiens exercitum trans montem Taurum, caſtella quædam & prædæ nonnihil cepit. Longinquis verò itineribus percurſando quæ obtineri nequibant corrupto qui captus erat commeatu, & inſtante jam hyeme, reduxit exercitum. compoſuítque ad Cæſarem litteras, quaſi confecto bello, verbis magnificis, rerum vacuas. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 8.]

Interim Corbulo nunquam neglectam Euphratis ripam crebrioribus inſidiis inſedit; & Vologeſem ab invadendâ Syriâ abſterruit. Vologeſes autem in Pætum verſus, ita eum preſſit, ut ad turpe fœdus eum coëgerit: cujus Monobazus Adiabenus teſtis eſt adhibitus. Dirutáque quæ ultra Euphratem communierat Corbulo, & Armenii ſuo arbitrio relicti ſunt. At Romæ trophæa de Parthis, arcúſque medio Capitolini montis ſiſtebantur: decreta à Senatu integro adhuc bello; neque tum omiſſa, dum aſpectui conſulitur, ſpretâ conſcientiâ. [*Id. ibid. à cap.* 9. *ad* 18.]

Paulus & comites, multis honoribus à Melitenſibus affecti & iis quæ uſui erant neceſſaria 4776 63
inſtructi, tribus poſtquàm ad eos advenerant menſibus conſcenſâ navi Alexandrinâ quæ in inſulâ hyemaverat, cui erat inſigne Caſtor & Pollux, Syracuſa ſunt devecti: ubi manſerunt triduum. Unde circumlegentes devenerunt Rhegium: & poſt unum diem ſuperveniente Auſtro, ſecundo die venerunt Puteolos. Ubi repertis fratribus, rogati ſunt ut permanerent apud eos diebus ſeptem: & ita contenderunt Romam. [*Act.* XXVIII. 10,-14.] anno imperii Neronis 9°.

Româ fratres in occurſum Paulo prodierunt uſque ad Appii forum & tres Tabernas. Quum Romam verò eſt perventum, centurio tradidit vinctos Præfecto Prætorii: permiſſúmque eſt Paulo, ut habitaret ſeorſim, cum milite qui ipſum cuſtodiret. Tertio pòſt die Judæorum primos qui Romæ erant convocans, expoſuit eis cauſam cur Romam vinctus miſſus eſſet, Cæſarémque appellare coactus fuiſſet: cúmque illi negarent ſe litteras ullas de eo ex Judæâ accepiſſe, ſed hæreſi iſti ubique contradici dicerent; die conſtitutâ venientibus ad eum in hoſpitium eorum compluribus Chriſtum ex Lege & Prophetis annunciavit à mane uſque ad veſperam. Et quidam aſſentiebantur iis quæ dicebantur, reliqui verò increduli permanſerunt: quibus poſtquàm ex Eſaiâ ſuum recitaſſet judicium, illis relictis ad Gentes ſe convertit. Manſítque *biennium* totum in proprio conducto: & excipiebat omnes qui ad ipſum ingrediebantur; prædicans regnum Dei, ac docens quæ ſunt de Domino Jeſu Chriſto cum omni dicendi libertate, nemine prohibente. [*Act.* XXVIII. 14,-31.]

Oneſiphorus Epheſius Paulum Romæ ſtudioſiſſimè quæſitum invenit & recreavit. [II. *Timoth.* I. 16, 17.]

Principio veris legati Parthorum mandata regis Vologeſis litteráſque Romam attulerunt, Armeniam (quam jam eripuerant) ſibi dari, & pacem confirmari petentes. Sed utroque illis negato, Syriæ executio Cintio (ut Præſidi) copiæ militares Corbuloni, permiſſæ ſunt; & quintadecima legio, ducente Mario Celſo, è Pannoniâ adjecta eſt. Juſſi quoque ſunt tetrarchæ ac reges, præfectíque & procuratores, & qui prætorum finitimas provincias regebant, Corbuloni obſequi: in tantum fermè modum auctâ poteſtate, quem populus Romanus Cn. Pompeio bellum Piraticum geſturo dederat. Regreſſum verò Pætum, cùm graviora metueret, facetiis inſectari ſatis habuit Nero: ignoſcere ſe ſtatim dicens, ne tam promptus in pavorem longiore ſollicitudine ægreſceret. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 24. & 25.]

Corbulo, luſtrato exercitu, in Armeniam profectus eſt: cui legati Vologeſis obviam venerunt, pacem petituri. Tiridates verò in caſtra Romana venire coactus, detractum diadema Neronis imagini ſubjecit, atque ut idem ab eo reſumeret ipſe ad eum Romam proficiſci pactus eſt: hâc tamen conditione, ut priùs ſuos fratres & familiam conveniret. Obſidem interea filiam tradidit, litteráſque ſupplicatorias ad Neronem: & digreſſus Pacorum apud Medos, Vologeſem Ecbatanis repperit. [*Id. ibid. à cap.* 26. *ad* 31.]

In Judæâ Feſtus equeſtres & pedeſtres copias miſit contra quendam impoſtorem magum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis; quaſi ope ejus incolumes evaſuri eſſent à malis omnibus. Hi univerſi unà cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 7.]

Eodem tempore Agrippa rex extruxit inſigni amplitudine domum prope porticum in regiâ Hieroſolymitanâ quæ Haſmonæorum fuerat, ſitam in edito loco, unde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari urbem volentibus. Hieroſolymitani verò proceres, indigniſſimè ferentes ſacrificia & alia quæ in templo agerentur è privatâ domo ſpectari, altum parietem excitaverunt, quo non ſolùm arcebatur proſpectus ille domûs regiæ, ſed & occidentalis extra templum ſitæ porticûs, in quâ Romani milites feſtis diebus ſtationes habebant ad templi cuſtodiam. Quo facto tam Rex offenſus eſt, quàm Feſtus præſes provinciæ. Eo verò jubente parietem dirui, Hieroſolymitani, licentiâ ab illo impetratâ, legatos hâc de re miſerunt ad Neronem decem cives eximios; unà cum Iſmaële ſummo Pontifice, & Chelciâ cuſtode ſacri ærarii. Legatione auditâ, Nero non modò Hieroſolymitanis ignovit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ Judaicæ religioni favens pro Judæis deprecatrix fuerat: quæque decem illos viros redire permiſit, Chelciâ & Iſmaële tanquam obſidibus apud ſe detentis. Id poſtquàm Agrippa reſcivit, Pontificatum Iſmaëli ademptum Joſepho cognomine Cabi, Simonis ſummi quondam Pontificis filio, detulit. [*Id. ibid.*]

Joſephus Matthiæ filius, audiens familiares ſibi Sacerdotes vinctos à Felice Romam miſſos ne in calamitate quidem conſtitutos curam pietatis abjeciſſe, & ficubus eos atque nucibus vitam ſuſtentare, ut aliquo pacto liberaret, Romam ætatis anno 26°. exacto profectus eſt, multis in mari exhauſtis periculis. Merſâ enim nave in medio mari Adriatico, ex 600 circiter qui per totam noctem nataverant, 80 fermè, feliciore uſi natatu, in navem Cyrenaicam recepti & ſervati ſunt. Inter quos Joſephus, terræ redditus, Dicæarchiam ſive Puteolos (ut Itali vocare malunt) veniens, familiaritatem contraxit cum Aliturio mimorum actore, qui Judæus genere Neroni charus erat. Per hunc ubi Poppææ Auguſtæ innotuit, abſolutionem illis Sacerdotibus per eam confeſtim impetravit. [*Id. in lib. de Vitâ ſuâ.*]

Feſto in provinciâ mortuo Nero ſucceſſorem in Judæam miſit Albinum. Rex verò Agrippa ſummum Sacerdotium Joſepho ademptum Anano dedit Annæ ſive Anani illius filio, qui ipſe priùs ſummo Pontificatu ad ſatietatem potitus, filios habuit quinque eâdem dignitate perfunctos: quod ad eam ætatem nulli antè ſummorum Pontificum contigerat. [*Id. lib.* 20. *cap.* 8.]

Ananus novus Pontifex, ex ſectâ Sadducæorum, audax & ferox ingenio, tempus opportunum ſe nactum ratus, mortuo Feſto & Albino adhuc agente in itinere, Concilium judicum advocavit: ſtatutúmque coram eo Jacobum fratrem Jeſu, & unà quoſdam alios, impietatis accuſatos, lapidandos tradidit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.] Jacobum hunc fratrem Domini tempore Paſchatis è pinnâ Templi dejectum Judæos lapidibus obtriviſſe, atque unum eorum qui fullo erat, vecte quo veſtes premere ſolebat in caput ejus impacto, vitam illi eripuiſſe; ex libro 5°. Hiſtoriæ Hegeſippi refert Euſebius. [*lib.* 2. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 22. *κεφ. κγ.*]

Cædes Jacobi omnibus in civitate Hieroſolymitanâ bonis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit: miſsíſque ad Agrippam regem clàm nunciis rogaverunt ut mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandriâ docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine ipſius conſenſu advocare Concilium. Horum verbis ille perſuaſus iracundè ſcripſit Pontifici, daturum ſibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob cauſam poſt tertium menſem ablatum ab eo pontificatum Jeſu Damnei filio conceſſit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.] Apud Chriſtianos verò, poſt Jacobum fratrem Domini, Hieroſolymitanæ eccleſiæ epiſcopus Symeon Cleophæ filius eſt conſtitutus. [*Euſeb. lib.* 3. *Hiſtor. Eccleſ. cap.* 26. *κεφ. λϛ.*]

Albinus, ut venit Hieroſolymam, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis ſicariis. Ananias autem pontifex (Nebedæi filius) indies apud populum celebrior fiebat & charior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidiéque Albinum donis venerabatur & ſummum Pontificem. Sed habebat ſervos peſſimos, qui adjuncto ſibi audaciſſimo quoque obeuntes areas, vi auferebant ſacerdotum decimas; pulſantes eos, qui cunctarentur reddere. Alii quoque pontifices faciebant ſimilia, nemine valente compeſcere: multíque ſacerdotum, quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abſumebantur inediâ. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.]

Sicarii die feſto qui tum ſupervenerat (Pentecoſtes) noctu Hieroſolymam ingreſſi, vivum ceperunt ſcribam ducis Eleazari, filii Ananiæ pontificis. Hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miſerunt ad Ananiam qui eorum nomine promitteret ſcribam dimittendum, ſi ille Albino perſuaderet, ut ex eorum numero decem captivos ſolveret: quod Ananias, urgente neceſſitate, ab Albino impetravit. Id majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim ſemper aliquam artem comminiſcebantur, quâ ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent; nec priùs dimittebant, quàm è ſuis aliquot reciperent: auctíque denuò magno numero, & receptâ audaciâ, totam eam regionem vaſtabant. [*Ibid.*]

Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæſareæ Philippi, mutato nomine Neroniada eam vocavit: & theatrum apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornavit ſpectaculis annuis, aſſignatâ in eum uſum ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donavit ei populo, & oleum viritim diſtribuit, totámque eam urbem ornavit ſtatuis paſſim diſpoſitis atque expreſſis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè regni ſui ornamenta in eam civitatem tranſtulit. Unde magnam ſibi apud ſubditos paravit invidiam; quòd ſuos ſpolians externam urbem excoleret. [*Id. ibid.*]

4067 Quadriennio ante bellum Judaïcum (à Veſpaſiano adminiſtrari cœptum) quum civitas

Hieroſo-

Hieroſolymitana ſummâ pace atque opulentiâ frueretur, Jeſus quidam Anani filius, plebeius & ruſticus, ad feſtum Tabernaculorum veniens repente exclamare cœpit. *Vox ab Oriente, vox ab Occidente, vox à quatuor ventis: vox in Hieroſolymam & Templum, vox in maritos novos novâſque nuptas, vox in omnem hunc populum.* Atque hæc interdiu noctúque clamitans omnes civitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum inſignium, adverſum omen indignè ferentes, correptum hominem multis verberibus affecerunt. Ille autem neque pro ſe, neque ad eos qui ipſum mulctabant, ſecretò quicquam locutus, eadem quæ priùs vociferabat. Magiſtratus autem rati magis divinum eſſe hominis motum, duxerunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis uſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lachrymavit: ſed ut poterat inclinans maximè flebiliter vocem ad ſingulos ictus reſpondebat; *Væ, væ, Hieroſolymis.* Albino autem interroganti quis eſſet, vel unde ortus, aut cur iſta diceret, nihil retulit: a luctu verò civitatis non deſtitit, donec eum Albinus furere judicatum dimiſit. Maximè autem diebus feſtis vociferabatur: ídque per annos *ſeptem* (vel *ſex* potiùs, ut in Photii Bibliotheca, *cod.* 47. legitur) & quinque menſes continuos faciens neque voce rancior fuit, neque delaſſatus eſt; donec obſidionis tempore lapis tormento miſſus eum peremit. [*Id. lib. 7. Belli, cap.* 12. κεφ. λα.]

Agrippâ rege jubente, Jeſus Gamalielis filius in ſummo Pontificatu ſucceſſit Jeſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti: unde natum eſt inter utrumque diſſidium. Aſcitis enim globis audacium juvenum, ſæpè à conviciis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largirione plurimos ſibi concilians. Coſtobarus quoque & Saulus ſuam quiſque circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum; orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem favorabiles, alioqui violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 8.] 4777 64

Ex hoc maximè tempore labare cœpit reſpublica Judaica & indies in deterius ruere. [*Id. ibid.*] & multiplice exiſtenti tunc dominatione, futuri excidii ſemina ſpargebantur. [*Id. lib. 2. Belli, cap.* 13. κεφ. κδ.]

Albinus verò præſens non ſolùm cauſis civilibus furabatur & diripiebat bona ſingulorum, neque ſolùm tributorum additamentis in commune gentem gravabat; ſed etiam quos ob latrocinia decuriones civitatum comprehenderunt, vel qui à prioribus judicibus in cuſtodiis erant relicti, acceptâ à cognatis eorum pecuniâ, liberavit: & is ſolùm qui non dediſſet, in carceribus quaſi nocentiſſimus remanebat. [*Id. ibid.*]

Per idem tempus, eorum quoque qui res novas cupiebant in urbe Hieroſolymitanâ creſcebat audacia. Ex quibus, qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum moventibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non ſatis gaudebat quiete Albini participibus jungebatur. Unuſquiſque ergo improborum cohorte propriâ circumdatus, ipſe quidem inter cæteros quaſi princeps latronum & tyrannus eminebat: ſtipatoribus verò ſuis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum vaſtabantur domus, tacerent; illi autem qui extra incommodum ſtetiſſent, metu ne ſimilia paterentur, etiam officiis ambirent eos quos conſtabat dignos eſſe ſuppliciis. (*Ibid.*)

Nero, Româ incensâ, è turri Mœcenatianâ incendium proſpectans, lætúſque *flammæ* (ut aiebat) *pulchritudine*, excidium Ilii in ſcenico ſuo habitu decantavit; præſentia mala vetuſtis cladibus aſſimulans. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 38, 39, 40. *Sueton. in Nerone, cap.* 38. *Xiphilin. ex Dione.*] Fuere qui annotarent, XIV. Kalend. Sextiles principium incendii hujus ortum, quo & Senones captam urbem inflammaverant. Alii eouſque curâ progreſſi ſunt, ut totidem annos menſéſque & dies inter utraque incendia numerarent. [*Tacit. ibid. cap.* 41.] ac ſi annos 448. menſes 5376. dies 167632. inter ea interceſſiſſe dixiſſent.

Abolendo rumori Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos vulgus Chriſtianos appellabat. Igitur primò correpti qui [Chriſtianos ſe] fatebantur, deinde indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quàm odio humani generis convicti ſunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defeciſſet dies in uſum nocturni luminis urerentur. Hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat, & Circenſe ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel circulo inſiſtens. Unde miſeratio oriebatur, tanquam non utilitate publicâ, ſed in ſævitiam unius abſumerentur. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 44.] Pro quibus illuſtrandis, adducuntur verba veteris Scholiaſtæ, ad illud Juvenalis, in Satyrâ primâ;

Pone Tigellinum: tædâ lucebis in illâ,
Quâ ſtantes ardent qui fixo gutture fumant.

Tigellinum ſi læſeris, vivus ardebis, quemadmodum in munere Neronis, de quibus ille juſſerat cereos fieri, ut lucerent ſpectatoribus, cùm fixa eſſent guttura ne ſe curvarent. Nero maleficos tædâ, papyro & cerâ ſuperveſtiebat, & ſic ad ignem admoveri jubebat.

Hæc fuit *prima* a Romanis Imperatoribus in Chriſtianos excitata perſecutio: de quâ Suetonius, ut homo ethnicus, in *Nerone*, cap. 16. *Afflicti ſuppliciis Chriſtiani, genus hominum ſuperſtitionis novæ ac maleficæ.* Tertullianus verò, ut Chriſtianus, in Apologetico cap. 5. *Conſulite commentarios: illic reperietis primum Neronem in hanc ſectam tum maximè Romæ orientem Cæſariano gladio ferociſſe. Sed tali dedicatore damnationis noſtræ etiam gloriamur: qui enim ſcit illum, intelligere poteſt non niſi grande aliquod bonum à Nerone damnatum.*

4068 Ceſtius Gallus præſes in Syriam, Geſſius Florus procurator in Judæam à Nerone miſſus eſt. Erat verò Florus Clazomenius genere: adduxítque ſecum Cleopatram conjugem improbam; per quam, ut Poppææ Auguſtæ amicam, Judææ adminiſtrationem impetraverat. (*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 9.)

Albinus, audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri voleus gratificatus Hieroſolymitanis civibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeſtè capitali culpâ juſſit interimi; reliquos, qui levioribus de cauſis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium poſt alium. Atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Judæa repleta eſt latronibus. [*Id. ibid. cap.* 8.]

Interea Leviticæ tribûs homines quorum erat ſacros hymnos in Templo canere, adito rege Agrippâ induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis uſum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa Sacerdotibus: hanc enim novationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. Rex igitur de concilii ſententiâ permiſit hymnorum cantoribus, ut depoſito priore habitu, lineum ut voluerunt ſumerent. Aliam etiam ejuſdem tribûs partem addictam Templi miniſteriis, ipſorum precibus permotus, permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ; nunquam violatæ abſque piaculo. [*Ibid.*]

Philippenſes Epaphroditum cum pecuniis Romam miſerunt, ut Paulum in vinculis viſitaret, & neceſſaria vitæ ſubſidia ei ſubminiſtraret. Qui Paulo adjutorem & commilitonem ſe adjungens, propter opus Chriſti, non habitâ vitæ ſuæ ratione, mortis periculo ſe objecit; in morbum incidens graviſſimum. [*Philip.* II. 25,-30. *cum* IV. 10, 14, 18.]

Oneſimum ſervum, Coloſſis à Philemone domino ſuo Romam fugientem, Paulus ſenex in vinculis Chriſto lucrifecit. [*Philem.* 9, 10, 15. *cum Coloſſ.* IV. 9.]

Timotheus, Romæ captivus cum Paulo detentus, libertati reſtitutus eſt. [*Hebr.* XIII. 23.]

Per Epaphroditum, ſanitatem jam adeptum, epiſtolam ad Philippenſes Paulus ſcripſit: ſperans etiam Timotheum brevi ſe ad eos miſſurum, ſimul-atque videret rerum ſuarum ſtatum; & ſeipſum etiam citò ad eos venturum confidens. [*cap.* II. 19,-29.] Quo tempore Pauli ob Chriſtum vincula celebria facta ſunt in toto Prætorio; nonnullis ex ipſius Cæſaris quoque palatio ad fidem Chriſti converſis. (*cap.* I. 12, 13. & IV. 22.) A Cæſare enim miſſus in carcerem, notior familiæ ejus factus, perſecutoris domum Chriſti fecit Eccleſiam. [*Hieronym. commentar. in epiſt. ad Philem.*]

Coloſſos ad Philemonem per ſervum ipſius Oneſimum ſcribit Paulus epiſtolam, quâ eum hero conciliat & commendat: liberationem è vinculis ſperare ſe illi ſignificans, & ut hoſpitium ei paret rogans. Per eundem quoque Oneſimum & Tychicum aliam eodem tempore ad Coloſſenſes ab ipſo quidem nunquam viſos ſed ab Epaphrâ in Chriſti doctrinâ inſtitutos, è vinculis Paulus ſcripſit epiſtolam. (*Coloſſ.* I. 7, 8. II. 1. IV. 7, 8, 9, 18.] Quo tempore, præter Timotheum, (cujus nomen in inſcriptione utraque hæc præfert epiſtola) Paulo præſentes Romæ adfuerunt, & in prædicando ibi Evangelio adjuverunt, ex circumciſione quidem, ipſius in captivitate ſocius Ariſtarchus (Theſſalonicenſis, *Act.* XX. 4.) Marcus Barnabæ conſobrinus, (de quo excipiendo, ſi ad eos veniret, mandata Coloſſenſes acceperant) & Jeſus qui vocatur Juſtus: ex aliis verò, Lucas dilectus ille medicus, Demas, & Epaphras; cujus ſummum affectum laudat Apoſtolus, non in Coloſſenſes tantùm ſuos (apud quos, eo abſente, miniſterium Archippus obibat) ſed etiam in eos qui erant Laodiceæ & Hierapoli. (*Coloſſ.* IV. 10,-14, 17. *Philem.* 23, 24.]

Eundem Tychicum, ex Aſiâ peregrinationis ſuæ ſocium, (*Act.* XX. 4.) in Aſiam quoque Paulus tum miſit; ut ex eo res ipſius fratres cognoſcerent; ſcriptâ per eum ad *Epheſios* epiſtolâ [*Epheſ.* VI. 21, 22.] quam epiſtolæ ad *I.aodicenſes* nomine à Marcione hæretico fuiſſe venditatam, Tertullianus libro 5. contra Marcion. cap. 11. & 17. cum Epiphanio in hæreſ. 42. indicat. Quod quidem ex fide Eccleſiæ Laodicenſis ab eo fuiſſe factum, credibile eſſe Grotius exiſtimat; cur in eâ re mentiretur, nihil fuiſſe cauſæ aſſerens. Indéque eodem planè tenore ſcriptam fuiſſe ad Epheſios ſimul & Laodicenſes epiſtolam ille colligit. Ubi notandum, in antiquis nonnullis codicibus (ut ex Baſilii libro 2° adverſùs Eunomium, & Hieronymi in hunc Apoſtoli locum commentario, apparet) generatim inſcriptam fuiſſe hanc epiſtolam τοῖς ἁγίοις, τοῖς οὖσι, καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, vel (ut in litterarum encyclicarum deſcriptione fieri ſolebat) *ſanctis qui ſunt* .... & *fidelibus in Chriſto Jeſu.* ac ſi Epheſum primò, ut præcipuam Aſiæ metropolim, miſſa ea fuiſſet; tranſmittenda inde ad reliquas (interſertis ſingularum nominibus) ejuſdem provinciæ eccleſias: ad quarum aliquas, quas Paulus ipſe nunquam viderat, illa ipſius verba potiſſimùm ſpectaverint. *Auditâ eâ quæ in vobis eſt fide in Domino Jeſu, & charitate in omnes ſanctos*; cap. I. 15. &, *ſiquidem audiſtis diſpenſationem gratiæ Dei quæ data eſt mihi erga vos, &c.* cap. III. 2, 4. quæ Marcion fortaſſe *Laodicenſibus*, magis convenire cenſebat, qui Apoſtolum corpore præſentem non viderant; [*Coloſſ.* II. 1.] quàm *Epheſiis*, cum quibus ille tam diu eſt converſatus. [*Act.* XIX. 8, 10. & XX. 31.]

Circa idem tempus epiſtolam ad Hebræos Paulus ſcripſit, Timotheo jam ſoluto, ſed aliò ad tempus ab eo digreſſo: cum quo, ſi mox veniret, viſurum ſe eos promittit; ſalute illis interim à fratribus Italis dictâ. [*Hebr.* XIII. 23, 24.]

Abſoluto jam templi Hieroſolymitani ædificio, quum videret populus eſſe in otio circiter octo- 4778 65
decim opificum millia, ſolitorum hactenùs in templo ex operarum mercedibus victum quærere; noléntque ſacram pecuniam repoſitam habere, nequando præda Romanis fieret, ſimúlque opificibus inde proviſum cupiens: (quòd vel unâ horâ operaro ſtatim merces repræſentaretur:) Agrippæ regi ſuaſit, ut Orientalem inſtauraret porticum. Ea profundæ valli & anguſtæ imminens, muro 400 cubitos alto erat ſubnixa, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis; erátque cujuſque ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex verò altitudo: opus Salomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem, cujus curæ Claudius Cæſar fabricam templi commiſerat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis; non annuit populi precibus: ſed urbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non vetuit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.]

Paulus, expleto biennio quo in liberâ cuſtodiâ detentus Romæ evangelium docuit, [*Act.* XXVIII. 30.] in Aſiam inde navigaſſe, & Coloſſis hoſpitio à Philemone exceptus fuiſſe videtur. [*Philem.* 22.]

Die feſto azymorum, hoc anno in Xanthici ſive Aprilis diem 8. incidente, horâ nonâ nocturnâ circa aram itémque templum tantum lumen effulſit, ut clariſſimus dies putaretur: & hòc uſque ad mediam permanſit horam. Eodémque feſto die etiam bos cùm ad hoſtiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cùm eſſet ænea atque graviſſima, & ſub veſperam vix à viginti viris clauderetur, ſeriſque ferro vinctis obſeraretur, peſſulóſque altos haberet in ſaxeum limen demiſſos uno perpetuo lapide fabricatum, viſa eſt noctis horâ ſextâ ſponte pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis, aſcendit ille, vixque eam potuit claudere. [*Joſeph. lib.* 7. *Belli*, *cap.* 12. *κεφ.* *λά*.]

Die 21° menſis Artemiſii ſive Maii, ante Solis occaſum viſi ſunt per inane ferri currûs totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & civitati circumfuſæ. Feſto autem Pentecoſtes, nocte ſacerdotes intimum templum more ſuo ad divinas res celebrandas ingreſſi, primùm quidem motum quendámque ſtrepitum ſenſerunt, poſteà verò ſubitam vocem audiere, quæ diceret: *Migremus hinc.* [Id. ibid.]

In Cretâ inſulâ prædicavit Paulus evangelium: relicto ibi Tito, ut quæ reliqua erant corrigeret, & presbyteros ibi per ſingulas urbes ordinaret. [*Tit.* I. 5.]

Rex Agrippa pontificatum Jeſu Gamalielis filio abrogatum Matthiæ Theophili filio conceſſit: quo pontifice Judaicum bellum habuit Initium. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.]

Joſephus, magnis à Poppæâ Auguſtâ donatus muneribus, in patriam rediens, ibi deprehendit novarum rerum ſtudia gliſcere, multóſque ad defectionem ſpectare: quos à tam infelici propoſito fruſtrà ille deterrere conatus eſt. [*Id. in lib. de Vitâ ſuâ.*]

Adeò enim violenter poteſtate ſuâ Geſſius Florus eſt abuſus, ut Albinum Judæi deſiderarent quaſi beneficum. Nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quaſi ad oſtentandam miſſus malitiam, publicè traducebat gentis injurias, nihil ſibi ad ſummam in rapinis & ſuppliciis iniquitatem reliquum faciens. Erat enim inflexibilis ad miſericordiam, nullis unquam lucris ſatiabilis, undecunque parva æquè captans ac magna; ut etiam latronum eſſet particeps. Multi enim illum quæſtum exercebant deciſis prædarum partibus: adeóque nullus erat injuriarum vel modus vel finis, ut miſeri Judæi non ferentes rapacem latronum inſolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis ad exteros fugere; judicantes ubivis etiam apud Barbaros ſe vivere poſſe commodiùs. [*Id. lib.*20. *Antiqu. cap.* 9. *&* *lib.*2.*Belli*, *cap.* 13. *κεφ.* *κδ*.]

Neronem, poſt finem quinquennalis ſui ludicri ſecundo luſtro celebrati (anno enim æræ Chriſtianæ LX. primus agon Neroneus inſtitutus fuerat) & ab aurigatione ſerò reverſum, Poppæa uxor gravida & ægra conviciis inceſſebat: quam iratus ille ictu calcis occidit. [*Sueton. in Nerone*, *cap.* 35. *Tacit. lib.* 16. *cap.* 2. *&* 6.]

Epheſi aliquandiu moratus Paulus, Timotheum ibi, quum inde in Macedoniam proficiſceretur, reliquit; ut eam Eccleſiam, ſe abſente adminiſtraret. [I. *Timoth.* I. 3. III. 14, 15.] in Macedoniâ verò apud Philippenſes permanſit; ſicut eis ipſe anteà promiſerat. [*Philip.* I. 25, 26. *&* II. 24.]

4069 Paulus priorem ad Timotheum ſcripſit epiſtolam: in quâ Hymenæum & Alexandrum, naufragium fidei facientes, Satanæ à ſe traditos narrat, ut caſtigati diſcerent non blaſphemare. [I *Timoth.* I. 20.] Hymenæus verò, cum Phileto, futuram reſurrectionem negabat; eam jam factam fuiſſe dicens. [II *Timoth.* II. 17, 18.] Alexander autem, faber ærarius ille eſt, qui tanta mala Paulo exhibuit, & ſermonibus ejus tam vehementer reſtitit. [II *Timoth.* IV. 14, 15.]

Ad Titum quoque in Cretam aliam Paulus miſit epiſtolam: rogans, ut quum ad eum Artemam miſerit vel Tychicum, veniat ad eum Nicopolim (illam victoriâ Actiacâ celebrem) ubi hibernare conſtituerat; ſimúlque Zenam legis peritum & Apollo ſtudioſè deducendum curet, nequid illis deſit. [*Tit.* III. 12, 13.]

Exactâ hyeme, Paulus Epheſum ad Timotheum rediit: & Troadem profectus, penulam ibi ſuam reliquit. Eraſtus manſit Corinthi: (cujus erat procurator, *Rom.* XVI. 23.) Trophimum reliquit Paulus Mileti ægrotantem. [I *Timoth.* III. 14. II *Timoth.* IV. 13, 20.] 4779 66

Ceſtius Gallus Syriæ præſes Antiochiâ Hieroſolymam veniens, viréſque civitatis ac florem Neroni ſignificare cupiens, contemnenti nationem; à pontificibus petiit, ut ſi quo modo, poſſent multitudinem numerarent. Illi autem, quum dies Paſchatis adeſſet, quando à nonâ horâ uſque ad undecimam hoſtias cædebant, hoſtias numeravêre 255600. ad quas comedendas decem & aliquandoviceni homines per ſingula contubernia conveniebant. [*Joſeph. lib.* 7. *Belli*, *cap.* 17. *edit. Latin. vel*, *lib.* 6. *κεφ.* *μα*. *edit. Græc.*]

Ceſtium circumſtans non minor quàm 300 myriadum (3000000.) ſupplicabat, & ut gentis ſuæ calamitatibus ſubveniret; & peſtem illam provinciæ Florum ut ejiceret clamitabat. Qui tamen cùm ſub populi ore eſſet, & Gallo aſſiſteret, non ſolùm nihil movebatur, ſed voces illas etiam deridebat. Ceſtius verò compeſcens impetum populi, & edicens quòd deinceps placatiorem eis Florum redderet, regreſſus eſt Antiochiam. Deduxit autem eum uſque ad Cæſaream Florus, illudens mendaciis, & Judæorum genti bellum ſedulò comminiſcens; quo ſcilicèt ſolo iniquitates ſuas occultari poſſe credebat. Pace ſiquidem permanente, habiturum ſe apud Cæſarem accuſatores Judæos: verùm ſi defectionem negotiatus fuiſſet, majore utique malo abducendam à ſe eſſe invidiam peccatorum minorum. Indéque ut gens ab Romano abrumperetur imperio, ſedulò indies augebat calamitates. [*Id. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 13. *κεφ.* *κδ*.]

Paulus ſecundò Romam veniens, à Nerone auditus & abſolutus eſt. De quo ita ipſe, in II *Timoth.* IV. 16, 17. *In primâ meâ defenſione nemo mihi adfuit, ſed omnes me deſeruerunt: utinam ne illis imputetur. Sed Dominus mihi adfuit & corroboravit me; ut per me impleretur præ-*

dicatio, *& omnes gentes audirent: & ereptus fui ex ore leonis.* Ut enim anteà per biennium, ita deinceps per integrum annum omnibus gentibus Romam, tanquam ad communem patriam, undique confluentibus evangelium prædicavit.

Demas Paulum reliquit, amplexus præſens ſæculum, & profectus eſt Theſſalonicam: Creſcens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas ſolus cum Paulo Romæ manſit. [II *Timoth.* IV. 10, 11.]

Percrebuerat Oriente toto vetus & conſtans opinio: eſſe in fatis ut eo tempore Judæâ profecti rerum potirentur. Id de Imperatore Romano quantum eventu poſteà paruit prædictum, Judæi ad ſe trahentes rebellârunt: inquit Suetonius. [*in Veſpaſiano, cap.* 4.] *Duravit Judæis patientia,* (inquit Tacitus, lib. 5. Hiſtor. cap. 10.) *uſque ad Geſſium Florum procuratorem. Sub eo bellum ortum.* menſe videlicèt Artemiſio ſive Maio, anno imperii Neronis 12° regni Agrippæ 17° præfecturæ Geſſii Flori 2° [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 13. *καὶ* κε. *& lib.* 20. *Antiquit. cap. ult.*] Ejus belli hiſtoriam in poſteriore ſecundi libri parte, & quinque libris ſequentibus à *Joſepho* pleniſſimè habemus deſcriptam: cujus Breviarium, ex *Ludovici Cappelli* V. Cl. Judaicæ Hiſtoriæ Compendio deſumptum, huc tranſtulimus.

Nero in Græciam tranſiens, ad hyemem ingruentem ibi manſit. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Rex Agrippa Judæos longâ oratione à bello dehortatus eſt: ſed fruſtra. nam paulò poſtquàm Hieroſolymis ille diſceſſiſſet, ſeditioſorum nonnulli Maſſadam caſtellum munitiſſimum fraude occupant, & Romanos, qui iſthic erant, omnes interficiunt. Hieroſolymis autem Eleazarus Ananiæ Pontificis filius, Templi tum στρατηγὸς, juvenis audax & factioſus, perſuaſit Sacerdotibus, ut nullius niſi Judæorum hoſtias admitterent, ne illas quidem quæ pro Cæſare & Romanis offerri ſolebant: quod temerarium factum cùm Principes civitatis, quietis amantes, intolerabile judicarent, & argumentum apertæ defectionis eſſe viderent, nec poſſent tamen ſeditioſos à ſententiâ dimovere; legatos ad Florum Cæſaream, & ad Agrippam regem mittunt, rogantes ut properè, miſſis copiis, ſeditionem incipientem opprimerent. Florus, qui Judæorum defectionem volebat, id neglexit. Agrippa autem miſit mille equites, qui ſuperiorem Civitatem cum Optimatibus & Pontificibus, cæteráque multitudine, quæ optabat quietem, occupârunt & tenuerunt adversùs ſeditioſos, qui templum & inferiorem civitatem tenebant; per ſeptem continuos dies invicem confligentes. Sed die feſto ξυλοφορίας Sicarii multi in Templum recepti cum cæteris, vim regiis militibus faciunt, & civitate ſuperiore pellentes compellunt eos in Herodis Regiam ſuperiorem, incenſo Archivo, Haſmonæorum palatio, (quæ tum erat Agrippæ regia) & Ananiæ Pontificis domo. Poſtridie, Auguſti 15. die, Antoniam obſeſſam per biduum capiunt, militéſque Romanos omnes interficiunt, & arcem incendunt. Regiam paulò pòſt impetunt atque invadunt, duce Manahemo Judæ Galilæi filio (qui capto Maſſada caſtello, & Herodis armamentario iſthic direpto, Sicarios ſuos armatos Hieroſolymam adduxerat) eáque expugnatâ & incenſâ tyrannidem occupat Manahemus, ſed mox ab Eleazaro Templi præfecto, in ipſo Templo adorans interficitur, ejúſque ſtipatores disjiciuntur, & Maſſadam repetunt duce Eleazaro Jaïri filio, qui genere Manahemo propinquus erat. Romanos, qui regiâ expugnatâ receperant ſe in turres Hippicon, Phaſaëlum & Mariammen, obſeſſos, tandémque ſe dedentes, ſeditioſi Hieroſolymitani, ipſo die Sabbathi, contra fidem datam omnes inermes interficiunt.

Eâdem die Cæſareæ Judæi omnes, illic habitantes, ab Ethnicis Cæſarienſibus inſtigante Floro interfecti ſunt, numero 20. millia. Hinc exacerbati per univerſam regionem Judæi Syrorum vicos, & civitates finitimas, depopulati ſunt, Philadelphiam, Geraſam, Pellam, Scythopolim, Gedaram, Hipponem, Gaulanitidem, Ptolemaïdem, Sebaſten, Aſcalona, Anthedona, & Gazam. Inde per univerſam Syriam Judæorum in civitatibus commorantium à Syris cædes promiſcuæ, partim ex veteri in Judæos, & eorum religionem, odio, partim rapinarum amore, partim vindictæ cupiditate. Soli Antiocheni, Apameni & Sidonii Judæis incolis ſuis pepercerunt. Alexandriæ autem Ægypti metropoli excitatâ ſeditione 50. millia Judæorum uno die interfecta ſunt, immiſſis in eos duabus legionibus Romanis.

Ceſtius Gallus Syriæ Præſes, his motibus excitatus, Antiochiâ cum legione 12. & auxiliis regis Agrippæ, aliiſque copiis, venit in Judæam, & Ptolemaïde invadit Joppen atque incendit, Cæſennium Gallum mittit in Galilæam, quam Sepphori receptus pacat, & Cæſaream venit.

Petrus & Paulus de appropinquante vitæ exitu per revelationem à Domino ſunt admoniti. [II *Petr.* I. 14. II *Timoth.* IV. 6, 7.]

Petrus ad Hebræos, per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam & Bithyniam diſperſos, ſecundam ſcripſit epiſtolam. [II *Petr.* III. 1. *cum* I *Petr.* I. 1.]

Paulus Epheſum, ubi familia Oneſiphori erat, per Tychicum ſecundam ad Timotheum miſit epiſtolam: poſtquàm Aquila & Priſcilla, relictâ Româ, eò denuò ſunt reverſi. [II *Timoth.* IV. 12, 19.] In eâ Timotheum rogat, ut ante hyemem ad ipſum veniat; ſecúmque Marcum adducat, ut ipſi perutilem ad miniſterium. [*Ibid.* 9, 11, 21.] Salutémque illi dicit ab Eubulo, Pudente, Lino & Claudiâ. [*Ibid.* 21.]

4070 Ceſtius Gallus feſto Tabernaculorum incenſâ Lyddâ, Hieroſolymam tendit, cui ad 60. ſtadium occurrunt Hieroſolymitani, & dubiâ pugnâ decertatum eſt prope Bethoron: ſed mox majoribus copiis eos aggreſſus Ceſtius compulit in Urbem, in quam & ipſe irrupit 4. Octobr. inferiorémque tenuit (ut & Bezetham & Cænopolim) per aliquot dies civitatem, indéque Templum & ſuperiorem oppugnavit civitatem, faciléque cepiſſet, ſi fortiùs in oppugnatione perſeveraſſet, populo Romanis tum favente, ſolis ſeditioſis repugnantibus.

Verùm Ceſtius mox cùm propè eſſet ut Templum caperet, ſine ullâ juſtâ causâ obſidionem ſolvit, atque Antipatrida ſe recepit, multis Romanorum & auxiliarium in itinere amiſſis, & cæſis à Judæis qui eos inſecuti ſunt, cum impedimentorum majore parte, adeóque & machi-

narum,

narum, balliſtarum, & armorum (quæ fugientes Romani abjecerant) magnâ copiâ; quibus poſteà in Hieroſolymorum adversùs Titi obſidionem propugnatione uſi ſunt Judæi. Idque factum 8. Novemb. anno Neronis 12°. (abſoluto ſc. ſiquidem 13. Neronis annus à 13. die præcedentis Octobris inceperat.)

Hàc victoriâ elati Judæi Hieroſolymam reverſi, urbis Præfectos creant Joſephum Gorionis filium, & Ananum Pontificem, bellique Duces varios & multos in ſingulas provincias, ſive Toparchias, dimittunt, atque inter eos Joſephum (belli hujus Judaici Scriptorem) in Galilæam amandant: in quâ multis opidis communitis & muro cinctis, rebúſque omnibus ad ſuſtinendum bellum ordinatis, Romanorum impetum expectabat.

Interim multi adversùs eum motus, multæ & frequentes urbium rebelliones excitantur arte & fraude Johannis cujuſdam Leviæ filii, & invidiâ nonnullorum ex Principibus Hieroſolymitanis, qui Galilææ Præfecturam ei ereptam volebant. Sed eorum omnes conatus, artes & conſilia fregit, atque eluſit prudentiâ & patientiâ ſuâ Joſephus: qui Johannem illum coëgit Hieroſolymam cum ſuis ex Giſcalâ Galilææ opido quod munierat, confugere. Hieroſolymis autem Ananus urbis Præfectus omnia ad ſuſtinendum bellum neceſſaria parat, mœnia inſtaurat, bellica inſtrumenta, tela & arma curat fabricari per totam urbem. Zelotas conatur ad ſanam mentem revocare; ſed fruſtrà. Simonem Gioræ filium latrocinia exercentem, & tyrannidem affectantem, miſſo milite, conatur comprehendere: at is cum ſuis ad latrones, qui Maſſadam tenebant, effugit, unde illi totam Judæam & Idumæam latrociniis infeſtabant.

Porrò Ceſtius miſſis ad Neronem (qui tum in Achaiâ erat) legatis ſtatum Judææ turbatum renuntiat. Nero conturbatus Veſpaſianum eò mandat; Veſpaſianus autem, hoc accepto mandato, Titum filium Alexandriam mittit, ut inde quintam, & decimam legiones in Judæam adduceret: ipſe pedeſtri itinere ex Achaiâ in Aſiam tranſmittit, atque inde in Syriam & Antiochiam venit.

Petrus & Paulus Romæ prædixerunt futurum, ut poſt breve tempus immitteret Deus Regem 4780 67
qui expugnaret Judæos, & civitates eorum ſolo æquaret, ipſos autem fame ſitíque confectos obſideret. Tum fore, ut corporibus ſuorum veſcerentur, & conſumerent ſe invicem; poſtremò capti venirent in manus hoſtium, & in conſpectu ſuo acerbiſſimè conjuges ſuas vexari cernerent, violari & proſtitui virgines, diripi pueros, allidi parvulos, omnia denique ferro ignique vaſtari, captivos in perpetuum terris ſuis exterminari: eo quòd exultaverant ſuper amantiſſimum & probatiſſimum Filium Dei. [*Lactantius*, *lib.* 4. *cap.* 21.]

Veſpaſianus Antiochiæ Romanas copias & Regum auxilia cogit, inde venit Ptolemaïda, Sepphorímque Romanis faventem recepit.

Alexandriâ Titus cum duabus legionibus Ptolemaïdem ad patrem pervenit, citiùs quàm per hyemem ſperabatur. Copiæ omnes cum Regum auxiliis eò conveniunt, numero 60. millia, tam peditum quàm equitum; præter calones & impedimenta.

Veſpaſianus Galilæam invadens, Gadarenſium urbem primo impetu captam incendit & vaſtavit. Inde Jotapatam die 21. Maii veniens, eam oppugnavit.

Junii die 29. (qui menſis illius dies poſtremus in Neronis occurrit imperio) Petrus & Paulus celebri martyrio vitam finierant: ut tam Orientalis quàm Occidentalis Eccleſiæ tabulæ confirmant. Unde diem mortis Pauli notiorem quàm ipſius Alexandri eſſe, aſſerere non dubitat Chryſoſtomus. [*in* II *Corinth. Homil.* 26.] Eodem tempore utrumque Romæ ſubiiſſe martyrium, aſſirmat in epiſtolâ ad Romanos Dionyſius Corinthiorum epiſcopus. [*apud Euſeb. lib.* 2. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 24. κεφ. κε.] & Petrum quidem, capite (ut expetierat) deorsùm ſtatuto, crucifixum fuiſſe; tomo 3°. Commentariorum in Geneſim refert Origenes. [*apud eund. lib.* 3. *Hiſtor. cap.* 1.] impleta Chriſti prædictione ad eum factâ: [*Johan.* XXI. 18, 19.] *Quum ſenueris, extendes manus tuas, & alius te cinget & transferet quò noles.* * Paulum autem gladio percuſſum, hiſtoriarum monumenta confirmant [*Euſeb. ut ſuprà lib.* 2. *cap.* 24.] Quò referenda ſunt etiam, quæ de Neronis perſecutione ſcribit [*P. Oroſius*, *libri* 7ⁱ. *cap.* 7°.] Primus (Scil. Nero) Romæ Chriſtianos ſuppliciis & mortibus perſecutus eſt; beatiſſimos Chriſti apoſtolos, Petrum Cruce, & Paulum Gladio occidi imperavit: ipſúmque nomen Chriſtianorum extirpare conatus eſt: & *Sulpitius Severus* in Hiſtor. lib. 2. datis legibus, Religio vetabatur; palámque edictis propoſitis, Chriſtianum eſſe non licebat. Tum Paulus, & Petrus capitis damnati, quorum uni cervix gladio diſſecta, Petrus in cruce ſublatus eſt. In Hiſpaniâ verò hanc Perſecutionem ſeviiſſe colligunt ex Lapide ibi defoſſo & inſcripto, NERONI. CL. CAIS AVG. PONT. MAX OB. PROVINC. LATRONIB. ET. HIS. QVI. NOVAM. GENERI. HVM. SVPERSTITION. INCVLCAB PVRGATAM [*in Inſcriptionibus Gruteri*, *pag.* CCXXXVIII.] *

Veſpaſianus Jotapatam, fortiter à Joſepho, qui iſthic erat cum imperio, defenſam, tandem poſt 40. dierum obſidionem, vi capit, evertit & incendit, Kalendis Juliis anno Neronis XIII. Joſephum in ſpecu latitantem capit, & vitâ donat, ſed captivum tenet.

Jotapatâ exciſâ Veſpaſianus exercitum Cæſaream reducit, atque iſthic duas legiones collocat, ut ſe ab obſidionis labore reficerent, tertiam eodem conſilio & fine mittit Scythopolim: ipſe autem Cæſaream Philippi proficiſcitur, ubi ab Agrippâ rege cum exercitu per viginti dies convivio exceptus eſt. Tum ad Tiberiadis & Tarichææ obſidionem ſe parat. Et Tiberienſes quidem ſtatim ſe dediderunt, ac precibus Agrippæ regis data eſt civitas, ne exſcinderetur. Tarichæa autem cùm paſſa eſſet ſe obſideri, vi capta exciſa eſt.

His urbibus receptis, vel exciſis, tota Galilæa fermè ad Romanos inclinabat, præter Gamalam in Gaulanitide, & Giſcalam atque Itaburium montem in Galilæâ.

4071 Gamala obſeſſa per menſem unum, capta eſt 23. die Octobr. atque exciſa, & paulò antè mons

Itaburius fuerat etiam à Romanis captus. Mox Titus Giſcalam aggreditur, quæ à Johanne cum ſuis ſeditioſis tenebatur. A Tito oblatas pacis conditiones Johannes ſimulat ſe accipere; ſed nocte ſequente cum ſuis clàm urbe effugit, & Hieroſolymam ſe recepit: Titus urbi parcit impoſito ei præſidio. Inde Cæſaream venit. Veſpaſianus autem Cæſareâ Jamniam & Azotum profectus, utramque ſubegit, Cæſareámque rediit.

Interim per totam Judæam diſſenſio oritur: aliis bellum cupientibus, aliis verò in Romanorum fide manere volentibus. Inde latronum globi & cunei per univerſam Judæam excitantur, qui prædas ex iis agebant qui pacis ſtudio tenebantur, deinde prædis onuſti Hieroſolymis recipiuntur: atque iſthic omnia cædibus, diſſenſionibus, diſcordiis, & rapinis complent. Ac primò quidem Antipam, & non paucos alios nobiliſſimos & potentiſſimos civitatis viros, in vincula conjiciunt, móxque indictâ causâ necant: calumniantes voluiſſe eos urbem Romanis prodere. Cúmque populus in eos eſſet inſurrecturus, illi Templum occupant, eóque tanquam arce adversùs populum utuntur: atque iſthic ſorte ſummum creant Pontificem *Phanniam* quendam (aliàs *Phanazum*) hominem rudem planè & imperitum, neque Sacerdotalis ordinis.

Adversùs hos Zelotas (ſic enim ipſi ſe vocabant) Ananus & nobiliores Pontifices populum excitant atque armant, & in Templo ipſo oppugnant, adeóque & in interiorem Templi ambitum compellunt. Sed iſti litteris ad Idumæorum Duces clàm miſſis, quibus Ananum proditionis inſimulabant, ſe verò pro libertate patriæ pugnantes in Templo obſideri conquerebantur, advocant in ſuum auxilium Idumæos. Hi ſtatim cum 20. millibus hominum advolant: quibus clàm per noctem in Urbem & Templum admiſſis à Zelotis, magna fit Hieroſolymitanorum ab utriſque cædes, rapinæ, & incendia. Nam 8. millia eâ nocte cæſa ſunt, & ſequentibus diebus Ananum alióſque ad 12. millia ex nobilioribus interfecerunt, præter infinitam promiſcuam plebeculam. Sed paulò pòſt Idumæos facti ſui pœnitentia ſubiit, cùm Zelotarum ſcelera viderent, nec proditionis (cujus Optimates accuſabantur) indicium ullum deprehendiſſent. Itaque ſolutis, ad 2. millia, iis qui vincti tenebantur in cuſtodiâ, domum Hieroſolymâ relictâ redeunt. His abeuntibus Zelotæ rursùs in cives nobiliores ſævire incipiunt crudeliùs quàm anteà, & nobiliſſimos quoſque ac fortiſſimos necatos ne ſepeliri quidem patiebantur, maximè verò eos quos ad Romanos transfugere velle ſuſpicabantur. Nam obſeſſis viis transfugere volentes diligenter obſervabant, necatóſque inſepultos projiciebant.

Interim inter ipſos Zelotas oritur diſſenſio, Johanne illo qui ex Giſcalis Hieroſolymam profugerat, tyrannidem inter eos affectante, aliis verò, qui eum anteà parem habuerant, ſuperiorem ferre recuſantibus. Verùm illi ſic inter ſe diſſentientes, adversùs plebem, ad eam diripiendam, concordes erant. Quin & tota Judæa Metropoleos ſuæ, Hieroſolymorum nempe, exemplum veluti ſecuta, tota ubique latrociniis repletur, miſeréque vexatur.

His diſcordiis, quibus ſe invicem conficiebant Judæi, & transfugarum vocibus excitatus Veſpaſianus, quibus eum ad ſervandam & ſeditione illâ levandam patriam hortabantur, accingit ſe ad Hieroſolymorum obſidionem, & ne quid hoſtile poſt ſe (dum in obſidione occuparetur) relinqueret, ad reliquias belli & tumultus in tranſamnanâ regione extinguendas Gadaram cum exercitu venit, eò accitus à moderatioribus civibus, qui pacem bello præferebant: atque inde diffugientibus ſeditioſis urbem capit, miſſóque Placido cum equitatu ad perſequendos fugientes, obtruncat omnes, totámque tranſamnanam regionem, ad lacum uſque Aſphaltitem (præter Machærunta caſtellum) occupat; conſtitutóque per vicos & præſidia in hybernis milite, Cæſaream venit, iſthícque hyemem agit.

Veſpaſianus Cæſareæ nuncio accepto de motibus in Galliâ à Vindice excitatis, qui adversùs 4781 68
Romanos Gallos armaverat, ad conficiendum properè bellum Judaicum accenditur. Itaque inſtante vere milite Cæſareâ educto Judæam pervadit totam atque Idumæam, eáque vaſtatâ, copias reducit, ac per Samariam Jerichunta ducit, unde incolæ in oppoſitam Hieroſolymis montanam regionem diffugiunt: ſed eos perſecutus, iiſque disjectis, Jerichunte atque alibi caſtris conſtitutis Judæos undique cingit.

Spoponderunt quidam deſtituto Neroni dominationem Orientis, nonnulli nominatim regnum Hieroſolymorum, plures omnis priſtinæ fortunæ reſtitutionem. [*Sueton. in Nerone*, *cap.* 40.] Poſtquàm verò Galbam & Hiſpanias deſciviſſe cognovit, actum de ſe Nero pronuntiavit. [*Id. ibid. cap.* 42.] Tandémque 9° die Junii mortem ipſe ſibi conſcivit; quum imperaſſet annos 13. & menſes 8.

4072 Kalendis Januarii in Germaniâ projectis Galbæ imaginibus, die tertio Vitellius ab exercitu 4782 69
Imperator ſalutatus eſt: & die ejuſdem menſis 15°. Galba interemptus eſt, exactis à Neronis morte ſeptem menſibus. [*Tacit. Hiſtor. lib.* 1.]

Sublato Galbâ, Imperator à militibus creatus eſt Otho, ſuſcepti à Vitellio imperii neſcius: quem die imperii 90. interfectum *Dio*, 95. funeratum fuiſſe ſcribit *Suetonius*.

Tiberius Alexander præfectus Ægypti primus in verba Veſpaſiani legiones adegit Kalendis Julii: qui principatûs dies in poſterum obſervatus eſt. Judaicus deinde exercitus V. Idus Julii apud ipſum juravit. [*Sueton. in Veſpaſiano*, *cap.* 6. *cum Tacito*, *lib.* 2. *Hiſtor. cap.* 79.] Inter mortem verò Neronis & initium Veſpaſiani annum 1. & dies 22. interceſſiſſe notat *Dio*.

Quum Veſpaſianus Cæſaream reverſus pararet cum toto exercitu ad Hieroſolymam obſidendam proficiſci, nunciatur illi Neronis mors, quo nuntio accepto bellum in Judæos diſtulit, Titúmque filium ad Galbam, qui Neroni ſucceſſerat, mittit, ut ab eo mandata de bello Judaico acciperet. Titus in Achaiam navi delatus audit iſthic Galbam interfectum, itaque ſtatim ad patrem redit Cæſaream. Suſpenſi ergo, quaſi nutante Imperio Romano, Judaicum bellum differebant, patriæque metuentes alienigenas aggredi non exiſtimabant opportunum.

Interim Simon Gioræ filius (de quo jam aliquid ſuprà dictum eſt) juvenis audax viribúſque

præſtans,

præſtans, Maſſadâ, quò ad Sicarios confugerat, profectus in Judææ loca montana, ſervis ad libertatem vocatis, liberiſque præmium pollicitus, brevi comparatâ latronum manu, paulatimque auctis copiis, non vicos modò populabatur, ſed & urbes aggrediebatur, eóque brevì potentiæ provectus eſt, ut totam Idumæam ſibi ſubjiceret, Judæámque vaſtaret, móxque Hieroſolymam oſtenderet, atque iſthic prope urbem caſtris poſitis, terrori eſſet tum Hieroſolymitanis, tum ipſis Zelotis. Atque ſic utrimque premebantur cives Hieroſolymitani, intus nempe à Zelotis quibus Johannes præerat, foris verò à Simone homine ſæviſſimo. Interim Idumæi qui à partibus Johannis ſtabant, & inter copias ejus erant, ab eo diſſidentes & cum eo congreſſi multos Zelotarum perimunt, & Johannis aulâ captâ & incensâ eum cum ſuis in templum compellunt. Veriti autem unà cum civibus, ne noctu in civitatem excurreret, eámque vaſtaret, ut ſe ab eo tuerentur, conſilio capto, Simonem accerſunt, atque intra urbem admittunt: quo recepto Templum oppugnant, ſed fortiter pugnantibus Zelotis, fruſtrà expugnare tentant.

Veſpaſianus relictâ Cæſareâ, Berytum venit & Antiochiam, unde Mucianum in Italiam cum copiis mittit, ipſe verò Alexandriam proficiſcitur.

4073 In Mœſiâ autem Antonius Primus Veſpaſiani partes ſecutus legionem tertiam in Italiam adversùs Vitellium duxit; commiſſóque ad Cremonam adversùs Vitellianos prælio eos fugat & cædit: tum Romam veniens & Mutiano junctus in mediâ urbe Vitellii exercitum fundit, & Vitellium ipſum per medium forum tractum jugulat. Mucianus Domitianum Veſpaſiani filium, interim dum pater ex Syriâ advenit, Principem conſtituit.

Veſpaſianus his Alexandriæ auditis, Titum filium in Judæam cum copiis mittit, ad conficiendas belli Judaici reliquias, ipſe autem in Italiam navigat. 4783 70

Porrò interim dum Titus Alexandriæ adhuc hæret, Hieroſolymitana factio trifariam dividitur. Nam Simon quem Hieroſolymitani adversùs Johannem acceſſiverant & admiſerant, ſuperiorem tenebat civitatem, & inferioris partem aliquam; Johannes autem cum Zelotis Templum & inferioris civitatis partem aliam occupabat. Hujus autem factio in duas rursùm ſcinditur. Nam Eleazarus, qui primus fuerat Zelotarum in initio Dux atque rector, ægrè ferens Johannem audaciâ & artibus ſuis imperium ad ſe traxiſſe, omniáque jam pro arbitrio agere atque adminiſtrare, ab eo, adſcitis ſecum nonnullis aliis, ſecedit, & cum ſuis interius Templi ſeptum occupat, atque inde adversùs Johannem depugnat, numero quidem ſequacium longè illi inferior, ſed loci ſitu & qualitate ſuperior. Ita Johanni, qui Templi exteriorem ambitum porticúſque tenebat, duplex incumbebat bellum: alterum adversùs Eleazarum, alterum verò adversùs Simonem. Et ſic quidem alii adversùs alios pugnantes pleraque quæ circa Templum erant incenderunt; frumentum, aliáque ad victum neceſſaria corruperunt, quæ illis in multum tempus ſufficere potuiſſent; quibus corruptis & abſumptis, fame poſteà, cùm à Romanis obſiderentur, oppreſſi ſunt.

Titus autem Alexandriâ Cæſaream profectus, atque iſthic coactis copiis, quatuor nempe legionibus, cum auxiliaribus Regum vicinorum, Hieroſolymam contendit, contráque eam ſexto, ſeptimóque ſtadio caſtra ponit paulò ante Azymorum diem feſtum; eóque infinitam hominum multitudinem, quæ ad feſtum de more aſcenderat, in civitate concludit, à quâ alimenta, & victui neceſſaria brevì conſumpta ſunt omnia. Unde ſtatim fames ſæviſſima civitatem oppreſſit: cujus exemplum horrendum & memorandum, matris filiolum devorantis, per id tempus iſthic contigit. Ipſo autem die feſto Azymorum, 14. Aprilis, cùm Eleazarus, qui Templum interius occupaverat, populo ſacrificare volenti portas Templi aperuiſſet, Johannes temporis opportunitate uſus ſubmittit cum populo de ſuis non paucos, qui ſub veſte gladiis occultè armati, & cum promiſcuâ multitudine admiſſi Eleazarum cum ſuis invadunt, interiúſque Templi ſeptum cum multâ Zelotarum cæde occupant. Atque ſic factio, quæ priùs tripertita fuerat, ad duas rediit: Johannis nimirùm unam, qui numero fuerunt 8400. Simonis verò alteram, quo cum erant 10. millia hominum, & prætereà Idumæorum 5. millia.

Titus autem propiùs ad mœnia accedens, juxta turrem Pſephinam caſtra ponit, & aggere propetè jacto, ariete murum quatit, víque dejicit, & in urbem perrupto priore muro, cedentibus intrò Judæis, irrumpit 5. Non. Maias, atque totam Septentrionalem urbis regionem, uſque ad Antoniam arcem & vallem Cedron, occupat. Quinto pòſt die turri quâdam ſecundi muri à plagâ Septentrionali ariete concuſsâ atque dejectâ, urbe novâ inferiore potitur; à quâ ſtatim repulſus à Judæis, quarto tamen pòſt die eam rursùs occupar, ſéque ad tertii muri oppugnationem accingit. Atque 12. die Maii quatuor aggeres jaci juſſit, duos ad Antoniam, quâ Templum, totidem ad Johannis Pontificis monumentum, quâ ſuperiorem civitatem capere ſe poſſe ſperabat. Et ad Antoniam quidem Johannes, ad Johannis autem monumentum Simon Romanis reſiſtebat. Aggeribus illis 29. die Maii perfectis per 17. dies, & murum jam quatere incipientibus Romanis, Johannes acto ex Antoniâ cuniculo, alterum dejicit, & ſuccendit: Simon autem biduo pòſt, irruptione ex urbe factâ, duos aggeres ſibi oppoſitos incendit, cum arietibus & machinis multis; adeóque & in ipſis caſtris Romanos Judæi aggrediuntur, ſed à Tito ab Antoniâ adveniente in urbem compelluntur.

Aggeribus ſic corruptis & incenſis, viſum eſt Tito novos erigere, quibus oppugnaret civitatem, & muro urbem circumdare, ne quis ex eâ effugere poſſet, néve quid in eam inferri. Itaque tridui ſpatio urbem muro circumvallavit, ambitu 39. ſtadiorum additis per circuitum 13. caſtellis ambitum 10. ſtadiorum complectentibus. Unde fames in urbe invaluit, ſæviſſiméque graſſata eſt, ita ut eâ non plebs duntaxat & populus paſſim occumberent, ſed ipſi etiam ſeditioſi premerentur; tantúſque fuit fame & lue pereuntium in urbe numerus, ut à 14. die Aprilis (quo cœpta eſt obſidio) ad Kalendas Julii, per unam portam (referente quodam Mannæo transfugâ,

qui iſti rei præerat) elata ſint pauperum 115800. cadavera, quæ ſumptu publico mercede numeratâ humabantur; præter eos qui à propinquis & familiaribus efferebantur. Paulò pòſt ab aliis transfugis cognitum eſt, 600. millia funerum portis eſſe elata: denique cùm efferendis pauperibus ſufficere ampliùs non poſſent, collatis & congeſtis in ingentes cumulos, (in vacuis domibus) cadaveribus, ædes claudebant. Sepultura autem eorum qui efferebantur alia non erat, niſi quòd de muris in ſubjectas valles ea projiciebant, quibus valles ſic compleverunt.

Interim Simon intùs cædibus & rapinis non abſtinebat. nam Matthiam Pontificem, cujus operâ in urbem admiſſus fuerat, proditionis inſimulatum, quaſi ad Romanos vellet transfugere, cum tribus filiis, aliiſque ſexdecim ex nobilioribus populi indemnatos necavit: tantâque ſævitia graſſatus eſt, ut Judas quidam unus ex ipſius Præfectis, crudelitatem ejus pertæſus agitaverit de tradendâ Romanis turri quâdam, cujus cuſtodiæ præpoſitus erat; ſed à Simone occupatus cum decem ejuſdem conſilii ſociis interfectus eſt. Johannes autem in Templo neceſſitate adactus res ſacras, vaſa aurea, argentea, Templique ſacram pecuniam, in proprium & profanum uſum convertit: quin & ſacrum oleum & vinum, ſacrificiorum libaminibus dicata, militibus ſuis coactus eſt diſtribuere.

Titus autem conquiſitâ undique materiâ, & excîſis ad 90. uſque ſtadium lucis & arboribus omnibus, aggeres novos magno labore intra dies 21. exſtrui curavit: & circa Antoniam quidem quatuor, ſingulos à ſingulis Antoniæ arcis lateribus erexit; quos cùm Johannes timidè, perturbatè & fruſtrà aggreſſus eſſet, à Romanis repulſus, Kalendis Julii arietem admovere cœperunt muro Antoniæ Romani, eòque concuſſo mox 5. die Julii in Antoniam, fruſtrà repugnantibus Judæis, irrumpunt, indéque in Templum refugientes Judæos inſequuntur. Sed aliquandiu repulſi Romani tandem poſt multam pugnam, 17. die Julii (quâ die in Templo juge ſacrificium, ἐνδελεχισμὸς, virorum qui illud curarent penuriâ, defecerat) fruſtrà ſeditioſos per Joſephum Titus adhortatus ad deditionem faciendam, ſeptimo pòſt die admotis aggeribus, quorum materia à centeſimo ſtadio comportabatur, & everſis Antoniæ fundamentis, ad Templum uſque facilem efficiens aſcenſum, & per Antoniam irrumpens, Porticus Septentrionalem & Occidentalem exterioris Septi Templi occupat: quarum pars, quæ Antoniæ jungebatur, à Judæis immiſſo igne incenſa fuerat & diruta, pars altera biduo pòſt à Romanis incenditur 24. die Julii, Judæis incendium non reſtinguentibus ſed ſerpere ſinentibus, ut ſic porticus ab Antoniâ omninò dirimerentur.

XXVII. autem die Judæi rursùs Occidentalem Porticum ad pontem uſque qui in Xyſtum ducebat, exurunt, unâque Romanos plurimos qui in eam (refugientibus ultrò Judæis) aſcenderant. Poſterâ verò die Romani Septentrionalem totam ad Orientalem uſque incendunt.

Octavo autem die Auguſti, cùm nec arietibus pulſando interioris Septi murum quicquam promoveret Titus, neque portarum fundamenta ſuffodiendo, propter lapidum magnitudinem & validam juncturam, neque ſcalis in Porticus aſcendere potuiſſent Romani, Judæis deſuper fortiter repugnantibus; quod diſtulerat loci reverentiâ motus, tandem neceſſitate coactus interioris Septi Templi portis ignem admoveri juſſit: quibus incenſis ſimul junctæ illis Porticus inflammantur, ſpectantibus & ſtupentibus Judæis, nec incendium præ ſtupore prohibentibus, aut reſtinguere conantibus; totâque illâ die, & ſequenti nocte, arſerunt Porticus. Cúmque cum Ducibus decreviſſet Titus Templum ab incendio ſervare, obtinere tamen id non potuit. Die enim 10. Auguſti, cùm Romani, qui in exteriore Templi Septo excubabant, à Judæis laceſſiti impetum in eos feciſſent qui ignem interioris Septi exſtinguebant, eóſque in ipſum Templum compuliſſent; Romanus miles, rapto ex incendio titione, à ſocio ſublatus in humerum per feneſtram auream ignem in domos ſeu Cellas circa Templum conſtructas à Septentrionali parte rejicit, quas corripiens ſtatim ignis Templum ipſum illis junctum, (fruſtrà Tito incendium reſtinguere militibus jubente) ſimul inflammat anno Veſpaſiani ſecundo, eodem menſe, eodémque menſis die, quo priùs à Nebuchadneſare fuerat incenſum.

Titus expilato & incenſo Templo, ſigníſque in Orientali Templi portâ conſtitutis, peractóque iſthic ſacrificio, Imperator ab exercitu proclamatur; móxque ſeditioſos qui in ſuperiorem civitatem confugerant, de ponte, quo Templum Civitati conjungitur ſuper Xyſtum, per Interpretem ad deditionem cohortatus, cùm recuſarent ſe illius fidei committere, licèt vitam illis indulgeret, poſtularéntque ut ſibi cum liberis & uxoribus urbe in deſertum exire liceret, indignatus Titus extremum illis denuntiat interitum, totámque inferiorem urbem & Acram, quam occupaverat, juſſit incendi. Superiorem autem civitatem in prærupto undique loco ſitam oppugnare cœpit, aggeribus 20. die Auguſti jaci cœptis, perfectíſque 7. die Septemb. machinas mœnibus admovet, perruptóque muro, & diffugientibus præ metu & conſternatione Tyrannis cum ſuis ſatellitibus, Romani 8. die Septemb. irrumpunt, omniáque ferro & flammâ vaſtant.

Die Saturni, quem Judæi præcipuâ religione colunt, Hieroſolyma concidiſſe, notavit *Dio*: ſive ad diem captæ urbis reſpiciens (nam & octavus Septembris dies in Sabbathum hoc anno incidit) ſive excîſæ potiùs. Urbem enim totam & Templum funditùs everti & complanari juſſit Titus, (eíque de more induci aratrum:) exceptâ occidentali duntaxat muri parte, turribúſque tribus, Hippico, Phaſaëlo & Mariamne; quas, ob elegantiam & fortitudinem inſignem, voluit poſteris relinqui documentum magnificentiæ urbis illius.

Quum ita Titus captis Hieroſolymis omnia circùm loca cadaveribus compleviſſet; finitimæ gentes ob victoriam coronare eum voluerunt. Ille verò tali honore indignum ſe eſſe reſpondit: non enim ſe fuiſſe talium operum authorem, ſed Deo iracundiam contra Judæos demonſtranti ſuas manus præbuiſſe. [*Philoſtrat. in Vitâ Apollonii, lib. 6. cap.* 14.] Habentur tamen Titi numiſmata, trophæo & quadrigâ triumphali, inſignita: ut & Veſpaſiani, cum mulieris effigie mœſtæ ſedentis ſub palmâ, & inſcriptione. JUDÆA CAPTA S. C. ut & nummus, ſub finem anni 21. Agrippæ regis cuſus; cum Græcâ hâc inſcriptione. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥΕϹΠΑϹΙΑΝΟϹ. ΚΑΙϹΑΡ. ΙΟΥΔΑΙΑϹ. ΕΑΛΩΚΥΙΑϹ. ΕΤΕΙ, ΚΑ. ΑΓΡΙΠΠ.

Titus,

4074 Titus, omnibus belli partibus adminiſtratis, militibus præmia diſtribuit; Hieroſolymæ cuſtodiam decimæ legioni credidit: duodecimam verò, quæ infeliciter ſub Ceſtio pugnaverat, totâ Syriâ expulit, & ad Euphratem in Armeniæ & Cappadociæ confinio ablegavit. Ipſe cum quintâ & decimaquintâ legione Cæſaream maritimam venit: quò omnem prædam & manubias, captivóſque coëgit; quòd ad Italiam navigare tempus hyemis prohiberet.

Capti ſunt in cloacis Hieroſolymæ latitantes Tyranni duo, Johannes & Simon: quorum ille perpetuis vinculis damnatus, hic triumpho ſervatus eſt. In iiſdem cloacis inventa ſunt duo millia hominum, qui vel fame contabuerant, vel mutuis vulneribus occubuerant, ne ſe Romanis dederent.

Cæſareæ Titus moratus, natalem fratris ſui (Domitiani; qui in 30. Decembris diem incurrit) clariſſimè celebravit: ubi numerus Judæorum qui cum beſtiis depugnârunt, quíque ignibus cremati ſunt, & inter ſe digladiatores periêre, 2500. exceſſit.

Poſtea Titus Berytum in Phœniciâ venit: ubi diutiùs demoratus, patris diem natalem (Im- 4784 71
perii ſc. quem Kalendis Juliis obſervari ſolitum, ex Suetonio & Tacito docuimus) majore magnificentiâ celebravit: ubi captivorum etiam multitudo eodem quo anteà modo periit.

Antiochiam deinde & alias Syriæ urbes inviſens Titus, inde per Judæam & Hieroſolymam, quintâ & decimaquintâ legione comitatus, in Ægyptum Alexandriam contendit; atque inde Romam navigavit. Ubi omnium votis exceptus, unà cum patre de Judæâ ſubactâ triumphavit.

In eo triumpho ducti ſunt Johannes & Simon Gioræ ſeditioſorum duces, cum 700 Judæis robore & formâ præſtantibus: ex quibus ſolus Simon (Barpores à *Dione* cognominatus) capitis ſupplicium pertulit. In eo quoque portabatur Lex Judæorum, noviſſima ſpoliorum: quæ unà cum penetralium velis purpureis in Palatio eſt repoſita.

Ab hâc victoriâ uterque, & pater & filius, *Imperatoris* nomen obtinuit: neuter tamen *Judaicus* cognominatus eſt; licèt alia multa, atque imprimis arcus triumphales, eis decreti ſint. [*Xiphilin. ex Dione.*] Extátque adhuc Romæ ad radices montis Palatini arcus triumphalis marmoreus, in honorem Titi erectus: ex quo inſtrumentorum Templi, in eo triumpho traductorum, ectypon à Villalpando habetur expreſſum, tomo 2° explanat. in Ezechiel. lib. 5. cap. 7. pag. 587.

4075 In Judæam legatus miſſus Lucilius Baſſus, ſuſcepto à Cereali Vitelliano exercitu, caſtellum Herodion cum præſidio deditione accepit: móxque Machærunt̄em fortiſſimum caſtellum ultra Jordanem oppugnans, illud tandem cepit.

Ut in XII. (al. XV.) *diebus utrumque ſidus quæreretur, & noſtro ævo accidit; Imperatoribus* 4785 72
Veſpaſianis, patre III. (fortè IV.) *filio iterùm Conſulibus:* inquit Plinius. [*lib. 2. cap. 13.*] quod prædictum quidam fuiſſe exiſtimant à Servatore noſtro, [*Matth.* XXIV. 29.]

Cæſar ad Liberium Maximum Judææ procuratorem ſcripſit, ut totam Judæorum terram venderet. Stipendium verò Judæis ubicunque degerent indixit: & didrachmum ſingulis annis deferre in Capitolium juſſit, ut antè hæc Hieroſolymorum templo pendere ſolebant.

Anno quarto Veſpaſiani, Cæſennius Pætus Syriæ præſes Antiochum regem Commagenes regno expulit: qui ipſe in Ciliciam, filius verò ad Parthos fugit. Reconciliatus verò uterque poſteà Veſpaſiano, regno reſtitutus eſt. [*Joſeph.*]

Alani in Mediam irrumpunt eámque longè latéque vaſtant, fugiente Pacoro rege. Poſteà 4786 73
tranſeunt in Armeniam: quibus Tiridates rex occurrens, penè in ipſo prælio captus eſt. [*Id.*]

4076 Apud Judæos mortuo Baſſo ſucceſſit in adminiſtratione Judææ Publius Silva. Ille inexpugnabilem arcem Maſſadam, ab Eleazaro Judæ Galilæi nepote ſicariorum duce occupatam, tandem vi expugnat April. 15. die: omnibus qui in eâ erant arce ſicariis, numero 960. cum uxoribus & liberis, Eleazari hortatu ſeſe mutuis vulneribus ad unum conficientibus, incensâ priùs cum omni ſupellectile arce, ne in Romanorum poteſtatem venirent. Atque ita omnes belli Judaici reliquiæ ſublatæ ſunt, totáque Judæa eſt pacata.

Sicariorum multi è Judæâ dilapſi, & in Ægyptum profugi Alexandriam veniunt, ubi Judæos ad defectionem ſollicitant. Sed plebs à Primariis perſuaſa in ſicarios illos irruit, 600. eorum capit, quos Romanis tradit ſupplicio afficiendos: reliqui per Ægyptum & Thebas dilapſi capiuntur etiam. Quâ de re monitus Cæſar, jubet Lupo, Alexandriæ tum Rectori, ut Templum Judæorum (quod in Ægypto olim ab Oniâ, ſummi Pontificis fratre, extructum fuerat) dirueret. Sed Lupus ablatis tantùm quibuſdam donariis Templum claudere contentus fuit. At Paulinus, ejus in adminiſtratione ſucceſſor, ablatis omnibus donariis, foribus occluſis ita inacceſſum fecit, ut ne veſtigium quidem religionis iſthic remaneret.

Elapſus ad Cyrenem Judæus quidam textor, Jonathas nomine, tumultu ibi excitato, Judæorum duo millia in ſolitudines perduxit: quos Catulſius (ſive Catulus) Pentapolitanæ Libyæ rector, equitibus ac peditibus miſſis, facilè oppreſſit. Ad eum adductus Jonathas, locupletiſſimos Judæorum authores ſibi hujus conſilii fuiſſe falsò affirmabat. Cujus criminationibus libenter auſcultans Catullus, tria ſimul eorum millia trucidavit: ídque eo ſecuriùs, quòd eorum patrimonia reditibus Cæſaris adjungeret. Vinctus verò Jonathas cum comprehenſorum aliis Romam ad Veſpaſianum ab eo miſſus eſt, ut probatiſſimos Judæorum, apud Alexandriam Romámque degentium, novarum rerum accuſaret. Qui inter alios Joſephum quoque, Judaicæ ſcriptorem hiſtoriæ, arma ſibi & pecunias ſubminiſtraſſe affirmabat. Sed Veſpaſianus, cognito non jure hominibus accuſationem illatam, illos quidem Titi ſtudio criminibus ſolvit, meritò verò pœnam in Jonatham ſtatuit: priùs enim verberatus, vivus exuſtus eſt. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem Principum obtigit, nequid ampliùs caſtigationis experiretur: non multo autem pòſt, multiplici morbo & inſanabili correptus, & animi terroribus (eorum quos peremerat umbras crebrò ſibi obverſari exiſtimans) tanquam tormentis ſibi & flammis adhibitis excruciatus, extis demùm defluentibus, ac inteſtinis exhauſtis, mortuus eſt. [*Joſeph. lib. 7. Belli, cap. ult. & in lib. de Vitâ ſuâ.*]

Hîc Judaici excidii hiſtoriam terminat *Joſephus* : qui in hoc bello captus, & a Flavio Veſpaſiano Imperatore libertate donatus, à pattono ſuo *Flavii* prænomen accepit.

Sexcenta millia Judæorum eo bello interfecta, *Cornelius* & *Suetonius* referunt. *Joſephus* verò Judæus, qui ei tunc bello præfuit, & apud Veſpaſianum propter prædictum Imperium veniam gratiámque meruerat, ſcribit undecies centena millia gladio & fame periiſſe : reliquias verò Judæorum diverſis actas conditionibus toto orbe diſperſas ; quarum numerus ad nonaginta millia hominum fuiſſe narratur. Ita Oroſius. [*lib.* 7. *cap.* 9.] Verùm in *Suetonio* numerum illum interfectorum 600000 nuſquam invenio. Apud Joſephum [*libro* 7°. *Belli*, *cap.* 17. *vel* λόγ. ϛ. κεφ. μα.] captivorum numerus eſt 97000. alter verò ille 1100000 numerus eorum tantùm eſt qui in ipſo ſemeſtri obſidionis Hieroſolymitanæ perierunt. * unde ſubducto 600000 interfectorum numero, à *Cornelio Tacito*, & *Euſebio* commemorato, reliqui erant 500000, quos peſtis & fames abſumpſerit. * At eorum qui extra illam obſidionem per totum ſeptennium interierunt hunc ex *Joſepho* Indicem, in lib. 2. de Conſtantiâ cap. 21. exhibuit *Juſtus Lipſius*.

Hieroſolymis primùm interfecti, juſſu Flori,	*ſexcenti triginta.*
Cæſareæ ab incolis, odio gentis & religionis, uno tempore	*viginti millia.*
Scythopoli (Cœlæ-Syriæ urbs eſt)	*tredecim millia.*
Aſcalone in Palæſtinâ, item ab incolis,	*duo millia, quingenti.*
Ptolemaïde pariter	*duo millia.*
Alexandriæ in Ægypto, ſub Tib. Alexandro Præſide	*quinquaginta millia.*
Damaſci	*decem millia.*
Joppe captâ à Geſſio Floro cæſi	*octo millia* & CCCC.
In monte quodam Cabulone	*duo millia.*
In pugnâ ad Aſcalonem	*decem millia.*
Per inſidias iterùm	*octo millia.*
Aphacæ, cùm capta eſſet,	*quindecim millia.*
In monte Garizim cæſi	*undecim millia* & DC.
Jotapæ, in quâ ipſe Joſephus, circiter	*triginta millia.*
Joppe iterùm captâ ſubmerſi	*quatuor millia* CC.
In Tarichæis cæſi	*ſex millia* & D.
Gamalæ, tam interfecti, quàm ſponte præcipitati,	*novem millia.*
nec quiſquam homo natus ex eâ urbe ſalvus, præter duas mulieres, ſorores.	
Giſcalâ deſertâ, in fugâ trucidati	*bis mille.*
Gadarenſium cæſa	*tredecim millia.*
Præter eos qui in flumen deſiliere infiniti.	
In Idumææ vicis cæſi	*decem millia.*
Geraſii	*mille.*
Machærunte	*mille* DCC.
In ſilvâ Iardes	*tria millia.*
In Maſſadâ caſtello, ſuâ manu perempti	*nongenti* & LX.
In Cyrene à Catulo Præſide cæſi	*tria millia.*

Qui vitâ functorum numerus illis 1100000 qui in urbis Hieroſolymitanæ obſidione deſiderati ſunt additus, ſummam 1337490 conficit : innumeris præterea aliis omiſſis, qui in totâ regione fame, exſilio, miſeriis perierunt.

Agrippam, regum Herodiadarum ultimum, regni ſui incrementum à Veſpaſiano accepiſſe, in Judæorum Regum Chronico Juſtus Tiberienſis ſignificat. [*apud Photium*, *in Bibliothec. cod.* 33.] Prætoriis quoque honoribus auctum eum fuiſſe, docet *Dio*. Cum eo ſoror Berenice Regina Romam veniens, habitavit in Palatio. Ita enim amore ejus flagrabat Titus, ut nuptiarum etiam ſpem ei fecerit : jámque omnia, ac ſi uxor eſſet, ea geſſerit. Sed Titus, quum intelligeret populum Romanum id moleſtè ferre eam dimiſit. [*Sueton. in Tito*, *cap.* 7. & *Xiphilin. ex Dione.*] De reliquâ Herodis progenie, memoratu digniſſima eſt illa *Joſephi* obſervatio: [*lib.* 18. *Antiquit. cap.* 7.] eam ferè totam, licèt admodùm numeroſam, intra centum annos interiiſſe. Atque iſte rerum Judaicarum fuit exitus.

FINIS.

INDEX PRIMUS RERUM ET VERBORUM UTRIUSQUE PARTIS.

A

pag.

Aron natus eſt, 12

Abbarus pontifex, 74

Abdon judicat Iſraelem; 27

Abel occiſus à fratre, 4

Abia regnat, 35. Jeroboamum ſuperat, *ibid.*

Abimelech 70 fratres occidit, 25. Sichem urbem diruit, occiditur, *ibid.*

Abram natus, 5. vocatus ex Ur Chaldæorum, 6. cogente fame deſcendit in Ægyptum, *ibid.* revertitur cum Lot in Cananæam, *ibid.* circumciditur, 7. obtulit Iſacum, *ibid.* moritur, 8

Abſalon poſt triennale exilium redit Hieroſolymam, 31. poſt biennium in conſpectum patris admittitur *ibid.* civium animos cœpit à patre abalienare *ibid.* paternum regnum invaſit, *ibid.* telis Joabi confoditur, *ibid.*

Abydus obſidetur, 272. capitur, 273

Acenchres, Ori filia Ægypti regina, 11

Acencheres Rathotis filius rex Ægypti, 12. poſt eum Acencheres alius regnat, *ibid.*

Achab vineam Nabothi appetit, 38. Achaziam filium proregem conſtituit *ibid.* oppugnans Ramoth Gilead occiditur, *ibid.*

Achæus, 266. 267

Achæi damnant Areum & Alcibiadem, 288

Achazia natus, 38. ægrotans conſulit Baalzebubum, 39. moritur, *ibid.*

Achaz Jothami filius natus, 47. patri ſuccedit, 49. ſervit Aſſyrio, 51. moritur, 52.

Achiabus ictum Herodis (Infanticidæ) ſeipſum occiſuri prævenit, 569

Achillas nuntios ad ſe miſſos interfici jubet, 468. interficitur ab Arſinoe. 470

Acme Liviæ ancilla confictam epiſtolam ad Herodem mittit, 569. occiditur à Cæſare, *ibid.*

Acoris Ægypti rex bellum adverſùm Artaxerxem parat, 139

Adam mortuus, 4

Addo vel *Adduus* vulnerat Caium, 576

Ægialeus, Sicyoniorum in Peloponneſo regnum incipit, 5

Ægyptius magus, 4 millia hominum circumducit, 636

Ægyptus Æriam terram vocavit à ſuo nomine, 19. poſt novem annos in expeditionibus exteris Peluſium rediit, *ibid.* ejus 50 filii occiſi à filiabus Danai, *ibid.* Ægypti Δωδεκαρχία, 59

Ægyptii a Perſis deficiunt, 93. iterum deficiunt, 104. iterum Perſis ſubjiciuntur, 105. deficiunt, 269

Ægyptus à Perſis ſubjugata, 147

Ælius Gallus Ægypti præfectus mittitur in Arabiam, 553. improbitate Syllæi magnas patitur difficultates, *ibid.* ejus exercitus ex aquis, & herbis contrahit morbos, *ibid.* oppida diruit in Arabia felice, 554. ab Arabica expeditione redit, 555

Ælius Sejanus Druſum Tiberii filium veneno tollit, uxore ejus Livia adulterio corrupta 585. Judæos falsò accuſat ad Tiberium, *ibid.* interficitur. 591

Æmilii geſta, 280. 281. 282

L. Æmilius Paulus Perſeum vincit, 307. Græciam circuit, ludicrumque Amphipoli inſtituit, 314

Æmilius Macer Veronenſis poëta in Aſia moritur, 559

Æneas rex Arabum Nabatæorum, 564. Legatus fruſtra mittit ad Cæſarem, *ibid.*

Æſopus Sardes venit, inde Delphos profectus injuſtè damnatur, 74

Æthiopes ab Indo flumine conſurgentes juxta Ægyptum conſederunt, 12

Ætolorum anaclereria, 276

Agabus S. Pauli vincula prædicit, 638

Agathocles moritur, 245

Agathocles Lyſimachi filius à patre occiditur, 249

Agathocles, & *Agatoclia*, 270. 271

Ageſilaus à Lacedemoniis mittitur cum copiis contra Perſas, 130. inducias cum Tiſſapherne factas ſervat, licet hic jusjurandum violaret, 131. Phrygiam & vicina loca populatur, *ibid.* Tiſſaphernis exercitum fugat, 132. Piſandrum claſſi præfecit, 133. regionem Pharnabazi infeſtat, *ibid.* domum ab Ephoris revocatur, 134. ab Ægyptiorum rege deridetur & contemnitur, 144. 145. moritur, 145

Ageſipolis rex Spartæ, 288

Agrippa (Marcus) vide *Marcus*

Agrippa Ariſtobuli filius, (qui & Herodes) poſteà ab angelo percuſſus, naſcitur, 561. Romæ degens inſinuat ſe in amicitiam Antoniæ. 569. in Judæam redit, æreque alieno oppreſſus ab Antipa juvatur. 585. pecunias fœneratur, 612. navigat Alexandriam, *ibid.* non prius admittitur à Tiberio, quàm perſolviſſet debitum, *ibid.* in vincula conjicitur. 614. mortuo Tiberio liberatur. *ibid.* venia Caligulæ impetrata domum revertitur 616. per Alexandriam iter habens, ab ejus urbis civibus eodem modo irridetur, quo ante quinquennium Judæi Chriſto irriſerunt *ibid.* tetrarchiam Patrui ſui, Herodis exulis accipit a Caio 619. Cùm Caium audiſſet indignantem, quòd Deus non agnoſceretur, horrore corripitur. 620. Ejus literæ ad Caium. *ibid.* Claudium hortatur, principatum ut retineat,

neat, 621. regnum auctum & honores à Claudio accipit. *ibid.* fœdus ejus cum Romano populo in æs inciditur. *ibid.* Simonem Cantharum quem Theophilo ſubſtituerat, ſacerdotio ſummo privat, 622. muros novæ quæ vocatur civitatis extructurus, cohibetur à Claudio, 623. Beryti magnis ſumptibus amphitheatrum extruir, *ibid.* Jacobum filium Zebedæi gladio percutit, *ibid.* percuſſus ab angelo animam efflat. 624. Ex obitu ejus magnum gaudium cives Cæſareæ, & milites concipiunt. *ibid.*

Agrippa Junior naſcitur. 587

——— rex pariete quodam Judæorum offenditur, 642. ſummum ſacerdotium Joſepho ademptum, Anano dat, *ibid.* Pontificatum Jeſu Gamalielis filio abrogatum, Matthiæ Theophili filio concedit. 645. Regum Herodiadarum ultimus. 652

Agrippina relinquitur à Tiberio invito animo, cùm juſſus eſſet ducere Juliam, 561

Agrippina Germanici uxor parit Juliam, 581. non ſine magno omnium dolore venit in Italiam amiſſo viro, 584

Alani Mediam vaſtant, 651

Albinus in provincia Judææ Feſto ſuccedit, 643. Judæos injuſtitiâ affligit, 644

Alcetas ſeipſum occidit, 222

Alchaudonius Baſſo, pretio conductus, ſe adjungit, 480

Alcibiadis & *Chalcidei* opera multi ab Athenienſibus deficiunt, 112. Alcibiadis poſtulata, 114. cum Athenienſibus redit in gratiam, 115. cum magna præda in Samum redit *ibid.* à Tiſſapherne in vincula conjicitur, 116. Pharnabazum ſuperat *ibid.* dux belli generalis factus, 119. in Thraciam cum pecunia fugit, 122. occiditur & crematur, 123

Alcimus fit Sacerdos 323. ejus Sacerdotium confirmatur à Demetrio Sotere, 326. contra pactum 60 ex Scribis uno die occidit *ibid.* Coronam auream offert Demetrio, 327. Judam Maccabæum accuſat, *ibid.* Nicanorem defert apud regem, *ibid.* cum magno cruciatu vitam finit. 330

Alexander natus, 144. Philippo ſuccedit, 150. Triballos ſuperat, & in Græciam tumultuantem revertitur, 151. Athenienſibus parcit, Thebanos oppugnat, *ibid.* per Hecatæum comprehendit Attalum, Thebas evertit, Pindari familiam ſervat. Diogenem inviſit, ejus ſomnium, *ibid.* in Aſiam trajicit ejus exercitus, haſtam conjicit in Aſiam. Achillis tumulum inviſit; ſacrificat. Granicum amnem ſuperat, in campis Adraſtiis Perſas ſuperat, urbem Sardianorum occupat. Epheſum venit. Oligarchiam tollit. Dianæ ſacrificat. Miletum capit. in Cariam contendit, Græcas urbes liberat. Adam Cariæ reginam declarat. Halicarnaſſum Cariæ metropolim ſolo æquat. Macedonicis militibus hybernandi veniam cum uxoribus dat. Parmenionem Sardes mittit, multa oppida capit, 152, 153. in Myliada Phrygiæ movit, 153. ad Phaſelidem nuncium accepit de inſidiis vitæ ejus ſtructis, mare Pamphilium ſuperat, ſed abſque miraculo. in Piſidia, Pamphilia, & Phrygia multa oppida capit. Gordiam venit, ubi nodum ſecuit, omnem regionem cis Halym fluv. ſubegit, ad Pylas præſidium invadit. Cydni fluv. unda frigida periclitatur. Orontobatem Perſam ſuperat. apud Solos urbem Æſculapio ſacrificat & Minervæ. Darii ingentem exercitum cecidit. Darii matrem & filias humaniter tractat. *ibid.* & 154, 155, 156, 157. tribus aris erectis Syriam petiit. Inſulæ & coronæ illi offeruntur, *ibid.* ad urbem Marathen contendit, ubi à Dario literæ ei traduntur, Byblum capit, & Sidoniam, ubi Stratonis loco Abdalonymum regem conſtituit, Tyriis exitium minatur, *ibid.* ad Jaddum ſcribit, 158. Arabiam ſubjicit. Tyrum navigat, conditiones à Dario oblatas rejicit, 159. Herculi ſacrificat. Judæam invadit. Jaddum veneratur, & Judæorum votis annuit, 160. Ægyptum ſubjicit, & Alexandriam condit, 161. Ammonis oraculum adit, & Jovis filius ſalutatur, 162. Darium fugat, 166. Suſa pervenit, 168. Perſepolim capit, 169. per nives & glaciem milites ducit, *ibid.* reliquas Perſiæ urbes capit & Perſepolin incendit, 170. Darium inſequitur, *ibid. & ſeq.* quamdiu regnarit, 173. erga Darium humanitas, *ibid.* ſe luxui Perſico dedit, 174. militum ſarcinas incendit, *ibid.* inſidiæ in eum ſtruuntur, 175. epiſtolas Macedonum capit, quid egerit ad finem illius anni, *ibid.* ejus milites aqua hauſta intereunt, 176. ſuper pelles exercitum per amnem traducit, ſagitta vulneratur, 177. apud Cyropolim periclitatur, *ibid.* ad Tanaim Alexandriam condit, alvi profluvio correptus, Scythas ſuperat, 178. ad Oxum fluv. pervenit, 179. exercitum in 5. partes dividit, *ibid.* Sogdianis ſubactis leonem occidit, 180. ob Clytum dolet, *ibid.* & ob Philippi ac Erygii mortem, 181. Petram Nauta ſuperat, *ibid.* Gregarium militem in ſella regia collocat, 182. jubet ſe adorari, *ibid.* Reliqua ejus geſta illius anni, *ibid. & ſeq.* In Indos movit, 184. Sauciatur in ſura, *ibid.* Acta Herculis ſuperare geſtit, 185. Multas urbes apud Indos capit, Indum fluvium trajicit, *ibid.* Indos celebrat, 186. Hydaſpum ſuperat, *ibid. &* 187. ejus vanitas in ulteriori ripa Hyphaſis fluvii, 190. ducum ejus inſolentia, *ibid.* Reliqua ejus geſta apud Indos *ibid. & ſeq.* vulneratur, 194. ejus nuptiæ cum Statira, 203. Amicis uxores nobiles dat, *ibid.* & 204. ejuſdem crudelitas, 205. per Euphratem & Tigrim navigare parat, 207. ejus largitio in milites, quibuſdam aureas coronas dat. Perſarum juvenes Macedonicis armis inſtruit 204. Perſarum mores, rejectis Macedonicis colit. Macedones ſupplices ad oſculum admiſit. Epulum facit 9. millibus convivis, 205. ejus luctus pro Hephæſtione, 206. Spretis vatum monitis, Babylonem intrat, quo ordine legatis ad eum undique fluentibus reſpondit. Æſculapium accuſat, Æneas ſtatuas Athenas remiſit, 207. Exequias magnificas Hephæſtioni facit, cui ſacrificat, & templa dicat, quo anno mortuus, *ibid.* & 208. ejus claſſis apud Babylonem. Ibi portum effodit. Claſſem adverſus Arabas parat, vates irridet, nauta quidam ejus coronam capiti impoſuit, quando, & quomodo mortuus, 209. & 210. Beli templum Babylone inſtaurare ſtatuit, ejus ſomnium, ejus molitiones paulò ante mortem, *ibid.* Inter bibendum morbo corripitur, quamdiu ægrotarit, quid moriturus dixerit, 211. Quandiu vixerit, & regnarit, 212. Qui Alexandro ſucceſſerit, *ibid.* Quot dies jacuerit exanimis in ſolio, *ibid.* Biennium inſepultus, *ibid.* ejus teſtamentum, & ſucceſſores, 213 & 214

Alexander quidam Perſei filium ſe profeſſus, præ metu Metelli fugit in Dardaniam, 245

Alexander Junioris Alexandri pater bello victus interit, 276

Alexander quidam ſortis extremæ juvenis, ab Antiochenis ſubornatur quaſi genitus ab Antiocho, 334

Alexander Balas amicitiam Jonathanis ſollicitat, 335. Demetrio occiſo Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam matrimonio ſibi jungit, 336. honore afficit Jonathanem, *ibid.* Socordiæ ſe dat, 338. auditâ expeditione Demetrii è Phœnicia properat Antiochiam, *ibid.* conſulit oraculum Apollinis Sarpedonii, 340. Juxta cujus reſponſum interficitur in Arabia, *ibid.*

Alexander Jannaus naſcitur Joanni Hircano, 355. filium gignit Hircanum, 359. fit rex Judæorum, 361. vincitur à Ptolemæo Lathuro, 362. Societatem init cum Cleopatra, 363. Gazam capit, in quam effuſo milite ſævit, 364. Diam capit, 377. expugnat Eſſam, 378. Similiter Gaulanam, & Seleuciam 380. Demetrium ſuo principatu exuit, *ibid.* febri quartana laborat,

381. mori-

381. moriturus monet uxorem ne offendat Phariſæos, 383

Alexander Zebinas fit rex Syriæ, 357. victis parcit, *ibid.* populus eum deſerit, *ibid.* Sacrilegus eſt, 358. victus ab Antiocho Grypo Antiochiam profugit, *ibid.* interficitur, *ibid.*

Alexander frater Ptolemæi Laturi, regnum Ægypti loco fratris occupat, 361

Alexander Polyhiſtor, 381

Alexander Ptolemæi Alexandri matricidæ filius, uxorem Cleopatram interimit, 382

Alexander ſecundus Ægypti rex expellitur, 417. fertur teſtamento ſuo populum Romanum hæredem feciſſe, 422

Alexander Ariſtobuli filius Judæam incurſionibus vexat, 437. victus à Gabinio caſtella offert, *ibid.* rurſus vincitur, 443. ſecuri percutitur, 457

Alexander Arabum rex in Actiaca pugna captus, & in triumpho ductus, ab Octaviano occiditur, 548

Alexander Herodis filius, per ſocerum Archelaum patri reconciliatur, 563. ipſe, & frater ejus Ariſtobulus patris juſſu ſtrangulantur, 565

Alexander falſarius detegitur à Cæſare. 573

Alexander Lyſimachus vinctus à Caio, dimittitur à Claudio, 621

Alexandra Judæorum poſtea regina naſcitur, 344. ex infenſis benevolos ſibi reddit Phariſæos, 383. moritur, 400

Alexandra Hyrcani filia ſcribit ad Cleopatram ut Antonium ſollicitet in cauſa filii Ariſtobuli, 520. clàm ſe cum filio Ariſtobulo ſubductura in Ægyptum deprehenditur, 527. miſerabilem filii interitum apud Cleopatram per literas deplorat, 528. In vincula conjicitur juſſu Herodis, 529. ſibi metuens ab Herode, Mariamnes filiæ ſuæ mortem comprobat, 548. 549. Cùm, ægrotante Herode, arces in ſuam poteſtatem redigere conata eſſet, ab eo occiditur, 549

Alexandria Ægypti condita 161. pars ejus aſſignatur habitanda Judæis 162

Alexandrini purgaturi ſe apud Romanos à criminibus ipſis à Ptolemæo imputatis, ab eo partim interficiuntur, partim terrentur ne cauſam agant, 438. vincuntur à Gabinio, 442

Alexandrini Caii ſtatuas figunt in Proſeuchis Judæorum, 616. ſæviunt in Judæos, *ibid.* & 617

Alexus ſive *Alexander* Laodicenſis ab Antonio miſſus ad Herodem, deficit ab eo manetque apud Herodem, 540. Cæſaris juſſu necatur. 541

Amaſias natus, 41. apud Bethshemesh ſuperatur & capitur, 43. interficitur, *ibid.*

Amaſis rex à rebellibus factus, 73. In Ægypto regnat, 74. A Cyro deficit, 80. moritur, 82

M. Ambivius ſecundus procurator ab Auguſto in Judæam mittitur, 579

Amenophis in Ægypro regnat, 8

Amenophis regnat, 11

Am-eſſis in Ægypto regnat, 8

Amiſus capitur à Lucullo, 396

Ammonius Laodicen & Antigonum interficit, 338. amictu fœmineo quærens latebras, occiditur, 340

Amnon ſororem vitiat, 31. ab Abſalomo occiſus, *ibid.*

Amon natus, 60. Patri ſuccedit, 61. occiſus, *ibid.*

Amyntas cum Græcis occiditur, 158

Amyntas princeps Galatiæ ab Antonio conſtituitur, 520. tranſit ad Auguſtum, 535

Ananias Nebedæi filius Pontif. conſtituitur, 627

Ananus novus Pontifex Jacobum fratrem Jeſu, alioſque lapidandos tradit, 642. Pontificatum amittit, *ibid.*

Anaxagoras moritur, 109

Anaxibius Laconicus per inſidias ab Iphierate occiditur, 137

Anaximander Mileſius natus, 63. mortuus, 77

Anaximenes illi ſuccedit, *ibid.*

Andriſcus Adramyttenus Perſei ſe filium fingit, 335 à Demetrio captus Romam mittitur, ubi per contemptum negligitur, 336. clam ſe Romà ſubducens Macedoniam occupat, 337. Romanum exercitum vincit, *ibid.* Theſſaliam vaſtat, 338. ad ſæviriam convertitur, *ibid.* à Byze regulo Thraciæ proditus, in Metelli poteſtatem venit, *ibid.*

Andronicus Oniam interficit, 300. ipſe in eodem loco Antiochi juſſu interficitur, *ibid.*

Anianus, primus Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopus, 640

Anilaus vide *Aſinaus*

Anna propheciſſa filia Phanuelis, 365. 369

Annius Rufus tertius Judææ procurator, 579

Anni famis in Ægypto incipiunt, 10

Anno Græcorum utitur primi libri Maccabaici ſcriptor, 321

Annus primus Sabbaticus à captivitate, 80. ſecundus, 81. tertius, 86

Annus vitioſè intercalatur, 310

Antalcidas maris imperio potitur, 137

Antenor legatus Perſei ad Rhodios, 298. navibus 35 Attalo ab Eumene miſſis inopinatò occurrit, 306

Antigonus Athenæum contra Nabatæos mittit, 234. ex Aſphaltita bitumen colligit, 235. Cum Caſſandro, Ptolemæo, & Lyſimacho pacem facit, *ibid.* Cleopatram occidi juſſit, 237. ejus geſta, *ibid.* & *à* 220. *uſque ad* 244. occiditur, 243

Antigonus Demetrii, 248. ejus humanitas erga Pyrrhum, 257. dictus Gonatas, 251, 255, 256. moritur, 260

Antigonus Ariſtobuli frater interficitur, 361

Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem de injuriis ipſi illatis queritur, 474. Judæam invadens repellitur ab Herode, 503. reductus à Parthorum rege, Hyrcanum & Phaſaelum vinctos accipit, 510. hoſtis Romæ declaratur, 512. vincit Joſephum Herodis fratrem, ſævitque in mortuum, 515. ducem Pappum Samariam mittit, 516. vinctus ducitur ad Antonium, 518. ab eoque ſecuri percutitur, *ibid.*

Antiochia fundata 243. in ea jus civitatis datur Judæis 244

Antiochus Epiphanes, Romam obſes mittitur ab Antiocho M. 286. Epimanes dictus, 295. magiſtratum populi ſuffragiis adipiſcitur, *ibid.* tempus regni ejus juſtè computatur, *ibid.* initâ cum Eumene ſocietate Syriæ & finitimis gentibus potenter imperavit, *ibid.* miſſi Romam legati, quorum princeps Apollonius, 296. Ægypti regno imminet, 298. queritur apud Romanos ſe à Ptolemæo invadi, 299. prælio cum Ptolemæi ducibus collato, eos vincit, *ibid.* puero regi parcit, *ibid.* ingreditur Ægyptum, eamque ſpoliat, 300. aſcendit contra Hieroſolymitanos, & urbem occupat, *ibid.* millia 40 hominum occidit, totidemque vendit, *ibid.* Templum ſpoliat *ibid.* porcoſque ſuper altare mactat, 301. tertia expeditione facta Ægyptum in poteſtatem ſuam redigit, 302. Alexandriam obſidet, 303. in Syriam exercitum ducit, *ibid.* offenditur pace facta inter Ptolemæos fratres, 305. Apollonium mittit in civitates Judææ. 306. eandem cum Græcis religionem omnes ſibi ſubjectas gentes profiteri jubet, 309. mittit ad civitates Judææ qui cogerent eas ſequi ritus gentium, *ibid.* abominandum Jovis Olympii idolum ſuper altare extruitur, 310. cogit per tormenta homines abjurare Judaiſmum, *ibid.* Ludos ad Daphnen exhibendos denunciat, 314. eorum magnitudinem

ipſe deformat, 315. humanitatem ſimulat per Tiberium Gracchum, *ibid.* cogitat de profectione in Perſidem, 316. capit Artaxiam regem Armeniorum, 317. Perſepolin aggreſſus à civibus repellitur, 318. auditâ ſuorum in Judæa fugâ, irâ percellitur, *ibid.* immedicabili viſcerum dolore torquetur, *ibid.* & 319. agnoſcit illa ſe pati ob injurias Judæis illatas, *ibid.* vovet Judæis αὐτονομίαν conceſſurum, *ibid.* moritur anno Græcorum 149, *ibid.*

Antiochus Theos per fraudem occiditur à Diodoto tutore, 344

Antiochus Cyzicenus luxui ſe dat, 359. utrique fratres deſpiciuntur à Johanne Hyrcano, *ibid.* Cyzicenus, opem ferens Samaritis, ab Ariſtobuli militibus vincitur, *ibid.*

Antiochus Euſebes impoſito ſibi diademate, Seleuco bellum infert, 366. ſuperatus ad Parthos fugit, *ibid.*

Antiochus Aſiaticus in regnum Syriæ ſe inſinuat, 403. ipſe, & frater ejus Romam veniunt, regnum Ægypti petituri, 390. Aſiaticus Româ in regnum paternum redit, 395. Syracuſas venit, ubi ſpoliatur à Verre, *ibid.*

Antiochus Commagenus ad pacem petendam urgetur à P. Ventidio, 515. in Senatu damnatus interficitur, 548

Antiochus regno ſuo privatus Commagenam recipit à Claudio, 621. Expulſus regno cum filio, à Veſpaſiano reſtituitur, 651

Antiocheni deficiunt à Demetrio, 334. Alexandrum deſerunt, 540

Antiochus Soter novercæ amore captus, 249. occiditur, 251

Antiochus Soter Judæis in Ionia civium jus dat, 258

Antiochus Hierax 261. ſe redimit à Gallis, *ibid.* ejus pietas in fratrem Seleucum Callinicum *ibid.* interficitur, *ibid.*

Antiochus Magnus à 262. *uſque ad* 274. oppugnat Coraceſium, 275. Epheſi hybernat, *ibid.* indignatur Romanis, 276. naufragium patitur, 277. dat filiam Ptolemæo nuptam, 278. alteram dat regi Ariarathi, *ibid.* amore virginis capitur, 279. ejus claſſis à Romanis ſuperatur, *ibid.* pacem petit, 281. Scipioni filium remittit, 282. ejus exercitus fugatur, 283. pacis conditiones ei à Romanis impoſitæ 283. 284. Aſiam amittit, 287. ejus ſacrilegium & mors, *ibid.*

Antipatri geſta, 218. *& ſeq.*

Antipas ſeu *Antipater* gignit Herodem Judææ poſteà regem 390. inſidiatur Ariſtobulo, 413. venit cum Hyrcano ad Aretam regem Arabum, 417

Antipatri virtus, 472. procurator Judææ creatur, 475. Herodi ſecundo Galilæam curandam committit, *ibid.* veneno perit, 493

Antipater Herodis filius, Alexandro jam & Ariſtobulo prælatus Romam mittitur, 561. in Mariammes filios patrem exacerbat, *ibid.* fratres criminationibus falſis involvens, per alios; patrocinium eorum ſimulat, 562. ſublatis fratribus, patrem de medio tollere ſtatuit, 566. filiam Ariſtobuli ducit, *ibid.* patri ſtruit inſidias, *ibid.* mittitur à patre ad Auguſtum, *ibid.* venenum patri præparaſſe dicitur, 567. revocatur Româ in Judæam à patre, 568. veneni parati in mortem patris convincitur præſente Quintilio Varo, *ibid.* patris juſſu occiditur, 569

Antipatris conditur ab Herode, 562

Antiſſa ruinæ deſtinatur à Romanis, 313

Antonius Creticus bellum parum proſperè geſtum cum morte ſua finit. 395

Lucius *Antonius* Conſul obſidionem patitur ab Octaviano, 508

M. *Antonius* Orator feliciter bellum gerit in Cilicia, 363

Marcus *Antonius* Siciliam provinciaſque omnes depopulatur, 387

Marcus *Antonius* (qui poſteà triumvir) Peluſium capit, 442. victoriis multis illuſtris evadit, *ibid.* Sepelit Archelai corpus, 443. intercedit in tribunatu ne Pompeius delectum habeat, & accuſationem contra eum inſtituit 456. Cornelium Dolabellam collegam in Conſulatu admittit, 483. Superbè excipit Octavium, 484. Libellos Julii Cæſaris corrumpit, *ibid.* Imperator Macedonicarum copiarum eligitur, 485, Brunduſium venit, *ibid.* milites parum obſequentes experitur, 486. territus in Senatu de Cæſare verbum non facit, 488. Decimum Brutum Mutinæ obſidet, *ibid.* ejus literæ ad Hirtium Conſulem, & Cæſarem proprætorem, 491. hoſtis judicatur, *ibid.* victus ab Octaviano Cæſare turpiter fugit ex Italia, 492. M. Lepido conjungitur in Gallia, 494. Hortenſium jubet interfici, 505. Libertum ſuum, quòd Paludamentum cum Bruti corpore non concremaſſet, interfici mandat, *ibid.* in Græciam tranſcendit, 506. inde tranſmiſit in Aſiam, *ibid.* Choraulam Saltatorem, &c. admittit in aulam, *ibid.* Bithyniam accipit ab Apuleio, *ibid.* Herodem comiter excipit, *ibid.* Epheſum ingreditur, *ibid.* Legatos Judæorum benignè recipit, *ibid.* Cædis Cæſaris conſciis implacabilis, 507. graviſſima tributa Syrorum provinciis indicit, *ibid.* Phaſaelum, & Herodem Tetrarchas Judææ facit, *ibid.* Ad Cleopatram jam domum reverſam tendit in Ægyptum, *ibid.* ejus vanitas, 508. Legatos ex Coloniis Italicis miſſos detinet, *ibid.* contra Parthos profectus Tyrum uſque pervenit, 509. Octaviam ducit uxorem, *ibid.* diviſum imperium cum Octaviano poſſidet, Lepido tenente Africas Provincias, *ibid.* Urgetur à Genethliaco Ægyptio ſecedere ab Octaviano, 512. Reges aliquot appellat arbitratu ſuo, *ibid.* Octaviam ſuam ducit ſecum in Græciam, *ibid.* Gymnaſiarcham Athenis agit, *ibid.* ſupplicationes, triumphuſque ipſi decernuntur, 515. oppugnat Samoſata, *ibid.* prodigio terretur, *ibid.* accerſit Cleopatram in Syriam 520. Cum Glaphyra turpem conſuetudinem habuiſſe dicitur. *ibid.* Artabazem Armeniorum Regem conſiliarium admittit, 521. Remiſſâ Cleopatrâ in Armeniam proficiſcitur, *ibid.* Phraata urbem fruſtrà obſidet, *ibid.* & 522. Parthos, & Medos qui Statianum cum ſuis interemerant, fugit, 522. Parthos cogit terga dare, *ibid.* ejus milites difficultatem patiuntur in oppugnandis Phraaſpis, *ibid.* ab oppugnatione diſcedit, *ibid.* gravia patitur à Parthis, 523. *&* 524. ejus milites edendo radices & olera, verſi ſunt in inſaniam, 524. tumultuantur, & ſuorum ſarcinas ſpoliant, *ibid.* poſtquàm Armeniam iniere, affatim ſe replentes, hydropicis, & cæliacis morbis laborare cœperunt, 524. *&* 525. Antonius fugam ſuam vocat victoriam, *ibid.* diſſimulat iram adverſus regem Armeniæ conceptam. *ibid.* In Syriam profugit, *ibid.* amori & impoſturæ Cleopatræ ſervit, 526. inſidiatur Artavaſdi Armeniæ Regi, *ibid.* & 528. Liberi ejus ex Cleopatra ſuſcepti, 529. Artavaſdem argenteis vinculis conſtringit, 530. magnam vim argenti deprehendit, *ibid.* In Ægyptum revertitur, *ibid,* liberis Cleopatræ Regiones diſtribuit, *ibid.* Oſiridem & novum Liberum patrem appellari ſe jubet, *ibid.* Cum Artavaſde ſocietatem jungit, deſponſatâ parvulâ filiâ regis Artavaſdis Alexandro filio ſuo ex Cleopatra, *ibid.* accuſatus ab Octaviano recriminationes inſtituit, 531. Canidium cum 16 legionibus ad mare deſcendere imperat. *ibid.* Ipſe autem cum Cleopatra genio indulget, *ibid.* Romam ſcribit, ut rata ſint quæ de Regionum inter Cleopatram & liberos ejus partitione Alexandriæ egerat. *ibid.* Octaviæ bellum

ſuſcepturus contra Cæſarem, repudium dicit, 532. Stultè bellum procraſtinat, *ibid.* Teſtamentum ejus à Cæſare evulgatum, populum ab illo alienat. *ibid.* Cleopatræ pharmacis dementatus putatur, *ibid.* magnos facit apparatus ad bellum contra Cæſarem, 533. ejus equitatus funditur à M. Titio, & Statilio Tauro, 535. confidentiâ perditâ, ſævit in Jamblichum, & Q. Poſtumium, *ibid.* fugæ ſuæ providet, 536. fugientem ipſe quoque fugiens ſequitur Cleopatram, *ibid.* tres dies tranſigit in prora navis ſolus, 537. ejus milites ab Imperatore, ducibuſque derelicti, adjungunt ſe Cæſari, *ibid.* In Africam delatus, conjicit ſe in ſolitudinem cum Ariſtocrate & Lucilio, 538. defectione Pinarii Scarpii intellectâ, manus ſibi inferre ſtatuit, *ibid.* Alexandriam ſe confert, domiciliumque ſibi ad Pharum extruit Timonium appellatum, *ibid.* & 539. relicto Timonio ſuo, ad Regiam accedit, & ad comeſſationes ſe convertit, 539. Euphronium Legatum mittit ad Cæſarem, 540. alios Legatos mittit, ſeipſum interfectum promittens, ſi ſalus Cleopatræ impetrari poſſet, 541. neutri legationi reſponſum accipit, *ibid.* non tertiæ, *ibid.* Equitatum Cæſaris profligat uſque ad Caſtra, 542. per libellos in caſtra Cæſaris injectos, 500 drachmas in ſingulos promittit, *ibid.* Legit hos ipſe Cæſar, ut Antonium redderet inviſum, & alacritatem ſuorum confirmaret, *ibid.* provocat Cæſarem per nuntios, ut ſolus ſecum certet, *ibid.* Claſſis ejus deficit, 543. ſeipſum vulnerat *ibid.* funibus trahitur ad Cleopatram, quæ receperat ſe in monumentum, *ibid.* animum efflat, *ibid.* ſplendidè ſepelitur à Cleopatra, 543. 544. ejus ſtatuæ dejiciuntur. 546

Antonius juvenis M. Antonii filius juſſu Octaviani interimitur, 544

Antonius Primus Veſpaſiani partes ſequutus Vitellii exercitum fundit, ipſumque jugulat, 649

Apachnas in Ægypto regnat, 5

Apamienſibus terræ motu convulſis tributum in quinquennium remittitur, 633

Apelles Aſcalonita qui Caium in Judæos incitaverat, ab eodem ipſe torquetur, 621

Aphronadius Babylonis rex, 58

Apion Grammaticus mendaciſſimum adversùs Judæos commentarium ſcribit, 619. incendit Caium adverſus Judæos, 621

Apollinis Cumani ſimulachrum lachrymaſſe traditur, 353

Apollodotus Gazæorum dux pugnat cum Judæis, 364

Apollonius magnam die Sabbathi Hieroſolymis perimit multitudinem, 306. occiditur à Juda Maccabæo, 316

Apollonius cognomento Daus Demetrio ſe adjungit, 338. provocat Jonathanem ad pugnam, *ibid.*

Apollonius Ægyptius qui domi dixerat quid Caio eſſet eventurum, Romam ad eum adducitur, ipſoque occiſo ſalvus evadit. 621

Apollonius ſummus artis oratoriæ magiſter, 384

Apollonius Tyanæus urbem Babyloniam intrat. 628

Apollos pervenit Epheſum, 636

Apophis Ægypti rex, 5

Apoſtolorum Acta penſiculatim examinantur, 607. & *ſeq.*

Appius Claudius Pulcher in Ciliciam proficiſcitur, 446

Apries regnat, & varias regiones Ægypto addit, 69. ſtrangulatur, 74

Apuleius Triumvirorum proſcriptionem fugiens, Bithyniæ à Bruto præficitur, 499. reditum impetrat ab Antonio, 506

Aquilii Flori pater, & filius pereunt, propterea quòd Antonio adhæſerint, 538

Arabes Memphim capiunt 5. horum primùs rex fuit Salatis, *ibid.* Ex Ægypto in Syriam profecti Hieroſolymam condiderunt, 8. in Babylonia regnant 12. Athenæum ſuperant, 235. eorum geſta, *ibid.* ſuperati à Juda Maccabæo pacem impetrant, 321

Arabes Petræi naves Cleopatræ per Iſthmum tranſvehendas incendunt, 538

Aradii poſtquam Marathenſium legatos necaſſent, eorum urbem aggreſſi capiunt, diruunt, agrum inter ſe dividunt, 339. inſurgunt contra Antonianos tributa exigentes, 508

Aratus Sicyonius 258

Arbaces bellum Sardanapalo intulit 48. rex appellatur *ibid.*

Arbores Indicæ 188

Arca à Philiſtæis remittitur 27. à domo Abinadab ad domum Obed Edom, & inde in arcem Sionis deducta eſt. 30

Arceſilaus Cyrenenſibus imperat, 70

Archelaus præfectus Mithridatis ab Ariſtione traditas Athenas accipit, 371. inſulas Cycladas in ditionem redigit, *ibid.* vincitur à Sylla, 373. ſuſpectus privati cum Sylla commercii, 374. fugit ad L. Murenam. 379.

Archelaus Comanorum pontifex Berenicen ducit uxorem, & cum ea ſex menſes regno potitur Ægypriaco, 441, 442. captus à Gabinio, pecunia data, elabitur, 442. à quo poſteà occiditur. *ibid.*

Archelaus, rex Cappadociæ ab Antonio fit, 520

Archelaus Cappadociæ rex gratulatur Herodi reconciliationem cum filiis, 562. perquàm humaniter tractatur ab Herode, 563. Romam veniens contendit cum Antipa de regno, 571. dimidiam partem ditionis quæ fuerat Herodis recipit ab Auguſto, 572. in Judæam reverſus Joazaro Boethi filio pontificatum abrogat, 573. defertur ad Auguſtum, 577. acceſſitur ad Cæſarem per procuratorem ſuum, *ibid.* Viennam Galliæ in exilium mittitur, 578. Tiberio infenſus Romam vocatur, ubi vitam finit, 581

Archias proditionis convictus ſe ſuſpendit, 332

Arcus circa ſolem apparet, 358

Ardys Gygis filius rex, 59

Ardyſius regnat in Lydia, 44

Aretas Cœleſyriæ rex vincit Alexandrum Jannæum, 376

Aretas rex Arabum ab Hyrcano vocatus contra fratrem Ariſtobulum, eum vincit, & Hieroſolymis obſeſſum habet, 417

Aretas Arabiæ Petrææ rex vincit Herodem Tetrarcham, 614. ejus præfectus Judæis inſervit, Paulo, Damaſcenorum in urbe inſidiantibus, 615

Argivorum regnum incipit ſub Inacho rege primo in Peloponneſo, 7. 8. à Mileſiis fuſi, 112. 113

Argon Nini filius Sardibus regnat primus, 26

Argyraſpidum geſta ſub Alexandro, 183. & poſt, 223. uſque 228

Ariarathes, 289

Ariarathes Cappadociæ rex filium alterum ex eis quos uxor ſuppoſuerat, Romam, alterum, in Ioniam mittit, 297. auxilia Romanis pollicetur, 298. permittit ſe in controverſia, quam cum Galatis habebat, judicio legatorum Romanorum, 324. moritur. *ibid.*

Ariarathes Philopator patri ſuccedit, 324. mittit legatos ad Romanos, *ibid.* ejus eruditio, 325. ſororis & matris reliquias ſepelit, *ibid.* Mithrobarzanem minoris Armeniæ regis filium in regnum paternum reducit, 330. Romanorum legatos regiè excipit, *ibid.* legati ejus Romam veniunt coronam aureotum decies mille adferentes, *ibid.* regno pellitur à Demetrio, 331. Romam ſupplex venit, *ibid.* cum Oropherne fratre regnâre jubetur, 332. reſtituitur ab Attalo in regnum ſuum. *ibid.*

Ariarathes rex Cappadociæ in bello contra Ariſtonicum occidit, 354

Aridæus Cyzicenos obſider, 222.

Arimazes petram Oxi occupat, 179
Ariobarzanes Cappadociæ rex populi ſuffragiis eligitur, 366. à Tigranis ducibus è regno pellitur, 367. regnum recipit à Pompeio, 416. filio ſuo admodum invito, regno cedit, 420
Ariobarzanes Alexandrum repellit, 169
Ariobarzanes à Caſſio comprehenſus occiditur, 502
Ariobarzanes volentibus Armeniis à Caio præficitur, 576
Ariſtagoras à Dario deficit, 89. à Thracibus occiſus, 90
Ariſtagoræ viſio, 389
Ariſtio tyrannus captus à Sylla, ſupplicio afficitur, 372
Ariſtobulus Judæus philoſophiæ ſtudet in Ægypto, 336
Ariſtobulus pacto cum fratre Hyrcano facto, ſolus regnum Judaicum & Sacerdotium uſurpat, 411. Aretam & Hyrcanum prælio vincit, poſtquam minis Scauri ab obſidione deſtitiſſent. 420. victus circumfertur à Pompeio, 429. Româ elapſus in Judæam revertitur, 439. victus cum ſuis qui ſe ipſi adjunxerant, adducitur ad Gabinium, *ibid.* Romam remittitur, 441. veneno perit, 457
Ariſtobulus ſucceſſor Ananelo datur in Pontificatu, 525. Pontifex adoleſcens ſacra peragit approbante populo, 528. aquis præfocatur, inſidiante Herode, *ibid.*
Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius Armeniæ principatum à Nerone accipit. 635
Ariſtonicus Eumenis regis filius ex pellice, Aſiam velut regnum paternum invadit, 351. Craſſum conſulem vincit, 353. vincitur, capitúrque à Conſule Perperna, *ibid.* Romæ ſtrangulatur, 357
Ariſtoteles Platoni ſuccedit, 148
Arius Alexandrinus philoſophus honoratur ab Octavio, 544. ejus precibus condonat Octavianus Philoſtratum, *ibid.* ejuſdemque conſilio interficit Cæſarionem, 546. oblatam ſibi præfecturam Ægypti repudiaſſe fertur, 547
Arkianus rex Babyloniæ. 58
Armais regnat. 12
Armati milites Hieroſolymis in aëre conſpiciuntur 300
Armenia univerſa in poteſtatem venit Antonii, 529. 530. à Parthis amittitur, 611
Aromatum copia, 200
Arphaxad natus, 5. mortuus, 6
Arſaces I Parthorum regnum erigit 259. moritur 269
Arſaces II cum Antiocho Magno bellum gerit 269
Arſaces Artabani filius interficitur, 611
Arſinoë regina traducitur ad Ægyptios ab Eunucho Ganymede, 470. ducta in triumpho Cæſaris dimittitur, 479. rogante Cleopatrâ ſorore ab Antonio interfici jubetur, 507
Arſinoë exulat 252. moritur, 270
Artabanus Xerxem jugulat, procurator Perſiæ ab Artaxerxe occiſus, 101. ejus tres filii in pugna cadunt. *ibid*
Artabanus in locum Phraatis occiſi, rex Parthorum ſubſtituitur, 355. vulneratus in brachio ſtatim decedit, *ibid.*
Artabani Parthorum regis legati ad Germanicum veniunt, 582. Artabanus Arſacem filium Armeniis imponit, 611. eo ſublato filium Orodem ultorem parat, *ibid.* metuit ſibi à cognatis pecunia Vitellii corruptis, *ibid.* & 612. in imperium reſtitutus vitia exprobrat Tiberio, monetque ſeipſum occidere, 613. Armeniam aggreſſus, Syriam quoque invadere inſtituit, *ibid.* morti deſtinatur à filio, 627
Artabazes Armeniæ rex in Ægyptum mittitur ab Antonio, 530. ſupplex Antonio eſſe renuit, *ibid.* regno pellitur, 556
Artabazus Regis ſatrapas ſuperat, 146. ad Thebanos confugit, *ibid.*
Artachshaſtha prohibet ædificationem Hieroſolymæ, 84
Artavaſdes, Phraati, & Artabazi infenſus Antonii petit amicitiam, 526. argenteis vinculis conſtringitur ab Antonio. 530. Armeniæ regnum recipit à Tiberio, 556. idem tamen regnum aliqui Tigrani reſtitutum contendunt, *ibid.*
Artaxerxes patri ſuccedit, 102. in Ægyptios claſſem adornat, 104. iterum bellum in Ægyptios movet, 105. matri Inarum crucifigendum tradit, 107. moritur, 110
Artaxerxes Mnemon regnat, 122. ejus crudelitas, Cyro fratri parcit, *ibid.* ejus exercitum vincit, 125. pacem cum Græcis promulgat, 137. ad Ageſilaum ſcribit, *ibid.* judices vivos excoriari juſſit, 139. perſuadet Græcis ut inter ſe pacem ſanciant, 141. moritur, 144
Artaxia majoris Armeniæ regis iniqua conſilia, 330
Artemiſia fortiter pugnat, 96. amor in maritum, 145. agonem laudibus Mauſoli dicundis conſtituit, *ibid.* ſepulchrum marito molitur 146
Artoces, Iberorum rex fugit à Pompeio, 418. cum Pompeio pacem firmat, *ibid.*
Aſa regnat, 35. publicam idololatriam ſuſtulit, *ibid.* Æthiopias fudit, regnum reformat, Mahacam aviam amovit, ne eſſet Auguſta, 36. conduxit mercede Benhadadum ad impediendum Baaſam, *ibid.* medicos conſulit, 37. moritur, *ibid.*
Aſander inſurgit contra dominum ſuum Pharnacem, 474. eum interficit, 478. Mithridatem Pergamenum & Pharnacem evertit, regnoque Boſphori quietè potitur, 480
Aſcalonitæ unde tempora dinumerant, 362
Aſclepiodotus conjurationis in Mithridatem author & index, 375
Aſher natus, 9
Aſia ad Mithridatem relabitur, 386
Aſianorum legati Romæ auditi, 301
Aſiani contendunt in qua potiſſimum urbe Tiberio Senatuíque templum extruant, 585
Aſidæi ſe Mattathiæ jungunt, 311
Aſinæus & *Anilæus* fratres Judæi in Meſopotamia florentiſſimi ſunt 583. eorum geſta & infelix exitus 607. 611
Aſinius Pollio conſul filium ſuſcipit Saloninum, 509. renuit Cæſarem juvare contra Antonium, 534
Aſis rex Ægypti, 7
Aſtacum in Bithynia conditum, 56
Aſtacus Perſa Delios jaculis configit, 115
Aſtyages, Medis à patre præpoſitus, Ninivem, Nebuchadneſare ſibi adjuncto, expugnat, & Aſſyrios ſubjugat 66, 67. Medis imperat patre mortuo 69. Cyrum nepotem in Mediam accerſit 72. ſuperat Aſſyrios 73. moritur, 75
Aſtymedes Rhodiorum legatus ſocietatem à Romanis obtinet, 316. 317
Aſyli ſeu *Refugii* Urbes ſex in Judæa conſtituuntur. 24
Aſylorum licentia coercetur, 585
Athalia nata, 37. nupta Jehoramo, 38. ſemen regium domus Judæ perdidit, 41
Athenæ capiuntur à Sylla, 372
Athenæi geſta, 234. Nabatæos infeſtat, 235

ET VERBORUM.

Athenæus frater Attali cum claſſe contra Pruſiam pergit, 334. 335
Athenæus Antiochi deſertor fame, moritur, 353
Athenienſes 20 naves Ionibus auxilio mittunt, 89. Iones deſerunt, *ibid.* Athenæ à Mardonio direptæ, 99. Seſtum capiunt, & ex captivis magnam ſummam exigunt, 100. ad eos Iones deficiunt, 101. in Cypro & Cilicia victores ſunt, 107. Samum capiunt & amittunt, 108. colonos Notium miſerunt, 110. Lacedæmoniorum præfectum Chalcideum obtruncant, 112. ſuperant claſſes Mindari & Syracuſianorum, 115. octo naves & Cizicum capiunt, *ibid.* cum Lacedæmoniis navali prælio confligunt, 116. quos terra marique ſuperant, *ibid.* pacem cum Lacedæmoniis rejiciunt, 117. Mileſios occidunt. Colophonem capiunt. Lybiam ſpoliant, 118. Syracuſanorum naves fugant, *ibid.* Legatos in Perſiam mittunt, 120. horum legatos Cyrus rejicit, *ibid.* pacem cum Lacedæmoniis ineunt, 122. Thraſibulum cum claſſe 40 navium in Lacedæmonios mittunt, 136. Iphicratem contra Anaxibium Laconicum mittunt cum 8 navibus, *ibid.* & 137. Cyprum devicerunt 137. ab iis Chii, Rhodii, aliique deficiunt, 144. edicto Alexandri reſiſtunt, 209. Athenienſium exercitus, 237. Demetrium & Antigonum reges vocant, 238. Cratem Demetrio mittunt, 246. tres philoſophos legatos mittunt ad Romanos, 333
Athenio rex ſervorum in Sicilia à L. Licinio Lucullo ſuperatur, 363. inter rixantium manus laceratur, *ibid.*
Athenio legatus Athenienſium ad Mithridatem mittitur, 369. ab eo remiſſus tyrannidem Athenis exercet, 370
Athenio Cleopatræ dux Judæos vincit in Arabia, 345
Athenobius mittitur ab Antiocho ad Simonem, 346
Athenodorus Stoicus Philoſophus Ciliciæ præfectus fit ab Octaviano, 547
Athronges paſtor, qui abſente Archelao diadema ſuſceperat, ab eodem reverſo redigitur in poteſtatem. 571. 572
Attalus primus, 261
Attalus Philadelphus, 264. 267. fœdus init cum Romanis, 269. Romanis matrem deûm tradidit, 270. concidit vertigine, moritur, 274 275
Attali Eumenis fratris geſta. 279. & *ſeq.* Romam venit 297. Credens Eumenem obiiſſe, Stratonicem ejus uxorem deſpondit, & in ejus amplexus ruit, *ibid.* veniam tamen conſequitur à fratre, *ibid.* Romam mittitur ab Eumene fratre, 311. benignè ab omnibus excipitur, *ibid.* Erigitur ſpe regni fraterni ad ſe trahendi, quam tamen ſuaſione Stratii medici deponit, *ibid.* & 317
Attalus Philometor, Eumeni Patri in regno Pergami ſuccedit, 331. à Pruſia victus mittit fratrem ad Senatum, 332. Intra Pergamum compulſus oppugnatur à Pruſia, 333. humaniſſimè à Romanis excipitur, *ibid.* & 334. Nicomedi favet contra patrem ejus, 337. regnum Pergamenum obtinet, quod fœdat amicorum ſuppliciis, 347. mœror ejus ob patrata facinora, *ibid.* Agriculturæ ſtudet. *ibid.* munificentiſſima dona mittit Scipioni Africano, 351. moritur, *ibid.* teſtamentum ejus, in quo populum Romanum ſcribit hæredem, *ibid.*
Attilius deprehenſus regi Mithridati inſidias ſtruere, necatur ab eo, 409

B

B*aaſa* bellum habet cum Aſa, 36
Babylon Nimrodi juſſu condi cœpta, 5. Alexandro dedita, 160
Bacchides caſtra ponit in Bezeth, 326. mactat à ſe transfugas, *ibid.* In Judæam cum Alcimo ſecundò mittitur, 329. fugat Judæos, poſtquàm Judas Machabæus cecidiſſet, *ibid.* ædificat urbes munitas in Judæa, 330. mortuo Alcimo ad Regem Demetrium revertitur, *ibid.* relinquit Judæam, nec unquam repetit. 331
Bacchides Eunuchus à Mithridate mittitur ad ſorores, uxores, & concubinas ejus interimendas, 395
Bactriani deficiunt & vincuntur ab Artaxerxe, 102
Bagoas venenum haurit, 150
Bagoas occiditur ab Herode, 566
Balatorus Tyri regnat, 75
Baltaſar ſive *Belshaſar* regnat Babylone, 76. hujus anno poſtremo muri circa fluvium Babylonem extructi, *ibid.* occiditur, 79
Balſamum uni terrarum Judææ conceſſum, 539
Baon 2. Ægypti Rex regnat, 5
Barak Iſraëlem judicat, 25
Barba capit Apameam, 391
Bardanes à Parthis ad capeſcendum regnum vocatur, 627. contendit cum fratre Gotarze de ſumma imperii, *ibid.* conciliatur cum fratre, *ibid.* quem poſtea copias contrahentem vincit. 628. cum bellum Romanis inferre cogitaret, à Parthis occiditur, *ibid.*
Barnabas Antiochiam in Syria mittitur, 623
Baruc ſcripſit prophetias Jeremiæ, & populo legit, 65
Barzapharnes inſidias ſtruit Hircano, & Phaſaelo, 510
Barzillai natus, 27
Baſſus Centurio Flaccum in Judæos ſævientem comprehendens in Italiam reducit, 617
Batyllus confitetur ſe venenum attuliſſe quo Herodes è medio tolleretur, 567
Battaces matris magnæ Sacerdos Romam advenerat, 363
Battus Arceſilao in regno Cyrenaico ſucceſſit, 73
Beleſis regnum Babyloniæ obtinet, 49
Belgius Dux, 252
Belibus Babyloniorum regnum obtinet, 58
Bellum Punicum primum, 258. tertium incipit, 337
Bellum Romanorum cum Perſeo finitur, 308
Bellum Rhodiis indici voluit M. Juventius Talva, cui Tribuni plebis adverſabantur, 312
Bellum Cnoſſiorum, & Gortyniorum cum Rhauclis, 313. navale cum Pœnis init P. Cornelius Scipio Conſul, 338. ſervile in Sicilia, 350. aliud, 362. Bellorum civilium inter reges Syriæ origo, 363. 364
Bello ſervili ſecundo finem imponit Proconſul Aquilius, 364
Bellum Mithridaticum primum ante annos 4. cœptum finitur, 377. ſecundum anno tertio finitur, 381. tertium incipit, 386. quandiu duraverit, 425. 426
Bellum Creticum ſuſceptum à Romanis, 395. piraticum conficitur à Cn. Pompeio, 410
Belli civilis inter Cæſarem & Pompeium initium, 457. ejus apparatus deſcribitur, *ibid.* & *ſeq.* quibus prodigiis in diverſis locis ſignificabatur, 460
Bellum Actiacum erumpit, 532. ejus deſcriptio, 536. 537. decernitur in Cleopatram, 532
Belus Aſſyrius in Babylonia regnat, 25
Benhadad impedit Baaſam in ædificanda Rama 36. Samariam obſidet, 38. Achabo ſe dedidit, *ibid.*
Benjamin naſcitur 10
Bera rex Sodomæ, cum reliquis Pentapoleos regulis rebellarunt, 6
Berenices vindicta, 259. mors, *ibid.*
Berenice Chia Mithridatis uxor ſtrangulatur, 395
Berenice filia Ptolemæi Auletis regno ejus præficitur, 437. occiditur à Patre, 443

Berenice

Berenice (cujus in Actis Apoſtol. fit mentio) naſcitur, 587

Berodac Baladan Rex Babyloniæ, legatos cum muneribus ad Ezechiam mittit, 56

Beſſus Darium aureis compedibus vincit, 171. à Bactrianis dux factus, *ibid.* ſe regem Perſarum vocat, 174. à ſuis deſertus fugit, 177. vinctus & regio indumento ſpoliatus Alexandro traditur, *ibid.* Beſſi horrenda mors, 179

Bethſura capitur ab Eupatore, 323. ad deditionem compellitur à Simone, 342. munitur ab eodem, 344

Bibliotheca Alexandrina, 253

Bibulus in Amanum veniens fœdam plagam accipit. 454. ejus duo filii in Ægypto interficiuntur. 455. Ciceronis de ejus literis querelæ, *ibid.*

Bloſius Cumanus ſeipſum interficit, 353

Bocchoris Saites in Ægypto regnat, 46

Boethus bonus nec poeta, nec civis, 506. 507

Boryſthenes & *Iſthmus*, *Lamaſacus*, & *Abdera* conditæ, 61

Bos, cum ad hoſtiam duceretur, agnum Hieroſolymis parit in medio fani, 645

Boſphorani ſuperantur ab Agrippa, 560. Polemoni traduntur, *ibid.*

Brennus, 252

Brithagoras per omnes terras ſequitur Julium Cæſarem, 455. moritur, 477

M. Brutus Cæſaris interfector, à Catone in Cyprum mittitur, 437. Cæſarem confodit, 482. Cum Caſſio ſolvens ex Italia venit Athenas, 486. Uterque alienas provincias occupat. *ibid.* & 515. Natalem Brutus Sami celebrat, 487. Macedonia, Illyricum totaque Græcia ipſi Senatus conſulto decernuntur, 490. magnos theſauros accipit à Polemocratis uxore pro tutela filii, 492. ad Cæſarem Octav. litteras dat, quibus hortatur ut ſecum redeat in gratiam, 496. altos tamen ſpiritus præ ſe fert in ſuis ad Ciceronem, *ibid.* Ipſi & Caſſio omnia Imperia tranſmarina committuntur, *ibid.* Brutus in Europam ſe recipit, 498. Cum Caſſio Smyrnæ conſilia ordinat inſtruendi belli adverſus triumviros, 499. A Lyciis pecuniam & milites poſcit, 500. Eorum exercitum prælio vincit, *ibid.* Xanthiorum urbem expugnat, *ibid.* Patarenſium oppidum ingreditur 501. teterum oſtenſum ipſi factum, 503. 504. à quo vox hæc. *Tuus ſum, Brute, malus genius. Philippis me videbis iterum*, 503. Acie victus impetrat à Stratone Ægeate ut morituro manum commodet, à quo uno ictu transfixus expirat, 505

Bucephale urbs condita, 188

Buſiridis crudelitas, 19

Byzantium capitur ab Ionibus, 89. Byzantinorum & Chalcedoniorum crudelitas, 111. Byzantium Athenienſibus proditum, 119

C

CAbira capiuntur à Lucullo, 395

Cæcilius Baſſus fingit literas, ſibi à Scipione miſſas. 479. Occiſo Sexto Cæſare ejus legionem accipit, *ibid.* Æquis viribus certat cum C. Antiſtio, *ibid.*

Cæſario quem è Cæſare peperiſſe ferebat Cleopatra, Ægypti Rex dicitur, 500. necatur. 546

Cæſennius Pætus Armeniæ præponitur, 640. Literas ad Cæſarem verbis magnificis, rerum vacuas mittit. 641

Cæſius Codrus Repetundarum poſtulatus damnatur, 585

Caiaphas Simoni in Pontificatu ſuccedit, 586

Cain naſcitur, 4

Cainan natus, mortuus, *ibid.*

Caius Antonius exulat, 435. prælio vincitur a Cicerone filio, 491. a Clodio necatur. 498

Caius & *Lucius* Auguſti ex adoptione facti, audaciores evadunt, 564

Caius deſignatur à Cæſare princeps juventutis, 565. uxorem ducit Lolliam Paulinam, 574. expeditionem parat in Armenios, *ibid.* vulneratur, 576. in urbe Lymira morbo obit. *ibid.*

Caius Caligula Tiberio ſuccedit, 614. ejus ſtatuæ inferuntur in Proſeuchas Judæorum 616. ſorore Druſillâ defunctâ Juſtitium indicit, 617. Pontem 3600 ferè paſſuum fabricat, 618. fit ſibi ſacerdos templumque ſibi extrui jubet, *ibid.* iraſcitur Judæorum legatis quod ipſi non eſſet ſacrificatum, 619. poſitâ tandem ferociâ miſeros potius quàm malos Judæos exiſtimat, quod ipſum naturæ divinæ participem non cenſerent, *ibid.* ſtatuæ ejus novi Jovis nomen imponendum, 620. Agrippæ literis mitigatus ſcribit ad Petronium ne in templo ejus Coloſſus poneretur *ibid.* hujus gratiæ pœnitens alium Coloſſum tranſportandum & repentè in templum collocandum præparat, 621. fortibus monitus ut à Caſſio caveret, fruſtra ſævit in C. Caſſium Longinum *ibid.* occiditur à Chærea qui & Caſſius, *ibid.*

Caius Marius, revertentem ab exilio Metellum aſpicere non ſuſtinens Romam linquit, 364

Calanus Gymnoſophiſta ſe in rogum ardentem jacit, & Alexandri mortem prædicit, 205

Caleb naſcitur, 12

Callicratidas pecuniam à Cyro petit. Cononem Athenienſem ſuperat, varia opera expugnat: fortiter pugnans occubuit, 120

Callimander, dux Antiochi Cyziceni occiditur, 359

Calliſthenes per pueros inſidias Alexandro ſtruit, 182

Calyndenſes à Caunis deficientes dedunt ſe Rhodiis, à quibus defenduntur, 325

Cambyſes ſeu Ahaſuerus Cyro ſuccedit, 81. illi Ægyptum Cambaphens prodidit. Phanes etiam ad eum transfugit, *ibid.* Cambyſis ſtratagema contra Peluſium, *ibid.* Memphim aliaſque Ægypti urbes capit 81. ejus ſævitia in cadaver Amaſi, 82. navales copias in Carthaginienſes fruſtrà parat, ad Æthiopes Macrobios mittit, *ibid.* quos ſubegit, *ibid.* ſororem ſuam uxorem ducit, copias adverſus Ammonios miſſas in arena amittit, *ibid.* Apim occidit, & ſacerdotes verberat, & fratrem occidit, 83. ſororem occidit & Prexaſpis filium illi à poculis transfixit, multaque plura ſacrilegii & crudelitatis facinora edidit, *ibid.* exercitum ducens in Magum proprio gladio excidente è vagina vulneratur, cujus mortem varia prodigia ſignificarunt, *ibid.* & 84

Cambyſes fluvius Pompeianis noxius, 419

Candaces Legati quæ volunt, impetrant à Cæſare, 555. 556

Candaules in Lydia regnat, 52

Canes Alexandro dati quales, 189

Canidius, mutata priore ſententia hortatur Antonium ut Cleopatram remittat, & terreſtri pugna cum Cæſare decernat, 535

C. Caninius in toto conſulatu ſuo ſomnum non videt, 481

Canis Lyſimachi, 250

Cantores hymnorum Judæi ſtolæ lineæ uſum obtinent ab Agrippa contra inſtituta legis patriæ, 644

Cappadocia in formam provinciæ redigitur, 581

Caribus libertas à Romanis conceditur, 313

Carthago diruitur. 339. Carthaginienſes Andriſcum hortantur ut in bello perſiſtat contra Romanos, 338

Carneades Philoſophus Athenienſium legatus, 353

Caſpis civitas magnâ civium ſtrage capitur à Judæis, 321

Caſſandri caput contunditur ab Alexandro, 209. ejus crudelitas in Roxanem, 235. in Barſinem & filium, 237. geſta, 224. 226. 230. 232. 241. moritur, 244

C. Caſſii virtus in retinenda Syria, 449. Parthos repellit, 450. Judæos vincit, *ibid.* auditâ Pharſalicâ clade venit in Siciliam, 460. ad Pharnacem navigat excitaturus eum contra Cæſarem, 461. ſe cum claſſe Cæſari dedit, 462. Jul. Cæſarem percutit, 482. Proconſulis titulum aſſumit, 490. urbes Syriæ in ſuam poteſtatem redigit, *ibid.* Judæos ſui juris facit, 492. ejus literæ ad Ciceronem, *ibid.* 700 talenta argenti à Judæa exigit, *ibid.* per equites Atiobarzanem opprimit, 499. in Aſiam ad Brutum proficiſcitur, *ibid.* Rhodios obſidet, 502. eorum urbem ingreſſus 50 cives ad mortem duci jubet, 25 exilio mulctat, *ibid.* ſpoliat omnes Rhodios, *ibid.* Ariobarzanem occidit, *ibid.* ejus cum Bruto expoſtulationes & concordia, 503. ad Philippos commiſsâ pugnâ, etiamſi plures ex Cæſarianis cecidérant, caſtris exuitur, 504. in pugna ei apparet ſpecies J. Cæſaris à quo in fugam agitur, *ibid.* totum exercitum fuſum ratus, manus ſibi infert, eodem pugione quo Cæſarem violaverat, *ibid.*

Caſſius Parmenſis, ejus litteræ citatæ 494. poſt cladem ad Philippos, recipit ad ſe adventantes, 505. confugit Athenas, 538. ſpectrum videt, *ibid.* occiditur, (erat autem unus ex percuſſoribus Cæſaris.) *ibid.*

Caſſius Longinus præfecturam Syriæ ſuſcipit, 625. priſcum morem diſciplinæ militaris revocat, 628

Caſſius Severus orator ob maledicentiam relegatus, inopiâ tandem vitam finit, 585

Caſtor Mithridatis præfectus Tryphonem necat, 423

Caſtor quidam ditionem Attali & Dejotari defunctorum obtinet, 512

Caſtor Phanagorenſis ſociis populi Romani aſcribitur, 430

Caſtor adoleſcens avum ſuum accuſat, 481

Cathaorum mores, 189

Catilinaria conjuratio, 430

C. Cato tribunus plebis, legem promulgat de imperio Lentuli abrogando, 439

Cato Cenſorius legatos Philoſophos dimittendos cenſet, 333. ejus lepida ſententia de tribus Legatis, 337. ætatis anno 85 moritur, *ibid.*

Cato Minor, qui & *Uticenſis*, peragrans Aſiam, iter pedibus facit, 423. Epheſum venit ad ſalutandum Pompeium, 431. ipſi Cypriaca expeditio à Clodio demandatur, 436. magna cum ſeveritate excipit Ptolemæum Auletem, *ibid.* ingentem & regium apparatum Cypri invenit, 438. ejus diffidentia, *ibid.* continentia, 440. Cyprias opes in urbem deportat, *ibid.* magnâ omnium lætitiâ, ſui potiùs quàm theſauri gratiâ, excipitur, *ibid.* Pompeio inſervit in parandis copiis, 458. Corcyram, devicto Pompeio, concedit, 460. properant ad eum, 461. per arenoſa Africæ deſerta vagatus, Leptim venit, 467. ſibi ipſi manus infert. 479

Catullus Pentapolitanæ Libyæ rector, Judæorum duo millia tumultuantium opprimit, 651. Criminationibus falſis Jonathæ auſcultans tria millia Judæorum occidit, *ibid.* extis defluentibus non ſine maximis animi terroribus, corporiſque tormentis moritur, *ibid.*

Cecrops Ægyptius, traductâ Saitarum in Atticam coloniâ, Athenienſium regnum condidit, 12

P. Celer accuſatur ab Aſianis, 636. 637

Cendebæus præfectus Antiochi, 347. vincitur à Johanne Hyrcano, *ibid.*

Cenſus civium Romanorum, 563

Cerinthus hæreſiarcha, 631

Ceſtius Gallus motibus Judæorum excitatus, Antiochiâ venit in Judæam 646. cùm prope eſſet ut templum caperet, ſine ulla juſta cauſa obſidionem ſolvit, *ibid.* non ſine detrimento Antipatrida ſe recipit. *ibid.*

Cetei uxores duæ, contendunt utra cum marito mortuo viva combureretur. 227

Chærea, qui & Caſſius, Caium occidit, 621

Chalcidem adveniunt naves à Sociis Romanorum, 299

Chaldæi unde ita dicti 8. contra Phœnicas dimicant, 12. illis imperat Nabopollaſar, 62. Alexandrum ſyderum motus docent, & quid illi conſulunt, 167

Chebron in Ægypto regnat, 8

Chedorlaomer ſubegit reges Pentapoleos, 5. cum confœderatis principibus profligat regulos Pentapoleos & Lotum abducit captivum. 6

Chiemaræ factum, 285

Chii defectionem ſollicitant, 112

Chinzirus & *Porus* apud Babylonios regnant, 52

Chreſtus ille Suetonianus non putatur eſſe D. N. Chriſtus, 634

Chreſtus appellatur, Socrates, 367

Chynaladanus ſive *Saracus*, Saoſduchino ſuccedit, 61. à Nabopollaſaro rebelli obſeſſus, ſeſe cum regiis cremat, 62

M. Cicero Moloni Rhodio dat operam, 371. navigat in Aſiam, ubi cum ſummis oratoribus exercetur, 383. Græcè declamat, 384. ejus de Judæis, eorumque religione judicium, 428. commentarium conſulatûs ſui Græcè à ſe compoſitum mittit ad Poſidonium, 434. fit augur, 450. Ciliciam provinciam obtinet, *ibid.* venit Athenas, 451. Ariobarzani Cappadocum regi ſtudet, 453. ob victoriam juſtam partam imperator appellatur, 454. Pindeniſſenſes ſuperat, *ibid.* in Ciliciæ civitatibus magnâ admiratione exceptus, Tarſo in Aſiam proficiſcitur, 455. decretum ipſi à Senatu triumphum diſcordia civilis tollit, 457. imperium ipſi à Catone delatum non ſine vitæ diſcrimine recuſat, 461. orationem pro Q. Ligario ad Cæſarem habet, 480. Antonii potentiam metuens Athenas venit, 483. tres libros de Officiis filio dicat, 487. Antonium bello perſequendum ſuadet, 489. ſub adventum Triumvirorum, urbe cedit, 498. ab emiſſariis Antonii occiditur, *ibid.*

Cilicia Romanis ſubjugatur, 430

Cimmerii ex Europa in Aſiam trajiciunt, 61

Cimon multas urbes à Perſis capit, 102. Perſas navali & terreſtri prælio ſuperat. Phœnicum & Cypriorum claſſem cepit, 103. totam Cherſoneſum Athenienſibus projecit, *ibid.* in Cyprum mittitur cum claſſe, 106. moritur, *ibid.*

Cinna & *Carbo* in clariſſimos Romanos ſæviunt, 476

Cizici obſidio ſolvitur, 390

Cizicenis libertas adimitur, 585

Claudius Tiberius vide Tiberius.

Claudius Cæſar, imperator à militibus declaratur, 621. Mithridatem Iberum ad recipiendum regnum domum remittit, *ibid.* Judæos prohibet à commotionibus, 622. quos tamen permittit Majorum moribus uti, *ibid.* Agrippam ad curam ſui regni mittit, *ibid.* cuſtodiam ſtolæ Pontificalis Judæis permittit, 625. Cumanum mulctat exilio, 632. refert de immunitate Coïs tribuendâ, 633. extinguitur. 635

Claudius Felix, Procurator in Judæam deſtinatur, 632

Clearchus Lacedem. à Cyro dux copiarum factus, 123

Clearchus Heracleæ tyrannus, 142. in Dionyſiis *ſive* Bacchanalibus trucidatur, 145

Clearchus Ponti, 245

Cleochares, quem Sinopenſibus præfecerat Mithridates, tyrannicè res adminiſtrat, 398

Cleomenes Laced. Rex, 262
Cleon ſervorum contrahit exercitum, 350
Cleopatra Ptolemæi filia aufertur ab Alexandro marito & datur Demetrio Soteri, 340
Cleopatra Philometoris ſoror & conjux, filio ſuo paternum regnum aſſerere conatur, *ibid.*
Cleopatra Demetrii Nicatoris uxor, conjugium ſuum, & regnum Antiocho fratri Demetrii captivi mariti ſui offert, 346
Cleopatra Antiochi Grypi mater, veneno, quod filio paraverat extinguitur, 358
Cleopatra Phyſconis uxor regnat cum filio 10 annis, 358. ab Alexandro filio interimitur, 369
Cleopatra filia Ptolemæi Lathuri, uxor Ptolemæi Alexandri, regnat 6 menſibus, 381
Cleopatra Ptolemæi ſoror movet Cæſarem contra fratrem, 467. regnum à Cæſare qui mancipium ejus primo ſtatim aſpectu factus eſt, obtinet, 473. fratre altero demerſo ſuperſtiti jungitur, *ibid.* Cæſari filium parit, quem Cæſarionem appellat, 474. poſt Cæſaris diſceſſum conſuetudinem habuiſſe dicitur cum ſeniore magni Pompeii filio, *ibid.* Romam venit, 479. quatuor legiones mittit ad Dolabellam, 490. Caſſio minaciter expetenti copias denegat, 498. Naufragium, dum proficiſceretur ad Cæſarem & Antonium paſſa, domum redit, 502. venit ad Antonium, 507. redit in Ægyptum, *ibid.* pro vetere Bibliothecâ Alexandrinâ, novam condit, 517. verita ne Octavia abſtraheret à ſe Antonium, eum deperire, ſimulat, 526. movet Antonium ad ulciſcendam de Herode, Ariſtobuli necem, 528. Judææ, & Arabiæ partes quaſdam cum multis urbibus obtinet ab Antonio, 529. de ſtupro Herodem ſollicitat, 530. Iſidis nomine reſponſa dat populo, *ibid.* viginti millia talentorum, commeatuſque per bellum exercitui præbet. 531. Suſpicionem Antonii, de ſe ſollicitat, 533. prodigiis territa obtinet ab Antonio, ut pugnam cum Cæſare decernat, 535. & claſſe bellum gerat, *ibid.* fugit ſigno, 537. ut tutò in Ægyptum adnavigare poſſet, victoriam mentita, proras coronat. 538. ſibi infenſos occidit, *ibid.* Iſthmum trajicere conatur, ſervitutem, & bellum fugiens, *ibid.* varia genera venenorum colligit, 539. clàm Antonio, ſceptrum aureum, coronam auream, &c. Cæſari mittit, 540. occultè ipſi promittitur impunitas ſi occidiſſet Antonium, *ibid.* ex ſermonibus Thyrſi credit Cæſarem amore ſuo captum 541. Cleopatræ legationi, criminando palàm, ſecretò pollicendo reſpondet Cæſar, *ibid.* Cleopatra proditionem Peluſii, ſupplicio uxoris & liberorum Seleuci, à quo traditum eſt, tegit, 542. Medici Olympi operâ utitur ad tabem ſibi inducendam, 544. à quo incœpto terretur, objectis minis, & terroribus de liberis, *ibid.* Aſpidis morſu perit, 545. ejus imaginem cum aſpide brachio affixâ in triumpho traducit Cæſar, *ibid.* Sepulturam ejus honorificè curat Cæſar, *ibid.* tempus vitæ ejus, regnique. *ibid.*
Cleopatra Σελήνη in triumpho ducta, Jubæ in matrimonium datur, 548
Cleophis regina Alexandri ſcortum, filium ei parit, 184. 188
Clitarum natio ad deditionem per M. Trebellium cogitur, 612
C. Clodius Aſiam provinciam obtinet, 442
Cn. Octavius Dioſcurorum religione motus, Perſeum in templo Caſtoris & Pollucis, inviolatum relinquit, 308. Legationis Romanæ in Syriam princeps, Laodiceæ à Leptine interficitur, 324. ſtatua ipſi decernitur, 325
Cn. Dolabella mittitur in Ciliciam, 382. repetundarum accuſatus damnatur, *ibid.*
Cn. Domitius Calvinus Aſiam finitimaſque provincias adminiſtrat, 466. tranſmittendo ad Cæſarem etiamſi illicò expiravit, tamen aliis exemplum dedit profugiendi ab Antonio, 535
Cn. Piſo ſucceſſor Germanico conſtituitur, 581. ejus amicitia renunciatur à Germanico, 583. accepto nuntio de morte Germanici lætatur, *ibid.* accuſatur quaſi reus mortis ejus, 584. actum de ſe eſſe ſentiens, ſuo ſe jugulat gladio, *ibid.*
Cn. Pompeius, *vid.* Pompeius.
Cn. Sentius Syriæ præſes deligitur, 583
Cnidiis libertas conceditur à Cæſare, 462
Codropolis, terminus diviſi inter Antonium & Octavianum imperii, 509
Cœni geſta & mors, 184. & *ſeq.* 191.
Comagenam dat Auguſtus Mithridati cuidam, 557. C. Caligula Antiocho, 614
Cometes effulget non minor Sole. 335. *vid.* 349. 357. alius poſt mortem Cæſaris, 485
Concilium Apoſtolorum Hieroſolymis habitum, 631
Connacorix Heracleotas prodit Romanis, 399
Conon Athenienſium claſſem amittit, 121, 122. ad Artaxerxem ſcribit, & ab eo dux factus eſt navalis belli, 130. Rhodum annona Ægyptiaca replet, 131. ad regem Perſarum profectus, accuſat Tiſſaphernem, 132. Lacedæmonios ſuperat, 134. Athenarum muros inſtaurat, *ibid.* Sardibus vinctus detinetur, 135. ad regem adducitur, *ibid.*
Conſules ſibi metuentes ab Octaviano, fugiunt ad Antonium, 531
Coponius Judeæ in provinciam redactæ primus procurator, 578
Corinthus evertitur à L. Mummio Conſule, 339
Cornelia uxor Pompeii, & Sextus ejus filius in Cyprum refugiunt, 464
Cornelius Gallus præmiſſus ab Octaviano Paratonium occupat, 541. naves Antonii circumventas partim incendit, partim ſubmergit, 542. morte voluntaria damnationem prævenit ſenatûs, 551
Cornelius Tacitus Chriſtum refert per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectum fuiſſe, 607
Cornelius Centurio monetur ab Angelo, ut Petrum Apoſtolum accerſat, 622
Cornificius mittitur ad bellum Syriacum contra Cæcilium Baſſum, 482. Occiſo Cæſare Africa vetus ipſi datur, *ibid.*
Coſis Regis Oræſis frater occiditur à Pompeio, 419
Coſſæi ſubjugantur ab Alexandro, 206
Coſſutianus Capito lege Repetundarum damnatur, 657
Coſtobarus rejicitur (novo genere apud Judæos repudii) ab uxore Salome Herodis ſorore. 550
Cotta Heracleam fruſtrà oppugnat, 396. captam ſpoliat, 399. Ponticus idcirco appellatur, 400. latus clavus ipſi abrogatur, 404
Cotys Armeniam minorem recipit à Caligula, 616
Craſſus Pontifex Maximus bellum adminiſtrat contra Ariſtonicum, 352. Græcæ linguæ peritiſſimus, *ibid.* ejus ſeveritas in magiſtrum ἀρχιτέκτονα, *ibid.* mors, 353
Cretenſes inter ſe diſſidentes, adventu Q. Minutii legati in ſpem pacis veniunt. 296. Senatuſconſulto iis interdicitur mutuatio pecuniæ, 365. inter ſe diſſentiunt quid faciendum cùm duras ipſis Romani conditiones imponerent, 400. A Metello obſeſſi ſitim urinâ ſedant, 405
Critolaus Philoſophus, Athenienſium legatus ad Romanos, 333
Crœſus natus, 68. in Lydia regnat, 74. ad eum ſophiſtæ &

Solon confluunt, *ibid.* filium & regnum amiſit, *ibid.* Delphicum oraculum conſulit, 75. Halym fluvium trajicit, à Cyro ſuperatur, incendio damnatur, & liberatur, 76. Delphos miſſis ſuis vinculis de oraculo queritur, *ibid.*
Crudelitas mira, 271
Cumeri & alii Alcibiadem accuſant, 120
Cuſpius Fadus totius Regni Agrippæ fit præſes, 624. dat operam ut tota Judæa purgetur à latrociniis, 625
Cyaxares Phraorti ſuccedit, 61. Prælio ſuperat Aſſyrios, 62
Cyaxares 2us. Aſtyagis filius ſeu *Darius Medus* naſcitur 67. ſuccedit Aſtyagi in regno Mediæ 75. Chaldæorum imperium à Cyro accipit 79. filiam ſuam unicam & hæredem Cyro collocat *ibid.* moritur, *ibid.*
Cydoniatæ Apolloniatas calcatâ fœderis religione, aggreſſi, viros interficiunt, 301
Cypriæ civitates à Perſis deficiunt, 146
Cyprium decennale bellum finitur, 138
Cyprus iterum in ſervitutem redigitur, 90
Cyrenaicum regnum finitur, 109
Cyrene provincia, teſtamento Ptolemæi Apionis, datur populo Romano, 385
Cyrenenſes, & *Aſiatici* reſcripta obtinent ab Auguſto pro ſuo jure conſervando, 562
Cyrus natus, 67. Ab Aſtyage avo accerſitus in Mediam, 72. Cyrus à Cambyſe patre imperator exercitus Perſici conſtituitur, 75. Armenium cum filio ſuperat. Cum Cyaxare Babylonios, & Crœſum ſuperat, fines Babyloniorum invaſit, & Gadaras profligat, *ibid.* Exercitum ſub Aduſio ad Cares mittit, 77. Phrygiam operâ Hyſtaſpis ſubigit, *ibid.* verſus Ecbatana contendit, & Lydis arma adimit, *ibid.* Aſſyriis bellum infert. Gyndem amnem, in quo equum amiſit, in 360 alveos diduxit, 78. Chaldæos prælio fudit, & Babylonem obſidet, *ibid.* fluminis alveum pervium reddidit, urbemque invaſit, *ibid.* filiam & hæredem Cyaxaris duxit, 79. veniam dat Judæis redeundi in patriam, *ibid.* quomodo interiit, incertum, 80. ejus ſepulchrum violatum reſtaurat Alexander. 202
Cyrus à patre miſſus contra Athenienſes, 118. Conſobrinos occidit, 121. in fratrem rebellare parat, 123. ducit exercitum in Aſiam contra fratrem, 125. in prælio occiditur, cujus caput, & brachium ab Artaxerxe in triumpho circumferuntur, 126

D

D*Amocides* ſive *Democedes* medicus Darii, 85
Dan natus, 9
Daniel interpretatur ſomnium Regis, & honoribus cum ſociis afficitur, 66. ſomnium de quatuor beſtiis, 76. Viſum arietis & hirci, *ibid.* Exponit Baltaſaro ſcriptum in pariete, 78. In foveam leonum à Dario conjectus, 79. Dum precatur Angelus Gabriel illum inſtruit, *ibid.* Ejus viſio ad Tigrim fluvium. 80
Daphne ſuburbanum Antiochiæ, ejus ſitus, 244
Darius Hyſtaſpis filius naſcitur, 76. equi hinnitu regnum adeptus, 85. an, initio regni, conſortes poteſtatis habuerit ſex reliquos Magnates quibuſcum Magos ſuſtulerat, *ibid.* Atoſſam ſeu Vashtin uxorem duxit. Orœtem occidit, pedem luxavit, & ſanatur, *ibid.* Confirmat edictum Cyri de ædificando templo, 86. Intaphernem occidit cum filio. Ingens ejus convivium, in quo Vashtim repudiat. Eſtheram adſciſcit, 87. Claſſem ad Cycladas mittit, 88. Tributa exigit, 91. obiit, 93
Darius Medus vide *Cyaxares II.*
Darius Ochus moritur, 122
Darius quidam ex ſervo rex factus à Bagoa Eunucho, 150. Sanballetem miſit in Samariam, *ibid.* Numeroſus ejus exercitus, 155. in Charidemum iraſcitur, Pharnabazo Memnonis imperium tradit, Euphratem trajicit, Græcorum conſilium rejicit, *ibid.* in equâ Alexandrum effugit, ipſius mater & filiæ capiuntur, 157. filiam Alexandro offert in uxorem, 165. in equâ ex prælio fugit, 166. ejus theſauros Alexander nactus eſt, 167. captivus abducitur, 171. occiditur, 173
Datames Satrapa ſe Dario opponit, 144
David natus eſt, 28. ungitur *ibid.* ad Achiſch regem recurrit, Geshuritas, &c. interfecit, relictis Philiſthæis Ziglagem contendit, 29. Saulis mortem deplorat, & Hebrone rex unctus Maacham in uxorem ducit, inter ejus partes & Isboſethi bellum, ad eum deficit Abner, quem Joab occidit. Tertiò inungitur, Hieroſolymam occupavit, duplici clade affecit Philiſthæos, Sionem ædificavit, 30. Nathani aperit conſilium de extruendo templo *ibid.* Syros Damaſcenos ſuperat, ejus legati inhumaniter excepti ab Hanun, per Joabum Ammonitas & Syros profligat. Ei Syri ſuperati ſerviunt, Bathſebam adulterio polluit, à Nathane convictus reſipuit, 31. cenſu populi inſtituto iram Dei accendit, 32. Levitis officia ſua aſſignavit, *ibid.* Salomonem ungi curat, moritur, *ibid.*
Deborah Jabinium profligavit, 25
Decennales ludi celebrantur, 585
Decimii moderatio apud Rhodios, 307. 308
Decimus Brutus, unus ex percuſſoribus Cæſaris, juſſu M. Antonii jugulatur, 497. in morte pudendum timorem prodit, *ibid.*
Dejoces Ecbatana condit, regnum ad Halym fluvium propagat, 58
Dejotarus occidit Mithridatis præfectos, 390. recipit Armeniam minorem à Pompeio, 424
Dejotarus, filius, Ciceronis pueros ſecum in regnum ducit, 452. Domitium Calvinum rogat, ut ipſi ſuccurrat contra Pharnacem, 461. ſubmittens ſe Cæſari Armeniam tamen minorem amittit, 475, 476. mortuo Cæſare, res ſibi ablatas recuperat, 484. tranſit ad Cæſarem, 535
Deliquium Solis, Thallus appellat tenebras in Chriſti paſſione obortas. 581
Dellius hiſtoricus turpi conſuetudine Antonio devinctus, 520
Delos, ei parcunt Perſæ Græciam vaſtantes 96. ob ſanctitatem loci, inducias quaſdam, hoſtibus ibi ſibimet invicem occurrentibus, efficit, 306. ſpoliatur ab Athenodoro pirata, 404
Demas S. Paulum relinquit, 646
Demetrius Poliorcetes Petram oppugnat, ad Babylonem miſſus Halycarnaſſum liberat, 235. ejus geſta, 232, 237, 243, 246. moritur, 248
Demetrius Phalereus, à Ptolemæo Philadelpho relegatur 249. in honorem apud eum reſtituitur *ibid.* ejus curâ Bibliotheca Alexandriæ inſtituitur, librique Sacri in Græcam linguam vertuntur, 253
Demetrius Ægypti rex moritur, 260. 261
Demetrius Seleuci Philopatoris filius fruſtrà petit à Romanis reſtitutionem in regnum patrium, 321. fugam ab urbe Roma meditatur, 325, 326. defertur in Lyciam, 344. Lyſiam interficit, *ibid.* cognomentum Soteris à Babyloniis adipiſcitur, *ibid.* accuſatione Alcimi contra Judam Maccabæum accenſus mittit Nicanorem ducem in Judæam, 327. Ariarathem regno ſuo expellit, 331. Orophernem contra ſe

machinantem deprehendit, 334. vinctum Seleuciæ cuſtodiri jubet, *ibid.* omnibus inſenſus ob mores, *ibid.* parat bellum contra Alexandrum Balam, *ibid.* ambit amicitiam Judæorum, 335. in bello occiditur, *ibid.*

Demetrius major natu filius Demetrii Soteris, auditâ Alexandri Balæ ſocordià, venit cum militibus in Ciliciam, 338. ſolus regnum Syriæ obtinet, 340. ejus ſævitia in Ptolemæi milites, *ibid.* Sacerdotium Jonathani confirmat, *ibid.* dimittendo milites, hoſtes ſibi reddit, 341. ſævit Demetrius Nicator in adverſarios, *ibid.* patris crudelitatem ſuperat, *ibid.* affligit Jonathanem, *ibid.* amicitiam cum Simone poſtea init, 344. bellum Parthis inferre ſtatuit, 345. exercitu amiſſo in poteſtatem hoſtis venit, *ibid.* à Cleopatra vocatus Ægypto bellum infert, 355. abſente eo, deficiunt Antiochenſes, Syriæque civitates, 356. victus Tyrum petit, *ibid.* varia narrantur de morte ejus, *ibid.*

Demetrius Eucarus, quartus Antiochi Grypi filius, Damaſci rex conſtituitur, 366

Dentium ordo duplex in Dripitine Mithridatis filia, 415

Dentium ordo ſuperior uno continuo oſſe extento ſuppletus invenitur in aliquo ex filiis regis Pruſiæ, 337

Dercyllidas varias urbes brevi tempore capit, 129. inducias cum Pharnabazo facit, *ibid.* & 130. in Cariam ſe transfert, ibique pacem cum Pharnabazo & Tiſſapherne facit, 130

Deſcriptio orbis Romani fit à Cæſare, 567

Diæus Achæorum Prætor, vincitur à L. Mummio conſule, 339

Dianæ templum conflagravit, 145. fanum ſpoliatur à Pruſia, 332

Dicæarchus impius, 276

Didio ſe dedunt gladiatores qui pro Antonio certarunt, 539

Dina Jacobi filia naſcitur 9. à Sichemo rapitur 10

Dino apud Rhodios ſuos agit, quò minùs naves ad Romanos mittantur, 298. ſupplicio afficitur, 308

Dio princeps legationis Alexandrinæ per inſidias necatur, 438

Diocles à Mithridate cum magno auri pondere ad Scythas miſſus, ad Lucullum transfugit, 392

Diocles Phœnix, captivus, Terentiæ Ciceronis uxori donatus, ab ea manumittitur, 548

Diodorus Mithridatis prætor Senatum Adramyttenorum in gratiam regis occidit, 375. inediâ ſeipſum conficit, *ibid.*

Diodotus Elmachuelem hortatur ut ſibi tradat Antiochum Alexandri puerum reducendum ad regnum patris ſui, 341. Demetrium fugere compellit poſtquam impoſuerat Diadema capiti Antiochi pueruli, *ibid.* humanitas ejus erga Jonathanem, *ibid.* & 342. occidit per fraudem Antiochum Theon, 344

Dionyſius quidam Alexandri Sellam conſcendit, 210

Dionyſius Heracleæ rex moritur, 240

Dionyſius Aſtronomus, 248

Dionyſius Mithridatis dux, de ſpelunca tractus, epoto quod habebat, veneno, expirat, 391

Dionyſius Halicarnaſſæus antiquitatum Romanarum libros ſcribere incipit, 563

Dionyſius, qui ſcripſit de ſitu Orbis, ab Auguſto mittitur in Orientem, 574

Dionyſius Areopagita convertitur ad fidem, 634

Dioxippus nudus Macedonem armatum occidit, 195

Dolabella, vide Cneius,

Dolabella Conſul irrumpit in Aſiam, 488. ubi teterrimè ſe gerit, 489. hoſtis à Senatu judicatur, *ibid.* perſequendi eum poteſtas Caſſio, Brutóque datur, 493. in Ciliciam veniens Caſſii præſidia vincit, *ibid.* Laodiceam pervenit, *ibid.* pugnâ vincitur à Caſſio, 495. captâ Laodiceâ ſatellitii cervicem feriendam præbet, *ibid.*

P. Dolabella Africæ Proconſul Tacfarinatem occidit, & bello Numidico finem imponit, 585

Domitius Aenobarbus, unus ex percuſſoribus Cæſaris, in fœdus recipitur ab Octaviano, 509

Domitius Corbulo retinendæ Armeniæ præponitur, 635. cum Quadrato contendit, *ibid.* Armeniam ingreſſus caſtella aliquot capit, 637. totam Armeniam ſubjugat 639. in Syriam abſcedit, *ibid.* auctam habet poteſtatem, 641

Doras pecuniâ conductus à Felice, Jonatham ſummum Sacerdotem perimit, 635. 636

Doris uxor Herodis ab eo ejicitur è Regia, 567

Doritæ, qui Cæſari ſtatuam in Synagoga poſuerunt, corripiuntur à Petronio, 622

Dorylaus à Cnoſſiis dux creatur, 357

Dorylaus dux Mithridatis à Sylla ſuperatur, 374

Doſitheus & *Soſipater* Judæ Maccabæi duces, ad Characem plures quam decem mille perimunt, 321

Druſilla, Herodis Agrippæ filia, naſcitur, 616

Dynamis Aſandri vidua, Pharnacis filia, poſt mortuum Scribonium, uxor datur Polemoni. 560

E

Eclypſes inſignes tres, 44

Eclypſis ſolis horrenda, 236

Eclypſis lunæ, Alexandriæ obſervatur, 296. aliæ eclypſes, 345. 427. 569. 580. 627.

Eclypſis ſolis ferè totalis, 362. alia ante civile Cæſaris & Pompeii bellum, 451. aliæ eclypſes, 456. 577. 625. 637

Ehud interemit Eglonem, 25

Ela ſuccedit Baaſæ, tollitur à Zimri cum tota familia Baaſæ, 37

Eleazar pontifex, 254

Eleazarus naſcitur 258. tormenta patitur pro religione, 310

Eleazar Avaran Elephantem interficit, à quo ipſemet oppreſſus, interit, 323

Eleazarus quinque cubitorum homo, 615

Eleazarus Dinæ filius, latronum princeps vinctus Romam tranſmittitur, 635

Eleazarus Ananiæ Pontificis filius argumentum dat apertæ defectionis à Romano imperio, 646

Eli ſacerdos natus, 26. judicat Iſraelem, 27. Occiſis filiis, & Arcâ captâ, moritur, *ibid.*

Eliakim ſuccedit Joſiæ, 61

Elias curru igneo ſublatus, 39

Eliſæus aquam miraculosè exercitui miniſtrat, 39

Elizabetha uxor Zachariæ concipit, 565

Elon judicat Iſraelem, 26

Elulæus Tyriorum rex deficientes Gittæos retraxit, 55

Encænia Templi à ſe intra annos 9. & ſex menſes inſtaurati celebrat Herodes, 563

Enoch natus, 4. translatus, *ibid.*

Enosh filius Sethi natus, 4. mortuus, *ibid.*

Epaphroditus Philippenſium miniſter S. Paulo inſervit, 644

Epheſus ſubmerſa. 245

Epheſii Athenienſes ſuperant, 118

Epheſii ſeverè mulctantur à Sylla, 378

Ephron urbs radicitùs evertitur, 321. 322

Epicrates dux Antiochi Cyziceni, pecuniâ corruptus, Scythopolin Judæis prodit, 359

Epicurus Scholam aperit, 236

Epocha Ægyptiaca, *Alkept* appellata, unde deducta, 552
Eratoſthenes moritur, 277
Eros cùm videretur Antonium (nam & ipſe id rogavit) interfecturus, ſemetipſum interfecit, 543
Eſaias, & *Joel* in Judæa. *Jonas*, *Hoſeas*, & *Amos* in Iſrael claruerunt, 43. & 44
Eſaiæ Prophetæ autoritas perperam uſurpatur ab Onia de extruendo, in Ægypto templo, 336
Eſarchaddon rex Aſſyriæ, Babyloniæ regnum occupat, 59
Eſau villoſus naſcitur, 8. Duas uxores Hitteas duxit, *ibid.*
Eſdræ libri 4. Scriptor, 75
Evagoras rex Cypri primò victor, poſteà victus à Perſis, 138. de pacificatione legationem mittit ad Artaxerxem, *ibid.* à Nicocle Eunucho per inſidias obtruncatur, 140
Evander Cretenſis, Eumeni inſidiatur, 297
Eudoxus clarus in Ægypto, 141
Evechous ſeu *Belus* ex quanam familia oriundus 8. apud Chaldæos imperare cœpit, *ibid.*
Euergetes, Cacergetes, & Phyſcon appellatur, 303
Evilmerodach ſucceſſit Nebuchadnezaro, 74. occiditur, 75
Eumelus à fratre Satyro ſuperatur, ejus crudelitas, 236. Eumelus Boſphori rex moritur, 240
Eumenes fugit à Leonnato, 214. à Perdicca Satrapes Cappadociæ factus, 216. Eumenis geſta, 220. uſque ad 230. proditur & occiditur, 229
Eumenes ebrietate perit, 261
Eumenis acta, 279. *& ſeq.* Eumenis legatio, 288. fratres Romam mittit, 290
Eumenes bellum parat adverſus Perſeum, 297. Ad Chalcidem in Bœotia navibus accedit cum Attalo, & Athenæo fratribus 299. ejus honores communi Achæorum decreto tolluntur, 301. curâ fratris Attali eidem reſtituuntur, *ibid.* Diverſa de ipſo traduntur, 304. Romam adveniens ex Italia jubetur excedere, 314. moritur, 331
Eunuchus Cleopatræ, ſerpentibus ſe mordendum præbet, 544
Eunus ſervus, Syrus ortu, author belli ſervilis in Sicilia, 350
Eupator ingentem exercitum congregat adverſus Judæos, 322. violat juramentum Judæis præſtitum, 323
Euphranor Rhodius fortiter pugnando in prælio navali, perit, 472
Euridice, 237
Euſebius corrigitur, 349
Eutychus Agrippæ libertus eum prodit apud Tiberium, 614
Eutychus adoleſcens vitæ reſtituitur à S. Paulo, 638
Ezechias naſcitur, 48. fit conſors regni cum patre Achaz, 52. templum purgat, *ibid.* ſerpentem æreum contudit, legem decimarum revocat, 53. ſanitatem à lethali ulcere, & vitæ prorogationem obtinuit, reductione ſolaris umbræ confirmatur, 55. & 56. theſauros ſuos oſtentat Babyloniis, 56. ſepultus, 58
Ezechiel viſionem habet, 69. & vocatur, *ibid.* Hieroſolymam per ſpiritum defertur, *ibid.* vaticinatur contra Ægyptum, 70. & Tyrum, 71. ejus viſio de Eccleſiæ reſtauratione, 73
Ezra Hieroſolymam ab Artaxerxe mittitur, jejunat, flet, & populum congregat, 104. legem Dei legit & exponit, 106

F

F*Actio* Hieroſolymis trifariam dividitur, 649. ad duas partes redit, *ibid.*
Fames ſub Claudio Cæſare, 623
Felix ſuperatur à Phaſaelo, 499
Felix Judææ procurator Druſillæ formâ capitur, 634. concionante S. Paulo tremit. 639. Judæos ferocientes compeſcit, *ibid.* S. Paulum vinctum relinquit, 640
Feſtum Dedicationis inſtituitur, 318
Filia, inter Judæos hæres, intra paternam tribum nubere tenebatur, 21
Fimbria licentiam militibus ſpoliandi ſocios indulget, 373. poteſtas ei adimitur per Flaccum, *ibid.* milites incitat contra Flaccum, *ibid.* Flaccum, Romanum ſaltem conſularem, ſi non Conſulem interficit, 375. Imperator appellatur, *ibid.* ſævit in aſtantes innocentes ne fruſtrà vacui pali poni viderentur, *ibid.* hoſtes ſomno gravatos opprimit, *ibid.* fugat Mithridatem, *ibid.* Ilienſium urbem undecimo die capit, de quo jactat quaſi ipſo Agamemnone ſuperior eſſet, 376. Cùm milites nullo modo incitare poſſet adversùs Syllanum exercitum, ferro ſe trajicit, 377, 378. interficitur à ſervo, qui ſeipſum quoque interficit, 378
Flaccus Abillius fit Ægypti Præſes, 591. Judæos Alexandrinos Caio obnoxios reddere ſatagit, 615. permittit Alexandrinos in Judæos ſævire, 616. ex Senatu Judæorum verberibus concîdit, 617. exul, tandem Caii juſſu occiditur, 618
Flaccus Pomponius moritur, 609
Flavius Gallus ſagittis transfixus à Parthis moritur, 523
Fons in Alexandri tabernaculo erupit, 179
Fonteius Capito mittitur ab Antonio ad Cleopatram in Syriam adducendam, 520. abſolvitur, 585
Fulgur, Alexandri milites territat, 165
Fulvia Antonii uxor viriliter ſe gerit contra Octavianum, 507. moritur, 509
Furnius ab Antonio mittitur in Africam, 512

G

T*ῶν Γαβινίων* nomine quinam intelligendi, 551
A. Gabinius mittitur à Sylla ad Murenam, 380. proficiſcitur ad Syriam, 437. vincit Alexandrum Ariſtobuli filium, *ibid.* reducit Judæorum politiam in formam Ariſtocratiæ. *ibid.* Ariſtobulum cum filiis Romam remittit, 441. Parthico negotio, quod ſuſceperat, omiſſo, in Alexandrinos quæſtûs causâ proficiſcitur, *ibid.* captum Archelaum pecuniâ acceptâ dimittit, 442. quem poſteà in pugna occidit, *ibid.* Mithridatem & Orſanem dimittit, 443. accuſatur à Cicerone, *ibid.* Conſules ipſi ſtudent, *ibid.* revertitur in Italiam, 445. tres factiones eum poſtulant, *ibid.* abſolvitur de Majeſtate, repetundarum damnatur, 446
Gabriel Angelus mittitur ad Zachariam, 565. ad B. Virginem Mariam, 566
Gad natus, 9
Gadarenſes apud Herodem accuſati, dimittuntur, 555
Galaaditis civitates à Juda Maccabæo capiuntur, 320
Galadenorum Regina bellum cum Parthis gerit, 366
Galatia fit Provincia Romanorum, 552
Galatæ, regnum Eumenis infeſtant, 310 eis ut ſuis legibus utantur concedit Senatus, 315. expugnati, 265. magno gaudio S. Paulum excipiunt, 636. errantes,

ab eo ſcriptâ epiſtolâ ad veritatem revocantur, 637
Galba interimitur, 648
Galilai pugnant cum Samaritanis, 631. 632
Galli, 252, 253. trucidantur, 256. Galli, 266
Gallio L. Annæi Senecæ frater Proconſul Achaiæ, 636
Gallo-gracia, 256
Gangarida gentes ubi, 190
Ganymedes Arſinoen ad Ægyptios traducit, 469
Gaos navalis exercitus prætor ab Artaxerxe deſecit, 139. dolo quorundam occiditur, *ibid.*
Garamantum Rex Legatos populo Romano mittit, 585
Gaza ab Alexandro capta, 161
Gazenſes unde tempora dinumerant, 434
Gedalia Judæorum reliquiis præficitur & occiditur, 72
Gedeon Madianitas fudit, Succuthanos & Penuelitas caſtigavit, Zebam & Zalmunnam interfecit, ex inauribus Ephodem conflavit, 25
Gela urbs Siciliæ condita, 59
Gellius Publicola M. Bruto inſidiatur, 498
Geminius certum facit Antonium quo in periculo res illius Romæ eſſent, 532
Geminus inſignis Mathematicus, 384
Georgius Syncellus arguitur, 552
Germanicus Druſi filius, cogente Auguſto, à Tiberio adoptatur, 577. Oriens ei decernitur, 581. Apollinis oraculum conſulit, *ibid.* In Armeniam proficiſcitur, 582. Ægyptum viſit cognoſcendæ antiquitatis causâ, *ibid.* moritur, non ſine ſuſpicione veneni, 583. mors ejus omnibus niſi Tiberio & Liviæ, dolori eſt, 584. honores ei decernuntur, *ibid.*
Geſſius Florus Procurator Judææ, 643. nullis lucris ſatiabilis Judæos inſolenter affligit, 645. ut gens Judæorum ab Romano abrumperetur imperio, ſedulò auget calamitates, *ibid.*
Gladiatores fortiſſimè certant pro Antonio, & Cleopatra, 539
Glaphyra, Alexandro viro ejus à Patre Herode ſtrangulato, remittitur ad Archelaum Cappadocum Regem, 566
Gorgias contra Judæos bellum fovet, 319. Joſephum cum ſuis Judæis fugat, 320
Gotarzes necem Artabano patri præparat, 627. in Hyrcaniam fratri Bardani conciliatus abit, *ibid.* copias deinde contra fratrem contrahens ab eo vincitur, 628. Occiſo fratre à Parthis, potitur regno, *ibid.* vincit Meherdatem, cujus aures abſcindit, 629. morbo obit, *ibid.*
Graci juſſi naves hyppagogas Dario parare, 94. exercitum Xerxis profligant, Perſarum naves incendunt, cum inſulanis fœdus ineunt, 99. à Perſis in Ægypto ſuperati, 105. horum triremes 50 ſubvertuntur, 106. dum ex Aſia in patriam redeunt, varia damna patiuntur, 128. omnes exceptis Thebanis pacem ab Artaxerxe oblatam recipiunt, 140. pacem inter ſe renovant ſuaſu Artaxerxis, 141. Græci à Perſis mutilati Alexandro occurrunt, 169. reficiuntur à Macedonibus, à Gallis infeſtantur, 253
Grotius errat in tempore, quando ſecunda Epiſtola ad Theſſalonicenſes ſcripta ſit, aſſignando, 635
Gyges obtruncato Candaule, uxorem ejus, libertatem, & regnum Lydiæ obtinuit, 54. Delphos donaria mittit, Colophonem urbem vi cepit. 55
Gymnoſophiſta, 196

H

HAbbakuk prophetat, 64
Hadar, ſive *Hadad* rex Idumæorum tempore Moſis, 19
Hagar Iſmaelem peperit, 6
Haggaus reprehendit Judæos, 86
Halyattes ſenior regnat in Lybia, 47. junior regnat, 63. recuperat valetudinem, & ſocietatem cum Mileſiis init, *ibid.*
Haman Mordecaio infenſus, 88. mandatum impetrat de occidenda Judæorum gente. *ibid.* in crucem agitur, *ibid.*
Hananias pſeudopropheta redarguitur, 68. moritur, 69
Hannibal Alpes ſuperat, 266. & Romanos, 267. domum redit, 271, 272. ad Antiochum fugit, 277. bellum in Romanos ſuadet, *ibid.* cum Scipione colloquium, 278. Cretam profugit, 287. ad Pruſiam contendit. 288. Hannibalis ſtratagema, 288. & 289. mors, *ibid.*
Haran naſcitur, 5
Harmonia Evangeliorum incipit, 588. explicit, 606
Harpagus adversùs Ioniam dimicat, 77. illi Iones ſe dedunt, 78
Harpali luxus, 191
Harpalus ab Alexandro Athenas fugit, 205. à Thimbrone occiditur, 215
Haſmonaici principatûs initium unde deductum videtur, 323. ejus terminus, 518
Hazael invadit Judæam, 42
Heberus natus, 5. moritur. 8
Hebron cum pagis ſuis percutitur à Juda Maccabæo, 322
Hegeſilochus apud Rhodios ſuos rem Romanorum agit, 298
Helena Adiabenorum regina à Judæo quodam ad veri Dei cultum converſa, Hieroſolymam venit, 626
Helicon Ægyptius, qui Caium contra Judæos incitaverat, à Claudio interficitur, 621
Heliodorus exanimatur & reſtituitur, 291
Heliodorus Syriæ regnum affectans, expellitur, 295
Hellanicus Mitylenæus Hiſtoricus naſcitur, 91
Helvius Blaſio Decimum Brutum amicum ſuum ad tolerandam ſui cædem confirmare nititur, 497
Hephaſtioni mors prædicitur, 206. ejus apotheoſis, 208
Heraclea auctionibus expoſita à Romanis, 387. fruſtrà oppugnatur à Cotta, 396. capitur fraude Connacorigis, 399
Heracleenſes libertatem vindicant, 250. eorum benevolentia in Chios, 373
Heraclides cum Alexandro Antiochi Epiphanis filio ſuppoſititio Romam venit, 334. bellum adverſus Demetrium parat, *ibid.*
Hermaus aruſpex conculcatus interit, 394
Herodes Galilææ præfectus Ezechiam Judæum interficit; 478. ad judicium vocatur ab Hyrcano, *ibid.* purpuratus coram Synedrio conſiſtit, ſed accuſatus ſecedit Damaſcum, *ibid.* Cœleſyriæ præficitur à Sexto Cæſare, 479. ducens exercitum adverſus Hyrcanum, patris Antipatri, fratriſque Phaſaeli precibus cohibetur, *ibid.* totius Cœleſyriæ dux fit à Caſſio & Marco, 493. Samariam noctu ingreditur, 494. literas accipit à Caſſio, quibus ad vindictam urgetur mortis paternæ, à Malicho perpetratæ, *ibid.* arces & caſtella recipit, 499. ex populo multos obtruncat, 510. fugit hoſtium inſidias, *ibid.* jubetur è Malchi finibus excedere, 511. Romam petens, gravique tempeſtate conflictatus, Rhodum venit, *ibid.*

ibid. Antonio, Romæ narrat quæ paſſus eſt, 512. regium nomen ipſi defertur, *ibid.* reverſus ab Italia, petit Hieroſolymam, *ibid.* & 513. Galilæam in partes ſuas traducit, 513. honorificè excipitur ab Antonio, 515. hoſtes fugat, 516. mirâ providentiâ mortem effugit, *ibid.* vincit egregiè copias Antigoni, *ibid.* Mariammen ducit uxorem, 517. Ariſtobulum Ananelo ſucceſſorem in Pontificatu dat, 525. inſidias, quibus è medio ſuſtulerat Ariſtobulum, magno funeris apparatu, & lacrymis tegit, 528. vocatus, inſtigante Cleopatrâ, Ad Antonium, ut rationem redderet mortis Ariſtobuli, muneribus datis evadit, *ibid.* dicitur tamen per civitatem, interfectus ab Antonio, 529. Joſephum fratrem jubet interfici, *ibid.* ſollicitatus de ſtupro à Cleopatra, cogitat eam interficere, 530. ſolvit tributa quæ ipſi Antonius imperaverat, 531. auxilium præparat Antonio, 532. quod tamen remittitur divertendum contra Arabas, *ibid.* vincit Arabas, & gentis Præſes ab eis declaratur, 534. Antonium hortatur ut Cleopatram occidat, 539. ad Cæſarem properat, 540. ad Cæſarem confugiens confirmatur in regno ſuo, 541. Cæſarem per Syriam in Ægyptum abeuntem regiâ magnificentiâ excipit, 542. in Mariammen uxorem incenditur, 546. in Ægypto cum Cæſare congreditur, amicitiáque ejus fretus liberiùs cum illo agit, 547. Mariammen a ſe interfectam dolet, & lamentis proſequitur, 549. ægrotat, *ibid.* convaleſcens efferatior fit, *ibid.* Babæ filios interficit, 550. athletica certamina inſtituit in honorem Cæſaris, *ibid.* conjuratores deprehenſos occidit, 551. Mariammen aliam ſibi matrimonio jungit, 553. Alexandrum & Ariſtobulum filios Romam ad Cæſarem, educandos mittit, 555. templum Cæſari conſtruit, 557. templum Hieroſolymitanum incipit extruere, 559. filiis jam Roma reverſis uxores dat, *ibid.* ab Agrippa decedens cui in negotiis ſe adjunxerat, quid fecerat in gratiam Judæorum declarat, 561. adverſùs Alexandrum & Ariſtobulum filios incenſus Antipatrum ex matre plebeia genitum fovere incipit, *ibid.* coram Cæſare Alexandrum & Ariſtobulum accuſaturus, Romam cum eis navigat, *ibid.* à Cæſare filiis reconciliatur, 562. in Judæam reverſus primum Antipatrum, inde ex Mariamme natos, Alexandrum & Ariſtobulum poſt ſe regnaturos declarat, *ibid.* Davidis ſepulchrum recludit, *ibid.* tertiò Romam, ad Cæſarem proficiſcitur, 563. reverſus celebrat Encænia, *ibid.* latrones ulciſcitur, *ibid.* minaces literas accipit à Cæſare, 564. Nicolaum Damaſcenum mittit ad Cæſarem, 565. diſſidium ejus cum filiis ex Mariamme ſuſceptis exacerbatur artibus Euryclis Lacedæmonii, *ibid.* amicos tam ſuos, quàm filiorum interimit, filios autem in vincula conjicit, *ibid.* gaudet Cæſarem ſibi factum placatum, *ibid.* 300 ſimul ipſius inſtigatione occiduntur, *ibid.* filii ejus Alexander & Ariſtob. patris juſſu ſtrangulantur, *ibid.* infantes occidit, 568. natorum minimo, Herodi Antipæ ſucceſſionem regni relinquit, 569. indignatur aquilam auream à ſe ſupra majorem templi portam poſitam dejici, *ibid.* decernendo poſt ſuam, nobiliſſimorum Judæorum, mortem, lætitiam, quam ſe mortuo orituram videbat, fœdare cogitat, *ibid.* mutato teſtamento regnum Archelao relinquit, *ibid.* poſt graviſſimos dolores toleratos moritur. 570

Herodes Antipas Galilæam, &c. recipit à Cæſare, 572

Herodes Agrippa, vide *Agrippa*.

Herodes Tetrarcha amittit exercitum, 614. filiam Aretæ regis Arabiæ Petrææ repudiat, ducit autem Herodiada, *ibid.* per literas Agrippæ Caio redditus inimicus, in exilium mittitur cum Herodiade uxore, 616

Herodes rex Chalcidis, poteſtatem in Templum, júſque eligendorum ſummorum Pontificum à Claudio impetrat, 625. moritur, 627

Herodis progenies intra centum annos interiit, 652

Herodotus natus, 93. Athenis honoratur, 107

Heſron natus 10. ejus matrimonium & proles, 11

Heſther regina coronatur, 87. convivio ab Aſſuero excipitur, *ibid.*

Hierax Ptolemæi Phyſconis imperium ſuſtinet, 347

Hieroſolyma capitur & crematur, 71. obſidione C. Soſii & Herodis arctatur, 517. capitur, *ibid.* fit ſtrages civium, 518

Hieroſolymitanum templum ex ſententia Moſis conditum pronuntiat Ptolemæus Philometor, 336

Hieroſolymis ſeditio exoritur, 499

Hieroſolymitanorum bona diripiuntur à Parthis, 510

Hillel Babylonius Hieroſolymis floret, 534

Hipparchus Bithynus aſtronomiæ peritiſſimus, 327. ſecunda ejus obſervatio æquinoctii autumnalis, 331. tertia, *ibid.* quarta, 339. quinta, 340. ſexta 344. ejuſdem obſervatio æquinoctii verni, & ſolſtitii æſtivi, 349. alias ejus obſervationes, *vide* pag. 355

Hippias Athen. tyrannus, 88

Hippocrates dux Laced. ab Alcibiade cæſus, 119

Hiromus Tyriis præficitur, 76

A. Hirtius Conſul, in prælio, quo victus eſt Antonius, cadit, 492

Hiſpania, in eâ provinciâ ſæviit perſecutio Neronis, 647

Hiſtiæus in vincula conjectus, & liberatus, 90. trajicit Mitylenen, *ibid.* captus & in crucem actus, 91

Holophernes, à Judith obtruncatur, 61

Hoſea regnum Iſrael invadit. 51. regno potitur, *ibid.* recuſavit annuum tributum Salmanazaro, 54

Hybrea facetum ad Antonium dictum, cùm duplici tributo civitates oneraret, 506

Hycſi vel *Paſtores* Ægypto expulſi, novas ſedes quærunt, 8. an iidem cum Iſraelitis, *ibid.*

Hydaſpis fluvii incrementum, 186. 187

Hydaſpis fluvius, *ibid.*

Hypſicratea Mithridatis uxor, comes ejus in fuga, rerum difficilium lenimentum ei fit, 418

Hyrcanus Arabibus bellum infert, 289

Hyrcanus Joſephi filius ſibi manus infert, 295

Hyrcanus Ariſtobuli frater à Pompeio rex, ſed ſine diademate, relinquitur, 429. Ethnarchiam & Pontificatum recipit à Cæſare, 474. confirmari cœptam amicitiam à Cæſare rogat, 479. occiſo Malicho perturbatur, 495. ejus auriculæ amputantur ab Antigono, ut ſic ineptus redderetur ad Pontificatum recipiendum, 510. vinctus in Parthiam ducitur, 511. vinculis ſolutis permittitur Babylone degere, 519. ſuo deſiderio, doloque Herodis permotus redit in patriam, *ibid.* & 520. cum Malcho Arabum rege agens de copiis parandis, proditur à miniſtro rei tranſigendæ, Doſitheo, 540. convictus occiditur ab Herode, *ibid.*

I

J*Abin* rex Chanaanis, Iſraelitas in ſervitutem redigit 25. ejus copiæ à Barak profligantur, *ibid.*

Jacob naſcitur, 8. benedictionem fratri ſurripit, *ibid.* ſeptennem ſervitutem pro Rachele paciſcitur, 9. diſcedens à Labano in patriam redit, cum Labano fœdus init, fratri occurrit, Luctatur cum Angelo, profectus in Succoth, Canaam repetit, altare ibi extruit, *ibid.* mittit decem filios in Ægyptum ad emendam annonam, 10. Beniaminum eò mittit, *ibid.* ipſe

cum filiis eò deſcendit, 11. benedictis filiis moritur, ejus cadauer aromatibus conditur, defletur, & in ſpeluncâ Macpelis ſepelitur, *ibid.*
Jaddus Judæorum Pontifex moritur, 212. 214
Jair Iſraelem judicat, 26. mortuus eſt, *ibid.*
Jamblichus rex Arabs inter tormenta ab Antonio occiditur, 535
Jamblichus paternum in Arabia principatum accipit ab Auguſto, 557
Jambri filii occiduntur, 329
Jamnienſium portus cum claſſe incenditur, 321
Janias rex Ægypti, 5
Japhetus natus, 4
Jared natus, 4. mortuus, *ibid.*
Jaſon Simonis II. Pontificis filius pollicetur pecunias Antiocho, ut Pontificatum adipiſceretur, 295, 296. amoto fratre Pontificatum invadit, 296. poſt triennium amovetur, *ibid.* ſpectatores mittit Tyrum, 3300 argenti drachmas ad ſacrificium Herculis afferentes quas tamen ad trierium fabricam erogandas procurarunt, *ibid.* expellitur à Menelao, 297. facit impreſſionem in urbem Hieroſolymitanam, 300
Ibzan Iſraelem judicat, 26
Idrieus moritur, 149
Idumæi pro uno Rege multos Duces habent, 19. à Joanne Hyrcano victi, coguntur recipere circumciſionem, & ab eo tempore inter Judæos cenſeri cœpti ſunt, 354
Jechonias natus, 63. Jechonias, ſeu Conias regnat, 67. capitur, 68
Jehoachaz patri Jehu ſuccedit, 41. mortuus eſt, 42
Jehoachaz Joſiæ filius natus, 62. regnat, 64. à Neco depoſitus & in Ægyptum abductus, *ibid.*
Jehojakim regnat, 64. captus & vinctus catenis 65. partem voluminis ſacri laceratam uſſit, *ibid.* rebellat, 66. inſepultus projicitur, 67
Jehoram naſcitur, 37. fratres occidit & idololatriam inſtituit, 39. & 40. à Philiſtæis ſpoliatur, cruciatur morbo inteſtinorum, Achaziam filium conſtituit proregem, miſerè moritur, 40
Jehoſaphat natus, 36. regnum init, 37. excelſis amotis populum per Levitas inſtruit, *ibid.* Jehoramum filium proregem inſtituit, 38. cum Achabo oppugnat Ramoth-Gilead, naves amiſit, *ibid.* filiis civitates diſtribuit, 39. moritur, *ibid.*
Jehu ungitur rex Iſrael, Jehoram, & Jezabelem occidit, totum genus Achabi ſuſtulit, 40
Jejunium obſervatum à Judæis in memoriam ſacri voluminis à Jehoiakimo combuſti, 517
Jephte Ammonitas ſubjugat, filiam devovit Deo, Ephraimitas trucidat, 26
Jeremias ad prophetandum vocatur, 62. prædicat & incarceratur, 64. Prædicit 70 annorum captivitatem, & ruinam Babyloniæ, 65. Denuntiat ruinam Jehojakimi, *ibid.* & Hieroſolymæ capturam, 70. cæditur, & in foveam conjicitur, 70, 71. liberatur, & in Judæa relictus eſt, 71
Jeroboam vitulos adorandos proponit, 34. legitimos Sacerdotes rejicit, *ibid.*
Jeroboam ſecundus à patre Joaſo in regni conſortium aſſumptus, 42. ſuccedit patri defuncto, 43. Eo mortuo ruit regnum Iſraelis, 45
Jeſus filius Sirach librum avi ſui ex Hebræo in græcum ſermonem transfert, 351
Jeſus Chriſtus naſcitur, 568. audit & interrogat Doctores, 578. ſe Mundo patefacit, 586. baptizatur, *ibid.* tentatur, *ibid.* aquam in vinum mutat, 587. aſcendit ad Paſcha, 588. à Pilato traditur Judæorum voluntati, 602. crucifigitur, 603. reſurgit, 604. aſcendit in Cœlum, 606
Jeſus quidam Hieroſolymis vociferat quadriennio ante bellum Judaicum, Vox ab Oriente vox ab Occidente, &c. 642, 643. Obſidionis tempore lapide miſſo perimitur, *ibid.*
Jeſus Gamalielis filius, Jeſu Damnei filio in Pontificatu ſuccedit, 643
Ilienſes ab Agrippa pecuniâ mulctantur, quòd Juliæ periclitanti non ſuccurrerint, 560. Herode rogante abſolvuntur, *ibid.* maximos honores Herodi reddunt, 561
Indictionum initium, 458
Indorum variæ gentes ab Alexandro victæ, 185. & *ſeq.*
Indorum Legati, Tarraconem ad Auguſtum veniunt, 551. pacem ſanciunt, 557. exotica dona, *ibid.*
Indus fluvius, 192
Joas natus, 40. ſeptennis rex ungitur, Athaliam occidit, & ædem Baalis evertit, 41. Templum reſtaurat, *ibid.* trucidatur Joas rex Judæ, 42
Joas filius Jehoachaſi, rex Iſrael cum patre regnat, 42. Inviſit Eliſæum moriturum, *ibid.* Hieroſolymam ſpoliat, 43
Joannes frater Jonathanis occiditur, 329
Joannes Hyrcanus Pontifex factus eſt poſt patrem ſuum, 349. Hieroſolymis obſeſſis infirmiorem turbam extra mœnia ejicit, 350. poſteà miſeratione victus recipit. *ibid.* pacem init cum Antiocho, *ibid.* tria millia talentorum aufert è ſepulchro Davidis *ibid.* Antiochum comitatur, & vincit Hyrcanos, unde cognomen Hyrcani adipiſcitur, 352. Sicima capit, & Garizim, 354. ſubjugat Idumæos, compellitque circumcidi, *ibid.* filium ſuum Alexandrum Jannæum nunquam in conſpectum admittit, 355. Legatos mittit ad Romanos, 356. moritur. 360
Joannes Baptiſta naſcitur, 566. prædicat baptiſmum pœnitentiæ, 586. miniſterio ſuo vacat per quatuor annos, 587. in carcerem conjicitur, 588. Diſcipulos ad Jeſum mittit, 589, 590. decollatur, 591
Joannes Richardſonus Epiſcopus Ardachadenſis, auctor Harmoniæ in Evangelia, 587
Jobi liber, 11.
Jocebeda Moſis mater, an fuerit filia vel neptis Levi, 11, 12
Jonathan in locum Judæ fratris ſuccedit, 329. Inſilit in Jordanem, & ad ripam ulteriorem tranat, *ibid.* & 330. inſidias inimicorum deprehendit, 331. muros dejectos in Bethbaſi reſtituit, *ibid.* vincit Apollonium, 338. tria millia virorum mittit ad Demetrium 341. Damaſcum uſque proficiſcitur, 342. periclitatur, *ibid.* dolo Tryphonis circumventus comprehenditur, 343. à Tryphone occiditur, *ibid.* Sepeliuntur ejus oſſa à fratre Simone, *ibid.*
Jonathan Uzzielis filius, Chaldaicæ Paraphraſeos auctor, 534
Jonathas quidam Judæus igne exuritur, 651
Joppe deditur Jonathani, 338
Joppenſium portus noctu à Juda Maccabæo ſuccenditur, 321
Joſeph natus, 9. à fratribus in puteum miſſus, venditus, & in Ægyptum abductus, 10. carcere incluſus ſomnia interpretatur Pharaonis, *ibid.* à Rege in ſummam præfecturam evectus ducit Potipharis filiam, *ibid.* pecuniam pro annona collectam in ærarium mittit, 11. Ægyptii Joſepho, greges, & armenta vendiderunt, *ibid.* agros colendos Ægyptiis aſſignavit, *ibid.* moritur, *ibid.*
Joſephus Judæus, 269
Joſephus manifeſti erroris convincitur, 329. diverſa tradit de Alcimo, 330. reprehenditur, 349. 356. honorificam facit tàm Joannis Baptiſtæ, quàm Jeſu Chriſti mentionem, 606, 607. quando natus, 615. ejus in literis celebritas, 629. paſſus naufragium venit

in Italiam, 642. ſeveritati ſtudet. 633, 634. à Poppæa Auguſta muneribus donatus redit in patriam, 645. Galilæam proficiſcitur Romanorum impetum expectaturus, 647. vitâ donatur à Veſpaſiano, *ibid.* à quo *Flavii* prænomen accipit, 652

Joſephus frater Herodis ſex cohortibus amiſſis unà perit, 515

Joſephus Herodis patruus juſſus clàm ab eo, ſi quid in ſe ſiniſtrum ſtatuiſſet Antonius, Mariammen uxorem ejus interficere, mandatum prodit in indicium amoris Herodis in Mariammen ſuam, 528, 529

Joſephus Beatæ Virginis maritus aſcendit in urbem Bethleem, ut deſcribatur, 567

Joſephus Canei filius ſummum Pontificatum obtinet, 625

Joſephus Tobiæ filius familiaritatem Ptolemæi Euergetes conſequitur, & à Judæis calamitatem depellit, 260

Joſias natus, 61. patri ſuccedit, *ibid.* cœpit mundare Judam ab Idololatria, 62. Librum Legis legendum curat, Altare Jeroboami diruit, templum reſtituit, 63. Paſcha ſolemniter obſervat, Pythones & omnes abominationes ſuſtulit, *ibid.* occiſus deſletur a Jeremia, *ibid.* & 64

Joſuah in vocatione ſua confirmatus duos exploratores mittit Jericho, 22. interruptum Circumciſionis uſum reſtauravit, *ibid.* quinque reges ſuſpendit, 23. Makedam, Libnam, Lacishum, aliaſque urbes devictis Anakæis cepit, *ibid.* Palæſtinam tribubus dividit, 23, 24. moritur, 24

Jotapata vi capta à Veſpaſiano incenditur, 647

Jotapes patri ſuo Medorum regi conceditur ab Octaviano, 544

Jotham patri leproſo ſuccedit, 45. Ammonitas ſuperat, ſub eo Iſaias, Mica, & Hoſea prophetarunt, 47. & 48

Iphicrates, conductor exercitui præficitur, 140. diſſidet cum Pharnabazo, *ibid.*

Iſaak natus Beer-sheba, 7. eo ablactato ejicitur Iſmael, *ibid.* in uxorem accipit Rebeccam, *ibid.* ei datur promiſſio Abrahamo facta, 8. moritur, 10

Isbozeth occiditur, 30

Iſia celebrantur, 274

Iſmael natus, 6. moritur, 8

Iſmael Nethaniæ filius, 72

Iſmenias quomodo regem adoraverit, 141

Iſocrates Grammaticus defendit Octavii necem, 324. ſimulac nomen ejus fuerat delatum, mente captus eſt, 330

Iſraelitæ, eorum ſtationes in deſerto, 14. & *ſeq.* Commorantur in deſerto annos 38 à diſceſſu ex Kadesho-Barneæ, 18. poſt 37 annorum peregrinationem, juſſi ſunt rectà ire in terram promiſſam, 19. aſcenderunt duce Joſuah ex Jordane, primum Paſcha in Canaan celebrarunt, Manna ceſſavit, urbem Jericho expugnarunt & Aium per inſidias capiunt occiſo ſacrilego Achano, 23, 24. feſtum Tabernaculorum celebrant, 24. Tabernaculum Shilunte collocarunt, *ibid.* Traduntur in manus Cushanis Meſopotamiæ regis ob idololatriam & conjugia cum Canauæis, *ibid.* percuſſi ſunt ab Eglone, *ibid.* & 25. denuò deduntur in manus Midianitarum, *ibid.* colunt Baal-Berith, *ibid.* in manus Philiſtæorum, & Ammonitarum traditi, 26. iterum à Philiſtæis oppreſſi, 27. iterum oppreſſi amittunt Arcam, *ibid.* abjectis idolis, aquam hauriunt in Miſpah, 28. illis fabri ferrarii eripiuntur, *ibid.* affliguntur fame, 31. Iſraelitici regni finis, 54

Iſſachar natus, 9

Iturai, & Judæi provinciæ Syriæ ſunt additi, 629

Juba paternum Mauritaniæ regnum à Cæſare obtinet, 548. Ptolemæum ſuſcipit ex Cleopatrâ Selene. *ibid.*

Jubilæus primus, 24. ſecundus, *ibid.* tertius, 25. quartus, *ibid.* quintus, 26. ſextus, 27. ſeptimus, 28. octavus, 30. nonus ob templi encœnia celebris, 33. decimus, 35. undecimus, 38. duodecimus, 41. decimus tertius, 43. decimus quartus, 47. decimus quintus, 58. decimus ſextus, 60. decimus ſeptimus, 63. decimus nonus, 88. vigeſimus, 104. vigeſimus primus, 111. vigeſimus ſecundus, 141. vigeſimus tertius, 225. vigeſimus quartus; 258. vigeſimus quintus, 264

Judah Jacobi filius natus, 9. uxorem ducit Chananæam, 10. ex Thamare nuru ſuâ gemellos tollit, *ibid.*

Judæi captivi ducuntur ab Iſraëlitis, 50. & ab Edomæis, 51. Judæorum pueri elegantiores, inter quos Daniel ut Nebuchadneſari inſerviant, 65. Judæorum 3023 abducuntur captivi à Nebuchadneſare, 67. & à Nebuzaradane, 71. Reliquiæ fugiunt in Ægyptum, 72. exceptis iis quos Nebuzaradan deportavit, 73. Reditum in patriam inſtituunt, 79. ſecundi Templi fundamentum ponunt, 80. impediuntur à Samaritanis, *ibid.* jejunia 5[i] & 7[i] menſis ingrata. Primum Paſcha in ſecundo Templo celebrant, 87. Decem filios Hamanis, reliquoſque hoſtes occidunt, 88. Feſtum Tabernaculorum obſervant, fœdus cum Deo renovant, 106. Seleuco ſubditi, 248. ab Elephantis liberati, 269. eorum nonnulli Apoſtatæ ſub arcem Sionis gymnaſium extruunt, 296. ſupra viginti millia hoſtium occidunt, 317. affliguntur a Bacchide, 329. pacem ineunt cum Romanis, *ibid.* Miſſi à Jonathane Demetrium liberant ab Antiochenis, 341. magnis bellis Syriam infeſtant, 353. ſecernuntur ab Idumæis, 354, 355. ingens Judæorum multitudo occiditur à Ptolemæo Lathuro, 362. Judæi vexati à Phariſæis, remedium petunt ab Alexandra Regina, 395, 396. Millia Judæorum 12 occiduntur à militibus Pompeianis, 427. fiunt Romanis tributarii, 428. Ariſtocraticè gubernantur, 437. maximis calamitatibus affliguntur, 552. petunt à Cæſare ut ipſis ſine Rege vivere liceret, 572. quare ex urbe Roma pulſi, 583. Petunt à Vitellio ne Romana ſigna imagines habentia portentur per ſuam regionem, 615. Judæi Alexandrini Herodem docent de inſidiis ipſis à Flacco Avillio paratis, 616. miſerrimè ab eodem Avillio tractantur, 617. aram Caii conditam ab inquilinis diruunt, 618, 619. ſupra 50 millia Judæorum Seleuciæ conſpirantibus Græcis Syriſque trucidantur, 620. tumultuantes ob ignominiam ſibi, ſeu Deo potius à nudato milite illatam, pereunt ad numerum viginti millium, 627. violentiâ potiùs quàm juſtitiâ res agunt, 639. jus Civitatis Cæſareæ amittunt, 640. idcirco tumultuantur uſque ad initium belli Judaici, *ibid.* quâ occaſione rebellarunt, 646, eorum 20 millia inſtigante Geſſio Floro interficiuntur, *ibid.* calamitas Judæorum à Petro Paulóque prædicta, 647. Judæi obſeſſi, fame premuntur, 649. capti cum beſtiis depugnant, 651. numerus Judæorum qui conſumpti ſunt bello & fame per ſeptennium, 652

Judas Maccabæus in montibus vitam tranſigit & ne contaminationis particeps eſſet, gramineo alimento veſcitur, 306, 307. In locum patris Mattathiæ jam mortui ſuccedit, 314. rem bellicam fortiter in Judæa adminiſtrat, 315. Vincit Nicanorem, 317. & caſtra ſpoliat, *ibid.* novum dedicat Altare, 318. feliciter bellum gerit contra filios Eſau, 319. percutit Ammonitas, *ibid.* Timotheum ſuperat, 20500 peditibus, & 600 equitibus interfectis, 320. confodit ex militibus Timothei ad 30 virorum millia, 321. ad urbem Carnaim jugulat hominum 25 millia, *ibid.* radicitùs evertit Ephro-

nem urbem munitiſſimam, *ibid.* & 322. Gorgiæ milites fugat, 322. debellat filios Eſau, *ibid.* Caſtra Eupatoris noctu invadit, *ibid.* ultionem ſumit de transfugis, 326. à Nicanore ſe occultat, 328. inſomnium ſuum narrando ſuorum animos excitat, *ibid.* vincit Nicanorem, cujus caput & manus amputantur, *ibid.* Legatos Romam mittit, *ibid.* fortiter dimicans occiditur, 329. ſepelitur in Modin, *ibid.*

Judas Ariſtobulus patri ſuccedit, 360. principatum in regni formam transfert, *ibid.* matrem fame necat in vinculis, *ibid.* magnam Ituræ partem ſubjugat, 361. fratrem Antigonum ſocium regni interficit, *ibid.* vindictam divinam agnoſcens ipſe moritur, *ibid.*

Judas qui conjicitur eſſe *Theudas*, turbas facit, 571. perit cum ſuis, 578. ejus nova ſecta, *ibid.*

Jugeus apud Babylonios regnat, 52

Julia Agrippæ Caium parit, 557. & Lucium, 559. quos Cæſar hæredes facit imperii, *ibid.* in magnum vitæ diſcrimen adducitur, 560. mortuo Agrippâ nubit Tiberio, 562. luxuriæ, turpitudinique ſe dat, 574. relegatur in inſulam, *ibid.* leniùs tractatur, nec tamen revocatur, 577

Julius Cæſar deſedit apud Nicomedem non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ, 381. compertâ Syllæ morte Romam redit, 383. capitur à piratis quibus terrori venerationique fuit, 386. captivos cruci ſuffigit, *ibid.* nutantes in Aſia civitates in fide retinet, 387. videns Alexandri Magni imaginem ingemit, 413. venit in ſuſpicionem conſpirationis, 416. ſocietatem init cum M. Craſſo & Pompeio, 434. non dimittendo exercitum cauſam præbet belli civilis, 457. Dictator creatur, 458. Dictaturam poſt undecim dies exuit, *ibid.* Pompeium ſuperat, 460. literas ejus concremat, *ibid.* veniam dat iis qui auxilia Pompeio tulerunt, *ibid.* Pompeium inſequitur, 461. Aſiam liberat à publicanis, 462. perſequens Pompeium, in Ægyptum tendere inſtituit, 463. Pompeio interfecto Alexandriam tumultuantem intrat, 466. annulum Pompeii accipiens à Theodoto illacrymat, *ibid.* caput Pompeii ipſi allatum ſepeliri jubet, *ibid.* Pompeianos beneficiis ſibi devincit, *ibid.* honores in ipſum certatim effunduntur, 467. Cleopatræ favet contra fratrem, 468. tandem Cleopatræ & Ptolemæo regnum Ægypti dat, *ibid.* auxilia undique contra Achillam evocat, 469. prælio navali vincit Ægyptios, 471. ſe ex navigio ejiciens, ad naves natat, *ibid.* urbes Syriæ penè univerſæ Cæſari opem ferunt, *ibid.* regem puerum dimittit, *ibid.* claſſem inſtruit, 472. magnam victoriam reportat ab Ægyptiis, 473. Alexandriam capit, *ibid.* Cleopatræ, quæ conſuetudine Cæſaris utebatur, regnum Ægypti tradit, *ibid.* columnam æream ſtatuit jura Judæis Alexandrinis conceſſa continentem, 474. amicas literas mittit ad Ciceronem, *ibid.* in Syriam proficiſcitur, *ibid.* præmia bene meritis in omnibus Syriæ civitatibus tribuit, 475. Tyri, Herculis donaria aufert, quòd conjugem & filium Pompeii recepiſſent, *ibid.* Tarcondimoto, qui Pompeium juverat, ignoſcit, *ibid.* per Cappadociam venit Comana, *ibid.* Dejotarum pecuniâ mulctat, 476. Pharnacem acie profligat, *ibid.* trophæum erigit oppoſitum illi quod Mithridates de Triario ſtatuerat, 477. in Aſia pecuniam obiter colligit, *ibid.* in Græciam, Italiamque navigat magnâ vi pecuniæ confectâ, *ibid.* in Africam tranſmittit, 478. ubi Labienum & Petreium vincit, *ibid.* Jubam & Scipionem memorabili pugnâ ſuperat, 479. magnum exercitum videt per quietem, *ibid.* Africano bello confecto Romam venit, *ibid.* 4 triumphos agit, *ibid.* Cleopatra & Ptolemæus à Cæſare acciti Romam veniunt, *ibid.* Pontifex factus annum emendat. 480. memorabilem ad Mundam victoriam obtinet, *ibid.* literas conſolatorias dat Ciceroni, *ibid.* omnibus qui contra ſe arma tulerant, ignoſcit, *ibid.* Dictaror fit in perpetuum & prænomen obtinet Imperatoris, 481. Octavium mittit Apolloniam, *ibid.* urbem Hieroſolymorum Hyrcani voluntati permittit, *ibid.* Carthaginem & Corinthum inſtaurat, 482. expeditionem in Parthos cogitat, Getis priùs debellatis, *ibid.* Rex ſalutatus, *Cæſarem ſe non regem eſſe reſpondet*, *ibid.* diadema à M. Antonio bis capiti ipſius impoſitum depoſuit, *ibid.* quatriduo ante diem profectioni ex urbe deſtinatum confoditur, *ibid.* ejus percuſſoribus provinciæ decernuntur, 483

Julius Pelignus Cappadociæ procurator, 630

Junius Cilo, Narciſſi fraude præfecturam in Bythynos prorogatam obtinet per biennium, 629

Junius Gallio exul, Romam retractus magiſtratuum cuſtodiæ traditur, 593

Juventius Prætor Romanus vincitur in Macedonia ab Andriſco, 337, 338

K

K*Alendæ Januariæ* quâ ratione in poſtremum Decembris diem inciderint, 517

Κυρίνιος & Κυρίνιος idem Græcis, qui Romanis P. Sulpicius Quirinius, 567

L

L*Abienus* Bruti & Caſſii ad Orodem legatus, 503. auctor belli Parthici, 508. Apameam & Antiochiam accipit, *ibid.* Saxam occidit, 309. fugatus à Ventidio capitur, 511

Laboroſoarchodus Babyloniæ Rex, 75

Lacedæmonii principatum Græciæ cedunt Athenienſibus, 101. Nolunt Artaxerxis pecuniâ corrumpi, 105. horum Legati Athenis occiſi, 109. ad Pharnabazum naves mittunt, 113. Athenienſes ſuperant, 116. horum crudelitas Mileti, 121. auxilia Cyro mittunt contra fratrem Artaxerxem, 124. contra Tiſſaphernem exercitum in Aſiam mittunt, 128. Imperium maris amittunt, 135. Ecdicum cum 8 navibus Rhodum mittunt, 136. Teleutiam cum 12 navibus mittunt, *ibid.* à Thebanis victi in pugna Leuctrica, 141. cum Artaxerxe ſimultatem exercent, 142. comiter excipiunt legatos Judæorum, 342

Lamachus Athenienſis claſſem amiſit, 110

Lamachus Heracleenſis in civitatem ſuam recipit Mithridatem, 392

Lamech natus, 4. mortuus, *ibid.*

Laodice maritum occidit, 259. ipſa occiditur, 260

Laodice cum Heraclide Romam venit, 334. quinque ex ſuis filiis parricidiali veneno necat, 354. ipſa propter crudelitatem extinguitur, *ibid.*

Laodicea tremore terræ prolapſa, propriis opibus revaleſcit, 639

Laodicenſes graviſſimè à Caſſio mulctati, quòd Dolabellam accepiſſent, 495

Laſthenes literas accipit à Demetrio Nicatore, 341

Lathurus Ptolemæo Euergeti II. patri ſuo ſuccedit, 358. inſidiis matris Cleopatræ ferè opprimitur, 360. vide *Ptolemæus.*

Legatio nobilis, P. Scipionis, reliquorumque, 348

Legati Romam miſſi, 279.281.283. Ad Manlium, 285, 286. Legati Rhodiorum, & Ilienſium, *ibid.* Eumenis & Seleuci, 287, 288. Romanorum ad Philippum, 288. Spartanorum,

norum, 288. Legati Romani Hannibalem petunt, *ibid.* Legati Pharnacis, 289, 290. à Romanis miſſi ad Cretenſes, 298. alii ad Inſulas & Aſiæ urbes, *ibid.* ab Antiocho & Ptolemæo ſimul Romam adveniunt, 299. Legati Perſei, Solon & Hippias, intra trigeſimum diem Italiâ jubentur excedere, *ibid.*

L. Lentulus apud Peluſium interfieitur, 464

Leonippus à Cleochatis factione interficitur, 398

Leonnatus occiditur, 215

Lepidus Ptolemæi pupilli tutor, 273

Leptines Cn. Octavium legationis Romanæ in Syriam principem manu ſuâ interficit, 324. apud Demetrium Regem ſe Senatui probaturum dixit Cn. Octavium Diis volentibus à ſe occiſum, 330

Levi natus, 9. mortuus, 11

Levitæ Dei cultui conſecrantur 16. Quot unum menſem egreſſi fuerint recenſiti. *ibid.*

Levitis aſſignantur urbes 48, quarum 6 erant aſyla, 24

Lex quædam apud Romanos vetabat ne qua mulier, niſi exactis à morte viri decem menſibus, nuberet, 509

Lex Judæorum, Romæ cum penetralium velis purpureis, reponitur in palatio, 651

Licinius Syllanus prodigium videt, 385

Liberius Maximus jubetur à Cæſare Judæorum terram vendere, 651

Libri legis comburuntur, 310. quinam fuerint, *ibid.* Librorum, 400 millia Alexandriæ comburuntur, 469

Literæ diverſæ ad populum Judæorum, 320, 321

Livia ſuſpecta dolo ſuſtuliſſe Lucium & Caium, ut aditum ad Imperium filio ſuo Tiberio faceret, 577

Livii Salinatoris geſta, 279, 280

Locuſtarum ingentia agmina in mare dejecta faciunt peſtilentiam, 357

Lollia Paulina uxor Caio datur, 574

M. Lollius moritur, 576

Lucanus deſcribit Cæſaris iter in Ægyptum, 463. ejus error detegitur, 466

Lucas S. Pauli comes in prædicatione Evangelii, 633

Lucianus martyr, gentium annales teſtes advocat de tenebris, cùm Chriſtus pateretur, obortis, 607

Lucilius Capito procurator Aſiæ damnatur, 585

Lucilius Baſſus Legatus in Judæam mittitur, 651

L. Cornelius Sylla Legatus in Cappadociam mittitur, 366. arroganter tractat Legatos Parthorum Regis, 367. poſtulatur repetundarum, *ibid.* ad bellum Mithridaticum gerendum in Græciam proficiſcitur, 371. capit Athenas, 372. victoriam maximam nullo ferè damno ſuorum reportat à Ducibus Mithridatis, 373, 374. Colloquitur cum Mithridate, 378. leges pacis cum illo facit, *ibid.* exercitum Fimbriæ recipit, *ibid.* civitates Aſiæ mulctat, *ibid.* Bibliothecam Apelliconis recipit, 379. Dictator creatus de Rege Mithridate triumphat, 380. proſcriptorum ſervos libertate donat, 381. Alexandrum Ptolem. matricidæ filium mittit ad Alexandrinos, *ibid.* moritur, 383

L. Lucullus Cretam periculoſâ navigatione advenit, 372. navali pugnâ fugat Neoptolemum, 376. cum legione in Italia conſcripta trajicit in Aſiam, 387. feliciter pugnat adverſus Mithridatem, 388. memorabili Ponticos victoriâ profligat, 389, 390. Ingreditur Cizicum, 390. ſomnio monitus, 391. regiis navibus potitur, & Præfectum eorum Iſidorum occidit, *ibid.* plures naves demergit, & capit, *ibid.* de ſuis rebus geſtis mittit ad Senatum laureatas literas, *ibid.* oppugnat Amiſum & Eupatoriam, 392. Chaldæos & Tibarenos ſubigit, 396. Ponti provinciam conſtituit, *ibid.* Eupatoriam diruit, *ibid.* Legatum ad Tigranem mittit, qui Mithridatem expoſceret, 397. ſomnio monitus & ſervat flagrantem Sinopem & liberam facit, 398. Amiſum quoque reſtituit ſuis civibus, *ibid.* tranſit Euphratem mirabiliter undas ſuas ſubmittentem, 399. Armeniam invadit, 400. vincit Tigranem, 402. Tigranocertâ potitus, multas quoque Armeniæ urbes, ſibi adjungit, 403. Exequias Zarbieni celebrat, 404. Expeditionem Parthicam deponere cogitur, *ibid.* Tigranem vincit, *ibid.* in regionem Mygdonicam deſcendit, poſtquàm reduxerat è regno Tigranis exercitum, 406. ſeditione militum impeditur quominùs perſequi poſſit Mithridatem, & Tigranem, 409, 410. ejus milites abſtrahit Pompeius, 412. Romam redit, ibique inſtruit Bibliothecam, 413. honorificè excipitur, *ibid.* tandem triumphat, 430. ejus luxus, 431

Lucius Magius, & *L. Fannius* de exercitu Fimbriæ profugi, Mithridati ſe adjungunt, 384

Lucius Metellus in Prætura Sicilienſi ſucceſſor Verri datur, 397

Lucius Mummius Corinthum evertit, 339. Ejus ſimplicitas, tabulatumque pictarum ignorantia, *ibid.*

Lucius Murena ad ordinandas res in Aſia relinquitur, 379. triumphi cupidine ductus bellum renovat adverſus Mithridatem, *ibid.* vicos ejus incurſat, 380. vincitur à Mithridate, *ibid.* Mithridatem repreſſum, non oppreſſum relinquit, 381. triumphat, *ibid.*

Lucius Pella repetundarum damnatur, 503

Lucius Statius à Cæcilio fortiter repellitur, 480

Lucius Valerius Flaccus in Aſiam mittitur, 372. Occiditur à Fimbria abſciſſumque ejus caput in mare projicitur, 375

Lucius Valerius Flaccus Prætor in Aſiam mittitur, 425. Aſiæ pecuniam, & remiges imperat, 432

Lucius Auguſti filius fit Princeps Juventutis, 573

L. Calpurnii Piſonis literæ in gratiam Judæorum, 346

Lucretius Prætor Romanus per literas cum Rhodiis agit, naves ſibi mitti petens, 298

Ludorum ab Antiocho ad Daphnen exhibitorum elegans è Polybio deſcriptio, 314, 315

Lunæ eclypſis Alexandri milites conſternit, 164. Luna deficit, 307

Luxuria Antiochi Sidetis, 352

Lycii de Rhodiis queruntur, 291. incitante Eumene à Rhodiis deficiunt, 296. libertas ipſis à Romanis conceditur, 313. In ſervitutem rediguntur a Claudio, 623

Lydia credit in Chriſtum, 633

Lydi cum Medis bellum quinquennale gerunt, 67

Lynceſtes occiditur, 175

Lyſander Lacedæm. Epheſum ditat, 119. Cyrum ad bellum contra Athenienſes ſtimulat, *ibid.* Antiocho interfecto naves Athenienſ. ſuperat, 120. ad caſtra cum imperio remittitur, ad Cyrum proficiſcitur, Athenienſium confœderatas urbes expugnat, 121. Athenienſium claſſem capit, *ibid.* Athenienſium 3000 occidit, 122. à Byzantinis recipitur, in urbibus captis δεκαδαρχίαν conſtituit, *ibid.* Athenas obſedit, perfidia in Miletentes; *ibid.* Lyſandria inſtituta, 123. ab Ephoris domum revocatur, *ibid.* Sacerdotes Hammonis corrumpere pecuniâ tentat, *ibid.*

Lyſanias amicus fit Antigono, 509. ab Antonio interficitur rogatione Cleopatræ, 520

Lyſias Judæorum nomen delere ab Antiocho jubetur, 316. In Judæam cum 65 millibus lectiſſimorum militum irruit, 317. fugatur à Maccabæi exercitu multis occiſis, 320. cum Judæis agit de pace, *ibid.* & 321. à Demetrio interficitur, 326

Lyſias Paulum virgis examinari jubet, 639

Lyſimachus Thraciæ Rex, 245, 246, 247. ejus geſta, 241. & ſeq.

& *ſeq.* crudelitas, 249. moritur, 250
Lyſimachus ſacrilegia facit Hieroſolymis, 300. à tumultu interficitur, *ibid.*

M

MAccabæi cur dicti Mattathiæ filii, 311
Maccabæorum liber III. quo in pretio ſit habendus, 269
Macedones à Barbaris capti & occiſi, 177. Indos ſuperant, & Dionyſio ſacrificanr, 183. voluntarii ab Alexandro in patria dimiſſi, 210. Macedonum in Perdiccam odium, 218
Macedonicum Imperium cadit victo Perſeo, 307
Macharas operam dat Herodi, 515
Machares Mithridatis filius Boſphori Rex, in amicitiam populi Romani recipitur, 398. ſibimet ipſi manus infert, 418
Macron & *Ennia* uxor ejus ad voluntariam mortem per Caligulam adiguntur, 616
Magadates Tigranis nomine Syris præeſt, 380
Magi Chriſtum quærunt, 568
Magus ſimulando ſe Smerdin, regnat 7 menſes, 84. Magi occiduntur, *ibid.* & 85
Magneſia ſummâ virtute defenditur adversùs Mithridatem, 372
Mahalaleel natus eſt, 2. mortuus, *ibid.*
Malachias Nehemiæ σύγχρονος, 111
Malichus inſidiatur Antipatro, 493. veneno eum tollendum curat, *ibid.* à Tribunis confoditur, 495
Malli ab Alexandro ſubjugati, 193
Malthace Archelai mater, morbo vitam finit, 572
Mamercus vincit Fannium qui Mithridati ſe junxerat, & Metrophantem, 390
Manahemus fatidicus Herodi gratioſus, 557
Manaſſes natus, 57. patri ſuccedit, 58. abductus captivus Babylonem, 59. ſepultus ubi, 61
Manaſſe Jaddi Pontificis frater, uxorem alienigenam dimittere non vult, 154
Mania Dardanenſis à Midia genero perfidè necatur, 129
Manius Aquilius Conſul, infamem victoriam fecit, quòd mixtis veneno fontibus, urbes quaſdam ad deditionem compulerit, 354. liquato auro in os ejus infuſo moritur, 369
Manius interficitur ab Antonio, 509
Manlius Conſul, 283. ejus geſta, 285, 286. triumphat, 287
Marcellus ducit conjugem Auguſti avunculi ſui filiam, 552
Marcius Philippus in Syria ſuccedit Scauro, 432
M. Favonius in conclave ubi ſe Brutus & Caſſius incluſerant, erumpit, 503
Marcus Lepidus hoſtis judicatur ob receptum M. Antonium, 496. in exilium mittitur ab Octaviano, 520
Marcus Tullius Ciceronis filius, collega aſſumitur ab Octaviano, 546
Marcus Perperna Conſul Ariſtonicum vincit 353. moritur, 354
Marcus Papirius eques Romanus occiditur, 436
Marcus Licinius Craſſus Syriam Provinciam obtinet, 442. magnum gaudium inde concipit, *ibid.* ad arma ſe convertit, 444. devovetur ab Ateio, *ibid.* ſolvens Brunduſio non paucas orta tempeſtate, naves amittit, *ibid.* expeditionem in Parthos ſuſcipit, *ibid.* templum Hieroſolymitanum perfidè ſpoliat, *ibid.* Græcas urbes inter quas Nicephorium recipit, *ibid.*
Marcus Scaurus à Cæſare non punitur, 538
Marcus Claudius Marcellus Cæſarem metuens Mitylenas concedit, 460
Marcus Aurelius Cotta vincitur à Mithridate, 388
Marcus Agrippa magnoperè Antonium perturbat, 534. in Aſiam mittitur, 555. in Syriam rurſus mittitur ab Auguſto, 559. invitatur ab Herode in regnum ſuum, muneribus autem honoratus abnavigat in Ioniam, *ibid.* Boſphoranos ſuperat, 560. cum Herode laborum ſocio pervenit Epheſum, *ibid.* inde Samum, *ibid.* in multis Herodi gratificatur, 561. Judæos in Ionia liberat ab injuriis indigenarum, *ibid.* ex Syria reverſus, ad Pannonicum bellum gerendum mittitur, *ibid.* mortuus laudatur ab Auguſto, *ibid.*
Marcus quidam *Agrippa* adoptatur ab Auguſto, 577. in Planaſiam Corſicæ inſulam projicitur, 578. inſidiis Tiberii interimitur, 580
Marcus Titius dux ab Antonio deſignatur adverſus Sextum Pompeium, 526
Marcus Evangeliſta moritur, 640
Marcus Calpurnius Bibulus Syriam provinciam obtinet, 450
Mardocempadus in Babylonia regnat, 54. anno primo & ſecundo regni ipſius, tres fuerunt lunares eclypſes, *ibid.*
Mardochai ſomnium, 86. *vide* Mordecaius,
Mardonii navalis expeditio, 92. hunc præfecturâ amovit Darius, *ibid.* Athenas incendit, & occiditur, 98, 99
Mardus dirigit Antonii exercitum, 522, 523
B. Maria virgo audit Angelum Gabrielem 566. templum accedit, 568. revertitur cum Joſepho in Galilæam, *ibid.*
Mariamne Alexandri filia, Herodis uxor, 517. Herodem non amat, 541. veneficii accuſata ab Herode damnatur, & ad ſupplicium ducitur, 548, 549
Mariamne tertia regis Agrippæ ſoror migrat in thalamum Demetrii, 634
Marion Tyriorum tyrannus, tyrannidem per Syriam exercet, 493
Mariſſa urbs opulenta evertitur à Parthis, 510
Marius vide *Caius*
Marius Mithridatis dux occiditur à Lucullo, 391
Marſus ſibi manus infert, 495
Marſyas Alexandrinorum dux capitur in bello, 355
Marſyas Herodi Agrippæ ſignificat Tiberium mortem obiiſſe, Hebraicè dicendo, *Mortuus eſt leo*, 614
Martha mulier Syra divinatrix, 363
Marullus Præſes a Caio Judææ factus, 614
Maſſagetæ ſuperati, 18c
Mater Idæa, ſeu *Cybele*, & Mater Deûm, Peſſinonte Romam advehitur, 270
Mathuſala natus, 4. mortuus, *ibid.*
Matthias Aſſamonæi filius appellatur, 311. Judæum ſacrificantem jugulat, *ibid.* moritur, & ſepelitur in Modin, 314
Matthias Curtus Joſephi (hiſtorici) abavus naſcitur, 350
Mauzoli operâ plures urbes ab Artaxerxe deficiunt, 142
Mazaca Cappadociæ civitas Cæſarea appellatur, 581
Mazæus Babyloniæ ſatrapa ab Alexandro conſtituitur, 167
Mazares Pactyam à Cumæis repoſcit, & à Chiis recepit, 77
Medeus quidam Myſos Aſianos ad deficiendum ab Antonio permovet, 534. Lycomedis ditionem obtinet, 538
Medi ſe Dejocis imperio ſubmittunt, 57. Dario ſe dediderunt, 117
Medorum rex à Phraate & Artaxe ſuperatur, 533
Megabyzus ab Artaxerxe defecit, 107. Perſas ſuperat, *ibid.* alterâ potitur victoriâ, regi reconciliatur, & relegatur, rurſus reconciliatur & moritur, *ibid.* & 108

Meherdates, Parthorum rex à Claudio fit, 628. victus, auribus privatur à Gotarze, 629

Meles regnat in Lydia, 49

Memnon Hermiam prodit, 149. inſulam Chium proditione capit, moritur, 154

Memnonis effigies, 582

Memphis Ptolemæi Euergetæ II. filius ex ſorore & conjuge Cleopatra, 342. à patre occiditur, matrique inter epulas offerri jubetur, 355

Menachen confirmatur in regno à Puele rege Aſſyriæ, 46

Menas Pruſiæ legatus, filium ejus Nicomedem contra patrem incitat, 357

Menelaus Jaſonem circumveniens, ad ſeipſum ſummum transfert Sacerdotium, 297. aurea vaſa ſubtrahit ex templo Hieroſolymitano, 300. criminis convictus, promiſſâ Ptolemæo pecuniâ, evadit, *ibid.* commiſcet ſe cum exercitu Eupatoris, 322, 323. dignum vitâ exitum ſortitur, 323

Menocharis legatus Romam venit, 330

Mentor Sidoniorum proditor, 146. hoſtes Perſarum debellat, 148

Mephibosheth naſcitur, 29. claudicat, *ibid.*

Mephramuthoſit rex Ægypti, 10

Mephres rex Ægypti, 9

Merbalus regnat Tyri, 76

Meſeſſimordakus Babyloniæ rex, 58

Metella L. Cornelii Syllæ uxor Româ fugit ad maritum, 376

Metellus Scipio provinciam Syriam obtinet, 457

Metellus, qui Antonio adhæſerat pietate filii ſervatur, 539

Q. Metellus Numidicus exulans Philoſophiæ ſtudet, 364

Q. Metellus plurimas civitates expugnat, 405. victor Imperator appellatur, 403. Eleutheram urbem per proditionem accipit, 411. inſulam Cretam capit, inde *Creticus* cognominatus, 413. triumphat, 431

Meton Solſtitium obſervat, & Cyclum lunarem inſtituit, 109

Metrodorus princeps legationis ad Rhodios, 305

Metrodorus Sceptius legatus mittitur à Mithridate ad Tigranem Armenium, 392. vivus proditur, mortuus honorificè ſepelitur à Tigrane, *ibid.*

Metrophanes ſubmiſſus à Mithridate, fugatur à Brytio, 371

Mica prophetat, 56

Migremus hinc, Hieroſolymis vociferatum, 645

Mileſia mulier, quòd partum medicamentis abegiſſet, rei capitalis damnatur, 383

Mileſii ab Athenienſibus deficiunt, 112. Miletum terrâ marique à Cyro obſidetur, 124

Milites Alexandri ſcabie infecti, 198

Miltiades Demetrii legatus Romam venit, 331

Minutius Baſillus unus ex percuſſoribus Cæſaris à ſervis ſuis necatur, 497

Miſraim Chami filius colonias in Ægyptum ducit, 5

Mithradates occiſus, 242

Mithradates rex bellum gerit, 265

Mithridates amicitiam init cum Romanis, 337

Mithridates Eupator naſcitur, 349. patri Euergeti ſuccedit, 357

Mithridates Magnus, rex Parthorum, 355

Mithridates Euergetes Ponti & minoris Armeniæ rex dolo familiarium necatur, 357

Mithridates Ponti rex, Gordiam Romam mittit, 366. Cappadocia quam occupaverat ipſi adimitur, *ibid.* bellum parat adverſus Romanos, 367. linguas 22 calluiſſe perhibetur, *ibid.* mittit filium ad occupandum regnum Cappadociæ, 368. ejus duces Nicomedem fugant, *ibid.* & Aquilium, *ibid.* magnam clementiæ opinionem ſibi parat, *ibid.* Romanorum provincias percurrit, 369. Magneſiam, Epheſum, & Mitylenen recipit, *ibid.* ſecretas literas Epheſo mittit ſatrapis omnibus, ut Romanos ſimul invadant, occiſóſque inſepultos abjiciant, 370. in inſulam Coum trajicit, ubi Cleopatræ theſauros reperit, *ibid.* cum ignominia à Rhodo recedit, 371. coronâ victoriæ diſtractâ, conſternatione percutitur, *ibid.* audita ſuorum clade, ſuſpectos amicos habet, 373. ejicitur è Galatia, *ibid.* ſævit in eos, qui ab ipſo deſciverant, 375. Civitates Græcas libertate donat, *ibid.* premitur à Fimbria, à quo tamen fugit, *ibid.* per Archelaum pacem init cum Sylla, 377. in Pontum reverſus ſub poteſtatem ſuam redigit civitates quæ ab illo defecerant, 379. filium vinctum aureis compedibus tandem necat, *ibid.* parat exercitum adverſus Boſphoranos, *ibid.* impium convivium inſtituit, 381. Boſphorum ſubigit, *ibid.* duas partes exercitus amittit, 382. jubetur à Sylla cedere Cappadociâ, *ibid.* reſtitutâ Ariobarzani Cappadociâ legationem Romam mittit, 383. fœdus init cum Q. Sertorio, 385. parat rurſus bellum adverſus Romanos, 386. coactus Cyzicam ſolvere obſidionem, in Bithyniam tranſmittit, 390. Pontum petens naufragium patitur, 391. Heracleam Ponticam à Seleuco Piratâ ſubvehitur, 392. metuens congredi cum Romanis in Hyppium fluvium defertur, *ibid.* claſſis ejus ſuperatur à Triario, 393. alium colligit exercitum, *ibid.* fugat Lucullum, 394. ejus milites ſuperantur à Romanis, *ibid.* fugam meditatur, *ibid.* fugienti præbetur equus ab Eunucho, *ibid.* mittit Bacchum ſeu Bacchidem ad ſorores, uxores, & concubinas interimendas, 395. ejus præfecti tranſeunt ad Lucullum, *ibid.* colloquitur cum genero ſuo Tigrane, 400. cum 10 mille equitibus remittitur in Pontum, 401. fœdiſſimè fugit, 405. Armeniam invadit, ubi Romanos vagantes adortus interficit, 406. M. Fabium vincit, 407. vincitur à Triario, *ibid.* quem cum ſuis Romanis vincit, occiſis ſupra 7 millibus, 408. & 409. vulneratur, 409. animo collapſus, per legatos cum Pompeio agit de conditionibus pacis, 412. à Pompeio obſeſſus clàm fugit, 414. nocturno prælio vincitur, *ibid.* & 415. caſtellum petit in confinio utriuſque Armeniæ poſitum, 415. Lethale virus amicis diſtribuit, *ibid.* Rejicitur à Tigrane, *ibid.* per gentes Scythicas iter facit, 418. legatos mittit ad Pompeium qui tributa pollicerentur, ſi concederetur ei regnum paternum, 423. irâ accenſus Exipodrum filium ſuum interficit, *ibid.* cogitat expeditionem in Italiam, nec tamen conſentit exercitus, 424. Parcit Pharnaci filio ſuo proditionis in ſe reo, 425. deſcendens ad uxores, pellices, & filias, venenum omnibus dat, *ibid.* poſtquam neque veneno, neque vulnere ſibi ſuâ manu illato perire non potuiſſet, tandem ab hoſtibus cæſus occumbit, *ibid.* Ejus pretioſa ſupellex à Pompeio in Talauris capitur, 430

Mithridates quidam regno ſuo pulſus ad Gabinium venit, 441. Occiditur a fratre ſuo Orode, 443

Mithridates Pergamenus magnas copias colligit ad Cæſarem Alexandriæ periclitantem alſaturus, 471. Peluſium capit, Dioſcoridem interficit, 472. Judæis utitur benevolis, *ibid.* vincit Alexandrinos, *ibid.* Rex Boſphori conſtituitur à Cæſare, 477. Leucotheæ templum ſpoliat, 480

Mithridates quidam aperit Antonio conſilia Parthorum, 524. phialas ab illo accipit, *ibid.*

Mithridates Iberus movetur à Tiberio ut Armeniam invadat, 611. fratrem Pharaſmenem conatus ſuos dolo & vi juvare perpellit, *ibid.* domum remittitur à Claudio ad recipiendum regnum, 621. Armeniam occupat. 627. expulſus è regno Boſphorano à Didio

Romano, regem Dandaridarum ipſe exturbat, 628. nullo in armis præſidio relicto, Eunone mediatore revertitur ad Cæſarem, 629, Romam perductus ferociùs quàm fortuna ferebat, diſſeruiſſe dicitur apud Claudium, *ibid.*
Mithrobarzanes Tigranis dux occiditur, totuſque ejus exercitus perit, 401
Mitylena diruuntur, 381
Mitylenai exules Rhœtium & Antandrum capiunt, 110. ab Athenienſibus ſuperantur, *ibid.* multi eorum capiuntur, 500 interficiuntur à Lucullo, 379
Molo, 263. & *ſeq.*
Molo Rhetor primus in Senatu ſine interprete loquitur, 381
Monima Mileſia Mithridatis uxor ſtrangulatur, 395
Mopſueſtia diruitur ab Antiocho & Philippo Seleuci fratribus, 366
Morbos contrahunt Mithridatis milites herbas comedendo, 389. *vide* 553. Morbo afficitur quem ad Betheſdam decumbentem inveniens Chriſtus ſanavit, 563
Mordecaius honoratur, 88. feſtum Purim inſtituit, *ibid.* vide *Mardochaus*,
Moſolami hiſtoria, 234
Moyſes naſcitur, 12. arcæ impoſitum Pharaonis filia invenit, *ibid.* occidit Ægyptium, *ibid.* illi Deus apparet in monte Horeb, eumque mittit ad Pharaonem, quem decem plagis afflixit, 13. Paſcha celebrat; per mare rubrum tranſit, 14. Amalekitas oratione ſubegit, *ibid.* in monte Sinai legem accepit, 15. vitulum aureum confregit, *ibid.* Tabernaculum cum omnibus ad ipſum pertinentibus erexit; ſecundum Paſcha celebrat; Levitas tabernaculi miniſterio præfecit, 16. tabernaculum & altare conſecrat, *ibid.* Synedrium 70 Seniorum inſtituit, 17. exploratores in terram Canaan mittit, ejus magiſtratus & Aaronis Sacerdotium confirmantur, ſeditioſis igne & terræ hiatu abſumptis, *ibid.* & 18. moritur, 22. per 30 dies eum deflent Iſraëlitæ, *ibid.*
Murena Murenæ prætoris Aſiæ filius, ad Amiſi obſidionem continuandam relinquitur à Lucullo, 395
Murcus cum Ænobarbo navali prælio victores evadunt, 504
Muſicanus crucifixus ab Alexandro, 196
Q. Mutius Scævola proconſul in Aſiam miſſus, 365. benevolentiam æquitate ſuâ populo Romano conciliat, *ibid.*
Mylaſſenſes à Rhodiis acie vincuntur, 313

N

N*Abopollaſarus* in Saracum rebellat, & Chaldæorum ſeu Babyloniorum regnum obtinet, 63. moritur, 66
Nabuchodonoſor ſuperavit Arphaxadum prælio, 60
Nabuchadneſar regnat & Judæos ſubjugat, 64, 65. omnia à Nilo ad Euphratem cepit, 66. Hieroſolymam obſidet, 70. Ægypto potitur, 73. ſomniat, *ibid.* Babyloniam inſtaurat, *ibid.* mente alienatur, 74. ſanitati & regno reſtituitur, *ibid.* obiit, *ibid.*
Nabarzanes ſe Alexandro tradit, 173
Nachor natus, 5. mortuus, *ibid.*
Nadab rex Iſrael, 35. occiditur à Baaſa ſucceſſore, *ibid.*
Nadius apud Babylonios regnat, 52
Nahumus quo tempore prophetarit, 47, 48
Naphtæ natura, 401
Naphtali natus, 9
Navigatio Alexandri, 195. & *ſeq.* naves ejus fractæ, *ibid.*
Navium apparatus in bello Actiaco, 535, 536
Nectanebus Ægypti rex cum Ageſilao ſe jungit, 144. talenta 230 Ageſilao dedit, *ibid.* Ægyptum amiſit, & fugit, 147
Nehemias luget & jejunat, 105. ædificandæ Hieroſolymæ poteſtatem accepit, hoſtium conatus eludit: populum publicis oneribus ſublevat, 52 dierum ſpatio murum perficit, *ibid.* & 106. poſt 12 annos ad regem redit, & cum nova poteſtate Hieroſolymam revertitur, 108
Nephereus Ægypti rex Spartanos adjuvat, 131
Neptunus adoratus ab Alexandro, 198
Neptuno ſacrificatur, 344
Neriglíſſorus regnat Babyloniæ, 75
Nero impetrat ut Ilienſes omni publico munere ſolvantur, 633. Imperator declaratur, 635. Cæſennium Pætum ob res malè geſtas facetiis excipit, 641. Judæis favet, intercedente uxore ſuâ Poppæâ, 642. Romam incenſam proſpectat è turri, 643. ſævit in Chriſtianos, *ibid.* tranſiens in Græciam ad hyemem ingruentem ibi manet, 646. Veſpaſianum mittit in Judæam, 647. manus ſibi infert, 648
Nicanor fugatur à Juda Maccabæo, 317. Idem familiariter cum eo vivit, 327. delatus ob eam benevolentiam apud Regem Demetrium, Judæ inſidiatur, 328. ab eo ſe Judas ſubtrahit, *ibid.* Judæis minatur niſi tradant Judam, ſe domum Dei incenſurum, *ibid.* occiditur, & in fruſta dividitur, *ibid.*
Nicanor Argyraſpidum præfectus, 172. ejus geſta, 233
Niceas Athenienſium exercitum perdidit, 11
Nicomedes nimiùm amatus à Bithynis Romam mittitur à Pruſia patre, 334. regnum patris affectat, 337. promptè excipitur ab Attalo, *ibid.* bellum patri infert, *ibid.*
Nicomedes Philopator moritur, 367. filius ejus Nicomedes, rex Bithyniæ fit à Senatu, *ibid.* pellitur à fratre Socrate, *ibid.* reductus in Bithyniam, hortatu Romanorum in Mithridatis regnum irrumpit, 367, 368. defunctus ſine liberis, populum Romanum hæredem reliquit, 385
Nicomedes Bithynius Comanorum Sacerdotium obtinet in Cappadocia à Cæſare, 475
Nicomedes, 252, 255
Nicopolis à Pompeio conditur, 415
Nicopolis appellatur urbs ab Octaviano condita, 546
Nili foſſæ detergunrur, 547
Ninive expugnatur, 62
Ninus Beli filius Aſſyriorum fundavit imperium, 25
Ninus junior regnum obtinuit, 49
Niſibis capitur à Lucullo, 400
Noachus natus, 4. miſſus ad prædicandum Mundo, *ibid.* mortuus, 5
Nudus copiis ſuis denudatur à Mithridate, 388
Numenius à regibus Ægypti Romani gratias acturus pro beneficiis mittitur, 309
Numenius Antiochi filius, legatus Judæorum Romam proficiſcitur, 346
Numidius Quadratus animadvertit in Judæos, 621
Nyſſa ſoror Mithridatis capitur à Lucullo, 395

O

O*Badias* vaticinatur, 72
Obodas Nabatæorum Rex, 553
Ochus, ſeu *Darius Nothus* regno potitur, 111. *Ochus* Artaxerxis filius, fratrem Arſamem occidit, 144. mortuo patre ſe regem declarat; in cognatos ſævit, *ibid.* Jerichuntem ſubigit, 147. Ægyptum ſubjecit, *ibid.* Mentorem Aſiaticæ oræ præfecit, 148. à Bagoa veneno ſublatus, 149
Octavia prægnans nubit Antonio, 509. arbitra inter

virum Antonium & Octavium fratrem, 516

Octavius, qui & *Octavianus* & *Auguſtus* naſcitur, 429. occiſo Cæſare hæreditatem ejus init, 483. Immanis frequentia ipſi Romam adventanti occurrit, 484. ſuperbè excipitur à Marco Antonio, *ibid.* ludos victoriæ Cæſaris edit, *ibid.* Exercitum parat, *ibid.* illi cum Antonio non convenit, 485. decem millia virorum contrahit, *ibid.* & 486. in Hetruriam proficiſcitur, 487. argentum dividit duabus ad ſe venientibus legionibus, 488. Decimo Bruto Mutinæ ab Antonio obſeſſo ſuccurrit, *ibid.* imperium extraordinarium accipit, 489. gratiorem ſibi exercitum quàm Senatum experitur, 492. Societatem init cum Lepido, & Antonio, 496. Augurium captanti vultures apparent, *ibid.* Conſul eligitur, *ibid.* poteſtatem agendi omnia quæ vellet, accipit à Senatu 497. quam retinet ad finem vitæ, per annos nimirum 56, *ibid.* C. Julii Cæſaris Octaviani nomen uſurpat, *ibid.* Aquila, ejus tentoria ſuperſedens duos corvos ad terram affligit, *ibid.* Brutum vincit, 504. divortium facit cum Claudia Fulviæ filia, 507. poſtremum fœdus init cum Antonio, 509. ovans Romam ingreditur, 524. Antonium accuſat apud plebem, & conſules fugientes ad Antonium, à ſe miſſos dicit, 531. poſt Conſulum diſceſſum egit, & dixit quæ volebat, 532. teſtamentum Antonii à Virginibus Veſtalibus accipit, & evolvit, *ibid.* apparatus facit ad bellum contra Antonium maximos, 533. In Epirum proficiſcitur, 534. in bello Actiaco victor evadit, 537. mercedes & pœnas civitatibus, hominibuſque diſtribuit pro meritis ſingulorum, 538. Athenas navigat, *ibid.* exercitûs veteranos dimittit, 539. multa Romæ in honorem ejus decernuntur, *ibid.* cum tempeſtate bis conflictatur, 540. magnâ celeritate venit in Aſiam, *ibid.* legationi Antonianæ non reſpondet, *ibid.* impunitatem Cleopatræ promittit, ſi Antonium velit occidere *ibid.* Syriam petit, 541. Peluſium, prodente Cleopatrâ, capit, 542. Alexandriam ingreſſus orationem græcè habet, qua ſignificat, ſe Ægyptiis univerſis ignoſcere, 544. Antonii & Cleopatræ communes libertos liberaliter habet, *ibid.* Alexandri Magni conditorium & corpus veneratur, *ibid.* Apim non accedit, Deos ſe non boves adorare conſueviſſe perhibens, *ibid.* venit ad conſolandam Cleopatram, nec tamen ejus lenociniis inflammatur, *ibid.* & 545. morte Cleopatræ affligitur, omni ſe triumphi gloriâ ſpoliatum eſſe ratus, 545. ſuſpectos habens Ægyptios Senatori provinciam non commendat, 547. Ægypto præficit C. Cornelium Gallum, *ibid.* venit in Syriam, *ibid.* in Aſiam provinciam profectus, hyberna ibi agit, *ibid.* honores ei decernuntur, *ibid.* oſtendit ſe imperium ex victoria adeptum, 548. imperium abdicaturus, compellitur tandem multis argumentis ut ſolus obtineat, 549. provincias retinens quæ plus periculi habebant, tutiores Senatui permittit, *ibid.* hac ratione milites armat, & ad ſe transfert, *ibid.* Auguſtus dicitur, 550. omni legum neceſſitate ſententiâ Senatûs abſolvitur, 552. M. Agrippam & M. Marcellum diſſentientes, locis disjungit, 555. in Siciliam proficiſcitur, *ibid.* inde in Græciam tranſmittens Athenienſibus Æginam & Eretriam adimit, *ibid.* in Aſiam profectus Cyzicenis libertatem adimit, 556. idem facit cum Tyriis & Sidoniis, *ibid.* Romam reverſus Marti templum extruit ob ſigna à Parthis recuperata, 558. poſt primum imperii decennium principatum in aliud quinquennium prorogat, *ibid.* Cyzicenis libertatem reſtituit, 559. Pontificatum maximum ſuſcipit, 561. aliis libris fatidicis concrematis, ſolos retinet Sibyllinos, *ibid.* Tiberium in Agrippæ locum aſſumit, *ibid.* annum à Julio Cæſare ordinatum, ſed poſteà negligentiâ conturbatum, emendat, 563. Sextilem menſem Auguſtum vocat, *ibid.* quaſi invitus prorogat imperium, *ibid.* Æneæ ſive Aretæ & Herodi reconciliatur, 565. navale prælium exhibet, 573. Caii mortem graviſſimè fert, 576. Dominus appellari non ſuſtinet, 577. in quartum decennium quaſi coactus imperium ſuſcipit, *ibid.* (in quintum, 579.) Calendarium integritati ſuæ reſtituit, 577. ejus mors prædicitur, 580. Nolæ obiit. *ibid.*

Ogygium diluvium in Atticâ, 8

Olthacus Dardariorum Dynaſtes promittit Mithridati ſe Lucullum interfecturum, 393. humaniſſimè ab eo exceptus ſubducit ſe ex caſtris Luculli, *ibid.*

Olympiades incipiunt, 45

Olympias Caſſandro ſe tradit, 226. ab eo occiditur, 228

Omina victoriam Auguſti præſagientia, 536

Omphis Alexandro ſe dedit, 185

Omri regnat in Iſraële ſolus, 37. regni ſedem transfert in Samariam, *ibid.* moritur, *ibid.*

Oneſimus convertitur à S. Paulo, 644

Oneſiphorus S. Paulum invenit, & recreat, 641

Onias I. Pontifex factus eſt Judæorum, 212, 214

Onias II. Simonis Juſti filius, Pontificatum apud Judæos illiberaliter gerit, 260

Onias III. filius Simonis 2. Judæorum Pontifex maximus 270. ejus laus, *ibid.* Heliodorum monet, & ſanitati precibus reſtituit, 291

Onias ſe inſinuat in amicitiam Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ, 323. licentiam ab eis obtinet extruendi templum in Heliopolitica præfectura, *ibid.* *vide pag.* 336. bellum ſuſcipit in cauſa Cleopatræ, 340

Onias quidam vir juſtus propter ejus pias preces occiditur à populo Judæorum, 417

Ophellas occumbit, 237

Orobazus legatus Regis Parthorum auditur à Sylla, 367

Orobius exercitûs Romani dux, Athenienſes noctu trucidat, 371

Orodes Parthorum rex, 440. fratrem Mithridatem in conſpectu ſuo occidi jubet, 443. ad Craſſum legatos mittit, 440. ſollicitatur à Pompeianis, ut ipſis adſit in bello civili, 458. L. Hirtium, jure violato in vincula conjicit, 460. auditâ ſuorum clade in furorem vertitur, 514. occiditur à Phraate filio, 519

Orodes unus ex filiis Artabani, rex Armeniis imponitur, 581

Oræſes vincitur à Pompeio, 419

Oratas Perſa tyrannum agit, 84

Orontes Tiribaſum falsò criminatus per inſidias capit, & regi vinctum mittit, 138. multas urbes Artaxerxi, & pecunias prodidit, 143

Orophernes, aliàs Holophernes ſollicitat Demetrium Soterem contra Ariarathem, 331. pulſo Ariarathe fratre, regnum tyrannicè adminiſtrat, *ibid.* Ionicam & artificioſam intemperantiam introducit, *ibid.* Jovis templum ſpoliat ad perſolvenda Militibus ſtipendia, 332

Oroſius errat, 457

Orus rex Ægypti, 11

Otho ſuſcepti à Vitellio imperii neſcius Imperator à militibus creatur, 648. die imperii 90 interficitur, *ibid.*

Othoniel debellat Cushanem, 24

Ovidius annum ſuum natalitium ſic deſcribit, *Cùm cecidit fato conſul uterque pari*, 492. relegatus in Pontum, 578. diem obit in exilio, 581

P

Pacorus, Orodis filius, bellum in provinciam Syriam infert, 452. Syriam ſubigit univerſam, 509. occiditur in bello, 514
Pallas Claudii libertus, 631
Palmæ ex Clearchi ſepulchro creſcunt, 135
Palmyreni ab Antonianis equitibus ſpoliandi, ſua in ulteriorem ripam transferunt, 508
Pamphiliæ oppida præfecturæ ſuæ reſtituuntur, 552
Pamphilii legati coronam auream Romam afferunt, 304
Pamphilium Mare ab Alexandro trajectum abſque miraculo, 154
Pannonicæ legiones tumultuantes Tiberio ſe ſubmittunt defectione lunæ territæ, 380
Panſa Conſul, ex vulnere in prælio cum M. Antonio accepto moritur, 492
Pantomimorum ſaltatio Romam introducitur, 555
Paphiorum familia quo modo interiit, 236
Pappus occiditur, 516
Pariſippidas Spartæ exilio mulctatur, 117
Parmenio Damaſcum proditione capit, cum gaza regia & pellicibus regiis, 157. ad occupandam claſſem Perſicam mittitur, *ibid.*
Parthorum à Macedonibus defectio, 259. eorum legati pacem petunt à Romanis, 367. Parthi vincunt Romanos, Craſſúmque occidunt, à 446. uſque ad 450. ad Cæcilii Baſſi auxilium veniunt, 481. in Romanos inſurgunt, 508. in fugam vertuntur à Romanis, 524. vincuntur à Rege Mediæ, 531.
Parthicum imperium quomodo ad ſuam magnitudinem pervenit, 345
Paryſatis Cyri mater, caput filii ſepelit, ejuſque mortem ulciſcitur, 126. Statiram reginam veneno tollit, *ibid.* Babylonem relegatur, 127
Paſcha primum à Jeſu Chriſto celebratum, 588. ſecundum, 589. tertium, 591. quartum, in quo Paſcha noſtrum immolatus eſt, 598
Paſtores vide *Hycſi.*
Paulus, Apoſtolatûs ſui primo triennio apud Damaſcenos exacto, redit Hieroſolymam, 615. Iconii cum Barnaba verbum prædicat, 625, 626. rapitur in tertium cœlum, 626. per viſionem vocatur in Macedoniam, 633. neceſſaria vitæ ſubſidia recipit à Theſſalonicenſibus, 634. diſputat Athenis cum Philoſophis, *ibid.* venit Corinthum, *ibid.* Epheſum, 636. triennium conficit in Aſia, 637. priorem ad Corinthios ſcribit epiſtolam, *ibid.* poſteriorem ad eoſdem, 638. Troade navigat in Macedoniam, *ibid.* inde proficiſcitur in Græciam, *ibid.* ſcribit Epiſtolam ad Romanos, *ibid.* Troadem revertitur, *ibid.* venit Coum, *ibid.* per multas urbes feſtinat ad Hieroſolymitanam, *ibid.* concionatur apud tumultuantem Hieroſolymis populum, 639. Cæſarem appellat, 640. naufragium patitur, 641. Romam venit, *ibid.* ſcribit epiſtolam ad Philippenſes, 644. ad Hebræos, *ibid.* in Aſiam, expleto Romæ biennio navigare videtur, 645. prædicat Evangelium in Creta inſula, *ibid.* priorem epiſtolam ſcribit ad Timotheum, *ibid.* ſcribit & ad Titum, *ibid.* Epheſum revertitur ad Timotheum, *ibid.* Romam veniens à Nerone abſolvitur, *ibid.* 2am. ad Timotheum epiſtolam ſcribit, 646. Romæ martyrio vitam finit, 647. gladio juſſu Neronis percutitur, *ibid.*
Pauſanias multas græcas urbes ſervitute liberat, 100. Byzantium capit, captivoſque Xerxi mittit, ejus inſolentia, *ibid.* accuſatur & dimittitur, *ibid.* fame necatur, 101
Pauſiſtratus claſſem amiſit, 280
Pax inter Judæos & Eupatorem inita ſtatim rumpitur, 321
Pekaiah Menachemo patri ſuccedit, 47
Pekah Remaliæ filius regnat, 47
Peka 120 millia Judæorum occidit, 50
Peloponneſiacum bellum inchoatur, 109
Peloponneſii Iaſum urbem diripiunt, 113. naves Atticas ad Caunum ſuperant, *ibid.* adverſus Aſtyochum & Tiſſaphernem murmurant, 114. ab Athenienſibus navali prælio ſuperantur, 120, 121
Perdicca luſtrationem edicit, 213. ab Alexandro annulum accipit, 212. Ariarathem ſuperat, 216. cum Philippo duas Piſidiæ urbes evertit, *ibid.* Niceam in uxorem ducit, eamque repudiat, *ibid.* Perdiccæ geſta, 216, 217, 218. trucidatur, 218
Pericles moritur, 109
Periodus Calippica quinta, 551. ſexta, 650
Perſarum Satrapæ Iones fugant, 90. Perſæ bis Cares ſuperant, tandemque inſidiis ſuperati ſunt, *ibid.* Iones navali prælio ſuperant & Miletum evertunt, *ibid.* & 91. Chium, Lesbum & Tenedum capiunt, 91. ab Athenienſibus victi, 92. bis ſub Xerxe à Græcis, victi, 96, 97. à Pauſania diſſipati, 98. eorum ingens cædes, 99. ab Ægyptiis & Athenienſibus terrâ marique profligantur, 104, 105. Ægyptios & Græcos ſub Megabyzo vincunt, 105. fœdus cum Athenienſibus ineunt, 107. Cypriis opem ferunt, 136. ingens eorum expeditio adverſus Ægyptios in nihilum recidit, 140. Trecenta millia cæſa, 167. eorum Gazas Alexander nactus, *ibid.* illorum defectio, 259
Perſecutio Neronis in Chriſtianos ſæviit in Hiſpania, 647
Perſepolis diripitur, 169. incenditur, 170
Perſeus Eumeni inſidiatur, 297. Poſt colloquium cum Romanis habitum cauſam ſuam unius epiſtolæ forma complectitur, 298. vincit Romanos, nec tamen victor pacem potuit à Licinio Conſule impetrare, 299. cum Rhodiis agit de redemptione captivorum, *ibid.* à Licinio fugatus Pellam venit, *ibid.* Ipſe & Gentius Illyriorum rex legatos Rhodum mittendos decernunt, 305. Antiochum monet ne ipſi deſit vel conciliandâ pace, vel opem ferendo, *ibid.* eodem modo Eumenem quoque ſollicitat, *ibid.* vincitur, 307. Amphipolim in Thracia cum 500 ferè Cretenſibus pervenit, *ibid.* ad templum Caſtoris & Pollucis in Samothracia ſupplex confugit, *ibid.* Evandrum amicum interfici curat, 308. decipitur ab Oroande Cretenſi, *ibid.* ad angulum templi ſe recipit, ſeſe, filiúmque tradit Octavio, *ibid.*
Peruſia ab Octaviano capitur, 508
Peſtilentia magna Judæos affligit, 549
Peſtis horrenda, 109
Petronius in Ægypti præfectura Cornelio Gallo ſuccedit, 551. vincit Æthiopas, 554. Premnim urbem Æthiopicam capit, *ibid.* Candacem ad conditiones pacis cogit, 555. Syriæ præſes fit à Caio, 618. Caio ſtatuam parat, 619. laudatur à Caio, quòd propoſuerat frangere gentis Judaicæ contumaciam, *ibid.* miſerabili Judæorum ſupplicatione commotus ſtatuam Caii dedicare differt, 620
Petrus Apoſtolus ſanat Æneam, 616. & Tabitham, *ibid.* Ipſe & Paulus de exitu ex hâc vitâ à Domino admonentur, 646. ſecundam ſcribit Epiſtolam, *ibid.* Romæ occiditur, 647
Peuceſtas Alexandri ſervator, 194. corporis cuſtos factus veſtem Medicam ſumit, 201, 202. ejus geſta, 226, 227, 228
Phaleg natus 5. moritur, *ibid.*

Pharao Neco regnat in Ægypto, ejus foſſa & navigatio, 63. pugnat cum Aſſyrio, *ibid.*
Pharaſmanes Orodem vincit, 611
Phares natus, 10
Phariſæorum cum *Sadducæis* diſſenſio, 360. conjurationis convicti trucidantur ab Herode, 566
Pharnabazus Græcos palantes ſternit, 133. Pharnabazi caſtra direpta à Græcis, *ibid.* Cum Ageſilao amicitiam init, 134. Abydenorum agros vaſtat, 135
Pharnabazus vincitur à P. Canidio Craſſo, 519
Pharnaces Romanos aſpernatur, 289. Legatos mittit, 290. fidem fallit, *ibid.* de pace agit, *ibid.*
Pharnaces naſcitur Mithridati Eupatori, 364. patris ſui cadaver mittit ad Pompeium, 430. ſociis populi Romani adſcribitur, *ibid.*
Pharnaces, orto inter Romanos civili bello, ab eis deficit, 459. Pontum occupat, 474. Armeniæ minori imminet, *ibid.* legatos ad Cæſarem mittit, 475. Jubetur à Cæſare ut Ponto decedat, 476. vincitur à Cæſare, *ibid.* & 477. Sinopen refugit, 477. Domitio Calvino Sinopen tradit, *ibid.* ab Aſandro interficitur, 478
Pharos extructa, 248
Phaſaelus dux Hieroſolymis conſtituitur à patre Antipatro, 475. naſcitur ipſi filius Phaſaelus, *ibid.* Hieroſolymitanorum gratiam conciliat, 478. cum Hyrcano expoſtulat, 499. vitam ſibi abrumpit, 511
Phaſaelis Pamphyliæ condita, 59
Pheroras Tetrarchiam à Cæſare rogatione fratris Herodis obtinet, 556. in amorem ancillæ ſuæ inſanum incidit, 562. ablegatur ab Herode in ipſius Tetrarchiam, 566. moritur, 567
Philadelphi Ptolemæi laus, 253
Philadelphienſes unde annos dinumerant, 430
Phileterus primus Pergamenorum rex, 249
Philippus Perinthum obſidet, 149. Belli contra Perſas imperator factus, 150. tres duces in Aſiam præmittit, *ibid.* occiditur, *ibid.*
Philippus Aridæus Alexandro ſuccedit, 212. ejus anni ab exceſſu Alexandri numerantur, *ibid.* occiditur, 226
Pugnat *Philippus* rex Macedoniæ, 269, 272. pacem facit, 274. debellatur, 275
Philippus Nicanorem mittit ut univerſum Judæorum nomen penitùs tollat, 316. expeditionem parat contra Lyſiam, 323. ab Eupatore interimitur, 324
Philippus Euergetes cohibitus à Gabinio regnum Ægypti non capeſcit, 437, 438
Philippus Herodis filius partem ditionis paternæ accipit ab Auguſto, 572
Philippus Tetrarcha diem obit, 609
Philippus Evangeliſta baptiſat Eunuchum, 610
Philiſtæorum aræ à Juda Maccabæo evertuntur, 322
Philo Judæus legationis Judæorum princeps, 619. Ejectus à Caio ſuos conſolatur ſpe divinæ conſolationis, 621
Philometor ignaviâ ſuâ regnum amittit, 303. regno ſpoliatus Romam proficiſcitur, 324. comiter excipitur à Senatu, *ibid.*
Philopœmen gubernat Attalum regem, 347
Phocæenſes Maſſiliam condunt, 67. in Chium trajiciunt, & Carthaginienſes navali prælio ſuperant, 78
Phœnices, quæ loca ſubegerunt, 91. à Perſis deficiunt, 146
Phœnix & *Cadmus* apud Tyrum & Sydonem regnarunt, 19
Phœnix transfugit ad Lucullum, 393
Phœnix avis in Ægyptum venit, 609
Phraates Demetrium Nicatorem in Syriam mittit, 353. ab exercitu Græcorum à ſe deficiente occiditur, 355
Phraates ſecundus, Rex Parthorum, 411. Legatos ad Pompeium mittit, 420. indignè fert quòd Rex Regum à Pompeio in literis non appellatur, *ibid.*
Phraates tertius, Rex Parthorum ab Orode patre conſtituitur, 519. fratres ex Antiochi filia natos & Orodem ipſum occidit, *ibid.* adultum filium interfici jubet, *ibid.* In exilium à populo ſuo pellitur, 534. Cum Tiridate contendens petit (ut & adverſarius) auxilium a Cæſare, 541, 554. Legatos mittit ad Cæſarem, 547. Signa Romana Auguſto remittit, 557. Armeniæ manum adjicit, 573. Audito bellico Caii apparatu ad Auguſtum mittit, 574. in gratiam cum Auguſto redit, 575
Phraates regis Phraatis tertius filius, Parthorum rex factus moritur, 611
Phraortes Dejoci ſuccedit, 61. cum exercitu periit, *ibid.*
Phrygia à Romanis recepta, 353. Phrygia major Mithridati Euergetæ conceditur, 354
Pinarius Scarpus deficit ab Antonio, 538
Piratæ vagantur per Aſiam, 378. multi etiam inſulas provinciáſque vaſtant, 405. ſacrilegia perpetrant, *ibid.* Romanis illudunt, *ibid.* & 406. brevi temporis ſpatio à Pompeio profligantur, 410
Piſander occiſus, 134
Piſo Conſul creatur, 432. vide *Cneius.*
Pittacus & ejus geſta, 70
Plancina uxor Piſonis contumelias jactat in Agrippinam, & Germanicum, 581
Plancus amoto C. Soſio, Syriæ præficitur ab Antonio, 519
Planetarum magna conjunctio, 564
Plato moritur, ejuſdemque furta ex Moſaicis libris, 148
Pleiſtarchi naufragium, 242
Polemo Rex Ponti inter ſocios, ac fœderatos populi Romani adſcribitur, 551. illi reſiſtunt Boſphorani, 560. Paternum Ponti regnum accipit à Caligula, 616
Polemoni datur Armenia minor ab Antonio, 531
Pollio Phariſæus urbem Hieroſolymitanam tradendam ſuadet, 517
Polyaratus à Ptolemæo ad Rhodios remittitur, 309. idem Phaſelidem appulſus, ad communem urbis larem confugit, *ibid.* poſteà Caunum petit, *ibid.* tandem Romam perducitur, 311
Polybius hiſtoricus Demetrium hortatur ad fugam, 325. patriæ vaſtatione afficitur, 339
Polycliti geſta, 231
Polycrates cruci affixus ab Oræte, 83
Polydamas victor in Pancratio, 117
Polyſperchon Caſſandrum in crimen vocat, 236 dux conſtituitur ab Antipatro, 222. ad Eumenem ſcribit, 223
Polyxenidas victus, 283
Pompeii ſive Pomponii captivi Romani magnanimitas, 39
Pompeius (*Cneius*) Magnus. Cauſa ſimultatis inter eum & Lucullum, 383. Pompeio, cum plenâ poteſtate adverſùs piratas, committitur ad triennium curatio infinita totius oræ maritimæ, quà Romanum erat Imperium, 407. bellum illud breviſſimo tempore abſolvit, 408, 410. Prædonibus agros à mari remotos concedit ne artem piraticam rursùs exercerent, 410. ei demandatur bellum contra Mithridatem & Tigranem, 412. fœdus init cum Rege Parthorum, *ibid.* ejus cum Lucullo jurgia, *ibid.* Bellum gerit adverſùs Mithridatem, 413. quem vincit, 415. Pompeius condit Nicopolim, *ibid.* Pompeio Tigranes ſe regnúmque ſuum permittit, & ab illo reſtituitur, 416. Pompeii in Oriente victoriæ de Albanis & Iberis, *ibid.* &c. Regibus non paucis jus dicit,

& de iis ſtatuit, 420. Cœleſyriam & Phœniciam conſtituit, *ibid.* quæ Mithridatis erant pretioſiſſima occupat, 421. Judæorum res componit, 421, 422. Arabes domat & Syriam in formam provinciæ redigit, 422. ut & Pontum, 424. Obſidet Hieroſolyma, 426. quibus captis Templum ingreditur, nihilque in eo attingit, 427. Judæos facit Romanis tributarios, 428. corpus Mithridatis ſibi à Pharnace traditum ſepulchro mandari curat, 430. ex Aſia iter in Italiam inſtituit, 431. moderationem ſuam teſtatur exercitum dimittens, 432. triplicem ducit triumphum ex Africâ, ex Europâ, ex Aſiâ, 433. ut acta ſua rata eſſent J. Cæſari ſeſe adjungit, 454. quo annitente confirmantur, 435. Pompeio poteſtas rei frumentariæ tribuitur per totum Imp. Rom. 438. ei ad quinquennium provincia decernitur Hiſpania atque Africa, 442. theatrum ſuum dedicat, 443. initium belli civilis inter eum & Cæſarem, 457. Italiam Cæſari relinquit & in Epirum abit, *ibid.* totius Orientis vires ſibi adjungit, 457, 458. à Cæſare, Pharſalico prælio ſuperatur, 460. fugiens navigium conſcendit, 461. in Ægyptum abit, 463. juſſu Ptolemæi trucidatur, 464. corporis ejus reliquiæ crematæ & tumulatæ, 465, 466.

Cneius Pompeius, Magni filius, à Julio Cæſare victus in Hiſpaniâ interficitur, 480

Pompeius (Sextus) Magni filius Siciliam occupat, 509. Cæſar Auguſtus eum bello aggreditur, 516. à Cæſare Octaviano & Lepido vincitur, 520. fugit, *ibid.* fanum Junonis ſpoliat, *ibid.* libentiſſimè recipitur à Lesbiis, 522. in Lesbo commoratur, *ibid.* bellum in Aſia molitur, 525. Legati ejus ad Parthos à ducibus Antonianis comprehenduntur, 526. Lampſacum per proditionem occupat, *ibid.* Furnium vincit, *ibid.* magnam pecuniam colligit, 527. Naves incendit, *ibid.* ejus aliquot amici tranſeunt ad Antonium, *ibid.* petit Armeniam, *ibid.* Amyntæ ſe dedit, *ibid.* interficitur à Titio non obſervante litterarum Antonianarum ordinem, 528

Pontius Pilatus Valerio Grato in præfectura Judææ ſuccedit, 586. Innocentiſſimum Jeſum voluntati Judæorum permittit, 602. Romam proficiſci jubetur à Vitellio Syriæ præſide, reſponſurus ad objecta Judæorum, 613. propriâ ſe manu interficit, 618

Popillius Rhodios objurgat, 307, 308. Antiochum virgâ circumſcripſit, 309

Poppæa Neronem maritum ſuum conviciis inceſſens, ictu calcis ejus occiditur, 645

Porcius Feſtus Felici in provincia ſuccedit, 640. latronum plurimos interficit, *ibid.* Impoſtorem Magum cum ſequacibus per milites opprimit, 642

Portenta ante debellatum Antonium, 542

Porus ab Alexandro captus, & reſtitutus, 187. Multis urbibus ab Alexandro donatur, 188

Poſidonius Philoſophus, 384. ſtudioſè viſitur à Pompeio, 431

Poſidonii Apameenſis Sphæra, 450

Pothinus Eunuchus novi & difficilis in Ægypto belli auctor exiſtit, 468. interficitur à Cæſare, 470

Priapacius Parthorum rex tertius ab Arſace, 292

Priennenſes ab Ariarate vexantur, 332

Proculeius à Cæſare mittitur ut vivam, ſi fieri poſſit, in poteſtatem redigat Cleopatram, 543. gladium quo ſeipſam erat transfixura, decutit, *ibid.*

Prodigia quæ Mithridati apparuerunt, 371. prodigia ſub initium belli Judaici, 645

Promachus quatuor vini congios haurit in certamine bibendi, 203

Proprætores in octo provincias mittuntur, 454

Protagoras ſe Perſis ſubjicit, 147

Pruſias ſocietatem cum Romanis init, 281. cum Eumene bellum gerit, 288. vincitur & vincit, *ibid.* legatos ad Romanos mittit de pace cum Perſeo ſancienda, 304. cum filio Nicomede Romam venit, 313. mittit Pythonem legatum Romam, qui Eumenem accuſaret, 315

Pruſiæ Venatoris Bithyniæ regis cum Attalo inimicitiæ, 332. victo Attalo Pergamum ingreditur, *ibid.* templa vaſtat, *ibid.* Æſculapii ſimulachrum, cui pridie libaverat, ſuis humeris impoſitum abripit, *ibid.* Attalum cum Romanorum legatis intra Pergamum compulſum oppugnat, 333. ejus cum Attalo bellum auctoritate Romanorum terminatur, *ibid.* Nicomedem filium Romam mittit, 334. jubet Menam legatum, ni impetraret, quæ vellet à Romanis Nicomedem filium interficere, 337. metuens ſibi à filio in arcem Nicææ ſe includit, *ibid.* fruſtrà legatos Romam mittit, *ibid.* occiditur Nicomediæ; an à filio, an ab aliis hortatu filii, non convenit, *ibid.*

Pſammenito regnante pluit in Ægypto, 81. Pſammenitus captus, deinde epoto cruore taurino mortuus, 82. ejus filius à Cambyſe trucidatur, *ibid.*

Pſammis Neconi ſuccedit, 67. moritur, 69

Pſammitichus Neconis filius ſolus in Ægypto regnat, 59, 60. Expeditionem in Syriam ſuſcipit, *ibid.* ab eo deficiunt 200000 Ægyptii, & in Æthiopiam ſedes ſibi vindicant, *ibid.* Scythas Ægyptum invadentes donis placat, 62. moritur, 63

Pſammitichus Tamum, & filios occidit, 127

Ptolemaidis obſidio metu Ptolemæi ſolvitur, 361

Ptolemæus Lagi, quomodo ſanatus, 196. Ægyptum ſibi devincit, 214. Alexandri corpus ſepelivit, 216. ejus in Macedones benevolentia, 218. capit Hieroſolymam, 221. Antigonum criminatur, 236. ejus geſta, 231, 232, 233, 234, 236, 237, 238, 240. moritur, 248

Ptolemæus Soter, 245

Ptolemæus Philadelphus, 247, 248. ejus Bibliotheca, 253. dona Eleazaro miſſa, 254. & Romanis, 257. moritur, 259

Ptolemæi Ceranni geſta, 251. occiditur, 252

Ptolemæus Evergetes, 259, 260, 262. moritur, 262

Ptolemæus Philopator, 262, 263, 267. moritur, 270

Ptolemæus Epiphanes, 269. ejus mores, mors & liberi, 290

Ptolemæus puer, 270. Legati ejus Romam, 273. de ejus morte falſus rumor, 276

Ptolemæus Philometor pacem cum Cleopatra ſorore, & Evergete fratre confirmat, 305. inter ſe fratres diſſentiunt, 324. reconciliantur à Romanis, *ibid.* rursùs litigant, 325

Ptolemæus Macron hauſto veneno vitam finit, 319

Ptolemæus junior ſuaſu legatorum Romanorum militem conductitium dimittit, 326. ad Cyrenen à ſe deficientem feſtinat, 327. vincitur, 328. Romanorum favore ſublevatus de occupanda Cypro cogitat, 329. à fratre Philometore in bello ſuperatur, 332. humaniſſimas conditiones à fratre victus invenit, *ibid.* apud Romanos fratrem accuſat, 333

Ptol. Philometor Alexandro Balæ inſidiatur, 339. benignè excipit Jonathanem, 340. filiam aufert ab Alexandro & dat in matrimonium Demetrio Soteri, *ibid.* duo diademata aſſumit, *ibid.* vulneratus moritur inter manus medicorum, *ibid.*

Ptolemæus Evergetes II. (qui & *Phyſcon*) conatibus Cleopatræ, reſiſtit, 340. Cleopatram ſibi nubere cogit, *ibid.* cujus filium eodem nuptiarum die inter amplexus matris interficit, 341. ejus tyrannis, *ibid.* Cyrenæos quoſdam interfici jubet, quòd ob Irenen pellicem eum objurgaſſent, 342. Cleopatram repudiat, 348. filiam ejus priùs ſtupratam in

matrimonium adſciſcit, *ibid.* clam in Cyprum profugit, 354. filium maximum interficit, 355. filium quoque Memphitim, quem ex Cleopatra ſuſceperar, occidi jubet, matrique inter epulas offerri, *ibid.* novum regem Syris, id petentibus, loco Demetrii commendat, 356. moritur, 358. unde dictus fuerit *Philologus*, 303
Ptolemæus Abubi filius per fraudem Simonem trucidat, 349
Ptolemæus Lathurus poſt occiſa minimùm 30 millia Judæorum ſævit in mulieres & pueros, 362. ejicitur ex Ægypto, *ibid.* e Cypro revocatus Ægyptum recipit, 369. bellum Thebæis infert, 379. eos graviter mulctat, 381. moritur, *ibid.*
Ptolemæus Cyrenarum rex mortuus hæredem populum Romanum relinquit, 364
Ptolemæus rex Cypri hauſto veneno vitam finit, 436
Ptolemæus Auletes Rhodi convenit Catonem, 436. Romam venit, 437. legatos Alexandrinos partim occidit, partim pecuniâ corrumpit, quò minùs cauſam Romæ contra ſe agant, 438. Epheſum proficiſcitur, 439. in regnum reſtituitur à Gabinio, 442. filiam ſuam Berenicem occidit, 443. moritur, 451
Ptolemæus puer, Cleopatram ſororem ſuam ſimul & conjugem regno expellit, 459. fugatus à Cæſarianis demerſo navigio perit, 473
Ptolemæus junior, à ſorore & conjuge Cleopatra veneno tollitur, 488
Ptolemæus præpoſitus Herodis necatur, 514
Ptolemais, Urbs Syriæ, olim dicta Ace, 140
Publius Scipio non niſi rogatus Alexandriæ civibus ſe ſpectandum præbet, 348. ejus, comitúmque continentia, *ibid.* cum ſociis legatis Romam revertitur, 350
Publ. Rupilius bellum ſervile in Sicilia conficit, 351
Publ. Rutilius Rufus falsò accuſatur, 365. elegantem defenſionem repudiat, *ibid.* injuſtè damnatur, nulloque cogente in exilium abit, *ibid.* felicior fit exilio ſuo, *ibid.* ſoccos & pallium aſſumendo, lanienam per Satrapas Aſiæ factam vitat, 370
Publ. Rutilius M. Cottæ legatus cum plurima exercitûs ipſius parte occiditur, 388
Publ. Servilius Proconſul Ciliciam ſubigit, 383. Iſauros domat. 384. triumphat, 387
Publ. Clodius accuſatus, pecuniâ abſolvitur, 432. legationem ipſi deſignatam contemnit, 435. legem fert de regno Cypri à Ptolemæo regis Alexandrini fratre, auferendo, 436. Tigranem dimittit liberum, *ibid.* Catonis adminiſtrationem calumniis impetit, 440
Publ. Cornelius Spinther proconſul Ciliciæ imperator ſalutatur, 446. Romæ triumphat, 454
Publ. Cornelius Dolabella majeſtatis & ambitûs accuſatus, utriuſque criminis abſolvitur, 455. Cæſarem occiſum conviciis proſcindit, 485. Conſul Syriam provinciam obtinet, & curam belli Parthici, *ibid.*
Publ. Lentulus ægrè recipitur à Rhodiis, 494
Publ. Ventidius Baſſus Conſul ſit, 498. fugat Labienum, 511. Palæſtinam recipit, 512. per Chaunæum Pacorum decipit, 513. Parthos vincit, 514. circumlato per Syriam Pacori capite, eam facilè pacat, *ibid.* Antiochum Commagenum ad pacem petendam compellit, 515. triumphat. 516
Publ. Canidius ſupplicio afficitur ab Octaviano, 544
Publ. Silva, Baſſo in adminiſtratione Judææ ſuccedens Maſſadam capit, 651
Purim, Epiſtola ita dicta de die per ſortes ab Hamane delecto, in Ægyptum affertur, & in Græcam linguam vertitur, 291
Pylades mimus, Româ ejectus, ab Auguſto reducitur, 559
Pyrrhi geſta, 244, 251, 256, 257, 258
Pyſſuthnes Satrapa à Dario Notho defecit, 111
Pythagoras in Ægypto 22 moratur annos, 77. Babylone cum Magis verſatur, 82

Q

Quintilis menſis, *Julius* appellatur in honorem Julii Cæſaris, 481
Quinquennium alterum ſibi prorogant in poteſtate ſua, Antonius & Octavius, 516
Quintilius Varus Sephorim capit, 572. rebus in Judæa compoſitis revertitur Antiochiam, *ibid.*
Quintus Cæcilius Baſſus ad deditionem Apameæ ægrè compellitur, 490
Q. Dellius hiſtoricus relicto Antonio tranſit ad Cæſarem, 535
Q. Marcius Rex, proconſul in Aſiam mittitur, 409
Q. Pedius tertium triumphum ex Hiſpania ducit, 481. legem Pediam fert, qua omnibus Cæſaris percuſſoribus damnatis, aquâ & igni interdicitur, 497
Q. Oppius Pamphiliæ proconſul venit in manus Mithridatis, 369
Q. Ovinius occiditur ab Octaviano, 544
Q. Poſthumius Senator Antonii juſſu occiditur, 535
Q. Servæus Commagenis præponitur, 582
Q. Tullius Cicero prætor Aſiam ſortitur, 432. ſumptu remigum & claſſis parandæ civitates Aſiæ liberat, *ibid.* tertius annus additur ejus præturæ, 435. ex provincia decedit, *ibid.*
Quirinius Lepidam ducit uxorem, 575. fit Syriæ præſes, 578

R

Rabirius Poſtumus Alexandriæ agit ut à Ptolemæo nummos ipſi concreditos recuperet, 443. majeſtatis crimen ſubiens defenditur à Cicerone, 446
Rachel Nubit Jacobo, 9. moritur, 10
Ragau natus, 5. mortuus, *ibid.*
Rameſſes regnat, 12
Rameſſes Miamun, 12. hic rex novus oppreſſit Iſraelitas, *ibid.* edictum ejus de ſubmergendis Hebræorum pueris, *ibid.* moritur, *ibid.*
Rathotis in Ægypto regnat, 12
Rebecca gemellos concipit, 8
Rechabitæ relictis tentoriis Hieroſolymam migrant, 65
Regnum Macedonicum cœptum, 44
Reges ſe vocant Alexandri ſucceſſores, 239
Rehoboam naſcitur, 32. Rex factus decem Tribus à ſe alienat, 33. deficit à Deo, 34. ſpoliatus à Seſak rege Ægypti, 35
Rhadamiſtus primores Armeniorum ad res novas illicit, 630. Mithridatem ejuſque conjugem necat, *ibid.* ſuam ipſius uxorem Zenobiam, ne ab hoſtibus caperetur, vulneratam flumini tradit, *ibid.*
Rhazis, corpus, animúmque exponit pro Judaiſmo, 310. pater Judæorum appellatur, *ibid.* & 328. profert inteſtina; eaque projiciens in turbas vitâ defungitur, 328
Rheomithres deſectorum duces Regi prodit, 144
Rheſcuporis Thraciæ rex interficitur, 583
Rhodiorum pax cum Demetrio, 240. Ptolemæum Deum faciunt, *ibid.* bellum parant, 265, 275. Rhodiorum claſſis, 281. legatio, 291. rogantur à Perſeo ut in bello cum Romanis, quid geratur velut è ſpecula proſpiciant, 298. eorum legati comiter à Q. Marcio Conſule & Caio claſſis præfecto accipiuntur, 302. Similiter etiam à Senatu, *ibid.* arrogans ad Romanos eorum legatio, 304. benignum reſponſum Perſeo & Gentio dandum decernunt, 306. orant Popillium ut ad ſe divertat, 307. decretum faciunt, ut qui Perſeo

verbis aut factis faviſſent, capitis condemnarentur, 308. Eorum legatio ad Romanos contemnitur, *ibid.* & 312. incertum eis reſponſum datum eſt, 312. ſocietas eis negatur, 313. Jus ſuum antiquum in Lyciam, & Cariam à Romanis petunt, 325. Italos qui evaſerunt in Aſiâ ſtragem à Mithridate factam recipiunt, 370. fœdus renovant cum Romanis, 450. cùm ab eis auxilia peteret Caſſius contra Dolabellam, negant ſe opem laturos ad bella civilia, 495. Caſſianâ claſſe vincuntur ad Myndum, 502. libertate privantur à Clodio, eo quòd Romanos in crucem ſuſtuliſſent, 624. iterùm eâ donantur, 635

Rhymetalces Cotyis ditionem recipit à Caligula, 616

Roma condi cœpta, 48. Romanorum legatio ad Philippum, 272. ad Antiochum, 274. Romani Græciam liberant, 275. & ſeq. legatio ad Carthaginienſes, 277. Roma dea facta, *ibid.* Rom. legati ad Antiochum & Eumenem, 278. Epheſum eunt, *ibid.* Romana claſſis, 281. Romani vincunt Antiochum, 282, 283. Romanorum cum Antiocho fœdus, 284. Romani vincunt Galatas, 285. his leges dant, 287. obſides Antiochi permutant, 291

Romani legatos ad Reges ſocios mittunt, 297. eorum contra Perſeum bellum paratum omnium oculos ad ſe convertit, 298. legatos mittunt ad Puliam, 332. qui ejus pertinaciâ irritati, ſocietati ejus renunciarunt, 333. honorificè excipiunt legatos à Simone miſſos, 343. de ſimulato impio teſtamento accuſantur, 351. eorum 80 millia uno die occiſa juſſu Mithridatis per Satrapas Aſiæ, 370. ægrè ferunt Antonium, Artabazem, Alexandriæ in triumpho duxiſſe, 530

Roxane filium peperit, 213

Roxane ſoror Mithridatis veneno perit, 395

Ruben naſcitur, 9

Rufino, exoleto ſuo, Cæſar trium legionum curam demandat, 482

S

SAbacon Bocchorim vivum cremavit, 52

Sabbas morti addicitur, 336

Sabbati religione pugnare prohibiti Judæi, in ſpelunca concremantur, 311. Sabbati obſervatio Judæos à defenſione templi abſtrahit, 429

Sabinus Cæſaris procurator violentas pecuniæ regiæ ſcrutationes in Judæa facit, 570

Sacerdotes mundant Sanctuarium, 318. in ipſo libandi miniſterio mactantur, 427

Sacra Hieroſolymis peraguntur, etiam cùm Pompeius templum oppugnaret, 427

Sacrilegium Antiochi punitur, 319, 391. Caſſius ejus reus, 502. & Sextus Pompeius, 520

Saddocus rerum turbator apud Judæos, 578

Sadyattes Lydiæ rex, 62. Mileſios invadit, 63

Salah natus, 5. moritur, 7

Salmanaſſar Nino ſuccedit, 52. Salmanaſſar agrum Moabitarum occupat & Samariam obſedit, 54. capit & deportat Iſraelitas in ditionem ſuam, *ibid.* Phœniciam totam invaſit & à Tyriis rejectus, 55. mortuus, *ibid.*

Salome Joſephi uxor maritum criminatur apud Herodem, 529. libellum repudii contra Judæorum morem Coſtobaro viro ſuo mittit, 550

Salomon natus, 31. Adoniam occidi jubet, & Abiatharum à Sacerdotio amovet, 32. filiam regis Ægypti in uxorem ducit, templi fundamenta jecit, Gibeone mille Holocauſta obtulit, ejus juſſu Simei occiditur, templi ſtructuram abſolvit, 32, 33. ſuæ verò regiæ, 33. obiit, *ibid.*

Samaria ab Hircano ſolo æquatur, 359

Samaritani, Judæos ſe negantes, origine Sidonios fuiſſe profitentur præ metu perſecutionis, 309. rogant ut templum Garizitanum Διὸς Ἑλληνίου nomine appelletur, *ibid.* ſeducti per impoſtorem mulctantur à Pilato, 613

Samaritæ Alexandrum invitant, 161. Andromachum vivum cremant, Samaria capta, 165

Samgar Iſraelem judicat, 25. ſtimulo bovis occidit Philiſtæos, *ibid.*

Samii ab Athenienſibus deficiunt, & ſuperantur, 108. ſe dedunt, *ibid.*

Samſon natus, 27. die ſponſalium leonem occidit, *ibid.* Philiſtæorum ſegetes comburit, *ibid.* mille Philiſtæorum maxilla aſini proſtravit, *ibid.* Dagonis ædem dejecit, *ibid.* ejuſque ruinis obrutus eſt, *ibid.*

Samuel judicat Iſraelem, 28. ungit Saulem in regem, *ibid.*

Sanballat ad Alexandrum deficit, 158

Sangala ſolo æquata, 189

Saoſduchinus Aſſyriis imperat, 60

Saracus vide *Chynaladanus.*

Sarai nata eſt, 5. viro ſuo tradidit ancillam Hagar, mortua, 6

Sardanapalus regnat, 47. ſe & regiam incendio abſumpſit, 48

Sardiani aſperrimâ lue infeſtantur, 581

Sarpedon à Tryphonis exercitu ſuperatur, 344

Satibarzanes & *Barzoentes* Darium occidunt, 172. Satibarzanes ad Beſſum fugit, 174. occiditur, 176

Satyri in filios fratris amor, 145. Satyrus moritur, 149

Satyrus Rhodiorum apud Romanos legationis princeps in Eumenem invehitur, 297

Saturninus ſeditionem concitans interimitur, 364

Saul rex inauguratus Gilgale, 28. Pythoniſſam conſuluit, & brevi pòſt cum filiis in bello occiſis ſeipſum per armigerum interemit, 29. ejus duo filii & quinque nepotes ſuſpenduntur, 31

Scauro regenda relinquitur à Pompeio Judæa, 429. Arabiam ingreditur, conditioneſque facit cum Areta rege, 432

L. Scipio Aſiaticus, Antiochum Magnum vincit, 283. triumphat, 285

Scipio Hannibalem vincit, 272. in Aſiam it legatus, 280. Ilium viſitat, 282. triumphat, 285

Scipionis carmina cùm Carthago diruta eſſet, 339

Scipio Pompeii ſocer mittitur in Syriam, 457

Scopas dux, 273. vincitur, 274. necatur, 276

Scribonia mater Juliæ, Cæſaris Auguſti uxor ab eo repudiatur, 574

Scribonius Dynamin Aſandri viduam, uxorem ducens Boſphorum occupat, 560. necatur à Boſphoranis, *ibid.*

Scythæ Aſiam invadunt, 62. à Cyaxare per dolum trucidantur, 65. in Ægyptum contendunt, *ibid.* ſervos flagellis fugant, 60. ad Alexandrum dona mittunt, 180. eorum legati ad Cæſarem veniunt, 552

Scythopolitæ Judæis benevoli, 322

Secundianus Xerxi ſuccedit, Bagoaſum eunuchum occidit, 111. à fratre Ocho occiditur, *ibid.*

Sedekias natus, 63. regnat, 68. a Jeremiah admonetur, *ibid.* rebellat, 69. capitur, occæcatur & in Babylonem vinctus deportatur, 71

Sejanus, vide *Ælius.*

Selene nuptura hoſti prioris mariti à Cleopatrâ Grypo mittitur, 363

Selene regina aliàs Cleopatrâ, Syros ut Tigranem excludant, ſollicitat, 396

Seleucia libertate donatur, 422

Seleuci geſta, 230. & ſeq. Seleucus rex factus, 239. ejus geſta, 240. & ſeq. occiditur, 251. *Seleucus Ceraunus*,

nus, 262. Seleuci claſſis naufragium, 260. *Seleucus Callinicus*, 259, 262
Seleucidarum Æra, ejus initium, 235
Seleuci Antiochi filii geſta, 279. & ſeq. dictus *Philopator*, 287
Seleucus inſidiis Heliodori occiditur, 295
Seleucus Demetrii Nicatoris filius regnat in Syria, 357. à Cleopatra matre ſua, ſagittâ interimitur, *ibid.*
Seleucus Antiochi Grypi filius Antiocho Cyziceno bellum infert, 365. vincit Cyzicenum, *ibid.* victus ab Antiocho Pio, pellitur è Syria, 366. interficitur, *ibid.*
Seleucus archipirata Italos navali prælio vincit, 398
Seleucus quidam Berenices Ægyptiorum reginæ maritus, ob ſordes ejus & illiberalitatem, ab eâ ſtrangulatur, 441
Semiramis Nini uxor Aſiæ imperat, 26. à filio Nino occiditur, *ibid.*
Semus natus, 4. mortuus, 8
Senacherib regnat, à quo geſtum fuit bellum Ægyptiacum triennio, 55, 56. regnum Judæ invadit. Hieroſolymam obſedit, 56. invadit Ægyptum, *ibid.* Lacishum obſider, 57. Rabſaken Hieroſolymam mittit, qui re infectâ reverſus eſt : exercitu Aſſyriorum ab Angelo percuſſo, *ibid.* Senacherib occiſus, *ibid.*
Senatûs decretum, 283
Septuaginta Interpretes, 253, 255. eorum cellulæ, 255
Sergius Paulus ad fidem convertitur, 625
Seron & exercitus ejus à Juda Maccabæo conteruntur, 316
Serpentes Indici, 188
Serug natus, 5. mortuus, *ibid.*
Servilius Rullus legem Agrariam promulgat, 424
Seſak in Ægypto regnat, 33
Seſami ſucci uſus, 176
Sethus mortuus, 4
Sevechus Æthiops in Ægypto regnat, 54
Sextilius vincit Mithrobarzanem, 401. multos Arabas opprimir, *ibid.*
Sextilius Rufus cum jure prætorio mittitur in Cyprum, 457
Sextius poſt Ciceronem, provinciam Syriam obtinet, 457
Sextus Cæſar Syriæ præficitur à Julio, 475
Sextus Pompeius vide *Pompeius.*
Shallum regnat uno menſe, & occiditur, 46
Sheera Ephraimi filia urbem non unam ædificat, 24
Sibyllæ Carmina Romam deportanrur, 385. ejus liber notioni Quindecim virûm ſubjicitur, 593
Sibyllini libri oraculum de Ægypti rege, 438. à Pontificibus deſcribendi, 558
Sidonii proditi Perſis, ſeipſos combutunt, 147. Tyriorum 15 millia in navibus ſuis occultant, 160
Sicarii Hieroſolymis audaciores evadunt, 642. Sicarii Alexandriæ Judæos ad defectionem ſollicitantes, à plebe Romanis traduntur, 651
Sichemus Dinam rapit, & à fratribus Dinæ interficitur, 10
C. Silanus repetundarum poſtulatur, 585
Silas magiſter militiæ Agrippæ regis, fit ei infenſûs, 622
Simeon natus, 9
Simiæ Indicæ Alexandrum fallunt, 188
Simon II. Judæorum Pontifex Maximus, 261
Simon Benjaminita patriæ proditor, 292
Simon profectus in Galilæam, cum gentibus prælia feliciter committit, 320. Joppen occupat, 342. dux eligitur loco Jonathanis fratris, 343. monumentum erigit ſuper ſepulchrum patris & fratrum, *ibid.* inſtaurat munitiones Judææ, 344. coronam auream mittit ad Demetrium Nicatorem, *ibid.* Gazæos compellit ad deditionem, *ibid.* arcem capit Hieroſolymitanam, quam mundat, *ibid.* filium ſuum Johannem, Hircanum poſtea cognominatum, ducem conſtituit, *ibid.* fit imperator Judæorum, 345. mittit Romam legatos, 346. cum duobus filiis trucidatur, 349
Simon Herodis ſervus diadema ſumit, 571. occiditur à Grato, *ibid.*
Simon, Camithi filius, Pontificatum accipit à Valerio Grato, 585
Simon Gioræ filius latrocinia Hieroſolymis exercet, 647. totam Idumæam ſubjicit, Judæamque vaſtat, 649. captus triumpho reſervatur, 651. interficitur, *ibid.*
Sinope inflammata à Cleochare & Seleuco, ſervatur à Lucullo eam occupante, 398
Siſygambis inediâ moritur, 213
Soæmus Arabum Ituræorum regnum obtinet à Caligula, 616
Sohemus ab Herode cuſtos Mariammes uxoris ejus conſtituitur, 540. Dominium partis cujuſdam Judææ rogatione Mariammes obtinet, 546. interficitur ab Herode, 549
Solon ad Crœſum accedit, & à Crœſo in Siciliam profectus urbem Solos condit, 74. Octogenarius in Cypro moritur, 75
Solovettius Gallorum dux parum movetur legatione Romanorum, 313
Sophites rex Alexandro ſe dedidit, 189
Soſibius, 262, 263, 269
C. Soſius Syriæ & Ciliciæ præfecturam accipit ab Antonio, 515. jubetur Herodem adjuvare, *ibid.* & 517. triumphat, vide *Caius.*
Soſthenes dux, 252
Soſtrati Cnidii factum, 248
Spitamenis defectio, 178. ejus caput Alexandro oblatum, 181
Stationes Iſraelitarum in deſerto, vide *Iſraelitæ.*
Statira Darii uxor moritur, 164
Statira Darii filia, capta ab Alexandro, 157. ab eo in uxorem ducitur, 203. poſt mortem Alexandri interficitur, 213
Statira ſoror Mithridaris, fratris juſſu moritur, 395
S. Stephanus protomartyr, 608
Strato Theophraſti ſucceſſor, 246
Stratonice caſtellum Symphorium Pompeio tradit, 421
Suidæ error in cenſu civium Romanorum, 563
Sulpicius Gallus lunam defecturam pronunciat, 307. omnes invitat ad accuſandum Eumenem, 317
Surenas Parthus Orodem regem reducit ab exilio, 440. Craſſum dolo captum interimit, 449. ab Orode gloriam ejus invidente interficitur, 450
Sydus utrumque (Sol & Luna) per duodecim dies non apparent, 651
Syllæus præ ſe ferens iter monſtrare Ælio Gallo inſidiosè agit, 553. jurat ſe pecuniam & Herodis perfugas redditurum, 563. conventis non ſtat, *ibid.* accendit Cæſarem contra Herodem, 564. Æneam Arabum regem accuſat, *ibid.* damnatus à Cæſare remittitur in provinciam, ut poſtquàm ſatisfeciſſet creditoribus, pœnas daret, 565. accuſatur ab Antipatro, 566
Synneſis Artaxerxem & Cyrum eodem tempore juvat, 125
Syria regnum adminiſtrare per legatos decernunt Romani, 321

T

Tachos Ægypti rex bellum contra Artaxerxem parat, deſertus eſt ab Ageſilao & ſuis, 142
Taciti impia de Judæis opinio, 318
Talymenus Ilaces vincitur a M. Craſſo, 444
Taphenitæ duo Herodi indicant fratrem ejus Pheroram veneno fuiſſe ſublatum, 567
Taracus Æthiops in Ægypto regnat, 58
Tarcondimotus principatum patris obtinet in Cilicia ab Auguſto, 557
Tarentini ſe dedunt, 257
Tarichæa excinditur, 647
Tarquinius Priſcus repetundarum damnatur, 639
Tarſenſes quomodo affecti erga Tullium Cimbrum, 495. qui ex eis Caſſio reſtiterant, laudantur, 500
Tat filius Hermetis, 19
Taxiles Alexandrum hoſpitaliter accepit, 183
Taxiles, dux Mithridatis, vincitur a Sylla, 373
Templi Hieroſolymitani ſtructura finita, 33. Templum capitur à Pompeio, 427. extruitur ab Herode, 559. duplex ejus deſcriptio, *ibid.* comburitur 2° Veſpaſiani anno, eodem menſe, eodemque menſis die, quo prius à Nebuchadneſare fuit incenſum, 650
Templum Judæorum in Ægypto ab Onia conditum diruitur a Paulino, 651
Terræ motus in Antiochia, 352. vide alios terræ motus, 425, 534, 550, 559, 565, 581, 585.
Thais meretrix quid Alexandro ſuadet, 170
Thales naſcitur, 61. prædicit defectum Solis, 66. defunctus, 77
Thaleſtris Amazonum regina, 174
Thamar, primùm Eri, deinde Onani, filiis Judæ nubit, cum ſocero congreſſa gemellos parit, 10
Thara ſive *Therach* Pater Abrahami, ejus nativitas & poſteri, 5. ab Idololatria reſipiſcit, Charanem pervenit, ubi moritur, 6
Thaumaſtus magnam mercedem potûs Agrippæ dati recipit, 614
Theætetus Rhodiorum legatus coronam auream Romam defert, 313
Thebæ Ægypti diruuntur, 549
Thebæi graviter mulctantur à Ptolemæo Lathuro, 381
Thebani legatos ad regem mittunt, 141
Themiſtocles fugit, 101. ad Artaxerxem profectus, 102. quàm humaniter ab eo tractatus, *ibid.* inſidias effugit, *ibid.* unum intra annum Perſicam linguam perdiſcit, *ibid.* veneno hauſto mortuus, 104
Theodorus Zenonis filius Judæorum 10 millia interficit, 363
Theodorus Pædagogus in crucem agitur, 544
Theodoſius, patronus Samaritarum in lite de templo, morti addicitur, 366
Theodotus ſuadet Ægyptiis, ut Pompeium interficiant, 464. ſupplicio afficitur à Bruto, 503
Theophanis Mitylenæi commentum de P. Rutilio Rufo, 370
Theophanes Pompeio gratus, utpote rerum ejus ſcriptor, 431
Theophanes Lesbius ſuadet Pompeio, ut victus jam à Cæſare Ægyptum petat. 462
Theophilus Pontificatum accipit à Jonathane in ſe translatum, 615
Theopompus, & *Theodectes* puniti divinitùs, quare, 146
Therach vide *Thara*.
Theræi ſiccitate afflicti, 61. colonos in Platæam miſerunt, *ibid.* oraculo moniti Libyam incolunt, *ibid.* ad fontem Apollinis conſiderunt, 62
Theraſia inſula in Ægæo mari enaſcitur, 627
Thermuſa, Phraatis uxor, marito perſuadet, ut filios legitimos Romam mittat, 557
Theſſalia vaſtatur ab Andriſco, 338
Theſſali ab Alexandro donati remittuntur in patriam, 171
Theſſalonice Caſſandri vidua, 245
Theſſalonicenſibus Evangelium annunciatur, 634
Thethmoſis Ægypti rex expulit paſtores, 8
Theudas præſtigiator occiditur, 625
Thimbron à Lacedæmoniis contra Tiſſaphernem mittitur, & ab iis exilio mulctatur, 128, 129. Perſarum agros vaſtat, 135. à Struthâ Perſâ in pugna occiditur, 136
Thoas ſibi metuens Cnidum confugit, 308. Rhodum remittitur, *ibid.*
Thraſibulus Athenienſis in tentorio] obtruncatur, 136
Thraſyllus Mathematicus, 576
Thraſymedes, unus Heracleenſium, Cottam accuſat, 404
Thmoſis in Ægypto regnat, 11
Thyreus ſive *Thyrſus* ad Cleopatram mittitur ab Octaviano, 541 ſupra modum ab ea honoratum, corripit Antonius & flagellis cędit, 542
Tiberias Veſpaſiano deditur, 647
Tiberius Sempronius Gracchus in Capitolio occiditur, 351
Claud. Tiberius mittitur ab Auguſto in Orientem, 556. invitus Agrippinam repudiat, 561. deſponſatam ſibi priùs ducit Juliam uxorem, 562. mittitur ad Germanos bello domandos, 563. Tribunitiam poteſtatem in quinquennium accipit, 564. Rhodum ſe confert, *ibid.* otium ejus imperio honoratius agnoſcitur, *ibid.* Theodorum Gadaræum audit, *ibid.* in Rhodo manens diſſimulat gaudium ob relegatam à Cæſare Juliam filiam, ſuam autem uxorem, 574. non permittitur neceſſitudines ſuas reviſere, *ibid.* viſendi Caii privigni ſui gratia Chium trajicit, *ibid.* ſuſpectus eſt ab Auguſto, 575. ſpecie ſeceſſûs exulem agit, *ibid.* revocatur, 576. adoptatur, 577. in Germaniam mittitur, *ibid.* æquum in omnibus provinciis jus cum Cæſare obtinet, 579. mortuo Auguſto ſuccedit, 580. & tamen callidè cunctatur, *ibid.* ob reſtitutas Aſiæ civitates, ſtatuis honoratur, 581. libros vaticiniorum aliquid continentes examinat, 582. Ilienſium legatis ipſum paulò ſeriùs poſt mortem Druſi conſolantibus irridet, 585. Judæis parcit, quibus, falſis Sejani criminibus, fuerat infenſus, 591. de rebus Chriſti certior factus, de eo in Deorum numerum referendo conſultat, 611. diem obit, 613
Tiberius Alexander Cuſpio Fado in procuratione Judææ ſuccedit, 626. Jacobum & Simonem Judæ Galilæi filios ſupplicio afficit, 627. primus in verba Veſpaſiani legiones adigit, 648
Tigranes in paternum Armeniæ regnum reſtituitur, 365. in ſocietatem belli Romani a Mithridate pellicitur, 367. accitus in regnum Syriæ, per 18 annos eo potitus eſt, 380. Armeniæ regni diadema capiti imponens, Tigranocertam a ſe illam appellat, 383. ſuaſu Mithridatis Cappadociam invadit, *ibid.* Mithridatem ſocerum ſuperatum à Lucullo & ad ſe fugientem non admittit ad colloquium, 395. amicè reſpondet legatis Judæorum, 397. ejus arrogantia, *ibid.* Cleopatram Selenen interimit, *ibid.* negat Mithridatem hoſti Romano permittere, *ibid.* Regem Gordyenorum interficit, 398. eum qui Luculli adventum primus nuntiavit, ſuſpendit, 401. fugam capeſcit, 402. omnia permittit Mithridati, *ibid.* vincitur, 405

Tigranes filius ducit Pompeium, ad quem confugerat, adverſùs patrem, 415

Tigranes pater prælio vincit filium, 415. ſe ſubmittit, 416. uterque vocantur ad cœnam à Pompeio, ſed venire recuſat filius, *ibid.* Patri reſtituitur Armeniæ regnum *ibid.* filius in vincula conjicitur, *ibid.* redit in gratiam cum Phraate, 423

Tigranes pulſo Artabaze fratre præficitur Armeniæ, 556

Tigranes in locum Artavaſdis ab Armeniis ſubſtituitur, 573. mortuo Artabaze dona mittit Auguſto regnum ab eo petens, 575

Tigranes Alexandri & Glaphyræ filius Romæ accuſatur, & ſupplicio afficitur, 612

Tigranes Alexandri (filii Alexandri illius qui à patre Herode necatus eſt, & Glaphyræ filiæ Archelai Cappadocum regis) filius, in Armeniam, ut regnum capeſceret à Nerone mittitur, 639

Tigranocerta capitur à Lucullo, 403

Timagenes Alexandrinus Rhetoricam Romæ docet, 446

Timotheus primò fugatur, deinde occiditur à Juda Maccabæo, 320

Timotheus Eupatoris dux à Doſitheo vivus dimittitur, 321

Timotheus Sancti Pauli diſcipulus nomen dat Chriſto, 626. Romæ priùs cum S. Paulo captivus, libertati reſtituitur, 644. Epheſi, ut Eccleſiam adminiſtraret, relinquitur, 645

Timotheus Heracleæ tyrannus obiit, 149

Tiribazi operâ uſus Artaxerxes ad liberandum exercitum ſuum, 139. à falſâ Orontis accuſatione abſolutus eſt, *ibid.*

Tiridates rex Parthorum factus à populo, 534

Tiridates Phraate mortuo, æmulus Artabano, mittitur à Tiberio ad regnum Parthiæ obtinendum, 611. volentibus Parthis urbes recipit, 613. metuit congredi cum Artabano, *ibid.* Diadema Neronis ſimagini ſubjicit, 641. penè in bello capitur, 651

Tiro interimitur ab Herode, 565

Tiſſaphernis res geſtæ, 112, 113. à Lacedæmoniis diſcedit, 114. pactum cum Peloponneſiis renovat, *ibid.* Artaxerxem juvat contra fratrem, ab eóque præfectura Cyri donatur, 126. Græcos in Aſia vexat, 128. Ageſilao bellum denunciat, 131. Ejus caput à Tithrauſte reſectum, 133

Tithrauſtes, occiſo Tiſſapherne dux belli factus, 133. ſuadet Ageſilao domum redire, argento Græcas civitates corrumpit, *ibid.*

Titius, relicto Antonio fugit ad Octavianum, 532

Titus Ampius Ciliciam provinciam obtinet, 437

Titus à patre vocatur in Judæam, 647. infinitam hominum multitudinem intra Hieroſolymam concludit, 649. irrumpit in urbem, *ibid.* ejus milites, Judæos in templum fugientes inſequuntur, 650. fruſtrà conatur templum ab incendio ſervare, *ibid.* Imperator ab exercitu proclamatur, *ibid.* coronari recuſans, Deum authorem Judaicæ calamitatis agnoſcit, *ibid.* Natalem fratris Domitiani Cæſareæ; Patris, Beryti celebrat, 651. Romæ cum patre triumphat, Imperatoris nomen obtinet, *ibid.* cùm nuptiarum ſpem Berenice feciſſet, ne Romanos offenderet, ipſam dimittit, 652

Tlepolemus, 271

Tobias mortuos ſepelit, 57

Tolah judicat Iſraelem, 26

Torquatus Ptolemæo Juniori perſuadet ut ab adeundâ Cypro abſtineat, 327. idem perſuadet Ptolem. ſeniori ut redire in gratiam cum fratre vellet, *ibid.*

Trachonitæ, abſente Herode, revertuntur ad latrocinia, 562. 40 ex eis in Arabiam Nabatæam fugientes Syllæo, Herodi infenſo ſe jungunt, *ibid.* non Judæam tantùm, ſed totam etiam Cœleſyriam excurſionibus infeſtant, 563. irritati fiunt infeſtiores, *ibid.*

C. Trebonius Athenas venit, 484. primus ex percuſſoribus Cæſaris pœnas luit, 489

Triarius Mithridatis claſſem vincit, 393

Tricipitinam novam videt Varro, 498

Triumviri, Octavianus, Lepidus, & Antonius per quinquennium Reipublicæ præeſſe conſtituunt, 498

Trocmi, Galatarum gens, fruſtrà Cappadociam aggrediuntur, 320

Troja à Græcis expugnata, 26

Troſobores Cilicum dux interficitur ab Antiocho, 632

Tryphæna Cleopatram ſororem interfici jubet, 359. quod ſcelus ſuo ſupplicio ipſa luit, *ibid.*

Tryphon honorificè excipit Jonathanem, 343. quem comprehendit, multis ex ejus militibus occiſis per dolum *ibid.* occidit Jonathanem, *ibid.* occidit quoque Antiochum Theon, 344. auream victoriam per legatos mittit ad Romanos, *ibid.* milites ejus deficiunt ad Cleopatram, 346. Doram recipit, ubi obſidetur, *ibid.* Conſcendens navem petit Orthoſiada, 347. ſparſâ pecuniâ moratur perſequentes, *ibid.* moritur, *ibid.*

Tullius Cimber, ebrioſus, 484. unus ex Cæſaris percuſſoribus, 495. ad opem Caſſio ferendam properat, *ibid.*

P. Turullius Cæſari traditus ab Antonio, erat autem unus ex Jul. Cæſaris percuſſoribus, occiditur, 541

Tymagoras Athenienſis multis afficitur donis à rege, 141. ab Athenienſibus capitali afficitur ſupplicio, *ibid.*

Tymbron pugnat cum Cyrenæis, 215. In fuga comprehenſus, *ibid.*

Tyrannio Grammaticus capitur, & manumittitur, 396. Ciceronis Bibliothecam diſponit, 439

Tyriis frequens datur Senatus, 442

Tyrus obſeſſa, 72. traditur Aſſyrio, 73. Tyro præfecti judices, 74. libertatem adepta, 88. Tyrii coronam auream, & commeatus Alexandro mittunt, quem urbe ſua excludunt, 158. obſidetur, *ibid.* capitur, & Tyriorum 2000 crucifiguntur, 159, 160. Catenis ſimulachrum Apollinis deviunciunt, 159. Tyrus Antigono dedita, 232

V

VAcca quæ Proſerpinæ alebatur, per hoſtium claſſem natat ad templum Deæ, 389

Valerius Gratus Judææ procurator, 580, 585

Varus (*Quintilius*) Syriæ præeſt, 568. quam exhaurit, *ibid.*

Velleius Paterculus Tiberii ſummus adulator, 556

Ventidius Cumanus Tiberio Alexandro in adminiſtratione Judææ ſuccedit, 627

C. Verris ſacrilegium, 382

Ver apud Indos pluvioſum, 187

Verſio LXX. facta, 253

Veſpaſianus à Nerone mittitur in Judæam, 647. Gadarenſium urbem incendit, & vaſtat, *ibid.* Tarichæam exſcindit, *ibid.* audita Neronis morte, ſuſpenſi ipſe & Titus, Judaicum bellum differunt, 648. navigans in Italiam Titum filium in Judæam mittit ad conficiendas belli Judaici reliquias. 649

Vibius Marſus in adminiſtratione provinciæ Syriæ Petronio ſuccedit, 622

Vibius Serenus exul, à filio falsò accuſatus damnatur, 585

Vina, Lucio Opimio Conſule, genita, ad ſua uſque tempora duraviſſe confirmat Plinius, 358

INDEX RERUM ET VERBORUM.

A. Vitellius Imperator declaratur à militibus, 648. ab Antonio Primo jugulatur, 649
L. Vitellius Proconſul venit Hieroſolymam, 611. populum ſacramento adigit in fidem Caii, 615. fœdus init cum Rege Parthorum, *ibid.* accerſitus à Caio ut interficeretur, humilitate & precibus ita hominem emollivit, ut inter amicos præcipuos haberetur, 618. magnus Caii adulator, *ibid.*
Vologeſes Vononis filius patri ſuccedit, 629. ad turpe fœdus, Cæſennium Pætum compellit, 641. Armeniam petens per legatos, non obtinet, *ibid.*
Vonones unus ex Phraatis tertii filiis, Parthorum rex à Cæſare fit, 577. regno Parthico exutus Tiberii opem fruſtrà implorat, 580, 581. retractus à fugâ gladio transfigitur, 582
Vonones qui Medis præſidebat, in regnum Parthicum accitus brevi perfungitur imperio, 629
Uria prophetat, 64
Urim & Thummim tolluntur, ab irato Deo propter populi nequitiam, 360
Uxiorum gens ab Alexandro ſubacta, 169
Uzziah, 42. ſuccedit Amaſiæ patri, 43

X

Xanthii victi à Bruto mortem ſibi conſciſcunt, 501
Xenocrates docere incipit, 150
Xenætas, 263
Xenophontis munificentia in Dianam, 134
Xerxes rex declaratur, 93. Ægyptios ſubegit, *ibid.* claſſem ingentem & pedeſtrem exercitum comparat, Iſthmum perfodit, Helleſpontem navibus jungit, *ibid.* & 94. ejus ſævitia in filium Pythii Lydi, 94. cum exercitu Priami Pergamum aſcendit, ad conſpectum ingentis ſui exercitûs flevit, phialam auream in Helleſpontum abjecit, numerus navium, & exercitus ipſius, *ibid.* & 95. Xerxis exercitui Leonides terreſtri, Eurybiades verò navali prælio ſe oppoſuerunt, 95, 96. Xerxes Athenas capit, à Græcis bis ſuperatur, 96, 97. ejus exercitum peſtis invaſit, 97. Ipſe in ſcapha piſcatoria fugit, 98. ejus ubique ſacrilegia & adulterium, 100. feſtum natalis ſui regni celebrat, *ibid.* jugulatur in lecto ab Artabano, 101
Xerxes patri ſuccedit, 110. à fratre occiditur, *ibid.*
Xiphares filius Mithridatis ex Stratonice, interficitur à patre, inſpectante matre, 421

Z

Zabienus rex, Syris à Ptolemæo Phyſcone commendatur, 356
Zabulon natus, 9
Zacharias Sacerdos lapidibus obrutus, 42
Zacharias filius Jeroboami regnat, 46. occiditur, *ibid.*
Zacharias Propheta, 86. viſio exhibita, & conſolatio data, *ibid.*
Zacharias, cum uxore Elizabetha, triſtiſſimorum temporum ſpectatores, 518. ipſe videt angelum Gabrielem, 565
Zamaris Judæus Babylonius per Trachonem erigit caſtella, & defendit è Babylonia petentes Hieroſolymam, 566
Zara natus, 10
Zarbienus rex Gordyenorum à Tigrane interficitur, 398. ejus exequiæ celebrantur à Lucullo, 404
Zarmarus Indorum ſophiſta in rogum ſe dat, 558
Zedechias vide *Sedekias.*
Zelotæ Hieroſolymitani ad ſanam mentem nolunt revocari, 647. diſſentiunt inter ſe, 648. ſummum Pontificem Phanniam hominem rudem creant, *ibid.*
Zenobia Rhadamiſti uxor, vulnerata, & aquis tradita ſervatur à Paſtoribus, 630
Zenobius muros Chiorum occupat, 373. ab Epheſiis in carcerem truſus necatur, *ibid.*
Zenodorus latrones fovet, 553. Gadarenſibus perſuadet ſe effecturum, ut ab Herodis dominatione liberati, ad provinciam Cæſaris attribuantur, 556, vitam finit, *ibid.*
Zenodotiæ cives, Romanos intra muros ſuos admiſſos perfidè obtruncant, 445
Zeugma, oppidulum in Euphrate poſitum, à Commageno rege, ſuaſu Ciceronis extorquetur, 441
Zipætes moritur, 251
Zoberes Albaniæ rex, 519

Indicis primi Rerum & Verborum Finis.

INDEX SECUNDUS

INDEX SECUNDUS GEOGRAPHICUS
SIVE
IN ANNALES USSERIANOS
TABULÆ ET OBSERVATIONES GEOGRAPHICÆ.

Authore R. P. F. Augustino Lubin, Chriſtianiſſimi Galliarum Regis Geographo ordinario.

A

ABÆ, locus Arabiæ, ubi Zabdiel Arabs, ut refertur, lib. 1. Machab. cap. 11. verſ. 17. Alexandri Balæ Regis Cœleſyriæ & Antiochiæ, ad ſe confugientis caput abſcidit; de eo loco nihil hactenùs Geographi, nec etiam Cl. Ptolemeus, licèt teſte Stephano Byzantio, de locis Arabiæ accuratiſſimè ſcripſerit; illum exprimit ſolus Diodorus Sicul. in fine lib. 32. apud Photium in Bibliothecæ codice 244. pag. 2043. *Abas* civitatem appellat latinus interpres (quem ſecutus eſt Uſſerius, pag. 340.) civitatis nomen nuſquam reperitur in textu Græco, ſed tantùm *εἰς τὰς καλυμίτας ἄβας* & paucis interjectis *ἐν ταῖς ἄβαις, καθ' ὃν τόπον in Abis apud quem locum*, ex quibus verbis non urbem *Abas*, ſed tantùm locum, *forſan caſtrum*, cogimur aſſerere.

Abarimi montes, pag. 20. & 23. in vulgata editione *Abarim* mons, ſingulari numero, lib. Numerorum, cap. 27. v. 12. & *Abarim* montes numero plurali, eodem Num. lib. cap. 33. verſ. 47. qui etiam *Habarim* dicti, in tribu Ruben, quorum excelſior Nebo, ejus verò cacumen Phaſga appellabatur, hodie vulgò mons *Piſga*.

Abarinda promontorium Lampſaci; urbis Myſiæ in Aſia minori, ad Helleſpontum poſitæ, pag. 121.

Abas fluvius, p. 419. à Ptolemæo Albanus dictus, qui è montibus Albaniæ naſcens, verſúſque Ortum progreſſus totam hanc regionem pertranſiens Caſpium mare ingreditur.

Abaſtani pag. 195. Gens libera ſuis ſolummodo ſubjecta legibus, quæ videtur circa Indum fluvium ſita.

Abdera urbs Thraciæ, in parte Auſtrali & regione, quæ Rhodope dicta; ad oram Ægæi maris inter oſtia fluviorum Hebri & Neſſi; cujus fundamenta jecit Timeſius Clazomenius anno mundi 3349. p. 61. poſtmodum à Teiis condita anno mundi 3404. *vide* p. 78. nunc vulgò *Aſperoſa* vocatur, ſive ut quibuſdam placet *Polyſtylo* aut *Aſtrizza* in Romania.

Abderita, civis prælaudatæ urbis Nymphodorus Pytei filius, pag. 109.

Abela, pag. 605. urbs trans Jordanem in Tribu Manaſſe, ſeptimo à Philadelphia milliario, duodecimo ab urbe quæ Gadara, in Peræa regione (non Ituræa, ut ſcribit Uſſerius) ſic enim Joſephus ab eo citatus, qui eam ibi Abilam *ἄβιλαν* appellat. Fuit primò Ammonitarum civitas, quam Adrichomius in Tribu Gad collocat, alii in tribu Manaſſe.

Abel-bethmaaca pag. 36. col. 2. In vulgata editione, tertii Regum cap. 15. non 16. ut eſt in Uſſerio, verſu 20. Abeldomus Maacha, & ſecundi Paralipom. citati, cap. 16. verſ. 4. Abelmaim: urbs primùm ſub ditione Maacha, in tribu Nephtali, non Manaſſe; ſuperioris Galilææ, in planitie regionis Berim, à Jordane ſexaginta ſtadiis diſtans.

Abel-ſhittim vel *Shittim* tantùm pag. 21. in vulgata editione cap. 33. cit. v. 49. Abelſatim, & ejuſdem Num. c. 25. v. 1. Settim; à ſpinis ſic appellata, quadrageſima ſecunda Manſio filiorum Iſraël, in Campeſtribus Moab, demùm in tribu Ruben.

Abelis cives, pag. 31, hîc agitur de incolis urbis Abel, quæ à Joſepho Antiquit. lib. 7. cap. 10. p. 241. c. Abelmachea vocatur: eadem ſanè eſt, quæ ſuprà Abel-bethmaaca in vulgata editione, lib. 2. Regum cit. cap. 20. verſu 14. vocatur Abela & Bethmaacha.

Abii Scythæ, p. 177. qui liberi à morte Cyri, ſe Alexandro permiſerant; ad Abianum fluvium ſiti; Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 15. Abios Scythas extra montem Imaum collocat, diverſas hujus nominis Etymologias vide apud Euſtathium in lib. 13. Iliados, v. 6. p. 916. linea 17.

Abila urbs Galaaditidis, pag. 274. eadem quæ ſuprà Abela.

Abila ad annum Chriſti 41. pag. 621. quæ etiam Abila Lyſaniæ, *ſive* Abyla dicta, Metropolis Abilenes regionis, nunc vulgò *Betines* aut *Bellinas* dicta,

Abila Lyſaniæ Tetrarchia ad annum Chriſti 53. pag. 632. eadem quæ,

Abilena, pag. 441. & Abylene ad ann. Chr. 26. Regio Cœleſyriæ, Antilibano monte à Meridie & Occaſu; Chalcide regione a Septentrione; ab Oriente verò Abanâ fluvio concluſa, quæ ſub Imperatore Tiberio Tetrarchia erat, ab Abilâ metropoli nomen ſortita.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Aboccis, pag. 554. urbs Æthiopiæ, quam cum aliis cepit P. Petronius, ut Plinius refert lib. 6. cap. 29, hanc *Abuncin* Ptolemæi eſſe conjectat Ortelius.

Abrita vide infrà Arabii.

Abſarus fluvius, pag. 415. quem alii Abſorum, Apſarum, necnon Apſorum appellant & Apſyrtum, qui è montibus intra majorem minorémque Armeniam ſitis enaſcens; versùs Aquilonem per Armeno-Calybes & Colchidem decurrens, Pontum Euxinum ingreditur.

Abſinthii, pag. 100. Thraces, incolæ urbis Thraciæ, quæ Abſinthus & Apſynthus dicta, quæque alio nomine Ænus & Ænum ſive Poltiobria fuit appellata, ut refert Strabo lib. 7. pag. 221. ſita erat ad oſtia Hebri fluvii, ut notat Stephanus ad Melanem Ægæi maris ſinum, hodie *Ocno*, vel, ut legit Leunclavius, *Inos* & *Ygnos*.

Abydus, pag. 90. urbs Helleſponti in Aſia minori ad mare, è regione Seſti; ubi Xerxes cum exercitu, mare ſuper pontem ibidem extructum trajecit, nunc *Avco* dicta à Turcis *Aidos*, vulgò *Avido*.

Abydenus, pag. 66. incola Abydi.

Abydena regio, pag. 268. circa Abydum urbem, in qua regione ſita erat Ariſba civitas.

Abylene, vide ſuprà Abilena.

Acadera, pag. 183. regio aut civitas Indiæ.

Acanthus, pag. 92. urbs Thraciæ, quam Ptolomæus vicinæ Macedoniæ tribuit, nomen à ſpecie ſpinarum quibus cingebarur adepta, ſita erat in Iſthmo montis Atho, ad Singeticum ſinum, nunc vulgò dicitur *Eriſſo*.

Acanthii, ejuſdem urbis incolæ.

Acarnania regio cujus olim populi Curetes dicti, pag. 297. quæ ab Occaſu mari Ionio & ſinu Ambracio, à quo ab Epiro ſegregatur; ad Aquilonem populos habens Amphilochos; ad Ortum Ætoliam, à qua fluvio Acheloo ſeparatur; ad Auſtrum eidem Ionio mari expoſita, nunc vulgò *Carnia* ſive *Deſpotato* ſeu *Ducato* nominata.

Acarnan, pag. 155. & 271. Acarnaniæ indigena.

Accaron, pag. 338. urbs Philiſtæorum regia, proprium habens regem, una ex quinque eorum Satrapiis inter Azotum & Bethſames, inter fines tribus Dan & mare magnum, data in ſortem tribui Juda, hodie adhuc grandis Judæorum vicus, priſcum nomen etiam retinens.

Acc vide infrà Ptolemaïs, pag. 55. & 140. Syriæ oppidum, p. 234. Syrophœniciæ dicitur.

Acceſines, pag. 187. & 188. fluvius Indiæ etiam Arceſines dictus, qui Hydaſpen fluvium excipiens, in Indum poſteà fluvium influit versùs Ortum.

Achai, pag. 382, 386. & 418. populi ad Pontum Euxinum ſiti, reliquiæ (ut quidam putant) eorum, qui à Trojâ revertentes, huc errore delati ſunt, inter Caucaſum montem ad Aquilonem, Cercetas ad Occaſum, & Heniochos ad Ortum; dicuntur Colchis finitimi.

Achaorum portus, pag. 280. locus maritimus in Helleſponto prope Ilium.

Achai, Achaiæ populi.

Achaia regio triplex, prima, quæ cum Theſſalia totam Græciam complectebatur; altera Achaia, quæ Romanorum proconſulatum ſupradictam Achaiam ac etiam Peloponneſum continebat; tertia tandem Achaia propriè dicta pars Peloponneſi, quæ ſinu Cirræo ſive Corinthiaco ab Auſtro expoſita, inter Patras & Corinthum poſita erat; hujus tantum populi propriè Achæi ſunt appellati; quorum reſpublica maxime floruit.

Achaica, quæ ad Achaiam pertinent.

Achamenides Megabates, pag. 88. ex Achæmenia Perſidis regione oriundus, de Achæmeniorum Strabo lib. 15. p. 727. Auſtralem Perſidis partem incoluiſſe videntur.

Acheruſia peninſula, pag. 127. prope Heracleam Ponticam ad Pontum Euxinum, in Maryandenorum regione, de quâ Xenophon lib. 6. de expeditione Cyri pag. 374.

Achilleus pagus, pag. 70. ſitus ad Troadis Promontorium Achilleum dictum, ubi erat Achillis monumentum, Sigeo vicinus erat: de eo Strabo lib. 13. p. 413. & 415. urbs appellatur à Stephano Bizantio.

Achilleum, pag. 135. & Achillium, pag. 130. Caſtellum, ut aſſerit Stephanus Byzantius in Aſia minori, prope Smyrnam Ioniæ urbem.

Achillis tumuli, p. 152. in Achillæo pago, de quo ſuprà.

Achivi, vide Achæi.

Achmeta in Provincia Medorum, pag. 86. vide infrà Ecbatana?

Achmeta. Vide Ecbatana.

Aciliſena, p. 414. regio & pars majoris Armeniæ, minorem Armeniam habens ad occaſum, à qua Euphrate fluvio ſeparatur: de ea Strabo in fine lib. 11.

Acra, ad annum Chriſti 70. mons erat in urbe Hieroſolymitana, quem inter locos filiæ Sion recenſet Adrichomius.

Acrabbatena, pag. 319. regio Idumeæ, I. Machab. c. 5. v. 3. in vulgata editione, *Arabathane*, & in codicib. recentioribus *Acrabathane*, ſed in textu Græco Ακραβαττίνη. in ea quoque ejuſdem nominis civitas in Auſtrali parte tribus Juda, prope montes Idumeæ: non diverſa ab ea, quæ Num. 34. v. 4. aſcenſus Scorpionis appellatur, *Acrabbim* enim Scorpionem ſignificat.

Acrabatena regio, ad ann. Chriſti 52. ſive Toparchia Samaritis contermina, ſic dicta ab Acrabata urbe, poſitâ in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, inter Tanac & Therſa.

Acropolis urbs Iberiæ Aſianæ, pag. 418. quæ à Strabone lib. 11. p. 345. Harmozia vocatur, ad fluvium Cyrnum alias Cyrum ſita, ubi Aragus amnis in eum influit, & ubi Caucaſi montis anguſtiæ ſunt, ad Cyrum & Aragum appellatæ.

Actae urbes, pag. 110. id eſt Littorales minoris Aſiæ ad mare Ægæum.

Actium, pag. 405. locus Acarnaniæ ad fauces ſinus Ambracici *de Larta* dicti ſitus, in territorio Anactoriæ, è regione urbis Nicopolis; a qua mediâ tantùm leucâ diſtabar; nunc ab Italis *capo figalo* nominatur. ubi commiſſa celebris pugna ab eo Actiaca nuncupata, in qua Octavius Auguſtus Marcum Antonium & Cleopatram debellavit.

Adama urbs, regia olim Pentapoleos in terra Chanaan, una è quatuor, quas Deus cœleſti igne perdidit, Gen. 19. in Septentrionaliori & Orientaliori parte Aſphaltidis lacus.

Adana, plurali numero pag. 410. & 495. urbs Ciliciæ ad Pyramum amnem ſita, quæ poſteà Archiepiſcopalis & primaria; nunc vulgò *Adena*.

Adiabene, pag. 403. regio in Aſſyriæ & Meſopotamiæ confiniis; quam Stephanus Byzantius non rectè inter Euphratem & Tigrim concluſam refert; in noſtris ad hunc authorem notis aliorum teſtimoniis probamus, illam ultra Tygrim in Aſſyriam excurriſſe; poſſetque fuiſſe, quæ nunc *le Curdiſtan* Caſtaldus aſſerit eſſe *le Botan* ab incolis vulgò *Adrinſa*, illam inter Tigrim & Oenam Aſſyriæ fluvium comprehenſam, dicit Ammianus.

Adiabeni, Adiabenes populi, pag. 384.

Adida, pag. 343. & 376. in vulg. editione I. Machab. 12. v. 38. *Adiada in Sephela*, id eſt in Planicie; eadem eſt ac Addus civitas in monte, ſita contra faciem campi, in medio tribus Ephraim.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Adora, p. 343. in vulg. edit. 1. Machab. cap. 13. v. 20. Ador, vide Dora.

Adraiſta ſive Andreſtæ, Indiæ populi inter Cathæos circa Indi fluminis partem ſuperiorem degentes; pag. 189.

Adramitium, pag. 142. & *Adramyttium*, pag. 111. eadem urbs, quæ Atramyttium pag. 115. urbs Myſiæ in Aſia minori, quæ etiam Adramyteum maritima, nunc corrupto vocabulo *Landermitti*, apud Leunclavium *Edromit*, apud alios *Landimitri*, in diœceſi Aſiana.

Adramyttenus ſinus, pars Ægæi maris prope Adramyttium, Lesbo inſulæ expoſita.

Adrapſa, pag. 176. urbs Bactrianæ regionis, de qua Strabo lib. 15. pag. 498.

Adraſtia mons, à quibuſdam Dindymus dictus pag. 388. ideſt mons, in quo fanum erat Deæ Adraſtiæ, de quo Strabo lib. 12. p. 396. Cyzico urbi proximus verſùs Meridiem.

Adraſtii campi, pag. 152. ad radices prælaudati Adraſtiæ montis, inter Lampſacum & Cyzicum; ubi urbs Adraſtea.

Adria à quibuſdam *Hadria*, ſinus maris, qui & Adriaticus & Adriaticum mare dictus eſt, Italiam à Dalmatià & Epiro diſterminans, quem etiam mare Superum vocitant, vulgò *Golfo di Venetia* vel *Mare Adriatico*.

Æga Æolicum oppidum, pag. 101. pars erat Myrinæ urbis, illas tamen diverſas facit Herodotus lib. 1. cap. 149.

Æga, p. 493. ſive Ægææ, urbs olim Ciliciæ maritima, ad Iſſicum ſinum, cujus nunc nulla extant veſtigia.

Æga & *Ægea*, pag. 216. & 257. Macedoniæ Regia, in qua & Regum Mauſolæa erant, & pag. 150. urbs, quæ ut refert Stephanus Byzantius Meloboteira vocabatur, ſita erat in Macedonia propriè dicta ſive Emathia, ad Aliacmonem fluvium.

Ægeata, incolæ Ægarum Ciliciæ.

Ægaenſes, cives Ægarum Æoliæ, p. 266.

Ægæum mare; pag. 92. quod aliquando mare Græciæ, ſive mare Cariæ dictum, quod Latini paſſim in mare Macedoniæ & mare Græciæ ſive Cycladum inſularum diviſerunt; pars præcipua maris Mediterranei, unde nomen Archipelagi adepta, ab Italis *Archipelago*, Gallis *Archipel*, Turcis *Acdeniz*, quod mare Album ſignificat; ab Occaſu Græciam, Theſſaliam & Macedoniam habens; ab Aquilone Thraciam; ab Ortu Aſiam minorem; ab Auſtro mare Icarum; vel ut aliis placet, mare Creticum.

Ægeſtani, pag. 73. & 362. cives urbis Ægeſtæ in Sicilia poſitæ, quæ à Stephano Byzantio Aceſte, à Thucydide Egeſta, à Latinis; obſcænæ ſignificationis vitandæ causà, Segeſta dicta. Fazellus aſſerit fuiſſe in loco cui nunc nomen *Barbara* in parte inſulæ, quæ *valle di Mazara* dicta, prope fluvium *S. Bartholomæo*, alii aſſerunt eam eſſe, quæ nunc *Conterranea*.

Ægienſes, pag. 135. & 334. incolæ urbis Æolicæ Ægiæ, forſan Ægarum prælaudatæ.

Ægienſis, p. 302. incola ſanè Ægii; urbis Achaiæ propriè dictæ.

Ægina inſula, pag. 97. & 98. priùs Oenone dicta, ſita in ſinu Saronico inter Atticam & Peloponneſum; nunc vulgò *Legina* dicta. eſt etiam urbs Peloponneſi *Ægina*, ad eundem ſinum Saronicum, de qua forſan pag. 269.

Ægineta, cives Æginæ urbis & inſulæ.

Æginenſis urbs apud Achaiam, p. 585. terræ motu collapſa anno Chr. 23. forſan Ægienſis aut Ægæenſis, nam Achaiæ urbes ſunt Ægium & Ægæ.

Ægirates, pag. 305. civis urbis, cui nomen Ægira in Achaia propriè dicta, quæ teſte Stephano Byzantio priùs Hypereſia vocabatur; erat Achaiæ primaria in colle aſpero ſita, ampliùs mille paſſus ſupra mare, prope collem defluebat Selinus amnis, nunc exciſa.

Ægos fluenta ſive *Ægos* potamos, p. 100. & 121. aliàs Capræ fluenta; 121. fluvius abſque urbe, ut clarum eſt ex Xenophontis lib. 2. Hiſt. Græc. p. 455. in Cherſonneſo Thraciæ ſeſe in Helleſpontum exonerans, cujus oſtia è regione Lampſaci; ab ea urbe octo tantùm ſtadiis diſtabant.

Ægyptus, pag. 5. ampliſſima Africæ regio, quam veteres Geographi inter Aſiæ regiones computaverunt, quæ variis nominibus olim dicta, putà Myara, aeria, potamites, &c. à Septentrione ſuo mari Ægyptio; ab Ortu Palæſtinâ, Arabiâ Petræâ & ſinu Arabico: à Meridie Æthiopiâ, ab Occaſu Cyrenaicâ regione terminatur. dividitur in ſuperiorem & inferiorem, nunc ab incolis *Sabid* appellatur.

Ægyptus ſuperior, pag. 8. quæ in Meridiem vergit, quæ eſt ipſa Thebaïs.

Ægyptus inferior, quæ ad oſtia Nili & mare Mediterraneum, ubi Delta & Libya. p. 8.

Ægypti flumen, pag. 66. hoc nomine intelligitur Nilus fluvius.

Ægyptium mare, pag. 408. pars maris Mediterranei inferiori Ægypto expoſita.

Ægyptienſes, pag. 318. Ægypti incolæ.

Ægyptiaca; quæ ad Ægyptum pertinent.

Æmus mons, pag. 386. Thraciæ, ipſam in duas quaſi partes ſeparans, Moeſiam videlicet ab altera Thraciæ parte; ad Pontum Euxinum extenſus, quem Itali vocant *catena del mondo* ſive *Monte Argentarò*; indigenæ *Krivicżne*, Turcæ *Balkan*.

Ænian, pag. 214. plurali numero Ænianes; ab urbe Perrhœbiæ Ænia, cujus teſte Stephano Byzantio, incolæ erant ſic appellati; inter Theſſaliæ populos enumerati fuere, de his fuſè Strabo lib. 9. pag. 294.

Ænon, pag. 588. in vulg. editione Joan. 3. v. 23. *Ænnon* juxta Salim, aliqui Ennon ſcribunt, locus plurimis aquis abundans juxta Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe cis eundem fluvium.

Ænus, pag. 285. & 288. eſt ipſamet Thraciæ Abſynthus; de qua vide ſuprà, verbo Abſyntii.

Ænii, ejuſdem civitatis incolæ, pag. 312.

Æolia, pag. 135. regio Aſiæ minoris concluſa inter Myſiam ad Aquilonem; Lydiam ad Ortum, Ioniam ad Meridiem & Ægæum mare ad Occaſum; in qua undecim civitates recenſet Herodotus lib. 1. c. 149.

Æolenſes & Æoles; & Æolica gens, populi Æoliæ.

Æolis; pag. 79. ipſamet Æolia.

Æpea urbs Cypri, pag. 74. hanc Philocyprus Rex; in Solonis honorem Solos appellavit; ſita erat in Septentrionali parte inſulæ; ubi nunc extat oppidum *Alexandretta* vocitatum.

Æria, pag. 19. regio, quæ poſtmodùm Ægyptus dicta; vide ſuprà hoc verbo.

Æſchrionia una è Samiorum tribubus, p. 82. cujus pars Oaſim urbem incoluiſſe traditur.

Æſepus fluvius, pag. 390. Aſiæ minoris Myſiam à Troade ſeparans; qui ex Ida monte naſcens inter Lampſacum & Cyzicum Propontidem ingreditur.

Æthiopia, p. 12. ampliſſima Africæ regio duplex; una ad Nilum, in qua inſula Meroe cis circulum Æquatorem, quæ Æthiopia ſub Ægypto appellatur; altera ultra Æquatorem, quæ Æthiopia propriè dicta & interior., nunc Abiſſinorum Regio, apud Nubienſem *Habaſcia*: Uſſerius citatus hæc ait: *Æthiopes ab Indo flumine conſurgentes, juxta Ægyptum conſederunt.* Euſeb. Chronic. & paulò poſt, *Æthiopiam, qua ſub Ægypto eſt, nunc majorem*

INDEX GEOGRAPHICUS.

Indiam appellari, ſcripſit Joan, Poiken, &c.

Æthiopes populi, Æthiopiſſa mulier Æthiopiæ.

Æthiopica, quæ ad Æthiopiam ſpectant.

Æthiopia orientalis, p. 17. v. Arabia.

Æthiopes Macrobii, p. 82. ſive Longævi, qui Africam ad Auſtrale mare incolunt.

Ætoli, p. 208. populi Ætoliæ.

Ætolia regio Græciæ p. 540. quæ cum Acarnania Curetarum patria erat; priùs Hyantis dicta, & in duas ſeparata, quarum prima ad Occaſum Ætolia vetus, altera ad Ottum Epictetus ſive acquiſita dicebatur, ab Arcanania versùs Occidentem Acheloo fluvio ſeparabatur; habens ad Aquilonem Athamanes & Perrhoebios; ad Orientem Locros Ozolas; ad Auſtrum Ionium mare & ſinum Corinthiacum.

Ætulana & *Ætulia* p. 219. regio Armeniæ minoris ad Septentrionem, ut refert Ptolemæus Geog. lib. 5. cap. ſeptimo, unde in Juſtini exemplaribus ſic legendum dicit Uſſerius.

Africa, regio una è tribus Orbis partibus: ſecundò, Africa propriè dicta, inter Mauritaniam ad Occidentem & Cyrenaicam ad Orientem dicta Zeugitana: tertiò tandem, quæ propriè dicta, inter Numidiam ad Occaſum & Byzacenam regionem ad Ortum, quod nunc eſt regnum Tunetanum penè complectens.

Africa utraque, pag. 533. de Africa ſermo eſt ſecundo & tertio ſenſu.

Afer Africæ indigena.

Africanus, ad Africam ſpectans.

Africum mare, p. 408. pars Mediterranei maris, quæ Africam alluit.

Agaba p. 400. Caſtellum, aliàs Gabatha dictum, in tribu Ephraim ſitum ad Orientem.

Agalaſſenſes p. 192. populi Indiæ, circa ſuperiores partes Indi fluminis.

Agalla p. 417. urbs Arabum, quam arbitror eſſe, quæ à ſancto Hieronymo Agallim vocatur, in tribu Ruben, ultra torrentem Arnon, quæ etiam Gallim appellata.

Agar p. 479. oppidum Africæ propriè dictæ, 16. millia paſſuum Thapſo diſſitum.

Agari p. 407. gens Scythica forſan ad Agarum fluvium aut Agarum promontorium, juxta Mæotin paludem habitans.

Agbatana, v. Ecbatana.

Agerenſis ager p. 384. videtur fuiſſe Aſiæ minoris.

Agora p. 94. urbs in Iſthmo Cherroneſi Thraciæ, inter urbem Cardiam ad Meridiem, & Helles ſepulchrum ad Boream.

Agrani p. 554. vide Egrani,

Ἀγχία p. 309. pro hoc vocabulo apud Polybium legat. 92. *ὀργυία* legendum cenſet Uſſerius.

Agriani p. 153. & 213. Populi Pæoniæ, inter Æmum montem & Rhodopen degentes; qui Agrianes & Agræi dicti necnon Agrii.

Agriaſpæ v. Arimaſpi.

Agrii p. 291. populi iidem, qui ſuprà Agriani.

Agrippias, vide Anthedon.

Ahava fluvius p. 104. in tabulis noſtris Geographicis ſacræ Scripturæ fusè probavimus, Ahava fluvium eundem eſſe cum Tigri fluvio.

Ai ſive *Aius*, p. 23. in vulg. editione Joſue, cap. 7. *Hai*, civitas Regia ad Orientem Bethel; erat in tribu Benjamin; Joſepho *Ada*, S. Hieron. *Agai*.

Aialonis convallis p. 23. contigua valli Terebinthi, prope Aialon leviticam civitatem, in tribu Dan poſitam.

Alabandenſes, p. 273. & Alabandeni p. 313. cives urbis Aſiæ minoris, cui nomen Alabanda in Caria ſitæ, non procul à Mæandro fluvio; hodie Turcis *Eblebanda*: duas Alabandas in Caria collocat ſolus Stephanus Byzantius.

Alalia p. 78. urbs inſulæ Corſicæ, quæ poſteà Alaria, dein Aleria, & corrupto vocabulo *Valeria*, à Phocæenſibus condita, ad littus orientale inſulæ cujus locus nunc *Aleeria diſtrutta* vocatur.

Alani p. 611. populi Sarmatiæ Europææ, non longè à Palude Mæotide incolcutes, Roxolanis finitimi; quorum regio Alania, quæ Lithuaniæ parti reſpondet.

Alba p. 488. urbs Galliæ Ciſalpinæ, quæ Alba Pompeia, ad Tanarum fluvium; nunc etiam *Alba* à ducatu Montisferrati avulſa, ſub ditione Ducis Sabaudiæ.

Albani, p. 174. & 401. populi Albaniæ.

Albania regio Aſiæ, Iberos habens ad Occidentem, Caſpium mare ad Orientem; Caucaſum montem ad Aquilonem, Armeniam majorem ad Auſtrum, hodie vulgò *la Zuirie*. p. 417.

Albanus mons, p. 419. & 438. per duo milliaria, ab Alba antiqua ſeu nova *Albano* ad caſtellum Gandulphi ſe extendens, vulgò *monte Albano* tredecim milliariis Româ diſtans versùs Orientem.

Albus pagus pag. 553. maximum Nabatæorum emporium, inquit Strabo lib. 16. p. 537. in Arabia felici, ad ſinum Arabicum.

Alejus campus, pag. 156. in Cilicia juxta Tharſum urbem versùs Aquilonem apud Pyramum fluvium.

Alema in Alemis, pag. 320. in vulgata editione, I. Machab. 5. verſ. 26. in Alimis, civitas Galaaditidis regionis, in tribu Gad, prope ſaltum Ephraim, ad Meridiem.

Alepſus, v. Calipſus.

Alexandri aræ ad Iſſum p. 454. inter Ciliciam & Syriam prope Iſſum urbem; ubi Darius fuit ab Alexandro debellatus.

Alexandri caſtra, pag. 161. Ægypti regio ſic appellata, quæ videtur fuiſſe inter Gazam & Peluſium; diverſa ab Alexandri caſtris, apud Ptolemæum Geogr. lib. 4. cap. 5. in Lybiæ regione Hammoniaca.

Alexandria, pag. 161. quæ cognomento magna; ſive Alexandria in Ægypto inter mare Ægyptium & Mariam ſive Mareotidem paludem, in cujus parte maritimâ vicus erat Rhacotis dictus; ad occidentalius Nili fluvii oſtium; ab Alexandro condita, à Græcis per excellentiam Πόλις dicta; nunc à Turcis, quibus paret, *Scanderia*.

ALEXANDREA p. 273. denarii argentei inſcriptio, prælaudatæ Alexandriæ.

Alexandrinus, p. 25. Alexandriæ civis.

Alexandrenſes, p. 267. & 268. qui Troadem incolebant; Alexandria enim locus erat in Ida Troadis monte, ut aſſerit Timoſthenes à Stephano Byzantio citatus, ipſa nihilominus urbs Troas in cognomine Troade, Alexandria vocabatur; nunc *S. Maria* dicitur & à Turcis Caraſia.

Alexandria ad Caucaſum montem, pag. 176. qui à quibuſdam Paropamiſus appellatur, ſub ejus radicibus ad portam, quà in Mediam via aperitur, & p. 183. Superato Caucaſo ad Alexandriam (pervenit Alexander) quam apud Paropamiſadas conſtruxerat; eſt apud Steph. Byzantium decima ſeptima, in Sogdiana regione; ad Oxum fluvium, ut ait Ptolemæus, lib. 6. Geog. cap. 12.

Alexandria ad Indum ab Alexandro condita, ubi Gentes Sodræ (apud Arrianum Sogdæ) & Maſſani in Strabone Maſſiani, p. 196.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Alexandria apud Oritas pag. 199. ubi priùs Rhambacia pagus, cum portu fluctibus tuto & commodo.

Alexandria ad Tanaim condita pag. 176. ipſa eſt apud Steph. Byzantium 18. de qua Ptolemæus lib. 3. Geogr. cap. 5. Plinius lib. 6. cap. 16. ſic ait: *Flumine Iaxarte quod Scythæ Sylin vocant, Alexander militeſque ejus Tanain putavere eſſe.* ſicque hæc Alexandria fuit ad Iaxartem condita.

Alexandrium caſtellum elegans in montis vertice poſitum, In Judæa pag. 396. & 426. in dimidia tribu Manaſſe; quæ intra Jordanem, juxta Coreas & Machæruntem, in finibus Arabum, de eo adhuc p. 437.

Alinda pag. 149. & 153. urbs Cariæ munitiſſima & mediterranea, eaque Halydea Plinii. & Alymna, pag. 284.

Ἀλκομενὸς p. 218. civis urbis Illyriæ, cui nomen, reſte Stephano Byzantio; Alcomenæ.

Allobroges Galli, p. 578. populi Galliæ, qui versùs meridiem Iſerâ fluvio; versùs Occaſum Rhodano amne, versùs Aquilonem eodem fluvio ac lacu Lemano; ab Ortu Alpibus concluſi; quorum Vienna Metropolis; nunc regio Viennenſe territorium partem Sabaudiæ, partem quoque Delphinatûs complectitur.

Allophyli, p. 322. vide Philiſtæi: ſic etiam Alienigenæ paſſim in Scripturis ſacris appellantur.

Almon Diblathaim, p. 20. quæ & Beth-Diblathaïm, Num. cap. 33. verſ. 46. in vulgata editione Helmondeblathaïm, quadrageſima ſtatio filiorum Iſraël, non longè ab urbe Madian; poſteà in tribu Ruben.

Alpes, p. 266. montes notiſſimi Galliam ab Italia ſemoventes, à mare Mediterraneo ad Adriaticum protenſi; & variis nominibus pro regionum quas dirimunt varietate nominati; communiter verò à Gallis *les Alpes*, à Germanis *Alpen*, ab Italis *Alpi.*

Alush pag. 14. in vulgata editione, Num. cap. 33. verſu 13. *Alus*, decima ſtatio filiorum Iſraël inter Daphca & Raphidim, in terra Madian, in deſerto.

Alymna, v. Alinda.

Amalekitarum regio, p. 6. quæ Amalecitis dicta, ad mare Rubrum uſque protenſa; in deſerto Pharan, Judææ, ſeu terræ promiſſionis ad Meridiem; Madianitarum regioni contermina, in Arabia Petræa.

Amanicæ Pylæ p. 156, Portæ ſive anguſtiæ quibus è Cilicia in Syriam iter aperitur, ab Amano monte, cui ſubjacent ſic appellatæ.

Amanus mons, pag. 247. & 454. ad Orientalem Ciliciæ partem ſitus, illamque à Syria ſeparans; olim græco vocabulo Melantius dictus, nunc quoque mons niger, ab Italis *Monte nero* nominatur.

Amaſea, p. 398. urbs Ponti, Strabonis patria, qui eam fusè deſcribit, l. 12. pag. 386. ſita erat ad Irim fluvium, nunc vulgò *Amaſia.*

Amaſtris, pag. 244. & 399. urbs maritima Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, ab Amaſtri condita, ad oſtia fluminis Parthenii, nunc vulgò *Famaſtro.*

Amatha, pag. 571. caſtrum ad Jordanem ſitum, illud haud dubiè quod Adrichomius, pagina 75. collocat, in dimidia Tribu Manaſſe ultra Jordanem.

Amathitis, regio in extremis Chananææ finibus, pag. 342. quæ alio nomine regio Emath, à civitate cognomine, in ſeptentrionali parte tribus Nephthali.

Amathus caſtrum ad Jordanem, pag. 363. in dimidia tribu Manaſſe trans Jordanem, de quo Adrichomius, p. 75. n. 9.

Amathuſii, p. 89. & 231. cives urbis inſulæ Cypri, cui nomen Amathus, quæ olim etiam toti inſulæ nomen dederat; maritima erat ad auſtralem partem ſita. nunc vulgò *Limiſſo.*

Amazonum terra, p. 386. & Amazones, p. 174. mulieres artem exercentes militarem, quæ regionem Aſiæ minoris circa Thermodoontem fluvium uſque ad Phaſim amnem incolebant; illis aliæ adhuc ab Authoribus manſiones aſſignantur.

Ambraciotæ, p. 151. cives urbis Theſprotiæ, cui nomen Ambracia, ſuper Aractum fluvium ſitæ, paucis ſtadiis ab intimo receſſu ſinus ab ea denominati; nunc *Ambrachia*, vulgò *Larta.*

Ambracius ſinus in Theſprotia Epiri regione, nunc vulgò ab Italis *Golpho di Larta.* p. 535.

Ambri populi Indiæ, vide Malli.

Amiſus, p. 231. & 289. urbs Paphlagoniæ maritima ad Pontum Euxinum, Athenienſium colonia, nunc *Simiſo*, dicta, à Turcis *Amid*, aut *Hemid.*

Amiſeni & *Amiſenſes*; prælaudatæ urbis incolæ.

Ammonis Jovis Oraculum, p. 82. ſitum in mediis Libyæ terris ne dixerim arenis, Strabo. lib. 1. p. 34. putat locum olim fuiſſe maritimum; etiam per H. Hammonis appellatur.

Ammonii, ejuſdem loci ſive urbis incolæ.

Ammonitæ, p. 20. populi quorum regio,

Ammonitis; trans Jordanem ad Septentrionem Torrentis Jaboc; quorum Metropolis Rabath, partem illius regionis incoluit dimidia tribus Manaſſe; erat ab Auſtro Moabitis, ab Ortu Arabibus, ab Aquilone Cœleſyriis contermina.

Amnia, pag. 368. Aſiæ minoris fluvius, circa Bithyniam.

Amorai, pag. 20. populi trans Jordanem inter Torrentes Jaboc & Arnon & deſerto concluſi; pòſt in tribu Gad.

Amorgus, pag. 224. inſula una Cycladum, quam Strabo lib. 10. pag. 336. inter Sporades numerat, retento hoc nomine pluribus aliis olim donata fuit; tres urbes priùs; nunc tria caſtella poſſidet.

Ampa, pag. 91. urbs ad mare quod Rubrum vocatur ſita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in Mare; ubi nunc urbs *Baſſora* aliàs *Balſera* in ſinu Perſico, vulgò *del Caiif* dicto:

Amphipolis, pag. 90. urbs Macedoniæ in Thraciæ, cui à quibuſdam aſſignatur, confiniis, poſteà à Græcis Chryſopolis dicta ad oſtia Strymonis fluvii, in ſinu Strymonico, nunc vulgò *Amphipoli*, *Chriſtopoli*, Turcis *Emboli.*

Amphipolita, Amphipolitanus & Amphipolites; gentile nomen civis prælaudatæ urbis.

Amphiſſenſis; pag. 508. civis urbis, cui nomen Amphiſſa, Locrorum Ozolarum in Græcia, ad fluvium cognominem, in Criſſæo campo ut Strabo refert lib. 9. pag. 294. ibidem nunc *Lambino* vicus.

Anabus, (Joſue c. XV. v. 50.) in vulg. edit. Anab. civitas in monte ſita, in finibus Eleutheropoleos.

Anea, pag. 110. & 113. urbs Cariæ maritima.

Anæita, Anæorum urbis cives.

Anagnia, pag. 325. urbs olim Latii, in monte poſita, Hernicorum caput, nunc vulgò *Anagni* in *Campagna di Roma.*

Anagninus; Anagniæ civis.

Anagrana, pag. 554. locus Arabiæ Felicis, ita Strabo lib. 16. pag. 538. in ejus codicib. MSS. legitur τὰ νάγχαρα, ut proinde fortè ſit aut Negran aut Egran, de quo infrà, quod liquet ex prioribus Strabonis verbis.

Anava, pag. 93. Phrygiæ urbs, ita Herodotus lib. 7.

 cap.

cap. 30. inter Celænas & Coloſſas ejuſdem Phrygiæ urbes.
Anchialus, pag. 47. & 155. potiùs Anchiale, urbs Ciliciæ maritima, interTarſum & Zephyrium, de qua Strabo lib. 14. p. 462.
Ancyra, pag. 155. & 285. urbs. Galatiæ primaria, non longè à Gallo fluvio, in edito loco ſita, hodie vulgò *Angara*, Anguri, vel *Enguri*.
Ancyranus, Ancyræ civis.
Andacena urbs, pag. 185. urbs, quæ Andaca dicta, in India atque ad originem ut videtur Indi fluvii.
Anderica, p. 93. Stathmus ſive manſio, quam Gallicè vulgari nomine *une couchée* vocitamus, in Ciſſia regione, ducentis ac decem ſtadiis à Suſis civitate diſtans. ita Herodotus lib. 6. cap. 119.
Andriaca, pag. 501. & Andriace, pag. 275. urbs Lyciæ maritima & Myrenſium navale.
Andreſta v. Adraiſtæ.
Andrii, pag. 96. cives urbis & inſulæ Andros.
Andros ſive Andrus inſula, pag. 88. una è Cycladibus Euboeæ vicina, quam ad occaſum habet, ſicut Tenum inſulam ad ortum; variis olim appellata nominibus, nempe Antandros, &c. nunc vulgò *Andre* ſive *Andria*.
Andro, pag. 458. legendum Arado v. hoc verbo.
Anemurienſis civitas & vicinum
Anemurium promontorium, pag. 275. in Cilicia aſpera ſive Montana, hodie vulgò *Stalemura*.
Angloduacenſes, pag. 69. inſtitutum eſt Duaci (quæ urbs eſt & Academia litteraria Comitatus Flandriæ, ad Scarpum fluvium, vulgo *Doüay*) Anglorum ſeminarium cujus aſectas arbitror ab Uſſerio Anglo-Duacenſes appellatos.
Anguſtia Ciliciæ v. ſuprà Amanicæ Pylæ.
Anneſtus, pag. 554. urbs felicis Arabiæ à Gallo deleta, ut refert Plinius.
Antandrus, pag. 110. urbs Phrygiæ minoris, maritima, inter Sceplim & Adramytium.
Antandrii, ejuſdem civitatis incolæ.
Anthedon, quæ poſteà ab Herode Agrippias dicta, pag. 363. & 547. urbs Palæſtinæ maritima, à Gaza viginti circiter ſtadia diſtans.
Anthemuſias, pag. 613. urbs Meſopotamiæ, in ejuſdem regionis haud dubiè parte quæ à Ptolomæo lib. 5. cap. 18. Anthemuſia nominatur.
Anticragus, pag. 410. mons præceps in Lycia, in quo Carmyleſſus oppidulum aut caſtellum, de quo Strabo lib. 14. pag. 458.
Antigonia, pag. 238. urbs ſuperioris Syriæ prope Antiochiam juxta Orontem fluvium, de qua Strabo lib. 16. pag. 516. ab Antigono condita anno Mundi 3698. à Seleuco ſolo æquata anno 3704. poſteà reſtructa, de ea enim pag. 453. ad an. 3953.
Antilibanus mons p. 21. & 159. à Mare Syriæ in Ortum uſque ad Arabiam deſertam protenſus; quem ibi accolebant Arabes, Syriam à promiſſionis terra diſterminans.
Antiochi vallis ſeu Pharanx, pag. 380. civitas in viâ Trachonitidis, ultra Jordanem in dimidia tribu Manaſſe.
Antiochia, pag. 243. cognomento magna, quæ juxta Daphnem ſive Epidaphne dicta, totius Syriæ metropolis, quam Seleucus condidit anno Mundi 3704. ad Orontem fluvium, juxta Silphium montem, è regione Jopoleos, ubi anteà vicus erat, cui nomen Bottia, hæc civitas nunc *Antachia* nominatur.
Antiochenus ejuſdem civitatis incola.
Antiochia Mygdonica &
Antiochia in Mygdonia, vide infrà Niſibis.
Antiochia Piſidiæ, pag. 625. civitas regionis Minoris Aſiæ (cui hodie nomen tribuit) primaria ſeu metropolis; mediterranea vulgo *Tachia*, necnon *Antiochia*.
Antipatris, pag. 562. in Campo Capharſaba ſive Capharſalama non longè à mari Mediterraneo, in dimidia tribu Manaſſe; quæ demum *Arſur* dicta; nunc tantùm villa cui nomen *Aſſur*.
Antiſſa, pag. 313. urbs in inſula Lesbo, ad Septentrionalem partem poſita.
Antium, pag. 456. urbs quæ etiam Antheia & Antia dicta, Volſcorum caput, locus adhuc *Antio rovinato* vocatur, prope promontorium, cui nomen *capo d'Antio* 20 milliariis ab oſtiis Tiberinis versùs Auſtrum diſtans.
Aorni, pag. 176. urbs inter maximas Bactrianæ urbes cum arce.
Aornus petra, pag. 185. præſidium munitiſſimum cujus ambitus teſte Diodoro Sicul. ſtadiorum erat 100, altitudo 16. teſte Arriano, ambitus ſtadiorum 200, altitudo 11. Radices ejus ad Meridiem Indus fluvius non procul à fontibus alluebat: de ea Strabo lib. 15. p. 473.
Aorſi, pag. 628. gens Scythica, cui Strabo lib. 11. pag. 349. duas ſedes aſſignat, primam ad littus maris Caſpii, ſecundam patriâ ejectis ad Tanaim fluvium; illos in Sarmatia collocat Ptolemæus Geogr. lib. 3. cap. 5. inter Agathyrſos & Pagyritas.
Apamea, pag. 263. & 326. urbs Syriæ, quæ à quibuſdam Cœleſyriæ aſſignatur, ad Orontem fluvium, à cujus aquis quia ferè penitùs cincta, peninſula ſive Cherſoneſus Syriæ fuit appellata; quam etiam Macedones Pellam vocaverunt, de ea Strabo lib. 16. p. 517. hodie vulgò *Hameus* ſive Hama.
Apamea, pag. 278. urbs minoris Phrygiæ, quæ p. 283. juxta Celænas, veriùs priùs Celænæ, poſteà Cibotis dicta, in radice montis Signiæ, ad oſtia Marſyæ fluvii, ubi Mæandrum ingreditur, nunc vulgò *Apamæ*; de ea pag. 284.
Apamea, pag. 391. urbs Bithyniæ, priùs Myrlea, Pruſiadi urbi vicina, maritima ad Propontidem, reſumpto priori nomine hodie *Myrlea* nominatur.
Apamia ſic ſæpe Apameæ vocitantur.
Apamenſes, Apamæus, Apamenus, Gentilia harum urbium nomina.
Aphaca civitas in fine operis eſt Aphæci turris, de qua Joſeph lib. 2. de bello Jud. cap. 23. in tribu Ephraim; inter montana Ephraim & mare, non longè ab Antipatride.
Apharſakite, pag. 86. in vulg. edit. Arphaſachæi, qui erant trans flumen (Euphratem) Eſdræ primo cap. 5. verſ. 6. an ſit nomen familiæ aut loci, diſcerni non poteſt, nam pro hac voce apud ſeptuaginta legitur, *Judices in Cæleſyria & Phœnice*.
Aphekum, pag. 29. in vulg. edit. 1. Reg. c. 39. v. 1. Aphec. urbs Regia in tribu Iſſachar.
Apherima Toparchia pag. 541. & civitas in Occidentali parte tribus Ephraim, in finibus Samariæ & Judææ; conſule notas noſtras Geographicas in ſacram Scripturam.
Aphrodiſias, pag. 231. urbs Ciliciæ cum portu, in regione quæ Cetis dicta, ut ait Ptolem. Geogr. lib. 5. cap. 8. inter Celenderim ad occaſum & Sarpedonem ad ortum, hodie *S. Theodoro*.
Aphrodiſias, pag. 281. urbs Cariæ, ſive media inter Cariam & Lydiam, inter Mæandrum fluv. ad occaſum, & Lycum amnem ad ortum; hæc urbs poſteà teſte Stephano Byzantio (cap. Megale) fuit Megale ſeu Megalopolis appellata.
Aphrodiſienſes, harum urbium incolæ.
Apia campus, p. 266. circa Æolidem in Aſia minori.
Apis, pag. 327. locus cum portu in Libya, cui vicinum Parætonium versùs Orientem, de eo Ptolem.

Geogr.

Geogr. lib. 4. cap. 5.

Apollonia, pag. 264. plures hujus nominis civitates; ibi videtur ſermo de Apollonia Meſopotamiæ, quæ apud Stephanum Byzantium ordine eſt 14.

Apollonia ad ann. Chr. 53. urbs Macedoniæ, in ejus parte Mygdonia dicta, ad Chidorum fluvium, duodecim circiter milliariis Theſſalonicâ diſtans Occidentem æſtivum verſùs, quæ hodie *Ceres.*

Apollonia; pag. 458. & 459. urbs Epiri, quam aliqui Macedoniæ tribuunt, decem ſtadiis ab Anjo fluvio verſùs Aquilonem, & 60 ſtadiis à mare Adriatico diſtans; locus nunc *Piergo* nominatur.

Apollonia, pag. 390. urbs ad Rhyndacum fluvium in Aſiæ minoris Myſia, quam aliqui in Bithynia collocant, Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 2. in majori Phrygia.

Apollonia; pag. 581, ibi ſermo eſt de Apollonia Lydiæ, non longè à Tyathira verſùs occaſum; apud Stephanum decima.

Apolloniensſes ibid. ejuſd. urbis cives.

Apollonia, pag. 380. urbs in Tribu Ephraim ad Mare, inter Joppen & Antipatridem.

Apollonia, pag. 344. eſt Apollonia Syriæ, quam Stephanus 12. ordine recenſet, dicitque eſſe circa Cœleſyriam.

Apollonias, pag. 351. eſt Apollonia Lydiæ, de qua ſuprà; quæ ad Lambanum fluv. dicta.

Apolloniata in Cretâ, pag. 301. cives urbis ejuſdem inſulæ, cui nomen Creta, quæ maritima eſt & Gnoſſo ad Ortum æſtivum. de ea Plinius lib. 4. cap. 12.

Aporido κώμη, pag. 284. vicus ad Obrimæ fluvii fontes, in confinibus Piſidiæ, Phrygiæ, & Galatiæ.

Appii forum p. 641. urbs olim Latii ad Pontinam paludem inter Tarracinam & tres Tabernas; hodie *Caſarilio di S. Maria.*

Aquæ foſſæ Aſphar vide infrà Aſphar.

Aquileia, pag. 561. urbs olim Carnorum metropolis, ex primariis Italiæ, in Forojulienſi territorio, ad confluentes fluviorum *Turri* & *Alſa*, nunc *Aquilegia* penè exciſa.

Reges Aquilonis & Auſtri, pag. 243. Danielis cap. 11. per reges Aquilonis, Seleucidas Syriæ reges; per reges Auſtri, Ptolemæos Ægypti reges credit intelligendos.

Ar, pag. 20. terminus Moabitarum & pag. 54. eadem eſt quæ Aroer de qua infrà.

Arabes, pag. 629. addita parentheſi; inſinuat ibi hoc vocabulo Edeſſenos eſſe intelligendos, vide infrà Edeſſa.

Arabes Nabatæi, pag. 234. vide infrà Nabatæi.

Arabes Nomades, pag. 321. qui nullâ ſede fixâ utentes & quocunque mens ferebat vagantes, paſcuariam vitam degebant.

Arabia, regio Aſiæ ampliſſima, Ægypto, Palæſtinâ, Syriâ, Meſopotamiâ, ac ſinubus Perſico & Arabico concluſa; in tres dividitur, in felicem Arabiam, quæ duabus aliis; ſinubus Perſico & Arabico atque Oceano concluditur; Arabia illa dicta eſt Æthiopia Orientalis, & pag. 208. Cherſoneſus Arabiæ, aliæ ſunt,

Arabia deſerta, pag. 320; quæ inter Syriam ad Occidentem, Meſopotamiam ad Septentrionem, felicem Arabiam ad Ortum, & Petræam Arabiam ad Meridiem; hodie vulgò *Arden.*

Arabia Petræa, pag. 36. col. 1. à Petra metropoli nominata, quæ Palæſtinam & Arabiam deſertam ad Aquilonem; ad Ortum verò & Auſtrum Arabiam felicem habet; ab Occaſu partem ſinûs Arabici & Ægyptum, vulgò hodie *Beriara* aut *Barraab.*

Arabs vir, & Arabiſſa mulier, Arabiæ indigenæ.

Arabia Nabatæa, p. 529. quantum inquit, ad Oceanum vergit; ex his verbis colligitur per Nabathæam Arabiam, felicem Arabiam aut ejus partem intelligi; erant nihilominus Nabathæi ſive Nabutæi Tribui Gad contermini.

Arabicus ſinus, pars maris Rubri Arabiâ felice, Ægypto, & Æthiopiâ, quæ ſub Ægypto (quæque Arabiæ aſcripta aliquando eſt) concluſa.

Arabii gens Indica, p. 199. ad Oceanum Indicum, quam Occaſum verſùs Arabius amnis ab Oritis ſeparar; Gedroſiam habebat ad Aquilonem.

Arabius amnis, ibid. vide infrà Arbis.

Arabitæ, pag. 199. iidem Arabii populi cum Arabiis Antiocheni diſceptantes, pag. 409. legendum haud dubie *Aradiis* de quibus infra.

Arabum regio, pag. 209. hac voce Arabiam & maximè felicem intellige.

Arabum montes, pag. 437. juxta quos Alexandrium Caſtellum, erant in parte Orientali dimidiæ Tribus Manaſſe, quæ intra Jordanem; non longè ab ipſo fluvio Jordane.

Arabum vallis, pag. 55. hac voce intelligendum reor, regionem Cavam ſive planam Arabiæ, quæ ultra Torrentem Arnon, quæque Philadelphia nominatur.

Arachoſia, pag. 176. Regio cum urbe cognomine, quæ apud Ptolemæum lib. 6. Geogr. cap. 20. ab Occaſu Drangianâ; à Septentrione Paropamiſadis; ab occaſu parte Indiæ; ab Auſtro Gedroſiæ parte terminatur, quæ nunc eſt *le Candahar.*

Arachoſii, Arachoſiæ populi.

Arachoti, pag. 171, 197, 345. ejuſdem Arachoſiæ populi; quæ etiam Arachotis appellatur.

Aradi rex; pag. 20. in vulg. edit. num. 21. verſu 1. rex Arad, urbs Chananæorum regia, quæ & Arath, & Hered, Hadar & Heder; fuit demum terminus tribus Juda ad meridiem, non longè à mari Mortuo.

Aradus inſula, p. 158. cum urbe, ſive potiùs tota urbs, condita anno Mundi 3254. ad littus Phœniciæ, duobus ab ea milliariis; ab Antarado urbe ſeparata; fuit etiam Aradius appellata, de ea pag. 48.

Aradii, incolæ prælaudatæ urbis ſeu inſulæ.

Aramus, pag. 21. in vulg. edit. 1. Paralip. 2. verſu 23. Aram, urbs, quæ aliàs Aran, in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem.

Ararati terra ſeu Armeniæ, pag. 57. &

Ararati montes; pag. 4. in notis noſtris ad Martyrol. Rom. probavimus; Ararat ipſam Armeniam, de qua vide ſuprà.

Araſoci; potiùs Araſaci pag. 183. populi Indiæ cis Choen fluvium.

Araunæ area v. Ornanis area.

Araxes amnis, pag. 169. & 401. qui è montibus Armeniæ naſcens, primò verſùs Aquilonem, mox in Ortum decurrens, ſeſe in Caſpium Mare exonerat, nunc vulgo *Arais* aut *Achlar* & *Cajacz*, à Perſis *Araſs.* appellatur.

In Arbattis ideſt locis planis & campeſtribus, pag. 320. I. Machab. 5. verſ. 23. regio illa videtur fuiſſe circa Galilæam.

Arbela plurali numero pag. 64. urbs Perſarum, quam Ptolem. lib. 6. Geogr. c. 1. in Syria ſuper Caprum fluvium collocat, alii inter amnes Caprum & Lycum, locus Alexandri de Dario victoriâ celebris, licèt illa contigerit in Gaugamelis vicino loco.

Arbeli domus, pag. 52. eadem urbs Arbela.

Arbela neutro Genere p. 329. & 515. in vulg. edit. Arbella, vicus & regio circumjacens ſuperioris Galilææ, in tribu Nephali.

Arbelitis,

Arbelitis, pag. 52. & 420. regio circa prælandaram Arbela urbem Darii clade celebrem; de ea Ptolem. Geogr. lib. 6. cap. 1.

Arbis ſive Arabius fluvius, qui Indiæ versùs occaſum terminus, ab Aquilone in Auſtrum decurrens, atque Oritas ab Arabiis populis ſeparans, Oceanum Indicum ingreditur.

Arbitæ ſive *Arabitæ*, *Aribæ*, & *Abritæ*, nec non Arbies populi, qni ſuprà Arabii, pag. 199. quorum Arbis metropolis ad Arbim fluvium.

Arcadia, pag. 288. regio in medio Peloponneſi ſita; inter Achaiam & Argolidem ab Aquilone; Laconiam ad Ortum; Meſſeniam ad Meridiem, & Elidem ad Occaſum: nunc una cum Laconiâ, *Tzaconia* nominatur.

Arcades & *Archades*, pag. 110. Arcadiæ populi.

Archelaïs, pag. 579. vicus plurimis palmetis conſitus, in tribu Ephraim, versùs Jordanem; ab Archelao Herodis filio conditus.

Ardachadenſis, pag. 587. civitas in Hiberniæ Ultoniâ Provinciâ, Epiſcopalis, ſub Armachana metropoli.

Areopagita, vir denominatus ab Areopago.

Areopagus, locus in colle è regione arcis Athenarum; ubi tribunal judicum integerrimorum concilio famoſum.

Arethuſa, urbs Judææ mediterranea.

Arethuſa, pag. 480. & 519. urbs Syriæ, in Caſſiotide regione quam Strabo lib. 16. pag. 518. in Chalcidica reponit; ſita erat ad Orontem fluvium, inter Emeſam & Epiphaniam; creditur ea, quæ nunc *Fornacuſa*.

Argennum promontorium, pag. 272. Ioniæ in Aſia minori, è regione Chii inſulæ, versùs Aquilonem.

Arginuſæ inſulæ, pag. 120. Xenophon. lib. 1. Hiſt. Græc. pag. 146. aſſerit ſitas prope Lesbum inſulam, juxta Malea promontorium, è regione Mitylenes urbis. Strabo lib. 13. pag. 424. dicit eſſe numero tres, eaſque parvas. Sitæ erant inter Maleam Lesbi, & Canidem Aſiæ promontorium.

Argos urbs, pag. 107. urbs Peloponneſi, olim Phoronicum dicta, Ægialia, & Diplium; ad Inachum amnem, nunc *Argo*, de ea pag. 405.

Argos regio, pag. 19. in Peloponneſo, ab Argos urbe nomen adepta, dicitur etiam Argolis; habens ab Occaſu Achaiam, ab Auſtro Arcadiam & Laconiam, ab Ortu & Aquilone mare Græcum.

Argivi, pag. 107. tum urbis Argos, tum Argolidis regionis populi.

Argos, pag. 250. ſive Argos ara, alias in Argis, urbs in Iſthmo Cherſoneſi Thraciæ, prope Liſymachiam versùs Aquilonem.

Argob, pag. 21. regio, priùs in Baſan, ultra Jordanem; in dimidia tribu Manaſſe cui fuit data; aquis Merom ab Occaſu; à Meridie Jordane; Terrâ Hus ab Ortu; ab Aquilone Trachonitide concluſa.

Argyraſpides Macedones, pag. 223. non nationis nomen, ſed militum ſcuta argentea geſtantium.

Ariadnes mons, pag. 332. Aſiæ minoris, ubi Jovis templum, videtur fuiſſe in Cappadocia.

Ariana, pag. 200. in Aſia, quo communi nomine (inquit Uſſerius) regiones omnes, ab occiduis Indiæ finibus uſque protenſæ comprehenduntur; de ea p. 345. cujus populi Ariani.

Ariba vide ſuprà Arbitæ.

Arigæum, pag. 185. urbs circa partes, ut videtur, Indi fluminis ſuperiores.

Aria regio Aſiæ, pag. 201. cui ab occaſu apud Ptolem. Parthia & Carmania deſerta, ab Auſtro Drangiana, ab Ortu Paropamiſadæ, ab Aquilone Aſtacœni & Niſæi.

Arii, pag. 174. populi Ariæ, & 628. dicuntur à Dahis Gynde flumine ſemoti.

Arimaſpi, pag. 175. qui Agriaſpæ & Evergetæ dicti. hinc conſtat fuiſſe populos Drangianæ vicinos & Gedroſiis conterminos, ac planè diverſos ab Arimaſpis, de quibus Strabo lib. 11. pag. 349.

Arimathaenſis Joſephus, pag. 604. indigena Arimathææ, loci, ut putatur, prope Lyddam ſeu Dioſpolim, inter Jeruſalem & Joppen.

Ariminum, p. 488. colonia olim & in ea urbs Æmiliæ, ad Arimini fluminis ſeſe in Adriaticum mare exonerantis oſtia, nunc vulgò *Rimini*.

Arioch, v. Erioch.

Ariſba, v. Lariſſa.

Ariſba, p. 268. & *Ariſbe*, p. 152. vide Abydena regio.

Armachanus ex urbe Armacha in Hiberniæ inſulæ Ultonia regione *Armagh* ad *Kaſin* fluvium.

Armenia, pag. 57. quæ & *Ararat* dicta, regio Aſiæ ampliſſima in duas diviſa, majorem videlicet & minorem.

Armenia major, pag. 287. ab Armenia minori & Cappadocia Occaſum versùs Euphrate fluvio ſeparata, Iberiam habens ab Aquilone conterminam; Mediam ab Ortu, ab Auſtro Meſopotamiam, nunc vulgo *Thouro*, *Emnoe* aut *Aremnoe*.

Armenia minor, pag. 287. à majore Euphrate fluvio & Commagena versùs Ortum ſemota, à Meridie Ciliciam habens, ab Occaſu Cappadociam, ab Aquilone Cappadociæ Pontum; continet regiones nunc *Boſoch*, *Pegian* & *Aladule* dictas.

Armuzia, v. Harmozia.

Arnon, p. 20. fluvius ſive Torrens, qui è rupe Arnon ducens originem Amorrhæos à Moabitis ſeparabat, Auſtraliorem poſtea Tribûs Gad partem ab Arabia dividens, per mediam quaſi Tribum Ruben defluit, ac tandem ſeſe in Mare Mortuum exonerat.

Aroer, pag. 20. quæ & Ar Moabitarum, quæ eſt ante conſpectum Rabbæ, urbs ſupra ripam torrentis Arnon, in confinio Moabitarum, Amorrhæorum & Ammonitarum: poſſeſſa primùm à gente Ommiim; deinde à filiis Lot Moabitis, ceſſit poſtea tribui Gad, demùm Petra dicta & Metropolis Arabiæ ſecundæ facta.

Arpadus, pag. 52. infra Arpadum, regionem eſſe Arbelitida dicit, de quo ſilent Geographi.

Arpi, pag. 267. Arpinum urbs veteris Latii vulgò *Arpino* in Samnitum confiniis, inter Soram & Aquinum.

Arrhina, pag. 242. ſeu Arrhene Armeniæ majoris regio, in qua vicini Tigris & Arſania fluvii.

Arſamia fluvius, pag. 405. veriùs Arſania, aut Arſanias fluvius majoris Armeniæ, qui per Arſaniam lacum tranſiens, infra Ximara Euphratem amnem ingreditur.

Arſinoe, pag. 245. vide infrà Epheſus.

Arſinoites præfectura ſive Nomus in Ægypto, p. 255. ubi metropolis Arſinoe, inter Mœridem lacum & Nilum fluvium.

Artacoana, Artacona ſive Chortacana urbs Ariæ regionis primaria, pag. 174. Articane haud dubiè Ptolemæi, non longe ab Aria lacu.

Artagera, pag. 576. quorum Caſtellum in Armenia majori ſitum erat, de quo Strabo, lib. 11. pag. 364.

Artaxata, pag. 287. ſive Artaxiaſata; Majoris Armeniæ metropolis, in Atropatenes confiniibus, ſuper Araxem fluvium, a quo in modum peninſulæ cingitur. quia Hannibalis Carthaginienſis ſuaſu condita ſive munita, Armeniorum Carthago agnominata eſt. hodie vulgò *Teflis* aut *Tiflis*, in Georgia.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Artemiſium Euboeæ promontorium, pag. 96. ſuprà Eſticam, Theſſaliam verſùs in Septentrionali inſulæ regione.

Artemita, pag. 613. Parthicum oppidum, Strabo lib. 16. p. 512. inſignem aſſerit Aſſyriæ civitatem, quingentis ſtadiis à Seleucia verſùs Orientem diſtans.

Arvas oppidum, pag. 173. Hyrcaniæ videtur, circa mare Caſpium.

Arus vicus, pag. 572. videtur eſſe Samariæ regionis, non longè à Samaria urbe.

Aſca urbs, pag. 554. Arabiæ felicis, de qua Strabo lib. 16. pag. 538.

Aſcalon, pag. 62. urbs olim una è quinque Satrapiis Philiſtinorum, maritima, quingentorum & viginti ſtadiorum ſpatio ab Hieroſolymis diſtans, in Palæſtina, hodie vulgò *Scalona.*

Aſcalonita, pag. 27. Aſcalonis civis.

Aſcaniæ Palus, pag. 154. ſive Aſcanius lacus in Phrygia, in eo ſal, quo utuntur accolæ ſuapte natura concreſcit.

Asheris tribus, pag. 33. ſive Aſeritica tribus ad Aquilonem terræ promiſſionis, ab Ortu tribui Nephthali finitima, ab Auſtro Tribui Zabulon, ab Occaſu Mare concluditur Syriaco & Phœnicio, ab Aquilone monte Libano: Partem Phœniciæ occupans.

Ashdodus ideſt Azotus, pag. 55. vide infrà.

Aſia major, pag. 214. una ex tribus orbis partibus, ad orientem ſolis poſita.

Aſia minor, pag. 102. prioris pars, quæ ab Aquilone Ponto Euxino, ab Occaſu Mari Ægæo; ab Auſtro Mediterranei maris parte, quæ Pamphilium dicitur, ab Ortu verò terminatur Euphrate fluvio; inter ejus Provincias quædam Aſiæ nomine gaudent nunc vulgò *Anatolia* ſive *Natolia.*

Aſia propriè dicta, pag. 387. pars Aſiæ minoris ad Occaſum, quæ mari Ægæo alluitur; Bithyniam habens ab Aquilone, ab Ortu Phrygiam, ab Auſtro Cariam.

Aſia Lydiaca Aſiæ propriè dictæ pars, pag. 606. in qua Lydia continetur.

Aſia Pergamena Aſiæ propriè dicta pars circa Pergamum urbem.

Aſia continens, pag. 354. alias Epirus Aſiæ, ſic Aſia minor appellatur, & aliquando etiam Cherroneſus dicta eſt, cum ſit mari in modum peninſulæ cincta.

Aſia ſuperior, pag. 218. hac voce uſus eſt Herodotus lib. 1. cap. 95. ut majorem Aſiam exprimeret aut ſaltem ejus præcipuam partem.

Aſianus, ex Aſia oriundus.

Aſiaticum mare, p. 408. quod Aſiam minorem alluit, præcipuè mare Ægæum, cui expoſita eſt Aſia propriè dicta.

Aſinenſis Neo, pag. 127. ex urbe Aſine oriundus; plures fuere hujus nominis urbes, hîc ſermo de Aſine Laconica, aut de Meſſenica.

Aſochis, pag. 362. urbs Galilææ in Tribu Zabulon, inter Cana Galilææ & Sephorim.

Aſophon, pag. 362. quæ & Aſephon, urbs in dimidia tribu Manaſſe, intra Jordanem, non longè ab eodem Jordane fluvio.

Aſor campus, pag. 342. prope civitatem olim Regiam Aſor, quæ poſtea fuit in Tribu Nephthali, non longè à finibus tribus Aſer, una ex urbibus Decapoleos, nunc vulgò *Antiopia.*

Aſpendus, pag. 115. urbs Pamphyliæ prope Eurymedontem fluvium, ſexaginta ſtadiis à Mari diſtans, de qua Strabo lib. 14. pag. 459.

Aſpendius, civis Aſpendi.

Aſphaltitis lacus, pag. 7. ſic à Bitumine dictus, & à ſale mare ſalſum, dicitur quoque mare mortuum; inter Tribum Juda ad occidentem & partem tribus Ruben ad orientem; à Stephano Byzantio Mare Zoara dicitur, à Nubienſi Mare Zogar, *Mare Sadum & Amur.*

Aſphar aquæ 329. lacus in Tribu Juda inter Gabaa & Janoe.

Aſpidii, pag. 136. legendum Aſpendii, cives urbis Aſpendi.

Aſpii, pag. 183. populi Indiæ, cis Choen fluvium.

Aſpis, pag. 421. in Ponto Aſiæ minoris regione.

Aſſacani, pag. 184. è ſuperioribus lineis conſtat eoſdem eſſe cum Aſſacenis, pag. 185. adhuc Aſſacani nominantur.

Aſſaceni ſive Aſſacani, pag. 184. & 188. populi Indiæ ultra Guræum fluvium, quorum regionis maxima urbs Maſſaga.

Aſſeſus, pag. 63. urbs Cariæ non longè à Mileto verſùs Auſtrum, ubi olim Minervæ fanum.

Aſſeteri, pag. 193. ſic vocabantur quidam Alexandri milites; & proinde nomen non videtur eſſe alicujus nationis.

Aſſum in vulg. edit. Act. 27. cap. 13. locum eſſe aſſerunt ad oram Auſtralem Cretæ inſulæ; alii vocabulum, adverbiale græcum quod tantùm *prope* ſignificat.

Aſſus urbs, pag. 142. & 149. urbs maritima Aſiæ minoris in finibus Troadis & Myſiæ, inſulæ Lesbo expoſita, quæ etiam teſte S. Hieron. Apollonia fuit appellata hodie *Aſſo.*

Aſſyria, pag. 44. quæ etiam Aturia & Atyria pag. 166. Regio ampla majoris Aſiæ, habens à ſeptentrione majorem Armeniam conterminam, ab ortu Mediam, à meridie Suſianam & Babyloniam, ab occaſu Tigrim fluvium, quo à Meſopotamiâ ſecernitur, hodie *Diarbech.*

Aſſyrii, populi Aſſyriæ, quorum Imperium alias adhuc complectebatur regiones, puta Syriam, Meſopotamiam; Chaldæam, &c. pag. 8.

Aſtaceni, pag. 231. quorum urbs Aſtacus.

Aſtacus, pag. 56. & 258. v. Nicomedia.

Aſtypalæus, pag. 192. incola Inſulæ.

Aſtypalæa dictæ, quam Stephanus Byzantius inter Cycladas, Strabo lib. 10. pag. 336. inter Sporadas recenſet, in mari Carpathio; ſeptem milliariis à Creta inſula ſibi Auſtrali diſtans, hodie *Stampalia*

Atabyrium oppidum, p. 266. vide Thabor.

Atarena regio, pag. 553. & 554. Regio felicis Arabiæ, quæ Nomadum Arabum erat, cujus rex erat Sabus.

Atarna, pag. 130. Atarneus Myſiæ locus, pag. 77. & 117. nec non Atarnum oppidum Myſiæ, in Aſia minori, ad Helleſpontum, è Regione Lesbi.

Atarnis, pag. 91. Provincia ſive regio Myſiæ, circa præfatum oppid. Atarnum.

Ategua, pag. 480. oppidum Hiſpaniæ Bæticæ excidium, olim prope urbem, quæ nunc *Alcala Real.*

Athenæ, pag. 74. urbs Græciæ clariſſima & Atticæ metropolis atque Academia, ad Iliſſum fluvium, prope ſinum Saronicum, nunc vulgò *Setines* cujus arx Acropolis dicta, pag. 96.

Athenienſes, Athenarum populi.

Athlula ſive Athrulla, pag. 554. inſignis urbs felicis Arabiæ, de qua Strabo lib. 16. p. 538.

Atho mons, pag. 92. & 306. in Thraciæ & Macedoniæ confinibus ſeu potiùs in ipſa Macedonia, in mare Ægæum maxillæ ad inſtar ſeſe extendens; nunc hodie *monte ſanto*, à Turcis *Monaſtir* appellatur.

Athone, pag. 417. urbs Arabum, in Palæſtinâ, ut ex Joſepho Antiq. lib. 14. cap. 2. colligi poteſt.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Atlanticum mare, pag. 422. pars Oceani Occidentalis, occiduæ Parti Africæ vicina, ubi Atlas mons, à quo nomen illi datum.

Atramyttium vide Adramytium.

Atropatena, pag. 521. & Atropatia, pag. 219. quæ ibi Media minor eſſe dicitur; Mediæ etenim pars erat Occidentalior; ab Occaſu Armeniam majorem habens, à qua fluvio Araxe ſeparabatur; ad Aquilonem Mare Caſpium, ad Ortum alteram Mediæ partem, ad Auſtrum ejuſdem Mediæ partem Matianam dictam, hodie vulgò *Servan* ſeu *Xervan* ſive *Schirvan*.

Attali tribus, pag. 273. ſive Attalis & Attalia, priùs dicta Antigonis, quæ cum tribu Demetriade aliis decem Atticæ tribubus addita eſt.

Attalia, pag. 462. urbs Pamphyliæ (non Ciliciæ oppidum) maritima ad oſtia Catarractis fluvii, quem ad Ortum habet & vicinam Olbiam urbem ad Occaſum, nunc *Satalia*, Turcis *Satali*.

Attalienſes, pag. 384. Attaliæ urbis cives.

Attena, pag. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, de qua Plinius lib. 6. cap. 29.

Attica, pag. 8. ſive Attica terra, pag. 92. nobilior Græciæ pars, priùs Ionia dicta, Bœotiæ contigua, ferè undique mari Ægæo expoſita, hodie ab Italis *Ducato di Sethines* appellatur.

Aturia & *Atyria*, pag. 166. vide *Aſſyria*.

Ava, pag. 55. *v.* Ivua.

Avenis convallis, pag. 51. col. 1. in vulg. editione Amos cap. 1. verſu 5. pro his verbis legitur, Campus Idoli.

Augusta, pag. 559. vide Paphus Cypri.

Augusta, pag. 551. v. Samaria.

Aulon Cilicius, pag. 380. urbs inter Moabiticas enumerata à Joſepho Antiq. lib. 13. cap. 23. pag. 462.

Auranitis, pag. 553. regio in dimidia tribu Manaſſe trans Jordanem ab Aran urbe, ſitâ inter Cæſaream Philippi & Damaſcum, ſic nominata.

Auſonia, pag. 558. priſcum Italiæ nomen.

Auſtri Reges, pag. 243. vide ſupra Reges Aquilonis.

Autari, pag. 253. & Autarii, pag. 252. iidem, qui Autariatæ, populi Illyrii, de his Strabo lib. 7. pag. 218. Scylax in Periplo dicit lacum amplum, qui ad ſuperiores partes Naronis fluvii eſt, pertingere uſque ad Autariatas.

Automula in occidentali Cyrenaicæ termino, pag. 237. ubi ſanè Automalax caſtrum, in intimo ſcilicet & auſtrali Syrtis majoris receſſu, de quo Ptolemæus Geog. lib. 4. cap. 4.

Auxiani lege Uxiani.

Azeka, pag. 23. & 70. in vulg. edit. Azeca & Azecha, civitas Tribus Juda, in finibus Dommin, de ejus ſitu plurimum diſcrepant celebriores Geographi.

Aziriſtus, pag. 61. locus, ut ait Herodotus lib. 4. cap 157. in Libya, è regione (Plateæ) Inſulæ, amœniſſimis collibus utrinque concluſum, & utrinque flumine præter labente eſt Azilis ſeu Aziris Stephani Byzantii, Axylis Ptolem. lib. 4. cap. 5. nunc *Forſeli* ſive *Forcella*.

Azotum & Azotus, pag. 27. & 233. *Ἄζωτος* 8. urbs inſignis una è quinque Satrapiis Philiſtinorum in Palæſtina, media inter Accaron & Geth ? in diſtrictu poſtea tribûs Dan. hodie villula vulgò *Alxette*.

Azotus mons, pag. 329. mons urbi Azoto vicinus.

B

B*Aal-Gad*, Joſu. XI. 17. locus in campo Libani, ſub monte Hermon, in finibus tribûs Aſer, ad Septentrionem & Occidentem; quem urbem & montem facit Adrichomius.

Baal-Zephon, pag. 14. in vulg. edit. Exodi cap. 14. v. 2. *Beelſephon*, locus Ægypti ad mare Rubrum, contra Magdalum & Phihahiroth.

Baala, vide Kiriath-Baal.

Babel, pag. 5. *quod confuſionem ſignificat.* & pag. 59. locus in campo terræ Sennaar, in quo turrim homines ædificare cœperant.

Babylon & Babylonia urbs & Turris, pag. 5. civitas Aſſyriæ metropolis & maxima ad Euphratem fluvium, excita, cujus tamen rudera viſuntur, ubi nunc *Felongia*, huic ſucceſſit urbs *Bagdet* ad Tigrim fluvium.

Babylonia regio circa Babylonem, hoc vocabulo in Sacris ſcripturis ſæpe regnum Aſſyriorum intelligitur.

Babylonii, Babyloniæ regionis accolæ.

Babylonicum mare, pag. 401. hic intelligi debet ſinus Perſicus.

Bacchium inſula urbi Phocenſium imminens, p. 281. prope Æolidem minoris Aſiæ, in Smyrnæo ſinu.

Bactra, pag. 101. & 176. urbs, quæ etiam Zariaſpa dicebatur, ſuper ejuſdem nominis præterfluentem fluvium ſeſe in Oxum exonerantem, quæ regionis maxima, ipſi etiam nomen dedit, creditur eſſe quæ nunc *Termend*.

Bactra & Bactria & Bactriana regio majoris Aſiæ, quæ referente Ptolemæo Geog. lib. 6. cap. 11. confinem habebat ab Occaſu Margianam, ab Aquilone & Ortu Sogdianam partemque Oxi fluvii; ab Auſtro Ariam: regiones complexa, quæ nunc *Mauranahar* ſeu *Usbek* & partem *Coraſan* regionis; ejus pars quæ ad Occaſum citerior, quæ ad Ortum ulterior vocabatur pag. 214.

Bactri & Bactriani, Bactriæ ſeu Bactrianæ populi, qui etiam Bactrii dicti, pag. 25. 81. & 552.

Badaca, pag. 226. urbs Suſianæ regionis, ad Eulæum fluvium ſita.

Baiæ, pag. 618. Campaniæ oppidum maritimum, ſuis aquis calidis & ſalubribus celebre, nunc *Baia*.

Bajanus ſinus prope Bajas, qui nunc *Golpho di Pozzvolo* nominatur in terra Laboris dicta.

Bagiſtame rego, pag. 205. videtur fuiſſe inter Babyloniam urbem & Mediam regionem; ubi mons Bagiſtanus.

Balearicum mare 408. circa Baleares Mediterranei maris, non longè ab Hiſpania, inſulas; nunc *Mare del Majorca y Minorca*.

Baliſſus rivus, pag. 447. brevis & anguſtus in Aſſyria; in Meſopotamia erat, quæ plerumque tribuitur Aſſyriæ.

Bambyce, pag. 446. v. Edeſſa.

Bamotha, pag. 20. in vulg. editione *Bamoth*, locus in Campo Moab; ubi poſteà Tribus Ruben.

Barathra, p. 147. & 239. voragines inter Ægyptum & Palæſtinam, ſive loca paluſtria & cœnoſa, circa Sirbonidem paludem & Caſium montem, quæ etiam dicta Typhonis exhalationes, nunc *Golfo di Damiata*.

Barcai, pag. 81. & 215. populi Libyæ, Cyrenaicæ regioni versùs Auſtrum finitimi & Mediterranei, quibus Heſperidum horti erant ad Occaſum, quorum urbs Barce apud Ptolem. Geogr. lib. 4. cap. 4, qui eos Barcitas appellat.

Barcani, pag. 155. qui à Stephano Byzantio Barcanii dicuntur, & gens Hyrcanis contermina.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Barce, pag. 198. urbs ab Alexandro condita circa oſtia Indi fluvii, forſan Barace urbs in inſula cognomine, ad ejuſdem fluminis oſtia, de qua Ptolem. Geogr. lib. 7. cap. 1.

Barcenſes, pag. 215. prælaudati Libyæ Barcæi.

Bargylia, pag. 272. plurali num: quæ & Bargylà, urbs Cariæ, quam Andanum vocabant Cares, inter Jaſſum & Myndum, mari Ægæo expoſita. de ea Ptolem. lib. 5. cap. 2.

Bargylleticus ſinus, maris receſſus propè Bargylia urbem, qui ab Jaſſo etiam Jaſſicus appellatur.

Baſan, pag. 21. Regnum ſeu regio, quæ priùs terra Raphaim, ideſt Gigantum, dicta, trans Jordanem, data poſteà dimidiæ Tribui Manaſſe: ejus termini à Meridie torrens Jaboc, ab Occaſu Jordanis fluvius, ab Aquilone montes Libani & Hermon, ab Oriente Arabia deſerta.

Baſca ſive Baſcama, pag. 343. locus in Galaaditide regione, in Tribu videlicet *Gad*.

Baſilii, pag. 386. id eſt regii populi Sarmatarum in Europa, propè Jazyges; de quibus Strabo lib. 7. p. 212.

Baſita, v. Burſia.

Baſtarnæ, pag. 367. & Baſternarum gens p. 253. Germaniæ priùs populi, ut Cluver. aſſerit lib. 3. Germ. Antiquit. cap. 43. qui ad Danubii oſtia venientes, Peucen inſulam habitârunt, illis terminos aſſignat ab Aquilone Aprum fluvium & Amadocem lacum fluviúmque ex eo defluentem; ab Ortu Pontum Euxinum & Iſtri Oſtia; à Meridie eundem fluvium, ab Occaſu Aſciburgum montem; ibi nunc Podolia, Beſſarabia, Moldavia, & Valachia.

Batana, pag. 167. ἐκ Βαταίων ſive ἐν Ἐκβαταίοις; locus prope Euphratem, ut ait Stephanus Byzantius, non Ecbatana Mediæ metropolis.

Batanæa, pag. 553. & 570. &

Batanea, pag. 274. & 441. regio trans Jordanem, in dimidia Tribu Manaſſe ſita, Trachonitidi ab Aquilone, Gaulonitidi ab Ortu confinis.

Bathanatii via, pag. 253. tractus circa Danubium fluvium ad confluentes ejuſdem & Sarwitzæ, ſupra oſtium Dravi fluvii; ubi hodie *Bathaſeck*.

Bathyra, pag. 566. urbs in Trachonitide à Babyloniis habitata, ea propter ejus incolæ Babylonii ſunt appellati.

Bazaria regio vel Baſiſtis, pag. 180. regio Scythiæ Aſianæ.

Bazira, pag. 184. urbs opulenta & munita circa Indi fluminis partes ſuperiores.

Bazirenſes prælaudatæ urbis incolæ.

Beatorum inſula, pag. 82. μακάρων νῆσος; regio inter Ægyptum & Libyam, ubi Oaſis urbs & aliæ duæ urbes ad inſtar inſulæ in mediis arenis.

Beersheba, pag. 28. in vulg. edit. primi Regum 8. verſu 2. Berſabee, hæc non videtur Berſabee terminus terræ promiſſionis ad Auſtrum, de qua paſſim in ſcripturis, ſed Berſabee; quæ terminus eſt ſuperioris Galilææ & inferioris, in tribu Zabulon, de qua ibid. Adrichomius.

Beerum, pag. 20. in vulg. edit. num. 21. v. 16. res per Beer ſignificata videlicet puteus exprimitur, erat prope Ar ſeu Aroer in finibus Moabitarum.

Beersheba, pag. 7. terminus terræ promiſſionis ad Auſtrum, in Geraritica regione.

Bela ſeu *Zoar*, pag. 5. in vulg. edit. Geneſ. 14. v. 2. *Rex Bale, ipſa eſt Segor* civitas regia, una è quinque urbibus Pentapoleos, eaque minima, ſola ab incendio liberata, quæ Syriacè Zoar dicta, ad oram occiduam maris mortui, poſtea intra fines tribus Juda, tempore S. Hieron. Balezona dicta; poſteà vulgò *Palmer*. Seor vocatur à Luca Holſtenio.

Bellovacenſis, pag. 148. ortus è Bellovaco civitate Belgicæ ſecundæ, in Gallia, quæ nunc vulgò *Beauvais* ad Theram fluv. in inſula Franciæ.

Bene-Jaakan, pag. 18. ſive Beeroth Bene-Jaakan, putei filiorum Jaakanis. in vulgata editione Deuteron. 10. verſ. 6. Beroth filiorum Jacan, in Moſera, ipſa eſt Benejaacan, de qua Num. 33. verſ. 31. inter Moſeroth & montem Gadgad: vigeſima octava ſtatio filiorum Iſraël.

Benjamin ſive Benjaminitica tribus, pag. 25. in meditullio terræ promiſſionis ſita, à meridie & occaſu tribui Juda contermina, à ſeptentrione tribui Ephraim, & ab ortu Jordane fluvio à tribu Ruben ſeparata.

Berean, pag. 329. aliàs Beerzath, apud Joſeph. Antiq. lib. 12. Berzethum locus ſuperioris Galilææ, in tribu Nephthali, prope Arbella.

Berenice, pag. 245. & Bernice pag. 337. urbs Epiri, in Epiri Cherſoneſo, è regione Corcyræ inſulæ.

Berenice urbs Libyæ, pag. 385. urbs una ex quinque Pentapoleos Libyæ, quæ & Heſperides dicta à Ptolem. Geogr. lib. 4. cap. 4. eadem ac Barce, de qua ſupra, verbo Barcæi.

Beroea, Act. 17. verſu 10. urbs Macedoniæ, inter Theſſalonicam & Candavios montes, non longè à Ludias fluvio, in Emathia regione, hodie vulgò *Veria*.

Beroeenſis, Berœæ incola.

Berrhæa, p. 245. Berrhœa p. 323. urbs totius Syriæ maxima; quam aſſerunt eſſe eam, quæ nunc ſub *Alep* nomine celebratur.

Berrhæus, pag. 163. urbis hujus civis.

Berutius, pag. 26. Berytius Beryti civis.

Berytus, 325. & 265. Colonia & urbs Phœniciæ maritima & emporium celebre, hodie vulgò *Baruti*.

Berytius, accola Beryti.

Beſorus torrens, pag. 29. Beſor, qui in tribu Juda enaſcens, & per fines tribus Simeon, Auſtrum verſùs defluens, ad urbem Majumam mare Mediterraneum ingreditur.

Bethabara, pag. 587. in vulgata lectione Joannis 1. v. 28. legitur Bethania; Bethaniæ nomine Bataneam de qua ſupra appellatam aſſerit Adrichomius. Bethabara locus erat ad Jordanis Orientalem ripam, in tribu Ruben.

Bethalagan, pag. 331. vide Bethbaſis.

Bethania, pag. 596. oppidum ſeu Caſtellum juxta Jeroſolymam quaſi ſtadiis quindecim, verſùs Orientem, in tribu Benjamin.

Bethbaſis, pag. 331. in vulg. edit. primi Machab. 1. verſu 62. Bethbeſſen, apud Joſephum Bethalagan, civitas in deſerto, forſan deſerto *Quarentana*, in tribu Benjamin.

Beth-Dagon, pag. 338. id eſt Domus Dagon, Idoli fanum apud urbem Azotum, de qua ſupra.

Beth-Diblathaim, v. Almon Diblathaim.

Bethel, pag. 6. antea Luzi in vulg. edit. Luza civitas, quæ proinde ſæpius Bethel-Luza dicta, olim Regia, poſtea data tribui Benjamin. Bethel domum Dei ſignificat, ſed cum à Jeroboam mons in quo ſita erat Idolis pollutum fuiſſet, dicta eſt Bethaven id eſt domus Idoli.

Bethelita, pag. 34. col. 2. civis Bethel.

Betheſda piſcina, pag. 563. apud urbem Jeroſolymam; quæ in novo teſtam. Piſcina probatica appellatur.

Beth-horon, pag. 328. & Bethoron pag. 627. civitas; quæ Bethoron inferior dicta, ad ſuperioris diſcrimen, in tribu Benjamin, hodie *Bethar*.

Aſcenſus Beth-horonis in Judæa, pag. 316. ſermo hîc eſt de prælaudata Beth-horon.

Beth-Jeſhimoth, pag. 21. quæ etiam Beth-ſimoth, & Beth-ſimon, civitas in Campeſtribus Moab, ad Aquilonem, quæ poſteà in tribu Ruben.
Bethlehem & Bethlehemum, pag. 9. & 28. Judææ, quæ urbs Davidis, quæ in Scripturis Lehem & Lahem & Ephrata; in tribu Juda 7. milliariis Jeroſolymâ diſtans versùs Auſtrum, Salvatoris Domini Noſtri Jeſu Chriſti nativitate celebris.
Bethlehemita: *civis* Bethlehem.
Bethoron, vide ſuprà Beth-horon.
Beth-peor, pag. 22. in vulgata editione, Deuteron. cap. 34. verſu 6. tantùm, *Phogor*, & ejuſd. Deuter. cap. 4. verſ. 46. fanum Phogor, in terra Sehon regis Amorrhæi. & Joſue 13. verſ. 20. Bethphogor, in Moabitide regione, poſteà in tribu Ruben.
Beth-phaga, pag. 597. in vulg. edit. Beth-phage. viculus ſacerdotum Jeroſolymis proximus, ad radices montis Oliveti, Orientem versùs.
Bethſaïda, pag. 587. civitas Galilææ, una ex decem Decapolitanæ regionis ad maris Tiberiadis ripam Septentrionalem & Occiduam, in diſtrictu tribus Zabulon, quæ poſtmodum fuit Julias appellata.
Bethſan, pag. 266. & 322. v. Scythopolis.
Bethſhemeſhum, pag. 43. urbs tribus Juda, Levitica facta & confugii, quæ in vulg. editione Bethſames dicta, id eſt domus ſolis, fuit etiam Abel magnum, id eſt Planctus magnus appellata.
Bethſhemeſh'ta ejuſdem urbis incolæ.
Bethſura, pag. 317. & 318. civitas Juda, milliario aut quinque tantùm ſtadiis Jeroſolymâ diſtans Auſtrum versùs, in rupe ſita & muniiſſima.
Bethſurani urbis præfatæ cives.
Bethulia aliàs Beth-hogla p. 61. civitas tribus Zabulon in altiſſimo monte poſita, Holophernis oppugnatione, & cæde notiſſima.
Bethzacharia, pag. 322. in vulg. edit. primi Machab. 6. verſu 32. Betzachara, civitas in diſtrictu tribus Juda, ad Aquilonem.
Beudos vetus, pag. 284. Beudos, quod vetus, ſignificat, oppidum Phrygiæ, diei itinere Synnadis diſtans, versùs Galariam, ideſt Aquilonem versùs.
Bezeth ſive Beth-zetha, pag. 326. in vulg. edit. I. Machab. cap. 7. verſ. 19. *Bethzecha* locus ſitus ad Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe, quæ intra Jordanem erat.
Bezetha, pag. 646. vide Cænopolis.
Bithynia, pag. 56. regio Aſiæ minoris, quæ cum Ponto una Provincia effecta (Ponto ad Ortum ſito, Bithyniâ ad Occaſum) terminatur à Septentrione mari Pontico ſive Euxino; ab Ortu Galariâ, à Meridie Aſiâ propriè dictâ, ab Occaſu Propontide: priùs Bebrycia dicta, etiam Thracia Aſiatica nunc vulgò *Bolli*.
Bithyni, pag. 59. Bithyniæ populi.
Bithynum mare, pag. 18. quod circa Bithyniam.
Boii Galli, pag. 256. populi regionis, quæ nunc vulgò *le Bourbonnois*, cujus urbs Molinæ *Molins* caput, habens ab Aquilone Biturigiam & Nivernenſe territorium, ab Ortu Burgundiam, à Meridie & Occaſu Arverniam.
Bononia, pag. 497. urbs Galliæ Togatæ in Æmilia, quam Rhenus *Reno* amnis foſſâ deductus intùs irrigat, nunc *Bologna*, in Romandiola.
Borrhama, pag. 422. munitio ſeu receptaculum prædonum, ad Libanum montem, de quo Strabo lib. 16. pag. 520.
Boryſthenes urbs, pag. 61. ad Oſtia Boryſthenis fluvii, ripam videlicet dexteram & occiduam; & ad littus Euxini maris; quæ etiam Olbia appellata fuit; nunc verò *Oczacow*. condita anno Mundi 3249.
Boſcathea Idida, pag. 61. in vulg. editione, 4. Regum cap. 22. verſu primo *Idida de Beſecath*, apud Septuag. Interp. βασωρὲθ. Abulenſis in hunc locum dicit debere intelligi urbem Baſcath, de qua Joſue 15. verſu 39, quæ à S. Hieron. Baſecat appellatur, quæque civitas eſt tribus Juda.
Bœotia, pag. 98. regio Græciæ; cujus limites ab Auſtro Attica & pars ſinus Corinthiaci; ab Occaſu Phocis; ab Aquilone Locri Opuntii; ab Ortu pars maris, quod Euripus appellatur, hodie vulgò *Stramulita*.
Bœoti, pag. 96. Bœotiæ populi.
Boſlora, pag. 320. in vulgat. editione I. Machab. cap. 5. verſu 26. Baraſa in textu Græco Boſſora, civitas munita & magna, in Galaaditide regione in tribu Gad.
Boſor, p. 320. civitas in tribu Ruben, in terra Campeſtri, ſita juxta deſertum, ut cenſet Adrichomius.
Boſphorus, pag. 371. duo ſunt Boſphori: hîc ſermo eſt de eo, qui
Boſphorus Cimmerius, p. 97. fretum, quod inter Cherſoneſum Tauricam ad Occidentem & Sarmatiam Aſianam ad Orientem, & intra Mæotim Paludem ad Septentrionem, ac Pontum Euxinum ad Meridiem, hodie vulgò *Voſpero* ſeu fretum *de Caffa*, nec non Gallicè *la bouche de S. Jean*.
Boſphorani, pag. 560. hujus Boſphori accolæ, ſic quoque pag. 379.
Botrys, pag. 265. & 422. urbs Phœniciæ maritima infra montem Libanum, intra Byblum ad Auſtrum, à qua milliariis quatuor diſtat & Theuproſopon ad Aquilonem. de ea Ptolem. Geog. lib. 5. cap. 15.
Botticæi, pag. 98. populi Thraciæ, quorum nihilominus regio in Macedonia collocatur, circa Pellam, ad littus Thermaici ſinus, ſive Theſſalonicenſis.
Botzia vicus, pag. 245. locus, ubi poſtmodum Antiochia Syriæ cognomento magna fuit extructa.
Brachmanum gens, pag. 196. & Brachmanum urbs, p. 193. & 196. non ſolùm Philoſophi, ſed gens quam Ptolemæus lib. Geogr. 7. cap. 1. in India intra Gangem collocat, & eorum urbem Brachme appellat; hæc de qua pag. 193. diverſa eſſe debet à Sindomana, de qua pag. 196.
Branchidæ, pag. 77. & 100. locus, ubi oraculum Apollinis Didymæi in Caria, cujus incolæ Miletum fugerunt, & prope hanc urbem oppidum, ab eis Branchidarum dictum, extruxerunt, de quo pag. 177.
Britannia, p. 450. inſula Oceani Septentrionalis Galliæ vicina; Angliam & Scotiam complectens, quæ à Ptolemæo Albion dicta, nunc vulgo Britannia major.
Brixienſis, in Præfat. civis Brixiæ civitatis, quæ Colonia olim & urbs Cenomanorum in Gallia Ciſalpina, apud Melam fluvium, nunc vulgò *Breſcia*.
Brochi, pag. 263. Caſtellum ſitum in anguſtiis, quæ ad radices ſunt montium Libani & Antilibani. de eo Polyb. lib. 5. Hiſt. pag. 350.
Bruchium, pag. 253. pars urbis Alexandriæ, in qua anno Mundi 3727. Ptolemæus Philadelphus egregiam Bibliothecam inſtituit.
Brunduſium, pag. 285. urbs Italiæ olim in Salentinis, ad Adriaticum mare ſita, nunc vulgò *Brindiſi*, in territorio Hydruntino.
Brutii, pag. 207. populi Italiæ, ubi nunc Calabria tum citerior tum ulterior; quibus occaſum versùs adjacet Sicilia inſula; versùs Auſtrum ſinus Tarentinus.
Bubacene, pag. 182. majoris Aſiæ regio.
Bubaſtis urbs, p. 60. quæ Bubaſtus, p. 147. urbs Ægypti ad Orientalis Oſtii Nili ripam Orientalem; videtur eſſe, quæ hodie *Azioth*.

Bucephale

Bucephale ſive Bucephalia, pag. 188. urbs ad Hydaſpen Indiæ fluvium, ab Alexandro condita, quæ hodie *Lahor*, in Provincia de *Pengab*.

Bumadus ſive Bumellus amnis, pag. 164. & Bumelus p. 166. fluvius Aſſyriæ, ad quem ſitus erat Gaugamelá vicus, non longè ab Arbellis.

Burſia, pag. 207. (fortaſſe Baſita Ptolemæi) urbs trans Euphratem olim deſerta, ducentis ſtadiis Babylone diſtans.

Butus ſive Butos, pag. 83. urbs Ægypti & totius Deltæ metropolis, ad Pharmuciacum fluvii Nili oſtium, de qua Ptolemæus lib. 4. cap. 5.

Bybli urbs munitiſſima Ægypti, in inſula Nili Proſopitide poſita p. 105.

Byllis, pag. 491. urbs Elymiotarum in Macedonia, maritima ad mare Ionium ſeu Adriaticum; illam Stephanus Byzant. Illyrio tribuit quia hæc Macedoniæ pars Illyrio pariter attribuitur.

Byzantium, p. 89. urbs Thraciæ ad Boſphorum Thracium, in Europa ſita; quæ poſtmodum Conſtantinopolis appellata, caput Imperii Orientalis effecta eſt; nunc vulgò dicta *Stamboli*.

Byzantii, p. 91. & Byzantini, p. 108. prælaudatæ urbis accolæ.

C

C*Abala*, pag. 416. vel Gabala urbs Ciliciæ in Aſia minori.

Cabira numero plurali, p. 393. 395. & 431. urbs Armeniæ minoris, ad latus montis Paryadris, 150. ſtadiis ab Eupatoriâ ſive Magnopoli verſus Meridiem; in ea fuit Mithridatis Regia, quam Pompeius ad urbis formam adornavit ac Diopolim nominavit. Auxit Pythodoris uxor Polemonis, & Auguſtam nominavit. vide Strabonem lib. 12. pag. 383.

Cabul, pag. 33. in vulgata editione, 3. Reg. 9. v. 13. Chabul, pro qua dictione apud ſeptuag. interpret. eſt vocabulum *terminus*, regio in terra Galilææ, ſive tribu Aſer, viginti oppida complectens, hodie *Zabul*.

Cabulo mons in fine operis, in promiſſionis terra, in quo cæſa ſunt Judæorum duo millia.

Cacheres, v. Caleces.

Cades ſive Cadeſus, p. 342. quæ in tribu Aſer, quam Joſephus Cedaſam, aliàs Cedeſſam nominat.

Cadmea, p. 151. arx urbis Thebarum Bœotiæ, à qua cives nonnunquam Cadmæi ſunt appellati.

Cadra collis, p. 612. apud juga Tauri montis, prope Ciliciam aſperam.

Caduſii, p. 75. & 139. populi, quos Strabo lib. 11. p. 360. dicit habitare Septentrionalem partem Mediæ Atropatene dictæ, prope Auſtrale maris Caſpii littus, regio, quæ nunc *le Schirvan*.

Caduſianum bellum, contra Caduſios.

Cænopolis, p. 646. ſive Bezetha, id eſt nova civitas, erat pars quarta civitatis Jeruſalem propriis muris cincta.

Cæſarea, pag. 361, 428. & 555. vulgò Cæſarea Palæſtinæ, maritima, priùs Turris Stratonis dicta; à Veſpaſiano Flavia Colonia prima nominata; intra limites dimidiæ tribus Manaſſe, hodie vulgò *Caiſar*.

Cæſarea, p. 581. urbs Cappadociæ metropolis, priùs Mazaca dicta, quam Tiberius Imp. Cæſaream appellari voluit, cognomento magna, apud Melæ amnis ortum & Argæi montis radices, hodie vulgò *Tiſaria* & *Caiſar*.

Cæſarea Philippi, pag. 592. ipſa eſt, quæ priùs Lais ſeu Laiſa dicta, poſteà Dan, deinde Paneas & Dioſpolis, pòſt Cæſarea Philippi, tandem Neronias, ad fontes Jordani fluvii, in finibus Cœleſyriæ & ad montis Libani radices ſita, nunc exciſa, vulgò *Belinâ* ſeu *Belenas*, quibuſdam *Bolbec*.

Cæſarea Mauritaniæ, pag. 555. ſive Julia Cæſarea, priùs Iol; aliquando Neocæſarea dicta, Mauritaniæ Cæſarienſis primaria, maritima, nunc *Alger* incolis *Gezeir*.

Cæſareum nemus, pag. 573. ſive Cæſarum nemus, locus ad Tiberim, Romæ vicinus.

Caicus amnis, pag. 94. & 281. & Caycus, pag. 249. fluvius minoris Aſiæ, qui in Myſia decurrens & Pergamum præterfluens, ſeſe in Ægæum mare ad Elaiticum ſinum exonerat.

Caicus ager, Myſorum regio circa Caicum fluvium; pag. 91.

Calabria, p. 584. hîc ſermo eſt de Calabria antiqua; quæ regionem Italiæ Hydruntinam complectebatur, nunc vulgò *Terra d'Otranto* ad mare Adriaticum ſita.

Calamina inſulæ fluctuantes in Lydia non ventis ſolùm, ſed etiam contis, quò libeat impulſæ, p. 370. ex Plin. lib. 2. cap. 95. in Calamena dicto lacu, eædem ac Saltuares; prope erat Nympharum Templum Nymphæum dictum.

Calamus, pag. 265. locus aut urbs Phœniciæ, circa Berytum & Byblum. de ea Polyb. Hiſtor. l. 5. p. 412.

Calauria, pag. 405. inſula parva, quæ etiam Eirene, Anthedonia, & Hypereia, in ea celebre Neptuni fanum, à quo Poſſidonia eſt appellata: ſita in ſinu Argolico, prope Scyllæum promontorium, nunc vulgò *Sidra*. de ea Strabo lib. 8. pag. 254.

Calchedon, vide Chalcedon.

Caleces fluvius, pag. 110. apud Diodorum Cacheres, fluvius Bithyniæ, in Heracleotide regione, prope Heracleam Ponti, in Euxinum mare ſeſe exonerans, quem aliqui volunt eſſe Lycum (Bithyniæ) fluvium.

Calipſus vel Alepſus, pag. 307. urbs Pæonum in Thracia, inter Amphipolim & Samothraciam; de qua vide quæ fuſiùs obſervavimus in Tabul. noſtris Geogr. in Plutarchum.

Callatebus, pag. 93. urbs Aſiæ minoris, de qua Herodotus lib. 7. c. 31. quem ſi legeris, reperies Callatebum in Lydia, ſitam non longè à Mæandro fluvio, inter Coloſſas Phrygiæ & Sardeis Lydiæ civitates.

Callatianus, pag. 200. ex Callatia ſeu Callatis oppido Mœſiæ inferioris, ad Pontum Euxinum ſito, prope Tomos verſùs meridiem.

Callinocopolis, pag. 261. legendum ſanè Callinicopolis, urbs Meſopotamiæ a Seleuco condita; forſan Callinicum urbs ad Euphratem.

Callipolis, pag. 155. urbs Cariæ, ſicut omnes aliæ ibidem enumeratæ civitates.

Callirhoe, pag. 569. urbs ultra Jordanem, in Tribu Ruben, quæ priùs Laſa vocabatur, ubi Balnea & aquæ ſalubres, quæ in lacum Aſphaltitem effluunt.

Calpæ portus, pag. 127. ſive ad Calpas, in Bithynia, medio itinere inter Heracleam Ponticam & Byzantium, in ſinu Maryandino, quem *Zagari* vocat Pinetus.

Calpia vel Calpitus, p. 289. urbs Bithyniæ, quam eandem cum prælaudatâ (Calpæ) cenſet Ortelius.

Calvaria locus ſive mons, Hebraicè *Golgotha* aliàs *Goatha*, mediocriter altus, civitati Jeruſalem proximus ad Occidentem & Septentrionem.

Calybes, vide Chalybes.

Calycadnium promontorium, pag. 284. in Cilicia ad Calycadni fluvii Oſtia, Sarpedonio promontorio vicinum.

Calydnii, pag. 93. cives Calydnæ inſulæ, Carpathii maris, quam prope Cnidum Cariæ urbem collocant aliqui.

Calyndenſes in Caria, pag. 325. Cives urbis maritimæ ad ſinum Glaucum ſitæ, cui nomen Calynda.

Cambaia, pag. 198. urbs hodie ſic dicta, ubi Indus in Oceanum influit, regni cognominis metropolis, emporium nobiliſſimum, quod ea propter Cairum Indiæ nuncupant, ab ea Canthi ſinus & Barigazenus Cambaiæ ſinus appellantur.

Cambaienſes Indi, Regni Cambaiæ populi.

Cambuſis, pag. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto; de qua Plinius lib. 6. cap. 29.

Cambyſes fluvius, pag. 419. qui ex Albaniæ Aſianæ montibus enaſcens, atque in Ortum decurrens, Caſpium mare ingreditur, Cyro fluvio vicinus eſt versùs Aquilonem.

Camon, pag. 26. quem Adrichomius civitatem facit, in Galaaditide, in dimidia tribu Manaſſe, quæ ultra Jordanem.

Campania, pag. 485. Regio Italiæ, quæ olim ab Occidente Latium, ab Aquilone Samnites; ab Ortu Apuliam & Lucaniam; ab Auſtro Tyrrhenum mare vicinum habebat; nunc *Terra di Lavoro* cum *Campagna di Roma*.

Campus magnus, qui Eſdrelon & Mageddo, juxta Dothain & Bethſan, in Galilæa, extendebatúrque per tribus Manaſſe, Iſſachar & Zabulon.

Camus, pag. 266. urbs Cœleſyriæ, ut videtur, de qua Polybius lib. 5. Hiſt. pag. 414.

Cana, pag. 533. Cœleſyriæ locus, de quo Joſeph. Antiq. lib. 15. cap. 6.

Cana Galilææ, pag. 587. civitas in tribu Zabulon, inter Ptolemaïdem & Carmelum, quæ etiam Chana & Cana minor appellatur.

Canaan terra, pag. 24. & Canaanis terra ſive Regio quæ & Chananæa; ipſa promiſſionis terra, cujus fines ſic Gen. cap. 10. v. 19. *factique ſunt termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram uſque Gazam, donec ingrediaris Sodomam & Gomorrham & Adamam & Seboim uſque Leza*, conſtat dictam quoque Chanaan fuiſſe Hebræorum terram.

Cananæi, ſive *Chananæ* populi terræ Canaan.

Canas, pag. 279. ſive Canæ, urbs Myſiæ maritima, non longè à Pergamo & finibus Æolidis.

Canopus, pag. 161. urbs Ægypti ad Nili oſtium Heracleoticum, 120 ſtadiis Alexandriâ diſtans versùs orientem, quam nunc *Bochir* aut *Bichieri* vocat Zieglerus.

Cantaber, pag. 554. Cantabri, pag. 551. populi Hiſpaniæ, ad fontes Iberi fluvii & Oceanum Septentrionalem, quorum regio partem Aſturiarum, Biſcaiam & Guipuſcoam complectitur.

Canuſium, pag. 457. urbs Italiæ, in Apulia Peucetia; exciſa, prope quem locum extructa alia eſt *Canoſa* dicta, ad Aufidum *Ofanto* fluvium, in territ. Barienſi.

Capadocia & *Cappadocia*, pag. 76. Regio minoris Aſiæ; habens à Septentrione Pontum Euxinum, ab Ortu minorem Armeniam, à Meridie Taurum montem, quo à Cilicia & Pamphylia ſubmovetur; ab Occaſu Galatiam; nunc regiones continet *Tocat*, *Sivas* & *Genech*.

Cappadoces, pag. 76. Syri à Græcis ſunt nominati; forſan quia Cappadoces in Syriam ſive Palæſtinam migraverunt, ut conſtat ex Deuter. cap. 2. v. 23. & hinc in Patriam aliqui ex eis regreſſi.

Capadocicus, qui ad Cappadociam pertinet.

Capernaumum, pag. 589. in vulg. editione Math. cap. 4. & cap. 13. Capharnaum civitas una ex urbibus Decapoleos, Galilææ metropolis, in finibus tribuum Nephthali & Zabulon, ad ripam dextram & occiduam fluvii Jordanis, ubi mare Tiberiadis ingreditur.

Capharſaba ſive *Capharſalama*, pag. 562. Campus, ubi Antipatris, cujus ſitum vide ſuprà hoc verbo.

Capharſalama, pag. 328. idem campus, ut dictum eſt, qui *Capharſaba*.

Capræ fluenta, pag. 121. vide ſuprà *Ægo potamos*.

Caprea, pag. 612. inſula Tyrrheni maris, è regione Promontorii Minervæ, à Surrento octo millibus paſſuum diſtans, Tiberii arce & seceſſu nobilis, quæ nunc vulgò *Capri*.

Caprima, pag. 232. Cariæ regionis oppidum.

Caprus fluv. pag. 166. in Aſſyriæ Artacena regione, ab Arbelis & Nicatorio monte tanto ſpatio diſtans, quanto Lycus amnis, de eo Strabo lib. 16. p. 508.

Capua, pag. 313. & 485. urbs Campaniæ exciſa, ubi nunc vicus vulgò *Santa Maria*; ad duo milliaria alia urbs extructa eſt, quæ *Capoa* nominatur, in terra Laboris, ad Vulturnum fluvium.

Cara, pag. 205. ad pagos Caras dictos, ultra Tigrim amnem versùs Auſtrum, prope Sittacenen regionem.

Caralis, pag. 479. quæ & Calaris, civitas Inſulæ Sardiniæ primaria, in ora Auſtrali versùs Africam, vulgò *Cagliari*.

Carcemiſhus, pag. 65. in vulg. editione 2. Paralip. cap. 35. verſu 20. legitur *in Charcamis juxta Euphratem*; apud ſeptuag. interpr. pro his verbis legitur regio, quæ eſt ſuprà Babylonem; videtur eſſe urbs Meſopotamiæ, quæ apud Evagrium lib. 5. cap. 9. Circeſium *qua* (ut ait) *Euphrate & Aborâ fluviis circundata, & ab eiſdem velut inſula facta*.

Cardaces, pag. 156. Aſiæ minoris populi.

Cardia, pag. 91. & 99. urbs in Iſthmo Cherſoneſi Thraciæ ſita, ad maris Ægæi Melanem ſinum, exciſa, in loco proximo extructa eſt urbs Liſymachia nuncupata; vocatur à Ptolemæo Cardiopolis.

Cardianus, pag. 156. & 224. prælaudatæ urbis incola.

Carduchi, pag. 128. populi majoris Aſiæ, quos inter Armeniam majorem & Mediam collocat Ptolemæus; Caduſiis vicini versùs meridiem.

Caria, pag. 79. regio Minoris Aſiæ, cui Lydia ad Septentrionem, ad Ortum Lycia; ad Meridiem Rhodium mare, Ægæum verò ad Occaſum.

Car, pag. 139. Cariæ accola, Cares num. plurali.

Caricus, pag. 68. qui ad Cariam ſpectat.

Cari Pagi, pag. 225. Pagi dicuntur Babyloniæ, in Meſopotamiâ, ut eſt veroſimile.

Caripeta, pag. 554. Arabiæ Felicis oppidum, de quo Plinius lib. 6. cap. 28.

Carmania, pag. 197. regio Indiæ cis Indum fluvium, quæ, ut refert Ptolem. lib. 6. cap. 8. in duas diviſa erat, quarum una deſerta nominabatur; Carmania, ad Aquilonem Carmaniam deſertam habebat conterminam, ad Orientem Gedroſiam, ad Meridiem Indicum Oceanum, ad Occidentem Perſicum ſinum & Perſiæ partem: Carmania deſerta à Meridie alterâ Carmaniâ, ab Occidente Perſiâ; ab Aquilone Parthiâ, ab Oriente Ariâ concludebatur; nunc adhuc vulgò *Kherman* vocitatur.

Carmani & *Carmanii*, Carmaniæ populi.

Carmelius mons, pag. 380. & Carmelus mons, pag. 510. in Tribu Iſſachar, ad mare, per Tribum Zabulon ad Tribum uſque Aſer extendebatur.

Carnaim, pag. 320. vel Carnion; & Carnain, eadem ac Aſtaroth, quæ etiam Aſtarothcarnain appellatur, civitas munita in Galaaditide regione.

Carpaſia, pag. 238. urbs inſulæ Cypri maritima, ad oram Septentrionalem & Orientalem, non longè ab Aphrodiſio, versùs Orientem.

Carræ, pag. 448. & Carrhæ, pag. 233. urbs Meſopotamiæ ad Chaboram fluv. ſeſe poſteà in Euphratem exonerantem ſita, quæ in Sacris Scripturis *Charran*, *Charan*, *Aram*, & *Haran* appellatur, hodie vulgò *Harran* aut *Heren*.

Carrenſis, prælaudatæ urbis accola.

Carſenſes, pag. 266. ex Polybii Hiſt. lib. 5. pag. 420. Καρσεῖς, gens Minoris Aſiæ, circa Æolidem aut Myſiam.

Carthago Armeniorum vide ſup. Artaxata.

Carthago, pag. 78. & 158. urbs Africæ quondam clariſſima à Tyriis primum conſtructa, Africæ metropolis, maritima, ab Arabibus everſa, cujus locus nunc vocatur *Berſack* aut *Cartin*, ei ſucceſſit vicina urbs Tunetana.

Carthaginenſes ſeu *Carthaginienſes* urbis prælaudatæ cives.

Caryſtia, pag. 370. urbs Inſulæ Euboeæ, ad radices montis Oche, priùs Cheironeia & Ægæa dicta, à qua vult Stephanus Byzantius Ægæum mare nominatum, ſita erat ad meridiem & orientem Inſulæ, ad litus maris Mirtoï dicti: hodie vulgò *Cariſto*.

Caryſtii, pag. 92. & 96. Caryſtiæ cives.

Caryſtus, pag. 487. eadem urbs, quæ Caryſtia.

Caſiana plurali numero, p. 344. una ex urbibus Syriæ à Tryphone captis.

Caſilinum, pag. 485. urbs Campaniæ, ubi Caſilinus fluvius Vulturnum amnem ingreditur; ibi nunc vicus *Cacello* dictus, vide notas noſtras Geogr. in Plutarchum.

Caſius mons, pag. 239. & 463. & Caſſius mons, pag. 465. mons prope Peluſium, in Arabia, ad confines Ægypti, ubi Pompeii magni tumulus.

Caſius mons, pag. 243. in Caſſiotide regione Syriæ, de quo Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15.

Caſpiæ Pylæ ſive *Portæ*, pag. 170. & 611. licet alii caſpias Pylas alibi collocent, ibi ſermo eſt de Caſpiis Portis, quæ in Albania ſunt, ad radices Montis Albaniæ, versùs Caſpii Maris occidentale litus.

Caſpium mare, pag. 149. à Caſpiis populis accolis ſic appellatum, quod & Hyrcanum appellatur, quod ad inſtar lacus maximi terris undique cinctum, ab occaſu Albaniam, & Caſpios; Atropatenam ſeu Mediam ſeptentrionalem & Hyrcaniam ad auſtrum, ab ortu eandem Hyrcaniam, ab aquilone Scythas; nunc vulgò *Mare de ſala* aut *de Bacu* nominatur.

Caſpin, pag. 321. in vulg. edit. Mach. 2. cap. 12. v. 13. *Caſphin*, civitas firma pontibus muriſque circumſepta, cum adjacente ſtagno duorum ſtadiorum; hanc in ſeptentrionali parte tribus Dan; non longè à Jamnia collocat Adrichomius.

Caſſandrea; pag. 252. & Caſſandria, pag. 246. urbs Macedoniæ prope Thraciæ terminos, maritima, quæ etiam Potidæa nominata, quam Scylax in Periplo ad Pallene Promontorium collocat, hodie adhuc *Caſſandria*.

Caſtabalum, pag. 156. alias plurali numero apud Socratem lib. 4. cap. 11. Caſtabala, urbs Ciliciæ mediterranea, in Syriæ confinio, & urbi Mopſueſtiæ finitima.

Caſtoli planities, pag. 118. ſive Caſtoli Campi, prope Caſtolum locum Doridis in Caria, & circa Halicarnaſſum.

Caſtra Judæorum, pag. 472. urbs Ægypti, apud Delta; cum Bubaſtis civitas vicus Judæorum ſit appellata, eandem eſſe arbitrantur, quæ etiam Caſtra Judæorum, ejus ſitum vide ſuprà.

Catabathmus magna, pag. 327 & 616. urbs maritima Libyæ, de qua Ptolem. lib. 4. Geogr. cap. 5.

Catanis Aſiæ promontorium, pag. 120. non diverſus ab eo, ubi urbs Myſiæ Canas, de qua ſupra, è Regione Maleæ promontorii inſulæ Leſbi.

Cataonia confinis Cappadociæ, pag. 246. regio Aſiæ minoris, quam Strabo initio lib. 12. partem aſſerit Cappadociæ; ejus termini Cilicia ab Auſtro, à qua Tauro monte ſeparabatur, à Septentrione mons Antitaurus, ab Oriente Mons Amanus; fuit poſtmodum Armeniæ minori attributa.

Cathai, Cathei, Cathari & Calthæi, pag. 189. Indica gens, quorum urbs Sangala, de his Strabo lib. 15. pag. 481. videntur fuiſſe circa partes ſuperiores Indi fluvii.

Cava Syria vide Cœleſyria.

Caucaſus mons, 62. & 419. qui à Ponto Euxino ad Caſpium uſque mare pertingens, & qui versùs ſeptentrionem Iberiam & Albaniam à Scythis ſeparat, hodie vulgò mons *Cocas* aut *Cochias*.

Caucaſus mons, pag. 176. v. Paropamiſus.

Caue, pag. 133. amplus vicus, qui ex Hiſt. Græc. apud Xenoph. lib. 4. Bithyniæ eſſe videtur.

Caumara, pag. 199. Alveus Indi fluminis, apud ejus oſtia.

Caunus, pag. 89. & 108. urbs Aſiæ minoris, in Caria, maritima, ad oſtia Calbis fluvii, inter Rhodum inſulam, & Glaucum ſinum, hodie *Ruſſa*.

Caunii, pag. 155. ejuſdem urbis incolæ.

Cayſtri campus, pag. 125. Stephanus aſſerit Cayſtrium Campum circa Epheſiæ territorium eſſe, à Cayſtro fluvio præterfluente ſic dictum; aliis placet urbem eſſe ſic dictam minoris Aſiæ, Celænis ad ortum versùs Ciliciam.

Cea inſula, pag. 506. in mari Ægæo, quæ Cia & à Strabone lib. 10. pag. 334. Ceos dicta atque inter Inſulas Helenam & Cythnum collocata, non longè à Sunio Promontorio; nunc vulgò *Zea* nominatur.

Cebrene, pag. 129. urbs Troadis; à qua vicina regio Cebrenia dicta; de qua Strabo, lib. 13. pag. 410. centum viginti circiter ſtadiis à vetere Troja diſtans, orientem hyemalem versùs.

Ceeropidum inſula, pag. 371. & Cecropidæ rates, pag. 575. hìc per Cecropidum Inſulam Delus ſignificatur, & rates Atticæ ſunt à Cecrope Cecropidæ dictæ; vide infrà Delus.

Cedrea, pag. 121. Cariæ oppidum, ad Ceramcum ſinum, ut videtur, ſitum.

Cedrenenſes, Cedreæ incolæ.

Cedron torrens, pag. 343. aliàs Kidron, pag. 32. qui ab oriente inter urbem Jeruſalem & montem Oliveti decurrens, ac vallem Joſaphat irrigans, tribum Benjamin in ſuo curſu à tribu Juda ſeparat, ac tandem à mari mortuo abſorbetur.

Cedron, pag. 347. alias Gedor, civitas tribus Juda, in ſorte poſteà tribus Dan, ad orientem ſita, quam tempore Ezechiæ Regis occupaverat tribus Simeon.

Cei vicus, pag. 451. in Iſthmo Atticæ, qui, ut aſſerit Stephanus Byzantius, Zoſter appellatus fuit.

Celæna, pag. 93. & 98. ipſa eſt Apamea Phrygiæ, cujus ſitum vide ſuprà: à Plutarcho in ſuperiore Phrygia collocatur.

Celenderis oppidum Ciliciæ, pag. 568. & 584. caſtellum admodum munitum, non longè à mari, inter Arſinoen & Seleuciam, nunc vulgò *Palopoli*, vel *Crionero*.

Celona, pag. 205. majoris Aſiæ oppidum, quod circa Mediam fuiſſe videtur.

Celtæ, pag. 252. hoc vocabulo ſæpè Galliarum populi, qui & Galatæ, ſignificantur, aliquando ſignificatione ſtrictiori quidam Galliæ populi primo Narbonenſis & Lugdunenſis Provinciarum, ſolius poſtmodùm Lugdunenſis Provinciæ.

Ceminoris vel *Commoris*, pag. 454. urbs apud Amanum montem, à Cicerone expugnata.

Cenchrea, pag. 231. & *Cechrenſis* portus, Urbs & navale Corinthiorum, in Territorio Corinthiaco, ad littus Saronici ſinus.

Cenchrea, pag. 440. certo aſſeri non poteſt an de præcedenti, an de Cenchreis Troadis urbe, ibi ſit ſermo.

Cephalenia; pag. 298. & 435. inſula maris Ionii, non longè à Peloponneſo, olim apud Homerum Samos & Same dicta; nunc adhuc retento nomine *Cephalenia*.

Cerameus ſinus, pag. 121. & Ceramicus, pag. 119. Cariæ Sinus ad Mare Ægæum, in quo urbs Ceramus, & in ejus intimo receſſu Halicarnaſſus.

Caraſus, pag. 128. urbs Ponti Cappadocii, maritima; quam aliqui authores eandem cum Pharnacia eſſe aſſerunt; alii diverſam, (ab Authore Græcorum oppidum in Colchide aſſeritur) à Barbaris nunc *Omidie* nominatur.

Ceranniorum terra, pag. 458. regio cujus populi à Cerauniis montibus Ceraunii ſunt appellati, ad mare Ionium poſita.

Ceraunii montes, pag. 213. qui & Acroceraunii dicti, hi ab Occaſu in Ortum Macedoniam ab Epiro ſecernunt; ad horum radices urbs Chimæra populos chimariotas nominavit, unde montes nunc *Chimarioti* ſive *monti di chimara* etiam *Diaboli montes* appellantur.

Cercetæ, pag. 418. Populi ad ſeptentrionale Euxini Ponti litus poſiti, quibus Achæi ad ortum: idem Pontus ad occaſum, Caucaſus mons ad aquilonem.

Cerinthus, pag. 373. urbs Euboeæ inſulæ, maritima, ad Mare Ægæum, & in medio inſulæ poſita.

Cerynia, pag. 231. urbs Cypri inſulæ & regni unius caput, cujus Rex Cyprius Cernytes, pag. 230. Potiùs Cerynites, maritima ad oram ſeptentrionalem inſulæ, inter Lapithum & Aphrodiſium.

Ceus Simonides, pag. 89. ex Cea inſula, de qua ſupra oriundus.

Chaalla, pag. 554. Pagus felicis Arabiæ, ut refert Strabo lib. 16. pag. 538.

Chabor, pag. 51. in vulgata editione primi Paralip. cap. 5. verſu 6. Habor, locus ad fluvium cognominem aut ad fluvium Gozan, ut obſervavimus in notis ſacræ ſcript. Geogr. in Aſſyriâ.

Chaborras fluvius. v. Chebar.

Chalachus, pag. 51. in vulgata editione primi Paralip. cap. 5. verſu 26. legitur Lahela; eadem ſanè ac Chale in aliis ſcript. locis, civitas in Aſſyriæ propriè dictæ parte ſeptentrionali, prope majorem Armeniam, non longè à Gozan fluvio.

Chaleſtra, pag. 175. urbs Macedoniæ, quæ etiam Chaleſtra & Chalaſtra, ad Thermaïcum ſinum & oſtia Axii fluvii poſita, in Bottiæa regione.

Chalcedon & *Calchedon*, pag. 59. urbs Bithyniæ, ad oſtium Ponti Euxini, è regione Byzantii condita, à qua ſolo Boſphoro, ibi unius tantùm milliarii ſpatio ſeparatur, dicta fuit urbs cæcorum, eo quòd conditores non obſervaverint & nimis Byzantio vicinam & ſitum minùs commodum, hodie *Calitiu* ſed frequentiùs *Scutari*.

Chalcedonenſes & *Chalcedonii* prælaudatæ urbis accolæ.

Chalcidenſis, pag. 98. hîc ſermo de Chalcidica regione Macedoniæ prope montem Atho, ad ſingiticum ſinum ſita, cui vicina urbs Torone.

Chalcis, pag. 237. hîc certo affirmari non poteſt, an ſermo ſit de præcedenti aut ſequenti Chalcide.

Chalcis, pag. 299. & 371. urbs aliquando Euboea dicta, quæ utrumque nomen Euboeæ inſulæ; in qua eſt; tradidit, ſita erat in anguſtiori parte freti Euripi, ubi Boeotia Euboeæ ponte jungitur; ea propter urbs Chalcis attribuitur à nonnullis Boeotiæ; nunc vulgò *Negroponte* dicta, quod pariter nomen Inſula ab urbe mutuata fuit.

Chalcis, pag. 421. & 441. urbs Syriæ cognomento ad Belum fluvium, cui adjacet, quæ pag. 457. ponitur in Monte Libano; fuit aliquando caput ſui regni Chalcidis dicti, pag. 629. hæc urbs hodiè vocatur *Chinſerin*.

Chaldæa, pag. 6. & Chaldaica regio Aſiæ majoris notiſſima pars Babyloniæ regionis ad Auſtrum, cujus metropolis fuit Babylon, juxta Arabiam deſertam ad Occidentem, & Tigrim fluvium ad Orientem, nunc pars eſt regionis, quæ vulgò *Terach*.

Chaldæi, pag. 396. Populi minoris Aſiæ ad Pontum Euxinum ſiti; Colchidi finitimi, quos Scylax in Periplo Chalybes appellat, de quibus ſtatim.

Chalybes, pag. 128. & 386. qui & Calybes inter Tibarenos ad Orientem & Aſſyriam regionem minoris Armeniæ ad Occidentem, ut refert Scylax citatus, apud quos urbs, quæ Trapezus, de his Strabo lib. 12. pag. 378.

Chami terra, pag. 5. ipſa Ægyptus, de qua ſupra, vel terra Geſſen Ægypti inferioris pars orientalis.

Chananæi vide ſupra Canaan.

Chaones, pag. 257. populi Epiri in ejus Septentrionali parte, quos Scylax inter Oricios ad Aquilonem & Theſprotios ad Auſtrum reponit; eorum regio Chaonia è regione Corcyræ inſulæ, nunc *Canina* nominatur.

Chaphenata aliàs Caphenata; p. 343. locus, qui in vulgata editione I. Machab. cap. 12. v. 37. Caphethetha; murus civitatis Jeruſalem orientem verſùs, ſuper torrentem Cedron.

Charan, pag. 6. in vulgara editione Geneſis 11. verſu 31. & 32. Haran; in ſeptuaginta pro hac voce legitur Meſopotamia, urbs eſt, quæ etiam Aram & Charram, quæ apud Authores Carrhæ dicta, in Meſopotamia apud Chaboram *Chabur* fluvium infrà in Euphratem influentem.

Charax, pag. 321. locus aut urbs in vulg. editione II. Machab. 12. v. 17. Characa apud Tubianæos Judæos (Tobi terram incolentes) 750. ſtadiis à Caſphin ſive Caſpin civitate.

Chaſphor, pag. 320. in vulgata editione I. Machab. V. verſu 26. videtur eadem urbs cum Casbon, de qua in eodem capite, in Galaaditide, in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem, ex his duas facit Adrichomius.

Chaus fluvius, pag. 284. fluvius minoris Aſiæ, circa Cariam.

Chebar fluv. in vulg. editione Ezech. 2. & 3. Chobar, quem putant eſſe Chaborram Ptolemæi in terra Chaldæorum, qui ab Aſſyriis flumen regium appellabatur.

Chelidonia inſulæ pag. 59. in mare Pamphilio, has Stephanus Byzantius rupes tantum appellat πέτρας, unamque Corydela, alteram Melampeia aſſerit nominari; tres aſſerit Strabo lib. 14. pag. 458. Ptolemæus lib. 5. cap. 3. quinque eſſe dicit, quas

ſcopulos

ſcopulos vocat; hodie *Iſole del corrento* à Pincto Caproſæ.

Chelidonium promontorium, pag. 277. in Lycia è regione Chelidoniarum inſularum, ita Scylax in Periplo, à quo 6. tantùm ſtadiis diſtabant præfatæ inſulæ.

Cheronea, pag. 373. urbs Bœotiæ, in Phocidis confinibus, ad ripam dextram Cephiſi fluvii, quam adhuc alluebat rivulus Hæmon, necnon Thermodon dictus, hodie vulgo *Charonea*.

Cherſoneſus, pag. 62. urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum; ubi poſteà urbs Sinope, de qua infrà.

Cherſoneſus, pag. 423. Caſtellum ad Boſphorum Cimmerium ſitum, in Cherſoneſo Taurica ſeu Pontica, quæ nunc parvæ Tartariæ pars eſt.

Cherſoneſus Arabiæ, pag. 209. ipſamet Arabia felix, ſinu Perſico, Oceano & ſinu Arabico, ad modum peninſulæ concluſa.

Cherſoneſus, pag. 134. apud quam Doryma: ibi ſermo eſt de Cherſoneſo Cariæ.

Cherſoneſus Epiri, pag. 245. quam propter urbem cognominem Buthrotum appellat Stephanus Byzantius; de ea Strabo lib. 7. pag. 224. pars erat Septentrionalis Theſprotiæ in Chaoniæ confinibus, è regione Corcyræ inſulæ.

Cherſoneſus Pontica, pag. 418. quæ etiam Taurica dicta, quæ ab Aquilone Byce lacu & Mæotide Palude, ab ortu Boſphoro Cimmerio, ab Auſtro Ponto Euxino, ab occaſu Carcinite Sinu concluditur; nunc *Gazaria* parvæ Tartariæ pars.

Cherſoneſus, pag. 91. 99 & 279. Thraciæ dicta, Propontide versùs Aquilonem alluitur; versùs ortum Helleſponto, à quo Helleſponticæ Cherſoneſi nomen adepta eſt; à meridie Ægæo mari, ab occaſu Sinu Melane ſive de *Caridia*; nunc pars Romaniæ eſt.

Cherſoneſus Syriæ, pag. 247. eſt ipſa Apamea Syriæ, de qua ſuprà, quæ & Pella, unde non diſſentiunt Authores, qui Demetrium aſſeverant ad Cherſoneſum Syriæ, & qui Pellam à Seleuco relegatum.

Cherſoneſitæ, pag. 291. ibi intelligendi ſunt incolæ Cherſoneſi Thraciæ.

Cherſonitani, pag. 100. ejuſdem Cherſoneſi Thraciæ populi.

Cherroneſus, pag. 119. eadem Thraciæ Cherſoneſus.

Cherrhoneſus, pag. 470. locus & & portus Marmaricæ, in Mareoti nomo, prope Alexandriam ad occaſum, qui à Ptolemæo Geogr. lib. 4. cap. 5. Cherſoneſus parva nominatur.

Chius inſula & ejus incola Chius, pag. 77. in Mari Ægæo, prope Aſiæ minoris Ioniam; quam deſcribit Strabo lib. 14. pag. 444. hodie vulgo *Scio*.

Choarina regio, pag. 200. regio Parthica Indiæ proxima ab Ariana per Arachotos 19000. ſtadiorum ſpatio diſtans, ut Strabo aſſerit lib. 15. pag. 498.

Choes, pag. 183. Indiæ fluvius forſan Coas fluvius, qui in Indum ſe exonerat, de quo Ptolemæus lib. 7. cap. 1.

Chorræi, pag. 6. in vulg. editione Gen. 14. v. 6. Chorræi *in montibus Seir uſque campeſtria Pharan quæ eſt in ſolitudine*, dicuntur etiam Horræi. Gen. 36. verſ. 20. populi ſub Duce habitantes, in terra ſeu monte Seir, in terra Edom prope auſtralem terminum tribus Juda.

Choramnæi, pag. 81. quos Stephanus Byzantius dicit Perſicam gentem & Sylveſtrem, forſan Choromitthrenæ regionis Ptolemæi, inter Mediam & Perſidem ſitæ.

Choraſmii, pag. 180. populi majoris Aſiæ, Parthis vicini versùs ſolis ortum, cum urbe etiam Choraſmii dicta, ita Stephanus Byzantius. Ptolemæus Choraſmios inter Bactrianam & Sogdianam collocat.

Chorienis Petra, pag. 181. aliàs Siſimethris Petra; Arrianus eam ait fuiſſe apud Paratacas; altitudinis ſtadiorum 20. ferè 60. ambitûs; Strabo lib. 11. pag. 356. eam aſſerit in Bactriana, altitudinis quindecim ſtadiorum, ambitûs 80.

Chortacana vide Artacoana.

Chotene, pag. 415. Armeniæ Præfectura, cujus populi

Choteni Iberis Aſianis contermini.

Chryſopolis, pag. 117. & 128. urbs Bithyniæ Chalcedoni vicina ad Aquilonem, cujus etiam navale fuiſſe aſſeritur.

Cianorum urbs, pag. 224. & 275. urbs, quæ Cius dicta, in Aſiæ minoris Myſiâ ad Propontidem, à qua Cianus Sinus eſt appellatus.

Cibyra, pag. 309. vide infrà Cybira.

Cierus urbs & fluvius [quæ aliàs Cius ut putat auth.] in Bithynia ad præterfluentis Cierii fluvii oſtia & Cianum Propontidis Sinum, pag. 252. & 391. quæ poſteà Pruſias, Pruſia, & Pruſa ad Olympum fuit appellata, nunc vulgo *Burſia*.

Cierani, prælaudatæ Cieri urbis accolæ.

Cilicia, pag. 47. regio minoris Aſiæ, ab occaſu in ortum protenſa, quam ad Aquilonem mons Taurus, ad Auſtrum Mare mediterraneum, ab ea Cilicium dictum, terminat; habebat ad occidentem Pamphyliam, ad ſeptentrionem Cappadociam & minorem Armeniam, ad orientem Syriam, à qua monte Amano ſemovebatur, hodie *Caramania* nominatur.

Cilicia aſpera, pag. 236. græco vocabulo Cilicia Trachea, pag. 612. pars ejuſdem Ciliciæ versùs occaſum, quæ, quia montana, aſperæ nomen adepta eſt.

Cilix. Ciliciæ indigena.

Cilices montani, pag. 410. Ciliciæ aſperæ populi.

Cilluta inſula, quæ etiam Scilluſtis, & Pſiltucis, pag. 198. in Indico Oceano, quadringentis ſtadiis ab Indi fluvii oſtiis in mare remota.

Cimbri, pag. 252. & 361. populi Germaniæ magis ſeptentrionales, quorum regio Cimbrica Cherſoneſus, nunc verò *le Jutland* appellatur; inter Oceanum ad Occaſum & Balticum mare ad Ortum.

Cimmerii, pag. 61. & 367. incolæ Cherſoneſi Tauricæ ſive Ponticæ, de qua ſuprà, cujus regionem olim incoluere Cimbri.

Cindyenſis Pixodarus, pag. 90. apud Herodotum lib. 5. cap. 118. incognitæ poſitionis locus originis, qui circa Cariam fuiſſe videtur.

Cinereth tractus, pag. 36. col. 2. in vulg. edit. tertii Regum cap. 15. verſu 20. *univerſam Cenneroth, omnem ſcilicet terram Nephthali*. Cinereth urbs tribus Nephthali, cujus terra etiam Geneſar & Geneſareth fuit appellata.

Cinyrea, pag. 465. oppidum olim Cypri inſulæ, circa Paphos civitatem.

Cion Myſiæ, pag. 90. vide ſuprà Cianorum urbs.

Circeii, pag. 520. locus olim Volſcorum, in Latio, maritimus, ad Cyrceii montis radices, nunc ibi vicus *S. Felicita* dictus, in Pomptinis paludibus, in promontorio inter Neptunum & Tarracinam poſito.

Cirra, pag. 297. urbs Phocidis & Delphorum navale, ad quam appellere ſolebant, qui Delphicum conveniebant Oraculum; in ſinu Corinthiaco, qui ab ea Cirræus eſt appellatus, hodie vulgò *Aſpropiti*.

Cis Euphrateuſes, pag. 397. ibi omnes Syriæ populi, Cis Euphratem versùs occaſum, ſunt intelligendi.

Ciſſia regio, pag. 93. quam Ptolemæus Geog. lib. 6. cap. 3. in Suſiana collocat ſuprà Elymæos.

Citium, pag. 106. & Citiorum urbs pag. 231. civitas inſulæ Cypri, maritima, cum promontorio cognomine; à qua Hierem. 2. v. 10. Cyprus terra & inſula Cethim appellatur, ſita erat ad oram Auſtralem, inter Amathuntem & Salamin.

Citienſis, Citieus, Citius, & Citiius ejuſdem civis incola; hujus urbis Rex erat, qui in vita Alexandri magni, Citicorum rex appellatur, ut in notis in ſacram Scripturam & in Plutarchum fuſiùs obſervavimus.

Ad Cium Myſiæ, pag, 242. vide ſuprà Cianorum urbs.

Clarium fanum ſive Apollinis Clarii, p. 405. & 581. apud Colophona urbem, de qua infra; prope urbem ſitum.

Clauda, p. 121. caſtellum regionis, quæ Claudia dicta, in Aſia minori, & ut videtur circa Miletum civitatem; dubitat auth. an ſermo ſit de ſequenti

Clauda parva inſula, pag. 641. in vulg. editione Act. cap. 27. verſu 16. *Cauda* inſulæ Cretæ vicina versùs Auſtrum, fortè ea, quæ vulgò hodie *Gozo*.

Claves Cypri, pag. 89. apud Herodotum a quo deſumpta eſt Hiſtoria κλαῖδες τῆς Κύπρου. promontorium Orientale inſulæ, quod a Latinis Græco retento vocabulo Clides, ſicut etiam ei adjacentes parvæ inſulæ, Clides pariter ſunt nominatæ.

Clazomenæ, pag. 89. urbs Aſiæ minoris, in peninſula Ioniæ ad oram Septentrionalem, Smyrnæ ad Occaſum, quæ peninſula olim inſula erat ut refert Strabo lib. 1. pag. 40. urbs hodie vulgò *Crine*.

Clazomenius, pag. 61. Clazomenarum civis.

Cleopatris, pag. 553. urbs antiquæ Niliſtollæ proxima, quam Strabo lib. 17. pag. 553. dicit eſſe prope Arſinoam & Heroum civitatem, in Arabici ſinus intimo receſſu Ægyptum versùs; maritima itaque in ſinu Arabico cum portu.

Clepſydra fons, pag. 514. in Athenarum urbis arce; qui Clepſydrarum ad inſtar tantum accipiebat quantum reddebat aquæ.

Climax, pag. 266. mons Pamphyliæ Phaſelidi urbi vicinus, & mari imminens, anguſtiſſimum in littore iter; quieto quidem mare ſiccum ſed proceloſo invium; de eo fuſè Strabo lib. 14. pag. 458.

Clitarum natio in Cilicia Thrachea, pag. 612. Cilices erant agreſtes, quibus Clitarum cognomentum, ad Taurum montem, Ciliciam aſperam à Cappadocia ſeparantem.

Cnidus, pag. 103. & Gnidus pag. 462. urbs Doridis in Caria, maritima & in Promontorio ſita; cujus pars, ut refert Strabo lib. 14. pag. 451. in vicina inſula erat, alteri urbis parti ponte conjuncta, hodie vulgò *Gnido*.

Cnidia, pag. 113. regio circa Cnidum urbem.

Cnidius & Gnidius Cnidi incola.

Cnidum Caſtellum, pag. 136. in inſula Rhodo ſitum, quam inſulam Heſychius Cnidum appellat.

Cnoſſus, pag. 374. & Gnoſſus ac Gnoſus, inſulæ Cretæ civitas ad Ceratum fluvium præterfluentem, à quo priùs Ceratus appellabatur; quondam inſulæ metropolis, inter Gortynam & Lyctum, prope montem Ida, à mari Septentrionali 25. ſtadiis diſtans, & nonaginta à Libyco mari, nunc vicus vulgò *Ginoſa* nominatus.

Cnoſſii & Gnoſſii prælaudatæ civitatis cives.

Co inſula Cos & Coos, pag. 272. & 305. quæ, ut refert Stephanus Byzantius, Meropus nec non Caria fuit appellata, ſita eſt cum urbe cognomine in mari Ægæo è regione Cariæ, non longè a Myndo, nunc vulgò hodie *Lango* nominata.

Co Meropis, pag. 191. urbs prælaudatæ cognominis inſulæ.

Cous & plur. num. Coi, pag. 62. & 93. tum urbis tum inſulæ Cos incolæ.

Cocylitæ, pag. 129. cives urbis, quæ à Plinio Cocillum appellatur, Myſiæ mediterranea, in Aſia minori, ubi Trimenothuritas aſſignat Ptolemæus.

Codropolis, pag. 509. oppidum Illyricum, in intimo ſinu Adriatico, quod collocant aliqui ubi urbs Scodra, inter Dalmatiam & Macedoniam, ad Clauſulam amnem & Labentin Paludem, quæ nunc *Iſcodara* vocatur, ut ait Leunclavius.

Cœninenſium rex Acron, pag. 558. potiùs Ceninenſium, quorum urbs Cenina aut Cœnina dicta, cujus nullum nunc extat veſtigium, in veteri Latio ſita erat, haud procul Roma.

Cœloſyria, pag. 64. Cœlenſyria, pag. 157. Cœleſyria, Cava Syria, & Syria Cœle, pag. 422. Syriæ pars ea eſt, quæ latinè cava, ſive plana & humilis appellatur, & quæ Phœniciæ, Arabiæ, Samariæ, & Galilææ contigua, cum quibus aliqua ex parte confunditur.

Ceti, pag. 128. populi minoris Aſiæ ad Pontum Euxinum, ſuis utentes legibus, quos inter Moſinœcos & Tibarenos enumerat Xenophon. lib. 7. Exped. Cyri ſub finem.

Colchi, pag. 128. & 250. & Colchi, populi & regio Aſiæ; quæ ab Occaſu Ponto Euxino terminatur; à Septentrione Sarmatiâ; ab Ortu Caucaſo monte, quo ab Iberiâ ſeparatur; à Meridie minori Armeniâ. nunc hodie vulgo *Mengrelia*.

Colobatus amnis, pag. 264. fluvius Cariæ, ut conſtat ex Polyb. Legat. 31.

Colonæ, pag. 129. & 274. urbs Æolidis in Aſia minori, maritima, ſupra Lectum promontorium versùs Aquilonem, è regione Lesbi inſulæ.

Colonæ in Troade, pag. 101. non alia videtur à præcedenti, quæ in veteri Troade ſita erat; nihilominus eſt urbs alia Colonæ in Helleſponto, prope Lampſacum.

Colonia, pag. 274. locus prope Athenas Atticæ civitatem.

Colophon, pag. 55. & 351. urbs Ioniæ, in Aſia minori, inter Smyrnam & Epheſum, maritima, quam aliqui aſſerunt nunc *Alto boſco* vocitari, illam *Belvedere* nominat Marius Niger, prope hanc urbem fanum erat Apollinis Clarii.

Colophonii, pag. 59. Colophonis cives.

Coloſſi & Coloſſæ, pag. 93. & 644. urbs Phrygiæ magnæ, in Aſia minori, ad Lycum fluvium, non longè à loco ubi in Mæandrum influit, Herodotus lib. 7. cap. 30. *Coloſſæ Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde ferè quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum.* Sita erat inter Laodiceam & Hierapolim, hodie vulgò *Chone*.

Coloſſenſes, ad quos ſcripſit S. Paulus Apoſtolus, prælaudatæ urbis erant incolæ.

Columnæ Albæ, pag. 90. locus, de quo Herodotus lib. 5. cap. 118. ἐπὶ Λευκάς τε ϛήλας καλευμένας. qui prope Marſyam amnem, in Phrygia fuiſſe videtur.

Comagena, pag. 284. & Commagena, pag. 403. & Commageni, regio Syriæ Septentrionalis ad Euphratem fluvium, unde Provincia Euphrateſia necnon Auguſta Euphrateſia eſt appellata, inter Ciliciam ad Occidentem, Armeniam utramque ad Boream, Meſopotamiamque ad Orientem, in Syria ſuperiori, nunc vulgò *Azar*.

Comageni vel Comana potiùs in Cappadocia, p. 407. & 475. Comana, urbs Cappadociæ in Antitauri anguſtis

con-

convallibus,per quam mediam fluit Sarus amnis; tempore Mithridatis erat totius regionis maxima p. 379. in Ciliciæ confiniis, ſed, quia poſtmodum hæc Cappadociæ pars minori Armeniæ attributa fuit, Comana Armeniæ dicta eſt, nunc vulgò *Venacha.*

Comanenſis in Ponto, pag. 374. urbis incola, cui nomen Comana cognomine, ad præcedentis diſtinctionem, Pontica, in Cappadocia, apud Irim fluvium, hodie vulgò *Com.*

Commoris, v. Ceminoris.

Confluentes circa Bononiam & Mutinam, pag. 497. circa Bononiam, ut ait Plutarchus, inſula illa itaque erat ad confluentes Rheni *Reno* & Navilii *Navilio* aut Savenæ *Savena* fluviorum,Bononiæ ſitum vide ſuprà.

Cophene fluvius, pag. 181. Aſiæ majoris ultra Paropamiſadas verſùs Orientem, forſan Cophes fluv. de quo Strabo lib. 15. pag. 470. qui terminus eſt Indiæ verſùs Occaſum, ſitus quidem concordat cum Coa Ptolemæi, ſed diverſi amnes Choe & Cophene.

Coprates fluvius, pag. 226. qui in Tigrim decurrit, ea propter videtur fuiſſe inter Aſſyriam & Suſianam.

Coptus, pag. 555. communis, inquit Strabo lib. 17. pag. 560, Ægyptiorum & Arabum urbs; Indicarum, Arabicarum & Æthiopicarum mercium emporium; in ſuperiori Ægypto ſive Thebaïde, non longè ab Apollinis civitate.

Coracèſium, pag. 342. Caſtellum Ciliciæ, in rupe undique præcipiti extructum, ſitum erat in Cilicia aſpera & Pamphyliæ confiniibus, ad litus Maris Cilicii; hodie vulgò *Scandiloro.*

Coralli, pag. 386. Sarmatarum gentes in Europa, quas Strabo lib. 7. pag. 220. dicit intra Æmum montem & Pontum Euxinum habitaſſe.

Corcyra inſula, pag. 440. & 460. maris Ionii Epiro proxima, quam Strabo lib. 6. pag. 186. dicit priùs Scheriam nominatam; Phæacia eſt Poëtarum; Euſtathius aſſerit etiam Drepanum & Argos & Caſſiopen fuiſſe appellatam, urbem habebat cognominem, hodie vulgo *Corfou.*

Cordiſtæ, pag. 253. reliquæ gentis Gallorum, qui Delphicum fanum ſpoliavere, in agris vicinis Iſtro collocati, quos Strabo libro 7. pagina 204. Scordiſcos vocat, dicitque à quibuſdam Scordiſcas appellatos, Thracibus permixtos & intra Iſtrum habitantes.

Corduene regio, pag. 420. vide infrà Gordyene.

Coreatis, pag. 199. locus circa Indi fluminis oſtia.

Coreæ vel Coreæ, pag. 426. ubi inquit verſùs Mediterranea initium eſt Judææ, & pag. 437. prope Caſtellum Alexandrium; urbs in dimidia tribu Manaſſe quæ intra Jordanem, ad ortum & non longè à tribu Iſſachar.

Coreſus, pag. 89. & Coreſſus, pag. 118. & 135. altiſſimus mons agri Epheſii, in Ionia, non longè à Mari, & ab Epheſo quadraginta ſtadiis diſtans.

Corfinium, pag. 457. urbs Italiæ Pelignorum caput, qui Samnitibus juncti, illam ſibi contra Romanos armamentarium conſtituerant, atque Italicam appellarant: vicina erat Sulmoni urbi Occidentem æſtivum verſùs, ibi nunc vicus *San Pelino* dictus, in Aprutio citeriori ad *Peſcara* fluvium.

Corinthus, pag. 134. urbs Græciæ intra Iſthmum Peloponneſiorum, notiſſima, olim Academia celebris; priùs Epope, Heliopolis, & Ephyra dicta, ſui Corinthiaci Territorii caput,nunc vulgò *Corintho*, *Corinto*, & *Coranto*, Turcis *Gereme.*

Corinthii, Corinthi civitatis cives.

Corinthiacus ſinus, pag. 136. qui & Cirræus ſive Criſſæus; in longum ab Occaſu in Ortum porrectus, ab Aquilone adjacentes habet Ætoliam, Phocidem, & Atticam, ab Auſtro, Corinthiacum agrum & Achaiam; hodie vulgò Gallicè *le Golphe de Lepante.*

Corma fluvius, pag. 629. qui circa Aſſyriam aut Meſopotamiam fuiſſe videtur.

Cormaſa, pag. 284. urbs Aſiæ minoris in Piſidia, quæ Phrygiæ dicitur à Ptolemæo lib. 5. Geogr. cap. 5. ad radices Tauri montis ſita.

Coronea, pag. 134. urbs Bœotiæ, quam Strabo lib. 9. pag. 283. aſſerit in colle conditam, prope Heliconem montem & Copaidem lacum, priùs Oplia dicta & Plutarchi ævo Homantus, nunc adhuc *Coronea* appellatur.

Corſica inſula, pag. 408. quæ à Græcis Cyrnus appellabatur pag. 78. in Tyrrheno mari, Liguriæ ad Auſtrum, Sardiniæ inſulæ ad Aquilonem, nunc adhuc ab Italis *Corſica* à Gallis *Corſe* appellata.

Corſicum mare, pag. 408. circa præfatam Corſicam inſulam.

Corycus, pag. 112. & ad Coricum pag. 279. urbs & portus Ioniæ ad ſinum Ionium, & in Ioniæ Cherſoneſo, inter Teos & Chalcitem promontorium.

Corycos, pag. 275. & 494. urbs Pamphyliæ maritima.

Corylenum, pag. 281. urbs Myſiæ in Aſia minori; nam inter Adramytium & Thyatira eam eſſe oportebat.

Cos inſula, vide ſuprà Co.

Coſſæa regio, pag. 206. cujus incolæ Coſſæi, gens bellicoſa Uxiis finitima & montanos Mediæ tractus incolens: Strabo lib. 11. pag. 360. ait Mediam ab Oriente Parthorum regione & Coſſæorum montibus terminari; & hanc gentem latrociniis deditam.

Cotalytenſis tribus, pag. 137. ſive familia apud Athenienſes.

Cotton, pag. 281. urbs Myſiæ in Aſia minori, inter Adramytium & Thyatiram, ut videtur ſita.

Cotyora, pag. 127. vicus & Sinopenſium colonia, in Paphlagonia ad Pontum Euxinum, urbi Synope ad Ortum; ut conſtat ex hiſtoria Xenophontis, & proinde non poteſt eſſe Cytorum Ptolemæi, quod Synopenſi urbi eſt ad Occaſum.

Cotyorenſes hujuſce vici accolæ.

Cragus, pag. 410. mons Lyciæ qui vertices habet octo & urbem cognominem, in Mediterraneis. cui adjacet urbs Pinara, huic monti fabula chimeræ affingitur ut ait Strabo lib. 14. pag. 458.

Cranon, pag. 215. quæ etiam Crannon, urbs Theſſaliæ in regione, quæ Pelaſgiotis, nunc vulgò *Ceres* appellatur.

Cremaſte, pag. 137. locus in quo Abydeni fodinas auri habebant, in Troade ad montem Idam, medio, ut videtur, itinere inter Antandrum & Abydum.

Cremona, pag. 649 Colonia & urbs antiqua Cenomanorum, nunc retento nomine non ſitu,in ſtatu & Ducatu Mediolanenſi; olim ad ſiniſtram & Septentrionalem Padi fluvii ripam, à quo nunc paululum remota eſt.

Crene, pag. 281. urbs Miſiæ in Aſia minori, inter Adramytium & Thyatiram, ut videtur poſita.

Creta, pag. 61. inſula maris Mediterranei, Peloponneſo adjacens Auſtrum verſùs, plurimis olim inſignita nominibus, quippe quæ dicta Aeria, Chthonia, Idæa, Curetis, Hecatompolis, Macaros, Macaroneſos, &c. hodie vulgò *Candia.* Gallis *Candie.*

Cretenſes, pag. 130. Cretæ inſulani.

Cretenſium urbs, pag. 222. urbs ſanè Piſidiæ in Aſia minori, nec diverſa à Cretopoli.

quam Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 5. Carbaliæ aſſignat, ita ejus interpres, nam in textu Græco legitur κρωτόπολις.
Critala, pag. 93. urbs Cappadociæ intra Halym fluvium; ut conſtat ex Herodoto lib. 7. cap. 26.
Crocala, pag. 199. inſula Arenoſa maris Indici, prope Arabiorum regionem & Arabii fluminis oſtia.
Cromnus, pag. 244. unde Coloni deducti ad Amaſtridis urbis Paphlagoniæ erectionem, ea propter Stephanus Byzantius refert dici Amaſtrida urbem Cromna fuiſſe appellatam; Cromna tamen diverſus & vicinus locus erat ad Ortum, longè à Ponto Euxino.
Croton, pag. 86. urbs olim in parte Italiæ, quæ Græcia magna dicta; ad Æſarum fluvium præterfluentem, qui ſtatim mare Ionium ingreditur; maritima, Athletarum ſuorum robore & aëris ſalubritate celebris, nunc adhuc *Crotone* in Calabria ulteriori.
Crotonienſis, pag. 83. ejuſdem urbis civis, cujus tamen incolæ vulgò Crotoniatæ ſunt appellati.
Cteſiphon, pag. 263. & 447. urbs olim, poſteà pagus Aſſyriæ ampliſſimus, in Tigridis fluvii altera ripa è regione Seleuciæ urbis, à Parthis in odium Seleuciæ extructus.
Cuballum Gallo Græciæ caſtellum, pag. 285. id eſt Galatiæ, in Aſia minori, forſan locum eſſe putat Ortelius, qui Cybella ad Gallum fluvium, non longè ab Amurio verſùs Orientem.
Cuma, pag. 77. urbs Æolidis in Aſia minori, ad litus Ægæi maris, non longè à Lesbo inſula; à Cumâ Amazone condita, unde Amazonium fuit appellata, hodie vulgò *Foia nuova*.
Cumai, Cumarum cives.
Cumanum, pag. 483. villa forſan circa Cumas de qua ſtatim.
Cumanus, pag. 353. ad urbem ſpectans Cuma dictam, olim in Campania ad mare Tyrrhenum ſita; nunc penè exciſa ſervato tamen nomine, in regni Neapolitani *terra di Lavoro*, è regione inſulæ, cui nomen *Iſchia*.
Cunaxa, pag. 125. locus ubi Artaxerxes cum Cyro fratre conflixit, quingentis ſolummodo ſtadiis à Babylone diſtans, Aſſyriæ aſſignatur ab authoribus, ut proinde Babyloni civitati fuerit ad Aquilonem.
Curium, pag. 89. urbs inſulæ Cypri maritima, ad oram Auſtralem & Occiduam inter Paphum & Amathuntem, quæ hodie vulgò *Epiſcopia*.
Curienſes, prælaudatæ urbis Curii cives.
Cushei, p. 36. col. 1. nomen hujus gentis non exprimitur in editione vulgata, conjectat Author has gentes Arabiam Petræam & deſertam incoluiſſe.
Cuſita, pag. 35. col. 1. in vulg. edit. 2. Paralip. 12. v. 3. reſpondet huic dictioni vocabulum Æthiopes; populi ſanè, qui Ezech. cap. 30. v. 5. Chus appellantur, & videntur fuiſſe inter Ægyptum, Æthiopiam & Libyam.
Cutha, pag. 59. regio Perſica, è qua populi in Samariam miſſi, Samaritani poſteà Chutæi ſunt appellati; forſan ex Coche vico prope Tigridem fluvium, ut ex Arriano refert Stephanus Byzantius.
Cuthai, pag. 59. & 80. *Hoſtes Judæorum Cuthai ab Eſar-haddone in Samariam traducti*, pag. 150. Sanabelletes Cuthæus genere unde & Samaritis origo eſt; vide jam dicta verbo Cutha.
Cyanea inſulæ, pag. 92. & 107. inſulæ maris Mediterranei Lyciæ adjacentes, ut aſſerit Pauſanias in Achaicis, pag. 228. erant aut Chelidoniarum aliquæ, de quibus ſuprà, aut Chelidoniis vicinæ.
Cyanei ſcopuli, pag. 560. in Boſphoro Thracio, ad oſtium Euxini Ponti inſulæ; quæ & Symplegades dictæ, hodie vulgò *Pavonare*.
Cybira, pag. 284. & 309. urbs Aſiæ minoris penitùs Mediterranea, quam in Phrygia ad Mæandrum fluvium collocat Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 2. in textu Græco κίβυρρα Cibyrrha legitur etiam Cibyra, magna vocatur a Strabone, hodie *Butus*.
Cybiratæ & Cibyratæ, præfatæ urbis cives, quæ etiam Cibyratica urbs.
Cybiratica Diœceſis in regione Phrygiæ pag. 382. ab hac urbe nomen deſumens, alia fuit Cibyra in Cilicia.
Cybiſtra, pag. 452. urbs Cappadociæ, non longè à Cæſarea verſùs Auſtrum, de qua Strabo lib. 12. pag. 368. illam aliqui Armeniæ minori attribuunt, utpotè non longè ab ejus confinibus.
Cyclades inſulæ, pag. 88. in mari Ægæo prope Græciam, ſic appellatæ, eo quòd circum inſulam Delum in modum circuli jacent; Strabo lib. 10. pag. 334. aſſerit illas primùm fuiſſe tantùm duodecim numero, quibus poſtea acceſſere aliæ; unde tanta inter authores varietas de Cycladum nomine & numero, nunc unà cum Sporadibus inſulis vocantur vulgò Gallicè *les Isles de l'Archipel*.
Cydnus, pag. 155. fluvius minoris Aſiæ frigidiſſimus, qui ex Anitauro monte in Cappadocia, naſcens, atque ab Occaſu ſolis Æſtivi in Ortum Brumalem, poſteà in meridiem per Ciliciam decurrens, mediam urbem Tarſum pertranſibat, ſeſe tandem in mare Cilicium exonerans: hodie vulgò *Caraſu* vocitatur, obſervat author pag. 166. apud Juſtinum lib. 11. cap. 14. pro Cydno fluvio, Lycum fluvium eſſe legendum.
Cydonia, pag. 215. Cretenſium urbs, quam Stephanus Byzantius dicit priùs Apolloniam nominatam, quæ poſteà Chania; maritima ad inſulæ oram Septentrionalem verſùs Occaſum, nunc vulgò *Canea*, Gallis *la Canée*.
Cydoniatæ, pag. 301. Cydoniæ cives.
Cydra, pag. 93. oppidum minoris Aſiæ in finibus Phrygum & Lydorum, quod Stephanus Byzantius Cydrara vocat, additque ad Phrygum montes poſitum.
Cyma, pag. 280. & Cyme pag. 581. Aſiæ urbs; eadem quæ ſuprà Cumæ.
Cymaus, pag. 169. & 250. Cumarum civis.
Cynoſcephala, pag. 275. tumulus ſeu mons Theſſaliæ, cujus vertices Capitum Canum quaſi ſpeciem exhibebant, de his Polybius lib. 17. pag. 558. hunc montem videtur collocare inter Scotuſam & Pharſalum.
Cynos-ſema promontorium Hecubæ tumulo notum; in Cherſoneſo Thraciæ ad Helleſpontum non longè ab urbe Seſto verſùs meridiem pag. 115.
Cyprus, pag. 18. inſula magna maris Mediterranei in Pamphilio ſinu, multis olim appellata nominibus, præcipuè Cethim, ut oſtendimus in notis ad ſacram Scripturam, eſt Ciliciæ & Syriæ proxima, vocatur nunc ab Italis *Cypro*.
Cyprius, Cypri inſulanus.
Cypricus, qui ad Cyprum pertinet.
Cypron Caſtellum, pag. 562. munitum, ab Herode in gratiam matris conditum & ejus nomine datum, ſitum erat in tribu Benjamin, in Campeſtribus Hiericho, inter Hiericho & Jordanem fluvium.
Cypſela, pag. 377. quæ & Cypſella & Juſtiniana nova, urbs Thraciæ in Rhodopa Provincia, ad Melanem fluvium: non longè ab oſtiis: hodie *Chypſula* ſive *Chapſilar* appellatur.
Cyrene, pag. 62. & Cyrenæ pag. 364. urbs Libyæ, regionis

regionis Cyrenaicæ ab ea ſic dictæ, primaria, nunc vulgò *Cerena* vel *Caruenna.*

Cyrenæi & Cyrenenſes hujus urbis incolæ.

Cyrenaica regio prælaudata, quæ à quinque urbibus Pentapolis Libyæ fuit appellata, nunc Provincia de *Barca* in Barbaria; Cyrenaïcus quoque, qui ad Cyrenen pertinet.

Cyri Caſtra, pag. 155. Campus ſive Planicies Cappadociæ, ad radices Tauri montis prope Ciliciam aſperam, quinquaginta ſtadiis diſtans ab anguſtiis ſive aditu, qui Ciliciam aperit, Ciliciæ Pylæ ſive portæ dictus.

Cyrnus fluvius aliàs Cyrus ſive Cirnus, pag. 417. priùs Corus appellatus, dictus quoque Cyrrhus, qui, ut ait Strabo lib. 11. pag. 343. & 344. in Armenia naſcens, per Campeſtria Iberiæ decurrens, Aragonem amnem è Caucaſo monte defluentem recipit, atque per anguſta loca totam Albaniam prætergreditur, receptiſque in decurſu plurimis fluminibus, ſeſe in Caſpium mare exonerat; illum *Cirech* vocat Pinetus; hodie vulgò *Kort.*

Cyrnus, pag. 78. vide Corſica inſula.

Cyropolis, pag. 177. urbs à Cyro condita & ab Alexandro ibidem vulnerato expugnata, in Sogdiana Aſiæ majoris regione, erat ad Jaxartem fluvium ſita.

Cyrrheſtica, pag. 247. & Cyrrheſta, p. 264. & Cyrrheſtes p. 514. regio Syriæ circa Cyrrhum urbem, à qua nomen ſumpſit, Commagenæ versùs Aquilonem contermina, Pieriam habens ad Occaſum, & fluvium Euphratem ad Ortum; meridiem versùs ad agrum uſque Antiochenum pertingens, ubi Chalcidicæ regioni jungebatur.

Cyrrhus, pag. 582. urbs Syriæ, quæ etiam Cyrus dicta, à Judæis in memoriam Cyri vel ab ipſomet Cyro condita; Mediterranea & Cyrreſticæ regionis caput.

Cyrta, pag. 107. urbs circa mare Rubrum, quam Stephanus Byzantius Cyrtum vocat, dicitque urbem Ægypti eſſe in Mediterraneis.

Cythera, pag. 461. inſula ad oram Laconicæ, quæ & Cytheræa & Porphyruſſa dicta, cum urbe cognomine, prima inſularum maris Ægæi ſive Archipelagi versùs Occaſum, quinque tantùm milliariis à Peloponneſo diſtans, & quadraginta quinque à Creta inſula, hodie vulgò ab Italis *Cerigo* vocatur, à Gallis *Cerigues.*

Cytorus, pag. 244. locus unde Coloni ad erectionem Amaſtridis urbis deducti; ſitus erat ad Pontum Euxinum, in Paphlagonia, non longè ab Amaſtride versùs Occaſum.

Cyzicus, p. 48. col. 2. urbs Propontidis in Aſia minori; in peninſula ſive potiùs in inſula, quam pontes duo continenti jungunt, condita; dicta fuit Arctoneſus id eſt urſorum inſula; cæteris Aſiæ urbibus magnitudine non inferior, hodie vulgò *Chizico.*

Cyzicenus Cyzici incola, pag. 22. Cyzicenos ab Homero Doliones appellatos aſſeverat Stephanus Byzantius.

D

D*Aci*, pag. 481. aliàs Getæ populi regionis Europæ, quæ Dacia dicta, Iſtro fluvio versùs Auſtrum & Orientem, Carpate monte ad Septentrionem & Tibiſco fluvio versùs Occidentem comprehenſa, nunc vulgò *Dace*, tres complectens Provincias Tranſylvaniam, Moldaviam, & Valachiam.

Dadaſa Caſtellum minoris Aſiæ, pag. 408. in Cappadocia haud dubiè, ut legenti conſtabit.

Dædala, pag. 183. regio Indiæ, cujus ſanè caput urbs Dædala, de qua Ptolem. lib. 7. Geogr. cap. 1. quámque ad Zaradrim fluvium collocat.

Dagon arx, pag. 349. quam Joſephus Antiq. lib. 13. cap. 15. pag. 448. dicit fuiſſe ſuper Jerichuntem ſitam, & proinde in tribu Benjamin.

Dahæ, pag. 176. ſive Nomades Scythæ, dicuntur ibi ultra Tanaïm fluvium habitantes, ſed pro Tanai Jaxartem fluvium, à militibus Alexandri Tanaïm putatum, intellige.

Dahæ, pag. 628. diverſi à prioribus populi, ſubjicitur enim *ad flumen Ginden, quod Dahas Ariòſque diſterminat*; Daæ ſunt, quos etiam Daſas vocari aſſerit Stephan. Byzantius; de quibus Ptolemæus lib. 6. Geogr. cap. 10, populi deſerta Margianæ regionis, quæ versùs meridiem ſunt, incolentes; Ariis conterminis versùs Aquilonem.

Dalmanutha, Marci cap. 8. v. 10. *partes ſive Magdala fines.* locus aut oppidum trans mare Galilææ, in dimidia tribu Manaſſe; videtur idem eſſe cum Magedan, vel ſaltem illi vicinus.

Dalmatia, pag. 509. regio Europæ, parsque Illyridis versùs Macedoniam, quæ erat Orientale Illyricum, mare Adriaticum ab Occidente, Liburniam alteram Illyridis partem & Pannoniam habens à Septentrione, Moeſiam, Dardaniam, & Macedoniam ab Ortu, Adriaticum mare ad Auſtrum: hodie regiò, quæ Dalmatia dicitur, vetus utrumque Illyricum & Orientale & Occidentale, Liburniam videlicet & antiquam Dalmatiam complectitur; vulgò *Sclavonia.*

Dalmata, Dalmatiæ indigena.

Dalmaticus, qui ad Dalmatiam ſpectat.

Damaſcus, pag. 6. Syriæ olim metropolis & regia ſuper fluvios Abana & Pharphar, quem Chryſorrhoam eſſe arbitror, illum Bardinen appellat Stephanus Byzantius; hodie vulgò *Damaſco* Gallis *Damas* incolis *Sciam Demaſco*, Syris *Darmſuc.*

Damaſcenus, prælaudatæ urbis incola.

Dan, pag. 6. ipſa eſt, quæ poſtmodum Cæſarea Philippi, de qua ſuprà, ſita in regione Rohob. Judic. cap. 18. verſu 28. de ea adhuc pag. 34. & 36. col. 2.

Danitæ, pag. 24. ſexcenti viri de tribu Dan, qui urbem Laïs expugnantes & ſolo æquantes reædificaverunt; & ſuæ tribus nomine Dan appellaverunt.

Danala Caſtrum, pag. 412. in Aſiæ minoris Galatiâ, ad Trocmos Galatas Ponto & Galatiæ conterminos pertinens, ut aſſerit Strabo lib. 12. p. 390.

Dandarica, pag. 628. regio Sarmatiæ Aſianæ inter Caucaſum montem ad Auſtrum & Mæotin paludem ad Orientem; cujus populi,

Dandaridæ, qui etiam Dandarii dicti ibidem circa medium, his ad Ortum Torreates populi erant, ad meridiem Aſpurgii.

Danubius fluvius, qui è Germaniæ Suevia naſcens, totius Europæ fluviorum maximus, ubi *Donaw* ab incolis appellatur; mox Bavariam, Auſtriam & Hungariam prætergrediens, Savum fluvium recipit, hinc, ut vult Appianus Alex. vel ab Axiopoli inferioris Myſiæ urbe, poſito priori nomine Iſter appellatur; Daciam tandem percurrens, ſex oſtiis Pontum Euxinum ingreditur;

Daphne, pag. 244. & 277. ſuburbium urbis Antiochiæ Syriæ, quæ ab eo Antiochia Epidaphne, ſive juxta Daphnen cognominata eſt; in quo celebre Apollinis fanum & Oraculum, cum luco octoginta ſtadiorum ambitus amœniſſimo, ſitum erat ad meridiem.

Daphnenſes, pag. 422. hujuſce ſuburbii incolæ.

Daphnus, pag. 112. locus prope Clazomenas Ioniæ civitatem; de qua ſuprà.

Daphna Peluſiæ, pag. 72. aliàs Tahpanheſus prope Peluſium Ægypti urbem, ab ea videlicet ſexdecim millia paſſuum, ut aſſerit Antoninus.

Dardania, pag. 338. Europæ regio, quæ Myſia Mediterranea vocatur, cui à Septentrione Myſia ſuperior, ab Ortu Thracia contermina eſt, à Meridie Macedonia, ab Occaſu Dalmatia; cenſeturque pars Illyriæ, hodie vulgò; quæ Servia & Raſcia.

Dardani, pag. 252. & 512. prælaudatæ Dardaniæ populi; ſicut & Dardanenſis.

Dardanus, pag. 90. & 377. quæ etiam pag. 116. Dardania urbs appellatur, urbs Troadis, de qua Strabo lib. 13. pag. 409. ad Helleſpontum, priùs Teucris appellata, ut aſſerit Stephanus Byzantius, Abydo urbi proxima versùs meridiem, à qua vicina regio Dardania dicta; & indubium Turres celebres, quæ nunc ibidem ſunt, ab ea Dardanellas nuncupatas.

Dardanium promontorium vicinum Dardano urbi versùs meridiem pag. 116.

Dardarii, pag. 393. populi ad Mæotim paludem ſiti; idem, qui ſuprà Dandaridæ.

Daſcylium, pag. 131. urbs Propontidis, non longè à Cyzico versùs meridiem.

Daſcylitis, pag. 100. regio, quæ circa Daſcylium.

Daſcylitis lacus, pag. 389. qui etiam Daſcylia lacus, & Aphnitis lacus & Artynia prope Daſcylium urbem & Cyzicum, tantæ amplitudinis, ut navium etiam non modicarum capax eſſet; ad Byzantios & Cyzicenos pertinens.

Daſtira, pag. 414. locus aut regio in Aciliſena, non longè ab Euphrate, ubi minorem Armeniam ab eadem Aciliſena dividit; ibi mons erat aquâ præditus. de hoc Strabo lib. 12. pag. 382.

Daſtracus mons, pag. 414. in minori Armenia, videtur is eſſe apud quem Caſtellum erat Daſtarcum, ut refert Strabo lib. 12. pag. 370. quod Carmala amne circumfluitur, habetque & fanum Apollinis Cataonis; in Cataoniâ, minoris Armeniæ parte.

Dathema munitio, pag. 320. in Galaaditide regione, in tribu Gad, inter Boſor & Maſpha.

Davidis civitas, pag. 39. 307. & 328. ibi intelligitur arx Sion in ipſamet civitate Hieroſolyma; nihilhominus Bethlehem etiam civitas David appellatur.

Debirus, pag. 23. in vulgata editione Joſue X. v. 38. Dabir quæ & Cariath-Senna & Kariath-Sepher priùs dicta, id eſt civitas litterarum, unde concluditur fuiſſe Palæſtinæ Academiam, civitas olim regia, quæ primùm in ſorte tribus Juda, poſteà tribui Simeon data eſt; deinde Levitica effecta.

Decapolis, pag. 590. regio circa Jordanem à Libano monte ad mare Galilææ à decem ſuis præcipuis civitatibus ita nominata; ipſæ autem erant.

Cæſarea Philippi,	Capharnaum,
Aſor,	Bethſaïda,
Cedes-Nephthali,	Jotapata,
Sepphet,	Tiberias, &
Coroſain,	Bethſan quæ Scythopolis.

alii alias Decapoleos urbes recenſent, ejus termini ab Oriente mare Galilææ, & Sidon ab Occidente.

Decelea, pag. 107. urbs Atticæ, quam Stephanus Byzantius vicum Hippothoontidis tribus eſſe dicit. Pauſanias in Laconicis pag. 89. Caſtrum vocat, quod erat apud Deceliam, Strabo lib. 9. pag. 274. dicit unam eſſe ex duodecim urbibus à Cecropide fundatis, quæ ad Athenarum conſtructionem coaluere. Velius illam ſuper collem ad Iliſſi fluvii fontes collocat, Athenis Orientem æſtivum versùs.

Delium, pag. 422. oppidum Syriæ inter Dioſpolim Syrorum & Judæam.

Delos inſula, pag. 92. & 98. una Cycladum ſeu potiùs, quam aliæ inſulæ in modum circuli cingunt, unde & Cyclades dictæ ſunt, hæc, ut aſſerit Stephanus Byzantius, appellata fuit Cynthus & Aſteria, & Pelaſgia, & Chlamydia & Scythiada, Apollinis natalibus & Oraculo apud prophanos authores facta celebris: hodie vulgò *Sdille* appellatur, ipſa eſt, quæ pag. 371. Cecropidum inſula vocitatur.

Delphi, pag. 55. urbs Phocidis ſuper Auſtralem Parnaſſi montis partem, ut obſervat Strabo lib. 9. pag. 288. eratque in Græciæ meditullio, locus nunc *Salona* nominatur.

Delphicum Oraculum, apud præfatam urbem Delphos olim celeberrimum.

Delphinium, pag. 120. Caſtellum in inſula Chio, de qua ſuprà.

Delta, pag. 472. pars Ægypti inferior, ad oſtia fluvii Nili, quæ figuram Græcam Δ ſive triangulum exprimunt, cujus duo crura ſunt versùs Occaſum Agathosdæmon foſſa ſive fluvius, ab Ortu Bubaſticus fluvius; Baſis verò ad Aquilonem mare Ægyptium.

Demetrias, pag. 248. & 304. urbs Theſſaliæ, quam Demetrius ex pluribus parvis, quæ circa Jolcon oppidulis, conflaverat, ac de ſuo nomine appellarat, ad mare inter Neliam & Pagaſes, ut refert Strabo lib. 9. pag. 300. oppidula nominans Neliam videlicet, Pagaſes, Ormenium, Rhiſunta, Sepiadem, Boeben & Jolcon. Fuitque olim Macedoniæ Regum navale; ipſa cum Chalcide Euboeæ & Corintho vocabantur tres Græcorum manicæ ferreæ ſeu compedes: hodie vulgò *Dimitriada*.

Demetrium promontorium, pag. 308. prope Demetriadem urbem, in Pelaſgico, ut ipſa, ſinu.

Derbe, pag. 626. urbs Lycaoniæ, hanc & Derbeiam dicit Stephanus Byzantius.

Derbices, pag. 80. & 155. populi majoris Aſiæ Hyrcanis vicini versùs Boream, quos Derbiccas vocat Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 10. eoſque in Septentrionali Margianæ regionis parte ad Oxum fluvium, prope intimum maris Caſpii receſſum collocat.

Deſſau vicus, pag. 327. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 14. v. 16. Deſſau. Caſtellum Judææ, ſed certa ejus poſitio hactenus incerta, videtur tamen Hieroſolymis fuiſſe vicinum & ad Aquilonem, ut ſuſpicatur Zieglerus illud Dellan nominans.

Dia, pag. 377. urbs Palæſtinæ, de qua Joſephus Antiq. lib. 13. cap. 23. forſan Dium, de qua Ptolemæus; quæ urbs Cœleſyriæ eſt inter Pellam & Philadelphiam.

Dianium maritima Hiſpaniæ civitas, pag. 385. prope promontorium, quod olim Ferraria, ſive Artemiſium, nec non ab hac urbe Dianium dictum, in maris Mediterranei parte, quæ mare Ibericum dicta, non longè à Sucronis fluvii oſtiis, è regione Pithyuſæ inſulæ: hodie vulgò adhuc *Denia*, promontorium verò *Cabo martin* ſive *Punta del Emperador*, appellatur, in regno Valentiæ.

Dibon Gad, pag. 20. trigeſima nona ſtatio filiorum Iſraël inter Jicabarim & Helmondeblathaim, quam etiam Dimon vocatam dicit Adrichomius; eſt ipſamet, quæ poſtea urbs Dibon, quæ trans Jordanem, Moabitarum fuit, poſtea ſub ditione Sehon regis Amorrhæorum, à qua expulſus eſt à filiis Iſraël, dataque fuit tribui Gad, quæ illam ædificavit & Dibon Gad appellavit; ſita erat ad Auſtrum prope tribum Ruben.

Dicæarchia, vide infra Puteoli.

Dictæa, pag. 461. ſupple littora Cretæ inſulæ versùs

Orientem

Orientem à Dicte aut Dycte ſive Dyctæo monte ſic appellata, qui mons hodie vulgò *monte Samone* nominatur.

Didymatyche, velut gemini muri, pag. 266. Caſtellum minoris Aſiæ, circa Æolidem aut Myſiam, ut legenti Polybium conſtabit. lib. 5. Hiſtor. pag. 420.

Didymæus Apollo in Branchidis, p. 100. loco Cariæ, de quo ſuprà.

Didymæum fanum, p. 405. locus & Oraculum apud Miletum urbem, ut refert Stephanus Byzantius, ubi Apollo Didymæus colebatur, Strabo lib. 14. pag. 436. dicit illud à Xerxe combuſtum, rurſùs a Mileſiis extructum tanta amplitudine, ut vici magnitudinem æquaret, & ea propter abſque tecto eſſet.

Didymena urbs, pag. 410. de qua Strabo libro 14. p. 457. obſervat Xylander in manuſcripto Codice legi τῆς Δυμαίνῃ; Caſaubonus in hunc locum doctè aſſerit legendum Δύμῃ. Dyme, quæ urbs Achaiæ eſt, nam Plutarchus in vita Pompeii dicit hanc urbem incolis tunc egentem, plures agros eoſque fertiles poſſidere. erat Achaiæ urbs extrema verſùs Occaſum, ut aſſerit Stephanus Byzantius, in fragmento non abbreviato ſui operis, quod MSS. in Bibliotheca Seguierana aſſervatur; additque eam priùs Cauconis dictam, propter vicinum fluvium cognominem, Strabo lib. 8. pag. 267. de ea fusè, vide notas noſtras in Plutarchum: hodie vulgò *Clarenza* vocatur, capútque Ducatus eſt, quem Galli nominant *de Clarence*.

Dindymus mons, pag. 388. vide Adraſtia.

Diniæ, pag. 284. locus Phrygiæ, qui ex hiſtoria vicinus videtur Synnadis urbi verſùs meridiem.

Dioshieron, pag. 112. quod Iovis ſacrum ſignificat, oppidum Ioniæ maritimum, inter Lebedum & Colophonem, ut aſſerit Phlegon à Stephano Byzantio citatus.

Dion, pag. 428. urbs Cœleſyriæ eadem quæ Dium, vide ſuprà verbo Dia.

Diopolis, pag. 431. vide Cabira.

Dioſcurias, pag. 417. urbs, quæ aliàs Sebaſtopolis, quæque, ut dicit Stephanus Byzantius, priùs Æa vocabatur, maritima in Colchide & intimo Ponti Euxini receſſu, inter oſtia fluviorum Chari ſive Coraxis, & Antenii: hodie *Savaropoli*, ſeu potiùs *Sevaſtopoli*.

Dioſpolis, p. 532. eadem urbs, quæ ſuprà Dion ſive Dia, vide hoc verbo. eadem de qua p. 422.

Dioſpolis, pag. 311. quæ priùs Lydda, civitas in tribu Ephraim, quæ etiam Lidda, quam etiam Trigida fuiſſe appellatam dicit S. Hieronymus, hodie vulgò *S. Georgius*; ipſi vicinam civitatem *Rama* conſtruxerunt Arabes poſt tempora Mahumeti, ut refert Sanutus lib. 3. parte 6. cap. 4.

Diridotis, pag. 203. urbs ad oſtia Euphratis fluvii in ſinum Perſicum, quam eandem eſſe aſſerunt, quæ Teredon, ubi nunc urbs eſt *Baſſora* aliàs *Balſera* prope ſinum Perſicum; quæ coincidit cum Ampa urbe, de qua ſuprà.

Dium, pag. 151. oppidum maritimum Macedoniæ, in Pieria regione, ad ſinum Thermaicum, ſive Theſſalonicum; hodie vulgò *Stadia*.

Doc Caſtellum, pag. 349. in vulg. edit. I. Machab. 16. v. 15. Doch munitiuncula, quam collocat Adrichomius in tribu Ephraim, hanc à Phaſelo quatuor milliariis diſtantem Occidentem verſùs in Acrabitena regione poſuit Jacobus Zieglerus; ab aliquibus Doech appellatur. à Sanuto lib. 3. parte 14. cap. 3. Dotum.

Dodonæus Jupiter, pag. 257. fanum & urbs apud Moloſſos Epiri populos, ſuper cognominem fluvium ſeſe in Acheloum exonerantem.

Dophka, pag. 14. in vulgata editione Num. 33. v. 12. & 13. Daphca apud Septuaginta Interpr. ῥαφακά. apud alios Daphchah, nona manſio filiorum Iſraël prope deſertum Sin, inter Sin & Alus.

Dora, pag. 354. ipſa eſt Dor. quæque Ador, ut obſervat Adrichomius, & in caſu obliquo apud Græcos Adora, Hebraicè Naphath-Dor hoc eſt littoralis ſeu maritima, fuit quondam civitas Regia, poſteà in tribu Manaſſe cis Jordanem, eam etiam Aſſur dictam, & ad duas leucas prope Cæſaream, Boream verſùs, dicit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2.

Doritæ, pag. 622. præfatæ urbis accolæ.

Dora, pag. 346. urbs Phœniciæ maritima, ut notat Ptolemæus; diverſa non eſt à præcedenti.

Dorenſis, ejuſdem urbis incola.

Dora vel Adora, pag. 343. urbs Idumææ, quæ & Doreon & Abora, ſita erat ad radices montium Seir, prope tribum Juda ad Occaſum.

Dorienſes, pag. 96. ſunt ipſi Dores Græciæ populi inter Perrhæbos ad Occaſum, Ænianes ad Aquilonem, Phocidem ad Ortum, & Locros Ozolas ad Meridiem.

Doris, pag. 461. hic intelligitur regio littoralis Theſſaliæ, inter Demetriadem & Maleam.

Doriſcus, pag. 89. urbs Thraciæ, quæ etiam Dyme dicta ad Hebrum fluvium, urbi Ænos ad Aquilonem, regio vicina uſque ad mare Doriſcus campus appellatur. pag. 94.

Dorius mons, pag. 134. in Caria prope Cnidum urbem, de qua ſuprà.

Dorylæum, pag. 241. urbs Phrygiæ Pacatianæ, ad præterfluentem amnem: hodie vulgò *Tzadurile*.

Doryma Cherſoneſi, pag. 134. ibi agitur de parte Cariæ, quæ in modum peninſulæ extenditur; ad cujus partem Orientalem erat Doryma, quæ etiam Loryma, urbs maritima, in Doride Cariæ; hodie vulgò *Muxi*, ut dicit Marius Niger; *Stadia*, ut vult Pinetus.

Dragogi, pag. 176. Aſiæ majoris populi, qui videntur fuiſſe inter Arbelitidem & Bactra.

Drangæ, pag. 175. & 197. qui aliàs Zarangæi, ſive Zarangi & pag. 545. Dranganitani, populi majoris Aſiæ Indis cis Indum vicini, quorum regio

Drangiana, pag. 175. regio prope Indiam, quam Ptolemæus inter Ariam ad Aquilonem, Arachoſiam ad Ortum, Gedroſiam ad Meridiem, & Carmaniam deſertam ad Occaſum.

Drangiana juxta Taurum, pag. 214. aut montes prælaudatæ Drangianæ vicinos, eam ab Aria verſùs Septentrionem ſeparantes, montem Taurum appellare oportet, qui à Ptolemæo vocantur Bagous, aut alteram Drangianam Ariæ ad Aquilonem, verſùs Hyrcaniam aſſerere.

Drangi, pag 171. prælaudati Drangæ.

Drapſaca, v. Adrapſa.

Drimyſſa inſula, pag. 113. & Drimuſſa pag. 286. maris Ægæi inſula, Clazomenis Ioniæ urbi objecta, in ſinu Smyrnæo.

Drymus, pag. 510. locus Judææ, de quo Joſephus lib. 1. de bello Judaïco cap. 11. pag. 730. qui circa Carmelum verſùs Hieroſolymam fuiſſe videtur.

Dulcis portus, pag. 534. in Corcyra inſula, à dulci aqua ita dictus, quæ à fluvio in eum effluente dulcis redditur.

Dura, pag. 263. urbs Meſopotamiæ à qua Danielis cap. 3. v. 1. *Campus Dura provinciæ Babylonis* appellatur.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Dura , pag. 265. urbs Phœniciæ , quæ alias Dora. Vide ſuprà hoc verbo.

Dyrrachium , pag. 458. urbs , quæ etiam Dyſtachium olim Epidamnus dicta , ad mare Ionium & Panyaſſi fluminis oſtia , vicina Taulantiis verſùs Aquilonem, in territorio peninſulæ formam referente: hodie vulgò *Durazzo*, à Turcis *Drazzi* , in Albania.

Dyrta , pag. 185. urbs Aſſacanorum cis Indum fluvium.

E

E*Bal* mons, pag. 22. in vulg. editione Deuteron. cap. 27. verſu 13. Hebal. apud Septuag. Interpretes γαιβάλ. Garizim monti proximus , in tribu Ephraim.

Eben-Ezer , pag. 27. in vulgata editione 1. Regum 4. verſu 1. & cap. 7. verſ. 12. *Lapis adjutorii* , locus inter Maſphath & Sen , ad Septentrionalem plagam tribus Dani prope fines tribuum Juda & Benjamin , ſubter Bethchar.

Ecbatana , pag. 58. quæ & Agbatana , Achmeta necnon Achneta , civitas totius Mediæ regia ſive regni Medorum metropolis , cujus ambitum 258. ſtadiorum fuiſſe perhibent : hanc quidam dicunt eſſe eam quæ nunc *Tauris* appellatur : alii civitatem *Casbin* vulgò nominatam, ſitam in *Ayrach* Provincia.

Ecbatana locus Syriæ , pag. 83. ex Herodoti lib. 3. cap. 64. Ἐκβάτανα ἐν Συρίῃ. Ecbatana in Syria. Plinius lib. 5. cap. 19. dicit , in monte Carmelo fuiſſe urbem Carmelum , olim Ecbatana nominatam : Joſephus pro Ecbatanis Herodoti Damaſcum reſtituit , ubi aſſerit Cambyſem vità ſunctum.

Ecdipon , pag. 510. urbs , quæ Ecdippon , & Ecdippa; ipſamet quæ Acziba & Achazib , maritima , in tribu Aſer , in Phœnicia : hodie in loco circiter ubi *Sanderia*, inter Ptolemaidam & Tyrum.

Ecinina , pag. 379. urbs minoris Aſiæ , à Murena condita , inter Cappadociam , ut videtur , & Pontum Mithridatis regnum.

Ecregma , pag. 232. *quod vocatur* ideſt eruptio , locus ſic dictus circa Peluſium in Ægypto. quem Strabo lib. 16. pag. 523. inter mare & lacum Sirbonidem ponit.

Eden , pag. 3. vocabulum voluptatem ſignificat. quo communiter intelligimus terreſtrem paradiſum ; ubi autem fuerit hactenus planè incertum ; & diverſiſſima ſentiunt authores , opinionem noſtram vide in Tabulis ſacris Geographicis , ubi opinati ſumus fuiſſe in montibus Armeniæ , è quorum radice defluunt quatuor fluvii Euphrates , Tigris , Phaſis , & Araxes.

Edenis domus , pag. 51. col. 1. in vulgata editione Amos 1. verſu 5. legitur domus voluptatis ; quod vocabulum ibi ad Geographiam nullatenus pertinet.

Edeſſa , pag. 245. urbs , quæ Hierapolis , Bambyce , & à Syris Magog , poſteà à Græcis Macedonicæ urbis nomine donata Edeſſa fuit appellata , quæ etiam Edeſa , & Antiochia Oſrhoënorum , & Callirhoë , poſtmodum Juſtinopolis , urbs Syriæ ultra lævam Euphratis ripam , ex quo etiam Meſopotamiæ tribuitur , nunc vulgò *Orpha* , ad *Chabur* fluvium.

Edeſſeni , prælaudatæ urbis cives.

Edomæa , pag. 23. Edomi rex pag. 39. col. 2. Edomæorum terra 18. vide infrà Idumæa.

Edones , pag. 90. populi Macedoniæ ad utramque Strymonis fluvii ripam , non longè ab ejus oſtiis , in Thraciæ confinibus , cui attribuuntur à Stephano Byzantio ; hi ab Authoribus paſſim Hedones appellantur.

Edrein , pag. 21. in vulgata editione Deuter. cap. 3. verſu 1. Edrai. civitas Regia Regis Og , in Baſanitide , in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem , quæ ætate S. Hieronym. Adar ſive Adaram vocabatur , ab Aſtaroth ſex mill. paſſ. à Boſra autem in 24. lapide diſtans , quam alii Arabiæ , alii Cœleſyriæ aſcribunt.

Eglon , pag. 23. civitas Regia , quæ à Septuag. Interpret. Odolla vocatur , in tribu Juda , ætate S. Hieronymi villa erat prægrandis duodecimo lapide ab Eleutheropoli.

Egran , pag. 554. aliàs Egranotum urbs ſive Agranorum urbs , Arabiæ felicis & forſan Egra , quam Stephanus Byzantius ad Elaniticum ſinum collocat , ſi non ſit Negram Ptolemæi ejuſdem Arabiæ & ab eodem ſinu parum diſſita.

Eion , pag. 110. urbs Thraciæ ad Strymonem fluvium , quæ alias dicta Ægialus , ſive Eon , quæ varia nomina unicam rem littus videlicet ſignificant ; ſita erat quatuor milliariis verſùs ortum ab Amphipoli civitate , cujus emporium erat , quæ nomen ſuum Eionis Strymoni fluvio tribuens , ejus nomen ſibi aſſumpſit , unde vulgò hodie *Stramona* appellatur.

Ekronitæ , pag. 27. in vulgata editione primi libri Regum cap. 5. verſu 10. Accaronitæ cives urbis Accaron , ſive ejus Satrapiæ , de qua ſuprà hoc verbo.

Elæa , pag. 278. & 281. urbs minoris Aſiæ , quæ ut refert Stephanus Byzantius , priùs Cidænis appellabatur , maritima & duodecim ſtadiis infra Caicum fluvium verſùs Meridiem , è regione Lesbi inſulæ , in Elaitico ſinu , in Æolia ; ipſa nunc vulgò *Alea* nominatur.

Elæenſes , ibid. ejuſdem urbis incolæ.

Elæa , pag. 306. ibi ſermo eſt de Elæa Thraciæ civitate.

Elaitæ Dutis , prioris Elææ civis , pag. 245.

Elaiticus ſinus , pag. 286. pars Ægæi Maris ad Elæam , inter inſulam Lesbum & Æoliam.

Elam ſive Elymais , pag. 5. in vulgata editione Geneſ. cap. 14. verſu 1. rex Elamitarum ; eadem regio , quæ apud Jeremiam cap. 39. verſu 34, 35, 36, 37. Ælam , in qua Caſtrum Suſis , quod ejus erat metropolis , Perſidem & Mediam regiones complectens.

Elamitæ , incolæ regionis Elam , pag. 68.

Elaphoes mons Phrygiæ , in quo pagus Meliſſa dictus pag. 123. apud Arginuſam eſſe aſſeritur.

Elatha , pag. 20. in vulg. editione Deuter. cap. 2. verſu 8. Elath , quæ etiam Aila , & Ailath ; *in littore maris Rubri in terra Idumææ* , ut ait ſacra Script. juxta Aſiongaber , urbs regni Edom. ibi tempore S. Hieronymi erat Romanorum legio dicta decima , vocata quoque eſt à Joſepho Elana.

Elatia , pag. 270. & 274. urbs Phocidis in Græciâ , maxima , ut refert Strabo lib. 9. pag. 292. per cujus agrum fluebat Cephiſus amnis , Homero incognita , utpote condita poſt ejus mortem.

Elea , pag. 486. urbs Italiæ in veteri Lucania , quam Strabo libri ſui ſexti initio dicit priùs Hyelam dictam , pòſt Ellam , deinde Eleam ; Stephanus Byzantius aſſerit priùs Byle nominatam , fuit etiam Velia appellata , maritima ad oſtia Elei fluvii : dicitur eſſe , quæ nunc *Piſciota* , in principatu citeriori.

Elea , pag. 287. urbs minoris Aſiæ vide ſuprà Elæa. eadem eſt pag. 353. & 379.

Eleaſa , pag. 329. in vulg. editione I. Machab. cap. 9. verſu 5. Laiſa ; ipſa eſt Lais ſive Dan , vide ſuprà Cæſarea Philippi.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Elephantina urbs, pag. 82. ſuperioris Ægypti, in inſula Nili cognomine, quæ Tabennenſium inſula eſſe creditur.

Elei, pag. 270. & ſingul. num. Eleus, incola regionis Peloponneſi, quæ Elea ſive Elis appellatur; cui ad Septentrionem Achaia eſt, ad Orientem Arcadia, ad meridiem Meſſenii, ad Occidentem Ionium Pelagus.

Eleus Cherſoneſi, p. 93. in gen. Eleuntis. & p. 280. urbs Cherſoneſi Thraciæ ad Helleſpontum ſita, & in parte Cherſoneſi, quæ magis vergebat ad meridiem.

Eleuſa, pag. 562. oppidum Ciliciæ, quod Sebaſte mutato nomine dicebatur, maritimum, inter Corycium & Pompeiopolim.

Eleuſine, pag. 372. urbs Atticæ prope Athenas verſùs occaſum, & Megara Orientem hyemalem verſus, ad littus Saronici ſinus & oſtia fluvioli, cui nomen Schirus: ibi celebre Cereris & Proſerpinæ fanum, illam vicum Hippothoontidis tribus aſſirmat Stephanus Byzantius: hodie vulgò *Lepſina*.

Eleuthera, pag. 411. urbs Cretæ inſulæ, quam Stephanus Saorum appellari dicit, mediterranea erat inter Gortynam & Gnoſſum.

Eleutherocilices, pag. 454. qui nullis regibus obtemperabant, quorum urbs Pendeniſſus, Tibarenis finitimi; incolebant Orientalem eamque infeſtiſſimam Ciliciæ partem, ad montem Amanum.

Eleutherus fluvius, pag. 340. qui in monte Libano enaſcens, atque ab Oriente in Occidentem decurrens, tribum Aſer prætérfluit; ac mare Syriacum ingreditur. Poſteà *Lanta* ita Nubienſis parte 5. Clim. 3. à quibuſdam torrens *Rama*; hodie vulgò *Caſimire* appellatur.

Eliciorum rex, pag. 60. in vulg. editione Judith. 1. verſu 6. rex Elicorum apud Septuaginta interpretes Ἐλυμαίων hinc conſtat Elicos ſeu Eiicios fuiſſe Elymaïdis accolas; de qua ſuprà verbo Elam.

Elidenſes, pag. 559. apud quos Ludi Olympiaci, iidem ſunt, qui Elei, vide ſuprà hoc verbo.

Elim, pag. 14. & Elima ibidem, ſexta manſio filiorum Iſraël, ubi erant duodecim fontes aquarum & ſeptuaginta palmæ, inter Mara & Sin: hunc locum hodie *Belba*, vulgò *Belbes* vocari putat Poſtellus.

Elius, pag. 140. forſan ex Elea Cypri urbe maritima, cum promontorio cognomine, Salaminæ urbi ad Orientem.

Ellaſaris rex, pag. 6. in vulgata editione Geneſ. cap. 14. verſu 1. *Arioch rex Ponti.* Legit Symmachus Σκυθῶν regio Aſiæ minoris Mari Euxino appoſita, inter Bithyniam ad Occidentem & Paphlagoniam ad Ortum, quæ Pontus Bithyniæ; veroſimile eſt ibi hac voce Ponti intelligi accolas maris Euxini verſùs Aquilonem, inter quos Scythæ numerantur.

Elothe, pag. 18. *ad litus maris Rubri, in terra Edomæorum* in vulgata editione 3. Regum cap. 9. verſu 26. legitur *Ailath*, eſt ipſemet locus Elatha dictus, de quo ſuprà.

Elymais regio, vide ſuprà Elam.

Elymæi, Elymaïdis indigenæ.

Elymaïs, pag. 318. nobiliſſima civitas, Elymaïdis regionis caput, in Perſide, eadem quæ 2. Machab. 9. verſu 2. alio nomine Perſepolis nominatur, ad Rhogomanem fluvium ſita; hanc dicunt quidam eſſe, quæ hodie *Siras*, alii *Siaphas*.

Embolima, pag. 185. urbs Indiæ, non longè ab Aorno petra, de qua ſuprà. de illa Ptolemæus Geogr. lib. 7. cap. 1. qui illam in Indo-Scythia, juxta & cis Indum fluvium collocat.

Emæi, pag. 6. in vulg. editione Geneſ. cap. 14. verſu 5. legitur *Emim in Save Cariathaim*, populi ſtaturæ gigantææ, qui primi habitarunt terram Moabitarum, quæ terra poſtmodum ceſſit tribui Ruben, de Save Cariathaim vide Geogr. noſtram ſacræ Scripturæ.

Emathia, pag. 461. hoc vocabulo ſæpe apud Poëtas tota Macedonia accipitur, ſed ab aliis ſcriptoribus pro parte Macedoniæ, quæ ſpeciali nomine Macedonia appellatur, cui ab occaſu Pæonia & Deuriopes, ab Auſtro Theſſalia, ab ortu Pieria & Bottiæa, ab Aquilone Pelagonia.

Emeſa, pag. 441. quæ etiam Hama dicta p. 577. ſive Emeſſa, Emiſa, Emiſſa, & Hemeſa urbs Syriæ, quæ in Martyrol. Rom. Phœniciæ attribuitur, ad fluvium Orontem ſita, inter Antiochiam & Damaſcum: hodie vulgò *Hamſa*.

Emeſſena gens, pag. 480. agri ſcilicet Emeſſeni circa Emeſſam.

Emmaus, pag. 316. & Emaus & Ammaum Caſtellum, civitas in tribu Juda ſtadiorum ſexaginta ab Jeruſalem occaſum verſùs, quod Caſtellum à Varo exuſtum, poſteà Nicopolis appellatum eſt; nunc vulgò *Nicopol*, penè exciſa.

Emodi montes, pag. 188. pars Tauri Montis, Indiam ultra Indum a Scythia diſterminans, de his Ptolemæus lib. 6. cap. 15. ſuntque Aſiæ maximi, à quibuſdam *Mughali* ab aliis *Dalanguer* appellantur.

Emorai, pag. 6. in vulgata editione Geneſ. 14. verſu 7. legitur *Amorrhæus, qui habitabat in Aſaſonthamar; quæ* (ita 2. Paralip. 20. verſu 2. *eſt Engaddi* civitas in tribu Juda, & etiam ſimpliciter Thamar dicta, quæ Joſepho *Engadda*, una ex Toparchiis juxta mare mortuum.

Endor, pag. 29. civitas in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, prope montem Ephraim.

Enhakkore, vide Lechi.

Enna, pag. 351. urbs Siciliæ inſulæ, in ejus meditullio ſive centro, ſuper montem poſita, & juxta ejuſdem nominis lacum: hodie vulgò *Caſtro Giouvani* nominatur, in valle *di Noto*.

Eoa ſceptra, pag. 462. id eſt regna, quæ ad partes ſunt Orientales orbis terræ.

Eordenſes, pag. 201. ex urbe Eordea in Mygdonia Macedoniæ regione, ad Axium amnem poſita.

Epheſus, pag. 18. Epheſina urbs, p. 132. quæ priùs *Arſinoe*, necnon, teſte Stephano Byzantio, Smyrna, Samorna, Trychia, Ortygia, & Ptelées, urbs Ioniæ in Aſia minori, maritima, Dianæ fano celebris, apud Cayſtri fluvii oſtium: nunc vulgò *Epheſo* ſive *Fiena*.

Epheſius, prælaudatæ Epheſi civis.

Ephraimi tribus, pag. 23. à mari occaſum verſùs, ad Jordanem fluvium verſùs ortum protenſa, tribui Manaſſe Aquilonem verſùs, tribui verò Benjamin verſùs Auſtrum contigua, præcipuam complectebatur Samariæ partem.

Ephraim urbs, pag. 596. in vulg. editione Joannis 11. verſu 54. Ephrem, civitas in regione, quæ juxta deſertum, Græcè Ephraim, in tribu Ephraim, juxta terminos tribus Benjamin.

Ephraimi mons, pag. 24. ſive montes per partem tribus Manaſſe, per tribum Ephraim, necnon per tribum Benjamin ſparſi, quorum præcipua pars tribum Benjamin à tribu Ephraim ſeparans, terminus erat regni Juda ad aquilonem, illud à regno Iſrael diſterminans.

Ephraimitæ, Iſraelitæ tribus Ephraim.

Ephron, pag. 322. civitas magna & munita ultra Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe, ad Auſtralem & Occidentalem plagam.

Epidamnus, pag. 512. vide Dyrrachium.

Epidaphne, vide Anriochia Syriæ.

Epidaurus, pag. 405. urbs Argolidis regionis, in Peloponneſo, ad ſinum Saronicum ſira, quam Scylax in Periplo inrer Troezenen & agrum Corinthiacum ponit; erat Æſculapii fano celebris; hanc nunc *Pigida* appellari reſtatur Niger, apud Sophianum *Cheroniſi*.

Epidaurij, pag. 207. hujuſce urbis incolæ.

Epiphania, pag. 410. urbs in confinio Ciliciæ & Syriæ, ad Corræum fluvium ſita, inter Anazarbum ad Boream & Alexandriam, quæ ad Iſſum, versùs Meridiem.

Epirus, pag. 213. regio ſive pars Græciæ, quæ versùs Septenrrionem à Macedoniâ Celydno fluvio ſeparatur, & Pindo monte à Theſſaliâ versùs Orienrem, mari Ionio Meridiem & Occidentem versùs: hodie vulgò *Canina*, & Albaniæ regni pars inferior.

Epirota, pag. 150. Epiri incolæ.

Epiroticum regnum, regis Epiri.

Era, pag. 112. urbs Ioniæ prope Teum & Lebedum, quæ videtur fuiſſe maritima oppidum Teium vocatur à Strabone lib. 13. pag. 443.

Erana, pag. 454. quæ etiam Fugerana, alia lectio Eugerana, Ciliciæ ad montem Amanum; quæ fuit non vici ad inſtar ſed urbis, & ejuſdem montis Amani caput.

Eretria, pag. 92. & 371. urbs Eubœæ inſulæ, quam Strabo lib. 10. pag. 308. ait appellatam fuiſſe Melanem, & Arotriam, ſita erar ad Euripum, è regione portus Atticæ, cui nomen Delphinium, quæ Eretria vetus dicta, nova Ererria ejuſdem inſulæ poſtmodum conſtructa fuit, Chalcidenſi civitati ad Auſtrum: hodie vulgò *Rocho*.

Eretrienſis, pag. 100. Eretrii pag. 89. Eretrica mulier pag. 102. aur prælaudatæ urbis cives, aut forſan Eretriæ urbis Theſſaliæ, quæ hodie *Varia*.

Erindes amnis, pag. 628. majoris Aſiæ, circa Parthiam aut Hyrcaniam.

Erioch campus, pag. 60. & ibidem Arioch. Rex erat Elicorum, cujus campus ab eo Erioch dictus; in Elymaïde, ut dictum eſt ſuprà, verbo Eliciorum.

Eriza, pag. 284. urbs minoris Aſiæ, quæ circa Cariam fuiſſe videtur.

Erymanthus amnis, pag. 270. qui & Erimanthus fluvius majoris Aſiæ, inter Drangianam regionem & Aracholiam.

Erythra, pag. 113. 231. & 385. urbs Ioniæ in Aſia minori, quæ, ut refert Srephanus Byzantius, Cnopupolis nominata fuit, in Ioniæ Cherſoneſo, è regione Chii inſulæ. Portum habebat, ut ait Strabo lib. 14. pag. 443. & quatuor inſulas ante eum, quæ Hippi (id eſt equi) vocantur; ibi priſcis temporibus nata eſt Sibylla mulier fatidica.

Erythræ, pag. 98. urbs Bœotiæ in Græcia, inter Cythæronem montem ad Auſtrum & Aſopum fluvium ſita; non longè à Plateis urbe Orientem versùs.

Erythraa, pag. 405. inſulæ Cretæ civitas, quæ ad Orientalem inſulæ plagam fuiſſe viderur.

Erythraa inſula, pag. 385. ibi ſermo non eſt de alia quàm de Erythris Ioniæ, quæ quia in peninſula, hæc ab ea potuit Eryrhræa nominari.

Erythrarum promontorium, pag. 306. quod Erythris Ioniæ vicinum, è regione Chii inſulæ.

Erythræum mare, pag. 13. idem ac mare Rubrum; idem enim dictio Græca ſignificat, de quo infrà.

Erythræi, pag. 112. & 135. Eryrhrarum Ioniæ cives.

Eſca, pag. 554. urbs felicis Arabiæ à Gallo deleta, ut Plinius refert lib. 6. cap. 28.

Eſcholis vallis, pag. 17. in vulg. editione Num. 13. verſu 25, non de valle, ſed de Torrente agitur, & Nehelelcol ibidem id eſt Torrens Botri nominatur, vallis itaque ad hunc Torrentem Botri, vallis Botri, locus erat in tribu Dan, non longè à Torrente Soree.

Eshtaol, pag. 27. in vulg. edit. Judic. 16. verſu 31. Esthaol; alibi Eſtaol, civitas primò in ſorte tribus Juda, poſtmodùm tribui Dan data, ſira in campeſtribus: hodie villa *Aſto* ad præterfluentem Torrentem Sorec, ut aſſerit Zieglerus.

Eſſa ſive *Geraſa*, pag. 378. vide Geraſa.

Eſſebona, pag. 380. eadem urbs, quæ Heſebon: vide infrà verbo Hesbonis rex.

Eſthmonis arx, pag. 551. ab Herode condita; in Peræa regione.

Etami petra, pag. 27. petra prope urbem Etam, aliàs Athar dictam, quæ primò ſortis tribus Juda, poſteà tribui Simeon data eſt; ibi Spelunca petræ Etam, de qua Judic. 15. verſu 8.

Etham, pag. 14. *qua eſt in extremis finibus ſolitudinis*; tertia manſio filiorum Iſrael inter Ægyptum & mare Rubrum; ibi hac ærate Zuem Emporium eſſe aſſerit Zieglerus.

Ethami deſertum, pag. 14. vicinum manſioni Etham, quod, ut conſtat ex Num. cap. 33. verſu 8, etiam ultra mare Rubrum extendebarur; erátque idem, quod Sur appellatur Exodi 15. verſu 22.

Etennenſes, p. 266. populi Piſidiæ in Aſia minori, qui montanam regionem ſupra Siden incolebant, Pamphyliæ vicini.

Etruria, vide Hetruria.

Evaca, pag. 205. ſpecies equitum apud Perſas.

Evaſpla flumen, pag. 183. fluvius Indiæ & circa ſuperiores, ut viderur, Indi fluminis partes.

Eubœa, pag. 96. & 171., inſula una è ſeptem majoribus maris Medirerranei inſulis, quæ ob longitudinem olim *Macris* appellata, hanc Strabo deſcribit initio libri 10. ab Occidente in Orientem protendirur; ad meridiem habet Locros; Bœotiam, & Atticam, à continente Græciæ ſeparatur freto, quod Euripus appellarur; eique continenti apud Chalcidem urbem ponte jungitur; habet ad Aquilonem Ægæum mare; fuit etiam hæc inſula Chalcis nominata: hodie vulgò Italis *Negroponte*, Gallis *Negrepont*.

Euboicum, pag. 283. talenti ſpecies, ab Eubœa ſic denominati.

Evergetæ, pag. 175. vide Arimaſpi.

Eulæus fluv. pag. 68. vide Ulaius.

Eulaus amnis, pag. 204. vide Ulaius.

Eupatoria urbs, pag. 349. & pag. 431. à Mithridate Eupatore condita, & à Pompeio magno inſtaurata, atque ab eo Magnopolis ſive Pompeiopolis nominata, urbs in Aſiæ minoris Ponto; Amiſo civitati proxima versùs occaſum.

Euphrates, pag. 9. fluvius maximus è montibus Ararat ſive Armeniæ erumpens, Cappadociam, Armeniam minorem, Syriam, & Arabiam à dextrâ, Armeniam majorem & Meſopotamiam à ſiniſtrâ alluit, Chaldæámque interſecans in Tigrim ſeſe effundit, ac nomine deperdito cum eo in Perſicum ſinum evolvitur; hodie vulgò *le Frat*.

Euromus, pag. 275. & Euromenſium urbs pag. 272. urbs Cariæ in Aſia minori, quam Strabo lib. 14. pag. 453. inter urbes maritimis urbibus vicinas enumerat.

Euromenſium oppida & Provincia, loca & territorium prælaudatæ urbis pag. 313.

Europa una trium Orbis veteris partium, quæ à Septentrione & occaſu Oceano, ab Auſtro Mediterra-

neo mari, ab Ortu mari Ægeo, Propontide, Ponto Euxino, Tanaïde fluvio lineâque ad Septentrionem directâ concluditur.

Europus urbs, pag. 263. ex Polybio lib. 5. Hiſtor. pag. 393. urbs ad Euphratem, & Parapotamiæ, ideſt regionis circa eundem fluvium, quaſi terminus versùs Aquilonem.

Eurymedon, pag. 102. fluvius Pamphyliæ, qui in Piſidia naſcens, ab Aquilone in Auſtrum fluit, ac tandem mare Pamphylium ingreditur; de eo Strabo lib. 14. pag. 459. hodie *Zacuth*; aut *Jercon*.

Euxinus Pontus, ſeu mare Ponticum, olim Axenus, id eſt Inhoſpitalis à Septentrione Tauricam Cherſoneſum, Boſphorum Cimmerium & Sarmatiam Aſianam habens; ab Ortu Colchide, à Meridie Aſiâ minori, ab Occaſu Thraciâ, Scythiâ parvâ & Daciâ circumcingitur; vulgò mare Nigrum ſeu majus, Gallicè *la Mer Noire* ſive *Mer Majoure*.

Ezion-Gaber, pag. 18. in vulg. editione, Num. 33. verſu 35. Aſion-Gaber trigeſima ſecunda manſio filiorum Iſraël in deſerto Pharan, in terra Edom, poſteà civitas & portus ac navale, ad littus maris Rubri, hæc tempore Joſephi Berenice vocabatur, tempore S. Hieronymi Eſlia, in ſinu Elanitico, non procul ab Elana villa.

F

F*Lorentinus*, pag. 499. civis urbis, cui nomen Florentia, olim Colonia & Fluentia dicta, Hetruriæ caput, ſuper Arnum fluvium, nunc vulgò *Fiorenza* & *Firenza*, Gallis *Florence*.

Forojulienſis, pag. 547. è civitate, cui nomen Forum Julii, quæ Carnorum erat ad Natiſonem fluvium & Alpium radices; vulgò *Cividad di Friuli*; in Territorio, cui nomen dedit Forojulienſi, vulgò *le Frioul*.

Forum Cornelii, pag. 489. ſive Forum Cornelium, quod poſteà Forum Syllæ nominatum fuit, urbs Æmiliæ ſeu Galliæ Togatæ, quæ ex itinerum intervallis deprehenditur eſſe eadem, quæ nunc *Imola*, in Romandiola, apud Vatrenum fluvium.

Fruſino, pag. 271. urbs Latii in Hernicis, quæ etiam Fruſinum, apud fluvium Coſam, inter Privernum & Alatrium; nunc *Fruſilone*.

Fugerana, pag. 454. vide ſuprà Erana.

Fuxenſis codex, pag. 144. ideſt Bibliothecæ Collegii Fuxenſis Toloſæ à Cardinale Fuxenſi fundati. Fuxum urbs ad Aurigeram *l'Auriege* amnem, cum comitatu cognomine, in Occitania, vulgò *Foix*.

G

G*Abala*, pag. 380. plurali num. & pag. 551. urbs Galilææ, Mediterranea, in tribu Aſer, in confiniis tribus Nephthali.

Gabala Ciliciæ, pag. 416. v. Cabala.

Gaba, pag. 181. Sogdianorum oppidum munitum; medium inter Maſſagetas & Sogdianos ſitum.

Gabaza, pag. 182. regio majoris Aſiæ; Sogdianæ pars, aut ei, ut videtur, vicina atque Maſſagetis.

Gabenorum Regio ſive

Gabiene, pag. 227. & 228. regio Aſſyriæ circa Tigrim fluvium, non longè à regione Parætacena.

Gabiniorum urbs, vide Samaria pag. 551.

Gad tribus, pag. 21. trans Jordanem, accepit pro ſorte mediam terram regni Amorrhæorum, habens ab Aquilone conterminam dimidiam Tribum Manaſſe, ab Auſtro Tribum Ruben, ab Ortu Arabiam, ab Occaſu Tribum Iſſachar, alteram dimidiam tribum Manaſſe quæ cis Jordanem, & tribum Ephraim à quibus Jordane fluvio ſejungitur.

Gadita, populi tribus Gad.

Gadamala, v. Gamarga.

Gadamarta, v. Gamarga.

Gadara, pag. 266. & 274. urbs trans Jordanem contra Tiberiadem & Scythopolim, ad Orientalem plagam, in dimidia tribu Manaſſe; non procul à tribu Gad diſſita, ſita ſupra montem, cujus radices alluit Hieron, ſive Hippodion fluvius.

Gadara, pag. 317. vide Gazara.

Gadareus, Gadarenſis, & Gadarenus, Gentilia nomina prælaudatæ urbis Gadara.

Gadarenorum regio, pag. 590. vide infrà Gergeſeni.

Gadarla, v. Gamarga.

Gades, pag. 413. inſula; olim Bæticæ regionis in Hiſpania, proxima continenti cum urbe cognomine; nunc *Cadis* vel *Caliz* dicta; ad oram Andaluſiæ.

Gadilonitis regio, pag. 424. minoris Aſiæ in Ponto Galatico; apud Strabonem lib. 12. p. 377. Γαδιλωνῖτις Gadelonitis, poſt oſtia Halys fluvii (id eſt versùs Orientem) uſque ad Saramenam.

Gaditanum fretum, pag. 408. quod & Herculeum, Iberum ſive Hiſpanum dictum; inter Bæticam ad Aquilonem & Mauritaniam Tingitanam ad Meridiem, mare Mediterraneum, Orientem versùs, ab Oceano Atlantico versùs Occaſum ſeparans: hodie Hiſpanis *Eſtrecho de Gibraltar*, Gallis *détroit de Gibraltar*.

Galaad, pag. 9. ſive Gileadis mons, qui etiam Jegar Sahadutho, qui pariter Hebraicè Galhed, & Gilhad, Joſepho Galades; Ptolemæo Hippius, à rupe Arnon versùs Septentrionem quinquaginta circiter milliaria longus, ad Libanum uſque porrigitur, qui, pro locorum varietate, varia ſortitur nomina.

Galaaditis regio, pag. 320. ſive Galaad terra, & regio Galaaditica, & Gileadis terra pag. 21. necnon Galaadina; & Galadina atque Galadena regio trans Jordanem conceſſa tribubus Ruben, Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe, Jordane ab Occaſu, & Galaad monte ab Oriente concluſa.

Galaadita, pag. 320. præfatæ regionis accolæ.

Galadenorum regina, pag. 366. Galadenæ ſive præfatæ Galaaditidis regionis.

Galata, pag. 262. Γαλάται populi regionis, quæ

Galatia, pag. 155. & 287. 312. regio Aſiæ minoris, quæ etiam Gallo-græcia & Græco-gallia dicta, à Septentrione Paphlagoniâ, ab Ortu Cappadociâ, à Meridie & Occaſu Phrygiâ magnâ concluditur: nunc vulgò *Chiancare* ex occupatis partibus Phrygiæ, Paphlagoniæ, Myſiæ ad Olympum & Cappadociæ; & aliquando ad Taurum uſque montem ejus extenſa dominatio. Vide infrà Gallo-græcia.

Galatica regio, ipſamet Galatia.

Galatis regio, pag. 266. eadem quæ Galaditis ſive Galaaditis, de qua ſuprà.

Galgala, pag. 329. urbs, de qua lib. 1. Machab. 9. verſu 2. in tribu Nephthali, in Galilæa Gentium ſive ſuperiore.

Galilæa, pag. 51. col. 2. regio terræ promiſſionis & pars Syriæ, cujus fines à Septentrione Syria ſive Phœnicia, interjacente Libano monte; à Meridie Samaria & Carmelus mons, ab Oriente Jordanis fluvius, ab Occidente mare magnum ſive Occidentale; quatuor continebat tribus, Aſer, Nephthali, Zabulon & Iſſachar.

Galilæa gentium, pag. 43. col. 2. pars præcedentis Galilææ versùs Septentrionem, quæ etiam Galilæa ſuperior appellata eſt.

Galilaa mare, pag. 592. vide verbo Genezareth aqua.
Gallia, pag. 108. regio Europæ, ſub qua comprehenduntur regiones, ab Oriente Rheno amne & Alpium parte incluſæ, ab Auſtro interno Mari Pyrenæiſque jugis, ab Occidente Oceano Gallico, ab Aquilone Britannico: vulgò *la Gaule*, ſive potiùs *les Gaules*.
Gallia Ciſalpina, pag. 387. pars Italiæ, quæ à Gallis invadentibus & incolentibus Cis Alpina, quia reſpectu civitatis Romæ intra Alpes, id eſt Alpibus montibus ad Ortum, quæ etiam,
Gallia Circumpadana, pag. 483. ipſamet Gallia Ciſalpina, quæ ita dicta eſt, quia circa Padum fluvium ſita, & bipartita in eam, quæ ultra Padum, quæque Tranſpadana; atque in eam, quæ intra Padum, id eſt Pado ad Meridiem, quæ Ciſpadana fuit appellata.
Gallia Comata, pag. 498. eadem eſt cum Tranſalpina Gallia, vide ſuprà verbo Gallia.
Gallia Togata, pag. 498. eadem, quæ ſuprà Gallia Ciſalpina.
Gallia Narbonenſis, pag. 498. ſive Provincia Narbonenſis Galliæ; complectebatur Occitaniam & Provinciam Arelatenſem, ſeu potiùs Gallo-Provinciæ partem maritimam.
Gallicus ſinus, pag. 408. pars Mediterranei maris Galliis expoſita, quæ nunc vulgò *Golphe de Lyon* appellatur, cum mari Maſſiliæ, ac mari Gallo-Provinciæ.
Gallo-græcia, pag. 256. Galatia, de qua ſuprà, quam Galli in tres populos Trocmos, Tectoſagos, & Toliſtobogios, diviſi occupavere; atque totam Aſiam minorem ſibi tributariam fecere, Trocmi Helleſponti ora, Toliſtobogii Æolidem & Ioniam, Tectoſagi Aſiam mediterraneam ad Taurum uſque montem.
Gallo-græci, pag. 284. ipſi, qui ſuprà Galatæ.
Gamala, urbs cum arce munitiſſima, ſuper montem ſita, qui Cameli ſpeciem referebat, unde nomen urbs Gamala (id eſt Camelum) accepit; in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem; intra mare Galilææ & Arabiam.
Gamaliticus ager, pag. 614. regio circa prælaudatam Gamala urbem, in qua plurimi erant vici.
Gamarga, pag. 227. ſive Gadamala, Gadarla, & Gadamarta. Parva regio Mediæ versùs occaſum, forſan Ptolemæi Marciana, aut Margaſi populi.
Gambrium, pag. 129. oppidum Ioniæ in Aſia minori, quod Stephanus Byzantius Gambreium vocat.
Gamorrum, pag. 7. v. Gomorrha.
Gandaridæ, pag. 190. qui Gangaridæ pag. 188. populi Indiæ extra Gangem, aliis circa eundem fluvium. Ptolemæus illos ad óſtia, Diodorus & Curtius ad Indi & Gangis fontes collocant.
Ganges fluvius, pag. 173. Indiæ maximus, ab Aquilone in Auſtrum decurrens, priùs Chliarus dictus, Indiam totam in eam, quæ citra Gangem, & eam quæ ultra Gangem dividit.
Garamantes, pag. 552. Libyæ populi.
Garamantides undæ, pag. 466. his verbis mare Mediterraneum Libyæ vicinum intelligitur.
Gargaza, v. Gorgaza.
Gariſim mons, pag. 10. mons Samariæ altiſſimus, in tribu Ephraim, prope urbem Sichar Auſtrum versùs, in eo
Garizimitanum templum, pag. 309. ſive Garizitanum Hieroſolymitano Templo ſimillimum, in præfato monte Garizimo.
Gathum, pag. 29. in vulg. editione 1. Reg. cap. 21. verſu 10. Geth urbs olim Regia, in qua Gigantes habitavere, una ex quinque Satrapiis Philiſtinorum, in diſtrictu tribus Dan, non longè à mari; ætate S. Hieronymi Diocæſarea vocabatur; aliàs Anthedon & Agrippias dicta, nunc *Zaph* ſive *Tbelim* ipſa quoque olim Gitta dicta vide p. 55.
Gathum-Chepheri, pag. 43. col. 2. in vulg. editione 4. Reg. cap. 14. verſu 25. legitur *Geth qua eſt in Opher* S. Hieronymo Gethopher, & Geth-Epher in tribu Zabulon, videtúrque non diverſa ab Epher, neque ab Opher.
Gaugamela, pag. 64. plurali numero, quod Cameli domum ſignificat, vicus ignobilis in Aturiâ Perſidis regione, ut aſſerit Strabo initio libri 16. ad Bumelum fluvium ſitus, ubi Darius victus Imperium amiſit, 100. circiter ſtadiis ab Arbelis civitate, cui, utpote loco nobiliori, aſſignata eſt à Macedonibus hæc celebris Alexandri victoria.
Gaulana urbs, pag. 380. quæ in ſacra Scriptura Gaulon dicta, nec non Golan, civitas in Baſan ſeu Baſanitide regione, in dimidia tribu Manaſſe trans Jordanem, quæ facta fuit confugii & Levitis data.
Gaulanitis, pag. 380. & Gaulonitica regio pag. 569. regio circa prælaudatam Gaulanam urbem.
Gaulanites, pag. 578. Gaulanæ civis.
Gaza, pag. 177. urbs Sogdianorum aut circa Sogdianam.
Gaza, pag. 23. civitas una ex quinque Satrapiis Philiſtinorum, quæ ceſſit ſorti tribus Juda, quæ etiam Gazara, & Gazera, Gazer, Gazaris Hebræis; Aza dicta apud Syros, ut notat Stephanus Byzantius, qui eam Phœnices, poſtmodo ſua ætate Palæſtinæ urbem dicit, vocatam quoque fuiſſe Ione, & Minoe, ſeptem ſtadiis à Mari diſtans, quæ ab Alexandro diruta, nova in vicino loco Gaza conſtructa eſt tempore Machabæorum; ultima urbium erat versùs Ægyptum: hodie etiam florens ac vulgò *Gaza* ſive *Gazara*.
Gaza vetus, pag. 233. locus Gazæ vicinus, ubi Gaza, quæ ab Alexandro diruta.
Gazæus, Gazenſis, pag. 161. Gazæ urbis gentile nomen.
Gazara, pag. 317. ſive Gadara, & Gazera, pag. 328. in vulgata editione I. Machab. 4. verſu 8. Gezeron, ipſa eſt Gazer, quæ etiam Gaſer, & Gezer, civitas olim Regia, in tribu Ephraim & Levitis data, non longe à confiniis tribus Benjamin.
Gaziurſa, pag. 408. ipſa eſt Strabonis lib. 12. p. 378. Gaziura, antiqua Regia ſua ætate deſtructa, in Cappadocia ad Irim fluvium, Comanis ad Aquilonem, & ubi Iris ſe in Ortum inflectit.
Geba, pag. 36. col. 1. in vulg. edit. 2. Paralip. 16. verſu 6. legitur *Gabaa*, civitas tribus Benjamin, quæ etiam ob natales Saülis dicta eſt. 1. Reg. 11. verſu 4. Gabaa Saülis, ejus Regia effecta, quæ & Gabaa Benjamin, priùs confugii & Levitis data.
Gedara, pag. 646. Gedera, ipſa eſt, teſte S. Hieronymo, Gader, civitas olim Regia, quæ poſtmodum tribui Juda aſſignata fuit.
Gedor, pag. 347. aliàs Cedron, vide ſuprà hoc verbo.
Gedroſia, pag. 200. Indiæ Regio, ab Occidente Carmaniâ, ab Aquilone Drangianâ & Arachoſiâ, ab Oriente Indo fluvio & altera Indiæ parte, à Meridie Mari Indico concluſa: ubi nunc regiones Perſarum *Circan* & *Macran*.
Geduſanus ager, pag. 384. in Aſia minori.
Gela, pag. 59. & 121. urbs Siciliæ inſulæ ad Gelæ fluvii oſtia, à quo ſuum nomen deſumpſit; nunc hodie

INDEX GEOGRAPHICUS.

Terranova vocatur, quod nomen eidem indidit fluvio in ora inſulæ Auſtrali Africæ oppoſita, in valle Notienſi *di Noto*.

Geloi, pag. 160. ejuſdem urbis incolæ.

Geman, pag. 631. aliàs Nain, vicus Samariæ in campo magno ſitus, in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, qui Naïs & Ginaïs vocatur, de quo Adrichomius in eadem tribu numero 45.

Geneſareth aqua, pag. 342. & Genezareth lacus, dictus etiam ſtagnum Genezar, ſive etiam mare, necnon mare Tiberiadis, ſitum autem eſt interfluente fluvio Jordane inter dimidiam tribum Manaſſe quæ trans Jordanem ab Ortu, partem tribus Nephthali versùs Aquilonem, tribum Zabulon ad Occidentem, & partem tribus Iſſachar ad Auſtrum; hodie vulgò *Tabaria*, vocabatur etiam mare Galilææ.

Geneſareth terra, pag. 591. quæ etiam terra Geneſar, regio in tribu Nephthali, circa ejuſdem tribus urbem Cenereth, ſive Ceneroth.

Gentium Rex Tidal, pag. 6. vel; ut vulg. editio Gen. 14. verſu 1. Thadal; ideò Gentium regem appellatum dicunt interpretes, quia regnum ejus ex pluribus collectis Gentibus conſtabat, ſed ubinam fuerit regnum illud non exprimunt, veroſimile eſt fuiſſe Regem regionum Occidentis; quarum populi paſſim Gentes ſunt appellati.

Gephrus, pag. 266. Cœleſyriæ oppidum.

Geraſtus, pag. 131. Eubœæ inſulæ portus, locus, quem vicum vocat Stephanus Byzantius, cum promontorio totius inſulæ Auſtraliori; ubi celeberrimum erat Neptuni fanum.

Gerarum, pag. 7. in vulg. edit. Gen. 20. verſu 1. in Geraris, Gerara urbs olim Regia, inter ſolitudines Cades & Sur, terminus Chananæorum versùs Auſtralem plagam, cujus vicina regio Geraritica dicta, proximus torrens Gerara nuncupatus, ſicut & vallis: intra tribum poſteà Simeonis.

Geraſa aliàs Eſſa, pag. 378. quæ & Geraza, quæ Joſepho Geraſis & Gergeſa, S. Hieronymo Gargaſi. urbs in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem, mari Galilææ ad Ortum proxima.

Geraſeni, pag. 383. ejuſdem urbis aut vicinæ regionis incolæ.

Gergeſeni ſeu Gadareni, pag. 590. Gerſeſarum & Gadararum urbium Vicinarum territorii (quod paſſim Gergeſenum & Gadarenum dictum eſt) incolæ; Gergeſa eadem, quæ ſuprà Geraſa.

Gergitha, pag. 129. & Gergithus pag. 286. oppidum munitum Myſiæ in Aſia minori, ad Idam montem, in agro Lampſaceno; eſt alia Gergitha urbs Æolidis prope Lariſſam.

Gergitha, pag. 90. ejuſdem urbis incolæ.

Germani, pag. 457. Germaniæ populi, quæ regio Europæ ampliſſima; quæque pro limitibus ab Occaſu Rhenum amnem habet, ad Aquilonem Oceanum & Suevicum mare, ab Ortu Viſtulam fluvium, à Meridie Alpes Rhæticas, Carnicas & Julias; regiones finitimas ab Occaſu Galliam, ab Ortu Poloniam & Hungariam; Italiam ab Auſtro: nunc vulgò Gallis *l'Alemagne*.

Gerra, pag. 263. Caſtellum ſive oppidum Syriæ, ad Alſadamum montem.

Gerreni, pag. 323. lib. 2. Machab. cap. 13. verſu 24. incolæ urbis Gerra, quæ etiam Gerrha, Gerrhum & Gera, Ægypti inferioris maritima, ad confinia Palæſtinæ, à Peluſio (ut ait Sozomenus) plus minùs quinquaginta ſtadiis diſtans, in Caſſioride regione, apud paludem Sirbonidem: hodie vulgò *Maſeli*.

Gerrus mons ibidem, prope urbem Gerra, quem Ægypti versùs Palæſtinam terminum conſtituit Ptolemæus.

Gerzita populi, pag. 29. in vulg. editione primi Regum cap. 27. verſu 8. de Gerzi, regio, quæ videtur fuiſſe Idumææ, ſicut & Geſſuri, de qua ibidem.

Geshurita, pag. 21. Rex Geshur, & pag. 28. in vulg. editione 1. Regum cap. 27. verſu 8. Geſſuri; aſſerunt aliqui pagum fuiſſe Idumææ.

Geta, pag. 245. ſive Daci p. 509. Vide ſuprà verbo Daci.

Geticum bellum, quod adversùs Getas.

Gethſemane, pag. 600. in vulg. edit. Matth. 26. v. 36. Gethſemani, villa urbi Hieroſolymæ vicina versùs Orientem, ad radices montis Olivarum.

Gezeris Rex, pag. 23. in vulg. editione Joſue 16. verſu 33. Rex Gazer eadem quæ.

Gezerus civitas tribus Ephraimiticæ, pag. 32. eſt ipſamet urbs Gazara, de qua ſuprà.

Gibbethon, pag. 35. col. 2. & pag. 37. col. 2. in vulg. editione 3. Reg. cap. 20. verſu 27. *Gebbethon quæ eſt urbs Philiſtinorum*, quæ etiam Gabathon, civitas tribus Dan, Levitis data, ſed poſteà à Philiſtæis occupata.

Gibeon, pag. 23. in vulg. editione Joſue 10. verſu 12. Gabaon, civitas quondam Regia, Hevæorum metropolis, cujus cives ultrò ſe dederunt Iſraëlitis, ſorte data tribui Benjamin, poſteà facta confugii & Levitis data, quinquaginta circiter ſtadiis ab Jeruſalem, in monte Silo ſita, ut aſſerit Brocardus, hodie *Garaandavid*.

Gibeonita, pag. 23. in vulg. editione Joſue 10. v. 1. Gabaonitæ, prælaudatæ urbis cives.

Gibeon, pag. 33. in vulg. editione 3. Reg. 3. verſu 4. Gabaon, non alia urbs à præcedenti.

Gibeonis aquæ, pag. 72. in vulg. editione Jerem. 41. verſu 12. ad aquas multas, quæ ſunt in Gabaon, idem locus qui ſuprà.

Gichonis aquæ alveus, pag. 55. in vulg. editione 2. Paralip. 32. verſu 30. fons aquarum Gihon, Gihon mons erat urbi Jeruſalem vicinus versùs Occidentem, unde fons ad urbem defluebat: de eo adhuc pag. 32.

Gizarium, pag. 422. munitio ſive præſidium Cœleſyriæ infra Libanum montem, ab Ituræis ſive Arabibus occupatum.

Gilboa mons, pag. 29. in vulg. editione 1. Reg. 31. verſu 1. Gelboe, mons ſive montes in tribu Iſſachar, ab Occidente à Jezrael uſque ad Jordanem per undecim leucas protenſi.

Gileadis mons, pag. 9. vide Galaad.

Gileadis terra, pag. 21. Gilead ſive Peræa, pag. 51. col. 2. vide Galaaditis.

Gileadita idem, qui ſuprà Galaadita.

Gilgal, pag. 23. in vulg. editione Joſue 4. verſu 19. & cap. 5. verſu 9. *Galgala* plurali numero, *contra Orientalem plagam urbis Jericho*; civitas inſignis in tribu Benjamin, à Jordane quinquaginta ſtadiis, à Jericho decem Aquilonem versùs diſſita; pluribus caſtrametationibus clara.

Gindes amnis, pag. 628. *qui Dahas Arioſque diſterminat*, in Aſia & finibus Margianæ Regionis & Ariæ.

Giſcala, pag. 647. oppidum Galilææ gentium ſive ſuperioris in tribu Aſer, non longè à finibus tribus Nephthali.

Gitta, pag. 515. caſtellum Idumææ: apud Joſephum lib. 1. Belli cap. 13. pag. 738. γιθᾶ.

Gittai, pag. 27. in vulgata editione 1. Regum cap. 5.

verſu 8. Gethæi, incolæ urbis Geth; vide ſupra Gathum.

Glauca Mycales, pag. 114. urbs Ioniæ in Aſia minori; ſic ob Mycales urbis vicinitatem cognominata; collocatur inter Epheſum urbem & Mæandrum fluvium.

Glaucanica ſive Glauſæ, pag. 188. Indica Gens, Regno Pori (versùs Ortum ut videtur) vicina.

Gnidus, pag. 462. vide Cnidus.

Gnoſus, pag. 405. v. Cnoſſus.

Golgotha, v. Calvariæ locus.

Gomorrha, pag. 5. quæ Gamorrum pag. 7. una ex quinque civitatibus Pentapoleos, in terra Chanaan, igne de cœlo deſcendente conſumpta, ubi nunc Aſphaltites lacus ad occaſum, urbi Seboim propinquior, hanc Nubienſis parte 5. Clim. 3. *Amur* appellat & *Ghamuram.*

Gona, pag. 247. locus Theſſaliæ à cujus incolatu, dum puer erat, Antigonus Gonata eſt agnominatus; Gonnum ponunt Geographi inter Olympum montem & Penæum fluvium, an idem locus, incertum eſt; potiùs Gonni urbs Perrhæbiæ, quæ ab Æolibus; Gona & τὰ Gonata appellatur; & civis Gonatas, ut aſſerit Stephanus Byzantius.

Gophna, pag. 492. urbs, quæ & Guphna dicta, in tribu Ephraim, una ex undecim Toparchiis & inter ipſas ordine ſecunda.

Gordium, pag. 154. & 285. urbs, quæ etiam Gordus dicta, in Phrygia majori ad Sangarium fluvium. Strabo lib. 12. pag. 391. dicit jam ſua ætate urbis ſpeciem amiſiſſe, & in vicum redactam eſſe.

Gordyene regio, pag. 404. aliàs Corduene, p. 420. & Gordena pag. 416. Regio, quæ pars majoris Armeniæ, Meſopotamiæ proxima, eique ad Septentrionem circa fontes Tigris fluvii; hodie *Curdi.*

Gordyæi montes, pag. 164. in Gordyene regione, qui etiam Gordyeni dicti: Thevetus illos Gibel-Noe, ideſt montes Noe vocat, quo poſito, montes eſſent Ararat ſive Armeniæ ſuper quos diluvio elapſo requievit Arca Noe: à quibuſdam mons *Lubar* vocantur. P. Gyllius *Nimbarum* nominat, incolæ *Veriphut.*

Gorgaza urbs, quæ etiam Gargaza, p. 236. circa Mæotidem Paludem, in Taurica, ut videtur, Cherſoneſo.

Gorneas caſtellum, pag. 630. videtur fuiſſe circa Armeniam & Iberiam.

Gortynius, pag. 141. urbis Gortynes in Creta inſula civis, quæ priùs Lariſſa, deinde Cromnia, denique Gortyne dicta, ad Lethæum præterfluentem fluvium ſita, hodie adhuc *Gortyn.*

Goshenis regio, pag. 11. in vulgata editione Geneſ. 47. verſu 1. terra Geſſen. legitur apud ſeptuaginta interpretes Geneſ. 46. verſu 28. pro Geſſen, urbs Heroum; Regio itaque inferioris Ægypti in qua urbs Heroum, fluvio Nilo ad Orientem, ipſa eſt, quæ Pſal. 104. terra Cham nominatur, & Judith 1. v. 9. terra Jeſſe.

Goshenis terra, pag. 23. in vulg. edit. Joſue cap. 10. verſu 41. terra Goſen, regio circa civitatem Gozen, quæ erat in ſorte tribus Juda.

Græci, populi regionis quæ

Græcia, pag. 5. celeberrima Europæ regio, quæ olim ab incolis vernaculo nomine Hellas appellata eſt, Macedoniam, Epirum, Theſſaliam, Achaiam (quæ Græcia propriè dicta) Peloponneſum & vicinas circum inſulas continens, terminis includitur ab Ortu Ægæo mari, à Meridie Cretico, ab Occaſu Ionio, à Septentrione Scardicis jugis, ab Illyriis & Moeſis ſeparatur, Srrimoneque amne à Thracibus, nunc vulgò Turcis quibus paret *Romeli.*

Magna Græcia, pag. 107. regio Italiæ inter Brutios & Salentinos; ſic dicta, quòd ejus civitates plurimæ eæque celebriores fuerint olim Græcorum coloniæ.

Granicus fluvius, pag. 390. fluvius Troadis, qui ad radices montes Ida naſcens, ab Auſtro in Aquilonem currit & Propontidem ingreditur, inter Lampſacum ad Occaſum, & Cyzicum ad Ortum; hodie adhuc *Granico*, pag. 152. dicitur Phrygiæ amnis; utpote in Phrygiæ confinibus.

Grinium, pag. 129. apud Strabonem libro 13. pag. 427. & 428. Γρύνιον Grynium urbs Æolidis in Aſia minori, quadraginta ſtadiis à Myrina urbe diſtans.

Grynium, pag. 122. Phrygiæ magnæ Caſtrum, quod aliqui collocant in Troade, & diverſum proinde à præcedenti faciunt.

Gudgoda, vide Hor-hagidgad.

Guræi, pag. 184. populi Indiæ Aſſacenis vicini.

Guræus fluvius, pag, 184. in Guræorum regione.

Guris aſcenſus, pag. 40. in vulgata editione quarti Regum 9. verſu 27. *in Aſcenſu Gaver, qui eſt juxta Jeblaam*, urbs quæ & Gaï, atque à pluribus Gaber dicta, in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem.

Gyarus inſula, pag. 451. & 547. ſteriliſſima in Ægæo mari ſita, una è Cycladibus vicina Andro inſulæ & Caryſto: hodie *Stenoſa.*

Gyndes amnis, pag. 78. Aſſyriæ qui, ut ait Herodotus lib. 1. cap. 189. in Manrienis ortus montibus, per Dardaneos (aliàs Darneos) in Tigrim alterum amnem fluit; quem Cyrus in trecentos & ſexaginta rivos deduxit, ut ita tenuis adeò effectus, ut in poſterum facilè vel à mulieribus tranſiri poſſet ne genua quidem tingentibus.

Gythium, pag. 262. locus Laconicæ, quem Scylax in Periplo dicit eſſe portu & navali notum, à Tito-Livio lib. 35. Gytheum dictum, Strabo lib. 8. pag. 251. dicit fuiſſe Spartæ urbis portum, ſitus erat in intimo receſſu ſinus Laconici, non longè ab oſtiis Eurotæ fluvii; Occidentem hiemalem versùs; hodie *Paleopoli.*

H

H*Adadrimmon* in convalle Megidduntis, in vulg. editione Zachar. capite 12. verſu 11. *Planctus Adradremmon in campo Mageddon* urbs in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, inter urbes Jezraëlem & Mageddo, quam hodie Maximianopolim appellari dicit Adrichomius.

Hadaſa, pag. 328. in vulg. edit. I. Machab. v. 45. Adazer, civitas vel locus, qui etiam Adarſa, in tribu Ephraim.

Hadriaticum mare, pag. 173. vide ſuprà verbo Adria.

Haium, pag. 6. in vulg. edit. Geneſ. 13. v. 3. Hai civitas Regia ad Orientem Bethel, quam Joſue ſuccendit & tumulum ſempiternum fecit, erat in tribu Benjamin, eadem eſt ac Aiath, Joſepho Ada & Aina; S. Hieronymo Agai.

Haliartus, pag. 299. urbs Bœotiæ ad Copaïdem lacum versùs Meridiem, quæ etiam Aliartus dicta excisa, cui ſucceſſit locus, ut ferunt, *Niocaſtro* dictus.

Halicarnaſſus, pag. 93. urbs Doridis regionis Cariæ in Aſia minori, maritima & inter Ceraunicum ſinum & Iſſicum, in peninſula maris Ægæi quondam Principum Cariæ regia: Zephyria dicta, deinde Thurium, demùm à recentioribus dicta Caſtellum S. Petri.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Halicarnaſſaus, pag. 57. & Halicarnaſſenſis pag. 25. urbis prælaudatæ civis.

Haliſarnia, pag. 128. apud Stephanum Byzantium Aliſarna, apud Xenoph. lib. 7. exped. Cyri Eliſarne, apud Plinium lib. 5. cap. 30. Haliſerne; eſtque urbs Troadis.

Halus, pag. 613. Parthicum oppidum.

Halys fluvius, pag. 58. minoris Aſiæ, qui ut ex Herodoto Strabo refert lib. 12. pag. 374. à meridie in Septentrionem labitur inter Syros (Aſiæ, versùs ortum) & Paphlagones; (versùs occaſum) in mare Euxinum exit, pag. 76. *Halys fluvius; qui Medorum & Lydorum ditionem diſterminabat*; hinc non inferas alterum Halym Lydiæ, ſicut nec Mediæ, ſed utriuſque gentis ditionis fines à prælaudato Haly præſcribi.

Hama, pag. 557. vide ſuprà Emeſa.

Hamatha, pag. 31. & 43. col. 2. in vulg. editione primi Paralip. 13. verſu 5. Emath regio, quæ terminus erat Septentrionalis terræ promiſſionis unde ſæpiùs in Scripturis, ab introitu Emath uſque ad torrentem Ægypti; hujus regionis pars, quæ ad Aquilonem Emath Suba appellabatur, erátque Syriæ ſive Cœleſyriæ & Arabiæ pars; pars Auſtralis regionis Emath in tribu Nephthali Emath Judæ vocabatur, necnon Amathites regio, circa civitatem Emath.

Hamatha, pag. 55. vide Ituræa.

Hamaxitus, pag. 129. urbs Troadis maritima, de qua Scylax in Periplo, neutro genere Amaxitum, dicitur & Amaxitus apud Plinium lib. 5. cap. 30. *Troadis primus locus Amaxitus dein Cebrenia*: vicina regio à Strabone lib. 10. pag. 326. Amaxitia dicitur, & prope Sminthium.

Hammonis Jovis Oraculum, apud locum Meſogaba dictum pag. 162. vide ſuprà verbo Ammonis.

Hammonii, pag. 207. v. Ammonii.

Hanovienſis, pag. 485. civis Hanoviæ vulgò *Hanaw* oppidi Germaniæ, in Franconiâ, ad Kintium fluvium, ſeſe paulò pòſt in Mœnum exonerantem.

Harada, pag. 18. in vulg. edit. Num. cap. 33. v. 24. Arada, vigeſima prima Iſraëlitarum manſio in deſerto, apud ſeptuaginta interpretes Charadath; erat inter montem *Sepher* & *Maceloth*.

Haram, pag. 51. col. 2. in vulg. editione 1. Paralip. cap. 5. v. 26. legitur *Ara*, una ex urbibus Medorum; S. Hieronymus putat eſſe Rages; alii eſſe Haran ſeu Charan; vide ſuprà Carræ.

Harmatelia urbs Brachmanum pag. 196. in India non longè, ut videtur, ab Indi fluvii oſtiis, quæ ibidem.

Harmateliorum urbs.

Harmene, pag. 127. Sinopes portus, ad Pontum Euxinum ſtadiis quadraginta ab ipſa Sinope verſùs occaſum, ut docet Arrianus in Periplo Euxini Ponti; vicus appellatur à Strabone lib. 12. pag. 376. & 50 ſtadiis à Sinope diſſitum dicit; in noſtris notis ad Stephanum Byzantium probamus apud ipſum Almenem & Harmenem unicum eſſe locum: in Paphlagoniâ.

Harmozia, pag. 202. ſive Armuzia, urbs Carmaniæ maritima ad ſinum Perſicum, in inſula 12 tantùm milliaribus à continenti diſtans, olim celebre emporium, nunc vulgò *Ormuz* ſui regni cognominis caput, ſed penè exciſa.

Harpagium, pag. 115. locus Propontidis maritimus, inter Priapum ad occaſum & Cyzicum ad ortum, non longè à Granici fluvii oſtiis verſùs Occidentem.

Harpaſſes, pag. 284. fluvius Cariæ in Aſia minori, qui in Mæandrum illabitur, priùs Daphnus appellatus, Etymologus dicit Harpaſum à pernicitate dictum, quòd præternatantes abripiat; apud eum fluvium Harpaſa ab eo dicta civitas.

Haſhmona, pag. 18. in vulg. editione Num. 33. v. 30. Heſmona, apud ſeptuaginta interpretes Selmona, vigeſima ſexta manſio filiorum Iſrael in deſerto Sinaï, quæ S. Hieronymo Aſmona & Aſemona, inter Methca & Moſeroth.

Hava, pag. 59. in vulg. edit. 4. Reg. 17. verſu 24. Avah, in ſeptuag. interpret. *αἰὰ*. regio aut locus Chaldææ, quem ad Tigris oſtium in ſinum Perſicum effluentis collocant aliqui.

Havilah, pag. 5. in vulg. editione Geneſ. 2. v. 11. Hevilath terra *ubi naſcitur aurum*, hanc Colchidem eſſe arbitrantur aliqui, ubi fluvius Phaſis forſan Phiſon; & fabula velleris aurei Argonautarum ab auro ibidem naſcente originem ſumpſit.

Havoh-Jaïr, pag. 21. in vulg. editione Num. 32. verſu 41. Havoth-Jaïr id eſt villæ Jaïr, vici erant terræ Galaad ſive Galaaditidis; hanc eſſe regionem Chenath dicit Zieglerus, Chenath ſeu Chanath urbs pariter Galaaditidis erat. hi vici erant numero triginta.

Hazeroth, pag. 17. in vulg. editione Num. 33. verſu 17. Haſeroth. & Deuter. 1. verſu apud Septuag. interpret. *αὐλὼν*. in vulg. edit. & *Haſeroth ubi auri eſt plurimum* in ſeptuag. Auloh & Aurifodinas; hanc etiam Eſerimoth vocat Adrichomius. fuit decima-quarta manſio filiorum Iſrael in deſerto Pharan, inter ſepulchra concupiſcentiæ & Rethma.

Hazor, pag. 25. in vulg. edit. Judic. 4. verſu 2. Aſor civitas Regia, quæ antiquitùs inter omnia regna principatum tenebat, Chananæorum metropolis munitiſſima, in campo ſita, in tribu poſteà Nephthali, non longè à terminis tribus Aſer; hodie vulgò *Antiopia*.

Hebræorum terra pag. 8. eadem, quæ ſuprà Cananæa ſive Canaan terra.

Hebron, pag. 6. & 29. quæ etiam Arbe, & Cariath Arbe & Mambre & Chebron, civitas antiquiſſima ſeptem annis ante Tanaïm Ægypti condita, ſub Chananæis urbs regia, poſteà in tribu Juda, facta confugii & Levitis data, totius tribus maxima, per ſeptem annos regis David Regia: hodie vulgò ab incolis *Chalil*.

Hebrona, pag. 18. trigeſima prima manſio filiorum Iſrael in deſerto, non longè à mari Rubro, inter Jetebatha & Aſiongaber.

Hebrus, pag. 94. Thraciæ fluvius, qui ex Orbelo monte naſcens mox verſùs Boream, deinde in ortum uſque Hadrianopolim decurrit, hinc in Auſtrum defluens ac Trajanopolim præterlabens, mare Ægæum ingreditur: hodie vulgò *Mariza*.

Hecatompylus, pag. 173. urbs Parthyenæ regionis, Parthiæ & Perſidi Orientaliorem aſſerit Stephanus Byzantius.

Heliopolis, pag. 161. civitas Ægypti, quæ & Thebæ ac Bethſemes apud Babylonem, in Ægypto inferiori, inter Nilum fluvium & Arabiam, ab Arabibus nunc *Babalbeth* appellatur.

Heliopolitani, pag. 10. qui & Onii dicti, ejuſdem civitatis accolæ.

Heliopolitica præfectura; pag. 323. circa præfatam Heliopolim, aliàs Heliopolites nomus.

Heliopolis Syriæ, pag. 421. quam quidam in Cœleſyria collocant, alii in Phœnicia, ſita erat ad Libanum montem: hodie vulgò *Balbec*.

Helleſpontus, pag. 220. fretum inter Europam & Aſiam habens Thraciam ad occaſum & Aſiæ regionem

cogno-

cognominem ad ortum ; Propontidem ad Aquilonem & mare Ægæum ad meridiem : hodie vulgò fretum *de Gallipoli*, à quibuſdam Brachium S. Georgii ob hujuſce Sancti ibi conditum fanum ; ab aliis Dardanellarum oſtium.

Helleſpontus, pag. 58. regio Aſiæ minoris, ac Myſiæ pars, Helleſponto mari expoſita.

Helleſponti, p. 131. meliùs Helleſpontii, prædictæ regionis incolæ.

Hemiolius, pag. 263. & 264. agnomen, quod totum cum dimidia ſui parte, ſignificat, & ad Geographiam nullatenus pertinet.

Heniochi, pag. 386. populi ad Pontum Euxinum ſiti, quibus ille eſt ad Meridiem, Caucaſus mons ad Aquilonem, Achæi Aſiani ad occaſum, Coraxi ad ortum.

Hephæſtia, pag. 276. urbs, ut legenti Polyb. in legat. excerpt. pag. 799. conſtabit, loquitur hic de urbe Thraciæ, ſicut & de ejuſdem regionis Thaſo.

Hephravin, pag. 35. col. 1. in vùlg. edit. 2. Paralip. 13. verſu 19. Ephron, civitas in tribu Ephraim; illam à civitate Ephraim diſtinguendi aut cum ea confundendi nulla ratio.

Heptaſtadium, pag. 248. Iſthmus, qui Pharum inſulam cum Rhacoti ſuburbio Alexandriæ Ægyptiæ conjungens; jam Pharum efficiebat peninſulam.

Heraclea in Ponto, pag. 142. ſive Pontica pag. 240. urbs olim Mariandynorum ; hæc Ponti pars fuit poſtmodum Bithyniæ juncta, ſita erat ad Pontum Euxinum, ad oſtia Lyci fluvii, ut ait Scylax in Periplo ; hodie vulgò *Penderachi*.

Heracleotis regio, pag. 127. ejuſdem urbis territorium etiam pag. 110.

Heracleotes, pag. 145. Heracleenſis pag. 142. gentilia civium hujuſce urbis nomina.

Heraclea, pag. 302. urbs Macedoniæ in Pieria ad Olympi montis radices, maritima, ad ſinum Thermaicum & Baphyri fluvii oſtia.

Heracleum, pag. 119. Herculis fanum, in Chalcedonenſium territorio.

Heracleum, pag. 237. fanum Herculis circa Caunum Cariæ urbem, in Lycia aut ejus confinibus.

Herculis columnæ, pag. 57. montes quorum unus in Hiſpaniæ Bætica cui nomen Calpe, alter in Africæ Mauritaniâ cui nomen Alybe vel Abyle, inter quos fretum eſt Gaditanum. Hiſpani nihilominùs duas columnas in Gaditana inſula oſtentant, quas appellant *Torres de Ercole*.

Herefordienſis in præfat. Herefordiæ urbis majoris Britanniæ Epiſcopalis, quæ ſui Comitatus caput in Valliæ meridionalis confinio verſûs Orientem, ad Vagam *Wye* fluvium vulgò *Hereford*.

Hermi campi, pag. 132. in Aſiæ minoris Æolide regione prope Cumas urbem, ut refert Stephanus Byzantius.

Hermion, pag. 405. urbs Argiæ ſive Argolidis in Peloponneſo, in qua Terræ celebre fanum, maritima, in ſinu Argolico, qui ab ea Hermionicus appellabatur, hodie vulgò *Maria*.

Hermionica purpura, pag. 168. & 101. ex Hermione urbe.

Hermon mons, pag. 21. qui Shenir, & Sirion ac Sion dictus. Mons à Libano ad montes Galaad protenſus, quique Sarion, & Sanir appellatus, in dimidia tribu Manaſſe ipſam ab Arabia ſeparans ; fuerat olim pars regni Og regis Baſan.

Herodium, pag. 553. & Herodion pag. 570. Caſtellum conſtructum ab Herode in tribu Juda 60 ſtadiis ab urbe Hieroſolyma verſûs Arabiam, id eſt inter Hieroſolymam & mare mortuum, in colle ſitum, eráque una ex Toparchiis.

Heroum urbs, pag. 162. & 549. quæ etiam Heropolis, priùs teſte Stephano Byzantio Hæmus appellata, in inferiori Ægypto prope ſinus Arabici intimum receſſum ; de qua Ptolomæus lib. 4. Geogr. cap. 5. p. 106.

Heſbonis rex, pag. 20. in vulg. editione Deuter. 2. verſu 24. Heſebon, eadem quoque, quæ Eſſebona pag. 380. civitas Sehon regis Amorrhæorum regia, quæ poſteà in terminis tribus Ruben (cui illam utpote à filiis Ruben reædificatam aſſignat Adrichomius) & tribus Gad, ad quam pertinuiſſe conſtat ex Joſue cap. 21. verſu 37; ætate S. Hieronymi vocabatur Esbus.

Heſperidum Horti, pag. 61. regio Cyrenaïcæ ; Pentapoli regioni vicina verſûs meridiem ; cui quoque Syrtis major proxima verſûs occaſum, à Berenice urbe, quæ Heſperides dicebatur, forſitan ita nominata.

Heſperitæ, pag. 215. incolæ urbis Berenices Libyæ quæ Heſperides dicta.

Heſperidæ inſulæ; pag. 109. aut hoc verbo inſulæ Cyrenaïcæ regioni adjacentes intelligendæ, aut inſulæ Occidentalis ſive Atlantici Oceani, ſed quænam ex eis fuerint certò aſſignare hactenus non potuere ſcriptores.

Heſſebonitis regio, pag. 289. circa urbem Eſſebonam ſeu Heſbonem, de qua paulò ſuprà.

Hetruria, pag. 267. ſive Etruria, olim Tyrrhenia, quæ quondam à mari Tyrrheno ad Adriaticum extendebatur, ut obſervat Stephanus Byzantius, ab Aquilone Apennino monte, ab ortu Umbriâ & Latio Tiberi diſterminante concludebatur ; ab Auſtro ſuo mari Etruſco, eodémque atque Liguriâ ab occaſu ; nunc Tuſciam *la Toſcane* includit, & quod vocant S. Petri Patrimonium.

Hetruſcus, Hetruriæ indigena.

Hiddekel, pag. 80. unum è variis nominibus, quibus donatus eſt Tigris fluvius.

Hieracome, pagina 272. & 332. vicus Aſiæ minoris, quem Stephanus Byzantius Cariæ aſſignat ex Polybio.

Hierapolis, pag. 446. & 519. vide ſuprà Edeſſa, apud quam Dea Hieropolitana.

Hierapolis, pag. 644. urbs Phrygiæ magnæ, in Aſia minori, proxima Laodiceæ; Turcis hodie *Seldeſcheher*.

Hierapydna, pag. 411. urbs Cretæ inſulæ, quæ primùm Cyrba, dein Pytna, pòſt Camirus, tandem Hyera Pytna dicta eſt, ut aſſerit Stephanus Byzantius, a quibusdam Hiera-petra, ſita erat ad Auſtralem inſulæ oram maritimam, non longè à Lycto, hodie *Gera-petra*.

Hierocæſarea, pag. 581. urbs minoris Aſiæ, in Lydiæ parte, quæ Mæonia appellatur.

Hieron, pag. 265. locus minoris Aſiæ ad Boſphorum Thracium, idem ſanè cum ſacro promontorio, in ejuſdem Boſphori anguſtiis prope oſtia Ponti Euxini.

Hieroſolyma, pag. 8. & Hieroſolymæ p. 7. & Hieroſolymi pag. 23. in lib. Machab. Jeroſolyma ; alibi paſſim in vulgata editione Hieruſalem & Jeruſalem, urbs quæ priùs Jebus, à Græcis Solyma, civitas olim Regia, in tribu Benjamin, quæ Davidici regni omniúmque regum Juda ſedes fuit, Palæſtinæ metropolis, totius Orientis notiſſima & clariſſima: exciſa, & in vicino loco reſtructa atque Ælia nominata ; nunc à Turcis *Cutz* appellata.

Hieroſolymitani, prælaudatæ urbis cives.

Hinnomi filii vallis, p. 50. col. 1. vulg. edit. 2. Paralip. 28.

verſu

verſu 3. in valle Benennom, eadémque vallis Ennom & Geennom, vallis vicina Hieroſolymæ civitati Orientem versùs.

Hippicus; turris, pag. 646. Hieroſolymæ in muro ſecundo ſuper excelſum antiqui muri collem ab Herode conſtructa.

Hippodromum, pag. 268. platea urbis Alexandriæ Ægyptiæ, equis exercendis deſtinata.

Hipponenſis, pag. 338. ex urbe, quæ Hippo regius agnomine ſive Hippon, in Africa propriè dicta, maritima apud Rubricati fluminis oſtium, nunc vulgò *Bonne*.

Hippon, pag. 428. urbs, quæ Hippos & Hippus & Hippene; in dimidia tribu Manaſſe, quæ ultra Jordanem, ad orientale littus maris Galilææ, è regione Tiberiadis, à qua versùs Orientem triginta ſtadiis diſtabat.

Hiſpalis, pag. 480. urbs, quæ & colonia Romulenſis olim Hiſpaniæ Bæticæ & Vandaliæ caput, ad Bætim fluvium: hodie vulgò *Sevilla* Andaluſiæ caput.

Hiſpania, pag. 108. regio Europæ occidentalior, quæ ab Ibero flumine Iberia, ac etiam Græcis Heſperia, ab ortu & meridie mari Mediterraneo & Gaditano freto terminata; ab Occaſu oceano Atlantico, à Septentrione Cantabrico Oceano, Pyrenæis montibus à Galliâ ſemota eſt, à Romanis in Bæticam, Tarraconenſem, & Luſitaniam diſtincta, tandem in plura regna diviſa eſt, quæ etiam Hiſpaniæ dicta ſunt, hodie incolis *Eſpagna*, Gallis *l'Eſpagne*.

Hiſpania ulterior, pag. 413. pars Hiſpaniæ, quæ ad meridiem, Luſitaniam & Bæticam complectens.

Hiſpania citerior, pag. 551. pars Hiſpaniæ, quæ ad Boream, vulgò Tarraconenſis appellata.

Hiſpani, pag. 207. & Hiſpanienſes, populi Hiſpaniæ.

Hittaus Ephron, pag. 7. in vulgata editione Gen. 23. verſu 10. *habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth.* capite tamen 49. verſu 30. dicitur Ephron Hethæus, ſic ab Heth filio Chanaan Hethæi populi, qui apud Septuag. Interpretes Cethæi; quique terræ promiſſionis regionem circa Hebron incolebant, quæ poſteà ceſſit tribui Juda.

Hoba, pag. 6. Geneſ. 14. verſu 5. *quæ eſt ad lævam* Damaſci; apud Septuag. χοβά. S. Hieronymo, Chobaa villa eſt in regionibus Damaſci, aliàs Soba, ut vult Adrichomius, eſſetque eadem ac Soba metropolis Syriæ Sobal.

Homonadenſes, pag. 567. populi Ciliciæ, quos Strabo lib. 14. pag. 459. Homonadeas appellat, & collocat in Tracheoti ſive aſpera Cilicia, ad Taurum montem uſque ad fines Piſidiæ. Plinius eos Iſauriæ aſſignat.

Hor mons, pag. 20. *qui eſt in finibus terræ Edom*; trigeſima quarta manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter aquas contradictionis & Salmona, vertex montis Hor Moſera vocabatur.

Hor-hagidgad ſive Gudgoda, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. verſu 32. ſicut Deut. 10. verſu 7. Gadgad; locus & mons in deſerto, ubi vigeſima nona manſio filiorum Iſraël. S. Hieronymo Gaggada, ubi aquarum torrentes ſunt.

Horebus mons, pag. 13. aliàs Oreb jugum montis Sinaï, ut proinde mons Sanctus ſit nominatus, in deſerto Madian.

Horma, pag. 18. aliàs Harma civitas olim Regia, poſteà in ſorte tribus Juda, facta demùm tribus Simeonis.

Horonita, pag. 108. in vulgata editione Eſdræ 2. cap. 13. verſu 28. Horonites incola civitatis, cujus nomen Oronaïm, Moabitarum in tribu Ruben, quam Joſephus Orona & Oronas vocat, & Arabiæ attribuit.

Horti, pag. 236. regio ſic dicta in Taurica Cherſoneſo, ad Boſphorum Cimmerium & Pontum Euxinum, frumenti ferax.

Hyala, pag. 198. urbs inſignis circa oſtia Indi fluvii.

Hyarotis vel Hydraotes, pag. 188. Indiæ fluvius, qui in Aceſinen amnem influit, quo latitudine nihilo minor, curſûs verò rapiditate inferior.

Hydaſpes, p. 60. Indiæ fluvius, qui ex Imao monte ab Aquilone in meridiem decurrens, Aceſinem amnem ingreditur, & uterque Indum fluvium; apud Hydaſpem fluvium condita ab Alexandro Bucephala civitas; hunc quidam aſſerunt hodie *Rovvey* appellari. fuit ejuſdem Alexandri de Poro Rege victoriâ celebris.

Hydraotes fluv. qui ſuprà Hyarotis.

Hydrus, pag. 103. in Notis noſtris Geographicis ad Plutarchum obſervavimus nomen hoc (ſi proprium ſit) eſſe loci maritimi aut Cypri inſulæ, aut Pamphyliæ, aut vicinæ Ciliciæ; ſi non ſit Sydra, quæ urbs Ciliciæ erat maritima.

Hyela, vide Velia pag. 78.

Hygram, pag. 554. v. Negram.

Hypæpeni, pag. 373. cives urbis Lydiæ, cui nomen Hypæpa, inter Cayſtrum & Hermum fluvios ſitæ.

Hypanis, pag. 259. fluvius. vide ſtatim Hyphaſis.

Hyparna, pag. 153. oppidum munitum Lyciæ in Aſia minori.

Hyphaſis fluvius ſive Hypanis, pag. 190. fluvius Indiæ expeditionum Alexandri magni terminus.

Hypius fluvius, pag. 592. minoris Aſiæ fluvius, in Bithynia, Sangario amni ad ortum, qui ab Oriente brumali in occaſum æſtivum currens, Pontum Euxinum in ſinu Mariandyno ingreditur; vocatur à quibuſdam Hippius.

Hyrcania, pag. 149. & 171. Regio majoris Aſiæ, quæ à Septentrione mari Caſpio à ſe Hyrcano dicto; ab Occidente Mediâ; ab Auſtro Parthiâ cujus etiam pars erat, ab Oriente Margianâ concludebatur; nunc tres complectitur Provincias *le Tabareſtan*, *le Gilan*, atque *le Gorgian*.

Hyrcani, pag. 75. Hyrcani pag. 80. populi Hyrcaniæ.

Hyrcania, pag. 581. urbs minoris Aſiæ in Lydia non longè à Phrygiæ finibus inter fluvios Caïcum & Hermum: ubi huic vicina erat Moſtene, cujus cives Moſtheni Macedones Hyrcani vocabantur, forſan quòd hæ duæ unicam componerent urbem, ut cenſent aliqui.

Hyrcania, pag. 396. & Hyrcanium pag. 428. Caſtellum Judææ ſeu potiùs Samariæ, in media ferè tribu Ephraim ab Adrichomio collocatum.

I.

J*Aaris* Campi, id eſt Sylvæ pag. 30. ex Pſalmo 131. verſu 6. *invenimus eam in campis Sylvæ*, hoc eſt in colle Kiriath-Jearimorum, vide infrà Kiriath-Jearim.

Jabboki torrens, pag. 20. in vulg. editione Jaboc, & Jeboc, apud Joſephum Jobacchus, hic ab ortu in occaſum è montibus Arabiæ fluens, urbémque Rabba irrigans, profluit in Jordanem, ubi è mari Galilææ egreditur, eſtque in finibus Tribuum Gad & dimidiæ tribus Manaſſe.

Jabesh Gilead, pag. 28. & Jabeshus Gileadis. in vulg. editione 1. Regum cap. 11. verſu 1. Jabes Galaad civitas Galaaditidis regionis trans Jordanem, in di-

midia tribus Manaſſe, ſuper collem ſita, apud fluvium Hieromacc à civitate Pella euntibus Geraſam in ſexto milliario, Joſepho Jabiſus & Jabiſſa, vicus erat ætate S. Hieronymi.

Jacobi fons, pag. 9. prope Sichar Samariæ civitatem Auſtrum verſùs, in tribu Ephraïm.

Jadaſon, pag. 60. fluvius apud Septuaginta Interpretes, Judith. cap. 1. verſu 6. Ὑδάσπης. Hydaſpes de quo vide ſuprà.

Jabaſam, pag. 20. in vulg. edit. Judic. 11. verſu 20. Jaſa, eadem eſt ac Jaſer & Jaſſa. Civitas itaque erat trans Jordanem, quæ Sehon regi Amorrhæorum erepta ceſſit tribui Ruben, & effecta confugii, Levitis eſt aſſignata.

Jamnia, pag. 317. ipſa eſt Jabnia civitas tribus Dan, in Campeſtribus maritima & portus, hodie vulgò *Zania.*

Japydes, pag. 548. qui & Japodes populi Illyrici Occidentalis, quorum regio Japidia intra Hiſtriam, Liburniam & Carnos ſive Noricos, ubi nunc Croatia.

Jardes Silva, pag. 652. & ult. operis Judææ. videtur fuiſſe circa Machæruntem caſtellum ultra Jordanem, in tribu Ruben & verſùs Arabiam. de ea Joſeph. lib. 7. de bello Judaïco cap. 26.

Jarmuthum, pag. 23. in vulg. editione, Joſue 10. v. 3. Jerimoth. Civitas olim Regia, quæ poſteà ceſſit tribui Juda, quarto lapide ab Eleutheropoli diſtans.

Jaſus, pag. 113. & 232. urbs Cariæ in Aſia minori maritima, Ioniæ vicina, non longè à Mileto verſùs meridiem.

Jaſii ibidem ejuſdem urbis cives.

Jaſſus, pag. 272. 275. & 280. eadem quæ ſuprà Jaſus; cum inſula cognomine, ut refert Stephanus Byzantius.

Jaſſenſes, pag. 281. Jaſi incolæ.

Jazer, pag. 20. & 319. apud Septuag. Interpret. Eliezer, ipſa eſt Jazer-Galaad & Jezer, civitas priùs Amorrhæorum in Galaaditide, cujus erat terminus, quam filii Gad extruxerunt, quæque ſimul eorum Tribui ceſſit.

Jazyges, pag. 386. populi Sarmatiæ Europææ, quos Ptolemæus Geogr. lib. 3. cap. 5. ad littus Occidentale Mæotidis paludis collocat, ubi nunc regio Tartaria minor appellata.

Iberia, pag. 383. regio majoris Aſiæ, cui ad Septentrionem mons Caucaſus, ad Occidentem Colchis, ad meridiem Mochiſci montes & Armenia major, ad Orientem Albania; dicta eſt Iberia Orientalis, ut ab Occidentali Iberiâ, ideſt Hiſpaniâ diſtingueretur: hodie vulgò *le Gurgiſtan*, & vocabulo magis familiari *la Georgie*.

Iberes, pag. 401. & Iberi, hujuſce regionis populi.

Icaria, pag. 462. Inſula maris Ægæi inſulæ Samo vicina verſùs occaſum; quæ à Stephano Byzantio Icarus vocatur, & inter Cycladas numeratur, vocabatur, ut ait, Macris, Doliché, & Ichthyoeſſa; hodie adhuc Icaria.

Icarus, pag. 209. inſula maris Rubri, inquit Stephanus Byzantius, id eſt ſinûs Perſici, ad Euphratis (ſive Tigris) oſtia 120. ſtadiis à littore fluviíque faucibus diſtans, Dianæ ſacra, quam Alexander Icarum voluit appellari.

Ichnia Caſtellum, p. 444. Parthorum non longè à Meſopotamiâ (ſi non in ea) circa Euphratem; apud Plutarchum Ἴχναι.

Ichthyophagi, pag. 82. ibi ſermo eſt de Ægyptiis ſuperioris Ægypti, ſeu Æthiopibus ipſis finitimis, illos ad ſinus Arabici littus Occidentale collocat Ptolemæus, vocátque Arabes Ægyptios Ichtyophagos; Trogloditicæ conterminos.

Ichthyophagi, pag. 201. populi Indiæ, loca maritima circa Gedroſiam & Carmaniam incolentes: utrique à piſcium eſu ſic nominati.

Iconium, pag. 452. urbs Lycaoniæ aliquando metropolis, in Aſia minori, nunc vulgò *Cogni.*

Iconienſis, prælaudatæ urbis incola.

Icus, pag. 506. inſula maris Ægæi una è Cycladibus, EubϾ vicina, (verſùs Aquilonem) ut ait Stephanus Byzantius, Magneſiæ, quæ Theſſaliæ regio eſt, vicina erat verſùs Orientem, Sciatho & Pepareto inſulis ad meridiem.

Ida, paginâ 94. & 115. mons Troadis in Aſia minori.

Idalium littus, pag. 465. circa promontorium Idalium inſulæ Cypri, ad oram Orientalem & Auſtralem, inter Tremithum & Arſinoen urbes.

Idaſpa ſive Choaſpes fluvius, pag. 168. Aſiæ majoris, qui ab Aquilone in Auſtrum defluens, per Suſa urbem tranſit, ac Suſiana peragrata ſinum Perſicum ingreditur, ipſe eſt, qui à Ptolemæo Eulæus nominatur.

Idumæa, pag. 19. & 354. ipſa eſt Edom terra ſive Edomæa, quæ pariter Duma nominatur; regio terræ promiſſionis vicina ad meridiem; hanc habens ad Aquilonem, Arabiam ad ortum, ſinum Arabicum ad Auſtrum; Ægyptum verò ad occaſum; hodie vulgò *Bidumi.*

Jebuſai, pag. 30. populi terræ Canaan circa urbem Jebus (quæ poſtmodùm Hieroſolyma dicta eſt) incolentes.

Jegar Sahadutho, pag. 9. vide Galaad.

Jericho, pag. 23. urbs quæ Jerichus pag. 21. & Jerichuntina urbs pag. 22. urbs olim Regia & populoſa, quæ etiam Oza, Joſepho & Ptolemæo Hiericus, una ex undecim Toparchiis Judææ, quæ aliquando civitas Palmarum appellata, in tribu Benjamin, ab Hieroſolymis 150. ſtadiis, à Jordane ſtadiis ſexaginta diſtans: illam *Eriha* vocat Nubienſis in 5. parte Climate 3.

Jeſana, pag. 35. col. 1. civitas cum filiabus ſuis, de ea ſilent authores, apud ſeptuaginta interpretes ἰσανά. erat ſub ditione Jeroboam regis Iſraël; videtúrque fuiſſe in tribu Ephraim.

Jezreelitis Achinoa, pag. 29. uxor David, ex Jezrael civitate tribus Juda.

Jezreel, pag. 29. & pag. 40. col. 1. in vulg. edit. 4. Regum 9. verſu 36. Jezrahel, civitas tribus Iſſachar, in finibus dimidiæ tribus Manaſſe, ſedes regia Achab regis Iſraël; ætate Sanuti anno videlicet Sal. 1306. vocabatur *Carethi*, nunc vulgò *Zerechin*, ſeu Gerinum magnum.

Fons Iezreel, pag. 29. prope prælaudatam urbem.

Jiblehamum, pag. 41. in vulgata editione 4. Regum cap. 9. v. 27. Jeblaam, civitas potens juxta Gaver, in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem.

Jje-Abarim, pag. 20. *quæ eſt in finibus Moabitarum*, trigeſima octava manſio filiorum Iſraël in ſolitudine, quæ reſpicit Moab, contra Orientalem plagam: inter Oboth & Dibongad; demùm in termino Auſtrali tribus Ruben.

Ijon-Asheritarum, pag. 36. col. 2. in vulgata editione 3. Regum cap. 15. (non 16.) v. 20. Ahion; eadem, quæ Aion, urbs in medio tribus Nephthali, in Galilæa ſuperiori.

Ilium, pag. 26. & Ilium vetus, pag. 97. urbs Troadis ad radices montis Ida, exciſa; Strabo lib. 13. pag. 411. dicit ſua ætate extare vicum 30. ſtadiis ab Ilio ſui ævi diſtantem, ubi quidam aſſerebant olim

fuiſſe

fuiſſe Ilium vetus; fuit etiam Troja appellata; ſita erat non longè à Mari ſicut nec procul à Tenedos inſulâ.

Ilienſis terra, pag. 94. regio circa Ilium.

Iliadis ora, pag. 90. litus maris prope Ilium.

Ilienſes, pag. 376. Ilii cives.

Illyricum, pag. 490. & Illyris pag. 218. & Illyria, regio Europæ, ab occaſu Arſyâ flumine ac lineâ ab Arſyæ fontibus ad Colapis fluvii ortum ductâ, à Septentrione continuis monrium jugis à Pannoniâ: ab Oriente Monre Scodro & Drilone amne à Macedoniâ ſubmovebatur; Liburniam & Dalmatiam complectens, nunc Europææ Turcicæ pars cum parte Germaniæ, quæ Danubio fluvio Auſtralis eſt; vulgò *Sclavonia.*

Illyrii, pag. 144. præfatæ regionis accolæ.

Imbrus, pag. 137. urbs in inſula maris Ægæi cognomine, inter Lemnum & Cherſoneſum Thraciæ ſita, de utraque Scylax in Periplo; hodie vulgò *l'Embro* nominatur.

Inarimi campi, pag. 590. minoris Aſiæ, qui videntur fuiſſe circa Lydiæ fines & Phrygiæ combuſtæ. Arimos campos legendum arbitror cum Strabone lib. 12. pag. 399.

India, pag. 12. regio majoris Aſiæ ampliſſima, olim ab occaſu Indo fluvio (à quo nomen ſortita eſt) terminata: ab Aquilone Emodis montibus à Scythia ſecreta; ab ortu Sinæ regnum, à meridie mare Indicum habens: in citeriorem & ulteriorem diviſa: citeriorem, quæ intra Gangem fluvium, ulteriorem, quæ extra illum eſt.

India interior, pag. 184. eadem, quæ ſuprà citerior.

India major, pag. 12. hoc nomine nunc Æthiopiam, quæ ſub Ægypto eſt appellari referr author, poſt Johannem Potken in Pſalterio Æthiopico.

Indus fluvius, pag. 12. & 197. Aſiæ majoris celeberrimus, qui ab Emodorum montium (quos Caucaſum vocant) radice naſcens & verſùs Auſtrum decurrens, plurimis receptis fluviis in Oceanum Orientalem, ab eo ibi Indicum dictum, per plures alveos in Canthi (qui nunc Cambaiæ) ſinu ſeſe exonerat.

Indus, pag. 12. ſic paſſim vocitatur Indiæ accola.

Indica res, pag. 89. quæ ad Indiam ſpectant.

Inferum mare, pag. 431. hoc nomine mare Tyrrhenum appellatur, ſuperum verò mare Adriaticum & meritò, nam Picenum aliáque littora maris Adriatici altiora ſunt Latio & orâ littorali maris Tyrrheni.

Inora caſtrum, pag. 415. quod & Sinorex, Sinoria & Synoria à Strabone lib. 12. pag. 382, ſitum erat intra Euphratem & Armeniam; ſeu potiùs in confinibus majoris & minoris Armeniæ, unum erat ex 75, quæ conſtruxerat Mithridates.

Inſula deſerta, pag. 391. erat circa Lemnum inſulam, in mari Ægæo & in eâ ara Philoctetis cum æneo ſerpente monſtrabatur.

Inſulani, pag. 99. ibi hoc verbo intelliguntur incolæ inſularum maris Ægæi minori Aſiæ adjacentium.

Jolcos, pag. 248. vicus ſive oppidum Magneſiæ in Theſſalia maritimum, in Pelaſgico ſinu, ex cujus oppidanis & aliorum vicorum conſlata eſt urbs Demetrias.

Jonda, pag. 155. oppidum Ioniæ in Aſia minori circa Epheſum, ab hac urbe 40 circiter ſtadiis ſicut Coreſſus mons, diſſitum.

Ionia, pag. 18. regio minoris Aſiæ verſùs occaſum, ad mare Ægæum ſita; inter Æolidem, quæ ei ad Septentrionem adjacet, Cariam, quæ ad meridiem, & Lydiam, quæ verſùs ortum: hodie vulgò *Sarcham.* nota Atticam olim Ioniam dictam.

Iones, pag. 60. & Ionica gens pag. 214. Ioniæ populi; ſic olim Atticæ populi Iones ſunt appellati.

Ionium mare, pag. 408. pars maris Mediterranei, quæ inter Siciliam ad occaſum & Græciam ad ortum, mare Adriaticum habens ad Aquilonem; alluit littora Macedoniæ, Epiri, Acarnaniæ, & Peloponneſi; nunc ab Italis vocatur *il mar Ionio.*

Jopolis, pag. 243. urbs Syriæ in Silphio monte poſita, ad Orontem fluvium, apud quam conſtructa fuit Antiochia magna.

Joppe, pag. 250. civitas in diſtrictu tribus Dan maritima & portus Judææ ex ejus undecim Toparchiis una, quæ & Japha & Jaſpha, Hebræis Jaſfa ſicut etiam hodie vulgò nominatur, in excelſo ſaxo condita.

Joppenſes, pag. 321. hujuſce urbis incolæ.

Jordanis fluvius, pag. 9. & Jordanes pag. 266. totius terræ promiſſionis maximus, ſub Libano monte apud Cæſaream Philippi, gemino fonte Oriens atque in Auſtrum per aquas Merom & lacum Genezareth defluens, ac tandem in Aſphaltitem lacum deſinens; Tribus; dimidiam Manaſſe, Gad & Ruben, quas ad lævam ſive Orientem habet, ab aliis Tribubus ſeparat.

Jotbatha, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. verſu 33. Jetebatha *in terra aquarum atque torrentium* trigeſima manſio filiorum Iſraël in deſerto; inter vicinum montem Gadgad & Hebrona.

Jotapata, pag. 647. una ex urbibus Decapoleos in tribu Zabulon, & Galilæâ inferiori, non longè à mari Tiberiadis; in alta & prærupta rupe ſita; fuit etiam Jonitera & Jacopata; nec non Jonapa appellata.

Ipſum, pag. 243. magnæ Phrygiæ oppidum, ubi Antigonus Demetrii pater victus & occiſus.

Iraſa, pag. 62. locus Libyæ, qui Hieraſa & Iraſſa, ubi erat fons Apollinis & ubi Battus Cyrenen condidit; de qua ſuprà.

Iſamus, pag. 259. Strabo lib. 11. pag. 516. dicit Mænandrum Hypanim tranſiviſſe verſùs ortum, & uſque ad Iſamum perveniſſe; an Iſamus fuerit Indiæ fluvius non exprimit Strabo, quod tamen leviſſimè credunt aliqui: hanc lectionem meritò ſuſpectam habet Caſaubonus veretúrque ne Ἰμάυ legendum ſit pro Ἰσάμου. Imaus enim mons, pars eſt Tauri montis, quæ magis ad Orientem & proinde ad Indiam ſita.

Iſana, pag. 516. vicus, qui Samariæ fuiſſe videtur, ad quem Pappus caſtra habebat ab Antigono in Samariam miſſus.

Iſaura, pag. 384. urbs quæ Iſauria, & poſteà Claudiopolis appellata in Iſauria regione.

Iſauria, pag. 214. regio minoris Aſiæ, pars Galatiæ Auſtralis, Piſidiæ ab occaſu & Auſtro, Lycaoniæ ab ortu finitima.

Iſauri, pag. 384. populi Iſauriæ.

Iſauricus, pag. 387. ad Iſauriam ſpectans.

Iſaurienſes obſeſſi, pag. 216. in ipſamet Iſaura urbe, de qua ſuprà.

Iſindenſes, pag. 284. cives Iſindæ urbis Pamphiliæ, in Aſia minori mediterraneæ.

Iſmaëlitæ, pag. 10. ab Iſmaël nuncupati populi, qui in plures nationes diviſi Agarenos putà & Saracenos, Arabiam Petræam ac felicem incoluerunt.

Iſrael, pag. 38. col. 2. & Iſraelis Regnum hoc nomine ante Salomonis tempus tota gens Hebræorum intellige-

intelligebatur : à Salomonis tempore (ſic loco citato) regnum, quod decem tribus (exceptis tribubus Judâ & Benjamin) complectebatur.

Iſſachar tribus, quæ & Iſachar, una è tribubus filiorum Iſraël, quæ à Mari magno, ubi mons Carmelus, in longum protenſa, ad Jordanem fluvium uſque extenditur, in inferioris Galilææ parte Auſtrali, tribum Zabulon habens ad Aquilonem, dimidiam tribum Manaſſe quæ cis Jordanem eſt, ad Meridiem.

Iſſacharita, vir ex tribu Iſſachar.

Iſſus, pag. 125. & 156. urbs Ciliciæ, quam Stephanus Byzantius inter Ciliciam & Syriam collocat; quæ, ob victoriam ibi de Dario reportatam, ab Alexandro Nicopolis dicta, apud Pinarum fluvium, non longè ab Amaro monte: à qua ſinus maris Iſſicus eſt appellatus: hodie vulgò *Aiazzo* ſive *Laiazzo*; in duas urbes Iſſum & Nicopolim diſtinguit Ptolemæus.

Iſſicum prælium, pag. 454. ad præfatam Iſſum, in quo ab Alexandro victus & fugatus Darius.

Iſter fluv. pag. 245. pars inferior Danubii fluvii, de quo ſuprà hoc verbo.

Iſtri, paginâ 291. populi circa Iſtrum amnem poſiti.

Iſthmus Atticæ, pag. 97. ſive Iſthmus Peloponneſiacus; nec non à Corintho vicinâ urbe Iſthmus Corinthiacus dictus, pars terræ anguſta latitudinis quadraginta circiter ſtadiorum, quæ Peloponneſum cum altera parte Græcia jungit, cui ad Aquilonem Atticæ pars quæ Megarenſium eſt territorium; ad occaſum ſinus Criſſæus qui Cyrrhæus & Corinthiacus; ad ortum ſinus Saronicus; in territorio Corinthiorum ſitus. vocatur Zoſter à Stephano Byzantio in litrera Z.

Iſthmus montis Atho, pag. 94. pars anguſta terræ in Macedonia, cui mons Atho junctus versùs ortum, Chalcidica regio versùs occaſum, inter ſinum Strymonicum ad Septentrionem & Singiticum ſinum ad meridiem; vocatur ab Acanthe urbe Acanthæus.

Iſthmus Cherſoneſi Thraciæ, pag. 130. quam habet ad Auſtrum, alteram Thraciæ partem ad Aquilonem; ſinum Melanem ad occaſum, & Propontidem ad ortum.

Iſthmus Ioniæ, in Aſia minori ſinum Smyrnæum ad Aquilonem habens, in cujus receſſu Smyrna; & ſinum Ionium ad meridiem, in cujus receſſu Lebedus civitas.

Iſthmus paludi Mæoticæ vicinus, pag. 236. videtur eſſe ſermonem ibi de Iſthmo Cherſoneſum Tauricam ab altera Scythiæ Europææ parte ſeparante, ſed non eſt omnino Mæoticæ Paludi vicinus; forſan de Iſthmo Zenonis Cherſonneſi, inter Paludes Mæotin & Bugen.

Iſthmus, pag. 417. intra maria, Euxinum ad occaſum, & Caſpium ad ortum; cui ad Aquilonem mons Caucaſus, ad meridiem Armenia major; regiones complectebatur Colchidem, Iberiam & Albaniam.

Iſthmus Peloponneſiacus, vide ſuprà Iſthmus Atticæ.

Iſthmus, pag. 538. intra mare Rubrum ad meridiem, & mare Mediterraneum ad Aquilonem, cui inferior Ægyptus ad Occidentem, Judæa, Idumæa cum parte Arabiæ Petrææ ad Orientem.

Iſtrus, (aliàs *Iſtros*) p. 61. urbs in Ponto, forſan urbs, quæ in Iſthmo Cherſoneſi Thraciæ ſita, quæ poſteà Taphra dicta, poſtmodùm Neapolis.

Itabyrius mons, pag. 380. Itaburius mons in Galilæa; ipſe mons Thabor, de quo infrà.

Italia, pag. 78. regio Europæ notiſſima olim, Saturnia, Auſonia, Heſperia, Oenotria &c. dicta, terminos habens à Septentrione Alpes, ab ortu Arſyam Hiſtriæ flumen & mare Superum, quod & Adriaticum appellatur; à meridie mare Inferum ſive Tyrrhenum & Tuſcum, ab occaſu iterùm Alpes, uſque ad mare Mediterraneum.

Italicus, qui ad Italiam pertinet.

Itanus, pag. 61. urbs Cretæ inſulæ ad partem Orientalem, maritima Aquilonem versùs: hodie vulgò *Palæo-Caſtro*, vicinum eſt ei Iranum promontorium.

Itonia Pallas, pag. 256. ex urbe Theſſaliæ (cui nomen Iton) inter Lariſſam & Pheras poſitâ.

Ituræa, pag. 55. ſive Hamatha; regio inter Arabiam & Samariam, in tribu Gad & tribus Ruben parte, ſub Tiberio Imperatore Tetrarchia facta.

Iturei, Ituræ regionis populi.

Judæa, pag. 19. & Judæ terra, pag. 8. regio Aſiæ minima quidem ſed nobiliſſima Syriam (cujus pars fuit) ad Aquilonem habens, ab ortu Arabiam Petræam & Deſertam, ab Auſtro Idumæam, ab occaſu Mare magnum ſive Syriacum, multis inſigniia nominibus, etenim terrâ Canaan, terrâ Promiſſionis, terrâ Iſraël, terrâ quoque Juda (à Philiſtiim) Palæſtina, quæ à Romanis in tres diviſa Palæſtinas ſub Tiberio Imperatore, Phœniciam etiam continebat & Galilæam, olim in duodecim tribus filiorum Iſraël diſtributa, poſteà in ſex diſpertita regiones, Galilæam, Samariam. Judæam propriè dictam intra Jordanem : ultra Jordanem Trachonitidem, Ituræam ac Peræam atque Idumæam, quæ ultra Jordanem; vulgò terra ſancta appellata. hodie *la Sourie*.

Judæa trans-Jordanenſis, paginâ 289. Trachonitidem, Ituræam & Peræam prælaudatas complectens, inter Jordanem ad occaſum & Arabiam ad ortum.

Juda Tribus, pag. 23. inter duodecim potentiſſima, cui centum & quindecim civitates aſſignatæ, à qua tamen aliquæ excerptæ tribui Simeon necnon tribui Dan datæ ſunt, habebat ab ortu mare Mortuum, ab Auſtro Idumæam conterminam, ab occaſu tribum Simeon & tribum Dan, ab Aquilone tribum Benjamin finitimam.

Juda & Judæ regnum, pag. 39. tribus Juda & tribus Benjamin hoc verbo intelliguntur.

Judæi ſive Judaïcus populus, Gens Judææ.

Judæa montana, pag. 23. loca ſparſim tribus Juda, ubi civitates ſupra montes extructæ, vel fines ejus ad occaſum prope tribum Simeon.

Julias, pag. 609. urbs in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem, in Gaulanitide regione prope Bethſaïdam, ſub cujus ditione diutiùs fuerat, & prope mare Tiberiadis, inter Corozaïm & prædictam Bethſaïdam.

Juliopolis, pag. 487. v. Tarſus.

Ivua ſive Ava, pag. 55. regio aut locus Chaldææ, quem ad oſtium Tigris in ſinum Perſicum collocant aliqui; Junius, cui inſtitit Author, aſſerit regionem fuiſſe Arabiæ Deſertæ.

K.

KAdeſbus Barnee, pag. 18. & Kades-Barnea p. 19. in vulg. edit. Num. 32. v. 8. Cadesbarne, locus deſerti Pharan ſive Idumææ, in finibus terræ Promiſſionis ad Auſtrum.

Kadytis urbs Syriæ magna, pag. 64. putat Scali-

ger, ut refert author, hanc urbem apud Herodotum eſſe urbem Kadesh, de qua Num. 20. v. 16. in vulg. edit. Cades, civitas in extremis finibus terræ Edom ſive Idumææ, prope Cades ſtationem trigeſimam tertiam filiorum Iſraël.

Καινὰ ſive Nova Arx, pag. 421. inexpugnabilis; quæ pag. 434. Novum Caſtellum appellatur ex Strabone lib. 12. p. 383. ubi Καινὸν χωρίον locus, cui nomen Novus in Armenia minori, minùs quàm ducentis ſtadiis à Cabiris, de qua ſuprà, diſtans in edita & prærupta Petra, habebat in vertice fontem abundantem & in radice fluvium & convallem profundam, quidquid in orbem circa petram, id Sylvoſum omne & montoſum atque aquæ expers.

Kedemotha, pag. 20. in vulg. edit. Deut. 2. v. 26. Cademoth ſolitudo circa urbem cognominem, quæ etiam Cedimoth & Jethſon dicta civitas tribus Ruben facta refugii & data Levitis, poſteà *Cormos* ſedem ſive habitationem principis Aſſaſſinorum factam refert Holſtenius, ex Benjamino Tudelenſi.

Kehelatha, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 22. Ceelatha decima nona manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Reſſa & montem Sepher.

Kenatham cum villis ſuis Nobachus appellata, p. 21. in vulg. edit. Num. 32. v. 42. *Chanath, vocavitque eam ex nomine ſuo Nobe* urbs Galaaditidis, quam in tribu Gad reponit Adrichomius.

Kenita Heberus, pag. 25. in vulg. editione Judic. 5. verſu 24. Haber Cinæus: Cinæi erant populi terræ Chanaan ad meridiem, fortè à Cina civitate ſic appellati, habitarunt in medio Amalec ſive Amalecitarum.

Kibroth-Hattaavah quod ſignificat ſepulchra concupiſcentiæ, ut exprimitur in vulg. edit. Num. 33. verſu 16. decima tertia manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter ſolitudinem Sinaï & Haſeroth pag. 17.

Kidronis torrens, pag. 32. v. Cedron.

Kir-hareſetha, pag. 39. & 54. col. 2. civitas, quæ 2. Amos v. 2. Carioth ultra Jordanem, in regione Moabitarum.

Kiriath-Iearim, pag. 28. quæ & Baala, & Kiriath-baal; Kiriath-Jearima, pag. 30. in vulgata editione 1. Regum cap. 7. verſu 1. Cariathiarim, apud quam Gibea (in vulg. editione Gabaa) ſive collis; civitas Sylvarum, quæ Caſtra Dan dicta eſt, civitas tribus Juda, quæ priùs Gabaonitarum, poſteà in finibus tribuum Juda Benjamin & Dan.

Kiriath-Sepher, pag. 23. vide Debirus.

Kirus, pag. 51. col. 1. in vulg. editione 4. Regum 16. verſu 9. legitur *Cyrenen*, Cyrenes notitiam habes ſuprà in fine elementi C.

Κιτιαῖοι, pag. 55. Cyprii intelligendi, aut Γιτταῖοι Gittæ ſive Gathi incolæ, de Cypriis & Gatho vide ſuprà.

Κορουπεδίον, pag. 250. Campus in Phrygia, quæ Helleſponto adjacet, quæ ut ait Strabo lib. 12. pag. 393. parva Phrygia appellatur & Epictetus, éſtque circa montem Olympum.

L.

L. *Abdacus*, vide Lampſacus.

Labecia, paginâ 554. oppidum felicis Arabiæ à Gallo deletum, ut refert Plin. lib. 6. cap. 28.

Labranda, pag. 90. vicus Cariæ inquit Strabo lib. 14. pag. 453. in monte quà Alabandis Milaſa euntibus; inter utramque videlicet urbem.

Lacedæmon, pag. 137. totius Peloponneſi civitas clariſſima, prius Sparta appellata, in Laconia regione, ad Eurotam fluvium: hodie vulgò *Miſithra*.

Lacedæmonius, pag. 73. prælaudatæ urbis incola, aliquando Spartiata dictus; totius Laconiæ populi paſſim Lacedæmonii fuere appellati.

Laconica regio, pag. 113. & 502. quæ Laconia, regio Peloponneſi auſtralior, cujus caput Lacedæmon civitas; cingebatur versùs meridiem ſinu Meſſeniaco & ſinu Laconico; eodem ſinu ac ſinu Argolico versùs Orientem; hoc ultimo ſinu & Argolide versùs Aquilonem, Arcadiâ versùs Occidentem, cum qua hodie vulgò *Tzaconia* vocatur.

Lacinium promontorium pag. 520. Italiæ apud Brutios, ad Mare Auſonium prope Crotonam urbem; quod nunc vulgò *Capo delle colonne* vocatur, in Calabria ulteriori.

Laciſhus, pag. 23. & 57. in vulg. editione Joſue 10. verſu 3. Lachis, urbs olim Regia, poſteà in ſorte tribus Juda, demùm ceſſit tribui Dan, fuit etiam Leſem & Leſem Dan appellata, ætate S. Hieronymi villa ſeptimo milliario ab Eleutheropoli euntibus Daromam, diſtans à Cariathiarim ad duas leucas contra Occidentem.

Lada parva inſula, pag. 90. & 112. & Lade p. 153. inſula maris Ægæi, Mileſiorum urbi è regione eique objacens.

Lamia, pag. 214. urbs Phthiotidis regionis in Theſſalia, ad Maleenſes pertinens, hodie vulgò *Lamina*.

Lampæi ſive Lampæorum civitas, pag. 537. urbs Cretæ inſulæ, quæ aliàs Lappa ad Meſapum fluvium, mediterranea, in regione ab ea Lampæa dicta.

Lampſacus, pag. 58. aliàs Labdacus, pag. 118. ſive Sampſama ſic enim pro Lampſaco legitur in textu Græco Machab. 1. cap. 15. urbs olim Pityuſa dicta, & Piticia Homeri, ut ait Stephanus Byzantius, Myſiæ juxta Propontidem in Aſia minori, non longè à Granici fluvii oſtiis: hodie vulgò *Lampſico*.

Lampſacenus, pag. 77. prælaudatæ urbis incola.

Laodicea, pag. 456. & 644. Laodice & Laodicia urbs, quæ teſte Plinio priùs Dioſpolis, deinde Rhoas dicta, in Lydia regione minoris Aſiæ, ad Lycum fluvium haud procul in Mæandrum influentem: hodie *Landichia*.

Laodicenſes, pagg. 369. & 644. ejuſdem urbis cives. ſic pag. 456.

Laodicea Phrygiæ, pag. 264. eadem quæ ſuprà Lydiæ, utpote in confinibus Phrygiæ poſita.

Laodicenus ejuſdem etiam urbis accola.

Laodicea, pag. 493. urbs Syriæ maritima, ſita in peninſula priùs *Leuce acte* id eſt album Littus, & ab Hebræis Ramatha ſive Ramitha, ad montis Libani radices, ab incolis *Lyche* appellata.

Lapithus, pag. 231. & 332. urbs inſulæ Cypri; cujus Dynaſta rex appellabatur, quæ & Lapethus & Lapathus, maritima in ora inſulæ Septentrionali, inter Solos & Ceranniam.

Lapithius, pag. 230. ſic rex hujuſce urbis dictus.

Lappa urbs, pag. 411. eadem quæ ſuprà Lampa, in Creta inſula.

Larandæorum urbs, pag. 216. ipſa urbs Laranda, Antiochianæ regionis in Cappadocia, ad Taurum montem poſita.

Lariſſa, pag. 129. urbs, quæ Lariſſa Ægyptiaca dicta, Lydiæ, ad fines Ioniæ & non longè ab urbe Epheſo.

Lariſſa, pag. 129. pro qua Ariſba legitur apud Diodorum, urbs Troadis maritima, Lecto promontorio vicina

vicina verſùs Aquilonem, Hamaxito verſùs Meridiem.

Lariſſa, pag. 376. & 460. urbs Pelaſgiotidis regionis in Theſſalia, ad Penæum fluvium, hodie Italis *Larizzo* Gallis *Lariſſa*.

Lariſſæus, ibidem ejuſdem urbis incola.

Lariſſa, pag. 344. urbs Syriæ, quam Stephanus Byzantius dicit à Syris Sizaram appellatam, ſita erat ad Orontem fluvium, inter Apameam verſùs Aquilonem & Epiphaniam ad Auſtrum: hodie vulgò *Laris*.

Lavinium, pag. 376. urbs olim veteris Latii, creditur fuiſſe ubi nunc locus *Citta Lavinia* dictus 18. Milliariis Româ diſtans verſùs Orientem, in Campania Romana. Credit Lucas Holſtenius fuiſſe in ejuſdem regionis colle *monte di Levanto* dicto, 1500. paſſibus à loco, cui nomen *Patrice*, diſſitus.

Lavinius fluvius, pag. 497. in Æmilia ſive Gallia Ciſpadana non longè à Bononiâ verſùs occaſum, qui vulgò hodie *Lavino* à meridie in Septentrionem decurrens fluvium *Samogia* ingreditur.

Lauria, pag. 531. neutro Genere apud Plutarchum in Antonio pag. 942. urbs aut potiùs regio incognitæ poſitionis; ſi non ſit Laurium Atticæ.

Lazi, pag. 398. populi interiora Ponti (Euxini littora) incolentes, in media Colchide, de qua ſuprà, circa Phaſim fluvium verſùs meridiem, quorum regio Lazica nominatur.

Lebedus, pag. 112. urbs Ioniæ in Aſia minori, maritima in parte Auſtrali Iſthmi peninſulæ Ioniæ; quæ etiam Labadus dicta eſt, & Lebidus.

Lebedii, pag. 245. ejuſdem urbis accolæ.

Lechi, pag. 27. ideſt Maxilla, & Ramath Lechi, ideſt elevatio maxillæ, ſive Enhakkore ideſt fons invocantis de maxilla; locus in terra Juda, id eſt terra Hebræorum, qui poſteà in tribu Dan.

Lecton, pag. 99. & 376. ſive Lectum Troadis promontorium, ubi deſinit mons Ida, ad Ægæum mare non longè ab urbe Troja hodie vulgò *Scorpiata*.

Lemba, pag. 380. urbs Moabitica, de qua Joſephus lib. Antiq. 13. cap. 23.

Lemnus, pag. 137. inſula maris Ægæi prope Thraciam, inter montem Athos ad Occidentem & Cherſoneſum Thraciæ ad Orientem, hodie vulgò *Stalimene*.

Lemnitæ ejuſdem Lemni inſulani.

Leontocephale, pag. 268. Caſtellum ſive oppidum munitiſſimum Phrygiæ ſuperioris; quod maritimum fuiſſe perperàm aſſerunt aliqui. Synnadis vicinum erat verſùs Aquilonem.

Leontopolis, pag. 336. urbs inferioris Ægypti ad Buſiriticum Nili fluvii alveum, à qua Leontopolites Nomus appellatus.

Leptis, pag. 467. civitas olim Africæ propriè dictæ, quæ Leptis magna dicta eſt; apud Sirtim parvam, vicina Lepti alteri parvæ nuncupatæ, quæ Tripolis ſive vulgò hodie *Napoli de Barbaria*, quæ ſæpe ab authoribus pro unica acceptæ ſunt.

Leros, pag. 90. Inſula maris Ægæi in ora Cariæ, quam Ortelius eandem eſſe cum Letia inſula ſuſpicatur aut ei vicinam; inſulæ Pathmos proxima erat verſùs meridiem.

Lesbus, inſula pag. 77. maris Ægæi Troadi proxima una è ſeptem majoribus maris mediterranei inſulis, à ſua metropoli Mitylene nomen etiam Mitylenes accepit: hodie vulgò Italis *Metelino*, Gallis *Metelin*. eam fusè deſcribit Strabo lib. 13. pag. 424.

Lesbii, pag. 70. Mitylenes inſulani.

Leuca & Leuca, pag. 139. & 143. Ioniæ in Aſia minori urbs maritima, ad Hermi fluvii oſtia in ſinu Smyrnæo, inter Smyrnam & Phocæam.

Leucanium, pag. 405. legit interpres in Leucadio, ſed apud Plutarchum in vita Pompeii pag. 631. ἐπὶ Λευκανίῳ. non videtur locus diverſus à Leucade inſula, niſi forſan promontorium ab ea Leucadium dictum; Xilander putat eſſe fanum Junonis Laciniæ prope Lucaniam.

Leucas inſula, pag. 534. & 405. maris Ionii Acarnaniæ proxima, cujus quondam peninſula fuit, & poſtmodùm foſſâ ab ea ſeparata, cui etiam adhuc ponte conjungitur: nunc hodie vulgò *Sainte Maure* appellatur.

Leuceeome caſtellum, pag. 525. inter Berytum Sidonémque poſitum, in Phœnicia, maritimum.

Leucophrys, pag. 130. locus aut urbis Aſiæ minoris, circa Tralleis Lydiæ urbem.

Leucoſyri, pag. 386. populi regionis, quæ Leucoſyria & Aſſyria dicta, in Cappadocia ad Pontum Euxinum, circa Thermodoontis fluvii oſtia.

Leucoſyri, pag. 139. populi ejuſdem Cappadociæ verſùs Auſtrum prope Ciliciam, ad Pyrami fluvii fontes, qui teſte Stephano Byzantio priùs Leucoſyrus fuerat appellatus.

Leuctrica, pag. 137. apud locum Bœotiæ Leuctra dictum, ubi, ut docet Stephanus Byzantius, urbs erat, fortè ob victoriam à Thebanis de Lacedæmoniis reportatam, Nicæa dicta, hanc Strabo lib. 9. pag. 285. urbem dicit in itinere, quo à Plateis Theſpias itur in campo ad radices montis Cythæronis.

Leuſine, pag. 308. locus Ægypti inferioris, quatuor milliaria ab Alexandriâ verſùs Orientem diſſitus, quem Strabo lib. 17. p. 550. Eleuſinem vocat pagum Alexandriæ & Nicopoli proximum, in ipſa foſſa Canopica.

Liba, pag. 264. oppidum Meſopotamiæ, non longè à Tygri fluvio.

Libanus mons, pag. 159. hoc nomine in ſacris Scripturis intelligendus eſt mons, qui à Ptolemæo Antilibanus (de quo ſuprà) nominatur, nam apud Septuag. Interpretes pro Libano legitur Antilibanus, cujus amplam deſcriptionem vide in Adrichomio: nunc ab Arabibus *Lobnan*, à Syris *Lebnon* appellari aſſerit Gabriel Sionita cap. 6. Libanus Ptolemæi ultra Damaſcum reperitur.

Libani convallis, pag. 23. ad ejuſdem montis radices.

Liburni, pag. 545. populi Liburniæ regionis, quam Romani Illyrico adjunxerunt, ad mare Adriaticum, cui Hiſtria ad Occidentem, & Dalmatia ad Orientem: nunc pars Croatiæ eſt.

Liburna navis, pag. 440. ſive Lyburnica navis pag. 458. naves apud Liburniam certâ & ſpeciali formâ fabricatæ, & ſic ab ea denominatæ.

Libna, pag. 18. in vulg. edit. Num. cap. 33. verſu 20. decima-ſeptima manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Remmomphares & Reſſa, idem locus ac Laban in ſolitudine campeſtri, contra mare Rubrum.

Libna, pag. 23. & 39. col. 1. in vulg. editione Joſue 10. verſu 29. Lebna, civitas olim regia, quæ etiam Labana & Lobna, poſtmodùm in tribu Juda, pòſt Levitis data: ætate S. Hieronymi villa erat priſcum nomen Lobna retinens.

Libya, pag. 18. hoc olim nomine univerſa intelligebatur Africa; Libya propriè dicta pars Africæ (quam alii partem fecerunt Ægypti) inter Ægyptum inferiorem ad ortum & Cyrenaïcam regionem ad occaſum.

Libyca ſolitudines, pag. 70. pars Libyæ auſtralis & mediterranea, quæ etiam Libya exterior dicta; nunc regio & deſertum *de Barca*.
Libya Cyrenaïca, pag. 530. regio inter Libyam & Cyrenaïcam, quæ à Ptolemæo Marmarica appellatur.
Libys, plurali num. Libyes, pag. 81. populi præfatæ Libyæ.
Libycum mare, pag. 408. pars maris mediterranei Libyæ adjacens.
Libyna, pag. 327. locus Libyæ, prope Apim, de quo ſuprà, ex Polyb. Legat. 115. pag. 948.
Libyna ibid. ejuſdem loci incolæ.
Libyſſa, pag. 289. viculus Bithyniæ maritimus, in terra arenoſa: Stephanus Byzantius Caſtellum vocat ad Propontidem, Hannibalis ſeceſſu & morte notum, quod Leunclavius *Lebuſſa* vocat, alii *Lebiſe* aut *Gebiſe*, alii denique *Polmen*.
Liguſticum mare, pag. 66. pars mediterranei maris Liguriæ maritimæ expoſita, quam hodiè *la mer de Genes* appellamus.
Liguſticus ſinus, pag. 408. ejuſdem maris receſſus ad Genuam urbem, qui ab occaſu orâ littorali vulgò *riviera di Ponente* dictâ terminatur, ab ortu alterâ orâ littorali vulgò *riviera di Levante* nominatâ.
Ligyes, pag. 94. aliàs Ligures, populi Liguriæ, quæ Italiæ regio duplex; Liguria vetus mediterranea & pars Galliæ Ciſalpinæ, cui ad Occidentem Alpes Cottiæ, ad Septentrionem Padus amnis, ad Orientem & Meridiem altera Liguria quæ maritima nunc ſtatus Reipublicæ Genuenſis, cui ad occaſum Galloprovincia & Pedemontium, ad ortum Hetruria, ad Auſtrum mare ab ea Liguſticum dictum; ab his Ligyes Aſiani, de quibus hìc ſermo ſumpsêre originem, hi autem Colchidem incoluêre.
Lilybæum, urbs & promontorium magis Occidentale Siciliæ inſulæ, urbs nunc *Marſala* vocitatur, promontorium *Capo Coco* ſive *di Beo*, in valle *di Mazara*.
Lilybetani, pag. 362. populi Lilybæi urbis & regionis Lilybæi promontorii.
Limyra, pag. 275. urbs Lyciæ in Aſia minori, quam Stephanus Byzantius à Limyro, cui adjacet, fluvio appellatam dicit: eadem eſt quæ ab ipſo priùs Lamyra nominatur.
Lindius, pag. 59. civis urbis Rhodi inſulæ, cui nomen Lindos, ad oram littoream Orientalem, quæ hodie etiam *Lindo* vocatur.
Lipara, pag. 73. Æolicarum inſularum præcipua, à qua omnes Lipareæ inſulæ ſunt appellatæ, in mari Tyrrheno, inter Siciliam & Italiam, hodie *Iſole di Lipari*.
Livias, pag. 417. urbs Judææ, quæ etiam Libias dicta, ultra Jordanem & ad ejus ripam ſiniſtram, non longè ab ejus oſtii in Lacum Aſphaltitem, in tribu Ruben, ut refert Adrichomius.
Locri, pag. 96. populi Græciæ in tres diviſi: quorum primi ab Opunte urbe Opuntii dicti, quibus ad occaſum Phocis, ad meridiem & ortum Bœotia, ad Aquilonem fretum Euripus appellatum; ſecundi à Cnemide monte Epicnemidii dicti, quibus ad Orientem & meridiem Phocis, ad occaſum Dores & Ænianes & Theſſaliæ pars; ad Aquilonem Euripus & Maleæ ſinus; tertii Locri à fœtore Ozolæ appellati; quibus ad occaſum Ætolia, ad Aquilonem Dores, ad ortum Phocis, ad meridiem ſinus Criſſæus.
Loryma plur. num. pag. 307. & Lorymæ p. 113. urbs Doridis in Caria, maritima, ex adverſo Rhodi à qua paulò ampliùs viginti millia diſtabat, hodie *Maxi*. vel *Stadia* ut vult Pinetus, eadem quæ Doryma de qua ſuprà.
Lotharingus in præfat. ex Lotharingia, quæ regio eſt Galliæ Belgicæ, inter Campaniam ad occaſum, & Alſatiam ad ortum, Luxemburgum ad Aquilonem, & Comitatum Burgundiæ ad Auſtrum, vulgò *la Lorraine*.
Lubai, pag. 35. col. 1. in vulg. editione 2. Paralip. 12. verſu 3. legitur *Lubyes*, populi, ut diximus, Libyæ, de qua ſuprà.
Lucania, pag. 486. regio olim Italiæ, cujus fines versùs Septentrionem Silarus amnis, quo à Campania ſemovebatur, & fluvius Brandanus, quo ſeparabatur ab Apulia: versùs Orientem ſinus Tarentinus; versùs meridiem Laus *Laino* fluvius, quo à Brutiis diſtinguebatur; Tyrrhenum mare versùs Occidentem; nunc pars regni Neapolitani, in quâ Baſilicata provincia, Auſtralis pars principatus citerioris, & pars citerioris Calabriæ.
Lucani, pag. 207. populi Lucaniæ.
Luceria urbs, pag. 376. una è tribus urbibus, in quibus Romani Sabinis juncti diſperſi fuere, à luco ſic dicta; qui ut videtur, erat in Latio.
Luſa, pag. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat, in Judæa ultra Jordanem Arabiam versùs, ut aliarum plurimæ.
Luſitani, p. 503. populi Luſitaniæ, quæ una eſt è tribus Hiſpaniarum regionibus; cui ad Septentrionem & Orientem erat Hiſpania Tarraconenſis, ad Meridiem Bætica, ad Occidentem Oceanus Occidentalis; ex parte reſpondet regioni, quæ nunc *le Portugal* vocitatur.
Luzi tractus, pag. 6. vide ſuprà Bethel.
Lycæum, pag. 173. locus prope Athenas urbi ad Orientem Æſtivum, ubi Ariſtoteles diſcipulos ſuos Philoſophiam docebat.
Lycaus campus, pag. 396. in Aſia minori, Heracleæ Ponti vicinus.
Lycaonia, pag. 128. regio Aſiæ minoris in mediterranea, & pars Cappadociæ Auſtralis, Iſauriæ ab occaſu, Ciliciæ ab Auſtro, Armeniæ minori ab ortu finitima, cujus metropolis Iconium, à qua regio nunc vulgò *Cogni* appellatur.
Lycaones, pag. 533. hujus regionis indigenæ.
Lycia, pag. 93. regio Aſiæ minoris maritima in ora Auſtrali, quæ à Septentrione Phrygiâ, ab occaſu Cariâ, à meridie ſuo mari Lycio, ab ortu Pamphyliâ terminatur, nunc vulgò *Aldinelli*.
Lycii, populi Lyciæ.
Lycium mare, pag. 18. Lyciæ versùs meridiem vicinum.
Lycus amnis, pag. 164. 166. & 352. fluvius Aſſyriæ, qui è monte Niphate naſcens, ab Aquilone in meridiem currens, Tigrim fluvium versùs Orientem ingreditur.
Lycus fluvius Cappadociæ, pag. 393. qui ab ortu in occaſum fluens Irim fluvium ingreditur, Pontum Euxinum versùs.
Lycus fluvius, pag. 93. 246. & 266. in Phrygiæ parte Auſtrali, qui è Lyciæ confiniis versùs Aquilonem defluens, per Hierapolim, Coloſſas & Laodiceam Mæandrum fluvium poſteà ingreditur; ſunt adhuc alii ejuſdem nominis fluvii.
Lyctus, pag. 405. urbs Cretæ inſulæ versùs Orientem, in medio Iſthmi, quæ etiam Lyctum & Lyctia; hodie *Paleocaſtro*.
Lydda, Toparchia Judææ; pag. 341. & Lydda urbs pag. 492. vide ſuprà Dioſpolis.
Lydia, pag. 44. col. 2. regio Aſiæ minoris ab Auſtro Cariam, ab occaſu Ioniam & Æolidem, ab Aquilone & ortu Phrygiam habens conterminas;

fuit

fuit etiam ſaltem pro parte Mœonia dicta ; hodie vulgò *Caraſia.*

Lydi, pag. 26. Lydiæ populi.

Lydiacum regnum, pag. 214. quod in Aſia minori, ad Halym uſque fluvium pertingebat.

Lydii Campi, pag. 219. in præfata Lydia regione.

Lyperus, pag. 251. mons Bithyniæ, ad quem condita urbs Zipoëtes à Zipoëte rege Bithyniæ.

Lyſania tetrarchia, pag. 553. vide infrà Thrachonitis.

Lyſias caſtellum, pag. 421. & pag. 480. urbs Syriæ ſita ultra lacum, qui juxta Apamiam eſt.

Lyſimachia, pag. 250. & 252. urbs Cherſoneſi Thraciæ ; quam priùs Cardiam appellatam aſſerit Stephanus Byzantius, cui potiùs exciſæ ſucceſſit, in vicino loco condita. Cardiæ ſitum vide ſuprà ; hodie vulgò *Hexamili.*

Lyſimachium templum, pag. 250. apud præfatam Lyſimachiam urbem.

Lyſinoe, pag. 284. urbs minoris Aſiæ circa Pamphyliam ; videtur eſſe eadem, quæ Lyſinia Ptolemæi, utpote Cormaſæ vicina, in Piſidia.

Lyſtra & Lyſtræ, pag. 626. civitas Lycaoniæ Act. 4. v. 6. & 27. v. 5. Lyſtra, quæ eſt Lyciæ (confines ſunt Aſiæ minoris regiones) Lyſtra tamen à Geographis in Iſauria ponitur, nunc exciſa.

M.

M*Aced*, pag. 320. in Græco textu μακὰδ, ſed in vulg. editione 1. Machab. cap. 5. v. 26. Mageth, civitas magna & munita Galaaditidis regionis, in tribu Gad.

Macedonia, pag. 98. regio Europæ ampliſſima, ab ortu Ægæo mari concluſa, à meridie Theſſaliâ & Epiro, ab Occidente Ionio mari, ab Aquilone Scardo monte & Orbelo, Moeſiæ & Thraciæ parti confinis, olim Emathia, & Mygdonia, quæ ejus tantùm partes erant, nunc ejus pars occidua *Albania*, pars quæ ad ortum *Iamboli*, quæ ad Auſtrum *Comenolitari.*

Macedonia ſuperior, pag. 497. pars Macedoniæ versùs Septentrionem.

Macedones, pag. 74. Macedoniæ populi.

Macedonicum regnum, pag. 44. col. 2. hic imperium Macedonum anno mundi 3210. inceptum intelligitur ; quouſque extenſum fuerit teſtatur Alexandri magni Hiſtoria & ſucceſſorum ejus.

Macerianus Boxus, pag. 194. ſi dictio ſit Geographica aut locus eſt hactenùs intactus à Geographis, aut legendum Macarianus ab urbe Arcadiæ Macareæ, aut Macaria, planitie ſive regione Meſſeniæ.

Macherus, pag. 396. Caſtellum Judææ, apud Jordanem fluvium & lacum Aſphaltitem, in colle ſitum, ab his duodecim horarum itinere versùs Orientem diſtans, in diſtrictu tribus Ruben.

Macpela ager, pag. 7. & Macpelæ Spelunca, pag. 8. in vulgata editione Geneſ. 23. verſu 9. Spelunca duplex ; Onkelo *Capheltha*, Jonathani *Cephelcha*, Macpela duplicem ſignificat ; ſita erat prope Hebron urbem, de qua ſuprà.

Macrobii Æthiopes, pag. 82. vide ſuprà Æthiopes.

Macrones, pag. 128. qui & Machelones ; quos ſua ætate Sannos appellari teſtatur Steph. Byzantius ; Gens Pontica ad Apſarum fluvium, quibus ad Aquilonem Colchi, ad occaſum Heniochi, ad meridiem Scythini & Armeno Chalybes, ad ortum Taochi.

Madianitis terra, pag. 12. ſive terra Madian, cujus populos Mandianitas & Madrenas vocat Stephanus Byzantius ; populi erant Arabiam & præcipuè Petræam incolentes, quorum regio Madiàn appellabatur.

Madytus, pag. 100. & 116. urbs Helleſpontica inquit Stephanus Byzantius, ad Helleſpontum, ſed in Thracica Cherſoneſo à quibuſdam collocatur, è regione Percotes.

Mæandri campus, pag. 77. circa minoris Aſiæ amnem celeberrimum Mæandrum, prope Prienen & Magneſiam, in Ioniæ & Cariæ confinibus.

Mæonia, pag. 390. ſive Mœonia, pars Lydiæ regionis, in Aſia minori Auſtralior.

Mæotis palus, vide infrà Mœotis.

Maſaloth aliàs Maſſadoth, pag. 329. in vulg. editione 1. Machab. c. 9. v. 2. *Maſaloth, quæ eſt in Arbellis.* civitas in tribu Nephtali, in Galilæa ſuperiori ſive Gentium.

Magana, p. 285. mons Aſiæ minoris, Magava legit Ortelius, & Ancyræ Galatiæ vicinum arbitratur.

Magarſus, pag. 156. collis ſublimis in Cilicia prope Mallum urbem, ubi Minervæ Magarſidis fanum celebre, ita Stephanus Byzantius.

Magdala fines pag. 592. vide Dalmanutha.

Magdalena, pag. 64. ex Magdala latinè Magedan loco prælaudato.

Magdalum, pag. 64. apud Jeremiam cap. 44. v. 1. & cap. 46. v. 14. locus in monte ſitus, inter ſinum Arabicum & Nilum fluvium ; Magdolus Stephano Byzantio civitas eſt, Ægypti videlicet inferioris, ſed vicinæ non fuerunt hæc Magdolus & Mageddo, ut opinatus eſt Scaliger.

Magedan &

Mageddo, vide Megiddus.

Magneſia, pag. 77. urbs Cariæ ad Mæandrum fluvium ſita, prius Theſſaloce & Androlitia dicta : hodie *Maniſſa*, ut aſſerit Leunclavius.

Magneſia, pag. 279. ad Sipylum (montem) cognominata, ſive penès Sipylum, urbs Lydiæ, non longè à Phrygiæ finibus.

Magneſia, pag. 102. regio Theſſaliæ in mare Ægæum excurrens, quod ipſi eſt ad Orientem, ſinus Thermaïcus ad Aquilonem, ſinus Pagaſeticus ad Meridiem, Pelaſgiotis, & Phthiotis regiones ad Occidentem ; fuit montibus Pelio, Oſſa, Olympo & Planicie Tempe facta celebris.

Magneſia, pag. 371. prælaudatæ regionis civitas maritima, ad promontorium, quod ad Orientem ſimul & Aquilonem ſitum eſt, quódque *Cabo verlichi* nominat Sophianus.

Magnes ſing. num. & Magnetes plurali, gentile nomen Magneſiarum, pag. 273. Magnetes ſunt Magneſiæ ad Sipylum incolæ.

Magnopolis, pag. 431. vide Eupatoria.

Magog, pag. 446. v. Edeſſa.

Maguſum, pag. 554. oppidum felicis Arabiæ à Gallo deletum, ut ait Plinius lib. 6. cap. 28.

Mahacathitharum termini, pag. 21. in vulg. editione Deuter. 3. verſu 14. Termini Machati, regio ſive civitas ultra Jordanem, primùm ad regem Baſan pertinens, poſteà dimidiæ tribus Manaſſe.

Mahanaïma, pag. 29. in vulgata editione 2. Regum verſu 8. legitur per Caſtra, Mahanaim enim caſtra ſignificat ; fuit tamen locus ita appellatus in monte Galaad, & civitas tribus Gad ad Aquilonem, ad fines tribus Manaſſe, cui vicinum erat deſertum Mahanaïm.

Makheloth, pag. 18. in vulg. editione Num. 33. v. 25. Maceloth : vigeſima ſecunda manſio filiorum Iſrael in deſerto, inter Arada & Thahath.

Makkeda pag. 23. ibidem Spelunca Makkedæ in vulg. edit. Joſue 10. v. 16. Spelunca urbis Maceda ;

civitas olim regia, quæ poſteà fuit tribus Juda; in octavo milliario Eleutheropoleos contra ſolis ortum.

Malea, pag. 113. 371. & 461. promontorium Laconicæ, quod magis Orientale eſt, in ſinu Laconico à Cythera inſula ſex milliariis diſtans, quódque hodie *Capo Malio di ſant' Angelo* nominatur.

Malea, pag. 120. promontorium Lesbi inſulæ versùs meridiem, quod etiam Malia fuit appellatum.

Malena, pag. 91. locus Atarnidis regionis Myſiæ in Aſia minori, è regione Lesbi inſulæ.

Malenſes, pag. 231. Malenſium rex oppidi in inſula Cypri Malum appellati, quod non longè à Papho fuiſſe videtur.

Maleus ſinus, pag. 382. propter Spolia à Pyratis Aureus dictus, apud Malea promontorium Laconicæ, de quo ſuprà.

Malli, pag. 182. populi Indiæ, qui (ut pag. 192.) Mandri, vel Ambri, & Sabraci & Subagri, vel Sugambri dicuntur, qui à Steph. Byzantio Mali Oxydracarum, duas tamen ex his nationes facit Strabo lib. 15. pag. 482. quorum regio inter fluviorum Hydaſpis & Aceſinis, & Aceſinis atque Indi confluentes poſita erat.

Mallum, pag. 156. 230. 283. aliàs Mallus urbs Ciliciæ maritima, ad Pyrami amnis oſtia, hodie vulgò *Malo*.

Mallotæ, pag. 299. Machab. 2. cap. 4. verſu 30. prælaudatæ Milli urbis incolæ.

Malotha, pag. 554. vallum ad flumen poſitum, ſive Pagus in Arabia felici, de eo Strabo lib. 16. pag. 538.

Maltum, pag. 410. lege Mallum, de quo ſupra.

Malum, pag. 232. vide ſuprà Malenſes.

Mamre, pag. 6. & Convallis Mamre ibid. in vulgata editione Gen. 13. verſu 18. *Mambre quæ eſt in Hebron* Hebronis ſitum, quæ etiam Mambre appellata eſt, vide ſuprà hoc verbo.

Manaïtis, pag. 414. regio Armeniæ ejuſdem nominis Deo conſecrata.

Manaſſe una è tribus filiorum Iſraël, in duas partes diviſa, prima pag. 21. dicta dimidia tribus Manaſſe cis Jordanem, ab occaſu in ortum protenſa, ab ortu Jordane fluvio, versùs Auſtrum tribu Ephraïm, ad occaſum mari Magno, ad Aquilonem tribu Iſſachar concluſa erat. Altera pars dicta dimidia tribus Manaſſe trans-Jordanem; occaſum versùs Jordane fluvio & lacu Geneſareth à tribubus Zabulon & Nephthali ſecernebatur, habens ad Aquilonem Syriam, ad ortum Arabiam deſertam, ad meridiem tribum Gad ſibi finitimam.

Mantinea, pag. 142. urbs Arcadiæ, quæ in honorem Antigoni regis ab Argivis Antigonia nominata, ſed poſteà ab Adriano Imperatore priori nomine donata eſt; ſita erat ad Ophim fluvium: hodie vulgò *Mundi* vel *Mandi* à Mario Nigro *Goriza* vocatur.

Maracanda urbs, pag. 177. Sogdianorum regia, cujus murus 70 ſtadia amplectebatur; eſt Paracanda Strabonis lib. 11. pag. 356. ſive potiùs Μαρακάνδα, ſic enim apud eundem MSS. legitur, putant eſſe eandem, quæ nunc *Samarchanda*.

Marah, pag. 14. in vulg. editione Exodi 15. v. 23. Mara alias Marath fons amariſſimus, cujus aquæ injecto ligno dulces redditæ, ubi quinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Pi-hahiroth, & Elim.

Marathon, pag. 102. vicus Atticæ Leontidis tribus, triginta quinque circiter milliaribus Athenis diſtans Orientem Æſtivum versùs, non longè ab amne Aſopo & Euripo freto: hodie adhuc *Marathona*.

Marathonia pugna, pag. 85. apud Marathonem, in qua Perſæ à Græcis duce Miltiade ſuperati.

Marathus, pag. 158. & 265. urbs Phœnicæ magna & opulenta, ex adverſo Aradi inſulæ in continenti ſita, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15. eam in vicina Caſſioride collocans, inter Caſium montem ad Aquilonem & Eleutherum amnem ad Auſtrum.

Marathenſes, pag. 339. præfatæ urbis accolæ.

Marathuſa, pag. 113. inſula maris Ægæi Clazomenis objacens, in Smyrnæo ſinu.

Mardi, pag. 170. gens Perſidis versùs ſolis ortum.

Mardi, pag. 170. & 173. populi Hyrcaniæ confines, quos inter Hyrcaniæ populos recenſet Stephanus Byzantius. Ptolem. Geogr. lib. 5. cap. 13. pag. 135. illos inter regionem Κωταία dictam versùs Aquilonem collocat, & Niphatem montem versùs Auſtrum; Armeniam majorem versùs Occidentem, & Mediam Orientem versùs.

Mare campeſtrium, pag. 43. col. 2. in vulg. editione 4. Regum cap. 14. verſu 25. dicitur *mare ſolitudinis* in lib. Joſue cap. 3. v. 16. *mare ſolitudinis, quod nunc vocatur Mortuum*, hinc conſtat ibi ſermonem eſſe de Aſphaltite lacu, de quo vi ſuprà.

Mare Ægyptium, pag. 161. pars mediterranei maris, quæ Ægyptum inferiorem versùs Aquilonem alluit.

Mare Galilææ, pag. 592. v. Genezareth aquæ.

Mare Græcum, p. 390. pars mediterranei Maris Græciæ adjacens.

Mare Mediterraneum, pag. 5. quod etiam internum dicitur, utpote inter terras ſive in mediis terris incluſum; Europam habet ad Aquilonem, Aſiam ad ortum, & Africam ad Meridiem.

Mare mortuum & mare ſalſum, pag. 7. vide Aſphaltites lacus.

Mare rubrum, pag. 8. & 14. quod etiam Græco vocabulo mare Erythræum; hac voce apud Prophanos Authores intelliguntur ſinus Arabicus & ſinus Perſicus atque pars Oceani, quæ felicem Arabiam versùs Auſtrum alluit; ſed in ſacris Scripturis, cùm de Mari-Rubro ſermo eſt, Arabicus ſinus tantùm intelligitur, ſeu potiùs ejus pars, quæ ad Septentrionem.

Marea, pag. 104. urbs inferioris Ægypti ſuper Pharum ſita; illam Stephanus Byzantius Mareiam vocat Alexandriæ (*Ægyptiæ*) adjacentem; cum lacu cognomine, qui

Mareotis, ſive *Maria* lacus, pag. 161. ab Alexandria magna versùs meridiem ſexaginta circiter leucis diſtans; quíque etiam Marius lacus eſt appellatus; hodie vulgò *Buchiara*.

Marginia ſive Margiana urbs, p. 179. ultra Ochum & Oxum fluvios; in Margiana ſanè regione, cui Hyrcania ad occaſum, Scythia ad Septentrionem, Bactriana ad ortum & Aria ad Meridiem ut refert Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 10.

Mariaba, pag. 554. oppidum felicis Arabiæ à Gallo deletum, ut fert Plinius lib. 6. cap. 28. Stephanus Byzantius ex Strabone lib. 15. dicit Mariabam Sabæorum metropolim, apud mare rubrum poſitam.

Mariamne, pag. 158. urbs Phœniciæ, quam Stephanus Byzantius ex Pauſania Mariammiam vocat. apud Ptolemæum Geogr. lib. 5. cap. 15. Mariame; urbi Emeſæ vicina versùs occaſum.

Mariſa, pag. 322. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 12. verſu 35. Mareſa, urbs Idumææ, quæ etiam Adiſſa dicta, ſita erat ad confines tribus Juda versùs occaſum.

Mariſſeni, pag. 359. ejuſd. urbis accolæ.

Marius, pag. 230. rex Marii urbis inſulæ Cypri maritimæ ad Aquilonem Solis versùs occaſum.

Maronea, pag 288. & Maronia pag. 283. urbs Thraciæ, ab Homero Iſmarus appellata, maritima ad Sceeni fluvii in Ægæum mare ſeſe exonerantis oſtia: hodie vulgò *Marogna*.

Maronitæ, Maroneæ cives.

Marſicum bellum, pag. 369. adverſùs Marſos eorúmque Socios. Marſi Italiæ populi, quibus ad Orientem Peligni & Samnitæ, ad meridiem Latium, ad Occidentem Sabini, ad Septentrionem Veſtini, circa lacum Fucinum: hodie pars Aprutii ulterioris, vulgò *Ducato di Marſi*.

Marſya, pag. 480. urbs Phœniciæ, circa quam,

Marſya convallis, pag. 263. inter Libani & Antilibani radices ſita, cum præfata urbe cognomine.

Marſyas amnis, pag. 90. in Phrygia, qui non procul à Mæandri fontibus naſcens, ab ortu ſolis æſtivo in Brumalem occaſum currens Apameam urbem Phrygiæ cingit, & eundem Mæandrum fluvium paulò poſt ingreditur.

Marſyaba, pag. 554. urbs Rhamanitarum, in Arabia felici à Gallo incaſsùm obſeſſa.

Maryandeni, pag. 94. potiùs Mariandyni populi olim Bithyniæ, ad Pontum Euxinum, circa Heracleam Ponti, à quibus vicinus ſinus Mariandynus eſt appellatus.

Maſpha aliàs Mitzpa, pag. 316. 1. Machab. cap. 3. verſu 46. *in Maſpha contra Jeruſalem, quia locus orationis erat in Maſpha ante in Iſraël.* civitas tribus Benjamin, in confinio tribus Juda, ubi, ante templum conditum, fuit arca Domini.

Maſada, p. 499. & 513. vide ſtatim Maſſada.

Maſſa, vide Rephidim.

Maſſada, pag. 510. & Maſada pag. 513. Caſtellum munitiſſimum in præruptâ petra, cui nomen collis Achillæ muro firmo ab Herode cinctum, in tribu Juda, non longè ab Aſphaltite lacu, in regione Daroma dicta.

Maſſadoth, vide Mæſaloth.

Maſſaga, pag. 184. regionis Aſſacenorum in India ultra Guræum fluvium urbs maxima & 35. ſtadiorum muro cincta; circa Indi, ut videtur, ſuperiores partes.

Maſſageta, pagg. 80. 180. & 181. Maſſagetæ Scythæ ſive gens Scythica; in aſſignanda illorum regione variant authores; hîc præponenda Ptolemæi ſententia, qui Maſſagetas collocat inter Margianam ad meridiem & Derbiccas ad Aquilonem, inter Hyrcaniam ad occaſum & Bactrianam ad ortum; alios adhuc Maſſagetas ultra Bactrianam, Orientem æſtivum verſùs collocat, ad Jaxartes fluvii fontes, de quibus forſan ſermo pag. 180. & 181.

Maſſilia, pag. 67. anno mundi 3004. à Phocæenſibus in mari Liguſtico condita, urbs Galliæ olim Braccatæ dictæ, maritima: nunc vulgò *Marſeille* in Galloprovincia cum portu celebri.

Maſſilienſes, pag. 354. urbis præfatæ cives.

Matthana, pag. 20. ſolitudo, quam tranſierunt filii Iſraël, ubi poſteà fines tribus Ruben ad Orientem & Auſtrum.

Mauritania, pag. 466. regio Africæ ampliſſima & ad Occidentem in tres diviſa, in Tingitanam, quæ Occidentalior eſt, nunc regna Fezii *de Fez* & Marochii complectens; in Cæſarienſem inter Tingitanam ad occaſum & Sitifenſem ad ortum, in qua regna, quæ vulgò *de Tremiſen & d'Alger*: tandem in Sitifenſem, quæ aliis Occidentalior eſt, in qua regnum Bugienſe, Numidiam habens ad ortum, hæ tres ſimul nunc *Barbaria* nominantur.

Maurus, p. 461. Mauritaniæ indigena.

Mazaca, pag. 431. vide Cæſarea Cappadociæ ſuprà.

Mazaceni Cappadociæ, pag. 384. ejuſdem urbis accolæ.

Medaba, pag. 329. & 354. in vulgata editione 1. Machab. 9. verſu 37. Madaba, civitas priùs Ammonitarum, deinde Amorrhæorum, tandem tribus Ruben, ad torrentem Arnon, cujus vicina regio campeſtris Medaba dicta.

Media, p. 48. col. 2. regio majoris Aſiæ maxima, Caſpium mare ad Boream habens, Hyrcaniam & Parthiam ad ortum, Aſſyriam & Suſianam ad meridiem, & Armeniam majorem ad occaſum; nunc verò regiones complectens, quæ *Schirrvan* & *Karabac* & *Kilan* & *Erak* appellantur.

Medi, p. 18. hujus regionis Populi, quorum imperium, quod & Aſſyriorum, Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam nec non Perſidem continebat; unde in Script. per civitates Medorum, ditioni Medorum ſubjectas intellige.

Media major, pag. 214. pars Occidentalis Mediæ, cujus Satrapia Atropato data, fuit Atropatene nominata.

Media minor, pag. 214. altera Mediæ pars verſùs Orientem.

Medici reges, id eſt reges Medorum.

Megalopolis, pag. 287. quæ & Megapolis, quam Stephanus Byzantius Megalen vocat, urbs Arcadiæ omnium noviſſima, ex coloniis aliarum Arcadiæ urbium, quas Pauſanias recenſet in ſuis Arcadicis p. 258. ſita erat ad interſecantem Heliſſonem fluvium, in Peloponneſi umbilico; multoties exciſa; locus nunc penè deſertus *Leondari* appellatur. fuit aliquando Chriſtianopolis dicta.

Megapolitanus, pag. 276. & pluribus aliis in locis præcipuè pag. 300. Polybius Hiſtoricus Megapolitanus prælaudatæ Megalopoleos indigena, ut aſſerit, loco citato, Stephanus Byzantius.

Megarenſium urbs, pag. 237. quæ Megara urbs Atticæ verſùs Iſthmum ea-propter à Stephano Byzantio inter Peloponneſum Atticam & Bœotiam collocatur. priùs Niſa vocabatur, ejus verò Navale in ſinu Saronico Niſæa, ipſa adhuc hodie *Megara* nominatur.

Megarenſis regio, pag. 98. circa prælaudatam Megaram pars Atticæ verſùs occaſum, cui Bœotia ad occaſum & Septentrionem, Iſthmus & ſinus Saronicus ad Meridiem.

Megarenſes, pag. 56. ejuſdem tum urbis tum regionis incolæ.

Megara, p. 344. urbs Syriæ in Apamena ſive ſub Apamenſium ditione, ut notat Strabo lib. 16. p. 518.

Megiddus, p. 40. in vulgata editione 4. Regum 9. verſu 27. ſic pag. 63. civitas olim Regia, poſteà in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem: nunc vulgò *Subimbre* vel *Subube*.

Megidduntina aquæ, p. 25. prope præfatam Megidduntem urbem.

Megidduntis convallis, p. 63. Campus vulgò Mageddo dictus prope eandem civitatem; credit author Magdalum cum Magedan coincidere.

Megiſtes portus, p. 281. in Lyciæ ora, non longè, ut videtur, a Pataris; Lyciæ urbem & inſulam (forſan eandem) refert Stephanus Byzantius.

Megiſtus amnis, pag. 266. circa Æolidem in Aſia minori; ſi hac dictione fluvius Aſiæ maximus non ſit intelligendus, Plinius Rhyndacum fluvium aſſeverat fuiſſe poſteà Megiſtum appellatum.

Melanes ſinus, pag. 94. in Thracia, qui etiam à Cardia urbe Cardianus dictus, ad Iſthmi Thraciæ partem occiduam, in Mari Ægæo.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Melanes fluv. pag. 94. Thraciæ, qui à Rhodopes montibus naſcens, ab Aquilone in Auſtrum fluens mare Ægæum ingreditur, in ſinu à ſe Melane dicto.

Melienſes, pag. 96. Græciæ regio ad Maleacum ſinum, cui Locri Epicnemidii ad meridiem, Ænianes ad occaſum, Phthiotis Theſſaliæ ad Septentrionem.

Meliſſa, pag. 123. Phrygiæ pagus, ſive, ut apud Athenæum, civitas Synnadæ ad meridiem.

Melita inſula, pag. 641. maris mediterranei, S. Pauli naufragio inſignis, Siciliæ ad meridiem, olim Carthaginenſium colonia: vulgò *Malta*, Gallicè *Malte*.

Melitenſes, Melitæ inſulani.

Melitea, pag. 374. urbs Phthiotidis regionis in Theſſalia, quam Strabo lib. 9. pag. 297. dicit priùs Pyrrham appellatam; dicitur etiam Melittea, ſita erat ad Euripum fluvium.

Melos ſive Melus, pag. 109, 135. & 573. inſula una Sporadum, quam Stephanus Byzantius inter Cycladas numerat, & priùs Byblum; pòſt Zephyriam nuncupatam dicit, ſita erat in Cretico mari, Maleæ promontorio Laconiæ vicina.

Memphis, pag. 5. aliàs Nophus p. 72. quæ etiam Migdol, nec non Menchis & Mitzar: civitas, quam clariſſimam Ægypti metropolim appellat Stephanus Byzantius, ad ſiniſtram & occiduam Nili ripam, in angulo Deltæ è regione Babylonis: hodie ut refert Gabriel Sionita cap. 9. ab incolis *Alcahera*, ab Europæis *Alcairo* ſeu *Cairo*. In tres olim diſtincta partes, quarum tertia Albus murus dicta pag. 105.

Memphites, pag. 125. ejuſdem urbis incola.

Mendæus, pag. 130. ex urbe Thraciæ, cui nomen Mende, Mendæi, ut ait Pauſanias in Eliacis. Mendæi erant ad mare Ægæum, ad Hebri fluminis oſtia, prope Ænum urbem.

Mendeſium Nili oſtium, pag. 106. de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. pag. 106. & ibidem Mendeſius Nomus, cujus caput erat Thmuis civitas, ibidem urbs Mendes, à qua nomen Nomus deſumpſit, fortè à Thmui non diverſa.

Mendeſii, pag. 140. Mendeſiæ præfecturæ ſive Nomi accolæ.

Menelai portus, pag. 144. locus deſertus Libyæ prope Ardaniam, ſupra Paratonium, ut aſſerit Strabo lib. 1. pag. 27.

Mennis urbs, pag. 167. quæ etiam Mennium & Memnium, urbs Aſſyriæ quartis caſtris ab Arbelis, circa Babylonem, ubi caverna eſt, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit.

Meriba, pag. 14. vide Rephidim.

Meriba aquæ ſive contentionis, pag. 19. in vulg. editione Num. 20. verſu 13. & 24. aquæ contradictionis, trigeſima tertia manſio filiorum Iſraël ad petram, quæ erat in deſerto Zin, quod & Cades.

Meroes inſula, pag. 82. Æthiopiæ, ut fertur, quæ ſub Ægypto, de Meroe Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 8. & lib. 8. tab. 4. de Meroe metropoli anteà Herodotus, ſed ex aliorum, ut fatetur, relatione lib. 2. cap. 29.

Meropis, pag. 115. & 191. inſula & urbs. vide ſuprà Co.

Merus mons, pag. 183. Mons Indiæ, ubi fabulantur natum Bacchum, inter amnes Indum & Cophenen.

Meſambria, pag. 91. & Meſembria urbs Thraciæ in confinio Myſiæ ubi definit mons Hæmus, maritima ad Pontum Euxinum, inter Anchialum & Sarpedoniam urbem. vulgò *Meſember*.

Meſembriani, pag. 291. prælaudatæ urbis accolæ.

Meſogaba, pag. 162. ubi Hammonis templum eſt. vide ſuprà verbo Ammonitis. alia lectio, quæ ſanè verior, μεσογαία, id eſt mediterranea.

Meſopolita, pag. 373. incolæ loci aut urbis minoris Aſiæ, aut in Lydia circa Ioniam aut Ioniæ.

Meſopotamia, pag. 7. regio Aſiæ Euphrate fluvio ad Occidentem & meridiem, ac Tigri fluvio ad ortum comprehenſa, cui ad Boream Armenia major; Aſſyria & Suſiana ad ortum, Babylonia & Chaldæa ad meridiem: Syria verò cum Armenia minori ad occaſum: quæ Aram & Charam dicta eſt, nunc verò *Diarbech*, illam Algeziram nominat Nubienſis Climate 4. parte 6.

Meſſana, pag. 520. urbs Siciliæ ad Pelorum promontorium olim Zancle dicta, ſita ad fretum ab ea Pharum Meſſanæ dictum, è regione Regii Calabriæ: hodie vulgò *Meſſine* in valle *di Demona*.

Meſſene, pag. 141. regio Peloponneſi versùs meridiem, cui ad Occidentem Cypariſſus ſinus & Elis regio; Arcadia ad Septentrionem; Laconia & ſinus Meſſeniacus ad Orientem. nunc pars provinciæ quæ *Belvedere* dicta in Moræa. fuit poſtmodùm in eadem regione urbs Meſſene prope Ithomen, ad fluvii *Balyra* oſtia in ſinu Meſſeniaco, nunc exciſa.

Meſſenii, pag. 127. prædictæ regionis indigenæ.

Metapontus, pag. 90. urbs Italiæ olim Metabum dicta, atque etiam anteà Siris, maritima in ſinu Tarentino, ad Siris fluvii nunc *Baſienta* dicti oſtia; hodie locus penè exciſus, vulgò *Torre di Mare* appellatus.

Methona, pag. 534. Peloponneſi urbs: plures hujus nominis urbes in Peloponneſo, una Argolidis, altera Laconiæ, tertia Meſſeniæ regionis; de qua illarum hîc quæſtio ſit, non poteſt certò diffiniri.

Methymna, p. 118. & 313. urbs in Lesbo inſula, in ora inſulæ versùs Orientem.

Methymnæi, hujuſce urbis incolæ.

Metropolitanus campus, p. 284. circa urbem Phrygiæ Metropolim nuncupatam, ſitam inter Synnada & Apameam ejuſdem Phrygiæ civitates.

Metroum templum Phrygiæ Deæ, pag. 379. id eſt Deorum matri, à qua fanum appellatum apud Athenas civitatem.

Micalenſis mons, p. 83. & Mycale mons pag. 91. cum promontorio & urbe cognomine, Strabo lib. 14. p. 438. in Ionia collocat, Stephanus Byzantius in Caria, ſitus erat è regione Sami inſulæ.

Midaium, p. 527. quod etiam Midaëium, oppidum Phrygiæ magnæ, ad Sangarium amnem, Gordio versùs occaſum.

Midianita, pag. 10. quorum regio Midianitis, in vulg. editione Gen. 37. v. 36. Madianitæ. vide ſuprà Madianitidis terrâ.

Mimaſhum, p. 331. in vulg. editione 1. Machab. cap. 9. verſu 73. legitur in Machmas, aliàs Magmas & Megmas, civitas non longè à Gabaa tribus Benjamin, & terminus tribus Ephraim contra Auſtrum: Ætate S. Hieronymi vicus grandis, nunc vulgò *Byra* vel, ut quidam aſſerunt, *Elbin*.

Migdolum, pag. 14. idem locus qui ſuprà Magdalum; non procul à mari rubro, p. 72.

Miletopolis, pag. 375. urbs Myſiæ, apud à ſe denominatam Paludem Milepolitidem, ut ait Strabo lib. 12. inter Cyzicum & Bithyniam, circa Rhyndacum fluvium, ut obſervat Stephanus Byzantius: hodie *Melitopoli*.

Miletus, pag. 55. urbs Ioniæ in Aſia minori, ſecundùm aliquos Cariæ; ſed Stephano in Caria Ionum; primùm Leleges; deinde Pityuſa, pòſt Anacto-

ria, tandem Miletus dicta in peninſula, paululùm remota ab oſtiis Mæandri fluvii; hodie vulgò *Milaſſo*.

Mileſii, p. 58. urbis prælaudatæ cives.

Miſpas, vide Mizpa.

Miſraimi terra, p. 5. ſic appellata eſt Ægyptus, de qua ſuprà.

Mithka, p. 18. in vulg. edit. Num. 33. verſu 28. Methca, apud Septuag. Interpr. μαθεκκά, vigeſimaquinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Thare & Heſmona.

Mithridatium, p. 424. unum è tribus Galatiæ caſtellis muro cinctis, quod à Ponto avulſit Pompeius, ut Strabo refert lib. 12. p. 390.

Mitylena, p. 77. & Mytilene pag. 90. apud Steph. Μυτιλήνη urbs Lesbi inſulæ maxima & maritima, ad Auſtralem plagam, quæ ſuum inſulæ indidit nomen, vide ſuprà Lesbus.

Mitylenæus præfatæ urbis accola.

Mitzpa, vide Maſpa.

Mizpa, pag. 26. in vulg. editione Judic. 10. verſu 17. Maſpha apud Septuaginta Interpretes ἐν τῇ σκοπιᾷ alii codices vocem retinent Hebræam, quæ ſpeculam ſignificat; civitas tribus Gad, in Galaaditide regione.

Mizpa, p. 36. col. 1. quæ Miſpas Benjaminitarum p. 72. eadem quæ Maſpha, de qua ſuprà.

Moab; p. 38. col. 2. deſertum Moab. p. 20. campeſtria Moabitarum p. 21. Moabitarum vallis p. 22. Regnum erat, ubi poſteà tribus Ruben, torrente Arnon ab ortu, quo ab Amorrhæis ſecernebatur; Jordane fluvio ab occaſu concluſum, ab Auſtro ad deſertum uſque protenſum.

Moabitæ, p. 19. incolæ hujuſce regionis; cujus urbes Moabiticæ ſunt dictæ.

Modin, p. 310. & Modinenſis urbs. civitas in tribu Dan, in qua ſepulchra Machabæorum, & marmoreæ Pyramides præaltæ, in monte ſita juxta torrentem, qui apud Secronam effunditur, ut obſervat Zieglerus.

Mæotis palus ſive Mæotica palus, p. 62. & lacus Mæotis, pag. 371. vetus mare Sarmatiæ inter Europam & Aſiam, cui Sarmatia Europæa ad occaſum, & Sarmatia Aſiana ad ortum, ad meridiem Pontus Euxinus, cui Boſphoro Cimmerio jungitur; ab incolis *Temerinda* vocatur, id eſt maris mater: illius etenim aquæ in Pontum Euxinum defluunt; Euxini in Ægæum ſive mediterraneum, mediterranei per Gaditanum fretum in Oceanum Atlanticum; hodie vulgò vocatur Mare *de Zabache* ſive Mare *de Tana*.

Moeris ſtagnum, p. 59. ſive lacus in Ægypto inferiori, à Mareotide diverſus, cui eſt ad Auſtrum, inter Mareotidem Nomum ad Aquilonem & Oaſitem minorem ad meridiem, à Memphi civitate 72. millia paſſuum diſtans versùs occaſum, de eo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5.

Moeſia, p. 390. ibi ſermo eſt de minoris Aſiæ Myſia, vide infrà hoc verbo.

Moloſſi, p. 257. populi cujus regio Epiri pars, & Moloſſia dicta; quibus ad Septentrionem contermini erant Dolopes, ad Orientem Athamanes, ad meridiem Amphilochi, quibus juncti erant; & ad Occidentem Caſſiopia: hodie vulgò ut Pinetus ait *Pandoſia*.

Momemphis, pag. 60. urbs Ægypti, de qua Stephanus Herodotum citans lib. 2. ſed ibi tum cap. 153. tum 163. de Memphi tantùm eſt ſermo. de Momemphi nihil Ptolemæus, de ea tamen Strabo lib. 17. pag. 552. ubi illam à Memphi diſtinguit, & circa Nitriæ montem & Mareotidem lacum collocare videtur.

Mopſueſtia, p. 366. urbs Ciliciæ, in mediterraneis ad Mopſum fluvium, eam ad Pyramum amnem collocat Stephanus Byzantius.

Mopſueſtiani ejuſdem urbis accolæ.

Moræ Quercus, p. 6. ſive Therebinthus, ſive Quercus Sichem, in ſuburbano rure urbis Sichem, extabat ætate S. Hieronymi, vide infrà Sichem.

Moraſthites, p. 47. col. 1. de Moraſthi, vicus erat in tribu Juda, juxta Eleutheropolim versùs Orientem, ut aſſerit S. Hieronymus.

Morgantina, p. 352. Morgentia & Morgantium, urbs Siciliæ inſulæ mediterranea, ad Symetum amnem, inter Leontinos ad Auſtrum & Catanam urbem ad Aquilonem, circa locum qui nunc *Anaſtaſia*, ſicut amnis *Jaretta* dictus.

Moſchi, p. 418. quorum regio Moſchica p. 459. ad Phaſis fluvii fontes, inter Colchidem, Iberiam, & Armeniam.

Moſera, p. 20. erat cacumen montis Hor, de quo ſuprà, in deſerto, ubi Aaron mortuus eſt & ſepultus.

Moſeroth, p. 18. manſio vigeſima-ſeptima filiorum Iſraël in deſerto, inter Heſmona & Benejaacan, quam non rectè cum præcedenti Moſera confundit Adrichomius.

Moſthene, pag. 581. & Moſtene urbs Lydiæ, cujus populi *ibid.* Moſtheni dicti; ponitur intra amnes Hermum & Caïcum.

Moſynaci, p. 128. populi Ponti Cappadocii, ad Pontum Euxinum inter Sidenos ad occaſum, & Calybes ad ortum.

Munda, urbs Hiſpaniæ Bæticæ, quam Strabo lib. 3. p. 97. dicit fuiſſe veluti aliarum urbium metropolim, exciſa: quidam opinantur fuiſſe ubi nunc *Monda* in Andaluſia, alii urbem eſſe, quæ nunc *Ronda* ſive *Runda la Vieja*.

Mundenſis pugna, p. 457. ad Mundam urbem prælaudatam.

Munichia, pag. 237. & Munichianum præſidium pag. 224. unus erat è portubus urbis Athenarum & magis ad orientem, in ſinu Saronico, cujus amplam deſcriptionem dat Strabo lib. 9. p. 272.

Muris, pag. 555. de hoc loco ſic Strabo lib. 17. p. 560. *non procul à Berenice* ἐςὶ Μυὸς ὅρμος πόλις, *eſt Muris Statio, urbs habens portum & navale*, ad ſinum Arabicum, in Ægypto ſuperiori.

Murus Camelorum, p. 218. locus Ægypti inferioris intra Delta, ut videtur, inter Alexandriam & Memphim.

Muſicani urbs, pag. 196. Muſicanus rex erat, cujus Regnum ſive terra, ut ait Strabo lib. 15. p. 275. in India erat ad Auſtraliores Indi fluminis partes.

Mutina, pag. 488. urbs olim Æmiliæ, quæ nunc *Modena*, ſui Ducatûs cognominis caput, ſuper Stradellam fluvium.

Mutinenſes, ejuſdem urbis incolæ.

Mycale, p. 91. vide Micale.

Mygdonia, pag. 264. & Mygdonica regio pag. 406. Regio circa Niſibin Meſopotamiæ civitatem, de qua infrà.

Mylaſſa, p. 90. urbs Cariæ nobiliſſima in mediterraneis, prope montem ſita, de qua fusè Strabo lib. 14. p. 453. hodie vulgò *Mylaſſo* aut *Meſſi*.

Mylaſſenſes, prælaudatæ urbis cives, p. 273.

Mylias, p. 153. magnæ Phrygiæ regio.

Mylias, p. 266. urbs Carbaliæ in Aſia minori, quæ etiam Milyas dicta.

Myndus, p. 155. urbs Cariæ maritima, in Mari Ægæo, ad ſinum Jaſſicum, quam hodie *Menteſe* appellatam aſſerit Leunclavius:
Myndia, p. 272. regio Cariæ circa Myndum.
Myndii, præfatæ urbis accolæ.
Myoneſus, p. 110. & Myonneſus p. 282. Teiorum promontorium; & urbs Ioniæ in Aſia minori, inter Teium & Lebedum, in ſinu Smyrnæo.
Myra, p, 370. quæ & Myrrhæa, urbs Lyciæ metropolis, apud Limyrum fluvium, viginti ſtadiis à littore diſtans, mediterranea, vulgò *Strumita*.
Myrenſes, p. 501. hujuſce urbis cives.
Myrcinus urbs Edonum, p. 90. in Macedoniæ ſeu potiùs Thraciæ confiniis, ad Strymonis fluvii ripam dextram, quam non diverſam faciunt ab Amphipoli, de qua ſuprà.
Myrina, pag. 129. & 275. urbs Æolidis in Aſia minori, quæ & Myrrhina, nec non Sebaſtopolis; hodie *Marhani* dictam refert Leunclavius, Pergamo erat ad meridiem.
Myſia, pag. 77. quæ etiam Mœſia pag. 390. Aſiæ minoris regio, in duas diviſa; in minorem ſive Helleſponticam, quæ ad Helleſpontum, Troadem habentem ad Auſtrum, & in majorem, quæ pag. 287. ad Olympum dicitur ſive Olympenica, ubi Olympeni; quæ Myſiâ minore & Troade ab occaſu, Bithyniâ ab ortu, & Aſiâ propriè dictâ ab Auſtro concluditur.
Myſi, p. 75. & Myſi Aſiani p. 538. ejuſdem regionis indigenæ.
Mytilene, p. 90. vide Mitylena.
Myus, p. 89. & 102. urbs Ioniæ in Cariæ confinibus, ad Mæandri fluminis oſtia, quam Strabo lib. 14. p. 437. dicit fuiſſe unam ex duodecim urbibus Ioniæ; ſed à civibus derelictam unitam fuiſſe proximæ Mileto civitati.

N.

N*Aballo* urbs Palæſtinæ, p. 417. una ex his, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat.
Nabatæa Arabia, p. 562. pars erat Orientalis Arabiæ Petrææ; cui ad Septentrionem erat tribus Gad promiſſionis terræ pars, ad Orientem Arabia deſerta, ad Meridiem Arabia felix.
Nabatæi Arabes, qui & Zabadæi, pag. 234. & 354. ejuſdem regioni Incolæ; In vita Marci Antonii ubi Arabiæ ſermo eſt, quam incolunt Nabatæi, ad Oceanum extenſæ, intelligitur ipſamet Arabia felix.
Nadabath, pag. 329. in vulgata editione 1. Machab. 9. verſu 37. Madaba, idem locus, qui ſuprà Medaba.
Nahaliel, p. 20. id eſt Torrens Dei, inter ſolitudinem Mathana, & Bamoth vallem in regione Moab, in finibus tribus Ruben ad Auſtrum, prope Torrentem Arnon.
Nain civitas, p. 589. in tribu Iſſachar, in finibus tribus Zabulon, quam torrens Ciſſon alluit ad Aquilonem, in ſecundo milliario montis Thabor ad meridiem, non procul à Nazareth & Endor.
Nain Samaritarum vicus, p. 631. vide Geman.
Nannæa templum, p. 353. in Perſide.
Napata, p. 554. alias Tanape, apud Stephanum Byzantium, Napatæ urbs Libyæ juxta Æthiopiam; meliùs, urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, regia Candacis reginæ Æthiopum.
Naphtali tribus, p. 17. v. Nephthali.
Naphthalitæ, p. 51. col. 2. populi terræ Nephthali, de qua infrà.
Narbonenſis tabula, p. 549. ab urbe Galliæ cui nomen Narbo ſeu Narbona & Narbo Martius, colonia, apud Atacem fluvium: hodie vulgò *Narbonne*, in Occitania inferiori.
Narbonenſis Gallia, pag. 555. vide ſuprà Gallia Narbonenſis.
Naſamonum regio Syrtibus vicina, p. 467. ex his verbis conſtat fuiſſe regionem maritimam Africæ, inter duas Syrtes ſitam, ubi hodie regnum Tripolitanum, & diverſos à Naſamonibus Ptolemæi, qui eos in mediterranea Marmarica collocat.
Naucratis, p. 58. urbs Ægypti inferioris, quam Ptolemæus mediterraneam facit, ad Occidentaliorem alveum Nili, quem Agathoſdæmonem vocat; in Nomo Andropolite, de ea adhuc p. 302.
Naucratites ibidem, hujuſce urbis incola.
Naura ſive Nautaca, p. 176. & 181. regio Sogdianæ, quæ ad fines erat Bactrianæ regionis; in qua urbs Nautaca.
Naxus, p. 88. & 506. inſula Maris Ægæi, una è Cycladibus, quæ etiam Dionyſia dicta; hodie vulgò *Nicſia* & *Nacſia*.
Naxii, p. 102. ejuſdem loci Inſulani.
Nazaretha, p. 566. in vulgata editione Nazareth, civitas Galilææ in tribu Zabulon, duabus leucis à monte Thabor, trium dierum itinere ab Hieroſolyma diſtans, Salvatoris & Domini noſtri Jeſu-Chriſti incarnatione & incolatu celeberrima.
Nazarenus, p. 570. & aliquando Nazaræus, prælaudatæ civitatis incola.
Neandrenſes, p. 129. cives, quorum urbs Neandrus in Troade, ad Helleſpontum.
Neapolis, p. 483. urbs Italiæ maritima, quæ priùs Parthenope dicta, in Campania, cum portu & ſine cognomine: nunc vulgò *Napoli*, Gallis *Naples*, in terrâ Laboris, & ſui regni cognominis caput.
Neapolitanus, hujuſce urbis accola.
Neapolis, p. 633. urbs Macedoniæ, in confinio Thraciæ, maritima ad Strymonicum Sinum; vulgò hodie *Chriſtopoli*.
Nebus mons, p. 20. & 22. in vulgata editione Mons Nebo; pars ſuperior montis Abarim, in terra Moab, cujus montis Nebo cacumen Phaſga vocabatur; poſteà in funiculo tribus Ruben.
Neerda, p. 620. urbs Babyloniæ fluentis Euphratis cincta, Judæorum Academia & proinde Syriacè, quaſi flumen ſcientiæ denominata.
Negra aut Hygra; pag. 554. vicus, qui ſub Oboda eſt & ad mare jacet, pag. 555. dicitur vicus in Nabatæorum regno. In Arabia felici ad ſinum Arabicum.
Nehar-Gozan, pag. 51. col. 2. in vulgata editione 1. Paralip. cap. 5. v. 26. legitur *in fluvium Gozan*. videtur etiam ſumi pro civitate aut pro regione forſan huic fluvio viciná; Gozan fluvius majoris Aſiæ in confiniis Armeniæ & Mediæ; qui ab occaſu in Orientem æſtivum decurrens, mare Caſpium ingreditur.
Neroaſſum caſtrum, v. Nora.
Neronias, p. 642. v. Cæſarea Philippi.
Nephelis promontorium, p. 275. Ciliciæ aſperæ, è regione Cypri Inſulæ, inter Antiochiam ad Tragum & Seleuciam.
Nephthali terra, p. 36. col. 2. una è tribubus filiorum Iſraël ad Aquilonem ſita, & Syriæ vicina, cui ab ortu pars ſuperior Jordanis fluvii, à meridie tribus Zabulon, ab occaſu tribus Aſer contermina erat, cujus indigenæ ſunt ſuprà Naphthalitæ appellati.
Neſtus fluvius, pag. 338. qui etiam Neſſus dictus in Thracia, qui è Pangæo monte naſcens, in ortum

æſtivum decurrens, Nicopolim, ab eo ad Neſſum, alluit, tandem mare Ægæum ingreditur, è regione Thaſi inſulæ.

Nia vicus, pag. 625. lege Mia, etenim apud Joſephum citatum lib. 20. Antiquit. cap. 1. ſic legitur περὶ ὅρων *κώμης μιᾶς λεγομένης, de finibus vici Mia nominati.* ſitus erat inter Jordanem & Arabiam, nam Judæi qui trans-Jordanem & cives Philadelphenſes de ejus finibus contendebant.

Nicæa, pag. 337. urbs Bithyniæ, quæ priùs Ancore dicta, pòſt Antigonia, demùm Nicæa, fuit etiam Olbia nominata, ad Aſcaniam paludem ſita: hodie vulgò *Iſnich.*

Nicæa, pag. 188. urbs ad citeriorem Hydaſpis Indiæ fluminis ripam, ab Alexandro condita, ubi Indos eorúmque regem Porum vicerat.

Nicæa, p. 183. urbs majoris Aſiæ, inter Paropamiſadas & Cophenem fluvium.

Nicatorium, mons, pag. 166. in Aſſyria prope Arbela Aſſyriæ urbem, ſic ab Alexandro propter victoriam de Dario partam appellatus.

Nicatorium fanum, p. 251. apud Seleuciam maritimam, de qua infrà, conditum.

Nicephorium, pag. 444. urbs Meſopotamiæ ad Euphratem amnem ſita, quæ poſtmodùm Conſtantina fuit appellata: nunc vulgò *Nephrun*, ut refert Pinetus.

Nicephorius lucus, p. 272. & 332. juxta Pergamum ſive ſub Pergami mœnibus ſitus.

Nicomedia, pag. 258. quæ priùs Aſtacus dicta, pòſt à Nicomede rege ampliata & Nicomedia nuncupata, & pag. 537. fuit etiam Olbia dicta; in Bithynia ad Propontidem, in ſinu ab ea Aſtaceno nominato: hodie vulgò *Comidia*, à Turcis *Nicor* & *Iſnigimid*, & per abbreviationem *Iſmid.*

Nicopolis, pagg. 415. 470. & 528. à Pompeio con-„dita, ubi Mithridatem vicerat, inter duo flu-„mina, quæ ab uno monte diverſis ſpecubus exo-„riuntur, hoc eſt Euphratem & Araxem, in mi-„nore Armenia poſita & ex re Nicopolis appellata. Conſtat fontes Euphratis & Araxis in majori Armenia eſſe, non in minori, eſt tamen altera Nicopolis in minori Armenia, ſed longiſſimè ab Euphratis fontibus.

Nicopolita, p. 415. hujuſce urbis cives.

Nicopolis, pag. 534. in Epiri regione, quæ Caſſiopia dicta, ad fretum ſinûs Ambracii, è regione Actii promontorii, à quo vulgò Nicopolis ad Actium, à Cæſare in memoriam victoriæ Actiacæ condita: hodie vulgò *la Preveſa.*

Nicopolis, p. 542. prope Alexandriam, verba Strabonis refert author lib. 17. pag. illi 795. mihi 547. exeun-„ti per Hypodromum eſt Nicopolis, quæ habitatur „ad mare, ita ut urbe non minor cenſeri debeat, „diſtat ab Alexandria ſtadiis triginta, hunc locum „Cæſar Auguſtus ornavit quòd hic prælio eos ſupe-„ravit, qui cum Antonio contra ipſum exierant p. 546. hanc à Cæſare conditam & Nicopolis nomine donatam refert ex Diodoro.

Nilus fluvius, p. 19. Africæ maximus & notiſſimus, variiſque nominibus appellatus, qui ex Æthiopia veniens totam Ægyptum alluit, ſeſeque ſeptem oſtiis in mare mediterraneum exonerat.

Nili oſtia, pag. 162. ſeptem ut diximus, de his fuſè & ſcitè Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. qui novem enumerat.

Niliaca, quæ de Nilo tractant.

Nimrodi terra, pag. 5. in vulg. editione Michææ cap. 5. verſu 6. terrâ Nemrod; eſt ipſamet Babyloniorum regio, de qua ſuprà verbo Babyloniâ.

Ninive, pag. 44. col. 2. & Nineves pag. 57. Aſſyriorum metropolis ad lævam Tigris fluvii, civitas magna, utpotè trium dierum itinere, ipſa eſt Ninus apud Stephanum Byzantium; quidam hodie extinctam aſſerunt, alii extantem & *Moſul* appellari.

Ninivita & Ninevitæ prælaudatæ civitatis incolæ.

Ninus pagg. 163. 166. 396. & 629. *Ninos vetuſtiſſima ſedes Aſſyria* ex his verbis conſtat hanc urbem à Ninive, ut diximus, non diverſam.

Niphates, pag. 165. mons majoris Aſiæ Armeniam ab Aſſyria ſeparans, quem Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 13. Nymphatem vocat; pars erat Tauri montis: hodie vulgò *Curdo* appellatur.

Niſa ſacra, pag. 82. ex Herodoto lib. 3. cap. 97. apud quem Æthiopes Ægypto contermini, qui ſacram Niſam Νῦσαν incolunt.

Niſæus campus, pag. 206. apud quem Niſæi equi, & ex eo Niſæi Equites p. 314. aliàs Piſæi. *Niſæum* inquit Suidas *locus Perſidis ubi naſcuntur equi celerrimi, qui vocantur Niſæi, Alii verò dicunt eſſe magnum Mediæ campum, cui nomen eſt Niſæum, hic igitur campus Equos magnos producit*, de his Strabo lib. 11. pag. 361.

Niſiai, pag. 135. legendum haud dubiè Niſyræi, id eſt Niſyri inſulæ incolæ, Cois vicini, poſt quos ſtatim defecêre à Lacedæmoniorum partibus.

Niſibis, pag. 406. quæ à Græcis Antiochia Mygdoniæ, ſive Mygdonia eſt appellata, urbs Meſopotamiæ verſùs Tigrim fluvium, ad Mygdonium fluvium interfluentem, ſub Maſio monte.

Niſyrii, pag. 93. incolæ inſulæ, cui nomen Niſyrus, in Ægæo Mari, Cariæ & inſulæ Coo proximæ.

No, p. 56. in vulgata editione, Nahum cap. 3. verſu 8, Alexandria & ex ejuſdem Prophetæ verbis ſequentibus indubium eſt intelligi debere de Alexandria Ægypti cognomento magnâ, de qua ſuprà.

Nobachus, p. 21. v. Kenatham.

Nola in Campania, pag. 580. Colonia olim & urbs ſuper Clanium amnem, nunc adhuc Nola in terrâ Laboris.

Nomades, pag. 553. v. Atarena regio.

Nomades, pag. 133. *Nomadum inſtar* qui pecuariam vitam degentes nullam certam ſedem habebant; erant hujuſce vivendi generis plurimi, in variis orbis regionibus diſperſi.

Nomades Arabes, pag. 321. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 12. verſu 10. legitur tantùm Arabes; vide ſuprà hoc verbo.

Nophus, p. 72. vide Memphis.

Nora Caſtellum, p. 220. tempore Strabonis Neroaſſum dictum, in Cappadociæ & Lycaoniæ confinibus; idem Strabo lib. 12. pag. 370. in Cappadocia illud ad Taurum montem collocat.

Norimberga, p. 546. id eſt Noricorum mons; urbs Germaniæ libera, in Franconia, ad Regnitium fluvium: vulgò *Nuremberg.*

Notium, p. 109. & 281. Colophoniorum in Ionia minoris Aſiæ regione oppidum, maritimum, urbi Epheſo vicinum, in ſinu Ionio.

Novum Caſtellum, p. 434. vide ſuprà *Kaim.*

Numantini, p. 346. ex urbe cui nomen Numantia, in Hiſpania olim Tarraconenſi, nunc exciſa, erat circa fontes Durii fluvii; ejus rudera adhuc viſuntur propè Soriam urbem, in Caſtella veteri, in loco vulgò *Puente Garray* dicto.

Numidæ, p. 299. populi Numidiæ.

Numidia, pag. 302. Africæ regio duplex, una mediterranea, quæ hodie *Biledulgerid*, altera, quæ nova nominatur, pars Africæ littoralis, inter Mau-

ritaniam Sitiſenſem ad occaſum, & Africæ propriæ regionem Carthaginenſem ad ortum, quæ hodie Regnum eſt vulgò *de Conſtantine*, regno Tunetano ad occaſum.

Numidicus, pag. 364. qui ad Numidiam pertinet.

Nymphæum, pag. 423. oppidum ſive Caſtellum Tauricæ Cherſoneſi ad Boſphorum Cimmerium ſitum, Panticapæo ad meridiem.

Nyſa, pag. 183. urbs Indiæ, quam Arrianus Nyſſam vocat, atque inter Indum & Copheuen amnes collocat, prope Merum montem, quámque à Dionyſio conditam dicit, Juſtinus Dionyſiopolim, quam Ptolemæus Geogr. lib. 7. cap. 1. p. 171. dicit etiam Nagara appellari: hodiç vulgò *Nerg.*

Nyſæi, *ibid.* prælaudatæ urbis cives.

Nyſæa provincia, *ibidem*, regio circa hanc Nyſam urbem.

O.

O*Aſis*, p. 82. urbs Ægypti ſuperioris, quam incolebant Samii ii, qui ferebantur è tribu Æſchronia eſſe; quam Herodotus & Duris Beatorum inſulam appellavere, teſte Steph. Byzantio, ſeu potiùs regionem, in qua erat urbs Oaſis cum aliis duabus; quæ erant quaſi inſulæ in mediis arenis; hic Oaſim Avaſim etiam vocat; erat Nilo ad occaſum.

Obedis Edomi domus, p. 30. in vulg. edit. 2. Regum cap. 6. v. 11. domus Obededom Gethæi; hæc domus erat aut in agello Hieroſolymis vicino, ut putat Joſephus, vel in inferiori parte civitatis Hieruſalem, cujus pars ſuperior civitas David appellabatur.

Oboth, p. 20. trigeſima-ſeptima ſtatio filiorum Iſraël, in finibus terræ Edom, inter Phunon & Jieabarim.

Obrima fontes, p. 284. in finibus Piſidiæ, Phrygiæ, & Galatiæ, Obrimas fluvius ut Plinius refert lib. 5. cap. 29. unus eſt è tribus fluviis, qui Apameam Phrygiæ Cibotos dictam cingentes, ſeſe poſtmodùm in Mæandrum amnem exonerant.

Occidens, partes orbis; ſeu potiùs Romani Imperii versùs ſolem Occidentem poſitæ.

Oceanus Atlanticus, p. 385. pars Oceani Occidentalis, quæ litus Africæ occiduum alluit, ubi mons Atlas, qui Oceano Atlantico nomen dedit.

Oceanus Indicus, p. 173. qui littora maritima Indiæ alluit, quíque aliquando a Plutarcho mare magnum fuit appellatum.

Ochus amnis, p. 179. majoris Aſiæ, qui, ut deſcribit Ptolemæus, apud Paropamiſadas naſcens, ac versùs Occidentem defluens, Maracanda urbem alluit & per Bactrianam, tranſiens, ibi Oxum fluvium ingreditur.

Odeſſus, p. 242. urbs *inter Apolloniam & Galatiam ex adverſo Heraclea ſita*; quam Ponti urbem prope Salmydeſſum aſſerit Stephanus Byzantius, urbs erat Thraciæ ad Pontum Euxinum, quæ hodie *Varna* in Bulgaria.

Odollamus urbs, p. 322. quæ Odollam, Odulla, & Adulla, civitas primùm Regia, poſteà fuit tribus Juda: ætate S. Hieronymi vicus erat Adolla, ad Orientem Eleutheropoleos.

Odryſæ, p. 129. Gens Thraciæ circa Hebrum fluvium & Rhodope montem, qui mons dictus eſt Odryſarum.

Oenandenſes, cives urbis, quæ Oenanda, aliàs Oenoanda Lyciæ mediterranea versùs Aquilonem, ad confines Pamphiliæ & Lydiæ.

Oenotria, p. 78. hoc nomine olim tota Italia ab optimis vinis donata eſt; cujus tamen poſteà pars Oenotria dicta eſt; in magna Græcia, inter Lucanos & Brutios.

Oenoparas, p. 340. fluvius Syriæ, quem Strabo lib. 16. p. 517. dicit fluere per Campum Antiochenum.

Oenuſæ inſulæ, p. 78. in mari Ægæo prope Chium inſulam.

Olearum mons, p. 598. & mons Oliveti p. 607. ſitus erat è regione Jeruſalem, atque à civitate, altà interjacente valle Cedron, diſcretus, & quinque ſtadiis diſtans.

Olympus urbs, p. 387. in Cilicia; in mediterraneis versùs Aquilonem, ad fontes Calycadri fluvii prope montem cognominem.

Olympus, pag. 384. urbs Liciæ olim maxima, maritima, quam Solinus interiiſſe ſcribit, nunc *Leville*, aliis *Aratia* dici videtur.

Olympeni ead. pag. 384. hujuſce urbis cives.

Olympus mons, pag. 75. in Myſia Aſiæ minoris regione, à quo pars, quæ ad ortum eſt Olympenica ſive ad Olympum fuit appellata.

Olympicus mons ſive Olympus, pag. 252. in Theſſalia & in Macedoniæ confinibus, 10. ſtadiorum altitudine præcelſus: hodie adhuc *Olympo*, nonnulli tamen aſſerunt *Lacha* vocitari.

Olympicus Agon, p. 559. ad urbem Peloponneſi Olympiam, in Elide apud Alpheum fluvium poſitam.

Olynthus, pag. 98. urbs, quam Stephanus Byzantius Thraciæ aſcribit, prope Sithoniam Macedoniæ; Scylax in Periplo in Macedonia ponit, ad Pallenes promontorium, inter Pallenen & Mecybernam; locus exciſus hodie *Olyntho* dictus.

Onii ſive Heliopolitani, p. 10. vide ſuprà Heliopolis Ægypti, quæ ab Onia Judæorum Pontifice hoc nomen accepit.

Onia regio in Ægypto, p. 472. circa prælatam Heliopolim.

Ophir, p. 5. & 38. col. 1. in noſtris tabulis Geogr. ſacræ Scripturæ aſſeruimus, Ophir eſſe ipſam Indiam, de qua ſuprà; Holſtenius dicit eſſe Indiæ locum σούπαρα, Emporium celeberrimum Ptolemæi & Arriani.

Opis, p. 204. urbs ad Tigrim ſita in Babyloniæ regione; Strabo lib. 16. p. 509. Opim pagum vocat, circumſtantium locorum emporium.

Opus, pag. 269. urbs Græciæ Locrorum, ab ea, Opuntiorum, caput, quam aliqui in Bœotia reponunt; dicta quoque eſt Opoeis, 15. ſtadiis à mari, id eſt Euripo diſtabat, ut aſſerit Strabo lib. 9. p. 293.

Ora, p. 184. Indiæ civitas ad inferiores, ut videtur Indi fluminis partes, quæ etiam dicitur Oreorum civitas p. 201.

Orei ibid. & Ori, p. 204. populi Indiæ, circa urbem prælaudatam.

Ochomenus, p. 374. urbs Bœotiæ, quam alluebat Melas fluvius, paulopòſt Cephiſum amnem ingreſſurus; Pauſanias in Bœoticis pag. 510. dicit Orchomenum Minyum agnominatam; nunc tantùm Caſtellum *Orchomeno* dictum.

Orcynia, p. 220. locus Cappadociæ, ubi Eumenes ab Antigono victus.

Oreum, p. 269. urbs, quam Strabo deſcribit lib. 10. p. 307. in inſula Eubœa, priùs Hiſtiæa dicta, ſuper Collem apud oſtia Callantis fluvii, prope montem Telethrium, atque in loco, cui nomen Drymus; erat ad littus Ægæi maris; nunc vulgò *Oreo*.

Oreum, p. 305. ex Livio lib. 44. oppidum aut locus Bœotiæ; de quo nihil Velius.

Oricum, p. 264. mons Aſſyriæ. ita Polyb. lib. 5. p. 396.

Oriens, pag. 18. & 79. orbis partes ad ſolis ortum poſitæ, ſpecialiùs pars Romani Imperii versùs Orien-

tem;

tem; propriè vero Syriæ pars Orientalis, Meſopotamiæ & Arabiæ deſertæ contermina.

Orindicus ager, pag. 384. in Aſia minori; videtur fuiſſe in Piſidia, forſan in Oroandenſium territorio, de quibus infrà.

Orita, pag. 196. & 199. populi Indiæ; quibus ad Orientem erant Arbii, interfluente inter utroſque Arbi ſive Arabio amne: versùs occaſum Carmaniæ littoris Oceani Indici 1800. ſtadiorum ſpatium occupantes; ſic ex Nearchi relatione Strabo lib. 15. pag. 495. reſpondent regioni, quæ hodie *Meckeran* vocitatur.

Ormuz, v. Harmozia.

Ornanis Jebuſæi area, ſive Araunæ Jebuſæi area p. 32. in vulg. edit. 2. Reg. 24. v. 18. in area Areuna Jebuſæi & 2. Paralip. cap. 3. v. 1. in area Ornan Jebuſæi; in Monte Moria, in parte Orientali civitatis Jeruſalem.

Oroandenſes, pag. 285. cives urbis, quæ Oroanda, in Piſidia ita Plinius lib. 5. cap. 27. illam *Laranda* appellat Pinetus.

Orona, pag. 380. & 417. ipſa eſt Oronaim Jerem. 48. v. 3. civitas Moabitarum, in Tribu Ruben, quam Joſephus Arabiæ attribuit.

Orons fluvius, pag. 238. & 340. & Orontes Syriæ maximus & notiſſimus, qui priùs Typhon, Ophites, & Ladon dictus; à monte Libano profluens, & apud Seleuciam Pieriam in mare Syrium prolabens, apud quem urbes Arethuſa, Emeſa, Apamea, ac tandem Antiochia magna.

Oropus, pag. 335. urbs Bœotiæ, in Atticæ confinibus, inter Atticam & Tanagræos, ad Euripum ſita; hodie vulgò *Zucamini* vel *Suſamino*.

Oroſſus, pag. 244. urbs Syriæ maritima à ſolo Plutarcho nominata, in noſtris ad hunc Auth. tabulis Geographicis, mendum arbitrati ſumus irrepſiſſe in Plutarchi textum, & pro Ὀρόσσον. legendum Ῥόσσον. quæ Rhoſſus urbs Syriæ eſt, inter Iſſum & Seleuciam, & maritima, ut refert Strabo lib. 16. p. 517.

Orthoſia, pag. 313. urbs Cariæ in ejus parte Septentrionali, ad Mæandrum fluvium poſita.

Orthoſias, pag. 347. civitas Phœniciæ maritima, inter Tripolim & Aradum; hodie *Tortoſia*. Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2. dicit Tortoſam eſſe ipſam Antaradum, diverſæ tamen ſunt in Ptolemæo.

Oryba, pag. 417. urbs Palæſtinæ, quam Arabibus eripuerat Alexander Jannæus.

Oſroenus, pag. 447. ex Oſroena, quæ regio eſt Meſopotamiæ inter Euphratem & Chaboram fluvium, Syriæ & Commagene finitima.

Oſſadii, pag. 195. Gens Indorum libera, circa Indum amnem, ut conjectari poteſt ex Arriano.

Oſtia & oſtium Tiberis fluvii, pag. 326. urbs olim & Colonia Latii, ad Tiberis ripam ſiniſtram & Orientalem; Oſtia Tiberina dicta: nunc exciſa.

Otrya, pag. 388. quæ & Otrea urbs, Strabo lib. 12. pag. 389. de Oppido Otryis Phrygiæ loquitur, in Bithyniæ confinio ſupra lacum Aſcanium, de quo haud dubiè hìc ſermo.

Oxi petra, pag. 179. quæ in altitudinem triginta ſtadia eminebat, & circuitu 150. complectebatur; inter Sogdianam & Bactrianam, indubiè ad lacum Oxum aut fluvium, qui

Oxus, pag. 176. & 177. majoris Aſiæ fluvius, quem Strabo lib. 11. dicit è montibus Indiæ naſci, & p. 356. Oxum Bactrianos à Sogdianis ſeparare; ab Auſtro in Aquilonem defluens, Hyrcanium mare versùs Orientem ingrediebatur, variis hodie donatur nominibus, à quibuſdam *Deiſtan*, *Xa*, *Cappanach*, *Abiam*, & *Geichom*: ab Arabibus *Ghaion*, *Gihon*, & *Jihun*: regionem *Choraſan*, à *Mauranhar* dividit.

Oxybii Ligures, pag. 333. Ligurum notitiam vide verbo Ligyes, quorum Oxybii ſunt populi, putant eſſe regionem, quæ nunc Uncelienſis principatus, in riparia occidua, ad Sabaudiæ Ducem ſpectantis, cujus Caput Uncelia vulgò *Oneglia*.

Oxydracæ, pag. 182. qui & Sambeſtæ, dicit p. 195. iidem, qui ſuprà Malli; illos diſtinguit Strabo; utrique ad fontes Indi, inter ipſum & Hydaſpen fluvium.

P.

PAchius vicus, pag. 368. Aſiæ minoris in Bithynia, prope Scorobam montem, Bithynorum & Ponticorum confinium.

Pactolus amnis, pag. 89. fluvius Lydiæ; qui è monte Tmolo naſcens, Sardium urbis medium forum interfluit, ſeſeque tandem in Hermum amnem exonerat.

Paones, pag. 89. quorum regio

Paonia in Thracia, ad Strymonis fluminis ripam ſiniſtram, ſeu potiùs ad ejus oſtia versùs Orientem.

Paſus urbs, pag. 90. urbs Troadis Helleſponticæ maritima, ad Propontidem ſita, inter Lampſacum & Parium, quam Homerus Apæſon vocat.

Palæbyblus ſive Byblus, quæ & Biblus, urbs Phœniciæ maritima, apud Adonii fluvii oſtia, nunc exciſa: vulgò *Gibelet*.

Palægambrium, p. 129. prope Gambrium, de quo ſuprà.

Palæopharſalum, p. 460. urbs Pharſalo novæ vicina, quam à nonnullis à Thebis Phthiotidis diſtingui, ſcribit Strabo lib. 9. pag. 297.

Palæopolis, pag. 243. urbecula à Syro Agenoris filio in monte condita, in Syria ſupra locum, ubi poſteà Seleucia Pieria conſtructa eſt.

Palæſcepſis, pag. 102. urbs Troadis, quam Strabo lib. 13. pag. 417. dicit ſupra Cebrenen, in ſuperiori montis Idæ parte conditam, nunc vulgò *Elmachani*; poſteà ad 40. ſtadia in inferiori loco nova Scepſis conſtructa fuit.

Palæſtina, pag. 8. vide ſuprà Judæa. Herodotus Palæſtinæ nomine maritimum Syriæ tractum, & quidquid Ægypto tenus eſt, intelligit.

Palætyrus, pag. 55. ſive Tyrus antiqua pag. 158. & 160. in continenti à Tyro urbe, de qua infrà triginta ſtadiis diſtans; ab Alexandro exciſa, & poſtmodùm, ampliatâ Tyro, intra ipſam concluſa.

Pallacopa amnis, pag. 209. fluvius Babyloniæ, ab Appiano Pallacotta nuncupatus, à Babylone 800. fermè ſtadiis diſtans, & in Euphratem ſeſe exonerans.

Pallene, pag. 98. vicus Atticæ Antiochidis tribus.

Pallenenſes ibidem, ejuſdem vici incolæ.

Palmyra urbs, pag. 507. & Palmira urbs Syriæ in Arabiæ deſertæ confiniis, quæ hodie vulgò *Faid*, ejus regio quoque Palmyra & Palmyrena appellatur.

Palmyreni, pag. 508. ejuſdem urbis cives, qui & Adrianopolitæ dicti.

Paltus, pag. 494. urbs Syriæ maritima; quam nonnulli Phœniciæ adſcribunt, inter Laodiceam & Aradum hodie *Boldo*.

Pamphylia, pag. 59. & 93. & Pamphilia, quæ & Mopſopia, regio maritima Aſiæ minoris ad Auſtrum, inter Lyciam ad occaſum & Ciliciam ad ortum, mare Pamphylium ad meridiem & Phrygiam magnam ad Boream, à qua Tauro monte ſubmovetur: nunc Caramaniæ pars Occidentalior.

Pamphylii, pag. 142. populi Pamphyliæ.

Pamphylium mare, pag. 103. pars maris Mediterranei Pamphyliæ adjacens.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Pandæ amnis p. 628. apud Siracos, circa Boſphorum Cimmerium.

Pandatarium inſula, p. 574. quam Strabo lib. 2. p. 84. Pandatariam vocat, erat in mari Tyrrheno, ad Campaniam vicinam pertinens, inſulæ Pontiæ proxima verſùs Orientem, ea eſt, quæ nunc *S. Maria* appellatur.

Paneas, p. 274. & ibidem Panium fanum, urbs, vide Cæſarea Philippi.

Paneas regio, pag. 556. & 570. circa Paneadem urbem.

Panius mons. p. 557. in cujus radicibus ſunt fontes Jordanis fluminis; mons altiſſimus & ſaxoſus in finibus Cœleſyriæ.

Panionium, p. 78. lucus erat & urbs Ioniæ juxta Epheſum, ubi populi ſacra diis ſuis faciebant, in littore inter Samios & Epheſios.

Pannonia, p. 424. Europæ regio olim Danubio ad Boream à Metanaſtis Jazybus; Savo fluvio ad meridiem ab Illyrico ſeparata; inter Noricum ad Occidentem & Moeſiam ad ortum contenta, nunc inferiorem Hungariam Danubio Auſtralem, Slavoniam inter fluvios Dravum & Savum, partem etiam tum Auſtriæ tum Styriæ complectens.

Pannonii, hujuſce regionis indigenæ, p. 252.

Pannonicum bellum, contra Pannonios.

Panormus, p. 112. locus agri Mileſii, in Ionia Aſiæ minoris regione.

Panticapæum, p. 236. civitas in Taurica Cherſoneſo ad Boſphorum Cimmerium, quæ regnantium in Boſphoro perpetuò Regia erat, in Europâ ad oſtium, ut nonnulli aiunt, Ponti; hodie *Voſpero* dicta, ut aſſerit Marius Niger.

Paphus, p. 58. & Paphium urbs Cypri inſulæ; quæ etiam Auguſta fuit nominata, p. 559. in ora occidua, ad Drapanum promontorium, à nova Papho ſeptem millia paſſuum diſtans verſùs meridiem, Palæpaphos hodie etiam *Paffo* dicta.

Paphlagonia, p. 48. col. 2. regio minoris Aſiæ, cui ad occaſum Bithyniæ pars, quæ Pontus dicta; ad Septentrionem mare Euxinum, ad Orientem Cappadocia, à qua fluvio Haly ſecernebatur, ad meridiem Galatia, cujus etiam pars erat Septentrionalis.

Paphlagon, & plur. num. Paphlagones, hujuſce regionis accolæ.

Papremis, p. 105. quæ in Stephano Byzantio Paprimis, urbs Ægypti: de ea Herodotus lib. 2. cap. 59.

Papyron, p. 420. locus Judææ, aut circa Arabiam, nonnullis circa Jeruſalem fuiſſe videtur.

Para, p. 391. locus Aſiæ minoris maritimus, qui ad Pontum Euxinum fuiſſe videtur.

Parætacena plur. num. p. 319. & Parætacene, p. 182. regio Perſidis circa Babyloniam, ubi Tabas oppidum fuit, p. 171. Paritacæ.

Parætaca, p. 227. & Parætacenorum regio circa Mediam, quam Ortelius eandem cum præcedenti opinatur, cùm Paretacena à Strabone inter Carmaniam Perſidem & Parthiam collocetur.

Parætonium, p. 162. & 541. quæ, ut teſtatur Stephanus Byzantius, Ammonia vocata fuit; urbs Marmaricæ in Libya, maritima 180. millia paſſuum ab Alexandria verſùs occaſum diſtans: hodie vulgò *Alberton*, in regno *de Barca*.

Paranis deſertum, p. 17. in vulg. editione Num. 10. v. 12. ſolitudo Pharan & Num. 13. v. 27. *in deſertum Pharan, quod eſt in Cades.* vocatur quoque deſertum *Sin*, erat in terra Edom inter terram Promiſſionis, Arabiam, & Ægyptum.

Parapotamia præfectura, p. 266. ad Euphratem, id eſt regionis, quæ circa hunc fluvium.

Paritacene, p. 171. & Paritacæ; eadem regio, quæ ſuprà Parætacena & Parætaca, cui haud dubiè Babylonia ad Auſtrum & Media ad Aquilonem.

Parion, p. 58. & Parium p. 128. urbs Minoris Aſiæ in ora *Helleſponti* ſeu potiùs Propontidis juxta Lampſacum, verſùs Orientem, condita anno Mundi 3296. hodie *Pario* dicta.

Pariani, p. 241. ejuſdem urbis Parii incolæ.

Parius Archilochus, pag. 54. ex inſula Paro, de qua infrà, ut teſtatur Stephanus Byzantius, cap. *Paros*.

Parmenſis, pag. 494. ex Parma, quæ Italiæ urbs eſt, in Gallia Ciſpadana; Gallis *Parme* ſui Parmenſis ducatûs caput, ad fluvium cognominem præterfluentem.

Paropamiſadæ, p. 176. & Parapamiſadæ p. 196. populi regionis quæ

Paropamiſus, p. 229. regio Majoris Aſiæ, quam Ptolemæus Paropaniſum vocat, cui Aria erat ad occaſum, ad Aquilonem Bactriana, ad ortum India cis Gangem, ad Auſtrum Arachoſia: hodie *Sableſtan* vel *Dacha*.

Paropamiſus, p. 176. *Caucaſus mons*, qui *à quibuſdam Paropamiſus appellatur* maximè à Ptolemæo; Paropamiſo regioni ad Septentrionem, eam à Bactriana ſeparans. Stephanus Byzantius Paropamiſſum & urbem & montem in India, ex Apollodoro, collocat.

Paros, p. 58. inſula maris Ægæi una è Cycladibus, & earum fertiliſſima & maxima, ut refert Stephanus Byzantius, apud quem Nicanor dicit fuiſſe priùs, Pactiam, Demetriadem, Zacynthum, Hyriam, Hyleeſſam, Minoam & Cabarnin appellatam; inſulæ Delo ad Auſtrum, Naxo inſulæ vicina ad occaſum: nunc vulgò *Pario*.

Parrhaſius Xenias, p. 121. ex urbe Arcadiæ, cui nomen Parrhaſia, quam Nicanor citatus Parmaſiam vocat.

Parthi populi, p. 81. quorum regio

Parthia & Parthiene, p. 170. & 171. regio majoris Aſiæ olim notiſſima, Mediam finitimam ad occaſum habens, Perſiam ad meridiem, Ariam & Bactrianam ad ortum, Margianam & Hyrcaniam ad Aquilonem; plures complectitur hodie regiones, *Khoemus*, *Arac*, Coraſan, &c.

Parthicum regnum, Romani Imperii aliquando æmulum, Parthi enim, quos alii confundunt cum Perſis, ab ipſis defecere, ſicut & à Macedonibus, & proprium ſtatuere imperium.

Parthieni, p. 503. ibi hac voce intelligendi ſunt Parthi, de quibus ſuprà.

Parthieni, p. 512. *Gens Illyrica Epidamno vicina* prope Macedoniam ipſis Auſtralem, ad Scardum montem, ubi gens Piruſtæ dicta, quibus Taulantii ad meridiem, Albani ad ortum.

Paſagarda, p. 80. & 122. quæ etiam Paſſagardæ, urbs Perſidis à Cyro condita, in qua etiam ejus ſepulchrum; eadem ac Paſacarta Ptolemæi; hodie vulgò *Darabegerd*, in regione cognomine, illam Arabes *Valaſegerd* vocant.

Paſitigris, p. 168. & 203. nomen ab incolis fluvio Tigri datum, ubi in duos diviſus & poſtmodùm in unum confluens alveum, inſulam efficit. Strabo lib. 15. p. 501. dicit hoc nomen à nonnullis Tigri amni impoſitum circa ipſius oſtia.

Patara, p. 153. & 231. urbs Lyciæ maritima in colle, Xantho urbi vicina, & ad oſtia Xanthi fluminis Strabo lib. 14. p. 458. dicit eam à Ptolemæo Philadelpho Arſinoen Lyciæ nominatam, priſcum ni-

hilominùs retinuiſſe nomen ; nunc adhuc *Patera* ſeu *Paterea.*

Patareni & Patarenſes, prælaudatæ urbis incolæ.

Patræ, p. 532. urbs Peloponneſi in regione, quæ Achaia dicta, ad mare Ionium, ad Fauces ſinus Criſſæi : hodie *Badra*, ſive *Balubathra* quod, apud Turcas, antiquas Patras ſignificat.

Pathroſis provincia, p. 72. in vulg. edit. Jerem. cap. 44. v. 1. terra Phatures ; regio Ægypti, &, ut videtur, ſuperioris, Æthiopiam versùs.

Pattala , p. 197. urbs ad Indi fluvii partes infe- „ riores , & pag. 198. apud quam urbem Indus „ fluvius in duos ingentes alveos diviſus (quorum „ uterque Indi appellationem ad mare uſque reti- „ net) triquetrâ figurâ inſulam efficit Pattalenam „ ab urbe denominatam Delta Ægyptio majorem. hanc urbem hodie *Dia* vel *Babul* appellari aſſerit Pinetus.

Pattalenſes , præfatæ urbis accolæ.

Pattalena inſula , p. 197. cujus Dynaſta Pattalenæ rex p. ibid. de hac jam ſuprà ; in formam trianguli , cujus latera Indi fluminis alvei , uuum quodque 2000. ſtadiorum ; Baſis littus Oceani Indici ; 1000. tantùm ſtadiorum ; ut ait Ariſtobulus, 1800. ut dicit Arrianus, 220. milliarium, ut ſcribit Plinius.

Pedaſa , pag. 275. à nonnullis Pidoſa , urbs Cariæ ſuper Halicarnaſſum , ei vicina Orientem æſtivum versùs.

Pedaſenſes Cares , pag. 91. & 94. urbis prædictæ cives.

Pedneliſſenſes, p. 266. cives urbis, cui nomen Pedneliſſus in Pamphylia, mediterranea versùs Piſidiam & Ciliciam, quæ etiam Petneliſſus.

Pela, p. 113. quæ & Pele, parva inſula maris Ægæi, Clazomenis Ioniæ minoris Aſiæ regioni objacens , in Smyrnæo ſinu.

Pelecas, p. 266. mons minoris Aſiæ circa Æolidem, inter Apiæ campum & Megiſtum fluvium.

Pelius, p. 437. mons Theſſaliæ in ejus regione, quæ Magneſia appellatur, versùs Orientem.

Pella , p. 144. urbs Macedoniæ in Bottiæa regione , quæ , ut refert Stephanus Byzantius , fuit etiam Bunomos & Bunomia nominata : vocatur nunc etiam à Græcis modernis τὰ Παλατία : vulgò ab incolis *Zuchria.*

Pella Syriæ , pag. 245. & 247. ipſamet Apamea Syriæ , quæ etiam Cherroneſus Syriæ vide ſuprà hoc verbo.

Pella , pagg. 380. 426. 428. & alibi paſſim , quæ & Pelle , Pellentis , nec non Butis & Berenice , urbs trans-Jordanem in terra Galaad & dimidia tribu Manaſſe , una ex undecim Toparchiis Judææ, & ordine ſeptima in Arabiæ confiniis , ad radices montis Galaad ; nunc retento nomine prægrandis vicus.

Pellenenſis Dracontes , p. 130. è Pellene , duæ ſunt hujuſce nominis urbes , una Achaïæ inter Sicyonem & Argolydis fines, quæ hodie *Taracha* , altera Laconiæ circa Megalopolim , de qua Strabo lib. 8. p. 266.

Peloponneſus & Peloponeſus , p. 5. Πελοποννῆσος Pelopis regio pag. 96. peninſula Græciæ maxima ad Auſtrum , quæ Apia , Pelaſgia , & Argos olim appellata ; in ſex diſcreta regiones , Argolidem , Laconiam , Meſſeniam , Elidem , Achaiam & Arcadiam ; nunc vulgò *la Morée* à Gallis appellatur.

Peloponnenſes & Peloponneſii , hujuſce regionis indigenæ.

Pelorus amnis, p. 418. Iberiæ Aſianæ , qui è Caſpio monte naſcens ; auſtrum versùs defluit, & Argum fluvium ingreſſus , cum eo ad Aragum Anguſtias ſeſe Cyrno amni commiſcet.

Peluſium, p. 19. quæ apud Septuaginta Interpretes in Ezech. cap. 30. vocatur Siin & Syene , civitas inferioris Ægypti ad oſtium Nili , quod ab ea Peluſiacum dictum , quam paſſim ad ejus ripam ſiniſtram , aut dextram collocant Geographi : hodie vulgò *Belbais* vel Belbeis ; quam aliqui Damietam interpretantur.

Peluſiacum oſtium ; p. 60. Nili fluminis Orientalius, à prælaudata urbe ſic appellatum.

Peneus fluvius , p. 215. & Peneïus amnis pag. 461. Theſſaliæ , qui ad radices Pindi montis enaſcens, atque ab occaſu in ortum currens , ſinum Thermaïcum ingreditur. Euſtathius in Dionyſii Periegetis verſum 739. aſſerit Peneum olim Araxem appellatum , & ſuâ ætate , *Salabrias :* hodie adhuc *Salampria.*

Peninſula Syriæ, p. 247. eadem, quæ Cherſoneſus Syriæ, Apamea & Pella Syriæ ; ſic authores idem ſentiunt , qui aiunt Demetrium à Seleuco in Peninſulam Syriæ , & qui in urbem Pellam Syriæ relegatum.

Pentapolis, p. 5. parva regio terræ Chanaan , ſic dicta à quinque urbibus , Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim, & Segor, quarum quatuor primæ igne conſumptæ ſunt ; ubi nunc Aſphaltites lacus, de quo ſuprà.

Pentapolitanus ibidem, præfatæ regionis accola.

Pentapolis Libyæ, pag. 385. & Pentapolitana Libya ; regio Cyrenaïcæ , quæ pars Libyæ versùs occaſum Libyco mari expoſita , & magnæ Syrti , ſic à quinque denominata civitatibus , videlicet , Berenice, Arſinoe, Ptolemaïde, Cyrene & Apollonia ; vulgò *Sim.*

Penuel, p. 34. in vulg. editione 3. Reg. 12. vers. 25. Phanuel ; locus ultra Jordanem in finibus Amorrhæorum, contra torrentem Jaboc, in tribu Gad, ad Aquilonem : ibi poſteà civitas cum turre.

Penuelita, p. 25. in vulg. edit. Judic. cap. 8. v. 8. viri Phanuel, idem locus, qui ſuprà.

Peparethus, p. 506. Inſula Ægæi Maris, Magneſiæ regionis Theſſaliæ oris expoſita ; urbem habens cognominem ; hodie vulgò *Piperi.*

Peræa, p. 24. ſive terra Gileadis p. 55. trans Jordanem pag. 572. regio terræ Promiſſionis , in tribu Gad, quæ & Toparchia, cujus longitudo ab Aquilone ad Auſtrum, à Pella urbe uſque Macheruntem ; latitudo ab occaſu in ortum à Jordane uſque ad Arabiam.

Peræa, p. 327. regio in continente Rhodiis oppoſita, in Caria ſcilicet minoris Aſiæ regione.

Peræa Mitylenorum colonia, p. 281. urbs Myſiæ, in Aſia minori, circa Adramytium.

Percope lege Percote, p. 137. itaque,

Percote , p. 90. urbs Troadis ad Helleſpontum, inter Abydum & Lampſacum.

Pergamus, p. 249. & 258. & Pergamum, urbs Myſiæ in Aſia minori, prope Æolidem, quam medius præterfluit Caïcus fluvius : illam fusè deſcribit Strabo lib. 13. pag. 428.

Pergamus Priami locus in monte ſitus, p. 94. prope Ilium Troadis urbem.

Pergamenum regnum p. 314. ſic à Pergamo Myſiæ, quæ Regia erat Regum, qui fuere Attali nuncupati.

Perga, p. 286. eadem quæ

Perge, p. 154. & 266. urbs Pamphyliæ mediterranea , ad Ceſtrium fluvium ; hodie vulgò *Pirgi.*

INDEX GEOGRAPHICUS.

Perinthus, p. 149. urbs Thraciæ, quæ poſteà Heraclea Thraciæ fuit appellata, ad Propontidem ſita, inter Byzantium ad Boream & Gallipolim ad Auſtrum, ad Arzi fluminis oſtia; hodie vulgò *Heraclia* & *Pantiro*.

Perinthii, prælaudatæ urbis accolæ.

Perſia, p. 5. & Perſis, p. 79. regio Aſiæ ampliſſima, inter Suſianam ad Occidentem, Parthiam ad Boream, Carmaniam ad ortum, ſinúmque Perſicum ad meridiem contenta: hodie vulgò *Farſi*; ſed longiùs olim extendebatur Perſarum Imperium.

Perſæ hujus regionis Indigenæ, p. 5. & 557.

Perſepolis, p. 169. & Perſepolitana urbs p. 318. vide ſuprà Elymaïs.

Perſicum præſidium, p. 237. ſive Arx in Lycia, quæ militum deditione in manus Ptolemæi Lagidis venit.

Perſicus ſinus, p. 197. pars Rubri maris inter Perſidem ad Boream, & Arabiam felicem ad meridiem: hodie vulgò Gallis *mer de Balſera*, aliis *del Catif*.

Peruſia & Peruſium, p. 508. & Perræſium, ſive Colonia Auguſta Peruſia, urbs olim Hetruriæ in monte apud Tiberim fluvium, in Umbriæ confiniis, ſui territorii caput: hodie vulgò *Perugia*.

Peruſinus, ejuſdem urbis incola.

Peſſinus, p. 270. & 435. quæ & à Sozomeno Hiſtor. Eccl. lib. 8. cap 17. Piſſinus, urbs Galatiæ in Aſia minori, apud Galatas Tholiſtobogios; ſuper Gallum fluvium, ubi Saugarium flumen ingreditur; locus hodie obſcurus vulgò *Poſſene*.

Peſſinuntii, urbis hujuſce cives.

Petra, p. 234. & 417. civitas olim Moabitarum regia & metropolis Arabiæ, ab ea Petrææ dictæ, quæ teſte Joſepho Hebraicè Sela, olim Arce, Arcem, aut Arecem, Archis, poſteà Recem, Racemme; demùm Mozera, & Mons Regalis, in confiniis tribus Ruben ad Auſtrum, & ut ait Evagrius lib. 3. cap. 22. in ultimis oris Palæſtinæ ſita in ora Lacus Aſphaltitis ad ortum prope torrentem Zareth, quem habet ad Aquilonem: nunc vulgò *Krac*.

Petra apud Paratacas, p. 181. vide Chorienis Petra.

Peucelaotis regio, p. 183. regio Indiæ circa Peuceliotin civitatem.

Peucelioris urbs, p. 186. & ibidem paulò pòſt Peucolaitis civitas, Indiæ cis Indum fluvium, & ab eo non procul poſita, circa ejuſdem Indi, ut videtur, originem.

Phacum, p. 327. & Phacium, oppidum Macedoniæ ad Pierium montem, in Theſſaliæ confiniis; unde à nonnullis Theſſaliæ attribuitur.

Phagneticum Nili fluminis oſtium, pag. 240. ubi Buſiriticus alveus ſive fluvius, ex novem oſtiis, quæ Ptolemæus enumerat, ab Alexandriâ ſextus.

Phalerus, p. 97. vicus Atticæ & navale prope Athenas, in ſinu Saronico & in parvo ſinu à ſe denominato; hodie vulgò *Porto-Leone*.

Phalereus, p. 96. è vico prælaudato.

Phanæ, p. 306. ſive Phanæa Chiorum promontorium, ad partem inſulæ Auſtralem: hodie *Capo Maſtico* ſive *Panale*.

Phanagorium, p. 423. Phanagoria & Phanagore, civitas Sarmatiæ Aſianæ apud Boſphorum Aſianum, ad oram Corocondamis lacus, hodie, ut ait Thevetus, *Macriga*.

Pharathon, p. 330. in vulg. editione 1. Machab. 9. verſu 50. Phara, Judic. 12. verſu 15. Pharathon, civitas aut locus terræ Ephraim, in monte ipſius (ut eſt apud Septuaginta Interpretes) Amalech, in tribu Ephraim; eadem quæ Pirathon, de qua infrà.

Pharmacuſa inſula, p. 386. maris Ægæi, ad litus Aſiaticum, Mileto proxima: hodie vulgò *Farmaco* & *Parmoſa*.

Pharnacia, p. 595. urbs Aſiæ minoris in Ponto Cappadocio, apud Moſſynæcos, Trapezo ad occaſum; nunc *Platena* ut ait Pinetus, vulgò *Farnace*; Strabo de ea lib. 10. p. 378.

Pharraſii vide Praſii.

Pharſalius, p. 250. & Pharſalia, p. 428. ex urbe Pharſalo Theſſaliæ, in Phthiotide regione, quæ hodie *Farſo* ipſi vicina erat Palæopharſalum, de qua ſuprà.

Pharſalica, quæ de Pharſalia pugna tractant.

Pharos & Pharus inſula maris Ægyptii, p. 109. & 248. Alexandriæ adjacens ejúſque portus, in qua turris præalta extructa eſt, ut nocturno navium curſui ignes oſtenderet: diſtabat ſeptem ſtadiis à continenti versùs Aquilonem, ſed factis aggeribus peninſula effecta eſt, & Rhacoti Alexandriæ ſuburbio conjuncta, hodie vulgò *Pharion*.

Phaſaelus, p. 562. turris urbis Hieroſolymitanæ, in tertia civitatis parte, quinquaginta cubitos alta, ſupernè in pilæ modum, ad ſimilitudinem Phari turris Alexandrinæ.

Phaſaelum oppidum *juxta vallem Jerichuntis*, p. 562. & Phaſaelis p. 570. Phaſelum in tribu Ephraïm, in deſcenſu montis Ephraïm, ubi torrens Carith deſcendit de monte.

Phaſelis, p. 59. & 103. urbs maritima Pamphyliæ, quæ teſte Stephano Byzantio, priùs Pityuſa & poſteà Pharſalus: hanc Herodianus ſolus inſulam dicit. Strabo lib. 14. p. 458. dicit illam tres portus habere, cum lacu, eámque Lyciæ tribuit: hodie vulgò *Fionda*.

Phaſelites, p. 145. & Phaſelitæ p. 103. ejuſdem civitatis accolæ.

Phaſiani, p. 128. populi Colchidis, circa Phaſim amnem incolentes.

Phaſis, p. 174. & 406. Aſiæ fluvius, qui ex Armeniæ Moſchicis montibus naſcens, ab Auſtro in Septentrionem per Colchidem currens; pòſt in occaſum declinans, totámque hanc regionem alluens pluribus oſtiis Pontum Euxinum ingreditur; hodie vulgò *Faſſo*.

Phera, p. 256. urbs Theſſaliæ, in ejus parte quæ Magneſia nominatur; olim octo ſtadiis ab hac urbe Phærarum veterum rudera oſtendebantur: illa hodie vulgò *Jenizar* aut *Sidro*.

Pheraus, p. 157. præfatæ urbis incola.

Phicola, p. 261. vicus Judææ, civitati Jeruſalem, ut videtur, vicinus.

Phila, p. 306. & Phyla urbs Macedoniæ in Pieria, ad Baphyrum fluvium, inter Dium & Tempe: hodie *Fello*.

Phila, p. 554. urbs Thebaïdis ſive ſuperioris Ægypti; ad Nili fluminis ripam ſiniſtram, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. p. 108.

Philadelphia, pagg. 349. 420. & 430. urbs, quæ priùs Rabba, & Rabbath filiorum Ammon, ſive etiam urbs Aquarum, atque Ammon & Amman dicta, civitas Regia ſed Og regis Baſan & metropolis Ammonitarum, in Arabia & confiniis tribus Gad & dimidiæ tribus Manaſſe, à quibuſdam terræ Promiſſionis adſcribitur, ad fontes torrentis Jaboc poſita: etiam hodie vulgò *Rabath*.

Philadelphenſes, prælaudatæ urbis cives.

Philadelphia, pag. 581. urbs Lydiæ in Aſia minori ad Tmoli montis radices, ſuper Cayſtrum fluvium.

Philadelpheni ibid. ejuſdem urbis accolæ.

Philippi, pag. 377. & 503. urbs Macedoniæ, quæ prius Crenides, pòſt novem viæ dicta, fuit etiam Dathus ſive Datas appellata, in Thraciæ confiniis, inter Pangæum montem & oram maris Ægæi: hodie vulgò *Philippo*, eandem eſſe cum Philippopoli contendit Holſtenius in Ortelium.

Philippici campi, pag. 504. prope urbem prælaudatam, ubi Octavius Cæſar Brutum & Caſſium vicit.

Philiſtæi, p. 7. & 316. vulgò Allophyli, id eſt Alienigenæ, in terra Chanaan, filiorum Iſraël hoſtes infenſiſſimi; quorum terra ſeu regio in longum ab occidente hyemali in Orientem æſtivum porrecta, à torrente videſicer Ægypti uſque Jamniam, mare magnum habebat ad Occidentem, & tribum Simeon ac tribum Dan (quæ anteà ſortis tribus Juda erant) ad Occidentem; eaque in quinque Satrapias diſtincta, quarum Auſtralior Gaza, dein Aſcalon, Azotus media, poſteà Accaron, tandem Geth Borealior. Ab eis Palæſtinæ nomen, ſub Romanis, toti Promiſſionis terræ datum eſt.

Philomelium, p. 452. apud Euſeb. Hiſtor. Eccleſ. lib. 4. cap. 14. Philomilium, urbs Phrygiæ magnæ, haud procul à Marſyæ fontibus versùs occaſum, nunc à Turcis *Aegiul Felanos* dicta.

Philomelienſes, p. 284. ejuſdem urbis cives.

Philoteria, pag. 266. urbs Judææ ad lacum Tiberiadis ſita, ita Polyb. Hiſtor. lib. 5. pag. 413. videtur fuiſſe ad littus occiduum, de ea ſilet Adrichomius.

Phliaſins, pag. 128. ex Phliaſia ſive Phliunthe urbe; Phlius itaque urbs Peloponneſi; Strabo lib. 8. p. 263. dicit eam fuiſſe mediam inter urbes Sicyonem, Argos, Cleonen, & Stymphalum, velut in centro; additque Aræthyream urbem ſuo ævo Phliaſiam dictam, in agro Phliaſio prope Cæloſſa montem, pòſt mutato loco 30. hinc ſtadiis nova urbs condita, quæ Phlius fuit appellata, unde Steph. Byzant. dicit Phliuntem prius Aræthyræam & Arantiam nominatam: hodie vulgò *Tri* ſive *Rupela*, Pineto *Foïca*.

Phocæa, pag. 266. & 281. urbs, quam Strabo, & poſt eum Stephanus Byzantius, in Ionia Aſiæ minoris regione collocant, alii in Æolide, in utriuſque regionis confinibus; maritima, ad oſtia Hermi fluvii, in Smyrnæo ſinu: hodie vulgò Italis *Fochia Vecchia*.

Phocæenſes, p. 61. & 78. hujuſce urbis incolæ.

Phocis, pag. 99. regio Græciæ, ſive Achaiæ generatim ſumptæ; cui ad Orientem erant Bœotia & Locri Opuntii; ad Septentrionem Locri Epicnemidii & Doris, ad Occidentem Locri Ozolæ, ad meridiem ſinus Criſſæus; apud ipſam erant mons Parnaſſus & fanum Delphicum.

Phocenſes, p. 252. Phocidis indigenæ.

Phocicum bellum, p. 146. in Phocide.

Phædria rupes, pag. 74. apud Delphos in Phocide Græciæ.

Phœnice, p. 641. Portus Cretæ (inſulæ) reſpiciens ad Africum & Corum, Act. 27. verſu 12; ad littus Auſtrale & mare Libycum, partémque inſulæ occiduam; erat quoque Lampei portus, cui ad Aquilonem vicina urbs Phœnix.

Phœnicia, pag. 18. quæ & Phœnice regio & pars Syriæ, ipſam ad Aquilonem, terram Promiſſionis ad meridiem, mare magnum ad Occidentem habens, fluviis Cherſæo à meridie, Eleuthero ab Arctos concluſa, in qua Syrophœnices & Galilæa gentium; dividitur in Phœniciam quæ maritima eſt & ad occaſum: & in Phœniciam Libani, quæ Libanienſis Libææſa & Libaniſia dicta ad ortum.

Phœnices, p. 8. Phœniciæ populi.

Phœniſſæ naves, p. 98. ideſt Phœnicum.

Phœniciaca, quæ de Phœnicia tractant.

Phraates, p. 525. v. Praaſpa.

Phrygia, pag. 77. minoris Aſiæ regio gemina; videlicet

Phrygia major, p. 79. quæ etiam Phrygia magna pag. 213. Bithyniæ ab Aquilone, Galatiæ ab ortu, Pamphyliæ & Lyciæ ab Auſtro, Lydiæ & Myſiæ ab occaſu confinis; dicta etiam Phrygia ſuperior, maximè ad Auſtrum; fuit in Pacatianam & Salutarem diviſa, & mediterranea: hodie *Becſanguil*, *Chioutaie*, & *Germian*.

Phrygia minor, p. 213. & 219. quæ & Helleſpontiaca pag. 79. ſive ad Helleſpontum pag. 222. ad mare, in Helleſpontum, Troadem & Myſiam dividitur: fuit etiam Epictetus, id eſt acquiſita nominata.

Phryx, p. 74. Phrygiæ indigena.

Phthuris oppidum, p. 554. Æthiopiæ ſub Ægypto, ad ſiniſtram ſive Occidentalem Nili fluminis ripam poſitum. Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 7. p. 112. Phturi vocat & vicum dicit.

Phycus, p. 461. Cyrenaïcæ regionis in Libya promontorium & oppidum; prope urbem Apolloniam: de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 4. p. 101. φυκοῦς ἄκρον καὶ χωρίον. Italis *Cabo de Carena*, incolis *Raxaſen* i *Araz Auſen* Marmolio.

Phyſcum, p. 134. locus Cariæ in ejus Cherſoneſo; maritimus, ut teſtatur Strabo lib. 14. p. 453. è regione inſulæ Rhodi.

Picentes, p. 498. incolæ regionis Italiæ; cui nomen Picenum, cujus termini ad Occidentem Umbria, ad meridiem Sabini, ad Orientem Veſtini, ad Boream mare Adriaticum; nunc potior pars Marchiæ Anconitanæ, cum parte Aprutii ulterioris.

Pïeria, p. 243. regio Aſiæ mari mediterraneo expoſita, in ejus intimo receſſu, quod habet ad occaſum, Ciliciam ad Aquilonem, Syriam ad ortum, agrum Antiochenum ad meridiem.

Pieria, p. 422. agnomen Seleuciæ, quæ Caput eſt Pieria regionis.

Pi-hahiroth, pag. 14. in vulgata editione Exodi 14. verſu 9. Phihahiroth; in Septuaginta legitur *ſuburbium*, & Num. 33. verſu 7. apud eoſd. ſeptuag. *ad os Iroth*, quarta manſio filiorum Iſraël in Ægypto, inter Magdalum & mare, contra Beelſephon, ubi Ægyptiis urgentibus mare rubrum tranſierunt.

Pimprama, p. 189. urbs Indiæ apud Adraïſtas, ad Indi fluminis partes ſuperiores.

Pinara urbs, p. 153. urbs Lyciæ Xantho vicina, & ſuper Cragum montem exſtructa, & Colonia Xanthiorum, etiam Artymneſus dicta ut teſtatur Stephanus Byzantius cap. *Artymneſus*.

Pinarus fluvius, p. 156. in Cilicia, à Pyramo diverſus, qui ab Aquilone ad Auſtrum decurrens, prope Iſſum, mare mediterraneum ingreditur, à Strabone lib. 14. p. 465. Pindus eſt appellatus.

Pindeniſſus, p. 454. urbs Eleuthero-cilicum in Cilicia, ſuper Amanum montem.

Pindeniſſenſes, ejuſdem urbis cives.

Piræum, p. 97. & 135. Portus civitatis Athenarum, ab ea quadraginta ſtadiis ad Auſtrum diſtans, cui muris jungebatur, vicus etiam erat Hippothoontidis tribus, ad Cephiſi fluvioli oſtia Munichio vicinus versùs occaſum, nunc vulgò ab Italis *porto di Setines* appellatur.

Pirathon, p. 27. in vulg. editione Judic. cap. 12. v. 15.

Pharathon terræ Ephraim, in monte Amalech. vide ſuprà Pharathon.

Pirathonita, ibid. ejuſd. loci incola.

Piſæi Equi, p. 314. & Piſæa oliva p. 579. vide ſuprà Niſæus campus.

Piſidia, p. 93. regio minoris Aſiæ, inter Phrygiam ad occaſum, Galatiam ad Aquilonem, Iſauriam ad ortum, & Pamphyliam (cujus etiam pars Borealior aſſeritur) ad meridiem, quam hodie Turcæ nominant *Verſacgeli*, ſive *Verſacili*.

Piſida, p. 102. populi Piſidiæ, qui priùs Solymi fuere appellati.

Piſidium, p. 358. lege Piſidiam; ipſa eſt, de qua jam ſermo; Piſidia.

Pitane, p. 151. urbs Æolidis quam Strabo lib. 13. p. 422. aſſerit duos habere portus; & Evenum fluvium eam mediam dividere, erat è regione inſulæ Lesbos, in ſinu Elaïtico.

Pitanæus ex Eolide, p. 261. prælaudatæ urbis incola.

Pithomus, p. 12. in vulgata editione Exodi cap. 1. verſu 11. Phithom apud Septuaginta Interpretes [illegible]. urbs Tabernaculorum, quam ædificaverunt Pharaoni filii Iſraël, in Ægypto, collocatur ab Adrichomio, intra Nilum, ubi in diverſos alveos dividitur.

Pittacium; p. 70. locus circa Mitylenem inſulæ Lesbi civitatem.

Pium, vel potiùs Teium ad Pontum oppidum, p. 290. in Ponto Bithyniæ Teium oppidum maritimum, inter Heracleam & Amaſtrim, ad Bilis ſeu Bilæi fluvii oſtia.

Planaſia, p. 98. inſula Corſicæ propinqua, inter Corſicam & Iluam, quæ etiam Planaria, in mari Etruſco: hodie vulgò *Pianoſa*.

Platane, p. 565. vicus Sidoniorum, in tribu Aſer.

Platææ & Plateæ, p. 98. urbs Bœotiæ, quam Strabo lib. 9. p. 283. ſitam dicit inter Cithæronem montem & Thebas, prope viam, quà Thebis Megaram & Athenas itur; eam alluebat fluvius Aſopus.

Plataenſes, hujuſce urbis accolæ.

Platea, p. 61. Inſula Libyæ è regione urbis, cui nomen Aziriſtus, de qua ſuprà.

Pœni, p. 158. ſic paſſim vocantur Africani; & aliquando Punici.

Polydori inſula, p. 116. ſeu potiùs Polydora, juxta Cyzicum urbem, in Propontide.

Polytimetus amnis, p. 178. apud Sogdianos, qui peragratâ quâdam regione ſub terram ſe condit; diverſus eſt à Polytimeto fluv. Ptolemæi.

Pompeiopolis, p. 410. urbs Ciliciæ maritima, ad Latmi fluvii oſtia, hoc nomine à Pompeio donata, quæ anteà Solos, ſive ſolus appellabatur: hodie vicus vulgò *Paleſoli* dictus.

Pontus, p. 59. vide Euxinus Pontus.

Pontus, p. 93. regio minoris Aſiæ mari Euxino appoſita, inter Bithyniam ad Occidentem & Paphlagoniam ad ortum, quæ Pontus Bithyniæ dicta; eſt etiam Pontus regio Europæ, pars Moeſiæ inferioris mari eidem Euxino expoſita; ſicut etiam Aſiæ minoris Pontus Galatiæ, Pontus Cappadociæ, Helleſpontus &

Pontus Polemoniacus, p. 551. regio Minoris Aſiæ ad Pontum Euxinum, inter Pontum Galatiæ ad occaſum, & Pontum Cappadociæ ad ortum; pars Cappadociæ eſt.

Porta Syriæ, p. 125. quibus è Cilicia in Syriam iter aperitur, ad Amani montis radices, ibi urbem Pieriæ ſic appellatam & Amanicis portis vicinam collocat Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15. dicuntur viciſſim portæ Ciliciæ.

Poſideum, p. 232. urbs, ut ait Stephanus Byzantius inter Syriam & Aſiam; Ptolemæo Geogr. lib. 5. cap. 15. Poſidium, Syriæ urbs maritima inter Seleuciam Pieriam & Laodiceam Syriæ; hodie *Pualo* Mercatori.

Potamos, p. 232. urbs, ut ex Hiſtor. conſtat, ſuperioris Syriæ & Poſideo haud dubiè vicina, & ea ſanè, quæ ad Orontis fluvii oſtia apud Ptolemæum in Aſiæ tabula quarta; dicitur Carum Potamos, quia forſan Carum colonia, ipſamet Seleucia Pieriæ teſte Strabone lib. 16. p. 517.

Potana, p. 198. urbs Indiæ ad oſtia Indi fluminis Orientem verſùs, ab Alexandro ad lacum quemdam ſalſum condita; prope Pattalenam regionem; hanc cum Patala confundunt aliqui.

Potidæa, p. 98. & 144. vide ſuprà Caſſandrea.

Potidæata, ibid. ejuſd. urbis incolæ.

Praaſpa, p. 521. quam author putat eſſe *Vera* Strabonis lib. 11. Medorum regia quæ à Stephano Byzantio, Phraaſpa dicta: ipſa eſt Phraates, quæ à Plutarcho Phraortes appellatur, urbs in Atropatena; quæ Mediæ pars eſt.

Præneſte, p. 314. urbs veteris Latii, quæ, ut refert Strabo lib. 5. p. 165. priùs Polyſtephanus nominabatur: hodie vulgò *Paleſtrina* Gallis *Paleſtrine* 21. Milliariis Româ diſtans, Orientem æſtivum verſùs.

Præſidæ &

Præſiæi, vide Praſii.

Praſii, p. 196. populi Indiæ Brachmanis, ut videtur, verſùs occaſum finitimi.

Praſii, p. 190. aliàs Præſidæ, Præſiæi Pharraſii & Tabræſii populi Indiæ. Strabo lib. 15. p. 485. dicit Praſios appellatos Indiæ populos, apud quos erat urbs Palibothra; ad Gangem ſita, ubi ille alium fluvium (quem Semena arbitrantur) recipit; hæc urbs hodie *Holobaſſ*, in magni Mogolis Imperio.

Prauſus nomen gentile, p. 252. Brennus *Prauſus Gallorum dux*. Gollut in ſuis collectaneis Comitatûs Burgundiæ vult eſſe *la Broie* Author non tanti ponderis. Strabo lib. 4. apud Uſſerium p. 187. mihi 130. Prauſos ſibi poſitionis incognitæ fatetur.

Premnis, p. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, de qua Strabo lib. 17. p. 564.

Premnium præſidium, p. 555. milites, qui Premnim prefatam cuſtodiebant.

Priapus, p. 115. urbs Myſiæ in Aſia minori, maritima, ad Propontidem è regione Proeconneſi inſulæ: hodie vulgò *Laſpi*.

Priene, p. 108. urbs Ioniæ in Aſia minori (non Cariæ) Strabo lib. 14. p. 438. dicit à nonnullis Cadme appellatam; hodie vulgò *Palatia*.

Prienenſis, p. 59. & Prienæus; hujus urbis civis; inter quos Bias unus è ſeptem ſapientibus Græciæ.

Prinaſſus, p. 272. urbs Cariæ ſita videtur inter Jaſſum, Bargylia & Euromenſium urbem.

Proeconneſus, p. 116. & Proeconeſus p. 157. atque Proconneſus 527. inſula in Propontide, quæ etiam, Alone, Neuris, Prochone nominata; Scylax in Periplo illam ab Elaphoneſo diſtinguit; confundunt alii. Sita erat inter Parium & Cyzicum; hodie vulgò *Marmara* vocitatur.

Propontis, p. 48. col. 2. & 224. mare inter Europam & Aſiam, cui Thracia ad occaſum; Myſia Aſiæ & Bithynia ad ortum, fretum ſeu Boſphorus Byzantii (quo Ponto Euxino jungitur) ad Aquilonem; Helleſpontus ad meridiem (quo mari Ægæo miſcetur: hodie vulgò *mare di Marmara*.

Proſactium flumen, p. 152. Myſiæ in Aſia minori, quod ab Auſtro in Aquilonem fluens Propontidi miſcetur, inter Lampſacum & Pæſum.

Proſopitis, pag. 105. inſula Nili fluvii, id eſt inter

ejus oſtia, ubi Proſopites Nomus, de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. p. 106. inter alveos ſive fluvios Agathoſdæmonem & Pharmuthiacum.

Pruſias vel Pruſa in Bithynia condita anno mundi 3375. eadem, quæ ſuprà Cierus.

Pruſienſes, p. 391. hujuſce urbis incolæ.

Prutenicus calculus, p. 97. Prutenus Pruſſiæ indigena, quæ Poloniæ regio eſt, cui à Septentrione mare Balticum, ab occaſu Pomerania, ab Auſtro Polonia inferior & Mazovia, ab ortu Lithuania & Samogitia.

Pſelcha, p. 554. quæ & Pſelchis, urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, ad ſiniſtram & occiduam Nili fluminis ripam, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 7. p. 112.

Pſephina turris, p. 649. urbis Hieroſolymæ, aliàs Nebloſa dicta 70. cubitos alta, in quarta urbis parte inter Septentrionalem & Occidentalem murum.

Pſeudoſtomon, p. 239. oſtium Nili fluminis, quod & Diolcos, inter novem, quæ recenſet Ptolemæus, medium.

Pſileucis inſula, vide Cilluta.

Pteleum, pag. 113. urbs Ioniæ, quæ ab Ulmorum feracitate ſic appellata eſt, ut aſſerit Stephanus Byzantius.

Pteria, p. 76. urbs in Cappadocia, diverſa indubiè à Pteria Sinopes urbe, de qua Stephanus Byzantius; niſi quis Sinopen in Cappadocia collocare tentaverit.

Ptolemaïs, p. 55. antè Ace, & Aceo & Accon, & Abiron, pòſt Hactipos & Colonia Claudia, urbs Phœniciæ in tribu Aſer, maritima, exciſa; nunc locus *Aca*, *Acre* & *Acri*, & *Acon*, vulgò Gallis *Saint Jean d'Acre*.

Ptolemaïcus, p. 268. & Ptolemaïdenſes p. 323. hujus urbis cives.

Ptolemaïs, p. 269. civitas Ægypti, à roſarum feracitate Rhodophoros dicta, in Arſenoïte nomo, ad Nili fluminis ripam ſiniſtram, inter eum & Moeridem lacum, quam Ptolemæus Ptolemaïdam ſtationem vocat.

Ptolemaïs, p. 385. urbs Pentapoleos Libyæ, quæ anteà teſte Sozomeno Barce appellabatur: hodie *Tolometta*, maritima. vide ſuprà verbo Barcæi.

Ptolemæus, p. 240. lucus in Rhodo urbe inſulæ cognominis quadratus, extructa erat ad unumquodque latus porticus, ad ſtadii longitudinem.

Pulchri portus, p. 641. in vulg. editione Act. 271. verſu 8. *Boni portus cui juxta erat civitas Thalaſſa*, in Creta inſula, de hoc loco ſic Stephanus Byzantius Καλὴ ἀκτὴ πόλις Κρητῶν deinde ἔστι ϗ μεγάλη κώμη. ſitus erat ad partem inſulæ Orientalem, juxta Salmonium promontorium.

Punicum, p. 80. gentile nomen, idêm quod Africanum ſignificans.

Punon, p. 20. in vulg. editione Num. 33. verſu 42. Phunon, trigeſima ſexta ſtatio filiorum Iſraël, in terra Edom, ubi civitas, quæ Phænon, Phenon, & Fenon, ubi erant metalla æris Phennenſia dicta.

Pura, p. 201. urbs Indiæ, Gedroſiorum regia.

Putei ſeptem. v. infrà ſeptem Putei.

Puteoli, p. 442. urbs Italiæ, quæ priùs Dicæarchia; in Campania; hodie Italis *Puzzuolo* Gallis *Puſſole*, ſuper Collem, prope mare Tyrrhenum, in terra Laboris.

Puteolanus, ex urbe Puteolis, p. 438.

Pydna, pag. 101. & 226. urbs in Pieria regione Macedoniæ, ad Thermaicum ſinum, paulò infra oſtia Aliacmonis fluvii; hodie vulgò *Chitro* appellatur.

Pydnæus, p. 168. hujuſce urbis incola.

Pygelenſis & Pigelenſis ora Ioniæ; gentile nomen urbis, quæ Pygela in Ionia, maritima, ubi Epheſo vicina verſùs meridiem.

Pylæ ſive anguſtiæ Ciliciæ, p. 155. erant prope locum caſtra Cyri dictum, in Cappadociæ finibus. v. ſuprà Cyri caſtra.

Pyramus amnis, p. 156. & 455. fluvius Ciliciæ campeſtris, qui è montibus propè Taurum naſcens; totam Ciliciam ab Aquilone in Auſtrum peragrat, & prope Mallum urbem mare mediterraneum ingreditur, priùs Leucoſyrus vocabatur: hodie, ut vult M. Niger, *Malmiſtra*.

Pyrene, p. 253. Montes inter Gallias ad Aquilônem & Hiſpaniam ad Auſtrum poſiti, ab Oceano ad mare Mediterraneum; ab Occidente æſtivo in Orientem hyemalem protenſi, eas ab invicem diſtinguunt.

Q.

Q*uadi*, p. 333. in textu Græco Κάδοι, à quibuſdam Cadi ſcribitur. urbs, ut inquit Strabo lib. 12. p. 396. Phrygiæ Epicteti, quam Myſiæ alii adſcribunt.

Quinda, pag. 223. & 244. Caſtellum Ciliciæ ſuper Anchialum, ut aſſerit Strabo lib. 14. pag. 462. Κυίνδα *ubi quondam Theſauros aſſervabant Macedones.* apud Plutarchum in Eumene pag. 590. ἐν Κυΐνδοις. ex hoc unico loco duos facit Ortelius, alterum perperàm in Cappadocia, alterum in Cilicia collocans.

R.

R*Aamſis* aliàs Rameſſis, p. 12. & Rameſſes p. 14. urbs inferioris Ægypti in terra Geſſen, una ex urbibus Tabernaculorum, quas Pharaoni extruxerunt filii Iſraël, eam eſſe Arſenoïtem civitatem dicit Zieglerus.

Rabatamana aliàs Rabbath-ben-Ammon, p. 267. urbs Arabiæ eadem quæ ſuprà Philadelphia.

Rabba Ammonitarum, p. 21. in vulgata editione Deut. 3. v. 11. Rabbath filiorum Ammon. & Rabba Ammonitarum metropolis p. 31. ipſa eſt Philadelphia Arabiæ, de qua ſuprà.

Raepta munitio, p. 563. Larronum receptaculum in Arabia, ab Herode dirutum.

Ragaba, p. 383. Caſtellum trans-Jordanem, in Geraſenorum finibus, verſùs Aquilonem ſitum, in dimidia tribu Manaſſe.

Ragau campus p. 60. *circa Euphratem & Tigrim & Jadaſon*; conſtat campum hunc fuiſſe in Meſopotamia & Aſſyriæ finibus.

Rages, pagg. 54. 172. & 229. *in Rages civitate Medorum, quæ poſita eſt in monte Ecbatanis* Tob. 5. verſu 8. hæc civitas, teſte Stephano Bizantio Capite Ῥάγα, vocabatur Europus & Arſace, fuit cognominata Straboni Rageia, vulgariter *Roaſſe* dictam aſſerit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 1. locus iſte Raga unius diei itinere à Caſpiis pylis (non iis quas ſuprà aſſignavimus) diſſitus erat.

Rama, p. 36. col. 1. civitas tribus Benjamin quam S. Hieronymus Saülis civitatem vocat, ſita in colle inter Hieroſolymam & Gabaa.

Ramatha, p. 341. civitas & Toparchia tribus Ephraïm in monte Ephraïm ſita, in confiniis tribuum Benjamin & Dan; creditur ea quæ poſteà Arimathia, quæque deinde dicta fuit *Ramula*, illam in Tamnitica regione montis Ephraïm juxta Dioſpolim aſſerit Zieglerus: hodie ab incolis *Gotz*.

Rameſſes, vide Raamſis.

Ramotha Gileadis, p. 38. col. 1. in vulg. editione 3. Regum cap. 22. verſu 1. Ramoth Galaad; ſive Ramoth in Galaad, quæ eſt in tribu Gad; Joſue 13. verſu 26. in Septuaginta Interpret. ἀραβὼθ civitas confugii & Levirica; eam Joſephus Arimanum & Arimnam vocat: vicus erat ætate S. Hieronymi.

Raphai, p. 6. in vulgata editione Geneſ. 14. verſu 5. *Raphaim in Aſtaroth* & Raphæorum vallis 2. Regum 5. verſu 18. vallis Raphaim; id eſt Gigantum; erat ab Hieruſalem protenſa Aquilonem versùs, per tribum Benjamin uſque ad Tribum Ephraim: Raphaim in Aſtaroth id eſt Gigantes, qui in Aſtaroth.

Raphia, vide Rhaphia.

Raphon, p. 321. locus trans torrentem (Jaboc ut creditur) in Galaaditide, in finibus, ut apparet, tribus Gad & dimidiæ tribus Manaſſe.

Rechobum, p. 17. in vulgata editione Num. 13. verſu 22. Rohob. civitas erat in tribu Aſer, civitatum terræ Chanaan extrema versùs Aquilonem, cui vicina erat regio Rohob.

Rephidim, p. 14. (nomen loco inditum Meriba, & Maſſa) in vulgata editione Exodi 17. verſu 1. Raphidim, *ubi non erat aqua ad bibendum populo.* undecima ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, ad radices montis Oreb, inter Alus & deſertum Sinaï.

Reſſa, pag. 510. & 513. vicus & Caſtellum Idumææ, fortè idem locus ac Riſſa, vide infrà hoc verbo.

Reuben tribus, p. 21. in vulgata editione Ruben, una è tribubus filiorum Iſraël trans Jordanem, ſita in terra Moab, habens ab Aquilone tribum Gad, ab ortu & meridie Arabiam Petræam, ab occaſu mare Mortuum & tribum Benjamin atque partem tribus Ephraim, à quibus Jordane fluvio ſeparabatur.

Rhacotis, pag. 161. vicus inferioris Ægypti, juxta quem condita eſt Alexandria magna, cujus evaſit ſuburbium, inter eam & mare ſive Pharum poſitum.

Rhamanitæ, p. 554. populi felicis Arabiæ, quorum urbs erat Marſyabæ, ita Strabo lib. 16. pag. mihi 558. apud quem legitur ἔθνους τῶ Ῥαμανιτῶν.

Rhambacia, pag. 200. pagus Oritarum maximus, cum portu fluctibus tuto & commodo, ubi ab Alexandro urbs condita & Alexandria nominata, ad Indicum, ut conſtat Oceanum.

Rhambæi Nomades, p. 480. populi Arabiæ deſertæ, intra Euphratem habitantes. de his Strabo lib. 16. p. 518.

Rhaphia urbs, pag. 239. & 267. quæ Cœleſyriam ex Ægypto petenti pòſt Rhinocorura occurrit prima è Syriacis; & pag. 278. in *Phœnice* vel in Palæſtina; urbs quæ Raphia, & Raphace, maritima, inter Rhinocorura & Anthedonem, in tribu Simeon.

Rhaucus, p. 313. urbs Cretæ inſulæ mediterranea.

Rhaucii ibidem, ejuſdem urbis accolæ.

Rhegium, p. 78. urbs olim Rhegium Julium & Colonia, in Brutiis, ad fretum Siculum; hodie Italis *Regio*, incolis *Riggio*, in ora Calabriæ ulterioris, è regione Meſſanæ.

Rhenus fluv. pag. 584. Germaniæ, ex Adula monte in Helvetiis, per Lacum Brigantinum tranſiens, Gallias olim à Germania ſejungebat; eratque limes Romani Imperii; hic à meridie in Septentrionem decurrens, in Oceanum mutato anteà nomine, in plures alveos diviſus ſeſe effundit, hodie vulgò Gallis *le Rhin*.

Rhinocorura, pag. 267. aliàs Rhinocolura pag. 306. & Rhinocurura urbs in Ægypti & Palæſtinæ confiniis, maritima; quam nonnulli Ægypto tribuunt, alii Palæſtinæ: hanc S. Epiphan. in Paræneſi; hæreſi 66. aſſerit fuiſſe anteà Neel appellatam: hodie vulgò *Faramida*.

Rhodus, p. 59. urbs in Inſula cognomine, quæ inſula priùs Ophiuſſa, & Æthræa, & Stadia, aliiſque vocata nominibus, ad Carpathium mare & oram Cariæ, hodie vulgò *Rhoddo*, Gallis *Rhodes*.

Rhodii, p. 49. col. 2. hujus tum inſulæ, tum urbis incolæ.

Rhodope, p. 386. & Rhodopa, una è ſex regionibus ſive partibus Thraciæ, eáque ad occaſum & Auſtralior; ab occaſu Macedoniæ, à Septentrione Hæmimonto, ab ortu Europæ (duabus aliis Thraciæ regionibus) proxima; habens ab Auſtro mare Ægæum, circa Hebrum fluvium poſita.

Rhodophoros, p. 269. v. Ptolemaïs ad Nilum.

Rhoetium, p. 110. Rheteum p. 151. Rhoeteum p. 280. urbs Troadis cum promontorio cognomine & monte; ad Helleſpontum; promontorium à Turcis Peskiam vocari tradit Leunclavius.

Rhoeteum litus, pag. 116. in Helleſponto ad præfatum Promontorium.

Rhyndacus amnis, p. 389. qui etiam Ryndacus; in Myſia Aſiana, quem Scylax in Peripio attribuit Phrygiæ (harum regionum nuſquam certi fines) hic ab Auſtro in Septentrionem decurrens, Propontidem prope Cyzicum Orientem versùs ingreditur. Plinius lib. 5. cap. 32. dicit priùs Lycum appellatum; nonnulli Megiſtum: hodie vulgò *Lepadio*, & à Turcis *Vlubad* vocari aſſerit Leunclâvius.

Ribla in regione Hamathæ, pag. 64. in vulg. edit. 4. Reg. 23. verſu 33. *Rebla quæ eſt in terra Emath.* contra fontem Daphnim; eadem eſt ac Reblatha, civitas inclyta in tribu Nephthali, juxta Jordanem fluvium.

Rimmon-Parez, p. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 19. Remmomphares, decima ſexta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto; inter Rethma & Lebna, non longè à Cadesbarne.

Riſſa, p. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 21. Reſſa; decima octava ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Lebna & Ceelatha: forſan idem locus cum Reſſa, de quo ſuprà.

Rithma, p. 17. in vulg. edit. Num. 33. v. 18. Rethma, apud Septuag. Interpretes Ῥαθαμᾶ. decima quinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Haſeroth & Remmomphares, in deſerto Pharan juxta Cadesbarne.

Roma, p. 48. civitas Italiæ totius orbis caput, olim in Latio, cum ſuburbio Vaticani in Hetruria, fluvio Tiberi interfluente, quondam Imperatorum ſedes.

Romani, hac voce, non ſoliùs civitatis, ſed totius illius Imperii in hiſtoriis paſſim intelliguntur incolæ.

Rubrum ſive Erythræum mare, p. 14. & 91. vide ſuprà Mare Rubrum.

Ruma, p. 61. apud Septuaginta Interpretes Ῥυμά. Sancto Hieronymo Duma, civitas tribus Juda.

Ruſpina, p. 478. oppidum Africæ propriè dictæ maritimum, cui Adrumetum ad occaſum & Ruſpæ civitas ad ortum: hodie vulgò *Mahadia*.

Rydda, p. 417. quæ & Rhydda urbs Palæſtinæ, quam Arabibus eripuerat Alexander Jannæus.

S.

S*Aba*, p. 82. urbs Æthiopum ſub Ægypto regia; ipſa eſt Syene & Soene, quæ teſte Steph. Byzantio urbs eſt Ægypti & Æthiopiæ ſuper Nilum fluvium (illam in inſula Meroes collocant, de qua Strabo initio lib. 17.) quæ urbs etiam Siris; hodie *Aſna* teſte Zieglero dicta fuit, in Hebræo Seveneh.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Sabbatio fluvius, p. 148. qui etiam Sabbaticus, qui teſte Joſepho, eò quòd ſeptimo quolibet die fluere deſiſteret, ſic eſt appellatus: ipſe eſt qui Cantic. 4. v. 15. nominatur fons Hortorum *fluens impetu de Libano*, quia Hortos regionis irrigat; in fluvium exceſcit atque Antaradum alluens, mare Syriacum ingreditur, reſpondet Eleuthero fluvio Ptolemæi, illum ab incolis Syriacè *Nabro Kadiſcio* id eſt flumen Sanctum nominari, refert Gabriel Sionita cap. 6.

Sabraca &

Sabraci, v. Malli & Oxydracæ.

Saca, pág. 95. & 100. populi majoris Aſiæ, quos Ptolemæus tabulâ 7. in Auſtraliori Scythiæ, intra Imaum, parte collocat; cui Sogdiana ad occaſum, India intra Gangem ad meridiem, quorum regio *Belor* à Ger. Mercatore nunc vocatur; alii dicunt nunc eſſe Tartariæ magnæ populos, ubi *Chazalgita.*

Sagalaſſenus Piſidarum ager, p. 284. circa urbem Sagalaſſum, quæ aliàs Salagaſſus, de qua infrà.

Sais, p. 82. urbs Ægypti inferioris intra Delta. Strabo lib. 17. p. 552. ait eam duobus Schoenis à fluvio diſtantem, Ptolomæus in tabulis ſuis eam ad ſecundum Nili alveum versùs Occidentem, (quem vocat Pharmuciacum fluvium) collocat: creditur fuiſſe, quæ nunc *Sahid* vocitatur.

Saites, p. 46. plur. num. Saitæ p. 12. ejuſdem urbis Saitanæ (p. 74.) incola.

Salagaſſus urbs, pag. 154. quæ aliàs Selgeſſus, ac Sagalaſſus, urbs Lyciæ, quam aliqui Piſidis attribuunt, quia erat apud Solymos, ſita erat ad Limyrum fluvium.

Salamis, pag. 89. ſive Salamina urbs Inſulæ Cypri, quæ etiam Conſtantia dicta, ad Orientalem inſulæ partem, exciſa, locus tamen adhuc *Conſtanza* appellatur.

Salaminii ibidem præfatæ urbis incolæ.

Salamis, p. 96. Inſula, Atticæ vicina, in ſinu Saronico, inter Æginam inſulam & Atticam Strabo lib. 9. p. 271. dicit eam olim pluribus nominibus donatam, dicta enim Scyras, *Cychreia*, & Pithyuſſa, &c. hodie vulgò *Coluri.*

Salaminia pugna, pag. 96. ad prælaudatam inſulam, in qua Xerxes navali fuit prælio à Græcis ſuperatus.

Salaminiacus ſinus, p. 96. idem, qui Saronicus, maris Ægæi inter Atticam ad Aquilonem, & Peloponneſi Argolidem ad Auſtrum.

Salem, p. 24. rex Salem, id eſt, rex pacis; ſive Salemum pag. 3. cujus rex erat Melchiſedech; Geneſ. cap. 33. v. 18. *in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan* eadem quæ Salim, ubi baptizabat S. Joannes. (Joan. 3.) civitas olim regia juxta Jordanem, non longè à Betſan; in dimidia tribu Manaſſe quæ cis Jordanem erat.

Salmo, p. 641. ſeu Salmone promontorium, quod Salmonium dictum, Cretæ inſulæ Orientalius.

Salmonia campus, p. 242. Aſiæ minoris, qui ex Hiſtoria, in Bithyniæ Ponto, inter Dorylæum & Heracleam fuiſſe videtur, circa Sangarium fluvium.

Salmus, p. 202. in obliquo caſu Salmuntis, urbs majoris Aſiæ maritima, ad ſinum Perſicum, quæ in Carmania fuiſſe videtur.

Salmydeſſus, p. 213. urbs Europæ ad Pontum Euxinum in Thracia, quæ Salmydiſſus & Halmydiſſus: hodie vulgò *Stagnara.*

Salona, p. 509. ſive Salo & Salona olim Colonia Martia Julia Salona, urbs Dalmatiæ in Colle poſita, maritima; nunc exciſa, cui ſucceſſit vicina Spalatenſis civitas.

Samaria regio, p. 36. col. 2. quæ Samaritis regio p. 163. Palæſtinæ, cujus in medio poſita eſt, inter Judæam ad Meridiem & Galilæam ad Aquilonem; tribum Ephraim dimidiámque tribum Manaſſe, quæ cis Jordanem eſt, complectens.

Samaria urbs, p. 41. ſive Samaritarum urbs, civitas in tribu Ephraim ab Amri rege Iſraël ſuper montem Samariæ ædificata & à monte Samaria dicta, atque ab eo tempore effecta regum Iſraël ſedes, quæ etiam, teſte Joſepho, dicta eſt Samaritis, Eitenias, Marcone, & Marion; poſteà Sebaſte, ſive Auguſta & à S. Hieronymo Sebaſtopolis, Samariæ regionis metropolis, fuit quoque Gabiniorum urbs dicta, nunc exciſa.

Sambana, p. 205. locus majoris Aſiæ, qui in Aſſyriâ fuiſſe videtur.

Sambeſta, v. Oxydracæ.

Sambulon mons, p. 629. in Aſia majori, circa Meſopotamiam.

Samega, p. 354. urbs Syriæ, Palæſtinæ, ut videtur, vicina.

Samnium, p. 487. regio olim Italiæ, cujus populi Samnitæ; quibus versùs occaſum vicini erant Peligni & Latium; Campania versùs meridiem; versùs ortum Hirpini & Apulia Daunia dicta, versùs Septentrionem Frentani: ibi nunc Aprutium citerius, Ducatus Beneventanus, pars Comitatûs Moliſenſis, partes quoque Capitanatæ, Principatûs Ulterioris & terræ Laboris.

Samus inſula, p. 83. maris Ægæi è regione Mycales Ioniæ Aſianæ urbis, priùs Parthenias, pòſt Driuſa, poſteà Anthemus ſive Anthemuſa, dein Melamphylus, poſtremò Samos nuncupata, quam deſcribit Strabo lib. 14. pag. 438. illam Cariæ vicinam dicit Stephanus Byzantius: hodie adhuc *Samo.* apud Heſychium Δρῦσα.

Samius, p. 77. Samii inſulanus, qui etiam Samiarius pag. 489.

Samoſata, p. 515. urbs Caput Commagenes regionis in Syria; ad ripam dextram & occiduam Euphratis fluvii: hodie vulgò *Scempſat.*

Samothrace, p. 137. & Samothracia, p. 252. inſula maris Ægæi Thraciæ vicina haud procul ab Hebri fluvii oſtiis, inſulæ Lemno ad Septentrionem; priùs fuit Dardania, poſteà Samos, dein Samothracia dicta: hodie vulgò *Samandrachi.*

Samothrax & Samothracum gens, prædictæ inſulæ inſulani.

Sampho, p. 572. vicus; aliàs Samphe apud Stephanum Byzantium, urbs Phœniciæ.

Sampſuna, p. 346. v. Lampſacus.

Sandius collis minoris Aſiæ, p. 109. in Caria.

Saneges, p. 598. populi ad interiora Ponti Euxini, in Colchidis parte Septentrionali; Sannigas Scythiæ populos vocat Stephanus Byzantius, quibus ab Auſtro & Oriente finitimi Abaſgi; ad Septentrionem Sarmatia & mons Caucaſus; ad Occidentem Heniochi, cum quibus confunduntur, dicuntur etiam Sanigæ & à nonnullis Saginæ.

Sangala, p. 189. urbs Cathæorum magna, muro & palude munita, in India, Ptolemæo Sagala, quæ & Euthymedia Geogr. lib. 7. cap. 1. p. 171. ad Hydaſpem fluvium.

Sangarius fluvius, p. 285. Aſiæ minoris, Sangaris & Coralius aliquando dictus, qui in Phrygiæ & Galatiæ finibus enaſcens, ſinuoſo curſu per Phrygiam & Galatiam, Bithyniámque decurrens, ſeſe ad ſinum Mariandynum in Pontum Euxinum exonerat: hodie vulgò *Sacario.*

Saracenica gens, p. 61. quæ Saraceni vel Sarraceni, populi Arabiæ felicis, atque etiam Arabiæ Petrææ

partem

partem incolentes, hi priùs Iſmaëlitæ, tanquam ab Iſmaël deſcendentes: at Agareni, utpotè filii Agar; ſed filios Saræ ſe jactitantes, ſibi ipſis Saracenorum nomen impoſuere & retinuere; ſuis fuerunt in varias Europæ regiones incurſionibus notiſſimi.

Sardes, p. 18. & 61. quæ etiam urbs Sardianorum, ac Sardis, quæ olim Tarna & Hyde, civitas Lydiæ ad Tmolum montem, ſuper Pactolum fluvium, quam Lydorum Reges pro Regia tenuere: hodie vulgò *Sardia*.

Sardi, Sardienſes, p. 373. & Sardiani, nomina gentilia præfatæ urbis civium.

Sardiana regio, p. 132. Aſiæ minoris circa prælaudatam civitatem.

Sardinia, p. 78. una è ſeptem majoribus inſulis maris mediterranei, quæ etiam Sardo, Sardus, Sandaliotis, & Ichnuſa dicta, inter Tyrrhenum mare & Balearicum, cui Baleares inſulæ ad occaſum, Corſica inſula ad Boream, Italia & Sicilia ad Orientem, hodie vulgò *Sarduigne*.

Sardoum mare, p. 408. pars mediterranei maris, Sardiniæ Inſulæ verſùs occaſum adjacens.

Sarmata, p. 291. & 386. qui & Sauromata, incola Sarmatiæ, quæ regio eſt ultra Pontum Euxinum verſùs Septentrionem ſita: diviſa eſt in Sarmatiam Europæam, & Sarmatiam Aſiaticam; plurimos olim, ſicut etiam nunc, populos utraque complectens.

Saronicus ſinus, p. 97. vide Salaminiacus.

Saronitanus ager, p. 616. S. Hieronymus in cap. 33. Iſayæ aſſerit, Saron appellari omnem juxta Joppen Lyddámque regionem, in qua latiſſimi fertileſque campi tenduntur, in confiniis tribuum Dan & Ephraïm, & ſic allucinatur cum aliis Uſſerius, diverſus eſt enim ager ille, à Saron de quo 1. Paral. 5. v. 16; ſed alter, de quo ſuprà locus. ibidem c. 27. v. 29. vide tabulas noſtras in ſacram ſcripturam.

Sarpedonis promontorium, p. 94. ad urbem Sarpedonem Thraciæ maritimam, Ponto Euxino adjacentem ad Erigini aliàs Apollonii fluminis oſtia.

Sarpedonium promontorium, p. 284. ubi fanum Apollinis Sarpedonii; in Cilicia, ad oſtia fluminis Calycadni, inter Celenderim ad occaſum & Zephyrium promontorium, ipſi è regione ad ortum.

Sarus fluvius, p. 277. Ciliciæ, qui prope Comana Cappadociæ naſcens atque per Ciliciam verſùs Auſtrum defluens, inter fluvios Cydnum & Pyramum mari Cilicio illabitur.

Saſanda, p. 131. Caſtellum Cariæ, à Cauno urbe 150. ſtadiis diſtans, & maritimum.

Satrapene, v. Sitacene.

Scamander, p. 94. & 560. fluvius Troadis circa montem Idam, qui ad Ilium fluens è regione Tenedos inſulæ mare Ægæum ingreditur.

Scamandri campi, p. 526. circa præallatum Scamandrum fluvium.

Scepſis, p. 129. urbs nova prope Palæſcepſim, de qua ſuprà, condita.

Scepſius, ejuſdem urbis incola.

Septruchi, p. 611. populi Sarmatiæ Aſianæ, circa Iberiam & Albaniam.

Sciathus, p. 304. & 506. Inſula maris Ægæi, quam Strabo lib. 9. p. 300. dicit eſſe juxta Magneſiam Theſſaliæ regionem, illam Euboeæ attribuit Stephanus Byzantius; urbem habebat cognominem Nic. Gerbelius lib. 2. p. 74. dicit eam ab Apollonio Einalien appellatam: hodie adhuc *Sciato*.

Scilluſtis inſula, v. Cilluta.

Scirus, p. 137. inſula (ſicut Lemnus & Imbrus ibidem nominatæ) maris Ægæi. Legendum Scyrus, quæ ut obſervat Nicol. Gerbelius lib. 2. p. 75. ſita erat inter inſulas Alonneſum, Lesbum, Euboeam; & Chium, nunc vulgò ab Italis vocatur *l'Iſola di Sciro* ſive *San Giorgio di Sciro*.

Scordiſci, p. 253. vide Cordiſtæ.

Scorobas mons, p. 368. minoris Aſiæ Bithynorum & Ponticorum confinium: conjectat Ortelius eſſe Orminium montem Ptolemæi, utriuſque etenim idem eſt ſitus.

Scotius mons minoris Aſiæ, p. 409. non multò longiùs tribus paſſuum millibus à Zela urbe Ponti diſſitus. Zelam collocat Ptolemæus in Ponto Polemoniaco.

Scotuſſæus, p. 117. ex urbe Scotuſſa ſive Scotuſa, urbs erat, ut ait Strabo lib. 7. p. 227. Pelaſgiotidis in Theſſalia, prope Magneſiam; hodie à nonnullis veteri nomine *Scotuſa*, ab aliis *Licoſtomo* nominatur.

Scyrus, pag. 451. legendum Syrus inſula maris Ægæi una è Cycladibus Delo inſulæ vicina verſùs Meridiem.

Scythia, p. 18. hoc nomine ſæpiùs omnes regiones intelliguntur Boreales tam Europææ quàm Aſianæ; communiter tamen,

Scythæ Aſiatici, p. 178. populi Aſiæ ad Septentrionem, qui in Scythas intra Imaum montem, & Scythas extra Imaum montem dividuntur, regio eſt quæ nunc Tartaria magna.

Scythæ, p. 396. Cherſoneſi incolæ, populi qui Cherſoneſum Tauricam incolunt, de qua ſuprà.

Scythæ Europæi ſuper Boſphorum (Cimmerium) p. 179. iidem indubiè, qui

Scythæ Nomades ſive pecuarii, p. 61. hi enim in Europa collocantur inter Boryſtenem fluvium ad Occidentem & Mæotim paludem ad Occidentem pars Tartariæ parvæ.

Scythopolis, p. 266. & Scythopolitana civitas, ipſa eſt Betſan, etenim Judic. 1. v. 27. pro hoc verbo Betſan legitur apud Septuag. Interpr. βαιθσὰν ἥ ἐστι σκυθῶν πόλις fuit primò civitas Chananæorum, dimidiæ tribui Manaſſe cis Jordanem data, quæ poſteà Scythopolis dicta, à Plinio Nyſa & olim Methora; erat regionis Decapoleos maxima, ſub Gelboe montibus non longè [illegible] ora Meridionali lacus Genezareth, ad ripam occi[illegible] egredientis ab eo Jordanis fluvii, in Galilæa: hodie adhuc *Betſan*.

Scythopolis, p. 363. urbs Cœleſyriæ ultra Jordanem, [illegible] Tabulis Ptolemæi. & Geogr. lib. 5. c. 15. p. 1[illegible]9. [illegible] cator addit eſſe Betſan ſive Nyſam (de qua ſuprà) [illegible] non ſit diverſa; error eſt quoad ſitum in Ptolemæo.

Sebaſtes, p. 551. v. Samaria.

Sebaſteni, Samariæ cives.

Sebaſte Ciliciæ, p. 562. v. Eleuſa.

Sebaſtus, p. 568. Portus civitatis Cæſareæ Palæſtinæ, [illegible] priùs turris Stratonis; ab Herode conſtructus & [illegible] in honorem Cæſaris appellatus Pyræeo Athen[illegible] magnitudine non inferior, & à tempeſtatibus tutiſſimus.

Sebennitarum Dynaſtia, p. 140. id eſt Sebennytes Nomus, in Ægypto inferiori intra Delta, cujus Sebennytus civitas metropolis, quibus lacum & fluvium cognomines addit Stephanus Byzantius.

Seboim, p. 5. unà è quinque urbibus regionis Pentapoleos, quæ, igne de cœlo deſcendente, unà cum Sodoma, Gomorrhâ, & Adamâ conſumpta fuit: erat Regia & omnium Auſtralior, in Mari mortuo.

Secoana, pag. 341. Caſtellum Apamenſium Syriæ, id eſt circa Apameam Syriæ, de qua ſuprà apud Strabo-

nem lib. 16. p. 518. legitur ἐν Σηκοαγοῖς & in Manuſcripto codice, ut notat Xilander, ἐν Κοσσιατοῖς rectiùs legendum arbitratur Κασσιατοῖς; de quo loco ſtatim loquitur idem Strabo citatus.

Seiris montana, p. 18. in vulg. edit. mons Seir. & p. 23. qui Edomææ erat terminus: montes & regio quam primò incoluerunt Horræi ſive Chorræi, poſtmodùm ab Eſau, qui Seir cognominabatur & filiis ejus habitati, montes Seir ſunt appellati, inter Idumæam & Promiſſionis terram.

Seleucia, p. 403. & 440. & 447. quæ cognomento magna urbs Meſopotamiæ ad Tigrim fluvium contra Cteſiphontem; in actis ſancti Sadoth hæc civitas *Salec* appellatur, erat Perſarum Regia: aſſeritur eſſe ea, quæ nunc *Bagdad* ſive *Bagdet* appellatur.

Seleucia Caſtellum Meſopotamiæ, p. 397. aut prælaudata, aut,

Seleucia ad Zeugma, p. 264. quod ad Euphratem eſt, in Syria & Meſopotamiæ confiniis.

Seleucia maritima ad oſtia Orontis fluvii, p. 340. eadem quæ Seleucia maritima p. 251. & Seleucia Syriæ p. 277. & ſimpliciter Seleucia p. 243. eadem, quæ Seleucia, quæ Pieria dicitur, p. 264. ſive Seleucia Pieria, p. 422. in regione Aſiæ Pieria dicta, cujus eſt metropolis, haud procul ab Antiochia magna Occidentem æſtivum versùs, Strabo lib. 16. p. 517. dicit hanc Seleuciam priùs Ὑδατος ποταμοί. Aquæ (Potamoi) fluenta appellatam, unde conſtat eſſe urbem Potamos de qua ſuprà; hanc nunc *Soldino* ac *Solin* vocat Marius Niger.

Seleucis in Palæſtina, p. 429. à Pompeio condita, forſan Seleucia, quæ trans Jordanem, in Gaulonitide & dimidiæ tribûs Manaſſe, ad Semechonitem lacum.

Seleucides triremis, pag. 462. in notis ad Plutarchum arbitrati ſumus, ibi ſermonem eſſe de Seleucia Ciliciæ, apud flumen Calycadnum, duodecim paſſuum millia à mari diſtante, quæ hodie *Selechia*.

Selga, p. 266. & 278. quæ & Selge, urbs Piſidiæ, teſte Stephano Byzantio, ad Eurymedontem fluvium; haud procul à Pamphyliâ.

Selgei, p. 154. &

Selgenſes, p. 266. præfatæ urbis incolæ.

Selinuntius & Selinuntii, p. 73. & 118. incolæ

Selinuntis urbis Siciliæ; Strabo lib. 6. p. 188. dicit, ſuâ ætate hanc urbem civibus vacuam. Sita erat ad Selinuntis fluvii oſtia, ad mare Libycum, ubi nunc *Terra di Pulici*, in valle *di Mazara*.

Selinus, p. 275. urbs Ciliciæ aſperæ maritima, quæ poſtmodùm Trajanopolis eſt appellata, haud procul ab Antiochia ad Tragum, occaſum brumalem versùs.

Sellaſia, p. 262. & Selaſia urbs Laconiæ in Peloponneſo; Pauſanias in Laconicis, pag. 92. dicit ſuâ ætate ſola Selaſiæ extare rudera.

Selymbria, p. 276. quæ & Selybria, urbs Thraciæ ad Propontidem, fuit quoque Olybria dicta, Socrates lib. 7. Hiſt. Eccles. cap. 35. illam Salabriam appellat; fuit poſtmodùm Eudoxopolis nominata: hodie vulgò *Selivrée*.

Sennaar vallis (*Genes. cap. XI.* 2.) ſive terra, pars Auſtralior Meſopotamiæ, quæ cum Chaldæa & cum Babyloniæ terra plerumque confunditur.

Senones, p. 643. Populi Galliæ in Provincia Lugdunenſi: hodie vulgò *le Senonois*, qui olim, in Italiam tranſmigrantes, Æmiliam incoluere.

Sepharvaima, p. 59. Sepharvaim, regio cum civitate regia, regio ad Chaldææ occaſum; urbſque forſan Ana aut Eva.

Sephela, p. 343. ſive Planities in medio tribus Ephraïm, ubi urbs Adida aliàs Addus.

Sepheris mons, p. 18. Sepher mons aſpectu decorus, ubi vigeſima manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Cælatha & Arada.

Sephoris, p. 362. & 437. urbs in tribu Zabulon & in meditullio Galilææ ſita, quæ olim Saphorine à S. Hieronymo Diocæſarea dicta.

Septentrio Scythicus, p. 419. partes Europæ & Aſiæ ad Aquilonem, apud quas olim Scythia de qua ſuprà.

Sepias, p. 95. Theſſaliæ promontorium, in ejus parte, quæ Magneſia vocatur, ad oram Auſtraliorem & versùs Orientem, ſub Pelii montis radicibus.

Septem putei, p. 554. locus Arabiæ felicis, ſic à re-ipſa denominatus.

Sepulchra concupiſcentium, v. ſuprà Kibroth-Hattaavah.

Sepyra, p. 454. urbs upud Amanum montem, à Cicerone expugnata.

Seriphus, inſula Saxoſa maris Ægæi, quam Strabo lib. 10. p. 334. inter Cycladas collocat, Stephanus Byzantius inter Sporadas: hodie vulgò *Sirfino* ſive *Serfento*.

Seſamus, pag. 244. urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, ex qua Colonia deducta fuit ad vicinæ Amaſtridis urbis extructionem. Didymus apud Stephan. Byzant. Seſamum inſulam eſſe aſſerit.

Seſtus, p. 99. urbs Cherſoneſi Thraciæ, ad oram Helleſponti è regione Abydi urbis, ubi fretum eſt anguſtius unde à Turcis nunc *Boguzaſſar* appellatur, ab Europæis verò hæc duo loca, Caſtella Dardanellarum.

Shamir, pag. 26. in vulgata editione (Judicum 10. verſu 1.) Samir *montis Ephraim*; civitas in tribu Ephraim.

Sheba, (in vulgata editione Pſalmo 71. verſu 15.) legitur *& dabitur ei de auro Arabiæ*, de qua ſuprà.

Shecemi locus, p. 6. in vulg. edit. Geneſ. 12. v. 6. locus Sichem; eſt Sichima & Sichar, civitas tribûs Ephraïm, ſita in monte Ephraïm, quæ facta fuit refugii & Levitis data, poſtmodùm Neapolis & Flavia Neapolis dicta, ab indigenis Marmortha, Mabortha: hodie vulgò *Peloſa* ſive Naploſa, in Samaria.

Shecemita & Shecemitanus, p. 25. ejuſdem loci incola.

Shenir mons, v. Hermon.

Shichor Ægypti, p. 31. in vulg. edit. 1. Paralip. 13. v. 5. Sihor Ægypti, apud Septuaginta Interpretes tantùm legitur, à *finibus Ægypti* Sihor Hebraïcè turbidum ſignificat, forſan itaque *à torrente Ægypti, uſque dum ingrediaris Emath*.

Shilo & Shilus, p. 24. & Shilon quod pacificum ſignificat, in vulg. edit. Joſue 18. v. 1. Silo apud Septuag. Interpr. σηλω. quæ ſita eſt ad Septentrionalem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichimam, & ad meridiem oppidi Lebona, civitas in tribu Ephraïm, ſuper montem poſita, ubi diu fuit arca Domini: nunc vulgò *Rama*.

Shinar, in vulg. editione (Gen. 14. verſu 1.) rex Sennaar, de qua ſuprà.

Shittima, p. 22. v. Abel-Shittim.

Shunemum, p. 29. in vulg. edit. 1. Regum cap. 28. v. 4. Sunam. ipſa eſt Sunem, quæ etiam Suna & Sula; civitas in tribu Iſſachar. ætate S. Hieronymi Sulem vicus: hodie vulgò *Torondeles* & *Gabraleris*.

Shushanchai, v. Suſiana.

Sibæ ſive Sobii, p. 192. Indiæ Populi infra Hydaſpis fluvii in Indum amnem confluentiam, ut teſtatur Strabo lib. 15. p. 482.

Sicima ſita ad montem Garizim, Samariæ metropolis, p. 161. eadem, quæ Shecemum, de qua ſuprà.

Sichem & Sichemum, p. 33. Sichemitana urbs p. 9. Sichimorum urbs p. 24. vide ſuprà Shecemi locus.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Sichemitæ, p. 25. ejuſd. loci incolæ.

Sichemitanus ager, circa eundem locum.

Sicilia, p. 73. Mediterranei maris maxima inſula, quæ etiam Sicania, à tribus Promontoriis Trinacria, à formâ triangulari Triquetra appellata; cui Sardinia inſula ad occaſum, Peloponneſus ad ortum; Italia ad Septentrionem, Africa ad Meridiem: nunc in tres regiones ſeu valles diviſa; quarum una *valle di Demona* ad Aquilonem, altera *valle di Noto* ad Auſtrum, tertia *valle di Mazara* ad Occidentem.

Siculus, p. 8. Siciliæ inſulanus.

Siculum fretum, p. 326. ad Pelorum promontorium inter Meſſanam Siciliæ & Rhegium Calabriæ urbem, Scopulis olim Scyllâ & Carybdi celebre; hodie vulgò Italis *Faro di Meſſina*.

Siculum mare, p. 408. pars Mediterranei maris, quæ lateri Orientali Siciliæ reſpondet, quod mare versùs Orientem Ionium appellatur.

Sicyon, p. 509. urbs Achaiæ in Peloponneſo. Strabo lib. 8. p. 283. eam dicit priùs Ægialum, pòſt Meconen, dein Sicyonem appellatam, Telchiniæ nomen addit Stephanus Byzantius; ſita erat ſuper collem, 20. circiter ſtadiis à ſinu Corinthiaco diſtans; ſitum poſteà mutavit & nomen, nam à Demetrio fuit Demetrias appellata.

Sicyonii, p. 5. prælaudatæ urbis accolæ.

Sida, p. 281. promontorium Pamphyliæ, ubi,

Sida, p. 456. & Side urbs Pamphyliæ in Aſia minori, apud confinia Ciliciæ, maritima, ad Eurymedontis fluvii oſtia; hodie vulgò *Candelora*.

Sidenſes, p. 338. ejuſdem urbis cives.

Siddimorum vallis, p. 6. in vulg. edit. Geneſis 14. verſu 3. legitur *vallis Silveſtris, quæ nunc eſt mare Salis*, vallis Salis, apud Septuaginta Interpretes; *in agro Sodomorum*, ubi putei Bituminis, vide Aſphaltitis lacus.

Sidon, p. 55. civitas olim Chananæorum regia; poſteà in tribu Aſer, celeberrimum Phœnices emporium, maritima, quæ corruptè Sydon; nunc ferè exciſa, vulgò *Said*, vel *Seyde*, quam ſuâ ætate anno 1310. *Sageta* nuncupatam aſſerit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2.

Sidonii, p. 71. & 94. prællatæ urbis incolæ.

Sigæum, p. 97. & 306.

Sigeum, p. 70. & 241. urbs & promontorium Troadis ad mare Ægæum; prope Ilium vetus ex cujus ruderibus conſtructa fertur, cui eſt ad Aquilonem: hodie urbs vulgò *Jannizari* & promontorium *Capo Jannizari*.

Silphius mons, p. 243. qui & Silpius & Siltius, è regione Antiochiæ, in Syria.

Simeonis tribus, p. 62. una ex tribubus filiorum Iſraël, cujus civitates omnes è tribu Juda fuerunt excerptæ, quam habebat ad Orientem conterminam, Idumæam ad meridiem, Philiſtinorum terram ad Occidentem, tribum Dan & partem tribûs Juda ad Aquilonem.

Sinna, p. 422. munitio & receptaculum latronum in monte Libano, Σιννᾶ, ut refert Strabo lib. 16. p. 520.

Sinis deſertum, p. 14. quod eſt inter Elima & Sinaï, quod deſertum idem eſt ac deſertum Cades, & deſertum Pharan, de quo ſuprà, octava manſio filiorum Iſraël inter mare Rubrum & Dophka.

Sinaï, p. 14. & 16. mons Sinaï, qui & mons Sanctus dicitur, in Arabia Petræa, cujus pars ſive jugum erat mons Oreb: hodie vulgò mons S. Catharinæ:

Sinai deſertum, p. 15. circa montem Sinai & diverſum à deſerto Sin, ſicut pars à toto.

Sindomana vel Sindonalia, p. 196. urbs Imperii Brachmanum caput; de quibus ſuprà.

Sinnaca, p. 449. urbs Meſopotamiæ circa urbem Carras, ubi pariter loca montoſa τὰ Σίνακα dicta, Strabo lib. 16. p. 514. eadem etiam. Synaca p. 448.

Sinorex, Sinoria, & Synoria, p. 415. v. Inora.

Sinope, vide infrà Synope.

Sion arx, p. 30. quæ pariter urbs Davidis, in monte Sion p. 33. in Auſtrali parte civitatis Jeruſalem, cujus nunc tantùm rudera monſtrantur.

Sion mons, p. 21. v. Hermon.

Sipus, p. 509. ſive Sipuntum, Sipontum, Sypus, Sepius, & Sepus, olim Colonia & urbs Apuliæ Dauniæ, ad montis Gargani radices, & littus maris Adriatici, prope oſtia Cerbali fluvii: hodie vulgò *Siponto* in Capitanata.

Sipylus, vidè infrà Syplus.

Siraci, p. 628. Populi Sarmatiæ Aſianæ ad Caucaſum montem, quibus Caucaſus eſt ad Meridiem, de his Strabo lib. 11. p. 339.

Sirbonis palus, pag. 147. & 442. apud quam Typhonis exhalationes; inter Palæſtinam & Ægyptum, prope Caſium montem & mare Syriacum; quam ſinum *de Teneſe* Pinetus, alii *Golfo di Damiata* nuncupant, Niger *Stagnone*.

Sirion mons, v. Hermon.

Siritis, p. 376. regio, de qua Strabo l. 6. p. 182. & ex pag. 283. conſtat fuiſſe in Magna Græcia ſive Lucania, inter Apenninum montem & ſinum Tarentinum, ubi defluit Siris, qui nunc *Seno* fluvius: hodie in regione, quæ *Baſilicata*.

Siſimithris petra v. Chorienis.

Sitacine ſeu Satrapene, p. 168. &

Sittacene, p. 205. regio majoris Aſiæ, inter Babyloniam & Suſa, ut aſſerit Strabo lib. 16, p. 512. Aſſyriæ pars Auſtralis.

Smyrna, p. 18. urbs Ioniæ in Aſia minori, maritima ad oſtia Hermi fluvii, quam, antequàm à Smyrna Amazone conſtructa fuiſſet, Naulochum appellatam tradit Stephanus Byzantius: Hodie Italis plurali num. *le Smirne*, Gallis *les Smyrnes*.

Smyrnæi, p. 260. prælaudatæ urbis cives.

Sobii vide Sibæ.

Sochos, p. 156. locus duorum Stathmorum intervallo (ideſt bidui itinere) diſſitus à Pylis, quæ Aſſyriam ſive Syriam aperiunt, videtur à Cilicia ſive Syriæ portis, quæ Ciliciæ termini ſunt, bidui itinere diſtans, in Syria.

Sodoma, p. 5. & Sodomum p. 7. præcipua civitatum regionis Pentapoleos, quæ igne de cœlo deſcendente conſumptæ ſunt, Regia erat, in Aſphaltite lacu; hanc Nubienſis parte 5. clim. 3. Sadum appellat.

Sodomitæ, p. 6. hujuſce civitatis accolæ.

Sodræ vel Sogdæ, qui & Maſſani quique Scodri, Indiæ populi ad utramque ripam Indi fluminis, versùs Auſtrum habitantes.

Sogdiani, p. 179. populi Sogdianæ, quæ Majoris Aſiæ regio eſt; ad Partes Jaxartis fluminis ſuperiores, cui ad Boream Scythia eſt; ad orientem Sacæ; ad meridiem Bactriana; ad occaſum Hyrcanum mare; quæ hodie le *Mauranhahar*.

Sogdiani montes, p. 164. ibi dicitur Alexander inter Sogdianorum montes à Siniſtrâ & Tigrim fluvium à Dextrâ; hinc patet non de Sogdianæ prælaudatæ montibus poſſe eſſe ſermonem, ſed de Zagris montibus Ptolemæi, qui Aſſyriam à Choromithrena & Sagartiis dividunt.

Solos, p. 74. Solus p. 90. urbs eadem, quæ Æpea; de qua ſuprà.

Solii, p. 74. & ibid. Solenſes, ejuſdem urbis incolæ.

Soli, pag. 155. & 275. urbs, quæ Pompeiopolis, de qua ſuprà.

Solenſes, p. 155. hujuſce urbis cives.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Solymi, p. 95. hanc dictionem vult Joſephus intelligi de Judæis ſive Hieroſolymorum incolis; alii veriùs de Piſidis, qui priùs, ut refert Stephanus Byzantius, Solymi appellabantur; eántque Lyciis vicini.

Somronis mons, p. 37. col. 2. in vulg. editione 3. Regum 16. v. 24. Samariæ mons, apud ſeptuag. Interpretes Semeron mons, in tribu Ephraim, ſuper quem Samaria extructa, de qua ſuprà.

Sophene, p. 400. & Sophone p. 330. regio majoris Armeniæ versùs Auſtrum, in Meſopotamiæ confinibus, quam Commagene conterminam facit Stephanus Byzantius, illam Strabo lib. 11. pag. 359. in valle ſitam aſſerit, & Tauro monte atque Antitauro concluſam.

Spheni, p. 403. hujus regionis Indigenæ.

Sopithis regis regnum ſive Terra, p. 189. in India, prope & ultra Cathæos, de eo Strabo l. 15. p. 481.

Soza, p. 628. oppidum Dandaricæ in Sarmatia Aſiana, de qua ſuprà.

Spalatenſis civitas, pag. 509. Spalatum, urbs Dalmatiæ maritima, cum portu à tempeſtatibus tuto, quæ vicinæ Salonæ exciſæ ſucceſſit: hodie vulgò *Italis* Spalato, incolis ſive Slavis *Split*.

Sparta, p. 89. vide ſuprà Lacedæmon.

Spartani, p. 89. &

Spartiata, p. 135. v. Lacedæmonii.

Spoletum, p. 489. & Spoletium, Colonia olim & urbs Umbriæ apud Montium radices: nunc vulgò *Spoleto*, ſuper *Marogia* fluvium.

Sporades, p. 585. inſulæ maris mediterranei inter Cycladas inſulas ad Septentrionem, Peloponneſum ad occidentem, mare Creticum ad Auſtrum; & Cariam Aſiæ minoris regionem ad orientem; de quarum numero non una authorum ſententia, qui Cycladum aliquas Sporadibus, Sporadum nonnullas Cycladibus annumerant.

Stadiſis, p. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, ad Nilum, ubi hic fluvius præcipitans ſe, fragore auditum accolis aufert; locus hic a Ptolemæo cataractes major appellatur; cui Taſitia urbs eſt ad meridiem.

Stagirita, p. 207. ex urbe Stagira Macedoniæ, in Amphaxitide regione; ad oram ſinûs Strymonici; patria Ariſtotelis, ipſa eſt Staneira, de qua Ptolemæus, Geogr. lib. 3. cap. 13. vocatur *Macra* à Niceta: hodie vulgò *Libanova*.

Stratonice, p. 353. & Stratonicæa p. 245. urbs Cariæ mediterranea, Macedonum colonia, ut refert Strabo lib. 4. p. 454. ex quo detegitur corruptio textûs in Stephano Byzantio, & cum eo dicendum, eam ab Adriano Adrianopolim nuncupatam.

Stratonicenſes, p. 313. prælaudatæ urbis incolæ.

Στρατοπέδα, p. 60. locus inferioris Ægypti, ſic à Caſtris appellatus, aliquantulùm ſuprà urbem Bubaſtim, & oſtium Nili Peluſiacum.

Stratopedo, p. 371. *ubi Senatus haberi ſolebat*; locus apud Pergamum civitatem, in qua tunc degebat Mithridates.

Strymon fluvius, pag. 89. & 307. fluvius Thraciæ, qui apud Agrianos in Rhodope, ſive è Scomio monte (ut dicit Thucydides lib. 2. pag. 166.) naſcens Amphipolim alluit, dein Eionen, à qua Eionius fuit appellatus, & Ægæo mari in ſinu à ſe Strymonico illabitur. Plutarchus (qui de fluminibus) ait primò Conozum, pòſt Palæſtinum, tandem Strymonem appellatum; à quibuſdam authoribus pro Thraciæ & Macedoniæ termino ſtatuitur, ab aliis & majoris momenti hæc non admittitur ſententia: hodie vulgò *Stramona*.

Stura, p. 199. Indi fluminis amplus alveus, à Portu centum circiter Stadiis diſtàns, occaſum versùs.

Styrenſis, p. 136. ex urbe Styra Euboeæ inſulæ, ad ejus partem orientalem, prope Caryſtum urbem, cui eſt ad Auſtrum.

Subagri. v. Oxydracæ.

Subota, p. 306. Inſula maris Ægæi, Elææ & Atho monti ſive peninſulæ interjecta.

Succai, p. 35. col. 1. in vulgata editione 2. Paralip. 12. v. 3. pro Succæis legitur Troglodytæ; de his vide infrà hoc verbo.

Succoth, p. 14. in vulg. editione Exodi 12. v. 37. Socoth. Secunda Statio filiorum Iſraël, ubi primùm Tabernacula fixere, à quibus nomen Socoth accepit in inferiori Ægypto ſuper fluvium pòſt Trajanum dictum, inter Rameſſe & Etham.

Succoth & Succothæ, p. 9. in vulg. edit. Gen. cap. 33. v. 17. Socoth locus, ubi poſteà civitas in Tribu Gad, apud Jordanem fluvium.

Succothani, p. 25. poſterioris Socoth incolæ.

Sueſſanius, p. 413. ex agro Sueſſano, in Campania Italiæ, circa Sueſſam urbem cognomine Auruncam, quæ hodie *Seſſa*, in terra Laboris.

Sugambri v. Oxydracæ.

Sunamitis, p. 32. ex Sunam aliàs Sunem; vide ſuprà Shunemum.

Sunium, p. 92. Atticæ terræ promontorium magis ad orientem atque Meridiem, in mari Ægæo, ubi arx & vicus Leontidis tribûs; hodie ab Italis vulgò vocatur *capo delle Colonne*.

Suria, v. Syria.

Suſan, p. 68. Sushan p. 76. Σοῦσα p. 125. Suſa. Urbs Perſidis, & Suſianæ regionis metropolis, Regum Perſarum Sedes, à Liliorum (vernaculo idiomate Suſa nominatorum) feracitate ſic appellata, ad Eulæum circumfluentem fluvium. Hodie *Sus* ſive *Suſtra* vocatur.

Suſii, prælaudatæ urbis incolæ.

Suſiana regio, p. 168. in Perſide cui ad ortum altera Pars Perſidis, ad meridiem ſinus Perſicus, ad occaſum Babyloniæ Regio, ad Aquilonem Aſſyria; nomen accepit à Suſis metropoli, cujus regionis populi Shushanchæi, p. 76.

Suſandrum Caſtellum, p. 310. è quo Antiochiam ad Antiochum regem adducti ſeptem fratres Machabæi agnominati, qui pro patriis legibus conſtantiſſimè mortem oppetierunt.

Suſia, p. 174. urbs Ariorum in Aſia majori, vide ſuprà Arii.

Suſidæ pylæ, p. 169. in montibus, qui Suſianam à Perſide diſterminant, nam, ut ait Strabo lib. 15. p. 501. Inter Suſa ac Perſiam montana quædam aſpera & prærupta interjacent quæ anguſtias habent difficulter ſuperabiles---è Suſis in Perſiam intrantibus.

Sycaminum, p. 361. aliàs Sicaminum urbs Phœniciæ maritima, quæ etiam Epha dicta, in tribu Zabulon, inter Carmelum montem & Ptolemaida.

Sychar, p. 588. in vulg. editione Joan. cap. 4. v. 5. Sichar, eadem quæ ſuprà Shecemum.

Syena Elephantina, p. 554. eadem quæ ſuprà Saba; inſulæ nomen Elephantinæ tribuitur.

Syene, p. 73. vide ſuprà Saba.

Syleum, p. 284. urbs Phrygiæ quam, ut refert Stephanus Byzantius, nonnulli Pamphyliæ attribuunt.

Sylis: vide infrà Tanais.

Syma, p. 113. quæ & Syme, inſula Cariæ in mari Carpathio, inter Rhodum & Cnidum, quæ, ut aſſerit Stephanus Byzantius, primùm Metapontis, deinde Ægle; hæc *Simi* Sophiano.

Symphorium Caſtellum, pag. 421. quod Syriæ fuiſſe videtur.

Synaca, p. 448. vide ſuprà Sinnaca.

Synada, p.241. & Synnada p.284.urbs in Parte Phrygiæ magnæ, quæ Pacatiana vocatur; dicta primùm Syuæa, inquit Stephanus Byzant. poſteà, per corruptionem, Synnada : hodie adhuc *Sinada.*

Synnadenſis , ejuſdem urbis incola.

Synope, meliùs Sinope, p. 62. Σινώπη. Urbs Ponti celeberrima, in Paphlagonia, quam deſcribit Strabo lib. 12. p. 376. dicitque ſitam in promontorio inſulæ ſpeciem præſerente, cum duobus Portubus in utraque Iſthmi parte : hodie vulgò *Sinopi* ſive *Sinobi.*

Sinopei, p. 174. & Sinopenſes p. 127.ejuſdem urbis cives.

Sinopicus, p. 398. qui ad Sinopen pertinet.

Synoria v. Inora.

Syplus, p. 132. meliùs Sipylus mons ſic p. 279. & 282.in Lydia Aſiæ minoris regione, haud procul à Phrygia , inter fluvios, Cayſtrum & Hermum. Hic authore Plutarcho (qui de fluminibus) priùs Ceraunius vocabatur.

Syracuſa, p. 111. urbs Inſulæ Siciliæ maxima, priùs Ortygia dicta, ex quinque urbibus conſtans , Strabone teſte, ſita erat ad oram inſulæ orientalem , in loco ad modum Peninſulæ, prope oſtia Anapi fluminis: hodie vulgò *Siraguſa, Siragoſa* & *Siracoſa*, in valle Notienſi *di Noto.*

Syracuſani, hujuſce civitatis accolæ.

Syria, p. 8. regio olim Aſiæ maxima, quippe quæ Aſſyriam, Meſopotamiam, Babyloniam, Phœnicen, & Palæſtinam complectebatur; at Aſſyriâ poſtmodùm, Meſopotamiâ & Babyloniâ avulſis; ab Arctos Armeniam, qua Amano monte Secernitur , ab ortu Meſopotamiam dividente Euphrate fluvio, & Arabiam deſertam; à meridie Arabiam Petræam; ab occaſu Ægypti partem,Syriacum mare & Ciliciam, interjacente Amani montis parte; dicitur Suria p. 304. hodie *Sourie* & *Suriſtan* Turcicæ Aſianæ regionis pars. Nubienſis *Sciam* appellat. in ſacris Scripturis per Syriam intelligitur Syria à terra Promiſſionis (quæ ejus pars erat) diſtincta.

Syria, quæ Palæſtina, p. 160. vide Palæſtina.

Syria Superior, p. 230. pars Syriæ, quæ ad Septentrionem eſt.

Syria Inferior, p. 380. pars Syriæ, quæ versùs meridiem.

Syria Antiochena, p. 525. pars Syriæ circa Autiochiam magnam.

Syria Cœle, p. 422. vide ſuprà Cœlo Syria.

Syria Cyrreſtica, p. 514. circa Cyrum Syriæ urbem regio , Commagenæ versùs Aquilonem vicina; Pieriam habebat ad occaſum, Euphratem amnem ad ortum, & ad Meridiem Syriam Antiochenam.

Syria Damaſcena, p. 31. circa urbem Damaſcum, cujus Indigenæ Syri Damaſceni ſunt appellati.

Syria Zobæa, p. 31. Syria circa civitatem Soba, ſic enim in vulg. edit. 2. Reg. cap. 10. ſive Emath Suba, vide ſuprà Hamatha.

Syri, p. 76. ſic Cappadoces aliquando dicti. v. Cappadoces.

Syromacedones, p. 144. qui, è Macedonia oriundi, Syriæ facti ſunt inquilini.

Syrophœnicia, p. 234. regio in finibus Syriæ & Phœniciæ.

Syrophœniſſa, Matth. cap. 7. v. 29. mulier è præfata regione orta.

Syrinx, p. 271. porticus Alexandriæ Ægyptiæ, triplici portarum obice munita.

Syrtes, p. 466.in ora littorali Africæ : una major p.61. quæ magna dicta, altera parva dicta magis ad occaſum, utraque ob naufragia infamis, & navigantibus plurimùm metuenda.

T.

TAbas, p. 171. oppidum in Paritacene ultima, idem quod p. 319. Tabæ Perſidis oppidum Paritacene ſive Paratacinæ, ut refert Ptolemæus, Perſidis pars eſt versùs aquilonem.

Tabenſes, p.284. in finibus Piſidarum, ex urbe Tabæ, quæ videtur eſſe Ciliciæ, de qua Plinius.

Tabera, p. 17. in vulg. editione Num. 11. verſ. 3. *vocavitque nomen illius incenſio*, idem aut proximus loco Sepulchra concupiſcentium dicto. v. Kibroth-Hattaavah.

Tres Tabernæ, p. 641. locus in Latio, inter forum Appii & Romam; civitas poſtmodùm Epiſcopalis, nunc vicus.

Tabraſii, p. 190. v. Praſii.

Tanarus, p.203. Laconiæ urbs in Promontorio cognomine totius regionis Auſtraliori, urbs olim Canepolis dicta; hodie *Maina*.Promontorium.*Capo Macapan* ſive *Maina* , portus urbis *Porto delle Quaglié.*

Tahpanheſus, vide Daphnæ Peluſiæ.

Talaura plur. num. p. 395. & 409. urbs, quæ Cappadociæ fuiſſe creditur, in finibus Ciliciæ.

Tammacum aliàs Tamnacum, p. 554. oppidum felicis Arabiæ, à Gallo dirutum.

Tanaitica regio, pag. 417. circa Tanaim fluvium ſuprà Mæotidem Paludem , nam Tanais fluvius Europam ab Aſia diſterminans, & è Moſchicis montibus naſcens, atque obliquè in meridiem per Sarmatiam currens, magno impetu & aquarum vi plurimâ Mæotim paludem ingreditur; non omittenda Evagrii verba lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. 22. *Tanaim appellant indigenæ amnem illum, qui ex Mæotide palude in Pontum Euxinum influit, à Tanai fluvio in Mæotidem paludem ſe exonerante.* Hic autem à nobis vocatur Boſphorus Cimmerius.

Tanais, p. 177. fluvius, *non ille, qui Europam ab Aſia diſterminans, in paludem Mæotidem delabitur, ſed* Jaxartes Plinius lib. *6. capite* 16. *à Scythis* Sylin, *à finitimis* Orxantem *appellari Ariſtobulus dicit.* in Plutarcho Orexartes; qui ab ortu in occaſum defluens, ſeſe in Caſpium mare exonerat, fuit quoque à Scythis *Schyttim* dictus. aſſeverat Niger nunc *Cheſel* vocari ; & ab incolis *Organz.*

Tanape, p. 554. v. Napata.

Tapiri, p. 181. & Tapuri p. 173. nec non Tapyri p.202. populi majoris Aſiæ; Apyri dicti à Strabone, ut aſſerit Euſtathius, ſed nunc in textu Strabonis lib. 11. p. 354. legitur Tapyri, illos Parthiæ aſcribit; priùs Mediæ fuiſſe affirmans, deinde *Tapyros habitare ferunt poſt Hyrcanos & Derbicas.* in Media illos collocat Ptolemæus.

Tarentum, p. 86. urbs, quæ etiam Oebalia dicta; magnæ Græciæ in Salentinorum confinibus, atque in terra Hydruntina,maritima ad ſinum ab ea Tarentinum dictum: hodie ab Italis *Tarento* , à Gallis *Tarente.*

Tarentini, hujuſce urbis accolæ.

Taricha oppid. p. 215. oppidum, quod urbi Cyrenes Libyæ vicinum videtur.

Tarichea, p. 492. & Tarichæa, p. 450. urbs Galilææ inferioris, quæ etiam Tarrachia dicta, in tribu Iſſachar ſita in monte ; ad litus maris Galilææ, à Tiberiade triginta ſtadiorum itinere diſtans, versùs Meridiem.

Tarraco, p. 480. & 551. & Tarracona, colonia olim & urbs Hiſpaniæ citerioris, quæ Hiſpaniæ Tarraconenſi regioni nomen dedit, nunc vulgò *Tarragona*, in Cathalonia.

Tarſus, p. 47. quæ & Tarſos, Tharſus, ac Terſus ; vocabatur autem, ut aſſerit Stephanus Byzantius, & Cra-

nia, & Hiera, atque Antiochia, eràtque Argivorum colonia, urbs noviſſima Ciliciæ, quam medius interfluit fluvius Cydnus, non procul à ſuis oſtiis, fuit poſteà Juliopolis appellata p. 487. hodie vulgò *Turſum*, & *Terſis*, à quibuſdam *Tarſo*, incolis *Teraſſa*.
Tarſenſes, p. 299. prælaudatæ Tarſi accolæ.
Tarteſſus, p. 61. ultra Herculeas columnas, hinc conſtat fuiſſe urbem Hiſpaniæ, circa oſtia Bætis fluminis & Gadibus (ſi non ea ſit) proxima; in aſſignando hujus urbis ſitu variant authores, etiam Hiſpani.
Tavara, p. 612. collis apud juga Tauri montis, prope Ciliciam aſperam.
Tauri, p. 386. populi Cherſoneſum ab eis Tauricam dictam incolentes, vide ſuprà Cherſoneſus Pontica.
Tauromìnium, p. 351. & Tauromenium. Urbs Siciliæ inſulæ ad litus orientale, mari Siculo ſive Ionio expoſita: hodie vulgò *Taormina*, in valle *di Demona*.
Taurus, p. 429. caſtellum & latronum receptaculum in Jerichuntis ingreſſu. v. Jericho.
Taurus mons, p. 163. & 201. celeberrimi Aſiæ montes, à Lycia in orientem uſque ad Indiam protenſi; qui pro regionum varietate variis donantur nominibus; nominis rationem ab immenſa magnitudine ortam affirmat Stephanus Byzantius, Veteres enim res mole magnas Tauros, ſolebant nominare.
Tauri pylæ, p. 454. in Ciliciæ confinibus, ubi Pylæ Ciliciæ, de quibus ſuprà.
Taxila, p. 186. urbs Indiæ atque urbium, quæ inter Indum & Hydaſpem ſunt, maxima; à qua Reges hujus Regionis Taxiles ſunt appellati; populi etiam Taxili dicti.
Taygetum, p. 459. ſive Teigetum Laconiæ mons, ad cujus radices ſita erat Sparta civitas, ut ait Strabo lib. 8. p. 250. nunc vulgò *Portes*, ſicque *Taygeti juventus* id eſt Spartani Juvenes.
Tectoſages Galli, p. 266. ex Europa acciti & Tectoſagi p. 256. in Gallia populi erant, ſuperioris, quæ nunc, Occitaniæ, qui Volcæ Tectoſages, quorum Caput Toloſa civitas; Galatiæ in Aſia minori partem incoluerunt, quæ Haly fluvio erat ad occaſum.
Teo ſive Teium, p. 77. & Teia urbs p. 112. priùs Athamantis dicta, urbs Aſiæ minoris, in media Ionia ad mare Ægæum, quam Strabo lib. 13. p. 443. in peninſula ſitam aſſerit, hinc nonnulli illam inter inſulas numeravere.
Teii, p. 78. & Tii, p. 135. hujuſce urbis incolæ.
Teium in Ponto, p. 164. vide ſuprà Pium.
Tegeätes, p. 109. incola regionis, ſive urbis Arcadiæ queis nomen Tegea, Pauſanias in Arcadicis pag. 274. dicit hanc regionem novem conſtare vicis, ad limites Argolidis & Laconiæ: hodie vulgò *Muchli*.
Tekoitana vidua, p. 31. in vulg. editione 2. Reg. 14. v. 4. mulier Thecuitis; & Tekoanus, p. 44. ex urbe Thecua & Thecue; in tribu Juda, ætate S. Hieronymi vicus erat, nono ab Ælia milliario.
Telithon, p. 380. urbs Moabitica, ut ait Joſephus lib. 13. Antiquit. cap. 23.
Telmiſſus, pag. 154. & Telmeſſus pag. 286. urbs Lyciæ parùm ab oſtiis Xanthi fluminis diſtans, quam Strabo l. 14. pag. 457. Lyciæ attribuit cum Promontorio cognomine; ibi portus tutiſſimus. Stephanus Byzantius in Caria ponit, forſan quia ultima erat urbium Lyciæ prope Cariam.
Telmiſſei, pag. 153. & Telmiſſenſes; gentilia prælaudatæ urbis nomina.
Temnus, p. 332. & Temnum oppidum p. 135. urbs Æolidis in Aſia minori ſita, ut ait Strabo lib. 13. p. 426. ad montana, quæ ſupra Cumanum, Phocæum & Smyrnæum jacent, per quæ Hermus fluit: prope Temnum colebatur Apollo Cynius.
Temnius, prælaudatæ urbis incola.
Tenedus, pag. 91. & 382. inſula Helleſponti, ubi Ægæo mari jungitur è regione Sigæi promontorii Troadis olim Leucophrys: hodie adhuc *Tenedo*.
Tenedii, p. 137. præallatæ Tenedi inſulani.
Tenus, p. 506. Inſula una Cycladum, in Ægæo mari, Inſulæ Delo ad Septentrionem: hodie etiam *Teno* nominata.
Tenii, p. 96. prædictæ inſulæ incolæ.
Tephon, p. 330. in vulg. edit. 1. Machab. 9. vers. 50. Thopo, Θεφών. in codice græco, una è civitatibus, quas Jonathas extruxit & munivit in Judæa.
Termeſſus, p. 222. urbs Piſidiæ, quæ & Termiſſus, in Carbalia haud procul à Lyciæ & Pamphyliæ confinibus.
Termeſſenſes, p. 284. cives prælaudatæ urbis.
Terracina, p. 584. urbs Latii antiqua, ſita ſuper montem, haud procul à mari à Volſcis Anxur appellata, quam aliqui Campaniæ tribuunt; hodie in planitie condita apud *Auſente* ſive *Baudino* fluvium; vulgò *Tarracina* & *Terracina*.
Terum, p. 291. ad Pontum oppidum lege Tejum & v. ſuprà Pium.
Teuchira, p. 215. ipſa eſt Arſinoe, una è quinque urbibus Pentapoleos regionis in Libyæ Cyrenaïca, de qua Ptolemæus lib. Geogr. 4. cap. 4. maritima ad Libycum mare, inter Berenicen & Ptolemaïda.
Teucherita, præfatæ urbis cives.
Teucri, p. 90. priſcum nomen Trojanorum, nam Troja de qua infrà, priùs Teucris appellata fuit.
Teuthrania, p. 128. Myſiæ in Aſia minori civitas, ut refert Stephanus Byzantius, quam Strabo lib. 13. p. 423. ait ſitam inter urbes Elæam, & Pitanen, Atarneúmque, & Pergamum, & ab unaquaque earum ampliùs 70. ſtadia diſtantem, intra Caicum fluvium.
Thabor, p. 266. ſive Atabyrium, &, ut apud ſeptuaginta Interpretes, Itabyrium & Itaburius mons Joſepho, quem Polybius Maſtoim vocat, mons in tribu Zabulon, in medio Galilææ campo.
Thahath, p. 18. apud ſeptuag. Interpretes καταάθ. vigeſima tertia manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Maceloth & Thare.
Thamna, p. 492. &
Thamnatha, p. 330. quæ etiam Themna, civitas primùm ſortis tribus Juda, quæ ceſſit poſteà Tribui Dan: hodie *Thimin*.
Thamneria, p. 121. urbs Medorum prope Caduſios.
Thapſacus, p. 134. & 164. paſſim malè Thrapſacus legitur, ipſa eſt Thaphſa de qua 3. Regum c. 4. v. 24. urbs Syriæ ad Euphratem poſita, juxta quam olim pons fuerat, ut ait Strabo lib. 16. p. 514. hodie Bebech, ut vult Thevetus.
Thapſus, p. 479. urbs Africæ maritima, juxta lacum cognominem, inter Adrumetum & Ruſpam cum portu, in Byzacena regione; hodie vulgò *Africa* vocatur, ſive *el Madia*, in regno Tunetano.
Thapſus, p. 236. locus apud Boſphorum Cimmerium; idem mihi videtur cum Thapſo, quem Stephanus Byzantius vocat Cherſoneſum in Iſthmi anguſtiis, hæc verba ſubobſcura Deo dante alibi explicabimus.
Thara, p. 171. vicus Parthorum vel potiùs Dara; qui à nonnullis Tanea vocatur.
Thara, p. 18. in vulg. Editione Num. 33. v. 27. Thare, vigeſima quarta Statio filiorum Iſraël in deſerto, inter Thahath & Methca.
Tharabaſa, p. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat.
Thaſus, p. 117. & 275. & Thaſſus p. 276. Inſula maris Ægæi, priùs Ætia dicta, Thraciæ vicina, prope oſtia Neſſi fluminis, circa Strymonicum ſinum, urbem ha-

bens cognominem, ab inſula Lemno 5. millia paſſuum diſtans: hodie adhuc *Taſſo.*

Thaſii, p. 92. & alibi paſſim, Inſulani prælaudatæ inſulæ.

Thaſus, p. 121. urbs Cariæ, de qua ſolus Diodor. pro Thaſiis Cedrenenſes legendum obſervat Uſſerius.

Theanum, p. 487. & Teanum urbs Italiæ, quæ cognomento Sidicinum, in Campania, in Colle, colonia olim, nunc *Thiano* & *Tiano*, in Terra Laboris.

Theba, p. 19. Ægypti Superioris civitas Thebaidis caput & metropolis, quæ aliàs Dioſpolis, & à centum portis Hecatompylos appellata, ad Nilum fluvium: hodie vulgò *Teves.*

Thebai, p. 381. hujus urbis accolæ.

Thebani, p. 12. & 134. ex Thebis, Bœotiæ in Græcia urbe quæ à Dicæarcho magnæ Thebæ appellatur; Strabo l. 8. p. 267. dicit Thebas Dircæas à Dirce fonte, & Aſopides ab Aſopo vicino fluvio cognominatas; ſita erat in Planicie ad Iſmenum amnem: nunc vicus vilis vulgò *Stives.*

Thebais ſive Ægyptus ſuperior, p. 8. regio ampliſſima ad Auſtrum & Æthiopiam versùs.

Thebes Campus, p. 134. ubi Diana Aſtyrina & p. 272. atque pag. 281. in Aſia minori in Myſia, à Thebe urbe Adramyttio vicina.

Thebezum, p. 25. in vulg. editione Judic. 9. v. 50. oppidum Thebes; civitas cum turre in medio, erat in dimidia tribu Manaſſe quæ cis Jordanem, ætate S. Hieronymi vicus.

Thecoa deſertum, p. 329. circa urbem Thecuam, vide verbo Tekoitana.

Themiſcyra, p. 392. Scylax in Periplo aſſerit fuiſſe urbem, in Regione Aſiæ minoris Aſſyriâ nuncupatâ ad littus Euxini Ponti & Thermodonti flumini ad occaſum. Strabo l. 12. p. 378. de ea, tanquam de regione Cappadociæ loquitur. *Themiſcyra*, inquit, *Planities eſt, quæ ab altera parte mari alluitur, ad ſexaginta ſtadia ab Amiſo.* Amazonum olim domicilium; urbs hodie *Lirio* aut *Themir* appellatur, ſive *Temiſera* aut *Fanagoria*, ut vult Pinetus.

Themiſcyrenſes hujus ſive urbis ſive regionis accolæ.

Theodoſiani, p. 396. incolæ civitatis Theodoſiæ, quæ in Taurica Cherſoneſo maritima, ad Pontum Euxinum & Iſtriani fluvii oſtia, hodie *Caffa*, ſeu potiùs *Tusba* minoris Tartariæ caput. fuit olim à quibuſdam Authoribus Theudoſia appellata.

Θεῦ πρόσωπον, p. 422. vide infrà Theuproſopon.

Thera inſula, p. 61. quæ

Theramene, p. 274. inſula una Sporadum in mari Cretico aliis ad meridiem, quæ & Calliſte fuit appellata: hodie *Gozi*, ut aſſerit Marius Niger.

Therai, p. 61. præfatæ inſulæ accolæ.

Theraſia, p. 274. Inſula pariter una Sporadum, Theræ vicina versùs occidentem, in mari Cretico: hodie *Santerini*, cum minore inſula Theraſia minor dicta, quæ poſtmodùm à majore avulſa fuit, ſicque unica in duas diviſa.

Thermaïcus ſinus, pag. 101. pars maris Ægæi, ſive potiùs Macedonici, undique Macedoniæ partibus concluſus, in cujus intimo receſſu ſita Theſſalonica, à qua Theſſalonicenſis eſt appellatus: hodie *Golpho di Salonichi.*

Thermodon, p. 174. & Thermodoon, p. 386. fluvius Cappadociæ ſeſe in Pontum Euxinum exonerans; cui ad Occaſum regio, quæ Pontus Galaticus, ad ortum Pontus Polemoniacus. Scylax in Periplo illum in Aſſyria minoris Aſiæ regione collocat; Strabo lib. 12. p. 378. ei ad occidentem Themiſcyram regionem dat, ad orientem regionem Sidenam; nec diſſentiunt authores iſti; circa hunc fluvium olim habitavere Amazones. Marius Niger ait nunc *Pormon* appellari.

Thermopylæ, p. 95. ſive ſimpliciter Pylæ, anguſtiæ ſive anguſta via; viginti & quinque tantùm pedes lata; ſub radicibus Oetæ montis, ubi à Phthiotide regione ad Locros Epicnemidios tranſitur; in Græcia, haud procul à Maleæ ſinu: hodie *Bocca di Lupo.*

Thermopyleiana pugna, ad Thermopylas, ubi Leonidas Spartæ Rex cum 300. militibus toti Xerxis exercitui reſtitit.

Theſmophorium, p. 271. locus apud Alexandriam Ægyptiam.

Theſpienſes, p. 96. qui ex urbe Theſpiæ nuncupatâ, quæ in Bœotia ad radices montis Heliconis versùs Auſtrum, ut affirmat Strabo lib. 9. p. 282. haud procul à Criſſæo ſinu, ejus navale erat Creuſa: hodie vicus *Theſpe* nominatus.

Theſſalia, p. 93. regio Europæ, quæ, ut refert Strabo lib. 9. in fine, priùs Pyrrhæa, Æmonia, & Neſonis dicta, & Pelaſgia, ut addit Stephanus Byzant. quæ ut idem Strabo p. 296. pars Græciæ, ab ortu mari Ægæo expoſita erat à Thermopylis uſque ad Peneum fluvium; à Septentrione Macedoniam habens conterminam, ad occaſum vicinos Epiri populos; & Pindum montem, qui eam pariter à meridie terminat ſicut & Dryopes, & Ænianes, & Locri: hodie vulgò *Janna.*

Theſſalus, p. 123. Theſſaliæ indigena.

Theſſalonica, p. 257. priùs Therma, nec non Halia dicta, civitas Macedoniæ ampliſſima, & emporium celeberrimum, in intimo Thermaïci ſive Theſſalonicenſis ſinûs receſſu, maritima; quam Zonaras Emathiam vocat: nunc vulgò *Salonichi.*

Theſſalonicenſes, cives prælaudatæ urbis.

Theſtis fons, p. 73. prope Iraſam; ubi poſteà Cyrenes Libyæ condita, de qua ſuprà.

Theudoſia, p. 423. eadem quæ Theodoſia, vide ſuprà Theodoſiani.

Teuproſopon, p. 265. ſive Θεῦ πρόσωπον p. 422. Promontorium cum urbe cognomine, in Phœnicia, ad mare Syriacum inter Tripolim & Botryn: quod faciem Dei ſignificat. de eo Ptolemæus Geogr. l. 5. c. 15. p. 137. à Brocardo *Neuphrus* appellatum.

Thogari aut Tochari, p. 355. gens Scythica, intra Imaum montem, videntur eſſe iidem ac Tachori in Ptolemæo, circa Jaxartem fluvium.

Θύλη Thule, celebris occeani Septentrionalis inſula; cuinam noſtri ævi inſulæ reſpondeat diſceptant authores: communior opinio eſt fuiſſe eam, quæ nunc *Islandt* appellatur.

Thracia, p. 18. Europæ regio, habens à Septentrione Hæmum montem, quo à Moeſia ſeparatur, ab oriente Pontum Euxinum & Propontidem, ab Auſtro mare Ægæum, ab occidente Neſtum fluvium & Pangæum montem, quo à Macedoniâ ſubmovetur; nunc vulgò *Romania*, Europæà Thracia appellatur p. 128. ut diſtinguatur à Thracia Bithyniæ.

Thrax, p. 322. & Thraces p. 18. Thraciæ populi.

Thraces Bithyni, pag. 118. & 122. qui ex Europa in Aſiam minorem tranſmigrantes, Bithyniæ partem incoluere.

Thraces Brygi, p. 92. potiùs Brigi aut Briges; licèt Thraces priſco nomine Brigi ſint dicti; hìc tamen intelligendi ſunt Thraces Macedoniæ conterm ini, nam Stephanus Byzantius obſervat, quòd Briges gens Thraciæ Macedones appellabantur & Phryges.

Thracia Cherſoneſus, p. 92. vide Cherſoneſus Thraciæ.

Thracia, quam Comen vocant, p. 389. ex Hiſtoria conſtat fuiſſe vicum, cui nomen Thracia, Cyzico (de qua ſuprà) civitati proximum.

Thraſymenus lacus, p. 267. & Traſimenus, inter Peruſiam & Cortonam, qui à locis vicinis; modò *Lago di Perugia*, tum *Lago di Praſſignano*, & *Lago di Caſtiglione* appellatur, in Hetruria.

Thorax, p. 128. mons Aſiæ minoris prope Magneſiam quæ ad Mæandrum, Cariæ urbem, haud procul ab Ionia.

Thurium, p. 107. quæ priùs Sybaris, & poſteà Copiæ dicta; Italiæ urbs in magna Græcia; penitùs exciſa, locus eſt prope ſinum Tarentinum, in Calabria citeriori, inter amnes *Sibari* & *Crate*, etiam adhuc *Sibari rovinata* dictus.

Thurini, p. 113. hujuſce urbis cives.

Thyatira, p. 272. civitas Lydiæ, quæ, ut refert Stephanus Byzantius, priùs Pelopia, & Semiramis, & Myſorum Eſchate (id eſt extrema) vocabatur, ad Lycum fluvium; nunc vulgò *Tire* vel *Tyre*.

Thyatireni campi, pag. 282. circa prælaudatam civitatem.

Thyniaca Thracia ſive Aſiatica, p. 252. maritima Bithyniæ pars, quæ

Thynides terra ibid. in Bithynia, ubi Thyni ſive Tini, inter Propontidem & Pontum Euxinum, ubi Thraces Bithyni, de quibus ſuprà.

Thyrei, p. 183. populi Indiæ, Cis Choen fluvium.

Thyrſius Abdemon, p. 129. legendum reor Tirſæus ab urbe Tirſæ, in Mygdonia regione Macedoniæ.

Tibareni, p. 127. & 396. Aſiæ minoris populi, quos Scylax in Periplo inter Moſſynæcos versùs Orientem, & Chalybes (ſive Chaldæos) versùs occidentem ad Pontum Euxinum collocat, quorum regio à Stephano Byzantio Tibarenia nominatur: illos Strabo lib. 12. pag. 378. ſuper Trapezuntem & Pharnaciam ponit; partem Cappadociæ maritimam incolebant.

Tibareni, p. 454. populi Ciliciæ ſive Eleutherocilices ad Amanum montem, Pindeniſſenſibus finitimi.

Tiberiadis lacus, p. 266. v. Genezareth aqua.

Tiberias urbs, p. 623. urbs, quæ dicta olim Ceneretḥ & Ceneroth, in Tribu Zabulon, Galilææ aliquando metropolis, & una ex urbibus Decapoleos, ad litus maris, cui nomen dedit; vulgò hodie *Tabarie* teſte Nigro.

Tiberienſis Juſtus, p. 8. ex hac Tiberiade urbe oriundus ut affirmat Stephanus Byzantius.

Tiberis fluvius, p. 326. qui etiam Tyberis, fluvius Italiæ notiſſimus Hetruriam olim ab Umbria, Sabinis & Latio ſeparans, qui Romam alluens, ad oſtia ab eo Tiberina dicta mare Tyrrhenum ingreditur: hodie vulgò *il Tevere* Gallis *le Tibre*.

Tibur urbs olim Latii, ad Anienem fluvium ſita, ſuper collem, nunc vulgò *Tivoli*, 16. Milliariis Româ diſtans versùs Orientem.

Tigranocerta, p. 384. urbs majoris Armeniæ, ad Nymphæum fluvium, in Aſſyriæ confinibus; creditur fuiſſe eam, quæ hodie *Bitlis*.

Tigris, p. 60. & 80. fluvius Aſiæ celeberrimus, qui è montibus Armeniæ erumpens, ad meridiem labitur per Aſſyriam, illam à Meſopotamiâ ſeparans, Euphratémque ab occaſu recipiens, tandem in ſinum Perſicum influit; varia habuit nomina, inter quæ Hiddekel & Paſitigris, de quibus ſuprà.

Timnath-ſera civitas, p. 24. quæ & Timnathana, in vulg. edit. Joſue 19. v. 50. Thamnath Saraa, civitas in monte Ephraim, à Septentrionali parte montis Gaas, ſub Romanorum Imperio Thamnatica dicta, à Joſue condita, in tribu Ephraim, una ex undecim Toparchiis Judææ.

Timonis in obliquo Caſu Timonidis, p. 387. Regio minoris Aſiæ. Strabo lib. 12. p. 387. ſic ait *Partem, quæ Bithyniæ eſt contermina, Timonitem vocant*, illa tamen ex Hiſtoria videtur Cappadociæ versùs ortum confinis.

Timonium, p. 539. domus in mari, porrecto in altum aggere, ad Pharum, extra Alexandriam ab Antonio conſtructa.

Tirathaba vicus, p. 613. apud Garizim montem in Samaria.

Tiphſachum, p. 46. col. 2. in vulg. edit. 4. Regum cap. 15. v. 16. Thapſa, apud Septuag. Interpretes pro Thapſa legitur Therſa, aut itaque eadem cum ipſa eſt, aut ei vicina, civitas in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem.

Tius, p. 252. & apud Strabonem Teium, urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, inter Heracleam & Amaſtrim ab hac 20. ſtadia, ab illa 370. diſtans ad fluvii uſque Bilæi ſive Bilis oſtia.

Tiani, p. 253. prælaudatæ urbis cives.

Tirza, p. 34. & Thirza p. 36. col. 2. in vulgata editione 3. Reg. cap. 14. v. 17. & cap. 16. verſu 8. Therſa, civitas olim regia, poſteà in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, dein facta eſt ſedes regia regum Iſraël, ad regnum Amri regis.

Tmolus mons, p. 89. qui Timolus ac Tymolus, nec non Carmanorius; in Phrygia majori ſitus, apud Lydiæ fines cui etiam attribuitur; vulgò *Tomalitze*, ut ait Leunclavius.

Tobi terra, p. 320. & 321. in vulg. edit. Judic. 11. v. 3. terra Tob. regio in extrema parte Galaaditidis, in tribu Gad.

Tochari, vide Thogari.

Toletanus, p. 516. ex Toleto urbe, quæ Colonia olim Hiſpaniæ Tarraconenſis in umbilico, Carpetanorum caput, ad Tagum fluvium; nunc Toledo in Caſtella nova.

Toliſtobogii, p. 256. Toliſtoboli & Toliſtoboii p. 284. populi, qui è Galliis in Aſiam minorem venientes, regionem ejus ab eis Galatiam dictam incoluere, de quibus ſic Strabo lib. 12. p. 390. Toliſtobogii conter-
„ mini ſunt Bithyniæ & Phrygiæ quæ Epictetus dici-
„ tur; Caſtella eorum Blucium & Peium.

Tomi in Ponto, p. 579. urbs Myſiæ inferioris, ad Pontum Euxinum ſita, inter Iſtropolim ad Boream & Callatiam ad Auſtrum poſita; quam nonnulli nunc *Conſtantia* nominari putant, alii æquiori Jure eſſe *Tomiſvvar*. Regio verò paſſim Pontus, paſſim Myſia, poſteà Scythia parva, dein Bulgaria nominata fuit.

Tomitæ, hujuſce urbis accolæ.

Torone, p. 303. urbs Macedoniæ, in Chalcidica regione, maritima ad Sinum ab ea Toronaicum dictum; illam Thraciæ tribuit Stephanus Byzantius; hodie *Longo*, ut ait Sophianus, *Caſtel rampa* vocat Pinetus.

Toronæus Critobulus origine Chalcidenſis, p. 98. ex præfata urbe Torone.

Trachonitis, pag. 400. Trachon, p. 553. Trachonitica, p. 569. & Lyſaniæ Tetrarchia, p. 553. regio trans Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe, inter Jordanem ad occaſum & Arabiam deſertam ad ortum, Libano monti & Cœleſyriæ ad Aquilonem contermina, ad Tiberiadis mare uſque protenditur, ſic dicta, quòd locis aſperis ſive montoſis referta ſit; Tetrarchia facta.

Trachonitæ, p. 562. & Trachonis incolæ, p. 553. ejuſdem regionis indigenæ.

Tragia inſula, p. 108. maris Ægæi, quæ ex Thucydide lib. 1. pag. 75. videtur fuiſſe prope Samum & Ioniam. Stephanus Byzantius Tragæam vocat, Cycladibúſque vicinam dicit Strabo lib. 14. pag. 437. de Tragæis prope Miletum loquitur; ſed inſulæ non exprimit nomen.

Tralles Ioniæ, pag. 128. oppidum; & pag. 232. urbs quam Stephanus Byzantius Trallim vocat in Lydia ad Mæandrum amnem, quæ priùs Antheia & Eurymna

INDEX GEOGRAPHICUS.

dicta ; illam Plinius lib. 5. cap. 29. Evanthiam, Seleuciam & Antiochiam appellat : nunc *Chora* Marius Niger.

Trallianus, prælaudatæ urbis civis.

Tranſamnenſes, p. 625. Judæi trans Jordanem amnem habitantes ; inter Jordanem & Arabiam.

Trans Euphrateni Armenii, p. 460. populi majoris Armeniæ, de qua ſuprà.

Trans Euphratenſes regiones, p. 250. ſive τὰ ἄνω ἔθνη, nationes, quæ in ſuperioribus regionibus ſunt ; id eſt in Meſopotamia & majore Armenia.

Transfluvialis, p. 51. col. 1. rex Aſſyriæ in vulg. edit. Iſayæ 7. v. 20. legitur, *his, qui trans flumen ſunt* ; hoc nomine Euphrates fluvius intelligitur, de quo ſuprà.

Trapezus, p. 127. & 424. quæ priùs Oezenis dicta, urbs quam Scylax in Periplo apud Macrocephalos populos collocat, Græca urbs in Colchorum regione poſita in Xenophonte ; ad littus Ponti Euxini ſita eſt, ad Cappadociam ſpectans, in confinibus Colchidis & minoris Armeniæ : nunc vulgò *Trebizonde*.

Trax, p. 429. caſtellum & receptaculum latronum, in Jerichuntis ingreſſu, de qua ſuprà.

Trecenſis, p. 148. ex urbe, quæ Trecæ, quæque olim Auguſtobona, Tricaſſes, & Auguſta Tricaſſinorum in Galliarum provincia Lugdunenſi quarta, ſuper Sequanam fluvium ; hodie *Troyes*, in Campania.

Triballi, p. 151. populi Mœſiæ inferioris, inter Iſtrum fluvium ad Aquilonem, & Hæmum montem ad Auſtrum, Ciabrum fluvium ad ortum, Dimenſios & Læſtas populos ad occaſum ; qui cum illis Bulgari appellantur ; & adhuc hodie Bulgaria regio.

Trieris, p. 265. urbs Phœniciæ circa Berytum & Byblum, de qua Polybius Hiſtor. lib. 5. p. 412. illam Syriæ urbem dicit Stephanus Byzantius.

Triepium, p. 92. urbs Cariæ cum promontorio cognomine, quod idem nomen mari vicino indidit, prope Cnidum verſùs Aquilonem ; promontorium hodie *Capo Chio* vocitatur.

Triparadiſus, p. 214. & 218. urbs Syriæ ſuperioris, quæ in Commagena fuiſſe videtur, diverſa proinde à Paradiſo urbe, de qua Ptolemæus.

Tripolis, Phœniciæ p. 157. Syriæ, p. 326. urbs Phœnices, ſic vocata, inquit Stephanus Byzantius, eo quòd ex tribus urbibus habuit Colonias, videlicet ex Arado, Tyro & Sidone, maritima & emporium olim celeberrimum, ſub Libano monte ; nunc ab incolis *Tarabolos* dicitur, ut aſſerit Gabriel Sionita cap. 10.

Tripolitanus, ejuſdem urbis incola.

Tritonis palus, p. 466. in Africa ad præterfluentem Tritonidem amnem, qui apud Syrtim minorem mare Africum ingreditur : hodie *Lago di Caps* Marmolio.

Troas, p. 70. regio, & urbs, pag. 90. Aſiæ minoris, olim pars Phrygiæ ; ipſa eſt, quam Stephanus Byzantius Trojam vocat, quæ, ut ait, priùs Idæa, poſteà Teucris, deinde Troja, tandem Troas, excidio urbis Trojæ notiſſima, fuit etiam eod. authore Teſte Trojas, & Dardania & Xanthe dicta.

Troadenſis, p. 258. hujuſce tum urbis, tum regionis indigena.

Trocmi, p. 256. populi Galliarum, qui in Aſiam minorem tranſeuntes ; partem regionis ab eis Galatiam dictam incoluere, de his Strabo lib. 12. p. 390. *Sic Trocmi Ponto & Cappadociæ confinia poſſident*---tria ipſis ſunt caſtella muris cincta Tavium-----Mithridatium-----tertium Danala.

Troglodytæ, p. 529. Troglodytici p. 260. qui etiam Succæi p. 35. col. 1. populi quorum

Troglodytice, p. 553. regio Africæ ſive Ægypti ad littus Occidentale ſinûs Arabici, à Ptolemaïde Ferarum, quæ nunc *Suaquen* ad promontorium Aromata dictum, quod hodie *Cap de Gardafux* ; hoc littus vocatur *d'Abex* ſive *d'Abexim* párique Orientalis eſt Imperii Abyſſinorum.

Troja, p. 26. à Græcis expugnata anno mundi 2820. vide ſuprà Ilium.

Trojana clades, p. 15. expugnatio Ilii.

Tſalmona, p. 20. in vulg. edit. Num. 33. verſu 41. Salmona, trigeſima quinta manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter montem Hor & Phunon, in finibus terræ Edom.

Tubieni, p. 320. & 321. in vulg. edit. Machab. 2. cap. 12. v. 17. *in Characa ad eos qui dicuntur Tubianaos Judæos.* terram Tobi incolentes, de qua ſuprà.

Tuitienſis, p. 353. ex pago, cui nomen Tuitium, in Germania contra Coloniam Agrippinam, ad Rheni ripam ulteriorem, vulgò *Deutſch*.

Turris Stratonis, p. 361. vide ſuprà Cæſarea ; fuit quoque apud Hieroſolymam turris altera Stratonis agnominata.

Tuſci, p. 207. populi cujus regio pars erat Hetruriæ, de qua ſuprà.

Tuſcum mare, p. 207. ſive Tyrrhenum pars Mediterranei maris, quæ Italiæ eſt ad meridiem, littoribus inſularum Siciliæ, Sardiniæ & Corſicæ incluſa ; quæ etiam mare Inferum appellatur.

Tuſculanum, p. 444. ubi agitatæ Tuſculanæ quæſtiones p. 431. villa Ciceronis ; in Latio, quam Cluverius infrà Tuſculum (*Fraſcati*) collocat verſùs meridiem ad aquam Crabram ; non ut alii, in loco *S. Maria di Gretta Ferrata* dicto.

Tuſculani mons, p. 443. prope Tuſculum vetus, inter ipſum & montem Albanum ad cujus radices eſt urbs vulgò *Fraſcati* quam Cluverius conteſtatur diverſam à Tuſculo vicino.

Tyaneus Diodotus, p. 559. Stephanus Byzantius aſſerit Tyanam urbem mediam fuiſſe inter Ciliciam & Cappadociam, & ſub Tauro monte poſitam, juxta Cilicias portas (de quibus ſuprà) & Thoanam etiam appellari.

Tyba, p. 453. locus ultra Euphratem, eique vicinus, in Meſopotamia.

Tybarna, p. 132. urbs eadem ſanè, quæ apud Stephanum Byzantium Thymbrara Lydiæ, haud procul à Pactolo fluvio, Sardium civitati ad meridiem.

Tyla, p. 253. Tylis Stephano Byzantio, urbs Thraciæ, Hæmo monti vicina.

Tylus, p. 209. Inſula in ſinu Perſico, unius diei ac noctis navigatione ab Euphratis (ſive Tigris) oſtio diſtans ; quæ à Strabone, Stephano, Euſtathio & aliis Tyrus appellatur, in mari rubro ; de illius ſitu authorum variæ opiniones, & ejus amplam deſcriptionem habet Bochartus parte 2. lib. 1. cap. 45.

Typhonis exhalationes, p. 442. v. Barathra.

Tyrrheni, p. 78. populi Tyrrheniæ, vide ſuprà Hetruria.

Tyrſa, vide Tirſa.

Tyrus, p. 19. & 158. civitas in tribu Aſer maritima, ſuper rupem ſtructa, quæ, quia mari undique cincta, à Stephano Byzantio inſula aſſeritur, totius Phœniciæ metropolis ; Sarra quondam dicta, & *Sur*
„ etiam nunc appellatur. Priore ſuâ inſulâ poſtmodùm
„ non contenta, continens effecta terminos ſuos ita
„ dilatavit, ut Plinii ætate oppidum ipſum 22. ſtadia
„ obtinuerit, circuitus 19. paſſuum millia, intra Palæ-
„ tyro incluſâ.

Tyrii, prælaudatæ urbis incolæ.

Tyrus, p. 289. caſtrum munitum trans Jordanem, in finibus Arabiæ & Judææ trans Jordanenſis, non procul à regione Heſſebonitide poſitum.

Tyſcon vicus, p. 285. minoris Aſiæ, haud procul ab Alandro flumine, in Phrygia, ut videtur majori.

Tzinis deſertum, p. 19. in vulg. edit. Num. 20. v. 1. *deſertum Sin* & cap. 33. v. 36. *deſertum Sin hoc eſt Cades*; vide ſuprà verbo Siuis deſertum.

V.

Vangiones, in Præfat. Populi Germaniæ ſuperioris, ad Rheni fluminis ripam ſiniſtram & occiduam, quorum Caput Bormitomagus olim, quæ nunc Wormatia; vulgò *Worms*.

Velia ſive Hyela in agro Oenotriæ, p. 78. quæ etiam Helea, urbs Lucaniæ, maritima, ad maris Etruſci ſinum Eleatem, ubi nunc oppidum *Piſciota* dictum, in principatu citeriori.

Veneti, p. 377. populi Italiæ, quorum caput Venetiæ ſive Venetia urbs, poſt Aquileiæ excidium extructa, inter ſtagna Hadriatica, ſuper palis in terra ſub aqua defixis, nunc emporium celeberrimum & ſuæ Reipublicæ caput vulgò *Veniſe*; veteres olim Venetorum termini à Septentrione Rhætia à qua Alpibus ſeparabatur, ab Oriente Iſtria & mare Adriaticum, ab Auſtro Flaminia inter utramque decurrente Pado fluvio; ab occaſu Inſubria; nunc alios habent terminos.

Veronenſis, p. 559. ex urbe Italiæ Veronâ, quæ Colonia olim & urbs Cenomanorum, ad Atheſim fluvium; nunc adhuc *Verona* in Venetorum dominio.

Vienna Galliæ, p. 578. ſive Vienna Allobrogum, olim Viennenſis Provinciæ metropolis, ad Rhodanum fluvium, ubi Gera *Gere* fluvius illum ingreditur: hodie *Vienne* in Delphinatu.

Vlatha, p. 556. apud Joſephum Antiquit. lib. 15. cap. 13. p. 543. ὐλάθα, urbs inter Trachonem id eſt Trachonitidem & Galilæam; videtur fuiſſe in Auranitide, quam Octavianus Auguſtus Zenodoro ademptam dedit Herodi; ſicut Ulatham ac Paneadem.

Vlaius fluvius, p. 65. & 76. ſive Eulæius & Eulæus; in vulg. edit. *Vlai*. fluvius Perſidis, qui apud Herodotum lib. 5. Choaſpes, quique ortus in Medis, in Auſtrum decurrens, Suſa urbem circumfluit, cujus una portarum à fluvio, porta Ulai dicebatur; fluvius verò Suſianam regionem ab Elymaïde diſterminans, in ſinum tandem Perſicum aquas evomit.

Vnchas, p. 157. duorum Stathmorum intervallo ab Amanicis portis versùs Thapſacum, in Syria idem locus, qui ſuprà Sochos.

Vr Chaldæorum, p. 5. apud Septuaginta Interpretes Gen. 11. verſu 31. pro his verbis legitur *è regione Chaldæorum*; quæ regio Meſopotamiæ erat, ut conſtat ex Act. cap. 7. verſu 2. ſub ditione haud dubiè Chaldæorum, Caſtrum nihilominùs ad Tigrim erat Ur appellatum, ut conſtat ex Ammiano Marcellino.

Vrania, p. 238. ſive [illegible] urbs Cypri inſulæ, in ora Septentrionali, urbi Carpaſiæ vicina, forſan [illegible] Ptolemæi.

Vſpe urbs, aliàs Viſpa, p. 628. loco edita, mœnibus ac foſſis munita, apud Siracos, de his ſuprà.

Vſpenſes, ejuſdem urbis cives.

Vtica, p. 479. quæ & Ityca, urbs & colonia Africæ, maritima; ex authoribus, potiores credunt fuiſſe, ubi nunc urbs *Benſert* appellata.

Vticenſis, p. 422. gentile nomen hujuſce urbis.

Vxiorum regio, p. 168. & gens, pagg. 169. & 206. finitima Suſis versùs Orientem, quæ à Strabone lib. 15. pag. 501. Οὔξια *Vxia* prope Perſidem, cui eſt ad occaſum, & Elymæos versùs Aquilonem.

X.

Xanthus urbs, p. 153. & 275. urbs Lyciæ maxima, ad Xanthum fluvium 70. ſtadia ab ejus oſtiis, de qua Strabo lib. 14. p. 458. hodie vulgò fluvii nominibus donatur, *Sirbi* & *Santo*.

Xanthus, p. 153. Lyciæ fluvius, qui ab ejus finibus Septentrionalibus prope Cabyra naſcens, & in Auſtrum defluens, urbem cognominem alluit, & ab ea ad 70. ſtadia mare mediterraneum ingreditur; fuit etiam *Sirbis* dictus, hodie *Santo*.

Xanthii, p. 291. prælaudatæ urbis cives.

Xathri, p. 195. gens Indorum libera, circa Indum, ut videtur, fluvium ejúſque partes ſuperiores.

Xenippa regio, p. 181. majoris Aſiæ Scythiæ confinis; inter eam, ut videtur, & Sogdianam.

Xylenopolis, p. 199. urbs ab Alexandro condita, in Patalena, ut veroſimillimum eſt, regione, & ad Indum amnem; à qua urbe navigationem ſuam inchoavere Nearchus & Oneſicritus.

Xyſtus, p. 650. apud Hieroſolymam civitatem, Porticus atrii gentium in templo, in modum pontis lapidei, ſuper plateam publicam, per quam à palatio Pilati in Antoniam arcem, & inde in templum tranſitus erat.

Z.

Zabadæi, p. 342. vide Nabathæi.

Zabulon tribus, p. 27. & Zabulonis terra & Zebulunis tribus p. 53. una è tribubus filiorum Iſraël, ſita in Galilæa inferiori, à Mari magno occaſum versùs, ad mare Galilææ versùs ortum protenſa, habens conterminas ad Aquilonem tribum Aſer & tribum Nephthali, ad meridiem verò tribum Iſachar.

Zarangæi vel Zarangi, p. 197. vide ſuprà Drangæ.

Zariaſpa, p. 179. vide Bactra.

Zara, p. 380. urbs Moabitica, quam Alexander Jannæus Arabibus eripuerat, forſan ad torrentem Zared, in tribu Ruben Moabitide regione.

Zaris, p. 122. urbs, quæ, ex Cteſiæ hiſtor. Mediæ, aut regionis vicinæ.

Zebulunis tribus v. ſuprà Zabulon.

Zela, p. 31. & 409. urbs Ponti Polemoniaci Sacea cognominata, quia, ut ait Strabo lib. 11. p. 352. à Sacis condita, de ea idem fusè lib. 12. p. 385. ubi dicit vicinam regionem Zelitim nuncupatam. de ea Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 16. p. 126.

Zenodotia, p. 444. urbs Oſrhoenes regionis, in Meſopotamia, prope Nicephorium urbem; à Stephano Byzantio Zenodorium appellatur.

Zephyrium, p. 224. urbs Ciliciæ maritima, cum promontorio cognomine, de quo Strabo lib. 14. p. 461. ad Calycadni fluminis oſtia, inter Celenderim & Corycum; vulgò *Tarſu*.

Zeredi torrens & vallis, p. 18. in vulg. editione Deut. 2. v. 13. torrens Zared, vallis in tribu Ruben cum torrente, qui ab ortu in occaſum, inter Petram deſerti & Dibongad decurrens, Mare mortuum ingreditur.

Zeudracarta ſive Zadracarta, p. 174. Hyrcaniæ urbs maxima: Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 9. p. 158. Hyrcaniæ regionis metropolim Hyrcaniam vocat; quæ diverſa non videtur à Zeudracarta.

Zeugma, p. 263. & 383. urbs Commagenes regionis, ſic, ut refert Theodoretus in SS. Patrum Hiſt. à Xerxe conditore appellata, quia ibi fluminis Euphratis littora, ponte è navibus facto, junxerat.

Ziclagum oppidum, pag. 29. in vulg. editione 1. Paralip. 12. v. 1. Siceleg. civitas primùm ſortis tribûs

INDEX GEOGRAPHICUS.

Juda, poſteà tribus Simeon, in ejus medituilio; poſſeſſa nihilominùs à Philiſtæis.

Zipoetes, p. 251. urbs Bithyniæ, quam Stephanus Byzantius Zipœtium vocat, ad Lyperum montem ſita; de eo ſuprà.

Zoar, p. 5. v. Bela.

Zoara, p. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat; non inde inferendum fuiſſe aut trans Jordanem, aut in Arabia, forſan Zoar, de qua ſtatim, quæ etiam Zooara fuit appellata, à S. Hieron. in 14. Geneſeos Zoara.

Zora, p. 27. in vulgata editione (Judic. 16. v. 31.) Saraa, quæ & Sara & Sarga, ac Sarea, civitas primùm in ſorte tribûs Juda, ſed poſtmodùm tribui Dan data, Samſonis patria; ætate S. Hieronymi, vicus in finibus Eleutheropoleos, contra Septentrionem pergentibus Nicopolim.

Zoſter Atticæ Iſthmi promontorium, p. 97. in ſinu Saronico ſive Salaminiaco; Stephanus Byzantius dicit Zoſterem eſſe ipſum Atticæ iſthmum, de quo ſuprà.

Zotera lege Zoſtera p. 451. ſic enim legitur apud Ciceronem Epiſtolâ ad Atticum 99. libri verò 5. ordine duodecimâ. hic verò locus idem eſt cum præcedenti.

Zuzæi, p. 6. in vulgata editione Geneſ. 14. verſu 5. & *Zuzim cum eis* apud Septuaginta Interpretes καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς. *& gentes robuſtas cum eis*. S. Hieronymus in hunc locum Geneſeos dicit dictionem Hebræam ἅμα αὐτοῖς reſpondentem *in eis* ſignificare quando per ה *he* ſcribitur; ſed ibi per ח *heth* ſcriptam locum ſignificare ſicque legit *Zuzim in Ham*. hanc terram Ham ſive Hom, (quam incoluerunt gentes robuſtæ ſive Zuzæi) collocat Adrichomius in parte Auſtrali tribûs Gad, inter Dibon & Aroer.

Zygii, pag. 418. gens Aſiæ Ponto Euxino adjacens, circa Boſphorum Aſiæ, id eſt Cimmerium, inter ipſum & intimum Ponti Euxini receſſum; de his Strabo lib. 11. pag. 339. ubi Ζύγοι & pag. 342. ubi & Ζύγοις & Ζύγοι vocantur, illos inter Achæos ad occaſum & Heniochos ad ortum collocat; quibus Pontus Euxinus ad meridiem, & Caucaſus mons, ad cujus radices (aut potiùs in quo) ſunt, ad Septentrionem; apud Stephanum Byzantium legitur, *ipſorum videtur fuiſſe urbs Zygopolis apud Trapezuntem* detruncatus eſt textus, & de aliis Zygis eſt intelligendus.

Indicis Secundi ſive *Geographici Finis.*

JACOBI USSERII
ARMACHANI
CHRONOLOGIA SACRA.

Seu

ANNORUM ET ΠΑΙΔΟΠΟΙΐΑΣ PATRIARCHARUM,
παροικίας Iſraëlitarum in Ægypto, Annorum etiam Judicum,
Regum Judæ & Iſraëlis Ἀπόδειξις

CHRONOLOGICA.

OPUS POSTHUMUM HUCUSQUE ἈΝΈΚΔΟΤΟΝ.

Editionem accurante *THOMA BARLOVV*
Coll. Reg. *Præpoſito*, & B. B. P.

JUXTA EXEMPLAR OXONIENSE.

VIRO AMPLISSIMO ET AMICISSIMO
D^no^. TIMOTHEO TYRRELL
EQUITI AURATO,

& (quod majus eſt) Magni ARMACHANI τῦ μακαρίτυ, Genero digniſſimo, εὐδαιμονεῖν.

VIR AMPLISSIME,

Sacram JACOBI USSERII (*Soceri tui*) *Chronologiam, quam non adeò pridem fidei meæ manuſcriptam commiſiſti, ingenioſâ preli induſtriâ excuſam, & (uti ſpero) emaculatam refero. Nempe (quod probè noſti) Librum* meum *in Clientelam tuam non commendo, Amplitudini tuæ non inſcribo, conſecróve; ſed* tuum, *apud me depoſitum,* reddo. *Tuum (inquam) nam licèt Reverendiſſimum Hiberniæ Primatem ejus Authorem novimus, (quod ex totâ libri indole & genio, ex multiplici & reconditâ eruditione, ex ſcripturâ Codicis Originalis, manu propriâ doctiſſimi Archi-Præſulis exarati, abundè conſtat,) Te tamen (ex dono Authoris) bonæ fidei Poſſeſſorem agnoſcimus. Pientiſſimus enim ſenex, & ſacrâ Infulâ digniſſimus, (Socer tuus) Muſæi integri, (cujus pars non exigua erat hæc ſacra Chronologia) Armarii nempe ſui (Codicibus infinitis penè, & optimis, (quà excuſis, quà manuſcriptis) inſtructiſſimi, Te hæredem ſcripſit. Nec mirum, ſi Bibliothecam ſuam moriens ſupremis Tabulis tibi legavit, qui vivens filiam, quam habuit unicam, (fœminam optimam, & tanto Parente digniſſimam, virtute pariter & prole numeroſâ, ac pulcherrimâ fœcundam) matrimonio copulavit. Habe igitur tibi* Tuum *peculium, & Soceri tui opus poſthumum (eâdem quâ te, tuóſque benevolentiâ perpetuò complexus eſt ſanctiſſimus ſenex) fove. Te incolumi, orbus non erit hic Tractatus, magni* Armachani *fœtus* γνήσιος *& genuinus, licèt (quod dolemus) poſthumus. Dum enim Chronologiæ ſacræ Arcana examine ſcrupuloſo rimatur, dum ænigmata illa* ἄπορα & ἀδιάλυτα, *in Annorum veteris Inſtrumenti ſupputatione, & Nodos Gordios diligentiâ pertinaci (ſed & victrici) ſolvit, dum Patriarcharum Regúmque Iudæ & Iſraëlis tempora explicat, dum libris inhæret, & chartis perdius & pernox impalleſcit, labore jugi & ſenio confectus, tandem tempori & terris valedixit, & (quam inſigni pietate, & multiplici virtute priùs meruiſſet) æternitatem induit. Sic vitam abſolvit, non ita Chronologiam; cui manum ultimam non adhibuit, (licèt ultimus eſſet doctiſſimi antiſtitis conatus, & quaſi lucernæ mox emoriturae ſupremus fulgor) cùm ipſe ad Cœlum priùs, quàm Tractatus hic ad Umbilicum pervenerit. Dolendum ſanè, quòd ſacrum hoc opus, plaudente cœlo inſtitutum, ſuperſtes non conſummaverit:*

gaudendum tamen, quòd in juſtas Veritatis divinæ vindicias, & non exiguum Reipub. Literariæ & Eccleſiæ Chriſtianæ commodum, euſque perduxerit. Dubia enim illa, quæ in antiqui fœderis inſtrumento occurrunt plurima, difficillima illa quidem, quæ non ſolùm Novitiis, ſed ipſis Chronologiæ Myſtis ἄλυτα videbantur, mirâ dexteritate, & facilitate quâdam ſuâ, ſolvit: ſcopulòs illos Chronologicos, ad quos Commentatores, aliíque magni nominis ſcriptores illiſi, non ſolùm lapſu, ſed ruinâ proſternebantur, ipſe cautiùs evitavit, imò (ne aliis poſtmodùm impedimento eſſent, vel damno) ſuſtulit. Adeò ut jam Nautæ (licèt Palinuri non ſint) ipſum Chronologiæ ſacræ Oceanum, non ſolùm ſine naufragio, ſed & penè ſine periculo ſecuri navigent. Ingens hoc beneficium Deo debemus, & Uſſerio; *de quo Maronis illud de Æneâ, verbis* (ὡς ἐν παρῳδίᾳ) *paululùm immutatis, apponam.*

Drances de Æneâ apud Virgilium, Æneid. 10.

O famâ ingens, ingentior arte
Armachane, quibus te cœlo laudibus æquem?
Doctrinámve tuam mirer, doctóſque labores,
An pietas laudanda priùs?

Eutropius in Antonino Philoſopho.

Sed de tanto Præſule ſilere præſtat, quàm pauca dicere: cùm talis ſit (quod olim de Antonino *Philoſopho dixit Hiſtoricus)* Quem mirari faciliùs quis, quàm laudare poſſit. *Pietatem ejus inſignem, perpetuam in legendo, ſcribendo, concionando induſtriam, eruditionem in re Antiquariâ, Theologiâ, & omni Humanioris literaturæ genere ſummam, cum æquali modeſtiâ conjunctam, fuſiùs laudare nec opus, nec mihi animus; Hiſtoriam enim non ſcribo, ſed Epiſtolam. Virtus Uſſeriana eſt ſui ipſius Panegyrica, laudis noſtræ non indiga. Vivit, æternúmque vivet in ſcriptis ſuis cedro dignis, in ore & corde doctorum, in memoriâ hominum, & monumentis temporum; illúmque (quem* Hibernia *parens ingrata, tali filio & Præſule indigna, bonis (præterquàm animi) omnibus exutum in exilium miſit) Poſteritas ſera venerabitur.*

Quo nihil majus, meliúſve terris
Fata donavêre, boníque divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.

Vale vir Ampliſſime, & te, tuóſque omnes Deus Opt. Max. quàm diutiſſimè incolumes ſervet.

Tui, nominíſque Uſſeriani amantiſſimus,

THOMAS BARLOVIUS.

Dabam Oxoniæ, è Bibl. Bodl.
XII. *Cal. Maj.* CIↃ. IↃC. LX.

LECTORI

L E C T O R I.

BENEVOLE LECTOR,

REM tibi non ingratam fortaſſis & operæ pretium facturus ſum, ſi te ad Lectionem ſacræ hujus Chronologiæ properantem, quaſi ἐν προαυλίῳ & veſtibulo paucis morer; dum nonnulla de Opere hoc Chronologico, & ejus Authore ſuccinctè & quaſi compendio explicem. Primò igitur ſciat velim benignus Lector, opus hoc Chronologicum Reverendiſſimi Archi-Præſulis, (annis & meritis gravis, ævo pariter & judicio maturi) conatum fuiſſe Ultimum. Opus ſcilicet Viro ſancto, & ſummo Antiſtite dignum. Regendi enim gubernandíque temporis munus apud omnes populos, ſoli quondam ſacerdotes & Pontifices obierunt, ut iiſdem (communi naturæ ſuffragio) & ſacrorum cultus, & (rei omnium ſanctiſſimæ) temporis procuratio conceſſa ſit: Igitur apud Babylonios Chaldæi, apud Indos Brachmanes, apud Ægyptios Hierophantæ, apud Romanos Pontifices, apud Britannos Gallóſque Druidæ, apud Judæos Sacerdotes popularibus Faſtis ordinandis, ſummo jure præfuerunt. Dum ideò Chronologiæ addiſcendæ primulùm, mox ornandæ fuſiúſque & penitiùs explicandæ operam dedit Vir ſanctiſſimus, rem ſuo Ordine, & ſacrâ Infulâ digniſſimam aggreſſus eſt. Quantos autem in Chronologiâ (præſertim ſacrâ) dubiiſque illis nodiſque penè Gordiis enodandis, explicandíſque progreſſus fecerit, ex Annalibus, aliiſque ſcriptis etiamnum editis, ex parte pateat, & ex hoc Tractatu, luce (ſi quid judico) & æternitate digno, ulterius eluceſcat. Poſtquàm utriuſque Teſtamenti Annales diligentiâ ſummâ, & judicio æquali condidiſſet, & bono publico edidiſſet Infulatus Senex, Tractatum hunc (quem priùs ſub [a] conditione promiſit) ſeriò aggreditur. Sed dum

> ——*Veritatem*
> *Dumos inter & aſpera.*
> *Scrupuloſis ſequitur vadis*,

dum operi inſtat, dum Authores omnis ævi optimos revolvit, dum mella ſacro hoc alveari recondenda colligit, dum inceptum opus ad Umbilicum perducere feſtinat, in morbum fatalem, & reipubl. literariæ damnoſum incidit: ex quo decubuit primùm, & tandem fatis cedens, vitæ finem impoſuit, ſed non ità Chronologiæ. Sic magnus Antiſtes *Armachanus* in cœlum receptus,

> ——*ſub pedibus vidit nubes, & amœna piorum*
> *Conſilia, Elyſiúmque colit.*——

Uſſerio ſic in cœlum [b] recepto, Bibliothecam (quam habuit inſtructiſſimam) adeunt, Codices (quà excuſos, quà manu exaratos) luſtrant, Chronologiam hanc ſacram (opus magnum, ſed mediis incudibus ablatum) in pluteo repoſitam inveniunt, cum Viris doctis communicant, de editione deliberant, & tandem à Reverendo Viro, D. D. *Bernard* aliíſque rogatus ſum, ut Tractatum hunc edendum aliquando curarem. Terruit me primò opus ipſum, utpotè ab Authore ipſo manu ultimâ non elaboratum; Terruit me ipſius Codicis manuſcripti ſcriptura, quem (ut eſſet prelo idoneus) pulchrè non deſcripſerat, nec ſecundâ curâ emaculaverat; multa video expuncta, multa paſſim interſcripta, multa (quæ notulis quibuſdam ſignaverat) interſerenda: adeò ut labore jugi, & pertinaci diligentiâ opus erat. Subdubitabam inſuper ne his *Mæandris* implicatus, ſatis commodè memet non expedirem, aut doctiſſimi Authoris mentem non aſſecutus, luxatos Autographi artus in integrum reſtituendo non eſſem. Ex adverſo, ad Provinciam (duram licèt) ſuſcipiendam, nonnulla me reluctantem animant, ſcilicet quòd *Authoris* manum jam à multis annis familiariter noveram, quòd opus ipſum, (extra omnem controverſiæ aleam) γνήσιον eſſet, & genuinum, hoc eſt verè *Uſſerianum*, magno Authore ſuo, Prelo, & luce dignum; necnon quod à Viris doctis (quâ noſtris quâ exteris) ſeriò, & ardentiſſimis deſideriis efflagitatum vidi.

a *Eorum quæ in Sacra Hiſtoria diſpoſitione ampliorem confirmationem requirere videntur, in Chronologiâ ſacrâ (ſi vitam Deus, & vires dederit) rationem ſum redditurus.* Jac. Uſſerius in Præfat. ad Annal. part. 2.

b *Fatis ceſſit* Rigatæ *non longè à* Londino *die Veneris Mart. 21. horâ 1. pomeridianâ anno 1655. ſtilo Veteri.*

Exterorum deſideria (ut alias non paucas mittam) ex * litteris Clariſſ. *G. Hornii*, Hiſtoriarum in Academiâ *Leydenſi* Profeſſoris, ad Doctiſſ. Virum S. *Hartlibium* datis, abundè diſcas: quarum exemplar mihi communicabat Vir a optimus, non minùs virtute ſuâ, & multiplici eâque reconditâ eruditione, quàm ſplendore generis nobiliſſimus.

Quod ad noſtros ſpectat, ut alios (infinitos penè) prætercam (quis enim mortalium eſt, cui cordi ſunt humaniores literæ, qui Uſſerii omnia non deamat?) Vir magnus & b Juriſconſultiſſimus, (quem honoris, & obſervantiæ meritiſſimæ ergò gratus nomino) Legis Anglicanæ alter Tribonianus, de Chronologiâ hâc Sacrâ ſæpè multúmque rogitabat, editionem Urget, & (ut erat nominis Uſſeriani amantiſſimus) ſchedas à prelo madentes, ſummo deſiderio legendas expoſcit, nec minore gaudio tranſmiſſas legit. Hæc & conſimilia, me ad editionem ſacræ Chronologiæ, quâ fieri poterat diligentiâ accurandam animabant, ne periret opus æternitate dignum, nec ſine publico Eccleſiæ pariter & Reipub. damno periturum.

Habes igitur (benigne Lector) ἱερὰ καταλείμματα, ſacras Reverendiſſ. Archi-Præſulis reliquias, genuinas illas quidem, ſed (quod dolemus) poſthumas. In quibus ſi legenti tibi σφάλματα aliqua & παροράματα, ſi nonnulla inconcinna, & minùs climata occurrunt; mihi, correctori, aut Typographo imputetur, & cuivis potiùs quàm Uſſerio; cui ſi vitam Deus, ille Chronologiam hanc ſacram perfectam tibi dediſſet & cumulatam. Illud tantùm addam, (quod de Platone olim dixit c Socrates) προσῆκον εἶναί μοι φαίνεται, καὶ ζῶντα, καὶ τεθνεῶτα Πλάτωνα τιμᾶν. *Congruum judico, ut ſicut Vivo, ita Vſſerio mortuo honorem habeas.* Vale Lector & his gratus fruere.

a *D. Robertus Boyle, honoratiſſimi Comitis Corcagiæ demortui filius, & ſuperſtitis frater.*

b *D. Matthæus Hale, Servient ad Legem (ut Juriſconſulti noſtri loquuntur) Vir de Academiâ Oxonienſi, (cujus olim Alumnus erat) de Eccleſiâ & -*

Univerſâ Republicâ (ſi quis alius) optimè meritus.

c *Socrates Epiſt. 30. p. 70. per Leon. Allatium.*

* *Sed nunc vehementer velim, ut inquiras quid factum ſit Chronologia Sacra, quam Vſſerius ſe editurum in Præfatione Annalium promiſerat. Quia enim ille Vir omnium accuratiſſimè tempora digeſſit, damnum Foret irrecuperabile & conjunctum cum maximo Eccleſiæ & Reipub. detrimento, ſi Labores illi Chronologici perirent. Haud dubiè pleraque à multis annis jam perfecit: Inquire igitur apud hæredes ejus, vel qui Bibliothecam habent, ut illud opus (ſive perfectum ſive imperfectum) reperiatur, & ut repertum in Lucem edant. Da operam (quæſo) per amicos, & (ſi neceſſe eſt) implora authoritatem ſuperiorum, ut editio illius procuretur. Nullus enim labor eſt, quo Eccleſia magis indigeat, & ex quo majorem utilitatem in interpretandis Scripturis, maximè Propheticis, & quæ ad Hiſtorias ſpectant, ſperare auſim, &c. Hæc* Hornius.

LOCORUM

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ SYLLABUS.

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
I	28	22
IV	20	18
V	9	29
	29	26
	31	22
	32	21
		25
		40. 69
VI	2	26
VII	4	20
	6	17
		25
	7	19
	10	20
	11	81
		19
		20
VIII	4	19
	5	19
	13	17
		19
		22
	14	19
		22
	15	19
IX	1	21
		27
	7	22
	24	24
		25
	27	24
	29	19
		19
X	1	19
		59
	5	26
	7	59
	10	18
	21	24
		24
	22	22
	23	23
	25	26
	26	26
	32	26
XI	4	26
	10	19
		21
		21
		22
		25
	12	29
	26	23
		25
		38
		40
		40. 69
	28	39
	29	39
	30	28

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XI	31	56
		39
		47
		47
		48
	32	38
XII	1	41
		47
	3	51
		53
	4	47
		48
		52
		56
	5	39
		41
		48
		49
	7	48
		68
	10	37
	12	37
XV	7	36
		47
	13	45
		46
		52
	14	53
	18	54
	19	54
	26	56
XVI	3	17
		41
		48
	11	18
	15	18
	16	18
		39
		41
XVII	1	54
	2	54
	10	54
	12	21
	17	40
		40
XVIII	11	28
	12	28
	13	28
	17	28
XXI	3	18
	5	39
		52
		56
	7	28
	9	53
	12	45
		53
		68
XXII	5	47
XXIV	4	49

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XXIV	4	49
		50
	5	37
	6	37
	8	37
	10	49
		51
	38	51
XXV	1	49
	9	39
	16	49
XXVI	14	60
XXVII	15	24
		25
	41	28
	42	61
XXVIII	4	41
		46
	5	39
	6	61
	9	61
XXIX	20	56
	21	56
	27	56
	34	18
XXX	13	57
	25	46
		56
	26	56
XXXI	3	46
	41	57
XXXV	1	57
	2	59
	11	46
	12	46
	16	57
	27	37
XXXVI	2	60
	3	61
	4	60
	7	37
		41
		46
	8	46
	10	61
	11	60
	12	27
	17	61
	31	61
	33	61
	40	61
	43	46
		61
XXXVII	1	37
		46
	2	57
XXXVIII	11	49
XL	15	46
	20	18
XLI	46	54. 56

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XLIII	2	60
XLV	6	21
		56
XLVI	2	42
	3	27
	4	44
	9	43
		43
	21	57
	26	57
		65
	27	57
		58
XLVII	9	56
		60
	27	65
XLVIII	20	39
L	22	59
	23	64

EXODUS.

cap.	verſ.	pag.
I	6	63
		65
	7	65
II	8	63
	23	67
VI	4	41
		46
	16	43
		42
		62
		42
VII	7	39
		42
		56
		59
		62
		71
	8	27
XII	5	21
	16	41
	37	27
		65
	40	13
		41
		42
		52
		53
		55
	41	17
		41
XV	15	61
XVI	1	67
	35	71
XIX	1	44
		67
	16	44
XXIII	17	78
XXIX	38	21
XXXII	34	71
XXXVIII	26	27. 65

cap.	verſ.	pag.
LEVITICUS.		
VIII	8	73
XII	2	57
	4	57
XVI	29	85
XXII	27	21
XXV	2	18
		72
	3	72
	8	72
	16	72
NUMERI.		
I	46	27
		52
		65
II	32	52
XI	21	52
XIV	33	71
	34	71
XVI	1	43
XX	14	61
XXVI	35	64
	40	58
	59	18
		43
XXVII	26	67
XXVIII	3	21
XXXII	13	71
	41	43
XXXIII	3	17
		71
	38	67
		71
	39	71
XXXVI	4	72
DEUTERON.		
I	3	20
		72
II	7	71
	14	71
IV	5	67
	45	66
VIII	2	71
IX	18	71
	24	71
X	22	58
XVI	16	85
XVII	14	61
XXI	2	72
XXVI	5	42
XXIX	5	71
XXXIV	7	20
		72
	8	72
JOSHUA.		
III	1	72
	2	72
	31	73
IV	19	71
V	6	71
	11	72
	22	72
	41	73
XI	4	73
	18	72
	23	69
	33	73
XIV	7	72
	15	69

cap.	verſ.	pag.
JOSHUA.		
XXII	31	69
XXIII	1	72
	31	72
XXIV	2	36
		47
		51
		52
	3	47
		51
	4	39
	14	61
	15	69
	29	63
	30	67
	33	69
JUDIC.		
II	7	69
	14	69
		69
	17	69
	18	69
	19	69
		73
III	2	73
		73
	8	68
	11	68
	14	68
	30	68
		73
	31	69
IV	3	68
V	31	68
VI	1	68
VIII	14	74
	28	68
		73
	33	73
IX	22	69
		73
X	2	69
		73
		74
	3	69
		73
		73
	5	73
	6	73
	7	73
	8	69
		73
	11	42
	12	42
	16	73
XI	9	74
	10	74
	26	74
XII	7	69
		74
	11	69
		74
	14	69
		74
XIII	1	69
		74
XV	17	61
	20	69
XVI	21	69

cap.	verſ.	pag.
JUDIC.		
XVII	6	69
XVIII	1	69
XIX	1	69
XX	28	69
XXI	25	69
RUTH.		
I	1	69
III	10	70
IV	21	69
	22	69
I. SAMUELIS.		
III	2	39
	3	39
XII	11	42
XIII	1	68
XVII	12	70
II. SAMUELIS.		
VI	1	66
		69
		70
I. REGUM.		
VI	1	13
XIV	20	75
	21	75
		75
	31	75
XV	1	75
		75
	9	75
	10	75
	25	75
	33	75
XVI	6	77
	8	77
	10	75
	15	75
		76
	21	76
	23	75
		76
	26	78
	29	75
		76
	31	78
XX	16	78
XXII	41	75
		75
	42	76
	49	76
	51	76
		76
II. REGUM.		
I	17	76
III	1	76
VIII	16	76
		77
	17	76
	25	76
	26	76
		78
	27	78
	28	77
	29	77
IX	14	77
	15	77
	29	77
X	36	79

cap.	verſ.	pag.
II. REGUM.		
XI	3	79
	4	78
		79
XII	1	79
XIII	1	79
	10	79
		81
XIV	17	81
	23	79
		80
	29	81
XV	1	79
		79
		82
	2	79
		79
	8	80
		80
	13	80
		81
	17	80
		80
	19	80
	23	80
		80
	27	80
		80
	30	80
		80
	32	80
	33	80
		80
XVI	1	80
	2	80
XVII	1	80
		80
	2	81
	5	84
XVIII	1	79
	2	80
		83
XXI	1	82
	19	82
XXII	1	82
XXIII	5	50
	31	82
	36	84
XXIV	1	86
	2	86
	3	86
	6	84
	8	84
		82
		88
	9	88
	12	84
		86
	14	86
	15	84
		88
	16	87
	17	84
	18	82
XXV	1	83
	8	87
	11	87
	21	87
	27	85

I. CHRON.

cap.	verſ.	pag.
I. CHRON.		
I	17	22
		23
	28	39
II	1	39
	2	39
III	16	84
VI	28	39
VII	23	64
	24	64
	25	63
VIII	1	39
	2	39
	3	39
		59
	4	59
	30	39
	39	39
XI	3	39
XXIII	19	39
	20	39
II. CHRON.		
III	2	81
		66
XV	10	77
XX	36	76
XXI	20	78
XXII	2	78
	3	78
	4	78
XXIV	15	70
XXV	25	81
XXVIII	24	81
XXIX	1	83
	3	81
	17	81
XXXIII	1	82
	21	82
XXXIV	1	82
XXXVI	2	82
	5	82
		84
	8	84
	9	82
		84
		84
		88
		88
ESDRAS.		
X	17	78
NEHEMIAS.		
IX		36
		47
		51
	21	71
XII	22	78
JOB.		
I	7	60
II	11	61
X	16	60
PSALMI.		
LXVI	6	41
LXXVIII	3	63
	4	63
XC	10	60
XCV	10	71
CV	8	54
	9	54
	10	54
	11	41
CXIV	3	66
PROVERB.		
XIII	12	56
XXX	17	20
ESAIAS.		
VII	14	18
JEREMIAS.		
I	3	83
XXI	9	87
XXII	24	84
	28	84
XXV	1	82
		85
	3	82
XXVI	1	85
	2	85
XXVII	1	88
	3	88
	12	88
XXVIII	1	88
XXIX	2	84
XXXII	1	83
		85
		85
		87
		87
	2	83
		87
XXXIV	21	83
	22	83
XXXVI	1	85
XXXVII	1	84
	5	83
	7	83
	8	83
	11	83
XXXIX	2	83
		83
		87
	5	83
	8	87
	9	87
XLI	1	87
XLII	10	87
	11	87
LI	59	88
LII	1	82
	4	83
		83
	5	87
	6	87
	9	83
	12	82
		82
		87
	13	82
		87
	15	83
		87
	28	87
LII	29	87
	30	86
	31	85
	32	85
EZEKIEL.		
I	1	84
	2	84
II	15	84
	16	84
IV	4	84
	5	83
		84
	8	83
VIII	1	84
XVI	4	18
XXIV	1	83
	2	83
XXIX	1	83
	6	83
	17	86
		88
XXXIII	21	87
	24	87
	27	88
	28	88
DANIEL.		
I	1	85
	4	85
	5	85
	18	85
		86
	19	85
		86
II	1	86
	31	85
HOSEAS.		
I	6	26
II	3	18
X	5	50
XII	4	41
AMOS.		
II	10	71
V	25	41
		71
MICHAS.		
VI	2	18
SOPHONIAS.		
I	4	49
MALACHIAS.		
I	2	39
	3	39
SAPIENTIA.		
X	5	26
JUDITH.		
V	9	48
	7	52
	8	52
MATTH.		
I	5	69
	6	69
I	8	30
	11	88
	12	37
	16	18
LUCAS.		
I	13	18
	57	18
JOHANNES.		
VIII	13	51
ACT. APOST.		
VI	15	36
VII	2	36
		39
		47
		50
	3	47
		48
	4	36
		37
		38
		39
		47
	5	38
		68
	6	45
		52
	8	52
	36	71
	42	41
	43	37
	55	36
VIII	4	48
XIII	17	68
	18	71
	20	68
XXVII	9	85
ROM.		
I	17	35
IX	7	45
I. COR.		
XI	16	56
GALAT.		
III	14	41
		44
	16	41
	17	41
		44
		51
		53
		53
		56
IV	4	13
	29	53
HEBR.		
VII	3	31
XI	8	45
		46
		48
	9	38
	11	28
	15	36
	20	45
I. PET.		
III	20	22

NOMINA AUTHORUM QUORUM IN HOC OPERE USSERIANO mentio habetur.

A

ABarbinel.
Nicolaus Abramus.
Abulenſis.
Ado.
Ambroſius.
Anaſtaſius Nicænus.
Daniel Angelocrator.
Jac. Auzoleus.
R. Azaria.

B

Franc. Bacon.
Cæſar Baronius.
Regnerus Barelius.
Beda.
Bellarminus.
Bereſchith Rabba.
Matth. Beroaldus.
Beroſus.
Biblia Antwerp. Regia.
Biblia Jayenſ. Pariſienſia.
Biblia Complutenſia.
Jo. Bohemus.
Iac. Bonfrerius.
Hugo Broughtonus.
Buchananus.
Ab. Bucholcerus.
Hen. Buntingus.
Buxtorfius.

C

Cabala hiſtorica R. Ab. Levita.
Cajetanus.
Sethus Calviſius.
Camerarius.
Hen. Caniſius.
Melchior Canus.
Iac. Cappellus.
Caſſiodorus.
Lud. de la Cerda.
Clemens Alexandrinus.
Jo. Chryſoſtomus.
Laur. Codomanus.
Anton. Contius.
Jo. Cordeſius.
Barthol. Cottomius.
Alph. Cumiranus.

D

Delrius.
Jo. Deodatus.
Jo. Deſpieres.
Lud. de Dieu.
Diodor. Tarſenſis.
Jo. Druſius.
Thaddæus Dunus.

E

Epiphanius.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſtath. in Homer.
Eutichius.
Abr. ben Ezra.

F

Funccius.

G

Genebrardus.
R. Levi ben Gerſom.
Stanislaus Giſepſius.
Fr. Gomarus.
Gordonus.
Gratiani Decreta.
Gregorius Turonenſis.
Hugo Grotius.

H

Harvillæus.
Hermannus Contractus.
Heſychius.
Hieronymus.
Julius Hilarion.
Hippolytus Portuenſis.
Homerus.

I

Salomo Jarchi.
Idacius.
Aldina editio 70. Interpretum.
Anglo—Duacenſes Interpretes.
Sixtina editio 70. Interpret.
Catena in Jobum.
Jornandes.
Joſephus.
Liber Ioſephoth.
Iſidorus.
Liber Iuhaſin.
Iulianus Toletanus.
Franc. Iunius.

K

David Kimchy.
Leonard Krentzhemius.

L

Lactantius.
Gul. Langius.
Lansbergius.
Corn. A Lapide.
Chriſt. Lauretus.
Io. Lorinus.
Io. Lucidus.
Lucifer Calaritanus.
Tho. Lydiatus.
Nic. Lyranus.

M

Chriſtian. Maſſæus.
Jo. Malela.
Tho. Maluenda.
Maimonides.
Jo. Maria Braſſicchellenſis.
Io. Mariana.
Manaſſes ben Iſrael.
Martinus Martini.
Marcellinus Comes.
And. Maſius.
Maximus monachus.
Mendoza.
Menochius.
Io. Mercerus.
Ger. Mercator.
Io. Morinus.
R. Moſes Gerundenſis.

N

Nennius.
Niceph. Conſtantin.
Nobilius.

O

Oecumenius.
Onkelos.
Onuphrius.
Origen.
Oroſius.

P

Paludanus.
Samar. Pentateuch.
Pererius.
Dion. Petavius.
Petrus Trecenſis.
Hen. Philippi.
Philo Judæus.
Io. Picus Mirandulanus.
Tho. Pius.
Plinius.
Plutarchus.
Conrad. Powellus.
Petrus Poſſinus.
Primaſius.
Procopius Gazæus.
Proſper.
Ptolemæus.

R

Rabanus.
Io. Rainoldus.
Gult. Raleigh.
Tho. Ravennas.
Ribera.
Rupertus Tuitienſis.

S

Eman. Sa.
Iac. Salianus.
Samerius.
Ioſ. Scaliger.
Seder Olam.
Sedulius.
Sixtus Senenſis.
Author Faſtorum Siculorum.
Stapleton.
Severus Sulpicius.
Suidas.
Georg. Syncellus.
G. Syrus.

T

Talmud. Babilonic.
Io. Temporarius.
Theodoretus.
Theoph. Antiochenus.
Iac. Tirinus.
Aug. Torniellus.
Tremellius.

V

Victor Tunnunenſis.
Victorius.
Hieron. Vielmius.
Nic. Vignerius.
Virgilius.
Uſuardus.

W

Io. Woltherus.

FINIS.

INDEX CAPITUM CHRONOLOGIÆ SACRÆ

PARTIS PRIORIS.

DE ANNIS PATRIARCHARUM.

CAPUT PRIMUM.

DE *Temporis initio.* ——— 13

CAP. II.

De temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur. ibid.

CAP. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de παιδογονίαις, *utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.* 17

CAP. IV.

De biennio poſt diluvium quo Semo natus eſt. Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur. 21

CAP. V.

De multiplicatione generis humani poſt Diluvium, & Gentium diſperſione ad argumenta ab hiſtoriâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmare conatus eſt. 26

CAP. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgata editione Græca memorato, & commentitiis illius annis in ſacram Chronologiam non admittendis. 29

CAP. VII.

De ſecundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitima: ubi Abraham ante mortem patris in Chananæam veniſſe, ex Moſe, Stephano, & aliis oſtenditur; & ante annum patris 130. in lucem fuiſſe editum defenditur. 35

CAP. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (qui tertiæ Ætatis Mundi ſpatium conſtituunt) à prima Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti deſcenſu, arceſcendos eſſe oſtenditur. 41

CAP. IX.

De duplice Abrahami vocatione, ex Ure Chaldæorum & Charane, & temporis ſpatio inter utramque interpoſito. A poſteriore incipiendos eſſe annos 430. peregrinationis Hebræorum, quum, 75 fuiſſet ille annorum; non quum aut 70 aut etiam 76. 85. 99. vel 100. 46

CAP. X.

Annorum 430. peregrinationis Hebræorum, in duas æquales partes diſtributio; & 215. in Chananæa à Patriarchis peractorum declaratio; in quâ Jacobi & poſterorum ejus tempora, uſque ad deſcenſum in Ægyptum deſcribuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Iudam cum duobus nepotibus (Heſrone & Hamule) eò ſimul deſcendiſſe, oſtenditur. 55

CAP. XI.

De annis 215. peregrinationis Iſraelitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Iobi & Iobabi Idumæorum regis temporibus, ac Ioſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres. 59

CAP. XII.

Quartæ ætatis mundi ſpatium annorum 479. fuiſſe oſtenditur. Integritas numerorum 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apoſtolorum integritas, & inter ſe conſonantia, aſſeritur. Libri Iudicum ordo & diſpoſitio proponitur; annorúmque quietis terræ ſupputandorum ratio exponitur. Davidicæ genealogia in fine libri Ruthæ a tribúſque aliis pariter conſentientibus ſcriptura locis explicatæ, perfectio defenditur; poſteriorum hominum, etiam ad noſtra uſque tempora, non minore quàm horum patrum longævitate demonſtrata. 66

a 1. Chronic. II. 11. 12. Mat. I. 5. Luc. III. 32.

CAP. XIII.

Annorum 479. inter Exodum & Templi Salomonici exordium intercedentium ſumma in membra ſua integrantia dividitur: tempúſque peregrinationis in deſerto, partitionis Terræ & primi anni Sabbatici, cum annis Iudicum & primorum Regum Iſraëliticorum, ſpeciatim explicatur & confirmatur. 71

PARTIS POSTERIORIS,
DE
ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

THESIS I.

INitium regni Sedechiæ deducendum eſt à 10. die 4. menſis; juſtis undecim annis ante captivitatem ejuſdem Sedechiæ, & unico menſe Salomonici Templi excidium; quod in 10. diem 5. menſis incidit. 83

II.

Obſidio Hieroſolymitana cœpta anno Sedechiæ 9. menſis 10. die 10. & interventu exercitûs Pharaonis poſteà interrupta, redintegrata eſt anno Sedechiæ 10 menſis 3. die 15. & per dies 390. uſque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obſidionis primo principio uſque ad captam urbem in fine anni 11. Sedechiæ, menſis 4. die 9. menſium 30. uſque ad eandem incenſam menſis 5, die 10. menſium 31. ſpatium interceſſerit. ibid.

III.

Circa menſis 4. diem 5. facta eſt Jechoniæ deportatio, 5. circiter ante regni Sedechiæ initium diebus. 84

IV.

Finis regni Jehojachimi, & initium filii ejus Jehojachinis ſive Jechoniæ, circa menſis 12, diem 25. ſunt reponenda. ibid.

V.

Circa 6. menſis diem 10. Jehojachimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, ſed annis decem, menſibus 6. & diebus 15. circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa 5 menſis diem 15. regnare cœpit Nebuchadneſar; ante Templi conflagrationem annis 19. quinque circiter diebus minus. ibid.

VI.

Nebuchadneſar, à vivente patre in conſortium regni aſſumptus, annos 43. poſt mortem illius imperavit ſolus; in univerſum verò, annos 44. menſes 7. & dies 10. circiter. 85

CAPUT PRIMUM.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadneſaris, & Regum Judæ qui ſub illius imperio vixerunt, tempora ſpectantes explicantur: & 70. annorum ſervitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. Jehojachimi primum à Judæis ſuſcepto, non à poſteriorum deportationum aliqua deducendum eſſe oſtenditur. 86

CHRONOLOGIÆ SACRÆ

PARS PRIOR.

DE ANNIS PATRIARCHARUM.

CAPUT. I. DEEST.

De Temporis initio. ———

LECTORI.

IN Autographo Uſſeriano Caput hoc primum (quo fato noſtroque infortunio neſcimus planè) deſiderabatur: nec poſtquàm MSS. Bibliothecæ ſuæ omnia, ſchedæque laceræ ſummâ cum diligentiâ & ſeveriori ſcrutinio eſſent evolutæ, uſquam comparait; cum ideò caput hoc non habuimus, typis mandare non potuimus. Hinc eſt, quòd pars hac prior ἀκέφαλ@, à cap. 2. auſpicatur. Vale Lector, & Sacras Jacobi Uſſerii *reliquias, poſteris tibique ſervatas, gratus accipe, & boni conſule.*

CAP. II.

De Temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur.

DE Temporis *Initio* dictum eſt hactenùs. *Progreſſus* ſequitur: in quo duo præcipua ſpatia conſideramus à temporis initio uſque ad temporis plenitudinem, unum: deinde à temporis plenitudine, uſque ad ſeculi conſummationem, alterum: illam temporis *plenitudinem*, quam ª Apoſtolus appellat, in CHRISTI Servatoris noſtri Nativitate conſtituimus: quam labente anno Mundi 4000. factam eſſe colligimus. Totum verò illud ſpatium ſex ſequentibus Periodis, Mundi *Ætates* totidem comprehendentibus, ſubdiſtinguimus: quarum termini, menſis & diei notâ inſigniti imperfectorum annorum fragmenta nobis definiunt.

ª Gal. IV. 4.

	An.	Men.	d.
I. A mundo condi cœpto menſis 1. die 1. uſque ad Diluvium finitum eodem ejuſdem menſis die; ſunt Mundi Veteris anni.	1656	0	0
II. Hinc ad initium peregrinationis Hebræorum, ab Abrahamo poſt mortem patris cœptæ, menſis 7. die 15.	426	6	14
III. Hinc ad exitum Hebræorum de Ægypto menſis *primi* (ſic enim ab hoc tempore menſis *ſeptimus* antiquorum appellatus eſt) die 15. ſunt Peregrinationis eorundem anni.	430	0	0
IV. Hinc ad jacta fundamenta Templi Salomonici, menſis 2. die. 2.	479	0	17
V. Hinc ad ejuſdem Templi conflagrationem, menſis 5. die 10.	424	3	8
VI. Hinc ad Natalem Domini & Servatoris noſtri JESU-CHRISTI (die 25. Decembris in anno Periodi Julianæ 4709, qui 5. diei menſ. 9. in anno Mundi 4000. reſponderet; ſi antiqui Kalendarii ratio ad iſta uſque tempora retenta fuiſſet.)	583	3	25

Ita à veſperâ primum Mundi diem aperiente, uſque ad mediam noctem initium præbentem 25. quidem diei Decembris, quo Chriſtum natum ſupponimus, annos (Julianos) 3999 menſes (τελειοημέρους) 2. dies 4. & horas 6. Kalendis verò Januariis anni Periodi Julianæ 4714. (à quibus vulgaris æræ Chriſtianæ exordium deducimus,) annos 4003. menſes 2. dies 11. & horas 6. decurriſſe colligimus.

Hujus ſupputationis veritas ab intervallorum in ſuperioribus Periodis aſſignatorum certitudine dependet. Series temporum in duabus primis periodis per annos primorum Patrum deducitur; quorum ſucceſſio in V. & XI. Geneſeos cap. eſt expoſita. Proximè ſequentes Periodi duæ, integris numeris, Exod XII. 40. & 1. Regum VI. 1. ſunt expreſſæ. *Quinta calculum* partim ex integro annorum 390. numero, Ezechielis IV. 5. propoſito; partim ex ſingulorum Iſraëlis & Judæ Regum annis, ritè inter ſe collatis elicimus. *Sexta* annos, tam ex Sacrâ, quàm ex Exoticâ Hiſtoriâ eruimus: cujus utriuſque firmiſſimam connexionem exhibemus; ejúſque beneficio tum colligationem annorum Mundi cum annis Periodi Julianæ, tum continuationem temporum ſextæ Periodi (ex probatiſſimis quibuſque veterum monumentis & Aſtronomico eclipſium calculo (qui fallere non poteſt) inſtituimus.

Quinque igitur primarum periodorum tempora non aliunde quàm ex ſacræ Scripturæ contextu deduci poſſunt: in quo expendendo, ubi diſſentiunt Codices, Hebraïcam veritatem (non à Chaldæis tantùm, Judæorum paraphraſtis; ſed etiam à Syrâ Antiochenæ, & Latinâ Romanæ eccleſiæ editione hic agnitam) jure merito cæteris præferendam eſſe ſtatuimus. Præci-

pua autem diſcrepantia in primis duabus Periodis cernitur; ubi in Patriarcharum annis dinumerandis, Græcorum & Samaritanorum codices ab Hebraïcis noſtris exemplaribus mirum in modum diſſentiunt: quemadmodum in epiſtolâ ad Ludov. Cappellum, de variantibus Hebræi textûs lectionibus, à nobis eſt oſtenſum; & in ſequenti Tabellâ diſtinctiùs videre licet.

ANNI PATRUM.

		Ante παιδογονίας. juxta.			Poſt παιδογονίαν. juxta.			Totius vitæ juxta.		
		Hebr	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*
1	*Adam*	130.	130	230	800	800	700	930	930	930
2	*Seth*	105	105	205	807	807	707	912	912	912
3	*Enos*	90	90	190	815	815	715	905	905	905
4	*Kainan*	70	70	170	840	840	740	910	910	910
5	*Maleleel*	65	65	165	830	830	730	895	895	895
6	*Jared*	162	62	162	800	785	800	962	847	962
7	*Enoch*	65	65	165	300	300	200	365	365	365
8	*Mathuſala*	187	67	167	782	653	802	969	720	969
9	*Lamech*	182	53	188	595	600	565	777	653	753
10	*Noë*	600	600	600	Ante Diluvium.			950	950	950
	Summa	1656	1307	2242						
					Poſt Diluvium.					
1	*Sem*	2	2	2	500	500	500		600	
2	*Arphaxad*	35	135	135	403	303	330		438	
0	*Cainan*	0	0	130	0	0	330		0	
3	*Sala*	30	130	130	403	303	330		433	
4	*Eber*	34	134	134	430	270	270		404	
5	*Phaleg*	30	130	130	209	109	209		239	
6	*Ragau*	32	132	132	207	107	207		239	
7	*Saruch*	30	130	130	200	100	200		230	
8	*Nachor*	29	79	79	119	69	125		148	
	Thara	70	70	70				205	145	205
	Summa	292	942	1072						

a Georg. Syncel. Chron. p. 10.

Hanc diſcrepantiam in priore græci ſui Chronici libro propoſuit diligentiſſimus a *Euſebius*: triplice annorum dinumeratione exhibitâ; ſecundùm LXX. ſecundùm Hebræorum, & ſecundùm Samaritanorum exemplaria. His *Georgius Syncellus* & quartam adjicit, ſecundùm *Africanum*: qui à vulgata τῶν LXX. editione non in ſecundi ſolùm *Cainanis* omiſſione receſſit *Africanus*,

a Georg Syncell. Chr. p. 50.

canus, (in qua & [a] *Euſebius* eum eſt ſecutus;) ſed etiam in *Mathuſalæ* annorum numeratione. Cùm enim vulgati libri annos illi tribuerent ante natum filium Lamechum 167. & poſt eum natum 802. animadvertens *Africanus* eâ ratione ad 14. annos ultra Diluvium (contra Scripturæ authoritatem) vitam illius fuiſſe protendendam; aliam lectionem cum Hebraicâ convenientem ſequi maluit, quæ ante natum filium annos 187. poſt ejus nativitatem 782. illi aſſignans, mortem illius ſexennio ante Diluvium collocat. Indéque effectum, ut ab initio Mundi ad Diluvium, *Africanus* quidem 2262. *Euſebius* verò à communiter receptis rationibus non recedens, 2242. annos numerandos cenſuerit. Quâ de re in Syntagmate de LXX. interpretum editione cap. 2. pluribus à nobis actum eſt.

Eam de annis Mathuſalæ quæſtionem, in libro Traditionum in Geneſin, tractans Hieronymus, ex *Hebrais & Samaritanorum libris* colligit, mortuum illum eſſe *eo anno, quo cœpit eſſe diluvium.* Et verum quidem eſt, juxta utrorumque libros, non vixiſſe Mathuſalam poſt diluvium, ſed eodem quo illud cœpit anno fuiſſe defunctum, id quod præcipuè in hac quæſtione ſpectabat *Hieronymus*: non tamen ex iiſdem præmiſſis in utrorumque libris eadem nata eſt concluſio. Neque enim in Samaritanorum, ut in Hebræorum libris, Mathuſala 187. annorum, Lamechum genuit, 782. annos poſteà fuit ſuperſtes, & Lamechus 182. annos natus Noachum genuit; (ut ab *Hieronymo*, quum Samaritanus codex ad manum non adeſſet, ſignificatum eſt:) ſed Mathuſala 67. annorum gignens Lamechum ſupervixit annis 653. uſque ad diluvium, & Lamechus 53. annorum gignens Noachum & 600. annis poſteà ſuperſtes vixit & ipſe (uti & cum his Jaredus) uſque ad diluvium. Hanc enim eorum Chronologiam non noſtra ſolùm Samaritani Pentateuchi exemplaria, ſed (ne poſt tempus Hieronymi illa fuiſſe immutata quis ſuſpicetur) ea etiam quibus [b] *Euſebius* eſt uſus, nobis exhibent. Itaque ut in aliâ re obſervatum eſt à [c] *Pererio*, ita & hîc *videtur S. Hieronymus memoriâ lapſus: id quod magnis viris, vel nimiâ memoriæ fiduciâ, vel alias in res ſtudio curâque intentis, non rarò contigit.*

b Georg. Syncel Chr. ut ſupr.
c Perer. in Geneſ. lib. 7. parag. 113.

Euſebium quoque ſequutus [d] *Georgius Syncellus*, Ex Samaritanorum calculo, ab Adamo uſque ad diluvium annos 1307. à Diluvio uſque ad primum annum Abraami (quem 70. anno Tharæ natum illi autumant) annos 942. omnes ſimul annos 2249. dinumerat, quod ad amuſſim congruit cum ſingularium Patriarcharum annis, quos in ſuperiore Tabellâ ex Samaritano Pentateucho jam deſcripſimus. Quatuor verò ſimul Computorum, in annis ante Diluvium, collationem idem Georgius ita inſtituit. [e] Μέχρι τούτου τοῦ κατακλυσμοῦ, καθὼς πρόκειται, διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον (ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσιν) ἔτεσι τμθ. πρὸς δὲ τὴν τῶν ο΄ ἔκδοσιν, τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἔτεσι φπς. τὸ δὲ Σαμαρειτῶν ϡλε. Ἀφρικανὸς δὲ πρὸς Εὐσέβιον, ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ διαφωνεῖ ἔτη εἴκοσι. *Uſque ad Diluvium igitur, ſicut eſt propoſitum, Hebraica exemplaria à Samaritarum codice vetuſtiſſimo & longè diverſis characteribus exarato (quem & verum & primum eſſe Hebræi confitentur) annis 349. diſcrepant. A* LXX. *Interpretum editione, Hebraicum exemplar annis 586. Samaritarum verò 935. Africanus demum ab Euſebio diſſonat annis* 20. cùm enim ab Adamo ad Diluvium, juxta rationes Judæorum anni ſint 1656. juxta textum Samaritanorum 1307. juxta Euſebii calculum 2242. juxta Africani autem 2262. conſequens eſt, Computum Samaritanum minorem eſſe, Judaico quidem annis 349. Euſebiano verò, ex LXX. deducto, 935. Euſebianum autem majorem eſſe, Judaico annis 586. minorem altero illo Africani, annis 20. Ut *hallucinatio*, quam hîc in *Georgio* notavit [f] *Scaliger*, in ipſius Scaligeri deprehendatur ratiociniis.

d Georg. Sync. Chr. p. 59.
e Id. pag. 81.

f Scalig. not. in Euſeb. Chronic. Gr. pag. 243.

Reliquis verò omninò præferendam eam eſſe Chronologiam concludit [g] Georgius, quam Græca LXX. interpretum nobis exhibet editio. Πανταχόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν ο΄ ἑρμηνείας ἐκ παλαιᾶς, ὡς ἔοικε, καὶ ἀδιαστρόφου Ἑβραίων γραφῆς μεταβεβλῆσθαι συνισταμένης, εἰκότως ταύτῃ καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα κατὰ τὴν παροῦσαν χρονογραφίαν· ὅτι μάλιστα καὶ ἡ καθ᾽ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἡπλωμένη Χριστοῦ ἐκκλησία ταύτῃ μόνῃ προσέχει, τῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἀρχῆθεν αὐτῇ χρῆσθαι παραδεδωκότων. *Antiquâ igitur* LXX. *Interpretum editione, ceu ex incorrupto, ut videtur, Hebraico fonte quondam traductâ, per totam hanc Chronographiam paſſim meritò ſumus uſi: cùm maximè quaqua patet univerſus terrarum orbis dilatata Chriſti Eccleſia receptam eam habeat, & Salvatoris noſtri, Apoſtolorum ac Diſcipulorum ejus authoritate uſibus noſtris à principio fuerit commendata.* Quò ſpectat & illa ſimilis Juliani Archiepiſcopi Toletani, in 3. libro contra Judæos, concluſio. *Hic jam dicat unuſquiſque quod ſentit. Nunquid brevitas iſta annorum ex codicibus Hebræis oſtenſa, contemptis annis pluribus qui in editione* LXX. *Interpretum continentur, præferenda ullo modo judicabitur? qui prophetandi potiùs munere quàm transferendi officio, divinas Scripturas (revelante ſibi Domino) tranſtulerunt; apud quos etiam hæc ſupputatio reperitur annorum. Ergo illa nobis & ſola pro his annis eſt obſervanda* LXX. *Interpretum, quæ meritò omnibus editionibus & translationibus anteferetur; quam etiam hucuſque omnes Doctores Eccleſiaſtici tenuerunt, & in hac præcipuè annorum ſupputatione ſecuti ſunt.* Et Antonii Contii Juriſconſulti, in Notis ad Nicephori Conſtantinopolitani Chronologiam, altera. *Quare ſatis mirari non poſſum hominum noſtri temporis, & eorum qui Chronologias ſcripſerunt, vanitatem ac novandi ſtudium; qui omnem* LXX. *editionis auctoritatem longiſſime rejiciunt, & nihil niſi quod in Hebræis codicibus hodie legatur rectum putant.*

g G. Syncell. Chron. p. 89.

Atque hinc inter Latinos recentiores, in annorum mundi ſupputatione, Hebraicis fontibus poſthabitis, τῶν LXX. numeros ſunt ſecuti, Onuphrius in Chronico Eccleſiaſtico, Hieronymus Vielmius de ſex diebus conditi orbis lect. 5. * Chriſtoph. Lauretus, & alii, ſic perſtricti à Scaligero. [h] *Neque deſunt hodie capitones, qui Helleniſtarum Alexandrinorum editionem Moſaicæ veritati præferant, & eos Novatores, qui aliter ſentiunt, vocent. Ita ſanè audivit Hieronymus etiam apud virum omni exceptione majorem Auguſtinum: qui tamen aliter poſteà ſenſit.*

* vid. Laur. & Zohar.
h Scalig. not. in Euſeb. Chr. Græc. pag. 252. a.

Et [i] Hieronymus quidem, in annis Patriarcharum aſſignandis Græcam editionem *erraviſſe*, ſine ulla circuitione, aſſerit. Modeſtiſſimè verò [k] Auguſtinus: *Illa, inquit, numerorum varietas*

i Hieron. Tradit. Heb. in Geneſin.
k Auguſtin. de Civit. Dei lib. 15. c. 14.

quæ inter codices Hebræos invenitur & noſtros, ſi quid habet ita diverſum ut utrumque verum eſſe non poſſit; rerum geſtarum fides ab eâ linguâ repetenda eſt, ex qua interpretatum eſt quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes ſuas conformaſſet; indéque *à laſcivientibus ruſticis inter pocula hæreticus denotaretur, quòd regnaret in ſextâ ætate ſeculi* (currente nimirùm *ſexto*, hoc enim illi volebant annorum Mundi *millenario*) *Dominum Salvatorem in carne veniſſe*: ad Plegwinum *de ſex ætatibus ſeculi* Apologeticam (adhuc ineditam) ſcripſit Epiſtolam; oſtendens *qua ipſe auctoritate aſſertionem ſuæ computationis aſtrueret, Hebraicâ videlicet veritate, per Origenem proditâ, per Hieronymum editâ, per Auguſtinum laudatâ, & per Joſephum confirmatâ, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idémque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Euſebianâ Chronologiâ in Eccleſiâ Occidentali tunc paſſim receptâ, ipſe diſceſſerit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui translationem* LXX. *Interpretum modò ſecuti ſunt, modò (prout libuit) probantur habuiſſe contemptui; ſicut etiam in proceſſu hujuſce opuſculi noſtri monſtrabitur. Sed omnibus his Hebraicæ veritatis integram præfero puritatem; quam præeminentiſſimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæſtionum, Auguſtinus in libris de Civitate Dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro, ex verbis Joſephi Hiſtorici adverſus Apionem Grammaticum ſcribentis, breviorem temporum ſeriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & ſuperioris ſæculi Chronologorum, à pauculis illis diſſentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in diſputatione contra divinatricem Aſtrologiam. (edit. Baſil. p. 565.) judicium ſpeciatim opponimus: unà cum [a] Johannis Mariæ Braſichellenſis Pontificii Palatii Magiſtri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvenda mutuata, cenſurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Cantè lege; nam certum eſt eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ eſt in codicibus Hebraicis Geneſ.* V. *&* 11. *cùm vulgata egregiè Hebraico fonti conſentiat in ætatum enumeratione, atque ſupputatione temporum.* Et ad Contii illam alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum translationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, quæ cum illa* LXX. *Interpretum perſpicuè pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenuè profitentur.*

[a] Tom. 1. Indicis libr. expurgand. edit. Romæ anno 607.

Contexit quidem hic [b] Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundùm LXX. interpretes, annos ab origine Mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam Eccleſiam in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundùm eoſdem Interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonfrerius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit*, inquit [c] Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quàm Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in translatione* LXX. *Interpretum ſequi maluiſſe: quòd eam translationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioſéque cultam: atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me* (*quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur*) *auctoritas Scripturæ Hebraicæ ac Latinæ verſionis vulgatæ, necnon & duorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia præponderat.* Et [d] Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebræum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib.* 15. *de Civit. Dei cap.* 13. *oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quàm Latina eſſet recepta.*

[b] Baron. Appar. ad Annal. nu. 119. & Not. in Martyrolog. Roman. Decem. 25. 2.

[c] Perer. in Geneſ. lib 7. num. 130.

[d] Bonfr. Præloqu. in Scriptur. c. 16. ſect. 4.

De Romano verò Martyrologio, [e] Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* LXX. *dederunt, id quidem non facit quòd veram & incorruptam eandem exiſtimet; cùm huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam quæ in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantùm ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibúſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra Scriptura annis ab orbe procreato ad Chriſtum naſcentem, cùm ſoleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa & attrita, gratum aſpectantibus intuitum præſtare. Quocirca nihil opus eſt nunc Eccleſiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem ſuſcipere.* Et Johannes Deſpieres [f]: *Nec nos*, (inquit,) *movere debet quod Eccleſia ſupputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem uſum receperit. Neque enim ea mens fuit eccleſiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: ſed ſolum uſum probavit, non autem ſupputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et fortè uſa eſt hac ſupputatione corrupta, eò quòd religioni duceret Verſionem illam contemnere, cujus aucto*ritatem, *inquit, Auguſtinus*, celebriorem ſuſcepit Eccleſia, *& quam ut divinam omnes venerati ſunt: vel fortè quòd meliora tunc non ſuppeterent. Sic Eccleſia & univerſus orbis Chriſtianus utitur Æra vulgari & calculo Dionyſiano: cùm tamen Chronologi non ignobiles doceant, eum non parum abludere à vero & germano calculo;*

[e] Malvend. de Antichriſto, l. 1. c. 16.

[f] Deſpier. de verſione 70. interpret. diſput. 2. dub. 5. fine.

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Euſebii in Latinam linguam tranſtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Uſuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis acceſſionibus auctum, in 25. die Decembris ab ipſo Euſebio poſitum annorum Mundi uſque ad Natalem Chriſti numerum retinuit: unde in univerſam Occidentalem Eccleſiam Chronologiæ Euſebianæ uſus eſt propagatus; abſque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipſo in Chronico Euſebius codicum Hebraicorum calculum, ſimul cum ſuo diligenter annotaverat ac ſeriem annorum Mundi ab Hebræis per

50. annorum

50. annorum Jubilæos dimenſam propoſuerat, initio Jubilæi X L. (ſive ann. Mundi 2000.) in anni L I. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæſaris XVIII. *Principium* LXX. *Jobelæi* (ſive ann. mund. 4000.) *ſecundum Hebræos* eſt appoſitum. Unde colligitur, inter annum L I. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum ſententia, 2000. annos interceſſiſſe.

Hoc igitur poſito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum ſupputationem eſſe petendam: quomodo inde recta annorum Mundi ſeries ſit eruenda, jam oſtendendum eſt.

CAP III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de παιδογονίαις, *utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.*

PRimorum novem Patriarcharum anni, priuſquàm liberos gignerent, in V. Geneſeos capite commemorati, ſummam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, ſed generationis Patrum rationem hìc eſſe habendam, Joſephus etiam hoc in loco ſic admonuit. [a] Ἐξεταζέτω μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. *Obitus virorum illorum nemo exquirat, ſed natales eorum tantùm conſideret.* Quandoquidem verò nova deinceps erit aſſumenda epocha, à qua ſecunda mundi Periodus eſſet inchoanda; ne per Noachi decimi Patris παιδογονίαν Chronologia continuanda exiſtimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit eſt notatum, non ex unius (ut anteà) ſed trium filiorum nominibus promiſcuè appoſitis: ſed 600. ipſe annorum fuiſſe dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Geneſ. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, areſactæ dicantur aquæ à ſuperficie terræ, anno Noæ 601. [Geneſ. VIII. 13.] inde annos 1656. ſolidos numerandos eſſe colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii ſecundæ mundi Periodi, communem terminum.

[a] Joſeph Antiquit. lib. 1. cap 4.

Ad ſecundæ deinde illius Periodi ſpatium definiendum, Geneſ. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuiſſe narratur, *biennio* poſt *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipſe & ſex ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum 222. ſummam efficiunt. Ne verò per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi παιδογονίαν, Chronologia continuanda putaretur; hic ut in priore Periodo, annus ſolummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam; (quod in c. V. fecerat) ſtudioſè prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum 205. ſimul cum morte commemorat; ut ad mortis potiùs ipſius, quàm ad παιδογονίας tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſitheus* Samaritanus, quaſi imperfectus hìc eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus; integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, unà cum mortis mentione, adjecto, quod conſultò à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtenderetur. Additis igitur totius vitæ ipſius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecuta Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XVI. 3.] Quia verò cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis 1. die 1. quo diluvium deſiit, uſque ad menſis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantùm, cum menſibus 6. & diebus 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe*, vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem menſium ſpatium ordinariè intercedit: pro X V I I. generationibus hìc commemoratis, anni 12. & menſes ferè 9. ad Chronologiam videri poſſent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui ſententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admiſsâ, incerta planè hìc nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit æſtimare niſi divinando, quot menſes, & dies quilibet partus fuerit in utero? cùm multi geſtentur in eo non ſolùm per 9. menſes, ſed per 10. 11. 12. ac 13. præterquàm quòd nonnulli quandoque geſtantur per pauciores.*

[b] Harvill. Iſag. Chron. Parag. 35. col. 165. & 175.

Ad ejus verò fundamentum reſpondetur: illud ילד Hebræorum, atque illi reſpondens τὸ γεννᾶν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri eſſe commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri ſolere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem ſonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. hiſtor. natural. cap. 8. manifeſtum eſt. *In pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partos; qual ter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genituræ & nativitatis* apud Genethliacos ſchema idem eſt; & apud Theologos *regenerati* iidem ſunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

βρέφη, *modò geniti infantes*, qui lac concupiſcunt, jam *nati* innuuntur, non *concepti* tantùm: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione factâ, non *conceptum*, ſed *natum* in Bethlehem Servatorem fuiſſe quiſque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Geneſ. XL. 20. יום הלדת *dies natalitius eſt.* Ezech. XVI. 4. ומולדותיך ביום הולדת אתך *Nam ad genituras tuas, in quâ genita vel nata es tu, non eſt præciſus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoſeæ II. 3. *Ne denudem eam planè, & ſtatuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita*, vel *nata fuit.* Commune verò (hoc ſenſu) utrique ſexui eſſe vocabulum, ex illo Matthæi I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. *Jacob genuit Joſeph, virum Mariæ, ex qua genitus eſt Jeſus, qui dicitur Chriſtus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi uſurpatur, Luc. I. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. *Elizabethæ verò completum eſt tempus ad pariendum; & genuit* (id eſt, *peperit*) *filium.* Et apud Latinos: in I. Æneidos;

Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ
Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?

Similiterque apud Hebræos, genitura à conceptione & geſtatione in utero diſtincta, fœminis paſſim tribuitur: ut in Geneſ. XVI. 11. & XXIX. 34. & Eſa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa eſt*; in viris, *procreavit*, *ſuſcepit*, *ſuſtulit* aut *pater effectus eſt*, ſignificat. Quia enim mulier quum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipſe vir generare dicitur. Vide Geneſ. IV. 20. cum V. 3. XVI. 15, 16. XXI. 3, 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verùm altera etiam hîc de annis qui Patribus ante ſuſceptos filios tribuuntur, movetur quæſtio: utrum ineuntes illi intelligendi ſint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Reſpondet [a] Dionyſius Petavius nullo ex argumento certo poſſe colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scripturâ numerantur, completi ſint ac vertentes, an inchoati: ac credibile eſſe, non omnium ſaltem Patriarcharum annos integros fuiſſe cùm genuerunt. Quoniam verò ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur; incertum eſt autem, utrum anni omnes iſti ſolidi completique fuerint, qui pro completis nihilominùs habentur: proptereà tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certò, ac ſine dubitatione, minimè poſſe conſtitui. Contrà verò, longè rectiùs monet [b] Harvillæus, omninò credibile eſſe, Scripturam ſacram voluiſſe, in aſſignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: ſaltem quantum ad annos quos ipſa recenſet. *At niſi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quos dies, hebdomadas, aut menſes importent anni fracti, aut incepti?* Cùm igitur Spiritui ſancto fuerit propoſitum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde ſciri non poterat) hîc colligere: à primario illius ſcopo aberraverimus, ſi non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minùs completos intelligamus.

[a] Petav. de Doctrina temp lib. 9. cap. 17.

[b] Harvil. Iſagog. Chron. parag. 14. col. 164.

Dixi, *plus minùs*; ne quis putet nos velle, uno eodémque vel die vel menſe, omnes Patriarchas genitos: quanquàm Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni menſem ex eo nomen *Ethanim* conſecutum fuiſſe exiſtimaverint, quòd in eo præſtantes illi Patres nati ſint; quos (phraſi ex Mic. 6. 2. mutuata והאתנים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil neceſſe eſt ut eò recurramus. Nam ut poſtremus annus παιδογονίας unius Patriarchæ menſibus aliquot deficiat; alterius verò ultra unum aut alterum menſem protenſus fuerit, ad ſummam rei nihil intereſt: cùm utrobique compenſatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & ſeriem patefaciendam abundè ſufficiat.

Vide Kimchi rad. אתן & in 1 Reg 8 2 & Buxtorf. lexic.

Operam igitur Jacobus Cappellus hîc perdidit, [c] qui, ut anni Mundi per 7. & 49. diviſi, dent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadriennium primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enoſi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) deſinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum obſervandam præſcripſit Deus, quum Iſraëlitæ *ingreſſi fuiſſent terram* promiſſam: (Levit. XXV. 2.) eſſe verò eos ab Orbis initio numerandos, opinio eſt quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, ſi de integris annis verteretur quæſtio, aliquem hîc locum habere fortaſſe poſſit iſtorum conſideratio; ut quum Kainan verbi gratiâ, 70. annos vixiſſe dicitur, quæri potuiſſet an 69. vel etiam 71. is vixerit: at ubi de parte tantùm anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum ſpectat dubitatio, pro abſoluto ne ſumendus ſit an inchoato. Quòd ſi numeri in quinarium deſinentes habendi ſint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathuſala dicuntur nati Patribus annos ætatis 65. agentibus, cur non in horum æquè generatione annus decurtabitur, atque in Enoſhi, quem pater Sethus annos 105. natus, genuiſſe memoratur? nam quinarii profectò ratio hîc una eſt & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, iſta ſpectetur annorum rotundatio, in eorum qui poſt diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum ſufficiat, ſi à recepto calculo diſcedamus, neque filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Moſe filios genuiſſe; incerta hîc omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probè eſt animadverſum) ſed in volentis arbitrio fore conſtituta.

[c] Ja. Cappel. hiſtor. p. 3. & 20.

Ad Petavium iterùm redeo; qui ad ſacri calculi certitudinem infirmandam porrò adjicit: neque illud conſtare, cùm rotundo numero uſus Moyſes, *ſexcenteſimum* (exempli causâ) Noë, aut *centeſimum* Sem uſurparet. Nam conſuetudinem ipſam τὴν ἀκρίβειαν hic excludere; neque quicquam è ſcripturis explorari poſſe, quod miror homini docto & induſtrio venire in mentem potuiſſe. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuiſſe dicitur *centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio poſt diluvium.* Verùm non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, ſed à *biennio poſt diluvium*: ut ſive centeſimo præciſè acto natus fuerit Arphaxad, ſive uno, alterove plus vel minùs, ad Mundi ætatem nulla inde accedat ſive accretio,

ſive diminutio. Ad Noæ verò *ſexcenteſimum* quod attinet: aliquam fortaſſe ſcrupuli ſpeciem injicere potuiſſet, ſi in illo ſolo textu Geneſ. VII. 7. facta fuiſſet ejuſdem mentio. *Erat ſexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt ſuper terram.* Verum quum verſiculo ejuſdem capitis 11. *anno ſexcenteſimo vitæ Noæ, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis*, Diluvium cœpiſſe legamus; & capite ſequente, *verſu* 13. *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis*, ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ: Stuporis cujuſdam fuerit negare è Scripturis explorari poſſe, utrum præciſum tempus annus ille *ſexcenteſimus* denotet, an verò unius, aut alterius anni vel additionem, vel diminutionem admittat.

Neque ullo modo audiendus eſt Joſephus Scaliger, qui contra expreſſa hæc Scripturæ teſtimonia, in Elencho Orationis Chronologico D. Parei, (*pag.* 53.) ex Geneſ. IX. 28, 29. hanc nectet concluſionem. *Noa vixit annos* 950. *de quibus* 350. *vixit poſt diluvium. Deductis* 350. *de* 950. *remanet annus Noæ* 600. *poſt diluvium. Ergo diluvium inivit anno Noæ* 599. *non autem* 600. *ut hactenus omnes putarunt.* Atqui deductis 350. de 950. relinquitur annus Noæ 600. non poſt diluvium, ſed quo diluvium operiebat terram. Quum igitur Scaliger anno Noæ 599. diluvium iniiſſe hinc concludit, & anno ſexcenteſimo Noæ currente finem accepiſſe, id (enim argumento hoc à ſe demonſtratum eſſe, pag. 82. jactitat:) non modò contra clariſſima, quæ nos produximus, Scripturæ teſtimonia, ſed etiam contra textum quem pro cauſæ ſuæ firmamento adduxit ipſe, apertè militat. Eâ enim ratione 350. anni ab initio diluvii deducti 948. à fine verò 949. tantùm annos integræ vitæ Noæ conſtituerent: quum annos 950. eum vixiſſe, & Scriptura apertè affirmet, & ipſe Scaliger agnoſcat.

Illud igitur immotum maneat, quod à Spiritu ſancto tam luculenter habemus expreſſum: anno 600. vitæ Noæ, menſe 2. die 17. diluvium cœpiſſe; anno 601. menſe 1. die 1. ſuperficiem terræ aquis liberatam, & menſe 2. die 27. tellurem plenè arefactam eſſe: & conſequenter integrum annum (ut de excurrentibus diebus nihil dicamus) Noam in Arcâ exegiſſe. De annis tamen illis 600. & 601. ulterior adhuc, diſcutienda manet quæſtio: num ineuntes illi, an verò completi ſint hic accipiendi? Recentiorum enim Chronographorum nonnulli pro completis eos accipientes, à rerum initio ad initium Diluvii, annos 1656. abſolutos numerant: quum nos, cum fine Diluvii, annum & Noæ 600. & Mundi 1656. terminandum exiſtimemus. De quo ut rectiùs judicemus: textus ille Geneſ. IX (ubi *poſt Diluvium* CCCL. in univerſum autem DCCCCL. annos Noa vixiſſe dicitur) cum altero Geneſ. XI. 10. (ubi Arphaxad natus fuiſſe memoratur, biennio *poſt Diluvium*) conferendus eſt. Johannes Funccius cum ſequacibus ſuis, unius anni interjectione ætatem mundi augens, ab initio anni 600. Noæ, uſque ad initium Diluvii, annum unum, ab initio Diluvii ad finem ejuſdem annum alium, & à fine diluvii ad nativitatem Arphaxadi, biennium numerat. Ergo cùm Arphaxad biennio *poſt diluvium* natus dicitur, de diluvio finito hoc accipit, & rectè accipit. Quum igitur Noa ſimiliter *poſt Diluvium* CCCL. annis vixiſſe dicitur: pari omnino ratione poſt finem diluvii tot annos exegiſſe putandus eſt. Jam ſi (ut Funcciana ſtatuit hypotheſis) ab ortu Noachi uſque ad diluvii exitum, 601. anni tranſacti fuerint: additis 350. qui poſt decurrerunt, fierent omnes dies Noachi 951 annorum non 950. ut habet Scriptura, Geneſ. IX. 29. Sethus Calviſius & diſcipulus ipſius Johannes Bohemus, ab initio quidem anni 600. Noæ uſque ad initium diluvii, annum unum cum Funccianis numerat: ſed biennium *poſt diluvium*, quo natus Arphaxadus, non (ut illi) à fine, ſed ab initio diluvii deducit. Admiſsâ enim hypotheſi, quæ ſub finem anni 600. diluvium cœptum eſſe ſupponit: epocham annorum poſt diluvium numerandorum, non in exitu (ut viſum illis, qui inter initium 600. anni Noachi & nativitatem Arphaxadi, quadriennii interſtitium conſtituunt) ſed in exordio diluvii eſſe collocandum; epilogiſmus ille annorum Noachi, quem ex Geneſ. IX. 28, 29. propoſuimus, evidenter oſtendit. Eâ verò ratione, in ſerie annorum Mundi conſtituendâ, nulla omnino inter nos orietur differentia. Sive enim ponamus, ſub initium anni 600. Noachi cœpiſſe Diluvium, & à diluvii fine uſque ad natum Arphaxadum effluxiſſe biennium; ſive ſub finem anni 600. cœpiſſe Diluvium, & à diluvii initio uſque ad natum Arphaxadum decurriſſe biennium: non niſi tres annos inter initium 600. anni Noachi, & nativitatem Arphaxadi interjectos deprehendemus.

Quanquàm verò ad ſummam rei nihil interſit, utra hypotheſis admittatur: priorem tamen præferendam eſſe, his de cauſis exiſtimamus. *I.* Geneſ. X. 1. ubi Moſes ſcribit; *Hæ ſunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, & Japheth, natique ſunt ei filii poſt diluvium:* nemo eſt qui finem diluvii non intelligat. Quidni ergo, eodem modo intelligatur, in loco parallelo? Geneſ. XI. 10. *Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. II.* In poſteriore iſto loco Moſes, Orbis renovati Chronologiam pertexere exorſus, ab Arphaxadi (ut vides) nativitate eam deducit, factâ *biennio poſt diluvium.* Quòd ſi à diluvio incepto epocham ſuam repetiiſſet; ſequeretur ipſum diluvii annum in novi Orbis temporibus ab eo fuiſſe comprehenſum. Atqui diluvii annus ad [a] *Priſcum* Mundum (ut eum B. Petrus appellat) omnino pertinebat, non ad eum qui [b] *nunc* eſt: cujus idcirco annos ipſe Annianus Beroſus [c] *à ſalute humani generis ab aquis* (tanquam mundo tum denuò reviviſcente) denumerat; ſicut & *ſecundæ ætatis primam diem* appellant Beda & Marianus, 27. illam menſis ſecundi, quâ de Arca egreſſus eſt Noachus. (Geneſ. VIII. 14. 15.) *III.* in hiſtoria Diluvii poſtquam in VII. capite dixiſſet Moſes, cœpiſſe illud *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe* 2. *die* 17. in capite ſequente ſubjicit, menſe 7. die 17. requieviſſe Arcam in montibus Ararati, [v. 4.] 10. menſe, 1°. die menſis apparuiſſe cacumina montium, [v. 5.] ac demùm addit, *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, primâ die menſis* ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ [v. 13.] Si menſis 2. die 17. quo Diluvium cœpit, ad finem vergeret annus vitæ Noachi 600. tum proximo menſe ſeptimo. annus 601. fuiſſet numeratus. At neque 17. die

[a] 2. Petr. 2, 5.
[b] 2. Petr. 3. 6. 7.
[c] Pſeudo-Beroſ. lib. 3. 4. & 5.

menſis 7.

menſis 7. neque etiam 1. die menſis 10. annotatus eſt à Moſe annus 601. ſed primo, primi menſis die, numerus Epochæ primùm eſt immutatus. Unde colligere liceat, 600. vitæ Noachi annum ſi non totum, ſaltem maxima ſui parte, anno inundantis diluvii reſpondiſſe. Ut rectè obſervaverit Quintus Julius Hilario, *ſexcenteſimo anno Noë, & factum & conſummatum eſſe diluvium.*

Contrà verò, abſoluto ſexcenteſimo Noachi anno, & ſexcenteſimo primo ineunte, incepiſſe diluvium, completis à Mundi origine 1656. annis & 1657. currente; tribus quoque rationibus pugnat Leonhartus Krentzhemius. [a] Ait primùm, *annos generationis & ætatis Patrum.* Geneſ. V. & 11. *pro completis numerari. Semper enim* (inquit) *ex annis ætatis Patrum, qui anteceſſerunt generationem liberorum, & illorum numero qui ſecuti ſunt à generatione ad vitæ exitum, colligitur ſumma quam producunt numeri annorum utrinque completi.* Unde *ſequitur ſummam illam annorum 1656. ex annis iſtis ab Adam ad diluvium collectam, etiam pro completis accipi oportere.* Nos verò, ſequi hoc omnino pernegamus. Annos quidem Patrum, quibus genuerunt filios, intelligendos eſſe plus minùs completos, atque ex iis ſimul collectis integros 1056. confici, facilè Krentshemio concedimus: ut longiſſimè opinione ſuâ fallatur ille, quum aliud ex noſtra ſententia ſequi, denuò etiam hunc in modum repetit. [b] *Falluntur ſua opinione, qui diluvium referunt ad annum Mundi labentem 1656. hac enim ratione ſequeretur, annos generationis patrum non pro completis, ſed pro labentibus, quibus ſemper filiorum natorum annus primus includeretur, accipiendos eſſe: quod ſacra hiſtoria manifeſtè refutat.* Verùm, quum non παιδογονία Noachi, ſed tempus irruentis Diluvii, alia planè locutionis formula, à Moſe factum notetur, *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis,* (Geneſ. VII. 11.) annum ſexcenteſimum 1056. completis additum 1656. labentem exhibere affirmamus. Nec obſtat, quod nobis hic à Funccio eſt objectum. [c] *Certiſſimum* (inquit) *eſt in ſacris literis, & Regula infallibilis; quod ubicunque annorum numerus ponitur, eique menſes & dies menſis adjiciuntur, ibi ſermonem eſſe de annis completis. Quod diligens lector facilè animadvertet. Itaque cùm Scriptura dicat;* Anno ſexecenteſimo vitæ Noah, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt in ipſa die omnes fontes, &c. *manifeſtè indicat, Diluvium veniſſe anno ſexcenteſimo primo Noah currente; qui fuit annus Mundi 1657. currens, ut loqui ſolent.* Secundùm hanc igitur Regulam, quum Moſes Deuteronomium populo propoſuiſſe legitur, anno poſt exitum ex Ægypto 40. menſe 11. die menſis 1. (Deut. I. 3.) factum hoc intelligeretur, completis poſt exitum 40. annis & 10. menſibus. At neque ipſius Funccii Chronologia hoc admittit, neque rei veritas. Nam ante exitum, 80. annorum fuiſſe Moſem conſtat; (Exod. VII. 7.) & mortis tempore, 120. (Deut. XXXIV. 7.) ut inter exitum ex Ægypto & mortem ipſius non niſi 40. anni interjici potuerint. Nec fallax modò eſt illa infallibilis Funccii regula, ſed planè & omnino falſa. Nam quotieſcunque litera Hebræa ב, Latinæ præpoſitioni IN reſpondens, certo annorum, menſium & dierum numero præfigitur; diem ad menſem, & menſem ad annum cujus proximè facta eſt mentio, pertinere ſemper indicat. Unicam hic ἔνςασιν contra profert [d] Calviſius ex libro 1. (aliis 3.) Regum cap. 6. verſ. 1. ſed in ea fallitur. Quum enim ibi templum ædificari cœptum fuiſſe dicitur, anno poſt exitum ex Ægypto 480. menſe 2. annus ille non *exactus*, ſed *inceptus* fuiſſe intelligitur. Quod præter recentiores Chronographos animadvertit inter veteres etiam Euſebius. Sic enim ille, in Chronici ſui Prooemio: *A Moyſe, uſque ad Salomonem, & primam ædificationem Templi; anni* CCCCLXXIX. *ſecundum minorem tamen numerum, quem tertius liber Regum continet:* & in Græcis Excerptis, (pag. 32.) Ἀπὸ τῆς ἐξόδου, ἕως τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ἔτη. υοθ.

[a] Krentzh. obſervat. Chr. lib. 1. c. 5. parag. 1.

[b] Id ibid. Parag. 1.

[c] Func. lib. 1. Comment. in Chron. ad ann. 1617.

[d] Calviſ. Iſag. Chron. cap. 35.

Secundum argumentum petit Krentzhemius ab *obitu Methuſalah avi Noah; quem mortuum eſſe conſtat ipſo anno irruentis Diluvii. Affirmat autem Judæorum quædam antiqua Traditio à Patribus accepta; obitum hujus Patriarchæ præceſſiſſe diluvium diebus tantum ſeptem. Incidit igitur in diem decimum menſis ſecundi. Sed Methuſalah natus eſt anno patris Henoch 65. plus minùs completo, qui fuit annus ætatis Adami 687. completus: & vixit annis 969. itidem completis. Summa igitur ex duobus proximis numeris collecta, producit annos completos 1656. Obiit igitur Methuſalah die 10. menſis 2. anni inchoati 1657. qui eſt annus labens diluvii irruentis.* Hæc ille. Nos verò non multis diebus ante cœptum diluvium Mathuſalam defunctum fuiſſe, ultro agnoſcimus: ut ad Judæorum Traditiunculas hic recurrere nihil ſit neceſſe. *Septem* diebus poſtquàm in Arcam ingredi juſſus eſt Noachus, Deum diluvium diſtuliſſe legimus, Geneſ. VII. 4. 10. Tot dies luctui Mathuſalæ datos fuiſſe, Hebræi inde colligunt. *Docet Deum ſuſpendiſſe illis ſeptem dies luctus Mathuſalæ juſti, quo agerent pœnitentiam, & non egerunt:* inquit vetuſtiſſimus author Bereshith Rabb. & R. Salomo Jarchi in locum eundem.

At Hebræi iidem, qui ſeptem diebus antequàm inciperet diluvium, Mathuſalam obiiſſe ſtatuunt, anno Mundi 1656. hoc contigiſſe agnoſcunt; & quidem poſt mortem Lamechi quinquennio: quemadmodum in R. Abrahami Zacuti libro Juhaſin videre licet. Quod idem affirmamus & nos; cum B. Hieronymo tenente, [e] *nongenteſimo ſexageſimo nono anno vitæ ſuæ Mathuſal. mortuum eſſe eo anno quo cœpit diluvium.* In eo verò fallit iſta Krentzhemii argumentatio, quòd pro conceſſo ſumit, Mathuſalam *vixiſſe annis 969. completis.* Nam annos quidem vitæ 969. tribuit illi Moſes: ſed ita quoque in Regum Iſraeliticorum Chronologia, Jeroboamo regni annos 22. Nadabo 2. Baaſæ 24. Elæ 2. Achabo 22. ſacra tribuit Hiſtoria. Ut igitur illic, horum collatione cum temporibus Regum Judæ inſtitutâ, deprehendimus, poſtremum quemque dictorum Regum annum inchoatum fuiſſe tantùm, nequaquam verò abſolutum: (quod ſuo loco, Deóque volente videbimus: *) ita & hic, Mathuſalæ & Noachi temporibus inter ſe comparatis, extremum longævi illius Patriarchæ annum ſimiliter inchoatum,

[e] Hier. Tradit. Hebr. in Geneſin.

* Vide part. 2. cap. 1.

non

non completum fuiſſe, intelligimus. Non enim eadem ἀκρίβεια in annis παιδογονίας, & integræ vitæ Patrum eſt quærenda. Ut annos παιδογονίας mutilemus nulla ratio nos ſuadet, & ne mutilemus perſuadet illa, quòd ita incerta redderetur integra annorum mundi ſeries. Ut poſtremum vitæ Patriarcharum μακροβιωτάτου decurtemus annum, evidens non cogit ratio: & ne id faciamus, nullum eſt incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Joſepho eſt annotatum.

Tertiam rationem ex Geneſ. VII. 6. petit Krentzhemius. *Cùm Moſes ſcribit*; Noah erat filius *ſexcentorum* annorum, quando aquæ Diluvii inundaverunt ſuper terram: *manifeſtè, docet; Noah ante diluvium complevisse annos ætatis 600. Sequentes igitur annotationes Chronologicæ, de diluvio inundante anno ætatis Noah 601. menſis 2. die 17.* (Geneſ. VII.) *& de exſiccatis aquis anno ejuſdem 601. die primo, menſis primi,* (Geneſ. VIII.) *intelligendæ ſunt de completis annis.* Atqui certiſſimum eſt, ex Hebræorum idiotiſmo, per *filium ſexcentorum annorum* deſignari eum qui *ſexcenteſimum annum* quoquomodo eſt ingreſſus, utcunque eum non exegerit: falliqne omninò Johannem Funccium, [a] qui hîc *neceſſariò integros annos eſſe intelligendos* aſſerit. Nam pari ratione, Geneſ. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit: Et Exod. XII. 5. בן-שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & deinceps* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paſchali legem illam Levit. XXII. 27. ab Hebræis fuiſſe obſervatam, oſtendit [b] Maimonides. Porrò Funccianam illam ſententiam, quòd ingruente diluvio ſexcenteſimus Noachi annus non tantùm fuerit inchoatus, ſed planè completus, exactis prætereà 47. diebus anni ſexcenteſimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus eſt [c] Benedictus Pererius; ſed fundamento, ita extra modum ridiculo, ſubnixis, ut ea referre pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum iſta ſcriberet, nec ipſum ea ſine morâ deleturum fuiſſe dubitamus, ſi quis monitor opportunus interveniſſet.

[a] Func. lib. 1. Comm. ad ann. 1657.

[b] Of offering Sacrifice ch. 1. ſect. 12. 13. vide de phraſi eadem Paſchali Exod 29. 38 Num. 28. 3. Confer. Levit. 22. 27. & 9. 3. & 23. 18, 19. Num. 7. 87, 88. cum Num. 28. 3, 9. 19.

[c] In Gen. lib. 12. ſect. 3.

CAP. IV.

De biennio poſt Diluvium, quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè inſequente locus habetur, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium.* Pro quo Græca verſio habet; δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμόν, *ſecundo anno poſt diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros ſecuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Euſebius, & ejus ſequaces) vel, admiſſo in Patrum numerum Cainane, 1072. (ut Auguſtinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus libro tertio contra Judæos) ſupputaverunt. Alii verò, in quibus & Paulus Cruſius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, ſacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit בשנת השנית vel בשנת שתים quomodo loqui [d] ſolet, quum annum ſecundum currentem denotare vult: ſed ſimpliciter voce Dualis numeri שנתים utitur, ut in hoc eodem libro, Geneſ. XLV 6. זה שנתים *Biennium eſt quòd cœpit fames eſſe in terrâ, & adhuc quinque anni reſtant* (de *ſeptem ſc.*) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde rectè & in Syrâ, & in Chaldaicâ (tum Onkeloſii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphraſi, Arphaxad natus ponitur תרתין שנין *duobus annis*, & in Hieronymianâ tranſlatione, *biennio* poſt diluvium: nec non in Ruffinianâ Joſephi verſione. *Sem filius Arphaxad natus eſt poſt annos duos facti diluvii*, licèt in Græca editione hodie corruptè legatur (ιβ pro β poſito:) Σήμα δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ut admodùm ridiculè Stanislaus Giſepius in futili libello De multiplici ſiclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Joſephi loco abſurdiſſimum hoc pronunciatum deduxerit. *Sicut ſex talenta dicuntur talentum, ita & ſex anni dicuntur annus apud Hebræos.* Neque verò commentitii Beroſi autoritate moveri debebat Cruſius, ut ineunte à diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omninò ea ſit momenti neque ratio ulla reddi poſſit, quare, cùm in reliquâ totâ per Patrum παιδογονίας à Moſe contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quaſi completi accipiantur, in hoc ſolo articulo *inchoati* ſint intelligendi.

[d] Exod. XL. 17. III. Reg. XV. 25. IV Reg. I. 17. XIV. 1. XV. 32. Ezech. XXXVII. 10. Daniel II. 1. Hagg. I. 1 15. II. 10. Zachar. I. 1. 7.

At alii non ſolùm annum ſecundum *ineuntem* hîc accipiunt, ſed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum diluvii & ortum Arphaxadi interpoſitum, in annorum mundi ſupputatione prorſus negligunt. Hi enim, ex Geneſ. V. 32. colligentes Noachum, cùm 500. eſſet annorum, genuiſſe Semum; & ex Geneſ. XI. 10. Semum, cùm 100. eſſet annorum, genuiſſe Arphaxadum, anno poſt diluvium altero: ineunte anno Noachi 601. & deſiiſſe diluvium & natum fuiſſe Arphaxadum, inde concluſerunt: cúmque inter initium anni 600. Noachi, & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funccii ſectatores (de quibus in 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* ſolidum interjectum ſupponatur; ex horum rationibus *unus* tantùm annus, iſque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni cap. 1. Chronographi illius qui ad annum XIII. Alexandri Severi tempora perduxit (tomo 2. antiquæ lectionis Henr. Caniſii, pag. 581.) Julii Africani, Severi Sulpitii, Joſephi Chriſtiani Scriptoris, (in Hypomneſtico, nondum edito) Conſtantinopolitani Chronici, Authoris Faſtorum Siculorum, (ſive quod Alexandrini nomine à M. Radero eſt editum) Maximi monachi. (in Computo) Syri mei Chronographi, & aliorum aliquot ſententia: à quâ etiam non abſcedunt multùm, Nicolaus Vignerius in Bibliotheca ſua hiſtoriali, ad ann. Mundi 1657. & Joſephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura

NOMINA AUTHORUM QUORUM IN HOC OPERE USSERIANO mentio habetur.

A

A Barbinel.
Nicolaus Abramus.
Abulenſis.
Ado.
Ambroſius.
Anaſtaſius Nicanus.
Daniel Angelocrator.
Jac. Anzoleus.
R. Azaria.

B

Franc. Bacon.
Cæſar Baronius.
Regnerus Barelius.
Beda.
Bellarminus.
Bereſchith Rabba.
Matth. Beroaldus.
Beroſus.
Biblia Antwerp. Regia.
Biblia Jayenſ. Pariſienſia.
Biblia Complutenſia.
Jo. Bohemus.
Iac. Bonfrerius.
Hugo Broughtonus.
Buchananus.
Ab. Bucholcerus.
Hen. Buntingus.
Buxtorſius.

C

Cabala hiſtorica R. Ab. Levita.
Cajetanus.
Sethus Calviſius.
Camerarius.
Hen. Caniſius.
Melchior Canus.
Iac. Cappellus.
Caſſiodorus.
Lud. de la Cerda.
Clemens Alexandrinus.
Jo. Chryſoſtomus.
Laur. Codomanus.
Anton. Contius.
Jo. Cordèſius.
Barthol. Cottomius.
Alph. Cumiranus.

D

Delrius.
Jo. Deodatus.
Jo. Deſpieres.
Lud. de Dieu.
Diodor. Tarſenſis.
Jo. Druſius.
Thaddæus Dunus.

E

Epiphanius.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſtath. in Homer.
Eutichius.
Abr. ben Ezra.

F

Funccius.

G

Genebrardus.
R. Levi ben Gerſom.
Stanislaus Giſepſius.
Fr. Gomarus.
Gordonus.
Gratiani Decreta.
Gregorius Turonenſis.
Hugo Grotius.

H

Harvillæus.
Hermannus Contractus.
Heſychius.
Hieronymus.
Julius Hilarion.
Hippolytus Portuenſis.
Homerus.

I

Salomo Jarchi.
Idacius.
Aldina editio 70. Interpretum.
Anglo-Duacenſes Interpretes.
Sixtina editio 70. Interpret.
Catena in Jobum.
Jornandes.
Joſephus.
Liber Ioſephoth.
Iſidorus.
Liber Iuhaſin.
Iulianus Toletanus.
Franc. Iunius.

K

David Kimchy.
Leonard Krentzhemius.

L

Lactantius.
Gul. Langius.
Lansbergius.
Corn. À Lapide.
Chriſt. Lauretus.
Io. Lorinus.
Io. Lucidus.
Lucifer Calaritanus.
Tho. Lydiatus.
Nic. Lyranus.

M

Chriſtian. Maſſæus.
Jo. Malela.
Tho. Maluenda.
Maimonides.
Io. Maria Braſſiechellenſis.
Io. Mariana.
Manaſſes ben Iſrael.
Martinus Martini.
Marcellinus Comes.
And. Maſius.
Maximus monachus.
Mendoza.
Menochius.
Io. Mercerus.
Ger. Mercator.
Io. Morinus.
R. Moſes Gerundenſis.

N

Nennius.
Niceph. Conſtantin.
Nobilius.

O

Oecumenius.
Onkelos.
Onuphrius.
Origen.
Oroſius.

P

Paludanus.
Samar. Pentateuch.
Pererius.
Dion. Petavius.
Petrus Trecenſis.
Hen. Philippi.
Philo Judæus.
Io. Picus Mirandulanus.
Tho. Pius.
Plinius.
Plutarchus.
Conrad. Powellus.
Petrus Poſſinus.
Primaſius.
Procopius Gazæus.
Proſper.
Ptolemæus.

R

Rabanus.
Io. Rainoldus.
Gult. Raleigh.
Tho. Ravennas.
Ribera.
Rupertus Tuitienſis.

S

Eman. Sa.
Iac. Salianus.
Samerius.
Ioſ. Scaliger.
Seder Olam.
Sedulius.
Sixtus Senenſis.
Author Faſtorum Siculorum.
Stapleton.
Severus Sulpicius.
Suidas.
Georg. Syncellus.
G. Syrus.

T

Talmud. Babilonic.
Io. Temporarius.
Theodoretus.
Theoph. Antiochenus.
Iac. Tirinus.
Aug. Tornellus.
Tremellius.

V

Victor Tunnunenſis.
Victorius.
Hieron. Vielmius.
Nic. Vignerius.
Virgilius.
Uſuardus.

W

Io. Woltherus.

FINIS.

INDEX CAPITUM CHRONOLOGIÆ SACRÆ

PARTIS PRIORIS.

DE ANNIS PATRIARCHARUM.

Caput Primum.

De Temporis initio. ——— 13

Cap. II.

De temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur. ibid.

Cap. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de παιδογονίας, *utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.* 17

Cap. IV.

De biennio poſt diluvium quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur. 21

Cap. V.

De multiplicatione generis humani poſt Diluvium, & Gentium diſperſione ad argumenta ab hiſtoriâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmare conatus eſt. 26

Cap. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgata editione Græca memorato, & commentitiis illius annis in ſacram Chronologiam non admittendis. 29

Cap. VII.

De ſecundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitima: ubi Abraham ante mortem patris in Chananæam veniſſe, ex Moſe, Stephano, & aliis oſtenditur; & ante annum patris 130. in lucem fuiſſe editum defenditur. 35

Cap. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (qui tertiæ Ætatis Mundi ſpatium conſtituunt) à prima Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti deſcenſu, arceſcendos eſſe oſtenditur. 41

Cap. IX.

De duplice Abrahami vocatione, ex Ure Chaldæorum & Charane, & temporis ſpatio inter utramque interpoſito. A poſteriore incipiendos eſſe annos 430. peregrinationis Hebræorum, quum, 75 fuiſſet ille annorum; non quum aut 70 aut etiam 76. 85. 99. vel 100. 46

Cap. X.

Annorum 430. peregrinationis Hebræorum, in duas æquales partes diſtributio; & 215. in Chananæa à Patriarchis peractorum declaratio; in quâ Jacobi & poſterorum ejus tempora, uſque ad deſcenſum in Ægyptum deſcribuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Iudam cum duobus nepotibus (Heſrone & Hamule) eò ſimul deſcendiſſe, oſtenditur. 55

Cap. XI.

De annis 215. peregrinationis Iſraelitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Iobi & Iobabi Idumæorum regis temporibus, ac Ioſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres. 59

Cap. XII.

Quartæ ætatis mundi ſpatium annorum 479. fuiſſe oſtenditur. Integritas numerorum 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apoſtolorum integritas, & inter ſe conſonantia, aſſeritur. Libri Iudicum ordo & diſpoſitio proponitur; annorúmque quietis terræ ſupputandorum ratio exponitur. Davidicæ genealogiæ in fine libri Ruthæ [a] *tribúſque aliis pariter conſentientibus ſcriptura locis explicatæ, perfectio defenditur; poſteriorum hominum, etiam ad noſtra uſque tempora, non minore quàm horum patrum longævitate demonſtrata.* 66

[a] 1.Chronic. II. 11. 12. Mat. 1. 5. Luc. III. 32.

Cap. XIII.

Annorum 479. inter Exodum & Templi Salomonici exordium intercedentium ſumma in membra ſua integrantia dividitur: tempúſque peregrinationis in deſerto, partitionis Terræ & primi anni Sabbatici, cum annis Iudicum & primorum Regum Iſraëliticorum, ſpeciatim explicatur & confirmatur. 71

PARTIS POSTERIORIS,
DE
ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

THESIS I.

INitium regni Sedechiæ deducendum eſt à 10. die 4. menſis; juſtis undecim annis ante captivitatem ejuſdem Sedechiæ, & unico menſe Salomonici Templi excidium; quod in 10. diem 5. menſis incidit. 83

II.

Obſidio Hieroſolymitana cœpta anno Sedechiæ 9. menſis 10. die 10. & interventu exercitûs Pharaonis poſteà interrupta, redintegrata eſt anno Sedechiæ 10 menſis 3. die 15. & per dies 390. uſque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obſidionis primo principio uſque ad captam urbem in fine anni 11. Sedechiæ, menſis 4. die 9. menſium 30. uſque ad eandem incenſam menſis 5, die 10. menſium 31. ſpatium intercesſerit. ibid.

III.

Circa menſis 4. diem 5. facta eſt Jechoniæ deportatio, 5. circiter ante regni Sedechiæ initium diebus. 84

IV.

Finis regni Jehojachimi, & initium filii ejus Jehojachinis ſive Jechoniæ, circa menſis 12, diem 25. ſunt reponenda. ibid.

V.

Circa 6. menſis diem 10. Jehojachimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, ſed annis decem, menſibus 6. & diebus 15. circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa 5 menſis diem 15. regnare cœpit Nebuchadneſar; ante Templi conflagrationem annis 19. quinque circiter diebus minus. ibid.

VI.

Nebuchadneſar, à vivente patre in conſortium regni aſſumptus, annos 43. poſt mortem illius imperavit ſolus; in univerſum verò, annos 44. menſes 7. & dies 10. circiter. 85

CAPUT PRIMUM.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadneſaris, & Regum Judæ qui ſub illius imperio vixerunt, tempora ſpectantes explicantur: & 70. annorum ſervitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. Jehojachimi primum à Judæis ſuſcepto, non à poſteriorum deportationum aliqua deducendum eſſe oſtenditur. 86

CHRONO-

CHRONOLOGIÆ SACRÆ
PARS PRIOR.
DE ANNIS PATRIARCHARUM.

CAPUT. I. DEEST.

De Temporis initio. ———

LECTORI.

IN Autographo Vſſeriano Caput hoc primum (quo fato noſtroque infortunio neſcimus planè) deſiderabatur: nec poſtquàm MSS. Bibliothecæ ſuæ omnia, ſchedæque laceræ ſummâ cum diligentiâ & ſeveriori ſcrutinio eſſent evolutæ, uſquam comparuit; cum ideò caput hoc non habuimus, typis mandare non potuimus. Hinc eſt, quòd pars hæc prior ἀκέφαλος, à cap. 2. auſpicatur. Vale Lector, & Sacras Jacobi Uſſerii *reliquias, poſteris tibique ſervatas, gratus accipe, & boni conſule.*

CAP. II.

De Temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: déque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur.

DE Temporis *Initio* dictum eſt hactenùs. *Progreſſus* ſequitur: in quo duo præcipua ſpatia conſideramus à temporis initio uſque ad temporis plenitudinem, unum: deinde à temporis plenitudine, uſque ad ſeculi conſummationem, alterum: illam temporis *plenitudinem*, quam [a] Apoſtolus appellat, in CHRISTI Servatoris noſtri Nativitate conſtituimus: quam labente anno Mundi 4000. factam eſſe colligimus. Totum verò illud ſpatium ſex ſequentibus Periodis, Mundi *Ætates* totidem comprehendentibus, ſubdiſtinguimus: quarum termini, menſis & diei notâ inſigniti imperfectorum annorum fragmenta nobis definiunt.

[a] Gal. IV. 4.

	An.	Men.	d.
I. A mundo condi cœpto menſis 1. die 1. uſque ad Diluvium finitum eodem ejuſdem menſis die; ſunt Mundi Veteris anni.	1656	0	0
II. Hinc ad initium peregrinationis Hebræorum, ab Abrahamo poſt mortem patris cœptæ, menſis 7. die 15.	426	6	14
III. Hinc ad exitum Hebræorum de Ægypto menſis *primi* (ſic enim ab hoc tempore menſis *ſeptimus* antiquorum appellatus eſt) die 15. ſunt Peregrinationis eorundem anni.	430	0	0
IV. Hinc ad jacta fundamenta Templi Salomonici, menſis 2. die. 2.	479	0	17
V. Hinc ad ejuſdem Templi conflagrationem, menſis 5. die 10.	424	3	8
VI. Hinc ad Natalem Domini & Servatoris noſtri JESU-CHRISTI (die 25. Decembris in anno Periodi Julianæ 4709, qui 5. diei menſ. 9. in anno Mundi 4000. reſponderet; ſi antiqui Kalendarii ratio ad iſta uſque tempora retenta fuiſſet.)	583	3	25

Ita à veſperâ primum Mundi diem aperiente, uſque ad mediam noctem initium præbentem 25. quidem diei Decembris, quo Chriſtum natum ſupponimus, annos (Julianos) 3999 menſes (τριακονθημέρους) 2. dies 4. & horas 6. Kalendis verò Januariis anni Periodi Julianæ 4714. (à quibus vulgaris æræ Chriſtianæ exordium deducimus,) annos 4003. menſes 2. dies 11. & horas 6. decurriſſe colligimus.

Hujus ſupputationis veritas ab intervallorum in ſuperioribus Periodis aſſignatorum certitudine dependet. Series temporum in duabus primis periodis per annos primorum Patrum deducitur; quorum ſucceſſio in V. & XI. Geneſeos cap. eſt expoſita. Proximè ſequentes Periodi duæ, integris numeris, Exod XII. 40. & 1. Regum VI. 1. ſunt expreſſæ. *Quintæ calculum* partim ex integro annorum 390. numero, Ezechielis IV. 5. propoſito; partim ex ſingulorum Iſraëlis & Judæ Regum annis, ritè inter ſe collatis elicimus. *Sextæ* annos, tam ex Sacrâ, quàm ex Exoticâ Hiſtoriâ eruimus: cujus utriuſque firmiſſimam connexionem exhibemus; ejúſque beneficio tum colligationem annorum Mundi cum annis Periodi Julianæ, tum continuationem temporum ſextæ Periodi (ex probatiſſimis quibuſque veterum monumentis & Aſtronomico eclipſium calculo (qui fallere non poteſt) inſtituimus.

Quinque igitur primarum periodorum tempora non aliunde quàm ex ſacræ Scripturæ contextu deduci poſſunt: in quo expendendo, ubi diſſentiunt Codices, Hebraïcam veritatem (non à Chaldæis tantùm, Judæorum paraphraſtis; ſed etiam à Syrâ Antiochenæ, & Latinâ Romanæ eccleſiæ editione hic agnitam) jure merito cæteris præferendam eſſe ſtatuimus. Præci-

pua autem diſcrepantia in primis duabus Periodis cernitur; ubi in Patriarcharum annis dinumerandis, Græcorum & Samaritanorum codices ab Hebraïcis noſtris exemplaribus mirum in modum diſſentiunt: quemadmodum in epiſtolâ ad Ludov. Cappellum, de variantibus Hebræi textûs lectionibus, à nobis eſt oſtenſum; & in ſequenti Tabellâ diſtinctiùs videre licet.

ANNI PATRUM.

		Ante παιδογονίας. juxta.			Poſt παιδογονίαν. juxta.			Totius vitæ juxta.		
		Hebr	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*
1	*Adam*	130.	130	230	800	800	700	930	930	930
2	*Seth*	105	105	205	807	807	707	912	912	912
3	*Enos*	90	90	190	815	815	715	905	905	905
4	*Kainan*	70	70	170	840	840	740	910	910	910
5	*Maleleel*	65	65	165	830	830	730	895	895	895
6	*Jared*	162	62	162	800	785	800	962	847	962
7	*Enoch*	65	65	165	300	300	200	365	365	365
8	*Mathuſala*	187	67	167	782	653	802	969	720	969
9	*Lamech*	182	53	188	595	600	565	777	653	753
10	*Noë*	600	600	600	Ante Diluvium.			950	950	950
	Summa	1656	1307	2242						
					Poſt Diluvium.					
1	*Sem*	2	2	2	500	500	500		600	
2	*Arphaxad*	35	135	135	403	303	330		438	
0	*Cainan*	0	0	130	0	0	330		0	
3	*Sala*	30	130	130	403	303	330		433	
4	*Eber*	34	134	134	430	270	270		404	
5	*Phaleg*	30	130	130	209	109	209		239	
6	*Ragau*	32	132	132	207	107	207		239	
7	*Saruch*	30	130	130	200	100	200		230	
8	*Nachor*	29	79	79	119	69	125		148	
	Thara	70	70	70				205	145	205
	Summa	292	942	1072						

Hanc diſcrepantiam in priore græci ſui Chronici libro propoſuit diligentiſſimus a *Euſebius*: triplice annorum dinumeratione exhibitâ; ſecundùm LXX. ſecundùm Hebræorum, & ſecundùm Samaritanorum exemplaria. His *Georgius Syncellus* & quartam adjicit, ſecundùm *Africanum*: qui à vulgata τῶν LXX. editione non in ſecundi ſolùm *Cainanis* omiſſione receſſit *Africanus*,

a Georg. Syncel. Chron. p. 10.

canus,

canus, (in qua & [a] *Euſebius* eum eſt ſecutus ;) ſed etiam in *Mathuſalæ* annorum numeratione. Cùm enim vulgati libri annos illi tribuerent ante natum filium Lamechum 167. & poſt eum natum 802. animadvertens *Africanus* eâ ratione ad 14. annos ultra Diluvium (contra Scripturæ authoritatem) vitam illius fuiſſe protendendam ; aliam lectionem cum Hebraicâ convenientem ſequi maluit, quæ ante natum filium annos 187. poſt ejus nativitatem 782. illi aſſignans, mortem illius ſexennio ante Diluvium collocat. Indéque effectum, ut ab initio Mundi ad Diluvium, *Africanus* quidem 2262. *Euſebius* verò à communiter receptis rationibus non recedens, 2242. annos numerandos cenſuerit. Quâ de re in Syntagmatis de LXX. interpretum editione cap. 2. pluribus à nobis actum eſt.

[a] Georg Syncell. Chr. p. 10.

Eam de annis Mathuſalæ quæſtionem, in libro Traditionum in Geneſin, tractans Hieronymus, ex *Hebrais & Samaritanorum libris* colligit, mortuum illum eſſe *eo anno*, *quo cœpit eſſe diluvium.* Et verum quidem eſt, juxta utrorumque libros, non vixiſſe Mathuſalam poſt diluvium, ſed eodem quo illud cœpit anno fuiſſe defunctum, id quod præcipuè in hac quæſtione ſpectabat *Hieronymus* : non tamen ex iiſdem præmiſſis in utrorumque libris eadem nata eſt concluſio. Neque enim in Samaritanorum, ut in Hebræorum libris, Mathuſala 187. annorum, Lamechum genuit, 782. annos poſteà fuit ſuperſtes, & Lamechus 182. annos natus Noachum genuit; (ut ab *Hieronymo*, quum Samaritanus codex ad manum non adeſſet, ſignificatum eſt:) ſed Mathuſala 67. annorum gignens Lamechum ſupervixit annis 653. uſque ad diluvium, & Lamechus 53. annorum gignens Noachum & 600. annis poſteà ſuperſtes vixit & ipſe (uti & cum his Jaredus) uſque ad diluvium. Hanc enim eorum Chronologiam non noſtra ſolùm Samaritani Pentateuchi exemplaria, ſed (ne poſt tempus Hieronymi illa fuiſſe immutata quis ſuſpicetur) ea etiam quibus [b] *Euſebius* eſt uſus, nobis exhibent. Itaque ut in aliâ re obſervatum eſt à [c] *Pererio*, ita & hîc *videtur S. Hieronymus memoriâ lapſus : id quod magnis viris, vel nimiâ memoriæ fiduciâ, vel alias in res ſtudio curâque intentis, non rarò contigit.*

[b] Georg. Syncel Chr. ut ſupr.
[c] Perer. in Geneſ. lib. 7. parag. 131.

Euſebium quoque ſequutus [d] *Georgius Syncellus*, Ex Samaritanorum calculo, ab Adamo uſque ad diluvium annos 1307. à Diluvio uſque ad primum annum Abraami (quem 70. anno Tharæ natum illi autumant) annos 942. omnes ſimul annos 2249. dinumerat, quod ad amuſſim congruit cum ſingularium Patriarcharum annis, quos in ſuperiore Tabellâ ex Samaritano Pentateucho jam deſcripſimus. Quatuor verò ſimul Computorum, in annis ante Diluvium, collationem idem Georgius ita inſtituit. [e] Μέχρι τοίνυν τ̃ κατακλυσμοῦ, καθὼς πρόκειται, διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον· ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσιν· ἔτεσι τμθ. πρὸς δὲ τὴν τῶν ο΄ ἔκδοσιν, τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἔτεσι φπϛ. τὸ δὲ Σαμαρειτῶν ϡλε. Ἀφρικανὸς δὲ πρὸς Εὐσέβιον, ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ διαφωνεῖ ἔτη εἴκοσι. *Uſque ad Diluvium igitur, ſicut eſt propoſitum, Hebraica exemplaria à Samaritarum codice vetuſtiſſimo & longè diverſis characteribus exarato (quem & verum & primum eſſe Hebræi confitentur) annis 349. diſcrepant. A* LXX. *Interpretum editione, Hebraicum exemplar annis 586. Samaritarum verò 935. Africanus demum ab Euſebio diſſonat annis* 20. cùm enim ab Adamo ad Diluvium, juxta rationes Judæorum anni ſint 1656. juxta textum Samaritanorum 1307. juxta Euſebii calculum 2242. juxta Africani autem 2262. conſequens eſt, Computum Samaritanum minorem eſſe, Judaico quidem annis 349. Euſebiano verò, ex LXX. deducto, 935. Euſebianum autem majorem eſſe, Judaico annis 586. minorem altero illo Africani, annis 20. Ut *hallucinatio*, quam hîc in *Georgio* notavit [f] *Scaliger*, in ipſius Scaligeri deprehendatur ratiociniis.

[d] Georg. Sync. Chr. p. 39.
[e] Id. pag. 23.
[f] Scalig. not. in Euſeb. Chronic. Gr. pag. 243.

Reliquis verò omninò præferendam eam eſſe Chronologiam concludit [g] Georgius, quam Græca LXX. interpretum nobis exhibet editio. Πανταχόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν ο΄ ἑρμηνείας ἐκ παλαιᾶς, ὡς ἔοικε, καὶ ἀδιαστρόφου Ἑβραίων γραφῆς μεταβεβλῆσθαι συνισταμένης, εἰκότως ταύτῃ καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα κατὰ τὴν παροῦσαν χρονογραφίαν· ὅτι μάλιστα καὶ ἡ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἡπλωμένη Χριστοῦ ἐκκλησία ταύτῃ μόνῃ προσέχει, τῶν τ̃ σωτῆρος ἡμῶν Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἀρχῆθεν αὐτῇ χρῆσθαι παραδεδωκότων. *Antiquâ igitur* LXX. *Interpretum editione, ceu ex incorrupto, ut videtur, Hebraico fonte quondam traductâ, per totam hanc Chronographiam paſſim meritò ſumus uſi: cùm maximè quaquà patet univerſus terrarum orbis dilatata Chriſti Eccleſia receptam eam habeat, & Salvatoris noſtri, Apoſtolorum ac Diſcipulorum ejus authoritate uſibus noſtris à principio fuerit commendata.* Quò ſpectat & illa ſimilis Juliani Archiepiſcopi Toletani, in 3. libro contra Judæos, concluſio. *Hic jam dicat unuſquiſque quod ſentit. Nunquid brevitas iſta annorum ex codicibus Hebrais oſtenſa, contemptis annis pluribus qui in editione* LXX. *Interpretum continentur, præferenda ullo modo judicabitur? qui prophetandi potiùs munere quàm transferendi officio, divinas Scripturas (revelante ſibi Domino) tranſtulerunt ; apud quos etiam hæc ſupputatio reperitur annorum. Ergo illa nobis & ſola pro his annis eſt obſervanda* LXX. *Interpretum, quæ meritò omnibus editionibus & translationibus antefertur ; quam etiam hucuſque omnes Doctores Eccleſiaſtici tenuerunt, & in hac præcipuè annorum ſupputatione ſecuti ſunt.* Et Antonii Contii Juriſconſulti, in Notis ad Nicephori Conſtantinopolitani Chronologiam, altera. *Quare ſatis mirari non poſſum hominum noſtri temporis, & eorum qui Chronologias ſcripſerunt, vanitatem ac novandi ſtudium; qui omnem* LXX. *editionis auctoritatem longiſſimè rejiciunt, & nihil niſi quod in Hebrais codicibus hodie legatur rectum putant.*

[g] G. Syncell. Chron. p. 89.

Atque hinc inter Latinos recentiores, in annorum mundi ſupputatione, Hebraicis fontibus poſthabitis, τῶν LXX. numeros ſunt ſecuti, Onuphrius in Chronico Eccleſiaſtico, Hieronymus Vielmius de ſex diebus conditi orbis lect. 5. * Chriſtoph. Lauretus, & alii, ſic perſtricti à Scaligero. [h] *Neque deſunt hodie capitones, qui Helleniſtarum Alexandrinorum editionem Moſaicæ veritati præferant, & eos Novatores, qui aliter ſentiunt, vocent. Ita ſanè audivit Hieronymus etiam apud virum omni exceptione m[illegible]orem Auguſtinum : qui tamen aliter poſteà ſenſit.*

* vid. Laur. & Zohar.
[h] Scalig. not. in Euſeb. Chr. Græc. pag. 252. a.

Et [i] Hieronymus quidem, in annis Patriarcharum aſſignandis Græcam editionem *erraviſſe*, ſine ulla circuitione, aſſerit. Modeſtiſſimè verò [k] Auguſtinus: *Illa*, [illegible], *numerorum varieta-*

[i] Hieron. Tradit. Heb. in Geneſin.
[k] Auguſtin. de Civit. Dei. lib. 15. c. 14.

quæ inter codices Hebræos invenitur & noſtros, ſi quid habet ita diverſum ut utrumque verum eſſe non poſſit; rerum geſtarum fides ab eâ linguâ repetenda eſt, ex qua interpretatum eſt quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes ſuas conformaſſet; indéque *à laſcivientibus ruſticis inter pocula hæreticus denotaretur, quòd regnaret in ſextâ ætate ſeculi* (currente nimirùm *ſexto*, hoc enim illi volebant annorum Mundi *millenario*) *Dominum Salvatorem in carne veniſſe:* ad Plegwinum *de ſex ætatibus ſeculi* Apologeticam (adhuc ineditam) ſcripſit Epiſtolam; oſtendens *qua ipſe auctoritate aſſertionem ſuæ computationis aſtrueret, Hebraicâ videlicèt veritate, per Origenem proditâ, per Hieronymum editâ, per Auguſtinum laudatâ, & per Joſephum confirmatâ, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idémque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Euſebianâ Chronologiâ in Eccleſiâ Occidentali tunc paſſim receptâ, ipſe diſceſſerit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui translationem* LXX. *Interpretum modò ſecuti ſunt, modò (prout libuit) probantur habuiſſe contemptui; ſicut etiam in proceſſu hujuſce opuſculi noſtri monſtrabitur. Sed omnibus his Hebraicæ veritatis integram præfero puritatem; quam præeminentiſſimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæſtionum, Auguſtinus in libris de Civitate Dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro, ex verbis Joſephi Hiſtorici adverſus Apionem Grammaticum ſcribentis, breviorem temporum ſeriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & ſuperioris ſæculi Chronologorum, à pauculis illis diſſentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in diſputatione contra divinatricem Aſtrologiam. (edit. Baſil. p. 565.) judicium ſpeciatim opponimus: unà cum [a] Johannis Mariæ Braſichellenſis Pontificii Palatii Magiſtri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvenda mutuata, cenſurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Cautè lege; nam certum eſt eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ eſt in codicibus Hebraicis Geneſ.* V. *&* 11. *cùm vulgata egregiè Hebraico fonti conſentiat in ætatum enumeratione, atque ſupputatione temporum.* Et ad Contii illam alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum translationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, quæ cum illa* LXX. *Interpretum perſpicuè pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenuè profitentur.*

Contexit quidem hic [b] Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundùm LXX. interpretes, annos ab origine Mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam Eccleſiam in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundùm eoſdem Interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonfrerius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit*, inquit [c] Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quàm Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in translatione* LXX. *Interpretum ſequi maluiſſe: quòd eam translationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioséque cultam: atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me (quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur) auctoritas Scripturæ Hebraicæ ac Latinæ verſionis vulgatæ, necnon & duorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia præponderat.* Et [d] Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebræum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib.* 15. *de Civit. Dei cap.* 13. *oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quàm Latina eſſet recepta.*

De Romano verò Martyrologio, [e] Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* L X X. *dederunt, id quidem non facit quòd veram & incorruptam eandem exiſtimet; cùm huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam quæ in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantùm ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibúſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra Scriptura annis ab orbe procreato ad Chriſtum naſcentem, cùm ſoleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa & attrita, gratum aſpectantibus intuitum præſtare. Quocirca nihil opus eſt nunc Eccleſiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem ſuſcipere.* Et Johannes Deſpieres [f]: *Nec nos*, (inquit,) *movere debet quod Eccleſia ſupputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem uſum receperit. Neque enim ea mens fuit eccleſiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: ſed ſolum uſum probavit, non autem ſupputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et fortè uſa eſt hac ſupputatione corrupta, eò quòd religioni duceret Verſionem illam contemnere, cujus auctoritatem, inquit, Auguſtinus*, celebriorem ſuſcepit Eccleſia, *& quam ut divinam omnes venerati ſunt: vel fortè quòd meliora tunc non ſuppeterent. Sic Eccleſia & univerſus orbis Chriſtianus utitur Æra vulgari & calculo Dionyſiano: cùm tamen Chronologi non ignobiles doceant, eum non parum abludere à vero & germano calculo;*

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Euſebii in Latinam linguam tranſtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Uſuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis acceſſionibus auctum, in 25. die Decembris ab ipſo Euſebio poſitum annorum Mundi uſque ad Natalem Chriſti numerum retinuit: unde in univerſam Occidentalem Eccleſiam Chronologiæ Euſebianæ uſus eſt propagatus; abſque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipſo in Chronico Euſebius codicum Hebraicorum calculum, ſimul cum ſuo diligenter annotaverat ac ſeriem annorum Mundi ab Hebræis per

[a] Tom. 1. Indicis libr. expurgand. edit. Romæ anno 607.

[b] Baron. Appar. ad Annal. nu. 159. & Not. in Martyrolog Roman. Decem. 25. 2.

[c] Perer. in Geneſ. lib 7. num. 150.

[d] Bonfr. Præloqu. in Scriptur. c. 16. ſect. 4.

[e] Malvend. de Antichriſto, l. 1, c. 16.

[f] Deſpier. de verſione 70. interpret. diſput. 2. dub. 5. fine.

50. annorum

50. annorum Jubilæos dimenſam propoſuerat, initio Jubilæi X L. (ſive ann. Mundi 2000.) in anni L I. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæſaris XVIII. *Principium* LXX. *Jobelæi* (ſive ann. mund. 4000.) *ſecundum Hebræos* eſt appoſitum. Unde colligitur, inter annum L I. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum ſententia, 2000. annos interceſſiſſe.

Hoc igitur poſito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum ſupputationem eſſe petendam: quomodo inde recta annorum Mundi ſeries ſit eruenda, jam oſtendendum eſt.

CAP III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de παιδογονίαις, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priuſquàm liberos gignerent, in V. Geneſeos capite commemorati, ſummam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, ſed generationis Patrum rationem hîc eſſe habendam, Joſephus etiam hoc in loco ſic admonuit. [a] Ἐξεταζέτω μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. *Obitus virorum illorum nemo exquirat, ſed natales eorum tantùm conſideret.* Quandoquidem verò nova deinceps erit aſſumenda epocha, à qua ſecunda mundi Periodus eſſet inchoanda; ne per Noachi decimi Patris παιδογονίαν Chronologia continuanda exiſtimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit eſt notatum, non ex unius (ut anteà) ſed trium filiorum nominibus promiſcuè appoſitis: ſed 600. ipſe annorum fuiſſe dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Geneſ. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, arefactæ dicantur aquæ à ſuperficie terræ, anno Noæ 601. [Geneſ. VIII. 13.] inde annos 1656. ſolidos numerandos eſſe colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii ſecundæ mundi Periodi, communem terminum.

[a] Joſeph Antiquit. lib. 1. cap 4.

Ad ſecundæ deinde illius Periodi ſpatium definiendum, Geneſ. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuiſſe narratur, *biennio* poſt *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipſe & ſex ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum 222. ſummam efficiunt. Ne verò per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi παιδογονίαν, Chronologia continuanda putaretur; hic ut in priore Periodo, annus ſolummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam, (quod in c. V. fecerat) ſtudioſè prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum 205. ſimul cum morte commemorat; ut ad mortis potiùs ipſius, quàm ad παιδογονίας tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſitheus* Samaritanus. quaſi imperfectus hîc eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus; integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, unà cum mortis mentione, adjecto, quod conſultò à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtenderetur. Additis igitur totius vitæ ipſius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecuta Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XVI. 3.] Quia verò cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis 1. die 1. quo diluvium deſiit, uſque ad menſis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantùm, cum menſibus 6. & diebus 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe*, vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem menſium ſpatium ordinariè intercedit: pro X V I I. generationibus hìc commemoratis, anni 12. & menſes ferè 9. ad Chronologiam videri poſſent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui ſententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admiſsâ, incerta planè hic nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit æſtimare niſi divinando, quot menſes, & dies quilibet partus fuerit in utero? cum multi geſtentur in eo non ſolùm per 9. menſes, ſed per* 10. 11. 12. *ac* 13. *præterquàm quòd nonnulli quandoque geſtantur per pauciores.*

[b] Harvill. Iſagog. Chron. Parag. 15. col. 165. & 175.

Ad ejus verò fundamentum reſpondetur: illud ילד Hebræorum, atque illi reſpondens τὸ γεννᾷν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri eſſe commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri ſolere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem ſonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. hiſtor. natural. cap. 8. manifeſtum eſt. *In pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partos; qual ter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genituræ & nativitatis* apud Genethliacos ſchema idem eſt; & apud Theologos *regenerati* iidem ſunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

βρέφη, *modò geniti infantes*, qui lac concupiſcunt, jam *nati* innuuntur, non *concepti* tantùm: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione factâ, non *conceptum*, ſed *natum* in Bethlehem Servatorem fuiſſe quiſque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Geneſ. XL. 20. יום הלדת *dies natalitius eſt*. Ezech. XVI. 4. ומולדותיך ביום הולדת אתך *Nam ad geniturus tuas, in quâ genita vel nata es tu, non eſt præciſus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoſeæ II. 3. *Ne denudem eam planè, & ſtatuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita*, vel *nata fuit.* Commune verò (hoc ſenſu) utrique ſexui eſſe vocabulum, ex illo Matthæi I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. *Jacob genuit Joſeph, virum Mariæ, ex qua genitus eſt Jeſus, qui dicitur Chriſtus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi uſurpatur, Luc. I. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. *Elizabethæ verò completum eſt tempus ad pariendum; & genuit* (id eſt, *peperit*) *filium.* Et apud Latinos: in I. Æneidos;

> *Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ*
> *Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?*

Similitérque apud Hebræos, genitura à conceptione & geſtatione in utero diſtincta, fœminis paſſim tribuitur: ut in Geneſ. XVI. 11. & XXIX. 34. & Eſa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa eſt*; in viris, *procreavit*, *ſuſcepit*, *ſuſtulit* aut *pater effectus eſt*, ſignificat. Quia enim mulier quum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipſe vir generare dicitur. Vide Geneſ. IV. 20. cum V. 3. XVI. 15, 16. XXI. 3, 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verùm altera etiam hîc de annis qui Patribus ante ſuſceptos filios tribuuntur, movetur quæſtio: utrum ineuntes illi intelligendi ſint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Reſpondet [a] Dionyſius Petavius nullo ex argumento certo poſſe colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scripturâ numerantur, completi ſint ac vertentes, an inchoati: ac credibile eſſe, non omnium ſaltem Patriarcharum annos integros fuiſſe cùm genuerunt. Quoniam verò ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur; incertum eſt autem, utrum anni omnes iſti ſolidi completique fuerint, qui pro completis nihilominùs habentur: propterea tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certò, ac ſine dubitatione, minimè poſſe conſtitui. Contrà verò, longè rectiùs monet [b] Harvillæus, omninò credibile eſſe, Scripturam ſacram voluiſſe, in aſſignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: ſaltem quantum ad annos quos ipſa recenſet. *At niſi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quot dies, hebdomadas, aut menſes importent anni fracti, aut incepti?* Cùm igitur Spiritui ſancto fuerit propoſitum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde ſciri non poterat) hîc colligere: à primario illius ſcopo aberraverimus, ſi non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minùs completos intelligamus.

Dixi, *plus minus*; ne quis putet nos velle, uno eodémque vel die vel menſe, omnes Patriarchas genitos: quanquam Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni menſem ex eo nomen *Ethanim* conſecutum fuiſſe exiſtimaverint, quòd in eo præſtantes illi Patres nati ſint; quos (phraſi ex Mic. 6. 2. mutuata האתנים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil neceſſe eſt ut eò recurramus. Nam ut poſtremus annus παιδογονίας unius Patriarchæ menſibus aliquot deficiat; alterius verò ultra unum aut alterum menſem protenſus fuerit, ad ſummam rei nihil intereſt: cùm utrobique compenſatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & ſeriem patefaciendam abundè ſufficiat.

Operam igitur Jacobus Cappellus hîc perdidit, [c] qui, ut anni Mundi per 7. & 49. diviſi, dent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadriennium primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enoſi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) deſinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum obſervandam præſcripſit Deus, quum Iſraëlitæ *ingreſſi fuiſſent terram* promiſſam: (Levit. XXV. 2.) eſſe verò eos ab Orbis initio numerandos, opinio eſt quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, ſi de integris annis verteretur quæſtio, aliquem hîc locum habere fortaſſe poſſit iſtorum conſideratio; ut quum Kainan verbi gratiâ, 70. annos vixiſſe dicitur, quæri potuiſſet an 69. vel etiam 71. is vixerit: at ubi de parte tantùm anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum ſpectat dubitatio, pro abſoluto ne ſumendus ſit an inchoato. Quòd ſi numeri in quinarium deſinentes habendi ſint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathuſala dicuntur nati Patribus annos ætatis 65. agentibus, cur non in horum æquè generatione annus decurtabitur, atque in Enoſhi, quem pater Sethus annos 105. natus, genuiſſe memoratur? nam quinarii profectò ratio hîc una eſt & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, iſta ſpectetur annorum rotundatio, in eorum qui poſt diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum ſufficiat, ſi à recepto calculo diſcedamus, neque filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Moſe filios genuiſſe; incerta hîc omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probè eſt animadverſum) ſed in volentis arbitrio fore conſtituta.

Ad Petavium iterùm redeo; qui ad ſacri calculi certitudinem infirmandam porrò adjicit: neque illud conſtare, cùm rotundo numero uſus Moyſes, *ſexcenteſimum* (exempli causâ) Noë, aut *centeſimum* Sem uſurparet. Nam conſuetudinem ipſam τὴν ἀκρίβειαν hîc excludere; neque quicquam è ſcripturis explorari poſſe, quod miror homini docto & induſtrio venire in mentem potuiſſe. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuiſſe dicitur *centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio poſt diluvium.* Verùm non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, ſed a *biennio poſt diluvium*: ut ſive centeſimo præciſè acto natus fuerit Arphaxad, ſive uno, alterove plus vel minùs, ad Mundi ætatem nulla inde accedat ſive accretio,

ſive

Vide Kimchi rad. אתן & in 1. Reg 8. 2. & Buxtorf. lexic.

[a] Petav. de Doctrina temp lib. 9. cap. 17.

[b] Harvil. Iſagog. Chron. parag. 14. col. 164.

[c] Ja. Cappel. hiſtor. p. 3. & 20.

ſive diminutio. Ad Noæ verò *ſexcenteſimum* quod attinet: aliquam fortaſſe ſcrupuli ſpeciem injicere potuiſſet, ſi in illo ſolo textu Geneſ. VII. 7. facta fuiſſet ejuſdem mentio. *Erat ſexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt ſuper terram.* Verum quum verſiculo ejuſdem capitis 11. *anno ſexcenteſimo vitæ Noæ, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis*, Diluvium cœpiſſe legamus; & capite ſequente, *verſu* 13. *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis*, ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ: Stuporis cujuſdam fuerit negare è Scripturis explorari poſſe, utrum præciſum tempus annus ille *ſexcenteſimus* denotet, an verò unius, aut alterius anni vel additionem, vel diminutionem admittat.

Neque ullo modo audiendus eſt Joſephus Scaliger, qui contra expreſſa hæc Scripturæ teſtimonia, in Elencho Orationis Chronologico D. Parei, (*pag.* 53.) ex Geneſ. IX. 28, 29. hanc nectet concluſionem. *Noa vixit annos* 950. *de quibus* 350. *vixit poſt diluvium. Deductis* 350. *de* 950. *remanet annus Noæ* 600. *poſt diluvium. Ergo diluvium inivit anno Noæ* 599. *non autem* 600. *ut hactenus omnes putarunt.* Atqui deductis 350. de 950. relinquitur annus Noæ 600. non poſt diluvium, ſed quo diluvium operiebat terram. Quum igitur Scaliger anno Noæ 599. diluvium iniiſſe hinc concludit, & anno ſexcenteſimo Noæ currente finem accepiſſe, id (enim argumento hoc à ſe demonſtratum eſſe, pag. 82. jactitat:) non modò contra clariſſima, quæ nos produximus, Scripturæ teſtimonia, ſed etiam contra textum quem pro cauſæ ſuæ firmamento adduxit ipſe, apertè militat. Eâ enim ratione 350. anni ab initio diluvii deducti 948. à fine verò 949. tantùm annos integræ vitæ Noæ conſtituerent: quum annos 950. eum vixiſſe, & Scriptura apertè affirmet, & ipſe Scaliger agnoſcat.

Illud igitur immotum maneat, quod à Spiritu ſancto tam luculenter habemus expreſſum: anno 600. vitæ Noæ, menſe 2. die 17. diluvium cœpiſſe; anno 601. menſe 1. die 1. ſuperficiem terræ aquis liberatam, & menſe 2. die 27. tellurem plenè arefactam eſſe: & conſequenter integrum annum (ut de excurrentibus diebus nihil dicamus) Noam in Arcâ exegiſſe. De annis tamen illis 600. & 601. ulterior adhuc, diſcutienda manet quæſtio: num ineuntes illi, an verò completi ſint hic accipiendi? Recentiorum enim Chronographorum nonnulli pro completis eos accipientes, à rerum initio ad initium Diluvii, annos 1656. abſolutos numerant: quum nos, cum fine Diluvii, annum & Noæ 600. & Mundi 1656. terminandum exiſtimemus. De quo ut rectiùs judicemus: textus ille Geneſ. IX (ubi *poſt Diluvium* CCCL. in univerſum autem DCCCCL. annos Noa vixiſſe dicitur) cum altero Geneſ. XI. 10. (ubi Arphaxad natus fuiſſe memoratur, biennio *poſt Diluvium*) conferendus eſt. Johannes Funccius cum ſequacibus ſuis, unius anni interjectione ætatem mundi augens, ab initio anni 600. Noæ, uſque ad initium Diluvii, annum unum, ab initio Diluvii ad finem ejuſdem annum alium, & à fine diluvii ad nativitatem Arphaxadi, biennium numerat. Ergo cùm Arphaxad biennio *poſt diluvium* natus dicitur, de diluvio finito hoc accipit, & rectè accipit. Quum igitur Noa ſimiliter *poſt Diluvium* CCCL. annis vixiſſe dicitur: pari omnino ratione poſt finem diluvii tot annos exegiſſe putandus eſt. Jam ſi (ut Funcciana ſtatuit hypotheſis) ab ortu Noachi uſque ad diluvii exitum, 601. anni tranſacti fuerint: additis 350. qui poſt decurrerunt, fierent omnes dies Noachi 951 annorum non 950. ut habet Scriptura, Geneſ. IX. 29. Sethus Calviſius & diſcipulus ipſius Johannes Bohemus, ab initio quidem anni 600. Noæ uſque ad initium diluvii, annum unum cum Funccianis numerat: ſed biennium *poſt diluvium*, quo natus Arphaxadus, non (ut illi) à fine, ſed ab initio diluvii deducit. Admiſsâ enim hypotheſi, quæ ſub finem anni 600. diluvium cœptum eſſe ſupponit: epocham annorum poſt diluvium numerandorum, non in exitu (ut viſum illis, qui inter initium 600. anni Noachi & nativitatem Arphaxadi, quadriennii interſtitium conſtituunt) ſed in exordio diluvii eſſe collocandum; epilogiſmus ille annorum Noachi, quem ex Geneſ. IX. 28, 29. propoſuimus, evidenter oſtendit. Eâ verò ratione, in ſerie annorum Mundi conſtituendâ, nulla omnino inter nos orietur differentia. Sive enim ponamus, ſub initium anni 600. Noachi cœpiſſe Diluvium, & à diluvii fine uſque ad natum Arphaxadum effluxiſſe biennium; ſive ſub finem anni 600. cœpiſſe Diluvium, & à diluvii initio uſque ad natum Arphaxadum decurriſſe biennium: non niſi tres annos inter initium 600. anni Noachi, & nativitatem Arphaxadi interjectos deprehendemus.

Quanquàm verò ad ſummam rei nihil interſit, utra hypotheſis admittatur: priorem tamen præferendam eſſe, his de cauſis exiſtimamus. *I.* Geneſ. X. 1. ubi Moſes ſcribit; *Hæ ſunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, & Japheth, natique ſunt ei filii poſt diluvium:* nemo eſt qui finem diluvii non intelligat. Quidni ergo, eodem modo intelligatur, in loco parallelo? Geneſ. XI. 10. *Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. II.* In poſteriore iſto loco Moſes, Orbis renovati Chronologiam pertexere exorſus, ab Arphaxadi (ut vides) nativitate eam deducit, factâ *biennio poſt diluvium.* Quòd ſi à diluvio incepto epocham ſuam repetiiſſet; ſequeretur ipſum diluvii annum in novi Orbis temporibus ab eo fuiſſe comprehenſum. Atqui diluvii annus ad [a] *Priſcum* Mundum (ut eum B. Petrus appellat) omnino pertinebat, non ad eum qui [b] *nunc* eſt: cujus idcirco annos ipſe Annianus Beroſus [c] *à ſalute humani generis ab aquis* (tanquam mundo tum denuò reviviſcente) denumerat; ſicut & *ſecundæ ætatis primam diem* appellant Beda & Marianus, 27. illam menſis ſecundi, quâ de Arca egreſſus eſt Noachus. (Geneſ. VIII. 14. 15.) *III.* in hiſtoria Diluvii poſtquam in VII. capite dixiſſet Moſes, cœpiſſe illud *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe* 2. *die* 17. in capite ſequente ſubjicit, menſe 7. die 17. requieviſſe Arcam in montibus Ararati, [v. 4.] 10. menſe, 1°. die menſis apparuiſſe cacumina montium, [v. 5.] ac demùm addit, *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, primâ die menſis* ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ [v. 13.] Si menſis 2. die 17. quo Diluvium cœpit, ad finem vergeret annus vitæ Noachi 600. tum proximo menſe ſeptimo, annus 601. fuiſſet numeratus. At neque 17. die

[a] 2. Petr. 2. 5.
[b] 2. Petr. 3. 6. 7.
[c] Pſeudo-Beroſ. lib. 3. 4. & 5.

non completum fuiſſe, intelligimus. Non enim eadem ἀκρίβεια in annis παιδογονίας, & integræ vitæ Patrum eſt quærenda. Ut annos παιδογονίας mutilemus nulla ratio nos ſuadet, & ne mutilemus perſuader illa, quòd ita incerta redderetur integra annorum mundi ſeries. Ut poſtremum vitæ Patriarcharum μακροβιωτάτου decurtemus annum, evidens non cogit ratio: & ne id faciamus, nullum eſt incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Joſepho eſt annotatum.

Tertiam rationem ex Geneſ. VII. 6. petit Krentzhemius. *Cùm Moſes ſcribit*; Noah erat filius *ſexcentorum* annorum, quando aquæ Diluvii inundaverunt ſuper terram: *manifeſtè, docet; Noah ante diluvium compleviſſe annos ætatis 600. Sequentes igitur annotationes Chronologicæ, de diluvio inundante anno ætatis Noah 601. menſis 2. die 17.* (Geneſ. VII.) *& de exſiccatis aquis anno ejuſdem 601. die primo, menſis primi*, (Geneſ. VIII.) *intelligendæ ſunt de completis annis.* Atqui certiſſimum eſt, ex Hebræorum idiotiſmo, per *filium ſexcentorum annorum* deſignari eum qui *ſexcenteſimum annum* quoquomodo eſt ingreſſus, utcunque eum non exegerit: fallique omninò Johannem Funccium, [a] qui hîc *neceſſariò integros annos eſſe intelligendos* aſſerit. Nam pari ratione, Geneſ. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit: Et Exod. XII. 5. בן־שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & deinceps* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paſchali legem illam Levit. XXII. 27. ab Hebræis fuiſſe obſervatam, oſtendit [b] Maimonides. Porrò Funccianam illam ſententiam, quòd ingruente diluvio ſexcenteſimus Noachi annus non tantùm fuerit inchoatus, ſed planè completus, exactis præterea 47. diebus anni ſexcenteſimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus eſt [c] Benedictus Pererius; ſed fundamento, ita extra modum ridiculo, ſubnixis, ut ea referre pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum iſta ſcriberet, nec ipſum ea ſine morâ deleturum fuiſſe dubitamus, ſi quis monitor opportunus interveniſſet.

[a] Func. lib. 2. Comm. ad ann. 1657.

[b] Of offering Sacrifice ch. 1. ſect. 12. 13. vide de phraſi eadem Paſchali Exod 29.18 Num. 28. 3. Confer. Levit. 22. 27. & 9. 3. & 23.18, 19. Num. 7. 27, 88. cum Num. 28. 3, 9. 19.

[c] In Gen. lib. 12. ſect. 3.

CAP. IV.

De biennio poſt Diluvium, quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè inſequente locus habetur, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium.* Pro quo Græca verſio habet; δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμόν, *ſecundo anno poſt diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros ſecuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Euſebius, & ejus ſequaces) vel, admiſſo in Patrum numerum Cainane, 1072. (ut Auguſtinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus libro tertio contra Judæos) ſupputaverunt. Alii verò, in quibus & Paulus Cruſius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, ſacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit בשנת השנית vel בשנת שתים quomodo loqui [d] ſolet, quum annum ſecundum currentem denotare vult: ſed ſimpliciter voce Dualis numeri שנתים utitur, ut in hoc eodem libro, Geneſ. XLV 6. זה שנתים *Biennium eſt quòd cœpit fames eſſe in terrâ, & adhuc quinque anni reſtant* (de *ſeptem ſc.*) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde rectè & in Syrâ, & in Chaldaicâ (tum Onkeloſii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphraſi, Arphaxad natus ponitur תרתין שנין *duobus annis*, & in Hieronymianâ tranſlatione, *biennio* poſt diluvium: nec non in Ruffinianâ Joſephi verſione. *Sem filius Arphaxad natus eſt poſt annos duos facti diluvii*, licèt in Græca editione hodie corruptè legatur (ιβ pro β poſito:) Σήμα δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ut admodùm ridiculè Stanislaus Giſeptius in futili libello De multiplici ſiclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Joſephi loco abſurdiſſimum hoc pronunciatum deduxerit. *Sicut ſex talenta dicuntur talentum, ita & ſex anni dicuntur annus apud Hebræos.* Neque verò commentitii Beroſi autoritate moveri debebat Cruſius, ut ineunte à diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omninò ea ſit momenti neque ratio ulla reddi poſſit, quare, cùm in reliquâ totâ per Patrum παιδογονίας à Moſe contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quaſi completi accipiantur, in hoc ſolo articulo *inchoati* ſint intelligendi.

[d] Exod. XL. 17. III. Reg. XV. 25. IV Reg. I. 17. XIV. 1. XV. 32. Eſd. XXXVII. 30. Daniel II. 1. Hagg. I. 1 15. II. 10. Zachar. I. 1. 7.

At alii non ſolùm annum ſecundum *ineuntem* hîc accipiunt, ſed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum diluvii & ortum Arphaxadi interpoſitum, in annorum mundi ſupputatione prorſùs negligunt. Hi enim, ex Geneſ. V. 32. colligentes Noachum, cùm 500. eſſet annorum, genuiſſe Semum; & ex Geneſ. XI. 10. Semum, cùm 100. eſſet annorum, genuiſſe Arphaxadum, anno poſt diluvium altero: ineunte anno Noachi 601. & deſiiſſe diluvium & natum fuiſſe Arphaxadum, inde concluſerunt: cúmque inter initium anni 600. Noachi, & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funccii ſectatores (de quibus in 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* ſolidum interjectum ſupponatur; ex horum rationibus *unus* tantùm annus, iſque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni cap. 1. Chronographi illius qui ad annum XIII. Alexandri Severi tempora perduxit (tomo 2. antiquæ lectionis Henr. Caniſii, pag. 581.) Julii Africani, Severi Sulpitii, Joſephi Chriſtiani Scriptoris, (in Hypomneſtico, nondum edito) Conſtantinopolitani Chronici, Authoris Faſtorum Siculorum, (ſive quod Alexandrini nomine à M. Radero eſt editum) Maximi monachi. (in Computo) Syri mei Chronographi, & aliorum aliquot ſententia: à quâ etiam non abſcedunt multùm, Nicolaus Vignerius in Bibliotheca ſua hiſtoriali, ad ann. Mundi 1657. & Joſephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura

Semi diſſerens, quum generalem theſin ſtatuiſſet, *hunc ordinem filios in Scripturâ habere quem illis natura dedit*: particularem hanc hypotheſin iſtâ (quam vocat) *demonſtratione* ſtabilire nititur. *Anno Noæ 601. ineunte, Sem genuit Arphaxad, annos natus centum; centeſimo anno abſoluto poſtquàm pater ejus cœpit generare. Quare ſi Noa annorum 500. erat quum cœpit generare, & filius ejus annorum 100. cœpit generare, anno patris ſui 601. ineunte, nullus ergo filius Noa natus eſt ante Sem. Propterea errant, qui natalem Arphaxad ſtatuunt anno Mundi 1658. Noæ ætatis 602.* Ita Scaliger.

Nos verò cum longè majore, & meliore Chronologorum parte, Scripturæ ductum ſecuti, quæ biennio poſt terras ab aquarum eluvione liberatas, Arphaxadum ortum non obſcurè ſignificat, ineunte anno Mundi 1659. & ætatis Noæ 603. natum illum fuiſſe defendimus: & Scaligerum, ad ineuntem annum Noæ 601. natalem ejus referentem, & à veritate, & à fundamentis propriis hìc diſceſſiſſe affirmamus. Si enim ineunte anno Noachi 601. natus fuiſſet Arphaxadus, ut Scaliger & Veteres illi putarunt, ſtatim poſt finitum diluvium in lucem eum editum fuiſſe oporteret: Nam *ſexcenteſimo primo anno*, primo menſe, primâ die menſis amoviſſe Noachum operculum Arcæ; & menſe ſecundo, die menſis 27. ſiccatâ terrâ, egreſſum ex eâ fuiſſe Scriptura ſacra teſtatur, Geneſ. VIII. 13. 14. Si continuò poſt egreſſum ortus fuiſſet Arphaxadus; non dixiſſet Scriptura, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium*: ſed potiùs, [a] *Statim poſt diluvium Sem centum annorum exiſtens, genuit Arphaxad*, quemadmodum antiquiſſimus alterius ſententiæ aſſertor loquitur Theophil. Antiochenus.

[a] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν εὐθέως ὁ Σὴμ ὢν ἐτῶν ρ ἐγέννησε τὸν Ἀρφάξαδ. Theophil ad Autolycam, lib. 3.

Quis autem credat, invaleſcentibus ſuper univerſam terram aquis diluvii, Semum in Arcâ (quaſi in ſepulchro) conditum; liberis operam dediſſe? Uxorémque ejus eodem carcere concluſam, fœtum animatum atque adeò partui jam maturum, in utero geſtaſſe? quod vix, aut ne vix quidem, cum illo Apoſtoli pronunciato poterit conſiſtere: *in arcâ paucas; id eſt, octo animas ſervatas fuiſſe in aquâ.* (1. Petr. III. 20.) Adde, cum [b] Torniello, eos qui in Arcâ erant, nimio terrore correptos, pœnitentiæ potiùs opera exercuiſſe, lugentes communem illam humani generis cladem; nec ad mulieres accedendum eſſe exiſtimaſſe, uſque quò intelligerent Deum humano generi eſſe placatum, ac de ipſo reparando deliberaſſe: alioqui videri poſſe, fruſtrà Dominum, expleto diluvio iterùm protuliſſe verba illa de generatione liberorum; *Creſcite, & multiplicamini, &c.* (Geneſ. IX. 1. 7.) redintegrato naturæ ordine, ſicut erat in principio. (Geneſ. I. 28.)

[b] Torniell. ann. Mundi, 1657. parag. 19.

Nec illud prætereundum, quòd Geneſ. X. 22. & 1. Paralip. I. 17. filii *Semi* recenſeantur, *Elam*, & *Aſſur*, & *Arphaxad*. Quòd ſi, (ut hîc contendit Scaliger) *eum ordinem filii in Scripturâ habeant, quem illis natura dedit*: neceſſe eſt ut Elam & Aſſur ante Arphaxadum geniti fuerint, neque ineunte Noachi 601. ſive primo poſt diluvium anno, omninò naſci potuit Arphaxadus. Et certè dignatione gratiæ Arphaxad utroque fratre prior fuerit; non alia videtur afferri poſſe ratio, cur tertio nominatus ille ſit loco, quàm ob nativitatis ordinem. Nam quod potiſſimum pro Arphaxadi primogenitura à Jacobo Cappello contra Auguſtinum Torniellum urgetur argumentum, à tempore priorum filiorum alimoniæ aſſignando petitum; quòd *tum neque nutrix ulla, nec lactis pecuini copia, ſuppeteret*: ab ipſo Torniello ad annum Mundi 2. num. 1. prolixè eſt ſolutum. Neque illud etiam à Scaligero eſt animadverſum, labefactari hîc ab eo illam epocham quam priùs ignoratam & à ſe conſtitutam eſſe jactitat, [c] *omnium aut ſacra hiſtoria aut exotica certiſſimam, unde omnes rationes temporum Biblica hiſtoria pendeant*; [d] *ut verè poſſis illam vocare matrem cæterarum Epocharum*. Epocham nimirùm Exodi, quando migratum eſt ex finibus Ægypti: quam & alibi ſemper, & in hoc quoque Elencho, in annum Mundi 2453. conjicit, atque in annum tertium annalis Hebdomadis currentis. Si enim ineunte anno Noachi 601. Arphaxadum natum admiſerimus; nec in annum 2453. incurret Exodus (poſito etiam Natali Abrahæ in anno Tharæ 70.) nec anni Mundi per ſeptenarium diviſi, Hebdomadem annalem exhibebunt: indéque Johannes Bohemus, hoc obſervato, ab effatis Magiſtri ſui hoc quidem in loco neceſſariò ſibi diſcedendum eſſe putavit.

[c] Scalig. in Animadverſ. Euſebian. pag. 11 col. 2.
[d] Id. in Canon. Iſagog. l. 3 p. 252.

Erroris verò fundamentum in eo eſt poſitum, quòd Noachus tum præciſè 500. annorum fuiſſe exiſtimatur, quando Semum genuit: idque ex textu illo colligi putatur. Geneſ. V. 31. *Et fuit Noah filius quingentorum annorum*, (id eſt, quingenteſimum agebat annum,) *& genuit Noah Semum, Chamum & Japhetum.* Cùm autem uno & eodem anno, omnes iſtos tres nequaquàm ſuſceperit; non aliud voluiſſe Moſem conſentaneum eſt, quam Noachum anno ætatis 500. liberis operam dare cœpiſſe, adeóque primogenitum procreaſſe: ſed cui eorum primogenitura danda, res eſt non adeò perſpicua, ac primà facie poſſet videri. Illam enim Scaligeri rationem, quæ *hunc ordinem filios in ſcriptura habere* ſtatuit, *quem illis natura dedit*, admodùm infirmam eſſe oſtendit Benedictus Pererius. *Quamvis enim*, (inquit,) *illud videatur arguere, Sem* [e] *fuiſſe primum natu filiorum Noë, quòd ſemper in Scriptura cùm nominantur filii Noë, primus omnium cenſetur Sem* (ut Geneſ. c. V. VI. IX. X. *& initio prioris libri Paralipom.*) *idque pro magno argumento ad id ipſum probandum afferunt nonnulli: attamen id non magnam vim habere videtur. Namque etiam Cham inter filios Noë ſecundus memoratur, quem tamen minimum fuiſſe omnium*, [f] *planum eſt. Similiter* [g] *Iſaac nominatur ante Iſhmaelem, &* [h] *Jacob ante Eſau, non propter priorem ortum, ſed propter prærogativam electionis & benedictionis divina, majoremque eorum dignitatem. Quanquàm non ſatis liquet cur ſemper Cham nominetur ante Japhet; cùm & ortu & dignitate poſterior eo fuerit.* De quo poſtremo tamen illa B. Ambroſii obſervatio non eſt prætermittenda: [i] *ubi generantur, hunc ordinem eſſe; ubi autem generant, Japheth primo loco ſcribi, tertio Sem*, non *Cham*, ut habetur in impreſſis omnibus Ambroſii exemplaribus. Nam & in Geneſ. cap. X & in 1. Paralipom. I. ubi

[e] Perer. in Gen. l. 15. ſect. 132.
[f] Geneſ. 9. 24.
[g] 1. Paralip. 1. 28. Geneſ. 25. 9.
[h] Gen. 24. 5. Joſu. 24. 4.
[i] Ambroſ. de Noë & Arca, cap. 2.

filiorum

filiorum Noæ poſteritas explicatur, Japheti progenies primo loco proponitur, Semi tertio: ſemper autem in medio Cham relinquitur, quaſi & hîc locum haberet; quod ab eodem Ambroſio ex [a] Homero ibidem eſt productum: κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσεν, *Malos autem in medium inſeruit*, quomodo etiam ab [b] aliis eſt notatum, ſemper medium poni Cham improbum inter duos probos; quòd ita ſit Eccleſia comparata utrinque, ut inter improbos ut hoſtes verſari cogatur.

[a] Iliad. 4.

[b] Mercer. in Geneſ. 10. 1.

Cùm autem in utroque illo Scripturæ loco, duplici modo recenſeantur filii Noæ; ubi *generati* commemorantur, (Sem, Cham & Japhet) ubi *generantes*, ordine retrogrado [Japhet, Cham & Sem:] poſteriorem hunc, ut genituræ ordini reſpondentem, amplectuntur quidam, inter quos R. Levi ben Gerſom, in Geneſ. IX. 24. Nicolaus Lyranus, & Alphonſus Toſtatus Abulenſis; in quorum ſententiam & nos libentiſſimè concederemus; ſi perſuaderi nobis poſſet Semo juniorem fuiſſe Chamum: quòd illa retrograda ordinis inverſio ſic reſponderet aptiſſimè ejuſdem generis loco illi alteri, Geneſ. XI. 26. ubi Thara genuiſſe dicitur *Abrahamum*, *Nachorem*, & *Haranem*; cùm naturalis generationis ordo, *Haranem*, *Nachorem* & *Abrahamum* ponendos requirit. Priorem verò modum ſequuntur alii, in quibus Pſeudo-Clemens libro Recognitionum 1. Ambroſius (in lib. de Noe & Arca) Epiphanius (hæreſ. *) Jo. Chryſoſtomus (in Geneſ. ſerm. 29.) Auguſtinus (de Civitate Dei, lib. 16. c. 3.) R. David Kimchi (in 1. Paralipom. I.) & alii plurimi. Benedictus Pererius, cum Fl. Joſepho (lib. 1. Antiquit. cap. 5.) Semum primo, Japhetum ſecundo, Chamum tertio loco; Thomas Lidyatus Chamum primo, Semum ſecundo, Japhetum tertio natum loco exiſtimat: Tremellius verò, cum Hebræorum & noſtrorum aliquot, Chamum ultimo, medio Semum, Japhetum primo loco collocat. Quam ſententiam & nos cæteris omnibus præferendam eſſe judicamus; ſi clarè ex Scripturis oſtendi poſſit, Chamum Semo majorem natu non fuiſſe.

* Lib. 1. c. IV.

Et quidem *Sem fuiſſe priorem natu quàm ipſum Cham*, *ex* Geneſ. IX. 24. *manifeſtum* eſſe docet Pererius [c] *appellari enim illic Cham filium Noe minorem præciſe: quod apud Hebræos idem ſignificat atque filius parvus vel minimus. Totam igitur contentionem eſſe inter Sem & Japhet de principatu ortûs.* Ita Joſephum quoque ſenſiſſe videmus, notiſſimam illam hiſtoriam Geneſ. IX. de retecta Noachi nuditate, ita enarrantem. [d] Θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν ἐδείκνυεν· οἱ δὲ περιστέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ Νῶχος αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται· τῷ δὲ Χάμᾳ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηρᾶτο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ· καὶ τῶν ἄλλων διαπεφευγότων τὴν ἀρὰν, τοὺς Χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. *Id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi verò parentem operuerunt. Senſit hoc Noachus, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamum quidem diris devovit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantùm ejus poſteros: quas cùm cæteri evaſiſſent, Chananæi liberos ultio divina eſt conſecuta.*

[c] Perer. in Geneſ. l. 11. ſect. 132.

[d] Joſeph. Antiquit. lib. 1. cap. 7.

Verùm quum nepotes dicantur filii avi, non minùs quàm filii ipſi, quod, ne à proximâ Semi ipſius progenie diſcedamus, ex I. Chronic. I. 17. cum Geneſ. X. 23. collato liquet:) non deſunt qui *parvum filium* in ea hiſtoria nequaquam Chamum ipſum, ſed filium ipſius Chananem, intelligendum eſſe exiſtiment. Ita ex Hebræis, R. Levi ben Gershom, & R. Abraham Aben Ezra in 9. cap. Geneſ. è noſtris Theodoretus quæſt. 57. in Geneſ. (ſi non Origenes potiùs; cujus expoſitio, ab Hebræo magiſtro ſuo accepta, ex Catena Græca à collectore fragmentorum Theodoreti hîc inſerta fuerit) & Procopius Gazæus in Geneſ. cap. 9. Quam ſententiam licèt in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei ſummopere propugnatus fuerit Joſephus Scaliger; nihil ille tamen attulit, quod à ſimplici & receptâ hiſtoriæ intelligentiâ cogat nos abſcedere.

Vide Græc. Caten.

Quid fecit Cham patri ſuo? inquit ille, *Nihil; Tantùm fratribus de patris probro nuncius fuit. Atqui Scriptura diſertè dicit neſcio quid Noæ à minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit.* Reſpondeo; *nihil* illud Scaligeri, aliquid profectò fuiſſe factum filio indigniſſimum. *Oculum qui ſubſannat patrem, aut ſpernit obedientiam matris, hunc effodient corvi vallis, aut comedent eum juvenes aquilæ:* dicit Sapiens, Proverb. XXX. 17. & ipſe Plutarchus, in libro περὶ φιλαδελφίας, ſive de amore fraterno. Οὐδ' αὖ πάλιν μείζων ἐπίδειξις ἀθέου γένοιτ' ἂν τῆς περὶ γονεῖς ὀλιγωρίας καὶ πλημμελείας. διὸ τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιεῖν ἀπείρηται μητρὶ δ' αὐτοῦ καὶ πατρὶ τὸ μὴ παρέχειν ἑαυτοὺς δρῶντας ἀεὶ καὶ λέγοντας ἀφ' ὧν εὐφρανοῦνται, κἂν μὴ προσῇ τὸ λυπεῖν ἀνόσιον ἥγηνται καὶ ἄθεσμον. Quomodo verò Chamus erga patrem ſuum ſe geſſerit, ex Theodoreto, quem ſuæ *ſententiæ vindicem* laudavit, intelligere hîc poterat Scaliger. [e] Ὁ Χὰμ τὴν τῆς πατραλοίου κατηγορίαν ἐδέξατο, ὡς παραβὰς τὸν τῆς φύσεως νόμον. ὅτι γὰρ καὶ τὸ γεραίρειν τοὺς γεγεννηκότας ἡ φύσις ἐδίδαξε, μαρτυροῦσιν οἱ τοῦ Χὰμ ἀδελφοί, οἱ παρ' ἐκείνου τὸ πάθος μεμαθηκότες τοῦ πατρὸς, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς εἰς τοὐπίσω βαδίζοντες συνεκάλυψαν τὸν πατέρα, ὡς ἂν ἥκιστα ἰδεῖν ὅθεν ἀναφύντες ἐβλάστησαν· τοιγάρτοι καὶ μάλα εἰκότως καὶ τοῦ πατρὸς τὴν εὐλογίαν ἐδρέψαντο. *Cham parricidii reus habitus eſt, tanquam transgreſſus legem naturæ. Nam quòd natura ipſa doceret venerari & colere parentes oportere, teſtificantur fratres ipſius Cham: à quo cùm intellexiſſent quod patri acciderat, multo cum pudore retro gradientes Patrem operuerunt, ut minimè viderent, unde erant prognati. Itaque meritò benedictionem à patre acceperunt.* Et ſi illi ob tectam patris ignominiam benedictionem fuerint conſecuti; ob contrarium certè factum Chamus maledictionem meruerit: quippe qui patris nuditatem non modò non texerit, ſed etiam publicaverit, & lumina faciens hic noxia, & linguam quoque.

[e] Theodoret. in Geneſ. quæſt. 57.

Atqui Scriptura diſertè dicit, neſcio quid Noa à Minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit. Experrectus enim vidit quod ſibi minor filius fecerat, quod quidem Scriptura non exprimit, ſed tamen conſtat factum eſſe; ut eleganter monet doctiſſimus Aben Ezra. Propter aliquod enim factum maledictio emiſſa eſt, non quòd Cham pudenda patris viderat. Id enim experrectus ipſe neſcire non potuit. Ita Scaliger. Reſp. Factum illud quod experrectus reſcivit Noa, & maledictionem ab eo expreſſit, ut extra Scripturam quæramus non eſt opus: ſufficit abundè illud, quòd Chamus [f] nuditatem & turpitu-

[f] Perer. in Geneſ. l. 14. ſect. 246.

turpitudinem patris ſciens & libens aſpexit, cum contemptu irriſit, divulgavit, & fratres ſuos ad ejus irriſionem provocavit. Tanta in uno hoc facto crimina rectè notavit Pererius: qui de ratione etiam quâ pater iſta reſcire potuerit, conjecturam affert admodùm probabilem. [a] Noë expergiſcens, cùm vidiſſet pudenda ſua propriâ veſte nudata, & alieno pallio contecta, cauſam ejus rei quæſiviſſe ex filiis: atque ita eos ad narrandum quod acciderat eſſe compulſos: de quâ & Chryſoſtomus. [b] Πόθεν ἔγνω, ἴσως οἱ ἀδελφοὶ ἐγνώρισαν, οὐχὶ τὸν ἀδελφὸν διαβαλεῖν βουλόμενοι, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο διδάσκοντες ἵνα κατάλληλον ἐκεῖνος τῷ τραύματι τὴν θεραπείαν δέξηται. *Unde cognovit? fortè fratres ſignificaverunt: non accuſationis quidem gratiâ, ſed rem ut facta erat docentes; ut conveniens ille ſuo vulneri remedium acciperet.* Ne quis opus eſſe exiſtimet, cum Faſtorum Siculorum, & Gloſſæ interlineatis authore, ac R. Levi ben Gershom ad ſpiritum propheticum & divinam revelationem hic confugere.

[a] Perer. in Geneſ. l. 14. ſect. 114.

[b] Chryſoſt. in Geneſ. ſerm. 29.

Sed pergit Scaliger. *Si Cham aliquid feciſſet, in eum competebat maledictio. Sed in Chanaan deſtricta eſt illa. Chanaan igitur fecit: atque adeò ipſe eſt qui dicitur minor frater.* Verùm in filio punitum hîc fuiſſe ipſum patrem, ſi non ex [c] Chryſoſtomo vel [d] Auguſtino, certè ex ipſo (quem ut ſententiæ ſuæ vindicem hîc protulit) Theod. diſcere potuiſſet Scalig. de Chamo ita ſcribente. [e] Ἐπειδὴ υἱὸς ὢν ἐξήμαρτεν εἰς πατέρα, διὰ τῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀρᾶς δέχεται τὴν τιμωρίαν. *Quia, cùm filius eſſet, in patrem deliquit, ob id per filii maledictionem pœnas luit.* Additque, Noachi verba non tam imprecationem in ſe continere, quàm futurorum prædictionem. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὁ Ἰσραὴλ ἐκ τοῦ Σὴμ κατάγων τὸ γένος τὴν Παλαιστίνης παραλαμβάνειν τὴν δεσποτείαν, ταύτην δὲ πάλαι ᾤκουν οἱ ἐκ τοῦ Χαναὰν βεβλαστηκότες· εἰς ἀρᾶς σχηματίζει τὴν πρόρρησιν προαγορεύων μὲν τὰ ἐσόμενα, διδάσκων δὲ τοὺς ὕστερον ἐσομένους μὴ πλημμελεῖν εἰς γονέας. *Nam cùm Iſrael ex Sem genus ducens, Paleſtinam occupaturus eſſet, quam olim incoluerant qui ex Chanaan deſcenderant; in maledictionis formam prophetiam effert: prædicens quidem futura, deterrens autem poſteros ne peccent in parentes.* Similia habet & Diodorus Tarſenſis [f] in hujus loci explicatione: & Auguſtinus quæſt. 17. in Geneſ. rem totam breviter ita expediens. *Quæritur quare cùm peccans Cham in patris offenſâ, non in ſeipſo ſed in filio ſuo Chanaan maledicitur? niſi Prophetatum eſt terram Chanaan ejectis Chananæis inde & debellatis, accepturos fuiſſe filios Iſrael; Qui venirent de ſemine Sem.*

[c] Chryſoſt. ut ſupr.

[d] Auguſt. de Civit. Dei lib. 16. c. 1.

[e] Theodoret. in Geneſ. quæſt. 58.

[f] Catena Gr. in Geneſ. cap. 9.

Quum verò ſubjungit Scaliger, in Sermone Hebræo avos vocare nepotes ſuos, בנים הקטנים *filios minores*: prolato aliquo Scripturæ teſtimonio probare hoc potiùs ille debuerat, quàm id quod huc omninò non facit; à filiis familias *filios fratrum fratres vocari*. In ſacris litteris certè, ejuſdem parentis immediatos filios ad ſeniorem fratrum ætatem reſpectu habito *filios minores* appellari, vel ex loco illo Geneſ. XXVII. 15. conſtat: ubi Rebecca dicitur accepiſſe veſtes Eſaü בנה הגדל *filii ſui majoris*, iiſque induiſſe Jacob בנה הקטן *filium ſuum minorem*. Licet illi, qui ex præjudicata opinione Chamum ætate medium filiorum Noæ fuiſſe exiſtimaverunt, relictâ propriâ & ſimplici vocis intelligentiâ, quâ filius illius *minor* ſive νεώτερος (ut Græci interpretes reddiderunt) fuiſſe is ſignificabatur, vel ob corporis [g] *Staturam* parvam, vel ob animi *ruditatem, quaſi in quadam intellectùs infantia conſtitutum*, (ut loquitur [h] Ambroſius:) vel ob fortunæ etiam ſui *conditionem* הספול והבזו *abominabilem & contemptibilem*, quemadmodum ex verſu 2. prophetiæ Obadiæ R. Salomo Iarchi id explicandum cenſuit. Νεώτερον δὲ ὅταν φῇ υἱὸν, οὐκ ἡλικίας ὄνομα ἀναγράφει, νεωτεροποιὸν δ' ἐμφαίνει τρόπου διάθεσιν. *Cùm juniorem filium appellat, non tempus ætatis deſcribit, ſed morum diſpoſitionem novis rebus ſtudentem*: inquit Philo, in libro de reſipiſcentiâ Noæ; & Chryſoſtom. ſerm. 29. in Geneſ. Chamum Japheto majorem natu fuiſſe exiſtimans, cur Chamus tamen *junioris* [Geneſ. IX. 24.] & Japhetus *ſenioris* [Geneſ. X. 21.] appellationem adeptus fuerit, tropologicam hanc ſimiliter reddit rationem. ὥσπερ οὗτος ὅπερ εἶχεν ἀπὸ τῆς φύσεως, προὔδωκε τῇ μοχθηρίᾳ τῆς προαιρέσεως. οὕτως ὁ Ἰάφεθ, ὅπερ οὐκ εἶχεν ἀπὸ τῆς φύσεως, τοῦτο προσέλαβεν ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς γνώμης. *Sicut Cham, id quod naturâ habuit, nequitiâ voluntatis amiſit; ita Japhet quod naturâ non habuit, ſaniorem ob mentem accepit.*

[g] Jo. Behm. Chronol. lib. 1. tit. 2. cap 6.

[h] Ambroſ. lib. de Noë & Arcâ, c. 31.

Ut à Chamo igitur ad Japhetum jam tranſeamus, & hujus cum Semo de principatu ortûs contentionem expendamus: eam Semo deberi dignitatem confirmat [i] Salianus, non eâ ſolùm conjecturâ, quòd primo ſemper loco nominatur, & quòd Noë in benedicendis filiis, Semum Japheto prætulit: ſed eâ potiùs ratione, quòd Scriptura Semum vocat *fratrem Japheti majorem* (Geneſ. X. 21.) Sed conjecturarum illarum duarum infirmitatem ſatis aperuit Pererius, licèt & ipſe non minùs quàm ille acer primogenituræ Semi patronus: alias cauſas afferri poſſe docens, Quare Semus & primo loco nominatus & à patre ante Japhetum benedictus fuerit, præter illam unam ab ætatis ratione deſumptam. De imbecillitate argumenti ab ordine recenſionis fratrum ducti, verba illius ſuprà produximus: quam & ipſi poſteà, (Deo volente) in loci conſimilis Geneſ. XI. 26. tractatione, pluribus ſumus patefacturi. Varias autem cauſas ob quas Noë Semo benedixiſſe dici poſſit ante Japhetum, problematicè hunc in modum propoſuit [k] Pererius, *Cur priùs benedixit Sem quàm Japhet? An quia ille primogenitus erat? An quòd ſanctimoniâ & prudentiâ morúmque gravitate præſtaret; & idcirco patri Deóque cariſſimus eſſet? An quòd ipſe vehementiùs objurgaſſet Cham, autórque fuiſſet Japheto id ergà patrem faciendi quod factum ab illis eſſe legimus? An potiùs propter excellentiam poſteritatis ejus in qua futuri erant Patriarchæ, Reges, Prophetæ, & quod ſuper omnia eſt, Meſſias ipſe?* Adde in benedictione Semi fundatam fuiſſe benedictionem Japheti; nec niſi illâ priùs propoſitâ, hanc omnino intelligi potuiſſe. *Dilatet* (vel potiùs *alliciat*) *Deus Japhet; & habitet in tabernaculis Sem.* (Geneſ. IX. 27.)

[i] Salian ad ann. Mundi 1559. parag. 2.

[k] Perer. in Gen lib. 14. ſect. 185.

De textu igitur illo, Geneſ. X. 21. tota eſt controverſia *Sem quoque nati ſunt, patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth majori.* Sed utrum Sem an Japheth fuerit natu major inter filios Noë, non facilè hinc poſſe determinari agnoſcit [l] Torniellus, propter Hebraici textûs

[l] Torniel. an. Mundi 1659.

ambigui-

ambiguitatem; in quo legitur, אחי יפת הגדול. Cùm enim caſibus Hebræi careant; illud הגדול vel dativi caſus eſſe poterit & referri ad Sem, vel genitivi & referri ad Japheth. Et ut uno modo reddidit editio vulgata Latina; *fratre Japheth majore*: ita altero, editio vulgata Græca; *ἀδελφῷ Ἰάφεθ τοῦ μείζονος*, *fratri Japheth majoris*. Licèt enim Auguſtinus, libro 16. de Civitate Dei, cap. 3. *majore* in Latino ſuo codice hîc vel legerit, vel legendum eſſe putaverit: in Græco tamen, eodem quo hodie modo, *τοῦ μείζονος*, lectum fuiſſe, ex eo quod poſtremum ex Chryſoſtomo citavimus teſtimonio manifeſtum eſt.

Salomoni Geſnero, in Geneſ. cap. 10. quæſt. 8. *textus Hebraus id potius innuere videtur, Semum eſſe fratrem Japheti grandiorem*: quia ה *præfixum voci* גדול *non Genitivum, ſed Nominativum caſum innuit*; quum, ſi ad Semum hoc loco referatur, non *Nominativi*, ſed *Dativi* caſus eſſe oporteat: & articulum ה omnium caſuum nominibus promiſcuè præfigi ſolere conſtet; & *Genitivi* ſpeciatim, in loco huic ſimili à nobis producto ex Geneſ. XXVII. 15. ubi Rebecca accepiſſe dicitur בגדי עשו בנה הגדל את *veſtimenta Eſau filii ſui majoris*. Eandem ſententiam hac ratione perſuadere conatur *Pererius*, a *Omnino, quæ hic narrat Moſes de Sem, ad commendandam ejus excellentiam dignitatis pertinent: ut, quòd ipſe pater fuerit omnium filiorum Heber, id eſt, populi Hebræi, & tot tantorúmque virorum qui in eo populo claruerunt. Ergo quod ſubdit, ipſum fuiſſe fratrem Japheth majorem, ad ejuſdem ſpectat commendationem. Quorſum enim hoc loco Moſes dignitatem Sem ſignificans, dixiſſet illum fuiſſe fratrem Japhet majoris ipſo?* Sed hanc rationem *probabilem* tantùm eſſe, fatetur ipſe Pererius: & quidquid in ea probabilitatis eſt ex eo totum dependet, quod nondum nobis liquet, quæ de Semo hîc narrantur, encomiaſtico, & non merè hiſtorico modo à Moſe fuiſſe propoſita; aut ſi commendationis aliquid hîc ille ſpectaverit, Semi potiùs dignitatem à populi Hebræi præſtantiâ, an populi ſui Hebræi dignitatem à patris Semi præſtantiâ æſtimandam, illum voluiſſe, ex quorum neutro erit conſequens, in altero membro, quod ætatis Semi & Japheti collationem continet, aliud fuiſſe ſpectatum, quàm ſimplicem hiſtoricæ veritatis enarrationem. Nam quod, velut à Pererio prætermiſſum, Harvillæus hic addendum cenſuit; ſecundum hoc membrum, non minùs quàm prius illud, eſſe (ut ille loquitur) *declarativum ſeu confirmativum qualitatum Sem*: nihil omninò rem promovet. Utrumque enim membrum declarationem, non *qualitatum* quidem, ſed *relationum* Semi complectitur: paternæ, ubi dicitur fuiſſe *pater omnium filiorum Eberi*; fraternæ deinde, quum dicitur fuiſſe *frater Japheti* non *major* (quod ille hoc argumento confectum fruſtrà putabat) ſed natu *maximi*, ut Tremellius & Junius ſunt interpretati: hâc etiam interpretationis ſuæ ratione & explicatione additâ.

Hæc, rationem accentuum, fidémque hiſtoriæ ſequuti, ſic expoſuimus. Nam quum Noach quingenteſimo demum ætatis anno gignere cœperit, [*cap. V.* 32.] *ſexcenteſimo ſit diluvium expertus;* [*cap. VII.* 6.] *ſexcenteſimo ſecundo, id eſt altero poſt diluvium anno Schem Arpacſchadum agens centeſimum annum genuerit* [*cap. XI.* 10.] *omnino hunc conſtat non fuiſſe natu maximum. Cham autem diſertè minimus natu fuiſſe dicitur.* [*cap. IX.* 24.] *Neceſſariò itaque de Japhetho locum hunc ſic oportuit accipere: ut natus* 500. *annos Japhethum, natus* 502. *annos Schemum, natus eo plures annos Chamum genuerit. Cur autem hic frater Japhethi appelletur excluſo Chamo, id ex illâ Noachi hiſtoriâ cognoſcendum eſt, quæ habetur ſuprà,* [*cap. IX.* 23.] *& ſequ.* Hæc illi.

Huic argumento, à Nicolao Lyrano & Alphonſo Toſtato ad probandam Japheti primogenituram ex Hebræorum ſcriniis producto, Pererius probabiliter reſponderi poſſe judicat: b *vel Noë non cœpiſſe generare quingenteſimo ætatis ſuæ anno præcisè, ſed quingenteſimo ſecundo, eóque ipſo anno generatum eſſe Sem, ob idque biennio poſt diluvium eum fuiſſe centum annorum; vel Sem ſecundo anno poſt diluvium cùm generavit Arphaxad, non fuiſſe centum annorum præcisè, ſed fuiſſe centum & duorum annorum.* Cùm divinæ ſcripturæ mos ſit, parvis & minutis numeris tacitis ac prætermiſſis, maximum & integrum numerum duntaxat commemorare. Addit Cornelius à Lapide in Geneſ. cap. XI. 10. *quia hic numerus minutus exprimitur, ſcilicèt quòd biennio poſt diluvium, Sem fuerit centum annorum, qui non exprimitur. cap. V.* 32. *hinc Moyſem hic potiùs, quàm capite V. præcisè videri conſignare annos Sem.* Itaque de altero loco, Geneſ. V. reſpondet c Salianus, *anno quingenteſimo Noë nullum ipſi filium natum eſſe, ſed velle tantùm Moyſem docere hoſce tres filios natos eſſe poſt annum quingenteſimum patris, & non ante. Cui locutioni*, (inquit) *quæ non paucos induxit in fraudem, Cajetanus affert aliam longè ſimillimam ex Gen. XI.* 26. *ubi de Thare dicitur, eum vixiſſe.* 70. *annis & genuiſſe Abram, Nachor, & Aran, qui tamen diviſis valde annis geniti ſunt.* ubi tamen explicationem iſtam negativam, quòd Thare non ante 70. annos, incepit generare, iſta, ita ipſe Salianus accipit, ut anno illo 70. expleto, aliquem illorum trium naſci oportuiſſe agnoſcat. d *Alioqui*, inquit, *falſum eſſet, Thara genuiſſe Abram, & Nachor, & Aram cùm vixiſſet* 70. *annis ſi neque de omnibus neque de ullo eorum id verum eſſet.* Qui idipſum proculdubio de altera illa *locutione longè ſimillima.* Geneſ. V. 32. fuiſſet pronunciaturus, ſi de Semi primogeniturâ præjudicium mentem illius non occupaſſet.

Sed condonato illi hoc errore, accipiamus quod ipſe ultrò dat, & ex Scripturâ Geneſ. XI. 10. *perſpicuè confirmari* agnoſcit; natum fuiſſe Semum anno Noæ 502. exacto, & annis 98. ante finitum diluvium. Hoc enim ad firmandam veritatem Chronologicam quam in hoc capite defendendam ſuſcepimus, abundè ſufficit; & ad eorum errorem refellendum, qui integro *biennio* annorum mundi ſeriem mutilârunt: quem ipſum jamdudum animadverſum, & hoc eodem argumento refutatum à Quinto Julio Hilarione videmus; in libello de Mundi duratione ita hac de re dicente: *Quia anni Sem. XCVIII. in conſummatione Diluvii completi ſunt; duo ſcilicet anni ad rationem ſummæ, quam poſt Diluvium deſignavimus neceſſarii ſunt. Ipſe enim Sem biennio poſt Diluvium fuit annorum centum, & ſic genuit Arfexat: quos annos*

a Perer. in Gen. lib. 15. ſect. 134.

b Perer. ut ſuprà ſect. 138.

c Salian. ann. Mundi 1519. num. 3.

d Id. ann. Mundi 1979. num. 4.

e Id. ann. Mundi 1559. num. 2.

duos deſcriptores hujus rationis in numerum annorum non poſuerunt, quomodo eos minimè prævideruns.

CAP. V.

De multiplicatione generis humani poſt Diluvium, & Gentium diſperſione ad argumentà ab hiſtoriâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmarè conatus eſt.

SEd in biennio poſt Diluvium nimis diu hæſimus. De temporibus illud inſecutis, uſque ad 70. annum Tharæ, jam diſpiciendum eſt, quorum (cum illo conjuncto) ſummam ex Græcis codicibus, in lib. 16. de Civitate Dei. cap. 10. ita Auguſtinus colligit. *Fiunt anni à diluvio uſque ad Abraham. 1072. ſecundum Vulgatam editionem, hoc eſt Interpretum LXX.* de Hebræis deinde ſubjiciens. *In Hebrais autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri: de quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* In his enim à diluvii exitu ad finem anni 70. Tharæ, quo Abrahami ortum ille retulit. 292. tantùm numerantur anni, ex quibus ſolùm 101. à finito diluvio ad nativitatem Phalegi (quo confuſionem linguarum & diſperſionem gentium eſſe referendam idem cenſuit) decurriſſe ſtatuuntur; atque in his anni Cainanis quos ille in ſummâ ſuâ expoſuerat, omnino prætermittuntur. Ut autem tam brevi annorum ſpatio, tanta ex tribus Noachi filiis oriri poſſet hominum multitudo, quæ coloniis quaquaverſum per orbem deducendis ſufficeret, atque ut ex Patriarcharum ſerie Cainan ille expungeretur, quem non in Vulgatâ tantùm Moyſis editione ſed etiam in Evangelio (Luc. III. 36.) locum obtinuerat, res Auguſtino expeditu difficillima videbatur.

Confuſionem verò linguarum, & cum ea conjunctam migrationem gentium, in ortum Phalegi incidiſſe, ex verbis illis Scripturæ, Geneſ. 10. 25. & 1. Paralipomen. I. 19. colligunt. *Natique ſunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quòd in diebus ejus diviſa ſit terra; & nomen fratris ejus Jectan, vel* Joktan: de quibus Auguſtinus, in libri citati capite II. *Intelligendum eſt ipſum Heber propterea tale nomen impoſuiſſe filio ſuo, ut vocaretur Phalech, quod interpretatur diviſio; quia tunc ei natus eſt, quando per linguas terra diviſa eſt.* Quanquàm alii poſt nativitatem Phalegi diviſionem hanc factam fuiſſe malunt: tum quòd Scriptura non in *ortu* ſed in *diebus* ejus diviſam terram fuiſſe dicat; tum quòd inter coloniarum duces, filii XIII. Joktanis, fratris Phalegi, recenſeantur. [*Geneſ.* X. 26.] Cùm autem, juxta veritatem Hebraicam, 34. tantùm annorum fuerit Heberus, quum natus ei fuit Phalegus: etiamſi 17. tantùm annorum illum fuiſſe concederemus quum natus eſt ipſi Joktan, & totidem Joctanem quum ſuſceptus ab eo fuiſſet filiorum illorum XIII. natu maximus; reliquos XII. tempore nativitatis patrui ſui Phalegi in lucem nondum fuiſſe editos, neceſſariò conſequetur. Quòd ſi eo tempore natus fuiſſet ipſe Phalegus, quo conſpirantes turbæ Turris Babylonicæ inſanam ſtructuram primùm moliri cœperunt *ne diſpergerentur in ſuperficiem totius terræ.* [Gen. 11. 4.] ſtultiſſimo huic conatui (nominis hujuſmodi impoſitione) opportunè Heberus occurrere potuiſſet; recèns nati pueruli diebus gentium diſperſionem, quam illi fruſtrà impedire conabantur eventuram prædicendo. Nam & à futuro eventu nomina interdum imponi fuiſſe ſolita, ex Geneſ. V. 29. & Hoſ. I. 6. apparet: & Heberum vaticinio quodam filio ſuo *Phaleg* nomen hoc impoſuiſſe, Chryſoſtomus ſermone 30. in Geneſin, Hieronymus libro quæſtionum Hebraicarum in Geneſim, R. Joſe, in Seder olam Rabba. cap. 1. R. Salomon Jarchi in Geneſ. X. & alii affirmant.

Verùm hæc licèt ſatis veriſimilia, certitudinis tamen non ſunt tantæ, ut à ſimpliciore & magis recepta Joſephi atque Auguſtini ſententia cogant nos recedere. Neque enim Moſi (quod primo hîc loco conſiderandum venit) in decimo hoc Geneſeos capitulo fuit propoſitum, omnes omnium Coloniarum, quæ ante ipſius tempora fuerunt, ductores memoriæ tradere, ſed earum tantùm quæ Abrahami ortum præceſſerunt. Aliarum enim quæ poſteà acceſſerunt, ut *Iſraelitarum, Midianitarum, Ammonitarum, Moabitarum, Idumæorum, Amalekitarum,* origines, ſuo poſtea loco commemoratas fuiſſe videmus. Et ipſarum illarum antiquiorum coloniarum deductio (quod ſecundo loco eſt perpendendum) quo tempore in lucem editus eſt Phalegus, cœpta tantummodò fuit, non autem ad exitum perducta. Terra enim per centum totos annos inculta indéque partim putreſcentibus graminibus paluſtris effecta, partim etiam ſenticetis & dumetis obſita tam colonos quóuſque vellent, citò currere non ſinebat: ut proinde viciniora primùm loca occupare, procedentéque tempore & creſcente populi multitudine ulteriùs progredi, atque in remotioribus regionibus longo poſt tempore ſedes figere cogerentur. Quò fortaſſe reſpiciens Moſes in *diebus* potiùs quàm in ipſo *ortu* Phalegi, diviſas fuiſſe terras dicere maluit.

Adde quòd non omnes Noachi poſteri, Turris, & urbis Babylonicæ ſtructuram ſunt aggreſſi, ſed ii quos *filios hominum* [a] Moſes nominat; cujuſmodi & idem paulò antè [b] *filiis Dei* oppoſuerat, & quorum *ὁμόνοιαν πονηρίας conſenſum iniquitatis*, [c] author libri Sapientiæ hîc incuſat. Iſti enim à cæteris, (numero quidem paucioribus, ſed quorum poſteros multitudine auctos, in varias ſedes urgente neceſſitate diſpergendos, neſcire non poterant,) ſegregati, ut potentiores & aliis magis formidabiles ſeſe redderent, unitis viribus intra unius munitiſſimæ civitatis ſepta continere ſe, quamdiu poterant conabantur. Etſi verò ſtructuræ illius per confuſionem linguarum facta interruptio, Gentium diſperſioni primum dederit initium: Moſes tamen Coloniarum deductionem (capite X.) ante linguarum illam σύγχυσιν (capite XI.) enarrans, non ab iis tantùm qui turris Babylonicæ ædificationi interfuerant, ſed & univerſim ab omnibus Noachi filiis ante ortum Abrahami deductas colonias traditas à ſe fuiſſe ſignificare voluit: quod & in Catalogi totius generali illo epilogo declaravit apertiſſimè. *Hæ familiæ filiorum Noæ juxta populos & nationes ſuas. Ab his diviſæ ſunt gentes in terra poſt diluvium.* Quo minùs mirum videri cuiquam debeat, poſt natum Phalegum, XIII. ipſius ex fratre Joktane nepotes inter harum coloniarum duces recenſeri.

[a] Gen. 10. 5.
[b] Gen. 6. 2.
[c] Sapien. 10. 5.
Gen. 10. 32.

Ut numerum poſterorum Noachi, qui circa tempus nati Phalegi exiſtere potuerit, conjecturâ aliquâ Johannes Temporarius aſſequeretur; in 2. Demonſtrationum ſuarum Chronologicarum libro, tres Noachi filios, ſimilitérque poſterorum eorundem unumquemque 20 ætatis annos aſſecutum, ſingulis annis gemellos ex conjugibus ſuis ſuſcepiſſe cenſet: indéque per Progreſſionem Arithmeticam anno poſt diluvium 102, mares ſimul & fœminas 1554420. ex illa ſtirpe prognatos fuiſſe colligit. Nos dimidiâ illius ſummæ parte demptâ, (quòd illa de natis unoquoque anno gemellis aliquantò durior videatur eſſe hypotheſis) 388605. marium, totidémque fœminarum, numerum aſſumimus: ex quo tantam* Babylonicæ turris extructoribus deduci poſſe arbitramur, quæ primarum coloniarum deductioni (de propagatione enim res eſt alia) pro ratione temporis eſſet ſuffectura. Nam ſi ſtatim cum pubertate (quam ab exacto 14. ætatis anno ordiebantur Romani) novos illos Orbis inſtauratores, (viribus ad hoc peragendum à Deo ſuppeditatis,) liberis operam dediſſe, geminóſque ſæpiùs & quandoque tergeminos ſuſcepiſſe, liberet admittere: de numero hominum, anno poſt finitum diluvium 102. in colonias deducendorum non eſt quòd magnopere futuri eſſemus ſolliciti; præſertim ſi conſideraverimus, Noacho & tribus filiis ejus bis à Deo prolatam fuiſſe benedictionem illam: [a] *Creſcite & multiplicamini & replete terram.* [b] ad certitudinem promiſſæ fœcunditatis fidem faciendam (ut notat hîc Pererius) & ut nullo modo dubitarent fore, ut tanta illorum paucitas in ampliſſimam poſteritatis multitudinem breviſſimo tempore multiplicanda eſſet.

* turbam vel multitudinem.

[a] Gen. 9. 1. 7.
[b] Perer. in Geneſ. l. 14. num. 4.

Ex tantâ tamen in tam brevi tempore poſteritatis ipſorum multiplicatione, Hebraici calculi fidem Johannes Morinus ita elevare nititur. [c] *Eſt admodum mirabile, quomodo tam potentes reges, adeóque multi, regnaverint vivente Abrahamo; cùm ad Abrahæ nativitatem à diluvio, quo Noa ſolus cum tribus filiis ſuperſtes fuit, anni trecenti juxta Judæos non effluxerint: tum ad Indos uſque ex omnium calculo imperabat Ninus Aſſyriorum rex potentiſſimus: Ægyptum tenebat rex magnus, apud quem aliquandiu vixit Abraham tribus menſibus, ut ſcribit Seder Olam. Reges alii plurimi quorum mentio fit in ſacris literis Abrahæ coætanei erant; ut novem illi de quibus* Geneſ. XIV. *quorum uni, ſcilicet Chodorlahomor, quinque reges annis duodecim ſervierant, annóque decimo quarto redintegratum eſt bellum, quo Loth captus eſt, & ab Abrahamo ſervatus. Ecce Abrahamo juvene quàm multi Reges, quàm multa bella, quàm variæ & à ſe invicem diſſitæ nationes. Trecentorum tamen annorum ſpatio (juxta Judaicum calculum) hæc omnia ex quatuor hominibus pullulárunt. Quantum inde multiplicationis Iſraelitarum in Ægypto ex 75. animabus ducentorum & aliquot annorum ſpatio factæ miraculum elevatur? Imò ſi tantum nonfuiſſet Iſraelitarum incrementum, ſterilitatis à Deo damnati tum temporis credi potuiſſent.*

[c] Morin. Exercitat. Bibl. 7. c. 2.

Verùm non ſatis hîc æqua inter incrementum Iſraelitarum & primorum, edito in lucem Phalego, novi Orbis colonorum inſtituta ab eo eſt comparatio. Cùm enim multò diutiùs quàm Iſraelitæ, patres illi primi vixerint; æqualem ab his & ab illis liberorum numerum expectari, haudquaquàm rationi conſentaneum eſt. Et verum quidem illud eſt, [d] *filios Iſraelis fœtificaviſſe, progenuiſſe, atque adauctos & corroboratos fuiſſe quamplurimùm; adeò ut terra* Ægypti *impleretur ipſis*, & juxta Dei promiſſionem [e] efficerentur ibi *gens magna*: ſed hoc pro *miraculo* nuſquam in Scripturis habetur traditum. Ut enim à viris 75. vel 70. vel etiam paucioribus, intra 215. annorum ſpatium, ultra [f] ſexcenta virorum millia (præter fœminas & parvulos) propagarentur; [g] nihil ab ordinariis naturæ viribus alienum requirebatur, quum non minùs fortaſſe mirandum fuerit, ab uno Amaleko, Eſavi ex filio Eliphaſo nepote, (Gen. XXXVI 12.) gentem adeò numeroſam proceſſiſſe; ut tantæ Iſraelitarum multitudini ipſo poſt egreſſum eorum ex Ægypto menſe altero, opponere ſe auderet, & prælium cum ipſis conſerere (Exod. VII. 8.) Ut autem minore quàm dimidio annorum illorum 215. ſpatio, à tribus ſolummodò Noachi filiis tanta hominum exoriretur multitudo, quæ Babylonicæ Turris extructione relictâ, tempore nati Phalegi diſperſa in ſuperficiem totius terræ, diviſioni illius primariæ daret exordium; peculiaris aliquis repetitæ illius benedictionis, de qua eſt dictum, fructus requirebatur. Ut non ſine cauſa monuerit hîc D. Petavius, [h] *ſingulari Dei providentiâ factum, ut ad incrementum ſobolis humanæ, ad orbis vaſtitatem inſtaurandam, præcipua quædam in illis fœcunditas ineſſet, quæ juſtam alioquin ætatem anteverteret; ut vel à pueris ipſis, quod nonnulli ſuſpicantur, probabile eſſet generandi vim illis & uſum potuiſſe ſuppetere.*

[d] Exod. 1. 7.
[e] Gen. 46. 3.
[f] Exod. 12. 37. cum. 38. 26. & Num. 1. 46.
[g] Vid. infra cap. 2.
[h] Petav. doctrin. tempor. lib. 9. cap. 14.

A nativitate verò Phalegi uſque ad Abrahami adventum in Chanaanis, quando novem illi Reges (quorum Morinus meminit) vixerunt, juxta noſtras rationes ex Scriptura Hebraica deductas, non minùs quàm 324. anni decurrerunt: quæ temporis diuturnitas tanta fuit, ut intra eam ex tot hominum myriadibus qui urbi & turri Babylonicæ extruendæ operam dederunt (ut de cæteris nihil dicam) eam procreari potuiſſe multitudinem quæ ampliſſimis regnis complendis poſſit ſufficere, nemo qui logiſticæ aliquem uſum habuerit dubitare poterit. Nam ex novem illis Geneſeos XIV. commemoratis regibus, quinque non regionum, ſed urbium fuerunt reguli, & quatuor reliquorum tantæ non fuerunt copiæ, ut Abrahamum cum 318. ſervis ſuis eos perſequentem, à prædâ ablatâ recuperandâ potuerint cohibere. Quàm magnus fuerit rex ille Ægypti, apud quem aliquandiu vixit Abraham, Scriptura non indicat, ejuſdem autem Abrahami tempore vel anteà, *ad Indos uſque ex omnium calculo imperaviſſe Ninum Aſſyriorum regem potentiſſimum* nimis audax eſt aſſertio; quum præter alios patrem hiſtoriæ Herodotum omnium quos habemus exoticorum, rerum Aſſyriacarum tractatorem antiquiſſimum, ad longè poſteriora tempora Nini imperium retuliſſe conſtet. De quo videndi annales noſtri ad annum Mundi 2737. Thomas Lydiatus in Defenſione ſua adversùs Scaligerum, lib. 1. & Nicolaus Abramus in Phari Veteris Teſtamenti libro. 6. qui eſt *de regno Aſſyriorum*.

Exagitatâ deinde ineptâ illâ Judæorum opinione, qui confuſionem linguarum & primam

gentium

gentium diſperſionem ad poſtremum vitæ Phalegi annum referunt, altero hoc argumento Hebraicæ Chronologiæ numeros ſuſpectos reddere conatur. *Conciliare difficile eſt quæ ait ſacra Scriptura de partu Saræ in ſenectute, cum illis numeris. Se parituram diffidebat Sara propter*
[a Gen. 18. 12. 13.] *ſenectutem, dicens:* [a] poſtquàm conſenui, & dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo? Num verè paritura ſum anus? *rurſúmque*
[b Gen. 21. 7.] *ait* [b] Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei jam ſeni? *Cùm hæc dicebat Sara annos natus erat Abraham 99. Sara verò aliquot junior*, toto videlicèt decennio; ut ipſius Abrahami verba illa, (ne cum Morino ad Judaicas fabulas recurrere hîc ſit neceſſe) Geneſ. XVIII. 17. clarè oſtendunt. *An nato centum annos naſcetur* proles? *an etiam Sara nata nonaginta annos pariet?* Sed pergit ulteriùs quærere Morinus. *Quæ cauſa tum admirationis, quæ ſtuporis, ſi nonagenaria mulier pareret? cùm ſi numeros Judaicos ſequamur, hoc eſſet omnibus mulieribus vulgare. Viderant oculis ſuis Abraham & Sara avos, proavos, abavos, atavos, tritavos, & tritavorum avos & abavos, annis ducentis, trecentis, quadringentis, filios generantes. Cùm hæc diceret, vivebant Pater, avus & proavus Abrahæ, atque etiamnum Saræ abavus. Vegetus tum temporis adhuc erat Abrahæ tritavus Heber, utpote qui Iſaaco genito, 139. annis ſupervixit. Vivebat Heberi tritavi Abrahæ, pater Sala, avus Arphaxad, proavus Sem. Sala enim poſt natalem Iſaaci 74. annis vixit, Arphaxad 48. Sem 110. Quid ipſe totius orbis pater Noe? ad annum uſque quinquageſimum octavum Abrahæ vitam protraxit. Nemini dubium eſſe poteſt quin idem de mulieribus dicendum ſit. Quæ ergo in Sarâ tanti cauſa ſtuporis, cùm tot Avias, poſt ducentos vitæ annos, filios generare quotidie videret.*

Atqui ut ſtuporis illius cauſa, & Moriniani illius effati veritas, nonagenariæ partum tum temporis *omnibus mulieribus fuiſſe vulgarem*, rectâ ratione pateſieret; non cum proavis, abavis, atavis, tritavis, & tritavorum avis atque abavis, ſed cum Abrahami & Saræ æqualibus, inſtituenda fuiſſet comparatio. Quum enim poſt Phalegi ortum dimidio quàm antè breviores vitæ Patrum fuerint effectæ, mirum nemini videri debet, Abrahamum & Saram, licèt non ipſum Phalegum, neque etiam pronepotem ejus Nachorem, jam vitâ functos, (vitioſam enim Morini Chronologiam examinare hîc non libet) Noachi tamen poſteros Phalego natu majores, poſt trecenteſimum ætatis annum filios generantes, oculis ſuis videre potuiſſe. Conſiderandum deinde & illud eſt; inter ipſos etiam qui eodem ſeculo nati ſunt, eam vivacitatis eſſe diſparitatem, ut alii aliis citiùs ſeneſcant, & qui plures ætatis annos numerant minùs effœto ſint corpore quàm qui multò pauciores: Et ut Sara quidem nonagenaria appareret, illius quoque ætatis hominibus rarioris res exempli videri potuiſſet; etiamſi aliud impedimentum nullum interveniſſet; (Gen. XI. 30. XVIII. 11. cum Hebr. XI. 11.) ſed miranda planè, ut ex eâ nonagenariâ, maritus centenarius prolem ſuſciperet, quam ſeptuagenarius ex eâdem ſexagenariâ ſuſcipere non poterat. Ut autem ipſe Abrahamus, qui 175. annos vivendo exegit, juxta naturæ vires eo tempore ordinarias, ex alia uxore, niſi maturior ſenectus & virium debilitas acceſſiſſet, procrearet filium; non magis mirum videri debet, quàm ut ii qui noſtro ævo moriuntur ſeptuagenarii, liberos progignant quadragenarii. Certè Abrahami nepos Jacobus, qui 147. annos vixit, quum annorum plurium quàm 97. (imò & 110. ut in capite X. poſteà videbimus) Benjamin ſuſcepit; pater autem Terachus, qui 205. vixit annos, quum 130. eſſet annorum, ipſum Abrahamum progenuit: quemadmodum ſuo loco declarabitur. Verùm ut Dei potentia in dando, & patris Credentium fides in ſuſcipiendo promiſſo ſemine magis eluceret; inter annum 86. quo Iſmaelem & 100. quo Iſaacum genuit, ut prius conjugis Saræ, ita jam ipſius quoque Abrahami *Corpus* ad generationem quaſi *mortuum* evaſiſſe, confirmat Apoſtolus, Rom. IV. 19. & Hebr. XI. 11. quâ νέκρωσιν per Dei beneficium hoc demum ſublatâ ita vegetum habuit corpus, ut poſt 37. deinde annos Sarâ mortuâ, ſex filios ex Keturâ generaverit. (Geneſ. XXIII. 2. XXV. 1, 2.)

In Primaſii commentariis ad Rom. IV. 19. *quæritur quomodo Abraham poſteà de Cethura filios generaverit, qui de Sara non potuit.* & reſpondetur. *Idcirco de Sarâ non genuit, quia anus erat, & ſterilis: de illa verò, quæ in ætatis juventute poſita erat, facile valuit procreare.* In Sedulii ad eundem locum Collectaneis, eadem habetur reſponſio, ſed additâ & iſtâ aliâ: *Quod de Cethurâ poſtea genuit Abraham filios; quia donum gignendi quod à Domino accepit, etiam poſt obitum Saræ uxoris manſit.*

Tertium argumentum, quo calculi Hebraici fidem imminui poſſe putat Morinus, eſt hujuſmodi. *Quomodo tam multi reges, tanta támque ſæva bella* geſſerunt, *Abrahamo juvene; cùm adhuc non modò viveret, ſed etiam robuſtus & vegetus eſſet Sem? vixit enim poſt Abrahæ natalem ducentis & aliquot annis. Nullámne filii, nepotes, pronepotes, venerandi ſenis rationem ducebant? Nullámne Noachi? Num regibus ceſſerant Noë, Sem, Arphaxad, cæterique majores, jus imperii Babyloniorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum, aliorúmque populorum; cùm ætate, viribus & animo, maxime vigerent? Num ſiccis oculis filios ſuos barbarè ſeſe trucidantes conſpiciebant? Nulláne patriâ poteſtate aut interceſſione ſuâ pacem conciliare ſatagebant? Eſau boni patris peſſimus filius, extrema fratri minitans, in ipſo iracundiæ fervore patrem lecto decumbentem reverebatur.* Venient [c] (*inquit*,) dies luctûs patris mei; & occidam Jacob fratrem meum. [c Gen. 27. 41.] *Credibile non eſt Noachi tot poſteros hominem ita penitus exuiſſe, ut parentes ſuos ætate vigentes, filióſque alios generantes nullo loco habuerint.*

Hæc incommoda ſanè difficillimè cum rectâ ratione in gratiam redire poſſe, Morinus ſibi perſuadet: quæ tamen leviſſimis hypotheſibus, & frigidiſſimis conjecturis nituntur omnia. A Noacho enim, Semo, Arphaxado, eos, qui contra ipſorum voluntatem ſeceſſione à piis factâ, & conjuratione contra Deum initâ, urbis & turris Babylonicæ extructioni incumbentes, à Deo in ſuperficiem totius terræ ſunt diſperſi, ceſſionis jus aliquod expectaturos quis niſi Morinus crediderit? quis aliud jus à ductoribus coloniarum & urbium conditoribus, quàm populorum quibus præfuerunt conſenſum, quæſitum fuiſſe

exiſtima-

exiſtimaverit? Nam jure belli finibus imperii ſui propagandis toto hoc tempore ſtuduiſſe Nimrodum tantùm & Cedorlaomerum regem Elami invenimus: quicquid de *tantis tàmque ſævis bellis, Abrahamo juvene* geſtis, Morinus nobis hîc occinat. Nam quæ de patrum in filios affectu & filiorum erga patres reverentiâ ille rhetoricatur, nugatoria planè ſunt atque ridicula. Quaſi verò bellatoribus illis patres defuiſſent, ſi Græcum magis quàm Hebraicum libeat nobis ſequi calculum: & quaſi Eſavi (de morte fratris ob patris reverentiam,) conſilium plus adverſùs bella illa faceret, quàm pro illis
a Geneſ. 4.8. b 2. Sam. 13. 28. 29.
fratricidium à *a* Caino & *b* Abſolamo, (nihil obſtante patribus honore debito,) reipsâ perpetratum. A proximis quoque parentibus ad remotiores illos, Noachum, Semum, Arphaxadum aſcendenti, conſiderandum primùm illi fuerat poſterorum eos bellis, per tot orbis provincias longè latéque diſperſorum, præſentes non adfuiſſe; ut vel pro deponendis inimicitiis intercedere, vel filios ſuos ſeſe trucidantes ſive ſiccis ſive madidis oculis poſſent conſpicere: deinde & abſentiam & diſtantiam iſtam, ex poſterorum pectoribus, tum erga majores tum erga æquales, quantumvis cognatione propinquiſſimos, στοργὴν illam & naturalem conſanguinitatis affectum plurimùm imminuiſſe & debilitaviſſe. Cujus poſterioris in Joſepho,
c Geneſ. 37. 28.
c mercatoribus Midianitis & Iſmaëlitis ab invidis fratribus vendito, exemplum habemus evidentiſſimum. Cùm enim Abrahamus ex Hagarâ Iſmaëlem, ex Sarâ Iſaacum, & ex Keturâ Midianem ſuſtulerit; Joſephum, ut Iſaaco ex filio Jacobo nepotem ita Iſmaëli & Midiani ex fratre Iſaaco pronepotem eſſe oportuit. Et tamen neceſſitudinis adeò propinquæ, tam exigua (inter cognatos habitatione diſſitos) habita eo tempore eſt ratio; ut Joſephum à Midianitis & Iſmaëlitis, perinde ac è noſtris aliquem à Turcis, ut mancipium coemptum eſſe videamus.

Sequitur difficultas longè gravior, & vindice dignus nodus, de inſitione Cainanis inter Arphaxadum & Salam: ubi *S. Lucas*, (uti *d* Morinus objectat,) LXX. *Interpretes amplectitur, Hebræis codicibus præferens; ſi modo Hebræi*
d Morin. Exercit. Biblic. lib. 7. ex. 1.
codices aliter tunc conſtanter legebant quàm Græci. Sed quia operoſiorem quæſtio hæc requirit diſquiſitionem, proprium illi caput dicare ſtatuimus.

CAP. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgatâ editione Græcâ memorato, & commentitiis illius annis in ſacram Chronologiam non admittendis.

PRæter Cainanem illum, *Enoshi* filium inter Veteris Mundi Patriarchas celebrem; (*Geneſ.* V. 9.) duo ejuſdem nominis alii poſt Diluvium in editione Græcâ adjecti leguntur, quos Moſes omninò non agnoſcit: *Semi* dictus filius unus; (*Geneſ.* X. 22.) *Arphaxadi* verò alter, (*Geneſ.* XI. 12.) in Chriſti genealogiâ Lucæ III. 36. pariter commemoratus. Quæ apparens inter Lucam & Moſem diſſonantia perplexam illam quæſtionem excitavit, cui ſolvendæ imparem ſe fuiſſe Beda profitetur; in præfatione commentariorum ſuorum in Acta Apoſtolorum, difficultatis rationem ſic exponens. *Lucas teſtimoniis Græcis utitur potiùs quàm Hebræis. Ex quo accidit quod maximè miror, & propter ingenii tarditatem vehementiſſimo ſtupore perculſus neſcio perſcrutari, quâ ratione cùm in Hebraica veritate à diluvio uſque ad Abraham decem tantùm generationes inveniantur; ipſe Lucas, qui Spiritu ſancto calamum regente nullatenus falſum ſcribere potuit, undecim generationes, juxta* LXX. *Interpretes adjecto Cainan, in Evangelio ponere maluit*: & in erratione Evangelii ſecundùm Lucam. *Scito ergo beatum Lucam generationem* (Cainan) *de* LXX. *Interpretum editione ſumpſiſſe; ubi ſcriptum eſt, quòd Arphaxad centum triginta quinque annorum genuerit Cainan, & Cainan cum centum triginta fuerat annorum genuerit Sela. Sed quid horum ſit verius, aut utrumque verum eſſe poſſit, Deus noverit.*

Quæ tanti viri modeſtia inconſideratam Antonii Contii temeritatem ſatis redarguit: qui hinc occaſione arreptâ, in Notis ad 2. caput Chronologiæ Nicephori CP. contra Hebraicæ veritatis defenſores ita debaccatur. *Cùm computationi* LXX. *Interpretum ſuffragetur divini Lucæ Evangeliſtæ genealogia à Chriſto ad Adamum replicata; nefas duxit tam Græca quàm Latina Eccleſia Hebraicam ſequi numerationem, ac non potiùs eam amplecti quæ ex Evangelio autoritatem accipit. Eant nunc novi Pſeudo-Chriſtiani & Hebraiſantes moleſtiſſimi, qui Judaicâ obſtinatione & nudâ literarum atque apicum autoritate freti, adverſùs divinam* LXX. *Interpretum tranſlationem, & cum tranſlatione conjunctam prophetiam, & Hebraicorum mendorum emendationem, quotidie blaſphemant.*

Latinæ verò Eccleſiæ uſum in Notis ad præcedens Nicephori capitulum, ita ille confirmaverat. *Eccleſiæ Occidentales Chronologiam ex vetere* LXX. *Interpretum editione mordicùs retinuerunt: ut teſtantur, Beda, Iſidorus, auctor Faſciculi temporum, Hugo & alii paſſim auctores. Sed & argumentum hujus rei evidentiſſimum præbent tabulæ quæ quotannis in Eccleſiis cathedralibus Franciæ cum cereo Paſchali publicè proponuntur.* Neque interim animadvertit, & Bedam in Martyrologio (nam extra illud, ubi de temporum ratione ex profeſſo agit, Hebraicam illum veritatem ſecutum eſſe conſtat) Iſidorum & minorum illos gentium ab eo nominatos auctores, ipsáſque illas ab eo productas Tabulas Eccleſiaſticas, ejuſmodi ex LXX. editione petitam Chronographiam retinuiſſe, quæ Cainanem tamen (in quo tantopere Contius ſeſe jactitat) ejuſque annos prorſùs è medio ſuſtulerit. Talem enim, (ab Euſebio acceptam,) numerandi annos Mundi rationem, non Martyrologia ſolùm, Romanum, Uſuardi, Rabani, Adonis & aliorum (ad diem 25. Decembris) uſurpârunt; Sed Latini etiam Chronologi & Hiſtorici, Hieronymus in Chronico, Oroſius, (lib. 1. cap. 1.) Idacius, Victorius in Paſchali computo, Proſper, Victor Tunnunenſis, Marcellinus Comes, Caſſiodorus, Iſidorus, Gregorius Turonenſis, (lib. 1. hiſtor. Francorum cap. 7.) author appendicis ad Aimoin. hiſtoriam adjectæ (lib. 4. cap. 54.) Nennius in hiſtor. Britonum: quibus & ille addatur qui de

Mirabilibus ſacræ Scripturæ ſcripſit, (lib. 2. cap.
4. in 3. tomo operum Auguſtini) & quotquot
alii vel à diluvio ad Abrahamum , annos 942.
vel ab Adamo ad Chriſtum annos 5199. nume-
raverunt. Ita enim Hermannus Contractus in
Chronico ſuo , Dominum noſtrum natum
ſcribit, *tranſactis ab initio Mundi ſecundùm He-*
braicam veritatem annis 3952. ſecundùm LXX.
Interpretes verò 5199. & 250. poſt eum annis ,
Bartholomæus Cottomius Norwicenſis mo-
nachus , in Angliæ hiſtoria. *Ab origine mun-*
di , inquit , *uſque ad annos gratiæ* , 5199. *quic-*
quid alii dicant ; quorum redarguitur contradi-
ctio & varietas.

Unde , quum hi qui in aliis LXX. Interpre-
tum ſupputationem ſunt ſecuti , in annorum
Cainanis adjectione illos dereliquerint : eos
ſatis mirari non poſſumus, qui in aliis textûs He-
braici calculum amplexati , in Cainanis ſolius
annis ſequendos ſibi LXX. cenſuerunt. Itaque
argumenta, quibus ad id faciendum ſunt inducti,
jam expendenda veniunt : quorum primum ,
& omnibus commune , eſt ejuſmodi. Si genera-
tio Cainanis inter Arphaxadum & Salam ſit in-
terponenda : annorum illorum numerus , qui-
bus ante genitum Salam vixit Cainan, ad He-
braicam Chronologiam neceſſariò eſt adjicien-
dus. Sed generatio Cainanis inter Arphaxadum
& Salam eſt interponenda. Ergo annorum illo-
rum numerus , quibus ante genitum Salam vixit
Cainan, ad Hebraicam Chronologiam neceſſa-
riò eſt adjiciendus.

Propoſitionem verò illam hypotheticam docti
quidam negant ; & , admiſſâ Cainanis inter-
poſitione , numerum tamen annorum Hebraicæ
Chronologiæ idcirco neceſſariò eſſe augendum
minimè concedunt. Ut enim in Chriſti ge-
nealogia , Matthæi capite I. 8. Joram dicitur
genuiſſe Oziam ; quamvis proximè Ochoziam
ille genuerit, Oziæ proavum : ita & dici po-
tuiſſe , ab Arphaxado genitum fuiſſe Salam ,
(*Geneſ.* XI. 12.) ut ab avo nepotem ; interce-
dente, proximo Arphaxadi filio Cainane , (*Luc.*
a Genebrard. Chron. ann. mund. 1659. III. 36.) [a] *Quòd ſi verè Arphaxad* , ait Gene-
brardus , *genuit Cainan , deinde Cainan Selam :*
genuit Cainan anno 18. *& Cainan Selam anno*
17. *Quâ ratione Sela natus eſt ipſi Arphaxad,*
cùm Arphaxad ageret 35. *ann.* ſicut in textu habe-
b Spanhem. Dub. Evang. part. 3. dub. 23. ſect. 19. tur Hebraico. Ubi ſi quis cum doctiſſimo [b] Span-
hemio nobis objiciat , non agi hîc περὶ τῶν δυνα-
τῶν , ſed περὶ τῶν ὄντων , non de poſſibilibus,
ſed de geſtis : meminiſſe illum oportebit , non
opponentium partes nunc à nobis ſuſcipi , (qui-
bus à *poſſe* ad *eſſe* argumentari non eſt lici-
tum) ſed reſpondentium , & quidem ad con-
ditionatam propoſitionem reſpondentium ; cu-
jus negandæ ſufficiens redditur ratio , quum fie-
ri poſſe oſtenditur ut illud non contingat , quod
hypotheſi ſuâ admiſſâ , diſputator neceſſariò in-
de conſequi affirmaverat. Atque ita negatæ
propoſitionis probabili (& à Fr. Gomaro , in
libelli de Genealogia Chriſti cap. 2. probatâ)
ratione redditâ ; Aſſumptionis refutationem à
Petro Poſſino hiſce verbis propoſitam , ſubji-
cere pergimus.

c Poſſin. Dialectic. Theogenealogic. cap. 2. [c] *Magnis viris aſſentior, Abulenſi , Eugubino,*
Cajetano , Cornelio Janſenio Epiſcopo Ganda-
venſi , Sixto Senenſi , Genebrardo , Benedicto
Pererio, Cornelio à Lapide , Dionyſio Petavio ,
aliiſque antiquioribus & recentioribus multis :
Nullum unquam fuiſſe inter homines Cainanum
qui Arphaxad quidem filius , Salæ verò pater
extiterit. Id invicto argumento conficere mihi
videor affirmatione disertâ Moſis , genitum ab
Arphaxado Salam narrantis. Quod teſtimonium
quin prout ſonat , ac prout jacet accipiendum ſit,
cauſa nulla idonea poteſt afferri. Si ergo cùm
idem Moſes , eodem loco , genitum aut à Semo
Arphaxadum, aut à Salâ Heberem, (divinâ quâ
valuit autoritate) revelaſſe nobis creditur , pro-
priè & ἀμέσως *Heberem Salæ fuiſſe patrem, Semo*
Arphaxadum Filium ; adeò ut qui proferre au-
deret alios quoſdam quorum generatio media in-
ter iſtos fuerit , convitio repellendus videretur,
tanquam temerarius & lumini rebellis , divinæ
(inquam) revelationis , per Moyſen ſancti Spiri-
tus interpretem , nobis oblatæ contemptor contu-
max : non video quis ſupereſſe locus poſſit iſti de
inſititio Cainano ſententiæ.

Adjiciantur his & Benedicti Pererii illa.
[d] *Sic cum animo meo reputare ſoleo. Aut hæc* d Perer. in Gen. lib. 16. ſect. 174. 175.
generatio Cainan ignota fuit Moſi , aut nota. Igno-
tam fuiſſe Moſi , quæ perſpecta fuerit & cognita
LXX. *Interpretibus , quis audeat dicere ? cùm*
Moſes tanto propior quàm illi , fuerit illi ætati , ſo-
liúſque illorum temporum Hiſtoriam tantâ cum di-
ligentiâ & curâ conſcripſerit. Sin autem ea genera-
tio nota fuit Moſi ; cur igitur eam prætermiſit ?
præſertim autem cùm ejus generationis vel adjectio
vel detractio non parum variet Chronologiam quæ
inter Diluvium & Abraham à Moſe deſcribitur :
quam quidem Chronologiam voluiſſe Moſem inte-
grè , exactè ac perfectè tradere , illud eſt clariſſi-
mum indicium , quod ſeriem generationum quæ
fuerunt inter Diluvium & Abraham diſtinctè &
accuratè percenſet , & ſuos cuique generatio-
ni annos ſubtiliter computatos propriè aſſignet.
Qui fit igitur credibile Moſen , generatione
Cainan prætermiſsâ , vitioſam nobis Chronolo-
giam aut voluiſſe tradere , aut , (cùm minimè vel-
let) inſcienter tamen tradidiſſe ? Equidem diu
multúmque cogitans , nullam rationem (quæ mihi
animum expleret) reperire potui , cur Moſes ge-
nerationem Cainan , ſiquidem ea inter Arpha-
xad & Sale interceſſit , præterire debuerit aut
potuerit. Nam quod aiunt quidam , voluiſſe Moſen
generationes quæ fuerunt ante & poſt diluvium ad
duas tantùm decades redigere : id nec probari
ab iſtis poteſt , & leve ac futile eſt , nec tale ut
propter id debuerit Moſes Chronologiam (cujus
exacta cognitio magni erat momenti) perturbare
atque confundere. His adde , quod ſaltem in li-
bris Paralipomenon , in quibus ſupplentur quæ
alibi in ſacris litteris derelicta fuerant , (unde
nomen etiam illi habent) commemorata fuiſſet ge-
neratio hæc Cainan , ſi quidem in exordio prioris
libri Paralipomenon , ſeries generationum quæ
fuerunt ante & poſt diluvium , ſimiliter atque
hic recenſentur ; nec ullum tamen verbum fit de
generatione Cainan.

Huc accedit , quòd Cainanem iſtum nec
Onkeloſius Paraphraſtes Chaldæus agnoſcat ,
nec Flavius Joſephus in 1. libro Originum cap.
7. neque Beroſus Chaldæus , in ſequente ca-
pite ab eodem citatus. μετὰ κατακλυσμὸν δεκάτῃ
γενεᾷ , *poſt diluvium decimâ generatione* , A-
brahamum fuiſſe ſignificans ; uti & cum eo Eu-
polemus ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων , ab Alexandro Poly-
hiſtore (apud Euſebium libro 9. Præparatio-
nis Evangelicæ) productus. Quem denarium,

(ſecluſo

(ſecluſo Cainane,) generationum numerum, *Beroſum & Eupolemum ab Hebræis, qui à clade decem tribuum toto terrarum orbe ſparſi fuerunt, haud dubiè didiciſſe*, a Salianus affirmat. Quibus tamen omnibus primò authoritas LXX. Interpretum, deinde Lucæ Evangeliſtæ, ab ipſo Saliano & aliis hîc opponitur.

a Salian. Præfat. in 3. tom. Annal.

In vulgatâ enim editione Græcâ, quæ LXX. Interpretum nomen præfert, locus ille XI. capitis Geneſeos ita legitur. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν, ἔτη τετρακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν Καϊνᾶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά. Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ, ἔτη τριακόσια καὶ τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad* 135. *annos, & genuit Cainan. Et vixit Arphaxad, poſtquàm genuit Cainan, annos* 400. *& genuit filios & filias, & mortuus eſt. Et vixit Cainan* 130. *annos, & genuit Sala. Et vixit Cainan, poſtquàm genuit Sala, annos* 330. *& genuit filios & filias, & mortuus eſt.* licèt in annis Arphaxadi poſt genitum Cainanem, pro 400. quos ex Græcâ editione Romanâ poſuimus, Latina Flaminii Nobilii verſio habeat 300. Aldina & Germanicæ editiones cum omnium antiquiſſimo exemplari Cottoniano, Syro meo Chronographo & Faſtis Siculis, 330. Georgius Syncellus 335. Arabicus meus Geneſeos interpres 363. Complutenſis cum Alexandrino quem in Anglia habemus codice, 430. Tanta Græcæ lectionis hîc eſt inconſtantia. Sed & in annis qui Cainani tribuuntur poſt natum Salam, licèt in nonnullis exemplaribus 330. legi notet b Georgius Syncellus, ipſe tamen ea ſequitur quæ 430. legunt: quod & à Syro meo Chronographo (cui Georgio quoque nomen fuit) eſt factum. nam Arabicus meus Geneſeos interpres hîc etiam (ut in Arphaxado & Sala) 363. habet.

b Georg. Syncell. Chron. pag. 115.

Ad Argumentum hinc deductum jam reſpondendum eſt: quod eſt hujuſmodi. Si in LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam reperiatur interpoſitus; repudiari ille omninò non debet. Sed verum eſt antecedens. Ergo & conſequens.

Propoſitionem iſtam connexam nos ſimpliciter negamus. Fruſtrà enim Salianus nobis hîc occinit, c *potuiſſe illos Septuaginta viros, qui non meros agebant interpretes, ſed prophetas, quique Spiritum illum Scripturarum authorem inhabitantem habebant ut plerique ſanctorum Patrum ſcripto prodiderunt, non ſolum ea in Græcum ſermonem convertere quæ in Moſe reperiſſent, ſed ſupplere etiam, quæ ab illo juſta quidem, parum tamen nobis exploratâ ratione fuiſſent prætermiſſa: nec magis dubitandum eſſe eos Cainan in vertendo Moſe ſupplere potuiſſe, quàm Spiritum ipſum ſanctum, qui per eorum ora loquebatur.* Qui ſi attentiùs conſideraſſet, divinâ Græcæ illius editionis authoritate ſemel admiſsâ, d vulgatam editionem Latinam, à Concilio Tridentino authenticam declaratam, totam eſſe corruptam cogi ſuos fateri: cum ſocio ſuo Bellarmino pronunciaturus potiùs fuiſſet, Patres illos qui ſcripſerunt LXX. Seniores dictante Spiritu ſancto feciſſe quod fecerant, *piè quæſiviſſe rationes excuſandi & defendendi eam Verſionem, quâ tunc Eccleſia utebatur.* & cum Martino Martini Hiſpano Theologo, e *Hieronymus in Prophetis crebrò illorum LXX negligentiam carpit. interdum affirmans literarum ſimilitudine fuiſſe deceptos, interdum non ſatis intellexiſſe quod transferebant. Denique nullibi non adimit iis Spiritum ſanctum; nec immeritò profectò. Quare, ſi me judice translatio Græca cum noſtra* (vulgata Latina) *de primatu contenderet; non dubitarem primas noſtræ tranſlationi deferre, & fateri longo intervallo illam à noſtra fuiſſe ſuperatam. Nec adduci poſſum ut credam ullum tam ſtupidum, dummodo illas inter ſe & cum Hebraico contulerit, qui de hac re dubitare poſſit & nobis refragari.*

c Salian. ut ſupr.

d Bellarm. de verbo Dei, lib. 2. c. 6.

e Martin. Hypotyposeon. Theologicar. lib. 1. cap. 4.

Atque in his etiam inſititii Cainanis patronis verum eſſe illud deprehenditur, quod à f Beda olim eſt obſervatum: *hos qui LXX. magnis diviniſque laudibus ad cœlos tollunt,* breviorem tamen annorum Mundi ſummam in textu Hebraico & editione vulgatâ Latinâ traditam ſequi non dubitare. quod & à Dionyſio Petavio ſic illis videmus eſſe objectum. *Illi ipſi, ſicubi commodum eſt, Septuaginta ſuos faceſſere jubent, aut eorum codices depravatos eſſe defendunt. In duplici genealogiarum ordine, quem ab Adam ad diluvium, & à diluvio ad Abrahamum Moyſes perduxit, ſcimus quàm diverſi ſint Græcorum calculi ab Hebraicis & noſtris. Neque vero recens eſt diſcrimen iſtud, ſed ab antiquiſſimis notatum Scriptoribus ut proinde mendi non niſi levis poſſit eſſe ſuſpicio. Hic illi qui Græcos interpretes tanti faciunt & Prophetas appellant, ab eorum rationibus diſcedunt nihilominus, eaſque falſas & conturbatas eſſe non dubitant. Quare cur non idem & in Cainani nomine uſurpare nobis liceat, & Græcis illis codicibus Hebræorum, ac vulgatæ noſtræ editionis autoritatem præferre?* Ita Petavius, libro 9. de doctrinâ Temporum, capite 17.

f Bed. in Præfat. lib. de ratione Tempor.

Quin & in Cainanis ipſius Temporibus conſignandis, LXX. ſuos deſerere iſti deprehenduntur. Cùm enim Marianus Scotus, qui omnium primus, Hebræorum in cæteris retento calculo, Cainani in Mundi Chronologiâ contexendâ locum dedit, editionem Græcam ſimpliciter ſecutus Arphaxado ante genitum Cainanem 135. Cainani ante genitum Salam 130. annos tribuiſſet: 200. totos eo ex numero annos ſubducendos novi noſtri conſuetunt temporum arbitri, Bellarminus, Gordonus, Torniellus, Salianus, Samerius, Harvillæus, Henr. Philippi, & alii, cum Pererio ſcilicet ſtatuentes, g *additionem illam centum annorum ad annos quos habent Hebræi & Latini codices mendoſam eſſe, nec à LXX. Interpretibus profectam, ſed vitiosè in translationem eorum aliunde infuſam.* Atqui centum annorum illa additio in omnibus conſtanter non eſt obſervata: ut in Jaredo, Mathuſala, Lamecho, & Nachore videre licet. (Complutenſis enim, & eam hîc ſecura Romana editio, quæ Nachori ante genitum Tharam 179. annos pro 79. adſcribit, planè vitioſa eſt.) Deinde & minoris numeri in annis Cainanis inconſtans reperitur lectio. Jornandes enim in libro de regnorum ſucceſſionibus, & Georgius Syrus in Chronologicis ſuis tabulis Cainani ante natum Salam annos 135. tribuunt. Et licèt vulgatum 130. annorum numerum Georgius Syncellus præferat; in aliis

g Perer. lib. 16. in Geneſ. cap. 11. ſect. 113.

tamen codicibus 139. fuiſſe lectum ſimul agnoſcit, ita hac de re ſcribens. [a] Ἡ δὲ τῆς Γενέσεως πρώτη Μωυσέως βίβλος τῷ ρλ΄ ἔτει αὐτοῦ φησὶ τὸν Καϊνᾶν γεγεννηκέναι τὸν Σαλα ἐν τοῖς ἠκριβωμένοις τῶν ἀντιγράφων· ὡς καὶ ἡμεῖς ἐστοιχειώσαμεν. ἐν τισι γὰρ ρλθ΄ φέρεται αὐτοῦ Καϊνᾶν. *Primus autem Geneſeos à Moſe conſcriptus liber, in accuratioribus, Cainanem ætatis anno 130. Salam genuiſſe refert, quemadmodum & nos ſupputavimus. In quibuſdam enim, anno 139. Cainanis natus ille fuiſſe fertur.* Quam poſteriorem lectionem authores Conſtantinopolitani Computi, à Græcis & Moſcovitis hodie recepti, qui ad annum Mundi 5509. Chriſti natalem retulerunt, ſecuros fuiſſe confirmat [b] Scaliger. Ut nullo certo argumento couſtare nobis poſſit, utrum ad Chronologiam Mundi conſtituendam aſſumendus hic à nobis fuerit annorum 30. 35. aut 39. vel etiam 130. 135. aut 139. numerus. Cùm enim centenariorum annorum illa additio non in noſtris ſolùm, ſed in antiquiſſimorum etiam Chriſtianorum Patrum codicibus, iiſque etiam qui ante Chriſti tempora ſunt exarati, (ut ex Demetrii Chronologiâ poſteà oſtendetur) locum obtinuerit: cur eam magis, quàm hanc de Cainane totam laciniam, *vitioſe in tranſlationem τῶν* LXX. *aliunde infuſam*, fuiſſe dicamus, nullam poſſumus rationem reddere idoneam.

At negat [c] Salianus *fuiſſe quempiam aliquando mortalium tam effuſe temerarium, aut audaciæ tam projectæ, qui non unam aliquam commutare vocem in ſacroſanctis codicibus, ſed integram hoc loco periodum inſerere atque inſerire auſus fuerit.* multùmque hîc ille rhetoricatur: pluribus ea urgens, quæ à ſocio ipſius [d] Henrico hiſce interrogatiunculis ſunt comprehenſa. *Quæ vel* LXX. *Interpretum, vel aliorum audacia tanta eſſe potuit, quæ non modò nomen Cainan, ſed & annos, quos ante, quos poſt genitum filium vixiſſe memoratur, in Sacrum textum intruderet; ſi Cainan nunquam extitit? Quæ malitia, quæ ſpes utilitatis aut* LXX. *Seniores, aut eorum amanuenſes potuit ad hoc mendacium impellere, tam diſertis verbis, toties nomine repetito, tam accuratis annorum numeris concinnandum?* Sed quid verba audiam, cùm facta videam? & tot aliatum periodorum & capitulorum aliquando pluribus periodis conſtantium, tum additiones tum detractiones in Græcâ iſtâ editione alibi occurrant, quarum cauſa nulla reddi poteſt, præter merum ipſius ſcriptoris arbitrium. Cùm prætermiſſorum tantum eſſe numerum confirmet [e] Hieronymus, *ut ſi ea velles cuncta digerere, non libro, ſed libris opus futurum* dicat; atque additamenta, vel in uno Eſtheræ volumine, tanta & talia ab Origene (in epiſtola ad Julium Africanum) ſint notata; ut propter ea [f] *liber hic quamvis Hebraicus & Hebræis receptus, ſerò admodùm apud Chriſtianos Canonicam authoritatem receperit.*

Ad Aſſumptionem jam veniendum eſt; & videndum, an in germanâ LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam fuerit interpoſitus. Ubi primitiva primum Moſaicæ Pentateuchi verſio, quæ Hebraico textui exactiſſimè reſpondebat, (ut in noſtro de LXX. Interpretum editione Syntagmate eſt oſtenſum) & conſequenter Cainanem iſtum inſititium (neque ab Hebræis, neque ab eorum ſequace Beroſo Chaldæo, illis temporibus agnitum) habere non poterat, à liberiore illa totius Veteris inſtrumenti interpretatione eſt ſecernenda, quæ poſt 4um. Ptolemæi Philometoris annum (ut ex fine libri Eſtheræ liquet) concinnata, procedente tempore LXX. Seniorum locum & nomen obtinuit. De poſteriore deinde illâ ex [g] Hieronymo eſt ſciendum: *aliam eſſe editionem, quam Origenes, & Cæſarienſis Euſebius, omneſque Græci tractatores* Κοινὴν, *id eſt, Communem appellant atque Vulgatam, & pleriſque* Λουκιανὸς (vel Λουκιανὴ) *dicebatur; aliam* LXX. *interpretum, quæ in* ἑξαπλοῖς *codicibus reperiebatur.* & *quidem* Κοινὴν *iſtam hoc eſt, Communem editionem, ipſam eſſe quæ &* LXX. *ſed hoc intereſſe inter utramque: quòd* Κοινὴ *pro locis & temporibus, & pro voluntate ſcriptorum veterum corrupta editio eſt; ea autem quæ habebatur in* ἑξαπλοῖς, *ipſam eſſe quæ in eruditorum libris incorrupta & immaculata* LXX. *Interpretum tranſlatio reſervari* credebatur. In communi illâ tum vetere, quæ ante Origenis tempora erat in uſu, tum novâ a Luciano martyre interpolatâ, Cainanem interjectum fuiſſe agnoſcimus; eo quo ſuprà ex vulgatis libris propoſuimus modo. In altera verò, quæ incorrupta & immaculata LXX. editio à doctis cenſebatur, quámque in Alexandrinâ Cleopatræ bibliothecâ repoſitam, & in Ægypto, Palæſtinâ & Syriâ tum receptam, Hexaplis ſuis Origenes inſerendam curavit, Cainanem locum habuiſſe negamus; atque ita textum Moſaicum repræſentatum fuiſſe defendimus.

Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ ἔτη τρία καὶ τετρακόσια (al. τριακόσια) καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad 135. annos & genuit Sala. Et vixit Arphaxad, poſtquàm genuit Sala, annos 403. (al. 303.) & genuit filios & filias, & mortuus eſt.*

In Communi editione τῶν LXX. Origenes *Theodotionis editionem miſcuit, aſteriſcis deſignans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex ſuperfluo videbantur oppoſita:* ut in epiſtola 107. ad Chromatium habet Hieronymus: ubi & codices iſtos ab Origene elaboratos, Palæſtinis ſuis Euſebium & ſodalem ejus Pamphilum tradidiſſe ſignificat. Hîc verò Origenes ea quæ ad Cainan ſpectant uti invenit, ita & reliquit; ſed virgulâ ſive obeliſco prænotata: quod ex illis Procopii Gazæi in Geneſ. cap. 11. intelligimus. *Hebraica veritas habet, Selam genitum eſſe ab Arphaxad. Quæ deinde in medio ponuntur obeliſco ſignata viſuntur.* Ipſe verò Euſebius, in priore Chronici ſui libro annos Patrum ex triplici textu, Hebræo, Græco & Samaritano, recenſens, in nullo eorum Cainanem poſuit; ſed in eo etiam qui eſt κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα (*juxta* LXX. *Interpretationem*) Arphaxadum, annos 135. natum, genuiſſe Salam commemorat. Quod magnopere ſe mirari Georgius Syncellus dicit: [h] *lectos per omnes Chriſti Eccleſias ſacros Geneſeos libros* Cainanem habere affirmans; & ob illum prætermiſſum, tum Euſebium, tum alium quendam ætate ſuâ vetuſtiorem erroris coarguens. Ignorabat enim ille quod Euſebio probè erat cognitum, diſcrimen inter Communem & ſinceriorem illam τῶν LXX. editionem, quæ in Hexaplis fuerat ex quibus in Cæſarienſi

Bibliothecâ

[a] Georg. Syncel. Chron. pag. 86.

[b] Scalig. Canon Iſagog. lib. 2. part. 2. c. 1. epoch. 2.

[c] Salian. Præfat. in 3. tom. Annal.

[d] Henr. Philip. quæſt. Chron. 1. in Gen. cap. 11.

[e] Hieron. lib. 3 comment. in Jerem. cap. 17.

[f] Sixt. Senen. Bibl. Sanct. lib. 1. ſect. 2.

[g] Hier. epiſt. 135 ad Sun. & Fretel.

[h] Georg. Syncell. pag. 86. & 169.

Bibliothecâ à Pamphilo ſuo repoſitis, illam annorum Mundi ſeriem ſeligendam putavit quæ germanæ LXX. interpretum ſententiæ magis congruentem eſſe judicavit.

Neque alicujus eſt momenti quod ab Henrico Philippeo opponitur. Euſebium quidem *aliquando diſſimulare Cainan: ſed quum eum alibi exprimat, negaſſe non eſſe cenſendum.* Fefellit enim hic eum ſocius ipſius Jacobus Salianus: qui in tertii Annalis Proœmio, hoc ex Latina Euſebii Chronici verſione, in præfatione cujus eſt initium, *Incipiunt tempora*, confirmat; atque locis aliquot pro Cainane facientibus ex putido illo excerptorum Barbarolatinorum libello, à Scaligero edito, deſcriptis, ex illis videre nos poſſe concludit, *pro quâ ſententiâ Euſebius ſtare cenſendus ſit*; quaſi qui aliquid omninò videt, Excerpta illa non ex Euſebio ſolo, ſed ex aliis etiam ab Euſebii Chronographiâ ſummè diſſentientibus, deſumpta fuiſſe ignorare potuerit: & alteram illam præfationem (ut eam Saliano appellare libuit) *aut alius auctoris eſſe, aut pauca Euſebiana intermixta* habere, ipſe [a] Scaliger non monuerit; & illud ad præſentem cauſam attinere ſatis non evicerit, quòd in eâ *ab anno diluvii uſque ad nativitatem Abrahæ anni* 1072. numerentur: quum Euſebius, [b] tam juxta Septuaginta interpretationem (κατὰ τῶν ό ἑρμηνείαν) quàm juxta textum Samaritanum, a Diluvio uſque ad primum annum Abrahæ annos 942. ſupputaverit. Cúmque in omnibus ſuis epilogiſmis hunc numerandi modum Euſebius conſtanter retineat, & per eum Cainanis annos à ſua Chronologia penitùs excludat, atque ob hoc ipſum non à Georgio Syncello, ſed etiam ab illo longè antiquioribus Chronographis Alexandrinis, [c] Aniano & Panodoro, reprehenſum eum fuiſſe conſtet: temeritatis certè notam illi effugere non poſſunt, qui vel Euſebium Cainanem agnoviſſe affirmaverint, vel ab editione τῶν LXX. quam ille ſequendam propoſuerat Cainanis generationem abfuiſſe negaverint.

[a] Scalig. Animadverſion. Euſebian. pag. 10. a.

[b] Georg Syncel. Chr. pag. 86. 87. & 88.

[c] Ibid. pag. 15. 16.

Sed & ante Euſebium Origenis æqualis Julius Africanus, cui ad Bibliothecam Alexandrinam, (in qua authenticum erat editionis illius, quæ tum germanam LXX. Seniorum interpretationem continere credebatur, exemplar) continuus patebat acceſſus, prætermiſſo Cainane, [d] Arphaxadum annos 135. natum genuiſſe Salam, & ab Adamo uſque ad mortem Phalec annos 3000. fluxiſſe memorat. A Mundi enim initio annos 2262. uſque ad nativitatem Arphaxad (neglecto, ut alibi eſt dictum, biennio poſt diluvium) ille numerat. Quibus additi anni 130. Salæ ante natum Eberum, & Eberi 134. ante natum Phalegum, cum integræ vitæ Phalegi annis 339. (tot enim in Græcis codicibus illi tributos invenimus) ſimul annos 3000. conficiunt. [e] Καὶ ὁ ὑπονοούμενος τῶν ἐτῶν τῆς τοῦ κόσμου διαμονῆς ἀριθμὸς εἰς δύο διῃρέθη ἰσάριθμα. τρισχίλια γὰρ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ τῆς τοῦ κόσμου ὑπάρξεως ἔτη ἐπληρώθη. *Et qui mundi durationis annorum numerus eſſe exiſtimatur, hinc in duas partes æquales eſt diviſus. Ex quo enim ille eſt natus, anni mundi conditi ter mille elapſi ſunt:* ut apud Euſtathium patriarcham Antiochenum legitur: γενέσει procul dubio προτελευτῇ. *nativitate* pro *morte*, librarii vitio, ſubſtituta: ſicut ſequentia illa clarè oſtendunt. Γίνονται οὖν ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ τὴν τελευτὴν Φαλὲκ ἔτη τρισχίλια. *Ab Adam itaque uſque ad mortem Phalec anni ter mille numerantur.* Quæ etiam annorum Mundi medietas ab Heſychio in Chriſti natalem (apud Anaſtaſ. Nicæn: in Scriptur. quæſtion. 93.) Suidâ in Φαλὲκ, Johanne Malelâ Antiocheno & Georgio Cedreno in Chronicis ſuis eſt conſtituta: loco Geneſ. X. 15. & I. Chronic. I. 19. ita accepto ac ſi diebus Phalegi in duas æquales partes dividenda fuiſſent Mundi tempora. Ejuſmodi enim diviſionem Hebraico nomine *Phaleg* ſignificatam putabant; (ſicut Danielis VII. 25. in originali Chaldaico פלג עדן *dimidium temporis*; & IX. 27. in Syriaca interpretatione פלגות שבועא *dimidiatam* vel mediam *Septimanam* denotat: & 6000. annis integrum præſentis ſeculi ſpatium definiebant: quæ recepta fuerat apud Hebræos, Græcos & Latinos opinio; ut in Barnabæ tributâ epiſtolâ, dicto illo domus Eliæ apud Talmudicos celebri, Cabaliſtico authore libri צורום in primum Geneſeos verſiculum, Lactantio lib. 7. cap. 14. Tichonio in Regulâ 5. & aliis videre licet.

[d] Ibid. pag. 86.

[e] Euſtath. in Hexamer. p. 15.

Sed & Julio Africano author antiquior Theophilus Antiochenus, in libro 3. ad Autolycum, temporum epilogiſmum juxta LXX. inſtituens, omiſſo Cainane Arphaxadum Salæ patrem facit. Imò & ipſorum Apoſtolorum temporibus Doſitheus, in textu (quem interpolatum Samaritanis ſuis dedit) Hebraico, Patrum poſt diluvium annis ante παιδογονίαν ex LXX. editione deſumptis, Cainanem cum ſuis annis prorſus prætermiſit: [f] numeratis hoc modo à Diluvio uſque ad primum Abrahami (vel 70. Tharæ potiùs) annis 942. ὁπόσα ἐστὶ καὶ κατὰ τῶν ό. *quot erant & juxta* LXX. ut ex Euſebio refert Georgius Syncellus. Qui numerorum in Euſebianis & noſtris Samaritanis exemplaribus conſenſus imprimis eſt obſervandus: ne quis Grotianum illud commentum in errorem inducat; [g] quod *Samaritani quos nunc habemus codices facti fuerint ad Græca exemplaria, ex quo Samaritani ab Juſtiniano coacti ſunt ſuſcipere Chriſtianiſmum.*

[f] Georg. Syncell. Chron. pag. 88.

[g] H. Grot. annotat. in Levit. 17. 4.

Addi his poterant, præter Euſebii ſequaces, etiam Joſephus in Hypomneſtico ſuo adhuc inedito, & Quintus Julius Hilarion in libello de Mundi duratione, anno æræ Chriſtianæ 397. conſcripto: qui annorum calculo juxta LXX. inſtituto, Cainanis tempora prætererunt. Ab argumento enim à LXX. ad gravius illud alterum, à Lucæ Evangeliſtæ authoritate deductum, libet jam accedere; quod ita ſeſe habet. Si B. Lucas Spiritûs ſancti amanuenſis, in Chriſti genealogia Cainanem inter Salam & Arphaxadum interponendum eſſe cenſuit; eâ de re dubitandi nullus ampliùs relinquitur locus. At verum eſt prius: ut ex Luc. III. 35, 36. liquet. Ergo & poſterius. Ubi ad hypotheticam illam propoſitionem diſtinguendo primùm reſpondetur: ſi quidem ex propria ſententia, hìc locutus Evangeliſta fuerit, veram eam eſſe; ſin ex aliorum, non item. Non magis certè, quàm Melchiſedecum reipsâ *ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum neque finem vitæ habuiſſe*, oportere credi; quia ex vulgo receptâ ſententiâ id Apoſtolus pronunciaverit. (Heb. VII. 3.) *Conſuetudinis enim Scripturarum eſt, ut opinionem multorum ſic narret hiſtoricus, quomodo illo*

tempore ab omnibus credebatur. Sicut Joſeph ab ipſâ quoque [a] Maria appellabatur pater Jeſu; ita & Herodes dicitur contriſtatus, quia hoc diſcumbentes putabant: inquit Hieronymus Commentar. in Matthæi cap. IV. 9. & in Jeremiæ cap. XXVIII. 10. Septuaginta prophetam non dixere Ananiam: ne ſcilicet Prophetam viderentur dicere, qui propheta non erat. Quaſi non multa in Scripturis ſanctis dicantur juxta opinionem illius temporis quo geſta referuntur, & non juxta quod rei veritas continebat. atque in libro ſecundo adversùs Helvidium: Evangeliſtæ opinionem vulgi exprimentes, quæ vera hiſtoriæ lex eſt, patrem dixerunt Joſeph Salvatoris.

[a] Luc. 2. 48.

Ita igitur Evangeliſta Lucas, patres Salvatoris omnes, tam vulgo ita habitos quàm veros, recenſendos ſibi proponens; genealogiam ipſius ita exorſus, ὢν ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλὶ, τοῦ Ματθὰν, *exiſtens* (*ut putabatur*,) *filius Joſeph*, filius *Eli*, (patris Mariæ Deiparæ) filius *Matthan*, (nominativo illo υἱὸς in ſequentibus omnibus ἀπὸ κοινοῦ repetito:) in progreſſu quoque ejuſdem inter Chriſti patres & *Cainanem* nominare poterat; non quòd talis reverâ ipſe eſſet, ſed quòd à Judæis Helleniſtis & Chriſtianis non aliâ (quàm Græcâ teſtamenti veteris interpretatione uſis, quorum maximus erat numerus) inter Abrahami majores numeraretur. Etſi enim in ea editione, quæ Alexandriæ in Cleopatrinâ Bibliothecâ repoſita pro genuina LXX. Seniorum poſteà eſt habita, Cainanis iſtius nullam extitiſſe mentionem oſtenſum fuerit: in Κοινῇ tamen ſive vulgatâ, quæ in communiori uſu fuerat, Cainanem locum etiam ante Chriſti tempora obtinuiſſe, Demetrii in libro de his qui in Judæa regnaverunt Chronologia, apud Euſebium (in Evangelicæ Præparationis libro 9.) ab Alexandro Polyhiſtore propoſita, demonſtrat. Ea enim, uſque ad Jacobi & filiorum deſcenſum in Ægyptum, ab Adamo annos 3624. à diluvio, 1360. (vel potiùs 1362.) ab Abrahami ex Charane in Chananæam adventu 215. dinumerans, 130. annorum Cainanis interpoſitionem neceſſariò requirit. Quod ſi à Grotio fuiſſet animadverſum, in eam opinionem nunquam conceſſiſſet; in Luc III. 36. primum *Cainanis* nomen errore quodam fuiſſe repoſitum: *deinde cùm latè ſpargi ea lectio per Lucæ exemplaria cœpiſſet, Græcos Chriſtianos etiam in verſione Geneſeos ſecundùm Septuaginta, inter Arphaxadum & Salam interpoſuiſſe nomen Cainanis, annis etiam additis, quo magis Lucæ, quem ſic ſcripſiſſe arbitrabantur, ſua auctoritas conſtaret.*

Longè igitur probabilior (ut ad Aſſumptionis examen jam veniamus) altera eſt ſententia, *Cainanis* nomen ex Κοινῇ, ſive vulgarâ Geneſeos editione, ut in primum, libri prioris Paralipomenon capitulum, (ubi neque in Græco codice Vaticano, neque in Bibliorum Jayanorum verſione Arabicâ, neque in Ruthenicâ ſive Illyricâ tranſlatione vetere, adhuc inſertum illud reperitur) ita in Chriſti apud Lucam genealogiam fuiſſe transfuſum. De eo, in 2. Chronicorum ſuorum libro, Chriſtianus Maſſæus. *In primis dubium videri poteſt, utrum beatus Lucas ita ſcripſerit. Quis enim audeat aſſeverare, quod probari non poteſt? Quis autem non videat potuiſſe contingere, ut non ab ipſo, ſed ab aliis Græcis poſt mortem ejus inſertum ſit, ſi viderint Evangelium à ſuis Bibliis diſcrepare, (quod fieri non debuiſſe conſtabat:) in eo maximè loco ubi generationum ſeries ſcribebatur; ubi facillimè putari potuiſſet, non voluntatem, ſed inadvertentiam affuiſſe Scriptoris?* Et, in Commentariis ad 11. cap. Geneſeos, Benedictus Pererius. [b] *Ex his rectè concluditur generationem Cainan non fuiſſe in omnibus libris Septuaginta interpretum. Unde probabiliter etiam conjicitur eam non fuiſſe traditam à Septuaginta interpretibus: atque eos libros qui ea generatione carebant, ut qui cum Hebræis codicibus congruerent, veros & integros eſſe judicandos; eos autem qui generationem Cainan habebant, ut corruptos atque mendoſos eſſe abjudicandos, ac rejiciendos. Facile autem fuit, aliquem nactum libros Septuaginta Interpretum in quibus erat generatio Cainan, inde eam tranſtuliſſe in Evangelium Lucæ: quod à principio non animadverſum non ſolùm inhæſiſſe in uno eo libro, ſed in eos poſteà qui uſque ad hanc diem exſcripti ſunt, eſſe derivatum. At enim verò, ſi quod de veritate librorum Septuaginta interpretum circa generationem Cainan ſatis bene probatum eſt, idem quoque de libro Evangelico B. Lucæ probaretur; equidem ſententiam hanc toto aſſenſu complecterer. Verùm neque hac ætate ullus eſt liber B. Lucæ qui in genealogiâ Salvatoris non habeat generationem Cainan; nec legi fuiſſe unquam aliquem, qui diceret, vel à ſe, vel ab aliis viſum eſſe codicem ullum B. Lucæ qui tali generatione careret.* Ita ille.

[b] Perer. in Gen. lib. 16. ſect. 178, 179.

Atqui librum B. Lucæ Græcolatinum, in antiquiſſimis membranis, litteris majuſculis, ſine ſpiritibus & accentibus, deſcriptum ipſi vidimus: ubi in Græco, του Φαλεκ, του Εβερ, του Σαλα, του Αρφαξαδ, του Σημ, in Latino; *Qui fuit Phalec, qui fuit Eber, qui fuit Sala, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem*, exertè legebatur; *Cainanis* hujus mentione prorsùs prætermiſsâ. Codex ille, quatuor Evangeliorum & Actorum Apoſtolorum hiſtorias complectens, ex Græcia olim in Galliam perductus, in monaſterio S. Irenæi in ſuburbio Lugdunenſi eſt repoſitus; ibique oriente civili bello anno 1562. repertus, à Theodoro Bezâ anno demùm 1581. publicæ Cantabrigienſis academiæ Bibliothecæ eſt donatus. Neque hujus generis Græcus ullus MS. eſt alius, vel à Bezâ commemoratus, vel in Angliam è Græciâ nuper miſſus: quicquid in notationibus ſuis ad hunc Lucæ locum dicat Hugo Grotius.

Quærit hic igitur Salianus; [c] quæ ſit *vis in manuſcripto uno, ſive Gallico, ſive Anglicano, in quo Cainan in Evangelio Lucæ omiſſus fuerit, ut omnibus omnium Bibliothecarum id genus libris opponi poſſit?* Negátque omninò Gomarus, [d] unum illum codicem tantæ videri eſſe vel *antiquitatis, ut reliquis omnibus priſcis patribus ſit conferendus, nedum præferendus*; vel *ſinceritatis, ut fidem præ cæteris mereatur*. Quaſi aliam huic codici vim à cauſæ hujus patronis adſcribi fuiſſet neceſſe, quàm quanta ad objectum univerſalem exemplarium Lucæ in Cainane retinendo conſenſum refellendum ſufficeret; quæ cui lectio eſſet præferenda, non ex hujus codicis vel antiquitate vel ſinceritate, ſed ex Moſis & Ezræ authoritate, æſtimandum relinquentibus.

[c] Salian. Præfat. in Annal. tom. 3.

[d] Gomar. de geneal. Chriſti cap 2.

In profundioris autem antiquitatis exempla-

ribus

ribus varietates occurrere plurimas, quæ in poſteriorum temporum Manuſcriptis nullibi apparent, vel hic ipſe de quo agimus codex fidem facit: qui unus in Evangeliis plures à vulgatis libris diſcrepantes lectiones nobis exhibet, quàm aliarum fortaſſe Bibliothecarum exemplaria conjuncta ſimul omnia. De cujuſmodi in libris Novi Teſtamenti ſuo tempore repertâ varietate, ita & Origenes nos monuit. [a] *Multam differentiam inter exemplaria invenimus, ſive per negligentiam ſcribentium, ſive ex temeritate quorumdam, ſive propter eos qui negligunt emendare ſcripturas; vel propter eos qui quod ipſis videtur in emendationibus vel abjiciunt, vel ſubducunt.*

[a] Origen. in Matth. tract. 8.

Itaque quemadmodum in Rom. I. 17. rectè nos hodie legimus, *Juſtus ex fide vivet*; ubi libri qui Hieronymi tempore extabant (quemadmodum libro 1. Commentariorum ipſius in Habakuk cap. 2. liquet) primæ perſonæ pronomine ex LXX. addito, *Juſtus ex fide meâ vivet*, legerunt: ita vice verſâ, ubi hodie apud Lucam ex Κοινῇ, ſive vulgatâ Græcâ editione *Cainanem* videmus repoſitum; in illâ quæ Origenis tempore ferebatur codicum varietate eundem pari conſenſu non fuiſſe adjectum, tum ex noſtro hoc venerandæ antiquitatis exemplari argumentum capere poſſumus, tum ex ipſius Origenis verbis illis, tractatu 20. in Johannem. Ἀβραὰμ εἰκοστὸς γεγένηται ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου· δέκα γὰρ γενεαὶ ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ Νῶε, καὶ δέκα ἀπὸ τοῦ Νῶε ἐπὶ Ἀβραάμ. *Abraham à primo homine viceſimus natus eſt. Decem enim generationes ab Adamo ſunt ad Noe, & decem à Noe ad Abraham.* Ut Noë enim, ſeniore Cainane connumerato, ab Adamo decimus; ita Abrahamus ab eodem, niſi ſecluſo Cainane juniore, numerari nullo modo poterit viceſimus; Quibus addendum quoque quod Joſephus, vetus ſcriptor Chriſtianus, in Græco ſuo Hypomneſtico, recenſens generationes ab Adamo ad Chriſtum, poſt Arphaxad ponit Sala; inſititio iſto Cainane prorſus omiſſo.

Sed & ex Romanenſium caſtris Johannes Cordeſius, in Gallico de genealogia Chriſti libello, *Cainanis* nomen in primitivis Lucæ codicibus non extitiſſe confirmat. Hic enim eſt *anonymus* ille cujus contra Cainanem argumenta recenſuit in [b] Dubiis ſuis Evangelicis noſter Spanhemius: ut *homo non leviter eruditus*, cujus rationibus hâc in parte reſpondere conatus eſt, in tertii ſui Annalis præfatione, Jacobus Salianus. Cui & comites adjicere liceat, ex eâdem è quâ Salianus fuit Societate Jeſu, Theologos tres: quorum primus (ab ipſo Cordeſio productus) Cornelius à Lapide, in Commentariis ſuis ad Geneſeos, cap. XI. 12. docet Cainan in Lucam irrepſiſſe *errore librariorum, vel ſcioli alicujus, qui Hebraicè neſciens cùm in verſione* LXX. *quæ olim vulgata fuit, in Geneſi inveniret additum Cainan eundem ex* LXX. *in Lucam tranſtulit, illúmque ei inſerendum putavit.* Alter Dionyſius Petavius, in libro 9. de doctrinâ Temporum cap. 17. non debere *mirum aut incredibile videri ſi Cainanis nomen ex* LXX. *corruptis libris in Evangelium Lucæ redundâſſe ſuſpicemur.* Tertius denique Petrus Poſſinus, in Diallactico genealogiæ Chriſti cap. 9. confidenter concludit; *ex corrupta jam editione* LXX. *longo demum intervallo libris Lucæ inditum à ſciolis exſcriptoribus fuiſſe nomen Cainanis. Nam quis neſcit*, inquit ille, *Teſtamentum Novum librorum omnium frequentiſſime fuiſſe deſcriptum? Quod ergo aſſueti editioni* LXX. *jam mendoſæ, ſemidocti Græculi deſcriptionem Evangeliorum accederent; reſtituere, ut ipſis quidem videbatur omiſſum apud Lucam nomen non dubitaverunt: quæ hallucinatio emendationis eruditæ authoritatem habuit; ut in omnes brevi codices vulgaretur, ſi tamen in omnes.* Et de teſtimoniis, pro retinendo Cainane, à LXX. Interpretum & Lucæ Evangeliſtæ authoritate deductis, iſta dicta ſufficiant.

[b] Part. 1. dub. 23.

Aliud enim illud argumentum ab [c] Harvillæo, (*à Nationibus, ortis ab ipſo Cainan*) petitum pondus in ſe habet omninò perexiguum. *Euſebius* (inquit ille, lib. 1.) *Chron. S. Epiphanius in Ancorato, & Chronicon Alexandrinum, dicunt ab ipſo Cainan ortos fuiſſe Gaſphenos.* At verò Epiphanius *Caianos* (neſcio quos) hic nominat. Chronic. Alexandrinum (vel Conſtantinopolitanum potiùs) *Sarmatas*, [d] Euſtathius Antiochenus *Soggodianos*; de Cainane hoc præterea addito. Ἀπὸ τούτου δὲ ἡ ἀστρονομία καὶ οἰωνισμοὶ ἐπινοήθησαν. *Ab iſto aſtronomia & auguria excogitata ſunt.* Ortos autem ab eo fuiſſe *Gaſphenos*, non Euſebius (quem Cainanem illum omninò non agnoviſſe oſtendimus) ſed Georgius Syncellus memorat: eâdem quâ & alterum illud narrat fide. [e] Τῷ βφπε ἔτει καιρῷ διοδεύων ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν τὴν γραφὴν τῶν γιγάντων, καὶ ἔκρυψεν παρ' ἑαυτῷ. Mundi *anno* 2585. *Cainan deambulans in agro, ſcriptum Gigantum reperit, & penes ſe recondidit.* Eutychius filius Patricii Alexandrinus Patriarcha, in Arabico ſuo Chronico, anno Phaleki, 36. menſe *Ab*, Cainanem mortem obiiſſe notat. Catenæ autem in Pentateuchum Arabicæ (quæ in Bodleianâ Bibliothecâ habetur) collector, eundem 13. die menſis Elul, feriâ 6. vitâ exceſſiſſe ſcribit: filios ejus eum pollinxiſſe, ſepeliiſſe, & per 40. dies luxiſſe, adjiciens. Nempe, qui filium Arphaxadi eum reverâ fuiſſe exiſtimarunt, ne nudum nomen videretur, quicquid vel de eo commenti ſunt ipſi, vel ab aliis acceptum nimis ſecurè poſteritati commendandum putaverunt.

[c] Harvil Iſagog. Chron. §. 37.

[d] V. Epiph. Hexaemer. pag. 54.

[e] Georg. Syncell Chron. pag. 46.

CAP. VII.

De ſecundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitimâ: ubi Abrahamum ante mortem patris in Chananæam veniſſe, ex Moſe, Stephano, & aliis oſtenditur; & ante annum patris 130. *in lucem non fuiſſe editum defenditur.*

IN ſecundâ annorum Mundi Periodo, de connexione mortis Tharæ cum filii ipſius Abrahami in Chananæam profectione, (quæ tertiæ periodo dat initium,) quæſtio adhuc diſcutienda reſtat. A quâ, quia tertiæ quoque Mundi ætatis exordii determinatio dependet: utramque, ſyllogiſmo ita expoſitorio comprehenſam, exhibere viſum fuit.

Tempus quo Charane profectus eſt Abramus in Chananæam, initium eſt peregrinationis Hebræorum in terrâ non ſuâ.

Dies XV. menſis VII. (primi poſtea dicti) mortem Tharæ proximè ſubſecutus, tempus illud eſt quo Charane profectus eſt Abramus in Chananæam.

Ergo dies XV. menſis VII. mortem Tharæ proximè ſubſecutus, initium eſt peregrinationis Hebræorum in terrâ non ſuâ.

Majoris propoſitionis confirmationem, quia tertiæ Periodi explicationem magis ſpectat, ad proximum differemus: Minoris, in hoc capite aggrediemur. Et quia menſis & diei ratio in capite III. ſuprà eſt reddita; hîc de connexione mortis Tharæ cum Abrahami in Chananæam profectione tantùm agemus: quam à Moſe, in fine XI. & initio XII. Geneſeos capituli, ita habemus declaratam.

Et fuerunt dies Tharæ ducentorum quinque annorum; & mortuus eſt Thara Charane.

Et dixit Dominus ad Abram: Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & è domo patris tui, in terram quam oſtendam tibi.

Et faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum; & eſto benedictio.

Et benedicam benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur in te omnes familiæ terræ.

Et profectus eſt quemadmodum eſt locutus ad eum Dominus, & profectus eſt cum eo Lot, & ſeptuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur Charane.

Ubi inprimis perpendendum eſt quod ſub capitis III. initium, ſuprà à nobis eſt explicatum, Patriarcharum omnium qui poſt diluvium nati ſunt, integræ vitæ annorum ſummâ conſultò prætermiſsâ, ſolius Tharæ univerſos quos vixit annos eſſe hic commemoratos; & cum mentione mortis ejus, profectionis Abrami in Chananæam, narrationem deinde eſſe conjunctam, ut inde intelligeretur, ubinam conſtituendum eſſet ſecundæ Mundi periodi finis, & tertiæ exordium. Quod Moſis conſilium non animadvertentes hîc alii, per prolepſin & anticipationem mortem Tharæ ante Abrami è Charane profectionem ab eo poſitam fuiſſe dixerunt: & Scripturam aliâs *incertum relinquere, quanto tempore poſt mortem Tharæ venerit Abraham in regionem Chanaan; utrum illo anno quo Thara mortuus eſt, an aliquot poſt annis quàm mortuus fuerat*; Ita Pererius. Cui, reponimus, (quod ab ipſo agnoſcitur:) [a] *Chronologiam voluiſſe Moſem integrè, exactè ac perfectè tradere*: addimúſque in hunc ipſum finem mortem Tharæ & profectionem Abrahæ, ut eodem anno factam, ſimul conjunxiſſe; ut annorum primæ Mundi periodi cum annis ſecundæ connexionem patefaceret. Nulla enim ratio erat cur Abram, ex Ur Chaldæorum à Deo vocatus, (Geneſ. XV. 7. Nehem. IX. 7. Act. VII. 2.) & vocationi ejus obſecundans, ſimul cum Patre Chananæam verſùs iter inſtituens, & cum illo Charanæ aliquandiu ſubſiſtens, (Geneſ. XI. 31.) patre demùm mortuo, Charanæ diutiùs moraretur, & injunctum à Deo iter ampliùs protraheret etiamſi nulla iterata Dei vocatio interceſſiſſet. Poſt mortem verò patris, Abramum Charane in terram Chananæam migraviſſe, diſertis etiam verbis protomartyr Stephanus confirmat; in Act. VII. 4. ſic de eo narrans. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαῤῥάν· κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε. *Tunc exiens è terra Chaldæorum, habitavit in Charran: & illinc, poſtquàm mortuus eſt pater ejus, tranſtulit eum* Deus *in terram hanc, in qua nunc vos habitatis.* Cui tam claræ luci, mirandum profectò eſt, quantas offundere conentur tenebras illi, qui anno 70. Tharæ Abramum natum fuiſſe opinantur; & in quàm varias: (ut hoc efficiant) ſe convertant formas. Hieronymus, in Quæſtionibus Hebraicis in Geneſim, *indiſſolubilem quæſtionem* hanc appellat. *Joſephus Scaliger*, in Elencho poſterioris orationis Chronologicæ *D. Parei*, *Eliam expectandum* eſſe ait, *qui nodum ſolvat*. Melchior Canus, & memoriæ lapſum ex concionis æſtu in Stephano admittit. Abramus Bucholcerus, in Iſagoge ſuâ Chronologicâ, dicit eſſe *examinanda Acta ad Geneſin, non Geneſin ad Acta; lignum ad Normam exigendum, non normam ad lignum*: additque *eſſe in Stephani narratione plura, quæ cum grano ſalis (ut loquuntur) accipienda, & commodâ interpretatione lenienda ſunt*. Quaſi hîc aliqua inter Geneſin & Acta intercederet differentia; & quaſi ut primarius hiſtoriæ hujus author citatus hîc fuiſſet Stephanus, & non ut Moſis fidiſſimus interpres, qui nos doceret locationem Abrahami initio cap. XII. Geneſ. propoſitam, recto & naturali ordine, ſine recapitulatione aut ὕστερον πρότερον, ullo mortis Tharæ fuiſſe ſubnectendam, cujus mentio immediatè præceſſerat: aut quaſi grano ſalis condiri illius dicta neceſſe haberent, quem Angelo magis quàm homini ſimilem orationem hanc exorſum & Sp. Sancto *plenum* eandem finiiſſe, Spiritus ipſe ſanctus confirmat. (Act. VI. 15. & VII. 55.)

Addit his Sethus Calviſius, [b] *Quod affirmatur ex Stephano Abrahamum poſt defunctum Tharam in terram Chanaan profectum eſſe, id ex verſione Septuaginta interpretum mutuatum eſſe. Sed paraphraſes Septuaginta interpretum, ſi pugnent cum fontibus & textu, cum grano ſalis accipiendas.* quum tamen in verſione Græcâ, quæ LXX. interpretibus tribuitur, nihil omninò inveniatur quod pro hâc ſententiâ magis faciat, quàm quod in ipſis fontibus & in textu legitur Hebraico.

[c] Georgius Syncellus, [d] Andreas Maſius, & [e] Nicolaus Abramus, verba Stephani non de morte Tharæ naturali, ſed de ſpirituali idololatriæ morte interpretantur: quòd apud Deos ſuos, (quorum vaniſſimo cultui erat deditus,) Charane manere ſtatuiſſet, & filium inde à Deo vocatum in Chananæam ſequi obſtinatiſſimè renuiſſet. Sed præterquàm quòd à ſenſu literali quem in hiſtoricâ ſuâ narratione B. Stephanum ſpectâſſe non eſt dubium, ad myſticum & tropologicum verba Protomartyris (præter omnem rationem) illi detorqueant: cum ipſius etiam Hiſtoriæ veritate nobis certè videtur, eam expoſitionem, omninò non poſſe exiſtere. Etſi enim Tharam Diis alienis aliquando ſerviviſſe, à [f] Joſua edoceamur: tamen cùm filium Abramum ex Ure, idololatricâ Chaldæorum urbe, miſeratione divinâ vocatum, ultrò Thara ſecutus fuerit, [g] in Chananæam quoque (ſi in itinere morbo Charanæ detentus & morte ſublatus non fuiſſet) comitaturus; in Charane ſubſiſtentem ad vomitum ſuum fuiſſe reverſum,

[a] Perer. in Gen. lib. 16. num. 195. Id. ibid. num. 174.

[b] Calviſ. Iſagog. Chron. cap. 15.

[c] Georgius Syncel. Chr. pag. 49.

[d] Maſ. in Joſu. cap. ult.

[e] Abram in Phato Vet. Teſtam l. 7. cap. 22. & 37.

[f] Joſ. 24. 2.

[g] Gen. 11. 31.

& Servatoris

& Servatoris progenitorem in tam fœdâ idololatriâ fuiſſe mortuum, ut credamus, animum inducere non poſſumus.

Daniel Angelocrator, in ſuæ Chronologiæ Prodromo, quæſtionis ſolutionem in voce [μετὰ] conſiſtere arbitratur quæ in loco Actorum non *poſt*, ſed *circa*, vel *ſub* ſignificet: *ut ſit ſenſus, quòd ſub mortem patris vel circa mortem, hoc eſt ingraveſcente ætate ejus profectus ſit.* Verùm neque exemplo ullo probatur, eam eſſe vocis μετὰ latitudinem, ut *circa*, vel *ſub* ſignificare poſſit: (illud enim μετὰ τὴν μετοικεσίαν, ex *Math.* I. 12. productum, nihil aliud omnino denotat, quàm reverâ poſt *exilium Babylonicum* inchoatum, à Jechoniâ genitum fuiſſe Salathielem:) & ſi maximè probaretur, hic certè ea ſignificatio locum habere non poteſt. Quis enim diceret, *circa* vel *ſub* mortem Tharæ profectum fuiſſe Abramum; ſi inter eam filii profectionem & mortem patris, 60. ipſi anni, ut Angelocratoris (in ſeptuageſimum annum Tharæ natalem Abrahami conjicientis) neceſſariò requirit hypotheſis, interceſſiſſent.

[a] Pererius, cum Abulenſi, duas Abrahami profectiones ex Charane in Chananæam diſtinguendas eſſe aſſerit. Priorem, quum 75. eſſet ille annorum, patre adhuc vivente; poſteriorem, quum eſſet annorum 135. patre jam mortuo, factam: de quarum priore Moſes, de poſteriore Stephanus meminerit. Per 60. verò poſtremos patris ſui annos, non tam habitaſſe in terrâ Chanaan eum dici poſſe putat, quàm peregrinatum eſſe; quòd, per intervalla, patrem & fratres viſeret. Sed renuntiatâ patris morte, reverſum in Charan, ut vel patris funus curaret, vel ne bona quæ paternâ hæreditate ſibi obvenerant perderet, egreſſum inde poſtea eum fuiſſe ait, firmiſſimo animo certiſſimóque propoſito nunquam eò in poſterum revertendi; ut perpetuus deinceps terræ Chananææ colonus & habitator eſſet: ita enim μετῴκισεν αὐτὸν. Act. VII. 4. ille interpretatur: *colonum & habitatorem fecit, eique quaſi nunquam ampliùs reverſuro domicilium in terra Chanaan ſtatuit; ſiquidem vox μετοικία, non ſimplicem tranſlationem, ſed quaſi coloniam denotat.*

[a] Perer. in Gen. lib. 16. à num. 199. ad 204.

Verùm hoc de duplice Abrami in Chananæam translatione firmamentum abundè refutârunt Tornielluſ, D. Gualterus Ralegh, (*Hiſtor. Mundi*, *lib.* 2. *cap.* 1. §. 5.) Salianus, Bonfrerius, Henricus Philippi; & fuſiſſimè, Harvillæus, in Iſagog. Chronol. ſect. 33. (à Col. 323. ad 340.) Illa enim verba Apoſtoli, Hebr. XI. 15. Si Patriæ *illius memores fuiſſent ex qua exierant, habebant opportunitatem ad revertendum*; in Abrahamo præcipuè locum habuerunt qui urgente fame, ad Ægyptios, non ſine præſente vitæ periculo, proficiſci maluit, quàm ad ſuos reverti; (Gen. XII. 10, 12.) & tantopere cavit, ne filius ſuus Iſaacus in eam terram reduceretur, ex quâ ipſe eſt egreſſus. (Gen. XXIV. 5, 6, 8.) Illud autem μετοικίζειν nihil aliud denotare certum eſt, quàm facere ut quis migret, vel ſedes mutet: ſive peregrinatio ea tranſmigratio dicenda fuerit, ſive quid aliud; ſive is qui migrat, fixè & conſtanter in termino quem petit, ſive ad tempus ſit permanſurus. Unde & de μετοικεσίᾳ, ſive tranſmigratione Babylonica, hoc ipſum vocabulum in hac ipſa Stephani concione uſurpatum fuiſſe videmus. Act. VII. 43. Μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος *Transferam vos* trans Babylonem. & *Threnor.* I. 3. Μετῳκίσθη Ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς: *Migravit Judæa præ humiliatione ſua, & præ multitudine ſervitutis ſuæ.* Atque ut Abrami migrationi, [b] è Charane anno ætatis ſuæ 75. cum familiâ, re familiari totâ & Dei juſſu ſeſe transferentis, μετοικίας appellatio maximè propriè convenit, ita & univerſam tam ipſius, quàm poſterorum ejus in Chananæa habitationem & commorationem, pro *peregrinatione* eſſe habendam, tum ex Apoſtoli verbis illis liquet Hebr. XI. 9. *Per fidem* Abraham *commoratus eſt in terra promiſſionis, tanquam in aliena, commoratus in tabernaculis cum Iſaac & Jacob, cohæredibus ejuſdem promiſſionis*, tum ex ipſo Moſe, Chananæam ut *terram peregrinationum* Abrahami, Iſaaci & Jacobi ſubinde nobis exhibente (*Geneſ.* XXXVI. 7. XXXVII. 1. *Exod.* VI. 4. Unde & Delrii, Perkinſii, aliorúmque opinio quoque concidit) qui, ſepoſito etiam illo de duplici Abrami ex Charane in Chananæam translatione commento, cum B. Auguſtino, (libro 16. de Civitate Dei, cap. 15.) difficultatem omnem per expoſitionem verbi μετῴκισεν tolli poſſe exiſtimant, quod *collocavit*, ſeu *firmiter habitare fecit* illi interpretantur: Abrahamum dicentes, 60. quidem annos in terra Chananæa (vivo adhuc patre) tranſegiſſe, ſed nihil in ea poſſediſſe; poſt patris verò mortem ex emptione poſſidere agrum & ſpeluncam, atque hâc ratione firmius domicilium ibi habere, cœpiſſe, nullâ interiùs proprietatis vel Latinæ vocis *tranſtulit* quæ motum quendam, vel Græcæ μετῴκισεν quæ tranſmigrationem denotat habitâ ratione quemadmodum rectè hîc à Bonfrerio eſt obſervatum: ut non addam, fixum hoc Abrahami juxtà Hebronem domicilium, non minùs *peregrinationis* ipſius locum fuiſſe habitum (*Geneſ.* XXXV. 27.) quàm reliquam Chananæam, in qua liberiùs anteà oberrabat.

[b] Geneſ. 12. 4. 5.

Genef. XXIII. 17. 18. XXV. 9. 10. & L. 13.

Ludovicus de Dieu, vir doctiſſimus & mihi quum vixit amiciſſimus, in Animadverſionibus ad Act. VII. 4. hanc etiam conjecturam ſuam eruditis conſiderandam proponit. Verbis illis Stephani, de tranſlato Abrahamo εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, (in terram hanc in qua vos nunc habitatis) *non videri innui terram Canaan univerſim, ſed ſpeciatim determinari eam partem quæ tribui Judæ ceſſerat, in qua Judæi quos Hieroſolymis alloquebatur Stephanus tunc habitabant, adeoque reſpici habitationem ejus in Mamre, & quidem poſtquàm empto ibi (prope Hebron in meditullio tribus Judæ) agro firmam ſedem ibi fixit.* Cùm autem Sarah, in cujus ſepulturam ager iſte emptus fuerat, decennio marito junior, (Gen. XVIII. 17.) annos 127. nata, ex hac vita deceſſerit: (Gen. XXIII. 1.) & Abrahamum annos 137. natum tum fuiſſe oportuit, & altero jam anno vivere deſiiſſe Tharam etiamſi ab ipſo Septuagenario Abrahamum ſuſceptum fuiſſe admiſerimus.

Sed neque iſta explicatio cum ſerie orationis Protomartyris ſatis quadrat: in quâ mentioni commorationis Abrahami in *Charane* hæc ſtatim ſubjiciuntur. *Et illinc poſtquàm mortuus eſt pater ejus, tranſtulit eum Deus in terram hanc in qua vos nunc habitatis. Et non dedit ei hæreditatem in ea ne veſtigium quidem pedis: &*

promiſit , ſe illam daturum ei poſſidendam , & ſemini ejus poſt eum ; quum non eſſet ei filius. Ubi ex *Charane* immediatè (id enim vox *inde illinc* indicat) in aliam terram translationem eam , (de qua Stephanus loquitur ,) factam fuiſſe clarum eſt ; non ex una Chananææ parte in aliam, poſt plures quam 60. à relicta Charane annos demum factam, migrationem alteram : quæ ſive cum fixa domicilii ſede conjuncta fuerit, ſive ſecus ad rationem μετοικισμοῦ (ut dictum eſt,) nihil omninò attinet. Deinde translationem hanc circa illud tempus contigiſſe Stephanus ſignificat, quo pollicitus eſt Deus Abrahamo , ſe daturum terram illam ſemini ipſius; quum nondum haberet filium (Act. VII. 5.) At fixam illam, quæ non à noſtro ſolum Ludovico, ſed etiam Delrio, Perkinſio , Pererio, & aliis hic obtenditur, Abrahami habitationem longè poſt natum Abrahamo filium multòque longiùs poſt hereditariam terræ promiſſionem, contigiſſe nemo dubitat.

Neque huic objectioni planè ſatisfacit reſ- ,, ponſio illa [a] Petavii, non translatum eſſe ,, Abraham ait Stephanus, antequam haberet ,, filium : neque enim illud priùs , *Et inde poſt-* ,, *quam mortuus eſt pater ejus tranſtulit illum ,* ,, neque quæ deinceps dicuntur omnia neceſſe ,, eſt, & ad idem pertinere tempus. *Repromiſit ,* ,, inquit, *dari illi enim in poſſeſſionem , & ſemi-* ,, *ni ejus poſt ipſum , quum non haberet filium.* ,, Sola ergo repromiſſio facta dicitur ante- ,, quam haberet filium ; non autem translatio, ,, & ſecunda in Chananæam migratio : quaſi ,, diceret ; Repromiſit illi *jam tum quum non* ,, *haberet filium.* Porro iſta promiſſio jampri- ,, dem edita eſt , cum primum è Chaldæâ pro- ,, ficiſceretur ; ut indicat Stephanus. Ita enim ſcribit Petavius : quum promiſſionis vel illius vel ullius Abrahamo è Chaldæâ proficiſcenti factæ ; ne uno quidem verbo Stephanus meminerit. At verò quàm primum è Charane in Chananæam Deus illum tranſtulit , (ut in Act. VII. 4. Stephanus loquitur :) editam eſſe promiſſionem illam oſtendit Moſes; (Gen. XII. 7.) *Semini tuo dabo terram hanc*; jam tum quum non haberet filium. Indeque non unam à Moſe Abrahami migrationem anno ipſius LXXV. aliam à Stephano , anno ejuſdem CXXVII. factam; ſed unam & eamdem ab utroque intellectam fuiſſe concludimus. Nec aliud quidem voluiſſe Moſem , quam poſt patris demum exceſſum , primam Abrahami in terram Chananitidem profectionem eſſe ſuſceptam (recapitulatione vel anticipatione nulla interpoſita) ex Charane primum deceſſiſſe apud Judæos qui Stephani tempore vixerunt communiter recepta fuit ſententia ; quod vel illa Philonis Judæi in libro περὶ ἀποικίας, verba ſatis oſtendunt. Οὐδένα τῶν ἐντετυχηκότων τοῖς νόμοις ἀγνοεῖν, εἰκὸς, ὅτι πρότερον μὲν ἐκ τῆς Χαλδαϊκῆς ἀναστὰς γῆς Ἀβραὰμ ᾤκησεν εἰς Χαῤῥὰν, τελευτήσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἐκεῖθι, καὶ ἐκ ταύτης μετανίσταται. *Neminem latere poteſt , qui legibus* (ſive libris Moſaicis) *ſtudium adhibuerit , quod Abraham primum quidem è Chaldæorum terra veniens habitavit in Charan; ibi verò defuncto ipſius patre ex eâ quoque profectus eſt.* Itaque Doſitheo, qui paulò poſt Samaritanis ſuis Moſaicum Pentateucum à ſe interpolatum dedit , ita fuit perſuaſum , ut quum falſa opinione ductus, anno Tharæ ſeptuageſimo natum fuiſſe Abrahamum exiſtimaret, ſimulque Tharam 205. ætatis anno vita functum , ac deinde Abrahamum anno vitæ 75. Charane diſceſſiſſe legeret ; iſta aliter inter ſe conciliare neſciens, pro 205 annis Tharæ, non in Hebræo ſolùm , ſed etiam in Græco & Caldaico textu repertis , 145. (numerum ex 70. Tharæ & 75. Abrahæ conflatum.) inauditâ audaciâ ſubſtituere non dubitavit. Ex quo apparet tamen , quam alte animis illius temporis ea inſederit ſententia quæ Abrahami ex Charane in terram Chanaanis profectionem cum patris morte fuiſſe conjunctam, indeque 430. peregrinationis Hebræorum annos , Exod. XII. 40. memoratos, deducendos eſſe conſtituit , quæ Samaritanorum omnium Chronologorum ad hunc diem uſque , communis eſt opinio : quam inter Chriſtianos quoque Faſtorum Siculorum authorem fuiſſe ſecutum, non difficile fuerit animadvertere,

Pro nobis quoque facit Chryſoſtomus, homilia 31. in Geneſin , de Abrahami ex Charane diſceſſu ita ſcribens. *Non antea eum Deus inde evocavit , donec mortuus Thara. Tunc enim , illo defuncto , inquit* ; Et dixit Dominus Abræ : Egredere de terrâ tuâ , &c. (Geneſ. XII. 1.) & in homilia 36. *Occupata Charan, poſtquam illic tabernaculum fixerunt, & morte functus eſt Thara , iterum præceptum eſt ei à Deo , ut exiret inde* ; Egredere, (*inquit*,) de terrâ tuâ , &c.

Neque aliud quid ſentirent ulli alii ; niſi Doſitheano illo præjudicio , Abrahami à patre ſeptuagenario ſuſcepti , in tranſverſum acti , hoc uno ariete , (cum Abulenſi,) quæ à nobis dicta ſunt concuti , & proſterni poſſe omnia ſibi perſuaſerint. Si deceſſit Abraham Charane poſt mortem patris ſui ; natus fuiſſet ille , quum Thara eſſet annorum 130. Thara enim vixit 205. annos. (Geneſ. XI. 32.) Abram verò erat 75. annorum quum egrederetur Charane. (Geneſ. XII. 22.) Atqui à Thara genitum fuiſſe Abrahamum , quum eſſet 70. annorum , verba illa Moſis, (Geneſ. XI. 26.) clarè oſtendunt. *Vixitque Thara ſeptuaginta annos, & genuit Abrahamum, Nachorem, & Haranem.*

Et quidem ſi unius tantum filii hic , uti in antecedentibus à Moſe facta fuiſſet mentio ; nulla de nativitatis illius tempore ſuboriri poterat dubitatio. Verùm quum tres ſimul ille nominet , quos omnes uno & eodem anno haudquaquam genitos fuiſſe conſtat ; nihil aliud quam Tharam anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo , liberis operam primùm dare cœpiſſe, & tres filios, ſuo quemque ordine, deinceps ſuſcepiſſe , ſignificare voluit : ordine eorum , deditâ operâ, confuſo , ut non à tempore ſuſceptæ primum ab eo prolis , ſed à morte ipſius, & cum ea conjuncta Abrahami in Chananæam profectione , annorum Mundi ſeries continuanda fuiſſe intelligeretur ; quemadmodum ſub *III.* capituli initium ſupra declaravimus.

Ita Procopius Gazæus , in hunc Geneſeos locum ſcribens. *Quæritur,* (inquit) *quomodo Thara annos natus 70. procreaverit Abrahamum ; & deinde conceſſerit fato , natus annos 205. Fuit autem eo tempore Abrahamus non 135. annorum, ſed attigit annum 70.* [vel 75. potius,] *juxta ſcripturæ ſacræ teſtimonium. Verum enim verò mihi eluceſcere videtur , Tharam genuiſſe Abrahamum* (lego *Arran vel Haranem*) *non*

[a] Petav. Rationar. tempor. lib. 2. cap. 2.

inſtante anno ſeptuageſimo, ſed eo perfectè completo. Nec etiam continuo, ubi ille annus finem accepit, natus eſt Abraham: ſed demum 130. *Thara. Nec Moſes recordatur Abrahami, ut inter primogenitos eum connumerari velit, ſed ejus meminit ut primi, & præcipui, & filiorum celeberrimi qui vel imprimis neceſſarius ſit ad præſentis hiſtoriæ relationem.* Et poſt. *Hinc quis intelligat, Arran annorum numero anteiviſſe Abrahamum & Nahor? licèt in narrationis ſerie priore loco Abraham ſit poſitus, Non tamen id accidit, ut ſenior cæteris ſit habendus: ſed id tributum eſt honori Patriarchæ.*

Similia habet & Theodoretus, ex Catenâ Græcâ ab Aloyſio Lipomano productus, docens Abrahamum noviſſimum trium filiorum in ſenecta patris fuiſſe genitum. Quin & ipſe Auguſtinus, licèt opinioni quæ à Thara Septuagenario Abrahamum ſuſceptum ſtatuit ſit addictior, in apparente tamen inter Moſem & Stephanum differentiâ enodandâ, explicationem hanc non eſſe negligendam ultrò agnoſcit: Quæſtione 25. in Geneſin, de difficultate iſta hunc in modum ſcribens. *Poteſt & ſic ſolvi quoniam ſcriptura quæ dixit,* (Cùm eſſet Thare annorum LXX. genuit Abraham & Nachor & Aran,) *non utique hoc intelligi voluit, quia eodem anno ætatis ſuæ omnes tres genuit; ſed ex quo anno generare cœpit, eum annum commemoravit Scriptura. Fieri autem poteſt, ut poſterior generatus ſit Abraham, ſed merito excellentiæ, quæ in ſcripturis valde commendatur, prior fuerit nominatus: ſicut Propheta priorem nominavit minorem,* (Jacob dilexi, Eſaü autem odio habui;) *& in Paralipomenon cum ſit quartus ordine naſcendi Judas, prior eſt nominatus, à quo Judaicæ genti nomen eſt datum, propter tribum regiam. Commodiùs autem plures exitus inveniuntur, quibus quæſtiones difficiles diſſolvuntur,* Ita ille.

Malach. I. 2, 3. I. Chron. II 3.

Joſephus Scaliger in Elencho 2. Orationis Chronologicæ D. Parei, magnâ verborum pompa, ſed nullo rationum pondere, ſolutionem hanc deprimere conatur: quam à Matthæo Beroaldo primùm fuiſſe excogitatam ille opinatus eſt; quum non ab antiquis ſolùm, ſed etiam à recentioribus, Nicolao Lyrano, Cardinali Cajetano, Aloyſio Lipomano, Jacobo Naclanto, & Johanne Calvino diſcere potuiſſet, ante Beroaldum eam fuiſſe traditam. Verùm ſi hunc audire volumus, *illud omnem pervicaciam expugnaverit; quod Deus præcepit Abrahamo diſcedere ex Ur Chaldæorum, ut ſtatim in terram Chananæorum contenderet, non ut in Charran reſideret.* Deinde ex B. Stephano hoc probato, ſic ille infert. *Si præceptum datum eſt Abrahamo, non Tharæ; nihil antiquius Abrahamo eſſe debuit, quàm in illam terram concedere, quam illi Deus indicaverat, Aliter non paruiſſet mandato Dei. Relicto igitur patre in Charran & aſſumpto Lot, juxta mandatum Dei, nullâ interpoſitâ morâ, in Chananæorum fines abiit.* Atqui, præcepto iſto nihil obſtante, *Abrahamum aliquod tempus in Charran moratum eſſe*, non Stephanus ſolùm in Act. VII. 2,4. (quod & ipſe agnoſcit Scaliger) ſed etiam Moſes in Geneſ. XI. 31. XII. 5. Cujus utriuſque narrationi, niſi priùs fides penitùs derogetur, Scaligeri argumentum hoc nemini facturum eſt fidem; Abrahamum, *relicto patre in Charran, nullâ interpoſitâ morâ, in Chananæorum fines abiiſſe.*

Neque multò majoris momenti èſt argumentatio illius altera: *Abraham primo loco genitus eſt, ut qui primus fratrum nominetur, Itaque natus eſt* LXX. *patris ſui anno.* Cui cùm opponeretur à Pareo; *nominari Abraham primo loco, non genituræ, ſed dignitatis ratione:* negat ille confidenter, *vel in ſacris vel in exoticis ſcriptis filios aliter recenſeri quàm genituræ ordine.* Ille ait, *Scripturam nunquam aliter filios numerare quàm ut quemque natura in lucem dedit.* Sectator ejus [a] Johannes Bohemus propoſitionem illam hac reſtrictione additâ proferendam fuiſſe cenſuit; *Scripturam eo quo generati ſunt ordine liberos, ex legitimo matrimonio natos, numerare ſolere.* ut præoccuparet ſcilicet locum illum ex I. Chronic. I. 28. objiciendum: *Filii Abraham, Iſaac, & Iſmaël.* ubi Iſaac anno centeſimo Abrahami natus, (Geneſ. XXI. 5.) præponitur Iſmaëli, anno ejuſdem 86. in lucem edito (Gen. XVI 16.) neque animadvertit ille tamen, quem ex Geneſeos XLVI. cum Scaligero ad confirmandam propoſitionem ſuam producit, eandem planè everti.

[a] Joh. Boh. Chr. lib. 1. titul. 2. c. 6.

Omnes filii Jacob, inquit Scaliger (& eum fide implicitâ hìc ſecutus Bohemus,) *Secundùm genituræ tempus recenſentur: primò, quatuor ex Leâ, ſecundò, duo ex Balâ: tertiò, duo ex Zelphâ: quartò, duo ex Leâ: quintò, duo ex Rachel; prout naturæ ordo eos protulit.* At ſi quis locum ipſum Geneſ. XLVI. conſulere voluerit, inveniet primo loco ſuſceptos ex Leâ filios ſex., & Dinam filiam; ſecundo ex Zelphâ duos; tertio ex Rachel duos; quarto ex Balâ duos; quinto ex nullâ nullos; neque eo ordine omnes Jacobi filios ibi eſſe recenſitos, quo natura eos in lucem protulit. Quod manifeſtiùs etiam in aliâ eorundem recenſione, I. Chronic. II. 1, 2. obſervari poterit. Addit deinde Scaliger, Scripturam alibi non ſolùm primogenitum primo loco ponere, ut in I. Chronic. VI. Rubenem; (licèt jus primogeniti ille amiſiſſet) ſed etiam quis ſit primus, quis ſecundus, quis tertius, deſignare. (I. Sam. III. 2,3, 15, I. Chronic. VI. 28. & VIII. 1,2,3,30,39. & XXIII. 19,20.) quod etiam contra ipſum facere (in Comm. ad Gen. c. XI.) rectè notavit D. Pareus. quid enim alicubi disertâ deſignatione opus fuiſſet, ſiquidem ubique naturalis ordo ſervatus fuiſſet. Dignitatis verò ratione, non Iſaacum ſolum Iſmaëli, (Geneſ. XXV. 9.) ſed etiam Jacobum Eſavo, (Geneſ. XXVIII. 5. Joſu. XXIV. 4.) Ephraimum Manaſſæ (Geneſ. XLVIII. 20.) atque ob principatûs prærogativam, Judam reliquis fratribus, (I. Chronic. II. 3. *cum* V. 2.) & Moſem Aaroni fratri ſeniori (Exod. VII. 7.) præpoſitum fuiſſe invenimus.

Porrò ex tribus Tharæ filiis, Haran natu fuiſſe maximum, non Abrahamum (licèt ob dignitatem primo loco is ponatur) non inde ſolùm à [b] Cardinale Bellarmino confirmatur, quia obiit ante cæteros, & quia fratrum alter Nachor, filiam ejus Melcham accepit in uxorem; ſed etiam quia alteram Haranis filiam Jeſcam, ipſe Abraham uxorem duxit. Ita enim in Geneſ. XI. 28, 29. legimus. *Et mortuus eſt Haran in conſpectu Tharæ patris ſui, in ſolo natali ſuo, Ure Chaldæorum. Et duxerunt Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram Sarai; & nomen uxoris*

[b] Bellarmin. Controverſ. de Sacram. Matrim. cap. 28.

Nachoris, Melcha filia Haranis patris Melcha, & patris Jeſcha. Quo loco, (inquit Bellarminus,) *per Jeſcham non poteſt intelligi niſi Sarai; (quæ teſte Joſepho in Hieronymo) binominis erat. Neque enim ullo modo credibile, Scripturam prodere voluiſſe patrem Melchæ & non patrem Sarai, perſonæ longè dignioris: & deinde quorſum mentio fieret Jeſchæ, ſi diverſa eſſet à Sarai?* Et hæc certè non Joſephi tantum, (*lib.* 1. *Antiquit. cap.* 7. & 8.) ſed etiam omnium veterum Hebræorum communis eſt ſententia: à B. Auguſtino quoque (*lib.* 16. *de Civitate Dei cap.* 12. 19.) & majore Chriſtianorum parte receptâ. Unde argumentum hoc nectit Nicolaus Lyranus in Geneſ. XI. *Secundum Hebræos & omnes alios expoſitores, Sara uxor Abram, fuit filia Aran. De ipſa verò ſcribitur infrà* (Geneſ. XVII. 17.) Putéſne Centenario naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet? *Ex quo patet, quod Sara erat junior Abram decem annis tantum. Si igitur Aran fuit junior ipſo Abram, ſequitur, quod non habebat decem annos quando genuit Saram, imo nec octo; quia inter nativitatem Abræ & Aran fuerunt plus quam decem anni.* Quod ipſum etiam concedunt Hebræi, in *Sanhedrin* cap. 8. & *Seder Olam Rabba:* capite ſecundo in quo ita legimus שהיא שרה האדיל הרוי סנים ובשא אשה הרו חי סנה אחת ללוט שבת אחת ליסבה *Quum ad annorum ſex ætatem Haran excreviſſet, accepit uxorem: quæ peperit ei annorum octo exiſtenti, uno anno Lotum, altero anno Jeſcham, quæ & Sarah eſt.* Neque ut hoc fieret, abſurdum eſſe, inter Chriſtianos ^a Genebrardus quoque ſomniavit.

^a Genebrard Chronograp. in fin. ætat. 2.

Verùm ſapientior Cardinalis, nova expoſitione verborum illorum Geneſ. XI. 26. (*Vixit Thare Septuaginta annis, & genuit Abram, Nachor & Aran*) difficultatem totam ſolvi poſſe. *Ex quo loco ille colligit ann. 70. Tharæ, jam natos fuiſſe tres illos filios. Non enim,* (ait ille) *Scriptura ſignificat, eodem anno omnes tres genitos fuiſſe; ſed illo anno jam habere cœpiſſe ipſum Thara tres filios: unum videlicet illo anno genitum, & alios antea. Illo autem anno natus eſt Abraham. Scriptura enim in Geneſi, ſemper indicat tempus nativitatis eorum, quorum texit genealogiam, ut ſciamus ætatem totius Mundi; aliis prætermiſſis, qui ad iſtam Chronologiam non pertinent. Ita videmus Scripturam* Geneſ. IV. *prodidiſſe, quoto anno ætatis Adæ natus ſit Seth, per quem texitur Chronologia; non autem quoto anno ejuſdem Adæ natus ſit Abel vel Cain.* Et Gen. V. *dicitur Noe, cum quingentorum eſſet annorum, genuiſſe Sem, Cham & Japhet; ubi notatur præcisè annus quo natus eſt Sem, quia per illum deducitur Chronologia: & in reliquis idem obſervare licet. Cum ergo ſolus Abraham ex filiis Tharæ ſit is, cujus explicatur genealogia, & per quem texitur Chronologia: neceſſe eſt dicere, illo anno ipſum natum eſſe, alios autem antea.*

Atqui ut conceſſum Bellarminus hîc ſumit, quod à nobis pernegatur: per annos ætatis vel Abrahami, vel Semi, annorum totius Mundi ſeriem ſcripturam texere voluiſſe. Ut enim in omnibus illis locis in quibus unius cujuſque Patriarchæ ortus ſingulariter & diſtinctè eſt memoratus, fieri hoc libenter concedimus: ita ubi tres ſimul mixtim & confusè nominantur, aliter longè rem ſe habere dicimus; & abrumpi ibi per annos alicujus illorum Patrum, ætatis Mundi continuationem, atque à nova epocha deinceps eam deduci aſſerimus, à Diluvio videlicet, ubi Sem, Cham, & Japhet; (Geneſ. V. 32. *cum* XI. 10.) ab initio verò peregrinationis Hebræorum, ſive Abrahami ex Charane in Chananæam profectione cum obitu Tharæ patris conjunctâ, ubi Abram, Nachor, & Haran ſimul enumerati reperiuntur. (Geneſ. XI. 26. *cum* XVI. 3.) Ex collatione verò prioris illius ternarii, ex Geneſeos V. à Bellarmino hîc producti; nova hæc ipſius expoſitio commentitia eſſe deprehenditur. Ut enim in Geneſ. IX. ut rarum quid & maximè obſervandum nobis proponitur, quod ante annum quingenteſimum Noë liberos gignere non cœpiſſet; cum cæteri omnes in eodem capitulo, inter annum 65. & 187. genuiſſe memorentur: ita & in XI. cum reliqui omnes poſt diluvium nati, inter annum 29. & 35. genuiſſe legantur; quod Thare ante ſeptuageſimum vitæ ſuæ annum liberis operam dare non cœpiſſet, ut res notatu non indigna, ſimiliter nobis exhiberetur, par & eadem requirebat ratio. Et quum eodem uterque locus explicandus ſit modo, in priore exponendo deceptum Bellarminum eſſe apparet, ibi *notari præcisè annum, quo natus eſt Sem,* exiſtimantem. Quum enim 502. eſſet annorum Noë, ſuſceptum ab eo fuiſſe Semum, in fine capitis IV. ſupra à nobis eſt oſtenſum: ideoque verum non eſſe, eum quum 500. præcisè eſſet annorum, jam habere cœpiſſe tres natos, Sem, Cham, Japhet. de quo etiam iterum Nicolaum Lyranum audire liceat, in Geneſ. V. 32. ita ſcribentem. *Dicunt Hebræi quod Sem non fuit primogenitus Noë. quod probant, quia hic dicitur quod quingenteſimo anno vitæ ſuæ cœpit generare: & ſic primogenitus ejus erat centum annorum tempore diluvii; quia tunc fuit Noë ſexcentorum annorum? Sem vero non habuit centum annos uſque poſt Diluvium per duos annos; ut dicitur infra,* XI. capite.

At ſi anno 70. Tharæ natum Abrahamum fuiſſe non admitteremus; incertum futurum ſummi Patriarchæ annum natalitium, objectant alii. *Quinquies verò exprimit Moſes diverſos annos ætatis Abrahæ; ſcilicet 75. 86. 99. 100. & 175. Cur igitur annum, quo natus eſt, reticeret? imo quorſum attinebat, majores iſtos ætatis Abrahæ annos nominatim exprimere; ſi primus Abrahæ, unde pendebat reliquorum numeratio, ignoraretur?* (inquit Abrahamus Bucholcerus.) Verum nos primum annum Abrahami ignorari nullo modo concedimus. Subducto enim ab integræ vitæ Tharæ annis 205. numero annorum 75. quos Abrahamum egiſſe Scriptura confirmat quum cœptæ in Chananæam profectionis, impedimento per mortem patris penitùs ſublato, Charane eſt egreſſus: inter nativitatem Tharæ & filii ejus Abrahami 130. annorum ſpatium interceſſiſſe intelligitur. Neque officiunt quæ contra hoc à Bucholcero poſtea objecta eſſe videmus. I. *Abraham ipſum miraculi loco duxiſſe, ſi ex ſe centenario, & Sara nonagenaria naſcatur filius Iſaac.* (Gen. XVII. 17.) *II. Ne quidem annum 130. Tharæ certo aſſignari poſſe nativitati Abrahæ: obſtante eo, quod migrare potuiſſet Abraham annis aliquot à morte Tharæ decurſis.* Sed ad poſterius hoc, in capitis hujus initio, contra Pererium; ad prius

illud,

illud, in V. capitulo, contra Morinum, jam reſpondimus. Ut concludere tandem liceat; Abrahamum ſtatim poſt mortem patris, ex Charane in Chananæam primum eſſe profectum: à quâ profectione, & peregrinatio Hebræorum in terrâ non ſuâ, & cum eâ Mundi Ætas tertia (de qua deinceps acturi ſumus) ſuum capit exordium.

CAP. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (qui tertiæ Ætatis Mundi ſpatium conſtituunt) à primâ Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti deſcenſu, arceſcendos eſſe oſtenditur.

Dionyſius Petavius, ſuo more, ſacri calculi certitudinem infirmaturus, de præciſo tempore, & initii, & exitus tertiæ hujus periodi, ſive Ætatis Mundi, quæſtionem moveri poſſe exiſtimat. *Nam ſi quis*, ([a] inquit) *pertinacius obſiſtere voluerit, urgeri poteſt, non conſtare, utrum anni illi* CCCCXXX. *poſt quos legem datam eſſe Paulus teſtatur*, (Galat. III. 17.) *præciſè ſic accipiendi ſint; ut annus Abrahami* LXXVI. *ſit illorum primus, an* LXXVII. *ita ut exeunte* LXXVI. *promiſſa ſit Abrahamo ſoboles. Tum utrum ſubinde* CCCCXXX. *annis expletis, & in ipſo* CCCCXXXI. *lex in monte lata ſit, an poſt unum alterumve annum ab illis expletis: an labente* CCCCXXX. *Pro hac enim varietate putandi, uno, aut duobus, aut tribus, aut eo amplius minúſve, ſi Moſen rotundum numerum expreſſiſſe quis dicat, minuenda vel augenda erit annorum ſumma.*

[a] Petav Doct. Temp. lib. 9. cap 24.

Atqui de utroque horum Moſes nos certos reddidit. De initio quidem: Abrahamum docens, accepta promiſſione de ſemine, in quo benedicendæ eſſent omnes tribus terræ, (ad quam reſpexit B. Paulus Gal. III. 14, 16, 17.) ex Charane egreſſum fuiſſe, quum LXXV. eſſet annorum, & in terram Chananæam perveniſſe (Geneſ. XII. 1. 5.) poſteaque ingreſſum eum eſſe ad Hagaram ancillam, exacto *decennio*, ex quo in terra Chananæâ ille habitaverat: quæ filium Iſmaëlem ipſi pepererit, quum eſſet ille annorum LXXXVI. (Geneſ. XVI. 3, 16.) Ex quibus inter ſe collatis, luce clarius eſt, ab ineunte anno Abrahami LXXVI. & ipſius peregrinationis, & promiſſionis benedicti ſeminis epocham, à nobis, (cum Euſebio,) eſſe deducendam. De exitu, non minus claram explicationem, per verba illa Exodi XII. 41. idem nobis exhibet. *Et factum eſt poſt* FINEM *quadringentorum triginta annorum, ut eodem ipſo die egrederentur omnes exercitus Domini de terrâ Ægypti.* Et quum menſe ab inde tertio Legem in monte Sinai datam fuiſſe, ex Exod. XII. 1. 16. conſtet; legiſlationem illam ad annum CCCCXXXI. labentem eſſe referendam in dubio non relinquitur; adeoque totius tertiæ hujus Periodi ſpatium CCCCXXX. præciſe annorum eſſe ſtatuendum.

Sed hic imprimis locus ille primarius, Exod. XII. 40. paulò diligentius à nobis eſt expendendus.

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים *peregrinatio autem filiorum Iſraël, qui commorati ſunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.* Ad quorum verborum rectam intelligentiam notandum eſt.

Primo vocem Hebræam מושב, uti Chaldaicam hic ei reſpondentem מותב, ut generatim quamvis habitationem, ita ad externos & advenas relatam, peregrinationem non migrationem è patria denotare: quemadmodum ex ejuſdem originis in utraque lingua vocabulis apparet. Ita apud Hebræos paſſim, תושב non incolam modo, ſed etiam inquilinum & peregrinum deſignat. Unde Abraham, Geneſ. XXIII. 4. ſe in terra Chananæa גר־ותושב fuiſſe dicit: quod in Græca interpretatione πάροικος κ̀ παρεπίδημος, in vulgata Latina, *advena & peregrinus*, eſt redditum. Similiter apud Chaldæos; Geneſ. XXI. 34. pro ויגל *& peregrinatus eſt, in Chaldæo* ויתותב habetur: & cap. XXVIII. 4. את ארץ מגריך *terram peregrinationis tuæ*, Chaldæus Paraphraſtes ית ארעא תותבותך reddidit. In Græca denique interpretatione, hoc ipſo de quo jam agimus loco, ubi Romanus codex legit, Ἡ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν, *Habitatio autem filiorum Iſraël qua habitaverunt*; alii cum vetuſtiſſimo noſtro Alexandrino habent. Ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν παρῴκησαν, *Peregrinatio autem filiorum Iſraël qua peregrinati ſunt.*

Secundo; Chananæam *terram peregrinationis*, ut Abraham, Iſaaci & Jacobi; (Exod. VI. 4. *cum* Gen. XXVIII. 4. XXXVI. 7. XXXVII. 1.) ita & Iſraëlitarum ab eis deſcendentium fuiſſe habitam; propter arctiſſimum videlicet illud quod inter majores & poſteros neceſſitudinis intercedit vinculum. Et tribus certè illis Patriarchis terram hanc peregrinationis ipſorum hæreditario poſſidendam eis ſe daturum Deus promiſerat: (Pſal. CV. 11.) quod in poſteris tamen eorum completum tantum fuiſſe novimus. Ut poſteriorum *poſſeſſio* patribus; ita & patrum *peregrinatio* hic tribuitur poſteris, eadem planè ratione, qua horum ipſorum poſterorum poſteri tranſitum maris rubri & Jordanis ſibi cum patribus communem faciunt, in Pſalmo LXVI. 6. *convertit mare in aridam; per flumen tranſiverunt pede: illic lætati ſumus in eo.* Ita, quum in Bethele cum Jacobo locutus eſt Angelus, in eo etiam cum poſteris ejus locutus fuiſſe dicitur. Hoſe XII. 4. *Bethel invenit eum, & ibi locutus eſt nobiſcum*, & à patribus ad filios illa traducta eſt criminatio; Amos V. 25. Act. VII. 42. *Numquid hoſtias & ſacrificium obtuliſtis mihi in deſerto quadraginta annis domus Iſraël?* In ſolemni illa denique Confeſſionis formâ, quam Deus primitias ſibi in feſto Pentecoſtes offerentibus præſcripſit, poſteris ea omnia videmus attributa, quæ patribus ipſorum in Ægyptiacâ hâc peregrinatione contigerunt. *Syrus periens erat pater meus, qui deſcendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evaſi autem illic in gentem magnam, robuſtam, & amplam. Quumque malo nos afficientes Ægyptii, & affligentes nos, imponerent nobis ſervitutem duram; inclamavimus Domin. Deum majorum noſtrorum: exaudiénſque Dominus vocem noſtram, reſpexit afflictionem noſtram, moleſtiámque noſtram, & oppreſſionem noſtram. Nam educens Dominus nos ex Ægypto manu forti, & Brachio extento & terrore magno,*

ſignis etiam & prodigiis; introduxit nos in locum hunc, deditque nobis terram hanc, affluentem lacte & melle. (Deuteron. XXVI. 5, 9.) Quibus addantur & illa ad filios Iſraëlis Dei verba. Judic. X. 11. 12. *An non ex Ægyptiis, & ex Amoræis, & ex Amonitis, & ex Philiſtæis, Sidoniis quoque & Amalakitis, & Moabitis opprimentibus vos; quum clamaretis ad me, tum ſervavi vos è manu eorum?* & Samuelis, in I. Sam. XII. 11. *Miſit Dominus Jerubbaalem, & Bedanem, & Jephtham, & Samuelem; eripuitque vos è manu hoſtium veſtrorum circumquaque, ita ut habitaretis ſecurè.* ubi manifeſtè & ipſi, & patres eorum ſimul comprehenduntur, ut in præſente loco, Exod. XII. 40. In quo ſi *filiorum Iſraëlis* nominatione, patres hîc excluderentur: nec ipſe quidem Iſraël in horum peregrinantium numero fuiſſet comprehenſus; quem tamen hujus in Ægyptum profectionis principem fuiſſe nemo dubitat.

Tertio, cùm Hebræi caſibus careant pronomen אשר ambiguæ hic eſſe relationis. Unde & in ipſa editione vulgata Latina, Biblia polyglotta Antwerpiana Regia, & Jayana Pariſienſia hîc legunt, *Habitatio autem filiorum Iſraël*, QUI *manſerunt in Ægypto, fuit* 430. *annorum*: ubi alia ejuſdem editionis exemplaria habent; *Habitatio filiorum Iſraël*, QUA *manſerunt in Ægypto.* Quæ poſterior relativi pronominis acceptio, χρονογραφίαν determinans, manſioni Iſraëlitarum in Ægypto, ipſorum 430. annorum moram aſſignat; quæ totâ parte dimidiâ brevior fuiſſe oſtendetur. Quod incommodum prior illa explicatio (quam ut aptiorem textus originalis interpretationem, non ut veriorem vulgatæ editionis Latinæ lectionem proponimus) ſecum non adfert; προσωπογραφίαν tantùm nobis exhibens ſive deſcriptionem eorum quorum univerſa παροίκησις, ſive peregrinatio, ab anno 76. patris Abrahami cœpta, inde ad egreſſum ex Ægypto uſque, 430. annorum ſpatio eſt continuata.

Eam autem Iſraëlitarum deſcriptionem ab Ægypti tantùm incolatu petendam, Moſes cenſuit: quòd illa patrum in Chananæa peregrinatio & paucorum hominum extiterit, & interrupta fuerit aliquoties, & minùs in oculos hominum incurrerit; *cùm eſſent ipſi numero modici, pauciſſimi & inquilini in ea, & pertranſirent de gente in gentem, & de regno ad populum alterum*; (Pſ. CV. 12, 13.) hæc verò filiorum, in Ægypto ingentem hominum multitudinem complexa, ſtabilis fuerit & apud omnes gentes celebratiſſima. Nam habitatio Hebræorum in Ægypto, tribus rebus fuit valde inſignita & nobilitata: ut à [a] Pererio hîc eſt annotatum. Primùm enim Joſeph eo tempore ſummo cum imperio univerſam Ægyptum per octoginta annos gubernavit, & eo tempore magna in proſperitate fuerunt Hebræi. Deinde, poſt mortem Joſephi, perinſignis & admiranda fuit multiplicatio Hebræorum, licèt laborioſiſſimâ ſervitute affligerentur ab Ægyptiis. Denique, liberationem eorum, atque exitum ex Ægypto, tot & tanta tunc facta prodigia, valde memorabilem & admirabilem reddiderunt.

[a] Perer. in Exod. c. 12. diſput. 19. num. 116.

Thomas Stapletonus in Antidotis ſuis Apoſtolicis, ad Act. VII. 6. quiritatur, *omnes horum temporum hæreticos, Rabbinorum potiùs calculo, quàm apertæ Scripturæ ſubſcribere, circa annorum numerum quibus filii Iſraël in Ægypto verſabantur*; quos per totos 430. annos ibi verſatos fuiſſe, ille aſſerit.

In cujus ſententiæ rejectione, cum *omnibus horum temporum* (quos illi appellare libuit) *Hæreticis*, omnes propemodum omnium temporum ſcriptores *Catholicos* conſentire conveniſſet: ſi vel veritatis inquiſitioni ipſe ſtuduiſſet, vel Lyranum ſaltem ſuum, in præſentem Exodi locum ſic ſcribentem, conſuluiſſet. *Manifeſtum eſt, non manſiſſe in Ægypto Hebræos quadringentis triginta annis. Sed iſte numerus annorum incepit, ſecundum Doctores* CATHOLICOS, *ab eo tempore, quo Abram ex Meſopotamia primùm venit in terram Chanaan; in qua ipſe & filii ejus habitaverunt tanquam peregrini uſque ad deſcenſum in Ægyptum.* Sed Stapletonus Genebrardum magiſtrum hic ſequi maluit: quem abſque ullo vel magiſtro vel ſuffragatore, opinionem initio evulgare fuiſſe auſum, ipſummet hiſce verbis profitentem potuiſſet animadvertere. [b] *Cùm iſta in primis editionibus annotabam, carebam quidem Latino, aut Græco ſuffragatore: at poſtea reperi Auguſtinum Eugubinum in cap. 12. Exodi, in ea verſari ſententia.* Quam tamen tum aliorum veterum, (ex Auguſtini quæſtione 47. in Exodum; tum antiquiſſimi Theophili Antiocheni, in libro tertio ad Autolycum, & Clementis etiam Alexandrini (ut videtur) in libro 1. Stromatum fuiſſe ſententiam comperimus.

[b] Genebrard. Chronogr. lib. 1.

Verum ab Abrahami in Chananæam & non à Jacobi in Ægyptum migratione, 430. annorum exordium eſſe capiendum oſtendunt argumenta: quorum

Primum, (non ab Hebræis ſolùm, in Seder Olam Rabba cap. 3. & in commentariis ad Geneſ. XV. & Exod. XII. ſed etiam à noſtris, Auguſtino quæſt. 47. in Exod. Sedulio in Galat. III. Beda in libro de 6. ætatibus Mundi, & aliis productum) eſt hujuſmodi. Kohath ſive Caath, filius Levi, cum avo ſuo Jacobo deſcendit in Ægyptum. (Geneſ. XLVI. 11.) Hujus vitæ anni fuerunt, 133. filii verò ejus Amrami, anni 137. (Exod. VI. 18. 20.) Filius Amrami Moſes 80. fuit annorum, quum liberandi eſſent Iſraëlitæ à ſervitute Ægyptiacâ. (Exod. VII. 7.) Hi omnes anni ſimul juncti, 350. tantùm ſummam conficiunt, ex qua detrahendi etiam anni ſunt, tum quos Caath poſt natum Amramum, tum quos Amramus egit poſt natum Moſem; ſimul cum iis etiam quos ante deſcenſum in Ægyptum exegit ipſe Caath: ne iidem anni bis numerentur. Ex quibus manifeſtè colligitur, commorationem Iſraëlitarum in Ægypto annorum 430. eſſe non potuiſſe. Duo quidem contra opponit Genebrardus: ſed quæ Thaddæo [c] Duno ſectatori ſuo adeò non ſatisfecerunt, ut agnoverit reſtare hîc *difficultatem longè maximam & fortè inſuperabilem.* Oppoſitiones tamen illas, quales ſunt, non tacebimus; ſed Benedicti Pererii reſponſionibus comitatas, hîc ſubjiciemus.

[c] Dun. de peregrinat. filior. Iſraël in Ægypto, grad. 14.

Ait primò, cùm dicitur, annos vitæ Amram fuiſſe, 137. non eſſe intelligendum hoc de omnibus annis totius vitæ ejus; ſed de annis vitæ, quam agebat [d] cùm amiſit patrem, aut cùm genuit filios. „ At quis non videt, (inquit Pererius) iſtud interpretamentum violentum eſſe & „ contrarium conſuetudini loquendi Scripturæ?

[d] Perer. in Exod. c. 12. diſp. 19. num. 108.

Cùm

,, Cum enim ea recenſet annos vitæ alicujus ſimpliciter & præciſè, ut facit in commemorando ,, annos vitæ Caath & Amram, haud dubiè loquitur de totius vitæ annis: cujus rei tot ſunt ,, exempla in ſacris libris, & ita paſſim obvia, ,, ut legenti ea perſpicuum & indubitatum futurum ſit quod dixi. Sic Pererius. Duo verò [a] Torniellus hîc opponit: primo, non eſſe ſufficientem ejus reſponſionem.

[a] Torniell. ann. Mundi 2329. num. 12.

Ait ſecundo Genebrardus, inter Caath & Amram, & inter Amram & Moſem, interveniſſe alias perſonas prætermiſſas in libro Exodi: ſicut Matthæus, in deſcribendo genealogiam Salvatoris, dicens quod Joram genuit Oziam, intermiſit tres reges intermedios, Ochoziam, & Joas, & Amaſiam. Sed id profectò gratis ab eo eſſe dictum, rectè reſpondet Pererius. ,, Nulla enim (inquit) ratione oſtendi ,, poteſt, fuiſſe intermedios aliquos homines ,, inter Caath & Amram, vel inter Amram & ,, Moſem. Ubicumque enim Scriptura iſtam ,, progeniem Levi recenſet, ſemper facit ipſum Amram proximè ſuccedere ipſi Caath, ,, & Moſem & Aaron ipſi Amram. Tres autem illos reges prætermiſſos fuiſſe à Matthæo, ,, propterea verè dicitur, quia liquido id ,, conſtat ex libris Regum, & ex libris Paralypomenon; in quibus libris regum illorum ſcripta eſt hiſtoria. Ita Pererius. Et verò (ut de Joſepho, in libro 2. Antiq. cap. 5. Moſem ab Abrahamo *ſeptimum* numerante nihil dicamus) ipſum Moſem, aut quis avus ſuus fuiſſet ignorare potuiſſe, aut ſi ſciret in Genealogia ſua præterire nomen ejus voluiſſe, quis animum ut credat poterit inducere? Quos ſcopulos Abrahamus Friſius, Jacobus Auzolæus, & Nicolaus Abramus ut devitarent, Cahathum in Ægypto fuiſſe natum, dicere maluerunt; in eorum decedendo ſententiam qui contra expreſſa Moſis verba contendunt, *non omnes qui Geneſ.* XLVI. *recenſentur, jam natos fuiſſe, cum Jacob in Ægyptum deſcenderet*; de qua in cap. X pluribus a nobis erit agendum.

Secundum argumentum à generatione Jochebedæ matris Moſis deducitur, quæ ipſius Patriarchæ Levi fuit filia. Unde in Exod. VI. 2. Amram uxorem accepiſſe dicitur Jochebedam דדתו *amitam ſuam*: R. Salomo Jarchi, Abulenſis, Cajetanus, Pagninus, Steuchius, Lipomannus, Driedo, Oleaſter, rectè ſunt interpretati. Licèt enim editio vulgata Latina *patruelem*, & Græca θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, *filiam fratris ſui*, hic reddat: priorem tamen explicationem præferendam eſſe, ipſius Moſis verba illa oſtendunt, Num. XXVI. 59. *Nomen uxoris Amrami Jochebeda filia Levi, quum ipſam Levi in Ægypto peperit* mater illius: hoc enim ſubaudiendum fœmininum illud verbum indicat, אשר ילדה אתה ללוי ſimulque evincit, fruſtra vim loci hujus eludere [b] Salianum & Bonfrerium fuiſſe conatos, dicendo eodem modo Jochebedam dictam fuiſſe filiam Levi, quo [c] Ephraim & Manaſſes dicuntur filii Jacob, Chriſtus Dominus filius David, omnes Levitæ filii Levi, & Elizabeth (Luc. I. 17.) una de filiabus Aaron. Porrò ex annis 137. quos vixit Levi, (Exod. VI. 16.) juxta noſtras rationes in Ægypto acti ſunt 87. juxta aliorum 93. circiter. Anni 93. juncti annis 80. quos tempore Exodi agebat Moſes, (Exod. VII. 7.) efficiunt 173. qui à 430. ſubducti 257. relinquunt: quot ſaltem annorum, admiſſa Genebrardi ſententia, Jochebedam eſſe oporteret, quo tempore Moſem peperit; etiamſi ipſo 137. Levi patris anno genitum fuiſſe poneremus: quum juxta noſtram Chronologiam, Jochebedam annos centum natus gignere potuiſſet Levi, (ætate minor quam Jacobus pater, quum ſuſcepit Benjaminem;) Jochebeda 85. annorum, quum Moſem peperit.

[b] Salian. an. Mund. 2452. num 3

[c] Bonfrer. in Exod. 6. 20.

Tertium argumentum ſuppeditat ætatis Heſronis conſideratio, quem infantem cum Jacobo in Ægyptum fuiſſe deductum in capite X. oſtendemus: ille ſexagenarius duxit filiam Machiris filii Manaſſis, quæ Segubum illi peperit. (1. Chr. II. 21.) cujus filium Jairem, anno 40 poſt exodum, villas Baſhanis, & regionem occupaviſſe ex Moſe conſtat (Num XXXII. 41. Deuter. III. 14.) Unde conſequitur, ex noſtra etiam hypotheſi, quæ moram Iſraëlitarum in Ægypto conſtituit, plures quam 404. eſſent illi adſcribendi.

Quartum argumentum ex genealogia ſeditioſorum, Coræ, Dathanis & Abirami eſt deſumptum: quorum avos cum Jacobo in Ægyptum deſcendiſſe, ex Geneſ. XLVI. 9. 11. liquet. Ut enim Cahath Levi filius de Amrano Moſem; ita & ex Izhare nepotem habuit contradictorem illius Coram; ſimilique modo, Rubenis filius Pallu ex Eliabo nepotes ſuſcepit Coræ ſatellites, Dathanem & Abiramum (Numer. XVI. 1. & XXVI. 8. 9.) Quæ unius tantum progeniei, inter deſcendentes in Ægyptum, & à terrâ in deſerto abſorptos, interpoſitio, manifeſtum facit moræ in Ægypto annos 430. tribui omninò non poſſe.

Quintum argumentum, à paraphraſtica verborum Moſis explicatione eſt petitum, quæ in Græcis Bibliis, Exod. XII. 40. Ita ſeſe habet. Ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἣν παρῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. *Peregrinatio filiorum Iſraël, qua peregrinati ſunt in terra Ægypti, & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, anno* CCCCXXX. ubi illud, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, *ipſi & patres eorum*, in Romano τῶν LXX. codice, (librarii vitio,) deſideratur: quod tamen in Alexandrino noſtro (non minoris antiquitatis exemplare) ut & in editione Complutenſi & Aldina, atque aliis omnibus (ex Romana non expreſſis) eodem hîc modo legitur, quo ab Euſebio in Chronico, Quinto Julio Hilarione in libello de Mundi duratione, Auguſtino quæſt. 47. in Exodum, Sedulio in Galat. 3. & veterum aliis habetur etiam citatum. Sed & ipſis Apoſtolorum temporibus Doſitheus, alia Pentateuchi loca quamplurima, ſic & præſens hoc ex Græcâ editione ſimiliter interpolatum Samaritis ſuis tradidit. ומושב בני ישראל ואבות אשר ישבו בארץ כנען ובארץ מצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה *Peregrinatio autem filiorum Iſraël & patrum eorum, qua commorati ſunt in terra Chanaan & in terra Ægypti, fuit quadringentorum & triginta annorum.*

Ex his liquet, quantum [d] Nicolaus Abramus operam hîc luſerit; dum ex illa unius Romani codicis ab aliis diſcrepantia *conjecturam propemodum certam duci poſſe* exiſtimat, non modo, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, (quod ſolum, properantis librarii vitio, à Romano exemplari aberat) ſed etiam, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν,

[d] Ibid. cap. 7.

alind

aliud eſſe nihil quàm gloſſema, quod initio margini adſcriptum, lapſu temporis in contextum irrepſerit; aut certè plagulam quandam ex translationibus aſſutam: quod poſterius, non minùs inani operâ, ex Hieronymi in librum Patalypomenon præfatione adſtruere ille nititur: in qua, *Origenes* dicitur *in editione LXX. Interpretum Theodotionis editionem miſcuiſſe, aſteriſcis videlicet deſignans quæ minus fuerant, virgulis quæ ex ſuperfluo videbantur appoſita;* indeque, *in Eccleſiis legi quod* LXX. *neſcierunt:* quum ea, quæ ex Theodotione ſub aſteriſcis ab Origene fuerunt addita, in Hebræo textu reperta fuiſſe conſtet: ideóque ad illa, ϗ ἐν γῇ χαναὰν, αὐτοὶ ϗ οἱ πατέρες αὐτῶν, ut in LXX. non in Hebræo extantia, obelum ſive virgulam ab eo fuiſſe appoſitam, dubitare non liceat. Neque quicquam nos lædit, quod ab eodem Abramo adjicitur; *illos ipſos, qui* LXX. *ſeniorum authoritatem plenis buccis hîc opponunt: antequàm ad duodecimum Exodi caput pervenirent, jam vicies à Græcorum interpretum authoritate diſceſſiſſe.* Non enim, ſi Græci interpretes, (quicumque illi fuerint,) quum textui originali apertè contradicunt, deſerendi ſunt; idcirco in Exodi XII. audiendi non ſunt, ubi eandem ferè Moſis ſententiam paraphraſi ſuâ exhibent, quam cæteri Hebræi (qui eorum interpretationem à textu originali diſſidentem nihili faciunt) ſunt amplexi.

Sextum argumentum ab inſigni illo teſtimonio beati Pauli, Galat. III. 17. eſt deſumptum. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χριστὸν, ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια ϗ τριάκοντα γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. *Hoc autem dico Pactionem à Deo prius ſancitam.* reſpicientem in *Chriſtum, quæ poſt quadringentos & triginta annos extitit, irritam non facit, ut evanidam reddat illam promiſſionem.* ubi à promiſſione facta Abrahamo, de *benedicendis* in ipſo omnibus tribubus terræ, (Gen. XII. 3. *cum* Galat. III.8, 14.) uſque ad legem, datam poſt egreſſionem Iſraëlitarum ex Ægypto menſe tertio, (Exod. XIX. 1. 16.) annos 430. Apoſtolus dinumerat. Unde ad anni Abrahami LXXVI. exordium, annotat Euſebius in Chronico. *Primus annus repromiſſionis Dei ad Abraham: à quo, uſque ad Moyſen, & egreſſum gentis Hebræorum ex Ægypto, ſupputantur anni* CCCCXXX. *quorum meminit Paulus.* Et cum eo Auguſtinus lib. 19. de Civitate Dei cap. 24. *Computantur ab anno ſeptuageſimo & quinto Abrahæ quando ad eum facta eſt prima promiſſio, uſque ad exitum Iſrael ex Ægypto, 430. anni; quorum Apoſtolus meminit,* & *quæſt.* 47. in Exod. *Ex illa vocatione qua vocatus eſt Abraham & credidit Deo, poſt 430. an. factam legem dicit Apoſtolus; non ex eo tempore, quo Jacob intravit in Ægyptum.*

Atqui, ſi Genebrard. hîc audire volumus, nos in Pauli verbis illud (poſt) *non refertur ad promiſſionem Abrahæ, ſed ad legem quæ data eſt poſt 430.annos quàm Hebræi venerant in Ægyptum, quaſi dicat Paulus: Lex quæ poſt 430. annos facta legitur, Exodi capite 12. Teſtamentum Dei, prius Abrahæ factum, non poteſt irritum facere.* Cui bene reſpondet, [a] Pererius, robur argumentationis Paulinæ pendere à tempore promiſſionis Abrahæ, non autem à tempore habitationis Hebræorum in Ægypto, cujus nempe nec ullam ibi ſignificationem facit Paulus; nec ea juvat conſilium & propoſitum Pauli. Sic enim illum argumentari. *Deus Abrahæ promiſit fore, ut in ſemine ejus, hoc eſt, in Chriſto benedicerentur omnes gentes; quæ promiſſio facta eſt* 430. *annis priuſquàm daretur lex: nec lex tanto pòſt data infirmare atque irritam facere potuit promiſſionem illam Dei. Ergo benedictio, & ſalus omnium gentium, non à lege, ſed à Chriſto ſperanda & petenda eſt.* Vide & Torniellum, ad an. Mundi 2329. num. 15.

[a] Peret. ut ſupr. nu. 114.

At nihil prohibere hîc objectat. [b] Nicolaus Abramus, *ut Paulum dicamus argumentari ad hominem, ut loquuntur, & ſcribentem ad Galatas, non ex ſua, ſed ex eorum ſententia, &* ex LXX. *Seniorum codicibus, prout uſu publico viritim terebantur, hunc annorum numerum protuliſſe.* Sed ſi reverâ credidit Nicol. gloſſema illud, de quo dixerat, Apoſtolorum tempore in editione LXX. Seniorum fuiſſe receptum: qua rationis ſpecie ſuſpicari potuit, ex Theodotionis interpretatione illud ab Origene ipſorum editioni fuiſſe aſſutum, quum eorum utrumque poſt Apoſtolorum tempora vixiſſe nemo neſciat. Et ſi Paulus crediaiſſet cum Nicolao, inter Promiſſionem & legem, 645. annorum ſpatium interceſſiſſe; nulla ſecundùm hominem argumentandi ratio requirebat, ut minorem ille numerum exprimeret: quum vi argumenti ipſius nihil decederet, ſi *multis annis* ante legem promulgatam, Abrahamo promiſſionem fuiſſe factam, indefinitè pronunciaſſet.

[b] Abram. ut ſupr. cap. 15.

Itaque huic refugio non ſatis confiſus Jeſuita, ad alterum hoc recurrendum ſibi putavit [c] Non *ait Apoſtolus annis* 430. *poſt promiſſiones dictas Abrahamo, latam eſſe legem, ſed poſt teſtamentum confirmatum à Deo. Confirmari porro dicitur non cùm primis veluti lineis informatur, promittitur, aut etiam primò conditur; ſed cùm informatum & conditum antea fuerat, iteratâ teſtatoris voluntate renovatur.* Poſtremam verò teſtamenti confirmationem, quæ, priuſquàm Deus Moſi loqueretur, narratur facta Patriarchis, eam promiſſionem fuiſſe affirmat, quæ Jacobo in Ægyptum profecturo, Geneſ. XLVI. 4. hiſce verbis facta fuiſſe legitur. *Ego deſcendam tecum, & inde adducam te huc revertentem.* Quum, ſimul cum illa quæ immediatè præceſſerat, *In gentem magnam ponam te.* Ibi Regnerus Barelius, vel quicunque fuit author Problematum Harmoniæ Chronologicæ in Geneſim, Diſſertatione 4. num. 21. & 25. affirmat eſſe *omnium Promiſſionum tribus Patriarchis factarum complementum: & quicquid priores omnes ſigillatim, id hanc ſimul uno complexu conjunctim comprehendiſſe.* Cui aliud nihil opponere hîc fuerit opus, quàm quod ab ipſo Nicolao Abramo poſtea habetur objectum. [d] Loquitur enim Apoſtolus (ut ille bene obſervat) non de qualibet promiſſione, ſed de promiſſione quæ in omnes gentes redundarit: *ut in Gentibus benedictio Abrahæ fieret in Chriſto Jeſu; ut pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.* (Galat. III. 14.) quum in pollicitationibus Jacobo in Ægyptum cum tota familia migranti factis, ne verbum quidem appareat, quod ſecundùm litteram videri poſſit ad

[c] Ibid. c. 16.

[d] Ibid c. 26.

vocationem & benedictionem omnium gentium pertinere.

Rectè igitur omninò ſtatuit Dionyſius Petavius; a *Paulum manifeſtè de primâ illâ ἐπαγγελίᾳ loqui, quæ anno Abraami LXXV. facta eſt: quæ & apud Patres, & Chronologos celeberrima eſt; uti ex Euſebii Chronico liquet, qui ab eâ ſæpiùs titulum ducit annorum.* Cujus ſententiam ita hîc oppugnat b Nicolaus noſter, ut falsâ nixus hypotheſi, in ipſum Apoſtolum cudat hanc fabam. quem, argumenti ſui vim, in longinquitate temporis inter confirmatum à Deo teſtamentum legémque latam intercepti ponentem, *loqui debuiſſe ait, non de prima illa promiſſione, ſed de poſtrema & noviſſima, conditione ſive confirmatione teſtamenti. Alioquin,* (inquit) *parum ſolidè & ſophiſticè procederet, peſſimè ratiocinaretur, & ne ſecundum hominem quidem, id eſt humano more loqueretur. Teſtamentum enim ab ea teſtatoris voluntate vim habet, quæ poſtrema innotuit, unde & ſuprema voluntas dicitur: & quidem inter homines, ut notat Apoſtolus, ad Hebr. IX. 16. teſtamentum in mortuis confirmatum eſt. alioquin non valet dum vivit qui teſtatus eſt.* Quaſi verò διαθήκης vocabulum, quod à vulgato Latino interprete *Teſtamentum* reddi ſolet, ſupremam teſtatoris voluntatem ſemper denotaret; & non frequentiori uſu ברית Hebraico reſponderet, quod LXX. (quorum loquendi genere uti ſolent Apoſtoli) διαθήκην, Aquila verò & Symmachus συνθήκην, id eſt, *pactum* interpretati ſunt. Et in loco quidem ad Hebræos, ubi de Chriſto, ſua morte novum fœdus nobis ſanciente, agitur, reſtrictior illa vocis ſignificatio locum habet: ſed Generalior illa altera in præſenti ad Galatas loco, ubi de Dei Patris promiſſione agitur, in quo primæ & ſupremæ voluntatis nullum admitti poteſt diſcrimen. Per διαθήκην igitur προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ, nihil aliud intellexit Apoſtolus, quàm pactum illud gratuitum quod cum Abrahamo Deus primum iniit, atque ineundo ſancivit, ratumque & authenticum effecit; ſubſequentibus ejuſdem repetitionibus nihil amplioris authoritatis primævæ promiſſioni adjicientibus.

a Petav. de doctr. temp. lib. 9. cap. 24.

b Abram. ut ſupr. cap. 16.

Sed objicit rurſùm Nicolaus, Apoſtolum *apertè teſtamenti confirmationem ab illa prima promiſſione diſcriminare: nam ſi idem eſt confirmatum teſtamentum quod promiſſio, ridicula erit,* (inquit ille) *inepta, & putide redundans oratio. Quis enim niſi planè balbutiens ita loqueretur? Lex non irritum facit teſtamentum confirmatum à Deo, ad irritandum teſtamentum à Deo confirmatum; vel, Lex non evacuat promiſſionem, ad evacuandam promiſſionem.* Et iſtas ſanè Nicolai locutiones, eadem iiſdem verbis pluſquàm putidè iterantes, planè nugatorias eſſe facilè concedimus: cùm in eo quo utitur Apoſtolus loquendi modo, poſterius membrum prioris explicationem contineat; & ſimplicem Dei promiſſionem, pro pactione ſatis in ſe Authenticâ habendam eſſe, nos edoceat.

Loco Exodi, cujus genuinam explicationem hactenùs tutati ſumus, affinis eſt prædictio illa Abrahamo à Deo facta, Geneſ. XV. 13. Act. VII. 6. *Scito prænoſcens quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terrà non ſuà, & ſubjicient eos ſervituti & affligent eos quadringentis annis.* Ubi per *terram non ſuam* Genebrardus *Ægyptum* intelligit, in qua Abrahami poſteros peregrinatos fuiſſe per annos 430. exiſtimat; rotundâ 400. annorum ſummâ, (fractis numeris prætermiſſis,) hîc expreſſos. Senſit idem & Stapletonus: de quo, in commentariis ad dictum Actorum locum, Johannes Lorinus. *Graviùs hallucinatur quàm cæteri Stapletonus, in Antidotis ad hunc locum Actuum, volens totos quadringentos annos conſumptos eſſe in Ægyptiacâ habitatione, atque etiam afflictione. Non fuit opus valentiòbus antidoto, aut ſi quo modo hac in re malè Hæretici valerent, non laborarent morbo hæreſis: cùm citra Fidei periculum hujuſmodi res variè à Catholicis diſcutiantur.* c Alphonſus Cumiranus (ab eodem Lorino ibidem productus) adhuc ineptiùs, annos quidem 430. à promiſſione Abrahamo facta accepit, 400. verò ab ingreſſu Jacobi in Ægyptum; quem tamen 115. annis ipſa morte Abrahami poſteriorem fuiſſe conſtat. Author Problematum Harmoniæ Chronologicæ, in Diſſertatione illa 4. num. 3. Iſraëlitarum commorationi in terrâ Ægypti annos 430. cum Genebrardo & Stapletono tribuens, 400. duriſſimæ ſervitutis & afflictionis eorum annos à morte Levi, (Exod. VI. 16.) inchoat, & ad tempus quo deletis ſeptem Gentibus plenariè terram Chananis hæreditate illi poſſederunt, extendit.

c Cumiran. tom. 2. conciliat 22.

Sed longè major & ſanior Chronologorum pars, per *terram non ſuam* tum Chananæam tum Ægyptum hîc deſignari aſſerit: & 400. hoſce annos à primis Iſaaci annis incipit, in quo benedictum Abrahami *ſemen* vocari cœptum eſt. (Geneſ. XXI. 12. Rom. IX. 7. Hebr. XI. 20.) ita ut intra illud ſpatium totius etiam peregrinationis, non ſervitutis tantùm & afflictionis (quæ in extremis illius annis contigit) tempus complectatur. In his enim verbis, ut tum ab aliis, tum à Pererio eſt obſervatum, tria „ d continentur, quorum unum eſt *peregrinatio* „ ſeminis Abrahæ in terra non ſua, alterum „ *ſervitus*, tertium *afflictio*. Tempus itaque „ illorum 400. annorum non competit in „ quodlibet illorum trium disjunctè ac ſeparatim, „ ſed in tria illa conjunctè; quòd illa „ tria eventura eſſent & complenda intra ſpatium „ 400. annorum. Ergo ſenſus illorum „ verborum Domini ad Abraham, hic eſt. Semen „ tuum, priuſquàm veniat ad poſſidendum „ terram Chanaam, tibi & illi promiſſam, „ tranſiget 400. annos: in quo temporis „ ſpatio, & peregrinabitur in terra aliena; „ & aliquandiu etiam durâ ſervitute affligetur.

d Perer. in Exod. cap. 1. diſput. 6. num. 29.

Quod verò hîc Abrami ſemen peregrinaturum fuiſſe dicitur בארץ לא להם *in terrâ non ſibi*. vel *ſuâ*, (ut in editione vulgatâ Latinâ rectiſſimè eſt expreſſum) id de *terra non ipſis debita, non promiſſa, non deſtinata*, accipi dum vult Nicolaus Abramus; ne *Chananæa* ſub ea comprehendi poſſe putetur, quum ſimpliciſſimo ac maximè germano ſenſu in vulgatâ Græcâ Moſis verſione, *in terrâ non propria*; ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, in novo Teſtam. Act. VII. 6. ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ *in terrâ alienâ*, illud habeatur expoſitum. Ubi in primis obſervandum rectè notavit Euſtathius, ὅτι οὐκ εἶπεν ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλ' ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, *quòd non dixerit in Ægypto, ſed in terra aliena peregrinum erit ſemen Abrahæ.* Ἀλλοτρία δὲ ὑπῆρχε καὶ ἡ

ut ſupr. cap. 12.

V. Oecono-men. in Act. 7. 6. & Caten. Græc. in Geneſ. 15.

Χαναναία γῆ, ἣν παρῴκησεν ὁ Ἰσαὰκ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ.
Aliena autem fuit terra Chanaan; quam inco-
lebat Iſaac ſemen Abraha.

At Nicolaus contrà hîc objicit: *cùm Deus po-*
ſteris Abrahami terram Chanaan promiſiſſet,
jamque illi, ſi nondum jus in re, ut loquuntur,
ſaltem jus ad rem ſuo tempore poſſidendam habe-
rent; terram Chanaan magis eorum dici potuiſſe,
quàm non eorum, verbiſque illis Dei ad Jaco-
bum, *Geneſ.* XXXI. 3. *Revertere in terram pa-*
trum tuorum, rem totam confectam putat: con-
cluſione hâc inde deductâ chronologis inſul-
tans. *Igitur Dei Judicio terra Chanaan Abra-*
ha & ſeminis ejus fuit; Chronologorum inter-
pretatione non fuit. Verùm mentem ſuam ſatis
explicavit idem ipſe Deus quum patribus illis
daturum ſe dixit *terram Chanaanis, terram pe-*
regrinationum ipſorum, in quâ peregrinabantur.
(Exod. VI. 4.) Quomodo & Iſaac filio Jacobo
optavit, *ut hereditario jure poſſideret terram pe-*
regrinationum ſuarum quam Deus dedit Abra-
hamo. (Geneſ. XXVIII. 4.) Similitérque de
Jacobo & Eſavo legimus, quum utrumque ob
armentorum multitudinem *terra peregrinatio-*
num ipſorum, capere non poſſet, Eſavum qui-
dem (ſive Edomum) cum totâ ſuâ familiâ in
monte Seir habitaviſſe, quæ regio deinceps *ter-*
ra poſſeſſionis Edomæorum fuerit habita; Jaco-
bum verò habitaviſſe *in terra peregrinationis*
patris ſui, in terra Chanaan. (Gen. XXXVI.
7, 8, 43. & XXXVII. 1.) quæ in Chananæo-
rum reſpectu poſſeſſionis & κτήσεως, ita & Jaco-
bi (Geneſ. XXX. 25.) & reliquorum *Hebræo-*
rum terra fuit, (Geneſ. XL. 15.) reſpectu in-
colatus & παροικήσεως. Quamobrem & Apoſto-
lus in Hebr. XI. 8. ſcribens, Πίστει καλούμενος
Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον ὃν ἤμελλε
λαβεῖν εἰς κληρονομίαν. *Per fidem vocatus Abra-*
ham auſcultavit, ut exiret ad locum illum quem
accepturus erat in hereditatem: cum illo tamen
jure ad rem ſuo tempore poſſidendam, conſiſtere
potuiſſe præſentem *peregrinationem in terra a-*
liena, ſtatim oſtendit; in verſu proximè ſequen-
te de eodem ſubjiciens. πίστει παρῴκησεν εἰς τὴν γῆν
τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων ἐπαγγελίας τῆς
αὐτῆς. *Per fidem peregrinatus eſt in terra promiſ-*
ſionis ut aliena, in tabernaculis habitans cum
Iſaac & Jacob cohæredibus ejuſdem promiſſionis.
Ut dubitare nemini jam liceat, Iſaac, & ejus
poſteris in Chananæâ commorantibus, divini
illa verba oraculi Abrahamo facti, convenire
poſſe: ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλ-
λοτρίᾳ. *Quòd ſemen illius peregrinum futurum*
eſſet in terra aliena.

Sed & hoc præterea à Nicolao objicitur. *De*
illa terra loquitur duntaxat Deus, de qua poſt
ſervitutem egreſſi ſunt cum magna ſubſtantia.
Nos verò ut ex Ægypto, non è Chananæa, ita
eos fuiſſe egreſſos, facilè concedimus: ita quod
pro confeſſo hîc ab eo ſumitur, de illa terra
duntaxat loqui Deum, unde illi ita ſunt egreſſi,
planè pernegamus. Quod in Chananæam dein-
de illi tendebant, ex illis oraculi verbis probat.
Generatione autem quartâ revertentur HUC:
concluditque, *ut egreſſum ab ingreſſu, profe-*
ctionem à reditu, ſic Ægyptum (*non eorum ter-*
ram) *à Chananæa* (*eorum terra*) *diſtingui.* At-
qui ſtatus *peregrinationis* ſeminis Abrahæ hic
prædictus, à ſtatu *ſervitutis & afflictionis* di-
ſtinguendus primùm fuerat, & prior ad Cha-
nanæam æquè ac Ægyptum, poſterior ad ſolam
Ægypti terram referendus. Licèt enim in po-
ſteriore hoc ſtatu, *egreſſum ab ingreſſu, profe-*
ctionem à reditu, Ægyptum à Chananæâ, di-
ſtinguendam eſſe libenter agnoſcamus: nihil ta-
men id obſtat quo minùs in priore, ſeminis *pe-*
regrinationi in terrâ non ſuâ Chananæam &
Ægyptum conjunctim aſſignare valeamus.

Ad Achjoris denique Ammonitæ verba, de
Hebræis in Ægypto per annos 400. tantopere
multiplicatis, quæ ex libri Judithæ capite V. 9.
tam multis ab a eo urgentur, breviter reſponde- a Ibid. c. 20.
mus: in Græco non haberi, & à Chaldaico edi-
tore, ex loco Geneſ. XV. minùs attentè conſi-
derato, fuiſſe adjecta; eodem modo quo à Jo-
ſepho, libro ſecundo Antiquit. cap. 5. iidem
400. annorum ſpatio vexati fuiſſe dicuntur,
quos tamen in proximè inſequente capitulo 215.
tantùm annorum moram ibi feciſſe, idem ipſe
comperit. Vide apud Torniellum plura, ad
annum Mundi 2329. num. 17.

Et hactenus quidem Nicolaus pro Genebrar-
do ſuo ſtrenuè depugnavit: ſed tandem illum
b deſerens, ad Thaddæi Duni caſtra tranſit, qui b Ibid. c. 24. & 3. ſequent. Deinde Peregrinat. filior. Iſr. in Ægypto, grad. 21.
400. annorum initium non à deſcenſu Jacobi,
ſed à venditione & abductione Joſephi in Æ-
gyptum, deducit: quo tempore promiſſionem
illam Geneſ. XXXV. 11, 12. uterque, Jacobo
factam fuiſſe affirmat; & conſummatam fuiſſe
promiſſionis confirmationem, à Paulo comme-
moratam exiſtimat. *Ego ſum Deus omnipotens:*
Creſce & multiplicare? Gens & cœtus gentium
erit ex te: & reges è lumbis tuis egredientur. Et
terram quam dedi Abrahamo & Iſaaco, tibi
dabo eam: & ſemini tuo poſt te dabo terram
hanc. Verùm hanc promiſſionem ante nativi-
tatem Benjaminis dictam fuiſſe conſtat: quam
ipſam aliquot annis venditione Joſephi fuiſſe
priorem, in capite X. poſtea videbimus. Et ſi
eo quo illi volunt tempore dicta ei fuiſſet; ad
locum tamen Apoſtoli nihil omnino facerent,
quæ de promiſſione, non Jacobo, ſed *Abraha-*
mo editâ, locutum fuiſſe conſtat. Tichonius
Donatiſta, in Regula quinta, annorum illorum
430. exordium à *regno* (ut ille appellat) ſive
proregia dignitate Joſephi arceſſit: cujus annis
80. exactis, ſervitutem & afflictionem Iſraëli-
tarum cœpiſſe putat, & per 350. annos dura-
viſſe; quos Deus (Geneſ. XV. 13.) ſynecdo-
chicè 400. dixerit. Sed quia tam hæc quàm
Thaddæi Duni opinio, iiſdem quibus illa Ge-
nebrardi refellitur argumentis; ulteriore utriuſ-
que examine Lectorem fatigare noluimus.

CAP. IX.

De duplice Abrahami vocatione, ex Ure Chaldæorum & Charane, & temporis ſpatio inter utramque interpoſito. A poſteriore incipiendos eſſe annos 430. peregrinationis Hebræorum, quum, 75. fuiſſet ille annorum; non quum aut 70. aut etiam 76. 85. 99. vel 100.

NON ab Iſraëlis & totius familiæ ſuæ deſ-
cenſione in Ægyptum, multóque minùs
à Joſephi vel venditione vel ſublimatione, ſed

à patris Abrahami & ſuorum peregrinatione in terra Chanaanitide, 430. Iſraëliticæ peregrinationis annos fuiſſe deducendos, in præcedente capite eſt oſtenſum. Cum iis nobis nunc agendum eſt, qui ſub Abrahamo quidem epocham hanc conſtituendam eſſe agnoſcunt; ſed vel ante ejus è Charane in Chanaan profectionem, vel poſt eam alio quàm nobis conſtitutum eſt tempore, figendam eam eſſe ſtatuerunt.

Priorem ſententiam amplexus eſt quintus Julius Hilarion: in libello de Mundi duratione, ita hac de re ſcribens. *Abraham annorum* LXX. *de terra ſua profectus eſt in Carram. A peregrinatione Abrahæ uſque ad profectionem Iſraël ex Ægypto ad eremum, anni ſunt* CCCCXXX. quos & in ipſa Ægypto annos CCX. egiſſe, poſtea adjicit. Eadem eſt & Hebræorum ſententia, in Seder Olam Rabba, cap. 1. & 3. Mechilta Rabbah, *El Pharao*, Schemoth Rabbah, & Tanchuma, Schemoth, Chaldaicâ paraphraſi Jonathanis in Exod. XII. 40. (quemadmodum a R. Azariâ in *Meor enajim* habetur annotatum:) ut & in Cabbala hiſtorica R. Abrahæ, & vulgari Judæorum Computo. Eandémque ex recentioribus ſecuti ſimul Cajetanus, Naclantus, Genebrardus, Arias Montanus, Bonfrerius, Bibliander, Beza, Tremellius, Vignerius, Temporarius, Cappellus, Lydiatus, Lansbergius, Pawellus & alii. In ea verò aſſerenda præcipuam poſuerunt operam, Thomas Pius in *Clepſydrâ* ſuâ Anglicè conſcripta, & Henricus Harvillæus ſub finem ſect. 43. tertiæ temporis Periodi; quorum prior, probationes à ſe productas, & *matutino Solis jubare clariores, & quam ut ab hominum vel authoritate vel argumentis infringi poſſint validiores* eſſe opinatur: poſterior, multò modeſtiùs, *cæteris ſententiis probabiliorem* hanc eſſe concludit.

a Chryſoſt. in Gen. homil. 36.
b Toſtat. in Gen. 12. quæſt. 1. 12. & 14.

Ad iſta diſcernenda, primò, cum *a* Chryſoſtomo, *b* Abulenſi, & aliis, notandum eſt, Abrahami in Scripturâ vocationem haberi geminam: unam Ure Chaldæorum, patre adhuc vivente; (Geneſ. XV. 7. Joſu. XXIV. 2. 3. Nehem. IX. 7. Act. VII. 2. 3. 4.) alteram Charane, poſt Tharæ patris exceſſum, factam. (Geneſ. XII. 1, 4. Act. VII. 4.) Priori vocationi obtemperaviſſe Abrahamum, illis verbis Act. VII. 4. docet protomartyr Stephanus: *Tunc egreſſus ille eſt ex terrâ Chaldæorum.* Poſteriori, Geneſ. XII. 4. Moſes. *Egreſſus eſt itaque Abram ſicut præceperat illi Dominus, & fuit cum eo Lot: & ſeptuaginta quinque annorum erat Abram quum egrederetur Charane.* Conrado enim Pawello neminem hic aſſenſurum exiſtimo: qui in quarto ſuo Scopulo, (in quem, cum aliis nautis Tremellium etiam & Junium impegiſſe ſcribit; quos cum ipſo tamen conſtat, primam Evangelii promiſſionem Abrahamo factam, non 75. ſed 70. ejus ætatis anno attribuiſſe.) duo hujus verſiculi membra ita à ſe invicem divellit, ut prius ad primam Abrahami ex Ure Chaldæorum, poſterius ad ſecundam ejuſdem ex Charane profectionem referat; quam diverſam profectionem à priore eſſe, particulâ adverſativâ *Autem* (quæ in textu tamen originali copulativam, *Et*, ſibi habet reſpondentem) deſignare autumat. In priore vocatione Thara, qui a Chaldæis ſeductus idolorum cultui ſeſe mancipaverat, (Joſu. XXIV. 2.) intellectâ (ex filio) Dei voluntate, *c* ab idololatriâ reſipiſcens, itineris ducem ſeſe præbuit: aſſumptoque ſecum filio Abrahamo, Loto, & nuru Sarâ, Ure Chaldæorum cum iis egreſſus eſt, ad proficiſcendum in terram Chanaanis. (Geneſ. XI. 31.) nam, *quia ipſe erat pater familias, ideò migrationis negotium illi adſcribitur, non filio familias:* ut rectè in Elencho Pareano ſcripſit Scaliger. In poſteriore verò, patrefamilias Charane jam mortuo, ipſe Abrahamus Saram & Lotum aſſumpſiſſe, & cum iis rectà in terram Chanaanis abiiſſe, dicitur. (Gen. XXII. 5.)

c V. Torniel. anno Mundi 2113. num. 3.

Obſervandum ſecundò eſt: in utraque vocatione, indefinitè à Deo iter ſuſcipiendum præcipi: ad terram quam ipſe eſſet oſtenſurus: (Act. VII. 3. & Geneſ. XII. 1.) & tamen tum in prioris executione à Tharâ, (Geneſ. XI. 31.) tum in poſterioris ab Abrahamo, (Geneſ. XII. 5.) in *Chananaam* profectionem memorari inſtitutam: quod varii interpretes variè cum verbis illis Apoſtoli conciliare nituntur, Hebr. XI. 8. *Per fidem vocatus Abraham auſcultavit, ut abiret in locum quem accepturus erat in hæreditatem & exivit, neſciens quò eſſet venturus.* Nam ut prætercam quæ hac de re habet Laurentius Codomannus, in Chronologiæ ſuæ lib. 1. capite 3. *d* Nicolaus Abramus in verbis illis Geneſ. XI. 31. *Tulit itaque Thara filium ſuum, & Lot filium Haran filium filii ſui, & Sarai nurum ſuam, & eduxit eos de Ur Chaldæorum,* ut irent in *terram Chanaan: veneruntque uſque Charan, & habitaverunt ibi.* Particulam (*ut*) „non cauſam & intentionem; ſed duntaxat „eventum rei denotare affirmat, perinde at„que ſi diceret; *Eduxit eos de Ur Chaldæorum,* „quo factum eſt *ut in terram Chanaan pervenirent.* In Charane verò Abrahamum, qui jam „antè (quamvis neſciens quò iret, ſed Deo „ſimpliciter obtemperans) à Chaldeâ diſceſ„ſerat, iterato divinæ vocis oraculo, monſtra„táque ſibi terrâ Chanaan, in eam profectum „fuiſſe dicit, divinis ſibi promiſſionibus deſtinatam. Ita ille: non obſervans, in ſecundâ quoque illâ vocatione indefinitè dixiſſe Deum, *Veni in terram quam monſtrabo tibi*; (Gen. XII. 1.) neque uſpiam ſignificaviſſe Moſem, magis in Charane monſtratam Abrahamo fuiſſe terram *Chanaan*, quàm in Ure Chaldæorum. Ideóque, quum de Abrahamo Charane exeunte dicitur, Geneſ. XII. 5. (*Tulitque Sarai uxorem ſuam, & Lot filium fratris ſui, univerſámque ſubſtantiam quam poſſederant, & animas quas fecerant in Charan: & egreſſi ſunt, ut irent in terram Chanaan*) in hoc quoque loco, particulà [*ut*] non intentionem, ſed rei eventum denotatum dicere potuiſſet: & eo quidem in hoc, quàm in altero illo rectiùs, quòd in hoc intentioni eventus planè reſponderit, in illo non item; quum ductor itineris Thara, Charane mortuus, in Chananæam nunquam pervenerit. Itaque multò rectior eſt illa *e* Tornielli explicatio, ad utramque vocationem ſe extendens; *bene fieri potuiſſe, quòd Abram quando exivit, ſciret Deum velle ut ipſe iret in terram Chanaan; ſed neſciret num vellet ipſum ibi requieſcere, an etiam ultra ad remotiorem aliquam regionem progredi, ac propterea veniſſe illum in Charan, non animo ibidem ſiſtendi, ſed tranſeundi verſus terram Chanaan, certò credentem,*

d Abram. in Pharo veter. Teſtam. lib 7. cap. 21.

e Torniell. anno Mundi 2113. num. 8.

quòd ibi Dominus monſtraturus eſſet terram, ad quam pergere, & in qua morari deberet: quemadmodum mox reverà factum fuit; quum enim Sichemum in terra Chananaa veniſſet, audivit à Domino: Semini tuo dabo terram hanc. Gen. XII. 7.

Tertio deinde loco eſt obſervandum; in poſteriore iſta migratione ſpeciatim Moſem ſignificaſſe, fuiſſe *Abrahamum* LXXV. *annorum* quum proficiſceretur Charane: (Geneſ. XII. 4.) addidiſſe poſtea, traditam fuiſſe Abrahamo Hagaram ancillam, exactis *decem annis ex quo habitabat in terra Chanaanis.* Geneſ. XVI. 3.) Quod non ob alium finem ab eo factum credere par eſt, quàm ut à migratione Abrahami in Chananæam, initium 430. annorum peregrinationis Iſraëlitarum, qui habitaverunt in Ægypto, arceſſendum indicaret: quam & Græci idcirco (loci illius Exod. XII. 40.) paraphraſtæ, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χαναάν, *in terra Ægypti, & in terra Chanaan*, peractam fuiſſe memorant: quum migrationi ex Ure Chaldæorum nulla temporis nota habeatur appoſita. *De ætate* enim *Abraha tempore iſtius vocationis*, (inquit Abulenſis) *nihil ponit ſacra Scriptura, neque ex aliquo loco determinatè colligere poſſumus.*

Conſiderandum quoque *quarto* & illud eſt; quum eo animo Urem Chaldæorum reliquerit Thara, ut in terram Chananæam progrederetur, (Gen. XI. 31.) & Charane ſubſiſtens morte ſublatus fuerit, poſt quam Abrahamus iterùm à Deo monitus rectà inde in Chananæam perrexerit: an non ipſa hujus hiſtoriæ ſeries poſtulet, ut ſtatuamus ſenem 205. ætatis annum jam agentem, morbo detentum in Charane moram feciſſe, indéque vitâ illius ibidem finitâ, filium Abrahamum iter in Chananæam cœptum abſolviſſe; ita ut in unum & eundem annum Abrahami 75. & gemina ipſius vocatio, & inter utramque interjecta mors patris incideret, atque ab ineunte demùm anno illius 76. tempus peregrinationis ipſius in terra Chanaanis initium ceperit. Quid enim, præter morbum & corporis infirmitatem, Tharam (quem erga Deum pietas, patrium ſolum & proprios lares relinquere coegerat) ab incepto itinere peragendo detinere poterat? aut quid præter pietatem erga moribundum parentem (qui religionis causâ, peregrinationis hujus & comitem & ducem illi ſe adjunxerat) Abrahamum, cujus tam prompta in divinâ vocatione ſequendâ tantopere laudatur obedientia, impedire poterat, quo minùs rectà in Chananæam pergeret? Nam de *Tharâ*, quòd vel loci amœnitate captus, (ut Aben Ezra,) vel in veterem idololatriam relapſus [ut alii ſentiunt] in Charane ille manſerit, neque filium ſequi voluerit, quis perſuaderi ſibi patiatur? Neque omnino ſatisfacit, quod de *Abrahamo* ab Harvillæo hîc obtenditur: *ſi prompta* illius *obedientia non obſtitit, quin* patri *ſuo & aliis parentibus comes eſſet, nec in Chanaan rectà prorſus iret; ita neque obſtare debuiſſe, quin jam extra Chaldæam egreſſus, cum eodem patre moribundo aliquot annis habitaret.* Quaſi eodem hîc recideret, patrem habere comitem, vel morbo in itinere implicitum per unam hyemem (quæ ipſa quoque anni tempeſtas grandævo ſeni, etiamſi ſanus fuiſſet, ad iter faciendum per ſe fuiſſet incommoda] non deſerere; & per aliquot annorum ſpatium moram cum eo facere: aut quaſi perinde eſſet, utrum per aliquot menſes, an per integrum quinquennium, Tharam *moribundum* fuiſſe exiſtimaremus.

Vide ſuprà, cap. 7.

Sed monet ille hîc *advertendum primò, præceptum Dei fuiſſe magis de exeundo ex Chaldæa, quàm de rectà eundo in aliquam promiſſam terram*; atque ad id probandum, Pauli illum locum producit, Hebr. XI. 8. *Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem; & exiit neſciens quò iret.* Deinde & illud *advertendum* eſſe ait; *ex Judith. V. 9. haberi præceptum æquè, ut habitaret in Charan, ac ut exiret de Chaldæa. Reſp.* Ad 1. Præceptum Dei non magis fuit de exeundo ex Ure Chaldæorum, quàm de eundo *in terram quam ipſe ei eſſet monſtraturus* [Act. VII. 3.] non illam utique per quam eſſet ille tranſiturus, ſed in quâ ex Dei voluntate eſſet permanſurus, & quam ſuo tempore poſteri ipſius jure hæreditario eſſent poſſeſſuri. Quam *Chananæam* fuiſſe [licèt profectionem eò dirigeret, [Geneſ. XI. 31.] dum eſſet in itinere,] planè neſcivit: quemadmodum in Obſervatione 2. ex Torniello jam eſt dictum. Ad 2. In libro Judithæ recenſentur tantùm verba Achjoris ducis Ammonitarum: qui, quid Abrahamo Deus de habitando in Charan præceperit, non magis cognovit, quàm ipſe Harvillæus, quem hîc potiſſimum verborum Apoſtoli, (Hebr. XI. 8. de Abrahamo, quum *exiret, neſciente quò iret,*) meminiſſe oportebat; eorumque cum Achjoris effatis illis, de migratione ex Chaldæâ in Charanem, atque inde in Chananæam expreſsè a Deo mandatâ, conciliationem aliquam excogitare. In cujus oratione & illud notari poteſt; Dei *præceptum* de habitatione in Charan, in editione tantùm vulgatâ Latinâ haberi, quam ex Chaldæo convertit Hieronymus; (ubi etiam aliqua poteſt eſſe ſuſpicio, ut poſteà indicabitur, *Charan* pro *Chanaan* eſſe ſuppoſitam) in Græco verò legi, Καὶ ἔφυγον εἰς Μεσοποταμίαν, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. *Et fugerunt in Meſopotamiam & habitaverunt*, vel peregrinati ſunt *ibi dies multos.* Quæ ipſa etiam verba à [a] Petavio, Harvillæo, & Bonfrerio (in Geneſ. XV. 13.) ad diuturniorem Abrahami in Charane moram confirmandam, adducuntur: quam & aliis argumentis illi fruſtrà adſtruere nituntur; quorum iſta ſunt præcipua.

[a] Petav. de doct. Temp. lib. 9. cap. 18.

I. Stephanus dicit Abrahamum κατοικῆσαι ἐν Χαῤῥὰν. *habitaviſſe in Charran.* (Act. VII. 4.) *quod vocabulum, haud adeò breve fuiſſe intervallum, arguit:* (inquit Petavius & Harvillæus.) *Sanè improbabile eſt, per verbum* habitandi, *non denotari niſi aliquam & modicam partem anni*: probabile *potius denotari plures annos.* Similiter & Bonfrerius, ex Geneſ. cap. XI. verſu penultimo, Abrahamum cum patre aliquot annis manſiſſe colligit: quòd dicti illi fuerint *ibi habitâſſe, hoc eſt firmum ibi domicilium collocâſſe. quod de eo dici non poteſt, qui paulò poſt ulterius progreſſus eſt, animúmque retinet mox abeundi. Reſp.* Ponamus, Tharam & Abrahamum Ure Chaldæorum diſceſſiſſe, ſequente hyeme Tharam infirmitate Charane detentum fuiſſe, eoque demùm ibidem vitâ functo, ſub initium veris Abrahamum Charanem reliquiſſe: ſatis Abrahamo relinquitur ſpatii,

ut in Charane *habitaviſſe* dici poſſit. Qui enim ad ſex rantùm menſes domum conduxit, licèt minori tempore, *non minùs* tamen *habitaviſſe* dicitur, quàm qui per ſex annos habitationem in ea continuaverit. cujuſmodi brevior illa fuit Jacobi in Bethele habitatio: [Geneſ. XXV. 1. 16.] (quam ſex menſium fuiſſe ſtatuunt Hebræi in Seder Olam Rabba, cap. 2.) & Thamaræ viduæ in *domo patris ſui.* (Geneſ. XXXVIII. 11.) Ipséque demùm in *Numerorum* cap. XIV. 25. ſcribens Bonfrerius, ultrò agnoſcit, *etiam apud Latinos eſſe in uſu, ut habitare dicatur quis, qui in aliquo loco eſt, & ad aliquod tempus ibi ſtatuit commorari; multò verò magis vocem Hebraam* ישב *& Chaldæam* יתיב*, quæ non tantùm ſignificat habitare & commorari, ſed etiam ſedere: ut breviſſimi temporis commoratio, abſque animo etiam moræ longioris; ſufficiat ut quis dicatur* יושב *habitans, vel locum aliquem inſidens.*

II. Geneſ. XII. 5. Abrahamus in digreſſu cum fortunis omnibus ſuis, etiam *animas, quas fecerat in Charan*, tranſtuliſſe dicitur in Chananæam: quibus verbis mancipia ſignificantur, & pecora vel jumenta, quibus dum Charris habitaret, aucta ipſius bona fuerant. Proinde *ibidem aliquandiu conſediſſe:* Neque potuiſſe dici, *ibi ad pauculos dies, vel etiam menſes conſtitiſſe*, concludit hinc Bonfrerius. Dicere enim animas illas, vel conceptas fuiſſe in Ur Chaldæorum, & enatas in Charan, ac tandem tranſlatas in Chanaan; vel conceptas & enatas fuiſſe in Charan, & deinde translatas in Chanaan, hæcque intra unum eundemque annum, omnino eſt improbabile: inquit Harvillæus. qui & reliquas illas facultates, אשר רכשו quas Abrahamus & Lotus, aut eorum etiam domeſtici ſibi compararunt, ad opes ab eis in Harane congeſtas trahit. In his autem congerendis, neceſſe eſſe ait conſumptos fuiſſe multos annos. *Reſp.* At verò ut de congeſtis opibus, & animabus vel animalibus domi enatis, ut iſta comminiſceretur Harvillæus, nihil erat neceſſe. Abrahamum certè & Lotum ad domeſticam Tharæ familiam pertinuiſſe, ex *Geneſ.* XI. colligitur. Quâ per mortem patris familiâs ſolutâ, Abrahamum cum Loto, & reliquâ ſuâ familiâ in Chananæam perrecturum, priuſquàm Charane diſcederet, patrimonium ſibi relictum, Et facultates ſuas veteres, novorum aliquot mancipiorum, & jumentorum, & rerum aliarum ad vitæ uſum neceſſariarum acquiſitione, augere eum voluiſſe, maximè eſt credibile. Quæ ut perſoluto pretio compararentur omnia, quantulum (quæſo) temporis ſpatium ſufficiebat.

III. Abraham vocat Charan terram ſuam; Geneſ. XXIV. 4. *Ad terram & cognationem meam proficiſcaris, & inde accipias uxorem filio meo Iſaac.* Atqui, inquit Harvillæus, *Abraham non vocaſſet Charan terram ſuam, niſi aliquot annis in eâ habitaſſet: quis enim ſuam vocet terram, per quam ſolummodo tranſeat, & in eâ nullam veram habitationem annorum faciat.* Unius Harvillæi hoc argumentum eſt; minimè conſiderantis, illam pro quâ ille contendit quinque annorum habitationem efficere poſſe, ut Charan terra Abrahæ vocaretur. Multo enim longius ad hoc requirebatur commorationis in ea tempus: cujuſmodi ſervatoris noſtri erat in Nazarethâ, ut ea patria ipſius haberetur. Unde & Judæi aliam ante hanc in Charanem Abrahami migrationem confinxerunt, ut in Joſephoht cap. 1. עבודת זרה & principio Cabbalæ hiſtoricæ R. Abrahæ Levitæ, videre licet: à qua rediiſſe eum volunt ætatis anno 52. exacto, qui juxta ipſorum calculum (ad 70. Tharæ annum nativitatem Abrahami referentium) ſecundum annorum Mundi millenarium complet, & ſpatium quod תהו ſive *Inane* appellant, terminat. Poſt 18. verò exinde annos Abrahamum iterùm in Charanem profectum fuiſſe perhibent (ut Scripturâ Geneſ. XII. 13. narratur) ibique per quinquennium eſſe commoratum. Quorum ſententiam non ſatis aſſecutus Gerardus Mercator; & eum ſecutus Henricus Buntingus, in Chronologiâ ſuâ, Abrahamum ex Ure Chaldæorum cum patre ſuo Thara egreſſum fuiſſe exiſtimavit, quum annos ætatis 52. compleviſſet: periiſſe tum eum Charanem (& in ea conſequenter per totos 22. annos permanſiſſe) exiſtimans, quo tempore à Charane eum receſſiſſe Judæorum ferebat traditio. Sed ut Judaicas omittamus fabulas: terra ad quam Abraham ſervum ſuum proficiſci jubebat, *Meſopotamia* erat (Geneſ. XXIV. 4. 10.) in quâ & Urem Chaldæorum, & Charanem ſitam fuiſſe ad XI. caput Geneſeos docet Abarbinel. Quam ſententiam veriſimilem eſſe agnoſcit Manaſſes Ben Iſrael in Conciliatore ſuo, quæſtione 40. in Geneſin; & eſſe omnino veram, nos mox pluribus comprobabimus. Ad argumenta enim pro principali cauſâ adducta, jam progrediamur; quibus D. Pius, & alii evincere conantur, ab anno Abrahami 70. & vocatione ex Ure Chaldæorum, peregrinationis ipſius & poſterorum ejus initium eſſe deducendum: quorum

Primum, hoc ipſum eſto. Peregrinatio Abrahami ab eo tempore eſt inchoanda, quo ille terram & natale ſuum ſolum reliquit. At quamprimùm ex Ure Chaldæorum exceſſit, non quum ex Charane demùm eſt egreſſus, Abrahamus terram & natale ſuum ſolum reliquit. Itaque illud Geneſ. XII. 1. *Exi ex terrâ tuâ, & ex loco nativitatis tuæ*, inquit in Elencho Pareano (pag. 49.) Joſephus Scaliger, (licèt & ipſe nobiſcum à 75. Abrahami annos peregrinationis dinumeret) *non poteſt referri ad Charran. Non enim natus eſt in Charran, ſed in Ur Chaldæorum.* Et Thomas Pius ſimiliter. *Abrahamus* (inquit) *juſſus eſt egredi è nativo ſuo ſolo, ſive terra nativitatis ſuæ; quæ non fuit Charran, ſed Chaldæa: atque ibi Abrahamus incipit peregrinationem ſuam; ab ipsâ nimirùm* terrâ in quâ natus fuerat. (Geneſ. XXIV. 7.) & Conradus Pawellus, in Scopulo ſuo 4. *Hæc deſcriptio loci, non convenit alteri loco, quàm Uri Chaldæorum, certè non Charani, ubi ipſe cum patre & familiâ ſuâ totâ, peregrinus erat. Reſp.* Aliud eſt ארץ מולדתך aliud ארצך ומולדתך cum conjunctione interpoſita. Prius terram *nativitatis* denotare poteſt; ut in Geneſ. XI. 28. videre licet: poſterius verò *terram & cognationem* ſemper ſignificat. Unde & in hoc ipſo loco, Geneſ. XII. 1. editionem vulgatam Græcam reddidiſſe videmus, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, & Latinam, *Egredere de terra tuâ, & de cognatione tuâ.* Quod quidem *Charani* convenire, quis meliùs nos docuerit quàm ipſe

Abrahamus; ſervum eò ſuum cum hoc mandato ablegans? Gen. XXIV. 4. אל-ארצי ואל-מולדתי תלך *Ad terram & cognationem meam proficiſcaris.* Nam & Nachor ſenior ipſius frater cum familiâ ibidem manſerat, & Charan æquè ac Ur in eadem Meſopotamiæ regione eſt poſitum; ut ex Abarbinele, (omnium inter Judæos acutiſſimo Scripturarum interprete) jam eſt dictum.

Et *Charanem* quidem (quæ Carræ illæ ſunt clade Craſſi nobilitaræ) in Meſopotamiâ fuiſſe ſitam, nullus dubitat. Eam Scriptura in *a Aram naharajim*, id eſt, *Syriâ duorum fluviorum* collocat; & in *b Padan Aram*, quæ in vulgatâ editione Græcâ & Latinâ *Meſopotamia*, & *Meſopotamia Syriæ* (licèt illud *Syriæ* in Græcâ ſub aſteriſco fuiſſe additum, in lib. locutionum in Geneſin Auguſtinus monuerit) eſt reddita; atque à Tremellio & Junio ea pars Meſopotamiæ fuiſſe exiſtimatur, quam Ptolemæus vocat Ancobaritida, & Chaborras fluvius in Euphratem labens diſſecat. Tota igitur quæſtio de *Vre Chaldæorum manet*: quam *Vr caſtellum*, vocat Ammianus Marcellinus, libro 25. *Vram Chaldæorum* Joſephus lib. 1. Antiquit cap. 7. (qui & Haranis fratris Abrahami ſepulchrum ad ſua uſque tempora ibi oſtenſum memorat) LXX. Interpr. χώρας τῶν χαλδαίων, *regionem Chaldæorum*, Eupolemus in libro de Judæis, *Vriam & Camarinam*: Abrahamum enim natum fuiſſe dicit, ἐν πόλει τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνη, ἥν τινας λέγειν πόλιν Οὐρίην εἶναι δὲ μεθερμηνευομένην, χαλδαίων πόλιν, *in urbe Babyloniæ Camarinâ; (quam nonnulli urbem Vriam dixerint) quod interpretatum Chaldæorum urbem ſignificet*: ut ex eo refert Alexander Polyhiſtor, apud Euſebium, lib. 9. de Præparatione Evangelicâ cap. 17. ad quem locum Græco-latini Euſebii editor Franciſcus Vigerus (ex Joſepho Scaligero, in notis ad fragmenta Veterum operi ſuo de Emendatione temporum adjecta) *Chaldæorum urbem* nominis *Camarina* hic potiùs, quàm *Vria* vel *Vræ* continere explicationem aſſerit: ut per *Chaldæos*, Eupolemus *non tam populum, quàm ſacerdotes, ſeu philoſophos intelligat, quos Hebræi* כמרים *Chaldæi* כומרוא *vocabant; quibus hæc urbs propriè attributa ſit, ideòque Camarinæ dicta.* Cemarim enim vocabulum *Atratos* ſignificans, idololatricos Sacerdotes pullis veſtibus incedentes denotat. (4. Reg. XXIII. 5. Hoſ. X. 5. Zeph. I. 4. Et *Chal. Paraph.* Geneſ. XLVII. 22.

Sacerdotes autem apud Chaldæos, uti apud Ægyptios, Aſtrologiæ divinatrici præcipuè vacabant: quam Chaldaicam Aſtrologorum nationem, in Babyloniâ ad Meſopotamiam pertinente, fuiſſe collocatam, in notis ad Act. VII. indicavit doctiſſimus Camerarius. Eam verò hoc tempore negant Hebræi à *Caſhdim* ſive *Chaldæis* fuiſſe habitatam: quippe quos, non ab Arphaxad Semi filio, cum Joſepho, (quod minùs eſſe veriſimile, docet *c* Salianus) ſed à *Ceſed* Nachoris (fratris Abrahami) filio, (Geneſ. XXII. 22.) originem duxiſſe exiſtimant; ut ex Hieronymi traditionibus Hebraicis in Geneſin, & R. Saadiâ Gaone in cap. 2. Danielis intelligimus. Unde Aben Ezra in Geneſ. XI. 28. *Vr Caſhdim*, ſive *Vrem Chaldæorum* per anticipationem à Moſe dictam fuiſſe putavit; quòd ipſius tempore ita vocaretur. Verùm quum ipſum quoque Deum ad Abrahamum dixiſſe Moſes referat; *Ego ſum Dominus, qui eduxi te de Vre Chaldæorum*: (Geneſ. XV. 7.) dicendum potiùs fuiſſet, vocabulum *Caſhdim*, non gentis hic eſſe proprium, ſed appellativum hariolos & magos denotans, quos à כשד denominatos Hebræi volunt, quòd *dæmonum* operâ, divinationes ſuas & præſtigias illi perficiant. Nam & in ipſâ Chaldæâ, *Caſhdim* hoc nomine notos eos fuiſſe, in Annalibus noſtris (ad ann. Mund. 2083.) ex Daniele oſtendimus: & apud exteros, *Chald.* nomen obtinuiſſe eſt notiſſimum. De quo videndus Druſius, in notis ad illud Sev. Sulpicii, in libro 1. hiſtoriæ ſacræ, de Pharaone; *Facientibus ſimilia Chaldæis, magicas eſſe artes, quæcunque per Moyſen fierent, potiùs quàm Dei virtutem, pronuntiabat; donec ſuperductis ſciniphibus terra opleta eſt, Chaldæis fatentibus majeſtate divinâ iſta fieri.*

Babyloniæ autem partem aliquam, imò & Babylonem ipſam, intra Meſopotamiæ terminos fuiſſe comprehenſam, docet Plinii ille locus, libro 6. cap. 26. *Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu ſummam claritatem obtinuit in toto orbe: propter quam reliqua pars Meſopotamiæ Aſſyriæque Babylonia appellata eſt.* Et paulò pòſt. *Sunt etiamnum in Meſopotamiâ oppida, Hipparenum, Chaldæorum & hoc, ſicut Babylon, juxta flumen Narragam, qui dedit civitati nomen. Muros Hipparenorum Perſæ diruêre. Orcheni quoque tertia Chaldæorum doctrina, in eodem ſitu locantur, ad meridiem verſi.* Orchoën autem Tremellius & Junius Urem noſtram fuiſſe exiſtimant. Ipſam verò *Meſopotamiam ab Oriente Tigri, ab Occaſu Euphrate, à Septentrione Tauro, à Meridie mari Perſico incluſam*, in ejuſdem libri capite 27. refert idem Plinius: ita videlicèt, ut non inter duo flumina tantùm incluſa, ſed etiam ad eorum ripas appoſita omnia, Meſopotamiæ deputanda intelligantur. quod illa ejuſdem, in præcedente capite, ſatis oſtendunt. *Eſt etiamnum oppidum Meſopotamiæ in ripa Tigris circa confluentes, quod vocant Digbam.* Item *Meſopotamia tota Aſſyriorum fuit vicatim diſperſa, præter Babylona & Ninum: Macedones eam in urbes congregavere.* Cúmque Euphrates *Babylonem, quondam Chaldææ caput, mediam permeet*: (ut apud eundem legitur, libro 5. cap. 26.) ut Babylonem ipſam, ita quicquid ultra orientaliorem Euphratis ripam Babylonicæ ditionis erat, non minùs, (imò etiam magis, ad Meſopotamiam, quàm ad Chaldæam fuiſſe referendum, nemini poteſt eſſe dubium. ne quis Urem in terrâ Chaldæorum ſimul & in Meſopotamiâ fuiſſe poſitam, deinceps miretur: quum de ipſo Chaldææ capite Babylone, verè hoc dici potuiſſe, Plinius nos docuerit.

Et certè de Ure, ante illum, clariſſimè hoc ipſum nos docuit protomartyr Stephanus, Act. VII. 2. dicens: *Deus gloriæ apparuit patri noſtro Abrahæ, cùm eſſet in Meſopotamiâ, priuſquàm moraretur in Charran; & dixit ad illum; Exi de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & veni in terram quam monſtravero tibi. Tunc exiit de terrâ Chaldæorum, & habitavit in Charan.* Ex quibus verbis manifeſtum eſt, terram illam Chaldæorum, quæ terra ſeu patria Abrahami eſt dicta, in ipſa Meſopotamiâ fuiſſe poſitam.

a Gen. 14. 10.

b Gen. 25. 20. cap. 27. 43. & 28. 5. 6. 7.

c Salian. an. Mundi 1931. num. 69.

Quò

Quò ſpectant & Joſephi, libro 1. Antiq. cap. 8. de eodem Abrahamo, iſta. Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας κτ̃ βούλησιν καὶ βοήθειαν τ̃ θεοῦ, τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. *Cùm Chaldæi & Meſopotamitæ cæteri contra ipſum inſurgerent, conſilium migrandi cepit, & voluntate ac favore Dei fretus, terram Chananæam tenuit.* Quæ ille non ſcripſiſſet, ſi non Chaldæos illos Meſopotamitarum portionem aliquam fuiſſe crediḋiſſet.

Secundum argumentum, ex protomartyris jam dictis verbis, à D. Pio ita deducitur. „ S. Stephanus, Act. VII. affirmat peremptoriè, celebre illud לך-לך Geneſ. XII. 1. conſignatum, (*Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, &c.*) Abrahamo fuiſſe dictum, antequàm veniſſet in Charan: quod „ & ipſe Moſes ſufficienter inſinuat, cap. XI. 31. Affirmans Abrahamum cum Tharâ ex Ure veniſſe, ut iret in Chananæam. *Reſp.* Quum Abrahamum ex Ure in Chananæam à Deo vocatum fuiſſe, tum ex obſcuriore illa inſinuatione, Geneſ. XI. 31. tum ex clarioribus Scripturæ teſtimoniis, Geneſ. XV. 7. Joſu. XXIV. 2.3. & Nehem. IX. 7. B. Stephanus intelligeret, & Verbis aliquibus ſignificatam illam vocationem fuiſſe non dubitaret, verba quidem & ipſe (ut ſæpiùs in Pſalmis David) ex ipſo argumento deducta, Deo attribuit; quæ ad Moſaica illa, Geneſ. XII. 1. quibus eandem vocationem iteratam exprimi viderat conformanda eſſe cenſuit. Nec idcirco tamen, vel peremptoriè, vel omnino verba illa Geneſ. XII. 1. Abrahamo dicta fuiſſe affirmat, antequàm veniſſet in Charan: neque verò affirmare potuit; quum ipſe Moſes, vocationis verbis, eo in loco citatis, immediatè ſubjecerit. *Egreſſus eſt itaque Abram ſicut præceperat ei Dominus, & fuit cum eo Lot: & LXXV. annorum erat Abram cùm egrederetur de Charan.* Non præcepit autem illi in Chaldæa Dominus, ut exiret de Charan, in quam nondum ingreſſus fuerat: ut rectè à [a] Saliano eſt hîc notatum. Quod adeò clarum eſt, ut ipſe Salomo Jarchius à receptâ ſuorum ſententiâ recedere hîc cogatur, & verba vocationis, Gen. XII. Abrahamo dicta fuiſſe fateri, quum eſſet in Charan.

[a] Salian ann. Mundi 2114. num. 2.

Tertium argumentum, præcedenti hypotheſi falſæ innixum, à D. Pio ita proponitur. S. Pau„ lus *Galat.* III. 8. 14. 17. Stephano ſe adjun„ git, & omnia plana reddit: aſſerens, Legem „ fuiſſe datam 430. annis poſt promiſſionem. „ Illam videlicèt de benedicendis in Chriſto, „ (ab Abrahamo orituro) omnibus tribubus „ terræ; Eam verò dictam fuiſſe Abrahamo, „ quando è terrâ ſuâ egredi eſt juſſus, docet „ Moſes: (Geneſ. XII. 3.) idque fuiſſe an„ tequàm Abrahamus habitaret in Charan, „ affirmat Stephanus. Reſp. Id Stephanus minimè affirmat: qui priorem tantùm Abrahami vocationem ex Ure Chaldæorum exponit; idque verbis, nudum egreſſionis præceptum continentibus. (Act. VII. 3.) Moſes verò alteram ex Charane vocationem explicat: in quâ, præcepto Promiſſionem illam adjunctam fuiſſe docet; (Geneſ. XII. 3.) quam ante Legiſlationem 430. annis factam fuiſſe Paulus aſſerit. (Galat. III. 17.) Sed Pio noſtro ignoſcendum eſt, qui ſemel tantùm vocatum fuiſſe Abrahamum eſt opinatus. Harwillæo verò quid facias? qui duplice nobiſcum, *ex Scripturâ & claris authoribus* (ut ille agnoſcit) Abrahami vocatione conſtitutâ, *omnem rationem dictare* ait, Promiſſionem illam in priore vocatione ipſi pariter fuiſſe factam; atque hoc poſito, annos 430. promiſſioni tributos, *Gal.* III. ab illâ promiſſione, ut primiùs factâ, computandos eſſe concludit. Et omnis ſanè dictat ratio, ut quæ ad præcepti de migratione ſubſtantiam ſpectant omnia, utrique pariter ſint communia: ſed ut illa de benedicendis in Chriſto omnibus gentibus, Promiſſio, ad Vocationem ipſam per ſe nihil attinens, ſed ſecundo migrationis præcepto appendix addita, abſque omni Scripturæ ſacræ teſtimonio, atque ex imaginatione ſolùm propria, primo itidem præcepto appoſita non credatur ſolùm; ſed etiam pro computationis Chronologicæ fundamento ſupponatur; haud ſcio an quiſquam rationis ſatis compos perſuaderi ſibi patiatur.

Quartum argumentum, illud eſſe poterit, quo uſus eſt D. Pareus in commentario ad *Gen.* XII. 1. ut probaret oraculum illud non in Charane accepiſſe Abrahamum, ſed in Ure Chaldæorum, dum pater adhuc viveret. Jubetur enim ibi exire *è domo patris ſui.* Patrem ergo adhuc ſuperſtitem habebat: inquit Pareus. Qui tamen à Nicolao Lyrano, in eundem locum ſcribente, diſcere potuiſſet: *bene denominari domum ab aliquo, etiam poſtquàm mortuus eſſet, ut patet ex ſcriptura, in pluribus locis.* Et nominatim, in Geneſ. XXIV. 67. ubi Iſaacus ſponſam ſuam Rebeccam introduxiſſe dicitur in tentorium *Saræ matris ſuæ;* quæ tamen ante triennium vitam ſuam finierat. Ita Tharâ in Charane mortuo, & patrimonio inter ejus filios Nachorem & Abrahamum diviſo; Abraham Deum vocantem ſecutus in Chananæam migravit, ſenior verò frater Nachor, veteri idololatriæ adhæreſcens, cum ſuâ & paternæ familiæ majore parte, in Charane permanſit. Indeque in capite illo XXIV. Geneſeos urbs Charan & *civitas Nachoris*, etiam tum defuncti, in commate 10. invenitur appellata; & in commate 38. (quod ad rem præſentem unicè facit) *domus Tharæ*, quem tum tamen fuiſſe mortuum agnoſcunt omnes. Unde & alii ex iiſdem vocationis verbis colligunt, in Ure eam non fuiſſe factam: quia tum, non *ex domo patris*, ſed cum *domo patris* ſui ille exierit; & illud לך-לך *Vade tibi*, non tam, *pro utilitate tuâ vade*, ſignificet, (ut cum R. Salomone Lyranus expoſuit) quàm *vade tumet ipſe*, independenter ſcilicet à patre, qui in priore illâ ex Ure profectione, itineris dux & princeps fuerat.

Quintum argumentum, à teſtimonio Achjoris Ammonitæ, in libri Judithæ capite V. eſt petitum. „ Achjor, (inquit D. Pius) qui *men„ dacium de ore ſuo non exiturum* proteſtatur, „ evidentiſſimè orditur παροικίαν & peregrina„ tionem ab Abrahami itinere ex Chaldæa in „ Meſopotamiam: & totius peregrinationis tres „ facit partes, vel παροικίας diſtinctas tres; unam „ in *Charane*, alteram in *Chananæâ*, in *Ægyp„ pto* tertiam. *Reſp.* De Ammonitâ hoc verum eſt illud, quod de Servatore noſtro à Phariſæis falsò eſt dictum [b] *tu de teipſo teſtaris, teſtimonium tuum non eſt firmum.* Ecce enim in primo ſtatim orationis ſuæ limine ille impingit, primis

[b] Joh. 8.13.

Hebrææ gentibus apoſtaſiæ quandam notam inurens, quòd noluerint *ſequi deos Patrum ſuorum qui erant in terrâ Chaldæorum.* (Judith. V. 7. 8.) quaſi *Eber*, *Phaleg*, *Ragau*, & cæteri [rectâ lineâ] Patres ad *Tharam* uſque [quem in illo alienorum deorum cultu à Patrum religione deſciviſſe, ex Joſu. XXIV. 2. novimus] ſtercoreos illos Chaldæorum deos coluiſſent. Quænam verò ipſius Achjoris verba fuerint, [cujuſcunque tandem authoritatis illa ſint] vix ſatis conſtat: quum de commoratione Abrahami in Meſopotamia, non eadem, in editione vulgatâ Latinâ ab Hieronymo ex Chaldaico, & in vetuſtiore Italâ ex Græco converſâ, reperiantur poſita; ut ex ſubjecta utriuſque collatione poteſt perſpici. Ita enim ſe habent Achjoris ad Holophernem verba, ex textu.

GRÆCO.	CHALDAICO.
5. *Audiat Dominus noſter verbum de ore pueri ſui, & referam tibi veritatem de populo qui habitat juxta montana hæc: & non exhibit mendacium de ore ſervi tui.*	5. *Si digneris audire Domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo de populo iſto, qui in montanis habitat: & non egredietur verbum falſum ex ore meo.*
6. *Hæc enim progenies populi Chaldæorum eſt.*	6. *Populus iſte ex progenie Chaldæorum eſt.*
7. *Et anteà habitaverunt Meſopotamiam, quia noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui fuerunt in terra Chaldæorum glorioſi.*	7. *Hic primùm in Meſopotamia habitavit, quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui erant in terrâ Chaldæorum.*
8. *Sed declinaverunt de viâ patrum ſuorum, & adoraverunt Deum cœli, quem cognoverunt: & projecerunt eos à facie deorum ſuorum & fugerunt in Meſopotamiam & [a] habitaverunt ibi dies multos.*	8. *Deſerentes itaque ceremonias patrum ſuorum, quæ in multitudine deorum erant, unum Deum cœli coluerunt.*
9. *Dixitq; illis Deus eorum ut exirent [b] de habitatione ſuâ, & irent in terram Chanaan: & habitaverunt ibi, &c.*	9. *Qui & præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan.*

a παρῴκησαν.

b ἐκ τῆς παροικίας.

[ubi niſi *Charan*, vel interpretis vel primorum librariorum incuriâ, pro *Chanaan* irrepſiſſe dicatur; peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis nullum hîc reperietur veſtigium.]

Translatio ex Græco extat apud Auguſtinum, libro 16. de Civitate Dei cap. 13. Qui licèt ibi inde colligat, *manifeſtum eſſe domum Thara perſecutionem paſſam fuiſſe à Chaldæis pro vera pietate, quâ unus & verus ab eis colebatur Deus:* tamen in eo quod ad rem noſtram potiſſimum ſpectat, verborum illorum authoritate nihil permotus, diuturnam Abrahamo moram in Meſopotamia non attribuit, ſed in capite 16. eodem anno Abrahami & ex Ure Chaldæorum & ex Charane profectionem factam fuiſſe exiſtimat. Cujus hac in re ſententiam [c] Henricus Philippi Jeſuita amplexus, ad objectum Achjoris teſtimonium, inter alia reſpondet; *eum gentilem fuiſſe, & ſic in ſua narratione facilè errare circa quaſdam circumſtantias potuiſſe.* Et ad Auguſtini ſententiam confirmandam, Joſephi illum locum citat, lib. 1. Antiquit. capite 8. ſcribentis Abrahamum annos natum 75. reliquiſſe *Chaldæam.* quod verum eſſe non potuiſſe ait, ſi non eodem anno & Ure Chaldæorum & Charane ille deceſſiſſet. Cui addere potuit & Philonis locum in libro de Somniis, Abrahamum *μὴ πολλοῦ χρόνου non multum temporis* moræ in Charane tribuiſſe confirmantis. Quid autem poſteriores Judæos moverit, ut toto quinquennio eum in Charane detinerent ſequens argumentum declarabit.

c Henr Philip quæſt. Chronol. in Gen. cap. 12.

Sextum enim hoc affertur argumentum. Annorum 75. erat Abraham quando relictâ Charane in Chananæam eſt profectus: (Gen. XII. 4.) centum, quando natus ei eſt Iſaac. (Gen. XXI. 5.) unde liquet, à diſceſſu Abrahami ex Charane uſque ad nativitatem Iſaaci exactos eſſe annos 25. Abrahami *ſemen peregrinum futurum in terra non ſua per annos quadringentos*, à Deo eſt prædictum: (Gen. XV. 13.) qui anni à nativitate Iſaaci incipiunt (Act. VII. 6. 8.) & in exitu poſterorum ejus ex Ægypto deſinunt. Quum igitur à diſceſſu Abrahami ex Charane uſque ad diſceſſum poſterorum ipſius ex Ægypto, 425. tantùm annorum ſpatium intercelſerit; & totius peregrinationis anni fuerint 430. (Exod. XII. 40.) ut integræ ſummæ conſtet ratio, quinquennio ante profectionem Abrahami ex Charane horum annorum calculus eſt ineundus; & ad illud tempus profectio Abrahami ex Ure Chaldæorum referenda. Reſp. A nativitate Iſaaci uſque ad exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, anni fuerunt 405. quos uſitato omnibus more, Scriptura pleno & rotundo 400. annorum numero potuit exprimere. *Quadringenti ſanè dicuntur anni propter numeri plenitudinem, quamvis aliquanto ampliùs ſint:* inquit Auguſtinus, libro 16. de Civitate Dei cap. 24. & quæſtione 47. in Exodum: *Quia ſcriptum eſt,* in Iſaac vocabitur tibi ſemen, *ex anno nativitatis Iſaac uſque ad annum egreſſionis ex Ægypto computantur anni 405. Cùm ergo de 430. detraxeris 25. qui ſunt à promiſſione uſque ad natum Iſaac, non mirum eſt, ſi 405. annos, ſummâ ſolidâ 400. voluit appellare Scriptura; quæ ſolet tempora ita nuncupare, ut quod de ſumma perfectioris numeri paululum excreſcit, aut infra eſt, non computetur.* Quâ ratione & populi Iſraëlitici numerum 600000. Moſem facere videmus: (Numer. XI. 21.) neglecto minori numero excreſcentium 3550. (Num. I. 46. & II. 32.) & *Centumviros* à Romanis fuiſſe dictos, qui numero erant CV.

Quòd ſi 400. horum annorum numerum ut præciſum & exactum accipere hìc libeat, & ex retrograda ſupputatione, horum exemplo, eventus alicujus, cujus annus aliàs in Scriptura non habeatur expreſſus, certum tempus eruere liceat: quid ni, ablactato Iſaaco & à fratre Iſmaele irriſo, ejectum fuiſſe ancillæ filium annos 19. & filium liberæ annos 5. jam natum, promiſſionis ſemen fuiſſe declaratum, dicamus? atque à ſolenni hac utriuſque ſeminis diſcretione 400. annos peregrinationis promiſſi ſeminis in terra non ſua, poſſe deduci exiſtimemus? Quo facit & Hieronymi ille locus, in traditionibus

Hebraicis

Hebraicis in Geneſim. *Inter Hebræos varia opinio eſt : aſſerentibus aliis quinto anno ablactationis tempus ſtatutum, aliis duodecimum annum vindicantibus. Nos igitur, ut* [a] *breviorem eligamus ætatem, poſt decem & octo annos Iſmaël ſupputavimus ejectum eſſe cum matre.* Et illo Bedæ, in cap. 7. Act. Apoſt. *Poteſt & ſic intelligi; quòd à quinto Iſaac anno, quo per filium ancillæ cœperit affligi, labor quadringentorum comprobetur* (vel *computetur*) *annorum.* Et luſum quidem, ſive illuſionem & irriſionem illam, cujus in Geneſ. XXI. 9. ut ſeminis promiſſi *perſecutionem* interpretetur Apoſtolus, Galat. IV. 29. Sed cùm univerſum illud 400. annorum ſpatium, *peregrinationem* ſeminis reſpiciat, eáque illius pars quæ *ſervitutem* & *afflictionem* conjunctam habebat, [b] in terra Ægypti eventum ſortita fuerit: (ut ex illis vaticinii verbis liquet, Geneſ. XV. 14. *& gentem illam cui ſervies ego judicabo: & egredientur ipſi cum facultatibus multis :*) à determinatione ſeminis illius quod peregrinaturum fuerat in terra non ſua, potiùs quàm ab afflictione aliqua quæ in terra Chananæa illi obvenerit, horum annorum epocham deducere magis convenit. Atqui ante ſeparationem hanc, ([c] inquiunt,) & ſemen Abrahæ erat Iſaac, & peregrinum in terrâ non ſuâ. *Reſp.* Iſmaël quoque ante ſeparationem hanc, & ſemen erat Abrahæ, & peregrinabatur in terrâ non ſuâ. Tum demùm verò, quum ejecto Iſmaële ſolus in Abrahæ familia maneret Iſaac, pronunciatúmque illi eſſet à Deo; *In Iſaaco vocabitur tibi ſemen:* (Geneſ. XXI. 12.) effectum eſt, ut ad ſolum Iſaacum & ejus progeniem, neutiquam verò omninò ad Iſmaëlem & ejus poſteros, ſpectare intelligeretur oraculi illius ſententia; *Peregrinum futurum eſt ſemen tuum in terrâ non ſuâ, & ſubjicient ſervituti & affligent, 400. annis.* Ut illud Sanctii (in Act. 7.) adjicere non fuerit neceſſe: quòd pueri ante quinquennium vix advertant, an ſint peregrini nec ne; quinquennes autem peregrinationis incommoda diſcere incipiant. *At Iſaacum ablactatum fuiſſe anno ætatis ſuæ quinto, quamvis opinetur Hieronymus & poſt eum Beda, veruntamen res non eſt valdè certa; nedum aliquid habens indicium in Scripturâ:* inquit Harvillæus. [col. 464.] *Quis autem probet epocham adeo celebrem aſſignari anno ſic incerto?* Reſp. Non minùs, & multò etiam magis (propter rationem in conſideratione quarta redditam) eſt incertum, Abrahamum tantummodò 70. annos fuiſſe natum quum exiit de Ure Chaldæorum, & habitaviſſe 5. annis in Charan. Et huic tamen incertitudini ſic objectæ reſpondit Harvillæus; [col. 485.] *incertum non debere dici, quod colligitur ex Scripturâ, quantum probabiliùs aliquid poteſt ex eâ colligi.* Multò verò probabiliùs ex Scripturâ colligi poſſe dicunt alterius ſententiæ patroni, 430. peregrinationis Hebræorum annos, ab ineunte anno 76. Abrahami quo relicta Charane in terrâ Canaanis peregrinari ille cœpit, eſſe dinumerandos; & cùm inde ad natum Iſaacum annos tantùm 25. effluxiſſe conſtet, 400. annos peregrinationi *ſeminis* ipſius præſinitos, ſi ſtrictè illi fuerint accipiendi, ab ineunte anno Iſaaci 6. neceſſariò eſſe inchoandos; & per conſequens (quantum probabiliùs aliquid ex Scriptura poteſt colligi) eo tempore utriuſque Abrahami ſeminis diſcretionem, & ejecto Iſmaële electi ſeminis (ad quod oraculum illud pertinebat) in ſolo Iſaaco determinationem contigiſſe. *Vide Torniellum, anno Mundi* 2118. *num.* 16. *ann.* 2144. *num.* 1. *& ann.* 2329. *num.* 16.

[a] Quinque annorum Vid. Salian. ad an. Mundi 2141.

[b] Vid. Harvillæum, Sect. 43. col. 471. 472.

[c] Harvil. ibid. pag. 464. Hent. Philippi quæſt. Chron. in Gen. 15. 13.

In hâc verò ſententiâ expendendâ diutiùs ſumus immorati, quòd non Judæorum modò communis ea fuerit, ſed etiam in multorum Chriſtianorum animis locum habere cœperit. In ſequentibus igitur, quæ paucos habent aſſertores, breviores erimus: quarum prima eſt R. Moſis Lariph Hieroſolymitani, in concionibus ſuis, 430. annorum calculum ab anno 76. Abrahami deducentis; quia tunc deſcendit ille ad peregrinandum in Ægyptum, poſt ipſius ex Charane exitum. (referente R. Azariâ, in *Meor enajim* cap. 35.) & inter Chriſtianos, Johannis Benedicti, in annotationibus ad Exod. XII. 40. ſcribentis, *illos* 430. *annos computandos eſſe à primo anno repromiſſionis Abrahæ in valle illuſtri, ſecundo anno poſt egreſſum de Haran, cum cœpit peregrinari in Ægyptum.* At eodem quo ex Harane, ſive Charane migratum eſt anno, illa Abrahamo in valle illuſtri, ſive planitie Mamræ, à Deo facta eſt promiſſio; *Semini tuo dabo terram hanc* [Geneſ. XII.] quam eandem cum illâ ab Apoſtolo, Galat. III. 16. 17. commemoratâ, Benedictus fuiſſe ſtatuit; & ad alterum ab illa migratione annum retulit, quo propiùs eam cum peregrinatione Abrahami Ægyptiacâ conjungeret. Quam ipſam quoque peregrinationem [d] Laurentius Codomanus ad eundem annum, qui ætatis Abrahami 77. numerabatur, retulit: atque ab eâ etiam, ut *haud longo intervallo poſt promiſſionem*, Geneſ. XII. 3. & Galat. III. 17. ſuprà, exorditur 430. annos peregrinationis illius; *propter quam, illis ipſis* 430. *annis, titulus manſionis Iſraëlitarum in Ægypto aſſignatur.* [Exod. XII. 40.] Rectiùs verò in Chronologiâ ſuâ Gerardus Mercator, intra ejuſdem anni Abrahami 76. ambitum, & adventum ipſius in Chanaan contigiſſe exiſtimat, & profectionem ejuſdem Ægyptiacam; ad quam, locum illum, Exod. XII. 40. referendum eſſe putat. *Velle enim Moyſem* [ille ait] *non continuam habitationem ſignificare, ſed totum tempus quo habitata eſt Ægyptus comprehendere; quod hinc uſque ad egreſſum exactè* 430. *annos continet.* Eodémque Abrahamum anno & ex Charane egreſſum, & in Ægyptum eſſe ingreſſum, ab Hebræis quoque in Seder Olam Rabb. cap. 1. habetur traditum.

[d] Codoman. Chronolog. lib. 2. quæſt. 22.

Utcunque autem res ſe habeat, inter noſtram, & hanc Benedicti atque Codomani ſententiam, unius tantùm anni intercedit differentia: cùm proxima, [Davidi Pareo viro clariſſimo probata,] toto decennio à noſtris rationibus recedat. Ille enim in oratione Chronologicâ anno 1605. Heidelbergæ habitâ, Chronologiæ ſacræ Synopſin proponens, ſuam hac de re ſententiam de horum 430. annorum principio hunc in modum explicat. *Chronologi uno prope conſenſu id numerant ab egreſſu Abrahami ex Harane cùm eſſet annorum* 75. *Hoc verò cum loco Apoſtoli* Galat. III. 17. *ſtare non poteſt: ubi expreſſè dicitur* διαθήκην προκεκυρωμένην, *pactionem cum Abrahamo ſancitam eſſe ante legem latam annis* 430. *Atqui incipiendo ab egreſſu ex*

Haran, lex non 430. ſed 440. annis poſt fœdus confirmatum lata fuiſſet: quia egreſſus ab Haran fœderis confirmationem decennio anteceſſit. Teſtante enim Moſe, fœdus cum Abrahamo pepigit, & fœderali ritu confirmavit Deus, non in egreſſu ex Haran, anno ætatis 75. ſed decennio poſt, anno ætatis ejus 85. Sic enim ibi expreſſe Moſes: Illo die pepigit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc, &c. (Geneſ. XV. 19.) *Neque ante id tempus, ulla fœderis initi aut confirmati cum Abrahamo, legitur facta mentio.* Indéque 430. hoſce annos inchoandos eſſe concludit, ab oraculo illo de ſemine per annos 400. in terrâ alterâ peregrinaturo, & pactione cum Abrahamo ſolemni ritu ſectionis hoſtiarum, (הבתרים Hebræi, διχοτομήματα Græci appellant) confirmata, Geneſeos capite XV.

Et ne ſolus hîc incedere putaretur, in Chronologicæ hujus Synopſeos defenſione, ex Paulo Fagio, R. Salomonem, ſententiæ ſuæ teſtem advocat. Et quidem non ſolius R. Salomonis, (in Exod. XII.) ſed communis ferè cæterorum Hebræorum eſt opinio, ab eo tempore 430. annorum initium eſſe capiendum, quo inter diſſectas hoſtias Abrahamo Deus eſt locutus; ſic tamen, ut quinquennio antè, non decennio pòſt Abrahami ex Charane profectione id factum fuiſſe ſimul exiſtiment: quemadmodum ex Chaldaica paraphraſi (quæ Jonathani tribuitur) in Exod. XII. 40. Seder Olam Rab.c.1. & initio Cabbalæ hiſtoricæ R. Abrahæ Levitæ, inter ſe collatis, intelligere licet. Etſi enim poſt relictam ab Abrahamo Urem Chaldæorûm, viſionem hanc ipſi fuiſſe exhibitam, verba illa Dei ſatis indicent; *Ego ſum Dominus qui eduxi te de Vre Chaldæorum:* (Geneſ. XV. 7.) ibidem tamen colloquium hoc cum Patriarcha fuiſſe habitum, quum ſeptuagenarius inde evocaretur, Judæi ſomniant. In temporum quodam Canonio, a Nicephori Conſtantinopolitani Patriarchæ Chronographiæ temerè inſerto, ἀπὸ τῶν διχοτομημάτων ἕως τοῦ τέλους Ἀβραὰμ ἔτη ος'. *à victimis dimidiatis uſque ad finem Abrahami ann. 76.* numeratos invenio. Unde eſt conſequens ex hujus quidem Chronologi (non magnæ ſanè authoritatis) ſententiâ, ab Abrahami obitu ducendum eſſe 430. iſtorum initium; facta verò fuiſſe διχοτομήματα, quum annorum ille 99. fuiſſet: quo tempore fœdus cum Abrahamo fuiſſe inſtauratum, & inſtituto circumciſionis Sacramento obſignatum, ex Scripturâ conſtat. (Geneſ. XVII. 1. 2. 10.) Unde & in 99. iſto Abrahami anno, Henricus Swyetzerus, verbi divini in agro Tigurino miniſter, 430. noſtrorum annorum caput conſtituiſſe dicitur.

a Edit. Græc. Joſ. Scaligeri, pag. 109. & Græco latin. Jac. Goar, pag. 404.

Sed & hunc, & Pareum pariter duo iſta in errorem induxerunt. I. Quòd ad fœdus (cum Abrahamo vel initum vel confirmatum) tantùm reſpexerint, nullâ initii peregrinationis ipſius ratione habitâ; quod utique in anno illius 85. vel 99. fruſtrà ab ipſis fuiſſet quæſitum. At non à fœdere aliquo, ſed à cœptâ Hebræorum peregrinatione, vel habitatione in terrâ non ſuâ, horum annorum epocham deducendam fuiſſe Moſes ſignificaverat: cum quâ fœdus quoque (Geneſ. XII.) conjunctum fuerat, ab illo etiam uſque ad legiſlationem per legitimam conſequentiam annos 430. effluxiſſe Paulus intulit. (Galat. III. 17.) II. Quòd διαθήκην & ἐπαγγελίαν, *fœdus & promiſſionem* à ſe invicem illi diſtinxerint: quum unam & eandem rem, utroque illo nomine fuiſſe ſignificatam, ex Pſal. CV. 8. 9. 10. 11. & aliis Scripturæ locis manifeſtum eſt. Ut minùs conſideratè à D. Pareo illud urgeatur: nullam fœderis initi & confirmati cum Abrahamo legi factam mentionem, ante illam Geneſ. XV. 18. *Illo die pepigit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc.* Quid enim aliud fuit *fœdus* illud quàm *promiſſio?* & quidem *promiſſio*, jam antè Geneſ. XII. 7. iiſdem verbis edita? *Semini tuo dabo terram hanc.* & quid ampliùs quærimus cùm in loco illo Galat. III. 17. cui D. Parei Argumentum eſt ſuperſtructum, διαθήκην προκεκυρωμένην ἀκυροῦν, *fœdus prius ſancitum facere irritum*, per τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν, *vacuam reddere promiſſionem*, ab ipſo Apoſtolo explicatum videamus. De quo conſulantur, quæ ad eum locum in præcedente pluribus diſſeruimus. Ut illud præterea non urgeamus, (quo fundamentum totius argumenti ex Paulo deducti Pawellus ſubruiſſe ſe exiſtimat) Geneſeos XV. *per totum caput, inter Deum & Abrahamum tantùm tractatum fuiſſe de ſucceſſore in temporalibus, qui à ſuo ſemine illi promittitur, cum ſpe ſucceſſionis, vel poſſeſſionis totius iſtius Regionis. De promiſſione Evangelii, & de ſemine benedicto, ne ipſa quidem in eo capite toto reperiri.*

Tigurini verò miniſtri ſententia, Pareanam in eo longè ſuperat, quòd certum principium in anno Abrahami 99. à Scriptura determinatum habeat, unde 430. annorum ſupputatio deduci queat: quum diſtinctus annus fœderis cum Abrahamo per diſſectas victimas ſanciti, ex ſacris literis nullâ ratione poſſit elici. In Oratione quidem ſuâ Pareus mirâ quâdam confidentiâ, *Moſem id expreſſè prodidiſſe* aſſerit, verbis illis Geneſ. XVI. 3. *In fine decem annorum, ex quo habitare cœperat Abraham in terrâ Chanaan.* Et quaſi res extra omnem controverſiæ aleam eſſet poſita, ſubdit etiam; *hoc decennium ab omnibus Chronologis (quaſi dicis causâ Scriptum eſſet) ſecure eſſe præteritum, manifeſto errore.* Quum nihil tamen poſſit eſſe manifeſtius, quàm à Moſe, hiſtoriæ de Hagarâ ancillâ à Sara Abrahamo in Uxorem traditâ, hanc temporis notam eſſe appoſitam, non illi de fœdere cum Abrahamo à Deo inito, quæ in capitulo præcedenti explicata fuerat. Nam quod in defenſione ſuâ ait Pareus, *immediatè cohærere illa duo capita*, nimis leve eſt. Hoc enim modo (ut inquit in Elencho Scaliger) Joſeph Patriarcha fuerit annorum XXX. Geneſ. XL. quia capite XLI. 46. totidem annorum eſt. Illud verò probandum fuerat, capita iſta duo temporum ordine ἀμέσως cohærere: quod tantùm abeſt ut probari poſſit, ut ex eorum collatione poterat potiùs contrarium. In capite enim XV. Promiſerat Abrahamo Deus, filium eum eſſe geniturum qui ipſi futurus eſſet hæres; & multiplicandum eſſe ſemen ipſius, ſicut ſtellas cœli. Credidítque Abraham Deo; & imputatum eſt „ ei ad juſtitiam. Ideò proculdubio (inquit in „ Reſponſione ad D. Pareum Sethus Calviſius) „ ne videretur in Deum peccare & promiſſioni

„ diſſidere

„ diffidere, expectavit annum unum vel alterum, vel etiam plures, an fortaſſis ex conjuge Sarai filium ſuſcipere poſſet. Cùm textus „ poſt illam promiſſionem expreſſè dicat Saram, „ quum videret ſe à Domino concluſam eſſe „ ne pareret, tum demùm quæſiviſſe concinnam interpretationem ſive διάνοιαν promiſſionis illius de prole futurâ, & ut ſuſciperet „ Abraham liberos, dediſſe ipſi ancillam in „ uxorem. Eodem ipſo certè anno, quo de ſeminis multiplicatione promiſſionem accepit, Abrahamum ad ancillam ſe recepiſſe, non eſt credibile. Nec quicquam rem juvat, quod in Defenſione profert Pareus; antè ſciviſſe Abrahamum, Saram fuiſſe ſterilem. Nam (ut rectè [a] Johannes Bohemus reponit) ex divina illa promiſſione, externo ritu confirmata, & id ſcire Abraham potuit, Deum iſtam Saræ νέκρωσιν τῆς μήτρας, omnipotenti modo vividam reddere potuiſſe. Et de Pareana quidem ſententia hactenùs.

[a] Joh. Bohem. Chronolog. l.2.tit.2. c.7.

Ab eo tempore quo Abrahamo, 100. annorum exiſtenti, natus eſt Iſaac, annos 430. ſupputat [b] R.Chananiel: (ut refert R.Bechai, in eundem locum) & Abarbinel, in locis à R. Azaria citatis (in *Meor enajim*, cap. 35.) Et quia ab eo tempore 400. anni peregrinationi ſeminis Abrahæ à Deo leguntur attributi, (Geneſ. XV. 13.) annos 30. additos iis poſteà fuiſſe, Gerundenſis & Abarbinel (in Exod. X.) exiſtimant, ob Iſraëlitarum in Ægypto peccatum; uti etiam in deſerto detenti iidem fuerunt, propter exploratorum iniquitatem. Licèt aliter quoque minorem illum numerum ſub majore comprehendi potuiſſe, Procopius Gazæus ſignificet; ad verba illa Geneſ. XV. ita annotans. *Non pugnat hic locus cum eo quem in libro Exodi habemus; ubi dicitur poſt 430. annos populum Hebræum egreſſum fuiſſe ex Ægypto. Non enim hoc loco dicitur, ſtatim decurſis expletiſque 400. annis, Judæos ex Ægypto egreſſuros; ſed ſimpliciter traditur, eos poſt annos 400. egreſſuros eſſe, quibus verbis reliqui etiam 30. anni comprehendi poſſunt.* Quod clariùs noſtro tempore Gulielmus Langius, (libro 2. de annis Chriſti cap. 10. à nativitate Iſaaci annorum 430. exordium deducendum eſſe contendens) proponit dicendo, *annos quadringentos numeraviſſe Deum, non exactè, ſed ſicut Hiſtorici ſolent, numero rotundo uſum.* Hic enim (cum Rabbinis illis) à nativitate Iſaaci annorum 430. epocham deducens, eorúmque finem; non autem initium (cum iiſdem & Grotio) in Ægypto actum fuiſſe ſtatuens; orationem Exod. XII. 40. ellipticam eſſe vult, atque ita ſupplendam. *Habitatio filiorum Iſrael, quâ habitârunt in Ægypto, fuit* עד uſque ad *annum* CCCCXXX.

[b] R. Moſes Gerundenſis in Exod. XII. 40.

Et ſi quidem in loci illius Geneſeos Codicibus aliquibus, ſicut in alterius inde traducti Act. VII. 6. rarioribus quibuſdam Latinæ editionis exemplaribus, anni 430. pro 400. ſcripti reperirentur: ellipſis iſta [quam *in ſcripturis frequentiſſimam* eſſe, juvenis ille eruditus nimis facilè ſibi perſuaderi eſt paſſus] aliquo hìc modo ferri potuiſſet. Verùm quum ibi, & in textu Hebræo, atque Samaritico, & in antiquis omnibus verſionibus, Græcâ, Latinâ, Chaldaïcâ, Syriacâ, Illyricâ, Perſicâ, Arabicâ, *triecenarii* illius numeri nullum compareat veſtigium: neque numeri rotundatio, neque de mutato poſteà Dei conſilio Rabinicum illud commentum efficere valet, ut 430. anni in Exod. ἀναφορικῶς interpretationem ſuam mutuari debeant ex annis illis 400. in Geneſi. Deinde quum Iſaaci nativitas nullam divinam promiſſionem conjunctam ſecum attulerit: quomodo cum Pauli explicatione, [Galat. III. 17.] annos hos 430. à promiſſione Abrahamo de Chriſto factâ dinumerantis, interpretatio iſta conveniat? Reſpondet Langius; *fœdus à Deo confirmatum eſſe in Chriſtum,* [juxta Apoſtoli ſententiam] cùm Iſaac natus eſt, de quo ſcriptum eſt: *In Iſaac vocabitur tibi ſemen*: hoc eſt, [ut ille exponit] *quamvis multi alii tibi filii ſint, per quos ſemen tuum multiplicabitur; tamen nobiliſſimum illud ſemen, in quo omnes generationes terræ benedicentur, non ab alio quàm Iſaaco proveniet.* Indéque concludit; *quando Iſaac diu & maximo deſiderio expectatus in lucem prodiit, pactum & promiſſionem Dei confirmata fuiſſe.* Sed, præterquam quòd ab ipſa promiſſione Abrahamo facta, non à promiſſionis confirmatione, numerationem ſuam inſtituiſſe Apoſtolum, jam antè oſtenderimus: ut Iſaaci aut Jacobi, (à quo Chriſtus oriturus erat,) ipſa nuda nativitas, pro confirmatione promiſſionis de benedicendis in Chriſto gentibus, fuerit habenda, nullam omninò veri præ ſe fert ſimilitudinem. À Judæorum verò illorum ſententia qui propter peccata filiorum ſupra annos 400. additos fuiſſe 30. ſunt opinati, tam alienum ſe fuiſſe oſtendit Chaldæus Paraphraſtes in Cantic. II. 8. ut propter merita patrum & juſtitias matrum annos 190. illis detractos fuiſſe dixerit; peregrinationi Ægyptiacæ, cum vulgo Hebræorum, annos 210. tribuens.

CAP. X.

Annorum 430. peregrinationis Hebræorum; in duas æquales partes diſtributio; &, 215. in Chananæâ à Patriarchis peractorum declaratio: in qua Iacobi & poſterorum ejus tempora, uſque ad deſcenſum in Ægyptum deſcribuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Judam cum duobus nepotibus (Heſrone & Hamule) eò ſimul deſcendiſſe, oſtenditur.

EX tot ſententiis de initio 430. annorum peregrinationis Hebræorum, à nobis hactenus productis, ut veriſſima, ita & communiſſima ea eſt, quæ ab exitu anni LXXV. Abrahami illud arceſſit. De quo, in Chronico ſuo Georgius Syncellus (pag. 117.) Ἡ τῶν υλ. ἐτῶν ἀπαρίθμησις τῆς ἐν γῇ Χαναὰν παροικίας τοῦ Ἰσραὴλ; (ubi nota, ſub *Iſraëlis* nomine ab ipſo quoque Georgio comprehendi & Abrahamum & Iſaacum) καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ τὴν πρὸς Ἀβραὰμ τοῦ Θεοῦ πρόῤῥησιν, κατὰ τοὺς πάντας ἑρμηνεύσαντας καὶ ἱστορικοὺς, ἀπὸ τοῦ ι. καὶ ο. ἔτους ἀριθμεῖται. *Supputatio 430. annorum peregrinationis Iſraëlis in terra Chanaanis & in Ægypto, juxta prædictionem Dei Abrahamo factam, communi eum Interpretum tum Hiſtoricorum ſuffragio, à 75. Abrahami anno ducit exordium.* Et Joſephus Scaliger, in Canonum Iſagogicorum, lib. 3. part. 2. cap. 2.

Quia à deſcenſu Kahath vix dimidium annorum
CCCCXXX. *colligi poteſt, propterea vetu-*
ſtiſſimi Judæi, tam ante quàm poſt Chriſtum,
item Paulus Apoſtolus ad Galatas, Joſephus, in-
terpretes Chriſtiani, omnes uno ore, ab anno
promiſſionis (qui eſt ſeptuageſimus quintus Abra-
hami) illos CCCCXXX. *annos ordiuntur.*
Adverſùs tot ſententias aliter pronunciare, id
fuerit, ut Lyricus dicebat, ὁμόσε χωρεῖν τῷ χρόνῳ,
cum rationibus temporis manum conſerere: ne ad-
dam, hoc facto verbum divinum contumeliæ
exponi, & libidini furioſorum, ſtolidorum, im-
pudentiſſimorum interpretum vexandum objici.
Quare contenti ſimus hâc ſimpliciſſimâ interpre-
tatione, quæ authoritate, non demonſtratio-
ne nititur. Qui negant Paulum Apoſtolum in
illo celebri ad Galatas loco, initium annorum
430. *ab anno promiſſionis deducere, (ne, quo*
digni ſunt audiant) fruantur ſuo ſenſu, εἰ δέ τις
δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν
ἐκ ἔχομεν, ἐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ. [I. Corinth.
XI. 16.]

Pati quoque conſenſu, non Euſebius ſolùm
& alii Chriſtiani Chronographi, ſed etiam Jo-
ſephus Judæus, & ex exteris ante Chriſti tem-
pora Demetrius, cúmque ſecutus Alexander
Polyhiſtor, (in libro de Judæis, ab Euſebio
in libro 9. Præparationis Evangelicæ citato) ho-
rum 430. annorum ſpatium in duo æqualia par-
tiuntur intervalla: prioribus 215. annis, pere-
grinationi Hebræorum in terrâ Chanaanis,
(ſimul etiam comprehenſâ breviore illâ Abra-
hami in Ægypto morâ) poſterioribus 215. pe-
regrinationi eorum in terrâ Ægyti aſſignatis.
Joſephi, de egreſſu ipſorum ex Ægypto agen-
tis, in libro 2. Antiquit. cap. 6. verba ſunt iſta.
Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δε-
κάτῃ κατὰ σελήνην, μετ᾽ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν
πρόγονον ἡμῶν Ἄβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν· τῆς
δὲ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης,
διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. *Reli-*
querunt Ægyptum menſe Xanthico, lunâ quin-
tadecimâ, annis quadringentis & triginta poſt-
quàm ſator noſter Abrahamus in Chananæam
venit: poſt migrationem verò Jacobi in Ægyp-
tum annis ducentis & quindecim.

Alexander verò Polyhiſtor, ex Demetrio refert,
ἀφ᾽ οὗ ἐκλεγῆναι Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐλθεῖν ἐκ
Χαῤῥὰν εἰς Χαναάν, ἕως οὗ εἰς Αἴγυπτον τοὺς περὶ Ἰακὼβ
ἐλθεῖν, ἔτη σιε. *Ex quo electus eſt è gentibus*
Abraham, & ex Charan in Chanaanem venit,
uſque ad Jacobi in Ægyptum adventum, annos
fuiſſe CCXV. Annis deinde 17. poſt Jacobi ad-
ventum in Ægyptum, Levin genuiſſe Caathum,
Caathum quum eſſet 40. annorum genuiſſe Am-
ramum, Amramum quum 78. eſſet annorum
genuiſſe Moſem. Qui παιδογονίας anni, licèt pro
libitu excogitati, ut legitimi admitti non de-
beant, additi tamen annis 80. quos tempore Exo-
di Moſem egiſſe Scriptura indicat, (Exod. VII.
7.) numerum 215. annorum complent; quem
Hebræorum commorationi in Ægypto fuiſſe
tributum, non eſt dubium. A Demetrio, in-
quam: non (uti [a] Johannes Morinus & Nico-
laus Abramus putârunt,) Phalereo illo, qui
ſub ſecundo Ptolemæo cum LXX. divinæ legis
interpretibus eſt converſatus; ſed juniore alte-
ro, quem Ptolemæi quarti in ſcripto ſuo me-
miniſſe docuit nos, in 1. Stromatum ſuorum li-
bro Alexandrinus Clemens.

[a] Joh. Morin. exercit. Bibl. & N. Abram. in Append. lib. 9. Phari V. Teſt.

Prioris verò 215. annorum ſummæ, à Demetrio commemoratæ, partes ſingulares diſertè in Scripturâ habentur explicatæ. Quum enim 75. annorum fuerit Abraham quum ex Charane in Chananæam eſt profectus; Gen. XII. 4.) & 100. quum natus eſt ei Iſaac. [Gen. XXI. 5.] colliguntur

A profectione Abrahami in terram Chananæam uſq; ad nativitatem Iſaaci, anni	25.
A nativitate Iſaaci, uſque ad nativitatem Jacobi, [Geneſeos 15. 26.]	60.
A nativitate Jacobi, uſque ad deſcenſum ipſius cum tota familia in Ægyptum. [Geneſ. 47. 9.]	130
Summa	215.

Jacobi filius Joſephus, 30. erat annorum, quum Pharaonis ſomnium exponens, ſeptem optimùm annos ſaturitatis, ac totidem deinde famis inſtare prædixit. [Geneſ. XLI. 46.] Ineunte verò anno famis tertio, Jacob cum familiâ ſuâ deſcendit in Ægyptum: [cap. XLV. 6.] quum filius Joſephus jam eſſet annorum 39. ut ab Auguſtino etiam in libro 16. de Civitate Dei cap. 40. eſt notatum. Quibus 39. ab annis, quos tunc agebat pater 130. deductis, relinquuntur 91. quot annorum Jacobum eſſe oportebat, quando ei natus eſt Joſephus. In lucem autem editus eſt Joſephus, quum finiti eſſent anni illi 14. quibus Jacobus avunculo ſuo Labani ſervivit pro duabus ſuis uxoribus [cap. XXX. 25. 26.] Quos ipſos 14. annos ſi à 91. iterùm ſubduxeris manebunt 77. quæ Jacobi ætas erat, quum in Meſopotamiam veniens, Labani ſervire cœpit; ductis in ipſo ſervitutis initio, duabus illius filiabus, Leâ & Rachelâ: quemadmodum in Annalibus noſtris, ad annum Mundi 2245. eſt oſtenſum. Neque aliud certè innuunt verba illa, Geneſ. XXIX. 20. *Ita ſervivit Jacob pro Rachela Septem annos; qui viſi ſunt in oculis ejus tanquam dies pauciſſimi, propterea quòd amabat eam.* Inde enim [ut à Lydiato noſtro in Adverſariis ſuis eſt notatum] apparet, *eum potitum eſſe amatâ: alioquin enim viſi eſſent plures non pauciores. Nam deſiderium facit ut quæ reverâ ſunt momentanea, videantur diuturna: quemadmodum apud nos quoque vulgari proverbio dicitur, iis qui alicujus rei deſiderio tenentur, unumquemque diem videri annum, donec potiantur.* Et Prov. XIII. 12. *Spes protracta ægrum efficit animum,* Ideóque Quod in commate 21. Statim ſequitur, *Et dixit Labani Jacob, Da mihi uxorem meam;* per conjunctionem cauſalem & verbum temporis pluſquàm perfecti [Quo Hebræi carent] rectiùs exprimeretur: *Dixerat enim Labani Jacob, Da mihi uxorem meam.* ut oſtenderetur quo pacto, jam inde à ſervitutis initio, Jacobus Leâ ſimul & Rachelâ potitus fuerit: quod in ſubſequente hiſtoria pleniùs explicatur.

Datam verò fuiſſe Jacobo utramque uxorem, quum reſtaret adhuc peragendum ſeptennium ſervitutis alterum, conſentiunt omnes ferè Interpretes: illud commatis 27. *Imple hebdomadem hujus,* cum Hieronymo in Traditionibus Hebraicis & Auguſtino quæſtione 89. in Geneſim, de ſeptem diebus nuptialis convivii interpretantes. Sed in prioris itidem ſeptennii exordio æquè id fieri potuiſſe, minùs advertentes, in unius ſeptennii ſpatium 12. liberorum Jacobi

natalia

natalia conjicere coacti ſunt, quum ipſa Lea continuatis partubus *Rubenem*, *Simeonem*, *Levin & Judam*, enixa fuerit: & quum parere deſiiſſet, Rachelæ ſororis exemplo incitata Zelpham ancillam marito ſubſtituerit; quæ *Gadem* primo, & ſequente anno, *Asherem* illi peperit; ipſâque iterùm Lea, *Iſſacharem* primùm deinde *Zabulonem*, ac poſtremò *Dinam* filiam pepererit. Quas novem conceptiones & partus, ſi non alio quàm 40. dierum puerperii (ex more, Levitic. XII. 2. 4.) interpoſito intervallo, ſeſe invicem ſubſecuti, & novem menſium Solarium ſpatio, unumquemque fœtum in utero materno geſtatum fuiſſe poſuerimus; ipſum ſeptennium, tot liberis in lucem producendis, non ſuffecturum deprehendemus. At Scriptura, præter Joſephum ultimo in loco à Rachela in lucem editum, *Danem* quoque & *Naphtalin*, ex ancilla ipſius Bala priùs ſuſceptos, commemorat. Quibus Jacobus Salianus, (nihil neceſſe eſſe putabat ad ſeptimeſtres partus, cum Chronico Hebræorum & Genebrardo, hic confugere) ut locum commodum invenire poſſet, jam tum, quum Lea gravida incederet, ancillam ipſius Zelpham ad Jacobi lectum denuò admiſſam, indéque Asherem ancillæ, poſt Iſſacharem Dominæ filium, natum fuiſſe ſtatuit: quemadmodum in ejus Schemate nativitatis Patriarcharum, anno Mundi 2283. ſubjecto, videre licet. Quod incommodum Dionyſius Petavius ut evitaret, & ordinem natalium Patriarcharum in Hiſtoriâ præmonſtratum, conſervaret; paulò poſt admiſſam ſecundò Zelpham, ipſam quoque Leam concepiſſe vult: indéque, [a] *anno XIII. ſervitutis natum fuiſſe ex Zelpha Asher; è Lea verò Iſſachar ineunte anno, & exeunte Zabulon.* Verùm ſacra Hiſtoria natalium non ordinem ſolùm, ſed interſtitium quoque ſimul nobis exhibet. Quis enim dubitet, Si Lea eodem fermè quo Zelpha tempore partui fuiſſet vicina, quin ſuo potiùs, quàm ancillæ filio, *Asheris* nomen indidiſſet? Dicebat enim; *Beatè eſt mihi, nam beatam prædicabunt mulieres:* idcóque vocavit nomen ejus Asher: (cap. XXX. 13.) Et interpoſita inter natum Asherem & conceptum Zabulonem, de mandragoris à Rubene primogenito in agro inventis & ad Leam allatis, narratio, non modò interſtitium jam dictum confirmat, ſed etiam grandioris tum Rubenem ætatis fuiſſe evincit, quàm Petavianæ rationes eum fuiſſe patiantur; quæ annorum tantùm trium cum dimidio eum conſtituunt, quum abiens in agrùm, flores illos colligeret.

[a] Petav. doct. temp. lib. 9. cap. 19. & l. 13. ad ann. mundi 2927.

A nativitate Joſephi uſque ad Jacobi reditum in Chananæam, anni fuerunt VI. in quibus Labani ille ſervivit pro mercede. (Gen. XXXI. 41.) A Jacobi in Chananæam adventu uſque ad ortas inter Joſephum (annorum 17. exiſtentem cap. XXXVII. 2.) & fratres inimicitias, anni fuerunt XI. atque inde uſque ad Jacobi & ſuorum in Ægyptum deſcenſum (quando annorum 39. fuiſſe Joſephum, eſt oſtenſum) anni XXII. Quo tempore cùm Benjamin decem filiorum fuerit pater; (cap. XLVI. 21.) etiamſi eorum aliquos gemellos fuiſſe ponamus, (polygamiæ enim ſuſpicionem ætatis ejus ratio vix admiſerit) plurium tamen quàm XXII. annorum eum tum fuiſſe oportuit, & quinquennio circiter, ante medii intervalli finem in lucem editum; quum Jacobus pater 104. fuiſſet annorum, frater Joſephus 13. Ante nativitatem Benjaminis, raptus Dinæ & Sichimitarum cædes accidit: (cap. XXXIV.) eámque mox ſecuta Jacobi in Bethele habitatio; cap. XXXV. 1. 16.) quam Hebræi, in Seder Olam Rabba cap. 2. ſex tantùm menſium fuiſſe dicunt. Neque diuturnam hìc moram, hinc nativitas Benjaminis, illinc Simeonis & Levi ætas, ad perpetrandam Sichimitarum cædem idonea, facilè eſt admiſſura. In apocrypho XII. Patriarcharum Teſtamento, Levi ſe quaſi annorum viginti fuiſſe ait, quando cum fratre Simeone Sichimitas cæcidit. Alexander Polyhiſtor ex Demetrio (apud Euſebium libro 9. Præparationis Evangelicæ) eúmque Petavius & Salianus ſecuti, Levin tunc annorum 20. cum dimidio, Simeonem annorum 21. menſium 4. fuiſſe volunt. Quæ ætas ad tam audax facinus aggrediendum minùs videtur fuiſſe idonea. Sed hi, integro licèt decennio poſt Jacobi in Chananæam reditum, Sichimitarum cædem peractam ſtatuant, fratrum tamen natalia in ſecundum ſervitutis ſeptennium conjiciunt: quum ex noſtrâ ſententiâ, horum natalia ad primum referente, Sichimitarum cædem ſexennio poſt Jacobi reditum factam ſupponente; à Levi annum ætatis 24. & Simeone annum 25. agente, cædem illam fuiſſe peractam conſequatur.

Porrò eorum, qui cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum, numerus, à Moſe in Geneſ. XLVI. 26. 27. ita habetur explicatus. *Omnes animæ quæ ingreſſæ ſunt cum Jacobo in Ægyptum, egreſſi è femore ejus, præter uxores filiorum Jacobi, omnes animæ ſexaginta ſex erant. Filii autem Joſephi qui editi ſunt ei in Ægypto, ſunt animæ duæ: ſic omnes animæ domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum, ſunt ſeptuaginta.* De quo Hieronymus, in Traditionibus Hebraicis in Geneſin. *Manifeſtum eſt, omnes animas, quæ ingreſſæ ſunt Ægyptum de femoribus Jacob, fuiſſe ſeptuaginta: dum ſexaginta ſex poſtea ingreſſæ ſunt, & repererunt in Ægypto tres animas, Joſeph ſcilicet cum duobus filiis ejus; ſeptuageſimus autem ipſe fuerit Jacob.* Sed cùm ſcripſiſſet Moſes, Joſephum *vidiſſe Ephraimi filios uſque ad tertiam generationem, & filios Machiris filii Manaſſis, in genibus ſuis ſuſcepiſſe*, cap. L. 23. editionis vulgatæ Græcæ, quæ LXX. interpretibus tribuitur, authori placuit iſta hujus XLVI. capitis Geneſeos commati 20. adjicere. *Fuerunt autem filii Manaſſis, quos ei peperit concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manaſſis, Suthalaam & Taam. Filii autem Suthalaam, Edom.* & quinque hiſce catalogo Moſaico additis, commate 27. concludere; *omnes animas, quæ cum Jacob ingreſſæ ſunt in Ægyptum, fuiſſe ſeptuaginta quinque.*

Quandoquidem verò quinque iſti ſuperadditi in rerum naturâ *nullo modo eſſe potuerunt, quando Jacob in Ægyptum venit, & filios Joſeph, nepotes ſuos avos iſtorum, minores quàm novem annorum pueros invenit:* Auguſtinus, libro 16. de Civitate Dei, capite 40. vera Scripturæ verba iſta fuiſſe exiſtimans, ad violentam illam expoſitionem hìc ſe recipere eſt coactus; *introitum Jacob in Ægyptum, quando eum in ſeptuaginta quinque hominibus Scriptura com-*

 memorat,

memoras, non unum diem vel unum annum, ſed totum illud eſſe tempus quandiu vixit Joſeph per quem factum eſt ut intrarent. Quam tamen ob alias quaſdam difficultates occurrentes, ad ipſam quoque Hebraicam veritatem, eámque hîc ſecutam editionem vulgatam Latinam, accommodandam cenſuerunt, Abulenſis, Pererius, Delrius, Cornelius à Lapide, Bonfrerius, Menochius, Tirinus, in Geneſ. cap. XLVI. Salianus, ad annum Mundi 2329. num. 11. & alii: ex ipſis illis 70. à Moſe in textu originali commemoratis, eo quo in Ægyptum deſcendit Jacobus tempore, nondum natos fuiſſe defendentes. Quorum ſententiam diligenter expendit & refellit Torniellus, ad annum Mundi 2329. à num. 4. ad 8.

Verùm alios hîc omnes [a] Nicolaus Abrahamus longè ſuperat. Illa enim commatis 8. verba; *Hæ ſunt nomina filiorum Iſraël, qui ingreſſi ſunt in Ægyptum*, non de 70. illis Jacobi poſteris, ſed de filiis propriè dictis intelligenda eſſe aſſerit. *Qui autem*, (inquit) *è filiis ejus propagati recenſentur, non ideo nominantur, quòd jam nati fuerint, & cum Jacobo in Ægyptum deſcenderint (neque enim uſpiam id Scriptura dicit:) ſed occaſione filiorum commemorantur præcipui quique, qui partim cum ipſo venerunt, partim poſt ejus deſcenſum nati ſapientiæ laude rerumque geſtarum gloria, præ cæteris floruerunt.* Atque in hoc commento adeò ille ſibi placet, ut Sic demùm rem concludat. *Hic explicandi modus, ſi alium (præter me) authorem haberet, cæteris anteponendus videretur: quòd nullam vim adferat Scripturæ, nec aliter verba ſumat, quàm ut purè ſonant, (quod potiſſimum in hiſtoriâ ſacrâ ſpectandum eſt) & omnes difficultates exolvat*, quibus *intricantur ii, qui aliam ineunt rationem.* Præclarè ſanè: quum illud ipſum, in quo primatius difficultatis nodus conſiſtit, omninò non attingat: quâ ratione *ſeptuagenarius*, animarum in Ægyptum intrantium numerus ſalvari poſſit, ſi plures vel pauciores eò ingreſſæ fuiſſe dicantur. Septuagenarius enim ille numerus in tribus diverſis locis à Moſe disertè legitur expreſſus.

[a] Abram. in Pharo Veter. Teſtam. lib. 9. cap. 27.

Eorum primus ille eſt, quem ex Geneſeos XLVI. 27. jam produximus; *Omnes animæ domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum, ſunt Septuaginta.* Secundus habetur in ipſo libri Exodi initio. *Hæc ſunt nomina filiorum Iſraëlis qui venerunt in Ægyptum: venerunt autem cum Jacobo, quiſque cum domibus* (vel *familiis*) *ſuis.* tum, recenſitis Jacobi filiis propriè dictis, in commate 5. ſubjicitur. *Erant omnes animæ eorum qui egreſſi ſunt de femore Jacobi Septuaginta.* Tertius ille eſt, Deuteronom. X. 22. *In ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus ſicut aſtra cœli.* Ex quo videre licet, eos qui certum & definitum Iſraëlitarum numerum, reipsâ in Ægyptum deſcendentium, in ſeptuagenario iſto Calculo nolunt agnoſcere, non modò vim Scripturæ verbis inferre, ſed etiam ipſum Moſis ſcopum planè evertere; qui non alius erat, quàm ut, ex quàm paucis in Ægyptum deſcendentibus, quàm multi deinceps orti fuerint, dilucidiùs intelligeretur: juxta illam confeſſionis formulam, primitias offerentibus à Deo præſcriptam, Deuter. XXVI. 5. *Syrus periens* erat *pater meus, qui deſcendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evaſit autem illic in gentem magnam, robuſtam, & amplam.*

Ex tribus verò exemplis, quibus Nicolaus cum aliis adſtruere eſt conatus, aliquos ex 70. illis à Moſe commemoratis, nondum fuiſſe natos, quum Jacob in Ægyptum deſcenderet, (*Er* enim & *Onan* in Chananæâ pridem mortui, & Joſephi nepotes *quinque*, in Græca editione ſuperadditi, ad numerum hunc ſeptuagenarium non pertinent) primum à numero filiorum Rubenis eſt petitum quod ab illo ſic urge-„tur. Ruben duos tantùm liberos ante migra-„tionem ſuſceperat, ut probat Salianus ex illis „Rubeni verbis, Geneſ. XLII. 37. *Duos filios* „*meos interfice, ſi non reduxero illum tibi*, „qui ſi jam plures liberos ſuſtuliſſet, non di-„xiſſet, *duos filios meos, ſed, duos è filiis meis* „*interfice.* Ejus tamen filii quatuor, Geneſ. „XLVI. 9. in Jacobi familia numerantur. *Reſp.* Non probat hoc Salianus, [b] ſed ut *ſuſpicionem* proponit, paraphraſi illâ Philonis (in libro de Joſeph) ſuffultam. Εἰς ὁμηρείαν σοὶ δύο υἱοὺς δίδωμι, οὓς καὶ μόνους ἐγέννησα, τούτους ἀπόκτεινον. *Do tibi duos filios obſides, quos ſolos genui: hos interfice, niſi, &c.* Simul tamen monet, Abulenſem contendere quatuor illos jam tum fuiſſe genitos; & duos Rubenem dixiſſe filios, ut eos uni opponeret. *Et fortè ſatiùs eſt ita dici; ne difficultates hoc loco ſine neceſſitate augeamus:* inquit ipſe Salianus. Et verba hunc in modum reddidit Tremellius: *Hos duos filios meos morti tradito.* ac ſi ex quatuor filiis duos tantùm, qui tunc præſentes aderant, pater indicaſſet.

[b] Salian. ann. Mund 2329. num. 7.

„Secundum exemplum eſt filiorum Benja-„minis; de quo Nicolaus idem. Benjamin, „(inquit,) vix ad tertium ac viceſimum æta-„tis annum pervenerat; jam tamen undecim „(decem volebat dicere) in ejus familia re-„cenſentur, quorum aliquos ejus nepotes „fuiſſe, Septuaginta viri tradiderunt. Sed Benjaminem vix ad XXIII. ætatis annum tum perveniſſe, probari non poteſt; quum Scripturæ rationes (ut jam vidimus) XXVII. eo tempore illum fuiſſe annorum facilè patiantur: quâ ætate, liberorum decem potuiſſe illum eſſe patrem, nihil impedit. Ex his quidem editio vulgata Græca, (quæ Septuaginta illis verbis tribuitur,) tres tantùm immediatos Benjaminis facit filios, è reliquis, ſex nepotes, & unum pronepotem conſtituens. Ita enim ea habet. Υἱοὶ δὲ Βενιαμίν, Βαλὰ, *&c. Filii autem Benjamin, Bala, & Bochor, & Aſbel. Fuerunt autem filii Bala, Gera, & Noeman, & Anchis, & Rhos & Mamphim, & Ophim.* (quod nomen in Romanâ editione eſt omiſſum) *Gera autem genuit Arad.* Quæ nepotum hîc diſtinctio, non minùs quàm quinque Joſephi nepotum ſuperadditio, Auguſtinum ad duriorem illam explicationem confugere compulit [c] *Quia in filiis ſuis plerumque appellatur Jacob, hoc eſt in poſteris ſuis; & per Joſeph eum conſtat in Ægyptum intraſſe: introitus ejus accipiendus eſt, quandiu vixit Joſeph, per quem factum eſt ut intraret. Toto quippe illo tempore naſci & videri potuerunt omnes qui commemorantur, ut 75. animæ compleantur uſque ad nepotes Benjamin.*

[c] Auguſtin. quæſt. 173. in Geneſin.

In textu verò Hebraico; ſicut etiam in Chaldaicis paraphraſibus Onkeloſii & Jonathanis,

verſione

verſione Syrâ, editione vulgatâ Latinâ, & Joſepho libro 2. Antiquit. cap. 4. omnes iſti decem, ut immediati Benjaminis filii recenſentur. Tremellius tamen in notis ad I. Chronic. VIII. 1. & Bonfrerius ad Geneſ. XLVI. 21. etiam nepotes in filiorum numero promiſcuè hîc recenſeri exiſtimant: quòd in Numeror. XXVI. 40. Ard & Naaman, & in I. Chronic. VIII. 3. 4. Gera & Naaman, filii Belæ eſſe dicantur. Sed nihil obſtat, quominùs dici poteſt tres filios habuiſſe Belam, patruis ſuis cognomines. In loco certè Chronicorum, textus Hebræus duos ejuſdem nominis habet Geras: textus verò Syrus, duos Geras ſimul & Naamanes; alteros Benjaminis filios, alteros ejuſdem ex filio Belâ, vel Balâ nepotes.

Tertium exemplum eſt Heſron & Hamul nepotum Judæ Patriarchæ ex filio Phares: *qui cùm hoc* deſcenſus *tempore vix primum annum exegiſſet ætatis ſuæ, non poſſunt filii ejus geniti eſſe, niſi poſt viginti circiter annos, nedum ingreſſi eſſe Ægyptum cum avo & proavo.* Ita [a] Salianus: probationis ſuæ fundamentum à Geneſeos cap. XXXVIII. 1. deducens; ubi *Scripturam apertè docere aſſerit, Judam accepiſſe uxorem eodem tempore quo Joſeph abductus eſt in Ægyptum.* Et cùm Auguſtinus quæſtione 128. in Geneſim, difficultati huic emergenti aliquatenùs occurreret, dixiſſet, fortaſſè Moſem hîc recapitulatione uſum, poſteriùs narraſſe, quæ ante aliquot annos facta eſſent; admittendam eſſe hanc ἀνακεφαλαίωσιν, [b] ille negat: tum quia Scriptura dixerit id factum בעת ההוא *in tempore ipſo* (vel *illo* potiùs) tum quia, ſi hoc conjugium venditionem anteceſſiſſet, nihil erat cauſæ, cur non etiam ante venditionem narraretur, ne præcipua Joſephi hiſtoria inutiliter interrumperetur, quod fuſiùs ab Abulenſi contra Aben Ezram diſputatum eſſe monet.

[a] Salian. ad ann. Mundi 2329. num. 10.

[b] Id. ad ann. Mund. 2306. num. 45.

Et Aben Ezra quidem, quem multo (ſed irrito) conatu Abulenſis hîc ivit oppugnatum, recapitulationem ſive hyſteroſim hanc non obſervavit ſolùm, ſed etiam exceptionibus adverſùs eam à Saliano jam allatis ſtudioſè ſimul occurrit. Cauſam enim interſertæ hoc in loco hiſtoriæ reddit iſtam; ut magis inde eluceſceret, quàm longè aliter ſe Joſephus geſſerit in negotio heri ſui, quàm frater ipſius Judas hîc ſe geſſerit: locutionem autem iſtam, *in tempore illo*, eodem modo in Deuteronom. X. 8. uſurpari notat; quomodo & ab aliis eſt obſervatum, *in die illo*, ſine determinata aliqua temporis notatione, ſedecies in vetere & novo Teſtamento eſſe poſitum. Hócque ipſo in loco, *in tempore illo*, non ad illud, quo in Ægyptum venditus eſt Joſephus, ſed quo ipſe Judas in Chananæam cum patre advenit, referendum eſſe defendimus. Ex noſtra verò hypotheſi, primi paternæ ſervitutis ſeptennii anno quarto natus Judas, ætatis 18. egiſſet annum, quo tempore in Chananæam primùm eſt ingreſſus: ſub finem videlicèt æſtatis, exeunte anno Mundi, juxta noſtras rationes 2265. Mox ibi uxore ductâ *Chananitide*, in anni 2266. æſtate, *Erem*; in 2667. ſub veris exitum, Onanem; & in anno 2668. poſt veris initium *Selam*, ſuſcipere ex eâ potuiſſet.

Apparens deinde Jacobo Deus, eandem fœcunditatis benedictionem ſoboli ejus impertiit, quam anteà Noachi filiis communicaverat, (Geneſ. X. 1. 7.) dicendo; *Creſce & multiplicare, Gens & cœtus gentium erit ex te* (cap. XXXV. 11.) Unde, ut tunc apud primos Orbis renovati inſtauratores (quemadmodum in V. operis hujus capitulo à nobis eſt oſtenſum) ſic & nunc apud Jacobi poſteros, ut ſtatim ab ineunte pubertate opera liberis daretur, in uſu eſſe cœptum videatur. Ita ſub exitum veris anni 2280. *Eri*, annum ætatis decimum quintum & pubertatis primum ingreſſo, ſimilitérque ſub exitum veris, anni 2281. Onani uxorem Thamaram dare pater potuiſſet. Mox verò Onane ob ſcelus à Deo morte affecto, edixit Judas Thamaræ nurui ſuæ, ut tantiſper vidua in domo patris maneret, Donec Sela tertius filius adoleſceret. Quo paulò poſt initium veris anni 2282. pubertatem aſſecuto, Judah à morte uxoris ſeſe conſolaturus, Thimnam, ad tondendum gregem ſuum, ſub æſtatis ſequentis initium abiit. Ibi Thamara, ſoceri mente de filio Selâ ipſi non dando ſatis perceptâ, ſcortum ſe ſimulans, ex ipſo Judâ duorum liberorum mater eſt effecta. Hac ratione ſub finem hyemis anni 2283. gemelli illi Phares & Zara in lucem fuerint editi: annis 15. cum quadrante, priùs quàm Jacob cum ſuâ familiâ in Ægyptum deſcenderet. Ita ſub initium anni 15. Phareſi naſci potuit Heſron, ſub finem Hamul; vel, ſi gemelli fuerunt, ſub finem ambo; & infantes ſimul cum patre in Ægyptum ingredi. Quâ in re totâ cùm nihil ſit quod vel naturæ vel rationi repugnare deprehendatur; æquo lectori relinquimus judicandum, an non hæc potiùs admittenda fuerit, quàm ſententia illa altera, quæ Heſronem & Hamulum, licèt longè poſteà in Ægypto natos, à Moſe tamen inter eos qui cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum, numeratos, fuiſſe ſtatuit?

CAP. XI.

De annis 215. peregrinationis Iſraëlitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Iobi & Iobabi Idumæorum regis temporibus, ac Ioſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres.

A Profectione Abrahami ex Charane, uſque ad Jacobi deſcenſum in Ægyptum, annos 215. peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis effluxiſſe Scripturæ teſtimoniis comprobatum eſt. Quibus ex integræ 430. annorum peregrinationis ſummâ ſubductis; æqualis 215. annorum relinquitur numerus, Ægyptiacæ ipſorum peregrinationi aſſignandus. Quo verò tempore in Ægyptum Jacobus deſcendit, filium ejus Joſephum 39. fuiſſe annorum eſt oſtenſum: quos ſi à totius vitæ 110. annis; (Geneſ. L. 22.) ſubtraxeris; ſupererunt

A deſcenſu Jacobi in Ægyptum, uſque ad mortem Joſephi, anni	71
Inde ad Moſis nativitatem uſque,	64
A nativitate Moſis uſq; ad exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, [Exod. VII. 7.]	80
Summa,	215.

Anni 71. & 80. quos ex Scripturâ habemus, ſimul juncti, 151. efficiunt: qui ex 215. totius peregrinationis Ægyptiacæ deducti, 64. relinquunt annos, interſtitio, inter Joſephi obitum & Moſis ortum, tribuendos. Judæi, quinquennio ante Abrahami profectionem ex Charane 430. annorum initium collocantes, moræ Iſraëlitarum in terra Ægypti, 210. tantùm annos tribuunt: quos Chaldaica quæ Jonathani tribuitur paraphraſis cum Hieroſolymitana in Exod. XII. 40. per תלתין שמיטין דשנין *triginta ſabbata ſive hebdomadas annorum* exprimit. Ejus annorum numeri ſignum in Pirke Eliezer cap. 48. & paſſim apud Rabbinos eſt vox רדו. *Deſcendite*; quâ ad filios uſus eſt Jacobus, Gen. XLIII. 2. poſterorum ſuorum in Ægypto moram, annorum 210. (quot litteræ illæ conficiunt) futuram fuiſſe innuens; ut notat ad eum locum R. Salomo Jarchi, interpres Talmudicis nugis plus nimio deditus. In Seder Olam Rabbah. cap. 3. Job, patientiæ illud exemplar, natus fuiſſe dicitur, quum Iſraëlitæ deſcenderunt in Ægyptum, & mortuus quum inde aſcenderunt. Et cùm poſt flagella, annos illum 140. exegiſſe, & quicquid ipſi fuerat duplo Deum auxiſſe, ſit ſcriptum. (Job. 10. 16.) ante hæc annos 70. & in univerſum, annos 210. (quanta fuerit Iſraëlitarum mora in Ægypto) vixiſſe illum, inde colligitur.

Et quidem in Synopſi Athanaſianâ, paſſum etiam fuiſſe Job legimus, cùm eſſet annorum 70. quod etiam ex ipſo textu Græco, Job XLII. 16. colligitur, ut quidem Romana eum editio nobis exhibet; in quâ Job poſt plagas annos 170. in univerſum autem annos 240. vixiſſe dicitur. Cum quâ exactè quadrat ille calculus Heſychii, vel quicunque author fuit, ineditatum in libros quos Sapientiales vocant Hypotheſium; ὢν ἑβδομήκοντα, ἐπέζησε δὲ μετὰ τὰς πληγὰς ἔτη ρο. ὡς εἶναι πάντα ζωῆς αὐτοῦ ἔτη σμ. *Paſſus autem eſt* Job, *quum eſſet annorum* 70. *ſupervixit verò poſt plagas, annos* 170. *ita ut fuerint omnes vitæ ipſius anni* 240. quanquàm & hujus textus duæ aliæ reperiantur lectiones: rarior una, in B. Hieronymi ex Origenicâ editione verſione. *Vixit autem Job poſt plagas centum quadraginta annis: ---- & omnes anni vitæ ejus fuerunt* 248. Cum quâ conſentit & Græca editio Complutenſis (in Bibliis polyglottis, tum Antuerpianis tum Pariſienſibus, retenta:) priore membro uti in Hebræo inveniebatur expreſſo; altero, (quod in eo non erat & idcirco præfixo obelo ab Origene notabatur,) penitùs prætermiſſo. Altera verò, communis & ab omnibus maximè recepta lectio, non in Aldinâ ſolùm editione, & Germanicis omnibus, ſed etiam in antiquiſſimo Alexandrino (quem in Angliâ habemus) codice, reperitur. *Vixit verò Job poſt plagam annos* 170. *omnes annos vixit* 248. Anni 170. ex 248. deducti, relinquunt 78. quot Jobum, quum primùm pateretur, egiſſe ait author commentariorum in Job, quos Origeni perperàm adſcriptos Latinè vertit Perionius. Annorum 170. (quos poſt paſſionem Job hîc vixiſſe dicitur) pars dimidiata eſt 85. Cùm igitur Jobo poſt tentationem duplicia reddita fuiſſe referantur omnia, (in quibus & anni fuerint numerandi) 85. cum fuiſſe annorum quum certamina finiit, iiſque ad 170. quos poſtea vixit additis, univerſæ vitæ annorum ſummam 255. extitiſſe, Olympiodorus (vel quis alius in Catena ad Job. XLII. 16.) colligit. Quòd autem in textu, vitæ illius anni 248. tantùm commemorantur, eo ſeptem paſſionis ipſius annos myſticè innui aſſerit; quos in vitæ annis non recenſitos arbitratur ille, διὰ τὴν ἐκ τοῦ πάθους εἰσέτι νέκρωσιν, quòd ærumnoſa vita mors eſſet potiùs quam vita exiſtimanda. Neque alia fuit *ſeptennii*, Jobi calamitatibus tum temerè aſſignari ſoliti, aut origo aut ratio. De quo vide, (ſi placet) Salianum in anno Mundi 2398. num. 1. & 2544. num. 751. 752. ubi in priore loco, nota obiter; non (ut ille opinatur) apud Origenem Perionii 70. pro 78. ſed apud Cyrillum Anaſtaſii, num. 78. pro 70. eſſe reponendum.

Ut igitur de ætate Jobi certius aliquid ſtatuatur, primò ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, (ex ætate Eliphazi Themanitæ ſodalis ejus) oſtendendum eſt, non eorum in Ægyptum ingreſſu, & conſequente ipſius Ægyptiacæ peregrinationis tempore, certaminum Jobi hiſtoriam contigiſſe. Et primùm, ante Legem à Deo Moſi traditam, Jobum extitiſſe, manifeſtum eſſe docet Chryſoſtomus, ἀπὸ τοῦ μακροβιώτατον τοῦτον γεγονέναι, καὶ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη βεβιωκέναι· οὐδεὶς γὰρ τῶν μετὰ τὸν νόμον τοσαῦτα ζήσας ἱστόρηται. *Ex eo quòd longævam vitam vixerit, & ſupra ducenteſimum annum prorogaverit. Poſt legem enim qui tandiu vixerit, de nullo memoriæ eſt proditum.* Ætate hominum ordinariâ, ad 70. vel 80. annos redactâ: quemadmodum in Pſalmo XC. 10. ipſe Moſes confirmat. Addunt alii, [a] hiſtoriam hanc acciddiſſe, antequàm inſignia Dei miracula, quæ in Exodo ſcripta ſunt, Iſraëlitis exhiberentur & paſſim celebrarentur: quia aliàs hæc inter cætera Dei opera, quæ in Jobi libro prædicantur, etiam recenſerentur. Præſertim autem Deus ipſe nequaquàm capite quidem XXXVIII. *maris*, XL. autem *Jordanis*, ita mentionem faceret, tanquam inauditum fuerit quòd homines ſuper eorum fundo ambulâſſent. Et quoniam Dominus cap. 29. inquit ad Jobum; *Quis præparat corvo eſcam ſuam, quando pulli ejus clamant ad Deum vagientes, eo quòd non habeant cibos?* Haud dubiè interrogâſſet, quis Iſraëlitis quadraginta annos victum præbuit in deſerto: niſi hiſtoria Job vetuſtior eſſet actis Exodi. Neque ulla hîc uſquam legis, niſi per manus traditæ, mentio: & quæcunque hîc veterum hiſtoriarum attinguntur, antiquorum ſunt temporum. Ex eo quoque hoc eliciunt [b] quòd poſt latam legem nemini licuit alibi, quàm coram arcâ vel tabernaculo Dei ſacrificare, ſine mandato ſingulari: ideóque Job, aut non feciſſet contra præſcriptum Legis ſacrificans, (c. I. & XLII.) aut Scriptura non commendaſſet illius ſacrificia, ſi veniſſet contra legem.

[a] Codoman. Chronolog. lib. 4. cap. 35.

[b] Tremell. & Jun. in Iob. 1. 1.

Porrò frater Jacobi Eſau, quum eſſet 40. annorum, uxorem duxit Baſmatham, ſive Adam filiam Elonis Hittæi, atque ex eâ ſuſcepit Eliphazum, patrem Themanis; (Geneſ. XXVI. 34. & XXXVI. 2. 4. 11.) à quo Eliphaz Themanites, qui cum Jobo eſt collocutus, duxit originem. Subductis annis 40. Eſavi ſive Jacobi (gemelli enim fuerant) ab 130. quot Jacobus agebat, quando cum familiâ ſuâ in Ægyptum eſt profectus; (Geneſ. XLVII. 9.) reſtant 90. inter primas Eſavi nuptias & Iſraëlitarum deſcenſum in Ægyptum, interpoſiti. Unde colligere licet, Eliphazum Themanitem, (à Themane,

Eſavi

Eſavi ex filio primogenito Eliphazo nepote oriundum) eodem vixiſſe tempore quo in Ægypto peregrinati ſunt Hebræi : maximéque eſſe probabile, Jobi (æqualis ipſius) hiſtoriam poſt Joſephi mortem (tempore inter Geneſin & Exodum interjecto) contigiſſe ; quando ipſis Iſraëlitis ad Ægyptiacorum idolorum cultum deficientibus (Joſu. XXIV. 14. Ezechiel. XX. 8.) de universâ terrâ peragratâ & ſibi ſubditâ, Satanæ gloriandi data eſt occaſio (Job. I. 7. II. 11.) Ipſo verò ingreſsûs Iſraëlitarum anno, natum fuiſſe Jobum , & egreſsûs denatum, Judaicum commentum eſt.

Hæc de ætate Jobi quæſtio , ex eo diligentiùs à nobis eſt tractata ; quia ex ea [a] Nicolaus Abramus moram Iſraëlitarum in Ægypto neque 210. neque 215. ſed 430. fuiſſe annorum probare nititur : ſed hoc ſatis debili ſubſtrato fundamento ; quòd *Job* idem fuerit cum *Jobab* Zaræ filio, ſecundo Idumæorum rege, cujus meminit Moſes in Geneſ. XXXVI. 33. ubi & Zaram hunc, ex Idumæorum Ducibus unum , filium facit Rehuelis, filii Eſavi & Baſemathæ, ſororis Nabajoth, & filiæ Iſmaëlis (*comm.* 3. 10. 17.) Hanc verò Nabajoth (Nabathæorum patris) ſororem Iſmaëlis filiam , Baſematham & Mahalatham dictam , Eſavum eo tempore uxorem duxiſſe idem refert , quo frater Jacobus , acceptâ patris benedictione , ex Chananæâ in Meſopotamiam eſt profectus : (cap. XXVIII. 6. 9.) à quo , uſque ad Jacobi & familiæ ipſius deſcenſum in Ægyptum , annos decurriſſe , 53. oſtendimus. Unde, & ſub id tempus , Jobabum natum fuiſſe Nicolaus colligit : quòd vix ante annum ab inito matrimonio quinquageſimum, ad pronepotes ſoleat , ac generationem tertiam perveniri. Conſiderandúmque poſteà nobis ille proponit ; quomodo ſex poſt Jobabum Idumææ Reges, alios aliis morte ſublatis ſuffectos , Moſes numeraverit ; eo præſertim ævo, quo mortales vitam diutiùs propagabant, & poſt hanc Regum ſeriem Duces undecim recenſuerit; quos ex I. Paralip. I. 51. ſatis conſtat non ſub Regibus , ſed poſt eos Reipublicæ gubernacula tenuiſſe.

[a] Abram. Phar. Vet. Teſtam. lib. 9. cap. 22.

At certè anni 215. commorationis Iſraëlitarum in Ægypto , & 40. ferè in deſerto, tempus ſuppeditabunt ſatis amplum , quod & octo illis Regibus , qui regnaverunt in Idumæa , *antequàm haberent Regem filii Iſraël* , (Geneſ. XXXVI. 31.) id eſt, (ut exponit doctiſſimus Grotius) priuſquàm Iſraëlis poſteri terram Chananæam ac vicinas ſunt adepti , ante quod tempus regem ipſis facere non licuit ; (Deuteron. XVII. 14.) & undecim etiam Ducibus recipiendis ſuffecerit : ſi modò duo iſta admittamus ; quibus non admiſſis , ne 430. quidem anni habitationi Iſraëlitarum in Ægypto attributi, illis capiendis eſſent ſuffecturi. I. Cùm Reges iſtos ex diverſis fuiſſe civitatibus Moſes memoret ; non jure hæreditario regnum eos obtinuiſſe, (ex quo contingere poterat , ut adoleſcens regnum adeptus, in longævâ illâ hominum vitâ, ad centum annos illo poriretur) ſed vel populi ſuffragiis, vel vi armorum (uti Eſavo à patre Iſaaco fuerat prædictum. Geneſ. XXVII. 42. *Gladio tuo vives*) ad Regium faſtigium fuiſſe evectos : at jam ætate ſeniores , & uſu rerum inſtructi eò pervenientes , non ita diuturnum in imperio tempus neceſſariò exegerint. II. Eos qui ſub Regibus , ſingularium provinciarum duces extiterunt , ſed ſupremo illo imperio ſubditi, ſublatis poſteà Regibus iiſdem provinciis liberam & ἀνυπεύθυνον poteſtatem obtinuiſſe : ita ut undecim illi à Moſe memorati Duces , non (ut in Regibus factum) alii aliis ordine ſucceſſerint , ſed ſimul omnes & eodem tempore provinciarum ſuarum adminiſtrationem obiiſſe. Atque hinc Moſes , quum in ipſo ex Ægypto exitu , *Ducum* Idumææ in Cantico ſuo meminiſſet;(Exod. XV. 15.) poſt annos tamen 39. ſub *Regio* adhuc imperio Idumæam fuiſſe indicat.(Num. XX. 14. Judic. XV. 17.) ex quo ulteriùs colligimus 1. Regem illum, qui Iſraëlitis tranſitum per terram ſuam denegavit, fuiſſe *Hadarum* , poſtremum Idumæorum regum à Moſe memoratorum. 2. Idumæorum erga fratres ſuos Iſraëlitas inhumanitatem hanc citò Deum fuiſſe ultum : eodem anno & Rege per mortem , & ipſo regno per politiæ mutationem ſublato. 3. Moſem, anno 40. poſt exitum ex Ægypto, librum Geneſeos vel ſcribentem vel ſaltem interpolantem, undecim illorum Ducum ex ſtirpe Eſavi ortorum , qui Regibus in ſummo imperio ſucceſſerunt , nomina recenſuiſſe , *Secundùm familias ſuas , & ſecundùm habitationes in terrâ poſſeſſionis ſuæ* ; (Geneſ. XXXVI. 40. 43.) utpotè diverſis provinciis in eâdem Idumææ regione , eodem tempore , uti dictum eſt) præfectorum.

Sed hypotheticè hîc diſputat Nicolaus Abramus. Si Jobabus Idumæorum rex idem fuerit cum B. Jobo, quem poſt tentationes ſuas 140. annos vixiſſe Scriptura teſtatur ; intra anguſtias 215. annorum, moræ Iſraëlitarum in Ægypto & 40. in deſerto , nòn poſſe contineri quatuor illorum regum tempora , quos Jobabo in regno , ut & illis alios in Ducatu , antequàm à Moſe liber Geneſeos conſcriberetur, ſucceſſiſſe apparet. Quæ conſequentia vera ſi fuerit : non diuturniorem , quàm 215. annorum Iſraëlitarum in Ægypto fuiſſe moram , inde probabitur. Sed falſitas illius hypotheſeos, quæ Jobum eundem facit & Jobabum , inde convincetur , quòd duo illa argumenta , quibus hypotheſeos hujus patroni veritatem ejus oſtendere ſunt conati, alterum à nominum Jobi & Jobabi ſimilitudine , alterum ab authoritate *appendiculæ* (ut loquitur Abramus) *quam* LXX. *Seniores libro Job velut laciniam attexuerunt* , petitum, jamdudum à Nicolao Lyrano ſunt ſoluta; ad cap. 1. Jobi , ita Scribente. *Nec motivum aliorum valet , de ſimilitudine nominis Job & Jobab . quia frequenter contingit duos homines valde diverſos non modò ſimili , verum etiam prorſus eodem appellari nomine. Supponitur etiam falſum , quòd prædicta nomina ſint valde ſimilia : cùm ſecundùm ſcripturam Hebraicam, ſint multum diſſimilia. Hoc enim nomen Job , in Hebræo incipit per Aleph* (איוב) *nomen verò Jobab per Jod.* (יובב) Deinde, de laciniâ illâ reſpondet , quæ in Bibliis Græcis ad finem libri eſt adjecta , & cujus pars in Latinis (ex Jobo, ab Hieronymo è Græcâ linguâ tranſlato, deſumpta) in libri initio , *Argumenti* loco , inter Hieronymi Prologos poni ſolebat. *Similiter additio quæ allegata eſt non valet : quia, ſicut dicit Hieronymus in libro de Hebraicis Quæſtionibus, non eſt in Hebræo, & ideò non eſt ei adhærendum ſecundùm ipſum ; dato quòd inveniatur ali-*

quando in fine libri Job. Et ex hoc patet, quòd ſi ponatur in fine Prologi Hieronymi, non eſt hoc de intentione ſuâ; ſed hæc additio & conſimiles, ab aliquibus minùs expertis in hiſtoriis & genealogiis Hebræorum, appoſitæ ſunt: propter quod de ipſis non eſt curandum.

Et certè appendiculam hanc eſſe *apocrypham*, in libro 1. de Verbo Dei cap. 20. Cardinalis Bellarminus confirmat. Cui fruſtrà authoritatem ex eo conciliare nititur Abramus; quòd LXX. *quæ ad calcem libri Job addiderunt, ſe non ſuopte finxiſſe ingenio, ſed de codicibus Syriacis (unde quidam ab ipſo Moſe librum Job in Hebraicam linguam tranſlatum putant) depromſiſſe teſtentur.* Quaſi verba illa in calce libri, Οὗτος ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου, *Hic interpretatus eſt ex Syriaco libro*, ad ſequentem appendiculam referenda eſſent, & non ad librum ipſum, qui præceſſerat: & quaſi res eſſet extra omnem poſita planè controverſiam, Syriacum hîc ſermonem diſtinctum fuiſſe ab Hebraico; in Græcâ *a* Catena contrarium obſervandum inveniamus. Συριακὴν νῦν, τὴν Ἑβραΐων (vel Ἑβραΐαν,) διάλεκτον καλεῖ διὰ τὸ γειτνιάζειν ταύτην τῇ τῶν Σύρων, (al. τὴν διάλεκτον τῶν Σύρων τῇ Ἑβραΐδι) καὶ εἰκοσιδύο στοιχεῖα ἔχειν, καθάπερ οἱ Ἑβραῖοι· καὶ Συρίαν δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ Σύρους οἱ πολλοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὀνομάζουσι· *Hebraicam dialectum hoc loco Syriacam vocat: quia Syrorum lingua proximè ad eam accedit, & viginti duabus litteris Hebræi & Syri pariter utuntur; Judæam etiam Syriam, & Palæſtinos plerique Syros appellant.* Hæc Olympiodorus, vel quicunque alius in Catenâ illâ: cum quo & author Commentariorum in Job conſentit, quos falſò Origenis nomine Latinè à ſe converſos edidit Perionius.

a Caten. in Job per Patricium Junium. pag. 612.

Pro nobis verò faciunt Hebræi, tum antiqui [apud Hieronymum, in Epiſt. 126. ad Evagrium, & Traditionibus Hebraicis in Geneſ. cap. 36.] tum poſteriores omnes, Iſaacide [quomodo R. Salomonem Jarchi, ab Iſaac uno è majoribus, fuiſſe cognominatum, à Judæis ſe didiciſſe refert *b* Scaliger] uno excepto: de quo Aben Ezra, ad Geneſ. capite 36. נכ׳ יובב בן זרח אינו איוב אשר אמר היצחקי המהבול. *Etiam Jobab filius Zerach, non eſt Job, quemadmodum dixit Iſaacides, vanè ſeu fatuè agens.* Pro nobis quoque ex Latinis facit Hieronymus, in Quæſtionibus ſive Traditionibus in Geneſ. cap. 22. & poſt eum Philippus Presbyter, atque Beda [falsò creditus Hieronymus] libri Jobi interpretes; cum Ruperto Tuitienſi, lib. 6. Comment. in Gen. c. 34. Petro Trecenſi [Hiſtoriæ Scholaſticæ authore] cap. 5. ſuper librum Geneſis, & recentioribus aliis. Neque enim audiendus hîc vel Petavius, *c ſatis exploratum* eſſe objiciens, *quæ in Traditionibus Hebraicis ab* Hieronymo *memoriæ prodita ſunt, magis ex Hebræorum mente, quàm ex ſententiâ ſuâ plerumque proferri*; vel Abramus, *alios ſolâ Hieronymi authoritate permotos*, hanc ſententiam eſſe amplexos affirmans. Ex propria enim ſententia locutum hîc fuiſſe Hieronymum, verba hæc ipſius clariſſimè oſtendunt. *Malè igitur quidam æſtimant Job de genere eſſe Eſau, Siquidem illud quod in fine libri ipſius habetur, eo quòd de Syro Sermone tranſlatus eſt, & quartus ſit ab Eſau, & reliqua quæ ibi continentur, in Hebræis voluminibus non habentur.* Alios autem ut in eandem concederent ſententiam, non tam authoritas Hieronymi, quàm ratio ab ipſo allata, permovit; quòd Appendix illa, cujus præſumptâ authoritate Veteres in errorem ſunt inducti, *in Hebræis voluminibus non haberetur*, & Canonicam conſequenter authoritatem haudquaquàm obtineret.

b Scalig. Canon. Iſagog lib. 3. part. 2. cap. 1.

c Petav. doctrin. temp. lib. 9. c. 20.

Quæ eadem ratio & Græcorum quoſdam permovit, ut eam Appendicem rejicerent: de quibus ita Polychronius. *d* Παραγράφονται τὴν ἐν τῷ τέλει γενεαλογίαν· ὡς μὴ ἐμφερομένην ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ, τοῦ δὲ τέλους ὄντος ἄχρι τοῦ, Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰὼβ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. ἀλλ' ἀπάτης, φασί, γενομένης ἀπὸ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ἐν Γενέσει φερομένης εἰς τὴν κατὰ τὸν Ἡσαῦ γενεαλογίαν, ἔνθα μέμνηται Ἰωβάβ, τὸ τοιοῦτόν τινες ἐσχολιογράφησαν· καὶ λοιπὸν ἕτεροι τῷ χρόνῳ ὡς ὕφος τοῦ παντὸς βιβλίου εἰργάσαντο τὰ παραγεγραμμένα. *Genealogiam quæ in fine eſt rejiciunt, quia in Hebræo non reperitur: & liber iis verbis clauditur;* Et mortuus eſt Job ſenior & plenus dierum: *nominis autem ſimilitudinem in Genealogiâ Eſau, quæ in libro Geneſeos extat, ubi Jobabi mentio ſit, anſam erroris & hujuſmodi ſcholii quibuſdam præbuiſſe; tractúque temporis poſteà, quæ margini adſcripta erant, in libri textum ab aliis aſſumpta eſſe aſſerunt.* Et Olympiodorus, in Protheoria capitis 33. & ultimi libri Job; ut quidem Græci capita diſtinguunt. Φασὶ μέν τινες μὴ εἶναι τῆς ἱερᾶς ταύτης γραφῆς, ἀλλὰ παραγεγράφθαι τῷ βιβλίῳ τὰ ῥήματα. Ἡμεῖς δὲ ἐν πᾶσι τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀντιγράφοις οὕτως εὑρηκότες γεγραμμένην τὴν βίβλον, πάντα τὰ ἐγγεγραμμένα οὕτω δεχόμεθα ὡς παρὰ τῶν πατέρων παρειλήφαμεν. Quæ in fine libri ſunt, *dicunt quidem nonnulli non eſſe ſacræ hujus Scripturæ, ſed libro huic aſſuta & adſcripta eſſe verba. Nos verò cùm in omnibus Græcis exemplaribus librum ſic ſcriptum invenerimus, ita omnia quæ in eo ſcripta ſunt recipimus, prout à patribus nobis tradita ſunt.*

d Procem. Caten. Græc. in Job.

Argumentum, quod à rebus geſtis Aſſyriorum deducit *e* Nicolaus Abramus, nos omninò non ferit. Neque enim contra nos probat, longius quàm 215. annorum ſpatium Ægyptiacæ Iſraëlitarum peregrinationi eſſe tribuendum; ſed Amraphelem tantùm, Sennaaris ſive Babylonis regem, longè ante Nini tempora, ab Abrahamo Patriarcha profligatum fuiſſe demonſtrat: quod nos libentiſſimè concedimus. In Aſſyriorum enim imperii duratione Herodoti rationes Cteſianis & Euſebianis præferentes [quas & jure præferendas, in libro 6. quem *Nearchum*, ſive de *regno Aſſyriorum* inſcripſit, ipſe agnoſcit Nicolaus] Abrahami illam victoriam 645. annis ante Nini exordium, in Annalibus noſtris collocavimus: ut ad hoc efficiendum, Iſraëlitarum in Ægypto commorationem, ad annos 430. extendere, nihil nobis fuerit neceſſe.

e Abram. ut ſupr. cap. 19.

At poſſe [putat Nicolaus] *f ex annis Caath demonſtrari, moram filiorum Iſraël in Ægypto fuiſſe plus quàm 215. annorum.*

f Id. ibid. cap. 14.

Sed quomodo hoc ille demonſtret, videamus. Cùm fuerint *anni Caath centum triginta tres*, ut Exodi VI. 18. dicitur: *quamvis eum jam puberem facimus, cùm Ægyptum ingreſſus eſt, neceſſe tamen eſt, ut in Ægypto annos centum & viginti præterpropter exegerit. qui ſi 80. Moſis annis [cap. VII. 7.] accedant: ducentorum annorum ſummam colligent. Aut igitur Iſraëlitæ pluſquàm 215. annis in Ægypto manſerunt, aut quindecim duntaxat annorum ſpatium inter*

Caathi

Caathi mortem & Moſis exortum interfuit. Hoc autem poſterius dici non poſſe, liquet ex iis quæ cùm inter illius obitum & hujus ortum geſta narrentur, haudquaquam tamen, tam anguſta temporis intercapedine, claudi potuerunt. Atque inter hæc, Iſraëlitarum multiplicationem & oppreſſionem, ſimul cum Amrami & Jocabedæ matrimonio reponit: & ex eo quòd Moſis infantuli ſoror הָעַלְמָה vocetur, (c. II. 8.) adoleſcentulam & nubilem eam fuiſſe colligit; indéque *Amrami & Jocabedæ nuptias, multis licèt annis ab obitu Caathi, non paucis tamen ante Moſis exortum, fuiſſe contractas* concludit, & *audiendos non eſſe qui moram Iſraëlitarum in Ægypto 215. annorum anguſtiis circumſcribunt.*

Nos verò eam de Caathi in Ægyptum deſcendentis primâ pubertate hypotheſin, quam pro libertate ſuâ videri ille vult ultrò nobis eſſe largitus, nos minimè recipimus. Cùm enim juxta rationes noſtras, inter nativitatem Levi patris Cahati & migrationem in Egyptum, anni 50. intercesserint, (ut in Annalibus videre licet:) quid obſtat, quominùs Cahathus in Ægyptum deſcendens non modò pubertatis, ſed etiam virilis ætatis annos attigiſſe poſſet putari? ita ut 30. annorum eò ingreſſus 103. annos ibi exegerit, & 32. ante natum Moſem annis vitam finierit. Nam potuiſſe hoc fieri, ſatis fuerit nobis oſtendere, qui reſpondentium hîc partes ſuſtinemus: factum non fuiſſe, niſi certo aliquo indicio demonſtrator noſter oſtenderit, in quindecim illorum anguſtias impellere nos non poterit; quibus ſublatis, ſimul & totam argumentationis illius vim concidere neceſſe eſt.

Certè quæ in ſacrâ Hiſtoriâ, de ſervitute & afflictione Iſraëlitarum ante Moſis nativitatem, referuntur, intra 32. annorum ſpatium potuiſſe peragi, mihi non eſt dubium. Multiplicationem verò populi Iſraëlitici, vivente adhuc Cahatho, conſpicuam & maximè potuiſſe eſſe obſervabilem, res ipſa monſtrat. Nam Amrami & Jocabedæ nuptias, poſt Pharaonis de ſubmergendis Hebræorum infantibus edictum, fuiſſe initas, non aliunde habetur quàm ex duobus illis verbulis, *Poſt hæc*, Exodi II. 1. in editione vulgatâ Latinâ additis: quæ in textu Hebraico, Græco, Chaldaico, Syriaco, Perſico, & Arabico, nuſquam apparent. Quia & ipſam multiplicationem Iſraëlitarum tam obſervabilem, eámque inſecutam ſervitutem eorum & afflictionem duriſſimam, Cahathi morte fuiſſe poſteriorem, non aliunde quàm ex eadem Latina verſione loci, Exod. I. 6. colligitur. *Quo* (Joſepho) *mortuo, & univerſis fratribus ejus, omnique cognatione illâ, filii Iſraël creverunt, &c.* quum in textu originali Hebraico, pro *cognatione*, legatur דּוֹר quæ vox non ſanguinis propinquitatem, ſed generationem hîc denotat, id eſt hominum, (Ægyptiorum præſertim) univerſitatem qui Joſepho & fratribus ejus ætate æquales extiterunt. Ita *ætas* & *progenies* in Horatianis illis ſumitur:

> [a] *Ætas parentum, pejor avis, tulit*
> *Nos nequiores, mox daturos*
> *Progeniem vitioſiorem.*

Et *generatio, in Pſal.* LXXVIII. 3. 4. *Quæ patres noſtri narraverunt nobis, non celabimus filiis eorum, generationem alteram:* & commate 5. 6. *Mandavit patribus noſtris, nota ea facere filiis ſuis ut cognoſcat generatio altera, filii naſcituri; exurgentéſque enarrent filiis ſuis:* ubi, quum filii alteram conſtituant generationem; ad paternam non magis hîc referendus fuerit Cahathus, quàm ſoror ejus Jocabeda, Levi ipſius filia, (ut in capite VIII. ex Numer. XXVI. 59. eſt oſtenſum) quam perſecutione maximè ſæviente Moſem peperiſſe conſtat. Unde & Hebræi in Seder Olam cap. 3. non à Caathi obitu ſervitutis Ægyptiacæ tempus deducunt, ſed à morte patris ejus Levi: à quâ ad nativitatem Moſis annos 48. in Annalibus noſtris numeratos invenies; ſpatium iis omnibus quæ ad hanc hiſtoriæ partem pertinent capiendis ſufficientiſſimum.

A Latinæ quoque editionis authoritate potiſſimùm dependet argumentum illud alterum à Nicolao ex Joſuæ genealogiâ deductum: quæ in eâ, I. Chronicor. VII. 25. hunc in modum habetur propoſita. *Porrò filius ejus Rapha, & Reſeph, & Thale, de quo natus eſt Thaan, qui genuit Laadan. Hujus quoque filius Ammihud, qui genuit Eliſama; de quo ortus eſt Nun, qui filium habuit Joſue.* Cui nos integrum poſterorum Ephraimi catalogum ſubjiciemus, prout in textu Hebræo legitur.

Ephraim.

Shuthelah, *Beriah*.	*Sheerah filia.* *Rephah* בנו
Bered בנו	*Reeph.*
Tahath בנו	*Tela* בנו
Eladah בנו	*Thaan* בנו
Tahath בנו	*Laadan* בנו
Zabad בנו	*Ammihud* בנו
Shuthelah בנו	*Elishama* בנו
Ezer.	*Nun* בנו
Elead.	*Joſua* בנו

His, qui in prima ſerie ſunt nominati, à viris Gath interfectis, Ephraimo natum fuiſſe Beriam, ex ſacrâ quum Nicolaus confirmaſſet hiſtoriâ; de cladis hujus tempore, quod in Scriptura reticetur, ſubjicit. *Quo ſanè tempore, ut res ipſa docet, annus ab ingreſſu Jacobi in Ægyptum, ſaltem ſeptuageſimus quartus effluxerat, ſupereránque ad Exodum* 140. *duntaxat anni; ſi 215. tantùm annis filios Iſraël in Ægypto verſatos eſſe ſtatuamus.* Deinde, ut confeſſum ſumens, tres primos in ultima ſerie nominatos, Beriæ fuiſſe filios; Joſuam octavum ab Ephraim, ſeptimum à Beria fuiſſe colligit. Tum ex Joſu. XXIV. 29. Joſiiam annos 110. vixiſſe addit: quum poſt Moſis obitum rempublicam adminiſtraſſet annis 10. ut placet Melchiori Cano & Cajetano, aut 14. ut putat Pererius, aut 17. ut Beda & alii tradiderunt. Juxta quam poſtremam ſententiam, cùm ex Ægypto egreſſus eſt, Joſua annorum fuiſſet 53. *quos* 53. inquit Nicolaus, *ſi ab* 140. *deduxeris, invenies inter Beria & Joſuæ exortum* 87. *duntaxat annos intereſſe, qui præcoci quâdam fœcunditate ſeptem aut octo generationibus tribuantur, ut ſinguli Joſuæ majores, liberos duodecimo circiter ætatis anno, ſuſceperint; undecimo generarint. Quæ ſi meritò diſpliceant; certè præſtabat tempus manſionis in Ægypto producere, quàm tot generationum capita; tam arctis temporum limitibus cohibere.* Ita ille.

Nos verò dicimus Hebraicum בנו quod toties in hac genealogia occurrit, tum *filium ejus*, tum *filium ejuſdem* denotare: & priore modo ſub finem, poſteriore in principio & medio genealogiæ accipi. In prima enim ſerie articu-

[a] Horat. Carm. lib. 3. Od. 6.

lum non ad præcedentem perſonam, ſed ad primum ſtirpis authorem, ipſum Ephraimum eſſe referendum; neque Nicolaus negat; & ſi negaret, eandem vel etiam majorem fœcunditatis præcocitatem hîc agnoſcere cogeretur, quam in noſtra ſententia tantopere improbat. Nam cùm Joſephus ex filii ſui Ephraimi progenie, tres tantùm generationes vidiſſet; (Gen. L. 23.) ipſe Ephraimus hâc ratione viſurus fuiſſet decem, & quidem novem ex iis aptas armis ferendis, quod niſi prole ante annum 12. ſuſceptâ, ægrè credere poſſimus contigiſſe. In ultimâ quoque ſerie, ubi Repha dicitur בנו *filium ejusdem*, Ephraimi ſcilicèt, ſimiliter accipiendum eſſe contendimus: tum quia nomen proximè antecedens erat fœminæ, quum ſi affixum reſpexiſſet, בנה dicendum fuiſſet, non בנו, tum quia *Tahan* tertius in eadem ſerie nominatus, inter immediatos Ephraimi filios à Moſe recenſetur [Numer. XXVI. 35.] Tantúmque abeſt, ut cum Nicolao filium Beriæ Rephiam conſtituamus, ut & Rephiam & Tahanem, ante ipſum Beriam in Lucem fuiſſe editos, exiſtimemus. Neque enim primos illos, à Scriptore ſacro idcirco primo in loco nominatos fuiſſe putandum eſt, quòd reliquis ſeniores extitiſſent, ſed quòd communem ab hominibus Gathi cladem pertulerint, per eam patri Ephraimo nomen *Beriæ* proximo filio imponendi occaſionem dederint: quòd in afflictione ille fuiſſet propter familiam ſuam. [I. Chronic. VII. 23.]

Quòd ſi *Tahani* non in prima, ſed in tertia poſt Ephraimum generatione (quam & Joſeph, Gen. L. 23. vidiſſe dicitur) ſedem aſſignare cuiquam magis placeat: ne ſic quidem ad Chronologicas noſtras rationes aliquod accederet detrimentum. Si enim Ephraimum, annis 22. poſt deſcenſum Jacobi in Ægyptum, Tahanis avum procreaviſſe, & Joſuam annos 53. natum, ex Ægypto exceſſiſſe, admiſerimus; & Septem [inter Ephraimum & Joſuam interpoſitarum] generationum parenti cuique annos ætatis viginti, quum filium ſuum ſuſciperet, ſimul tribuerimus: tota ſumma 215. annorum numerum non eſt exceſſura. Ut ad præcocem illam fœcunditatem reſtringi hîc nos non fuerit neceſſe, quam Nicolaus ſibi fingit. Quem interim meminiſſe oportuerat, in hac eadem Ephraimi genealogia, filiæ ipſius Sheeræ mentionem fuiſſe factam, quæ Beth-horon inferiorem & ſuperiorem ædificavit, [I. Chronic. VII. 24.] ideóque poſt 7. annum Joſuæ, quo terra Chananæa Iſraëlitis eſt diviſa, ſuperſtes fuerit. Eam, etſi 130. patris anno genitam fuiſſe dicamus, plures tamen quàm 140. ut ipſa vivendo exegerit neceſſe eſt; moræ Iſraëlitarum in Ægypto 215. tantùm annis aſſignatis; quod etſi mirum, incredibile tamen non eſt habendum. Sed ut plures illam quàm 355. vel ſaltem 333. annos vixiſſe credamus, quod Nicolai poſtulat hypotheſis; neſcio qui ſtomachus poſſit concoquere.

Supereſt adhuc argumentum, à multiplicatione filiorum Iſraël in Ægypto petitum: *quòd ſine miraculo, quod ſanè fingere neceſſe non eſt, vix potuerint in tantam multitudinem excreſcere, ut cùm in ingreſſu ſeptuaginta capita cenſa fuerint, ducentis poſt annis armatorum ſexcenta millia numerarent.* Ita *a* Nicolaus; paulò diffidentiùs: cùm ante eum *b* Stapletonus multò confidentiùs: *fieri non potuiſſe abſque ingenti miraculo, ut 210. ann. ſpatio 72. homines, qui in Ægyptum deſcenderunt, ſic multiplicarentur, ut ex illis c ſexcenta millia hominum armatorum [præter innumerabilem aliorum multitudinem] invenirentur quum Ægyptum exirent.* Quod B. Auguſtino tamen mirum non eſt viſum, quæſtione 47. in Exodum, hac de re ſcribenti. *His annis quantum multiplicari potuerint Hebræi, ſi fæcunditas hominis conſideretur, adjuvante illo qui eos voluit valde multiplicari, reperietur non eſſe mirum, quod & ſexcentis millibus peditum egreſſus eſt populus ex Ægypto: excepto cætero apparatu, ubi & ſervitia erant & ſexus muliebris, & imbellis ætas.* His verò additis, ad 1800000. vel 2000000. numerum excreſcere potuiſſe cenſet *d* Bonfrerius: quod ille tamen adeò non miratur; ut potiùs ſibi mirum videri dixerit, quòd non plures extiterint. Hoc verò ut oſtendat, ex deſcendentibus in Ægyptum non 70. ſed 50. tantùm ſumens, ipſorúmque & poſterorum unicuiq; tres liberos maſculos duntaxat aſſignans; maſculos 150. oriri potuiſſe colligit, ex ſecundo 450 ex tertio 1350. ex quarto, 4050. ex quinto 12150 ex ſexto 36450. ex ſeptimo 109350. ex octavo 328050. ex nono 984150 in ultimo 2952450. qui numerus, maſculorum duntaxat, ferè tertiâ parte ſuperat numerum 2000000. ſuprà aſſignatum, maſculos ſimul & fœminas comprehendentem.

a Abram. ut ſupr. c. 18.
b Stapleton. antidot. in Act. 7. 6.
c Exod. 12. 37.
d Bonfrer. in Exod. 1. 12.

Sed non ſatis ille conſideravit, decem hunc vicenariorum ab eo poſitum calculum conſiſtere non poſſe, niſi intra quemque vicenarium tres ſuos filios, cum pari ſaltem filiarum [ſuo tempore maritis conjungendarum] numero fuiſſe progenitos, conceſſerimus: quod neque admitti oportet, nec ipſius Bonfrerii hypotheſi eſt conſentaneum, quâ *ætatem generationi idoneam, eam quæ viginti annorum eſt, conſtituere voluiſſe*, hic ſe docet. A qua ætate ſi generandi initium deduxiſſet, ſeptem potiùs tricenariorum, quàm decem vicenariorum annorum ordines, hîc ab eo fuiſſent reponendi. Et in tot quidem tricenarios, Iſraëlitarum in Ægypto moræ annos 210. *e* Torniellus diſtribuit: verùm in unoquoque tricenario ſeptem maſculos totidémque fœminas ſuſceptas fuiſſe ſtatuens, eorum aliquos, ante annum ætatis parentum viceſimum, in lucem fuiſſe editos, admittere & ipſe cogitur.

e Torniell. ann. Mundi 2329. num. 10

Id autem ſi evitare libeat, Bonfrerii hypotheſi ex Johanne Temporario [quem ille ducem potiſſimùm hîc eſt ſecutus] aliquantulùm correctâ, ſupponere liceat; ex deſcendentibus in Ægyptum 50. viros, annis 20. natu majores, primi poſt deſcenſum decennii annis ſingulis, liberos ſingulos procreaviſſe; eorúmque continuo ordine poſteros maſculos, exacto ætatis viceſimo, intra proximum quodque decennium, totidem liberorum patres extitiſſe: neque 3. cum Bonfrerio, neque 7. cum Torniello, ſed medium inter utrumque 5. marium numerum cuiq; tribuente: hac ratione ex primis illis 50. procedere potuerunt, annis poſt deſcenſum in Ægyptum.

X. maſculi.	250.
XL.	1250.
LXX.	6250.
C.	31250.
CXXX.	156250.
CLX.	781250.
CXC.	3906250.

Ab anno CXC. uſque ad annum CCXV. quo

ex

ex Ægypro eſt migratum, anni interceſſerunt 25. Ex quo apparet abſque ullo miraculo, mares eo tempore ex genere Iſraëlitico, ab anno 25. & ſic deinceps, uſque ad 34. natos, numero 3906250. &, ſimul additis tribus poſtremis progreſſionis hujus ordinibus, mares 4843750. ſimul viventes exiſtere potuiſſe: quum tamen ex Ægypto egreſſi circiter 600000. (Exod. XII. 37.) vel 603550. ab anno ætatis vicenario tantùm numerentur; (Exod. XXXVIII. 26. & Numer. I. 46.) præter Levitas, quorum mares, (ab ætate uſque menſtrua recenſiti) numerum 22000. confecerunt (Numer. III. 39.)

Quod ſiquis objiciat. Geneſ. XLVI. 26. omnes animas quæ cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum numero fuiſſe 66. *præter filiorum Jacobi uxores*; indéque colligat, deſcenſus illius tempore, ſolos Jacobi filios uxores habuiſſe, ideóque à nepotibus ejuſdem intra proximum decennium, liberos decem (quod á nobis eſt poſitum) ſuſcipi non potuiſſe: ſcire illum oportet, uſitato ſcripturarum more, *filiorum* nomine comprehendi & *nepotes*. Cúmque hic & Phareſi filii Judæ, & Beriæ filii Asheris liberi, inter 66. illos habeantur connumerati, non omnes Jacobi nepotes cœlibes in Ægyptum deſcendiſſe, ſatis apparet. Quanquàm etiam, ſi decem tantùm ipſius Jacobi filios, (prætermiſſis Levi & Joſepho) proximo decennio, eorúmque deinceps poſteros in ſequentibus ſex annorum tricenariis, quinque maſculos totidémque femellas, juxta præcedentem hypotheſin, ſigillatim procreaviſſe admiſerimus: juxta eam quoque rationem, tempore egreſſionis marium major exurgeret numerus, quàm ille ſuperior à Moſe memoratus; ut ex præcedentis progreſſionis tabella, à radice 50. ad 10. hunc in modum reducta, licet perſpicere.

Anno.	
X.	50. naſcerentur maſculi.
XL.	250.
LXX.	1250.
C.	6250.
CXXX.	31250.
CLX.	156250.
CXC.	781250.

Hâc enim (ut vides) ratione, egredi ex Ægypro potuiſſent mares 781250. quorum minimus 25. maximus 34. ætatis annum ageret. Quibus ſi majores natu, ætatis tamen annum 94. non excedentes, adjicere etiam libeat: poſtremis tribus ſummis ſimul junctis, exurget numerus 965750.

Quòd ſi iterùm quis hîc objecerit; nullo modo eſſe probabile, à decem illorum Patriarcharum ſingulis intra proximum à deſcenſu in Ægyptum decennium, ſimilitérque ab eorum poſteris, intra unamquamque inſequentium annorum triacontadem, quinque filios, parémque filiarum numerum fuiſſe progenitum: conſiderandum illi ſimul erit, quicquid in admiſſa hypotheſi reperiatur improbabilitatis, id omne ex aliis in eadem omiſſis, ſatis ſupérque eſſe compenſatum. Nam & poſt primum ab intrata Ægypto decennium, patres omnes exacto ætatis anno triceſimo, à liberis procreandis ceſſaviſſe ſupponuntur; quum iſto ævo etiam ſeptuagenarii & octogenarii gignere conſueverint: & in 10. ſolummodò Jacobi filiis radix Progreſſionis eſt fixa; nullâ 55. nepotum illius ratione habitâ, quos catalogus deſcendentium in Ægyptum à Moſe propoſitus ſimul exhibet.

Neque in ullas nos Thaddæus Dunus hîc conjicit anguſtias; ex Exod. I. 6. 7. objiciens; poſt mortem demùm Joſephi & fratrum ejus, totiúſque ætatis illis coævæ, multiplicationem hanc eſſe factam. Cùm enim ex noſtra ſententia, inter Joſephi obitum & Moſis nativitatem, 64. tantùm annorum intervallum interceſſerit; in tam brevi ſpatio, tam immenſam populi multitudinem exoriri potuiſſe, concedendum eſſe non exiſtimat. Verùm in ſcriptura illa, juxta eorum qui in Ægyptum deſcenderunt proportionem, Iſraëlitas ante Joſephi exceſſum creviſſe, Moſes non negat: licèt poſt illud tempus in eum numerum auctos eos fuiſſe doceat, ut *terra impleretur ipſis*; indéque novus Rex de iis duræ ſervituti ſubjiciendis, ac de infantibus eorum è medio tollendis, conſilium ceperit. Nam ſi in primis illis annis XVII. quibus in regione Goshenis Jacobus vixit, filii & nepotes illius *fœtificaviſſe* dicantur, *& aucti fuiſſe valde* (Gen. XLVII. 27. 28.) quis, niſi progreſſionis arithmeticæ planè ignarus, annis 54. proximis, (quibus patri Joſephus fuit ſuperſtes) dubitaverit, eâdem propagationis ratione ſervatâ, numeroſam prodire potuiſſe ſobolem, ut ſtirps tam copioſa, intra annos 64. longè pluribus producendis ſufficeret, quàm ad Moſaicæ narrationis veritatem ſtatuendam, foret neceſſarium? Ita in 12. deſcendentium in Ægyptum hypotheſi, anno poſt deſcenſum 70. (qui proxime anteceſſit Joſephi obitum) 1250. & poſt 60. annos (id eſt, quadriennio ante ortum Moſis) 31250. mares prodire potuiſſent; quibus additus intermedius 6250. numerus 38750. maſculos exhiberet; præter parem fœminarum numerum, quæ quarto ante natum Moſem anno, ſimul cum eis exiſtere potuiſſent. Juxta alteram verò 50. generantium hypotheſin, ad 193750. numerus ille maſculorum exurgeret; (ex trium numerorum 6250. & 31250. & 156250. additione confectus:) quem, totidem fœminarum adjectione auctum, Ægyptiis non immeritò ſuſpectum eſſe potuiſſe, nemo dubitaverit.

Concludamus igitur tandem, Iſraëlitarum moram in Ægypro, neque 430. annorum fuiſſe, ut Genebrardi & Stapletoni, neque 431. ut Tichonii; neque 408. ut Thaddæi Duni, & Nicolai Abrami; neque 240. ut Guliel. Langii, & Rabbinorum quorundam; neque 239. ut Henrici Suizeri; neque 225. ut D. Parei; neque 216. ut Jo. Benedicti & Laur. Codomani; neque 210. ut communior Hebræorum, ſed 215. ut Chriſtianorum Chronologorum fert ſententia. Hi 215. anni (Juxta noſtras rationes) in medio anno mundi 2513. juxta Scaligeri & Petavii, (qui non 130. ſed 70. tantùm annos inter natales Tharæ & Abrahæ conſtituunt) in 2453. quem pro certo anno Exodi eſſe habendum, Scaliger (cum ſuis aſſeclis, Setho Calviſio & Johanne Bohemo) ex characteriſmis quibuſdam demonſtrare conatur; quos tamen nullius eſſe momenti, ipſe oſtendit Petavius; libro 9. de doctrina Temporum, cap. 23. & 25. cujuſmodi & illi ſunt Characteres, quibus Philippus [a] Lansbergius ſuadere nititur, annum Mundi 2449. pro vero Exodi anno eſſe agnoſcendum: [a] Lansberg. Chronolog. ſacr. lib. 3. cap.

quorum incertitudinem ipſa horum utrorumque mutua inter ſe collatio, ſatis manifeſtaverit. Ex eo enim, quòd dies exitus ex Ægypto fuerit feria hebdomadis quinta, & quòd annus poſt illum quadrageſimus ſextus, Jubilæus pariter & Sabbaticus fuerit, Scaliger ſupponit: ex eo verò quòd dies ille in ſeptimam feriam inciderit, & ipſe exitus annus Sabbaticus ſimul & Jubilæus extiterit, Lansbergius ſuum Mundi annum, pro genuino & certo eſſe agnoſcendum, confeciſſe ſe exiſtimat, quum de neutra illa feria quidquam ex Scripturis conſtet: neque ante Iſraëlitarum in terram promiſſam ingreſſum, annorum Sabbaticorum, atque inde naſcentium Jubilæorum, ullam rationem fuiſſe habitam, oſtendi poſſit, quemadmodùm ſuprà in 3°. capite monuimus.

CAP. XII.

Quartæ ætatis mundi ſpatium annorum 479. fuiſſe oſtenditur. Integritas numerorum 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apoſtolorum integritas, & inter ſe conſonantia, aſſeritur. Libri Judicum ordo & diſpoſitio proponitur; annorúmque quietis terræ ſupputandorum ratio exponitur. Davidicæ genealogiæ in fine libri Ruthæ [a] *tribúſque aliis pariter conſentientibus Scripturæ locis explicatæ, perfectio defenditur; poſteriorum hominum, etiam ad noſtra uſque tempora, non minore quàm horum patrum longævitate demonſtrata.* a I. Chronic. II. 11. 12. Mat. I. 5. Luc. III. 32.

AD *quartam* Mundi ætatem jam perventum eſt: cujus ſpatium, in prioris Regum libri (qui aliis tertius numeratur) capitis VI. initio, à Spiritu ſancto ita habetur expreſsè definitum. *Factum eſt quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſraël de terra Ægypti, in anno quarto (menſe Zivo, ipſe eſt menſis ſecundus) regni Salomonis ſuper Iſraël, ut ædificare inciperet domum Domino.* Quum enim menſis primi die 15. ex Ægypro egreſſi fuerunt Iſraëlitæ, & menſis ſecundi die 2°. (ut II. Chronic. III. 2. legitur) in anno 4. Salomonis, Templi jacta ſint fundamenta; annos 479. & dies 17. interceſſiſſe liquet, non integros annos 480. quemadmodùm in hujus operis cap. III. contra Joh. Funccium ſuprà eſt oſtenſum. Severus verò Sulpicius, in priore ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro, 588. ferè annos inter utrumque hunc terminum interjectos fuiſſe exiſtimans, *non dubitare* ſe (addit) *librariorum potiùs negligentiâ, præſertim tot jam ſeculis intercedentibus, veritatem fuiſſe corruptam, quàm ut propheta erraverit.* Noſtris quoque temporibus, Nicolaus Serarius (in III. Reg. VI. 1.) 680. pro 480. Nicolaus Raimarus Urſus (in ſcripto Chronologico Germanicè ann. 1596. edito) & Ludovicus Cappellus (*in Chronol. ſacr. tabul. 9.* 580. pro 480. in ſacrum textum irrepſiſſe cenſuit. *Cujuſmodi in deſperatis Chronologiæ quæſtionibus, uti in perditis civitatibus* χρεωκοπίαι, *extremi eſſe ſolent exitus*: inquit, in lib. 9. de doctrina Temporum cap. 32. Dionyſius Petavius: cui meritò *hæc nimis effrænata graſſandi in Scripturam licentia coercenda, & repudianda videtur.*

Melchior Canus, lib. XI. locorum Theologic. cap. 5. quum primò ſignificaſſet, ſe *non exiſtimare, aut fidei aut religionis quæſtionem eſſe, num 480. ille annorum numerus, qui in codicibus pervulgatis reperitur, librariorum vitio ſcriptus ſit, an potiùs idem ab auctore ſacro in ſuo exemplari poſitus*, atque ſentire ſe deinde declaraſſet, interregnorum annos, ſeorſim à temporibus Judicum, eſſe ſupputandos: poſteà ſubjicit. *Joſephus, quoniam non ea ſolùm tempora quibus Judices præfuere, computare voluit, ſed illa etiam quæ in interregnis ſine Judicibus fluxerunt, verè ſummam 590. confecit annorum. At auctor libri Regum, interregnorum annis omiſſis, eos tantùm redegit in numerum, quos intellexit, dum Judices adminiſtrarent, interceſſiſſe. Anni ergo plures ab eo, quo Iſraël exceſſit ex Ægypto, ad templi initia fluxere: ſed ducum, judicum, & regum, non fluxere, niſi 480.* Quam ſententiam, in ſuis ad illum Regum locum Notulis, etiam Emmanuel Sa eſt amplexus. Verùm, *hoc eſſe Scripturæ ridiculam & inſulſam aſſertionem imponere,* rectè in commentariis ad caput ultimum Joſuæ pronunciavit Jacobus Bonfrerius. [b] *Etenim quadringenteſimo octogeſimo anno ab exitu filiorum Iſraël, templi fundamenta eſſe jacta; quid aliud apud prudentem, neque ſtudio tuendarum partium occupatum lectorem ſonat, quàm totum illud interjectum ab exitu tempus totidem annis, neque pluribus paucioribuſve, contineri?* Ex quo ſequeretur Joſephi ſupputationem, ſacri ſcriptoris calculo, longè hìc fuiſſe præferendam: dicendúmque foret, non jam (cum Sulpicio) *librariorum negligentiâ veritatem fuiſſe corruptam*, ſed ipſum hìc *Prophetam erraviſſe.* Ad aliud igitur effugium Laurentius [c] hìc ſe recipiens, putavit, *non ineptè pronunciari poſſe quòd* I. Reg. VI. *tempus exitus ex Ægypto complectatur totam peregrinationem Iſraëlitarum, quæ à primo Paſchate ſumens initium, duravit, donec ſingulæ tribus occupaſſent ſuam promiſſæ terræ ſortem, cujus causâ (mandante & mirabiliter adjuvante Deo) profectionem ex Ægypto ſuſceperant.* Et ne novum cuiquam videretur, *ex eo loco unde eximus denominari totam profectionem quantumvis longinquam & diuturnam, quæ durat donec perveniatur ad locum cujus adeundi causâ iter ſuſcipiebamus, etiamſi obiter incidant impedimenta moram efficientia:* duo ad hoc confirmandum Scripturæ teſtimonia producit. Unum ex Deuteronom. IV. 45. ubi *Moſes dicitur ſuum quintum librum prælegiſſe Iſraëlitis* בצאתם *in exeundo, vel in exitu ex Ægypto: cum tamen id fieret anno 40. poſt tranſitum maris rubri, quo adhuc verſabantur in itinere ex Ægypto versùs terram promiſſam ſuſcepto.* Alterum ex Pſalmo CXIV. 3. narrante, *in exitu Iſraëlitarum ex Ægypto, Jordanem retro verſum conſtitiſſe, quod anno 41. poſt tranſitum maris rubri factum eſt.* Itaque arbitratur, in I. Reg. VI. 1. *ſcripturam reſpicere ac definire tempus illud aliàs indefinitum, quo tribus* DAN (Judic. XVIII.) *dicitur hæreditatem ſibi quæſiviſſe. Tunc enim primùm,* (inquit) *finita eſt peregrinatio, quam filii Iſraël ex Ægypto ideò cœperant, ut quæque tribus ſuam hæreditatem in promiſſâ terrâ occuparet: nec tamen affirmari poteſt, quando id factum ſit, niſi fortè 480. anni à templi Salomonici abſolutione* (vel primâ

b Petav. doctrin. temp. lib. 9. c. 33.

c Codoman. Chronolog. lib. 1. cap. 17.

fundatione potiùs) *retro numerati nobis oſtendant, quando ceſſaverit filiorum Iſrael exitus ex Ægypto, id eſt, tota peregrinatio quam ſuſcipiebant; non habitura finem, donec cuilibet tribui ſua ſors in terrâ promiſſâ obtigiſſet.* Eouſque autem à diſceſſu ex Ægypto annos 118. effluxiſſe ille autumat, inter diſceſſum illum & jacta Templi fundamenta, annorum 598. intervallum conſtituens. Eandem quoque interpretationem in tabulis ſuis Chronologicis ſecutus eſt Michael Mœſtlinus: à diſceſſu tamen ex Ægypto, ad Daniticam illam expeditionem, annos 112. ad Templi verò fundationem annos tantùm 592. dinumerans.

Sed quàm ridiculum illud ſit, ſacrum libri Regum ſcriptorem, non ipſius fundati Templi epocham, ſed terræ à Danitis poſtremum occupatæ tempus, deſignare voluiſſe, quis non videt? Et (ut Johannem ª Bohemum præterea contra

ª Bohem. Chronolog. manuduct. titul. 3. c. 6.

Codomanum hîc diſſerentem audias) *quis tempus illud quo una tribus ſibi poſſeſſionem quæſivit, quódque anni ratione nobis ignotum, nominaret Exitum filiorum Iſrael ex Ægypto? quis à termino ignoto Epocham figeret? Monſtrum opinionis, præſertim cùm jam antè tribus Dan ſuam poſſeſſionem habuerit, ut ex* Joſu. XIX. 40. *videre eſt: verùm ſat anguſtam. Bona namque terræ pars ei tribui per ſortem data, per Chananæos & Amorræos ei erepta;* Judic. II. 34. *Ideò tribus hæc, ſequentibus (nobis tamen annorum ratione ignotis) temporibus, excurrit ad ampliorem ſibi ſedem quærendam.*

Alii, (cum Codomano) per *exitum ex Ægypto*, non tempus illud præcisè quo extra fines Ægypti pedem Iſraëlitæ extulerunt denotare, ſed aliquammultorum intervallum annorum comprehendere hic exiſtimant, verùm intra modeſtiores aliquanto limites, temporis illud ſpatium coercendum eſſe cenſent. ᵇ Dionyſius Petavius, & eum ſecutus ᶜ Petrus Poſſinus, *exitum ex Ægypto*, tempus illud interpretantur, quo Iſraëlitæ 40. annis in deſerto oberrantes, ad itineris metas terminóſque pervenerunt, & trajecto Jordane in terram Chananitidem introierunt. Quæ interpretatio, ſi aliquo modo admitti poſſet, in diſcrepantiâ numerorum inter Hebræos & Græcos codices conciliandâ, uſum fortaſſe haberet aliquem.

ᵇ Petav. doctr. temp. lib. 9. cap. 31.
ᶜ Poſſin. diaject. genealog. Chriſti c. 19.

Licèt enim tam in Complutenſi editione, quàm in Græco MS. Arundelliano, eodem quo in textu Hebræo modo, anno ab exodo 480. Templum ædificari cœptum fuiſſe legitur: in Romanâ tamen, & Aldinâ, & Germanicis editionibus, ut etiam in codice Alexandrino, & apud Luciferum Calaritanum, Sulpicium Severum, atque Oecumenium (in Act. VII. cap. 8.) 440. tantùm annorum habetur numerus: quæ diverſitas utcumque componi potuiſſet, ſi ab initio exodi 480. à fine verò 440. annum illum fuiſſe habendum, dicere nobis liceret. Verùm ex ſcripturâ nullum adhuc productum eſt teſtimonium, quod nomine Exodi vel exitus ex Ægypto, etiam annum à migratione illa quadrageſimum ſignificari nobis perſuadeat. Nam ad loca quæ ad hoc confirmandum proferuntur, reſpondere nos docuit ipſe Petavius: quum monet apud Hebræos ב literam nonnunquam eſſe idem atque *poſt*, ut in Gen. XXXV. 9. Exod. II. 23. Numer. XXVII. 26. Sic igitur Deuteron. IV. 45. ubi præcepta Domini Moſes Iſraëlitis propoſuiſſe dicitur בצאתם *quum exiviſſent ipſi* ex Ægypto, & in ſequente ſimiliter verſiculo, ubi Moſes & Iſraëlitæ, Sihonem Amorræorum regem percuſſiſſe referuntur בצאתם *quum exiviſſent* ex Ægypto: *poſt* egreſſionem tacta iſta fuiſſe Moſes tantùm ſignificat, nequicquam verò tempus quo iſta vel facta vel dicta ſunt (utcunque *manifeſtum* id eſſe dixerit Petavius) egreſſionem vocat ex Ægypto. Neque alia in Pſal. CXIII. vel CXIV. Prophetæ mens fuit, quàm ut *præſentiâ Dei*, quam in populo ſuo, ex Ægyptiaca ſervitute liberando, mirabiliter ille declaraverat, commotum mare, *Mare fugiſſe, & Jordanem converſum eſſe retrorſum* indicaret: neutiquam autem (quod Poſſinus addidit) ut exitus de Ægypto, *duos utrinque extremos aſſignaret terminos; & planè declararet Exodum, (ſive exitum) aut Egreſſionem de terrâ Ægypti, nomina eſſe toti peregrinationi deſerti quadragenariæ convenientia.*

ᵉ Nicolaus verò Abramus, Pſalmiſtam his finibus exodum circumſcripſiſſe negat: LXX. Seniores etiam ulteriùs eos extendiſſe admonens; ubi ᶠ cum Joſuâ ſepultos fuiſſe dicunt lapideos cultellos quibus circumcidit filios Iſraël in Galgalis, ὅτι ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου, *quando eduxit eos ex Ægypto.* Unde probabiliter poſſe dici ille exiſtimat, *egreſſionem filiorum Iſraël eo demum tempore fuiſſe terminatam, cùm Arca, quæ hactenus per vaſtiſſimas Arabiæ ſolitudines conducta fuerat, & egreſſos hactenus comitata, in Silo requievit; quaſi tum denique longæ peregrinationis metam attigiſſet;* Anno videlicet Joſuæ circiter ſeptimo. Johannes Woltherus denique, ut prioribus quidem illis, vocem *Exitus* de tranſitu Iſraëlitarum per Jordanem interpretatur; ſed ſimul etiam cum Nicolao Raimaro numerum illum 480. toto centenario cenſet eſſe diminutum: à relictâ Ægypto ad Templi initium, annos 620. eâ ratione conſtituens.

ᵉ Nic. Abram. in Pharo Vet. Teſtam. l. 10. cap. 27.
ᶠ Joſu. 24. 30.

Verùm temerariam iſtam ſacri textus correctionem, cùm alii, Tum Johannes Bohemus manuductione ſuâ Chronologicâ, & Jacobus Bonfrerius in ſuis ad poſtremum Joſuæ caput commentariis, & Nicolaus Abramus in Pharo Vet. Teſtam. lib. 10. cap. 18. ſatis refutârunt; & à nativâ vocis *Exitus* ſignificatione nemo abduci ſe patietur, quin prudenter conſideraverit aliud de illis Scripturæ locis eſſe ſentiendum, in quibus בצאת (cum præpoſitione caſus ablativi indice) nudè ac ſimpliciter habetur poſitum; aliud de illis, in quibus לצאת (cum præpoſitione caſum genitivum denotante) menſis aut anni deſignatione ſimul appoſitâ. In illis enim, tempus *poſt exitum* generatim tantùm & indefinitè eſſe deſignatum; in his, præciſè & determinatè ab ipſo illo primo, quo ex Ægypto diſceſſum eſt, menſe, ut à certâ & notâ epochâ, ſupputationem eſſe deductam, res ipſa indicat. Hoc certè à Moſe diligenter obſervatum fuiſſe videmus, Exodi. XVI. 1. Iſraëlitas in deſertum Sinis veniſſe ſcribente, *quinto decimo die menſis ſecundi* לצאתם, *egreſſionis ipſorum de terrâ Ægypti*; & cap. XIX. 1. *menſe tertio* לצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti*, veniſſe eos in deſertum Sinai. & Numer. XXXIII. 38. mortuum eſſe Aaronem *anno quadrageſimo* לצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti, menſe quinto, primo die*

menſis.

menſis. Neque aliam quàm Moſaicam epocham, ſacrum libri Regum ſcriptorem uſurpaſſe, quum 480. *anno* לצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti, menſe ſecundo*, templum Salomonicum extrui cœptum fuiſſe tradentem, jure ullo dubitare poſſumus.

Quæ verò ad deſperata hæc remedia viros doctos perpulerunt, ut aut Scripturæ textum ipſum immutarent, aut violentâ interpretatione diſtorquerent, duæ fuerunt rationes præcipuæ: altera ex Paulinâ oratione *Act.* XIII. 20. eſt deducta; altera à numeris annorum in libro *Judicum* expreſſis, qui longius quàm 480. annorum, inter exitum ex Ægypto & poſita Templi fundamenta, intervallum neceſſariò poſtulare videantur. Ac primo, *vel mendum eſſe in illo numero* 480. *annorum, qui eſt* I. Reg. VI. 1. pronunciat Ludovicus Cappellus, *vel mendum eſſe in loco* Act. XIII. 20. *ubi Deus dicitur Iſraëli dediſſe Judices per annos* 450. *uſque ad Samuelem. Neceſſe* enim eſſe aſſerit, *alterutrum horum numerorum eſſe falſum; neque poſſe ſimul conſiſtere*. Quam opinionem Cajetanus quoque, Lutherus, Funecius, Mercator, Buntingus, Temporarius, Perkinſius, Pius, Lidyatus, Lansbergius, & alii ita ſunt amplexi; ut in Actorum tamen locum mendum potiùs irrepſiſſe cenſuerint, numero 450. pro 350. poſito: quòd in Græco longè faciliùs τριακοσίοις in τετρακοσίοις, quàm in Hebræo ארבע in חמש vel שש mutari potuiſſe exiſtimarent.

Verùm non in numeri 450. mutatione, (quem in omnibus libris, Græcis, Latinis, Syriacis, Æthiopicis, Arabicis, conſtanter retentum videmus) Apoſtolici & Prophetici calculi reconciliatio ab iis fuerat inquirenda; ſed à loco potiùs ejuſdem atque ordine, qui in variis editionibus variùs habetur & diverſus. In vetere enim vulgata Latina tranſlatione verba Apoſtoli, ita leguntur reddita. *Sorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos, & quinquaginta annos: & poſt hæc dedit Judices*, quomodo & in quibuſdam manuſcriptis Græcis codicibus, ſe ſcriptum inveniſſe Johannes Mariana teſtatur, pro editione vulgata cap. 15. κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν ὡσεὶ μετὰ τετρακόσια καὶ πεντήκοντα ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτάς. In [a] Petri Taxardi Marchionis Veleſii, videlicet MSS. quos ad textum Latinum & hic & alibi paſſim de induſtria fuiſſe conformatos magna eſt ſuſpicio.

[a] Ludov. de la Cerda, Adverſar. ſacr. cap. 91.

His verò longè antiquius Alexandrinum, quod in Anglia habemus exemplar, majuſculis literis exaratum, ita legit. κατεκληρονόμησεν, αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτάς. Quod ipſum quoque inter diverſas illas lectiones reperitur, quas Novo Teſtamento Pariſiis ann. 1568. Græcè à ſe excuſo, Robertus Stephanus ſubjiciendas curavit: conſentiente quoque codice quodam Græco alio Pariſiis item edito, & à Bezâ in annotationibus ad hunc locum producto; & Novi Collegii apud Oxonienſes exemplari manuſcripto altero, niſi quòd hoc abſit pronomen αὐτῶν poſt γῆν, in illo addatur αὐτοῖς poſt verbum ἔδωκε. In quibus omnibus, annos illos 450. non ad Judicum durationem, ſed ad tempus partitionis Terræ referri manifeſtum eſt.

Sed & illam *temporum circumſcriptionem, ad antecedentia pertinere, doctiſſimi quidam viri* (ut refert [b] Fr. Junius) *memoriâ noſtrâ putaverunt*; etiam vulgatâ Græcorum codicum lectione retentâ. ſic videlicet, ut commodum aliquod participium ſubintelligendum judicârunt: tanquam ſi ita legeretur. *Et poſt hæc annis quaſi quadringentis & quinquaginta, dedit Judices*: circa annum videlicet quadringenteſimum. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα [γενόμενα] ἔδωκε κριτάς. *Et poſt hæc annis quadringentis & quinquaginta*, (peracta) *dedit Judices*. Cujuſmodi participii ellipſin in Chriſti Genealogiâ, Matt. I. 11. ſupplendam volunt; ubi vel Joſias vel Joakim genuiſſe dicitur Jechoniam & fratres ejus, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. non quòd tùm primùm geniti, ſed quòd eo tempore ſuperſtites illi fuerunt, quo facta eſt Babylonica deportatio: ac ſi in Græco legeretur, τοὺς ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γεγονότας.

[b] Jun. Parallel. ſacr. lib. 1. ſect. 95.

Hàc ratione, principium hujus ſupputationis à primis illis orationis Apoſtoli verbis pendebit, commate 17. *De populi hujus Iſraël elegit patres noſtros*. Quum autem Abrahamo (filium adhuc non habenti) *ſemini* ipſius terram Chananæam ſe daturum Deus promiſiſſet; (Gen. XII. 7. Act. VII. 5.) poſteà, excluſo Iſmaële primogenito, in Iſaaco Patrum ab eo facta eſt electio: juxta illud; *In Iſaaco vocabitur ſemen tuum*. (Gen. XXI. 12.) Porrò à nato Iſaaco, uſque ad egreſſionem poſterorum ejus ex Ægypto, anni defluxerunt 405. ut anteà eſt oſtenſum: quibus additi anni 46. cum dimidio, qui inde ad partitionem Terræ decurrerunt, (ut in ſequente capitulo oſtendetur,) annos 451. cum dimidio conficiunt; qui Paulo, ὡς vel *quaſi* 450. anni ſunt dicti.

Ad libri *Judicum* calculum jam accedimus: quem, in priore Hiſtoriæ parte, per *quietis terræ* intervalla; in poſteriore, per *præfecturæ Judicum* ſpatia inſtitutum eſſe animadvertimus. Primo enim in loco, oppreſſionum & liberationum populi Iſraëlitici continuata ſeries, in Judic. cap. II. 14.---19. ſummatim expoſita, ſpecialem deinde in ſex ſequentibus capitibus, temporum notis appoſitis, hunc in modum habetur explicata.

I. Iſraëlitæ à *Cushane* Meſopotamiæ rege per 8. annos oppreſſi, (cap. 3. 8.) ab *Othoniele* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 3. 11.)

II. Ab *Eglone* Moabitarum rege per annos 18. oppreſſi; (cap. III. 14. ab *Ehude* liberati ſunt: & quievit terra annis 80. (cap. 3. 30.)

III. A *Jabine* rege Chananææ per 20. annos oppreſſi, (cap. 4. 3.) à *Deborâ* & *Baruko* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 5. 31.)

IV. A *Midianitis* per annos 7. oppreſſi; (cap. 6. 1.) à *Gideone* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 8. 28.)

Judæi, populum nunquam *Judice* caruiſſe arbitrati, (ut ad I. Sam. XIII. 1. ab Abrabaneele eſt annotatum) annos quieti terræ hîc ſubjectos, Judici ibidem nominato attribuunt: in quibus & opprimentium alienigenarum annos, (ut ſub eorum præfecturâ & cœptos & finitos) comprehenſos eſſe exiſtimant. Eorum ſententiam in Chronico ſuo ſecutus eſt Euſebius, & poſt eum plerique omnes Chriſtianorum Chronologi. Ita enim de prima oppreſſione ſcribit Euſebius. Μετὰ τελευτὴν Ἰησοῦ κρατοῦν

Εξαιων

Ἑβραίων ἀλλόφυλοι ἔτη. η. ἃ καὶ συναπτεται τοῖς τοῦ Γοθονιὴλ κατὰ τὰς Ἰουδαίων παραδόσεις. *Poſt mortem Jeſu, ſubjectos tenuerunt Hebræos alienigenæ annis octo: qui junguntur Gothonielis temporibus, ſecundum Judæorum traditiones.* Ac ſi Scripturæ hic fuiſſet ſenſus: [a] Othoniele principe (qui annis 40. judicavit,) pacem fuiſſe & otium, tyranno Judicis auſpiciis & virtute ſuperato.

[a] Jo. Temporar. Chronologicar. demonſtrat. lib. 2.

Illud verò incommodi Euſebio hic accidiſſe ſcribit Melchior Canus, [b] *quòd cùm interregna omnia poſteriorum Judicum temporibus includeret, viderétque illis quædam antecedentia ineptiſſimè ſequentibus copulari; eam rem traditionibus Hebræorum attribuit, ne ipſe rei perabſurdæ primus eſſe auctor videretur.* Nihil enim ille abſurdius eſſe arbitratur, *quàm ut interregnorum anni, in eos redigi* dicantur *& contrahi, quibus ſub Judicibus terra à præliis dicitur quieviſſe:* quum in illis *interregnis, aut perpetuum Judæis bellum contra inimicos fuerit, aut ſervitus ſine Judice miſera, res afflicta, turbata omnia, nulla quies.* Cujuſmodi incommodis, etiam à [c] Laurentio Codomano, [d] Dionyſio Petavio, [e] Petro Poſſino, [f] Nicolao Abramo & aliis, premi hanc ſententiam videmus. A quibus ut nos expediamus, belli quidem & ſervitutum tempora, à pacis & quietis temporibus ſecernenda eſſe libenter agnoſcimus: ſed annorum notatione, *quieti terræ* appoſitâ, quietis illius initium, non autem vel ipſius quietis vel præfecturæ Judicum durationem; deſignari ſtatuimus. Itaque illud ותשקט *quievit*, idem eſſe dicimus quod *quieſcere cœpit*, quemadmodùm in Geneſeos capite V. 32. & capite XI. 26. ויולד nobis eſt, *gignere cœpit*; I. Reg. capite VI. 1. ויבן eſt *ædificare cœpit*: atque ubi toties in Scripturâ Rex aliquis tot vel tot annorum fuiſſe dicitur במלכו *quum regnare inciperet*, illud ſignificare nemo dubitat. Cúmque numerorum in temporum notatione ea ſit ratio, ut interdùm *quando* res aliqua contigerit, indicat interdùm *quamdiu* ea duraverit: (quæ duo Græci & Latini caſuum, (quibus Hebræi carent) variatione ſæpiùs ſolent diſtinguere:) in annis Oppreſſorum poſteriorem explicationem, in annis Quietis terræ, priorem hic accipiendum cenſemus; ut ſub Othoniele, (verbi gratiâ) 40. non *annos*, ſed *annis* terra quieviſſe intelligatur, id eſt, à præcedente aliqua epocha *anno quadrageſimo.* Quod, licèt cum verſione vulgatâ Latinâ non conveniat, tamen *cum verbis Hebraicis ſatis congruere* [g] Fr. Ribera oſtendit: Hebræorum conſuetudinem eſſe docens, ut ab uno ad decem aliquando, à decem verò & ulteriùs ſemper *numeris Cardinalibus utantur pro Ordinalibus.* Certiorem verò nullam epocham, à quâ primæ ſub Othoniele quietis terræ ſupputatio deducatur, invenire poſſumus, quàm celeberrimam illam terræ quietem, quam, (devictis Chananææ regibus, qui junctis viribus & totis copiis adverſus Iſraëlitas inſurrexerunt) à Joſua conſtitutam, & partitioni terræ præviam factam Spiritus ſanctus memorat: Joſu XI. 23. & XIV. 15. Superatis igitur Meſopotamienſibus (qui poſt illos alienigenarum primi univerſæ terræ Iſraëliticæ bellum intulerunt) quies (annis poſt prioris illius initium *quadraginta*) reddi cœpta eſt: victore deinceps Othoniele, uſque ad mortem, Rempublicam adminiſtrante, & populum in veri Dei cultu continere ſatagente, quod præcipuum horum Judicum opus fuiſſe, ex cap. II. 17. 18. 19. (ubi hujus partis hiſtoriæ ſummam propoſitam fuiſſe diximus) intelligitur.

[b] Can. loc. Theologic. lib. 12. cap. 5.

[c] Codoman. Chronolog. lib. 12. quæſt. 26.

[d] Petav. doctrin. tempor. l. 9. cap. 32.

[e] Poſſin. dialectic. genealogic. cap. 19.

[f] Abram. in Pharo. Vet. Teſtam. lib. 10. cap. 5.

[g] Riber. de Templo. lib. 1. cap. 4.

In ſequente deinde hiſtoriâ, per ipſorum Judicum annos temporum ſeries hunc in modum habetur diſpoſita.

Abimelech, ann. 3.	cap. IX. 22.
Tola, ann. 20.	c. X. 2.
Jair, ann. 22.	c. X. 3.
* *Philiſtæi & Ammonitæ* oppreſſerunt Iſraëlem ann. 18.	c. X. 8. c. X. 8.
Jephthe, ann. 6.	c. XII. 7.
Ibſan, ann. 7.	cap. XII. 9.
Elon, ann. 10.	c. XII. 11.
Abdon, ann. 8.	c. XII. 14.
* *Philiſtæi* oppreſſerunt Iſraëlem ann. 40.	c. XIII. 1.
Samſon, ann. 20. judicavit Iſraëlem, in diebus Philiſtæorum.	c. XV. 20. & XVI. 31.

Ubi notandum, duarum illarum oppreſſionum priorem in Jairis, poſteriorem in Samſonis tempora incurriſſe: quemadmodùm in ſequente capite declarabitur. Reliqua adhuc eſt libri Judicum appendix duplex, altera in quinque poſtremis hujus libri capitibus, altera in Ruthæ libello (quem Hebræos in librum Judicum compegiſſe, in Galeato ſuo Prologo confirmat Hieronymus) comprehenſa. Prior, idoli Micæ, (cap. XVII.) Daniticæ expeditionis & idololatriæ, (cap. XVIII.) nefarii ſtupri, à civibus urbis Gibeæ Levitæ cujuſdam concubinæ illati, (cap. XIX.) & belli Benjaminitici, (cap. XX. XXI.) hiſtorias complectitur: quæ omnia temporibus illis contigiſſe referunt, quibus *non erat rex in Iſraële*, ſed *quiſque quod rectum* videbatur *in oculis ſuis faciebat* (cap. XVII. 6. & XVIII. 1. XIX. 1. XXI. 25.) id eſt, quum nullus eſſet magiſtratus ſummo præditus imperio, qui populum in officio ſuo contineret: cujuſmodi *ἀναρχία* inter mortem Seniorum qui Joſuæ ſuperſtites fuerunt & primam ſub Cuſhane populi ſervitutem extitit: quo temporis intervallo Iſraëlitas in terra habitantes à vero Dei cultu primùm defeciſſe, & idololatriâ ſeſe polluiſſe, Scriptura, indicat. (Jud. II. 7. 14.) Eodem itaque tempore Benjaminiticum illud bellum geſtum fuiſſe, Joſephus (lib. 5. Antiquit. cap. 2.) rectè retulit, quo & Phineaſum Eliazari filium, Aaronis nepotem, ſummo Sacerdotio functum fuiſſe ipſa Scriptura diſertè exprimit; (Jud. XX. 28.) quem ſub Joſua & illi ſuperſtitibus ſenioribus claruiſſe conſtat. (Joſu. XXII. 31. & XXIV. 33.)

Ruthæ hiſtoria temporibus illis accidiſſe legitur, quibus *judicabant Judices.* (Ruth. I. 1.) *Ehud* nimirùm, ut ab Hebræis in Seder Olam. cap. 12. habetur traditum; vel *Samgar* potiùs, qui *poſt hunc ſervavit & ipſe Iſraëlem*; (Jud. III. 31.) licèt ejus temporis * Hebræi in loco citato in *Ehudis annis* incluſerint. Poſt ingreſſum enim Iſraëlitarum in terram promiſſam, *Salmon genuit Booz ex Rahab, Booz Obedum ex Rutha, Obedus Jeſſem, Jeſſe Davidem regem.* (Math. I. 5. 6. Ruth. IV. 21. 22.) E quibus (*) annos.

Boozum ſeniorem fuiſſe cùm Rutham duceret, ipſius ad eum verba (Ruth. III. 10.) ſatis innuunt: de *Jeſſe* verò in (I. Samuel. XVII. 12.) expreſſè legitur; והאיש בימי שאול זקן בא באנשים *Καὶ ὁ ἀνὴρ ἐν ταῖς ἡμέραις Σαοὺλ πρεσβύτερος ἐληλυθὼς ἐν ἀνδράσιν.* quod Hebræis, qui ad comparationis gradus deſignandos peculiares flexiones habent nullas, aliud nihil ſonat; quàm virorum omnium, qui Saulis Temporibus vixerant, maximum natu illum fuiſſe habitum. Et omnes ſanè memoratos illos Patres admodùm ſenes fuiſſe oportet, quum filios ſuſciperent. Cùm enim ineunte anno ab exitu ex Ægypto 480. & regni Salomonis 4. jacta Templi fundamenta fuerint: (I. Reg. VI. 1.) demptis inde 40. annis in deſerto actis, 70. annis vitæ Davidis, (II. Sam. V. 4.) & 3. regni Salomonis; reliqui erunt, ab ingreſſu in terram ad nativitatem Davidis, ann. 366. uti etiam ab Aben Ezra ad poſtremum Ruthæ capitulum eſt obſervatum. Eos annos ita nos commodiſſimè diſtribui poſſe exiſtimamus: ſi Rachabam primo in loco annis poſt Iſraëlitarum ingreſſionem in terram XLII. Boozum peperiſſe ponamus; deinde ipſi Boozo CII. Obedo CXI. totidémque Jeſſæ annos ante *παιδογονίαν* attribuamus. Quam gignendi ætatem qui per ſe ſatis ſupérque longam eſſe conſideraverit; quò majoribus acceſſionibus ea accreverit, eò minùs eam in ſe habituram probabilitatis atque veriſimilitudinis, non poterit non animadvertere, cujuſmodi augmentorum gradus eorum ſententias conſequi neceſſe eſt, qui Salomonici Templi ſtructuram non 480. cum ſacro textu, ſed vel 520. cum Dionyſio Petavio, & Petro Poſſino, vel 527. cum Nicolao Abramo, vel 580. cum Nicolao Raimaro vel Ludovico Cappello, vel 592. cum Michaele Mæſtlino, vel 598. cum Laurentio Codomano, vel 620. cum Johanne Walthero, vel 680. cum Nicolao Serario, poſt Exodum anno cœptam fuiſſe volunt.

At in noſtrâ quoque hypotheſi [a] Jacobo Saliano abſurdum eſſe videtur, *quaſi dedita operâ tam tardas, in una eadémque familia, ponere generationes*, quum *ad miraculum ſine neceſſitate recurrere, & quidem quater in eadem familiâ iteratum*, ſibi *profectò non placere* profiteatur: Quod ut effugiat, ad ridiculum illud de tribus Boozis commentum mavult ſe recipere: quod omni ſacræ Scripturæ teſtimonio deſtitutum, à Nicolao Lyrano (in capite 2. Ruth) ex apocryphis neſcio quibus Doctoribus, ita habetur propoſitum. *Dicunt Doctores noſtri*, & bene *ut videtur*, *quòd tres fuerunt Booz, ſibi ſuccedentes; quorum primus fuit avus, ſecundus filius, tertius nepos. Primus fuit filius Salmon quem genuit de Rahab; & tertius fuit iſte, qui genuit Obed ex Ruth.* Verùm, ut in horum Patrum longævitate non parùm *raritatis*, atque in ejuſdem (ad tres vel quatuor generationes) continuatione, divinæ fuiſſe *benedictionis* plurimum, fatemur libentiſſimè; ita hîc aliquid fuiſſe *miraculi*, quod naturæ ordinem & vires ſuperaret, agnoſcere omninò non poſſumus: quum in poſterioribus quoque ſeculis homines, qui his in longævitate nihil concederent, extitiſſe nullum ſit dubium.

[a] Salian. Anno Mundi 2741. Num. 26.

Rachaba certè, ſi vicenaria [quum in Chananæam ingrederentur Iſraëlitæ] extitiſſet, & poſt 42. deinde annos [quod noſtra fert hypotheſis] Boozum peperiſſet; annum ætatis 62. non exceſſiſſet: poſt quem anicularum noſtro etiam ſeculo parientium non deſunt exempla. Ad longævitatem verò quòd attinet: Jehojadam Pontificem longè poſt hæc tempora CXXX. annos vixiſſe Scriptura confirmat, [II. Chronic. XXIV. 15.] [b] *In Tmoli montis cacumine, quod vocant Tempſin*, C L. *annis vivere, Mutianus author eſt: totidémque annos cenſum, Claudii Cæſaris cenſurâ, T. Fullonium Bononienſem idque collatis cenſibus, quos antè detulerat, vitaque argumentis [etenim id curæ Principi erat] verum apparuit.* [c] In cenſu verò à Veſpaſianis Imperatoribus acto, *centum viginti annos, Parmæ tres edidere, Brixelli unus.* C X X V. *Parmæ duo.* CXXX. *Placentiæ unus.* CXXXI. *Faventiæ una mulier.* CXXXII. *Bononiæ L. Terentius Marci filius, Arimini verò M. Aponius*, C & L. *Tertulla*, CXXXVII. *circa Placentiam, in oppido Velleiacio* C X. *annos ſex detulere, quatuor* CXX. *unus* CXL. *In regione Italiæ octava, centenûm annorum cenſi ſunt homines* L I V. *centenûm denûm homines* L V I I. *centenûm vicenûm quinûm homines duo, centenûm tricenûm homines quatuor, centenûm tricenûm quinûm aut ſeptenûm totidem, centenûm quadragenûm homines tres.*

[b] Plin. lib. 7. cap. 48.

[c] Id. ibid. cap. 49.

Atque ut ad noſtra tempora propiùs accedamus: Thomas Ravennas in quinto capite, libri *De vita hominis ultra* CXX. *annos protrahendâ*, ad Julium III. Pontificem ſcripti, inter alia, anno Chriſti 1536. Zaconum quendam ex Lacedæmone, annis ferè CXXX. & alium ex eadem urbe ultra annos C X X X. ſupervixiſſe; & in Ægæo mari viros duos CXXX. annorum viſos fuiſſe confirmat. [d] In prælio Flodonenſi Dux Anglus Jacobus Wenſton, Preſtonæ in Wenſton-dalle apud Eboracenſes ortus, anno Domini 1600. annos CXXXI. natus vitam finiit. In Hiberniâ Deſmoniæ Comitiſſa, Edovardo IV. in Angliâ regnante, Comiti marito nupta, meo tempore & viva fuit & vivida; circa annum demùm vitæ C X L. defuncta. Laurentium quendam Scotum anno ætatis CXL. piſcatum prodiiſſe, * ex Buchanano refert, [in primæ orationis Chronologicæ D. Paræi Elencho] Joſephus Scaliger: de ſuo inſuper adjiciens. *Nos poſſumus producere, quos* CXX. CXXV. CXXX. *annos vitæ expleſſe ſcimus, vidimus, meminimus. Unus etiam ſenex amicis noſtris miraculo fuit Lutetiæ, anno Chriſti* 1584. *qui miles pugnæ Montis Leherii interfuerat ſub Ludovico* X I. *Is major annorum* C X L. *omnibus membrorum officiis integris Lutetiam ſeſe contulerat liticulæ cujuſdam perſequendæ causâ.* Quibus & illa addantur Jacobi Bonfrerii Jeſuitæ, in Ruth cap. 1. *Ante annos paucos in finibus Sylvæ Thuringiacæ repertus eſt ſenex unus, qui Confirmationis Sacramentum à ſuffraganeo Epiſcopi Bambergenſis accepit annos natus* 150. *qui jam filios haberet centenarios, nepotes ſeptuagenarios, [ut noſtrorum litteris accepimus] aliique ducenti, qui annum centeſimum exceſſerunt.* Et ut tandem concludamus. Thomas Parrus Johannis filius Winningroniæ in agro Salopienſi quamdiu ille vixit, cum eo manſit: ipſéque demùm, anno Chriſti 1483. natus, quum 80. eſſet annorum primam uxorem duxit: cum qua 32. annos vixit;

[d] Vid. Andr. Melvin.

* D. Gualter. Raleigh. Hiſtor. Mundi, lib. 1. cap. 5. ſect. 5. Fr. Bacon. de long. vita & L. Cork. genealog. Deſmon. & Buchanan. rer. Scoticar. lib. fin.

& ſub

& ſub qua commiſſi cum alia adulterii convictus, 105. annorum ſenex publicam in Eccleſia Alberburienſi egit pœnitentiam. Quum annorum deinde fuiſſet 122. ſecundam accepit uxorem, quæ quamdiu ille vixit, cum eo manſit: ipſéque demùm, nobiliſſimi Thomæ Arundelliæ & Surriæ Comitis curâ & ſumptibus in Lectica Londinum perductus, ſub finem Septembris ann. 1635. & magnæ Britanniæ regi Carolo eſt exhibitus; quum ann. 152. & menſes aliquot vivendo peregiſſet; de quo præterea dicit poſſit, quòd poſt annos duos ædibus Arund. mortuus eſt; & qui ſi aëre patrio frui licerèt, aliquot plures annos eum vivere potuiſſe eſt probabile. Ex his igitur ſatis apparet, ad noſtra uſque tempora nonnullos ultra annos non modò CXX. aut CXL. ſed etiam CL. vitam produxiſſe: quos nemo miraturus eſt in tanta longævitate poſt annum CXI. prolem, ex adoleſcentibus præſertim fœminis, ſuſcipere potuiſſe.

CAP. XIII.

Annorum 479. inter Exodum & Templi Salomonici exordium intercedentium ſumma in membra ſua integrantia dividitur: tempúſque peregrinationis in Deſerto, partitionis Terræ & primi anni Sabbatici, cum annis Judicum & primorum Regum Iſraëliticorum, ſpeciatim explicatur & confirmatur.

VT intervalli, inter Exitum ex Ægypto & jacta Templi fundamenta interjecti, ſpatium diſtinctius poſſit intelligi; in quatuordecim illa membra, (ſimul integram 479. annorum ſummam conſtituentia) diſpertiri libuit.

	Anni.	*menſes.*
I. Ab exitu Iſraëlitarum ex Ægypto uſque ad tranſitum ab eis Jordanem;	40.	
II. Inde ad finita bella, & quietem terræ per Joſuam datam.	6.	4.
III. Inde ad quietem per Othonielem, (debellato Cuſhane Meſopotamiæ rege) terræ reſtitutam.	40	
IV. Inde ad quietem per Ehudem, (occiſo Eglone Moabitarum rege) terræ reſtitutam.	80.	
V. Inde ad quietem per Deboram & Barak, (profligato Jabinis Regis Chananæorum exercitu) terræ reſtitutam.	40.	
VI. Inde ad quietem per Gideonem (Midianitis devictis) terræ reſtitutam.	40.	
VII. Inde ad initium regni Abimelechi filii Gideonis.	9.	2.
VIII. Abimelechi, Tolæ & Jairis, anni	48.	
IX. Jephthæ.	6.	
X. Ibſanis, Elonis & Abdonis	25.	
XI. Eli & Sampſonis,	40.	
XII. Samuelis,	21.	
XIII. Saulis regis,	40.	
XIV. A morte Saulis ad jacta fundamenta Templi Salomonici,	43.	
Summa ann.	479.	

Primum membrum peregrinationis Iſraëlitarum in deſerto annos illos 40. complectitur, quorum toties in Scriptura fit mentio; Exod. XVI. 35. Deuteron. II. 7. VIII. 2. XXIX. 5. Joſu. V. 6. Pſal. XCV. 10. Nehem. IX. 21. Amos. II. 10. V. 25. Act. VII. 36. XIII. 18. quanquàm in loco illo, Joſu. V. 6. Græca editio annos habeat XLII. Ita enim cum Auguſtino, quæſtione 6. in Joſuam, legit Codex noſter Alexandrinus, itémque Romana editio atque Aldina, eámque ſecutæ Germanicæ omnès: licèt in Complutenſi editione, ad textum Hebraicum hîc conformata, verba illa (ϗ δύο) reſecta hîc fuerint, & in Origenica, (ab Andr. Maſio ex Syriaco ſuo exemplari expreſſa) ut in Græco textu ſuperaddita, obelo ſignata conſpiciuntur. Addita verò illa putantur, ex Numer. XIV. 33. 34. ubi (reverſis ex Chananæâ poſt diem quadrageſimum exploratoribus) anni ab exitu ex Ægypto ſecundi murmurantibus Iſraëlitis moræ in deſerto 40. annos hiſce verbis à Deo decretos fuiſſe legimus. *Filii veſtri erunt vagi in deſerto annis quadraginta, & portabunt fornicationes veſtras; donec conſumantur cadavera veſtra in deſerto, juxta numerum quadraginta dierum, quibus conſideraſtis terram, annus pro die reputabitur; & quadraginta annis recipietis iniquitates veſtras.* Et ex decreti illius complemento, à Moſe ibidem cap. XXXII. 13. ſic expoſito. *Iratus Dominus adverſus Iſraël, circumduxit eum per deſertum quadraginta annis; donec conſumeretur univerſa generatio, quæ fecerat malum in conſpectu Domini.* Inde enim in Chronologiæ ſuæ libro 1. cap. 6. colligit Henricus Wolphius, *anno ſecundo* poſt exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, addendos eſſe hos *annos quadraginta quibus juſto Dei judicio in deſertum reducti & mortui ſunt.* Verùm quum non hujus ſolius offenſæ, ſed etiam [a] cæterarum *iniquitatum & fornicationum* ſuarum pœnam hâc quadraginta annorum morâ in deſerto luituros peccatores illos Deus dixerit; atque inter eos maxima, & quam vindicaturum ſe Deus ſignificaverat quum novi peccati occaſione populus eſſet puniendus, (Exod. XXXII. 34.) Vituli aurei adoratio fuerit, intra alterum ab egreſſu eorum ex Ægypto menſem admiſſa: ab ipſo ex Ægypto exitu 40. horum annorum ſupputationem eſſe deducendam res ipſa poſtulat. Quum certum omninò ſit à die 15. menſis primi quo patres (Moſe ducente) reliquerunt Ægyptum, (Numer. XXXIII. 3.) uſque ad ejuſdem menſis diem 10. quo eorum filii (Joſuâ duce) tranſierunt Jordanem, (Joſu. IV. 19.) ipſis annis 40. complendis quinque defuiſſe dies.

[a] Vid. Deut. IX. 18. ... 24.

Quum enim paulò ante eductos ex Ægypto Iſraëlitas, Moſes 80. & Aaron eſſet 83. annorum (Exod. VII. 7.) anno ab Exitu 40. menſis 5. die 1. Aaron mortuus eſt, annos 123. natus, in monte Hore vitâ exceſſit. (Num. XXXIII. 38. 39.) Quem per 30. dies Iſraëlitæ in ea ſtatione luxerunt; priuſquàm caſtramerati ſunt ad torrentem Zeredi (*ibid.* cap. XX. 28. 29. *cum* XXI. 4.----12.) quem tranſierunt 38. annis poſt relictam Kadeſhbarneam (unde exploratores in Chananæam miſerant;) quum confecta jam eſſet tota illa virorum ætas, quos in deſerto occubituros Dominus juraverat (Deuteron. II. 14.) Unde 40. annos pro 38. dictos ſenſit [b] Georgius Syncellus, rotundo videlicet numero

[b] Georg. Syncellus, Chronic. pag. 117. 142.

ᵃ Torniell. ad ann. Mund. 2545. num. 66.

poſito pro diminuto : quomodo etiam in loco illo *Amos*. V. 25. accipiendos eos eſſe docet ᵃ Torniellus.

Eodem quoque anno illo ab exitu 40. menſis 11. die 1. Moſes Deuteronomium populo proponere cœpit : quum (Deuter. I. 3.) & die 1. ſequentis menſis (ut vult Joſephus lib. 4. Antiquit. cap. ultimo) mortem obiit, 120. fuiſſet annorum; (Deuteron. cap. XXI. 2. & cap. XXXIV. 7.) Cui quum populus per 30. dies parentaſſet [Deuter. XXXIV: 7. 8.] ex ea ſtatione [caſtris motis] ad Jordanis ripas pervenit : ubi triduo conſiſtens, menſis demùm primi die 10. alveum ejus ſiccis pedibus tranſiit. [Joſu. III. 1. 2. & IV. 19.] Cùm igitur ante exitum ex Ægypto Aaron 83. Moſes 80. annorum fuerit ; & currente anno ab exitu quadrageſimo, Aaron 123. Moſes 120. annos natus vitam finierit ; intra annum quadrageſimum commorationem filiorum Iſraëlis in deſerto eſſe concludendam dubitare non licet, ac proinde , aliud nihil in illo numerorum loco Deum ſtatuere voluiſſe , quàm totam Iſraëlitarum in deſerto peregrinationem ad annos 40. eſſe extendendam ; quemadmodùm quadraginta dierum ſpatio terram exploratores luſtraverant.

Secundi membri ſpatium , ex verbis illis Calebi ad Joſuam colligitur , Joſu. XIV. 7. *Quadraginta annos natus eram quando miſit me Moſes ſervus Domini de Kedeth-barnea ad explorandum terram*, & comp. 10. *Quadraginta & quinq; anni ſunt, ex quo locutus eſt Dominus verbum iſtud ad Moſem , quando ambulabat Iſraël per ſolitudinem; & nunc ecce ego hodie natus ſum octoginta quinque annos.* Cùm enim *quieviſſet terra à Bello*, partitus eſt eam Joſua tribubus Iſraëlis cis Jordanem conſtitutis , initio à tribu Judæ facto [Joſu. XI. 23. *cum* XIII. 7. XIV. 1. 2. & XV. 1.] Quo tempore ex ea tribu Calebus [oratione hâc ad Joſuam habitâ] Hebronem a Moſe ſibi promiſſam , poſſidendam obtinuiſſet : ut priùs cap. XI. 23. ita hîc denuò cap. XIV. 15. [ne celebris hîc *quietis* terræ epocha ignoraretur] à Spiritu ſancto eſt repetitum ; והארץ שקטה מפלחמה *Quieta verò fuit terra à bello*. 46. anni ſecundo migrationis ex Ægypto menſe 5°. quo Kadesho-Barneâ ad luſtrandam terram exploratores fuiſſe miſſos , in Annalibus noſtris eſt oſtenſum , numerati anni 45. in anno ab Exitu 47. menſe 5. deſinunt ; & à tranſitu Jordanis annos 6. cum menſibus ferè 4. principatûs Joſuæ relinquunt , cœptæ & quietis & partitionis terræ epocham , illis Calebi verbis præmonſtratam. Hebræi in Seder Olam , cap. 11. Bellis Joſuæ uſque ad partitionem terræ *ſeptem* annos attribuunt : Joſephus verò (lib. 5. Antiquit. cap. 1.) non plures quàm *quinque*. Terræ enim explorationem *biennio* poſt exitum ex Ægypto factam ponentes , eique 45. Calebi annos addentes , ab Exitu ad hoc uſque tempus annos 47. numeraverunt. Moræ verò in deſerto author Seder Olam , 40. tantùm annos attribuens , iis ex 47. deductis , *ſeptem* annos ſubjugationi terræ reliquit : Joſephus verò , [ut videtur,] juxta aliorum rationes , [de quibus in præcedente membro eſt dictum] errorem in deſerto, 42. annorum fuiſſe exiſtimans , eo numero ex 47. ſubducto , annos *quinque* tantùm reliquos factos invenit.

Sexto poſt tranſmiſſum Jordanem die , poſtridie Paſchatis , comedentibus Iſraëlitis de annona terræ , ſequente die Manna ceſſavit : (Joſu. V. 11. 12.) Quum igitur, ut proximo autumno agriculturæ ab iis opera daretur res exigeret : tùm primùm ab eis obſervari cœptum eſt præceptum illud, Levitici XXV. 2. 3. 4. *Quum ingreſſi fueritis in terram quam ego do vobis , tum ſabbatizabit terra Domino. Sex annis ſeminabis agrum tuum , & ſex annis putabis vineam tuam , & colliges proventum illius. Anno verò ſeptimo Sabbathum ceſſationis erit ipſi terra, Sabbathum Domino: agrum tuum non ſeminabis , & vineam tuam non putabis.* Itaque ut autumnus primi ab ingreſſu anni agriculturæ anno primo , ita autumnus anni ab ingreſſu ſeptimi, primo anno Sabbatico initium dedit; ille ipſe videlicet autumnus qui cœptam quietem & partitionem terræ proximè eſt inſecutus : atque ut ab autumno illo annorum Sabbaticorum , ita ab hoc Jubilæorum epocha eſt deducenda. Ut enim ab ingreſſu terræ , (juxta illam Levitici legem (Sabbaticorum iniretur ratio , agriculturæ communis (ante ſuas cuique tribui portiones aſſignatas) ad victum ſuppeditandum requirebat neceſſitas : & ut à terræ *poſſeſſione , ejúſque* inter ſingulas tribus partitione , Jubilæorum penderet calculus , peculiare illis ſupra alios annos Sabbaticos annexum privilegium poſtulabat ; quod neminem , illis advenientibus , extra propriam poſſeſſionem eſſe permittebat , quandoquidem ad annum Jubilæum reſpectu habito , contractus omnes ita temperari oportebat , ut annus quinquageſimus alienatis poſſeſſionibus quemque denuò reſtitueret (Levit. XXV. 8.----16. Numer. XXXVI. 4.) A primo autem anno Sabbatico ad ſeptimum , atque ita deinceps numeratione factâ , utroque (ut moris eſt) incluſo termino , & ſeptem annalibus hebdomadibus in medio relictis , Jubilæus exurgebat ; quemadmodùm in ſingulari de *Sacris Hebdomadibus* tractatu, ſi Deus vitam & facultatem dederit , pleniùs declarabimus.

Tertium interim præſentis ſupputationis membrum ex verbis illis Judic. III. 11. deſumimus ; *Et quievit terra quadraginta annis :* non quòd poſt devictum ab Othoniele Cushanem Riſathaim regem Meſopotamiæ , per tot annos pace fruerentur Iſraëlitæ : ſed quòd quieſcere cœperit terra anno quadrageſimo poſtquàm quies in ea per Joſuam conſtituta fuerat; (uti in ſuperiore capite eſt oſtenſum) intra illud ſpatium , non octo ſolùm annis quibus Iſraëlitæ Cushani ſervierant , ſed etiam annis quibus poſt partitionem terræ ſupervixit Joſua , & quibus Seniores *prolongârunt dies ſuos poſt Joſuam* , (Joſu. XXIII. 31.) id eſt, Joſuæ ſuperſtites fuerunt , comprehenſis. Etſi enim poſt quietem Iſraëli à Deo datam , Joſuam ימים רבים *multis diebus* , ſive *longo tempore* ſupervixiſſe legamus ; (Joſu. XXIII. 1.) ſimili tamen prorsùs modo & bellum quoque eundem anteà cum Chananææ regibus ימים רבים *longo tempore* geſſiſſe legimus : (Joſu. XI. 18.) quum omnia tamen cum iis commiſſa prælia , intra 6. annorum & 4. menſium ſpatium peracta fuiſſe , in 2. capitis hujus membro jam demonſtratum viderimus. Ut intra 32. poſt cœptam Terræ partitionem annos confecta ea

fuerint

fuerint omnia, & quæ ſub Joſua (in decem poſtremis libri illius capitibus) & ſub ſenioribus illi ſuperſtitibus (in primo libri Judicum capitulo, & ſub ἀναρχίας inſecuta (in quinque poſtremis ejuſdem libri capitibus) contigiſſe referuntur.

Quæ verò in fine commatis 11. capit. III. libri Judicum leguntur verba, ad proximè ſequentem verſiculum referenda hunc in modum ſunt. *Et mortuus eſt Othoniel Kenazi filius: atque iterùm fecerunt filii Iſraël quod malum erat in oculis Domini.* quomodo de iiſdem ſcriptum legitur ſuprà cap. II. 19. *Poſtquàm mortuus eſſet Judex, revertebantur & multò faciebant pejora quàm fecerunt patres eorum, ſequentes Deos alienos & ſervientes eis.* Et infrà, cap. IV. 1. *Et filii Iſraël iterùm fecerunt malum in oculis Domini, quum mortuus eſt Ehud.* Neque enim novum eſt, ut quæ ad eandem pericopen pertinent, in noſtris libris à ſe invicem disjuncta conſpiciantur. Quod ne mirum cuiquam videatur; ſciendum eſt, Biblicorum verſuum diſtinctionem à primis Maſorethis traditam, diverſam multis in locis ab eâ fuiſſe, quam à poſterioribus Maſorethis hodiernus uſus retinet; indéque factum, ut [a] ab illis medius legis verſus in והתגלח (*Levit.* XIII. 33.) ab his in וישם עליו את־החשן (*Levit.* VIII. 8.) eſſet deſignatus. Itaque R. David Kimchi in 2. Chronic. XXX. vocem בעד à fine verſûs 18. ad initium verſûs 19. transferre non veretur; בעד כל לבבו הכין *Pro omni qui cor ſuum paravit.* Aliáque varia Scripturæ loca clariſſimus [b] Rainoldus annotat: in quibus *accentus qui periodum & comprehenſionem terminatam indicat, ſæpè omiſſus quum addendus erat, ſæpè additus quum omittendus.* Quibus addere etiam liceat; quod Eſaiæ capite LIII. in fine commatis 9. legitur, cum ſequentis commatis principio ſic eſſe conjungendum. *Quamvis non fecerit violentiam, neque fuerit dolus in ore ejus: Deo tamen placuit conterere ipſum, &c.*

Quartum membrum in loco illo, Judic. III. 30. habetur expreſſum. *Et quievit terra octoginta annis:* non quòd per tot annos Iſraëlitis Ehud præfuerit, (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quòd occiſo per Ehudem Eglone Moabitarum rege, cui per 18. annos Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno octogeſimo poſt priorem pacem ab Othoniele illi reſtitutam.

Quintum in illo, cap. V. 41. *Et quievit terra quadraginta annis.* Quo ſimiliter ſignificatur, per Deboram & Barakum profligato exercitu Jabinis regis Chanaanis, qui per totos 20. annos Iſraëlitas oppreſſerat, quieſcere cœpiſſe terram, anno quadrageſimo poſt priorem quietem ab Ehude illi redditam: intra illud ſpatium comprehenſo etiam Samgaris tempore, qui poſt Ehudem Iſraëlem vindicavit, percuſſis ſexcentis Philiſtæis ſtimulo bovis. (cap. III. 31.)

Sextum in illo, cap. VIII. 28. *Et quievit terra in diebus Gideonis annis quadraginta.* quorum verborum eadem etiam eſt ſententia: per Gideonem debellatis Midianitis, quibus per ſeptennium Iſraëlitæ ſervierant, anno quadrageſimo poſt quietem à Debora & Barako terræ redditam, quieſcere eam denuò cœpiſſe in diebus Gideonis.

Septimi membri ſpatium in Scriptura non exprimitur; ſed reliquorum omnium numerorum ex integrâ 479. annorum ſummâ ſubductione colligitur. Ut enim qui à morte Joſuæ primos *quietis terræ* annos dinumerant, & in ſequentium Judicum exceſſu terminant, ex hujuſmodi deductione, 16. vel 17. annos Joſuæ præfecturæ tribuendos eſſe concludunt: ita & nos qui meliore (ni fallimur) ratione, à quiete ad quietem annorum ſupputationem inſtituendam eſſe cenſemus, ſex primorum & poſtremorum membrorum numeris ex numero 479. ſubductis, annos 9. cum menſibus 2. ſpatio inter victoriam à Gideone de Midianitis partam & exordium regni Abimelechi filii ejus interpoſito tribuendos, relinqui invenimus. Quod ſic tamen accipi volumus, ut reliquorum membrorum annos omnes plenos fuiſſe ponamus. Nam quantum cuique anno ad perfectionem defuerit, tantundem membri hujus ſpatio addendum eſſe intelligimus.

Octavi membri ſpatium, ex *Abimelechi* annis 3. (cap. 9. 22.) *Tola* 23. (X. 2. & Jairis 22. (X. 3.) conficitur; Ubi notandum, idololatriæ Iſraëlitarum, ſub Abimelecho cœptæ, ſub Jaire demùm pœnas Deum repetiviſſe, immiſſis in eos Philiſtæis & Ammonitis. Etſi enim ante horum oppreſſionem mors Jairis in Scriptura commemoratur (c. X. verſ. 5. 6. 7.) tamen per prolepſin hoc fit; ut deinceps, ordine non interrupto, de cauſis, duratione & fine ſervitutis Ammoniticæ, à Jephtâ demùm ſublatæ, ſimul ageretur, cujuſmodi ὕστερα πρότερα in ipſo ſequentis XI. capitis initio, in Geneſeos capite XI. & alibi paſſim occurrunt. Ideóque quum Hebræi unico ſuo præterito, aliorum etiam pluſquam perfectum comprehendant; locus præſens, Jud. X. 6. ita reddi poſſet: *Et filii Iſraël iterùm fecerant quod malum erat in oculo Domini, &c.* Jam inde videlicet à morte Gideonis ad idolorum cultum reverſi. (cap. VIII. 33.) Itaque ad annum Jairis 5. referendum oppreſſionis hujus initium: ad 22. verò & ultimum, quod poſtea ſequitur, cap. X. 8. *Hi autem confregerant & conquaſſaverant Iſraëlitas anno hoc,* inquam decimo octavo, *omnes Iſraëlitas, qui* erant *trans Jordanem, &c.* illud verò, cap. XI. 4. ad priora principatûs Jephtæ: *Fuit autem poſt annos illos* (octodecim ſc. jam dictis, uti exponit Tremellius) *cum bellum gererent Ammonitæ contra Iſraëlitas, &c.* In Euſebiano quidem Chronico ita annotatum hîc legimus: *poſt Jair Hebræos in ditionem redigunt Ammonitæ annos* 18. *qui cum temporibus poſteriorum Judicum computantur, ſecundum Judæorum traditionem.* Verùm eas cum Verbo Dei ſcripto parùm convenire comperimus. Nam in eo, calamitatis hujus anno 18. & ultimo, Jephtâ poſteriorum Judicum primo principatum nondùm adepto, Iſraëlitis reſipiſcentibus & Deos alienigenarum è medio ſui removentibus, miſertus eorum Deus fuiſſe legitur, (cap. X. 16.) Deinde, debellatis à Jephtâ Ammonitis & viginti eorum civitatibus captis, Ammonitæ plagâ magnâ admodùm percuſſi, & à facie Iſraëlitarum depreſſi fuiſſe dicuntur, (cap. XI. 33.) unde manifeſtum eſt, ad conſequentium Judicum tempora Ammoniticæ oppreſſionis annos iſtos 18. referri non poſſe. Denique ex diſſidio illo, quod poſt depreſſos Ammonitas, inter Ephraimitas & Jephtham capite XII. ortum fuiſſe narratur, in quo Ephraimitarum

[a] Talmud. Babylonic. in Tractat. קדושין cap. 1.

[b] Eliah, Præfat. 3. Maſſoreth. hamaſſoreth.

[c] Rainold. Prælect. 146. de libr. Apocryph.

ad Jordanem jugulata ſunt 42. millia, colligitur, Iſraëlitas priſtinâ libertate recuperatâ tum ab Ammonitarum tum à Philiſtæorum ſervitute fuiſſe immunes: quippe qui aliàs non contra ſe invicem, ſed junctis viribus contra communes hoſtes fuiſſent depugnaturi. Vide *Maſſæum in 5. libro Chronic. Mercatorem in Demonſtrat. temporum methodi cap. 1. Salianum initio anni Mundi 2832. libro 9. Harvillæum in 4. temporis periodo, ſect. 53. difficult. 8. Bonfrerium in Judic. X. 8. & Henricum Philippi in lib. Judic. quæſt. 7.* Et Jephtam, cum Ammonitis congreſſurum, objeciſſe illis Legimus; Iſraëlitas per *annos trecentos* in terra Galaaditica habitaviſſe. (cap. XI. 26.) quum ab occupatâ ab his terrâ illâ anno 40. poſt exitum ex Ægypto uſque ad hoc tempus, non plures quam 264. anni juxta noſtras rationes interceſſerint. Ad quod rectè cum aliis reſpondent [a] Torniellus & Bonfrerius; non curaviſſe Jephtam numerum aſſignare cui nihil deeſſet aut ſuperesſet, ſed potiùs majorem numerum aſſumpſiſſe; ſive cauſam ſuam juvaret, ſive quia modus loquendi vel Scripturæ vel hominum paſſim id ferebat.

[a] Torniel. ann. Mund. 3191. num. 18. & 2149. num. 3.

Nonum membrum ex 6. annis Jephthæ conſtat. (Jud. XII. 7.) Eum trecentos dixiſſe perfecto & rotundo uſum numero, propterea quòd magis ad trecentos quàm ad ducentos is numerus accederet. Quum autem temporis præſcriptione (in poſſeſſionibus ſuis tuendis) contra adverſarios utentibus, amplificare eam potiùs quàm diminuere in more ſit poſitum: ſuam potiùs quàm noſtram hic evertunt hypotheſin, qui hoc adversùs nos argumento pugnantes, indéque evincere ſe poſſe putantes, Oppreſſionum annos in majoribus aliis non eſſe includendos, ipſi ſuo calculo plures quàm 300. annos Jephthæ præſcribendos hic relinquunt.

Decimum membrum ex *Ibſanis* annis 7. (cap. XII. 9.) *Elonis* 10. (XII. 11.) & *Abdonis* 8. (XII. 14.) conſtituitur. Eos Judices Galaaditis tantùm & tribubus Tranſjordanis, per Jephtham ab Ammonitarum ſervitute liberatis præfuiſſe [b] Nicolaus Abramus cenſet; *Eli* interim Pontifice aliis tribubus, Philiſtæorum jugo adhuc preſſis, jus dicente. Sed licèt Jephthe, devictis Ammonitis, ex pacto cum ſuis inito Galaaditicam ſolùm præfecturam conſecutus fuerit; (cap. XI. 9. 10.) cæſis tamen poſteà XLII. Ephraimitarum millibus, (cap. XII. 6. 7.) & *poſt eum* Ibſan Bethlehemita itemque Elon Zebulonita & Abdon Ephraimita, *Iſraëlem judicaviſſe* dicitur; (ibid. 8. 14.) totum utique, non illius portionem, à maximâ & potiſſimâ Iſraëliticæ terræ parte (Jordane intercurrente) ſeclusam. Nam & eodem loquendi genere ante Jephtham, tam Tola quàm Jair *Iſraëlem judicaviſſe* leguntur: (cap. X. 2. 3.) neque alias juſta aliqua reddi poterit ratio, quare poſt Jephtham Galaaditæ non tribulium ſuorum aliquibus potiùs, quàm aliis ex tribu Judæ, Zebulonis & Ephraimi delectis, ſeſe regendos permitterent.

[b] Abram. Phar. Vet. Teſt. l. 10. cap. 12.

Hic etiam præterea eſt notandum, *Elonis* Judicis annos 10. ab Euſebio eſſe prætermiſſos; tanquam in LXX. Interpretum editione non repertos. Sic enim ille, in Chronico, *Poſt Eſebon* (ita *Ibſanem* ille appellat) *in libro Hebræorum fertur Judex Elon rexiſſe populum ann. 10. qui non habetur apud* LXX. *Interpretes*, & eum ſecutus Beda, in libro de Temporibus: *Hic cum annis decem ſuis in* LXX. *Interpretibus non habetur.* Contrà tamen Anianus Alexandrinus monachus Euſebium hîc incuſans, Αὐδὼν τὸν κριτὴν οὐκ ἐστοιχείωσεν, κρίναντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη δέκα· οἱ δὲ ἑβδομήκοντα ἑρμηνευταὶ ἑνδέκατον κριτὴν αὐτὸν ἔταξαν. *Præterea Aodon Judicem non recenſuit, Iſraëlem decem annis Judicantem:* LXX. *verò Interpretes undecimum eum Judicem poſuerunt;* ubi *Aodi* nomine *Elonem* intellectum fuiſſe conſtat: non Aodum ſive Ehudem, ſecundum Judicem Eglonis interfectorem, ut falsò ſibi hîc perſuaſit, [c] Scaliger. Et ſanè Ælonem (cum ſuo decennio) non noſtri ſolùm libri Græci omnes habent, ſed illi etiam quibus uſus eſt antiquiſſimus ſcriptor Theophilus Antiochenus, in libro 1. ad Autolycum, atque ii etiam, (quod mireris) quos in libro 10. de Præparatione Evangelica, cap. 14. ſecutus eſt ipſe Euſebius. E quorum idcirco, calculum eo modo augentium numero Georgius Syncellus. Nam Clementis Alexandrini corruptus ille locus eſt, libro 1. Stromatum. Ἀβατθὰν ἔτη ζ. ἔπειτα Ἐβρὼν ὁ Ζαβουλωνίτης, ἔτη ὀκτώ· ἔπειτα Ἐγλὼν Ἐφραίμ ἔτη ὀκτώ. Ἔνιοι δὲ τοῖς τοῦ Ἀβατθὰν ἔτεσιν ἑπτὰ, συνάπτουσι τὰ Ἐβρὼμ τεσσαράκοντα ἔτη. *Abadthan* (is Ibſan eſt) *annis 7. Deinde Ebron* (is Elon eſt) *Zabulonites, annis 8. Deinde Eglom* (Abdon ille eſt) ex *Ephraim, annis 8. Nonnulli verò cum Abattanis* [ſive Ibſanis] *annis ſeptem conjungunt Ebronis* [ſive Elonis] *annos* 40. vel 4. potiùs; ut in Latina ſua verſione Gentianus Hervetus emendavit. Nam vel 4. vel 3. (quot annos Egloni ſive Eloni in Nicephori Conſtantinopolitani Chronologia tributos videmus) hîc legi oportere, illud arguit, quòd numerus ille ab aliis in alterius ſeptenario, tanquam majore numero, incluſus fuiſſe, ſignificetur: quod perinde eſt, ac ſi Elonis annos illi cum Euſebio prorsùs prætermiſiſſent. De commentitio enim illo [quem hîc ſibi [d] Scaliger finxit,] χιασμῷ ſive trajectione, nihil opus eſt ut lectorem admoneam. Ex quibus omnibus liquet, quàm incerta olim, ut alibi, ita & hîc editionis, quæ LXX. Interpretibus tribuitur lectio: aliis enim cum annis ſuis planè prætermittentibus; aliis 10. aliis 3. vel 4. annos illi aſſignantibus; nonnullis Αἰλαὼν vel Αἰλὼν [ut apud * Theophilum] eum nuncupantibus, aliis Ἐγλὼν [ut apud Nicephorum CP. aliis Ἐβρὼν ut apud Clementem, & aliis Αὐδὼν, [ut apud Anianum.] neque hujus generis aliud quid eſt quod hîc adjiciam, quàm quod à * Georgio Syncello eſt notatum; Abdoni Judici Julium Africanum annos tribuiſſe 20. pro 8. errore, ex Græcorum numeralium κ & η ſimilitudine, facillimè orto.

Georg. Syncell. Chron. pag. 36.

[c] Animad. in Euſeb. num. 613.

[d] Idem ibid. num. 812.

Ad *undecimum* membrum referuntur *quadraginta* illi anni quibus *Philiſtæi* oppreſſiſſe dicuntur Iſraëlem; cap. XIII. 1.

CHRONOLOGIÆ SACRÆ

PARS POSTERIOR.

DE ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

Ut Regum Judæ & Iſraëlis annorum calculum, qui admodùm perplexus eſt, commodiùs aſſequamur: duæ Periodi diſtinctè ſunt conſiderandæ, in quarum capite utriuſque regni Principum initia concurrunt. Prior eſt, à principio *Rehoboami* Regis Judæ & *Jeroboami* Iſraëlis, uſque ad *Achaziæ* Judaici & *Jehorami* Iſraëlitici exitum: poſterior, ab initio *Athaliæ* quæ Judæ, & *Jehu* qui Iſraëlis regnum invaſit, uſque ad Regni Iſraëlitici excidium, quod in fine anni ſexti *Ezechiæ* regis Judæ contigit. Quum enim (ex II. Regum IX.) eodem tempore *Achaziam* & *Jehoramum* à *Jehu* occiſos conſtet: cum illorum exitu ipſius *Jehu* & *Athaliæ* ſimul conjunctum eſſe initium, manifeſtum eſt. Et licèt inter mortem *Salomonis*, quam ſtatim excepit regni *Rehoboami* initium & diſtractionem regni Iſraëlitici, quæ *Jeroboami* dominatui principium dedit, bimeſtre ferè temporis ſpatium interceſſerit, Scriptura tamen regnum *Rehoboami*, in Juda, & *Jeroboami* in Iſraële ab eodem deducit principio. Cùm enim 17. annos Hieroſolymis regnaviſſet *Rehoboam*; ei defuncto filius *Abia* anno 18. *Jeroboami* ſucceſſiſſe memoratur (I. Reg. XIV. 21, 31. cum XV. 1. ſimilitérque, II. Chronic. XII. 13. 16. cum XIII. 1.) quod rectè dici non potuiſſet, ſi ab altiori termino *Rehoboami* quàm *Jeroboami* numeratum fuiſſet exordium.

In priori igitur periodo, ſequentibus Regibus hoſce annos ſacra tribuit Hiſtoria.

JUDÆ.	ISRAELIS.
I. *Rehoboam*, ann. 17.	I. *Jeroboam*, ann. 22.
II. *Abia*, 3.	II. *Nadab*, 2.
III. *Aſa*, 41.	III. *Baaſa*, 24.
IV. *Jehoſaphat*, 25.	IV. *Ela*, 2.
V. *Jehoram*, 8.	V. *Zimri*, 7. dies.
VI. *Achazia*, 1.	VI. *Omri*, ann. 12.
	VII. *Achab*, 22.
	VIII. *Achazia* 2.
	IX. *Jehoram*, 12.

Ubi, quum paria deberent eſſe ſpatia: Regum *Judæ* tamen numeri 95. tantùm annorum; *Iſraëlis*, annorum 98. & dierum 7. ſummam exhibent. Quare ut propior adhuc fiat exæquatio, utrorumque inſtituenda eſt collatio quam ex libris Regum, ita delineare poſſumus.

JUDÆ.			ISRAELIS.
Rehoboam, ann. 17. (1. Reg. XIV. 21.)	1	1	*Jeroboam* ann. 22. (1. Reg. XIV. 20.)
	2	2	
	3	3	
	&c.	&c.	
	16	16	
	17	17	
Abiah, ann. 3. incipiens 18. *Jeroboami* (1. Reg. XV. 1.)	1	18	
	2	19	
	3	20	
* *Aſa*, ann. 41. incipiens 20. *Jeroboami* (cap. XV. 9. 10.) deſinente ſcilicet.	1	21	
	2	22	1. *Nadab*, ann. 2. incipiens 2. *Aſa*, (c. XV. 25.)
	3	1	2. *Baaſa*, ann. 24. incipiens 3. *Aſa*, (c. XV. 33.)
	4	2	
	5	3	
	6	4	
	&c.	&c.	
	24	22.	
	25	23	
	26	24	1. *Ela*, ann. 2. incipiens 26°. *Aſa*, (cap. XVI. 8.)
	27	1	2. *Zimri*, 7. diebus: anno *Aſa* 27. (cap. XVI. 10. 15.) * *Omri*, anno 31. *Aſa* regnare cœpit, & 12. annis regnavit. (c. XVI. 23.)
	28	2	
	29	3	
	30	4	
	31	5	
	32	6	
	33	7	
	34	8	
	35	9	
	36	10	
	37	11	
		12.	1. *Achab*, ann. 22. incipiens 38. *Aſa*, (c. XVI. 29.)
	38		
	39	2	
	40	3	
* *Jehoſaphat* ann. 25. incipiens 4. *Achabi* (c. XXII. 41. 42.) ad finem vergente ſc.	41	4	
	1	5	

	2	5	
	3	7	
	&c.	&c.	
	16	20	
	17	21	1. *Abaziah*, an. 2. incipiens 17. *Jehoſaphati*, (c. XXII. 51.)
	18	22. 2.	
	19	1	* *Jehoram*, ann. 12. incipiens 18. *Jehoſaphati*, (II. Reg. III. 1.) deſinente ſc.
	20	2	
	21	3	
	22	4	
Jehoram, ann. 8. incipiens 5. *Jorami* Iſraëlitici. (II. Reg. VIII. 16, 17.)	1.23	5	
	2.24	6	
	3.25	7	
	4	8	
	5	9	
	6	10	
	7	11	
Abazia, ann. 1. incipiens *Jorami* Iſraëlitici 12. (c. VIII. 25. 26.)	1.8	12	

In iſto diagrammate, Regum principia (quæ præcipuè hic ſpectanda) ad eundem regis συγχρόνου annum referri vides, qui in ſacrâ Scriptura habetur expreſſus: quatuor tantùm exceptis locis, quos appoſito aſteriſco prænotavimus. Eorum præcipuus ille eſt, qui *Omrin* regem ſpectat, Samariæ conditorem. Cùm enim in I. Reg. XVI. 23. anno 31. *Aſæ* regnaviſſe dicatur, & anni 12. ei aſſignentur: non à 31. ſed a 27. *Aſæ* deducendos eos eſſe communis Chronologorum eſt ſententia: quandoquidem aliàs, *Aſa* (qui 41. regnavit annos) ſuperſtes fuiſſet *Omri*, eóque adhuc regnante principatum iniiſſet *Jehoſaphat*, quum tamen filius & ſucceſſor *Omri*, *Achabus* anno 38. *Aſæ*, atque *Jehoſaphatus* anno 4. *Achabi*, regnare cœpiſſe memorentur. (1. Reg. XVI. 29. & XXII. 41.)

Ita igitur res ſeſe habuit. Sublato *Zimri*, anno 27. *Aſæ*, in partes populus Iſraëliticus eſt diviſus: *Thibnin* unà, *Omrin* alterâ parte ſequente. (1. Reg. XVI. 15. 21.) *Æmulo* deinde *Thibni* mortuo ſolus imperavit *Omri* anno *Aſæ* 31. ita tamen ut in legitimâ annorum ſerie continuandâ, annorum illius 12. numerus non à monarchia hac, ſed à primo ipſius dominio ſit repetendus. Quod & in Latina ſua verſione ita exprimendum cenſuit Tremellius. *Anno trigeſimo primo completo Aſæ regis Jehuda, (regnavit enim Homri ſuper Iſraëlem duodecim annis) Thirtzæ * regnabat ſexto anno; quum emit montem Schomronis à Schemero duobus talentis argenti.* Quæ tamen verborum translatio nobis omninò eſſe videtur coactior.

* (vel regnaverat.)

Tres loci reliqui minùs habent difficultatis: ut qui ſupponant, tantùm, numerum annorum Regis, cum quo alterius initium comparatur propè completum fuiſſe; re ipſâ illud poſtulante. Et cùm in annorum ſerie rectè digerendâ, id imprimis curandum ſit ut anni abſoluti ab incompletis diſtinguantur: in hac Periodo eſt obſervatum, extremos Regum annos pleroſque omnes, *Judæ* quidem plenos, *Iſraëlis* verò inchoatos eſſe accipiendos. Cùm enim *Rehoboamus* unà cum *Jeroboamo* annis 17. regnaviſſe dicatur, eidémque *Abiah* filius anno 18. *Jeroboami* in regno ſucceſſiſſe: & 17. *Rehoboami* illos plenos fuiſſe, & *Jeroboami*, 18. inchoatum facilè intelligitur. Deinde cùm per triennium regnans *Abiah*, ſucceſſorem habuiſſe *Aſam* anno *Jeroboami* 20. memoretur: & *Abia* tertium, & *Jeroboami* illum viceſimum propè completum fuiſſe, à diligentioribus Chronographis eſt notatum; ita ut *Aſa* primus cum viceſimo *Jeroboami* aliquot tantùm dies, cum proximo verò annum penè integrum communem habuerit. Aliter enim *Nadabus* ſtatim poſt *Jeroboamum* patrem mortuus fuiſſet: cùm tamen poſt illius mortem regnum eum accepiſſe, & ultra integrum annum illud tenuiſſe, ex 1. Reg. XIV. 20. collat. cum XV. 25. appareat.

Sic & *Aſæ* quoque annos 41. integros tribuentes, initium filii & ſucceſſoris ejus *Jehoſaphati* in anno quarto *Achabi* ad finem tendente collocamus. Alioqui ipſius *Achabi* filius & ſucceſſor *Achazia* patri vel non omninò, vel per paucos tantùm dies fuiſſet ſuperſtes, quæ eadem etiam nos movit ratio, ut *Jehorami*, in regno Iſraelitico fratris *Achaziæ* ſucceſſoris initium ad *Jehoſaphati* annum 18. pariter deſinentem referremus. Et quidem ex attentâ ſacri contextûs conſideratione colligi poſſe videtur, *Achabum* & *Jehoſaphatum* eodem ferè tempore filios ſuos Proreges conſtituiſſe, conſilio (ut à [a] viro prudente eſt obſervatum) ab *Achabo* profecto, qui ſuo fortaſſe exemplo affinem regem ad eundem honorem filio *Jehoramo* deferendum invitare voluerit: ut eo ſplendidior genere, & cum eo *Athaliæ* filiæ ſuæ conditio atque ſtatus eminentior obtingeret. Hinc *Abazia*, *Achabi* filius anno *Jehoſaphati* 7. cœpiſſe, & biennio ſuper *Iſraëlem* regnaviſſe legitur. (1. Reg. XXII. 51.) cujus biennii ut majorem partem vivente patre *Achabo* fuiſſe exactam, ſynchroniſmi ratio dubitare nos non ſinit: ita & reliquam, quâ mortuo patre non vicariam jam, ſed abſolutam poteſtatem obtinebat, undecim dierum (ut Codomano placuit) aut ejuſmodi minutulo temporis ſpatio non eſſe cohibendam, illud ſuadet. Quòd ſocietatem cum *Jehoſaphato* in *Ophiritana* expeditione primùm negatam ac ulteriore demùm ſolicitatione obtentam, inierit, & claſſem ſimul cum eo *Ezione Geberis* paraverit; [1. Reg. XXII. 49. 2. Chronic. XX. 36.] deinde membrorum contuſione quam ex caſu contraxerat, laborans, ab *Elia* propheta tertiâ vice accerſito reſponſum acceperit, ex lecto non eſſe deſcenſurum, ſed ex ægritudine illa tandem omninò moriturum, [2. Reg. I.]

[a] D. VValter. Raleigh. hist. Mund. lib. 2. c. 20. parag. 1.

Illi verò mortuo, frater *Jehoramus* in regno Iſraëlitico ſucceſſiſſe dicitur, anno ſecundo ὁμωνύμου *Jehorami* filii *Jehoſaphati* Regis Judæ: [2. Reg. I. 17.] quod commodiùs explicari non poteſt, quàm illâ admiſſâ hypotheſi, quæ eodem illo anno 17. *Jehoſaphati*, *Jehoramum* ejus filium Judæ Proregem conſtitutum fuiſſe, ejúſque vicariæ poteſtatis anno 2. [*Jehoſaphati* patris deſinente 18.] mortuo fratri *Achaziæ* ſucceſſiſſe in regno Iſraëlitico *Jehoramum* alterum, ex Prorege jam Regem factum. Cujus deinde ita regnantis anno 5. *Jehoramum* quoque Judæ

Proregem à viveute patre *Jehoſaphato*, jam ſeniore, regni factum fuiſſe conſortem, & quaſi ex *Cæſare* creatum Auguſtum, locus ille 2. Reg. VIII. 16. clarè indicat. *Anno quinto Jorami filii Achabi regis Iſraëlis Jehoſaphato* exiſtente *tunc rege Juda, regnavit Jehoram filius Jehoſaphati rex Juda.*

Sic & ipſum *Jehoramum* Judaicum, inteſtinorum incurabili morbo laborantem filium *Ahaziam* Proregem conſtituiſſe anno *Jehorami* Iſraëlitici 11. ex 2. Reg. IX. 29. colligimus: qui, patre deinde mortuo, regnum adierit anno ejuſdem *Jehorami* 12. & per anni ferè ſpatium illud adminiſtraverit. (2. Reg. VIII. 25.) Cùm enim aliquam partem 12. anni *Jorami* Iſraëlitici 8. (licèt inchoatus) annus *Jehorami* Judaici occupaverit, (poſito, cum Scriptura 2. Reg. VIII. 16. in anno 5. Iſraëlitici *Jorami* regni ipſius exordio:) initium *Ahaziæ* nullum locum in 11. *Jehorami* Iſraëlitici habere poterat, niſi aliquod ille imperium vivente patre obtinuiſſet. Unde ſimul cum patre *Jehoſaphato* triennio *Jehoramum*, & poſt patris mortem, tum ipſum tum *Ahaziam* filium qninquennio, regnaviſſe concludimus. Ita igitur anni Chronologici regum Judaicorum hujus periodi eorúmque initia ad annos Mundi accommodata repræſentari poterunt: ab Iſraëlitici regni diſtractione (quam circa 3. menſis diem 23. contigiſſe ſuprà oſtendimus) ducto principio.

A. M. 3029. (circa menſis 3. diem 23.) *Rehoboam*, ann. 17.
3046. (circa menſis 3. diem 23.) *Abiah*, ann. 2. menſ. 11. dies 17.
3049. (circa menſis 3. diem 10.) *Aſa*, ann. 41.
3090. (circa menſis 3. diem 10.) *Jehoſaphat*, ann. 25.
3115. (circa menſis 3. diem 10.) *Jehoram*, ann. 4. menſ. 1. circiter.
3119. (circa menſis 2. diem 10.) *Ahazia*, menſ. 11.
3120. (circa menſis 3. diem 10.) Principium ſequentis Periodi.

Simma eſt annorum 90. menſ. 11. dier. 17.

Ad quam Iſraëliticorum regum anni hoc conformandi ſunt modo. Ab initio *Rehoboami* ad 18. *Jehoſaphati* prope completum quo *Jehoramum*, poſtremum hujus periodi regem Iſraëliticum, imperare cœpiſſe diximus; annos ferè 79. effluxiſſe vidimus. At ſex primorum Regum Iſraëliticorum anni in Scriptura expreſſi, *Jeroboami* 22. *Nadabi* 2. *Baaſæ* 24. *Elæ* 2. *Omri* 12. & *Achabi* 22. ſummam annorum 84. conſtituunt: præter ſeptem dies *Zimri*, & tempus illud quo *Ahaziam* patri *Achabo* ſuperſtitem fuiſſe oſtendimus. Poſtremi ergo anni ſex illorum regum inchoati tantùm fuiſſe ſupponantur: ſic ut dimidiatus ferè menſis pro poſtremo cujuſque anno computetur, & octo circiter menſes *Ahaziæ* poſt patris mortem tribuantur: eâ tamen lege, ut ſiquid ſupra ſemeſtre ſpatium ultimis Regum illorum annis foret addendum, tantundem ab *Ahaziæ* tempore detrahendum fuiſſe intelligatur. Quod cùm ſciri omninò non poſſit, & ut ſciatur non multum admodùm interſit: aſſignato πλατυκῶς cuique Regum ſemeſtri iſto, eandem annorum 90. menſium 11. & dierum 17. ſummam exhibens. Chronologicorum annorum hujuſmodi exurget diſpoſitio, & ad annos Mundi applicatio.

A.M. 3029. (circa menſis 3. diem 23.) *Jeroboam*, ann. 21. dies 15.
3050. (circa 4. menſis diem 8.) *Nadab*, ann. 1. dies 15.
3051. (circa 4. menſis diem 23.) *Baaſa*, ann. 23. dies 15.
3074. (circa 5. menſis diem 8.) *Ela*, ann. 1. dies 15.
3075. (circa 5. menſis diem 23.) *Zimri*, dies 7.
3075. (circa 5. menſis diem 30.) *Omri*, ann. 11. dies 15.
3086. (circa menſis 6. diem 15. (*Achab*, ann. 21. dies 15.
3107. (circa 6. menſis diem 30.) *Ahazias*, menſ. 8. dies 10.
3108. (circa menſis 3. diem 10.) *Jehoram*, ann. 12.
3120. (circa menſis 3. diem 10.) Principium ſequentis Periodi.

Cùm enim verno tempore, *quo ſolent reges ad bella procedere* [2. Sam. XI. 1.] & *Jehoramus* Iſraëlis & *Ahaziah* Judæ rex, ad bellum cum *Hazaële* gerendum, Ramothas Giliadis profectus fuiſſet, & vulnerato *Jehoramo* uterque domum rediiſſet; *Jehu*, cum reliquis copiarum principibus & toto Iſraële, ad urbem adverſùs *Hazaëlem* cuſtodiendam, relictus eſt, (2. Reg. VIII. 28, 29. & IX. 14, 15.) Ubi quum in Regem Iſraëlitarum, juxta Dei mandatum, fuiſſet unctus, & *Jehoramum* qui æger ibi decumbebat; & *Ahaziam* qui ad illum inviſendum eò venerat, è medio ſuſtulit; vere (ut hiſtoriæ ſeries patefacit) jam adulto; in quo & hujus Periodi exitum, & ſequentis initium, eam ob cauſam reponimus: circa 10. videlicet menſis 3. diem; ut infrà mox declarabimus.

Vid. hîc de re Laurent. Codoman.

Interim, quum *tres eſſe difficultates in Regum hiſtoria* [a] *Matthæus Beroaldus* affirmet, *quæ egent ſapientia cœleſtis afflatu, ut aperiri & intelligi poſſint*; earúmque priores duæ ad hanc ſpectent Periodum: harum explicationem, in parte hujus capitis reliqua, priùs placuit abſolvere. Sic igitur ille; *Baaſa rex Iſraël dicitur muro circumdediſſe Rama*, anno 36. regis *Aſa*; 2. Chronic. XVI. 1. *At obiiſſe Baaſam* 26. anno *Aſa colligitur, ex* 1. Reg. XVI. 6. 8. *ubi eo anno Ela, patre Baaſâ defuncto, regnum Iſraëliticum cepiſſe dicitur.* Hunc nodum [b] *Cajetanus*, [c] *Lucidus* & [d] *Canus*, cùm ſolvere non potuiſſent diſſecuerunt: exemplaria Hebræa, Græca, & Latina, tum in hoc, tum in loco eodem genuino 2. Chron. XV. 19. corrupta eſſe pronunciantes; gravi & prudenti *Abulenſis* illâ præmonitione ritè priùs non expenſa. [e] *Iſta eſt periculoſa ſolutio, quia ſi in uno loco Scriptura corruptionem eſſe fateamur; de omnibus aliis locis dubitabimus, an corruptio ibi ſit: ſicut dicit Auguſtinus*, (& habetur in Decretis diſtinct. 9. cap. Si ad Scripturas ſacras) *quòd ſi aliquod mendacium in ſacra Scriptura confitemur, nullam auctoritatem inde relinquemus. Ideò*, inquit, *aliam ſolutionem cogita, ſi occurrat.* Occurrit verò facilis iſta ſolutio, quam dat *Tremellius*, quum regna modò à populis denominentur, modò à perſonis regnantibus; regnum *Aſa* hîc appellari regnum Judæ, à diviſo populo quod tunc obtinebat *Aſa*. Cùm enim confecto bello Æthiopico; Hieroſolymam rediiſſe dicatur *Aſa*, anno regni *decimo quinto*, 2. Chronic. XV. 10. in

[a] Beroald. Chron. l. 3. cap. 1.

Aliam dat Paludanus. pag. 242. 243.

Vid Harvill. & Mendoz.

[b] Cajetan. in 2. Paralip. c. 15. 16.

[c] Jo. Lucid. lib. 2. tempor. cap. 9.

[d] Melch. Canus Loc. Theologic. l. 11. c. 5.

[e] Toſtat. in 2. Paralip. 16. quæſt. 3.

poſtremo ejuſdem capitis verſiculo ſubjicitur: *Bellum enim non fuerat, uſque ad annum trigeſimum quintum regni Aſa.* Ad annum verò *Aſa* 15. additis annis *Rehoboami* 17. & *Abia* 3. exurgit annus 35. regni Judaici ab Iſraelitico ſejuncti.

Poſterior longè majore difficultate premitur locus; 2. Chronic. XXII. 2. *Filius quadraginta duorum annorum erat Abaziah, quum regnaret ipſe; & anno uno regnavit Hieroſolymis: & matri ejus nomen Athalia filia Omri.* At *Joram* patrem *Achazia* vixiſſe tantùm annos quadraginta colligitur ex 2. Chronic. XXI. 20. ubi dicitur *Joram* triginta duorum annorum fuiſſe quum regnare cœpiſſet, & octo annis regnaſſe *Hieroſolymis.* Atque hîc etiam poſt alios, noviſſimè *Dionyſius Petavius*, a *Neceſſe eſſe in Hebrais codicibus* (quibus & *Latinos* ſuos addere poterat) *numerum eſſe corruptum aſſerit &* (ex 2. Reg. VIII. 26.) *pro* 42. *legendum* 22. quæ ſanè ſolutio ut ob lapſus facilitatem magis probabilis, ita & ob codicum quorundam conſenſum minùs temeraria eſt cenſenda quàm *Melchioris Cani* illa ſuperior, quæ in ann. 35. & 36. regni *Aſa* omnia Bibliorum exemplaria quæ extant falſi inſimulare eſt auſa. In literarum enim numeralium כב ſcriptione, adeò proclivis eſt mutatio כ in מ ut etiam abſque librarii culpâ, fibra vel lineola aliqua in ipſa membrana prominente, accidere illa poſſet: quemadmodùm eruditiſſimum & amiciſſimum *Joſephum Medum* diſſerentem aliquando me audire memini. Nec ſolùm in Græcis aliquibus MSS. (nam in *Sixtiana editione* LXX. *interpretum*, quam ſolam produxit Petavius, 20. hîc anni tantùm leguntur) ſed etiam in Bibliis Syriacis, quibus à primævis temporibus Eccleſia Antiochena eſt uſa, non ex LXX. interpretum lacunis, ſed ex ipſo Hebræo fonte traductis, idem hic qui in 2. Reg. VIII. 26. expreſſus habetur numerus. Conſulto enim apographo, quod ex Antiocheni Patriarchæ exemplari magno pretio deſcribendum curavi, & ſuperiora illa de 35. & 36. regni *Aſa* eadem, & pro 42. *Achazia* annis 22. hoc loco poſitos reperi.

a Petav. Ration. temp. part. 2. l. 2. cap. 11.

Vt Not. Nobilius & MSS. Oxon. Cantabr. & F. Junii.

Quòd ſi minùs tamen tuta, iſta exiſtimetur reſponſio: de idiotiſmo illo cogitandum erit, in *Saule* בן שנה *filio anni.* 1. Sam. XIII. 1. à doctis ita expoſito; ut eâ loquendi formulâ, non anni ſemper intelligantur à nativitate deducti, ſed etiam ab epocha aliqua alia, quocunque modo ſpectante ad eum qui tot annorum filius fuiſſe dicitur. Quam hîc quidem extra verſiculum propoſitum non opus fuerit quærere; in quo matri *Abazia* nomen fuiſſe refertur *Athalia filia Omri.* Neque enim vel *Abaziam* ipſum, vel univerſi regni Judaici ſtatum quicquam propiùs attingebat, quàm ortus *Athalia;* fœminæ non mariti ſolùm & filii, ſed etiam ad totiùs Reipublicæ & regii imprimis ſeminis perniciem natæ: quippe quæ & illos conſiliis ſuis perdiderit, & poſt illorum exceſſum, totâ ferè extinctâ domo regiâ, dominatum in terram Judæ ipſa ſibi arripuerit. Ubi quum ſtatim poſt *Achaziam*, & multò quàm ille diutiùs, Judaici regni ſolium occupaverit: ut illius natalis (more in aliis regibus ſervari ſolito) in 2. Reg. VIII. 26. apertè; ita quoque & matris ipſius, in 2. Chron. XXII. 2. involutè ſignificatus fuiſſe videatur.

Quæ non mea ſolius, ſed etiam M. Paludani conjectura fuit; qui in Regum temporibus dirigendis præ aliis operam navavit.

Et hîc quidem in Hebræo textu trajectionem eſſe obſcuriorem *Tremellius* notavit, cujuſmodi in 1. Sam. XX. 19. Ezræ X. 17. & Nehemiæ XII. 22. eſſe ait; atque ita locum interpretandum eſſe cenſuit. *Cujus matri nomen Hathalia nata Homri; agentis quadrageſimum ſecundum annum quum Achazia regnaret, qui anno uno regnavit Jeruſhalaimis.* Quæ trajectio ſi à genuini textûs ſimplicitate cuipiam non videatur alienior: mutato tantùm caſu, ut loco (*agentis*) reponatur (*agens*) & ad ipſam *Athaliam*, non avum illius *Omrin*, ſequens anni 42. notatio referatur; eandem ipſam, quam nos propoſuimus exhibebit ſententiam. Et convenit certè magis, tam cum verborum proprietate, ut *Athalia* ætatis, quàm ut *Omri* regni ſui ann. 42. egiſſe hîc intelligatur; quàm cum rei ipſius natura; quæ non ab *Omri*, ſed ab *Achabo* ea mali ſemina traxiſſe *Athaliam* nos edocet, quæ conatu tam improbo per Judæam univerſam diffundere nefaria fœmina laboravit, ut patris *Achabi* & matris *Jezebelis* filiam poſſes agnoſcere, unde neque maritum illius *Jehoramum*, neque filium *Abaziam* eo nomine inſimulatos legimus; quòd peccato *Omri*, ſed quòd *Achabi* ſcelere & ſe, & regna ſua polluerint. Unde poſt verba citata, textus ſacer de *Achazia* ſtatim ſubjicit. *Hic etiam ambulavit in viis domûs Achabi: nam mater ejus erat conſiliaria ejus ad improbè agendum. Itaque fecit quod malum* videtur *in oculis Jehova ſicut domus Achabi: ipſi enim erant ei conſiliarii poſt mortem patris ejus, adeò ut perdiderint eum.* 2. Chronic. XXII. 3. 4. & in 2. Reg. VIII. 27. *brevius, ambulavit in via domûs Achabi, fecitque quod malum* videtur *in oculis Jehova ſicut domus Achabi; quia gener domûs Achabi erat.* Hoc enim diſcrimen inter peccatum *Omri* & *Achabi* erat: quòd ille in via *Jeroboami* filii *Nebati* ambulaverit; hic verò inſuper, acceptâ uxore *Jezebele* regis Sidoniorum filiâ, in illius gratiam, cultum *Baalis* introduxerit. (1. Reg. XVI. 26. 31.) *Athalia* verò operâ, non *Omri* avi, ſed *Achabi* patris idololatria, non vitulorum *Jeroboami* (quos Juda non agnovit) ſed *Baalis* Sidoniorum cultus longè tetrior in regnum Judæ eſt invectus, & à filiis ejus ſtudioſè propagatus. *Athaliâ enim improbiſſimè ſe gerente, filii ejus perruperunt in domum Dei; etiamque omnes res conſecratas domus Jehova aptaverunt Bahalimis:* ut in 2. Chron. XXIV. 7. ſignificanter commemoratum legimus.

In ſecunda Periodo, ut primam *Athaliam* in regno Judaico annos *ſex Completos* ſimul cum *Jehu* Iſraëlitico; ita & poſtremum *Ezekiam* cum poſtremo Iſraëliticorum regum *Hoſeâ, totidem Completos* annos exegiſſe comperimus. Quum enim *Joash*, *Achazia* legitimi regis filius in Templo Dei latitare coactus fuiſſet *ſex annos, quibus Athalia regnavit ſuper terram; anno ſeptimo mittens Jehoiada* (ſummus ſacerdos, & amitæ *Johashi* maritus) *aſſumpſit centuriones, primores & curſores, ac ingredi juſſit eos ad ſe in domum Domini: quibuſcum pepigit fœdus*; De perdenda videlicet *Athalia*, inſtituendo *Joasho*, tollendâ idololatriâ & reſtituendo cultu Dei; quo tempore Iſraëlitæ mares conveniebant ex lege, (Exod. XXIII. 17.) ad colendum Deum: quemadmodùm ad locum hunc, ex 2. Reg. XI. 4. productum, rectè annotat *Tremellius.* Cúmque adulto jam vere (ut in præcedente pag. oſtendimus) *Jehu* & *Athalia* regnare incœperint, idémque & primi & ſeptimi eorum anni

initium fuiſſe oporteat: circa 10. menſis 3. diem, vel in ſeptimanæ *Pentecoſtes* dierum aliquo alio, contigiſſe iſta ſtatuimus. Ubi nec illud præteteundum; in quibuſdam editionis Græcæ exemplaribus, & nominatim Romano, ἐν ἔτει τῷ ὀγδόῳ hîc legi, (2. Reg. XI. 4. & 2. Chron. XXIII. 1.) non ἑβδόμῳ, ut in aliis cum Hebraica veritate conſentientibus, quod idcircò obiter notandum duxi, ut ratio intelligeretur, quare in *Euſebii Cæſarienſis*, & *Nicephori Conſtantinopolitani Chronico*, & Maximi Monachi computo, *ſeptem Athaliæ* tribuantur anni, in *Clementis Alexandrini* libro primo Stromatum, *octo*: & *Joaſo* puero *ab avia præreptum imperium, poſt octo ferè annos per Sacerdotem & populum depulsâ aviâ redditum*, in priore ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro ſcribat *Severus Sulpicius*.

Vid. LXX. MS. & Aldin. At. Lucif. Calar. Jornand. Caſſiodor.

Samaritani ſive Iſraëlitici regni exitus in 2. Reg. XVIII. 9. 10. Sic habetur expoſitus; *Fuit anno quarto regis Ezekiæ, is eſt annus ſeptimus Hoſeæ filii Ela regis Iſraëlis; ut aſcendens Salmanaſar rex Aſſyriæ contra Samariam obſideret eam. Deinde cepit eam in fine tertii anni, anno ſexto Ezekiæ; is annus erat nonus Hoſeæ regis Iſraelis quo capta fuit Samaria.* Ex quo colligimus. I. Annos illos commemoratos *Ezekiæ* atque *Hoſeæ*, & completos fuiſſe, & æqualiter ferè ſibi invicem reſpondiſſe: alioqui *ad finem tertii anni* producta non fuiſſet obſidio. II. Quum regnum cœpiſſe dicatur *Ezekias, anno tertio Hoſeæ* (2. Reg. XVIII. 1.) de anno illo deſinente id intelligendum eſſe. Aliter enim *Ezekiæ* 4. Hoſeæ 7. & illius 6. hujus 9°. nequaquàm reſpondiſſet. Unde & *Joſephus* lib. 9. Antiquit. cap. XIII. *quarto* anno regni *Oſeæ Ezekiam* Hieroſolymis regnum adeptum, & in ſequente capite, *ſeptimo Ezekiæ* Samariam captam fuiſſe ſcribit; annos illos inchoatos, pro *tertio* & *ſexto* deſinentibus, in Scriptura expreſſis, ſubſtituens.

Vid. Paludan. pag. 106. 107.

Integræ verò annorum ſummæ regibus Judæ & Iſraëlis adſcriptorum, longè major in hâc quàm ſuperiore Periodo apparet inæqualitas. Hoc enim modo eorum annos ſacra numerat Hiſtoria.

JUDÆ.	ISRAELIS.
VII. *Athalia*, ann. 6.	X. *Jehu*, ann. 28.
VIII. *Joash*, 40.	XI. *Jehoachaz*, 17.
IX. *Amaſias*, 29.	XII. *Joas*, 16.
X. *Uzzias*, ſive *Azarias*, 52.	XIII. *Jeroboam* II. 41.
XI. *Jotham*, 16.	XIV. *Zacharias*, menſes 6.
XII. *Achaz*, 16.	XV. *Shallum*, menſ. 1.
XIII. *Ezekias*, 6.	XVI. *Menachem*, ann. 10.
	XVII. *Pekahjah*, 2.
	XVIII. *Pekah Remaliæ F.* 20.
	XIX. *Hoſea*, 9.

Summa annorum Regum Judæ, 165. Iſraëlis, 143. annorum eſt & menſium 7. unde annorum 21. & menſium 5. inter horum Regum ſpatia, quæ æqualia eſſe debebant, exurgit differentia. Ad quam tollendam ex libro Regum Secundo, (quem quartum alii nominant) ejuſmodi utrorumque formari poterit comparatio.

JUDÆ.			ISRAELIS.
Athalia, ann. 6. (2. Reg. XI. 3. 4.)	1.	1	*Jehu*, ann. 28. (2. Reg. X. 36.)
	2	2	
	3	3	
	4	4	
	5	5	
	6	6	
Joash, ann. 40. incipiens 7. *Jehu*. (cap. XII. 1.)	1	7	
	2	8	
	3	9	
	&c.	&c.	
	21	27	
	22	28	
	23	1	*Jehoachaz*, ann. 17. incipiens 23. *Joashi*, (c. XIII. 1.)
	24	2	
	25	3	
	&c.	&c.	
	35	13	
	36	14	
	37	15	
	38	16	1. *Joash*, ann. 16.
	39	17	2. incipiens 37. 38.
Amaſias, an. 29. 1. incipiens 2. *Joashi* (c. XIV. 1. 2.) regis Iſraëlis deſinente ſc.	40	3	*Joashi* regis (cap. XIII. 10.) deſinente ſc.
	2	4	
	3	5	
	4	6.	I. *Jeroboam* II. à patre *Joaſo* ad bellum Syriacum profecturo, in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur.
	5	7.	II.
	6	8.	III.
	7	9.	IV.
	8	10.	V.
	9	11.	VI.
	10	12.	VII.
	11	13.	VIII.
	12	14.	IX.
	13	15.	X.
	14	16.	XI.
	15	1.	XII. *Jeroboam* II. ann. 41. incipiens 15. *Amaziæ* (cap. XIV. 23.)
	16	2.	XIII.
	17	3.	XIV.
	&c.	&c.	
	28	14.	XXV.
	29	15.	XXVI.
Uzzias, ſive *Azarias*, ann. 52. incipiens 27. *Jeroboami* (c. XV. 1. 2.)	1	16.	XXVII.
	2	17.	XXVIII.
	3	18.	XXIX.
	&c.	&c.	
	25	40.	LI.
	26	41.	LII.
	27	1.	* Interregnum ann. 11. menſ. 6.

JUDÆ.			ISRAELIS.
	28	2	
	29	3	
	30	4	
	31	5	
	32	6	
	33	7	
	34	8	
	35	9	
	36	10	
	37	11	
	38	12	*Zacharias*, menſ. 6. *Azaria* 38. (c. XV. 8.)
	39		*Shallum*, menſ. 1. *Vzzia* 39. (c.XV.13.) * *Menachem*, menſ. 11. (deinde regno à Pule Aſſyriorum rege confirmato quies ann. 10. à 39. *Azaria*, (c. XV.17.) deſinente.
	40	1	
	41	2	
	42	3	
	43	4	
	44	5	
	45	6	
	46	7	
	47	8	
	48	9	
	49	10	
	50	1	*Pekahia*, ann. 2. incipiens 50. *Azariæ*, (c. XV. 23.)
	51	2	
	52	1	*Pekah*, ann. 20. incipiens 52. *Azaria*, (c. XV. 27.)
Jotham, ann. 16. incipiens 2. *Pekah*, (c. XV. 32. 33.)	1	2	
	2	3	
	3	4	
	4	5	
	5	6	
	6	7	
	7	8	
	8	9	
	9	10	
	10	11	
	11	12	
	12	13	
	13	14	
	14	15	
	15	16	
	16	17	
Achaz, ann. 16. incipiens 17. *Pekah*, (c. XVI. 1. 2.) deſinente.	1	18	
	2	19	
	3	20	
	4	1	* *Hoſea*, anno 20. *Jothami*, (c.XV.30.) id eſt, 4. *Achazi*, occiſo *Peka* regnum occupavit: ſed variis ſeditionibus obortis, res ad 9. annorum quaſi interregnum redacta eſt.
	5	2	
	6	3	
	7	4	
	8	5	
	9	6	
	10	7	
	11	8	
	12	9	
	13	1	Idem, domeſticis turbis demùm pacatis, ann. 9. à 12. *Achazi* (c. XVII.1.) deſinente ſc.
	14	2	
	15	3	
Ezekias, ann. 29. incipiens 3. *Hoſea*, (c. XVIII. 1. 2.) deſinente.	1. 16	4	
	2	5	
	3	6	
	4	7	
	5	8	
	6	9	

Quâ in parte ſucceſſionis regum Iſraëlis inſerendi ſint anni illi, qui ad eam cum regum Judæ temporibus exæquandam neceſſariò requiruntur, ex veſtigiis in ſacro contextu relictis non difficile fuerit conjicere. Quum enim ab anno 15. *Amaziæ regis* Judæ *Jeroboamus* II. Iſraëliticus, annos 41. (2. Reg. XIV. 23.) & poſt eum filius ipſius *Zacharias* menſ. 6. anno 38. *Azaria* ſive *Vzzia*, deinde *Shallum* menſem 1. anno ejuſdem *Vzzia* 39. (cap. XV. 8. 13.) regnaſſe ſcribatur: ut iſta poſſint conſiſtere, interrégni annorum 11. & menſium 6. interpoſitio efficiet: ſi poſt mortem *Jeroboami* variis turbis & ſeditionibus Rempublicam Iſraëliticam tanto temporis ſpatio ad ἀναρχίαν fuiſſe redactam admittamus.

Alii tamen, & inter eos, ab anno *Vzzia* 39. *Menachem* ann. 10. in Iſraële regnaviſſe dicitur; & poſt eum *Pekahja* annos 2. ab anno 50. *Azaria* ſive *Vzzia*; ſuccedente illi *Peka*, anno ejuſdem *Azaria* 52. (cap.XV.17.23. 27.) Quæ rectè omnia ſe habebunt: ſi *Menachemum* anno 39. *Azaria* regnum, dubiè (ut dictum eſt) per menſ. 11. tenuiſſe; ſub finem verò illius anni, à Pule Aſſyrio, regno ipſi confirmato, (c.XV.19.) per annos deinceps 10. pacatè & quietè illud poſſediſſe, admittamus.

Poſtremus verò Iſraëlitarum rex *Hoſea*, primò quidem, cæſo *Peka Remalia* filio, anno 20. *Jothami* filii *Vzzia*, illius loco regnaviſſe dicitur. 2. Reg. XV. 30. id eſt, 4°. anno *Achazi* filii *Jothami*. Sed quia *Achazi* nullam adhuc mentionem Hiſtoriæ ſacræ ſcriptor fecerat; à regno cœpto *Jothami* temporis notationem deducendam eſſe cenſuit; licèt annis non ampliùs 16. eum regnaviſſe, tertio ſtatim poſt hunc verſiculo, commonefaciendum lectorem idem curaverit, (c. XV. 33.) Deinde verò, in XVII. capitis principio ſubdit ipſe idem; *anno duodecimo Achazi regis Juda regnaviſſe Hoſeam filium Ela Samaria ſuper Iſraëlem novem annis.* Quod quidem dupliciter poteſt accipi: ut vel à primo ſuo exordio uſque ad illud tempus *novem annis* (vel *novo anno, ut Tremellius* reddidit)

ille

ille regnaverit; vel ab illo tempore, uſque ad ipſius ſimul & regni Iſraëlitici exitum. Horum enim utrumque verum eſt. Nam & ab anno 20. ex quo regnare cœperat *Jothamus*, uſque ad finem anni 12ⁱ. *Achazi*, anni numerantur *novem*; qui ad temporum utrinſque regni coæquationem perficiendam deſiderantur; & à fine 12ⁱ. *Achazi* uſque ad finem *Hoſeæ*, totidem alii; quos annorum *Ezekiæ* ſynchroniſmus neceſſariò poſtulat. *Matthæus Beroaldus*, *Hoſeam* primis ſuis annis tributarium regis Aſſyrii Salmanaſaris nec verè Regem fuiſſe exiſtimat: excuſſo verò jugo regis Aſſyrii, quod tùm ſui juris eſſet, dici regnare cœpiſſe, anno 12. regis *Achazi*. Contrà, *Tremellius*, *Brochtonus*, & alii, duplex regni *Hoſeæ* initium ita potiùs diſtinguendum cenſent: ut prius meri & liberi fuerit imperii; poſterius tributarii à fine 12. anni *Achazi*, quo Salmanaſari ſervus factus fuerit, deductum. At ſi ſeries ſacri contextûs, (2.Reg. XVII. 1. 2. 3.) attentiùs conſideretur, non modò poſt prius, ſed etiam poſt poſterius hoc principium, *Hoſeam* Salmanaſari factum fuiſſe tributarium patefaciet: noſtro quoque temporum Aſſyriacorum calculo conſentiente, qui poſt utrumque *Hoſeæ* principium *Nino* juniori, ſive *Tiglath-pileſeri* Salmanaſarum regno ſucceſſiſſe ſtatuit. Ut igitur *Jeroboamo* II. defuncto, filius ejus *Zacharias* pro eo regnaviſſe dicitur. (2.Reg. XIV. 29.) quia regnum illi tum jure hæreditario, tum ex Dei promiſſione. (2.Reg.X.30.cum XV.12.) debebatur; licèt, turbis & ſeditionibus intervenientibus, ante annum 12. illud poſſidere non poterat: ita *Pekâ* intercepto, *Hoſea* pro eo regnaviſſe legitur, quia regnum, tunc occupare ille conatus eſt; licèt aliis cum eo de principatu (qui nihil ad eum attinebat) contra dicentibus, & ad anarchiam Reſpublica perducta, niſi poſt novem annos domeſticis turbis ſedatis regno demùm pacificè potitus ille fuerit, quæ etiam de interregno hîc admittendo, tum aliorum, tum *Petri Trecenſis*, tum *Laur. Codomani*, fuit ſententia. Vid. Codom.

Ad hoc verò poſterius principium habito reſpectu, quum anno *Hoſeæ* 3. deſinente (ut oſtenſum eſt) *Ezekias* regnare cœperit, niſi ſimul & à *deſinente* 17. *Peka* Iſraëlitici, annos *Achazi*, & à 12. *Achazi* initium hoc *Hoſeæ* deduceremus; ſequeretur, vel 10. annis poſteriorem hunc *Hoſeæ* duraviſſe principatum, vel, ex 16. qui *Achazo* tribuuntur annis, 14. tantùm pro Chronologicis eſſe habendos, quorum prius à nullis recipitur, (quia 9. tantùm annos *Hoſeæ* huic regno ſcriptura 2. Reg. XVII. 1. attribuit:) poſterius à *Tremellio* & aliis compluribus admittitur; vel [cum *Brougthono* & *Petavio*] primum *Achazi* annum patri, poſtremum filio communem facientibus, vel [cum *Beroaldo*] & duos primos *Ezekiæ* annos unà cum patre *Achazo* exactos fuiſſe arbitrantibus. Vid. Harvillæum.

Duos verò ſimul annos cum patre non tranſegiſſe *Ezekiam*, & ne unum quidem integrum, illud argumento fuerit; quòd *anno primo regni ſui, menſe primo, aperuiſſe fores domûs Domini* ille dicatur, [2. Chronic.XXIX.3.] quas pater primus *occluſerat*, [cap. XXVIII. 24.] unde liquet, impio patre jam defuncto, Dei cultum reſtituere cœpiſſe *Ezekiam*, anno primo regni ſui [cujus partem primam cum patre exegerat] ad finem jam vergente. Quod non animadvertentes alii, & inter eos vulgatæ Latinæ Bibliorum interpretationis author, *primo anno & primo menſe regni ſui*, *Ezekiam* Templum aperuiſſe crediderunt: in eundem cum illis incidentes errorem, qui anno ſexcenteſimo vitæ *Noachi* menſe 2. die menſis 17. Diluvium cœpiſſe. [Geneſ. VII. 11.] & ſecundo die 2. menſis in 4. anno regni *Salomonis* jacta Templi fuiſſe fundamenta. [2. Chronic. III.2.] legentes; menſem eum 2. vel vitæ *Noachi*, vel regni *Salomonis* fuiſſe ſunt opinati: quum currentis anni, qui tunc in Communi uſu fuerat, ſecundus ille extiterit. Ut igitur menſis ille *ſecundus*, in Diluvii quidem hiſtoria *Bul*, ſive *Marheſuan*, in ſtructuræ templi *Zir*, ſive *Ijar*, fuit: ita & *Abib* ſive *Niſan* eſt *primus* intelligendus tum hîc, tum in narrationis progreſſu, ubi, juſſu *Ezekiæ* ſacerdotes Templum ſanctificare cœpiſſe dicuntur *primo* die *menſis primi*; [2. Chron. XXIX. 17.] non utique *eodem die quo rex conſtitutus eſt ille*, [ut ad eum locum *Tremellius* annotavit] ſed poſt 9. demùm menſes, patre jam vitâ functo, qui profanationis Templi præcipuus author fuerat. Vid. 70 Chal. & Syr.

Quòd ſi rationem quoque ad extremum quis à nobis poſcat; cur *Joaſi* regis Iſraëlis initium in fine 37. anni *Joaſi* regis Judæ, itidémque *Amaſiæ* regis Judæ principium in exitu ſecundi anni *Joaſi* regis Iſraëlis repoſuerimus: ſciat is, duo nos inde ſimul eſſe conſecutos: & ut juſtum 15. annorum inter mortem *Joaſi* Iſraëlitici & *Amaſiæ*, bis in Scriptura commemoratum. [2. Reg. XIV. 17. & 2. Chronic. XXV. 25.] repeteretur ſpatium; Et ut ab eodem 17. anno, ex 2. Reg. XIII. 10. Iſraëlitici *Joaſi*, biennio ſimul cum patre regnantis 16. anni dinumerarentur: quum anno quidem illo 17. regni paterni participem factum illum fuiſſe, Lidyatus noſter agnoſcat; ſed annos tamen ipſius 16. à morte patris deducendos eſſe cenſeat. Ut tandem concludere liceat; Regibus hujus Periodi Chronologicos annos 163. eſſe tribuendos: eorum initiis ad annos Mundi hunc in modum adaptatis. Vid. Seder Olam Rabba. Vid. Harvil. Petav. (in magno opere.)

JUDÆ.	ISRAELIS.
A. M.	A. M.
3120. *Athalia*, ann. 6.	3120. [circa menſis 3. diem 10.] *Jehu*, ann. 28.
3126. *Joash*, 39.	3148. *Jehoachas*, 15.
3165. *Amaſias*, 29.	3163. *Joash*, 16.
3194. *Uzzias*, ſive *Azarias*, 52.	3179. *Jeroboam* II. 41.
3246. *Jothan*, 16.	3220. interregnum, ann. 11. menſ. 6.
3262. *Achaz*, 15.	3232. [circa menſis 9. diem 10.] *Zacharias*, menſ. 6.
3277. *Ezekias*, 6.	3232. [circa menſis 3. diem 10. *Shallum*, menſ. 1.
3283. Regnum Iſraëliticum finitum.	3232. [circa menſis 4. diem 10.] *Menachem*, ann. 10. menſ. 11.
	3243. [circa menſis 3. diem 10.] *Pekahja*, ann. 2.
	3245. *Peka*, 20.
	3265. *Hoſea*, in ſtatu rerum turbulento,

inſtar interregni annis 9. & domeſticis ſeditionibus demùm ſublatis, annis 9. aliis.
3283. (circa menſis 3. diem 10.) Regnum Iſraëliticum finitum.

Primarius tamen adhuc reſtat ſcrupulus, qui interpretes & Chronologos noſtros tantopere exercuit. Cùm enim juxta rationes propoſitas anno 16. *Jeroboami II. Vzias* ſive *Azarias* in Juda regnare cœperit: in (II.Reg.XV.1.) ad 27. *Jeroboami* annum, initium ejus referri videtur. Licèt ad tempus quo leprâ percuſſus ille fuit, referat *Tremellius*: intermediis illis longâ ſatis parentheſi ſic incluſis. *Anno viceſimo ſeptimo Jeroboami regis Iſraëlis, regnabat Hazaria filius Amatzia, rex Jehuda: (natus fuerat annos ſexdecim quum regnare inciperet, & quinquaginta duobus annis regnavit Jerushalaimis; cujus matri nomen Jecolia è Jerushalaimis: Feceràtque quod rectum* videtur *in oculis Jehova, omninò prout fecerat Amatzia pater ejus: Sed excelſa non amota fuerant; adhuc populus ſacrificabant & adolebant in excelſis.) Quum plagâ afficit Jehova regem, quâ fuit leproſus uſque ad diem mortis ſua ideóque habitabat in domo ſemota; Jotham verò filius regis praerat domui, jus dicens populo regionis.* Et quia nondùm natum fuiſſe *Jothamum*, ex verſic. 33. ſequente appareat: eum quoque diſtinctione interpoſitâ, ita explicandum cenſuit, *Natus viginti quinque annos, quum regnare inciperet. i.e.* Quum regni adminiſtrationem iniit propter lepram patris: *& ſexdecim annis regnavit*, à morte patris.

Alii minore textui adhibitâ violentiâ, annorum *undecim* (quot inter 16. & 27. *Jeroboami* decurrerunt) inter regnum *Amaſia* & *Vzzia* interpoſitione, iſta concilianr. Et cùm eâ ratione totidem annis augeatur differentia annorum regis Judæ ſupra annos regum Iſraëlis in Scriptura notatos; ad exæquationem reſarciendam, *undecim* quoque annos ad interregnum in regno Iſraëlitico poſitum coguntur adjicere; ἀναρχίᾳ inter *Jeroboamum* II. & filium ejus *Zachariam* 22 annorum conſtitutâ. Quod minùs neceſſarium ſacræ Chronologiæ augmentum admittere nolentes alii, ubi Scriptura refert, *Vzziam* ſive *Azariam* 16. annos natum regnare cœpiſſe, & 52. annos regnaviſſe; ita ut 68. annos in univerſum vixiſſe videretur (unde & *Joſephus*, libro IX. Antiquit. cap.XI. *anno ætatis 68. regni 52. obiiſſe* illum tradidit:) 52. quidem regni annos à morte patris *Amaſia* deducunr, ſed infantem vix 4. annorum tunc relictum fuiſſe eum ſupponentes, per 12. ferè annos à Tutoribus regnum adminiſtratum fuiſſe volunt; donec 27. *Jeroboami* Iſraëlitici anno, 16. ætatis annum aſſecutus, per annos deinceps 36. propriâ authoritate ipſe regnum gubernaverit, 56. demùm ætatis anno vitâ functus.

Reliquum jam eſt ætatis 5. membrum poſtremum, à fine regni Iſraëlitici ad finem regni Judaici, annorum 133. & menſium ferè 2. menſurâ definitum; quam anni regum Jude, ſimul cum annis Mundi, hîc ſubjecti ita conficiunt.

A.M.3283. (circa menſis 3. diem 10.) *Ezekias*, poſt excidium regni Iſraëlitici, regnavit in Juda annos 23.
3306. XIV. *Manaſſes*, ann. 55. (2. Reg. XXI. 1. 2. Chron. XXXIII. 1.)
3361. XV. *Amon*, ann. 2. (2.Reg.XXI.19. 2. Chron. XXXIII. 21.)
3363. XVI. *Joſias*, ann. 31. (2.Reg. XXII.1. 2. Chron. XXXIV. 1.)
3394. XVII. *Jeoachaz*, menſib. 3. (2.Reg. XXIII. 31. 2. Chron. XXXVI. 2.)
3394. XVIII. (circa 6. menſis diem 10.) *Eliakim*, qui & *Jehojakim*, ann. 11. (2.Reg. XXIII.36. 2. Chron.XXXVI. 5.) pro quibus, annos 10. menſes 6. & dies 15. ſumimus.
3405. XIX. (circa menſis 12. diem 25.) *Jehojachin* ſive *Jechonias*, menſ. 3. (2. Reg. XXIV. 8.) & dieb.10. (2.Chron. XXXVI. 9.)
3405. XX. (menſ. 4. die. 10.) *Sedekias*, ann.11. (2.Reg.XXIV. 18. 2. Chron. XXXVI. 11. Jerem. LII. 1.)
3416. (menſis 5. die 10.) Templi *Salomonici* & urbis Hieroſolymitanæ excidium; (Jerem. LII. 12. 13.) poſt captum *Sedekiam* menſe integro.

Nonnulla, ſed rariora, Græcæ Bibliorum editionis exemplaria ab Hebraica veritate alicubi hîc diſſenſiſſe deprehenſa ſunt. Atque hinc in Chronico ſuo *Euſebius*, 12. annos Amoni tribuit. LXX. interpretum teſtimonio ad illud confirmandum ſic producto. Ἀμὼν ἐβασίλευσεν κατὰ μὲν τοὺς ο΄ ἔτη ιβ΄, κατὰ δὲ τοὺς Ἑβραίους ἔτη β΄. *Amon ſecundum LXX. Seniorum interpretationem XII. annos regnavit; ſecundum Hebræos, annis duobus*, de quo *Georgius Syncellus*; ſatis immodeſtè. τὸν Ἀμὼς υἱὸν Μανασσῆ ἔτη ιβ΄ Εὐσέβιος λέγει βασιλεῦσαι κατὰ τοὺς ο΄ ψεύδεται δέ. *Amon filium Manaſſis 12. annos ſecundùm* LXX. *regnaviſſe dicit Euſebius; ſed mentitur:* quum dicendum potiùs fuiſſet; in editione Vulgata, quæ Κοινὴ vocabatur, annos 2. in ea verò quam ex Alexandrina Bibliotheca Hexaplis ſuis inſeruit Origenes, & ut puram τῶν ο΄ amplexatus eſt *Euſebius*, annos 12. fuiſſe poſitos.

Severus Sulpitius, in priore ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro communem editionem ſecutus, *Amonem ultra biennium* regno potitum fuiſſe negat: verùm, mendoſo uſus codice, filium ejus *Joſiam* annos XXI. regnaviſſe affirmat; *poſt triennium ferè*, à Paſchate *octavo & decimo imperii anno celebrato*, interemptum. In editâ, Nicephori Conſtantinopolitani Chronologiâ, *Amoni* ἔτη ιβ΄. adſcribuntur; cùm in Londinenſis Bibliothecæ MS. β΄. tantùm legatur. Quod verò ibidem deinde ſequitur, poſt XXXI. *Joſia* annos (pro quibus XXXII. perperàm poſuit *Euſebius*) Interregnum ann. XXX. ſecundùm Septuaginta interpretes, vel VIII. (ſive L. ut in Londinenſi habetur codice) ſecundùm Hebraicum: planè commentitium eſt. Ejuſmodi enim ἀναρχίας neque in Græcis, neque in Hebraicis ullum omninò extat veſtigium: & ne ullâ omninò anni alicujus interpoſitione ſacri hîc calculi violari poſſit, *Jeremia* Prophetæ prohibet authoritas, qui, 4. *Jehoiakimi* annum, miniſterii ſui 13. *Joſia* anno cœpti 23. eſſe diſertè aſſerit. (Jerem. XXV. 1. 3.) Chronographo, qui anno 13. *Alexandri Severi* ſcripſit, *Amoni* adſcripti leguntur anni 2. & *Ezekia* 25. verum librarii eſſe mendum locus ille ejuſdem authoris evincit, in quo, *poſt Ezekiam, Joſias annis* CXIV. *Paſcha celebraviſſe* dicitur. Quod conſiſtere

Vid. edit. Raderi.

Tomo 2. Antiqu. lect. H. Caniſii, pag. 595.

non

non poſſet: niſi & *Amoni* 12. tribuerentur anni, juxta LXX. ab *Euſebio* citatos, & *Ezekiæ* 29. juxta eoſdem cum Hebraica veritate conſentientes 2. Reg. XVIII. 2. & 2. Chron. XXIX. 1.

Ut autem à 29. illius annis deducti 6. integri, quos ante everſum regnum Iſraëliticum exegiſſe illum oſtendimus 25. relinquunt ad hujus intervalli exordium referendos, ita ab anni tempeſtate, qua & 7. & reliquos regni ſui annos ille inchoavit, quatuor ipſum ſubſequentium Regum initia omninò dependent. Cùm enim tempora eorum in Scriptura ſimpliciter exhibeantur, non (ut in regno Judæ & Iſraëlis hactenùs factum fuerat) cum aliorum regum initiis comparata: relictum nullum eſt argumentum, cujus ductu ab annis propoſitis menſes aliquos (ſine temeritatis nota) liceat nobis ſubducere, indéque regum initia in alias atque alias anni partes ſummovere. Ut ſi à menſis primi die primo, verbi gratiâ, *Ezekiæ* annos deducamus: ſub idem quoque tempus *Joſiam* regnare cœpiſſe dicamus neceſſe eſt; niſi interpoſitos *Manaſſis* 55. & *Amonis* binos annos, propriâ authoritate, vel augere libeat, vel diminuere. *Michael Paludanus* tamen qui cum vulgato interprete Latino, [a] priorem recipit hypotheſin, ab eodem primo menſe [b] *Joſiæ* annos arceſſendos eſſe jure pernegat: Quandoquidem magnam partem anni ejus 18. in Templi inſtauratione, idololatriæ exterminatione, & legitimi Dei cultûs reſtitutione, tranſactam fuiſſe conſtet, ante Paſcha 14. primi menſis die, in eodem 18. anno, celebratum (2. Reg. XXII. 3. ad XXIII. 23. & 2. Chronic. XXXIV. 8. ad XXXV. 19.) quum noſtra ſententia, quæ annos *Joſiæ* pariter & *Ezekiæ* circa 10. menſis 3. diem inchoat, & verſùs finem anni primi *Ezekiæ* unum, & verſùs finem 18. *Joſiæ* alterum *Paſcha* promovendum eſſe poſtulet.

[a] Pag. 177. & 179.
[b] Pag. 211. [unde reponenda hic illius verba.]

Cum trium verò poſtremorum regum Judæ temporibus habemus annos *Nebuchadneſaris* Babylonii in Scriptura comparatos; quorum collatio nos docebit *Jehojakimum* non integros annos undecim, ſed ſupra annos 10. menſes circiter 6. cum dimidio in regno exegiſſe; adeóque *Jehojakimum* circa 6. menſis diem 10. & ante tres menſes *Jehoachazum* ipſius fratrem circa 3. menſis diem eundem regna ſua iniſſe. Unde veritas quoque hypotheſeos noſtræ patebit; quæ 31. annorum *Joſiæ* tam principium quàm exitum circa menſis 3. diem 10. collocandum eſſe ſtatuit. Quod ut pleniùs percipiatur, rerum ad hos tres reges ſpectantium tempora ſequentibus theſibus explicanda eſſe duximus.

THES. I.

Initium regni Sedekiæ deducendum eſt à 10. die 4. menſis; juſtis undecim annis ante captivitatem ejuſdem Sedekiæ, & unico menſe Salomonici Templi excidium; quod in 10. diem 5. menſis incidit.

PRophetaviſſe *Jeremias* dicitur, *donec abſolveretur undecimus annus Sedekiæ filii Joſiæ regis Judæ, & donec deportaretur Hieroſolyma menſe quinto* (Jerem. I. 3.) Anno verò *undecimo Sedekiæ*, 4. menſis die 9. perruptâ civitate & à Babyloniis occupatâ, noctu rex aufugiens ab inſequentibus Chaldæorum copiis in campeſtribus *Jerichuntis* captus eſt. (Jer. XXXIX. 2. 5. & LII. 4. 9. Sequentis deinde menſis 5. die 10. Templo & Urbe deſtructis, in captivitatem Hieroſolymitani ſunt abducti. (Jerem. LII. 12. & 15.) Ex quibus inter ſe collatis, colligimus; & *undecimum Sedekiæ* annum fuiſſe completum, (non X. tantùm ſolidis annis illum regnaviſſe; ut aſſerit [c] *Scaliger*) & inter captivitatem illius & templi conflagrationem menſis ſpatium interceſſiſſe: atque quod inde eſt conſectarium, circa 4. menſis diem 10. regnare eum cœpiſſe. Ubi enim de fine conſtat, de initio dubitari non poteſt: quum in anni circulo principium & finem communi contineri termino nemo ignoret. Cúmque inter captum *Sedekiam* abſoluto anno regni ſui undecimo, & deportatum populum integer menſis (ut dictum) fuerit interpoſitus: ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, *duodecimo anno regni Sedekiæ* calamitatem illam accidiſſe, in libro primo Stromatum *Clemens Alexandrinus*, retulit, rectiùs quàm *Joſephus* Templum incenſum fuiſſe ſcribens *anno regni Sedekiæ undecimo*: (libro X. Antiquit. cap. XI.) quum ante menſem is captus annum regni ſui undecimum compleverit.

[c] Scaliger. Animadverſ. Euſebian. pag. 12. & Canon. Iſagog. pag. 317.

THES. II.

Obſidio Hieroſolymitana cœpta anno Sedekiæ 9. menſis 10. die 10. & interventu exercitûs Pharaonis poſteà interrupta redintegrata eſt anno Sedekiæ 10. menſis 3. die 15. & per dies 390. uſque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obſidionis primo principio uſque ad captam urbem in fine anni 11. Sedekiæ, menſis 4. die 9. menſium 30. uſque ad eandem incenſam menſis 5. die 10. menſium 31. ſpatium interceſſerit.

ANno 9. *Sedekiæ*, menſis 10. die 10. *Nebuchadneſarem* Hieroſolymam obſidere cœpiſſe, ex 2. Reg. XXV. 1. Jerem. LII. 4. & Ezech. XXIV. 1. 2. &, Pharaonis exercitu adventante inde receſſiſſe, ex Jerem. XXXVII. 5. 11. & XXXIV. 21. 22. intelligimus. Anno 10. menſe 10. die 12. contra Pharaonem & Ægyptios prophetavit *Ezekiel*; quòd fuiſſent *baculus arundineus domui Iſraëlis* (Ezech. XXIX. 1. 6.) Pharaonis enim exercitu re infectâ domum reverſo; ad Urbis oppugnationem denuò Chaldæi redierunt, prout à *Jeremia* prædictum fuerat. (Jerem. XXXVII. 7. 8.) ann. eodem *Sedekiæ* 10. qui *Nebuchad-reſaris* ſive *Nebuchadneſaris* fuit 18. (cap. XXXII. 1. 2.) Ut, quum in *fine anni* 11. *Sedekiæ* à Babyloniis Hieroſolyma occupata fuerint; (ut in priore Theſi eſt oſtenſum:) ultra annum obſidionem hanc poſteriorem continuatam fuiſſe appareat, nec ſupra dies 25. tamen: quantum ex Ezechiel. IV. 5. 8, colligere poſſumus; ubi in typo, dies 390. obſidioni Hieroſolymitanæ aſſignatos invenimus. Qui ab anno 11. *Sedekiæ*, menſe 4. die 9. quo Urbs perrupta fuit, [Jerem. XXXIX. 2.] retro numerati, ad menſis 3. diem 15. in anno *Sedekiæ* 10. nos perducunt: quod redintegratæ obſidionis ſtatuitur à nobis initium. Unde error detegitur, tum *Fl. Joſephi*, libro X. Antiquit. cap. 10. & 11. [edit. Græc.] qui non ſolam ſecundam hanc obſidionem 9. *Sedekiæ* anno & menſis 10. die 10. eodem quo nos primam, incepiſſe affirmat; ſed etiam inde uſque ad captam urbem anno *Sedekiæ* 11. menſis 4. die 9. menſes tantùm 18. [pro 30.] bis dinumerat:

tum *Severi Sulpicii*, qui in Sacræ ſuæ hiſtoriæ libro priore, *triennio*, duraviſſe obſidionem ſignificat; quanto tempore Samariam, ante regni Iſraëlitici excidium, à *Salmeneſero Aſſyrio* fuiſſe obſeſſam, ex ſacris literis. (2. Reg. XVII. 5.) didicimus. Neque audiendus hìc *Johannes Druſius*; qui pro *triennio* in Sulpitio, *biennio ferè* reſcribendum eſſe pronunciat: quum ſupra biennium etiam anni dimidium, uno die minùs, à cœpta primùm obſidione uſque ad civitatem ab hoſtibus occupatam, accuratior noſter calculus hic exhibet.

THES. III.

Circa menſis 4. diem 5. facta eſt Jechoniæ deportatio, 5. circiter ante regni Sedekiæ initium diebus.

ANno à deportatione regis *Jojacinis* ſive *Jechoniæ quinto*, menſis *quarti* die *quinto*, *Ezekieli* Prophetæ omnium prima exhibita eſt viſio. (cap. I. 1. 2.) Poſt quam, cùm apud populares ſuos deportatos toto *ſeptiduo*, quaſi ſtupore quodam perculſus ſedediſſet; (cap. III. 15. 16.) continuus 390. dierum in publico omnium conſpectu, cubatus à Deo illi imperatus eſt. (cap. IV. 4. 5.) Exacto deinde anno uno & menſibus duobus, poſt primam, ſedenti domi ſuæ cum ſenioribus Judæ, nova oſtenſa eſt viſio; anno deportati *Jechoniæ ſexto*, *menſis ſexti die quinto*. (cap. VIII. 1.) A 397. deductâ dierum 365. quantitate annuâ, relinquuntur dies 32. ut intervallo, inter utramque viſionem interpoſito complendo, ſpatium unico menſe minùs hìc tantùm deſit. Unde concludimus, circa ipſum ann. 5. captivitatis *Jechoniæ* viſionem primam eſſe factam: ac proinde circa *quintum* menſis *quarti* diem captivitatem illam incepiſſe. In illo ipſo verò *quinto* die potiùs quàm in anteriorum aliquo ejus epocham ideò ſtatuendam cenſemus; quod hac ratione inter eam & regni *Sedekiæ* initium (quod ad ejuſdem 4. menſis diem 10. in prima Theſi eſt relatum) *quinque* tantùm dierum intercedat ſpatium; neque verò multò longiùs ſacræ hiſtoriæ admittat ſeries, quæ abducto in captivitatem *Jechoniæ*, *Nebuchadneſarem* ante diſceſſum ſuum loco ipſius patruum *Sedekiam* regem conſtituiſſe indicat. (2. Reg. XXIV. 15. 17.)

THES. IV.

Finis regni Jehojakimi, & initium filii ejus Jehojachinis ſive Jechoniæ, circa menſis 12. diem 25. ſunt reponenda.

IN Hebraica Bibliorum editione pater יהויקים filius יהויכין in Græca prior Ἰωακεὶμ poſterior Ἰωαχεὶμ, indéque *Joſepho* alter Ἰωάκιμος, alter Ἰωάχιμος, eſt appellatus. Sed lenis & aſpiratæ literæ diſcrimine poſteà neglecto, ut uterque communi nomine Ἰωακείμ vel Ἰωαχείμ nuncuparetur, uſu tandem eſt receptum. Unde in libro primo ſacræ hiſtoriæ, *Severus Sulpitius*, *Joachim exactis in regno annis undecim, filio ejuſdem nominis locum feciſſe* ſcribit: & qui in textu ſacro *Jehojakin*, (2. Reg. XXIV. 6. 8. 2. Chronic. XXXVI. 8.) *Coniah*, (Jerem. XXII. 24. 28. XXXVII. 1.) & *Jeconiah*, (1. Chron. 3. 16. Jerem. XXIX. 2.) nominatur, *Theophilo Antiocheno* Ἰωακεὶμ ἕτερος, *Clementi Alexandrino* patri ὁμώνυμος Ἰωακεὶμ appellatur. *Ambroſius* libro tertio Commentar. in Luc. cap. 3. & Faſtorum Siculorum author, utrumque & *Joachim* & *Jechoniam* dictum fuiſſe volunt. In Paſchali tractatu, quem ineditum habeo, anno *quinto Gordiani*, *Ariano & Papo Conſulibus*, id eſt, anno æræ Chriſtianæ CCXLIII. conſcripto; regnaviſſe traditur *Joachim annis* XI. *item Joachim filius ejus, qui & Jechonia dictus eſt, diebus centum*: quod ſanè rectum eſt. Poſitis enim menſibus τριακονθημέροις (Lunares enim, alternis plenos & cavos, è Babylonia demùm reduces, unà cum Chaldaicis menſium nominibus, Judæi in terram ſuam induxerunt) *dies centum* menſes conſtituunt *tres* & dies *decem*: quot in ſacra hiſtoria, 2. Chronic. XXXVI. 9. *Jechoniæ* regno adſcriptos legimus. Qui à menſis *quarti* die *quinto*, (quo captivum eum abductum fuiſſe in præcedente Theſi declaravimus) ſubducti, in 12. menſis diem 25. recidunt: circa quem & cœpiſſe ipſum, & patrem *Jehojakimum* regnare deſiiſſe, in præſenti Theſi aſſeruimus.

THES. V.

Circa 6. menſis diem 10. Jehojakimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, ſed annis 10. menſibus 6. & diebus 15. circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa 5. menſis diem 15. regnare cæpit Nebuchadneſar; ante templi conflagrationem annis 19. quinque circiter diebus minùs.

ANno *tertio Jehojakimi* regis Judæ, aſcendiſſe *Nebuchadneſarem* Regem Babyloniæ, contra Hieroſolymam, in ipſo libri Danielis initio; & *primum* hujus eſſe *quartum* illius, in principio cap. XXV. *Jeremiæ* legimus. Unde, incidiſſe primum *Nebuchadneſaris* annum in deſinentem annum tertium *Jehojakimi*, & ineuntem quartum rectè concludit *Tremellius*. Regnaſſe dicitur in univerſum *Jehojakim annos undecim*. [2. Reg. XXIII. 36. 2. Chronic. 36. 5.] & poſt eum filius ipſius *Jechonias*, antequàm deportaretur Babylonem, *menſes tres* & *dies decem*. [2. Chronic. XXXVI. 9.] iiſque exactis à rege Babylonis captus fuiſſe *anno octavo regni ſui*. [2. Reg. XXIV. 12.] Ex quibus inter ſe collatis, duo emergunt iſta: I°. Annum *undecimum Jehojakimi* non fuiſſe integrum, nedum XII. annos cum Siculorum Faſtorum authore & Nicephoro Patriarcha C P. eſſe illi aſſignandos. Quum enim ante finem anni ipſius *tertii* regnare *Nebuchadneſar* cœperit, ſi ſuperfuiſſent *Jehojakimo* anni adhuc *octo* integri; *nonum* ille ingreſſus fuiſſet annum, quo tempore *Jechoniam* patri in regno ſucceſſorem dedit. Atqui *quarto* poſteà menſe, *Jechoniâ* capto, *octavum* adhuc numeratum fuiſſe *Nebuchadneſaris* annum, ex 2. Reg. XXIV. 12. manifeſtum eſt. II°. Inter 25. diem menſis 12. quo *Jechoniam* cœpiſſe in theſi IV. & 5. menſis 4. quo eundem deſiiſſe, in theſi III. oſtendimus, *Jehojakimi* initium collocari non poteſt; Aliàs enim *Nebuchadneſar* [cujus annus 1. initium 4. *Jehojakimi* aliquanto tempore præceſſit] capto *Jechoniâ* 9. regni ſui ſimiliter egiſſet annum, in 8. tantùm adhuc verſatum eum finiſſe, ex 2. Reg. XXIV. 12. jam audiverimus. Reliquum igitur eſt, ut inter menſis 4. diem 5. & menſis 12. diem 25. regni *Jehojakimi* exordium ſit indagandum.

Ex tribus feſtis in quibus omnes mares coram Domino comparere tenebantur, (Deut. XVI. 16) Tabernaculorum ſolennitas in hujus temporis ſpatium incidit: ad quam idcircò, locum illum Jerem. XXVI. 1. 2. ſine controverſia referendum eſſe judico. *Principio regni Jehojakimi filii Joſiæ regis Judæ, fuit verbum hoc à Domino dicendo. Sic ait Dominus; Sta in atrio domûs Domini, ut eloquaris ad omnes civitates Judæ venientes ad incurvandum ſe in domo Domini, omnia verba quæ præcipio te eloqui eis.* Ante feſtum igitur Tabernaculorum, in medio 7. menſis celebratum, tempore aliquo inter menſis 4. diem 5. & illud interpoſito (& quidem ad 7. quàm ad 4. menſem propiùs accedente) principium regni *Jehojakimi* reponendum eſſe colligo: indidémque *diem jejunii*, quo verba Domini in templo ejus audientibus omnibus Judæis qui eò confluxerant ex civitatibus ſuis è ſcripto recitare juſſus eſt Baruc, *anno quarto Jehojakimi*, (Jerem. XXXVI. 1. 6.) de ſolenni illo jejunio menſis 7. die 10. Lege imperato (Levit. XVI. 29.) quod *Jejunii* nomine κατ' ἐξοχὴν [Act. XXVII. 9.] ſignificatur, intelligendum eſſe concludo; non de conceptivo illo, quod *anno quinto Jehojakimi, menſe nono*, indictum fuiſſe [eodem cap. XXXVI. 9.] poſteà legitur, uti Tremellius exiſtimat. Si enim *ſub finem anni quarti* [ut ille vult,] datum hoc fuiſſet præceptum, & *anno quinto, menſe nono*, executioni mandatum; ſequeretur, paulò ante *nonum* menſem ſtatuendum fuiſſe Jehojakimi exordium: quod cum iis quæ ſuperiùs ſunt diſputata non poteſt conſiſtere.

Ut hinc igitur, ante menſis 7. diem 10. ita alio argumento poſt 5. menſis diem 10. initium *Nebuchadneſaris* & *Jehojakimi* eſſe quærendum, ſic oſtendo. Annus decimus *Sedekiæ*, à menſis 4. die 10. [ut 1. Theſis docuit] inchoatus, erat *Nebuchadneſaris decimus octavus*, [Jerem. XXXII. 1.] uno ſaltem menſe poſt *decimum* illum *Sedekiæ* incipiens. Si enim ipſo 10. menſis 4. die regnum ſuum *Nebuchadneſar* cœpiſſet; quando Templum fuit incenſum, menſis 5. die 10. [integro poſt *Sedekiam*, deſinente anno regni ſui undecimo, capturn menſe] annum regni ſui *viceſimum* ille fuiſſet ingreſſus: At *decimum nonum* illius adhuc cucurriſſe, ex Jerem. LII. 12. conſtat. Unde inter menſis 5. & 7. diem 10. annorum, *Nebuchadneſaris* primò, deinde & *Jehojakimi*, initium locandum eſſe, conſequitur. Quod cum ſuperiùs poſita deſcriptione rectè convenit; quæ *Jehoachazo*, trimeſtre ſuum regnum à menſis 3. die 10. inchoanti, *Jehojakimum* 6. menſis, die 10. ſucceſſiſſe ſtatuit. Inde ad initium *Jechoniæ* circa 25. diem 12. menſis collocatum, menſes numerantur 6. cum dimidio, quot tantùm, ſupra annos decem, integro *Jehojakimi* regno hypotheſis hæc attribuit; ab undecimo illius anno detractis 5. menſibus & unius dimidio. Qui quidem conficient; ſi *Nebuchadneſarem* annum ſuum *primum* diebus 25. ante finem tertii anni *Jehojakimi* inchoaſſe, & ad complementum *octavi* ſui anni, præter 100. dies *Jechoniæ*, & 5. interregni 35. quoque primos ſuccedentis *Sedekiæ* dies aſſumpſiſſe admiſerimus. Quâ ratione Natali imperii *Nebuchadneſaris* in medio 5. menſis conſtituto; & 1. illius annus reſponſurus eſt *Jeojakimi* 4. [diebus tantùm 25. illo anterior] juxta Jerem. XXV. 1. & 18. anno *Sedekiæ* 10. [diebus 40. hujus initio poſterior] juxta Jerem. XXXII. 1. eruntque ab initio ejus, ad deportationem quidem *Jechoniæ* [menſis 4. die 5.] anni 7. menſes 10. dies 20. ad Templi verò excidium [menſis 5. die 10.] & captivitatem populi illud ſubſecutam, anni 19. diebus 5. minùs.

THES. VI.

Nebuchadnezar, à vivente patre in conſortium regni aſſumptus, annos 43. poſt mortem illius imperavit ſolus; in univerſum verò, annos 44. menſes 7. & dies 10. circiter.

ANno *Jehojakimi* 3. deſinente circa 15. menſis 5. diem, regnare cœpiſſe *Nebuchadneſarem*; ante deportationem *Jechoniæ*, menſis 4. die 5. factam, annis 7. menſibus 10. & diebus circiter 20. in præcedente Theſi eſt oſtenſum. His additi anni 36. menſes 8. & dies 20. [qui à deportatione illa, ad annum quo *Evil-merodach* regnare cœpit, effluxerunt] longiſſimum regni *Nebuchadneſaris* tempus exhibebunt, annorum 44. menſium 7. & dierum 10. circiter. Filius enim & ſucceſſor ipſius proximus *Evil-merodach* ad regiam dignitatem in aula ſua *Jechoniam* evexiſſe fertur, *anno à deportatione* ipſius 37. *menſe* 12. *die menſis* 25. eodem *quo regnare cœpit anno*. [Jerem LII. 31. 32.] qui quidem 25. dies Imperii videtur fuiſſe Natalis; quo de evehendo *Jechoniâ* conſilium ille iniit: quum ipſum evectionis diem 27. ejuſdem 12. menſis ex 2. Reg. XXV. 27. fuiſſe appareat.

Beroſus quidem in 3. Chaldaicæ ſuæ hiſtoriæ libro, *Joſephus* lib. X. Antiquit. cap. 11. Col. 12. & *Ptolemæus* in Regum Babylonicorum Canone, 43. tantùm annos *Nebuchadneſari* tribuunt, ſed à morte patris numeratos: quum in *Jeremia* & ſacra Regum hiſtoriâ, ab expeditione ejus in Syriam & Judæam vivente patre ſuſceptâ, principatûs ejus epocha deducatur. Quo tempore regni paterni factum illum fuiſſe participem, *Beroſus* (apud *Joſephum* libro X. Antiquit. cap. 11. lib. 1. contra Apionem) ſatis apertè ſignificat. A *Nabopolaſaro* enim cum exercitu adverſùs rebelles miſſus, eorum regionem (ut ille ſcribit) ὑπὸ τὴν αὐτοῦ vel αὐτῶν: (ſic enim in lib. 1. contra *Apion*, & *Georgii Syncelli* Chronico citatum legitur) βασιλείαν ἐποίησε, *regno ſuo ſubjecit* poſt illius demùm obitum κυριεύσας ἐξ ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, *paterno principatu in ſolidum potitur*; quem anteà ſcilicèt diviſum cum patre geſſerat. Unde & Daniel, licèt *Nebuchadneſarem* quum primam adverſos Judæos expeditionem ſuſciperet, anno 3. *Jehojakimi*, *Regem Babyloniæ*, propter regni cum patre tùm vivente ſocietatem appellet: (cap. I. 1.) annorum tamen regni numerationem more Chaldæorum apud quos agebat ab obitu patris & mero ipſius imperio deducit; anno illius *ſecundo*, ſomnium ipſius à ſe expoſitum ſignificans, (cap. II. 1. 31.) exactis jam *tribus* captivitatis ſuæ annis, quibus privatim in literis & linguâ Chaldæorum eſt inſtitutus, priuſquàm in Regis aſpectum eſt adductus, (cap. I. 4. 5. 18. 19.) quod nullo modo ad 2. regni annum quod cum patre communicavit; ſed ad finem 2. anni monarchiæ ſive ſolitarii regni commodiſſimè referri poterit.

Et rectè quidem hoc obſervavit [a] *Scaliger*, ſed vitioſâ lectione loci *Beroſi* (apud *Joſephum*,

[a] Scalig. Prolegomen. in lib de emend. Temp. pag. 11. 14. & not. in fragment. p. [illegible]

lib. 1. contra *Apionem*) deceptus, quæ 29. regni annos pro 21. *Nabopolaſaro* tribuit ineunte anno regni ſui 30. & communicati cum filio imperii 13. mortem illum obiiſſe putavit; ac proinde annum illum, *Nebuchadneſaris ſecundum*, Daniel. II. 1. ab obitu patris numeratum 14. illius in Syria 2. in Babylonia, *Sedekiæ* verò 6. fuiſſe pronunciavit. *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum, ad *Sedekiæ* captivitatem Beroſi hiſtoriam referens, anno regni illius 12. (cum enim tùm ingreſſus is fuiſſet, ſi liber permanſiſſet) hoc contigiſſe ſenſit: qua ratione 19. ſimul cum patre *Nebuchadneſar* regnaviſſet annos. *Joſephus* lib. X. Antiquit. cap. XI. eandem hiſtoriam ad 23. *Nebuchadneſaris* annum, quo poſtrema Judæorum facta eſt deportatio, (Jerem. LII. 30.) referendam eſſe cenſuit. Tunc enim cum magnis copiis Cœleſyriam eum invaſiſſe ſcribit, eâque ſubactâ bellum geſſiſſe contra Ammonitas & Moabitas; & his quoque perdomitis, Ægyptum hoſtiliter ingreſſum, repertos ibi Judæos rurſùm captivos Babylonem abduxiſſe: deinde, poſt Ægypti populationem exacto *biennio* mirandam illam viſionem, Danielis II. expoſitam, objectam illi fuiſſe ſubjicit. Cujus etiam hìc inſiſtens veſtigiis *Hieronymus* (licèt pro *Joſepho*, *Beroſum* ille nominet) viſionem hanc anno *Nebuchadneſaris* 25. factam fuiſſe ait. Ita verò ſimul cum patre 23. ille regni annos exegiſſet; & anno captivitatis *Iechoniæ* 15. Ægyptus ab eo fuiſſet occupata: quod tamen ante 27. illius annum non factum, ex Ezech. XXIX. 17. rectiſſimè animadvertit *Franciſcus Junius*. Eò igitur *Beroſi* hiſtoriam ſpectare a ille exiſtimans, undecimo ante mortem ſuam anno *Nebuchadneſarem*, audito patris obitu & conſtitutâ Ægypto, Babyloniam repetiviſſe vult, ut regnum iniret ſolus; quod per 34. annos hoc admiſſo calculo, (qui *Nabopollaſaro* 54. pro 21 *Nebuchadneſari* 10. pro 43. aſſignat annos) ſimul cum patre jam geſſiſſet. Indéque à vero monarchiæ illius initio conſtituendo tantopere aberrans, duriorem illam *Tremellii* ſui interpretationem in *Daniele* admittere cogitur. *Anno ſecundo*, nempe *regni Nebuchadneſaris*, *ſomniavit Nebuchadneſar ſomnia.* Anno ſecundo ab eo tempore numerato, non quo *Nebuchadneſar* mortuo patri in imperio ſucceſſit, ſed quo pueri quatuor adducti ad regem ſteterunt coram eo. (Daniel. I. 18. 19.)

Vid. Hieron. & Perez. in Dan. 2, 1.

a Jun. in Ezech. 30. 1. & Dan. 2. 4.

CAP. I.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadneſaris, & regum Judæ qui ſub illius imperio vixerunt, tempora ſpectantes explicantur: & 70. annorum ſervitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. Jehojachimi primum à Iudæis ſuſcepto, non à poſteriorum deportationum aliqua deducendum eſſe oſtenditur.

N*Ebuchadneſaris* & trium poſtremorum, (qui illius imperio fuerunt obnoxii,) Regum Judæ temporibus ita conſtitutis, difficultates nonnullæ, ad eadem pertinentes, explicandæ jam veniunt: quarum prima tres illas deportationes ſpectat, ſub finem LII. capitis Jeremiæ, hunc in modum commemoratas. *Iſte eſt populus quem deportavit Nebuchadneſar; anno 7. Iudæi 3023. anno 18. Nebuchadneſaris; deportavit Hieroſolymis animas 832. anno 23. Nebuchadneſaris; deportavit Nebuzaradan præfectus ſatellitum è Iudæis, animas 745. Omnes animæ 4600. ſunt.* Ubi *Rabanus* ter Judæos à *Nebuchadneſare* captos ſcribit; harúmque trium captivitatum numerum hic à propheta cenſeri. Primam ponit in tranſmigratione *Joakimi* filii *Joſiæ*; de qua 2. Paralip. XXXVI. ſecundam in tranſmigratione *Jechoniæ*; de qua 2. Reg. XXIV. Tertiam in Urbis ac Templi excidio, ſub *Sedekiæ*; de qua 2. Reg. XXV. *Quæ ſi vera ſententia eſt; tres numeri mutandi ſunt: ut pro ſeptimo anno in prima captivitate ſcribatur, Primo; in ſecunda pro octavo decimo ſcribendum ſit, Octavo; pro viceſimo autem tertio in captivitate poſtrema legi oporteat, Undevicimo,* inquit *Melchior Canus*, lib. XI. locor. Theolog. cap. V. At quis prudens non potiùs judicaverit falſam eſſe ſententiam *Rabani*; quam falſatos eſſe omnes Bibliorum codices, Hebræos, Chaldæos, Syros, Græcos, & Latinos. Multò igitur modeſtiùs Emanuel Sa, in Notationibus ad hunc locum: *Quidam,* inquit, *putant eſſe errorem in numeris; & legendum pro 7.1. pro 18.8. pro 23.19. ut ut patet ex* IV. Reg. XXIV. & XXV. & II. Paral. XXXVI. *Ego id non auſim dicere: potiùs dicerem, de aliis hic translationibus agi quàm* IV. Reg. Et ſanè quidvis potiùs dicendum fuerat quàm ad hoc deſperatum remedium recurrendum.

Rectiùs igitur multò *Jacobus Cappellus* in Chronologia ſua (ad annum Mundi 3398. & 3414.) deportationum alias majores, alias minores fuiſſe aſſerit: prioris generis tres, anno *Nebuchadneſaris* 1. 8. & 19. factas; poſterioris item tres, quæ *Jeremiæ* LII. anno *Nebuchadneſaris* 7. 18. & 23. commemorantur factæ. Cùm enim *Jehojakimus*, poſt triennii ſervitutem adverſus *Nebuchadneſarem* rebellaſſet: immiſſus eſt contra eum exercitus, ex Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum turmis conſtans. Quod ex præſtituto Domini factum fuiſſe Scriptura notat; ut Judæos perderet, & amoveret a facie ſua: ſecundùm verbum quod locutus fuerat per ſervos ſuos Prophetas. (2. Reg. XXIV. 1. 2. 3.) Ab hoc igitur *Nebuchadneſaris* exercitu, anno illius quidem 7. *Jehojakimi* verò 10. deportati ſunt Judæi illi 3023. quod & à Faſtorum Siculorum authore eſt animadverſum; anno Regis hujus *decimo, Nabuchodonoſorem regem Babylonis, ſeptimo anno regni ſui ſubactâ Iudæâ 3023. Iudæos captivos abduxiſſe*, memorante.

Factum hoc, non quidem biennio, (ut erronea illius ſtatuit hypotheſis, quæ 12. annos regno *Joakimi tribuit*) ſed integro anno ante grandem illam deportationem, ſub ejus ſucceſſore *Jechonia* factam, ad quam (non ad illam ſub *Joakimo*) *Tremellius* & *Deodatus* primam in hoc Jeremiæ loco propoſitam referendam eſſe judicant. Quanquàm enim captus fuiſſe dicatur *Jechonias* anno *Nebuchadneſaris* octavo, & captivi decies mille cum eo abducti: (2. Reg. XXIV. 12. 14.) iſta tamen inter ſe conciliari poſſe *Deodatus* exiſtimat, ſi in fine ſeptimi & initio octavi contigiſſe; & *Jeremiæ* 3000. Hieroſolymitani, reliqui 7000. ex diverſis Judææ partibus

milites

milites fuiſſe admittantur. Verùm, quum ab initio *Nebuchadneſaris* ad *Jechoniæ* captivitatem, præter annos 7. pluſquàm 10. menſium ſpatium interceſſiſſe, in V. Theſeos fine oſtenderimus: illa 7. deſinentis & 8. ineuntis conſideratio locum hîc habere non poterit; Et quum è tribus deportationibus hîc memoratis, media tantùm *Hieroſolymitanorum*, duæ reliquæ *Judæorum* fuiſſe dicatur: illa primæ ad *Hieroſolymitanos* reſtrictio minùs ad mentem ſacri ſcriptoris facere videatur. Quin & in magna illa *Jechoniæ* deportatione (quæ una longè plures captivos habuit, quàm tres illæ, de quibus nunc agimus, ſimul ſumptæ) ipſorum *Hieroſolymitanorum* multò majorem quàm 3000. numerum fuiſſe apparet. Sic enim locum huc ſpectantem, 2. Reg. XXIV. 14. reddidit *Tremellius. Et deportavit rex è totis Jeruſchalaimis cùm omnes præfectos, tùm omnes valentes robore, decies mille captivos, omnéſque fabros lignarios & fabros ferrarios.* Sed, *è totis Jeruſchalaimis*, per Synecdochen ille explicat, *è toto regno:* & in numero *decies mille captivorum*, è tribu Juda 3023. illos (Jerem. LII. 28.) fuiſſe cenſet; reliquos 7000. (quorum 2. Reg. XXIV. 16. fit mentio) ex urbe Hieroſolymitana deportatos fuiſſe ſubindicans. Contrà Deodatus, (illâ *Tremellii* Synecdoche ut nimis fortaſſe catachreſticâ minùs probatâ) *tota Hieroſolyma, majorem & meliorem partem populi*, interpretatur: ex Urbe 3023. (quæ certè major Hieroſolymitanorum pars eſſe non poterat) abductos fuiſſe conjiciens, cæteros verò 7000. ex tota regione reliquâ deportatos fuiſſe, intelligendum relinquens. Sed verius omninò eſt; numerum illum 3023. in *Jeremiæ* poſitum, ad deportationem ſub *Jechonia* factam nihil omninò attinere.

Secundam μετοικεσίαν captivorum 832. Hieroſolymis decedentium, non [ut *Rabanus*] de *Jechoniæ*, ſed de *Sedekiæ* transmigratione, poſt expugnata & diruta Hieroſolyma *Tremellius* & *Deodatus* accipiunt, ſub finem anni 18. & initium 19. anni *Nebuchadneſaris* factam eam fuiſſe opinati. Et licèt ex Jerem. LII. 12. 13. manifeſtum ſit incenſum fuiſſe templum anno *Nebuchadneſaris* 19. (*Joſephus* tamen tum in lib. X. Antiquit. cap. XI. tum in libro I. contra *Apionem*) ad 29. ejuſdem [ut videtur] capitis verſiculum reſpiciens, anno ejusdem 18. hoc factum fuiſſe ſcribit: numero tamen 832. deportatorum, ibidem expreſſo, ad captivitatem ſub *Jechonia* factam, relato; cum quo, præter *decem millia:* [2. Reg. XXIV. 14. commemorata] 832. etiam alios abductos fuiſſe aſſerit. [Antiq. lib. X. cap. IX.] *Laurentius* verò *Codomanus* etiam anni tempeſtatem, quâ *Nebuchadneſar* regnum iniit ex hoc ita conatus eſt eruere. Anno 10. *Sedekiæ*, durante obſidione Hieroſolymitanâ, ingreſſus eſt *Nebuchadneſar* annum regni 18. [Jerem. XXXII. 1. 2.] Anno 11. *Sedekiæ* menſe 4. die 9. Chaldæi captam urbem ingreſſi ſunt. [Jerem. XXXIX. 2. 3. LII. 5. 6. 7.] Necdum deſiit annus 18. *Nebuchadneſaris*: quo 832. Judæos Hieroſolymis captivos ab illo abductos Scriptura teſtatur. [Jerem. LII. 29.] At verò annum 19. regni ſui attigit *Nebuchadneſar* menſis 5. ſequentis, die 7. quo *Nabuzaradan* Hieroſolymam ingreſſus eſt, ut eam flammis perderet, & ſolo æquaret. [2. Reg. XXV. 8.] Ergo inter 9. diem menſis 4. anni 11. *Sedekiæ*, & menſis 5. diem 7. initium 19. anni [& conſequenter reliquorum omnium annorum] *Nebuchadneſaris* ſtatuendum eſt. Et quia initio huic aſſignandus erat vel 7. dies menſis 5. vel aliquis 27. dierum præcedentium: ne is relinqueretur in dubio, pro eo menſis 5. Kalendas aſſumere [a] *Codomano* placuit.

[a] Codoman. Chronol. lib. 3. c. 12.

Verùm nimis debili tota hæc ſtructura nititur fundamento: non potuiſſe 832. illos Judæos Hieroſolymis abduci, priuſquàm Hieroſolymis Chaldæi eſſent potiti. Nam deportati Hieroſolymitani duorum fuerunt generum: ut liquet ex 2. Reg. XXV. 11. Jerem. XXXIX. 9. & LII. 15. Alii partim metu, partim Jeremiæ prophetæ ſuaſione [Jerem. XXI. 9. & XXXVIII. 2.] inducti, ab urbe obſeſſâ defecerunt ad Babylonios: alii in Urbe remanſerunt. Quum igitur anno 10. *Sedekiæ*, Ægyptiaco exercitu adventante, Chaldæi obſidionem intermittere fuiſſent coacti, anno ante captam urbem altero, [ut in II. Theſi eſt oſtenſum: Hieroſolymitanos illos 832. qui ad eos defecerant, in Babyloniam abducendos curaverunt; anno *Nebuchadneſaris* 18. quem 10. *Sedekiæ* reſpondere ſcriptura diſertè aſſerit. [Jerem. XXXII. 1.] non ita quidem exiliter, ut 18. illius primos 9 ſuos dies communes tantùm habeat cum 10. hujus, ut [b] *Codomano* viſum fuit; ſed ut 10. hujus 35 dierum ſpatio 18. illius antevertens 330. reliquis diebus cum eodem paria faciat: quemadmodùm in V. Theſi declaravimus. Quare nec anni 18. deſinentis, & 19. ineuntis remedium quicquam hîc prodeſt: 832. verò deportatorum numerus plurimùm etiam obeſt. Everſâ enim urbe & civibus vacuatâ [Jerem. XXXIX. 8. 9.] non plures inde captivos abductos fuiſſe, nemo prudens opinabitur.

[b] Codoman. Annal. ad an. Mund. 3512. a.

Quod in minore 745. numero multò magis locum habet in tertia deportatione commemorato: quàm ad tranſmigrationem populi ſub *Sedekia* factam, contra omnium aliorum ſententiam, *Rabanus* accommodat. Quum enim migraviſſe tùm dicatur Juda è terra ſua, vinitoribus tantùm & foſſoribus in eâ relictis: [2. Reg. XXV. 11. 21.] tantillum captivorum numerum translatum inde fuiſſe, nullus [opinor] ſanus ſomniaverit. Neque juſta aliqua ratio afferri poteſt, cur ante 23. *Nebuchadneſaris* annum, in textu expreſſum, translationem hanc factam fuiſſe arbitraremur. Etſi enim longè maxima Judæorum pars, qui poſt urbis excidium in terra remanſerant, per proditionem occiſo eorum duce Gedaliâ in Ægyptum (nequicquam reclamante Jeremiâ) migraverit: multos tamen ibi ſubſtitiſſe vel ex unico illo *Ezekielis* teſtimonio, tribus poſt cædem Gedaliæ menſibus edito, (ſiquidem menſe *ſeptimo* illum ſublatum conſtat, Jerem. XLI. 1. hoc verò prolatum eſſe decimo; Ezech. XXXIII. 21.) intelligitur. *Qui habitant vaſtitates iſtas in terra Iſraëlis, loquuntur dicendo. Vnus erat Abraham qui hæreditario jure poſſideret hanc terram, nos autem multi; nobis tradita eſt hæc terra in hæreditatem.* (Ezek. XXXIII. 24.) Neque enim tales erant illi, qui in Ægyptum conceſſerant, Jerem. XLIII. quales hic propheta deſcribit: ut à *Chriſtiano Maſſæo* in 6. Chronicorum libro, rectè eſt animadverſum. *Illi manere noluerunt; iſti voluerunt. Illis promiſſa ſecuritas, ſi manerent:* (Jerem. XLII. 10. 11. 12.) *iſtis*

dicitur, quòd peſtilentiâ, fame, gladio caderent. (Ezech. XXXIII. 27, 28.) *Illos occidit Nebuchodenoſor in Ægypto: iſtos partim caſos in Judæa, partim translatos à Nebuzaradan conſtat anno domini ſui 23. qui fuit 4. deſolationis Hieruſalem.* (Jerem.) LII. 30.) quod non animadvertens *Ioſephus*, lib. X. Antiq. cap. XI. *quinto poſt excidium Hieroſolymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius*, (anno enim illius 18. ut dictum, non 19. Templum & Vrbem exciſa fuiſſe ille cenſuit) Judęos hosce ex Ægypto captivos Babylonem abductos fuiſſe credidit, quum ante 27. deportati *Iech nia*, qui fuit regni *Nebuchadneſaris* 35. Ægyptum ab eo occupatam non fuiſſe, ex Ezechiel. XXIX. 17. ſub pręcedentis Theſis finem jam audiverimus.

Sequitur locus longè difficilior. Jerem. XXVII. 1. *In principio regni Iehojakimi filii Ioſiæ regis Iuda, fuit verbum hoc ad Jeremiam à Domino.* Vbi pro *Iehojakimi* nomine, *Sedekiæ* reponendum *Ioſephus Scaliger* contra *Pareum*, *Iacobus Salianus* ad ann. Mundi *a* 3426. *Iohannes b Bohemus*, & alii aliqui exiſtimant; licet *Hippolytus Portuenſis*, vel quicunque author fuit *c* Chronici anno XIII. *Alexandri Severi* conſcripti, & *Epiphanius* in 1. *Panarii*, (pag. 15. edit. Græc. Baſil.) *Sedekiam* etiam *Ioakimi* nomine appellatum fuiſſe, ſenſiſſe videantur. In verſu verò 3. illius *Jeremiæ* capituli, *per legatos qui venturi erant Hieroſolyma ad Sedekiam regem Iuda*, Dei voluntatem finitimarum gentium Regibus ſignificare Propheta jubetur, ut *Nebuchadneſaris* Regis Babyloniç jugo colla ſua ſubmitterent. Deinde verſ. 12. *etiam Sedekiam regem Iudæ allocutum ſe fuiſſe ſecundùm omnia verba iſta*, Jeremias ſubjicit: in principio capitis ſequentis, hanc quoque temporis προσχαλῶν porrò adjiciens. *Et factum eſt in anno illo in principio regni Sedekiæ regis Iuda; in anno quarto, in menſe quinto* (Jerem. XXVIII. 1.) Vnde & nova exoritur difficultas, unde in *principio regni Sedekiæ* factum dicatur, quod quarto illius anno contigit.

a Parag. 18. 19. 20. 21. tom. 4. pag. 659. 662. & 718.
b Pag. 245. 146.
c Tom. 2. Antiqu. lect. H. Caniſii, pag. 594. [Vid. Harvillæum, col. 912. 985. 916. item Syr. MS. LXX. & Hieron.

Porrò prophetiam illam in anteriore medietate, ſive 11. primis verſiculis capitis XXVII. comprehenſam, in principio regni *Jehojakimi* à Deo primùm revelatam Jeremię fuiſſe, cenſent *Tremellius*, *Codomanus*, *Brochtonus*, *Deodatus*, & alii: (triennio ſcilicet antequàm *Nebuchadneſar* in Babylonia, & 11. annis priuſquàm *Sedekias* in Judęa regnare cœpiſſet:) quę in poſteriore verò medietate, & 11. reliquis verſibus continentur, ipſius *Sedekiæ* demum temporibus Regi, & Sacerdotibus, & toti populo à Propheta fuiſſe propoſita. In priore igitur parte, comparare ſibi vincula & lora in tempus illud quo regnaturus eſſet *Sedekias*, juſſum fuiſſe Prophetam exiſtimant. *Sic enim auctoritatem conciliatam prophetiæ, & omnem male de Propheta ſuſpicandi occaſionem ſublatam*, affirmat *Tremellius*. Creditque *Codomanus*, *propterea undecim annis ante regnum Sedekiæ factum eſſe ad Ieremiam verbum Domini, de jugo quinque regibus mittendo per legatos ad regem Sedekiam miſſos, ut Propheta ſciret ſuæ vitæ non metuendum eſſe ab impio rege Joiakimo; quo defuncto, jugum traditurus eſſet legatis mittendis ad novum in ejus regno ſucceſſorem, Sedekiæ nomen habiturum.*

d Codoman. Annal. ad an. Mund. 3512.

Ad alterum autem locum, Jerem. XXVIII. 1. quod attinet: duram eſſe exiſtimat illam *Maldonati* expoſitionem *e Paludanus*; annum 4. *Sedekiæ* dici principium regni ejus, quia fuit ante medietatem illius, quanquàm regni *Sedekiæ* undecim tantùm exiſtentibus, ut eorum 4. ad principium regni ejus, referatur, neque Anglo-Duacenſibus noſtris Interpretibus, neque *Iacobo f Saliano*, durum omninò eſſe videtur. Alii, ex profectione vel legatione *Sedekiæ* anno regni ſui 4. in Babyloniam inſtitutâ, (Jerem. LI. 59.) eum de novo in Regem à *Nebuchadneſare* fuiſſe confirmatum colligunt; indéque in quarto illo anno novum *principium regni Sedekiæ* conſtituit, quę *Nicolai Lyrani* in Jerem. XXVII. 3. & *Auguſtini Tornielli* ad annum Mundi 3439. *Parag.* 4. eſt ſententia. Alii priora iſta [*Et factum eſt in anno illo, principio regni Sedekiæ regis Iudæ.*] ad ſuperiora referre malunt, atque à poſterioribus ſeparare. (*In anno quarto in menſe quinto*:) quę cum ſequentibus nectenda eſſe cenſent. Quod probabile judicat *g Dionyſius Petavius*: & multò eſſet probabilius ſi *Tremelliana* loci illius verſio reciperetur. *Quum autem fuiſſet* (vel *accidiſſet*) *illud anno illo, principio regni Sedekiæ regis Iudæ: anno quarto menſe quinto, allocutus eſt me Hanania.* q. d. Quum illa quæ præceſſerant, à verſu 12. ad finem cap. XXVII. *anno illo*, id eſt, *in principio regni Sedekiæ* edixiſſem: anno demùm poſt *quarto, menſe quinto*, iis quæ dixeram contradicens *Hanania*, ita me eſt allocutus.

Pag. 216.
e An. 3419. Parag. 17. [pag. 714. & 718.]
f Vid. Sal. Jarchi.
g Tom. 2. pag. 162.

Supereſt adhuc trium illarum difficultatum poſtrema, quas ſapientiæ cœleſtis afflatu egere *Beroaldus* putavit, ut poſſint intelligi. *Iehoiakin*, ſive *Jechonias*, quum regnare cœpiſſet, dicitur fuiſſe annorum octodecim. 2. Reg. 24. 8. at octo tantùm. 2. Chr. 36. 9. *h* Pro 8. autem annis, multum ille facere exiſtimat locum illum Matth. I. 11. ut in veteribus codicibus legitur. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν Ἰωακεὶμ, Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησεν Ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. *Joſias autem genuit* Joakim, *Joakim autem genuit* Jechoniam, *& fratres ejus in tranſportatione Babylonicâ.* Octavus enim *Jechoniæ* ab undecimo & poſtremo patris *Joakimi* ſubtractus ad deſinentem 3. & ineuntem 4. *Joakimi* annum nos perducit: quo tempore Daniel initio Hiſtoriæ ſuæ notat *Nebuchadneſarem*, captâ Hieroſolymâ, vaſa ſacra, & primariæ nobilitatis florem in Babyloniam deportaſſe. Quam ſententiam propugnat etiam *i Jacobus Cappellus* in Chronico ſuo.

h Matth. Beroald. Chr. l. 3. cap. 1.
i Cappel. Chr. ad an. Mund. 3192.

Contrà verò *decimum octavum* potiùs ætatis annum *Jechoniam* tunc egiſſe, argumento eſt, quòd *malum feciſſe* dicitur *in conſpectu Domini, omnino prout fecerat pater ejus*; & quòd *uxores* ejus (*fœminas* Tremellius reddidit) ſimul cum eo deportatæ memorentur: (2. Reg. XXIV. 9. 15.) quæ in *octo* annorum puerum minùs competunt. Unde Cajetanus ad locum illum Chronicorum, Canus (lib. XI. locor. Theolog. cap. 5.) & Jo. Mariana (pro edit. vulgata cap. 21.) 8. pro 18. errore ſcriptorum irrepſiſſe in textum aſſerunt. Pro quibus facit & editio Syriaca: quæ in loco illo Chronicorum etiam 18. annorum numerum nobis exhibet. *Nimirùm Hebraico codice*, [ut ait Mariana] *à librariis vitiato, is error in Græcos codices & Latinos inde manavit, & ſcribentis peccatum interpretis vitium factum eſt.*

Sed ante illos. *k* Abulenſis, ſacri textus corruptelam nullo modo hic admittendam eſſe præmonuit. Primùm quia *iſta poſitio* [ut ille loquitur] *eſt nimis ſcandaloſa; quia eodem modo ſcripturam poterimus dicere in omnibus locis eſſe corruptam: vel ſaltem non erit nobis firmum, aliquam partem ejus eſſe veram.* Deinde quia *de jure humano eſt regula, quod in ipſis juribus vitanda eſt correctio; & nunquam ſunt jura corrigenda quandiu poſſunt tolerari, ſed expedit jura juribus concordari: ut patet* de elect. lib 6. c. cum expediat. *A fortiori ergo in ſacra ſcriptura* [*in qua nihil debet concedi devians à veritate.*] *debet laborari pro concordia ejus, & ſic quamdiu potuerint partes concordari, non eſt dicendum quòd aliqua pars ſit corrupta. Et tamen poſſunt concordari iſtæ partes ſacræ Scripturæ*: inquit ille, nempe, ſi 8. annorum dicatur fuiſſe Jechonias, quando cœpit regnare vivente patre; 18. verò, quando regnavit ſolus mortuo patre. Ejuſque in regni conſortium cooptationis, ex prophetia illa Jeremiæ XXVII jam expoſitâ, rationem etiam aliquam *l* Codomanus ita conatur reddere. *Joakimus audito Jeremiæ vaticinio, metuit ne per illud populus moveatur, ut Sedekiam aliquem* (frater enim ipſius non *Sedekias*, Sed *Matthanias* eo tempore dicebatur) *præferat ſuo filio* Jechoniæ. *Quamobrem eundem, annos tantùm octo natum, curat regem deſignari: ut ſic prophetia Jeremiæ fiat irrita; nec filius olim experiatur fortunam paternam*, (ipſi enim Joakimo minor frater Joachazus à populo prælatus fuerat) *& ad alium transferri videat regnum jure hæreditatis ſibi debitum.*

k Alph. Toſtat. in 4. Reg. 24. q. 8.
l Codoman. Annal. ad an. Mundi. 3511.

Alii aliter iſta inter ſe conciliant. Tremellius enim, & eum ſecutus Brochtonus, locum 2. Chronic. XXXVI. 9. ſic interpretatur. *Natus octo annos, quum* ILLE *regnare inciperet*: non ipſe videlicet, ſed pater ejus; cujus in proximè præcedentibus facta fuerat mentio. Rectiùs verò (juxta locutionis illius ſententiam primùm uſurpatam initio regni Saulis primi Iſraëlitarum Regis] octavum ille annum egiſſe dici poterit, non ætatis, ſed ſervitutis Babylonicæ, cui ipſe cum populo ſuo tunc erat obnoxius. Quidquid enim de loco illo Matthæi I. 11. demùm ſtatuatur: quo tempore patri ſucceſſit in regno Jechonias, à captis anno Jehojakimi 4. Hieroſolymis *octavum* numeratum fuiſſe annum non eſt dubium.

JACOBI

JACOBI USSERII
ARMACHANI
DE
MACEDONUM ET ASIANORUM
ANNO SOLARI,
DISSERTATIO:
CUM GRÆCORUM ASTRONOMORUM
PARAPEGMATE,
AD MACEDONICI ET JULIANI ANNI
RATIONES ACCOMMODATO.

JUXTA EXEMPLAR LONDINENSE.

INDEX CAPITUM
DISSERTATIONIS
DE MACEDONUM ET ASIANORUM
ANNO SOLARI.

CAPUT PRIMUM.

De menſibus Solaribus à Macedonibus Græciæ dominatu jam potitis, Lunarium loco in uſum civilem introductis; & iiſdem Aſiæ imperium poſteà obtinentibus, à Syromacedonibus & Aſiæ propriè dictæ incolis variè uſurpatis. 93

CAP. II. *De communi menſium Macedonicorum & Aſianorum, à numeris ordinalibus ductâ, denominatione: ubi & de Epiphaniâ, quinto die Januarii celebratâ, Hieronymi; & de Paſchalis feſtivitatis tempore à Montaniſtis in Phrygiâ obſervato, Sozomeni locus illuſtratur.* 96

CAP. III. *Tempus, quo paſſus Polycarpus & comprehenſus eſt Pionius, ex Aſiani anni ratione patefactum. Diei magni & Sabbati magni differentia explicata.* 98

CAP. IV. *De Græcorum & Macedonum menſibus variè ab Epiphanio uſurpatis. De Cypriorum & Bithynorum menſibus ad anni Macedonici formam accommodatis. Variorum menſium & inter ſe & cum Julianis comparatio.* 101

CAP. V. *Menſis cujuſque dierum numerus, & in anno Romano ſedes declaratur. Ex quatuor ſibi invicem ſuccedentium annorum Dominicis Paſchalibus cum tempore paſſionis Polycarpi comparatis, locus Intercalationis, Epocha, & ratio collationis cum Periodi Julianæ & æræ Chriſtianæ annis, eruitur.* 103

CAP. VI. *Anni totius Macedonici & Aſiani diſpoſitio atque methodus exponitur. Cycli Solaris & Lunaris, & Chriſtiani Paſchatis, in eo indagandi ratio. Veterum Parapegmatum ad eundem accommodatio.* 106

I.
Dato anno Periodi Julianæ, vel æræ Chriſtianæ, annum congruentem epochæ Macedonicæ invenire. ibid.

II.
Dato Macedonici anni menſe & die, menſem & diem Julianum illi reſpondentem deprehendere. ibid.

III.
Dato anno Macedonico, Cyclum Solarem invenire. ibid.

IV.
Dato Cyclo Solari, literam diei Solis ſive Dominicam, & per eam ferias hebdomadicas totius anni Macedonici ſive Aſiani, invenire. ibid.

V.
Dato anno Macedonico ſive Aſiano, Cyclum Lunarem invenire. 107

VI.
In dato anno Macedonico vel Aſiano Paſchalem Dominicam, & Montaniſtarum & Alexandrinorum, deſignare. ibid.

CAP. VII. *Cæleſtium menſium diſparilis menſura, in Parapegmatum deſcriptionibus à Metone, Eudoxo & Chaldæis adhibita. Ortuum & occaſuum ſtellarum ipſarum, prò variâ temporum & locorum ratione, diſcrepantia: locorúmque & temporum, quibus diverſorum authorum Parapegmata ſunt adaptata, deſignatio.* 109

EPHEMERIS *anni Macedonici & Aſiani, cum Juliano collati: Addito etiam Stellarum inerrantium ortu & occaſu, ac tempeſtatum præſagiis; ex veterum Aſtronomorum, quæ* Aſiam, Thraciam, Macedoniam *&* Græciam *ſpectabant*, Parapegmatum *reliquiis*, 113

JACOBI USSERII ARMACHANI,

De Macedonum & Aſianorum anno Solari, DISSERTATIO.

CAPUT I.

De menſibus Solaribus à Macedonibus Græciæ dominatu jam potitis, Lunarium loco in uſum civilem introductis; & iiſdem Aſiæ imperium poſteà obtinentibus, à Syromacedonibus & Aſiæ propriè dictæ incolis variè uſurpatis.

PHILIPPUS Rex Macedonum ab Amphictyonibus, ex quibus commune Græciæ conſtabat Concilium, [a] Belli ſacri contra Phocenſes Dux conſtitutus, ad Peloponneſiorum magiſtratus ſcripſit literas, à Demoſthene in oratione de Coronâ recitatas: in quibus mandatum ipſius, hiſce verbis expreſſum legitur. Ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς Λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι, Βοηδρομιῶνος· ὡς δὲ Κορίνθιοι, Πανήμου. *Quare armati nobis occurrite in Phocide, allato commeatu quadraginta dierum, hoc menſe Loo, ut nos agimus: ut autem Athenienſes, Boëdromione; ut Corinthii, Panemo.* Ubi, ut *Boëdromionem* Atticum Lunarem Metonicum fuiſſe conſtat: ita ejuſdem generis & Macedonicum *Loum* & Corinthiacum *Panemum* tunc extitiſſe, ipſa prudentiæ militaris ratio, cujus callentiſſimum Philippum fuiſſe nemo dubitat, planè exigere videtur. [b] *Si enim tuba* illius *incertum dediſſet ſonum; quis præparaviſſet ſe ad prælium?* Si Atticus *Boëdromion* fuiſſet, ut erat, *Lunaris*; Macedonum verò *Lous*, aut Corinthiorum etiam *Panemus*, Solaris: incertum omninò fuiſſet, quando in Phocide armatus Philippo occurrere teneretur Peloponneſiorum exercitus.

In Alexandri autem Vitâ docet *Plutarchus*, Macedonas *Loum* menſem appellaviſſe eum, qui Athenienſibus erat *Hecatombæon*: menſéque *Daſio* ſuperatas ab eis ad Granicum fuiſſe Regis Perſarum copias; quod menſe Athenienſium *Thargelione* factum, confirmat *idem* in Camillo. Quum enim Darii duces in trajectu Granici fluvii ingentem ſuam aciem inſtruxiſſent; à quibuſdam Alexandro, ne * cum illis congrederetur, religionem menſis objectam fuiſſe narrat. Δαισίῳ γὰρ οὐκ εἰώθεσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Μακεδόνων ἐξάγειν τὴν στρατιάν. *Menſe enim Daſio non erat moris regum Macedonum educere exercitum.* Quod correxit ille, κελεύσας δεύτερον Ἀρτεμίσιον ἄγειν, *edicens ut ſecundum agerent Artemiſium.* Menſis verò *Thargelionis* die *ſexto* (qui, juxta noſtrum calculum, in Julianæ Periodi anno 4380. Maii 20. fuit) pugnam illam commiſſam fuiſſe; ex illis *Æliani*, in II. Variæ hiſtoriæ libro cap. XXV. colligimus. Πέρσαι δὲ ἡττήθησαν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, *Perſæ hoc die clade affecti ſunt. Et poſt:* Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδόνα, τὸν Φιλίππου παῖδα, τὰς πολλὰς μυριάδας τὰς τῶν βαρβάρων φθεῖραι, καὶ αὐτὸν λέγουσιν ἕκτῃ ἱσταμένου, (ὅτε καὶ Δαρεῖον καθεῖλεν Ἀλέξανδρος) καὶ ὁμολογοῦσι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς πάντα. *Alexandrum verò Macedonem, Philippi filium, multas Barbarorum myriadas fudiſſe dicunt die ſexto (quando & Darium proſtravit Alexander:) & de eodem menſe magnus omnium eſt conſenſus.* Ut enim ad menſem *Thargelionem*, de quo inſtitutus ab eo fuerat ſermo, ita ad primam hanc à Perſis reportatam victoriam, referenda iſta eſſe dubitare non poſſumus; ſi prælium ad *Iſſum* menſe *Mæmacterione*, ad *Gaugamela* menſe *Boëdromione* fuiſſe factum, ipſúmque tandem Darium menſe *Hecatombæone* cæſum à Beſſo fuiſſe, meminerimus. Sed & ad eundem *ſextum* ejuſdem *Thargelionis* menſis diem, Alexandri quoque mortem referri, *Ælianus* ſubjicit: quam ſub fine Macedonici *Daſii* contigiſſe, ex Diariis Regiis & Ariſtobulo, ſuo in loco declarabimus.

Ex quibus inter ſe collatis liquet, in Philippi quidem litteris *Loum* Macedonicum *Boëdromioni* Attico reſpondiſſe; ſuccedente verò tempore, Macedonicum *Loum* in *Hecatombæonem*, ac *Daſium* in *Thargelionem* incurriſſe: &, quod inde eſt conſequens, in univerſi anni diſpoſitione hanc inter priores & poſteriores menſes interceſſiſſe differentiam.

[a] Diodor. Sicul. lib. 16. ad ann. 2. Olymp. 108.

[b] I Corinth. 14. 8.

* Non cum Thebanis: ut, fallente eum memoriâ, ad annum Mundi 3665. Iacobus Cappellus tradidit.

MENSES.

Lunares Attici.	Lunares veteres Macedonici.	Solares novi Macedonici.	
Pyanepſion.	*Gorpiæus.*	*Dius.*	Autumnales
Memacterion.	*Hyperberetæus.*	*Apellæus.*	
Poſideon.	*Dius.*	*Audynæus.*	
Gamelion.	*Apellæus.*	*Peritius.*	Brumales.
Antheſterion.	*Audynæus.*	*Dyſtrus.*	
Elaphebolion.	*Peritius.*	*Xanthicus.*	
Munichion.	*Dyſtrus.*	*Artemiſius*	Vernales.
Thargelion.	*Xanthicus.*	*Dæſius.*	
Scirrhophorion.	*Artemiſius.*	*Panemus.*	
Hecatombæon.	*Dæſius.*	*Lous.*	Æſtivi.
Metagitnion.	*Panemus.*	*Gorpiæus.*	
Boëdromion.	*Lous.*	*Hyperberetæus.*	

Inter Olympiadis igitur CVIII. annum *ſecundum*, quo ſcriptæ à Philippo ad Peloponneſios ſunt literæ, (vel illius Olympiadis *primum*, ſi in eo finem bello Phocico Philippus fecerit, ut in libri X. initio tradidit Pauſanias) & CXI. *ſecundum*, quo ad Granicum à filio ejus cum Perſis eſt pugnatum; Macedones Lunares ſuos menſes in Solares commutârunt: quos & deinceps retinuerunt, eo quo propoſuimus modo, Lunaribus Athenienſium aliquâ ſui parte reſpondentes. Neque ut ab hoc receſdamus, aliquid nos movet ἐπιγραφὴ illa, quæ apud Joſephum (libro XIV. Antiquit. cap. XVI.) Athenienſium Decreto, in gratiam Hyrcani Judæorum Pontificis & Etnarchæ edito, præfixa, cernitur. Ἐπὶ πρυτανέως καὶ ἱερέως Διονυσίου τοῦ Ἀσκληπιάδου, μηνὸς Πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων, ἐπὶ Ἀγαθοκλέους ἄρχοντος, Εὐκλῆς Μενάνδρου Ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε, Μουνυχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων. *Sub judice & Sacerdote Dionyſio filio Aſclepiadis, menſis Panemi deſinentis die quinto, traditum eſt Ducibus decretum Athenienſium, archonte Agathocle. Eucles Menandri Alimuſius ſcriba retulit, Munychionis undecimo die Prytania, habito Præſidum Concilio in theatro.* Unde nonnulli, *Panemi* Macedonici diem XXVI. ſive quintum deſinentis, cum *Munychionis* Attici die X I. concurriſſe colligunt. Verùm, quemadmodum in Codice, Conſtitutionibus Imperatoriis menſium notationes diverſas videmus appoſitas (ut alia, exempli gratiâ, dicatur. [a] *Data XV. Kalend. Jul. Theſſalonicæ, item rurſus Conſtantinop.* XIII. *Kalend. Januar.* alia, [b] *Data Idibus Auguſt. Arelato; propoſita idib. Octob. Thebeſte.* alia, [c] *Data ſimul & propoſita Kalend. Jul.*) ita nihil obſtat, quo minùs & Athenienſium hoc Pſephiſma ſcriptum quidem *Munichionis* XI. Ducibus verò poſteà XXVI. *Panemi* die fuiſſe traditum, exiſtimemus.

[a] l. Quicunque rem. C. de litigioſis.
[b] l. Ex illo. C. de Appellationibus.
[c] l. Si poſt Teſtam. C. de poſthumis hæred.

Ut verò Athenienſes, à neomeniâ Solſtitium Æſtivum proximè ſubſequente, primum menſem Lunarem, ita Macedones ab Autumnali Æquinoctio, primum menſem Solarem deduxerunt; à *Dio* annum ſuum inchoantes, & cum *Hyperberetæo* terminantes. Παρὰ γὰρ Μακεδόσιν ὁ τελευταῖος μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ Ὑπερβερεταῖος ἀναγέγραπται. *Apud Macedones enim ultimus anni menſis Hyperberetæus deſcriptus eſt:* inquit Zenobius in Proverb. Centur. VI. num. 30. ubi ὑπερβερεταίου appellationem ἐπὶ τῶν ὑστεριζόντων, *de intempeſtivis & cunctatoribus*, proverbialiter uſurpari oſtendit. Solares autem fuiſſe novos hoſce Macedonum menſes, & ad Solis ingreſſum in ſigna cœleſtia adaptatos; partim ex veteribus Indiculis çognoſcimus, [d] in quibus Zodiaci dodecatemoriorum nomina hiſce menſibus reperiuntur impoſita: partim ex Galeni primo ad primum Epidemiorum Hippocratis librum Commentario; in quo, civilium menſium nominibus retentis, ab Autumnali æquinoctio *Dii*, à Brumali ſoſtitio *Peritii*, à Vernali æquinoctio *Artemiſii*, & ab æſtivo ſolſtitio *Loi* principium ille repetit. Verba, quia emendatione indigent, adſcribam integra.

[d] Vid. fin. cap. 4. & init. 5.

Ἐὰν προμάθῃ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Δίου μηνὸς καὶ φθινοπώρου γίνεσθαι ἰσημερίαν, εἴσεται τὴν μὲν χειμερινὴν τροπὴν ὡς μετὰ τρεῖς μῆνας ἐσομένην ἐν ἀρχῇ τοῦ καθ' ἑαυτὸν πέρατος μηνὸς, vel potiùs, τοῦ κατ' ἐνιαυτὸν Περιτίου μηνὸς (τοῦτο γὰρ σημαίνει κατὰ Μακεδόνας) τὴν δὲ ἐαρινὴν ἰσημερίαν Ἀρτεμισίου, καθάπερ γε καὶ τὴν θερινὴν [τροπὴν] τοῦ Λώου. Κατὰ γὰρ τὰς ἀρχὰς τῶν εἰρημένων μηνῶν αἵ τ' ἰσημερίαι καὶ αἱ τροπαὶ γίνονται, κατὰ Μακεδόνας ἀριθμούντων τε καὶ ὀνομαζόντων τοὺς μῆνας. Ὁ τοίνυν ταῦτα μαθὼν, εἰ προσεπιμάθῃ, τὸν μὲν Ἀρκτοῦρον ἐπιτέλλοντα πρὸ ἡμερῶν ὡς δώδεκα τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, Πλειάδας δὲ δυομένας ὡς μετὰ πεντήκοντα, γνώσεται πόσῃ τοῦ καθ' ἕκαστον αὐτὸν (lege, ἐνιαυτὸν) μηνὸς ἑκάτερον τῶν ἄστρων ἐπιτέλλει. παραφυλάξει τε, βουλόμενος ἀκολουθεῖν Ἱπποκράτει, τὴν μεταβολὴν τῆς περὶ τὸν ἀέρα κράσεως, ὁποία τις ἐγένετο. *Si quis didicerit, in principium menſis Dii autumnale incidere æquinoctium; intelliget, brumale quidem ſolſtitium poſt tres circiter menſes futurum, ineunte quotannis menſe Peritio, (nam hoc nomine denotatur apud Macedonas) vernum verò æquinoctium Artemiſio, ſicut & æſtivum ſolſtitium Loo. Nam circa initia dictorum menſium æquinoctia & ſolſtitia contingunt iis qui, ſecundùm Macedonas, menſes numeraverint & nominaverint. Hæc qui perceperit, ſi ante autumnale æquinoctium duodecim circitèr diebus oriri Arcturum inſuper didicerit, vergilias verò poſt dies circitèr quinquaginta occidere: ſciet, quoto menſis cujuſque anni die utrumque ſidus exoriatur; obſervabitque ſi ſequi Hippocratem velit, cujuſmodi acciderit aëri temperamenti mutatio.*

Admonitionem deinde hanc Galenus ſubjicit. Χρὴ δὲ δηλονότι τοὺς μῆνας οὐ πρὸς σελήνην ἀριθμεῖσθαι, καθάπερ ἐν ταῖς πλείσταις νῦν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἀλλὰ πρὸς Ἥλιον [ὡς] ἔν τε ἁπάσαις τε τῶν ἀρχαίων (lego, Ἀσιανῶν) καὶ ἐν πολλαῖς τῶν ἐθνῶν ἀριθμεῖται. *Cæterùm non ſunt ad Lunam menſes numerandi, quod multis jam Græciæ civitatibus eſt ſolenne: ſed ad Solem, ut & in Aſianorum omnibus, & in gentium compluribus civitatibus numerantur.* Tum, de menſibus Romanorum Solaribus & Lunaribus Palæſtinorum aliis interjectis, demùm concludit, ab his qui Lunares ſequuntur rationes præſtari hoc non poſſe, ſed ab eis qui ad Solem annum ſuum agunt; ὥσπερ ἐστὶν ὑπό τε Ῥωμαίων, καὶ Μακεδόνων, Ἀσιανῶν τε τῶν ἡμετέρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν. *Id quod à Romanis*

dixi, *& Macedonibus noſtratibúſque Aſiaticis, & verò etiam aliis nationibus obſervari non paucis :* quemadmodùm Hermannus Cruſerius locum reddidit. Unde apparet, & veram fuiſſe emendationem noſtram, quâ Ἀσιανῶν pro ἀρχαίων ſubſtituimus; &, ex Galeni (qui hoc ignorare non potuit) ſententiâ, non ſolùm à *Macedonibus* Solares annos fuiſſe receptos, ſed etiam ab *Aſianorum* ſuorum civitatibus omnibus. ſive eo nomine Aſiæ propriè dictæ (quod vero eſt ſimilius) univerſas, ſive Lydiacæ ſolùm in eâ Aſiæ urbes intelligat, intra Lydiæ Mediterraneæ & littoralis (hoc eſt, Ioniæ & Æolidis) terminos comprehenſas.

Quare autem Galenus *Macedonum* menſes exempli gratiâ, potiùs quàm *Romanorum*, penès quos eo tempore erat Imperium, proponendos cenſuerit : ea cauſa videtur fuiſſe potiſſima, quòd à *Pergamenis* ſuis, non univerſi ſolùm Macedonici anni rationem (uti à reliquis *Aſianis* omnibus) ſed eandem etiam ſingulorum menſium appellationem retentam fuiſſe animadverteret. Neque enim omnes qui in Aſiâ (ſive majore ſive minore, ſive propriè dictâ ſive Lydiacâ) novam hanc Solaris anni formam receperunt, illos à Galeno memoratos menſes ab æquinoctiis & ſolſtitiis ſimiliter deducendos cenſuerunt. Nam ut aliqui ordinem, ab Europæis Macedonibus receptum, intactum illibatúmque conſervaverunt : ita non defuerunt alii, qui commune ab autumno initium, & reliquam Macedonici anni diſpoſitionem ſic retinuerunt; ut primum tamen ſuum menſem poſtremi Macedonum *Hiperberetai* nomine, cæteróſque deinceps antecedentis cujuſque Macedonici menſis appellatione deſignarent. Quod in honorem primæ illius ad Granicum de Perſis partæ victoriæ, quæ viam Macedonibus in univerſam Aſiam patefecerat, obſervatum credibile eſt. Poſt hanc enim victoriam, *majorem partem Aſiæ* (propriè dictæ) *defeciſſe* ad Alexandrum, ex Trogo, libro XI. narrat Juſtinus : indidémque Darii everſionem non ſolùm Ælianus, ſed etiam Strabo arceſſit, in fine libri XVI. ita de eo ſcribens. Τοῦτον δὲ καταλύσας ὁ Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη. *Hunc autem evertens Alexander, per decem vel undecim annos imperavit ipſe.* Inter hoc enim prælium & exceſſum Alexandri, juſtum *undecim* annorum poſitum eſt interſtitium : intra quod, & quidem non totorum *decem* annorum ſpatio, (ut in Cæſaribus ſcribit Julianus) tùm Perſas tùm Indos imperio ſuo ille ſubjugavit. Sicut igitur, quum primaria illa ad Granicum cum Perſarum copiis facta eſt congreſſio, qui in Macedoniâ erat *Dæſius*, Alexandri juſſu (ut audivimus) in Aſiâ dictus eſt *Artemiſius* : ita, ad futuram tantæ victoriæ memoriam, in compluribus novorum colonorum civitatibus uſu receptum fuiſſe videtur ut, *Hyperberetai* poſtremi menſis nomine ad primum deſignandum traducto, circumeunte quoque anno Macedonum eâ ratione *Dæſius* perpetuo *Artemiſii* gauderet nomine.

Id in propriè dictâ Aſiâ à *Smyrnæis* factum fuiſſe, ex [a] Actis Polycarpi colligo; quæ Smyrnæ paſſum eum fuiſſe narrant, *menſis Xanthici die ſecundo, ſeptimo Kalendas Apriles, in magno Sabbato :* id eſt, ſub Solis in Arietem ingreſſum; neutiquam verò in Piſces, ut in Xanthico fieri ſolet Macedonico : quum in eâdem tamen Aſiâ ab *Epheſiis* & *Pergamenis* Macedonum Europæorum nomenclaturam retentam hîc fuiſſe, inde animadverterim; quòd illorum *Peritium* in antiquis [b] ſchedis D. Henrici Savilii cum *Januario*, horum *Hyperberetæum* à Galeno cum *Septembri* Romanorum conferri viderem. Galeni in libro IV. de ſanitate tuendâ, cap. VIII. de Abiete verba hæc ſunt. Ἔστι μὲν ὡραιότατον τῆς αὐτῆς τὸ σπέρμα περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρκτούρου. ὅστις καιρὸς ἐν Ῥώμῃ μὲν ὁ καλούμενος μὴν Σεπτέμβριός ἐστιν, ἐν Περγάμῳ δὲ παρ' ἡμῖν Ὑπερβερεταῖος, Ἀθήνῃσι δὲ Μυστήρια. *Eſt igitur ejus pulcherrimum* (vel, maximè maturum) *ſemen circa Arcturi emerſum : quo tempore, Romæ quidem September vocatus menſis eſt, apud nos verò Pergami Hyperberetæus, Athenis autem Myſteria.* Duodecim verò circiter diebus ante Autumnale æquinoctium, & initium primi Macedonum menſis *Dii*, Arcturum oriri, ex eodem Galeno jam anteà audivimus. Unde conſequitur, poſtremum Macedonum ſimul & Pergamenorum menſem fuiſſe *Hyperberetæum :* cui in ſuperiori Indiculo *Boëdromionem* Atticum videmus appoſitum; in quo magna illa Eleuſinia *Myſteria* ab Athenienſibus celebrari fuiſſe ſolita, cùm ex aliis, tùm ex Plutarcho in Alexandri, Camilli & Phocionis vitis intelligimus.

Eundem Macedonicorum & Pergamenorum menſium conſenſum Oribaſius quoque confirmat, Juliani τοῦ παραβάτου Medicus : *Pergamenus* & ipſe, quemadmodum in ejus Vitâ docet Eunapius; non *Sardianus*, ut à [c] Philoſtorgio, cúmque ſecuto Suidâ, habetur traditum. Ille enim, libro IX. Collect. Medicin. cap. VIII. quum dixiſſet, quod totidem verbis ante ipſum [d] Galenus dixerat; Ἡ μὲν γὰρ ἰσημερία κοσμικόν τι πρᾶγμα ἐστὶ, οἱ δὲ μῆνες ἐπιχώριοι καθ' ἕκαστον ἔθνος: (*Eſt enim Æquinoctium mundana quædam res, Menſes verò uniuſcujuſque gentis proprii :*) de ſuo ſtatim ſubjicit. Μηνὸς Λώου φθίνοντος πέμπτῃ δ' ἂν ἀνατέλλοντος ἡλίου, ὁ Κύων ἐπιτέλλειν παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ πεπίστευται. Ἐγὼ δὲ εὗρον ἔκ τινος μεθόδου μετὰ δεκάτην ἡμέραν τῆς προθεσμίας ταύτης. *Menſis Loi deſinentis quintâ* (ſive, die XXVI.) *oriente Sole, Canem exoriri apud nos Pergami creditur. Ego verò methodo quâdam poſt decimam ab hâc præſcriptione diem id fieri comperi.* Menſis Loi πέμπτῃ φθίνοντος (quod VI. *Kalendas Loi*, peſſimè hic reddidit Latinus interpres) in Ephemeride Diſſertationi huic annexâ, *Julii* Juliani dies XX. reſpondere cernitur : quò & Canis ἐπιτολὴν à Diophane Bithyno, in libris de re Ruſticâ quos Dejotaro regi miſit, [e] relatam notavimus, in Geoponicorum libro I. cap. 8. referri videmus. Oribaſius verò, ex methodo à Galeno ſuperiùs præſcriptâ (unde & illum de Æquinoctio & Menſibus ἐπιχωρίοις locum deſumpſerat) poſt decimum abhinc diem eam fieri collegit. In *Loi* enim Macedonici initium Solſtitium æſtivum incidiſſe, Galenus ibi docuerat. Poſt Solſtitium verò illud *triginta* circiter diebus Caniculæ exortum contingere, ab [f] Hipparcho Bithyno eſt traditum : in Rhodio nimirùm climate; quemadmodum à Gemino etiam, in XV. Iſagoges ſuæ capite, eſt annotatum. Atque hinc, non ad Julii diem XX. eique reſpondentem

[a] Vid. infrà, c. 2.

[b] Infrà, cap. 4.

[c] Philoſtorg. Hiſtor. Eccleſiaſt. l. 7. fin.

[d] Galen. Comment. 1. in l. 1. Epidemior. Hippocrat.

[e] Conſtantin. Geoponic. l. 1. c. 8.

[f] Hipparchi in Arati Phænomen. pag. 24. edit. Florentin.

XXVI.

XXVI. *Loi* Pergameni æquè ac Macedonici, ſed ad Julii XXX. vel XXXI. Heliacus Canis ortum fuiſſe referendum Oribaſius concluſerat.

Septembris Juliani proleptici dies XXIV. omnibus qui Macedonicam formam receperant commune erat anni principium: cum quo & Syri Antiocheni, ante anni rationem à Julio Cæſare conſtitutam, eorúmque poſteà exemplo Romanorum Imperatores, *Indictionum* circulum inchoârunt. Sed primum ſuum menſem, Macedonum Europæorum more, Antiocheni, (ut Epheſii & Pergameni) *Dium* nominaverunt; quem Syromacedonum alii (cum Smyrnæis) *Hyperberetaum* appellare maluerunt. Quod de Antiochenis, ex Juliani Miſopogone colligimus, qui decimum eorum menſem *Loüm* fuiſſe indicat: de cæteris, ex Euthalio Diacono (ſive quis alius ſcriptor [a] Martyrii B. Pauli fuerit, anno Domini CCCXCVI. exarati) qui capite truncatum Paulum Apoſtolum fuiſſe tradit, πέμπτῃ ἡμέρᾳ κατὰ Συρομακεδόνας Πανέμου μηνὸς, ὅς ἂν λέγοιτο παρ' Αἰγυπτίοις Ἐπιφὶ, παρὰ Ῥωμαίοις τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων, μηνὶ Ἰουνίῳ κθ. *Quinto die juxta Syromacedones Panemi menſis, qui apud Ægyptios dici poteſt Epiphi; apud Romanos verò tertio Kalendarum Julii, nempè viceſimo nono menſis Junii.* Initio Syromacedonici *Panemi* in XXV. die Junii poſito.

[a] Præfix. Oecumenii ſcholiis in Acta Apoſtol.

Ubi tamen & illud tenendum, tum Antiochenos, tum reliquos etiam Syros atque Palæſtinos, ſub Romanorum imperio viventes, præter menſes ſuos proprios etiam Julianos uſurpâſſe; ſed nominibus ad Syromacedonum, non ad Macedonum Europæorum, menſes proximè conformatis expreſſiſſe. Quum enim à XXV. Auguſti die, hi quidem *Hyperberetaum*, illi verò *Gorpiæum* ſuum inchoarent, Septembri Juliano *Gorpiæi* nomen eſt adaptatum, eadémque in cæteris ſervata ratio: ut in Joſephi de Bello Judaico libris poſterioribus, Anatolii Laodiceni Epiſcopi [b] Canone Paſchali, Concilii Antiocheni (anno CCCXLI. habiti) XX. Canone, & aliis videre licet. Atque ita, paulatim, obliteratâ Macedonici anni formâ, non apud Syros ſolùm reliquos, ſed apud ipſos etiam *Antiochenos*, ejuſmodi menſium Julianorum uſus eſt retentus. Indéque XXI. *Martii* diem, ad quem Nicænum refertur æquinoctium, κατὰ Σύρους, Ἀντιοχέας, καὶ Μακεδόνας, *Dyſtri* eſſe XXI. in Prologo Paſchalis ſui laterculi, circa annum CCCLXXXVIII. Theodoſio Auguſt. dicati, Theophilus Alexandrinus aſſerit: neque alios quàm hujuſmodi menſes cum æra *Antiochenâ* Johannem Malelam & Euagrium Scholaſticum conjunxiſſe animadvertimus.

[b] Apud Euſeb. lib. 7. hiſtor. Eccl. cap. 26.

CAP. II.

De communi menſium Macedonicorum & Aſianorum, à numeris ordinalibus ductâ, denominatione: ubi & de Epiphaniâ quinto die Januarii celebratâ, Hieronymi; & de Paſchalis feſtivitatis tempore à Montaniſtis in Phrygiâ obſervato, Sozomeni locus illuſtratur.

QUomodo in propriè dictâ Aſiâ, ab *Epheſiis, Pergamenis & Smyrnais*, Macedonicæ menſium appellationes retentæ fuerint, jam vidimus. *Magneſia* verò in eâdem ad Mæandrum incolæ, menſe *Lenaone* cum *Smyrnæis* fœdus ineuntes (inter Arundelliana marmora à Seldeno noſtro editum) Ionicis potiùs uſos ſe fuiſſe ſubindicant. *Ionum* enim proprium hoc fuiſſe vocabulum docet Proclus, ad illud Heſiodi:

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα.

Quum in eâdem igitur anni formâ, non eadem à Macedonibus & Aſianis omnibus menſium uſurparentur nomina; ipſæque Macedonicæ menſium appellationes non modò ab *Aſianis*, ſed etiam ab *Achivis*, *Chaldais*, *Tyriis*, & *Gazenſibus* (ut de *Julianis* menſibus ab iiſdem denominatis non dicam) ad alia atque alia tempora denotanda applicatæ fuerint: conſenſui inter Macedones & Aſianos omnes inducendo, & confuſioni (ex tantâ menſium ὁμωνυμίᾳ ortæ) devitandæ hoc excogitatum eſt remedium, ut à numeris, communem & ab omnibus (tam Aſianis quàm Macedonibus) receptum menſium ordinem exprimentibus, iidem denominarentur; à primo autumnali menſe ducto numerationis principio. Hoc enim commune fuiſſe non Macedonibus ſolùm (quod in capite præcedente eſt oſtenſum) ſed etiam τοῖς περὶ τὴν τῶν καλουμένην Ἀσίαν, in librum quintum Phyſicorum Ariſtotelis ſcribit Simplicius; ut circa Autumnale æquinoctium annum ſuum inciperent.

Hinc in *Timothei* Actis Polycrates (cum aliis Sanctorum Vitis Lovanii anno 1485. editus) ab Epheſiis occiſum eum fuiſſe narrat, *in feſtivitate eorum quam vocabant Scitagiorum* (vel *Catagogiorum* potiùs) *qua eſt ſecundùm Aſianos quidem* (quarti) *menſis triceſimâ, ſecundùm Romanos autem menſis Januarii* XXII. *die; regnante Nervâ.* Ubi numerum menſis, qui librarii negligentiâ exciderat, ex aliis ejuſdem Timothei Actis à Petro Halloixio (in Notationibus ad cap. VII. Vitæ Polycarpi) citatis ſupplevimus: in quibus ita ſcriptum legebatur. Ἐτελειώθη δὲ ὁ ἅγιος καὶ ἔνδοξος Ἀπόστολος, καὶ Πατριάρχης, καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Τιμόθεος, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῶν καλουμένων Καταγωγίων. ἥτις ἐστὶ κατὰ μὲν Ἀσιανοὺς μηνὸς τετάρτου τριακάδι, κατὰ δὲ Ῥωμαίους μηνὸς Ἰανουαρίου εἰκάδι δευτέρᾳ. βασιλεύοντος μὲν τῆς Ῥωμαίων βασιλείας τοῦ προῤῥηθέντος, Νερύα, ἀνθυπατεύοντος δὲ τῆς Ἀσίας Περεγρίνου. *Obiit autem ſanctus & glorioſus Apoſtolus & Patriarcha & Martyr Chriſti Timotheus, poſt tres dies feſtivitatis eorum, quæ Catagogiorum nomen obtinet; qui dies ſecundùm Aſianos menſis quarti eſt triceſimus, juxta Romanos autem viceſimus ſecundus Januarii: imperante Romanis jam dicto Nervâ, Proconſulatum verò Aſiæ gerente Peregrino.* Ex quâ collatione intelligimus, à Romani Decembris die XXIV. Aſianorum quartum menſem iniiſſe.

Eâdem quoque denominandorum menſium & *Macedonas* & *Aſianos* uſos fuiſſe formulâ, ex Arriano obſervavimus: initium navigationis, ab Indi fluvii oſtiis in ſinum Perſicum, à Nearcho & ſociis inſtitutæ, hiſce temporum characteriſmis in Indicis ſuis deſignante. Ὡς δὲ τὰ ἐτήσια πνεύματα ἐκοιμήθη (ἃ δὴ τοῦ θέρεος τὴν ὥρην πᾶσαν κατέχει, ἐκ τοῦ πελάγεος ἐπιπνέοντα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ταύτῃ ἄπορον τὸν πλοῦν ποιέοντα) τότε δὴ ὡρμέατο, ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησι Κηφισοδώρου, εἰκάδι

τοῦ Βοηδρομιῶνος μηνὸς, καθότι Ἀθηναῖοι ἄγουσιν, ὡς δὲ Μακεδόνες τε καὶ Ἀσιανοὶ, ** τὸ ἑνδέκατον βασιλεύοντος Ἀλεξάνδρου. *Ut autem Eteſii venti ceſſârunt (qui æſtatis totam tempeſtatem occupabant,* [a] *ex mari in terram ſpirantes, atque ita navigationi viam precludentes) tum verò propere ſolverunt, archonte Athenis Cephiſodoro, die viceſimo menſis Boedromionis, quemadmodum Athenienſes agunt tempora, ut autem Macedones & Aſiani, ** undecimo ex quo Alexander regnabat anno.* Ubi tamen in archontis Athenienſis nomine errorem eſſe commiſſum, certum eſt. Cùm enim, Alexandro vivente, & cœptam & peractam fuiſſe navalem iſtam expeditionem conſtet: non ante proximum poſt obitum illius annum, in archontum ἐπωνύμων Catalogo *Cephiſodorus* locum aliquem obtinet.

[a] Vid. eund. Arrian. de reb. Alexandri, l. 6. p. 117. edit. Græco-Lat.

Scribit autem *Nearchus* ipſe (Strabone, in libro 15. Geographiæ ſuæ, referente) ἤδη τοῦ βασιλέως τελοῦντος τὴν ὁδὸν, αὐτὸν μετοπώρου κατὰ Πλειάδος ἐπιτολὴν ἑσπερίαν ἄρξασθαι τοῦ πλοῦ, μήπω μὲν τῶν πνευμάτων οἰκείων ὄντων: Alexandro *rege iter jam peragente, ſe in autumno ſub Veſpertinum Pleiadum exortum navigationem cœpiſſe, cùm nondum apti venti ſpirarent.* Jam, ſi Ephemeridem noſtram conſulas; ad menſis primi (Aſiani æquè ac Macedonici) octavum, & *Octobris* Juliani diem primum, ex Gemini Parapegmate, videbis annotatum, *Euctemoni veſpertinas apparere Pleiades*: cum quibus diebus & Attici *Boëdromionis* εἰκάδα, Olympiadis CXIII. anno 3. concurriſſe invenimus. In anni enim illius Olympiadici *Boëdromione & Dio*, iniiſſe regni Alexandri Macedonici annum *undecimum*; ex iis quæ de Alexandri Temporibus alibi a nobis ſunt diſputata, intelligitur. Jam verò quum illo in loco, quem mutilum eſſe, aſteriſcis appoſitis indicavimus; τοῦ Α μηνὸς ὀγδόῃ ἱσταμένου ſcripſiſſet Arrianus: librarius primam iſtam alphabeti literam numeralem eſſe neſciens, & num *Apellæum*, an *Audynæum*, an *Artemiſium* ea ſignificaret, ignorans, totum hoc comma, ut minimè à ſe intellectum, negligendum putavit. Hæc certè de lacunâ iſtâ conjectura mea fuit: quam prudentiorum Criticorum calculo, vel probandam vel improbandam, lubens relinquo.

In tomo quinto Operum Chryſoſtomi, nunquam ſatis laudatæ editionis D. Henrici Savilii, inter ſermones Panegyricos dubiæ fidei, habentur in *Paſcha* orationes ſeptem: quarum poſtrema tamen *octava* titulum præfert, non ſolùm in Gabrielis Archiepiſcopi Philadelphiæ, quo ille uſus eſt, Manuſcripto, ſed etiam in Barocianæ Bibliothecæ (ad Bodleianam nunc translatæ) altero; quomodo & à Theodoro Balſamone citatam notavimus, in commentariis ad ſeptimum Apoſtolorum canonem hûc nos ita remittente. Ζήτει καὶ τὸν ή λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὃν συνεγράψατο εἰς τὸ Πάσχα. *Quare etiam octavam orationem ſancti Patris noſtri Joannis Chryſoſtomi, quam ſcripſit in Paſcha.* In noſtris enim codicibus penultima videtur deſiderari oratio; cujus, in ultimæ principio, non obſcuram factam mentionem licebit animadvertere.

In poſtremâ verò hâc homiliâ, *Theophania* peragi refert author, ἡμέρᾳ ὡρισμένῃ τρισκαιδεκάτῃ τετάρτου μηνὸς κατ' Ἀσιανοὺς, *die certa & definitâ; decimâ tertiâ* nimirùm *quarti menſis, ſecundùm Aſianos.* A viceſimo quarto verò (ut jam audivimus) Decembris die incipiebat *quartus* Aſianorum menſis, maximâ ſui parte Romano Januario reſpondens: cujus die *quinto* Theophania apud illos celebrata fuiſſe, hinc colligimus; non, ut apud alios, die *ſexto* Quod Hieronymi loco lucem non modicam præfert in Commentariis ad cap. 1. Ezechielis: ubi tempus viſionis illius, *anno triceſimo, die quinto quarti menſis* exhibitæ, ad Chriſtum, anno ætatis *triceſimo* in Theophaniis vel Epiphaniis baptizatum, ita per anagogen accommodat. *Illud intelligendum, quòd in triceſimo ætatis ſuæ anno Dominus ad baptiſma venerit: in quarto menſe, qui apud nos vocatur Januarius, & eſt in anni primus exordio; præter Niſan menſem novorum, in quo Paſcha celebratur. Apud Orientales enim populos, poſt collectionem frugum & torcularia, quando decimæ deferebantur in Templum, October erat primus menſis, & Januarius quartus. Quintam autem diem menſis adjungit, ut ſignificet baptiſma, in quo aperti ſunt Chriſto cœli, & Epiphaniorum dies hucuſque venerabilis eſt (non, ut quidam putant, Natalis in carne: tunc enim abſconditus eſt, & non apparuit) quod huic tempori congruit, quando dictum eſt; Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

De Montaniſtarum quoque hæreſi, in Aſiæ propriè dictæ regione Phrygiâ commorantium, Paſchalis noſtræ homiliæ author (qui & ipſe Aſianus fuiſſe videtur) verba faciens; τεσσαρεσκαιδεκάτην, inquit, μηνὸς τοῦ πρώτου φυλάττει, τουτέστι, μηνὸς ἑβδόμου κατ' Ἀσιανοὺς, οὐ τεσσαρεσκαιδεκάτην δὲ σελήνης. *Decimam quartam primi menſis obſervat, hoc eſt, menſis ſecundùm Aſianos ſeptimi, non decimam quartam Lunæ.* De Paſchatis celebratione loquitur: in quâ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀπὸ τοῦ ἡλιακοῦ μηνὸς, οὐκ ἀπὸ τοῦ σεληνιακοῦ, *à Solari menſe* (qui Aſianis in uſu) *non à Lunari quartam decimam* ſuam deſumpſiſſe iſtos narrat. Quod ipſum pluribus, in Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ libro VII. cap. 18. Sozomenus hunc in modum explicat.

Μοντανισταὶ, οὓς Πεπουζίτας καὶ Φρύγας ὀνομάζουσι, ξένην τινὰ μέθοδον εἰσαγαγόντες, κατὰ ταύτην τὸ Πάσχα ἄγουσι· τοῖς μὲν γὰρ ἐπὶ τούτῳ τὸν τῆς σελήνης δρόμον πολυπραγμονοῦσι καταμέμφονται. φασὶ δὲ χρῆναι μόνοις τοῖς ἡλιακοῖς ἐπιθέσθαι κύκλοις τοὺς ὀρθῶς ταῦτα κανονίζοντας· καὶ μῆνα μὲν ἕκαστον εἶναι ἡμερῶν τριάκοντα, ἄρχεσθαι δὲ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἣ ῥηθείη ἂν κατὰ Ῥωμαίους, πρὸ ἐννέα καλανδῶν Ἀπριλλίων· ἐπειδὴ, φασὶν, οἱ δύο φωστῆρες τότε ἐγένοντο, οἷς οἱ χρόνοι καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ δηλοῦνται· καὶ τοῦτο δείκνυσθαι, τῷ τὴν σελήνην διὰ ὀκταετηρίδος τῷ ἡλίῳ συνιέναι, καὶ ἀμφοῖν κατὰ ταὐτὸν νουμηνίαν συμβαίνειν. καθότι ἡ ὀκταετηρὶς τοῦ σεληνιακοῦ δρόμου πληροῦνται ἐννέα καὶ * [ἐνενήκοντα μησὶν, ἡμέραις δὲ δισχιλίαις ἑξακοσίαις εἴκοσι δύο,] ἐν αἷς ὁ ἥλιος τοὺς ὀκτὼ δρόμους ἀνύει, λογιζομένων ἑκάστῳ ἔτει τριακοσίων ἑξήκοντα [πέντε] ἡμερῶν, καὶ προσέτι τετάρτου ἡμέρας μιᾶς. Ἀπὸ γὰρ πρὸ ἐννέα καλανδῶν Ἀπριλλίων, ὡς ἀρχῆς οὔσης κτίσεως, ἡλίου καὶ πρώτου μηνὸς ἀναλογίζονται τὴν εἰρημένην ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς τεσσαρεσκαιδεκαταίαν· καὶ ταύτην εἶναι λέγουσι τὴν πρὸ ὀκτὼ ἰδῶν Ἀπριλλίων, καθ' ἣν ἀεὶ τὸ Πάσχα ἄγουσιν, εἰ συμβαίη, καὶ τὴν ἀναστάσιμον αὐτῇ συνδραμεῖν ἡμέραν· [b] [εἰ δὲ μὴ,] ἐπὶ τῇ ἐχομένῃ Κυριακῇ ἑορτάζουσι. γέγραπται γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτης μέχρι εἰκοστῆς πρώτης.

* Incluſa hæc, in Genevenſi editione Græco-Latinâ, Typographi negligentiâ, deſiderantur.

[b] Alioqui. Ita vetus interpres, Epiphanius Scholaſticus; in Hiſtor.

Montaniſtæ, quos Pepuzitas & Phrygas

Tripartit. l. 9. c. 30. ex quo, incluſas iſtas particulas interpoſuimus: quas & ipſe ſenſus neceſſariò poſtulabat.

appellant, peregrinam quandam rationem commenti ſunt, ſecundùm quam Paſcha celebrant: ſiquidem eos, qui in hoc negotio Lunæ curſum curioſè obſervant, reprehendunt: ac dicunt ſolos eſſe Solares circulos iis ſequendos, qui iſta rectè ordinare volunt. Et menſes quidem ſingulos eſſe triginta dierum ſtatuunt: incipere autem diem primam ab æquinoctio verno, quæ Romanorum more dicatur nona Kalendas Apriles: quandoquidem, inquiunt, duo iſta Luminaria tum creata ſunt, quibus & tempora & anni declararentur. Idque eo demonſtratur, quòd Luna elapſo unoquoque octennio cum Sole conjungatur; & utriſque eodem tempore, novilunium (ſive novi menſis principium) *contingat. Siquidem octennii ſpatium in curſu Lunari nonaginta novem menſibus, diebus verò bis mille nongentis viginti duabus completur: intra quas Sol octo curſus abſolvit, deſtinatis unicuique anno diebus trecentis ſexaginta* (quinque,) *cum quartâ inſuper unius diei parte. Etenim à nonâ Kalendas Aprilis, ut ab exordio creationis Solis ac primi menſis, ſupputant memoratam in ſacris literis decimam quartam diem: & hanc eſſe dicunt octavam Idus Aprilis, in quâ Paſcha perpetuò celebrant; ſi cum hâc die dies reſurrectionis fortè concurrat. Alioqui ſequenti Dominicâ feſtum peragunt. Scriptum eſt enim, inquiunt,* Exod. 12. 18. *A decimaquartâ die uſque ad viceſimam primam.*

In quâ narratione duo mihi videntur ab ipſo Sozomeno commiſſa fuiſſe errata: atque ut ea ſibi conſentanea redderentur, à librariis admiſſa fuiſſe totidem alia. Unum quidem, quòd *Phryges* ſive *Pepuzitæ*, illi (à *Phrygiæ* vico *Pepuzâ* ita denominati) menſes ſingulos triginta dierum numero definiverint: quum Aſianorum menſium, utpote Solarium, alii XXX. fuerint dierum, alii XXXI. ut in ſequente capite videbimus. Quandoquidem verò menſes duodecim τριακονθήμεροι 360 tantùm dies conficiebant, numerum πέντε ſuperadditum temerarii correctores ſubduxerunt: quem tamen & Nicephorus (in XII. Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ libro, cap. 32. ex Sozomeno ſua mutuatus) diſertè expreſſit, & *quadrantis* diei ſubjecta mentio, totúſque Octaëteridis epilogiſmus, adjiciendum neceſſariò flagitat. Dies enim Octaëteridis 2922. in annos octo diſtributi, unius anni quantitatem, dierum 365¼. relinquunt.

Alter Sozomeni videtur fuiſſe error, quòd *decimum quartum* diem menſis Paſchalis Montaniſtarum (quem *decimum quartum ſeptimi Aſianorum menſis* fuiſſe, ex Paſchali homiliâ jam audivimus) cum *Octavo Id. Aprilis* comparaverit; *octavo* (dierum ratione negligentiùs fortaſſe ſubductâ) poſito pro *ſeptimo*. Et ut calculus iſte ſibi conſtaret, primum Paſchalis illius menſis diem in *nonum Kalend. Aprilis* à correctoribus fuiſſe transformatum, vel inde non levis oritur ſuſpicio, quòd *octavum Kalend. Aprilis*, in Tripartitæ hiſtoriæ libro IX. capite trigeſimo nono retentum hîc videamus ab Epiphanio Scholaſtico, vetuſtiſſimo Sozomeni Latino interprete.

Etſi enim, quarto quoque anno (ut videbimus) propter diverſum diei intercalaris in utroque anno ſitum, ſeptimi ſive Paſchalis Aſianorum menſis Kalendæ in *nonum Kalend. Aprilis* Juliani anni inciderint: cum *octavo* tamen (ut, ex Actis Polycarpi, in ſequente capite, docebimus) ordinariè concurrebat; quo & æquinoctium & principium Mundi contigiſſe, Cæſareenſis Synodi ſub Theophilo habitæ Epiſcopi (ſi qua fides vulgatis illius Concilii Actis ſit adhibenda) definiverunt: ad quod comprobandum importuna illa *Octaëteridis* deſcriptio à Sozomeno huc eſt inducta. Paryx nimirùm iſte, à quo is hæc acceperat, quum in VIII. vel IX. Kalend. April. novilunium fortè incurriſſe animadvertiſſet, & nono quoque anno redeunte ſimilem eo die ab initio Solis & Lunæ factum fuiſſe concurſum ſibi perſuaſiſſet (ratus, octo annorum periodo confectâ, exactam futuram utriuſque ſideris ἀποκατάστασιν) hoc ut ἡμέρας φωτιστικῆς argumentum homo imperitus arripiebat. Aliàs enim Octaëteridis, in Paſchate conſtituendo, à Montaniſtis, Lunarem omnem calculum hinc abdicantibus, nullam omninò rationem fuiſſe habitam exploratum eſt.

CAP. III.

Tempus, quo paſſus Polycarpus & comprehenſus eſt Pionius, ex Aſiani anni ratione patefactum. Diei magni & Sabbati magni differentia explicata.

EX Smyrnenſis Eccleſiæ, de Martyrio Polycarpi, epiſtolâ encyclicâ excerpta quædam hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ (lib. IV. κεφ. ιε.) inſeruit Euſebius: in quibus comprehenſus ille fuiſſe traditur, ὄντος σαββάτου μεγάλου, *cum eſſet dies magni Sabbati*. Juxta rationes hodierni Computi Judaici, anno Mundi 3927. die XV. menſis Adar, hoc eſt, æræ Chriſtianæ CLXVII. die XXII. menſis Februarii, feſtum Purim cum die Sabbati concurrebat: quem idcircò *magnum Sabbatum* fuiſſe dictum ſcripſit, in Chronologiâ nondùm editâ, vir doctiſſimus Edoüardus Liveleius. Atque hoc die captum fuiſſe Polycarpum ille exiſtimat, ſequente verò paſſum; die nimirùm XXIII. Februarii, qui in Græcorum Menologiis pro illius Natali commemorandus proponitur.

Verùm ut omittam, Judaicum iſtum Computum Polycarpi temporibus recentiorem eſſe, & in ipſo Sabbato paſſum fuiſſe Martyrem, non die proximo: illud maximè huic ſententiæ officit, quòd non à Judæis Martyrii hujus Acta deſcripta habeamus, ſed ab hominibus Chriſtianis, quibus cum feſto Purim nihil erat commune, quique aliud nullum *magnum* agnoſcebant Sabbatum, quàm quod Paſcha proximè antecedebat. nempe vel immediatè, quod illi faciebant qui, juxta Patrum Nicænorum decretum, Paſcha die Dominico ſemper agentes *diei Paſchalis vigiliæ* (ut eam in epiſtolâ 19. ad Hieronymum Auguſtinus appellat) *magni Sabbati* titulum conſtanter tribuebant: vel diebus aliquot interdùm interjectis, quod illis uſu veniebat, qui eodem cum Judæis tempore Paſcha celebrabant, in quamcunque hebdomadæ feriam dies ille incidiſſet. In quorum numero & Polycarpus ipſe fuit (ut ex Irenæi ad Victorem epiſtolâ manifeſtè conſtat) & Smyrnenſis

Eccleſia, quam ille rexit, quæque in magno Sabbato ipſum paſſum fuiſſe literis ſuis eſt teſtata.

In integræ verò epiſtolæ Smyrnæorum exemplari (quod brevì, Deo volente, ſimul cum antiquâ Latinâ ejuſdem metaphraſi, ſum editurus) martyrium ſubiiſſe Polycarpus dicitur, μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἱσταμένου, πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Μαΐων, σαββάτῳ μεγάλῳ, ὥρᾳ ὀγδόῃ. quod vetus noſter Interpres reddidit: *menſe Aprilio*, VII. *Kalend. Maii, majore Sabbato, horâ octavâ.* Obſervaverat nimirùm ille in ſcriptis Eccleſiaſticis, juxta Antiochenorum & Syromacedonum morem, *Aprili* Romano *Xanthicum* ſemper reſpondiſſe; ideóque ſecundum menſis illius diem, quem *ſeptimo Kalend. Maii* reſpondere non potuiſſe noverat, in verſione ſuâ prætermittendum putavit: nec conſideravit tamen, VII. illum Kalend. Maii non modò cum ſecundo Aprilis, ſed nec cum *magno Sabbato* concurrere unquam potuiſſe. Conſtantinopolitanus Chronographus, Faſtorum in Siciliâ repertorum author (quos Græcè Scaliger *Caſaubonianı*, Græcè & Latinè Raderus *Alexandrini* Chronici titulo evulgavit) correctiore Smyrnenſis epiſtolæ uſus exemplari, πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Ἀπριλλίων, τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, ὥρᾳ ή. Polycarpum paſſum retulit: verâ VII. *Kalendarum Aprilium* lectione nobis conſervatâ. Sed quia nec illum menſis Romani diem cum ſecundo Antiocheni Xanthici conciliare poterat; μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἱσταμένου, pariter omittendam cenſuit.

Qui Græcis author fuit in XXIII. *Februarii* Polycarpi Natalem conjiciendi, ad Europæorum Macedonum annum, in primariâ Aſiæ urbe Epheſinâ receptum, reſpexiſſe videri poſſet: in quo *ſecundus Xanthici* cum illo *Februarii* die, concurrebat. At nos *Xanthici* nomen, ab Macedonibus *ſexto* Solari ſuo menſi impoſitum, Smyrnæos ad *ſeptimum* tranſtuliſſe, eúmque à *Martii* die XXV. inchoâſſe, in ſuperiore capite declaravimus. Et quidem anno æræ noſtræ Chriſtianæ CLXIX. Cyclo Solis X. Dominicali literâ B. exiſtente, terminus Paſchalis Alexandrinus fuit Martii die XXIX. Calippicus Mar. XXX. vel XXXI. quo & juxta hodiernum Judæorum calculum Paſcha fuiſſet celebrandum. Sabbatum quod præceſſit Lunam hanc XIV. (quâ Polycarpus cum Aſianis ſuis Paſcha agere erat ſolitus) in Martii diem XXVI. incurrit, hoc eſt in VII. *Kalendas Apriles*, quo paſſum fuiſſe Polycarpum, Conſtantinopolitanum jam nos docuit Chronicon.

Eodem etiam anno & die Tabulæ Periodi 84. annorum Judaicæ ab Ægidio Bucherio conſtructæ, Lunam Hebræorum XV. exhibent, ſive primam Azymorum: quam ob hunc concurſum [a] is *Sabbatum magnum* appellatam cenſet, ut illam tempore Paſſionis Chriſti, Johan. XIX. 31. Sed (ut de Bucherianarum Tabularum fide nihil hic dicam) notandum eſt, aliud apud Judæos fuiſſe *diem magnum*, aliud *Sabbatum magnum*. In tribus enim [b] רגלים, quibus maſculi omnes quotannis comparere tenebantur coram Domino, quinque illi dies feſtivi, in quibus ſacri jubebantur haberi conventus (primus videlicet & ſeptimus Azymorum, dies Pentecoſtes, primus & octavus Tabernaculorum) ab Hebræis ימים טובים ab Helleniſtis μεγάλας ἡμέρας dicebantur; ſive in Sabbatum illi incidiſſent, ſive in ſeptimanæ diem quemvis alium. Unde קרא מקרא *convocationem cœtus*, Eſaiæ 1. 13. Græci μεγάλην ἡμέραν reddiderunt: quò & Tertulliani illud ſpectat, in libro 5. adverſùs Marcionem: *Dies obſervatis, & menſes, & tempora, & annos; & Sabbata, ut opinor, & cœnas puras, & jejunia, & dies magnos.* Ideóque in Evangelio ſuo Johannes, non ſolùm Sabbatum, paſſionem Domini proximè inſecutum, in μεγάλην ἡμέραν incidiſſe notat, cap. XIX. 31. ſed etiam poſtremum feſti Tabernaculorum diem, Sabbati nullâ conſideratione habitâ, ἡμέραν τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς, cap. VII. 37. ſimiliter appellat. At שבת הגדול *Sabbatum magnum* unoquoque anno recurrebat unicum; idque non cum ipſâ Paſchalis agni feſtivitate conjunctum, ſed illam antecedens proximè: de quo in tractatu *Schulchan Aruck* inſcripto legimus. שבת שלפני הפסח קורים אותו שבת הגדול *Sabbatum quod proximum eſt ante Paſcha, Sabbatum magnum vocant.* de quo etiam nos commonefecit in Synagogæ ſuæ Judaicæ capite 12. Judaicorum rituum ſcientiſſimus Johannes Buxtorfius. quorum planè ignarus Acron, homo ethnicus, [c] Horatii *tricesſima Sabbata* exponens, *Sabbatum magnum in renovatione Lunæ à Judæis hodie celebrari retulit.*

In Aſianorum Martyrum Actis, quæ in unum codicem redacta olim circumferebantur, ſimul conjunctæ legebantur binæ Smyrnenſis Eccleſiæ epiſtolæ: de Polycarpi martyrio, cujus hactenùs meminimus, una; de *Pionii*, altera. quæ, propter omiſſam fortaſſè poſterioris epiſtolæ ἐπιγραφὴν, quum pro unâ continuatâ eſſent acceptæ; erroris inde data eſt occaſio, ut eodem anno uterque martyr Smyrnæ paſſus fuiſſe exiſtimaretur: idque imperante, vel *Decio* (ſub quo Pionium vitam finiiſſe Acta illius docent, & quouſque Polycarpum vitam non protendiſſe ætas ipſius evincit) ut in Menæis ſuis Græci volunt; vel *M. Aurelio Antonino* (ſub quo Polycarpum exceſſiſſe conſtat) ut, tùm in Chronico, tùm in Eccleſiaſticâ ſuâ hiſtoriâ (lib. IV. κεφ. ιε.) ſenſit Euſebius: quem (præter Pſeudo-Dextrum, & Latinorum alios) Beda & Ado hîc ſunt ſecuti, tam in Martyrologiis (ad Kalendas Februarias) quàm in Chronicis etiam ſuis.

Altera hæc de *Pionii* certamine Smyrnenſis Eccleſiæ epiſtola ab Euſebio, unà cum aliis Martyrum Actis, olim eſt edita: ex quâ, in ea quoque quæ apud Simeonem Metaphraſtam de Pionio hodie leguntur, translata eſſe aliqua, vel unicus ille locus fidem fecerit. *Cùm ignis extinctus eſſet, nos qui præſentes eramus, talem ipſum vidimus, quale vigentis ornatique pugilis corpus exiſtit.* In hiſce verò quæ habemus Actis, *pridie natalis diei S. Polycarpi prævidiſſe* dicitur Pionius *ſe poſtridie comprehenſum iri.* quod ipſum argumento eſt, alio quàm Polycarpum anno Martyrium eum ſubiiſſe: ut de diverſis Aſiæ Proconſulibus, *Statio Quadrato* ſub quo Polycarpus, & *Proclo Quintiliano* ſub quo paſſum Pionium Acta indicant, nihil hic dicere neceſſe ſit. In Metaphraſtâ verò deinde ſequitur; Pionium, poſtquàm *Sabbato ſanctum panem & aquam cepiſſet*, captum & per urbem ductum fuiſſe. *Impletum* autem eſſe *totum*

[a] Bucher. Tractat. de Paſchali Judæor. Cyclo, cap. 8.

[b] Exod. 23. 14.

[c] Sermon. lib. 2. Satyr. 9.

forum & ſuperiores porticus tùm viris Græcis atque Judæis, tùm etiam mulieribus: quia, *cùm magnum eſſet Sabbatum, feriabantur*. Ex quibus colligimus, nobile illud Polycarpi Martyrium, quod in inſignem Sabbati magni diem incidit, eodem die recurrente, annuâ memoriâ ab antiquis illis Chriſtianis fuiſſe celebratum: ita ut Natalis illius non inter fixas, ſed inter mobiles feſtivitates connumeraretur. quomodo & hodie *Alenæ* virginis memoriam *Foreſti*, Dominicâ die ante natalem Johannis Baptiſtæ, celebrari notavit, in Natalibus Sanctorum Belgii, Johannes Molanus. Anno enim æræ Chriſtianæ CLXIX. quo Polycarpus paſſus eſt; Sabbatum magnum in Martii XXVI. incurriſſe oſtendimus: quo die, in Decii imperio, ſub quo agonem ſuum peregit Pionius, id eſt, anno ejuſdem æræ CCL. vel CCLI. neque Sabbatum magnum, neque ullum omninò Sabbatum fuit.

In vitiatis quidem hiſce Actis [a] Pionius dicitur *comprehenſus* (XXIII. *menſis Februarii die*) *cùm Sabbatum magnum inſtaret; natali ſcilicèt beati martyris Polycarpi, vigente Decii Imperatoris perſecutione*. Ubi, vel à Metaphraſta, vel à ſciolo aliquo alio, de die XXIII. Februarii illud, ex receptâ Græcorum Menæorum ſententiâ, additum fuiſſe videatur: quum certiſſimò conſtet, neque in Polycarpi natali, neque in Pionii comprehenſione, neque omninò unquam fieri potuiſſe, ut magnum Sabbatum cum XXIII. Februarii die concurreret. Ait quidem Jacobus Cappellus, in ſuis Epocharum thematiſmis, anno Dom. CCLI. captum fuiſſe Pionium, *nocte quæ intercesſit inter Februar.* XXII. & XXIII. *Adar* XIII. & XIV. *feriam* VII. & I. *additque* μέγα σάββατον *hic dici, diem Judæis duplici nomine* ἑορτάσιμον: *vel primum Sabbatum* τῆς τεσσαρακοστῆς. *Paſcha enim eo anno celebratum Martii* XXX. Atqui ex Actis manifeſtum eſt, non nocte quæ inter feriam ſeptimam & primam, ſed die præcedente, Judæis Smyrnæ in magno ſuo Sabbato clarâ luce feriantibus, captivum per urbem ductum fuiſſe Pionium. Deinde & illud certum, neque XIII. diem Adar, (qui, ob Nicanoris cædem, in 2. Maccab. 15. 36. obſervandus præſcribitur) neque XIV. (quo Purim ſive Sortium dies prior, Eſtheræ 9. 21. celebrandus ſtatuitur) multóque minùs Chriſtianæ Quadrageſimæ Sabbatum primum (in cujus calculum, à Cappello poſitum, inquirere hìc non libet) *magni Sabbati titulum* unquàm obtinuiſſe: quem Sabbati Paſcha proximè antecedentis, & apud Judæos & apud Chriſtianos proprium fuiſſe jam oſtendimus. Anno verò Domini CCLI. qui cyclum ſolarem VIII. literam Dominicalem E habebat, Paſchati Smyrnæorum (& reliquorum Aſianorum, qui cum Judæis *decimum quartum* Lunaris menſis diem conſtanter obſervabant) proximum Sabbatum, in Martii XXII. incidit: cujus die XXV. etiam juxta hodiernum Judæorum Computum, Paſcha fuiſſet celebrandum.

Eo anno Conſulatum geſſerunt, *Meſſius Quinctus Trajanus Decius Aug.* III. & filius ejus *Quinctus Etruſcus Decius Cæſar*. quum anno præcedente Conſules fuiſſent, idem *Meſſius Quinctus Trajanus Decius Aug.* II. & *Annius Gratus*. qui ad Actorum Pionii marginem fortaſſe ab antiquario aliquo annotati (ex Faſtis Conſularibus, qui hoc in loco ſunt perturbatiſſimi) in textum poſteà recepti, & cum alteris illis temerè commixti, ineptam illam temporis notationem nobis reliquerunt, quæ in hodiernis libris cernitur. *Hæc acta ſunt, Julio Aſiæ Proconſule, Proclo Quintiliano magiſtratum gerentibus, Conſule tertium Meſio Quinto Trajano, & Deltio Grato ſecundùm, Trajano Decio Auguſto: ante* IV. *Idus Martias, more Romanorum; Aſiæ autem more, ſeptimi menſis undecimo, die Sabbati, horâ decimâ.* Ubi, non *Julium* ſolùm, ſed etiam *Proclum* & *Quintilianum* pro uno & eodem Aſiæ Proconſule eſſe accipiendum ex Conſtantinopolitano Chronographo intelligimus; qui in Faſtis Siculis, ſub Decio Imperatore paſſum Pionium fuiſſe notat, ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας, ἐπὶ Πρόκλου Κυιντιλλιανοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀσίας πρὸ δ' εἰδῶν Μαρτίων ὅ ἐστι κατὰ Ἀσιανοὺς, μηνὶ ἑπτῷ ιβ' σαββάτῳ ὥρᾳ δεκάτῃ. Ubi, ex Actis numerus menſis Aſianorum in Faſtis eſt reſtituendus, VII. pro VI. & ex Faſtis rurſùs, dies menſis XI. in Actis reponendus pro XII. licèt IV. *Iduum Martiarum* error utrobique ſit admiſſus: quem menſis Romani diem, neque anno hoc neque in toto Decii imperio, cum Sabbaticâ feriâ concurriſſe certo certius eſt.

Ad eum itaque errorem corrigendum; Jacobus Cappellus, vel (*ante V. Idus Martias, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis undecimo*,) legendum exiſtimat, & *Sabbatum vocâſſe Acta Proconſularia diem Judæis* ἑορτάσιμον, *nempè neomeniam Niſan* (Martii die XI. feriâ III. hoc anno factam;) vel (*ante* VIII. *Idus Martias, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis*, id eſt, Phamenoth, *duodecimo*.) Atqui priùs captum, quàm paſſum fuiſſe Martyrem oportuit: ante XI. verò Kalendas Aprilis, in quem *magnum Sabbatum* eo anno incidit, comprehenſum eum non fuiſſe declaravimus. Deinde, ut Judæi neomeniæ Niſan Sabbati appellationem tribuerint: quid hoc ad *Acta Proconſularia*, quæ *Sabbati* nomen hìc omninò non habent; aut Sanctorum paſſiones à Chriſtianis deſcriptas, qui *neomeniarum* Judaicarum nullâ religione tenebantur, ſpectabat? & licèt verum ſit, Phamenoth, *Alexandrinorum* menſis ſeptimi, diem duodecimum in Sabbatum hebdomadicum incidiſſe: ad *Aſianos* tamen quid illud attinebat? quorum menſes ad Eccleſiæ *Antiochenæ* & *Conſtantinopolitanæ*, potiùs quàm *Alexandrinæ*, calculum, juſtiore ratione fuiſſent exigendæ.

Atque ita quidem res ſe habuit. Cùm in Epiſtolâ Eccleſiæ Smyrnenſis facta hæc fuiſſe dicerentur, κατ' Ἀσιανοὺς μηνὸς ἑβδόμου δωδεκάτῃ, *more Aſianorum menſis ſeptimi die duodecimo*; & horum quæ habemus Excerptorum author non alios Aſianorum menſes cognoviſſet, quàm Conſtantinopolitanorum, qui à *Gorpiæi* ſive *Septembris* Juliani Kalendis novi ſui anni & Indictionis initium deducebant: ad IV. *Idus Martias*, id eſt, diem *Martii* ſeptimi ipſorum menſis *duodecimum*, referenda iſta fuiſſe exiſtimavit. Ad quam normam & *Acta Proconſularia* conformanda fuiſſe ratus; hunc in modum correcta, vel corrupta potiùs, ea nobis exhibuit. *Ante* IV. *Idus Martii Quintilianus Proconſul, ſedens pro tribunali, ſic interrogavit.* quum in authentico exemplari *Nonas Apriles*

[a] Tomo 7. Lipomani, fol. 1. edit. Venet.

fuiſſe poſitas, & Smyrnæorum reliquorúmque Aſianorum *menſis ſeptimi dies duodecimus* exactè illis reſpondens, & *Sabbati* cum eis feria pariter concurrens, planè nobis perſuadeat. Ut concludere tandem nihil vereamur, anno Domini CCLI. cum ſociis paſſum fuiſſe Pionium, *Aſiæ Proconſule Julio Proclo Quintiliano magiſtratum gerente, Conſule tertium Meſſio Quinto Trajano Auguſto, & Decio Cæſare; Nonis April. more Romanorum, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis duodecimo, die Sabbati, horâ decimâ.*

CAP. IV.

De Græcorum & Macedonum menſibus variè ab Epiphanio uſurpatis. De Cypriorum & Bithynorum menſibus ad anni Macedonici formam accommodatis. Variorum menſium & inter ſe & cum Julianis comparatio.

MAcedonicorum menſium appellationes quatuor modis ab Epiphanio uſurpatas animadverto: quorum unum tantùm κατὰ Μακεδόνας, reliquos verò καθ' Ἕλληνας ille nuncupat; *Græcorum* nomine non eis ſolùm qui in Græciâ, ſed etiam qui in Syriâ & Aſiâ propriè dictâ habitabant, attributo. Quum enim in hæreſi XI. de Sebuæis agens, Græcorum *Apellæum* cum Romanorum *Auguſto* & Ægyptiorum *Meſori* confert; *Achivorum* rationes ſpectâſſe videatur: quos Macedonicis hiſce menſium nominibus fuiſſe uſos, ab auctoribus illis eſt traditum, quos, in ſcholiis ad caput IX. libri Bedæ de Temporibus, Joannes Noviomagus eſt ſecutus. *Achaia* verò propriè dicta, Ptolemæo Peloponneſiaca illa eſt, *Sicyoniæ* contermina: cujus Duci Arato Sicyonios (qui, eo ſuaſore, in nomen & Rempublicam tranſierant Achaicam) *quintum menſis Dæſii diem, quem Athenienſes Anthesterionem nominant*, dicaviſſe, in illius Vitâ narrat Plutarchus. Quòd ſi Athenienſium *Anthesterion* Achivorum *Dæſio* reſponderit, atque ita in Romanorum *Februarium* inciderit: ut *Athenienſium* quoque *Metagitnioni* Achivorum *Apellæus* reſpondeat, & in Romanorum *Auguſtum* uterque incurrat, pariter conſequetur.

Anni æræ Seleucidarum, quæ in *Syriâ* maximè obtinuit, *Græcorum* anni in libris Maccabæorum appellantur: quemadmodum & in Ulug-beigi (Samarcandæ Principis & magni Tamurlani nepotis) Aſtronomiâ Perſicâ, non *Græcorum* ſolùm ea epocha, ſed etiam menſes, quibus cum eâ ad hunc uſque diem utuntur *Syri* Juliani quidem, ſed Syriacis deſignati nominibus, *Græcorum* menſes nuncupantur. Ita & Epiphanius, in hæreſ. 51. Macedonicis hîc, Antiochenæ & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ more, adhibitis nominibus, octavum Romani Novembris diem, καθ' Ἕλληνας octavum eſſe *Dii* notat; & ſextum *Audynæi* κατὰ Σύρους, εἴτουν Ἕλληνας (*Secundùm Syros, ſive Græcos*) Januarii itidem ſextum.

Idem Epiphanius, in libro de ponderibus & menſuris, Valentinianum juniorem Aug. *Arcadio* II. & *Rufino* Conſulib. ſepultum fuiſſe refert, ipsâ *Pentecoſtes* die; quæ tùm fuerit, *ſecundùm Ægyptios Pachon* XXI. κατὰ δὲ Ἕλληνας Ἀρτεμισίου τρίτη καὶ εἰκάς, (*ſecundùm Græcos Artemiſii* XXIII.) *ſecundùm Romanos verò* XVII. *Kalendas Junias*. Et quidem anno æræ Chriſtianæ CCCXCII. hìc deſignato, Maii die XVI. Dominica Pentecoſtes contigit: die Artemiſii XXIII. ſi *Smyrnæorum* calculum conſulamus: quos, cum reliquis Aſianis ſub Ἑλλήνων nomine comprehenſos, vel unicus ille Galeni locus oſtenderit, libro I. de alimentorum facultatibus cap. 3. Οἱ μὲν ταγηνῖται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενοι, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλλησι τηγανῖται, σκευάζονται δι' ἐλαίου μόνου. Placentæ, *quas Attici quidem* ταγηνίτας, *nos autem Græci qui Aſiam incolimus* τηγανίτας, *appellamus, ex ſolo oleo parantur.*

Atque ut hoc *Smyrnæorum*, ita & illud *Macedonum* annali rationi à nobis declaratæ conſentaneum eſt; quòd in jam citatâ hæreſi XI. Romanum menſem *Auguſtum* cum *Gorpiæo* Macedonico, & in LI. *ſextum Idus*, id eſt, *octavum Novembris* diem cum *decimo ſexto Apellæi* κατὰ Μακεδόνας confert Epiphanius. Ubi clariſſimus Scaliger, libro V. de Emendatione Temporum, in diatribâ de morte Valentiniani junioris, non alios quàm puros putos Julianos menſes ob oculos habens, miratur *decem dies ſupra formam Julianam* numeratos hîc eſſe, &, in ſuperiore de exceſſu Valentiniani loco, *ſeptem*: atque iſta ſe *non intelligere*, profitetur ingenuè. quum tamen hîc, non *decem*, ſed *octo* tantùm dierum deprehendatur differentia: (neque enim *ſextum* ſimpliciter, ſed *ſextum Iduum* Novembriarum diem Epiphanius commemorat:) & de integro menſe movenda potiùs fuiſſet quæſtio; unde factum, ut cum Novembri *Apellæus* hîc componatur, qui cum Decembri comparari debuiſſet, ſi Maius cum *Artemiſio*. Quorum utrumque Macedonici & Smyrnenſis anni rationes à nobis jam deſcriptæ expediunt: quæ tanto dierum intervallo horum menſium initia Julianis fuiſſe anteriora, Macedonúmque *Apellæum* & Smyrnæorum *Dium* per omnia ſibi reſpondiſſe, atque in Romanum Novembrem incurriſſe, declarânt.

A Patribus fuiſſe conſtitutum refert in *Barnabæ* encomio Alexander monachus, ut anniverſaria Apoſtoli illius celebraretur memoria *tertio Idus Junii, ut Romani numerant: ut verò Cyprii Conſtantienſes, die undecimo ejuſdem menſis, qui ab illis dicitur Meſori & decimus numeratur; ut autem Aſiani homines vel Paphii numerant, decimo nono menſis, qui Phthithipatus* (vel *Plethypatus* potiùs) *dicitur, & nonus numeratur*. Unde apparet, in *Cypro* inſulâ duas receptas fuiſſe annorum formas: à *Paphiis* unam, quæ eis cum *Aſianis* fuerit communis, eodem ab utriſque retento menſium ordine, licèt ſub appellationibus diverſis; à *Conſtantienſibus* alteram, quæ menſes cum *Alexandrinis* habuerit communes, ordine tamen alio diſpoſitos. Qui enim Conſtantienſibus *Meſori* menſis erat *decimus*, & à Kalendis Juniis inchoabatur; idem Alexandrinis *duodecimus*, & à XXV. die Julii ducebat initium.

Plethypatus menſis *nonus* numerabatur à *Paphiis*: qui, cum *Aſianis* & *Macedonibus*, à XXIV. die *Septembris* annum ſuum exorſi, primum habebant menſem *Aphrodiſium*, à Latino interprete Euſebii, libro IV. de Præparat.

 Evangelic.

Evangelic. cap. 16. cum noſtro *Martio* perperam comparatum. Verba, ex *Porphyrii* περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων libro II. ab Euſebio eo in loco citata, hæc ſunt. Ἐν τῇ νῦν Σαλαμῖνι, πρότερον δὲ Κορωνίδι, (Κορωνίᾳ, apud Euſebium) ὀνομαζομένῃ, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφροδισίῳ, ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμφης Ἀγραυλίδος. *In eâ quæ nunc Salamina, prius Coronis appellabatur, menſe juxta Cyprios Aphrodiſio, Agraulo Cecropis nymphaque Agraulidis filia homo mactabatur.* Ex quibus fortaſſe quis collegerit, Porphyrii ætate *Paphiorum* menſes hoſce, non reliquis ſolùm *Cypriis*, ſed ipſis etiam *Conſtantienſibus* ſive *Salaminiis* fuiſſe communes: atque in totâ illâ Inſulâ non aliam eo tempore in uſu fuiſſe anni formam, quàm Macedonicam illam, tùm à Syro-macedonibus cæteris tùm ab Antiochenis quoque, ac Aſianis (licèt variatis menſium nominibus) uſurpatam.

Verùm ubi poſteà inter Antiochenum Syriæ Patriarcham & Conſtantienſem Cypri Metropolitam de πρωτείοις lis eſſet orta: ne, ut anni formam, ita & Metropolitæ dignitatem à ſede Antiochenâ Conſtantienſis accepiſſe argueretur, Alexandrinorum potiùs & menſibus τριακονθημέροις & menſium nominibus uſus ille fuiſſe videri poſſet; ordine tamen immutato, ne ad αὐτοκεφαλίαν, quam ſibi vendicabat, minuendam, vel illud etiam in argumentum trahi poſſet. Sed quæcunque differentiæ hujus cauſa fuerit: illud certum eſt, Epiphanii Conſtantienſis epiſcopi tempore, alio *Conſtantienſes* anni genere fuiſſe uſos, *Paphios* alio. Novembris enim Juliani diem XVI. *Salaminiorum ſive Conſtantienſium* ſuorum *tertii* menſis *Choeac* diei *ſexto*, *Paphiorum* verò *Apogonici* diei *decimo ſexto*; paritérque V I, Januarii diem, *Cypriorum ſive Salaminiorum* menſis *quinti* diei *quinto*, *Paphiorum* verò *Juli* diei *quarto decimo* reſpondiſſe, in hæreſi 51. ille confirmat.

Ubi duo hæc obſervare fuerit operæ pretium. I. *Choeac* Salaminiorum *tertium* fuiſſe menſem, & à tertio Novembris die incepiſſe: quum idem apud Alexandrinos *quartus* ordine fuerit, & à 27. vel 28. ejuſdem Novembris die inierit. II. Licèt & Paphii & Aſiani à XXIV. Decembris quartum ſuum menſem inchoaverint; in XIII. tamen menſis illius die Aſianos, in XIV. Paphios Theophaniorum feſtivitatem collocâſſe: quia illi (ut in II. capite notatum eſt) *quinto*, hi, (receptiſſimo aliarum Eccleſiarum more) *ſexto* Januarii die, eam celebrare conſueverunt. Apud Epiphanium quidem hoc in loco (ſect. 24. edit. Græco-Latin.) πέμπτῃ τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς, ſed rectiùs poſteà (ſect. 27.) ἕκτῃ Ἰαννουαρίου μηνὸς, ſcribitur: quam veram eſſe lectionem, & Romanorum VIII. *Id. Januar.* ſimul connotatus evincit, & *undecimus* dies fixi Ægyptiorum ſive Alexandrinorum menſis *Tybi*; quem *quinto* Januarii nunquam reſpondere certum eſt. Neq; aliquid in eo mendo *myſterii* cum diligentiſſimo Animadverſore nos cernere, neque *Conſtantinopolitanos poſteà V. Januarii die Baptiſmum Chriſti celebraviſſe*, vel ex *Manuelis Novellâ de feriis*, vel ex *Curopalatâ*, colligere poſſumus.

Anno Domitiani XII. menſis *Metroi* ſecundùm Bithynios die VII. horâ 2. noctis incipiente, anno a Nabonaſſaro 840. Tybi die 2. Agrippa Aſtronomus Lunam auſtrali ſuo cornu cum auſtrali ſuccedente Vergiliarum conjunctam in Bithyniâ obſervavit: Ptolemæo, in magnæ ſuæ Syntaxeos libri 7. cap. 2. referente. Factum hoc, anno æræ Chriſtianæ XCII. Novembris die 29. Unde ſequitur, *Metroum* Bithyniorum, à 23. Novembris Juliani incepiſſe: & tertii menſis *Bithyniorum* idem fuiſſe initium, quod tertii menſis Macedonum & Aſianorum. In veteri enim manuſcripto [a] Henrici Stephani, Græco Johannis Criſpini lexico, & Johannis Noviomagi ſcholiis ad Bedæ de temporum ratione cap. IX. inter *Bithyniorum* menſes tertio in loco ponitur Metrous: ſicut inter *Cypriorum* (& in eis *Paphiorum*) in ſecundo recenſetur *Apogonicus*, & in quarto *Julus*; licèt apud Criſpinum & Noviomagum *Junius* per errorem nuncupetur. A XXIV. Decembris ſumebat ille initium, à vigiliâ nimirùm Natalis Dominici; quem *Jule day*, id eſt, *Juli diem*, in Borealibus Britanniæ partibus adhuc appellitant. Antiqui enim Anglorum populi (ut in XIII. nominati libri capite notavit Beda) *incipiebant annum ab octavo Kalendarum Januariarum die, ubi nunc natale Domini celebramus; & ipſam noctem, nunc nobis ſacroſanctam, tunc gentili vocabulo* Modre-necht, *id eſt, Matrum noctem* (vel potiùs, *Matrem noctium*) *appellabant*: menſibúſque *Decembris & Januarii, à converſione Solis in auctum diei* (quam *unus eorum præcedit, alius ſubſequitur*) nomen *Giuli* tribuebant.

[a] Append. Theſauri linguæ Græcæ. col. 225.

Neque prætereundum, quòd inter aliarum gentium & civitatum menſes, Cypriorum etiam Ἰούλιος, & *Bithyniorum* Διονύσιος, cum Romanorum *Januario* in vetere fragmento Saviliano, ita compoſitus reperiatur.

Ῥωμαίων,	Ἰανουάριος.
Ἀλεξανδρέων,	Τύβι.
Ἑλλήνων,	Αὐδυναῖος.) legend. Αὐδυναῖος.)
Τυρίων,	Ἀπελλαῖος.
Ἀράβων,	Αὐδυναῖος (Αὐδυναῖος.)
Σιδωνίων,	Δῖος.
Ἡλιοπολιτῶν,	Θώθ.
Λυκίων,	Δῖος.
[b] Ἀσίων,	Ποσειδεών.
Κρητῶν,	Μετάρχιος.
Κυπρίων,	Ἰούλιος.
Ἐφεσίων,	Περίτιος.
Βιθυνῶν,	Διονύσιος.
Καππαδοκῶν,	Λύταιος.

[b] Ἀθηναίων, legendum.

Unde hanc tandem diverſorum menſium, in eâdem Macedonici anni formâ receptorum, inter ſe collationem (ſimul cum eorum uniuſcujuſque dierum numero & initiis, in ſequente capite deinceps explicandis) ſub unum conſpectum viſum eſt proponere.

Ordo

Ordo menſium Macedonibus, & Aſianis omnibus communis.	Signa cœleſtia, eos apud Macedones denominantia.	Macedonū Europæorū, Antiochenorum, Pergamenorum, & Epheſiorū, menſes politici.	Syromacedonum, & Smyrnæorum.	Cypriorum, & præcipuè Paphiorum.	Bithyniotum.	Dierum numerus.	Menſium initia, in anno Romano.
I.	Ζυγός.	Δῖος.	Ὑπερβερεταῖος.	Ἀφροδίσιος.	Ἥραιος.	30	Sept. 24
II.	Σκορπίος.	Ἀπελλαῖος.	Δῖος.	Ἀπογονικός.	Ἥρμαιος.	30	Oct. 24
III.	Τοξότης.	Αὐδυναῖος.	Ἀπελλαῖος.	Αἰνικός.	Μητρῷος.	31	Nov. 23
IV.	Αἰγόκερως.	Περίτιος.	Αὐδυναῖος.	Ἰουλός.	Διονύσιος.	30	Dec. 24
V.	Ὑδροχόος.	Δύστρος.	Περίτιος.	Καισάρειος.	Ἡράκλειος.	30	Jan. 23
VI.	Ἰχθύς.	Ξανθικός.	Δύστρος.	Σεβαστός.	Δῖος.	31	Feb. 22
VII.	Κριός.	Ἀρτεμίσιος.	Ξανθικός.	Αὐτοκρατορικός	Βενδιδαῖος.	31	Mar. 25
VIII.	Ταῦρος.	Δαίσιος.	Ἀρτεμίσιος.	Δημαρχεξούσιος	Στρατήγιος.	30	Apr. 25
IX.	Δίδυμος.	Πάνεμος.	Δαίσιος.	Πληθύπατος	Ἄρειος.	31	Mai. 25
X.	Καρκῖνος.	Λῷος.	Πάνεμος.	Ἀρχιερεύς.	Περίπτιος.	30	Jun. 25
XI.	Λέων.	Γορπιαῖος.	Λῷος.	Ἔσθιος.	Ἀφροδίσιος.	31	Juli. 25
XII.	Παρθένος.	Ὑπερβερεταῖος.	Γορπιαῖος.	Ῥωμαῖος.	Δημήτριος	30	Aug. 25

CAP. V.

Menſis cujuſque dierum numerus, & in anno Romano ſedes declaratur. Ex quatuor ſibi invicem ſuccedentium annorum Dominicis Paſchalibus cum tempore paſſionis Polycarpi comparatis, locus Intercalationis, Epocha, & ratio collationis cum Periodi Julianæ & æræ Chriſtianæ annis, eruitur.

EXtat Græcè in publicâ Oxonienſis Academiæ Bibliothecâ Quæſitorum Reſponſorúmque ſacrorum liber, quem Latinè à ſe verſum, ſub *Anaſtaſii Nicæni* nomine, Gentianus Herveius jam pridem edidit. In eo, Quæſtioni XCIII. ſubjicitur fragmentum Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν Μακεδόνων μηνῶν, ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως, ubi recenſentur Μῆνες κατὰ Μακεδόνας, α Ταῦρος, β Δίδυμος, & ſic deinceps: neque Eccleſiaſtici, neque etiam civilis Macedonici, ſed Georgici anni obſervato principio; de quo, in primo Georgicorum, Virgilius.

Candidus auratis aperit quum cornibus annum,
Taurus, & adverſo cedens Canis occidit aſtro,

Et in 4°. Aſtronomicôn Manilius, ſimiliter de *Tauro* canens.

Ille ſuis Phœbi portat quum cornibus orbem,
Militiam indicit terris, & ſegnia rura
In veteres revocat cultus.

Neque enim in civilem uſum recepta unquàm à Macedonibus iſta ſunt nomina; ſed ab iis qui rei ruſticæ operam dabant præcipuè uſurpata: quibus Solis per ſigna cœleſtia tranſitus, atque cum eo conjunctus Stellarum inerrantium Ortus & Occaſus Heliacus, agendi opportunitates indicabat &

[a] *Tempora quæ meſſor, quæ curvus arator haberet.*

Sequuntur deinde in Damaſceno Μῆνες κατ' Ἕλληνας (de quibus videnda quæ, in præcedente capite, ad Epiphanium diximus:) α Ξανθικός, β. Ἀρτεμίσιος, &c. Eccleſiaſticæ ἐκδόσεως ordine retento; quem in Pſeudo-Clementinis Apoſtolorum Conſtitutionibus confirmatum ille invenerat. In iis enim [b] *primus* nominatur menſis Xanthicus, [c] *duodecimus* Dyſtrus; in cujus etiam die XXII. vernale ſtatuitur Æquinoctium, ſicut in [d] XXV. menſis *noni* Natalis Domini, & in VI. *decimi* Epiphania: menſibus purè Julianis uſurpatis; ſed ab *Aprili* facto numerationis initio. Huic verò Damaſceni per omnia ſimilem & Hellenicorum & Macedonicorum menſium Indiculum, tùm in alio ejuſdem Oxonienſis Bibliothecæ Manuſcripto invenimus, tùm in illis ex quibus Cypriorum & Bithynorum menſium ſeriem jam deſcripſimus: niſi quòd in hiſce omnibus, Macedonicorum menſium primus nominetur Αἰγόκερως, à Brumali ſolſtitio, more Romano, repetito anni principio: juxta Naſonis illud.

[e] *Bruma novi prima eſt, veteriſque noviſſima Solis:*
Principium capiunt Phœbus & annus idem.

Ut autem numeri dierum & initii cujuſque menſis, in Tabellâ præcedente propoſiti, ratio nobis conſtet; adeóque totius anni cum Romanorum Juliano juſta inſtitui poſſit comparatio: à quo principio Epocha illius ſit deducenda, quo in anno intercalaris diei ſedes ſit figenda, & quibus anni menſibus dies illi *quinque ſupra* 12. *menſes* τριακονθημέρους *excreſcentes*, adjiciendi ſint, diligentiùs inquirendum eſt.

Quo anno Paſchalis homilia, falſum Chryſoſtomi titulum præferens, eſt habita [f] XIV. Lunam *biduo ante æquinoctium* factam fuiſſe, author ſignificat: ideóque pro Paſchali termino proximam Lunam XIV. aſſumptam eſſe, quæ inciderit in menſis VII. diem XXVI. cúmque Dominicam. Hoc autem contingere non potuit; niſi quum aureus numerus Dionyſianus eſſet VIII. litera Dominicalis C. Numero enim aureo VIII. exiſtente, Luna XIV. in 19. Martii incidit (quod biduum eſt ante Nicænum æquinoctium) & terminus Paſchalis neceſſariò incurrit in 18. Aprilis, literâ C. inſignitam. Quòd ſi 18. Aprilis Romani reſpondeat diei 26. ſeptimi menſis Aſiani: neceſſe eſt ut primus ejuſdē ſeptimi menſis diei 24 Martii eâdem ratione reſpondeat. Cúmque ob diei Dominicæ & termini concurſum, diem Paſchalem in ſequentem Dominicam translatum fuiſſe author indicet, à die videlicèt XXVI. menſis VII. ad

[a] Virgil. Eclog.
[b] Conſtitut. Apoſtol. l. 5. cap. 14.
[c] Ibid. cap. 17.
[d] Ibid. c. 13.
[e] Ovid. Faſt. 1.
[f] Tom 5. Chryſoſt. edit. Savil. pag. 948.

diem II. menſis VIII. hoc eſt, ab Aprilis 18. ad 25: conſequens quoque eſt, primum menſis octavi Aſiani diem 24 Aprilis Juliani reſpondiſſe.

Porrò inter annum Domini CXL. quo Montaniſtarum hic damnata hæreſis nondùm emerſerat, & DCCCCXIX. quouſque duràſſe eam non eſt veriſimile, quatuor tantùm occurrunt anni, in quibus aureus numerus VIII. & litera Dominicalis C. ſimul concurrunt: annus nimirùm æræ Chriſtianæ CCCLXXXVII. CCCCLXXXII. DLXXVII. & DCLXXII. in quibus omnibus, Paſcha ἀναστάσιμον Aprilis die 25. eſt celebratum; quem ſecundum octavi menſis author nominat: ut octavum menſem à 24. Aprilis tunc incepiſſe, nullum ſit dubium. Sed in trium ſequentium Paſchatum continuatione, aliqua contingit variatio. Nam poſt annum CCCLXXXVII. Dominica Paſchalis in tribus annis conſequentibus occupavit Aprilis diem 9. 1. & 21. poſt annum CCCCLXXXII. Aprilis 10. 1. 21. poſt annum DLXXVII. Aprilis 10. 2. 21. poſt annum DCLXXII. Aprilis 10. 2. 22. quibus omnibus, propter diverſum intercalationis in anno Juliano ſitum, illa convenire poteſt authoris notatio. Νῦν μὲν γίνεται δευτέρα ὀγδόου ἡ ἀναστάσιμος. εἰς δὲ τὸ ἐπιὸν ἑπτακαιδεκάτη ἑβδόμου μηνὸς γίνεται, καὶ πάλιν εἰς τὸ ἑξῆς ἐννάτη ἑβδόμου μηνός. καὶ αὖθις εἰς τὸ τρίτον ἔτος, εἰκάδι ἐννάτη τοῦ μηνὸς ἡ ἀναστάσιμος γενεθήσεται. *Nunc quidem ſecunda octavi menſis dies exiſtit Reſurrectionis; ſequente verò anno decima ſeptima ſeptimi menſis erit; atque iterum proximo nona menſis ſeptimi: & rurſus anno tertio, viceſimâ nonâ menſis Reſurrectionis dies celebrabitur.*

Dies omnes notati, cùm Paſchales fuerint, in primam feriam incidere neceſſe eſt: ex quorum collatione manifeſtum fit, ſub finem primi anni (quo iſta habita eſt oratio) diei intercalationem eſſe factam, ſequentes verò tres fuiſſe ordinarios dierum 365. Si enim eo anno, dies XXVI. menſis VII. & II. menſis VIII. & ſequente anno, XVII. & conſequenter XXIV. dies menſis VII. inciderit in diem Dominicam, (ut author confirmat;) neceſſe eſt ut prior annus intercalaris fuerit, ſequens ordinarius: alioqui fieri non potuit, ut priore anno in diem XXVI. poſteriore in XXIV. feria prima incideret. Sed, licèt in quadrienniis illis quæ jam nominavimus quatuor, primus quiſque annus juxta Aſianorum rationes fuerit intercalaris: in Julianis tamen, eis reſpondentibus, ſubinde mutatum eſſe intercalationis ſitum, ſequens Tabella demonſtrat; quæ in unaquàque Tetraëteride quis annus fuerit biſſextilis, & cui diei Juliano primus dies menſis Aſianorum *ſeptimi*, in 16. Chriſtianæ æræ annis propoſitis, reſpondeat, oculis ſpectandum exhibet.

A. C.	I.		III.
387.	Mart.24.fer.4.	577	Mart.24. fer.4.
388 *Biſſ.*	Mart.24.fer.6.	578	Mart.25. fer.6.
389	Mart.24. fer.7.	579	Mart.25. fer.7.
390	Mart.24. fer.1.	580 *Biſſ.*	Mart.24. fer.1.
	II.		IV.
482	Mart.24.fer.4.	672 *Biſſ.*	Mart.24. fer. 4.
483	Mart.25.fer.6.	673	Mart.25. fer.6.
484 *Biſſ.*	Mart.24.fer.7.	674	Mart.25. fer.7.
485	Mart.24. fer.1.	675	Mart. 25. fer.1.

Ex his videndum jam, an tempus elici poſſit quo Paſchalis iſta prolata fuerit Oratio; &, quod cum eo eſt conjunctum, quænam Tetraëteris, ex iſtis quatuor, pro Aſiani anni Canone ſit aſſumenda. Et quidem ſi verum illud eſſet, quod Theodorus Balſamon credidit, Johanni ipſi Chryſoſtomo Sermonem hunc fuiſſe tribuendum: non alio haberi potuiſſe anno certum eſſet, quàm 387. cujus tam diu dilati Paſcharis occaſione, & ante quinquennium celebris illa ab Ambroſio Mediolanenſi ad epiſcopos per Æmiliam conſtitutos miſſa eſt Epiſtola, & proximo (niſi me fallo) poſt eum anno, à Theophilo Alexandrino Epiſcopo ad Theodoſium ſeniorem Paſchale 95. annorum ſcriptum eſt Laterculum, ac deinde ab Aniano & Panodoto magnus 532. annorum Cyclus, juxta Alexandrinorum calculum (quem & hujus Sermonis author ſequitur) primùm eſt editus. Verùm & totum tractandi genus à Chryſoſtomi conſuetudine maximè eſt alienum, & impurior dicendi character ſequioris ævi fœtum eſſe arguit.

Neque primam hanc Tetraëteridem Aſiani anni rationibus convenire, vel illud argumento eſt, quòd juxta eam omnes *ſeptimi* menſis Kalendæ à 24. die Martii eſſent deducendæ: quum tamen in anno æræ Chriſtianæ 169. quo Polycarpus paſſus, in 25. Martii eas incidiſſe docuerimus. Qui annus, cùm primus à biſſexto fuerit, & ejuſdem tamen ordinis annus 485. in ſecundâ, & 577. in tertiâ Tetraëteride, eaſdem menſis *ſeptimi* Kalendas ab eodem 24 Martii die repetant: pro anni Aſiani normâ Tetraëteris ſolùm quarta aſſumenda relinquitur. ex quâ colligimus, & anno 672. orationem hanc fuiſſe habitam; & quandocunque in anno Juliano ante 24. Februarii biſſextus fuiſſet inſertus, ante 24. ſequentis Septembris in fine anni Macedonici & Aſiani ſimilem diei intercalationem fuiſſe obſervatam. Quod etiam annus obitûs Valentiniani confirmat: in quo Dominicam Pentecoſtes in Maii Romani diem 16. Græcorum verò Artemiſii, ſive menſis Aſianorum *octavi* diem 23. incidiſſe, ex Epiphanio didicimus. Nam cùm annus ille intercalaris eſſet, utpote Chriſtianæ æræ 392. *octavi* menſis Kalendæ in eo, non minùs quàm in anno 672. cum Aprilis 24. concurrebant. In omni enim anno intercalari, poſteriorum ſeptem anni Macedonici & Aſiani menſium Kalendæ dies initiales Tabellæ menſium à nobis appoſitos (propter biſſexti in Februario interpoſitionem) uno ſemper die antevertebant.

Atque ex hoc diei intercalaris ſitu inſuper colligimus, in quarto Olympiadis cujuſque anno, primum poſt intercalationem annum quemque ſedem ſuam hìc obtinuiſſe. Cujuſmodi annus Olympiadicus cùm ante prælium ad Granicum

(cujus tempore novum hunc annum à Macedonibus receptum fuiſſe declaravimus) in regni Alexandri iuitiis occurrat nullus: à poſtremo patris Philippi, & Olympiadis CX. anno 4. id eſt, ab ipſo Macedonici Imperii exordio, primam Macedonici & Aſiani noſtri anni Tetraëteridem deducendam eſſe concludimus. Tunc enim Græciæ Dominus factus *Philippus*, *omnium civitatum legatos*, *ad formandum rerum præſentium ſtatum*, *evocari Corinthum juſſit* : *ubi pacis legem univerſæ Græciæ pro meritis ſingularum civitatum ſtatuit*, *conciliúmque omnium veluti unum Senatum ex omnibus elegit*; uti ex Trogi Pompeii lib. 9. refert Juſtinus. communibus denique Græcorum (præter Lacedæmonios) ſuffragiis, Imperator eorum contra Perſas eſt electus; quemadmodum in libro Bibliothecæ ſuæ 16. ad 4. hunc Olympiadis illius anuum, narrat Diodorus Siculus. In hoc igitur termino, anno videlicèt ante æram Chriſtianam 357. Periodi Julianæ 4357. Septembris die XXIV. feriâ VI. Macedonici & Imperii & Anni novi, à Philippo conſtituti, παράπηγμα figendum fuiſſe cenſuimus.

Reſtat jam, ut de dierum illorum initialium & à quo illi maximè dependent, cujuſque menſis dierum numero, aliquid dicamus: & de quinque dierum, qui ex τριακονθημέροις 31. dierum menſes efficerent, diſtributione quod promiſimus, exſolvamus. In prioribus exemplis, ex 51. apud Epiphanium hæreſi, ab Octobris 24. ſecundum; ex Agrippæ aſtronomica obſervatione, à Novembris 23. tertium; & ex Actis Timothei, à Decembris 24. quartum menſem iniiſſe docuimus: unde ut ſecundum illum 30. ita tertium 31. fuiſſe dierum, concludimus. Qui Xanthici diem ſecundum, quo paſſum fuiſſe Polycarpum declaravimus, cum 23. Februarii contulerunt, ſextum noſtrum menſem à 22. Februarii die incepiſſe crediderunt; ut veriora ejuſdem Acta, quæ ad 26. diem Martii certamen ejus retulerunt, à Martii 25. ſeptimum deduxerunt: inter quos 31. dies intercipiuntur, menſi illi ſexto aſſignandi. Anno quidem intercalari, in 24. Martii principium menſis ſeptimi incurriſſe oſtendimus: quod eo anno contigit, quo toties citata illa Paſchalis homilia eſt habita: quando & Lunam XIV. in menſis ſeptimi diem 26. incidiſſe author indicat, &, quòd ea Dominica eſſet, in Dominicam proximam Paſcha fuiſſe tranſlatum; nempe in octavi menſis diem ſecundum, quem 25. fuiſſe Aprilis, ex Cycli Paſchalis ratione demonſtravimus. Et cùm menſem *ſeptimum* à 24. Martii, & *octavum* à 24. Aprilis inchoatum tunc fuiſſe conſtet: ut dies 31. haberet menſis ſeptimus, omninò neceſſe eſt. Neque fieri potuit, ut die 26. menſis *ſeptimi*, & ſimiliter die 2. menſis *octavi*, ageretur dies Dominica; niſi tot dierum menſis *ſeptimus* extitiſſet.

Alexander monachus Natalem Barnabæ in Julii Romani diem XI. & Aſianorum *noni* menſis diem XIX. Euthalius Diaconus exceſſum Pauli in Junii XXIX. & Syromacedonum Panemi ſive menſis Aſianorum *decimi* diem V. confert: quâ ratione *nonus* à XXIV. Maii, *decimus* à Junii XXV. die incepiſſet.

Sub Nerone martyrium ſubiiſſe Paulum, anno à Nativitate Domini LXIX. à Paſſione XXXVI. ſcribit Euthalius, annum vulgaris æræ Chriſtianæ LXVII. eâ ſupputatione indicans. Sequente enim anno LXVIII. qui intercalaris fuit, ante Junii diem 29. martyrio Pauli aſſignatum, vitam Neronem finiiſſe certum eſt. Inter 25. verò Junii, à quo *decimum* menſem hoc anno cœpiſſe notatum eſt, & Aprilis 25. à quo, in ſimili anno communi, menſis *octavus* ducebat initium, dies numerantur 61. in *octavum* & *nonum* menſem diſtribuendi. Si jam annum exceſſus Barnabæ, quo à 24. Maii *nonus* menſis inierit, communem fuiſſe ſuppoſuerimus: menſis *octavus*, ab Aprilis 25. in conſimili anno incipiens, 29. fuiſſet dierum; & conſequenter *nonus* 32. cujuſmodi numeri, utcunque a menſibus Solaribus Aſtronomicis alieni non fuerint, (ut in Parapegmate, quod Iſagogæ ſuæ in Phænomena ſubjecit Geminus, videre licet) in Solaribus tamen politicis locum non habent. Etſi enim antiqua Romanorum ſuperſtitio, à Numæ ducta temporibus, Februario dies 28. tribuens, non quinque jam ſed ſeptem dies inter menſes ſuos Solares partiendos reliquit: maluit tamen Ceſar ſeptem menſes 31. dierum conſtituere, quàm 32. dierum numerum, qui in menſibus uſu civili receptis omni carebat exemplo, alicui eorum adſcribere. Quòd ſi annum, quo à Cypriis cæſus eſt Barnabas, intercalarem fuiſſe admiſerimus (quam hypotheſin ne admittamus, nulla nos cogit ratio) & à Maii 24. *nonus*, & ab Aprilis 24. *octavus* menſis inchoabitur: atque ita, & menſi *nono* 31. dierum conſtabit numerus, & *octavo* menſi 30. quot illum reverâ habuiſſe, non 29. tantùm, Ariſtobuli (apud Plutarchum) evincit authoritas, qui τριακάδι Δαισίου μηνὸς, *Dæſii*, octavi Macedonum menſis, die *triceſimo*, Alexandrum Magnum deceſſiſſe tradidit.

Ex diebus noſtris *quinque*, unus adhuc, ſupereſt diſponendus: quem & in poſtremo trimeſtri, (ne brumalis quadrans anni aliàs æſtivo fieret productior) & in medio ejuſdem menſe, id eſt, *undecimo*, collocandum judicavimus. Si enim in poſtremum anni menſem dies 31. contuliſſemus; quarto quoque anno, die intercalari ad eum accedente, diebus conſtaret 32. quod in anno civili hactenùs inauditum fuiſſe diximus. *Decimum* verò menſem 30. tantùm fuiſſe dierum, ex hiſtoriâ captæ ab Alexandro Tyri deprehendimus. Cùm enim menſis illius, quo urbem haud dubiè capiendam Ariſtander aruſpex prædixerat, extremus jam adeſſet dies; de eventu adhuc dubius Alexander (licèt eodem urbs poſteà expugnata ſit die) ἐκέλευε μηκέτι τριακάδα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ τρίτην φθίνοντος ἀριθμεῖν *non trigeſimum, ſed vigeſimum octavum menſis illum diem numerari præcepit*: ut in Vita ejus Plutarchus narrat. Archonte autem Athenis *Aniceto* (qui *Nicetas* Dionyſio Halicarnaſſeo, *Niceratus* Diodoro Siculo eſt, Olympiadis CXII. anno 1.) menſe *Hecatombæone*, occupatam ab Alexandro fuiſſe Tyrum, in II. de geſtis illius libro confirmar Arrianus. Erat is Cycli Metonici 6. in quo cum 20. Julii die Kalendas *Hecatombæonis*, & cum quinto conſequenter Attici illius menſis die *Loi* menſis Macedonici *decimi* diem *trigeſimum*, eundémque ultimum, concurriſſe invenimus. Atque hiſce ducti rationibus, *quinque* iſtos dies per totum annum ita diſpertivimus: ut in priore ſemeſtri, binos quoſque τριακονθημέρους unus exciperet 31. dierum menſis; in poſteriore verò, 31. & 30. dierum menſes alternatim diſpoſiti cernerentur.

CAP. VI.

Anni totius Macedonici & Aſiani diſpoſitio atque methodus exponitur. Cycli Solaris & Lunaris, & Chriſtiani Paſchatis, in eo indagandi ratio. Veterum Parapegmatum ad eundem accommodatio.

Reſtat jam, ut anni Macedonici & Aſiani methodum univerſam exponamus: quam ſequentibus hiſce Regulis licebit comprehendere.

I.

Dato anno Periodi Julianæ, vel æræ Chriſtianæ, annum congruentem epochæ Macedonicæ invenire.

A dato anno Periodi Julianæ ſubductis 4377. ad datum verò annum æræ Chriſtianæ additis 336. exurget annus epochæ Macedonicæ, in cujus *quarti* menſis diem *nonum* kalendæ Januariæ illius anni incurrunt; ſequente 24 Septembris ejuſdem anni die novum Macedonicum annum inchoaturo.

Exempli gratiâ. A dato anno Periodi Julianæ 4391. ſubductis 4377. relinquitur Macedonicæ epochæ annus 14. à menſis 4. die 9. kalendis illius Januariis reſpondens, cum 24. ſequentis Septembris die, 15. Epochæ Macedonicæ anno pòſt inituro. Item, ad datum annum æræ Chriſtianæ 672. additi 336. annum Macedònicæ epochæ 1008. exhibent; à menſis 4. die 9. kalendis illius Januariis reſpondentem; à 24. Septembris ſequentis anno Macedonico 1009. deinde inituro.

II.

Dato Macedonici anni menſe & die, menſem & diem Julianum illi reſpondentem deprehendere.

Macedonicæ epochæ anno dato per quaternarium diviſo (millenariis, ſi placet, centenariis & vicenariis, compendii causâ, prætermiſſis) ſi quid ultra integros numeros ſuperfuerit, ordinarium; ſi nihil, intercalarem eſſe annum indicat, & ad finem 12. menſis diem ex quadrantibus confectum eſſe adjiciendum. Inſpectâ igitur anni Macedonici & Aſiani Ephemeride: menſes & dies anni Juliani è regione poſiti ita ſunt cum eis conferendi; ut in anno intercalari ex lineâ extimâ poſtremorum 7. menſium dies aſſumantur, non ex interiore, ut aliàs fieri par eſt.

Anno Periodi Julianæ 4391. Δαισίου τρίτῃ φθίνοντος, ſive menſis Macedonici 8. die 28. Alexandrum M. vitam finiiſſe in Annalibus noſtris oſtendimus. Erat ille, (juxta præcedentem Regulam) Macedonicæ epochæ annus 14. qui per 4. diviſus, in Quoto ultra 3. integros numeros etiam $\frac{2}{4}$ exhibet. Quod cùm anni ordinarii ſit indicium; ex interiore lineâ 22 Maii diem, ut 28. diei menſis 8. Macedonici reſpondentem, aſſumendum eſſe pronuncio.

Jam ſi in anno æræ Chriſtianæ 672. quæratur, cui diei Juliano dies 2. menſis 8. Macedonici ſive Aſiani reſpondeat: eſſe eum Macedonicæ epochæ annum 1008. (ex eâdem præcedente Regulâ) intelligo. Is numerus (millenario, ſi libuerit, neglecto) per 4. diviſus, ultra numerum integrum, partem nullam in Quoto relinquit. Quæ cùm anni intercalaris certa nota ſit: ex lineâ extimâ 25. diem Aprilis quæſito diei Macedonico vel Aſiano reſpondere aſſero.

III.

Dato anno Macedonico, Cyclum Solarem, invenire.

Diviſo per 28. Macedonicæ epochæ anno dato: ſi quid ultra integros numeros in Quoto reliquum fuerit, Cycli Solaris index erit; ſin nihil ſuperfuerit, 28. pro quæſiti anni Cyclo erit aſſumendus.

Ita in exemplis præcedentibus; annus epochæ Macedonicæ 14. per ſe indicat eſſe ipſum Cycli Solaris 14. annus verò 1008. per 28. diviſus, in Quoto 36. exhibet, integrum numerum, ſine fractione ullâ adjectâ. Fuit igitur Cycli Solaris 28. & ultimus.

IV.

Dato Cyclo Solari, literam diei Solis ſive Dominicam, & per eam ferias hebdomadicas totius anni Macedonici ſive Aſiani, invenire.

Literam diei Dominicæ, ſive primæ feriæ Hebdomadicæ, in Macedonicâ Ephemeride indicem, cuivis Cycli Solaris anno congruentem, ſequens monſtrat Tabella: à literâ C. inchoata; quia, primo anno Macedonico à feriâ *ſextâ* incipiente, tertius ejuſdem die, in Ephemeride literâ C. ſignatus, in feriam *primam*, ſive diem Solis incidit. Quartus verò quiſque Cycli annus, in Tabulâ hîc notatus, Intercalaris eſſe intelligitur.

1.	C.
2.	B.
3.	A.
4.	G.
—	—
5.	E.
6.	D.
7.	C.
8.	B.
—	—
9.	G.
10.	F.
11.	E.
12.	D.
—	—
13.	B.
14	A.
15.	G.
16	F.
—	—
17	D.
18.	C.
19.	B.
20.	A.
—	—
21.	F.
22.	E.
23.	D.
24.	C.
—	—
25.	A.
26.	G.
27.	F.
28.	E.

In anno Macedonicæ epochæ 1008. qui (per præcedentem Regulam) Cycli Solaris 28. inventus eſt, dies 2. menſis 8. Dominica Paſchalis fuit. Anno Cycli 28. litera E. reſpondet: quæ eadem diem 2. menſis 8. in Ephemeride Macedonicâ & Aſianâ appoſita, feriam primam ſive diem Dominicum eum eſſe indicat.

Polycarpum anno æræ Chriſtianæ 169. menſis Aſianorum 7. die 2. in magno Sabbato; Pionium anno æræ ejuſdem 251. menſis Aſianorum 7. die 12. eodémque Sabbati, martyrium ſubiiſſe, in cap. III. declaravimus. Ad annum æræ Chriſtianæ 169. additis (juxta primam Regulam) 336. exurgit Macedonicæ epochæ annus 505. qui per 28. diviſus (ex tertiæ Regulæ præſcripto) in Quoto, ultra integrum numerum 18. etiam 1. exhibet; anni 1. Cycli Solaris, & cum eo literæ Dominicalis C. in Tabulâ conjunctæ, indicem. Inſpectâ deinde anni Macedonici & Aſiani Ephemeride, 7. menſis diei 2. literam B. appoſitam invenio: quæ cùm in circulo hebdomadico locum à C. ſeptimum obtineat, feriam ſeptimam ſive Sabbati diem eſſe illum ſignificat.

Similiter, ad annum æræ Chriſtianæ 251. additis 336. prodit Macedonicæ æræ annus 587. qui per 28. diviſus, præter numerum integrum

20. etiam

20. etiam ²⁄₄ in Quoto relinquit : quod indicio eſt, eſſe annum illum Cycli Solaris 27. cui litera Dominicalis F. reſpondeat. Inſpectâ verò Ephemeride, menſis 7. dies 12. literâ E. ſignatus repetitur : quæ cùm in ſerie hebdomadicâ ab F. feriæ 1. indice, ordine ſit 7. feriam quoque 7. ſive Sabbaticam diem eſſe illum confirmat.

V.

Dato anno Macedonico ſive Aſiano ; Cyclum Lunarem invenire.

Dividatur annus datus per 19. ſi præter integros Quoti numeros relictus fuerit aliquis alius, is Cycli Lunaris quæſitus erit numerus : ſi nullus, 19. erit. Ita annus ille Macedonicæ epochæ 1008. per 19. diviſus, præter integrum numerum 53. etiam 1. in Quoto exhibet. Ut igitur Cycli Solaris erat ille poſtremus, ita Cycli Lunaris deprehenditur eſſe primus. Enneadecaëteridis, inquam, ab ære Macedonicæ exordio numeratæ, primus ; Alexandrinæ verò, ab ærâ Diocletiani deductæ, *octavus.*

VI.

In dato anno Macedonico vel Aſiano Paſchalem Dominicam, & Montaniſtarum & Alexandrinorum, deſignare.

Montaniſtis, Solares rationes tantùm ſpectantibus, ſeptimi menſis (quem illi primum appellabant) vel 14. dies ſemper Paſchalis erat, ſi is eſſet Dominicus, vel primus Dominicus dies qui eum ſequebatur : quemadmodum in II. capite declaravimus. Qui verò propriè dictam Aſiam incolebant Orthodoxi, Lunari quoque calculo adhibito, cum reliquis Orientalibus Paſchales Alexandrinorum Terminos reſpiciebant: Lunas videlicèt 14. quæ vel in *Martii* diem 21. (quo vernum Æquinoctium, ex Nicænorum Patrum ſententiâ, fieri credebatur) incurrebant, vel eum proximè inſequebantur. Ejuſmodi, in annis ordinariis, menſis VI. & VII. dies illi erant, quos, ſimul cum hebdomadicis ſuis literis ex Ephemeride deſcriptis, unicuique Lunaris Cycli anno in ſubjectâ Tabulâ appoſuimus: nam in intercalaribus, dies notatum proximè ſequens eſt ſemper aſſumendus.

Aſianæ Enneadecaëteridis Paſchales Termini.

Cycl.	Menſ.	Dies.	
1.	VII.	25.	D.
2.	VII.	14.	G.
3.	VII.	3.	C.
4.	VII.	22.	A.
5.	VII.	11.	D.
6.	VI.	31.	G.
7.	VII.	19.	E.
8.	VII.	8.	A.
9.	VI.	28.	D.
10.	VII.	16.	B.
11.	VII.	5.	E.
12.	VII.	24.	C.
13.	VII.	12.	E.
14.	VII.	1.	A.
15.	VII.	20.	F.
16.	VII.	9.	B.
17.	VI.	29.	E.
18.	VII.	17.	C.
19.	VII.	6.	F.

Author Homiliæ Paſchalis, anno æræ Chriſtianæ 672. Macedonicæ 1008. habitæ, Lunam 14. in diem 26. ſeptimi menſis Aſianorum tùm incidiſſe ; & quòd ea Dominica eſſet, in proximam Dominicam, ſive menſis octavi diem 2. Paſcha fuiſſe dilatum, ſignificat. Annus ille 1008. (ut ex præcedentibus patuit) Cycli *Solaris* erat poſtremus, literam Dominicalem habens E. *Lunaris* verò primus, ad quem in præſente Tabulâ, menſis ſeptimi diem 25. literâ D. ſignatum vides. Sed quia annus intercalaris hîc erat, dies proximus cum ſua literâ, nempe VII. 26. E. pro Lunâ 14. ſive Termino Paſchali, ex Regulæ præſcripto eſt aſſumendus. Et quia E. anni hujus litera Dominicalis eſt, & in Lunâ 14. ſive ipſo Termino Paſcha celebrari ſanctio Nicæna vetat ; in proximo E. proximo diei Dominici indice, quærendum Paſcha eſt, id eſt, in menſis 8. die 2. quem literâ item E. notatum in Ephemeride videre licet.

Ut autem hoc anno, menſis 8. die 2. ita in tribus ſequentibus, menſis 7. die 17. 9. & 29. Dominicam Paſchalem celebrandam fuiſſe, author ſubjicit. Annus 1009. cùm cycli *Solaris* primus ſit, literam Dominicalem C. & cùm *Lunaris* ſecundus, Terminum Paſchalem habet VII. 14. G. ideóque in proximo C. ſive menſis VII. die 17. Dominica Paſchalis conſtituenda eſt. Annus 1010. Cycli *Solaris* 2. literam Dominicalem B. Lunaris 3. Terminum VII. 3. C. indéque in ſequente B. hoc eſt, in menſis 7. die 9. Dominicam Paſchalem habet. Annus 1011. Cycli Solaris 3. literam Dominicalem A. Lunaris 4. Terminum VII. 22. A. adſcriptum habet. Quia igitur Dominica in Terminum incidit (quod concurſus ille A. oſtendit) in ſequente A. id eſt, in menſis VII. die 29. Dominica Paſchalis eſt hîc figenda.

Atque ita quadriennii hujus Paſchata ab Orthodoxis, juxta Alexandrinum calculum ſunt celebrata. Montaniſtæ verò, diem 14. menſis VII. literâ G. ſignatum, ut unicum ſuum Canonem reſpicientes, in ſequentibus E. C. B. A. quæ quatuor horum annorum (ut vidimus) literæ erant Dominicales, hoc eſt, in 19. 17. 16. & 15. menſis die, Paſchales ſuas Dominicas obſervabant.

Quandoquidem verò in cap. I. Galenum nos docentem audivimus, quâ ratione ortus & occaſus ſiderum, & cum eis conjunctæ tempeſtatum in orbem recurrentium vices, in anno Solari Macedonum inveniri poſſent : præclaro hoc additamento Macedonicum noſtrum Hemerologium locupletare viſum eſt ; collectis undique tanquam ex naufragio, quæ reperiri poterant, hujuſmodi tabularum reliquiis ; de quibus, in Aratum, ita ſcribebat olim Theon Alexandrinus. Οἱ μετὰ Μέτωνα ἀστρόνομοι καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῆς ἐννεακαιδεκαετηρίδων. ὅτι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τοιόσδε ἔσται χειμὼν, καὶ τοιόνδε ἔαρ, καὶ τοιόνδε θέρος, καὶ τοιόνδε φθινόπωρον, καὶ τοιοίδε ἄνεμοι, καὶ πολλὰ πρὸς βιωφελεῖς χρείας τοῖς ἀνθρώποις. *Poſt Metonem aſtronomi etiam tabellas in urbibus poſuerunt de Solis in* XIX. *annorum periodo circuitibus : quòd per unumquemque annum ejuſmodi futura eſſet hyems, & ejuſmodi ver, & ejuſmodi æſtas, & ejuſmodi autumnus, & ejuſmodi venti, & ejus generis multa humanæ vitæ uſibus accommoda.* Et quia Tabellæ iſtæ publicis affixæ locis, omnium oculis ſpectandæ proponebantur, *Parapegmatum* inde nomen eis eſt impoſitum. Vitruvius, libro IX. cap. 7. *Siderum occaſus & ortus, tempeſtatúmque ſignificatus, Eudoxus, Eudæmon,* (Euctemon,) *Calliſtus,* (Calippus), *Melo,* (Meto,) *Philippus, Hipparchus, Aratus, cæteríque ex Aſtrologiâ Parapegmatorum diſciplinas invenerunt, & eas poſteris explicatas reliquerunt. Quorum ſcientiæ ſunt hominibus ſuſpiciendæ ; quòd tantâ curâ fuerunt, ut etiam videantur divinâ mente tempeſtatum ſignificatus pòſt futuros*

antè pronunciare : quas ob res hæc eorum curis ſtudiiſque ſunt concedenda. A Laërtio quoque, ex Thraſyllo, inter *Democriti* ſcripta Παράπηγμα recenſetur : cujus, ut & aliorum illorum à Vitruvio commemoratorum (præter *Aratæa*, quæ integra ſuperſunt) etiam in noſtrâ hâc Tabularum congerie fragmenta licebit recognoſcere.

De eiſdem, in Iſagogæ ſuæ cap. XV. doctiſſimus Geminus. Αἱ δὲ γινόμεναι προῤῥήσεις τῶν ἐπισημασιῶν ἐν τοῖς παραπήγμασιν, οὐκ ἀπό τινων παραγγελμάτων ὡρισμένων γίνονται, οὐδὲ τέχνῃ τινὶ μεθοδεύονται κατηναγκασμένον ἔχουσαι τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλ' οἱ ἐκ τοῦ ὡς ἐπίπαν γινομένου διὰ τῆς καθ' ἡμέραν παρατηρήσεως τὸ σύμφωνον λαμβάνοντες, εἰς τὰ παραπήγματα κατεχώρησαν. *Prædictiones autem ſignificationum quæ in Parapegmatibus ſive tabulis affixis fiunt, non fiunt ex quibuſdam certis præceptis, neque arte quâdam traduntur, ut habeant neceſſarium effectum : ſed qui ex eo quod plerumque fit, per quotidianam obſervationem, quod erat conſonum ceperunt, in Tabulis illud diſpoſuerunt.* Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς παρατηρήσαντες, καὶ συνταξάμενοι τὰ παραπήγματα, ἐξετάσαντες τοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, ἐπεσκέψαντο καὶ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἄστρων ἀνατέλλει ἢ συγκαταδύνει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεσι σημείοις ἐχρήσαντο εἰς τὴν πρόγνωσιν τῶν προειρημένων. *Nam qui à principio obſervaverunt, & Parapegmata illa compoſuerunt, exploratis locis Zodiaci circuli, in quibus ut plurimum mutationes aëris fiunt; conſideraverunt, quæ aſtra temporibus illis orirentur aut ſimul occiderent, atque horum ortibus & occaſibus pro ſignis ſunt uſi ad prædictionem prædictorum.*

In XI. ejuſdem operis capite ψηφίσματα quoque ea appellat. Ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, inquit, αἱ φαινόμεναι τῶν ἄστρων ἐπιτολαὶ προλέγονται. αἱ μὲν γὰρ ἀληθιναὶ ἀθεώρητοί εἰσι καὶ ἀπαρατήρητοι, αἱ δὲ φαινόμεναι καὶ προλέγονται καὶ παρατηροῦνται. *In judiciis, apparentes aſtrorum ortus prædicuntur. Nam veri ortus ſunt inviſibiles atque inobſervabiles : apparentes verò, & prædicuntur & obſervantur.* Ubi notandum tamen, Veteres aſtronomos in Parapegmatibus ſuis, quibus Plinius & ipſe Geminus quoque uſus eſt, Ortus quos appellant Coſmicos, utcunque ἀθεωρήτους, locum conceſſiſſe; non quidem ut notis temporum conſpicuis, ſed ut ἐπισημασιῶν occultis indicibus: quippe qui ſiderum ortus & occaſus, non cum Gemino ſimpliciter ut ſigna, ſed etiam ut cauſas tempeſtatum & variarum aëris mutationum, in meteorologicis ſuis obſervationibus conſideraverint. quanquàm in ſuo Ptolemæus, non ſolùm ſtellarum omnium ortus Coſmicos & occaſus Acronychos, ut planè ἀθεωρήτους καὶ ἀπαρατηρήτους, conſultò prætermiſerit; ſed etiam ipſas *Sagittæ, Pleiadum, Hædorum, Vindemiatoris, Delphini,* ἐπιτολὰς καὶ κρύψεις Heliacas, διὰ τὸ δυσδιακρίτους καὶ δυσκατανοήτους εἶναι παντάπασι τὰς τῶν οὕτω σμικρῶν ἀστέρων ἐσχάτας καὶ πρώτας φαντασίας.

Ptolemæi autem nomen præferentia, quatuor vidimus Parapegmata. *Primum*, hoc ipſum & illius proprium, hujuſmodi prænotatum titulo. Κλαυδίου Πτολεμαίου φάσεις ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ συναγωγὴ ἐπισημασιῶν. Ubi ἐπισημασίας ex Veterum tabulis, φάσεις verò, ſuo tempori congruentes, ex proprio calculo exhibet; ſecundùm diverſitatem climatum, quæ, horarum maximæ in unoquoque diei numero appoſito, deſignat. Hujus exemplar Græcum integrum communicavit nobis D. Henricus Savilius : cujus partem tantùm, eámque ipſam admodùm mutilam & depravatam, Græco-Latina Dionyſii Petavii continet editio; licèt XXXVIII. ante illum annis, Federicus Bonaventura Urbinas totum Latinè à ſe verſum in lucem emiſerit.

Secundum, falſo Ptolemæi nomine venditatum Parapegma, vulgatus ille eſt de ſtellarum inerrantium ſignificationibus libellus, qui ex Græco per Nicolaum Leonicum in Latinum translatus fuiſſe dicitur : cùm vel ab ipſo Nicolao, vel ab alio aliquo rerum harum imperitiſſimo, Ex Ovidio & aliis Latinis authoribus, nullo judicio, fuerit congeſtus. *Tertium*, & brevius & nullius planè momenti, anno 1345. Aſtrologicæ ſuæ Summæ inſeruit Johannes Eſchenden. *Quartum* ſubjectum habebatur *Iſagogico Aſtrologiæ Ptolemæi, ex Arabico ab Abrahamo de Balmes converſo* : quod non aliud eſt quàm *Gemini* Iſagoge in Phænomena; cujus editionem ex codice, quem Viennæ à Johanne Sambuco Savilius noſter nactus eſt, expreſſam, non ſolùm cum Arabico iſto Iſagogico, ſed etiam cum alio manuſcripto Græco & Vaticani exemplaris διπλογράφου (ab eodem præſtantiſſimo viro acceptis) diligenter contulimus. quod ideò monendum duximus, ne quis erratum putaret, ſi quid à libro edito varians in noſtrâ Ephemeride deprehenderet : in quâ, ex *Gemino* deſumpta ea omnia intelligenda ſunt, quæ *Plinii* & *Ptolemæi* & *Aëtii*, non habent nomen appoſitum.

CAP. VII.

Cœleſtium menſium diſparilis menſura, in Parapegmatum deſcriptionibus à Metone, Eudoxo & Chaldæis adhibita. Ortuum & occaſuum ſtellarum ipſarum, pro variâ temporum & locorum ratione, diſcrepantia : locorúmque & temporum, quibus diverſorum authorum Parapegmata ſunt adaptata, deſignatio.

Cœleſtium menſium, ad Solis in ſigna Zodiaci ingreſſum conformatorum, quum Macedonicus noſter annus à rege Philippo primùm reciperetur, apud Græcos duo præcipua fuerunt genera : à *Metone & Euctemone* ante annos XCV. introductum unum, ab *Eudoxo* noviter excogitatum alterum. Hoc verò an illud ipſius Solis in cœlo motui rectiùs reſponderet; conſiderandum ſibi propoſuit Calippus Cyzicenus; qui [a] cum populari ſuo atque Eudoxi familiari Polemarcho Cyziceno primùm, deinde cum Ariſtotele communicato conſilio; in integrâ anni Periodo conſtituendâ *Eudoxi*, anno Tropico dies 365. & quadrantem aſſignantis, (detractâ diei parte 76. quam Meton & Euctemon inſuper adjecerant) in anni verò Quadrantum partitione, *Metonis & Euctemonis* ſententiam præferendam fuiſſe ſtatuit. Cùm enim Eudoxus unius tantùm Sphæræ, idem cum Terrâ centrum habentis, circumvolutione Solem per totam Zodiaci longitudinem periodicum ſuum motum conficere, &, quod cum

[a] Vid. Simplic. in Ariſtot. l. 2. de Cœlo, fol. 120. a. & 121. init.

eo connexum eſt, borealem & auſtralem illius ſemicirculum pari temporis ſpatio percurrere, ſtatuiſſet: duas præterea alias homocentricas ſphæras neceſſariò hic adhibendas contendit Calippus, τὰ φαινόμενα εἴ τις μέλλοι ἀποδώσειν, *ſi quis apparentia ſalvare velit*; ut in libro 12. Metaphyſicorum habet Ariſtoteles. vel ut in Hiſtoriâ ſuâ Aſtronomicâ, ex ipſo Calippo, refert Eudemus; εἴπερ οἱ μεταξὺ τῶν τροπῶν καὶ τῶν ἰσημεριῶν χρόνοι τοσοῦτον διαφέρουσιν, ὅσον τῷ Εὐκτήμονι καὶ τῷ Μέτωνι ἐδόκει, *ſi inter æquinoctia & ſolſtitia temporum tanta ſit differentia, quanta Euctemoni & Metoni viſa fuit.*

Extat inſignis hic Eudemi locus apud Simplicium, in libro ſecundo de Cœlo: ſed hactenùs minùs animadverſus, quòd ut in Vitruvio *Eudæmonis* & *Melonis*, in Arabum verſionibus *Octimonis* & *Matheonis*, ita & hic Ἀλμαίωνος ac Μίμωνος nomen, pro *Euctemonis* & *Metonis*, ſcriptorum vitio irrepſerit. quorum utrumque nos, non ex nudâ conjecturâ, ſed ex clariſſimi Savilii apographo, (quod ex Jo. Vincentii Pinelli exemplari deſcriptum, ſi memoria non fallit, ille nobis indicavit) integritati ſuæ reſtituimus. Atque ut ex eo Calippum, Euctemonis obſervationibus ſimpliciter acquieviſſe, & ad earum normam Eudoxi hypotheſes emendâſſe, intelleximus: ita ex Gemino quoque in Parapegmate ſuo Calippum cœleſtes Euctemonis menſes adhibuiſſe, atque ad eos ipſum Geminum tam Eudoxi quàm aliorum Aſtronomorum differentia Parapegmata reduxiſſe, animadvertimus. Hinc ad diem 15. id eſt, medium Scorpionis ſui Geminus ex Euctemone annotat. Ὠρίων ἄρχεται καὶ μεσοῦντι καὶ λήγοντι ἐπιχειμάζειν: per Orionem in medio & fine menſis, tam Euctemonici quàm ſui, futuras tempeſtates ſignificari innuens. Ad Zygonis 1. Εὐκτήμονι ἰσημερία μετοπωρινὴ, & Καλίππῳ ἰσημερία μετοπωρινὴ, ab Euctemonis ſimul & Calippi *æquinoctio autumnali* menſe inchoato. ad Ægonis item 1. Εὐκτήμονι τροπαὶ χειμεριναὶ & Καλίππῳ τροπαὶ χειμεριναὶ, à brumali ſolſtitio tùm Euctemonis, tùm Calippi principio menſis ſimiliter deducto. Unde, cùm ad primum Crionis, Calippi ἰσημερία ἐαρινὴ, & ad primum Carcinonis, ejuſdem τροπαὶ θεριναὶ, appoſitæ ibidem cernantur: quin Euctemonis quoque & *æquinoctium vernum* & *ſolſtitium æſtivum* eodem ſint referenda, nullum eſt dubium. A *Metone* verò & *Euctemone* obſervatum fuiſſe *ſolſtitium æſtivum* Athenis archonte *Apſeude*, menſis *Phamenoth* ſecundùm Ægyptios die 21. ſub finem videlicèt anni 4. Olympiadis LXXXVI. Junii noſtri proleptici die 27. ex Ptolemæi libro 3. μεγάλης Συντάξεως didicimus. Unde hujuſmodi naſcitur Kalendarum menſium cœleſtium Metonis, Euctemonis & Calippi, in Gemini Parapegmate, ad Julianorum noſtrorum menſium dies accommodatio.

Carcinon, dier. 31.	Jun. 27.	} di. 92.
Leonton, di. 31.	Julì. 28.	
Parthenon, di. 30.	Aug. 28.	
Zygon, di. 30.	Sept. 27.	} di. 89.
Scorpion, di. 30.	Oct. 27.	
Toxon, di. 29.	Nov. 26.	
Ægon, di. 29.	Dec. 25.	} di. 89.
Hydron, di. 30.	Jan. 23.	
Ichthyon, di. 30.	Feb. 22.	
Crion, di. 31.	Mart. 24.	} di. 95.
Tauron, di. 32.	April. 24.	
Didymon, di. 32.	Mai. 26.	

Euctemonem occaſum matutinum Vergiliarum XLVIII. diei poſt æquinoctium autumni tribuere, in naturalis ſuæ hiſtoriæ lib. 18. cap. 25. ſcribit Plinius: Cæſareum utique æquinoctium, in 24. Septembris à Soſigene collocatum, intelligens. Eſt verò ille dies Novembris 10. Scorpionis Euctemoniei & Calippici 15. ad quem, in Gemini Parapegmate, ſimiliter annotatum invenimus; Εὐκτήμονι πλειάδες δύνουσι. *Euctemoni Pleiades*, ſive Vergiliæ, *occidunt*. Ortus verò & occaſus ſiderum, quos in *Atticâ* fieri idem notavit Plinius, Tempus à Gemino ex *Euctemone* aſſignatum uno plerumque die antecedunt, aliquando etiam & ſequuntur. Aprilis enim 15. Hyades, & 25. Canis, *Euctemoni* apud Geminum occultantur: quæ apud Plinium die 16. & 26. *Attica* occidunt veſperi. Contrà, Septembris 5. apud Plinium *Atticæ Arcturus matutinò exoritur*, & *Sagitta occidit manè*: quum die 6. *Euctemoni*, apud Geminum, ἐπιτέλλει ἀρκτοῦρος καὶ οἰϛὸς δύνει ὄρθρου. quod idem etiam in Ephemeride noſtrâ, ad Octobris diem 2. & 3. Decembris 30. & 31. Aprilis 2. & 3. Julii 23. & 24. obſervare liceat. Quin & Julii die 5. Plinio, *Atticæ Orion totus exoritur*; ubi die 7. Εὐκτήμονι Ὠρίων ὅλος ἐπιτέλλει: quæ *bidui* differentia eſt, vel, ſi manuſcripta Gemini exemplaria ſequi libeat (ad diem 13. Carcinonis ortum iſtum referentia) etiam *quatridui*.

Ad *Eudoxi* verò Parapegma ſpectat ille Plinii locus, lib. 2. cap. 47. *Omnium quidem* (*ſi libeat obſervare minimos ambitus*) *redire eaſdem vices quadriennio exacto Eudoxus putat; non ventorum modò, verùm & reliquarum tempeſtatum magnâ ex parte. Et eſt principium luſtri ejus ſemper intercalari anno Caniculæ ortu*: non vero & ἀθεωρήτῳ, ſed apparente & Heliaco: à quo, cùm ab aliis, tùm à *Galeno* (commentario 1. in lib. 1. Epidemiorum Hippocratis, & commentario 3. in ejuſdem librum de Humoribus) *Oporæ* deducitur principium. de quâ (in commentariis ad lib. 1. Meteororum Ariſtotelis) *Olympiodorus*. Τὸ θέρος εἰς δύο διαιρεῖται· εἰς θέρος, ὅταν ἥλιος ἐϛὶν ἐν Καρκίνῳ καὶ Παρθένῳ, καὶ εἰς ὀπώραν, ἡνίκα ἐϛὶν ὁ ἥλιος ἐν Λέοντι· ὅταν ὁ Σείριος φαίνεται λοιπὸν, ὃν καὶ ὁ Ποιητὴς διὰ τὴν ὀπώραν ὀπωρινὸν ἐκάλεσεν. *Æſtas in duo dividitur: in æſtatem* propriè dictam, *quando Sol eſt in Cancro & Virgine; & in Oporam, quando Sol in Leone eſt: quando Sirius præterea apparet, quem & Poeta eam ob cauſam Oporinum appellavit*. Homerum intelligit, qui in Iliad. ε. Sirium ſive Caniculam ἀϛέρα ὀπωρινὸν nominat.

A Solis igitur in *Leonem* ingreſſu, cœleſtium ſuorum menſium exordium deduxit Eudoxus: in Alexandrinorum *Meſori* die 5. ſive *Julii* noſtri 29. principium *Oporæ*; & in Metonici *Ægonis* die 4. qui noſtri Decembris 28. eſt, τροπὰς

χειμερινὰς, ſive ſolſtitium brumale collocans: quorum hoc Geminus, illud in Parapegmate ſuo nos edocuit Ptolemæus. Unde in *intercalari* illo anno, à quo luſtrum ſuum eſt exorſus, hujuſmodi orta eſt menſium diſpoſitio.

Leonton, dier. 30.	Juli. 29.	di. 92.
Parthenon, di. 31.	Aug. 28.	
Zygon, di. 30.	Sept. 28.	
Scorpion, di. 31.	Octob. 28.	di. 91.
Toxon, di. 30.	Nov. 28.	
Ægon, di. 31.	Dec. 28.	
Hydron, di. 30.	Januar. 28.	di. 92.
Ichthyon, di. 31.	Feb. 27.	
Crion, di. 30.	Mart. 29.	
Tauron, di. 31.	April. 28.	di. 91.
Didymon, di. 30.	Mai. 29.	
Carcinon, di. 31. in	Jun. 28.	

anno intercalari; ſed 30. tantùm in ordinario.

Homocentrica utique Eudoxi illa hypotheſis, quæ in ſeptentrionali & auſtrali Zodiaci ſemicirculo æqualem Soli moram tribuebat, ut æſtivum etiam ſemeſtre & brumale eodem temporis ſpatio conficeretur poſtulabat: quo ad dies integros reducto, in anno illo intercalari, quem (ut luſtri ſui primarium) in Parapegmate ſuo Eudoxus propoſuerat, menſes dierum 31, & 30. alternatim poſiti, in alterutro ſemeſtri 183. dies æquabiliter exhibebant. Unde, ut ex duodecim menſibus ἐναλλὰξ 30. & 29. dierum, Lunaris annus dierum 354. ita ex totidem menſibus eâdem alternatâ ratione 31. & 30. dierum conſtitutis, Solaris annus 366. dierum enatus eſt: quot etiam naturali anno dies tribuiſſe *Ennium*, Cenſorinus author eſt. Quòd ſi anno 3. Olympiadis CIII. Octaëterida ſuam in Ægypto Eudoxus conſcripſerit (quod, ut conceſſum, in libro 2. de Emendat. Temporum, aſſumit Scaliger) in intercalari ejus anno contigiſſet etiam biſſextus anni noſtri Juliani Proleptici. Et circa illam ſanè Olympiadem claruiſſe Eudoxum, ex ipſius τῆς περιόδου confirmat Laërtius: ad tertium verò, vel illius vel præcedentis alicujus Olympiadis, quàm ad annum quempiam alium, principium luſtri ejus & nos referre maluimus, quòd menſe Februario 29. dierum eâ ratione hîc admiſſo, *Crionis* Kalendæ in Martii 29. incurrerent; nempè in Metonici Crionis diem 6. ad quem, in Gemini Parapegmate, Eudoxi ἰσημερία cernitur appoſita.

Ex his quæ hactenùs ſunt dicta ſatis apparet neque Metonis & Euctemonis, neque Eudoxi menſes cœleſtes, in novo ſuo anno Solari ſecutos fuiſſe Macedones: ſed à quibus eos mutuati fuerint, non tam proclive eſt dicere. Ego certè quod huc faciat, aliud nihil afferre poſſum, quàm quod à Columellâ lib. XI. cap. 2. annotatum reperio: *Nono Kalendas Januarias Brumale ſolſtitium ſicut Chaldæi obſervant, ſignificat.* In anno autem Macedonico, ab Aſianis item recepto, menſis quarti initium à *brumali ſolſtitio* fuiſſe deductum, capite I. ex Galeno; & à *nono Kalendas Januarias*, ſive XXIV. Decembris Juliani die, fuiſſe numeratum, capite II. ex Actis Timothei declaravimus. Unde & in reliquis pariter anni partibus ordinandis Chaldæos quoque ſecuti illi fuiſſe videantur, quorum hîc operâ rex Philippus fuerat uſus, & inter eos præcipuè Ariſtoteles, quem, ut cœleſtium obſervationum, *ab Ægyptiis & Babyloniis à plurimis annis factarum*, non ignarum fuiſſe ex libro 2. de Cœlo intelligimus: ita Parapegmata eum latuiſſe non eſt credibile, quorum uſum *ab Ægyptiis & Chaldæis ad Græcos* perveniſſe, in commentariis ad Aratum Theon Alexandrinus confirmat. *Ægyptiacum* quoque illud & *Chaldaicum* (eo nomine & ^a *Aſſyriâ*, & *Babyloniâ* comprehensâ,) inter alia Parapegmata, conſuluiſſe ſe Plinius indicat: de eorum inter ſe diſcrepantiâ, ita præfatus. *Addidere difficultatem & auctores diverſis in locis obſervando, mox etiam in iiſdem diverſa prodendo. Tres autem fuerunt ſectæ: Chaldæa, Ægyptia, Græca. His addidit quartam apud nos Cæſar Dictator, annos ad Solis curſum redigens; Soſigene perito ejus ſcientiæ adhibito.* Nos verò in ſequentem Ephemeridem, quæ ex *Chaldæâ* & *Græcâ* ſupererant, conjecimus; *Ægyptiâ* & *Cæſareâ* ſuum in locum ſepoſitâ, & ad Græcanicas prætereà obſervationes, à Gemino & Ptolemæo commemoratas, aliis nonnullis ex Plinio adjectis: quem longè quàm illos pluribus generis hujus ſcriptoribus fuiſſe uſum, tùm ex authorum ex quibus liber 18. conflatus eſt Indice, clarum eſt; tùm, ex capitis 31. ejuſdem libri, verbis illis. *Deinde conſentiunt, quod eſt rarum, Philippus, Calippus, Doſitheus, Parmeniſcus, Conon, Criton, Democritus, Eudoxus, Ion; IV. Kalend. Octobr. Capellam matutinò exoriri, & III. Kalendas Hados.*

^a Plin. l. 18. c. 25.

Quòd ita inter ſe auctores diſſenſerint, qui *diverſis in locis* obſervârunt, nihil eſt quod quiſquam miretur: quum in aliis atque aliis Terræ climatibus alios atque alios eorundem ſiderum ortus & occaſus neceſſariò fieri, Sphæræ ratio demonſtret. Τὸ γὰρ αὐτὸ παράπηγμα οὐ δύναται ſυμφωνεῖν ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλὰ ἀνάγκη διαφόρους τὰς παρατηρήσεις εἶναι ἐν διαφόροις ὁρίζουσι. *Unum enim Parapegma non poteſt congruere in urbe Româ, & in Ponto, & in Rhodo, & in urbe Alexandrinâ; ſed neceſſe eſt, ut diverſæ ſint obſervationes in diverſis horizontibus:* quemadmodùm, in capite περὶ ἐπισημασιῶν, confirmat Geminus. Nam *Canicula*, exempli gratiâ, in *Rhodo* quidem (ut ait ille) poſt æſtivum ſolſtitium diebus triginta oritur, in aliis verò locis quadraginta, & quinquaginta in aliis. Licèt enim ad 400. ferè ſtadia inſenſibilis fiat climatum varietas; in majori tamen diſtantiâ, προανατολὰς καὶ προδύσεις, *præortus & præoccaſus* notari, in præcedente capite idem præſtantiſſimus ſcriptor docuerat. Cujus mente non rectè perſpectâ, ſecundùm Mathematicos ſingulis gradibus mutari ad ſenſum Meridianos, & cuique gradui 400. reſpondere ſtadia, minùs conſideratè in Manilianis ſuis pronunciavit Scaliger.

Sed cùm Parapegmatum ſcriptores ortibus & occaſibus ſiderum inerrantium ut ἑσταμένοις τισὶ σημείοις, *ſtatis & innotis quibuſdam ſignis*, ad tempeſtates deſignandas uſos fuiſſe, in capite illo περὶ ἐπισημασιῶν, Geminus notaverit; *iiſdem in locis diverſa prodita* ab eis fuiſſe, magis illi mirum videri potuiſſet, quàm Ptolemæo qui, ipſis ſtellis fixis motum proprium tribuens, tantùm ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰς αὐτὰς φάσεις ταῖς ὁμωνύμοις ἡμέραις Canonem ſuum potuiſſe reddere proteſſus eſt. Hic enim, Hipparchi inſiſtens veſtigiis, *centum* annis in conſequentia ſignorum

per

per unum gradum ſtellas provehi cenſuit: quem ſeptuaginta annorum ſpatio ab illis confici, R. Joſua Judæus (in tractatu Thalmudico, תורה dicto) Alzuphi Arabs, Naſſir-eddinus Tuſinus & Ulug-beigus Perſæ, multò rectiùs tradiderunt; ita ut annuus earum motus ſit minut. o', 51''. 25'''. 42''''. qui item ὑψωμάτων, ſive apogæorum, Solis, Saturni, Jovis, Martis, Veneris & Mercurii, in Tabulis Perſicis manuſcriptis (à Georgio Chryſococcâ Græcè converſis) annuus motus eſſe ſtatuitur. Quocunque verò motu Periodico ſtellarum inerrantium poſito, illud conſequitur; labentibus ſæculis, iiſdem in locis eaſdem ſiderum φάσεις, eiſque reſpondentes tempeſtatum ἐπισημασίας, certâ quâdam ratione à prioribus diebus paulatim recedere. Unde & decem illorum Græcorum, è quibus ſequens Ephemeris collecta eſt, Aſtronomorum tempora libuit hic ſubjicere: locis quoque ex Ptolemæo appoſitis, quibus illi Parapegmata ſua adaptârunt.

Authores.	*Tempus: Periodi Julianæ.*	*Circa annum Ante æram Chriſtianam.*	*Loca.*
1 Meton & 2 Euctemon Athenienſes.	4282	432	Athenæ, Cyclades, Macedonia, & Thracia: à maximi diei quantitate horarum 14.$\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
3 Democritus Abderitanus.	4284	430	Macedonia & Thracia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
4 Eudoxus Cnidius.	4348	366	Aſia, Sicilia & Italia: à maximi diei quantitate horarum 14.$\frac{2}{3}$ uſque ad 15.
5 Philippus Medmæus.	4374	340	Peloponneſus, Locris & Phocis: ubi maximus dies eſt horarum 14.$\frac{1}{2}$
6 Calippus Cyzicenus.	4384	330	Helleſpontus: à maximi diei quantitate horarum 14.$\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
7 Conon Samius.	4444	270	Italia & Sicilia: à maximi diei quantitate horarum 14.$\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
8 Doſitheus Colonienſis.	4514	200	Coloni, prope Athenas, ubi maximus dies eſt horarum 14.$\frac{1}{2}$
9 Hipparchus Bithynus.	4584	130	Bithynia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
10 Metrodorus Scepſius.	4634	80	Italia & Sicilia: à maximi diei quãtitate horarũ 14.$\frac{1}{2}$ uſque ad 15.

Nobis verò, ad quos integra horum Parapegmata non pervenerunt, alia adhuc difficultas ſupereſt; quòd qui reliquias eorum nobis conſervârunt, Gemînus & Ptolemæus, ad diverſos dies eorundem non locorum modò & temporum, ſed etiam hominum obſervationes retulerunt. Cujuſmodi error, in variis annorum cœleſtium formis ad unum aliquem alium anni modum transferendis, facillimè potuit obrepere. Ut enim Metonis & Calippi menſes cœleſtes Gemînus; ita Alexandrinorum ſuorum menſes civiles, reliquorum omnium Parapegmatum communem menſuram, Ptolemæus conſtituit.

Et ſæpiùs quidem in eundem diem Julianum Gemîni & Ptolemæi notationes coincidere animadvertimus. quod argumento eſt, ex malè à nobis conſtituto menſium cœleſtium apud Gemînum exordio (de Alexandrinorum enim apud Ptolemæum ad noſtros applicatione nullum ſubeſt dubium) differentiam illam nequaquàm proveniſſe. Ita, verbi gratiâ, apud utrumque Martii die 7. *Democrito* frigidi flant venti, Ornithiæ appellati, per dies novem. *Calippo*, Septembris 1. Eteſiæ deſinunt; & Martii 26. eſt ὑετὸς ἢ νιφετός. *Eudoxo*, April. 25. Mai. 4. & Decemb. 9. eſt ὑετός. *Doſitheo*, Octob. 29. & *Euctemoni*, Novemb. 10. χειμάζει. Non rarò tamen unius diei diſcrimen cernitur. Inde *Euctemoni*, Septembris die 15. apud Ptolemæum, 16. apud Gemînum, eſt Autumni principium: & apud illum Januarii 6. die, apud hunc 7. Media hyems. Eidem, apud Ptolemæum Martii 4. & 8, apud Gemînum 5. & 7. flat frigidus Boreas. *Democrito*, juxta Ptolemaicas rationes, Decembris die 10. Tonitrus, fulgura, aqua, ventus; Januarii 4. Auſter flat ut plurimùm; Februarii 6. Zephyrus incipit flare; & 24. Varii ſunt dies, qui Halcyonii appellantur; Junii 3. Aqua exiſtit, & 21. Significare ſolet: quæ ſingula Gemîni Canon in dies ſequentes conjicit.

Aliquando hîc & bidui occurrit differentia; *Euctemoni* enim, apud Ptolemæum Martii die 13. apud Gemînum 15. Ornithiæ flare incipiunt, & Milvus apparet. *Eudoxo* juxta Ptolemæum Februarii die 3. Serenitas eſt, quandoque etiam flat Zephyrus; Martii 8. Milvus apparet; Julii 25. Auſter flat; Septembris 4. Pluvia, tonitrus, ventus exiſtit: quæ in Gemîni tabulâ, Februarii die 5. Martii 10. Julii 27. & Septembris 6. conſignata leguntur. Sed & ipſi nos, in Ephemeridis noſtræ tractatione, priuſquàm lineis ductis dierum numeros ab invicem diſcreviſſemus, uſu comperimus, in phaſibus & ἐπισημασίαις excerpendis, uno aliquoties & (ubi dies hiſce vacuus intercurrebat) duobus aliquando diebus errorem à nobis fuiſſe admiſſum: adeò proclivis lapſus eſt in numerorum & notarum appoſitarum rectâ accommodatione: ad primorum ſcriptorum ἀβλεψίαν poſteriorum librariorum præſertim accedente negligentiâ. Quod prudenti Lectori æſtimandum ex ipſius Ephemeridis inſpectione relinquimus: cui ne quid deeſſet, etiam ex Aëtii Tetrabiblo (ſerm. III. capite 164.) recentius Parapegma interſerere libuit; qui circa annum Chriſti CCCL. Amidæ in Meſopotamiâ claruit, in illo videlicèt climate, cujus medius parallelus diem maximum habet horarum. 14.$\frac{1}{2}$

EPHEMERIS

EPHEMERIS ANNI MACEDONICI ET ASIANI, CUM JULIANO COLLATI:

Addito etiam Stellarum inerrantium ortu & occaſu, ac tempeſtatum præſagiis; ex veterum Aſtronomorum, quæ Aſiam, Thraciam, Macedoniam *&* Græciam *ſpectabant,* Parapegmatum *reliquiis.*

I. DIUS Macedonicus, dierum 30. *Sol in Librâ.*

1	A	Νουμηνία.		Sept. 24
2	B	δευτέρα ἱσταμένου.	*Eudoxo*, ſignificat. *Ptolem.* *Aëtio* Æquinoctium autumnale: & eſt maxima aëris turbatio trib. dieb. anteà.	25
3	C	τρίτη ἱσταμένου.	*Euſtemoni*, ſignificat. *Democrito*, Pluvia & ventorum turbatio. *Ptol.*	26
4	D	τετάρτη ἱσταμένου.	*Euctemoni*, *Philippo*, & *Cononi*, ſignificat. *Ptol.* *Euſtemoni*, Æquinoctium autumnale, & ſignificat. *Calippo*, Aries incipir occidere. Æquinoctium autumnale.	27
5	E	πέμπτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, ſignificat. *Ptol.* *Philippo*, *Calippo*, *Doſitheo*, *Cononi*, & *Democrito*, Capella matutinò exoritur. *Plin.*	28
6	F	ἕκτη ἱσταμένου.	*Eiſdem*, Hœdi exoriuntur. *Plin.* *Hipparcho*, Auſter vel Zephyrus. *Eudoxo* & *Euſtemoni*, ſignificat. *Ptol.* *Euſtemoni*, Hœdi veſpertinò oriuntur. Tempeſtas eſt.	29
7	G	ἑβδόμη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Capra veſperi oritur.	30
8	A	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Calippo*, Tempeſtas eſt, & aëris intemperies. *Euſtemoni* & *Philippo*, Pluvia. *Ptol.* *Euſtemoni*, veſpertinæ apparent Pleiades. *Calippo*, Virgo ceſſat oriri.	Oct. 1
9	B	ἐνάτη ἱσταμένου.	*Attica*, Corona exoritur manè. *Plin.* *Euſtemoni*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	2
10	C	Δεκάτη.	*Aſia*, Heniochus occidit matutinò. *Plin.* *Euſtemoni*, Corona oritur. Tempeſtas eſt.	3
11	D	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Pluvia & ventus inconſtans. *Doſitheo*, ſignificat. *Ptol.* *Eudoxo*, Pleiades oriuntur.	4
12	E	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Tempeſtas eſt Sementis tempus. *Ptol.*	5
13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, [Spica] manè oritur. *Aëtio*, Corona manè oritur: & vehemens aëris mutatio.	6
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Auſter. *Ptol.* *Aëtio*, Hœdi veſpere oriuntur.	7
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Scorpius veſperi incipit occidere: & tempeſtas inſuper oritur, & ventus flat magnus.	8
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, ſignificat. *Hipparcho*, Subſolanus. *Ptol.*	9
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.		10
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, & *Eudoxo*, ſignificat. *Ptol.*	11
19	E	ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ.		12
20	F	Εἰκάς.	*Doſitheo*, Ventus inconſtans. *Calippo*, ſignificat. *Ptol.* *Eudoxo*, Scorpius veſperi occidit. Capra [manè] occidit. *Calippo*, Chelæ incipiunt oriri. Significat.	13
21	G	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, ſignificatio. *Ptol.*	14
22	A	ἐνάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreæ & auſtri ſpirant.	15
23	B	ὀγδόη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Ventorum mutationes. Tonitrua. *Ptol.*	16
24	C	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter vel Boreas. *Ptol.* *Aëtio*, Hyades veſpere oriuntur: & magna fit aëris turbatio.	17
25	D	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyades veſperi oriuntur.	18
26	E	πέμπτη φθίνοντος.	*Doſitheo*, ſignificatio. *Ptol.*	19
27	F	τετάρτη φθίνοντος.		20
28	G	τρίτη φθίνοντος.		21
29	A	δευτέρα φθίνοντος.	*Aëtio*, maxima aëris turbatio.	22
30	B	πρώτη φθίνοντος, ἢ τριακάς.	*Eudoxo*, ſignificat. *Ptol.* *Aëtio*, oriente Sole Pleiades occidunt.	23

EPHEMERIS.

II. APELLÆUS, dierum 30. *Sol in Scorpio.*

1	C	Νουμηνία.	*Calippo*, ſignificat. *Euctemoni*, & *Calippo*, Varius aër. In mari, tempeſtas magna. *Ptol. Calippo*, Tauri cauda occidit. Significat.	24
2	D	δευτέρα ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Boreas & auſter ſpirant.	25
3	E	τρίτη ἱσαμένου.	*Euctemoni*, Magna per mare tempeſtas.	26
4	F	τετάρτη ἱσαμένου.		27
5	G	πέμπτη ἱσαμένου.		28
6	A	ἕκτη ἱσαμένου.	*Doſitheo*, Tempeſtas eſt. *Democrito*, Frigus vel pruina. *Hipparcho*, Auſter continuus. *Ptol. Doſitheo*, tempeſtas eſt.	29
7	B	ἑβδόμη ἱσαμένου.	*Euctemoni & Philippo*, Ventus magnus flat. *Ptol. Democrito*, Pleiades matutinò occidunt. Venti hyberni plerumque, & frigora & pruina. Solet audiri flatus. Folia abjicere maximè incipiunt arbores. *Calippo*, Scorpii frons oritur, cum ventis.	30
8	C	ὀγδόη ἱσαμένου.	*Calippo & Euctemoni*, Venti vehementes. *Metrodoro*, Venti, & tempeſtas. *Ptol. Euctemoni*, Arcturus veſperi occidit; magníq; ſpirant venti.	31
9	D	ἐννάτη ἱσαμένου.	*Cononi & Eudoxo*, Intemperies ventorum. *Ptol.*	Nov. 1
10	E	δεκάτη.	*Calippo*, Intemperies aëris. *Hipparcho*, Auſter vel Boreas frigidi. *Ptol.*	2
11	F	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Boreas, vel auſter. *Metrodoro*, Intemperies aëris. *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Hipparcho*, Pluvia. *Ptol. Eudoxo*, Arcturus acronychus [manè] occidit; & ſignificat, & ventus ſpirat.	3
12	G	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Calippo*, Pluvia. *Euctemoni*, ſignificat. *Ptol.* *Calippo*, Tauri caput [manè] occidit. Pluviæ.	4
13	A	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, Lyra manè oritur: & tempeſtas eſt, cum pluvia.	5
14	B	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol. Aetio*, Pleiades manè occidunt, & incipit aër ſedari.	6
15	C	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Argeſtes (ſeu Corus) frigidus. *Ptol.* *Eudoxo*, Orion veſperi incipit oriri.	7
16	D	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Lyra oritur unà cum Sole aſcendente: & aër fit tempeſtuoſus plerumque.	8
17	E	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, Tempeſtas eſt, & procella. *Euctemoni*, pluviæ & tempeſtas. *Ptol. Eudoxo*, pluvia eſt.	9
18	F	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Philippo & Euctemoni*, Tempeſtas & procella. *Hipparcho*, Boreas vel auſter frigidus, & pluvia. *Ptol. Euctemoni*, Pleiades occidunt, & ſignif. Et Orion incipit cùm medianti menſi tùm deſinenti tēpeſtatem excitare.	10
19	G	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Hyemis initium. *Metrodoro*, & *Calippo*, & *Cononi*, ſignificatio. *Ptol. C:l ppo*, Splendida in Scorpio ſtella oritur, ſignificat: & Pleiades occidunt apparenter. *Aëtio*, Lyra manè oritur.	11
20	A	Εἰκάς.	*Euctemoni*, & *Doſitheo*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	12
21	B	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Scorpius incipit oriri manè.	13
22	C	ἐννάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyemis principium; & Signiucat. *Democrito*, Tempeſtas, tùm in terrà tùm in mari. *Ptol. Eudoxo*, Pleiades manè occidunt; & Orion incipit occidere, & tempeſtas eſt.	14
23	D	ὀγδόη φθίνοντος.		15
24	E	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Lyra manè oritur.	16
25	F	ἕκτη φθίνοντος.		17
26	G	πέμπτη φθίνοντος.		18
27	A	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hybernus cœli ſtatus. *Ptol.*	19
28	B	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreas frigidus. *Ptol.*	20
29	C	δευτέρα φθίνοντος.	*Euctemoni*, & *Doſitheo*, Tempeſtas & pluvia. *Ptol.* *Aëtio*, Hyades manè occidunt.	21
30	D	πρώτη φθίνοντος, ἡ τριακάς.	*Eudoxo*, Tempeſtas vehemens. *Ptol. Euctemoni*, Hyades occidunt, atque inſuper pluit. *Aëtio*, Turbatio fit circa aërem.	22

EPHEME-

EPHEMERIS.

III. AUDYNÆUS, dierum 31. *Sol in Sagittario.*

1	E	Νεμηνία.	*Hipparcho*, Auſter frequens. *Eudoxo*, & *Cononi*, Hybernus aër. *Calippo*, pluvia. *Ptolem.* *Calippo*, Tauri cornua occidunt; & pluvia.	23
2	F	δευτέρα ἱϛαμένε.	*Eudoxo*, Hyades occidunt; & magna eſt tempeſtas.	24
3	G	τρίτη ἱϛαμένε.		25
4	A	τετάρτη ἱϛαμένε.		26
5	B	πέμπτη ἱϛαμένε.	*Eudoxo*, Intemperies aëris. *Doſitheo*, ſignificatio. *Democrito*, Cœlum turbidum & mare ut plurimùm. *Ptol.* *Aëtio*, Orion oritur; & Corona occidit.	27
6	C	ἕκτη ἱϛαμένε.		28
7	D	ἑβδόμη ἱϛαμένε.		29
8	E	ὀγδόη ἱϛαμένε.	*Cononi*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	30
9	F	ἐννάτη ἱϛαμένε.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Tempeſtas. *Ptol.* *Aëtio*, Canis manè occidit.	Dec. 1
10	G	δεκάτη.	*Metrodoro*, Hybernus ſtatus. *Euctemoni*, & *Philoni*, (f. Philippo) & *Calippo*, Ventorum intemperies. *Ptol. Euctemoni*, Canis occidit; & fit tempeſtas. *Calippo*, Sagittarius incipit oriri, & Orion occidere apparenter. Tempeſtas eſt.	2
11	A	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Cononi*, Tempeſtas eſt. *Ptol. Eudoxo*, Orion manè occidit.	3
12	B	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, Tempeſtas. *Ptol.*	4
13	C	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Doſitheo*, & *Democrito*, Tempeſtas. *Ptol.* *Euctemoni*, Scorpii aculeus oritur.	5
14	D	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, & *Doſitheo*, Hybernus aër. *Ptol.*	6
15	E	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho*, Boreas aſſiduus. *Eudoxo*, Pluvia. *Ptol. Eudoxo*, Canis manè occidit: tempeſtas eſt.	7
16	F	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Hybernus aër & pluvia. *Ptol.*	8
17	G	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Hybernus aër & pluvia. *Ptol.* *Eudoxo*, Pluvia.	9
18	A	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Calippo*, Hybernus ſtatus. *Democrito*, Tonitrus, fulgura, aqua, venti. *Ptol. Euctemoni*, Aquila oritur; flat auſter. *Aëtio*, Hœdi manè occidunt.	10
19	B	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Calippo*, Auſter; & ſignificatio. *Eudoxo*, Hybernus aër. *Ptol. Democrito*, Aquila oritur ſimul cum Sole; & ſignificare ſolet tonitru & fulgur, cum aquâ, aut vento, aut utroque ut plurimùm. *Eudoxo*, Canis veſperi oritur. *Calippo*, Gemini tranſeunt occidentes: fit pluvia. *Aëtio*, Capra manè occidit.	11
20	C	Εἰκάς.	*Aëtio*, perturbatio aëris fit.	12
21	D	ἡ δεκάτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter multus vel Boreas. *Ptol.*	13
22	E	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Tempeſtas eſt. *Ptol. Euctemoni*, [Capra] occidit.	14
23	F	ἐννάτη φθίνοντος.		15
24	G	ὀγδόη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Scorpius manè oritur; & eſt tempeſtas.	16
25	A	ἑβδόμη φθίνοντος.		17
26	B	ἕκτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter. *Ptol. Eudoxo*, Capra manè occidit.	18
27	C	πέμπτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, & *Doſitheo*, Africus vel Auſter. *Ptol.*	19
28	D	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hybernus aër. *Ptol.*	20
29	E	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Aquila manè oritur.	21
30	F	δευτέρα φθίνοντος.		22
31	G	πρώτη φθίνοντος.	*Aëtio*, Solſtitium hybernum.	23

EPHEMERIS.

IV. PERITIUS, dierum 30. *Sol in Capricorno.*

1	A	Νεμηνία.	*Hipparcho* & *Metoni*, ſignificat. *Ptol.* *Chaldæis*, Brumale ſolſtitium eſt. *Columel.*	24
2	B	δευτέρα ἱςαμένου	*Cononi*, & *Metoni*, & *Calippo*, Tempeſtas. *Metrodoro*, ſignificationis intemperies. *Ptol.* *Euctemoni*, Solſtitium brumale. Significat. *Calippo*, Sagittarius deſinit oriri. Solſtitium brumale. Tempeſtas eſt.	25
3	C	τρίτη ἱςαμένου.	*Eudoxo*, & *Metrodoro*, Hyemalis aër. *Hipparcho*, Tempeſtas veſpertina. *Ptol. Euctemoni*, Delphinus oritur. Tempeſtas eſt.	26
4	D	τετάρτη ἱςαμένου.	*Eudoxo*, Significat. *Democrito*, Tempeſtas. *Ptol.*	27
5	E	πέμπτη ἱςαμένου.	*Eudoxo*, Solſtitium brumale. Tempeſtas eſt.	28
6	F	ἕκτη ἱςαμένου.	*Euctemoni*, & *Philippo*, & *Democrito*, ſignificat. *Ptol.*	29
7	G	ἑβδόμη ἱςαμένου	*Euctemoni*, ſignificat. *Ptol. Attica* & finitimis regionibus Aquila veſperi occidit. *Plin.*	30
8	A	ὀγδόη ἱςαμένου.	*Euctemoni*, Aquila veſperi occidit: fitque tempeſtas.	31
9	B	ἐννάτη ἱςαμένου.	Januar.	1
10	C	Δεκάτη.	*Doſitheo*, ſignificat. *Ptol. Eudoxo*, Corona veſperi occidit.	2
11	D	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ		3
12	E	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Auſter flat ut plurimùm. *Ptol.* *Aëtio*, Delphinus oritur.	4
13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Auſter flat ut plurimùm. *Aëtio*, Aquila veſperi occidit.	5
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Media hyems. *Ptol.*	6
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, & *Eudoxo*, Tempeſtas eſt. *Ptol.* *Euctemoni*, Media hyems. Auſter multus flat hybernus per mare. *Aëtio*, turbatio vehemens.	7
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Calippo*, Auſter. *Ptol.* *Calippo*, Capricornus incipit oriri. Flat auſter.	8
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, auſter vehemens, & pluvia. *Ptol.* *Euctemoni*, Auſter hybernus per mare.	9
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.		10
19	E	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Auſter cum tempeſtate. *Hipparcho*, Ventorum intemperies. *Ptol.* (Euctemoni) veſperi occidit Perſeus, & ſpirat auſter.	11
20	F	Εἰκάς.		12
21	G	δεκάτη φθίνοντος.		13
22	A	ἐννάτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter vel Boreas, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	14
23	B	ὀγδόη φθίνοντος.		15
24	C	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Subſolanus ſpirat. *Ptol.*	16
25	D	ἕκτη φθίνοντος.		17
26	E	πέμπτη φθίνοντος.	*Euctemoni* & *Philippo*, Tempeſtas. *Metrodoro*, Inconſtantia aëris. *Ptolem.*	18
27	F	τετάρτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Tempeſtas. *Ptol.*	19
28	G	τρίτη φθίνοντος.	*Calippo*, Tempeſtas, pluvia. *Hipparcho*, Boreas flat. *Euctemoni*, & *Democrito*, pluit. *Ptol. Euctemoni*, Delphinus veſpertinus occidit. *Calippo*, Cancer occidit. Tempeſtas eſt.	20
29	A	δευτέρα φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyems media. *Ptol.*	21
30	B	πρώτη φθίνοντος, ἡ τριακάς.	*Aëtio*, Motus aër.	22

EPHEMERIS.

V. DYSTRUS, dierum 30. *Sol in Aquario.*

1	C	Νουμηνία.	*Hipparcho*, Significatio. *Ptol.*	23
2	D	δευτέρα ἱσταμένου.	*Calippo*, & *Euctemoni*, pluit. *Democrito*, Media hyems. *Ptol.* *Calippo*, Leo incipit occidere. *Democrito*, Tempeſtas.	24
3	E	τρίτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Subſolanus flat. *Ptol.* *Aëtio*, Lucida ſtella in Leone occidit.	25
4	F	τετάρτη ἱσταμένου.	*Metrodoro*, Pluvia. *Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol.* *Eudoxo*, Delphinus veſperi occidit.	26
5	G	πέμπτη ἱσταμένου.		27
6	A	ἕκτη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Delphin veſperi occidit.	28
7	B	ἑβδόμη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Auſter vel Cauri. *Ptol.* *Aëtio*, Lyra veſperi occidit.	29
8	C	ὀγδόη ἱσταμένου.		30
9	D	ἐννάτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	31
10	E	Δεκάτη.	Febr.	1
11	F	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Lyra veſperi occidit: exiſtit pluvia.	2
12	G	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Serenitas: quandoque verò flat & Zephyrus. *Ptol.*	3
13	A	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.		4
14	B	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Serenitas: quandoque etiam flat Zephyrus.	5
15	C	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Zephyrus incipit flare. *Ptol.* *Aëtio*, Zephyrus ſpirat.	6
16	D	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Veris principium. Zephyrus incipit flare: & interdum tempeſtas eſt. *Ptol.* *Democrito*, Zephyrus incipit flare: & manet per dies 43. à Tropis.	7
17	E	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Pluvia. *Hipparcho*, & *Calippo*, & *Metrodoro*, Zephyrus flare incipit. *Ptol.* *Euctemoni*, Zephyrus flat. *Calippo*, Aquarius medius oritur: flat Zephyrus.	8
18	F	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, Veris initium: & Zephyrus flare incipit. *Ptol.*	9
19	G	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.		10
20	A	Εἰκάς.	*Eudoxo*, Zephyri flant. *Hipparcho*, Veris principium. *Calippo*, & *Metrodoro*, Tempeſtas. *Ptol.*	11
21	B	δεκάτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Boreas vel Subſolanus flat. *Ptol.*	12
22	C	ἐννάτη φθίνοντος.		13
23	D	ὀγδόη φθίνοντος.		14
24	E	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter flat. *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol.*	15
25	F	ἕκτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, [Sagitta] veſperi occidit: & magna eſt tempeſtas.	16
26	G	πέμπτη φθίνοντος.		17
27	A	τετάρτη φθίνοντος.		18
28	B	τρίτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	19
29	C	δευτέρα φθίνοντος.		20
30	D	πρώτη φθίνοντος, ἡ τριακάς.		21

EPHEMERIS.

VI. XANTHICUS, dierum 31. *Sol in Piſcibus.*

1	E	Νεμηνία.	*Hipparcho*, & *Euctemoni*, Ornithiæ incipiunt flare, frigidi: & tempus eſt ut Hirundo appareat. *Ptol. Aëtio*, Malus navis veſperi occidit, & eſt turbatio aëris magna.		22
2	F	δευτέρα ἱσταμένου.	*Philippo*, & *Calippo*, Hirundo apparet; & ventoſus aeris eſt ſtatus. *Cononi*, Boreæ incipiunt flare, frigidi. *Eudoxo*, Pluvia cum Chelidoniis: & per quatuor dies ſpirant Boreæ, Ornithiæ vocati. *Ptol.* Hirundinem apparere tempus eſt: & ſpirant Ornithiæ. *Calippo*, Leo occidit, & Hirundo apparet. Significat.		23
3	G	τρίτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Boreæ frigidi. *Metrodoro*, Hirundo apparet, & ſignificat. *Democrito*, Varii dies, qui Halcyonii appellantur. *Ptol.*		24
4	A	τετάρτη ἱσταμένου.	*Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol. Democrito*, Varii ſunt dies, qui Halcyonii appellantur. *Eudoxo*, Arcturus veſperi oritur, & exiſtit pluvia, [& Hirundo apparet:] & per ſequentes dies 30. Boreæ ſpirant, & maximè illi, qui Proornithiæ vocantur. *Aëtio*, Arcturus veſperi oritur.		25
5	B	πέμπτη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Hirundines volant, & apparent.		26
6	C	ἕκτη ἱσταμένου.			27
7	D	ἑβδόμη ἱσταμένου.	* *In anno intercalari.*		28
8	E	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Boreas vel Auſter frigidus flat. *Ptol.* Mar. 1		* 29
9	F	ἐννάτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	2	Mar. 1
10	G	δεκάτη.		3	2
11	A	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	4	3
12	B	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Arcturus veſperi oritur, & Vindemiator fit apparens: flat frigidus Boreas.	5	4
13	C	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.		6	5
14	D	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, venti frigidi: Ornithiæ per dies novem. (*Ptol.*) *Democrito*, frigidi flant venti, qui Ornithiæ vocantur, per dies maximè novem. *Euctemoni*, Equus manè occidit: & frigidus flat Boreas.	7	6
15	E	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	Aquilonius Piſcis exoritur. *Plin. Eudoxo*, Hirundo & milvus apparent: & ſignificat. *Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*. Boreas frigidus flat. *Hipparcho*, Veris initium. *Ptol.*	8	7
16	F	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	In *Attica*, Milvus apparere obſervatur. *Plin. Metrodoro*, & *Euctemoni*, Boreas flat. *Doſitheo*, Milvus apparere incipit. *Hipparcho*, Auſter multus. *Ptol.*	9	8
17	G	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη	*Calippo*, Boreas frigidus flat. *Ptol. Eudoxo*, Tempeſtas exiſtit; & Milvus apparet. *Calippo*, Auſtralis Piſcis exoritur; deſinit Boreas.	10	9
18	A	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.		11	10
19	B	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Calippo*, Boreas moderatus flat. *Ptol.*	12	11
20	C	Εἰκάς.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Ornithiæ incipiunt flare, & tempus eſt ut Milvus appareat. *Ptol.*	13	12
21	D	ἐνδεκάτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Boreas ſpirat. *Doſitheo*, Ornithiæ ſpirare incipiunt. *Hipparcho*, Boreas vel Caurus. *Ptol. Eudoxo*, Corona veſperi oritur: Ornithiæ ſpirare incipiunt.	14	13
22	E	δεκάτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Boreas frigidus flat. *Ptol. Euctemoni*, Milvus apparet: Ornithiæ ſpirant uſque ad æquinoctium.	15	14
23	F	ἐννάτη φθίνοντος.		16	15
24	G	ὀγδόη φθίνοντος.	*Calippo*, Boreas flat, & Milvus apparet. *Ptol.*	17	16
25	A	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Democrito*, Tempeſtas, ventus frigidus. *Ptol.*	18	17
26	B	ἕκτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Boreas flat. *Ptol. Aëtio*, Equus manè oritur.	19	18
27	C	πέμπτη φθίνοντος		20	19
28	D	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Milvus apparet; & Boreas flat. *Ptolem.*	21	20
29	E	τρίτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Scorpii primæ ſtellæ occidunt: flat frigidus Boreas.	22	21
30	F	δευτέρα φθίνοντος	*Hipparcho*, Pluvia. *Ptol. Calippo*, Piſcium Borealis oriri deſinit: Milvus apparet, Boreas flat. *Aëtio*, Æquinoctium vernum eſt, & maxima aëris turbatio.	23	22
31	G	πρώτη φθίνοντος.	*Philippo*, & *Calippo*, & *Euctemoni*, Pluvia vel lenis imber. *Hipparcho*, Significatio. *Ptol. Calippo*, Vinculum Piſcium oritur: fit Æquinoctium vernum, & pluvia minutula; magna fit tempeſtas, ſignificat.	24	23

VII.

EPHEMERIS.

VII. ARTEMISIUS, dierum 31. *Sol in Ariete.*

1	A	Νουμηνία.	*Cononi*, & *Metoni*, Æquinoctium. *Eudoxo*, Boreas flat. *Ptol.*	25	24
2	B	δευτέρα ἱσταμένου.	*Calippo*, Pluvia vel nix. *Ptol.* *Calippo*, Aries incipit oriri: exiſtit pluvia aut nix.	26	25
3	C	τρίτη ἱσταμένου.	*Metoni*, & *Calippo*, & *Eudoxo*. Pluvia. *Euctemoni*, & *Democrito*, Significat. *Ptol.*	27	26
4	D	τετάρτη ἱσταμένου.	*Doſitheo*, & *Metoni*. Pluvia. *Ptol.*	28	27
5	E	πέμπτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Æquinoctium: fit pluvia.	29	28
6	F	ἕκτη ἱσταμένου.	*Cononi*, Significat. *Eudoxo*, fit pluvia. *Ptol.*	30	29
7	G	ἑβδόμη ἱσταμένου.		31	30
8	A	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Pleiades ineunte nocte apparent. Apr.	1	31
9	B	ἐννάτη ἱσταμένου.	*Euctemoni*, Pleiades veſperi occultantur.	2	Apr. 1
10	C	Δεκάτη.	Pleiades in *Atticâ* veſperi occultantur. *Plin.*	3	2
11	D	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	Pleiades in *Bœotia* veſperi occultantur. *Plin.*	4	3
12	E	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	Pleiades *Chaldæis*, veſperi occultantur. *Plin. Hipparcho*, Auſter & ventorum turbines. *Ptol. Eudoxo*, Pleiades veſperi occidunt, & Orion incipit occidere. A veſpertino occaſu Orionis pluvia exiſtit. *Democrito*, Pleiades occultantur ſimul cum ſole aſcendente, & inviſibiles fiunt per noctes 40.	5	4
13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, & *Doſitheo*, Significat. *Ptol.*	6	5
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.		7	6
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	8	7
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.		9	8
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Ventorum intemperies. *Ptol.*	10	9
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Zephyrus & cum leni imbre intemperies. *Ptol.*	11	10
19	E	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.		12	11
20	F	Εἰκάς.	*Doſitheo*, Pluvia. *Ptol. Eudoxo*, Hyades veſperi occidunt.	13	12
21	G	ἑνδεκάτη φθίνοντος.		14	13
22	A	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, & *Euctemoni*, Pluvia & grando. *Ptol. Euctemoni*, Hyades occultantur: & grando pòſt exiſtit, & flat Zephyrus. *Calippo*, Libra incipit occidere: copioſa exiſtit & grando.	15	14
23	B	ἐννάτη φθίνοντος.	Hyades *Atticæ* occidunt veſperi. *Plin. Metrodoro*, & *Calippo*, Grando. *Euctemoni*, & *Philippo*, Zephyrus. *Ptol.*	16	15
24	C	ὀγδόη φθίνοντος.	*Cononi*, Grando vel Zephyrus. *Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	17	16
25	D	ἑβδόμη φθίνοντος.		18	17
26	E	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Lyra veſperi oritur. *Aëtio*, Pleiades veſperi occultantur.	19	18
27	F	πέμπτη φθίνοντος.	*Aſſyriis*, Hyades occidunt veſperi. *Plin.*	20	19
28	G	τετάρτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter & Aparctias frigidus. *Ptol. Aëtio*, Pleiade cum ortu Solis oriuntur: & eſt maxima circa aërem turbatio	21	20
29	A	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	22	21
30	B	δευτέρα φθίνοντος.		23	22
31	C	πρώτη φθίνοντος.	*Metrodoro*, & *Calippo*, quandoque grando. *Democrito*, Significat. *Ptol. Eudoxo*, Orion veſperi occidit: fit pluvia. *Calippo*, Aries deſinit oriri: fit pluvia, plurimùm autem & grando.	24	23

EPHEMERIS.

VIII. DÆSIUS, dierum 30. *Sol in Tauro.*

1	D	Νουμηνία.	*Eudoxo*, Stillans imber. *Ptol.* *Euctemoni*, Canis occultatur; & grando exiſtit. Lyra oritur. *Eudoxo*, Canis veſperi occidit; & fit pluvia. *Calippo*, Tauri cauda oritur: exiſtit humiditas.	25	24
2	E	δευτέρα ἱϛαμένου.	*Bæotia*, & *Attica*, Canis veſperi occultatur: & Fidicula manè oritur. *Plin.* *Euctemoni*, & *Philippo*, Pluvia vel grando. *Ptol.*	26	25
3	F	τρίτη ἱϛαμένου.	*Metrodoro*, & *Calippo*, Humiditas. *Ptol.* *Aëtio*, Orion veſperi occultatur.	27	26
4	G	τετάρτη ἱϛαμένου.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.* *Aſſyriis*, Orion totus abſconditur. *Plin.*	28	27
5	A	πέμπτη ἱϛαμένου.	*Aſſyriis*, Canis abſconditur. *Plin.*	29	28
6	B	ἕκτη ἱϛαμένου.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Ventorum tranquillitas, lenis imber. *Ptol.* *Eudoxo*, Pluvia exiſtit.	30	29
7	C	ἑβδόμη ἱϛαμένου.	*Euctemoni*, Capra manè oritur. Mai. *Aëtio*, Hyades cum Solis ortu oriuntur.	1	30
8	D	ὀγδόη ἱϛαμένου.	*Eudoxo*, Capra manè oritur.	2	Mai.
9	E	ἐνάτη ἱϛαμένου.		3	2
10	F	δεκάτη.	*Eudoxo*, Scorpius manè occidere incipit: & pluvia exiſtit. *Aetio*, Lyra veſperi oritur, & aër multùm alteratur.	4	3
11	G	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, Pluvia. *Ptol.*	5	4
12	A	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, Pleias oritur: Æſtatis eſt initium, & ſignificat. *Calippo*, Tauri caput oritur: ſignificat. *Aetio*, Capra manè oritur, & valdè alteratur aër.	6	5
13	B	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ	*Aëtio*, Pleiades manè apparent, & aër ſedari incipit.	7	6
14	C	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, & *Doſitheo*, Pluvia. *Ptol.*	8	7
15	D	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.		9	8
16	E	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Significat. *Ptol.*	10	9
17	F	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, Significat. *Ptol.*	11	10
18	G	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, & *Eudoxo*, & *Hipparcho*, Significat: & Æſtatis eſt initium. *Ptol.*	12	11
19	A	ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ		13	12
20	B	Εἰκάς.	*Eudoxo*, Scorpius totus manè occidit.	14	13
21	C	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo* & *Cononi*, Pluvia. *Ptol.* *Eudoxo*, Pleiades oriuntur: & ſignificant.	15	14
22	D	ἐνάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, & *Calippo*, Significatio. *Ptol.*	16	15
23	E	ὀγδόη φθίνοντος.	*Aëtio*, hoc vel ſeqnenti die, aër valdè alteratur.	17	16
24	F	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Aquila veſperi occidit.	18	17
25	G	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Pluvia. *Hipparcho*, Auſter vel Aparctias. *Ptol.* *Aëtio*, Hyades manè apparent.	19	18
26	A	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
27	B	τετάρτη φθίνοντος.	Canis in *Atticâ*, veſperi occidit. *Plin.* *Doſitheo*, Auſter. *Ptol.*	21	20
28	C	τρίτη φθίνοντος.	*Aëtio*, aër movetur.	22	21
29	D	δευτέρα φθίνοντος.		23	22
30	E	πρώτη φθίνοντος, ἢ τριακάς.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Significatio. *Ptol.* *Euctemoni*, Aquila veſperi oritur. *Aëtio*, Capra veſperi occultatur.	24	23

EPHEMERIS.

IX. PANEMUS, dierum 31. *Sol in Geminis.*

1	F	Νουμηνία.	*Euctemoni*, & *Philippo*, & *Hipparcho*, Significatio. *Ptol.* *Euctemoni*, Arcturus manè occidit; Hyades oriuntur: Significat. *Calippo*, Taurus deſinit oriri.	25	24
2	G	δευτέρα ἱσταμένου.	*Calippo* & *Euctemoni*, Significat. *Ptol.*	26	25
3	A	τρίτη ἱσταμένου.	*Metrodoro*, & *Calippo*, Humiditas. *Ptol.* *Calippo*, Gemini incipiunt oriri: exiſtit humiditas.	27	26
4	B	τετάρτη ἱσταμένου.	*Democrito*, Pluvia. *Ptol.*	28	27
5	C	πέμπτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Auſter vel Zephyrus. *Ptol.*	29	28
6	D	ἕκτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Hyades manè oriuntur.	30	29
7	E	ἑβδόμη ἱσταμένου.		31	30
8	F	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, & *Doſitheo*, Humiditas. *Ptol.* Jun. *Eudoxo*, Aquila veſperi oritur.	1	31
9	G	ἐνάτη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Aquila veſperi oritur.	2	Jun. 1
10	A	δεκάτη.	*Aſſyriis*, Aquila veſperi oritur. *Plin.* *Democrito*, Aqua exiſtit. *Ptol.*	3	2
11	B	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Democrito*, Aqua exiſtit.	4	3
12	C	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.		5	4
13	D	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Aëtio*, Arcturus manè occidit.	6	5
14	E	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Arcturus manè occidit.	7	6
15	F	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.		8	7
16	G	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Aëtio*, Delphinus veſperi oritur.	9	8
17	A	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.		10	9
18	B	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ		11	10
19	C	ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ	*Eudoxo*, Delphinus veſperi oritur.	12	11
20	D	Εἰκάς.		13	12
21	E	ἐνδεκάτη φθίνοντος.		14	13
22	F	δεκάτη φθίνοντος.		15	14
23	G	ἐνάτη φθίνοντος.		16	15
24	A	ὀγδόη φθίνοντος.	*Doſitheo*, Significatio. *Ptol.*	17	16
25	B	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Orionis humerus oritur. *Eudoxo*, Orion incipit oriri.	18	17
26	C	ἕκτη φθίνοντος.		19	18
27	D	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
28	E	τετάρτη φθίνοντος.		21	20
29	F	τρίτη φθίνοντος.	*Democrito*, Significat. *Ptol.* *Aëtio*, aër valdè alteratur.	22	21
30	G	δευτέρα φθίνοντος.	*Hipparcho*, Zephyrus vel Auſter flat. *Ptol.* *Democrito*, Orion incipit oriri: & ſignificare ſolet.	23	22
31	A	πρώτη φθίνοντος.		24	23

EPHEMERIS.

X. LOUS, dierum 30. *Sol in Cancro.*

1	B	Νουμηνία.	*Aëtio*, Orion manè oriri incipit: Solſtitium æſtivum eſt.	25	24
2	C	δευτέρα ἱσταμένου.		26	25
3	D	τρίτη ἱσταμένου.	*Democrito*, Zephyrus flat. *Ptol. Calippo*, Cancer incipit oriri: Solſtitium æſtivum; & ſignificat.	27	26
4	E	τετάρτη ἱσταμένου.	*Calippo*, & *Doſitheo*, ſignificat. *Democrito*, Auſter, & pluvia: deinde Boreæ Prodromi per dies ſeptem. *Ptol.*	28	27
5	F	πέμπτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Significat. *Ptol.*	29	28
6	G	ἕκτη ἱσταμένου.		30	29
7	A	ἑβδόμη ἱσταμένου.	Jul.	1	30
8	B	ὀγδόη ἱσταμένου.		2	Jul. 1
9	C	ἐνάτη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Orion totus oritur.	3	2
10	D	δεκάτη.	*Aſſyriis*, Zona Orionis exoritur. *Plin.*	4	3
11	E	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Chaldæis*, Corona occidit matutino. *Attica*, Orion totus exoritur. *Plin. Metrodoro*, Caurus. *Calippo*, Auſter. *Hipparcho*, Auſter vel Zephyrus. *Ptol. Eudoxo*, flat Auſter.	5	4
12	F	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.		6	5
13	G	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Orion manè oritur. *Euctemoni*, Orion totus oritur.	7	6
14	A	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metoni*, Humiditas. *Ptol.*	8	7
15	B	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Humiditas: & Prodromorum initium. *Ptolem.*	9	8
16	C	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.		10	9
17	D	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.		11	10
18	E	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, Zephyrus vel Caurus. *Ptol.* *Doſitheo*, Corona manè incipit occidere.	12	11
19	F	ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Ventorum intemperies. *Ptol.*	13	12
20	G	Εἰκάς.	*Hipparcho*, Boreas ſpirare incipit. *Ptol.* *Aëtio*, Procyon manè oritur.	14	13
21	A	δεκάτη φθίνοντος.		15	14
22	B	ἐνάτη φθίνοντος.	*Democrito*, Aqua, Procellæ. *Ptol.*	16	15
23	C	ὀγδόη φθίνοντος.	*Aſſyriis*, Procyon exoritur. *Plin. Doſitheo*, Humiditas & æſtus. *Ptol.* *Aëtio*, maxima aëris turbatio.	17	16
24	D	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Eteſiæ flare incipiunt. *Ptol.*	18	17
25	E	ἕκτη φθίνοντος.	*Doſitheo*, in Ægypto Canis apparet. *Aëtio*, Canis manè oritur: & contingit maxima aëris turbatio.	19	18
26	F	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
27	G	τετάρτη φθίνοντος.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*, Eteſiæ ſpirant: & Oporæ initium. *Ptol. Metoni*, Canis oritur manè.	21	20
28	A	τρίτη φθίνοντος.	*Philippo*, Aëris intemperies: Prodromi ſpirant. *Ptol.* *Aëtio*, Aër movetur.	22	21
29	B	δευτέρα φθίνοντος.	*Attica*, Aquila matutino occidit. *Plin.* *Metrodoro*, & *Calippo*, Ventoſus aëris ſtatus. *Euctemoni*, Tempeſtas in mari. *Ptol.* *Euctemoni*, Canis oritur. *Eudoxo*, Canis manè oritur: & per dies ſequentes 55. Eteſiæ ſpirant; è quibus diebus primi quinque vocantur Prodromi. *Calippo*, Cancer oriri deſinit; flatuoſus.	23	22
30	C	πρώτη φθίνοντος. ἢ τριακάς.	*Eudoxo*, Eteſiæ ſpirant. *Metrodoro*, & *Calippo*, Ventoſus aëris ſtatus. *Ptol.* *Euctemoni*, Aquila manè occidit: tempeſtas per mare excitatur.	24	23

EPHEMERIS.

XI. GORPIÆUS, dierum 31. *Sol in Leone.*

1	D	Νεμηνία.	*Eudoxo*, Auſter. *Ptol. Aëtio*, Aquila manè occidit.	25	24
2	E	Δευτέρα ἱϛαμένου.	*Metrodoro*, & *Calippo*, Lucida Piſcis auſtralis ſtella manè occidit. *Cononi*, & *Democrito*, & *Hipparcho*, Auſter & æſtus. *Ptol.* *Calippo*, Leo incipit oriri: Auſter ſpirat, & Canis oriens fit conſpicuus.	26	25
3	F	τρίτη ἱϛαμένου.	*Euctemoni*, & *Doſitheo*, Humiditas & æſtus. *Ptol.* *Eudoxo*, Auſter ſpirat.	27	26
4	G	τετάρτη ἱϛαμένου.	*Euctemoni*, Canis eſt conſpicuus; pòſt fit æſtus: Significat.	28	27
5	A	πέμπτη ἱϛαμένου.	*Eudoxo*, Humiditas & Oporæ principium. *Doſitheo*, Eteſiæ incipiunt. *Ptol.*	29	28
6	B	ἕκτη ἱϛαμένου.	*Eudoxo*, Eteſiæ ſpirant. *Ptol.*	30	29
7	C	ἑβδόμη ἱϛαμένου.		31	30
8	D	ὀγδόη ἱϛαμένου.	*Hipparcho*, Æſtus. *Ptol. Eudoxo*, Aquila manè occidit. Aug.	1	31
9	E	ἐννάτη ἱϛαμένου.		2	Aug. 1
10	F	Δεκάτη.	*Eudoxo*, & *Doſitheo*, Humiditas, & lucida Aquilæ ſtella manè occidit. *Ptol.*	3	2
11	G	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Æſtus magnus. *Ptol.*	4	3
12	A	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, Æſtus; & poſteà Eteſiæ. *Ptol.*	5	4
13	B	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Corona occidit.	6	5
14	C	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.		7	6
15	D	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Calippo*, Leo medius oriens æſtus maximè efficit.	8	7
16	E	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.		9	8
17	F	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, Æſtus maximè fiunt.	10	9
18	G	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Ventus maximus. *Hipparcho*, Ventorum perturbatio. *Ptol.*	11	10
19	A	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Atticæ*, Equus oritur veſperi. *Plin. Eudoxo*, Significat.	12	11
20	B	Εἰκάς.	*Euctemoni*, Lyra occidit, & pluit, & Eteſiæ ceſſant; & Equus oritur.	13	12
21	C	ἐνδεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Delphinus manè occidit. *Doſitheo*, Vindemiator veſperi oritur.	14	13
22	D	δεκάτη φθίνοντος.	*Aëtio*, Lyra manè occidit.	15	14
23	E	ἐννάτη φθίνοντος.		16	15
24	F	ὀγδόη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Significat. *Ptol.*	17	16
25	G	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Lyra manè occidit; Significat.	18	17
26	A	ἕκτη φθίνοντος.	*Democrito*, Significat aquis & ventis. *Ptol.* *Aëtio*, Delphinus manè occidit; & eſt mutatio æſtatis ad frigiditatē.	19	18
27	B	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
28	C	τετάρτη φθίνοντος.	*Aſſyriis*, Vindemiator exoriri manè incipit. *Plin.*	21	20
29	D	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Tonare ſolet. *Ptol.*	22	21
30	E	Δευτέρα φθίνοντος.		23	22
31	F	πρώτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, & *Metrodoro*, Significat. *Ptol.*	24	23

EPHEMERIS.

XII. HYPERBERETÆUS, dierum 30. *Sol in Virgine.*

1	G	Νουμηνία.	*Eudoxo*, Significat. *Hipparcho*, Auſter, & Eteſiæ ceſſant. *Ptol.* *Eudoxo*, Significat. *Calippo*, Virgo oritur: ſignificat.	25	24
2	A	δευτέρα ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Ventorum convolutio. *Ptol.*	26	25
3	B	τρίτη ἱσταμένου.	*Calippo*, Significat. *Ptol.*	27	26
4	C	τετάρτη ἱσταμένου.	*Aſſyriis*, Sagitta occidit, & Eteſiæ deſinunt. *Plin.* *Aetio*, Vindemiator manè oritur, & malus navis occidit; & eſt finis dierum 40. poſt exortum Canis.	28	27
5	D	πέμπτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Eteſiæ ceſſant. *Eudoxo*, Pluvia, tonitrua. Eteſiæ ceſſant. *Ptol.*	29	28
6	E	ἕκτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Significat. *Ptol.*	30	29
7	F	ἑβδόμη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Venti inconſtantes. *Hipparcho*, Subſolanus flat. *Ptol.*	31	30
8	G	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Calippo*, Tempeſtas eſt; & Eteſiæ ceſſant. *Ptol.* Sept. *Eudoxo*, Ventus ſpirat magnus, & tonat. *Calippo*, Humeri Virginis oriuntur & Eteſiæ deſinunt.	1	31
9	A	ἐνάτη ἱσταμένου.	*Metrodoro*, Aëris intemperies. *Cononi*, Eteſiæ deſinunt. *Ptol.*	2	Sept. 1
10	B	δεκάτη.	*Eudoxo*, Ventus, tonitru, aëris intemperies. *Hipparcho*, Ventus, humiditas. *Ptol.*	3	2
11	C	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, Aëris intemperies. *Calippo*, *Euctemoni*, *Philippo*, Aëris intemperies, & varia permixtio. *Eudoxo*, Pluvia, tonitru, ventus inconſtans. *Ptol.*	4	3
12	D	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.	*Atticis*, Arctu.us matutino exoritur, & Sagitta occidit mane. *Plin.*	5	4
13	E	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, Vindemiator apparet; oritur & Arcturus, & Sagitta occidit manè: tempeſtas fit per mare. *Eudoxo*, Pluvia, tonitrua, ventus magnus ſpirat.	6	5
14	F	τετάρτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Philippo*, Aëris intemperies. *Doſitheo*, tempeſtas eſt. *Ptol.* *Aëtio*, Capra veſperi oritur.	7	6
15	G	πέμπτη ἐπὶ δεκάτῃ.		8	7
16	A	ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ.		9	8
17	B	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo*, Aëris intemperies. *Ptol.*	10	9
18	C	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.		11	10
19	D	ἐνάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Venti auſtrales. *Ptol.*	12	11
20	E	Εἰκάς.	*Calippo* & *Cononi*, Significat. *Ptol.* *Calippo*, Virgo media oriens ſignificat: & Arcturus oriens eſt conſpicuus.	13	12
21	F	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreæ ceſſant. *Metrodoro*, Significat. *Democrito*, Significat: & Hirundo non apparet. *Ptol.*	14	13
22	G	ἐνάτη φθίνοντος.	*Doſitheo*, Humiditas. *Euctemoni*, Autumni initium. *Ptol.* *Eudoxo*, Arcturus manè oritur; & per ſequentes dies 7 ſpirant venti. Serenitas eſt plerunq; Ceſſante hoc tempore, ventus ab aurorâ exiſtit.	15	14
23	A	ὀγδόη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Aëris intemperies, & pluvia per mare; & Autumni initium. *Ptol.* *Euctemoni*, Arcturus conſpicuus; Autumni initium, & Capra oritur, ſtella magna in Aurigâ; & deinde ſignificat. Tempeſtas per mare.	16	15
24	B	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Metrodoro*, Pluvia per mare, & aëris intemperies. *Ptol.* *Aëtio*, Arcturus oritur. Aër alteratur.	17	16
25	C	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Autumni principium. *Ptol.*	18	17
26	D	πέμπτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Humiditas. *Ptol.* *Aſſyria*, [Eteſiæ deſinunt:] ſignificant. *Plin.* *Aëtio*, Spica manè oritur.	19	18
27	E	τετάρτη φθίνοντος.	*Calippo*, & *Metrodoro*, Pluvia. *Ptol.* *Calippo*, Spica Virginis oritur. pluit.	20	19
28	F	τρίτη φθίνοντος.		21	20
29	G	δευτέρα φθίνοντος.	*Aetio*, Aëris maxima turbatio.	22	21
30	A	πρώτη φθίνοντος, ἢ τριακάς.	*Eudoxo*, Pluvia. *Hipparcho*, Zephyrus vel auſter. *Ptol.*	23	22

[31. *In anno Intercalari: cui hic addenda, ἑνδεκάτη φθίνοντος.*]

FINIS.

JACOBI

JACOBI USSERII
ARMACHANI,
DE
ROMANÆ ECCLESIÆ
SYMBOLO APOSTOLICO VETERE,

Aliiſque FIDEI formulis, tum ab Occidentalibus tum ab Orientalibus, in primâ Catecheſi & Baptiſmo proponi ſolitis,

DIATRIBA.

Accedunt,

I. Athanaſii Symbolum, à Græcis interpolatum.
II. Symbolum aliud, eidem etiam à quibuſdam tributum.
III. Hymnus Matutinus & Veſpertinus veteris Eccleſiæ.
IV. Hildeberti Cenomanenſis de Confeſſione Trinitatis Hymnus, & Oratio ad Dominum.

JO. CASSIANUS.
SYMBOLUM Eccleſiarum omnium fidem loquitur.

JUXTA EXEMPLAR OXONIENSE.

JACOBUS USSERIUS ARMACHANUS,

Viro Clariſſimo

GERARDO JOHANNI VOSSIO

SALUTEM.

QUOD *in poſteriore Pelagianæ Hiſtoriæ parte, idem etiam in veterum Symbolorum conſideratione, utrique noſtrûm accidiſſe video: ut alter alterius inſcius conſilii, de eodem cogitaret argumento. Meam de Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ Symbolis ſententiam, in diſputatione de Limbo Patrum & deſcenſu Chriſti ad inferos, quum primò leviter tetigiſſem; in Concione poſteà de Eccleſià & Fide Catholicà coram Sereniſſimo Rege* Jacobo *habità, paulò pleniùs declaravi. Annis deinde poſt concionem illam editam quatuordecim prodiit diligentiſſima illa tua de tribus Symbolis Diſſertatio: de quà ut ſententiam meam rectiùs poſſes percipere; non ſolùm quæ in ſcriptis illis linguà vernaculà priùs evulgaveram, ſed etiam quæ hàc de re cogitanti poſteà ſuccurrebant, in brevem hanc Diatribam viſum fuit conjicere, tuóque arbitrio committere.*

Ad ea verò quæ de Athanaſiano *Symbolo eruditè (ut ſoles) commentatus es, nihil quod adjiciam habeo; niſi quod in* Theccaræ *Conſtantinopolitani Monachi Græcorum Hymnorum Horologio (à Ravio noſtro ex Oriente huc advecto) Symbolum hoc, eo quo poſt finem hujus Diatribæ cernitur interpolatum modo,* Nicænæ *Synodo adſcriptum; & in Hymnorum, partim Latino partim Hibernico ſermone ſcriptorum, codice vetuſtiſſimo altero; notatum reperi, trium Epiſcoporum operà in eadem* Nicænà *Synodo illud fuiſſe compoſitum,* Euſebii, & Dionyſii, & nomen tertii (*ſic enim ibi legitur*) neſcimus. *Quod qui ſcripſerunt, authorem* Athanaſium *fuiſſe habitum neſciviſſe certum eſt; utrum verò* Euſebii *nomine Vercellenſem illum intellexerint, à quo conditum fuiſſe hoc Symbolum nonnulli exiſtimant, non ita perſpicuum. Sicut nec ab* Auguſtino *lectum illud fuiſſe conſimiles loquendi ab eo uſurpatæ formulæ magis evincunt; quàm authori epiſtolæ quæ Ignatio tribuitur ad Philippenſes notum fuiſſe,* συνέπτωσις *iſta arguit.* Οὔτε οὖν τρεῖς πατέρες, οὔτε τρεῖς υἱοὶ, οὔτε τρεῖς παράκλητοι· ἀλλ' εἷς πατὴρ, καὶ εἷς υἱὸς, καὶ εἷς παράκλητος. Non itaque tres patres, neque tres filii, neque tres paracleti: ſed unus Pater, & unus Filius & unus Paracletus.

In eâdem Hymnorum Collectione, Nicetam *Deum laudaviſſe legimus, dicentem:*

Laudate pueri dominum, laudate nomen Domini. *TE DEUM* laudamus, te Dominum confitemur,

& quæ ſequuntur in Hymno illo decantatiſſimo, qui B. Ambroſio *vulgò tribuitur: iſtâ prætereà adjectâ Appendice.*

Te Patrem adoramus æternum, Te ſempiternum Filium invocamus, Teque Spiritum ſanctum in unâ divinitatis ſubſtantiâ manentem confitemur. Tibi uni Deo in Trinitate debitas laudes & gratias referimus: ut te inceſſabili voce laudare mereamur per æterna ſecula ſeculorum. Amen.

In Latino-Gallico quoque Pſalterio, circa tempora Henrici I. exarato, inſcribitur iſte Hymnus Sancti Niceti *(Hibernicæ noſtræ traditioni ſatis conſentaneè:) ſive Treverenſis hic intelligendus fuerit* Nicetius *ſive Lugdunenſis, ſive quis alius. Ante S. Benedictum certè & Teridium Cæſarii Arelatenſis epiſcopi diſcipulum, qui de hoc hymno in ſuis Regulis locuti ſunt, nullum veterum illius mentionem feciſſe; in notis ſuis ad ritum in unctione Regum Francorum olim obſervatum, Hugo Menardus indicat.*

Latino-Gallicum illud Pſalterium in Bibliothecâ Cottonianâ vidimus: ſicut & alia Latina duo, longè majoris antiquitatis; in quibus, præter Hymnum hunc (ſine ullo authoris nomine, Hymni ad matutinas *titulo inſcriptum) & Athanaſianum habebatur Symbolum, & Apoſtolicum, totidem omninò quot hodiernum noſtrum continens capitula. In priore, quod Gregorii I. tempore non fuiſſe recentius tum ex antiquo picturæ genere colligitur, tum ex literarum formâ * grandiuſculâ, Athanaſianum* quidem *Fidei Catholicæ (uti etiam in Pſalterio Ludovici IX. Sancti dicti, quod in Regis noſtri Bibliothecâ extat Iacobæâ) alterum verò* Symboli Apoſtolorum *præfert titulum. In poſteriore, quod Regis Æthelſtani aliquando fuit, Apoſtolicum vice verſâ* Symbolum *ſimpliciter, alterum autem* Fides ſancti Athanaſii Alexandrini *nuncupatur. Quod idcirco monendum eſſe duxi: ne Athanaſianum hoc Symbolum Pipini vel Caroli M. temporibus conditum; aut à Gregorii IX. apocriſariis Athanaſii nomine primum fuiſſe prolatum, facilè perſuaderi tibi patiaris. De quo etiam Iſidori Hiſpalenſis * epiſtolam ad Claudium Ducem conſulas licet: ubi & controverſiæ de Spiritus Sancti à Filio proceſſione, inter Latinos & Græcos tunc agitatæ, mentionem factam invenies. Nam Caroli Calvi temporibus* Athanaſio *hanc fidei formulam fuiſſe adſcriptam, tum ex ineditis, Rathramni Corbeienſis monachi contra Græcos libro 2°. & Æneæ Pariſienſis epiſcopi contra eoſdem* lib. 1. cap. 19. *manifeſtum eſt; tum ex Hincmari Remenſis archiepiſcopi Capitulis, presbyteris parochiæ ſuæ anno* DCCCLII. *datis: * in quorum primo præcipitur, ut* ſermonem Athanaſii de fide, cujus initium eſt, *Quicunque vult ſalvus eſſe,* memoriæ quiſque commendet, & ſenſum illius intelligat, & verbis communibus enunciare queat.

Sed ab inſtituto longiùs digreſſum me ſentio, quàm putaram: quod tamen, ut & interpellationis hujus quantumcunque eſt, non æquo tantùm ſed & libenti animo te laturum, candor ille ſolitus & ſatis perſpecta tua humanitas dubitare me non ſinit.

Scribebam Londini, VI. Id. Februar. anno Chriſtianæ epochæ MDCXLVI. ut nos in Anglia numeramus; ut vos verò in Belgio, XII. Kalend. Mart. Ann. 1647.

* V. Angeli Rocchæ Bibliothec. Vatican. pag. 407. & Cardin. Carafæ Præfat. in edit. Græc. LXX. Interpr. Romæ an. 1587. excuſ.

* Oper. *Iſidor.* edit. Colon. *ann.* 1617. p. 487.

* In Appendice tom. 3. Concilior. Galliæ, à Sirmondo edit.

DE
ROMANÆ ECCLESIÆ

SYMBOLO APOSTOLICO VETERE, aliiſque tum ab Occidentalibus tum ab Orientalibus in primâ Catecheſi & Baptiſmo adhibitis Fidei SYMBOLIS.

LICET apud omnes tum *Orientis* tum *Occidentis* Eccleſias, ut unus *Dominus* & *Baptiſmus*, ita & una *Fides* fuerit: unâ tamen & eâdem verborum formulâ *Fidei Symbolum*, quo in cultûs Domini profeſſione & Baptiſmi ſuſceptione illæ ſunt uſæ, non fuiſſe conceptum, omniúmque *Romanum* fuiſſe breviſſimum in Symboli explicatione *Rufinus* Aquileienſis presbyter jamdudum nos docuit de additamentis etiam apud Occidentales ad *Romanum* hoc appoſitis, in Proœmio ſuo ſic præfatus. *Illud non importunè commonendum puto, quod in diverſis Eccleſiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta. In Eccleſia tamen urbis Romæ hoc non deprehenditur factum: quod ego propterea eſſe arbitror, quod neque hæreſis ulla illic ſumpſit exordium, & mos ibi ſervatur antiquus, eos qui Gratiam baptiſmi ſuſcepturi ſunt, publicè, id eſt; fidelium populo audiente, ſymbolum reddere; & utique adjectionem unius ſaltem ſermonis, eorum qui præceſſerunt in fide non admittit auditus. In cæteris autem locis, quantum intelligi datur, propter nonnullos hæreticos addita quædam videntur, per quæ novellæ doctrinæ ſenſus crederetur excludi. Nos tamen illum ordinem ſequimur, quem in Aquileienſi Eccleſiâ per lavacri gratiam ſuſcepimus.* Ephes. IV. 5.

In brevioris verò illius Symboli duo incidi exemplaria: quorum alterum *Græcè*, ad calcem Pſalterii Latini Regis *Æthelſtani*, (quod, obelis & aſteriſcis diſtinctum, *Cottoniana* Bibliotheca nobis conſervavit;) alterum *Latinè*, ad finem Græco-Latini Actorum Apoſtolicorum codicis non minùs antiqui (qui majuſculis literis exaratus in publicâ Oxonienſis Academiæ cuſtoditur Bibliothecâ) deſcriptum reperi. Pſalterium illud anno æræ noſtræ Chriſtianæ DCCIII. longè ante Æthelſtani regnantis tempora, ex regulis Kalendario in libri initio ſubjunctis, ſcriptum fuiſſe deprehendi: cui conjunctum cernebatur & Symbolum, Græcè quidem, ſed literis Anglo-ſaxonicis incommodè ſatis expreſſum; quod, emendatioribus Græcis ſimul appoſitis, hic ſubjiciendum curavi.

Piꞅꞅeu iꞅ ꞅen paꞇeꞃa panꞇocꞃaꞇeꞃo.ce iꞅ cꞃiꞅꞇon ihum yon auꞇu ꞇon monoᵹenꞇon quiꞃion imon. ꞇon ᵹeneᵹenꞇa ec pneumaꞇuꞅ aᵹiu ce maꞃia ꞇiꞅ paꞃꞅenu. ꞇon epi ponꞇio pilaꞇu ꞅꞇauꞃodenꞇa, ꞇafinꞇa, ꞇe ꞇꞃiꞇe imeꞃa anaꞅꞇanꞇa eꞅnicꞃon, anaunꞇa iꞅ ꞇoꞅ uꞃanoꞅ, caꞇimeꞃon in dexia ꞇu paꞇꞃoꞅ, oꞇen eꞃcheꞇe cꞃine zonꞇaꞅ ce nicꞃoꞅ. ce iꞅ pꞃuma aᵹion. aᵹꞃi, afiꞅin amaꞃꞇion, ꞅaꞃcoꞅ anaꞅꞇa. amin.	Πιςεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα. καὶ εἰς Χριςὸν Ἰησοῦν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογένητον, τὸν γεννηθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου· τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου ςαυρωθέντα, ταφέντα, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναςάντα ἐκ νεκρῶν, ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καθήμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ὅθεν ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ εἰς πνεῦμα ἅγιον· ἁγί[αν ἐκκλησίαν.] ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάςα[σιν.] Ἀμήν.

Græculus verò alter, non minùs Latini ſermonis imperitus, quàm Anglo-ſaxonicus Græci, Latinum idem Symbolum, ſed barbariſmis (quos ad marginem rejecimus) aliquantulùm inquinatum, ita nobis exibuit.

Credo in Deum patrem omnipotentem: & in (a) *Chriſtum Jeſum filium ejus unicum, Dominum noſtrum; qui natus eſt de Spiritu ſancto & Mariâ virgine, qui ſub Pontio Pilato crucifixus eſt & ſepultus, tertiâ die reſurrexit à mortuis, aſcendit in* (b) *cælos, ſedet ad* (c) *dextram Patris, unde venturus eſt judicare vivos & mortuos. Et in ſpiritu ſancto. ſanctâ Eccleſiâ, remiſſione peccatorum, carnis* (d) *reſurrectione.*

a γρ *Chriſto Jeſu.*
b γρ *cælis*
c γρ *dextera*
d γρ *reſurrectionis.*

Atque hoc Symbolum illud eſt, quod (ſublatis barbariſmis, & pro ablativo in poſtremis articulis accuſativo caſu ſubſtituto) tum à Maximo Taurinenſi, in Homilia de traditione Symboli explicatur; tum ab Auguſtino in libello de Fide & Symbolo (tomo Operum. 3.) Competentibus exponitur, & in fine fidelibus omnibus ita commendatur. *Hæc eſt fides quæ paucis verbis tenenda in Symbolo novellis Chriſtianis datur. Quæ pauca verba fidelibus nota ſunt: ut*

credendo ſubjugentur, Deo ſubjugati rectè vivant, rectè vivendo cor mundent, corde mundo quod credunt intelligant. Idémque ipſum Græcum à Marcello Ancyrano profeſſioni fidei ſuæ ad Julium Romanum antiſtitem inſertum, apud Epiphanium in Hæreſi LXXII. legitur: verbo Πατέρα tantùm in initio, librariorum ut videtur incuriâ, omiſſo; & *Vitæ æternæ* articulo in fine ſuperaddito. Quem & in occidentis quibuſdam partibus receptum fuiſſe, & ex (*a*) Petro Ravennate, & ex authore libri de Symbolo ad Catechumenos (tomo IX. operum Auguſtini) obſervo; Symbolum, eodem modo quo à Marcello eſt propoſitum explicantibus.

(a) Petr. Chryſolog. ſerm. 57. cum ſ. ſequentib.

Verum apud alios, omiſſâ *Vitæ æternæ* mentione, in *Carnis reſurrectione* (ut in noſtris illis ſuperioribus) terminatum fuiſſe Symbolum ex Hieronymo & Rufino intelligitur. Quorum prior, in epiſt. LXI. ad Pammachium, adversùs errores Johannis Hieroſolymitani, ita loquitur. *In Symbolo fidei & ſpei noſtræ quod ab Apoſtolis traditum non ſcribitur in chartâ & atramento, ſed tabulis cordis carnalibus, poſt confeſſionem Trinitatis & unitatem Eccleſiæ, omne Chriſtiani dogmatis ſacramentum Carnis reſurrectione concluditur.* Poſterior & in Apologia adversùs eundem Hieronymum, Aquileienſes ſuos in *hujus carnis reſurrectione finem Symboli* ſtatuere confirmat; & in ipſius Symboli expoſitione porrò addit. *Ultimus iſte ſermo, qui Reſurrectionem pronunciat, ſummam totius perfectionis ſuccinctâ brevitate concludit.* quem & in ſua Symboli explicatione ſecutus eſt Venantius Fortunatus, Pictavienſis apud Gallos epiſcopus; eo capitulo *ſummam perfectionis concludi* ſimiliter repetens. Quod ipſum etiam Maximus Taurinenſis, illis verbis ſignificatum voluit: *Hic religionis noſtræ finis, hæc ſumma credendi eſt.* & author Sermonis CXIX. de Tempore (operum Auguſtini tomo X.) notatione illâ. *Iſte jam finis eſt: ſed finis ſine fine erit Reſurrectio carnis.*

Eccleſia verò Aquileienſis, præter pronominis *HUJUS* ad *Carnis reſurrectionem* factam adjectionem, etiam *Patri* titulos *inviſibilis & impaſſibilis* adjunxit: poſt Chriſti quoque ſepulturam, alterâ additâ appendiculâ; *Deſcendit ad inferna.* In Gallicano Fortunati Symbolo, *Deſcendit ad infernum* legitur: additamentis illis aliis prætermiſſis. Apud Hiſpanos, Erâ DCCCXXIII. Chriſti anno DCCLXXXV. Etherius Uxamenſis epiſcopus & Beatus presbyter, adversùs Elipandum Toletanum archiepiſcopum, Symbolum Apoſtolicum ita producunt. *Surgamus cum ipſis Apoſtolis, & fidei noſtræ Symbolum, quod tradiderunt nobis brevi compendio, recitemus.*

Credo in Deum patrem omnipotentem. Et in Jeſum Chriſtum filium ejus unicum, Deum & Dominum noſtrum. Qui natus eſt de Spiritu ſancto, & Mariâ virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato. Crucifixus, & ſepultus, Deſcendit ad inferna. Tertiâ die reſurrexit vivus à mortuis. Aſcendit in cælos. Sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis. Inde venturus judicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum ſanctum. Sanctam Eccleſiam Catholicam. Remiſſionem omnium peccatorum. Carnis reſurrectionem, & Vitam æternam. Amen.

Ecce fidem Apoſtolicam, in quâ baptizati ſumus; quam credimus, & tenemus.

Apud aliquos etiam poſtremorum articulorum ita inverſus eſt ordo. *Remiſſionem peccatorum, Carnis reſurrectionem, & Vitam æternam per ſanctam Eccleſiam.* quemadmodum in tribus poſterioribus libris de Symbolo ad Catechumenos (qui in nonum operum Auguſtini tomum irrepſerunt) videre licet. Unde & author Orationis ad Catechumenos, contra Judæos, Paganos & Arrianos (quæ in ſexto tomo perperam eidem adſcripta legitur) primo in loco *Remiſſionis peccatorum*, ſecundo *Reſurrectionis*, tertio *Vitæ æternæ*, quarto demùm ac poſtremo *Eccleſiæ* enarrat capitulum. Ut enim vetus *Romanum* Symbolum *Carnis Reſurrectione*; ita horum, *Eccleſiæ* commemoratione eſt terminatum. Quod etiam, ſub finem libri ſecundi de Symbolo ad Catechumenos, ſic habetur annotatum, *Sancta Eccleſia, in qua omnis hujus ſacramenti terminatur authoritas.* Et tertii: *Ideo ſacramenti hujus concluſio per Eccleſiam terminatur.* Et quarti ſimiliter: *Propterea hujus concluſio ſacramenti per ſanctam Eccleſiam terminatur.*

Romanam verò Eccleſiam omnis in ſuo Symbolo mutationis impatientem fuiſſe ex Rufino jam audivimus. Quò ſpectat & Ambroſii illud in epiſtola LXXXI. ad Siricium. *Credatur Symbolo Apoſtolorum, quod Eccleſia Romana intemeratum ſemper cuſtodit & ſervat.* & Vigilii Tridentini, libro quarto adversùs Eutychem. *Roma, & antequam Nicæna Synodus conveniret, à temporibus Apoſtolorum uſque ad nunc, ita fidelibus Symbolum tradidit.* Quo tamen hodie Romana Eccleſia utitur Symbolum, additamentis aliquot auctius legi, res ipſa indicat. Latino Græca quoque adjuncta habetur verſio, in *Pſalterio Græco Papæ Gregorii*, ut præfert titulus (ſcriptura enim ævo Gregorii longè eſt poſterior) Pſalterio videlicèt Græco & Romano, Latinis ut utroque literis deſcripto, quod in Benedictini apud Cantabrigienſes Collegii Bibliothecâ eſt reconditum. Ex quo Symbolum hoc utrâque linguâ (novis additamentis, in Latino, characteris alio genere diſcriminatis; pro Latinis verò literis, in altero, Græcis ſubſtitutis) hic opponere libuit.

Symbolum Apoſtolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ. *Et in Jeſum Chriſtum filium ejus unicum Dominum, noſtrum. Qui* conceptus *eſt de Spiritu ſancto, natus eſt Mariâ virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus*, mortuus, *& ſepultus.* Deſcendit ad inferna. *Tertiâ die reſurrexit à mortuis. Aſcendit ad cælos, ſedet ad dexteram* Dei *patris* omnipotentis. *Inde venturus judicare vivos &*

Πιςεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ ϗ γῆς. Καὶ Ἰησοῦν Χριςὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν Κύριον ἡμῶν. Τὸν συλληφθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου. παθόντα ἐπὶ ποντίου πιλάτου, ςαυρωθέντα, θανόντα, ϗ ταφέντα. Κατελθόντα εἰς τὰ κατώτατα. Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναςάντα ἀπὸ τῶν νεκρῶν. Ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καθιζόμενον ἐν δεξιᾷ θεοῦ πατρὸς παντοδυνάμου. Ἐκεῖθεν ἐρχόμενον

mortuos. Credo in Spiritum ſanctum. Sanctam Eccleſiam Catholicam. Sanctorum communionem. *Remiſſionem peccatorum, Carnis reſurrectionem,* Vitam æternam. *Amen.*

κρῖναι ζῶντας ϗ νεκρούς. πιστεύω εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἁγίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν. Ἁγίων κοινωνίαν. Ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν.

Ubi notandum, ex Aquileienſi primum Symbolo in Romanum traductum eſſe articulum Deſcenſus *ad inferna.* Ita enim tum in vetere Ordine Romano, tum in Cottonianis & antiquioribus quibuſque Symboli exemplaribus legitur: quod εἰς τὰ κατώτατα à noſtro interprete eſt redditum. In poſterioribus enim, ex Athanaſiano Symbolo, *Deſcendit ad inferos*, hic eſt poſitum: pro quo εἰς ᾅδην vel ᾅδε (ſc. τόπον) in Græco eſt ſubſtitutum. quum à primitivis Symbolis totum hoc caput abfuiſſe; ita Rufinus admonuerit. *Sciendum ſanè eſt quod in Eccleſiæ Romanæ ſymbolo non habetur additum;* Deſcendit ad inferna: *ſed neque in Orientis Eccleſiis habetur hic ſermo. Vis tamen verbi eadem videtur eſſe in eo quod ſepultus dicitur.*

De *Orientalium* præterea Eccleſiarum (ut eò jam veniamus) communi Symbolo, iſta refert Rufinus idem. *Orientis Eccleſia * penè omnes ita tradunt* [Credo in unum Deum Patrem omnipotentem.] *Et rursùm in ſequenti ſermone, ubi nos dicimus;* [Et in Jeſum Chriſtum, unicum Filium ejus, Dominum noſtrum] *illi tradunt* [Et in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, unicum Filium ejus.] Hic verò meminiſſe oportet, apud Orientales duo extitiſſe Symbolorum genera: contractius unum, (quod cum Romano & Aquileienſi Rufinus contulit;) fuſius & explicatius alterum.

* Voculam hanc, ex editione Frobenianâ, hic repoſuimus.

Prioris generis fuit *Hieroſolomitana*, (*a*) *Eccleſiarum omnium matris illud*, πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα ποιητὴν οὐρανοῦ ϗ γῆς. ϗ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. ϗ τὰ ἑξῆς τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως. *Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei. & reliqua Symboli fidei.* quemadmodum In Eccleſiæ Hieroſolomitanæ vetere Liturgiâ legitur; quæ B. Jacobo, ut primo ſedis illius habito Epiſcopo tribuitur, & in antiquitatis memoriam etiam adhuc Hieroſolymis * ſemel in anno celebrari dicitur. Et quia cætera quæ ſequebantur, (quod ſeriò dolemus) ut maximè tum nota, brevitatis causâ ſunt hic omiſſa: ut aliquo ea jactura reſarciretur modo; integram (*b*) *ſanctæ & Apoſtolicæ fidei* Confeſſionem, licet (ut ex *viſibilium omnium & inviſibilium* mentione, ſub initium factâ, apparet) aliquanto, auctiorem, ſicut Hieroſolymis à Cyrillo φωτιζομένοις fuit explicata, ex Catecheſibus ipſius undique collectum, viſum fuit illius quo caremus loco ſubſtituere.

a Τῆς μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Concil. Conſtantinop. I. epiſt. Synodic. apud Theodoret. lib. 5. hiſt. cap. 9.

* Leo Allat. de libris Eccleſiaſt. Græcor. diſſertat. 1. pag. 16.

b Ἁγίας καὶ ἀποστολικῆς πίστεως. Cyrill. Hieroſolymitan. Catecheſ. 18. φωτιζομένων.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα· ποιητὴν οὐρανοῦ ϗ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων ϗ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, Θεὸν ἀληθινὸν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Σαρκωθέντα ϗ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα ϗ ταφέντα, ϗ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ϗ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ϗ καθίσαντα ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ϗ ἐρχόμενον ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας ϗ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς ἓν ἅγιον πνεῦμα τὸ παράκλητον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. Καὶ εἰς ἓν βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ϗ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ϗ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν, ϗ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibiliumque omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum filium Dei unigenitum; ex patre genitum ante omnia ſecula: Deum verum, per quem omnia facta ſunt. Qui incarnatus & homo factus eſt, crucifixus & ſepultus, reſurrexit tertiâ die à mortuis; & aſcendit in cœlos, & ſedet ad dextram Patris, & venturus eſt in gloriâ judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in unum Spiritum ſanctum paracletum, qui locutus eſt per Prophetas. Et in unum baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, & in unam ſanctam Catholicam Eccleſiam, & in carnis reſurrectionem, & in vitam æternam.

Brevius aliquanto fuit *Alexandrina*, ut videtur, Eccleſiæ illud Symbolum: (*c*) quod Arius (illius Eccleſiæ presbyter) orthodoxum ſe ſimulans, Conſtantino Imperatori obtulit.

c Socrat. hiſtor. lib. 1. κεφ. κϛ. & Sozomen. lib. 2. κεφ. κζ.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. Καὶ εἰς Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεγεννημένον, Θεὸν λόγον· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς ϗ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν * κατελθόντα ϗ σαρκωθέντα, ϗ παθόντα, ϗ ἀναστάντα, ϗ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ϗ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας ϗ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. Καὶ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν, ϗ εἰς ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ϗ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν, ϗ εἰς μίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων.

* Sozom. ἐλθόντα, ϗ σάρκα ἀναλαβόντα.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem. Et in Dominum Jeſum Chriſtum filium ejus, ex eo ante omnia ſecula genitum, Deum Verbum: per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlis quæ in terra. Qui venit, & incarnatus eſt, & paſſus, & reſurrexit. & aſcendit in cœlos, & iterum venturus eſt judicare vivos & mortuos. Et in ſanctum Spiritum. Et in carnis reſurrectionem, & in regnum cœlorum & in unam Catholicam Dei Eccleſiam quæ à finibus uſque ad fines eſt.

Longioris verò Symboli partem maximam coram Synodi Nicænæ Patribus recitavit Euſebius, Cæſarienſis in eâdem Palæſtinâ epiſcopus; hoc prius commendatam elogio: quemadmodum in epiſtolâ ad Cæſarienſes ſuos, ex Concilio ſcriptâ, ipſe confirmat. (*d*) Καθὼς παρελάβομεν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπων, ϗ ἐν τῇ πρώτῃ κατηχήσει, ϗ ὅτε τὸ λουτρὸν ἐλαμβάνομεν. ϗ καθὼς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν μεμαθήκαμεν, ϗ ὡς ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ ϗ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπισκοπῇ ἐπιστεύσαμέν τε ϗ ἐδιδάσκομεν, οὕτω ϗ νῦν πιστεύοντες, τὴν ἡμετέραν πίστιν ὑμῖν προσαναφέρομεν. *Sicut ab Epiſcopis qui nos antegreſſi ſunt accepimus, & in prima catecheſi & quum baptiſmi lavacrum ſuſcepimus &*

d Euſeb. epiſt. ad Cæſarienſ. inter opera Athanaſii tom. 1. pag. 41. edit. Commelinian. & apud Socrat. lib. 1. hiſt. eccleſ. 8. (al. 8.) Theodoret. lib. 1. cap. 12. & Gelaſ. Cyzicen. in Act. Concil. Nicen. part. 2. cap. 11.

ſicut à divinis Scripturis didicimus, & ſicut in presbiterio & in ipſo Epiſcopatu credidimus & docuimus: ſic etiam & nunc credentes noſtram fidem vobis proponimus. Fidei etiam Confeſſio illa erat hujuſmodi.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, τὸν τῶν ἁπάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, ζωὴν ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ. πρωτότοκον πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον, δι᾽ οὗ καὶ ἐγένετο τὰ πάντα. Τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἥξοντα πάλιν ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Dei Verbum, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam de vita, filium unigenitum, primogenitum omnis creaturæ, ante omnia ſecula ex Patre genitum, per quem & omnia facta ſunt. Qui propter noſtram ſalutem incarnatus & inter homines converſatus, & paſſus eſt, & tertiâ die reſurrexit & aſcendit ad Patrem, & iterum venturus eſt in gloriâ judicare vivos & mortuos. Credimus & in unum Spiritum ſanctum.

Atque hanc Confeſſionem (a) & Conſtantius Imperator & univerſi Patres Nicæni ſine ullâ contradictione admiſerunt: ſed ad Arianæ hæreſeos, de quâ tum quærebatur, clariorem refutationem, ita eam à ſe interpolatam Eccleſiis proponendam cenſuerunt.

a Euſeb. ibid.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός. Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. Τὸν δι᾽ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κατελθόντα, σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, conſubſtantialem Patri; per quem omnia facta ſunt, & quæ in Cœlo & quæ in terrâ. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit, incarnatus & homo factus eſt, paſſus eſt, & tertia die reſurrexit, aſcendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum.

Ultra Trinitatis verò confeſſionem hac vice non proceſſerunt: tum quòd Symboli pars ab Euſebio compoſita eo illos ducebat; tum quòd illo Ariana, * tunc agitabatur, controverſia nihil ampliùs requirebat. Quamobrem & Ariani Epiſcopi, qui ut Nicænam hanc fidem latenter ſubruerent, quum ad articulum illum perveniſſent πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, *Credimus etiam in ſanctum Spiritum*; Subdiderunt (b) Εἰ δὲ δεῖ προσθεῖναι, πιστεύομεν καὶ περὶ σαρκὸς ἀναστάσεως, καὶ ζωῆς αἰωνίου. *Si autem, ut hoc adjiciatur, opus ſit: Credimus & de carnis reſurrectione, & vitâ æternâ.*

* deeſt vox quæ, aut ſimilis.

Profeſſionem verò τοῦ ὁμοουσίου, ab Antiochenâ illâ Synodo ſubdolè ſuppreſſam, ipſa Eccleſia Antiochena, ut * σύνδεσμον τῆς πίστεως, breviori ſuo inſerendam curavit Symbolo; quod *ex ſcriptis Dei per Apoſtolos Dei conditum*, in Libro VI. de Incarnatione Domini, aſſirmat Johannes Caſſianus, & contra Neſtorium ſic urget. *Licèt omnium Eccleſiarum ſit, quia una omnium fides: peculiariter tamen Antiochenæ urbis eſt atque Eccleſiæ, id eſt, illius in quâ tu editus, in quâ inſtitutus, in quâ renatus es. Hujus te perduxit Symboli fides ad vitæ fontem, ad ſalutis regenerationem, ad Euchariſtiæ gratiam ad Domini communionem.* Priorem autem Symboli hujus partem ita Caſſianus repetit.

b Athanaſ. epiſt. de Synod. Arimini & Seleuciæ. (tomo 1. edit. Commelin. pag. 617.) Socrat. lib. 2. hiſt. κεφ. 1.

* Fidei vinculum. Epiphan. Anchorat.

Credo in unum ſolum verum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem omnium viſibilium & inviſibilium creaturarum. Et in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, filium ejus unigenitum, & primogenitum totius creaturæ; ex eo natum ante omnia ſecula, & non factum. Deum verum ex Deo vero, homoouſion Patri: per quem & ſecula compaginata ſunt, & omnia facta. Qui propter nos venit, & natus eſt ex Maria virgine, & crucifixus ſub Pontio Pilato, ſepultus. & tertia die reſurrexit ſecundùm Scripturas, & in cœlos aſcendit, & iterum veniet judicare vivos & mortuos. & reliqua.

Longiori verò Eccleſiarum Orientalium Symbolo omnia illa Nicenorum patrum additamenta, apud Epiphanium (ſub finem Auchorati) hunc in modum interpoſita leguntur.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς [* Θεὸν ἐκ Θεοῦ,] φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ,

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibiliumque omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, ex patre natum ante omnia ſecula, hoc eſt, ex ſubſtantiâ Patris. [Deum de Deo,] lumen de lumine, Deum verum de Deo vero,

* Incluſa reſtituimus ex priore Nicænâ formulâ, & prolixiore illâ quæ ſtatim ſequitur in ipſo Epiphanio.

genitum

γεννηθέντα ού ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί. δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

genitum non factum; conſubſtantialem Patri: per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlis & in terrâ. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit de cœlis; & incarnatus eſt de Spiritu ſancto & Mariâ virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertiâ die ſecundùm Scripturas, & aſcendit ad cœlos, & ſedet ad dexteram Patris; & iterùm venturus eſt cum gloriâ, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem; qui ex Patre procedit, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur, qui locutus eſt per Prophetas. Et unam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur unum baptiſma, in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi. Amen.

Hanc Fidei formulam, ut ab Apoſtolis Eccleſiæ traditam, & à Nicænis Patribus promulgatam, laudat Epiphanius: ita ut ratione doctrinæ, in antiquo Orientalium Eccleſiarum Symbolo comprehenſæ, *Apoſtolica*; explicationis verò à CCCXVIII. Epiſcopis ſuperadditæ, *Nicæna* dici ea meritò poſſe videtur. Αὕτη μὲν ἡ πίστις (inquit) παρεδόθη ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ ἁγίᾳ πόλει ἀπὸ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων ὑπὲρ τριακοσίων δέκα τὸν ἀριθμόν. *Hæc fides à ſanctis Apoſtolis tradita eſt, & in Eccleſiâ, civitate ſanctâ, ab omnibus ſanctis ſimul Epiſcopis, ſupra trecentos ac decem numero*, præſcripta. de cujus ſolenni recitatione. ſacræ Synaxeos tempore à Timotheo Conſtantinopolitano archiepiſcopo inſtituta, in libri II. Hiſtoriæ Theodori Lectoris Eclogis ita legimus. Αἰτηθεὶς ἐκ τῶν σπουδαίων αὐτοῦ Τιμόθεος, τὸ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων τῆς πίστεως Σύμβολον καθ' ἑκάστην σύναξιν λέγεσθαι παρεσκεύασεν, ἐπὶ διαβολῇ δῆθεν Μακεδονίου, ὡς αὐτοῦ μὴ δεχομένου τὸ Σύμβολον, ἅπαξ τοῦ ἔτους λεγόμενον πρότερον ἐν τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ τοῦ θείου πάθους, τῷ καιρῷ τῶν γινομένων ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κατηχήσεων. *Ab amicis rogatus Timotheus, Symbolum fidei* CCCXVIII. *Patrum per ſingulas Synaxes dici curavit; ad reſponſionem videlicet Macedonii, ille Symbolum hoc non receperit: quum anteà ſemel tantùm in anno, in Paraſceue ſcilicet Dominicæ paſſionis, tempore quo Epiſcopus catechizabat, recitatum eſſet.* Ad longiorem enim hanc formulam (ſaltem à Conſtantinopolitano Concilio, ut poſtea videbimus, aliquantulum imminutam) iſta ſpectare; tum quæ de Spiritu ſancto in eâ habentur Macedonio adverſantia & repugnantia, tum uſus ad hunc uſque diem in Græcorum Eccleſiis receptus, planum faciunt.

Sed & ab Occidentalibus conſimiliter Eccleſiis longius iſtud Symbolum & *Apoſtolicum* habitum, & *Nicænum* etiam nominatum fuiſſe obſervare liceat. Sic enim habet Ordo Romanus, in Præfatione Symboli hujus recitationi præmiſſâ; ante adminiſtrationem Baptiſmi. *Audite ſuſcipientes Evangelici Symboli ſacramentum, à Domino inſpiratum, ab Apoſtolis inſtitutum: cujus pauca quidem verba ſunt, ſed magna myſteria.* Et in ſacræ Cœnæ celebratione Latina Miſſa, quæ circa annum DCC. in uſu fuit, de eodem adjicit. *Finito Symbolo* APOSTOLORUM, *dicat Sacerdos: Dominus vobiſcum.* a Miſſ. edit. Argentin. ann. 1557. pag. 44

Symbolum autem hoc, quod in divinorum Myſteriorum adminiſtratione recitatur, à *Nicæna* Synodi patribus fuiſſe editum; Iſidorus Hiſpalenſis, de divinis officiis lib. I. cap. XVI. Alcuinus, de divin. Offic. cap. LVI. Ælfricus Malmesburienſis monachus in * Canonibus ad Wulſinum Shirburnenſem Epiſcopum, Magiſter ſententiarum, libro I. diſtinct. XI. Alexander Halenſis, in ſummæ parte III. quæſt. LXIX. memb. V. confirmant: ut recentiores non commemorem, qui *Nicæni* nomen prolixiori huic Symbolo, cujus in officio ſacro uſus eſt, communi ferè conſenſu impertiunt. De quo & Braccarenſis III. Concilii Epiſcopi, anno DCLXXV. *Hanc noſtræ fidei regulam ipſis verbis atque ſententiis commemorantes prætexìmus quibus & in conventu Nicæni Concilii declaratam eſſe ſcimus.* Unde & *à Nicæna Synodo Spiritum ſanctum ex Patre ſolum procedere traditum* refert, in libro II. περὶ φύσεων, Johannes Erigena. Ita enim ex Græco rectè ille retulit: licèt Braccarenſes, recepto tum apud Hiſpanicas eccleſias more, *Filii* etiam mentionem Symbolo hîc adjecerint.

* Concil. Britannic. D. Henr. Spelman. p. 573.

Quibus omnibus inter ſe collatis, in eam nunc deſcendere incipio ſententiam; Nicænos patres primæ Symboli parti, ab Euſebio ex vetere Formulâ primùm propoſitæ & ab eis pleniùs explicatæ, alteram deinde quæ ſupererat partem adjunxiſſe: vel eorum potiùs primarios aliquos, poſt ſolutum Concilium, id ipſum effeciſſe. De quo certius aliquid proferri potuiſſet, ſi Synodi illius Acta non penitus * intercidiſſent. Nam quæ tribus libris à Gelaſio Cyziceno habemus deſcripta, Hiſtoriam potiùs quàm Acta Concilii continent; (quemadmodum in Bibliothecâ ſuâ notavit Photius:) & Gregorii Cæſareæ in Cappadociâ presbyteri de CCCXVIII. patribus Nicænis oratio (apud Metaphraſtam, Julii die X.) quod huc faciat, præter hoc, nihil habet aliud. Τὴν τοῦ θείου ὄντως Συμβόλου, πάσῃ αἱρετικῇ κακονοίᾳ τὴν παρείσδυσιν ἀποκλείοντος, συνυφαίνουσιν ἔκθεσιν, δι' ἑκάστου ῥητοῦ τὸ παρ' ἑκάστης αἱρέσεως ἀντικείμενον καταργήσαντες

* Vid. Baron. ad ann. 325. ſect. 62, 63.

φρόνημα, ὡς πᾶσιν ἔνδηλον ἐκ τῆς ἐν τῷ παλατίῳ τῶν πραχθέντων τῇ Συνόδῳ ἐξηγήσεως. *Divini omninò Symboli, hæretica omni malignitati aditum præcludentis expoſitionem contexunt; per unumquodque dictum deſtruentes ſenſum, qui ab unaquâque hæreſi opponitur: ut ex narratione allorum Synodi in Palatio manifeſtum eſt omnibus.*

Sanè in ea me aliquando fuiſſe opinione non diffiteor: vetera Orientalium Eccleſiarum Symbola in ſimplice perſonæ *Spiritus ſancti* confeſſione fuiſſe terminata; illius verò amplificationem capituli, & quæ de Eccleſiâ & beneficiis ad eam ſpectantibus ſequebantur omnia, à Patribus ſecundæ Synodi Oecumenicæ, Conſtantinopoli anno Chriſti CCCLXXXI. habitæ, primùm fuiſſe addita. Sed ab eâ me depulit ſententiâ, temporis, quo à Cyrillo Hieroſolymitano Catechetici ſermones ſunt habiti, & ab Epiphanio Anchoratum fuit editum, diligentior conſideratio. Cyrillum enim *in adoleſcentia* Catecheſes ſuas compoſuiſſe in ſuo Scriptorum Catalogo docet Hieronymus; annis quidem LXX. poſt exortam Manetis hæreſin, ut in Catecheſi VI. ipſe Cyrillus indicat: ante annum nimirùm Domini CCCL. quo ex Catechetâ Epiſcopus Hieroſolymitanus ille eſt factus. Atqui Apoſtolicæ fidei Symbolum, quod ille explicat, non in *Spiritus ſancti*, ſed in *Vita æternæ* articulo finem accipit: quod & ipſe verbis illis Catecheſeos XVIII. planè confirmat. Ταῦθ' ἡμῖν τέως καὶ περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς εἴρηται συμμέτρως, ἥτις ἐστὶ τῶν ἐπαγγελλομένων ἐν τῇ πίστει τὸ τελευταῖον δίδαγμα καὶ τέλος. *Hæc de Vitâ æternâ dicta ſunt hactenus: quod eſt eorum, quæ profitemur in Fide, ultimum documentum atque terminus.*

Anchoratum verò à ſe ſcriptum expreſsè notat Epiphanius, *anno Diocletiani* XC. *Valentiniani & Valentis* X. *Gratiani* VI. *Gratiano Auguſto* III. *& Equitio Conſulib. Indictione* II. hoc eſt, Chriſtianæ noſtræ epochæ anno CCCLXXIV. Et tamen longius illud Symbolum jam propoſitum (quod Conſtantinopolitano Concilio vulgò tribuitur) ut ab Apoſtolis acceptum, & à Nicænis Patribus prædicatum, ille recitat: hujuſmodi ad fideles omnes adhortatione præfixâ. Μὴ διαλείπητε, οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι, ταύτην τὴν ἁγίαν πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς παρέλαβεν ἡ ἁγία καὶ μόνη παρθένος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τοῦ Κυρίου, φυλάττειν, καὶ οὕτως ἕκαστον τῶν κατηχουμένων τῶν μελλόντων τῷ ἁγίῳ λουτρῷ προσιέναι [διδάσκειν.] *Pergite, ô fideles & orthodoxi viri, ſanctam hanc Eccleſiæ Catholicæ conſervare fidem, quemadmodum ſacroſancta ac ſingularis Dei virgo à ſanctis Domini Apoſtolis accepit: idemque catechumenis omnibus, qui ad baptiſmum ſeſe comparant, inculcate.* Et quia ipſius tempore, anno videlicèt illo Diocletiani XC. novæ pullulârunt hæreſes; ut illis item occurreretur, Nicænorum epiſcoporum exemplo, (qui ad Arianæ hæreſeos, nuper exortæ, condemnationem antiquum Eccleſiæ Symbolum novo auctario locupletârunt) ἀκολούθως ut ille loquitur, τῇ τῶν ἁγίων ἐκείνων πατέρων προτεθειγμένη πίστει, ipſo Nicæno quoque Symbolo pluribus in locis interpolato, prolixiorem adhuc Fidei Typum toti Catholicæ Eccleſiæ, iiſque (*a*) *maximè qui ad ſacrum lavacrum eſſent acceſſuri*, commendavit.

Septem poſt editum novum illum Typum annis, Conſtantinopolitana generalis Synodus (*b*) Nicænam fidei formulam, non ſolùm ut πρεσβυτάτην ceu antiquiſſimam (utpote non ab ipſis ante annos LVI. primùm conſcriptam, ſed ex Symbolo ab ultimâ antiquitate in Eccleſiâ recepto expreſſam & explicatam) retinendam eſſe ſtatuit: ſed etiam ut ἀκόλουθον τῷ βαπτίσματι, ſive Baptiſmatis ritui maximè conſentaneam. Unde in eâ *baptizatos* ſe & *baptizare*, Conciliorum, Tyri, Hieroſolymis & Conſtantinopoli anno DXVIII. habitorum, profitentur Epiſcopi.

Ita enim Nicænæ Synodi Fidem ſuſcipere ſe profitentur Tyrii Patres. (*c*) Τὸ παρ' αὐτῆς ἐκτεθειμένον ὀρθόδοξον σύμβολον ὁμολογοῦμεν ἐν παῤῥησίᾳ, καὶ κηρύσσομεν ἐπ' ἐκκλησίας, ἐν αὐτῷ βαπτισθέντες καὶ βαπτίζοντες. *Symbolum orthodoxum, quod ab eâ expoſitum eſt, confitemur cum fiduciâ & prædicamus in Eccleſiâ; in ipſo baptizati & baptizantes.* & quatuor generales Synodos, Hieroſolymitani. (*d*) Τήν τε τῶν τιη ἁγίων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσωνύμου, τῶν ἐκθεμένων τὸ ἅγιον σύμβολον, εἰς ὃ ἐβαπτίσθημεν καὶ βαπτίζομεν. καὶ τὴν τῶν ρν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Εὐνομίου τοῦ Πνευματομάχου, τὸ εἰρημένον σύμβολον βεβαιωσάντων. καὶ τὴν τῶν διακοσίων τῶν ἐν Ἐφέσῳ τῶν καθελόντων Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, τὸ δὲ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον περιπτυξαμένων. καὶ τὴν μεγάλην, καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον τῶν χλ τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, καὶ βεβαιωσάντων καὶ κρατυνάντων τὸ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον. Synodum videlicèt CCCXVIII. *ſanctorum Patrum Nicææ congregatorum contra impium Arium; exponentium ſanctum Symbolum, in quo baptizati ſumus ac baptizamus.* & CL. *ſanctorum Patrum contra Eunomium Spiritus S. impugnatorem; qui prædictum Symbolum confirmaverunt. Et* CC. *Patrum Epheſi, qui Neſtorium Hominis cultorem depoſuerunt; qui & idem ſanctum Symbolum amplexati ſunt. ac magnam & œcumenicam Synodum* DCXXX. *Patrum Chalcedone congregatorum; qui etiam idem ſanctum Symbolum confirmaverunt & comprobârunt.* & Conſtantinopolitani demùm, in eandem ſententiam. (*e*) Τὸ ἅγιον σύμβολον, ἐν ᾧ πάντες ἐβαπτίσθημεν, ἐξεφώνησεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σὺν ἁγίῳ πνεύματι σύνοδος, καὶ ἐκύρωσεν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων πατέρων συνέλευσις, καὶ ἐβεβαίωσεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἁγία σύνοδος, καὶ ἐπεσφράγισεν ὁμοίως ἡ ἐν Χαλκηδόνι μεγάλη ἁγία σύνοδος. *Sanctum Symbolum, in quo omnes baptizati ſumus, cum ſancto Spiritu Nicæna Synodus pronunciavit, & ſanctorum Patrum Conſtantinopoli congregatio confirmavit, & ſancta Synodus Epheſina corroboravit, & ſancta magna Synodus Chalcedonenſis ſimiliter obſignavit.* De quo & Baſiliſci edicta, apud Euagrium lib. III. hiſtoriæ cap. 4. & 7. conſuli poterunt.

Ad hujus verò tantopere laudati Symboli explicationem & ampliorem confirmationem, ſecundi illius œcumenici Concilii Conſtantinopolitani Patres proprium Tomum ediderunt; in quo & (*f*) *latius fidem profeſſi ſunt, & contra novitates hæreſeon nuper exortas anathema ex ſcripto protulerunt:* quod ipſi in Synodicâ ſuâ Epiſtolâ confirmant. Quò referendum, quod in quarti etiam œcumenici Concilii Chalcedonenſis Synodicâ legitur. (*g*) ἡ παροῦσα νῦν ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, τὸ τοῦ κηρύγματος ἄνωθεν ἀσάλευτον ἐκδιδάσκουσα, ὥρισε προηγουμένως

a μάλιστα τοῖς τῷ ἁγίῳ λουτρῷ προσιοῦσιν. Epiphan. Anchorat.

b Concil. CP. Epiſt. Synodic. apud Theodoret. lib. 5. hiſt. cap. 9.

c In Act. 5. Concilii Conſtantinop. ſub Mennâ habit. p. 699. edit. Pariſ. an. 1618. cum Zonarâ in Canones.

d Ibid. p. 692, 693.

e Ibid. p. 688.

f πλατύτερον τὴν πίστιν ὡμολογήσαμεν καὶ τῶν ἔναγχος καινοτομηθεισῶν αἱρέσεων ἀναθεματισμὸν ἔγγραφον πεποιήκαμεν. Concil. Conſtantinop. apud Theodoret. lib. 5. cap. 9.

g Concil. Chalced. Act. 5. Euagr. lib. 2. hiſt. cap. 4. apud quem Græca depravatiſſimè ſunt edita.

τα

τῶν τριακοσίων καὶ δέκα ὀκτὼ ἁγίων πατέρων τὴν πίστιν μένειν ἀπαρεγχείρητον. καὶ διὰ τοὺς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ μαχομένους, τὴν χρόνοις ὕστερον παρὰ τῶν ἐπὶ τῆς βασιλευούσης πόλεως ἑκατὸν πεντήκοντα συνελθόντων πατέρων περὶ τῆς τοῦ πνεύματος οὐσίας παραδοθεῖσαν διδασκαλίαν κυροῖ, ἣν ἐκεῖνοι πᾶσιν ἐγνώρισαν, οὐχ ὥς τι λεῖπον τοῖς προλαβοῦσιν ἐπεισάγοντες, ἀλλὰ τὴν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτῶν ἔννοιαν, κατὰ τῶν τὴν αὐτοῦ δεσποτείαν ἀθετεῖν πειρωμένων, γραφικαῖς μαρτυρίαις τρανώσαντες. *Præſens ſancta & magna & univerſalis Synodus, prædicationem hanc ab initio immobilem docens, decrevit ante omnia, Fidem integram & intemeratam permanere* CCCXVIII. *ſanctorum Patrum: & confirmat doctrinam, quæ de ſubſtantiâ Spiritus ſancti à Patribus* CL. *poſteà congregatis in regiâ civitate tradita eſt, propter illos qui Spiritui ſancto repugnabant; quam illi notam omnibus fecerunt, non quaſi aliquid deeſſet prioribus adjicientes, ſed ſuum de ſancto Spiritu intellectum, contra illos qui dominationem ejus reſpuere tentaverunt, Scripturarum teſtimoniis declarantes.*

Eum locum ob oculos habuit Juſtinianus Imp. in VII. lege Cod. de *Summâ Trinitate & fide Catholicâ*, ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Patriarcham eundem in modum ſcribens. Ὅρον τῆς πίστεως, τουτέστι τὸ ἅγιον * μάθημα ἤτοι σύμβολον, κρατοῦμεν τε καὶ φυλάττομεν, τὸ παρὰ τῶν τιη' ἁγίων πατέρων ἐκτεθὲν, ὅπερ καὶ οἱ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει ρν' ἅγιοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν. οὐχ ὡς ἐλλειπῶς ἔχοντος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδήπερ οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, οἱ μὲν ἀθετεῖν ἐπεχείρησαν τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα, οἱ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου Θεοτόκου Μαρίας ἀληθινὴν σάρκωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου ἠρνήσαντο· διὰ τοῦτο γραφικαῖς μαρτυρίαις τὸ αὐτὸ μάθημα οἱ εἰρημένοι ρν' ἅγιοι πατέρες σαφηνίσαντες ἐτράνωσαν. *Fidei definitionem, hoc eſt ſacroſanctum documentum ſive Symbolum, retinemus atque cuſtodimus, à ſanctis Patribus* 318. *expoſitum: quod etiam congregati hic in urbe imperatoriâ* 150. *ſancti Patres explanatione adhibitâ declarârunt: non quòd aliquid ei deeſſet, ſed eâ de causâ, quòd veritatis hoſtes partim Spiritus ſancti divinitatem reprobare conati eſſent, partim veram Dei Verbi incarnationem ex ſanctâ perpetuâ virgine Deiparâ Mariâ negâſſent; idcircò Scripturæ teſtimoniis ſacroſanctum hoc documentum indicati* CL. *ſancti Patres explanatione adhibitâ declarârunt.*

* Sancti Symboli mathema nominat etiam J Maxentius. Similiter & Photius in Epiſt 1. ad Michaelem Bulgariæ Principem, de 7. Synodis.

Atqui in *Symbolo*, tantùm abeſt ut Scripturæ teſtimoniis divinitas Spiritus ſancti confirmetur, ut ne expreſſis quidem verbis affirmetur, ſed ex appoſitis characteribus colligenda relinquatur. quod ab Eliâ Cretenſi, in Gregorii Nazianzeni Orationem LII. ſive epiſtolam ſecundam ad Cledonium, eſt obſervatum: ubi quod in Nicæno Symbolo (in quo agnoſcit Elias Spiritum ſanctum dictum fuiſſe *vivificum Dominum, ex Patre procedentem, atque cum Patre & Filio ſimul glorificandum*) ἐλλιπῶς εἰρημένον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ τὸ μηδὲ κεκινῆσθαι τηνικαῦτα τοῦτο τὸ ζήτημα, *minus plenè de Spiritu ſancto dictum fuiſſe, propterea quòd hæc quæſtio nondùm excitata fuerit*, Gregorius notaverat: ſuppleviſſe illum docet, *divinitatem* Spiritus ſancti ſimpliciter & apertè profitendo. Verùm ubi attentiùs conſidero, tum *Athanaſium* in fine epiſtolæ ad Africanos, tum *Baſilium* in epiſtolâ 60. & 78. atque ipſum *Epiphanium*, ſub finem hæreſeos 54. hanc eandem omiſſæ in Nicæno ſymbolo mentionis Spiritus ſancti Deitatis rationem reddentes, illud ſolum reſpexiſſe quod ſimpliciter *in Sanctum Spiritum* credere nos docet: à Gregorio aliud quàm brevius illud Symbolum fuiſſe intellectum, vix animum inducere poſſum ut exiſtimem. Horum enim teſtimoniorum, & Athanaſianæ de Fide ad Jovianum Imp. epiſtolæ authoritate præcipuè motus eam *potiùs* ſententiam mihi placere priùs ſignificavi, quæ ampliorem illam in Anchorato propoſitam Fidei formulam poſt conſeſſum Nicænum, licèt ante initum Conſtantinopolitanum, editam fuiſſe cenſuit.

Quum primùm igitur longioris Orientalium Symboli partem Nicæni patres explicationibus ex veteris Eccleſiæ ſenſu petitis (à cujus Doctoribus & ipſum (*a*) *Homoouſii* vocabulum receptum hic fuiſſe agnoſcit Euſebius) ſic amplificaſſent: vel ipſorum aliqui, vel qui inſignem in Eccleſiâ adepti ſunt authoritatem alii, non diu poſt & eam Nicænorum ipſam & reliquam quæ ſuperfuerat partem, collatis tam Romanæ quàm Orientalium Eccleſiarum Symbolis, eo videntur ſuppleviſſe conſilio, ut uno quaſi intuitu omnium ſimul Eccleſiarum fidem conſpiciendam exhiberent. Indéque factum ut quum in Nicænâ formulâ haberetur tantùm, καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, & in Hieroſolymitanâ illâ Cyrilli prætereà, τὸ παράκλητον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν: in hâc, ex aliis, adjecti fuerint & iſta. τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον. quod ante Conſtantinopolitanorum Patrum conventum fuiſſe factum, ex Epiphanii Anchorato jam confirmavimus. Ut non temerè Nicephoro Calliſti (quem, inter alios, & Johannes Gerardi in Loc. Commun. de Spiritu Sancto hîc eſt ſecutus) fides fuerit adhibenda; in Eccleſiaſticæ ſuæ Hiſtoriæ libro XII. cap. XIII. hoc de illis referenti. Τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος δόξαν, ὡς ἰσότιμον καὶ ὁμόδοξον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, τῷ θείῳ συμβόλῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως προσετίθεσαν, τοῦ Νύσσης Γρηγορίου τὸ λεῖπον τῷ ἱερῷ συμβόλῳ ἀναπληρώσαντος. *Sacroſancti Spiritus gloriam, ut ſimilem atque æqualem Patri & Filio, divino Nicænæ fidei Symbolo adjecerunt Gregorio Nyſſeno id quod illi deeſſet ſupplente.* ſive Nyſſenus is fuerit qui prolixius illud Symbolum coagmentaverit, quod Conſtantinopolitanum Concilium, pauculis (ut videbimus) inde detractis, ſuum poſteà effecerit: ſive in Conſtantinopolitanorum *Tomo* illo (in quo, prolatis Scripturæ teſtimoniis, Spiritus ſancti Deitatem luculenter comprobatam fuiſſe diximus) componendo Concilium ejus operâ uſus fuerit; quem cum *Symbolo* deinde Nicephorus per errorem aliquem confuderit.

a ἐπεὶ καὶ τῶν παλαιῶν λογίους τινὰς καὶ ἐπιφανεῖς ἐπισκόπους καὶ συγγραφέας ἔγνωμεν ἐπὶ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ θεολογίας τῷ τοῦ ὁμοουσίου συγχρησαμένους ὀνόματι. Euſeb. in Epiſt. ad Cæſarienſ.

Neque primus tamen ille fuit, qui à Conſtantinopolitano Concilio, Nicænæ formulæ eam acceſſionem primùm adjunctam fuiſſe retulit. Senſit id ante illum (ut de poſterioribus

taceam) Hugo Etherianus in libro contra Græcos III. cap. XVI. Rathramnus Corbeienſis, libro contra eoſdem II. Nicetas Choniates in VI. Theſauri ſui libro, Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus in Nomocanone, Germanus Patriarcha in inedito de ſex œcumenicis Synodis tractatu, Paulinus Aquileienſis archiepiſcopus in Forojulienſi Synodo contra Elipandum & Felicem habitâ, Anaſtaſius Sinaita in Ὁδηγοῦ contra Acephalos cap. V. præcipuè verò Photius Tyriorum epiſcopus in Conciliorum Synopſi, quam Chriſtiani Ravii beneficio ex Oriente adepti ſumus. Is enim, quum Patres Nicænos Symbolum fidei expoſuiſſe priùs dixiſſet uſque ad capitulum illud, Καὶ εἰς Πνεῦμα τὸ ἅγιον, de Conſtantinopolitanis poſteà ſuo loco addidit: Τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐκράτυναν, καὶ θεὸν ἀληθινὸν, καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκήρυξαν, προσθέντες τῷ ἐκτεθέντι ἐν Νικαίᾳ τῆς πίστεως συμβόλῳ καὶ ταῦτα. "Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. τὸ σὺν πα"τρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν "καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνά"στασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν. Καὶ οὕτως ἀναπληρώσαντες τὸ σύμπαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σύμβολον τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν. *Orthodoxam fidem confirmârunt, & Spiritum ſanctum quoque verum Deum, & conſubſtantialem Patri, prædicârunt; addentes prædicto Nicæno fidei Symbolo & iſta.* Et in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit, &c. *uſque ad*, Vitam futuri ſeculi. Amen. *Atque ita fidei orthodoxæ Symbolum complentes, Eccleſiæ tradiderunt.*

Non animadverterat utique Photius, ante habitum Concilium Conſtantinopolitanum iſta omnia ab Epiphanio in Anchorato αὐτολεξεὶ fuiſſe repetita: nec aliud quicquam conſideraverat, quàm quòd in Chalcedonenſis, cui interfuit, Concilii * Actione II. & V. Nicænæ & Conſtantinopolitanæ Synodi Symbola, eo quo ab ipſo propoſita ſunt modo, diſtinctè recitata audiviſſet. Quod tamen à Concilio illo rectè fuiſſe factum nemo dubitabit, qui conſideraverit Conſtantinopolitanos Patres ampliorem illam fidei formulam non Synodicâ ſolùm ſuâ authoritate, ut verè Catholicam, ab Eccleſiis omnibus recipiendam decreviſſe: verum etiam ex eâ Nicæni Symboli parte, quæ ipſi habebatur inſerta, non integram (uti ab Epiphanio recitatam legimus) retinuiſſe, ſed, brevitatis gratiâ, tria commata reſecuiſſe, atque eâ ratione ſuam quodammodo illam effeciſſe. Si enim hæc ipſa Conſtantinopolitana formula, duabus aucta particulis, ita *nova* (quemadmodum, in libro de proceſſione Spiritus ſancti, Anſelmus voluit) cenſenda fuerit; ut jam non tam *Conſtantinopolitani* nomen, quàm *Symboli fidei quo Romana Eccleſia utitur*, in Tridentini Concilii Seſſione III. ſuo quaſi jure obtinuerit: quidni & alter ille Typus, tribus ſuis membris ita diminutus, in Conſtantinopolitani nomen pariter potuiſſet concedere?

Tria verò illa quæ, ſine ullo incommodo, Conſtantinopolitani Patres prætermitti potuiſſe putaverunt, quòd δυνάμει & virtute in reliquis continerentur, hæc fuerunt. I. Θεὸν ἐκ Θεοῦ, *Deum de Deo*: quia mox ſequebatur, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, *Deum verum de Deo vero.* II. Τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, *& quæ in cælis & quæ in terrâ*: quia ſtatim præceſſerat, Δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, *per quem* OMNIA *facta ſunt.* III. Illa generationis Filii explicatio; τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, *hoc eſt, ex ſubſtantiâ Patris*: quòd in ὁμοουσίου vocabulo illud ſufficienter comprehendi crederent. Amplius enim quid quàm συνούσιον (ut rectè in Anchorato ab Epiphanio eſt obſervatum) quod propriè *conſubſtantiale* eſt, vox iſta denotat: atque unius & ejuſdem individuæ ſubſtantiæ Patrem & Filium eſſe ita plenè ſignificat; ut ſolo τὸ ὁμοούσιον (*a*) φρονούντων (*b*) vel θρησκευόντων titulo ab Arianis Orthodoxi ſecernerentur.

Ad Conſtantinopolitanam autem hanc Fidei formulam Hiſpanicæ primùm Eccleſiæ (in Callecienſi Synodo, anno Chriſti CCCCXLVII. tempore Leonis I. habitâ) earúmque exemplo * Francicæ deinde, ac demùm Romana ipſa; ex Nicæno quidem Symbolo in generatione Filii, *Deum de Deo*, ex Athanaſiano verò, in proceſſione Spiritus ſancti à Patre, FILIOQUE, adjecerunt: quæ ambo etiam additamenta in Anglo-ſaxonicâ Symboli hujus verſione reperiuntur. Angli enim noſtri, in Synodo ſub ipſo Theodoro, utcunque Græco, Hæthfeldiæ anno DCLXXX. celebratâ, (*c*) *Spiritum ſanctum ex Patre & Filio inenarrabiliter procedentem* prædicaverunt. In Creſconianâ tamen Canonum Collectione, quam in publicâ Oxonienſis academiæ Bibliothecâ vidimus, de Spiritu ſancto capitulum in Latino Conſtantinopolitanorum Patrum Symbolo, vetere more, ſic expreſſum invenimus. *Et in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum; qui locutus eſt per ſanctos Prophetas.* quod & poſteà Leo III. Romanus Pontifex eſt ſecutus: qui (Magiſtro Sententiarum, in loco ſuperiùs notato, referente) Symboli hujus *tranſcriptum in tabulâ argenteâ, poſt altare B. Pauli poſitâ, poſteris reliquit, pro amore, ut ipſe ait, & cautelâ fidei orthodoxæ. in quo quidem Symbolo, in proceſſione Spiritus ſancti ſolus commemoratur Pater, his verbis:* "Et in Spiritum ſanctum, Domi"num & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & filio coadorandum & glorificandum. *De quo*, in ejus Vitâ, Anaſtaſius Bibliothecarius. *Hic, pro amore & cautelâ orthodoxæ fidei, fecit* in B. Petri baſilicâ *ſcuta argentea duo ſcripta utraque Symbolo, unum quidem literis Græcis, & alium Latinis, ſedentia dextrâ lævâque ſuper ingreſſum Corporis; penſantem libras nonaginta quatuor & uncias ſex.* Et in B. Pauli baſilicâ, *fecit ingreſſu Corporis ſcutum ex argento puriſſimo, in quo orthodoxæ fidei Symbolum ſcribi fecit, quod penſat libras triginta & duas.*

Quò ſpectat & Photii Conſtantinopolitani Patriarchæ locus, in Diſſertatione de Spiritus ſancti proceſſione contra Latinos: quam XII. Panopliæ ſuæ Dogmaticæ titulo Euthymius Zygabenus inſeruit, ſed à Franciſco Zino in Latinâ verſione conſultò omiſſam, ex codice nuper è Græciâ allato communicavit mihi amiciſſimus Patricius Junius. Λέων καὶ Βενέδικτος, οἱ

μεγάλοι

a Socrat. lib. 2. hiſtor. κεφ. ϛ.
b Philoſtorg. hiſtor. lib. 3. c. 19. & lib. 5. c. 1.
* In Fide Catholicâ, quam die Dominicâ decantat ad Miſſam univerſalis Galliarum Eccleſia, ſic canitur inter cætera. *Credo & in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem; qui ex Patre Filióque procedit, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur; qui locutus eſt per Prophetas.* Æneas Pariſienſis epiſc. in libro inedito contra Græcos.
c Bed. hiſt. eccleſ. lib. 4. cap. 17.

μεγάλοι Ῥώμης ἀρχιερεῖς, Ἑλληνιστὶ κατὰ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐκφωνεῖσθαι τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ὑπὸ ταύτην ἐκκλησίαις, ἐνομοθέτησαν. ἵνα μὴ τὸ στενὸν τῆς διαλέκτου, * βλασφημίας παράσχῃ πρόφασιν. Οὗτος δὲ ὁ Λέων, καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας Ῥωμαίων ἀνοίξας, ἀσπίδας δύο τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἀποτεθησαυρισμένας ἐξήνεγκεν, ἑλληνικοῖς καὶ γράμμασι καὶ ῥήμασιν ἐχούσας τὴν εὐσεβῆ τῆς πίστεως ἔκθεσιν. καὶ ταύτας ἐνώπιον ὑπαναγνωσθῆναι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πλήθους ἐδικαίωσε. Καὶ μέχρι τοῦ εὐσεβοῦς πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, οἱ Ῥώμης ἀρχιερεῖς, ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερωσύνης, συστατικὰς τῆς ἑαυτῶν θρησκείας ἐκπέμποντες ἐπιστολὰς εἰς πάντας τοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀπαραλλάκτως ἐνέταττον. *Leo & Benedictus, ſummi Romæ Pontifices in ſacrorum myſteriorum adminiſtratione Romæ & in aliis Eccleſiæ illi ſubjectis fidei Symbolum Græcè enunciandum eſſe lege ſtatuerunt: ne idiomatis anguſtia blaſphemiæ alicujus ſermonis efferendi occaſionem præberet. Hic etiam Leo, apoſtolicæ Romanorum eccleſiæ ærario reſerato, ancilia duo in ſacro theſauro repoſita eduxit, Græcis & literis & verbis piam Fidei explicationem habentia inſcriptam: eaque coram plebe Romanâ recitanda cenſuit. Et uſque ad Sergii pii Conſtantinopoleos Patriarchæ tempora, Romani Pontifices, in Epiſcopatus ſui exordio, fidei quam profitebantur literis Canonicis ad ſedes omnes Patriarchales tranſmiſſis, fidei Symbolum abſque ullâ mutatione inſeruerunt.*

* Nicet. ῥαθυμίας

Similia de Leone refert idem Photius, tum in epiſtolâ ad Aquileienſem archiepiſcopum, apud Baronium (an. 883. §. 9.) tum in Encyclicâ de Spiritus Sancti proceſſione epiſtolâ, apud Nicetam Choniatem, in Orthodoxæ fidei Theſauri tomo XXI. ex quo (utpote nondum in lucem edito) ſequentia placuit excerpere. Ὁ θεσπέσιος Λέων καὶ τὰς ἐν τοῖς θησαυροφυλακίοις τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἀποτεθησαυρισμένας τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις δύο ἀσπίδας, αἳ γράμμασι καὶ ῥήμασιν ἑλληνικοῖς ἔλεγον τὴν ἱερὰν τῆς ἡμῶν πίστεως ἔκθεσιν, ταύτας ὑπαναγνωσθῆναι κατενώπιον τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πλήθους, καὶ εἰς ὄψιν ἁπάντων ἐλθεῖν ἐδικαίωσε. Καὶ πολλοὶ τῶν θεασαμένων τηνικαῦτα καὶ ἀνεγνωκότων ἔτι τοῦ βίου ἀπολαύουσι. *Divinus Leo, in gazophylaciis primariorum Petri & Pauli ab antiquiſſimis temporibus inter ſacros theſauros repoſita, duo ancilia, quæ Græcis literis & verbis ſacroſanctam fidei noſtræ expoſitionem loquebantur, coram plebe Romanâ recitari & in omnium conſpectum produci ſtatuit. Et multi eorum qui tunc viderunt & legerant vitâ adhuc fruuntur.*

Iſta prætermittere viſum non fuit, ad controverſiam de hoc additamento inter Græcos & Latinos agitatam pertinentia: cujus Hiſtoriam reliquam quum Pithæus, in libello de Proceſſione Spiritus ſancti, & Voſſius noſter, in Diſſertatione de Symbolis tertiâ, diligenter enarraverint; ulteriori diſquiſitioni ſuperſedendum, & præſenti Diatribæ terminum hîc figendum eſſe cenſuimus.

SYMBOLUM ATHANASIANUM,
A Græcis interpolatum.

Ex apographo V. CL. Patricii Junii.

Ex Sanctâ & Univerſali Synodo Nicænâ, Fidei compendium; & quomodo verum Chriſtianum oporteat credere.

QUicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia opus eſt ut teneat orthodoxam fidem. Quam niſi quiſque integram inviolatamque ſervaverit, abſque dubio in æternum peribit. Fides autem orthodoxa hæc eſt: ut unum Deum in trinitate, & trinitatem in unitate veneremur. Neque confundentes perſonas, neque ſubſtantiam ſeparantes. Alia enim perſona Patris, alia Filii, alia Spiritus ſancti. Sed Patris, & Filii & Spiritus ſancti una eſt divinitas, *unum robur, una poteſtas, unum regnum*, æqualis gloria, *æqualis* majeſtas & coæterna. Qualis Pater, talis Filius, talis & Spiritus ſanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus ſanctus: & non tres increati, ſed unus increatus. Immenſus Pater, immenſus Filius, immenſus Spiritus ſanctus: & non tres immenſi, ſed unus immenſus. Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus ſanctus: & non tres æterni, ſed unus æternus. Omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus ſanctus: & non tres omnipotentes, ſed unus omnipotens. Ita Deus Pater, Deus

Quæ à Græcis addita, alio characteris genere ſunt hic ſignata.

Ἐκ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ, περὶ πίστεως κατὰ συντομίαν, καὶ πῶς δεῖ πιστεύειν τὸν ἀληθῆ χριστιανόν.

Εἴ τις βούλοιτο σωθῆναι, πρὸ πάντων αὐτῷ χρεία κρατῆσαι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. ἣν ἐὰν μήτις ἀμόλυντον καὶ ἄφθορον τηρήσῃ, αἰώνιον εὑρήσει τὴν ἀπώλειαν. πίστις οὖν ἡ ὀρθόδοξος αὕτη ἐστὶν, ἵνα ἕνα θεὸν ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι σέβωμεν, μήτε συγχέοντες τὰς ὑποστάσεις, μήτε τὴν οὐσίαν διαιροῦντες. ἄλλη γὰρ ὑπόστασις τοῦ πατρὸς, ἄλλη τοῦ υἱοῦ, ἄλλη τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀλλὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, μία ἐστὶν ἡ θεότης, ἓν τὸ κράτος, μία ἐξουσία, μία βασιλεία, ἴση ἡ δόξα, ἴση ἡ μεγαλωσύνη, καὶ αἰώνιος. οἷος ὁ πατὴρ, τοιοῦτος ὁ υἱὸς, τοιοῦτον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἄκτιστος ὁ πατὴρ, ἄκτιστος ὁ υἱὸς, ἄκτιστον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς ἄκτιστοι ἀλλ' εἷς ἄκτιστος. παντοκράτωρ ὁ πατὴρ, παντοκράτωρ ὁ υἱὸς, παντοκράτωρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ οὐ τρεῖς παντοκράτορες, ἀλλ' εἷς παντοκράτωρ. αἰώνιος ὁ πατὴρ, αἰώνιος ὁ υἱὸς, αἰώνιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς αἰώνιοι, ἀλλ' εἷς αἰώνιος. παντοδύναμος ὁ πατὴρ, παντοδύναμος ὁ υἱὸς, παντοδύναμον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς παντοδύναμοι, ἀλλ' εἷς παντοδύναμος. οὕτω θεὸς ὁ πατὴρ.

Filius,

Filius, Deus Spiritus ſanctus: & non tres alii, ſed unus eſt Deus. Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus ſanctus: & non tres Domini, ſed unus eſt Dominus. Et ſicut ſigillatim unamquamque perſonam Deum & Dominum confiteri, Chriſtianâ veritate defendimus: ita tres Deos aut tres Dominos dicere, non comprobamus ſed omninò prohibemus. Pater à nullo eſt factus, non creatus ſed ingenitus. Filius eſt à Patre, non factus, non creatus, ſed genitus. Spiritus ſanctus à Patre eſt, non factus, non creatus, non genitus, ſed procedens. Unus ergo Pater non tres patres, unus Filius non tres filii, unus Spiritus ſanctus, non tres ſpiritus ſancti. Et in hâc Trinitate, nullus primus aut poſtremus, nullus major aut minor: ſed tres ipſæ Perſonæ & æternæ ſunt & æquales per omnia, ſicut jam ſupradictum eſt. Unitatem igitur in trinitate, & Trinitatem in unitate, omnis Chriſtianus veneretur: & ita de ſanctâ & vivificâ & conſubſtantiali Trinitate ſentiat.

Neceſſarium verò eſt, incarnationem quoque *Filii Dei & Servatoris* noſtri Jeſu Chriſti rectè credere. Eſt ergo fides recta, ut credamus & confiteamur, quòd Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei filius, Deus & homo eſt. Deus eſt ex ſubſtantiâ patris. Homo eſt ex ſubſtantiâ matris. *Quia enim peccans Adamus, morti genus humanum ſubjecit, & naturam noſtram, [reddendo] debito fecit obnoxiam; idcircò Filius inviſibilis Patris & Dei, ex cœlis non diſcedens ad nos deſcendit; & per auditum ingreſſus uterum ſanctæ Virginis, arcano modo ut prægnans ea eſſet operatus eſt, induens naturam noſtram per ſummam unionem. Deus ſimul & homo prodiens, eam quæ ad nos ſpectat diſpenſationem ita implevit per commiſerationem ineffabilem. Et* perfectus Deus *exiſtens, factus eſt perfectus homo; non converſâ, neque commutatâ ſupereſſentiali & inexplicabili Deitatis ſuæ ſubſtantiâ:* ex animâ rationali & humanâ carne ſubſiſtens. *Ipſe ſibi, cum cognato ſuo ſanctiſſimo Spiritu, fabricans ſanctiſſimam carnis aſſumptionem: perfectam ſubſtantiam humanam, in eo ſubſiſtentem & ab eo inſeparabilem, peccati minimè participem. Corpore ex virgineis & caſtis ſanguinibus matris Dei compacto, abſque carnali aliquâ voluntate vel cogitatione: animâ verò immaterialiter creatâ, intellectuali, rationali, voluntate & vi agendi præditâ; totâ, ſimul cum carne, divinitate repletâ, ab ipſo principio & primâ exiſtentiâ, propter ſummam & inconfuſam, ſecundùm perſonam, ad ipſum Deum Verbum factam unionem.*

Æqualis *igitur eſt* Patri ſecundùm divinitatem; minor *verò* Patre ſecundùm humanitatem. *Planéque verus* Deus eſt & homo: non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus. Unus autem, non converſione carnis, ſed aſſumptione in Deum. Unus omninò, non confuſione ſubſtantiarum: ſed unitate perſonæ. Nam ſicut anima rationalis & caro unus eſt homo; ita & Deus & Homo unus eſt Chriſtus. Qui paſſus eſt *carne* pro ſalute noſtrâ, *impaſſibili manente divinitate*; *& ſepultus*, & reſurgens, & aſſumptus ad cœlos, ſedit ad dextram Dei & Patris. Inde *verò iterùm* venturus, judicabit vivos & mortuos. Ad cujus adventum, omnes *qui à ſeculo obdormiverunt* homines reſurgent; rationem

θεὸς ὁ υἱὸς, θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς θεοὶ, ἀλλ᾽ εἷς ἐστι θεός. κύριος ὁ πατὴρ, κύριος ὁ υἱὸς, κύριος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ οὐ τρεῖς κύριοι, ἀλλ᾽ εἷς ἐστι κύριος. καὶ ὥσπερ μοναδικῶς μίαν ἑκάστην ὑπόστασιν θεὸν καὶ κύριον ὁμολογεῖν χριστιανικῇ ἀληθείᾳ συνηγορούμεθα, οὕτω τρεῖς θεοὺς ἢ τρεῖς κυρίους λέγειν οὐ συναινοῦμεν, ἀλλὰ παντελῶς ἀπαγορεύομεν. πατὴρ γὰρ παρ᾽ οὐδενός ἐστι ποιητὸς, οὐ κτιστός, ἀλλ᾽ ἀγέννητος. ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πατρός ἐστιν, οὐ ποιητὸς, οὐ κτιστὸς, ἀλλὰ γεννητός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐστιν, οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐ γεννητὸν, ἀλλ᾽ ἐκπορευτόν. εἷς λοιπὸν ὁ πατὴρ, οὐ τρεῖς πατέρες, εἷς υἱὸς, οὐ τρεῖς υἱοὶ, ἓν πνεῦμα ἅγιον, οὐ τρία πνεύματα ἅγια. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ τριάδι, οὐδεὶς πρῶτος ἢ ἔσχατος, οὐδεὶς μέγας ἢ μικρός. ἀλλὰ αἱ τρεῖς αὗται ὑποστάσεις, αἰώνιαί τε εἰσὶ καὶ ἴσαι εἰς πάντα, ὡς προείρηται. μονάδα γοῦν ἐν τριάδι, καὶ τριάδα ἐν μονάδι, πᾶς χριστιανὸς εὐσεβείσθω, καὶ οὕτω περὶ τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ὁμουσίου τριάδος δοξαζέτω.

Ἀναγκαῖον δέ ἐστι καὶ τὴν σάρκωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθῶς πιστεύειν. ἔστι γοῦν ἡ πίστις ἡ ὀρθὴ, ἵνα πιστεύωμεν καὶ ὁμολογῶμεν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐστίν. * ἄκτιστος ἐστὶ καὶ οὐσία πατρός. ἄνθρωπος ἐστὶν ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐπειδὴ γὰρ ἁμαρτήσας ὁ Ἀδὰμ θανάτῳ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὑπέβαλε, καὶ τὴν φύσιν ἡμῶν ὑπεύθυνον τῷ χρέει πεποίηκεν, ὁ υἱὸς λοιπὸν τοῦ ἀοράτου πατρὸς καὶ θεοῦ, τῶν οὐρανῶν οὐκ ἐκστὰς, πρὸς ἡμᾶς κατῆλθε. καὶ δι᾽ ἀκοῆς εἰσδὺς τὴν νηδὺν τῆς ἁγίας παρθένου, μυστικῶς τὴν κυοφορίαν εἰργάσατο, ἐνδὺς τὴν ἡμετέραν φύσιν καὶ ἄκραν ἕνωσιν. θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος προελθὼν, οὕτω τὴν καθ᾽ ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐπλήρωσε δι᾽ ἄφατον ἔλεον. καὶ τέλειος θεὸς ὢν γέγονε τέλειος ἄνθρωπος, μὴ τραπεὶς, μὴ ἀλλοιωθεὶς τὴν ὑπερούσιον καὶ ἄφραστον οὐσίαν τῆς αὐτοῦ θεότητος. ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης σαρκὸς ὑποστάς· αὐτὸς ἑαυτῷ σὺν τῷ συμφυεῖ αὐτοῦ παναγίῳ πνεύματι, δημιουργήσας τὴν παναγίαν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν. τελείαν οὐσίαν ἀνθρωπίνην, ἐνυπόστατον αὐτῷ καὶ ἀδιαίρετον ἐξ αὐτοῦ, ἁμαρτίας ἀμέθεκτον. ἐκ τῶν παρθενικῶν ἁγνῶν αἱμάτων τῆς θεομήτορος συμπαγέντος τοῦ σώματος, χωρὶς τινὸς θελήματος ἢ ἐνθυμήματος σαρκικοῦ. τῆς δὲ ψυχῆς ἀΰλως κτισθείσης, νοερᾶς, λογικῆς, θελητικῆς, ἐνεργητικῆς, ὅλης τεθεωμένης σὺν τῇ σαρκὶ, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς, ἐκ πρώτης ὑπάρξεως, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν θεὸν λόγον ἄκραν ἕνωσιν, ἀσύγχυτον καθ᾽ ὑπόστασιν.

Ἴσος οὖν ἐστὶ τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ἐλάττων δὲ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. καὶ ὄντως ἀληθινὸς ὑπάρχει θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ὅμως οὐ δύο, ἀλλ᾽ εἷς ἐστὶν ὁ Χριστός. εἷς δὲ οὐ τραπεῖσα ἡ σάρξ, ἀλλὰ ἀναληφθεῖσα εἰς τὸν θεὸν, εἷς ὅλικῶς, οὐ συγχύσει οὐσιῶν, ἀλλ᾽ ἑνώσει τὸ καθ᾽ ὑπόστασιν. καὶ γὰρ ὥσπερ ψυχὴ λογικὴ καὶ σάρξ εἷς ὑπάρχει ἄνθρωπος, οὕτω καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐστὶν ὁ χριστός. ὃς ἔπαθε τῇ σαρκὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἀπαθοῦς τῆς θεότητος μενούσης. καὶ ταφεὶς, καὶ ἀναστὰς, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἐρχόμενος κρινεῖ ζῶντας καὶ νεκρούς. οὗ τῇ παρουσίᾳ, πάντες οἱ ἀπ᾽ αἰῶνος κεκοιμημένοι ἄνθρωποι ἀναστήσονται, λόγον ἀποδοῦναι περὶ τῶν πράξεων αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν

* Θεὸς ἐστιν ἐκ τῆς οὐσίας

reddituri

τὰ ἀγαθὰ πράξαντες, πορεύσονται τῷ κελεύσματι αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ζωήν. οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, πορεύσονται εἰς αἰωνίους κολάσεις. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ἣν ὁ μὴ τηρήσας ἀμώμητον, σωθῆναι οὐ δύναται.

reddituri de factis ſuis. Et qui bona egerunt, ibunt *illius mandato* in vitam æternam; qui verò mala *egerunt*, *ibunt* ad cruciatus æternos. Hæc *utique* fides eſt orthodoxa: quam niſi quis inculpatam ſervaverit, ſalvus eſſe non poterit.

ALIA EJUSDEM FIDEI CONFESSIO,

Athanaſio ipſi quoque à quibuſdam attributa.

CRedimus in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unigenitum filium ejus Jeſum Chriſtum Deum & Dominum ſalvatorem noſtrum, & in Spiritum ſanctum Deum. Non tres deos, ſed Patrem & Filium & Spiritum ſanctum unum Deum eſſe confitemur. non ſic unum Deum quaſi ſolitarium, nec eundem qui ipſe ſibi pater ſit ipſe & filius: ſed Pater verus genuit Filium verum, id eſt, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vitâ, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno; non creatum ſed genitum, non ex nihilo ſed ex Patre, unius ſubſtantiæ cum Patre. Et Spiritum ſanctum verum Deum, non ingenitum neque genitum, non creatum nec factum, ſed Patris & Filii, ſemper in Patre & Filio coæternum veneramur. Unum tamen Deum: quia ex uno Patre, totum quod Patris eſt, Deus natus eſt Filius; & in Patre totum quod ineſt, totum genuit in Filium. Pater filium generans, non minuit, nec amiſit plenitudinis ſuæ Deitatem. Totum autem quod Deus Pater eſt, id eſſe & filium ab eo natum certiſſimè tenentes, cum Spiritu ſancto unum Deum piiſſimè confitemur.

Credimus in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Dei filium, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlis & quæ in terrâ, viſibilia & inviſibilia, propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de cœlo, qui nunquam deſierat eſſe in cœlo; & natum de Spiritu ſancto, ex Mariâ virgine. Verbum caro factum, non amiſit quod fuerat, ſed cœpit eſſe quod non erat. Non Deum mutatum, ſed Deum permanentem, etiam hominem natum, non putativè ſed verè; non aëreum ſed corporeum, non phantaſticum ſed carneum, oſſa, ſanguinem, ſenſum & animam habentem. Ita verum hominem, ut verum Deum intelligamus: ita verum Deum, ut verum hominem fuiſſe nullo modo ambigamus confitendum.

Hunc eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adimpleſſe Legem & Prophetas, paſſum ſub Pontio Pilato, crucifixum, ſecundùm Scripturas tertiâ die à mortuis reſurrexiſſe: aſſumptum in cœlos ſedere ad dexteram Patris; inde venturum judicare vivos & mortuos. Expectamus in hujus morte & ſanguine emundatos remiſſionem peccatorum conſecuturos: reſuſcitandos nos ab eo in his corporibus, & in eâdem carne quâ nunc ſumus, ſicut & ipſe in eâdem carne quâ natus & paſſus & mortuus eſt reſurrexit; & animas cum hâc carne vel corpore noſtro accepturas ab eo, aut vitam æternam præmium boni meriti, aut ſententiam pro peccatis æterni ſupplicii.

N O T A.

Inter Nazianzeni Opera Confeſſio iſta legitur, hoc prænotata titulo. D. Gregorii, cognomento Theologi, Epiſcopi Nazianzeni, de fide Nicænâ, Rufino presbytero interprete, tractatus. *Sed, quum in Gregorii ſcriptorum à Rufino converſorum collectionibus* MSS. (*quarum unam, notæ melioris, ex bibliothecâ Regiâ doctiſſimus Junius nobis oſtendit*) *tractatus iſte minimè compareat: non authorem magis Gregorium, quàm Rufinum illius interpretem poſſumus hîc agnoſcere.*

Rathramnus Corbeienſis monachus in libro contra Græcos III. (*quem, ut & alia aliquot rariora Thuanæ Bibliothecæ monimenta, ſummæ Puteanorum fratrum humanitati me debere lubens agnoſco*) ex Athanaſii libello Fidei, *Confeſſionis hujus verba quædam citat. Habetur enim ea integra in libri* XI. *operis de Trinitate ad Theophilum, Athanaſio per errorem adſcripti, ipſo initio. in poſtremâ nimirum Pariſienſi Operum ipſius editione: nam in priore Commeliniana hunc, cum tribus tractatibus præcedentibus, fruſtrà quis quæſierit. Ex eâdem quoque Confeſſione* Fides Romanorum *illa eſt deſumpta: quam ad calcem Concilii Chalcedonenſis, ex bibliothecâ monaſterii Cruciferorum in Aquenſi civitate deprompti, in tomo* I. *Conciliorum, Coloniæ anno* 1538. *&* 1551. *excuſorum, Petrus Crabbe legendam nobis exhibuit. Licet enim, ut* θεὸς ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Deus de Deo, lumen de lumine, *ex Nicæni*, ita & ὅλον ἐξ ὅλου totum ex toto, *&* τέλειον ἐκ τελείου perfectum de perfecto, *ex Antiocheni Concilii formula* (*ab Athanaſio & Hilario in libb. de Synodis, & Socrate lib.* II. *Hiſtor. Eccleſiaſt.* κεφ. ι *recitatâ*) *traducta fuiſſe videatur: potiorem tamen partem ex Damaſi Romani Pontificis Symbolo* (*quod operibus Hieronymi, tomo* IV. *Eraſmianæ* & IX. *Victorianæ editionis, eſt inſertum*) *petitam eſſe apparet; indeque* Romanorum fidem. *appellatam. Neque in principio ſolùm, ſed etiam in Confeſſionis hujus fine, Latinus ille librorum* XI. *de Trinitate author Damaſi ſecutus eſt Symbolum; quod hiſce verbis, eundem ferè in modum, concluditur.* In hujus morte & ſanguine credimus emundatos nos, & ab eo reſuſcitandos die noviſſimo, in hac carne in qua nunc vivimus: & habemus ſpem nos conſecuturos præmium boni meriti, aut pœnam pro peccatis æterni ſupplicii. *Ubi*, bonorum meritorum *nomine*, bona opera *ſimpliciter ſunt intelligenda: more loquendi à Veteribus, etiam uſque ad Bernardi tempora, recepto.* Neque enim talia ſunt hominum merita, ut propter ea vita æterna deberetur ex jure; aut Deus

injuriam aliquam faceret, niſi eam donaret. Nam, ut taceam, quòd merita omnia dona Dei ſunt, & ita homo magis propter ipſa Deo debitor eſt quàm Deus homini: quid ſunt merita omnia ad tantam gloriam? *Sic egregiè ille ſermone in Annunciationem primo.*

ΥΜΝΟΣ ΕΩΘΙΝΟΣ.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ,
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Αἰνοῦμέν σε,
εὐλογοῦμέν σε,
προσκυνοῦμέν σε,
δοξολογοῦμέν σε,
εὐχαριστοῦμέν σοι,
διὰ τὴν μεγάλην σου δόξαν.
Κύριε βασιλεῦ ἐπουράνιε,
Θεὲ πάτερ παντοκράτορ,
Κύριε υἱὲ μονογενὲς
Ἰησοῦ Χριστὲ,
καὶ ἅγιον Πνεῦμα.
Κύριε ὁ Θεὸς,
ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ,
ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς,
ὁ αἴρων * τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
ἐλέησον ἡμᾶς.
ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν.
ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς,
ἐλέησον ἡμᾶς.
Ὅτι σὺ εἶ μόνος ἅγιος,
σὺ εἶ μόνος κύριος,
Ἰησοῦς Χριστὸς,
o
εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. Ἀμήν.

* al. τὴν ἁμαρτίαν.

HYMNUS MATUTINUS.

Gloria in excelſis Deo,
& in terrâ pax,
in hominibus bonæ voluntatis
Laudamus te,
benedicimus te,
adoramus te,
glorificamus te,
gratias agimus tibi,
propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus rex cœleſtis,
Deus pater omnipotens,
Domine Fili unigenite
Jeſu Chriſte.
o
Domine Deus,
Agnus Dei,
Filius Patris,
Qui tollis peccata Mundi,
miſerere nobis.
Qui tollis peccata Mundi,
ſuſcipe deprecationem noſtram.
Qui ſedes ad dexteram Patris,
miſerere nobis.
Quoniam tu ſolus ſanctus,
tu ſolus Dominus,
Jeſu Chriſte,
cum ſancto Spiritu,
in gloriâ Dei Patris.

NOTA.

Ad finem veterum Pſalteriorum Latinorum, cum Apoſtolico & Athanaſiano Symbolo etiam Hymnus iſte habetur adjectus. In antiquiſſimo Cottoniano, ἀνεπίγραφος *eſt: in Æthelſtaniano proximo,* Hymnus in die Dominico ad Matutinas, *inſcribitur. In Sariſburienſis Eccleſiæ uno, circa annum 980. exarato;* Orationis puræ, cum laudatione, *titulum præfert: in Benedictini apud Cantabrigienſes Collegii vetuſtiore altero* (*Marini Papæ & Karlomanni regis temporibus, juſſu Achadei Comitis, circa annum 884. in Galliâ conſcripto*) Hymni Angelici. *quòd initium nempè illius, ex Hymno in Domini Natalitio,* Luc. II. 13, 14. *ab exercitibus cœleſtibus decantato, eſſet deſumptum: nam* reliqua quæ ibi ſequuntur, Eccleſiaſtici doctores compoſuerunt; *ut in Concilii Toletani IV. capitulo XII. eſt probè obſervatum. Videturque omninò Hymnus iſte, tanto conſenſu tum in Orientalibus tum in Occidentalibus Eccleſiis (ubi nos eum hic edidimus) receptus, ex eorum fuiſſe numero, quorum vetus author qui contra Artemonis hæreſim ſcripſit (apud Euſebium, libro V. Hiſtor Eccleſiaſtic. κεφ. κη.) hiſce verbis meminit.* Ψαλμοὶ δὲ ὅσοι καὶ ᾠδαὶ ἀδελφῶν ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ πιστῶν γραφεῖσαι, τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ὑμνοῦσι θεολογοῦντες. *quorum ſententiam ita Rufinus reddidit.* Sed & Pſalmi vel Cantica, ab initio ſcripta ſunt, quæ à fratribus fidelibus Verbum Dei eſſe Chriſtum & Deum, totâ hymnorum ſuorum laude concelebrant. Προσευχῆς ἑωθινῆς *titulum in Conſtitut. Apoſtolic. lib.* VII. *cap.* XLVIII. (al. 47.) *præfixum habet:* Ὕμνος ἑωθινός, *ad finem Pſalterii Græci, tum in Benedictino Cantabrigienſium Collegio [quod anno Mundi 6663. ſive Chriſti, 158. fuit ſcriptum;] tum in omnium antiquiſſimo exemplari Alexandrino, majuſculis literis exarato, quod in Regis noſtri Bibliothecâ conſervatur. ubi* στιχηδὸν *deſcriptus ille habetur; hâc etiam Odâ inſuper additâ.*

HYMNUS VESPERTINUS.

Pſalm. 145. (al. 144.) 2.
Καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Καταξίωσον, Κύριε, καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.

Tobit. 8. 5.
Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Pſalm. 119. [al. 118.] 12.
* Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.

Per ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.

* Dignare, Domine, die iſto ſine peccato nos cuſtodire.

Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum: & laudandum ac glorificandum eſt nomen tuum in ſecula. Amen.

Benedictus es, Domine: doce me juſtificationes tuas.

* *Hic verſiculus etiam in Ambroſii vel Nicetii Hymno legitur.*

qui verſus, in Alexandrino codice, ter habetur hic repetitus.

Domine,

Pſal. 90. (al. 89.) 1. Κύριε, καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.

Pſal. 41. (al. 40.) 4. Ἐγὼ εἶπα, Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου ὅτι ἥμαρτόν σοι.

Pſ. 143. [al. 142.] 9, 10. Κύριε, πρὸς σὲ κατέφυγον. δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.

Pſal. 36. (al. 35.) 9. Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.

Ibid. 10. Παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε.

Domine, refugium tu factus es nobis in generatione & generatione.

Ego dixi: Domine miſerere mei, ſana animam meam; quia peccavi tibi.

Domine, ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam; quia Deus meus es tu.

Quoniam apud te eſt fons vitæ, in lumine tuo videbimus lumen.

Prætende miſericordiam tuam ſcientibus te.

ὝΜΝΟΣ ἙΣΠΕΡΙΝΟ͂Σ.

Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης ἀθανάτου πατρὸς, οὐρανίου, ἁγίου, μάκαρος, Ιησοῦ Χριστὲ. ἐλθόντες ἐπὶ τοῦ ἡλίου δύσιν, ἰδόντες φῶς ἑσπερινὸν, (a) ὑμνοῦμεν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα (b) Θεοῦ. Ἄξιος εἶ ἐν πᾶσι καιροῖς ὑμνεῖσθαι φωναῖς (c) ὁσίαις, υἱὲ Θεοῦ, ζωὴν ὁ διδούς. Διὸ ὁ κόσμος σε δοξάζει.

a Baſil. αἰνοῦμεν.
b Θεόν.
c al. αἰσίαις.

HYMNUS VESPERTINUS.

Lumen hilare ſanctæ gloriæ immortalis Patris, cœleſtis, ſancti, beati, Jeſu Chriſte: quum ad Solis occaſum pervenerimus, lumen cernentes veſpertinum, laudamus Patrem & Filium & ſanctum Spiritum Dei. Dignus es tempore quovis ſanctis vocibus celebrari, fili Dei, vitæ dator. Quapropter te Mundus glorificat.

NOTA.

Veſpertinus *hic hymnus* Matutino, *Benedictino, de quo diximus, codice ſubjunctus eſt: & in altero Pſalterio Græco, anno Mundi 6844. Indictione 4. hoc eſt, æra Chriſtiana* 1336. *deſcripto, in publicâ Oxonienſis Academiæ Bibliothecâ,* Ὕμνος τοῦ λυχνικοῦ, *inſcribitur; quod recitari ſoleret, quum lumen inferretur. De quo more Socrates, libro V. Hiſtor. Eccleſiaſtic.* κεφ. κβ. Ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἱεροσολύμοις καὶ Θετταλίᾳ, τὰς ἐν ταῖς λυχναψίαις εὐχὰς παραπλησίως τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ναυατιανοῖς ποιοῦνται. In Græciâ & Hieroſolymis & Theſſalia, cùm accenduntur lucernæ, ejuſmodi preces fiunt, quales à Novatianis Conſtantinopoli degentibus aguntur. *Et hunc ipſum Hymnum reſpiciens Baſilius, in lib. de Spiritu ſancto ad Amphilochium, cap.* XXIX. Ἔδοξε τοῖς πατράσιν ἡμῶν μὴ σιωπῇ τὴν χάριν τοῦ ἑσπερινοῦ φωτὸς δέχεσθαι, ἀλλ' εὐθὺς φανέντος εὐχαριστεῖν. Καὶ ὅστις μὲν ὁ πατὴρ τῶν ῥημάτων ἐκείνων τῆς ἐπιλυχνίου εὐχαριστίας, εἰπεῖν οὐκ ἔχομεν. ὁ μέντοι λαὸς ἀρχαίαν ἀφίησι τὴν φωνὴν, καὶ οὐδεὶ πώποτε ἀσεβεῖν ἐνομίσθησαν οἱ λέγοντες. Αἰνοῦμεν πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα Θεοῦ. Viſum eſt patribus noſtris, veſpertini luminis gratiam haudquaquam ſilentio arripere, ſed mox ut apparuit agere gratias. Quis autem fuerit author illorum verborum, quæ dicuntur in gratiarum actione ad lucernas, dicere non poſſumus. Populus tamen antiquam profert vocem; neque cuiquam unquam viſi ſunt impietatem committere, quum dicunt. Laudamus Patrem & Filium & Spiritum ſanctum Dei. *Et licèt Nicephoro Calliſti, lib.* XVIII. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* LI. *non facilè conceſſerim, Hymnum hunc jam inde ab Apoſtolis per manus Eccleſiæ Chriſti fuiſſe traditum: eſſe tamen* ἐπιλύχνιον ψαλμὸν *illum, cujus in Conſtitut. Apoſtolic. lib.* VIII. *cap.* XXXV. (*al.* 41.) *facta eſt mentio, non multùm repugnaverim. Ut quemadmodum Græci* (apud Varronem, de linguâ Latinâ libro V.) *cùm lumen adferretur, dicere fuerunt ſoliti,* φῶς ἀγαθόν: *ita & Chriſtiani ſuum* Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης, *in laudem illius qui eſt* ἀπαύγασμα τῆς δόξης *Dei & Patris, canere conſueverint.*

HILDEBERTI CENOMANENSIS

De Confeſſione Sanctæ Trinitatis, Hymnus ſuaviſſimus.

Alpha & Ω, magne Deus; *Eli, Eli*, Deus meus.
Cujus virtus, totum poſſe; cujus ſenſus, totum noſſe:
Cujus eſſe ſummum bonum; cujus opus, quicquid bonum.
Subter cuncta, ſuper cuncta; extra cuncta, intra cuncta.
Intra cuncta, nec incluſus; extra cuncta, nec excluſus:
Super cuncta, nec elatus; ſubter cuncta, nec ſubſtratus.
Super totus, præſidendo; ſubter totus, ſuſtinendo:
Extrà totus, complectendo; intrà totus es implendo.
Intrà, nuſquam coarctaris; extrà, nuſquam dilataris:
Subter, nullo fatigaris; ſupèr, nullo ſuſtentaris.
Mundum movens, non moveris; locum tenens, non teneris:
Tempus mutans, non mutaris; vaga firmans, non vagaris.
Vis externa vel neceſſe, non alternat tuum eſſe.
Heri noſtrum, cras, & pridem, ſemper tibi nunc & idem:
Tuum (Deus) hodiernum, indiviſum ſempiternum.
In hoc totum prævidiſti, totum ſimul perfeciſti:
Ad exemplar ſummæ mentis, formam præſtans elementis.
Nate patri coæqualis, patri conſubſtantialis,
Patris ſplendor & figura; factor factus creatura.
Carnem noſtram induiſti, cauſam noſtram ſuſcepiſti.

Semper-

Sempiternus temporalis, moriturus immortalis:
Verus homo, verus Deus; impermixtus Homo Deus.
Non converſus hic in carnem, nec minutus propter carnem:
Hic aſſumptus eſt in Deum, nec conſumptus propter Deum.
Patri compar Deitate, minor carnis veritate:
Deus pater (a) tantùm Dei; Virgo mater ſed & Dei.
In tam novâ ligaturâ, ſic utraque ſtat natura:
Ut conſervet quicquid erat, facta quiddam quod non erat.
Noſter iſte mediator, iſte noſter legiſlator:
Circumciſus, baptizatus, crucifixus, tumulatus,
Obdormivit & deſcendit, reſurrexit & aſcendit:
Sic ad cœlos elevatus, judicabit judicatus.
Paracletus increatus, neque factus neque natus,
Patri (b) compar filioque, ſic procedit ab utroque;
Ne ſit minor poteſtate, vel diſcretus qualitate.
Quanti illi, tantus iſte; quales illi, talis iſte:
Ex quo illi, tantus iſte; ſemper illi, ſemper iſte.
Pater alter, ſed gignendo; natus alter, ſed naſcendo;
Flamen, ab his procedendo: tres ſunt unum ſubſiſtendo.
Quiſque trium, plenus Deus; non tres tamen dii, ſed Deus:
In hoc Deo vero, tres & unum aſſevero;
Dans (c) *uſia* unitatem, & *perſonis* trinitatem.
In perſonis nulla prior, nulla major nulla minor:
Unaquæque ſemper ipſa, ſic eſt conſtans atque fixa;
Ut nec in ſe varietur, nec in ullam transmutetur.
Hæc eſt fides orthodoxa; non hìc error (d) ſive noxa:
Sicut dico, ſic & credo; nec in pravam partem cedo.
Inde venit, bone Deus, ne deſperem quamvis reus:
Reus mortis, non deſpero; ſed in morte vitam quæro.
Quo te placem nil prætendo, niſi fidem quam defendo.
Fidem vides, hàc imploro; leva faſcem quo laboro:
Per hoc ſacrum cataplaſma, convaleſcat ægrum plaſma.

[a] *Ratione hypoſtatica unionis utriuſque in Chriſto naturæ, etiam* Hominis *pater eſt; non minùs quàm beata virgo mater* Dei.

[b] al. *conſors genitoque.*

(c) *οὐσίᾳ* i. *eſſentia.*

(d) al. *ſine.*

ORATIO AD DOMINUM.

Extra portam jam delatum, jam fœtentem tumulatum,
Vitta ligat, lapis urget: ſed ſi jubes, hic reſurget.
Jube, lapis revolvetur; jube, vitta diſrumpetur:
Exiturus neſcit moras; poſtquàm clamas, *Exi Foras.*
In hoc ſalo mea ratis, infeſtatur à piratis:
Hinc aſſultus, inde fluctus; hinc & inde mors & luctus.
Sed tu, bone nauta, veni: preme ventos, mare leni;
Fac abſcedant hi piratæ, duc ad portum ſalvâ rate.
Infœcunda mea ficus, cujus ramus ramus ſiccus,
Incidetur, incendetur; ſi promulgas quod meretur.
Sed hoc anno dimittatur; ſtercoretur, fodiatur:
Quod ſi necdum reſpondebit, flens hoc loquor, tunc ardebit.
Vetus hoſtis in me furit; aquis merſat, flammis urit:
Inde languens & afflictus, tibi ſoli ſum relictus.
Ut hic hoſtis evaneſcat, ut infirmus convaleſcat;
Tu virtutem jejunandi des infirmo, des orandi:
Per hæc duo, Chriſto teſte, liberabor ab hâc peſte.
Ab hâc peſte ſolve mentem, fac devotum pœnitentem:
Da timorem, quo projecto, de ſalute nil conjecto.
Da Spem, Fidem, Charitatem; da diſcretam pietatem:
Da contemptum terrenorum, appetitum ſupernorum.
Totum, Deus, in te ſpero; Deus ex te totum quæro:
Tu laus mea, meum bonum; mea cuncta, tuum donum.
Tu ſolamen in labore, medicamen in languore:
Tu in luctu mea lyra, tu lenimen es in irâ.
Tu in arcto liberator, tu in lapſu relevator:
Metum præſtas in provectu, ſpem conſervas in defectu.
Si quis lædit, tu rependis; ſi minatur, tu defendis:
Quod eſt anceps tu diſſolvis; quod tegendum tu involvis.
Tu intrare me non ſinas infernales officinas:
Ubi mœror, ubi metus; ubi fœtor, ubi fletus;
Ubi probra deteguntur, ubi rei confunduntur;
Ubi tortor ſemper cædens, ubi vermis ſemper edens;
Ubi totum hoc perenne, quia perpes mors gehennæ.
Me receptet Sion illa, Sion David urbs tranquilla:

Cujus

Cujus faber auctor lucis, cujus portæ lignum crucis;
Cujus claves lingua Petri, cujus cives ſemper læti;
Cujus muri lapis vivus, cujus cuſtos Rex feſtivus.
In hâc urbe, lux ſolemnis; ver æternum, pax perennis:
In hâc odor implens cœlos, in hâc ſemper feſtum melos.
Non eſt ibi corruptela; non defectus, non querela:
Non minuti, non deformes; omnes Chriſto ſunt conformes.
Urbs cœleſtis, urbs beata, ſupra petram collocata:
Urbs in portu ſatis tuto, de longinquo te ſaluto;
Te ſaluto, te ſuſpiro; te affecto, te requiro.
Quantum tui gratulentur, quàm feſtivè conviventur;
Quis affectus eos ſtringat, aut quæ gemma muros pingat;
Quis chalcedon, quis jacinctus: nôrunt illi qui ſunt intus.
In plateis hujus urbis, ſociatus piis turbis,
Cum Moyſe & Eliâ, pium cantem *Alleluia*.

NOTA.

Ex veteribus membranis Cottonianis (à quibus nomen authoris aberat) Rhythmos iſtos elegantiſſimos deſcripſimus; & ex altero Bibliothecæ Regiæ Codice, ab amiciſſimo Junio accepto, alicubi emendavimus: in quo tum Epiſtolæ Hildeberti continebantur, tum Carmina; & in his, de *Hermaphrodito*, *Lucretiâ*, & *Romæ ruinâ* quoque, quæ Veterum Poëtarum Catalectis habentur interjecta.

FINIS.

Digitized by Google

Legatoria
R. SALVAREZZA
Via [illegible]
Tel. 825.623 — ROMA

Digitized by Google